

מערכת אות אָלף (א) אגב מודעה היו דברינו עין רואה שבנוסח שטרות סופרי מתא יע"א דור שלפנינו נו"ן פתוב לאמר בשטר חייבים ונשעבדים ומתנות וזולתם עמד לפנינו וכו' פ' וכו' וקנו ממני בקנן גמור אגב סודר וכו' וקנינו מיד פ' בק"ג א"ס על כמ"ד וכו'.

ושומה היתה בלבי דאיך המקנה מקנה או נותן קרקע או מטלטלין אגב סודר שהוא מטלטלין א"כ מצינו קרקע ומטלטלין נקנים אגב מטלטלין ולא זו הדרך דרפה של תורה דאין המטלטלין נקנים אלא אג"ק ולא איפכא פאותה ושנינו בקידושין דכ"ו נכסים שאין להם אחריות נקנים עם נכסים שיש להם אחריות וכו' ע"ש והינו מדין אגב כדאיתא עלה התם בגמרא.

והיה ק' בעיני לתקן נוסח השטרות מפאן ולהבא שלא להוציא לעז על שטרות הראשו' וכמ"ש הריב"ש ז"ל בתשו' סי' ק"ה וסי' שמ"ה באנרף ע"ש ובינותי בפספריים וראיתי להרב נחלת שבועה ז"ל גברא דמאריה סייעיה בנוסחי דוקנאי אין ערוף אליו ובסי' ט"ו וד' ול"א ול"ה ול"ח הביא בנוסחת אותן השטרות פי האי לישנא בק"ג א"ס ולא חלי ולא מרגיש וכו' בקדש חזיתי להרב משפט צדק ח"ב סי' שהביא נוסח השטר פתוב בו אגב סודר.

גם אשו"ר להרב נאמן שמואל סי' ק"י שהביא בשאלה נוסח השטר כתו' בק"ג א"ס והרב ז"ל שם בתשו' היה בודק בעוקצי המתנה והיא מפמה טצדקי ולא שות לבו לארעי להך שטרא מהאי לישנא אמנם הרב מוהרר"ש יפה ז"ל בס' תיקון סופרים הנדפס מחדש עמדתו על כל נוסחי שטרות המובאות שם ומצאתי בכלן פתוב למ"ד בקנן שלם מעכשו ע"ע ולא ראיתי לא' מהרבנים שעמדו בחקירה זו עד שמצאתי להרב מוהר"א ששון ז"ל בס' בית שלמה בח"מ סי' מ"ב על מבוכה זו ישב על שטר צנואה שפתוב שהעדים נטלו קנן מהמצוה אגב סודר וזה לא מהני דקנן אגב הוא היכא שמקנה לחבירו קרקע ומטלטלין דקני באגב קרקע של מקנה וכו' ובמסגרת פתוב שם ובפ' הנהב דף מ"ו אמר בגמ' ואי אמ' מטבע נקנה בחליפין ליקנה ליה מעות להאיך אגב סודר וכו' הרי שפראה דגם לשון אגב הוא על מה שנותן הקונה עכ"ל ודבריו סתומים ונהגה במקום לשם משם הרא"ש ז"ל שפכת משם ר"ח ז"ל דהא דמשני תלמו' דלית ליה סודר אינו ר"ל דבעל הפירות הוא דלית ליה סודר אבל חבירו אית ליה דהכי פשטא דשמעתתא דלמ"ד קונין בכליו של קונה אב' סודר בעל הפירות שהוא מקנה המעות לא מעלה ולא מוריד אלא סודר של קונה הוא העיקר שקונים בו וליקנה ליה קונה למקנה סודרא דיליה ואיך מקנה ליה המעות חליפי הסודר וכת' דהא דמשני דלית ליה לבעל הפירות סודר הוא משום דס"ל דקונין בכליו של מקנה וא"נ קונה אית ליה סודר אין בו מועיל דאין קונין בכליו של קונה אלא בשל מקנה אהא משני שפיר דלית ליה למקנה בעל הפירות סודר אלא דאפתי לא אפרוק דלתביה ליה איך במתנה לבעל הפירות שהוא המקנה והדר מקנה ליה למאריה ויקנה לו אגבו המעות שיש לו בבית אלא עכ"ל דלית ליה סודר לא להאי ולא להאי זה תנרף דבריהם ז"ל.

ואני עני ואביון לא הבינותי דבמילתיה דלוי דאמר התם דף מ"ז דקונין בכליו של מקנה מתמה תלמו' עלה א"כ מצינו קרקע נקנה אגב מטלטלין ואנן איפכא תנן וכו' ומשני

בההיא הנאה דמקבל מיניה הקונה הו' סודרא גמר ומקני ליה הקרקע ע"ש והשתא אי מקנה לית ליה סודרא והקונה הוא דנהביה ליה ניהליה במתנה ונהדר מקנה ליה לקונה מה הלשון אומרת בההיא הנאה דקביל מיניה גמר ומקני ליה ואיהו גופיה במתנה נהביה ליה ניהליה ומשם הריטב"א ז"ל כתו' שם וק"ל דמשמע משום דלית ליה סודר לבעל הפירות הא אית ליה מקני ליה בחלי' והא קי"ל בכליו של קונה דמשמע שהקונה הנה לו סודר אלא דבעל הפירות שהוא המקנה הוא דלית ליה סודר ומירץ שהקונה לא הנה רוצה לתת פלי שלו בהערמה זו אלא שיתן לו בעל הפירות סודר ויחזור ויקנה לו יע"ש מוכח מדבריו ז"ל שאי בעל הפירות הנה לו סודר והנה נותנו להאיך להקנותו לבעל הפירות דבהכי קונה המעות של בעל הפירות וגם זה לא הבינותי דעיקר טעמא דרב דאמר בכליו של קונה משום דניחא ליה דילהוי מקנה קונה פי היכי דליגמר וליקני ליה כדאי' ה'תם וע"ש בפרש"י ז"ל ובסודר של מקנה שנותנו לקונה ליכא למימר האי טעמא דוק ותשכח.

וכעת נראה בעליל ס' הבהיר משחא דרבותא לר' חייא חי הוא בתרי עלמין וב' בניו שפנימוקי מוריננו הרב מוהרש"א ז"ל ס' ר"ז בתוך דבריו נתעורר בזה ונראה להשיב ע"ש: (ב) אגב דא"ק את זו אגיד אתיא זכירה זכירה נהירנא פד הוינא זוטרי לגברי יתובי יתבינו ברופי מברכ'ינו בין ברפי רבנן עט"ר אבי' דן הרב ח"ק ר'אב'א וסייעתא דשמיא ב"ד הצדק ה' עליהם יחיו כיר"א מסתפל הוינא בשטרי שיעבו' מטלט' אגב מקרקעי ומתנות והרשאות והמכתב מכתב סופרי מתא קשישאי ודוקנאי דכתבי הכי איך פ' הקנה לפ' דא"ק שיש לו בארץ הצבי תו' ואגבן נתן או שעבד או הרשה וכו' ואשתומם על המראה לידע ולהודע מקור נפתח שרשן של דברים דלע"ד קל'ה פמות שהיא יש לדון בה בכמה אנפי אתאן לרישא שדעת רש"י והרי"ף בפ"ק דגיטין דף ח' דבעינו שסייגים המקום שיקנה לקונה לשיקנה אגבו מטלטלין ואי לא סייגים ליה לא קנה וכתב הרמב"ן ז"ל בחי' לשם שהיא ג"כ דעת התיר הגדול מהר"י ו' מיגאש ז"ל וע"ז כ' וז"ל וכיון דדינא הכי הוא מאן דמקני מדי לחבריה אגב אד"ק צריף לסיומי ליה הנה ד"א דאי לא סייגים ליה הנה ד"א בפ' לא קנה עכ"ל וכ"כ הר"ן ז"ל משמו שם בפ' ההלכות וכו' ה"ה בפ' גמיה זכיה דין ה' שגם הרב העטור סובר פן וכו' דעת הרמב"ם שם וכתבו הרמב"ם והר"ן ז"ל וז"ל דלהכי אמרי' אקנינהו ניהליה או אסיפא דביתיה שהוא מקום מסויים עכ"ל מרוצת דבריה' מוכחא שפיר אע"ג דביתיה מסוימא אפתי.

לא מצי לאקנויי אגבה עד דמסיים המקום דהוא סיפא דביתא וכמ"ש ברישא דאי לא סייגים ליה הנה ד"א בפ' לא קנה והשתא ק' לענ"ד דאיהו ז"ל הדר מותיב לנפשיה מהו דחצי שדה אני מוכר לה דמשמנין ביניהם ומשני ה'תם הט' משום דסייגים לו השדה ע"ש אלא דבסייגים לו השדה קנה הפחוש שפיר וכמ"ש רבי ז"ל שם א"כ תק"ל לדידיה דאמאי איצטריף לסיומי סיפא דביתא תסגי בחלק סתם מן הבית אלא מאי אית להו למימר מילתא יתירתא הוא דעבד ר"פ ומאי ראיה מייתי למילתיה ובלא"ה איכא למימר דלדעת האומרים דאין לסייגם כלל כמ"ש הרמב"ם ז"ל וה"ה משם חכמי דורו את"ל דדוקא אינהו ז"ל מפרשי פי' אסיפא דביתא מפתן הבית המקובר לקרקע הוא וקרקע דמי כמ"ש רש"י בפ' קמא ואורחיהו דרבנן לאשמועי' דינא אגב דמחובר לקרקע ע"י מעשה ידי אדם נמי חשיב שפיר כקרקע וקונים אגבו ואי ק"ל לדעת האומרי' צריף

לסיים מהאי דר"פ דהא דמסתייעת מדברי ר"פ דאמר אגב אסיפא לותביה מאידך עובדא דמייתי התם בפ' הגוזל דף ק"ד ע"ב דר' אבא אלא הו"ל זוזא בי רב יוסף ושרייה לרב ספרא.

לאתויינהו דקאמ' נקנינהו אגב ארעא סתמא ולא סיים ליה האי ארעא היכא קנימא הא ודאי לק"מ דהתם לא הקנה ר' אבא אלא דר"פ מאי תקנתיה נקנינהו לך אגב ארעא ומיהו אנה"נ פי מקני ליה ר' אבא ודאי דמסיים ליה מאי דבעי דאין ביד ר"י לסיים ועלה מייתי הך עובדא דר"פ גם אשו"ר לה' העטור ס"ו מאמר אגב שכתב וז"ל דבעי מקום מסויים וכדאמ' צפוננו לפ' ועמו ק' צאן וק' חביות וכו' ואי לא לא קני וכו' היקלף בעי למכתב ד"א בצפון חצירי וכו' עכ"ל והענין דגרסי בפ' מש"ס דף קנ"ו אמר"א לחכמים מעשה במרוני א' שהיו לו מטלטלין הרבה ובקש ליתנם במתנה א"ל אין לו תקנה עד שיקנם עג"ק הלה וקנה בית סלע ואמ' צפוננו לפ' ועמו ק' צאן ודרומו לפ' ועמו ק' צאן וכו' אלמא דאיבעי ליה לסיומי ממש הך ארעא דמקני ליה ולקנות אגבה הנהו צאן וחביות ולקוצר דעתו יש להשיב דרבנן לא אמ"ל לסיים המקום אלא סתמא א"ל אין לו תקנה | עד שיקנה עג"ק והמרוני לגרמיה הוא דעבד מלתא יתירתא ואי ס"ד דבעי מקום מסויים באיזה רוח צפוני או דרומי הא דקי"ל קרקע כל שהוא קונין ע"ג מטלט' שיעור כ"ש היכי מצי לסיומי ועוד דבפ"ק דקידושין דכ"ו ב' מייתי האי עובדא ומייתי תו עובדא אחר' דקאמ' עמד ולקח בית רובע ואמר טפח על טפח לפ' ועמו ק' צאן וק' חביות וכו' ולא סיים הנה טפחים לאיזה רוח וקיימו חכמים את דבריו אלא לאו ש"מ דמדינא לא בעי לסיומי מקום הד"א אלא סיום השדה או בית סגי והמרוני אדעתא דנפשיה קעביד ולא גמיר דינא איברא זו היא שקשה לדעת ה' העטור דלא תיסגי ליה בסיום המקום והחצר עד דמסיים בצפוננו או בדרומו מה יענה צדיק באותה שאמ' חצי השדה אני מוכר לך משמנין ביניהם דבמאי קנה פיון דלא סיים וזו היא שהכריחתי להר"י ו' מיגאש ורבי' לומר דא"ץ לסיים החלק וצע"ד פעת וראיתי להרשב"א בחי' לקידושין שם שכתב וז"ל והא דקתני הך צפוננו או דרומו לאו עפובא הוא ואין אגב צריף יחוד מקום בצפון או בדרום והכא לפי שהקרקע עצמו הנה מחלק ביניהם הנה מסיים להם את הקרנות והיא דר"פ דאקנינהו אגב אסיפא דביתא לאו בדוקא עכ"ל מ"ש ז"ל לאו בדוקא ק' לשמו' דר"פ עביד עובדא בלאו דוקא ומ"ש לתרץ הך דצפוננו או דרומו גם הריטב"א ז"ל שם בחי' והר"ן שם בפ' ההלכות כ"כ ע"ש ואחר' מופלג זמן רב הארץ האירה בפ' הרמ"ה לבתרא ולשם בפ' מי שמת סי' קנ"ח פתב וז"ל והא דאמר צפוננו לפ' ודרומו לפ' לאו למימר דמאן דמקני אגב ארעא ל"ק עד דמסיים ליה הקרקע דמקני אגביה וכו' אלא הך ה"ט דאיצטריף לסיומי וכו' משום דהאי גברא למפלגינהו לנכסיה הנה בעי וכו' איצטריף לסיומי לכל חד מינייהו פי היכי דלא ליתו לאנצווי דלא לימא האי מהאי גיסא אקני ליה והאי מהאי גיסא אקני ליה וכו' עכ"ל וכדברי הרשב"א והריטב"א והר"ן ז"ל ולפ"ד ז"ל צ"ל דבאידיך דקתני טפח על טפח ולא סיים דנדאי דמדינא הכי הוא לדעתם ז"ל ולא חש לסיים פי היכי דלא ליתו לאנצווי משום דפורתא קלישא היא לא מנצו עלה ואיהו לא נתפונן לזכותם בההוא שיעורא קלילא אגבייהו ולפ"ז למאי דבעי למפשט בענין בקידו' שם אי בעי צבורים עו"ק או לא מהך דקתני לקח בית סלע ואמ' צפוננו לפ' ודרומו לפ' וסא"ד דהאי בית סלע ברוחב הסלע שהוא קטון מהכיל ולא בר מתנה הוא דבציר מטפח ומחלקהו לכמה מקבלי מתנה

א"כ אמאי איצטריה לסיימי צפוננו ודרומו פינן דפורתא זעירתא היא ונדאי דלאו בר מתנה ולא אתו לאנצויי עלה ואע"ג דדחינן ק' פסלע הא מיהא לענין דינא אי בעי סיום אי לא לא ישתנה הדין בין למאי דסא"ד מעיקרא ללמאי דמסיק והנלע"ד דהני רבנן אתא מפרשי כפי' בתרא שפי' רש"י שהוא מקום גבוה וחדוד ולא מצו קיימי ביה ק' צאן וק' חביות לכל חד אלא דכל פי האי הו"ל לפרש ולא למסתם סתומי אמור מעתה דעת רש"י וקרי"ף והר"י ו' מיגאס וקרב"ם וקרב העיטור דבעי' מקום מסויים וידברי הרב העיטור אפי' הנה דה"ק צריה לסיימינהו בצפון או בדרום אבל דעת התוס' וקראב"ד והרמ"ה וקרב"א וקריטב"א וקרי"ן א"ץ לסיימם המקום כלל וראיתי למרן הב"י ז"ל בר"י סי' ר"ב שהביא תשו' קרב"א וז"ל ואעפ"י שמקצת גדו' הראשו' סוברים פן וקראיה להם ממעשה דמרנני בפ"ק דקידושין וכו' וליתא וכו' ומעשה דר"פ לאו דוקא ומעשה שהיה פה היה ופזק חזי מאי עמא דבר שפן הפל כותבין ונתתי לו דא"ק בפיצרי וכו' עכ"ל וקצת נדפסו תשו' קרב"א וז"ל ח"ג ומצאתי תשו' זו בסי' קי"ד ע"ש ולע"ד פי' ק' לומר בכה"ג מעשה שהיה פה היה דלא אמרי' הכי אלא בבה לישאל על מעשה שהיה אבל בכה"ג דעבד עובדא בנפשיה אדברא אמרי' מעשה רב עדיף למיגמר מניה ומ"ש עוד ז"ל שנותן דא"ק בפיצרי וכו' הא נדאי פשיטא דלרנא דרבנן אתא מהני פשיטיים לו המקום וא"ץ עוד לסיימם צפוננו ודרומו אלא דרב העיטור מר ניהו דאמר שצריה לומר בצפון פיצרי ואע"ג דשטחיות מוהר"י ו' מיגאס הכי מוכחי מיהו מהה דק"ל מחצי שדה וניחא ליה דיחד לי השדה תיקגי ליה ש"מ דסיום השדה הוא דבעי וכ"ד תלמידו קרב"ם ומאי דמיתו מהה דר"פ דקאמר אגב אסיפא דביתיה לא למדו משם אלא דסיימם הבית ומאי דקאמר אסיפא לאו דוקא וכמ"ש קרב"א ומ"ש עוד ז"ל ואע"פ שפות' דא"ק ולא כת' בפיצרי וכו' משמע דסיום חצר מיהא בעי ולקמן יתבאר בפ"ד וקא דאמרי' בריש פ' הזורק דף ע"ז ההוא שכ"מ דכתב לה גיטא לדביתהו בהדי פניא דמע"ש ולא הספיק למיתבה לה למחר תקף ליה עלמא אתו לקמיה דרבא א"ל אילו א"ל ליקנייה ניהלה ליהו דוקתא דיתב בה גיטא ותיזיל איהי ותיחוד ותפתח ותחזיק ביה דתנן וכו' דאמאי צריה לסיימם המקום שנקנה ע"ג דאי משום צבורין ע"ג הא אפסיקא בפ"ק דקידושין דף כ"ו דצבורין לא בעי ורש"י ז"ל פי' מדין אגב וקרב"ן וקרב"א בחי' לשם פי' דמדין חצר נקנה לה הגט ע"ע ולא ראיתי לשום א' מהפוסקים שהביא סוגיא זו ולא העלו אותה על דל שפתייהם והטו' סי' קי"ג ס"ג כת' דא"ץ לסיימם המקום שמקנה אגבו המטלטל וכתב ע"ז מרן ז"ל נלמד מהמעשה שאמר טפח על טפח ולא סיימם איזה טפח ע"ט עכ"ל שהסוברים פן לא סמכו על זו בלבד וכבר נתבארו דבריהם כמ"ש קראב"ד והמ"מ וקרב"ן ושאר רבב"תא ומרן שם בש"ע פסק פונתיהו ולפ"ז אגן בדידן דבתריה דמרן הש"ע גרירנא וכמו שהארבתי בזה במערכת אות ק' בדין קים לי אעפ"י שהד"א שבארץ הצבי אינם מסויימין מצי לאקנויניהו ולמקני אגבייהו ועיין להרב פני משה ח"ב סימן צ"א דף ע"ד: וראיתי למרן בש"ע סי' רמ"א ס"ד שהעתיק לשון רבי' רפ"ג דזכיה דבעי סיום לשדה או המקום בשם י"א וסברת קראב"ד הביאה בשם יש' חולקין ע"ש לא ידעתי למה אחר שבסי' ק"ג פסק בסתם דלא בעי' סיום פמזנבר הן אמת שה"ה שם בהל' זכיה כת' שדעת אלו המפרשים לחלק בין מתנה למכר דבמתנה פינן שלא נתן לו דמי הקרקע מצי לדחותו עד שיברר משא"ך במקר אלא דהדר ק"ל דא"ה מצי ק"ל מהה

דחצי שְׂדֵה מוֹכֵר אֲנִי לָךְ דִּהְתָּם מְכָר הוּא וְהָכָא מִתְּנָה ע"ש וְלִהְרַמְבַּ"ן ז"ל בְּחִי לְגִיטִין שָׁם וּלְפ"ז מֶרְן בִּש"ע בְּסִי ק"ג דְּמִיָּרִי בְּהִקְנָאָה כֵּת בְּסִתָּם שֶׁא"ץ לְסִיִּים אֲבָל הָכָא בְּמִתְנָה הִבִּיא שְׁתֵּי הַדִּיעוֹת וְאֵע"פ שֶׁכֵּת בְּשֵׁם שְׁהַמּוֹכֵר וְכו' כִּף הַנּוֹתֵן וְכו' לָאו לְגַמְרֵי קָא מְדַמָּה לְהוּ וְכַמ"ש ה"ה בְּדָבָרֵי רַבִּינוּ ע"ש וְשֶׁבְּמִתְנָה צָרִיף לְסִיִּים מִיָּהָה הַשְּׂדֵה אֵע"פ"י שֶׁא"ץ לְסִיִּים הַחֲלָק בְּדָכְתִּיבְנָא: וְרֵאִיתִי לְרַבִּי בַּפ"ג מֵה' שְׁלוּחֵי דִין ז' שֶׁפֶתֵב הַגְּאוּנִים תִּקְנּוּ וְכו' וְעוֹד תִּקְנּוּ שְׁאֵם הִרְשָׁהוּ לִיטְוֹל מְעוֹת שְׁיֵשׁ לוֹ בְּיַד חֲבִירוֹ וְכו' וְלֹא הִיָּתָה לְמִקְנָה קַרְקַע מִקְנָהוּ ד"א מִחֲלָקוֹ שֶׁבֵּא"י וּמִקְנָה לוֹ הַמְּעוֹת ע"ג וְדָבָרִים אֵלּוּ הֵם דְּבָרִים קְלִים עַד מְאֹד וְרַעוּעִים שְׁזָה מִי יֹאמֵר שְׁיֵשׁ לוֹ חֲלָק בֵּא"י וְאַפְּלִי הוּא רֵאוּי אֵינוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ עַכ"ל וְצ"ל ד"מ"ט לֹא הִשִּׁיג עֲלֵיהֶם מִשׁוּם דְּהוּי דְּבָר שְׁאֵינוֹ מְסוּנִים דְּשְׂדֵה מִיָּהָה בְּעֵי לְסִיִּים לְדַעְתּוֹ ז"ל וְלְפִי מ"ש ה"ה ז"ל לְחֲלָק בֵּין מְכָר לְמִתְנָה נִיחָא דְהָכָא הַקְנָאָה קָא מִקְנֵי לִיהַ אֲמִטוּ לְהַכִּי לֹא ק"ל אֲלֵא חֲדָא מִי יֹאמֵר שְׁזָה יֵשׁ לוֹ חֲלָק בֵּא"י דְּשָׂמָא מִמְשַׁפְּחַת גְּרִים דָּאִין לוֹ חֲלָק בְּאַרְץ וְאֵת"ל דְּיֵשׁ לוֹ כְּגוֹן מְשַׁפְּחוֹת הַמִּינוּחֶסוֹת וְכִינְצָא הוּי דְּבָר שְׁאֵינוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ וְכַפ' חֲזַקַת דָּף מ"ד אֵהִי דַת"ר מְכָר לוֹ פָּרָה וְטִלִית מְעִיד לוֹ עֲלֵיהָ שְׁאֵין אַחֲרֵיּוֹת עֲלֵיו וּפְרִיף עֲלָה וְנִיחָוּשׁ דְּקִנֵּי לִיהַ מְטִלְט' אַגמ"ק וּמִשְׁנֵי ל"ץ דְּקֶאֱמָרִי סְהַדִּי יְדַעְנָא בְּהֵאִי דְלֹא הוּ"ל אֲרַעָא מְעוֹלָם וְכַת' הַתּוֹס' מִכָּאֵן תִּשׁוּ' לְאוּמ' דְּמַה שְׁנִהְגוּ לְכַתְּן' בְּהַרְשָׁאוֹת וְנִתְתִי לָךְ דֹּא"ק בְּחֻצֵי אֵע"ג דְּלִית לִיהַ אֲרַעָא מִשׁוּם דָּאִין לָךְ אָדָם שְׁאֵין לוֹ דֹּא"ק בֵּא"י דְּקַרְקַע אֵינְהָ נִגְזַלְתָּ א"נ שְׁאֵין לָךְ אָדָם שְׁאֵין לוֹ ד"א לְקַבְּרוֹ וְכו' עַכ"ל וְאַחַר הָאֲחֵרוֹן אֲנִי בָּא דְמַהִיכָא פִּשְׁי' לְהוּ דָּאִין לָךְ אָדָם שְׁאֵין לוֹ ד"א לְקַבְּרוֹ נְהִי דְבִזְמַן הַתְּנָאִים הָיוּ לְהֶם קְבוּרַת מְשַׁפְּחוֹת כְּדָאֵמֵר בַּפ' הַמּוֹכֵר דָּף ק' הָא מִיָּהָה אֵיכָא טוּבָא יַד עֲנִי אֵינָם בְּהַשִּׁיג יַד לַעֲשׂוֹת לְהֶם בֵּית הַקְּבֻרוֹת וְעוֹד דְּהִנְףּ לָאו לְמַכִּירָה קִיָּמִי דְקִי"ל הַמּוֹכֵר קַבְּרוֹ בָּאִים בְּנֵי מְשַׁפְּחָה וְקוֹבְרִין אוֹתוֹ עַל כְּוָרְחוֹ שֶׁל לֹוֹקֵם כְּדָאִי הֵתָם וְנִרְאָה דְמַהָא לֹא אִירָא דְנִדְאִי מְצִי זְבִין דְּדִידִיָּה הוּי אֲלֵא תִקְנַת חֲכָמִים הִיא זֹו לְקַבְּרוֹ אוֹתוֹ בְּקַבְּרוֹ וְלִיָּהֲדַר לִיהַ דְּמִי לְלוֹקֵם כַּמ"ש רִשְׁבָּ"ם וְכַדָּאִי בַּפ' יֵשׁ בְּכוֹר ע"ש אֲלֵא דְמְשַׁפְּחוֹת עֲנִיִּים שֶׁקְלוּ מְעַלְמָא וְאֵם עַל סְמָךְ מַה שְׁקוֹנִים הַצְּבוּר לְקְבוּרַת הָעֲנִיִּים וְהָאֲבִיוֹנִים הֵנִי וְדָאִי לֹא חֲשִׁיבֵי דִידְהוּ דְלִקְנִיָּה לֹאִידְףּ וְלִמְקִנֵי אַגְבִּיָּהוּ מְטִלְטְלֵי דָּאִין לְהֶם בְּהֶם זְכִיָּה אֲלֵא לְאַחַר מִיתָה וּמֵאֵן לִימָא לֵן דְּמִיָּית בְּהֵיא דְנֹכְתָא אוֹ כִּי יַעֲשִׂיר אִישׁ וְלִקְמָן אֲאַרִיף בַּס"ד.

אֵיכָרָא דְבַעֲיָקֵר דְּבִרֵיהֶם אֲנִי עֲנִי תְמִיָה דְנַחְזִי אֲנִן הִיכִי הוּוּ כְּתָבִי הָאִי לִישְׁנָא דְנִתְתִי לוֹ דֹּא"ק בְּחֻצֵי וְכו' שְׁאֵם בְּכָל שְׁטָרֵי הַקְנָאוֹת וְשִׁיעֵבוּד' הָיוּ כוֹת' כֵּן וְהֵינּוּ דְק"ל מְסוּגֵיָא דְהֵתָם דְקֶאֱמֵר דְּלִית לִיהַ אֲרַעָא וְהֵתָם בְּשְׁטָרֵי הַקְנָאוֹת מְטִלְטֵל אַגמ"ק א"כ מ"ט נְקִטוּ בְּדְבָרֵיהֶם מַה שְׁכוֹת' בְּשְׁטָרֵי הַרְשָׁאוֹת הוּ"ל סְתָמָא בְּשְׁטָרוֹת וְאִי קוּשְׁטָא הוּא שְׁלֹא נְהִיגוּ לְכַתּוּב כֵּן אֲלֵא בְּשְׁטָרֵי הַרְשָׁאוֹת וְלֹא בְּשְׁטָרֵי הַקְנָאוֹת א"כ תְּק"ל לְדִידְהוּ מ"ש בְּהַרְשָׁאוֹת כוֹת' אֵע"ג דְּלִית לִיהַ אֲרַעָא וּבְשְׁטָרֵי הַקְנָאוֹת אֵין כוֹת' עַד דָּאִית לִיהַ אֲרַעָא אֲלֵא עַכ"ל שְׁתִּמְנַת הַגְּאוּנִים לַעֲנִין הַרְשָׁאוֹת דְּנֹקָא וְטַעֲמָא רַבָּא אֵיכָא כְּדִי שְׁלֹא יְהִיָּה כָּל א' לְוָה מְחַבְּרוֹ וְהוּלָף לוֹ בְּדָרְףּ רְחוּקָה וְצָרִיף הַמְלִוָּה אוֹ הַמְפָקִיד לְדָרְוָף בְּצִיּוֹת וְלְרַפְּנוֹב אֲנִיּוֹת וְלִהְוֹצִיא מְנָה עַל מְנָה וְכַמ"ש רַבִּי ז"ל שָׁם וְכֵן מְצָאתִי תִשׁוּ' שְׁאֲלָה לְהַרִי"ף וְהוּבָאָה בַּס' הָעֵטוֹר וְז"ל וּבִתְשׁוּ' לְרַבִּי אֶלְפָאִסִי אֵין סוּמְכִין עַל קַרְקַע א"י אֲלֵא בְּהַרְשָׁאוֹת מִשׁוּם תִּקְנָה שְׁלֹא יִשְׁתַּמַּע מְמוֹן בְּנֵי אָדָם אֲצֵל הַנְּפָקֵד וְכוּלָן לֹא עַל דָּרְףּ עֵיָקֵר עַכ"ל וְר"ל בַּמ"ש רַבִּי ז"ל שָׁם שְׁגַם הַגְּאוּנִים לֹא אִמ' בְּזָה יִקְוֹב הַדִּין אֵת הַהָר אֲלֵא לְאַיִם עַל הַנְּתַבַּע ע"ש

מְפֹרָשׁ יוֹצֵא שְׁתַּקְנַת הַגְּאוּנִים בְּהַרְשָׁאוֹת דְּוָקָא מִטַּעַם הַמְּלִיךָ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר א"כ מַאי ק"ל
תוּ לְהַתּוֹס' מְהֵרָה דְּפָרָה וְטְלִית דְּנִיחוּשׁ לְדִילְמָא אַקְנִי מִטְּלִט' אַגַּמ"ק וְכוּ' דְּהֵתָם בְּדִינֵי
הַקְּנָאוֹת וְשִׁיעֵבוּדִין וּבְהִנְהוּ לֹא תִקְנוּ הַגְּאוּנִים וְלֹא מִיַּדִּי וְהַעֲמִידוּ הַדְּבָר עַל מִשְׁפָּטוֹ יִקְרֹב
הַדִּין אֶת הַהֵר עוֹד יֵשׁ מִהַדְּיוּק בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' בַּמ"שׁ שְׁפֹת' דַּא"ק בְּחֻצְרֵי וְסוּמְכִין עַל ד"א
שְׁבַא"י וּקְבוּרָה וְכוּ' דְּמָה זֶה סְמִיכָה דְּהַמְקַנָּה מְסִיִּים לְקוֹנָה ד"א בְּחֻצְרוֹ וְסוּמְרָה עַל הַקְּבוּרָה
מִי נִתְּן קְבָרוֹ בְּחֻצְרוֹ וּבַא"י מִי אֵית לִיהָ חֻצְרָה לְנַחְלָה גַּם בְּזָה אֲנוּפְרָה יָדִי יָד פָּהָה בַּס"ד.

גַּם מָה שֶׁהָק' ז"ל מְדַאָּמַר בְּקִידוּשֵׁין ע"מ שְׁיֵשׁ לוֹ קַרְקַע וְכוּ' אֲלֵמָא דְאֶפְשָׁר שְׁאִין לוֹ
קַרְקַע וְכוּ' לֹא יִדְעָנָא הֵיכָא מִתְּנִיָּא וּמָה שְׁצִינֵין דָּף ס' לֹא שְׁמָה מִתְּנִיָּא דְּהֵתָם בְּאוּמַר לְאִשָּׁה
הָרִי אֶתְּ מְקוֹדְשֵׁית לִי ע"מ שְׁיֵשׁ לִי בֵּית פֶּן עֶפְר וְכוּ' שֶׁהוּא מְקוֹם הָרְאוּי לְזָרְעָה בּוֹ ל'
סְאִין כַּדְּפַרְשֵׁי שֵׁם וַא"כ מִתְּנִיָּא לֹא יִדְעָנָא מַאי ק"ל דְּאִטּוּ תְּנַאָּה דַּע"מ שְׁיֵשׁ לִי קַרְקַע
סְמִיכָה דְּעֵתָה לְהַתְּקַדָּשׁ בְּהִנְךָ ד"א שְׁבַא"י וּמָה יִתֵּן וּמָה יוֹסִיף לָהּ וְתוּ תְּנַאָּה לַמ"ל פִּינּוֹן
דְּאִין לָהּ אָדָם שְׁאִין לוֹ ד"א בַּא"י אוֹ שֶׁל קְבוּרָה לְמַאי אֵינְצֻטְרִיף לְתַנְאָה אֲלֵא עַכ"ל קַרְקַע
שְׁיֵשְׁנוּ בְּרִשׁוֹתוֹ לְמִפְּנֵי וְלִהְשָׁפִיר וְכִינְצָא וְצַע"ר כְּעַת לַעַנ"ד.

וְהָא דְלֹא מִיָּתִי מְהֵרָה דַּאמ' בַּפ' הַזֶּהָב דָּף מ"ה אֵהָא דְּתַנְיָא הִנֵּה עוֹמֵד בְּגוֹרֵן דְּפִרְיָהּ וְלִיקְנִי
אַגַּב אַרְעָא וּמִשְׁנֵי דְלִית לִיהָ אַרְעָא וְכוּ' אֲלֵמָא דְּמִשְׁכַּחַת לָהּ דְלִית לִיהָ אַרְעָא וְאֵמַאי לֹא
סְמִיכָה אַד"א שְׁבַא"י אוֹ שֶׁל קְבוּרָה אֲלֵא ש"מ אִין בָּם מוֹעִיל יִרְאָה מִשׁוּם דְּבַמַּאי מְקַנָּה
לִיהָ אַרְעָא פִּינּוֹן דְּאוּקְיָם לָהּ בְּדְלִית לִיהָ סוּדָר וְלֹא מְעוֹת א"כ בְּמַאי מְקַנָּה לוֹ הִנְךָ ד"א
שְׁבַא"י וְהֵתָם דְּפִרְיָהּ וְלִיקְנִי אַגַּב אַרְעָא הֵינְנוּ בְּחֻצְרָה וְכַמ"שׁ רַשִׁי"י ז"ל וְאַחַר כּוֹתְבֵי זֶה
מְצַאֲתִי בְּמְקוֹם לְשֵׁם שְׁפֹת' שְׁיֵשׁ שְׁדַקְדָּקוּ מְפָאן דְּאִין לְהַקְּנוֹת אַגַּב דַּא"ק שְׁבַא"י וְשֶׁל
קְבוּרָה מְדַמְשֵׁי לִית לִיהָ אַרְעָא וְהֵרִיטְבָ"א ז"ל כַּת' הַדִּין דִּין אֶמַת פְּדִמוּכַח בַּפ' חֻצְקַת
אַבְל מְהֵרָה לִיכָא לְמִשְׁמַע מִיָּנִיָּה מִיַּדִּי וְכַדְכְּתִיב' בְּעִנְיֹתֵי ת"ל וְכַת' עוֹד בְּמְקוֹ לְשֵׁם י"מ
דְּהָא דְכַתִּי בְּשֻׁטְרֵי מִתְּנָה וְנִתְּתִי לָהּ ד"א בְּחֻצְרֵי וְאַגַּבֵּן הַקְּנִיתִי וְכוּ' אַעֲפ"י שְׁאִין לְאוֹתוֹ
אָדָם קַרְקַע מִשׁוּם דְּאִין לָהּ אָדָם שְׁאִין לוֹ דַּא"ק שֶׁל קְבוּרָה אוֹ בַּא"י וְאֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר כֵּן
מְדַמְשֵׁי הֵכָא לִית לִיהָ קַרְקַע עַכ"ל וְלֹא יִדְעָתִי לְאִיזָה צְוֹרֵף הַעֲתִיק הֵרַב ז"ל דְּבָרֵי הֵי"מ
הִלְלוּ אַחַר שְׁכָבֵר הַעֲתִיק דְּבָרֵי הֵרִיטְבָ"א שְׁכַת' דְּקַדְקוּ מְפָאן וְכוּ' וְנִדְחָה רְאִיָּתָם וְהוֹדָה
לְעִיָּקֵר הַדִּין וְצ"ע וּמִשְׁטַחֲיוֹת דְּבָרֵיהֶם הִלְלוּ מוּכַח דְלֹא בְּלַבַּד בְּשֻׁטְרֵי הַרְשָׁאוֹת הָיוּ
סוּמְכִין עַל ד"א שֶׁל קְבוּרָה שֶׁל א"י אֲלֵא גַּם בְּשֻׁטְרֵי מִתְּנֹת וְהַקְּנָאוֹת וְאֵהָא מוֹתְבֵי לְהוּ
מְסוּגִיָּא דְּשִׁמְעָתָא אַבְל לְפִי מ"ש הֵרִי"ף בְּתַשׁוּ' וְהֵרַמְב"ם דְּוָנְקָא בְּהַרְשָׁאוֹת הוּא מָה
שְׁסוּמְכִין עַל הִנְךָ ד"א דְּקְבוּרָה וְשֶׁל א"י וּמִטַּעַם הָאֵמֹר לַק"מ מְהֵרָה וְזוֹ הִיא שְׁקֻשָּׁה
לְדַבְרֵי הַתּוֹס' בַּפ' חֻצְקַת וְכַדְכְּתִיב': וּמִש"ע הַתּוֹס' שֵׁם בְּחֻצְקַת וְדוּחַק לְהַעֲמִיד בְּגַר שְׁאִין
לוֹ חֵלֶק בְּאַרְצָה עַכ"ל אֲנַכִּי לֹא יִדְעָתִי מָה יוֹשִׁיעֵנּוּ זֶה בְּשִׁלְמָא הֵךְ דְּקִידוּשֵׁין אֵיכָא לְמִימַר
כֶּף פִּי תְּנִיָּא הֵהִיא ע"מ שְׁיֵשׁ לִי קַרְקַע בְּגַר הוּא דְּמִתְּנִיָּא דְּאִין לוֹ חֵלֶק בְּאַרְצָה אַבְל הֵהִיא
דְּתַנְיָא פָּרָה וְטְלִית מְעִיד לוֹ עֲלֵיהָ שְׁאִין אַחֲרֵיָוִתָם עֲלֵיו וְעֲלֵהּ פְּרִיף וְנִיחוּשׁ דִּילְמָא אַקְנִינָהּ
אַג"ק וַע"כ מַאי דְּמִשְׁנֵי דְלִית לִיהָ אַרְעָא בְּגַר דְּאִין לוֹ חֵלֶק בְּאַרְצָה אַבְל כָּל מָה שְׁמַכְר לִש'
בֵּית וְשָׂדֶה לִש' פָּרָה וְטְלִית.

אִינוּ מְעִי לוֹ מִשׁוּם דְּחִיָּשִׁי אַקְנִינָהּ אַג"ק וַא"נ יִדְעִי דְלִית לִיהָ אַרְעָא אַפְתִּי אֵיכָא
לְמִיחַשׁ דְּאַקְנִינָהּ נִיחֵלִיָּה אַגַּב דַּא"ק שְׁבַא"י א"ה אַדְמַפְלִיג תְּנָא דְּבְרִיָּתָא בֵּין בֵּית וְשָׂדֶה

לפָּרָה וטלית בגר לִפְלוֹג בַּפָּרָה וטלית גופיִיהוּ בין מְכַר יִשְׂרָאֵל לְמַכֵּר הַגֵּר דָּאם הַמוֹכֵר
יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מְעִיד לוֹ אַע"ג דִּינְדְעִינן בְּיָה דְלִית לִיה אַרְעָא פִּינן דְאִית לִיה ד"א שְׁל א"י
וְאִם הַמוֹכֵר גֵּר אֵי יְדְעִינן בְּיָה דְלֵא הָנָה לִיה אַרְעָא מְעִיד לוֹ דְלִיפָא לְמִיחַשׁ לְדִילְמָא
אֶקְנִינָהוּ אַגְב קַרְקַע פִּינן דְלִית לִיה קַרְקַע וְלֵא חֶלֶק בְּאַרְצָא וְכוּלָּהּ בַּפָּרָה וטלית וּבְדְלִית
לְהוּ אַרְעָא וְכִי תִימָא וְלִדְיָדָהּ מִי נִיחָא דְלִפְלוֹג וְלִתְנִי בַּפָּרָה וטלית גופיִיהוּ בין הִיכָא
דְאִית לִיה אַרְעָא לְדְלִית לִיה אַרְעָא לְדַעַת הָאוּמְרִים דְאִין ד"א שְׁל א"י מוֹעִילוֹת לְהַקְנוֹת
ע"ג אִיכָא לְמִימַר פִּינן דְסו"ס פְּלוֹה בְּיִשְׂרָאֵל מִתּוֹקְמָא וּבְדְלִית לִיה אַרְעָא אֲמָטוּ לְהַכִּי
מְפְלִיג בֵּין בֵּית לְשַׁדָּה וּפְרָה אֲבָל לְאַפְלוּגִי בְּגַר בַּפָּרָה וטלית לְיִשְׂרָאֵל נִיחָא טְפִי וְגַם זֶה
דְחֹסֶק וְצַל"ר דְהַתּוֹס' פְּתַחוּ בְּתַרְתִּי ד"א שְׁבַא"י וְשָׁל קְבוּרָה וְדַחִיקָא לְהוּ לְהַעְמִיד בְּגַר
מוֹכַח דְכִי מוֹקְמִי לְהַנָּה בְּגַר נִיחָא פִּינן דְאִין לוֹ חֶלֶק בְּאַרְצָא וְמָה יַעֲנוּ לְד"א שְׁל קְבוּרָה
אִם לֹא שְׁנַאָמַר בְּדַעַתָּם דְהַגְרִים אִין לְהֵם חֶלֶק בְּקְבוּרָה בְּאַרְצָא וְקַבְרִי מְשַׁפְּחוֹת וְדִאי דְאִין
לְהֵם וְשָׁל בְּנֵי הָעִיר הָעֲשׂוּיִים לְצוּרָה הָעֲנִי וְהַגֵּר אִין לְהֵם זְכִיָּה בְּהֵם אֲלֵא לְאַחַר מִיתָה
וְכַדְכְּתִיב: וְמָה שֶׁהָק' עוֹד הַתּוֹס' לְאוּמ' עַל שְׁסוּמְכִין עַל ד"א שְׁבַא"י וְשָׁל קְבוּרָה א"כ
אִין אָדָם יְכוֹל לְהַקְנוֹת ב' עֲנִיִינִים דְכָבֵר זְכָה הָרֵאשׁוֹ וְכו' לֹא הִבְיָנוּתִי דְפְשִׁיטָא מָה
שְׁכּוֹתְבִים בְּשַׁטְרוֹת אַגְב דֹּא"ק לֹא לְמִימַר דְבַעֲי דֹא"ק שְׁהָרִי מְשַׁנָּה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ
הַקַּרְקַע כָּל שֶׁהוּא קוֹנִין עָלָיו מְטַלְט' וּמִיִּיתִי לָהּ הַתָּם תְּלָמוּ בַפ"ק דְקִידוּשִׁין שָׁם לְמַסְקָנָא
דְלֵא בַעֲי צְבוּרִין ע"ש וְכֵן מְצֵאתִי לְהַתּוֹס' שָׁם בְּהַגְזוֹל דָּף ק"ד שָׁם בַּד"ה אַגְב וְכו' שְׁפַתְב
כֵּן בְּפְשִׁי וְכַדְכְּתִיב וְאֵעִפ"י שְׁכּוֹתְבִי לוֹ ד"א אִין בְּכָהּ פְלוּם וְעוֹד יְכוֹל לְהַקְנוֹתוֹ ע"מ
לְהַחְזִיר אֲלֵא עַד שִׁיקָנָה אַגְבוּ וְכִמוּ שִׁיתְבָּאָר בְּמַקּוּמוֹ בַס"ד וּבְהָךְ דְאִיסוּר גִּיּוּרָא דְקֵאָמַר
וְלִיקְנִינָהוּ נִיְהַלְיָה אַגְב אַרְעָא וּמְהַדֵּר דְלִית לִיה אַרְעָא כְּדֵאִי בַפ"מ שְׁמ"ם דָּף קמ"ט מְהַתָּם
לֹא תִיּוֹבְתָא וְלֹא סִינְעַתָּא דְגִיּוּרָא הָנָה וּפְשִׁי דְאִין לוֹ חֶלֶק בְּאַרְצָא וְלֹא בְּקְבוּרָה כְּמוֹ שְׁנַאָמַר
אַרִישׁ דִּינָא אֲתָאן לְרִישָׁא דְאִין לְנוּ לְסַמּוּךְ עַל הַד"א שְׁל א"י כַּמ"ש רַבִּי שְׁאַפְּלִי בְּיָדוּעַ
שִׁישׁ לוֹ אֵינוֹ עֲכָשׁוּ בְּרִשׁוֹתוֹ וְכֵן מְצֵאתִי לְהַרְמ"ה בְּש"י בַפ" חֲזַקְתָּ שָׁם סִי קנ"ג וְנ"ל
וּש"מ דְמָאן דְלִית לִיה אַרְעָא מְדִידָהּ לֹא מְצִי לְאַקְנוּיִי מְטַלְט' אַגְב"ק וְלֹא סְגִיא לְהוּ בַד"א
שְׁבַא"י וְלֹא בַד"א שְׁל קְבוּרָה דֹאֲלַת"ה כִּי אֲמַרִי סְהָדִי דְלֵא הו"ל אַרְעָא מְעוֹלָם נְמִי מְאִי
הָנִי נִיחָוּשׁ דִּילְמָא אֶקְנִי לִיה אַגְב ד"א שְׁבַא"י א"נ אַגְב ד"א שְׁל קְבוּרָה אֲלֵא מְשׁוּם דְלֵא
מְשַׁכַּחַת לָהּ דְמְצִי לְאַקְנוּיִי אֲלֵא אַגְב ד"א דְאִיתְנָהוּ בְּרִשׁוֹתֶיהָ מְהַשְׁתָּא עַכ"ל אֲלֵא דְלַעֲנִין
הַרְשָׁאוֹת תְּקַנְתָּ הַגְּאוּנִים הִיא לְאִיִּים עַל הַנְּתַבֵּעַ סְמָכוּ עַל ד"א שְׁבַא"י וְאִינָם מְעִיקְרֵי הַדִּין
כַּמ"ש הָרִי"ף וְהַרְמָב"ם וְהַרְבֵּי הָעֵיטוּר אֲבָל בְּשָׂאָר הַקְּנָאוֹת אִין לְהֵם עַל מָה שִׁסְמָכוּ
וְהַרְבֵּי הַתְּרוּמוֹת שְׁעַר מ"ג ח"א סִי י"ג הִבִּיא תְּשׁוּ הָרִי"ף וְדַעַת הַרְמ"ה דְדוֹקָא בְּהַרְשָׁאוֹת
שְׁלֹא יִשְׁתַּקַּע מְמוֹן בְּנֵי אָדָם אֲצֵל הַלוּוִים וְהַנְּפַקְדִים ע"ש וְכ"כ הַרְמָב"ן בַּחֲזִי לַפ' חֲזַקְתָּ
שָׁם וְנ"ל וְשִׁדְרוּ מִמֶּתִיבְתָּא דְתַקְנָתָא הִיא דְתַקּוֹן רַבְּנָן בְּתַרְאִי וְשִׁדְרוּ נְמִי דוֹקָא לְהַרְשָׁאָת
פְּקֻדוֹן אוּ מְלוּנָה אֲבָל לְשָׂאָר מִיְלִי לֹא תַקּוֹן עַכ"ל: וְהַנָּה בְּדַעַת ר"ת לְפִי מ"ש הַתּוֹס' בַּפ'
חֲזַקְתָּ וְנ"ל וְנִרְאָה לַר"ת דְהַטְעַם פִּינן שְׁמוּדָה שִׁישׁ לוֹ קַרְקַע וְחֹב הוּא לוֹ וְכו' אֲפִלִּי יֵשׁ
כְּמָה עֲדִים שְׁמַכְחִישִׁין אוֹתוֹ הָרִי הוֹדָאָת בַּע"ד כַּק' עֲדִים דְמִי עַכ"ל עֵין רוֹאָה דַר"ת נְמִי
אֲזוּל וּמוּדָה דְלֵא סְמָכִי אַד"א שְׁל א"י כְּדְמוּכַח מְסוּנְגִיא דְהַתָּם דְקֵאָמ' דְלִית לִיה אַרְעָא
וְלֹא נִיחָא לִיה לְהַעְמִידָהּ בְּגַר אֲלֵא מְשׁוּם דְחֹב הוּא לוֹ וְהוֹדָאָת בַּע"ד בַּק' עֲדִים וְאֲמָטוּל
הַכִּין שְׁפִיר ק"ל לְמוֹ"הַר חֲזַקָּהוּ וְנ"ל בַּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם אֲמָנָם הַרְמָב"ן בַּחֲזִי לְשָׁם פְּתַב

וְנֹלֵל וְרֹתֵת הֵיזָה אוֹמֵר דִּינָא הוּא וְהֵנָּה דְאִינִיתִינֵן לְעִיל פְּוֹלְהוּ בְּגַר עֶסְקִי דְלִית לְהוּ בֵּא"י
וְכוּ' עַכ"ל וְאֶחָרֵי נְמִשָּׁה תְּלַמִּידוֹ הֶרֶב הִתְרוּמוֹת שָׁם שְׁפָתַב פֶּן מִשָּׁם ר"ת נִמְצְאָת אוֹמ'ר
אֲמוֹרָאֵי גִינְהוּ וְאֶלִיבָא דר"ת וְלִפְלֵהוּ וְ"ל דַּעַת ר"ת לֹמֵר דְּמִדִּינָא הוּא וְלֹא מִתְקַנַּת
הַגְּאוּנִים וְכִינֵן דְּמִדִּינָא הוּא בֵּין לַמ"ש הַתּוֹס' שָׁם בְּשִׁמוֹ וְ"ל מִשּׁוּם דְּהוֹדָאָת בַּע"ד כַּק'
דְּמִי בֵּין לַמ"ש הַרְמָב"ן וְבַעַל הַתְּרוּמוֹת מִשְׁמוֹ מִשּׁוּם ד"א שֶׁל א"י א"כ לֹא שְׂאֵנִי לֶן בֵּין
שְׂטָרֵי הַרְשָׁאוֹת לְשְׂטָרֵי מִתְּנוֹת וְשִׁיעֲבוּדֵן מִטְּלָט' אַגַּמ"ק פְּתָדָא שְׂרִינֵן וּמ"ש הַתּוֹ' בַּר"פ
אֲע"פ וְ"ל וּמִטַּעַם זֶה אוֹר"ת שְׁכּוֹתְבִין בְּהַרְשָׁאוֹת וְהַקְּנִיתִי לוֹ דֵּא"ק וְכוּ' כִּינֵן שְׁמוּדָה
שְׁיֵישׁ לוֹ הוֹדָאָת בַּע"ד כַּק' עֲדִים דְּמִי עַכ"ל לֹא דְוָקָא בְּהַרְשָׁאוֹת אֲלֵא אֲשַׁגְרַת לִישָׁן שַׁכְּת'
בַּפ' חֲזַקְתָּ וְה"ה לְכָל שְׂטָרֵי אֲתַנְיָתָא דְאִי סַק"ד דְּלֹא אֲמָרָה ר"ת אֲלֵא בְּשְׂטָרֵי הַרְשָׁאוֹת
דְּוָקָא מֵאִי ק"ל לְמוֹהַר"י חֲזַקְיָהוּ וְכַדְכַתִּיבְנָאגַם מְדַבְּרֵי ה' הָעֵיטוֹר נִרְאָה דַּס"ל פְּדַעַת ר"ת
דְּלֹאוֹ אִיהוּ וְ"ל דְּמוֹקִים לְהֵנָּה בְּגַר וְכַמ"ש הַרְמָב"ן וְה' הַתְּרוּמוֹת אֲלֵא פְּדַעַת הַתּוֹס' מַמ"ש
וְקַמְאֵי מְוָקְמוּ לָהּ בְּגַר וְדוֹחַק וְכוּ' וְיָדוּעַ שֶׁה' הָעֵיטוֹר קָשִׁישׁ טְפִי בִימֵי ר"ת וְכַשְׁמִזְכִּירָהוּ
לְפַעְמִים אִינוּ פּוֹתֵב אֲלֵא וְר' יַעֲקֹב וְאִינוּ מְיַחֲסוּ לְקַמְאֵי וְכַמ"ש מוֹפֵת דּוֹרְנוּ הֶרֶב
מוֹהַרְח"א נַר"ו בַּס' שָׁם הַגְּדוּלִים ח"א בְּמַעְרַכְתָּ אוֹת י' סִי י"ב וּט"ו עַש"ב: וְדַע שַׁמ"ש
הַתּוֹס' בְּחֲזַקְתָּ וּפ' אֲע"פ מִשָּׁם ר"ת דְּמִדִּינָא הוּא וּמִשּׁוּם דְּהוֹדָאָת בַּע"ד כַּק' עֲדִים כַּכ'
הַרְמָב"ן בַּפ' חֲזַקְתָּ שָׁם מְסַבְּרָא דְנִפְשִׁיָּה וְ"ל וּמ"מ פִּי שְׁמַעִינֵן לִיה לֹאִינִישׁ דְּאָמַר אִית
לִיה אַרְעָא מְהִימְנֵן לִיה וְכַתְּבִינֵן אֲפֻמְיָה וְכַכ' ה' הַתְּרוּמוֹת שָׁם וְ"ל וּמְסַבְּרָא דְמֵאֵן
דַּכְּת' בְּשְׂטָרָא הַקְּנִיתִי לָהּ ד"א וְכוּ' וְאֲעַפ"י שְׁיֵישׁ עֲדִים מְכַחִישִׁין וְכוּ' עַכ"ל וְהֶרֶב וְ"ל
בַּשִּׁי' רַבּוֹ הַרְמָב"ן אֲמָרָה לְשַׁמְעִתְתָּיָהּ פּוֹדָעַ וְהוּן הֵן דְּבָרֵי ר"ת הַנִּיחְתָּנִים לְמַעְלָה: וְרֵאִיתִי
לְהַרְאֵ"שׁ וְ"ל שָׁם בַּפ' הַזֶּהָב שַׁכְּת' וְ"ל וְהַאִידָנָא נְהִיגִי עֲלֵמָא לְמִיכְתָּב וְהַקְּנִיתִי לוֹ דֵּא"ק
בְּחֻצְרֵי אֲע"ג דִּינְדַעִי דְלִית לִיה אַרְעָא וְיֵישׁ שְׁנוֹתְגִין טַעַם לְפִי שְׂאִין לָהּ אָדָם שְׂאִין לוֹ ד"א
לְקַבּוּרָה אוֹ בֵּא"י וְלִיתָא לְהַךְ טַעַמָא מְדַמְשָׁנִי הֵכָא דְלִית לִיה אַרְעָא וְכֵן בַּפ' חֲזַקְתָּ וְכוּ'
וְכֵן הֵיזָה דַּפ"ק דְּקִידוּשִׁין מַעֲשֶׂה בְּמַרוֹנֵי א' וְכוּ' שְׁלַחַח בֵּית סַלַע לְהַקְּנוֹת ע"ג לְאַחֲרִים
אַגַּב אוֹתָהּ קַרְקַע וְכֵן בַּמַּש"ם בְּעוֹבְדָא דְאִיסוּר גִּיּוֹרָא דְקַאָמַר אִי אַגַּב קַרְקַע וְכוּ' עַכ"ל
וְאִנִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא יִדְעָתִי מֵאִי רֵאָיָה מִיִּיתִי וְ"ל מְמַעֲשֶׂה דְמַרוֹנֵי דְאִטּוֹ רַבְּנֵן אִינְהוּ דְאָמוּ'
זִיל זָבִין אַרְעָא דְמָנָא יְדַעִי בִּיה דְלֵא הו"ל אַרְעָא וְכַכ' לְפִי מִשְׁפָּי' רַשְׁב"ם מִשָּׁם ר"ח
דְּהָא דְקַאָמַר תְּלַמוֹ' בַּפ' חֲזַקְתָּ ל"ץ דְּאָמַר סְהַדִּי יִדְעָנָא בִּיה בְּהָאֵי דְלֵא הו"ל אַרְעָא מַעוֹלָם
דְּצָרִיכִי לְאַסְהוּדִי הֵכִי זֶה הָאִישׁ לֹא נִתְפָּרַשׁ מִמֶּנּוּ מַעוֹדוֹ וְעַד הַיּוֹם וְכִי לָנוּ בְּמָה שְׁקִנְיָה
וְשְׁלֵא קִנְיָה קַרְקַע מַעוֹלָם לֹא בְּמִתְנָה וְלֹא בְּקִנְיָה עַכ"ל דְּהִיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ בְּהָאֵי מַרוֹנֵי
דְּמֵאִי שְׁיִיאִטְיָה לְגַבֵּי רַבְּנֵן עַד שְׁלֵא נִתְפָּרַשׁ מֵהֶם מַעוֹדוֹ עַד הַיּוֹם מַה לְתַבְּנֵן אֶת הַבֵּר וְאֶפִּי'
לְרַבְּנוֹאֲתָא דְפְּלִיגִי אַר"ח וְסוֹבְרִים דְּמִיִּסְתְּנִיָּה דְהוּא רְגִיל עֲמָהֶם וְכֵן עִיר וְכוּ' כַּמ"ש בְּמִקּוֹ'
וְהַרְמָב"ן וְהַה"מ וְ"ל רַבְּנֵן מָנָא הֵנָּה רְגִיל בְּהַדְּיָהוּ וְלְמִיקָם אֲדַעַתְיָה אִם אִית לִיה אַרְעָא
אוֹ לֹא וְאֲדַרְבָּא כִּינֵן שְׁיֵישׁ לוֹ מִטְּלָט' הֶרֶבָה מְסַתְּמָא אַרְעָא נְמִי אִית לִיה וְאֲמֵאֵי הַזְּקִיקוּהוּ
לְקַנּוֹת קַרְקַע אֲלֵא וְדֵאִי וּמְלִתָּא דְפִשִׁי' דְרַבְּנֵן לֹא א"ל אֲלֵא שְׂאִין לוֹ תְּקִנְיָה לְהַקְּנוֹת
הַמְּטָלָט' לְזוּלַת אֲלֵא ע"י קַרְקַע וְעִיקָר דִּינָא דְהַקְּנָאָה אַגְמְרוּהּ הִיכִי לִיעֲבִיד וְאִיהוּ
מְדַנְפְּשִׁיָּה עֲמַד לְקַח בֵּית סַלַע וְכַכ' לְפִי מ"ש הַרְמָב"ן וְהַרְשָׁב"א וְהַרְשָׁב"א שָׁם דְּהַקְּרַע
עֲצָמוֹ הֵיזָה מִתְּכּוּנֵן לִיתְּנֵן לְהֶם לְכַךְ לֹא רָצָה לְהַקְּנוֹתָם אַגַּב ד"א קַרְקַע שַׁבְּא"י דְאִין לְהֶם
זְכִינְיָה בְּהֶם אֲלֵא לְקַנּוֹת ע"ג וְכֵן אֲתָה צ"ל לַד' ר"ת וְרַבֵּי יוֹנָה הוּבָא בְּמִקּוֹ' לְשָׁם וְהַרְמָב"ן

ובעה"ת דסברי מרנן דבהודא תיסקי להו פיון דחובתו היא אמאי הטריחוהו רבנן למזבן
ארעא הול"ל דאית ליה ארעא ודיו אלא נדאי פדאמרן וא"נ רבנן לא א"ל למיקני ארעא
אלא איהו מדנפשיה עביד וכדברירנא בעניותי איהו נמי אמאי לא אקנינהו אנב ארעא
דהנה מודה דאית ליה ומסתייה אלא עכ"ל משום דבעא למיהב להו נמי ארעא וכמ"ש
ז"ל ואע"ג דהנה רבנאמא לא אמרו למילתייהו אלא פתר דרבין ארעא ולא דמעיקרא
זבנה אדעתא למיהב להו ארעא נמי מ"מ לשי' הנה רבבכתא מציינו למימר הכי אלא
דבלא"ה לשי' ר"ת ודעמיה לקמ' דכבר מלתא אמור פעמים שלש דרבנן דינאי דהקנאה
אגמרוה דאי בעי למיהב להו הנה מטלט' אג"ק והמרוני הנה ידע איניש בנפשיה דלית
ליה ארעא וא"נ דינא גמיר דתסקי ליה בהודא הא מיהא מחזי כשיקרא ואע"ג דהתוס'
בפ' חזקת פתבו דבכה"ג לא חיישי דמחזי כשיקרא ע"ש האי גברא לא בעי למעבד
בנפשיה עובדא דאית ביה לתא דמחזי כשיקרא כלל אמטו להכי עמד וקנה קרקע
והרמב"ן בחי' לגיטין שם דקדק וכת' לחלוק על האומר לסמוך על א"י וז"ל פדמוכח בס'
נזיקין בב' וג' מקומות עכ"ל לאפוקי מהה' דקדושיין וכדכתיב' ומ"ש בב' וג' הג' היא
מאיסור גיורא ומשום דאיכא למידחי לה כדבעי למימר קמן לא כלל אותה עם הנה
ומש"ע הרא"ש ז"ל מהה' דאיסור גיורא פבר פתב לומר דשאני גר דאין לו חלק בארץ
נאי משום ד"א של קבורה וסובר ז"ל כמ"ש הרמב"ן ז"ל שם דבספרי אמר דגם הגרים
יש להם חלק בקבורה בארץ אפתי לא מטו לזכות אלא לאח"מ וכמ"ש הרמב"ן ז"ל שם
ומסיק הרא"ש ז"ל ונראה שפשוט המנהג שלא לדקדק אם יש לו קרקע לפי שרוב
המקנים מקנים לחובתם וכו' וסמכינן אהודאתם שהם מודים לחובתם ואין בודקין
אחריהם אבל בימי חכמי התלמוד היו רגילים לדקדק עכ"ל מ"ש ז"ל בימי חכמי התלמוד
היו רגילים לדקדק אינו מדקדק שפיר דהנה דמייתי הרב ז"ל ברייתות ניהו ואוקמתות
דאמוראי לבר מהה' דאיסור גיורא והכי הול"ל ובימי התנאים וסמכי התלמוד וכו'
ולכאורה איכא למידק בדבריו ז"ל דפתח ברישא והאידין נהיגי עלמא וכו' אע"ג דידיעין
דלית ליה ארעא וכו' אלמא אע"ג דידיע' ידיעה נאמנה דלית ליה ארעא כות' ולמה שנותן
טעם משום ד"א שבא"י ושל קבורה השג ישיג וניחא ליה ז"ל משום דהודה לחובתו
שפיר סמכינן אהודאתו א"כ מה הוא זה שכתב אח"כ פשוט המנהג שלא לדקדק אם יש
לו קרקע וכו' דמשמע דמן הסתם אין לדקדק אחריו אבל אי ידעי' קושט אמרי אמת דלית
ליה לא סמכינן אהודאתו ונלע"ד דה"ק אע"ג דידיעין ביה וברי לן דלית ליה ארעא פיון
שהודה שיש לו והנה אגבן מטלט' אין לדקדק אחריו ולימא ליה ידענא ביה בההוא
גברא דלית ליה ארעא והיכי קא מודית דאית לה לא סמכינן אהודאתו וזה ג"כ דעת ר"ת
שכתב ואעפ"י שהעדים מכחישים אותו שאין לו וזה דבר ברור בדבריהם בר"פ אע"פ
שכתב ואע"פ שאנו יודעים שאין לו קרקע ע"ש ועיקר דברי ר"ת ז"ל הנאמר בחזקת
שם על מה שכותב אע"פ שאין לו וכולם דברים אחרים: ומצאתי להרא"ש ז"ל שם בר"פ
אע"פ שהביא למ"ש התוס' שם משם רבי אליהו על מה שנהגו לשעבד עצמן בכתובות
גדולות אע"פ שאין להם והשי' דמשעבד עצמו וכו' וכתב ע"ז וי"מ הואיל וכותב סתמא
וכו' אע"פ שאנו יודעים בבירור שאין לו אומרים הודאת בע"ד כק' עדים דמי מידי דהנה
מה שכותב בשטרות וכו' ואור"ת דהטעם וכו' ונ"ל שאין טעם זה מספיק וכו' והרשאות
עיקר וכו' עכ"ל ולכאורה הכרעתו זאת היא הפך מסקנתו בפ' הנהב ולא היא דלא חלק

הרא"ש אלא על שיעבבו הנכסי של הפתו הידועים שלא היו לו באותה שעה אבל לענון קננו ד"א מודה הוא ו"ל אלא דהי"מ אגמורי קא גמרי לדין פתוב'מהו שכותב בשטרות ומדברי ר"ת והוא ו"ל בזה חלק עליהם שאין דמיונם עולה יפה פמנדובר אבל לדין השטרות אזיל ומודה אפס כי עז מה שמצאתי להרא"ש בתשו' ס"ו פלל ל"ו שפתב ונ"ל אבל אני רואה בשאלתה שנותן לה אגב ד"א קרקע וא"כ היא קונה ואפ"ל לא היו לו באותה שעה הרי הודה שהיה לו והודאת בע"ד כק' עדים עכ"ל מפרש יוצא מדבריו ו"ל דמינח ניתא ליה בדעת הי"מ שהביא בפסקיו בפ' אעפ"י הפך דבריו בתשו' או הפך דבריו בפ' הזקב ואין פאן מקום להאריה: ואתה דע לה דשיח סוד שרפי קדש הנתינים למעלה שפה אחת לכולם דמדינא כותב אגב דא"ק אע"ג דינדעונו ביה דלית ליה וגם העדים מכחישים אותו הודאתו עדיפא פינון שהיא לחובתו ותלינו למימר דהאי גברא לאו שקורי קא משקר אלא דהני סהדי אשתמוטי הוא משתמט מנייהו חד קטינא דארעא דאית ליה ולאו אדעתיהו א"נ דאית ליה ארעא במדינה אחרת וכמ"ש הרב התרומות ו"ל שם אבל אנה"נ אי משפחת לה דאיפא סהדי דאמרי קים לן בגויה דהאי גברא ולא נתפרש ממנו מעודו ועד היום דלעולם לא הו"ל ארעא לא במתנה ולא בקנייה תחת פיפת המרום פשי' דלא מצי לאקנויי אג"ק וכן משמע מתשו' הרשב"א שהביא מרן סי' ר"ב ע"ש אלא שפכלית הדברים דאי אמר נתתי לו דא"ק ואגבן הקניתי לו מטלט' אין לנו לזקוק אחריו אע"ג דאיפא סהדי דמכחישים אין משגיחין בהם דחיישינו שמא יש לו במדינה אחרת או העלים דבר מהם ולא רמי עליה לשיליה מאן זיהיב ליה ארעא זהו קצורן של דברים ומה שהק' מור"ה חזקיהו לשי' ר"ת דאפתי נחיוש דילמא אקני ליה אגב דא"ק שהודה וכו' ע"ש היינו משום דאינו מפרש מאי דמשני התם לפ' דאמרי' סהדי וכו' כפיר"ח אשר הביאותיו אליה והצגתיו לפניך אלא כשאר המפרשים פדכתיב' אבל לענ"ד דר"ת מפ' כפיר"ח וכבר פתבנו בדעתו דאי סהדי בכה"ג מודה ר"ת דלא הודאתו הודאה אעפ"י שהיא לחובתו והטור סי' קכ"ג קרא ערער על מה שסומכין על ד"א שבא"י ושל קבורה והביא דברי הרמב"ם ע"ש ובסי' קי"ג פתב ואם אין קרקע וכו' יכתוב הקניתי לו ד"א בחצירי ואגבן וכו' ואעפ"י שאין אנו יודעים לו קרקע הודאת בע"ד וכו' וכתב ע"ז הרב פרישה ומיהו משמע מדברי פולם דבאם בנדאי אין לו קרקע בשעת הקנאה דלא מהני האגב ע"ש ונראה פשוט דלא משפחת לה אלא פדכתיב' דאיפא עדים שלא נתפרש המקנה מהם מעודו ועד היום וכמ"ש רשב"ם שם משם ר"ח וכן צריך לפרש דברי הסמ"ע ס"ק י"ב שכת' אבל אם מוחזקי' בו דלית ליה ארעא לא סגי בהכי דדילמא טועה בדעתו וסובר דמקני' מטלט' אגמ"ק שאינם שלו ואינו יכול להקנות מטלט' אגמ"ק אלא א"כ הקנה בפירוש לפנינו ושאלו העדים את פיו אם יש לו עכ"ל מרוצת דבריו הפך כל דברי הפוסקים שכת' ואפילו העדים מכחישים אותו פמנדובר ועכ"ל שלא נתפונן הרב ו"ל אלא למאי דכתיב' ומ"ש מוחזק' בו וכו' ר"ל פגון דאמר עדים לעולם לא נתפרש ממנו וכו' פמו שפאמר והרב כנה"ג כת' ע"ד הסמ"ע הללו שאין נ"ל פן מדברי הרא"ש עכ"ל וקצר הרב במקום שאמרו להאריה שאם דברי הסמ"ע כפשוטן אין להם על מה שייסמוכו מפל הני רבונאתא דקיימי בשי' ר"ת פמו שהארקתי אלא עכ"ל שפוננת הסמ"ע פדכתיב' וכדמשמ' מלשונו בפרישה ועיין להרב מוהר"א קובו ו"ל בס' אדרת אליהו בח"מ סי' י' דף ה' סי' ע"ג שהביא דברי הסמ"ע הללו לנדונו שהיא הקניית פל המרקעי

שִׁישׁ לָהּ וְכִינּוֹן שֶׁפֶן דְּמִי לְדָאמ' עֲדִים לֹא נִתְפָּרֵשׁ מִמֶּנּוּ מְעוּדוֹ וְעַד הַיּוֹם דּוּק וְנִתְשַׁכַּח: זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה הַיָּא הָעוֹלָה לְהַלְכָה דְּמַה שְׁכוּת' בְּשִׁטְרֵי הַקְּנָאוֹת אַגַּב ד"א שִׁישׁ לּוֹ בְּאַרְצֵי הַצְּבִי תו' אֵין בָּם מוֹעִיל כַּמ"ש הַרִי"ף וְתַלְמִידוֹ וְרַבִּי וְהַרְמ"ה וְהַרְמַב"ן וְהַתּוֹסֵ' וְהַרְשֵׁב"א וְה' הָעֵיטוֹר וְהַרִיטְב"א וְהַרְבֵּ הַתְּרוּמוֹת וְאַפְלִי בְּהַרְשָׁאוֹת אֵינוֹ אֶלָּא לְאַיִים עַל הַנְּתִבָּע וְלֹא אָמַר בְּזֶה יִקְוֶה הַדִּין אֶת הָהָר אֶלָּא מִתְקַנֵּת הַגְּאוּנִים וְטַעְמָא דְאַיְפָא כַּמ"ש הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְלֹא נִשְׁאַר לָנוּ חֵבֵר לְקַיִים דְּבָר זֶה אֶלָּא מֵאֵן דְּמוֹקֵי הַנְּדָה סְוֵגִיּוֹת בְּגַר.

וּמִצָּאֵתִי לְהַרְבֵּ כְנַה"ג סִי קִי"ג אוֹת ו' בַּהֲגַב"י שְׁמִצָּא תְּשׁוּ' לֹא קְדוּ' וְדִימָה בְּדִמְיוֹנוֹ שֶׁהוּא הַרְשֵׁב"ץ שִׁישׁ לְסִמּוֹךְ עַל ד"א שֶׁל א"י אֶבֶל שֶׁל קְבוּרָה טְעוּת הוּא בְּיָדָם ע"ש וְאַנִּי מִצָּאֵתִי בַּס' הַפְּלִבּוֹ סִי קכ"ח שֶׁהֵם מִפֶּת הַסּוּמְכִים דְּמִקְמוֹ לְהַנְדָּה בְּגַר וְכִבְרָתָהּ עַלֵּיהֶם הֵנִי אֲשֶׁלִּי רַבְרַבִּי ז"ל כִּי אֵינָם בְּרִשׁוּתָם לְהַקְנוֹתָם כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר וְכִשְׁהַרְצִיתִי הַדְּבָרִים לְפָנַי אֲבִי מְלִךְ דִּינָא בְּאַרְעָא עַט"ר עַט"ר בְּנוֹעַד בֵּית דִּינוֹ הַצְּדָק וְהֵמָּה חֲכָמִים מְחַנְּפִים רַבָּנָן דְּפִקִיעֵי בְּשִׁמְיָהוּ בְּהַ שְׁעָתָא גְזָרוּ אוֹמְרֵי עַל סוֹפְרֵי מְתָא יַע"א שֶׁלֹּא לְכַתְּנָ' עוֹד אֶלָּא דֹא"ק סְתָם כְּאַשְׁרֵי עַלְתָּה הַסְּכָמַת רַבֵּי הַפּוֹסְקִי הַנְּאַמְרִים בְּאַמְתָּ וְאַהוּדָאָתוֹ סְמִכִינוֹ וְכִדְּ בּוֹהֲגִין עַד עַתָּה.

ואחז"ר בְּהִיּוֹתִי מְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל שֵׁם גְּדוֹל אֲדוּנְנוֹ וְרַב תְּנָא הוּא מוֹרְנִי הַרְבֵּ ח"ק נַת"ן עַט"ר עַט"ר כְּשֶׁהַרְצִיתִי הַדְּבָרִים לְפָנַי מִי שְׁגָדוֹל מַכ"ר נ"ר הַשֵּׁב יִשִּׁיב נְהִי דְּמַדִּינָא לֹא מְהַנִּי לְהַקְנוֹתָ אַגַּב דֹא"ק שְׁבֵא"י הָא מִיָּהָא כִּינּוֹן דְּנִהְגוּ לְהַקְנוֹתָ בְּכִדְּ שְׁפִיר מְהַנִּי מִיָּדִי דְּהוּי אֶסְתִּימוּתָא דְּאִי מַקְנֵי קְנֵי כְּדֹא"י בַּפ' הַרְבִּית דָּף ע"ב וּפְסָקָה מְר"ן בַּש"ע סִי ר"א ע"ש אֵלוֹ דְּבָרֵי הַרְבֵּ מַנ"ר נ"ר וְדַנְתִּי לְפָנָיו בְּקַרְקַע דְּאַפְשֵׁר לְחַלֵּק דְּשִׁאנֵי קַנְיָן אֶסְתִּימוּתָא אֵין נִסְתַּר מַדִּינָא דְּגַמ' אֲמַטוֹ לְהַכִּי אֲזַלִּינוֹן בְּתַר מְנַהֲגָא אֶבֶל בְּדֹא"ק שְׁבֵא"י דְּכַמָּה סְוֵגִיּוֹת מוֹכַחִי דְּלֹא מְהַנִּי כַּמ"ש ז"ל אֵין פֶּחַ בְּמִנְהֵג לְקַיִים מְנַהֲג מַה שֶׁהוּא הַפָּךְ הַגַּמ' מִשֵּׁא"ךְ בְּסִתְיָמוּתָא וְכַדְכִּתִּיב' אֵיבְרָא דְּמִצָּאֵתִי לְהַרָא ש' בְּתִשׁוּ' כְּלָל י"ב סִי ג' שְׁנִשְׁאַל עַל מַה שְׁנִהְגוּ לְגִדּוֹר אֲדָם לְחַבְרוֹ כְּשִׁינְלֵד לּוֹ כִּן שְׁאוֹתוֹ חֵבֵר יְמוֹל אוֹתוֹ וְעוֹשִׁין דְּבָר זֶה ע"י קַנְיָן וְשִׁמוּהָר"ם רַבּוֹ ז"ל כְּתַב אַע"ג דְּמַדִּינָא דְּשֵׁב"ל אֵין הַקְּנָנָן מוֹעִיל בּוֹ יֵשׁ לָנוּ לִילֵךְ אַחַר הַמְּנַהֲג וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אָמַר בַּפ' הַרְבִּית סִתְיָמוּתָא בְּאַתְרָא דְּקִנּוֹ מִמֶּשׁ קְנֵי אַע"ג דְּמַדִּינָא לֹא קְנֵי אֲזַלִּינוֹן בְּתַר מְנַהֲגָא לְמַקְנֵי קַנְיָן גְּמוּר אֶלְמָא אַע"ג דְּדִשְׁב"ל מְפֹרֵשׁ יוֹצֵא בְּגַמְרָא דְּלֹא מְהַנִּי בִּיהֵ קַנְיָן אַפ"ה מִחֲמַת הַמְּנַהֲג קַיִים מוּהָר"ם הַקְּנָנָן ה"נ אַע"ג דְּמַדִּינָא הַקְּנָנָה ע"ג דֹא"ק שְׁבֵא"י לֹא מְהַנִּי כִּינּוֹן דְּנִהְגוּ כִּן אֲזַלִּינוֹן בְּתַר הַמְּנַהֲג וְהַרָא"ש לֹא חֵלַק עַל מוּהָר"ם אֶלָּא לְפִי שְׁאֵין שֵׁם מְעַשֶּׂה אֶבֶל בַּנ"ד מוֹזָה הוּא ז"ל וְכַדְבְּרֵי הַרְבֵּ נ"ר מוּר"י שׁוּב מִצָּאֵתִי רִאִיתִי הֵן הֵן הַדְּבָרִים שְׁנִאֲמָר' בְּעֵלְיָה מְתוֹרְתוֹ שֶׁל הַרִיב"ש ז"ל סִי ק"ה וְסִי שִׁמ"ה בְּאַנְרָךְ וְסו"ד כַּת' שְׁקָרָא עַרְעַר עַל מַה שְׁנִוְהֵגִים לְלִכְתָּ אַחַר פְּסָקֵי הַרְמַב"ם בְּכָל הַלְכוֹת וְהַרְמַב"ם סוֹבֵר דְּצָרִיף לְסַיִים הַמְּקוֹם שֶׁמְקַנְהָ לְחַבְרוֹ לְהַקְנוֹתָ ע"ג וּמִצָּא כְּתוּב בְּשִׁטְרוֹת אַגַּב דֹא"ק סְתָם בְּלֹא סִיּוּם מְקוֹם וְעֵלָה בְּדַעְתּוֹ ז"ל לְתַקְּנָן סוֹפְרִים הַלְשׁוֹן וְלְסַיִים מְקוֹם דְּד"אֵוֹאח"ךְ נְמַלֵּךְ בְּדַעְתּוֹ הַרְחֵבָה שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לְעַז עַל הַשִּׁטְרוֹת הַרָאִשׁוֹ וְשֶׁהוּא סוּמְךָ לְהַכְשִׁירָם מִפֶּחַ הַמְּנַהֲג כִּינּוֹן דְּרַגְלֵי לְמַקְנֵי בְּהַכִּי דּוּמִיָּא דְּאַסְתִּימוֹ דַּפ' א"ן וְכו' אַף אָנוּ נֹאמַר כִּינּוֹן שְׁנִהְגוּ לְהַקְנוֹתָ בְּדֹא"ק סְתָם שְׁמוֹעִיל וְכו' עכ"ל הַרִי תְּנִי תְּנָא דְּמַסִּיעַ לִיהֵ לְמוֹרֵי הַרְבֵּ מַנ"ר נ"ר.

וגם ראיתי להרב לחם רב סי' קצ"ג שהביא תשו' הריב"ש דסי' שמ"ה להלכה וצ"ע שלא
נסתייעו מתשו' מוהר"ם שהביא הרא"ש וכדכתב' גם אשו"ר לה' מוהריק"ש בהגהותיו
סי' קכ"ג ס"א שפכתב וז"ל ונהגו פן והקנה לו דא"ק בא"י ואגבן הקנה לו המעות או
הרשהו לקבל מעות וכו' עכ"ל צא ולמד שאפ' בארץ מצרים אתריה דהרמב"ם היא
ולעולם הם הולכים אחר פסקיו ולדעתו ז"ל אפ' בהרשאות אינם מועילות אלא לאינם
על הנתבע כמו שנגמר ואפ"ה גברא רבא מוהריק"ש ז"ל העד העיד שנהגו להקנות ע"ג
מטלט' אגמ"ק והרשאות ועיין עליו להרב ד"ן בח"מ סי' ט"ז שגם הוא ז"ל הביא דברי
מוהריק"ש הללו ומשם באר"ה ומסתמיה ואזיל אבתריה ע"ש ונפה השיב אדוני הרא"ש
עטרה בראש כל אדם מורי הרב מנ"ר נ"ר: הגדתי היום כי אחז"ר נדפס חדש חדש ממש
ס' הפרד"ס לרש"י ז"ל וראיתי לו בדף פ"ד ע"א שכתב וז"ל שאלה להגאונים מ"ש
בשטרות והמתנו' ונתתי לו דא"ק בתצירי מי שאין לו קרקע בזה"ז יכתן' וכמאן דאית
ליה דמי שאין לה כל א' וא' שאין לו קרקע בא"י שהרי הגוים שהחזיקו בה אין להם
חזקה דקי"ל קרקע אינה נגזלת וא"י בחזקתנו עומדת אעפ"י שאין אנו שולטים בה
וקאומר משום ד"א קברו לא דבר הוא ושיבוש הוא בינדם דמצינו ברייתא היא בכתן'
קברו ומעמדו אינו מכור וחוזר לבני המשפחה עכ"ל ותשו' זו היא הובאת בס' הכלבו
סי' קכ"ח וכמש"ל.

איברא שמצאתי תשו' אחרת בס' הפרד"ס שם ס"ו דף כ"ה והוא מרבי' שרירא גאון ורבי'
האי גאון ז"ל וז"ל ושאלתם הנותן מתנה לחברו וכו' אבל לענין הרשאה וכו' תיקנו
רבותינו דא"ק אעפ"י שאין לו קרקע מסויים וכו' ואפ' במותו של אדם יש לו ד"א של
קבורה ולפיכך מי שיש לו חוב על חברו והוא במדינה אחרת יכול להרשותו וכו' עכ"ל
חו"ש לעין הני תשו' פלגן בהדייהו ומר א"ח ומר א"ח ופליגי: ולעולם שומה היתה בלבי
על מה שכתבו הני רבבכתא שכותב נתן לו דא"ק בתצירו כשאנו יודעין שאין לו חצר
אין לה מחזי כשיקרא יותר מזה דאיכא למימר היינו דוקא בסתם אבל כשאומר בפ'י
בתצירי דאיך לא מיחזי כשיקרא וזו היא שקשה לדברי התוס' בחזקת שכתבו שכותב
בתצירי וכתב דלא מחזי כשיקרא ובתשו' הרשב"א שהביא מרן בב"י סימן ר"ב אשר
הבאתי לה לעיל משמע דניחא ליה במ"ש בתצירי ממ"ש דא"ק סתם ע"ש התייחד באין
אנו יודעים אם יש לו חצר או לא אבל בידעני דלית ליה חצר פינון דסיים חצר ואשפח
דלית ליה מחזי כשיקרא שוב מצאתי להרב כנה"ג בס"י קכ"ב בהגה ב"י אות י"ם שהביא
שתי הנוסחאות וכת' לחלק בין דברי העדים לדברי המקנה שהעדים לא יכת' אג"ק
בחצרו אם יודעים שאין לו חצר דמחזי כשיקרא אבל כשהוא דברי המקנה לית לן בה
דהודאתו כק' עדים ע"ע: (ג) אגב אד"ק קי"ל מטלט' נקנים אגמ"ק לזכות בהם הקונה
במכר או במתנה או לשעבד לו המטלט' בחובו אג"ק דהיינו שהמוכר או הנותן או
המשעבד נותן לקונה או מוכר לו דא"ק ואגבן מקנה לו המטלט' בכ"מ שהן אעפ"י שלא
משך וכן המטבע אעפ"י שאינו נקנה בחליפין נקנה באג"ק וכן השט"ח למ"ד אלא
שצריך לומר לו ג"כ קנה לה וכו' כמבואר פל זה בטוש"ע ולקמן יתבאר בס"ד: ומעתה
חל עלינו חובת ביאור אם המקנה לא מכר או נתן הקרקע לקונה רק בתורת שאילה
ושכירות והא נמי פשי דלאו דוקא מכר או מתנה אלא ה"ה שאילה ושכירות דשכירות
ממכר ליומיה הוא וכ"ש שאילה שכל הנאה שלו ואע"ג דאיכא למ"ד דלא אמרינן

שְׂכִירוֹת מִמְּכָר לְיוֹמֵיהָ הוּא אֶלָּא לְעֵנִין הוֹנָאָה וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְתִּי בְּמַעֲרַכְתָּ אוֹת ש' ב"ד
הָא מִיָּהָ לְעֵנִין לְמַקְנֵי אֲגָבוֹ שְׁפִיר פְּאוֹתָהּ שְׁשֻׁנִינוּ ב"ו מַעֲש"ב מַעֲשָׂה ב"ר"ג וְזִקְנִים
שְׁהִיוּ בָּאִים בְּסִפְיָהּ וְכו' וּמְקוֹמוֹ מְוָשְׁפָר לוֹ וְנִתְקַבְּלוּ שְׁכָר זֶה מִזֶּה ע"ש אֶלְמָא ד"ר"ג
הַמְקַנָּה הַמְתַּנּוֹת ל"ר"י וְרַע"ק שֶׁהֵם מְטַלְט' הַשְׁפִיר לוֹ הַמְקוֹם וְאֲגָבוֹ הַקְנָה לָהֶם הַמְתַּנּוֹת
וְכָל הַיָּכָא דְמַהְנֵי שְׂכִירוֹת ה"נ מְהֵנֵי שְׁאֵלָה ד"מ"ש ו"ר"ג דְּהַשְׁפִיר לָהֶם הַמְקוֹם וְקַבְּלַת הַמַּעוֹת
וְלֹא הַשְׁאִיל לָהֶם בְּחֻנָּם מִשּׁוֹם שֶׁהָיָה צָרִיף לְכַתּוֹב לָהֶם שְׁדֵי שְׁאוּלָה לָכֶם וְשִׁלָּא לְהַטְרִיחַ
אוֹתוֹ צָרִיף לַעֲשׂוֹת תִּיבּוֹת הַרְבֵּה קַבְּלַת מְהֵם הַמַּעוֹת דַּה"נ שְׂכִירוֹ נִקְנֵי בִשְׁט' וְאַמְאֵי
הַנּוֹצְרֵי לְקַבְּלַת הַמַּעוֹת תּוֹסְגֵי לִיָּה בְּכַתִּיבַת שְׁדֵי אוֹ בִּיתֵי שְׁכוּרָה לָהּ וְהִרְיָנֵי פְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלֵתִי
אֶלָּא פְּשִׁי שְׁלֹא לְהַטְרִיחַ אֶת ר"ג עָשׂוֹ קִנְיָן בְּנִקְלָה ע"י קַבְּלַת הַמַּעוֹת: וְרִאִיתִי לְהַתּוֹס'
ב"פ"ק דְּקִידּוּשֵׁין דָּף כ"ז ב"ד"ה וּמְקוֹמוֹ וְכו' שֶׁהָק' דְּלָמָּה לֹא הַקְנָה לָהֶם הַמְקוֹם בְּחַלִּיפִין
ו"ר"ל בְּשִׁלְמָא בִשְׁט' ל"ק מִשּׁוֹם דְּטְרִיחָא לִיָּה מְלִתָּא לְכַתּוֹב אֶבְל ב"ק"ס נִקְלָה הוּא כְּמוֹ
נְתִיבַת הַמַּעוֹת וְאַמְאֵי הַנּוֹצְרֵי לְקַבְּלַת הַמַּעוֹת אֶהָא תִּי' וְשִׁמְאָ שְׂכִירוֹת אֵינּוּ נִקְנָה בְּחַלִּיפִין
וְכו' וּפְשִׁי דַּה"נ בְּשִׁלְמָא דְּאֵינּוּ נִקְנָה בְּחַלִּיפִין דְּשִׁלְמָא וְשְׂכִירוֹת לְהָאֵי מְלִתָּא חֲדָא הִיא
דֹּאֲלַת"ה תִּיקְשִׁי לִיָּה נְהִי דְּשְׂכִירוֹת לֹא מְצִי לְהַשְׁפִיר ע"י קִנְיָן חַלִּיפִין לִישְׁיִלְגָּהּ הִהוּא
דְּנִקְטָא ב"ק"ס וְאַמְאֵי הַנּוֹצְרֵי לְנְתִיבַת הַמַּעוֹת אֶלָּא ש"מ שְׁאֵלָה וְשְׂכִירוֹת פְּחֲדָא שְׁרִיזִין וְהָא
דְּנִקְטָא שְׂכִירוֹת טְפִי מְשִׁלְמָא לָהֶם מִשּׁוֹם דְּר"ג הַשְׁפִיר לָהֶם וְקַבְּלַת מַעוֹת עָלָהּ מִקְשׁוֹ דַּה"ל
לְהַשְׁפִיר לָהֶם בְּחַלִּיפִין וְזֶה פְּשׁוּט וְכוּן מְצִאתִי בְּפִסְקֵי תוֹס' סִימָן מ"ט שְׁכַת' בְּפְשִׁי דְּשִׁלְמָא
קִרְקַע אֵינּוּ נִקְנָה בְּחַלִּיפִין ב"ד"ה וּמְק"ו מְכ"ל וְהַתּוֹ' שֵׁם לֹא כַתְּב' אֶלָּא שְׂכִירוֹת אֶלָּא ש"מ
פְּדַכְתִּי דְּדָא וְדָא חֲדָא הוּא וּבְמֵאֵי דְּדִיִּיקֵי הַתּוֹס' מְדָלָא קְתַנִּי גְּבִי שְׂכִירוֹת קִרְקַע אֶלָּא כְּסָף
שׁו"ח וְאֵלוֹ חַלִּיפִין לֹא קְתַנִּי הָק' הָרַב ח"ה ז"ל דַּה"נ גְּבִי מְכִירָה לֹא קְתַנִּי וּבְמְכִירָה מְהֵנֵי
חַלִּיפִין אֶלָּא מֵאֵי דְּלֹא תַנִּי לָהּ מִשּׁוֹם דְּאִיפָּא לְמִימַר מְלִתָּא דְּאִיתָּא בְּמִטְלָט' נְמִי לֹא קְתַנִּי
וְכַדָּאִמַר הַתָּם גְּבִי עֲבָד כְּנַעֲנֵי ק"ו אֵלִימְתָּא וְע"צ הַדְּחַק יִרְאֶה דְּהַתּוֹס' דִּיִּיקֵי לָהּ מְדָלָא תַנִּי
תַּנָּא לִיש' קְלִילָא כְּדָרִף שֶׁהַקְרַע נִקְנָה כְּפִי הַשְׂכִירוֹת וְקְתַנִּי כְּסָף שׁו"ח ש"מ לֹא ש"מ"ו
דְּתַנּוּ תַנּוּ דְּלֹא תַנּוּ לֹא תַנּוּ שׁוֹב מְצִאתִי לְהַתּוֹ' ב"פ"ק דְּמְצִיעָא דִּי"א ד"ק"ל מְשִׁלְמָא וְשְׂכִירוֹת
וְכַת' בְּפְשִׁי דְּאֵין שְׁאֵלָה וְשְׂכִירוֹת נִקְנִין בְּחַלִּיפִין ע"ש עֵין רוּאָה בְּמְקוֹם שֶׁהִבִּיאוּ הָעַד
לְדַבְּרֵיהֶם מְשִׁפְנוּ וּפְשִׁיָּהּ וְכַת' בְּלִשׁוֹן וְשִׁמְאָ וּבְמְקוֹם שְׁלֹא הִבִּיאוּ רִאִיָּה לְדַבְּרֵיהֶם פְּתָבוּ
בְּפְשִׁי וּפְשִׁי לִי דְּסִמְכוּ אֶהָדָּ דּוּקִיָּא דְּכַת' בְּקִידּוּשֵׁי וְשֵׁם דְּפִסְקֵי תוֹס' סִי' נ"ב כַת' שְׁאֵלָה
וְשְׂכִירוֹת כְּכַפְנִים ע"ש: וְרִאִיתִי לְהַתּוֹס' בְּעֶרְכִין דָּף ל' אֲמֵאֵי דְּאֶפְלִיגוּ רַב וְשִׁמְאָל בְּמוֹכַר
שְׁדָּהּ בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל דְּרַב אֶמֶר מְכוֹר וְיוֹצֵאָה בְּדִינֵים וּבְעֵי תַלְמוֹ' לְמִימַר דְּמַעוֹת אֵינָם
חֲזוֹרוֹת וְלִמְתַּנָּה אֵיכְפִנוֹן וְשִׁמְאָל אֶמֶר אֵינָה מְכוֹרָה וְהַמַּעוֹת מְתַנָּה וְיוֹצֵאָה בַּיּוֹבֵל הָק' רִש"י
א"כ מֵאֵי נ"מ אֵי מְכוֹרָה אֵי אֵינָה מְכוֹרָה פִּינוֹן דְּכ"ע הַמַּעוֹת לְאִיבּוֹד אֲזִילִי וְיוֹצֵאָה בַּיּוֹבֵל
וְתִי' דַּנ"מ אִם הַקְנָה לוֹ מְטַלְטְלִין אֲגַמ"ק שְׁלֵל אוֹתָהּ שְׁדָּה וְעַדִּיין לֹא מְשִׁיף אוֹתָם הַמְטַלְטְט'
וְהִדְרָא אֶרְעָא לְמ"ד מְכוֹרָה קְנָה אוֹתָם הַמְטַלְטְלִין וְלִמ"ד אֵינָה מְכוֹרָה לֹא קְנָה הַמְטַלְטְלִין
וְהָק' בְּתוֹס' דַּמ"ט נִתְקַבְּלוּ שְׁכָר זֶה מִזֶּה לִיְתִיבֵי לִיָּה הִהוּא דְּנִקְטָא בְּמַתַּנָּה ע"מ לְהַחֲזִיר
וְלִקְנֵי לִיָּה בְּחַלִּיפִין דְּסוּדָר א"כ לִישְׁיִלְגָּהּ הִהוּא דְּנִקְטָא וְיִקְנָה לִיָּה ב"ק"ס וְתִי' דְּכָל דְּבָר
שְׁחֲזוֹר לְבַעֲלִים פְּגוֹן מַתַּנָּה ע"מ לְהַחֲזִיר א"נ שְׁאֵלָה וְשְׂכִירוֹת בְּכּוֹלָם לֹא מְקַנּוּ בְּחַלִּיפִין
מִשּׁוֹם דְּהִיוּ כְּמוֹ טוֹבַת הַנָּאָה דַּאֵמ' דְּאֵינָה מְמוֹן לְקִנּוֹת בְּחַלִּיפִין מִשׁו"ה הַנּוֹצְרֵי לְקַבְּלַת
מַעוֹת זֶה מִזֶּה ע"כ"ל וְהִנֵּה מ"ש דַּאֵמ' דְּאֵינָה מְמוֹן לְקִנּוֹת בְּחַלִּיפִין וְכו' צִיָּין עָלָיו ב"ב דָּף

ג' והיינו מאי דאמ' התם בקנו מידן שלא לחלוק ופריה וכי קנו מידן מאי הוי קנין דברים הוא ופי' רשב"ם וז"ל ואין חליפין קונין אלא דבר הנקנה במקור או מתנה או שעבוד קרקעות שהקנין חל עליו או מט' עכ"ל ולפ"ד אי מהא לא איריא ולא שמה מתיא דהתם לא אתא למעוטי אלא קנין שלא לחלוק דאין שם שום הקנאה בגוף הקרקע אלא ק"ד שקנו מידן לחלוק אבל הקנאת קרקע עמ"ל או שאלה ושכירות דמקני ליה גופא לזמן מה הרי מעתה חל הקנין על גוף הקרקע לזמן השאלה והשכירות או עמ"ל דבההיא שעמא מיהא אקני ליה גופא דארעא ועיין במקו' לשם ובשיטת הרמ"ה וז"ל הנדפסת מחדש סי' כ"ו ואיני מבין דבריהם וז"ל דסוגיא דהתם הכי איתא בפ"ק דמציעא אהא דתנו הנה עומד בצד שדהו וכו' וזכתה לו וכו' איתמר עלה וכן אמ' עולא והוא שעומד בצד שדהו ואותביה ר' אבא לדעולא מדתנו ומקומו מושפך לו וסא"ד דמשום חצרו נגעו בה דנעשית ביתו של ר"ג חצרו של ר"י ור"ע וזכתה להם החצר ואינהו בספינה הוו וכי בצד חצרו של ר"ג הוו אלא ש"מ דלא בעי' עומד בצד שדהו ודחי דלאו מדין חצר זכו במתנות ר"י ור"ע אלא כיון שהשפיר להם הקרקע אנבו הקנה להם המתנות ומט' אג"ק הקנה וקאמ' דר"א לא קבלה ואמרי' שפיר עבד דלא קיבלה דאי סא"ד מט' אג"ק הקנה להם וכי לא הי"ל סודר לקנות ממנו בחליפין אלא ט"ה אמ' ליקנות בחליפין ה"נ ט"ה אמ' ליקנות עג"ק ור"ל דאי סא"ד מט' אג"ק הקנה להם ולא מדין חצר אמאי הוצרכו לשפוך המקום וליתן לו השכירות וכי לא הנה לו סודר לקנות ממנו המתנות בחליפין אלא לאו ש"מ דמתנות כיון שאין לבעלים זכיה אלא ט"ה ליתנם למי שירצה אינם נקנין בחליפין ה"נ ט"ה אמר ליקנות עג"ק אבל מתורת חצר הקנאה מעליא היא ומ"ש רש"י ז"ל ולמ"ל לקבל מהן מעות לאו למימר דהיה משפיר להם המקום בק"ס לחוד ואין צריך לנתינת המעות וכדק"ל להתוס' דא"ה אין שחר למאי דקאמ' ה"נ ט"ה אמר לקנות על גבי קרקע ולמאי דדחי שאני דמ"ך דנתי' כתי' בהו אלא ודאי דכוננת רש"י ז"ל פדכתי' דלמ"ל שכירות מקום ושהוצרכו ליתן מעות משום דאין שכירות נקנה בחליפין ליקני להו המתנות בק"ס אהא דחי אי מהא לא איריא משום דמ"ך נתי' כתי' בהו וחליפין דרף משנ' הוא אמטו להכי הוצרכו לשפוך מקום דאין שכירות נקנה בחליפין כמ"ש התוס' ומט' אגמ"ק נתינה שלימתא היא והוצרכתי להאריך בזה לפי שראיתי לאביר הרועים כנ"הג בסי' קצ"ה אות כ"ח בהגהב"י דעת רש"י לומר דקו' הגמרא היא על מה שהוצרכו לשפוך במעות ולא תסגי להו בק"ס וכק' התוס' לפי שהוא ז"ל נרגש ממ"ש רש"י ולמ"ל לקבל מהן מעות וע"ז היטב חרה לו ולע"ד הקצרה פוננת רש"י פדכתיבא בעניויתינו ועוד תמה הרב ז"ל על דברי מרן בכ"מ בפ"א מה' מעש' דין י"א עמ"ש רבי' דאין מע"ב נקנה בחליפין פתב מרן דנלמד ממצעשה דר"ג וכו' מדנתקבלו שוכר זה מזה שזה תימא דלא דמי' הא להא דנתקבלו שוכר היינו להקנות הקרקע ודברי הרמב"ם להקנות המצעש' עצמו עכ"ל ואני עני תמיה על תמיהתו דהו הו דברי מרן עצמו דממה שנתקבלו שוכר ה המקום ולא הקנה להם המתנות בחליפין ש"מ דאין המתנות נקנין בחליפין משום דהוי דרף משנ' אלא שלשון מרן ז"ל אינו מדוקדק כ"כ דלימוד ערוף הוא בידינו ומהו זה שכת' ז"ל נראה דנלמד וכו' וכבר הושג מהרב תי"ט שם בס"ו ממ"ב וע"ע בהרב כנ"הג שם אמנה פוננת דבריו פשו' לפניה פדכתיבא אמור מעתה זו היא שקשה בדברי התוס' דערכין דמהקא משמע דכל הך שוטר' דט"ה אמ' או משום דנתי' כתי' בהו א"א לענין

המתנות דאמאי לא אקני להו בתליפין דסודר לר"א דלא קבלה משום דמ"ך ט"ה נינהו ואמ' וילענלא משום דתליפין דרף מקום הוא ומ"ך נת' כתי' בהו אכל למימר דעל שכירות הקרקע או שאלה או מעמ"ל דהו ט"ה ליפא מאן דסבר הכי אם לא שנאמ' שסו' פדעת רש"י לפי מה שהבין הרב כנ"הג פמזנר והוא פלא דאין שיטת ההלכה הולכת כן פדבר האמור וראיתי להרב צ"ק ז"ל שם שפתב ודבריהם ק' להולמן דהא מסיק התם מ"ך נת' כתי' בהו ותליפין דרף מקום ומ"ה היו נותנים שכר ז"לז עכ"ל מלבד שדבריו תמוהי' דבמה נחה דעתו מדבריהם וכדדניקנא מאי דק"ל ז"ל אהמ"ר לק"מ דאין זה מסקנא אלא לתרוצי מילתיה דענלא ונתוס' משמע בדבורייהו דמ"ד אינה מכורה לא תק"ל מהך מעשה דר"ג דמימ' אמ' משום דט"ה אמ' וס"ל כר' אבא התם דלא קבלה וזה פשוט ורבינו משום דפסק פענלא בפ"ז מה' נזיר דין ח' לכה עמד טעמו בו דאין המע"ב נקנה בתליפין משום דמתנה פתני' בהו וזה פשוט ונזי הגוית להר"ש שם דלמה לא השאיל להם המקום ויקנה להם בתליפין ובכה יקנו המעשר כדאשפחן בגטין ליתשיל ליה דנכתא דמנח ביה גיטא ומיזל איהי ומיחוד ותפתח ונהיה נראה מתוך כך שאלת קרקע נקנה בתליפין וכו' ע"ש ובלשון הר"ש הלזה כתו' פמקו' שם בפ"ק דמציעא בדמותו כצלמו משם תוס' שאנץ ע"ע ואני עני לא הבינתי דבפ' הזורק דף ע"ז מ"ייתי תלמודא עובדא בש"מ דכת' גיטא לדביתהו בפניא דמעלי שבתא ולא הספיק למיתבה לה למחר תקף ליה עלמא אתו לקמיה דרבא א"ל זיל א"ל ליקנייה נהלה לההוא דנכתא דיתבי ביה גיטא ומיזל איהי ומיחוד ותפתח ומחזיק ביה דתנן נפל וכו' ה"ז חזקה ע"כ והתם לאו בקנין תליפין הנה אלא בחזקה דמיחוד ותפתח דאי סא"ד מתורת קנין תליפין הנה למ"ל מיחוד ותפתח ועוד למ"ל ההוא דנכתא דמנח ביה גיטא ליקני לה דא"ק בכ"מ שהם דאפסיקא הלכתא דצבורין לא בעי וראיתי פמקו' שם במצ"י לדרף מ"ו אהא דפריה אמאי דתנן הנה עומד בגורן וכו' וליקני ליה אגב סודר ומשני דלית ליה סודר שפתב משם הריטב"א פי' דלית להו סודר פלל שאילו הי"ל סודר מןשאל היו קונין בו פשם שקונין אג"ק מןשאל פדאיתא בגיטין עכ"ל והיינו מהאי עובדא והיינו שאין פנונת רבא שימתן לה במתנה גמורה ההוא דנכתא דמנח ביה.

גיטא אלא בתורת שאלה תחזיק בו עד שתקנה אגבו ובמאי תקנה ליה בתורת שאלה ע"י חזקה דכשם: שרקע נקנה בחזקה ה"נ שכירות ושאלה שוב מצאתי להתוס' שם בגיטין שפתבו משם ר"י דע"י שאלה הנה ור"ת נמי לא פליג עליה בהא ע"ש אכל למימר דע"י קנין תליפין הנה ק' לשמוע א"כ מהיכא פשי' להו מהכא להר"ש ונתוס' שאנץ שהנה נר' מתוך כך דשאלת קרקע אינו נקנה בתליפין דקנין תליפין מאן דכר שמיה ע"כ דט"ס נפל בדברי הר"ש ונתוס' שאנץ וצ"ל ונהיה נראה מתוך כך דשאלת קרקע אינו נקנה בתליפין וכו' ור"ל ומש"ה הוצרכו לשכירות קרקע בכסף דא"א בשאלה דבספינה הווי ואיך יקנו בחזקה ובשטר פמי לא הטריחוהו לר"ג וכדכתבי'.

שוב מצאתי להרא"ש בפסקיו שם בפ"ק דמציעא דק"ל דאמאי לא השאיל להם קרקע וכדאמרינן בגיטין ונהיה נראה מתוך כך דאין שאלת קרקע נקנה בתליפין וכו' ע"ש בחון ובדוק דהוא פלשון הר"ש ונתוס' שאנץ ז"ל ומה"ט נמי א"ל רב דליקני לה בחזקה דמיחוד ותפתח ולא בקנין תליפין דאע"ג דשבת הנה ואין קונין בק"ס בשבת ה"נ בחזקה אסור פדאמ' בעירובין דף ע"א אכל לסלוקי רשותא אסור אפי' לב"ה ע"ש אלא עכ"ל משום

דלגבי ש"ע התירו שלא תטרף דעתו עליו א"כ מ"ל חזקה מ"ל קנין חליפין אלא ה"ט משום דאין שאלת קרקע נקנה בחליפין: ונחמותי.

ראיתי אור בחי' הרמב"ן והרשב"א והריטב"א ו"ל לשם בהזורק דק"ל דאמאי לא אקנייה ניהלה ההוא דנכתא כק"ס ות"י כל שאפשר למעט בקנייני ממעטי דכי אכתא ופתחא לא מיחזי אלא פנועלת בית לשומר עכ"ל דעת שפתותיהם ברור מללו דשכירות ושאלת קרקע נקני' בק"ס ושללא פדעת התוס' וכ"ה דעת הר"ן ו"ל בפ"י ההלכות שכתב והא דאורי' להו רבא בחזקה ה"ה דאפי' בחליפין שרי אלא פיון דאפשר אורי' להו בהכי דלא מנכרא מלתא עכ"ל הנה זאת עולה דעת התוס' בקידושין ומצינא וערכין דשאלה ושכירות קרקע אינם נקני' בק"ס אמןם דעת הרמב"ן והרשב"א.

והריטב"א משם רבו ורבו בשם הרמב"ן כמ"ש במקו' לשם במ"ד לדף י"א ובהזורק והרא"ש בפ"ק דמצינא שם והר"ן בפ"י ההלכות שם סברי מרנן דניקני' בחליפין הו אמת דמה שהק' הרא"ש ע"ד האומ' דאינו נקנה בחליפין סו"ס דאפתי תק' שיתנו לו ע"מ להחזיר וכו' פבר כת' התוס' בערכין שם דכל שחוזר לבעלים אינו נקנה בחליפין: והטור סו"י קצ"ה בשכירות קרקע ע"י קנין חליפין כת' בסתם דנקנה בחליפין ואילו בשאלה עמד ותלאה בפלוגתא ובמחלוקת היא שנויה וכבר תמה עליו מרן בב"י ו"ל שם ומה שתי' דרבא ו"ל אהמ"ר קשה להולמו בלשון הטור פאשר ירדוף הקורא וכבר כתב עליו הרב כנה"ג דאינו מחנור ועיין מה שהליץ הרב כנה"ג וקרובים דבריו לדברי הרב דרישה והרב ט"ז ע"ע ואפתי לא אפרוק מחולשא ומרן בשולחנו הביא ס' האומר דנקנין בק"ס פסתם משנה נדעת התו' בשם י"א וכלל הוא דדעתו פסתם משנה ומוסכם מפל המחברים ומה מאד אני תמיה על רבי הגדול הרב כנה"ג.

שכת' שם דרב"י הביא ב' הסברות ולא הכריע ע"ע והוא פלא: ואתה תחזה דע"כ לפ' רבנותא אלא בהקנאת שאלה ושכירות ע"י ק"ס לקנות אגבן אבל פשי' שאם הקרקע מקנהו לו בשכירות בא' מג' דברים פסוף שו"ח לכ"ע מק' מט' אגבו והיינו הך מתני' דה"ג וזקנים למ"ד מדין אגב הקנה להם ומהך עובדא דגיטין בהזורק לדעת האומ' מדין אגב הקנה לו הך גיטא וכן מצאתי להרב העטור בסו' מאמר אגב שכתב וז"ל וכיון דפרוזבול ואגב חז דינא אית להו פי היכי דאמ' בפרוזבול השאיל לו מקום לתנור וכירים פותב עליו פרוזבול הנ' באגב דשאלה ושכירות סגי עכ"ל וכ"כ הרב התרומות שער מ"ג ח"א סי"א ע"ש ועיין במרן הש"ע סי' ס"ז סכ"ב ע"ש ופסקה רבי' בפ"ט מה' שמטה דין י"ט ומינה לדין אגב כמ"ש הרב העטור אלא שדבר רבינו להעתיק: ואולם נשאר להו לברר אם המקנה עצמו אין לו קרקע אלא בתורת שאלה ושכירות מי מצי להשאילו ולהשפירו בתוך זמן השו"ש.

לזולתו ולהקנות לו אגבו מ"ט או לא ואע"ג דקי"ל דאין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר רשאי להשפיר פבר כתב הר"ף דה"מ לכתח'י אבל בדיעבד מה שעשה עשוי נהביאו מרן בב"י סימן שמ"ב ע"ש ואע"ג דבסודר מושאל פליגי בה רבנן נו"ן שדעת תלמידי הר"ף דאין קונין בסודר מושאל ודעת הריטב"א ו"ל דקונין בו כמ"ש במקו' בפ' הנהב כמ"ד לדף מ"ו ע"ש שאני התם משום מאי דתפיס כמאן דפסיק דמי כמ"ש תלמידי הר"ף ע"ש אבל בקרקע דליכא היו איכא למימר דכולי עלמא מודו בקרקע

הַמְנוּשָׁאָל אוּ הַמְנוּשָׁפֶר שְׁפִיר מְצִי לְאַקְנוּיִי וְלִיקְנוּת אַגְבוּ מִט' נְחִזִיתִיהָ לְהַרְשָׁפֶ"א בְּתִשׁוּ' סִי תַתְקַל"ד שְׁפֶתְבּ וְז"ל וּמְקוֹם בַּה"כ אִם הוּא שְׁלוֹ וְכוּ' וְכֵן אִם הוּא מְנוּשָׁאָל אוּ מְנוּשָׁפֶר לֹו וְכוּ' וְאַפְי' אַג"ק מְנוּשָׁאָל אוּ מְנוּשָׁפֶר מְקַנְנֵן וְכוּ' דְאָמַר מְעַשֶׂה בַר"ג וּמְקוֹמוֹ מְנוּשָׁפֶר לֹו וְאַמְרִי' פ"ק דְּמְצִי דַר"ג מ"ט אַגמ"ק הַקְנָה לָהֶם וְכוּ' עַכ"ל וְאַנְכִי לֹא יִדְעָתִי מֵהִיכָא מִשְׁמַ' לִיהָ מֵהָאִי עֲוֹבְדָא דְאַפִּילוּ הַקְרַקַע מְנוּשָׁאָל אוּ מְנוּשָׁפֶר בְּיָדוֹ מְצִי לְאַקְנוּיִי מ"ט אַגמ"ק דְשׁו"ש לְקוּנָה נְהִי דַר"ג הַשְׁפִּיר לָהֶם וְאַגְבֵּן הַקְנָה לָהֶם הַמְתַּנּוּת מֵאַן לִימָא לָן דְּבִיתוֹ שְׁל ר"ג לֹאוּ דִּינְיָה אֶלְא שְׁיִשְׁנָה בְּיָדוֹ בְּתוֹרַת שׁו"ש גַּם אֲשׁו"ר לְהַרְבּ הַתְרוּמוֹ שְׁעַר מ"ג ח"א סִי י"ב דְּפִשִׁי לִיהָ דְאַפִּי בְּקַרְקַע הַמְנוּשָׁאָל אוּ מְנוּשָׁפֶר לְגַבֵּי הַמְקַנָּה מְצִי לְאַקְנוּיִיהָ וְלִיקְנֵי אַגְבִּיָּה לְאַחֲרֵינֵי וְכַתֵּב ע"ז וְעוֹד יֵשׁ רְאֵיהָ מְעוֹבְדָא דַר"ג וְר"י שְׁהַשְׁפִּירוּ זל"ז מְקוֹם מְעַשְׂרוֹתֵיהֶם וְע"ד אַגְבּ וְכוּ' עַכ"ל וְאַתְמַהֲקָה דְמַהֲיָכֵן פִּשִׁי לְהוּ דְּבִיתוֹ שְׁל מְלָךְ ר"ג שְׁאוּלָה אוּ שְׁכוּרָה הִיְתָה וְהַתְּבוּנָתִי בְּדָבָר וּמְצִאתִי דְקַתְנֵי בְּהַךְ מְעַשֶׂה דַר"ג דַר"י שְׁהוּא לְוִי אַמ' עֵישׁוֹר שְׁאַנִּי עֶתִיד לְמוֹד נְתוּן לְרַאב"ע שְׁהוּא פֶהֶן וּמְקוֹמוֹ מְנוּשָׁפֶר לֹו וְכוּ' וְנִהְרִי הַמְעַשֶׂר הָיָה נְתוּן בְּבִיתוֹ שְׁל ר"ג וְקֶאֱמ' ר"י וּמְקוֹמוֹ מְנוּשָׁפֶר לֹו דְהֵינּוּ מְקוֹמוֹ שְׁל מְעַשֶׂר מְנוּשָׁפֶר לֹו אֶלְמָא אַע"ג דַר"י גּוּפִיָּה לֹא זָכָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם בְּבִיתוֹ שְׁל ר"ג אֶלְא בְּתוֹרַת שְׁכִירוֹת אַפִּי"ה מְצִי לְהַשְׁפִּירוּ לְרַאב"ע וְלִיקְנוּ לִיהָ הַמְתַּנּוּת וּבְנֻדָּאִי שְׁזוֹ רְאֵיהָ שְׁאַיִן עֲלֶיהָ תְּשׁוּבָה וּמִיְיָתִי מַפ"ק דְּמְצִיעָא דְמַדִּין אַגְבּ וְלֹא מַדִּין חֲצָר דְקִי"ל כְּעוֹלָא וְלֹא כַר' אַבָּא וְכ"כ בַּח' לְקִידּוּשֵׁין שְׁם לְדִינָא אַחֲרִיתִי ע"ש בַּמ"ד לְדָף כ"ו וְחִיסוֹר לְשׁוֹן נָפַל בְּדַבְּרֵי וּבְדַבְּרֵי חַיִּים וְקִיָּמִים מְסִיפָא וְאִי ק"ל וְהִיכִי עֲבִיד הִכִּי לְכַתְּחִילָה ר"י וְהָא קִי"ל דְאַיִן הַשׁוֹכֵר רִשְׁאִי לְהַשְׁפִּיר לְק"מ פִּינּוֹן דְּלַתְקוּיִי מִקְלַתִּיהָ דַר"ג הוּא דְעַבְד פִּשִׁי דְנִיחָא לִיהָ לַר"ג וּכְיוּרְד בְּרִשׁוֹת דְּמִי וְעוֹד דְּבַסְפִּינָה הוּוּ וְא"א בַּע"א לְכַתְּחִילָה כְּדִיעְבַד דְּמִי וְהִכִּי אַמְרִי' בַּפ"ד בְּגִמְרָא.

שׁוֹב מְצִאתִי לְהַרְבּ הַעֵיטוֹר בְּדִין שְׁכִירוֹת דָּף ל"א ע"ג שַׁכְּת' דַר"י בְּרִשׁוֹת ר"ג הַשְׁפִּיר הַמְקוֹם לְרַאב"ע ע"ש אַחַר כְּתָבִי זֶה אֵל ה' יִאָר לִי בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁפֶ"א סִי אֶלְף קמ"ה שְׁהִבִּיא מְסִיפָא דְהַךְ מִתְנִי' וְכַדְכְּתִיב עֲלֶיךָ לְבִי וַיִּגַּל אֶהְלֶלָה שְׁם ה'.

שׁוֹב מְצִאתִי בִשְׁלֵי לֹא נוֹדַע שְׁמָה בְּקִידּוּשֵׁין לְשֵׁם דְק"ל וְהִיכִי מְצִי ר"י לְהַשְׁפִּיר לְרַאב"ע וְהָא קִי"ל אִינּוֹן הַשׁוֹכֵר רִשְׁאִי לְהַשְׁפִּיר וְתִי' דְּבַפְנֵי ר"ג עֲשֶׂה וְנִיחָא לִיהָ. תְּלִית"ש.

אִיבְרָא דְמֵהָא דְקֶאֱמַר בַּפ' הַזֶּהָב שְׁם אַהֲרָה מִתְנִי' דְהֵיָה עוֹמֵד בְּגִנְרוֹן וְכוּ' דְפִרְיָה וְלִיקְנֵי לִיהָ אַג"ק וּמְשַׁנֵּי דְלִית לָהּ אַרְעָא ק"ט וְכִי הָאִי גְבָרָא טַס בְּאוּרָא הָוָה תְּלוּי וְעוֹמֵד תְּלָאִי ע"ג תְּלָאִי ע"כ אִית לָהּ אַרְעָא דְדִיָּיר.

בַּהּ בְּשָׂאָלָה אוּ בְּשְׁכִירוֹת וְאִי אַמְרַת דְּקַרְקַע הַמְנוּשָׁפֶר אוּ הַמְנוּשָׁאָל מְצִי לְאַקְנוּיִיהָ וְלִמְקַנְיָה אַגְבִּיָּה מֵאִי מְשַׁנֵּי דְלִית לָהּ אַרְעָא וְנִרְאָה דְאִי מֵהָא לֹא אִירִיָּא דְבַמֵּאִי מְקַנֵּי לְאִידָךְ ע"כ בַּק"ס וְהָא אוֹקִים לָהּ בְּדִלִית לִיהָ סוּדָר אִיבְרָא דְבַמֵּאִי דְמְשַׁנֵּי אַמֵּאִי דְפִרְיָה וְהָא עוֹמֵד בְּגִנְרוֹן קְתָנֵי וּמְשַׁנֵּי בְּגִנְרוֹן שְׁאַיִנוֹ שְׁלוֹ ק' נְהִי דְאַיִן הַגִּנְרוֹן שְׁלוֹ הָא מִיָּהָ ע"כ דְיִשְׁנָה בְּשָׂאָלָה אוּ בְּשְׁכִירוֹת אֶצְלוֹ וְלִיקְנֵי לִיהָ אַגְבָּהּ בְּחֻזְקָה פִּינּוֹן דְלִית לִיהָ סוּדָר וְכַמוֹ שְׁפִירִש"י פִּינּוֹן דְסוּדָר לִית לָנָה וְכ"ש לְכַתְּנ' לֹו שְׁטַר וְכַמ"ש הַרִיטְבָ"א הוּבָא בְּמְקוֹ' לְשֵׁם וְהֵיָה אַפְש"ל פִּינּוֹן דְאַיִן הַגִּנְרוֹן אֶצְלוֹ אֶלְא בְּשָׂאָלָה אוּ בְּשְׁכִירוֹת לֹא מְצִי לְאַקְנוּיִיהָ בְּחֻזְקָה

אָלֵא בַשְׂאֵלָה אוּ בַשְׂכִּירוֹת דְּוִמְיָא דִּידְיָה וְאִין זֶה מִסְפִּיק אֲלֵא דְאִי קִשְׂיָא הָא קִשְׂיָא מִדְּאָמָּ' בַּפ' חֲזַקְתָּ דָּף מ"ד אַהָא דְמִכְר לֹו פְּרָה וְטִלִּית מְעִיד לֹו עֲלֵיהָ לְפִי שְׂאִין אַחֲרֵיִוְתָם.

עֲלִיו וּפְרִיָּה וְנִיחֻשׁ דִּילְמָא אַקְנִי לִיה מ"ט אג"ק וּמְשַׁנֵּי דָאמ' סְהַדִּי יִדְעָנָא בְּהַאי דְלָא הֵנָּה לִיה אַרְעָא מְעוּלָם וְאַפְתִּי ע"כ דְדִיָּיר בְּאַרְעָא בַשְׂכִּירוֹת אוּ בַשְׂאֵלָה וְנִיחֻשׁ דִּילְמָא אַקְנִי לִהוּ מ"ט אג"ק הַשְׂכוּרָה אוּ הַשְׂאֵלָה אֲצֵלוּ וְכֵן נָמִי ק' מְהָא דָאמ' הֵתָם בַּפ'מ' ש"ס דָּף קמ"ט גַּבִּי אִיסוּר גִּיּוּרָא דְפְרִיָּה וְלִיקְנִי לִיה אג"ק וּמְשַׁנֵּי דְלִית לִיה אַרְעָא דְהִיכָא הֵנָּה קְאִים אִיסוּר ע"כ בְּקִרְעָה מְוִשְׂאֵל אוּ מְוִשְׂפָּר וְהָאִיר ה' אֵת עֵינֵי וְרָאִיתִי בַשְׂיָרֵי הַמְקוּ' לְשֵׁם כִּי בָּאָה אַגְבִּי אִסְיָפָא דְשִׁי הַרמ"ה ז"ל הַנְדְפֶסֶת מְחֻדָּשׁ שְׁהָרָא"ש ז"ל הַק' דְאִמְאִי לֹא הַשְׂאֵל אוּ הַשְׂכִּיר מְקוּם לִיתָן אַגְבּוּ וְתִי שְׂלֵא מְצָא אָדָם שְׂיָקְנָה לֹו בַשְׂכִּירוֹת אוּ בַשְׂאֵלָה שְׂלֵא יִקְפִיד רְבָא וְהַמְקוּם שְׁהִיָּה דֵר בּוּ אִימּוֹר פְּלִתָּה זְמַן שְׂכִירוֹתוֹ עכ"ל וּלפ"ז הָא דָאמ' בַּחֲזַקְתָּ דָאמ' סְהַדִּי דְלִית לִיה אַרְעָא וּר"ל וּבִיּוֹם שְׂמִכְר הַפְּרָה וְטִלִּית פְּלִתָּה זְמַן שְׂכִירוֹתוֹ: וְרָאִיתִי לְהֵרֵב נִמְק"י בַּפ' מ'ש"ם בְּהַף עֲוֹבְדָא דְאִיסוּ' גִּיּוּרָא שְׂפִתָב וְז"ל וְאֵע"ג שְׁהִיָּה יְכוּל לְקַנּוֹת קִרְעָה אוּ לְשַׁפּוֹר וְכַדְתַּנְיָא וּמְקוּמוֹ מְוִשְׂפָּר לֹו אֲפִשְׁר דר"מ בִּי רַב הֵנָּה וְאִיסוּר לֹא גְבָרָא רְבָא הוּא וְלֹא הִיָּה חוֹשֵׁשׁ רְבָא דְלִיקְנִיָּהוּ אֲלֵא בְּהַקְנָאוֹת הַרְגִילוֹת עכ"ל וּלפ"ד ז"ל לֹא עֲלִתָּה אַרוּכָה לְהַף דַּפ' חֲזַקְתָּ זֹאת אוּמְרַת דְדַעַת הַרְשָׁבָא וְהֵרֵב הַעֲיָטוֹר וְהָרָא"ש וְהַנְמִק"י.

וְשִׁיטָה לֹא נוֹדַע שְׁמָה וְהֵרֵב הַתְרוּמוֹת סְבָרֵי מְרַנֵּן דָאָם ע"י קִרְעָה הַמְוִשְׂפָּר אוּ מְוִשְׂאֵל אֲצֵל הַמְקָנָה מְצִי לְאַקְנוּיָה לְאַחֲרֵינֵי וְלְהַקְנוּתָם ע"ג מ"ט: וְרָאִיתִי בְשִׁי לֹא נוֹדַע שְׁם מְחַבְרָה לְשֵׁם לְאַחַר שְׁכַת' לְתַרְזַן דְהִיכִי ר"י הַשְׂפִיר הַמְקוּם לְרַאב"ע וְהָא קִי"ל דְאִין הַשְׂוֹכֵר רִשְׁאִי לְהַשְׂפִיר וְתִי דְבַפְנֵי ר"ג הִיָּה וְנִיחָא לִיה פְּדֻכְתִּיב' כַּת' ע"ז עוֹד וְז"ל וְאִיכָּא דְפִשְׁי לִיה מְהָא מִי שְׂשֻׁכֵר לְחַבְרֵי קִרְעָה וְהַשְׂפִירוֹ לְאַחַר כְּגוֹן שְׁנַתָּן לֹו רִשׁוֹת הַמְשַׁפִּיר לְהַשְׂפִיר מְצִי לְאַקְנוּיָה לִיה מ"ט אַגְבִּי שְׂכִירוֹת הַקִּרְעָה אֵע"ג דְלִידְיָה נָמִי לִית לִיה בְּהַאי קִרְעָה אֲלֵא שְׂכִירוֹת בְּעֵלְמָא וִי"ל לְעוּלָם לֹא עֲדִיפִי מ"ט מְקִרְעָה גּוּפִיָּה וְאִי קִרְעָה גּוּפִיָּה לִק' הִיכִי קְנִי לִהוּ לַמ"ט לְגַמְרֵי וְשְׂאֵנֵי הֵכָא שְׂלֵא הַנְצָרָה לְהַקְנוֹת ר"י לר"א אֲלֵא ט"ה עכ"ל וְלֹא יִדְעַתִּי לְחַלֵּק בֵּין שְׂכִירוֹת שְׁהַשְׂפִיר ר"ג לר"י וְרַע"ק לְשְׂכִירוֹת שְׁהַשְׂפִיר ר"י לְרַאב"ע דְהָא הַשְׂכִּירוֹת שְׁהַשְׂפִיר ר"ג לר"י וְרַע"ק פִּשְׁי הַקִּרְעָה גּוּפִיָּה לֹא אַקְנִי לִהוּ וְלֹא קָנּוּ אִינְהוּ וְהִיכִי קָנּוּ אִינְהוּ מִתְּנוּת לְגַבִּיָּה וְלִיכָּא לְמִימֵר דְשְׂאֵנֵי מִתְּנוּת דְטוֹבַת הַנְּאָה גִינְהוּ וְכַדְמְסִיָּים בְּהַ הֵרֵב ז"ל דְבַגְמָרָא בַע"י שְׂדָה בְּמִכְר וּמ"ט בְּמִתְנָה מְהוּ וּפִשְׁי מְעִישׂוֹר שְׂאֵנֵי עֲתִיד לְמוֹד נְתוּן וְכו' וְהָא דְקָאֵמֵר שְׂדָה בְּמִכְר הִינּוּ בַשְׂכִּירוֹת כַּמ"ש רַש"י שְׁם וְאִי אֲמַרְתָּ דְטוֹבַת הַנְּאָה שְׂאֵנֵי מְאִי פִשְׁיט מִינָהּ וּמ"ט לְחַלֵּק בֵּין הַשְׂוֹכֵר לְבַעַל הַקִּרְעָה הַשְׂוֹכֵר מִן הַשְׂוֹכֵר דְכִלְהוּ לִית לִהוּ קָנִין בְּגוּפָא דְאַרְעָא פְּלִל: וְרָאִיתִי לְמָרְן.

הַקְדוּשׁ בַּש"ע. סִימָן קִי"ג לְעֵנִין שְׂיַעֲבּוּד מ"ט אג"ק שְׂאָם אִין לְלִנְה קִרְעָה וְהַמְלִיָּה לֹו וְכו' אוּ שְׁהַשְׂאֵלוֹ אוּ הַשְׂפִיר לֹו קִרְעָה כ"ש ה"ז מְקָנָה עֲלִיו כַּל מ"ט שְׂיַרְצָה וְכו' עכ"ל וְכַת' ע"ז בַּב"י דְנִלְמַד מִמְעֵשָׂה דר"ג וְזַקְנִים וְכו' ע"ש חו"ש לְעֵין דְדַעַת מְרֵן ז"ל דְאִפִּי לְעֵנִין הַקְנָאָה גְמו' מְהֵנֵי לִיקְנוֹת אג"ק מְוִשְׂאֵל אוּ מְוִשְׂפָּר וְכ"פ מְרֵן בְּסִי' ס' ר"ב גַּבִּי פְרוּזְבוּל וּמְשַׁמ' מְדַבְּרֵי שְׁם דְטָפִי פִשְׁיטָא לִהוּ דְמְהֵנֵי מְוִשְׂאֵל מְוִשְׂפָּר וְעֵינֵי בְּסַמ"ע טַעְמָא דְמִילְתָא וְלְשֵׁם רַבִּינוּ הַעֲתִיק דְבָרֵי הֵרֵב הַעֲטוֹר וְהֵרֵב הַתְרוּמוֹת הַנְּיָתָנִים לְמַעְלָה

ומשווה דין אגב ופרוזבול אידי ואידי חד שיעורא עש"ב ובסי' ר"ב גפי קנין אגב הביא דברי הרמב"ם שהקרקע במקר והמ"ט במתנה או.

הקרקע במתנה והמ"ט במקר ופשי' דלאו דוקא מכר ומתנה אלא הה"נ שכירות דבקיודושין שם פשי' לקרקע במקר ומ"ט במתנה מעובדא דר"ג וזקנים וקתם קרקע בשכירות הנאי וכמ"ש רש"י וכדכתיב' לעיל וזהו שכתב רבי ירוחם ז"ל ובהביאו מרן בב"י שם בשכירות קרקע ומ"ט במתנה פדמוכח מעובדא דר"ג וכו' ר"ל דמ"ד קרקע במקר ומ"ט במתנה לאו דוקא מכר אלא ה"ה בשכירות מדקא פשי' ליה מעובדא דר"ג דאיירי בקרקע בשכירות ומעתה דברי מור"ם ז"ל שכתב וי"א דאפילו הקרקע בשכירות וכו' קשים להולמן ועיני' להרב ש"ף ז"ל מ"ש בזה ומ"ש עוד ז"ל דלמה יגרע שאלה משכירות ע"ש הו' אמת שפסודר שאול כת' מרן ז"ל בב"י סי' קצ"ה משם המרדכי דאין קונין בסודר שאול דכיון שאינו יכול להקדישו אינו יכול ליתנו ומרן ז"ל חלק עליו דאין דרף בני אדם להקפיד ע"ע ולפ"ד המרדכי ה"ה בסודר שהוא מושפך אצלו דאין יכול להקנות בו דפשי' נמי דאין יכול להקדישו אלא דנקט סודר שאול שאין דרף רוב בני אדם לשפך סודר אלא לשאול אמנם כבר כתבתי לעיל דטעם תלמידי דר"פ דס"ל דסודר שאול.

לא מהני משום מאי דתפיס כמאן דפסיק דמי וה"ט לא שיני' בקרקע מןשאל לקנות אגבו פדכתיב' לעיל אבל לפי טעם המר"ד משום שאינו יכול להקדישו א"כ ה"ה נמי קרקע כיון דאין יכול להקדישו אינו יכול להקנות: אגבו ותק"ל סיפא.

דמתני' דמע"ב קתני דר"י השפיר. לראב"ע המקום שהשפיר לו ר"ג אעפ"י שר"י לא ה"ה יכול.

להקדישו דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: ותבט עיני לאבי התעודה ה' מוהרימ"ט ז"ל בחז"מ סי' פ"ג תמ"ה תמ"ה יקרא לדעת הרמב"ם דקובל. דאתי מעלמא לחצר של בעה"ב ומןשפךת ביד אחרים שחצירו של בעה"ב זוכה לו ולא נתרוקן פחו ממנה אצל השוכר אמאי וקא שכירות ממכר כנותיה הוא הוא וע"ז כת' איברא מדחזי' באגב דלא.

קני אלא ע"י קנין שהקנה קנין גמור לא בשכירות כדמשמ' מעובדא דמירוני בקידושין וכו' וכי לא ה"ה לו מקום בשכירות. או.

בשאלה עכ"ל. ואהמ"ר אינה ראיה דחכמים לא א"ל שיקנה קרקע ליקנות אגבו אלא כף א"ל דאין לו תקנה אלא עד שיקנם עג"ק ודינא דהקנאת מטלט' אגמרוהו ולא שא"ל לקנות קרקע ואיהו מגרמיה נאדעתא דנפשיה הוא דעבר ומ"ש רש"י ז"ל וקא קי"ל קרקע דמשמע מתוך פי דקי"ל לרבנן דלא ה"ה לו קרקע אהא א"ל.

אין לו תקנה אלא שיקנם עג"ק ור"ל לקנות קרקע ולהקנות המ"ט ע"ג ה'א ליתא דכוננת רש"י ודבריו הם הצעה למה שהלף וקנה קרקע דלכאורה אתמהה אחר שיש לו כ"כ מטלט' הרבה לאיש אשר אלה צו אין לו קרקע אמנם ממה שעמד וקנה קרקע חזותו מוכיח עליו דאין לו קרקע ואם ה"ה נמלך פחכמים ה"ו מורים לו להקנות עג"ק המושפך אצלו או מןשאל אלא דרבנן דינא דהקנאה אגמרוהו וכדכתי' בעניויתי': איברא דאי קשיא

הָא קִשְׁיָא דְהִיכִי פְשִׁי לִיה דְקַרְקַע הַמְּוִשְׁאֵל אוּ הַמְּוִשְׁפָּר אִינוּ מִקְנָה ע"ג מְהֵף דְמִירוּנֵי הַפָּף ה' הַעֲשִׂיטוֹר וְהַרְשָׁב"א וְהַרְבַּ הַתְּרוּמוֹת.

וְשָׂאָר רַבְּנוֹתָא וְאִינְהוּ ז"ל שִׁימ"ה בְּפִיָּהֶם מִשְׁנָה שְׁלִימָה דר"ג. הַשְּׁפִיר הַמְּקוּם לר"י.

ור"י הַשְּׁפִירוֹ לראב"ע וְאִי ס"ל כְּדַעַת שִׁי לֹא נֹדַע שְׁם מְחַבְּרָה דְטוֹבַת הַנְּאָה שְׁאֵנִי אֵין זֶה מִתְקַבֵּל שְׁהַרְבַּ מְחַלִּיט הַדְּבָר הַפָּף הָאִיִּתְנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ וְסוּמָף אֲשֶׁנּוּי דְתִיקוֹן עֵין לֹא רָאָתָה וְעוֹד בֵּה א"ה מֵאִי הַדָּר ק"ל דְאֵמַאי מְהֵנִי לְקִנּוֹת מֵה שְׁבַתוֹכוֹ כְּדִמּוֹכַח מְעוֹבְדָא דר"ג וְכו' וְאִי אִיתָא אֶפְתִּי לֹא נִפְקָא מְרִשׁוּתֵיהּ דר"ג כִּינּוֹן שְׁהוּא קוּנָה מֵה שְׁבַתוֹכוֹ אַעפ"י שְׁמִוּשְׁפָּר לְאַחֲרִים עכ"ל וְמֵאִי קו' כִּינּוֹן דְמִתְנּוֹת טוֹבַת הַנְּאָה וְאִינְהוּ הַקְּנָאָת מְמוֹן גְּמוּ' תְּסֻגִי לִיה אֶפִּילוֹ קַרְקַע בְּשְׁכִירוֹת וְשְׁאֵנִי מִירוּנֵי דְלִהֲקִנְאָת מְמוֹן הוּא קוּנָה תְּדַע דְאֶפִּי הַשְּׁוֹכֵר מְצִי לְהַשְּׁפִיר וְלִהֲקִנּוֹת מ"ט אֲגַבּוּ כְּדִקְתָּנִי סִיפָא וּבְפְשִׁי טְפִי הו"ל לְאֶקְשׁוּיֵי מְדָאָמַר הַתָּם כְּקִידוּשֵׁין דְּף כ"ה דְּלר"ש דָּאמ' בְּהֵמָה גְּסָה בְּהַגְבָּהָה פִּיל הִיכִי מְקִנִי.

לִיה וּמִשְׁנֵי בְּשׁוֹכֵר אֶת מְקוּמוֹ אֶלְמָא דְבְּשְׁכִירוֹת גְּרִידָא מְצִי לְאֶקְנוּיֵי אֲגַבִּיהּ קִנְיָן מְמוֹן גְּמוֹר וְאֵמַאי קִנֵי כִּינּוֹן דְעֵדִין זְכוּת הַמְּשֻׁפֵּר לֹא נִתְרוּקוֹן לְזַכּוּת בְּמֵה שְׁבַתוֹכוֹ וּמֵה שְׁתִּי ז"ל דְלַעֲנָן שְׁיִקְנָה הַשְּׁוֹכֵר אֶת כְּלָיו בְּתוֹכוֹ מְהֵנִי הַשְּׁכִירוֹת לְכָף הוּא שְׁיִכְנִיס כְּלָיו לְתוֹכוֹ אֶבְל לֹא שְׁיִקְנָה כְּלִים מְאַחֲרִים עכ"ל וְהָא דָּאמ' בְּהַגְזוּל דְּף ק"ד דר"פ אֶקְנֵי לִיה זִוְיֵי דְהו"ל כִּי חוּזְאֵי אֲגַב אֶסִיפָא דְבֵיתָא וְהוּיִנּוּ בְּשִׂאֵלָה שְׁהִשְׁאִיל לוֹ הַקְּרַקַע לְקִנּוֹת אֲגַבּוּ מְמוֹן שְׁיִשׁ לוֹ כִּינּוֹן חוּזְאֵי וְהֵם בְּדָרְךָ רְחוּקָה וְכֵמָה נִקְנָה לוֹ כִּינּוֹן דְעֵדִין הַבֵּית בְּרִשׁוּת הַבְּעָלִים לְזַכּוּת מֵה שְׁבַתוֹכָה מְשׁוּם דְשְׁאֵנִי הַתָּם שְׁאֵנִי רוּצָה לְהַקְּנּוֹת לוֹ הַמְּמוֹן אֶלָּא לְהִיּוֹת שְׁלוּחוֹ כְּמוֹ שְׁיִתְבָּ' בְּמָקוֹ' בס"ד: סוּפָא דְמִלְתָּא דְדְבָרֵי הַרְבַּ מֵהֲרִימ"ט לַענ"ד צְרִיכִי' תְּלִמוֹ' בְּמֵאִי דְפְשִׁי לִיה דָּאֵין הַשְּׁוֹכֵר רִשְׁאֵי לְהַקְּנּוֹת עג"ק הַמְּוִשְׁפָּר אֶצְלוֹ דְמִתְנִי' תְּבַרְתֵּיהּ וְנִגְדַּ כָּל הַנְּף רַבְּנוֹתָא.

וְגַם בְּמֵה שְׁחִידוּשׁ. דְאֶפִּי מֵאֲרִיָּה דְאֶרְעָא אִינוּ מִקְנָה לְאַחֲרִים מ"ט.

אג"ק שְׁמִשְׁפִּיר אֶלָּא לְמֵה שְׁבַתוֹכוֹ. כְּדַכְתִּיב'.

וע"ק א"ה הִיכִי דְמֵי. לַמִּפ' דְצַבּוּרִין בְּעִי' מְדַקְתָּנִי וּמְקוּמוֹ מְוִשְׁפָּר לוֹ.

דְמֵהָ לֹא אִירִיָּא דְאִיצְטְרִיף לְמִימ' וּמְקוּמוֹ מְוִשְׁפָּר לוֹ מְשׁוּם דְלֹא הַקְּנָה לְהֵם הַקְּרַקַע אֶלָּא בְּשְׁכִירוֹת וְאֶפְתִּי לֹא נִפְיִק מְרִשׁוּת דר"ג אֶלָּא דְהָא מְהָא מְהֵנִי לְקִנּוֹת מֵה שְׁבַתוֹכוֹ אֶלָּא ש"מ דְשְׁכִירוֹת מְהֵנִי לְקִנּוֹת ע"ג מְטַלְט' אַע"ג דְיִשְׁנָם בְּמִדִּינָה אַחֲרַת וּבְעֵיקַר הַק"ו שְׁהַכְרִיחָהוּ לְהַרְבַּ ז"ל לומ' כִּן לַע"ד יֵשׁ לְהַשִּׁיב אַע"ג דְאֶכְתִּי.

פֶּשׁ גַּבִּיהּ דְמִשְׁפִּיר זְכוּתָא לְזַכּוּת. כּוּ כָּל דְאֶתִּי מְעַלְמָא הָא מְהָא שׁוֹכֵר נְמִי כִּינּוֹן דְשְׁכִירוֹת לְיוּמֵיהּ מְמַכֵּר הוּא אֶהֱנִי לִיה לְקִנּוֹת אֲגַבּא מ"ט וּמְקוּמוֹת בַּה"כ יוֹכִיחוּ שְׁכֵתַב הַרְמַב"ן בְּחִי' לִפ' חֲזַקַת בַּמ"ד לְדָף מ"ד דְקִנְיָ' ע"ג מְשׁוּם שְׁהֵם שְׁל אֲבוּתִי' וְהֵינּוּ שְׁמִקְנָה לוֹ מְקוּם בַּה"כ בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה וְאֲגַבּוּ מ"ט וְהַרְשָׁב"א בְּתוּשׁוֹ' סִי' אֶלְרָף קמ"א כַּת' אַעפ"י שְׁאִינוּ שְׁלוֹ אֶלָּא מְוִשְׁאֵל אֶצְלוֹ מְהֵנִי לְקִנּוֹת אֲגַבּוּן הַמ"ט וּמִי הִבִּיא הַמ"ט לְבַה"כ לְהִיּוֹת שְׁם מְקוּמוֹן: וְאַחֲרֵי מְוִפְלָג שְׁלִשִׁים שָׁנָה וּמְעַלָּה נִרְאָה בְּעֵלִיל ס' הַבְּהִיר קַהֲלַת יַעֲקֹב לְאֲרִיָּה כִּן.

אריה תנא ירושלמא הרב הקסיד מהרי"א ז"ל. בקו' ארעא דרבנן אות ל"ב עמד וימודד אר"ש ל'ו מתוארה ובכלל דבריו הביא תשו' מוהרימ"ט הלזו ונשקרב הגדול בעל דברי אמת תמה עליו מהד מתני' דמע"ב ונשקרב לנישב ולהרב ז"ל ניתא ליה דטובת הנאה שאני וכמ"ש בש"י לא נודע שם מחברה ע"ש ונאנא נפשיאי פתבית בקונצ'ר דעתי פחתת היא בטלה היא ומובטלת היא דא"א לומר פן ממאי דק"ל פתר הכי וכדכתב' ואין משיבין את האר"י החי זיע"א וס' דברי אמת איננו פה עמדי: (ד) אגב דא"ק קי"ל מטלט' ניקני' אג"ק שאם הקנה לו הקרקע בא' מהדרכים שנקנת בהם הקרקע מקנה לו אגבו המ"ט וכמ"ש בטוש"ע סי' ר"ב לנו יש לדעת אם הקנאת המטלט' הללו שעג"ק מדאורייתא היא או מדרבנן ונ"מ במוכר לגוי מטלט' אג"ק דאי אמרי' מכירת אג"ק דאוריית' לזה ולזה נאמרה ואי אמרת דאינה אלא מדרבנן לישראל נאמרה ולא לבני נח וכה"ג כת' הסמ"ע ברי' סי' ס"ו במאי דאיפלגו רבנותא במכיל' שטרות אי הנייא דאורייתא או מדרבנן פתב וז"ל ונ"מ אי מוכר שטרותיו לגוי עכ"ל ודבריו מנוסדים על אדני פז בתשו' הריטב"א ז"ל ושהביא מרן בב"י מחו' י"ו וז"ל פתב הריטב"א שישאל המוכר שט"ח שיש לו על ישראל לגוי אם הוא מכור והשיב לא מצאתי שום ספק שהוא מכור וה"ט דקי"ל דמכיל' שטרות אינה מדרבנן כדי שצאמר שלא תקנו חכמים למוכרו אלא לישראל אבל לא למוכרו לגוי אלא מכיל' שטרות מדאוריית' היא וכו' ואעפ"י שמוכרו לגוי הוי מוכר וכו' עכ"ל ובמקו' הארכתי בס"ד ועוד דנ"מ למי שהקנה קרקע לאשה ע"מ לקנות מטבע שיש לו באגב.

אותו קרקע אם מקודשת קידושין גמורים ולא תפסי בה קידושין אחר דקנתה אותו מטבע מדאורייתא או"ד קנין אגב לא הוי אלא מדרבנן ולהצריכה גט דוקא לחומרא אבל אם קבלה קידושין גמורים מאחר תפסי בה קידושין ודעת הב"י בקנין אגב מדאורייתא ממ"ש בפ"ו מה' מכירה דין י"ב וז"ל המקנה לחברו קרקע כ"ש והקנה לו אגבו ש"ח ה"ז קנה השטר וכו' ונ"ל שגם זה יכול למחול אחר שמוכרו וכו' עכ"ל ופי' הר"ם ז"ל.

אע"ג דעיקר טעם שיכול למחול משום דמכיל' שטרות מדרבנן וקנין אגב בעלמא מדאורייתא א"כ אינו יכול למחול אהא שמע' רבי' דאין קנין שטרות דהווי מילי בעלמא מדאורייתא אלא מדרבנן אמטו להכי מצוי מחיל ע"ע עין רואה דפשיטא ליה להר"ם בדעת רבינו דקנין אגב לבד.

משטרות הוי מדאורייתא וראיתי להרב הקסיד ז"ל בקו' ארעא דרבנן סי' תקפ"א שכת' משם התוס' בב"ק דף י"ב בד"ה אנא מתניתא וכו' דקנין אגב לא הוי אלא מדרבנן וקרא דערים בצורות וכו' אסמכתא דעלמא הוא עכ"ל וכן מצאתי להרא"ש ז"ל שם בפסקיו שכתב דעבדא פמטלט' לענין מילי דרבנן וכו' ולענין קנין אגב וכו' עכ"ל וכן בקדוש חזיתי להרב העיטור במאמר אגב דף ח' ע"ב שכת' וז"ל ובפ"ק דבב"ק מוכר לו עבדני וכו' וכן הלכתא דעבדא פמטלטלין דמי לענין אגב ולענין גובייאנא וכו' ולכל מילי דכתיבי בקרא הו"ל פמקרקעי דמי וכו' לענין שבועה ואונאה וכו' עכ"ל דבריו ז"ל מכוונים לדברי התוס' דב"ק שם גם רב"א במק"ו לשם בד"ה מר פמאן ס"ל וכו' כת' משם תלמידי הרי"ף דקנין אגב לא הוי אלא מדרבנן וקרא דויתן להם ערים וכו' אסמכתא

בְּעֵלְמָא הוּא עֵשׂ"ב וְכֵן נִרְאָה שְׁהוּא דַעַת הַרְשָׁבָ"א בְּחַי' לְשֵׁם וְהוּבָא בְּמַק"ו שְׁכַת' דְּקַנְיָן מְטַלְט' אַג"ק אַקְרָא אַסְמְכוּהוּ וְכו' ע"ש.

נִמְצְאָת אֹמ' שְׁדַעַת הַתּוֹס' וְהָרֵב הָעֵיטוֹר וְתַלְמִידֵי הַר"פ וְהַרְשָׁבָ"א וְהָרָא"ש סְבָרֵי מְרַנְן דְּקַנְיָן אַגְבֵּי אֵינוֹ אֶלָּא. מְדַרְבְּנָן וְק' לַעֲנ"ד מִמַּאי דְּתַנּוּ בְּפ"ה דַּמַּע"ב מַעֲשֵׂה בַר"ג וְזַקְנִים וְכו' מַע"ב נִתּוּן לַר"י וּמְקוֹמוֹ מְוַשְׁפָּר לוֹ וְכו' וְאִיפְלִיגֵי בְּהָ אַמּוֹרָאֵי בְּפ"ק דְּמַצִּיעָא דָּף י"א דְּעוֹלָא ס"ל מְטַלְט' אַג"ק הַקְנָה לְהֵם ר"ג וְר' אַבָּא ס"ל מְדִין חֲצָר וְהִשְׁתָּא בְּשִׁלְמָא לַר"א שְׁפִיר מִתְקַנִּים הַתְּבוּאָה שְׁבִבִית ר"ג דְּקַנְיָן חֲצָר מְדַאֲוֵרֵי תָּא הוּא אֶלָּא לְעוֹלָא דַּאמ' מְטַלְט' אַג"ק הַקְנָה לְהֵם אִיף נִתְקַנו הַפְּירוֹת פִּינוֹן דְּמַדְאֲוֵרֵי תָּא קַנְיָן אַגְבֵּי לֹא שְׁמִיָּה קַנְיָן וְתוֹ דַּבְּפ' הַזְהָב דָּף מ"ו אַהָּא דְּתַנּוּ הָיָה עוֹמֵד בְּגִרְוֹן וְכו' וּפְרִיף וְלִיקְנִינְהוּ לִיָּה אַגְבֵּי אַרְעָא וְכו' דְּכִי אַקְנִינְהוּ אַרְעָא מַאי הָוֵי פִּינוֹן דְּאִין קַנְיָן אַגְבֵּי אֶלָּא מְדַרְבְּנָן הֵיכִי מְצִי מְחַלְלֵי וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מַמ"ש הַר"ן בְּפ' הַזּוֹרֵק אַהָּא דְּתַנּוּ זָרֵק לָהּ גִּיטָה לְתוֹף ד"א שְׁלָהּ מְגוֹרְשֵׁת ה"ק דַּד"א אֵינָם קוֹנוֹת אֶלָּא מְדַרְבְּנָן פִּי הֵיכִי דְּלֹא לִיתוּ לְאֶנְצוּיֵי וְאִיף מִתְגַּרְשֵׁת הָאִשָּׁה בְּרִשׁוֹת שְׁאִינְהָ קוֹנָה אוֹתוֹ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וְקַרִּינּוּ בִּיָּה וְנָתַן בִּינְדָה וּרְשׁוּתָהּ וְתִירֵץ מְדִין הַפְּקָר נִגְעוּ בְּהָ דְּהַפְּקָר ב"ד הַפְּקָר מִן הַתּוֹרָה וְהִנֵּה ד"א אַפְקֵרִינְהוּ רַבְּנָן וְזַכְתָּהּ בְּהֵם דְּבַר תּוֹרָה ע"ש ה"ג נְהִי דְּמַדְאֲוֵרֵי תָּא לֹא מְהִי הַשְׁתָּא דְּאָמּוֹר רַבְּנָן דְּקַנְיָן שְׁפִיר מְצִי מְחַלְלֵי ע"ג וְלַעֲנ"ד לֹא דְּמִי פְּלִל דְּהֵתָם זְכוּ לָהּ רַבְּנָן הִנֵּה ד"א מִן הַהַפְּקָר לְהִיּוֹת רְשׁוּתָהּ וְשְׁפִיר קַרִּינּוּ בִּיָּה וְנָתַן בִּינְדָה וְלְרְשׁוּתָהּ אֶבֶל הֵכָא לִיתָא לְתָא דְּהַפְּקָר אֶלָּא הַקְנָאָה וְאִין פַּח פִּינְד חֲכָמִים לְתַמּוֹן הַקְנָאוֹת וְלַהֲתַחֲלִל ע"י הַמַּעֲשֵׂר דְּמַדְאֲוֵרֵי תָּא נִינְהוּ וְכִשְׂאֵנִי לְעַצְמֵי מוּצָא אֲנִי דְּמִילְתָּא דְּנָא בְּאֶשְׁלֵי רַבְּרָבִי תִּלְיָא אַהָּא דְּאָמְרֵי בְּקִידוּשִׁין דָּף מ"ח הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה ע"פ בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתּוֹן מְקוֹדֶשֶׁת כַּת' רַבִּי יְרוּחֵם דְּאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת אֶלָּא מְדַרְבְּנָן פִּינוֹן דַּמַּע"ג אֵינוֹ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וְרַבִּי ב"י אַה"ע ס' כ"ח כַּת' ע"ז וְאֵינוֹ מְוַכְרַח דְּהָא אֵיכָּא לְמִימַר פִּינוֹן דְּתַקִּינוּ רַבְּנָן נִקְנוּ לָהּ הַמַּעוֹת וְכִינוּן שְׁנַקְנוּ לָהּ הו"ל כְּאֵלוֹ נָתַן לָהּ הַכֶּסֶף וְהִיא מְקוֹדֶשֶׁת דְּאֲוֵרֵי תָּא עַכ"ל ה"ג דְּכִנוּתָהּ פִּינוֹן דְּרַבְּנָן תַּקְנוּ קַנְיָן אַגְבֵּי הו"ל כְּאֵלוֹ נָתַן לוֹ הַמַּעוֹת וְנִקְנָה בְּהֵם הַמַּע"ב וְכֵן גַּבִּי מַעֲשֵׂר דַּר"ג פִּינוֹן דְּהַקְנָה לְהֵם הַמַּע"ב בְּקַנְיָן אַגְבֵּי דְּהָוֵי מְדַרְבְּנָן שְׁפִיר אֵיכָּא לְמִימַר כְּאֵלוֹ הִגִּיעוּ לִידוֹ אֶבֶל לְדַעַת רַבִּי יְרוּחֵם ז"ל זוֹ הִיא שְׁקִשָּׁה פִּינוֹן דַּס"ל דְּאִין הַקְנָן אֶלָּא מְדַרְבְּנָן אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת אֶלָּא מְדַרְבְּנָן מַה מַּעֲנָה בְּפִי צְדִיק לְהַשִּׁיב אֶרֶץ הַמַּעֲשֵׂה דַּר"ג וְדַפ' הַזְהָב וְהָרֵב דִּינָא דְּחִי עֲשׂוֹן מ"ח דָּף י"ב ע"ד ה"ק ע"ד מְרוֹן הַב"י ז"ל וְנֵאֱמַר אוֹמֵר דְּמְוַכְרַח הוּא פִּינוֹן דַּמַּע"ג א"א מְדַרְבְּנָן אִיף נֵאֱמַר דְּתַהָּא לוֹ מְקוֹדֶשֶׁת גְּמוּרָה מְדַאֲוֵרֵי תָּא וְכו' יַעֲשׂ"ב קֶצֶת וּמְדַבְּרֵי רַש"י בְּפ' הַזְהָב דָּף מ"ח ע"א בַּד"ה קָאֵי בְּאֶבֶל וְכו' שְׁכַת' ז"ל וְנ"מ לְעַנְיָן אִיסוּר פְּגוֹן אִם קִידֵּשׁ בּוֹ אֵת הָאִשָּׁה לַר"י הָוֵי קִידוּשִׁין דְּמַדְאֲוֵרֵי תָּא קַנְיָנָה וְדִידָהּ הוּא וְלַר"ל לֹא הָוֵי קִידוּשִׁין עַכ"ל וּבּוֹדָאֵי דַּמַּע"ש לֹא הָוֵי קִידוּשִׁין לַר"ל לָאוּ לְמִימַר לֹא הָוֵי קִידוּשִׁין פְּלִל אֶלָּא דְּלֹא הָוֵי קִידוּשִׁין גְּמוּרִים מְדַאֲוֵרֵי תָּא אֶלָּא מְקוֹדֶשֶׁת מְדַבְּרֵיהֶם מִיָּדִי דְּהִנֵּה אִמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוָה ע"פ בַּמַּע"ג דְּמְקוֹדֶשֶׁת וְכַת' רַבִּי יְרוּחֵם דַּר"ל מְקוֹדֶשֶׁת מְדַרְבְּנָן וְק' מַהִּי דְּהַזְהָב וּמַעֲשֵׂה דַּר"ג אִם לֹא שְׁנַאֲמַר דַּה"ל דְּקַנְיָן אַגְבֵּי מְדַאֲוֵרֵי תָּא: וְכַפ' הַשּׁוֹאֵל דָּף צ"ט דְּאֶפְלִיגֵי בְּשִׁאִילָה אִי תִּקְנוּ בְּהָ : מְשִׁיכָה כַּת' בְּמַק"ו לְשֵׁם מְשֵׁם הָרִיטְבָ"א ז"ל וְז"ל וְא"ת לְדִידָן דַּס"ל דְּמְשִׁיכָה קוֹנָה בְּשׁוֹאֵל הֵיכִי מַעַל דְּהָא מְשִׁיכָה א"א מְדַרְבְּנָן שְׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים וִי"ל דְּאֶפְ"ה אֵיכָּא מַעֲלָה דְּהַפְּקָר ב"ד הַפְּקָר וְקַנְיָן דְּרַבְּנָן פְּקַנְיָן דְּאֲוֵרֵי תָּא חֲשִׁיב לְעַנְיָן זַה עַכ"ל וְכִיּוּצָא

בְּזֶה פָּתַח הַרְשָׁפָא בְּתִשׁוּ' סִי תִשַׁע"ה בְּנִשְׁבַּע לְפָרוּעַ לְחַבְרוּ לְזָמַן וְהִגִּיעַ זְמַן הַשְּׁמִיטָה וְשָׁבִיעִית בְּזָמַן הַזֶּה דְרַבְּנָן וְשָׁבִיעִה דְאִוְרֵייתָא וּפְסֻק דְפִטוּר מִן הַשְּׁבִיעִה דְהַפְקָר ב"ד הַפְקָר מֵאֵלָה הַנְּחָלוֹת דְאִוְרֵייתָא ע"ש וְעֵינָן בְּתוֹס' בַּפ' מְרֻבָּה דָּף ע"ט בַּד"ה תְּקַנּוּ וְכוּ' שִׁכְת' בְּסו"ד דְלַר' אֲמִי קָנָה מְדִאוּרֵייתָא דְאִי מְדַרְבְּנָן וְכוּ' הָיִי חוֹמְרָא דְאֲתִי לִידֵי קִנְיָא דְחַבְרוּ מְוֹתֵר לְבַקַּע בּוֹ לְכַתְחִי עכ"ל הֵן אֲמַת שְׁעֻנָּן זֶה אִי אֲזַלִּינָן בְּתַר דְאִוְרֵייתָא אוּ בְּתַר הַשְּׁמִיטָא דְתַקוּן רַבְּנָן וְלִצְאָת י"ח דְאִוְרֵייתָא אוּ לְהַתְחַיֵּיב מְדִאוּרֵייתָא בְּאִינְהָ צַד מִיָּם עֲמֻנְקִים וְכָבֵר בְּאֵ חֲכָם הָרִזִּים רַב תַּנָּא בְּסִפְר הַנּוֹרָא מְז"ל בַּפ"ז מַה' תְּרוּמוֹת וּבַכ"ד נֶאֱמַר עֲנִי בְּזֶה עֲמֻדְתִּי בְּס' הַקְטָן חֲסֵד נֶאֱמַת בְּדְרוּשׁ שְׁבַת זְכוּר בְּס"ד וְלַעֲתָ עֲתָה נִרְאָה בְּעֵלִיל ס' שְׁעַר הַמִּלְכָּה וּבַפ"ג מַה' מְכִירָה הִבִּיא דְבָרֵי הַתּוֹס' דַּב"ק דָּף י"ג דַּס"ל קִנְיָן אֲגַב א"א מְדַרְבְּנָן וְרַמִּי דְבָרֵי הַתּוֹס' אֶהְדְּדִי דַּבַּפ' הַגּוֹזֵל דָּף ק"ד בַּד"ה אֲגַב וְכוּ' שִׁכְת' בְּסו"ד דְלַעֲנָן לְפָדוֹת מַע"ב בַּעִי' שְׁיָהִי קְרוּיָן נְכָסִין מְדִאוּרֵייתָא אוֹתָן מְעוֹת שְׁבָבִיתוֹ לְחַלֵּל ע"י מַע"ב דְמְדִאוּרֵייתָא וְאִין לֹא מְרִיב דְהַשְּׁמִיטָא מִיָּהָא תְּקוּן רַבְּנָן דְלִיקְנִי בְּאֲגַב הַפְקִירוּ רַבְּנָן לְהַנְדֹּף מְעוֹת שְׁיִישׁ לוֹ בְּבֵית לְזוֹכָה וְלְחַלֵּל עֲלֵיהֶם מַע"ב דַּא"ה הַדְרָא קוּ' לְדוֹנְפְתָה דְמֵאִי מְשַׁנֵּי דְלִית לִיהָ אֲרַעָא נְהִי דְהוֹדָאת בַּע"ד כַּק' עֲדִים דְמִי וּמְדַבְרֵיהֶם לְמַדְנֹו דְקִנְיָן נְכָסִים ע"י הוֹדָאָה לֹא הָיִי אֵלָא מְדַרְבְּנָן הִיכָא דְלִית לִיהָ אֲרַעָא אֲבָל הִיכָא שְׁמוּדָה עַל דְבַר אֲמַת מְדִאוּרֵייתָא קִנְיָ וְהַתּוֹס' בְּהַזְהָב שֵׁם הַק' דְמֵאִי מְשַׁנֵּי דְלִית לִיהָ אֲרַעָא אֲפַתִּי לִיקְנִינְהוּ נִיחָלִיָּה הִנָּה מְעוֹת בְּהוֹדָאָה פְּהֵי דְאִסּוֹ גִיּוֹרָא וְכוּ' ע"ש וְהֵאִי הוֹדָאָה הִיא מְגוֹן שְׁוִיָּא דְקוּשְׁטָא קֵאִי דְלֹא דִידִיָּה הָיִי אֵלָא דְבַעֲי לְאִקְוִינְיָהוּ נִיחָלִיָּה בְּהוֹדָאָה וְאִי קִנְיָן ע"י הוֹדָאָה מְדַרְבְּנָן הִיא א"כ מִן הַתּוֹרָה אִין הַמְעוֹת קְרוּיָם שְׁלוֹ וְהִיכִי.

מְצִי לְחַלֵּל ע"י מַע"ב אֲמִטוּ לְהִכִּי סְלֵקָא לְהוּ בַּק"ו וְהַתּוֹס' בַּפ' חֲזַקָת דָּף מ"ד בַּד"ה דְלִית לִיהָ כַּת' דְלִמְחֻזִי כְּשִׁיקְרָא שְׁיִוְדָה שְׁיִישׁ לוֹ קַרְקַע וְאִין לוֹ לֹא חִיָּיְשִׁי וְרֵאזִיָּה מֵאִסּוֹ גִיּוֹרָא וְכוּ' ע"ש אֲלֵמָא הוֹדָאת בַּע"ד שְׁיִישׁ לוֹ קַרְקַע וְאִין לוֹ אוּ שְׁמוּדָה שְׁמַעוֹת הִלְלוּ שֵׁל פ' אַע"ג דִּידְעֵינָן דְאִינָם שְׁלוֹ מְהַנְיָא הוֹדָאת בַּע"ד א"כ מ"ש דְהֵאִי הוֹדָאָה מֵהֵאִי הוֹדָאָה דְבַהַגּוֹזֵל פְּשִׁיטָא לִיהָ דְבְּמוּדָה דְאִית לִיהָ אֲרַעָא וְלִית לִיהָ דְאִינּוּ קוּנָה אֲגַבָּה אֵלָא מְדַרְבְּנָן וּבְמוּדָה בְּמַעוֹת שְׁיִישׁ לוֹ שֵׁל פ' מְהַנְיָ לְקַנּוֹתָם מְדִאוּרֵייתָא אֲמִטוּל לְהַכִּין ק"ל בְּהַזְהָב דְלִיקְנִינְהוּ נִיחָלִיָּה בְּהוֹדָאָה פְּהֵיָּא עוֹבְדָא דְאִסּוֹ ע"ש וּמְצִאֲתִי לְהַרְבַּ מ"מ ס' ר"ח שְׁפַתְבַּ עַל מַה שְׁחִידְשׁוּ הַתּוֹס' בְּתַמּוּרְהוֹדָף ה' וְלֹא נִחְלָקוּ אַבְיִי וְרַבָּא בַּכ"מ דְאָמַר' ל"ת אִי מְהַנְיָ א לֹא מְהַנְיָ אֵלָא בְּאִסּוֹר הַקְדוּם וְלֹא בְּאִסּוֹר שְׁבַדָּה מְלַבּוּ פִּינּוּן שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֹא לְגַרֵּשׁ וּגְיָרֵשׁ וְכוּ' ע"ז פִּינּוּן דַּק"ל תּוּ קוּ' אַחֲרִיתִי וְסְלֵקָא לְהוּ בַּצ"ע תּוּ לִיכָא לְמִסְמָךְ עַל הַף שְׁיִנּוּיָא שִׁכְת' הַתּוֹס' תְּחִילָה ע"ש דְכּוֹנְתָה אִיכָא לְמִימ' נְמִי אַע"ג דְבַהַגּוֹזֵל כַּת' דְקִנְיָן אֲגַב מְדִאוּרֵיִי לְתַרוּצִי שְׁמַעְתָּתָא מִשָּׂא"כ בְּהוֹדָאָה שְׁיִישׁ לוֹ קַרְקַע דְלֹא הָיִי אֵלָא מְדַרְבְּנָן פִּינּוּ דְאֲפַתִּי תַק"ל דְלִיקְנִינְהוּ נִיחָלִיָּה לְהַנְדֹּף מְעוֹת.

בְּהוֹדָאָה כְּמוֹ שֶׁהָק' בַּפ' הַזְהָב תּוּ לִיכָא לְמִסְמָךְ אַהֲף חִידוּשָׁא שְׁחִידְשׁוּ דְקִנְיָן אֲגַב מְדִאוּרֵייתָא וְעֵדִין יָד הַדּוּחָה נְטוּיָה לּוּמ' דְדַעַת הַתּוֹס' בְּהַזְהָב דְהַף הוֹדָאָה נְמִי מְדַרְבְּנָן הוּא דְמְהַנְיָא כְּמוֹ הוֹדָאת שְׁיִישׁ לוֹ קַרְקַע וְאִין לוֹ וְכוּ' ש' בְּהַגּוֹזֵל דְבַעֲי' שְׁיָהִי הַנְּכָסִים קְרוּיָים שְׁלוֹ מְדִאוּרֵייתָא דְוָקָא וְלֹא מְדַרְבְּנָן מְתַרְצָא שְׁפִיר מֵאִי דַק"ל בְּהַזְהָב דְכָל הַקְנָאוֹת שַׁע"י הוֹדָאָה בְּמַה שְׁאִינּוּ כְּף הַאֲמַת לֹא הָיִי אֵלָא מְדַרְבְּנָן וְלֹא מְצִי מְחַלֵּל ע"י מַע"ב דְהָיִי מְדִאוּרֵייתָא וְאֲפַתִּי ק"ט מְהֵי עוֹבְדָא דַר"ג וְזַנְקִינָם שְׁהַקְנָה לְהֶם הַמְתַּנּוֹת בְּקִנְיָן אֲגַב פִּינּוּ

דקנן אגב מדרבנן לס' התוס' דפ"ק דב"ק והרב העטור והרשב"א והרא"ש ותלמידי
הרי"ף כמו שצאמר ומצאתי להרב"ן ז"ל בחי' בפי' הספינה במ"ד לדר' ע"ט גבי מכירת
שטרות דאיכא מ"ד דאינה אלא מדרבנן ותהי עליה מדאמרי' בקידושין דמ"ח התקדשי
לי בשט"ח דאחרים רמ"א מקודשת וחכ"א אינה מקודשת ובסמכה דעתה פליגי דכ"ע
אית להו דשמואל דאי מחלה מחול ע"ש ואי סה"ד לא קנאתו אלא מדברייהם ולפיכך
הוא יכול למחול לא תהא מקודשת גמורה ואפשר מק"ו דקאמר ר"מ מקודשת מדברייהם
לאיצטרוכא גיטא וכו' עכ"ל וקרובים דבריו לדברי רבי' גרוהם ז"ל ושללא פדעת מן
הב"י וכמדובר וע"ע בתוס' סוף דף ל' בד"ה שינוי החזר וכו' ע"ש ויכר הארכתי
בדרישים בס"ד פדבר האמור ואחרי מןפ"ג זמן זמנ' ומניהם השמש יצא על הארץ
והארץ האירה או"ר בעד או"ר עד שנתמלא כל הבית אורה זה ספר פתב רבינו הגדול
מוהריט"א ז"ל הסומך על שולחן אביו גדול בדורו הרב החסיד בס' קהלת יעקב בקו'
מ"ס דרבנן במערכת אות א' סי' דמקמי אקתא לרבנותא דס"ל קנן אגב מדרבנן מהך
מעשה דר"ג וזקנים ומפ' הנהב וכדוקי' שש אנכי שפיונתי בזה לדעת גדול הנאמר ועוד
הק' הרב ז"ל ממ"ש התוס' בקידושין דף ה' בד"ה שכן פודין וכו' דאמאי לא עביד ק"ו
מקרקעות שאינם מוצי' ואפ"ה מכניסות שטר שמוציא אינו דין שמכניס ותי' דאיכא
למפרך מה לקרקע שכן קונין מטלט' אגבן תאמר בשטר עכ"ל אלמא דס"ל דקנן אגב
מדאורייתא ע"ע והנלע"ד לחדש דבר מעתה דלא נחלקו אבות העולם בקנן אגב אי
מדאורייתא אי מדרבנן אלא במקנה לו מ"ט שאינם מונחים ע"ג אותה קרקע שהקנה לו
אבל מ"ט שהם מונחים ועומדים ע"ג אותה קרקע הקנויה לו לכ"ע הוי מדאורייתא ודמות
ראיה ממאי דס"ל לרבי' ז"ל דהא דאסיקנא בגמ' אגב וקני בע"י דוקא באינן צבורין אבל
בצבורין תיסקי' ולא בעי למימ' אגב וקני ע"ש אלמא דבצבורין אלימא קנייתה וכד דייקנא
פורתא אשפחנא דלאו מלתא היא דא"ה פי קא מבעיא ליה התם בקידושין דף כ"ו מי
בעי צבורין או לא ע"כ היינו מדרבנן דאפי' מדרבנן לא קני באגב אלא בצבורין או"ד
בהקנאה מדרבנן לא בעי צבורין א"ה מאי פשי' ליה מהך דר"ג וזקנים דקאמ' ומקומו
מושפר לו אלמא בעי' צבורין ומאי פשיט מינה שניא ההיא דלא פרשת מתנות דמן
התורה בעי' דוקא צבורין וכי קא.

קמבעיא ליה בהקנאת אגב דלא הוי אלא מדרבנן ומה שהק' עוד הרב שע"ה מדאמ' יכיר
למ"ל אי בעו ניתביה ליה במתנה וכו' ודחיק לאוקומה בשנפלו לו נכסים והוא גוסס
אמאי לא מוקי קר' בדאית ליה נכסי במד"ה ולא מצי לאקנויינהו ניתביה לא בשטר ולא
בחליפין ולא במשיכה ובאגב אינם נקני' ד"ת אלא מדרבנן אהא איצטריף קרא יכיר
לאקנויינהו ניתביה בהפרתו דלא הנה מצי לאקנויינהו לאחר אלא ש"מ קנן אגב
מדאורייתא א"כ הו"מ לקנות באגב ויכיר למ"ל אהא דחיק ומוקי.

בגוסס ע"ע ז"ל ולענ"ד אפתי קשה דע"כ לא כת' התוס' דקנן אגב מדאורייתא אלא
בדאית ליה ארעא אבל בדלית ליה ארעא לא קני אלא מדרבנן כמ"ש התוס' שם בהגוזל
א"ה הדרת קוש' הרב לדונכתא לוקמא בדאית ליה נכסי במד"ה ולית ליה ארעא דהשתא
לא קניי' אלא מדרבנן אמטו להכי איצטריף קרא דיכיר אלא פשי' דתלמודא מעיקרא
משני' לה בפשי' דאיצטריף קרא לנכסים שנפלו לו לאחר שהפיר ומשום דאיתביה מר"מ
דאמ' אדם מקנה דשב"ל תירץ לדיבוריה שנפלו לו.

לאחר מפאן דקאמר לר"מ פשהוא גוסס כנלע"ד נכון: גם מדברי הרא"ש ז"ל בפ"ק דבכורות בעובדא דמרי בר רחל דהנה מקני אודנייהו וכו' שכת' ע"ז והמחנור שפכולן שיקבל מן הגוי פרוטה ויקנה לו המקום שהבהמה עומדת שם ויקנה לו אונן הבהמה וכו' עכ"ל וממ"ש ויקנה לו המקום וכו' ולא קאמר ויקנה לו סתם ואגבן יקנה לו אונן הבהמה ש"מ משום דס"ל דקנין אגב לא הוי אלא מדרבנן משום הכי להפקיע הבכורה שהיא מדאורייתא לא מהני בה קנין אגב שהוא מדרבנן וכדעת התוס' בהגוזל הנאמרי באמת אבל קנין המקום שהוא מדין חצר קונה מדאורייתא ונחצירו קונה לו אונן הבהמה ופוטרה מן הבכורה אמור מעתה מרן בש"ע י"ד סי' שכ"א שהעתיק לשון הרא"ש שכת' ויקנה לו המקום עכ"ל דס"ל פדעת הרא"ש משום דקנין אגב לא הוי אלא מדרבנן ובהקנאה דרבנן לא מהני להפקיע הבכורה שהיא מדאורייתא ולפ"ז ק' על מרן בש"ע אה"ע סי' כ"ח ס' ג' דפסק בסתם דהמקדש במע"ג מקודשת סתם דמשמע דמקודשת מדאורייתא נכף הוא דעתו שם בב"י ופליג אמ"ש רבי' ירוחם דס"ל דאינה מקודשת אלא מדרבנן פינו דעיקר הקנאת הממון ע"י מע"ג א"א מדרבנן א"כ אמאי גבי בכורה כת' שיקנה לו המקום דהו"ל הקנאה מדין חצר שהיא מדאורייתא בהקנאת אג"ק תיסקי ליה אע"ג דהיא מדרבנן וכזאת וכזאת ק' ע"ד רבי' ירוחם ז"ל שלענן קידושין במע"ג פסק דאינה מקודשת אלא מדרבנן ובס' אדם נתיב ח"ב פתב וז"ל המוכר עובר בהמתו לנכרי וכו' ולצאת ידי שניהם יקבל מעות מהגוי בשביל אונן הבהמה כדי פרוטה וימשנה הבהמה או יקנה לגוי המקום שהבהמה עומדת שם ויקנה לו אגביו אונן הבהמה וכו' עכ"ל ודבריו סתומים דמתחילי' כת' פלשון רבו הרא"ש ז"ל יקנה לו המקום שהבהמה עומדת שם דמשמ' מדין חצר מקנה לו דהוי קנין דאורייתא ואס"פ כת' ויקנה לו אגביו וכו' משמע מדין אגב ואי מדין אגב הוא למ"ל הקנאת מקום שהבהמה עומדת שם דקי"ל צבורין לא בעי' ועוד דעכ"ל דס"ל לרבי' ירוחם דקנין אגב דאורייתא ושלא פדעת הרא"ש רבו דאי ס"ל דאין קנין אגב אלא מדרבנן היכי מצוי למפטר מהבכורה שהיא מדאורייתא והאמר הוא דאמ' בהמקדש במע"ג אינה מקודשת אלא מדרבנן משום דהקנאת מע"ג דרבנן היא הן אמת: שראיתי לו מ"ל בח' אות כתי' א ח"א שכת' פהך דהמקדש במע"ג דמקודשת מדרבנן בשם י"א וטעמא טעים פינו דתקנתא דרבנן הוא עכ"ל דיש מהדיוק.

דהול"ל.

פיון דהקנאה מדרבנן היא לכן נלע"ד דשאני מע"ג משאר הקנאות שהם מדרבנן פיון דמע"ג הילכתא בלא טעמא פדאמר הרמ' בכ"מ בהא דקסברי הי"א דלא הוי אלא מדרבנן אבל בשאר הקנאות וכ"ש קנין אגב דאסמכוהו אקרא כמ"ש התוס' ושאר רבנותא שפיר חשיבא הקנאה אפי' לענין מילתא דאורייתא וזה שלא פדעת הרמב"ן בחי' לכתרא במ"ד לדרף ע"ז אשר הונף ולפ"ז מסולק מטענת מרן הב"י דלענין הקנאה דתקנו רבנן אנה"ג דהוי פועין דאורייתא אבל מע"ג דרבנן גופייהו קרו לה הילכתא בלא טעמא לא חשיבא פולי האי להיות.

מקודשת מדאורייתא. ואם קיבלה קידושין מאחר אין חוששין לקידושין כנלע"ד ולתרץ דבריו שכת' גבי בכורה שיקנה המקום וכו' ויקנה לו אגביו וכו' נלע"ד להגיה או יקנה לו אג"ק אונן הבהמה עכ"ל ור"ל שיקנה לו המקום שהבהמה עומדת שם ומדין חצר

שְׁקוּנָה לֹו ד"ת או שְׁיִקְנָה לֹו אג"ק וְקִנְיָן דְּרַבְּנָן פְּקִינָן דְּאוֹרְיִיתָא וכמ"ש הֶרִיטְבָּ"א שְׁהוּבָא בְּמִקְנָבְצָת בַּפ' הַשּׁוֹאֵל.

אֲשֶׁר הוֹרֵם וּמַעֲתָה הֵנָּה זֹאת עוֹלָה מִיַּד פְּלוֹגְמָא לָא נִפְקָא דְּאִיפָא מ"ד דְּהוּי דְּאוֹרְיִיתָא קִנְיָן וְהִיא דַּעַת הֶרֶמְב"ם לְפִי מ"ש הַרְל"ם וְדַעַת הַתּוֹס' דְּהַגּוֹזֵל וּר"י קִדְוִישִׁין אָמְנָם הַתּוֹס' כּר"י ב"ק וְהָרַב הָעֶטוּר.

וְהַרְשֵׁב"א וְהֶרִיטְבָּ"א וְתַלְמִיּוֹדֵי הֶרִי"ף ס"ל אֵינָה אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וּלְפ"ז נ"מ בְּמוֹכַר לְעַפּו"ם כְּאֲשֶׁר פְּתַבְנוּ רֵאשִׁית מֵאֶמֶר וּלְהַקְנוֹת הַבְּהֵמָה לְגוּי בֵּאג"ק וְאַגְבָּה אֵזֶן לְפוֹטְרָה מִן הַבְּכוֹרָה: וְרֵאשִׁית לְהָרַב כְּנֵה"ג א"ח ס' א"מ"ת שַׁכְת' מִשָּׁם דִּיא"ז וְהוּבָא בַּס' שְׁלֵה"ג דְּאָם מִקְנָה הֶחֱמִץ לְעַפּו"ם בְּקִנְיָן אוֹ אג"ק אַעפ"י שְׁלֵא מְסָרוּ לְעַפּו"ם עַד אַחַר הַפְּסַח שְׁרִי וְכו' עַכ"ל וְהִבִּיאוּהוּ בְּקִיצוֹר הָרַב מַג"א וְהָרַב אֵלִיָּה רַבָּא שָׁם וַיֵּשׁ לְצַדֵּד בְּדַבְּרֵי הַש"ג: אוֹ דַּס"ל קִנְיָן וְקִנְיָן אג"ק דְּאוֹרְיִיתָא וּלְכַף אֵלִימִי לְאַפְקוּעֵי אִיסוּר תּוֹרָה דב"י.

או.

דס"ל.

פְּדַעַת הֶרִיטְבָּ"א דְּבִקְנִיָן דְּרַבְּנָן פְּעִינָן. קִנְיָן דְּאוֹרְיִיתָא פְּמִדְּנָבֵר וּבִק"ס אֲשַׁפְּחוּ לְהָרַב הַמְבִי"ט דַּס"ל דְּהוּי מְדִאוֹרְיִיתָא וְכִמוֹ שְׁאֲכַתְנָן לְקַמָּן בְּמַעֲרַכְתָּא אוֹת ק' בַּס"ד: (ה) אַגְבַּ שְׁטֵר שְׁפָתוֹב בּוֹ וְז"ל וְשָׁמְכַר לֹו מְקַרְקְעֵי אַגְבַּ מְטַלְט' וְכו' אַע"ג.

דְּקִי"ל דְּאִין קַרְקַע נִקְנָה אַגְבַּ מְטַלְט' הַשְׁטֵר פְּשֵׁר וְנִשְׁתַּעְבְּדוּ לְמַלְנָה מְטַלְט' אַגְבַּ מְקַרְקְעֵי דְּוַדָּאֵי וּפְשִׁי' דַּס"ס הוּא דְּלִיפָא מֵאֵן דְּטַעֲי בְּהַכִּי וּלְמִימ' דְּמְקַרְקְעֵי נִקְנוּ אַגְבַּ מְטַלְט' כֹּן הַעֲלָה לְהַלְכָה הֶרֶשֶׁב"א וְז"ל כַּח"ד הַנְּדַפֵּס חֲדָשׁ מִמֶּשׁ בַּסִּי רִי"ו עַש"ב: (ו) אַגְבַּ.

דא"ק.

קִי"ל דְּאִין מְטַבַּע נִקְנָה בְּקִנְיָן חֲלִיפִין וְאַפְי' בְּפִקְדוֹן אֶצֶל חֲבֵרוֹ וְלֹא כְּפֵר בּוֹ אֶלָּא בֵּאג"ק כַּמ"ש ס' ר"ב רְאוּבֵן יֵשׁ לֹו שְׁתֵּי בָנוֹת נְשׂוֹאוֹת מֵאִשְׁתּוֹ הָא' וּבַת א' קְטַנָּה כְּבַת ג' שְׁנַיִם מֵאִשְׁתּוֹ הַב' וְכֵאֲשֶׁר נִדְּבָה רֹוחוֹ אוֹתוֹ לְשָׁכוֹן כְּבוֹד בְּאַרְצָנוּ צִיּוֹן קְרִית מוֹעֲדָנוּ תוֹכְב"א עֲמַד וְנָתַן בְּמִתְנָה מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מֵיָתָה סָף ב' אֶלְפִים.

רִיבְיָאִלִּים ע"ז הָאֵן שְׁיִמְשְׁכְנוּ קַרְקַעוֹת בְּסָף הַנּוֹ' וְהַקְרָן מֵהַיּוֹם לְזִכּוֹת הַבַּת אָמְנָם פִּירוֹת הַמְשָׁפוֹנָה עַד לְאַח"מ וְעֲמַד וּמְסַר הַשְּׁנֵי אֶלְפִים . .

רִיבְיָאִלִּים לִיד א' חֲכָם סוֹפֵר מְתָא וְהַזְמִינוּ הַמְמַשְׁכֵּן בְּבֵית הַחֲכָם הַנּוֹ' בְּחִבְרַת סוֹפֵר מְתָא אַחַר וּמְסָרוּ הַמְעוֹת לְהַמְמַשְׁכֵּן וְכַת' שְׁטֵר ע"ז וְדִין גְּנוֹסְחִיָּה הַצָּרִיף לְעַנְיָנוּ עֲמַד בְּפִינָנוּ אָנוּ עַח"מ ה"ר רְאוּבֵן וְהוֹדָה הו"ג כְּרַצוֹן וְבַהֲדַע"ת שְׁנֵטְל וְקִיבֵל מִיד שְׁמַעוֹן סָף ב' אֶלְפִים רִיבְיָאִלִּים שְׁנָתְנָם עַל יְדִינוּ אָנוּ עֲדִים ח"מ לְבַתוֹ הַקְטַנָּה פ' בְּמִתְנָה גְּמוּרָה מֵהַיּוֹם וְלְאַח"מ אַגְבַּ דַּא"ק מִתְנָה לְהַ מְחִיִּים מִתְנָת בְּרִיא מִתְנָת שׁוּקָא מִתְנָת פְּהֶרְסִיא מִתְנָה דְּלֹא לְמַהֲדַר בָּהּ בְּכָל אֵן תִּקְוִי רַז"ל וְהַפֵּל הֵיָה בַּקֶּשׁ"מ מִיָּדוֹ וְכו' וּמַעֲתָה יֵלֵף שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' וַיִּחְזִיק בְּקַרְקַע הַנּוֹ' לְזִכּוֹת בַּתוֹ הַנּוֹ' ע"ד הָאֵן.

הַנּוֹ' הַפֵּל מְשָׁכֵן ה"ר רְאוּבֵן הַנּוֹ' בְּיַד שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' לְזִכּוֹת בַּתוֹ הַנּוֹ' וְכו' עַכ"ל הַצ"ל וְעֵלָה הָאִישׁ הַהוּא מַעֲרִירוֹ וַיֵּשֶׁב שָׁם עַד עַתָּה בֵּא דְּבָרוֹ יָשׁוּב לְאַדְמַתוֹ בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם תוֹב"ב

ונותרת בת ציון כבת עשר מ"מ סורה וגלמודה פי אין לה אב ואז עמדו ב"ד הגדול
שבירושלים ת"ו ומינו תרי גברי מהמני אשר הוכשרו בעיני ב"ד הצדק בעיר הקדש
בירושלמי ת"ו ומינו אותם אפטריו לפקח על הבת הנז' ועל.

נכסי עזבונה פי בן אין לו זולתי הג' בנות הנז' ועמדו האפטריו' לאסף ולקבץ עזבון אבי
הבת הנז' ומצאו העתקת שטר המתנה והמשכו' הנז' וכת' שם שעיקר השטר הפקידו
אצל חכם א' מהמסונימים שבעיר נר"ו ונראה בעיני האפטריו' הללו לתועלת הבת להביא
הנכסים לתוך עיר הק' ירושלים ת"ו פי.

המרחק רב בין הקדש ובין החול ויהיו נכסיה עמה ולא יהיו חזקה תלויים מנגד ועוד פי
לא תדע מה רעה תהיה על הארץ וסתם דרכים בתזקת סכנה ועיני בשר רואות וכלות
כמה הרפתקי דעודו מהלכות מלכים ומלחמותיהם בין ביים בין ביבשה וימן להם ה' ציר
נאמן שד"ר שלחו מהם ועמדו האפטריו' וכת' שטר הרשאה ביד השד"ר נר"ו לגבות סכי
המשפונה קרנא ופירי וכל מה שנוגע אליה מפאת ירושתה ובכא השד"ר נר"ו פה מצא
המעוות מןפקדים ביד איש נאמן רוח חכם בתקמתו נר"ו ואז עמדו נגד השד"ר המורשה
הנז' בעלי האחיות לערע' על עיקר המתנה באומרם אליו מגן שניא ולא חלו בה ידיים
שקנן הדא"ק ריע וגריע שלא הקנה לה תחילה הדא"ק לשתקנה אגבן סכי המעוות
דהלכה רונחת דאין המטבע נקנה בתליפין ויש לפרש מה שקתי' בשטר והפל הנה בקש"מ
אמעוות קאי ולא הדא"ק ונד בעה"ש עה"ת פי הבת רוצה להוציא מן היורשים והן
מותרים בדין תורתנו הקדושה והיא באה לזכות מפת המתנה ואע"פ שגם היא יורשת
ג"כ סו"ס בחלק העודף על חלק המגיע לה בירושתה הו"ל כשאר אינשי דעלמא הבא
מפת מתנה להוציא מהיורשים א"כ מתנה זו בטילה היא ומבוטלת ועוד טענו פי לפי
הנשמע פי העזבון אשר הניח אחריו שמעון הנז' בא"י ת"ו נתחלק לג"ח פנגד הג' בנות
היורשות וחלק ב' הבנות אשר הם בח"ל זכו בהם כוללות עה"ק ירושלם ת"ו ב"ב עפ"י
הנהגת והספמת רבנן תקיפי ארעא מוסדי ארץ תובב"א פימי עולם וכשנים קדמוניות
וטוענים בעלי האחיות הנז' שפנגד החלק הג' שזכתה בו הבת נוטלים מהחלק המגיע לה
בח"ל שני שלישים לשתי אחיותיה הנז' בחלקו"ת תשית למו ונשאלת בזה לחוות דיעי
השג יד לקטן אנו יד עניי אנו ואומר חלותי היא מי שחותמו אמת וברא העולם בחדס
ואמת ועמידנו על דבר אמת תורת אמת: זאת אשיב אתיא ראש ראשית מאמר הוא
אשר דבר האשל הגדול רבינו ירוחם במשרים נתיב כ"ג ח"י דף ס"ג רע"ד וז"ל וכלל
גדול בדינו בכל תנאי שאדם מתנה עם חברו שאין להלך אחר לשון הפתו' אלא אחר
הפנונה לבד וראיה וכו' וכן במתנת שכיב מרעשאם עמד חוזר עכ"ל דאע"ג דהמקבל
בידו שטרא מעליא אע"פ כן הולכין אחר הפנונה שלא כתב לו אלא לפי שהעולה על
רוחו פי תחלתו נכזבה ואבדה תקנתו והעתיקו מרן הב"י ז"ל בסוף סי' ס"א והעלהו שם
על שולחנו הטהור ואע"פ שכת' בלש"ז יש מי שאומר לאו למימר דאיכא מאן דפליג
עליה אלא שפך היא המדה למרן ז"ל כשמיא סברת פוסק שלא נמצאת לזולתו מודעת
זאת בכל האר"ש אלא דהיכא דמספ"ל בדעת הנותן וכוננתו מה היא בהא מודינא דעל
המקבל להביא ראיה שפך היתה פוננתו דלשם מתנה גמורה איכפון כההיא דאבעיא לן
בפ' י"ג דף קל"ב בבריא הפותב פל נכסיו לא' מבניו אם לשם מתנה אפון או לאפטרופו'
דוקא איכפון ולא איפשיטא וכת' הרי"ף דנקיטי לקולא ולא עשאן אלא אפטרופו' ע"ש

משום דעיקר הספק בדעת הנותן וכ"כ הרשב"א הביאו מרן בב"י סי' רמ"ו ובש"ע ס"ה ועיין בה' כנה"ג שם אות ו' ומ"ד בהגהב"י דאיכא מ"ד בעל השטר נקרא מוחזק מיהו אנו בדין בתורה דמרון גרירנא וכבר עמדת ע"ז במקום אחר בס"ד וכן במתנת שכ"מ בקנין דסבר שמואל דשמא לא גמר להקנות אלא בקנין ואין קנין לאח"מ פדאית' התם קנ"ב עיין טוש"ע סי' ר"ן סי"ז דהספק בדעת הנותן ומעשהו מ"ה לא מפקי' מיוחשים אבל היכא שמחשבתו של נותן נפרת דלמתנה גמורה נתפנון אלא שהעדים חדשו בה דבר ונמצא בו קיוהא לא מפגי זה אנו הולכין אחר הלשון הפתו' אלא אחר הפנונה וכיון שבמעשה הנותן לית ביה קיוהא הוברר דלמתנה גמורה איכפנון הילכף לא מרעי' לשטרא משום מאי דעבוד סהדי כדבעי' מימר קמן ואבוא היום אל העין היא עין משפט ואומר עם קנ"י כי הנלע"ד ואם דל הוא דמשטחיות לשון השטר יורה יורה כי הנותן הלזה מסר המעות ליד עצמן הו הו עידי המתנה לזכות בתו יען כי אין לה יד לזכות לעצמ' שאינה אלא פבת ג"ש והעדים זכו לה בממון ההוא ומשפנו בה הסרק' ההוא בעת ההיא ונקתב השטר שיחזיק.

פ' בשטר דעובד' כי הנה הכי הנה שהנותן מסר לו המעות הללו וא"ל קבל אלו המעות לצורךי ובשביל בתי פ' ע"ז האופן שתמשפן קרקע פ' בעד הסף הנז' וס' שכירו' הסרקע אפכה בו אני כל זמן שאני בחיים אמנם הקרו מעכשו הוא לצורך בתי הנז' והפירות תזכה בהם עד לאח"מ ועמד החכם נר"ו ומסר המעות הללו ליד הממשפן ונתחכם לעשות המתנה ומשפנות הקרקע ההוא בשטר א' וכת' שהממשפן משפן ביז פ' לזכות בתו קרקע פ' הנז' וכו' נראה פשוט דזכיה גמורה היא ומסולקת מכל מיני ערעורין ועדותו זאת תוסיף תת כוחה בהבנת לשון השטר הפתו' בו שנתנם על ידינו לבתו פ' וכו' ואע"פ שהעד הב' לא נזכר מזה אינו מעלה ואינו מוריד וכ"ש שהודה לרוב דבריו בנעז ב"ד הצדק ה' עליהם יחיו ואם תשאל אחרי שזיכה לבתו ע"י החכם מה הוצרך עוד לקנין דא"ק אלא ש"מ דעיקר זכית הבת א"א ע"י אגב דא"ק באמת ששאלנו להחכם ע"ז והשיב שפך מנהגנו לכתן' בשטרי מתנות כהאי לישא ממש ויתבאר לקמן אמנם אערך אומר אביע בעיקר הדין אם הזכיה שריא וקיימא והוסיף אגב דא"ק או קנין אחר ונמצא אותו הקנין ריע וגריע מי אמרינן דהב' מבטל את הא' או"ד כל היתר פנטול דמי ומצאתי בזה לה' מוהריק"ו שו' י' ענף מ' במחז' שע"י קנין ונמצא הקנין גרוע ש"ד השואל דבטלה לגמרי והרב חולק עליו בזה וז"ל אין נלע"ד כלל דלא דמי כלל להיא מתנת ש"מ שפתו' בה קנין וכו' ואין ספק בידי להאריך לרוב נחיצות השליח המלחצני עכ"ל ועם כי הגאון לא זכינו ינו לדחייתו בדמיון הך דמשמ' בקנין מ"מ אהימנותיה סמכינן גם אשו"ר לה' מהראנ"ח ח"א סימן ע"ז שנסאל על מתנת מעות ע"י קנין אגב דא"ק ולדעתו ז"ל כי לא יגהה מזור פמו שביבוא לפנינו בעזה"י וע"ז כת' בסו"ד בד"ה הפלל העולה וכו' וז"ל ואם ימצא הממון בידי האחים בשעת המתנה הרי הם נשפרים וכו' וזוכים בו אפי' בלא קנין וכו' פשי' דזכה וא"ז לקנין כלל ואין לומר דהכא גרע שיהקנתה גם בקנין ושמא לא גמרה להקנות אלא בקנין ואין קנין קונה בפעות וקי"ל וכו' עכ"ל.

גם הרב פשי' ליה פדעת מוהרי"קו ולא ביאר למה ונלע"ד לומר שדעתם לו' דשניא הך דמשמע בקנין פיון דאיכא מתנת בריא דבעיא קנין אימור דהש"מ נתפנון להקנותו במתנת בריא ונ"מ שאם עמד אינו חוזר אלא משום דאין קנין לאח"מ אמ' דבטלה מתנתו

אָבֵל בְּנֵדוֹן מוֹהַר־יָקוֹ דְּהַמְחִי לִיכָּא דְכּוֹנְתָה דְּבַעֲיָא קִנְיָן דְּכָל מַחִי לָא בַּעֲיָא קִנְיָן הִילְכָּהּ
הַקִּנְיָן רוֹאֵין אוֹתוֹ פְּאִילוֹ אֵינוֹ וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּנֵדוֹן מוֹהַר־אֲנִי דְכִינּוֹן שְׁלָפִי הַמְּוֹנָח
שְׁהַאֲחִים מְוֹחֲזִקִים פְּכַר בְּמַעוֹת אֵין לָהּ קִנְיָה עַדִּיפָּא מִינָּה הִילְכָּהּ אֵי הַקִּנְיָן אֵינוֹ מוֹעִיל
מְסַלְקִין אוֹתוֹ פְּאִילוֹ לָא הָיָה וְאַחֲרֵינוּ הָרַב מֵהַרְחֵ"א נַר"ו שְׁלַח אֵלֵי בְּמַכְתָּב לַמַּ"ר נַר"ו
וְזֶה לָּהּ הָאוֹת נִלְע"ד בְּרוּר בְּפִי הַשְּׁטֵר בְּרוּר הוּא דַב' קִנְיָנִים קְאָמֵר חֲדָא שְׁנַתְּנָם עַל
יְדֵינוּ שְׁהוּא ע"י זִיכּוּי וְעוֹד קִנְיָן אַחַר שְׁנַתְּנָם אַגַּב דַּא"ק דְּבַשְׁלָמָא אֵי קַאמ' שְׁנַתְּנָם ע"י
שְׁתַּקְנָה לָּהּ קַרְקַע וְאַגְבּוֹ מַעוֹת הָיָה חֲדָא קִנְיָנָא הוּא אָבֵל פִּינוֹן שַׁכְת' שְׁנַתְּנָם ע"י אַגַּב דַּא"ק
ה"פ שְׁנַתְּנָם ע"י וְגַם אַגַּב דַּא"ק א"כ אֵי אָמְרִי דְקִנְיָן אַגַּב קַרְקַע אֵינוֹ מוֹעִיל מ"מ הַמְּתַנָּ'
נְקִינִית ע"י נְתִיבַת הַמַּעוֹת ע"י זִיכּוּי דְּהַשְּׁטֵר ב' קִנְיָנִים יֵשׁ בּוֹ וְדָמִי הָא דַנ"ד מְמַשׁ לְנֵדוֹנוֹ
שְׁל הַרְדָּב"ז בְּחֻדְשׁוֹ סִי תַשְׁמ"ז עַל ש"מ שְׁנַתְּנָתוֹ מְקַרְקַעֵי וְאַגְבּוֹן מַט' שַׁכְת' בְּתַשׁוֹ' הַרְמַתָּה
וְנ"ל תַשׁוֹ' אֵין פְּאֵן תּוֹס' בְּדַבְרֵי הַש"מ שְׁהָרִי לְאַלְוִמִי מְתַנָּה כַת' לָּהּ מַט' אַגַּמ"ק וְה"ק
תַקְנָה בְּאַגַּב אוֹ בְּדַרְךָ מְתַנָּת ש"מ וְכו' וְצ"ל דְשַׁנֵּי קִנְיָנִים יֵשׁ פְּאֵן קִנְיָן מְחַמַת שְׁהוּא ש"מ
וְקִנְיָן אַגַּב וְא"כ אַף כִּי אַמְרַתְּ דְקִנְיָן אַגַּב אֵינוֹ מוֹעִיל פְּדַעַת הַשְׁוֹאֵל דְאֵין לוֹ קִנְיָן לְאַח"מ
קִנְיָ מִיָּהָא מְקַבֵּל הַמְּתַנָּה מִפְּחַח קִנְיָן הָאֲחַר שְׁהוּא מְדִין ש"מ וְעֵיד סִיִּים הָרַב וְ"ל וְכַתְּבַת וְעוֹד
אַנִי אוֹמֵר דְקִנְיָה בְּתוֹרַת אַגַּב דְקִנְיָנִית מְקַרְקַעֵי וּמַט' בְּאֵין כַא' מִיָּד בְּגַמֵר מִיָּתָה וְכו' ר"ל
וְעוֹד אַנִי אוֹמֵר דְגַם קִנְיָן הַב' קִנְיָן גְּמוּר הוּא פִּינוֹן דְבָאִים כַא' וְא"כ שְׁפִיר קִנְיָה הַמְּקַבֵּל
מְדִין הַב' קִנְיָנִים וְא"כ הוֹק"ל לְהָרַב וְ"ל ע"ז וְכַת' וְאֵע"ג דְלָא אָמַר הַרְיָנִי פּוֹתֵב מַט' וְאַף
אַגַּמ"ק וְכו' ר"ל דְאֵילוֹ אָמַר פֵּן הו"ל ב' קִנְיָנִים וְלִיפּוֹת פְּחוֹ לְנָה הַשִּׁי וְכַתְּבַת דְאַפ"ה אַנִי
סוֹבֵר דְקִנְיָה דְבַשְׁלָמָא הִיכָּא דַאמ' קִנְיָה מְקַרְקַעֵי וְאַגַּב מְטַלְט' אַז הֵינּוֹ אוֹמְרִים אַם פְּוֹנְתוֹ
לִיפּוֹת הָיָה צְרִיף לְהוֹסִיף בְּשִׁטְר וְלַכְתָּן' פְּדִי לִיפּוֹת אַת פְּחוֹ אָבֵל אַם אַמ' קִנְיָה מַט' אַגַּמ"ק
שְׁפִיר מְשַׁמַּע קִנְיָה מְטַלְט' ר"ל מְדִין ש"מ וְגַם קִנְיָן אַחַר תַקְנָה מְדִין אַגַּב וְכו' יַעו"ש א"כ
פְּנ"ר נְמִי שְׁכַתוֹ שְׁנַתְּנָם עַל יְדֵינוּ אַגַּב דַּא"ק ה"פ ר"ל שְׁנַתְּנָן אוֹתָם עַל יְדֵינוּ מְדִין זִיכּוּי
וְגַם אַגַּב דַּא"ק קִנְיָן אַחַר לִיפּוֹת פְּחַח וְזֶה דוּמָה מְמַשׁ לְתַשׁוֹ' הַרְדָּב"ז אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
דְּבַר הָרַב מוֹהַרְחֵ"א נַר"ו וְהַגִּיָּה בְּדַבְרֵי הַשְׁוֹאֵל מַט' אַגַּמ"ק וּמ"ש עוֹד בְּדַבְרֵי הַשְׁוֹאֵל
וְכַתְּבוֹכוֹ צ"ל וְכִי תִימָא הַמְּכַנּוֹן מְדַבְרֵי הַרְדָּב"ז לְדַעַת הָרַב נַר"ו דְבַהֲקִנְיָה מַט' אַגַּמ"ק
אָמְרִי דַמַט' קִנְיָה בְּמַתְנַת ש"מ וְעוֹד קִנְיָה בְּאַגַּבְקַרְקַע וְאַם קִנְיָן הָאֲגַב אֵינוֹ מוֹעִיל דִּיּוֹ לְקַבּוֹת
בְּמַתְנַת ש"מ אָבֵל אַם פְּתַב לוֹ קִנְיָה מְקַרְקַעֵי וְאַגְבּוֹן מַט' מְשַׁמַּע שְׁעֵיקֵר הַהַקְנָאָה אַגַּב
הַקַרְקַע וְכִינּוֹן שְׁהַקַרְקַע שְׁלָאָח"מ שְׁל הַיּוֹרְשִׁים לִית בֵּיהּ הַקְנָאָה וְרַאֲוִי' הַדְּבָרִים לְמִי
שְׁאַמְרוֹן וְנ"ד דְכּוֹנְתָהּ.

וְכֵן נִדוֹן מוֹהַר־אֲנִי שְׁפָכֵר הַנְּכָסִים בְּיַד הַזּוֹכִים כְּמוֹ שְׁנַאָמֵר אָפֶס כִּי עַז מַה שְׁחַלֵּק הַרְדָּב"ז
וְ"ל עַל הַשְׁוֹאֵל שְׁפָמֵךְ דְּבָרֵינוּ שַׁכ"כ הָרַאשׁוֹ' וְ"ל וְאַנְכִי הָרוֹאָה כִּי סְבַרְת הָרַאשׁוֹ' הִלְלוֹ
הִיא סְבַרְת הַרְשָׁפ"א בְּתַשׁוֹ' סִי תַתַּפ"ב וּבָאָה בְּקִיצוֹר בְּמִישְׁרִים גְּתִיב כ"ד ח"ב דָּף ס"ט
ע"ב אַמְנָם לְשׁוֹן הַשְׁאֵלָה כֶּף הִיא שְׁנַתְּנָתוֹ קַרְקַעוֹתֵינוּ וְאַגְבּוֹן כָּל נְכָסֵינוּ וּבָהָא מוֹדָה הַרְדָּב"ז
לְפִי מַה שְׁפִי דְבָרֵינוּ רַב אַחָא נַר"ו דְלָא קִנְיָה דְאֵינוֹ אֵלֶּא קִנְיָן א' אַמְנָם עַמ"ש בַסו"ד וְנ"ל
וְאַפִּי אַמ' בְּמַתְנַת הַמְּטַלְט' וְהַרְיָנִי נוֹתֵן לוֹ מַט' אַגַּמ"ק אֵינוֹ אֵלֶּא בְּמִיפָּה פְּחוֹ אַא"כ יַאמֵר
וְהָרִי אַנִי נוֹתֵן לוֹ מַט' וְאַף אַגַּמ"ק שְׁהַדְּבַר נִרְאָה שְׁהוּא נוֹתֵן לוֹ מַט' בְּמַתְנַת ש"מ וְעוֹד
מוֹסִיף לוֹ אַג"ק וְלַכְשָׁאֲתָה אוֹמֵר שְׁקִנְיָנִית הָאֲגַב בְּטִילָה יְקַנְיָה מְצַד מַתְנַת ש"מ עַכ"ל דְּבָרֵינוּ
וְ"ל הֵם הַפָּךְ ס' הַרְדָּב"ז וְ"ל דְאַפִּי הַקְדִּים וְכַת' קִנְיָה מַט' לָא קִנְיָה אַא"כ כַת' לוֹ וְאַף אַג"ק

והעתיקה מֶרֶן הַב"י בסוס"י ר"ן ומור"ם ז"ל שם סי' י"ז ע"ש וְרֵאִיתִי לְהַרְיב"ש ז"ל סי' שמ"ה שְׁנֵשְׂאֵל עַל שְׁטֵר שְׁכָתוּב בּוֹ נִתְתִי לָהּ דַּא"ק וְאֶגְבֵּן לָהּ בַקֵּשׁ מ"ס ד' כ"ו שְׁתַּגְבֶּה מִנְכָסֵי שְׂאִין מִתְּנָה זֹאת קְיָיֶמֶת פִּינֵן שְׂאִין הַמְעוֹת מְצוּיִם בְּעַת הַמִּתְּנָה שְׂיִקְנָה אוֹתָם בְּאֶגֶב וְהַשִּׁיב שְׂיֵשׁ לְדוֹן וְלוֹמֵר פְּדֵי לְקַיָּים הַשְׁטֵר וְשֵׁלָא יְהִיָּה בְטֵל מְעִיקְרוֹ שְׁהִלְשׁוֹן שְׁכָתוֹ בּוֹ נִתְתִי לָהּ כ"ו מְעוֹת אֵינָה מִתְּנָה עַל מְעוֹת הַיְדוּעִים אֲלָא הוּא שְׂיַעֲבֹד שְׂמִשְׁעָבֵד לָהּ נְכָסֵי בְּאֶגֶב וְכוּ' אֲלָא שְׁהַסּוֹפֵר הַזֶּה אַרְכָּבָה אַתְרֵי רִיכְשֵי דְקַנְיָן וְאֶגֶב וְאֵע"ג דְּלֹא קִי"ל פְּרַב דְּאֵמַר אַרְכָּבָה אַתְרֵי רִיכְשֵי אֲלָא כְּשִׁמוּאֵל דַּאמ' שְׂמָא לֹא גָמַר לְהַקְנוֹת אֲלָא בְּקַנְיָן וְאִין קַנְיָן לְאַח"מ יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשְׂאֵנֵי הַתָּם פִּינֵן שְׁלֹא הִיָּה צְרִיף לְקַנְיָן דְּדַבְרֵי ש"מ כְּכו"מ דְּמוֹ וְכוּ' וְלֹא דְמִי נְמִי לְמ"ד בַּפ"ק דְּמַצִּיעָא גַבֵּי רָאָה אֶת הַמְצִיאָה וְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ וְכוּ' עַכ"ל וְהִנֵּה בַּהֲךָ אוֹקְמַתָא וּמַאי דְמוֹקִים ר"פ דְּמִתְּנֵי בַר"ה מִיְיָרֵי מִשְׁמ' דְּלֹא ס"ל דְּנִפְיָלָה מְבֻטְלַת הַקְנָאת ד"א פִּינֵן דְּכָבֵר קָנָה אֲלָא מְשׁוּם דְּהוּי ר"ה דְּאִין בּוֹ הַקְנָאת ד"א וְהַרִי"ף וְהַרֵא"ש ז"ל הַשְּׁמִיטוּ הָךְ דְּגַלֵּי דְעִתִּיָּה וְהַעֲתִיקוּ אוֹקְמַתָא דַר"פ גַּם הָרַמְבַּ"ם וְהַרַע"ב כָּתְבוּ לְטַעְמָא דְּהוּי ר"ה וְלֹא הִזְכִּירוּ עַל דַּל שְׁפִתוֹתֵיהֶם הָךְ דְּגַלֵּי דְעִתִּיָּה וְכַתְבַּת הָרַב תִּי"ט ז"ל דְּהַרַע"ב חֲזַר בּוֹ מַמ"ש בַּמַּס' פָּאָה טַעְמָא דְּגַלֵּי דְעִתִּיָּה ע"ש וְרַבֵּי ז"ל בַּרפִּי"ז מַה נִּזְיָר כַּת' אֲבָל רָאָה אֶת הַמְצִיאָה אִפִּי נָפַל לוֹ עָלֶיהָ וְכוּ' וְדַעַת הַמ"מ בְּדַעַת רַבֵּי דְהוּא פּוֹסֵק כְּאוֹקְמַתָא קְמִיָּתָא מְדַסְתָּם ש"מ אִפִּי בְּמָקוֹם שַׁד"א קוֹנוֹת כְּשִׁנְפֵּל לֹא קָנָה וְכוּ' עַכ"ל וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים דַּא"כ הוּל"ל אִם נָפַל עָלֶיהָ וְלֹא אִפִּי וְכִמוֹ שֶׁהַק' מֶרֶן בַּכ"מ ז"ל וְנִיחָא לִיָּה דְפּוֹסֵק כְּאוֹקְמַתָא בְּתָרָא וְנִקְט אִפִּי נָפַל דְלִכְאוּרָה חֲשִׁיב כְּמֵאֵן דְּתַפִּיס בָּהּ אַפ"ה ל"ק ע"ש וְתַמִּיָּה לִי שְׁלֹא נִסְתִּיַע מְדַבְרֵי רַבֵּי בַפִּי הַמַּש' הַנְּאָמְרִים בְּאַמַּת וְהַרַב מַש"ל תְּמַה ע"ד מֶרֶן דְּאִפִּי נָפַל עָלֶיהָ דַּכַּת' רַבִּינוּ הוּא לְלַמְדֵּינוּ דְּבַנְפִּילָה ע"ג הַמְצִיאָה אִינּוּ קוֹנָה עַכ"ל וְלֹא יִרְדְּתִי לְסו"ד דַּא"ה מְוִכָּח לּוֹמֵר דַּבְרֵי מִיְיָרֵי דְאִין לוֹ ד"א אֲבָל בְּסַמְטָא קָנָה אֲלָא הִיכָא דְנָפַל עָלֶיהָ מְשׁוּם דְּגַלֵּי דְעִתִּיָּה א"כ מַמ"נ אִי מִיְיָרֵי בְּסַמְטָא הוּל"ל וְאִם נָפַל עָלֶיהָ וְכוּ' וְאִי בַר"ה תַּק"ל שְׁלֹא חָלַק בְּדִין סִימְטָא כַּדָּק"ל עַל מֶרֶן וְצַע"ד וּמ"ש שְׁלֹא בִיָּאָר דְּדוֹקָא בַר"ה מְשׁוּם דְּאַכְתִּי לֹא כָּתַב תַּקְנֵת חֲכָמִים בַּד"א וּמִשְׁם בְּאִרְה וְהַטּוֹר בַּסִּי רַס"ח הִלָּךְ בַּשִּׁי אָבִיו ז"ל וּמֶרֶן הִבִּיא דַעַת הַרֵא"ה ז"ל נְמִי וְעִיָּין בְּמָקוֹ' לְשֵׁם וּמֶרֶן בַּש"ע תַּפְס לְשׁוֹן רַבֵּי וּבְנוֹדָי שְׁהוּא כַּפ"ד בַּכ"מ וְכֵן בִּיָּאָר מוֹר"ם וְכַת' וְדָלָא כִי"ח וְכֵן הַכְרִיעַ הַרַש"ךְ ע"ע וּמ"ש מֶרֶן ז"ל בַּש"ע ס' קַצ"ח סִי"ב וְז"ל הִיָּתָה עוֹמְדַת בַּר"ה וְכוּ' כְּבָר גָּלָה דַעַתוֹ דְּאִינוּ רוֹצֵה לְקַנוֹת בְּחֻזְקָה זֹו וְכוּ' עַכ"ל וְהֵם דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל וְהַ"ה לְטַעְמִיָּה אֲזִיל דְּסוֹבֵר כְּדַעַת רַבֵּי ז"ל דְּפּוֹסֵק כְּהָךְ אוֹקְמַתָא קְמִיָּתָא דַּאמ' פִּינֵן דְּנָפַל לוֹ עָלֶיהָ גַלֵּי דְעִתִּיָּה וְכוּ' וְכֵן הוּא דַעַת הַרְשָׁב"א כְּמַבְנֵאָר בְּמָקוֹ' לְשֵׁם אֲבָל מֶרֶן חָלוּק הִיָּה וְכִמוֹ שְׁנִתְבָּאָר אִם כֵּן אִיף הַעֲלָה עַל שְׁוֹלְחָנוּ ס' זֹו וְנִלְע"ד דְּשִׁנְיָא דַּא דְּמִסִּירָה.

וּמִשִּׁיכָה תְרֵי קַנְיָנֵי נִינְהוּ וְאִיכָא לְמ"ד דְּמִשִּׁיכָה עֲדִיפָא אַמְטוּ לְהַכִּי אֲפִילוּ רַב פּוֹפָא מוֹדָה דְּאִמְרִינֵן גַּלֵּי דְעִתִּיָּה אֲבָל בְּנִפְיָלָה דְּלֹאוּ בַת קַנְיָן בְּשׁוּם דְּנוֹכְתָא פְּלָל מ"ה ס' ר"פ דְּלֹא אַהֲנֵי גַלֵּי דְעִתִּיָּה וְכָבֵר זָכָה בְּמַצִּיאָה אֲלָא שַׁמְמ"ש בְּשֵׁם הַרַמ"ה בַּפ' הַסְפִּינָה ס' כ"ו בַּד"ה בְּרַם וְכוּ' דְּמַדְמוּ לְהַיָּא דְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ וְכוּ' ע"ש וְאִין זֶה דַעַת מֶרֶן שְׁפַסֵּק לְהָךְ דְּמַצִּיאָה כַּר"פ כְּדַכְתִּי אֲמֹר מַעֲתָה דְּהַרְיב"ש מְדַמָּה לְהוּ אַהֲדַדִּי וְאִנּוּ בְּדִינֵן דְּבַתֵּר מֶרֶן גְּרִירָנָא וְכ"ש שַׁמּוֹר"ם וְהַש"ף ס"ל כְּנוֹתִיָּה דְּאִין הַנְּפִילָה מְגַרַעַת הַהַקְנָאָה שְׁל דַּא ה"נ בַּנ"ד אִין הַקְנָאת אֶגֶב מְפַקַעַת הַקְנָאת הַזִּיכּוּי וְהָךְ תַּשׁוּ' דְּהַרְשָׁב"א דַּסִּי תַּתְפ"ב דַּס"ל

דמבטלין ההקנאות זל"ז לטעמיה אַזיל דס"ל פֿאַוקמָתא קמִייתא כמ"ש מָרן הב"י מְשמוּ וכו"ה בְּמָקוֹ' לְשֵׁם דְּאִפִּי בְּהִקְנָאוֹת דְּאוֹרֵייתָא מְבַטְלוֹת זֹאת זֹו ע"ש וּמור"ם שְׁהֵעֵתִיקָה לְתִשׁוּ' הָרִשְׁבָּ"א הַלְזוּ וְהוּא ז"ל פּוֹסֵק פְּהַרִי"ף וְדַעַמְיָה דְקו"ל פֿאַוקמָתא בְּתָרָא צָרִיף יָשׁוּב אִם יִסְבּוֹר פְּהַרִיב"ש וְעֵדִין נִשְׁאָר לָנוּ לְהַתְּבוּנָה בְּדַבְרֵי הָרִיב"ש ז"ל דְּמִתְחַלָּה כְּת' שְׁהִסּוּפֵר אַרְכָּבָה אַתְרֵי רַכְשֵׁי לְקַנְנָה וְלֵאגַב וְכו' וְאַח"כ כְּת' לְחַלֵּק הָךְ דְּמִתְנַת ש"מ בְּקַנְנָה דְּהֵתָם לֹא הָיָה צָרִיף לְקַנְנָה וְכו' אֲבָל בְּכָאן שְׁעָשָׂה ב' קַנְיִינִים וְכָל א' לְעַצְמוֹ יֵשׁ לוֹ חִלּוֹת פְּדִינוֹ וְכו' מִשְׁמ' דָּאָם אֵין לוֹ חִלּוֹת הָדָר דִּינְיָה פְּמִתְנַת ש"מ בְּקַנְנָה א"כ מֵאֵי הָדָר ק"ל מְנַפֵּל עַל הַמְצִיאָה דְּהֵתָם אֵין חִלּוֹת הַקְּנָאת הַמְצִיאָה.

ע"י הַנְּפִילָה מִשְׁא"כ בְּנִדּוּנוֹ דְּאֵהֲנֵי אַגַּב לְגַבּוֹת בְּמִקְרָקְעֵי כמ"ש הוּא ז"ל וְאַח"כ כְּת' אֲבָל בְּמֵי שְׁמִקְנָה בְּב' קַנְיִינִין אַעפ"י שְׁאֵין הָא' מוֹעִיל קְנָה מִדִּין הָאֲחֵר וְלֹא אֲמַרִינוּ לֹא גָמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֲלֵא בְּשִׁנְיָהֶם וְכִינּוּן שְׁאֵין הָא' מוֹעִיל גַּם הַב' לֹא יוֹעִיל וְכו' מְדַבְּרִיו אֵלּוּ נִרְאִין לְעֵין דְּאִפִּי אִם אֵין חִלּוֹת לְקַנְנָה הָאֲחֵד אַפ"ה קְנָה בְּקַנְנָה הַב' וּמִדְּמָה לָהּ לְהָךְ דְּבִמְתַנָּה בְּקִשׁ לִיתְנָה לוֹ וְכו' פְּדֵי לִיפּוֹת פָּחוּ וְכו' וְעֵינִין בְּתוֹס' שְׁם דָּף כ"ו ע"א וְאֵע"ג דְּהֵתָם שְׁפִיר מְצִי מְקַנָּה בְּמִכָּר אוֹ בְּמִתְנָה הָא מִיָּהָא אֵי בְּמִכָּר אֵית בֵּיָה דִּינָא דְב"מ וְכֵן לְעַנְנָה בּוֹר וְדוֹת וְאַם בְּמִתְנָה אֵין לוֹ אַחֲרִיּוֹת וְלֹא מְרַעִינוּ לְשִׁטְרָא לְמִימַר שְׁטַר מְכָר הוּא וְל"ק עַד שְׁיַתֵּן הַדְּמִים אֲלֵא אֲמַרִי פְּדֵי לִיפּוֹת פָּחוּ כְּת' לוֹ פֶּן וְרַבִּי בַּפ"א מַה' מְכִירָה כְּת' לְשִׁינּוּיָא דְּרַב הַמְנוּנָא דְּמִיָּרִי בְּמוֹכַר שְׂדֵהוּ מְפַנֵּי רְעֵתָה וְכַתְּבַת הַמ"מ דל"פ וְעֵינִין בְּמָרְן הַכ"מ וּבַמ"ש בַּסו"ד דְּסִתְמָא דַּגְמ' בַּפ' הָאָן מְנִים קֵא"ל לְחִילּוּק מְפַנֵּי רְעֵתָה הֵכִי נְקֻטִינוּ אַהֲמ"ר תְּמוּנָה דְּרַב אֲשֵׁי גּוֹפִיָה הוּא דֵא"ל הֵתָם וְע"כ כַּד' הַמ"מ אוֹ פְּשִׁינּוּיָא אַחֲרִינָא וְאֵין פֿאַן מְקוֹם לְהֵאַרְיָה.

אֵיף שְׁיִהְיָה רֵאֲיִית הָרִיב"ש דְּאֲמַרִי שְׁלֵא פְּתַב לוֹ פֶּן אֲלֵא לִיפּוֹת פָּח ה"נ בְּנִדּוּנוֹ אֲבָל לֹא שְׁהֵיָה כְּתו' בְּשִׁטְר הַמִּתְנָה הֵהִיא שְׁקָנָה מְמַנּוּ לִיפּוֹת פָּח קַנְנָה אַגַּב וְרֵאֲיִיתִי לְהֵרַב תּוֹרַת חֶסֶד סִי רַל"ז דָּף קס"ה ע"ג עַל מִתְנָה שְׁפָתוֹב בְּהַ ק"ס וְקַנְנָה חֲזָקָה וְז"ל וְכ"ת פִּינוּשְׁנָה הַנּוֹתָן: הַקְּנָה זֹו הַמִּתְנָה לְבָנוּ בְּב' קַנְיִינִים בַּק"ס וּבַק"ח וּבַק"ס ל"ק מִהִטְעַם שְׁאַמְרָנוּ הֵנָּה נִרְאָה דְּקַפִּיד שְׁיִהְיָה קִיּוֹם הַמִּתְנָה ע"י ב' וְאַם א' בְּטַל גַּם הַב' בְּטַל דָּא לֹא תְּבָרָא הָרִיב"ש סִי שְׁמ"ה עַל ב' קַנְיִינִים בְּדַבְּרָא א' וְא' מִהֵם בְּטַל דָּאם כְּתוֹב בְּשִׁטְר הַמִּתְנָה שְׁעָשׂוּ פֶּן לִיפּוֹת פָּח הַמְקַבֵּל כמ"ש בְּשִׁטְר מִתְנָה זֹו לֹא פִּינוּן לְאוֹרְעֵי פָּחוּ אֲלֵא לִיפּוֹת פָּחוּ עַכ"ל וְהֵנָּה הָרֹאָה תִּשׁוּ' תַמ"ה תַמ"ה יִקְרָא דְּבַנְדוּן הָרִיב"ש אֵינוּ כְּתוֹב שְׁעָשׂוּ פֶּן לִיפּוֹת פָּח אֲלֵא שְׁהֵרַב ז"ל רְצָה לֹאמַר שְׁהַכּוּ' לִיפּוֹת פָּח עָשׂוּ פֶּן פְּהַךְ דְּמִתְנָה וּמְכָר שְׁאֵין כְּתו' בְּשִׁטְר לִיפּוֹת פָּח אֲלֵא דְּרַב אֲשֵׁי מוֹקִי לָהּ בְּהֵכִי גַם בְּנִדּוּן הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד אֵינוּ כְּתו' שְׁעָשׂוּ פֶּן לִיפּוֹת פָּח ע"כ נִלְע"ד לְהַגִּיָּה בְּדַבְּרִיו וּלְכַוֵּן עִם דְּבַרִי הָרִיב"ש וְק"ל גַּם אֲשׁוּ"ר לָהּ מוֹהַר ש"ח בַּסִּי ח"י שְׁנִשְׁאָל בְּמֵי שְׁנַתָּן לְבַתּוֹ דֵא"ק וְאַגְבָּן נָתַן לוֹ חֲנוּת א' וּבְסוּף הַשְׁטַר כְּתו' בַּק"ס וְהִשִּׁי הָרַב דֵאֵין קַרְקַע נְקָנָה אַג"ק וְכַת' עוֹד וְאֵין לֹאמַר דְּמֵאֵי דְּכַתְּנָן לְבַסּוּף עַל הַפֵּל נָטַל בַּק"ג ר"ל בֵּין עַל הַד"א אֲשֶׁר ע"ג הַקְּנָה הַחֲנוּת בֵּין עַל הַחֲנוּת עֲצָמָה וְאֵע"פ שְׁאֵין נֵר' פֶּן מִן הַלְשׁוֹ' וְכו' וְאַם לֹא יוֹעִיל מִדִּין אַגַּב יוֹעִיל מִדִּין קַנְנָה דְּהֵא לִיתָא דְּכִינוּן דְּקַנְנָה הָיָה סִגֵּי וְהַקְּנָה אוֹתָהּ ג"כ בְּאַגַּב וְאַגַּב אֵינוּ מוֹעִיל גַּם הַקְּנָנָה אֵינוּ מוֹעִיל וְכַמוֹ שְׁנֵר' מְדַבְּרֵי הָרִיב"ש סִי שְׁע"ה ע"ש עַכ"ל וְעֵינִין בַּס' בֵּית דּוֹד בַּח"מ סִי שְׁהֵבִיא תִּשׁוּ' הָרִיב"ש הַלְזוּ וְהוּא פֿלֵא דְּהָרִיב"ש ז"ל קָרִי בְּחִיל אַע"פ שְׁהַקְּנָנָה הָא' בְּטַל יִקְנָה מִדִּין קַנְנָה הַב' כְּמוֹ

שנאמר והנלע"ד דדייק מדברי הריב"ש שכתב שיש חלות להב' קניינים וכו' משמע דוקא בכה"ג דאלת"ה הדרא קושיא דקי"ל פשמואל דמתנת ש"מ שפתוב בה קנני דלא גמר להקנות אלא בקננין ולא אמרי' דיקנה ע"י קננין האחר שהוא מתנת ש"מ בדבור לחוד סגי דדברי ש"מ ככו"מ דמו והקננין יתבטל במיעוטו אלא ש"מ דלא היא ושאיני נדונו שיש חלות להב' קניינים וכדמסיק נמי בסו"ד מהך דשטר מתנה וכ"ת שהב' קניינים בנדונו יועילו ע"ע אלא דלפ"ז הדרא קושנין דא"ה מאי ק"ל תו מנפל לו עליה דשאיני התם דאין חלות הקנאה בנפילה וע"כ דלא ניחא ליה דליקני בד"א ועוד דלפ"ז דברי הריב"ש סתרא"י נינהו ולפום מאי דכתני' בדעת הריב"ש דבב' קניינים אם יש חלות לשניהם כגון שהא' לקניית הקרקע והב' לשעבד המטלטל אגמ"ק להיותם כמקרקעי מוקמינו לשטרא בסזקתני' אבל אם אין חלות לב' הקניינים לא קנה אפי' בקננין הא' וכמו שהבין מוהרש"ח ז"ל לכאורה פליג אמוהריק"ו ומוהראנ"ח ז"ל דס"ל דהקנאה המועלת קונה על ידה וכדכתבי' ואיפא למימר דכ"ע מודו לס' הריב"ש ז"ל ושאיני נדון מוהריק"ו ומוהראנ"ח דהנמחל הוא מוחזק כמה שמחל לו התובע דעיקר טעמא דאמר לא ידענא מה אדון בה היינו משום דילמא לא גמר להקנותו אלא בקננין ומשום דאיפא ספיא במלתייה דנותן אטו להכי לא מפקינו ממונא אבל בנדון מוהריק"ו שהנמחל מוחזק הילכף משום ספיא דדילמא לא גמר למחול אלא בקננין והקננין גרוע לא מפקינו ממונא מהנמחל וכן בנדון מוהראנ"ח שאם האחים כבר תפוסים בממון לא מפקינו מנייהו משום ספיא דילמא לא גמרה האשה ליתן אלא בקננין ומר אמ"ח ומר אמ"ח ולפ"ז נמצא הירב"ז ז"ל יחיד הוא בדבר מיהו לנ"ד לע"ד נראה דכ"ע מודו דכיון שקנתה הבת ע"י הזוכים הך הקנאת אגב דא"ק כמאן דליתה דמיא דע"כ ל"ק רבנו ז"ל דאין הקננין האחר מועיל כשאינו קונה ע"י האחר נמי אלא כשהנותן עושה שתי הקנאות דהשתא מספ"ל דילמא לא גמר להקנותו אלא בקננין האחר דגרוע ולא מפקי' ממונא מהיורשים אבל כשהנותן עשה מה שמוטל עליו לזכותה ע"י העדים והם מאליהם ומעצמן נתחכמו והוסיפו בה דבר ואותה התוספת מגרעת דהשתא אינו בדעת הנותן שנאמר דילמא לא גמר להקנות אלא בהך הקנאה שאין אלו אלא דברי העדים מדעת עצמן וכן יש להוכיח מדברי רשב"ם ז"ל אהא דאמר שמואל לא ידענא מה אדון בה שכתב וז"ל דכיון דנהו קני באמירה בעלמא וכו' למ"ל תו לאקנוי בסודר הילכף איפא למימר מיהדר הדר ועקר מתנת ש"מ ואינו רוצה שיקנה באמירה בעלמא אלא בק"ס וכו' עכ"ל דשמואל ס"ל דכל שהנותן ש"מ בידוע שלא היה קננין אלא מחמת מיתה כדאי התם ואהא דפרכינן התם מדרבו דרב ומשני התם דלא מיניה כת' דכ"א במקו' לשם פ"א ש"מ שאמר כת' ותנו וכו' ומת ודאי אית לן למימר שלא גמר להקנותו אלא עד שיעשו שליחות שלו ויכת' את השטר וגדולה מזו קי"ל בענין הקנאת בריא פי א"ל לך משוך וקני ל"ק במסירה דקפידא הוי וכו' עכ"ל וכ"כ הרמב"ן ז"ל בחי' לשם ע"ש הכי איתא התם דף ע"ד גבי הקנאת ספינה יעו"ש ואהמ"ר לא דמי דהתם קניית משיכה עדיפא ממסירה מ"ה אמרי' קפידא הוי דליקני בקנייה מעלייתא אבל במתנת ש"מ דהיא נקנית באמירה בעלמא מאי מעליותא איפא בכתי' השטר ועיין בס"ו סי' קצ"ז וב"י ז"ל פלוגתא בהא דשני למעליותא ואין רמ"ל וע"ק דאין הדין דומה לראיה דהתם לא הזכיר על דל שפתינו קניית המסירה אלא המשיכה מ"ה אמרי' קפידא הוי אבל כשהזכיר שני ההקנאות מציינו לפרושי ולמימר

דה"ק ליה אי פְּעִית בְּהַאי קִנְיָן וְאִי פְּעִית בְּאִידָּהּ קִנְיָן קִנְיָה וְאִי חַד מְנַיְיָהּוּ בְּטַל קִנְיָ בְּאִידָּהּ
וכמ"ש הַרִיב"ש ה"נ פִּי קַאמ' כַּת' וְתַנּוּ מְנָה לִפ' ר"ל ע"י כַּתִּי הַשְּׁטֵר וְיִזְכָּה ע"י הַשְּׁטֵר
אוֹ תַנּוּ ע"י אַמִּירָה בְּעֵלְמָא פְּדִין מִתְּנַת ש"מ דְּכִינּוּן דְּהַזְכִּיר ב' הַקִּנְיָנִים לִיפָא לְמִיחַשׁ תּוּ
לְקַפִּידָא פְּדַכְתִּיבְנָא וְעִנְיָן זֶה יֵשׁ בּוֹ לְהַאֲרִיף עוֹד אֶלָּא שְׂאִינוּ כ"כ לְגַדּוּנֵינוּ לְדַאֲתוֹן עֲלֵה
דַּעַת הַרִיב"ש לֹא אֵיתְּבְרִיר לִי מִיָּהּוּ לְקוּשְׁטָא קַאמ' דְּמִלָּא פּוּם דְּאִי הַקִּנְיָן אִינוּ מוֹעִיל
יוֹעִיל הַקִּנְיָן הַב' וְכִינּוּן שְׂהוּכְחָנוּ מְלִשׁוֹן הַשְּׁטֵר וּמְהַעֲדָתָא הַחֲכָם הַחוּתָם דְּזִיכָּה לְבַתּוֹ
הַנְּכָסִים אַע"ג דְּהוּסִיף בְּהַ קִנְיָן אַגַּב וְהַדְּ הַקִּנְיָה גְּרִיעָא לֹא אֶמְרִי' דְּלֹא נִתְּפֹנוּן לְהַקְנוֹת
אֶלָּא בְּאַגַּב דְּכִינּוּן דְּנִמְסְרוּ לִנְד הַזּוֹכָה כְּמִי שְׂפָאָה לִנְד הַמְּקַבֵּל וְתוּ לֹא מְצִי לְמַהֲדַר בְּיָה
וְלַעֲשׂוֹת הַקִּנְיָה גְּרוּעָה דְּאַלִּימָא מְלִתָּא דְּזִכְיָה וְכִדְקִי"ל בַּש"מ שַׁכְּת' וְזִיכָּה וְקִנְיָה פִּינוּן
דְּזִיכָּה לוֹ ע"י אַחַר אִין הַקִּנְיָן מְגַרַע הַזִּכְּוִי וְעִינּוּן בְּמִקּוּ' לְשֵׁם בַּד"ה אֵיתְּמַר וְכו' ע"ש
וְהַקָּא זִיכָּה לֵה וְכַת' לֵה פְּתַבּוּהָ בְּבְרִיא וְכו' וְקִנּוּ מִינְיָה בְּנֹדָּי דְּלִפּוֹת פְּתָה הוּא דְּאִיפְנוּן
וְעִינּוּן בַּש"ע ס' ר"ן ס' ג' ע"ש וְאִין לְחַלְקָא דְּהַתָּם שְׂאִנִּי דְּמִינְיָרִי בְּמִקְבֵּל שְׂהוּא גְּדוּ' וְזִכְיָתוֹ
ע"י אַחַר מְדַאֲוִרִימָא פְּדַאִית' בַּרפ"ב דְּקִידוּ' אֶבְל בְּקִנְיָן שְׂזוֹכִין לוֹ ע"י אַחַר דַּעַת הַרַב
מַח"א ס' ו' ס' ה' מַה' זְכִיָּה דְּלֹא הָוִי אֶלָּא מְדַרְבְּנָן ע"ש וְהַרַב הַחֲסִיד בְּקוּ' אַר"ד מַה'ב'
ס' ה' הַעֲתִיקוּ ע"ע וְאַנְכִי עֲנִי לְקַמֵּן בַּמַּע' אוֹת ז' ס' ו' וְס"ח הַאֲרַכְתִּי בְּעִנְיָן זֶה וּמִיָּדִי
פְּלֹגְתָא דְּרַבְּנוֹאֲתָא לֹא פְּלִטָא ע"ש וְכַעַת רְאִיתִי לֵה' כְּנַה"ג ס' רַמ"ג אוֹת כ"ד בַּהַגְּהַב"י
ז"ל עֲמַד ע"ז וּמְפַלֵּל דְּבְרִיו יִרְאֶה דַּס"ל לְדַעַת רַבְּנוֹתָא דְּהָוִי מְדַאֲוִרִימָא ע"ע וּבְקִנְיָן
אַגַּב"ק אִי הָוִי מְדַאֲוִרִימָא פְּבָר עֲמַדְתִּי לְקַמֵּן ע"ז אוֹת ד' וּמ"ש הַרַב שַׁעֲרֵה ז"ל ע"ש
וְגַם בַּק"ס אִי הָוִי מְדַאֲוִרִימָא פְּבָר עֲמַדְתִּי ע"ז לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ח' ס' נ"ה ע"ש קִנְיָ
לְמַלִּין כְּנ"ד זְכָתָה הַבַּת ע"י הַחֲכָם הַחוּתָם וְכַאֲלוּ בְּאוּ לִיָּדָה וְאִין מִיָּדָה מְצִיל:

כַּה הַאֲרַכְבוּ בְּקִנְיָתִי הַבַּת ע"י הַזִּכְּוִי וְעִדִּין לֹא הִנְּחָ לִי מַמ"ש בַּשְּׁטֵר שְׂנַתָּם עַל יְדִינוּ
וְכו' דְּמַשְׁמַע דְּהַנּוֹתָן פְּוֹ א"ל תַּנּוּ מְעוֹת הַלְלוּ לְבַתִּי בְּתוֹרַת מִתְּנָה וְכַבֵּר יְדַעַת פְּלוּגְתָא
בְּמִתְּנָה אִי אֶמְרִינוּ תּוּן פְּזִכִי אוֹ לֹא וְאַנּוּן בְּדִידוֹן דְּגִרִירְנָא בְּתַרְיָה דְּמָרְן הַש"ע סְבַר לֵה מַר
דְּבַמִּתְּנָה תּוּן לֹאוּ פְּזִכִי דְּמִי כַּמ"ש בַּסִּי קַכ"ה ס"ה וְס' רַמ"ג ס"ב וְכַת' הַסַּמ"ע הַטַּעַם
לְפִי שְׂפָדִי לְזַפּוֹת בְּמָמוֹן מַעֲכָשׁוּ ע"כ צְרִיף לְשׁוֹן מְבוֹרָר ע"ש וְאַפְּי' בְּמוֹסַר לוֹ הַמָּמוֹן מִיָּד
לִיָּד וְא"ל תּוּן לִפ' בְּמִתְּנָה לֹא זָכָה כַּמ"ש הַרַב שְׂ"ף בַּסִּי קַנ"ה ס"ק כ"ח ע"ש וְדַעַת ר"ת
ז"ל דְּסוֹבֵר דָּאִם מְסַר לוֹ הַחֲפֵץ בְּיָדוֹ וְא"ל תּוּן אוֹתוֹ לִפ' זָכָה הַבִּיאָה שֵׁם ס' ו' בְּלִשׁוֹ י"א
וּבַסִּי רַמ"ג פְּסַק וְתַנִּי סְתָמָא וְלֹא הַעֲלָה דַּעַת ר"ת פְּלָל א"כ בַּנ"ד שַׁאמ' הַעֲדִים שְׂנַתָּנָם
ע"י וְלֹא אַמ' שְׂזִיכָּה לֵה ע"י לְדַעַת מָרְן הַש"ע לֹא זְכָתָה הַבַּת פְּלָל אֵיבְרָא דְּאִיפָא לְמִימ'
דְּמַהָא לֹא אֵירִיא דְּהָא דְּבַעֲי' שְׂיַאמ' זָכָה ה"ד לְעִנְיָן דָּאִם חֲזַר בּוֹ אַהֲנָא לִיָּה הַחֲזוֹרְתוֹ אֶבְל
בַּנ"ד דְּכַבֵּר מַת וּבַעוּדוֹ חִי לֹא גִילָה דַּעַתוֹ לְחֲזוֹר נִרְאֶה דְּזְכָתָה הַבַּת וְאַהָא דַּפ"ק דְּגִיטִין
דִּי"ג תַּנּוּ מְנָה לִפ' וּמַת יִתְּנוּ אֵיתְּמַר עֲלֵה וְהוּא שְׂצַבּוּרִין וּמְנַחֲזִין בְּקִרְוֹן זְוִית וּמַק' עֲלֵה
בַּמ"ע אֵילִימָא בְּבְרִיא פִּי צַבּוּרִין מַאי הָוִי הָא לֹא מְשִׁף וּפְרַש"י מִתְּנַת בְּרִיא בְּמַטְלֵט' יְכוֹל
לְחֲזוֹר בּוֹ עַד שְׂיַמְשׁוּן יוֹרְשִׁיו נְמִי מְצוּ לְמַהֲדַר בְּהוּ עַכ"ל מַהְקָא מְשַׁמַּע אַע"ג דְּהַנּוֹתָן לֹא
גִילָה דַּעַתוֹ בְּהַחֲזוֹרָה הַיּוֹרֵשׁ עוֹמַד בְּמַקּוֹם מוֹרִישׁוֹ וְזוֹכָה בְּכַח שְׂהִיָּה לְמוֹרִישׁוֹ לְחֲזוֹר בּוֹ
אֶלָּא שְׂרַאִיתִי לְמָרְן בַּב"י אַה"ע ס' צ' עַמ"ש הַטוֹר בְּשֵׁם הַרַמְבַּ"ם וּפְסַקוּ בְּשׁוֹלְחָנוּ ס'
בְּאַשְׁהָ שְׂמְכָרָה אוֹ נִתְּנָה לְבַעֲלָה בְּנִכְסֵי צ"ב וְכו' לֹא קִנְיָה וְאַע"פ שְׂקִנְיָה מִיָּדָה שְׂנַתְּרַצִּית
חֲזוֹרַת בְּכָל עַת שְׂתַרְצָה שְׂלֹא נִתְּנָה וְלֹא מְכָרָה אֶלָּא מְפָנִי שְׂלוּם בֵּיתָה כַּת' ע"ז מָרְן ז"ל

נראה מדקדוק לשון רבינו דהא דלא מהני מו"מ דוקא בטענת נח"ר ע"ל אבל כ"ז שלא טענה מחו"מ קנינים וכו' ונ"מ לדין שאם מו"מ לבעלה פל נצ"ב ומתה ולא ערערה וכו' שאין מו"מ בטילים וכו' עכ"ל ונראה דשאני התם דכינון שלא משוה המקבל אין פאן קנין משו"ה מצו היורשים למהדר בהו אבל הכא המכירה שמכרה או שנתנה מכירה ומתנה גמו' היא בדרך הקנאה פדחזי אלא דיכולה לומר נח"ר ע"ל דכי טענה הכי גלמה דעתה דמעיקרא לא הנה ניחא ליה וכל שלא גלתה דעתה אמרי' מסתמא ברעות נפשה מכרה או נתנה ומהיכא פשי' להו להיורשים שהמו"מ לא נתפוננה למפור או ליתן מדעתה מ"ה אמרי' מו"מ קנינים דסתמא הכי הוא נאבי התעודה הרב מוהרימ"ט ו"ל בח' ח"מ סי' כ"ו שחלק על מרו' ז"ל משום דס"ל דמן הסתם המכירה בטילה ע"ש ואין לה דרו' שתתקנים ע"ש ולדעתו ז"ל דמאי להו דלא משוה ובכותבת שטר מברחת ואמרי' בכתן' דף ע"ט שכת' לה מהיום ולכשארצה דלא קנה הבעל דהו"ל פנכסים שאינם ידועים דהוא סבר מתנה גמורה ואם מתה בחיי בעלה זכה המקבל ואם מת בעלה ואח"ך היא ולא חזרה בה דעת הרמ"ה היא שזכה המקבל ודעת הרא"ש שתחזור ליורשיה דמיד שמת בעלה חזרו הנכסים לרשו' ע"ש בהרא"ש והטור שם סי' ועיין במרו' הב"י ז"ל וציין מרו' לדברי המרד' וז"ל המרד' שם קיבלתי ממורי הא דמשמע הכא דשטר מברחת ל"ק זהו דווקא בדהדרא עליה המברחת אבל אי לא הדרא עליה המברחת כגון שמתה זכה הקונה במה שבידו וראיה מפ' השולח דף מ' ע"ש ובראיה זו לע"ד יש לי גמגום דברים דאי הדר אב הו"ל לכופו ואין פאן מקומו גם בזה יראה פינון שהמתנה מתנה גמורה היא לחול מעכשו ולכשתרצה נ"ל במה דלא גלתה דעתה שאינה רוצה דאמרי' מסתמא מרוצה מ"ה אם מתה ולא חזרה בה סברי מרו' דזכה המקבל משא"ך בהו' דלא משוה דאין חלות להקנאה.

ובמכר הבעל דהוא אינו יכול לבטל המקח. והאשה יכולה לבטל דאם לא ערערה ומתה האשה דעת שם שהבעל יורש פחה ויכול לבטל כמו שהיא מבטלת אם היא הייתה חיה עכ"ל ועיין לה' ח"מ ז"ל ס"ק ע"ד גם בדין זה יש לעניויתינו ערער מאותה שאמר בכתן' דף צ"א שהוא דבן לכתן' אימיה בטובת הנאה דאמרי' אחריות דידיה מי קיבלה וכו' ואין פאן מקומו ויתבא' במקומו בס"ד גם בזה דשאני התם דהמכר אינו פלוס דאינו רשאי למפור הדרו' לדין פינון דהעדים מעידים מפי כתבם דבלשו' מתנה נתן האב לבתו וקי"ל תן לאו פזכי במתנה ואפ"י מסר החפץ ביז הזוכה א"כ נפל פיתא בבירא דכינון דאיהו מצוי הדר ביה יורשיו נמי יורשים פחו וחוזרים וזה הלכה העלה הרב האורות ס"ק י' והביא ראיה לזה דהמתנה חשיבה החזרה ע"ש ועלה על דעתי לחלק דשאני הכא שפכר משפנו הקרקע לזכות הבת כמ"ש בשטר ילו' ויחזיק בקרקע הנז' לזכות בתו פל כה"ג איכא למימר דלא מצוי הדר ביה אמנם פד דייקנא לא אצטריקנא לכוליה האי דכבר כתו' בשטר דלא למהדר ביה א"כ סילק עצמו מהחזרה וכתוב שם שהפל היה בקש"מ אלא שאני חוכה בזה דקנין שלא לחזור בו הוי קנין דברים ולא דמי למ"ש מור"ם בר"י סי' קמ"א דקנין שלא לחלוק לא הוי קנין דברים דהתם משום דמגופיה של קרקע קנו מידו כמ"ש הרשב"א בתשו' שם אבל שלא לחזור בו הוי דומיין דשלא אמפור בית פ' שכת' מוהר"ם מלובלין סי' ק"ח דהוי קנין דברים ע"ש וצריף להתניישוב בדבר וראיתי לה' מוהרימ"ט ח' ח"מ סי' כ"ב דף ז"ך ע"ב שכת' בפשיטות שאם אמ' הו' עלי עדים שאני נויתן לפ' מעכשו וקנו ע"ז לפה צריף שיאמר זכה ע"ש ובנ"ד כתו' שנתנם לה וכו' במתנה

גְּמוּרָה וְהַפֶּל בַּקֶּשׁ מ' אֶלָּא שְׁיֵשׁ עֲדִין לְבַע"ד לְחַלּוֹק שְׁאִין חִלוֹת לַק"ס בַּנ"ד מְאַחֵר
שֶׁהַמִּתְנָה מְטַבֵּעַ שְׁאִינוֹ נִקְנָה בְּחִלְיָפִין וְקִנְיָן אַגְבַּ הַפְּתוּב בְּשֵׁטֶר מְקַהוּ בְּהַ שְׁלֵא הַקְּנָה לְהַ
הַקְּרַקַע תְּחִילָה כְּמוֹ שְׁמִבְּנֹאֵר בְּשֵׁאֲלָה אִי לְזֹאת תְּרַתִּי בְּלִבִּי לְעֲמֹד עַל מְבוּכָה זֹו וְאֶרְאֶה
לְהַ כְּנֵה"ג בַּר"י סִי' ר"ב שְׁכַת' שֶׁהַקְּנָה לוֹ הַקְּרַקַע וְאֶגְבוּ הַמְּטַלְט' אֶבֶל שֵׁטֶר שְׁפָתוֹ בּוֹ
הַקְּנָה לוֹ מְטַלְט' אַג"ק לֹא מְהַנִּי וְכוּ' הַרְאֵנִי ח סִי' ע"ט וְכַדּוּמָה לְזֶה כַת' מוֹהַרש"ך ח"א
סִי' קמ"ו וְכוּ' עַכ"ל וְתִשׁוּ' מוֹהַרש"ך אִין גַּם א' מְצוּיִים אֶצְלִי דְחִזִּיתִיה לְמוֹהַרש"ך תְּבַר
לְגִזְיִיזִיה שֶׁהַר"ם שְׁלִטוֹן ו"ל בַּס' בְּנִי מִשֶּׁה סִימָן ו' הִבִּיא תִשׁוּ' מוֹהַרש"ך הַלְזוּ וְכַת' אֶבֶל
דַּעַת מוֹהַרש"ך ח"ב סִימָן קכ"ה דְּכָל שְׁיֵשׁ קִנְיָן קָאִי אַקְנִיית קְרַקַע ע"ש וְכַמְדּוּמָה שְׁפַנְדּוֹן
שְׁנִשְׂאֵל עָלָיו בַּח"א לֹא הָיָה זְכָר לַק"ס פְּלָל מ"ה קָאִמ' דְּבַמָּה נִקְנָה לוֹ הַקְּרַקַע לְקִנּוֹת
אַגְבוּ הַמְּטַלְט' אֶבֶל כָּל דְּאִיכָּא ק"ס אַעפ"י שְׁלֵא נִכְתַּב בְּפִירוּשׁ דְּעַל קִנְיִית הַקְּרַקַע אֶלָּא
שְׁפָתוֹ וְקִנְיָנוּ מִפ' שְׁדִינָן לִיה אַרְיִשָׂא דְהִינְנוּ קִנְיִית קְרַקַע שׁוּב מְצַאנּוּ לְהַתְיָיר הַגְּדוּל
מְאָרְיָה דְאַרְעָא דִישְׁרָאֵל הָרַב זַרַע אַבְרָהָם ב"ח חַה"מ סִי' דָּף ע"ז ע"ב אַחַר שֶׁהִבִּיא דְבָרִי
מוֹהַרש"ך דַּח"א כַת' וַז"ל וְהֵם סוּבְרִים שְׁעִיקָר פִּקְפוּקָם הוּא דְמָה שְׁבִטֵל הַשְׁטָרָה הוּא
מְקִנִי שֶׁהָיָה צָרִיף שְׁיַקְדִים תַּחִי קִנְיִית הַקְּרַקַע וְאַח"כּ לְקִנּוֹת אַגְבוּ וְכוּ' שְׁנָתָן ב' אֶלְפִים
אַגְבַּ דַּא"ק וְכוּ' וַע"ז כַת' הָרַב כ"מ דַּפִּי זֶה צָרִיף לְהַקְצוֹתוֹ מִן הַדַּעַת וְכוּ' וּבְסוּף דְבָרָיו
כַת' שְׁנָדוֹן הַשְׁטָר שֶׁל מוֹהַרש"ך לֹא הָיָה בּוֹ קִנְיָן לְבְּסוּף דְחִדָּא מְתַרְתִּי בַעִי' אוֹ שְׂיֵאֵמַר
בְּאִיזָה אֲנִפֹן הַקְּנָה לוֹ הַדַּא"ק אוֹ יֵאֵמַר הַקְּנָה דַּא"ק יַעַן שְׁאִין כַתוֹ שֵׁם קִנְיָן פְּלָל וְכוּ' ע"ע
דְּוִדָּאִי אִם הָיָה כַתוֹ שֵׁם קִנְיָן וְדָאִי דְשְׁדִינָן לִיה אַקְנִיית קְרַקַע כַּמ"ש בַּח"ב וְהַתְיָמָה מְהַרַב
כְּנֵה"ג אִיף לֹא הִבִּיט בְּתִשׁוּ' הַאֲחֶרֶת גַּם מְהַרַב כ"מ וְהָרַב ז"א ו"ל וּמְצַאֲתִי לְמוֹהַר"ש
גָּאוֹן ו"ל בְּתִשׁוּ' סִי' ל"ד דָּף ס"ד ע"ד שְׁנָדוֹן מוֹהַרש"ך בַּח"א הוּא הַדְּבָר שְׁנִשְׂאֵל עָלָיו
מוֹהַרש"ד סִי' שִׁי"ו וְרֵאִיתִי הֵתָם בְּשֵׁאֲלָה שְׁלֵא נִזְכָּר בְּהַ קִנְיָן פְּלָל ע"ש וְצָדִקוֹ דְבָרִי
הָרַב כ"מ וְהָרַב ז"א וְכַמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ מִתִּשׁוּ' שַׁבַּח"ב פְּמִדּוּבָר נְמַצַּאת אוֹמַר דְהָרַב מוֹהַרש"ך
וּמוֹהַרש"ך פְּלִיגָן בְּהַדִּיזִיהוּ בְּנִכְת' קִנְיָן בְּסוּף הַשְׁטָר דַּלְד' מוֹהַרש"ך לֹא שְׁדִינָן לִיה
אַקְנִיית קְרַקַע וְלְמוֹהַרש"ך ו"ל שְׁדִינָן לִיה וּמְדַבְרִיָּהֶם ו"ל מוֹכַח דְנִיחָא לְהוּ כַס'
מוֹהַרש"ך הַלְזוּ דְכָל שְׁיֵשׁ בְּהַ קִנְיָן אֶמְרִי' אַקְנִיית קְרַקַע קָאִי דְמִיִּדִי דְמַהֲנִי בִּיהַ קִנְיָן שְׁדִינָן
לִיה אֶמְיַלְתָּא דְלֹא מְהַנִּי בְּהַ קִנְיָן אֶבֶל אִם אִין שֵׁם קִנְיָן כ"ע מוֹדוֹ דְהַשְׁטָר בְּטַל דְבַמָּה
נִקְנָה לוֹ הַקְּרַקַע וַע"ז סְמָף הָרַב בֵּית יֶאֱוֹדָה ו"ל בַּחֲאָה"ע סִי' כ"ח שְׁבִטֵל הַמִּתְנָה דָּאִין
שֵׁם הַקְּנָאָה פְּלָל דו"ק וְתִשְׁפַּח אֶלָּא שְׁדַבְרִי מוֹהַרש"ך אַעפ"י שֶׁהַקְּנִין לְבְּסוּף לֹא תִקְוֹן
פְּלוּם וַאֲעַפ"י שֶׁהָרַב ו"ל כַת' אַח"ך וַז"ל וְאִם בְּאֵנוּ לּוֹמַר שְׁיֵשׁ בְּכַח מ"ש בְּשֵׁטֶר שְׁיֵהִיו
הַמְּעוֹת נְתוּנִים בְּמִתְנָה אַגְבַּ דַּא"ק שֶׁהִיא נוֹתְנָת לְהֵם קְרַקַע ג"כ וְנִמְצָא קִנְיָן פְּדִינוֹ מ"מ
פֶּל זֶה א"א אִם הַמְּעוֹת הָיוּ בְּעִין וְכוּ' אֶבֶל מְלוּהַ וְכוּ' ל"מ בְּהוּ קִנְיָן פְּלָל וְכוּ' עַכ"ל לֹא
שֶׁהַסְפִּימָה דַּעַתוֹ לְכַף וְלוֹמַר דְמַהֲנִי אֶלָּא בְּדָרָף וְאִם בְּאֵנוּ לּוֹמַר כַת' פֶּן שְׁהָרִי פְּכָר הַחֲלִיט
הָרַב רֵאִשִׁית מְאַמֵּר דְלֹא נִקְנוּ בְּכַף וְלֹא זְכוּ הָאֲחִים פְּלָל גַּם הָרַב בְּנִימִין אֵלִיאָס ו"ל הוּבָא
בְּתִשׁוּ' מוֹהַרש"ך סִי' ל"ד וַע"ז הַשִּׁי הָרַב ו"ל דָּף מ"ז ע"ב וַז"ל תְּחַלַּת דְבָר כַת' וַז"ל
מֵה שְׁנִתְנָה הַבַּת כָּל נְכִסְיָה אַגְבַּ דַּא"ק הָיָה צָרִיף לְתַת לְהַ תַּחִי הַדַּא"ק עַכ"ל וְאֵנִי אוֹמַר
לְכַת' שְׁמִי אוֹמ' לֵן שְׁלֵא נְתַנָּה תְּחִלָּה הַרַא"ק דָּאִי מִשׁוּם שְׁפָתוֹ בְּלִשׁוֹן הַשְׁטָר נְתַנָּה בְּמִתְנָה
לְמ"ב אֶמָּה אַגְבַּ וְכוּ' וְלֹא כַת' שְׁנִתְנָה תַּחִי הַדַּא"ק לֹא אִירְיָא שְׁפַנּוֹנַת הַעֲדִים אִינָה אֶלָּא
לוֹמַר בְּאִיזָה קִנְיָן הַקְּנָתָה הַמִּתְנָה לְאֶמָּה וְאִמ' שֶׁהַקְּנִין הָיָה בְּאַגְבַּ וּמְסַתְמָא נַעֲשִׂית פְּתַקְנָה

כ"ש בנדונינו שעיקר השטר נכתב ונחתם על דבר משכונת הקרקע והודיעו העדים שהמשכונה הנז' היא מנכסי פ' שנתנם ע"י במתנה לבתו וכו' דפשי' ופשי' דאמרי' דלא באו העדים אלא להגיד שהמשכונה היא לזכות מחמת שנתנם במתנה לבתו ומסתמא נעשית כתקנה אלא דהעדים החלו עולין קיצורן של דברים מגלין טפח ומכסין טפחינים ואיכא למימ' דבנ"ד גם מוהראנ"ח וקרוב אליאס ז"ל אָזלו ומודו דשטרא מעליא הוא ונהנה ה' מוהרש"ח אתא סמא בידיה תשו' הרשב"א ז"ל והיא בח"ב סי' קצ"ד שכת' שהמודה לחברו שהקנה לו דא"ק הקנאה גמו' במש"מ וכו' עכ"ל וליתובי דעת הרב מוהראנ"ח וקרוב אליאס ז"ל צ"ל דשאני גדון הרשב"א דהו' שטרא לאו עיקר שטר הקנאה הוא דשטר הקנאה פכר כתו' בעש"ג אלא שעכשיו בא להתחייב באחריות מ"ה הןצרכו העדים לספר עיקר ההקנאה ע"ז כת' הרשב"א שהמודה לחברו שהקנה לו ר"ל שפכר הקנה לו אמרי' הקנאה גמו' במשמע אבל בנדון דידהו ז"ל שעיקר ההקנאה בהו' שטרא ס"ל דהנה צריף לפרש פיצד היא דרו' הקנאה ושיקנה לו תחילה הדא"ק ואם לא נכתב לא שמה מתנה והמתנה בטילה וקרוב מוהרש"א נרגש מזה וכת' ואל תאמר שאני הו' דהרשב"א וכו' שהרי הרשב"א פתב בזה הלשון שהמודה לחברו שהקנה לו וכו' עכ"ל ובנדאי שה' מוהראנ"ח וה' אליאס מתרגמו להו' תשו' דהרשב"א פנדאמרו ולא משמע להו' ז"ל מאי דדייק הרב מדברי הרשב"א דאמר לה' דהרשב"א אהו' עובדא דאיתשיל קמיה הוא דקאמ' הכי וכייל פללא למאי דדמי להו' עובדא איף שיהנה העולה לנדונינו שלשון השטר ממוצע בין גדון הרשב"א לנדון מוהראנ"ח וקרוב אליאס.

במקומי אני עומד לומ' דבכה"ג מודים לס' מוהרש"ח ואלא מפשינו פלוגתא ביני רברבתא ואח"י טו"ב הרב מוהרש"א נר"ו ידו בשלחת בפ' הכותב וז"ל גם בקנין אגב נראה דקנין גמור הוא לד' הרדב"ז בס' תשמ"ו אעפ"י שלא כת' שהקנה לו קרקע תחי' שהרי הרב מיירי שכתו' מטלט' אגב קרקע ואעפ"י שאין כתו' פן בשאלה מוכרח לומר שפך הנה כתו' דהכי קא דייק בתשו' ואפ"ה פסיק ותני הרב דשפיר קני מדין אגב ואע"פ שלא כת' אלא מטלט' אג"ק אמר' הקנאת קרקע בכלל שהרי קא מקנה ליה במטלט' מדין אגב ש"מ וע"כ הוא משום דהקנאת קרקע בכלל וקניית קרקע מדין ש"מ והמ"ט בקנין והוא בקנין ואגבו מטלטל ע"כ דברי הרב נר"ו לגבי הכא נמי בנ"ד הקנאת קרקע בכלל גם אשו"ר להרב מוהרמ"י ז"ל אשר הובא בתשו' מוהרש"ח ח"ב סי' א"ך שדין ידיו כס' מוהרש"ח ותמה על מוהראנ"ח מתשו' הרשב"א אשר הובאת לה' גם הרב ז"ל לחלק יצא מתשו' הרשב"א לנדונו וכמ"ש מוהרש"ח לישיב ד' ה' מוהראנ"ח אלא דהוא ז"ל לא שמיע ליה פלומר לא סבירא ליה והמחנור אצלי דהרשב"א לא שאני ליה כשהמתנה היתה בשטר אחר לשטר שכתו' בו עיקר המתנה כס' מוהרש"ח בענין זה בכל חלקיו ומ"מ אעפ"י שהעמים לפרש שטר דידיה דהוי פהודאה נמי מ"מ בסו"ד לא שאני ליה דוק' וקרוב מוהרש"ח שם פליג עליה בהא דהו' דהרשב"א שניא היא דאינה אלא הודאה על מה שפכר נתן אמנם בנדון מוהראנ"ח שעיקר המתנה באותו שטר הי"ל לפרושי שהקנה לו הקרקע תחי' ובנדון שנשאל עליו ה' מוהרמ"י ז"ל כ' מוהרש"ח דאי דיינינו ליה כשטר הודאה שפיר דמי ולד' לנדון מוהראנ"ח וכו' ע"ע והיינו נמי גדון האי שטרא דידן דכתי' ביה שנתנם ע"י וכו' יש לפרשו כמ"ש מוהרש"ח ולפ"ז גם מוהראנ"ח וקרוב אליאס מודים דשטרא מעליא איהו וכת' עוד ה' מוהרש"ח אמנם בעיקר הדין מתחיל' אני בעניי

אינו נראה בעיני דינו של הרב ז"ל דמי שאמ' שהקנה לו אגב דא"ק הקנאת הדא"ק בכלל ההקנאה משמ' כמ"ש ה' ז"ל ב"ת הכי וכו' וז"ל ממ"ש מוהראנ"ח א"ח פ' ואם באנו לומר שיש פ"ח במ"ש בפ"ט וכו' והצגתיו לפניה לעיל ע"ע ונסתייע ה' מוהר"ח ש' מתשו' קרא"ש פ"ל ל"ו ע"ע ולענ"ד ראיה ברורה היא וכן בקד"ש חזיתי להרב מגן גבורים סימן נ"ד דתפס במונשלם כס' מוהר"ש"ח וקנימה מסבא נהדר מסייעא ליה תשו' מוהר"ש"ח ע"ש ולא הנפיר על דל שפתינו ס' מוהראנ"ח ואיני יודע אם תשו' מוהראנ"ח האירו ברקיו תכל בזמן הרב מ"ג ז"ל ומ"ש ה' כנה"ג שם דמכללות דברי מוהרשד"ם ז"ל נר' דסו' כמוהראנ"ח ע"ע לענ"ד בפ"טן אי א"תה מוצא דוק ותשפ"ח נמצאת אומר דהרב מוהרשד"ך לפי מה שפי' דבריו הרב פ"מ והרב זרעאברהם ולפי מה שהוכחנו בעניוטי' מתשו' הרב בני משה שהביא תשו' מוהר"ש"ך דח"ב כולהו ס"ל דאי איפא קנין באחרונה בפ"טן אקניית הדא"ק קאי וש"טרא מעלייא הוא ונכתה הבת במתנה זו וכן לד' ה' מוהר"ש"ח וה' מוהר"מ"י וה' מוהר"ח"ש וה' מ"ג וה' בני משה והרב פ"מ נר"ב ז"ל ונדעת מוהראנ"ח וה' אליאס פ' שלא הקנה תחי' הדא"ק אין פ"אן הקנאה פ"ל ולפי מאי דכתיב' בעניוטי' בנ"ד מודים מודים והרב כנה"ג בתשו' החדשו' סי' קס"ד דף קצ"ו ע"ב העריף מערכה מול מערכה ובסו"ד כת' דהמוןזק מצי למימר קי"ל ואנן בדין אין דנין על פי הק"ל ולעולם פוסקים פדעת מ"ן בש"ע ובדבר שלא נתבאר בדבריו אמרי' ה"לכה פב"תראי היכא דחזו לקמאי וכבר ברירנא רבנא ופליגי אמוהראנ"ח והרב אליאס ורחימו דנפשין ונהירו דעיינין הרב מוהר"מ סו"ז נר"ו שליח ציון תו"ב סח לי בזה דשאני נדון הרב אליאס שהבת הקנית לאמה פ' נכסיה מקרקעי ומטלט' א"כ לא נשארו לה דא"ק לקנות אגב מט' מ"ה קאמ' דהיתה צריכה לקנות הקרקע אגב מט' וכיון שלא הקנתה לאמה עד"ז אין פ"אן מקום למתנתה וע"ז פליג ה' מוהר"ש"ח דאפי' בכה"ג אמרי' שהקנתה לה פתקנה ולע"ד אינו נראה דאם בכלל נכסיה מקרקעי ג"כ א"כ פי פתבה תחי' אגב דא"ק מאי הוי והא קי"ל דקרקע אינו נקנה אגב קרקע כמ"ש הרשב"א ופסקו מ"ן סי' ר"ב ס"ו ע"ש והכי הול"ל שיקנה לה תחי' הקרקע ולא דא"ק עלה בקב"ץ דשטר מתנה זו שכתוב בו והפל הנה בקש"מ ר"ל הקנאת הדא"ק ודלא למהדר בה וכיוצא ועוד יראה דמ"ש בפ"ט והפל הנה בקש"מ הפל א"תה לאתויי עמ"ש בפ"ט קודם לקנין בכל אופן תיקוני רז"ל והלשון הנה נראה שהעדים מעידים שהפל נעשה בכל אופן תיקוני רז"ל ותי' רז"ל הוא להקנות הקרקע תחי' ואגב המעות ודומה למ"ש רבי' ברוך ופסקו מור"ם כסי' רי"ב שאם כתוב בפ"טן כתי' חכמים יש לפ"ש שנתן לו באופן המועיל וכו' עכ"ל וז"ל רבי' ברוך מעתה.

שהעדים מעידים שנעשה כתי' חז"ל זהו תי' חכמים להקנות הקרקע לפירות וילמוד עליון מתחתון ולא נאמר הכא יד בעהש"ט עה"ת ומאחר שחתמו העדים ע"ז אפי' אם נשאל עתה ויאמר לא פ"ה הנה לית לן בה דלית א"ת ע"פ ומרע לש"טרא וכיון שהגידו אין חזרין ומגידין עכ"ל דעת עליון שחזקת העדים שכת' חז"ל שפ"ש כתי' חז"ל אלא שאני רואה שינוי מדברי רבי' ברוך לדברי מור"ם דרבי' ברוך תלה זיניגה בהעדאת העדים שהעידו שעשו פהוגן אמנם מור"ם תלה פיפי ב"מה שהודה שהקנה לו פתיקון חכמים ולא בהעדאת העדים בפ"טן שכתוב בו שראובן נתן לדור בביתו וקנו ממנו ע"ז כתי' מור"ם שם שיש לפ"ש שקנה ממנו בענין המועיל עכ"ל מלשון זה מוכח דקאי

אהעצדאת העדים משמע מזה דדע' מור"ם דל"ש לן בין אם אמ' הנותן שנתן לו באופן המועיל ובין אם אמ' הערים המעידים שעשו באופן המועיל דבתרונותיהו מוקמי' המתנה ביד המקבל ולא מרע' לשטרך ובסי' רמ"א סי"ב פסק מרן שאם פתוב בסוף השטר וקנינא מיניה פחוקר וכו' כתי' חכמים וכו' מהני לקיים התנאים ע"ש הנה מדברי מרן הש"ע למדנו דכשהעדים מעידים שקנו ממנו כתי' חכמים ומדברי מור"ם למדנו בהודאת הנותן והעצדאת העדים שנים לטובה להעמיד השטר בחזקתו.

וראיתי למוהרש"ח בתשו' הלזו שפכת וז"ל ואין לחלק בין הודאת האדם עצמו לדברי העדים דאדרבה בעדים ראוי לומר שעשו פהוגן וכו' עכ"ל וכבר ביררנו שדעת מור"ם שקולים הם וכמבואר בדברי רבי' ברוך והטור והש"ע בסי' רמ"א מדברי פולם גלמוד דהעצדאת ודברי העדים חיים וקיימים הם לעולם ומעתה חזות קשה הוגד לי במ"ש מוהרמ"י בתשו' מוהרש"ח היא העולה למעלה שפכת לחלק לד' מוהראנ"ח דלא תק"ל ממ"ש הראב"ד והביאו הטור בסי' ס' ואפי' הרי"פ נמי לא פליג עליה בהא וחלק הרב בין פשהעדים מעידים שהודה בפניהם וכנדון הראב"ד ובין פשהעדים מעידים על מה שנעשה לפניהם דמה שנעשה בפניהם מיגרע גרע וכו' ע"ע שם ולא ידעתי מה יענה הרב בדברי רבי' ברוך דמסתמיה ואזיל אדברי העדים גם לשון תהא"ט שהביא הטו' סי' ח"י שפתוב לאמ' וכן אם כתו' בשטר התנאים הללו נעשו פדין התנאים המקניימים וכו' וכן לשון הרמב"ם שהביא מור"ם בסי' רי"ב שם שפכת וקנו ע"ז ע"ש דבכל הני דברי העדים הם וקיימו עליהם וראיתי להרב מוהרש"ח סי' שנשאל על שטר קניית אור ששל פתח שער החצר דהוי דבר שאין בו ממש והשי' עוד הנה נ"ל טעם אחר ממ"ש בלשון השטר שאמ' המקנים לעדים כת' וחתמו בכל לשון של זכות ויפוי פח וכת' המר"ד וכו' ורבי' ברוך וכו' וכפי הנראה לא גרע פשאמר הנותן וקבל עליו שיכתבו שטר בכל לשון ש"ז ויפוי פח וכו' וכעין זה מצאתי למ"ו ב"ח ח"מ סי' כ"ח וכו' עכ"ל והיא תשו' מוהרשד"ם כמ"ש הרב וז"ל ועוד טעם ג' והוא גדול וכו' ע"ע גם הרב משפט צדק ח"ב סי' י' נשאל במתנת מטבע שאינו נקנה בקנין וע"ז כת' שזכה מאחר שפתוב בשטר המתנה וכת' בכל לשון ש"ז ויפוי פח וכת' הרשד"ם סי' כ"ח וכו' עכ"ל גם בסו' סי' י"ו כת' פן והביא תשו' הרשד"ם הלזו גם בסו' סי' נ"א כת' וז"ל ועוד מטעם אחר יראה שלא יוכל ראובן ולא ב"כ לערער ממ"ש מוהרשד"ם סי' כ"ח וכו' ע"ש ועיין בתשו' הרשב"א ח"ד הנדפס מחדש סי' רי"ו ועל מה שטענו בעלי האחיות ליטול חלקם פנגד מה שנטלה אחותם בא"י תו"ב הסכמנו דאין להם ליטול פלום מחמת שאחותם זכתה מפח תקנת הקדמונים שבא"י תו"ב וכעת נראה בעליל ס' שמחת יהודה וראיתי לו בסי' נ"ח שהסכים לזה ע"ש: (ז) אגב.

קי"ל קרקע אינו נקנה אג"ק כמ"ש בדברי מרן בש"ע סי' ר"ב ס"ה וסי' רמ"ח סי"ב ע"ש ועיין תשו' הרשב"א ח"ג סס"י קי"ד שאול נשאל בשטר הקנאת קרקע דפשי' ליה להשואל דאין בו מועיל דקרקע אינו נקנה אג"ק והשי' לקיים את השטר שהוא ממ"ש בס"ו השט' וקנינו עכמ"ד ואין לאחר קנין פלום ותדע שהרי אמרי' בפ' חזקת וכו' אלמא אלים פח הקנין ומגופיה ש"ק קנו מידו וכדאמר בפ' הכות' וכו' עכ"ל דעת שפתי' ברור מללו דהא דקי"ל אין קרקע נקנה אג"ק ה"מ במוכר או נותן מתנה לחברו בשט' שפתי' לו שדי מכורה או נתונה לה ואגבה הקנה קרקע אחרת אבל בכות' לו שטר הקנאה ע"י

ק"ס אָמְרִי אֵלִים מִיִּלְתָּא דשׁט' ומגופייה ש"ק קנו מִיְדוֹ עַל הַקְּרָקַע שֶׁהִקְנָהוּ לוֹ וְעַל הַקְּרָקַע שֶׁהִקְנָה אַגְבוֹ וְכִבֵּר יְדַעַת שֶׁהִרְשֵׁב"א הוּא מַכַּת הַסּוֹבְרִים דַּע"י קִנְיָן אָמְרִי מְגוּפִייה ש"ק קנו מִיְדוֹ כַּמ"ש בְּמִקּוֹ מְשֻׁמוֹ בַּפ' חֲזָקַת לְשֵׁם וּכ"ה בְּתִשּׁוֹ ח"א ס' אֶלֶף ר"א וּבַח"ב ס' ש"ס"ב וּבַח"ג ס' ה' יַע"ש וְכִבֵּר עֲמֻדָתִי ע"ז כַּמ"ש לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ מְדִינֵי הַמוֹדְעָה ס' בַּס"ד.

אִיבְרָא דק' לענ"ד מ"ש הָרַב ז"ל בַּח"ב ס' ל"ו עַל מַה שֶׁנֶּשְׂאָל בַּשּׁט' שֶׁפְּתוּ בּוֹ וְקִנְיָנוּ מַפ' עַכְמ"ד וּמַפ' ל' וְכו' וְקִשְׁיָ דְהַשְׁטֵר בְּטַלְדָּאִין קְרָקַע נִקְנָה אַג"ק וְהוּבָאָה בַּב"י ס' רמ"ח מַחוּ ד ע"ש. קוֹשְׁטָא קָאִי דְשֵׁם בַּס' ש"א מְסִיק וְכַת' וּמִיָּהוּ קַבְלִיתִי מְמוּרֵי הַהַר"י ז"ל דְּדוֹקָא כְּשֶׁהִקְנִין בָּא בְּאַחֲרוֹ כְּגוֹן שֶׁאָמַר דו"ד אֵין לִי עַל שְׂדֵה זוֹ וְאַח"כּ קִנּוּ מִמֶּנּוּ שֶׁהִקְנִין מְתֵקֵן וּמִקְנָה גּוּף הַקְּרָקַע אֲבָל בְּאוֹמ' קִנּוּ מִמֶּנּוּ שֶׁאֵין לִי דו"ד עַל שְׂדֵה זוֹ וְכו' בְּזֵה וְדָאִי לֹא קִנּוּ מִמֶּנּוּ אֶלָּא מְדו"ד וְלֹא מַג"י ש"ק וְכָאֵן הָרִי אַמ' בְּסוּף הַשְׁטֵר וְקִנְיָנוּ מִמֶּנּוּ עַכְמ"ד וּמַפ' ל' הִנֵּה שֶׁהִקְנִין הֵבֵא בְּאַחֲרוֹ מְתֵקֵן וּמִקְנָה וּמְגוּף הַכּוֹתְלִים קִנּוּ מִיָּדָה וְכו' עַכ"ל וְלֹא הִבְיָנוּתִי שֶׁהַהַר"י ז"ל תְּלֵה הַדְּבָר שֶׁאַם הַקְּדִים הִקְנִין אָמְרִי מְדו"ד קִנּוּ מִיְדוֹ אֲבָל אִם הַקְּדִים דו"ד א"ל וְאַח"ךְ קִנּוּ מִיְדוֹ אָמְרִי מַג"י ש"ק קִנּוּ מִיְדוֹ וּבְנוֹסַח הַפְּתוּב בְּשֶׁאֵלָה קִנּוּ מִמֶּנּוּ בַּקְּשׁ"ם וְכו' וְנִתְתִּי לוֹ דַּא"ק וְכו' וְאַגְבֵּן נִתְתִּי לָהּ רְשׁוּת שֶׁתְּבַנֶּה וְתַכְפִּיד וְכו' עַכ"ל עֵין רוֹאָה שֶׁהַקְּדִים אֲמִירַת וְקִנּוּ מִמֶּנּוּ תַחֲזִי וְאַח"ךְ הַקְּנִית לָהּ דַּא"ק וְאַגְבֵּן הַרְשׁוּת וְכִשְׁשֶׁדֶם הַקְּנִין אָמְרִי מְהַרְשׁוּת קִנּוּ מִיָּדָה וְלֹא מְגוּף הַכּוֹתְלִים וּמֵאִי דְכַתִּי בְּסוּף הַשּׁט' וְקִנְיָנוּ מִיָּדָה הִיָּינוּ שֶׁמִּתְחִיל א"ל הַמִּקְנָה לְקִנּוּת מִמֶּנּוּ וְאַח"כּ הֵם מוֹדִיעִים שֶׁכֵּן עָשׂוּ וְקִנּוּ מִמֶּנּוּ א"כ לֹא חֲשִׂי הֵךְ וְקִנְיָנוּ לְהִיּוֹת בְּאַחֲרוֹנָה לְתֵקֵן וּלְהַקְנִית מַגְש"ק אֶלָּא תְּפֻס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן שֶׁהַקְּדִים הִקְנִין לְהַקְנָאָה וְאַמְרִינוּ דְּמְדו"ד קִנּוּ מִיְדוֹ דוֹקָא וְנִרְאָה דְשֶׁמִּיעַ לִיָּה לְהַרְשֵׁב"א בְּדַעַת הַהַר"י דַּע"כ לֹא שֶׁאֵנִי לֵן בֵּין הַקְּדִים אֲמִירַת וְקִנּוּ מִמֶּנּוּ לְאַמִּירַת דו"ד א"ל ע"ש זוֹ דְּאָמְרִי מְדו"ד קִנּוּ מִיָּדָה וְלֹא מַגְש"ק אֶלָּא הִיבָא דְלֹא הִדְרִי בְּהוּ וְכַת' וְקִנְיָנוּ מִיָּד פ' אֲבָל אִי אֶהְדְּרוּ בְּהוּ וְכַת' הִכִּי הוּ"ל הֵךְ קִנְיָן בְּתַרְיִיתָא לְתֵקֵן וּלְהַקְנִית מַגְש"ק וְת"ל דָּאִין הָעֵדִים צְרִיכִים לְבָאָר שֶׁכֵּף עָשׂוּ כְּמוֹ שֶׁהוֹזְהָרוּ דְּמִיִּלְתָּא דְּפִשִׁי הִיא חֲזָקַת שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ דָּאִי לֹא עֲבוּד הִכִּי אֲמֵאִי חֲתִימֵי בְּשֶׁטֵר וּלְמִיָּהֲבִיהָ לְקוֹנָה דְּנִיָּירָא בְּעֵלְמָא הוּא אֶלָּא מִדְּחִימֵי בִּיָּה וְיִהְיֵי לִיָּה נִיָּהֲלִיהָ ש"מ דַּשּׁט' מְעַלְיָא הוּא וּמִהְדְּרוּ וְכַת' וְקִנְיָנוּ מִיָּד פ' ש"מ לְתֵקֵן וּלְהַקְנִית לוֹ מַגְש"ק.

אַמּוֹר מַעֲתָה דַּעַת הַהַר"י בַּשּׁט' שֶׁאֵין כַּתוּ בּוֹ וְקִנְיָנוּ מִיָּד כ' בַּס"ו הַשּׁט' אֶלָּא וְקִנּוּ מִמֶּנּוּ בְּרֵאשׁ הַשּׁט' שֶׁאֵנִי לֵן בֵּין הַקְּדִים וְקִנּוּ מִמֶּנּוּ וְאַח"ךְ מְדו"ד לְבֵין הַקְּדִים דו"ד וְאַח"ךְ וְקִנּוּ מִמֶּנּוּ וּבְחֻזַר לְכַתְּנָן וְקִנְיָנוּ מִיָּד פ' וְכו' בְּכָל גּוֹנוֹנָא מְהַנִּי וּמַגְש"ק קִנּוּ מִיְדוֹ וְאַ"כּ שֶׁפִּיר קַאֲמ' הִרְשֵׁב"א הָרִי אַמ' בַּסו' הַשּׁט' וְקִנְיָנוּ מַפ' עַכְמ"ד הִנֵּה שֶׁהִקְנִין הֵבֵא בְּאַחֲרוֹנָה מְתֵקֵן וּמִקְנָה וְכו' עַכ"ל ר"ל פִּינּוֹן דְּאֶהְדְּרִיהָ לְקִנְיָן אֶהְנִי לִיָּה לְמִיָּמ' מַגְש"ק קִנּוּ מִיְדוֹ אַע"ג דְּבְרִישָׁא פְּתַח וְקִנּוּ מִמֶּנּוּ אִיבְרָא דְאַפְתִּי לֹא אֶיפְרוֹק דַּכ"פ ג"פ דָּף קַס"א אָמְרִי וְצָרִיף שְׁיַחְזוֹר מְעַנְיָנוּ שֶׁל שְׁטֵר מ"ט דַּאֲמ"ר עֲמָרָם לְפִי שֶׁאֵין לְמִיָּדִין מְשִׁי אֶחְרוֹנָה וּפִי רֶשֶׁב"ם זְהוּ שֶׁאֵנּוּ כּוֹתְבִים בַּסו' הַשּׁט' וְקִנְיָנָא מַפ' וְכו' אַכְמ"ד וּמַכ"ל וְכו' דְּהִיָּינוּ שְׁחֻזַר וְכוֹפֵל הָעֲנָן הַפְּתוּ לְמַעְלָה וְהֵאִי וְצָרִיף שְׁיַחְזוֹר פִּירֵשׁ"י לָהּ וְצָרִיף שֶׁלֹּא יִהְיֶה כַתוּ לְמַעְלָה וְכו' אֶלָּא בְּדְבָרִים שֶׁאֵין אֵנּוּ צְרִיכִין בָּהֶם וְכו' כְּגוֹן מְעַנְיָנוּ ש"ש עַכ"ל וּלְפ"ד הָרַב ז"ל דְּבַהֲחֻזַרְת הַקְּנִין מְתֵקֵן וּמִקְנָה מַגְש"ק א"כ מְצִינוּ דְּלְמִיָּדִין מְשִׁי אֶחְרוֹנָה וְכוּ"ג הַק' הַתּוֹס' שֶׁם דָּף

קל"ו אמ"ד התם בכות' נכסיו לאח"מ דר"י ס' צריף שייכת'ן מהיום ואם לא כת' ל"ק דאין שט' לאח"מ ור"י ס' א"ץ ואבעיא לן בשט' הקנאה מהו דאיכא למימ' ע"כ ל"ק ר"י דצריף לכת'ן מהיום אלא בכות' לו שדי נתונה לה לאח"מ אבל בשט' הקנאה ע"י סודר אלים טפי ואפי' לר"י א"ץ לפ' מהיום ופשי' ר"ן דא"צ ור"פ ס' איכא דצריף ואיכא דל"ץ קנינא מיניה ואקנייה צריף אקנייה וקנינא מיניה א"ץ ר"ה בריה דר"י אמ' בין אקנייה וקנינא מיניה בין קנינא מיניה ואקנייה ל"ץ ובנהרדעא מתנו לה הכי ופירשב"ם אקנייה וכו' זהו שפכות' בקל שט' שפכות' בו קננן ב' קניינים א' בתחילת השט' וכף א"ל הוה עלי עדים וקנו ממני וכת' וחת' והיינו אקנייה שהק' לעדים בק"ס לזכות למקבל מתנה וא' בסו' השט' וקנינא מן פ' לפ' בקל מ"ד ומפ"ל וכו' וכדאמ' בפ' ג"פ וצריף שייחזור מעניינו ש"ש בשי' האחרונה והילכף אם כת' בראש השט' אקנייה ובסיפא קנינא מיניה והיינו יפוי פח דמשמ' שני קניינים הוא הקנה וגם אנו קנינו ממנו וקננן יתירה ייפוי פח לקנות מהיום אבל אם כת' בראש השטר וקנינא ובסו' אקנייה משמע קננן א' דפרושי קא מפרש וקנינא מיניה והאיך שיהי הקנה לנו כו"ך אני נותן לפ' עכ"ל ומסיק דא"ץ ופירשב"ם והכי קי"ל דאפי' לר"י ל"ץ לכת'ן מהיום בשט' שיש בו קננן עכ"ל והק' התוס' דקי"ל אין למידן משי' אחר' והא הכא למידן דא"ץ לכת'ן מהיום עכ"ל הא גופא קשיא לשי' הרשב"א דבדפנת' בסו' השט' וקנינו אהני להקנות מגש"ק א"כ למידן משי' אחרו' ועוד הוק' לענ"ד בדברי הרשב"א במש"ע שם וכן בכ"מ הקננן מחזק ומתקן ומכניס בכלל המתנה או הסלוק מה שלא היה פן במשמעו לולי הקננן ותדע שיהי שנינו בפ"ן הפכות' נכסיו וכו' אלמא אע"ג דאי לא קנו מיניה לא הנייה מתנה כלל לר"י וכו' פי קנו מיניה לחזוקי להיא מתנה גלי אדעתיה דמחיים הקנה ליה עכ"ל דלפום מסקנא דהתם לש' אקנייה וקנינא מיניה לש' קנינא מיניה ואקנייה ל"ץ מהיום דאלימא מלתא דקננן וגלי דעתיה דמהיום מקנה ליה א"כ מנ"ל להרר"י לחלק בין וקנו ממני שדו"ד א"ל ע"ש זו לבין אין לי דו"ד מ"ש זו וקנו מידו אח"כ דהיינו כמו אקנייה וקנינא לקנינא ואקנייה ל"ץ למכתב מהיום ובדוכרו פתגמא דלית ביה קננן הוא דפליגי ר"י ר"י והרואה בדבריו ז"ל דמעיקרא פסיק ותני דבטענת דאין קרקע נקנה אג"ק אין טענתו טענה וכו' ועוד שיהי כתו' בסו' השט' וקנינו עכמ"ד ומפ"ל ואין לאחר קננן כלום וכו' אלמא אלים כח הקננן ומגש"ק קנו מידו וכו' ומקסתמיה ואזיל אהד' דפ' חזקת ופ' הפכות' והתם לש' לן בין הקננן בתחילה או בסו' השט' וע"ז כת' ומיהו קבלתי ממורי הרר"י וכו' דשאני ליה בה ביהני ור"ל דלא כמו שפעלה על דעתו מעיקרא דבכל גוונא מהני הקננן והדר מיייתי מהד' דפי"ן דהקננן מחזק הענין וכו' והתם מסקינן דלש' הכי ולש' הכי א"ץ מהיום וראיתי להרמ"ה בחי' לשם סי' קע"ח דטעמא טעים דבשט' הקנאה ע"י קננן ל"ץ מהיום משום פנין דקרקע נקנית בשט' שדי קנייה לה ודיו וטרח לקנות בקננן מלתא יתירתא היא ש"מ לאקנויי ליה גופא מהיום קאתי עכ"ל ולפ"ז איכא למימר דהרר"י לא אמרה למילתיה אלא בדו"ד א"ל ע"ש זו דלאו הקנאה קרקע קא מקנה ליה אלא סילוק בעלמא הוא דמסלק נפשיה מאותה שדה וכהד' דפ' חזקת ופ' הכותב ובכה"ג לא מצוי למעבד באנפא אחרנא למכתב ליה שדי מכורה או נתונה לה ולא תיסגי ליה בלא קננן א"כ ליכא מלתא יתירתא דשמ' ליפות פחו ומגש"ק קנו מידו אהא שדי תנאיה בקדימת הקננן לדו"ד ולא בקדימת דו"ד ואח"כ הקננן משא"כ בהד' דהפכות' נכסיו דא"צ שט' הקנאה אלא שדי

מכורה או נתונה אמרינו מלתא נתינתא ליפות פחו ומיהיום הקנה לו כמדובר: שוב ראיתי למרן בב"י סי' קצ"ה ס"ך שהעתיק לתשו' סי' אלקמ"ב ולתשו' סימן ש"א ומ"ש שגם ההר"י ואח"כ הביא תשו' להרמב"ן סי' ס"ז על נותן דירת בית דא"ל ידור פ' בבית לא אמר פלוג.

שאין בדיקה ממש להקנותה אלא עד שיאמ"ל קנו בית זו לדור בו וע"ז פשי"ן"ל אם אין בשטר קנין אלא כמ"ש שקדם הקנין להפתי' הדיקה שכל שאמר קנו ממני שאני נותן לו דירה בבית י"ל שאין הקנין אלא על הדיקה בלבד לא על גופו ש"ק אבל אם אמר הריני נותן דירה לשם בעלייתי וכו' ה"ז קנה העלילה לדירה שהקנין ענין חזק פשטא אחר מ"ש לא דירה בלבד נתן לו אלא מגופו ש"ק קנו מידו עכ"ל דבריו אלה מעין ההר"י שכתב הרשב"א בתשו' דסי' ש"א שהביא מרן קודם לתשו' זו והכא ליפא למימ' דבקנין גרידא סגי ומדטרך ועשה קנין לאלומי למילתיה ומגופה ש"ק קנו מידו וכהיא דהפוסט נכסיו לאת"מ דבקנין ל"ץ למימר מהיום דשאני התם דמצי למכתב לו שדה נתונה לה דהא קרקע בעי למיהב ליה אלא משום דאין שטר לאת"מ צריף למכתב ביה מהיום פי טרח למיעבד קנין אמרינו כמ"ד מהיום דמי אבל בהנותן דירת בית דלא מצי למכתב ליה דירת ביתי נתונה לה דאין הדיקה נקנית בשט' אטו להכי בעי קנין למימר דמגופה דארעא קנו מיניה דאלים פח הקנין ומייתי מהך דפ' חזקת והפוסט אלא הא דבעינו דבקנין באחרונה משום וכו' דאז לא מהדיקה בלבד קנו מיניה אלא מגופה ש"ק אבל איפכא לא וכת' עוד ולולי שאני סבור שאין העדים יודעים דין זה הייתי אומר שאפילו אם חזרו בסו' השט' נכתבו וקנינו לפ' עכמ"ד ומפ"ל שאף זה יועיל לקנות גופו ש"ק לדירה שפחזרת הקנין שכת' בסו' קנה דקנין שכת' בסו' ליפות פחו פתבוהו שלא כת' הקנין ב"פ בכדי ועכ"ז אני סבור לומר שיועילו הזכרת ב' קנינים לעולם ליפוי פח וכן לשון רש"י ב"פ י"ן דאלמא בכל שטרות דעלמא דנין פן וזה יותר קרוב בעיני עכ"ל והנראה שהרב ז"ל מעיקרא דייק דשטר שכתוב בו וקנו ממני שאני נותן לו דירה בבית לק' דאין הקנין על הדיקה ולא מגש"ק והדיקה אין בה ממש ולא בת הקנאה היא אבל אם כתב לו הריני נותן דירה לשם וקנינו ה"ז קנה דהקנין מגש"ק והיינו כס' הר"י וכדכת' וכל זה בדלא הדר וכת' וקנינו ממנו עכמ"ד ומפ"ל אלא שכתב בתחלה וקנו ממני וכו' אבל אם חזר וכת' בסו' השט' וקנינו ממנו עכמ"ה וכו' אמרינו דליפות פחו ומגש"ק קנו ממנו וכדמשמ' מפ' רשב"ם בפ"ן כמו שפיראנו לעיל בעניותי ופשי"ל ליה להרמב"ן נמי דאין העדים צריכים לחזור ולבאר שקנו מידו וכי כתבי הכי הוי ליפות פח המקבל וכדכת' ובפ' ג"פ דק"ס איתא התם אמתי' וצריף שיתחזר מעניינו ש"ש בשי' אחרונה מ"ט אמר"ע לפי שאין למדין משי' אחרונה ופי' רשב"ם וצריף שיתחזר וכו' זהו שאנו כות' בסוף הפוסט וקנינו מפ' וכו' אכמ"ד ומפ"ל וכו' דהיינו שמפרש וכו' הפל הענין הפתו' למעלה והאי וצריף שיתחזר הכי מפרש לה וצריף שלא יהיה כתו' בסו' השט' בשי' אחרונה שום דבר חידוש שום תנאי שהשט' תלוי בו שאינו כתו' למעלה וכו' אלא בדברים.

שאין אנו צריכים בהם וכו' פגון מעניינו ש"ש עכ"ל מפאן מוכח דס"ל לרשב"ם דאין העדים צריכים לחזור ולבאר וקנינו מפ' וכו' אלא משום דאין למדין משי' אחרונה וקנו לכפול ולחזור מענין הפתו' בשט' שא"ל וקנו ממני דודאי עשו העדים כמו שהזכירו

איבְרָא דְקִשָּׁה לַעֲנִיד לְדַעַת הַרְמַבֵּי'ן דְּבַחְזַרְתָּ הַקְּנִינָן מִתְּקַן וּמִקְנָה גַשׁ"ק וּבְחַד קִנְיָן ל"ק
דְּדִירָה דְּבַר שְׁאִין בּוּ מִמַּשׁ א"כ תַּק"ל דְּהָא דְקִי"ל דְּאִין לְמִידִין מִשִּׁי אַחְרוּנָה וְהָא הֵכָא
לְמִידִין וְכַה"ג הַק' הַתּוֹס' לַפְרָשָׁב"ם שְׁם דְקַל"ו אַמְאִי דַאמ' הֵתָם אַקְנִינָה וְקִנְיָנוּ מִינְיָה
ל"ץ וּפְרָשָׁב"ם א' בְּרָאשׁ הַשִּׁיט' וְקִנּוּ מִמְּנִי וַא' בְּסוּף הַשִּׁט' וְקִנְיָנוּ וְכו' דְּאִין לְמִידִין מִשִּׁיטָה
אַחְרו' וְהָא הֵכָא לְמִידִין דַּל"ץ לְמִיכְת' מֵהַיּוֹם ע"ש וְנִרְאָה שְׁדַעְתָּם ו'ל אַע"ג דְקִי"ל צָרִיף
שְׁיַחְזוֹר מִעֲנִינּוּ ש"ש מ"מ אַם לֹא הִחְזִיר לֹא נִפְסַל הַשִּׁט' בְּכַף כַּמ"ש ה"ה בַּפ' ז"ך מַה
מְלוֹה ה"ג מִשְׁם הַרְמַבֵּי'ן וְהַרְשָׁב"א ע"ש וּבַהֲנַמְק"י שְׁם ב"פ ג"פ א"כ לַפ"ז הַאִי שְׁאִין
בּוּ דְבַר חֲדוּשׁ וְתַנְאִי שְׁלֵא נִזְכַּר אֱלָא כְּפִלְיָה לְפָרוּשֵׁי מִקְלָתָהּ וְלַתְּקַן הַהַקְנָאָה פְּהַד דְּפִי"ן
לְמִימַר דְּמֵהַיּוֹם דְּקִנְיָה לּוּ הַקְּנִינָן הַמְּוֹנָפֵר וְכַת' דִּירַת הַבַּיִת פְּרוּשֵׁי פְּרוּשֵׁי מְפָרֵשׁ מִיַּד דְּלָאוּ
מְדִירָה לְחוּד קִנּוּ מִינְיָה אֱלָא מַגְש"ק קִנּוּ מִיַּדוּ וְאִין זֶה מוֹסִיף תַּנְאִי שְׁהַשִּׁט' תְּלוּי בּוּ שְׁלֵא
נִזְכַּר כְּבָר בַּשִּׁט' כְּנַלְע"ד וּמ"ש ה"ה ו'ל אֱלָא שְׁאִין לְמִידִין מִשִּׁי אַחְרו' ר"ל לְלַמּוֹד דְּבַר
מְחֻדָּשׁ שְׁלֵא הַזְנוּפֵר מִמְּנֻוּ בַּשִּׁט' אֲבָל הַקְּנִינָן שְׁכַבֵּר הַזְנוּפֵר בַּשִּׁטֵּר דְּהָא וְדַאי שְׁפִיר לְמִידִין
מִשִּׁי אַחְרו' דְּאֵתָא לְאֻדוּיִי דְּלָאוּ מְדִירָה קִנּוּ מִיַּדוּ אֱלָא מַגְש"ק: וּמִצְאֵתִי תִשׁוּ' שְׁלִימָה
לְמוֹהַר"ם הוֹבָאָה בַּהַג"ה מִי לְשֵׁם שְׁכַתָּב ו'ל אִין לְמִידִין מִשִּׁי אַחְרו' וְכו' דְּבַר חֲדָשׁ אוֹ
שְׁסוּתֵר לְגַמְרֵי מַה שְׁלַמְעֵלָה אֲבָל דְּבַר שְׁאִין סוּתֵר לְגַמְרֵי מַה שְׁלַמְעֵלָה כְּגוֹן קִנּוּ מִמְּנִי
וְכו' וְלֹא יִדְעִי אַם נַעֲשֶׂה הַקְּנִינָן אַם לֹא בְּעֵינֵי זֶה לְמִידִין מִשִּׁיטָה אַחְרוּנָה שַׁכַּת' וְקִנְיָנוּ
מִינְיָה מִשְׁמ' שְׁכַבֵּר נַעֲשֶׂה קִנְיָן וְיִלְמּוֹד סְתוּם מִן הַמְּפֹרָשׁ וְכו' עַכ"ל וּמ"ש וְלֹא יִדְעִי אַם
נַעֲשֶׂה הַקְּנִינָן אִי לָאוּ וְכו' לְכַאוּרָה נִרְאָה דַּס"ל דְּאֵם לֹא נִכְתַּב וְקִנְיָנוּ וְכו' פִּינּוּ דְּלֹא יִדְעִי
אַם נַעֲשֶׂה הַקְּנִינָן אַם לֹא אִין לְנוּ לְהַחְזִיק הַשִּׁטֵּר בְּחֻזְקָתָהּ שְׁנַעֲשֶׂה הַקְּנִינָן וְדִלֵּא פְּהַדָּה
רַבְּנוֹאֲתָא דְכַתִּי דַּס"ל דְּלֹא מִיפְסַל שִׁט' בְּהַכִּי אֱלָא נִרְאָה דְגַם מוֹהַר"ם יוֹרָה יוֹרָה כְּנוֹתְמִיָּהוּ
דְּרַבְּנוֹתָא אֱלָא דְהַעֲדִים אֵלּוּ הֵן הַגּוֹלִי"ן דְּלֹא נִיחּוּשׁ דִּילְמָא לֹא נַעֲשֶׂה הַקְּנִינָן לְכַף גְּלוּ
דַּעֲתִיָּהוּ דְהַכִּי עֲבוּד וַאֲה"ן דְּאֵם לֹא כַת' וְקִנְיָנוּ וְכו' ס"ל דְּלֹא מִיפְסַל שִׁט' שׁוּב מִצְאֵתִי
לְמֶרֶן בַּב"י ר"י ס'י מ"ד אַחַר שְׁהַבִּיא דְּבַרֵּי הַגַּהֲמ"י הִלְלוּ כַת' ו'ל וְאֲזִיל בַּשִּׁי הַרְמַבֵּי'ן
דְּסַבֵּר אַם לֹא נִכְתַּ' לֹא מִיפְסַל שִׁט' עַכ"ל וְכַת' הַסַּמ"ע שְׁם ס"ק א' דַּמ"ש בַּסו' וְקִנְיָנוּ וְכו'
מִיְקַרֵּי חֻזְרַת הַשִּׁטֵּר וַאֲעַפ"י שְׁלֵא נִכְתַּ' לְמַעֲלָה אֱלָא שְׁאֵמַר הַלּוֹה לְעַדִּים שְׁיַקְנּוּ וְלֹא כַת'
שְׁם דְּכֵן עֲשׂוּ וְכו' כִּי מִסְתַּמָּא עֲשׂוּ הַעֲדִים מַה שְׁכַבְשׁ מֵהֶם וְכו' וּבַפְּרִישָׁה שְׁם וְהַשִּׁיט'
הַצָּרִיף לְחַלּוֹק ע"ד הַגַּהֲמ"י וְאִין פָּאן מְקוּמוֹ ה' יִזְכְּנוּ לְלַמּוֹד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ כִיר"א וְעֵינֵי
בַּמּוֹר"ם ס'י רִי"ב ס"א שְׁפַסְק לְתַשׁוּ' הַרְמַבֵּי'ן וְעֵינֵי בַּסַּמ"ע שְׁם ס"ק ו': וְרִאִיתִי
לְמוֹהַרִּיב"ל ו'ל בַּח"ג בַּס'י מ"ג שְׁנַשְׂאֵל בַּשִּׁט' מִשְׁאֵמַר תְּדוּר אַחֻתוֹ בְּבֵית פ' וְחֻזֵר פ"ב
בּוּ בְּפֶרֶק לְכַפּוֹל אֵת דְּבַרֵּיו וּפְסַק שְׁזַכְתָּה מַמ"ש הַרְמַבֵּי'ן שְׁאֵם קִנּוּ מִמְּנֻוּ ב' קִנְיָנִים
אַמְרִינָן מְגוּפָה שְׁל קַרְקַע קִנּוּ מִיַּדוּ וְכִינּוּ דַש"מ קִי"ל דְּבַרֵּיו כְּמַסו' וְכַתְּוֵב' דְּמוּ וְכו' פְּעַמִּים
לַמ' שְׁנוֹתַן הַדִּירָה לְאַחֻתוֹ זְכָתָה ע"ש וּבַס"ד ס'י כ"ה נִשְׂאֵל לְבָאֵר תִּשׁוּ' הַרְמַבֵּי'ן הַלּוּזוּ
וְאֵם הִיא מוֹסְכָּמַת מִשְׂאֵר הַפּוֹסְקִים וְהַשִּׁיט' דַּק"ל דְּהַכִּי אֲפָשֵׁר לוֹמַר דַּב' קִנְיָנִים הֵנִי מ"ד
בַּתְּחִלָּה וְקִנּוּ מִמְּנִי וּמ"ד.

בְּסוּף וְקִנְיָנוּ וְהֵלֵא מ"ד לְבַסוּף וְקִנְיָנוּ אִינוּ קִנְיָן חֲדָשׁ אֱלָא לּוּמ' שְׁעֲשׂוּ הַעֲדִים שְׁלִיחוּתָן
וְעֲשׂוּ וְקִיָּמוּ מַה שְׁצִינָה אֲלֵיהֶם שְׁיַקְנּוּ מִמְּנֻוּ וְאִי מִשׁוּם הָא ל"ק דְּאֲפָשֵׁר לְתַרְץ וְלוֹמַר
דַּס"ל דְּאֵם הֵיוּ הַעֲדִים חֲתוּמִים בְּאוֹתוֹ הַשִּׁטֵּר שְׁכַתוּב בּוּ וְקִנּוּ מִמְּנִי אֲפִי' שְׁלֵא הִנְהָ פְּתוּב
בְּאוֹתוֹ הַשִּׁט' וְקִנְיָנוּ מִינְיָה אַפ"ה הִנְהָ סְגִי דְּכִינּוּ דְקַא מְסַהֲדִי דַא"ל שְׁיַקְנּוּ מִמְּנֻוּ וְחֻתְמוּ

באותו השטר תזקה דעשו העדים שליחותן דאי לא קנו מיניה לא הוו חתמי עכ"ל ודבר
ה' בפייהו אמת שכ"ד הרמב"ן והרשב"א כמ"ש ה"ה והנמק"י ז"ל פדבתיב' וכ"ז נעלם
מעיני הרב ז"ל גם מ"ש שהפוסקים חולקים עליו פבר נתבאר בדברי מרן בב"י שכ"ד
מוהר"ם ושאר פוסקים פמזון ומהר"ם ז"ל עצמו בח"ג סי' ג' פסיק ותני פנותיה
דהרמב"ן ז"ל וחיידש בה דבר פמו שנתבאר גם הכנה"ג סי' מ"ג אות ב"א בהגה"ט קבע
להלקה דברי מוהריב"ל ז"ל בס' ד' סי' כ"ה הנאמרים באמת להלקה קבועה ואהמ"ה לא
היה צריף לאותו דבר ונהרי הוא מפונש יוצא בדברי מרן בב"י בס' מ"ד וכדכתיב: גם
אשו"ר לה' מוהרש"א ז"ל בס' בני שמואל בתשו' סי' י"ג תפס במנושלם תשו' הרשב"א
והרמב"ן ז"ל והורה הלקה למעשה והספיק לזה ס' רבי' האי גאון ז"ל והאריף בראיות
ואלו בס' ח"י כת' דאפי' הרמב"ן לא אמרה למלתיה בפשי' אלא דאין ולא רפיא בידיה
יע"ש ולפי מה שפיארנו בדעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל העיקר בס' י"ג ומתוה דבריו
דשם עמד על המבחר כל הצורך דוק ותשפח: גם ה' מוהרש"ד ז"ל ח"מ סי' שכ"ג נשאל
על גזון ששאל עליו מוהריב"ל ז"ל בס' ה' סי' כ"ה וקיים המתנה מתשו' הרשב"א
והמיוחסו' להרמב"ן ואע"פ שה' מוהרש"ך ז"ל ח"א סי' קע"ו חילק בדבר היינו מה
שקלמ' לדינו של השט' אבל לעיקר ס' הרמב"ן והרשב"א אזיל ומודה ע"ש גם ה' מוהר"י
אדרבי ז"ל סי' קצ"ו שחלק ע"ד ה' מוהריב"ל באותו גזון עצמו לא מלאו לבו לחלק על
עיקר ד' דברי הרמב"ן והרשב"א ז"ל אלא על מה שחיידש הרב בש"מ ע"ש וע"ע לה'
מוהרש"א בח"א סי' ל"ג דף מ"ט מה שפילפל בתשו' הרשב"א הלזו וכעת אין הפנאי
מספיק ועיין לה' בית יהודא ח"א סי' ס"א מ"ש בזה והאמת יורה דרכו והגלע"ד פתבתי:
(ח) אגב הנותן מתנת הקרקע ומטלטלי צריף לומ' אגב דאין חצירו קונה לו אא"כ פבר
היתה החצר קנויה לו אבל כל שפבת א' נקנים לו אינה קונה לו כ"כ הרש"ך ז"ל סי'
קצ"ח ע"ש וק' עליו ממ"ד בגיטין דף ע"ז ותוזיל איהי ותיחוד ותפתח ע"ש ועיין לה'
מח"א ז"ל בה' קנני חצר סי' י"ד ולה' דברי אמת בקונט' ד' ס"ב שעמד ותלאה בפלוגתא
דברנותא קמאי ז"ל ועיין לה' קרית מלך רב ח"א ד' ק"ע ע"א ע"ש: (ט) אגרות.

מי ששלח אגרות לחברו באמור אליו מנה שיש לה בדי אשלחנו לה וכשחזר למקומו
תבעו חברו באותו מנה ויען ויאמר לו אין לה בדי פלום אינו נאמן דלא גרע משאר כתי'
כ"כ הרב כנה"ג סי' ס"ט בהגה"ה אות ב' משם ה' המבי"ט ח"א סי' רצ"ב.

וכ' עוד ה' כנה"ג שם באות ג' משם ה' המבי"ט שגם אם פתב לאדם אחר שאמר שמנה
לפ' בדי שוב אינו נאמן לומר להד"ם ע"ע וכעת אין תשו' המבי"ט מצויות אצלי לראות
דברים פהוניתן דלענ"ד ק' בשלמא פשפות' אדם לחברו שפיר קאמר דאינו נאמן .

דמאי אית ליה למיטען אי טענת השטאה לא מצי טעין דדוקא בטוען לחברו מנה לי בידך
ואמר לו הן ולמחר א"ל תנהו לי וא"ל אין לה בדי פלום אלא דכשם שהשטאה לתבוע
ממני מה שאיני חייב לה פה השטייתי בה לומר לה הן אבל במודה מעצמו שלא ע"י
תביעה אין פאן השטאה פמו שנתבאר בטו' ש"ע סי' ל"ב ע"ש ואי טעין שלא להשביע
את עצמו הא נמי ליתא דאין דרף לחייב עצמו ביחוד לחברו פדי שלא להשביע א"ע ומי
יכריז ויתן קולו ואי טעין שלא כת' פן אלא להתעסק פבר כ' הרשב"א בתשו' והביאה
מרן סי' ס"ט דאין דרף להתעסק בחייב עצמו לזולתו ועיין מה שאכתוב לקמן במערכת

אות ה' מדיני הודאה סי' אכל בכותב לחבירו שאני חייב בזה ודאי דמצי למיטען כל מאי דבעי ומיפטר שוב נדפס ס' אבקת רוכל תשו' למרן ז"ל ובסי' קמ"ז חלק ע"ז תלית' שיש אנכי וז"ל הטור שם ריש סימן ס"ט הפתקאות שמוציאים השותפים זע"ז הואיל וכת' הוא אפי' אין בו חתימה כלל אלא קיבלתי ביום פ' כו"כ גובה בו מבנ"ח ואינו נאמן לומר להר"ם עכ"ל ואי טעין בדיקנא בחדשכנאי ואשפחנא דלא פש לה גבן ולא מידי פהך עובדא דמאן דעבוד חושפנא בהדי הדדי וכו' פדאיתא בפ"ק דגיטין ד' י"ג עיין בתוס' שם בפ' הכות' גבי הא דאמר שמואל המוכר שט"ח לחברו וחסר ומחלו מחול שם וכמה שארריה לקמן במערכת אות ש' מדין שטרות סי' אחר זמן נראה לי ס' משפטי שמואל ובסי' ע"א הארריה בפרט הלזה ובתוף דבריו ז"ל דברינו ת"ל עלץ לבי ומצאתי לה' כנה"ג בסי' ע"ו אות ר"נ בהגה"ט שכת' משם מהר"י אדרבי סי' מ"ה שאם מנהג הסותרים שיכול לומר שטעה נשבע שאינו יודע ונפטר ע"ש וצריה לעמוד על שורש הדברים וכעת אין לי פנאי ואם אין מנהג אינו נאמן כמ"ש ה' משפטי שמואל שם אכל ה' המבי"ט ח"א סי' קצ"ד חלוק בזה שו"ר לה' כנה"ג בסי' ע"ט אות ט' בהגב"י שהביא דיעות בזה ע"ע לה' כנה"ג בסי' קמ"ה אות צד"י בהגה"ט ובתשו' מרדכי הלוי סי' ר"ב: .

והקונטרס שכותבין תגרי מתא יע"א דין שטר אית להו ולא מצי למיטען שום טענה המנגדת ולא טענת פירעון עיין בתשו' מוהרש"ך ח"א סי' רי"א אלא הא מיהא לכתוב עליהם הרשאה לא חשיבי כשטר ועיין לה' כנה"ג סי' קנ"ג אות ג' בהגה"ט שכתב דכול למחות המורשה ע"ש ולעד"ן צ"ע לדינא ממ"ש הסמ"ע ס"ק ג' דהאינדא נהגו להקל ע"ש וע"ע לה' כנה"ג סי' קר"ב אות ב' בהגב"י ולקמן במערכת אות ה' מדיני הרשאה סי': .

(י) אהבה קי"ל דאהוב ושונא אסו' לדון כמ"ש מרן ז"ל בש"ע סי' ז' ע"ש וראיתי בענייני לברר דיעות הפוסקים בזה וזה החלי ואומ' חלו'מי בזה דורשי' תח'לות אהא דתנן בפ' זה בורר דף ז"ך הפסולים.

להעיד קתני דאהוב והשונא אוהב זה שושבינו שונא כל שלא דבר עמו ג' ימים באיבה אמ"ל לר"י לא נחשדו ישראל על כף ופרש"י לא נחשדו ע"כ להעיד שקר משום איבה ואהבה ונדוקא בעדות.

הוא דפליגי אכל בדין מודה דפסול לדון דכיון דסאני ליה לא מצי לאפוכי בנכותיה עכ"ל ממרוצת דבריו נראה דס"ל ז"ל דמאי דס"ל לר"י גבי עדים ה"נ לרבנן גבי דיינים דבדין לפ' וכי היכי דבעדות ס"ל לר"י דפסילי ה"נ לרבנן בדין ובגמ' מ"ט דר"י דכת' והוא לא שונא לו ולא מבקש רעתו לא שונא לו להעידו ולא מבקש רעתו לדונו ופרש"י ז"ל דהאי והוא אעדים קאי דאי ברוצח קראי אחרני טובא פתיבי ופריה אשפחן שונא אוהב מנ"ל ומסיק סברא הוא שונא מ"ט משום דמרחקא דעמיה אוהב כמו משום דמקרבא דעמיה ורבנן האי קרא מאי דרשו ביה ומשני חד לדין ואידך וכו' מפאן לב' ת"ח ששונאים זא"ז שאין יושבין בדין כא' ע"כ ולרבנן לענין דאוהב פסול לדון מה"ט גופיה משום דמיקרבא דעמיה גביה ומדקאמר ולרבנן האי קרא מאי דרשו ביה ומקמו לה לדין ש"מ דדרשה גמורה היא ומדאורייתא פסול לדון ועיין בתו' בסוטה דף ל"ב בד"ה ויהי וכו' מ"ש בסוף דבריהם ע"ש ועוד מדר"י לגבי עדים נשמע לרבנן לגבי דין ומנהג פי היכי

דלר"י גבי עדות אעפ"י ש'העידו פ'ר עדותם בטלה ה"נ לגבי דין אעפ"י ש'פ'ר דין את
 הדין דינאו בטלים דכיון דמדאורייתא הוא תו אין לחלק בין לכתחילה בין לדיעבד ועיין
 בתוס' דגיטין דף ג' בד"ה וכי לא בעי וכו' וכ'ר הארכנו בפ'ט זה בקו' חיים וחסד
 במערתא דחסדי בס"ד וראיתי להרב כנה"ג בס"י י"ז אות י"ב ש'הוא פ'מסתפק בזה וכ'ר
 האחרונים ה'ה הגבורים דרכ"ו קסת"ם קסת"ג גבורים חדים וקלה הלא בספרתם ספרן
 של צדיקים וכו' מצאתי להתוס' בשלהי כתו' דק"ה ע"ב בד"ה לא למאן וכו' אהא דקאמ'
 התם אמר רב פפא לא לידון איניש דינא למאן דמרחם ליה ולא למאן דסני ליה וכו'
 שכת' דלאו באוהב ושונא דאיירי ר"י ור'בנן דלגבי דין אפי' לר'בנן פסול פ'דריש מקרא
 בפ' ז"ב דא"כ הו"ל לאיתויי הקא קרא דהתם ע"ש ש'חלקו באופני האהבה והשונאה
 דבשונא שלא דבר עמו ג' ימים באיבה ואוהב שושבינו הנהו דפסילי מקרא דמיירי בפ'
 ז"ב ור"פ באהבה פ'הנך עובדי דמייתי התם דאינם אלא חומרא בעלמא ומשום
 חסידות ע"ש וכ"כ הרא"ש ז"ל בפ' ז"ב שם הרי בהדיא שדעת התו' והרא"ש דר'בנן
 דפסילי בשונא ואוהב דהתם מדאורייתא הוא וכד'ריש להו מקרא ודע דכי היכי דשונא
 פסול מן התורה מדקא מפיק ליה מד'רשא דההוא קרא ה"נ אוהב דנפק"ל מסברא דמלתא
 דאתי'א מסברא דאורייתא היא וכד'מרי' בעלמא מפדי סברא הוא קרא למה לי וכו' גבי
 מאי דאמ' ש"ד לא צריף קרא דמאי חזית דמא דידך סומק טפי וכאלה רבות ובפ' בא
 סימן דף מ"ט אהא דתנן ויש ש'כשר להעיד ואינו כ'שר לדון איתמר עלה לאתויי סומא
 בא' מעיניו וכו' ר"מ ומוקי להך סתמא פליגא אסתמא אחריתי הק' התו' לוקמה בפ'שי
 באוהב ושונא וכר'בנן דר"י ע"ש ואי ס"ל דאוהב ושונא לא מיפסלי מדאורייתא מאי ק"ל
 דמ"ה אוקמה כר"מ דמיפסיל סומא בעיניו מדאורייתא ולא באוהב ושונא דלא מיפסלי
 לר'בנן אלא מד'ר'בנן אלא ודאי ש'התוס' לשיטתיהו אזלי שכת' בכ'תו' דאוהב ושונא דר"י
 ור'בנן מדאורייתא נינהו ויש להספ'ם לזה ד' ה' העטור באות דף כ"ג: ע"ד דק"ל הכי
 ות' כמ"ש התו' ע"ש וזה פשוט והרמב"ם בפ'ירוש המשנה לשם הקשה ג"כ קו' התוס'
 דלוקמה באוהב ושונא ות' מפני ש'הוא דבר הנע'תק במהרה ש'האוהב ישוב לשונא וכו'
 להפ' ע"ש ומזה נראה דהולך ואו"ר כד' התוס' דמיפסלי מדאורייתא דאלת"ה לק"מ
 וכד'כת' ובפכ"ג מה' סנהדרין דין ו' כת' אסור לד'יין לדון למי ש'הוא אוהבו אעפ"י ש'אינו
 שושבינו ולא ריעו א'שר פנפשו ולא למי ש'הוא שונאו אעפ"י ש'אינו אויב לו ולא מבקש
 רעתו וכו' עכ"ל ממה שלא כת' פ'סול באויבו המבקש רעתו ובאוהבו ש'הוא שושבינו
 וכו' וכללינהו בח'דא מחתא מחתינהו נראה דס"ל דדא ודא ודא ודא ודא ודא ודא ודא ודא
 בעלמא וק"ט דבאויבו המבקש רעתו פסלי ליה ר'בנן מקרא וכד'כת' וע"ק דא"ה מאי
 ק"ל דאמאי לא אוקמה ר"י באוהב ושונא.

וכמ'דובר ובהא איפא למימ' דסו' רבי' דטפי גיחא לן לאוקמה לאיתויי אוהב ושונא אע"ג
 דלית בהו אלא איסור מלאוקו' כר"מ וסתמא מתנייתין פלגן בהדיניהו אכל קו' א' במקומה
 עומדת דאין לומ' דאינה אלא אסמכתא מדקאמ' ור'בנן האי קרא מאי דרשי ביה
 וכדקאמ'רן וראיתי למ'רן בכ"מ ש'תמה על רבי' ז"ל דר'בנן לא מיפסלי אלא באויב שלא
 דבר וכו' מאי דמיפסיל ר"י בעדים ומנין לו לרבי' לפסול אפי' בשאר ות' משום דר"פ
 לא חלק ב'כ' וואמ' סתמא דר'בנן בכל ג'ונא מיפסלי ע"ש הנראה מדעת מ'רן ז"ל דדעת
 רבינו בכל מין אוהב ושונא מיפסלי ר'בנן וק' לענ"ד דבגמרא קאמ' דקרא דלא אויב לו

ולא מבקש רעתו תרנוניהו לענין דין אלמא דבקהי הוא דמיררו רבנן ובעדות דפסיל לר"י וכן מצאתי להרשב"ץ ז"ל בח"א סי' ק"ס דף פ"ב ע"א שכת' בתו' דבריו וז"ל ואסור לדון לאוהב ושונא ואין אסור זה מדרבנן אלא מן התורה דקא נפיק לן מקרא ואינו כדדף האסמכתא אלא גוף תורה וכו' שקהרי הק' בגמ' לרבנן מאי דרשי ביה וטרחו להעמידה וכו' וכינן דפסול מן התורה אסור נמי מן התורה ולא תימא דוקא אוהבו שהוא שושבינו ושונאו שלא דבר עמו ג"י באיבה אלא אפ"י אוהבו ושונאו אהבה מועטת ושונאה מועטת כדאמ' וכו' לא לדון איניש דינא וכו' ולא תאמר שהוא מדרכי חסידות וכו' אלא אף יש אסור בדבר וכ"כ הרמב"ם וכו' אסור לדיין לדון למי שהוא אוהבו וכו' עכ"ל דעת עליון כמה דכתי' בעניותי והוא ז"ל הוסיף נוסף שפיר והסכים לזה דעת הרמב"ם אלא דנלע"ד יש הפרש בין דבריו לדברי מרן בכ"מ בדעת הרמב"ם דלדעת הרשב"ץ חלוקים בעיסתן האוהב והשונא דמיררו בהו רבנן להו דר"פ וכמ"ש התוס' בכתנ' אלא ש'התוס' ס"ל דאין אסור אלא ממידת חסידות וחומרא אמנם דעת הרשב"ץ דאית בהו נמי אסור וזה נדאי דעת רבי ז"ל אמנם דעת מרן בדעת הרמב"ם בכל מיני אוהב ושונא פסילי ורבנן לאו באוהב ושונא דתני ר"י גבי עדים וראיתי למרן בב"י סי' ז' על מ"ש הטור דס' התוס' והרא"ש לחלק בין אוהב ושונא דפסילי אף בדיעבד לאוהב ושונא דלא פסילי אלא לכתחלה הביא הסוגיא ודברי הרא"ש התם ואח"ך כת' אבל הרמב"ם פתב וכו' כר' מדבריו שהוא סובר דוקא לכתחלה אבל בדיעבד אפ"י דנו לשונא שלא דבר עמו ג"י באיבה ולשושבינו דיניהם דין ולאפוקי ממ"ש הטו' ובאלו אם דנו אין דיניהם דין שקהרי לא כת' אלא שאסור לדון ולא כת' שאם דנו אין ד"ד וכבר נתבאר דאיהו ז"ל אינו מחלק בין אוהב לאוהב ושונא לשונא ולישנא דלא לדון איניש וכו' הכי דייק לכתחילה הוא דאסור מדלא קאמר פסול לאיניש וכו' ויש לתמוה על הטו' שפתב בסמוך לשון הרמב"ם פאלו אינו חולק עליו וכבר נת' דפליג עליה בתרתיה ולפחות בא' עכ"ל ואני עני לא ירדתי לסוף דעתו שאחר שכת' דרבנן לאו באוהב ושונא דקאי ביה ר"י אלא בכל אוהב ושונא איירי ופסילי להו והיינו מדרשא דקרא איף אפש"ל לדעתו שהוא סובר בדיעבד אם דנו ד"ד ולאפוש'י פלוגתא בינו ובין הרא"ש והטו' ותמ"ה תמ"ה יקרא על הטו' ש'הביא דברי הרמב"ם בסתם פאלו אינו חולק ואדרבא זו היא שקשה על הג"א משם הא"ה וראיתי לה' מוהריט"ץ ז"ל בסי' רל"ז שהרבה להקשו' ע"ד מרן ז"ל ובכלל דבריו מ"ש בעניותי ת"ל וכרב המהפך בזכות מרן ז"ל ניתא ליה בדעת מרן שדע' הרמב"ם שאם חייב את השונא וניקה את האוהב יודה דבדיעבד נמי אין דינו דין אמנם פ'שחייב את האוהב וניקה את השונא אע"ג דלא הו"ל למיזן בדיעבד דינו דין דהא אשכחן דלא מיקרבה דעתיה אצל אוהב ולא מרחקא דעתיה גבי שונא מ"ש אעפ"י ש'הדברי' פריאים ונאים הא מיהא אין רמז בדברי רבי' מזה וכבר השיג עליו ה' מהריט"ץ ז"ל שם וראיתי לה' דרישה שכת' הטו' מסתפק בד' הרמב"ם להיכן נוטה ולכך פתב בסתם ע"ש אהמ"ר אין זה מתקבל גם מ"ש דהו קרא אסמכת' בעלמא הוא כב' כתבנו דאין משמע דגמרא וממאי דקאמר נמי האי קרא לרבנן מאי דרשי ביה וכמ"ש הרשב"ץ אשר הונף ואשר הורם גם ה' מוהריט"ץ גם מה ש'הביא ראיה מב' ת"ח ששונאים זא"ז איברא דכך מצאתי להר"ן בחי' לשם בפ' ז"ב משם יש מתרצין ופשיטא ליה גבי ב' ת"ח מדקאמר אין יושבין דאינו אלא לכתח' ה"נ אין דנין וכו' ע"ש תראה מדבריו דלשו' אין מושיבין

ליש' דלכתחילה משמע ולפ"ז הא דקתני אין מושיבין מלה בסנהדרין לכתחיל' דוקא ולא אמרה אדם מעולם והא דנקט אין מושיבין מלה בסנהדרין אע"ג דתנן לא דן ולא דנין לאשמועי' דאפי' ישב נידום אסור כמ"ש התו' בדרף כ"ג בד"ה והא אין מושיבין וכו' ע"ש ומדבריהם למד הרב בית יעקב סי' ס"ז דה"ה בב' ת"ח ששונאים זא"ז שאין יושבין אעפ"י ששותקים ע"ש וילדעת הר"ן ז"ל אע"ג דלכתחיל' אין יושבין אפי' שותקים מ"מ אם ישבו ונאפי' דנו ד"ד והנמק"י ס"ל בב' ת"ח ששונאים זא"ז בדיעבד ד"ד והשונא והאזהב אפי' בדיעבד וצ"ע מי גלה לו רז זה דהה' קרא ששונא דרשה גמורה היא ואידך דב' ת"ח אסמכתא בעלמא היא: גם מדברי ה' העיטור שם ע"ג דק"ל אמאי מוקי .

קרא דלא מבקש רעתו באשפזיזיניה וכל הנה דמייתי התם ע"ש ופשי' דכל הנה אפי' למ"ד דפסול מדינא קאמר ושללא כד' רב נחשון שהביא שם ובט"ו סי' ט' הא מיהא לאו מדאורייתא הוא ועוד א"כ הו"ל רבנותא פליגי מן הקצה אל הקצה דרבנותא ס' דאינו אלא ממדת חסידות ולהנה רבנותא מדאורייתא פסילי והשתא מאי ק"ל ז"ל דאיסי ו' יהודה קא דריש לב' ת"ח ששונאים מקרא דפוסלייהו מדאורייתא אלא ש"מ דס"ל דגם איסי ו' יהודה לא קאמ' אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא אף לא ידעתי מה"י פשיטא ליה דלאו דרשה גמורה היא.

שו"ר לה' בתשו' סי' ס"ג שבכלל דבריו נתעורר בזה על פת הסוכרין דאזהב ושונא בדיעבד אין ד"ד ובב' ת"ח ששונאים זא"ז בדיעבד ד"ד ומה שתי' ה' ז"ל לא שמיע לי פלומר לא ס"ל אבל מ"ש ע"ד הג"א דמיירי האזהב והשונא שאינו ממין השנוי במ"ש נכון הוא שהוא מסכים לדברי התו' דכתו' ע"ש וקצת ראיתי לה' מוהריק"ש בס' אהלי יעקב הנדפס מחדש סי' מ"ט שאחר שהרבה להוכיח מפמה רב רבנותא דאזהב ושונא גמור פסול מדאורייתא נאפי' בדיעבד אין ד"ד ונזהה היא דעת הרמב"ם בנדאי וש"מ בב"י בדעת הרמב"ם דאינו אלא לכתחילה הדר ביה מההיא כמ"ש בס' כ"מ שחבר באחרונה ונטתה דעתו בדעת הרמב"ם דס"ל דאפי' בדיעבד אין ד"ד מ"ה כת' תחלת דבריו והשמיט סופם ע"ש ולענ"ד אין זה הקרח דבס' כ"מ לא עסיק מרן אלא ליתובי דעת רבי' אמנם בב"י דנחית לפסקא דדינא סינים וכתב מה שכתב עוד פה לתפוס על הטור שכתב לשון הרמב"ם בסתם אמנם לענ"ד העיקר בדברי רבי' שהוא סו' האזהב והשונא גמור מדאורייתא פסילי כמו שנתב' בספ"ו מה' עדות דכניל לאזהב ושונא בכלל גרים ועבדי' ושאר הנה דנדאי אפי' בדיעבד וכן מתבאר מדבריו בסוף פי"ג מה' עדות גם ה' לח"ם בסוף פי"ז צר מה' עדות חלק ע"ד מרן הללו ממ"ש פסול לדיינות ועוד דהא מקרא מפקי להו ע"ש וממ"ש בפ"י המשנה פסול כלו' שאסור וכו' כבר נתעורר בזה ה' מוהריק"ש ז"ל שם ועוד נראה דהאזהרה היא לדיין באיסורו שדבר זה מסור ללב שאם יודע בעצמו שהבע"ד אוהבו או שונאו אעפ"י שאין הלה יודע בו הוא בעצמו יסתלק מלדון שאסור לו לדון וזו היא כוונת החיבורו גם ה' נאמן שמואל סי' ע"ה הרבה להוכיח דאפי' בדיעבד סו' רבינו דבדיעבד נמי פסול ואין דינו דין וכמ"ש מוהר"א ששון ומוהרש"ח והלח"מ ממ"ש בה' עדות לשון פסול בדיינות וממ"ש ג"כ אינו אפשר לדון דר"ל אין בו צד להכשיר אפי' בדיעבד ונאפי' באינו שונא גמור איפא אסור ובדיעבד וגם בב' ת"ח ששונאים זא"ז

וְרָצָה לְחַלֵּק בֵּין דִּין לִישִׁיבָה וּמָה שֶׁרָצָה לְפָרֵשׁ בְּדִבְרֵי הַג"א אַהֲמ"ר אֵינּוּ מְתַקְבֵּל וְלֹא רְצִיתִי לְהַאֲרִיךְ פִּי גְבֵרָה עָלַי הַחֲוֹלְשָׁה גַם ה' מוֹהֲרָאנ"ח ח"ב סי' נ"ב דָּף מ"ה הוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי רַבִּי בְּפִי הַמַּשׁ דַּפ' בָּא סִימָן דַּס"ל דְּאָפִי בְּדִיעֵבֶד הָאוֹהֵב וְהַשׁוֹנֵא אֵין ד"ד וְהַסְפִּים לְזָה דַעַת הַתּו' וּכְמ"ש ה' מוֹהֲרִיק"ש וּבְדַעַת הַג"א שְׁמִיעַ לִיה דַּס"ל בְּדִיעֵבֶד ד"ד מְדַלָּא בְּיָאֵר דְּבָרָיו ע"ש וְהַסְפִּמַת רֹב הַפּוֹסְקִים שְׂדַעַת הָרִי"ף ג"כ דְּאָפִי בְּדִיעֵבֶד נְמִי אֵין ד"ד מְדַכְּת' לְשׁוֹן פִּיִּסּוּל וּשְׁכ"ד רַש"י וּשְׁכ"ד ר"ת בְּמ"ש הַמְרַדְּכִי וְהַתּו' וְהַרְאָ"ה וְרַבִּי יְרוּחִם וּשְׁכ"ד הַרְמַב"ם וּלְפִי מָה שֶׁהוֹכִיחוּ מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם בְּפִי הַמַּשׁ דַּפ' בָּא סִימָן א"נ כַּד הָרַב הָעִיטוֹר וּכְדַכְתִּיבָנָא בְּעִנְיֹתֵינוּ גַם ה' הַלְבוּשׁ הַעֲתִיק תַּחֲלָה לְשׁוֹן הַש"ע שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַרְמַב"ם שְׁפַתְב אָסוּר וּפִי שֶׁהוּא לְכַתְחִילָה וְאָח"כ כַּת' אָבֵל אִם הוּא שׁוֹנֵא גְמוּר דִּיעֵבֶד נְמִי לֹא ע"ש שַׁכְת' בְּלְשׁוֹן סֵתָם וְשִׁלָּא פְדַעַת מֶרֶן הַב"י דִּיחִיד הוּא בְּדָבָר פְּדַעַת רַבִּי אֶלָּא שֶׁאֲח"ךְ רְאִיתִי לְהַרְב"ח שֶׁהִבִּיא ב' דַּעוֹת הַב"י וְנִטְתָּה דַעַתוֹ לְפָרֵשׁ דְּבִיעֵבֶד דִּינִיגָהֶם דִּין וְכַד' מֶרֶן וְ"ל וְכַת' ע"ז רְאִיָּה מְדַאָּמְרִי בַּפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין דָּף ח' לֹא תִפְרִירו רִי"א לֹא תִפְרִירוּ פִירֵש"י אִם הוּא אוֹהֵבָה ר"א אוֹמֵר לֹא תִנְכִירוּהוּ וּפִרֵש"י אִם הוּא שׁוֹנֵאָה לֹא תַעֲשֶׂה פְּנֻכְרִי לְחִיבּוֹ אֶלְמָא דְּכָשֵׁר לְדוֹן אוֹהֵב וְשׁוֹנֵא ע"ש וְלַעֲנ"ד מְהָא לֹא אֵינְרִיָּא שְׁאֵינְהָ אֶלָּא אֲזַהְרָה לְדִינָן שְׁאִם יֵשׁ לוֹ צַד אֶהְבָּה וְשׁוֹנֵאָה בְּלַבּוֹ שְׁאָסוּר לְדוֹנָם וּמְהָכָא הוּא דְּשְׁמִיעַ לִיה לְרַבִּי שְׁפַתְב דְּאָסוּר לְדִינָן לְדוֹן לְמִי שֶׁהוּא אוֹהֵב וְכו' וְהֵם דְּבָרִים הַמְסוּרִים לְלֵב וְאֵינוּ בְּשׁוֹשְׁבִין וְלֹא דְבַר עֲמוֹ ג"י בְּאִיבָה דְּאִי הֵךְ בְּרִיָּתָא בְּשׁוֹנֵא גְמוּר וְאוֹהֵב גְמוּר כִּי מִק' תִּלְמוּדָא אֲשַׁפְחֵן שׁוֹנֵא אוֹהֵב מִנ"ל מֵאִי קו' וְהָא ר"י הוּא דְּאָמַר לֹא תִפְרִירו לֹא תִפְרִירוּ שֶׁהוּא אוֹהֵבָה כְּדַפּו' רַש"י אֶלָּא וְדֹאִי דְּלֹא מֵיִרִי בְּשׁוֹנֵא וְאוֹהֵב הַשְּׁנוּי פֶּאֶן בְּדִבְרֵי ר"י אֶלָּא שֶׁהַדִּינָן צְדִיק יוֹדַע דְּאוֹהֵבוֹ אוֹ שׁוֹנֵאוֹ וְגַם רְאִיתִי לֵה' ט"ז שֶׁהַשִּׁיג ע"ד מֶרֶן בְּב"י מִמ"ש רַבִּי בַּה' עֲדוֹת וְעוֹד מְקַרְאֵי דְּרָשִׁי לֵהוּ ע"ש וְכִמוֹ שֶׁהַנִּשְׁגַּג גַּם כֵּן מְגִדּוּלֵי הָאֲחֵרוֹנִים הַבָּאִים אַחֲרָיו כְּמִדּוּבָר.

וְחֲזִי הַגִּיט מוֹהֲרֵש"ל סוּף סִי' ל"ג שֶׁיִּצְא לְדוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ דְּשׁוֹנֵא גְמוּר שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ רְעוּתוֹ עַד הַחֲרָמָה מִפַּת הָרַג אִפִּי לְרַבְּנָן פְּסוּל וְע"ש שֶׁהַאֲרִיף וְלַעֲנ"ד ק"ט דַּא"ה מֵאִי פְּרִיף תִּלְמוּדָא הָאִי קָרָא דְּלֹא אוֹיֵב וּמְבַקֵּשׁ רְעוּתוֹ מֵאִי דְּרָשִׁי בֵּיה רַבְּנָן לִימָא לְעוֹלָם בְּעֲדוֹת אֶלָּא דְּקָרָא בְּשׁוֹנֵא גְמוּר כִּיה"ג: (יא) אוֹהֵב קִי"ל דְּאוֹהֵב וְשׁוֹנֵא פְּסוּל לְדוֹן כְּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי'.

ז' וְלַעֲנָן לְבָרוּר לְהֵם דִּינִיגָם אַחֲרִים לְבַע"ד אִי אֵינְשֵׁר חִילִיָּהוּ בְּהָא אוֹ לֹא לְהַקַּת הַנְּבִיאִים חֲלוּקִים בְּעַסְתָּן שֶׁהָרַב מוֹהֲרִיק"ש וְ"ל בַּס' אֶהְלִי יַעֲקֹב סִי' מ"ט נְטָה לְאִסּוּר ע"ש וּמוֹהֲרִיק"ו וְ"ל שׁוֹרֵשׁ כ"א נְטָה לְהַתִּיר וְהַרְדֵּב"ז וְ"ל בְּחֲדָשׁוֹ סִי' תַּקַּל"ט ז' הִיא דַּעַתוֹ ג"כ וְעִיָּן בְּמוֹר"ם וְהָרַב בֵּית יַעֲקֹב בַּסִּי' טו"ב וּכְעַת אֵין הַסְפָּרִים אֶצְלִי לְרֵאוֹת מְקוּרָן שֶׁל דְּבָרִים רַק מִמָּה שֶׁרְשׁוּם בְּזַכְרוֹנֵי: (יב) אוֹהֵב קִי"ל דְּאָסוּר לְדוֹן לְמִי שֶׁהוּא אוֹהֵב אוֹ שׁוֹנֵאוֹ כְּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' ז' וְכַתְּב הַכְּנֵה"ג וְ"ל בָּאוֹת י"ט מִשֵּׁם מוֹהֲרֵשׁד"ם וְ"ל דְּלֹא אִמ' אֶלָּא לְדוֹן אָבֵל יְכוּל לְדַבֵּר בָּאוֹתוֹ עֲנִין עַכ"ל וְלֹא נִתְבָּאֵר בְּדִבְרֵי הָרַב וְ"ל שְׁמוּתָר לוֹ לִישֵׁב בְּנוֹעַד הַב"ד אֶלָּא שְׁחוּץ לְב"ד יְדַבֵּר עִם הַב"ד הַדְּנִלְבִּינֵיהֶם אוֹ בְּכַתְּב.

שׁוֹב הַתְּבוּנָתִי בְּעִיקְרָן שֶׁל דְּבָרִים בְּתִשׁוּ' ה' מְהַרְשֵׁד"ם וְ"ל וְהַעֲנָן שֶׁה' מוֹהֲרִי"א וְ"ל בָּאוֹ לְהַתְּדִינָן אֶצְלוֹ רו"ש עַל דְּבַר הָרִיב שְׁבִינִיגָהֶם וְה' וְ"ל דֵּן אֶת הַדִּין וְזִנְיָה אֶת הַזְּכָאִי

וְחִיב אֶת הַחֵיב וְכַתֵּב פֶּסֶק ע"ז וְהוּא מְהֵרָם מְאַטְאֲלוֹן ו"ל חֲלוּק הִיָּה בְּדָבָר וְע"ז פְּתַב ה' מוֹהֲרֵשֶׁד"ם ו"ל שְׁלֵא רְצָה לִיטְפֹל בְּעִנְיָן זֶה יַעַן אֵין לְבוֹ שְׁלֵם עִם שְׁמֵעוֹן אֲכַל אַחַר שְׁיַצָּא הַדִּין חוּץ מִקְנוֹטֵב הָאֲמָת ה"ז מִצְנֹת הַשְּׁבֵת אֲבִינָה הִיא וְעַמֵּד וְכַתֵּב פֶּסֶק ע"ז וְהוּא הַפּוֹסֵק הָא' תָּמָה ע"ז וְנ"ל וְדָבָרְיוֹ מוֹכִיחִי עָלָיו שְׁלֵא הִיָּה לוֹ לְדָבָר וּלְפִצּוֹת פִּיּוֹ וּלְצַפְצָף פִּיּוֹן שְׁהוּא עֲצָמוֹ פְּתַב שְׁהַתּוֹבֵעַ לְבוֹ לֹא נִכּוֹן עִמּוֹ וְכוּ' וְע"ז הַשֵּׁיב מוֹהֲרֵשֶׁד"ם ו"ל דְּלֹא אָמַר אֱלֹא אֲכַל אֲבָל לֹא לְדָבָר וְכוּ' ע"ש מַעֲטָה אֵין רְאִיָּה מְדָבָרְיוֹ ז" דְּשָׂרִי לִיָּה מְאָרְיָה לִישָׁב בְּנוֹעַד הַב"ד אָמְנָם מִמ"ש אַח"ךְ הַכְּנֵה"ג אוֹת ר' מִשֵּׁם מוֹהֲרֵשֶׁד"ם ו"ל דְּלֹא אִמ' אֱלֹא בְּדִיָּן א' אֲבָל לֹא עִם דִּיָּן אַחַר ע"ש מוֹכַח דַּס"ל דְּרִשָּׁאִי וְיִכּוֹל לִישָׁב בְּנוֹעַד הַב"ד וְלִשָּׁם בְּתִשׁוּ' מוֹהֲרֵשֶׁד"ם ו"ל כַּת' דְּכָל שֵׁאִמ' הֵתָם אֵינּוּ אֱלֹא בְּדִין א' אֲבָל אֲנִי לֹא בָּאֲתִי אֱלֹא לְקַיָּים דְּבָרֵי הַר"ם מְאַטְאֲלוֹן ו"ל וְגִדּוּלָה מְזָה אָמַר הַחֲכָם שְׁאָסַר אֶת הָאִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ לֹא יִשְׁאַנָּה דְּדוֹקָא בְּמִנְחָה שְׁדוֹן יְחִידִי אֲבָל בַּב"ד נֶאֱפָי' בְּתָרִי לֹא חֲשִׁידִי ע"ש וְלַעֲנֵד"ד ק"ל הַ פְּמוֹת שְׁהִיא לֹא מִיַּפְרָעָא דְּכָל עֵינְקָר פְּסוּל אוֹהֵב וְשׁוֹנָא לֹא מִשׁוּם דְּחֲשִׁידִי דְּקִי"ל כְּרַבְּנָן דְּלֹא נִחְשָׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כֶּה גַבִּי עֲדִים אֱלֹא דְּכַדִּין מוֹדוֹ מִשׁוּם דְּבַדְעָתָא תְּלִיא מְלִתָּא וְהַתּוֹרָה הַעֵידָה עַל הָאוֹהֵב וְשׁוֹנָא דְּמִבְּצַצָּא וּמִשְׁמִשָּׁת מְאִילָיָה כַּמ"ש הָרָא"ש ו"ל בַּפ' ז"ב בַּמ"ד לְדָף כ"ט ע"ש אֲבָל בְּאִסּוּר הָאִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ כִּיּוֹן דְּאֲתִינּוּן עַלָּה מִשׁוּם חֲשָׁד בְּתָרִי לֹא חֲיִישִׁי מִשֵּׁא"כ לְגַבִּי דִין אֱלֹא דְּהָא מִיָּהָא בַּב"ד שְׁל ג' יִרְאָה לְהַתִּיר סַפֵּק זֶה מִמְּאִי דְּקִי"ל ב' ת"ח שְׁשׁוֹנָאִים זַא"ז אֵין לְהוֹשִׁיבּוֹן בְּדִין וְכַת' הַפּוֹסְקִים ו"ל אַע"ג דְּאִית בַּהַדְיָיָהוּ דִּיָּיָנָא אַחֲרִינָא דִּילְמָא טְעִי וְיֵשׁ לְחַקּוֹר מְדַבְרֵיהֶם אִי אִמ' דְּנֻקָא בִּשְׁא' אַחַר עֲמָהֶם דְּנֻקָא הוּא דְּאֵין מוֹשִׁיבִין אֲבָל בְּתָרִי לֹא חֲיִישִׁי דְּטַעַו או"ד לֹא שְׁנָא וּמִינָהּ לְדִיָּן אוֹהֵב וְשׁוֹנָא לְבַע"ד וְהָרַב בֵּית יַעֲקֹב ס' ס"ז עַלָּה וְנִסְתַּפֵּק בְּאוֹהֵב וְשׁוֹנָא אִם מוֹתֵר לִישָׁב בְּנוֹעַד הַב"ד וְהִבִּיא רְאִיָּה מְמַלְךָ דְּאֵינּוּ יוֹשֵׁב בְּסִנְהֶדְרִין אִפִּי' יוֹשֵׁב וְשׁוֹתֵק וְהַדֵּר שְׁאֵי לִיָּה בֵּין אָמְרָם ו"ל אֵין מוֹשִׁיבִין לְאָמְרָם אֵינּוּ דוֹן וְכוּ' ת"ח שְׁשׁוֹנָאִין זַא"ז דְּנֻקָט בְּפַרְיִיתָא דְּאֵין מוֹשִׁיבִין לְהוֹרוֹת גִּתָּן : דְּאִפִּי' בִּישִׁיבָה גְּרִידָא אָסוּר : (ג) אָדָם.

מוֹדַעַת זֹאת מַה שְׁדַרְזוּ"ל אֲתָם קְרוּיָם אָדָם וְאֵין אוֹה"ע קְרוּיָם אָדָם אֲנִי עֲנִי ה"ן סַפֵּק בְּיָדֵי יָד פְּהָה אִי אָמְרִי' הִכִּי בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כְּשֵׁאוֹמֵר בְּסִתָּם אָדָם אִי קָאִי אִישְׁר' דְּנֻקָא פְּלִישִׁ' דְּקָרָא או"ד לִשׁוֹן.

תּוֹרָה לְחוּד וְנ"מ לְדִינָא לְמִי שְׁהַדִּיר עֲצָמוֹ שְׁלֵא יִהְיֶה מְפָל אָדָם אִם נֶאֱסַר לִישְׂרָאֵל דְּנֻקָא או"ד בְּלִשׁוֹ' ב"א פּוֹלֵל גַּם הַגּוֹיִם וְכֵן לְעִנְיָן מְמוֹנָא בְּמִי שְׁמִכְר קַרְקַע לְחַבְרוֹ וְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרִיּוֹת שְׁיָבוֹא לוֹ מְפָל אָדָם וְעַמֵּד עָלָיו גּוֹי א' לְעַרְעֵר מִי אָמְרִינּוּ דִישְׂרָאֵל הַנֵּק' אָדָם קַבֵּל עָלָיו אַחֲרִיּוֹת הַגּוֹי דְּלֹא מִיָּקָרִי אָדָם לֹא קַבֵּל עָלָיו אַחֲרִיּוֹת או"ד ה"מ בְּלִשׁוֹ' תּוֹרָה הוּא דְּאִיִּמְעוּט מְפָלֵל אָדָם אֲבָל בְּלִשׁוֹ' ב"א א' יִשְׂרָאֵל וְא' גּוֹי בְּמִשְׁמָ' וְעֵינִין בְּטוֹש"ע ס' רנ"ה ס"ג שַׁכְּת' שְׁאִם קַבֵּל עָלָיו פֶּל אֲנוֹסָא שְׁיִנְלָד בְּקַרְקַע זֹו וְכָא גּוֹי וְעַרְעֵר חֵיב ע"ש שְׁאֵי הֵתָם דְּתָלָה הַדְּבָר בְּמַה שְׁיִנְלָד בְּעַרְעוֹר עַל הַקַּרְקַע דְּהָאִי לִיש' פּוֹלֵל כֹּל מְעַרְעֵר וּמ"ל יִשְׂרָאֵל וּמ"ל גּוֹי אֲבָל בַּנ"ד שְׁתָּלָה בְּאָדָם הַמְעַרְעֵר אִפְתִּי לֹא אִיִּפְשׁוּט בְּעֵינֵין שׁו"ר לַה' כְּנֵה"ג שְׁם בַּהֲגַה"ט אוֹת כ"ה שַׁכְּת' שְׁיִשׁ מִי שְׁיִרְצָה לוֹמ' דְּאִם כְּתוּב מְפָל מִינֵי עַרְעוֹר אֵין הַגּוֹי בְּכָלֵל אֲבָל אִם כְּתוּ' מְפָל מְעַרְעֵר אִיתִי' לְגוֹי בְּכָלֵל וְשִׁהֲרֵשֶׁד"ם בְּתִשׁוֹ' כ"י כַּת' דְּאָף אִם כְּתוּ' מְפָל מִינֵי עַרְעוֹר אִיתִי' נְמִי לְגוֹי בְּכָלֵל וְהוּא מְהֵרָשׁ"ג כַּת' דְּאִפִּי' אִם כְּתוּ' מְפָל מְעַרְעֵר וְאִפִּי' אִם כְּתוּ' מִשׁוּם נִבְרָא שְׁבַעֲוֹלָם אֵין אַחֲרִיּוֹת גּוֹי בְּכָלֵל אִם לֹא מִשׁוּם

ליש' יתירה עכ"ל ובעיניי יפלא וצ"ע לדינא וזכורני שפבר עמדתי בענינו בארנפה וכעת בקשתייהו ולא מצאתיהו ועיין להתי"ט ו"ל בפ"ב דבפורים: (יד) אדם.

קיי"ל אדם עשוי שלא להשביע את עצמו כמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' פ"א ע"ש יש לחקור דאשפחן בל' תורה דשם אדם כולל זו"ן כמ"ש זו"ן ברא אנתם ויקרא שם אדם דכונתה פתוב אדם כי ימות באהל וכו' אטו גברי מטמו באהל נשי לא מטמו וכן על בשר אדם לא ייסף וכתוב אדם כי יהיה בעור בשרו וכו' ורבים זולתם וגדו' מזו אשפחן בשם אדם על אשה דוקא כמ"ש ו"ל ע"פ פתפארת אדם לשבת בית ודרשו ו"ל זו אשה אמור מעתה נובין ונגידון בל' חכמים היכי לידעינו דעיני ונ"מ למ"ש ו"ל אין אדם עושה קנוניא על ההקדש עיין סי' רנ"ה וכו' וז"ל דעתו של אדם קרובה אצל בנו עיין סי' ר"י וכן אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת עיין באה"ע סי' ע"ד וכן זוכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו וכן אין אדם חוטא ולא לו וכן אין אדם משטה בשעת מיתה וכן וכי אומרים לאדם חטוא בשביל שינפה חבירה וכן אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכן אין אדם משים עצמו רשע וכן נוח לו לאדם שלא נברא וכן לא כל אדם זוכה לב' שולחנות וכן חזקה שאין אדם פורע חובו תוך זמנו ויתר על אלה שאר המקומות הנאמרים באמת: ואתה דע לה דבהך דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כת' ה' מהרד"ך בית ט' סדר ז' דדוקא באיש אומר ולא באשה דאיתתא לא מיפקדא ע"ש מדבריו למדנו דלעולם כי אמרי רבנן אדם אתרננייהו קאי ושאני הקא דאיפא טעמא רבא ועיין לה' בנ"י ח"י בח' אה"ע סי' ל"ח סדר את המערכה לקראת נשק נגד ס' הרד"ך ע"ש גם אשו"ר להמש"ל ו"ל בפ"י מה' גירושין הל' ח"י זו הלכה העלה א' האיש וא' האשה במשמ' ע"ש ובהך דאמור רבנן דעתו של אדם קרובה אצל בנו אמטו להכי המזפה לעופר דידיה קנה כמ"ש שם בסי' ר"י כת' ה' המבי"ט ו"ל ח"א סי' של"ט דדוקא באב המזפה לבנו אבל האם המזפה לבנה לא קנה ע"ש וה' כנה"ג שם בהגה"ט אות י"ו הביא תשו' זו וחלוק הנה עליו בדבר זה וצ"ע לעיין בתשו' ה' פני משה ח"א סי' צ' וצ"א וכעת אינינו פה עמדי ועיין בתשו' ה' מוהרא"ם ו"ל ח"א סי' י"ט ובתשו' הרשב"א שהביא מרן סי' ר"ח מח"ו ב' דאשתו בכלל עצמו ע"ש הן היום השמש יצא על הארץ האירו ברקיו תבל ס' קהלת יעקב להרב החסידמוהר"י אלגזי ו"ל ובקנ' מע"ל סי' ז' עמד וימודד ארש' רחבת ידים כמדתו לכל רוח מבינתו לה נא ראיה: (טו) אדם חשוב.

ברפ"ק דקידושין דף ז' אמרי האומר הילך מנה ואקדש אני לה מקודשת ור"ל דה"נ איהו א"ל בתר הכי עיין בפירש"י ובאדם חשוב דוקא דבההיא הנאה דסבר וקבל מינה הך מתנה אנו סהדי דשניא הך הנאה פרוטה ובהך פרוטה נאמירתו מקודשת ואיתמר עלה אמ' רבא וכן לענין ממונא שאם אמ"ל הילך מנה ותקנה דבר פ' באדם חשוב קנה עיי' בפרש"י והרי"ף והרא"ש השמיטו למימרא דרבא לענין ממונא בהנהך תלת מקלי דאיתנהו התם והר"מ במז"ל לא השמיט לענין ממונא אלא חלוקה זו דבאדם חשוב קנה והר"ן ו"ל תמה על הרי"ף ומרן בב"י סי' ק"ץ ועיין לה' כנה"ג ו"ל שם מ"ש משם נמימקי ה' מוהראנ"ח ו"ל כ"י דבר דבור על אונפניו ועיין בספרי זוטא חיים וחסד במערת המכפלה דרוש בס"ד: (טז) אונמנא קי"ל דהאונמנא לית ליה לדין למיסמא אדעתיה ולמנדן באונמנן דעתיה ולמימר קים לי דהכי הוא לאפוקי ממונא דאיחסור דרי חכמה אין כאן ונסתמו מעינות חכמה כמ"ש בטוש"ע סי' ט"ז וסי' רפ"ז ע"ש ומצאתי לרבינו

בצ'לאל ו"ל בתש"ו סי' נ"ה שכת' ונ"ל וכלל גדול מסר לנו הרשב"ץ ו"ל באמ'דנות ונ"ל ונהי יודע שאין לילה אחר אומ'דן דעתא אלא בדברים שאין לפקפק כלל שלא ה'ה פן דעת הנותן ושיהיה הדבר ההוא מפ'רש מן הסתם פ'לו פ'רשו וכו' וכיון דאין לחלוק בדעתו כלל שלא ה'ה פן אעפ"י שלא פ'רש הרי הוא כמפ'רש ולא הוו דברים שבלב אכל אם אפשר לחלוק בדעתו אם הוא פן או אינו פן אעפ"י שיותר נוטה הדעת למה שבלבו פ'ון שאפשר בדר' רחוקה לומר שלא ה'ה פן בדעתו הו"ל דברים שבלב ואינם דברים והיינו ה' ד'בין ארעא וכו' פ'ון דאפש"ל בדר' רחוקה שלא ה'ה בדעתו פן לא אזלינן בתר דברים שבלבו ולא לאומ'רן דעתו וכו' עכ"ל ודע שתש"ו הגאון מוהרא"ם ו"ל ח"א אינם בנמצא אתי לבד זה ראיתי לה' דברי יוסף סי' ל' שכתב משמו ונ"ל דאנו לא בקאינו האידנא בשיעור האומ'דנא כמו שהיו בקיאינן בהם חכמי התלמוד והיו בקיאי טפי באומר כל דבר ודבר ואיזה מהם אומ'דנא דמוכח ואיזה מהם הו'א אומ'דנא דלא מוכחא ולא נוכל אנחנו להוציא מ'ון מ'ד מחזיק בו אלא או באומ'ד הנז' בתלמוד או דליפא למיתלי בה בשום מלתא אחריתי עכ"ל לצ"ל ולא הבינותי מה שכתב אלא באומ'ד הנז' בתלמוד דמשמע דפשיטא ליה דבאומ'ד הנז' בתלמוד מוציאינן מ'ד מןחוק והדבר קשה שהרי הגאון שהביא הרי"ף והרא"ש בפ' הכות' והרמב"ם בפ"ב מה' סנהדרין וטוש"ע שם שם קיימי אהנ' עובדי דפ' הכותב ועלה כתבו דהאידנא לית ליה לדיין לאפוקי מ'ונא באומ'דנא דדעתא ע"ש ואם פ'א לחלוק בין להוציא מ'ד היתומים לשאר אינשי דעלמא פ'ון דא צריכה רבה ועיין בהר"ן ו"ל פ' האיש מקדש גבי ההוא ד'בין ארעא אדעתא למיסק לארעא דישראל ע"ש ובתש"ו הרדב"ז ח"א שבש"ג סי' ה' ותרנ"ט ובה' כנה"ג סי' ט"ו ותי"א בהגב"י וכעת נדפסו תש"ו מ'ון ו"ל בס' אבקת רוכל ע"ע לשם סי' פ"ח ופ"ט וה' זקן אהרן סי' ק"ל וה' דרכי נועם ח"מ משפט צדק ח"ג סי' ט' הרשב"א ח"ג סי' ה' דבר שמואל סי' ס"ו עבודת הגרשוני סימן פ"ט וצ"א עוד נדפסו פ'עת תש"ו הכנה"ג ו"ל ועיין ב"ח ח"מ ח"א סי' יו"ד ומ"א וה' בית יאודה ח"מ סי' י"ג וה' מוהראנ"ח ח"ב סי' נ"ט דף צ"ו שמש צדקה ח' ח"מ סי' ל"א הרב פמ"א ח"א סי' ד' וס"ב וח"ב סי' כ"ד ולא וה' גו"ר ח"מ פ'לל ב' סי' ב' וה' מוהרימ"ט בסי' ט"ו והרב פ'רם שלמה ח"מ סי' כ"ד ונ"א וה' משאת משה ח"מ סי' נ"ז וה' ב'ני משה סי' ז' וה' פ'ני הושע להר"י חננלי סי' כ"א וז"ך וע"ע מענין זה בתש"ו מוהריב"ל ו"ל ח"ג סי' ט' ומוהר"א ששון סי' ס"א ועיין מה שהארבתי בדרשותי בס"ד במערתא דדייני ומה שכתבתי לקמן במערכת אות ב' בס"ד וע"ע בתש"ו הרא"ש שהביא הטור סי' צ"ט מדיני האומ'דנות ע"ש: (יז) אומ'דנא אם האומ'דנא וספק האומ'דנא מבטלת המעשה עיין להכנה"ג סי' רמ"ו אות ז וסי' ר"ן אות כ"ב בהגה"ט וע"ע בשו"ת מוהרש"ח סי' ו' ובדרשות מהר"י בולא בס' חיי עולם דע"ז ע"ש: (יח) אומ'דנא אם עד א' עדיף מהאומ'דנא או אומ'דנא דמוכח טפי עדיף הרב מוהריט"ץ ו"ל בסי' טו"ב עלה נגסת'פק בזה וע"ע לה' מוהרא"ש ח"ב סי' צ"ד ולהעמיד דינא דבר מצרא אזלינן בתר האומ'דנא אע"ג דנקיט שטרא בידיה הלוקח ומסייעו ועיין לה' תורת חסד סי' ר"א: (יט) אומ'דנא מי שנאבדו לו חפצים ונתפסו בגנבה איזה ב'ני אדם ולא נמצא בידם פלים ונפ'טרו מידי תביעתן ואח"כ נמצא אדם א' שלא ה'ה בכלל הנתפסים שה'ה מוכר מאלו החפצים וה'ה מהת'פ' הכסף והזהב לשלא יהיו סימנים באותן החפצים כל אלו אומ'דנות מוכחות שהאיש הל'זה הוא הגנב מבית האיש וראוי למ'וסרו

בְּיַד הָאֲנוּמֹת פָּתוּב שֶׁהוּא קָרוּב לְשִׁנּוּי הַחִפְצִים שֶׁנֶּאֱבָדוּ לוֹ מוֹהַרשׁד"ם ח"מ סי' ש"י וְעֵינָן לְהֵרֵב כְּנֵה"ג סי' ט"ו אוֹת ג' בְּהַגְהַב"י וּבְתִשׁוּי הַרְשָׁפ"ץ ח"ג סי' קס"ח וּזְכוּרֵנִי שְׁגַם הֵרֵב פְּנִים מְאִירוֹת ח"ב סי' כ"ח עוֹד מְזֵה וְאֵינּוּ פֹה אֶצְלֵי פְּעֵת : (ד') אֲנוּמְדָנָא רְאוּבוּן נְתָן בְּמִתְנָה לְבָנוּ וְכָל מַגְמַת פְּנֵיו לְהִבְרִיחַ מְאֻשְׁתּוֹ שְׁלֵא תַגְבָּה פְּתוּבְתָה מְשִׁלָּם וַיִּקָּר מְקַרְהוּ כִּי פִגְעָה מִדֵּה"ד בְּבָנוּ בְּחַיֵּי הָאָב וְעַמְדָה כְּלָתוֹ לְגִבּוֹת פְּתוּבְתָה מְאֻתָּה הַמִּתְנָה וְהָאָב טוֹעֵן כִּי לֹא נָתַן לוֹ הַמִּתְנָה אֶלָּא לְזִכּוֹת הוּא בֵּה וְלֹא לְגִבּוֹת מְמַנָּה כְּלָתוֹ סְכִי פְּתוּבְתָה וְאֵע"פִּי שְׁלֵא פִּירֵשׁ בְּעֵת הַמִּתְנָה הָאֵל דְּבִמִּתְנָה דְּבָרִים שֶׁכָּלֵב הָוִינָן דְּבָרִים כִּמ"ש מוֹר"ם ז"ל סי' ר"ז ע"ש וְעֵינָן בְּתוּס' רִישׁ אֵע"פִּי אֵמָאֵי דְאֶמְרִי הֵתָם שְׁלֵא כְּתַב לָהּ אֶלָּא ע"מ לְכוּנְסָה וּבְמִקּוֹ לְשֵׁם וּבְחוּט הַמְשׁוּלָּשׁ טוֹר א' סי' כ"ה וְלֵה' פְּנֵי מִשָּׁה ח"א סי' ס"ב שֶׁכָּלֵל דְּבָרֵיו כְּתַב וְז"ל שֶׁהָאֲנוּמְדָנָא שֶׁהִיא גְדוּלָּה וּמִסְפֵּקַת דְּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לֹא נִתְחַיֵּיב אִפִּי' בְּדְבָרֵי דְשִׁכְיָחִי וְלֹא אֵימְנִי עֲלֵייהוּ הָאֲנוּמְדָנָא עֵיקָר וְאֶמְרִי דְסִמְפֵּי הָאֲנוּמְדָנָא וְלֹא הַנְּצָרָה לְהִתְנֹת עַכ"ל וְעֵינָן בְּתִשׁוּי מוֹהַרשׁאנ"ח ז"ל ח"ב סי' ק"א וּכְתַבְתִּיו לְעֵיל וּלְעֵת עֵתָה רְאִיתִי לֵה' גו"ר ח"מ כְּלָל ה' סי' א' שֶׁכְּתַב דְּאֵין לְמִידִין מְמַקּוֹם לְמַקּוֹם לְעֵנָן הָאֲנוּמְדָנָא וְאֵין לָנוּ אֶלָּא מֵה שְׁאֵז"ל הֵרֵא שׁוֹנִים דְּבִקִּיאֵי טוּבָא בְּמִילֵי דְעֻלְמָא וּבְאֲנוּמְדָנָא דְעֵתָא שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְכוּ אֵין הָאֲנוּמְדָנָא הַזֹּאת מְכַנְסַת סִפְקָ בֵּה כְּלָל וְכו' כִּי אֵעֵיקָרָא דִּינִי.

הָאֲנוּמְדָנֹת אֶמְרִי דְאֵינָם אֶלָּא חִידוּשׁ וְהָבּוּ דְלֹא לוֹסִיף עֲלֵייהוּ אִם לֹא שְׁתַּהֲיֵה הָאֲנוּמְדָנָא בְּרוּרָה וּנְכוּנָה הֵרֵבָה וְכו' עַכ"ל וּקְרוּבִים דְּבָרֵיו ז"ל לְדְבָרֵי הַרְשָׁפ"ץ ז"ל שֶׁהִבִּיא הֵרֵב רַבִּי ב בְּצֻלָּל זצ"ל וְהַצְגָתִיו לְפָנֶיהָ לְעֵיל:(כא) אֲנוּמְדָנָא.

שְׁאֵלָה אִישׁ א' מִן הַרְמַתִּים תוֹרָה וּגְדוּלָּה יצ"ו וּבְהִיּוֹתוֹ מְקַרֵּב אֶת קְרוּבוֹ כִּי מִצְוֹת הַמִּלְוָה הִיא הִבִּיא וְעֵרָה מְשַׁרְתָּת יְתוּמַת הָאָם בַּת אַחֵי יוֹנָתָן וְהִיא בְּסֻדְרֵי מְלֻךְ שְׁנָה אַחַר שְׁנָה וְלֹא הִרְגִישׁ בֵּה בְּשׁוּם דּוֹפִי וַיְהִי מִיָּמִים יָמִימָה פִּשְׁפֹּשׁ בַּע"ה בְּאֵת כְּלָיו פִּשְׁפֹּשׁ וְלֹא מְצָא תְּכַשִּׁיטִין יְקָר הַעֲרָף וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדוּלָּה וְאַחַר הַחִיפּוּשׁ מְחִיפּוּשׁ וּמִנְרוֹת מְצָא אוֹתוֹ כְּלֹא אַחַר יָד בְּמַקּוֹם שֶׁהִיָּד שׁוֹלְטָת בּוֹ וּכְבָר נִבְדַּק אוֹתוֹ מְקוֹם פְּעָמִים רַבּוֹת עַל כֵּן הֵיטֵב חָרָה לוֹ אֲדִהִכִּי וְהִכִּי הִגֵּד הַגֵּד לוֹ כִּי הִנְעֲרָה הַלְזוּ פִּשְׁטָה יָדָה לְהוֹצִיא מְרֻשׁוֹתוֹ שֶׁל בַּע"ה בְּיָד וּלְהִבִּיא לְרֻשׁוֹת רְנוּק א' הַדָּר שֶׁם בְּחֶצֶר וְדִקְדָּקוֹ בְּדָבָר וְהוֹצִיא אוֹ מְרֻשׁוֹתוֹ מֵהַנְּעֲרָה מְעוֹת בְּעֵין וּמִיָּנִי סְחֻרוֹת וְהוֹדָה בְּפָנֵי הַב"ד יצ"ו וְטַעֲנָה הַנְּעֲרָה יַעֲן שֶׁכְּבָר הַבְּטִיחָה לְהַשְׁיֵאָה ע"כ מְסֻרָה לוֹ אֵלּוֹ הַחִפְצִים וְהַמְעוֹת וְהִיּוֹמֵר מֵהֵמָּה שֶׁכִּפֵּר בָּהֶם הַנְּעֵר הַהוּא וְעוֹד טַעֲנָה עָלָיו שֶׁבַחַג הַסּוֹכּוֹת נִמְצְאוּת אֶצְלוֹ בְּעֲלִיָּה אֲשֶׁר דָּר בֵּה וְהוּא בֹא וְאֲנוּסָה עַד שֶׁעֲשָׂאָה כְּלִי וְא"ל אֵל תְּצַטְעֲרִי כִּי אֲנִכִּי אִישׁךָ וְאֲכֹסָה קְלוּנְךָ וְשׁוּב בֹא עָלֶיךָ פ"א בְּרֻצוֹנָה אַחַר סִמְפֵּי הַהִבְטָחָה הִיא שִׁישְׁאָנָה וְהַנְּעֵר הֵרֵבָה הַצְנָחָה עַל דְּבָר זֶה בְּאֲמֹר לֹא נִגַּע וְלֹא פִגַּע בֵּה אִפִּי' בְּאֶצְבַּע קִטְנָה רַק חֲמֻדַת הַמָּמוֹן אִף הִיא תִּשְׁיֵב אֶמְרִיָּה הַעֲזָה פְּנִיָּה וְתִאמַר לוֹ כִּי ע"מ כֵּן גִּנְבְּתִי מִבֵּית קְרוּבְתִי לְהִיּוֹת לוֹ לְאִשָּׁה כִּי מֵה חִפְצֵי לְגִנּוּב וּלְקִתּוֹן לָךְ יוֹרָה הַמּוֹרָה שׁוֹרֵת הַדִּין לְהִיכֵן נוֹטָה וְיָבֵא שְׁכֵמָה: זֹאת אֲשִׁיב עַל עֲסָקֵי רִיבָה הָאוּמְרָת שֶׁאֲנוּסָה בְּעֲלִיָּה וְהַפְּנוּנָה לְהִיּוֹת לוֹ לְאִשָּׁה כֵּל יָמָיו בַּע"כ נִיחְזִי אֲנִי אִם הַנְּעֲרָה אוּמְרָת כֵּן וְהַנְּעֵר אוּמַר לֹא כִּי אֶלָּא בְּרֻצוֹנָה הַטוֹב הִיכִי לִידֵינּוּ דִּינֵינוּ הֵלֵא בְּרֵאשִׁי דְּבָרֵי הַרְמַתִּים ז"ל ה' נְעֲרָה כְּתַב וְאֵיזוֹ הוּא מְפֻתָּה וְאֵיזוֹהוּ אֲנוּסָה וְכו' כֵּל הַנְּבַעֲלָת בְּשׁוּדָה ה"ז בְּחֻזְקַת אֲנוּסָה וְכו' עַד שֶׁיַּעֲרִידוּ עָלֶיךָ הַעֲדִי שֶׁבְּרֻצוֹנָה נִבְעֵלָה וְכָל הַנְּבַעֲלָת בְּעֵיר בְּחֻזְקַת מְפֻתָּה מְפָנִי שְׁלֵא צְעָקָה עַד שֶׁיַּעֲרִידוּ הַעֲדִי שֶׁהִיא אֲנוּסָה כְּגוֹן שֶׁשְׁלָף לָהּ חֵרֵב וְא"ל אִם תִּנְעָקִי

אָהָרֵג אוֹתָהּ עכ"ל וְהָכָא בנ"ד אִם הִיָּתָה צוֹעֶקֶת בְּעֵלְיָהּ וְדַאי שֶׁהַקּוֹל הִיָּה נִשְׁמָע כַּמָּה פְּתָחִים לְמָקוֹם הַהוּא וְכָלֵל גְּדוֹל אָמְרוּ בַכ"מ דֵּהֲמַע"ה כַּמ"ש הֶרְאָב"ד ז"ל ע"ש וַאֲכ"כ בְּוֵדַאי בְּדִין מְפֹנֶתָה הִיא אִפִּי לִפִּי דְעֵפֶתָה וְכִינּוּן דְּדִין מְפֹנֶתָה הִיא אִם לֹא רָצָה הַמְּפֹנֶתָה לְיִשְׁאַנְנָה וְיִתֵּן לָהּ קִנְס וְהוֹלֵךְ וְאִין כּוֹפֵין אוֹתוֹ לְכַנּוֹס כַּמ"ש רַבִּי ז"ל וְבַנ"ד נַר' דְּאַפִּי קִנְס נְמִי אִין לָהּ דְלִפִּי הַנְּשֻׁמָּע שֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת וְתַנּוּ בְכַתְּנָן ד' מ' הַבּוֹגֶרֶת אִין לָהּ קִנְס וְכוּ' וּפְסָקָה רַבִּינוּ שָׁם דִּין ח' ע"ש וְמָה שֶׁטּוֹעֵנֶת שֶׁהִבְטִיחָה לְשִׁישְׁאַנְנָה נִרְאָה דְאִין לְחַיִּיבוּ מִטַּעַם זֶה וְאַפִּי אִם מוֹדָה לְדַבְרֵיהָ שְׂבָא עָלֶיהָ וְהִתְנָה לְשִׁישְׁאַנְנָה דְמְפֹנֶתָה דְכַתֵּב רַחֲמֵנָא שְׁנִשְׁתַּדֵּל עִמָּה בְּכָל מִינֵי פִיתוּי וְהִשְׁתַּדְּלוּת בְּאִנְפֵּן שִׁישְׁיָהּ פְּשִׁיטָא דְבְּכָלֵל נְמִי ע"מ לְשִׁישְׁאַנְנָה וְאַפִּי"ה לֹא נִתְחַיֵּב אֲלָא בְּקִנְס וְכ"ש בנ"ד שֶׁהוּא כּוֹפֵר אֲלָא דְמַצַּד הָאִנְמוּדָנָא שְׁגִנְבָה וְנִתְנָה לּוֹ בְּאַרְיכוּת הַזְּמַן יָדִים מוֹכִיחוֹת הַוִּינּוּ דְקוֹשְׁטָא קָא טַעֲנָה אֲלָא דְאִין לָהּ אֲלָא דִין מְפֹנֶתָה וְגִדּוּלָהּ מִזּוּ מְצַאֲתִי לְמַהֲרִי"קוּ ז"ל שְׁוֹרֵשׁ קכ"ט שְׁנִשְׁשָׁאֵל בְּאַשָּׁה טוֹעֵנֶת שְׂבָא עָלֶיהָ פ' בְּעוֹדָה מִתְעַלְפֶת וְהוּא כּוֹפֵר פְּסָק הָרַב ז"ל ל"מ שֶׁהוּא כּוֹפֵר אֲלָא אִפִּי הוּא מוֹדָה אֲלָא שְׂאוּמ' שְׁבַרְצוֹנָה בָּא עָלֶיהָ פְּשִׁי שֶׁהוּא נְאָמֵן וְכוּ' עוֹד הָרַב ז"ל וְאַשָּׁה הִיא טוֹעֵנֶת שֶׁהִבְטִיחָה לְשִׁישְׁאַנְנָה וְע"מ כֵּן מְחַלָּה לּוֹ וְנִתְפַתִּית וְהוּ"ל מַחֲי בְטַעוֹת מ"מ ה"מ הִיכָא שֶׁהִתְנָה עִמָּה בְּשַׁעַת בְּעִילָה מִמֶּשׁ אֲבָל אִם קוֹדֵם לְכֵן הִבְטִיחָה וְאַח"כּ בָּא עָלֶיהָ סֵתָם וְלֹא הִזְכִּירָה לּוֹ בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה שִׁישְׁאַנְנָה בַּכַּה"ג לֹא אָמְרִי דְאַדְעֵתָא דְהָכִי מְחַלָּה לּוֹ וְהִבִּיא רֵאזִיָּה מְזַבֵּין אַרְעָא אֲדַעֲתָא לְמִסְקָא לֹא"י דְאִם לֹא הִזְכִּיר בְּשַׁעַת הַמְּכָר אִינוּ כְּלוּם וְכוּ' וְאִין נַר' לְחַלֵּק דְהֵתָם מִיָּרִי שְׁמִתְחִי' לֹא גִילָה אֵל הַלּוֹקֵחַ עֲצָמוֹ אֲלָא לְפָנֵי עֵדִים מַש"ה לֹא אָמְרִי דַע"מ מְכָר כִּינּוּן שְׂלֵא פִי בְּשַׁעַת הַמְּכָר לְלוֹקֵחַ עֲצָמוֹ אֲבָל הָכָא סְמָכָה אֵהָא דְקָאֵמ' אִיהוּ גּוֹפִיָּה דְהָא אִין הַלְשׁוֹן מ"ש כֵּן עכ"ל וְסַבְרָה זֹו קִיָּימָה הָרִיב"ש ז"ל בְּסִי' ק"פ ע"ש אֲבָל מְדַבְרֵי מוֹהַרְשַׁד"ם ז"ל בַּח' ח"מ ס' רפ"ט מ"ש דַּס"ל כְּמוֹהֵרִיק"ו ז"ל דַּצ"ל בְּשַׁעַת הַמְּכָר דְוָקָא וְלֹא מ"ש לּוֹ בְּתַחֲזִי' עַש"ב: עוֹד כַּת' ה' מוֹהֲרִיק"ו ז"ל וְכַר מִן דִּין וְכַר מִן דִּין לַעֲדוֹן שְׂאַפִּי הִתְנָה עִמָּה בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ אִפִּי"ה אִינוּ מְשַׁלֵּם לֹא קִנְס וְלֹא בּוֹשֶׁת וּפְגָם כִּינּוּן דְמַדְעֵתָה שְׁהָרִי בַפ"ב דְקִדּוּשֵׁין דָּף מ"ו מוֹכִיחַ דְעֵיקָר קָרָא דְמַפְתָּה מִיָּרִי בְּפִתָּה לְשֵׁם אִישׁוֹ אֲלִיבָא דְרַב הוֹנָא אוֹ חֵיָּא בַר' וְכוּ' עכ"ל וְע"ש כַּת' בְּחִילּוּף הַגִּי': כְּתַב עוֹד הָרַב ז"ל וְלֹא חֲשַׁתִּי לְהֶאַרְיָה דְהָא פְּשִׁי' כְּבִיעֵתָא בְּכוֹתְחָא דְכַר מִן כָּל אֲלִין טַעֲמֵי דְלַעֲיִל א"א לְחַיִּיב הַנְּטַעֵן הַזֶּה מֵאַחַר שֶׁהוּא כּוֹפֵר מִכָּל וְכָל וְאוֹמֵר שְׂלֵא בָּא עָלֶיהָ מַעוֹלָם וְאִם שִׁישׁ אֲמַתְלָאוֹת רַבּוֹת מְרָאוֹת עַל הָעֵנָן הֲלֹא יָדוּעַ שְׁפָסְקוּ הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ז"ל וְהַסְמ"ג דְאִין הַלְכָה כַר' אֲחָא אֲלָא כְּרַבֵּן דַּאֲמ' אִפִּי' זֶה מְנוּגָח וְזֶה מוֹעֵד לִגְזַח אִין לּוֹמֵר נְגַחוּ וְכוּ' אֲלָא אָמְרִינוּ הַמַּע"ה וְה"ה לְכָל אֲמַתְלָא שְׁבַעוֹלָם וְאַפִּי' בְּכַגּוֹן דְשַׁמְעוֹן בֶּן שְׁטַח שְׂאַמֵּר אַרְאָה בְּנַחֲמָה אִם לֹא רֵאִיתִיו רַץ אַחֲרָיו אֵל הַחּוֹרְבָה וְרַצְתִּי אַחֲרָיו וּמְצַאֲתִי חָרַב בְּיָדוֹ וְדָם מְטַפֵּטֵף וְהָרוּג מְפָרְפֵר דַּבְכ"ה ג לֹא מְחַיִּיבֵינוּ לִיָּה וְכוּ' וְאִין לּוֹמֵר דְדוֹקָא בַד"נ אֲבָל בַד"מ לֹא וְכוּ' וְנִתְחַזֵּר לְעֵיקָר הַדִּין דְוֵדַאי וּפְשִׁי' שְׂאִין בְּיָדֵינוּ לְחַיִּיב הַנְּטַעֵן הַזֶּה וְכוּ' ע"ש שֶׁהֶאַרְיָה: וְלַעֲנֵן אִם הַנְּטַעֵן חַיִּיב שְׁבוּעָה דְאִיתְרַמִּי הִיא עוֹבְדָא בְּנַעֲרָה שְׂאִינָה בּוֹגֶרֶת דַּע לָהּ שְׂאִם הִיא אוֹמֶרֶת שְׁנִאֲנָסָה וְהוּא אוֹמ' שְׁמַרְצוֹנָה וּמְפֹנֶתָה בְּזֶה פְּסָק הַר"מ בַּמְז"ל בַּפ"ב שְׁחַיִּיב שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה כִּינּוּן שֶׁהוּא מוֹדָה בְּמַקְצַת מַה שֶׁהוּא מְחַיִּיב לָהּ בְּדִין הַמְּפֹנֶתָה ע"ש וְאוֹלָם מְסוּפָקֵנִי הָאִידָנָא דְלִיכ' סְמוּכִין וְלֹא מְגַבִּינוּ קִנְסוֹת בְּכָבֵל אִי מְחַיִּיבֵינוּ שְׁבוּעָה דְאוֹרִיָּתָא אוֹ לֹא וְאַע"ג דַּכַּת' הָרִי"ף ז"ל שֶׁהַסְפִּימוּ הַר"ץ גָּאוֹן וְסִיעַת מְרַחֲמוּהִי כַּמ"ש

הר"מ במז"ל בפ"ה מה"ס דמשמתי ליה עד דמפניס לחבריה הא מיהא לאו תביעת ממון הוא ועיני בטוש"ע סי' פ"ז ס' כ"ו ובסמ"ע ס"ק כ"ב ונש"ף ס"ק ס"א עי"ש שו"ר למוהרח"ש בקו' דעיג"י בתשו' סי' טו"ב שנסתפק בזה והוכיח ממ"ש הטו' ל' הרמב"ם דנשבע שהיא מפותה ש"מ דחייב לישבע ע"ש ואין זה מוכרח וכבר כתבתי דעת הטו' דאיפקא ס"ל ונחזיתיה להרדב"ז ז"ל בח"א שבב' סי' ס"ג ששאל ביתומ' קטנה שאמרה פ' אנסני והוא פופר ופסק דפתוי קטנה אונס הוא ואם יודה חייב לישאנה ואע"ג דאין דנין דיני קנסות לישא אות' דנין ומש"ה חייב לישבע ע"ש שהאריף בפרט האנוסה והמפותה ולמסקנא העלה דישבע היסת ואם ראו הב"ד שיש רגלים לדבר רשאים לאיים עליו עד שיודה עכ"ל עש"ב: וגם ראיתי את הלח"ש אשר דבר מוהרשד"ם ז"ל בא"ה ע"ס קל"ז ששאל בבחורה שנמצאת הרה ואמרה מבחור פ' והוא מכחישה ופסק דהבחור פטור מכל ממון שבעולם ול"מ פשהבחור מכחיש בדבר אלאאפ"י הוא מודה או שראו עדים שפא עליה אין עליו שום תביעת ממון לא קנס ולא פנשת ולא צער ולא פגם והאריכות בזה מותר גמור ובסו"ד כת' וז"ל וכבר הוכחנו שבחורה הזאת דין מפותה יש לה לכ"ע וא"כ נתברר לנו שאפ"י באו עדים שנבעלה לזה אפ"ה פטור מכל וכל והם דברים ברורים אשר אין בהם ספק וגדולה מזו כתב מוהרי"קו וכו' עכ"ל.

נחזיתיה להריב"ש ז"ל בסי' מ"א ששאל על הטוענת מאיש פ' הרה והשיב אינה נאמנת להוציא ממון וצ"ל בנ"ד ש"ש מכחיש שא"כ כל הזונות שתתעברנה תאמרנה שהם מעופרות מגדולי הארץ ע"ש שהאריף: גם אשו"ר למוהראנ"ח ז"ל בסי' ששאל באלמנה מינקת דבית ראובן ונמצאת הרה וטוענת שר' נכנס אצלה וחרב בידו וא"ל אם תצעוק אהר"ג אותך ואם תשמעי לי אני אשיאך והי'ת' רוצה לצעוק וסתם פיה ואנס אותה וראובן מכחיש' הכחשה גמורה עוד נשאל אם הוא מודה בה שאומר מרצונה ומדעת' היכי לדידינו דיניי והביא תשו' מהרי"קו ז"ל העולה היא למעלה וזה הלכה העלה הנכון לפשר ביניהם דר' צדקה ורחמים שימתן לה איזה דבר שיהא לה פסות עינים ואת כל נוכחת עכ"ל ותבט עיני להרשב"ץ ז"ל בח"ב סי' רע"ג ששאל בנמצאת מעופרת ואמרת מאיש פ' והוא מכחישה ואומ'להד"ם והשיב דבוגרת היא ואין לה קנס ולא לישא אותה אלא מרצונו ע"ש שהאריף ועד אחרון ראה ראיתי לה' בית יהודה במנהגים (דף קי"ג ד') ס"ג שכתב משם רבו ז"ל דאין לכופו שישאנה אלא מרצונו וימתן לה שיעור ק' זוזין ע"ש ועיין בתשו' ח"ץ סי' קמ"ה וקמ"ו מה שפלפל בחקמה בדברי הר"ם במז"ל הנתינים למעלה ריש סדרא ואין פאן מקום להאריף: עלה בק"בץ דהנטען הלזה פטיר ועטיר מהקנס ושאך דברים וכ"ש שהוא מכחיש ועודנו מחזיק בדבריו ונתבאר דאינה נאמנת ועל עצמה נאמנ' שאמ' שפ"ב הנה הדבר ברצונה וכת פרת היא וחיבת משום בעלת נדה דהשנה הכתוב אשה לאיש לכל עונשי' שבתורה ואפ"י בפ"א דטוענת אנוסה הי'תה הו"ל תחי' באונס וסופה ברצון דיצרה אלבשא ואע"ג דקי"ל פרבא דאמרי' אין אדם משים עצמו רשע כבר כתב הכנה"ג ז"ל בי"ד סי' קכ"ז אות נ"ו בהגהב"י ז"ל בשם תשו' הגאונים ז"ל דלא אמרה רבא אלא לענין מיתת ב"ד ולא לענין פרישות ע"ש וצריף לעמוד ממ"ש הגאון מוהרא"ם ע"פ וערל זכר וגו' דאע"ג דאין ב"ד של מעלה מענישים עד שגיעע לשנת כ' מ"מ חייבי פרישות חייבי מלקות נינהו והו"ל מחוייב דיני אדם קרינו ביה עש"ב.

ומה שיש לפלפל בדבריו ה"ה פמוס עמדי בס' הקטן חסד נאמת דרוש יע"ש ואין פאן מקום להאריף דנדאי האידנא דלית לן סמוכין ליפא מלקות וכל הלוקה בב"ד של ח"ל שאינם סמוכין לא חשיב אלא מפת מרדות ולא מלקות כמ"ש הרמב"ם בפט"ו מה' סנהדרין דין ג' יעו"ש ועוד דאין חיוב מלקות ע"פ הודאת החוטא אלא בעדים כמ"ש רבינו ז"ל שם ובפח"י מה' אלו ע"ש והפלל לפי ראות עיני הב"ד יצ"ו ולפי השערה והפלל לפי מה שהוא .

אדם ובלבד שיכוון לבו לשמים: ועל דבר הגנבה אשר טוען בעה"ב דנאכד ונגנב מאתו יותר ממה שהודה בכפלי כפלים אם ליסרו ולענותו עד אשר יודה או לא בזה ראיתי לה' פנים מאירות ז"ל בח"ב סי' קנ"ו שנשאל בכינצא בזה והוכיח מכמה עובדי דגמ' דעבוד רבנן עובדא וכפתוהו לנידון וכפתוהו היינו מלקות עיין בכתרא דף קס"ז ובחולין דק"ו וקי"ב ע"ש אף מה שהפריז על המדה לומר דהרשות נתונה ליסרו ע"י עפוי"ם אין מהראיות שהביא שום סמך ליסרו ע"י גוים הא מיהא שמעי' דאע"ג שהגונב לא תבע להלקותו הב"ד יצ"ו מוטל עליהם להלקותו כדמוכח מהני עובדי דב"ב ע"ש.

ואולי במקום הרב ז"ל אין הרשות נתונה בידי הב"ד ליסר ולהלקות לשום אדם בלתי הורמנותא דעפוי"ם פאשר אגון שמעה הו עתה בערי פראנקיי"א עי"ש ומ"מ בנ"ד שאין הגנב בעצמו רק שהוא מחזיק ידי עוברי עבירה ונמצאת בידי הגנבה וכ"ש אם הוא המלמדה לגנב ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל בח"א מהתדשות סי' קל"ב עש"ב אפ"ה יש להקל בדינו פינן שאינו גנב ממש: (כב) אגון קיל מראה דינר לשולחני וא"ל שהוא יפה ונמצא שלא כדבריו אם עדיין צריף למגמר אפילו בחנם חייב ואם א"צ פטור כמו שנתבאר בסי' ש"ו ס"ה ע"ש דהא דלא משגי הנה תרי ברייתא בהכי דהא דקתני אגון חייב בשכר ואידך דתני פטור בחנם דהשתא ניחא טפי דהו"ל אגון והדיוט דתנו להו תרי ברייתא בחד גוונא מלאפלוגי באומנים גופייהו והו"ל הדיוט דקתני גבי פטורא דאגון לאו הדיוט ממש הוא אלא דלגבי אגון דאיסור ודורו מקרי הדיוט ואגון דאידיך היינו דלאו דאיסור ודורו והדיוט דקתני בההיא הדיוט ממש הוא משום פי היכי דלא תידוק מאידך דמחייב הדיוט דבאגון ומוקמי' לה בשכר ש"מ דבחנם אפי' הדיוט פטור ובהאדך קתני הדיוט פטור וע"כ לאפלוגי בהאומנים הא מיהא תנא דברייתא גופייהו מצי לאפלוגי באגון גופייהו בין בשכר בין בחנם אלא דטפי ניחא ליה לאשמועי' חי' דאפי' אומנים אלא דלגבי איסור ודורו מיקרו הדיוטות ובחנם ואפ"ה חייב מיהו לדינא קושטא קאי דאיסור ודורו נמי אי עבדו בשכר מיחייבי דנהי טבחי דצפורי גמירי טפי ואפ"ה בשכר חייבים כדאיתא התם ע"ש זו היא שיטת הרמב"ם בפ"י מה' שכירות ע"ש אגנב התו' והרא"ש ז"ל הוכיחו מדלא משגי ר"פ תרי ברייתא בהכי כדכת' דשולחני אפי' בשכר פטור וחילקו בין טבח לשולחני ורב"א ז"ל במקו' לשם הביא משם הרשב"א ז"ל דס"ל פדעת התו' והוכיח נמי מדלא מפליג תנא גופייהו בהכי וכדכת' וחילק בין אגון דטבח לאגון דשולחני כמ"ש התו' אלא שפא לו בדרף ארנפה ע"ש וכ"ה דעת הרא"ש והרמ"ה ז"ל הובא במקו' לשם ע"ש: ואתה דע לה דהא דאית' עלה דורו ואיסו' טעו בסכתא חדמא ופרש"י ועדין לא היו בקיאי' בה ע"ש לאו למימרא דורו ואיסו' נמי אי טעו בסכתא עתיקא חייבים לשלם למר כדא"ל ולמר כדא"ל דאדרבא איפכא מסתברא דבסכת' חדמא פינן דאפתי לא בקיאי' בה ולא קי"ל בגנוה לא הו"ל למיסמך אדעתיהו והו"ל כשאר

אָנאָמניס דִּילא מִיקרו אָנוסיס אַלא פּוֹשְׁעִים קֶצֶת אַבֵּל בְּסִפְתָּא עֵתִיקָא אִי מִשְׁפַּחַת לֵה דְטֵעוּ
בֵּה אָנוסיס מִיקרו אַלא וַדַּאי גֵּרָאָה דּוֹרוּ וְאִסּוּי בְּכָל גְּוֹנוֹא פְּטִירִי וְאַפִּי בְּסִפְתָּא חֲדָתָא
וּל"ש לָן וְהִינּוּ טַעֲמָא דְהַשְׁמִיטוּ הָרִי"ף וְהָרָא"ש ו"ל לְמַאי דְמַסִּיק עֲלֵהּ אַלא בְּמַאי טַעוּ
וּכּוֹ וְהָרַמְבַּ"ם ג"כ לֹא סִילֵק בֵּין סִפְתָּא חֲדָתָא לְעֵתִיקָא וְכִף מַטִּין גְּמִי דְבָרֵי הַרְמ"ה ו"ל
אַשְׁרֵי הוּבְאוּ בְּמִקְוֹ לְשֵׁם ע"ש: וּבִהֵךְ עֲנֻבָדָא דר"ל דְאַחֲזִי דִינְרָא לר"א וּא"ל חֲזִי ל דע"ד
קִסְמִי הוּכִיחוּ הַתּוּ מְדָלָא מוֹתִיב לר"ח אַלא מְשׁוּם דל"צ לְמִיגְמַר וְדוֹרוּ וְאִסּוּי וּאִסִּי
וְלֹאֻמְשׁוּם דְמִסְתַּמָּא לֹא א"ל אֲתַתָּא עֲלֵךְ קִסְמִי א"כ אפִּי אִי לֹא הָנָה נְדוּ וְאִסִּי פְטוּר
וְנִדְעָתָם ו"ל בְּדָלָא צְרִיף לְמִיגְמַר אפִּי א"ל ע"ד סמִי פְטוּר.

וְלֹא הִבְיִנּוּתִי רְאֵינְתָם מִדְר"ח וּלְפָנֵים מְשׁוּרַת הַדִּין עֲבַד וּמְדִינָא פְטוּר דְהֵתָם מִיִּירִי בְּדָלָא
א"ל ע"ד סמִי וּכְמ"ש בַּס"ד ור"א ל"צ לְמִיגְמַר נְעוּד דְעֵיקַר הָרָאָה דְבְּצְרִיף לְאַגְמוּרֵי
אע"ג דְלֹא א"ל ע"ד סמִי פְטוּר מְדָלָא אוֹתְבִי לר"ח אַלא מְשׁוּם דל"צ לְאַגְמוּרֵי אִיפְּא
לְמִימַר דְהַש"ס פְּסִיקָא דְבָקִי הָנָה וְלֹא פְּשִׁיטָא לִיה בְּעֻבְדָּא הִיכִי הָנָה אִי צ"ל ע"ד סמִי
אוּ לֹא דְבְּמִצִּיאוֹ הַבְּקִיאוֹת קָלָא אִית לִיה מְשִׁא"כ בְּעֻבְדָּא הִיכִי הָנָה אִמְטוּ לְהִכִּי פְּרַכְיָה
מְמִילְתָּא דְפְּסִיקָא לִיה נְעוּד וְשִׁהֲדָר ק' לְשִׁמּוּעַ דר"ל מִיִּלֵּי דְכָדִי קְאָמַר ור"א לֹא אוֹתְבִי
אַלא מְשׁוּם דְלֹא ס"ל כר"מ וְהָרָא"ש ו"ל קִיא בְּשִׁיטַת הַתּוּ דְהָא דְהִדְיוּט אע"ג דְלֹא א"ל
ע"ד סמִי וּמִמָּה וְשִׁהֲכִיחוּ הַתּוּ מִהֵךְ דר"ח ע"ש וּבַהֲג"א שָׁם כַּת' מְשֵׁם רַבִּי יוֹאֵל דַּס"ל
ג"כ דְבִאָנוּן גְּמוּר אפִּי א"ל ע"ד סמִי וּכּוֹ פְטוּר וּכּוֹ ע"ש: וְהִנֵּה בַּחֲלֻקַּת אִסּוּי וְדוֹרוּ
הָרִי"פ וְהָרָא"ש ו"ל אָזְלוּ וּמוֹדוּ דְפְּטִירִי אפִּי פִי א"ל ע"ד סמִי דְבְּמַאי דְמַחֲזִיבֵי בְּהִדְיוּט
דַּס"ל דְדוֹקָא בְּדַא"ל ע"ד סמִי קְמִיפְטִירִי לְאַנוּן בְּקִי וְע"כ דר"א אַפְתִּי צְרִיף לְאַגְמוּרֵי
וּכַד' הַתּוּ וּל"פ אַלא בְּהִדְיוּט דְלֵהָרִי"ף דְוִקָא בְּדַא"ל וְלֵהַתּוּ וְהָרָא"ש אפִּי בְּדָלָא א"ל
דְמִסְתַּמָּא עֲלִיו סְמִיף: (כג) אָנוּן קִי"ל דְאִינוּ אָנוּן קוֹנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי כְּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי
ש"ו ע"ש וְאִם נָתַן בַּע"ה בְּצִמְרָא לְצַבְעֵי לְצַבְעוֹ וְנִגְנַב מֵאִתּוּ אַחַר שְׂצַבְעוֹ פִּיצַד מְשַׁלֵּם לְפִי
מָה שֶׁהוּא שְׁנָה כְּשֶׁהִיא צְמֵר א"ד כְּפִי מָה שֶׁהַשְּׂבִיחַ לְאַחַר הַצְּבִיעָה שׁוֹרַת הַדִּין אִם כְּבָר
הַקָּדִים לוֹ שְׂכָרוּ מְשַׁלֵּם לוֹ כְּפִי.

מָה שֶׁשְׁנָה אַחַר הַצְּבִיעָה וְשִׁבְחוּ דְבַעֲלִים הוּא אַבֵּל אִם לֹא הַקָּדִים לוֹ שְׂכָרוּ אִינוּ נוֹתֵן לוֹ
אַלא דְמִי צְמָרוּ הָרַב מַח"א ו"ל בַּה' מְשִׁיכָה סִי ו' ע"ש: (כד) אָנוּן . הַמוֹסַר לְאַנוּן חֲזִיט
חֲפָצִים שֶׁהֵם לְצוֹרֵף הַבְּגָדִים שְׂמֵסַר לוֹ לְתַקְנָם וְהִלֵּךְ הָאָנוּן וּמְשַׁכְּנָם אַצֵּל הַזּוּלַת לְצוֹרֵף
עֲצָמוּ מְבִלִי יִדְעַת בַּע"ה וְהָאָנוּן אִין לֹאֵל יְדוּ לְפָדוּתָן אִם מְחַוְיָיב בַּע"ה לְפָדוּתָן מְשַׁלוּ
דְהו"ל כְּגַנְבֵי שְׂאִינוּ מְפִנְרָסִם אוּ לֹא.

פְּתַבְתִּי בְּמַעֲרַכַת אוֹת ג' סִי מְדִינֵי גִנְבֵי בַּס"ד: (כה) אָנוּן קִי"ל דְמִרְאָה דִינְרָ לְשׁוֹלְחָנִי
וּא"ל טְבָא הוּא וְנִמְצָא רַע שֶׁהַשׁוֹלְחָנִי חֲזִיב ע"פ מָה שְׁנִתְבָּאָר בְּטוֹש"ע סִי ש"ו ע"ש
גְּסַתְפַקְתִּי בְּרֵאוּבֵן שְׁגָבָה בְּחוּבוּ דִינְרָ וְהָרָאָה לְאַנוּן וּא"ל טוֹב הוּא וּאֲח"ךְ נִמְצָא רַע
וּכְשִׁחְזוּר אַצֵּל הַלְוָה א"ל אִינִי יוֹדַע אִם זֶה הוּא הַדִּינְרָ שְׁפָרַעְתִּי.

לֵךְ דְדִינָא הוּא דְהוּי כְּאוּמ' לְחַבְרֵירוּ הַלוּיִתִּיף מְנָה וְהַלְוָה אוֹמַר כֵּן אַבֵּל אִינִי יוֹדַע אִם
פְּרַעְתִּיף דְמִשְׁתַּבַּע מְלָנָה וְשִׁקִּיל כְּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ע"ה ס"ט וּכְמ"ש ה' מוֹהַרְשֵׁד"ם ו"ל
בַּח"מ סִי פ' וְעֵינִן מָה שֶׁהָאֲרַכְתִּי בְּזָה לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ מְדִין מְטַבַּע בַּס"ד ע"ש
וְהַמְלָנָה לֹא רְצָה לִישָׁבַע וּא"ל לְשׁוֹלְחָנִי זִיל שְׁלַם מְדִינָא וְהַשׁוֹלְחָנִי אוֹמַר מָה אֲפִסְדַּתְךָ

זיל אישׁתָּבַע וגבַּהּ מִהַלְוָה וְהָלָה אֵינּוּ רוֹצֵה לִישָׁבַע פִּינּוּן דְּמַנְהָ אַגְבָּהּ בְּלִי שׁ"ש וְעַמ"ש
הַטּוֹר סִי' קַע"ז ס' דְּמַצִּי א"ל שְׁוֹתֵף לְחִבְרִיָּה בְּשִׁלְהָ אֶתְהָ רִשְׁאִי וְלֹא בְּשִׁלְ אַחֲרִים ע"ש
יֵשׁ לְדַמּוֹת קֶצֶת לַנ"ד דְּאֵינּוּ רִשְׁאִי שְׁלֹא לִישָׁבַע ע"ד אֶמֶת לְהַפְסִיד לְשׁוֹלְחָנִי וְיֵשׁ לְחֻלְק
וְעֵינּוּ לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ב' מְדִין ב"ח בַּס"ד וְעֵינּוּ לַה' כְּנַה"ג סִי' רַל"ב בַּהֲגַה"ט אוֹת ר':
(כו) אֲנֻמְנִים.

הַמְנַהֵג פֶּה הָעֵירָה יַע"א שְׁהַשְׁרָרָה יר"ה מְעַמִּידִים מְנֻמְחִים עַל כָּל בְּעָלֵי הַמְּלֹאכּוֹת אִישׁ
אִישׁ כְּפִי עֲבוּדָתוֹ וּבְגִדָם מֵאָמֵר הַמְּלֵךְ יר"ה וְלַפְעָמִים כִּי יִקְרָה הַפָּרִשׁ בְּעֵנִין הָאֲנֻמְנִים הֵם
דְּנִים פֶּאֶשֶׁר יִכְשֶׁר בְּעֵינֵיהֶם וְכִי יִרְיִבוּן אֲנָשִׁים עֲבָרִים בְּאִיזָה הַפָּרִשׁ דַּמ' בְּעֵנִין שׁוּמַת
הַבְּנִין אוֹ הַתְּפִירָה אוֹ לְרֹאוֹת אִם פּוֹתֵל זֶה בְּרִיא וְקִיָּים אוֹ קִיר נְטוּי וּנ"מ לְמַקַּח וּמְמַכֵּר
וְלִכְמָה מִיָּלִי אָנוּ מְבַרְרִין ג' מִיִּשְׂרָאֵל הַבְּקִיאִים לְבָרֵר הָעֵנִין וְלַפְעָמִים הַבַּע"ד אֵינּוּ מְתַפְיִיס
בְּאֲנָשִׁים הַלְלוּ וְטוֹעֵן שְׁאֵינּוּ רוֹצֵה אֶלָּא בְּאֲנֻמְנֵי שְׁהַמְחִיָּה הַמְּלֵךְ יר"ה וְאֵינּוּ בְּיָדֵינוּ לְהַכְרִיחוֹ
לְקַבֵּל דְּבָרֵי בְּקִיאֵי יִשְׂרָאֵל מִחֲמַת שְׁמֵאָמֵר הַמְּלֵךְ בְּיַד מְנֻמְחָה הַעֲפוּ"ם רַק שְׁגוֹזְרִים בַּח"ח
שְׁלֹא לְשׁוֹחֲדִים כָּלֵל וּמְצַאֲתֵי לַהֲכַנְה"ג סִי' רַכ"ז בַּהֲגַה"ט אוֹת י"ד שְׁפַתְבּ מִשֵּׁם ה' פְּנֵי
מִשֵּׁה ח"א סִי' פ"ג שְׁפַתְבּ דְּהָא דְקִי"ל לְעֵנִין אוֹנְאָה עַד שְׁיִרְאֶה לְתַגָּר דְּאֵינּוּ חִילּוּק בֵּין תַּגָּר
גוּי לְתַגָּר יִשְׂרָאֵל דְּכִינּוּן דְּאֲנֻמְנֵי הוּא חֻזְקָה דְּלֹא מְרַע נְפִישָׁיָה וְקוּשְׁטָא קְאָמֵר דְּאָפִי' בְּאִיסוֹ'
מְהִימֵן וּמְהִי טַעֲמָא לּוֹקְחִין יֵין רְמוּנִים מְהֵאָנֻן מִשׁוּם דְּלֹא מְרַע נְפִישָׁיָה ע"ש וְס' הֲרַב
פְּנֵי מִשֵּׁה אֵינּוּ אֶצְלֵי לְרֹאוֹת שְׁוֹרְשָׁן וְעֵיקְרוֹן שְׁל דְּבָרִים: (כז) אוֹנְאָה קִי"ל דְּבַמְטַבַּע מְוֹתֵר
לְאוֹנוֹת לְכַתְחִי' כַּמ"ש בַּטַּש"ע סִימֵן רַל"ב ס' עִי"ש וְדוֹקָא שֵׁא"ל סֵתָם לְצַרְף לּוֹ אֶבֶל
אִם שְׁאֵל לְשׁוֹלְחָנִי בְּכַמָּה מְצַרְפָּה וְא"ל בְּכו"כ וְנִתְבָּרַר הַדְּבָר כִּי אֵינּוּ בְּפִיָּהוּ נְכוּנֵי' יְכוּל
לְתַבְּנֵעַ אוֹנְאָתוֹ דּוּמִיָּא דְנוֹ"ן בְּאֲמֵן' דְקִי"ל אֵינּוּ בּוֹ דִּין אוֹנְאָה כַּמִּש"ל כַּת' ה"ה מִבְּפִי"ג
מַה' מְכִירָה וְדוֹקָא שְׁהֵאָמַת כֵּן וְעֵינּוּ מ"ש בְּמַקּוּמוֹ בַּס"ד ה"נ דְּכּוֹנְתָהּ וְכֵן מְצַאֲתֵי לַה'
מַח"א ו"ל בַּה' אוֹנְאָה אֶלָּא דְהֲרַב ו"ל אֶתִּי עֲלָה מְטַעֲמָא אַחֲרֵינָא מְדִין בַּע"ה שְׁהַטְעָה
לְפוּעֵל ע"ש: (כח) אוֹנְאָה הַמּוֹכֵר הַרוּיָדָאס וְנִתְאָנָה לּוֹקַח אוֹ מוֹכֵר יֵשׁ בּוֹ דִּין אוֹנְאָה
כְּשֶׁאֵר מְטַלְטְלֵי וְאֵף לְפִי מ"ש הֲרַב בֵּית יְאֻדָּה ו"ל בְּמִנְהֵגִים בְּדִינֵי הַמְּצַרְנֵי' סִי' ו' דְּנוֹהֲגִים
בּוֹ דִּין קַרְקַע לְעֵנִין סִילּוּק הָאִשָּׁה וְדִינָא דַּב"מ מ"מ לְעֵנִין אוֹנְאָה דִּינּוֹ כְּמִטְלָט' כֵּן כַּת'
הֲרַב עֲצָמוֹ בְּתִשׁוֹ' שֵׁם בַּח' ח"מ סִי' מ"ד ע"ש וְאֵנּוּ בְּדִינּוֹ נוֹהֲגִים בּוֹ דִּין מְטַלְט' לְכָל דְּבָר
וְלַעוֹלָם לֹא הֵנְצַרְכוּ לְסִילּוּק הָאִשָּׁה בְּמִכִּרְתּוֹ וְזֶה פְּשׁוּט וְעֵינּוּ לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ סִי'
ח': (כט) אוֹנְאָה קִי"ל מוֹכֵר חֶפֶץ לְחִבְרוֹ וּפְרַע לּוֹ דְּמִי הַמְּקַח וְנִכְתַּב שְׁטֵר ע"ז וְאִח"כ
נוֹדַע לּוֹ ע"פ הַתַּגָּר אוֹ קְרוּבוֹ שֵׁישׁ בְּמַקַּח הַהוּא אוֹנְאָה בְּיוֹתֵר מְשִׁתּוֹת דְקִי"ל הַמְּקַח בְּטַל
כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע סִי' רַכ"ז וְסִי' ע"ש וְלַעֲנִין הַמְּעוֹת שְׁאֶצֶל הַמּוֹכֵר יֵשׁ לְדוֹן אִם טַעֵן אַח"כ
הַחֻזְרֵתִים לָהּ דְהֵינּוּ לְאַחַר שְׁנוּדַע שֵׁישׁ תּוֹרַת בִּיטוּל מְקַח דְּאִילוֹ מְקַמֵּי הֵכִי פִשִׁי' דְּלֹא
מְהִימֵן דְּמִי יִימַר דְּמִסְיָבִי לִיָּה רַבְּנָן לְאַהֲדוּרֵי זְבִינָא וְלִמְיָהֵב לִיָּה נְכֹסֵי וְכַדָּאמ' בְּרַפ"ק
דַּב"ב דָּף ז' ע"ש אֶבֶל אֵי טַעֵין דְּלְאַחַר שְׁנוּדַע דְּאִית בִּיָּה תּוֹרַת בִּיטוּל מְקַח מְסַפְקָא לִי אֵי
חֻשִׁיב הֲנָה נְכֹסֵי כְּמִלְנָה ע"פ וּמְהִימֵן לְמִימַר הַחֻזְרֵתִי לָהּ א"ד כִּינּוּן דְּכַתִּיבִי בְּשִׁטְרָא חֻשִׁי
כְּמִלְנָה בְּשִׁטְר וְלֹא מְהִימֵן לְמִימַ' פְּרַעֲתִי וְהִנֵּה בְּעֵיקֵר טַעֲמָא דְּמִלְנָה בְּשִׁטְר ל"מ לְמִימַ'
פְּרַעֲתִי מִשׁוּם דַּא"ל שְׁטְרָה בִּיָּדֵי מֵאֵי בְּעִי וְכַת' הַרְמַב"ן ו"ל בַּס' הַמְּלַחְמוֹת דְּכִינּוּן דְּבִשְׁט'
גוֹבָה מְשַׁעֲבָדֵי מְזוּדָהָר טְפִי וּמְכִי פְּרַעֲיָה שְׁקִיל לְשִׁטְרָא ע"ש וְהֵינּוּ בַּשֵּׁט' שְׁנִכְתַּ' לְשֵׁם
הַלְוָאָה מְעִיקְרָא אֶבֶל שְׁטֵר זֶה לֹא קָאֵי אֶלָּא לְגִלוּי דְּכָבֵר פְּרַע לִיָּה דְּמִי זְבִינָא וּבַכַּה"ג

פשי' דלא גבי ביה ממשעבדי וכה"ג כת' מוהרש"ך ו"ל ח"א סי' ר"ח מביאו הכנה"ג סי' קע"ו ואות' ל"ה בשט' שנותפות דלא גבי ממשע' בחלק ההפסד דלאו שט"ח הוא ע"ש ה"נ דכונתה בנ"ד ובמוכר קרקע ע"י אונס וכתו' בשט' המכר שקבל דמי המכר איפליגו בה רבנותא נו"ן אי מהימן הלוקח לומ' פרעתי ומרן בש"ע סי' ע' ס"ו פסק כמ"ד נאמן לומ' פרעתי ע"ש וה' בעה"ת ו"ל ש' מ"ז פסק דאינו נאמן לומ' פרעתי ע"ש שוב מצאתי להמש"ל ו"ל בפ"א מה' מכירה דין י"א שכת' בענין זה ועיין לקמן מדיני אסמכתא בס"ד: (ל) אונאה.

קי"ל הלוקח פירות אכסרא בסלע או בב' קנה ומחזיר האונאה כמ"ש בטוש"ע סי' רכ"ז סי"ט ע"ש האומנים שעסק מלאכתן לעשות תכשיטי זהב כמו חלאים וכדי להצדיקן מחליקין אותן בכלי ברזל עשויי פפיות דקות ונקרא בלשון הגרי אל מבר"ד ועי"ז א"א שלא יפול ארצה עפרות זהב וכן מקעקעין זהב התכשי' שהוא לשפן אותו באבנים טובות ומרגליות וע"י חוזק יד המקעקע נזרקין פחי הזהב שהוא ונושלו ארצה ומתערבין עם עפרות קרקעות האדמה של החנות והוא שנק' בלשון הגרי אל פנ"אס ואחר ימים או עשור מוכרין בעלי החניות לאנשים ידועים את עפרורית החנות בסך שיאותו ביניהם והפל לפי מה שהוא אדם בעל החנות ואז הקונה מכבד את החנות ואסר איש חיל את עפר החנות והאפר ובודק עד שיזדו מגעת וכובר בכברה ומלקט על יד ע"י את עפרות הזהב בא מעשה לפנינו באחד שקנה את עפרורית החנות של האומן וטרח בעשור אצבעותיו ולא הגיע לשליש ולרביע מדמי הקניה אשר קנה ועמד לתבוע דמי אונאתו או לבטל המקח פיון שהוא יותר משתות וכ"ש בנ"ד יותר מפלגא פמדנבר: זאת אשיב דרף קצרה גרסי' בפ' הזהב דף מ"ו א"ר אמר"ה מכור לי באלו קנה ויש לו עליו אונאה וכו' הני חליפי דמו ויש לו עליו אונאה דמכור לי באלו קא"ל ר"א אמר"ה אמ' מכור לי באלו קנה ואין לו עליו אונאה ע"כ.

ומהנראה דאמוראי ניהו ואלויבא דר"ה ולכ"ע קנה ובאונאה הוא דפליגי דמ"ס גהי דחליפין הוו ואין בהם אונאה דממכר אמר רחמ' ולא חליפין הא מיהא פיון דא"ל מכור לי באלו דלשון ממכר הוא ולא לשון חליפין אמטו להכי יש לו עליו אונאה ומ"ס פיון דלא קפיד לידע פמה הוו הלך זוזי פחליפין דמו ותו לא איכפת לן במאי דאמ' מכור לי דאינם אלא חליפין ואין לו עליו אונאה והרי"ף ו"ל לא העתיק אלא דברי רבא מוכח דכונותיה קי"ל והרמב"ם ו"ל בפ"ג מה' מכירה ה"ב פסק פרבא דאמ' יש לו עליו אונאה וכת' עוד שם וה"ה ללוקח פירות אכסרא בסלע או בשתים שקנה ומחזיר האונאה ובתרונייהו דיש לו עליו אונאה דוק' באומ' לו מכור אלו או באלו אבל אם לא הנפיר לשון מכירה פלל פשי' דחליפין גמורים הוו ואין בהם אונאה וכ"מ להכ"מ והרא"ש מספק"ל לענין דינא דאי רבא גרסי' פשי' דכונותיה קי"ל דבתרא הוא ואע"ג דלאו סברא דנפשיה היא אלא מילתיה דר"ה קאמ' לה"ס ל להרא"ש פיון דאיסתכר ליה לרבא מילתיה דר"ה דיש לו עליו אונאה הכי נקטינו אלא דק"ל ו"ל דרבא לא ראה הלכך הני ספקא דדינא ואין מוציאין ממון מיד המתאנה ע"ש.

והטור שם סכ"א כת' מכור לי באלו כת' הרמב"ם שיש בו אונאה פי' שהיה תופס מעות בלא מנין וכו' וא"א הרא"ש כת' דספקא הוי וכו' עכ"ל ולא העתיק מדברי הרמב"ם

וה"ה ללוקח פירות אפסרא וכו' אמנם מן בש"ע הביא לשון רבי ז"ל בפ' החלוקות ולא הזכיר דעת הרא"ש פלל ומור"ם ז"ל לת' לס' הרא"ש ז"ל בפ"ש י"א ע"ש והסמ"ע ז"ל הכריח דלא קאי אלא אריש דינא דאכסרה דדמי אבל אאכסרה דפירי כ"ע מודו דהמקח קנים ויש לו עליו אונאה כמ"ש בר"ס רנ"ו ולא ולא הגיה עליו מור"ם פלל לכן פ"י דאאכסרה דפירי כ"ע מודו ויש לו עליו אונאה ומור"ם לא קאי אלא אאכסרה דדמי דהיא אכסר' האמו' בגמ' ואיפליגו בגמ' ואיפליגו בה ע"ש וכ"כ הרב"ח בדעת הטו' שלא הזכיר לחלוקת אכסרה דפירי שפכר נתב' בסי' ר"ט דס"ל פדעת הרמב"ם ע"ש ואי מדמינן נ"ד לאכסרה דינא הוא ויש לו עליו אונאה ובטול מקח יותר משתות אלא ויש לחלק דהתם דבר שמינו ידוע חטים או שאר פירות מ"ה ס"ל דהמקח קנים ויש לו עליו אונאה אבל בנ"ד בדין עירוב"א עפר נאפר ועפרות זקב הו"ל כשאין מינו ידוע וכבר נתב' שם בסי' ר"ט דלא סמכא דעתיה דלוקח כגון מה שבבית זה מכור לה שנתב' שם דיכול לחזור בו דאין פאן מקח אלא הרי הוא כמשחק בקוביא ע"ש איברא דלדעת מור"ם ז"ל בסי' ר"ז ס"ג דמשחק בקוביא ליפא לתא דאסמכתא א"כ לדעתו המקח קנים גם למה שחילק הסמ"ע ז"ל שם בסי' ר"ט דשאני התם דתרנוייהו לא ידעי משא"כ במוכר מה שבבית זו דהמוכר ידע מה שיש איתו מה בבית ע"ש בנ"ד כ"ע ידעי דבין המוכר ובין הקונה תרנוייהו לא ידעי א"כ לדעת מור"ם ז"ל ליפא לתא דאסמכתא מיהו אגון בדין דבית מן בש"ע גרידי לא נפק"ל מידי ובדברי הסמ"ע והב"ח מצאתי לה' מוהר"ש הלוי ז"ל בח"מ סי' מ"ח שכת' מסבא דנפשיה לחלק דבאכסרא דדמי הוא דפליגי אמוראי אי דמו לחליפי' אבל באכסרה דפירי שהדמים ידועים לכ"ע מוכר מעליא הוא ויש בהם אונאה ולסוף אייתי לדברי הסמ"ע מה שפי' בכנן' מור"ם ז"ל והסכים עמו לענין דינא ע"ש ובאמת נדון הרב שם פמו ערימת חטים דסי' ר"ט ששקנה חבית דגים קטנים ולא נמצא בה מה שאמרו אבל בנ"ד שאין שם פירות ידועים אלא תערוכת עפר נאפר ועפרות זקב איפא למימר דהו"ל כשאין מינו ידוע וכדכתי': וראיתי לה' לחם רב סי' קט"ו שנסאל על נדון קרוב לנ"ד והביא ה' דפ' הנהב אשר הובאת לה נאחר שפלפל בחכמה עמד ותלאה בפלוגתא דהרמב"ם ונהרא"ש ז"ל וכיון דהרא"ש מספק"ל ונהרי"ף ונהרמב"ם פשי' להו לא שבקי' פשיטותיהו משום ספקו של הרא"ש ז"ל הלכך יש לו עליו אונאה ע"ש ש"מ דס"ל להרב ז"ל דאין זה בסוג שאין מינו ידוע אלא בפירות אכסרה וממה שתלאה בפלוגתא דהרי"ף ונהרמב"ם ונהרא"ש ז"ל ש"מ דס"ל דהרא"ש פליג על הרי"ף גם באכסרה דפירי ושא לא פדעת הסמ"ע והב"ח וה' מוהר"א הלוי הנאמרים באמת דבאכסרה דפירי כ"ע מודו דמכר גמור הוא ויש לו עליו אונאה אלא כפשט דעת מור"ם ז"ל דהרא"ש פליג בתרנוייהו וכמו שצייד ה' מוהר"ש הלוי שם ולא ידעתי מה יענה הרב ז"ל לדברי הט"ז ז"ל דסתם לן בסי' ר"ט ובסי' רכ"ז לת' שהרא"ש.

חולק ע"ש וחזיתיה להרב מקור ברוך סי' נ"ה שנסאל על . נ"ד בקירוב ונהביא דברי הרמב"ם בדין אכסרה ומה שהק' מן בב"י מה' דפ' הרבית ות' כמ"ש הרב"ח בסי' ר"ט והמש"ל בפ' כ"א מה' מכירה ע"ש ושו" חילק בין ששניהם אינם יודעי' להיכא שהמוכר ידע ע"ש וכמו שחילק הסמ"ע שם לדין המשחק בקוביא ע"ש ונסתייע מתשובת הרא"ש במקירת אלמעו"נו דאדעתא דהכי נחתי ובמזלא תלתא מקלתא ועוד לו דבמחלוקת היא שנויה בין הרי"ף ונהרמב"ם עם הרא"ש ושהט"ז בסי' ר"ט סמך עמ"ש

בסי' רכ"ז ע"ש ונה נר' פדעת הרב לח"ר דהרא"ש ונהטו' פליגי נמי באכסרה דפירי
וכפישט דברי מור"ם ושללא פדעת הסמ"ע והב"ח וה' מוהר"ש הלוי ז"ל ומ"מ דעתו ז"ל
דלא דמי נ"ד להך דמכור לי וכו' דנ"ד שאני דאדעתא דהכי נחתי אם לשכר או להפסד
אבל באלו פבר שער מ"מ ובדעתו שללא נתאנה הלפך פשנתאנה יש לו דין אונאה ואח"ך
הביא תשו' ה' מוהרש"ך ח"ג סי' ס"ב דנשאל על נ"ד ומדמה לה לדין אכסרה ובפלוגתא
דהרי"ף והרמב"ם ונהרא"ש ז"ל ונהשיג עליו שללא ירד לחלק בהכי ע"ש ונהספ"ם שמן
הדין ומהמנהג אין לו עליו אונאה וכמ"ש ה' מוהרשד"ם ז"ל ח"מ סי' שע"ט ע"ש וע"ע
להכנה"ג סי' רכ"ז בהגה"ט אות ל"ב ל"ג ובסי' רל"ב בהגהב"י אות כ"ט ע"ש.

ומעתה דעת ה' מוהרש"ך וה' לח"ר דהקנאה זו בכלל פירות אכסרה ולדעת ה' לח"ר וה'
מוהרש"ך וה' מקור ברוך דהרא"ש פליגי בהא ג"כ וכן הטור. אמנם הסמ"ע והרב"ח וה'
מוהר"ש הלוי סברי דאפי' ה'רא"ש מודה כמו שנתב' ונאנן בדין לא נפ"ל מידי דאין לנו
אלא מ"ש מ'ן ז"ל בש"ע דיש לו עליו אונאה ולא אשכחן מאן דמפליגי מנ"ד להך
דאכסרה אלא הרב מקור ברוך ויחיד הוא בדבר נגד מוהרש"ך ומוהראד"ב ז"ל אלא
דאם יש מנהג פשוט בעיר שלא לדון במכירת דבר דיני אונאה שומעין למנהגם אלא
שאני רואה להרב מוהרש"ך המורה בס' מקור ברוך שכת' שאם האונאה עד פלגא יש
לו עליו אונאה דאפי' בקרקעות דאין להם אונאה איכא מ"ד דוקא עד פלגא ע"ש ולא
עדיף המנהג מעיקר הדין דמשנה שלימה שנינו אלו שאין להם אונאה הקרקעות וכו'
ובגמ' מעטינהו מקרא כדכתי' מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד כדאיתא בפ' הזהב דף
נ"ב ע"ש ואפ"ה אמרו עלה בירושלמי דוקא עד פלגא וכו' ודבר שיש בו אונאה מצד
הדין אלא שנהגו שלא לדון בו דין אונאה דאמ' דדוקא עד פלגא אבל טפי מפלגא יש לו
עליו אונאה שא"א לומ' שפך נהגו אפי' עד פלגא אין לו עליו אונאה חדא דאטו בשופטני
עסקינן ועוד בה כ' כל שעתא ושעתא מתרחיש לשיהיה בו אונאה עד פלגא ולא דיני
בו דין אונאה ע"כ גלע"ד דבכה"ג יש לו עליו דין אונאה אפי' במקום שנהגו שאין בו
אונאה אלא שאם המוכר אינו מאמין לקונה שלא מצא חצי מה שקנה אחר ההוצאה א"כ
פאנו למחלוקת ה' מוהרשד"ם שם וה' מקור ברוך שם וצריף לעמוד על דברייהם וע"ע
בתשו' הרשד"ם סי' תקפ"ט שלא חש להזכיר דעת ה'רא"ש ונהטור אלא דעת ה'רי"ף
והרמב"ם ונר' פינן דהרא"ש ספוקי מספק"ל אין ספקו ז"ל מוציא מידי נדאי של ה'רי"ף
והרמב"ם ז"ל כמ"ש ז"ל: (לא) אונאה.

קי"ל הנו"ן באמ'ן אין לו עליו אונאה כמ"ש בטוש"ע סי' רכ"ז סל"ו ונר' דמייירי
שהלוקח הא' אינו יכול לחזור על המוכר הא' שפכר עבר זמן שינראה לתגר או לקרובו
א"נ כשהמוכר הא' ליתיה קמן א"נ בגוי דלאו בגי החזרת אונאה ניהו דאי לא"ה איכא
למימ' נהי דלגבי מוכר ב' אין לו עליו אונאה משום דנו"ן באמ'ן הוא הא' מיהא לגבי
מוכר קמא יש לו עליו אונאה אלא דמספ"ל מי מצוי א"ל מוכר א' ללוקח ב' לאו בע"ד
דידי את' וללוקח א' נמי מצוי א"ל מאי אית לה גבאי הא אסתלקת לה מזבינא ולפ"ז נר'
שאעפ"י שנתרצו מוכר ב' ולוקח ב' לבטל המקח אינו יכול לוקח א' לחזור על מוכר א'
לתבוע אונאתו דמצוי א"ל מפי מכרת לה לזבינא באמ'ן אסתלקת אנה מזבינא ונהשתא
מיהא פנים חדשות באו לכאן כנלע"ד הקצרה ונהא דנו"ן כ"ש אם הלוקח הב' היה בפני
הלוקח הא' פשלקחה וא"ל אמתן לה כו"ך היום הרדב"ז ח"ג שבב' סי' ז"ן ופשוט הוא

וע"ע בְּמִקּוֹ בַּפ' שָׁם דַּק"ג ע"ב מהס' בד"ה נו"ן בְּאֶמֶן וכו' מ"ש בְּשֵׁם תּוֹס' שְׁאֵנִין וְגַי' תּוֹס' ע"ש אַעפ"י שֶׁהָא' נִתְאַנָּה ע"ש וְעֵינֵינוּ בְּדַבְרֵי הָרֵא"ש בַּפ"ק דְּב"ק בַּמ"ר לְדַף ח' גַּבֵּי דְאֵין לוֹ מְלִפְנֵינוּ וכו' וּבִתְשׁוּ' הָרַב עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב סִי' כ"ד ע"ש: (לב) אֲוֹנָא.

קוּי"ל דְּהֵנוּ"ן בְּאֶמֶן אֵין לוֹ עָלָיו אֲוֹנָא כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' זכ"ר סכ"ז ע"ש וְלַעֲנִין אִם נִמְצְאָת הָאֲוֹנָא בְּיֹתֵר עַל שְׁתּוֹת דְּדִינָא הוּא דְּהִמְקַח בְּטַל כַּמ"ש שָׁם ס"ב ע"ש יֵשׁ לְחַקְרֵי בְּנוֹ"ן בְּאֶמֶן מֵהוּ מִי אֶמְרִי' בְּיָנוּן דְּטַעֲמָא דְּמִילְתָּא מְשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא לֹא סָמַךְ עַל הַשְׁוִי אֲלָא עַל הַדְּמִים שְׁנָתָן א"כ מ"ל אֲוֹנָא מ"ל בְּיִטּוּל מְקַח או"ד דְּאֶמְרָן דַּעַת הוּא מִימ' אִמ' דְּלֹא טַעַו אֵינְשֵׁי בְּכָל כִּי הָאֵי וְהַרְש"ך' ו"ל ס"ק ט"ו עֲלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּזָה וּמֵהָךְ דַּע"מ שֶׁא"ל עָלָי אֲוֹנָא אִהֲמ"ר אֵין רְאֵיָה בְּיָנוּן דְּמַפְרָשׁ יוֹדַע אֲנִי וכו' מִשֶּׁא"כ בְּנוֹ"ן בְּאֶמֶן וְאֵע"ג דְּמַחְתִּינָהוּ תַנָּא בְּחֻדָּא מַחְתָּא לַעֲנִין אֲוֹנָא דְּנִקָּא לַעֲנִין בְּיִטּוּל מְקַח הָאֵי בְּדִאִיתָן' וְהָאֵי בְּדִאִיתָן' וּמְסִיק לְמַעֲשֵׂה צְרִיף לְהַתִּינִיב וְלַעֲנ"ד הַדְּבָר פְּשׁוּט לְדִינָא דְּבִיטּוּל מְקַח וְאֲוֹנָא בְּחֻדָּא שְׁרִיין וּמְטַעֵם הַמְּלָךְ ב"ח כְּמִדְּוָבָר וְכ"כ בְּפִשְׁי' ה' מוהר"ש צְרֹר בַּס' חוּט הַמְּשֻׁנָּל שִׁי' י"א עַש"ב וְכֵן בְּקֻדְשׁ חֲזִיתִי לֵה' מְשֻׁאֵת מְשֵׁה ח"ג סִי' ד' דָּף פ' ע"ב דְּפִסְק פֶּן וּמְטַעֲמ' דַּכְתִּי.

גַּם ה' בֵּית יְהוּדָה ח"מ סִי' ס"ז פְּסִיק וְתַנִּי דְּבִטּוּל מְקַח שְׁנָה לְאֲוֹנָא לְגַבֵּי נו"ן בְּאֶמֶן וְלֹא זָכַר ש"ר דְּבָרֵי הַרְש"ך' ו"ל מֵאַחַר עֲלוֹת תְּלָתָא סְרָכֵי פִשְׁי' לֵהוּ דְּגַם בְּיִטּוּל מְקַח אֵין לוֹ לֹא שְׁבָקִי' פְּשִׁיטוּתִינָהוּ מְשׁוּם סְפָקוֹ שֶׁל הַרְש"ך' ו"ל וְכ"ש שְׁלִכְךָ דַּעַתוֹ נוֹטָה אֲלָא שְׁהַצְרִיף יָשׁוּב לְמַעֲשֵׂה אַחַר זְמַן בָּא לִידֵי ס' מֵאֶמֶר קְדִישִׁין וּמְצַאֲתִי לוֹ שָׁם שְׁחֻלְק עַל הַרְש"ך' וּמְסִיק דְּאֲוֹנָא דְּנִקָּא הוּא דְּאֵין לוֹ עָלָיו אֲבָל בְּטוּל מְקַח יֵשׁ לוֹ וְהִבִּיא רְאִיוֹת לְזָה וְכַעַת אֵין לֹא לְדִי פְדִי לַעֲמֹד עַל רְאִיוֹתָיו וְלַעֲנִין דִּינָא כְּבָר כַּת' דְּדַעַת הַרְש"ך' לומ' דְּאֵין לוֹ בְּטוּל מְקַח וְה' מְשֻׁאֵת מְשֵׁה וְה' בֵּית יְהוּדָה וְחִבְרִי נו"ן הַסְּפִימוֹ לְזָה נִקְטִי' כְּנוֹתִינָהוּ כַּנְלַע"ד הַקְּצָרָה.

וְכֵן מְצַאֲתִי שְׁכֵן דַּעַת הָרַב מְהַר"י ו' נָאִים ו"ל בִּתְשׁוּ' סִי' ז"ך וְדַעַת הַדְּיָן הַשְׁוֹאֵל: הָאֶמְנָם אִם נִמְצְא מוּם בְּמִקּוֹ אַע"ג דְּאֶמְדִּינֵן דַּעַתִּיה דְּמִסְתְּמִיהּ וְאֶזְיֵל עַל הַלּוֹקֵחַ הָא' הִינְנוּ לַעֲנִין מְמוֹן דְּנִינְתָן לְמַחְזִי' אֲבָל בְּמוּם דָּאמ' חֲזָקָה דְּאֵין אֲדָם מִתְּפִיס בְּמוּמִין בְּדִאִיתָן' בַּפ' הַמְדִיר דָּף ע"ד וְאֵע"ג דְּהֵתָם בְּמוּמִין שְׁבָאֲשָׁה הוּא דְּאִיתָמ' כְּבָר כַּת' ה"ה ו"ל בַּפְט"ו מֵה' מְכִירָה ה"ג שְׁבָמוּמִין שְׁבָמְקַח וּמְמַכֵּר שְׁוִין זל"ז ע"ש.

שׁוּב מְצַאֲתִי לֵה' מוהר"ש"ך' ו"ל ח"ג סִי' י"ט שְׁהַעֲלָה לְהַלְכָה וְז"ל יִרְאָה דַּה"ד בְּאֲוֹנָת דְּמִים דַּעֲבִיד אֵינִישׁ דְּטַעֲי בְּשׁוּמָא וְשְׁוִי הַמְקַח וּבְהַכִּי גַמ' סָמַךְ עַל קְנִינְתוֹ וְסָבַר וְקָבַל אֲבָל בְּמִידֵי דְּהוּי מְקַח טַעוֹת דְּלֹא שְׁיָיָה לְאֲוֹנָת דְּמִים דְּלֹא עֲבִיד אֵינִישׁ דְּטַעֲי בְּהַכִּי וְלֹא סָמַךְ זָה עַל קְנִינְתוֹ וְלֹא אִמ' סָבַר וְקָבַל עַכ"ל וְעֵינֵינוּ לֵה' מוהר"י לְבֵית הַלּוּי סִי' פ"ה מֵה' שְׁעָרַעַר עַל רְאִיוֹתָיו וּמֵה' שְׁהַאֲרִיף הָרַב נְחֻפָּה בְּכֶסֶף חַה"מ סִי' פ"ז וְה' מְשֻׁאֵת מְשֵׁה ח"ג סִי' ד' שָׁם בְּפִלְפוּל עֲצוּם בְּדַבְרֵיהֶם וְדַבְרֵי הַכְּנַה"ג ו"ל ע"ש.

אֶמְנָם לַעֲנִין דִּינָא לַכ"ע אִם נִתְבָּרַר שְׁיֵשׁ בְּמִקּוֹ מוּם אַעפ"י שְׁהוּא נו"ו בְּאֶמֶן בְּטַל הַמְקַח וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה ה' מוהר"ט"ץ ו"ל סִי' ק"ה וְה' מוהריב"ל ו"ל בַּס' בֵּית יְהוּדָה סִי' ס"ז וְחֻלְק עַל חִבְרִי ו"ל וְהַדִּין דִּין אֶמֶת וְאִם יֵשׁ לְהַשִּׁיב עַל הַרְאִיוֹת כַּמ"ש ו"ל: (לג) אֲוֹנָא.

קיי"ל דאם הלוקח שָׁהָה בְּכַדִּי שְׁיִרְאָה לַמַּגֵּר או לְקָרוֹבוֹ שׁוֹב אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחְזִיר אִפִּי בְּיוֹתֵר מִכַּדִּי אֲנֹאָה אֲבָל אִם יִבְרַר שֶׁהִי"ל אֲנֹסֶשׁ שְׁלֵא הָיָה סֶפֶק בְּיָדוֹ לְחַקֵּר עַל מַקְחוֹ וְאַחֲ"ךְ נֹדַע לוֹ שְׁנִתְאַנְהָ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ עֲדִין כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' רכ"ז ס"ז ע"ש לְשׁוֹן הַטּוֹר שְׁדַקְדָּק פֶּן מִדְּבָרֵי אֲבִיו הָרָא"ש ז"ל וְתַמָּה עָלָיו הִרְבִּי ז"ל דְּמָה הֵנְצֵרָה לְדִיּוֹק לְשׁוֹנוֹ שְׁהָרִי הוּא מְבֹנָאָר בְּדְבָרָיו וְהִרְבָּה תִּי נֶאֱמָרוּ בָּהּ וְה' פְּרִישָׁה תִּי דְדַקְדָּק מְלִשׁוֹ שְׁאֵם מִתְחַלָּה אֵינְרְעוּ אֲנֹסֶשׁ אַע"פ שְׁעֵבֵר הָאֲנֹסֶשׁ.

וְנִתְעַצֵּל קֶצֶת עֲדִין יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְלוֹמַר מִחֲמַת הָאֲנֹסֶשׁ שְׁבִתְחִילָה נִשְׁתַּפַּח הַדְּבָר מִדַּעֲתִי אַח"כּ וְכ"כ הַסַּמ"ע וְלַעֲנֵ"ד דְּהִלְכְּתָא בְּלֹא טַעֲמָא מִפִּינֵן דְּעֵבֵר הָאֲנֹסֶשׁ וְלֹא חִקַּר אִימּוֹ דְּמַחֵל וְדוֹגְמָא לְזֵה נִסְתַּפֵּק ה' מוֹהֲרֵ"א שְׁשׁוֹן ז"ל ס' קי"ז וְרַצ"ד בְּתַלְיוֹהוּ וְנִבְּיָן וּמְסַר מוֹדַעָא וְעֵבֵר הָאֲנֹסֶשׁ וְהַחְזִיק הַלּוֹקַח ג"ש אַח"כּ אִם עֲדִין יֵשׁ לוֹ לְדוֹן ע"פ אוֹתָהּ הַמוֹדַעָה וְעִינִי מֵה שְׁהֶאֱרַכְתִּי בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ"ם מִדִּין מוֹדַעָא ס' בַּס"ד וְהִרְבִּי ט"ז מְסִיִּים בָּהּ דְּמַצִּי אָמַר עַד אֲשֶׁר אֲמַצָּא עֲדִים שְׁהִיִּיתִי אָנוֹס ע"ש וְהִרְבִּי חַת' לַעֲנִין שְׁמוֹצֵיאִים מִיַּד הַמּוֹכֵר ע"ע וְע"ע לַהֲכַנְהָ ג' ז"ל בַּהֲגַהֲבִי אוֹת ז' וּבִתְשׁוֹ בְּעֵי חַיִּי ח"ב ס' פ"א וְלַעֲנִין דִּינָא אָנּוּ דְּבִתְרִיָּה דְּמָרְן גְּרִירִי וְאִיהוּ ז"ל אֲתַמּוּהִי קָא מִתְמָה עַל הַטּוֹר דְּמָה הֵנְצֵרָה לְדִיּוֹק מִשְׁמ' דְּלֹא ס"ל אַע"ג דְּעֵבֵר הָאֲנֹסֶשׁ עֲדִין יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְאִם הִרְבִּינִים הִלְלוּ חֲלוֹקִים עַל מָרְן כַּב"י אָנּוּ מֵה נְעִי אֲבִתְרִיָּה וּבְעַקְבוֹתָיו אָנּוּ הוֹלְכִים לְדוֹן וְלַהוֹרוֹת דָּאם עֵבֵר וְשָׁהָה בְּכַדִּי שְׁיִרְאָה לַמַּגֵּר או לְקָרוֹבוֹ מִסְתַּמָּא מַחֵל וְשׁוֹב אֵינּוּ לוֹ לְחַזֵּר עַל הַמּוֹכֵר וְאַפְּ"י עֲדִין לֹא נִתַּן הַמְּעוֹת דְּכַנְגָּד מָרְן ז"ל בַּב' לֹא אֲמָרִי קי"ל פְּפוֹסֶק פ': (לד) אֲנֹאָה קי"ל דְּבַחֲלִיפִי אֵינּוּ בָּהֶם דִּין אֲנֹאָה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן רכ"ז ס"ך ע"ש מֵה שְׁיֵשׁ לַעֲמֹד בְּפָרְטֵי הַחֲלִיפִי עִינֵין לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ח' מִדִּין חֲלִיפִי ס' מֵה שְׁהֶאֱרַכְתִּי בְּזֵה בַּס"ד: (לָה) אֲנֹאָה קי"ל דְּבַעֲה"ב הַמּוֹכֵר פְּלִי אֵינּוּ בָּהֶם אֲנֹאָה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' רכ"ז סכ"ו וְדַעַת הַתּוֹס' דְּנֹקָא בְּשִׁתּוֹת אֲבָל בְּיוֹתֵר מִשְׁתּוֹת יֵשׁ בּוֹ אֲנֹאָה וְהָרָא"ש ז"ל הִבִּיא דְּבָרֵיהֶם וּבִתְשׁוֹ פְּלָל ק"ב ס' ג' פְּסֶק פֶּן לְהִדְיָא בְּפִשְׁטוֹ וְהַשִּׁיג עַל הַשּׁוֹאֵל ע"ש וְצ"ע פִּינֵן דְּהֶרְמַב"ם ז"ל ס"ל אִפִּי בְּיוֹתֵר מִשְׁתּוֹת מְדַכְת' שְׁאֵלּוּלֵי הִרְבָּה לוֹ הַדְּמִים לֹא הָיָה מוֹכֵר לוֹ וְכַמוֹ שְׁהוֹכִיחַ ה"ה ז"ל שָׁם א"כ הַשּׁוֹאֵל שְׁסַמֵּךְ ע"ד הֶרְמַב"ם אֵינּוּ לְהַשִּׁיג עָלָיו אֲלֹא לוֹמַר שְׁדַעַת ר"י דְּנֹקָא בְּשִׁתּוֹת אֲמָנָם אֲנִכִּי הָרֹאָה מְלִשׁוֹן הַטּוֹר דְּלֹא שְׁמִיעַ לָהּ הִכִּי בְּדַעַת הֶרְמַב"ם שֶׁהוּא ז"ל הַעֲתִיק לְשׁוֹן הֶרְמַב"ם בְּדַמּוֹתוֹ כְּצַלְמוֹ וְאַח"כּ חַת' וּמִיָּהוּ פִּי ר"י דְּנֹקָא וְכו' וְאִם אֵינְתָא דַּס"ל כַּד הֶרְמַב"ם ז"ל אִפִּי בְּיוֹתֵר מִשְׁתּוֹת כָּף הוֹל"ל אֲבָל דַּעַת ר"י דְּנֹקָא וְכו' אֲבָל הָאִי לִישׁ' מ"ש דְּהֶרְמַב"ם לֹא פִי הַדְּבָר וּמִיָּהוּ ר"י פִּי וּמ"ש שְׁהִרְבָּה לוֹ הַדְּמִים ר"ל עַד שְׁתּוֹת דְּמַהֲנָה עוֹבְדֵי גָמַר לְדִינָהּ וְהֵתֵם בְּשִׁתּוֹת הוּא פְּדֵאִית' הֵתֵם גַּם מָרְן כַּב"י לֹא הִחְלִיט הַעֲנִין לוֹמַר דְּהֶרְמַב"ם ס"ל אִפִּי בְּיוֹתֵר מִשְׁתּוֹת אֲלֹא שַׁכְת' אֲבָל אֵינּוּ נֵר' פֶּן מִדְּבָרֵי הֶרְמַב"ם וְכו' דְּמִשְׁתַּמְעֵן מִלּוּזֵי אֲפִילוּ הִרְבָּה לוֹ יוֹתֵר מִשְׁתּוֹת וְנָהִי דְּעוֹבְדָא כִּי הָיָה הִכִּי הָיָה הָאִי מִיָּהוּ רַבּוֹ וְר"ח דְּפֶסְקוֹ וְתַנּוּ דְּאֵינּוּ לוֹ עָלָיו אֲנֹאָה שְׁמִיעַ לָהּ אִפִּי בְּיוֹתֵר מִשְׁתּוֹת וְהִתִּימָא עַל הַטּוֹר ז"ל אַחַר שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי ר"י לְמָה לֹא חַת' עָלָיו שַׁכְת' א"א הָרָא"ש מְפִסְקֵי שְׁהֶעֱתִיק דְּבָרֵי ר"י וְשִׁתִּיק וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיָּדִי ש"מ אֲוִדִי אֲוִדִי לָהּ וּמִתְשׁוֹ שְׁכַתְבִּיתִי וְהַטּוֹר עֲצַמוֹ הִבִּיאָה וְאִי מִשׁוּם דְּלִדְיָהּ לִיכָּא מֵאֵן דְּפִלִּיג ע"ד ר"י מִשׁוּ"ה לֹא הֵנְצֵרָה לְמִימַר שַׁכְת' אֲבִיו דְּמֵאֵן פְּלִיג עַל ר"י לְתוֹמְכוֹ וְלִסְעֵדוֹ מִד' אֲבִיו ז"ל אֲלֹא שֶׁה"ה ז"ל חַת' בְּשֵׁם הַמְּפָרְשִׁים דַּס"ל ל"ש שְׁתּוֹת או יוֹתֵר ע"ש וְאֵינּוּ דַּעַת מָרְן פֶּן שְׁהָרִי בַּש"ע

סכ"ד פסק בסתם דדוקא בשתות ואח"כ כת' ויש חולקים ונלע"ד דדעתו פדעת הרמב"ם דדוקא בשתות כמו שהביא הטו' פדכתי' וכן הוא ז"ל בש"ע סכ"ג העתיק לשון הרמב"ם ואח"כ כת' דדוקא וכו' פלשו' הטו' ומנ"ל לאפוש' פלוגתא ביני רבנותא ועובדי הכי מוכחי כמ"ש התו' ז"ל ומ"ש וי"ח היא דעת ה"ה ז"ל פדעת הרמב"ם והמפרשים שהביא שם שוב מצאתי למרן ז"ל בבד"ה שכת' בפ' דהרמב"ם ס"ל פהתוס' והרא"ש ע"ש ת"ל: והרב מח"א ז"ל בה' אונאה סי' כ"ב הק' עמ"ש בעה"ת גבי נתן לו מעות ואשפח בהו טופיאנא בכדי שאין הדעת טועה דקי"ל א"צ להחזיר אי אתי ותבע חייב להחזיר אע"ג דאיכא למימ' דמעיקר' בתורת מתנה יתבינהו נהליה וה"ט דאיהו טעין פריא דלאו למתנה איפנון והמקבל טוען שמה בתורת מתנה יתבינהו נהליה ה"נ אי טעין לוקח אנוס הייתי מהימן דברי קאמ' והמוכר טוען שמה נתרצית ומחלת' ולא היה לה אנוס ע"ש הו' אמת דהרא"ש גופיה מאריה דהאי דינא איהו גופיה סבר הכי לגבי טופיאנא דאי אתי ותבע מהדרינן ליה כמ"ש בפ' הרבית דף ס"ד ע"ש ומרן בר"ס רל"ב כ"כ משם רבי' ירוקם והב"ח ז"ל כת' שם שכ"נ דעת הטו' ע"ש ועי' בהכנה"ג ז"ל שם אות ג' בהגה"ט אלא דהרב ז"ל הביא לדברי בעה"ת דקניהיב טעמא דמלת' ולעד"ן רב המרחק ביניהם דגבי הונאה פיון דחכמים קבעו' זמן לבדיקה עד שיראה לתגר כל ששקה יותר קים להו לרבנן דנתרצה בקנין אותו חפץ או סחורה אעפ"י שאינה שוה ערוך מה שקנאה הילכף פשפא לערער על המקח לאחר זמן המוגבל בטענת אנוס אמרי' הביא ראיה לעקור ההקנאה שהיא בא' מדרכי ההקנאה וכבר עבר הזמן שגבלו הראשונים אבל בנתינת מעות יתרים על המכר אחר שכבר קצץ דמיו אין לו לזכות בהם אלא לתלות משום ונתור או הבלעה שגזלו וכיוצא הילכף פשחור וגילה דעתו דלא נתפנון להבלעה או לשום מתנה בגילוי דעתא סגי ונשפיר מצי למיהדר ביה: (לו) אונאה מי שפלה ביתו ועדין הקורות משוקעות בטיט ומכרן בכף וכשעקרו נמצאו בהם שיעור אונאה צריף להחזיר לו האונאה ואע"ג דמחנפרין לקרקע הו' וקייל"ן פקרקע דמו' המ' היכא דניחא ליה בחבורו לקרקע אבל בנ"ד לא הרב מוהריט"ז סי' רס"ח ע"ש ועי' במאי דכתי' לעיל: (לו) אונאה.

קיי"ל דישפאל שאינה את הגוי אינו חייב להחזיר דלאו אחיו דישפאל הוא אבל גוי שאינה את ישפאל חייב להחזיר שלא יהיה חמור מישפאל כמ"ש בטוש"ע סי' רכ"ז סכ"ו ועי' מה שכת' הש"ך ז"ל ס"ק י"ד משם הרב מוהרש"ל ז"ל ביש"ש וישפאל שפכר לגוי חפץ ויש בו פדי אונאה ונתור ונהלף ישר' אחר והודיע לגוי שנתאנה במקחו ותקף עליו והחזיר לו מקחו עד שפחת לו חייב לשלם כ"כ מור"ם ז"ל בסו"ס שפ"ו ועי' בהרב ש"ך שם ס"ק כ"ה מה שחלק בזה ועי' להרב מח"א ז"ל ה' אונאה סי' י' ועי' להרב כנה"ג ז"ל שם אות נ"ז בהגה"ט ע"ש: (לח) אונאה.

קיי"ל בקרקעות אין בהם אונאה דמעטינהו קרא כמ"ש בטוש"ע סי' רכ"ז סכ"ט וכת' שם הסמ"ע ס' נ"א משם ה' מוהרש"ל ז"ל דנהי דמעטינהו קרא ה' מיהא איסור דלא תונו איכא דלא גרע מאונאת דברים וכו' ע"ש והעתיקו הכנה"ג ז"ל שם אות ס"ד בהגה"ט ע"ש וראיתי לה' בית דוד בזה"מ בסו"ס קי"ח מהס' שכת' משם הרב פלי יקר דה"ד לענין בטול מקח דמעטינהו קרא מ"מ איסור קעביד שיקרי נאמר בקרקעות במספר שנים אחר היובל וע"ז חזר ואמר לא תונו עכ"ל ודרשא מחודשת היא זו: (טל) אונאה.

קיי"ל הנו"ן בַּאֲמֵן אֵין לוֹ עָלָיו דִּין אֲוֹנָא כּמ"ש בטוש"ע סי' רכ"ז סכ"ז ע"ש וה"מ פְּשֵׁנְמַצָּאוּ דְּבָרָיו שֶׁל מוֹכֵר פְּנִים וְאֲמַתִּיִּים אֲבָל אִם לֹא נִמְצָא פְּדָבְרָיו וְאֵין בְּפִיהוּ גְּבוּנָה אִם יֵשׁ בּוֹ פְּדֵי אֲוֹנָא לְהַחְזִירָה וּלְבִטּוּל מְקַח שְׁפָתַי שֶׁם בִּשְׁעַבְדִּי וְס"י כ"כ ה' מוהרשד"ם ח"מ סי' תל"ג היא היא הַתְּשׁוּבָה שְׁרָמְזוּ לְעֵינַי הַשֵּׁ"ף שֶׁם ס"ק ט"ו ע"ש וכת' ע"ז הכנה"ג ז"ל ופשוט הוא ע"ש וְאֲתַמְּקָא שְׁנַעְלָם מְעִינֵי הַגְּדוּלִים הַלְלוּ דְּבָרֵי ה"ה ז"ל הַנְּאָמְרִים בְּאֲמַת: וְכַתֵּב הָרַב בֵּית יְאֻדָּה ז"ל בְּמִנְהֵגִים ד' קי"ט ע"ב סי"ב ומטי בָּהּ מִשֶּׁם רַבּוֹ ה' מְהַר"ש צְרוּר ז"ל דְּלֹא מְקַרֵי נו"ן בַּאֲמֵן אֲלֵא בֵּא"ל בְּכו"ךְ קְנִיתִי וְתַתֵּן לִי רִינוּחַ אוֹ בְּכֻמָּה קְנִיתִי וְאֲתַתֵּן לְךָ רִינוּחַ כּו"ךְ אֲבָל אִם פָּלַל סְכוּם הַקָּרָן עִם הַרִינוּחַ תּוֹ לֹא מְקַרֵי נו"ן בַּאֲמֵן וַיֵּשׁ לוֹ עָלָיו אֲוֹנָא ע"ש מְלִתָּא בְּטַעְמָא: (מ) אֲוֹנָא.

קיי"ל בְּמוֹכֵר חֶפְצֵן לְחַבְרוֹ וְנִמְצָא שְׁיֵשׁ בּוֹ אֲוֹנָא עַד שְׁתּוֹת מַחְזִיר הָאֲוֹנָא וְהַמְּקַח קָנִים הָיָה יִתֵּר עַל שְׁתּוֹת הַמְּקַח בְּטַל כּמ"ש בטוש"ע סי' רכ"ז ס"ג ו"י ע"ש וכת' הכנה"ג ז"ל בְּהַגְהַב"י אוֹת י"ג וְז"ל הַמוֹכֵר בְּהַקְפָּה מְשַׁעְרִין הָאֲוֹנָא כְּפִי מַה שְׁנִמְכֵּר בְּמִקּוֹם דְּקוֹנִין בְּהַקְפָּה מוהר"ם מְטַרְאָנִי ח"ג סי' צ"ז עכ"ל וְז"ל הַשּׁוֹאֵל שֶׁם וְעוֹד כִּי מַה שְׁמִכְרַתִּי לְךָ הָיָה בְּהַקְפָּה לְד' שָׁנִים וּמִנְהַג הַסּוֹחְרִים שְׁעוּלִים הַשַּׁעַר כְּשִׁמוּכְרִים בְּהַקְפָּה וְאֵין לְךָ עָלֵי אֲוֹנָא וְכו' וְע"ז הַשֵּׁיב הָרַב ז"ל בְּסו"ד ז"ל גַּם בְּהַשְׁעֵרַת הָאֲוֹנָא בְּנ"ד שְׁקָנָה לְזִמְן כ"ש הָיָה צָרִיף לְשַׁעַר הָאֲוֹנָא כְּפִי מַה שְׁנִמְכֵּר בְּמִקּוֹם הַקָּנִין בְּאֲשְׂרָאֵי לְכ"ש שְׁאֲפִי שְׁלֵא הִיתָה סְחוּרָה בְּמַעוֹת בְּעֵין בָּא ה' וּמְכָרוּהָ וְכו' אוֹ יוֹתֵר אֵין בּוֹ אֲוֹנָא כִּי יָדוּעַ מִי שְׁיִקְנָה סְחוּרָה לְזִמְן כ"ש אַע"פ שְׁיָדַע שְׁאֵינָה שְׁוָה אֲלֵא ה' קוֹנָה אוֹתָהּ וְכו' פְּדֵי לְמִוְכָרָה וּלְהַסְתַּחַר בְּמַעוֹת זִמְן כ"ש וְהו"ל כְּמִי שֶׁהִתְנָה עִם הַמוֹכֵר אֲנִי יוֹדַע שְׁאֵינָה שְׁוָה כ"כ ע"מ שְׁאֵין לְךָ עָלֵי אֲוֹנָא וְא"כ אֵין טַעֲנַת אֲוֹנָא עַכ"ל וְהִנֵּה מֵאֵי דְפָשִׁי לִיהָ לַה' דַּש"ד לְמַפְּוֹר בְּיוֹתֵר פְּדֵי לְמִוְכָרָה וּלְהַסְתַּחַר בְּמַעוֹת לְעַנ"ד פְּגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה דַּת"ל מְשׁוּם רַבִּית נְהִי דְטַלִּית אֵין שׁוּמְתוֹ יָדוּעָה הָא מִיָּהָא בְּעֵינַי דִּישׁ לָהּ זִמְן לְהַמְכֵּר בְּאוֹתוֹן הַדְּמִים וְהִינּוּ טְרַשָׁא דְר"ן בַּפ' הַפּוֹתֵב דַּס"ח וְעֵינַי בְּמֶרֶן בְּב"י י"ד ר"ס קע"ג מ"ש מִשֶּׁם בַּעֲה"ת וְהַכְנַה"ג שֶׁם בְּהַגְהַט"ו וְהַגְהַב"י שְׁיֵשׁ מִתִּירִין בְּכָל עֵנִין ע"ש אֲבָל מ"ש ה' ז"ל פְּדֵי לְהַסְתַּחַר בְּמַעוֹת לֹא רְאִיתִי לְשׁוּם א' מִהַפּוֹסְקֵי שַׁכְת' סְבָרָא זֹו לְהַתִּיר הָרַבִּית אוֹ הָאֲוֹנָא וּמְצַאֲתִי תְשׁוּבָה לְהַר"י הַלְוֵי סִי' קכ"ח שְׁנַשְׁאֵל עַל הַמוֹכֵר סְחוּרָה בְּהַמְתָּנָה וְהוֹסִיף עָלֶיהָ בְּדַמְיָהּ שְׁאִם יֵשׁ שְׁתּוֹת בְּאֲוֹנָא הַמְּקַח קָנִים וַיִּחְזִיר הַהוֹנָאָה אִם בָּא בְּטַעֲנַת הָאֲוֹנָא וְאִם בָּא בְּטַעֲנַת רַבִּית אֵין הַמְּקַח בְּטַל וַיִּפְרַע לוֹ דְּמִים פְּדֵי שְׁוִוִּיָּה ע"ש שְׁהַאֲרִיף וּדְבָרָיו אֵלוֹ הֵם שְׁלֵא פְדַעַת ה' הַמְבִי"ט ז"ל עוֹד מְצַאֲתִי תְשׁוּבָה לְהַרְשַׁב"ש ז"ל סִי' י"ט בְּמִי שְׁמוֹכֵר בְּהַמְתָּנָה בְּתוֹס' וּפְשֵׁט לְאִסּוּר מְהַר דְּר"ן וְס' הַרְמַב"ן עַש"ב: וְלַעֲנֵן דִּינָא אֲנִן בְּדִידוֹן בְּתֵר מְרָן בִּשְׁעַ גְרִירֵי וְהוּא ז"ל פְּסַק בְּסַתֵּם בִּי"ד שֶׁם דְּבָאֵין שׁוּמְתוֹ יָדוּעַ וְאֵינּוּ מְפָרֵשׁ בְּהַדְרָא שְׁבִשְׁבִיל הַהַמְתָּנָה הוּא מוֹכֵר לוֹ בְּכָף מוֹתֵר וְעֵינַי בְּהַשֵּׁ"ף וְהַט"ז שֶׁם וּבַח"מ סִי' ר"ת שַׁכְת' מְקַח שְׁנַעְשָׂה בְּאִסּוּר פְּגוֹן שְׁהוֹסִיף בְּשִׁבִיל הַהַמְתָּנָה וְכו' ר"ל בְּמִפְרָשׁ שַׁע"מ מוֹכֵר לוֹ בְּכָף אוֹ בְּדָבָר שְׁשׁוּמְתוֹ יָדוּעָה וְעֵינַי בְּסַמ"ע שֶׁם וְלַעֲנֵן אֲוֹנָא אַחַר שְׁנַגְלוֹ אֵלֵינוּ תְשׁוּבָה רַבִּי אַב"י אֵין לָנוּ לְפָסוּק פְּהָרַב הַמְבִי"ט נִגְדַּת סְבָרָתוֹ ז"ל דַּאֲמ' אֵלוֹ רָאָה הָרַב הַמְבִי"ט תְשׁוּבָה רַבִּי אַב"י הָיָה אֲזוּל וּמוֹדָה לוֹ וְאִם בְּעֵנֵן חֲשַׁשׁ הָרַבִּית מִי יִקַּל רֵאשׁוֹ וְעֵינַי לְקַמֵּן בְּמַעְרַכַת אוֹת ר' מִדִּין רַבִּית סִי' מַה שְׁהַאֲרַכְתִּי בְּדִין טְרַש"א דְר"ן בְּס"ד: (מא) אֲוֹנָא.

קיי"ל הלוקח תפץ מחברו ונמצא שיש בו אונאה מחזיר האונאה והמקח קיים כמ"ש בטוש"ע סי' רכ"ז ס"ג ו"י עכ"ל כת' המרדכי בפ' הזקב סי' ש"ז ונ"ל כת' האבי"ה אם ידע הלוקח ושתק עד לאחר זמן ותבעו לדין לא הניא שתיקתו מחי' פדחונינו הקא בתלמוד גבי והשדי וכיפי שהרי רבא ור"ח לא פטרו משום דידע אלא משום דבע"ה העשוי למפור כליו הוא אבל מפני שידע הלוקח כשלקח שנתאנה לא פטרוהו עכ"ל ובמקו' לשם פתב משם ר"ח מהא שמעי' דאע"ג דידע הקונה דאי' במנא הונאה וקנאו דיש לו מן הדין לחזור על המוכר וליטול ממנו ההונאה ואינו יכול לומר' לו ידעת ומחלת אלא אם פרש לו תפץ הנה אינו שנה הדמים הללו ורצה וקבל אין לו לחזור עליו עכ"ל והנה בדברי ר"ח לא נתב' דשתק עד לאחר זמן אלא דאחר שקנאו בתוה זמן שיראה לתגר או לקרובו תבע מהמוכר ההונאה וכדפרש"י בהנהך עובדי דקגמיר מינייהו ונ"ל ואיתבעיה בדינא בכדי שיראה לתגר עכ"ל כנר' דרש"י ו"ל אמת לאפוקי מס' ראב"ה דס"ל אפי' לאח"ז ודברי ר"ח שפיר מתפרשן בהכי דבתוה זמן שיראה לתגר ואמטו להכי לא פטרוהו רבא ור"ח אלא מטעמא דבעה"ב המוכר פלי תשמישו אבל אם שקה יותר מהשיעור לא הו צריכי לטעמא משום דבעה"ב אלא פדין שאר פלים דעלמא דאם שקה יותר מהשיעור מסתמא מחל ומרן בב"י הביא שם דברי ראב"ה הללו בקיצור והק' עליו ונ"ל ואיני מבין דבריו שזה הפך מה ששנינו עד מתי מותר להחזיר וכו' עכ"ל ודכונתה בטוען שמצא מום במקח מדברי הרמב"ם ו"ל פט"ו מה' מכירה ה"ג והט"ו סי' רל"ב נר' דאפי' ידע ושתק לא אמרי' דמחל אלא דוקא אם נשתמש בו אבל הרדב"ז ו"ל ח"א סי' קל"ו הביא משם תשו' רבי' האי גאון ו"ל דצריף הלוקח ליטבע שלא הרגיש במום עד עתה וכ"כ הכנה"ג סי' רל"ב בהגה"ט אות כ"ח משם ה' ריקאנאטי משם תשו' הרי"ף ו"ל ע"ש ולפי הנר' דמלתי' דראב"ה דלא פרב' ה"ג והרי"ף ו"ל ומדברי ה' מח"א ו"ל ה' אונאה סי' ד' נר' דגם הרמב"ם יספור פן שכת' ולכאורה וכו' אבל וכו' לפ"ז דברי ראב"ה דלא פמאן ואדרבה התם עדיפא דקי"ל חזקה שאין אדם מתפיסבמומין כדאיתא בפ' המדיר ד' ע"ד גבי מומין שבאשה ע"ש וכת' הכ"מ שם בדיני מקח וממכר גמרי מהתם ע"ע לכן נלע"ד דמ"ש ראב"ה עד לאח"ז לאו למימ' עד אח"ז שיראה לתגר אלא ר"ל לאח"ז שקנה ובתוה זמן שיראה לתגר אלא הא קמ"ל דאע"ג דידע שפיר דאית ביה אונאה וקנה ושתק עד הזמן המוגבל לא אמרי' פיון דידע מסתמא מחל והיינו הנהך עובדי ור"ח המוכר במקו' וראב"ה אמ' דבר א' דאע"ג דמודה ואזיל הלוקח דקודם שלקח ידע שיש בו אונאה לא הניא שתיקתו עד שיראה לתגר מחי' דלא קבעו חכמים שיעור שיראה לתגר אלא להודיעו שנתאנה אבל אם עצמו יודע לאלתר הניא מחי' קמ"ל דאפי' בכה"ג יתבינו ליה שיעורא דתגר שוב מצאתי למור"ם ו"ל בד"מ שכ"כ ת"ל אלא דמ"ש והוא פשוט למעינין שם אהמ"ר ליש' דראב"ה לא רהיט בהכי שכת' ושתק לאח"ז וכו' לא הניא שתיקתו מחי' וכו' אלא פיון דמהנהך עובדי גמר לדיניה צריף לפרש דבריו פן ונמשך אחר פ"י זה בהגהה שם ס"ז ע"ש והרב"ח פשי' ליה דהנהך עובדי בדאמ' לפני עדים דשמיע ליה הא דקאמ' תלמו' אמ' אי היבנא וכו' ר"ל דאמ' פן לפני עדים ואינו מוכרח אלא דמדחונינו דאי הו יתבי ליה ה' ופלגא הנה שקיל ואיהו יתבי ליה ו' ש"מ דלהכי איפנון אבל להצריף עדים בדבר לא אמרה אדם מעולם וכבר חלק עליו הט"ז ע"ע וכת' הרב פ"רם שלמה בח"מ סי' ס"ג ד' קכ"ז ע"ב דס' הב"ח יחידאה היא ולא מצוי המוחזק למימ'

קים לי פְּנוּמִיָּה דהב"ח ע"ש גם הָרַב פֶּרַח מִטָּה אֶהְרֹן ח"ב סוס"י ט"ל דף ע"ה ע"ב כת' ע"ד הב"ח הִלְלוּ דְלָא מִשְׁמ' פֶּלֶל כֵּן מִדְּבַרֵי רֵאבֶּנְיָה וְכַגּוֹן דָּא הֵנָּה בְּעַי לְאוּדְעֵי וּלְפ' דְּבַרְיוּ עכ"ל וְגַם דְּחָה הֶרְאָהָ שְׁהִבִּיא וְהַכְנִה"ג בְּהַגְהַב"י שְׁם אוֹת ח' הָאָרִיף בְּזָה בְּכַמָּה אוֹקְמַתוֹת אוֹקְמֵי לְמִקְלִתְיָה דְרֵאבֶּנְיָה וְכֵן בְּתִשׁוּי' ח"ב סי' קנ"ג ע"ש וְלַעֲנִין דִּינָא הִדִּין דִּין אֲמַת כְּמוֹ שְׁהִבִּין מוֹר"ם וּמְרַן הֶסְכִּים לְדִינָא דְהָכִי הוּא וְהִינּוּ דק"ל עַל רֵאבֶּנְיָה לְפּוֹם דְּשִׁמְיַע לִיהַ ז"ל דְּאֶפְי' לֵאח"ז שְׁיִרְאָה לְתַגְרָא קֵאמ' אֶלְא דְקוּשְׁטָא הוּא דְהִנְךָ עוֹבְדֵי בְּכַדֵי שְׁיִרְאָה לְתַגְרָא אַע"ג דִּינְדְעֵי דִּישׁ אוֹנָאָה וְהִינּוּ פֶסֶק מוֹר"ם פְּדַבְרֵי רֵאבֶּנְיָה וְדִלָּא כְּהַב"ח גַּם ה' מַח"א ה'ל' אוֹנָאָה שְׁם סי' י"ט לֹא נִתְקַרְרָה דְעֵתוֹ מִדְּבַרֵי הַרְב"ח וְהַק' עָלָיו דֵּא"ה אֲמַאי לֹא שְׁקִלְיָנְהוּ בְּה' וּפְלַגָּא וְלִגְלוּיֵי דְעֵתִיָּה דְלָא בְּעַי לְאַחֻלֵי וּמַאי קֵאמ' הִנְיָא מַחֵי ע"ש וְלַעֲנִיד דֵּא"ה מְצִי מוֹכֵר לְמִימ' אַחְזִיר לִי אֶת מְקַחֵי דְאֲדַעְתָּא דכ"ע אֲנִי מוֹכֵר דְּפַחוֹת מְשֻׁתוֹת מְחֵלֵי וְהִשְׁתָּא דֵּאִיהוּ לֹא בְּעַי לְאַחֻלֵי אֲנָא נְמִי הִדְרָנָא מְזַבִּינָאֵי וְזָה נִלְע"ד נְכוּן וְכַעַת רֵאִיתִי לְה' בְּנֵי חַיֵּי ז"ל שְׁתִּי לְק"ו מְרַן בְּב"י דְשִׁיעוֹר שְׁיִרְאָה לְתַגְרָא א"א בְּהַתְרַשָּׁל וְלֹא הֶרְאָה לְתַגְרָא אִמ' דְּמַחֵל אֶבְל כְּשִׁידַע מִימ' אִמ' עַד שְׁיָהָא לִי פְּנָאֵי ע"ש מְלַבֵּד שְׁהַדְבָרִים עֲצָמָן רְחוּקִים וּמִי יֵלֵד אֶת אֵלֶּה דְמַהֲנָךְ עוֹבְדֵי לִיפָּא לְמַגְמַר דְּשִׁתַּק כ"כ וְעוֹד שְׁהֵם הִפְּךָ דְּבַרֵי מוֹר"ם וְסִיעַת מְרַחְמוּהֵי נו"ן וְגַם הוּא ז"ל לֹא נִחָה דְעֵתוֹ מִדְּבַרֵי הַרְב"ח דֵּא"ה מַאי קַמ"ל רֵאבֶּנְיָה: (מב) אוֹנָאָה.

קיי"ל הַנו"ן בְּאֲמֵן דָּאִין לוֹ דִּין הוֹנָאָה כְּמ"ש בְּטוֹש"ע סי' זכ"ר סכ"ז ע"ש רֵאוּבֵן נִשְׁתַּלְחָה לוֹ סְחוּרָה מְעִיר לִינוּרְט יַע"א וְאִמ' לוֹ שְׁמַעוֹן אֲנִי אֶתֵּן לְךָ י' לְק' בְּרִינֹחַ עַל מ"ש בְּפִאֲתוּרָא וְעַדִּין לֹא רָאָה הַסְּחוּרָה וְיֵאוּתוּ זל"ז וְתַקְעוּ כְּפֶם כְּמִנְהַג הַתַּגְרָרִים שַׁע"י ת"כ נִגְמַר הַקְּנָנִין וְאִין א' מֵהֶם יָכוֹל לְחַזוֹר בּוֹ כְּמ"ש בְּטוֹש"ע סי' ר"א ע"ש וְהַמּוֹכֵר לֹא הוֹדִיעַ כְּמָה כְּתו' שׁוּמַת הַסְּחוּרָה בְּפִאֲתוּרָא וְאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמִים כְּשֶׁהוֹדִיעוּ סְכוּם הַכֶּתֶן בְּפִאֲתוּרָא נִמְצָא שְׁנִתְאַנְּה בְּיוֹתֵר מִפְּדֵי אוֹנָאָה וְרָצָה שְׁמַעוֹן לְבַטֵּל הַמְּקַח וְאִם אִין בְּהַ אֶלְא פְּדֵי אוֹנָאָה לְהַחְזִיר לוֹ דְּמֵי הָאוֹנָאָה וְלִקְנִיִּים הַמְּקַח כְּאֶשֶׁר מְשַׁפֵּט כְּתו' בְּטוֹש"ע סי' זכ"ר שְׁם ס"ג ו"י ע"ש עֲמַד הַשְּׁוֹאֵל וְשְׁאֵל שׁוֹרֵת הִדִּין לְהִיכֵן נוֹטָה וְיָבֵא שְׁכַמ"ה כִּי זָה דְּבַר רִגְלִיל וְשִׁכִּיחַ בֵּין הַתַּגְרָרִים: זֹאת אֲשִׁיב רֵאשִׁית בְּקוֹר"י בְּרִייתָא שְׁנוּיָה בְּפ' הַזֵּהָב דָּף נ"א וְרַש"י פִּי בְּמִי שְׁנוּתֵן לְחַבְרוֹ לְמַפְנֵי וּמֵאֲמִינוּ וְכו' ע"ש וְהַתּוֹס' הַק' עָלָיו וּפִי הֵם ז"ל כְּמוֹ שְׁפִי ר"ח דְּנו"ן בְּאֲמֵן הִינּוּ שְׁמַאֲמִינוּ בְּכַמָּה קְנָה וְנוֹתֵן לוֹ כְּפֶה וְיוֹתֵר מְעַט עַכ"ל וְכ"כ עוֹד שְׁם בְּד"ה לֹא יִחַשֵׁב וְכו' ע"ש וְלֹא נִתְבָּא בְּדְבַרֵיהֶם ז"ל שְׁמוּדִיעוּ תַּחֲיָא בְּכַמָּה קְנָה וְאַח"ךְ פּוֹסֵק לוֹ כְּפֶה יוֹתֵר לְהַרְוִיחַ שְׁכָבֵר יַדַּע סְכוּם הַמְּקַח אוֹ בְּאֹפְנוֹן זָה שְׁיֵאֵמַר לוֹ אֲנִי מֵאֲמִינָךְ בְּמָה שְׁאֲתָה אוֹמֵר לִי בְּכַמָּה קְנִיתָ וְאֶתֵּן לְךָ לְרִינוּס כְּפֶה וּמִדְּבַרֵי הַג"א מַא"ז נר' דס"ל דֵּאֲע"ג דְּלֹא אוּדְעִיָּה מְעִיקְרָא בְּכַמָּה קְנָהוּ אַפ"ה אִין לוֹ עָלָיו אוֹנָאָה מְמ"ש וְאֲנִי אֶתֵּן לְךָ רִינוּס דִּינָר יוֹתֵר מִמָּה שְׁקִנִּיתָ וְאֲנִי מֵאֲמִינָךְ מִמָּה שְׁתֵּאֵמַר שְׁנִתְתָּ עָלָיו וְכו' וְכַגּוֹן שְׁמִשְׁשָׁה אֶת הַחֲפֶץ עַכ"ל מְשַׁמַּע שְׁמִשְׁשָׁה כְּבָר אֶת הַחֲפֶץ וְעַדִּין לֹא הוֹדִיעוּ כְּמָה נָתַן עָלָיו.

וְכֵן מִתְב' מִדְּבַרֵי הַנִּמְקִי"י ז"ל מְשֵׁם ר"ח ע"ש וְכֵן יֵשׁ לְפ' דְּבַרֵי הַתּוֹס' מְשֵׁם ר"ח שְׁתַּלְּהַ הַדְּבַר הַקּוֹנֶה בְּמָה שְׁאֵמַר לוֹ הַמּוֹכֵר בְּכו"ךְ קְנִיתִיו מְשַׁמַּע אַעפ"י שְׁלֹא הוֹדִיעוּ מִתְחַלְּהַ אֲמָנָם מִדְּבַרֵי רַבִּינוּ בְּפִי"ג מ"ה מְכִירָה הַלְכ"ה ה' שְׁפַתְבּ וְז"ל הַנו"ן בְּאֲמֵן אִין לוֹ עָלָיו הוֹנָאָה פִּיצַד חֲפֶץ זָה בְּכו"ךְ לְקַחְתִּיו כו"כ אֲנִי מְשַׁתְּכֵר בּוֹ א"ל עָלֵי הוֹנָאָה עַכ"ל נֵרָא דְּמִיָּרֵי כְּשֶׁהִלּוּקֵם כְּבָר הוֹדִיעוּ בְּכַמָּה לְקַחוּ דִּינְדַּע כְּמָה נָתַן בְּחֲפֶץ אֶבְל כָּל שְׁלֹא הוֹדִיעוּ

מְצִי לְמִימַר אֱלוֹ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שְׂכוּ"כ נִתְּתָ בּוֹ לֹא הָיִיתִי קוֹנֶה פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ בּוֹ שְׁיַעוֹר אוֹנָאָה וְהָ"ה ז"ל כֵּת' ע"ד רַבִּי פִּי ר"ח הַמְּבִיא סְחוּרָה וּמַצְאוֹ חֲבָרוֹ הַרוּצָה לְלוֹקַח וְנִתְרַצוּ לְתַת לוֹ סֶף יְדוּעַ רִינוּחַ וְהִלָּה אוֹמ' בְּכַמָּה קָנִי וְכֵן הוּא הָאָמֶת א"ל אוֹנָאָה לְפִי שְׁלֵא סֶמֶף מְשַׁעָה א' עַל הַשְּׁיוּוֹי אֲלָא עַל הַדְּמִים שְׁלִקַח זֶה עַכ"ל וּמִשְׁמַע לִיהֵ לֵה"ה ז"ל דַּר"ח וְהַרְמַב"ם ז"ל ל"פ לְעַנְיָן דִּינָא דַל"ש לֵן הוֹדִיעוּ בְּכַמָּה קָנָה קוֹדֵם שְׁמַכְר אוֹ לְאַחַר שְׁמַכְר דְּמִידי הוּא טַעֲמָא לְפִי שְׁפַל עֵינֵי סְמִיכַת הַלוֹקַח עַל הַדְּמִים שְׁנַתֵּן הַמוֹכֵר א"כ מ"ל הוֹדִיעוּ קוֹדֵם לְהוֹדִיעוּ לְאַחַר מִפְּאֵן וְכַמְדַּנְמָה שַׁע"ז מְרֵן בַּב"י שַׁכַּת' ע"ד הַטו' וּמִשְׁמַע לִיהֵ לְרַבִּי ז"ל שְׁהוּא פִּי מְחַוְדֵשׁ וְלִי נַר' דְּבַכְלָל דְּבַרִּי הַרְמַב"ם הוּא עַכ"ל שְׁפַכְר כֵּת' ע"ד הַרְמַב"ם וְכַת' ה"ה שְׁפַף פִּי ר"ח אֲלֵמָא דְשְׁמִיעַ לִיהֵ לְמַר"ן פְּדַעַת ה"ה דַּר"ח וְהַרְמַב"ם אַמ' דְּבַר א' וְהַבִּיא הַטַּעַם שַׁכַּת' ה"ה ז"ל ע"ש וְלַעֲנַד פִּשׁוּ' שְׁדַעַת ה"ה פְּדַעַת הַר"ח וְהַרְמַב"ם דָּא וְדָא חֲדָא הִיא פְּדַעַת מְרֵן וְכַדְכַתִּיב' וּמִזֶּה נִמְשַׁף לְדַעַת מְרֵן בַּש"ע שְׁלֵא ס' הִי"מ שַׁכַּת' הַטו' וְכַדְכַת' הַסַּמ"ע אֲלָא דְהוּא ז"ל פְּלִיג עַל מְרֵן בַּב"י בְּהָא וְכַמ"ש ג"כ בְּפַרְיִשָּׁה וְכֵן הַרַב"ח עֲמַד וְתַלְאָה בְּמַחְלֻקַת בֵּין הַרְמַב"ם וְהִי"מ גַּם אֲשׁוּ"ר לֵה' מוֹהֲרִימ"ט ז"ל בַּח"מ סִי י"ט ד' כ"ב ע"א שַׁכַּת' סְגוּן דְּבַרִּי מְרֵן שְׁאַחַר שְׁהַבִּיא דְּבַרִּי ה"ה ז"ל שְׁפִי ר"ח וְכו' וְנ"ט לְדְבַר וְכו' יִרְאָה דְלֹא כֵן יְדַמָּה מְרֵן שְׁהַחֲלוּק בֵּין הַנּוֹשְׂאִין הוּא אַם אַמ' מוֹכֵר אוֹ אַמ' לוֹקַח אֲלָא לְעַנְיָן אַם הוֹדִיעוּ קוֹדֵם אוֹ לְאַחַר וּשְׁמִיעַ לִיהֵ לְמְרֵן דְּמַהֲפֵ טַעֲמָא פֶּף לְהוֹדִיעוּ קוֹדֵם לְלֹא הוֹדִיעוּ וְכַדְכַתִּי גַם ה' מוֹהֲרִיט"ץ ז"ל סִי רַל"ז כֵּת' תַּמָּה עַל מְרֵן בַּב"י וְכַת' שְׁהַדְּבַר שְׁקוּל וְצָרִיף הַכְּרַע ע"ש מִיְהוּאֲנֵן בְּדִינָן בְּתַרְיָה דְּמְרֵן גְּרִירִי.

וְכַכֵּר.

דֵּן אֶת הַדִּין דְּהַרְמַב"ם מוֹדָה לַר"ח נְגָם. מוֹר"ם ז"ל לֹא הִגִּיהַ עֲלֵיו בַּד"מ וְלֹא בַּהֲגָהָה הִכִּי נִקִּיטִינָן וְלַעוֹלָם פֶּף הָיוּ דְנִין הַב"ד שְׁל פַת הַקּוֹדֵמִין נו"ן וְאַנִּי הָיִיתִי סְנִיף לְהֵם וְהִנֵּה בַעַת"ה אֲנֵן הַדְּיוֹטוֹת אֲנֵן פֶּף עֲלַתָּה הַסְּפַמְתָּנוּ בְּנֻעַד אַחֲזִי וְרַעֲזִי יוֹשְׁבֵי עַל מַדִּין הִי"ו וּמָה שַׁהֲק' ה' מוֹהֲרִימ"ט שְׁם מְהָא דְקִי"ל כְּרַב דַּאֲמ' ע"מ שַׁא"ל עֲלֵי אוֹנָאָה יֵשׁ לוֹ דְלֹא יָדַע פְּמָה מַחֲיִל ע"ש לַעֲנַד יִרְאָה לְחַלֵּק דְשַׁאֲנֵי נו"ן בְּאַמְן' דְלוֹקַח כָּל סְמִיכוֹת דַּעַתִּיהָ א"א עַל הַלוֹקַח הָא' וְגַמַר לְקַנּוֹת בְּמָה שְׁקַנְאוֹ חֲבָרוֹ וְחַשִּׁי פְּאֵלוֹ א"ל יוֹדֵעַ אֲנִי בּוֹ שְׁאִינּוֹ שְׁנָה אֲלָא מְנָה וְאַנִּי אֲקַנְהוּ בַק"ק מִשַׁא"כ בְּהַף דְּהָא אִיהוּ נִפְשִׁיהָ הַקּוֹנֶה וְהַזֵּר דִּינִיהָ לְחִזּוֹר בְּאוֹנָאָה הִקְלִפָּה אִפִּי א"ל ע"מ שַׁא"ל עֲלֵי אוֹנָאָה לֹא מְהַנִּי וְקָרוֹב לְזֶה מְצַאֲתִי בַה' דְרִישָׁה ז"ל שַׁכַּת' דְּהו"ל כְּפֵאלוֹ חֲזִיב עֲצָמוֹ בְּמָה שְׁקַנְהָ הָא' ע"ש וַע"ע לֵה' מַח"א ז"ל בַּה' אוֹנָאָה סִי י"ו מָה שְׁתִּירֵץ עוֹד בְּזֶה: (מג) אוֹנָאָה.

קִי"ל דְּקַרְקַעוֹת אֵין בְּהֵם דִּין אוֹנָאָה דְּמַעֲטִינְהוּ קָרָא מְדַכְתִּי מִיַּד עֲמִיתָּה דְּבַר הַנִּקְנָה מִיַּד לִיד כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע סִי זַכ"ר סַכ"ט ע"ש וּבְחֻזְקוֹ שְׁלֵנוּ הַנְּהוּגוֹת ע"פ תְּקַנְתָּ קַדְמוּנֵינוּ זַצ"ל אִפְלִיגוּ בְּהוּ רַבְנוֹתָא נו"ן אִי דִּינֵינוּ לְהוּ פְּקַרְקַע אוֹ פְּמַטְלְטְלִי לְעַנְיָן דִּינָא דַב"מ וְלַכְּמָה מְיָלִי כַמ"ש בַּהַכְּנָה ג"ג ז"ל בַּמָּה"ק וּמָה"ב בַּסִּי ק"כ ע"ש וְעֲלָה בְּדַעַתִּי לוֹמ' דַּאֲפִי לְמַ"ד הֵתֵם דְּדִינָם פְּמַטְלְטְלִי אַפ"ה אֵין בְּהֵם דִּין אוֹנָאָה דַסו"ס אֵינָם נִקְנִים מִיַּד לִיד אִיבְרָא דְהַתּוֹס' בְּהַזְהָב ד' נ"ב הַק' לְמַ"ד מְכִירַת שְׁטָרוֹת מְדַרְבְּנָן הִיכִי אֲתָא קָרָא לְמַעֲטוֹנְהוּ ע"ש אֲלֵמָא כָּל שְׁאִין מְכִירַתוֹ מִן הַתּוֹרָה לֹא אֲמַרִי דְּמַעֲטִיהָ קָרָא וְאֵע"ג דְּלֹא דַמְיָא דְהֵתֵם קָרָא יַתִּירָה דְּמַמְכָּר אֲתָא לְמַעוֹטִי שְׁטָרוֹת אֲהָא ק"ל שְׁפִיר אֲבָל הִכָּא קָרָא פִי אֲתָא לְקַרְקַעוֹ

הוא דאָטא ומפי תקון רבָּנוּ לְחֻזְקוֹת דְּבַגְי מְכִירָה גִינְהוּ פִּינּוֹן דְּאִינָם נִקְנִים מִיַּד לְיַד יְהֻבִּינוּ
לְהוּ דִּינָא דְקַרְקָעוֹ אִיבְרָא בְּמֵאֵי דְאִיפְלִיגוּ רַבָּנוּ וְ"ל בְּמֵאֵי דְקִי"ל אִין נִשְׁפָּעִים עַל
הַקְרָקָעוֹ שְׂדַעַת הַגְּאוּנִים וְ"ל דּוֹקָא בְּקַרְקָעוֹ שְׂבֵא"י אָבֵל שֶׁל ח"ל דִּינָם פְּמַטְלֵט' כַּמ"ש
ה' בַּעַה"ת וְ"ל ב"ש ז' וְהַטוֹ' סִי' צ"ה ע"ש וְהָרִי הָתָם אִימְעוּט קַרְקָעוֹ מְדַכְתִּי' כִּי יִתּוּ אִישׁ
אֶל רַעְהוּ פְּסָף אוֹ כְּלִים דְּבָר הַמְּטַלְטֵל יִצְאוּ קַרְקָעוֹ שְׂאִינָם מְטַלְטֵל וְכוּ' וְאַפ"ה סְבָרִי
מְרָנוּ דְקַרְקָעוֹ ח"ל דִּינָם פְּמַטְלְטֵלִי וְיֵישׁ לְהֵם אוֹנְאָה וּבּוֹדָאֵי פְּשׁוּט דְלַדְעַת הַגְּאוּנִים וְ"ל
קַרְקָעוֹ ח"ל יֵישׁ בְּהֵם דִּין אוֹנְאָה וְכוּן מִתְבָּאָר מְדַבְרֵי הָרֵאָב"ד וְ"ל שְׁהִבִּיא ה' בַּעַה"ת שֶׁם
וְהִבִּיאוּ מְרָן בְּב"י שֶׁם בְּסִי' צ"ה שְׁכַת' וְלֹא חֻזִּינוּ לְרַבְּנוֹאֲתָא דְנוֹקְנֵי דְשׁוּוֹ פְּלוּגְתָא בִּינֵינוּ
לֹא לְעַנְנוּ שְׁבוּעָה וְלֹא לְעַנְנוּ.

אוֹנְאָה וְכוּ' עַכ"ל ש"מ דְלַדְעַת הַגְּאוּנִים וְ"ל מְשׁוּוֹ פְּלוּגְתִּי בֵּין קַרְקָעוֹת א"י לְקַרְקָעוֹת
ח"ל בֵּין לְעַנְנוּ שְׁבוּעָה בֵּין לְעַנְנוּ אוֹנְאָה א"כ לְמ"ד דְהַחֲזַקוּ דִּינָם פְּמַטְלֵט' אִית לְהוּ אִיפָּא
לְמִימ' דְאִית בְּהוּ אוֹנְאָה וְכוּן מְצֵאֲתִי לְהַכְנֵה"ג וְ"ל שֶׁם סִי' זכ"ר בְּהַגְה"ט אוֹת ז"ן שְׁכ"כ
לְעַנְנוּ קַרְקָעוֹ ח"ל ע"ש וּבְאוֹת נ"ח כַּת' מְשֶׁם ה' הַמְבִי"ט וְ"ל שְׁהַחֲזַקוּ יְדַמּוּ לְקַרְקָעוֹ
וְאִין בְּהֵם אוֹנְאָה ע"ש אָמַת שֶׁה' הַמְבִי"ט וְ"ל מִפְּת הַסּוֹבְרִים דְהַחֲזַקוּ דִּין קַרְקָע יֵישׁ לְהֵם
כַּמ"ש ה' הַמְאַסְף בְּסִי' ק"ם רִי' אוֹת כ' בְּהַגְה"ט וּמ"ש עוֹד בְּסִי' הַנּוֹ' מְשֶׁם מוֹהַר"ש יָפָה
דָּאָם עֲדִין הַלּוֹקֵם לֹא הַחֲזִיק יְכוּל לומ' קי"ל וְכוּ' כ"ה דַּעְתּוֹ בְּעִיקָר נִקְנוּ הַחֲזַקוֹת כַּמ"ש
ה' הַחֲבִיב שֶׁם בַּמַּה"ב סִי' ק"ה אוֹת ב' וְעֵינֵין בְּתִשׁוּ' הַכְנֵה"ג ח"ב סִי' קנ"ג ד' קַע"ט ע"א
ע"ש: (מד) אוֹנְאָה קי"ל דָּאָם הַלּוֹקֵם הִיָּה יוֹדַע שְׁנַתְאָנָה בְּשַׁעַה שְׁלַקְחוּ וְשַׁתַּק וְאַח"ךְ
חֲזַר וְתַבַּע אוֹנְאָתוֹ שׁוּמְעִי' לוֹ כַּמ"ש מוֹר"ם וְ"ל בְּסִי' זכ"ר ס"ז ע"ש וְכוּ' ה' חוֹתוֹת יָאִיר
סִי' קפ"ז בְּרֵאוּבֵן שְׁהִיָּה מְשַׁרְת אֶצֶל שִׁמ' וְהִיָּה מוֹכֵר לוֹ בְּגָדִים לְחַשְׁבוֹן שְׁכָר שְׁכִירוֹתוֹ
וּכְשֶׁסִּילַק אוֹתוֹ מְלִשְׁרַת אֶצֶלוֹ בָּא עֲמוֹ לְחַשְׁבוֹן וְנִמְצָא שְׁעֲדִין הַמְשַׁרְת חֲזִיב לְבַעַה"ב
מִפְּאֵת הַבְּגָדִים שְׁמֹכֵר לוֹ וְטַעַן הַמְשַׁרְת שְׁהִיָּה מוֹכֵר לוֹ בַּעַה"ב אוֹתוֹן הַבְּגָדִים בְּיוֹתֵר מִכְּדִי
שְׁוִוִּינֵין פְּשִׁיעוֹר אוֹנְאָה אֶלָּא שְׁמִפְנֵי הַנְּאֵת הַשִּׁירוֹת הִיָּה שׁוֹתַק הַדִּין עֲמוֹ לְכַשְׁיִבְרָר שְׁהִיָּה
בְּמִקַּח שְׁעִיעוֹר אוֹנְאָה וְעַ"ש מ"ש ע"ד הַסַּמ"ע שֶׁם ס"ק ח"י: (מַה) אוֹנְאָה קי"ל דְּבִשְׁתוֹת
מְחֻזֵּר הַהוֹנְאָה וְהַמְקַח קִיָּים כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' זכ"ר ע"ש נִסְתַּפְקֵי בְּרֵאוּבֵן וְשִׁמ'
שְׁוֹתְפִי' שְׁקִינוּ סְחוּרָה מְלוּי וְנִמְצָא בְּמִקַּח הַהוּא שְׁעִיעוֹר אוֹנְאָה דְהֵינּוּ שְׁתוֹת דְּבִפְחוּ'
מְשַׁתוֹת מְחִלִי אִינְשִׁי טְפִי לֹא מְחִלִי מִי מְצִי אִמ' לוֹי נְהִי דְאִיפָּא שְׁעִיעוֹ אוֹנְאָה בְּכָלְלוּ' הַמְקַח
הָא מִיָּהָא לְגַבִּי פֶלַח וְחַד וְחַד מִינֵינוּ הוּא לִיפָּא שְׁעִיעוֹ אוֹנְאָה וְכָל חַד וְחַד מְסַתְמָא מְחִיל או"ד
בַּת' זְבִינָא אֶזְלִינוּ וְהָא אִיפָּא שְׁעִיעוֹ אוֹנְאָה בְּזִבְינָא וְהַשִּׁיב לִי עֲמִית בְּתוֹרָה נִר'וֹ דְלִכִּי יֵישׁ
אוֹנְאָה בְּכָלְלוֹת הַזְּבִינָא כִּי פְּלַגְתָּ לָּהּ גְּמִי לְתַרְתִּי ה"נ אִיפָּא הוֹנְאָה בְּכָל פְּלַגָּא וּמֵאֵי מַסְפ"ל
לְמ"ר וְנוֹמְתִי לוֹ דְהִכִּי קַמְבַּעֲיָא לִי בְּמִקַּח בּו' פְּרוּטוֹ' וְיֵישׁ בּוֹ אוֹנְאָה פְּרוּטָה יוֹתֵר לְדַעַת
הַרְמַב"ם וְ"ל א"נ אִיסָר לְדַעַת רַש"י וְ"ל א"נ בְּמַעַה לְדַעַת הָרֵאָ"ש וְ"ל בְּדַעַת הָרֵי"ף וְ"ל
כַּמ"ש הָרֵאָ"ש בְּהַזְהֵב בַּמ"ד לַד' נ"ה וְהַטוֹ' בִּר"ס זֶה דְהַשְׁתָּא לְגַבִּי זְבִינָא אִיפָּא אוֹנְאָה
וּלְגַבִּי הַמְתַּאָּנָה לְכָל חַד לִיפָּא שְׁעִיעוֹרָא דְלֹא מְחִלִי אֶלָּא דְמְסַתְמָא מְחִלִי בְּהָא הִיכִי לִידֵינוּ
דִּינֵינוּ וְהִנֵּה בְּרַפ"ק דְקִידוּשֵׁין ד' ז' אֶהָא דָּאִמ' רַבָּא ב' בְּנוֹתִיף לִב' בְּנֵי בְּפְרוּטָה מַהוּ בְּתַר
נוֹתֵן וּמְקַבֵּל אֶזְלִינוּ וְהָאִיפָּא פְּרוּטָה או"ד בְּתַר דִּידְהוּ אֶזְלִינוּ וְהָא לִיפָּא פְּרוּטָה וְכַתְּבוּ
הַתּוֹס' שֶׁם דְנוֹתֵן ע"כ לָאו דּוֹקָא דַּעַכ"ל בְּשְׁלִיחוֹת בְּנֵיו וּמִי אִיפָּא מִיַּד דְמְשַׁלַּח לֹא מְצִי
מְקַדָּשׁ וְשְׁלִיחַ מְצִי מְקַדָּשׁ אֶלָּא אִי בְּתַר מְקַבֵּל לְגַמְרֵי אֶזְלִינוּ וְכוּ' אָמֹר מַעֲתָה אִי בְּתַר

מקבל לגמרי אולינון היכא שנתאנו השותפי בפרוטה ויותר דאיכא ממונא חייב למיהדר להו ואי פתר דידהו אולינון הא ליכא פרוטה לגבי פל חד וחד ולא בני הסורה ניהו דנדאי מחלי וכינון דלא איפשיט' הו"ל קולא לנתבע כשאר תיקו שבגמ' דאולינון בהו קולא לנתבע אמנם מדברי תוס' רי"ד ז"ל שם נר' דלא מספ"ל לרבא אלא משום דאיכא תרתי גבי נותן ומקבל ועיין לה' עצמות יוסף שם ועיין בפ"ב דב"מ ד' כ"ו אמ"ר ר' אה סלע שפנלה מ"ב וכו' וברש"י ותוס' שם ולהרב בני חיי בחאה"ע סי' מ' ולהמש"ל ז"ל בפ"ה מה' אישות ס"ו דין א' בד"ה ודע דבפ"ק דקידושין וכו' ובמ"ש לקמן במערכת אות מ"ם מדין מטבע בס"ד: (מו) אונאה קיי"ל באומ' לחברו חפץ זה אני מוכר לך ואני יודע שאינו שנה אלא ק' ואני נותנו לך בק"ק ע"מ שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה כמ"ש בטוש"ע סי' זכ"ר סכ"א ע"ש וכת' הכנה"ג שם בהגה"ט אות מ"ב שיש להסתפק אם מחל לו על כל טעותא ושלותא דעתיד לאיגלוני אי הויא מחי' כינון דאיכא טעמא דמי ידע ומחיל או"ד דדמי להתנה חפץ זה אני מוכר לך בק"ק ויודע אני שאינו שנה אלא מאה דאין לו עליו אונאה והדעת נוטה דדמי למוכר בסתם דבמפרש ליכא למימר מי ידע דמחיל דכבר פ' שמחל לו בק"ק אעפ"י שאינו שנה אלא מנה עכ"ל וכו' ה' מח"א ז"ל בה' אונאה סי' ט"ו במוכר לחברו חפץ וא"ל המוכר ללוקח ע"מ שתמחול לי על האונאה או שא"ל ע"מ שלא יהיה בו אונאה ותובע ממנו הונאתו והמוכר אינו רוצה להחזיר לו האונאה ורוצה שיתבטל המקח הדין עם המוכר דהוי כמי שא"ל שגוף המכר תלוי אם יתקיים המכר ואם לא ירצה למחול יהא המכר בטל ע"ש שהאר"י בזה ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל ח"א סי' קל"ו מ"ש בזה: (מז) אונאה בני אדם הקונים הגאביל"ה מממוני הקק"י אין בה דין אונאה הרא"ש ז"ל פלל י"ג סי' ס"א ועיין בש"ע י"ד סי' קע"ג ס"ה והריב"ש ז"ל בתשו' מכנה אותה בשם עזר"י והרא"ש שם קרא לה אל מעונא ע"ש ועיין להכנה"ג ז"ל סי' זכ"ר בהגה"ט אות ס"ו ולה' מח"א ז"ל ה' אונאה סי' כ"ד ע"ש: (מח) אונאה.

קי"ל דאין המאנה חייב להחזיר עד שתהיה האונאה יתר על פרוטה כמ"ש בטוש"ע סי' זכ"ר ס"ה ע"ש וברב פהנא דאמר אין אונאה לפרוטות ומש"ה לא תני תנא דמתני' בהדי ה' פרוטות הן וכו' דאונאה בפרוטה ודלא פלוי פדאיתא בפ' הנהב דף נ"ה והרי"ף הביא לדברי ר"כ ולוי וכתב דלית הלכתא פנותיה ומעתה מ"ש ה' הנמק"י ז"ל שם אבל הרי"ף פסק פלוי צ"ל דט"ס הוא וצ"ל דלא פלוי וממקומו מוכרע שפתיב וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהלכות מכירה והב"י שם בהלקה ד' היתה פרוטה בשנה אינו מחזיר שאין הונאה לפרוטות עכ"ל וכו' ה"ה ז"ל דפסק כר"כ וכן בהל' וכו' ע"ש וכ"כ הרא"ש דרב אלפס פסק כר"כ וסברתו פינון דמתני' דייקא פנותיה ע"ש ש"מ דהרי"ף פוסק כר"כ אלא דהרמ"ה והרא"ש פסקו פלוי ע"ש בהרא"ש טעמו של דבר איברא דבר"פ א"ן דף ס"א ע"א איתא התם אמר רבא למ"ל דכתב רחמ' לאו ברבית לאו בגזל לאו באונאה ופרש"י שם ילמדו זה מזה שבכולן חסרון ממון שמחסר את חברו עכ"ל דהיכי מצו רבית וגזל אתו מאונאה דבאונאה בש"פ אינו חייב להחזיר דאין אונאה לפרוטות אלא עכ"ל דרבא פלוי ס"ל דיש אונאה לפרוטות ועוד בה דרש"י פ' דאין אונאה לפרוטות אלא בכאיסר והרא"ש כ' דלא דק אלא במעה פסוף דכינון דאפיקתא לאונאה מפרו' אינה פחו' ממעה פסוף ע"ש ולפ"ד לוי דאמ' בפרן' אפי' בפרן' וכ"ש איסר ור"כ דאמר אין אונאה לפרוטות

לאו דוקא אלא אפי' לאיסורין ואמאי נקט לפרוטות לאשמועי' רבותא טפי דאפי' לאיסורין אין אונאה ומה שתי' הב"ח דלרבנותא דלוי קאמי לאורי' דאפי' לפרוטה איפא אונאה ע"ש הוא דחוק דר"כ נקיט בליש' במאי דאיפא למיטעי משום רבותא דבר פלוגתיה ועוד היכא אשפחו דמר נקיט בליש' מילת' דהויא רבותא לבר פלוגתיה ואם רצו לומר דתלמו' דנקט במילתיה דר"כ פרוטות לרבנותא דלוי ק' טובא פינן דהלכתא כר"כ אדרבא הו"ל להש"ס למידק טפי בלישניה פי היכי דלא נימא דאפי' באיסור איפא אונאה וכדפירש"י ז"ל ואם נפרש לדעתם ז"ל דלוי נמי דאמי יש אונאה לפרוטות ר"ל ויתר פל שהוה קא לימא דלא דלישנא לא מתפרש בהכי פלל ועוד א"כ רבא דאמי למילתיה דלא פמאן דאפי' ללוי בעי' יותר מפרוטה ואיהו ס"ל בפרוטה ועוד ללוי דתני ה' פרוטות ואונאה בהדיניהו לא הוה דמנין להדדי לדאתאן עלה ע"כ דרבא דאמר לא לכתו' קרא באונאה וגמרי' מגזל לא אתי אלא פלוי וברייתא דמייתי הש"ס ה"תם דנ"ו ב' דאתא לאפוקי מדר"כ וס"ל דיש אונאה לפרו' אתיא נמי פרבא א"כ אתמקא על הרי"ף והרמב"ם דפסקו כר"כ משום דוקינא דמתני' ובלא"ה הרמ"ה והרא"ש ז"ל משנו לה שינויי ע"ש ואתמקא על הרמ"ה והרא"ש דלא אייתו בידיניהו סמא דרבא פנותיה דלוי קאי מ"ה פסקו פנותיה וע"ק דאמרי' בפ' המקבל דקי"א א' מכאן אמרו פל הפוכש ש"ש עובר בה' וכו' ומשום פל תגזול ופרש"י דהא אוקי' בפ' א"ן לכובש ש"ש דאי גזל ממש מלאו דרבית ואונאה נפקא עכ"ל ורב'י בפ"א מה' שכירות ה' ב' פסקה ע"ש ולפי המשוער דרבא לא אתי אלא פלוי אבל לר"כ איצטריף קרא דלא תגזול לגופיה דלא מצי אתי מאונאה דבאונאה עד מעה או איסור או יתר פל שהוה מפרוטה אבל בגזל אפי' בש"פ גרידא עבר עילוגיה: וראיתי לרב'י ז"ל בפ"א מה' גניבה ה' ב' שפכת אסור לגנוב כ"ש ד"ת ואסור לגנוב דרף שחוק או לגנוב ע"מ להחזיר וכו' שלא ירגיל עצמו בכף עכ"ל מדכתב גובה כ"ש ד"ת וברדף שחוק כתב שלא ירגיל עצמו בכף ש"מ דלא הוי אלא מדרבנן ובריית' דמפיק לה מקרא דלא תגנובו אינו אלא אסמכתא בעלמא וק' דבגמ' קאמי ה"תם לא תגנובו דכתב רחמנא למ"ל ומשני לכדתניא לא תגנוב ע"מ למיקט וכו' אלמא מדאורייתא היא והר"ם ז"ל נדחק בזה ע"ע גם מדברי ה' החינוך ז"ל ס' קדושים סי' רל"ד שפכת ומדיני המצוה הזאת מ"ש ז"ל שאסור מן התורה לגנוב אפי' למיקט וכו' ולהחזיר לו ההדבר וכו' עכ"ל אלמא דס"ל דמדאורייתא אסור וכ"ה דעת הריטב"א ז"ל בחי' לקידושין במ"ד לד' ט"ו שפכת ויעבור על לאו של תורה ואם פנים אנחנו דרבא בשיטת לוי קאי ומ"ה אייתר ליה קרא דלא תגנובו לכדתניא לא תגנוב ע"מ למיקט וכו' וס"ל לרבא דבריית' דרשא גמורה קדריש לאיסור מן התורה אבל לר"כ דס"ל דאין אונאה לפרוטות ע"כ דגזל לא אתי מאונאה דאי מאונא' עד דאיפא טפי משתות אבל מגזל אפי' בפרוטה איפא א"כ לדידיה ה' דרשא דברייתא אסמכתא בעלמא היא ורב'י דפסק כר"כ מ"ה כתב טעם שלא ירגיל עצמו בכף אלא דלפ"ז ק' להטור דבסי' זכ"ר פסק פדעת אביו הרא"ש דס"ל כהרמ"ה דפ' פלוי ובר"ס שמ"ח כתב כל' רבי' שלא ירגיל וכו' והנה נר' לומר דמילתיה דרבא לא שלטו בדר"כ ולוי דרבא מייירי בעיקר איסור אונאה דנודאי דליתיה בש"פ כשאר חסרון ממון של חברו אלא לענין שחיוב להחזיר הוא דקאי תנא ואמוראי דס"ל דניתן לימחל לפי שאין דרף הלוקח והמוכר יכולין לכונן דמי המקח בצמצום כמ"ש הרא"ש ז"ל ועיקרא דקרא לאיסור הוא דאתא אלא דלפ"ז ק' לענ"ד דא"ה מאי מספ"ל

להרא"ש בָּהָא וְהִבְיֵאוּ הַטּוֹר שֵׁם וְהִעֲתִיקוּ מִן ו"ל דְּלָפּוּם מַאי דְכָתִיב הִיָּינוּ מִיִּלְתָּא דְרַבָּא ע"כ נלע"ד דאע"ג דְּלֹא שׁוּוּ בְּשִׁיעוּרֵיהוּ מִצּוּ גְמָרֵי מִהֲדָדִי דְהִצִּד הַשְּׁנָה שְׂבָהּוּן שְׂיֵשׁ בָּהֶם חֲסֵרוֹן מִמוֹן וְגַל וְאוֹנָאָה שְׂאֵנִי כְּדַטְעָמָא דִּיהִבּוּ בָּהּ רַבְּנָן וּמִסַּפ"ל לְהִרָא"ש ו"ל דְּמַהֲרֵה טְעָמָא אִיפָא לְמִימַר דְּשָׂרֵי וְעֲדִינוּ צָרִיף לְהִתְיַשְׁבּ בְּדָבָר: (מט) אוֹנָאָה.

קי"ל דְּבִשְׁתּוֹת יִתֵּר עַל שְׁיוּי הַמְּקַח מִחֲזִיר הָאוֹנָאָה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' זכ"ר ס' יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שְׁתּוֹפִים בְּסַחֲוֹרָה א' וְקָנָה מֵאַתָּם יִשְׂרָאֵל וְנִתְאַנָּה בְּשִׁתּוֹת וְכָל לְגַבֵּי דִידְהוּ דְגוֹיִם אֵינּוּ חֲיִיב לְהַחֲזִיר הָאוֹנָאָה הִילְכָף הַקּוּנָה מְשַׁתְּלֵמָה מִיִּשְׂרָאֵל כָּל הָאוֹנָאָה מִדְּר' נִתּוּ פִּינּוּ דְלֹא מְצִי לְאִישְׁתַּלּוּמֵי מִהֲגוֹי אֲבָל אִם בְּיָדוֹ שֶׁל הַמְּקַח לְהִיּוֹת בּוּ בְּיָטוּל מְקַח פִּינּוּ דְבְּדִינֵיהֶם נְמִי הֵכִי דִינֵי אֵינּוּ חֲיִיב הִישְׂרָאֵל אֲלֵא בְּחֻלְקוֹ רש"ל בִּיש"ש בְּשֵׁם הַגָּהָה בְּשֵׁם ה"ג בְּשֵׁם גָּאוֹן ה' כַּנ"ה ג ס' זכ"ר בְּהַג"ה ט אוֹת ד' ע"ש: (נ) אוֹנָאָה קי"ל דְּהַנּוּ"ן בְּאַמְן' אֵין בּוּ מִשּׁוּם אוֹנָאָה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' זכ"ר ע"ש מְעַשָּׂה בָּא לִידֵי בֵּא' שְׂמַכְר מִן סַחֲוֹרָה לְחַבְרוּ וְזָקַף עָלָיו דְּמֵי הַסַּחֲוֹרָה הֵהִיא לְזִמְן מְוַגְבֵּל בְּכַתֵּב מְפָרֵשׁ בְּנִצְּמָנוֹת גְּמוּרָה וְכִשְׁקָרֵב זִמְן הַפְּרָעוֹן יֵצֵא הַלּוֹקֵחַ לְטַעוֹן שְׂלֵא קָנָה מִמֶּנּוּ הַסַּחֲוֹרָה בְּסַכּוּם הֵהוּא אֲלֵא לְפִי שְׂאֵמַר לוֹ שְׂכָף מְכַר לִפ' וְכִשְׂשָׂאֵל אֵת פִּיּוֹ אָמַר לוֹ וְהַמּוֹכֵר מְכַחֵשׁוּ בְּזָה פִי לֹא עָלְתָה עַל לְבוֹ וְהִנְרָאָה דְלִפִּי טַעֲנַת הַלּוֹקֵחַ נוֹבִיין וְנִידוֹן דָּאי חֲשִׁיב כְּדִין נוּ"ן בְּאַמְן' שֵׁנַת' לְעִיל דְּוִקָא כְּשֵׂאוּמ' הָאָמַת אֲבָל אִם נִמְצָאוּ דְבָרָיו שְׂקָר וְכִזָּב הַמְּקַח בְּטַל וְה"נ פִּינּוּ שֵׁא"ל שְׂכָף מְכַר לִפ' וְעַל אֲמוּנָתוֹ סַמָּךְ לְקַנּוֹת בְּסַכּוּם הֵהוּא וְנִמְצָא' שְׂשִׁקָר עָנָה הַמְּקַח בְּטַל: וְרֵאִיתִי לְמוֹהַרִיט"ץ ו"ל ס' רל"ז עָלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּמוֹכֵר חֲפֵץ לְחַבְרוּ וְא"ל שֵׁפ' נִתְּן כ"וֹךְ וְלֹא רְצִיתִי לְמוֹכְרוֹ וְהוֹסִיף לוֹ עַל זֶה הַשּׁוּמָא וְקִנְאוֹ וְטוֹעֵן שְׂיֵשׁ בּוּ אוֹנָאָה אִי חֲשִׁיב כְּמֵי שְׁנׁוּ"ן בְּאַמְן' וְהִדָּר פְּשִׁיטָא לִיה דְּלֹא חֲשִׁיב לִיה נוּ"ן בְּאַמְן' אֲלֵא בְּשִׁקְנָאוֹ מִמֶּשׁ וְלֹא מֵה שְׂשִׁמוּהוּ לוֹ אוֹ נִתְּנוּ לוֹ אוֹתוֹ הַסַּכּוּם אַחֲרֵים וְכַנ"ד שֵׁא"ל כְּף מְכַר הוּי כְּמוֹ בְּכ"וֹךְ קִנִּיתִיו שְׂאֵם נִמְצָא שְׂקָר הַמְּקַח בְּטַל וְעִיִּין בְּס' חוּט הַמְּשׁוֹלֵשׁ לְמוֹהַר"ש צָרוּר ס' י"א מֵה שְׂפָרַט בְּעַנְיָן זֶה כְּמָה פְּרָטִים וּמִמֶּנּוּ תוֹצְאוֹת חֲיִים ע"ש אֲלֵא פִינּוּ שְׂהַמּוֹכֵר תְּפִיס שְׂטָר בִּידְיָה נִשְׂבַּע וְנוֹטֵל שְׂאִין הַנִּצְּמָנוֹת הַפְּתוּי בְּשְׂטָר אֲלֵא עַל הַפְּרָעוֹן וְכִינּוּ שְׂבִטְעָנָה זֹו נִעְקַר שְׂטָרָא דְּמַקְחַ טַעוֹת הוּא שְׂהַטְעָהוּ שְׂכָף קָנָה פ' וְאִדְעָתִי דִּפ' קְסָמִיף הוּי כְּטַעֲנַת רַבִּית דְּקַעְקַר לְשְׂטָרָא דְּדִינָא הוּא דְּגוֹבָה מִמֶּנּוּ חוֹבּוֹ וְאַח"כּ מְשַׁבְּיעוֹ הִסְתּוּ וּבְשִׁלְמ' בְּטַעֲנַת תְּנַאי הִנָּה פִּינּוּ דְּלֹא נִעְקַר הַשֵּׁט' דִּינָא הוּא דְּנִשְׂבַּע בְּנִק"ח וְנוֹטֵל אֲבָל בְּנ"ד דְּהוּי כְּטַעֲנַת רַבִּית לֹא וְעִיִּין לֵה' בְּעַה"ת ו"ל ש' כ"א וְהִבְיֵאוּ הַרַב"י ו"ל ס' פ"ב ע"ש וְצָרִיף לְהִתְיַשְׁבּ בְּדָבָר: (נא) אוֹנָאָה וּמְקַח טַעוֹת קִי"ל מִי שְׂקָנָה חֲפֵץ מִחַבְרוּ וְלֹא נוֹדַע לוֹ בּוּ מוּם וְאַח"ךְ הַפִּיר בְּמוּם שְׂבוּ וְהַמוּם הֵהוּא לְפִי שׁוֹרֵת הַדִּין מְבַטֵּל אֵת הַמְּקַח אִם אַח"כּ נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ הָרִי מְחַל עַל הַמוּם וְשׁוֹב אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחֲזִיר כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' רל"ב ס"ג ע"ש וְאִם יֵשׁ הַכְּחָשָׁה בֵּין הַמּוֹכֵר וְהַקּוּנָה שְׂהַמּוֹכֵר טוֹעֵן שְׂנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ אַחַר שְׁנוּדַע לוֹ הַמוּם וְהַקּוּנָה אוֹמֵר שְׂלֵא נִשְׁתַּמֵּשׁ נִלְע"ד דְּאִם הַמּוֹכֵר טוֹעֵן טַעֲנַת בְּרִיא שְׂפּוֹדָאִי נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ אַחַר שְׁנוּדַע לוֹ הַמוּם וְהַקּוּנָה אוֹמֵר לְהַדָּם דִּינָא הוּא דְּמִשְׁתַּבַּע הַקּוּנָה וּמִחֲזִיר לוֹ הַמְּקַח אֲבָל אִם הַמּוֹכֵר אֵינּוּ טוֹעֵן אֲלֵא טַעֲנַת שְׂמָא הָא קִי"ל דָּאִין נִשְׂבַּעֵי עַל טַעֲנַת סַפְק כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' ע"ה סכ"א ע"ש אֲלֵא דְּמַחְרִימִין מִן סְתָם כַּמ"ש שֵׁם אִיבְרָא דְּאַפְתִּי אִיפָא לְמִימַר דְּאִם כְּבָר קָבַל הַמּוֹכֵר דְּמֵי הַמְּקַח וְהַלּוֹקֵחַ בָּא לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ דְּמֵי הַמְּקַח וְלְהַחֲזִיר לוֹ מְקַחוֹ וְטוֹעֵן בְּרִיא שְׂנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ אַחַר שְׂיָדַע בְּמוּם נִרְאָה דְּהַמּוֹכֵר נִשְׂבַּע שְׂנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ וּמִפְּטָר וְאֵין לְהַחֲזִירוֹ

לו אָבֵל אִם עֲדִין לֹא קִבֵּל דְּמֵי הַמֶּקֶח וּבֵּא הַמוֹכֵר לְהוֹצִיא דְּמֵי הַמֶּקֶח מִהַלּוּקָה וְטָעַן שֶׁמֶצָא
בו מוֹם וְטוֹעֵן הַמוֹכֵר שֶׁבּוֹדָאֵי נִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ אַחַר יְדִיעַתּוֹ בְּמוֹם נִשְׁבַּע לוֹקַח שְׂלֵא נִשְׁתַּמֵּשׁ
בוֹ וּמִיָּפֶטֶר וְעֵינָן בְּהֶרֶב פְּנִסַת הַגְּדוּלָּה סִי זכ"ר בהג"ה ט אות א' וּבְהַשְׁאָף ס"ק ד' ע"ש
וְעֵינָן בְּתִשׁוּי הַרְשָׁבָ"א ז"ל סִימָן שִׁמ"ה וְסִימָן ת"ה וְתע"ו: וְרֵאִיתִי לְהַרְדָּב"ז ז"ל בְּרֵאשׁוֹ'
סִי קל"ו שֶׁפֶתַב וְהָיָה יוֹדֵעַ דֵּהִיכָא דְּהָיָה הַדִּין עִם שְׁמַעוֹן לְהַחְזִיר הַמֶּקֶח צָרִיף לִישְׁבַּע
שְׁמַעוֹן שְׂלֵא הִרְגִישׁ בְּמוֹם עַד עֵתָה וּכ"כ רבִי הָאֵי גָאוֹן בְּתִשׁוּי וּא"ת דְּהָא קִי"ל דָּאִין
נִשְׁבַּעֵין עַל טַעֲנַת ס' וְרֵאוּבֵן אֵינּוּ יָכוֹל לְטָעוֹן שֶׁהִרְגִישׁ בְּמוֹם זֶה וְשִׁתַּק ל"ק דְּבִמְלִתָּא
דְּהוּ"ל לְמִידַע וְלֹא יָדַע אֵין נִשְׁבַּעֵין עַל טַעֲנַת ס' אָבֵל הֵכָא לֹא הוּ"ל לְמִידַע אִם הִרְגִישׁ
שְׁמַעוֹן בְּמוֹם זֶה אִם לֹא וְדַמְיָא לְטַעֲנַת יוֹרֵשׁ דְּמִשְׁבִּיעַ מִן הַס' עכ"ל וְנִדְעַת שְׁאָר פּוֹסְקִים
דְּטַעֲנַת יוֹרֵשׁ עֲשׂוּאָה כְּטַעֲנַת וְדָאֵי מִשׁוּם דְּכָל כְּפָה דְּהָנָה מְצִי אֲבֻהָוֹן לְמִיטְעוֹן יְהִיבִינוּ לִיה
וְהָנָה מוֹרִישׁוֹ הוּ"מ לְמִיטְעוֹן בְּרֵאִי פְּדֻכְתִּי בְּעִנְיֻתָנוּ בְּמַעְרַכַת אוֹת ק' בְּדִינֵי הַקִּי"ל סִי
בס"ד ע"ש גַּם בְּעִיָקָר חִילּוּק הֶרֶב ז"ל דְּבִמְלִתָּא דְּהוּ"ל לְמִידַע וּכו' צָרִיף חֲקוֹר דִּין וְעֵינָן
מֵאֵי דְכֻתִּי לְקַמֵּן בְּמַעְרַכַת אוֹת מִמְדִין מְחִילָה בַּפֶּסֶק"ד שֶׁשְׁלַחְתִּי לְעִיר ג' יִרְבָּא יע"א
וּבְתִשׁוּי מוֹהֵר"ם ז"ל שֶׁהִבִּיא הַמְרָדְכִי בַּפ' הַזֶּהָב סִי רצ"ט וּמְדַבְּרִי לְמַדְנֵי שְׁדַעַת רבִי
ה"ג אִפִּי אִם טוֹעֵן הַמוֹכֵר שֶׁמָּא הִרְגִישׁ בְּמוֹם וְנִתְפַּיִסַתּוּ בוֹ מְזַקִּיקוֹ לְשִׁבּוּעָה א"כ מִינָה
אִם טוֹעֵנּוּ ג"כ שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ אַחַר יְדִיעַתּוֹ בְּמוֹם אִפִּי בְּשִׁמָּא צָרִיף לִישְׁבַּע וְלְהַחְזִיר לוֹ
הַמֶּקֶח וְדִלָּא פְּדֻכְתִּי בְּעִנְיֻתָנוּ וְאִם כְּבָר קִבֵּל דְּמֵי הַמֶּקֶח וְטוֹעֵנּוּ בּוֹדָאֵי נִשְׁבַּע מוֹכֵר וּא"צ
לְהַחְזִיר לוֹ הַמֶּקֶח וְהֶרֶב ז"ל פֶּתַח עוֹד שָׁם וְז"ל וְהִיכָא שֶׁהַדְּבָר ס' בְּרִשׁוֹת מִי נוֹלְדוּ הַמוֹמִין
כָּל מִי שְׁנוֹלְד בְּרִשׁוֹתוֹ עָלָיו לְהִבִּיא הַרְאָה עכ"ל וְלֹא הִבִּינוֹתִי דָּאִם הַחֶפֶץ כְּבָר הוּא
בְּרִשׁוֹת לוֹקַח וּמִבִּיא רְאָיָה שֶׁבְּרִשׁוֹת מוֹכֵר נוֹלְד זֶה הַמוֹם א"כ יָדַע בְּמוֹם וְסִבֵּר וְקִבֵּל
וּכמ"ש הֶרֶב גּוֹפִיָה לְקַמֵּיהּ וְז"ל וּא"ת הַנִּיחָא אִם נָתַן הַמַּעֲוֹת אָבֵל אִם עֲדִין הַמַּעֲוֹת
בְּרִשׁוֹתוֹ נִיְהַמְנִיָה לְלוֹקַח בְּמִיָּגוֹ דָּאֵי בְּעִי אִמֵּר פְּרַעְתִּי הָא ל"ק דְּלֹא מְצִי לְטָעוֹן בּוֹדָאֵי
בְּרִשׁוֹתוֹ נוֹלְדוּ הַמוֹמִין דָּא"ה דִּידַע סִבֵּר וְקִבֵּל עכ"ל וּלפ"ז הִיכִי קָאֵמֵר הֶרֶב ז"ל כָּל מִי
שְׁנוֹלְד הַס' בְּרִשׁוֹתוֹ עָלָיו לְהִבִּיא הַרְאָה דְּלִכִּי מִיִּיתִי לוֹקַח רְאָיָה דְּבְרִשׁוֹת מוֹכֵר נוֹלְדוּ
הַמוֹמִין אִמְרִי א"כ דִּידַע סִבֵּר וְקִבֵּל וְנִרְאָה דֵּה"ק עָלָיו לְהִבִּיא הַרְאָה שֶׁכְּבָר הַמוֹכֵר יָדַע
בְּמוֹם שְׁנוֹלְד אֲצִלוֹ ע"פ עֲדִים שֶׁהִגִּידוּ לוֹ וְהוּא לֹא הִרְגִישׁ בוֹ עַד עֵתָה וְאָהָא ק"ל דְּבַעֲדִין
לֹא נָתַן הַמַּעֲוֹת לִיְהַמְנִיָה בְּמִיָּגוֹ דְּפְרַעְתִּי כְּשִׁטּוֹעֵן מִפִּי עֲצָמוֹ שֶׁבְּרִשׁוֹת מוֹכֵר נוֹלְדוּ הַמוֹמִין
וְעָלָה מִשְׁנֵי שְׁפִי א"כ דִּידַע סִבֵּר וְקִבֵּל וְעֵינָן מִש"ל בְּדִינֵי אוֹנְאָה סִי בס"ד: וְנַע דְּמִתְשׁוּ'
רבִּי ה"ג ז"ל דְּמַצְרִיף שְׁבּוּעָה לְלוֹקַח שְׂלֵא הִרְגִישׁ בוֹ עַד עֵתָה וְרֵאִה שְׁדַעַתוֹ ז"ל דָּאִם
בּוֹדָאֵי הִרְגִישׁ בְּמוֹם אַע"פ שְׂלֵא נִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ אַח"כ אֵלָּא שֶׁשָּׁהָה וְלֹא טָעַן מִיָּדִי לְהַחְזִיר
מִקְחוֹ תוֹ לֹא מְצִי לְמַתְבַּע לְמוֹכֵר לְהַחְזִיר לוֹ הַמֶּקֶח אֵלָּא אִמְרִי מְדַשְׁתַּק ש"מ דְּמַחֵל וְלֹא
בְּנִשְׁתַּמֵּשׁ תְּלִיא מְלִתָּא אָבֵל מְמַרוֹצַת דְּבָרֵי רבִי ז"ל בַּפֶּט"ו מֵה' מְכִירָה יִרְאָה דְּבִנְשִׁתַּמֵּשׁ
בוֹ אַחַר יְדִיעַת הַמוֹם תְּלִיא מְלִתָּא וְז"ל וְכֵן הַמוֹכֵר לְחַבְרוֹ וְכו' וְנִמְצָא בְּמִקְחַת מוֹם שְׂלֵא
יָדַע בוֹ הַלּוֹקַח מִחְזִירוֹ אִפִּי לְאַחַר כְּפָה שְׁנַיִם אָבֵל אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ אַחַר שְׁרָאָה הַמוֹם ה"ז
מְחַל וּא"י לְהַחְזִיר עכ"ל הֵן אֵמֶת דַּמ"ש מִחְזִירוֹ אִפִּי לְאַחַר כְּפָה שְׁנַיִם פְּשִׁטָּן שֶׁל דְּבָרִים
דְּקָאֵי אַמ"ש וְנִמְצָא בְּמִקְחַת מוֹם וְעָלָה קָאֵי דְּמִחְזִירוֹ אַחַר שֶׁמֶצָא בְּמִקְחַת הַמוֹם אִפִּי לְאַחַר
כְּפָה שְׁנַיִם אֵלָּא שְׂאִין הַדַּעַת סוֹבְלַת כֵּן אֵלָּא דְּקָאֵי אֲשִׁלָּא יָדַע הַלּוֹקַח בְּמוֹם אֵלָּא לְאַחַר
כְּפָה שְׁנַיִם אַפ"ה כָּל זְמַן שֶׁהִרְגִישׁ בְּמוֹם מִחְזִיר וּכ"ה ל' הָרִי"ף ז"ל בְּשֵׁם רבִי ה"ג כַּמ"ש

ה"ה שם אָבֵל מִמָּה שֶׁתֵּלָה הַדְּבָר בְּנִשְׁתַּמְשֵׁדוֹקָא ש"מ דס"ל דָּאָם לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אַע"פ
שְׁלֹא טַעֲנַן מִיָּד פְּשֵׁה־רְגִישׁ בְּמוֹם יְכוּל לְהַחְזִיר וְשְׁלֹא פְדַעַת רַבִּי ה"ג ז"ל וְעֵינֵקֶר דִּינוֹ שְׁל
רַבִּי ז"ל כַּת' ה"ה ז"ל שְׁיַצָּא לּוֹ מִמ"ש הַמְקַדָּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וּבָא עָלֶיהָ וְנִמְצָאוּ בָּהּ מוֹמִין
דְּאִמְרֵי חֲזָקָה אֵין אָדָם שׁוֹתֵה בְּכוֹס אַא"כ בּוֹדְקוֹ וְכו' עכ"ל ה"נ דְּכֹונֶתָה דְּכִי הִיכִי גְבִי
אִשָּׁה מֵאַחַר שְׁבָא עָלֶיהָ וְחֲזָקָה שְׁכָבֶר בְּדַק אָמַר דְּמַחֵל ה"נ גְּבִי מִקַּח פִּינּוֹן דְּמַצָּא בּוֹ מוֹם
וְשׁוֹב נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אִמְרֵי דְּמַחֵל אָבֵל בְּלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ אַע"ג דְּשָׁקָה וְלֹא עֲרַעֵר לִית לָן בַּה
וְיְכוּל לְהַחְזִיר דָּאֵין בְּשִׁתִּיקָה פְּדָאֵי לְמִימְרָא דְּמַחֵל וְהִנֵּה ל' רַבִּי בַפְכ"ה מַה' אִישׁוֹת ה' ו'
בָּא עַל אִשְׁתּוֹ וְשָׁקָה פְּמָה יָמִים וְטַעֲנַן שְׁמוֹם זֶה לֹא נ"ל ע"ע וְכו' אֵין שׁוֹמ' לּוֹ חֲזָקָה שֵׁא"א
שׁוֹתֵה וְכו' וְחֲזָקָתוֹ שְׁיַדַּע וְרָצָה עכ"ל מְדַבְרֵי רַבִּי נִרְאָה דָּאָם לְאַחַר שְׁבָא עָלֶיהָ טַעֲנַן טַעֲנָה
זוֹ שׁוֹמ' לּוֹ אֲלֵא מִשׁוֹם דְּשָׁקָה פְּמָה יָמִים וְה"ה ז"ל כְּתַב שָׁם שְׁלֵמַד רַבִּי מִמ"ש בְּטַעֲנַת
בְּתוּלִים שֵׁא"י לְטַעֲוֹן אוֹתָהּ לֵאח"ז אַף פָּאן כָּל שְׁחֲזָקָתוֹ שְׁיַדַּע וְלֹא יַדַּע א"י לְחֲזוֹר וְלְטַעֲוֹן
עכ"ל וְק' דְּרַבִּי קֵאמ' וְשָׁקָה פְּמָה יָמִים ש"מ דמ"ה אֵין שׁוֹמְעִין לּוֹ אָבֵל בְּלֹא שָׁקָה פְּמָה
יָמִים אֲלֵא יָמִים אַחְזָדִים אַעפ"י שְׁנִשְׁתַּתְּהָה אַחַר שְׁבַעֲלָה שׁוֹמ' לּוֹ וְנַר' שְׁדַעַת ה"ה ז"ל דַּמַּפ'
בְּדַבְרֵי רַבִּי דְּמִלִּי מִלִּי קִתְּנֵי בָּא עַל אִשְׁתּוֹ ר"ל בְּוֹדָאֵי אוֹ שָׁקָה פְּמָה יָמִים שְׁחֲזָקָתוֹ שְׁבַעֲלָ
אַע"ג דְּלֹא יַדַּעִינוּ בְּוֹדָאֵי שְׁבַעֲלָ אֲלֵא כָּל שְׁשָׁקָה עֲמָה ה"ז בְּחֲזָקָת שְׁבַעֲלָ וְיַדַּע וְרָצָה וְכוּ
מִתְּבַאֵר מְדַבְרֵי ז"ל שְׁכַתְּבֵי וּמַפ' רַבִּי דוֹקָא בְּשָׁלָא בַעַל אוֹ בְּשָׁלָא שָׁקָה אֲלֵא שְׁכַסֵּס אוֹתָהּ
לְחֻנְפָּה וְכו' עכ"ל וּמ"ש אַח"כ אָבֵל אִם בַּעַל וְשָׁקָה וְכו' לֹא לְמִימְרָא דְּבַעֲלֵי תַרְוִיָּהוּ אֲלֵא
בַעַל אוֹ שָׁקָה כַּמ"ש הוּא ז"ל אֲלֵא דַמ"ש רַבִּי ז"ל פְּמָה יָמִים אֵינִי יוֹדַע לְמָה דְּהוּא ז"ל
פְּסַק כַּר"י דַּאמ' כְּנֹסָה לְאַלְתֵּר גְּבִי טַעֲנַת בְּתוּלִים כַּמ"ש בְּפ"ה מַה' אִישׁוֹת ה' ט"ו ע"ש
וּלפ"ד ה"ה י"ל דַּמ"ש רַבִּי ז"ל דָּאָם בַּעַל וְטַעֲנַן אֵין שׁוֹמ' לּוֹ מַהֲדָּ דְּטַעֲנַת בְּתוּלִים גְּמַר
לָהּ אֲלֵא דְּהִתֵּם בְּנִסְתֵּרָה לְחֻד סְגִי וְכַר"י וְהִכָּא דוֹקָא בְּבָא עָלֶיהָ מִמֵּשׁ אָבֵל בְּכִנְסָה לְחֻנְפָּה
לְחֻד לֹא א"כ שָׁקָה פְּמָה יָמִים לַמ"ל וּמְרֹן ז"ל בַּכ"מ כְּתַב דְּלַרְבוּתָא נִקַּט שָׁקָה וְכו' ע"ע
וּמְדַלָּא הַזְפִּיר לְדַבְרֵי ה"ה דַּמַּפ' אוֹ אוֹ קֶאמַר ש"מ דְּלֹא ס"ל פְּדַעַת ה"ה ז"ל פְּדַכְתִּי
בְּעַנְיֹתֵינוּ אִמְנָם בַּב"י א"ה ע סס"י ט"ל עַמ"ש הַטוֹר לְשׁוֹ רַבִּי ז"ל כְּתַב מְרֹן בַּב"י שָׁם
דְּבַרִּי ה"ה בְּצַבִּינָם וְתוֹ לָא: וְהַרְב"ח ז"ל שָׁם יִרְדַּ לְחַלֵּק בֵּין ג' יָמִים אַחַר שְׁבַעֲלָ אֵין
שׁוֹמ' לּוֹ אָבֵל בּוֹ בְּיוֹם אוֹ לְמַחֵר מְצִי טַעֲנַן בְּמוֹמִין אַע"ג דְּלַגְבֵּי בְּתוּלִים ל"מ טַעֲנַן אֲלֵא
מִיָּד וְאִם לֹא אֵינוֹ נֶאֱמָן גְּבִי מוֹמִין לֹא ע"ש וְאִנְכִי לֹא יַדַּעְתִּי אִיָּה נְתַפְיִיס בְּזָה הָרַב דְּרַבִּי
ז"ל מְחַדָּשׁ חֲדָשִׁים לַעֲנִין דִּינָא מְדַעַתוֹ בְּלִתִּי שׁוֹם הַכְּרַח מַהֲש"ס וּלפ"ד גַּם בְּמוֹמִין
שְׁבַמְקַח אַפִּי נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אַחַר שְׁנֹודַע לּוֹ שְׁיַשׁ בּוֹ מוֹם וְלֹא טַעֲנַן בּוֹ בְּיוֹם אוֹ לְמַחֵר מְצִי
טַעֲנַן פִּינּוֹן דְּרַבִּי גְּמַר לְמִלְתִּיהָ מְמוֹמִין שְׁבַאֲשָׁה כַּמ"ש ה"ה ז"ל וְצ"ע וְעֵינֵין לְהַב"ש ז"ל
סִי קי"ז ס"ק י"ט שְׁכַתְּבֵי מִשְׁם הַפְּרִישָׁה שְׁפִי פְּוֹנַת ה"ה בְּדַבְרֵי רַבִּי פְּדַכְתִּי בְּעַנְיֹתֵינוּ
ת"ל וְיַשׁ גְּמָגוֹם קָצַת בְּדַבְרֵי הַב"ש וְאֵינוֹ מַהֲעַנְנָן לֹא אֲאַרְיָה בּוֹ שׁו"ר לְהַמְש"ל ז"ל שָׁם
בַּפְט"ו דְּמַכִּירָה דְּפִשִׁי לִיָּה פְּדַעַת רַבִּי שְׁכַתְּבֵי וְהוּא שְׁלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אַחַר שְׁרָאָה הַמוֹם
מִשְׁמַע דְּאַפִּי רָאָה הַמוֹם וְשִׁתַּק חוֹזֵר עכ"ל וְכַדְוִקִּין וּבְנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְלֹא הִפִּיר בְּמוֹם אֲלֵא
לְאַחַר זְמַן פְּשִׁטָּא דְּכָל אֵימַת דְּלִיגְלִי לִיָּה מוֹמָא בְּזַבִּינָא מְצִי לְאַהֲדוֹרִי דְּלֹא דְּמִי לְמוֹמִי
אִשָּׁה דְּהִתֵּם חֲזָקָה שְׁאֵינוֹ שׁוֹתֵה וְכו' אָבֵל בְּמוֹמִין שְׁבַמְקַח לֹא נֶאֱמָרָה חֲזָקָה זוֹ.

וְזָה פְּשׁוּט לַעֲנ"ד וְאַח"כ מְצַאֲתִי לְהַכְנ"הג שָׁם בַּהַג"ה ט אוֹת כ"ח שַׁכ"כ מִשְׁם ה'
מוֹהַרֲאֲנ"ח ז"ל סִי מ' ע"ש וְכַעַת אֵינְנוֹ אֲצִלִּי וּמ"ש עוֹד הַכְנ"הג מִשְׁם ה' מוֹהַר"א גְּאַלְקִינוֹ

ו"ל שאפ"י ידע המום כל שלא נשתמש חוזר ע"ש ונהיננו פדכתיב' ותמהני מתשו' הרי"ף
 ו"ל שהביא ה' מוהר"ם גאלנטי ו"ל המובאה בס' כנ"הג אות כ"א והיא תשו' רבי אבן
 מיגאס ו"ל שהביא הרדב"ז ו"ל דס"ל שצריך הלוקח לישבע שלא הרגיש במום ע"ע
 וכדכתיב' וה' מח"א ו"ל בה' אונאה סי' ד' שמיע ליה פדעת הב"י ו"ל דהעיקר בנשתמש
 אחר שיזע במום ונהדר כת' לתשו' הרדב"ז ו"ל שהביא תשו' הגאון ע"ש ולענין דינא
 נר' דאנו בתריה דמין ו"ל גרינא שהעתיק ל' רבי דהכי מישתמען מילוהי כמ"ש ה'
 מוהר"א גאלקין ו"ל והמש"ל ו"ל וכ"כ ה' מוהריט"ץ ו"ל סי' ק"ה פדעת רבי ו"ל ובאמת
 שאם הלוקח פרע דמי המקח ובא הלוקח להוציא ממנו ופשוט שיזע במום ולא ערער
 מיד ק' להוציא ממנו נגד סברת הגאון שהביאו הרי"ף ותלמידו הר"י אב"כ ו"ל וכן אם
 עדין לא פרע הלוקח ובא המוכר להוציא ממנו דמי החפץ מאחר שיזע במום ושתק ולא
 ערער מיד ק' ג"כ להוציא מיד הלוקח נגד הרמב"ם והטו' ומין בש"ע לפום מאי דשמיע
 להו לרבנו בתראי נון פדכתי' ועיין להמש"ל ו"ל שם ועיין בתשו' הרשב"ש ו"ל סי'
 טו"ב וי"ט ועיין להרב מוהר"ש דוראן ו"ל בס' חוט המשולש ח"א סי' ח' ס"ה ולה'
 מוהר"א אן' טנוא ו"ל שם ח"ג סי' כ"ג האריף בזה לענין אם יש הכחשה בין המוכר
 והלוקח: ואם ידע במום והודיע למוכר שרוצה להחזירו ואח"כ נשתמש בו פסק ה'
 מח"א ו"ל שם סי' ה' משם הריטב"א ו"ל דמחזיר וחיב לשלם למוכר לפי מה שנשתמש
 ע"ש ונלע"ד דה"ד אם נשתמש בו קודם שהפיר במום ואח"ך נתגלה לו דהדין הוא
 להחזיר כמש"ל משם ה' מוהראנ"ח ו"ל דצריך לשלם למוכר שכר מה שנשתמש וזה
 פשוט לענ"ד ועמ"ש ה' כנ"הג ו"ל שם בהג"הט אות כ"א לחלק בין מומין שבסתר
 למומין שבגלוי ע"ש ועיין למין ו"ל בכ"מ בפ"ד מה' זכיה דין א' והסמ"ע סי' רמ"ה ס"ק
 י"ו העתיקו ע"ש: ויש לחקור בכ"הג במומי אשה אחר שערער חזר ובא עליה לענין
 שפטו' מהסתובה אבל אם הוה בענין שהקידושין בטלין פשיטא שאסור לבוא עליה דלאו
 אשתו היא מי אמרי' דלא שייך בה משלם לה שכר מה שנשתמש בה ואת"ל דהכא נמי
 היא קא מתנהיא דרוצה אשה וכו' או"ד אדעתא שיקיימנה הוא שנתרצית לו וה'
 מוהרי"קו ו"ל שןרש קכ"ט כתב שאפ"י התנה עמה לבוא עליה ע"מ שישאנה אינו חייב
 לישא אותה ע"ש ועיין מה שהארבתי לעיל בדיני אןמדנא סי' בס"ד ואפשר לחלק דשאני
 התם דלא הוה לו בו שום אישות משא"כ הכא בנ"ד שכבר היא אשתו אלא שבא לפטור
 עצמו מהסתובה בטענת המומין ועדין צריך להתנישב בדבר ועיין לה' בית דוד ו"ל
 חא"ה ע סי' כ"ח: (נב) אונאה.

ומק"ט קי"ל הקונה חפץ מחברו ונמצא בו מום ה"ז מחזירו ואפ"י נשתהה זמן רב כמ"ש
 בטוש"ע סי' רל"ב ס"א ע"ש נסתפקתי אם נשתמש בו פכר ולא הרגיש במום ואח"ך
 הופר המום אם חייב לשלם הלוקח למוכר שכר מה שנשתמש בו והנה במאי דקי"ל דאם
 אחר שהופר המום חזר ונשתמש בו אם יכול להחזיר כמ"ש שם ה' מח"א ו"ל בה' אונאה
 סי' ה' דאם פכר ערער על המקח ושאם נשתמש בו מצי למיהדריה ומשלם לו דמי מה
 שנשתמשבו שכ"כ הריטב"א ו"ל ע"ש משמע דוקא שערער ודעתו לבטל המקח הך
 חפצא לאו דידיה הוא הילכף איבעי ליה לשלומי מה שנהנה ממנו אבל קודם שהרגיש
 במום בחפצא דידיה הוא ובדידיה קא משתמש יראה דאינו חייב לשלם שכר מה

שְׁנֵשֶׁת־מֵשׁ בּוֹ קוֹדֵם שְׁנוּדַע לּוֹ הַמּוֹם שׁוֹב מְצֵאתִי לַהֲרַשְׁב"ש ו"ל ס' תע"ו שְׁנֵשֶׁת־שָׁאֵל בְּזֶה וּפְסָק דְחֵיב לְשַׁלֵּם לּוֹ שְׁכָר מֵה שְׁנֵהֲנָה ע"ש: (גן) אֲנֹס.

אֲנֹס שְׁאֲנֹס אֶת חֲבֵרוֹ וְלָקַח מִמֶּנּוּ קָרָקַע וּמָסַר מוֹדַעָא עַל זֶה וְאֵח"פ חָזַר וְלָקַחוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא מָסַר מוֹדַעָא אֶף הָאֲנֹס כִּכְחוֹ אִזּ כְּחוֹ עֵתָה אִי מְהַנְיָא לִיהַּ הַמוֹדַעָא הָרֵאשׁוֹנָה פִּינּוֹן דְאֶפְתִּי קֵאִי בְדָקָאִי מִקְדַּמַּת דְנָא או"ד פִּינּוֹן דְלֹא מָסַר מוֹדַעָא דִּילְמָא אֲיִרְצוּנִי אֲיִרְצִי עֵינּוֹן בְּמוֹהַרִי"קו ו"ל שְׁוֹרֵשׁ צ"ד וּבִתְשׁוֹ ה' מוֹהַרִיט"ץ ו"ל ס' ע' וּבְדִרְשׁוֹת הַתַּנָּא וְלִקְמֹן בְּמַעְרַכַּת אוֹת מ מִדִּינֵי מוֹדַעָא ס' ב"ס"ד ע"ש: (נד) אֲנֹס מִי שְׁחֵיב לְחַבְרֵוֹ מְנָה בְּשִׁטְר מְדָמִי שׁ סְחֹרוֹת וְהַתְנָ' עֲמוֹ לְפָרוּעַ לּוֹ מְעוֹת בְּעֵינ כַּמֶּשׁ"ו בִּידוֹ וּבִהֲגִיעַ תּוֹר הַפְּרָעוֹן א"ל קוֹשְׁטָא קֵאִי דְלִית לִיהַּ מִגְרָמִיָּה פְלוּם עֲנִיוֹתָא בְּתַר עֲנִיוֹתָא וְאוּלָם אֶפְתִּי גַבְאִי קָצַת מִהַמְטַלְטְלִין אִי שְׁקִלִיתְנָהוּ בְּחוּבָה בְּכָהּ וְכָהּ לְחֵי וְאִי לֹא אֶכְבְּשִׁינָהוּ גַבְאִי וּמֵאִי אִית לָהּ לְמַעְבַּד וְעַמְד הַמְלָנָה וּמָסַר מוֹדַעָא ע"ז וְגִילָה דַּעֲתִיָּה דְלֹא נִיחָא לִיהַּ בְּהִנְף מְטַלְטְלִי אֶלָּא בְּזוּזֵי פְדִינְיָהּ וְכְשִׁקְבֵל הַמְטַלְטְלִין עַמְד וְהוֹצִיא שְׁטַר הַמוֹדַעָא וְדַנְתִּי בַעַנ"ד שְׁהִדִּין עֲמוֹ אַע"ג דְלֹא א"ל וְאִי לֹא אֵיכְפַר בְּכָל חוּבָה דְכַה"ג וְדָאִי חֲשִׁיב אֲנֹס כַּמֶּשׁ"ש מְרָן בְּב"י סו"ס פ"א מִשֶּׁם הָרַב הָעֵיטוֹר ו"ל ע"ש וְעֵינּוֹן בַּהֲכַנ"ה ג שֶׁם בַּהֲגַב"י אוֹת ט' אֶלָּא אֶפְי' בְּנ"ד דִּינָא הָכִי הוּא מְכַמָּה טַעֲמֵי חָדָא דְאֶפְי' לֹא נִכְתַּב בְּפִי בְּשִׁטְר שְׁיִגְבָּה אוֹתוֹ מְמַעוֹת בְּעֵינ דִּינָא הָכִי הוּא כַּמֶּשׁ"ש מְרָן ו"ל בְּב"י בְּסִי' ק"א מִשֶּׁם הָרִיטְבָ"א ו"ל וּפְסָקוֹ בַּשֶּׁ"ע שֶׁם ס"ו ע"ש וּבַמֶּשׁ"ש לְקַמֵּן בְּמַעְרַכַּת אוֹת פ' מִדִּינֵי פִּירְעוֹן ס' ב"ס"ד וְכ"ש בְּנ"ד שְׁהַתְנָה עָלָיו בְּפִי' א"כ אֶהֱנִיא לִיהַּ הַף מוֹדַעָא וְשִׁפִּיר עֲבַד דְלִיכְבּוֹשׁ הִנְף מְטַלְט' גַּבְיָהּ עַד דִּיחֵיב לִיהַּ זוּזֵי אוֹ לְמוֹכְרָם ע"י ב"ד בְּשַׁעַר הַשְּׁוֹה בְּשׁוּק דְנָדָאִי אֲנֹס גְּמוֹר הוּא מַה שְׁהַפְחִידוֹ לּוֹמַר דָּאִין לּוֹ בְּמַה לְפָרוּעַ וְאֵע"ג דְאֶפְתִּי מְחֻנְיֵיב שְׁבוּעָה אֶפ"ה מִיִּקְרִי אֲנֹס כַּמֶּשׁ"ש הַכַּנ"ה ג ו"ל בְּשֶׁם ה' מוֹהַר"א גְּאֵלִיקוֹ ו"ל בְּסִי' ר"ה בַּהֲגַה"ט אוֹת ר' אֵיבְרָא דְאֶפְתִּי מַסְפ"ל אִי בְּגִילּוּי מִילְתָּא בְּעֵלְמָא סְגִי פִּינּוֹן דְבָא לְחֵיב אֶת עֲצָמוֹ בְּמַה שְׁאִינּוֹ מְחֻנְיֵיב הו"ל פְּמַתְנָה דְקִי"ל בְּגִילּוּי מִילְתָּא בְּעֵלְמָ' סְגִי כַּמֶּשׁ"ש הָרַשְׁבָ"א ו"ל הַבִּיאָה מְרָן בְּב"י שֶׁם וּפְסָקָה מוֹר"ם ו"ל שֶׁם סִי"א ע"ש או"ד פִּינּוֹן דְקַבֵּל מְטַלְט' מִינְיָהּ בַּהּ שְׁעֵתָא הו"ל אֲנֹסָא וְזוּזֵי וְאֶגְבֵּן אֲיִרְצוּנֵי אֲיִרְצִי וְהו"ל כְּמָכַר וּבְעֵינּוֹן הַפְּרַת הָאֲנֹס כַּמֶּשׁ"ש שֶׁם וְאִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין קַבְלַת הַמְּעוֹת בְּמַכִּירַת הַקָּרָקַע לְמַקְבֵּל מְטַלְט' תְּמוּרַת הַמְּעוֹת פְּגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה וְעֵינּוֹן בְּבֵאֵר הֵיטֵב סִי' ק"ץ ס"ק ז' מ"ש מִשֶּׁם ה' שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ב ס' קנ"ח וְהָרַב פְּנִיָם מְאִירוֹת ס' פ"ב וְנִמְלַכְתִּי בַעַט"ר מוֹרֵי הָרַב חַק נָתַן זִיע"א וְהַסְפִּים עַל יְדֵי יָד פְּהַה תְּלִי"ת: (נה) אֲנֹס קִי"ל אֲנֹסָא דְשָׁכִיחָא וְלֹא הַתְנָה עָלֶיהָ פִּינּוֹן דְאֵיבְעִי לִיהַּ לְאִיתְּנוּנֵי וְלֹא הַתְנָה ש"מ דְאֶחֱיִל לִיהַּ פְּרִטֵי דִינָיִם הִלְלוּ הִנֵּה הִנֵּם בַּה' כַּנ"ה ג ס' רַכ"ה בַּהֲגַה"ט וְלַמוֹהַר"ש צְרוּר ו"ל בְּקוֹנָט' חוּט הַמְשׁוֹלֵשׁ ס"א ס' מ"ג ע"ש וְעֵינּוֹן לְקַמֵּן בְּמַעְרַכַּת אוֹת ק' מְדִין קָנַס מ"ש ב"ס"ד: (נו) אֶחָיִם רְאוּבֵן הָיָה מְשֻׁרַת אֶצֶל הַמְּלָךְ מְמוֹנָה לְגַבּוֹת הַכְּנֻסוֹתֵי וִיצִיאוֹתֵי וְהָיָה לּוֹ ב' בְּנִיָם נְשׁוּאִיִּם וְנִסְתַּלְקוּ מֵעַל שְׁוֹלְחָנוֹ עוֹדְנוֹ חֵי גַם הָאֶחָיִם חֲלוּקִים בְּעִסְתָּן וְא' מִן הָאֶחָיִם וְהוּא הַקָּטָן הָיָה חֲרִיף בְּיוֹמֵר מְאֹחֵי וְכִשְׁהִזְקִין הָאָב לֹא מְצָא כַּח לְלַכַּת בְּכָל יוֹם בֵּית הַמְּלָכוֹת וְהָיָה שׁוֹלַח בְּמִקוֹמוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן גַּם כִּי הָאֲרִיף הָאָב מְחֻלְיוֹ הוּא הָיָה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּעַבּוּדַת הַמְּלָךְ כְּמִשְׁפַּט הָאָב וְהַגִּיעָה הַשְּׁעָה וְנִסְתַּלַּק הָאָב וְחַל"ש וּמִינְיָהּ הַמְּלָךְ אֶת הַבֵּן הַהוּא וְעֵשָׂה וְהַצְלִיחַ וְעַכְשָׁיו עַמְד הָאָח הַגְּדוֹל וְתַבַּע מְאֹחֵי לְחַלּוֹק בְּמַה שְׁהַרְוִיחַ דְּמַפְח אֲבִיָּהֶם קָא אֶתִּי יוֹרֵה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה שׁוֹרַת הַדִּין לְהִיכֵן נוֹטָה וְיִבֵּא שַׁכְמ"ה: זֹאת

אָשִׁיב בּפּ' מִי שְׁמַת ד' קמ"ד תַּמָּן תַּגִּינן אַחִים הַשְּׁנֹתָפִים שְׁנָפֵל א' מִהֶם לְאַנְמוֹנוֹת נָפֵל לְאַמְצֵעַ וּבִגְמָרָא תָנָא הָאֵי אַנְמוֹנוֹת לְאַנְמוֹנוֹת הַמְּלָךְ ת"ר א' מִן הָאֲחִים שְׁמִינְהוּ גַבְאֵי אוּ פּוֹלְסְטָמוֹס אִם מַחְמַת הָאֲחִים לְאַחִים אִם מַחְמַת עֲצָמוֹ לְעֲצָמוֹ וּפְרִיף אֵי מַחְמַת הָאֲחִים לְאַחִים פּשִׁי וּמִשְׁנֵי ל"צ בְּחֶרֶף טְפִי מַה"ד חֲנֻרְפִּיָּה גָרַם לֵיהּ קמ"ל ע"כ וְסוּגְיָא זֹו הֶרְבֵּה דְבָרִים נְאָמְרוּ בֵּה ע"כ אֲמַרְתִּי אֵלֶיךָ אֲלֶקְטָה נָא בְּאוֹמְרִים אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת שִׁיחַ סוּד שְׁרָפִי קִדְשׁ קִדְיָשִׁי עֲלִיוֹנִין לְאַסּוּקִי שְׁמַעְתָּא אֲלִיבָא דְהִלְכְתָּא בַס"ד פִּי רִשְׁבִּי"ם ז"ל ה"ג בַּס' הַמִּשׁ הָאֲחִין הַשְּׁנוֹת' וְכוּ' לְאַנְמוֹנוֹת הַמְּלָךְ שְׁמַחְמַת אָבִיו נָפֵל לְאַנְמוֹנוֹת זֹו שְׁפִן מְנַהֵג הַמְּלָךְ מַעְמִיד מִבֵּית זֹו מוֹכֵס חֲדָשׁ וּמִבֵּית זֹו חֲדָשׁ א' וְכֵן מְכַל בְּתִי הָעִיר נָפֵל לְאַמְצֵעַ כֹּל זְמַן שְׁקִנּוּ בַתְּפִיסַת הַבֵּית הָרִינוּחַ לְאַמְצֵעַ שְׁהַרְוִיחַ זֶה בְּאוֹמְנוֹתָיו וּבְגַמְ' תָּנָא לְאַנְמוֹנוֹת הַמְּלָךְ כְּדִפְרִיף אָבֵל אַנְמוֹנוֹת אַחֲרַת שְׁנָפֵל בֵּה מַעְצָמוֹ הָרִינוּחַ שְׁלוֹ מַחְמַת אַחֲיוּ כְּמִנְהַג הָעִיר לְקַחַת מְכַל בֵּית שׁוֹטֵר א' לְפִי הַזְּמַן הַקְּבוּעַ לוֹ אוֹ לַח' אוֹ לְשָׁנָה אִם מַחְמַת עֲצָמוֹ מַחְמַת חֲשִׁיבוֹתוֹ וּמַחְמַת חֲרִיפוֹתוֹ עַכ"ל וְהִנֵּה מ"ש דְּבִגְמָרָא אַחֲרַת שְׁנָפֵל בֵּה מַעְצָמוֹ הָרִינוּחַ שְׁלוֹ ר"ל דְּלֶהֱכִי מְפָרֵשׁ תָּנָא דֵּהֵאֵי אַנְמוֹנוֹת דְּקַתְּנִי מִתְּנִי לְאַמְצֵעַ דְּוָקָא בְּאַנְמוֹנוֹ הַמְּלָךְ שְׁהִיא מַחְמַת הָאֲחִין שְׁמַכְלָלוֹת הַבֵּית נוֹטֵל א' לְעַמּוּד בְּמִשְׁמַרְתּוֹ זְמַן הַקְּבוּעַ לוֹ אָבֵל בְּשָׂאֵר אַנְמוֹנוֹת שְׁאִינְהּ מִפְּחַ מְנַהֵג הָעִיר שְׁלוֹקַח מְכַל בֵּית א' אַע"פ שְׁהַאֲנוֹנוֹת הִיא לְמַלְךְ שְׁהַרִינוּחַ לְעֲצָמוֹ דַּמ"ל אַנְמוֹנוֹת הַמְּלָךְ מ"ל שְׂאֵר אַנְמוֹנוֹת שְׂאִין הַדְּבָר תְּלוּי לְהִיּוֹת לְאַמְצֵעַ אֲלֵא בְּדָבָר שְׁהוּא מְנַהֵג הָעִיר לְקַחַת מְכַל בֵּית א' כְּמִדְּנָבֵר וְאַע"פ שְׁהֵן אַחֲיוֹ הַשְּׁנוֹת' אַפ"ה הָרִינוּחַ לְעֲצָמוֹ וְכַדְמִיִּתִּי הֵתֵם הָאֵ א' מִן הָאֲחִים שְׁנָטֵל ק"ק זֹוּ לְלַמּוּד תּוֹרָה אוֹ אַנְמוֹנוֹת וְכוּ' כֹּוֹלִים הָאֲחִים לוֹמֵר לוֹ אִם אַתָּה אֲצַלְנוּ יֵשׁ לְךָ מְזוֹנוֹת וְאִם אֵין אַתָּה אֲצַלְנוּ אֵין לְךָ מְזוֹנוֹת וְכוּ' וְאִם אֵית' דְּרִינוּחַ הָאֲנוֹנוֹת הוּא לְאַמְצֵעַ אַמְאֵי אֵין לוֹ מְזוֹנוֹת וְזֶה פְּשׁוּט וּמ"ש נָפֵל לְאַמְצֵעַ כֹּל זְמַן שְׁקִנּוּ בַתְּפִיסַת הַבֵּית וְכוּ' לֹא יִדְעָתִי מַה עֲנִין קִנִּי הֶכָּא וְאוֹלֵי שְׂצָרִיף לִיתָן אֵיזָה דְבָר בְּעֵבוֹר הַמִּינוּי מוֹכֵס אוֹ שׁוֹטֵר וְלִקְמָן יִתְבָּאָר בַּע"ה וּמ"ש מַחְמַת עֲצָמוֹ מַחְמַת חֲשִׁיבוֹתוֹ וּמַחְמַת חֲרִיפוֹתוֹ ק' דְּבִגְמָרָא ל"צ דְּחֶרֶף טְפִי מַה"ד חֲנֻרְפִּיָּה גָרַם לֵיהּ קמ"ל אֲלֵמָא אַע"ג שְׁהוּא חֲרִיף טְפִי קָרִינוּ בֵּיהּ מַחְמַת הָאֲחִים וְלֵאחִים וְאַפְשָׁר דַּר"ל שְׂאֵמֵר הַמְּלָךְ כֵּן מַחְמַת חֲשִׁיבוֹתוֹ וְחֲרִיפוֹתוֹ וְלִדְעָתוֹ ז"ל דְּגָרִיס הָאֲחִים הַשְּׁנוֹת' נַר' שְׂאֵם כְּבָר חֲלָקוּ תְּפִיסַת הַבֵּית אַע"פ שְׁמִנְהַג הַמְּדִינָה לְקַחַת א' בֵּית מִי שְׁזָכָה מְכַל הָאֲחִים לְהַתְּמַנּוֹת זָכָה לְעֲצָמוֹ הָרִינוּחַ: וְרֵאִיתִי לְרַב"א ז"ל בְּמַקְוֵי לְשֵׁם שְׁכָתָב מִשְׁם עֲלִיּוֹת רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל שְׁכָתָב וְדוּקָא לְאַנְמוֹנוֹת הַמְּלָךְ שְׁהוּא מִתְּמַנֶּה בְּסַבַּת בֵּית אָבִיו שְׁהוּא מְמַנֶּה בְּכָל שָׁנָה א' מְכַל בֵּית אָבֵל אִם יֵשׁ אַנְמוֹנוֹת לֹא מִן הָאֲחִים מֵה לְהֶם לְשָׂאֵר הָאֲחִים לְחֲלוֹק בְּמַה שְׁהַרְוִיחַ וְהִינוּ דְּתַנִּי עֲלֵה לְאַנְמוֹנוֹת הַמְּלָךְ עַש"ב בְּזֶה וְכַת' וְהַרְנוּחְתִּי בְּזֶה מִשׁוּם דְּחִזְוִינן בֵּה פִּירוּשֵׁי דְלֵא דִּיִּיקִי וְהִירוּש' יֵשׁ לְפָרְשׁוֹ עַכ"ל וּבְאַמְתַּ שְׁבִירוּש' אַמ' חַד בַּר נִשׁ אֵיתְעַבִּיד סָפֵר בְּעוֹ אַחוּהִי לְמַפְלַג עַמִּיָּה אַתָּא עֲוֹבְדָא קוּמִי ר' אַמִּי אַמ' כְּדָ אָנוּ אוּמ' אַדָּם מְצָא מְצִיאָה אוּמ' אַחֲיוֹ חוֹלְקִים עִמּוֹ וְכֵן מִיִּיתִי הֵתֵם עֲוֹבְדָא אַחֲרִינָא כַה"ג ע"ש וּק' דְּאַנְמוֹנוֹת זֹו אֵינְהּ מַחְמַת בֵּית אָבִיהֶם וּמֵאֵי דַעֲתִיָּהוּ דְּבָעוּ לְמַפְלַג וּר' אַמִּי אַמֵּאֵי לֹא אַהֲדַר לְהוּ הֶכִי אַהֲא קַאמ' הָרַב וְהִירוּש' יֵשׁ לְפָרְשׁוֹ וְלֹא זָכִינוּ לְאוּרוֹ הֵן אַמְתַּ פִּי בִירוּש' מִיִּיתִי הֵן תּוֹס' בְּאַנְפָּא אַחֲרִיתִי וְע"ש לֵה' שְׁדָה יְהוֹשֻׁעַ ז"ל וְנֵאֲנִי מְצִאתִי לֵה' הָעֵיטוֹ ז"ל בְּאוֹת שְׁתּוּף דָּף כ"ו ע"ב שְׁפִי שְׁהַמְעַשִׂיּוֹת הִלְלוּ דְּאֵיתְעַבִּיד סָפֵר בְּחִי אָבִיהֶם וְסוּמוּף עַל שְׁוֹלְחַן אָבִיו דְּהוּי הָרִינוּחַ לְאַבִּיהֶם וּבְחִי הָאָב לֹא נָתַן לוֹ הַבֵּן מַה שְׁהַרְוִיחַ בְּאַנְמוֹנוֹתוֹ ע"כ בְּעוֹ לְמַפְלַג עַמִּיָּה וְא"ל

ר' אמי פִּינּוּן שְׁהָאב בְּחִיּוּ לֹא תִּבְע מִמֶּנּוּ אַחְוֵלִי אַחִיל גְּבִיּהּ וְהוּ"ל כְּמִי שְׁמַצָּא מְצִיאָהּ וְכוּ' עש"ב ובס' תַּמִּים דְּעִים סִי' נ"ח פִּי' שְׁהָאב הִיָּה נֹתֵן לְזֶה הֵבֵן פְּרָס לְמִזְוֹנוֹתָיו וְהִיָּנוּ דְאָמְרִי הֵתֵם בִּירוּשׁ' א"ר אֲמִי בֶן שְׁנָרְאָה חֲלוּק בְּחִי אָבִיו מַה שְּׁסָגְל סָגְל לְעַצְמוֹ כִּהְדָּא חַד בַּר נֶשׁ וְכוּ' וּמִפ' לִיָּה דְהִיָּנוּ שְׁקִבַּע לֹו פְּרָס לְמִזְוֹנוֹתָיו שְׂאֵע"פ שֶׁהוּא גִיזוֹן מִשָּׁל אָבִיו פִּינּוּן דְקִבַּע לֹו פְּרָס אִם קִמִּץ מְעִסְתּוֹ זָכָה בָּהּ לְעַצְמוֹ וּמִיָּתִי הִךְ עֲנֻבְדָּא וּסֵא"ד דְאָחִי פִּינּוּן דְגִיזוֹן מִנְכְּסֵי אָבִיו הוּ"ל כְּסֻמוּךְ עַל שְׁוֹלְחָן אָבִיו וּמַה שְּׁקִמִּץ לְאָבִיו וְיַחְלֹקוּ עִמּוֹ וְאִשְׁמְעִי ר' אֲמִי תִּרְתִּי חֲדָא אַע"פִּי שְׁמַצִּיאָתוֹ לְאָבִיו פִּינּוּן שְׁקִבַּע לֹו פְּרָס הַמּוֹתֵר לְעַצְמוֹ וְעוֹד דְאָפִי דְאָחִי שְׁוֹתְפִי בְּכָל דְבַר הַמְצִיאָה לְעַצְמוֹ ע"ש וְאִפְשָׁר שְׁזֵהוּ פְּנוּנַת רַבִּי יוֹנָה וְ"ל שְׁכַת' וְהִירוּשׁ' יֵשׁ לְפָרְשׁוֹ וּבְשִׁיבְרֵי הַמְקוֹ' אֲשֶׁר הוּבָאוּ בְּסוֹ' חִי' הַרְמִיָּה וְ"ל כַּת' מִשֵּׁם הַרְאָבָד וְ"ל דְמִסְפַּ"ל הָא דְקַתְּנִי בְּמַתְּנִי נָפַל לְאִמְצַע אִם בְּמַחְמַת הָאֲחִין קְאָמַר כְּעִין הַבְּרִיָּיתָא אוֹ שְׁמָא אִפִּי מַחְמַת עַצְמוֹ מִשּׁוּם דְשְׁוֹתְפִי גִינְהוּ וְכִשְׁנַעְשׂוּ שְׁוֹתְפִים קֵאמַ' לְכָל דְבַר וּבְבְרִיָּיתָא דְמַפְלִיג בֵּין מַחְמַת אֲחִין לְמַחְמַת עַצְמוֹ כְּשִׂיאֵינּוּ שְׁוֹתְפִים וְאִפִּי"ה פִּינּוּן דְמַפְחַת אָבִיָּהֶם קְאָתִי לְהוּ הָאֲחִים חוֹלְקִים עִמּוֹ בֵּין לְרִינּוּחַ בֵּין לְהַפְסֹד וּבִלְבַד שְׁלֵא יִפְשַׁע בְּהַפְסֹד עַכ"ל וּלְפּוּם מֵאִי דְבְעֵי לְאוּקוֹ' בְּרִיָּיתָא בְּשִׂיאֵינּוּ שְׁוֹתְפִים אֲלֵא מִשּׁוּם דְקְאָתִי מַפְחַת אָבִיָּהֶם ק' לְעַנְד' דְמִסִּיָּים בָּהּ חֲלָה וְנִתְרַפָּא יִתְרַפָּא מִשָּׁל עַצְמוֹ רַשְׁבַּ"ג אוּמ' בַּד"א בְּחוּלָה שְׁיֵשׁ לֹו קִצְבָּה אָבַל חוּלָה שְׁאִין לֹו קִצְבָּה מִתְרַפָּא מִן הָאִמְצַע כְּדֵאִיתָא בְּתוֹסְפוֹת וְכִינּוּן דְאִינָם אֲלֵא אֲחִים בְּעֻלְמָא אֲמֵאִי מִתְרַפָּא מִן הָאִמְצַע וּמֵאִי אִמְצַע אִיכָּא וְעוֹד סִיפָּא דְקַתְּנִי וְאִם מַחְמַת עַצְמוֹ לְעַצְמוֹ מֵאִי קַמ"ל פְּשִׁי' פִּינּוּן דְחֲלוּקִים וְעוֹמְדִים וְתוֹ דְמֵאִי פְּרִיָּהּ תִּלְמוּדָא אִם מַחְמַת הָאֲחִים לְאֲחִים פְּשִׁי' מֵאִי קוֹ' הָא קַמ"ל אַע"ג דְלֵאוּ שְׁוֹתְפִי גִינְהוּ אִפִּי"ה פִּינּוּן דְמַחְמַת אָבִיָּהֶם קְאָתִי לְאֲחִים כַּמ"ש הֶרֶב וְ"ל וְהִכִּי ס"ל לְרַבִּינוּ יוֹנָה וְ"ל שְׁפַתְּבּוּ וְ"ל וְדוּקָא הַשְׁוֹתְפִים אָבַל חֲלִקוּ אָמְרִי שְׁלֵא נִתְפְּוֹנָה הַמַּלְכוּת אֲלֵא לְהַרְוִיחַ לְזֶה עַכ"ל ע"כ נִלְע"ד דְכְּוֹנַת הֶרֶב וְ"ל דְמַתְּנִי מִיָּירִי בְּאֲחִים שְׁהֵם שְׁוֹתְפִים לְכָל דְבַר שְׂאִינָם בְּאִים לְכָלִּל חֲשָׁבוֹן כְּלָל זוּלַת אִם פְּשַׁע וְחֲלָה שְׂאִז מִתְרַפָּא מִשָּׁל עַצְמוֹ אֲמִטוּ לְהִכִּי אִפְּלוּ מַחְמַת עַצְמוֹ נָפַל לְאִמְצַע וּבְרִיָּיתָא כְּשִׂיאֵינּוּ שְׁוֹתְפִים לְכָל דְבַר אֲלֵא שְׁעִדִּין שְׁוֹתְפִים בְּתַפִּיסַת הַבַּיִת וְאֲחַד הַמְרַבָּה וְא' הַמְּעֵיט יָבֵא לְכָלִּל חֲשָׁבוֹן וּמִשְׁלֵמִין זל"ז בְּמוֹתֵר וּכְהֵיָא דְתַנְיָא הֵתֵם בְּתוֹס' נְשָׂאוּ לְהֵם נְשִׁים וְהַכְּנִיסוּ לְהֵם פִּירוֹת זֶה נוֹטֵל מַה שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְזֶה נוֹטֵל מַה שֶׁהוּא שְׁלוֹ וְאִם הִיָּתָה הַהוּצָאָה מִן הָאִמְצַע הָרִי אֵלוּ מְבִיאִין לְאִמְצַע ע"כ אֲלֵמָּא דְאִיכָּא תְּרִי מִינֵי שְׁוֹתְפ' בְּתַפִּיסַת הַבַּיִת בֵּין הָאֲחִים אֲלֵא דַמ"ש הֶרֶב וְ"ל וְאִפִּי"ה פִּינּוּן דְמַפְחַת אָבִיָּהֶם קְאָתִי וְכוּ' ר"ל שְׂאִינָם שְׁוֹתְפִים לְכָל דְבַר הוּ"א דְנָפַל לְעַצְמוֹ קַמ"ל פִּינּוּן דְמַפְחַת אָבִיָּהֶם קְאָתִי יַחְלֹקוּ: : וְכַתֵּב עוֹד הֶרֶב וְ"ל וְרֵאִיתִי בִירוּשְׁלַמִי דְגָרִיס הִכִּי הָאֲחִים הַשְׁוֹתְפִים שְׁנָפַל א' מֵהֶם בְּעַסְקֵי הַמְּדִינָה בְּזִמְן שְׁבָא מַפְחַת הָאֲחִים נוֹטְלִי' מַפְחַת הָאֲחִים אִם מַפְחַת בַּעַה"ב נוֹטְלִים מַפְחַת בַּעַה"ב קְתַנִּי הִכָּא נוֹטֵל מַפְחַת בַּעַה"ב מִשְׁמַע הִכָּא שְׂאִפְּלוּ מַחְמַת עַצְמוֹ פִּינּוּן שְׁהֵם שְׁוֹתְפִים כְּוֹלֵם נוֹטְלִים עַכ"ל נַר' דְהֶרֶב וְ"ל מִפ' מַפְחַת בַּעַה"ב ר"ל א' מִן הָאֲחִים שְׁנָפַל שְׁיַחְדוּהוּ וְא' מִן הָאֲחִים שְׁלֵא בִּירוּרוּהוּ אֲלֵא שְׂאֵמַר תְּנוּ לְנוּ א' מִכֶּם וְהַפְּלֵ לְאִמְצַע וְהִיָּנוּ דַק"ל בְּתַר הִכִּי אֲמֵאִי לֹא קְתַנִּי הִכִּי בֵּין מַפְחַת הָאֲחִים בֵּין מַפְחַת בַּעַה"ב הָאֲחִים נוֹטְלִים וְלַע"ד אִי לָאוּ דְמַסְתְּפִינָא אֲמִינָא דְכּוֹנֵן הַתוֹסְפוֹת לוּמ' לְעַנְיָן מְנַהֵג הַמְּדִינָה בְּעַסְקֵי הַמְּדִינָה מִפְּסִידִים מִשְׁלֵהֶם בְּנֵי הַמְּדִינָה וְהִיָּנוּ דְקַתְּנִי אִם מַחְמַת הָאֲחִים נָפַל נוֹטְלִים הַהִפְסֹד בְּנֵי הַמְּדִינָה מִן הָאֲחִים וְאִם מַפְחַת בַּעַה"ב ר"ל מַפְחַת עַצְמוֹ וְכַמוֹ שְׁפִי' הֶרֶב גּוֹפִיָּה נוֹט' בְּנֵי הַמְּדִינָה הַהִפְסֹד מַפְחַת בַּעַה"ב

וַיֵּשׁ סִיּוּעַ לְפִי זֶה דַּעְלָה קָאמ' בִּירוּשְׁלַמִּי פִּהְדָּא דְרַ"ן ב"ש גַּתְפֹּס לְכוּלִּיהּ מִתָּא וְכו' וּפִי
הֶרְמֵב"ן ז"ל בְּתִשׁוּ' סִי' ז"ן לַעֲנִין הֶפְסֵד הוּא ע"ש: וְכ"ע הֶרְב ז"ל וְאִם יִשְׁאַל שׁוֹאֵל א"כ
דְּמִשׁוּם שׁוֹת' הוּא וְאִפִּי בָּא מִפְּחַ עֲצָמוּ מֵאֵי שְׁנָא אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ מִשְׁאָר אֲנֻמְנוֹת דְּלָאו
שְׁוֹתָף לְכָל דְּבָר הֵן וְאִפִּילוּ בְּמִצִּיאוֹת אִיכ"ל רְבוּתָא קֶאָמֵר דְּאִפִּילוּ אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ שְׁהִיא
פָּמוּ שְׁרָרָה אֵל מִשְׁאָ מְלָךְ פֶּה אָנוּ אוֹמְרִים שְׁיִחְלוֹק לְהֵם הַמְּלָכוֹת אֲתָא לְמִימֵר שְׁיִחְלוֹק
לְהֵם הֶרְיֹנַח עכ"ל מ"ש פֶּה אָנוּ אוֹמְרִים בְּתַמִּיחָא וְהוּא יְרוּש' דְּמִיִּתִּי בְּתֵר הֵכִי דְקֶאָמֵר
פֶּה אָנוּ אוֹמְרִים אָדָם שְׁמַצָּא מְצִיָּאָה אַחִיו חוֹלְקִים עִמּוֹ וְהוּא ל' תַּמִּיחָא כַּמ"ש ה' הֶעֱיִטוּר
ז"ל שֵׁם וְהֶרְב גּוֹפִיָּה וּלפ"ד ז"ל הָא דְקֶאָמֵר בְּגִמְרָא תִּנָּא לְאֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ לָא אֲתָא לְפְרוּשֵׁי
מֵאֵי אֲנֻמְנוֹת דְּקֶתְנִי מִתְנִי' אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ דְּמִתְנִי' פִּינוּ דְּאִיִּירִי שְׁנַעֲשׂוּ שׁוֹת' לְכָל דְּבָר
וְאִפִּילוּ בְּמִצִּיאתָם פִּשִׁי דְּכָל הָאֲנֻמְנוֹת בְּכָלֵל אֵלָא דְאֲתָא לְאֲשִׁמוּעִינוּ תִּנָּא דְאִפִּי בְּאֲנֻמְנוֹת
הַמְּלָךְ דֹּסד"א פִּשֵׁם שֵׁא"א לְמַלְכוֹת וְהַשְׁרָרָה שְׁתַּחֲלַק פֶּה הֶרְיֹנַח אִינוּ מִתַּחֲלַק קמ"ל
דְּבְרִינַח חוֹלְקִים וְגַגְי' הַגְּמ' תִּנָּא הֵאֵי אֲנֻמְנוֹת אֲנֻמְנוֹת לְמָלְךְ ע"כ וּלפ"ז מִשְׁמַע דְּפְרוּשֵׁי
קמפ' דֵּהֵאֵי אֲנֻמְנוֹת דְּקֶתְנִי הִיָּינוּ אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ אֲמַנְם הֶרְב ז"ל פִּשְׁהִבִּיא ל' הַגְּמָרָא תִּנָּא
אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ וְאִפְשֵׁר לְפָרְשׁוּ דֵּה"ק וְאִפִּילוּ אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ וּבְאֲמַת שְׁהִלְשׁוֹן מוֹכִיחַ שְׁאִינוּ
מל' הַתּוֹס' דְקֶאָמֵר הֵאֵי אֲנֻמְנוֹת וְאִין מל' הַתּוֹס' לְמִימֵר הֵכִי דֵּהוּא לְשׁוֹן בְּבָלִי גַם רַבִּינוּ
יוֹנָה שְׁהִבִּיא ל' הַגְּמ' תִּנָּא לְאֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ: וְכ"ע הֶרְב ז"ל דֵּהֵךְ תּוֹס' דְקֶתְנִי אִם מִפְּחַ
בַּעַה"ב נוֹט' וְכו' דְדוֹקָא מִשׁוּם שְׁהֵם שׁוֹת' לְכָל דְּבָר וְאִפִּילוּ בְּמִצִּיאוֹת דְּאֵי לֵא"ה תַּק"ל
אַהֲדָּא בְּרִיִּיתָא דְקֶתְנִי א' מִן הָאֲחִים שֵׁנֵט' ק"ק זִזוּ לְלַמְּדוּ אֲנֻמְנוֹת וְכו'.

וְכַמוֹ שְׁהַכְרַחְנוּ בְּעִנְיֹתֵי וְהִבִּיא הֵךְ עֲבֹדָא דֵּהִירוּש' וּפִי קְרוּב לְדְבָרֵי שְׁפִתְבִּתִּי מִשֵׁם ס'
תַּמִּים דְּעִים פִּינוּ דְּחִלוֹק בְּמִזְוֹנוּתֵי מְצִיאוֹתֵי וְאֲנֻמְנוֹת לַעֲצָמוּ וְלֵא לְאֲמַצֵּע: עוֹד הִבִּיא
הֶרְב ז"ל הֵךְ יְרוּש' דְרַ"ן ב"ש אֵיתָפֵס וְכו' וּפִי דְאֵי אֵית לִיָּה נְכִסִּי לַב"ה אֵז הֶהֱפֵסֵד אוֹ
יְרוּיַח לַעֲצָמוּ וְהִיָּינוּ דְקֶתְנִי אִם מִחֲמַת הָאֲחִים לְאֲחִים פְּלוּמֵר מִחֲמַת הַמְּמוֹן הַמְּשׁוֹת'
בִּינֵיהֶם עכ"ל וְלִשׁוֹ הִירוּש' אַחֵר שְׁהִבִּיא הַתּוֹס' דְאֵי מִפְּחַ בַּעַה"ב נוֹט' מִפְּחַ בַּעַה"ב וּפִי
הֶרְב ז"ל בֵּין מִפְּחַ בַּעַה"ב בֵּין מִפְּחַ הָאֲחִים נוֹט' הֶרְיֹנַח הָאֲחִים וְהִיָּינוּ בְּאֲחִים הַשְׁוֹת' לְכָל
דְּבָר פְּדַכְתִּי וְעָלָה קֶאָמֵר בִּירוּש' פִּהְדָּא דְרַ"ן ב"ש אֵיתָפֵס לְכוּלִּי וְכו' וְהֵתָם עכ"ל בְּאִינָם
שׁוֹת' לְכָל דְּבָר דְאֵי הוּוּ שְׁוֹתָפִים לְכָל דְּבָר בֵּין אֵית לִיָּה נְכִסִּי בֵּין לֵית לִיָּה וְכַדְמִסִּיִּים בָּה
הֶרְב ז"ל וְהִיָּינוּ דְקֶתְנִי מִחֲמַת אֲחִים לְהָאֲחִים וְהֵךְ בְּרִיִּיתָא אוֹקְמָה הֶרְב ז"ל בְּאִינָם שׁוֹת'
לְכָל דְּבָר וְנִרְאָה דֵּהֶרְב ז"ל לֵא גְרִיס פִּהְדָּא אֵלָא עֲבֹדָא בְּאֲנָפִי נְפִשָּׁה: ע"ב רב"א ז"ל
בְּמִקּוּ' שֵׁם מִשֵׁם מוֹהֵר"י א"ן מִיָּגָאָס ז"ל וְז"ל וְדוֹקָא לְאֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ אֲבָל שְׁלֵא לְאֲנֻמְנוֹת
הַמְּלָךְ פִּינוּ שְׁאִין הָאֲחִים מִתְעַסְקִים עִמּוֹ בְּאוֹתוֹ אֲנֻמְנוֹת וְכו' אַע"ג דְּמִנּוּהוּ מִחֲמַת אֲחִים
לַעֲצָמוּ וְכ"ש אִם מִנּוּהוּ בְּשִׁבִיל עֲצָמוּ עכ"ל וְלֵא יְדַעְתִּי מַה בָּא לְלַמְּדֵנוּ וְמַה הוֹסִיף עַל
הַשְׁמוּ' וּמ"ש אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ מִשְׁאָר אֲנֻמְנוֹת דְאֵי בְּאֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ מִתְעַסֵּק לְבַדוֹ אֲמֵאֵי אַחִיו
חוֹלְקִים עִמּוֹ וְאֵי מִשׁוּם מִחֲמַת הָאֲחִים א"ה בְּשְׁאָר אֲנֻמְנוֹת נְמִי וּמִשֵׁם רַבִּי יְאֻנָּתָן ז"ל
פְּתַב שֵׁם מִפְּנֵי שְׁאֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ הֶרְוֹחָה גְדוּלָּה בְּלִי טוֹרַח שְׁהוּא נַעֲשֶׂה גַבְאֵי לְגַבּוֹת מְנַת
הַמְּלָךְ וּמִתְעַסֵּק בְּאוֹתוֹ מְמוֹן שְׁיִגְבָּה מִן הָא' עַד שְׁיִגְבָּה מִן הָאֲחֵרוֹת עכ"ל אֲבָל רַבִּינוּ א"ן
מִיָּגָאָס לֵא חֲדַשׁ בָּה דְבָר בְּעִנְיֵן אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ וְאֲדַרְבָּה לְפִי הִטַּעַם שְׁנַתָּן בְּשְׁאָר אֲנֻמְנוֹת
תַּק"ל מ"ש אֲנֻמְנוֹת הַמְּלָךְ וְכַדְכְּתִי בְּעִנְיֹתֵי: ע"ב הֶר' רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל בְּעֵלְיוֹת שֵׁם ע"ב
מִתְנִי' דְקֶתְנִי נָפַל לְאֲמַצֵּעַ בְּנָפַל מִחֲמַת אֲחִים דְאֵי מִחֲמַת עֲצָמוּ אֲמֵאֵי לְאֲמַצֵּעַ א"כ אֲמֵאֵי

לא ק"ל לתלמוד' פשי' כדק"ל בְּבְרִייתָא וְאֶפְשׁ' לענ"ד מְשׁוּם דְּבְּבְרִייתָא קְתַנִּי לְהִדְיָא אִי
לְאַחִים לְאַחִים אֲבָל אִי הֵנָּה מִק' אֲמַתְנִי הֵנָּה צָרִיף לְפָרוּשֵׁי דַע"כ בְּנֶפֶל מִחֲמַת הָאֲחִים
שְׁצָרִיף טְרַחָא וְעוֹד הֵק' הָרַב ז"ל דַּמ"ש מִתְנִי דְקְתַנִּי הָאֲחִים הַשְּׁוֹת' וּבְרִייתָא לֹא קְתַנִּי
אֲלֵא א' מִן הָאֲחִי וְתִי דְמִתְנִי בְּאַחִים שְׁהִיו שׁוֹת' בְּכָל מַה שְׁיִרְוִיחוּ בְּכָל עֲנִינָם וְאַצְ"ל
דְּנֵדָאֵי הָרִינוּחַ לְאַמְצַע אֲלֵא פִי אִיִּצְטְרִיף לְאַשְׁמוּ' כְּגוֹן שְׁנֶפֶל לְאַנְמוֹת הַמְלָךְ שְׁאִין זֶה בְּיַד
הָאָדָם אֲלֵא כְּפִי מַה שְׁיַעֲלֶה רוּחַ הַמּוֹשֵׁל וְסַד"א בְּמִלְתָּא דְלֵא שְׁכִיחָא שְׁאִין בְּיַדוֹ לֹא אֲסִיק
אַדְעֵתִיָּה קַמ"ל דְּאַפ"ה נֶפֶל לְאַמְצַע וְהִינּוּ דְתַנִּי עֲלֵה לְאַנְמוֹת הַמְלָךְ וּמִתְנִי כְּגוֹן שְׁנֶפֶל
לְאוּמ' מִחֲמַת עֲצָמוֹ וְהָא דְתַנִּי אִם מִחֲמַת הָאֲחִים לְאַחִים מִיִּירִי בְּאַחִים שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ
בְּכָל רִינוּחַ דְּהָא בְּרִייתָא לֹא קְתַנִּי הַשְּׁוֹת' וְאַפ"ה כִּינּוּן שְׁהַדְבָר יְדוּעַ שְׁמַנְהוּ הַמְלָכוֹ שְׁפָךְ
דְּרַפּוֹ לְמַנּוֹת מְכָל בֵּית וּבֵית בְּשִׁבִיל כָּל הָאֲחִי וְהִגִּיעַ זְמַן בֵּית זֶה לְמַנּוֹת א' מִקֵּוּ אַע"ג
דְּהוּא חֲרִיף טְפִי לֹא אֲמַרִי חוֹרְפִיָּה גְרָם לִיה וְחוֹלְקִים עַכ"ל גְּרָאָה מְדַבְּרִיו ז"ל דְּאוּמ' הַמְלָךְ
דְּמִיִּירִי בְּהַ תַּנָּא דְמִתְנִי אִינוּ מְחוּק.

הַמְלָכוֹת לְמַנּוֹת מְכָל בֵּית וּבֵית וְהִגִּיעַ זְמַן בֵּית זֶה וּבִכְה"ג לֹא אִיִּצְטְרִיף לְאַשְׁמוּעִינוּ דְּנֵדָאֵי
אֲסִיק אַדְעֵתִיָּהוּ וְכִינּוּן שְׁהֵם שׁוֹת' בְּכָל דְּבָר וְהָאֵי לְאַמְצַע וְהִינּוּ דְתַנִּי עֲלֵה לְאוּמ' הַמְלָךְ
דְּלֵהֲכִי אִיִּצְטְרִיף לְאַשְׁמוּעִינוּ דַּאֲע"ג דְּנֶפֶל מִחֲמַת עֲצָמוֹ לְאַמְצַע וּבְרִייתָא אַע"ג דְּמִיִּירִי
בְּשְׁאִינָם שׁוֹת' בְּכָל דְּבָר כִּינּוּן שְׁחַק וְזְמַן קְבוּעַ לְכָל בֵּית וּבֵית וְזֶה הַבֵּית הִגִּיעַ זְמַנוֹ מ"ה
נֶפֶל לְאַמְצַע: וְנִזְתִּיתִיָּה לְהַרְמ"ה ז"ל בְּחִי לְשֵׁם סִי' ה' שְׁפַתְּב הָאֲחִים הַשְּׁוֹתְפִים וְכו' הָאֵי
אוּמ' אוּקִי בְּאַנְמוֹת הַמְלָךְ וְהוּא שְׁנֶפֶל מִחֲמַת אֲבִיהֶם שְׁהִיָּה קְרוּב לְמַלְכוֹת וּגְמִלוּ חֶסֶד
בְּעַבְרוֹ לְבָנָיו וְאַצְ"ל בְּזְמַן שְׁנֶפֶל מִחֲמַת הָאֲחִים אֲבָל אִם לֹא נֶפֶל אֲלֵא מִחֲמַת עֲצָמוֹ שְׁהִיָּה
רְאוּי לְכַף יוֹתֵר מִהָאֲחֵרִים אוֹ שְׁהִלִּיץ אָדָם בְּעַדוֹ שְׁלֵא מִחֲמַת אָבִיו וְשְׁלֵא מִחֲמַת אָחִיו ה"ז
לְעֲצָמוֹ וְכו' וְדוּקָא שְׁלֵא חֲלָקוּ אֲבָל חֲלָקוּ אֲפִי מִחֲמַת אֲבִיהֶם לְעֲצָמוֹ דְּיִיקָא נְמִי דְקְתַנִּי
הָאֲחִים הַשְּׁוֹת' וְכו' עַכ"ל אֲלֵא שְׁעַדִּין הַלֵּב מִהֶסֶס לְפּוּם מֵאֵי דְטַעְמָא טְעִים רַבִּי דְהַפֵּל
לְאַמְצַע מְשׁוּם דְּרוּצָה לְגַמּוּל חֶסֶד עִם בְּנָיו וְכו' א"כ בְּשׁוֹתְפִים דְּלִיכָא לְמִיתְלִי בַּה"ט אֲמַאי
הַפֵּל לְאַמְצַע וְאִם נִפְשָׁךְ לוֹמַר שְׁהִתְנוּ כֵּן שְׁפַל מַה שְׁיִרְוִיחַ יְהִיָּה לְאַמְצַע הִיכִי מְהִנִּי הָאֵי
תַּנָּאָה אֲפִי בְּדַקְנוּ מִיָּנִיָּה כִּינּוּן דְּהוּי דְבָר שִׁלְב"ל כַּמ"ש רַבִּי ז"ל בְּפ"ה מַה שְׁוֹתְפִין וּפְסָקוּ
הַטּוֹש"ע בַּר"ס קַע"ו הָאֲנֻמְנִים שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ בְּמִלְאֲכַתְּם דְּאַפִּי בְּקַנְיָן אִינוּ מוֹעִיל דְּאִין הַקְנִיָן
מוֹעִיל לְהַקְנוֹת זֶה לְזֶה דְבָר שִׁלְב"ל וְאַחִים שְׁאִנִּי דְאִיכָא טַעְמָא רַבָּא שְׁהַמְלָךְ רוּצָה לְגַמּוּל
חֶסֶד עִם בְּנָיו וְהוּ"ל כִּינּוּשָׁה הַבָּאָה מִחֲמַת אֲבִיהֶם אֲבָל בְּשׁוֹת' דְּלִיכָא הָאֵי טַעְמָא בְּמַה
זְנָכָה לְדַעַת רַבִּינוּ ז"ל וְהַסְמ"ע ז"ל בַּר"ס קַע"ז תְּלָה דִּין זֶה דְשׁוֹת' בְּפִלּוּגְתָא דְהַרְמְב"ם
וְהַרְמְב"ן ז"ל דְּלַהַרְמְב"ן בְּשׁוֹת' שְׁהִתְנוּ בְּכָל הָרוּחִים נֶפֶל לְאַמְצַע כְּמוֹ הָאֲחִים אֲבָל לְדַעַת
הַרְמְב"ם ז"ל דְּתִלִּי טַעְמָא מְשׁוּם שְׁהַמְלָךְ רוּצָה לְגַמּוּל חֶסֶד עִם הַבְּנִים בְּשִׁבִיל אֲבִיהֶם
אִיכָא לְמִימַר הֲכִי בְּשׁוֹת' ע"ש וְלֹא זָכַר שׁוֹר הָאֲלֵף דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַנִּזְתִּיתִים לְמַעֲלָה מְרַאֲשׁ
מִקְדָּמֵי אַר"ש וּכְבָר הַשֵּׁג מְהִי"ט ז"ל וְתִי כְּדַעַת רַבִּי דָּגָם בְּשׁוֹת' מִשְׁכַּחַת לָהּ כְּגוֹן שְׁהִיו
יְדוּעִי לוֹ וְרָצָה לְגַמּוּל חֶסֶד עִמָּהֶם ע"ש וּלְפ"ד ז"ל מִיִּתְרַצָּא שְׁפִיר חֲקִירְתְּנוּ נְהִי דַע"י
קַנְיָן אִינוּ מוֹעִיל דְּהוּי דְבָר שִׁלְב"ל הָא מִיָּהָא מוֹדָה שְׁאִם הַמְלָךְ מִיָּנִיָּה א' מִהַשְּׁוֹתְפִין בְּאִיָּזָה
מִיָּנִיָּה וְהָרוּיחַ שְׁאִם מִחֲמַת הַשְּׁוֹת' מִיָּנִיָּהוּ כְּמִדּוּבָר נֶפֶל הָרִינוּחַ לְאַמְצַע וּלְקַמֵּן יִתְבָּאָר בַּס"ד
וְד' הַרְמ"ה ז"ל שְׁאִינָם שְׁוֹתְפִין בְּכָל דְּבָר רַק בְּתַפְסִיט הַבֵּית מ"ה דְּנוּקָא אִם מִחֲמַת אֲבִיהֶם
וּדְקְתַנִּי הַשְּׁוֹת' לְאַשְׁמוּעִי דָּאִם חֲלָקוּ אֲפִי אִם מִחֲמַת אֲבִיהֶם לְעֲצָמוֹ וּמ"ש וְהָאֵי אוּמ'

אוקי' באומנות המלך לפי שהוא ו"ל גורס מאי אומ' תנא אומ' המלך כמ"ש בסי' ר"ן וכתב עוד ו"ל שם ונדקא לאומ' המלך וכינצא בה אכל לשאר אומניות כיון דלא מיעסקי אחים בהדיה אפי' נפל מחמת האחים לעצמו ואמטו להכי אוקי' מתני' באומ' המלך וכו' דאומ' דלית בה טרקה היא ומאי דיקבי ליה בתורת נדיבות יקבי ליה וכיון דמחמת אחים נפל כמאן דיקבי להו לכולהו דמי וכו' עכ"ל ולפי שיטה זו לא תק' קושית רבי' יונה דמתני' בנפל מחמת אביהם ולא מחמת האחי' וקמ"ל דיורשים האחי' נמי מפחו וכמאן דיקבי לכולהו אכל מחמת האחי' פשי' ולא איצטרך תנא לאשמועינו והיינו דק"ל לברייתא דקתני אם מחמת האחים לאחים וכו' והרב כת' ואצ"ל אם נפל מחמת האחים והיינו דק"ל לתלמודא כיון דאצ"ל גם מה שהק' אמאי במתני' תני השות' ולא בברייתא הא נמי מיתרצא שפיר דתנא נחית לאשמועינו מילתא אחריתי דאם חלקו אפי' מחמת אביהם לעצמו וברייתא לא איצט' לאשמו' א"נ ס"ל להרב ו"ל דאם מחמת האחי' אפי' חלקו לאמצע ומדברי רבי' יונה ו"ל משמע דס"ל שאם חלקו אפי' נפל מחמת האב והאחים לעצמו דוק ותשפח: והרי"ף ו"ל העתיק המש' ומאי דתני עלה לאומ' המלך והעתיק ג"כ הברייתא בצורתה ולא ידעתי אמאי השמיט מאי דאית'מ' עלה דאפילו חריף טפי לא אמרי' חורפיה גרם ליה גם הרא"ש ו"ל הלך לדרך דרך הקדש אלא שהביא הגי' במ"ש האחים והשות' דמשמע דס"ל אחים אעפ"י שאינם שות' ושות'אע"פ שאינם אחי' נפל לאמצע וס"ל כיון דמחמת האחי' או מחמת השות' אע"ג דאינם שות' לכל דבר וכדעת הרמ"ה ו"ל דס"ל דהא דקתני השות' לאשמו' דאם חלקו .

אפי' אם מחמת האחי' לעצמו כדבר האמור: גם אשו"ר להר"מ במז"ל בספ"ח מה' שות' שכת' . ונ"ל א' מן האחים או מן השות' שנפל לאומ' המלך הרינוח לאמצע עכ"ל נראה דרבי' סמיה אמ"ש בסמוך האחים וכו' שלא חלקו ירושת מורישן אלא כולן משתמש' בו ביחד הרי הן פשות' לכל דבר עכ"ל ש"מ דס"ל כל שלא חלקו יש להם דין שות' לכל דבר וכיון שהן פשות' לכל דבר ועלה קאמר האחי' או מן השות' ר"ל שהם שות' לכל דבר ולפ"ז אין לחלק בין מחמת אחים או מחמת עצמו דבכולהו הרינוח לאמצע ואעפ"י שפשט הלשון שכת' הרי הן פשותפין לכל דבר אין זה פשוטו להיות שות' לכל דבר ר"ל בכל רנוחים ובכלשו' הראב"ד ור"י ו"ל הנתינים למעלה מ"מ ליישב דברי רבינו יש לפרשו בכה וכדאוקמוה הראב"ד ורבי' יונה למתני' אלא דאינהו ו"ל מוקמו לה הכי מדקתני האחים השותפים דר"ל האחים שהם שותפים שנשתתפו בכל דבר אמנם רבי' ו"ל מפ' דהאחים דקתני מתני' בכה"ג שהם השות' לכל דבר והשות' מלתא באנפי נפשה ור"ל פשות' לכל דבר וברייתא דמפליג בין מחמת האחים למחמת עצמו מייגרי באחין שחלקו וע"ז השיגו הראב"ד ו"ל על מה שקצר ולא ביאר דמייגרי קודם שחלקו ובפ"ט מה' נחלות דין ז שכתב א' מן האחים שמינהו המלך גבאי וכו' אם מחמת אביהן מינהו וכו' לכל האחים ואם מחמת עצמו מינהו הרי זה לעצמו עכ"ל צ"ל לפ"ז דמייגרי בשפבר חלקו והיינו דינא.

דברייתא והוכרח רבי' לפ' פן משום דק"ל תנא דמתני' אמאי סתמא סתים נפל לאמצע וברייתא מפליג בכה אהא מתרץ דמתני' דקא מתני' בהדר והשות' עכ"ל דאחים נמי דקתני

בְּשֵׁלָא חֲלָקוּ דְאַפְתִּי בְּשִׁנְתָּי לְכָל דְבָר וּתְרִי מִינֵי שׁוּת' הָא' בְּאֵה מְאֲלִיָּה בְּמוֹת אַבְיָהֶם נַעֲשׂוּ שׁוּת' מְאֲלִיָּהֶם עַד שְׁיַחְלֹקוּ וְהָב הַנַּעֲשִׂית עַיִי אִישׁ אֶל רַעְהוּ כְּנַלְע"ד לְדַחֲוֹק וּלְפָרֵשׁ כְּדַבְרֵי רַבִּי וְ"ל וְה"ה שָׁם בַּה' נְחִלוֹת פְּתַב ע"ד רַבִּי מ"ש וּבְרִינִי עַכ"ל דַּעְתּוֹ וְ"ל כְּפִשְׁט דַּבְרֵי רַבִּי דַּמְש' וּבְרִינִיתָא בְּחֻדָּא גִּוּוֹנָא נִינְהוּ וּלְפ"ד מ"ש בַּה' שׁוּת' א' מִן הָאֲחִים וְכו' הֲרִינִח לְאַמְצַע ר"ל דְּמִינֵי שְׁנַפְל מְחַמַּת אַבְיָהֶם וְכַמ"ש בַּה' נְחִלוֹת וְשַׁע"ז פְּתַב הֲרַאבְ"ד וְ"ל קֶצֶר מְאֹד וּלְדַעַת ה"ה וְ"ל צ"ל דְּסַמָּה עַמ"ש בַּה' נְחִלוֹת וּבְוֹדָאֵי שְׁהוּא דְּוַחַק גְּדוּל וְע"ז כַּת' הַכ"מ וְ"ל שָׁם שְׁאִינִי יוֹדַע לָמָּה הַשְּׁמִיטָה רַבִּי ר"ל שָׁם בַּה' שׁוּת' וְלִסְמוּךְ עַל מַה שְׁיַכְתּוּב אַח"ךְ בַּה' נְחִלוֹת וְהַרְל"ם וְ"ל כַּת' שְׁסַמָּה עַמ"ש בַּה' נְחִלוֹת ע"ש וְנָה מְדוּקָדֵק בְּדַבְרֵי הֲרַמְבַּ"ן וְ"ל שְׁהִבִּיא מֶרֶן בְּב"י וְנָהוּ שְׁשָׁנוּ לְאוּמ' הַמְלָךְ וְכו' דְּוֹקָא לְאוּמ' הַמְלָךְ וְכו' עַכ"ל שְׁבָא לְשַׁלּוֹל פִּי הֲרַאבְ"ד וְרַבִּינוּ יוֹנָה וְ"ל וְזוּלְתָם דְּלֹא כְּמוֹ שְׁפִי הַרִי הַלְוִי וְ"ל: וְהַטּוֹר בְּסִי קַע"ז כַּת' הָאֲחִים הַשְּׁוֹת' אוֹ שְׁאָר שׁוּת' נַר' דְּגַרְיִס כְּגִי אָבִיו הֲרַא"ש וְ"ל הָאֲחִים וְהַשְּׁוֹת' דַּר"ל אֲחִים שְׁעֲדִין לֹא חֲלָקוּ וְעוֹמְדִים בְּשִׁנְתָּי אוֹ שְׁאָר שׁוּת' וְלֹא הִבְיָנוּתִי דְּהָא מְסִינִים בָּהּ אִם דְּרַךְ הַמְלָךְ לִיקַח מִכָּל בַּיִת וְכו' וְנָה לֹא שְׁיִיךְ בְּשְׁאָר שׁוּת' וְאִם יֵשׁ מְנַהֵג ג"כ שְׁהַמְלָךְ נוֹטֵל א' מִכָּל חֻבְרַת שׁוּת' א"כ כָּף הִי"ל לְבָאָר לִישְׁטוֹל א' מִכָּל בַּיִת אוֹ מִכָּל חֻבְרַת שׁוּת' וְלֹא לְהַעֲלִימָה וְכַת' עוֹד הַטּו' וְכַת' הַר"י הַלְוִי דְּוֹקָא לְאוּמ' הַמְלָךְ אֲבָל לְאוּמ' אַחֲרַת אַע"פ שְׁמִינְהוּ מְחַמַּת אֲחִיו לְעַצְמוֹ וְלֹא יַדְעָתִי לָמָּה תְּלַה דְבָר זֶה בַּהֲר"י הַלְוִי וְהוּא תְּלִמוּד עֲרוּךְ בְּיַדְנוּ אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם רֵאשִׁית מְאָמֵר וְהַתִּימָא מִמֶּרֶן הַקְּדוּשׁ.

וְ"ל שְׁלֵא הַעִיר בְּזָה אֵיבְרָא לְפִי מַה שְׁנַתְּבַרֵּר מִדַּבְרֵי הֲרַאבְ"ד וְרַבִּינוּ יוֹנָה דְּסִבִּירָא לְהוּ דְּהָא דַּתְנִיָּא לְאוּמָנוֹת הַמְלָךְ לְרַבּוּתָא תַּנְיָא דְּלֹא תִימָא אֲנֻמָּנוֹת הַמְלָךְ מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא הוּא וְלֹא אִסִּיק אַדְעַתְמִינְהוּ דְּלִיָּהוּ בְּכָלֵל הַשְּׁוֹת' כְּמוֹ שְׁנַתְּבַאָר לְעִיל אַהָא מִיָּתִי מִפִּי הַר"י הַלְוִי דְּלֹא נַחִית תַּנָּא אֶלָּא לְאַפּוּקִי שְׁאָר אֲנֻמָּנוֹת וְשְׁלֵא כְּדַעַת הֲרַאבְ"ד וְרַבִּינוּ יוֹנָה דְּשְׁאָר אֲנֻמָּנוֹת פְּשִׁי דְּהוּי בְּכָלֵל אֶלָּא דְּאֲשָׁמוּ' תַּנָּא דְּאֲפִילוּ אוּמ' הַמְלָךְ וְהַרְב"ח נְדַחַק בְּזָה יַעַן פִּי בְּיָמָיו וְ"ל לֹא נִרְאוּ מְרֵאוֹת אֱלֹהִים סִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים וּמוֹר"ם וְ"ל שְׁפַתְבּוּ וִי"א דְּוֹקָא לְאוּמ' הַמְלָךְ וְכו' אֲפִשְׁר דְּסַמָּה אַהִימְנוּ דְּרַבִּי הַטּו' אוֹ אֲפִשְׁר שְׁנַמְצָא אֶתּוּ שִׁיט' הֲרַאבְ"ד וְרַבִּינוּ יוֹנָה וְ"ל וּמַה מְאֹד תְּמַהֲתִי עַל הַסַּמ"ע וְ"ל שְׁלֵא נִתְעוֹרֵר בְּזָה וְלֹא בְּפו"ד וּמֶרֶן בְּב"י ג"כ אֲפִשְׁר שְׁנַגְלוּ אֵלָיו סִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים הִלְלוּ וּמֶרֶן בְּש"ע שָׁם הַעֲתִיק לְשׁוֹן הֲרַמְבַּ"ם וְנַעֲמֹו וְכַתְבַּת הַסַּמ"ע אֲבָל הֲרַמְבַּ"ן פְּתַב טַעַם אַחַר מִפְּנֵי שְׁאָנוּ רֹאִים שְׁהַאֲחִים כ"ז שְׁלֵא חֲלָקוּ תְּפִיסַת הַבַּיִת כְּאֵלוּ הֵן א' וְכְאֵלוּ הִיָּה אַבְיָהֶם קִינִים וְכו' וְכַתְבַּתִּי בְּפַר"י וְכו' בְּשְׁאָר שְׁוֹתְפִי שְׁנַשְׁתַּתְּפוּ בְּפִי שְׁיִהִיו כָּל הַרְנוּחִים וּמַעֲשֵׂה יָדֵיהֶם לְאַמְצַע וְכו' אֲבָל לְטַעַם הֲרַמְבַּ"ם וְכו' עַכ"ל וּלְפ"ד לְדַעַת הֲרַמְבַּ"ן וְ"ל גַּם בְּמַצִּיאָה שְׁמַצָּא א' מִן הָאֲחִים הִיא לְאַמְצַע אֲבָל לְדַעַת הֲרַמְבַּ"ם וְ"ל הִיא לְעַצְמוֹ וְכַמ"ש הֲרַמְבַּ"ם וְ"ל שָׁם בַּה' נְחִלוֹת דִּין ז' וְ"ל אַחַד מִן הָאֲחִים וְכו' עַכ"ל דַּעַת עֲלִיוֹן דְּאֲפִי בְּשׁוֹתְפִים שְׁאִינִם חֲלוּקִים בְּעַסְקוֹן הַמוֹצָא מְצִיאָה זָכָה בָּהּ לְעַצְמוֹ וּלְפ"ד הֲרַמְבַּ"ן זָכוּ בָּהּ כָּל הָאֲחִים כְּאֵלוּ מְצָא אוֹתָהּ הָאֵב בְּחִיּוֹ וּלְפַמ"ש בְּמַעֲר' אוֹת ש' בְּדִינֵי שׁוּת' דְּהָאֵי מְלִתָּא תְּלִיא בְּאֲשְׁלִי רַבְרַבִּי דְּלַדַּעַת הֲרַמְבַּ"ם אֲפִילוּ קָנוּ מִיָּדָם לֹא מִהֵנִי דָּאִין אָדָם מִקְנָה דְּבָר שְׁלֵב"ל אֲבָל לְדַעַת הֲרַאבְ"ד וְ"ל מִהֵנִי כַּמ"ש בְּר"ס קַע"ז וְכַמוֹ שְׁהַאֲרַכְתִּי שָׁם וּלְעִיל בְּס"ד וּלְפ"ד הַסַּמ"ע בְּדַבְרֵי הֲרַמְבַּ"ן וְ"ל דְּבְשׁוֹת' מְצוּ לְהַקְנוֹת דְּבָר שְׁלֵב"ל כְּדַעַת הֲרַאבְ"ד אֲמַנֵּם לְפִי פְּשׁוּטָן שֶׁל

דברים דהרמב"ן דשקל תי' והשות' אלא השות' גרסי' דס"ל דדין זה לא שינה אלא באחים שהם שות' בנכסי אביהם דאנו רואים פאלו אביהם היה קיים אבל בשאר שות' לא איפא למימר דבמציאה נמי יסבור ולומר ידע דעת עליון הרמב"ם דאין אדם מקנה דבר שלב"ל ומציאה הוי דבר שלב"ל ואינם יכולים להקנות זה לזה ודע שנלע"ד רשב"ם והר"י הלוי ו"ל פלגו בהדיניהו דלרשב"ם אפי' באומ' אחרת דוקא בנפל בעצמו אבל אם מחמת האחים ה"נ לאמצע ממ"ש אבל באומנות אחרת שנפל בה מעצמו עכ"ל אבל דעת הר"י הלוי שהביא הטו' ס"ל שאפי' מינהו מחמת אחרו לעצמו ע"ש וכן מצאתי דבריו מפנירשים בשנירי המקו' אשר בסוף חיי הרמ"ה ז"ל וז"ל והרא"ם כתב וז"ל ודוקא לאומנות המלך אבל שלא לאומנות המלך פינון שאין האחים מתעסקים עמו באותה האומנות אלא.

הוא לבדו המתעסק בה אע"ג דמינהו מחמת אחים. לעצמו וכ"ש אם מינהו מחמת עצמו עכ"ל ולפ"ז ק' על הטו' דלא קש להביא ס' רשב"ם פלל ואם דעתו נטתה לדעת הר"י הלוי הי"ל להביא ב' הדעות ולהכריע כס' אשר ישנה בעיניו כמנהגו הטוב ונר' דס"ל להטו' דגם רשב"ם מודה לס' הר"י הלוי דכיון דטעמא דאומנות המלך לקנות א' מפל בית מ"ה נפל לאמצע אבל שאר אומנות דלא רמיא ע"כ בית מהיכא תיתי שהוא יתעסק ואחיוחולקים עמו וכמ"ש הר"י הלוי ומ"ש מעצמו לאו דוקא דלא הנה גריס לה ולפי שבדברי הר"י הלוי בפ' איתמר ולפ"ז מה שתלה הדבר הטור בהר"י הלוי ודוקא לאומנות המלך והנינו בה לימוד ערוף הוא בידינו וכדוקיין לק"מ דלא נחית הטור אלא למ"ש דלשאר אומנות אפי' מחמת אחרו לעצמו ולשון הר"י הלוי הוא כמו שהעתקתי והר"י הלוי פסקא דדינא קאמר והעתיקו הטור ותמהתי קצת על הטור ז"ל דשמועות הרמ"ה ז"ל כל יומא בפומיה אמאי לא יחס ס' זו דאפי' מינהו מחמת אחרו כל שאינו מאומנות המלך לעצמו כמ"ש שם בחי' סי' ה' וסי' ד"ן ע"ש אמנם מדברי מור"ם ז"ל שכתב וי"א דוקא לאומנות המלך אבל לאומנות אחרת הפל לעצמו טור בשם הר"י הלוי והרמב"ן עכ"ל נראה שאינו מפרש פן דלפי מאי דכתי' עיקר מה שהביא הטור דברי הר"י הלוי א"א לאשמועי' דבאומנות אחרת אפי' מינהו מחמת האחים לעצמו ומור"ם לא גילה רז זה שהוא עיקר הלימוד מדברי הר"י הלוי ועוד דבדברי הרמב"ן לא נתבאר דאפי' מינהו מחמת האחים לעצמו ע"ש בדבריו בתשו' שהביא מרן ז"ל בב"י שם ואחר זמן נמצא אפי' ס' תורת חסד לה' מוהר"ח פהן ז"ל ובס' רס"ד עמד בענין וכעת אין הפנאי מספים עמי לעמוד על דבריו וה' יעזרנו על דבר פבוד שמו ית' כיר"א ועיין לרבינו הגדול מוהרמ"א זיע"א בס' משתא דרבותא בחלק ח"מ סי' מ"ו דף ד' ע"ד ע"ש: (נז) אחריות ראובן שמכר חצר לשמעון ונכנס לוי בקבול האחריות שפל מי שיבא ויערער עליו יצילהו מידו ואחר שפטר שמו ובנה בא יהודה ואמר שחלק מהחצר היא הוא שלו ונזכה בו בדין ואוקמוה בדינה ורוצה יהודה בעד חלקו יותר ממה שקנאו שמעון לחלק ההוא ולוי אומר לא אתן אלא כפי מה ששנה חלק יהודה שקנה אותו הדין עם לוי תשו' הגאונים סי' מ"ח כנ"הג סי' רכ"ה בהג"ה אות ו' כצ"ל פי בס' כנ"הג יש טעויות הרבה ע"ש: (נח) אחריות ענין קבלת האחריות בהולכת הספינות בימי' פיצד סדריהם ואופניהם ומקנותיה' ופרטיהם עיין להרב כנ"הג ז"ל סי' רכ"ה בהג"ה פמה פרטים ואופנים עש"ב והתגרים קוראים להם שמות סיגורו"ס: (נט) אחריות.

קיי"ל ספינה שהיתה הולכת בימים נעמד עליה נחשול של ים לטובעה והקילו ממשאם מחשבין לפי המשאוי ולא לפי המזון כמ"ש בטו"שע סו"ס ער"ב ע"ש ואם ראובן קבל עליו אחריות סחורות הללו או מקצתן מאחריות הים או שוללים ולא ביאר שאר אחריות אם מתחייב במה שהשליכו מהסחורות לים להקל מעליהם דעת הרב משפטי שמואל סי' כ"ד דאין השלכת הסחורות נכלל בכלל האחריות והכנ"הג ו"ל סי' זכ"ר בהג"הט אות מ"ב פתב ע"ד הרב ו"ל והדבר תמוה דלא יפגס השלכת הסחורות לים בכלל האחריות והרב מוהרשד"ם בח"מ סי' ר"ך נשאל בראובן שעשה קאמ"ביו ביד שמעון פמנהג הסוחרים וקבל עליו שמעון אחריות הטביעה ושוללים נעמד עליהם רוח סערה בימים והוצרכו לשבר את התנן ובעל הספינה נפרע מהם דמי התנן ופסק דשמ' שקבל עליו אחריות טביעה גם זו בכלל ותייב לשלם ע"ש (ס) אחריות קיי"ל כמ"ד אחריות ט"ס ואעפ"י שלא נאמרו ולא נכתבו פמאן דאמרי וכתבי דמין כמ"ש בטוש"ע סי' ט"ל ע"ש ובפ' השולח דף ל"ז הנה ס"ל לר"נ ור"ל דמתניתין דשביעית דקתני א'מלנה בשטר דהיינו שאין בו אחריות אבל יש בו אחריו אינו משמט ע"ש כל"ד פיון דקי"ל אחריות ט"ס כי לא פתב ביה אח"ן נמי מאי הוי נהי דמאריה דהאי דינא הוא שמואל פדאי' ברפ"ק דב"מ הא מיהא לא אשכחן דר"י פליג עליה ביה וכן יש לחקור למ"ד שיעבוד' דאוריית' ומלנה ע"פ גובה מהלקוחות אלא משום פסידא דלקוחו אמור רבנו דאינו טורף מהלקוחו א"כ לדיניהו היכי משכחת לה השמטת פסדים מן התורה ור"י ור"ל גופייהו אינהו ס"ל דשיעבו' דאורייתא פדאיתא בשליה פ' ג"פ דף קע"ו ע"ש ונראה דענין שמטה שאני דרחמ' מזהר בלא יגוש וכי הוי שיעבו' דאורייתא מאי הוי נהי דאהני ה"ט לגבות מהיורשים ומהלקוחות הא מיהא אפתי מחוסר גובייתא נקאי בלא יגוש עד דמיונדקי לה ב"ד למיחת לנכסי דלנה מ"ה שפיר משמט ואע"ג דנקיט שטרא בידיה אפתי חשיב מחוסר גובייתא אבל אי כתי' ליה אחריות נכסי מסתברא דחשיב טפי פמוחזק בקרקע ולא בר גישה הוא מ"ה אינו משמט אע"ג דלענין בכור לא חשי' ראוי ונוטל הבכור של הלנה בקרקעות המשועבדים לאחרים וכ' התוס' בפ' ח"ה דף נ"ג בד"ה א"כ בטלת וכו' משום דאפתי צריך אדרכתא ואכרזתא וכו' ע"ש היינו לענין דלא מיקרי ראוי אבל לענין גישה לאו בר גישה הוא דמוסר דבריו לב"ד ויעשו לו פדת של תורה וכה"ג כ' התו' שם בהשולח בד"ה שטר וכו' אהא דק"ל מאונס קנס ופיתוי וכתו' משתפגום דגבו משעבדי ומשמטי ותי' מ"מ אלים טפי פשפפורש השעבוד בשטר עכ"ל אלמא דס"ל אע"ג דר"י ס"ל דשעבוד דאורייתא אפ"ה שאני ליה בשט' גופיה דבדלית ביה אח"ן משמט אף על גב דלענין יורשים ולקוחות מדאורייתא טריף וגבי מנייהו שפיר הא מיהא לענין שמטה דרחמ' תלי בלא יגיש כל כמה דלא מפרש בשטרא אח"ן חשיב מחוסר גובייתא וקרינו ביה שפיר לא יגוש ואיתיה במצות שמטה וממילא שמעי' דא"נ בעלמא קיי"ל אחריות ט"ס היינו דוקא לשאר ד"מ אבל לענין שמטה דלא כתי' ביה אח"ן אפתי קרינו ביה לא יגוש פדכתי' ובאמת שדבר זה קיימתיה מסברא ואח"כ מצאתי לה מוהרשד"ם ו"ל בח"מ סי' ל' שכתב מזה ליישב דברי הרב מוהר"י קולון ו"ל דפסק שיש בו אח"ן אינו משמט מהא דקיי"ל אחריות ט"ס והשי' קרוב למאי דכתי' בעניוית' שיש אנכי ויעלון לבי ועמ"ש לקמן במערכת אות מ מדין מחילה סי' בס"ד ולקמן בדין אפותיקי הארכתתי קצת בדברים הללו בס"ד: אי אפשי אשכחן בכ"ד בגמ' דמצי למימר

אי אפשי בתקנת חכמים באותה שאמרו אמר רבא יכולה אשה לומר איני נזונית ואיני עושה דמ"ט אמור רבנן מזונותיה פנגד מעשה ידיה משום תקנתא דידי דזימנין דלא ספקי לא אנה בהאי תקנתא לא ניחא לי פדאיתא בכתובות ד' פ"ג וברפ"ק דב"ק ד' ח' גבי ב"ח אמרינן דמצי א"ל טעמא מאי אמור רבנן דאין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בנ"ח משום תקנתא דידי אנה בהאי תקנתא לא ניחא לי פדרבא דאמר יכולה אשה וכו' ע"ש ואמרי תו התם ד' ז' ב"ח דיניה בבינונית ואי א"ל הב לי זיבורית טפי פורתא א"ל אי שקלת פדינה שקול פדהשת' ואי לא שקול פי וקרא דלקמיה מתקי' לה ה"א א"כ נעלת דלת לפני לווין דא"ל אלו הוו זוזאי גבאי וכו' וכת' התוס' דלג' עדית משום דמדאורייתא ב"ח מן הזיבורית אלא משום נעילת דלת אוקמוה רבנן בבינונית אבל עדית כיון דלא דיניה הוא ליפא למימרא"כ נעלת דלת וכו' ואיפא למידק א"ה ת"ל דמאי אמר מלנה ללנה מ"ט אמור רבנן ב"ח בבינונית משום תקנתא דידי אנה בהאי תקנתא לא ניחא לי ושקילנא זיבורית פדיני אבל אי גרסי' עדית טפי פורתא כיון דלא דיניה הוא ל"מ למימ' בתקנתא לה ניחא לי מ"ה אותביה מטעמא דאלו הוו זוזאי גבאי וכו' ואיפא נעילת דלת כיון דלנה ניחא ליה למפור אלא דבעי ביקרא דלקמיה אלא דאינהו ז"ל ס"ל כיון דלא דיניה הוא לא חיישי' לנע"ד פלל א"כ ק' אמאי לא אותביה מאידך טעמא דבתקנתא לא ניחא לי וראיתי לה' בע"הת ז"ל ש"ד ח"ג שהביא משם הרב"ד ז"ל דגרסי אי אמ' זיבורית טפי פורתא או עדית בציר פורתא ופי' על זיבורית טפי פורתא קא מק' אבל על העדית למ' למכפיה ואפי' ביקרא דלקמיה וזהו פדעת התוס' לענין דינא אלא שהרב"ד מקיים הגירסא ומפרש דלא ק"ל אלא על הזיבורית והתוס' לא ניחא להו בהכי וכתב עוד ז"ל וז"ל דלעידית נמי מקשי' דכי אמרי' ב"ח בבינונית ה"מ פדבעי לאוקומי קמיה אבל לא בעי לאוקומי קמיה פי הכא דהא בעי למיהב ליה ביקרא דלקמיה דהא נדאי מצי למימר ליה טענה דאלו הוו זוזאי גבאי וכו' עכ"ל ולהאי פי' ניחא דלא אותביה מאי אפשי בתקנת חכמים משום דלגבי עדית לא שייכא מ"ה אותביה ממילתא דשוניא לתרנייהו אבל לפי קמא ושי' התוס' ק' פמדובר והיותר ק' לשי' הרא"ש ז"ל בפסקיו שם שכת' דאין המלנה יכול לכפות הלנה ליטול אפי' מן הזיבורית אא"כ רוצה וניחא ליה למפור ומשום נע"ד שקיל פדהשתא ע"ש ובה' גד"ת שם נהי דלגבי עדית ל"מ למיכף ליה משום דלא דיניה הוא אבל לגבי זיבו' מא"ל דהא מצי למי' בהאי תקנתא לא ניחא לי ואישקול מהאי פדיני מהאי וכו' ומצאתי במרדכי פ' ב' דייגי גזירות סי' זר"ע שכתב הק' ריב"א גבי הא דאמר ב"ח אי שקלת פדינה שקול פדהשתא ואי לא שקול ביקרא דלקמיה שהק' דאמאי לא שקיל זיבו' פדהשתא ולימא אי אפשי בתקנת חכמים שתקנו לי בבינונית עכ"ל ולא נתברר בדבריו ז"ל היכא קאי דאי למאי דאמ' ב"ח מעיקרא הא אותביה א"כ נעלת דלת והול"ל דאמאי לק' הכי וכדוקיין ואי ס"ו פדעת הרא"ש הי"ל לבאר כיון שהתו' והרב"ד חולקי' ע"ד ותי' ז"ל דלא שייכא האי מילתא אלא היכא דליכא פסידא לאחרניי' והוא מוחזק וכו' ע"ש שו"ר להכנה"ג סי' ק"ב בהגה"ט אות ד שהק' קו' לס' הרא"ש פי קושניין ותי' דלא אמרי' הכי אלא להחזיק ע"ש ולא נסתיע מדברי המרד' הללו ובמה"ב שם אות ג' פתב ואחז"ר אחר החפוש מצאתיו במרד' אלא שצירף דבעינן דלא מטא הפסידא לאחרניי' ע"ש ואתמא דבמה"ק שם אות ג' רמז לעיין במרד' פ' ב' דייגי גזי' ע"ש והנה לפי סגנון קו'

הכנה"ג היא לדעת ה"רא"ש דוקא אבל לשאר רבנןא"תא לא ק"ל דלא גבי מהזי' בדהשפא
אע"ג דלא ידעו דניחא ליה למפנר א"כ תו לא מפלגינן בטענת א"א בתק"ח צ"ל דדעתו
בין להחזיק בין להוציא בין דמטי הפסדא לאחרני ללא מטא אלא דבכל גוונא אי אמר
א"א בתק"ח שומעין לו ומרן בש"ע שם סי' ק"ב פסק שלא כדעת ה"רא"ש אבל לפי מאי
דכת' בענייני' דמדלא אותביה ר"א אלא מנע"ד ולא מה"ט דא"א בתק"ח צ"ל דדעתיה
דמלמודא לחלק בהכי: וראיתי לרבי' בפ"א מה' טוען ה"ד שכת' דכל הנשבעין ונוטלין
אין להפד את השבוע' וכו' והורו רבותי שאם אמ' התובע איני רוצה בתקנה זו שתקנו
לי חכמים אלא הרני כשאר התובע' ה"ז משביע את הנתבע היסת ופסקו הטו"ש ש"ע סי'
פ"ז סי"ב ע"ש הו' אמת דאיכא פסידא דמשביעו הא מיהא מיפטר מממונא ובכה"ג כ"ע
מודו דמצי אמ' א"א בתק"ח ובפ"ב מה' חובל ה' י"ו גבי אומד השבת והרפוי דנותני'
לניזק מיד ע"ז כת' רבינו בד"א כשרצה המזיק שזו תקנה היא לו אבל אם אמ' המזיק
אין רצוני בתקנה זו אלא ארפאנו מידי יום ביומו שומעין לו ופסקו הטו"ש ש"ע סי' ת"ך
סי"ט ע"ש ה"תם לא מטא הפסדא לניזק כלל איברא דה"רא"ש בתשו' פלל' ו' והובאה בטו'
אה"ע סי' קי"ח סל"ה נשאל בתקנת מולינא שהיורשי' חולקי' בנכסי' עם האלמנה אעפ"י
שלא יגיעו לסכי כתו' ויצא שט"ח על אביהם וטען הב"ח על היורשי' שיחלקו עם אמם
כדי שיגבה חובו מהם כפי תקנתם והשיבו היורשי' שאינם רוצים לחלק עם אמם אלא
להעמיד הדבר על ד"ת ולא ניחא להו' בתקנתם ופסק דשומעים להם עש"ב והא לדידיה
דה"רא"ש מוכרח לחלק דהיכא דמטי פסידא לאחרני ללא מטא ל"מ למימ' א"א בתק"ח
כדכת' ונר' דה"תם בפירושא איתמר בעיקר התקנה שהבחינה ביד הנרע לחלק או
שתטול כתו' במשלהם ואעפ"י שיידעו שכל פוננת התקנה לתועלת היורשי' שאם הנכסי'
מועטי' חולקים עמה ואם הנכסי' מרובי' תטול כתו' ותצא שלעולם יד היורשי' על
העליונה מ"מ כתב מפרש שאם רצו שתטול כתו' משלהם שומעין להם מ"ה אע"ג דמטי
הפסדא לב"ח שומעין להם ועוד תשו' אחרת לה"רא"ש ז"ל שם והובאה בטוח"מ סי'
רע"ח באלמנה שמתה ולא נשבעה על כתו' שהבכור נוטל בנכסי' פ"ש דכיון דלא נשבעה
הרי הם נכסי' האב ע"ש ואמאי לא אמרי האחי' הפשוטי' לא ניחא לן בתקנתא דרבנן
דהבא ליפרע מנכסי' היתו' לא יפרע אלא בשבוי' והו"ל פוליהו דאם נינהו ואין הבכור
נוטל פ"ש בנכסי' האם ה"תם שאני שהבכור אומ' אפשי' ואפשי' בתק"ח ונכסי' האב נינהו
דאינו גובה אלא בשבועה ונהרי' לא נשבעה ואע"פ שיש לחלק מ"מ לא מיפרעא סו"ס
לדעת ה"רא"ש גופיה כפר תירצה הכנ"הג ז"ל וכמ"ש המרדכי אלא לדעת מרן בש"ע
דסי' רע"ח דפסק להך תשו' ה"רא"ש והוא ז"ל בס' ק"ב פסק דלא כה"רא"ש ומדברי
הכנ"הג דלא ק"ל אלא ע"ד ה"רא"ש נראה דס"ל לשאר פוסקים לק"מ וא"כ לדידהו אין
לחלק בין הנושאים כמדובר לכאורה תק"ל מהך דסי' רע"ח וכדכת': וראיתי לה'
מוהרי"מ ט"ז ל"ב ח"מ סי' ס' הביא תשו' א' למוהר"י באסאן ז"ל בראובן שהיה חייב
לשמעון מנה בשטר ומת ראובן והניח קרקע שדרה בו אלמנתו ושטר כתו' קדום לשט"ח
של שמעון ומתה האלמנה ולא נשבעה ובא שמעון לגבות מאותה הבית דכיון שלא
נשבעה הו"ל הך ביתא נכסי' האב נינהו וע"ז כתב ה' דיש לזכות את היורשי' דיכולים
לומר א"א בתק"ח שתקנו הבא ליפרע מנכסי' יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכו' ע"ש
שהביא דברי המרדכי והרב מהרי"מ ט"ז השיב ע"ד שם סי' י"א וכתב נמצאו אצלי תשו'

ה' מוהר"י באסאן ומצאתי לו מסי' ע"ה עד סי' ע"ח האריף בזה ולא יכלתי פעת להתלמד מדברי קדושים ו"ל ועיין לקמן במערכת אות ב' מדין ב"ח ס' מ"ש: (סא) אין אדם מוציא דבריו לבטלה דבר זה משתמשין בו היכא דמינכר בספרן של צדיקים פוסקי הלכות ואתמא דזו היא סברת ר"מ אמנם רבנן פליגי עליה פדאימא בערכין ד"ה ע"שנהרי"ף והרמב"ם ו"ל בפ"י מה' ערכין והגלויים אליהם פלם פה א' דהלכתא פרבנן וכבר פא חכם על מבוכה זו ישב בבית הפנסת הגדולה בסי' קנ"ג בהגהב"י אות י"ד ע"ע וע"ע לה' חזו"ן ו"ל בערכין שם דקכ"ו ועיין במק"ו לכתרא במ"ד לד' קכ"ז אהא דאמרינן התם קיה משמשו פעבד וכו' מ"ש שם משם הרשב"א ו"ל ועיין למופת דורנו ה' מוהרח"א זיע"א בס' פתח עינים שם בערכין ובס' ברפי יוסף חי"ד דף ל' ובס' עין זוכר אות ג"ן ע"ש מיהו בש"מ משמ' דמודו רבנן ועיין לה' ב"ד ו"ל בח' ח"מ ד' קל"ג ע"ש: (סב) אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד ודוקא בתובע המביא עדים לחייב לחברו אבל אם הנתבע מביא עדים לפטור את עצמו ש"ד לקבל עדות העדים לפוטרו מן בש"ע סי' צ"ח ועיין מה שציניתי לקמן במערכת אות ע' סי': (סג) אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד כמ"ש בטוש"ע סי' כ"ח ע"ש ואם עברו הב"ד וקבלו הו"ל הנה"ב"ד פטועים בדבר משנה ואין דנין עפ"י אותה עדות כלל אלא הא מיהא נראה דחוזרין ומעידין בפני בע"ד פעם אחרת ודנין ע"פ מה שהעידו דאם הב"ד טעו מה חטאו העדים פה מטים דברי רב"י בש"ע שם סט"ו שכת' ואם קבלו אין דנין על פיו עכ"ל ממה שתלה הבטול בעדות ש"מ דהעדים חוזרים ומעידין וכן פי' דבריו מור"ם ו"ל דפשי' דאינו חולק על מן בזה פמוכח מפשט לשונו וגם בד"מ לא גילה דעתו שחולק על מן ו"ל ועיין בתשו' ה' מוהראנ"ח ו"ל ח"א סי' כ"ט וכבר הביא מן בב"י מ"ש מוהר"ש הארון ע"ש ועיין לה' כנה"ג ו"ל שם אות ע"ד ועיין במק"ו לקמא בהגוזל ד' קי"ב מ"ש משם הרמ"ה ו"ל ונ"ל ועוד הב"ד שקבלו עדים שלא בפני בע"ד לא מהניא ההיא קבלה לחייביה לההוא בע"ד כלל עכ"ל אמנם ה' המאירי ו"ל פתב ונ"ל עברו הב"ד וקבלו העדות שלא בפני בע"ד וכו' ובתלמוד המערב נראה שאם ערער ערעור קיים עד שיחזור ויעיד בפניו עכ"ל וצריך להתיישב בדבר ועיין בתשו' הרשב"ץ ו"ל ח"א סי' י"ד שכתב פן בפשי' והתימא מהרשב"ש פנו שפסי' רפ"ו פתב דאין מקבלין עדותן אח"ך כלל ע"ש הפך דברי הגאון אביו זיע"א וע"ע בתשו' הרשב"ש סי' רכ"ד וראיתי לה' דבר משה ו"ל ח"ב סי' צ"ד ד' ק' ע"ד שכתב בד"ה וע"ע וכו' אבל שאר פל הפוסקים ס"ל דמ"ש אין מקבלין וכו' אבל חוזרים ומעידין בפני בע"ד ודנים.

ע"פ אותה עדות וכו' ובנ"ד שקבלו העדות שלא בפני בע"ד לדעת פל הני רבנואתא חוזרים ומגידין בפני בע"ד וכו' וכ"כ מוהרש"ך וכו' עכ"ל ומה שהוכחתי לעיל ממ"ש הרמ"ה ו"ל לא מהניא ההיא קבלה וכו' ש"מ דלא מבטל אלא אותה קבלה שטעו בדבר משנה כמ"ש הרמ"ה שם אבל אה"נ אם חוזרים ומעידין מקבלינן מינייהו וכעת נמצאו אצלי תשו' מוהר"ם אלשקאר ו"ל וראיתי לו בסי' ע"ה שכתב בס' חקות הדיינים ונ"ל וי"א שפינן שהגידו שלא בפני בע"ד שוב אינם חוזרי' ומגידין בפניו פן נראה דעת הרמ"ה וי"א שיכולים לחזור ולקבל עדותן בפני בע"ד עכ"ל וממה שדקדקו מדבריו לע"ד לא ס"ל הדין ועוד דהרמ"ה ו"ל גמר למילתיה מדאמרינן בכתובות ד"ך הזמת העדים בפניהם והכחשה שלא בפניהם נמי מ"ש הזמה מ"ש הכחשה אלא הזמה דמחייבי

לסֵהֲדֵי אֲמִטוּ לְהִכִּי אֵין מְזֻמִּין אֱלָא בְּפִנְיָהֶם אֲבָל הַכְּחָשָׁה דְּעֵדִים לָא מְחִיבֵי מִיָּדֵי אִפִּי
שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם ע"ש וְגַבִּי הַזְמָה פֶּתַח רַבִּינוּ ז"ל בַּפ"ח מֵה' עֲדוּת דִּין ה' וְז"ל עֲדִים שְׁהוּזְמוּ
שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם הָרִי הֶנְחָשׁוּ לְפִיכָף אִם מָתוּ הָעֲדִים שְׁהוּזְמוּם קִנְדָם שְׁיִזְמוּ אוֹתָם בְּפִנְיָהֶם
אֵין פֶּאן עֲדוּת שְׁהָרִי הֶנְחָשׁוּ זל"ז עכ"ל שְׁפִתֵי רַבִּינוּ בְּרוּר מְלָלוּ שֶׁאֵפ"י שְׁהוּזְמוּם שְׁלֵא
בְּפִנְיָהֶם דְּנָהִי הַזְמָה לָא הָנִי הַכְּחָשָׁה מִיָּהָ הָנִי אַפ"ה אִם חָזְרוּ וְהוּזְמוּם בְּפִנְיָהֶם הו"ל
הַזְמָה אֱלָא שְׁאֵם מָתוּ הַכְּחָשָׁה מִיָּהָ הָנִי וּלפ"ז רַבִּינוּ וְהֵרַמ"ה וְה' הַמְאִירִי וְהַרְשָׁבָץ
וּמָרְן וּמִר"ם זצ"ל סָבְרִי מְרַנֵּן דְּשִׁפִּיר חוֹזְרִים וּמַגִּידִים גַּם אֲשׁוּר לְהֶרֶב הָעֵיטוּר וְז"ל
דל"ה ע"ד שְׁפִתָּב פְּלִשׁוֹן ה' הַמְאִירִי וְז"ל וּמְסַבְרָא דָאֵם אָתוּ וּמְסַהֲדֵי זְמָנָא אַחְרִיתִי
בְּאִפְיָהּ וְאִתְפְּנוּן מְקַבְּלִין לִיהַ וְגַמְרִינוּ לְדִינָהּ עכ"ל וְהֶרֶב פָּרַם שְׁלֵמָה ז"ל ס' ד' הָעֵיד
שְׁרֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּחוֹזְרִים וּמְעִידִים ע"ע וְה' מוֹהֲרַח"ש ז"ל בַּח"ג ס' צ"ד ד' קל"ה
ע"ד פֶּתַח וְז"ל כִּי הַטְעָנָה שְׁבָאָה בְּשָׂאָלָה שְׁקַבְּלוּ הָעֲדוּת שְׁלֵא בְּפִנְיָ בַע"ד יִרְאֵה שְׁהַפְּנוּנָה
שְׁאֵין מְקוּם לְחֻזְרָא וּלְקַבְּלוּ וְכוּ' וְדָאִי שְׁיֻכַּל לְחֻזְרָא וּלְקַבְּלוּ וְכוּ' עכ"ל קֶצֶר הֶרֶב בְּמְקוּם
שְׁאֲמָרוּ לְהֶאֱרִיף אֱלָא שְׁהוּא ז"ל פֶּתַח שְׁהִיָּה בְּכַפְרָא' א' וְאֵין סְפָרִיו עֲמוּ וְע"ע ס' י"ג וּכְבָר
הָאֲרִיף בַּח"א אה"ע ס' י"ט וְע"ב וְע"ג מֵאִי דְכָתִיב לְקַמֵּן בְּדִין אִשָּׁה הַטּוֹעָנָת עַל בַּעֲלָהּ שְׁאֵין
לוֹ גְבוּרַת אֲנָשִׁים בַּס"ד גַּם ה' מוֹהֲרִיק"ש ז"ל בְּהַגְהוּתָיו כ"כ בְּפִשְׁיָא פְּלִשׁוֹן מוֹר"ם ז"ל
אֱלָא דָאֵם (חֶסֶר בַּכ"י) בְּדַבְרֵי עֲדוּתָן וּקַבְּלוּ חֶרֶם כֵּא' פֶּתַח שְׁשִׁנְיָהֶם בְּטָלִים הֵא' לְפִי
שְׁהִיָּה שְׁלֵא בְּפִנְיָ בַע"ד וְהַשְׁנִיָּה לְפִי שְׁעָבְרוּ עַל הַשְּׁבוּעָה ע"ע וְע"ג בַּס"מ ע"ש וְאַחַר
זְמַן נִמְצָא אֲצִלֵי ס' פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ לְמוֹהֲר"י חֲנַדְלִי ז"ל וְרִאִיתִי לוֹ בַּס"ט וְזִשְׁהוּכִיחַ מְדַבְּרֵי
רַבִּינוּ ז"ל בְּדִין הַזְמָה וּכְדוּקָיִין ת"ל וְהֶרִיב"ש ז"ל ס' ק"ח ד' נ"ח ע"א פֶּתַח וּלְיַדְעָתָ
שְׁאֵין מְקַבְּלִין עֲדוּת שְׁלֵא בְּפִנְיָ בַע"ד וְכוּ' וְלָכֵן צָרִיף שְׁיִקְוֶבַל בְּפִנְיָ שְׁנִית עכ"ל מְדַכְּת'
שְׁנִית ש"מ דְּהָעֲדִים הָרֵאשׁוֹנִים שְׁהָעִידוּ כְּבָר שְׁלֵא בְּפִנְיָ בַע"ד וּפְשִׁי לִיהַ דְּמַהֲנִי וּמַה
שְׁהַבְּאִתִּי מִתְּשׁוּ מוֹהֲר"ם אֶלְשֶׁקֶר ז"ל שְׁכַחְתִּי שְׁכָבֶר הַכְּנָה"ג ז"ל הֵבִיא דְבָרָיו ז"ל וְכַתְּב'
הַכְּנָה"ג שְׁם שַׁכ"ד הַר"ם אֶלְשֶׁקֶר וְהֵרַד"ךְ וְהֵרַמ"א בְּתִשׁוּ וְהֵרַא"ם וּמוֹהֲרִיב"ל
וּמוֹהֲרִימ"ט ע"ש וְע"ג לֵה' פָּרַם שְׁלֵמָה בַּאֵה"ע ס' ה' שְׁפִתָּב בְּפִשְׁיָא שְׁחוֹזְרִים וּמְעִידִים
בְּפִנְיָ הַבַּע"ד וְע"ג לֵה' עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנִי ס' ג': (ס"ד) אֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו אֲנָא
נְפִשָׁאִי אִיתְשִׁיל קַמְאִי בְּדִינָא דְאַתָּא לְקַמְיָה דְר' אַב"א הוּא הָרֵא"ש הַמְעוּז עַט"ר וּמוֹר"י
גַּם הוּא לְחוֹת דְּעֵתִי קל"ה כְּמוֹת שְׁהִיא לְקַמְיָם מְצַנֵּת חִינּוּף ש' פֶּאֲשִׁר דְּבָר בְּרֵאוּבֵן שְׁנָתָן
עַסְקָא לְשִׁמְעוֹן סָף מַה לְהַסְתַּחֵר וּלְחַלּוֹק בְּרִינוּחַ ע"פ תְּנָאִים בְּשִׁטְרָא וְשִׁמ' רַב מְעַסְקוֹת
עֲשָׂה וְלֵא הַצְּלִיחַ וְגַם דל"ה דל"ה וְלֵא נִשְׂאָר לוֹ בְּלִתִּי אִם גְּוִיָּתוֹ וְאַדְמָתוֹ וְרֵאוּבֵן הֶנְכַּרְחַ
לְהַרְחִיק נְדוּר מִחֻמַּת סִיבָה יְדוּעָה הַלְכוּת מְלָכִים וּמְלַחְמוּתֵיהֶם וְאַח"כּ גַּלְב"ע ש' הַמְתַּעַסֵּק
וְחַל"ש וְיֵהִי כִי אָרְכוּ לוֹ שְׁם הַיָּמִים רֵאוּבֵן בַּעַל הָעַסְקָא חָזַר לְעִירוֹ וְלֵא הַסְפִּיק לְעַמּוּד
בְּדִין נְגַד יוֹרֵשׁ שְׁמַעוֹן לְגַבּוֹת סָף הָעַסְקָא עַד שְׁמַת וְחַל"ש וְלַעֲתָ עֲתָה עֲמָדוֹ יוֹרְשִׁיו נְגַד
יוֹרְשִׁי שְׁמַעוֹן לְגַבּוֹת סָף הָעַסְקָא הֵיא מְמַקְרַעִי שְׁהַנִּיחַ שְׁמַעוֹן אַחְרָיו וְיוֹרְשִׁי ש' גְּדוּלָה
תְּשׁוּבָה יִבְיַעוּ יְדַבְּרוּ דָאֵין לָנוּ לְפָרוּעַ פְּלוּם יַעַן כִּי אֲבִיָּהֶם הִלְנוּ מֵת בְּחַיֵּי רֵאוּ הַמְלָנָה
וְאַח"כּ מֵת הַמְלָנָה וְכָבֶר נִתְחַיֵּיב שְׁבוּ בְּדִין הַבָּא לְיַפְרַע מְנַכְסֵי יְתוּמִים וְכֵן שְׁמַת וְלֵא
נִשְׁבַּע הַלְכָה רוּחוֹת דָאֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו וְיוֹרְשִׁי רֵאוּבֵן מְשִׁיבִים כִּי לְעוֹלָם לֵא
נִתְחַיֵּיב שְׁבוּעָה אֲבִינוּ לְגַבּוֹת חוּבוּ יַעַן כִּי שְׁמַת אֲבִיָּהֶם אִינְדִּלְדוּלִיאִינְדִּלְדוּל עֲנִיּוּתָא בְּתַר
עֲנִיּוּתָא מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל הָאֲרָץ יוֹשְׁבֵי שְׁעָר עִירוֹ וְע"פ אֲנַמְדָּנָא זוֹ דֵּן מוֹהֲרַשְׁד"ם ז"ל בַּח'

א"ה ע סי' פ"ב ובחלק ח"ה מ סי' שמ"ו להוציא אפילו מיתומים קטנים ע"ש יו"ר המורה
לברכה פדת מה לעשות ויבא שכמ"ה: זאת אשיב קים לי בגנוי פי לא בינת אדם לי ערפי
עלי אינו בתורת ערכין וכ"ש בד"מ שאין לה מקצוע גדול מהם ואולם הדבר יצא מפי
המלה הלא אב אהד המנוחד שבה'דר הד'רא ארעא ועטרת זקב לי לראש הי"ו מצות
המלה היא חובה עלי וע"כ אמרתי להוציא הדברים מפי סופרים ומפי ספרים ותסתים
שמעתא מפומיה: וזה החלי בעזר משדי צורי וגואלי: הלא לאמונה דברי מוהרשד"ם ז"ל
הללו מרפסן: איגרי וכבר עמדתי עליהם בענייני הן לזאת יצא עת'ק שותא דינוקא
מילי דקטנוותא שמעת' לא אצילת' כולהו בתדא מחתא וכה תוארו.

גרסי בפ'ק הכותב דף פ"ה ההוא גברא דאיפקיד שב מרגניתא דציירי בסדינא פי ר'
מיאשא וכי שכיב ר' מיאשא ולא פקיד אתו לקמיה דר' אמי א"ל חדא דיבענא ביה בר"מ
דלא אמיד ועוד הא קניהיב סימנא וכו' ע"כ וה"נ בחד דאיפקיד פסא דכספא בי חסא נאמר
ר"ן חדא וכו' ועוד וכו' והוא דאיפקיד מטכסא בי רב דימי וכו' א"ר אבא חדא וכו' ועוד
וכו' והק' התוס' ז"ל נהי דלא אמיד מ"מ ניהוש לשמא מציאה מלא א"נ נתנו לו במתנה
ותי' דהוי מלתא דלא שכיחא ומלתא דלא שכיחא לא טעני ליתמי ע"ש א' הרואה לבבו
יבין דחששא זו דמציאה מדנכפשיהו נקטו לה ודעדיפא מינה הו"ל לאקשוני מדר"ן
אדר"ן דאיהו קאמר הכא ידענא בחסא דלא אמיד אלמא לא חיישי' דמציאה אשכח והא
אשכחן לר"ן בפ' הנזקין דף נ"ב גבי עמרם צבעא אפוטרופא דיתמי הנה אתו קרובים
לגבי דר"ן א"ל וכו' קאכיל ושתי ולא אמיד א"ל מציאה אשכח וכו' אלמא טענת לא
אמיד לר"ן לא מהניא דאיכא למימר מציאה אשכח וק' דר"ן אדר"ן ומה שתי' דמלתא
דלא שכיחא לא טענינו ליתמי זו היא שקשה דהתם ר"ן הוא דקטעין ועמרם ליתיה קמיה
הן אמת דאי איהו טען הנפקד גופיה דהו' שב מרגניתא ניתא דידיה הו' לא מפקי' מיניה
אע"ג דיבענא ביה דלא אמיד והיינו דקאמר תלמודא שכיב ולא פקיד ש"מ דאיפקיד ואמ'
דידיה הניין מהימן פשריה דאיהו גופיה מצי למטען מציאה אשכח וכיון דלא פקיד
ואמרין דידיה הניין ומחזקי' ליה דמציאה אשכח וכן דקדקו הפוסקים ז"ל כמו שיתבאר
לקמן בס"ד וס"ל להתו' דעמרם צבעא איתיה בעולם אע"ג דליתיה קמיה דר"ן פיון
דחזינו דקאכיל ושתי ולא אמיד נעשה כמי שאומר מציאה אשכח כמו לא פקיד ושכיב
דלא מפקי' מיורשיו אע"ג דלא אמיד ותלינו במציאה אבל גבי יתמי פיון דאיהו גופיה
לא פקיד ב"ד לאו פל כמינייהו למטען מציאה אשכח דהוי מילתא דלא שכיחא ואפתי
קשה בדבריהם דלפי מ"ש לקמן דהנה תרי טעמי אין מועילין זה בלא זה דבסימנא לחוד
לא מהני דאמיד דאימור זבנה מיניה וכו' ועכ"ל דלא אמיד לחודיה דלא מהני היינו משום
דחיישי' למציאה אשכח וא"כ מאי ק"ל הכא אימור מציאה מצא פיון דתלמו' לא סמיך
אהאי טעמא גרידא אלא דסמיך ואזיל או עוד הא קניהיב סימנא וכבר דאיתי לה'
מוהריב"ל ז"ל בחי' לשם שנדחק בזה וכו' עלה בדעתו קלה פמות שהיא וראיתי לה'
ח"ה ז"ל שכתב וז"ל דאי לא הנה סימן א"נ לא אמיד היינו אומ' דזבנה כמ"ש הרא"ש
עכ"ל ואני עני לא הבינתי דכיון דלא אמיד הוא היכי מצי' למימר דזבנה ב' הפכים
בנושא א' ומ"ש וכמ"ש הרא"ש בקשתייהו ולא מצאתיהו: וראיתי להר"ן ז"ל בפ'י
ההלכות שכתב די"מ דתרי טעמי צריכי אהדדי דאי משום לא אמיד אימור מציאה אשכח
פדאמרי' גבי עמרם צבעא וכו' עכ"ל דלא גלי בזבנא משום דלא אפשר פיון דלא אמיד

אָלא דַתְלִינן בְּמִצִּיאָהּ וּאֵע"ג דְּהוּי מִקְלָתָא דְלָא שְׂכִיחָא וְלָא טְעֵנִין לִיתְמֵי הָא אִיפָא טְעֵמָא אַחְרִינָא בְּהַדְיָה דְלָא אָמִיד דְקִנְיָהִיב סִימְנָא אָבְל אִין לֹוּמַר מְשׁוּם דְהֶר"ן ו"ל מִפְתּוּסֹוּבְרִים דְטְעֵנִין לִיתְמֵי מִקְלָתָא דְלָא שְׂכִיחָא נְמִי וּכְמ"ש הַרְש"ך ו"ל בְּסִי' ק"ח ס"ק ח' וְהִינְנוּ מִמ"ש מָרְן בְּב"י שְׁהֶר"ן פְּתַב דְהֶרִי"ף וְהֶרְמֵב"ן חְלוּקִים עַל דְבְרֵי הַתּו' ע"ש דְאִיהוּ מְוֹכְרָהּ וּכְמוֹ שְׁהֶאֱרַכְתִּי בְּזָה בְּס"ד א"כ ק' עַל ה' ח"ה שְׁפַתְבּ א"כ לָא אָמִיד הִינְנוּ אוּמַר דְּוִבְנָה וְהַתּו' לָא כַת' הֵךְ טְעֵנָה דְּוִבְנָה אָלָא אִי אָמְרִינוּ א"נ בְּדֹאֲמִיד וְהֵךְ טְעֵמָא דְקִנְיָהִיב סִימְנָא לְחֻדְיָה מְהֵנִי לְאִפּוֹקִי מְהִיּוֹרְשִׁים אַהָּא פְתַב שְׁפִיר דְאִי נְמִי יְהִיב סִימְנָא מְאִי הָא אִיפָא לְמַטְעֵן דְּוִבְנָה מִינְיָהּ וּכְיִנּוּן דְאִיהוּ מְאָרְיָה קְמָא פְשִׁי' דְקִים לִיָּה פְּסִימְנָא וְהֶנְר' פְּשׁוּט בְּכּוֹנֶנֶת הַתּו' דְלַפּוּם מְאִי דְקֶאֱמַר תְּלִמוֹ' מְעִיקְרָא הֵךְ טְעֵנָה דְלָא אָמִיד ק"ל שְׁפִיר דְהֵאִי טְעֵנָה מְגוֹן שְׁוִיָּא דְאִימּוֹר מְצִיאָה אֲשַׁכַּח אוּ מִתְנָה נְתִנוּ לוֹ וְהִיכִי חֲשִׁיבָא הֵךְ טְעֵנָה פְּלִל אַהָּא מְשֻׁנֵי מְשׁוּם דְהֵינָא מִקְלָתָא דְלָא שְׂפִיחָה פְּמוֹ נְאָנְסוּ דְלָא טְעֵנִין לִיתְמֵי פְּמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ בַּפ' הַמּוֹכֵר ד' ע' בַּד"ה גּוֹבָה מְחַצָּה וְכו' ע"ש אָבְל לְפּוּם מְאִי דְקֶאֱמַר תּוּ וְעוֹד הָא קִנְיָהִיב סִימְנָא וְע"כ בְּסִימְנָא לְחֻדוֹ לָא מְהֵנִי דַע"כ וְעוֹד דְקֶאֱמַר ר"ל א"נ בְּדֹאֲמִיד וּבְדֹאֲמִיד מְאִי מְהֵנִי סִימְנָא הָא אִיפָא לְמַטְעֵן וּבְנִיָּה מִינְיָהּ אָלָא עַכ"ל דְתַרִי טְעֵמִי מְצָרָךְ צְרִיכִי דְאִי מְשׁוּם לָא אִמִי' לְחֻדְיָה אִיפָא לְמִימַר אִימּוֹר מְצִיאָה אֲשַׁכַּח וְלָא חֲשִׁיבָא מְלָתָא דְלָא שְׂכִיחָא אָלָא פְּגוֹן נְאָנְסוּ וְכ"ש דְהֵיא גּוּפִיָּה רַבּוּ עֲלֶיהָ שְׁרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים פְּמוֹ שְׁהֶאֱרִיף הַרְש"ך ו"ל שְׁם אַהָּא קֶאֱמַר וְעוֹד הָא קִנְיָהִיב סִימְנָא וְזָה בְּלֹא זָה אִין מוֹעִילִין וְע"פ דְבְרֵי ה' ח"ה ו"ל: וְדַע שְׁהֶמְרָד' הַק' אַהָּהּ טְעֵמָא דְלָא אָמִיד דְאִימּוֹר מְצִיאָה אֲשַׁכַּח פְּדֹאֲמַר גְּבִי עִמְרָם צְבָעָא פְתַב וְז"ל שְׁאֲנִי הֶתָּם גְּבִי גְזֻלָּנִים הֵאִי בְּחֻצִיפּוּתָא לִיפָא לְמִיחַשׁ פְּוֹלִי הֵאִי הוּא דְתְלִינן בְּמִצִּיאָהּ עַכ"ל גַּם אֲשׁוּ"ר לְהֶר"ן ו"ל בַּפ' הַהֲלֹכוֹת בַּפ' הַנִּינְקִין שְׁם שְׁפַתְבּ וְז"ל דְתְלִינן בְּהִיכִי דְלָא מְחֻזְקִין אִינְשֵׁי פְּגַנְבִי עַכ"ל נ"ל אַע"ג דִּינְדְעִי בִּיָּה דְלָא אָמִיד וּבְעֻלְמָא לָא חִיִּישִׁינן לְמִצִּיאָהּ דְמִלְתָּא דְלָא שְׂכִיחָא הֵיא פְּלִל וְכַל פְּמָה דְלָא טְעֵין אִיהוּ גּוּפִיָּה לָא טְעֵנִין לִיָּה וְכ"ש לִיתְמֵי הָא מִיָּהָא פִי הִיכִי דְלָא לְאַחְזוֹקִי אִינְשֵׁי בְּרִשְׁעֵי טְעֵנִין וְטְעֵנִין אָבְל אִי פְּקִיד וְאָמַר דִּידְיָהּ הוּא נְעֻשָׁה פְּמִי שְׁטוּעֵן אִיהוּ עֲצָמוֹ וְלָא מְחֻזְקִי לִיָּה בְּגֻזְלוֹתָא וְיַעֲזוּב לְאַחְרִים חִילוֹ חוּטָא וְלָא לוֹ הַלְפָךְ בְּכַה"ג תְּלִינן בְּמִצִּיאָהּ וְלָא מְפָקִי מִיּוֹרְשִׁים אָבְל בְּדֹלָא פְּקִיד לָא תְלִינן בְּמִצִּיאָהּ וְכ"ש דְהֶשְׁתָּא מְחֻזְקִי לְמַפְקִיד בְּגֻזְלוֹתָא דְבְעִי לְמַשְׁקַל מִיתְמֵי נְכֹסֵי דְלָאוּ דִידְיָהּ הֵנָּךְ תְּרִי טְעֵמִי לָא צְרִיכִי אַהֲדָדִי וְכַל חַד לְחֻדְיָה מְהֵנִי א"נ אַצַּט' לְטְעֵמָא דְסִימְנָא פִי הִיכִי דְלְאַחְזוֹקִי בִידְיָהּ דְהֵאִי קָא טְעֵין וְלָא נִימָא נְהִי דְלָאוּ דְנִפְקֵד נִינְהוּ מ"מ נִיחּוּשׁ דִּילְמָא דְאִינִישׁ אַחְרִינָא נִינְהוּ וְלָא דְהֵאִי דְקָא טְעֵין דִּידְיָהּ הֵוִינן וְכַמ"ש הַתּו' בְּשֵׁם רִשְׁבִּי"א וְכוּן סִינֵים הֶמְרָד' שְׁם: וְהַק' עוֹד הַתּו' ו"ל לְפִי מְאִי דְאוּקְמוּ דְהֶנָּךְ תְּרִי טְעֵמִי מְצָרָךְ צְרִיכִי אָבְל בְּחַד טְעֵמָא מְהֶנָּךְ לָא מְפָקִי מְהִיּוֹרְשִׁים אַהָּא ק"ל מְהָא דְאָמַר בַּפ' הַרְבִּית זוּזִי דִיתְמֵי הִיכִי עֲבָדִינוּ לְהוּ יְהִיבִינוּ לְהוּ לְמָאן דְאִית לִיָּה דְהָבָא פְּרִיכָא וְיְהָבָה לַב"ד אָבְל דְבַר הַמְסוּנִיִּים לָא דִילְמָא אֲתִי מְאָרְיָה וְיְהִיב סִימְנָא וְשְׁקִיל לִיָּה וְכו' אֲלֵמָא מְשַׁמ' דְבָסִי' לְחֻדְיָה וְאַמְאִי נִימָא הַדַּר וּבְנִיָּה מִינְיָהּ ע"ש: וְרֵאִיתִי לְהַרְב"ח ו"ל ו"ל שְׁפַתְבּ וְז"ל וַיֵּשׁ לְתַרְזֵן דַּה"ק הֶתָּם דִּילְמָא אֲתִי אִינִישׁ מְעֻלְמָא לְאַחַר מִיתְתוֹ שְׁל הַנְּפִקֵד וְיְהִיב בִּיָּה סִימְנָא וְשְׁקִיל לִיָּה פִינּוֹן דְלָא יְדְעִי בִּיָּה דְאָמִיד וְכ"כ בְּתוֹס' שְׁם עַכ"ל מ"ש ה' ו"ל שְׁכ"כ בְּתוֹס' שְׁם לַע"ד קוּשְׁטָא קָאִי שְׁפַתְבּ שְׁם דְחִיִּישִׁי' לְאַחַר מִיתְת הַנְּפִקֵד אֲתִי מְאָרְיָה וְטְעֵין וְיְהִיב סִימְנָא וְאַהָּא ק"ל דְנְטְעֵין לִיתְמֵי לְקוּחִים הֵם בְּיָדוֹ וְאִי מְשׁוּם שְׁאַבִּיהֶם לָא הִיָּה מְשַׁתְּמֵשׁ בְּהֵם

ובכה"ג לא טענינו להו לקוחים בינך אביהם א"כ לא שבקת חיי לכל בני הפשרים וכו' ועוד שתקנו הב"ד שהם שלו ותי' דחיישי' לשמא הפקידו אצלו בעדים וכהני עובדי דפ' הכות' צדדו לפ' אי תרי טעמי אין מועילין זה בלא זה או בכל חד תסגי ליה עש"ב ואין רמז לדברי הרב"ח ז"ל ואם פנונת הרב ז"ל לתרץ דנוקנים להך דפ' א"נ בדלא אמיד ומה שנסתייע מדברי התוס' דפ' א"נ אינו אלא למ"ש דחיישי' לאחר מיתת הנפקד וכו' בזה יפה פנון וזו היא דעת הר"ם במז"ל בפ"א מה' נחלות שהמעות של יתומים נותנים אותם למי שיש לו זה שבור אבל פלים וחלי זהב לא שמא יבוא א' אחר מותו ויתן סי' אם ידע הדין שאין זה אמוד ע"ש ובהמ"מ ז"ל שם גם דעת רבינו ז"ל דלא מפקינו מהיורשי' אלא בהנהך תרי טעמי ולא רגיל למיעל ולמיפק אצל הנפקד כמו שנתבאר בדבריו בכ"ו מה' שאלה הל' ד' ע"ש ובהמ"מ לשם ובפכ"ד מה' סנהדרין ע"ש וע"ע במקו' בפ' א"נ שם שכתב משם הראב"ד ז"ל דמוקי לה בדלא אמיד ע"ש וכ"כ המרדכי בפ' הכותב שם בשם ר"ת ע"ש אלא שהרב ז"ל שינה את הדיוע וכת' בדלא ידעי' דאמיד ואין פן האמת אלא עד דינעי' ביה דלא אמיד וזה פשוט ועוד יש שיטה אחרת להגאונים ז"ל דכל הנהך עובדי דפ' הכותב בדהפקידו גבייהו בסהדי ואיפא עדים דראו אותם בינך היתומים והך טעמא דלא אמיד לא מעלה ולא מוריד ותתגאה) גבה טעמא דקיהיב סימנא כמו שהאר"י הרמב"ן ז"ל במלחמתו בר"פ הגוזל בתרא ע"ש ובמקו' לשם בפ' הכותב ובס' תמים דעים סי' רכ"ו באורח וק"ר שם והנמק"י בפ' א"ן לה נא ראה: אמור מעתה הך טענה דלא אמיד באשלי רב"ב תליא דלדעת התוס' והרב המאור ז"ל ולחד שינויאי דתרי טעמי אין מועילין זה בלא זה ושכ"כ הרמב"ם והראב"ד ור"ת ז"ל דבטענת לא אמיד לחודה אין מוציאין מיד היורשים ולדעת רשב"א מהניא לחודה למימר דלאו דיוורשים הוא אלא דאפתי איפא למיחש דלאו דהאי דקטעין ולדעת המרדכי וק"ר ז"ל בפ' הניזקים דטענה אלימתא ולא חיישי' למציאה אלא דלא לאחזוקי גברי לרשיעי ולדעת הגאונים שהביא הרמב"ן ז"ל נמי כל שלא הפקיד בעדים אי טעין דדיניה הויין ונפקד לא אמ' מהימן והך דפ' הכותב בהפקיד אצלו בעדים כמו שנתאמר: ומעתה חזות קשה הוגד לי במה שראיתי להרב .

מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' שמ"ו שנסאל על הרמ"ע שהעני והלה לו לעיר אחרת וקרוכו ש'ב'פרנקיאה היו שולחים לו סחורות בתורת פאטורא לסעדו ולתומכו ומת בלתי עשות שום צוואה פי הנה חולה מדבר בא'פל רח"ל ואלמנתו תפסה כל הנכסים באומרה פי משל בעלה היו והשיב הרב ז"ל שאין בתפיסתה כלום שענינו הרואות שהרמ"ע הנה עני בתכלית וכו' עכ"ל אתמהה דאיך פסיק ותני לאפוקי ממונא מהיורשים בטענת לא אמיד לחוד והיא תליא באשלי רב"ב דהא חזינו להתוס' לחד פי' והרמב"ם והראב"ד והר' המאור והטור ז"ל דס"ל דהך טעמא לחודיה לא מהני לאפוקי מהיורשים ואיך מלאו לבו להוציא מהיתומי' נגד רב"ב תתא הלו ומה גם שהרב ז"ל הולך וחדק ברגל הקים לי כמבן' בתשו' ז"ל ועוד קשה דאפי' למאן דס"ל דהך טעמא גרידא מהני לאפוקי ממונא מהיורשים כמנדובר היינו לפום דינא דגמ'ר' אבל האינדנא הספימו הגאונים ז"ל שאין לנו פח לדון ע"פ האומדנא כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפכ"ד מה' סנהדרין שם: ובזאת וכזאת איפא לאתמוהי על הרשב"א ז"ל בתשו' סי' א' קמ"ו על מה שנסאל בדין פשר והגון ונראה לו ששטר שיצא לפניו שהוא פרוע וקש'י' שהרמב"ן בא לפניו מעשה בשטר כזה וקרעו

בְּיָדוֹ ע"ע בְּאִנְרֵי וְהִנֵּה בְּרִישׁ כָּל מְרָאָיו אֵיכָּא לְמִיקָם עֲלֵה דְמִלְתָּא מְהָא דְאָמַר הָתָם בְּפ' הַפּוֹתָב הֵיכָּא אֵימְתָּא דְאִתְחַיִּבָּא שְׁבוּעָה בִּי דִינָא דְרָבָא א"ל דְּבִיתָהּוּ יִדְעָנָא בְּהָא אִתְתָּא דְחֻשִׁידָא אֲשֶׁבּוּעָתָא אֲפִכָּה רָבָא לְכַשְׁנִגְדָּה זְמַנִּין דְּהוּוּ ר"פ וְרַאב"י קַמְיָה דְרָבָא וְאִינְיָ הֵוּא גְבָרָא שְׁטָרָא וְא"ל ר"פ יִדְעָנָא בִּיָּה בְּהָא שְׁטָרָא דְפְרוּעָה הוּא א"ל אֵיכָּא אִינְיָ אֲחֵרִינָא בְּהַדִּי מָר א"ל לָא א"ל אַע"ג דְאֵיכָּא מָר עַד א' לָאו פְלוּם הוּא א"ל רַאב"י וְלֹא יָהָא ר"פ כְּבַת ר"ח א"ל בַּת ר"ח קי"ל בְּגִנוּהָ מָר לָא קִים לִיהָ בְּגִנוּיָה אָמַר ר"פ הַשְׁתָּא דְאָמַר מָר קי"ל בְּגִנוּיָה מִלְתָּא הִיא כְּגוֹן אָבָא מְרִי בְּרִי קְרַעְנָא שְׁטָרָא אֲפִנְיָה קְרַעְנָא ס"ד אֵלָּא מְרַעְנָא שְׁטָרָא וּבְכִי' שְׁמוּעָה זֹו נְחֻלְקוּ אַבּוֹת הָעוֹלָם דְרַש"י פ'י אֲפִכָּה לְכַשְׁנִגְדָּה שְׁהַתּוֹבַע יִשְׁבַּע וְיִטוֹל כְּדַתְנָן וְאֵלוּ גְשִׁבְעִין וְנוֹטְלִין וְכו' וְמִי שְׁכַנְגְדוּ חֲשׂוּד עַל הַשְׁבוּעָה עַכ"ל הִנֵּה מִפְרַש"י נַר' מְשׁוּם דְקִי"ל בְּגִנוּהָ דְבַת ר"ח דְלֹא מְשַׁקְרָא עֶבֶד עוֹבְדָא וְהַפּוֹד הַשְׁבוּעָה עַל הַתּוֹבַע לְאִפּוּקִי מְנִי מְמוֹנָא אַע"ג דַּע"א הִיא וְכ"ש דְאִשָּׁה לָאו בַּת עֵדוּת הִיא כְּלָל וְמָה גַם שְׁקֵרוּבָתוֹ שֶׁל הַדִּיּוֹן הִיא וְאִמְרִינָן בְּיְרוּשָׁלַיִם בְּפ' ז"ב דְעֵדִים הַקְרוּבִים לְדִיּוֹן פְּסוּלִי וְכַת' הַרִי"ף וְהָרָא"ש ז"ל שֶׁם וְדַעַת הַרְשִׁב"א דְאִפְּי' בְּדִיעֶבֶד לֹא מְהַנִּי כְּמוֹ שְׁמִבְּנ' פ"ז בְּב"י ס"ו ס'י"ל ג' וּבִש"ע שֶׁם וּלְפ"ז ק"ט מֵאֵי מִתְמַה בְּתַר הַכִּי קְרַעְנָא שְׁטָרָא ס"ד וּפְרַש"י וְכִי ע"א נְאֻמָּן לְהוֹצִיא שְׁטֵר חֲתוּם אִפּוּקִי מְמוֹנָא הוּא וְתָרִי בְּעֵינָן עַכ"ל גְּהִי דְחֻשִׁינָן בְּאִפּוּקִי מְמוֹנָא וְכַדְאִמְרִינָן גְּבִי אַבְק רַבִּית דְאִינָה יוֹצֵאָה בְּדִיּוּנִים דְכָל דְמִנְכִּינָן מְשַׁטָּרָא מְפָקְנָא אִית לִיהָ וְלֹא מְפָקִינָן מְשַׁטָּרָא הָא מִיָּהָא לָא חֲשִׁי כ"כ אִפּוּקִי מְמוֹנָא בְּיָדִים שְׁהָרִי גְּבִי גְזוּל הַגּוֹי אַע"ג דְאָסוּ' מִן הַתּוֹרָה כַּמ"ש רַבִּי בְר"י הַל' גְּנוּבָה וְהַל' גְּזוּלָה ע"ש אַפ"ה הַפְקַעַת הַלְוָאָתוֹ מֵאֵי דְאָסַר רַחֲמֵי שְׁרִי כְּמוֹ שְׁמִבְּנ' בְּמִקּוּמוֹ וְכִינּוֹן דְרָבָא אִפְיָק מְמוֹנָא בְּעֵדוּת אִשָּׁה וְקֵרוּבָתוֹ אֲמַאי לָא קְרַעְי' שְׁטָרָא וּמְפָקִי' הַלְוָאָתוֹ בְּעֵדוּת עַד א' דְבַר עֵדוּת הוּא נְאֻמָּן שְׁהוּא מָר אָבָא בְּרִיָּה דְר"פ וְקֵרוּב הוּא לְר"פ מִי גְרַע מְאִשָּׁה וּמְרִיָּהָטָא דְשְׁמַעְתָּא מוֹכַח דְאֵי בַת ר"ח אָמְרָה יִדְעָנָא בִּיָּה בְּהָא שְׁטָרָא דְפְרַעָא הוּא הִיָּה קְרַע לְשְׁטָרָא אֲפּוּמָא מְדָא"ל רַאב"י לְרָבָא וְלֹא יָהִיָּה ר"פ כְּבַת ר"ח וְקַמְהִדֵּר לִיהָ בַּת ר"ח קי"ל בְּגִנוּהָ מָר לָא קי"ל לְבְּגִנוּיָה וְלֹא אֲהִדֵּר לִיהָ שְׁאִנִּי הַפּוֹד שְׁבוּעָה מְקַרִיעַת הַשְׁטֵר ש"מ דְדָא וְדָא חֲדָא הִיא וְכִינּוֹן דְרָבָא דִּן אֵת הַדִּין וְהוֹצִיא מְמוֹן מִיַּד הַנְּתַבַּע בְּקוּם עֲשֵׂה כ"ש דְקוֹרְעִי אֵת הַשְׁטֵר בְּהַעֲדָאָת עַד א' דְקִי"ל בְּגִנוּיָה וּמְפָקִיעִין הַלְוָאָתוֹ שֶׁל מְלוּהָ וְרִאִיתִי לֵה' מוֹהַרִיב"ל ז"ל בַּח' לְשֵׁם שְׁנַתְעוֹרֵר בְּזָה וְתִי' דְהָתָם לָאו אִפּוּקִי מְמוֹנָא בְּוֹדָאֵי הוּא אֵלָּא סְפַק דְדִילְמָא לָא מְשַׁתְּבַּעָה לְשַׁקֵּר וּמְשַׁלְמָה ע"ע וְק' לַעַנ"ד דָּא"ה אֲמַאי לָא אֲהִדֵּר לִיהָ רָבָא לְרַאב"י שְׁאִנִּי הָתָם דַּס' אִפּוּקִי מְמוֹנָא אַבְל הָכָא וְדָאֵי אִפּוּקִי מְמוֹנָא וְלִזָּה נִרְאָה לּוֹמַר, דְר"פ נְמִי דְקָאֻמַר יִדְעָנָא בְּהָא שְׁטָרָא דְפְרַיעָא הוּא לָאו לְמִמְרָא א לִיהָ לְשְׁטָרָא וּמוֹצִיאִין שֵׁט' חֲתוּ' מִיַּד הַמְּוֹחֲזָק בּוֹ דְחֻשִׁיב אִפּוּקִי מְמוֹנָא הוּא תָרִי בַעִי' אֵלָּא כִּינּוֹן דְגְבָרָא רַבָּה קְמִסְהִיד עֵילּוּנִיָּה דְשְׁטָרָא פְרִיעָא הוּא מְרַעִי' לְשְׁטָרָא וְדָקָא"ל רַאב"י וְלֹא יָהָא ר"פ כְּבַת ר"ח הִיָּנוּ לּוֹמַר דְכִי הִיכִי דְבַעֲדוּת בַּת ר"ח הַפְּכַת הַשְׁבוּעָה דְהִנִּי סְפַק אִפּוּקִי מְמוֹנָא הַ"נ דְהוּ"ל לְאוֹרְעִי שְׁטָרָא אֲפִנְיָה דְר"פ וְאֲהִדֵּר לִיהָ בַּת ר"ח קי"ל בְּגִנוּהָ וְכו' אֲמַטּוֹ לְהַכִּי כִי קָאֻמַר קְרַעְנָא לְשְׁטָרָא מְתַמָּה שְׁפִיר קְרַעְנָא ס"ד וְכו' אִפּוּקִי מְמוֹנָא בְּוֹדָאֵי תָרִי בְּעֵינָן אֵלָּא דְלִישְׁנָ' דְהַשְׁתָּא דְקָאֻמַר אֵיכָּא אִינְיָשׁ אֲחֵרִינָא בְּהַדִּי דְמָר לָא רַהִיט שְׁפִיר דְאֵי אֵיכָּא אִינְיָשׁ אֲחֵרִינָא קְרַעְי' שְׁפִיר לְשְׁטָרָא וְלֹא לְאוֹרְעִי.

וְרֵאִיתִי לֵה' ח"ה ו"ל שְׁגַם הוּא נִרְגָּשׁ בְּמֵאֵי דְדִיִּיקְנָא וּכְמוֹ שְׁנַתְעוֹרֵר בְּזֶה מוֹהֲרִיב"ל ו"ל
וְכַתֵּב דְּאִפּוּקֵי שְׁבוּעָה ע"י בֵּת ר"ח לֹא הָוִי כ"כ אִפּוּקֵי מְמוֹנָא פִּינּוֹן דְּשְׁבוּעָה מִיָּהָא בְּעֵי
מִשָּׂא"כ הֵכָא דְּבַעְדוֹת הָא' לְחוּד מְקַרְעִי הַשְּׁטֵר עכ"ל וְנֵאִים הַדְּבָרִים לְמִי שְׁאַמְרֵן אֱלֹא
דצ"ל דְּרֵאב"י נְמִי דְקֵא"ל וְלֹא יָהָא ר"פ כְּבַת ר"ח אַע"ג דְּהֵתֵם שְׂאֵנִי דְשְׁבוּ' מִיָּהָא בְּעֵי
וְלֹא הָוִי כ"כ אִפּוּקֵי מְמוֹנָא מִשָּׂא"כ הֵכָא דְּמְקַרְעִי הַשְּׁטֵר אֱלֹא וְדָאִי דְרֵאב"י לֹא קֵא"ל
אֱלֹא דְלָפוּם עֲדוֹת דר"פ מְרַעַת לְשְׁטֵרָא מִיָּדִי דְהֵנָּה דְסַמְכַת אַבְת ר"ח לְאִפּוּקֵי מְמוֹנָא ע"י
שְׁבוּעָה וּמִשׁוּם דְּהַחֲזִילוּק בֵּין הַנוֹשְׂאִין הַפָּה הַשְּׁבוּ' מְקַרְעֵת הַשְּׁטֵר שְׂרִיר וְקִיָּם וְדָבָר בְּרוּר
הוּא שְׂפִיר מִתְמָה תְּלִמוּדָא קְרַעְנָא ס"ד וְכו' כְּנִלְע"ד לִישָׁב שֵׁיט' רש"י ו"ל שו"ר בְּמִקּוּ'
לִישָׁם שְׁהִבִּיא כַּת הַקּוֹדֶמִין נו"ן שְׂדַחוּ פִּרְש"י ו"ל שְׂפִי שְׁהַתּוֹבַע יִשְׁבַּע וְיִטּוֹל מִפַּח קו' זו
דא"ה מֵאֵי מִתְמָה קְרַעְנָא ס"ד וְכַדְכַתִּי וְאוּקְמוּ' דַּהֲךָ אַתְמָא הֵיִתָּה מִהַנְּשַׁבְּעִים וְנוֹטְלִים
וְכִינּוֹן דֵּא"ל בֵּת ר"ח דְּחִשְׁיָדָא אֲשַׁבּוּעַתָּא אִפְכָּה לְכַשְׁנִגְדָּה וְנִשְׁבְּעָה וְנִפְטָרָה אֲבָל לְאִפּוּקֵי
מְמוֹנָא לֹא וּמִשִּׁיב ר' יִשְׁעִיָּה מִשׁוּם דְּהוּ"ל מְחַנְיִיב שְׁבוּעָה וְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַּע דְקִיל"ן
בְּכַה"ג מְשַׁלֵּם וְדְבָרֵי רש"י שְׁהִבִּיא מְשָׁם ע"ש נִרְאִים שְׁנִכּוֹנִים בְּטַעֲמֵן ע"פ מ"ש הֵרַב
ח"ה וְכַדְכַתִּי בְּעֵנִיּוֹתֵי וּבְפִי' מְרַעְנָא לְשְׁטֵרָא כְּתִב רש"י דְלֹא קְרַעֲנִין לִיהָ וְלֹא מַגְבִּינּוֹן בְּיָה
וְנִדְעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל בְּפַכ"ד מַה' סְנֵהֲדָרִין שָׁם וּר"ת כַּמ"ש הַתּו' דְּפִי' מְרַעְנָא דְאִינוּ
גּוֹבָה אֱלֹא בְּשְׁבוּ' וְהַתּו' לִישֵׁיט' זו גְלוּיָה וּמְפִנְרִסְמַת דֵּא"ה דְלֹא קִי"ל בְּגּוּיָה נְמִי דִּינָא הָכִי
הוּא כְּאוֹתָהּ שְׁשִׁנִּינוּ עַד א' מְעִידָה שְׁהִיא פְּרוּעָה לֹא תִּגְבָּה אֱלֹא בְּשְׁבוּ' וּמַה שְׁתִּי' הַתּו'
מִשׁוּם דר"פ קְרוֹב הֵיָה ע"ש מְלַבֵּד דְלִישָׁ' דַּגְמ' דְקֵאֲמַר אֵי אִיָּפֵא אִינִישׁ אַחֲרִינָא בְּהָדִי מַר
לֹא מִשְׁמ' הָכִי וְכֵן הָא דְקֵא"ל עַד א' לֹא פְלוּם הוּא נִרְאָה דְעַד א' מִיָּהָא הָוִי נְעוּד דְמִשְׁמ'
דָּאִי אִיָּפֵא אַחֲרִינָא בְּהָדִיָּה וְדָאִי דְמְקַרַע נְמִי הֵנָּה קְרַע לִיהָ אֱלֹא דְלִהַזְקִיקוּ לְשְׁבוּעָה אִפִּי
בְּעַד א' סְגִי נְאִם הֵיָה קְרוֹב אִינוּ מְזַקִּיקוּ אִפִּי' לְשְׁבוּ' וְכִינּוֹן דְלֹא הֵנָּה קִי' לְבְּגוּיָק וְקְרוֹב
הוּא פִי אִיָּפֵא עַד אַחֲרִינָא מֵאֵי הָוִי וְאֵי אֲמַרְתָּ לְהַזְקִיקוּ שְׁבוּעָה ע"י עַד הָאֲחֵר א"כ מַהוּ
בְּהָדִי מַר דְקֵאֲמַר וְכֵבֵר רֵאִיתִי לְהֵרָא"ש ו"ל שְׂדַקְדָּק פֶּן לִשִׁי' זו אֱלֹא שְׁלֵא הִבִּיא מֵאֵי
דְקֵאֲמַר תְּלִמוּ' וְעַד א' לֹא פְלוּם הוּא ע"ש אִיָּבְרָא דְק"ט בְּדְבָרֵי הֵרָא"ש שְׁכַתֵּב וְכֵן מַר
אַבָּא בְּרִי אִפִּי' לְמִי שְׁהוּא קְרוֹב לוֹ וְכו' דְאֲמַאי טְרַח לְהַמְצִיא בְּכַה"ג ת"ל מִשׁוּם שְׁהוּא
קְרוֹב לְאֲבִיו ר"פ הַדְּיָיִן וְאֲמַרִי בְּיָרוּש' דְעֵצִים הַקְּרוֹבִים ש' לְדִיִּינִים פְּסוּלִים וְכַדְכַתִּי
וְאֵע"פ שְׁהֵרָא"ש ס"ל דְּנִקָּא לְכַתְחִילָה אֲבָל בְּדִיעְבַד כְּשָׂרִים כַּמ"ש רִי"ו הִבִּיאוּ מְרֵן בְּב"י
שָׁם ס"י לֵג' דְלַכְתְּחִילָה מִיָּהָא אִין מְקַבְּלִין עֲדוֹתוֹ וּמִשׁוּם דְקִי"ל בְּגּוּיָה מְקַבְּל עֲדוֹתוֹ
וְכ"ש לְמֵאֵי דְכַת' הַכְּנֵה"ג שָׁם לִישָׁב דְבָרֵי מְרֵן שְׁהִבִּיא דְבָרֵי רִי"ו וְתִשׁוּ' הֵרָשָׁב"א דס"ל
פְּסוּל אִפִּי' בְּדִיעְבַד סְמִיכֵי אַהֲדָדִי וְלֹא בִּיָּאֵר דְפִלְגֵן בְּהַדְּיָיִהוּ דְלֹא הַכְּשִׁיר הֵרָא"ש בְּדִיעְבַד
אֱלֹא בְּחַתוּמִים בְּשְׁטֵר וְלֹא בְּמַעֲיָדִים ע"פ דְבַהֲעִידוּ ע"פ אִפִּי' בְּדִיעְבַד פְּסוּל ע"ש לְכֵן נֵר'
דְלַעוֹלָם הֵרָא"ש ו"ל דְבְּדִיעְבַד כְּשָׂרִים ל"ש בְּעֲדוֹת שְׁבַשְׁטֵר ל"ש בְּעֲדוֹת שְׁבַע"פ וְכְמוֹ
שְׁהַעֲלָה הַכְּנֵה"ג ו"ל אֲמַטּוֹ לְהָכִי לֹא בְּעֵי לְאוּקְמִי לְמִילְתָּיָה דר"פ דְאֲמַר הַשְּׂתָא דְאֲמַר מַר
קִי"ל מַלְת' בְּגוֹן אַבָּא מְרִי בְּרִי מְרַעְנָא שְׁטֵרָא אִפְּוּמִיָּה לֹא מְשַׁמַּע לִיהָ דְלֹא מְכַשֵּׁר לִיהָ
אִפִּי' בְּעֲדוֹת שְׂאִין פְּסוּלוֹ אֱלֹא לְכַתְחִילָה דְנִקָּא אֱלֹא פִּשִׁי' אִפִּי' בְּעֲדוֹת שְׁהוּא פְּסוּל בָּהּ
לְגַמְרִי מ"ה הַנּוֹכַרְח לְאוּקְמִי בְּקְרוֹב לְבַע"ד דְפְּסוּל אִפִּי' בְּדִיעְבַד דְּוּמִיָּא דְבַת ר"ח דְלֹא
בַּת עֲדוֹת הִיא כָּלֵל.

אָפּס פּי עז לִס' הַרְשָׁבָ"א דָאָמַר מַר עַד הַקְרוֹב לְדִיִּין פְּסוּל אִפּי בְּדִיעֵבַד בְּשִׁלְמָא לר"פ דָאָמַר עַל מַר אָבָא מְרַעְנָא אַפְּרָמִיָה לִק"מ דָאִיכָא לְמִימַר דֵּה"ק אִי אִיכָא אִינִישׁ אַחֲרִינָא דִק"ל בְּגִנְיָה פְּגוֹן מַר אָבָא וְלֹא מַר אָבָא נִיחָא אֱלָא רַבָּא הֵיאָךְ קִבֵּל עֲדוּת בֵּת ר"ח דְּבִיתָהּ וְהָא בְּעֵינָא עֲדוּת שְׂאֵתָהּ יְכוּל לְהִזְיָמָה וּבְפִסוּל פִּי הָאִי אַהֲיִמְנוּתָהּ דְּסִמְיָה עֵילְוִיָה דְלָא מְשַׁקֵּר לֹא יִגְהֵה מְזוּר וְאִין לֹא מְרַבָּא יִסְבּוּר וְלוֹ' יַדַּע דְּלַעוּלָם לֹא אֲתִיָּא לִידֵי הַזְמָה פִּינּוֹן דְּהֵיא לֹא מְשַׁקֵּרָא פִּי צַד יִזְיָמוּהָ הָא לֹא מְצִית אֲמַרְתָּ נְהִי דִק"ל בְּגִנְיָה דְלָא מְשַׁקֵּרָא סו"ס חֲתִיבִישִׁי לְסִהְדֵי שְׁקָרֵי יְקוּמוּן עַדִּי חֲמָס וַיִּזְיָמוּהָ בְּפַחְזוּתָם וְשִׁקְרוּתָם וּמָה לִב"ד לַעֲשׂוֹת ע"כ נִלְע"ד שְׂאִנִּי אֲשֶׁה פִּינּוֹן דְּלֹא בֵּת עֲדוּת הֵיא אִינָה בְּתוֹרַת הַזְמָה דְלָא נְאֻמְרָה תּוֹרַת הַזְמָה אֱלָא לְבָנֵי הַגָּדָה וְאֲשֶׁה אִינָה בֵּת הַגָּדָה וְחִידוּשׁ הוּא שְׁחִידוּשׁ רַבָּא לְמִסְמָךְ אַהֲיִמְנוּתָהּ לְזֹאת יִקְרָא אֲשֶׁה אַחַת הֵיא וְאִפְכָּה לְשִׁבּוּעָה לְשִׁכְנָגְדָה אֱלָא דְאִפְתִּי לֹא אִיפְרוּק דְּפִסוּל קְרוֹבִים לֹא מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ דְּמְשַׁקֵּרֵי אֱלָא גִזִּי הַפְּתוּב הֵיא וְכִדָאָמַר בִּפ' מִי שְׂמַת שְׁקָרֵי מְשֶׁה וְאֶהְרֹן קִדְיָשִׁי עֲלִיּוֹנִין מְלָאכִים מְלָאכִים מִמֶּשׁ וְאִינָם פְּשָׁרִים לְהַעֲיִד יַחַד וְכִינּוֹן שְׁהַעֲדִים הַקְרוֹבִים לִבְע"ד גִּזִּי הַפְּתוּב הֵיא מֵאִי מְהַנִּי טַעֲמָא דִק"ל בְּגִנְיָוִיָּהּ דְלָא מְשַׁקֵּרֵי וְאֵתָהּ דַּע לָךְ דְּמֵאִי דְדִיִּיקְנָא בְּדִבְרֵי הָרָא"ש דְּמֵאִי בְּנִיחָתָהּ דְּהָרָא"ש לְאֻקְמֵי הָךְ דֵּר"פ דְּמַרְע שְׁטָרָא אַפְּרָמִיָה דְּמַר אָבָא בְּרִי דִילְמָא שְׁהִיָּה קְרוֹב קָאָמַר וְלֹא תִיִסְגִי לִיהָ בְּהִיּוּתוֹ קְרוֹב לְדִיִּין שְׁהוּא אָבִיו פְּדִכְתִּי אַע"פ שְׁהִתּוֹ"ג"כ כ"כ לְדִידָהּ לִק' וְלִמ' דְּהִתּוֹ"ס"ל בְּפִשִׁי דְעַדִּים הַקְרוֹבִים לְדִיִּינִים פְּשָׁרִים הֵם פִּינּוֹן שְׁהֵם בְּנֵי הַזְמָה בִּב"ד אַחַר כִּמ"ש בִּפ"ב דְּכַתְּנָן דְּכ"א ע"ב בִּד"ה הַנּוֹחַ לְעֲדוּת.

וכו' וכ"כ בִּפ' הַחֹבֵל ד' צ' ע"ב בִּד"ה פְּגוֹן שְׁרָאוּ וְכוּ' ע"ש אֲמַטוּ לְהִכִּי אֻקְמוּהָ לְמִקְלָתָהּ דֵּר"פ דָאָמַר דִּק"ל דְּמַר אָבָא בְּרִי שְׁהִיָּה קְרוֹב לִבְע"ד וְלִמָּה שְׂצַדַּד הַכְּנֵה ג' שְׁם סו"ס לִג' לומ' דְלָא הַכְּשִׁירוּ הַתּוֹ' לְעַדִּים הַקְרוֹבִים לְדִיִּינִים אֱלָא בְּדִיעֵבַד ע"ע אַע"פ שֵׁא"א לְהִלּוֹם דְּבַר זֶה בְּסִגְנוֹן דְּבִרְיָהּם פְּאֻשֵׁר יְרִדוּן הַקּוֹרָא א"כ הַתּוֹ' וְהָרָא"ש ו"ל פְּתָדָא שְׁרִינּוֹן אַף אֲנּוּ נְמִי.

יְתוּבֵי יְתַבִּינּוּ דַּעַת הָרָא"ש פְּמִדְּנֻבָּר: וְהִנֵּה בַעַת"ה חֲזִי הַגִּיט לֵה' מְשַׁפֵּט צְדָק ו"ל בַּח"ב ס' ט"ו אַף הוּא רָאָה דְּבִרֵי הָרָא"ש הַלְלוּ וְתַמ"ה תַּמ"ה יִקְרָא פִּי דְּוִקְיִין דְּאִיהוּ גּוֹפְיָה הִבִּיא דְּבִרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי ע"ש וְלֹא זָכַר ש"ר הָאֱל"ף דְּבִרֵי רִי"ו בְּמִשְׁרִים דְּסו"ה הָרָא"ש דְּאִינוּ אֱלָא לְכַתְּחִלָּה וְכִדְכִתִּי וְתִי מְשֶׁם מַעֲיִין א' חָשׁוּב דְלָא מְצִי הָרָא"ש לְתַרְצִי הִכִּי מְשׁוּם דְּמַר אָבָא קְרוֹב לְאָבִיו שְׁהוּא הַדִּיִּין מְשׁוּם שְׂאִינוּ יְכוּל לְהִזְיָמָה גִזִּי הַפְּתוֹ' הֵיא ע"כ אֻקְמָה בְּקְרוֹב לִבְע"ד ע"ש וְלִפ"ד הַלְלוּ צ"ל דֵּה"ק פְּגוֹן מַר אָבָא וְלֹא מַר אָבָא וְכִדְכִתִּי אֱלָא שְׂאִנִּי תַמִּיָּה עַל קְרוֹבַת הַעֲדִים לִבְע"ד לְקְרוֹבַת הַעֲדִים לְדִיִּינִים דְּתַרְנוּיָהּ מְשׁוּם קְרוֹבָה נִינְהוּ וְגִזִּי הַפְּתוּב וּמ"ט לְחַלְק וְעַק"ט דְּמָה מַעֲנָה בְּפִי הַמַּעֲיִין הַזֶּה לְהַשִּׁיב נֶפֶשׁ רַבָּא דְּקִבֵּל עֲדוּת אֲשֶׁתּוּ וְהֵלֵא גִזִּי הַפְּתוּב הֵיא דְעֲדוּת הַקְרוֹבִים לְדִיִּינִים פְּסוּלִים וּמ"ש הָרַב ו"ל מְשֶׁם מַעֲיִין א' ג"כ נִרְאָה דְלֹא שְׁיִנּוּיָא בִּפ"ע הוּא אֱלָא סִיּוּמָא דְּמִלְתָּא דְּמַעֲיִין הָא' וְכִדְכִתִּי בְּעִנְיֹתֵי גַם הָרַב ו"ל הַק' עֲלִיו מִבֵּת ר"ח עֲלִץ לְבִי בְּמָה שְׁכִינּוּנָתִי לְדַעַתּוֹ בְּמִקְצַת דְּבִרֵי ת"ל: וּמִש"ע הָרַב ו"ל עַל דְּבִרֵי הָרַב ו"ל דְּכִינּוֹן דִּק"ל בְּגִוְיָה נַעֲשָׂה כְּמִי שְׁרָאָה הוּא בְּעַצְמוֹ דָּאִין כָּאֵן עֲדוּת וְכוּ' עַכ"ל אַע"ג דִּק"ל אִין עַד נַעֲשָׂה דִיִּין אָבָל דִּיִּין נַעֲשָׂה עַד שְׁלֵא תַהֲנֵה שְׁמִיעָה גְדוּלָה מְרָאָה פְּדָאָמַר בִּר"ה ד' כ"ו וְעִינּוֹן בְּהַרִיב"ש ו"ל ס' ד"ת וְכַתּוּב שְׁם דְּבַד"מ עַד נַעֲשָׂה דִיִּין עַל מָה שְׁרָאָה בְּיוֹם שְׁהוּא זְמַן דִּין וְלֹא

בְּלִילָה ע"ש וּבַחֲזוּבֵל וְאִין פֶּאן מְקוּמוֹ לְהֶאָרִיף בְּמַה שְׁיֵישׁ לְעַמּוּד בְּדַבְרֵי הַרִיב"ש ו"ל
הַלְלוּ: אַתְּאן לְרִישָׁא דְמֵאן דְמוֹקִי לֵה לְהָא דְמַרְעָנָא שְׁטָרָא ר"ל דְלֵא יִפְרַע אֱלָא בְּשִׁבּוֹ
עַכ"ל דְרַבּוּתָא דר"פ דַּאמ' פֶּגוֹן מַר אַבָּא בְרֵי מַרְעָנָא שְׁטָרָא אֲפֻמְיָה הִינּוּ אִפִּי לְמִי שְׁהוּא
קְרוּב לּוֹ כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש ו"ל וּמַעֲטָה זֹה הִיא שְׁקִשָּׁה עַל הַרִיב"ף ו"ל דְאֻקְמָה
לְעַנְנֵן שְׁלֵא יִפְרַע אֱלָא בְּשִׁבּוֹ וְלֵא גִילָה רַז זֶה דַּר"פ דְאָמַר מַרְעָנָא שְׁטָרָא אֲפֻמְיָה דְמֵאן
דְקִי"ל בְּגֻנְיָה הִינּוּ אִפִּי שְׁהוּא קְרוּב לְבַע"ד דְאִי לֵא"ה מֵאֵי הַפְּשָׁה מְשַׁנָּה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ
עַד א' מְעִידָה שְׁהִיא פְרוּעָה לֵא תִפְרַע אֱלָא בְּשִׁבּוֹ וְכַדְק"ל הַתּוֹ וְהָרָא"ש ו"ל וְרַבִּינוּ
בַּפְּכ"ד מַה' סְנֵהֲדָרִין בִּיָּאָר שִׁיחַתּוֹ וְכַתְּבֵי אִפִּי עֶבֶד וְאִשָּׁה וְקְרוּב אִם דַּעַתּוֹ עַל הַדִּיּוּן סוּמְכַת
עָלֵיו אִינוּ נִפְרַע אֱלָא בְּשִׁבּוֹ ע"ש וְרֵאִיתִי לְהָרָאב"ד ו"ל שְׁכַתְּבֵי דְבָר זֶה הוֹצִיא אוֹתוֹ מִפִּי
ר"ח דְאֻקְרֵי לֵה בִשְׁט' שְׁיֵישׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת דַּעַד א' אִינוּ מְזַקִּיקוּ לְשִׁבּוֹ וְכַדְקִי"ל בְּגֻנְיָה מְזַקִּיקוּ
לְשִׁבּוֹ עַכ"ל וְאִנִּי עָנִי ר"ל מִהֶכָּא לְהֵתֵם לֵא יְדַעְנָא הִיכָּא רְמִיזָא הָא בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ ו"ל
וְדַבְרֵי וּשְׁפָתֵי בְרוּר מְלָלוּ דְרַבּוּתָא דְקֶאָמַר אִפִּי קְרוּב וְכַדְבְּרֵי הַתּוֹ וְהָרָא"ש ו"ל
וְנְאֻמָּנוֹת מֵאן דְכַר שְׁמָה וְלִמָּאן אִיזְט' דְמֵאן דְמוֹקִי לֵה בְּעַד קְרוּב לֵא אִיזְטָרִיף לְאֻקְמָה
בִּשְׁט' שְׁיֵישׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת וְדַבְרֵי ר"ח בְּנוּיִים וּמְשֻׁנְכָלִים בְּדַבְרֵי הָרָא"ש ו"ל וְהַמְקוֹ לְשֵׁם
עַל פְּתָגָם רְזָא דְנָא ע"ע הָרִי הוּא כְּמִבְּנָאָר וּכְגוֹן דָּא צְרִיף לְאוּדְעֵי דְהָרָאב"ד שְׁהִבִּיא שִׁי
ר"ח דְבְּנְאֻמָּנוֹת סְתָם ע"א הַעֲמִיד שְׁהוּא פְרוּעָה אִינוּ מְזַקִּיקוּ לְשִׁבּוֹ אִיהוּ ו"ל לֵא ס"ל
כְּנוּתִיָּה דַּמ"ש הָרָא"ש מְשֻׁמוֹ בַּפ' הַפּוֹתֵב שֵׁם אֵהָא דְתַנּוּן הָתֵם דַּפ"ד כְּתִב לֵה נִדְרֵי וּשְׁבוּעָה
א"ל עָלֵיךְ וְכו' וְז"ל כַּת' הָרָאב"ד דְפְטוּר סְתָם לֵא מְהִנִּי לַע"א שְׁמַעֲיָדָה שְׁהִיא פְרוּעָה
דְטָפִי מִנְפְּשִׁיָּה הִימְנָה טָפִי מַע"א לֵא הִימְנָה וְהָרָא"ש חָלַק עָלֵיו וּמ"ש עוֹד הָרָא"ש מְשֵׁם
ר"ת לְעִיל גְּבִי מַרְעָנָא לְשְׁטָרָא וְכו' ט"ס וצ"ל ר"ח כְּמַדְנַבְרֵי דוּק וְתִשְׁפַח וּמָרְן בַּב"י ר"ס
ע"א טָרַח לְהִבִּיא מְשֵׁם רַבִּינוּ דַּר"ח ס"ל כְּהָרָא"ש דְהֵן הֵן דַּבְרֵי הָרָא"ש בַּב' הַמְקוּמוֹת
וְעִינֵן בַּהֲסַמ"ע וְהַשְׁ"ף וְהַט"ז וְהַכְּנֵה"ג שֵׁם וְאִין פֶּאן מְקוּמוֹ כֹּל הַנְּקַלֵּט מִזֶּה דְלֵא אִיפְּלִיגוּ
רַבְּנוּתָא ו"ל אֱלָא בַּפִּי דְמַרְעָנָא לְשְׁטָרָא כַּת א' אוֹמְרַת דְלֵא קְרַעֲנֵן לִיה וְלֵא מַגְבִּינֵן בִּיָּה
וּב"מ דְאִי אֲזִיל לְגַבִּי בִי דִינָא אַחְרֵינָא דְלֵא קִי"ל בְּגֻנְיָה דְהִיא סְהָדָא נְשַׁבַּע וְגוּבָה מְכַשּׁוּרָא
לְצַלְמֵי א"נ דְאִי תִפְסֵי לֵא מְפָקִי מִיָּנִיָּה וְכַת' א' אוֹמְרַת דְגוּבָה לְאַלְתֵּר אַחַר שְׁיִשְׁבַּע וְרַבּוּתָא
דְקִי"ל אִפִּי שְׁיִהֵיָּה קְרוּב וְכַת שְׁלִישִׁית אוֹמְרַת דְמְהִנִּי לְשְׁטָר' שְׁיֵישׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת דְלַגְבִּי ע"א
לֵא בְּעֵי שְׁבוּעָה וּבְקִי"ל בְּגֻנְיָה מְזַקִּיקוּ לְשִׁבּוֹ אֲבָל לְמַקְרַע לְשְׁטָרָא לֵא אִמְרָה אֲדָם מְעוּלָם
וּבְגַמ' אַתְמוּהִי קָא מְתַמָּה קְרַעְנָא ס"ד א"כ אִיפּוֹא הִיכִי עֶבֶד עוֹבְדָא הַרְמַב"ן ו"ל וְקָרְעוּ
בְּיָדֵי וּקְלַסְיָה הַרְשָׁב"א וְהוּא ו"ל הִבִּיא שֵׁם הַף עוֹבְדָא וּמֵאֵי דְאַתְמַר עָלָה וּמִק' דְאַהֲדָה
עוֹבְדָא גוּפָה כְּתִב עָלָה הַרִיב"ף ו"ל הַשְׁתָּא הֶכָּא אַחְס'וֹר דְרִי וְלִית לִיה לְמִסְמָף וְלִמִּמַּר
קִי"ל הֶכִי וְכו' ע"ש וְאִיף הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ו"ל תְּרִי אַרְיָנוּתָא הַעֲלִימוּ עֵינֵן שֵׁל מְעָלָה
וְעַבּוּד עוֹבְדָא בְּאֻמְדוֹן דַּעַתָּא וְכֵן לֵא יַעֲשֶׂה בְּעַת וּבְעוֹנָה הַזֹּאת וְעָלָה בְּדַעַתִּי לוֹמַר דְלֵא
עַבּוּד אֱלָא מִפְּנֵי הוֹרָאתָ שְׁעָה וְכִי הִיכִי דְאַשְׁכַּחֵן בְּגַמ' דְסַמְכִי וְאֲזִיל אֲאֻמְדוֹן דַּעַתִּיָּהוּ לְכָל
דִּינָא דְאִתִּי לְמַמְיָהוּ ה"נ נִיתְנָה רְשׁוּת הָאִיזְדָּנָא נְמִי לְמַעַבְד בְּהוֹרָאתָ שְׁעָה וְאִפִּי לְמַקְרַע
שְׁטָרָא לְאַפְקוּעֵי מְמוֹנָא דְחָשִׁיב כְּאַפּוּקִי מְמוֹנָא וְדַמּוֹת רֵאִיָּה לְזֶה מַמ"ש הַרְדָּב"ז ו"ל סו"ס
ר"ך בְּרַאשׁוֹנוֹת דַּאע"ג דְהָאִיזְדָּנָא לֵא דִּינִי דִּינִי קַנְסוֹת אִם הוּא מְדוּמָה וְאַלֵם דְנִין אוֹתוֹ
בְּהוֹרָאתָ שְׁעָה ע"ע דְכּוּוֹתָה דְלֵא נִגַּע בָּהּ אֱלָא לְעֲשׂוֹת סִיגִי לְדַרְיָה אִיִּתְקִין כְּמִבְּנָאָר בְּדַבְרֵי
וְחִזְיָתִיָּה לְהַרְבּ מוֹהַר"ם אֲלִשִׁיף ו"ל סִי' מ' קָרָא עָרְעַר עַל תְּשׁו' הַרְשָׁב"א ו"ל הַלְלוּ אִי

לזאת הפליא עצה הגדיל תושפיה אף בחלקות והצריף לעניינינו על דברתי מלפי צדק ו"ל
הוא שאם הדין נראה בעיניו שיש רמאות בדבר למראה עיניו ישפוט וקורע את השטר
אבל בהימנותיה דפלגיא למימר קים לי בגויה דגברא מהימנ' הוא האידנא לא דיינינו
בהכי ניפה דנו הרמב"ן והרשב"א ו"ל עש"ב פי ממנו תוצאות חיים ויבן נחה שקטה
האר"ש על הרמב"ן ו"ל בחדשות סי' ה' שכתב על מה שנתלקו רבנו ור"א בגמל האחר
בין הגמלים בידוע שזה הרגו דלר"א מפקי' ממונא בכת האומדנא ולרבנו לא מפקי'
ממונא ורבינו ו"ל פסק רבנו והרא"ש ו"ל פסק כר"א ועל זה כתב הרב ו"ל דע"כ ל"פ
רבנו ור"א אלא התם דעיקר החיוב הוא מספק אם נתחייב לא דדילמא גמל אחר הרגו
אבל בנ"ד הדבר ברור בעדים שנתחייב לו והספק אם החזיר לו או לא הילכף פיון דאיפא
אומדנא שלא החזיר מוציאין מן היתומים וכו' עכ"ל ולכאורה ק' דבהנה עובדי דפ' הפותב
מוקמי לה הגאונים בהפקידו אצלו בעדים וראיה נמי כמו שהובא לעיל והמפקיד קנהיב
סימנא וכתב עלה דהאידנא אין מוציאין מן היתומים אלא בראיה ברורה כמ"ש רבינו
ו"ל בהלכות סנהדרין דרין שם ומאי אולמיה דחוב שבשש"ט להפקיד בעדים ועדי ראיה
וסימנא ואת"ל שהרמב"ן ו"ל ס"ל פדעת שאר רבנותא ו"ל דמוקמו להנה עובדי בשלא
הפקידו בעדים ואפוקי מיורשים בכת האומדנות וע"ז כתב רבינו דהאידנא אין מוציאין
אלא בראיה ברורה אבל כל שהפקידו בעדים דאיפא עדים וראיה דהוי חוב מבנרר
וההחזרה בספק דכה"ג דיינינו נמי האידנא והרב ו"ל ברוב פסקיו הולף ואור אחר פסק
הרמב"ם ו"ל דמאריה דאתרא הוא הן אמת שהרי"ף ו"ל לא הביא דברי הגאון ו"ל
דהאידנא אין לדין לדון ע"פ האומדנא אלא לגבי הך דקי"ל בגויה ומרענא לשטרא
אפומיה ולא בהנה עובדי אבל רבינו ו"ל כתב זה על הנה עובדי נמי וכתב מרן הקדוש
ו"ל בב"י בסי' ע"ו שם שהרי"ף והרמב"ם חלוקים בסברת הגאון ו"ל ומ"ש רבינו בה'
מלנה פ"ב שיש לו לדין רשות לדון ע"פ ידיעתו פתב הריב"ש שכתבו האחרונים
דהאידנא אין פת ביד הדין לדון עפ"י ידיעתו עכ"ל ואנכי לא ידעתי למה הרחיק עדי
להביא מדברי הריב"ש ודברי ה"ה שכתב פן העין שלמעלה מהם ועל הריב"ש גופיה
יש להעיר אף לא כתב פן משם ה"ה דשמועותיו שגורות בפיו בכל תשו' ונראה שיש
חיסור לשון בדברי הריב"ש וצ"ל וכתב המ"מ שכתבו האחרונים וכו' איברא דעל אלן
תרי ארינותא ה"ה והריב"ש ו"ל איפא למידק דאמאי תלו זייניהו בדברי האחרונים ולא
פתבו דברי רבינו שבה' סנהדרין הנזתנים למעלה שכתב פן בפ"י וכן מצאתי לה' לח"מ
שתמה ע"ז והנר' לפמ"ש מוהר"ם אלשיך ו"ל דלא ראי זה כראי זה דרבינו מיירי
באומדנות דקי"ל בגויה דפ' אי ידענא ביה בפ' דלא אמיד וכו' דלא ע"י תקירות ודרישות
אלא שדעתו סומכת על פ' דגברא מהימנא ולא משקר אי להחזיקו בעני וכינצא בהכי
הוא דקאמר הגאון דהאידנא לית ליה לדין למימר קי"ל הכי אבל בדבר התלוי בדרישה
נחקירה לא אמרו בה דבר ע"כ רבי' קבעה להלכה גם לעת עתה ואחרונים הטילו בה
תנאה דהאידנא אין מי שהוא מומחה ומחזק לעשות פן ולא ראי זה כראי זה ומעתה אין
לנו לומ' דרבינו כ"כ לפום דינא דגמ' וסמך עמ"ש בה' סנהדרין ודמי למ"ש בפ"ו מה'
שאלה דינא דהנה עובדי דפ' הפותב הלכות קבועות ובה' סנהדרין כת' דהאידנא אין דנין
פן דלפ"ד המ"מ והריב"ש ו"ל חלוקו' בעיסתו והאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי
וראייתי לה' גד"ת ו"ל שער ב' ח"א סי' ד' שכתב קרוב למאי דכתי' ונתן טו"ט לרבינו

ז"ל שְׁלָא הִתְנָה בְּדִינוֹ פִּינּוֹן שֶׁהוּא מְתַקְנָה וְלֹא אֶפּוֹקִי מְמוֹנָא אֱלָא בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה מְלֵה־שְׂפִיעוֹ וְעֵינָי לֵה' כְּנֵה"ג ז"ל ס' צ"ט בְּהַגְבֵּי"י אוֹת י"ב מ"ש מִשֵּׁם מֵהֶר"א גְּאֵלִיקוֹ ז"ל וְגַם הִבִּיא דְבָרֵי ה' גִּיד"ת ע"ע וַיֵּשׁ לְהוֹכִיחַ מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַמ"מ וְהִרִיב"ש שְׂאִין דְּבָרֵי הָאֲחֵרוֹנִים שְׁפָתָבוּ הֵן הֵן הַנְּאָמְרִים בְּאֵמֶת בִּס' סְנֵהְדְרִין דֵּא"ה דְּבָרֵי הַגָּאוֹן וְהַעֲתִיקוּהוּ הִרִי"ף וְהֶרְמַב"ם ז"ל מִיְקָרִי לֵהוּ הָאֲחֵרוֹנִים הַסּ פִּי לֹא לְהַזְכִּיר אֱלָא פִּשִׁי' פְּדֹאֲמָרְן וְלֹא פָּמוּ שְׁעֵלָה ע"ד הֶרְב לַח"מ ז"ל וְהַצ"ע אַהֲמ"ר גַּם הַסֵּמ"ע ז"ל סֵס"י צ"ט ס"ק י"ד פְּתַב ע"ד הַמ"מ שְׁפָבָר נַת' בְּסִימָן ט"ו וַיְכַדְעַת הֶרְב לַח"מ וְאַהֲמ"ר לֹא כֵן אָנֹכִי עִמְדִי וַיְכַדְדִּיקְנָא: וּמַעֲתָה דִּינָא יִחִיב לְפּוֹם רַבְּנָן ז"ל דְּכָל הֵיכָא שְׁהִלְוָה עָנִי וְאִין לֹאֵל יָדוֹ אֲנֻמְדָנָא גְּדוּלָה הִיא וְעַפ"י הָאֲנֻמְדָנָא הַזֹּאת מוֹצִיאִין מְמוֹן אֶפְיָלוֹ מִן הִיתוּמִים כַּמ"ש הֶרְב מוֹהֲרַשְׁד"ם ז"ל וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי דְלֹא דָן הַרְשַׁד"ם ז"ל עַפ"י אֲנֻמְדָנָא דְעָנִי אֱלָא בְּסִנְיָף אֲשֶׁר פְּתַב הֶרְב ז"ל כִּי מַת בְּחוּלֵי הַמַּגְפָּה וּמַחֲמַת זֶה לֹא צִינָה אֲבָל אִם מַת מִיְתָה טְבַעִית וְלֹא צִינָה אִפִּי' שְׁהִיָּה עָנִי אִין לְהוֹצִי מִן הִיתוּמִים דְּאֵנָא אֲמִינָא דְאֲדַרְבָּא מִשֵּׁם רְאִיָּה שְׁפִינּוֹן שְׁהִלְוָה שְׁמ' הַנּוֹ מִתָּה טְבַעִית אִם אִיתָא שְׁשֻׁטְר זֶה פְּרוּעַ הִי"ל לְצוּוֹת אֶת בְּנָיו שֶׁהוּא פְּרוּעַ שְׁלֹא לְהַנִּיחַ לָהֶם תַּקְלָה וְכ"ש סֶף גְּדוּל כְּזֶה אִם אִיתָא שְׁפָרְעוּ אִיָּה שְׁתִּיק וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיָּדִי אֱלָא וְדֹאִי מוֹכַחַא מִלְתָּא דְלֹא פָּרַע שְׁמ' פְּלוּם מְזֶה הַסֶּף וְעַפ"י הָאֲנֻמְדָנָא הַזֹּאת מוֹצִיאִין מְמוֹן מִן הִיתוּמִים וְכַמְדֻןְבָּר בְּדַבְרוֹת רֵאשׁוֹנוֹת: וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן אֲמַנָּה וְאוּמ' דְּבַהֲהִיא דַּכְת' הֶרְמַב"ם ז"ל בַּה' סְנֵהְדְרִין דְּאִין מוֹצִיאִין מְמוֹן מִן הִיתוּמִים אֱלָא בְּרֵאֲיָה בְּרוּרָה חִילְקָה ה' הַמְבִי"ט ז"ל וּמְבִיאֵו הַכֵּן"ה ג ז"ל ס' ט"ו בְּהַגְבֵּי"ט אוֹת י"א דְּהִינּוֹ דְּוִקָּא כְּשִׁמוֹצִיא מְמוֹן בְּלֹא עֵיִדִי פְּקֻדוֹן אֱלָא מְסַבְּרָא דְלֹא אֲמִיד שְׁהַדְבָר תְּלוּי בְּדַעְתּוֹ שֶׁל דִּינָן לומ' קִים לִי הֵכִי אֲבָל בְּחֹב יְדוּעַ אוֹ פְּקֻדוֹן יְדוּעַ שְׁהִיָּה לִפ' אַע"פ שִׁישׁ לְטַעוֹן בְּעַד הִיתוּמִים שְׁלֹא לְפָרוּעַ וְשִׁלָּא לְהַחֲזִיר ה"מ בְּדָבָר שְׁאֶפְשֶׁר וּשְׁכִיחַ אֲבָל בְּדַבְרִים שְׂאִין הַדַּעַת נוּטָה אֲלֵיהֶן וְהַסְבְּרָא נוֹתְנַת דְּלֹאוֹ הֵכִי הוּא לֹא טְעֵנִינָן לֵהוּ וְכָל דִּינָן יְכוּל לְהוֹצִיא מִן הִיתוּמִים שְׂאִין זֶה תְּלוּי בְּאֲנֻמְדָנָא דַּעְתּוֹ שֶׁל דִּינָן בְּלִבְד אֱלָא הַדְבָר מוֹכַח לְכָל וְכו' ע"ש וְהִרִי הַדְבָר ק"ו שְׂאֵם בְּחֹב יְדוּעַ אוֹ פְּקֻדוֹן יְדוּעַ כַּת' הֶרְב ז"ל שְׁפָל דִּינָן יְכוּל לְהוֹצִיא מִן הִיתוּמִים וְכ"ש בְּחֹב שְׁפָתוֹ בְּשֻׁטְרֵיו: וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק דְלֹא פְתָבוּ הַגָּאוֹנִים וְהֶרְמַב"ם ז"ל דְּהֵאִידָנָא לֹא סְמַכִּינוּ הָאֲנֻמְדָנָא דַּעַת הַדִּינָן אֱלָא בְּדָבָר שְׁדַעַת הַדִּינָן נוּטָה לְהַפֵּךְ הַדִּין כְּגוֹן הַפּוֹכִי שְׁבוּעָה וְכִינְצָא שַׁכְת' הֶרְמַב"ם שֵׁם וְכַהֲוֹא שַׁכְת' הֶרְמַב"ם שְׂאִין מוֹצִיאִין מִן הִיתוּמִים אֱלָא בְּרֵאֲיָה בְּרוּרָה אֲבָל בְּדָבָר שְׂאִינוּ הַפֶּךְ הַדִּין סְמַכִּי' אֲאֻמְדָנָא דַּעַת וְכֵן חִילְקָה מוֹהֲר"ם אֶלְשִׁיף ז"ל בְּתִשׁוּ' ס' מ' ע"ש וּמַעֲתָה מִפִּינּוֹן שְׁפָנִים מְאִירוֹת לֹאֵמַר כִּי מַעוּלָם לֹא נִפְרַע מְזֶה הַסֶּף פְּלוּם וּמָה גַּם שְׁלֹא צִינָה בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ שְׁשֻׁטְר זֶה פְּרוּעַ הִרִי אֲנֻמְדָנוֹת גְּדוּלוֹת מְסִיעוֹת לְבַעַל הַשֻּׁטְר וְדֹאִי שְׁמוֹצִיאִין בְּכַח הַשֻּׁטְר הַזֶּה אִפִּי' מִהִיתוּמִים וְגְדוּלָה מִזוֹ מְצִינוּ שְׂאֶפִי' יֵשׁ אֲנֻמְדָנָא שְׁמַכְחַשַׁת פַּח הַשֻּׁטְר אִפִּי' לֹא מְרַעִינָן פַּח הַשֻּׁטְר וְז"ל מָרְן בַּש"ע ס' ס"א ס"ט הַרוּצָה לְפָסוּל הַשֻּׁטְר מְפָנִי שְׁלֹא הוֹצִיאֵו בְּחֵי אָבִיו וְעוֹד שְׁבָא לְתַכְלִית הָעוֹנֵי וְלֹא הוֹצִיאֵו אִין הַשֻּׁטְר נִפְסָל בְּכַף עַכ"ל וְסִינִים הִרִי"ש ז"ל בְּתִשׁוּ' פְּלָל ס"ח דְּטַעֲמָא דִּיכּוּל לְהַתְנַצֵּל וְלוֹמַר לֹא הִיָּה שְׁטָר בְּיָדִי לְתַבְנוּעַ אֶת אָבִיָּה וְגַם בְּשַׁעַת עָנִי לֹא הִיָּה שְׁטָר בְּיָדִי לְתַבְנוּעַ עַכ"ל וְכ"כ הַסֵּמ"ע שֵׁם הִרִי קָמֵן דֹּאֵע"ג שְׂאֻמְדָנָא מוֹכַח לְסִתּוֹר פַּח הַשֻּׁטְר אִפִּי' סְמַכִּינוּ אֵהֲתַנְצֵלוֹת לומ' לֹא הִיָּה הַשֻּׁטְר בְּיָדוֹ דְלֹא לְאוֹרְעֵי פַחָא דְשֻׁטְרָא וּמוֹצִיאִין בְּכַח שְׁטָר זֶה אִפִּי' מִן הִיתוּמִים וּמַעֲתָה פִּינּוֹן שְׁהוֹכַחְנוּ דְּכַלְכַּת הָאֲנֻמְדָנָא

מוציאין ממונא כ"ש לאפטורי משבועה וכמ"ש הרדב"ז ז"ל ח"א סי' ר"ך ומביאו הכנ"הג ז"ל בסי' ט"ו בהגה"ט אות י"ט ע"ש: ואם אמור יאמר האומר הא חזינן להרמב"ן והרשב"א ז"ל ורבים נכבדים דס"ל דטענינו ליתמי מילתא דלא שכיחא ומה גם פי הרש"ך ז"ל בסי' ק"ח וסי' רצ"ז סמך שתי ידיו עליהן וא"כ בנ"ד שהיתומי מוחזקים יכולים לומר קים לי פהנה רבונאתא ונהגם דאינהו לא ידעי למטען מ"מ הב"ד יכול לטעון עליהם וכמ"ש הכנ"הג ז"ל בסי' כ"ה ומביאו הכנ"הג ז"ל בתחילת פללי הקים לי כת' דבאתרא דלא נהיגי למימר קים לי לא אמרינו והכא דיני קשישי דמתא מחסא העידו דלא נהיגי למימ' קים לי ושפן דעת מור"ם ז"ל ועיין בתשובותיו סי' צ"ג ועיין בהכנ"הג סי' ר"ן בהגה"ט אות ד' ע"ש: וענ"ל דבנ"ד אפי' באתרא דנהיגי למימ' קים לי אפ"ה לא אמרי' שיקרי כת' הכנה"ג ז"ל בסי' הנז' אות י"א דלא טענינו קים לי אלא בטענת ודאי ולא בטענת ספק ע"ש והכא בנ"ד תרתי ספקי איכא שפא מציא ושפא פרע ואל תשיבני מהא דכת' הרא"ש ז"ל בתשו' ופסקו מוהרמ"א ז"ל בהגהתו סי' ר"ץ סי"ב דאע"ג דאין הב"ד טוענין מילת' דלא שכיח' האפטרופוס יכול לטעון ובנדאי דלא גרע פח היתומים גדולים שהם עצמם טוענים מפח האפטרופוס וא"כ אנו יכולי' לומר שפא מציא מציאה ושפא פרע ב' תשובות בדבר חדא שיקרי פתב הרא"ש וגם מהר"ם ז"ל דדוקא אפטרופוס אכל לא ב"ד ואין אנו עושין עצמנו פעורכי הדיינים שמלמדין לבעל הדין טענות של שקר ועוד הרי שלף לפניה לשון הרא"ש ז"ל בתשו' וכמו שהביאו מרן ז"ל בביתו סי' ר"ץ וז"ל ועוד נר' שיש חילוק בדבר דלא שכיח כוליה האי ואינו ניקר שהוא שקר שאם טען האפטרופוס טענתו טענה עכ"ל אלמא דבדבר ידוע וניקר שהוא שקר יותר מזה אלא דמלשון הרשב"א ז"ל שהביא הרב"י ז"ל שם אין טוענין ליורש טענות ידועות שהן שקר וכו' ומ"מ אפטרופוס יכול לטעון הקבל וכו' עכ"ל מדקאמ' אין טוענין טענות שהם שקר וזה נדאי הפך דברי הרא"ש ז"ל שכתבתי א"כ תימ' על הרב"י ז"ל איך השנה הדעות וכתב אחר שהביא דברי הרא"ש ז"ל וכ"כ הרשב"א ז"ל והלא דברי הרא"ש והרשב"א מנגדין זה את זה לכן נר' דכונת הרשב"א פך אין טוענין וכו' ואפ' בדברים שאם האפטרופוס טוען הנה מקבלינו וכו' ור"ל כגון בדבר שאינו נראה שהוא שקר כמ"ש הרא"ש ז"ל מ"מ הדין אסור לו לטעון ומ"מ אפטרופוס יכול לטעון וקאי אהנה טענות שאינם נראים שהם שקר וכמ"ש והכא בנ"ד דבר הנראה שהוא שקר פי מגידי אמת הגידו ועינינו הרואות פי הנה בתכלית הדלות ואדרבא מצנה על הדין לרדוף צדק צדק פאשר כתב הרא"ש ז"ל בתשו' פלל פ"ו ע"ש והאריך בענין הזה ודומה לו מוהר"ם גאלנטי ז"ל סי' קכ"ה ע"ש: ועוד יש לחלק בעיקר הדין ולומ' דשאני הכא דאינו אלא לפטרופוס משבועה דהא חוב גמור הוא ושטר מקויים בידו אלא שרז"ל החמירו בנכסי יתומים שהבא ליפרע מהם לא יפרע אלא בשבועה וא"כ אפי' למאן דלא אזיל בתר אומדנא וחייש למילתא דלא שכיחא ה"מ לאפוקי ממונא אבל לפטרופוס משבועה יורה יודה וכך הדעת נוטה וכן דן את הדין הרדב"ז ז"ל וכתבתיו לעיל ובהכי ניחא מאי דלכאורה הנה ק"ל בדברי הכנ"הג ז"ל שכתב בחלק א"ה ע"ס' צ"ו בהגהב"י אות ד' משם מוהרשד"ם ז"ל שאם הבעל היה עני אשתו גובה בלא שבועה יעו"ש ולכאורה לדעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל וסייעתם דס"ל דטענינו מלתא דלא שכיחא וכ"ש

דמוהרשד"ם ז"ל בח"מ הספימה דעתו הרחבה לפסוק פנותיהו וא"כ איך פסיק ותגי
ה' כנ"הג ז"ל בלי שום חולק וכ"ש פי מדתו מביא אפי' סברות האחרוני' ובכאן לא חשש
לסברת הני רבנאותא אלא עכ"ל דשאני הכא דאינו אלא לפנטרו משבועה וכמו שפכתתי
לעיל משמו של הכנה"ג ז"ל ובר מן דין אעיקרא דדינא איכא למישדי ביה תינהא מהא
דכתב הת"הד ז"ל בתשו' סי' ש"ל בסוף התשו' ז"ל אע"ג דלאו מוחזקים הם מ"מ בטעם
מועט דחינו להא מילת' דאין אדם מש"ל פדאמרי' התם הבו דלא לוסוף עלה אלא במאי
דדמי ליה ממש וכאן יש לחלק וכו' ע"ש דון מינה דאע"ג דלא מיקרי חזקה מ"מ פיון
דלא דמי ליה ממש בדבר מועט דחינו: ועוד אציגה לפניה מ"ש ה' גו"ר בחלק א"ה הע פלל
ד' סי' ט' אחר שהביא דברי הת"הד שפכתתי הוסיף נוסף משלו ע"ז וכתב עיקרא דהאי
מלת' דהבא ליפרע מן היתומים אינו גובה אלא בשבועה אינה אלא תקנתא דמדינא הנה
ראוי ליפרע מן היתומים בלא שבועה פיון שישטרו מקוניים בידו ועל כל אלה באו רב
ושמואל והוסיפו והחמירו ואמרו אין אדם מש"ל דהשת' הני חומרא על חומרא ותקנה
לתקנה ולכן פיון דכל תוקף דינים הללו אינם מדינא א"כ דחינו להו בכל דהו דמצינו
לדחויי ואנו אומרים דלא תקנו בכ"הג ודוגמא לזה אשכחן גבי תקנת השוק דכתבו
הפוסקים דבחילוק כל דהו דחינו לתקנא ומעמידין הדבר על ד"ת וסיים ועלה בהספ'מה
הפלל העולה נר' לומר דכיון דמעיקרא מצו שפיר ליפרע מן היתומים בלא שבועה פיון
ששטר מקוניים בידם ובאו רב ושמואל והחמירו וחקמרתם זו אינה נכונה בטעמ' ולא
דיינינו לה לכתחיל' אלא בשביל כבודם הוי בכל דהו דמצינו למדחי חומרא זו אנו דוחים
אותה ומעמידין הדבר על דין דר"א דמסתבר טעמיה והלכתא פנותיה ואנו אומרים
בכה"ג לא אחמור רב ושמואל והאריף בענין הזה ועוד מצאנו ראינו לאבי התעודה הר'
דרכי נועם אביו של הרב הנז' שכת' בסס"י מ"ט דלא טענינו מילת' דלא שכיחא לסתור
האומדנא וכו' ע"ש: ועוד חזי הנית לה' עדות ביעקב סי' כ"ה שהאריף בענין פניצא בזה
וסיים ועלה בהספ'מה דכיון דיבענו בבעל האשה הלזה דלא אמיד גובה.

פתופתה מיורשיו אעפ"י שלא נשבעה ואעפ"י שאין שטר פתופתה בידיה יעו"ש והדברים
ק"ו דבנ"ד השטר קיים ופנים מאירות להורות כי מעולם לא נפרע זה הסף ומצינו
להרבה פוסקים דאזלי בתר אומדנא התה"ד סי' שי"ז והרא"ש בתשובותיו ומוהר"י
אדרבי סי' רי"ט ומש"ד וגם מרן בש"ע סי' ס"ה ס"ק י"ו וגם מור"ם בהגהה ר"ס ק"ח
וה' גו"ר באותו פ' באותו מקום וה' פרח מט"א ח"ב סי' ס"ה וס"ו ע"ע ז"ל וגם פי שערי
דחיות לא ננעלו האמת יורה דרכו וגם בנ"ד יש אומדנא אחרת שאין אדם פורע סף גדול
פזה בלי ידיעת שום אדם והאומדנא הזאת פתבה הטור סי' ס"ה יעו"ש ואין להאריף
וע"ע במה שהאריף מוהרדב"ז ז"ל מח"א מתשובות החדשות סי' ה' וממנו תוצאות חיים
לכל מה שפכתתי בענין זה וע"ע בהר"ן ז"ל בפ' ההלכות בפ' האיש מקדש גבי ההוא
דזבין ארעא למיסק לא"י וכו' ע"ש וע"ע מ"ש לעיל בענין האומדנא בס"ד וע"ע בפרט
זה דאין אדם מש"ל במוהריט"ן ז"ל סימן ט"ל ובענין האומדנות עיין לה' הנז' סי' טו"ב
ומ"ש עליו ה' מש"ל ז"ל בפ"ו מה' מלנה בד"ה פתב מוהריט"ן ז"ל וכו' ע"ש וש"ת
מוהר"ש הלוי ז"ל בח' חה"מ סי' ג' ולעת עתה נודמן לידי לפי שעה ס' חיי עולם דרשו'
למוהר"ם בולגה ז"ל וראיתי שהאריף בפרט זה בד' צ"ג ועיין בסס"י צ"ט ובה' כנה"ג
שם בהגה"ט אות י"ט ע"ש וכף עלתה הספמת הב"ד והוציאו מהיתומים כל חוב שבשטר

בלתי שום פְּשָׁרָה ת"ל: (סה) אין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו וְשִׁאלָתִי מֵהַב"ד שֶׁל אִי גִרְבָּא בְּיֹרְשֵׁי מַלְנָה שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁט"ח עַל יוֹרְשֵׁי דְלָנָה וְלֹא הִנְבָּרַר מֵאֵן מְיִית בְּרִישָׁא וְיֹרְשֵׁי הַלְנָה טוֹעֲנִי דִילְמָא אֲבֹנְהֵן מֵת בְּרִישָׁא וְאַח"כּ מֵת אֲבֹנְהֵן דְּמַלְנָה וְלֹא מֵגַבִּי בְּיָה דְאִין אִמְש"ל אִם שׁוֹמְעִים לְדַבְרֵיהֶם יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אָשִׁיב.

הָלֹא בְּרִישָׁי דְּמַעֲיָקְרָא דְדִינָא פִּינּוּ דְּמַלְנָה שְׁטָרָא בְּעַלְמָא נְקִיט בִּידְיָה וְיֹרְשֵׁי הַלְנָה לֹא טְעֵנוּ בְּנֹדָי דְּנִתְפָּרַע אֲבֹנְהֵן שְׁפִיר שְׁקִיל מִיְנַת' דְּמַסִּיק בְּיָה בְּלָנָה אֲלֵא דְאֵתוּ רַבְּנָן וְאָמְרוּ הָבֵא לִפְרַע מְנַכְסֵי יְתוּמִים לֹא יִפְרַע אֲלֵא בְּשָׁבוּ' דְּטְעֵנִין לִיתְמִי כֹּל מָה דְּמַצִּי אֲבֹנְהֵן לְמִיטְעֵן וְאֵלּוּ אֲבֹנְהֵן הָנּוּ קָיִים אִי טְעוּן פְּרַעְתִּי מִזְקִי' לְמַלְנָה לִישְׁבַּע וְלִישְׁקוּל וְעַד אֲחֵרוּן אֵתוּ רַב וְשִׁמוּאֵל וְחֻדְשׁוּ בָּהּ דְּבַר דְּהִיכָא דְּמֵת לָנָה בְּחַיִּי מַלְנָה וְאַח"כּ מֵת מַלְנָה פִּינּוּ דְּאֲבֹנְהֵן הַמַּלְנָה לֹא מַצִּי שְׁקִיל אֲלֵא בְּשָׁבוּ' הַשְׁתָּא דְּמֵת וְלֹא אֲשַׁתְּבַע אָמְרִי' אִין אִמְש"ל וּר"א פְּלִיג עַלְיָהּ וּמִשּׁוּם כְּבוֹדָן שְׁל ר"וּשׁ אָמְרוּ דְּלְכַתְּחִילָה עֲבָדִין פְּנוּסְיָהּ וְנִדְיָן דְּעַבְד כְּמַר עֲבַד וְנִדְעַבְד כְּמַר עֲבַד הִילְכֵּךְ לֹא מֵגַבִּינּוּ בְּיָה וְלֹא קָרְעִינּוּ לִיה וְהָבּוּ דְלֵא לֹוֹסִיף עַלְהָ אֲלֵא בְּדַרְעֵי לֵה מִמֶּשׁ כְּדִאִיתָא בְּפ' שְׁבוּעַת הַדְּיָיִנִים דָּף מ"ח וְכ' ה' בְּעַל תַּה"ד סוֹס"י ש"ל דְּהָא דְרו"ש בְּכָל דְּהוּ דְחִי' לֵה וְאָמְרִי' דְּבַכָּה"ג לֹא אָמְרִי' ר"וּשׁ לְהָא דִּינָא וְכו' ע"ש א"כ דְּכֹונָתָה נְמִי בְּנ"ד אִיכָּא לְמִימַר דְּע"כ לֹא אָמְרִי' ר"וּשׁ דְּאִין אִמְש"ל אֲלֵא בְּדִידִיעַ וְנִדָּי דְּמֵת לָנָה בְּחַיִּי מַלְנָה וְרַמְיָא שְׁבוּעָה עַל מַלְנָה בְּנֹדָי וְאַח"כּ מֵת מַלְנָה וְלֹא אֲשַׁתְּבַע אֲבָל הִיכָא דְּמַסְפֵּק"ל דְּלֵא דְעֵינּוּ מֵאֵן מִיְנִיָּהּ מֵת בְּרִישָׁא הִדְרִי' לְדִינָא דְּנִשְׁפָּעִים יוֹרְשֵׁי הַמַּלְנָה שְׁלֹא פִקְדָנוּ אֲבָא וְגוֹבִי' מִיֹּרְשֵׁי הַלְנָה וְאָמְרִי' דְּכָה"ג לֹא אָמַר ר"וּשׁ אִין אִמְש"ל הַבֵּט יְמִין וְרֵאָה מ"ש ה' גו"ר אַה"ע כָּלֵל דְּסִי' ט' אֲחַר שֶׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַתַּה"ד הִלְלוּ שְׁרֵטְט וְכַת' עֵינְקְרָא דְּהָא מִלְתָּא דְּהָבֵא לִפְרַע מִן הַיְתוּמִים אִינוּ גוֹבָהּ אֲלֵא בְּשָׁבוּ' אִינוּ אֲלֵא תַקְנֵת' דְּמִדִּינָא הִיָּה רֵאוּי לִפְרַע מֵהַיְתוּמִים בְּלֵא שְׁבוּ' פִּינּוּ שְׁשֵׁטֶר מְקוּיָים בִּידוּ וְעַל כֹּל אֲלֵה בְּאָר ר"וּשׁ וְהוֹסִיפוּ וְהִתְמִירוּ וְאָמְרוּ אִין אִמְש"ל דְּהַשְׁתָּא הֵנִי חוּמְרָא עַל חוּמְרָא וְתַקְנָה לְתַקְנָה וְלָכֵן פִּינּוּ דְּכָל תַּנְקֵף דִּינָים הִלְלוּ אִינָם מִדִּינָא א"כ דְּחִי' לְהוּ בְּכָל דְּהוּ דְּמַצִּי' לְדַחֲוִי וְאָנוּ אוּמְרִים דְּלֵא תַקְנּוּ בְּכָה"ג וְדוּגְמָא לָנָה אֲשַׁפְּחוּן גְּבִי תַקְנֵת הַשּׁוּק דְּכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים דְּבַחֲזִילוּק כֹּל דְּהוּ דְּחִי' לְתַקְנֵת' וּמַעְמִידִים הַדְּבַר עַל ד"ת וְסִיָּים וְעַלְהָ בְּהַסְפָּמָה הַכָּלֵל הָעוֹלָה נֵר' לוּמ' דְּכִינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא מַצּוּ שְׁפִיר לִפְרַע מֵהַיְתוּמִים בְּלֵא שְׁבוּעָה פִּינּוּ שְׁשֵׁטֶר מְקוּיָים וְכָאוּ רֵאוּבֵן וְשִׁמ' וְהִתְמִירוּ וְחוּמְרָתָם זֹאת אִינָה נְכוּנָה בְּטַעְמָא אֲלֵא דְּדִינָי לִיָּה לְכַתְּחִילָה בְּשָׁבִיל כְּבוֹדָם הֵנִי בְּכָל דְּהוּ דְּמַצִּי' לְמַדְחֵי חוּמְרָא זֹו דוּחִי' אוּתָהּ וּמַעְמִידִים הַדְּבַר עַל ד"ת כַּר"א דְּמַסְתַּבֵּר טַעְמִיָּה וְהִילְכֵתָא פְּנוּתִיָּה וְאָנוּ אוּמְרִים בְּכָה"ג לֹא אֲחֵמוּר ר"וּשׁ וְע"ע מָה שֶׁהֶאֱרַכְתִּי בְּעֵנִין זֶה וּמ"ש ה' מוֹהֲרָאנ"ח ח"ב סִי' מ"ח דְּמֵת לָנָה וְאַח"כּ מַלְנָה וּמְחִלוּ הַיֹּרְשִׁים לְהֶאֱלָמְנָה עַל הַשְׁבוּעָה וְתַטְוֵל כְּתוּ' בְּלֵא שְׁבוּעָה וּבְהַדְּ מַחֲזִילָה פְּלִיגִי בָּהּ רַבְּנוֹאֲתָא אִי מְהַנִּיָּא הָךְ לִישְׁנ' דְּמַחֲזִי' אוּ לֹא וְע"ז מַסִּיק ה' וְכַת' וּמ"מ פִּינּוּ דְּפִלּוּגְתָא הִיא אִין לָנוּ לְהוֹצִיא מְמוֹן בְּמַחְלֻקָת הַפּוֹסְקִים וְאֵע"ג דְּעֵנִין שְׁבוּעָה זֹו קְלוּשָׁה הִיא וְהָבּוּ דְלֵא לֹוֹסִיף עַלְהָ וְנִדְיָן דְּעַבְד כַּר"א עֲבַד מ"מ אִין לָנוּ פִּתְּ לְהוֹצִיא מְמוֹן מִן הַמְּוֹחֲזֵק פִּינּוּ דְּאִיכָּא לְסַפּוּקִי שְׁמָא הֵם מְחַנְיָבִים שְׁבוּעָה עַכ"ל נִלְע"ד דְּלֵא דְּמִי דְּהֵתָם הֶאֱלָמְנָה בְּרִי כַּחֲיוּבָא לְהַשְׁבַּע וְהַסְפֵּק בְּמַחְזִי' אִי מַעֲקָרָא לֵה לְשְׁבוּעָה אוּ לֹא בְּכָה"ג הוּא דְּקָאֵמ' ה' ז' לֵא אִין לָנוּ לְהוֹצִיא מְמוֹן בְּפִלּוּגְת' דְּרַבְּנוֹאֲתָא אֲבָל בְּנ"ד עֵינְקֵר הַסְפֵּק אִם חֲלָה תַקְנֵתָה דְרו"ש אוּ לֹא וְעוֹד בָּהּ בְּעֵינְקֵר דִּינָא נֵרֵאָה טַעַם לְשַׁבַּח דְּכִינּוּ דְּהַיֹּרְשִׁים שְׁטָרָא

מַעֲלֵיא נְקֻטֵי בִידְיָהוּ דְהוּ"ל בְּרִי בְחֵיבָא וְסַפְק בְּהַחְזָרָה דְאַמּוֹר לְוָה מְנִית בְּרִישָׁא וְכִינּוּ דְמַת מְלִנְה אַח"ךְ פִּקְעָא לִיה חֵיבָא וְהוּ"ל כְּסַפְק בְּפִירְעוֹן וְקִי"ל בְּרִי בְחֵיבָא וְסַפְק בְּחֻזְרָה דְחֵיבֵי לְשַׁלֵּם כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' ע"ה ס"ח וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מִמ"ש עוֹד שָׁם סֵט"ו דְלָא אֶמְרִי בְרִי בְחֵיבָא וְסַפְק בְּפִירְעוֹן אֶלָּא בְלִנְה גּוֹפִיָה דְהוּ"ל לְמִידַע אֶבֶל גְּבִי הַיּוֹרְשִׁים לֹא ע"ש דְשִׁאנֵי הֵתֵם דְהַמְלִנְה הִיא בַע"פ וְלֹא בְשִׁטְר וְאַבְוִהֵנוּ הֵנָּה מְצִי לְמִיטְעוֹ פְּרַעְתִּי וְכִינּוּ דְכּוֹ הוּא לֹא מְקַרֵי בְרִי בְחֵיבָא דֹאע"ג דְמוֹדוֹ בְּהַלְנָאָה הָא תְּבַרְתָּא בְּצִדָה דְהוּ"מ אֶבְוִהֵנוּ לְמִטְעוֹ פְּרַעְתִּי וְלִיכָא חֵיבָא כְּלָל אֶבֶל מְלִנְה בְשִׁטְר דֹא"נ הֵנָּה אֶבְוִהֵנוּ טְעִין פְּרַעְתִּי לֹא מְהִימָן אֶלָּא דְמִזְקִינָנוּ לִיה לְמְלִנְה לְיִשְׁתַּבַּע וְלִישְׁתַּקֹּל מֵאֵי דְמַסִּיק בֵּיה א"כ בְּרִי בְחֵיבָא הוּא וְכִינּוּ דְלָא אֲתִידַע מֵאֵן מְנִית בְּרִישָׁא הוּ"ל סַפְק בְּפִירְעוֹן וַיּוֹרְשִׁי מְלִנְה וְשִׁבְעִים שְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁים וְגוֹבִים מִיּוֹרְשִׁי הַלִּנְה כְּנַלְע"ד: (סו) אֶלְמָנָה קִי"ל אֵלֵּם שְׁתַּבְּעָה כְּתוּבָתָה בַב"ד אֵיבְדָה מְזוֹנוֹתֶיהָ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע אַה"ע סִי' צ"ג ע"ש לֹא דוֹקָא בַ"ד הַקְּבוּעִים לְדוֹן וְכִינּוּ לְהַגְבוֹת לָה סְכִי כְּתוּבָתָה אֶלָּא אֶפְיָלוּ בְּג' הַכְּשָׁרִים לְדוֹן סְגִי וְאֵיבְדָה כְּתוּבָתָה הַרְשָׁב"א ז"ל בְּתִשׁוּ' ח"ד הַנְּדַפְסוֹת מְחֻדָּשׁ סִי' כ"ה ע"ש וְלַעוֹלָם לֹא נִהְגִי כֹן פֶּה מְתָא יַע"א אֶלָּא בַב"ד דְקִבְעִי בְּמְתָא: (סז) אֶלְמָנָה הַמְנַהֵגָה פֶּה הַעִירָה יַע"א שְׁהֶאֱלַמְנָה לְוֹבֶשֶׁת שְׁחוֹרִים וְצוֹבַעַת הַבְּגָדִים שְׁחוֹרִים פְּדֵי צָרְכָה אִם עֲמָדָה הֶאֱלַמְנָה וְצָבְעָה בְּגָדִים יְקָרִים וַיּוֹתֵר מִהַצְנָרָה אֲנֹו דְנִין דְחֵיבָתָ לְשַׁלֵּם וַיִּנְכּוּ הַיּוֹרְשִׁים מִסְכִּי כְתוּ' עַפ"י הוֹרָאתָ הַרְשָׁב"ץ בְּתִשׁוּ' סִי' פ"י וְעֵינִן בְּתִשׁוּ' נְכֻדוֹ בַס' חוּט הַמְשׁוֹנֶלֶשׁ ח"א בַסִּי' טו"ב ע"ש: (סח) אֶלְמָנָה הָא דְאֶמְרִי בַפ' מִי שְׁמַת דָּף ק"ם עֲשׂוֹ אֶלְמָנָה אֶצֶל הַפֶּת כְּבַת בֵּין הָאֲחִים עֵינִן בְּשִׁיטַת הַרְמ"ה ז"ל וְכַמְקוֹ' שָׁם וּבְתִשׁוּ' הַרְבַּ מוֹהֵר"י אֶבְוִ מִיגֵשׁ ז"ל סִי' (סט) אֶסְמַכְתָּא קִי"ל אֶסְמַכְתָּא ל"ק כַּמ"ש בְּטוֹר וְש"ע סִימָן ר"ז ע"ש כְּתַב הַכְּנָה"ג סִי' ר"ן בַּהֲגָה"ט אוֹת ח"י בַש"מ אֵין בּוֹ דִין אֶסְמַכְתָּא מַרְד' פ' דו"ה וְנ"ל רֶאֱיָה מְמַתְנִי' פ' מַש"ם אִם יִלְדָה אֲשֶׁתִּי זָכָר וְכוּ' וַיֵּשׁ לְדַחוֹת עַכ"ל וְהִנֵּה אֵהָרַם מְתַנִּי' כַּת' הַרִי"ף וְהֵרָא"ש וְהַעֲשִׂיטוֹר ד' צ"ו ס"ו ע"ד אוֹקְמוּהָ לְמַתְנִי' דְמִיָּרִי בַש"מ ע"ע וְהִינּוּ דְמַתְנִי' לְהוֹ לְזוֹפוֹת בְּאַמִּירָה גְרִידָתָא בְּלִי שׁוּם דְרָף הַקְּנָאָה וְעוֹד בָּהּ דְאַפִּי' הַמְזוֹפָה לְקַטָּן דְאִיתִיהָ בְּעוֹלָם אֵי לֹא בַר הַקְּנָאָה הוּא דְמְצִי זְכִי לְנַפְשִׁיהָ ל"ק אֶלָּא עַד דְמְזוֹפָה לוֹ ע"י אַחַר כַּמ"ש בַּטַח"מ סִי' רַמ"ג ע"ש א"כ עוֹנָפֵר בְּמַעֲי אִמוֹ בְּמֵאֵי זָכָה וְלֹאִיקוּ' לְמַתְנִי' ע"י קַנְיָן וְזִינְפָה לוֹ ע"י אַחַר וְכַדְכַת' רִשְׁבָ"ם לְחַד פִּי' א"כ מְתַנִּי' חֲסוֹרֵי מְחַסְרָא כָּל הַנִּי תַנְאֵי אֲמִטוּ לְהַכִּי נִיחָא לְהוֹ לְרַבְּנוֹאֲתָא לֹאִיקוּ' בַש"מ וְכ"כ רִשְׁבָ"ם לֹאִידָף פִּי' ע"ש וּמִיָּנָה אֵיכָּא לְמַשְׁמ' דֵּאֵין בַש"מ דִין אַסְמ' דַּל"ה אֲפִתִי לֹא אֵיפְרוֹק דְבַעֲי נְמִי לְמִיתְנִי מַעְכָּשׁוֹ לְאַפְקוּעֵי לְאַסְמ' וְאִינְהוּ ז"ל לֹא נִיחָא לְהוֹ לֹאִיקוּ' בְּבָרִיא מְשׁוּם דְמַתְנִי' מִיַּחְסְרָא כָּל הַנָּף תַנְאֵי וְלֹא נִיחָא.

לְהוֹ דְמַתְנִי' לִיש' קִינִיטָא נְקֻטֵי וְלֹא אֲתָא אֶלָּא לְאַשְׁמוֹ' דֵּישׁ זְכִיָּה לְמִי שְׁאִינוּ בְּעוֹלָם וּמְדָלָא אוֹקוּ' בְּבָרִיא ש"מ דַּבְש"מ לִית לִיה דֵּינָא דְאַסְמ' וּמַתְנִי' לֹא מְחַסְרָא דִין הַהַקְּנָאָה אֶלָּא דְלֹאוּ בַפִּי' אִתְמ' דְמִיָּרִי בַש"מ: אֵיבְרָא דְאֵיכָּא לְמִידַק בְּדַעַת רִשְׁבָ"ם דְאוֹקְמָה בְּבָרִיא וּבַק"ס וְזִינְפָה לוֹ ע"י אַחַר אֲפִתִיבְצִיר לִיה דְאַמֵּר מַעְכָּשׁוֹ כִּי הִיכִי דְלֹא לִיָּהוּ אַסְמ' אוֹ דְקִנּוּ מִיָּנָה בַב"ד חֲשׁוּב הֵן אֲמַת דַּעַת הַרְשָׁב"א סִימָן תַתְקַס"ח וְאַלְף קס"א דְקַנְיָן גְרִידָא חֲשִׁיב מַעְכָּשׁוֹ ע"ש וְכַתְבִּתִּי בַמ"א שְׁפֹן דַּעַת רִשְׁ"י בְּשִׁלְהִי ע"ז ד' ע"ב כְּמוֹ שְׁהֶאֱרַכְתִּי שָׁם בַס"ד א"כ מְצִי לְמִימֵר דְגַם רִשְׁבָ"ם בְּשִׁיט' רִשְׁ"י רַבּוֹ אֶמְרָה וְהַנְלַע"ד לוֹמ' דְרִשְׁבָ"ם ס"ל דְהֶכָא לִיכָּא לְתָא דְאַסְמַכְתָּא כְּלָל דְהָא דְקִינִי"ל כָּל דְאֵי אַסְמ' הוּא הִינּוּ בְּמַתְנִי' אֲדָם

עם חֲבָרוֹ אִם תַּעֲשֶׂה דְבָר פ' אֲתָן לָךְ כו"ך דְּתִלְהַ מִתְּנֹתוּ בְּהַךְ תִּנְאַה וְאִם דְּלֹא סְמָכָא דַּעֲתִיָּה שְׂיִתְקַיֵּים הַתְּנָאִי וְלֹא גָמַר וּמְקַנְהָ אֲבָל הֵכָא לֹאֹ תִנְאַה הוּא כְּלָל אֲלֵא ה"ק פְּשִׁתְלִד אִם זָכַר תִּלְד יִטּוֹל ק' וְאִם נִקְבָּה ק"ק וְהֵאִי לִישְׁנָא דָאִם דְּקֵאֲמ' הַמְּזַפָּה לֹאֹ תִנְאַה הוּא אֲלֵא אֲנֹלְדִים קָאִי מ"ה לֹא הַנְּצָרָךְ רִשְׁבָּ"ם לומ' דְּמִיָּרִי בְּאוֹמ' מַעֲכֻשְׁוֹ אוֹ דְּקִנּוּ מִנְיָה כַבְד"ח לְסַלְק לִיתָא דְאִסְמ' דְּבָרִי לֹא מִינְהָ וְלֹא מְקַצְתָּה וְהָרִי"ף וְהָרֵא"ש וְהַעֲיִטוֹר דְּאוֹקְמוּהָ בִּש"מ לֹאֹ מְשׁוּם טַעַמ' דְּאִסְמִכְתָּא וְלִמִּיָּגַמַר מִינְהָ דְּבִש"מ לִיפָא דִּינָא דְּאִסְמ' אֲלֵא מְשׁוּם דְּק"ל ז"ל דְּבִמְאִי זָכוּ הַנְּוֹלְדִים בְּאַמִּירָה גְּרִידְתָּא וְאַהָא מְוָקְמוּ לָהּ בִּש"מ אֲבָל מְטַעַמ' דְּאִסְמ' פִּשְׁי' לָהּ ז"ל דְּלִיפָא מְשׁוּם אִסְמ' כְּלָל פְּדִכְתִּי וְאַפְשָׁר שְׁלִזָּה נִתְכַּוֵּן הַכְּנֵה ג' ז"ל אַעפ"י שְׁקֻצְר בְּמִקּוּם שְׁאַמְרוּ לְהַאַרְיָךְ מְהֵרָאָיָה וּמְקִיש לְדַחֹת וְאִין זֶה מִדְּרַכּוּ דְּרָךְ הַקְּדוּשׁ: בְּרַם חֲזִי הַנִּית לְרַבִּי ז"ל בַּפ"ח מַה זְכִיָּה הִל' ז דְּאַזְיִל וּמוֹרָה כִּפִּי רַבּוּ דְּמִיָּרִי מִתְּנִי בִּש"מ וְכַתֵּב ע"ז ה"ה ז"ל פִּי רַבִּינוּ דְּוָקָא בִּש"מ דְּבִבְרִיא לֹא מְשַׁכַּח לָהּ דֹּא"נ קִנּוּ מִינְיָה הָא קִי"ל דְּאִין מְטַבֵּע נִקְנָה בְּחִלְפִין וְעוֹד דְּאַח"מ הִיא דָּאִם יִלְדָּה קֵאֲמ' וְעוֹד דְּק"ד בְּעֵלְמָא הוּא דְּהָא יִטּוֹל קֵאֲמ' עַכ"ל מְדַבְּרִיו לְמַדְנּוּ דַּס"ל כַּד הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ז"ל דְּמְוָקְמוּ לְמִתְּנִי בִּש"מ אַע"ג דְּהִנְיָא אִסְמ' דָּאִם יִלְדָּה קֵאֲמַר אַעפ"כ פִּינּוּ דִּש"מ לִית בִּיָּה דִּינָא דְּאִסְמ' וְשִׁפִּיר זָכוּ הַעוֹבְרִים וּמִמִּילָא רִשְׁבָּ"ם וְהָרֵא"ש וְהַעֲיִטוֹר ז"ל דְּמְוָקְמוּ לָהּ בִּש"מ סְבָרִי מְרַנּוּ דְּאִין דִּין אִסְמ' בִּש"מ וְלַעֲנ"ד טַעַמָּם וְנִימּוּקָם עִמָּם דְּהָא קִי"ל דְּאַפִּילוּ בְּבָרִיא אִם אָמַר מַעֲכֻשׁוּ אִפִּי בְּאַמִּירָה בְּעֵלְמָא פְּקַעָה הָאִסְמִכְתָּא וְכ"ש אִם פְּכָר מְסַר לְמַקְבֵּל הַדְּבָר הַהוּא דְּוֹדָאִי כ"ש דְּפְקַעָה הָאִסְמ' וְכֵן מְצֵאֲתִי לְרַבִּי בִּפִּי"א מַה מְכִי שַׁכְת' הָאוֹמַר לְחֲבָרוֹ אִם תִּלְךְ עִמִּי לְמִקּוּם פ' אֲתָן לָךְ כו"ך לֹא קִנְהָ דְּאִסְמ' הוּא אֲבָל אִם פְּכָר נִתְּן לּוֹ קִנְהָ וְכַת' ה"ה ז"ל שְׁהָרִי אִפִּי בְּאוֹמ' מַעֲכֻשְׁוֹ קִנְהָ וְאִין פָּאֵן אִסְמ' כ"ש אִם פְּכָר נִתְּן מִמֶּשׁ ע"ש וְגַבִּי ש"מ קִי"ל דְּדַבְּרִי ש"מ פְּמַסוּרִין דְּמוּ א"כ הו"ל פְּאַלוּ פְּכָר מְסַר לּוֹ הַדְּבָר שֵׁא"ל לִיתָן מ"ה שִׁפִּיר אֲמַרִּינּוּ דְּאִין דִּין אִסְמ' בִּש"מ גַּם אֲשׁוּ"ר לְהַרְשָׁב"א ז"ל בְּתִשׁוּ"סִי תַתְקַל"ג שַׁכְת' סְבָרָא זֹו בְּשֵׁם י"א דְּאִין בִּש"מ דִּין הָאִסְמִכְתָּא וּמְבִיאִין רֵאָיָה לְדַבְּרִיהֶם וְכֹו' וְהִינּוּ מְהֵאִי מִתְּנִי אִם יִלְדָּה וְכֹו' פְּמוּ שְׁנַשְׂאֵל שָׁם עוֹד כַּת' ה"ה ז"ל שָׁם וְנִחְלַקּוּ עֲלֵיו לֹאֹמַר דְּמִתְּנִי אֲפִילוּ בְּבָרִיא מְשַׁכַּח לָהּ וּבְמַקְרַעֲי וְשׁוּה מְנָה קֵאֲמ' וּבְקִנְיָן יִטּוֹל לֹאֹ ק"ד הוּא וְכֹו' הַרְשָׁב"א עַכ"ל וְאַנְכִי לֹא יַדְעָתִי אִיךָ נִחָה דַּעֲתוֹ דַּעֲתוֹ עֲלִיוֹן לְאוֹקוּמָה בְּבָרִיא דְּלִדִּידָּיָה אִם יִלְדָּה וְכֹו' אִסְמ' הִיא כַּמ"ש הוּא ז"ל וְאִיךָ לֹא נִרְגַּשׁ עַל הַחֹולְקִים מְטַעַנָּה הִלּוּזוּ אֲמָנָם מְצֵאֲתִי לְהַרְשָׁב"א ז"ל בְּתִשׁוּ"שָׁם שְׁהִבִּיא סְבָרַת הָאוֹמ' דְּמִתְּנִי בִּש"מ דְּאִין בּוּ דִּין אִסְמ' וְלֹא נִתְקַרְרָה דַּעֲתוֹ וּמְסִיק וְאַנִּי יַגְעָתִי וְטַרְחָתִי וּמְצֵאֲתִי קוֹשִׁיּוֹת וְהַנִּיּוֹת ע"כ א' מְהַצְדִּידִים אֵלוּ עַד שְׁמַצְאֲתִי בְּחִמְלַת ה' עָלִי עַנְיָן שְׁפַל הַלְכוֹת הָאִסְמִכְתּוֹת תְּלוּיּוֹת בּוּ אִין יִנְצָא מִמֶּנּוּ אִפִּי דְּבָר לְפִי דַּעֲתִי וְאַכְלָלְהוּ לָךְ בְּמַלּוֹת קְצָרוֹת וְהוּא פֵּל דְּאִי שְׁאוּמְרוּ בְּדִרְךָ קִנְס הָוִי אִסְמִכְתָּא פְּגוֹן אִם לֹא בְּאֲתִי בְּיוֹם פ' אַחְזִיר לּוֹ שְׁטָרוּ וְכֹו' וְכֵן פְּוֹלָם פְּשִׁתְּוֹקְדָק בְּהֶם וְכֹו' אֲבָל פֵּל שְׁמַתְנָה בְּדַבְּר שְׁיִרְצָה שְׁאוּמַר בְּדוֹקָא פְּגוֹן שְׁאוּמַר אִם תִּלְד אֲשִׁתִּי זָכַר יִטּוֹל מְנָה וְכֹו' וְאַפִּי הִיָּה הָאוֹמ' בְּרִיא לְהַעֲמִידָה דְּוָקָא בִּש"מ פְּמוּ שְׁפִירְשׁוּהָ א' מְהַגְדוּלִים וְהַדְּיָיִנִים עַכ"ל עֵינ רֹאָה דְּהַרְשָׁב"א ז"ל אֲזִיִּל וּמוֹדָה לְדִינָא דְּבִש"מ לִית בִּיָּה דִּינָא דְּאִסְמ' אֲלֵא דְּלֹא נִיחָא לִיָּה לְאוֹקוּ' לְמִתְּנִי בִּש"מ דְּוָקָא מִתְּנִיָּא וְה"ה ז"ל קְצַר בְּעַנְיָן וְסַמָּךְ עַל הַרֹאָה תִּשׁוּ"ר הַרְשָׁב"א פְּדוֹנְכָתָה עֲדִיפָא שׁו"ר לְמַרְן ז"ל בְּבִי"סִי ר"ז בַּד"ה וְאַפְתִּי אִיפָא לְמִידָק מְהָא דַּתְּנּוּ בַּפ' מ"ש אִם יִלְדָּה אֲשִׁתִּי וְכֹו' וּמְצֵאֲתִי

להרשף"א וכו' ע"ש והטו' סי' רנ"ג סמ"ב פתב דעת הרי"ף דאוקי' למתני' בש"מ משום
הנה טעמי דכת' ה"ה ז"ל והשי' עליהם דאינה אסמ' וכדכתני' בעניותי' ומהתימא מאבי
התעודה הכנה"ג ז"ל דכל רז לא אגיס ליה וכל סתום ודמטמרון ליה גליין איף לא ראו
מאורות עיניו את פל הרשום בכתב יושר דברי אמת האייתנים מוסדי ארץ ותלה זייגיה
בס' המרד' פאלו אין גם א' שחידש דין זה זולתו ומסייע ליה ממתני' והדר ביה דיש
לדחות והאי מילתא באשלי רברבי תליא פמדוןבר ואחו"ר נדפסה שי' הרמ"ה למס' בתרא
ובפ' מ"ש סי' ג' כת' האי מתני' לא מיתוק' אלא בש"מ דמחלק פל נכסיו א"נ במצוה
מת"מ דמקנה באמירה בעלמא ומנהי בהו האי ליש' דאם ילדה יטול אבל בבריא וכו'
אסמ' היא ואסמ' ל"ק וכו' וא"ת מ"ש ש"מ מבריא וכו' מ"ט ליש' דאסמ' מהני ביה אב"א
ה"כ פדי שלא תטרף דעתו וכו' ולמהני פמאן דאיתמסיר לידיה וכו' עש"ב הוא הדבר
אשר דברנו בעניותי' תלית' ולפ"ד הלו נר' פשוט דמוקי למתני' אם ילדה בש"מ בשי'
הרי"ף והרמב"ם ואתמקא מה' כנה"ג שלא השגיח בדברי המרד' בעצמן נמצאת אומ'
דהרי"ף והרמב"ם והרמ"ה וה' העיטור והרא"ש והמרד' בחדא שריין דאין בש"מ דין
אסמ' ושכ"ד הרשף"א א"כ לפום מאי דכתני' בעניותי' והנה מה שהכריחו להרמ"ה לאוק'
בש"מ ולא בבריא דאי בבריא צריף קננו ואם מטבע צריף אגב ומעכשיו לסלק האסמ'
כמ"ש הוא ז"ל ובעניותי' פתבתי דתנא לא נחית הכא למיגמ' לן דיני הקנאה פיצד
מתקיימת אלא דינא דעובר דידיה קנה וממה דלא אוקמה הרמ"ה בבריא וכדכתבינא
ש"מ דלא ניחא ליה למימר הכי ואיפא למידק דהרמ"ה גופיה לשם סי' ל"ג כ"כ והביא
ראיה מפ"ב דע"ז וכת' דיש.

הרבה פנה בגמ' ע"ש וכ"כ הרב"ח בסי' ר"ט והמש"ל ז"ל רפכ"א מה' מכי' ע"ש ואח"כ
מצאתי עיקר דברי המרד' שהביא הכנה"ג ושם כתו' למר רבינו מאיר ז"ל וז"ל דברי
ש"מ פכתו' וכמסורתי דמו' פי' דמסירה מועלת בכל מקום באיזה צד שתועיל שהרי פל
דברי ש"מ וכו' ומ"מ אסמ' הוא אם ימות תנן ואפ"ה אם מת קנה עכ"ל ונלע"ד דר"ל
פמי שפסר פבר ליד המקבל ופקעה ממילא לתא דאסמכתא כמש"ל משם הרמ"ה
ובעניותי' תלי"ת: (ע) אסמכתא קיי"ל אסמכתא ל"ק כמ"ש בטוש"ע סי' ר"ז ע"ש פתב
ה' שלה"ג בסביבות המרד' בפ' ז"ב וז"ל משחק בקוביא וכו' ומיהו מדאורייתא אמרי'
אסמ' קניא פדאמ' מנין לערב מן התורה ת"ל אנכי אערבנו והיננו אסמ' וכו' עכ"ל בפ'
ג"פ דף קע"ג אהא דתנן המלנה את חברו ע"י ערב וכו' איתמר עלה אמר רב הונא מנין
לערב שמשמעבד ואפי' באמירה בעלמא דכתי' אנכי אערבנו מתקיף לה ר"ח הא קבלנות
היא דכתי' תנה אנתו ע"י אלא אמר ר"י מהכא דכתיב לקח בגדו פי ערב זר וכו' אמר
אמימ' ערב (חסר בכ"י) מחלוקת ר"י ור"י לר"י דאמר אסמ' קניא ערב משמעבד ולר"י
דאמ' אסמ' ל"ק ערב לא' משמעבד א"ל ר"א לאמי' הא מעשים בכל יום דאסמ' ל"ק
וערב משמעבד אלא אמר"א בההיא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשע' נפשי' ע"כ ומעתה
אני תוהה דהכי גמר מדין ערב דאסמ' מדאורייתא קניא דערב שאני משום דבההיא
הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשע' נפשי' פדמסיק התם וע"ק במאי דמיייתי מהו קרא
דאנכי אערבנו דהתם דחי' הא קבלנו' היא ולא ערב ומן התורה לא אשפחו ערב דמתחייב
אלא בקבלנו' וכזאת יש להקשות על מרנא בב"י ר"ס קכ"ט עמ"ש הטו' שם שהערב
משמעבד מן התורה וק' בגמ' מאנכי אערבנו עכ"ל והתם דחו לה פמדוןבר ואמת שלשון

הטו' שכת' מן התו' הכריחו לומ' הן דרף קרא דמייתי בטר הכי תלמו' ד"ק הוא ולא מן התו' וק' הדבר ובהא איפא למימ' דבקבלנות נמי איפא אסמ' אם לא הביאותיו אליה וגו' והיכי משתעבד אלא עכ"ל מדאורייתא' אמרי' אסמ' קניא ותלמו' דחי לענין ערב דמשתעבד מהכא ליפא למיגמ' דהא קבלנו' היא אבל לענין אסמ' שפיר קא יליף הרב ז"ל איברא לפום מאי דמסיק איפא למימ' אסמ' נמי מדאורייתא ל"ק וטעמא דבקבלנו' ובערב דמשתעבדי מן התורה פדילפי' מקראי משום דבההיא הנאה וכו' פמדנפר וע"ק לפ"ד ז"ל לפום מאי דבעי למימ' אמי' דערב דמשתעבד במחלוקת שנויה דלמ"ד אסמ' קניא ערב משתע' צ"ל דאוקמו' אדין תורה ולא חדשו בה חכמים דבר ולמ"ד אסמ' לא קניא צ"ל דתקנת' דרבנן ה"א אמ' דל"ק ולא אוקמו' אד"ת והנה קראי דינא דאורייתא גינהו וא"כ צ"ל דרב הונא דמעיקרא מייתי מהנה קראי מאי דעת' פינו דהוי אסמכתא ונהי דמדאו' אסמ' קניא הא מיהא אתו השתא רבנן ואמרו דל"ק או"ד ס"ל כר"א דבההיא הנאה וכו' אהני ה"ט אפי' בטר דאמו' רבנן אסמ' ל"ק לר"י ולמ"ד אסמ' קניא אפי' מדרבנן ערב משתע' מן התורה דאסמ' קניא אפי' בשאר מילי דלית בהו טעמא דבההיא הנאה וכו' ולקמן ית' בס"ד: ומסיים שם ה' שלה"ג ועיי' בפ' דו"ה פסק רבינו נתנאל עכ"ל ונ"ל המרד' שם בפ' דו"ה מצאתי בשם רבי' נתנאל מקינון דאסמ' קניא לגבי הקדש וצדקה שיהי אסמ' קונה כדאמ' מנין לערב מן התו' דכתי' אנכי אערבנו והיינו אסמ' עכ"ל ור"ל אע"ג דקיי"ל אסמ' ל"ק היינו מדרבנן אבל מדאורייתא קניא וגבי הקדש וצדקה אוקמו' אד"ת ומייתי מערב דהוא אסמ' ומדאורייתא משתעבד אמנם מדברי רבי מאיר ז"ל שהובא במרד' לעיל מניה משמ' דס"ל דמדאורייתא נמי אסמ' ל"ק שפכתב ונ"ל וכתב ר"מ דנדר ושבו' ות"כ מהנא אפי' מאסמ' דרנבן ע"י דאי הם דאם יהיה אלהים עמדי אם נתון תתן את העם הזה בידי דהוי אסמ' כמו כל דאי דפ' א"ן וכן הרבה עכ"ל משמ' להדיא דדוקא לענין נדר ושבו' פינו דאשכחן דכולהו בל' אם קא משתעו ש"מ דאליהם פח הקדש וצדקה דחייילי אפי' באסמ' אע"ג דמדאורייתא ל"ק הקדש וצדקה שאני והו' דערב ה"ט דמשתע' משום דבההיא הנאה וכו' לפ"ז במחלוקת היא שנויה בין רבי נתנאל ורבי מאיר זצ"ל שוב מצאתי בהגה"ה מרד' בפ' ז"ב סי' תשכ"א ונ"ל ומשחקי בקוביא וכו' ומיהו מדאורייתא' אסמ' קניא דכתיב אנכי אערבנו ומיניה נפ"ל ערב דכל ערב הוי אסמ' ומפאן אומר רבינו נתנאל דלגבי צדקה אסמ' קניא דכח צדקה עדיף ועיי' בפ' דו"ה עכ"ל ור"ל דכח צדקה עדיף לאוקומ' אד"א אע"ג דהשתא מיהא איפא מ"ד דאסמ' לא קניא וכוונת' קי"ל: .

וראיתי למרן בב"י ח"מ סי' ר"ז דף קצ"ג ע"א שהק' פינו דקיי"ל אסמ' ל"ק איך גותן גט ע"ת אם לא פאתי וכו' והרמב"ן כת' דלא אמרי' אסמ' ל"ק אלא בד"מ אבל לא בקידושין וגיטין ע"ש שהאריף ואע"ג דבגט כותבים גט וקיי"ל דזמן הני כמעכשיו וקי"ל דבמעכשיו ליפא לתא דאסמ' הא מיהא מדאורייתא' לא בעי' זמן בגט אלא תקנתא דרבנן היא משום פירי או משום יחפה על בת אחותו כדאמרי' בפ"ק דגיטין דף י"ג ע"ש לפ"ז הדרא קו' רבנואמתא לדוכת' דמדאורייתא' דלא בעי' זמן בגט היכי מציי' יהיב גיטא ע"ת ואי ס"ל להנה רבנואמתא כס' רבינו נתנאל דמדאורייתא אסמ' קניא לק"מ דמדאורייתא גט מעליא דמדאורייתא' אסמ' קניא והשתא דאמו' רבנן אסמ' ל"ק הא אינהו תקינו זמן בגט דהוי מעכשיו אלא ודאי דהנה רבנואמתא ס"ל כרבי' מאיר דמדאורייתא נמי אסמ' ל"ק

ומדאורייתא לא בעי זמן בגט אהא ק"ל שפיר ואע"ג דהוה מצו למימר נהי דמדאורייתא לא בעי זמן בגט מיהו בגט ע"ת הוי פותבי זמן לסלק פח האסמ' א"נ שְהו פותבי בו מעכשיו ועדין לא נתקרה דעתי דאטו הנה רבנא אתא אתו לאוריין לן קודם תקנת זמן בגט היכי הוה פתבי ולקמן תבאר בס"ד: וראיתי להרב"ח ז"ל שם סי' ר"ז סי"ז עמ"ש הטו' פשהמו' מקנה ללוקח ע"ת אם תעשה לי וכו' הוי אסמ' וכו' עכ"ל כת' ז"ל וק"ט א"כ איך נמצא ידו ורגליו על כל תנאי ב"א זע"ז שפולן בל' אם הם ותולה בדעת חברו וכך התנו משה וישראל עם ב"ג וב"ר אם יעברו ונתתם וי"ל וכו' ותנאי ב"ג וב"ר נדאי ל"ק דהתם הוי משה וישראל ולא הוי בד"ח מעולם פמהו עכ"ל ובנדאי בד"ח בלא קנין לא מהני כמ"ש הטור שם סי"ט ואיך אפשר שמרע"ה קבל קנין מכל ישראל או בית דינו כמו זר נחשב לקבל קנין מרבבות ישראל.

גם מ"ש א"נ במעכשיו כתב שם דצריך קנין והדבר קשה כמו שנאמר עוד תי' שפ"ל דין אסמ' דל"ק א"א מדרבנן אבל מדאורייתא נדאי קניא פי היכי דערב משוע' מדאורייתא בלשון אסמ' וכו' והשתא ליכא קו' מב"ג וב"ר דהתנאי הנה חל על ד"ת וכו' ע"ש ובעיקר קו' מב"ג וב"ר פבר מתורצת בדברי הרא"ש ז"ל בתשו' פ"ל ע"ב סי' ג' ע"ש אלא שראיתי להטור סי' רמ"א סי"ז שהביא קו' זו ולשם הרב"ח החזיק סברא זו לדעת הטור ע"ש ואני עני נלע"ד דמב"ג וב"ר ל"ק מ"פיון דבאסמ' אם קנו מניה במעכשיו קנה ואפי' באמירה בעלמא דא"ל מעכשיו א"כ כ"ש נתן לו הדבר אשר התנו עליו וכן מצאתי להר"מ במז"ל בפ"א מה' מכירה הל' ג' שכתב האומר לחברו אם תלה עמי למקום פ' אתו לה' כ"יך ונתן לו קנה וי"ל עמו וכתב ה"ה ז"ל שגלמד מהאומ' מעכשיו ע"ש וכדכתבנא בעניינותו וב"ג וב"ר פבר נתן להם מרע"ה את הערים ותנאי הנה הדבר שאם יעברו ותקיים המתנה בידם ואם לאו אינה מתקיימת בידם ובכה"ג ליכא משום אסמכתא פ"ל וכדכתי' בעניינותו בס"ד: ועוד נלע"ד דבענין ב"ג וב"ר ליכא לתא דאסמ' פ"ל דכל עיקר מטרין לא הוה לה לאסמ' דל"קה"ט משום דבעי למיקני ליה מידי דלאו דידיה ולא גמר ומקנה עד דקנו מיניה בבד"ח או מעכשיו דיורה יורה דמדעתיה גמר ומקנה אבל בלא"ה איכא לתא דאסמ' אבל ב"ג וב"ר יש להם חלק ככל ישר' אחיהם בכל ארץ אחונתם אלא שלפי שהיה להם עבודה רבה ומקנה רב בחרו להם הארצות ההם ואפשר שאחר החלוקה היו ואינה הקנאה מחדש לשיחול עליה דין אסמ' דלא גמרו ומקנו ויש סעד לדבר זה מחלוקת הארץ עיין בפ' האיש מקדש דף מ"ב ובחז' הרב מוהרימ"ט ז"ל שם ומ"ש בעניינותו לקמן במערכת אות ז מדיני זכיה ס"י בס"ד וע"ע מדיני האסמ' בתשו' הרשב"א ח"ג סי' ס' וס"ג וס"ה ורנ"ה ובח"ד סימן ז"ן וקל"ח ובה' פ"רם שלמה בח"ה ס"ד: וראיתי להרב החסיד בקונט' ארעא דרבנן סי' ע"א שהביא דברי הרב"ח הללו דס"ל דהא דאסמ' ל"ק אינו אלא מדרבנן אבל מדאורייתא קניא ע"ש ולא זכר שר' מדברי המרד' שכתבנו גם מדברי המרד' שהביא מ"ן בב"י ופסקו בש"ע דבגדר ושבועה אין בו דין אסמ' וכבר כתבנו דמהכא משמע דמדאו' נמי ל"ק והקדש וצדקה שאני פדכתי וכת' עוד הרב החסיד ז"ל שם וכן מצאתי בפ"י בדברי רש"י פ' כל הנשבעין דף מ"ז ע"א בד"ה משחק בקוביא עכ"ל והענין דפריה אהא דתנו התם שפנגדו חשוד על השבועה פיצד וכו' וא' שבועת הפקדון דהיינו שפכר בפקדון ונשבע דהיינו גזלן והדר תני הנה א' מהם משחק בקוביא דהיינו נמי גזלן הוא דשקיל ממון מחבריה

בְּדָרֶךְ שְׂחוּק וְהָא תוּ לַמ"ל הָא תְּנָא תְּדָא זְמָנָא מִיִן גְּזֵלָן וּמְשַׁנֵּי תְּנָא פְּסוּלָא דְאֹרְיִינִי וְקַתְּנִי פְּסוּלָא דְרַבְּנָן וּפְרַשׁ"י מִשְׁחָק בְּקוּבְיָא גְּזֵלָן דְרַבְּנָן הוּא וְאֹמְרִינָן אֲסַמ' ל"ק אֲבָל מְדֹאֲרִינִי לָאו גְּזֵלָן הוּא עַכ"ל וְנִדְעַת הָרַב ו"ל דַּה"ק דְּמְדֹאֲרִינִי תְּנָא אֲסַמ' קְנִיָּא וְלָאו גְּזֵלָן הוּא אֲלָא דְרַבְּנָן דַּאמ' אֲסַמ' ל"ק שְׁוִיָּוְהוּ לְמִשְׁחָק בְּקוּבְיָא גְּזֵלָן וּלְפ"ז הו"ל לְרַש"י לְמַכְתָּא אֲבָל מְדֹאֲרִינִי אֲסַמ' קְנִיָּא וְלָאו גְּזֵלָן הוּא דְעֵיקָר הַחִידוּשׁ דְּמְדֹאֲרִינִי תְּנָא אֲסַמ' קְנִיָּא אִיבְעִי לִיָּה לְרַש"י לְאִשְׁמוּעֵינָן וְאֵהֱמ"ר לֹא רָאָה דְבָרֵי רַש"י בִּסְפ"ק דַּר"ה אֵהָא דְתַנְּנָן הֵתָם אֵלּוּ הֵן הַפְּסוּלִין מִשְׁחָק בְּקוּבְיָא וְז"ל וְאֹמְרִינָן רַבְּנָן אֲסַמ' ל"ק וְהָרִי הֵן גְּזֵלָנִין מְדֹאֲרִינִי תְּנָא אִינוּ קְרוּי גְּזֵלָן אֲלָא הַחוּטָף מִיַּד אִישׁ פְּדֻכְתִּי וְיִגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמְּצָרִי עַכ"ל קְרִי בְּחִיל דְּמְדֹאֲרִינִי נְמִי ל"ק וְהו"ל גְּזֵלָן מְדֹאֲרִינִי אֲלָא מְשׁוּם דְּמְדֹאֲרִינִי לֹא מִיְקָרִי גְּזֵלָן אֲלָא הַחוּטָף מִיַּד אִישׁ וְזֵה ג"כ בְּיָאוּר דְּבָרָיו שְׁכַת' בְּשִׁבּוּעוֹת שָׁם דְּמְדֹאֲרִינִי תְּנָא לָאו גְּזֵלָן הוּא ר"ל דְּאִינוּ נְקָרָא גְּזֵלָן אֲלָא הַחוּטָף וְזֵה בְּרוּר לַעֲנִיד וְאֲדַרְבָּא אִיפְכָא אִיפְכָא לְמִשְׁמַע מִיְנָה דְרַש"י ס"ל כַּמ"ד מְדֹאֲרִינִי נְמִי אֲסַמ' ל"ק מְדֹאֲרִינִי לְמִימַר דְּמְדֹאֲרִינִי אִינוּ קְרוּי גְּזֵלָן אֲלָא הַחוּטָף וְכו' דַּלְמ"ל לִימ' בְּפִשְׁטוֹת דְּמְדֹאֲרִינִי תְּנָא אֲסַמְכְּתָא קְנִיָּא אֲלָא ש"מ דַּס"ל לְרַש"י דְּמְדֹאֲרִינִי אֲסַמ' ל"ק וְעֵינֵן לְהַרְאָה ו"ל בְּקוּבְיָא מְאָמַר כָּל דְּאִי שְׁבַס' תְּנֻמַּת יִשְׁרָיִם בְּפִי מ"ש בְּעֵנִין תְּנָאִי ב"ג וְכו' וְהַפְּרָשׁ שְׁבִינִיָּהֶם וְדִין הָאֲסַמְכְּתָא ע"ש: (ע"א) אֲסַמְכְּתָא.

הַקּוּנָה דְבָר מְחַבְּרוּ וְקַבְּל דְּמִי הַמְּכָר וְנִעְשָׂה הַדְּבָר ע"י שְׁטָר שְׁבִיד הַלּוּקָח וְאַח"כּ נּוֹדַע לְלוּקָח שְׁיֵשׁ בְּמַקְחָא הַהוּא אֲסַמ' וְנִתְבַּטַּל הַמַּקְחָא יֵשׁ לְחַקְוֹר אִם טוֹעֵן פְּרַעְתִּי מִי מְהִימָן דְּכִינּוּן דְּאֵדָּה שְׁטָרָא לֹא נִיתָן לִיכְתָּא הו"ל כְּמַלְוָה ע"פ וְכַדְאֹמְרִינָן בְּפ' הַרְבִּית דָּף ס"ו ע"ש וְגַבִּי מוֹכֵר בְּאֹנָס וּמְסַר מוֹדְעָא פְּסָקוּ הַטוֹש"ע דְּמְהִימָן לֹאמַר פְּרַעְתִּי כַּמ"ש בַּסַּס"י מ' ע"ש אֲלֵמָא אַע"ג דְּהַלּוּקָח נְקִיט שְׁטָרָא בִּידְיָה שְׁקַבְּל דְּמִי הַמַּקְחָא אִין לוֹ דִּין שְׁטָר וְלֹא הָנִי אֲלָא כְּמַלְוָה ע"פ ה"נ דְּכּוּנְתָהּ או"ד שְׁהַמוֹכֵר לְעוֹלָם לֹא נִתְרַצָּה בְּקַבְּלַת הַפְּעוֹת אֲלָא אֲגַב אֹנָסָא מ"ה אִין לוֹ דִּין שְׁטָר אֲבָל גַּבִּי אֲסַמְכְּתָא מְדַעַת ב' נְכַתֵּב אֲלָא גּוֹדָא רַבָּא שְׁרִי עֲלֵיהּ מַכְּחָא אֲסַמ' אִיפְכָא לְמִימַר דְּחַשְׁי שְׁטָר לְשֵׁלָא יְכוּל לֹאמַר פְּרַעְתִּי וְרֵאִיתִי לְהַמְש"ל ו"ל בְּפִי"א מְה' מְכִי דִין ב' שְׁעָמַד וְתִלְאָה בְּמַחְלֻקָתָא הַבַּע"ה וְהַרְשָׁב"א ו"ל דְּבַעַת"ת ס"ל דְּדִין שְׁטָר אִית לִיָּה לְטָרוּף אֲפִי מְמַשְׁעָב' וְלְהַרְשָׁב"א לֹא חָשִׁיב אֲלָא מְלָוָה ע"פ וְע"פ בְּהַמְש"ל ו"ל שָׁם בְּפ' כ"ב הַל' ה' לְעֵנִין מוֹכֵר דְבָר שְׁלַב"ל עַכְשָׁנָה הַפְּעוֹת שְׁקַבְּל הַמוֹכֵר בְּמַחְלֻקָתָא בַּע"ה וְהַרְשָׁב"א ו"ל גַּם בְּפ"י הַל' ב' לְעֵנִין מוֹדְעָא וְהַל' י"א ע"ש וְכו' הַמַּה'ל אִישׁוֹת ס"ו הַל' ג' עֲלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּמוֹכֵר דְבָר לְחַבְּרוּ וְנִמְצָא בּוֹ דְבָר הַמְּבַטַּל הַמַּקְחָא אִי הִנָּךְ זוּזִי חָשִׁיבִי לְגַבְּלִי כְּגִזְלָן וְאִם קִידָשׁ בְּהֵם אֶת הָאִשָּׁה אִינָה מְתַקְדָּשֶׁת או"ד בְּמַלְוָה לְגַבְּיָה וְהִבִּיא דְבָרֵי הַיְרֻשָׁה לְפִי גִירְסָתוֹ וְע"ש מ"ש ה' הַמַּגִּיָּה ע"ד וְעֵינֵן בְּתִשׁוּ' ה' בֵּית יַעֲקֹב סוּס"י ל"א וְהִנֵּה בְּעֵנִין הַמוֹכֵר בְּאֹנָס אֲפִי בַּע"ה תְּ מוֹדָה דְלָא טְרַקֵּף מְמַשְׁעָ' אֲלָא דְאִינוּ נְאָמְן לֹאמַר פְּרַעְתִּי ע"ש וְיָמְרֵן בְּש"ע פְּסָק דְּגַם לְעֵנִין פְּרַעְתִּי נְאָמְן וּבְדִין שְׁט"ח הַמְּנוֹקְדָּמִים פְּסָק מְרֵן בְּש"ע בְּסִי מ"ג דְּאִינוּ נְאָמְן לֹאמַר פְּרַעְתִּי ע"ש וְעֵינֵן בְּמַה שְׁהָאֲרַכְתִּי לְקַמֵּן בְּמַעְרַכְתָּא אוֹת ד' מְדִין כַּת"י סִי בַּס"ד: (עב) אֲסַמְכְּתָא קִי"ל אֲסַמ' ל"ק כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן ר"ז ע"ש רְאוּבֵן תְּבַע מְשַׁמְעוֹן שֶׁה"ל מְנָה וְשַׁמְעוֹן הוֹדָה בּוֹ וְא"ל לְרְאוּבֵן אִם תִּשְׁבַּע לִי אֲשַׁלֵּם לָךְ מְנָה וְעָמַד רְאוּבֵן וְנִשְׁבַּע אִין שַׁמְעוֹן יְכוּל לְחַזוֹר בּוֹ מְשׁוּם דְּהָנִי אֲסַמ' שְׁפָדָה א"ל אִם תִּשְׁבַּע לִי אֲשַׁלֵּם לָךְ מְנָה דְּכִינּוּן שֶׁא"ל לִישְׁבַע וְכַבֵּר נִשְׁבַּע ע"ד שְׁיִשְׁלֵם לוֹ אִינוּ מִן הַדִּין שְׁאֲחַר שְׁנִשְׁבַּע חוֹזֵר בּוֹ מְשׁוּם דְּאֲסַמ' דְּכִינּוּן דַּע"פ נִשְׁבַּע הָנִי כְּמִי שְׁנִשְׁבַּע לְקַנִּיָּים

דָּבָר שֶׁהוּא בְּאִסְמ' שְׁחֵיב לְקַיֵּיב מִפְּחַ שְׁבוּעָתוֹ ה' כִּנ"ה ג' ס' כ"ב בְּהַגְהַב"י אוֹת כ"ה ע"ש קוֹשְׁטָא קָאֵי דְלֵא דְמִי מִי שְׁנִשְׁבַּע הוּא בְּעִצְמוֹ לְקַיֵּיב הָאִסְמ'כ' שְׁחֵיב לְקַיֵּיב מִפְּחַ שְׁבוּעָתוֹ כִּמ"ש שָׁם ס"ט לנ"ד שֶׁהַתּוֹבַע הוּא שְׁנִשְׁבַּע וְהַנְּתַבֵּע רוּצָה בְּבִטּוּל הַדְּבָר מִפְּחַ הָאִסְמ' א"כ אֵינוֹ מַעֲנִינּוֹ וּמ"מ לַעֲנִין דִּינָא וְדָאֵי שְׁאֵינוֹ מִן הַדִּין שְׁאַחַר שְׁנִשְׁבַּע חִיוְכִי קָא מְחַיָּף בְּיָה הִילְכֵף דִּינָא הוּא דְלֵא אֶהְיָא לְרַמָּאָה רַמְאוּתִיָּה: (עג) אִסְמְכְתָא.

דְּבָרִים הַמְּבַטְלִי אֶת הָאִסְמ' שְׁנָה ר' מֵר נִיהוּ הַכִּנ"ה ג' ו"ל ס' ר"ז כְּהַגְהַב"י אוֹת קפ"ז שֶׁשׁ הֵנָּה ע"ע וּבִתְשׁוּי הָרָא"ש כָּל מ"ב ס' ג' וְהוּבָאָה בְּטוֹר ס' רמ"א ס"ו וּבִתְשׁוּבוֹת הָרִיב"ש ו"ל ס' ש"ה: (עד) אִסְמְכְתָא מֵה שְׁפוֹתֵיבִים בְּשִׁטְרוֹת דְלֵא בְּאִסְמ' וְכו' אֵין זֶה מוֹעִיל לְהִיכָא דְקָא חֲזִינָן דְאִיכָא אִסְמְכְתָא כִּמ"ש הַטוֹר בְּס' ר"ז ע"ש אֶלָּא דְקָא מִיָּהָא לַעֲנִין מְהִי לְהִיּוֹת בַּעַל הַשְּׁטֵר יָדוֹ עַל הָעֲלִיּוֹנָה כִּמ"ש מֶרֶן בִּש"ע ס' מ"ב מִשָּׁם הַרְבֵּה מֵהַמְּפָרְשִׁים וְעֵינָן מֵה שְׁאֶכְתוּב לְקַמָּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ש' מְדִינִי שְׁוֹתְפִים ס' בִּס"ד: (עד) אִסְמְכְתָא.

מֵה שְׁנוֹהֲגִים שְׁמִי שְׁקוֹנָה מְהַגּוֹי שׁוֹר אוֹ כְּשׁוֹב לְשַׁחֵי וְחוֹשֵׁשׁ לוֹ שְׁמָא יִמְצָא בְּהַ דְּבָר הַמְּטָרִיף נוֹתֵן לְחֻבְרוֹ סָף מֵה שְׁיֵאוֹתוֹ בִּינִיָּהֶם ע"מ שְׁאֵם יִמְצָא בְּהַ דְּבָר הַמְּטָרִיף עָלָיו לְשַׁלֵּם בְּמִיטְבָא דְמִי הַשׁוֹר אוֹ כְּשׁוֹב אֵי אֵית בְּיָה מִשׁוּם אִסְמ' ע"ד זֶה נִשְׁאֵל הָרָא"ש ו"ל כָּל ס' ס"ז ס' ט' וְהִבִּיאֵו הַטוֹר ס' כ"ז ס' וְהַשִּׁיב דְּהוֹיָא אִסְמְכְתָא וְהַמְּבַטֵיחַ פְּטִיר וְעֵטִיר ע"ש: וְרָאִיתִי לְהַרְשֵׁב"ש ו"ל בְּקוֹנָן תִּיקוֹן סוֹפְרִים דָּף ס"ז ב' שְׁכַתְב דָּאֵין בּוֹ דִּין אִסְמְכְתָא כִּינָן שְׁאֵינוֹ תוֹלָה בְּדַעַת עִצְמוֹ אֶלָּא בְּדַעַת אַחֲרִים וְגַם אֵינוֹ קָנֵס וְלֵא גְזִים אֶלָּא דְּבָר דְּיוֹעַ הוּא וְהָרָא"ש ו"ל שְׁנִשְׁאֵל עַל מִי שְׁרָצָה לְשַׁחֲט פָּרָה וּמִתְפַּחַד שְׁמָא תַצָּא טְרִיפָה וְכו' וְנִטְרָפָה וְרוּצָה לְחַזֵּר וְדָן שְׁיִכּוּל לְחַזֵּר בּוֹ אֵין זֶה הַנְּדוֹן דּוֹמָה לְמ"ש לְפִי שֶׁהוּא רָצָה לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ הַבְּשָׂר אִם תִּטְרַף וְכו' וּמְסִיק שָׁם הָרַב ו"ל דְּאָפִי בְּלֵא קִנְיָן מְהִי מִשׁוּם שְׁכָף נוֹהֲגִים וְהו"ל כְּסִמִּיּוֹתָא דִּפ' הָרַבִּית וּפְסָקָה מֶרֶן בִּש"ע ס' ר"א ע"ש וּפָה מְתָא יַע"א מִיָּמֵי קְדָם כֶּף נוֹהֲגִי בְּלֵי שׁוּם קִנְיָן וּמִתְחַיֵּיב הַמְּבַטֵיחַ וְאֵין פּוֹצָה פֶּה וּמְצַפְצָף וּבּוֹדָאֵי דַע"ד הַרְשֵׁב"ש ו"ל סְמְכוֹ וְאִם עֲדִין לֵא נְדַפְס בִּימֵיהֶם לֵא נַעֲלָם מֵהֶם דִּין הָאִסְמְכְתָא דְקִי"ל כִּמ"ד: קוֹנָה קִנְיָן גְּמוֹר כְּמִדּוֹבָר: (עה) אִסְמְכְתָא.

קִי"ל דְּהָאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ שְׂדֵה זֹו כְּשֶׁאִמְכַרְנָה מִכְּרָנָה אִמְפּוֹר לָף בְּק' אוֹ בְּדִישׁוּמוֹ לָה תִלְתָא אוֹ כְּדָאֲמָרִי תִלְתָא דָּאִם קִנּוּ מִיָּדוֹ וּמַעֲכָשׁוֹ קִנָּה כִּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' ר"י ע"ש רִש"י בַע"ז לֵא הַזְפִּיר אֶלָּא שְׁקִנּוּ מִיָּדוֹ וְכֵן הָרָא"ש ו"ל שָׁם וּמִשָּׁם הָרִי"ף בִּס"פ בֵּית פּוֹר כְּתַב וּמַעֲכָשׁוֹ ג' כ' אֶכּוּלְהוּ דִּינֵי דְאִיתָא הֵתָם וְאַחֲרֵיוּ נִמְשָׁף הַרְמַב"ם וְהַרְבֵּה הָעֵיטוֹר כְּתַב דְּהוֹי אִסְמְכְתָא לְהַכִּי צ"ל דַּא"ל מַעֲכָשׁוֹ ע"ש וְהָרִיטְב"א בַּחֵי לְשָׁם כְּתַב בִּס' אוֹרִיָּין תִּלְתִּיתָא לְהָאֵי טַעְמָא נָמִי וְכו' עוֹד דְּבַכָּה"ג לִיכָא לְתָא דְאִסְמְכְתָא ע"ש וְהַרְמַב"ן ו"ל בַּחֵי לְכַתְרָא דָּף ג' אֶהָא דְפָרִיף תִּלְמוּדָא הֵתָם וְכִי קִנָּה מְנִיָּה מֵאֵי הוּיָק"ד בְּעֵלְמָא הוּא וְכו' הַק' מֵהָף דַע"ז וְתִי כְּבָר תִּרְגְּמָה רַבִּי הַגְּדוֹל בְּמַעֲכָשׁוֹ ע"ש אִיכָא לְמִימֵר דִּס"ל לְהַרְמַב"ן ו"ל בְּדַעַת הָרִי"ף ו"ל כְּדַע' שְׁנִיָּה שֶׁהִבִּיא הָרִיטְב"א ו"ל דְּבַכָּה"ג לִיכָא אִסְמְכְתָא וְהָא דְאוֹקְמָה הָרִי"ף בְּדַא"ל מַעֲכָשׁוֹ מִשׁוּם דְּהוֹי קִנְיָן דְּבָרִים וְאִיכָא לְמִימֵר דְּלַעוֹלָם ס"ל בְּדַעַת הָרַב הָעֵיטוֹר ו"ל דְּאִיכָא אִסְמְכ' אֶלָּא דְק"ל דְּבַמֵּי דְאוֹקְמָה הָרִי"ף בְּמַעֲכָשׁוֹ לְאַפְקוּעֵי הָאִסְמְכְתָא מִמִּילָא נָמִי פְקַעָה טַעֲנַת ק"ד וְעֵינָן בְּשֵׁם הַרְמ"ה ו"ל שָׁם ס' כ"ה מֵה שְׁהָאֲרִיף בְּזֶה וְעֵינָן

קט"ו וקי"ז ע"ש אלא מחנורתא פדאמרן מעיקרא דלכ"ע שני לן בין פתובת אשה לב"ח: איברא דחזיתיה לה"ה ז"ל בפח"י מה' מלנה דין ג' שפתב אפותיקי סתם פגון משפנתא וכו' ומשמע שאפותיקי סתם הוא שמשפון שדהו לאכילת פירות בב"ד או נוכיאתא וכו' עכ"ל ולפ"ז הא דייחד לה ארעא דמסתמא מיירי בעשאא אפותיקי סתם גרידא ואפ"ה פתב ה"ה שסתם אפותיקי הוא שמשפון לו לאכילת פירות וזה נדאי שלא פדעת הרב"ד בר"י ז"ל ועיין להבע"ה ז"ל שמ"ג ח"ב וט"ו ולהרב"י ז"ל בס' קי"ז ע"ש וא"כ לפ"ז לדעת אשלי רב"רבי שפתב ה"ה ז"ל דייחוד שהוא סתם אפותיקי דאכיל פירי הוא דגבי בלא שבועה אפ"ה בכתנ' אשה מיהו בב"ח אפתי לא מיכרעא דאפי' דסברי מרנן פדעת הר"י הלוי ז"ל ואפשר דהנה רבנאותא מפרשי להו דייחד לה.

ארעא שהתנה עמה שלא יהיה לה שום זכיה בו אלא יחוד גרידא ולא בתורת אפותיקי סתם ולא בתורת משפונא ובסתם אפותיקי מודה הרב"ד בר"י ז"ל להנה רבנאותא וה"ה ז"ל: אשו"רה נא נארעה להריב"ש ז"ל בתשו' סי' ע"ח שנשאל בפטר משפונא ומת לנה בפני מלנה ואח"כ מת מלנה אי איתנ' לדינא דרב ושמואל או לא והשיב דלא גבי בלא שבועה ומייתי מהו דייחד לה ארעא דלא הוי אלא יחוד וכ"ש במשפון מוחזקת והאר"י עיין עליו ואנכי לא ידעתי מה ראיה מייתי מהו דייחד דלכולהו רבנאותא דוקא בכתובת אשה ולא בשאר ב"ח ומאי וכ"ש במשפון מוחזקת שכתב ולא הול"ל אלא ואע"ג דהתם גבי פתובת אשה מ"מ היא מוחזקת בידו וע"ק בדבריו ז"ל שכתב וכ"כ הר"א ש דאדרבא הר"א ש ז"ל לשם פייחוד הביא דעת הרב"ד והר"ר יונה ז"ל דמחלקי בין כתו' אשה ולדבריו שכתב וכ"ש נראה דלא מחלק ודלא פהרא"ש ז"ל ואם נאמר דמ"ש וכ"ש לאו דוקא וגם הרב"י ז"ל בס' ק"ח סכ"ג העתיק לתשו' הריב"ש ז"ל ולא העתיק למ"ש וכ"ש ע"ש מ"מ מנ"ל דדעת הר"א ש פדעת הרב"ד בר"י ז"ל שכתב הבע"ה ז"ל אי משום דמחלק בין פתובת אשה לב"ח הלא גם לדעת הר"י הלוי ז"ל צריף לחלק טפי וכדכתי' וכד דייקנא אשפונא דאי מהא ל"ק עליו דלהר"י הלוי דס"ל דכיון דהנה לנה מצי מסלק למלנה הו"ל כשאר חוב דעלמא מינה סבר דבשטר משפונא צריף כתי' ומסי' כשאר ש"ח דעלמא פמבונאר בס' ס"ו ס"ח וכן לענין אם חזר ומחלו ס"ל דמחול ופרא"ש ז"ל ס"ל דאינו מחול כמ"ש הטור בשמו שם סעיף ל' ע"ש ש"מ דלא ס"ל כהר"י הלוי ז"ל אלא פנין דמוחזקת בידו הו"ל פמאן דמטא לרשותיה ולא מצי מחיל ומינה נמי דבע"ח גובה בלא שבועה וכדעת הרב"ד בר"י ז"ל וכן הסכים בנו הת"ה דלשם אכל בשאר גמגם דבריו דעדין צ"ע ומ"ש ה' גיד"ת ז"ל לשם פבר עלה בדעתי תלי"ת ואין זה מספיק ועיין להרש"ד ז"ל וגם אין נר' לומר דדעתו ז"ל פדעת הר"א"ה ז"ל שהביא רב"א ז"ל באסיפתו לשם כפ' אעפ"י דלא מחלק דכתובת אשה נמי חיישי' לפרעון שעה א' קודם מיתה אלא דהאי פנין דייחד בחובו תו לא מיתפיס צררי ע"ש ולהגיה הר"א"ה במקו' הר"א ש חדא דהר"א"ה גופיה לא פסיקא ליה נכתב דהדבר צריף תלמוד ועוד מה ראיה הרב ז"ל לפסוק פהרא"ה ז"ל נגד פל חכמי ישראל ואע"ג דאיכא למימר משום דבנ"ד היתה משפון מוחזקת כמ"ש ולדבריו ב"ש פתב ס' הר"א"ה ז"ל מ"מ דחוק גדול הוא: ודע דמרן ז"ל בש"ע סי' ס"ו ס"ח הביא דעת הר"י ז"ל הלוי ז"ל ודעת הגאונים החולקים עליו באחרו' ובסעיף ל' סתם פדעת הרב"ד ז"ל וכתב עליו ויש מי שחולק

ובסי' ק"ח סתם פדעת הרצב"ד ודעמיה ו"ל ולא הזכיר לדעת הר"י הלוי כלל וצ"ע:
אמור מעתה דבמשפוח מוחזקת פליגי בה רבנן ובאינה מוחזקת בכתובת אשה.

הוא דמהני אבל לא בב"ח וגם מדברי הריב"ש ו"ל בפשטן דסבר לה מר דאפי' בב"ח
מהני יחוד בעלמא יחיד הוא בדבר ועיין ש"ות הרשב"א ו"ל סי' תתקל"ט דמייירי
במוחזקת מ"ה פסק דגבי בלא שבועה ובסי' אלף ק"ס מייירי באינה מוחזקת ע"ש וגם
כתב דיוק מליש' שלא ידעו בה ע"ש וע"ע בה' בע"הת ו"ל ש' נ"א ח' ו': ומעתה אשו"רה
נא ואראה מאי דגרסי' בפ' השולח דף ל"ז אהא דתנו ה"ז משמטת את המלנה בין בשטר
בין שלא בשטר רב ושמאל דאמרי תרנניהו בשטר שיש בו אחריות נכסים שלא בשטר
שאין בו אחריות נכסים וכ"ש מלנה ע"פ ור"י ור"ש דאת"ר בשטר שאין בו אחריות
נכסים שלא בשטר מלנה ע"פ אבל שטר שיש בו אחריות נכסים אינו משמע ע"כ אני
טרם אחלה לדבר את זו אגיד מה שהוק' לענ"ד בפשטא דשמעתא דבשלמא לרב ושמאל
דס"ל דשעבו' לאו דאורי' כדאית' בסוגיא דב"ב אמטו להכי מלנה בין בשטר בין בע"פ
משמטת דאפי' מלנה בשטר נמי דאוקמה אדין תורה אלא לר"י ור"ש דס"ל שעבו'
דאורי' כדאיתא התם מ"ל מלנה בשטר מ"ל מלנה ע"פ הא מדאורייתא שפיר משמעדין
ליה נכסי דלנה ובשלמא מלנה ע"פ דמשמט מצי' למימר דהשתא דתקון רבנן במלנה
ע"פ אינו גובה מנכסים משועבדים אהני נמי דלישתמיט אלא מלנה בשטר אע"ג דלית
ביה אחריות נכסים אמאי משמט הא מדאורייתא ומדרבנן א"ל למלנה שעבודא אנכסי
דלנה וא"ת א"כ לר"י ולר"ש היכי משפחת לה שמטת כספים מדאורייתא ודחוק לומר
דמשפחת לה בדלית ליה ארעא לכן נראה דנהי דאמר ר"י ור"ש שעבודא דאורי' מ"מ
היינו לענן להיות טורף מהלקוחות להיותם פקנוים אצלו לפרעון חובו אבל הא מיהא
דאפתי מחוסר גובייתא הוא ואיכ' משום לא יגוש עד דקאי לדינא ודייני לנחותיה
ארעא אבל כי כתב ליה שעבוד נכסים אמרי' דלהכי כתב ליה בפ' אחריות נכסים ולא
סגי ליה בשעבוד דא"ל מדאו' לפות פחו למיחת לארעא בכ"ד ותו לא קרינן ביה לא
יגוש וכ"כ התוס' בד"ה שטר אלא דקשה לענ"ד שלא הכריחו פן מגופה דברייתא פיון
דסברי דש"ד מ"ל כתב ללא כתב וכ"ש דר"י גופיה א"ל אחריות ט"ס כדאיתא במציעא
דף י"ג ועיין בפירש"י ו"ל בד"ה ממשע' ע"ש ובמ"ש ו"ל גיחא דש"ד ואחריות ט"ס
מ"מ אינו דומה סתם למפרש השעבוד בהדיא בשטר ולרב ולר"י אחר האמת לא ועיין
להרב בית דוד ו"ל ח"המ סי' טו"ב ע"ש: שבת' וראה הא דגרסי' בשבועות דף ל"ז דאמר
ר"י התם הפופר במזון שיש עליו צדים חייב בשטר פטור פיון דר"י גופיה א"ל דש"ד
א"כ אפי' בע"פ ובהא ליכא לשנויי פדמשנינן לגבי הך דמשמט וראיתי להתוס' דק"ל
מאי דק' לענייתינו וכן שבועה למודה במקצת משום דמשפחת לה פשטחל השעבוד ע"ש
ודבריהם תמוהים דנהי דמצי' לאוקמי קראי בשבו' העדות ושבועת הפקדון ומודה
במקצת בשפחל מיהו אמילתיה דר"י גופיה דאמר בשטר פטור מקרבן וגבי שביעית
דסבר בשטר משמט הא ליכא לאוקמה בשפחל ונראה דמ"ה לא תי' נמי דמייירי בדלית
ליה ארעא ועיין מה שהגיה מהרש"ל ו"ל דאפתי לא איפרוק מילתיה דר"י גופיה ולא
נחתי התוס' אלא למסבר קראי למ"ד ש"ד ומנו למימר נמי דמייירי בדלית ליה ארעא
וכ"ה בתוס' הרא"ש ו"ל נאם דבריו ו"ל בפשוטן דקאי אמילתיה דר"י גופיה אין לו שחר
פיון דלית ליה ארעא מ"ל ע"פ מ"ל בשטר בשגם לתי' התו' יש להעמיס מה שנלע"ד

וכמ"ש מורנו הרב ז"י זיע"א מ"מ לדברי הרא"ש ז"ל לא יתכן שום חד שינוי ויאי מהנהך ולפי מ"ד בדעת מוהרש"ל ז"ל ניקח ונתתו במציעה דף ד' ע"ב בד"ה אין דק"ל למ"ד ש"ד למה נשבע במ"מ ותי' דמיינרי במחל או בדלית ליה ארעא אפי' משונעבד' אבל לר"י ע"כ מיינרי בדאית ליה ארעא דמשעבד' ומ"ה בשטר פטור מקרבן דכינון דמצי למיטרף ממשעבדי ולגבות חובו הו"ל כפירת שעבוד קרקעות ע"ש ולפ"ז לא ידענא מ"ט בשטר משמט לר"י פינון דא"ל ש"ד ואם נאמר דדעתם ז"ל לתרץ פדכתי' פגונדא צריכים צווכוף אנו ועיין בתו' בסו' ג"פ לשם ועיין להרא"ש ז"ל בפסקיו לשבועות ובחי' הריטב"א לשם ונתם מיינתי ברייתא דמסייעא לר"י דקתני סיים לו את השדה בהלואתו אינו משמע ופירש"י ז"ל סיי' לו לנה למלנה שייחדה לו לגבות ממנה וכו' דקבוי ממש דמי עכ"ל וק' לכל' לכל' הנהו רבונאתא ז"ל.

דס"ל דייחוד ריע וגריע ממשפנת' ומ"ה מוקמי להך דפ' אע"פ בכתנ' אשה דוקא והכא קתני סיים וכו' ולא עוד אלא אפי' כת' לו נכסיו אחראין וכו' משמ' דסיים אלים טפי מכתב לו נכסי אחראין ואין לומ' דהתם כשעבד לו דוקא אבל במשפנת' אלים טפי אפילו מסיים לו שדה שהרי פסק רבי' בפ"ז מה' מלנה דין ב' ז"ל המשפונה במקום שמשלקים וכו' וה"ז משמטתה עכ"ל וע"ש בפ' הרבית ד' ס"ז ובסיים לו שדה פסק בפ"ט מה' שמיטה דאינו משמט ע"ש אלמא דסיים את השדה דהיינו יחוד אלים טפי דליהוי פגבוי יותר ממשפנת' וא"כ למ"ד דבמשפונה ונה מוחזק' ב"ח גובה בלא שבו' דחשי' פגבוי אמאי ז' משמט' ולמ"ד דייחוד לא מהני אלא בכתנ' אשה א"כ א אמאי בסיים ס"ל דאינו משמט ואם נאמ' דהך משפנתא דמיינרי בה הש"ס בפ' הרבית בשלא ירד והחזיק בה ונהך דסיים מיינרי בירד והחזיק וכמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' לפ' השולח שם אין זה מבואר בדברי רבינו ז"ל וראיתי להרמב"ן ז"ל בחי' לשם דמוקי להך דסיים את השדה דמשפנו אצלו באפותיקי מכו' ע"ש וגם זה אינו נזכר בדברי רבינו ז"ל וצ"ע כעת ועיין להסמ"ע ז"ל בסי' ס"ז ס"ב מ"ש בשם הר"ן ז"ל ונהם דברי הרשב"א ז"ל שפכתתי ולא הבינתי טעם לדבר לטפויי פח הסיום מפח השיעבוד והמשפונה ומה בין יחוד לסיום ועיין בש"מ למציעה רי"ג גבי שטר שיש בו אחריות גובה בו ממשעבדי וכו' שהק' מדתנן ס"פ ג"פ הוציא עליו כת"י גובה מב"ח ומה שתי' שם ע"ש ועיין להש"ך סי' ק"ח ס"ק כ"ה שהכריע דאפילו במשפונה מוחזקת אינו גובה אלא בשבו' הא מיהא לא אמרי' בה אין אדם מוש"ל ע"ש ומיהו באינה מוחזקת מודה דאמרי' בה אין אדם מוש"ל כמו שסיים שם ועיין מ"ש לעיל בדין אין אדם מוש"ל וכן העלה הרב מוהרש"א ז"ל בס' משחא דרבותא בח"מ סי' ק"ח סי' א' ע"ש: (עז) אפוטרופוס אם תובע האפוטרופוס טנפס השטר מעכשו לכשיגדל היתום קטן יעמוד בדין כי אין האפוטרופוס יכול לעמוד בדין אין שומעין לו עיין להרב כנה"ג סי' ס' בהגה"בי אות ק"ג.

(עז) אפוטרופוס. ראובן הוציא שט"ח על : ש"מ וכתו' בו איך נתחייב ש"מ בסוף מעו' שהלנה לו לוי מנכסי ראובן וטען שמעון שלוי הנה אפוטרופוס שלו ורוצה לעמוד עמו בדין אין שומעין לו אלא יעמוד עם ראוי' לדין ואין נפטר ממנו עד שיברר שפרע לאפוטרופוס מוהרי"מ ט"ז ז"ל ח"א סי' צ"א כנה"ג חה"מ מה"ק בסי' ס' בהגה"בי אות צ"א ואם עמד בדין עם ראוי' וטע' שפרע לאפוטרופוס אף אם יודה האפוט' אינו נאמן ול"מ קשנמצא כתו' בשטר דאלו המעות הם מהיתומים אלא אפי' השט"ח שם האפוט' ומודה

שְׁהַמְעוּ מִהִתּוֹמִים אֵינוּ נֶאֱמָן לומר פְּרוּעַ הוּא כִּי פָּרְעוּ הַלְלוּ אֶפְי' שְׁאִין נֶאֱמָנוֹת בְּשֹׁטֵר מוהרימ"ט סי' צ' כנ"הג שָׁם אוֹת צ"ב ע"ש: (עט) אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס.

אע"ג דקי"ל התופס לב"ח במקום שכתב לאַחֲרֵים ל"ק נֶאֱפְי' ע"י שְׁלִיחַ אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁתַּפֵּס לַזְפוֹת הִתּוֹמִים קָנָה דִּיז בְּעָלִים הוּא ש"ע סי' ק"ה ס"א נֶאֱיִן חוֹלֵק בְּדָבָר זֶה וְכֹן אָב לִבְנוֹ קָטָן כנ"הג שָׁם אוֹת ז' בַּהֲגַה"ט וּמָה שֶׁכֵּת' בְּסִי' קכ"ו ס"ד שְׁבִמְקוֹם דְּלֹא מְהַיֵּי שְׁלִיחַ לִמ"ג לֹא מְהַיֵּי אֶפּוֹטְ' נְמִי שְׁאֵנִי הֵתָם מְשׁוּם דְּהֵנִי הִלְכְתָא בְּלֹא טַעְמָא וְהָבּוּ דְּלֹא לוֹסִיף עָלָה וְעֵינֵן פְּהַשְׁ"ף ו"ל ס"ק פ"א: (פ) אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס בְּמְקוֹם דְּאִין מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוֹחֶזֶק דְּמִצִּי אָמַר קִים לִי ה"נ הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס חֲשִׁי בְּעַל נְכֶסִי וּמִקְרִי מְוֹחֶזֶק נְאִי טְעִין קי"ל שׁוֹמְעִין לוֹ פֶּן מִתְב' מְדַבְּרִי הָרִיב"ש ו"ל ד' כ' וּע"א וְעֵינֵן לְהֵרֵב ב"ד ו"ל סוֹס"י י"ד ע"ש: (פא) אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס קי"ל דְּאֶפּוֹטְרוֹפּא לְדִקְנֵנִי לֹא מוֹקְמִינֵן וּמָה"ט אָמְרִי בִּפ' הַמְּפָקִיד ד' ל"ח דְּהִיּוֹצֵא לְדַעַת אִין ב"ד נְזַקְקִין לְנְכֶסִי מִיָּהוּ כֵּת' מָרָן ז'ל בְּב"י בְּסִי' רפ"ה מְשִׁם הָרִי וְ הָרֵא"ש ו"ל דִּנְקָא בְּיוֹצֵא לְדָרְךָ רְחוּקָה שֶׁהִ"ל לְמַנּוֹת עַל נְכֶסִי אָבֵל מִי שְׁיִצְא לְמְקוֹם קָרוֹב וְשִׁינִיּוֹת מְצִינִיּוֹת וְיִקָּר מְקַרְהוּ שְׁלֹא שָׁב עוֹד לְבֵיתוֹ מוֹקְמִי וְעֵינֵן בַּהֲסַמ"ע ו"ל שָׁם ס"ק א' וס"ק ד' ע"ש וְכֵתֵב הָרֵב פִּמ"א ח"ב סִי' קי"ו דְּאֵם מְכָרוּ הַיּוֹרְשִׁים לְצִנְרָךְ פְּרָנְסַת גְּדוּנְיִית הִתּוֹמָה אִין מוֹצִיאִין מִיָּדָם ע"ש וְעֵינֵן עוֹד בַּה' יָד אֶהְרֹן חֲאָה"ע סִי' נ"ח מ"ש בְּזָה וּרְמִזְתִּיו לְקָמֵן בְּמַעֲרַכַת אוֹת וְ וְע"ע בַּהֲכַנְה"ג שָׁם סִי' רפ"ה בַּהֲגַה"ט אוֹת ה' וּבַהֲגַה"ב אוֹת בִּג"ד ע"ש: (פב) אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס רְאוּבֵן גַּלְב"ע וְחֲלִי"ש וְהֵינִחַ אֶתְרִיו ג' בְּנִים וּמָהֵם א' כְּבָר ח' שְׁנִים וְהָאֵחַ הַגְּדוֹל הָיָה נו"נ בְּעֶסְקִיו שָׁל.

אָבִיו בְּחִיּוֹ וְהַשְׁלִיטוֹ ע"כ אֲשֶׁר לוֹ בְּחִיּוֹ הוּא הָיָה הַמוֹצִיא וְהַמְבִּיא פְּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם בְּשָׁלוֹ וְשָׁאֵל אֵת פִּי אִי צָרִיף אֶפּוֹטְרוֹ' מֵהַב"ד וְהַשְׁבֵּתִי לְשׁוֹאֲלִי דְבָר מ"ש הַרְמַב"ם ז'ל בִּפ"י מֵה' נְחֻלוֹת דִּין ה' וְז'ל מ"ש וְהַנִּיחַ יוֹרְשִׁים גְּדוֹלִים וְקִטְנִים צָרִיף לְמַנּוֹת אֶפּוֹט' שְׁיִהְיֶה מִתְעַסֵּק בְּחֵלֶק הַקָּטָן עַד שְׁיִגְדֵל וְאֵם לֹא מִיָּנָה חֲיִיבִים ב"ד לְהַעֲמִיד לְהֵם אֶפּוֹט' עַד שְׁיִגְדְּלוּ שֶׁהַב"ד הוּא אָבִיהֶן שָׁל יְתוֹמִים עַכ"ל וְכֵתֵב עַז הָרֵאָב"ד ז'ל וְהוּא שְׁחַלֵּק לְהֵם בְּחִיּוֹ שְׁאֵם לֹא חֵלֵק גֵּינִחַ הַכֹּל בְּיַד הַגְּדוֹלִים וְהֵם יִשְׁפִּיחוּ לְאִמְצַע וְטוֹב לְהֵם עַכ"ל וְכֵתֵב ה"ה ו"ל שְׁזָה דַעַת רַבִּינוּ ג"כ וְכֹן עִיָּקֵר וְכֹן כְּתֵב בְּדִין ד' ע"ש בְּדַבְּרִי ה"ה ו"ל גַּם הָרֵב מַג"ע כְּתֵב סְבָרָא הוּא עַכ"ל גַּם הַטוֹ' בְּרַס"י .

רפ"ט כְּתֵב הָאֲחִים שְׁיִישׁ בְּהֵם גְּדוֹלִים וְקִטְנִים וּמְבַקְשִׁים הַגְּדוֹלִים שְׁיִחַלְקוּ וְכו' עַכ"ל כְּלָשׁוֹן הָיָה כְּתֵב רַבִּינוּ שָׁם דִּין ד' הוֹרְשָׁה וְכו' וְרָצָה לְחַלְקוֹ וְכו' וְכֵתֵב ע"ז ה"ה לְפִי שְׁאֵם לֹא רָצוּ לְחַלְקוֹ אֲלֵא שְׁיִהָא בְּשִׁיתוּף בֵּין הַגְּדוֹלִים וְהַקְּטָנִים אִין ב"ד נְזַקְקִין לְהֵם עַכ"ל וְעַד"ז יֵתֵב כּוּ' הַטוֹר שֶׁכֵּת' וּמְבַקְשִׁים הַגְּדוֹלִים וְכ"כ ה' הַפְּרִישָׁה ע"ש וְאֵע"ג דְּאִין מוֹרִידִין קָרוֹב לְנְכֶסִי קָטָן כִּמ"ש סִי' רכ"ה ס"ג ע"ש פִּינֵן דְּסִמוּכִי עַל שְׁוֹלְחָן א' לִית לָן בַּהּ וְכִמ"ש הָרֵשֶׁב"א וְהָרִיב"ש ו"ל סִי' ד' עֵינֵן בְּב"י סִי' רפ"ה וְסִי' ר"ץ ע"ש וּמוֹר"ם ו"ל סִי' רפ"ה ס"א וְע"ש בְּפְרִישָׁה וְכִמ"ש רפ"ט וְר"ן וּבְסַמ"ע שָׁם וּבְכַנ"ה סִי' רפ"ה בַּהֲגַה"ט אוֹת ז' ע"ש וְאֵצִי לְהָאֲרִיף כִּי כ"ז פְּשׁוּט בְּדַבְּרִי הַפּוֹסְקִים ו"ל וְתוֹ לֹא מִיָּדִי נְעוֹד בַּהּ דְּלֹא אָמְרִינֵן אִין מוֹרִידִין קָרוֹב לְנְכֶסִי קָטָן לֹא בְּמִקְרָקְעִי אָבֵל לֹא בְּמִטְלֵט' וְכִמ"ש הָרִיב"ש ו"ל סִי' ד' וְהָבִיאוּ מָרָן בְּב"י סִי' ר"ץ וְעֵינֵן בַּהֲכַנ"ג שָׁם בַּהֲגַה"ב אוֹת כ"ה הֵן הַיּוֹם הָאִיר וְנָרַח אוֹר לִי"ד ס' הַבְּהִיר חֲיִים שְׁאֵל ח"א סִי' ה' ע"ש שְׁהָאֲרִיף בְּדַבְּרִי הַכַּנ"ה

הָלְלוּ לָךְ נָא רָאָה ע"ש: (פג) אֶפְסֹרֹפּוֹס רְאוּבֵן נִתְמַנֶּה אֶפְסֹט' שֶׁל יְתוּמֵי שֶׁמ' וְלִכְשֶׁהֲגִדְדִילוּ הַנְּעָרִים מִסֵּר לָהֶם כָּל עֲזָבוֹן אֲבִיהֶם וּמִכָּלֵל שֶׁט"ח עַל לוֹי וְהָאֶפְסֹטֵר' הִלְזָה חֲלַף הִלְזָה לְאַרְצַן מְרַחֲקִים וְעִמְדוֹ הַיּוֹרְשִׁים לְתַבְנֹעַ מְלֹוֹי סֶף הַכְּתוּב בִּשְׁט"ח שְׁמִסֵּר לָהֶם רְאוּבֵן הָאֶפְסֹט' וְטָעַן לוֹי שֶׁכָּבֵר פָּרַע חוּבוֹ לְרְאוּבֵן הָאֶפְסֹט' וְהִשְׁט"ח הִלְזָה אֵין כְּתוּב בּוֹ נֶאֱמָנוֹת עֵינָן בְּתִשׁוּי ה' רֹאשׁ יוֹסֵף דָּף כ"ו ע"א שֶׁצִּיָּדָד לְחִיָּיב אֶת הִלְזָה לְשֶׁלֶם חוּבוֹ לַיּוֹרְשִׁים: (פד) אָרוֹס אִי עֲבִידֵי אֵינְשֵׁי דְקָרוּ לְאָרוֹס דִּידְקִיָּה חֲתָנִיָּה וּנ"מ לְשֶׁטֵר שְׁכָתוּב בּוֹ פ' נִתְחַיָּיב לְחֲתָנוּ וּבָהֵהוּא זִמְנָא אֶפְתִּי לָא נָסִיב אֲלָא אָרוֹסוֹ הָוָה מִי הָוֵי שֶׁטֵר מְוָקְדָם אוֹ לָא דְאֶמְרִי לְאָרוֹסוֹ נְמִי קָרוּ אֵינְשֵׁי חֲתָנִיָּה עֵינָן בִּשְׁ"וֹת מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל סִימָן מ"ג וק"ו וּלְמוֹהֲרָא שְׁשׁוֹן ו"ל סִי ל"ז ע"ש וְעֵינָן בִּשְׁ"וֹת הָרֶשֶׁבֶף"א ו"ל בַּח"ג הַנְּדָפֵס מְחֻדָּשׁ סִי ד' ע"ש וְכֵן לְעַנְנֵי אִשָּׁה אָרוֹסָה מִן הָאֵירוֹסִין אִי מְקָרִיא אִשָּׁה וּנ"מ לְמֵאִי דְכָתְוִי וְכֵן נ"מ לְפִי הַקְּהֵלוֹת אֲשֶׁר קָבְלוּ עָלֶיהָ חֲרָם רַגְמ"ה ע"ה שְׁלֹא לִיקַח אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ אִם קִידָשׁ וְעִדּוֹן לָא כְּתוּב לָהּ כְּתוּבָה אִם עֶבֶר עַל הַחֲרָם אוֹ לָא עֵינָן כֵּן"ה ח"מ סִי א' אוֹת נ"ט וְעֵינָן לַה' ג"פ דָּף ט"ל ע"ב וּנ"מ ג"כ לְנִדְרִים מִי שְׁאָסֵר עָלָיו אוֹ נְכָסָיו עַל הַנְּשִׁים וְעֵינָן בְּכֵן"ה ח"מ סִי מ"ג בַּהֲגֵהֵט אוֹת ט"ו ע"ש: (פה) אִשָּׁה הַנּוֹשֵׂאֵת וְנוֹתְנָת בְּתוּף הַבַּיִת.

עֵינָן בְּמוֹהֲרֵי"ט ו"ל סִי כ"ה וּבְטוֹש"ע סו' ס"ב וּבְהַשְׁ"ף ו"ל סִי נ"ו וּבִשְׁ"וֹת מִים רַבִּים סִי ו' וּנ"א וְבַה' מִשְׁאֵת מִשָּׁה א"ה ע סִי נ"ח וּח"ה מ סִי ט"ל: (פו) אִשָּׁה פְּנוּיָה שְׁלֹוֹתָה וְנִשְׂאָת וּמָתָה בְּצִי בַעֲלָהּ וּבָא הַב"ח לְתַבְנֹעַ מִיְרֻשְׁתָּה עֵינָן בִּשְׁ"וֹת הָרַב פָּרָם שְׁלֵמָה בַּח"ה ע סִי כ"ט שְׁהָאֲרִיף בְּכָרְט זָה: (פז) אֶת מְהִימָן לִי וְאִידָף לָא מְהִימָן לִי בְּשָׁבוּעָה וְלֹא דוֹקָא שְׁבוּעָה אֲלָא אֶפְלִי שְׁאֵינִי חֲזִיב לֹא אֲלָא חֲרָם סָתָם מוֹהֲרָם מְטָרָאנִי ו"ל ח"א סִימָן כ"ג כֵּן"ה ח"מ סִי ש"ו בַּהֲגֵהֵט אוֹת ה' וּבְשֶׁאֲמ' שֶׁא"ל בַּע"ה תְּנִיָּהוּ לְגוֹי פ' וְנִתְנֵנוּ לְגוֹי עֵינָן כֵּן"ה ח"מ סִי רצ"א בַּהֲגֵהֵט אוֹת קנ"א וְעֵינָן בְּתִשׁוּי הָרַב פָּרָם שְׁלֵמָה: (פח) אֶתָּן קִי"ל דְּכָל לְשׁוֹן לְהַבָּא פְּגוֹן אֶתָּן לָךְ וְכו' קִנְיָן דְּבָרִים הוּא כִּמ"ש בְּטוֹר ש"ע סִי רמ"ה כִּמ"ש מוֹר"ם ו"ל שְׁם וְעֵינָן לְמָרְן בְּב"י סִי.

קצ"ה שֶׁהֵבִיא פְּלוֹגְמָא דְרַבְּנָאֲתָא בְּזָה וְשִׁדְעַת הָרֶשֶׁבֶף"א ו"ל דְּלֹא הָוֵי קִנְיָן דְּבָרִים ע"ש אֶמְנָם מִדְּבָרֵי הַרְמַבְּ"ן ו"ל בַּח' לְרַפ"ק דְּכְתָרָא אֶהָא דְּפָרִיף הָתָם וְכִי קָנוּ מִיְנִיָּה מֵאִי הָוֵי ק"ד הוּא וק' מְהָא דְאֶמְרִי בַע"ז דָּף ע"ז בְּאֵם אֶמְפָּרְנוּ וְכו' וְהֵינֵנוּ כְּמוֹ אֶתְנָנוּ ע"ש גִּרְאָה דְאֶפְלִי בַּכָּה"ג הָוֵי ק"ד וְכַעַת רְאִיתִי בַּח' הַרמ"ה שְׁם סִי כ"ה שֶׁהֵבִיא ב' הַדְּעוֹת וּלְבִסּוּף כְּתוּב וְהָאִי מִיְקָלְתָא צְרִיכָה עֵיוֹנָא עַכ"ל וְע"ע עָלָיו בְּחִידוּשָׁיו בַּפ' מִי שְׁמַת גְּבִי יְדוֹר פ' וּבְתִשׁוּי הָרַב עֲדוֹת בִּיעֲקָב סִי וּבְתִשׁוּי הָרַב בְּנֵי מִשָּׁה סִי כ"ב: (פט) אִשָּׁה.

מִי שְׁנִשְׂאָ אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ וְהִתְנָה עִמָּה לְדוֹר עִמּוֹ בְּבֵית אַחַת עִם אִשְׁתּוֹ הִרְאִשׁוּנָה תְּנָאוּ קֵיִים וְאִם הִיא אֵינָה רוּצָה לְדוֹר אִם נוֹתְנָת אֶמְתְּלָא לְדְבָרִיָּה אֵינָה נִקְרָאת מוֹרְדָת אֲלָא שְׁאֵינִי חֲזִיב בְּמִזְנוּתִיָּה כָּל זְמַן שְׁלֹא תְדוֹר עִמּוֹ בְּבֵית וְאִם מֵה שְׁנוֹתְנָת אֶמְתְּלָא לְדְבָרִיָּה שְׁמַחְזִיקָתוֹ לְפָרִיץ אֵינָה נֶאֱמָנָת אַע"ג דְּקִי"ל בְּאוּמָרְת לְבַעֲלָהּ גִּרְשָׁתִּי נֶאֱמָנָת דְאֵין הָאִשָּׁה מְעִיזָה פְּנִיָּה בְּפָנֵי בַעֲלָהּ שְׁאֵינִי הָתָם דְאֵינָה מְחִזִּיקָתוֹ בְּעוֹשָׂה מְעִשָׂה הַפְּרִיצִים מִשְׁא"כ שְׁמַחְזִיקָתוֹ לְפָרִיץ תִּשׁוּי הַרְדָּב"ז ח"ג סִי ת"ו וְעֵינָן בְּמָרְן ש"ע חֲלָק א"ה ע רִישׁ סִי טו"ב וְה' בְּאֵר הֵיטֵב שְׁם: (צ) אִשָּׁה מִי שְׁנִשְׂבַּע לְאִשְׁתּוֹ בְּשַׁעַת הַנְּשׂוּאִין שְׁלֹא יִפְרִידָנָה מֵאִמָּה וּמֵאֲחִיָּה וְרוּצָה לְהַעֲלוֹת לָא"י וְהִיא אֵינָה רוּצָה יְכוּלָה לְעַכֵּב עָלָיו מִחֲמַת הַשְּׁבוּעָה וְאֵע"ג

דקי"ל דאם אינה רוצה תצא בלא פתובה פשאין שם עסק שבועה ובנ"ד מוציאה בלא פתובה ועלה ושוב חזר אם ישראל הוא יחזיר ויתן לה פתובה עיין בתש"ז הרדב"ז ח"ג סי' ת"י ושפן עשה הרב מעשה ע"ע אמר המגיה הלשון חסר ועיין הרדב"ז במקומו וירנה צמאונד): (צא) אשה אם טוענת האשה על בעלה שפופה להשתמש עמה בנדתה אינה נאמנת דלאו כ"כ לשנוי בעלה רשיעא הרדב"ז ח"ג סי' ת"ז: לצבא אשה שנתחייבה שבו ראיתי לברר דין אשה שנתחייבה שבו דאורייתא או דרבנן פיצד משביעין אותה מי ניקא פהלכת גונברין יהודאין או"ד שאני אשה דכתי' בה כל כבודה בת מלה פנימה וכדאמ' בר"פ שבו העדות אשה לאו אורחא למיתי לב"ד כל כבודה וכו' ומהתם גמר הרב מהר"י ו' מיג'ש ז"ל דנשים יקרות דאית להו דינא לא מזלזלינן למיתי לב"ד אלא משדרינן להו סופרי בב"ד וכו' ע"ש בחי' שבס' אוריין תליתאי והעתיקו הרמב"ן ז"ל שם בחי' שבס' הקוטות והרא"ש ז"ל שם בפסקיו והר"ן ז"ל בפ' ההלכות שם ע"ע אלמא דשניין נשים ופלגינן להו יקרא דלא לזלזולי בהו והא דאמרינן בפ' הפותב דפ"ה ע"א היא אתתא דאיתחייבא שבועה בב"ד דרבא וכו' והיא אתתא דאיתחייבא שבו בב"ד דר"ב בר אבאי וכו' איפא למימר לאחר שטענה לפני סופרי בב"ד ודקאמ' אל"ל כתוב לי זכותא וכו' לאו בפני בב"ד ממש הן אלא ע"י סופרי בב"ד ואפ"ה בעל דינא סבר דבתא קלא אית לה ואפשר דמקספא ומודית.

א"נ איפא למימר בב"ד דרבא ודרב בר אבאי קים להו בגנונייהו דהנה נשי לאו יקרות הניין איברא ממאי דגרסי בירוש' ר"פ כ"ג אהא דתנן התם כ"ג דן ודנין אותו מתמה ניקנה אנטלה ומשני הגע עצמה אם נתחייב שבו אנטלה מי מצי מישתבע ע"כ ואם איתא דמצי לישבע חוץ לב"ד אפתי הדרא קו' לדוכתא אלא ודאי דצריף לישבע בב"ד אע"ג דלעגנן טענות מצי למנות אנטלה פינן דלעגנן שבו חייב לבוא לב"ד תני תנא ודנין אותו ופשי' דלא עדיפי נשים יקרות מכבו' של כ"ג דכתו' ביה וקדשתו: איברא דאפתי איפא למימר דלא קאמר הירוש' הגע עצמה שנתחייב שבועה וכו' אלא פשנתחייב שבו דאורייתא פינן דבעיא אייום בב"ד כמ"ש בטו"ש ע"י סי' פ"ו סכ"א ע"ש אבל פשנתחייב שבו היסת דלא בעי אייום בב"ד כמ"ש שם וכ"ש שמשביעים אותו ע"י סופרי בב"ד והו' אתתא דאיתחייבת שבו בב"ד דרבא שבו דאו' מדחזינן לרבא דאפכה לכשנגדה פדין החשוד על השבועה שמהפכים השבו על חברו דאי שבו דרבנן לא מהפכין כמ"ש בטוש"ע סי' צ"ב וכן פרש"י במה"ק במקו' לשם ושאר רבנוואת' אשר הובאו שם וה"נ איפא לפרושי בהו' אתתא דאיתחייבה שבו בב"ד דרב בר אבאי בנדאיתחייבה שבו דאורייתא להכחיש את העד וקאמר דניפת' לו זכותא ומיפטרא אבל אי לא מחייבה אלא שבו דרבנן אי הניא מנשים היקרות משביעים אותה ע"י סופרי בב"ד: ומצאתי תשו' לרב גטורנאי גאון ז"ל בס' שערי : צדק בח"ד מש' כ"ד סי' ע"ב שאול נשאל באלמ' שנתחייבה שבועה לירשים משביעים אותה בב' ובה' זמן שס"ת בינן חזן וצבור יושבין פדי לביישה או בפני בב"ד במעמד ז' זקנים סגי לה והשי' פה ראינו שמשביעים בב' ובה' פשהצבור כולו יושב פדי שתתבייש ותפיס יורשי' בדבר ונושאה ס"ת היא ולא החזן וכו' ומנדין לפניו בשופרות וכו' עכ"ל דעת עליון שאפילו בשבו היורשים שהיא שבו ספק ס"ל דנשבעת ביום הפניסה לפני כל הצבור ואפשר שלא אמרה הגאון ז"ל אלא לגבי אלמ' אבל לא בא"א וז"ל הטו' סוס"י צ"ו ס"ד וא"א פתב רה"ג שאין משביעין

אוֹתָהּ וכו' וּמָרְן בַּב"י פָּתַח וְטַעַמָּא מִשּׁוּם דְּשִׁבְנוּעַת ה' תְּהִיָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם אֲמָרָה תּוֹרָה וּמָרְן תְּמַ'ה תְּמַ'ה יִקְרָא דְמָה טַעַם הוּא זֶה ע"ע וְהַיּוֹתֵר ק' דְּבַר"פ כֹּל הַנִּשְׁבָּעִי דְרַשׁ בֵּין שְׁנֵיהֶם וְלֹא בֵּין הַיּוֹרְשִׁים וּפְרִיָּה לְרַב וּשְׁמוּאֵל דְּפָלְגִי בְּהָא הָאִי קָרָא דְשִׁבְנוּעַת ה' תְּהִיָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם מֵאִי דְרַשִׁי בְּיָה וּמִשְׁנֵי כַר"ש בַּר"ט דְּאִיבָה זֶה מִבֵּין שְׁנֵיהֶם וְכו' וְאֲמַאי לֹא קָאָמַר בֵּין שְׁנֵיהֶם דְּלֹא בֵּין אִישׁ וְאִשָּׁה גַם בִּירוּשְׁלַמִי שָׁם בַּפ' שְׁבוּ הַדְּיִינִים אוֹקִי דְרַשָּׁא דַר"ש בַּר"ט וּבְמַכִּילְתָּא מִיִּתִּי נָמִי לְהַדְרִישׁוּ וְדַרְשׁוּ וְדַרְשִׁי נָמִי בֵּין שְׁנֵיהֶם וְלֹא שְׁפַנְגְּדוּ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבוּעָה וְלֹא דְרִישׁ הָאִי דְּוֹלָא הָאִשָּׁה וְכו' דְרַשָּׁה תו' כַּמ"ש הַתו' בְּקַמָּא ד' ט"ו דְּהָא דְאֲמַרְיָנוּ הַשְּׁנוּהַּ הַפְּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ ה"מ הִיכָא דְכַתְּבִי בַל' זָכַר גְּרִידָא אֲבָל כֹּל הִיכָא דְכַתְּבִי רַחֲמֵי אִישׁ לְמַעוּטֵי אִשָּׁה הוּא דְאֲתָא ע"ש הֵן אֲמַת שַׁכ"כ הַתו' ג"כ בַּסו"פ ד' מִיתוֹת ד' ס"ו ע"א בַּד"ה לְרַבּוֹת בַּת פֶּהֶן וְכו' וְשָׁם ד' פ"ד ע"ב בַּד"ה אִישׁ וְכו' ע"ש וְאֲשַׁפְּחוּן בַּכ"ד דְּדַרְשִׁי אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה פְּסוּחִים ד' צ"א אֲלֵא דְהָכָא כִּי כַתְּבִי אִישׁ גְּבִי מִפְּקִיד הוּא דְכַתְּבִי וְאִי מַרְעֵהוּ קָא דְרִישׁ דְשִׁמְעִי רַעְהוּ נָמִי אִישׁ דְּוֹמְיָא דִּידְיָה וְאֲתַרְנוּיָהוּ כַתְּבִי בֵּין שְׁנֵיהֶם וְקָא דְרַשִׁי לְמַעוּטֵי הַקְּדוֹשׁ וְעֵינָן בַּתו' ר"פ שְׁבוּ הַדְּיִינִין ד' מ"ב ע"ב בַּד"ה עַל כֹּל דְּבָר וְכו' וְבַר"פ מְרַנְּבָה ד' ס"ג בַּד"ה רַעְהוּ וְכו' ע"ש וְלֹא אֲשַׁפְּחוּן נָמִי דְרַשִׁי לְגַבֵּי שׁוּמְרִים אִישׁ וְלֹא קָטָן וְעֵינָן לְרַבֵּינוּ ז"ל בַּפ"ב מַה' שְׁכִירוֹת וּבַטו"ש ע"ה וְש"א ע"ש: וְנִרְאִיתִי לְהַרְשָׁפִיץ ז"ל ח"ג ס' ק"ס נִשְׁאֵל בְּמִי שְׁרוּצָה לְהַשְׁבִּיעַ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהַשִּׁי אֶפְיָלוּ לְדַעַת הַגְּאוּנִים דַּס"ל דְּאִין מִשְׁבִּיעִי א"א שְׁלֹא לְבִינֵיָהּ ה"מ בְּאַחַר שְׁבָא לְהַשְׁבִּיעַ אֲבָל בַּעֲלָה לִית לֹן בַּה ע"ש וְלֹא חֲשׂ הָרַב לַס' רַה"ג ז"ל דְּמַקְרָא דְּבֵין שְׁנֵיהֶם וְלֹא בְּאִשָּׁה נַפְק"ל דְּלַפּוּם הָאִי דְרַשָּׁא לִיכָא לְפָלוּגִי בֵּין אִשְׁתּוֹ לְאִשְׁתּוֹ חֲבָרוּ וְכ"מ מְרַבֵּי הַטוֹר פֶּן פִּסְק מַעַל שְׁוֹלְחָנוּ שְׁל הָרַב ז"ל וְנָאם נִאֲמַר מִשּׁוּם דַּק"ל לְהָרַב ז"ל מֵאִי דְקָשִׁיתִי לְמָרְן ז"ל בַּב"י עַל ס' רַה"ג ז"ל עַד שְׁגִזַר אֲנֹמֵר וְז"ל אֲלֵא הָאִי טַעַמָּא אִינוּ עֵיקַר עַכ"ל לֹא הִיָּה לוֹ לְסַתְּנוֹם אֲלֵא לְפָרֵשׁ וְע"ע בַּח"ב ס' רַצ"ו שְׁפַתְב לְתַשׁוּ רַה"ג וְשְׁהַרִיף חֲלַק עָלָיו וְהָרַב בַּעַה"ת ז"ל ש' ל"ו א ס' ל"ד הִבִּיא רַבִּי ש"ג וְרַה"ג ז"ל וְכַסּוּתְרִין דְּבָרֵי הַתַּשׁוּ שְׁהִבִּיא הַטו' מִשְׁמִיָּה דְרַה"ג וּכְבָר נִתְעוֹרַר בְּזֶה .

מָרְן בַּב"י וְה' גִּיד"ת טָרַח לִינִישׁ דְּבָרֵי הַטו' ע"ש וְאֲפַתִּי לֹא אִיפְרוּק מִחֻלְשָׁא בִּישׁוּב סְתִירַת רַה"ג דְּהוּא ז"ל אֲתִי עָלָה מִדְּכַתְּבִי בֵּין שְׁנֵיהֶם דְכַתְּבִי בַּפ' שׁוּמְרִים בְּטוּעוֹן טַעַנַת גִּנְבַּ בְּפִקְדוֹן וְקָא פְּסִיק וְתַנִּי דְאִין מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ וְכֹזֶאֶת וְכֹזֶאֶת ג"כ ק' לְמַה שְׁתִּי ה' הַפְּרִישָׁה דְתַשׁוּ רַה"ג מִיִּירֵי בְּשִׁפְכָר (חֶסֶר בַּכ"י) בְּכָלִים אוּ בְּמִמּוֹן ע"ש דְּמַדְרַשׁ דְּקַדְרִישׁ רַה"ג ז"ל לֹא מִשְׁמ' הָכִי פָּלַל וְכַדְכַתְּבִי בְּעֵנִיּוֹתִי גַם לְזֹאת מ"ש הַרַב"ח ז"ל אַהֲמ"ר עֲדִינָן לֹא נִתְיַשְׁבוּ הַדְּבָרִים עַל בְּוִרְיָנוּ וְעֵינָן בְּהַשִּׁיף ז"ל: וְלַעֲיָקַר דִּינָא מָרְן בַּש"ע פ' דְּמִשְׁבִּיעִים א"א וְנָאם מְסַרְבַת מְלִישְׁבַע כּוֹפִין אוֹתָהּ כְּמוֹ שְׁכּוֹפִין לְאִישׁ ע"ש וְל"ש לִיהַ לְמָרְן ז"ל בֵּין שְׁבוּעָה דְאֲוִרִיָּתָא לְשְׁבוּ דְרַבְּנָן פִּינּוּ דְהַשְּׁנוּהַּ הַפְּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכֹל דִּינָן שְׁבַתְתוּרָה וְכֹל דְּתַקּוֹן רַבְּנָן כְּעֵין דְאֹר תַּקּוֹן וְל"ש לֹן בֵּין אִשָּׁה יִקְרָה לְשִׁאָר נָשִׁי דְעָלְמָא אֲלֵא לְעֵנָן לְהַזְמִינָה לְדִין וְכַדְמִסִּיָּים בְּהַ מוֹר"ם ז"ל שָׁם וְרַאָּה מְכַבּוּדָה וְכו' וְנִהִירָנָּה פַּד הַוִּינָּה טְלִיא בַּב"ד שְׁל מו"ר אָדָם כְּפָר אַב"א זִיע"א תְּבַע פ' אֶלְמוּנֵי מֵאֲשַׁת חַד מַהֲב"ד ז"ל תּוֹרָה וּגְדוּלָה וְהַעֲוִשָׁר וְהַכְּבוֹד עַל מַה שְׁהַפְּקִיד אֲצֵלָה וְעַמְדוּי הַב"ד וְשִׁגְרוּ לָהּ סוּפְרֵי ב"ד וְטַעַנָּה בְּפִנְיָהֶם כְּדַת מַה לְעֲשׂוֹת בְּנָשִׁים יִקְרוֹת וְנִתְחַיְיְבָה שְׁבוּ דְאֲוִרִיָּתָא וְטַעַן בַּעֲלָה הַדְּיָין שְׁתִּשְׁבַע לְפָנֵי סוּפְרֵי הַב"ד וְהַב"ד א"ל שְׁצָרִיכָה לְבוֹא לְפָנֵי ב"ד לִישְׁתַּבַּע וְנִשְׁאוּ

ונתנו בדבר כדבעי להו למעבד ובהספמה עלו שצריכה לישבע לפני ב"ד והוכרח בעלה
הדיין להתפשר עם התובע: וכדו תמותי ראיתי או"ר בתשו' הרדב"ז בתדשות סי' ת"צ
שאל נשאל דוד באשה יקרה שנתחייבה שבועה אם דנין אותה לבוא לפני ב"ד או שולחין
לה סופרי ב"ד ותשבע בפניהם והשי' דלהלכה משביעין אותה אבל למעשה אין מורין
פן והדר לצדד דאפי' מדין אין משביעי' והירוש' אקפא למימר דאהנה"נ ע"ש ואחרי
הניו"ק הסייע הדברים למקום שאין להם חלות ומהתימא שלא נסתייע מתשו' רה"ג ז"ל
ואנן בדידן דגרירי פתר מרן בש"ע לעולם משביעי' כל הנשים בפני ב"ד אפילו יקרה
שביקרות אחר שבודקין וחוקרין בדבר כמ"ש הגאון ז"ל.

ולא נחלקו הני ארינותא אלא פשיהא נתבעת אבל אם היא תובעת פשי' שלא תפול עד
שתשבע ופשוט הוא וכן מצאתי לה' מוהר"ש דוראן בטו' א' מחוט המשולש סי' ל"ז:
(צד) אמנה. אע"ג שבשאר שטרות ק"ל דאם טוען שטר אמנה הוא אם לא נתקיים
שומעין לו כמ"ש בטוש"ע ריש סי' פ"ב מ"מ בשט' שותפות אי טעין הכי אין שומעין לו
ה' מוהר"ש ז"ל ח"א סי' ח' וכעת אינינו פה עמדי דממ"נ דאם נתקיים אפי' בשאר שטרות
נמי אין שומעין לו ואם לא נתקיים אמאי לא מהימן מגו דאי בעי אמר לאו כתי' הוא
ועיין לה' משאת משה חח"מ סי' ו' וז' וע"ע לקמן במערכת אות ש' מדיני שותפים סי'
מ"ש בס"ד: (צה) אין אדם.

מש"ל רו"ש הנה להם עסקים ושותפות במשא ומתן עזה"ד שראובן ילף לעיר ליוורנו
יע"א ושמעון פה מתא יע"א והטילו לכיס השותפות מה שיאותו זל"ז והלף ראובן לעיר
ליוורנו והנה שולח לשמעון שותפו סחורות ופרקמטיאות וכן עזה"ד שמעון הנה שולח
לראובן כמשפט אנשים סוחרים ויהי כי ארכו הימים בא ראובן פה מתא אז ירדו לשערים
לטהר ולברר השבונות עסקיהם ואחר את כל העשוי עליה בקב"ץ שלקח שמעון לעצמו
מתוך פיס השותפות סך כו"ד ותעל שועת ראובן ויצעק צעקה גדולה וקרה והגיע הדבר
לאיש אדוני הארץ יר"ה ויתן את שמעון במשמר במקום אשר אסירי המלך אסורים
מספר ירחים אז נכנסו אנשים של צורה מתונכי שלם והפצירו עד בוש בראו להרחיב
לו הזמן ולגבות את חובו בזמנים מחולקים ונכמרו רחמיו על שמעון כי קרוב הוא ועוד
כי גדול כבוד הבריות אשר חלו פניו כמו שצאמר וכתב עליו שמעון שט"ח בסף שנתחייב
ולסדר פרעונו ולבטחון משפן שמעון ביז ראובן בחזקת חצי חצר אשר לו בתורת
אפותיקי ובקש"ם מיד אשתו לסלק עצמה והפל בעשה פהוגן כמ"ש בשט"ח הלז והנה
שמעון פורע את חובו לאט לאט עד שהגיע לב' שלישי החוב וכבר עברו כל הזמנים
המוגבלים ועדין שלישי החוב לא בא לידי גבייה וראובן מאריף אפיה ובתוף פה חלה
שמעון את חוליו אשר מת בו וחל"ש ועמד ראובן ומינה אנטלר בחריקה לגבות את
חובו מיורשי שמעון ונכנסו ב"ד לפייס את ראובן למחול מקצת החוב ולא נתרצו זל"ז
יען קרובי היורש אומרים כי שמעון מטה ידו בחייו והניח אחריו אלמנתו וב' בנוחיו
וכיוצא מפטומי מלין ולא נגמר הדבר ואחר ימים עמד היורש לפני ב"ד והוציא שטר
מודעא שמסר אביו של ראובן באומרו שאינו חייב לו אלא סך כו"ד והשאר לא חייב
עצמו לפרוע רק ע"י האונס שאנסו ראובן להתחייב לו בסף שהוא ולפ"ד מה שפרע לו
הנה סף הקרוב למה שהודה שהוא חייב לו באמת ולפי שהב"ד חזו בה תינהא ואקהו בה
אקהתא בהה מודעא.

לענן דינא התמיצו הדבר אדהכי והכי פגעה מדה"ד גם בראובן וילך מנו"ח וחל"ש וכעת
עמד הירוש של המלנה לתפוע מירששי הלנה סף השט"ח הנ"ז יורה המורה לצדקה כדת
מה לעשות עפ"י התורה שתתעלה בבי"א ויבא שפמ"ה: זאת אשיב מודעת זאת בראש
אמיר הלכה רונחת דקיי"ל כרו"ש דאמרי תרנניהו מת לנה בחיי מלנה ואח"כ מת מלנה
דאין יורש המלנה גובין בשטר זה מירששי הלנה וה"ט פיון דהמלנה רמי עליה שבו'
למגבי פאותה ששנינו הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה ומת ולא נשבע
אין אדם מוריש לבניו ממון שאין זוכין בו אלא בשבועה כדאיתא בפ' כל הנשבעין ד'
ע"ח ע"ש ואעפ"י שיש לגדולי חקרי לב נו"ן פירושים שונים בשמועה זו עיין להבעה"ת
שער י"ד ח"ב סי' ג' אנו בדידן בטר דמרון גרירנא וכבר נתב' פו בדבריו בש"ע סי' ק"ח
סי"א ואין לנו עסק בנסתרות א"כ לפ"ז האי שטר לא מגבי ביה פיון שאין כתוב בו
נאמנות: איברא אפתי פש גבן לברורי בנ"ד דמשפן לו קרקע חצירו בחובו נר' דמלנה
גופיה הו"מ גבי מנתא דידיה מירששי לנה שלא בשבו' ולמיקם על רזא דנא תא ואחוינן
הא דגרסי בר"פ אעפ"י יחד לה ארעא בד' מצרנהא גביא שלא בשבועה ואיפסיק'
הילכתא התם ל"ש בד' מצרנהא ל"ש פחד מצרא ע"ש פרש"י ויפני' דהאי שמעתתא
אפליגו בה רבנאותא דאמאי דאמרי' התם תנאי כתו' פכתו' דמי וכו' ולשבועה ועל מה
שפי' הרי"ף פשם שאינה נפרעת כתוב' אלא בשבועה כף אינה נפרעת תוס' אלא בשבועה
ומצאתי להראב"ד בס' תמים דעים ד' נ"ב ע"ג בהשגותיו על הרי"ף כת' שזו שגגה היא
דלא יהיה התוס' אלא או חוב או מתנה מי גביא מיתמי בלא שבועה לכן פי' השבועה
שאם יחד לה מטלטלי או מקרקעי לכל כתו' נוטלת אותם בלא שבועה בין לכתן' בין
לתוס' ולא אמרינן שהתוס' חוב הוא וחוב אינו נגבה מן היתומים אלא בשבועה ואעפ"י
שיחד לו קרקע בחובו דאמרי' דילמא פרעיה משא"כ בכתן' וכו' ע"ש ונהרמב"ן בס'
הזכות כתב שגם זה הפי' מתרחק מעיקר פי' הגמרא אלא שדינו של ה' ז"ל לענן ב"ח
דין אמת הוא ולא אמרו ביחוד מטלטלי או ארעא אלא בכתובה לפי שאינו עשוי
להתפיסה צררי אחר הסמך הזה אבל בב"ח חוששין לפירעון ולענן תשו' שהשי' ה' ז"ל
שאפי' בשאר חובות דעלמא נמי נשבע קושיא גדולה היא בודאי על דברי רבי' ורבי
המפרשים הר"י הלוי' מיגש תלמידו של הרב ז"ל השיב פרוקא דתוס' צריכא ליה ע"ש
נמצאת אומר שדעת הראב"ד ונהרמב"ן ורבי המפרשים דכי איתמר דינא דיחד לה דגביא
בלא שבועה לגבי כתו' דוקא אבל בשאר ב"ח אינו גובה אלא בשבועה וכן כ' הרא"ש
שם משם הראב"ד והר"ר יונה וכן נראה דעת התוס' בפ' מש"מ דף קנ"ח אהא דתנן התם
גפיל הבית עליו ועל אשתו וכו' ובה"א נכסי' בחזקתו ואפליגו בה אמוראי ר"י סבר
בחזקת הבעל ובד"ה ובה"א הקשו למ"ד בחזקת הבעל לל' טעמא דבחזקתו ת"ל משום
דאין אמש"ל דמסתמא ר"י לא פליג אדה"ו דאיפסיקא הילכת' כנתייהו ומשום דר"י אהך
מתני' קאי וק"ל ממתני' ולא הק' לרו"ש בפשי' ועיין לה' ח"ה ז"ל ותי' דהיא הנותנת
משום דאין אמש"ל הו' להו בחזקת הבעל וכתבו עוד אבל ליכא לשנויי כגון שייחד לה
קרקע דפטור משבועה כדאמרי' בר"פ אעפ"י דא"כ פי' מקשי מכמה ברייתות בפ' כל
הנשבעין ופרי' נמי מברייתא דמוקי כב"ש לישני ליה כגון שייחד לה ארעא ע"ש וליכא
למידק בשלמא שאר ברייתות דלא מדכר בהו שבו' שפיר הו"מ לשנויי ליה ביחד לה
ארעא ובמתני' דירשין נשבעין פשי' דלא מציי לאוקמי ביחד לה ארעא דברי שא קתני

נקי נדר ונקי שבועי ועלה קתני אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה אע"ג דאוקמה לצדדין ובגרושה שמיע ליה דבהכי ניחא טפי מלוקמא ביחד לה ארעא אבל בהה דניפה פח הפן דקתני האב בשבועה היכי מצי לאוקמה ביחד לה ארעא דבייחד לב"ח מאי שייטא דשבועה הא נהלכה רונחת יחד לה ארעא גביא בלא שבועה אלא ש"מ דדעת התוס' פדעת הני רבנאמא דכי איתמר הך דייחד לה ארעא גבי כתו' דוקא אבל בשאר ב"ח לא גבי אלא בשבו' וכדעת הרמב"ד והרמב"ן והך פרייטא ע"כ בב"ח מתני' גם ה' העיטור בדיני אפותיקי ה"כ ס"ל ואעפ"י ש'הרא"ה הובא במקו' לשם צדד לפקפק מדברי הרמב"ד דשני ליה בין חוב דכתן' לשאר חוב וסבור לומר דכי היכי לבח"ב דכתן' אי יחד לה ארעא גביא בלא שבו' ה"נ בשאר חוב מ"מ לא מלאו לבו לחלוק על דברי הרמב"ד ומסיק וצריף תלמוד ונר' דלדינא אגזיל ומודה לס' הרמב"ד אלא למאי דק"ל על דברי הרמב"ד מקמי דמית בעל כתו' קנימא לגובינא להא מילתא הוא דמסיק דצריף תלמוד עין רואה דהתו' והרא"ה ד"ו וה' העיטור ור' יונה והרמב"ן והרא"ה ונרא' ש' סברי מרנן דבשאר חוב לא גבי אלא בשבועה: ומעתה תם אני לא אדע מ"ש הריב"ש ו"ל כמה שנסאל על שטר משכונה שהוציאו יתומי המלנה על יתומי הלנה דהו"ל מת לנה בחיי מלנה ואח"כ מת המלנה והשיב ת' ו"ל נר' שאין דנין בכיזא בנה ההוא דינא דרו"ש דאמרי וכו' דאין אמש"ל לפי שפיון שהיתה המשכונה מוחזקת ביד המלנה בחיי פשמת הלנה הוא גובה מיורשיו בלא שבועה פדאמרי' ייחד לה ארעא גביא לה בלא שבועה וטעמא לפי שאין חוששין לצררי וכיון שייחד לה קרקע זה גביא בלא שבו' ואעפ"י שאין משכונן ממש מוחזק בידה וכ"ש בכאן שהמשכונן מוחזק ביד המלנה שנוטל אותו בלא שבועה מיורשי לנה וא"כ לא נתחייב המלנה שבועה לבני לנה ואין כאן מקו' לומר פשמת המלנה אין אמש"ל וכן דעת הרא"ש וכו' ע"ש דאין כאן שנה רבי במשנתו נגד כל הני רבנאמא עמודי הוראה ולילי שאחר שהביא הך דייחד לה ארעא פתב וז"ל וכיון שייחד לה קרקע זו גבי בלא שבו' ואעפ"י שאין המשכונן מוחזק בידה וכ"ש בכאן שהמשכונן מוחזק ביד המלנה שנוט' אותו מיורשי הלנה שלא בשבו' עכ"ל הנה מצינו למימ' דדעתיה דרב דע"כ לא אמרו רבנן דבשאר חוב לא גבי אלא בשבו' היינו דוקא ביחוד בעלמא עיי' פרש"י אבל במשכונה מוחזקת ביד המלנה מודו רבנן וז"ל דגובה בלא שבו' דהו"ל פנקסים המוחזקים ביד המלנה דתו לא חיישי' לצררי אלא למ"ש וכ"ש בכאן שהיא מוחזקת וכו' לא משמ' ה"כ אלא דס"ל דאפ' באינה: מוחזקת אלא ביחוד בעלמא דינא ה"כ ותו דאפתי לא אהני הך טעמא דחשבי' לנכס' במוחזקי' ביד המלנה אלא לענין דלא דיינינו בהו דינא דרו"ש אבל אי איתיה למלנה קמן פשי' דלא גבי אלא בשבועה תדע דהך פרייטא דניפה פח הפן האב שהאב בשבו' והפן שלא בשבו' אוקמו' התם בפ' כל הנשבעי' כב"ש דאמרי שטר העומד ליגבות פגבוי דמי אלמ' אע"ג דחשוב פגבוי ה"ד לענין הפן דמצי גבי וליא דיינינו ביה דינא דרו"ש אבל לגבי האב לא שקיל אלא בשבו' וה' ו"ל פסיק ותני א"כ דאם נתחייב האב שבועה ליורשי הלנה וכו' ע"ע ולע"ד אין אלו אלא דברי ו' תימא.

גם מ"ש וכ"כ הרא"ש פבר פתבתי דהרא"ש דפ' אעפ"י אייתי לס' הרמב"ד והר"ר יונה בסתם משנה ומ"ש הרא"ש בתשו' סי' ד' פלל פ"ו דחשיבא מוחזקת ביד יורשי המלנה היינו לענין דינא דרו"ש ומסייע למילתיה מהך פרייטא דניפה פח הפן וכו' דמוקמי' לה

כב"ש אָבֵל לֹא לִגְבֵי הָאֵב שׁוֹב מְצֵאתִי לְהַשְׁ"ף ס"ק כ"ח שְׁנֵתְעוֹרֵר בְּדַבְרֵי הָרִיב"ש הַלְלוּ
וּמ"ש בְּמִסְגֵּרַת אַחֵר מְחִילָה רַבָּה אֵינוֹ מְחַנּוֹר וּכְדֻכְתִּי דו"ק וְתִשְׁפַח: גַּם אֲשׁוּ"ר
לְהַרְשֵׁב"ש בְּתִשׁוּ"סִי ת' בְּמָה שְׁנִשְׁאֵל בְּמִשְׁפָּן תְּצִירוּ בְּאִפּוֹתִיקֵי אוֹ בְּמִשְׁפּוֹנָה וּמֵת לְנֶה
בְּחַיֵּי מַלְנָה וְאַח"כּ מֵת מַלְנָה אִם גּוֹבִין יוֹרְשֵׁי מַלְנָה מִיּוֹרְשֵׁי לְנֶה וְהַשִּׁיב שְׂרָאָה בְּקִצַּת
תִּשׁוּ דְבַמְשְׁכּוֹנוֹת גּוֹבָה וְדוֹמָה לְהָא דְאַמְרִי יַחַד לָה אֲרַעָא גּוֹבָה בְּלֹא שְׁבוּעָה דְקַיְיִמִי
בְּחֻזְקָתָהּ וְה"נ דְקַיְיִמִי בְּחֻזְקָתוֹ גּוֹבָה בְּלֹא שְׁבוּ"י שְׁהַדִּין דִּין אֲמַת רְאֵיתוּ אֵינָה
רְאֵיהָ דְהָא ל"ד לְאִשָּׁה דְאִשָּׁה לֹא מְטָה זִיקְמָנָא וְכוּ' אָבֵל בְּעַל מִשְׁפּוֹנָה זֹו וְכוּ' שְׂאֵם עֶבֶר
זְמַנָּה הֵינָא בְּחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁים וְאֵלוֹ הֵינָה מַלְנָה קַיְיִם לֹא הֵינָה גּוֹבָה אֲלֵא בְּשְׁבוּ"י כִּינּוֹן שְׂמַת
יּוֹרְשֵׁיוֹ אֵינָם גּוֹבֵי דְאֵין אֲמַש"ל וְכוּ' ע"כ דַּעַת עֲלִיוֹן דְאַפִּילוּ מִשְׁפּוֹנָה מִן חֻזְקַת דִּינִינִין בְּהָ
דִּינָא דְרוּ"ש וְשְׂלֵא כְּדַעַת הָרֵא"ש בְּתִשׁוּ"י שְׁכ' דְמִיִּירִי בְּעֶבֶר זְמַן הַמִּשְׁפּוֹנָה זְמַן זְמַנָּם
זְמַנֵּיהֶם כְּמִבְּנִי בְּדַבְרֵיוֹ שְׁם וְכוּ' עוֹד וְאִם עֲדִין לֹא עֶבֶר זְמַנָּה גּוֹבָה הַמַּלְנָה מְנַכְסֵי לְנֶה בְּלֹא
שְׁבוּ"י דְאַמְרִי חֻזְקָה דְלֹא פָּרַע אֵינִישׁ גּוֹ זִיקְמָנָה וְכוּ' וְאֵלוֹ הֵינָה אֲבִיָּהֶם קַיְיִם הֵינָה נִפְרַע בְּלֹא
שְׁבוּעָה הַשְׂתָּא דְמִי אֲבִיָּהֶן נִפְרַעִין מְנַכְסֵי לְנֶה בְּשְׁבוּעָה שְׂלֵא פְקִדְנוּ וְכוּ' עכ"ל וְלֹא יִדְעַתִּי
שְׁבוּ"י זֹו מָה טִיבָּהּ וְלֹא נִמְצְאָת סְבָרָא זֹו לְזוּלְתוֹ וְכִבְרַת תְּמָה עֲלֵיו ה' מְהַר"ש צְרוּר בְּס' חוּט
הַמְשׁוֹלֵשׁ טוֹר ב' סִי ח' וְעִיִּין עוֹד לְה' מְהַר"י אֶלְפָּאנְדְרִי בְּתִשׁוּ"י סִי מ' בְּמָה שְׁנֵתְקַשָּׁה
בְּדַבְרֵי הָרִיב"ש הַלְלוּ וְכִבְרַת עֲמֻדָתִי ע"ז בְּמ"א בְּדִין אִפּוֹתִיקֵי וְכַעַת הֵינָה עֲלֵי יַד ה'
בְּסוּבְלֵי חוּלָאִים וְלֹא יְכִילְנָא לְמִיקָם דַּעַתִּי בְּמָגוֹ דְאַתְקַצְאֵי עַד כִּי יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּחַ מְמָרוֹם
כִּי"ר וּמָרְן בִּש"ע סִי ק"ח ס' פֶּסֶק בְּמִשְׁפּוֹנָה הַמְּחַנּוֹרָת גּוֹבָה בְּלֹא שְׁבוּ"י וּמִינָה דְגַבֵּי כְּתוּ'
אִפִּי בְּיַחּוּד בְּעֶלְמָא כְּמ"ש הַטו"ש שֵׁע בֵּאָה"ע רִישׁ סִי צ"ו וְסִי צ"ח וְלַדַּעַת הַשְׁ"ף דִּס"ל
דְאַפִּילוּ בְּמִשְׁכּוֹ מִן חֻזְקַת צְרִיף שְׁבוּעָה אֲלֵא דְאֵין דִּינִין בְּהָ דִּינָא דְרוּ"ש מִינָה אִיפָּא לְמִשְׁמ'
לְדִידוֹן אֵי נְמִי בְּיַחּוּד בְּעֶלְמָא דְצְרִיף שְׁבוּעָה הָא מִיָּהָא לֹא דִּינִינִי בְּהָ דִּינָא דְרוּ"ש אֲלֵא
שְׂאֵין הַדְבָר מְנַכְרַע וְעוֹד אֲנִי חוֹכֵם בְּמ"ש בִּשְׁט"ח הַלְזוּ יַלְדֵי וַיַּחְזִיק וַיִּמְפָּר וַיִּמְשָׁפֵן וְכוּ'
אֵי תִשְׁיָבָא כְּמִן חֻזְקַת אוֹ לֹא וְכָל אִפּוֹקֵי מְמוֹנָא הַדְבָר קִשָּׁה: תוֹ אֲשַׁפְחָנָא רִיעוּת' אַחְרֵינָא
בְּהָא שְׂטָרָא דְלֹא לְמִיגְבֵי בִּיָּה מַלְנָה אֲלֵא בְּשְׁבוּעָה מִשׁוּ"י דְפּוֹגֵם שְׂטָרוֹ שְׁנִמְצָא כְּתוּ' ע"ג
הַשְׂטָר הַלְזָה סִדֵּר הַפִּירְעוֹן לְזַמְנֵים שְׁפָרַע הַלְזָה לְמַלְנָה וּתְנִין הַפּוֹגְמַת כְּתוּ' לֹא תִטְוֹל אֲלֵא
בְּשְׁבוּעָה וְכִינּוֹן דַּמַּת וְלֹא אִישְׁתַּבַּע הָא אִיפְסִיקָא הִילְכְתָּא דְאֵין אֲמַש"ל וְכִמ"ש מָרְן בִּש"ע
סִי פ"ד ע"ש הֵן אֲמַת שְׂדַבְרֵי מָרְן הַלְלוּ מְרַפְסֵן אֲגָרִי וְלִמּוּד עָרוּף הוּא בְּיַדֵּינוּ דְהָא
דְאֵין אֲמַש"ל הֵינִינוּ דְלֹא לוֹסִיף עֲלֵהּ וּמֵאִי נִיָּהוּ פּוֹגֵם שְׂטָרוֹ כְּדֵאִיתָא הֵתָם בְּפ' כָּל הַנְּשַׁבְּעִין
ע"ש וְכִבְרַת לְהַקְתָּ הַנְּבִיאִים גְּאוּנֵי בְּתִרְאֵי הֵמָּה רָאוּ כֵּן תְּמָהוּ וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְדַבְרֵי מָרְן
הַלְלוּ סְתֵרָאֵי נִיָּהוּ מְמ"ש בְּסִי ק"ח וְעִיִּין לְה' הַלְבוּשׁ וּמ"ש עֲלֵיו הַסֵּמ"ע וְהַרְב"ח וְהַשְׁ"ף
וְהַכְּנָה"ג סִי ק"ח אוֹת צ"א וְצ"ב מָה שְׁהָאֵרִיף שְׁם וּבְתִשׁוּ"י הַרְמָתָה בְּחֻזְקַת עֵץ הַדֵּר ח"ב
סִי ס' ל"ו עֲלֵתָה אַרוּכָה וְיֹוֹתֵר מֵאַלְהָה בְּסִפְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים נו"ן אֵין דִּי בְּאַ"ר: הָאֲמָנָם אֲלֵם
צָדֵק יִרְאֵה דְבִנ"ד לֹא תִשְׁיָב פּוֹגֵם שְׂטָרוֹ כִּינּוֹן שְׁהַפִּירְעוֹן כְּתוּ' ע"ג הַשְׁט"ח וּמְנָא אֲמִינָא
לְהַ מְמ"ש הָרֵא"ש וּפְסִקוּ מָרְן בִּש"ע שְׁם סִי כ"ד ס"ג שְׂאֵם כְּתוּ' הַפִּירְעוֹן בִּינֵי שִׁיטֵי לֹא
תִשְׁיָב פּוֹגֵם שְׂטָרוֹ ע"ש וְכַתְּבַת ע"ז ה' מוֹהֲרִיק"ש בְּהַגְהוֹתֵיו .

לְשֵׁם דַּה"ה אִם כְּתוּ' ע"ג עכ"ל וְכֵן כְּתַב הַרְב"ח ז"ל שְׁם ה' מְשַׁפֵּט צָדֵק בַּח"ג הַנְּדַפֵּס
מִחֻדָּשׁ סִי ל"ז תְּפַס בְּמִן שְׁלֵם כִּס' מוֹהֲרִיק"ש וְהַב"ח ע"ע וְהַכְּנָה"ג בְּסִימֵן פ"ד אוֹת ב'
בַּהַגְהוֹ"ט הַעֲתִיק דְבְרֵי הַב"ח בְּלֵי שׁוּם חוּזְקַת אֲמָנָם בְּסִי ק"ח אוֹת צ' בַּהַגְהוֹ"ט כְּתַב מְשֵׁם

ה' המביט דס"ל דבכתן' ע"ג חשיב פוגם שטרו ושהב"ח חולק ע"ז ע"ע ולענן דינא פיון דה' מוהריק"ש והב"ח וה' משפט צדק תלתא סרכין ס"ל דבכתן' ע"ג לא חשי' פוגם שטרו פשי' דכונתייהו נקטינו ואח"כ מצאתי לה' דבר משה ח"ב סי' צ"ה זו הלכה העולה וכן מצאתי להרב פני האדמה בפ"ז דמלנה שכת' פן בפשי' וע"ע להרב מופת דורינו מוהר"ח א זיע"א בס' חיים שאל ח"א סי' ע"ג אות ב' ע"ש ואתה דע לה דבעיקר דינא של הרא"ש כ' קרב מש"ל בפ"ד מה' מלנה דמדברי ה' בעה"ת שער נ"א ח"ד נר' דלא ס"ל הכי ע"ש ואנו אין לנו אלא דברי מרן שהעלה על שולחנו שלחן גבוה ס' הרא"ש הלזו וכבר כתבנו דבכתן' ע"ג נמי לא חשי' פוגם שטרו ולא מחייב שבועה המלנה מעיקרא וממילא יורשיו גובין בשטר זה דלא קרינו בהו אין אמש"ל פיון דמורישם גופיה לא רמיא עליה שבועה פדברירנא אלא שראיתי להסמ"ע שם סי' פ"ד ט' שכ' עד שטוען הלנה בעצמו השבע לי עכ"ל מדבריו למדנו שאם הלנה עצמו טוען השבע לי אינו גובה אלא בשבועה א"כ הדר דינא פיון דקי"ל טועני' ליורש כל דמצי אפנהון למיטען אי הנה מלנה גבי ב"ד למגבי בהאי שטרא אע"ג דפרעונו כתו' ע"ג ולא חשי' פוגם שטרו פדכתי' הא מיהא עלי דידן ליהדר למטען ליה אשתבע ושקול פי היכי דהו"מ אפנהון דיתמי למטען והשתא דשכיב מלנה ולא משתבע הדרי לדינא דר"ש דאין אדם מש"ל וכבר כתבתי דדברי מרובה פלג"ן בהדייהו וצריף לעמוד במה שחלקו גדולי האחרונים הלא בספרתם הנאמרים באמת: שפתי וראה שדבר זה אי אמרי' בכ"הג אין אמש"ל או' לא במחלוקת היא שנויה דהתם בפ' כל הנשבעין בעו למימר עמד בדין המלנה והוציא שטר זה על יתמי הלנה וא"ל הב"ד השבע וטול ולא הספיק לישבע עד שמת כבר נתחייב שבועה המלנה לכני לנה ואין אמש"ל לא עמד בדין ומת יורשיו נשבעים שבועת היורשי' שלא פקדנו אבא ששטר זה פרוע ונוטלין והתקייף עלה ר"ן אטו ב"ד קמחייבי ליה שבועה מעידנא דשכיב לנה אחייב ליה שבועה מלנה לכני לנה ומסיק דאי איתא להרא"ש ל"ש לן עמד בדין ללא עמד בדין פיון דחייב שבועה אינה ע"פ ב"ד אלא מדינא דמתני' ע"ש מהכא שמעי' דכל היכא דהמלנה לא מחייב שבועה אלא עפ"י טענת הלנה ולא מדינא דמתני' דמפי שכיב לנה אחייב ליה שבועה המלנה בכה"ג אמרי' דאם עמד בדין וחייבו ליה ב"ד שבועה על טענתו של לנה ולא הספיק לישבע עד שמת בכה"ג אמרי' אין אמש"ל אבל אם לא עמד בדין ואחייב ליה מלנה שבועה אע"ג דאנו טעני' להו מאי דמצי אפנהון למיטען לא אמרי' בכה"ג אין אמש"ל אלא יורשי המלנה נשבעים שבועת היורשים ונוטלים מיורשי הלנה א"כ בנ"ד פיון דכתובת הפרעון ע"ג השט"ח דהו"ל כמי שנכתב ביני שיטי פדכתי' ולא רמי עליה שבועה אלא עד דטעין הלנה למלנה אישבע לי פיון דלא עמד בדין וחייבוהו ב"ד לישבע אע"ג דקי"ל טוענים ליורש מאי דמצי אפנהון למיטען ומוקמי' אותו לשבועה הא מיהא אין בסוג אין אמש"ל אלא דיורשי מלנה נשבעין שבו היורשים ונוטלים אלא דאיכא למידק א"כ פי פריף התם בפ' כל הנשבעין לדרו"ש מהו דקתני יפה פח הבן שהבן גובה בשבוע' ושלא בשבועה פדרשב"ג והאב אינו גובה אלא בשבועה וכו' אלמא דבשבועה מיהא גובה הבן והיינו במת לנה פחיי מלנה והדר מת מלנה ומוקי לה כב"ש דאמר שטר העומד לגבות כגבוי דמי ע"ש דמאי דנוחקיה דאוקמה כב"ש לוקמה בכה"ג דכתן' הפרעון ביני שיטי דאביו אינו גובה אלא בשבועה והכן משפחת לה שלא בשבועה וכדרשב"ג בשבועה דבכה"ג לא אמרו אין אמש"ל

וכה"ג ק"ל להתוס' בפ' מ"ש וּכְדַכְתִּי לַעֲלֵל וְע"ק דְּבַהֲנָהוּ מִתְּנִי דְּפָרִיף מְנִיָּהוּ הֶתֶם לר"ו וּמוֹקִי לְהוּ בְּשִׁבּוּעָה וְאִידָף לְצַדִּיךְ קִתְּנֵי אֲמַאי לֹא מוֹקִי לְהוּ בְּשִׁפְתוֹ בְּשִׁטְר דְּכַתְּנֵי נְאֻמָּנוֹת וְאֵע"ג דְּאָבָא שְׂאוּל ס"ל דְּלֹא מְהַנִּי נְאֻמָּנוֹת לְגַבֵּי הַיּוֹרְשִׁים הָא קי"ל דְּתַרֵּי קוֹלֵי דְּאָבָא שְׂאוּל וְדַר"וּשׁ לֹא עֲבָדִי וְעֵינֵי בְּטוֹר ש"ע ס' ע"א וְס' ק"ח וּבְתִשׁוּי הָרִיב"ש ס' קס"ח וְקצ"ד וְעֵינֵי בְּתִשׁוּי הָרִשָּׁב"א ח"ד הַנְּדַפְסוֹת מִחֻדָּשׁ ס' ק"ח וְקצ"ג וּבַח"ג ס' ל': וְאַתָּה דַע לָךְ שֶׁהַטוֹר בְּסִי ס"ו ס' ד' פֶּסֶק בְּמוֹכֵר שֵׁט"ח לְחַבְרוֹ קוֹדֵם שְׁלִקְחוּ זֶה אֵינּוּ גוֹבֵה אִפִּי בְּשִׁבּוּעָה עַכ"ל וְר"ל שֵׁח"כ מֵת הַמְּלֻנָּה כְּמוֹ שְׁבִיִּי אֲרַן בְּש"ע שָׁם ע"ע בְּסִפְר בְּדַק הַבֵּית שָׁם וּבְפָרִישָׁה וְהַסֵּמ"ע וְהַב"ח שָׁם וּבְזֶה נִמְי דַּעַת הָר"ן בְּתִשׁוּי ס' ל"א ע"ש דוֹק וְתִשְׁפַּח וְה' כַּנ"ה גְּלֵשׁ בַּהֲגַב"י אוֹת ל"ז הַקְּשָׁה דְּמַאי אֲרִיָּא שְׁלִקְחוּ קוֹדֵם מוֹת הַלְּוָה אִפִּי מֵת אַחַר שְׁלִקְחוּ נִמְי דְּלֹא עֲדִיף מִגְּבִירָא דְּאַתָּא מִחֻמְתִּיהָ וְתִי לְחַד תִּי דַס"ל לְהַטוֹר כִּינּוּ דְּשִׁטְרָא קָלָא אֵית לִיהָ מִסְתַּמָּא כִּי מְכַר הַשֵּׁט"ח הַמְּלֻנָּה בְּהֵיאָה שְׁעִתָּא שְׁמַע הַלְּוָה וְא"א דְּפָרְעִיָּה הו"ל לְמַמְחָא בִּידִיָּה וּמִדְּלָא מִיחָא בִּידִיָּה חֲשִׁיב כְּמִי שְׁהוֹדָה דְּאַפְתִּי לֹא פָרְעִיָּה אֶלָּא מְשׁוּם דְּאַפְתִּי אִיפָּא לְמִיחָשׁ דִּילְמָא הָדַר לְוָה וּפְרַעֲיָה לְמַלְוָה.

גוֹפִיָּה וּבְהִכִּי מְפִטֵר מִהַלּוֹקֵחַ: וּמְשׁוּם דְּמִילְתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא כְּוִלִּי הָאִי גְּהִי דְּאִי טְעִין לְוָה גוֹפִיָּה דְּהֵיא טְעַנְתָּ בְּרִיא אֶהְיָא לִיָּה מִיָּהוּ לְגַבֵּי ב"ד דְּטוֹעֵנִין לִיתְמִי לֹא אֲלִימָא כּוֹלִיָּה הָאִי לְמִהוּי בְּגֵדֵר אֵין אֲמַש"ל וְדִיָּנֵנוּ לְהִיּוֹת מְחִיבִין אֶת הַיּוֹרְשִׁי שְׁבּוּעָה דְּשָׁלָא פְּקֻדְנּוּ אֶלָּא דְּעַדִּיפָּא טְפִי מְטַעַנְתָּ נְאֻסוֹ דְּאִילוּ טְעַנְתָּ נְאֻסוֹ לֹא שְׁכִיחָא אֶבְל הָאִי שְׁכִיחָא וְלֹא שְׁכִיחָא ע"ש וּלפ"ד ז"ל אֲרַף אֲנִי גְּמִי גְּמִיָּא גְּהִי דְּאִי טְעִין לְוָה גוֹפִיָּה בְּשִׁטְר שְׁפַתּוֹב בִּינִי שִׁיטִי אֲשַׁתְּבַע לִיָּה שׁוֹמְעִין לוֹ הֵינּוּ מְשׁוּם דְּהַלְּוָה טוֹעֵן בְּרִי וְטַעַנָּה מְעַלְיָא הֵיא אֶבְל גַּבֵּי ב"ד דְּטוֹעֵנִין לִיּוֹרְשִׁים אֵינָּה טְעַנָּה גְּמוּרָה לְהִיּוֹתָהּ בְּגֵדֵר אֵין אֲמַש"ל וְדִיָּנֵנוּ שְׁנַחֲיִיב לִיּוֹרְשִׁים שְׁלֹא יִטְלוּ אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה שְׁלֹא פְּקֻדְנּוּ כְּדַבְּרֵי הַכַּנ"ה גְּוָה דְּלֹא מוֹקִי לָהּ תַּלְמוּדָא לְהָא דִּיפָּה כַּחַד הַבּוֹ בְּכַתְּנֵי פְּרַעוֹן בִּינִי שִׁיטִי דְּהָאֵב אֵינּוּ גוֹבֵה אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה וְהַבּוֹן שְׁלֹא בְּשִׁבּוּעָה וְה"נ תִּיקְשִׁי דְּאַמַּאי לֹא אוֹקְמָה בְּמוֹכֵר הַשֵּׁט"ח אַחַר מוֹת הַלְּוָה דְּלִגְבֵי דִּידִיָּה דְּאֵב כִּינּוּ דְּהַלְּוָה טוֹעֵן בְּרִיא אֵינּוּ גוֹבֵה אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה אֶבְל הַבּוֹן מְשַׁכַּחַת לָהּ שְׁלֹא בְּשִׁבּוּעָה וְכַרְשָׁב"ג וּבְשִׁבּוּעָה שְׁבּוּעַת הַיּוֹרְשִׁים דְּכִינּוּ דְּשְׁכִיחַ וְלֹא שְׁכִיחַ לֹא דִיָּנֵנִי בִּיָּה דִּינָא דַר"וּשׁ לַפ"ד הַכַּנ"ה גְּכֵר פְּתַבוּ הַתּוֹס' שָׁם פ' מ"ש דְּלֹא נִיחָא לִיָּה תַּלְמוּדָא לְאוֹקְמָה בְּהַנְּדָף אוֹקְמָתוֹת דַּה"נ לֹא אוֹקְמָה תַּלְמוּדָא בִּיחֻד לָהּ אֲרַעָא ע"ש וְעוֹד נִלְע"ד דְּקוֹנְשִׁיָּא מְעִיקְרָא לִיתָא דְּבַכְתָּן פְּרַעוֹן בִּינִי שִׁיטִי לָאוּ ב"ד רְמוֹ עֲלִיָּה שְׁבּוּעָה אֶלָּא עַד דְּטְעִין לְוָה אֲשַׁתְּבַע לִי וְתַנִּי תַנָּא שְׁהָאֵב אֵינּוּ נוֹטֵל אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה דְּמְשַׁמַּע דְּמִדִּינָא הוּא דְּלֹא שְׁקִיל אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה וְלֹא עַד דְּטְעִין לְוָה וְכַה"ג מְצַאֲתִי לְהַכַּנ"ה גְּס' ק"ח אוֹת צ"ב שְׁכ' לִיִּישָׁב תִּשׁוּי הָרִא"ש כְּלָל פ"ו ס' י"ב לְדַעַת הַלְּבוּשׁ דַּאֲע"ג דְּבְטוֹרָף מִן הַלְּקוֹחוֹת מְשַׁבְּעִין מִן הַדִּין בְּלֹא טְעַנָּה מ"מ לֹא אֲמַרִי אֵין אֲמַש"ל וְכו' עַש"ב דְּאַמַּאי לֹא מוֹקִי נִמְי הָף בְּרִיָּיתָא דִּיפָּה כַּחַד הַבּוֹן וְכו' בְּבָא לְטָרוֹף מִהַלְּקוֹחוֹת דְּהָאֵב אֵינּוּ טוֹרָף אֶלָּא בְּשִׁבּוּעָה אֶבְל הַבּוֹן מְשַׁכַּחַת לָהּ נִמְי שְׁלֹא בְּשִׁבּוּעָה וּבְשִׁבּוּעַת הַיּוֹרְשִׁים מִיָּהוּ גַבֵּי דְּלֹא אֲמַרִי בִּיָּה אֵין אֲמַש"ל כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר וְכֵן בְּכָל הַנְּדָף דְּאַמַּרִי בְּהוּ דְּלִיתָא לְדַר"וּשׁ בְּהָא כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאֵר שָׁם וְתַק"ל דְּלוֹקְמָא בְּחַד גְּוֹנָא מִהַנְּדָף דְּהוּוּ כְּהַלְּכָתָא וְלֹא לְאוֹקְמָא כַּב"ש דְּאֵינָּה מְשַׁנָּה וּבְמַאי דְּכַתִּי וְע"פ דְּבַרִי הַתּוֹס' נִמְי אֲתִי שְׁפִיר: הָדַרִי בִּי לְמַאי דְּאַתִּינּוּ עֲלָה אַתָּה תַּרְאָה שְׁהַכַּנ"ה גְּ הַבִּיא שָׁם מְשִׁם ה' מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן ס' פ"ב דְּסִבֵּר לָהּ מַר דְּאַפִּי בְּמִילְתָּא דְּרַמְיָא עַל אַבְוִהֲנּוּ לְמַטְעוֹן כְּגוֹן שְׁפַתּוֹב

בשט"ח נאמנות אלא שאין פתוב בו בין בכולו בין במקצתו דאיכא מ"ד דאם טען הלנה דפרעיה חייב לישבע המלנה ונוטל דאם מת הלנה אנו טענינו הכי למלנה דפרעיה לנה ואם מת אח"כ המלנה א"כ אמרי' בכה"ג אין אמש"ל עיין בגוף התשו' ובהכנ"הג שם נמצאת אומר דמאי דכתיבנא בעניונונו בנ"ד פינו דאי הנה טעין הלנה דפרע ייתר ממ"ש ע"ג השטר מזקיקו למלנה לישבע השפא דמת מלנה ולא אשתבע אמרי' דאנו טעני' לירשי הלנה הכי ואין אמש"ל מספים והולך פדעת ה' מוהר"א ששון ז"ל אמןם לדעת הכנ"הג דפליגי בהא וקרא"ש ז"ל וס"ל דדוקא לענו להזקיקו שבועה אבל לא לענו להיות נידון בדינא דאין אדם מש"ל א"כ לדידיה נדאי נשבעין יורשי המלנה שבועת היורשים ונוטלין וכינו דכן הוא ומידי פלוגתא לא נפקא פשיטא דיכולין יורשי הלנה למימר קיל"ן כמהר"א ששון ואע"ג דיתמי לא טעני הכי הב"ד טועני' עבורם טענתקים לי כמ"ש ה' כנה"ג סי' כ"ה אות ח"י מפללי הקים לי משם ה' משפט צדק ח"ב סי' ד' ומה שרמז ה' כנה"ג על מ"ש בתשו' הן היום היא לו' נדפסה בחלק בני חיי ח"כ סי' קס"ד ד' קצ"ה ע"ש וע"ע בתשו' ה' משאת משה ח"ג סי' ו' וסי' ז' שכתב אחר שהאריף להוכיח מסיק דאין להוציא מיד היורשים ע"ש ובתשו' ה' מוהר"א ששון סי' ר"ז באורף ועיין להרב קרית מלך רב ח"א פי"א מה' אישות דף צ' ובח"ב דף נ"ח ע"ג ואין פאן מקום להאריף עוד פעת דאינו מענינו דבנ"ד פבר מת המלנה והדר דינא דרו"ש: איברא אנא נפשאי פתבית יתבית בכתבא דנא דירשים מאי דמספקא לע"ד וחוכף אני לומר דבנ"ד לא רמאי עליה שבועה המלנה פלל דאנו סהדי דלעולם לא פרעיה וטעמא דידי הוא פינו דהלנה הלז מסר מודעא על סכום מה שנשאר מחייב למלנה חזקה אלימתא היא והדעת גומרת דלא עביד דפרע ליה עד דקם בהדיה בדינא ודינא ומנא אמנא לה מהא דתנו ברפ"ק דב"ב מד"א ולמעלה אין מחייבין אותו סמך לו פותל וכו' מגלגלין עליו את הכל בחזקת שלא נתן עד שייבא ראיה שנתן.

והנה רש"י וקרב"ם בפ"י המשנה והרמ"ה בח"י שם סי' ז' והרשב"א הובא במקו' לשם והר"ן בפ"י ההלכות והרע"ב פי' טעמא דרישא דמקמי' ליה בחזקת שנתן לפי שמשפט זה גלוי לכל שחייב ליתן חלקו לסלק היזק ראיה אבל בסיפא דאין משפט זה גלוי לכל.

אלא עד שייחייבוהו ב"ד משו"ה מוקמי' ליה בחזקת שלא נתן פינו דמעיקרא לא הנה מחייב דמשום היזק ראיה תיסגי ליה בד"א א"כ פי נמי סמיה ליה פותל לא גמיר דינא דמגלגלין עליו את הכל ע"ע ואיכא למידק דבגמ' לא איצטריף ליה לה"ט דמי יימר דמחייבו ליה רבנן אלא לאפיי ורבא דאמ"ת עביד איניש דפרע גו זימניה ואותביה עלייהו מסיפא דקתני בחזקת שלא נתן דע"כ בדתבעיה גו"ז אלמא קסבר תנא דמהניא הך חזקה דלא פרע גו"ז וכדעתיה דר"ל אהא משני בחוב שהוא ברור לו שהוא חייב עביד איניש דפרע גו זמניה אבל הקא דמימר אמר מי יימר דמחייבו ליה רבנן מוקמי' ליה להאי גברא בחזקת שלא נתן אבל לר"ל מטעמא דמתני' משום דחזקה דלא פרע גו זמניה וכינו דאפסיק' הילכת' כר"ל מאי טעמא תרגמוה הני סבי טעמא דמתני' פטעמא דיהבי אפיי ורבא דלית הילכתא פנותיהו והא דמבעיא לן התם אליבא דר"ל באומר לאח"ז דפרעו תוף זמנו אי אמרי' מ"ל לשקו במקום חזקה או לא ובעי למפשט מסיפא דבחזקת שלא נתן ודחי שאני הקא מימר אמר וכו' אע"ג דהך בעיא אליבא דר"ל קיימא פבר נתעוררו בזה התוס' ע"ע ונר' במה שיש מהדיוק בפשטא דשמעתא דמעיקרא פריף לר"ל מרישא

דמתני דקתני בחזקת שנתן דע"כ בדתבעו ת"ז אלמא עביד דפרע זמניה ונהדר פריד לאפיי ורבא מסיפא דקתני בחזקת של ו' והיינו בדתבעיה גו זמניה אלמא דעביד דפרע דלדידיה דהמקשה נמי תק"ל מתני גופא מרישא לסיפא ואי שמיע ליה ה"ט דמי ימר א"כ מאי ק"ל לאפיי ורבא ובתוספי הרא"ש הובא במקו' הק' קושניא זו משם הר"מ וניחא ליה דהמקשה .

נמי ס"ל ה"ט דמי ימר אלא דס"ל דלא הו"ל לתנא למנקט סיפא משום הך חידושא אבל ברישא אשמועי דאדם פורע ת"ז ומשני דא"ה אשמעי' תנא חידושא דמי ימר ע"ש ולפ"ד ו"ל למדנו דבין דעת המק' בין לדעת המתריץ חזקת מי ימר חזקה אלימתא היא אלא דס"ד דמקשה דלא תני לה אלא אגב חידושא דרישא אבל אי ברישא לא אשמעי' חידושא לא איצטריך תנא למיתני לה דמילת' דפשי' היא והיינו דחזית ליה המתריץ דאפ"ה אמתא תנא לאשמעי' דינא דחזקה דמי ימר ומינה גמרי לר"ל דמוקי לרישא בלאח"ז דכל שפא ושפה וכו' איצטריך סיפא לאשמעי' דינא דלא פרע גו זמניה אבל משום חידושא דמי ימר לא איצטריך תנא למנקט לה דאין זה חידוש וכס"ד המקשה וכיון דהאי טעמא דמי ימר איתיה בין לר"ל בין לאפיי ורבא אמטו להכי נקטו רבנן אתא לפירושא דמתני מילתא דשניא לתרנייהו ועוד בה דבסיפא מייירי אפ"ה בתבעו אחר שסמך לו הפותל והוא כפר בנזיל ומשוקלל כמ"ש רש"י שם דהו"ל כלאח"ז וה"ט משום דלאו כ"ע דינא גמירי דהשתא דסמך לו פותל גלי דעתיה דארצויי ארצי כמה שהגביה יותר על ד"א וכו' הרמ"ה ו"ל שם סי' ז' וסי' מ"ט דאפ"ה ת"ח הוא לא אמרי' דגמיר דינא ומוקמי' ליה בחזקת שנתן אלא לעולם חזקת של"ן ש"מ לדר"ל נמי ה"ט משום דמי ימר דכי היכי דר"ל אזיל בתר חזקה דלא פרע גו"ז ה"נ אזיל בתר חזקה דלא פרע איניש מאי דלא ברי ליה דמחייב עד דמחייבי ליה רבנן אבל לאפיי ורבא דלא אזלי בתר חזקה דל"פ גו"ז לאפוקי ממונא ותלינן בטעמא דלא לטרדון ס"ד דהמק' דה"ה נמי דלא אזלי בתר חזקה דמי ימר לאפוקי ממונא דמאי אולמיה דהאי חזקה מהאי חזקה וסדית ליה תלמודא דחזקת מי ימר עדיפא טפי ומודו ואזלו דלא פרע איניש עד דמחייבו ליה רבנן משו"ה שפיר פ"ה רבנן אתא למתני משום טעמא דמי ימר: איברא דהרמב"ם פ"א מה' מלנה פסק דהמלנה לזמן וטען לנה שפרעו בתוך זמנו וגובה המלנה בלא שבועה ואלו גבי סמך לו פותל פסק בפ"ג מה' שכנים דנשבע בנק"ח וגובה ודבריו תמוהים פ"ן דבתוך הזמן גובה בלא שבועה משום הך חזקה א"כ גבי סמך לו פותל אמאי מצריך שבועה ולא אהניא ליה הך חזקה דמי ימר וכבר ראיתי להרמב"ן בחי' לשם שכ' על דברי רבי הללו ולא נ"ל אלא הרי הוא כפרעתיה בת"ז וגריע מיניה והתם בלא שבועה שקיל עכ"ל וכ"כ הנ"י משמיה דרב ומה שתי' הלח"מ דלא לגמרי מדמי להו ע"ע א"י ע"י איני מבין דבריו דהתם בגמ' מוכח אפ"ה מאן דלית ליה חזקה דלא פרע גו"ז מודה הוא בחזקת מי ימר דלא פרע ואע"ג דלא אמרי' הכי אלא לאפיי ורבא מ"מ מאן לימא לן דר"ל פליג בהא וסבר דחזקה דל"פ גו"ז עדיפא מחזקת מי ימר וכ"ש לפום מאי דכת' בעניינותי' ליישב דבריו בפ"ה המשנה ועוד דאמור דר"ל סבר הנה חזקות פי הדדי נינהו אבל מימר דחזקת דל"פ גו"ז עדיפא מחזקת מי ימר עכ"ל לרבי' לחדש דבר מעתה ודברי הסמ"ע סי' ל"ח ס"ק ל"א שגבו מנזי וכבר תמה עליו הש"ש והש"ף והט"ז ו"ל הניחו דברי הרמב"ם בצ"ע: גם אשו"ר לה' גיד"ת שער י"ו ח"א סי' ד' דף צ"ד ע"ג שפדחק ליישב דברי רבי

והרואה יראה דאין שי' ההלכה הולכת פן ונזייתה להרמ"ה שם סי' ז' בד"ה ורב וכו' ורו"ש דמוקמי ליה בחזקת של"פ דינא הוא דשקיל תובע בלא שבועה דסוגיין לקמן דכל דלא ידע דמחייבי ליה רבנן פשי' לן דהוי בחזקת של"פ טפי מהקובע זמן לחברו וא"ל פרעתיך תו"ז וכינן דקי"ל דשקיל בל"ש ונאפי' מיתמי וכ"ש הכא דשקיל בל"ש וכו' עכ"ל דעת עליון דחזקת מי יימר עדיפא מחזקת דלאפרע ג"ז ויבדרף כ"ש גמר לדיניה דשקיל בל"ש וכדעת הרמב"ן והנ"י אלא דאשפחן לרב תברנו לגזייה בסי' נ' דכתב לאביי ורבא דמתרצי' מתני' אליבייהו דסברי דחזקת מי יימר עדיפא מחזקת דל"פ גו"ז אבל אליבא דהילכתא דאיפסיקא הילכתא כר"ל למגבא מיתמי ונאפי' בל"ש ממילא ששמעת' דהאי אנפא דפרעתיך בת"ז אלים ליה לגמ' טפי מהינף אנפי דלא ידע הנתבע דמחייבי ליה בי דינא דאלו הנף לא גבי אלא בשבועה דלא עדיפי ממלנה בשטר ואלו היכא דמת לנה גו זמניה גובה מלנה בל"ש עכ"ל ונדברי רבי' הללו סתראי גינהו ותו דמה ראיה במלנה בשטר דהתם פיון דידע לנה בנפשיה דברי בחיובא חיישי' דילמא פרעיה אמטו להכי לא גבי אלא בשבועה אבל הכא דאפילו בת"ח דגמיר וסביר פסק ה' ו"ל דאמרי' לגבי מי יימר דמחייבו ליה רבנן פל כה"ג לא חיישי' לפרעון ומוקמי' ליה בחזקת של"ן והטו' בסס"י זק"ן כ' משם הרמ"ה פדברות הראשונות שפסי' ז' ובנדאי דהכי פסיקא ליה פדעת הרמ"ה ותו לא מידי ובגמ' אבעיא לן למ"ד חזקה דלא פרע איניש גו זמניה אם תבעו לאח"ז וא"ל פרעתיך בזמני מי אמרי' מה לו לשקר או"ד חזקה דל"פ אלימא טפי ונאפי' במקום מה לי לשקר ובעי למיפשט מהו דבחזקת שלא נתן אימת וכו' אלא לאו שתבעו לאח"ז וא"ל פרעתיך בתוך זמני וקתני בחזקת שלא נתן אלמא חזקת דל"פ עדיפא טפי ובקידושין דס"ד אוקי אביי בפלוגתא דר' נר"ן במ"ל לשקר דר' סבר מ"ל לשקר כי עדים ואתו עדים ועקרי לחזקה ור"ן סבר מ"ל לשקר כי חזקה ואתי חזקה ומרעא לחזקה ע"ש א"כ לר' דאמר מ"ל לשקר כי עדים תפשוט דאתו עדים ועקרו לחזקה ונוקמניה דפרע ליה ג"ז ור"ן גמי פיון דאתי חזקה ומרע לחזקה פשי' דלא מפקי' ממונא ונלע"ד פשוט דלא דמיא חזקה דהתם דהו' חזקה דאסתחזק בדלית ליה אחי לאו מאומדן הוא אלא דקלא הוא דנפיק עילניה וכמ"ש רש"י שם ומשו"ה חשבי' למ"ל לשקר דהיא חזקה מעלייתא והוא פדעים לגבי הו' חזקה ולר"ן דחזקת מ"ל לשקר אלימא דמרע להו' חזקה קמיייתא אבל חזקה דלא פרע גו"ז אינו מהמשמעות אלא בנוהג שבעולם דלא עביד איניש דפרע גו"ז הלואי דפרע בזמניה וחשיבא חזקה אלימתא אהא מיבעיא ליה לתלמודא אי אמרי' לגבי הא חזקה נמי מ"ל לשקר או"ד לגבי חזקה אלימתא פי האי לא אתי מ"ל לשקר למיעקר לה או לאורעא ועי' להרב מהרימ"ט חאה"ע סי' ז"ך דף פ"ט שכ' אבל חזקה שאין אדם פורע ת"ז באה מפי סברא דחשיבא כעדים דאנן סהדי דלא פרע דהלואי שיפרע האדם בזמנו ועדיף מרובא דאנן סהדי דלא פרע עכ"ל ואח"ז מצאתי בשי' קידושין לא נודע שם מחברה שנתעורר בקושא זו וחי' בין חזקה שהיא על אדם א' ובין חזקה שהיא לכל אדם ע"ע וקרובים הדברים ת"ל ודחי לעולם מ"ל לשקר עדיפא מחזקת דלא פרע ג"ז אלא משום דהכא בחזקת שלא נתן משום דמימר אמר מי יימר דמחייבו לי רבנן וחזקה זו אלימתא היא טובא טפי מחזקת דל"פ ג"ז ע"ש ואי ק"ל פיון דחזקה אלימתא היא מטענת פרעתי ג"ז וכי היכי דבגו זמניה גבי אפי' מיתמי פיון דלא רמי עליה שבועה כ"ש בטענת מי יימר וכו' א"כ פי פריה בר"פ שום

היתומים מהה דקתני שום היתומים אלימא בב"ח והא"ר אסי אין נזקקין לנכסי יתומים
אא"כ רבית אוכלת בהם ע"ש לוקמא בכה"ג דבונה יותר מד"א וסמך לו פותל דלא
תנישי לפירעון משום דמי יזמר וכו': : וראיתי להתוס' שם בד"ה ואפי' מיתמי שכ' ואין
להביא ראיה מדלא קאמ' אע"ג דאמור רבנן אין נזקקין לנכסי יתומי' קטני' אא"כ רבית
אוכלת בהם דלא מיירי בקטנים אלא דוקא בגדולים עכ"ל ואע"ג דאיפסיקא הילכתא
בפ' ג"כ ובפ' שום היתומים פ"ב הו"א מ"מ לא ניחא ליה לתלמוד' למנקט מלתא דתליא
בפלוגתא וכדאמרי' בעלמא בפלוגתא לא קא מיירי ומשו"ה נקט מלתא דשניא אליבא
דכ"ע פתבו עוד ואין להביא ראיה משלהי מכלתין דקאמר מאי בינייהו לר"פ ור"ה ואלא
קאמ' דא"ב דמת גו זמניה דלר"ה גבי דהא ר"ה ור"כ אמרי בשמעתי דלית להו חזקה
דר"ל ועוד דבכמה מקומות יכול למצוא איפא בינייהו טובא ואינו חושש לומ' אלא דבר
א' או ב' עכ"ל אע"ג דשנויא קמא עדיף טפי דל"מ למימ' הך א"ב דמית גו זמניה
דתרנוייהו לית להו חזקה דר"ל וכ"כ הרמ"ה שם בפשיטות מ"מ ניחא להו לשנויי טפי
דבלא"ה אין להביא ראיה דבכ"מ וכו' אע"ג דהכא הו"ל הך איפא בינייהו ותרמב"ן
בחי' שם בד"ה אפסיקא הילכתא כ' דה"ט דלא אמרי' התם א"ב תוף זמן משום דלא
פסיקא ליה הילכתא דר"ל ועוד דר"פ ור"ה מרונתא דשמעתא התם עבדי' פאבני ורבא
עכ"ל מ"ש דלא פסיקא ליה משום דמדי פלוגתא לא נפקא וזו היא שקשה מה שמצאתי
במקו' אתיא אגב אסיפת חי' מוהרמ"ה במאי דשייך לדרף קע"ד משום עליותיה דר' יונה
ונו"ל וא"ת פיון דהא דר"פ מלנה ע"פ היא תפק"ל דליפא שטררא איפא למי' דילמא פרעיה
אפונהו תשו' משפחת לה כגון שמת אפונהו תו"ז דלא עביד איניש וכו' א"נ דמת בשמת'
ע"ש דהיכי מצוי למי' דמשפחת לה דמת ג"ז דר"פ פליג אדר"ל ומ"ש עוד דא"נ מת
בשמתיה לר"פ לא גבי וטעמא טעים דפריעת חוב מצנה וקטנים לאו בני למעבד מצנה
גינהו וצ"ע עוד כ' התוס' שם מיהו יש להביא ראיה דאפילו ר"ה דמפרש טעמא משום
צררי לא גבי מהיתומים קטנים אפי' בתו"ז דפריף עליה דרב אסי בפ' שום היתומים
ודחיק עליה לשנויי ולא משניי הב"ע בשלא הגיע זמן ואין לומר דהאי סוגיא סברא כר"פ
דהא במסקנא משניי בשתיב מודה והאי שינויאי ליתא אליבא דר"פ עכ"ל וראיתי לה'
משאת משה בחי"ד סי' טו"ב דק"ל מאחר דתפסו במןשלם דר"ה לא ס"ל כר"ל היכי
מצו מייתו ראיה מדלא משניי התם בשלא הגיע הזמן ועדיין לחלוחית הדיו קנימת דהאי
סוגיא אתיא אליבא דר"ה עכ"ל וא"נ סוגיא אתיא כר"פ קושניית ה' במקומה עומדת
דר"פ נמי לית ליה דר"ל ועיקר ראיתם היא דרב אסי דמותבי' עליה מהנהך תנויי ואלא
משנינו דס"ל כר"ל והב"ע בשלא הגיע הזמן בחיי האב ומשום דאיפא למידחי דהך
סוגיא סברא בטעמא דרב אסי כר"פ דאמר דקטנים לאו בני מעבד וכו' א"כ בשלא הגיע
הזמן נמי לא גבי אהא משנוי שפיר דבמסקנא מוכח דהך סוגיא סברה בטעמא דר"ה
במילתיה דרב אסי דהיכא דתיב מודה מצוי גבי ה"נ הול"ל בשלא הגיע הזמן אבל למאי
דק"ל דאמאי לא קאמר א"ב דמת גו זמניה דלטעמיה דר"ה גבי משנוי שפיר דאינהו לית
להו דר"ל וראיתי לה' חידושי הלכות שפכת פי מאי דבעו למדתי לראיתם דהאי סוגיא
סברה בטעמא דר"פ דאמאי ל"ק להו דר"פ סוגיא סברה פאבני ורבא וה"נ ס"ל לר"פ
ור"ה ותי' דפשי' דלא מצוי למי' דלא פהילכתא פיון שלא הוזכרה שם אותה סברא אבל
בטעמא דר"פ פיון שהוזכרה שם אותה סברא אע"ג דהיא דלא פהילכתא מצוי למימר דהך

סוגיא סברא הכי ע"ש ולענ"ד לא הומ"ל הכי דפשי' דטפי ניחא לן למימר דרב אסי כר"ל ס"ל והב"ע דמת גו זמניה מלוקמא בקבל לזו ולא קבל לזו אכל בטעמא דר"פ.

ור"ה דקא יתבי. טעמא למאי דאין נזקקין שפיר הומ"ל דהך סוגיא דלא משני הכי אמילתיה דרב אסי דסברא דעיקר טעמא דרב אסי פדמפ' לה ר"פ אלא ש"מ דכי איתמר והילכתא אפילו מיתמי בגדולים דוקא אכל בקטנים לא משפחת לה דגובין מהם אלא א"כ.

רבית אוכלת בהם' או לכתן' אשה: : וראיתי להבעה"ת שער ח"א ס"י י"ג ששהביא סברא זו משם יש מי שהורו ועיקר ראיתם מדלא קאמר תלמודא א"כ דמית גו"ז והבעה"ת דחה ראיה זו דחדא מינייהו נקט ע"ש ואתמאה פיון דבפלוגתא דר"פ ור"ה קיימי הכי מצי למימר אליבייהו דא"ב דמת גו זמניה וכמ"ש התוס' והרמ"ה והרמב"ן והתוס' לא פתבו דחיה זו אלא בתר דעקרו ראיה מעיקרא מהא דר"פ ור"ה דלית להו דר"ל א"כ דברי יש מי שהורו ודברי בעה"ת שלא השיג מזה הם תמוהים וע"ק דהבעה"ת גופיה כ' לעיל מיניה מסברא דנפשיה דבמת גו"ז גובים אפילו מיתומים קטנים וקא דלא קאמר תלמודא איכא בינייהו דמת גו"ז משום דהאי שמעתא ר"פ.

ור"ה היא ונההו סברי פאביי נרבא א"כ מה"ט גופיה הו"ל למתבנהו להנהך יש מי שהורו ומה שכ' עוד וכן פולה סוגיא דשום היתומים דלא מתרצי' למתני' בתוך זמנו ר"פ ור"ה היא עכ"ל לענ"ד ק' דבשלמא פי מותבי' התם לטעמ' דר"פ מהנהך תנוי ניחא דלא מתרצי' להו במת גו זמניה אכל פי מותבי' מהנהך תנוי לרב אסי אמאי לא מתרצי' להו במת גו"ז ונימא דרב אסי כר"ל ס"ל וכ"ש דאיפסיקא הילכתא פנותיה וכדכתי' בעניויתי בדעת התוס' וה' גד"ת שם נתקשה בדברי התוס' הללו וכבר פתבי' בעניויתי ומאי דק"ל עוד על דברי התוס' במ"ש דלר' אסי לא משפחת לה דגובה מיתומים קטנים אלא א"כ רבית אוכלת בהם ור"י לא הוסיף אלא כתו' אשה דהתם בפ' שום היתומים אמרי' דבשחיב מודה אית ליה דגובה מיתומים קטנים ע"ש דקושטא קאי דלא אתמר התם הא דחייב מודה אלא לרב אסי אכל לר"י בלא"ה ניחא פדאיתא התם ונראה פשוט דבשחיב מודה ליכא שום חידושא ואע"ג דלטעמא דר"פ אפי' בשחיב מודה אין גובין מהם לאו משום ריעותא דחששא בפריעת החוב אלא משום דס"ל מר דקטנים לאו בני מעבד מצנה נינהו וכ"מ לה' חידושי הלכות אלא דמ"ש ולא איצטריו' ליה לרב אסי ור"י לאשמועי' דין זה האי דנקט ה' ז"ל לר"י פדי נסבא דר"י מוקים להו תלמודא התם שפיר אלא דס"ל לה' דלפום מאי דמסיק תלמודא התם והשתא דאית להכי פולה תנוי נמי בשחיב מודה שמיע ליה לר"י נמי תו לא איצטריו' לאוקמינהו בכתן' אשה דוקא אלא אפי' בשאר חוב נמי בשחיב מודה: וראיתי להרב אנג"ל בתשו' סי' מ"ב שצנשא על דברי בעה"ת הללו דהכי הומ"ל דמת גו"ז דלר"ה גבי דהא ר"ה פליג אדר"ל וכדוקיין ומה שתי' הרב דראיתם מדלא קאמר תלמודא א"ב דמת גו"ז לדין דקי"ל כר"ל ועפ"י דרפו ז"ל המשוי' דעת התוס' ע"ע אחמה"ר אין זה מתקבל דהיכא אשפחן דאמר א"ב ואינהו לא ס"ל הכי.

הדרין למאי דדייקנא בעניויתי' דמאי דחקה דתלמודא לאוקמי הנהך תנוי בקבל לזו ולא קבל לזו לאוקמי' בסמך לו פותל ומת דקי"ל בחזקת שלא נתן ושפיר נזקקי' לנכסי

יתומים קטנים ואפי' לדעת תוס' שכ' דבמת גו זמניה לא מגבי' מיתומים קטנים מדלא מוקי הג' תנויי' במת גו"ז מ"מ בחזקת מי יימר דאלימא טפי כדברירנא איפא למימר דלכ"ע מגבי' מיתמי ואפי' קטני' איברא דלדעת התוס' וסייעתא דשמיא דאזיל בשיטתייהו איפא למימ' דסברי מרנן דבסמך לו פותל נמי לא מגבי' מיתומים קטנים מה"ט גופיה דלא אוקמי' לה' תנויי' בהכי וכמו שהוכיחו במת גו"ז אבל לרבנותא דסברי דאפי' בחזקת דל"פ גו"ז אהניא דמגבי' מיתומים קטנים ק' דאמאי לא מוקמי' לה' תנויי' בסמך לו פותל ומת וכ"ש דחזקת מי יימר עדיפא מחזקת דלא פרע גו"ז והבעה"ת גופיה שם סי' ה' דחה לסברת האומרי' דבאפטרופוס שמיניהו ב"ד דן ע"מ לזכות ופסיק ותני דאין נזקקין ליתומים קטנים אפי' בשטר שיש בו נאמנות ואעפ"י שיש להם אפטרופוס וסוגי'א דשמעתא מוכח דאיצטריף לאוקמי' שום היתומי' בדוחק' ולא מוקי' לא בשיש להם אפטרופוס שמיניהו ב"ד עכ"ל והוא ו"ל מפת הסוכרים דבמת גו"ז מגבי' אפילו מיתומים קטנים כמ"ש שם סי' י"ג וק"ל מדלא קאמ' א"ב דמת גו"ז ומשני' לה' שפיר דאינהו דאית להו חזקה דר"ל ולא ק"ל אמאי לא משני' הכי אמילתיה דרב אסי ור"י וכ"ש דבסתמא ל"פ אדר"ל כמ"ש התוס' שם בהשנותפים: וראיתי בר"פ י"ד מה' מלנה עמ"ש הראב"ד דאין נאמנות שבשטר מועל' כנגד יתומי' קטנים מדלא מוקי הג' בריות דערכין בשטר שיש בו נאמנו' וכ' ע"ז ה"ה דהדין דין אמת אבל הראיה אינה ראיה דכי היכי דלא אמר בשמת' ומת בשמת' לפי שאינו מצוי לא אמר הנאמנו' עכ"ל ולא הבינותי דהתם אוקי' להו נמי בשמת' ומת בשמת' וה"נ שלחו מתם נתבט עיני לה' מוהראנ"ח ח"א סי' צ"ד דק"ל נמי דאמאי לא מוקי' להו במאמינו' וי"ל דאה"ן דהומ"ל הכי וכ"ן הו"מ לאוקמינהו בשטר שבתוף הזמן עכ"ל ר"ל דרב אסי מצי' למימ' דס"ל כר"ל וכדכת' בדע' התו' אבל מ"ש אלא דניח' ליה לאוקמי' בגוונא גופא דנקט רב אסי אא"כ רבית אוכל' בהם ואיהו גופיה נקט הכי דשכיח טפי עכ"ל דבריו הללו הם הפך דברי התוס' והבעה"ת ושאר רבנותא המוכחי' התם דלגבי יתומים קטנים לא מהניא הך חזקה דל"פ גו"ז גם מ"ש ואיהו גופיה נקט הכי דשכיח טפי אתמהא דמי איפא מדי דלא שכיח טפי מגו דציית להא ולא ציית להא ותו ק' דהא דדחקי' לאוקמי' בהכי היינו להג' תנויי' אבל במילתיה דרב אסי מתוקמא שפיר במלנה גוי וכדלא תבע דניחא ליה למשקל רביתא וה"ט דלא אותביה למילתיה דרב אסי מיניה וביה כמ"ש התוס' שם ונר' דה"נ קאמר ה' ו"ל דאיהו גופיה נקט למילת' במלנה ברבית שכיח טפי אלא דאיהו מלנה גוי מיירי מוקמה נמי להג' תנויי' בהלואת רבית ומשום דלא סגי'א דמיירי במלנה גוי אלא בקבל לזו ולא קבל לזו דחיק ומוקי להג' תנויי' נמי בהכי ומדבריו נר' שלא שלטה עין שלמעלה בדברי הראב"ד והמ"מ והבעה"ת הנאמרים באמת: תו פ'ש גבן לברורי דאפילו לדעת הרמב"ם דס"ל בסמך לו פותל דלא גבי אלא עד דמשתבע בנק"ח נלע"ד דה"ד בדאית' לסומך קמן וטוענו למגביה טענת בריא דפרעיה אבל אמת סומך שאין הב"ד טועני' אלא טענת ספק ומשתבע וגבי הא מיהא לא דייגנא דינא דרו"ש דאין אמש"ל והא דלא מוקי תלמודא בפ' פלהנשבועין הא דקתני יפה פח האב מפח הבן שהאב בשבועה והבן שלא בשבועה בסמך לו פותל ומת שהאב גובה בשבועה לפ"ד הרמב"ם והבן שלא בשבועה דלא דייגי' בה דינא דרו"ש דאין אמש"ל כפר נתבאר משם התוס' דפ' מ"ש דה"נ נוקמא ביחד לה ארעא: ומעתה אשו"רה נא וארא' מאי דאפליגו רבנותא דאיפא

מ"ד אע"ג דאפסיקא הלכתא דבתוך זמנו גובה בלא שבועה ואפי' מיתמי הא מיהא אי איתיה ללנה קמן וטען דפרעיה לא שקיל אלא בשבוי' וטעמא דכיון דהוא קטעין טענת פריא אבל אי מניית דאינו אלא טענת ספק לא רמיא עליה שבועה כמ"ש מור"ם סי' ע"ח בסמ"ע ס"ק י"ג ודכונתה טוען שפרעו ביומא דמשלם זמניה דוקא בדטעין איהו אבל גבי יתומים לא כמ"ש הש"ך שם ס"ק י"ז סברא זו למ"ד דלא טעני' ליתומים מילתא דלא שקיחא ע"ש ועיין בתוס' ובמקו' ר"פ האשה שנתארמלה שכ' דמה שטועני' הב"ד בעד היתומים חשיב טענת נדאי ע"ש ומן כרחי' הדברים מסוגיא דהתם.

אמנם לדעת החולקים דס"ל דא"צ ליטבע אפי' בטוען הלנה פריא שפרעו וזה דעת הר"ף והר"י ו' מיגש כמ"ש הטור שם וכ' מרן הב"י שם שזה ג"כ דעת הרמב"ם ובאמת לע"ד ק' מאי שנא מדין הפותל דס"ל לרב' דלא מהניא חזקת מי יימר דמחייבו ליה רבנן כמו שהק' הלח"מ וכדכת' וכן גבי שוכר דטוען פרעתי בתוך ל' יום דאינו נאמן ועבר בלא שבועה כמ"ש בפ"ז מה' שכירות וכבר עמד ע"ז הלח"מ ע"ע ואין להאריך עוד בזה עלה בקב"ץ דרנבא דרבנות' פחדא שריין דחזקת מי יימר שקולה היא ומכרעת לגבות בלא שבו' טפי מחזקת דלא פרע גו"ז זולתי הרמב"ם והרמ"ה בסי' ו' וכדכת' לעיל א"כ בנ"ד נקיט חוטר'א בידיה שטר'א דמודעא אנו סהדי דלא פרעיה ואפי' לדעת הרמב"ם דס"ל דשבועה מיהא בעי הא מיהא לא דייגי' ביה דינא דר"וש דאין אמש"ל וכדכת'.

ונראה לחלק בעיקר דינא חזקה דלא פרע דמימר אמר מי יימר דמחייבו לי רבנן ולומר דשאני התם דעיקר החוב לעולם לא נתברר דלאו כ"ע דינא גמירי דהעולה על רוחו פיון דמעיקרא לא אתחייב ליה כלל פיון שהגביהו למעלה מד"א אע"ג דהשתא סמך על כותלו אפתי בפטוריה קאי אמטו להכי לא מהימן למימר פרעתי דאנו סהדי דלא יפרע ליה עד דקאי בדינא ודייגי' ומי יימר דמחייבו ליה רבנן אבל בנ"ד דהחוב מבןרר בשטר פתוב לאמר אע"ג דנקיט חוטר'א בידיה ההוא שטר'א דמודעא מצי' למימר דלא סמכא דעתיה עקלניה פוליה האי וממנע מלפרוע דכ"ע ידעי כמה הרפתקי בשטר המודעות לענגן דינא וכ"ש דאיכא למיתלי דאיהו גופיה אחויי אהו יהו שטר'א דמודעא אל מי מקדושים וא"ל מג"ן שניא וכד אתחזי השתא לב"ד ואתברר להו דחספא בעלמא היא אמטו להכי שפיר מצי' למטען ליתמי דילמא פרע אפוקהו ומזיקו לשבועה וכן דמת ולא אשתבע הדר דינא דאין אמש"ל ועיין בש"ת מוהרח"ש ז"ל ח"ב ס"ס י"ב מ"ש בקרוב לנ"ד והסכים דלא טעני' דילמא פייס פיון דסמיה דעתיה שהמתנה קנימת' ע"ש: וראיתי להרדב"ז ז"ל בראשונות סי' צ' שנשאל על מי שכתב ברור חשבונותיו במחבואות ומת שם ונמצא פתוב שהו חייב לשותפו סך מה אם גובים מהיורשים בטענת דילמא פרעיה וכת' ע"ז וז"ל דבשלקא חוב מבןרר עביד איניש דפרע אבל חוב שלא נתברר עדין פי שפא תמכר סחורתם ביותר או יבא מה שיש להם חוץ למדינה ולא יהיה שם הפסד הילכך פיון שלא נתחייב לא שכיח דפרע ולא טעני' ליורש עכ"ל ונהביאו בקיצור הכנ"ה ז"ל בסי' מ"ח בהג"ה אות י"ב ע"ש דעת עליון אע"ג דהחוב.

מבןרר מפח סדר כ"י דאחשביה הרב ז"ל. שם ומשום חשש דילמא תמכר הסחורה ביותר או שייבא מה שיש להם חוץ למדינה אמ' חזקה דלא פרעיה וקרניה חוב שאינו מבןרר ומוציאים מן היורשים.

ונלע"ד דשפיר קרינו ביה חוב שאינו מבנרר דעיקר מה שנשאר מחוייב הוא על ערף הסחורות ככ"ו ונהחוב שחויז למדינה עשאו פאבוד דמי ולכי תמכר הסחורה ביותר או שיבא מה שיש להם חויז למדינה אין פאן הפסד כלל משו"ה שפיר כ' הרב דהוי חוב שאינו מבנרר ולא עביד דפרע משא"כ בנ"ד דהחוב ברור קל קרנא משרוקיתא אלא דאתי עלה מפח שטרך דמודעא דרנפון לא שרירין ולא קנימין איפא למימר דשמיע ליה מפי סופרים דבטילה היא ומבוסטלת ופרעיה פיון דעיקר : החוב מבנרר הוא :

נחזיתיה לה' מהרימ"ט ז"ל ח"א סי' קי"ב שנשאל באלמנה א' שצנתה בשכ"מ לתת למשרתה סף כ"ו וחל"ש וירשו אותה בנותיה ואח"כ מת המשרת ג"כ ועמדו יורשיו לגבות מה הבנות מה שצונתה אמן ומיאנו לעמוד עמהם לדין ואח"כ מתו יורשי האשה ועמדו יורשי המשרת לתבוע מירשי האשה ובסו"ד איתיה בדיה הך דפ' השנותפים דאמר חזקיה דלא פרע משום דאמר מי יזמר וכו' ושהרי"ף כתב בהלכות ללמוד ממנה דכל היכא שאינו חוב ידוע וברור שהוא חייב לתת לו אינו עשוי לפרוע עד שיאמר לו ב"ד שהוא חייב וכו' ולמסקנא כ' וז"ל פסקן של דברים וכו' ועוד שסתם חוב זה בחזקת שאינו פרוע הוא אם יתברר בימים הרבים האלה וסרכו מלתת וגם לא רצו לבא לב"ד וכו' ע"כ על הב"ד לעשות דין ביצוע וכו' עכ"ל עין רואה שעם כל האמת לאות שכתב להחזיק חזקת שלא פרעו עכ"ז פסק לעשות פשרה בדבר א"כ בנ"ד דליפא חד מהנהג האמת לאות שפיר טעני' ליתמי דמידע ידע דהך שטרך דמודעא בטילה היא ופרעיה נהדר דינא דאין אמש"ל וכדכתי': וגם ראיתי את הלח"ש אשר דבר משה ספרא רבא דישאל בס' משאת משה ח"ב סי' ל' עמד השואל ושאל בראובן שהיה חייב לערל סף מה ולחצו הגוי יען שם לדרך פעמיו לעיר מצרים הלה אצל ישאל שיש לו עסק במצרים והפציר בו לתת פוליסא בשם הערל לשותפו שיגבה ממנו הסף שחייב לו ראובן ועמד ראובן וכו' עליו שט"ח לשמעון מסף הנ"ז לכשיגבה הגוי משותפו שיגבה ממנו הסף שחייב לו ראובן וטוען ראובן פי הגד הגד לו פי הפוליסא נאבדה מהערל ואין עליו לפרוע לשמעון פלוס והרב ז"ל האריך בזה כמדתו לכל רוח מבינתו ובסו"ד קרא ערער על הב"ד שעיקבו נכסי ראובן אשר בא הערים ונהדר יפה פח הב"ד ויפה דנו דבנ"ד לא חיישי' לשובר ולא לפרעון וז"ל ובר מן דין ומן דין טעמא רבא איפא בנ"ד למימ' דלא ניהוש לפרעון עון ודילמא נקיט שובר דהרי מלתא כדנא דנאבדה הפוליסא ע"פ דברי הגוי לא פסיקא מילתא כולי האי דמחייב ה' בתשלומין עד דניהוש ליה דילמא פרעיה ולא ניהוש לנכסיה מחשש שובר וכל דלא פסיקא מילתא כ"כ לא חיישי' לפרעון ואנן סהדי דלא ניתנה פריעה ודבר זה מתורתו של מהרימ"ט וה' פ"מ ז"ל דס"ל בהדיא חזקה דלא פרע איניש מילתא דלא פסיקא ליה דמתחייב ביה וכמו שיראה הרואה בד"ק ע"ש גם זאת לה' ז"ל סימן ל"א נשאל בר' שעשה סגורו לש' מאחריות רב החובל אגב אותן הפעות ואומ' ר' שלא קבל עליו רק שטרף מים ושודדים לא הגניבה וש' אין בידו הפתובה כעת וטוען שבכת"י כתוב לאמ' שקבל עליו פל מיני האחריות ואח"ז נמצא הכת"י ושם כתו' לאמר כל מין אחריות ונסתפק ה' ז"ל אם יכול לומר טעיתי במ"ש כל מין אחריות במיגו דאי אמר פרעתי והשי' ע"ז וז"ל דפ"ד ג' ואביא את הג' טעם פעיקר את שיש בו כל צורך לסמוך עליו דלא ניהוש לפרעון פלל וטעמא דמלתא פיון דר' דעתו נוטה שאין במשמעות ההבטחה זו כ"א שטיפת מים ושודדים חוצה לה וכו' א"כ

אָנוּ סְהַדֵי דְלָא פִרְע מִיַּדֵי אַם לֹא בְדִינָא וְדִינָא שְׂאִינוּ פִשְׁאָר כָּל כַּת חַיִּיבִים דְּעֵבִיד אִינִישׁ דְּפִרְע מִשׁוּם דְּבִרְיָא לִיָּה חַיִּיבָא לֹא זִו הִדְרָךְ בְּנ"ד דְּלָא פְּסִיקָא לִיָּה מִלְּתָא לְגַדְל פִּרְע דְּמִימַר אָמַר מִי יִימַר וְכו' וְתוֹקַע עֲצָמוּ עַד דְּאֲזִיל לְב"ד וְאַפִּי טְעִין בְּהִדְנָא פִּרְעָתִי לֹא מְהִימֵן וְדָבָר זֶה לְמַדְתִּי מִתּוֹרְתוֹ שֶׁל מוֹהֲרִימ"ט וְהוּא פ"מ ו"ל דְּקֵאֵי פְּנוּתִיהָ דַס"ל בְּהִדְנָא דְחֻזְקָה לֹא פִרְע אִינִישׁ מְלִתָּא דְלָא פְּסִיקָא לִיָּה וּבְרִיא בְּחַיִּיבָא פְּמוּ שְׂרָאָה הָרוּאָה בְּד"ק וְחִילְיָהּ מְהָא דְתַנּוּן עַד ד"א וְכו' מְטַעֲמָא דְיִוְרָשִׁים דְּכִסְבוּר ר' לֹמַר דְּלָא מְחַיִּיב ע"פ כְּתָבוּ בְּעֵינֵי הַמְּעוֹת בְּגִימּוּחַ הַזֶּה עֲדוּת הִיא לְכָל בָּאֵי עוֹלָם שְׂאִין פְּאֵן בֵּית מִיחּוּשׁ לְפִירְעוֹן דְּמִי יִימַר דְּמְחַיִּיבֵי לִיָּה רַבְּנָן וְכַמ"ש עַכ"ל וְנֶאֱמַר עֲנִי תְּמִיָּה עַל הַרְבָּנִים הִלְלוּ אִיָּה לֹא חָשׂוּ לַס' הַרְמָב"ם דַס"ל דְּאִינוּ נֶאֱמָן אֱלָא בְּשַׁבּוּעָה דְרָךְ חֻזְקָה דְלָא פִרְע מִשׁוּם דְּאָמַר מִי יִימַר וְכו' לֹא מְהִיבָא לִיָּה לְתוֹבַע אֱלָא לְהִיּוֹתוֹ מִפְּת הַנְּשַׁבְּעִים וְנוֹטְלִים אֲבָל לֹא לְגַמְרֵי וּלְמִיחַת לְנִכְסֵיהָ וְעַל ה' מִשְׁאֵת מִשֶׁה ק' דְּמִתּוֹרְתוֹ שֶׁל מוֹהֲרִימ"ט ו"ל לְמַד כֵּן וְהָרִי הָרַב עֲצָמוּ אַחַר כָּל הָאָמֶת לְאוֹת שְׁפָתַב מְסִיק וְתַנִּי לְעֲשׂוֹת בִּיצוּעַ וְלֹא לְגַבּוֹת הַכָּל ע"ש וס' ה' פ"מ אִינּוּ פְּעַת בְּמַחֲצִיטִי: וְכַעַת נִמְצָא אֲצִלֵי ס' תְּשׁוּ הָרַב פְּנֵי מִשֶׁה ח"א ל וּמְצָאֵתִי לְתִשׁוּ זֶה שֶׁהִבִּיא ה' מִשְׁאֵת מִשֶׁה שָׁם וּלְשָׁם וְהִיא בְּסִי צ"ג וְהָעֵינָן כִּי שְׂאוּל נִשְׁאָל בְּמִי שְׁזָן נְכָדוּ י"ד שְׁנָה וּמַת וְתוֹבַע עֲצָמוּ לְגַבּוֹת מַה שְׁפִירְגִס וְהָאֱלֻמְנָה טוֹעֵנַת שְׁמַחַל לְנִכְדוּ אוּן פִּרְעוּ וּבְתִשׁוּ הִבִּיא תִשׁוּ הָרִי"ף בְּמִי שְׁזָן יְתוּם לְשָׁם ג"ח אִיפְנוֹן וְס' הַחֹלְקִים וְכַסּוּ"ד כ' וְנ"ל וְעוֹד אֲמִינָא דִּהֵן לֹא יִהְיֶה דְהָאֱלֻמְנָה מִן חֻזְקַת בְּנִכְסִים עוֹד יֵשׁ טַעַם אַחַר לְשִׁלָּא נִיחּוּשׁ לְטַעֲנַת פִּרְעוֹן שְׁפִרְע הִיְתוּם לְזַקְנוּ דְלָא עֵבִיד אִינִישׁ דְּפִרְע אֱלָא בְּמִלְתָּא דְּפְּסִיקָא לִיָּה שְׁחִיב לְחַבֵּירוֹ אֲבָל מְלִתָּא פְּדָנָא לְדַעַת הָרִי"ף בְּתִשׁוּ הַנּוּ הֵן אֵת הִיְתוּם בְּסִתָּם לְשָׁם ג"ח הוּא וְהַרְשָׁד"ם בְּסִי ש"מ ט פְּסִיק וְתַנִּי פְּנוּתִיהָ כְּנז"ל אִף שְׂאִינוּ בְּפִי כְּנ"ד דְּבָא יַעֲקֹב לְב"ד וְשְׂאֵל קַצְבָּה כְּנז"ל בְּשִׁאֲלָה א"כ הָרִי"ף וְהַרְשָׁד"ם מוֹדִים דְּלְשָׁם הִלְנָאָה הוּא וְכַמוּ שְׁהַכְּרַחְנוּ לְעִיל מ"מ לָאו כ"ע דִּינָא גְּמִירִי וְכ"ש יְתוּם זֶה שְׂאִינוּ דְנִין עֲלִיו דְּוֹדָא לֹא גָמַר דִּינָא וְלֹא דְכּוֹנְתִיהָ וְלֹא דְפְּסִיקָא מְנִיָּה וְכַה"ג וְדָאֵי לֹא עֵבִיד אִינִישׁ דְּפִרְע דְּמִי יִימַר לִיָּה דְּמְחַיִּיבֵי לִיָּה רַבְּנָן זִו הִיא מִימְר' פְּסִיקָת' דַּפ' חֻזְקַת עֲלָה דְהִיא דְשִׁעֲנוּ פְּוֹתָל שְׁנַפְּל וְכו' וְקָא יְהִיבו טַעֲמָא בְּגַמ' מִשׁוּם דְּמִי יִימַר דְּמְחַיִּיבו לִי רַבְּנָן פְּמוּ שְׁנַשְׂאָל בְּגַמ' הִדָּא הִיא דְכּוֹתָל חֲצַר דְּמִשְׁנָה עֲרוּכָה הִיא דְּמַגְלָגְלִין עֲלִיו אֵת הַכָּל וְאַפ"ה קַתְנִי בְּמִתְנִי גוּפָה דְּבַחֲזַקַת שְׁלָא נָתַן.

וְהַטַּעַם דְּאִף הַדִּינִים הַפְּסוּקִים לֹא גְּמִירֵי אִינִישֵי וְלֹא עֵבִידֵי דְּפִרְעֵי עַד שְׁחִיבּוּם בְּב"ד וְיִאמְרוּ צָא תָּן לֹא וְדוֹגְמָא לְהָא כַּת' מְהִרִימ"ט ו"ל בְּתִשׁוּ הַנּוּ סִי קִי"ב בְּנִדּוֹן דִּינִיָּה שָׁם בָּא' שְׁהִזְמִין אֵת חַבֵּירוֹ לְדִין וְחַבֵּירוֹ הִיָּה טוֹעֵן לְפִטוֹר אֵת עֲצָמוּ וְלֹא הִסְפִּיק לְעַמּוֹד בְּדִין עַד שְׁעַת הַנְּטָעֵן וְכו' שָׁם דְּמוֹצִיאִין מִיּוֹרְשֵי הַנְּטָעֵן דְּלָא חִיִּישֵי תוּ לְטַעֲנַת פִּירְעוֹן וְאַעֲפ"י שְׁהִיָּה מְזַמִּינוּ לְדִין דְּלָא עֵבִיד אִינִישׁ דְּפִרְעֵיהָ עַד דְּמְחַיִּיבוּ לִיָּה רַבְּנָן וְהוֹכִיחַ כֵּן מִהִיא דְּחִיב אִתָּה לִיתָן לֹא בָּא לְכַתְּוֹב כּוֹתְבִין אֱלָא תָּן לֹא בָּא לְכַתְּוֹב אִין כּוֹתְבִין פְּמוּ שְׁיַעֲשֶׂה וְכַמוּ שְׁהַדְּבָר הוּא מְבוֹאָר א"כ כָּאֵן בְּנ"ד נְמִי אִף שְׁהִלָּה יַעֲקֹב לְב"ד מֵאֲלִיו וּמַעֲצָמוּ שְׁיָתְנוּ לֹא קַצְבָּה מ"מ לֹא הִנָּה עֵבִיד הִיְתוּם לְפָרוּעַ כָּל פְּמָה שְׁלָא חִיבּוּהוּ הַב"ד בְּפִי וְא"כ אֲזָדָא לָה טַעֲנַת הַפִּירְעוֹן כָּלִל וְכָלִל מְפָל מִלִּי דְכַתִּי שְׁיַעֲקֹב זֶה מְצִי מְפָרַע הוֹצֵאוֹתִיו שְׁהוֹצִיא עַל הִיְתוּם וְכו' וּלְטַעֲנַת פִּרְעוֹן לִיכָּא לְמִיחַשׁ פְּדוּחֻכְחָנוּ וְכו' עַכ"ל: וּבְצַפְּיָתְנוּ צְפִינוּ לָה' נְחָפָה בְּכִסְף בַּח"מ סִי י"ג עֲלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּיַחֲדִים שְׁקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְתַת לִירוּשׁ' עַה"ק

תו"ב סוף מה למשף י' שנים ונכנסו ב' יחידים וחיבו עצמם פסד הנז' ואם פחתו פחתו להם ומת א' מהם והב' גברא אלמא ולא צניית לדינא ואחר עבור י' שנים שלחו מתם שליח לגבות הנשאר מיתומי המתחייב ואחר שהאריף הביא תשו' הרדב"ז ז"ל אשר הובאת לה ותשו' ה' מש"ס סי' ל' הנז'נים למעלה וגם הביא מחלוקת הרמב"ם והרמ"ה והרמב"ן ז"ל לענין השבועה כמו שביארנו ובסו"ד פתב דלא כ' הב"י דצריף לישבע אלא בשחבירו חי ומכחיש וטוען בריא שפרעו ע"ש ותלי"ת שנתפוננתי לדעת גדול בדורו ואף למה שחילק הרב פמ"הר"י עניאש ז"ל שם דצ"ט א' נר' דהשטר נכתב על סוף כו"ך והמודעה על מקצת החוב ולדעתו שהיא שריא וקנימא חזקה שלא פרע ויודה הרב ז"ל בזה וע"מ"ש הרב ז"ל שם דף ק' ע"ג: ואני אמרתי בחפשי בתשו' מהראנ"ח ז"ל ח"ב סי' ג' שנשאל בקונה המולה שיש מחזיק בו שלפי התקנה שיפרע לו דמי שיווי החזקה לפי מה שישימו הבקאים אם טען פרעתי אי מהימן והשיב דלא מצי טעין פרעתי שאין דמי החזקה קצובים ולא חוב ברור עד שיצמוד לפני ב"ד וסיליה מהך דפ"ק דב"ב ע"ש ולעומת זה הרב ל'חם רב סי' קכ"ט פשיטא ליה דהקונה נאמן לומר פרעתי ע"ש ולא הזכיר על דל שפתי הך דפ"ק דב"ב שוב מצאתי להכנה"ג סי' ע' בהגה"ט אות ו' שהביא פלוגתא דהני רבנן ז"ל ושה' מהר"א ששון סי' רל"א מסתפק בזה ומספק"ל אי טעני לירשי שאביהם פרע דמי החזקה אחר שישמו אותה פ' ופ' ע"ש ולא נתב' בדבריו ז"ל כל הצורך דצ"ל שפא שמו אותה פ' ופ' שפבר מתו או הלכו להם למדינת הים ואלו בסי' ע"ח בהגה"ט אות י"ב הביא תשו' הרדב"ז דסי' צ' בלי שום חולק וצריף להתישב בדבר וה' פ'ם שלמה בח"מ סי' כ"ט דף קמ"א א' כ' דאי טעין איהו פרעתי נאמן אבל אנו לא טעני ליה כל זמן שהוא חי וקיים עכ"ל מדבריו למדנו דס"ל דאם מת טועני לירשיו פיון דאפוהנו הנה מצי למטען ושומעין לו אלא דהתם לפוטרו מפל וכל דנקיט שטרא בידיה אהני טענת פרעתי למרמי עליה שבועה וכיון דמת ולא אשתבע חזר הדין דאין אמש"ל:.

עוד מצאתי להכנה"ג ז"ל בתשו' ח"ב סי' ס' שהביא תשו' הרדב"ז ז"ל בסו' צ' היא העולה למעלה בלי שום חולק גם אשו"ר לו בח"ב שהביא פלוגתא דהרבמוהראנ"ח ול'חם רב ומה שנסתפק בזה ה' מוהר"א ששון ז"ל ע"ש.

וגם אתה ידעת מ"ש התה"ד. סס"י ש"ל ומה שהוסיף ע"ד ה' גו"ר בחאה"ע כ"ל ד סי' ט' דעיקר דינא אין אמש"ל דאיתמר עליה הבו דלא לוסקיף עליה ובכל דהו אמרינן דבכה"ג לא אתמר הא דירוש' ע"ש ע"כ היותר.

נכון לפשר ביניהם גם פי יורשי הלנה ואלמנתו והבנות בנותיו העניים והאביונים עוללים שאלו ל'חם פורש אין להם וכבר אז"ל משפט וקרוי צדקה זה דין הפשרה. וכו' עלתה הסכמתנו והספיקו עמי אחי ורעי ה' מוהר"ר דוד טייב וה' מהרי"ט בעל ערף השולחן וה' מהר"י הפה"ק וה' מהר"ד פ'רנקו ובכ"ה נגמר הדין ופ'שרנו ביניהם במה שהוא תועלת ליתומים: והנה בעתה שמעתי מהמורשה שפ'שעמד בפני א' מהב"ד נר"ו עם היורש ותבע ממנו שארית החוב טען שאביו א"ל שאינו חייב לו אלא מה שפרע לו ומה שחייב ב'יתר ע"כ הוא מצד אונס וש'מסר לו מודע' ע"ז והוציא שעד המודעה ומסרו ליד הב"ד נר"ו א"כ איפוא הני הודאת היורש שאביו א"ל שלא פרע וממילא רמינן שבועה על

המלנה ושפיר שקיל בלא שבועה אם נתברר לב"ד דהך שטרא דמודעתא לית ביה ממשא וגם יורשיו נוטלין מה שזכתה להם התורה הקדוש' שתתעלה בבי"א: ומעתה עת לדבר נאען ואומר אם היורש עכשיו מכחיש בהאי אודיתא שפיר שמעינן ליה דקי"ל כל הודאה שאינה בג' פמודה חוץ לב"ד דמי כמ"ש מרן בש"ע סי' נ' ומ"ש עליו מור"ם ז"ל כפר גדולי האחרונים נתחבטו בזה והש"ך ז"ל זו הלכה העלה דלא הניא הודאה וכמו שהאר"ך ע"ד מוהרח"א ז"ל בס' ברפי יוסף שם דף וכו"ש אי מכחיש ואומר שלעולם לא הודה כמ"ש ה' מוהרשד"ם ז"ל ח"מ סי' ס' וכמו שהאר"כתי במערכת אות ח' מדין חזקה ע"ש וכי מבעיא לי בעודו עומד בהודאתו דמצי אמי' למימ' ליה לאו כל פמינא שתחוב לי בגביית סכום כתו' ולא מהימנת לי דאין לי מקום לגבות אלא מחזקת קרקע זו ומפי מניית לנה וחדר מלנה אתרע לשטרא והנה קמא ארעא לפירעון שטר כתו' ולא מהימנת לי בהאי אודיתא וא"נ דינהבי' לה כל.

דילה והשתא זכיה היא בהאי ארעא מפאת כתו' אי מיינתא האם ונפלה ארעא לגבי היורש מי מהניא הך הודאה למפרע אי הדר ביה או לא קושטא קאי דבקרוב לזה דן את הדין ה' בית דוד בחאה"ע ה' ט"ל דשפיר מהניא למפרע אע"ג דבהאי שעתא לא מהניא ולא מידי אמנם בן גילו ה' מוהריק"ו ז"ל בר פלוגתיה בהא וכבר עמדתי ע"ז באותו פרק ובאותו מקום: ואפתי נשאר לנו לברר דאי השתא אפתי בהימנותיה קאי ואזיל ומודה דאביו לא פרע שארית החוב כמזנובר והאלמנה הלזו שטר כתו' ע"פ מנהג הק"ק פורטוגיזי יצ"ו ושם כתו' לאמר שאם הבעל שייר אחריו שיעור ב' כתו' תטול כתו' מושלם ואם לאו חולקין עזבון נכסי המת בין האשה ובין יורשי הבעל ובנ"ד שלא הניח שיעור כתו' א"כ דינא הוא עפ"י התקנה הנז' לחלוק האלמנה עם היורש ונמצא היורש זוכה בחצי העזבון וכיון דאיהו מודה ואזיל דאביו לא פרע זוכה המלנה בחצי העזבון הוא או יורשיו מי מצי אמר יורש הלנה אנא בעינא למיגביה לאימי כל כתו' פדת של תורה ולא אחלוק עמה בנכסים כמשפט התקנה או"ר אערומי קמערין ולא אהני לרמאה רמאותיה הנה בזה ראיתי שאלה ז"ל כלל נ"ה סי' ז' והביאה הטור באה"ע סי' קי"ח בקהל מולינא כף היא תקנת.

כתו' ומתו הבנים ולא גלו דעתם במאי ניחא להו ויצא שט"ח על האב ועמדו היורשים ואמרו אין רצוננו לחלוק עם אמנו ותגבה הפל ואין לב"ח ממה לגבות וטעין הב"ח פיון שהבנים מתו ולא גילו דעתם אין סהדי דהנה ניחא להו לחלוץ שיפרעו חוב אביהם והיורשים טענו אנו במקום אחינו וכשם שהם יכולים לנותר כף אנחנו והשיב כל שלא גילו דעתם במאי ניחא להו עמד הדבר על דין תורה ואומדן דעת הוא שהתפצים שתגבה אדם ממה שיגבה ב"ח עש"ב הרי שלף לפניה בין לדעת השואל בין לדעת הרא"ש ז"ל אי אמר יורש אנא בעינא שתגבה אמי כל סכי כתו' ומפקע ב"ח שומעין לו שאמר פהלכה להעמיד הדבר על דין תורה א"כ בנ"ד דמצי מנותר לאמו אלא שאם מתה ולא נשבעה על כתו' אי קאי בהימנותיה בהך הודאה שפיר גבי מניה אבל אם נשבעה על כתו' ומתה אינו חייב לשלם פלום דלאו מנכסי אבנה קא ירית אלא מצד האם וזה ברור לענ"ד המעט הוא וע"ע לה' מוהרח"ש ז"ל בח"ג ס"י ס"ב: (צו) אכילה ראובן נתאכסן אצל שמעון קצת ימים ופנה והלה לדרך ויהי בשובו לעיר אשר דר בה ראובן מעצמו ומאליו בא לבית ראובן ובחומותיו פאשר היתה באמנה אתו בפעם ראשונה מפתו יאכל ומכוסו

ישתה ויהי פי האריכו הימים במספר ירחים גמר בדעתו ללכת לדרך עמד ראובן ותבע ממנו דמי אכילתו באמור אליו בפעם א' אני הזמנתיך אצלי מדעתי ורצוני ולשם ג"ח נתפוננתי אף בזאת הפעם מי הביאה עד הלום ולא נתפוננתי להאכילה אלא ע"מ לקבל פרוס והאורח משיב אמת שאני מאלי ומעצמי באתי בפעם שניה וטעמא דידי לקיים מילי דאבות לעולם אל ישנה אדם מאכסניא שלו דכתי' וילך אברם למסעיו וה"ט משום דפוגם ונפגם עמד השואל ושאל דבר מי יקום עפ"י התורה ויבא שפ"מה: זאת אשיב הלא זה הדבר מקור נפתח במימר קדישין ראשית מאמר שאול נשאל ה' תה"ד סי' שו"ז בראובן שהשיא בתו לשמעון וקבל עליו לזון את חתנו ואשתו שנים קצובות ואחר פלות הקצבה לא עצבו ויאכל וישת עמו ב' או ג' שנים אחרים בשתיקה שלא תבע ממנו מאומה ויהי אחר הדברים האלה ערער ראובן על חתנו שיפרע לו דמי מזונו ומזונות אשתו והשיב דחייב לשלם לו ואעפ"י שראובן איש.

עשיר ואין דרכו להאכיל א' בשכר מ"מ שהנזיון נהנה חייב לשלם. מה שנהנה ודמיא לחצר דקנימא לאגרא וגברא דעביד למיגר שאם לא ידור בחצר זו צריף למיגר בחצר אחרת דחייב לשלם דמי שכירות ה"נ דכונתה במאכיל את חתנו אע"ג דחמיו גברא דלא עביד להאכיל בא' בשכר פינן שנהנה הנזיון חייב לשלם לו דמי אכילתו ואע"ג דכונלא הדיא שמעתא לא נקיט אלא הדר בחצר חברו שלא מדעתו משמע שא מדעתו פטור והכי פרש"י אהקדוש של"מ כהדיוט מדעת: דמי התוס' דחו בפשי' אף בלא ראיה דלא פרש"י עכ"ל ואנכי עפר ואפר לא הבינותי דבריו דסוגיא בדוכתא הכי איתא בפ"ב דקמא דף ד' א"ל ר"ח לרמי בר חמא לא הגיית גבן באורחא בתחו' דאבעיא לן מילי מעלייתא.

א"ל מאי מילי מעלייתא א"ל הדר בחצר חברו של"מ צריף להעלות לו שכר או א"צ להעלות לו שכר א"ל ה"ד אילמא בחצר דלא קנימא לאגרא שאין דרו בעל החצר להשפיר וגברא דלא. עביד למיגר שזה הדר יש לו משלו מקום אחר לדור בו לא נהנ' שיהי זה יש לו מקום לדור.

בלאו"ה וזה אינו חסר פינן שאין דרכו להשפיר לאחרים. ופשי' דפטור אלא בחצר דקנימא לאגרא וגברא דעביד למיגר זה נהנה וזה אינו חסר ופשיטא דחייב לא צריכא דקבעיא ליה בחצר דלא קנימא לאגרא וגברא דעביד למיגר מאי מצי א"ל מאי חסרתך או דילמא מצי א"ל הא אתהנית וכו' והא דלא קאמר איפכא בחצר דקנימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר בזה נחלקו אבות העולם ז"ל דלדעת רש"י דפטור דלא הני אלא גרמא בעלמא ודעת הרי"ף דפשיטא שהוא חייב שהרי חסרו ממון ועיין בהרא"ש והר"ן ז"ל ובטוש"ע שם סי' שס"ג ע"ש א"ל מתני' היא א"ל אי מתני' א"ל לכי תשמש לי שקל סודרא וכרוף ליה הנה בהגמי"י בפ"ג מה' עבדים הק' דבירושלמי בפ"ח דברכות אמ' השתמש בכהן מעל ור"ח כהן הוא וה"ר ב"ח נשתמש בו והצ"ע והנה דבר זה עמדו עליו גדולי ישראל ואיכא מ"ד דוקא בזמן שכהונתם עליהם בבגדי שרד אבל בזה"ז מותר ודעת הסמ"ג דבשכר מותר והכא שכר שמודיעו משנה זו שרי ליה מאריה ומור"ם בא"ח סי' קכ"ח.

כ' דאסור להשתמש בכהן בז"הו דהוי כמועל בהקדש אם לא מחל עכ"ל וכתב הרב מג"א שם דהכהונה שלו ומצי מחיל דנהי דמצינו בגמרא וכו' דפ"ב דקמא דרמי בר חמא הנה

משמש בר"ח שקהיה כהן ואהמ"ר אין הנדון דומה לראיה דאה"נ אם הפהן עומד מאליו ומשמש אמרינו הפהונה שלו ומצי מחיל וכההוא עובדא דמייחתי המרדכי שפהן א' עמד והציק מים ע"י ר"ת שמענו מקור הגה"ה זו אבל שהישראל אומר לכהן שמשני לא שמה מחילה והרב מנ"ד העלה דבדבר שיש לו הנאה מהניא מחילה אבל בלא הנאה לא מהניא מחילה וה"נ ר"ח אית ליה הנאה לידע מתני' ומחיל אלא דאפתי לא איפרוק מטעמא דרב"ח איף תבע ושואל חלקו בפיו להשתמש בכהונה וכדכתי' ועוד שמדברי הגהמ"ר לא משתמען מלוהי גם רב תנא הוא ו"ל בפ"ג מה' עבדים דין ח' נת' שצריכים אנו לדברי הסמ"ג לתרץ ההיא דפ' פיצד הרגל וכו' ע"ע ולע"ד לפום מאי דכתיבנא אפתי לא פלטן ובקרב ימים נדפס ס' הבהיר ברפי יוסף למופת דורינו ה' מוהרח"א נר"ו אגב אסיפא שיורי ברכה ולשם האריף פלפל בתקמה לא הניח דבר קטון וגדול פמדתו לכל רוח מביתו ע"י ובעא למפשט מהא דתנן הבית והעליה וכו' ה"ז דר בבית עד שיסתן לו יציאותיו הא שפרו לא זה נהנה וזה לא חסר פטור וכו' וצל"ד לפ"ד ה' ו"ל דס"ל לרש"י דמ"ד חייב דוקא של"מ אבל מדעת פטור מאי בעי למפשט מהתם דבונה מדעת הוא ר"ל בידיעת הבעה"ב ומדעתו פטור מיהו חזיתיה להנמק"י שהק' ויכפוהו וכו' שפבר הק' פן בירוש' ואוקמנא בדליתיה קמן ע"ש ומה שהארכתי בזה לקמן במערכת אות ש' סי' ע"ג ומצאת פי תדרשנו ונהדר מייחתי דפליגי בה אמוראי אליבא דר"י דרב פהנא משמיה דר"י אמר א"צ לעלות לו שפר ור' אבהו משמיה דר' אמי אמר צריף ואמר ר"פ דהא דהא דר"א וכו' מפלגא איתמר דתנן גבי גזפר של הקדש טול אכן או קורה וכו' בנאה לתוף ביתו ה"ז לא מעל עד שידור תחמיה ש"פ ואמר שמואל והוא שהניחה ע"פ צרופה וא"ר אבהו קמיה דר"י משמיה דשמואל זאת אומרת הדר בתצר חברו של"מ צריף להעלות לו.

שפר ופרש"י מדקתני דכי דר תחמיה חייב אע"ג דשל"מ עבד עכ"ל ר"ל שאם היה מדעת הקדש שפר חייב. ואיכא למימר אבל של"מ פטור אבל כד.

אשכחן דשל"מ הקדש נמי חייב ה"נ הדר בתצר חברו אע"ג דשל"מ נמי חייב ודחי איהו סבר מדאשתיק מודה ליה ולא היא אנשוחי לא אנשגח ביה פדרבא דאמר הקדש של"מ פהדיוט מדעת דמי עכ"ל ר"ל הדר בתצר חברו פינו דשל"מ א"צ להעלו' לו שפר ושאני הקא גבי הקדש דחשיב מדעת פינו דאיכא שכינה חשיבה דעת פהדיוט מדעת ואתה תחזו דשי' רש"י דמדעת פשי' דחייב והיינו הא דק"ל להתוס' דשל"מ לאו דוקא אלא אורחא דמלתא נקט וה"ה מדעתו ר"ל לעולם אפי' מדעת נמי פטור דמאן דפטר ל"ש מדעת ל"ש שלא מדעת ומאן דמחייב סבר אפי' של"מ נמי וכ"ש מדעת ואפשר דמהאי טעמא נקט בכולהו שמעתתא שלא מדעת לאשמעינן רבותא דאי איכא מ"ד דחייב אפי' של"מ אלא שהתוס' אורחא דמלתא נקט דאי מדעת לא היה מניחו לדור מעיקרא ומה שחי' הוא דבהקדש הוי פמוחה באדם הבא ליהנות שיתחייב במעילה פהדיוט מדעת ר"ל פהדיוט המוחה בדר שלא ידור וכ"ה במקו' לשם מ"ש.

רבינו ישעיה והרשב"א בשנינו קצת ולפי שי' הני רבנותא מ"ד א"צ בין מדעתו בין של"מ עד שיתנה עמו להעלות לו שפר או שימחה בו שלא לדור ומ"ד כף לי מדעתו פשלא מדעתו בין המחה בו או לא המחה וסד"א דר' אבהו פינו דבהקדש אינו מוחה

אמאי חייב אלא ש"מ דלא בעינן המחאה הילקף בכל גוונא לדחי דהתורה היא המוחה ביד הנהגה להתחייב בקרבן מעיל'ה: ומצאתי עוד במקו' למציעא במ"ד לדרף צ"ט אהא דאמר' הקדיש דשל"מ פהדיוט מדעת דמי שכ' משם הרא"ש ז"ל פרש"י ז"ל וכו' וק' דשל"מ לאו דוקא דר"ש ידע ולא מיחה בו דאמר אכולי קא מחיל ליה וניחא ליה אלא ה"פ פהדיוט מדעת כלו' שידע ומיחה בו וכו' ע"ש וכפשי' הרמב"ד והריטב"א אשר הובא שם גם הרב מע"ח בחי' לפ' פיצד הרגל כתב פן בפשי' נמצאת אומר מדעת כ"ע ל"פ דחייב פי פליגי של"מ ולדעת התוס' ושאר רבנותא של"מ דנקט תלמודא אורחא דמלתא ומאן דמחייב מחייב בתרנוניהו ומאן דפטור פטר בתרנוניהו אמור מעתה דברי ה' תר"ד שגבו ממני היכן מצא ס' זו לרש"י ז"ל וס' התוס' גם מ"ש ה' ז"ל וי"ל דרש"י נמי לא מחלק בין מדעתו לשל"מ אלא גבי זה נהגה וזה אינו חסר דעלה קאמר פיון דלא חסר והוי נמי מדעת ודאי פטור הנהגה אבל הכא דזה נהגה וזה חסר אפ"ל מדעת נמי אינו מחוייב על חסרונו עכ"ל ולפ"ז ק' דכי מצדד אלימא בחצר דקיימא לאגרא וגבא דעביד למיגר פשי' זה נהגה וזה חסר הוא וכו' תק"ל דא"ה אמאי נקט בבעיא הדר בחצר חבירו של"מ דמשמע הא מדעת פטור דכיון דזה נהגה וזה חסר אפ"ל מדעת חייב וכן פי דחי רבא הא דבעא רמב"ח למיפשט דתנן נהגית משלמת מה שנהגית דזה נהגה וזה חסר הוא תק"ל א"ה מאי אריא דקתני הניח פירותיו ברור דמסתמא הוי של"מ אפ"ל אי הוי במקו' דהוי מדעת חייב אלא עכ"ל משום דאפקורי אפקוניהו ולא חשיב זה חסר ושפיר פשי' רב"ח ואעפ"י שיש ליישב דבריו בזה.

מ"מ פבר בירתי שא"א לזה ס' זו לרש"י וכדכתי' אמנם לעגן דינא גלע"ד פשי' דפטור לכ"ע דהתם שאני שהוא מאליו בא ודר בחצר מ"ה פליגי בה אבל בנ"ד שהיה. בן חמיו מסדר סדר המערכה לתת אכלם בעתו באשר היתה אמנה בשנים קצובות הדעת נותנת דנדאי לשם מחילה הוא דיהיב ליה ונדמא למ"ש מרן ז"ל לשם הרשב"ץ ז"ל ופסקו מור"ש ז"ל שאם א"ל דור בחצרי.

שהוא פטור אע"ג דחצר לא קיימא לאגרא וגבא דעביד למיגר ועיין בפ"ה י"ד סי' קס"ו ע"ש בזה ואין הפנאי מספיים: וכתב עוד הרב ז"ל ומצאתי שפסק מהר"ש בשם רבי אפרש"י ז"ל מי שאמר לחבירו בא ואכיל עמי ואכל עמו דחייב לשלם לו דמי מזונו משבור את כדי וקרע את כסותי דחייב אעפ"י שא"ל לשבר ולקרוע ומייתי ראיה ה"נ אעפ"י.

שא"ל לאכול את שלו חייב לשלם עכ"ל ודבריו בלתי מובנים דהתם מוקמי לה להך מתני' בדאתו ליגדה בתורת שמירה דכיון דנתחייב בשמירתו תו לא מפקע נטירותיה פי א"ל קרע אלא ע"כ ה"ק קרע והתחייב אבל פי אתו ליגדה בתורת קריעה פטור דכונתה האומר לחבירו בא ואכול דומיא דשבירה וקריעה הוא ופטור וכבר עמד ע"ז ה' ש"ה סי' רמ"ו והצ"ע: ואתה דע להך להך פי שמעתי פי ה' מוצל מאש ז"ל רמי .

ומקשה מסוגיא זו עמ"ש הג"א משם רבי' ברוך במציעא דף צ"ד ולעד"ן דהתם חיובא דפשיעה שרי רחמנא אש"ח וכי המתנה לפטור הוי מתנה עמ"ש בתורה משא"כ בקרע ושבר דעל חפצה הוא דקמתנה אלא דהעיקרא דברי רבי' ברוך ז"ל ק' לע"ד דמאי קמ"ל פשיטא דהיינו הא דקאמר תלמודא התם שאני הכא דמעיקרא לא שעבד וכו' ופירש"י ז"ל שלא ירד מתחיל לשמירה גמורה אלא דוקא לזה ירד ולזה לא ירד א"כ אם התנה

אפי' על הפשיעה א"כ לאיזה דבר ירד בתורת שמירה והדרא קו' הש"ס לדוכתא דהוי מתנה עמ"ש בתורה ואי קאי לפום מאי דסא"ד הא אוקי לה כר"י דאמ' מצוי מתנה עמ"ש בתורה ודו"ק: ונדשיות אני מגיד מאי דק' לענ"ד ביה דקבע ושבר דאמרי' פל דאתא לידנה בתורת שמירה לא מפקע נטירותיה עד דא"ל והפטר ואלו גבי שואל אמרי' בהשואל דף צ"ח וכן בשעה שמחזירה שאם אמר המשאל לשואל שלחה ביד בני וכו' ונאנסה פטור אע"ג דלא א"ל אלא שלחה סתם ולא א"ל והפטר דמ"ש שומר משואל ואדרבה חיובא דשואל טפי משומר אשפחן ליה ונראה דלא דמי דבשלמא פי א"ל שלחה ביד בני וכו' לית לן למיתלי ולמימר דפטומי מילין הוא דקא"ל ומסתמא שלחה והפטר קא"ל אבל הקא דקא"ל קרע ושבר אית לן למיתלי ולמימר קרע והתחייב דלא קא"ל אלא פטומי מילין הילכף כל כמה דלא א"ל קרע ושבר והפטר קיימא בנטירותיה והא דאמרי' בפ' א"נ דף ע"א פגון דא"ל הניחם ע"ג קרקע והפטר משמע דלא סגי ליה בהנחת קרקע לחוד דאפתי באחריות ישראל.

קיימי נראה דוהפטר טופיאנה דלישנא הוא והניחם ע"ג קרקע לחוד סגי ועיין בה"ה פ"ה מה' מלנה ולנה דין ג' ודו"ק: איברא דאפתי ק' לע"ד מהא דאמרי' בגיטין דף ע"א אר"א אר"י לגיטין אמר ולא לד"א ואותביה מדתנן וכן לענין החוב זרוק לי חובי וכו' זכה הלנה ופריה הב"ע דא"ל זרוק והפטר וכו' אלמא אע"ג דלא קא"ל לישנא דמשמע לפטומי מילין אפ"ה אפתי מלנה ברשותיה עד דא"ל והפטר ומ"ש מהה דשאלה ועוד דהתם אפי' דא"ל והפטר אם קרוב ללנה אפתי ברשותיה קאי וסגיב ונ"ר דהאי גמי פיון דא"ל זרוק בד"ה וכמו שפירש"י ז"ל דמי קצת לשבר וקרע וכמאן דא"ל זרוק ושומר הילכף לא מיפטר אלא עד דא"ל והפטר ויש לזה סעד מהירושלמי דקאמר שכן אם א"ל זרקוהו לים ויהא מחול לה מחול לו וכו' ע"ש אלמא דבזרוק לי דקאי אפי' בזרוקו לים קא"ל ודמיא שפיר לקרע או שבר דלא משתמע מלוהי אלא לפטומי מילין איברא דאפתי ק' מהה דקרוב ללנה וכדאמרו: וראיתי להתוס' ז"ל שם בד"ה א"ה מצוי למימרא וכו' דק"ל הכי ותי' דמייירי מסתמא דמפרש לו שזרוק לו למקום שיכול הוא לשומר דמשו"ה בקרוב ללנה הוא דחייב לנה אבל מסתמא בכל גוונא פטור וכדק"ל מעיקרא להתוס' ז"ל ומ"ש מסתמא לאו למימרא דמסתמא אמרינן הכי דכבר כתבו דמייירי דמפרש וכו' אלא ר"ל מסתמא הכי אוקמי' לה דמייירי במפרש.

ותבט עיני להרשב"א ז"ל בחי' לשם שכ' לתרץ קו' התו' ז"ל דכל דאמר הכי זרוק לי כמ"ד זרוק לתוך רשותי והכי איתא בירושלמי וכו' עכ"ל ואנכי לא ידעתי מאי ראיה מיייתי מהירושלמי דהא פי פריה והא תנינן וכן לענין החוב א"ל שכן אם א"ל זורקהו לים ויהא מחול לה מחול לו דר"ל שפך א"ל זורקהו לים בפירושא איתמר ממילא פי הדר פריה ליה אלא מעתה אפי' קרוב ללנה גמי ומשני שכן אם א"ל זורקהו עד שיכנס לרשותיה וכו' ר"ל שפך א"ל בפום ממלל רברבן ולא דאמרי' מסתמא הכי קא"ל אלא לעולם מסתמא מפטר עד דמפרש לרשותי וכדעת התוס' ז"ל: ואתה דע לה דרבי ברפי"ו מה' מלנה כ' וז"ל באחריות הלנה וכו' א"ל המלנה זרוק לי חובי והפטר וכו' פטור עכ"ל וק' טובא דאמאי לא חילק בין הגיע קרוב למלנה או קרוב ללנה דבקרוב ללנה מיהא חייב אלא דסתם לן סתומי דמשמע כל שא"ל והפטר בכל גוונא מיפטר והא נדאי איפכא דשמעתתא איברא עפ"י מאי דכתבנא בדעת התוס' דלעולם כל כמה דא"ל והפטר פטור

ועטיר בין קרוב ללנה ובין קרוב למלנה ולא משפחת לה דבקרוב ללנה חייב אלא בהתנה ומפ' שזנקהו לרשותו דוקא אבל מסתמא פטור משו"ה לא חילק רבי' בתלוקת והפטור ולא הנצרה רבי' ז"ל לכתוב דאם התנה שזנקהו לרשותו דקרוב ללנה חייב משום דאדרבא תלמודא פריה עלה מאי למימרא דפשי' הוא אבל עיקר הדין הנצרה לכותבו רבי' ז"ל לאשמוענו דכל שא"ל זרוק והפטור בכל גוונא פטור אפי' אבדו קרוב לרשותו הלנה דלא תימא מסתמא זרוק לי לרשותי קא"ל וכדעת הרשב"א ז"ל ותלמודא דפריה מאי למימרא נר' דהוק"ל דלפום מאי דאוקמא בא"ל זרוק והפטור ע"כ דסיפא דקרוב ללנה בהתנה ומפ' א"ק פשיטא מאי למימרא דקרוב ללנה בהתנה חייב פשיטא אבל לדעת הרשב"א ז"ל ק' דמאי פריה מאי למימרא וכו' דילמא משום סיפא איצטריה ליה והא קמ"ל דאפי' א"ל זרוק לי סתמא פל שהוא קרוב ללנה חייב דסתמו כפי' עד שיפנס לרשותו ולאפוקי מדעת התוס' ז"ל ולקמן יתבאר עוד בס"ד: ברם חזות ק' הוגד לי בדברי ה"ה ז"ל שם שכ' ע"ד רבי' דברי הרשב"א ז"ל וסיים וכוונת רבי' שכ' וזרקו לרשותו עכ"ל דאפתי אמאי השמיט לדינא דסיפא דמתני' בקרוב ללנה חייב וסמך על מ"ש וזרקו לו דגידוק מינה דדוקא לרשותו לאפוקי רשות לנה ולא העתיק מתני' בצורתה פאורחיה וצע"ר פעת והלח"מ ז"ל כ' דכשתרצו בגמ' בתורת גיטין גידי משינויניא קמא ולית לן דינא קמא אלא בכל גוונא פטור וכו' עכ"ל.

והדברים מתמיהין דקו' התוס' והרשב"א לס' המקשה דלא ק"ל מסיפא דמתני' דקרוב ללנה חייב לנה וע"כ לאוקמא בחד מהנהך דכת' התוס' והרשב"א אלא משום דק"ל לגמ' דנהי דקושט' דדינא הכי הוא מפל מקום מאי למימרא וצ"ע: וראיתי להתי"ט ז"ל שהאריה לבאר דעת רבינו והטור ושני פלוגתא בין גמרין לגמרא ירוש' דלשי' ירוש' ל"ק ליה מאי למימרא משום דסבר דטובא קמ"ל דזורקהו פי' עד שיפנס לרשותי קא"ל וגמרא דידן סברא דזורקהו סתם פטור בכל ענין ולא חש להקשות מסיפא משום דבלא"ה ק"ל מאי למימרא וכו' עכ"ל ולענ"ד אין זה מתקבל דשב"ק תלמודא קו' הכחשה מסיפא דמתני' וק"ל דפשיטא הוא ובכל כה"ג ליכא למי' לא.

חש פיון דהאי תיובתא אלימתא טפי נזה פשוט וכבר כתבנו ליישב דעת רבינו והטור בס"ד. שו"ר להמש"ל ז"ל שפא לו בדרה קצרה נאה וחסודה דדעת התוס' שלא פדעת הרשב"א ולדידיה רבי' והטו' אזלי בשי' התוס' ע"ש.

נת"ל שנתפוננתי לדעתו. גם אשו"ר לה' באר הגולה ז"ל שכ' שכ"כ הרב"ח ז"ל וכו' ושפן דעת הסמ"ע וכעת אין ס' הב"ח מצוי אצלי וכ"כ הש"ך ז"ל שם וכ"ז נעלם מעיני המש"ל ז"ל: ונחזיתיה להכנה"ג ז"ל בזה"מ סי' ק"ך דק"ל דמ"ש מהא דכת' הטו' בסי' קכ"א דאם א"ל שלח לי חובי ע"י שליח ושלחם לו ונאבדו פטור ע"ש.

וכבר כתי' דשאני זרוק דמשמע לפטומי מילין משלח לי שאלתי או חובי דשלח לי גופא מדין שאלה גמירי לה וכמ"ש מרן הב"י שם עש"ב ומה שתי' הרב ז"ל דבשלמא כשא"ל שלח לי חובי משמע באיזה אופן שיהיה אבל זרוק לי לא יצדק אלא שלא תאבד דאין סברה לומ' שא"ל שזרוק אעפ"י שתאבד עכ"ל אח"המ נראה דאישתמיט ט מינה הירוש' שכתבנו בס"ד דקמא' שפן א"ל שזרוקנו לים וכו' עכ"ל.

גם תי' ב' שכת' ו"ל אין לו שחר פלל ליישוב: וקרוב הגדול מוהרימ"ט ו"ל בתשו' ח' חה"מ סי'. קי"ח רמי ומותיב הך דהשאלה להך דזרוק לי חובי ומה שחילק בין שאלה דבעינא הדרא להלנאה עד בשחק נאמן דכה עלה בדעתתי לחלק אלא דכ"ז איננו שנה לי בקל עת אשר אני רואה הך דקרע לי את פסותי ושבר כדי וכדכתתי ונהדר ק"ל מההך דשלח לי חובי וכדק"ל להכנה"ג ו"ל.

וכבר פתיב' מאי דנלע"ד ומה שחי' הרב ו"ל דהתם במלנה שצריף להחזירה ליד מלנה משו"ה בעי' שיא"ל ונהפטר אבל בהך דשלח לי חובי שאינו חייב לפרוע ליד המלנה וכ"כ ה' כנה"ג משמיה דהרב ו"ל וק"ק דלפ"ז הא דמותבי' לר"י דקאמר לגיטין אמרו ולא לד"א מהא דתנן וכן לענין החוב דילמא התם מיירי שלא הלנה לו ע"מ שייחזירם לידו ומשו"ה קאמר לגיטין אמרו דבכל ענין מהני אבל בחוב זימנין דל"מ וכגון דא"ל ע"מ שמתחזיר ההלנאה לידי ועיין בתוס' ד"ה לגיטין וכו' ע"ש דכת' א"כ סיפא דקרוב ללנה אמאי חייב איפא למימ' ולדידה מי גיחא אלא ע"כ לאוקמ' בגנונא אחרניא וכדאוק' בירושו' וכדכתתי לעיל ה"נ נוקי סיפא בדא"ל עד שיגיעו לידי ודו"ק שו"ר להריט"ץ סי' י"ט שהצריף.

בפרט זה ולכשאפנה אשנה בעה"ת: עוד פתב הרב ו"ל וז"ל ובס"פ החובל אהא דתנן קרע את פסותי וכו' ואר"י יש הן שהוא פלאו. וכוי פ"ה המ"מ וקרא"ש ו"ל בגנזקי ממונו א"ל בניחותא מסתמא במתמיה קאמר וכו'.

עכ"ל נכף פ"ה התוס' ו"ל שם ולתרוצי מתני' אתא כמ"ש קרא"ש ו"ל אבל דעת ח"ה ו"ל בפ"ה מה' חובל דין י"א מילתא דר"י באנפי נעשה קאמר ע"ש וצע"ד ועיין לרבי' בפ"ה המשנה בס"פ החובל דהביא הך דיש הן שהוא פלאו ולדעת ח"ה ו"ל לא קאי אמתני' וצ"ע עוד פתב ה' הנז' ומיהו לפי מאי דמסיק רבא הא דמטו לדידה בתורת שמירה וכו' שמעי' מינה דההוא דיש לאו בהן דאתי לדידה בתורת קריעה וכו' וקביאו רבי' בה' חובל והטור סי' ש"פ וכו' עכ"ל זה לא נתבאר בדברי רבי' דאיהו ו"ל לא הביא הך דר"י דיש לאו שהוא פהן וכו' וכו' ה"ה ו"ל ולא הביא רבי' דין המדבר בתמיה לפי שהוא פשוט עכ"ל וגם בטור לא נתבאר זה והכנה"ג בס"פ הביא דברי רבו ו"ל דהכא ע"ש ועוד דרבי' וקרא"ש ו"ל לאו.

בחדא שינויאי קיימי דלרבי' בגנזקי גופו אפי' א"ל הנחבל בפ"ה ע"מ שאתה פטור חייב ולקרא"ש דוקא באומר החובל וא"ל הנחבל הן דפי' לאו אבל באומר הנחבל ע"מ לפטור פטור כמו שפתי' בדברי רבי' וקרא"ש והטור סי' תכ"א ועיין בפרן ב"י ו"ל: עוד פתב ה' הנז' ובתוס' פתב שם ומדבריהם משמע שאם א"ל על פלים שהם ברשות עצמו שיקרעם הואיל שלא נתנם לו לשונמם אז בלב שלם א"ל שיקרעם דלא שייף הכא פטומי מילין ולא זירוז כדי שישמרו ואז אם קרעם פטור וכו' עכ"ל ולא ידעתי למה הוצרך ללמוד זו מדברי התוס' ו"ל דמעיקרא אוקמ' לה לברייתא דקתני ולא לקרוע בדלא אתא לדידה ונחיי דכי יתן דאתא לדידה משמע דאפילו בדאתא לדידה משפחת לה דמפטר וכ"ש דלא אתו לדידה וסוגיא ערוכה היא וצע"ד.

עוד כ' ה' הנז' וק"ל דבס"פ פיצד הרגל אמרי' הניח גחלת על בגדו ונשרף חייב וכו' דתנן קרע וכו' ופ"ה התו' וכו' ואפתי מאי ראיה דשאני התם דאתא לידיה בתורת שמירה וכו' עכ"ל ונלע"ד דכוננת הש"ס לאתוויי ראיה מנתינת רשות הנחבל דאע"ג דאתא לידיה בתורת שמירה אפי"ה חייב דאיכא למימר קרע והתחייב קא"ל מיורד שלא ברשות הנחבל והניח גחלת מצד עצמו דאע"ג דשתיק התחייב קאמר ובחזות דרגא מיימי הש"ס וכהנה רבות שו"ר לרב"א בש"מ שהק' קו' ה' ו"ל משם תוס' שאנץ ו"ל וניחא להו פדכתי' ע"ש שהאריה והרחיב הדבור דבר דבור על אונפניו וק"ל: אלא דאפתי איכא למיזק א"ה מאי ק"ל להתוס' דמאי ראיה מיימי דשאני התם שהיה יכול להסיר את הגחלת מעל בגדו וכו' עי"ש ה' בלא"ה ק' דהו' מתני' בדאתא לידיה בתורת שמירה אלא ע"כ לא מיימי ראיה הש"ס סייעתא אלא למימרא פי היכי דבקרע אע"ג דמצוה לו לקרוע פניו דאתא לידיה בתורת שמירה לא פקע מנטירותיה ה"נ בהניח גחלת אע"ג דלא הסיר הגחלת שהיה לו להסיר ולא אתא לידיה בתורת שמירה פניו דחובל אדעתא דנפשיה קעביד ולא ברשות נחבל חייב וכמ"ש תו' שאנץ ו"ל שם ע"ש ונר' ודאי דפשי' להו להתו' דלא מיימי ראיה אלא פדאמרן אלא דק"ל דס"ס הו' דיש בידו להסיר הגחלת אלימא טפי לפטורי אע"ג דמדעתא דנפשיה קעביד ממצוה לקרוע פניו דאין בידו לתקן ולהסיר הגזק וש"מ דאי אפתי לא קרע והדר ביה וא"ל אל תקרע פשיטא.

דחייב וכ"כ הרב ו"ל שם וכ"מ להכנה"ג שם שכ"כ בשם הרב אביו ו"ל ע"ש ועיין למוהרש"א ו"ל שכ' שם דבקרע נמי שייך לומר היה לו להסיר וצ"ע לזה תי' דעיקר דינו של רבא דחייב פשיטא ליה פניו דמזיק מדעתו אלא דל"ק פניו דשתיק ארצוויי ארציה אהא מיימי מקרע פסוטי שאף על פי שמצוה לא מיפטור והאי פדאיתיה והאי פדאיתיה כנלע"ד ועיין במרדכי ס"פ החובל סי' צ"ט ע"ש: שוב אשוב מאי דק' לדברי הרב מהרי"ח ו"ל בשם רבי אפרים ו"ל דאיך פסיק ותני מפשטא דמתני' הפך מאי דאוקי לה הגמ' וכמו שהק' ה' ש"ך פמדרבך ואשר אני אחזה לי לתרץ דעת רבי אפרים ו"ל במה שראיתי להתו' ו"ל שם דק"ל אהא דתניא לשמור ולא לקרוע דמאי פריה מינה לדינא דמתניתין דנהי דפטרין רחמנא מפשיעה מ"מ לא מצינו שפטרנו אם קרע ואבד בידים: ונחמ'תי ראיתי או"ר לה' המאור ו"ל דפי' שמועה זו דקס"ד דגמ' למפטרירינהו מחיוב קריעה מהאי קרא ואסיקנא הא דאתא לידיה בתורת שמירה פלומר תנא דברייאתא לא אתא לאשמועינן דין קריעה אלא דין שמירה וכו' עכ"ל ועיין לרב"א בש"מ לשם דתלה לה פיפי ומטי בה משמיה דר' יונתן ו"ל והרמב"ן ו"ל במלחמתו הק' עליו במה שתי' התוס' לקו' דאי לעיקר שמירה מהיכא תיתי שיתחייב הא בעי' עד שיא"ל שמור וכדתניא במכילתא עש"ב ולענ"ד יש ליישב דנדאי קרא בדין שמירה קמיירי שא"ל שמור ומיהו א"ל אם תרצה לקרוע הרשות נתונה ואשמעי' קרא דאע"ג דא"ל שמור לי פניו דבשעת נתינת הפלי א"ל אי בעית למקרע ש"ד מיפטור מדין שמירה דפשיעה פניו דלא עבד הגזק בידים א"נ י"ל דלדיוקא איצטריו דא"ל לקרוע ומה"ט מפטר מדין שמירה אפי"ה מדין קריעה עצמה דפוטרתו מדין שמירה מחייבתו בקריעה דקעביד מעשה בידים וכמ"ש ה' המאור ור' יהונתן ו"ל: וכתב עוד הרמב"ן ו"ל לעולם אין השומר חייב עד דא"ל שמור או בענין שסתמא משמע לשון שמירה וכו' עכ"ל נראה דנגרש חייב עד דא"ל שמור או בענין שסתמא משמע לשון שמירה וכו' עכ"ל נראה דנגרש חייב מאי דאיכא למיזק מיהא דתניא בתוספתא בפ"ה דקמא ומיימי לה תלמודא התם לתרץ מאי דאיכא למיזק מיהא דתניא בתוספתא בפ"ה דקמא ומיימי לה תלמודא התם

דמ"ח פנוס שורף דלרבנן דלא בעו עד דמקבל עליה נפקד נטירותא חייב פדאיתא התם
אלמא אע"ג דלא א"ל שמור לי חייב אע"ג דאיכא למימר דבריייתא לישנא קנייטא נקט
ומסתמא א"ל הבעל שמור לי שורי וא"ל פנוס שורף לא ניקח ליה להרב ו"ל למימר
הכי דא"ל דא"ה היכי קאמר ליה פנוס שורף ושמור דלאו מעין שאלתו דאיהו שמירה
קתבע מיניה ואידך מהדר ליה שמור דלא בעי לקבל עליה נטירותא אע"ג דקושט' הכי
הוא מ"מ ה' ו"ל משני שפיר דהך לישנא דשמור לי לאו דוקא אלא ה"ה כל לישנא וענין
דמשמע לשון שמורה והכי מוכחא פל הנה מתני' דקדר דלא א"ל שמור לי אלא דאי
רשותא יהיב ליה בע"ה חייב ונלא פליג ר' אלא בקבלת בע"ה בנטירותא בהדיא: וראיתי
להרב מח"א ו"ל בה' שומרים סימן א' דמיייתי לס' התוס' והרמב"ן ו"ל וק"ל ו"ל דא"כ
מאי מדמה תלמודא בהאומנין פלוגתא דר' ורבנן דכנוס שורף לבעיין דא"ל שמור לי
וא"ל הנח סתם דילמא ליה ע"כ ל"ק ר' התם אלא בסתמא שלא א"ל המפקיד שמור לי
אבל הכא דא"ל בהדיא שמור לי כי א"ל הנח סתמא פאלו הודה לדבריו הוי עכ"ל ואנכי
לא ונדעתי מאי קאמר פינן דס"ד דה' ו"ל מעיקרא דברים פכתבן עד שא"ל שמור לי
הילכך אפי' כי מסר בידו אינו מתחייב בשמירה כמ"ש הוא ו"ל בתחילת דבריו א"כ
תק"ל עדיפא מינה היכי מחייבי רבנן בכנוס שורף פינן דלא א"ל שמור לי וכו' נר' נמי
ל"פ עלליהו בהא אלא משום קבלת בע"ה ועוד היכי מציי למימר ע"כ ל"ק ר' התם אלא
משום דלא א"ל שמור לי דע"כ לא מציי דרבנן מחייבי בשמירה אלא כי א"ל שמור לי
ובריייתא ומתני' לא חש למתנייה דמילתא דפשי' היא א"כ ע"כ ר' עלה קאי ואמלתייהו
דרבנן פריה ותני בדא"ל מפקיד מעיקרא שמור לי ומעתה אין מקום לדבריו ו"ל וצ"ע:
גם מה שכתב עוד ה' הנז' ו"ל וכו' דר' פללא קא פנייל ואמר אינו חייב עד שיקבל
עליו לשמור בפ' וכו' עכ"ל לא הבינותי זה דאם פנונת ה' ו"ל דלרבנן לא בעו לא אמירת
מפקיד שמור לי דלא פ"ש דמכילתא ולא קבלת בע"ה ולר' תרתי בעי' מפקיד וקבלת
נפקד א"כ ל"פ קו' התוס' לדוכתא הדרא דמאי פריה ע"ש דמאן לימא לן דסבר הך תנא
כר"ש דילמא פרבנן דר' ס"ל דלא בעי שמור לי משו"ה עכ"ל דמדין פשיעה הוא דקא
פטר ליה ולא מחיובא דקריעה וע"ק דהיכי קאמר בהאומנין בתנאי דלרבנן חייב דארבנן
נמי לא אתי דלרבנן חייב אפי' בדלא א"ל שמור לי אלא פנוס והתם קמבעיא ליה בא"ל
שמור לי וא"ל הנח דמשמע דבהנח סתמא פטור ולרבנן חייב ויש ליישב בפשיטות נאי
פנונת ה' ו"ל דר' בעי תרתי ורבנן סגי להו בדא"כ מאי ק"ל תו' ס"ס ק': עוד כתב ה'
הנז' ס"ס ק' הלא התו' ס"ל הלכתא פתכמים וכו' ואלו הכא תפסו במןשלם הדרשא
דמכילתא עכ"ל והתו' שם בפ' הפרה בד"ה שמואל וכו' לא פסקו פן בהדיא אלא
דאתמוהי קא מתמה וכ"כ הרא"ש שם ו"ל משם התו' אלא נראה דדקדק ה' ו"ל זה
מדכתבו לכאורה נר' דהלכה פשוטא וכו' משמע דאין פן דעתם במסקנא והרא"ש והטור
בסי' שצ"ח כתבו דר"י פסק פתכמים ומלת פסקו הכתובה בטור ט"ס וצ"ל פסק וכן הגייה
הכנ"הג שם ופשוט מעתה אחרי הודיע אליהם ס' הרב המאור ורבי' יהונתן ו"ל נחה
שקטה ס' מוהרי"ח בשם רבי' אפרים דאימור סברי מרנן דכנייל פושע ומזיק דקעביד
מעשה בידים כל כמה דלא א"ל ע"מ לפטור נהי דפטור מדין שמירה כי אתא לידיה
בתורת קריעה מ"מ מדין מזיק בידים מיהא חייב אף ע"ג דאתא לידיה בתורת קריעה
ה"נ דכונתה אע"ג דא"ל אכול דהוי כמו לקרוע אפ"ה חייב בתשלומין ויפה דן יפה הורה

מפֿשטא דמתני' ודו"ק נ"ל: וגם ראיתי את הלח"ש בס' הרב מש"ל ז"ל שם באותו פֿרָק באותו מקום עֵלָה הָאִישׁ מְעִירו בְּרֵאוּבֵן וְשֶׁהָיָה לוֹ חוּב עַל שְׁמַעוֹן וְאָמַר רֵאוּבֵן לְלוֹי וְשִׁימְחוּל הַחוּב וְשִׁישׁ לוֹ עַל שְׁמַעוֹן וְהֵלֵךְ לוֹי וּמַחֵל לוֹ נ"ל דְּמַחִילָתוֹ מְחִיל' מְשׁוּם דְּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ וְהוּ"ל כְּאֵלוֹ הַמְּלִנָּה עֲצָמוֹ מְחַל עכ"ל.

כְּרִישׁ כָּל מְרַאֲיִן אֶת זוֹ אַגִּיד דְּמֵאֵי דְּפִשְׁטָא לִיהֵ לֵה' ז"ל דְּמַצִּי לְמִשְׁנֵי שְׁלִיחַ אֲפִי בְּשְׁלִיחוֹת הַדְּבָרִים בְּעֵלְמָא כְּמִדְּנֻמָּה שֶׁה' מוהרימ"ט ז"ל פֿשִׁטָּא לִיהֵ דְּלֵא מְהַנִּי דְּמִילֵי נִינְהוּ וּמִילֵי לֵא מִמְסָרֵן לְשְׁלִיחַ שְׁפֵן כְּתַב בַּח"א ס' קכ"ז וְז"ל שֵׁנ"ל דְּהָאוּמַר לְחַבְרֵי וְצֵא וְקִדַּשׁ שׁוּר מְשׁוּרֵי דְּאִינוּ קְדוּשׁ דְּמִילֵי בְּעֵלְמָא נִינְהוּ וּמִילֵי לֵא מִמְסָרֵן לְשְׁלִיחַ וְכו' עכ"ל וְמָה שִׁישׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי ז"ל דְּכָל רֵז לֵא אָנְסִי לִיהֵ וְלֵא זָכַר שֶׁר עַל דֵּל שְׁפִתָּיו גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה שְׁלִימָה וְאֶפְשָׁר דְּנִדּוֹן הַמִּשְׁ"ל ז"ל מִיַּיְרֵי בְּמִלְוָה בְּשִׁטְר וּמְסַר לוֹ אֶת הַשִּׁטְר דְּבָהָא וְדָאֵי לִיכָּא מֵאֵן דְּפִלִּיג וְהָכִי מִשְׁתַּמְעֵן מִלוּוֵהֵי אַגְבִּי סִיפָּא דְּמִילְתֵּיהֵ דְּהָרַב ז"ל: עוֹד כְּתַב הָרַב הַנֶּזְכָּר אִךְ מָה שִׁישׁ לְהַסְתַּפֵּק הוּא מְחִיּוּב לוֹי אֵי מְדַמִּינֵן לִיהֵ לְהָאוּמַר לְחַבְרֵי קְרַע כְּסוּתֵי דְּאָמְרֵי דְּחִיּוּב כָּל כְּמָה דְּלֵא אָמַר לִיהֵ וְהַפִּטְר וְאֵע"ג דְּלֵא אָמְרֵי דְּחִיּוּב אֵלָּא הֵיכָּא דְּאֵתָא לִידְיָה בְּתוֹרַת שְׁמִירָה מ"מ הָאִיכָּא הַרמ"ה ז"ל דְּאֵית לִיהֵ דְּאֵפִי לֵא אֵתָא לִידְיָה בְּתוֹרַת שְׁמִירָה כָּל שְׁלֵא א"ל וְהַפִּטְרֵיכֵי וְכו' עכ"ל א' הַקּוּרָא כָּל אֲשֶׁר בְּתוֹכּוֹ יִתְמָ'ה דְּהִיכֵי מְצִי סְבַר הַרמ"ה ז"ל הַפִּי תְּלִמוּד עֲרוּף הוּא בְּיַדֵּינוּ דְּלֵא מְתוּקְמָא הָיָה מְתַנִּי דְּקַתְנֵי חִיּוּב אֵלָּא בְּדֵאֵתָא לִידְיָה בְּתוֹרַת שְׁמִירָה וְאֵם נִפְשָׁף לֹמַר דְּהַרמ"ה ז"ל קֵאֵי בְּשִׁיטַת הָרַב הַמְּאֹר ז"ל וְדַעֲמֵיהֵ דְּלֵא מְפִטְר אֵלָּא מְפִשְׁעָה דְּשְׁמִירָה אֲבָל מְקַרִּיעָה דְּקַעֲבַד מַעֲשָׂה בְּיַדֵּים לֵא וְכַדְכְּתִי הָא לִיתָא חֲדָא דְּרַב"א בְּש"מ לְשֵׁם הַבֵּיא מְשֵׁם הַרמ"ה דְּקֵאֵי בְּשִׁי הַתּוֹס' עש"ב וְעוֹד דְּהָרַב הַמְּאֹר ז"ל אֵתִי עֵלָּה בְּחִיּוּב קְרִיעָה מְשׁוּם דְּקַעֲבַד מַעֲשָׂה בְּיַדֵּים וְהָכָּא רַק שְׁפִתָּיו נְעוּת מֵאֵן לִימָא לֵן דְּסְבַר הָרַב הַמְּאֹר דְּעַקִּימַת שְׁפִתָּיו הָנִי מַעֲשָׂה: וְאֵם כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹמַר דְּנִדּוֹן הָרַב ז"ל מִיַּיְרֵי בְּחוּב שְׁבִשְׁטַר וְא"ל שְׁיִמְחוּל לוֹ וְיִקְרַע לוֹ אֶת הַשִּׁט"ח אוֹ שְׁהַחֲזִירוּ לְלִנְהֵ נִיחָא וְצָרִיף לְתַמְנֵן הַרְזֵי"ה בְּמִקּוּם הַרמ"ה וּבְשִׁטְר דְּוִקָּא הוּא דְּקֵאֵמַר רַב וְכַדְמַצִּיד בְּהֵ הָרַב ז"ל בְּתַר הָכִי לֹמַר שְׁהַשִּׁטְר נְכַתַּב בְּשִׁמּוֹ כִּי הֵיכֵי דְּמִיקְרֵי אֵתָא לִידְיָה בְּתוֹרַת שְׁמִירָה אֵלְמָא דְּעִיקַר סְפָקוֹ בְּחוּב שְׁבִשְׁטַר אֵלָּא דְּהַשְׁתָּא בְּעֵי לְמִימַר דְּגוּף הַשִּׁטְר נְכַתַּב בְּשִׁמּוֹ וּבְסו"ד הַבֵּיא דְּבָרֵי מַהֲר"ח לִיִּישׁב דְּעַת הַת"ה לְפִי שִׁיטַת הָרַב הַמְּאֹר וְכַדְכְּתִיבָנָא בְּעִנְיֹתֵינוּ וְתַל"ית.

וּמִשְׁמַע מְנִיָּה דְּרַב דְּהָרַב הַמְּאֹר וְהַרמ"ה ז"ל הָאֵי לְחַוְדֵּיהֵ קֵאֵי וְהָאֵי לְחַוְדֵּיהֵ קֵאֵי וְכָבַר כְּתִי מֵאֵי דְּנִלְע"ד בְּרַם מ"ש לְחַלְקֵי בֵּין הֵיכָּא דְּאֵית לִיהֵ הַנְּאָה וְכַנְדוֹן הַת"ה דְּאֵע"ג דְּלֵא אֵתָא לִידְיָה בְּתוֹרַת שְׁמִירָה כִּינֵן דְּאֵית לִיהֵ הַנְּאָה מְחִיּוּב הִימְנוּתָא לְהָנִי דְּכָף עֵלָּה בְּמַחְשָׁבָה ת"ל.

אֵלָּא דְּלִישְׁנָא דְּהַת"ה דְּחִיק וְרַחִיק דְּכָל כִּי הָאֵי הוּ"ל לְפָרוּשֵׁי וְלֵא לְמַסְתֵּם לֵה סְתוּמֵי. וְאֵתָה דַּע לָךְ דְּמֹר"ם בְּהַגְהָה חו"ה מ' ס' קע"ו ס' א' הַבֵּיא כ"ז בְּשֵׁם הַמְּרַדְכֵי בְּשֵׁם מוהר"ם כְּמִבְּנֵי אָרְבַּי בְּד"מ שֵׁם בְּאַרְנוּכָה וְזֵה נְדָאֵי עֲבַר מְזַכְרוֹן הָרַב ז"ל: וְאַנְכֵי חֲזוֹן הַרְבִּיתִי מִיחֲזָא חֲזִי חֲזוּתָא מְעֵלְיוּתָא הֵיא לְהַקַּת הַנְּבִיאִים יִצְאוּ לְקִרְאָת נְשִׁיךְ וְשָׂדוּ בְּהֵ נְרָגָא אֲנֹר'ן שֶׁל חֲכָמִים בְּתִשׁוּ אַאָּא מְמֵאֵי דְּכַת' בַּע"ה ת' שְׁעַר ס"ה ח"ב ס' ב' דְּנִשְׂאֵל הָרִי"ף בְּרֵאוּבֵן שְׁהַכְּנִיס יְתוּם לְתוֹף בֵּיתוֹ וְהָיָה לְאוֹתוֹ יְתוּם קְרַקַּע שְׁמַכְנִיס פִּירוֹת כָּל שְׁנָה ו' זְהוּבִים

וְהָיָה נוֹטֵלִים וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶם מִשְׁלוֹ בְּכַדֵי פְרִנְסָתוֹ וּכְסוּתוֹ וְהוּא מִתְפַּוֵּן לְמַצָּנָה וּכְשֶׁגִּדְלָה הֵיטוּם תִּבְעוּ רְאוּבֵן בְּמָה שֶׁהוֹצִיא עָלָיו וְאוֹמֵר כִּי בְּתוֹרַת הַלְוָאָה וְהֵיטוּם טוֹעֵן שְׂאִינָם אֲלֵא בְּתוֹרַת צְדָקָה וְהַשִּׁיב שְׂאִינֵי לְרְאוּבֵן לִיטוּל מִהֵיטוּם כְּלוּם לְפִי שְׂלֵא א"ל הוֹצִיא עָלַי בְּתוֹרַת הַלְוָאָה וְכִינֵן שְׂלֵא א"ל פֶּן לֹא נָתַן לוֹ אֲלֵא בְּתוֹרַת ג"ח כַּמ"ש בְּמִי שֶׁהִלֵּךְ לַמ"ה וְעַמַּד אֶחָד וּפְרָנָס אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁהֵנִיחַ מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצָּבִי עַכ"ל אֶתְיָא אַחִיל אַחִיל יִתּוּבֵי יִתְבִּי פְרוּכֵי לֵה' פְּרָכִינֵן דְּמֵאֵי שֶׁיֵּאֲטִיָּה דְּהֵאֵי לְגַבֵּי הָאֵי דְּהֵתָם מִיָּדִי הוּא טַעֲמָא דְּחִנְנֵן לָאו מִשׁוּם דְּלִג"ח אִיפְּנוּן אֲלֵא מִשׁוּם דְּהו"ל מְבָרִיחַ אַרִי מְנַכְסֵי חֲבִירוֹ דְּקו"ל דְּאִינוּ חֲזִיב לְשַׁלֵּם לוֹ כְּלוּם אֲבָל בְּנִדּוֹן הַגָּאוֹן ז"ל מֵאֵי מְבָרִיחַ אִיפָּא וְכִבֵּר רְאִיתִי לְהֵרֵב גְּדוּלַת ז"ל שְׁנֵתְעוֹרֵר בְּזֵה נִתְ"ל: וְאֲשֶׁר אֲנִי אֶחָזֶה לִי דְּדַעְתּוֹ ז"ל לֹאמֵר נְהִי דְּהַבְעֵל לָאו בְּרַתְשְׁלוּמִין הוּא מִשׁוּם דְּהו"ל מְבָרִיחַ אַרִי וְכו' מ"מ לְגַבֵּי אִשָּׁה מִיָּהָא אֲמֵאֵי אִיבִד מְעוֹתָיו יִמְתִּין לֵה עַד שֶׁתִּתְאַלְמֵן אוֹ תִתְגַּרֵּשׁ וְיִטוּל אֶת שְׁלוֹ מִשְׁלָם וְהַמ"מ ז"ל בְּפִי"ב מֵה' אִישׁוֹת דִּין י"ט כ' מִשְׁמִיָּה דְּהַרְשָׁב"א ז"ל דְּמִיָּרִי שֶׁהַמְּפָרְנָס א"ל אֲנִי זָנָה בְּמִקּוּם בְּעֵלְיָהּ הִלְכָּהּ אִיבִד מְעוֹתָיו דְּהַבְעֵל לֹא מְצִי שְׁקִיל דְּמִיָּמֵר אֲמַר לִיָּה מְבָרִיחַ אַרִי אֶת מְנַכְסֵי בְּעֵלְמָא וּמֵאִשָּׁה נְמִי לֹא מְצִי שְׁקִיל דְּמַעְיָקְרָא לֹא נִחִית לְפָרְנָס אוֹתָהּ אֲלֵא בְּמִקּוּם בְּעֵלְהָ ע"ש אֲמַנְם הָרִי"ף ז"ל סוֹבֵר דְּטַעֲמָא דְּלְגַבֵּי אִשָּׁה לֹא מְסַיְיבָא לָאו בְּדַהֲטִיל תְּנַאָּה דְּבְּמִקּוּם בְּעֵלְהָ הוּא זָנָה אֲלֵא מִשׁוּם דְּאֲמַרִינֵן מְסַתְמָא לְשֵׁם ג"ח אִיפְּנוּן דְּאִי לֹא יְהִיב לִיָּה בְּעֵלְהָ שְׂכַר מַצָּנָה בְּיָדוֹ וּמִיָּנָה יְלִיף שְׁפִיר לְנִדּוֹן שְׂאֵלְתוֹ כַּנ"ל.

וְהֵנָּה הָרִי"ף ז"ל דְּפָלִיג אִס' ר' אֶפְרַיִם ז"ל סְבוּר בְּהָךְ מִתְנִי דְּקָרַע וְשְׁבוּר דְּפִשְׁטָה לֹא מְחִיב אִפִּי בְּקָרִיעָה הִכָּא דְּלֹא אֶתָּא לִידְיָה בְּתוֹרַת שְׁמִירָה וּדְלֹא פְדַעַת ה' הַמְּאוּר וּכְמוֹ שֶׁהַעֲתִיק סְתָמָה בְּהִלְכוּתָיו וּמִשׁוּ"ה לֹא ק"ל מִיָּנָה כָּלֵל וּר' אֶפְרַיִם קָאֵי בְּשִׁי הַרְשָׁב"א וְה"ה ז"ל בְּהָךְ דְּמִי שֶׁהִלֵּךְ בְּעֵלְהָ לַמ"ה וְכו' וְכַדְכַתִּי וְהָא דְּמִיָּתִי רְאִיָּה הַרְשָׁב"א מִהִיִּרְד לְתוֹף שְׂדֵה חֲבִירוֹ כְּבָר תִּי ה"ה ז"ל וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם בְּכַתְּנ' וְעַש"ב וְהַרְב"י בְּטִי"ד סִי רַנ"ג וּבַחַז"מ סִי ר"ץ פֶּסֶק בְּשׁוֹלְחָנוֹ כְּתוּשׁוֹ הָרִי"ף וְלִשְׁם בְּתוּשׁוֹ הַרְשָׁב"א וְכִבֵּר נִתְעוֹרֵר בַּכ"ז ה' גְּדוּלַת שֵׁם וּמוֹר"ם ז"ל נִתְפַּוֵּן לְתַרְזַן דְּהֵתָם כְּשֶׁפְּרָנָס בְּתוֹרַת ג"ח אוֹ שְׁנַאֲמַר פֶּן בְּפִי א"נ פִּינֵן דְּגַבֵּי יְתוּמִים הוּא כָּל דְּלְגַבֵּי יְתוּמִים מוֹכְחָא מְלִתָּא דְּלִשְׁם ג"ח נִתְפַּוֵּן וְלַע"ד ק' פִּינֵן דְּכָל עֵינְקֵר רְאִיָּתוֹ ז"ל מִהָךְ דְּמִי שֶׁהִלֵּךְ בְּעֵלְהָ לַמ"ה וְכו' דְּהֵתָם לָאו בְּיָתוּם מִיָּשְׁתַּעִי וְלֹא דְּאִתְמַר הִכִּי בְּפִירוּשָׁא קְמִיָּרִי וְאִיךְ יִצְדַק חִילוּק זֶה: אֲשׁוּרָה נָא וְאֶרְאֵה לְהַכְנִי"ג בְּטַח"מ סִי קכ"ח בְּהַג"ה טוֹת אוֹת י"ט שְׂכ' מִשְׁם מוֹהַרְשֵׁד"ם ז"ל אִיךְ לְחַלֵּק בֵּין יָתוּם לְשְׂאֵר אִינְשֵׁי דְּעֵלְמָא וְשִׁפְן כ' מִהַרְמ"ה ז"ל וְכִבֵּר כַּתִּי דְּלַעֲנִיּוֹתִינוּ הוּא דְּדַחִיק וְאִתִּי מְרַחִיק וּבָאוֹת ט"ו כ' לְתַרְזַן עֵינְקֵר קו' הַגְּדוּלַת דְּמָה דְּמוֹת יַעֲרֹן לְהָךְ דְּחִנְנֵן דְּלְדוּגְמָא בְּעֵלְמָא נְקֻטִיָּה עַכ"ל אֵלוֹ הֵן דְּבָרֵי ו' תִּימָא וְצ"ע וּמִשְׁם מוֹהַר"א גְּאֵלְיָקוֹ ז"ל בְּאוֹת ט"ו תִּי אִיךְ בְּחִלְקוֹת דְּהָרִי"ף מִיָּרִי שְׁנֵן הֵיטוּם בְּתוֹף בֵּיתוֹ וְהַרְשָׁב"א וּר' אֶפְרַיִם מִיָּרִי כְּשֶׁפְּרָנָס בְּתוֹף בֵּית הַמְּתַפְּרָנָס ע"ש וּלְפ"ד ז"ל צ"ל הָךְ דְּחִנְנֵן דְּסְבֵר אִיבִד מְעוֹתָיו מִיָּרִי שְׁנֵן הָאִשָּׁה בְּתוֹף בֵּיתוֹ א"כ ק' דְּמֵאֵי מִשְׁנֵי תְּלַמוּד' בְּהָךְ דְּפּוֹרְעַ לֹא חוּבּוֹ דְּתַנֵּן הִיא וְכו' שְׂאִי הֵתָם שְׁנֵן הָאִשָּׁה בְּתוֹף בֵּיתוֹ דְּכִינֵן דְּכֵן מוֹכְחָא מְלִתָּא דְּלִג"ח קַעֲבִיד מִשְׂא"כ פּוֹרְעַ חוּבּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְלִק"מ וְלִפִּי מ"ש הַתו' הַנּוֹ"ל דְּמִיָּרִי בְּמִזְוֹנוֹת אִשָּׁה וּכְחִנְנֵן וְדו"ק נְעוּד ק' דְּעֵינְקֵר רְאִיָּתוֹ שֶׁל הַרְשָׁב"א ז"ל מִיָּתוּמִי שֶׁסְּמָכוֹ אֲכַל בַּע"ה וְצ"ע וּבָאוֹת א"ךְ לְחַלֵּק יִצָּא דְּהָרִי"ף מִיָּרִי בְּשִׁאִין נְכָסִי לְקַטֵּן וְהַרְשָׁב"א מִיָּרִי כְּשֵׁי שְׂכָסִי לְקַטֵּן וְכַתֵּב ז"ל

שְׁזָהוּ הַנְּכוּן ע"ש ולענ"ד הַמַּעַט הוּא אֶתְמָקָה אֶצְלֵי אִיךָ יֵצֵא מִפִּי עֲלִיוֹן מִקְלָתָא פְּדָנָא דְוַדָּאֵי הָרִי"ף מִיְיָרֵי בְּדָאִית לִיָּה נְכָסֵי מְקַרְקְעֵי לְקַטְן אֶלָּא שְׁהַפְּיָרוֹת שְׁיִתְהוּוּ מִן הַקְּרָקַע לֹא יִסְפִּיק לְצִוְרָף פְּרַנְסָתוֹ וְאִין הַקְּנוּמָז מִשְׁבִּיעַ אֶת הָאָרִי וְכו' וְכִמוּ שְׁבָא בְּשִׂאֲלָתוֹ הָרִי"ף ז"ל הֲלֹא הִיא פְּתוּבָה רֵאשִׁית מֵאָמָר: גַּם מֵה שְׁתֵּי דְהָרִי"ף מִיְיָרֵי דְלִית לִיָּה נְכָסֵי תַחֲוֵי וְהַרְשָׁב"א מִיְיָרֵי בְּדָאִית לִיָּה נְכָסֵי אִינוּ מִתְקַבֵּל אַח"ה מְדַרְשָׁב"א ז"ל מְסִיעַ לְמִקְלָתָהּ מִקְדָּה דְהַיּוֹרֵד לְתוֹף שְׂדֵה חֲבִירוֹ וְהֵתֵם בְּוַדָּאֵי לֹא שְׁנֵי לֵן בֵּין דָּאִית לִיָּה נְכָסֵי לְדְלִית לִיָּה וְדַכּוּנְתָא הֲרָאִיָּה דְמִיְיָרֵי הָרִי"ף לְמִקְלָתָהּ ל"ש לִיָּה בֵּין אִית לִיָּה לְלִית לִיָּה וּמַעְתָּה ה'וֹן נִסְתָּר גַּם הַתִּירוּץ שְׁפַתְבָּ אַחַר זֶה.

אִיבְרָא דַמ"ש מָרְן הַב"י ז"ל דְּוַדּוּקָא שְׂאִין נְכָסִים בְּיָדוֹ הוּא דְקָאָמַר הָרִי"ף וְכו' עַכ"ל אַע"ג דְּהָרִי"ף ע"כ דְּמִיְיָרֵי בְּדָאִית לִיָּה נְכָסֵי כְּמַבְנוֹאָר בְּתִשׁוּבָתוֹ וְכַדְכְּתִי מ"מ פִּינֵן דְּלֹא מְטַלְטְלִין נִיגְהוּ אֶלָּא מְקַרְקְעֵי הָרִי אֵלּוּ בְּחֻזְקַת מָרָא קָמָא וְכַדְכְּ הַרְבַּ הַמֵּאָסָף לְשֵׁם בָּאוֹת כ"ג מְשֵׁם מֵהַר"א גְּאֵלִיקוֹ ז"ל ע"ש וְנִי לְמַבִּין כִּי לֹא ע"ט הָאָסָף וְכַעַת נִזְדַּמֵּן לִידֵי ס' ה' בֵּית דּוּדַחְחָה מ' בְּדָף כ"ב וְרֵאִיתִי שְׁפַתְבָּ פְּזָה.

וְעֵלָה מִן הָאָר"ש לַעַנ"ד דְּרָאוּבֵן הֶלְזוּ בְּרֵי בְּחַיּוּבָא לְשֵׁלֵם בְּמִיטְבָּא לְבַע"ה דְּמִי אֶכִּילְתוּ וּמְשַׁעְרִין לְפִי בְּרַפְתָּ הַבֵּית וּמָה שְׁנִשְׁעֵן עַל מִימְרָ קְדִישִׁין הֵם אָמְרוּ לֹא יִשְׁנֵה אָדָם מֵאֶכְסֵנְיָא שְׁלוֹ וְכו' לֹא לְמִמְרָא דְּמִדִּיָּה דְּבַע"ה אֶכִּיל שֵׁא"כ אֶתָּה מְכַשִּׁילָן לַעַת"ל שְׁלֹא לְהַכְנִיס אֹרְחִים בְּבֵיתוֹ וְאֵאָע"ה לְמִקּוּם חֲנִיָּיתוֹ וּמִסְעִיו צְדִיק שְׁמַר אֶבֶל דְּהֵטִיל עֲצָמוֹ עַל בַּע"ה הֵס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר וּבַע"ה נְמִי אִינוּ נִפְגָּם דְּזִמְנִין דְּרוּחָא לִיָּה שְׁעֵתָא וּמְצִי לְמִיקָם בְּסִיפּוּקִיָּהוּ דְּאוּרְחֵי וְזִמְנִין דְּדַחִיקָא לִיָּה שְׁעֵתָא וְלֹא מְצִי לְמִיקָם בְּסִיפּוּקִיָּהוּ אֶלָּא לַעֲנִין מְקוּם חֲנִיָּיתוֹ שֶׁל הָאוּרֵחַ שְׂאֵם יִשְׁנֵה אֹרְחוֹתָיו חֲיִישֵׁי דְּפּוֹגָם וְנִפְגָּם אֶבֶל כָּל הֵיכָא דְּמִטִּי לִיָּה לְבַע"ה פְּסִידָא בְּהָא לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְמִיָּדֵי וְתוֹ לֹא מִיָּדֵי כְּנַלַע"ד: (צז) אֶלְמָנוֹת חַיּוֹת פְּלָה וְחַמוּתָהּ לַעֲנִין גְּבִיִּית כְּתוּ' פְּלָתָהּ מִנְכָּסֵי חַמִּיָּה שְׁיִרְשׁ בְּעֵלָה מֵאָבִיו: רָאוּבֵן נְשׁוּי לְלֵאָה וְלוֹ מְמַנָּה בֵּן וּבַת קְטַנָּה וְלִכְשֶׁהֲגִיעַ הַבֵּן לְפָרְק הַבּוּשָׂא עָמַד וְהִשְׂיָאוּ וְהוּא סְמוּךְ עַל שְׁוֹלְחָנוֹ וְאִשְׁתּוֹ עָמַד מִפְתּוֹ יֶאֱכֹל וְכו' וְאַח"כּ נָלַב"ע רָאוּבֵן וְעַדִּין הוּא וְאִמּוֹ וְאַחֲוֹתוֹ וְאִשְׁתּוֹ אוֹכְלִין עַל שְׁוֹלְחָן אֶחָד וְנִזְוִנִין מִתְּפִיסַת הַבֵּית כְּאִשְׁרֵי הֵיְתָה בְּאִמְנָה אִתּוֹ בְּחַיֵּי אָבִיו וּפְגָעָה מִדֵּה"ד גַּם בְּפָן וְחַלִּי"ש וְנִשְׂאָרָה אֶלְמָנַת רָאוּבֵן וְכִלְתָּהּ וּבַתָּהּ הַקְּטַנָּה יוֹשְׁבוֹת תַּחַת תְּנֻמָּ'ר א' מְרָה פְּלַעְנָה.

וְהִנֵּה בְּעַתָּה עֲמָדָה פְּלָתָה לְתַבְנוֹעַ סְכִי פְּתוּבָתָהּ וְחַמוּתָהּ טוֹעֲנַת שְׁפָל הַנְּכָסִים הֵם לְבַעֲלָהּ וּמְשׁוֹנְעֵבָדִים לְמִזְוִנוּתִיהָ וְכְתוּ' יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה שׁוֹרַת הַדִּין לְהִיכֵן נוֹטָה וְיָבֵא שְׁפָ'מָה: זֹאת אֲשִׁיב דְּבָר זֶה נִפְתַּח בְּגְדוּלִים גְּדוּלִים חֲקָרֵי לֵב קָמָאֵי וּבְתַרְאֵי ע"כ אֶמְרָתִי אָבּוּא בְּקַצְרָה דְּרָף שְׁכַבְשׁוּיָה רַבִּים וְאֶלְקָטָה בְּאוּמְרֵי"ם אֶמְרֵי נוֹעַם וְנִדְעַת קְדוּשִׁים הֲלֹא בְּסַפְרָתֵם בְּחֻצְרֵיהֶם וּבְטִירוּתֵם: רֵאשִׁית מֵאָמָר הֲלֹא יְדַעַת מ"ש הַמְּרָדְכִי מְשֵׁם מוּהַר"ם בַּפ' נַעֲרָה סִי' ק"ע וְז"ל פְּסִק הַר"ם עַל אֶלְמָנָה דְּמַת חַמִּיָּה קוֹדֵם בְּעֵלָה וְאִין לָהּ לְגִבּוֹת כְּתוּ' מִנְכָּסֵי חַמִּיָּה דְּכִינוֹן דְּחַמִּיָּה הַנִּיחַ אֶלְמָנָה קִי"ל הֶלְכָה כְּאִנְשֵׁי גְלִיל דְּהוּ"ל כָּל נְכָסֵי חַמִּיָּה רָאוּי לְגַבֵּי בְּעֵלָה וְאִינָה נוֹטְלַת וְאַפִּי' יֵשׁ בְּמִוּחָזֵק יוֹתֵר עַל כְּתוּ' חַמוּתָהּ עַכ"ל וְהִבְיָאָה מָרְן הַב"י בַּחֲא"ה רִי"ס ה' וּמוּרָם שְׁם בְּהִגָּה ע"ש וּמְשַׁתְּמָעֵן מִלִּוְהֵי דְּפָשִׁי לִיָּה דַב"ח אִינוּ גּוֹבָה מְהָרָאוּי וּפְלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא הִיא אֶלָּא.

דְּמַצִּי לְמִימָ' בַּחֲדָא מִתְרִי אֲנִפִּין הָא' דְּלָא קָאִי מְהָרָ"ם אֶלְא בְּמִנְה וּמְאִתִּים שְׁהִם תְּנַאִי ב"ד וְאֶמְרִי בְּעִלְמָא מְקוֹלִי כְּתוּ' שְׁנו פָּאן אָבֵל בְּנִכְסֵי נְדוּנְיָא דְהוּ"ל כְּשֶׁאָר ב"ח כְּמ"ש ה"ה פ"ט מַה' אִישׁוֹת סָבֵר לָה מַר פְּדַעַת הָאוּמְרִים דְּב"ח גּוֹבָה מְהָרְאוּי וְהַב' אִיכָא לְמִימָ' דְּמְהָרָ"ם מִיְיָרִי אִפִּי' בְּנִכְסֵי צֶאֱן בְּרִזָּל וּפְלִיג עֲלֵיהּ ה"ה וְס"ל דְּבִכּוּלְהוּ אֶמְרִי' מְקוֹלִי כְּתוּ' שְׁנו פָּאן אֶלְא דְּאִין זֶה דַּעַת מוֹר"ם בְּהַג"ה שְׁהוּא ו"ל הֶעֱתִיק תְּשׁוּ' מְהָרָ"ם הֶלְזוּ וְסִמּוּף וְנַר' הֶעֱתִיק לְדַבְרֵי ה' הַמְגִיד וּמִשְׁמַע דְּאֶכּוּלְהוּ קָאִי: גַּם.

לְעֵנָן רְאוּי לְמִי דְּס"ל לְמוֹר"ם דְּב"ח גּוֹבָה מְהָרְאוּי וְאֶתְמַהָא דְּבַח"מ ס"סִי ק"ד הִגִּיהַ עַל דְּבָרֵי מְרָן בְּש"ע שְׁם דְּאִין ב"ח גּוֹבָה מְהָרְאוּי וְה' שְׁ"ף כ' שְׁם דְּלִשְׁיטַת הַמְּחַבֵּר קְאָמַר דְּס"ל הִכִּי וּכְדַעַת הַטּוֹר שְׁם אָבֵל מוֹר"ם גּוֹפִיָה לָא פְּסִיקָא לִיה מִלְתָּא מְמ"ש בְּתִשׁוּ' ע"ש וְעִיָּן בְּס' חִלְקַת מְחֻקְק וּבְהֶרֶב בֵּית שְׁמוּאֵל ע"ש מְדַבְרֵי הַשְׁ"ף הֶלְלוּ לְמַדְנּוּ דְּפִשִׁי דְּדַעַת מוֹר"ם בְּהִגָּה פְּדַעַת מְרָן הַשְׁ"ע דְּס"ל דְּאִין ב"ח גּוֹבָה מְהָרְאוּי פְּדַעַת הַטּוֹר וּדְעַמִּיה וְכ"ש דְּאִיכָא לְמִי דְּמוֹר"ם אַע"ג דְּבְתִשׁוּ' סְפּוּקִי מְסַפְקָא מ"מ בְּחַבּוּרוֹ בְּהִגָּה הַדָּר פְּשֻׁטָא לְפִסְוֹק כְּמ"ד אִין ב"ח גּוֹבָה מְהָרְאוּי שׁוּב מְצִאתִי לֵה' מְטָה יוֹסֵף ח"א בַּח"מ סִי' יו"ד דְּק"ב ע"א שְׁהִשִּׁיג עַל הֶרֶב שְׁ"ף בְּזֶה וּמְדַלָּא כ' דַּעַת הַחֻזְקִים ע"ש וְהַמְחַנּוֹר אֶצְלֵי דְּמוֹר"ם ו"ל שְׁם בְּסִי' ק' לָא קָאִי אֶרְאוּי פְּלָל אֶלְא בְּשֶׁאָר מִיְיָרִי וְאֶנּוּן בְּדִידָן בְּתִרְיָה דְּמְרָן גְּרִירִי וְלִקְמָן ית' בְּס"ד: וְאוּלָּם תְּשׁוּ' מְהָרָ"ם הֶלְזוּ רַבּוּ עֲלֵיהּ שְׁרִי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל דְּמְהָרָ"ם גּוֹפִיָה תְּבָרִיָה לְגִזְיָה דְּבַפ' פֶּל הַנְּשַׁבְּעִין כְּת' הַמְרָדְכִי מְשֻׁמִּיה דְּר"מ ו"ל וְנ"ל גְּשָׁאֵל לְר"מ עַל רְאוּבֵן שְׁמַת וְהַנִּיחַ אֶלְמִנְתּוֹ וְשָׁנִי בְּנוֹת וְנִשְׂאֵת אַחַת מִהֶן וּמִתָּה וְשׁוּב מִתָּה הָאֶלְמִנָּה וְתוֹבַע בְּעַל הַבַּת שְׁמַתָּה חִלְק אֶשְׁתּוֹ וְהַשִּׁיב לָא יִדְעָנָא מְאִי מְסַפְק"ל וְכוּ' וְאִין לו' פִּינּוּ דְּבַחֲי אֶשְׁתּוֹ הָיוּ הַנְּכֻסִים מְשׁוֹנְעָבְדִים לְאֶלְמִנָּה לְכַתָּן וְלְמִזְנוֹת וְהוּ"ל רְאוּי וְאִין הַבְּעַל נוֹטֵל בְּרְאוּי פְּבִמּוֹחֲזֵק דְּהָא לִיתָא דְּכָל כַּה"ג לָא מִיְקָרִי רְאוּי דַּא"כ בְּטַלְתָּ יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר דְּאִין לָה אָדָם א' מִיְיָ אֶלְף שְׁאִין עֲלִיו שְׁיַעֲבּוּד כְּתוּ' וּמִזְנוֹת אִשָּׁה וְשַׁעֲבּוּד ב"ח אֶלְא וְדַאי פֶּל כַּה"ג לָא מִיְקָרִי רְאוּי פִּינּוּ דְּהָיוּ מְחֻסְרֵי גְּבֻיָּא וְכוּ' עַכ"ל וְמוֹר"ם ו"ל הֶעֱתִיק לְתִשׁוּ' זֹו בַּאֲה"ע רִישׁ סִי' צ' וּלְפִי הַנְּרָאָה סְתָרַאי נִיגְהוּ וְמוֹר"ם בְּהִגָּה מוּקִי לָה לְהָ דַּפ' נְעֵרָה בְּמָקוֹם שְׁאִין לְיִוְרָשִׁים לְסַלֵּק הָאֶלְמִנָּה מִמְּזוֹנוּתֶיהָ כְּאִנְשִׁי גְּלִיל וְהָ דַּפ' פֶּל הַנְּשַׁבְּעִין שְׁהֶעֱתִיק בְּסִימָן צ' מִיְיָרִי בְּמָקוֹם שְׁהִיּוֹרָשִׁים יְכוּלִים לְסַלֵּק הָאֶלְמִנָּה מִמְּזוֹנוּתֶיהָ כְּאִנְשִׁי יְאוּדָה.

ע"ש וְלַעֲנֵד הַדְּבָר ק' דְּמְהָרָ"ם שְׁם אֶתִי עֲלָה מְטַעֲמָא דַּא"כ בְּטַלְתָּ יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר וְלִכִּי מוּקְמִינָן לָה כְּאִנְשִׁי יְאוּדָה תּוֹ לָא מִיְקָרוּ נְכֻסִים רְאוּי פִּינּוּ דְּמַצּוּ הַיּוֹרָשִׁים וְלְסַלְקָה מִהַמְּזוֹנוֹת וְלְפָרְוַע לָה כְּתוּ' מִיָּד וְאֶדְרַבָּא בְּהָ דַּפ' נְעֵרָה דְּמוּקִי לָה מוֹר"ם כְּאִנְשִׁי גְּלִיל דְּלָא מַצּוּ הַיּוֹרָשִׁים לְסַלְקָה תְּק"ל א"כ בְּטַלְתָּ יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר אֶלְא מָה אִית לָה לְמִימָ' דְּתַתְּקִינִים יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר כְּאִנְשִׁי יְאוּדָה וּבַפ' חֻזְק"ה דְּנ"ה אֶמְרִי' הִנִּי וְהָרוּרִי דְּזַבְּנִי אֶרְעָא לְטַסְקָא זְבִינִיָּהוּ זְבִינִי וְכוּ' רַב הוֹנָא בְּרִיָּה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר אִפִּי' שְׁעָרֵי דְּכַדָּא מְשַׁתְּעָבְדִי לְכַרְגָּא וְכוּ' קִשָּׁה בַּה אֲמִימָר א"כ בְּטַלְתָּ יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר דְּהוּ"ל רְאוּי וְאִין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בְּרְאוּי פְּבִמּוֹחֲזֵק וְכוּ' וְכ' רְשָׁב"ם שְׁם וְנ"ל מִיָּהוּ לָאו אֶתְקַפְתָּא מְעַלְיוּתָא הִיא דַּא"ל אַה"נ תְּבַטֵּל וְתַבְטֵל לְשֵׁם וּבְשֶׁאָר מְקוֹמוֹת יְתַקִּינִים דְּשַׁבְּקִיָּה קָרָא דְּאִיָּהוּ דְּחִיק וּמוּקִי אֲנַפְשִׁיָּה עַכ"ל אֶלְמָא פֶּל הִכָּא דְּמַצִּי לְאוּקוּמֵי קָרָא בְּאִיָּה עֵנָן קָרָא דְּחִיק וּמוּקִי אֲנַפְשִׁיָּה

ה"נ נימא דתתקנין בְּאַנְשֵׁי יְאַוְדָּה שְׁהַיּוֹרְשִׁים מְסַלְקִין אֶת הָאֱלֻמְנָה בַּעֲכָל וְכֵן ב"ח פִּינוּ דְמַצֵּי לְסִלּוּקֵי מִיָּד לֹא חָשִׁיב שְׁעָבוּד.

דְּלִיָּהּוּ מִיָּקְרוּ נְכֹסֵי רֵאוּי. אֲלֵא דְכֻנְנַת מְהַר"ם דְּאֵי אֲמַרְתָּ דְאַפִּילוּ בְּאַנְשֵׁי יְאַוְדָּה נְמִי מְקָרוּ רֵאוּי.

א"כ בְּטַלְתָּ יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר אֲלֵא עכ"ל פִּינוּ דְמַצוּ לְסִלְקָא מִפְתָּן' וּמְזוֹנוֹת כְּמֵאן דְמִסְלְקָא דְמֵינָא וְתוּ לֹא חָשִׁיב נְכֹסֵי דְמִיתְנָא רֵאוּי אֲלֵא בְּרִשׁוֹתֵיהוּ דִּיתְמִי קִיָּמִי וּמְוַחֲזָק קָרִי' בֵּינָה: וְדַע שְׁהַתּוֹס' שָׁם כְּתוּב דְמִכְתוּב' אִשָּׁה וּב"ח לֹא ק"ל דֵּא"כ בְּטַלְתָּ יְרוּשַׁת בְּנוֹ הַבְּכוֹר מִשׁוּם דְמַחְסְרֵי גְּוִבְיָנָא וְצָרִיכֵי אֲדַרְכָּתָא וְאַכְרֻזְתָּא וְשׁוּמָא אֲבָל מִסְ הַמְלָךְ וְכו' וּלפ"ז ק' עַל מְהַר"ם דְבַפ' נְעֵרָה נְהִי דְלֹא מַצֵּי לְסִלּוּקָהּ לְאֱלֻמְנָה מִמְזוֹנוֹת וְכַתוּב' מ"מ מְחֻסְרֵי גְּוִבְיָנָא נִינְהוּ וְצָרִיכֵי שׁוּמָא וְאַכְרֻזְתָּא וְנִהִי דְמְזוֹנוֹת אֱלֻמְנָה קִי"ל דֵּא"כ שׁוּמָא וְאַכְרֻזְתָּא וְאִיפָּא מ"ד דְאַפִּילוּמְכָרָה בֵּינָה לְבִין עֲצָמָה בְּשָׁנָה מְכָרָה קִיָּים הָא מִיָּהָא ל"ד לְטַסְקָא דְמִלְפָּא דְמוֹכֵר לְאַלְתֵּר בְּשָׁנָה וְאִינוּ שָׁנָה וְעֵינְקָר אַרְעָא דְמִלְפָּא הוּא כַּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם וְכ"ש לְפִי מֵאִי דְכַת' הַנ"י שָׁם דְמִלְפָּא מְגוּפָא דְאַרְעָא שְׁקִיל לְטַסְקָא דִּידִיָּה ע"ש א"כ אֲפַתֵּי נְכֹסֵי בְּרִשׁוֹתֵיהוּ דִּיתְמִי קִיָּמִי וּמְחֻסְרֵי גְּוִבְיָנָא נִינְהוּ וְשִׁפִּיר מְקָרוּ מְוַחֲזָק וְלֹא רֵאוּי וְצָרִיךְ לְהַתִּישָׁב בְּדָבָר לֹא עָט הָאֲסִיף וְרֵאִיתִי לְהַב"ח ס"י ק' שְׁכ' עַל תִּי מוֹר"ם הַלְזָה דְהַמְעִינִין בְּדַבְרֵי מְהַר"ם דְפ' כָּל הַנְּשָׁבְעִין יְרָאָה דְלֹא מְשַׁמַּע הֵכִי כָּלל ע"ש וְאַפְשָׁר דְשְׁמִיעַ לִיָּה וְלִי מֵאִי דְדִיָּיק' בְּעִנְיֹתֵי וְנִחָה דְעַתּוֹ בְּמָה שְׁתִּי מְהַר"ל דְבַעַל עֲדִיף מִכְתוּב' אִשָּׁה וְהו' חל"מ ס'י ק' ס"ק ט"ז בִּיָּאָר עוֹד דְלַעֲגִין כְּתוּב' מְקָרִי רֵאוּי דְגִבִּי אִשָּׁת הַבֵּן הוּאִיל וְהַנְּכֹסִים הִיוּ מְשׁוֹנְעָבְדִים לְאֱלֻמְנַת הָאָב לְכַתְּנ' וְלְמְזוֹנוֹת וְכַתוּב' אֱלֻמְנַת הָאָב תִּבְטַל כְּתוּב' אֱלֻמְנַת הַבֵּן אֲבָל לְעַגְנִי יְרוּשַׁת הַבַּעַל אִף שֶׁהִיוּ הַנְּכֹסִים מְשׁוֹנְעָבְדִים לְאֱלֻמְנַת הָאָב אִפ"ה נְקָרָאִים הַנְּכֹסִים מְוַחֲזָקִים לְגִבִּי הַבַּת וְשֶׁהַטַּעַם מְבֹאָר בְּתוֹשׁוֹ מְהַר"ל ע"ש וְהַרְבַּ בֵּית שְׁמוּאֵל שָׁם ס"ק י"ד הִבִּיא תוֹשׁוֹ בַּעַל הַהֲגָה וְתוֹשׁוֹ מְהַר"ל וּמִשָּׁם תוֹשׁוֹ שְׁאָרִית יוֹסֵף וּמְסִיָּים בְּהַ וְנֵר' דְמֵיָּרִי הֵכָא כְּשֶׁעֲדִינִין לֹא בָּא לִיד הַבַּעַל חֲלָקִי יְרוּשַׁתוֹ דְאֵם בָּא לִידוֹ אִזּוּ הוּא מְוַחֲזָק אַע"ג דְמְשׁוֹנְעָבְד לְכַתְּנ' עכ"ל וְלִקְמָן יְתִבָּאָר בַּס"ד וּבְסִי' צ' ס"ק ח' כְּתוּב' וְז"ל בְּזָה עֲדִיפָא יְרוּשַׁת הַבַּעַל מִכְתוּב' וְכו' וְעִינִין בְּסִי' ק' וְכו' עכ"ל וְעִינִין שָׁם בְּהַרְבַּ חֲלָקַת מְחֻזְקָא ס"ק ז' דְאַזְנִיל לְשִׁיטְתָּהּ בְּמֵאִי דְכַת' בְּסִי' ק' וְהו' נִחְלַת צְבִי סִי' צ' ס"ק ב' הִבִּיא דְבָרֵי ה' שְׁאָרִית יוֹסֵף וְכו' ע"ז וְאִין דְבָרֵי נִרְאִים לִי כָּלל לְחֲלָק בֵּין נְשָׁבְעָה עַל הַכְּתוּב' אוּ לֹא דִהֲלֵא גַם בְּפָרָק נְעֵרָה מֵיָּרִי שְׁלֵא נְשָׁבְעָה דְהָא שָׁם מֵיָּרִי בְּאֱלֻמְנָה שְׁנִיזוֹנִית מְנַכְסִיו עכ"ל וְנֵאֲנִי תְמִיָּה אִיךְ יֵצֵא דְבָר זֶה מִפִּי קְדוֹשׁ דְאַטוּ אִם נְשָׁבְעָה אֲבָדָה מְזוֹנוֹתֶיהָ וְכִבְר נְמַצָּאת תוֹשׁוֹ לְהַר"ף הִבִּיאָה הַרִיטְב"א וְז"ל בַּחֲזִי לְשָׁבוּעוֹת.

דָּף קע"ב ע"ב מְהַסְפֵּר שְׁהַכְרִיחַ מְסוּגֵיָא דְגַמ' שְׁאֵעַפ"י שְׁנִשְׁבְּעָה הָאֱלֻמְנָה אֲפַתֵּי נִיזוֹנָת מְנַכְסֵי יְתוּמִים דְשָׁבוּעָה לֹא תִבְיַעָה הִיא וְשִׁכְפָּה הִיָּה דִן וְעוֹשָׂה מְעֵשָׂה הַרְאָה וְז"ל ע"ש: גַּם. הַרְדָּב"ז בְּחֻדְשׁוֹת סִי' תַק"א כְּתוּב' פֶּן מִשָּׁם תוֹשׁוֹ הַרִי"ף ע"ש וְעוֹד בְּהַ דְלַדְעַת הַרְמְב"ם וְרִבּוֹתֵיו וְז"ל דַּס"ל דְאִין הָאֱלֻמְנָה נִיזוֹנִית אֲלֵא עַד שְׁנִשְׁבְּעָה עַל כְּתוּב' שְׁלֵא מְחַלָּה וְכו' תַק"ל הִיכִי יְתַקִּימוּ שְׁתֵּי מְקָרָאוֹת הַלְלוּ וְהִיּוֹתֵר ק' דְמוֹר"ם בְּהֲגָה סִי' צ' וְס"ו כ' בְּפִשְׁיטוֹת וְז"ל הַנְּשָׁבְעַת עַל כְּתוּב' בְּפִנֵי ב"ד לֹא הִפְסִידָה מְזוֹנוֹת דְשָׁבוּעָה לֹא הִגִּי כְּתִבְיַעָה עכ"ל וְדְבָרֵי הַלְלוּ לְקוֹחִים מְתֻשׁוּבָּה אַחַת הוּבָאָה בְּשִׁלְטֵי הַגְּבוּרִים בַּס"פ נְעֵרָה וְטַעְמָא

טעים וכדברי הרי"ף בתשוב' אלא שמצאתי להר"ן בפ' אלמנה נזונת אהא דתנן התם
מכרה כתו' או מחלה וכו' שכ' הרי"ף בתשוב' דכשנשבעה לית לה מזונות דכיון דנשבעה
תבעה כתו' בב"ד ואין לה מזונות ונהר"ן ז"ל שם חלק עליו.

איה שיהיה דברי הנחלת צבי תמוהים מדברי מור"ם וב'שוב שתי תשובות מוהר"ם הללו
כתב ג"ץ שאחר העיון בלשון המרדכי שבפ' כל הנשבעים איירי שעדין לא באו הנכסים
ליד האשה רק שעבוד כתו' עליהן שכ' וז"ל וכו' הרי מל' זה מבואר שעדין לא באו
הנכסים ליד האשה בעבור כתו' אבל בפ' נערה שפכר באו הנכסים ליד האלמנה שהיתה
נזונת מהם מקרי ראוי כנלע"ד עכ"ל ולפ"ד ז"ל ל"ק למוהר"ם דפ' צערה מאי דקשיא
ליה למק"ם דפ' כל הנשבעים א"כ בטלת ירושת בנו הפכור דתתקנים כשלא באו
הנכסים ליד האלמנה דנכסים בחזקת יורשים קיימי ולא מקרו ראוי ושפיר נוטל הפכור
פי שנים וה' ז"ל בסי' ק' ס"ק ה' כתב משם ה' שארית יוסף דמאי דאמרי' שאין הפכור
נוטל פי שנים כראוי אינו אלא מה שהוא ראוי לאב אבל מה שהוא מוחזק לאב אף אם
היה ראוי לפכור גובה הפכור וכו' ע"ש ואחר המחילה רבה אין זה מכונן: וראיתי לה'
מהרימ"ט ח"א סי' ג' דף ב' ע"ב שהביא תשוב' מהר"ם דפ' נערה הלזו וכו' עליה ז"ל
משמע דחשבי' כל הנכסים לגבי הפנים ראויין שלא זכו בהם עד שתמות האלמנה לפיכך
אפי' מתה האלמנה לא מציא גבויא אלמנת בנה כתו' מן הנכסים דחשבי' לה ראוי שעדין
לא זכה בהם בעלה דאלו בחיי הזקנה בלא טעמא דראוי לא מציא למגבויא שאין לבעל
רשות בהן עד שתגבה הזקנה כתו' ובאמת דאיכא לעיוני בתשוב' זו ולמידק בה טובא אקח
מועד אשקוטה אביטה דעת עליון דבחי' הזקנה בלא טעמא דראוי לא מציא גבויא ובח"ב
חח"מ סי' ע"ג דף פ"ה ע"ב כתב ז"ל וראיתי בב"י א"הע שהביא תשוב' זו ולא הביא
עיקר הטעם דראוי ולא הזכיר ליש מספמין בדין זה או חולקים ולכך ק' עלי למעבד בה
עובדא עכ"ל היינו משום דשמיע ליה אפי' מתה הזקנה לא מציא גבויא מחלק בעלה
דחשבי' להו ראוי ולא זכה בהם הבעל בחייה דאלו בחיי הזקנה בלא טעמא דראוי מהיכא
גבויא דלא עדפ' היא מגבויא דאחיה מחמתיה כמ"ש ה' ז"ל שם ובח"א אשר הונף ואשר
הור"ם שמעת מינה דפשיטא ליה דלהר"ם בחיי הזקנה פיון דבלא טעמא דראוי לא מציא
גבויא שפיר עבדי' בה עובדא: וראיתי למוהרשד"ם ז"ל בחא"הע סי' קי"א שאול נשאל
על גזון פיוצא בזה והשואל הביא בידו תשוב' הרא"ש שכ' דכ"ז שלא נשבעה האלמנה
ולא הגבוה הב"ד הפתו' כל הנכסים בחזקת בעלה ולא זכת' בהם פלום והבנים את אביהם
הם יורשים ויש להם דין בכורה וה' ז"ל בסוף דברי התשוב' זיכה ליתומי' מתשוב' מהר"ם
דפ' נערה וכו' ז"ל א"כ נתברר מפאן שאין פח לרחל לגבות כתו' מאלו הנכסים מלבד
כל הטעמים הנז"ל ונוסף עליהם זה דמוהר"ם פיון שהיו אלו הנכסים משועבדים ללאה
מתנאי ב"ד דהלכה פאנשי נשי גליל נמצא שיהודה בעלה של רחל לא זכה בהם בחייו
ונקרא: ראוי לגבי דידיה וכיון שגפטר יהודה בחיי אמו אין ב"ח של יהודה ולא אשתו
נפרעים מן הראוי אעפ"י שדברים אלו של מהר"ם נראים חולקים לתשוב' הרא"ש הנז'
בדברי השואל פיון שמוהר"ם הוא רבו של הרא"ש היינו יכולים לומר דמוהר"ם נקטי'
דאין הלכה פתלמיד במקום הרב וא"כ זכו היתומי' של יהודה בנכס' זקנים גם מטעם זה
וכ"ש בהצטרפות הטעמים שכת' לעיל עכ"ל ונר' שלא החליט הרב ז"ל לומר דמהר"ם
והרא"ש פלגו בהדיהו אלא שגראין פחולקים וקאמר דאת"ל חולקים יכולים אנו לומר

דאין הלכה וכו' ולפי מה שתי' הר"ם בהגה לתשו' מהר"ם אהר"י ל"ק מידי לתשובת הרא"ש דדוקא גבי מזונות במקום שאין היתומי' יכולים לסלק את האלמנה מן המזונות שפיר מקרו נכסי דמיתנה ראוי וזה לך האות כי מור"ם ז"ל בח"מ ס"י רע"ח פסק שאם היו לו קרקעות משועבדים לאחרים מקרי מוחזק לענין בכורה גם מן בש"ע חאה"ע סי' ק"ה ס"ג פסק לתשו' הרא"ש הלזו ולשם רי"ס ק' הביא תשו' מוהר"ם דפרק נערה והתימא על ה' מוהרשד"ם שלא נרגש מתשו' מהר"ם בפרק פל הנשבעים דמניה ובניה קשיא ואי שמיע ליה בשנויה דהרב בהגה א"כ גם הרא"ש ל"פ אדרבניה מוהר"ם: וראיתי לה' כנ"הג בחאה"ע סי' ק' בהגהב"י אחר שהביא תשו' מהר"ם בפ' נערה ודברי ה' מוהרשד"ם הללו תי' יתיב דהרא"ש מודה למהר"ם אלא דהרא"ש מיירי באלמנה שאין לה מזונות ואפי' בנזונת שניא היא שפבר מתה האלמנה ונצא לטעון ע"ד מוהרשד"ם דמי עדיף שיעבוד דמזונות משעבוד דכתן' אשה וכ"ח ע"ש.

ונלע"ד אי מהא לא אריא דלענין דחשיבי נכסי דמיתנא ראוי עדיף שעבוד דמזונות משעבוד דכתן' וכ"ח דבכוליהו בעי אדרכתא ושומא ואכרזתא ומחוסר גונביאנא נינהו אבל למזונות לא דמי וכדכת' וה' ז"ל חזר וקרא פנים דעדיף שעבוד דמזונות משעבוד דכתן' וב"ח מטעמא אחרניא ושוב הוק"ל תשו' מהר"ם אהר"י וחקל בין נשבעה ללא נשבעה וס"ל למהר"ם פדעת הרמב"ם דלמזונות צריכ' לישבע ע"ש ולדין דגרירי בתרין דמר"ן דלמזונות אין צריף לישבע כמ"ש באה"ע סי' צ"ג ע"ש לא נפק"ל מדי דבלא נשבעה נמי נכסים דמיתנא משועבדים לה למזונות: וראיתי לה' תורת חסד סי' צ"ד שהביא תשובת מוהר"ם דפ' נערה ומ"ש מהרשד"ם עלה והר"ם ז"ל תי' יתיב שהיותר נכון הוא דהרא"ש ל"פ על דברי מהר"ם דכל שיש לה מזונות כל נכסי חמיה נקראי ראוי ולא מוחזק והתם מיירי שלא היתה ניוזנית מנכסי הבעל והאריף קצת ובסוף דבריו פתב והעולה מכלל דברי הוא שפסק מהר"ם קיים ואין מי שחולק עליו וכן הביא הרב המפה: סי"ק יע"ש עכ"ל.

גם הרב בעל פנים שלמה בחאה"ע סי' ע"ח מסיק וכתב אף אמינא דבנ"ד פיון דאיכא כתו' לגבות מנכסי ראובן למזונות אלמנתו אפי' איכא יותר מכדי אלמנת ראובן מנכסים מוחזקים כולם ראויים מיקרו כמו שפבואר מדברי מוהר"ם בפ' נערה וכו' ומה שיש לדקדק בדברי מוהר"ם ולענין דינא קם דינא דכולהו נכסי ראויים מיקרו פיון דנשתעבדו לכתן' אשתו ומזונותיה וכו' עכ"ל גם בח"מ ס"י כ"א מוכח ודאין פדעת מהר"ם דכל שהיו נכסי האב משועבדים בחיי הבן למזונות ולכתו' שפיר מיקרו ראוי גם ה' יערות בייעקב סי' ר' אחר שפלפל בחכמה ולא הניח קרן זוית שלא נשתטח בה מסיק ופסיק וז"ל חזרנו לכללן אשר למדנו רבי' אפרים ז"ל דמוקמי' לה אדאורייתא דירוששה דאורייתא ואמרי' לאשה אייתי ראיה דהני נכסים לאו ראויין נינהו ושקול ואע"ג דקי"ל שעבודא דאורייתא מ"מ לא אתי ספק דאורייתא ואפיק וראי דאורייתא וכו' ומכלל האמור נמצאו למדין דטענת הבנות הנשארות ובעליהן שטוענין.

דכיון שהכל הנה משועבד לכתן' אמן ומזונותיה וכו' דהיא טענ' מעלייתא והיו צודקין בה מן הדין דא דאמנה דכיון דאנו קי"ל כאנשי גליל הו"ל. כוליהו נכסי' מוחזקי' לאלמנתו

וּרְאוּיֵין אֶצֶל יוֹרְשָׁיו וְשׁוֹב אֵין ב"ח וּבְכוֹר וּבַעַל בִּירְנוּשֶׁת אֲשֶׁתוֹ נוֹטְלִין מֵהָךְ דְּהָיִי רְאוּי
וְאֵין נוֹטְלִין בְּרְאוּי בְּמִוֶּחֶזֶק: גַּם הָרֵב בְּנֵי חַיִּי בְּחַא"ה ע ס' ק' כ' מִשְׁם ה' בַּעַל .

פְּנֵי מִשְׁה דְּכְנוּתָהּ דְּמַהְר"ם דִּפ' נַעֲרָה נְקֻטָּי וְאֵעִפ"י שֶׁה' גו"ר בְּחַא"ה ע כָּלֵל ד' סס"י א'
דָּף ס"ד ע"ב הֵטִיל חֲלָשִׁים עַל הַקְּדוּשִׁים פְּסֻבְרַת מוֹהַר"ם הִלְזוּ דְלָא לְמַסְמָךְ עֲלֵה ע"ש
כָּבֵר בָּא רַעְהוּ וְחִקְרוּ ה' פֶּרַח שׁוֹשֵׁן כָּלֵל ד' ס' א' שְׁחַלֵּק עָלָיו וּבְדָף נ"ט סע"ג כ' וְנ"ל וְה'
גו"ר הוּא יַחִיד בְּסֻבְרַתוֹ כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַרְוָאָה אֶת דְּבָרֵי הַפּוֹסְקֵי לָךְ וְגַם ה' פָּרַם שְׁלֵמָה
פָּסַק בְּפִשְׁטוּת פְּהֵיָא דִּפ' נַעֲרָה וְכו' וְהוּא פְּדַעַת מְרֵן וּמוֹהַרִיק"ש כְּנוֹ"ל וְכֵן פָּסַק ה'
תּוֹרַת חֻסְד וְכו' עכ"ל.

וְאַנּוּ בְּדִידָן נְהִיגֵי לְפִסּוּק פְּמַהְר"ם הֵיכָא דְלָא פְּלִיג מְרֵן הַש"ע וְכ"ש דְּחֻזְנִי לְמְרֵן הַב"י
שְׁהַעֲתִיק תְּשׁו' מַהְר"ם דִּפ' נַעֲרָה וְלֹא הִבִּיא עָלָיו שׁוּם חוֹלֵק וּמוֹרָם מִיְנַח נִיחָא לִיה
לְאוּקְמָא בְּאַתְרָא דְלָא מְסַלְקֵי הָאֲלֻמְנָה מִמְזוֹנוּתָהּ וְכַמְנַהֲגֵנוּ א"כ הו"ל פְּוִלְהוּ נְכֻסֵי דְאָב
מְשׁוֹנְעֵבְדִים לְמְזוֹנוֹת אֲלֻמְנָתוֹ וְשִׁפִּיר מְקָרוּ רְאוּי וְאֵין הַפְּתִיבָה נְגַבִּית מַהְרָאוּי וְא"נ חֲשָׁבִי
לְכַתְּוֵבָה בְּסֻכֵי הַגְּדוּנָא כַּב"ח כְּפָר כְּתִי שְׁדַעַת הַש"ךְ דַּס"ל לְמְרֵן הַש"ע דְּגַם ב"ח אֵינוֹ
גוֹבָה מַהְרָאוּי וְעֵינֵין בַּהַכְּנָה בְּח"מ ס' ק"ז אוֹת ז בַּהַגְב"י אוֹת יוֹד דְּמַסִּיק וְכ' דְּבַפְּלוּגְתָא
דְּרַבְּנוֹאֲתָא מוֹקְמֵי נְכֻסֵי בְּחֻזְקַת יוֹרְשִׁים וְהַמְמַע"ה וְכַעַת מְצִאתִי רְאִיתִי לֵה' מִשְׁאַת מִשְׁה
ח"ב ס' ל"ה וְלֵה' דְּבַר מִשְׁה.

וְאַפְתִּי פֶּשׁ גַּבְּן לְבְרוּרֵי בְּמַלְבוּשֵׁי וְתַשְׁמִישֵׁי הַבֵּית שְׁנַמְכְּרוּ בְּרִשׁוֹת ב"ד אִם הֵם בְּחֻזְקַת
הַבֵּן כִּינּוּן שְׁעֵשֶׂה אוֹתָם לְצוֹנְרָךְ נִישׁוּאֵין אִם זָכָה בְּהֵם וְאֲשֶׁתוֹ גוֹבָה כְּתו' מֵהֵם או"ד בְּחֻזְקַת
אָבִיו קִיָּמִי וְאַפְתִּי אֵיכָא לְבְרוּרֵי אִם הוֹצִיאָה אוֹתָם הַנְּכֻסִים לְצוֹנְרָךְ מְזוֹנוֹת פְּלָה וְחֻמוֹתָהּ
וְהַבֵּת הַיּוֹרְשֶׁת כִּי צַד מְחַשְׁבִּין וְאִם אֲלֻמְנַת הַבֵּן נִישׁוּאֵין מְנַכְסֵי הַמְשׁוֹנְעֵבְדִים לְחֻמוֹתָהּ או
לֵא: וּבְרַאשׁ אֲמִיר אֶעְמֹד בִּפ' נְגַמְר הַדִּין בְּהָא דְקִי"ל הַמְשִׁיא אֶת בְּנוֹ הַגְּדוֹל בְּבֵית כָּל
תְּנָאֵיו קְנָה הַבֵּן הַבֵּית דְּאֲמָדוּ דַּעַתוֹ חוֹז"ל כִּי מְרֻב אֶהְבְּתוֹ וְשִׁמְחָתוֹ גָּמַר וּנְתָנוּ לוֹ כַּמ"ש
הַרְמַב"ם ז"ל בִּפ' ז' מֵה' זְכִיָּה וְהַטּוֹר ש"ע בְּחַא"ה ע ס' ע"ו ע"ש נְסַתְפַּקְתִּי בְּמֵי שְׁאֵין לוֹ
אֲלָא בֵּן יַחִיד וְהַשִּׂיאוּ בְּבֵית עִם שְׁאָר תְּנָאֵיו אֵי קְנָה הֵכֵן אוֹתוֹ הַבֵּית אוֹ לֹא דְפָשִׁי דְמֵאֵי
דְּגַמְר וְקְנָה הַבֵּן לֹא לְמִימְרָא דְלֹאֲחַר מִיתַת הָאָב הוּא דְקְנָה אֲלָא דְמִיד וְלֹאֲלַתֵּר קְנָה
כַּמ"ש בְּתִשׁו' הַגְּאוּנִים אֲשֶׁר הוֹבְאוּ בְּסֻפֵּר כַּנ"ה גַּם שָׁם אוֹת א' בַּהַג"ה ט ע"ש וְקִי"ל דַּב"ח
דְּבֵן גוֹבָה אֶת חוֹבוֹ מֵהָךְ בֵּיתָא וְכ"ח דְּאָב כִּינּוּן שְׁלֹנָה אַחַר שְׁהַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ א"נ בְּלוּנָה וְקְנָה
וְאַח"כ הַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְּהַ וְכַגוֹן שְׁיֵשׁ לוֹ בֵּית אַחֲרַת לְדוֹר בּוֹ אֲלָא שְׁאִינָה מְסַפְקַת כְּנָגַד
חוֹבוֹ וּבְשִׁלָּא פְּתַב הָאָב לַב"ח וְדֹאֲקָנָה מִי אֲמַרִי כִּינּוּן דְּהֵאֵי מְיֻלְתָּא פְּהֵלְכְּתָא בְּלֹא טַעְמָא
כְּדֹאֲמַרִי עֲלֵה בְּגַמ' גְּטִין דָּף י"ד וְכ"ב דָּף קמ"ד מְצִי לְמִימְרָא שְׁפִיר הַבּוֹ דְלֹא לוֹסִיף עֲלֵה
וְכַדֹּאֲמַרִי בַּס"פ כָּל הַנְּשַׁבְּעִין דָּף מ"ח ע"ב אֲמִילְתָּא דַּר"וֹש דְּאֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה
לְכַנְיָו ע"ש וְעוֹד בְּהַ דְּהֵכִי מְסַתְבְּרָא דְבִשְׁלָמָ' כִּי אֵית לֵיה בְּנֵי אַחֲרֵינֵי וְהַשִּׂיא הַגְּדוֹל
שְׁבַבְּנֵיו נִיחָא לֵיה לְאַקְנוּיֵי לֵיה מְנָתָא טְפִי מְשִׁאָר אַחִים אָבֵל כִּי לֵית לֵיה אֲלָא חַד בְּרָא
דְּדַעַתָּה דְּאָב כָּל נְכֻסֵי דִידָהּ לְבְרִיהָ לְבְרִיהָ קִיָּמִי לֹא אֲסִיק אֲדַעַתָּה לְאָב לְאַקְנוּיֵי לֵיה וְלֹא סְמַכָּא
דַּעַתָּה דְּבֵן לְקְנוֹת או"ד אֲדַרְבָּא אֵיפְכָא מְסַתְבְּרָא כ"ש וְכ"ש דְּחֻזְנוּתָהּ מְסַתְבְּרָא דְּהַשִּׂיא
לְכַנְיָו.

יחידו ותלמודא לא נקט לה כה"ג משום דמילתא דפשיטא ומשום שאר תנאי דאיתא
התם ואיפא למימר דבבן יחיד לא בעי שאר תנאי: שוב מצאתי בתשו' ה' משפטים
ישרים סימן ל"ו שגשאל על משיא בנו רב ויחיד בענין קנין הבית ומייתי עלה הך
דהמשיא בנו ע"ש ש"מ תרתי ש"מ דאפי' בבן יחיד בעי כל הנה תנאי דוק ותשכח ואפתי
נשאר לנו לברר היכא דאיפא הכחשה בין האב והבן דהאב טעין דשייר בה מדעם והבן
קטעין דלא שייר בה ולא מידי אי מנייהו מקרי מוחזק ואידך רמיא מילתיה עליה לאתויי
ראיה מי אמרי' אוקי ארעא בחזקת מרא קמא הוא ניהו אבא או דילמא פינון דהבן מוחזק
מתקנת חכמים אע"ג דרבנן גופייהו שרו תנאה לכי טעין הבן דלא הוו בה פלום מהימן
ומשתבע היסת וזוכה במקחו וראיתי להרב המבי"ט בח"ב סי' קכ"ה שגשאל בבונה בית
חתנות לבנו ועלה בדעתו לומר דאפי' אם פשהשאו באותה הבית היתה רקנית לא קנאה
דאין פאן הוכחה דלמתנה איכנון אלא פשהשנה את הבית ידים מוכיחות והדר ביה ה' ו"ל
מהיה דאדרבא איפכא מסתברא ודייק למילתיה מדקאמר תלמודא ה"פ תלה בה וכו'
ולא קאמר שייר בה ומסיק דעל האב להביא ראיה ואם מת האב על יורשיו להביא ראיה
דשייר בה מידי דהבן מתקנת חכמים.

זכה בה ע"ש וצריף לחלק ממ"ש מרן בב"י סי' רמ"א מחו' ו' בשם הר"ן ו"ל ופקסו
בש"ע שם ס"ו דבתנאי קום ועשה על המקבל להביא ראיה ע"ש: והרב מהר"ם אלשיך
סי' ע"ב נשאל על גזון שגשאל עליו הרב המבי"ט ובסו"ד מסיק וכו' פינון דהבית נבנית
מחדש היא בחזקת שלא הנה בה שום דבר הילכף על יורשי האב להביא ראיה ע"ש
דעת עליון דכשאין הבית חדשה אלא שהשיא בה את בנו מסתמא לא פינה אותה לגמרי
ובפרט אם הנה האב דר בה אמטו להכי על הבן להביא ראיה דפינה אותה לגמרי ושלא
פדעת ה' המבי"ט גם אשו"ר לה' לחם רב סי' קס"א נשאל נשאל בבונה בית חתנות
לבנו אלא שעד לא השיאו השאילו לחתנו לדור בו ובהגיע ת"ר בנו להנשא הוציא חתנו
מהבית והשיא את בנו באותו הבית ודר בה פמה שנים וזו הלכה העלה על שלחנו פינון
שבשעה שדר הבן בבית הנה סמוף על שלחן אביו הו"ל יורד ברשות ולא עלתה לו
חזקה הילכף על הבן להביא ראיה שהיתה ריקנית עד בלתי השאיר לו בה אפי' אסוף
שמן ע"ש עין רואה ק"ו הדברים ומה בגדון ה' ו"ל שהאב לעולם לא דר ולא נשתמש
באותו הבית פלל חיישי' דילמא תלה בה מדעם היכא דהאב הנה דר בה ומשתמש
דמסתמא נשתייר בה מפלי תשמישי הבית דפשי' דעל הבן להביא ראיה שהאב עשה
פמצולה שאין בה דגים ומה גם פשהבית היא גדולה ויש בה עליות וחדרי' והאב פשהשיא
את בנו דר בבית קטון מהכיל כל פלי תשמישו שהדעת נותנת וגומרת שגשתייר בה פמה
וכמה מפלי תשמישי הבית והבן הוא סמוף על שלחן אביו: וראיתי לה' כנ"ה שם שכתב
על דעת ה' המבי"ט שבתשו' הרמ"ה פקפק על דבריו.

ועל ראיותיו ע"ש ומוהריט"ץ סי' רפ"ב פשי' ליה דעל הבן או יורשיו להביא ראיה
דארעא בחזקת בעליה קיימא ע"ש וה' משפטים ישרים שם סי' ל"ו החליט לומר דעל
הבן להביא ראיה אמור מעתה הו"ל הרב המבי"ט יחידי נגד הרב מוהר"ם אלשיך וה'
לחם רב וה' משפטים ישרים ונוסף גם הוא הרב החבי"ב העד העיד בנו האיש אדוני
הארש שהוא ו"ל פקפק בדברי ה' המבי"ט ובראיותיו קם דינא דכנותייהו נקטי' דלא זכה
הבן באותו הבית אלא עד שיביא ראיה שפנויה לגמרי היתה.

עֲתָה אָקוּם לְבָרַר עֲגֻנֵי כָּלִי תִשְׁמִיעֵנִי הַבַּיִת וְצוֹרֵךְ הַתְּנַאוֹת הַרְאוּיִים לְבַיִת בְּחוּל וּבִי"ט
אִם זָכָה בָּהֶם הֲבֵן אוֹ לֹא וְאַתָּה יְדַעַת דְּהַלְכָה רוֹנַחַת דְּלֹא מִבְּעֵינֵי הַיְכָא דְקִנְיָה הַבַּיִת דְּפִשְׁי'
דְּכָלִי הַבַּיִת נָמִי קִנְיָה אֲלֵא אִפִּי הַיְכָא דְלֹא קִנְיָה וּכְגוֹן דְּשִׁיר בָּהּ אוֹ דְתַלְתָּה בָּהּ מִיָּדֵי אִפִּי"ה
כָּלִי הַבַּיִת קִנְיָה וּכְמ"ש ה"ה שֵׁם בִּפ"ז מַה זְכִיָּה וּכ"כ.

הַלַּח"מ שֵׁם ע"ש וּמָרְן ו"ל שֵׁם הָעֵתִיק לְשׁוֹן רַבִּינוּ ו"ל וְאַל תִּשְׁיַבְנֵי מִמָּאֵי דְקִי"ל דְּב"ח
דְּאָב גּוֹבָה מִהַמְלַבּוּשִׁים שֶׁל שַׁבָּת שְׁעֵשֶׂה לְבָנָיו דְּמִשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא לֹא לְשֵׁם מִתְּנָה אִיפּוֹנוּ
כְּמ"ש בְּטוֹר ש"ע ח"מ ס' צ"ז סכ"ו ע"ש אֲלֵמָא דְלֹא קִנְיָה אוֹתָם הֲבֵן וְאַפְתִּי בְּרִשׁוּתָהּ
דְּהָאָב קִינְיָמִי דְאִיכָא לְמִימַר דְּהָתָם מִיָּרִי בְּבָנִים שְׁעֵדִין לֹא נִשְׂאוּ וְלֹא עֲשֶׂה.

אוֹתָם לְצוֹרֵךְ נִשְׂאוּ אִין וַא"נ עֲשֶׂה אוֹתָם לְצוֹרֵךְ נִשְׂאוּ אִין אֲפִשְׁר דְּלֹא מִיָּרִי בְּבָנוּ הַגְּדוֹל
וּשְׂאָר תְּנַאָיו אֲלֵא בְּשְׂאָר בָּנִים וְשִׁלָּא כְּדַעַת הַרְשַׁב"ש ס' תְּק"ף דְּס"ל דְּבַעֲנָן כָּלִי הַבַּיִת
דְּלֹא בַעִי כָּל הַנֶּהָר תְּנַאָי ע"ש וְנִרְאָה שְׁדַעַת הָרַב כָּל שְׁעֵשֶׂאָן לְצוֹרֵךְ נִשְׂאוּ בְּנוּ הו"ל
כְּמִפְרָשׁ וְאוֹמַר דְּבַמִּתְּנָה גְּמוּרָה נִתְּנָם לוֹ וְזָכָה בָּהֶם ל"ש גְּדוֹל שְׁבָבָנִים ל"ש שְׂאָר בָּנִים:
הָאֲמָנָם עֲדִין צְרִיכִין אָנוּ לְמוֹדְעֵי בְּתַכְשִׁיטֵי כְּסָף וְזָהָב שְׁנִשְׁתַּלְחִיו לְכַלָּה קוֹדָם הַנִּשְׂאוּ אִין
כְּמִנְהֵג וּמַה שְׁנוֹתָן אֲבִי הַחֲתָן לְבָנוּ לִיתָן לְכַלָּה בְּעַת הַתְּיַחְדָּם וּמַה שְׁנוֹתָנִים אֲבִי הַחֲתָן
וְאִמּוֹ לִיד הַכַּלָּה בְּעַד נְשִׁיקָא הַיָּדִי כְּנֵהוּג אִם זָכָה בָּהֶם הֲבֵן לְעַצְמוֹ אוֹ לֹא וְרִאִיתִי לֵה'
מִהַרְשַׁד"ם ו"ל בַּח"א ה' ס' כַּפ"א דְּפָסִיק וְתַנִּי דְּדוֹקָא בְּכָלִים הַצְּרִיכִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם
בְּבַיִת אָבֵל בְּכָלִי כְּסָף וְזָהָב לֹא בְּכָלִי כָּלִי הַבַּיִת נִיגְהוּ ע"ש וְהָרַב גּוֹפִיָה בַּח"מ ס' שִׁמ"ב
נִשְׂאָל בְּיַעֲקֹב שְׁקִנְיָה תַכְשִׁיט לְשֵׁם בְּנוֹ שְׁמַעוֹן וְהִיָּה מוֹסַר אוֹתָם בְּיָדוֹ וּבְנוֹ הִיָּה מְקַבְּלָם
מִיָּדוֹ וְהִיָּה מְנִיחָם בְּאַרְגָּז שְׁלוֹ הַמִּיְיַחְדָּת לְבַיִת אֲבִיו נְסַתְּפַק הָרַב לוֹמַר דְּלֹא קִנְיָה הֲבֵן יַעֲן
הָאַרְגָּז שְׁלוֹ הִיָּה מוֹנַח בְּבַיִת אֲבִיו וְהו"ל כָּלִי שֶׁל קוֹנֵה בְּבַיִת הַמוֹכֵר דְּלֹא קִנְיָה עַד דַּא"ל
זִיל קִנִּי וּפְשִׁיט' לִיָּה דְּמִסְתַּמָּא אִינוּ מְקַפִּיד עַל מְקוֹם הָאַרְגָּז דְּדַעַתוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֲצֵל
בְּנוֹ כְּהָרַב דְּהַמְזַכָּה לְעוֹבֵר דִּידָהּ דְּקִנְיָה מַה"ט ע"ש הַמְּבֹאָר בְּדַבְּרֵי כְּשֶׁהָאָב קִנְיָה לְשֵׁם
בְּנוֹ וּמְסַרָם לִידוֹ וְהַנִּיחָם בְּרִשׁוּתוֹ בְּאַרְגָּז שְׁלוֹ דְּלֹא חֲסַרְיָה אֲלֵא דְזִיל קִנִּי אִי לֹא מִטְעַמָּא
דְּדַעַתוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֲצֵל בְּנוֹ הו"א דְּלֹא קִנְיָה וּמִיָּנָה דְּתַכְשִׁיטִין הַמְּשַׁתְּלַחִין לְכַלָּה
דְּלִיכָא בְּהוּ מְסִירָה לִיד הֲבֵן נַר' דַּל"ק וּמְצַאֲתִי לְהַרִיב"ש ס' ש"א דָּף רִי"ד ע"א שְׁפַתְב
וְז"ל אָבֵל הַחֲתָן הַנּוֹתָן סְבִלּוֹנוֹת תַכְשִׁיטִי זָהָב וְכֶסֶף לְכַלָּה לְהַתְּנַאוֹת בָּהֶם בֵּין שְׁנֵיתָן לֵה'
בְּשַׁעַת הַנִּשְׂאוּ אִין בֵּין קוֹדָם לְכֵן בְּעוֹדָה אַרוּסָה אִין זֶה מִתְּנָה גְּמוּרָה וְאֵע"פִּי שְׁנֵיתָן וְהַכְרִיז
זֶה נָתַן הַחֲתָן לְכַלָּה אִין הַפְּנוּנָה לְמִתְּנָה גְּמוּרָה דְּהָא קִי"ל וְכו' אֲלֵא לְהַתְּנַאוֹת בָּהֶם בֵּין
בְּעוֹדָה בְּבַיִת אֲבִיָּה בֵּין לְאַחַר שְׁבָאָה לְבַיִת בַּעֲלָה וְכו' הַדְּבָר יְדוּעַ שְׂאִין עוֹשִׂין מִתְּנָה
גְּמוּרָה אֲלֵא לְהַתְּקַשֵּׁט וּלְהַתְּנַאוֹ בָּהֶם וְגַם לְפַעֲמִים וְכו' מִי שְׂאִין לוֹ נוֹתָן כָּלִים שְׂאוּלִים
וּמְחַזְרִין לְבַעֲלֵיהֶן וְרוּב פְּעַמִּים שׁוֹלְחִין קוֹדָם אִירוּסִין שְׂאִין שֵׁם אֲלֵא שְׂדוּכִין לְבַד
וְאוֹמְרִים וּמְכַרִּיזִין שְׁנוֹתָן הַחֲתָן לְכַלָּה וְכו' עכ"ל: וְנִרְאָה דְּלֹא כ' הָרַב ו"ל אֲלֵא לְהַשִּׁיב
עַל דְּבָרֵי הָאוֹמְרִים שְׁזָכְתָה בְּתַכְשִׁיטִין הַכַּלָּה וְאִין שְׁמִין לֵה' אוֹתָן הַתַכְשִׁיטִין מְפָלֵל נְכִסֵּי
כְּתו' אֲמַטוֹ הַיְכָּי הִיטִיב חָרָה לוֹ וְיָקָם עֲדוֹת דְּלַעוֹלָם לֹא פְקַפְּק אָדָם בְּזָהָ אֲלֵא דְהוּ נְכִסֵּי
הַבַּעַל וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָהּ דִּי סְכו' כְּתו' תִּגְבָּה מֵאוֹתָם הַתַכְשִׁיטִין דְּנְכִסֵּי הַבַּעַל נִיגְהוּ בֵּין
שְׁהָאָב נָתַן לְבָנוּ לְשִׁלּוּחַ לְכַלְתּוֹ מִסְתַּמָּא אֲקוּנִי אֲקוּנִי לִיָּה לֹא פְלִיג הַרִיב"ש ו"ל עַל מַה
שְׁפַתְב ה' הַמְבִי"ט ח"א ס' ט' וְז"ל וְעַל הַסְּבִלּוֹנוֹת שְׁשִׁלַּח לֵה' קוֹדָם הַנִּשְׂאוּ אִין וְטַעַן רִאוּבֵן

שְׁהִיא מִתְּנָה לְבִתּוֹ וְהָאֵב הַשֵּׁיב שֶׁהִפֵּל הָיוּ שָׁלוֹ וְהִלְוָה אוֹתָם לְבָנוּ עַד שֶׁתְּבֹא כְּלָתוֹ וְכוּ' בְּרֵאשִׁית דִּלְאוּ.

כָּל כְּמִינָהּ לֹמֵר לֹא נִתְּנָם אֲלָא דְרַף הַלְוָאָה אִפִּי הָיוּ שָׁלוֹ דְדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֲצֵל בָּנוּ וּמְרוּב. שְׁמַחְתּוֹ בּוֹ גָּמַר וּמִקְנָה לּוֹ בְּאַמִּירָה בְּלֹא קִנְיָן אַע"ג דְּלֹא אֶמְרִי הִכִּי אֲלָא בְּבָנוּ הַגְּדוּל וְתִנְאִי הִיא טוּבָה אַחֲרִיתִי הִינְנוּ לְהַקְנוֹת בְּאַמִּירָה לְחֻדְהָ אֲבָל כְּשִׁנּוּתָן מִמֶּשׁ גָּמַר וּמִקְנָה בְּלִי שׁוּם תְּנָאִי מְרוּב שְׁמַחְתּוֹ אֲצֵל בָּנוּ דְדַעְתּוֹ קְרוּבָה הִיא וְכוּ' א"כ לֹא מְהִימָן לֹמֵר שְׁפִי לְבָנוּ שְׁדַרְף הַלְוָאָה נִתְּנָם לּוֹפִינּוּ שְׂיַדַע שֶׁשְׁלַחָם לָהּ בְּלִי שׁוּם תְּנָאִי וּמִדַּעְתּוֹ וּמְרֻצוֹנוֹ נִשְׁתַּלְחוּ לָהּ מִבֵּיתוֹ וְכוּ' וְאַפִּי הִנֵּה הָאֲמַת שְׁפִי לְבָנוּ כֶּף כִּינּוּ שְׂיַדַע שֶׁבָנוּ שְׁלַחָם לָהּ אִם הִנֵּה לּוֹ דִּין וְתַבִּיעָה אֵינּוּ אֲלָא עִם בָּנוּ וְלֹא עִם כְּלָתוֹ עַכ"ל דַּעַת שְׁפִתֵי ה' בְּרוּר מְלִלוּ שְׁהָאֵב מְפָרִישׁ פְּרִשָׁה זֹה סְתוּמָה שְׁבַדְרַף הַלְוָאָה נִתְּנָם לְבָנוּ כִּינּוּ שֶׁהִפְלָה נִשְׁתַּלְחוּ לָהּ בְּסִתְמָה יִלְךְ הָאֵב אֲצֵל הַבֵּן וְיִתְבַע מִמֶּנּוּ שְׁוִינּוּ וּלְפּוּם מֵאֵי דְכַתִּי לֹא פְּלִיג ה' הַמְבִי"ט עַל הָרִיב"ש וְכ"ש שֶׁה' הַמְבִי"ט שְׁגוּרוֹת בְּפִי שְׁמוּעוֹת הָרִיב"ש וּמְחַבְּבֵן וְתִלִּי לְהוֹ כִּיפִי: נְעוּד זֶה מְצֵאתִי לֵה' פּמ"א ח"א.

ס' ב' וְרַבּוֹ ה' מוהר"ח הַפְּהֵן וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשָׁף ה' בֵּית דּוֹד בַּח"מ ס' כ"א מְהַסְפֵּר שְׁזָכוּ לְבֵן מִתְּכַשִּׁיטִין מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִדְּבָרֵיהֶם שְׁמָה שְׁכ' הָרַב מוהרשד"ם בַּחא"ה ע' ס' קפ"א שְׁיַתֵּן בְּפִי הַפְּנִינָה שְׁהִיָּה שֶׁם מִתְּנָה מִיַּד הָאֵב לִידּוֹ אוֹ לְכַלְתּוֹ ע"ש אֲלָא שְׁהַרְב דְּבַר מִשָּׁה ח"ב סִימָן ע"ג הַשִּׁיג עַל דְּבָרֵיהֶם וְהַרְבָּה לְהַשִּׁיב וְהַשִּׁיב לְדַעְתּוֹ ע"ש שְׁהָאֲרִיף הַנֵּה נָא עֲרַכְתִּי מִשְׁפֵּט כְּתוּב מִפִּי סוּפְרִי וּמִפִּי סוּפְרִי וְכָל הַנִּלְקָט מִזֶּה דְּרַבּוֹ הַמְזַכֵּר אֶת הַבֵּן בְּתַכְשִׁיטִים הַנִּשְׁלַחִים לְכַלָּה וּבָמָה שְׁנַתֵּן לּוֹ אֲבִיו לִיתֵן לְכַלָּה וְהַנִּרְאָה פְּשׁוּט דְּבָרֵי ה' מְהַרשד"ם בְּתִשׁוֹ שְׁבַחא"ה ע' דְּפִסְק דְּאִין פְּלִי זֶהָב וְכֶסֶף נְכַלְלִין בְּכַלֵּל כְּלֵי הַבַּיִת לֹא אֶמְרָה הָרַב אֲלָא בְּכַלֵּי כֶּסֶף הַמְיֻחָדִים לְתַשְׁמִישֵׁי הַבַּיִת פְּגוֹן גְּרוֹת וּמְנוֹרוֹת וְכוּצָא אֲבָל תַּכְשִׁיטֵי הַכַּלָּה שְׁנַתְּנוּ לָהּ מִהַבְּעַל וְהָאֵב יוֹדֵה יוֹדֵה לִס' ה' הַמְבִי"ט וְלַע"ד כֶּף נְרָאִי פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים: אֲמֹר מֵעַתָּה אֲפֹשׁוּט בְּעִינֵי דְהַמְלַבּוּשִׁי אֲשֶׁר הִכִּין הָאֵב לְצוּרָה חֲנוּפַת בָּנוּ וּבְתַכְשִׁיטֵי הַבַּיִת שֶׁל חֲדָשׁ וְשֶׁל שְׁבַת וְהַתְּכַשִּׁיטִין שְׁנַשְׁתַּלְחוּ לָהּ בְּלִטוּיָא כְּמִנְהַג וּמָה שְׁנַתֵּן הָאֵב לְבֵן לְתַת לְכַלָּה בְּעַת הַתְּיַחָדָם כְּמִנְהַג אֲנָשֵׁי הַמְדִינָה הַכֹּל בְּאֲשֶׁר לְכַל זָכָה בָּהֶם הַבֵּן דְּאֶמְרִינוּ דַּעְתִּיהָ דְּאֵב לְשֵׁם מִתְּנָה גְמוּרָה אֵיפְנוֹן וְשִׁפִּיר גּוּבָה מִהֶם הַכַּלָּה סִיכִי כְּתוּבָתָהּ מְאוּתָן נְכֹסִים וְעַד אֲחֲרָן מ"ש הָרַב מְהַר"מ אֲלִישֵׁי בְּתִשׁוֹ ס' ס' י"ד עֲלֵה דְהָךְ תִּשׁוֹ מְהַר"ם דפ' נַעֲרָה דְּמִיָּרִי דְחַלְקָה יְרוּשָׁת הַבְּעַל מְאָבִיו יְדוּעַ וְגַם לֹא מְכָרוּ הִיתוּמִים קַרְקַע יְרוּשָׁה וְגַם לֹא עֲרַבּוּם עִם נְכֹסֵיהֶם וְעָבְרוּ שְׁנִים שְׁתַּצְטַרְף הָאִשָּׁה לְכַרֵּר שְׁיַשְׁנָן עַדִּין נְכֹסֵי חֲמִיָּה וְכוּ' עַכ"ל עַתָּה בְּאִתִּי עָלִי בְּאֵר ע"ד הַמְתַּנּוֹת שְׁהַמְנַהֵג שְׁנוּהֲגִים פֶּה מְתָא יַע"א שְׁאֲבֵי הַחֲתָן וְאִמּוֹ וְקְרוּבֵיהֶם וְכֵן אֲבֵי הַכַּלָּה וְאִמָּה וְקְרוּבֵיהָ נּוֹתְנִים לְכַלָּה כִּי פְּאִישׁ גְּבוּרָתוֹ הָרָאוּי לְכֶסֶף כֶּסֶף הָרָאוּי לְזֶהָב וְזֶהָב אִם הַמְתַּנּוֹת הִלְלוּ הֵם לְזִכּוֹת הַכַּלָּה וְאִם תַּתְּאַלְמָן אוֹ תַתְּגַרֵּשׁ נּוֹטְלַת יְתֵר עַל סְכֵי כְתוּ' אוֹ דִּילְמָא הֵן הֵן לְזִכּוֹת הַחֲתָן וְאִין לְכַלָּה בָּהֶם כְּלוּם: הִנֵּה הָאֲדוֹן הָרִיב"ש ז"ל שֶׁם ס' ס' ש"א כ' וְז"ל אֲמַנְם אִם נִתְּנוּ לָהּ אַחֲרִים תַּכְשִׁיטִין אוֹ מְעוֹת בְּשַׁעַת הַנִּישׁוּאִין כְּמוֹ שֶׁהוּא נְהוּג בְּקִצָּת מְקוּמוֹת שְׁהַקְרוּבִים לְחֲתָן וּלְכַלָּה נּוֹתְנִים לָהּ בְּשִׁמְחוֹת וְגִיל אִישׁ נִזְמָה זֶהָב אֲצַעְדָה וְצִמִּיד טְבַעַת עֲגִיל אֵלוֹ בְּנוֹדָאִי הֵם שְׁלָה שְׁהַרִי לְמִתְּנָה גְמוּרָה נִתְּפוֹנוּ דְקו"ל קְנָתָה וְהַבְּעַל אוֹכַל פִּירוֹת וְהו"ל כַּנ"מ א"כ בֵּין בְּאַלְמָנוֹת בֵּין בְּגִירוֹשִׁין אִין שְׁמִין אוֹתָם לָהּ עַכ"ל דַּעַת עֲלִיוֹן ל"ש מָה שְׁנוּתְנִי לָהּ

קרובותיה ל"ש מה שנותנים לה קרובי הַחֲתָן הַרִי הם שְׁלָה וְדִינָם כְּשֶׁאָר נ"מ דָּאִין שְׁמִין אוֹתָם לָהּ בְּאֶלְמָנוּת אוּ בְּגִירוּשִׁין אֲמָנָם מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"ץ ח"ג סי' רפ"ז מוכח דס"ל דְּשָׁל קרובותיה דוקא שכ' ונ"ל אלא שהמתנות שנתנו לה קרובותיה נטולתם כמו שנגראה משם עכ"ל וראיתו מבוארת בנסח תקנות הבעל אשר הובאו בתשו' ה' המבי"ט ח"ב ג' סי' פ' ולשם מבואר דבקרוביה משתעי ה' ונ"ל: גם אשו"ר להרשב"ש סי' רכ"ו פסק פן דפשי' ליה לענין קרובי הפלה ע"ש וה' המביט שם סי' פ' אחר שהביא נוסח תקנות ארגיל הביא ג"כ לתשובת הריב"ש היא באה בראש אמיר ומסיק וכו' ונ"ל ומעתה אבוא לדון השואל שאם נתנו לה אביה או אשה או שאר קרובותיה איזה דבר של תכשיט שהוא מיוחד לתכשיט והוא בעין אין שמין אותו בכתן' אלא הוא של מלבד סכי כתו' ואפ' נתנו לה קרובי הַחֲתָן פִּינּוּן שְׁהוּא תְּכַשִּׁיט מְיֻחָד לָהּ אִין שְׁמִין אוֹת' וכמ"ש הריב"ש ששהקרובים לחתן או לכלה נותנים לה בשמחה וגיל איש נזם זהב וכו' הם של דכיון שהוא נתון לה והוא תכשיט מיוחד לה מ"ל מקרובותיה מ"ל מקרוביו או מאחרים וכו' עכ"ל נראה שדקדק ה' ונ"ל מדברי הריב"ש לחלק בין תכשיט שהוא מיוחד לה לשאינו מיוחד לה ממאי דנקט הריב"ש נזם זהב אצעה וכו' שהם תכשיטים המיוחדים לנשים אבל לא ידעתי מה יענה ה' המביט במ"ש הריב"ש או מעות דאינם אלא תכשיט ולא דבר המיוחד לאשה ומ"ש ה' מהרימ"ט בחאה"ע סי' ד' ונ"ל שהמתנות שנתנו לו קרובותיה שהן של ונטולתן חוץ מסכי כתו' ע"ש לאו למימרא דס"ל דשל קרובי הַחֲתָן הם של הַחֲתָן וְשֵׁלָא כְּדַעַת הַרִיב"ש וכו"ש דאביו של הרב ונ"ל מסתמך ואזיל אפתפיה דקרי בחיל מ"ל קרובותיה מ"ל קרוביו אלא משום דכי איתשיל להכי הוא דאיתשיל ומרן בב"י אה"ע סי' צ"ט העתיק תשו' הריב"ש הלזו בצציונה ובקומתה בלי שום חולק ומור"ם ונ"ל קבעה להלכה וה' מוהרש"ך ח"ג סי' קי"ב כ' שהריב"ש סקל לנו הדרך אר"ש יסדה לעולם: גם ה' מהרשד"ם חא"ה ס"י קל"א הביא דברי הריב"ש הללו ומסיק מה שנתנו לה הקרובים פי הם ודאי למתנה גמורה נתפוננו עכ"ל וזה הלכה העלה ה' מהרש"ש בח"ב סי' מ"ז וסי' ג"ן ע"ש גם ה' פמ"א ח"א ס"י פ"ב תני תנא מתניתא דהריב"ש וקבעה ליחד הקבועה וכן בקדש חזיתי לה' מוהרש"ג בס' משפטים ישרים ס"י מ"ט שהביא דברי הריב"ש וה' המביט וה' מוהרש"ש ועל פיהם דן את הדין משפט כתוב כל הנלקט מזה המתנות שנותנים לכלה קרוביה ואביה ואמה דעת הריב"ש והרשב"א והרשב"ש ומר"ם והמבי"ט ומוהרימ"ט ומוהרש"ך והרשד"ם ומוהרש"ש ומוהר"ש גאון וה' פמ"א סברי מרנן דדינם ככ"מ ואם נתאלמנה או נתגרשה נטולתן יתר על סכי כתו' ואם מתה היא בעלה יורשה אמנם מה שנותנים לה אבי הַחֲתָן ואמו וקרוביהם לאו אפיאי שוין כדעת הרשב"ץ ובנו הרשב"ש לא פירש שלא דברו חכמים אלא במה שנותנים לה קרובי הפלה ודעת ה' המביט בין מה שנותנים קרובותיה או קרוביו אם הוא תכשיט המיוחד לאשה נכתה לה לעצמה והרי הוא כנ"מ של וכו' ואם אינו מיוחד לאשה הרי היא של הבעל אבל דעת הריב"ש ואחריו כל ישרי לב דבין מה שנותנים קרובותיה או קרוביו בין אם הוא תכשיט המיוחד לה בין שאינו המיוחד לה כולם כא' נתונים הנה לה בתורת נ"מ ואין שמין אותם לה לא באלמנות ולא בגירושין: אמור מעתה אנו בדין גרירי בתר מרן הב"י ומור"ם היכא דלא פליג אסברת מרן ואינהו ונ"ל קבעו דברי הריב"ש להלכה פסוקה פנותיהו נקטי' ומה גם דאשכחן

בנ"ד דרבנן סבוראי קמאי ובתראי דאזלו ומודו פנותיה ונלע"ד דהכי נקטי להלכה ומעשה וכעת מצאתי להרשב"א בח"ד הנדפס מחדש ממש סי' א' שנשאל על המתנות שנתנו לכלה קרובי החתן והפלה והשיב הדין עם הבעל לפי שכל מה שיש לאשה ואפי' נ"מ שלו של הבעל לאכול פירות וכו' עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דבין המתנות שנותנים לה קרובותיה בין מה שנותנים לה קרוביו הכל פאשר לפל דינם כמ"מ שהבעל אוכל פירות ואם מתה בעלה יורשה ואם נתאלמנה.

או נתגרשה נוטלתן יותר על סכי כתו' א"כ מצינו חבר ורב טוב להריב"ש ז"ל והנמשכים אחריו ואני תפלה אלהים ה' חילי ינחני במעגלי צדק להבין ולהורות משפט צדק על קו האמת והישר צדק צדק אכ"ר: (צח) אשה שהלה בעלה למ"ה.

ראובן נשוי . עם אשתו בארץ מולדתם ויקר מקרהו את העוסק אשר עסק אגיל בתר אפא קרוב להפסד ורחוק מן השכר והשתרגו עליו על צוארו מלוגמא דשטרי לשאינם בין ברית דלא מרחמו וחביב עליהם ממונם ולא מצא פדי ספוקו וספוק בני ביתו אפי' פת קיבר כי נחבא הוא אל הפלים עד שתכלה רגל מן השוק יערוהו רעיוניו לקיים מילי דרבנן הם אמרו מאן דבייש ליה בהאי מתא ליזיל למתא אחריתי ועשה והצליח למיקם בספוקיה וספוק בני ביתו ושרטט וכתב לאשתו זאת לבא אל המקום אשר הוא חונה שמה ותמאן בפתח סודרת עמד השואל ושאל אם כופין אותה ללכת אחריו ואת"ל דאין כופין אותה אם יש עליו מזונות או לא על הכל יבא דברו הטוב עפ"י התורה ושכמ"ה: זאת: אשיב על ראשון ראשון הלא ידעת שמרן בב"י סי' ע"ה הביא תשו' התה"ד סי' רט"ו דפסק בכה"ג דאינו יכול להתפרנס במקומו ורוצה לילך לגור במקום אחר שכופין את אשתו ללכת אחריו וכתב ע"ז מרן ואעפ"י שכתב שהוא דבר פשוט אין דבריו נראין בעיני עכ"ל כנר' שהרב חולק עליו מדעת עצמו ולא נסתייע מדברי הריב"ש סי' פ"א והוא ז"ל הביא תשו' סי' פ"ח לעיל מיניה ואפשר דס"ל למרן דלא פליגי הריב"ש והתה"ד וכדבעי למימר קמן בס"ד ומור"ם ז"ל שם כ' סברת התה"ד בשם י"א וסברת הריב"ש בשם יש חולקים ע"ש ואי לאו דגברא רבא קא מסהיד דפלגן בהדייהו אמינא דשנינו דא מן דא דבנדון הריב"ש הדברים מוכיחין שעדיין לא נודע איזה מקום מנוחתו אלא שתלה אחריו אנה ואנה מדחי אל דחי ואינו מובטח עדיין שימצא פרנסתו במקום אשר הוא רוצה ללכת שם כמ"ש בשאלה וכמו כן כ' הרב ז"ל בתשו' אמטו להכי סבר לה מר פינן דאפתי לא איתדר ליה ולא ידיע אי משפח פרנסתו או לא פסיק ותני דאין כופין אותה ללכת אחריו אבל בנדון התה"ד מיירי ביצוע לו להיכן הוא רוצה להשתקע שם ומובטח לו שלפי שיעור שנשאר לו מנכסיו יספיק לפרנסתו שאין המזונות ביןקר שם כמו בארץ מולדתו בכה"ג אפא למימ' דמוזה הריב"ש לסברת התה"ד ובנדון הריב"ש מודה התה"ד ומר אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ וכן מצאתי לה' מוהרשד"ם בחאה"ע סי' קנ"ה שכ' שלא כ' הריב"ש אלא במוציאה מעיר אל עיר ומדחי אל דחי הא גם אין נראה הדבר לעין שהמקום האחרון טוב מן הראשון ולא יזנה לו צער.

כמו שיש לו במקום אשר הוא עומד שם פשיטא ופשיטא שאפ"י הריב"ש יורה יורה עכ"ל. גם אשו"ר לה' לחם רב סי' נ"ה שכ' ז"ל ויש לי לעשות שלום ביניהם ולומר דהוא עובדא שאני דלא זנה ברור לו שהמקום שהנה הולך הנה מוצא פרנסתו וכו'

וְלִלְכֶת לְמָקוֹם אַחֵר עַל הַסֶּפֶק וְכו' וְכו' בְּסִי פ"א שֶׁכ' וְלִלְכֶת אֲנָה וְאֲנָה וְכו' אֲבָל בְּעֵינֵי הַתּוֹרָה מִשְׁמַע דְּבִרְוֹר לֹא דְבִמְקוֹם אֲשֶׁר הוּא הוֹלֵךְ יִמְצָא פְּרִנְסָתוֹ דְּנִדְאֵי דְמוֹדָה הָרִיב"ש עכ"ל וְנִרְאִיתִי לֵה' מוֹהֲרֵיב"ל בְּס' רֵאשׁוֹן ס' ע"ב דְּכָתַב וְאָף עַל פִּי שְׁלִכְאוּרָה נֵר' מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הָרִיב"ש שֶׁהוּא חוֹלֵק עַל הַתּוֹרָה ד' מ"מ יִרְאֶה שְׂאִין לָנוּ לְדַחֲוֹת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה ד' מִפְּנֵי דְּבָרֵי הָרִיב"ש וְהָרִיב"ש גּוֹפֵה לָאוּ לְדִינָא קְאָמֵר דְּלָאוּ עַל דָּא אֵיתִישִׁיל ע"ע עֵין רוּאָה דְּרַנְבָּא דְּאִיתִיהָ קִמְן ס"ל דֵּהֵתָה ד' וְהָרִיב"ש ל"פ וּבִנ"ד יוֹדָה הָרִיב"ש דְּכּוֹפִין אוֹתָהּ לְלֶכֶת אַחֲרָיו וְאֵת"ל דְּפִלְיָגִי אִיפָּא לְמִימ' דַּע"כ ל"פ אֲלָא בְּמִיעוּט הֶרְנוּחַת הַפְּרִנְסָה אֲבָל אִם יֵשׁ עָלָיו חוֹבוֹת לְגוּיִם עֵיזִי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שְׁבַעָה וְאִין מִיָּדָם מְצִיל אִיפָּא לְמִי דַּכ"ע ל"פ וְכֹזָאֵת מְצִאתִי לְהֶרֶב מוֹהֲרֵיט"ץ סִימָן רצ"ב שֶׁהֵבִיא דְּבָרֵי הַתּוֹרָה ד' הִלְלוּ וְכו' וּבְאַמְתַּת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה ד' תְּרוּמָה גְּדוּלָה וְסִבְרָה יִשְׁרָה הִיא בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת אֲמָנָם אִפְש"ל שְׂמָה שְׁלֹא נֵר' בְּעֵינֵי הֶרֶב"י הוּא מ"ש הַדְּבָר בְּפִשְׁטוּת אוֹ אֲפֹשֶׁר שְׂאִינוּ חוֹלֵק עָלָיו בְּעִיקָר הַדִּין וְאֵת"ל שִׁיחְלוֹק עָלָיו הֵינְנוּ בְּהוּא גְּנוּנָא דְּלִיפָּא אֲלָא חֶסְרוֹן הָרִינַח אֲבָל בִּנ"ד דְּאִיפָּא צְעָרָא דְּגוּפָא דְּהַנּוֹגְשִׁים אֲצִים לְאֶסְרָא אִיפָּר עַל נֶפֶשׁוֹ בְּפְרִנְזָלָא בְּבֵית הַסֶּהֶר בְּזָה כ"ע מוֹדוֹ וְיֵמָּה גַּם עֵתָה דְּבָרֵי הַתּוֹרָה ד' נְכוּנִים פְּטַעְמָם וְאֵת"כ הֵבִיא דְּבָרֵי הָרִיב"ש הַנְּתַנִּים לְמַעְלָה וּמְסִיק וּמ"מ יֵשׁ לִי לְדַחֲוֹת וְלִישָׁב דְּבָרֵי שְׁלֹא יִחְלוֹקוּ עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה ד' וְאִפִּי תִימָא דְּחוֹלֵק עָלָיו כְּבָר בִּינְרָנוּ דְּבִנ"ד דְּאִיפָּא טַעְמָא רְבָא טְפִי מִהֶרְנוּחַת הַמְּזוֹנוֹת דְּדָא אִיפָּא צְעָרָא דְּגוּפָא בְּחוֹבוֹת שְׁחִיבֵיב לְגוּיִם אוֹ לְיִשְׂרָאֵלִים דְּנִדְאֵי דְּבַכָּה"ג מוֹדוֹ כ"ע עכ"ל וְכו' הֶרֶב מְהֶר"ם שְׁלִטוֹן בְּס' בְּנֵי מִשָּׁה ס' ט' פִּינֹן דְּמִהֶרִיב"ל וּמוֹהֲרֶשֶׁד"ם וּמוֹהֲרֶשֶׁךְ וְהֶרְדֵּב"ז וּמוֹהֲר"א מוֹנְסוֹן וְהֶרֶב בְּעַל מִשְׁפָּטֵי שְׁמוּאֵל פֶּסְקוֹ כֵּהֵתָה ד' וְסִבְרֵי דְּגַם הָרִיב"ש מוֹדָה לִיהֵ הו"ל סִבְרַת הַב"י יִחִידָאָה וְאִין לְחוּשׁ עָלֶיהָ עכ"ל וְלֹא הִשְׁגִּיחַ הֶרֶב שְׁזוּהֵי סִבְרַת מוֹר"ם וְ"ל פְּמִדְּנָבֵר גַּם הֶרֶב מוֹהֲרֵימ"ט ח"א ס"ס"י מ"ז ס"ל דְּפִלְיָגִי וְלַעֲנֵן דִּינָא לֹא מְבַעֲרָא דְּאִיפָּא טַעְמָא רְבָא דְּצְעָרָא דְּגוּפָא בְּב"ח אֲשֶׁר לֹא מְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה דְּנִדְאֵי דַּכ"ע מוֹדוֹ דְּכּוֹפִין אוֹתָהּ לְצִאֵת אֲלָא אִפִּי מִשׁוּם חֶסְרוֹן פְּרִנְסָה כּוֹפִין אוֹתָהּ לְצִאֵת כְּדַעַת הֵנִי אֲשֶׁלִּי רְבִרְבֵי וְאֵת"ל דְּאִיפָּא מֵאֵן דְּפִלְיָגִי יֵד הַבְּעַל עַל הַעֲלִינָה וְכו"כ הֶרֶב מוֹהֲרֶשֶׁד"ם שְׁם בְּסו"ד אֵת"ל שֶׁהֵם חוֹלְקִים יֵד הַבְּעַל עַל הַעֲלִינָה שְׁיִכּוֹל שְׁיִאֲמֵר אִם תִּרְצֶה לִילֵךְ עִמִּי טוֹב וְאִם לֹא תִשָּׁב אֹתָהּ וְלֹא נוֹכַל לְצִוּק אוֹתָהּ לְגַרְשָׁהּ וְלִהְיִיחָה בְּמָקוֹמָה כִּי יֹאמֵר לָהּ הֵבִיא רֵאזָה וְכו"ש שֶׁהַדְּבָר בְּרוּר שְׂאִינָם חוֹלְקִים אֲמֹר מַעֲתָה אִי לֹא צִיִּיתָא לְדִינָא וְאִינָה רוּצָה לְלֶכֶת אַחֲרָיו אִם יֵשׁ לָהּ עָלָיו מְזוֹנוֹת אוֹ לֹא נִרְאָה פְּשׁוּט דְּבָכָל אוֹתָן שְׂאֲמָרוּ צְרִיכָה לְלֶכֶת אַחֲרָיו אִם לֹא רְצָתָה לִילֵךְ אֲבָדָה מְזוֹנוֹתֶיהָ וְכִתְנוּבְתָהּ וְ"ל הֶר"ן וְהֵבִיא וְכו' בְּ"י שְׁם וְ"ל וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא יְכוֹל לְהוֹצִיאָהּ אִם אִינָה רוּצָה לְצִאֵת תִּצָּא.

שְׁלֹא בְּכִתְנוּבָהּ וְכו' בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵדִין נוֹתֵן שְׁתִּלְךְ אַחֲרָיו וְכו' הֶרְדֵּב"ז בְּסו"ד שְׁם וְאִם לֹא תִרְצֶה לְלֶכֶת אַחֲרָיו אִין לָהּ מְזוֹנוֹת עכ"ל גַּם ה' מוֹהֲרֵיט"ץ שְׁם כ' בְּסו"ד דְּדִיִּינֵינוּ. לָהּ כְּדִין מוֹרְדָת ע"ש וְכו' הֶרֶב לַח"ר שְׁם בְּסו"ד וְ"ל וְלַעֲנֵן שְׂאֵר וְכִסוּת נִדְאֵי שְׂאִינוּ חִיִּיב בְּכָף פִּינֹן שְׁמֹן הַדִּין חִיִּיבָת לְלֶכֶת אַחֲרָיו בְּמָקוֹמוֹ וְהִיא אִינָה רוּצָה וְכו"ש הֶרֶב הַמְּנוּבָהּ הַפְּהֵן הַגְּדוֹל נֵר"ו וְכָל דְּבָרֵי חִיִּים וְקִיִּימִים עכ"ל וְכִמְדְּנָמָה לִי שֶׁהִיא תִשׁוּ' מוֹהֲרֶשֶׁךְ שֶׁהֵבִיא הֶרֶבבְּאָר הֵיטֵב בְּרִישׁ ס' ע' וְ"ל אִם אָדָם שְׂרוּצָה לְצִאֵת מִעִירוֹ לְדוֹר בְּאַרְץ אַחֲרַת בְּשָׁבִיל שְׂאִינוּ מִתְּפָרְנִס בְּעִירוֹ וְאִשְׁתּוּ אִינָה רוּצָה אִינוּ חִיִּיב בְּשְׂאֵר פְּסוּת וְעוֹנָה הֶרֶש"ךְ ח"ב ס' ל"ו עכ"ל גַּם הֶרֶב מְהֶר"ם גְּאֵלְנֵטִי שְׁם כ' בְּסו"ד וְעַל מָה שֶׁשְּׂאֵלָתָהּ מָה

דינה של האשה שאינה רוצה ולא צייתת לדיןא פבר האיר עינינו רבי נסים ז"ל ונ"ל
וכל מקום שהיא יכול להוציאה אם אינה רוצה לצאת תצא בלא כתו וכו' ע"ש מעתה
אפשוט לן הני תרי רועי דסמיכי לפום רבנן עליונים למעלה זיע"א דהאשה הלזו צריכה
ללכת אחרי בעלה במקום אשר הוא חונה שם ורחמיו מרובים ואי לא צייתת לדינא
הבעל פטיר ועטיר משאר פסות ועונה פמדנבר ואם רוצה לגרשה אין לה עליו כתו פמה
שנאמ' ולענגן הבת שהיא פבת ו' פבת ז' שרוצה שתבוא אצלו נר' דהדין עמה אע"ג
דבאב ליפא חששא דרציחה תדע דבגדו' נמי תו ליפא חששא דרציחה ואפ"ה אמרי'
דל"ש גדולה ל"ש קטנה הבת אצל האם אלא שהרא"ש הביא משם י"א דה"מ באלמנה
דליתיה לאב אבל בגרושה דאיתיה לאב הבת אצל האב אבל מהר"ם מצא בתשו' הגאונים
דאף היכא דאיתיה לאב פללא הוא הבת אצל האם ל"ש אלמנה ל"ש גרושה ע"ש ותשו'
זו מצאתיה בתשו' הגאונים שבס' שערי צדק בשער ד' מח"ד סי' מ"ו משם רב שרירא
גאון ז"ל ומסיק ואעפ"כ אין הדין לזון את בנאו ואת בנותיו פשהם קטנים אלא עד שיהיו
בני שש בלבד בין זכרים בין נקבות ועד שש הוא שאמרו חכמים בלבד ועכשיו זה האיש
שפנותיו עם אשתו אם אינו זן אותם אין עליו פלוס ולא עבדי פהא דאמר ר"ח וכו'
עורבא פעי בני והאי.

גברא לא פעי בני ולא אפי' כדר"י דאמר ארוד ילדא ושדיא אבני מתא וכו' דהאי גברא
פעי ופעי בני ולא שדי על אחרים ואי שתקה האשה וקנימא בסיפוקיהו משלה מרווחותא
פדרה שהיא זן אותן פלי חסרון אין לאבי הפנות עליו פלוס עכ"ל ומה"ט נפטר נמי
מלפונסם בתורת צדקה פדאיתא התם בפ' נערה ובטוש"ע אה"ע סי' ע"א פיון דטעמא
טעים למילתיה דניחא ליה למיזן ולמיקם בפסוקיהו אלא שיהיו סמוכין על שולחנו
וכשהלה האב למ"ה אין יורדין לנכסיו למזונות בניו ובנותיו שהם יותר על שש וכדאיתא
התם בפ' נערה דף מ"ט ובטוש"ע שם סי' ע"א זה הנלע"ד אם יספמו עמי אחי ורועי
יושבי על מדין דייגי גולה השומר אמת ישמרם וכצינה רצון יעטרם כו"ר: הלא כ"ד
קטינא דארעא החותם בסדר עולה פמשפט ש' שלום ר'ב ליצירה כו"ר: .

ע"ה עזריאל אל חאייף ס"ט הצעיר יצחק טייב ס"ט יפה דן יפה הורה הרב הצעיר חזקיה
דור גיג' ס"ט (צט) אשת פהו הלקה רונחת שהבעל יורש את אשתו אלא דפליגי פה
רבנותא אי מדאוריית' או מדרבנן כמ"ש לקמן בס"ד כמ"ש בטוש"ע אה"ע סי' ז' וחיוב
פקבורתה ואם בעל פהו הוא מטמא לה ונדקא בנשואה אבל בארוסה אינו יורשה ואינו
מטמא לה ומזה יצא לידון פדבר חדש הרמ"א ז"ל שם סי' נ"ה ס"ה ז"ל וה"ה אם נשאת
במקום שלא זכה בנדונייתא פדרה שנתבאר ס"י נ"ג עכ"ל הן היום קרה מקרה בלתי
טהור רק רע ומר פכהו שנשא אשה ומתה בתוך שנתה ומנהגינו פה מתא תוניס יע"א
שפתחור פל נדונייתא לבית אביה ולפי מה שנתבאר פדברי מור"ם ז"ל דכיון דאינו
יורשה אין בעלה פכהו מטמא לה והיה טעמו מדאמרי' ביבמות דף פ"ט פיון דבעל ירית
לה עשאוה פמת מצוה דקריא ולא ענו לה ע"ש ואשתומם על הפראה אז אמרתי הנה
באתי במגילת ספר פתוב לעמוד על שורשן של דברים וזה החלי פעזרת צורי וגואלי:
ראשית מאמר אחת דבר אלהים לא יטמא בעל בעמיו כי אם לשארו הקרוב אליו פתב
הראב"ע הנה נר' לומר פירושו פמו איש איש אל פל שאר בשורו שהיא שם פלל ואח"ך
פרט לאמו ולאביו וטעם לא יטמא בעל בעמיו שלא יטמא הבעל באשתו וכשראינו

שְׁהֶעֱתִיקוּ רַבּוֹתֵינוּ כִּי יִטְמָא הַבַּעַל לְאִשְׁתּוֹ וְשָׂמוּ לְשֵׂארוֹ בְּדֶרֶךְ אֶסְמִכְתָּא כְּמוֹ שְׁפִירְשֵׁתִי
בְּמִלַּת לַעַם נְכָרִי וְאָמְרוּ כִּי בַעַל גְּדוֹל שְׁהֶעֱמַם בְּרִשּׁוֹתוֹ כְּמוֹ בְּעֵלְיוֹ אֵין עֲמוֹ א"כ בְּטַל הַפִּי'
הָא' עַכ"ל וְהִרְאִיָּה שֶׁהֵבִיא מִמִּלַּת לַעַם נְכָרִי הוּא ו"ל כְּתַב עָלָה בַּפ' מִשְׁפָּטִים פְּשׁוּטוֹ שֶׁל
מְקַרָּא הוּא מוֹסֵב עַל הָאֵב שֶׁאֵעִפ"י שְׁהֶנְרִשָּׁה לְמַפְנֵי אֶת בֵּיתוֹ לְאִמָּה לֹא הוֹרִשָּׁה אֲלָא
לְמוֹנְכָרָה לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל לַעַם נְכָרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמוֹנְכָרָה וְאֵעִפ"י שְׁהֶפְסִיק הַכְּתוּב יֵשׁ בְּזֵה
כְּמָה מְקַרְאוֹת אֲבָל אֲמַת וְנִכּוֹן מִשְׂאָרוֹ לֹא דָלָא קָאֵי אֲלָא עַל הָאֲדוּן שֶׁלֹּא יִמְשֹׁל לְמוֹנְכָרָה
לְיִשְׂרָאֵל אַחַר וְזֵה יְדַעוּ רַבּוֹתֵי מְהַקְבְּלָה וְשָׂמוּ אוֹתָהּ לְזִכָּר וְלְאֶסְמִכְתָּא וְכו' ע"ש כִּי
מִשְׁפָּטֵי הַתּוֹרָה כְּלוֹם מְקוֹבְלִים אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מֹשֶׁה רַבִּינוּ ע"ה שֶׁקֶבֶל מִפִּי הַגְּבוּרָה
וְלִזְכָּר וְאֶסְמִכְתָּא קְבֻעָה לְדוֹרוֹת בְּסֹדֶר הַמְקַרְאוֹת וְעַיִן מַה שֶׁהֶאָרִיךְ הַרְמַב"ם בְּהַקְדַּמַּת
ס' זְרַעִים פָּקַח עֵינָיָה וְרָאָה הַדְּבָרִים עֲתִיקִין עֲמוּד הַיָּמִינִי וְהַ' הַמַּק"ח הֵבִיא עוֹד מַה שֶׁדָּרְשׁוּ
ו"ל עַל פְּסוּק וּנְתַתֶּם נִחְלָתוֹ לְשֵׂארוֹ דְּגוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין וְקָרִינוּ בָּהּ וּנְתַתֶּם נִחְלָת
שֵׂאָרוֹ לוֹ וְעַיִן רַפ"ב דְּזִבְחִים: וְרַבּוֹתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס' בַּפִּי עַל הַתּוֹרָה כְּתוּב דְּמִמְקוֹמוֹ
הוּא מוֹנְכָרְעַ דְּלְשֵׂאָרוֹ הַכְּתוּב כָּאֵן הוּא אִשְׁתּוֹ שֶׁהַבַּעַל מְטַמָּא לְאִשְׁתּוֹ מִדְּכֹתִי לֹא יִטְמָא
בַּעַל בְּעַמּוֹ לְהַחֲלוֹ וּפְיֻרוֹשׁוֹ בְּזִמְנֵי שֶׁהֶאֱשָׁה מִחֻלָּת אֵינוֹ מְטַמָּא לָהּ הָא לְשֵׂאִינָה מְחוֹלָלָת
מְטַמָּא לָהּ ע"ש וְכִבְרַת כְּתִבְתִּי דֵּהֶרָאב"ע אֲדַרְבָּא פְּשִׁיטָא לִיהַּ דְּאֶקְרָא דָּלָא יִטְמָא קָאֵי עַל
הַבַּעַל שֶׁלֹּא יִטְמָא לְאִשְׁתּוֹ כִּי חוֹלִין הוּא לוֹ לְיִטְמָא לְאִשְׁתּוֹ כִּי נִתְפָּרְדָּה הַחֻבִּילָה אֲלָא
שֶׁהוּא ו"ל סָמָךְ עַל קְבֻלַּת רַבּוֹתֵינוּ הָאֲמַתִּית: עוֹד כְּתוּב הַתּוֹס' ו"ל רָאִיָּה אַחֲרַת לְהַכְרִיעַ
דְּשֵׂאָרוֹ הַכְּתוּב הוּא אִשְׁתּוֹ (שֶׁהַבַּעַל הוּא מְטַמָּא לְאִשְׁתּוֹ) מִדְּכֹתִי וְלֹאֲחֻתוֹ הַבְּתוּלָה אֲשֶׁר
לֹא הִיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטְמָא הָא אִם הִיְתָה לְאִישׁ לֹא יִטְמָא לָהּ אַחִיָּה כִּיִּן דְּבַעֲלָהּ מְטַמָּא לָהּ
ע"ש דְּבִנְשׂוּאָה לְכַהֵן אִטּוֹ לֹא אַחִיָּה וְלֹא בְּעֵלָה מְטַמָּא לָהּ אֲלָא ע"כ אַחִיָּה הוּא דְּאֵינוֹ
מְטַמָּא לָהּ הָא בְּעֵלָה מְטַמָּא לָהּ וְלֹא יְדַעְתִּי אֲמַאי לֹא הַכְרִיעוּ ו"ל מִדְּכֹתִי לְשֵׂאָרוֹ הַקְּרוּב
אֲלֵיוֹ דְּאֵי לְשֵׂאָרוֹ כָּלֵל כָּל הַקְּרוּבִים כְּדַעַת הַרָאב"ע א"כ הַקְּרוּב אֲלֵיוֹ לְמַאי אֲמַת אֲבָל
הַשְּׂמָא דְּדָרְשִׁינוּ לְשֵׂאָרוֹ זֹו אִשְׁתּוֹ אִיִּצְטָרִיךְ הַקְּרוּב אֲלֵיוֹ לְמַעוֹטֵי אִשְׁתּוֹ מִן הָאִירוֹסִין דְּלֹא
מְטַמָּא לָהּ דְּאֶפְתִּי לֹא אֲגִידָא בֵּיהּ כְּלוּלִי הָאֵי וְאַחִיָּה שְׁפִיר מְטַמָּא לָהּ דְּלֹא נִפְקָא מִתּוֹרַת
אַחֻת בְּאִירוֹסִין גְּרִידָא.

אֲלָא בְּנִשְׂוֹאִין דְּאֵלִימֵי לְאֶפּוֹקֵי מְרִשׁוֹת אַחְוָה. וּמְעַיִלִי, לְרִשׁוֹת הַבַּעַל וְאִיִּצְטָרִיךְ הַקְּרוּב
גַּבִּי שֵׂאָרוֹ לְמַעוֹטֵי אַרוֹסָה וְהַקְּרוּבָה אֲלֵיוֹ דְּגַבִּי אַחֻתוֹ לְרַבּוֹת אַרוֹסָה דְּמַאי טַעְמָא
אִיִּצְטָרִיךְ לְמַכְתָּב תְּרוּנִיָּהוּ וְאִיִּפְכָּא לֹא מְצִית אֲמַרַת דְּמִסְתַּבְּרַטְעָמָא דְּלֹא מְפָקִי מֵאַחְוָה
אֲלָא נִשְׂוֹאִין וְע"ע בְּתוֹס' שָׁם: וְרַש"י ו"ל כ' לְשֵׂאָרוֹ אֵינוֹ שֵׂאָרוֹ אֲלָא אִשְׁתּוֹ וְכ' הַרַב
מְהַר"ם שֶׁכֵּן דָּרְשׁוּ בַת"כ וְזֹו הִיא שֶׁקֶשָׁה עַל הַמְתַּרְגֵּם שֶׁתַּרְגֵּם לְקַרְיָבָה דְּקַרִּיב לִיהַּ וְלֹא
חָשׁ לְקַבְּלַת רַבּוֹתֵי ו"ל וְגַבִּי לֹא יִטְמָא בַּעַל תַּרְגֵּם רַבָּה בְּעַמּוּיָה וְהֵינּוּ כְּמוֹ בְּעֵלְיוֹ אֵין עֲמוֹ
וְאִכְמ"ל: עוֹד כְּתַב הַרָא"ם ו"ל אֲבָל הַרְמַב"ם כ' מִדְּבָרֵיהֶם שֶׁנִּתְאָבֵל הָאִישׁ עַל אִשְׁתּוֹ
הַנְּשׂוּאָה וְכ' עוֹד אִשְׁתּוֹ שֶׁל כַּהֵן מְטַמָּא לָהּ בַּע"כ וְאֵינוֹ מְטַמָּא לָהּ אֲלָא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים
עֲשׂוּיָה כְּמַת מְצוּה שְׁפִינוֹ שְׂאִין לָהּ יוֹרֵשׁ אֲלָא הוּא לֹא תִמְצָא מִי שֶׁיִּתְעַסֵּק בָּהּ וְכו' וְע"כ
שֵׂאִינָה אֲלָא דְּרָךְ אֶסְמִכְתָּא כְּמוֹ ע"ת שֶׁהוּא מִדְּבָרֵיהֶם וְאֶסְמִכְוָה אֶקְרָאֵי ע"ש וְהַדְּבָר קֶשָׁה
לְשִׁמּוּעַ דְּמַה כַּח ב"ד יָפָה לְעַקְוֹר עֲשֵׂה וּל"ת שֶׁל טוֹמְאָת כַּהֵן וְלֹא זֹו בְּלִבְד אֲלָא גַם לְרַבּוֹת
עֲשֵׂה שֵׁישׁ בּוֹ כֶּרֶת שֶׁל ק"פ כְּדָאֲמַרִּי בַר"פ טְבוּל יוֹם דָּף ק' מַעֲשֵׂה וּמַת אִשְׁתּוֹ שֶׁל יוֹסֵף
הַכַּהֵן בַּע"פ וְלֹא רָצָה לִיטְמָאוֹת נִמְנוֹ עֲלֵיו אֲחִיו הַכַּהֲנִים וְטַמְאוּהוּ ע"ש וְנִרְאֶה דְּטַעְמוֹ שֶׁל

יוסף הפכהן שלא רצה ליטמאות משום דס"ל כר' ישמעאל דאמר לה יטמא רשות ואחיו הפכהנים נמנו וגמרו דהלקה כר"ע דאמר מצנה פדאיתא התם.

ורפ"ק דסוטה ותו ק' הא דדחיק תלמודא התם ביבמות למילף דמתנים ב"ד לעקור דבר מן התורה מהא דתניא קטנה שנתקדשה וכו' יורשה ומטמא לה דהא מדאורייתא קרובי אביה הוא דמטמאין לה ומדרבנן מטמא לה בעל וכו' משום דהו"ל מת מצנה וכו' פיון דלא ירתי לה קריא ולא ענו לה וכו' ע"ש ואם איתא דגדולה נמי אינו מטמא לה אלא מדבריהם משום דבעל הוא דירית לה אמאי לא פשיט ליה בפשיטות מהגדולה דמשום דבעל ירית לה ולקרובי אביה עשאוייה פמת מצנה אלא ש"מ דבגדולה גזירת הכתוב היא ולא איצט' לטעמא דקרא אלא דבקטנה דמדאורייתא לא מטמא לה ומדרבנן פיון דזכו לבעל דירית לה עשאוייה פמת מצנה והתימא מהרמב"ם דיהיב טעמא דמטמ' לגדולה מפני שעשאוייה פמת מצנה וכבר נתעורר בזה מרן בכ"מ וניחא ליה פיון דהאי טעמ' שייך נמי גבי גדולה נקטיה רבי' ע"ש: ואולם .

כבר השריש לנו רבינו בפירושיו והביא דבריו ה' המגיד בריש הלכות אישות שכ' שם רבי' דקדושי כסף מדברי סופרים ובגמרא ילפי' לה מג"ש דקייחה קייחה משנה עפרון שדעת רבי' שפל דבר שאינו מפונש בתורה אלא שפונש בא' מי"ג מדות שהתורה נדרשת או בשאר דרשות קרי ליה דברי סופרים וקידושי שטר דקרי להו מדאורייתא משום דתלמודא קרי להו מדאורייתא.

גבי נערה המאורסה דבסקילה וכן משש שעות ולמעלה דאע"ג דמדרישא קאתי פיון דבגמ' מ' איתמר עלה בפ' מדאורייתא קרי לה רבי' מדאורייתא אבל שאר מילי דאתו מדרישא קרי להו רבי' מדבריהם וד"ס פלומר שאלולי שקבלו הסופרים פירושו לא היינו מבינים אותו כפ' ע"ש נמצאת אומר דדעת רבי' באשלי רב רבי תליא דדעת הרא"ם טומאת הבעל לאשתו ומה שהיא מתאבל עליה אינה אלא מדרבנן אבל דעת ה"ה שם בה' אישות ומרן בכ"מ שם והכא גבי טומאה ואבלות פשיטא להו דאינהו מדאורייתא ואפתי פש גבן לברורי בין למר ובין למר במה שיש לדייק בלשון רבינו דגבי קידושי כסף כ' מד"ס וגבי טומאת כהן על אשתו בפ"ו מה' אבל ה"ז כ' ואינו מטמא לה אלא מד"ס ואלו צלו ע אבלות שם הלכה א' כתב ומדבריהם שיתאבל האיש על אשתו הנשואה דמ"ש התם דקריה ליה ד"ס ומ"ש הכא דקרי להו מדבריהם וע"ק מהא דגרסי' בד"ה דף ל"ג ת"ר מנין שבשופר ת"ל והעברת שופר תרועה אין לי אלא ביובל בר"ה מנין ת"ל בחדש הז' שאין ת"ל בחדש הז' שפבר נאמר אלא לו' לה שיהיו כל תרועות של חדש הז' זה כזה ומנין שפשוטה לפניה שנאמר והעברת שופר תרועה בלשון העברה מש' העברת קול אהד ומנין שפשוטת לאחריה ת"ל תעבירו שופר ואין לי אלא ביובל בר"ה מנין ת"ל החדש הזה שיהיו כל תרועות של חדש זה כזה ומנין לשלשה של ג' ג' ת"ל והעברת שופר תרועה שבתון זכרון תרועה יום תרועה יתנה לכם הרי שלשה תרועות וכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה הרי של ג' ג' וכו' ומנין ליתן את האמור של זה כזה ושל זה כזה ת"ל ז' ז' לג"ש הא כיצד ג' שהם ט' ופריה האי תנא מעיקרא מיייתי לה מהיקשא והדר מיייתי לה מג"ש ומשני ה"ק אי לאו ג"ש הנה מיייתי לה מהיקשא השתא דאתיא ג"ש היקשא לא צריה ע"כ ופירש"י האי תנא מעיקרא מיייתי לה וקא יליף לה דתרועה

בְּשׁוֹפָר וּפְּשׁוּי לְפָנֶיהָ וּפְּשׁוּט' לְאַחֲרֶיהָ בַּר"ה מְהֵיבֵל דְּכַתִּיב בְּיָהּ בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי שְׁאִין ת"ל אֵלָא לְהַקִּישׁ כָּל תְּרוּעָה שֶׁל חֻדְשׁ הַזֶּה פְּנֵה שְׂיֵהִיו שְׁוֹת וּמִמִּילָא הֵנָּה גְּמַרִי שְׁלֵשׁ שָׁל ג' ג' דְּאִי קָרְאִי פְּדַכְתִּיבִי וְהָא בַר"ה תְּרִי תְּרוּ' פְּתִיב וּבִיבֵל חֵד וְלֹא הָווּ שְׁוֹת תְּרוּ' שֶׁל חֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי זֶה פְּנֵה וּע"כ לִיתָן אֶת הָאָמּוּר שֶׁל זֶה בְּנֵה וְשֶׁל זֶה בְּנֵה וְהָדָר מִיִּתִי לֵה מַג"ש וּמְשַׁנֵּי ה"ק אֵילּוּ לֹא נֶאֱמַר ג"ש זֹו לְמַשָּׁה בְּסִינֵי לְדוֹנָה הֵיִתִי אֹמֵר הַפֵּל בְּהִיקָשָׁא פְּלוּמֵר מְעַצְמוּ עַכ"ל וְלַעֲנֵד ק' דְּכִינּוֹן דְּמִהִיקָשׁ גְּמַרִי לֵהוּ לְכָל מִילֵי מ"ט אַגְמָרִיהָ רַחֲמָנָא לְמַשָּׁה הָךְ ג"ש דּוּ' ז' וְאֵם נֶאֱמַר דַּס"ל לְרַש"י ו"ל דַּג"ש עֲדִיפָא מְהִיקָשׁ וְכַדְמִשְׁמַע מְדַבְּרִי ו"ל בַּפ' הַשְּׁוֹלָח דָּף מ"א דְּאָמְרִי הֵתָם דַּר' וּרְבַנּוֹן פְּלִיגֵי דַמ"ס הִיקָשׁ עֲדִיף וּמ"ס ג"ש עֲדִיף וּמִהָדָר לִיָּה לַכ"ע ג"ש עֲדִיף פִּירֵשׁ"י דְּכִינּוֹן דְּמִנְפָּנָה לְדְרוּשׁ הו"ל כְּמָאן דְּכַתְּבִיהָ פְּגוּפִיהָ דְּקָרָא דְּהָא קָרָא יִתִּיר' הוּא וְכִי לֹא מְנֻפָּנָה נְמִי וְאִין לְהַשִּׁיב עֲלֶיהָ פִּינּוֹן דְּמִסִּינֵי גְּמַרִי לֵה דְּאִין אַד' דּוֹן ג"ש מְעַצְמוּ אִיְהִי עֲדִיפָא מְהִיקָשׁ עַכ"ל דַּעַת עֲלִיוֹן דַּג"ש דְּאִין אָדָם מְעַצְמוּ עֲדִיפָא מְהִיקָשׁ דְּבִזְבָּחִים דָּף מ"ח קָאָמֵר דַּר"ע וּרְבַנּוֹן פְּלִיגֵי דַמ"ס הִיקָשׁ עֲדִיף וּמ"ס ג"ש עֲדִיף וְדַחִי לֵה דַכ"ע הִיקָשׁ עֲדִיף וְק' לַעֲנֵד דְּלַפּוּם מַאי דְּבַעֲי לְמִימַר תְּלַמוּד' דַּכ"ע הִיקָשׁ עֲדִיף א"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוּכָתָא הָאִי תַנָּא מְעִיקָרָא מִיִּתִי לֵה מְהִיקָשָׁא דְּעֲדִיף טְפִי מַג"ש וְהָדָר מִיִּתִי לֵה מַג"ש דְּלֹא עֲדִיפָא וְהִתּוּ' שָׁם הַק' הָךְ סְנֻגִיּוֹת אֶהְדְּדִי וְע"ש מֵה שְׁתִּי וְכַנְרָאָה דְּדַעַת רַש"י דַּתְלַמוּדָא לֹא פְּסִיקָא לִיָּה וְזִיל הִכָּא קְמַדְחִי לֵה וְזִיל הִכָּא קְמַדְחִי לֵה אָמְנָם פֶּשֶׁט דְּבַרִי רַש"י מוֹכִיחִין דַּס"ל לְתַלְמוּדָא הִכָּא כַמ"ד ג"ש עֲדִיף: וְחֻזִּיתִיהָ לֵה' הָאָמּוּר שָׁם שַׁכ' דַּק' אִי לֹא ג"ש וְכו' פִּי וְאֵעֵפ"י שְׁבַכְלָא מְקוּם הִיקָשׁ עֲדִיף מַג"ש שְׁאִין מְשִׁיבִין עַל הִיקָשׁ וּמְשִׁיבִין עַל ג"ש הִכָּא לֹא סְגִיָּא לָן בְּלֹא ג"ש פִּי מִן הִיקָשׁ לֹא הֵיִינוּ שׁוֹמְעִין לִיתָן אֶת הָאָמּוּר שֶׁל זֶה בְּנֵה אֵלָא שְׂיֵהִיו זֶה כְּנֵה פֶּשׁוּי לְפָנֶיהָ וְעֶשׂוּי לְאַחֲרֶיהָ וְשְׂיֵהִיו ב' תְּרוּעוֹת בִּיבֵל כְּשֶׁם שְׁמַצִּינוּ בַר"ה וְעַכְשָׁיו שְׁלַמְדְנוּ אָנוּ נוֹתְנִי אֶת הָאָמּוּר שֶׁל זֶה בְּנֵה וְנִמְצָאוּ ג' תְּרוּעוֹת בִּיבֵל וְג' תְּרוּעוֹת בַּר"ה וְכוּלָן פֶּשׁוּי לְפָנֶיהָ וּפְּשׁוּי לְאַחֲרֶיהָ וְהִיקָשָׁא ל"צ וְהַר"ש לֹא פִי כֵּן עַכ"ל וְהֵנָּה מַאי דְּפָשִׁי לִיָּה ו"ל דְּהִיקָשׁ עֲדִיף מַג"ש הוּא בַּשִּׁי הַתּוֹס' לְחֵד שְׁיִנּוּיָא ע"ש וְעֵינֵן בְּקוּ'.

יּוֹם תְּרוּעָה וְכ' ה' מַש"ל בַּפ"ב מֵה' ק"פ דִּין י"ג וְאִין פְּאֹן מְקוּמוֹ וְהַנְר' דְּהִיקָשׁ דְּהִכָּא עֲדִיף טְפִי דְּכַתְּב רַחֲמָנָא בַּח' הַז' תְּוֹרָה לְאַקוּשִׁי כָּל תְּרוּעוֹת הַח' הַג' לְהִיּוֹת שְׁוֹת עַל זֶה פְּנֵה: וְרֵאִיתִי לְהַרְמָב"ם בְּרִישׁ ה' שׁוֹפָר שַׁכ' וְז"ל מ"ע שֶׁל תּוֹרָה לְשִׁמּוֹעַ תְּרוּעַת הַשׁוֹפָר בַּר"ה וְכו' וְאֵע"פ שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה תְּרוּעָה בַּשׁוֹפָר בַּר"ה הִרִי הוּא אֹמֵר בִּיבֵל וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה מְפִי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ מֵה תְּרוּעַת יוֹבֵל בַּשׁוֹפָר אַף תְּרוּעַת ר"ה בַּשׁוֹפָר עַכ"ל וְהַק' מְרָן בַּכ"מ לְמָה אָמַר מְפִי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ הָא בַּגַּמ' מִיִּתִי לֵה בְּהִיקָשָׁא א"נ בַּג"ש עַכ"ל מְשַׁמַּע דְּפָשִׁי לִיָּה דְּכָל מִילְתָּא דְּאִיתִי מְהִיקָשָׁא א"נ בַּג"ש לֹא שְׂיֵהִי לְמִי בְּה מְפִי הַשְּׁמוּעָה פִּינּוֹן דְּהֵן מְהַמְדוֹת שְׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בְּהֵם א"כ בְּמַאי גִיחָא לִיָּה דְּבַתֵּר דְּמִיִּתִי מַאי דְּאִתְמַר עֲלֵהּ וּפִירֵשׁ"י ו"ל כ' וְז"ל הֵנָּה שְׁעַכְשָׁיו שְׁנַאֲמָרָה ג"ש לְמַשָּׁה מְשֶׁם אָנוּ לְמַדִּים.

הַפֵּל וּלְכַךְ כ' רַבִּי וּמְפִי הַשְּׁמוּעָה לְמָדְנוּ מֵה תְּרוּעַת שׁוֹפָר בִּיבֵל וְכו' עַכ"ל וְזֶה וְדַאי סוּמֵר הַקּוּדָם דַּס"ל לְמַר בְּקוּ' דְּדַבֵּר הַלְמַד בְּהִיקָשׁ א"נ בַּג"ש לֹא יִצְדַק עֲלֶיהָ לְשׁוֹן מְפִי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוּ וְאִי לֹא מְסַתְּפִינָא הו"א דַּט"ס נָפֵל וְצָרִיף לְמַחֲוֹק א"נ בַּג"ש אֵלָא דַּק"ל פִּינּוֹן דְּמִהִיקָשׁ גְּמַרִי לֵה הו"ל כַּמ"ש בַּתּוֹרָה וְאִמַּי קָאָמֵר מְפִי הַשְּׁמוּעָה לְזֶה תִּי דְּהַעֲיָקֵר

מג"ש ובג"ש שפיר קרי לה מפי השמועה ושמי' מדבריו דס"ל ה'יקש עדיף ולא כן משוער אצלנו בכונת רש"י ומרן עלה קא מסתמיה: וראיתי לה' מהר"ם אלשיקר בסס"י יו"ד שהביא : משם הריטב"א בחי' לר"ה שדבריו נוטין לשי' ה' המאור וה' לא שלטה עינו בדברי ה' המאור הללו וכ' ע"ז הרב דהקא לא שייך פלוגתא דהיקש עדיף או ג"ש עדיף דהתם דרשת ההיקש והג"ש סותרת זו את זו בהא פליגי הי מנייהו עדיף למסמך עלה לדינא דגמרא דמ"ס דחינון האי מקמי האי ומ"ס איפכא אבל הקא מאי דדרשינו מהיקש ומאי דדרשי' מג"ש חדא מילתא הוא דמאי דדרשינו מהיקש מצי' למילף מג"ש וכן להיפך בהא לא ג"ש עדיף או היקש עדיף עש"ב איברא דלפי מ"ש ה' המאור דמהיקש' לא מצי' למימ' ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה ונהו מקשי' יוכל לר"ה בתרתי מיהא בעי' אבל פי גמרי' מג"ש שפיר אמרי' ליתן את האמור בזה לזה א"כ שפיר סברי אהדדי היקש וג"ש ואחרי פתבי זה ראה ראיתי להרשב"ץ בקו' פ' איזהו מקומן שהוק"ל כיון דהיקש עדיף א"כ תקשה להך ברייתא דר"ה ות' שאם הם חלוקים היקש עדיף ואם אנו דנין זה פמות זה למה נטרח ונדרוש היקש מדעתנו ג"ש דכתן ומקובלת עדיף' וכדברי מהר"ם אלשיקר אמנם דעת ה' המאור כיון דמהיקשא הנה אמרי' תרי תרו' בייבל מר"ה אהניא ג"ש ליתן את האמור וכו' והו"ל ג' בר"ה וג' בייבל: המורם מפל האמור דסובר מרן דתרו' בשופר בג"ש גמרינו לה ומ"ה כ' רבי' ומפי השמועה ומעתה יש לדקדק בדברי רבי' דמ"ש גבי שופר אע"ג דאין שופר מפני בר"ה אלא יום תרועה כיון דמג"ש גמרי' מייבל דבשופר מ"ה קרי מ"ע של תורה לשמוע תרו' בשופר בר"ה ואילו גבי קידושי כסף כתב אבל קידושי כסף מד"ס ונהתם קיחה כתי' סתמא ואתו רבנן ומייתו מג"ש דקיחה זו היא בכסף א"נ אמאי קרי לה רבי' מד"ס נהי דסו' דסוקלין לבועל נערה המאונסה בקידושי כסף הא מיהא אמאי קרי לה מד"ס ונהי הול"ל מקודשת בכסף מן התורה ואעפ' שלא נתפרש דהקידושין בכסף ה"ה אומר ויקח אברהם.

את שדה עפרון מפי השמועה למדו מה קיחה האמור בשדה עפרון בכסף אף קיחה האמור גבי אשה בכסף וע"ק בדברי רבי' דלדעת מרן בכ"מ דאשתו מטמא לה מדאורייתא אלא דקרי לה מדבריהם וכמ"ש עוד ז"ל לשם גבי מה שנ"ט שמתמא לה משום דעשאוה כמ"מ דק"ל ז"ל דה"ט לא איתמר בגמ' אלא לאשתו קטנה אבל אשתו הגדולה מן התורה הוא דכתי' לשארו ות' כיון דה"ט שייך נמי בגדולה נקט טעמא דשניא בכולהו ע"ש א"כ אמאי קרי לה מדבריהם וברפי"ג מה' עדות כ' וז"ל הקרובים פסו' מן התורה שנא' לא ימתו אבות על בנים ומפי השמועה שבכלל לאו זה שלא ימתו אבות על בנים ולא הבנים ע"פי האבות וה"ה לשאר קרובים ואין פסול מן התורה אלא הקרוב ממשפחת האב וכו' אבל שאר הקרובים מן האם או מדרך אישות פסול מדבריהם עכ"ל וקרובי האב דפסו' מן התורה דרשי' להו בגמ' מדכתי' לא ימתו אבות מה ת"ל אם ללמד שלא ימתו אבות בעון בנים הרי כבר נאמר איש בחטאו ימתו אלא לא אבות בעדות בנים והק' רבי' יונה והריטב"א דהא איצטריך לנו פה שלא ימתו האבות בעון הבנים פדכתי' באמציה ואת בני המפי' לא המית פכתוב בתורת משה לא ימתו אבות על בנים ות' דמקרא אינו יוצא מידי פשוטו דפשוטיה דקרא הוא שלא ימתו אבות בעון בנים ומדרשו שלא ימתו בעדות בנים ומקרא א' מתחלק לכמה טעמים פדכתי' אחת דבר אלהים שתיים זו שמענו עכ"ל והא הקא דלאו פשוטיה דקרא הוא וקרי ליה רבי' מן התורה א"נ גבי

שָׁארוּ אַע"ג דְּפִשׁוּ קַרְיָבִיהָ הוּא פִּינּוֹן שְׁדַרְשׁוּהוּ זֹו אֲשֶׁתּוֹ הוּל"ל מִן הַתּוֹרָה וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שָׁארוּ זֹו אֲשֶׁתּוֹ: : וְעַמ"ש רַבִּי דְקָרוֹב הָאֵם מְדַבְּרִיהֶם הֵק' מֶרֶן מִשׁ' קְרוֹבִים אַע"ג דְּאֵתּוֹ מְדַבְּרִיהֶם קָרוֹ לְהוּ מִן הַתּוֹרָה וּקְרוֹבִי הָאֵם דְּאֵתּוֹ נְמִי מְדַבְּרִיהֶם דָּאֵם אֵינּוּ עֲנִינְ לְאֵבוֹת שְׁכָבְר נֶאֱמַר תְּנַהוּ עֲנִינְ לְקְרוֹבִי הָאֵם קָרִי לְהוּ מְדַבְּרִיהֶם וְתִי דְסוֹבֵר רַבִּינוּ שְׁפֵל דְבָר שְׁהוּא נְדַרְשׁ בְּפִי הַפְּתוּב מְדַאֲוֵרִיָּתָא הוּא וּמָה שְׁנַדְרָשׁ בָּאֵם אֵינּוּ עֲנִינְ פִּינּוֹן שְׁפִשׁט הַפְּתוּב אֵינּוּ מוֹרָה עָלֵיו מְקָרִי מַד"ס עַכ"ל וְהַנְּרָאָה דְנֻדְאִי דְעֵתּוֹ ז"ל פְּדַעַת רַבִּי דְפָסוֹ מִן הַתּוֹרָה אֲלָא דְקָרִי לְהוּ ד"ס כַּמ"ש גַּבִּי קִידוּשֵׁי פָסֶף דְנֻדְאִי מַד"ת אֵם אֵינּוּ עֲנִינְ הַל"מ הוּא כַּמ"ש רַש"י בְּפָסֶסְחִים דָּף כ"ד ע"א וְכ' הֶרֶב הַמְּלֶאכֶה סִי' ב' מִשְׁם ס' הַפְּרִיָּתוֹת דְעֵדִיף מִהִקְשׁ וְחֻשִׁיב פְּאֵלוֹ פְּתוּב בְּתוֹרָה עַש"ב וְעָלָה בְּדַעַתִּי דְשִׁנְיָא הָא דַּא"ע הַפָּךְ הַפְּתוּב דְקָאִי בְקְרוֹבִי הָאֵב וּמוֹקְמִי לִיהָ לְקְרוֹבִי הָאֵם וְאֵינּוּ זֶה אֲמַת דְהָא דְרַשִׁי אֵם אֵינּוּ עֲנִינְ לְשׁוֹכֵב תְּנַהוּ עֲנִינְ לְנֻשְׁכָּב וְכֵן אַא"ע לְשִׁנְיָא תְּנַהוּ עֲנִינְ לְשִׁקֵר וְהֶאֱרִיף שָׁם: וְדַע דְמְדַבְּרִי מֶרֶן דְלָא שְׁאֵנִי לִיהָ בֵּין פְּשָׁפוּתֵב רַבִּינוּ מַד"ס לְכַשְׁאוּמֵר מְדַבְּרִיהֶם וְרֵאִיתִי לְה' תְּנַמַּת יִשְׂרָאֵל סִי' פ"ג שַׁכ' וְז"ל כִּי הִבְדִּיל יֵשׁ בֵּין אוֹמְרֵנוּ מַד"ס וְאוֹמְרֵנוּ מְדַבְּרִיהֶם לְפִי שְׁוֹרְשֵׁי ה' כִּי פְּשִׁיאֵמֵר מַד"ס פְּנוּנְתּוֹ לֹמֵר שְׁהַדְבָר.

הַהוּא לֹא בָּא בְּפִי הַתּוֹרָה אֲלָא מִמְדַרְשׁ חַכְמִים אֲבָל עַכ"ז דֵּינּוֹ כַּת' וּלְכָף כ' גַּבִּי קִידוּשֵׁין שְׁהַבָּא עָלֵיהָ בְּמִיתָה וּבְסִבְרָה זֹו הַחֲזִיק הֶרֶב אֲבָל פְּשִׁיאֵמֵר מְדַבְּרִיהֶם פְּנוּנְתּוֹ לֹמֵר שְׁאֵינּוּ לֹו ד"ת וּלְפִי סִבְרַתְּנֵנוּ שְׁלָא אֲמַר גַּבִּי קָרוֹ' הָאֵם פָּסוֹ מַד"ס אֲלָא שְׁהֵם פְּסוּלִים מְדַבְּרִיהֶם הַמְּקַדֵּשׁ אֲשֶׁה בְּפִנְיֵיהֶם הִיא מְקוֹ' מִין הַתּוֹרָה וְהַבָּא עָלֵיהָ חֲזִיב מִיתָה עַכ"ל וּלְפ"ד אֵינּוּ הָאֵישׁ חֲזִיב לְהַתְּאָבֵל עַל אֲשֶׁתּוֹ אֲלָא מְדַבְּרִיהֶם וְכַדַּעַת הֶרֶא"ם וְהִנֵּה רַבִּי גַּבִּי הָאֵישׁ מְטַמֵּא לְאֲשֶׁתּוֹ פְּתַב מַד"ס וּלְפ"ד מְטַמֵּא לְהָא מַד"ת אֲלָא דְקָרִי לְהָא מַד"ס וְהַדְבָר ק' דְכוּלְהוּ מְפִיאֵם לְשָׁארוּ נְפָקִי וּמ"ש הֵכָא גַּבִּי אֲבִילוֹת שַׁכ' וּמְדַבְּרִיהֶם וּמ"ש גַּבִּי טְוִמְאָה שַׁכ' מַד"ס וּלְפִי עַנ"ד נְרָאָה דַס"ל לְרַב' דְעֵיקֵר קָרָא פְּדַכְתִּי גַּבִּי טְוִמְאָה פִּי אֵם לְשָׁארוּ ס"ל דְמְדַאֲוֵרִיָּתָא ר"ל שְׁדִינּוּ ד"ת וְדוּחָה אֵת הַטְּוִמְאָה אֲבָל לְעֲנִינְ אֲבִילוֹת דְלִיכָא בְּהוּ קָרָא אֲלָא מַמ"ש פֵּל שְׁהַפְּהֵן מְטַמֵּא לֹו חֲזִיב לְהַתְּאָבֵל עָלֵיו לֹא הָוִי אֲלָא מְדַבְּרִיהֶם וְאַע"ג דְעֵיקֵר אֲבִילוֹת הוּא מִן הַתּוֹרָה בְּשָׁאֵר קְרוֹבִים כַּמ"ש רַבִּי שָׁם הָא מִיָּהָ בְּאֲשֶׁתּוֹ אֲמָרוּ שָׁארוּ זֹו אֲשֶׁתּוֹ אֲבִילוֹת דִּידָה לֹא הָוִי אֲלָא מְדַרְבְּנָן נְמַצַּאת אוֹמֵר שְׁדַעַת ה' תְּנַמַּת: יִשְׂרָאֵל פְּדַעַת רַבִּינוּ דְטו"ך לְאֲשֶׁתּוֹ מְדַאֲוֵרִיָּתָא.

פְּדַעַת מֶרֶן כ"מ וּלְעֲנִינְ אֲבִילוֹת מְדַרְבְּנָן פְּדַעַת הַגָּאוֹן מִהֶרֶא"ם זֶהוּ מָה שְׁנַלַּע"ד הַקְּצָרָה וְעֵינּוֹ לְרַבִּי בְּתֻשׁוּבָה בַס' פָּאֵר הַדּוֹר סִי' קַמ"ד: וּבְאַמַּת צָרִיף יִשׁוּב הַדַּעַת בַּל' רַבִּי שְׁלַפְעָמִים . .

פּוֹתֵב מִפִּי הַשְּׁמוּעָה עֵינּוֹן פ"ט מִהִלְכוֹת פְּלָאִים ה' ט' וְשָׁם בְּפִי ה' כ"ט רַפ"ב מָה טְוִמְאָת אוֹכְלִין וּרַפ"א מָה מְקַנְאוֹת וּרַפ"א מָה פְּלִים וּפִי"ג ה' ה' וּר"פ כ"ב וְכ"ג מָה אֲבוֹת הַטְּוִמְאָה ה' ט"ו וּפ"א מָה מְשָׁכָב וּמוֹשָׁב ה' ח' פ"ג ה' ב' וּפ"ח ה' ה' וּפ"א מָה טְוִמְאָת צְרַעַת הִי"ז וּפ"א מָה טְוִמְאָת מַת ה' י"ג וּפ"ב דִּין ג' וְדִין יו"ד וּפ"א מָה פְּרָה ה' י"א וּפ"ד ה' י"ז וּפ"ה ה' ה' וּפ"ו מָה שְׁבוּעוֹת ה' ב' בְּכָל אֵלוֹ כ' רַבִּינוּ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה וּבַפ"ט מָה

טְנוּמָאָת מַת ה' א' וּפִי"א מַה' אֱלוּ וּבִפ"ח מַה' טְנוּמָאָת צְרַעַת ה' י"ב וּפִי"א ה' א' וְעֵינַי בְּמָרוֹן
הַכ"מ נֶשֶׁם וּפִי"א מַה' מְשַׁכֵּב וּמוֹשֵׁב ה' י"ו וּפִי"ב ה' א' וְה' יו"ד וּפִי"ג ה' ט' וּפִי"ד מְהַלְכוֹת
אָבוֹת.

הַטְנוּמָאָה ה' י"ג וּי"ד וּפִי"ה ה' א' וְה' ט' וּפִי"ו ה' א' וּפִי"ח ה' א' וּפִי"א מַה' פְּלִים ה' ב' וְה'
יו"ד בְּכָל אֱלוּ כ' רַבִּינוּ מְדַבְּרֵי סוּפְרִים וְצָרִיף לְהַתְיַשֵּׁב עַד עֵת מְצֹנָא רוּחַ אִיהַב"ה.
וּבְרִישׁ פִּי"ב מַה' תְּפִלָּה פֶּתַח מְשֵׁה רַבִּינוּ תִּקְוָן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שְׁיִהְיוּ קוֹרִין בְּתוֹרָה בְּרַבִּים
בְּשִׁפְתַּת וְכו' וְעִזְרָה תִּיקְוָן לָהֶם וְכו' ע"ש וְהַעֲרִיב תִּקְוָנָת שְׁלֵמָה הַע"ה וְרַבִּי פִי"א מַה'
עִירוּבִין ה' ב' כ' אֲבָל מַד"ס אָסוּר לְשַׁכְנִים לְטַלְטֵל וְכו' עַד שְׁיַעֲרְבוּ וְכו' עַכ"ל וּפִי"ג
מְהַלְכוֹת מְגִילָה ה' ג' כ' וּמִפְּנֵי זֶה הִתְקִינוּ חֻמְמִים שְׁבָאוֹתוֹ הַדּוֹר שְׁיִהְיוּ שְׁמוּנַת יָמִים הָאֱלוּ
יָמֵי שְׁמֻחָה וְהַלֵּל וְהַלֵּל ה' פֶּתַח אַעֲפ"י שְׁקָרִיאַת הַלֵּל מְצֹנָה מְדַבְּרֵי סוּפְרִים וְכו' וּבִפִּי.

א' פֶּתַח קְרִיאַת הַמְּגִילָה בְּזִמְנָה מְצֹנָת עֲשֵׂה מְדַבְּרֵי סוּפְרִים וְדַבְּרִים יְדוּעִים שְׁהִיא תִּקְוָנָת
נְבִיאִים וְכו' ע"ש וְנֶשֶׁם בִּפִּי ג' ה"ו פֶּתַח וְלֹא הַלֵּל שֶׁל' תְּנַנְפָּה בְּלִבְדּוֹ הוּא שְׁמֵדַבְּרֵי סוּפְרִים
אֲלֹא קְרִיאַת הַהַלֵּל לְעוֹלָם הִיא מַד"ס וְכַתּוּב עָלָיו הֲרָאָב"ד לְעוֹלָם מַד"ס א"א וַיֵּשׁ בָּהֶם
עֲשֵׂה מְדַבְּרֵי קַבְּלָה הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם עַכ"ל וְנִרְאָה דְקַשְׁיָא לִיהַ דְּגַבִּי קְרִיאַת הַמְּגִילָה כ'
רַבִּי מְצֹנָת עֲשֵׂה מְדַבְּרֵי סוּפְרִים.

וְהַדְּבָרִים יְדוּעִים שְׁהִיא תִּקְוָנָת הַנְּבִיאִים וְאַמַּאי גַּבִּי הַלֵּל לֹא פֶתַח שְׁיֵשׁ בָּהֶם עֲשֵׂה מְדַבְּרֵי
קַבְּלָה נֶשֶׁם הֶם מִתְקַנְת הַנְּבִיאִים וְאַם זֹה הִיא פְּנִינַת הֲרָאָב"ד א"כ אַמַּאי ל"ק לִיהַ עֲרִיב
שְׁהִיא תִּקְוָנָת שְׁלֵמָה הַע"ה וְקְרִיאַת הַתּוֹרָה שְׁהִיא תִּקְוָנָת מְשֵׁה רַבִּינוּ ע"ה וְתִקְוָנָת עֲזָרָא
וְנִרְאָה דְדַעַת הֲרָאָב"ד ז"ל נְהִי דְהִנְפֵּה תִּקְוָנָת נְבִיאִי הוּוּ הָא.

מִיָּהָ לֹא סְמֻכּוּהוּ אֲקִרָאֵי אֲבָל הַהַלֵּל כִּינּוֹן דְּאַסְמְכוּהוּ אֲקִרָא דְהַשִּׁיר. יִהְיֶה לָכֶם הו"ל
לְרַבִּינוּ לֹדְמֵר שְׁיֵשׁ בָּהֶם מְצֹנָת עֲשֵׂה מַד"ק כְּמוֹ שְׁפִתּוֹב גַּבִּי מְגִילָה וְדַעַת רַבִּינוּ נִרְאָה דְשִׁאֲנֵי
מְגִילָה דְמִדְכְּתִיבָה וְקָרִינֵן אֲבָל הַהַלֵּל אֵינּוּ אֲלֵא סְמֻךְ וְדַמְיוֹן בְּעֵלְמָא כַּמ"ש ה' הַמַּגִּיד מַה
שְׁהַקְשָׁה ה' כ"מ אַף אִם נוֹדָה שְׁפֵן הוּא שְׁיֵשׁ בּוֹ עֲשֵׂה מַד"ק שְׁפִיר דְמִי לְמִקְרִינָה מַד"ס
וְכו' וְאַם פְּנִינַת הֲרָאָב"ד כְּמוֹ שְׁהַבִּין מֶרֶן אַמַּאי נְטָרִיָּה עַד הֵכָא וְלֹא הַשִּׁיגוּ גַּבִּי מְקָרָא
מְגִילָה שֶׁכ' שְׁהִיא מ"ע מַד"ס גַּם מַה שְׁהַק' מֶרֶן לְהֲרָאָב"ד עַמ"ש שְׁיֵשׁ בָּהֶם עֲשֵׂה עַד"ק
וּמִשִּׁיג עַל רַבִּינוּ שְׁפִתּוֹב שְׁהֶם מַד"ס וְכו' ע"ש וְלַעֲנַד לֹא כֵן עָלָה עַל דַּעַת אֲלֵא פְּדַכְתִּי
דְהו"ל לְרַבִּי לְמִיכְתָּב מְצֹנָת עֲשֵׂה מַד"ס כַּמ"ש גַּבִּי מְגִילָה וּבְהִכִּי מְתוֹרֵץ מַה שֶׁכ' אַח"כ
וְרַבִּי זְמַנִּין קָרִי לְהוּ לַד"ק וְזִמְנִין קָרִי לְאוּ לַד"ס.

גַּם מַה שְׁהַקְשָׁה מֶרֶן עַל הַרְבַּ הַמַּגִּיד מִמָּה שְׁפִתּוֹב וְאַמַּת שֶׁבִּפ' ע"פ אֲמָרוּ שְׁנְבִיאִים תִּיקְוָנוּ
הַלֵּל שְׁנִרְאָה שְׁאֵלוּ תִיקְוָנוּ לֹא הָיוּ מַד"ס וְזֶה אֵינּוּ דְאַטּוּ מִי נִימָא דְקְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּשִׁפְתַּת
וּבִב' וְה' דְתִקְוָנָת מִשְׁרַע"ה הִיא שְׁאֵינָה מַד"ס ע"ש אַמַּת שְׁהַתּוֹס' בְּמִגִּילָה דָּף י"ז בַּד"ה כָּל
הַתּוֹרָה וְכו' פֶּתַחוּ מִשְׁם רַש"י דַּס"ל דְקְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּצִיבּוֹר מְדַאוּרִינִיָּתָא וְהַקְשׁוּ עָלָיו
בְּפִשְׁטוּת דְאִין קְרִיאָה בַּס"ת מִן הַתּוֹרָה דְאֵינָה אֲלֵא תִקְוָנָת נְבִיאִים דְלֹא הוּיָא אֲלֵא פְּעִין
שְׁל דְבְרִיָּהֶם ע"ש אֲלֵמָא פְּשִׁטָא לְהוּ תִקְוָנָת הַנְּבִיאִים לֹא הִנְיָה מְדַאוּרִינִיָּתָא וְאַפִּי תִקְוָנָת
מְשֵׁה.

רבינו והרב"ח א"ח סי' תרפ"ח הקשה על דברייהם מדאמרי' בפ' הכונס דתקנת משה רבי' היא ע"ש ופשיטא ליה תקנת הנביאים מדאורייתא היא ולא זכר שם דברי' ה' המגיד ומרן כ"מ ועיין לקמן מערכת אות ה' בדין השבת אבידה מה שפתיבתי בזה בעניויתי בס"ד והרמב"ם בפ"י מה' תפלה כתב משה רבינו תקן להם לישראל לקרות בתורה וכו' ולא גלה רז זה אי תשיב ד"ס או ד"ק אמנם כפי מה שהשריש בשרשיו א"כ הו' מדאורייתא קרי להו ד"ס דלא עדיף מי"ג מדות ובאסור יחוד עריות דאמר בע"ז דף ל"ו רמז ליחוד מן התורה מנין ת"ל פי יסיתו וכו' ורבי' בפ' כ"ב מה' איסורי ביאה ה' ב' כתב ואסור יחוד העריות מד"ק וכו' הרב המגיד ז"ל מסקנא דגמ' דיחוד עריות מן התורה עכ"ל ולא הרהר אחר רבינו שכתב מדב"ק שדבר נכון לו בטוח כמ"ש ברפ"א מה' אישות עפ"י מ"ש רבי' בשרשים ומ"ש עוד מרן בכ"מ ז"ל וטובא נמי איכא כה"ג בשניות ועירובין דתקנ' שלמה היא ונביא היה וכולהו מד"ס מיקרו עכ"ל אמת שהעירוב הוא תקנת שלמה פדאית' בפ' עושין פסין דף כ"א והיה טעמו כמ"ש רבינו בפ"א מה' עירוב ה"ד ושם ה' ב' כתב דמד"ס אסור וכו' אבל גבי שניות כתב בפ"א מה' אישות ה' ו' וז"ל ויש נשים אחרות שהן אסור מפי הקבלה ואסורן מד"ס והן הנקרא שניות וכו' עכ"ל ויש להעיר מה הלשון אומרת מפי הקבלה ואיסור' מד"ס ומרן ז"ל שם הק' דאין נופל לשון קבלה אלא ע"ד המקובל מפי מרבע"ה או הנלמד מי"ג מדות ומאחר שאסור שניות מגזרת חכמים לא יצדק בהו לשון קבלה: הנה מה שכתב הרב דשניות מגזירת חכמים התי' בגמ' לרבא מפי'ק לה מההיא האל עשו.

מקלל דאיכא רבות ומאי נינהו שניות ולרב יאודה תקנת שלמה הע"ה היא ולרב אושעיא מדברי שלמה ע"ה נמי ור' פהנא מושמרתם את משמרת' ומתני' קתני שניות מד"ס ולמ"ד תקנת שלמה היא מוכח דתקנת נביאים קרינו בה מד"ס וזהו שקשה לרב המגיד מפ' ג' מה' מגילה אשר הונף ואשר הורם דסבר לה מר תקנת הנביאים אינו בכלל ד"ס: וראיתי להר"ל מ"ש שם בה' אישות שתי' קושיות מרן משום דאמרו בגמרא רמז.

לשניות מן התורה וכו' קשות מקלל דאיכא רבות עוד אמרו שם דשלמה גזר עליהם ומשום הא אפשר דקאמר רבי' מד"ק עכ"ל מה שסמך ה' עצמו מקלל דאיכא רבות ודאי לא הוי אלא מדרבנן ואסמכתא בעלמא וכדמסיק ותנא נמי קרו ליה מד"ס וכ"ש למ"ד דתקנת שלמה הע"ה וכמ"ש רבי' בר"פ הלכות עירובין וכדכת' והנתינים שאסורין לבוא בקהל שגזר עליהם דוד הע"ה קראם רבי' שאסורן מד"ס כמ"ש פ"א מה' אישות ה' ועיין לרבי' בפ"י מה' איסורי ביאה ה' ב' ג'.

ועיין בפ"א מה' ת"ת ופ"ב מה' ע"ז ה"ד ובפ"ח מה' תשובה ה' ד' ובפ"א מה'. תפלה ובפי"ז ה' י"א כ' כף למדו מפי השמועה ממרע"ה.

ובפ"א מה' תפילין כ' שאם חסר קוצו של יו"ד מעכב מן התורה ועיין בפ"ד שם ה"ג וברפ"ה מה' קדוש החדש ובפ"א מה' שביתת עשור ה"ד ופי"ב מה' שבת ה"ח ורפי"ז ורפכ"ח ועיין במ"מ קרי לדברי קבלה לדברי סופרים ובפ"א מה' חמץ ומצה ה"ח ורפ"ב.

שם ורפ"ז מה' סוכה ופ"ג מה' נערה ה' ו ובפ"ב מה' סוטה ה' י"ב ורפ"ד מה' איסורי ביאה ורפ"ז (ק) אשה הטוענת על בעלה שהוא עקור שאלוני משפטי צדק בראובן שהוא נשוי עם אשת נעוריו משנת תקע"ו ולא זכה ליבנות ממנה ולאחר עבור קרוב ל"ד שנה

נִפְלָה לֹו יִבְמָתוּ שְׁמַת אַחֲיוּ בְּתוֹךְ שְׁנַת חֲנֻפָתוֹ וְשַׁחַת אֶת נַחֲלָתוֹ וַיִּבְמָה וְשָׁה עִמָּה קְרוֹב
לַח' שָׁנִים וּבְשָׁמַיִם לֹא עָלְתָה לֹו וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה וְיוֹסֵף עוֹד וַיִּקַּח לֹו אִשָּׁה אַחֲרַת וְאֵל הַג'
לֹו' בָּא וְעַד יֵן לֹא בָּא אֶל סוֹד הָעֵיבוֹר אַחַת מִהֵנָּה וּבָכֵן עֲמָדָה הַיְבָמָה הַלְזוּ וּמְנָתָה אֲנַטְלָר
בְּחִרְיָקָה לְאַשְׁתְּעוֹנֵי דִינָא בְּהַדִּי בְּעֵלָה וַיִּצָּא לְטַעוֹן לְפָנָי ב"ד כִּי הַיְבָמָה הַלְזוּ גִפְּן יְחִידִית
גַּם כֵּן וְאֵח אֵינן לָהּ וְרוֹצֵה לְהַנְשֵׂא לְאַחַר זִוְלָתוֹ אוֹלֵי תִבְנָה מִמֶּנּוּ לְהִיּוֹת לָהּ מְשָׁעוֹן וּמְשָׁעָנָה
לְעַת זְקֻנָתָה גַּם לְעַת נְסִיעָתָה לְחֻצוֹב.

לָהּ קָבֵר בְּבֵית מוֹעֵד לְכָל חַי כִּי יָדִים מוֹכִיחוֹת הִוְיִין דְּהֵאֵי גִבְרָא לֹאוּ בְּר אֲוֹלָדֵי הוּא
וּבְחֻלְתָּא הִוְיִיא חֲזָקָה וְסִימָנִים מְנֻבְּהָקִים נִינְהוּ דְּעֵקוֹר. הוּא עֲמֵד הַשּׁוֹאֵל הַמְּוֹרָשָׁה וְשָׁאֵל
דְּרַת מָה לְעִשׂוֹת בְּאִישׁ הַלְזָה שְׁפָבֵר עֲמָדוֹ לְפָנָי ב"ד שְׁבַעֲיָרָם זֹאת הָאִשָּׁה וּבְעֵלָה עַל דִּין
עֶסֶק וְהַפְצִירוּ בּוֹ עַד בּוֹ'שׁ לְאֹמֵר לֹו' כְּלָהּ גֵּרֵשׁ יְגֵרֵשׁ וְלֹא שְׁמַע אֲלֵיהֶם וַיִּמָּאֵן בְּכַתְּףָהּ
סוֹרְרַת לְבַלְתָּו שְׁמוֹעַ אִם שׁוֹרַת הַדִּין נוֹטָה לְכּוֹפּוֹ לְגֵרֵשׁ מִחֻמַּת טַעֲנָה זֹו וְאֵת"ל דְּכּוֹפִין
בְּאִיזָה נְדוֹן תְּהִיָּה הַכְּפִיָּה עַל פִּי הַתּוֹרָה יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וַיְבֵא שְׁכָ'מָה: זֹאת.

אֲשִׁיב עֵינָא דְּהֵאֵי. מִיִּלְתָּא אֵיתָא לָהּ בְּשִׁלְהֵי פ' הַבַּע"י בְּעוֹבְדָא דְר"י בְּכַפְשָׁתָא.

דְּקַפְרֵי דְאָמַר יוֹצֵיא וַיִּתֵּן. כְּתוּבָה כִּי הִיא דְאֵתָה לְקַמֵּיהָ.

דְר' אֲמִי. וְכו' א"ל מְסִיבּוֹ דִּילָהּ מֵאֵי תִיְהוֹנֵי עֲלָה דְהָךְ אֵיתָתָא אָמַר כָּל הָא וְדֵאֵי כְּיִיפִי לִיה
הִיא דְאֵתָתָא לְקַמֵּיהָ דְר"ן וְכו' א"ל בְּעֵיָא הָךְ אֵתָתָא חוֹטְרָא בְּיָדָהּ וּמְרָה לְקַבּוּרָה אָמַר
כִּי הָא וְדֵאֵי כְּיִיפּוֹ ע"כ וְכו' הַנְּמַק"י.

כְּלוּמַר צָרִיף אֲנִי לְבָנִים שְׁיִסְיִיעוּנֵי בְּזַקְנוּתֵי וַיִּפְרָנְסוּנֵי וַיִּקְבְּרוּנֵי וְכו' עכ"ל נְשַׁמַּע מִן הַדָּא:
דְּהֵאֵי טַעֲנָתָא טַעֲנָה אֲלֵימְתָא הִיא וְר"י וְר"א וְר"ן תְּלִתָּא לְחֻדָּא דוֹן דְּיִינֵי דְמִיכַר כְּיִיפִי
לִיה וְכו' הָרִיף וְהָרָא"ש ז"ל אֵהָנָךְ עוֹבְדֵי וְהִכִּי הִילְכְתָּא וְכו"כ הַרְמַב"ם פט"ו מַה' אִישׁוֹת.

הַל"י וְלִקְמֵן יִתְבָּאָר בַּס"ד: וְלַעֲמוֹד עַל שְׁוֹרָשָׁן וּבּוֹרְרֵין שְׁל דְּבָרִים תָּא וְאֲחִינוּךְ מֵאֵי
דְאֵיתָא בְּשִׁלְהֵי פִי הַבָּא ע"י דַּס"ו הוּא אָמַר מִינָהּ וְהִיא אֲמָרָה מִינָהּ אַמ"ר אֲמִי דְבָרִים
שְׁבִינּוֹ לְבוֹנָה פְּאֻמְנָת.

טַעֲמָא מֵאֵי אֵיהֵי קו"ל כְּיִוְרָה כְּחַץ אֵיהוּ לֹא לֹא קו"ל כְּיִוְרָה כְּחַץ וּפְרַש"י. הוּא אָמַר אֵינָה.
תּוֹבַעַת. לְהוֹצִיאָהּ וְלְהַפְסִיד כְּתוֹ וְהִינּוּ דְקָאֲמַר תְּלַמוּדָא הוּא אָמַר מִינָהּ.

דְאֵיהוּ דְקַתְבַּע לָהּ בְּדִינָא אֲמָטוֹ לְהִכִּי קָאֲמַר ר"א דְבַכָּה"ג דְּבָא לְהַפְסִי מִכְּתָן וְאֵמ'
דְּמִחְמָתָה הָנִי דְלֹא הו"ל בְּנִי. הִיא נְאֻמְנָת דְּהִיא קו"ל בִּיּוֹר"ךְ וְאֵיהוּ לֹא קו"ל וּמִיִּרְי
בְּדוּשְׁהִיָּה עִמָּה י' שָׁנִים הָאָר"י לְעֵיל יוֹצֵא וַיִּתֵּן כְּתוֹ וְהַשְׁתָּא אֵיהוּ קְטַעִין דְּמִינָהּ הָנִי
וְלְהוֹצִיאָהּ שְׁלֹא בְּכַתְּנָן אֲבָל אֵי הִיא קָא טַעֲנָה עֲלֵיהָ דְּמִינָהּ הָנִי וּבְעֵיָא לְמִיפְקַ וְלְמִשְׁקַל
כְּתוֹ לֹא אֵהָנִיָּה לָהּ הָךְ טַעֲנָה דְאֵיהֵי קו"ל בִּיּוֹ"ךְ וְאֵיהוּ לֹא קו"ל מְשׁו"ה לֹא נָקַט תְּלַמוֹ'
אֵלָא דְאָמַר אֵיהוּ.

מִינָהּ. דְּבַעִי לְמִיפְסֵד לָהּ כְּתוֹ וְהֵאֵי שְׁמַעְתָּתָא אֲקַרוּ בָּהּ אֲקַרְתָּא דְּהִיכִי פְּסִיק וְתַנִּי ר"א
דְּבָרִים שְׁבִינּוֹ לְבִינָהּ.

נְאֻמְנָת וְשָׁנָה מְשַׁנְתּוֹ כַּמ"ש א' וְלֹא חֲיִי'ש לְמֵאֵי דְהִדְרוּ בְּהוּ בְּהוּ תְּנַאי וְנֵאמֹר רַבְּנָן דְאֵינָה
נְאֻמְנָת וְטַעֲמָא טַעִים דְּחִי'שִׁי שְׁמָא נְתַנָּה עֵינָהּ בְּאַחַר וְהַתּוֹס' הַק' בַּמ"ע אֲלֵימָא בְּדוּשְׁהִיָּה

י"ש למ"ל לטעמא דאינו יו"ך אפי' ביו"ך נמי יוציא ויתן כתו' פיון שלא זכה ליבנות ממנה ע"ש ולפרש"י דקאמר דהא דקתני יוציא ויתן כתו' בדלא טעין דמינה הוי ומחמתה הוא דלא הו"ל בני מ"ה יוציא ויתן כתו' אבל קא מייירי בפאים לידון על עיסקי כתו' דבעי.

למפטר נפשיה מפתן בטענת מינה הוי אהא קאמר דבטענתה דאינו יו"ך מהימנא שלא תפסיד כתו' אלא דאפתי לא איפרוק דלמ"ל לטענת דאינו יו"ך תיסקי ליה בטענת דלאו מינה הוי ואע"ג דאיהו יו"ך אלא שאינו מוליד: וכתבו עוד ז"ל ואי בדלא שקה י"ש ניהוש לשמא ענ"ב למש' אחרות וכו' פשי' להו דמתני' דנדרים בדלא שקה י"ש ואפ"ה נאמנת למש' א' אלא דהדור בהו ותיישי' לשמא ענ"ב אבל בשקה י"ש תו ליכא למיתלי דקא טענה הכי משום דענ"ב ואפילו למש' אחרות נאמנת וא"כ ר"א אפי' למש' אחרו' קאמר למלתני' ומתני' מייירי בדלא שקה י"ש ור"א מייירי בדשקה נ"ש אלא דאפתי ק' דלמ"ל לטעמא דאינו יורה פחץ וכ' לעולם ר"א מייירי בדלא שקה י"ש וכהו מתני' דנדרים אלא דהתם ה"ט דאינה.

נאמנת משום דאינה באה מחמת טענה דבעינא חוטרטא לידה ומרא לקבורה כדאימא התם בשלהי פ' הבע"י ואפ"ה למ"ש א' נאמנת ולמש' אחרו' פיון שלא באה מחמת הו' טענה אינה נאמנת דחשו לשמא ענ"ב ור"א דאמר נאמנת ואפילו בדלא שקה עמה י"ש דמייירי בבאה מחמת טענה דבעינא חוטרטא ומרא דאפ"ה כי אתיא בטענה דבעינא חוטרטא.

בעינא נמי למיטען דאינו יו"ך ולפ"ד ז"ל לא רהיט ליש' דתלמו' בהכי וכדכתבי' לפרש"י דקאמ' הוא אמר מינה וכו' דמוכח דאיהו הו' דקתבע לה ותיינו לאפוקא בלא כתו' ונדחו דכיון דלא שקה י"ש אפתי א"ל דלא מהניא לה הו' טענה.

ותלינו דשמא ענ"ב א"כ מתני' (פאן חסר) וכיון דבלא שוה מייירי אפילו באה בטענה אינה נאמנת למש' אחרו' והדרא קו' לזכותא לר"א דאמר נאמנת משום דקי"ל ביו"ך דאפתי איכא למיחש לשמא ענ"ב ועוד דע"כ הו' מתני' מייירי בבאה מחמת טענה דאי לא מאי נפק"ל מיניה או יו"ך או לא ותו למש' א' אמאי יוציא ויתן כתו'.

פיון דאינה באה מחמת טענה נהדר ק"ל ז"ל אהנהו עובדי דאינתנח התם דר"י ור"א ור"ן דאמר בבאה מחמת טענה דבעי' חומר יוציא ויתן כתו' דלמש'. אחרונה באו אינו.

יו"ד והשמים בינו לבינה ובאה. מחמת.

טענה נמי: אינה נאמנת ותי' דמייירי שהוא עקור שיש קצת הוכחות בדבר שמה שאומרת אמת ע"ש. ובנ"ד אין לה.

הוכחה טפי מהאי דקרוב לכ"ח שנה והוא משתמש בפלים מקלים שונים ולא אהניא ליה ולא מידי. עוד תי' דמייירי בשקה י"ש.

וכבר קיים מצנת פו"ר דלאו בר כפייה הוא אלא משום דבאה מחמת טענה דבעי' חומר אמור רבנן הו' דאי כפי' ואע"ג דאיכא למיתליה בדידה טפי מדידיה דכבר הו"ל בנים בנים מאשה אחרת אבל מלתני' דר"א ליכא לאוקמה בשקה י"ש לו בנים ובאה מחמת

טענה דא"כ אפי' יו"ד נמי פֿינן דלא זכה לזבנות ממנה ונדחקו ו"ל לישב וקרי"ף: מערכת אות בית.

(א) בא' פחו קי"ל הנושא ונותן בדברי בלבד ה"ז ראוי לו לעמוד בדבורו וכו' וכל החוזר בו וכו' ה"ז ממחנסי אמה ואין רוח חכמים נוחה הימנו כמ"ש הטוש"ע סי' ר"ב ס"ז ועמ"ש רס"י רמ"א ה'ן ספק בדי מי שמכר לחבירו בדברים בלבד ולא גילה דעתו שרוצה לחזור בו וכו' עד קצו עלה הפורת מלאה המנות אנסיה מי מצו פאי פחו למיהדר בהו פי היכי דהנה מורישם מצי למיהדר ביה אע"ג דהוי ממחנסי אמה ואין ר"ח נ"ה ס"נ הבאים.

מפחו מצו למיהדר או"ד רשאי אדם לחפול בעצמו ולא הבאים מפחו ואמדי דעתיה דמיתנה דלא הנה. בעי.

למיהדר בהו ולמהוי ממחנסי אמה ואין רוח ב"ה נדעת ה' מוהראנ"ח ו"ל בח"א סי' קי"ח דקאי באיסורא נמי ועוד נסתפקתי בהא דאפליגו בפ' אע"פ באומר כו"ח וקבו ליה ולא קנו מניה דכפומבדית אמרי לא צריף לאמלוכי ביה.

בני מתא מחסיא אמרי צריף לאמלוכי ביה והילכת' צריף לאמלוכי ביה ופירש"י ו"ל לאמלוכי ביה אם עדין הוא עומד בדבורו שיכתבו לו ואפליגו בה רבנאותא דאיכא מ"ד דדוקא בשטרי כתו ומתנות אבל לא בשטרי הודאות והלואות ואיכא מ"ד אפי' בשטרי.

הודאות והלואות נמי צריף לאמלוכי ביה כמ"ש רבי ו"ל בפ"ו מה' מלנה ולנה יעו"ש ובהשגות שם יעו"ש והטוש"ע ח"מ סי' ט"ל יעו"ש ואנן בדין בתריה דמרון גירי דסתם לן תנא דעת רבי ו"ל דס"ל דשטרי הודאות והלואות נמי צריף לאמלוכי ביה דמצי לאהדוריה ביה יעו"ש והשתא נחזי אנן בשטרי כתו להראב"ד וסיעתו ו"ל ובשטרי הודאות.

לרבינו. וסיעתו ו"ל באומר כתבו וחתמו והפו ליה ולא אמלוכי ביה ואדהכי והכי שכיב.

ולא פקיד אי ניחא להו ליקום בהימנותיה פי היכי דלא ליקרו ליה מהדרנא ומפילא באי פחו לא מצו למחזי דלא ליכתוב או"ד פֿינן דמורישם אי בעי למיהדר ביה שפיר מצי הדר ביה באי פחו נמי דקיימי בתריקה יתבי' להו מאי דהנה מורישם.

מצי למיהדר ביה ומהאי דאמרי' בפ"ק דגיטין די"ג אהא דתנן התם אמר תנו מנה לפ' ומת תנו לאח"מ ואתמר עלה בגמ' והוא שצבורין ועומדין בקרן זוית והוינו בה במאי עסיקנו אלימא בבריא.

הא לא משף וכו' ופרש"י וי"ל בבריא מתנת בריא במטלטלין יכול לחזור בו עד שימשוך ויורש נמי לא מצי למיהדר ביה עב"ל שמעי' מן הדא דהיורשים במקום מורישם קיימי אלא דאפתי לא אפשוט ספיקא בתרא דאיכא למימר דשאני בהא דצריף לאמלוכי.

דלאו מעיקר המתנה קא מיהדר ביה דנדאי דמירי דיהבה במתנה כדבעי ליה למיעבד עבד אלא בבתי השטר הוא דצריף לאמלוכי ביה דדילמא לא ניחא ליה דליפוש עליה שטרי אמטו להכי צריף לאמלוכי ביה והכי האי איכא למי' דטפי אית לן למי' דלא ניחא ליה ליקרוה מהדרנא וב"כ לא מצו לאחזוקי למורישם גברא מהדרנא משום חששא דלא

לִפְּוֹשׁ עָלֶיהָ שְׁטָרֵי אֲלָא דְאִיהוּ גּוֹפִיָה כָּל הַיְכָא דְאִכְתִּי קָאֵי צָרִיף לְאִמְלוּכֵי בֵּיהּ דְדִילְמָא לְדִידְהוּ הֵךְ.

חֲשָׁא דְלִפְּוֹשׁ. עָלֶיהָ שְׁטָרֵי עָדִיף לִיהּ מְדַקָּא מְקַרְיָה לִיהּ מְהַדְרָנָא אֲבָל בְּהַךְ תַּנּוּ מְנָה לִפ' פִּינּוּ דְאִיכָּא דְרָרָא דְמְמוֹנָא לְמ"ד מְסַתְמָא הֵוָה מְהַדְרַר בֵּיהּ כָּל כְּמָה דְלָא מְשַׁף הַמְתַּנָּה אַע"ג דְהָוֵי מְמַחֵן אֲמִנָּה וְאִין רוּחַנ"ה וְכִינּוּן דְכֹן הוּא ב"כ נְמִי מְצוּ לְמַהְדְרַר בְּהוּ וּמְהֵאֵי דִפ' הַפּוֹתֵב דָּף צ"ה ע"ב דְאֲמַרִי הֵהוּא גְבָרָא דְוַפִּין כְּתוּ אִימְיָה וּשְׂכִיבַת אִימְיָה וְלָא עֲרַעְרָה וְסָבַר רַב חֲמָא דְמְצִי הַבּוּן לְעֲרַעֵר דְבְּמִקּוּם אִימְיָה קָאֵי וְלָא פְּלִיג עָלֶיהָ רְבָא אֲלָא מְשׁוּם דְאֲחַרְיֹת דִּידְיָה מִי לָא קַבְּל עָלֶיהָ הָא לָא אֲמַרִי שְׁפִיר דְמְצִי לְמַהְדְרַר בֵּיהּ וְאַע"ג דְאִימְיָה לָא עֲרַעְרָה וְעַמ"ש הַטּוֹר אַה"ע ס' צ' דָּאֵם הַבְּעַל מְכַר בְּנַצ"ב וְלָא מִיחְתָּא אֲשַׁתּוּ וּמַת הַבְּעַל יְכוּל לְבַטֵּל הַמְכָר דְבְּמִקּוּם אֲשַׁתּוּ קָאֵי וְעִינּוּן לְמוֹר"ם וְ"ל שְׁם ס'י"ג וְבַה' ב"ש ס"ק מ"ז וְס"ק וְעִינּוּן לַה' בֵּית דָּוִד וְ"ל חֵאֵה"ע ס' מ"ח דָּף ט"ל ע"ג בְּד"ה וְהֵנָּה ע"ד זֶה וְכו' וְעִינּוּן לַה"ה וְ"ל פְּכ"א מַה' מו"ל וְעִינּוּן בְּהַשְׁ"ף וְ"ל ח"מ ס'י' קי"ז ס"ק ב' וְעִינּוּן בְּתִשׁוּי הָרָא"ש וְ"ל כָּלֵל וְ הוֹבְאָה בְּטוֹר אַה"ע ס'י' קי"ח ס'ל"ה וְעִינּוּן מַה שְׁהָאֲרַכְתִּי לְקַמּוּן בְּמַעְרַכְי אֹת כ' מְדִין כְּתוּ ס'י' בְּס"ד וְעִינּוּן בְּשׁוּ"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א ' קס"א: וְרָאִיתִי לַה' מַח"א וְ"ל בַּה' גְּזַקִי מְמוֹן ס'י' עָלֶיהָ וְנִסְתַּפְּק בְּמִי שְׁנָן אֶת חֲבֵרוֹ סְתָם דְלַדְעַת רַבִּינוּ אֲפָרִים וְסִיעַת מְרַחֲמוּהִי וְ"ל חֲזִיב לְשַׁלֵּם לוֹ דְמִי אֲכִילְתּוּ וּמַת וְלָא תִבְעוּ אִם בָּאֵי כַחוּ יְכוּלִין לְתַבְּנֵעַ מְהַנְיֹזוֹן דְמִי אֲכִילְתּוּ וְאִסִּיק דָּאֵם לָא תִבְעוּ וּמַת בַּע"ה אִין יְתוּמִים יְכוּלִים לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ דְשְׁמָא לְשֵׁם מַתָּנָה כִּינּוּן עַכ"ל וְאַף עַל גַּב דְבַהֲךָ דְגִיטִין אֲמַרִי דְמְצוּ הַיּוֹרְשִׁים לְמַהְדְרַר בְּהוּ בְּמִקּוּם מוֹרִישֵׁם שְׁאֵנִי הַתָּם דְהַמְקַבֵּל בָּא לְהוֹצִיא מִיָּדָם אֲבָל בְּגוֹדוֹן דִּידוֹן הַיְתוּמִים בָּאוּ לְהוֹצִיא מִיָּד הַנְּיֹזוֹן וְיָפָה דֵּן הָרַב לְאִפּוֹקִי מְמוֹנָא לָא מְפָקִי דְאִמּוֹר לְשֵׁם מַתָּנָה אֲפִנּוֹן אִיבְרָא דְמַדְבְּרֵי הַטּוֹר אַה"ע ס'י' צ' וְצִינְתִּיהוּ לְעִיל דְפָסַק דְבַעַל שְׁמַכְר בְּנַצ"ב וְלָא מִיחְתָּא אֲשַׁתּוּ וְעַתָּה שְׁהַבְּעַל מוֹצִיא מִיָּד הַלְקוּחוֹת דְבְּמִקּוּם אֲשַׁתּוּ עוֹמֵד וְיָרִית לַה' הוּא זְכוּתָא שְׁהִיָּתָה יְכוּלָה לְמַחֹת ע"ש הָא קָמֵן דְאֲפִי לְהוֹצִיא מְצוּ בָּאֵי כַחוּ דְלִיקוּ בְּחַרְיָקִיָּה דְמִתְנָא וְאִיכָּא לְמִימַר דְהַתָּם מְצוּהָ קַעֲבַד שְׁנָן אֶת חֲבֵרוֹ מִשָּׂא"כ בְּמוֹכַר בְּחִי אֲשַׁתּוּ דְלִיכָּא לְתָא.

וְעִדְדוּן צָרִיף לְהַתִּיָּשֵׁב בְּדַבְּרָ: (ב) בָּאֵי כַחוּ הַטּוֹר ס'י' ק"ו הִבִּיא מְשֵׁם בַּע"ה ת' דְדַבְד"י נְמִי מִיְקָרוּ בְּכָלֵל בָּאֵי כַחוּ וְחֹזֵר וְשִׁנְאוּ הַכְּנ"ה ג' ס'י' ע"א אֹת ס"א ע"ש וְלִקְחוֹת וְיּוֹרְשִׁים וּמְקַבְּלֵי מַתָּנָה הָווּ נְמִי: בְּכָלֵל.

בָּאֵי כַחוּ עִינּוּן בְּתִשׁוּי ה' מְהַרְאֵנ"ח וְ"ל ח"א ס'י' קי"ד וְע"ע בְּשִׁי' ס"ו דָּף קי"א וְבַה' מוֹהַרֶש"ך וְ"ל ח"א ס'י' י"ב וְה' אֲדַרְבֵּי וְ"ל שִׁי' רל"ט וְלַעֲנִין אִי הָאֲשָׁה. מְחַמַת כְּתוּבָתָה הָוּא נְמִי בְּכָלֵל בָּאֵי כַחוּ עִינּוּן לַה' גו"ר וְ"ל ח"מ כָּלֵל ג' ס'י' ל"ה: וְה' עֲדוּת בְּיַעֲקֹב וְ"ל ס'י' ע"ז ע"ע: (ג) בָּאֵי כַחוּ שְׁטָר שְׁכַתּוּ בּוֹ שְׁנַתְּחִיב רָאוּ לְשֵׁם מְנָה לְפָרְוֵעַ לוֹ וְלִבְּאֵי כַחוּ אוֹ לְכָל מוֹצִיא שְׁטָר זֶה וְהַעֲדִים אוֹ תַנְּאִי הֵנָּה הַדְּבָר שְׁלָא תְּחִיב לְיּוֹרְשֵׁי נְאֻמִּים דְאִין סְתִירָה בְּדַבְּרֵיהֶם דְמְצִי לִפ' לְבָאֵי כַחוּ עַל מְקַבְּלֵי הַמַּתָּנָה בְּלִבְד מוֹהַרֶש"ך וְ"ל ח"א ס'י' י"ב מְבִיאֵו הַכְּנ"ה ג' וְ"ל ס'י' מ"ג אֹת פ' וְפ"א וְהַרְוָאָה גּוֹפֵן שְׁל דְבָרִים בְּתִשׁוּי ה' מוֹהַרֶש"ך יְרָאָה שְׁבַשְׁטָר שְׁנַתְּחִיבוּ ר"ש לְלוֹי מְדִי חֲדַשׁ בְּחֻדְשׁוֹ כְּמָה שְׁנִים כְּתוּב לְאִמַר

שׂאם פֿטרלו בַּתוֹף הַזְּמַן אֵינָם חַיִּיבִים רו"ש לַתַּת לַיּוֹרְשֵׁי לּוֹי מֵה שֵׁיִשְׂאָר מֵהַחֹב שֶׁבִּשְׁטֵר וְהַלְמָנָה בָּאָה לַגְּבוּת סְכֵי כְּתו' מִמָּה שֶׁנִּשְׂאָרוּ מִחַיִּיבִים לְבַעֲלָהּ.

הַרו"ש וּבְסו"ד כ' הַמְקַבְּלֵי מִתְּנָה הֵם בְּכֻלָּל בְּאֵי פָחוּ לָהּ נָא רְאֵה הַדְּבָרִים כְּהַנְיִיתוֹ: (ד) בְּנִשְׁת פְּלוֹגְמָא דְרַבְּנֹתָא בְּמַבְיִישׁ אֶת חֲבִירוֹ בְּדְבָרִים בְּעֵלְמָא אִי בַר עוֹנֵשִׁין הוּא אוֹ לֹא כַּמ"ש בַּש"ע ח"מ ס"י ת"ך וְכ' הַכְּנֵה ג' ו"ל בַּהֲגַה"ט אוֹת מ"ט מִשֵּׁם מוֹהַר"ש יוֹנָה ו"ל.

דְּדוֹקָא פִּי יְרִיבוֹן אֲנָשִׁים אֲמָנָם הַנְּשִׁים כִּי זֶה דְרַכָּם לַחֲרָף וּלְגַדֵּף בְּדְבָרֵי הַבָּל וְכֹזֵב וְאִין דְּבָרֵיהֶם מַעֲלִים וְלֹא מוֹרִידִים הַנְּיָחוּ הַדְּבָרִים ע"פִּי הַדִּין דְּהַמְבִּיִישׁ אֶת חֲבִירוֹ בְּדְבָרִים פֿטוֹר וּמְסִיִּים בַּה' ה' ו"ל דְּמִטְעַם הָאִמּוֹר יִרְאֵה שְׂאִפִּי בְּיִשְׁשָׁה לְאִישׁ וּע"ע שָׁם בְּאוֹת מ"ד וְאִנּוּ בְּדִין מְנַהֲגֵנוּ לְהַחְרִימָהּ בְּשִׁכְנוּתֶיהָ שְׂלֵא לְדַבֵּר עִמָּהּ וְאִם הִיא עוֹמֶדֶת בְּמַרְדָּה וּמוֹעֵדֶת לַעֲשׂוֹת פְּדָבָר הַרְעָה הַזֶּה חוֹבְשִׁין אוֹתָהּ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר אֲסִירֵי הַנְּשִׁים שָׁם אֲסוּרִין לְמַעַן יִנְסְרוּן כְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת ל"ש עִם אִשָּׁה כְּמוֹתָה כ"ש עִם א' מְהַאֲנָשִׁים סוֹפָא דְּמִילְתָא בְּהַנְיָ מִלִּי וְאֲבִינְרִיָּהּ אִין לוֹ לְדִיִּין אֲלָא מַה שְׁעֵינִיו רּוֹאוֹת לְפִי הַמְבִּיִישׁ וְהַמְתַּבְּיִישׁ וְלִשְׁעֵתוֹ וְלְמָקוֹמוֹ וּבְלִבְד שְׂיִכְנוּן לְבוֹ לְשָׂמִים וְעֵינִין בַּתְּשֵׁב"ץ ו"ל ח"פ ס"י ר"ד ע"ש בְּזֶה ע"ש: (ה) בֵּית חֲתָנִי נִשְׂאֵלְתִי בְּבַחֲרוֹר א' מְעָרֵי פְּרָאֲנָקִיא מְמַלְכוֹ אֵינְגְּלִיז אֶתָּא וְאֵיִתִּי בִּידִיָּה כְּתָב אֲשֶׁר נִכְתָּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְנִחְתָּמוֹם לְהִיּוֹת הוּא הָעוֹמֵד בְּכַתֵּחַ שְׁעַר קוֹנְסֵל אֵינְגְּלִיז לְתוֹרְגָּמָן וְסַרְסוֹר וְהַקּוֹנְסֵל קָבֵל אוֹתוֹ בְּסִבָּר פְּנִים יְפוֹת וַיַּעַן כִּי הַבַּחֲרוֹר הַלְוָה נִמְצָא בּוֹ דְּבַר טוֹב גְּבָרָא דְשִׁפִּיר חֲזִי לְכָל אֲשֶׁר יֵאמֵר כִּי הוּא זֶה וְהוּא גַּר בְּאַרְץ אִין לוֹ חֲנִיָּיָה עֲמֵד הַקּוֹנְסֵל וַיִּיחַד לוֹ בֵּית א' עֲמוֹ בְּמַחֲיָצָתוֹ וְאִח"כ רְצָה לְקַשֵּׁר הַזְּיוּג עִם בַּת רְאוּבֵן וַיַּעַן וַיֵּאמֶר הַבַּחֲרוֹר הַלְוָה תְּנָאִי א' שְׂיִתֵּן לוֹ בֵּית א' לְדוֹר בְּחֻצְרוֹ וְרְאוּבֵן הַנּוֹ' מִןחֻזַּק בְּחֻלְקוֹ בְּחֻצְרָא שְׂדָר בַּה' בְּבֵית א' גְּדוּלָּה וְהַשְּׂנִיָּה קִטְנָה הִימְנָה וְשִׁתִּיהֶן בְּאֲמָצְעוֹת הַחֻצְרָא וְעוֹד לוֹ.

בֵּית א' קִטְנָה שְׁבַקְטָנוֹת בְּעֵלְיָה שְׂיִשְׁנָה בְּחֻצְרָא וְאוֹתָהּ הַחֻצְרָא הִיא אֲשֶׁר יֵשׁ בַּה' בּוֹר וּבְאָר וּבַה"כ וְכָל צְוֹרְכֵי תְּשִׁמִּישֵׁי הַחֻצְרָא נַעֲשִׂים שָׁם וְנִגְמָר הָעֲנָן וְכַתֵּב לוֹ שְׁטֵר שְׁהַקְנָה לוֹ בֵּית א' בְּחֻצְרוֹ לְדוֹר בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו וְלְמַקְצַת יְרַחֲזִין גְּמַר בְּדַעְתּוֹ לְהַגִּיעַ לְפ' הַנּוֹשָׂא וְשָׂאֵל אֶת פִּי חַמְיוֹ אִיזָה בֵּית אֲשֶׁר יִיחַדָּת לִי לְהַכִּין אוֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ כְּמִשְׁפֵּט בֵּית חֲתָנוֹת עֲמֵד חֲתָנוֹ וְהִרְאָהוּ הַבֵּית הַבִּינּוֹנִית שְׁבַאֲמָצְעוֹת הַחֻצְרָא וַיֵּאמֶר לוֹ זֶה חֻלְקָהּ בַּחַיִּים וְעֲמֵד הַבַּחֲרוֹר הַלְוָה וּבְזָבֵז מִנְכָּסִיו בְּסִיּוֹד וְכִיּוֹר וּמִיָּנִי צְבָעוֹנִים וְעֲשָׂה לוֹ בְּגָדִים נְאִים בְּגָדֵי יָקָר תְּפָאֲרֵת וְנִכְנָס לְחֻפָּה וְדָר בַּה' שְׁנָה אַחַר שְׁנָה וַיּוֹלֵד בְּנִים וּבָנוֹת וְעֵינֵי חַמְיוֹ רּוֹאוֹת אֶת כָּל הַנְּעֻשָׂה בְּבֵית וְאִין מְכָלִים וּפּוֹצָה פֶּה וּמְצַפְצָף וְחֲתָנוֹ עוֹשָׂה בַּה' וּמְשַׁתְּמֵשׁ כְּמִי שְׁעוֹשָׂה בְּשָׁלוֹ וְאֲחֵרֵי מוֹפְלָג מְסַפֵּר הַסְּמוּךְ לְך' שְׁנָה בְּשָׁנוֹתָו אֶת טַעְמוֹ חַמְיוֹ עֲמֵד וְעָרְעַר עַל חֲתָנוֹ בְּאֲמוֹר אֵלֶיךָ הֲלֹא אֲנִי כְּתַבְתִּי לָךְ בֵּית סְתָם וְכָבָר יֵשׁ לִי בֵּית א' שְׁבַעֲלִיָּה אוֹתָהּ תִּקַּח לָךְ וַיַּעֲנֶהוּ חֲתָנוֹ הָאֵמֶת יוֹרָה דְרַכּוֹ כִּי בַּעַת הַשִּׁידוּכִין אֵינִי זוֹכֵר אִם בְּפִירוּשָׁא אֶתְמַר שְׁהַבֵּית הַלְוָה מוֹכַחַת מִילְתָּא דְּמַעֲיָקְרָא לְהָאִי בֵּיתָא אֵיפּוֹנוֹנָת וְהַשְׂתָּא אֶהְדוּרֵי הוּא דְקָא הַדְרַת בְּמוֹעֲצוֹת.

דְרָף עֲקָשׁ וּפְתַלְתָּוִל וְחַמְיוֹ הַשֵּׁב יָשִׁיב הֵן אֵמֶת כִּי לֹא פּוֹרֵשׁ בְּשַׁעַת הַתְּנָאִי וְנִתְנַהֲגֵתִי עִמָּךְ בּוֹיְתוֹר וְהַשְׂתָּא מִיָּהָא דִּינָא קְבָעִינָא חֲזַר חֲתָנוֹ וְטַעַן וְהֲלֹא הַתְּנָאִי הִזָּה לְדוֹר בַּה' כָּל יְמֵי חַיִּי וְזִקְנִי שְׁעַר עַמִּי מִיַּדְעֵי דְלָאו אוֹרְחָאִי לְמִיָּהֲדָר בְּדִירָה סְרוּחָה כִּי הָאִי וְעוֹד כִּיּוֹן דְלָקַל יְמֵי חַיִּי לֹא יִבְצָר מִהִיּוֹת לִי עוֹד בְּנִים וּבָנוֹת וְהַבֵּית הַלְוָה קָטוֹן מִהַכִּיל וְחַמְיוֹ יָשִׁיב אֶמְרֵיו עַכ"פ אִית לָךְ רְוּחָא דְתַשְׁקוּל אֲגָרָא דְבֵיתָא שְׁבַעֲלִיָּה וְתוֹדוֹר בְּבֵית הַרְאוּיָה לָךְ

מפיסד יורה המורה פדת מה לעשות עפ"י התורה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראשית מאמר אהא דתנן בנדריים דף נ"ו הנודר מן הבית מותר בעליה דאין עליה בכלל בית דר"מ וחכ"א עליה בכלל בית ואסור בעליה ואיתמר עליה פמאן אולא הא דאמר ר"ה וכו' בית דבתי אני מוכר מראהו עליה טעמא דאמר בית בבתי הא אמר בית סתמא לא לימא ר"מ היא מדקא"ל בהאי לישנא בית בבתי דמשמע מניה בית שפתוף ביתי ואפי' כל דהו דאע"ג דאין עליה בכלל בית אהני האי לישנא למוכר למימ' האי ביתא בעליה הוא דנבנית לה ולהכי מראהו עליה אבל אמר לו בית סתם פינו בעליה אינה בכלל בית לא מצוי דחי ליה אצל עליה ואע"ג דהמוכר מןחוק והלוקח מוציא ה"מ היכא דישנא בעליה בכלל בית דאע"ג דגריעא היא: משום טרחא בעליה וירידה מצוי מוכר.

המנוחוק לומר ללוקח המוציא האי ביתא דנבנית לה מעיקרא אבל השתא בעליה אינה בכלל בית פלל אינו יכול להראותו עליה וע"כ לא אתיא אלא כר"מ דאמר דאין העליה בכלל בית דאי לרבנן פי א"ל בית סתם נמי פינו בעליה בכלל ויד הלוקח על התחונה מראהו עליה ואמאי ר"ה לא אמר למילתיה דמראהו עליה אלא דא"ל בית בבתי אני מוכר לה לשמעין אפי' פי א"ל בית סתמא וכ"ש בית בביתי ודחי מאי עליה המעולה שבבתי דאי א"ל בית סתמא הו"מ דחי ליה אצל עליה פינו דהא נמי בכלל בית והשתא דא"ל.

בית בביתי ליפות פחו קא"ל דנוטל המעולה שבבתי ועליה גריעא היא ולכאורה משמע דלאו מעליה הוא דקדחי אלא אי אית ליה ב' בתים בחצר נוטל המעולה שבהם דה"ק ליה בית המעולה שבבתי ולקמן ית' בס"ד ואי משפחת לה דאית ליה למוכר עליה מעולה כ"כ דטרחא בעליה וירידה נטפל לה פינו דאית.

ליה פרבנן דאמר עליה בכלל ביתא וקא"ל המעולה שבביתי אני מוכר לה א"כ העליה בכלל היתה וקא"ל המעולה שבביתי אני מוכר וחו' אי מינייהו מעולה טפי ושקיל לה ונתו' ז"ל הק' דבשלהי מנחות אמר בעליה גרועה קאמר דיד בעה"ש על התחונה א"כ מאי אירא בית בביתי אפי' בית סתמא נמי פינו דהטעם תלוי דיד בעה"ש עה"ת עכ"ל ר"ל דלפום מסקנא דהתם דמראהו עליה דגריעא היא וכדסא"ד.

הכא ומשום דיד בעה"ש עה"ת א"כ הדרת קו' הש"ס דטעמא דאמר בית בביתי הא בבית סתמא אינו מראהו עליה אע"ג דיד בעה"ש עה"ת דאין העליה בכלל בית. א"כ ע"כ כר"מ אתיא ולא פרבנן ואי ס"ל פרבנן פינו דהטעם תלוי דיד בעה"ש עה"ת אפי' אמר בית סתמא ולמ"ל.

למנקט בית בביתי ותי' לפום מסקנא דהתם א"ל דשפיר נקט בית בביתי לאשמעין מועינן רבותא דאע"ג דהאי לישנא משמע נמי המעולה שבבתי וכדמסיק הכא אפי"ה דוחהו אצל עליה משום דיד בעה"ש עה"ת ומפרשי' דבית בביתי לגריעותא כדסא"ד התם והכא וכמסקנא דהתם וכ"ש בית סתמא פינו דקי"ל פרבנן דישנא בעליה בכלל בית ויד בעה"ש עה"ת וכן מבואר בדברי הר"ן ז"ל בשם הרמב"ן ז"ל: אמןם הרא"ש ז"ל שם בפ"י ופסקיו ואחריו נמשך הטור בי"ד סי' רי"ו דרכו קסת"ם לישוב הסוגיות דבבית סתם מראהו עליה בעליה בכלל ביתכפנן הא מיהא פי א"ל.

בית בביתי אינו דוחהו אצל עליה לישנא לאפוקי עליה אלא דאי אית לית ביה גרועה
שאינה בעליה דוחהו אצל הבית הפחותה שבפתיים משום דיד בעה"ש עה"ת וראיתי
לרבנו ז"ל.

בפכ"א מה מכירה דין י"ט שכתב ונ"ל האומר לחבירו בית בביתי וכו' אני מוכר לך
נותן לו הקטן שבהם עכ"ל ממה שלא הזכיר שנותן לו עליה אעפ"י שהוא פסק רבנו
גבי נדרים דהנודר מן הבית אסור אף בעליה כמ"ש בפ"ט מה נדרים ע"ש אלא שכ' קטן
ולא כ' הפחותה והגרועה שבפתיים דבכי האי משמע דאפי' עליה לכאן משמע דס"ל
פדעת הרא"ש ז"ל אמנם ראיתי להר"ן ז"ל שממ"ש הוא דלמסקנא העליה בכלל: שכ"ד
הרמב"ם ע"ש וכו' העתיק מרן בב"י שם: איברא דהר"ן טעמו ונימוקו עמו דאי ס"ל .

פ"הרא"ש הו"ל לאשמועי נמי דבאומר לו בית סתם מראה אפי' עליה וכמ"ש הרא"ש
ז"ל אלא ודאי דסובר רבנו ז"ל כמ"ש הר"ן ומשום שכלל דין בית בביתי ושור בשנרי
בחזק מחתא וגבי שור צודק לשון הקטן שבהם פלישנא דמתני' וכ"ה דעת מרן שהעתיק
לשון הר"ן ושתיק ה' ולא אמר ולא מידי ועוד עמ"ש אח"כ ונ"ל דהטור פסק פדעת
הרא"ש מוכח להדיא שפדעת הרמב"ם אגיל ומודה לדעת הר"ן וכ"ה דעת רוב הפוסקים
וגם אני מצאתי לה' המאירי ז"ל בס' בית הבחירה הנדפס מחדש ונ"ל ואין בזה הפרש בין
בית א' לבית בביתי בין בלוקח בין למקבל מתנה וכו' זהו הפסק הנכון בענין והרבה
מהמפרשים נתבלבלו בפירושים אחרים ואין לחוש לדברים פלל עכ"ל ומרן בש"ע שם
העתיק לשון רבי' פדמותו פצלמו פמנהגו הטוב ובדאי שסו' בדעתו כמ"ש בב"י בשם
הר"ן ז"ל וכדכת' ומעתה מ"ש מור"ם ז"ל אבל אינו נותן לו עליה וכו' אין זה דעת מרן
ז"ל ואתמא איה סתם לן סתומי זוהי דעת הרא"ש ויכבר נתעורר בזה הסמ"ע וכו'
ואפשר שלא חשש להאריך ולכתוב פלוגתא עכ"ל והט"ז ז"ל כ' שדעת הרא"ש
והרמב"ם אחת היא ודלא כמ"ש הר"ן והב"י ע"ש וכמדונה שפימיו לא נגלה אור ס'
הד"מ ששם מבואר דס"ל כפי' הר"ן בד' הרמב"ם אלא דאפתי לא איפרוק דהרי הסמ"ע
הביא משם הרמ' שכ"כ וצע"ד: אמור מעתה לענין פסקא דדינא באומר לחבירו בית א'
לכ"ע מראהו עליה אע"ג דגרועה ובאומר בית בביתי לד' ה' המאירי והרמב"ן ז"ל והר"ן
ושפן דעת הרמב"ם לדידהו ז"ל וכ"ה דעת מרן ומור"ם בד"מ ה"נ דוחהו אצל עליה
אמנם ד' הרא"ש והטור וד' הרמב"ם לדעת הט"ז אינו יכול לדחותו אצל עליה אלא נותן
לו בית הקטנה שבחצר ונקא ואנן בדין בתריה דמרן גרירנא והוא ז"ל בש"ע העתיק
דברי הרמב"ם ולדידיה שמיע ליה דס"ל פדעת הר"ן ושכ"ה ד' הד"מ כמו שנאמר ומצי
דחי ליה אצל בית שבעליה אפי' באומר לו בית בביתי ומעתה בנ"ד שכתוב בשטר וחיוב
עצמו פ' לתת לחתנו פ' בית א' בחלקו המגיע לו בחצר הנק' כו"ך לדור בו פל מי חזיו
וכו' פשטא דמילתא דהוי פאומר בית א' סתם דמ"ש בחצר פ' אינו אלא מורה מקום
היא קאי ה' ביתא ולכ"ע מאי דוחהו אצל עליה ואת"ל דחשבי' ליה בבית בביתי לדין
לא נפק"ל מידי פינון דאנן בתריה דמרן גרירנא וכדכת' ולדידיה לא שני לן בין בית סתם
לבית בביתי פמדונבר: ואולם לא תעזוב נפשי לשאול אי בעי' שיעור מה בבית הקטנה
דחזנא לדירה או"ד מראהו בית פמות שהיא ואין לזקוק בשיעורין וברפ"ק דסנפה אהא
דאיפליגו ר' ורבנן בסנפה שאין בה ד"א דר' סבר דאינו יוצא בה י"ח ורבנן ס' דבמחזקת
ראשו ורובו סגי איתמר עליה מאן תנא להא דת"ר כל בית שאין בה ד"א על ד"א פטורה

לה וכו' עכ"ל ולדידיה ז"ל מיתרצה שפיר הו' דפ"ק דסנפה דאתיא כר"ע דהילכתא פנותיה וכרבנן דהתם וכ' עוד רב"א ז"ל משם הרשב"א ז"ל דק"ל מהו דפ"ק דסנפה ות' דאעפ"כ דירה סרוחה היא ואין דעת מוכר וקונה ושוכר ומקבל לקנות לכתחילה דירה סרוחה ונהניג דקא"ל ר"י לרע"ק שאין אדם נותן דעתו לעשות דירה סרוחה פזאת ואפי' של ד' על ו' וכו' ובה"ג בס' המקח כ' דיש הפרש בין זה למוכר בית דהתם לכ"ע כל שיש אפי' בית של ד"א על ד"א מראהו עכ"ל ולפ"ז הרשב"א ובה"ג פלגן בהדיהו דלדעת הרשב"א ל"ש שוכר ל"ש מוכר ל"ש מקבל אין דעתו לכתחילה על דירה סרוחה ולדעת בה"ג מקבל שאני אמןם אפילו לכ"ע הרשב"א יודה דבכתנות האחים והשותפים פנין דלכתחילה הם רוצים לקנות כל שיש בו ד"א על ד"א חולקים ואעפ"י שכתבתי לעיל דהרמב"ן מודה לבה"ג והרשב"א כ' משם גמוקי הרמב"ן הרואה דברי הרמב"ן בחי' שכתבתי יורה יורה מאי דכתיבנא בעניויתי עוד הביא רב"א ז"ל משם ר"י בעליות והרא"ם והנוב"י תלתא סרכי פחדא שרין דבית חתנות היא פחותה מבית סתם שלא כדברי הראב"ד דבית חתנות די לו בד"א על ו' אבל בית סתם או בית קטן בעי ד' על ו' ובאחין ובשותפים ומוכר בית מביתו תסגי להו בד"א על ד"א ע"ש: גם אשו"ר לה' נמקי יוסף ז"ל דק"ל מהו דפ"ק דסנפה וניחא ליה דשאני.

התם גבי חלוקת אחי ושותפי דע"כ לחלק אעפ"י שהיא דירה סרוחה אבל בבא לבנות לא טרח בבציר מד"א על ו' עכ"ל ולפ"ד בית חתנות דקתני מתני' לאו דוקא דלדידיה אפי' רפת בקר כבית חתנות לרע"ק כמ"ש ה' ז"ל שם ואפשר דלרבנא נקטיה דלא תימא בית חתנות ואלמנות בעי רנוחא טפי וכמ"ש הראב"ד ז"ל א"נ דבית חתנות ואלמנות בבציר מהאי שיעורא תסגי ליה וכמ"ש שאר רבנא דא"ל ולא נתבאר בדברי ה' ז"ל במוכר בית לחבירו סתם אם יכול לדחותו אצל בית שאין בה אלא ד"א על ד"א אעפ"י שהיא דירה סרוחה פדין חלוקת האחים והשותפי או"ד דלא ממעט ה' ז"ל אלא אחים ושותפים דבד"א על ד"א סגי אעפ"י שהיא דירה סרוחה אלא דממ"ש אבל בבא לבנות לא טרח בבציר מד"א על ו' משמע דכל שהוא בנוי פבר דינו פדין אחי ושותפים וקצת נראה בעליל האשל אשר ברמ"ה חי' הרמ"ה ז"ל ולשם בפ' המוכר סי' ד' עבד צריכותא למ"ל למתני בית חתנות ובית אלמנות ונהדר ק"ל מ"ט לא ערבינהו ותנינהו וכדאי' בגמ' ומסיק דברפת בקר כ"ע מודו דבעי ד' על ו' ובבית סתם פליגי דלרע"ק ד"א על ו' דאדם עושה דירתו ברפת בקר ולר"י בעי ו' על ח' ונהדר ק"ל מהו דרפ"ק דסנפה דהו' בריתא מאן קתני לה לא ר"י ולא רע"ק ומשני לא תק"ל דהיא אתיא ככ"ע דע"כ ל"ק ר"י ורע"ק אלא גבי מוכר ומקבל דבבציר מהאי שיעורא לא עברי אינשי דדיירי ומצי א"ל פרבנן אינשי הוא דאתנאי בהדו אבל מאן דאית ליה בית בנוי ברשותיה למיהדר ביה ע"י.

הדחק בית הני למשקל ד"א פחצר והאריף שם ומסיק דמסתברא דלגבי האומר לחבירו בית אני מוכר לה בד"א על ד"א סגי ליה מידי דנהו. הדין חלוקה ע"ש והכריח הדבר.

מדלא אשמעי' מתני' דינא דהמוכר בית סתם ומסיק הכי להילכתא ול"ש אמר לוקח ול"ש אמר מוכר ע"ש: גם מרן בב"י הביא משם הר"ן ז"ל פדעת רבי' האי גאון דבית אני מוכר לה סגי ליה בד"א על ד"א ונהביא ראיה מההיא דרפ"ק דסנפה ע"ש ורבי'

בפכ"א מה' מכירה פסק במוכר לחבירו מקום לעשות לו בית חתנות לבנו או בית אלמנות לבתו עושה לו ד"א על ו' עכ"ל ועיין בהמ"מ ז"ל ולא נתבאר בדברי במוכר בית סתם הפנוי כמה שיעורו ולקמיה דין ט' פסק במוכר בית מביתו נותן לו הקטן שבהם ע"ש משמע אפי' בית כל דהו ומה יענה למאי דק"ל לרבנותא מהה דפ"ק דסופה והוא ז"ל פסקה להד בריתא כל חדא בנדכתא והתם בסופה קאמר תלמו' אי אית ביה ד"א דיירי ביה אינשי ואי לא לא דיירי ע"ש וכבר ראיתי להסמ"ע ז"ל ס"ק מ"ח שהצ"ע לקו' ונתי קוית לה' תי"ט ז"ל שם שתי לקו' הסמ"ע דס"ל דמשנין בין חלוקת אחי ושותפי לדין בגין וה"ה דין מכירה גמי עכ"ל ולפ"ד א"כ גם במוכר בית מביתו צריה שיש בה ד"א על ו' והשתא תק"ל מה שהק' הרמ"ה ז"ל דטפי הו"ל לתנא לאשמו' במוכר בית מביתו וכ"ש מקבל והנלע"ד דרבי' פבר גילה דעתו בהרבה מקומות דכל בית שאין בה ד"א על ד"א אינה נקראת בית וכמו שיתבאר לקמן בס"ד ורבי' ז"ל מעתיק וכינון שלא הוזכר בש"ס דין מוכר בית בכ"י אין דרכו בהרבה מקומות להביא דין המחדש וכבר מילתא אמור' בפסקיו דכל בית שאין בה ד"א על ד"א אינה בית וכדכתי' מרן בש"ע יאחז צדיק דרכו דרו' הקודש פמנהגו: וראיתי להרב כנ"הג ז"ל בסי' קע"א בהגה"ט אות ל"ז שכ' וז"ל כ' מוהר"ם מטראני בח"א סי' מ"ד במי שמצוה לעשות לו בית אין פחות מד"א על ו' אבל סתם בית העשוי או הנחלק הוי ד"א על ד"א עכ"ל וס' תשו' ה' המבי"ט פעת אינם בידי דק"ל אתרי ארונותא דמאי ק"ל הלא הם פתובים על ס' המקח לרבי' ה"ג ז"ל והרמב"ן והנמק"י וגם על הכנ"הג ז"ל שלא הביט גם בדברי.

הר"ן שיהביא מרן ז"ל בב"י ומאי דק"ל הסמ"ע וכדכתי' וצע"ד: וכזאת וכזאת הוק' לענ"ד על ה' גן המלך סי' י"ב שכ' המקבל לעשות לו בית שיעורו ד"א על ו' וק' מ"ש מלגבי מזוזה דאמרי' כל שיש בה ד"א על ד"א חייבת במזוזה ע"ש ואתמיהא דלא זכר שר' את כל הרשום בכתב אמת דקו' דא היא משל פת הקודמין נז"ל ע"ל בקב"ץ לרנבא דרבנותא במוכר בית מביתו לחבירו או הנותן בית לחבירו שנותן לו הקטנה שבהם בעינן מיהא כל שיש בה ד"א על ד"א דבבבציר מהכי לא דיירי בה אינשי וכ"ש שבב"ד פתוב שנתן לו הבית לדור בו ומה גם כי בית חתנות ואיפא למימר דבעי' ד"א על ו' ואין לנו עסק בפרט זה ואתה דע לה דכל האמות האמורים בענין זה הם אמות של בגין אשר יש בכל אמה כ"ד גודלים כמ"ש המפרשים שם והרמ"ה בחי' לשם בפ"ק סי' י"א ע"ש ועיין בהכנה"ג סי' קנ"ד: ואפתי פ"ש גבן לברורי אי לית ליה בהיהא ביתא ד"א על ד"א מרובעות ממש אבל כי ממצעת לכוליה אוירא דביתא משפחת ביה ד"א על ד"א היכי לידיינו דייני להאי דינא וראש המדברים הוא הר"ם במז"ל בפ"ד מה' תפילין כ' גבי מזוזה דבעי' ד"א על ד"א שאם יש בה.

כדי לרבע בה ד"א על חייבת במזוזה ע"ש ואיפא למימר דגמרי' מנה לך דוכתא דבעי' בית קרי ליה. דגם יש בו כדי לרבע ש"ד ולא מצאתי עזר ובפ"ד מה' מעשר גבי קביעות מעשר כ' שאם אין בה ד' על ד' אינה קובעת ובפ"ב מה' שמיתא דין ב' דאם אין בה ד' על ד' אינו נחלט ובפ'.

מה צרעת דין דאם אין בו ד"א על ד"א אינו מטמא ובפ"א מה' רוצח דאם אין בו ד' על ד' אינו חייב במעקה ובפ"י מה' מלכים גבי עורכי המלחמה דאם אין בו ד' על ד' אינו

חוזר עליה מעורכי המלחמה והיא פרייטתא התם בסופה כמ"ש הכ"מ ז"ל וצ"ע מ"ש הלח"מ ז"ל מהירוש' ואחר החיפוש מצאתי להפיק הגדול מהר"ל ו' חביב ז"ל בתשו' סי' ק"י.

שהביא מחלוקת בין ה' מהר"י צינאח ז"ל ומוהר"ש הלוי ז"ל שהיו שותפים בתצר א' וטען הא' שאין בביתו של א' מהם ד"א על ד"א א"נ אין לו ד"א בתצר והשיב חבירו שפנגדו דיש בו פדי לרבע ד"א על ד"א ופסק ה' ז"ל בדף קמ"ט ע"ג וכפי הנ"ל מהרמב"ם הדין שנה ונהרי הוא נק' בית לכל הדברים והדינים שפאמר בבית שצריף שיהיה ד"א על ד"א ואע"פ שלא כ' ה' פן בקאן הרי פתבו בה' מזוזה וילמוד סתום מן המפורש וביאור זה שיש פמו' י' דברים בדיני הבית וכלם בבית שיש בו ד' על ד' וכו' וה' ז"ל כ' פל אקוד מהם במקומו ובספריו ובכלם הביא הדין סתם וכו' ולא פ' אי דוקא צריף שיהיה בו ד' על ד' או די פשיש בו פדי לרבע אמות ד' על ד' זולתי בה' מזוזה שהוא מקום הדין הא' מי' הנז' פפי סדר ספרו וסמך על זה לכל שאר המקומות שפנין שבמזוזה פתיב בית ואע"פ שאין בו ד' על ד' נקרא בית לענין מזוזה ה"ה לכל שאר הדינים שפאמר בבית עכ"ל ולפ"ז להרא"ש דפליג על הרמב"ם גבי מזוזה ס"ל דבעי' ד"א על ד"א ממש כמ"ש הטור י"ד סי' רפ"ו ה"ה לכל הנהך ומינה דבכל השיעורין השנויים במשנתנו דינא הכי הוא דמ"ש ומהיכא תיתי לחלק ביניהם ולפ"ז לדין דנגרין אחר פסק הש"ע והוא ז"ל גבי מזוזה פסק פהרמב"ם ע"ש א"כ נימא לד"מ פל שיש הנהך ד' שיעורין שפיר השיב להא דרף שיעורין ועדין לא ראיתי לשום א' מרביתנו האחרונים נו"ן שנתעוררו בזה א"כ קם דינא בנ"ד דמראהו בית שבעליה ואם יש בו פדי לרבע ד"א על ד"א ושיעור פל אמה כ"ד גודלים קם לו הבית הלזו למקבל דכללא הוא בד"מ המע"ה אמטול הכין יד בעה"ש עה"ת: ועדין נשאר לנו לברר בנ"ד דקטעין המקבל קושטא קאי אם בשעת השידוכין כפי' איתמר ותנאי הנהך הדבר הנהך זאת תורת הבית וכאשר קרבו ונאיתון מי הפניסה אז גליתי און חמי לאמר לו לברר לי זאת מנוחתי לתמן מלבושים נאים לה פמדתה ועמד ופינה הבית הלזו והראני אנתו ואת נוהו נוה שלום קמתי אני פרוב מעסקות בנן וסתירה וסיוד וכיור ומיני צבעונים .

ועיני האב רואות בשמחות וגיל פשמחה בקציר וזה לי ד' שנה שלו הייתי בביתי ורענן בהיכלי והילדים רפים אשר נתן לי אלהים בזה טפחתי ורביתי שם שם פל פי האי דים מוכיחות הניין דמעיקרא משעת חיוב נתינת הדירה זאת היא הבית אשר אני דר בה פי לא יעלה על לב לעולם שאיש אשר פמוני ידור בדירה סרוחה וגרועה במקום צר ומצוק פעין רפת בקר אלא דהשתא מיהא דאישתוני אשתני מחלפא שיטתיה אשר הן חליפות למן לא עמד טעמו בו פשפש ומצא במקתב לומר בית סתם תלה עצמו.

באילן גדול פללא הוא דיד בעה"ש עה"ת וחקימו מודה פי לא פורש בשעת השידוכין הש'תא הכא התבוננתי בדבר שאין אתה מחזיק. בפלי אלא מחמת השטר ושם פתוב בית סתם וקי"ל דיד בעה"ש עה"ת.

והנה בפ' השואל דף ק' תנן וכן ב' שדות א' גדולה וא' קטנה הלוקח גדולה לקחתי והלה אומר איני יודע זכה הלוקח בגדול וכו' זה אומר גדולה וזה אומר קטנה ישבע המוכר שהקטנה מכר לו זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלקו וכו' הרמב"ם

בפ"ך מה' מכירה דין י"א בז"א איני יודע וז"א א"י דנתלקו היינו פשאינה ברשות אהד מהם ע"ש ובהמ"מ והמש"ל ז"ל מ"ש בזה ואין פאן מקומו והשתא ניקחי אנו יד ענני בנ"ד אי דייני לנותן ולמקבל פמי שנה אומר א"י וז"א איני יודע דתרונייהו קטעני דלאו אדעתיהו אי פריש בשעת חיוב נתינת הבית לדור בה או לא דבכ"הג במטלי' ואיתנהו אפתי ברשות מוכר וכ"ש ארעא דבחזקת מארה קיימא דמשתבע הנותן שאינו יודע ושקיל קטן המקבל ודיו כמ"ש רבי' שם דין י"ג ע"ש אמןם בנ"ד שהמקבל הוא המחזיק בבית הבינונית אשר אכלה ודר בה כמה שני חזקה מי אמרי' אפתי בחזקת מארה קיימא או דילמא בחזקת מארה דהשתא דדר ומחזיק בה כמה שני חזקה ובפרק חזקת הבתים ד' ל"ב אמרי' שהוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מינה זבניתא והא שטרא א"ל שטרא וייפא הוא נחי' ולח"י לרבא אין מיהו שטרא מעליא הו"ל וארפס אמי' אנקוט האי בינאי א"ל רבא מ"ל לשקר א"ל ר"י מ"ל לשקר במקום עדים לא אמרינו אמר ר"א ב"א הילקתא כרבא בארעא דאיפא דקיימא ארעא תיקום מוכח מהכא דאע"ג דלא החזיק הלוקח בה עדין שני חזקה וכדפי' רשב"ם ומוכרח הוא אפי"ה משום דמספק"ל לר"א ב"א הילקתא כמאן פסיק ותני כרבא דהיכא דקיימא ארעא תיקום ולא מפקי' לה מתותי ידיה נר' דלא דמיא לנ"ד דהתם קטעין זבניתא מינה ומפקא חזקת מארה וקיימא ברשות לוקח אמטול הכין פיון דמספק"ל הילקתא כמאן כדפי' רשב"ם ז"ל א"נ משום דאית ליה מיגו דאי בעי אמר שטרא מעליא הוא וכדפירשו התו' אבל הכא מקבל מתנה גופיה לא קטעין בגופה דדירה אלא דירה בעלמא ואפתי ארעא בחזקת מארה קיימא נר' דבכה"ג בכל מידי דספיקא מוקמי' ארעא בחזקת מארה קיימא והא דנ"ד לא דמיא אלא דתנו בהשואל במשכיר לשנה דינר לחדש אם נתעברה השנה מספק"ל אי תפוס לשון א' דלשנה ח' העיבור לשוכר ואי תפוס ל' אחרון שהוא לח' נתעברה למשכיר הילכף נתעברה למשכיר דקרע בחזקת בעליה עומדת ומוציאו מהבית אע"פי שפבר הוא דר בו ומחזק בו ועיין בטו"שע סי' שי"ב סט"ו ובסמ"ע אלמא פיון דאפתי ארעא בחזקת משכיר ואין לשוכר בה אלא אכילת פירות מוקמי' לה בחזקת מארה וכי היכי דהתם הספק נפל מאליו ממטבע הל' שנה וחידש הי מינייהו תפסי ואמרי' בכה"ג אוקי ארעא בחזקת מארה קמא דכנותה בנ"ד דהספק בא מחמת הלשון פי לא פורש אינה בית .

אשר נתחייב ליתן לו וקי"ל דבכל ל' המסופק בשטר יד בעה"ש עה"ת דקרע בחזקת בעליה עומדת ועיין לה' מוהראנ"ח ז"ל ח"א סס"י ת"ד:אלא דאפתי יש לצדד גהי דלשון בית פולל עליה קטנה וכמזוהר משום דיד בעה"ש עה"ת ה"מ היכא דליכא ידים מוכיחות מבחוץ והדבר שקול ואינו נידון אלא עפ"י השטר אבל בנ"ד הדבר ברור ומוכרע מעצמו דהאי גברא לאו אורחיה למידר בהאי ביתא פלל וחקימו נתנה לו להנשא עם בתו אין להאמין כי על דירה סרוחה פעין זו נתפונן לחיים נתנה ולא למיתה ונדבר זה קיימתייהו מסברא אחר כך מצאתי להכנ"הג ז"ל בס"י מ"ב בהגהות הטור אות ל' שכ' משם ה' מהראנ"ח ז"ל ח"ב סי' ק"ד וז"ל פשהלשון מסופק ואיכא אומדנא לא' מן הצדדים אזלינו בטר האומדנא אף על פי שפיים הלשון הפך האומדנא וכו' עכ"ל.

והכא בנ"ד כ"ע ידעי ידיעה נאמנה דלעולם לא עלה ע"ד הנותן ליתן לו בית קטן מהכיל באמ"ה ישכב ולעולם לא עלה ע"ד המקבל לישא את בתו איש נכבד פנה לתת לו בית קטנה שפחצר העשויה להשתמש ומה גם פי הראהו את הבית הלזו לעשות בגדים נאים

לנכבדי ארץ לשכון בה והוא בונה וסותר בכל אנות נפשו ואין מונע ופוצה פה ומצפצף
אלא שלעת עתה תואנה הוא מבקש ולא אהני לרמאה רמאותיה לא : יחרוה רמיה צדו:
וגם ראיתי את הלח"ש אשר דבר רב"א ז"ל בתשו' סי' כ"ה משם הרשב"ץ ז"ל ונ"ל
כלל גדול מסר לנו הרשב"ץ בדיני האומדנות הני יודע שאין לילה אחר אומדן דעתא
אלא בדברים שאין לפקפק כלל שלא הנה פן דעת הנותן ושיהיה הדבר שהוא מפו' מן
הסתם פאלו פירשו פיון דאין לחלו' כלל בדעתו שלא הנה פן אע"פ שלא פו' הרי הוא
כמו שפי' ולא הוו דברים שבלב אלא דברים שבפה דכ"ע סהדי שנה הוא דעתו וכו'
עש"ב והנה בנ"ד כ"ע סהדי שפך הנה דעתו ואין מי שיעלה ע"ד אפי' בדרך רחוקה לומר
דלההוא ביתא דבעליה איכנון דלא חזיא אלא לעניי בדלי דלות והאיש המקבל הוא
מיקירי ארעא ולו שם בגדולים מלכים ויועצי ארץ ואע"פ שהגאון מוהר"ם ז"ל בח"א
סי' י"ו ד' חי' ע"ב וז"ל וכיון דאנו לא בקיאינן האידנא בשיעור האומדנא כמו שהיו
בקיאים בהם חכמי התלמוד והיו בקיאי טפי באומדן כל דבר ודבר ואינה מהם הני אומדנא
דמוכחא ואינה מהם הני דלא מוכחא לא נוכל אנחנו להוציא ממון מיד המחזיק בו אלא
באומדן הנז' בתלמודא או באומדנא דמוכח טפי דליכא למיתלי בה בשום מקלחא אחריתי
דמודה בה הגאון ז"ל אנכי הרואה דרבנותא פליגי עליה בהא כמו שר' מתשו' הרשב"א
והרא"ש ז"ל אין מספר וע"ע להכנה"ג ז"ל סי' טו"ב בהגה"ט אות ה' ומש"ל במע' אות
א' סי' ובדרושתי בס"ד נכעת נדפס ס' תשו' למוהראנ"ח ז"ל ח"ב וראיתי שגם בסי' ע"ב
האריה בענין האומדנות ומסכים למאי דכתי' בשם רבנותא וכן בקדש חזיתי לה' בני
משה ח"ב סי' ס"ה שכ' ליפות פח התובע מפח האומדנא ואפי' בפו' שהוא מסייע לתובע
הוא דחוק אית לן למשפוני נפשינן ולפ' פן עש"ב וכ"ש בנ"ד שהוא ממש לדור בו כל
ימי חייו ומסתמא ירחיב ה' את גבולו בבנים ובנות לא איכנון מעיקר' אלא לבית זה הדר
פה כעת וראיתי לה' משאת משה בחח"מ סי' י"ז דקנ"ב ע"ב שהביא דברי ה' פני משה
הללו ומסיק הוא ז"ל וכ' ואף לכשתמ"ל דדעת ה' להלכה ולמעשה אמרה אנו בעניויותי
לא מציינו למעבד בה עובדא דלאיי' ק' לשמוע היכי מפקי' ממונא בטענת פל דהו שהכלל
גדול הממע"ה ומה גם פי כפיר מצאה ידו אלים חיליה והוא ידע את מקומה אף למגמר
מינה לא מכרעה אהמ"ר הראויה לו עכ"ל וכמדונמה שהרב ז"ל לא הביט בתשו'
מוהראנ"ח ז"ל הנאמרים באמת והנה העלמ"ה ולפק"ד קל"ה פמות שהיא בנ"ד דאומדנא
גדולה לרואי השמש ואת כל נוכח ויודה ה' משאת משה דאזלי' בתר אומדנא כגון זו
ומוקמי' האי ביתא דדייר בה מקדם קדמתה ולית ליה רשו' לחמיו לאפוקי מינה ואם
לחשף אדם לומר דאשפחן להרא"ש ז"ל בתשו' כלל ע"ה ופקסו הטור סס"י ר"ח ומור"ם
ז"ל בסי' ס' בקיצור על מי שחייב עצמו לזון את חבירו לפי כבודו דפקסין ותני דשמינ
לו לפי כבודו שפך קבל עליו ואינו יכול לומר לו יבוא אצלו ויאכל עמו דאין זה כבודו
ע"ש דמשמע מינה דוקא היכא שמפרש בחיובו שהוא זון לפי כבודו אבל בסתם אע"ג
דקים לן בגויה גדול כבודו אינו חייב לו לפי כבודו לאו מילתא היא חדא פיון דכתיב ביה
לדור בו סתמו כפירושו הראוי לדירתו ועוד איכא למימר שאני התם שחייב עצמו בלי
תמורת שום דבר אבל בנ"ד שחייב עצמו בעבור אשר ישא את בתו אומדנא דמוכח דמאי
דחזינא ליה ולבתו קאמר ובר מן דין ומן דין הקא בנ"ד איכא טעמא אחרנא דמכיון
שבייר לו הבית הלזה אשר הוא דר בה גלי דעתיה דנהו כבודו ותו לא מצוי למימר.

ליה דור בְּדִירָה סְרוּחָה וְכִדְאָמְרִי גְבִי מְדוּר הָאֵלְמָנָה. דְּכֹתֵב אֶתְּ תָהָא יִתְבָּא בְּבִיתִי פִל
יְמֵי מִיגְר אֵלְמָנוּתִיךָ דְנוּתְנִי לָהּ מְדוּר לְפִי כְּבוֹדָה וְאָמְרִי עֲלָהּ בְּגַמ' בְּבִיתִי וְלֹא בְּבִקְתִי
וְה"ט פִּינֵן דְּכִבְר בְּיָרֵר דְּעֵתוֹ אֵיזָה מְדוּר רְאוּי לְשִׁמּוֹ וְלִשְׁמָה אַף כִּי אַחֲרֵי מוּתוֹ אֵין נִגְרַע
דְּבָר וְעֵינֵן בְּטוּשׁ"ע אַה"ע סִי קִי"ד ע"ש ה"נ דְּכֹנוּתָה פִּינֵן דְּהוּא מְעַצְמוֹ וּמְאֲלִיו בְּיָרֵר לֹו
הַבֵּית הַלְזוֹ אֵינּוּ יָכוּל לְדַחֲוֹתוֹ עוּד אֲצֵל דִּירָה סְרוּחָה כְּזוֹ וּמִי שְׁחֹתְמוּ אָמַת יַעֲמִידְנוּ עַל
דְּבַר אָמַת מְשֻׁפְטִים יִשְׁרִים וְתוֹרוֹת אָמַת כ"ג: (ו) בֵּית קִי"ל הַמְשִׁיא בְּנוֹ הַגְּדוֹל נִישׁוּאִין
הָרְאִישׁוֹנִים וְלֹא הִשְׁיֵא בְּן זָכָר אַחֲרֵי וְגַם שְׁהִשְׁיֵאוּ בְּתוּלָה וּפְנָה אֶת כָּל הַבֵּית קְנָה הַבֵּן הַבֵּית
דְּאָמְרִי דְּעֵתִיךָ דָּאָב דְּגָמַר וְהַקְנָה לֹו אוֹתוֹ הַבֵּית לְשֵׁם מִתְנָה כַּמ"ש בְּטוּשׁ"ע אַה"ע סִי
נ"ט ע"ש וְכַתֵּב הַכְּנָה ג' שֵׁם אוֹת ג' מִשֵּׁם ה' מוֹהֲרֵשׁ"ך ו"ל ח"ב סִי מ"ג וְז"ל וְדוּקָא
כְּשֶׁהַבֵּית מְוַחֲלֵט לֹו וְאֵין לְאַחֲרִים שׁוּם זְכוּת בְּבִית אֲבָל אִם יֵשׁ אֵיזָה זְכוּת לְאַחֲרֵי בְּבִית
כְּגוֹן שְׁקִנְאָה וְהַתְנָה הַקְּנָה עִמּוֹ שְׁלֹא אַחֲרֵי עֲבוּר כ"ו וְשָׁנִים אִם יִרְצָה הַמּוֹכֵר לְחַזֵּר
וְלִקְנוּתָהּ שְׁמַחֲוִיב הַקְּנָה לְחַזֵּר וְלִמְוַחֲלָהּ לֹו קְנָאוֹ עַכ"ל וּפְשׁוּט הוּא דַּט"ס וְצ"ל לֹא
קְנָאוֹ וְלִדְעֵתִי אַף אִם הִנְחֵלַט הַבֵּית לְקוֹנָה שְׁלֹא חֲזוּר הַמּוֹכֵר וּקְנָאָה אַפ"ה לֹא זָכָה הַבֵּן
בְּאוֹתוֹ הַבֵּית דְּלֹא אָמְרִי בְּכַה"ג פִּינֵן דְּלֹא חֲזוּר וּקְנָאָה אֲגֵלְאִי מִקְלֵתָא לְמַפְרַע דְּדִידִיךָ הֵינָא
וּדְמוּת רְאֵיָה מְהָא דְּאִיפְלִיגוּ אַבְיִי נְרָבָא בְּב"ח לְמַפְרַע הוּא גוּבָה אוּ מְכָאן וְלִהְבָּא כְּדֵאִיתָא
בְּפ' כ"ש דָּף ל"א וְקִי"ל כְּרָבָא וְעַט"ר רְבִי מוֹרִי הָרַב חַק נָתַן זִיע"א דְּן יָדִין מְדַבְּרִי
מוֹהֲרֵשׁ"ך הִלְלוּ דְּבַחֲזָקוֹת הַנְּהוּגוֹת דִּידִי הַגּוֹי בְּעַל הַמּוֹלֵק"י אוּ הַמְּמֻנָּים עַל קַרְקָעוֹת
הַקְּדָשִׁים יָדָם תִּקְפֶּה וְהִרְשׁוּת נְתוּנָה לְהוֹצִיא הַיִּשְׂרָאֵל מִהַחֲצָר וְלִהְשַׁכְּרָה לְשִׁאִינָם בְּנֵי
בְּרִית אוּ לְהִשְׁאִירָה רְקֻנִית א"כ אֵין לָהּ זְכוּת לְאַחֲרִים יֵשׁ בְּבִית יוֹתֵר מְהֵם וְאֵינּוּ זוֹכָה
אֵלָא בְּמוֹלֵק"י דְּנֻקָא וְהָרַב הַמוֹ מוֹהֲר"ש אֵלְפָאֵסִי ו"ל חֲלוּק עֲלִיו בְּדָבָר.

זֶה וְס' תְּשׁוּ מוֹהֲרֵשׁ"ך ח"ב אֵינּוּ בְּנִמְצָא פֶּה מְתָא יַע"א לְרֵאוּת הַדְּבָרִים כְּהַנְּיָתָן וְנֵר'
פְּשׁוּט שְׁאֵם הֵיָתָה הַחֲצָר אוּ הַבֵּית שְׁהִשְׁיֵא בָּהּ אֶת בְּנוֹ קְנוּיָה לְאַבְיו מְאָת הַגּוֹי בְּעַל גּוּף
הַקְּרָקַע חֲזָקָה הַנֵּק' אֲצֵלָם אֵל"כ לֹו שְׁהוּא ע"ז הָאֵןפּוֹשִׁיָתָן לֹו הַיִּשְׂרָאֵל סָף מֵה שִׁיאֹתוֹ
ז"ל וְיִכְתּוּב לֹו שְׁטֵר הָעוֹלָה בַּעַש"ג שְׁמֵכֵר לֹו אֵל"כ לֹו וְקוֹצֵב לֹו שְׁכִירוֹת הַבֵּית אוּ הַחֲצָר
בְּעַד פְּמָה לְשָׁנָה וְאֵז אֵין לֹו רְשׁוּת לְגוֹי לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה וְלֹא לְהוֹסִיף עֲלִיו עַל דְּמֵי הַשְּׁכִירוֹת
וְנִעְתֵּק כָּל כּוֹחוֹ שְׁל גּוֹי וְאֵין לֹו עוּד בָּהּ אֵלָא דְּמֵי שְׁכִירוֹת הַקְּצוּב בֵּינוֹתָם דְּנֻדְאֵי יוֹדָה
מוֹרִי הָרַב ו"ל דְּזָכָה הַבֵּן וְכ"ש אִם הַחֲצָר אוּ חֲבִית קְנוּיָה בְּקִנְיָן הַנְּקָרָא אִסְתַּנְזֵל וְהוּא
שְׁיָקְנָה הַכּוֹתְלִים שְׁל הַבֵּית וְכָל הַנְּטָפֵל לְבֵית וְאֵינּוּ פּוֹרַע עוּד אֵלָא שְׁכִירוֹת הַקְּרָקַע דְּנֻקָא
כְּפִי מֵה שְׁנַתְרָצוּ זֶה לָנָה דְּפִשְׁיָטָא דְּבַכ"ה גְּדָמוּדָה רְבִינוּ ו"ל דְּזָכָה הַבֵּן ז.

וּבְשֵׁנַת תְּקַנ"ט בָּא מְעֵשָׂה לְפָנֵינוּ בְּאֶחָד שְׁהִשְׁיֵא לְבָנוּ הַגְּדוֹל בְּבִית אַחַת מִחֲצָרוֹ הַמְּוַחֲזָק
בָּהּ חֲזָקָה גְּרִידָתָא וְדָר בָּהּ עַד אַחֲרֵי מוּת הָאָב וּכְשִׁבְּאוּ הָאֲחִים לְחַלּוֹק הַחֲצָר עֲמַד וְעַרְעַר
בְּנוֹ הַגְּדוֹל עַל דְּבַר הַבֵּית שְׁהִשְׁיֵאוּ אַבְיו בָּהּ וּכְבָר הָרַב מוֹרִי זִיע"א עֲלָהּ הָאִישׁ הַהוּא
מְעִירוֹ לְשָׁכוֹן כְּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ תוּב"ב וְנִתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שְׁל מְעָלָה וְה' מוֹהֲרֵשׁ"א זִיע"א הוּא
הֵיָה רֵאשׁ עַל אֶרֶץ יַע"א וְלֹא הִסְפִּים לְהוֹרוֹת בָּהּ שְׁלֹא זָכָה בְּבִית דְּלֹא שְׁאֲנִי לִיָּה בֵּין
מוֹלְקֵי לְחֲזָקָה וְאֵז עֲמַד אַחֲיוֹ שְׁל הַבֵּן הַגְּדוֹל וְהִבִּיא לָנוּ ס' הַכְּנָה ג' אַה"ע שְׁל ר' הַגְּדוֹל
מוֹהֲר"י אֵלְבִמְרוּזוֹ זִיע"א בְּעַל ס' ז"י אֶתְיָא בְּמָה הַצַּד כְּתוּב לַמ"ר וְז"ל בְּסִי נ"ט ע"ד

מוהרש"ך שְׁהִבִּיא הַכֵּן"הג וְז"ל וְדִין זֶה אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּמוֹלָק"י אַבְל בְּחֻזְקוֹת שְׁלֵנוֹ אֵינוֹ נוֹהֵג וְכ"כ מוהרש"ך ח"ב סי' מ"ג וְכֵן דָּנוּ קְדָמוֹנֵינוּ ז"ל ע"ה יִצְחָק לְמַכְרוֹזוֹ עַכ"ל וְכַמְדוּמָה שְׁרַבְי' ז"ל אַף הוּא רָאָה תְּשׁוּ' מוהרש"ך ז"ל וְה' מוהרש"א זיע"א לֹא הָאֱמִין שְׁהַדְבָרִים יִצְאוּ מִפִּי קְדוֹשׁ עַד שְׁשַׁלַּח הַסֵּפֶר לֵה' הַחֲסִיד מוהר"י זַרְקָא זיע"א כִּי הוּא סִפְרָא רַבָּא דְיִשְׂרָאֵל וּמֵהַמְּנוֹחֲדִים שְׁבַתְלֵמִידֵי רַבִּי הַגָּדוֹל זיע"א וּבְקִי טָפִי בְּכַתִּיבַת יַד רַבּוֹ זֵלֶה"ה וְהַעִיר שְׁבַבְרִיור גָּמֹר נִתְבָּרַר לוֹ שְׁאֵינוֹ כְּתִי רַבּוֹ ז"ל פֶּלֶל וּמְזוֹנֵיָהּ מֵתוֹכּוֹ וְעַמְדוֹ הָאֲחִים וְנִתְפָּשְׂרוּ בִּינֵיהֶם: וְכַעַת רְאִיתִי לֵה' מוהרש"ח.

בס' מִשְׁפָּטִים יִשְׂרָיִם סי' ל"ז פֶּלֶל בְּעֵנֵן הַמְּשִׂיא בְּנוֹ שְׁבַחְזֻקַת חֲצָרוֹ וְלֹא חָשׁ לְחַלֵּק בֵּין חֻזְקָה לְמוֹלָק"י ע"ע הֵן הַיּוֹם נִרְאָה בְּעֵלִיל ס' תְּשׁוּ' מוהרש"ך ח"ב וְהַדְבָר יִצְאָ מִפִּי הַמְּלַךְ שְׁהִבִּיא הִיא חֻזְקַת הַיִּשְׂרָאֵל וְהֵבֵן הָיָה פּוֹרַע שְׁכִירוֹת הַבַּיִת לְתוֹגֵר בְּעַל גּוֹף הַקְּרַקַע ע"ש הַנּוֹבֵר הַדְבָר כִּי מֵה שֶׁכ' בְּמָה הַצַּד בִּס' כֵּן"הג שֶׁל רַבִּי הַגָּדוֹל ז"ל שֶׁכ"כ מוהרש"ך עַד שְׁקָר עָנָה וְלֹא מ'ר בְּרִיָּה דְרַבִּינָא חֲתִים עָלָהּ וְכִמוֹ שְׁהַעִיד ה' מוהר"י זַרְקָא זֵלֶה"ה וּבִיּוֹם ד' י' לְחֻשְׁוֹן שְׁנַת נַפְלֵאוֹ"ת מִתּוֹרְתָהּ נִתְנוּעַדְנוּ רֹבַב"ד יצ"ו וְהַסְפַּמְנוּ לְדוֹן מִכָּאן וְלִהְלֵאָה דְאֵין לְחַלֵּק בֵּין שְׁתֵּהֵיזָה הַבַּיִת מוֹלָק"י אוֹ חֻזְקָה וְשָׂאֵם יֵשׁ הַפְּרִשׁ וְהַכְּחָשָׁה בֵּין הָאֵב לְבֹן שְׁהָאֵב אוֹ יוֹרְשֵׁיו טוֹעֵנִין שְׁשִׁיר בָּהּ אֵיזָה חֲפָצִים וְהֵבֵן.

טוֹעֵן פְּנוּיָה הֵימָּה שְׁעַל הֵבֵן לְהִבִּיא רְאִיָּה וְשִׁלָּא פְּדַעַת הַ הַמְּבִי"ט ז"ל שְׁהִבִּיא ה' כֵּנֵה"ג ז"ל דְרַבָּא דְאֵימָה קָמֵן הָכִי ס"ל כִּיּוֹן דְּהִיא מִקְלָתָא בְּלֵא טַעְמָא וְכִמוֹ שְׁאֲכַתְּוֵב לְקָמֵן כַּע"ה: (ז) בַּיִת חֲתוּנוֹת.

ק"ל הַמְּשִׂיא לְבָנוֹ בְּבַיִת קָנָאוֹ כַּמ"ש בְּטוֹ"שַׁע אַה"ע סי' ע"ו ע"ש מִשְׁפָּטִיו וְתַנְאָיו. רְאוּבוֹן יֵשׁ לוֹ קְרַקַע וְחֻזְקַת חֲצִי חֲצָר א' וְלִשְׁמ' חֲצִי חֻזְקַת הַחֲצָר אֲמָנָם הַקְּרַקַע הוּא שֶׁל הַגּוֹי וְעָשׂוֹ חֻלְקוֹת .

זְמַנִּים בִּינֵיהֶם בְּעֵנֵן הַדִּירָה שְׁרְאוּבוֹן יִשְׁכּוֹן וְיִשְׁכִּין בְּבַתִּים יְדוּעִים וְשְׁמַעוֹ בְּבַתִּים יְדוּעִים לְמַשְׁךְ אֵיזָה שְׁנִים וְחוֹזְרִים חֲלִילָהּ וּבְתוֹךְ הַזְּמַן עָמַד רְאוֹ' וְהַשִּׂיא לְבָנוֹ בֵּא' הַבְּתִים אֲשֶׁר בְּעַת.

הַהוּא הִיא בְּחֻלְקוֹ וְנִישׁוּאֵין רְאוּשׁוֹ' וּבְתוֹלָהּ וְכִיּוֹצָא כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָרוּ פְּרִטְיוֹ שָׁם וְר' נָשִׂא אִשָּׁה אַחֲרַת וְהוֹלִיד בֵּן וְהִלְךְ לוֹ כְּדָרְךָ כָּל הָאֲרִץ וְחַל"ש וְעַמְדָּא כְּעַת חֲנוּכָּה וְ' רְאוּבוֹן וְטַעֵן שְׁהַבַּיִת שְׁהַשִּׂיא אָבִיו בְּתוֹכָהּ זָכָה בָּהּ מְדִינָא שְׁנִתְבָּאָר שָׁם בְּש"ע בֵּאָה"ע שְׁאוּל נָשִׂאֵל שׁוֹרַת הַדִּין כְּדַת מֵה לְעַשׂוֹת וְיָבֵא שְׁכָמָה: זֹאת אֲשִׁיב דֵּה' מוהרש"ך ז"ל בְּשִׁנְיֹת ס' מ"ג כ' בְּעֵנֵן מִי שְׁקָנָה בַּיִת וְכָתַב לוֹ שְׁטֵר הַטְּבָה שְׁאֲחַר עֲבוּד כ"ך שְׁנִים יַחְזוֹר וְיִמְכְרָנָהּ לוֹ כְּפּוֹדַע מְדִין הַטְּבֹת וּבְתוֹךְ הַזְּמַן הַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת אִם זָכָה הֵבֵן אוֹ לֹא וְע"ז כ' ה' ז"ל וְז"ל וְעוֹד יִרְאָה לֹמֵר דְּאִפִּי' אִם הִיָּה הַשִּׂיא רְאוֹ' לְבָנוֹ בְּבַיִת הַזֶּה אֵין כָּאֵן מְקוֹם לֹמֵר שְׁקָנָאוֹ דְּאִפְשָׁר לְחַלֵּק וְלֹמֵר דְּמֵאֵי דְאִמְרֵי הַמְּשִׂיא בְּנוֹ הַגָּדוֹל קָנָאוֹ הֵינֵנוּ הִיכָא שְׁהַבַּיִת מוֹחֲלָטָת לוֹ וְאֵין לְאֲחֵרִים שׁוּם זְכוּת בְּבַיִת אֲז אִמְרֵי דְאִמְדִי דְעַתָּא דְאֵב שְׁמְרוּב שְׁמַחְתּוֹ גָּמַר וּמְקַנְהוּ אַבְל אִם יֵשׁ זְכוּת לְאֲחַר בְּבַיִת מֵה מְקוֹם לֹמֵר שְׁקָנָאוֹ דְּהָא אִפִּי אִם שְׁיִיר לְאֵב כְּלוּם.

בבית אמרי דלא קנאו כדאמרי בפ' מ"ש כ"ש פשיש שיור לאחר בבית כנ"ד שגשאר זכות ושיור מקום למוכר לחזור ולקנות הבית כמו שפא בשאלה א"כ מילתא דפשי היא דאין פאן מקום לומר שקנאו עכ"ל מוכח מפאן שדעת ה' ו"ל דכל שאינה מוחלטת בידו אע"ג דהשתא מיהא דידיה היא הא מיהא פינו דמצי למיהדר דליקני ליה לא חשיבא מוחלטת בידו כ"ש פשהשנתף מעכשו מוחלט לו חצינה אמנם בעיקר מה שהוכיח ונ"ל דהא אפי' שייך פלים לאב בבית אמ' דל"ק וכו' לעד"ן דלאו ראיה היא דהתם שאני דגלי דעתיה דלא איפנוין לאקנוני ליה ואפתי צריף לו לתשמישו ולא משום שיור זכות הוא וכ"כ הנמק"י ו"ל והכנ"הג ו"ל שם בהגה"ט אות ב' קבעה להלכה ואנכי לא ידעתי פינו דה' מוהרש"ך ו"ל בדרף אפשר לחלק ולומר וכו' אמרה למילתיה משמע דלא פסיקא ליה ולא להו מילתא איתשיל דנדונו מיירי פשדר בה אחר הנישואין ומדברי מוהרש"ך הללו יצא לדון בדרף חדש מקו' ונ"ל וכ"ש פי הבית משנתפת עם אחיו שלא חלקו עדן כמ"ש בתשו' עכ"ל קושטא קאי דבעיקר דינו של ה' מוהרש"ך לא החליט המאמר לפסקא דדינא דבנדונו לא השיאו בבית רק שאחר הנישואין השפינו שם ולרונחא דמילתא כ' דאפי' השיאו באותו הבית אפשר לחלק ולומר וכו' וכ"ש דעיקר ראייתו משיור האב לענ"ד לא שמה מתניא וכדכתבנא בעניויתינו אמנם מה שחידש הכנ"הג בבית המשנתפת עם אחיו והשיא בה את בנו קודם חלוקה דלא קנה הבן ע"ש נ' דמיירי שהאב הניח להם כמה בתים אלא שעדין לא חלקו דאי מיירי דהבית עצמה בשנתפות מאי אריא דלא חלקו דמה חלוקה שייך בבית א' לאב דבית שמענו ולא חצי בית לשליש ולרביע לא שמענו וה' ו"ל כ' וכמ"ש בתשו' ולא זכינו לאורה שקבר חיפשתי בד"ח תשו' ה' ולא מצאתי אלא ודאי כדכתי' ואם פנים אנחנו בכוננת דברי הרב ו"ל אינו ענין לנ"ד שאני התם דלא קנה משום דילמא לכשיחלקו לא תפול אותה הבית בחלקו של אביו ומתרוקן כל פחו ממנה מפל וכל נהוי דומיא לגדון ה' מוהרש"ך דדילמא הדר מוכר וקונה אותה בהגיע תור זמן המוגבל וממילא מתרוקן כל פחו מהבית שהיא וחוזרת לבפעלים הראשונים אבל בנ"ד דלעולם אינו מתרוקן פחו מהבית אלא לענין דירה נוגה שפעולם עושים שומת בני החצר וחולקי' אותם לחצאין ובית גדולה פנגד בית גדולה גם זה לעומת זה וחוזרים חלילה יראה דבכ"הג יודה ה' דקנה הבן ואני ענ"י איני תוקע עצמי לדבר הלכה למעשה אלא עד שיתחננוו הדברים פשמלה בהסכמת אחי וריעי יושבי על מ'דין הי"ו כי"ר ויש לדמות דין זה למוכר קודם חלוקה שהביא הכנ"הג ו"ל סי' ר"ט בהגה"ט אות ב' וה' בית דוד חה"מ סי' קי"ז מהספר וה' מוהר"י חנאלי בס' אדרת אליהו סי' כ"ד וה' מח"א ו"ל ה' זכיה סי' א' שהמכירה קיימת והשיגו על החולק ואתה תחזו מה שהארכתי לקמן במערכת אות ש' מדין שכירות סי' בס"ד: האמנם עדין נשאר לנו לברר דאם היה האב עודינו חי וטוען ששייר איזה דבר בבית והבן טוען שלא שייך פלום על מי להביא הראיה וכבר בא חכם הרזים הכנ"הג שם אות ז' עמד בזה שה' המבי"ט ח"ב סי' קכ"ה ס' דעל האב להביא ראיה אמנם ה' לח"ר סי' קס"א כ' דעל הבן להביא ראיה ושכן מתבאר מדברי מוהר"ם אלשיך ו"ל סי' ע"ב ומהתימא מה' משפטים ישרים סי' ל"ז שפעלה ונסתפק בזה והכריע דעל הבן להביא ראיה ולא זכר ש"ר לתשו' המבי"ט הלזו גם אשו"ר לה' מוהריט"ץ ו"ל סי' רפ"ב דפסיק ותני דעל הבן להביא ראיה ע"ש ואולם ח"י אני מדבר דבימי ר' אב"א עט"ר הרב החסיד ו"ל וסיעת מרחמוהי נו"ן

במעשה שהיה ופסקו שעל האב להביא ראיה עד שיביא עדים האב שהניח באצטבא
שכבית ב' יורות גדולות של נחשת ולא זכה הבן שוב התבוננתי בענין מה שדן ר' אבא
תמ"ך וסייעתא דשמיא נו"ן שאותה הבית נבנית מחדש לנישואין בנו עד שהוקבע שמה
בית של פ' ובכה"ג כ"ע מודו דעל האב להביא ראיה וכמ"ש ה' מוהר"ם אלשיך ז"ל סי'
ע"ב אלא שמדברי ה' לח"ר סי' קס"א דמייירי שפנה הבית בשביל בנו כמ"ש בשאלה
ואפ"ה פסקו שעל הבן להביא ראיה אם לא עלתה לו .

חזקה שדר ביה אחרי שפ' מאביו ע"ש: איברא דאפתי נשאר לנו לבקר בני"ד דאם הבן
בשעה שהשיאו אביו היה סמוך על שולחן אביו ואח"כ נסתלק מע"ש אביו ודר ביה יותר
מב' חזקה מי מהימנין לכן שפינה את הבית אביו במגו דאי בעי למימר במקר או מתנה
זכיתי ביה ועד תלת שנין מיוזקה איניש בשטריה תו לא מיוזקה השתא נמי דקטעין פנויה
היתה כל הבית מהימנין ליה ובשבועה דע לה דהא דתנו בפ' חזקת דאין חזקה לכן בנכסי
האב איתמר עלה דף נ"ב חלקו לא ומחזיקי זה על זה ופ' רשב"ם נתפרדו האב והבן
שאין הבן סמוך ע"ש אביו וכו' עכ"ל גם רבי' אן' מיגש ז"ל הובא במקו' לשם כ' דפי'
חלקו פלומר פי' זה מזה ונמצא זה דר ואוכל בבית בפ"ע וזה בביתו לבדו נעשה כשאר
בני אדם ומחזיקי זע"ז עכ"ל גם אשו"ר להרמ"ה ז"ל בחי' לשם סי' ר"ס שכ' וז"ל אבל
אם פירשו זה מזה ונמצא זה דר ואוכל בבית בפ"ע וזה בביתו בפ"ע לא מחלי אהדדי
שהרי נעשו כשאר כל אדם ומטול הכין מחזקי אהדדי וכו' עכ"ל ורבי' ז"ל בפ"ג מה'
טוען דין כ"ה כ' וז"ל וכן שפירש מאביו וכו' הרי הן כשאר כל אדם וכ' ה"ה ז"ל פי'
חלקו ונתפרדו הבן מהאב שאין הבן סמוך עש"א פלל וכן פי' ז"ל עכ"ל והטור סי' קמ"ט
ס"ה כ' נסתלק מעל שולחנו מחזיקין זע"ז ע"ש והעתיקו מרן שם ס"ד ומריהטא דלישנא
דהני רבנותא משמע אע"ג דמעיקרא פי' נחית להם ביתא סמוך היה ע"ש אביו מפי פירשו
והדר דר ביה שני חזקה עלתה לו חזקה: איברא דהאי מקלתא באשלי רב רבי תליא ביורד
ברשות אם יכול לומר הדר זבנתא כמ"ש בטו"ש ע"ש סי' ק"ן עש"ב ולפי המסורת המסור
בידנו מגדולי האחרונים כשמיא מרן ב' ספרות בשם י"א וי"א שדעתו לפסוק כ"א
בתרא ולשם פתב שאם אכלה ג"ש אחר שפלו ימי המשכונה יש לו חזקה עכ"ל וע"ע
בתשו' ה' תורת חסד סי' ק"פ קפ"א וה' תורת חיים ח"א סי' ז"ך וה' משפטים ישרים סי'
ל"ז ובמוהר"ש גאון שם סי' ט"ל ולה' עדות ביצקב שי' קמ"ה ובהמש"ל רפי"ג מה' טוען
ע"ש ובגדון שדן דין אב"א למלפא עט"ר תמ"ך היתה הבן סמוך על שולחנו ונסתלק
והחזיק ביה יותר משני חזקה והבית בהבנותו ע"ש בנו להנשא וכבר נסתלק מע"ש אביו
א"כ עלתה לו חזקה למ"ד כמדובר אמטו להכי הטילו על האב להביא ראיה והכי הנה
שהביא עדים וזכה ביה ויראה מזה שדעתם ז"ל דבעלמא על הבן להביא ראיה: (ח) בית
דין בכל דוכתא דאמרי אין אחר מעשה ב"ד פלום ואם טעו בשומא וכו' שנת' בסי' ק"ט
ע"ש דוקא ב"ד של ג' אבל ב"ד של ב' כחד חשיבי ועיין בשו"ת מוהר"א ששון ז"ל סי'
קל"א: (ט) ב"ד לפעמים בא ב"ח לתבוע מהלנה מה שחייב לו וב"ד פותבי לו שטר
יגבה חובו לאט לאט מדי שבת בשבתו או מדי חודש בחודשו אין לו דין שטר דלא נכתב
על עיקר החוב אלא על אופן הפירעון כד דנתי בדעתי הקצרה שוב מצאתי להרש"ך
בח"א סי' יו"ד שכ' שאינו נקרא מעשה ב"ד שלא להשמיט והו"ל כשאר שטרות ומשמיט
ע"ע וצריך להתיישב בדבר ועיין לה' כנה"ג ז"ל סי' ס"ז בהגה"ט אות כ"ב שהעתיק

תשו' זו ע"ש: (י) ב"ד קי"ל ב"ד שטעו בשקול הדעת משלמין מבייתם ומשלישין ביניהם כמ"ש בטוש"ע סי' כ"ה בפירוטות ואם אין לדין לשלם על הדין האחר לפרוע בנגדו פדין א' שהלנה או הפקיד אצל ב' שנת' בסי' ע"ז ורצ"ט או דילמא דמי לב' שהזיקו דפליגי ביה הרמ"ה וקרא"ש ז"ל פאשר נתב' בטוש"ע סי' ק"י ועיין בשו"ת מוהרח"ש ח"א סי' מ"ב ומה שעמדתי במערכת אות שי"ן לקמן מדין שותפים בס"ד: (יא) ב"ד מנהג הארץ הזאת נעמי יע"א שהיאודי אשר ישרת בית המלכות לתת פנס הקצוב לאנשי חיל המלך יר"ה הוא אשר ימנה הדיינים וסופרי מתא וז' טובי העיר איש איש במשמרתו באופן שכל מיני ישירות פללות הקהל יצ"ו נחתכים על פיו ואיש לא ימרה את פיו כן ניתן לו מנת המלך ור"ה לרדות בעם כפי מה שיראה ויכשר בעיניו ולמנות במאמר פיו אשר ייטב בעיניו ואפ"י אם ז' טובי הספימו הם והב"ד למפור איזה דבר של פללות דהוי אינם רשאים לעשות קטנה או גדולה אלא אחר גטילת רשות משר העיר והוא חותם בראש ואם לפעמים שלא יחתום כותבין בשטר וכ"ז נעשה בהסכמת שר העיר כפי נוהגים מימות עולם ועד היום צריך לדעת לענין דינא דמוכרין דבר של קדושה זט"ה כמ"ש בא"ח סי' קנ"ג ע"ש וכו' מרן בב"י שם בשם המרדכי ישן דעכשו אפ"י בשל פרכים נמי מוכרין זט"ה לבדם נתנה הארץ וא"ץ מעמד אנשי העיר ע"ש ועיין בשו"ת מוהר"א ששון לו סי' קפ"ג ובשו"ת משאת בנימין סי' ל"ג ובתשו' ה' פמ"א ז"ל ח"א סי' קי"ח וח"ב סי' ד"ן ובה' אליה רבה ז"ל שם בא"ח ע"ש משם ראב"ן אמר מעתה זט"ה הממונים עפ"י שר היאודי המתמנה עפ"י המלכות איישר חיליה או לא ועיין בשו"ת ה' דברי יוסף ז"ל סי' ל' מה שהזכיר שצריכין להיות מוכרין מהצבור יע"ש והכי רהוטלישנא דה' וה' פמ"א ושאר רבנותא ע"ש ובעיקר המינוי שע"פ הערפאות כבר ידעת מ"ש הרשב"א ז"ל סי' חדלו והריב"ש ז"ל סי' רע"א ער"ב והרשב"ץ ז"ל ח"א סי' קכ"ח והרשב"ש ז"ל סי' תקל"ה והב"ח ז"ל ח"מ סי' ג' והרב האורות מה שהאריך בזה ע"ש וע"ע בשו"ת יכין ובועז ח"א סי': (יב) ב"ד היכא דאיכא למיתלי באותו ב"ד אפ"י דסמכו על איזה פוסק דס"ל הכי ונאנן לא קי"ל פנותיה בכה"ג חיישי לב"ד טועין עיין בתשו' מהר"י באסאן ס"א בחקירה השנית ע"ש: (יג) ב"ד לעולם מעמידין הב"ד בחזקת שלא טעו ל עד שיתברר שפודאי טעו ומבטלין דינם עיין להכנה"ג סי' ט"ל בהגהב"י אות ח"ן משם ה' מוהר"י ב"ר.

ז"ל ועיין בשו"ת הכנה"ג ז"ל ח"א מה"מ סס"י קנ"ד ולשם סי' קנ"ה דף ע"ג דמסיק דבעי שפודאי טעו וכל היכא שלא נודע פודאי לא חיישי ע"ש: (יד) ב"ד אלמנה א' הרה לזנוגים ולא הרגישו ביה השכנים עד שהפילה וישאלוה מי הוא זה ואיזה הוא אשר עשה גבלה הזאת ולא ענתה דבר עד אחר כמה פרכורים וטצדקי העזה פניה ותאמר מפ' אלמוני השוכן אתם בחצר ויהי כשמוע ראובן הלך אצל מינדעיו ויספר אליהם כי באישון לילה א' היתה ערבוביא בחצר והיא בכלי נבל וכנור מרעי אבתרייהו ותחזיק בי לאמר שפכה עמי ואלבשיה יצריה ולא יספ לדעתה להיות עמה והולכיהו לפני ב"ד יצ"ו ויגידו להם את כל הדברים האלה ככתבם וכלשונם ואז נר' לב"ד להלקותו בסת"ר עליון כי מעולם לא נשמע עליו שום דופי וגזרו עליו תעניות מספר הראוי וקנס לעניים ונפטר מהם בשלום ויש מעוררי על שהקלו בדינו שלא הלקוהו ברבים ומכה רבה ורוצים לחזור ולהלקותו ברבים והשיבו הב"ד שפבר יצא זכאי בדינו אין ב"ד אחר יכול לדונו עוד

וכדאמר'י בפ' אד"מ דל"ג מנין ליוצא מב"ד זכאי וזכא א' ואמר יש לי ללמד עליו חובה
שאין שומעין לו ואין מחזירין אותו שנא' וצדיק אל תהרוג בעצא מינה ר"ז מר"ש חייבי
גלויות מנין אתיא רוצח חייבי מלקיות.

מנין אתיא רשע רשע ופסקה רבי' בפ"ו מה' סנהדרין דין ד' ע"ש וכן מצאתי להרב בית
דוד ז"ל חה"מ סי' א': (טו) ב"ד פנויה נתעברה מפ' אלמוני וכשהוכר העובר עמדה
ואכלה סממנים והפילה אותו ושאלה אם יש פפרה לזה ומהו פפרתו יראה דאע"ג
דישראל לא הוזהרו על העוברים ה"מ בדיני אדם אבל בד"ש חייבים ועיין בתשו' ה'
חיים שאל ח"א סי' ס"ז למופת דורינו מוהרח"א זיע"א: (טז) ב"ד אפסיקא הילכתא
בפ"ק י"ג דף קל"ח לב"ד טועין לא חיישי' כמ"ש בטוש"ע סי' ס"א וסי' ס"א ע"ש
וראיתי ז"ל בתשו' אלף קמ"ט שכתב מסתברא שאין אומרים פן דאנו סהדי דרוב הדיינים
שיושבין עכשיו בדין אינם בקיאים בכה ולפיכך.

יש לחוש לכה דאפילו הם עצמם טועין בכה וכדאיתא התם עלה וכו' הילכה בכהן יש
לחוש ונשאל אותם אם יודעים אם לא ובכי האי חוששין ובדקין וחוקרו להוציא הדין
לאמתו ומעתה נובין ונודין בהני תרי פסקי דמ"ן ז"ל דסתם לן תנא דינא דגמרא ולא
אשמועי' דהאידינא לא כתבי' הך שטרך דצונא וקיום צריף לברר פיצד נתקנים וראיתי
למ"ן בב"י סי' ט"ל מחו' ד' שכתב בשם ר' ירוחם שכ' בשם הרשב"א ז"ל בתשו' פי
נדאי באלו הדיינים של זה הזמן חיישי' שטעו וכו' עכ"ל הן הן דברי הרשב"א בתשו'
הנתינין למעלה וזוהי שקשה על ה' מוהריב"ל ז"ל בס' א' סי' ק"ו שרצה להגיה בדברי
הרשב"א עדים במקום דיינים ע"ש ולא היא דהרשב"א בתשו' הלזו בדיינים קא משמע
פאשר הונף וכאשר הורם: גם אשו"ר להרדב"ז ז"ל בתשו' הובאה בתשו' ה' המבי"ט
ז"ל ח"ב סי' קע"ג הולך ואור בדברי הרשב"א ז"ל בדיינים קא מייירי וה' מוהר"ש חיון
ז"ל בתשו' סי' ז' אייתי למילתיה דהרשב"א ז"ל בדיינים ועיין לה' זמן אהרן סי' רכ"א
שוב האיר ה' את עיני וראיתי למ"ן ז"ל בספרו אבקת רוכל סימן צ"א שהגיה על דברי
הרדב"ז ז"ל דמיקסמיה ואזיל אתשובת הרשב"א הלזו וז"ל אמר יוסף קארו לא דק דלא
אמר פן הרשב"א אלא בדין שהוא שהוא זר אבל בשאר דיינים גם בזמן הזה לא דייקי
במר בי דינא וזה פשוט בתשו' הרשב"א שכתבתי בב"י עכ"ל והראוני הדברים וראויין
למי שאמרן ותשקוט האר"ש ועיין להכנ"ה ז"ל שם סי' ט"ל בהגהב"י מאות מ"ח ובתשו'
חקם צבי סי' קס"ט ובתשו' ה' פ"ה שלמה בחח"מ סי' א' ואגב טרדאי בסוכלי חלאים
יקדשו ידי עזרה משדי יאמר לצרותינו די כ"ג: (טוב) בית אב הנותן מתנה לחבירו ע"מ
שלא ילך לבית אביו ומת האב או מכר האב את הבית לאחר אם רשאי לילך לבית אביו
אחרי מותו או לבית האחר ומתקיימת המתנה דע דהא דתניא ה"ז גיטף על מנת שלא
תלכי לבית אביך אין זה פרישות הקשו התוס' בעירוובין דף ט"ו ובסופה דף כ"ד
ובקידושין דף יו"ד ובגיטין דף כ"א מהא דתנן בנדרים קונם לביתך שאיני נכנס מת או
מכרו מותר ות' דבית אביך קאי אכל יוצאי חלציו ע"ש ועיין מה שהארכתי לקמן
במערכת אות ל' בכותב לעולם ותמצא שוורשן של דברים על פורעין בס"ד ועיין להכנ"ה
אה"ע סי' ו' אות בהגה"ט: (יח) בית הפנסת אם לא מבני העיר מקום מנוח בבה"כ
ובא אורח וישב בו יכול לדחותו עיין כנ"ה ז"ל ח"מ סי' קס"ג בהגה"ט אות י"ג: (יט) בית
הפנסת אחים שירשו מאביהם ב"הכנ אינם יכולים לחלקה לב' פי זה דרך ביזיון לב"הכנ

כְּמוֹ סֵת וְעֵינַי בְּהַכְנִיחַ סִי קַע"א בְּהַגְהֵ"ט אוֹת ז' אָמְנָם בְּסִי קַע"ג בְּהַגְהֵ"ט אוֹת א' פְּתַב
דְּחוּלְקִים בְּמַצְוֵה וּבְקוֹם עֲשֵׂה עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה ע"פ מֵהֵרָא שְׁשׁוֹן ז"ל עש"ב: (ך) בֵּית הַפְּנֹסֶת
נְדַרְשָׁתִי ע"ד אָמַת פִּי שָׁאֵל נֹא לִימִים רֵאשׁוֹנִים מְסַפֵּר הַסְּמוּךְ לַע"ה שְׁנוֹת מְסַפֵּר עֲמָדוֹ
יְחִידִי הַק"ק פּוֹרְטוּגִיזִים יצ"ו אֲשֶׁר פֶּה הָעֵירָה תוֹנֵס יע"א נְדָבָה רִוּחַם אוֹתָם לְבָנוֹת בֵּית
תְּפִלָּה לְכָל־לוֹת הַקֶּק"י וְכוּיִן פְּתִיחוּ לָהּ עַל גִּגוֹת בְּתֵי הַתְּצָרִים אֲשֶׁר הֵם בְּחֻזְקַת הַזִּילַת וְלֹא
נִשְׁמַע מֵעֲרָעֵר ע"ז פֶּלֶל זֹהֵי הַיּוֹם נִמְכָּרָה א' מִהַתְּצָרוֹת הֵהֵם לֹא מִיִּקְרִי אֲרָעָא יצ"ו
עֲמַד וְיִמְדָּד אֲרָץ רָאָה וַיִּתֵּר לְבָנוֹת עָלֶיהָ עַל גִּגוֹת הַתְּצָר הַהֵיא אֲפִי הוּא רָאָה דְמִמִּילָא
מְסַתֵּם סְתוּמִי מִהַחֲלוּנוֹת אֲשֶׁר בְּב"ה כְּנֶפֶק דֶּק לְהִרְחִיק ג"א וְעֲמָדוֹ לְקִרְאֵת נִשְׁק מְנַהֲיָגִי
הַקֶּק"י לְבִלְתִּי סְתוּם א' מִהַחֲלוּנוֹת וּמֵאֲפִיל עָלֵיהֶם הֵן הִנָּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹרוֹת
הַמְּאוּרוֹת צְחוֹת וּמִצְחָצְחוֹת בְּבֵית אֱלֹהִים דְּאֲפִי בְּהַדְיוֹט עֲבוּד רַבָּנָן פְּרִישָׁה ד"א כ"ש
בְּאַתְרָא דְּזִקוּקִין דְּנוּרָא מֵה נוּרָא הַמְּקוֹם מְקַדָּשׁ מְעַט שְׂכִינְתוֹ מְקַדָּמָא וְאֲתִיבָא וְעַל הַבָּל
יְבֵא דְבְרוּהֵטוּב וּשְׂכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב רֵאשִׁית מֵאֲמָר נוֹבִין וְנִידוֹן כַּמ"ש הַב"י ז"ל סִי
קַמ"ט סִי"ג וְז"ל מַכ' בְּשֵׁם ס' אֲגוּדָה דְּבִי רֵישׁ גְּלוּתָא לֹא מְחֻזְקִי בְּהוּ יֵשׁ רוּצִים לְהוֹכִיחַ
דְּדָבָר שֶׁהוּא שָׁל הַקְּהָל לֹא מְחֻזְקִי בְּהוּ פִי הֵם מְחֻזְקִים עַכ"ל עֵין רוּאָה דְּלַדְעַת הַמוֹכִיחִים
כַּנ"ד דְּהַקְּהָל הַחֻזְקוֹ בְּחֻלּוֹנוֹת הֵהֵם לֹא עָלְתָה לָהֶם חֻזְקָתָם דְּהוּוּ כְּדָבִי ר"ג וּמַעֲתָה מ"ש
הַרְבֵּי ז"ל בַּא"ח סִי ק"ן וְז"ל מַכ' בְּשֵׁם ה' הָאֲגוּדָה מִפִּי רַת הַבְּאֲתִי רֵאשִׁיָּה עַל א' שְׂבָנָה
נִגְדָה בְּהַכ"נ וְרָצָה לְהִרְחִיק ד"א וְאֲמַרְתִּי דַבְּ"ה כְּנֶפֶק צְרִיף אוֹרָה גְּדוּלָה כְּמוֹ אִיסְפְּלִידָא דְּהַכָּא
עַכ"ל וְעֵינַי בְּרַפְ"ק דַּב"ב ד"ז וּש"ע ח"מ סִימָן קַנ"ד סַכ"ה עֵינַי"ש צ"ל דְּמִיִּירִי בְּב"ה כְּנֶפֶק
שָׁל יְחִיד דְּאֲהֲנִי לִיהַ חֻזְקָתָהּ א"נ אַת"ל בְּב"ה כְּנֶפֶק דְּרַבִּים מִיִּירִי וּבְהַחֻזְקוֹ בְּאוּרָה דְּלִיפָא
טַעְמָא דְּבִי ר"ג א"נ שְׁהִיוּ הַחֲלוּנוֹת פְּתוּחוֹת לְחֻצֵר הַגּוֹי וּקְנָאָה הַיִּשְׂרָאֵל וְכַמְדוּמָה דְּבָכָל
הָנִי לִיפָא לְמִימ' טַעְמָא דְּבִי ר"ג וְאֲהֲנִי א' לְהוּ חֻזְקָתָהּ: אִיבְרָא דְּדַעַת הַמוֹכִיחִים ק"ט
מֵהָא דְּתַנּוּן בַּפ' לֹא יִחְפְּרוּ דַכ"ג אֲהָא דְּתַנּוּן הַתָּם וְאִם לְקַחוּ אֲפִי בֵּית רִבְעֵה ה"ז בְּחֻזְקָתוֹ
אִיתְמַר עָלָה טוּעְנִי לְלוֹקַח וּמוֹקִי לְלוֹקַח אִיִּצְטְרִיכָא לְהוּ וּפְרִיף מִדְּתַנּוּן גַּבְּן זִיזִין וּגְנוּזְטְרָאוֹת
טְרָאוֹת דְּטוּעְנִין לְלוֹקַח גַּבִּי רַבִּים וּמִשְׁנֵי צְרִיכָה דְּאֲשַׁמְעִי גַבְּיָהּ ר"ה דְּאִימור וְכו' אַחְוָלָהּ
אַחְוָלָהּ לְגַבִּי בַע"ה וְכו' אֲבָל רַבִּים מֵאֵן פִּיִּיק וּמֵאֵן שְׂבִיק אִימָא לֹא צְרִיכָה וְעֵינַי דִּין
הַשׁוֹבֵף בְּסִי קַנ"ה סַל"ב וְדִין הַזִּיזִין בְּסִי קִי"ז ע"ש וְאִם אִיתָא לַס' הַמוֹכִיחִין דְּהַקְּהָל
דִּינָא דְּבִי ר"ג אִיתָא לְהוּ הִיכִי אֲהֲנִיָּה לְהוּ חֻזְקָתָהּ דִּיזִיזִין וְשׁוֹבֵף שְׂבִתִּי וְרָאָה דְּלֹא עַל
הַמוֹכִיחִין בְּלַבָּד תְּמִיִּהְתָּנוּ אֲלֹא גַם עַל רַבִּי בַע"ה ט"ז לִשְׂכ' בַּסִּי קַמ"ט בְּשֵׁם הַר"י
אַבְרָצְלוֹנִי ז"ל וְז"ל הַמְּחֻזְקִי בְּשָׁל הַקְּדָשׁ שָׁל עֲנִיִּים וְשָׁל בְּ"ה כְּנֶפֶק אִין לָהֶם חֻזְקָה וְכו' עַכ"ל
דַּמ"ש מֵהָא דְּשׁוֹבֵף וְזִיזִין הַנִּתְּנִין לְמַעַלָּה דְּאֲהֲנִיָּה לְהוּ חֻזְקָה: וְרֵאשִׁית לְהַרְבֵּי ז"ל שֶׁהִבִּיא
תְּשׁו' הַרְשָׁבָא ז"ל שְׁנִשְׂאֵל בְּחֻבְרַת הַקְּבָרִים אִם יֵשׁ לָהֶם דִּין חֻזְקָה לְמַחֲזִיקִים וְהַשִּׁיב
דִּישׁ לָהֶם חֻזְקָה וְאֵע"פ שֶׁהַמְּחֻזְקִי בְּב"ה כְּנֶפֶק אִין לוֹ חֻזְקָה כְּפִי מֵה שְׂאֲנִי סְבוּר דְּמֵאֵן מְחִיל
וּמֵאֵן שְׂבִיק כְּדָמוּכַח בְּשִׁלְהִי חֻזְקָתָהּ וְאֵע"ג דְּלֹא מִשְׁמַע הִכִּי לְכַאוּרָה בַּפ' לֹא יִחְפְּרוּ וְכו'
כְּבָר רֵאשִׁית אֵת אֲשֶׁר פִּירְשָׁתִּי וְכו' עַכ"ל דַּעַת עָלוֹן דְּלֹא מְחֻזְקִי בְּשָׁל רַבִּים וְפִי ז"ל
בְּשִׁמוּעָה ה"ה בְּמְקוֹם שְׁלֵהִי חֻזְקָתָהּ ע"ש וּבְתַשׁוּבוֹתָיו ח"ב סִי רַצ"ב וְהִבִּיאוּ מְרָן בְּב"י
סִי זי"ת וְלְכַאוּרָה הִיָּה נֵר לִיִּחְסֵס סְבָרַת הַמוֹכִיחִין לַס' הַרְשָׁבָא ז"ל וְכַפִּי הַשְּׁמוּעָה אֲלֹא
דְּלֹא מִשְׁמַע דַּא"ה מ"ט גְּמָרִי לָהּ מְדִינָא דְּבִי ר"ג ת"ל מֵאֵן פִּיִּיס וּמֵאֵן שְׂבִיק דְּהוּ טַעְמָא
אִיתָא בְּגַמ' עָלָה דְּחֻזְקַת רַבִּים וְעוֹד נָהִי דְּלֹא מְחֻזְקִי בְּהוּ אֲבָל אִינְהוּ דְּלֹא מְחֻזְקִי לֹא

אתמר בגמ' וְהַרְשָׁפָא ע"כ לא שְׁמִיעַ לֵיהּ הַאי סְבָרָא דא"ה לימא טעמא דְשׁוּנְיָא לְתַרְנוּנְיָהּ
דְּמִטְעָמָא דר"ג אַמְעוּט תְּרַנּוּנְיָהּ אֶלְא וְדַאי לֹא ס"ל וּא"נ מְצִית אֲמַרְתּוּ פְּהַמּוּכְחִים ס"ל
פְּהַרְשָׁפָא פִּי דְשִׁמְעַתָּת' מ"מ פִּינּוּ דְבַעֵי לְמִימַר דְּלֹא מַחְזִיקֵי וְלִמְחַזִּיקִים בְּהוּ נְקִטּוּ
הֵךְ דְּבִי ר"ג דְּתַרְנוּנְיָהּ מְשַׁתְּמַעֵי אֶלְא דג"ז א"א לִיחֶסס לְהַטּוּר שְׁכ' בְּסִי' קנ"ה בְּהַדְיָא
ל"ש יָחִיד ל"ש רַבִּים וּמַהֵךְ פִּשְׁטָא דְשִׁמְעַתָּתָא וּכְמ"ש מְרַן בְּב"י שָׁם וְהַדְרִן קוֹשְׁיָא
לְדוֹקְתָא וּבִשְׁלֵמָא לְטַעְמָא דְקִנְיָהּ בְּחִזְקָה דְּלֹא מְהַנְיָא מְשׁוּם דְּאִיפָא לְמִימַר דְּהַרְוֹאָה אוֹמַר
דְּלִלְקֵט פִּירוֹת לְצוֹרֵךְ עֲנִיִּים הוּא וְלִהְיִיחֶסס אֶצְלוּ וְכו' אִיפָא לְמִימַר דְּשִׁנְיָהּ הָתָם דְּאִיפָא
לְמִתְלֵי מ"ה לֹא אִמְחוּ בִּידְיָהּ דְּמִימַר אֲמַרֵי פְּסוּרִין הִינְיּוּ דְּמִלְקֵט הוּא לְצוֹרֵךְ עֲנִיִּים אֶבֶל
בְּחִזְקַת נְזִקִין מֵא"ל וְכִינּוּ דְּלֹא מִיחוּ בְּיַדֵי אֲמַרִינּוּ דְּאַרְצוּיִי אֲרַצֵי לְהוּ אֶלְא לְהֵךְ טַעְמָא
דְּקִנְיָהּ הַטּוּר דְּטַעְנָה נְמִי לִית לֵיהּ דָּאָם אִיתָא דְּמַכְרוּ לוֹ קְלָא אִית לְהוּ לְמַכִּירַת זַט"ה
בְּמַע"אָה קֹשְׁיָא דְּבַגְמָ' קְאָמַר דְּאַחְוֵי אֶחְלִיָּהּ וּפִי' הַתּוֹס' ז"ל דְּהִינּוּ זַט"ה בְּמַע"אָה ע"ש
וּא"כ גְּבִי זִיזִין וְשׁוּבָה דְּחִזְקָה אִית לְהוּ פְּדֹאֲמָרְן מ"מ טַעְנָה לִית לֵיהּ מְשׁוּם דְּקְלָא הו"ל
לְזַט"ה וְלְכַאוּרָה הָיָה נַר' לְחִלְקָה דְּלֹא פְּתַב הַטּוּר טַעְמָא דְּקְלָא אֶלְא לְגַבֵי הַמְּחַזִּיק גּוֹפְיָה
דְּאַפְתִּי מִיְדְּפָר דְּכִירֵי נָאָם אִיתָא הו"ל קְלָא אֶבֶל בְּהֵךְ דְּזִיזִין דְּמִינְיֵי בְּיֹרֶשׁ וְלוֹקַח
דְּמִסְתְּמָא זְמַן טוֹבָא הוּא אֲמַרֵי דְּקְלָא הו"ל וְאַיְפְּסִיק פִּי בְּרוּב הַיָּמִים יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר אֶלְא
דְּזַה דְּחֶסֶק בְּמוֹבָן וְהַמְּכַוֵּן אֶצְלֵי דְּלֵק"מ דְּהַטּוּר מִינְיֵי בְּמַכִּירַת שְׁדָה וְכָרַם וּבֵית דְּכִינּוּ
דְּאִיפָא שְׁיִנּוּי רְשׁוּת מְהַקְדֵּשׁ ב"ה וְעֲנִיִּים לְזוּלַת קְלָא אִית לֵיהּ אֶבֶל בְּמַחֲלֵת רְשׁוּת לְנְזִקִין
א"צ דְּפִיִּסְיָהּ בְּזוּזֵי לִית בְּיָהּ קְלָא וְהַדְעַת מְסַכְמַת לְחִילּוּק זַה וְעִינּוּ לַה' גּוּ"ר ז"ל כְּלָל
ו' סִי' ט': בְּרַם דְּבַעֵיקַר דְּבָרֵי הַטּוּר ק"ט לַעֲנִ"ד דְּכִינּוּ דְּפִסִּיק וּתְנִי דְּלֹא עָלְתָה לוֹ חִזְקָה
אַע"ג דְּאִית לֵיהּ טַעְנָה דְּשִׁטְרָה הו"ל וְאַיְרַפְּס לֹא מְהִימַן דְּאַפִּי' חִזְקָה בְּלֹא טַעְנָה לֹא מְהַנְיָא
וְכַדְאִיתָא בְּפ' חִזְקַת וְעִינּוּ סִי' ק"מ וּא"כ מַה צְוֹרֵךְ לְאוּרוּעֵי בְּטַעְנָה וְצָרִיךְ לְחִלְקָה בְּהַ
פְּדַכְתִּי פִּינּוּ דְּבִלְא"ה לֹא אֶהְיֵי לֵיהּ חִזְקַתִּיהּ וְלִקְמִן יִתְבָּאַר בַּע"ה הַדְרִן לְדִידּוּ דְּדַעַת
הַרְשָׁפָא ז"ל דְּלֹא פְּדַעַת הַמּוֹכִיחִים ז"ל מְדַאֲצְטְרִיךְ לְאוּכְחֵי מְהִיָּא דְּפ' חִזְקַת פְּמְדוֹבָר
וְלֹא גָמַר מַהֵךְ דְּבִי ר"ג וְכ"ה דַּעַת הַטּוּר דְּיָהִיב טַעְמָא דְּהַרְוֹאָה אוֹמַר וְכו' וְעוֹד דְּמַתְרֵי
טַעְמֵי דְּאִמּוּר רַבְּנָן לִיפָא לְמִשְׁמַע מִינְיָהּ דְּאִינְהוּ נְמִי לֹא מַחְזִיקֵי דְּלֹא שְׁיִיכֵי הִנְיֵי טַעְמֵי אִי
מְשׁוּם דַּס"ל לְהַרְשָׁפָא ז"ל כַּס' הָרָא"ש ז"ל שְׁהַבִּיא הַטּוּר שָׁם דְּדוֹקָא דְּבִי ר"ג דְּהִי
נוֹהֲגִים פְּמִלְכִים וְכו' לֹא כֵן שְׁאַר הוֹלְכִים בְּחִצְרוֹת הַמְּלָכִים ע"ש וְלֹא דְּיִנְיָ לְהַקְהֵל כְּבִי
ר"ג מְמַשׁ וּמְסַתִּיָּהּ אִי מְדַמּוּ לְהוּ לְשְׁאַר מְשַׁרְתֵי בְּחִצְרוֹת הַמְּלָכִים א"נ מְצִי סְבַר
הַרְשָׁפָא ז"ל דְּלֹא פְּהָרָא"ש בְּהָא וְס"ל דְּמַחְזִיקֵי לְהַקְהֵל דְּצִיִּיתֵי לְדִינָא גִינְהוּ וְיִלְפִי
מִתְּקַנְתָּא וְלֹא יִלְפִי מִקְלַקְלָתָא: וּמַעְתָּה דַּעַת הַמּוֹכִיחִים זוּהִי.

שְׁקִשָּׁה דְּאַשְׁפָּחוּ דְּאַהֲנִיָּא חִזְקָה בְּשִׁבְלֵי רַבִּים בְּנְזִקִין וְאִי מִינְיֵי בְּנַחֲלַת שְׁדָה וְכָרַם ת"ל
מְטַעְמָא דְּהַרְוֹאָה אוֹמַר כְּמ"ש הַטּוּר ז"ל דְּכַה"ג אִיפָא בְּגָמְרָא הָתָם בְּחִזְקַת וְעוֹד דְּהֵךְ
טַעְמָא דְּבִי ר"ג רַבּוּ עָלֶיהָ רַבּוֹנוֹתָא ז"ל שְׁמוּרִים לְב"י אִי דוֹקָא דְּבִי ר"ג אוֹ לֹא דוֹקָא
פְּמְדוֹבָר וּלְמ"ל לְמִיעֵל נְפִשְׁיָהּ בְּפִלּוּגְתָּא וְאִי מְשׁוּם דְּהִי טַעְמָא לֹא אִימְעוּט אֶלְא דְּלֹא
מַחְזִיקֵי בְּהוּ אֶבֶל גִּינְהוּ דְּלֹא מַחְזִיקֵי לֹא מְשַׁמַּע לְהוּ מ"ה נְקִטּוּ חֲדָא טַעְמָא לְתַרְנוּנְיָהּ הָא
גּוֹפָא קֹשְׁיָא דְּאַמְרֵי' בְּב"ב דִּי"ב מְצָר שְׁהַחְזִיקוּ בּוּ רַבִּים אָסוּר לְקַלְקְלוּ וּפִי' רַשְׁבַּ"ם ז"ל
דְּדַאי לְרַבִּים מְחַל וְכו' וְכַגּוֹן שְׁהַחְזִיקוּ וְכו' עכ"ל וְעִינּוּ בְּסִי' שַׁע"ז וּבְבָאַר הַגּוֹלָה ע"ש

ואם איתא דרבים דינא דבי ר"ג אית להו היכי מהנאי להו חוקמניהו ועיין מוהרח"ש ז"ל ח"ג סי' ה' והשאר נאבד: (כא) בית הפנסת.

ראובן יש לו חלק בחצר א' עם : שמעון בחלקים מבןררים לכל א' מהם וכל אחד מוציא מפיו לצורך הבנין בחלקו ושמעון נדבה רוחו אותו לקבוע ב"הכנ בא' מהבתים שיש לו ולהתפלל עם הצבור וראובן עמד פנגדו ומיקה בו פי הוא אומר שהוא מרבה עליו הדרך משום הנכנסים והיוצאים ושמעון השב ישיב דמזנה קעבידנא ומה לי וליה פי באתאלי לעכב עלי יורה המורה לצדקה שורת הדין להיכן הדעת נוטה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראשית מאמר הוא הדבר שנו חכמים בפ' לא יחפור ד"ך ע"ב חנות שבחצר יכול למחות וכו' ולא מקול התינוקות ובגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא ומסיק אמר רבא סיפא אתאן לתשב"ר בג' וכו' ת"ש מי שיש לו בית בחצר השותפין ה"ז לא ישפירנו וכו' ולא לסופר יהודי וכו' הב"ע בסופר מתא ופירש"י מלמד תינוקות העיר ומושי' מלמדים תחתיו והוא מורה את פולם איך יעשו ויש שם קול גדול עכ"ל גראה מפ"י ז"ל דס"ל אע"ג דמזנה קעביד פיון דמיקנף כל בני העיר ויש שם בודאי קול גדול פוליה יומא אינו יכול לישן מהקול גדול הזה משו"ה מצי מעכב וראיתי להרמב"ן ז"ל בחי' לשם שהק' לפרש"י פיון דלצורך מזנה נגעו בה אדרבא כ"ש פשמרבה תלמידים ות"י פיון דטפי מכ"ה לא הוי מזנה מן המוכח ע"ש וה"ז כ"כ לפי גרסתו בדברי רש"י אבל בדברי רש"י שפנינו כתוב לאמר שעושה מלמדי תחתיו והוא מורה להם איך יעשו ולפ"ד הללו הדרא קו' הרב לזכותא דה"נ מזנה מן המוכח דכל א' אינו מלמד אלא כ"ה וסופר מתא הוא עומד עליהם לנחותם הדרך אשר ילכו בה בודאי פגון דא מזנה רבה היא אלא עכ"ל פיון דכל תינוקות העיר פולם נקבצו באו במקום אחד הדרך ק' לשמוע והוא ז"ל פ"י הא דתנון שאינו יכול לישן מפני קול הנכנסין וכו' לישנא מעליא נקיט אבל משום דמרבה עליו את הדרך הוא שיכול למחות בידו עכ"ל דעת שפתי ברור מללו דמשום טענת הקול אינו יכול לטעון משו"ה לא ניחא ליה לפרושי דמשום רבוי הקול יכול למחות ולמדנו מדבריו ז"ל דדעת רש"י כל שהוא מעמיד ריש דוכנא שפיר מצי לאוקמוה ולא ממעיט אלא היכא דלא הויא מזנה מן המוכח מיהו כ"ז בתשב"ר אבל לשאר מצות לא שמעי' מדברי רש"י אי חשיב כתשב"ר או דוק' בתשב"ר ומסתקנה אבל הרמב"ן ז"ל קרי בחיל דפי' סופר מתא כותב שטרות הוא או כותב ס"ת אלמא דשמיע ליה דוקא תשב"ר ומפני התקנה והתוס' דחו פירש"י וניחא להו במה שפי' ר"ח דסופר מתא היינו כותב שטרות בני העיר ע"ש ש"מ דס"ל דכותב ס"ת ומזוזות פיון דמזנה קעבדי א"י למחות וה"ה לכל שאר מילי דמזנה: גם הרב מוהר"י נ' מיגש ז"ל הובא במקומו לשם שכ' בפ"י אבל כותב ס"ת לא מצי לעכב עלויה עכ"ל וכ"כ הרי"ף לסופר יהודי כותב השטרות ע"ש וכ"כ הר"מ במז"ל בפ"ז מה' שכנים ה"ט ולא לסופר יהודי שכותב השטרות עכ"ל וכן בקדש חזיתי להרמ"ה ז"ל בחי' שם סי' נ"ה שכ' ז"ל ומסתברא דה"ה לשאר מילי פגון מיגרס אורייתא משנה תלמוד וצלויי בעזרה לא מצו מעכבי ליה עכ"ל ובס"י נ"ו כ' ז"ל הא דתנאי מש"ל בית בחצר השותפים וכו' אוקי' להאי סופר יהודי בסופר מתא שכותב שטרות ואגרות של רשות אבל בסופר כותב סת"מ וכו' לא מצי מעכב דאי ס"ד דמצי מעכב וכו' ע"ש ע"כ שם סי' ז' וסי' נ"ה וה"ד דיכיל למימר משום היזק ראיה א"נ משום שמרבה עליהן את הדרך אלא חד מתרי.

תלתא טעמי נקט א"נ שינה אלים טפי דכניל מילי דר"ה א"נ משום סדרא דסיפא נקטא
עכ"ל א"נ פל מאי דמצי לעפב בתשמיש הרשות שרי רחמ' בתשמיש של מצנה פמו
שנאמר: אמר מעתה ר"ח והתו' והרי"ף ומוהר"י ו' מיגש ונהרמב"ם והרמ"ה ז"ל סברי
מרון דבכל מידי דמצנה לית איניש דמחי בידיה ורבי' הטור רס"י קנ"ו פסק דסופר מתא
היגו כותב שטרות משו"ה יכול לעפב ושמ' בס"ח כ' וז"ל וכן א"י למחות בידו מלמד
תינוקות שב"ר ואפי' הן רבים והה"נ לכל מילי דמצנה פגון לחלק צדקה או להתפלל
בעזרה עכ"ל ומרן בש"ע שמ' ס"א כ' סופר מתא כותב השטרות וכו' ובס"ג פתב וה"ה
לכל מילי דמצנה שאינו יכול לעפב עכ"ל ובב"י שמ' ס"ו ס"א כ' וז"ל ואם רצה אהד
מבני החצר וכו' בא ללמד כל תינוקות העיר וכו' לדעת רש"י יכול לעפב ולדעת שאר
הפוסקים א"י לעפב עליו ואם רוצה לכתוב סת"ו או לעשות מצנה אחרת פגון לחלק
צדקה או להתפלל בעזרה מדברי רש"י ונהרמב"ן שיכול לעפב עליו אף לדעת רבי' וכו'
א"י לעפב וכן נראה דעת ר"ח והתוס' והרי"ף ונהרמב"ם עכ"ל עין רואה דר"ח והתו'
והרי"ף והר"י ו' מיגש ונהרמב"ם והרמ"ה ורבי' ירוחם והטור ומרן בש"ע פחדא שריין
דשפיר מצי עביד ב"הכנ להתפלל שמ' והמעפב ע"ז אינו אלא מן המתמיהין ואין שומעין
לו על פן דבריו לעו והאמת יורה דרכו דרף הטוב והישר והצדק ומ"ש מרן בש"ע רופא
או נאמן וכו' פ"י רופא מזהל ע"ש לשיטתיה אזיל אבל לדעת מרן דכל מילי דמצנה א"י
לעפב צ"ל דרופ' ממש קאמר ועיין בהסמ"ע ופרישה: (כב) בית הכנסת.

עצים ואבנים של בית הכנסת של רבים מותר למכרו להדיוט לבנות בהם מה שיצאה
ה' משאת בנימין סי' ל"ב (כג) בית הכנסת. לעגן מה שנוהגים פה מתא תונס יע"א
שבחצרות שלנו שהקרקע של עכו"ם ושכורים הם לישראל והרשות נתונה ביד העכו"ם
להוציא את השוכר אחר פלות זמן השכירות אלא שאין ישראל אחר רשאי לשוכרה
מחמת התקנה הקדומה היקף אם היא קרובה לחצריהם וטירותם משפירי' אותם לגוים
או ישכנו בעליה ואם היא במבואות הישראל תשאר סוגרת ומסוגרת עד שיתפשו זה
עם זה ולפעמים יעמוד ישראל השוכר ומיחד בית אחת מבתי החצר לעשות ב"הכנ
ובונים בה היכל ועושים לה בימה פדת מה לעשות אעפ"י שעליות בניויות ע"ג והנה
בעתה בא מעשה בראובן שהוא מוחזק בחצר א' ועליה ע"ג וייחד בית א' מבתי החצר
להתפלל בה ועשה בה היכל ואח"כ עמד ומכר חזקת העליה לזולת וילת עתה עמדו
בעלי החצר יורשי ראובן להוסיף היכל אחר בבית שמתפללין בה ובעל העליה מעפב
עליו באמור אליו כי הוא מתקדשת מקדושת היכל ואז אין לו להשתמש תשמיש של חול
או לשכב שמ' וזילי נכסי פי אין הבית שנה עוד שומתה יורה המורה לצדקה ויבוא
שכמ"ה: זאת אשיב הלא ברא"שי מודעת זאת מ"ש מרן ז"ל בש"ע א"ח סי' קנ"ד ס"ב
וז"ל השוכרים בית ומתפללין בה אין לו דין ב"הכנ עכ"ל ושו"ת דבר זה הובא בב"י
משם מוהר"י ו' חביב ז"ל עמ"ש הטור ז"ל שמ' דרחבה של עיר אעפ"י שמתפללין בהם
בקביעות שמ' אין לו דין ב"הכנ וכן בתים וחצרות שמתפללין בהם באקראי אין בהם
שום קדושה כ' ע"ז מרן ז"ל כ' מהר"י ו' חביב ז"ל כי בתי פנסיות שאנו מתפללין בהם
תוף חצרות במלכות תוגרמה הם דומים לזה מהטעם שאמרו חכמי' ברחבה של עיר
שאין בהם משום קדושה דאקראי בעלמא הוא וכל דירתנו בבתיהם ובחצריהם
ובטירותם הפל דרף עראי בשכירות חדש או שנה ואין בהם קדושה וכו' ובמנינו זה

במלכות הנז' אין לנו רשות להזמין בית קבועה לשם ב"הכנ כ"ש שאין לנו רשות לבנותו
ואנו צריכין להטמין עצמנו בבתי תחתיות וקולה לא ישמע מפני הסכנה א"כ אפי' שיהיה
בית דירה למעלה על הבית שאנו מתפללין בו כמנהג אין למחות ובלבד שיהיה בנקיות
הבית שלמעלה מבית התפלה עכ"ל קושטא קאי כי ת"ל במקומותינו אין פוצה פה
ומצפצף ואנו בונין מקדש ב"כ בקרקע של ישראל ובבתי נכרים שאינם אלא בשכירות
בעלמא בלי שום קניית התזקה מהגוי אלא שלפעמים תואנה הוא מבקש הגוי בעל
הקרקע ע"מ לקבל פרס או להוסיף מעט בשכירות וא' מב"כנ בנזיה בחצר של רב
פלילים והעליל עליהם ורצוהו בתוספת השכירות ואפי' בערי תוגרמה שהעיד הרב שיש
ספנה בדבר חזינון לה' מוהרי"ט ז"ל בחי"ד סי' ד' שחוכה להחמיר כל זמן שעדין
מתפללין בו ע"ש וה' ד"מ ז"ל בסי' קנ"א כ' משם מוהרי"ט ע"מ"ש מרן בשם המרדכי
דאין איסור להשתמש ע"ג ב"הכנ אלא תשמיש.

של גנאי פגון לשכב שם וכ' מוהרי"קו ז"ל שדמוהו לגגי ההיכל דדוקא כשכנו אותה
מתחיל לשם ב"הכנ אבל אם יחדו איזה בית להתפלל בו מותר לשכב עליו דומיא דהיכל
שנבנה ע"ד פן ופקו בהגהה שם וחקלוק זה מבואר ג"כ בדברי מהר"י ב"ח ודקדק פן
מל' הרמב"ם ז"ל גבי הגבהת בתים יותר מב"הכנ ע"ש וע"ד מהר"י הללו כ' הכנה"ג
ז"ל וז"ל וכן המנהג עכשו ומ"מ שומר נפשו ירחק מדבר זה שכל מי שרא' מקדש בבית
א' מביטיו התחתני והוא משתמש בבית שעש' שע"ג המדרש לא הצליח מהם ירדו
מנכסיהם מהם מתו מהם לא זכו ליבנות עכ"ל וע"מ"ש ה' מג"ד ז"ל ואין לומר דשאני
התם נהי דלא נבנה בתחלה לשם ב"הכנ הא מיהא צ"ל משום שאותו הבית קנין כספו
מדתלה בעיקר הבנין אבל בית שהיא שכורה דפשי' שלא נבנית לשם ב"הכנ פיון דאינה
אלא שכירות גרידא למיחש נמי לא חיישי' הא ליתא שמוה"רי ב"ח בבית השכורה
קאמר ובלבד שיהיה בנקיות בבתי שלמעלה מב"הכנ עכ"ל ולשכב שם נדאי דאין זה
נקיות אלא דרף גנאי כמ"ש מרן בש"ע ס"י קנ"א ע"ש וריקטא דלישניה משמע אפי'
לשכב והוא בא' באשתו אמרי' ק"ו אלא שלשון בית דירה שכ' מהר"י ב"ח צריף ביאור
ואע"פ שמרן בש"ע סתם לן סתומי דהשוכרים בית ומתפללין בה אין בה קדושה היינו
לענין מכירה אבל לענין תשמיש של ביזוי לא כמו שמבואר בדברי מהריב"ח שמשם
מקור דבריו וכ"כ הכנה"ג בתשו' סי' כ"ו ע"ש הביאו מופת דורינו ה' מוהר"ח א"ז
ע"ש ומ"ש ה' עוד משם תשו' הרמב"ם דמותר לדור בבית שע"ג ב"הכנ ע"ש סי' קנ"א
אין זה דעת מרן בש"ע שם שכ' דלשכב הוי תשמיש של גנאי ואסור ובשאר תשמישים
יש להסתפק ע"ש אלא דאיכא למימר דעין שלמעלה הוא הקדוש מרן ז"ל לא ראה תשו'
הר"ם במ"זל ואמרי' דאי שלטה עינו בתשו' זו הנה דוחה ס' המרדכי מקמי רבינו ז"ל
וכן מצאתי למופת דורינו זלה"ה בתשו' חיים שאל ח"א סי' נ"א שכ"כ אפי' על מה"ריו
ע"ע והק' על רבי' ז"ל ממתני' דאין שוטחין ע"ג פירות ושאיני ליה בין גג מכוסה דבנין
הבית לגג הנראה לעין כל וכדי ביזון ע"ע ולע"ד איפכא מסתברא דבגג מכוסה דבנין
הבית הוי תשמיש קבוע משא"כ בגג בעלמא: (כד) בכור קי"ל האומר על בנו הבכור לא
יטול פי שנים או לא יטול אלא כ"וד או מחצה או פיוצא דלא אמר פלום וכמ"ש בטוש"ע
סי' רכ"א לבד זה ראיתי בס' ה' בית דוד בהשמות שאחר מפתחות חלק אה"ע שכ'
באב שנתן קסת הסופר לבן הבכור בעד חלק הבכורה ונתרצה הבן שלא לתבוע עוד

חלק הבכורה מה שעשה עשוי ומדמה לה ע"מ שלא ישמט בשביעית ע"ש: (כה) בכור מי שייבם אשת אחיו שלא נתעברה כלל מאחיו וילדה זכר והוא בכור אינו נוטל פי שנים אע"פ שהוא בכור לאביו כן מצאתי לה' שמחת יום טוב משם ספרי: (כו) בכור קי"ל שהבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואפי' מת הבן הבכור בחיי האב בני הבן הבכור יורשים בנכסי הזקן פי שנים כמו שהיה ראוי אביהם לירש שבניו עומדים במקומו כמ"ש בטוש"ע סי' זר"ע ע"ש ובסי' רפ"א נתבאר דאין האב יכול למעט בחלק הבכורה ע"ש וכו' הרמב"ן ז"ל בפי' על התורה ע"פ לא יוכל לבפר וכו' על פני וכו' וז"ל ממ"ש הפתוב על פני בן השנואה הבכור יראה לי שאין המצוה הזאת והדין נוהג אלא בחיי הבכור אבל אם מת הבכור בחיי אביו אע"פ שהוא יורש חלק בכורתו בקבר ומורישו מן הדין אל בניו אם רצה הזקן ואמר ירשו בני כ"ו בנכסי דבריו קיימין פדרף שהן קיימין פשאין שם בכור וכן אינו עובר בלאו הנה אם לא הפיר הבכור לאחר מותו פי לא שייך מצות על פניו רק בחייו ע"פ אהרן אביהם ע"פ תרח וכן פולם עכ"ל הרב ז"ל: ושמעתי מקשים ומטו בה משמיה דה' מהר"י ברוך ז"ל ובמדר' בס' במדבר פ' כ"ג מייתי התם פלוגתא בהא דר"י אמר בחייו ורחב"א אמר במותו ויליף לה מדכתיב ויקם אברהם מע"פ מתו ע"ש א"כ ה"נ גבי לא יוכל לבפר ע"פ בן השנואה הבכור לרחב"א אפי' במותו ע"כ שמעתי ורשום בזכרונני ותרתני בלבי דל' פני נופל על החי ועל המת דאלת"ה תק"ל לכל סד מהנה קראי דמייתי אינד' בר פלוגתיה אלא ודאי בהא ל"פ אלא גבי אהרן הוא דפליגי דמ"ס במותו דוקא דאי בחייו איך שמשו בכהונה בחיי אביהם וילדעתיה משום דהתם אירעה טומאה לאהרן ושמש אלעזר ואירעה טומאה לאלעזר ושמש איתמר ומייתי תו התם מעשה דקמחית ע"ש ולמ"ד בחייו לא ניחא ליה למימר במותו משום דאין ב' בנ' מתמנים ואיהו מתרץ למילתיה דשמש אלעזר תחת אביו ומת אלעזר ושמש איתמר תחת אביו ע"ש אבל לעולם אין הקרע בדבר ע"פ דמשמע הכי ומשמע הכי ומעשה זוהי שקשה בדברי הרמב"ן ז"ל מנ"ל לפרש דע"פ דהקא בחייו דוקא דילמא במותו נמי קאמר כמו ויקם אברהם מע"פ מתו למימרא ל"ש בחייו ל"ש במותו איתיה בלאו דלא יוכל לבפר והנלע"ד דכוננת הרמב"ן ז"ל עכ"פ מלת פני משמע חדא מתרתי או בחייו כמו ע"פ תרח אביו או במותו כמו ויקם אברהם מע"פ מתו דלא אשכחן בשום דנכתא דפני קאי איתרנייהו בין בחיים בין במות ולהכי מסתבר לאוקמי קרא בחייו דקאי אבכור גופיה אלא שהדבר מתמיה דבר שלא נדרש בדברי רז"ל אין נביא רשאי לחדש דבר מעשה למיעקר לאו ועשה מן התורה בדבר שלא נמצא לו יסוד מוסד בש"ס הגם דרב גובריה ורב חיליה מי כמוהו מורה צדק ובתשו' מהר"ם מפדווא שהביא דברי הרמב"ן ז"ל הללו לא פתב אלא שלפי דברי הרמב"ן יוכל האב לחלק את בנות הבכור שמת בחיי דוד אביו וכו' ולא לפסקא דדינא הווי אלא לפי דברי וכו' דוק ותשפח:.

וראיתי לה' כנ"הג ז"ל סי' רפ"א בהגה"ט אות ל"ח שהביא תשו' מוהר"ם מפדווא מ"ש משם הרמב"ן וכו' ע"ז שרבו ה' מהרימ"ט ז"ל סי' ע"ז חולק ע"ז ע"ש אע"ג דבעלמא אמרי' היילכתא כבתראי מ"מ דוקא היכא דחזו לקמאי ופלגן בהדייהו אבל אי לא חזו לס' דקדמאי אמרינן אלו חזו להו הווי מורו כנותייהו ואזלי אלא דהכנ"הג אאינד' טעמא אחרניא מיסתמיך ואזיל דכ' וכן משמע מסתמיות כל הפוסקים שלא הזכירו על דל שפתותיהם דבר גדול בזה ובעלמא אמרינן אם איתא להא מילתא הווי שתקי מינה קמאי

וכמ"ש הרי"ף ז"ל ע"ד הבה"ג ומ"ש עוד הכנ"הג וע"ע בתשובתי וכו' הלא היא בס' בְּעֵי חַיִּי סִי קי"ח פִּי שָׁם הִקִּיף אֶת ה' מוהר"א דִּי בּוּטוֹן ז"ל בְּתִשּׁוּבָה שָׁרְצָה לִפ' דָּלָא כ' הַרְמַב"ן אֶלָּא לַעֲנִין אִיסוּר הִלְאוּ ע"ש וְעֵינֵין לֵה' עֵדוּת בְּיַעֲקֹב סִי פ"ב שֶׁהִבִּיא תִשּׁוּבָה ה' כנ"הג דְּהֵאֱמָר לְסִמּוּךְ ע"ד הַרְמַב"ן בְּזֵה מִגֵּן שְׁוִיָּא עֵש"ב וְה' עֵדוּת בְּיַעֲקֹב ד' ר"י הַשֵּׁיב עַל דְּבָרָיו: מִיָּהוּ לַעֲנִין דִּינָא תמ"ה תמ"ה יִקְרָא מִהַמְדָּרֵשׁ שְׁכַתְּבָנוּ מִפִּי הַשְּׂמוּעָה וּמִסְפָּרֵי ג"כ ע"ש וְאַחֲרֵי מְוִפְלָג נר' בְּעֵלִיל ס' הַבְּהִיר חֲזִים שָׁאֵל ח"ב למו"ד ה' מֵהֵרַח"א זִיע"א וּבִסִּי ר"ג עֶמֶד ע"ז ע"ש וּבִשְׁנַת הַתְּקִס"ה פָּא מַעֲשֵׂה לְיַדִּינוּ וְהִסְפַּמְנוּ לְבַטֵּל צְנוּאֵת הַזְּקֵן וְהוֹרִינוּ לְדוֹן הַבְּכוֹר שְׁמַת בְּחַיִּי הָאֵב בְּחֵלֶק הַבְּכוֹרָה וְנִתְּנוּעַדְנוּ ע"ז פַּעַם אַחַר פַּעַם וְכֹף עֲלֵתָה הִסְפַּמְתָּנוּ וְכַעַת מַצְאֵתִי לֵה' מוהרי"מ ט"ז ל' בח"מ ס' ע"א שְׁנִשְׁאֵל בְּבְכוֹר שְׁמַת בְּחַיִּי אָבִיו וְהָאֵב צְוָה שְׁיַחֲלִקוּ נְכֹסֵי עֲזוּבוֹנוּ בְּנוּ וְנִכְדוּ לְחַצְאִין וּבַטֵּל הַצְּנוּאָה מִטַּעֲמָא דְּאִינוּ יְכוּל לְרַבּוּת.

וּלְמַעַט בְּחֵלֶק הַיְרֵוּשָׁה ע"ש וְלֹא זָכָר שֶׁר הָאֲל"ף דְּבָרֵי הַרְמַב"ן ז"ל הַנִּיחַתִּים לְמַעֲלָה: (כז) בְּנִים אֲמָרִינוּ בִּפ' הַבַּע"י דס"ב דְּבָנֵי בְּנִים הָרִי הֵם כְּבָנִים ע"ש וּבִפ' י"ג ד' קכ"ח ע"ב אֲמָרִינוּ דְּמָר בְּרִיָּה דְּרַב אֲשֵׁי מְכַשִּׁיר עֵדוּת פֶּן הִבֵּן עַל זְקָנוּ וּבְמֵאֵי מוֹקִיָּם הָאֵי בְּרִיָּתָא דְּקַתְּנֵי בְּנֵי בְּנִים ה"ה כְּבָנִים אֶלָּא וְדֵאֵי דָּלָא אֲמָר ה"ה כְּבָנִים אֶלָּא לַעֲנִין פְּרִיָּה וְרַבִּיָּה וְלֹא.

לַעֲנִין כְּבוֹד וְלֹא לְשֹׁאֵר מִקְלֵי עֵינֵין מוהרי"ק"ו ז"ל בְּשׁוֹרֵשׁ מ"ד עֲנָף קמ"ב וְעֵינֵין בִּפִּי רַשְׁבָּ"ם ז"ל בִּפ' י"ג ד' קמ"ג ב' גְּבִי הַנּוֹדָר מִן הַבְּנִים ע"ש וְאַתָּה דַּע לָךְ דֵּאֲפִסְקֵיָא הִילְכְּתָא פְּמָר בַּר רַב אֲשֵׁי דְּבָר בְּרָא לֹא הָוִי בְּכָלֵל בְּרָא מִיָּהוּ גְּבִי דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֶצֶל בְּנוֹ פְּלוֹגְתָא בֵּין שְׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל עֵינֵין כְּנֵה"ג סִי ר"י בַּהֲגַה"ט אוֹת ח"י וּמוֹר"ם ז"ל שָׁם תַּפְס בְּפִשְׁי כֹּס' הָרָא"ש ז"ל דְּבָנוּ דְּנִקָּא וְעֵינֵין בִּסְמ"ע וְעֵינֵין בְּנִמְק"י לְשֵׁם וְה' הַמְבִי"ט ח"א סִי ו' וְעֵינֵין.

בִּפ' מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ ד' נ"ד בַּד"ה אֶלָּה בְּנֵי שְׁעִיר וּבְפִסְקֵי תוֹס' לְשֵׁם וְעֵינֵין בְּתִשּׁוּבָה הַרִיטְב"א ז"ל שֶׁהִבִּיא הַרְבִּי ז"ל בְּסִי רִפ"א ע"ש וְעֵינֵין תִּשּׁוּבָה הָרָא"ש ז"ל פְּלָל פ"ב סִי ד' הַנְּמַק"י לְשֵׁם וּמוהר"א ח"ז ז"ל ח"ב סִי ל"ד עֵינֵין כְּנֵה"ג לְשֵׁם וְהַב"י ז"ל כ' בְּשֵׁם תִּשּׁוּבָה מִיָּמֵינוּ דְּבָנוּ אֲשֵׁתוֹ נְמִי קָרוֹי בְּנוֹ וְחַמּוֹתוֹ קְרוּיָה אִמּוֹ וְעֵינֵין פִּמ"א סִי ס"ז דָּף קל"ג רע"א שֶׁהִבִּיא תִּשּׁוּבָת.

הַרְשָׁב"א ז"ל ח"ב סִימֵן רִט"ו וּמוהר"ם אֶלְשִׁיף סִימֵן. ד' וּבְתוֹרַת חֶסֶד סִי ד"ל וְתִשּׁוּבָת בְּנֵי מִשָּׁה סִימֵן ו' וְהַרְבַּ דְּבָרֵי רִיבוּת סוּף סִימֵן קצ"ד וּמוהר"א שְׁשׁוֹן סִי ע"ג דַּק"ה וּבְכוּתֵב נְכֹסֵיו לְבֵן הִבֵּן בֵּין הַבְּנִים יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם נֹאמַר בְּזֵה ג"כ דָּלָא עֲשָׂאוּ אֶלָּא אֲפוּטְרוּ וְעֵינֵין לְהַרְבַּ הַעֲטוּר ז"ל גְּבִי הַף דְּאֲמַר רַב הוּנָא פ' י"ג דַּקל"ג הַכּוּתֵב נְכֹסֵיו לְבֵן בֵּין הַבְּנִים אֶבֶל לַעֲנִין דְּקוּ"ל עֲשׂוּי אָדָם שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו ל"ד בְּנָיו אֶלָּא שְׁאָר יוֹרְשָׁיו נְמִי כֹף עֲלָה בְּהַסְפָּמָה ה' הַחֲבִיב ז"ל ל' בח"ב סִי ל"ב וְדָלָא כְּמוהר"א מְוִטָּאֵל ז"ל ע"ש וְעֵינֵין בְּשִׁיטַת הַרְמ"ה ז"ל וְהִיא לוֹ נְדָפְסָה בְּקָרֵב הַיָּמִים בִּפ' מ"ש סִי מ"ג וּבְדְבָרֵי הַמְּגִיָּה לְשֵׁם שְׁהָאֲרִיף ע"ש: (כח) בְּנֵי בֵּיתוֹ.

אַהָא דְּאֲמָרִינוּ בִּפ' מִש"מ ד' קמ"ג הֵהוּא דְּשִׁדְר פִּיִּסְקֵי דְּשָׂרָאֵי לְבֵיתָהָ אַר"א הָרָאוּיָם לְבָנִים לְבָנִים הָרָאוּיָם לְבָנוֹת לְבָנוֹת וְכו' חֲזִיתָהָ לְמַרְנָא ה' מְהַר"י ו' מִיַּגֵּשׁ ז"ל בְּתִשּׁוּבָה

הנדפסים מחדש סי' ל"ב דאיתפישל קמיה אי מיירי בש"מ או בקריא והשיב בתו"ד וכתב וה"מ דשדר סתם ולא פי' אבל היכא דפי' ואמר אליו ליהווי לבני ביתאי מפי אמר הכי קא נדאי זכו להו בני ביתיה ביהויה ביהויה מדי דהו"ל כמאן דפריש ואמר אליו ליהווי לבנאי ולבנתאי דקא בני ביתו קאמר ובני ביתאי בני ובנתא משמע וכיון שפן בין הראויים לבנים בין הראויים לבנות פלגי להו בשנה עכ"ל ומדבריו נר' דאשתו לא הוי בכלל בני ביתו מדלא קאמר דאשתא נמי פלגא בהדיניהו ובהא דאמר בס"פ ג' שאכלו גבי פוס של ברכה ומשגרו לאנשי ביתו פירש"י אשתו שוב מצאתי בפ' מש"מ דכ"ד אהא דתניא הנה ישן.

עם בניו ובני ביתו פרש"י אשתו והקשו עליו התוס' דלא אשפחן אשתו דמקריא בני ביתו ע"ש ולפ"ז נר' דהריב"ם אגזיל ומודה פדעת התוס' דאשתו אינה בכלל בני ביתו והנה נר' דמהא לא איריא דא"ל דע"כ לפ' התוס' על רש"י אלא התם דקתני בניו והדר קתני בני ביתו ביהויה הוא דפליגי על רש"י דלא אשפחן דאשתו גרידא מקריא בני ביתו אבל אה"נ בני ביתו סתמא אשתו מכללא אתיא ועיין לה' מג"א בס' רנ"ג ס"ק י"א וסי' תקט"ו סק"ו ולה' פר"ח בי"ד סי' צ"ט סק"ד דנקטו בלישנייהו דינא דבני ביתו ואשתו בכלל היתה והתוס' ז"ל גבי משגרו לאנשי ביתו דפרש"י אשתו לא חלקו עליו משום דבמקומו מוכרע והו' דהיה ישן במטה דקתני בני ביתו משמע הכי ומשמע הכי הוכרח רש"י לפ' חדא דאין אשתו בכלל נחדא דביתו זה אשתו א"כ מאי ק"ל להתוס' דלא אשפחן דאשתו מקריא בני ביתו ואפשר דס"ל דיש לחלק בין לישנא דאנשי ביתו ללישנא דבני ביתו.

איברא דהראיה שהביא הפר"ח מריש פ"ג דמעשרות במאי דאיתא בירוש' התם וכתבו הר"ש והתו"ט ראיה שאין עליה תשו' ולא ידענא מה יענו התו' בראיה זו ואם פנינים אנחנו דגם הריב"ם ס"ל פדעת התוס' זוהי שקשה סוגיית הירושלמי הלזו.

איברא דהרמ"ה ז"ל בחי' לשם פ' מש"מ סי' מ"א אוקי להו דר"א דפסקי לשראי בדלית ליה איתתא וכ"כ הנ"י לשם והטור רס"י רמ"ז כ' השולח חפצים לבני ביתו הראוי לבנים וכו' נר' נדאי שלא פדעת הריב"ם דסבר לה מר דברא וברתא פלגי להו בשנה ואח"כ כ' דהטור לדברי הרמ"ה דמיירי בדלית ליה איתתא אלמא דס"ל דבני ביתו פולל גם האשה אלא דהכא במאי עסקינן בדלית ליה איתתא וכמ"ש הרמ"ה ז"ל וכשיטת רש"י ז"ל דס"ל דבני ביתו אשתו נמי בכלל אלא דר"א בדלית ליה איתתא מיירי ועיין לה' חיים שאל ח"א סי' ע"ד אות ט': (כט) בנים הנולדים ראוי נשא את לאה ותלד לו רש"ל ותמת לאה וישא את רחל ותלד לו את יאודה ואת דינה.

ועמד ונתן חצי קרקע החרשיש לו וז"ל השטר לבני הנולדים לי מאשתי זאת פ' ואח"כ ילדה לו עוד ג' בנות והשיא את הבת דינה ואח"ך נלב"ע וחל"ש עמד השואל ושאל אם זכו הבנות שנוולדו אח"ז המתנה או לא דאשפחן דכתי' הנולדים על שנוולדו כפר פמה דאתמר ועתה שני בניה הנולדים וכו' אפרים ומנשה א"כ לא קאי אלא על יאודה ודינה ואין לנולדים אח"כ חלק בנתנה במתנה זו ואולם אשפחן דכתי' הנולדים על העתיד לבוא כמ"ד הגה בן נולד לבית דוד יאשיה שמו ועדין אבותיו לא היו בעולם ומריש הו"א דאורחיה דקרא הוא דברי הגביאים פה אחד דמשמעו בלשון עבר על העתיד כאלו כפר בעשה הדבר ומזמור לאסף ומזמור על נהרות בבל יוכיחו שב"ה עד לא נבנה ולא הנה

בעולם וכולהו משתעו בלשון עבר וכן נחמות של ישעיה ע"ה עד פי חדל לספור להורות נתן שדבריו ית שרירין וקיימין וכאלו נעשו כפר ישראל נאמנים בני נאמנים: איברא דאשפחון בפ"ב דנדרים דף ל' פלוגתא דרבנן ור"מ בנודר מהנולדים דר"מ סבר מותר בילודים כפר ורבנן סברי דאסור בילודים ובנולדים ובגמ' מיימי מקרא הנה בן נולד לבית דוד יאשיה שמו ואפתי לא הנה וכתוב ועתה ב' בניה הנולדים לה דמשמע שעבר והיינו טעמא דרבנן דאסור בנולדים ובילודים ובנדרים הלא אחר לשון בני אדם ע"ש הוראת לדעת דבלשון בני אדם כולל שניהם משו"ה אסור בשניהם.

איברא דלא אשפחון לחד קרא דכתיב ביה נולדים וקאי אתרנוייהו אלא דאשפחון קראי דזמנין משמע על העתיד וזמנין משמע על שעבר ור"מ נקיט הנולדים על העתיד דהכי משמע ליה וה"ל לרבנן אלא משום דקרא אחרת דמשמע על העתיד והי מינוייהו מפקת משו"ה אסור בשניהם אלא דלפ"ז נראה דמספיקא הוא דאסירי משום דספק נדרים להחמיר וכה"ג כ' הרמב"ם פ"ט מה' נדרים היו מקצת קורין אותו כף ומקצת קורין אותו כף אסור בשניהם א"כ לפ"ז לדיני ממונות אע"ג דמשמע הכי ומשמע הכי הן מוחזק בנחלה דאורייתא והבנות שנולדו אח"ך אתו לאפוקי מניה בשטר המתנת ולא אלימי לאפקועי נחלה דאורייתא אלא שאני רואה מדברי הר"ן ז"ל דבלשון בני אדם כולל אתרנוייהו ורבנן דסיפא מפרשים למלתיהו דלא נתכונן אלא למי שדרכו להוליד והרא"ש כ' דרבנן דרישא ס"ל דבלשון בני אדם לכולהו קרי נולדים ור"מ סבר דוקא על העתידים לבוא ורבנן דסיפא ס"ל דאף האומר מן הילודים אסור בשניהם ע"ש נקיטי מהכא דלרבנן לכולהו קרי נולדים ומדינא אסור בתרנוייהו ומינה איפא למשמע לדיני ממונות דהנולדים קאי לאשר ישנו פה ולאשר אינינו עדין לא היה מיהו נחזי אנו השתא בלשון בני אדם אי קרו נמי לכולהו בהאי לישנא או שם א' מיוחד לכל א' מהם והרמב"ם ז"ל השמיט ענין משנה זו וכ' מרן בב"י י"ד סי' רי"ז דטעמו פינן דתליא פלוגתיהו בלישנא דבני אדם אי קרו אי לא קרו לא שייך למפסק הלכה כמאן והכי משתמע מילוהי בפ"י המשנה ובפ' מי שמת דף קמ"ג לשהוא דאמר נכסי לבניי ולא הו"ל אלא חד ברא וברתא ומספק"ל אי קרו אינשי לחד ברא בניי או לא ופשיט דקרו מדכתי' ובני פלוא אליאב ופסקו הרמב"ם בפ"ו מה' זכיה ומה' ראיה מיימי תלמודא מדכתי' ובני פלוא אליאב פינן דבתר השתא אזלינן אי קרו אי לא קרו אלא לאו ש"מ דאזלי בתר לישנא דקרא א"כ בנדרים נמי פינן דאשפחון בלישנא דקרא דכולהו קרי נולדים הו"ל לרבי' למפסק כרבנן ואין לחלק בלשון בני אדם מענין נדרים לדיני ממונות דהתם פ' מי שמת מספק"ל תו התם כפר ברא אי קרו ליה אינשי ברא או לא ופשיט ליה ממתיני דנדרים ע"ש אלא פי הדדי נינהו אמור מעתה למאי דקמן בפלוגתא דר"מ ורבנן תליא דלר"מ הנולדים לא קאי אלא על העתידים לבוא ולרבנן כולהו הוו בכלל נולדים ואפי' לדעת הרא"ש וסייעתו ז"ל דס"ל דרבנן דסיפא פליגי אדרבנן דרישא ה"מ באומר מן הילודים דר"מ מתיר בנולדים אבל לדידהו אסור אמנם בנולדים כ"ש דאמרי דאסור בשניהם אלא דרבנן דרישא הולכין אחר לשון ב"א דאין הילודים אלא על מי שנולד כפר כמה דאתמר וכל העם הילודים אע"ג דאיפא קרא אחרתא פל הן הילוד כמ"ש הר"ן ז"ל וע"ע בהרמב"ם בפ"י המשנה שם בנדרים שתלה הדבר במה שהוא עתה אצל ההמון וכמו כן כ' ה' המאירי ז"ל שם ואין להאריך: ש בנים קי"ל דקרו אינשי לחד ברא בניי

בְּלִשׁוֹן רַבִּים אַע"ג דְּלִית לִיה אֶלְא בְּרָא וּבְרָתָא וְאִמ' בְּרָא זְכִי לִיה אַבָּא וְלָא לְבְרָתָא כַּמ"ש הַטּוֹש"ע ס' רמ"ו הִנֵּה מְקוּם אִתִּי לְחַקֵּר דְּמִי שְׂיֵישׁ לוֹ יְתוּם שְׁגָדְלוּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ דְּאִז"ל פְּאֵלוּ יְלָדוּ וּמַה"ט כְּתוּ' בְּתִשׁוּ' דְּשִׁינְכִי ס' מ"ח וּפְסָקוּ מוֹר"ם סס"י מ"ב אִם כְּתִי בְּשִׁטְר בְּנֵי פ' א"נ אִם הִיתוּם כ' עַל הַמְּגָדְלוֹ אֲבִי פֶשֶׁר ע"ש בְּגוֹף הַתִּשׁוּ' וְאֵע"פ שֶׁהַכְּנ"ה גִּי אֹת ע"ה בַּהֲגַה"ט כ' שְׂאִין דְּבְרִיהֶם אֲמוּרִים אֶלְא פֶּשֶׁאִין לְמַגְדְּלוֹ בְּנִים ע"ש אִינוּ מְוַכְרַח וּמִתּוֹךְ דְּבְרֵי הַתִּשׁוּ' לָא מְשַׁמַּע הֵכִי וְכ"כ ה' בְּאֹרִים ע"ע אִם אִמ' רֵאוּ' נְכֶסֶין לְבְנֵי בְּלִשׁוֹן רַבִּים מִי אֲמַרְיִנְן דְּאַתְרֵנוּיָהּוּ אִיכְפֻּנּוֹן או"ד אֲמַרְיִנְן בְּכ"ה גִּי קְרוּ אִינְשֵׁי לְחַד בְּרָא בְּנֵי וּבְרָא הוּא דְּזְכִי וְהִיתוּם לָאוּ בְּר זְכִיָּה הוּא וְה"נ מְסַתְּפָרָא דְּהָא אִפִּי' בְּרָתָא דְּבַת יְרוּשָׁה הִיא הִיכָא דְּלִיכָא בְּרָא אִפ"ה לְאוּקְמִי נְחֵלָה דְּאוּרֵיָתָא דְּבְרָתָא בְּמְקוּם בְּרָא לָא תְּרוּת סְמִכִּינּוּ אֶקְרָאִי דְּאַשְׁפָּחֵן דְּלִזְמִינִן חַד בְּרָא קְרוּהוּ בְּנֵי לִשׁוֹן רַבִּים וְכ"ש בֵּיתוּם אֲשֶׁר גְּדַל דְּלָאוּ בְּר יְרוּשָׁה דְּרֵאוּ' הוּא פִּשִׁי' דְּדַחְקִי' לְאוּקְמִי נְחֵלָה דְּאוּרֵיָתָא וְאֲמַרִי' דְּלְבְּרִיהֶּהּ הוּא דְּאַפְנוֹן וְקָרִי לִיה בְּנֵי בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְלָא מְעַקְרִינּוּ יְרוּשָׁה דְּאוּרֵיָתָא זֶה נִלְע"ד פֶּשֶׁט וְאִין צְרִיךְ לְהַאֲרִיךְ: וְאַחַז"ר כִּי רַב הוּא נֵר' בְּעֵלִיל וְהַאֲרִץ הַאֲיִרָה ס' חֲיִים שְׂאֵל לֵה' חִידָא ו"ל ח"א ס' מ"א שְׁעַמַּד בְּזָה ע"ש"ב: (לֵא) בְּנִין הַבּוֹנֵה חֲנוּכָּתוֹ שְׁל חֲבָרוֹ שְׁלֵא מִדְּעַתּוֹ אִם צְרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׁכָר זְמַן שְׁדָר בָּהּ אוֹ שְׁהַשְׁפִּיר לְאַחֲרִים עֵינִן ש"ע ס' קס"א ס"ד וְס' קס"ד וְס' שַׁע"ה וְכִי"ד ס' עַק"ב וְכִתְשׁוּ' ה' מְגַן גְּבוּרִים ס' טו"ב וְכִתְשׁוּבָה הַכְּנ"ה גִּי בְּס' בְּעֵי חֲיִי ס' רַכ"ג וְשׁו"ת דְּבַר מִשְׁה: (לֵב) בֵּן סְמוּךְ עַל שְׁוֹלְחָן אֲבִיו.

רְאוּבֵן בֵּן יַעֲקֹב הָיָה נו"ן בְּנִכְסֵי אֲבִיו בְּבֵית אֲבִיו וְחַל"ש בְּחֵי אֲבִיו וְהִנִּיחַ אַחֲרָיו יְתוּמִים קְטַנִּים וְנִמְצָא כְּתוּב עַל שְׁמוֹ לִיט"ר הַ דִּי קַאמְב"ו מְסָף אֶלְף רוּזָא וְטַעַן שְׁמַעוּ' דְּאִית לִיה שׁוֹת' בְּגוּיָה סָף כ"ך וּמִיָּתִי מֵאַגְרַת הַשְּׁלוּחָה מְרֵאוּבֵן לִיעֲקֹב אֲבִיו יוֹרֵה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה אִם זָכָה בְּדִינוֹ אוֹ לֵא וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב בְּרִישׁ כָּל מְרֵאוּבֵן נְחֻזִי אֲנִי אִם זָכָה רֵאוּ' בְּנִכְסֵי הַלִּי"ט רֵאוּ הַלְזוּ לְעַצְמוֹ אִם אֲמוֹר יֵאמֶר יַעֲקֹב אֲבִיו כִּי אִין לְבָנוּ שׁוּם חֲזָקָה בְּנִכְסֵים וְדִידֵיהּ גִּינְהוּ אִי צְיִינִי לִיה או"ד פִּינּוֹן שְׁעֵלוּ וּבָאוּ בְּשִׁמּוֹ מוֹקְמִי לֵהוּ אַחְזָקְתִּיהוּ וְנ"מ לֵנ"ד דָּאִם הָאֵב זָכָה לִיקוּ שִׁמ' בְּהַדִּיאָבִיו וְלִישְׁתַּעֵי דִּינָא וְאִי זְכוּ בְּהוּ יוֹרְשֵׁי רֵאוּ' כְּגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה לְהוֹצִיא מְחֻזְקָת יְתוּמִים קְטַנִּים וְהוּא בְּפ' חֻזְקָה דָּף נ"ב אֵהָא דְּתַנּוּ וְאִין לְבָן חֻזְקָה בְּנִכְסֵי הָאֵב אִיתְּמַר א' מִן הָאֲחִים שְׁהֵיָה נו"ן בְּתוֹךְ הַבֵּית וְהִיוּ אוֹנוֹת וּשְׁטָרוֹת עַל שְׁמוֹ וְאוּמַר שְׁלִי הֵם שְׁנַפְלוּ לִי מִבֵּית אֲבִי אֲמִי אֲמַר עֲלִיו לְהַבִּיא רְאָיָה וְשִׁמוּאֵל אֲמַר עַל הָאֲחִין לְהַבִּיא רְאָיָה וְמ"ש וּמוֹדָה לִי אַבָּא שְׁאִם מַת עַל הָאֲחִין לְהַבִּיא רְאָיָה וְאוֹתְבוּהָ וְסִלְקָא בְּקוּ' וְכַתְּב רְשָׁב"ם ו"ל דְּאִיכָא פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוּתָא דְּאִיכָא מ"ד דְּקוּ"ל כְּשִׁמוּאֵל פִּינּוֹן דְּלָא סִלְקָא בְּתִיּוּבְתָא אֶלְא בְּקוּ' וְאִיכָא מ"ד דְּל"ש פִּינּוֹן דְּלָא אֲשַׁכַּח פְּרוּקָא לָא קוּ"ל פְּנוּתָהּ וְכִינּוֹן דְּקוּ"ל פְּרַב דְּר"ן קֵאִי פְּנוּתָהּ וּמִפ' לְמִקְלָתָהּ וְתַנְיָא פְּנוּתָהּ הִילְכָף קוּ"ל פְּרַב וְכֵן פְּסָקוּ הַרִי"ף וְהַרְמְב"ם ו"ל בְּפ"ט מַה גְּחֻלוֹת דִּין ז ע"ש וְהַרְא"ש וְהַטו"ש ע"ס' ס"ב ע"ש וְבַחֲשֵׁי נְמִי דְּאֲמַר עַל הַבֵּן לְהַבִּיא רְאָיָה אֲמַר ר"ח ל"ש אֶלְא שְׁלֵא הִיוּ חֲלוּקִין בְּעַסְתָּן עַל הָאֲחִין לְהַבִּיא רְאָיָה וְאִפְּלִיגוּ רַבְּנוּתָא בְּהַאי מִקְלָתָא דְּאִיכָא מ"ד עַד דְּאִיכָא שְׁיַעוּר הַרְאוּי לְקַמּוּץ סְכִי הַשְּׁטָרוֹת וְאִיכָא מ"ד דְּל"ש כַּמ"ש ה"ה ו"ל שְׁם וְכֵן מְסַקְנַת הַירוּשָׁה וְהַרמ"ה בַּחֲזִי לְשָׁם ס' רִי"א ע"ש בְּטו"ט וְדַעַת וְכֵן מִתְּבַאֵר מְסַתְּמִיּוֹת דְּבְרֵי מְרוֹן ו"ל בְּש"ע דְּלָא הִטִּיל בָּהּ תְּנַאָה מְשַׁמַּע דְּלָא שְׁאֵנִי לִיה .

המעט הוא אם רב: אמור מעתה בנ"ד אם הנה האב טוען בחיי בנו שאותה הליטר"א היא מנכסיו זוכה בה עד דמייתי ראיה הבה דאית ליה מדידיה ואפוטר"ו קרוב היתום טוען כי הבה מכר מנדונגית אשתו ונו"ן בָּהֶם א"כ הו"ל עסק אחר לעצמו ועל האב להביא ראיה לא דצריה לברר אם צריה להביא ראיה שפך האמת עמ"ש רבי ז"ל.

שם וז"ל א' מן האחים וכו' וכן אלמ' וכו' ואם יש לה נדונגא ואמר' מנדונגיתי לקחתי נאמנת אבל אם אין לה נדונגא ולא הביא ראיה הרי הכל בחזקת היורשי' עכ"ל יש ללמוד דאין להביא ראיה אלא שהיה לה נדונגא ונקא ולא שמכרה וכן בדין שהרי בחלוקין בעסתו לא ברירא לו דקמן מעיסתו בנדאי אלא דאיכא למיתלי אימור קמין ה"נ פיון דאית ליה נדונגא איכא למתלי ועדין יש מקום לדחות דשאני אלמנה דאין מי שמוחה בידה שלא תמפור הילכף כל היכא דאית לה נדונגא מצי' למתלי אבל בנ"ד דאין ספק בידי למפור דמצאיא אמרה ליה רוצה היא בשבח בית אביה לא תלינו בהכי אלא עד שיתברר שפכר מנדונגית אשתו: ועדין יש מקום לחקור דכולה הך שמעת' בבו בין האחים הנו"ן מתפיסת הבית ולא בבו הסמוך על שלחן אביו ואע"ג דאין סברא לחלק מ"מ ממאי דנקטי בבריית' ובפלוגתא ובפלוגתא דאמוראי בא'מן האחים ולא נקט בבו בין הבנים ש"מ דדוקא בכ"הג ומצאתו ראיתי בפשיטת הרמ"ה ז"ל סי' רי"ד שעמד ע"ז וכו' וז"ל והא דקתני א' מן האחים ולא קתני א' מן הבנים לאו למימרא וכו' רבותא קמ"ל וכו' עכ"ל ע"ש: איברא דאפתי איכא למיקם עלה דמלתא דבנ"ד הלי"טרא פבר באה ליד ש"מ שטוען שיש לו זכות בהו ועוד בה שהיא מורשה יעקב אביו של ראו' וכבר נתבאר דבר זה מדברי הש"ך ז"ל שם סקט"ז ונחלק על מוהרשד"ם ז"ל בסי' קס"ד מתשו' ע"ש ועיין בתשו' ה' משאת משה ח"א בח' אה"ע סי' כ"ח ובח' ח"מ סי' ט"ל ובתשו' הרשב"א ז"ל הנדפסות מחדש סי' קצ"ג ומ"ש ה' המגיה ז"ל בספרו בית אברהם שם ואין להאריה: (לג) בן סמוך על שלחן אביו.

ראובן סמוך ע"ש אביו ושוכן בבית א' מבתי החצר של אביו ופגעה מדה"ד בבו ועמד אביו והוציא הוצאות לצורך תכריכין לקבורו כמנהג המדינה והכל הנה בהקפה מן הזולת עד אשר ימפור מעזבון בנו והאלמנה ממאנת ומעפכת על ידו העזה פניה ותאמר לו שלא למפור שום דבר עד אשר תגבה כתובתה יורה המורה לצדקה ויבא שכ"מה: זאת אשיב הנה האדון הרשב"א ז"ל בתשו' סי' אלף ק"ג ובמיוחסות סי' ס"ד והרא"ש ז"ל פלל ט"ו סי' ג' וריש פלל ו' כולם פתחו לזכות האלמנה דלא מצינו חיוב על האלמנה בקבורת בעלה ואשה חייב בקבורתה תחת כתו' ושנינו בתוספתא אשה וב"ח גובין והוא יקבר מן הצדקה ע"ע ועל סמך זה כ' הרדב"ז ז"ל בחדשות סי' של"ח שנשאל בכינוצא בנ"ד בבו שמת בחיי אביו והבה סמוך ע"ש אביו שאינה חייבת בקבורתו וכו' ז"ל שהראשו' נו"ן פסקו בן ואמת יהגה חכו בדכתי'.

אמנם ראיתי להריבש זל סי' ק"ד דף ג"ן ב' שכ' דאם קדמה האלמנה ותפסה מטלטלין פדי כתו' אין מוציאין מידה אבל אם קדמו היורשים והוציאו וקברוהו ממה שפידם מנכסי המת שישלמו לאלמנ' מה שחסר מסך כתו' זה לא שמענו עכ"ל והנה במיוחסות לא זיפה את האלמנה אלא מפני שכתו' בכתובה מטלטלין אג"מק אלא דאיכא למימר מפני שהיה תפוס מחיים ונ"מ שאם אין כתוב בכתובה מטלטלין אג"מק ותפס היורש והוציא

בקבורתו אינו חייב לשלם כמ"ש הריב"ש ז"ל ובתשוב' סי' אַלף ק"ג שְׁנִשְׂאֵל לְחַיֵּיב אֶת
הָאֵלְמָנָה לְקַבֵּר אוֹתוֹ מִשְׁלָה שְׁהִיּוֹרְשִׁים לֹא הָיוּ תוֹפְסִים בְּנֹכְסֵי הַמֵּת יָפָה הוֹרָה דְּאִינָה
חַיֵּיבֵת לְקַבֵּר אוֹתוֹ מִנְכָּסֵי כְתוּ' וְכֵן מִבּוֹאֵר מִתְּשׁוּ' הָרֵא"ש כָּלֵל ט"ו מִשֵּׁם הַרמ"ה דְּאִשָּׁה
שֶׁגָּבְתָה כְתוּ' אֵין מְחַיֵּבִין אוֹתָהּ לְקַבֵּר אֶת בַּעֲלָהּ ע"ש דְּמִיָּרֵי שְׂכָר תְּפֹסָה וְגָבְתָה וְכֵן
צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו שְׂפָרִישׁ כָּלֵל ו' ע"ש: אַמּוֹר מַעֲתָה שְׂדֵבְרֵי הַרְדָּב"ז ז"ל בְּתִשׁוּ' דְּבָרֵי
יָחִיד ם הֵם אִם לֹא שְׁנֵאמַר שְׁמָנְהֵג עִירוֹ נוֹהֲגִים לְכַתּוּב מִטְּלֵט' אַג"מ וְכַדְעַת הַרְשָׁב"א
ז"ל בְּמִיָּנֻחְסוֹת וְהַרִיב"ש ז"ל מִיָּרֵי בְּשֵׂאִין כּוֹתְבִין וְאֵנן בְּדִידוֹן אֶתְרָא שְׂאִין כּוֹתְבִין שְׂעָבֵד
לֵה מִטְּלֵט' אַג"מ מוֹדְעַת זֹאת וַתִּבְטַט עֵינֵי לֵה' תּוֹרַת חֹסֵד סִי' צ"ב שֶׁהֵבִיא מִשֵּׁם רַב א'
שְׂרָצָה לְחַלֵּק שְׂאֵפִי' תְּפֹסוּ הַיּוֹרְשִׁים אִם לֹא מְכָרָה כָּבֵר וּפְיָרְשׁוּ לְצִוְרָף הַקְּבוּרָה
וְהַתְּכַרִּיכִין כִּי לֹא תוֹעִיל לָהֶם שׁוּם תְּפִיסָתָם אִפִּי' לְדַעַת הָרֵא"ש דְּהוּא ז"ל מִיָּרֵי בְּהוֹצִיאֵו
מִמָּה שֶׁתַּחַת יָדָם כָּבֵר וְכ"כ ה' פָּרָם שְׁלֹמָה חֲאֵה"ע סִי' ל"ח ע"ש אֶמְנָם ה' תּוֹרַת חֹסֵד כ'
בסו"ד שְׂאִין לְזוֹז מִדְּבָרֵי הַרִיב"ש וּמָרָן בִּש"ע אֵה"ע סִי' קי"ח סִי"ז שֶׁכ' אֵלְמָנָה שֶׁגָּבְתָה
כְתוּ' אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָה לְקַבּוֹרַת בַּעֲלָהּ ע"ש וְכָבֵר זֶה מְנוֹסָפָם אִפִּי' לְדַעַת הַרִיב"ש ז"ל
כִּינּוֹן שְׂכָר וְזָכְתָה וְגָבְתָה וּמוֹר"ם ז"ל בִּיָּאֵר עֲלֵיהָ תִשׁוּ' הַרִיב"ש דְּאִם קָדְמוּ לֵה הַיּוֹרְשִׁים
אִינָה מוֹצִיאָה מִיָּדָם וּמָר אָמַר חֲדָא וּמֵא"ח וּל"פ וְכ"ה' נַח"ץ וּמְטִי בָּהּ מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּינָה
אָמְרָה דְּכָל שְׂלָא תְּפֹסָה יְכוּלִים לְכַתְּחִי' לִיטוּל מְנוֹכְסֵיוּ לְצִוְרָף קַבּוּרָתוֹ וְשָׁפֵן עֲמָא דְּבַר
ע"ש וַתִּבְטַט עֵינֵי לֵה' ד"ן חֲא"ה סִי' מ"א שְׁגָם הוּא ז"ל נִשְׂאֵל ע"ז וְהֵבִיא מִתְּשׁוּ' הַרְדָּב"ז
דְּפָסִיק וְתַנִּי שְׂקוּבְרִין אוֹתוֹ תַחִי' מִמָּה שֶׁהֵנִיחַ וְהִשְׂאֵר נוּטְלִים הָאִשָּׁה וְכ"ח כִּינּוֹן שֶׁע"ד כֵּן
נִשְׂאֵת לוֹ וְדָלָא כְּהַרִיב"ש וְכו' ר"ל שְׁחִילְקָ בֵּין קְדָמָה וְתַפְסָה הִיא וּבֵין קְדָמוּ הַיּוֹרְשִׁי'
וְתַפְסוּ וְשָׂפְת' מוֹהַרִיק"ש שְׁנֵנְהֵגוּ כְּדֵבְרֵי הַרְדָּב"ז וְע"ע בְּמָה שֶׁהָאֵרִיף וּלפ"ז דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז
ז"ל סְתָרֵאִי נִיגְהוּוֹעֵינן לֵה' פָּרָם שְׁלֹמָה שֵׁם.

גַּם הַכֵּנָה ז"ל בְּסִי' קי"ח בְּהַגְהַב"י אוֹת כ"ח כ' מִשֵּׁם הַרְדָּב"ז ז"ל ח"א סִי' קנ"ב שְׂאִם קָבְרוּ
אֶת הַמֵּת בְּמִלְבוּשָׁיו חַיֵּיבִים לְשַׁלֵּם מִדִּין מִזִּיק שְׂעָבּוּדוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ ע"ש וְאִנִּי עֲנִי חַפְשִׁיתִי
בְּתִשׁוּ' ה' ח"א וְלֹא מְצֵאתִי וּמִהֲקָא מוֹכַח דְּמָנְהֵג עִירוֹ ז"ל כּוֹתְבִים בְּכַתְּנָן מִטְּלֵט' אַג"מ מִקַּ
מִדְּקָרִי לִיָּה מִזִּיק שְׂעָבּוּדוֹ ש"ח נֵאִילוֹ הַרְדָּב"ז בְּתִשׁוּ' אַחֲרוֹת שֶׁהֵבִיא ה' ד"ן קָרִי בְּחִיל
דַּע"ד כֵּן נִשְׂאֵת לוֹ וְלַכַּתְּחִי' קוּבְרִין אוֹתוֹ מְנוֹכְסֵיוּ הֵן אֶמֶת שְׂדֵבְרֵיו בְּתִשׁוּ' כ' לַעֲנ"ד דְּמָה
יַעֲנָה ה' בְּיוֹם שְׂיָדוּבְרָ בּוֹ הַתּוֹסֵף' שֶׁהֵבִיאֵו הָרֵאשׁוֹ' דְּקַתְּנֵי וְהוּא יְקַבֵּר מִן הַקְּנוּפָה וְעוֹד עַל
מָה שֶׁהֵבִיא הַכֵּנָה ג' מִשֵּׁם רִיא"ז ז"ל אֲשֶׁר הוּבָא בְּס' שֶׁלֵּה ג' דְּאִזְנִיל וּמוֹדָה כֵּס' הַרְדָּב"ז
שֶׁהֵבִיא ה' ד"ן מִהַתּוֹסֵף' הַלְזוֹ וְע"ע לֵה' בֵּית דָּוִד ז"ל חֲאֵה"ע סִי' פ"א מִהַסֵּף' וּמָה שֶׁהָאֵרִיף
הַרִיב"ש וְה' יָד אֶהְרֵן ז"ל שֵׁם בְּהַגְהַב"י אוֹת ר"ח וְאֵנן בְּדִידוֹן אִשָּׁה בְּכָל אֵלָה לֹא מְצֵאתִי
שְׂעָרְעָרָה עַל קַבּוּרַת בַּעֲלָהּ לְעוֹלָם א"כ אֶמְרוּ סְבָרוּ וְקַבְּלוּ שֶׁע"ד כֵּן נִשְׂאֵו לָהֶם לְבַעֲלִים
וְעַל עֲנִין עֲסָקֵי הַכְּתוּ' עֵינן בְּהַרְדָּב"ז בְּחֻדְשׁוֹת סִי' שֶׁל"ח וְה' ד"ן ח"מ סִי' ז' ע"ש: (לד)
עוֹבֵר קִי"ל הַמְזוּפָה לְעוֹבֵר לֹא קָנָה אֲבָל בְּעוֹבֵר דִּידִיָּה קָנָה וְטַעֲמָא מִשׁוּם דְּדַעַתוֹ שֶׁל אָדָם
קְרוּבָה אֲצֵל בְּנוֹ כַּמ"ש בַּח"מ סִי' ר"י ע"ש דְּעוֹבֵר נָמִי קְרוּי בְּנוֹ וְכ' ה' הַמְפִּיט ז"ל ח"ב
סִי' קל"ז דל"ש לְבַתּוֹ ל"ש לְבָנוֹ וְאָב נָמִי לֹאוּ דְּנֹקָא אֵלָא ה"ה אִם ע"ש וּמָה שֶׁיֵּשׁ לְעַמּוּד
בְּדְבָרָיו לְכֹאֲרָה סְתָרֵאִי נִיגְהוּ מִמ"ש בַּח"א סִי' קכ"ח עֵינן לֵה' בְּנֵי חַיֵּי ז"ל בַּח' אֵה"ע סִי'
נ"א וּמָה שֶׁהַעִירוֹתִי לְקַמֵּן בְּמַעְרַכְתָּ אוֹת ע' מִדִּין עוֹבֵר בְּס"ד וְעֵינן בְּתִשׁוּ' ה' שְׁבוֹת יַעֲקֹב
ח"א סִי' קי"ח וְח"ב סִי' ק"ן ע"ש וְעֵינן לְהַמְש"ל ז"ל בַּפ"י מָה גִּירוּשֵׁין דִּין ח"י מָה

שְׁהָאֲרִיף בְּזֶה וְעֵינָן לֵה אֶהְרֵן וְ"ל אה"ע סי' ק"ך בהגה"ט אות ל"א וְעֵינָן בְּתִשׁוּי מוהרי"מ ט"ח מ"מ סי' כ"ב ע"ש וּבְהָא דק"ל אָדָם עֲשׂוּי שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו דל"ד בְּנָיו אֶלָּא ה"ה בְּתוֹ וּנְכַדְיו וְעֵינָן בַּהֲכַנ"ה ג מה"ב סי' ל"א מ"ש מִשָּׁם מוהר"א מוּטָל וְ"ל שְׁנִסְתַּפֵּק בְּעוֹבֵר וְלע"ד דְּעוֹבֵר נָמִי קְרוּי בְּנוֹ פְּדֻכְתִּי: (לה) בְּסִימָן טוֹב.

רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שְׁוֹתְפִים וְעָמֵד רְאוּבֵן וְנִשְׁתַּתֵּף עִם לְוִי וְסָפֵר לְשֵׁם וְאִמ' לוֹ בַס"ט יִהְיֶה הַעֲסָק הַזֶּה. מְדַבְּרֵי ה' וְ"ל בַּח"א סי' ס"ד מִשְׁמַע דַּס"ל דְּהָנִי פְּמוֹדָה עַל מַעֲשָׂיו וְשׁוֹב אֵינִי יָכוֹל לְמַחֲוֹת בּוֹ וְעֵינָן הַכַּנ"ה ג וְ"ל בַּסִּימָן קַנ"ט בַּהֲגַהֲבִי אֹת פ"ד: (לו) בְּעַל הָא דק"ל הַבְּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ לְדַעַת רַבִּי וְ"ל א"א מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש בַּפִּי"ב מֵה' אִישׁוֹת וְעֵינָן פִּי"א מֵה' שְׁמֵטָה דִּין כ"א וּבַמ"ש מְרֵן וְ"ל וְמֵה שֶׁהָא הַלַּח"מ וְ"ל שָׁם בַּה' אִישׁוֹת וְעֵינָן בַּס"פ י"ג דַּלְר"א דְּלִגְבֵי יוֹרֵשׁ שְׁוִיָּהוּ רַבְּנָן פְּלוֹקָם וְאֵינִי חוֹזֵר בִּיּוֹבֵל וְעֵינָן לֵה' מַח"א וְ"ל בְּלִיקוּטֵי ה' שְׁמֵטָה לְשָׁם וְעֵינָן בִּיבְמוֹת דָּף פ"ט ב' גַּבִּי אִשְׁתּוֹ קִטְנָה דְּהוּנֵי מְדַרְבְּנָן דְּהַפְקָר ב"ד הַפְקָר וְהָא מְסִייעָא לַס' הָרֶאָב"ד וְ"ל דְּבַגְדוּלָה הוּנֵי מְדַאֲוֵרֵי: (לז) בְּעַל דִּין שְׁהִיבֵי קְרוּבֵי וּמִיְנֻדְעֵי יָכוֹל חֲבָרוֹ לְעַכְבַּ עֲלֵיו כַּמ"ש בְּסִימָן טו"ב ע"ש וְכ' הַרְדָּב"ז וְ"ל בַּח"ב שְׁבַשְׁנֵי סִי' תִּשְׁנִי ג דְּאָפִי אֹמֵר לוֹ חֲבָרוֹ הָבֵא ג"כ אֶתְהָ קְרוּבָה וּמִיְנֻדְעָה אֵין שׁוֹמְעֵין לוֹ וְלֹא דְמִי לְמַלְבוּשֵׁי דְאָמְרֵי לִיהַ הַלְבִּישָׁהוּ פְּמוֹתָהּ וְשָׂרֵי דְשִׂאֲנֵי הַתָּם דְּכָל הַמְּלַבּוּשִׁים שְׁוִים אֲבָל דְּעוֹת בְּנֵי אָדָם אֵינָם שְׁוִים דְּמִשְׁפַּחַת לֵה חַד חָרִיף מְאִידָהּ וּמְסַתְמָן טַעֲנוּתֵי ע"ש: (לח) ב"ח מְאֹחֵר שְׁקָדָם וְגָבֵה אֵי אֶהְיֵי לִיהַ גַּבִּיּוּתִיהַ עֵינָן לְמוֹהַר"ש חֲסוֹן וְ"ל בַּס' מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים סִי' ח"י: (טל) ב"ח רְאוּבֵן נוֹשֶׂה בְּשִׁמְעוֹן וְטַעַן שֵׁם שְׂאִין לוֹ בְּמֵה לְפָרֹעַ וְשִׁמְעוֹן אֶמְצָא בְּמִלְאֲכַת נְקִיבַת הָאֱלֹמֹגִים וְא"ל רְאוּבֵן בֵּא וְעֲשֵׂה אֶצְלֵי אוֹתָהּ מְלָאָה וְאֲנִי אֶמְצָא לָהּ הָאֱלֹמֹגִים כְּדִי לְעֲשׂוֹת בָּהֶם הַמְּלָאָה וּמְרַאשִׁית כָּל תַּטְוֵל מְזוֹנוֹת וְהִנֵּה הַנְּשָׂאָר אֲגָבֵה אוֹתוֹ בְּחוּבֵי וְשֵׁם מְמָאן בְּפִתְחָ סוּרְרַת עָמֵד הַשׁוֹאֵל וְשָׂאֵל אִם יָכוֹל לְכוּפּוֹ אוֹ לֹא יָבֵא שַׁכ"מֵה: זֹאת אֲשִׁיב הֲלֹא הָרֵא"ש הַמְּעוֹז בְּכָלֵל ע"ט סִי' ב' נְשָׂאֵל בְּרְאוּבֵן שְׁרָגִיל לְעֲשׂוֹת מְלָאָכְתּוֹ בְּפִרְקֵי מְטִי' אוֹ בְּהַלְוָה בְּרַבִּית וְטַעַן שְׂאִין לוֹ מֵמֵה לְפָרֹעַ וְא"ל הַמְּלָנָה אֲנִי אֶמְצָא לָהּ מְעוֹת וְתַעֲשֵׂה בָּהֶם כְּמוֹ שְׂאֵתָה רָגִיל כְּדִי שְׂאֵקַח מִהֲרִינוּח אַחַר שְׁתַּטְוֵל מְזוֹנוֹת וְהַשִּׁיב דְּאֵין שׁוֹמְעֵי לוֹ שְׁלֵא חֲיִיבַתּוֹ הַתּוֹרָה אֶלָּא בְּהוֹצָאת הַעֲבוּט וְלֹא לְשַׁעֲבַד גּוֹפּוֹ וְשַׁכ"כ ר"ת שְׂאִינוֹ חֲיִיב לְהַשְׁפִּיר עֲצָמוֹ לְפָרֹעַ חוּבוֹ וְשָׁגַם רַבִּינוֹ אֶלְיָהוּ לֹא פִתַּח שְׁחֲזִיב לְהַשְׁפִּיר עֲצָמוֹ אֶלָּא לְמְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ דְּמַסְפָּר כְּתוּ' נְלִמּוּד דְּכַתִּיב בְּיָה וְאֲנֵא אֶפְלַח וְאֹקִיר וְאִזּוֹן וְכו' ע"ש וְהוּבָאָה בְּטוֹר סִי' צ"ט ס"ח וְלַעֲנוּמַת זֶה רְאִיתִי לְמוֹהַרִיק"ש וְ"ל סִי' צ"ו שְׁהִיבֵי מִשָּׁם הַרְדָּב"ז וְ"ל שְׁאֵם הַב"ח רָגִיל לְעֲשׂוֹת מְלָאָה אוֹ לְהַשְׁפִּיר עֲצָמוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְעֲשׂוֹת כְּדִי שְׁלֵא יִגְבֶּה חוּבוֹ ב"ח כּוֹפִין אוֹתוֹ ע"ש וּמֵהֲתִימָא שְׁיַחְלֹק הַרְדָּב"ז עַל הָרֵא"ש וְהַטּוֹר פְּלִאָחַר יְד וּמוֹהַרִיק"ש מְבִיא דְּבָרָיו בְּסִתָּם מִשָּׁם דְּאָפִילוֹ בְּרָגִיל פְּלִיג הָרֵא"ש וְשַׁכ"ד הַרְ"ן וְ"ל: (מ) ב"ח ק"ל.

דְּמַסְדְּרִין לַב"ח כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' צ"ט וְכ' מְרֵן בַּב"י סִי' ס"ז דְּהָא דְּמַסְדְּרִין לַב"ח דְּוָקָא כְּשִׁלֵּא נִשְׁבַּע לְפָרֹעַ אֲבָל אִם נִשְׁבַּע הוּא חֲזִיב לְקִיָּים שְׁבוּעָתוֹ וְיִמְכּוֹר אֲבַנְטוֹ וְחִלּוּקוֹ לְקִיָּים שְׁבוּעָתוֹ וְיִתְפַּלֵּשׁ בְּאֶפֶר וְאִם לֹא עֲשֵׂה כֵן נִק' עֲבָרִיָּין וְלֹא יִפְטֹר מִשְׁבוּעָתוֹ בְּעוֹד שְׁיֵשׁ לוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ לְמַכּוֹר עַד שְׁנֵה פְּרוּטָה וְכֵן פְּסַק בַּש"ע שָׁם וְאִח"כ כ' נִשְׁבַּע לְפָרֹעַ וְאֵין לוֹ אָנוּס הוּא וּפְטוֹר הָרִיב"ש סִי' ק"ג עַכ"ל וְנִרְאֵה דְּמִיָּירֵי בְּשִׁפְכָר מְכַר הַמְּכַנְסִים וְהָאֲבַנְט וְהַחֲלוּק וְהֵן הֵן דְּבָרֵי ה' חֲזֵה הַתְּנוּפָה שַׁכ' שְׁלֵא יִפְטֹר מִהַשְׁבוּעָה כָּל עוֹד שְׁיֵשׁ לוֹ לְמַכּוֹר

וכו' אינה מפקעת התקנה לגמרי שאם אמרה היום איני נזונת ואיני עושה למחר עושה ותהא נזונת אבל אם אמרה איני נפדית ואיני נותנת פירות הרי מפקעת לגמרי תקנת פירות דהא פירות של כל ימיה הם תחת פרקונה וכו' עכ"ל ולגבי ב"ח אי אמר אשקול מזיבורית מפי שקיל פקעה התקנה לגמרי שפבר נסתלק משאר ארעתא משו"ה סבר קרא"ש דאין שומעין לו דומיא דהאומר איני נפדית ואיני נותנת פירות אבל בהך דקהל מוליןא איפא למימ' אע"ג דהשתא אמרי לא ניחא לן לחלוק מצו למיהדר בהו למחר ולימרו ניחא לן לחלוק אלא שאין הדעת מסכמת לזה מאחר ששמחלו לה בזכות החלוקה היכי מצו למיהדר בהו להפקיע זכותה ומדברי ה' מגן גבורים סי' פ' דף קל"ב ע"ב וג' מתבאר שלאחר שאמר לחלוק יכולים לחזור ולנותר אע"פ שמשפסידים לב"ח ע"ש וצריך להתנייב בדבר ועיין בתשו' ה' מהרי"מ מט"ל חח"מ סי' ט' י' י"א ע"ש בזה: וכעת מצאתי לה' עדות ביניקב סי' כ"ד נשא' באשה שערפה לבעלה ומת ולא רצתה לגבות כתו' עד אשר יגדלו הנערים ופסק דחייבת והאריך בפרט זה ע"ש וכרגע נ"ל ח' תשו' ה' מהר"י באסאן ובסי' ע"ה עד סי' ע"ח אות פ"ה פ"ו פ"ז ע"ש שהביא דבריהם ז"ל והנה בעלתה נדפסו תשו' ה' מוהר"א אלגרי בס' לב שמח ובח"ה מ סי' ט' עמד וימודד אר"ש וחלק על שפנגדו וס"ל דכופין הלנה למיקם בדינא עם מי שיש לו דו"ד בתביעת ממון לשימצאו ממה לגבות את חובם ע"ש: וראיתי להכנ"הג בכללי הקי"ל עלה ונסתפק במי שיש עליו ב"ח ויש לו דו"ד עם ש"מ ואינו רוצה לטעון קי"ל לזכות בדינו אם כופהו הב"ח ופסק דהדין עם הב"ח וישפן נר' מדברי הרב משפט צדק ח"א סי' י"ט ע"ש וכעת נדפסו תשו' הכנ"הג ז"ל ובח"א סי' קע"ו עמד עוד בענין זה ועיין לקמן במערכת אות ק' בדיני הקי"ל סי' בס"ד ומעתה קם דינא חובת גברא למיקם בדינא ודייני למטען קי"ל לזכות בדינו ולזכות בנכסים הב"ח וע"ע להכנ"הג ז"ל סי' רע"ח בהגה"ט אות מ"ד ע"ש: (מב) בעל שמשפן נצ"ב של אשתו וטוענת שמשפנם שלא מדעתה עיין ש"ע א"ה ע סי' צ' ומודה הבעל עיין לה' מוהר"י עיניאש ז"ל בס' בית יהודה ח"א חא"ה ע סי' ז': (מג) בנן

הבונה חורבתו של חברו קי"ל היורד לתוך חורבתו וא"ל הבונה את אבני ואת עצי אני נוטל שומעין לו כמ"ש בטוש"ע סי' שע"ה ס"ו ועיין בתשו' הגאונים שפספר הפרדס הנדפס מחדש דף ז"ך ע"ב שאלה המתחלת ונדשאלתו וכו' ובסו"ד כ' ז"ל וקירוא"ן ח"ל היא עכ"ל מפאן סמך למאן דמרגלא בפומייהו דאינשי פי קבלה בינדם שיש דרך קרובה לא"י תובב"א ממדינת אל קירוא"ן מדהוצרך הגאון לומ' שהיא ח"ל דלפי הנראה דבר פשוט הוא ולא היה צריך לאומרו: (מד) בריא ושמא קי"ל בריא בחיובא וס' בפרעון חייב לשלם כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ה ע"ש ועיין מ"ש לקמן במערכת אות מ סי' בס"ד ועיין לה' קרית מלך רב ח"ב סי' ט' ד"ך ול"ב: (מה) ברירה פי אמרי' אין ברירה ה"ד במילי דלית ליה קיום אם לא שנאמר יש ברירה והובר הדבר למפרע דאל"כ אשתכח דאכל טבל מעיקרו אבל המוכר או הקדיש מידי מנכסיו שאינו מסוים כל שבירר וא"כ א' מהם הרי הוא קנוי ומקודש ואין אנו צריכין לקיום המקח לדמעיקרא וכיון דלקיום המקח אין אנו צריכין לברירה שהרי מהשתא מתקיים שוב אין אנו צריכין לברירה הרשפ"א ז"ל ח"ב סימן פ"ב ודברים הללו הם קלורית לעין ועיין לה' מח"א ז"ל בה'

זכיה סי' א' מ"ש בזה ועיין למהרי"ק ז"ל מ"ש בשם הריטב"א ז"ל בחי' לעירובין בפ' הדר: סליק אות ב' מערכת אות גימל (א) גביית חוב.

קי"ל מי שיש עליו ב"ח הרבה ולא נמצא במכירתו כדי גאולתו דאפליגו רבנן ואתא פיצד חולקים בממון לפי הממון או במקסת נפשות אקרקפתא דגברי א' המרבה וא' הממעט וסדר חלוקה באשר ימצא לו עלי בא"ר בטוש"ע סי' ק"ד ס"י נאנו בדין בטר מרן גרירי דפסק שם אקרקפתא דגברי ע"ש ובשנת תקמ"ו בא מעשה בימי עט"ר ראש על ארץ מורי הרב חק נתן בראובן שהיו נושים בו ישראל וגוים ונשבר וידיני התגרים חולקים לפי הממון פסברת ר"ח ז"ל והיו סבורים מהב"ד פינן דיז גוי באמצע ודנין לחלוק לפי הממון כף דנין לישראל הנושי' בו ומורי הרב ז"ל הכריע שיחלוקו בתחילה עם הגוים לפי הממון והיה הנשאר הדר דינא לחלוק אקרקפתא דגברי וכף עלתה ההספמה בנעד הב' פתי דינים שבעיר והנה בעתה ה'ן ספק בידי בא' שיש לו שנים או ג' שטרות על לנה א' ונושים בו ג"כ ב' או ג' אנשים כל א' בשטר בפ"ע היכי לידנינו דיני להאי דינא מי אזלינו בטר השעבוד הני תרי ותלת הניין או"ד בטר המלנה אזלינו והוא בא' ולא יטול אלא חלק א' ואתמ"ל דאינו גובה אלא חלק א' דבטר מלנה אזלי' אם מכר או נתן לאחריני מי הוו כתרי גברי דהשתא מיהא הא איכא תרי קמן או"ד בטר מעיקרא אזלי' ומלנה חד הוא דאיכא: ונחזייה לה' הדרושה סימן ג"ן דפשיטא ליה דמאריה דתרי שטרי דשקיל תרי חולקי ונהדר ק"ל מהך דפ' ג"פ דף קע"ב דשטר בר מאה לא לשנוי ליה כתרי שטרי בר חמשין חמשין וכו' ואי תרנייהו מלנה ולנה ניחא להו עבדי' להו כמ"ש רשפ"ם ור' ירוחם ואמאי והא מטי פסידא לאחריני דזמנין משפחת לה דלנה לית ליה לשלם לכולהו בעלי חובין וחד מב"ח אית ליה תרי שטרי ואי אמרת דגבי תרי חולקי הא מטי להו פסידא לשאר ב"ח וניחא ליה דלכוליה האי לא חיישינו גם הש"ך שם סק"ב פשיטא ליה דשקיל תרי חולקי וק"ל מהך דג"פ וניחא ליה בתרי אנפין וחד כמ"ש ה' הדרושה ברם מ"ש ז"ל כמ"ש בסי' ק"ד ס"ו אני ענ"י לא מצאתי ונהך ס' די"א לא היא לנ"ד איך שיהיה הני פה'ני שלוחי דרחמנא ניהו על דעת א' לו' יסמוכו דגובין לפי מנין השטרות: ותבט עיני עוד לבוא לבית הספק היכא דהמלנה לית ליה אלא חד שטרא וזמנין פלגא דשטרא אי יתביה לאחרינא היכי פלגן בהדיהו דאי בטר השתא אזלי' הא איכא תרי ואי אזלי' בטר שעבוד ליכא אלא חד ויהי ספיקא אכתי לא אפשוט.

נחזי הנית להב"ח בתשו' סי' ל"ה דפשיטא ליה דלא שקיל מאריה דשטרא ואע"ג דאית ליה כמה שטרי לא שקיל אלא חד ונחיליה מהך דפ' ג"פ ע"ש וכבר תרגמוה סבי ממלאכת פהגים והב"ח לפום מאי דחייש לקנוניא מהך דפ' ג"פ הורה דה"ה אם מכר א' מהם דאינו גובה אלא חלק א' וראיה מדאמר שמואל המוכר שט"ח לחבירו ונחזר ומחלו מחול דאפתי פש ליה זכותא בגניה ע"ש לענ"ד אהמ"ר לא שקמה מתיא דלא אהני הך טעמא אלא לענין דמצי מחיל דתרי שעבודין אית ליה המלנה על הלנה כמ"ש התוס' בפ' הכותב דף פ"ה ובכמה דוכתי' ועיין מה שהארבתי לקמן מערכת אות ש' בדיני שטרות בס"ד אבל לנ"ד לא מכרעא פלל וה' ז"ל מסתמיה ואזיל בטר חשש הקנוניא ולדעתו ז"ל צ"ל דנדאי המלנה הוא דשקיל ולא הקונה דאתי מחמתיה פינן דאפתי אית ליה זכותא בגניה א"כ היכא דהוא נושה בלנה ק"ק ומכר מנה וכפי החלוקה יעלה לחלקו ק"ק אם יטול ק"ק כפי מה שחייב.

לו או"ד דהשתא מיקא לית ליה אלא מנה והקונה אינו גובה כלום נמצאת אומר דהך זכותא דאפתי אית ליה חובת גברא לחוב לקונה וה' העיד כי רבני עירו דנין שגובה ב' חלקים אלא שהיא ז"ל כ' שדבר זה מתקנת ב"ד ולא מדינא ע"ש ולפי מה שנתבאר בדעת הסמ"ע והש"ך דינא יתיב ולא מהתקנה שו"ר לתלמידו ה' בעל צמח צדיק סי' ט"ו שעמד על זה והעלה להלכה פדעת ה' הדר ישה והש"ך והעלה שאם מכר לאחרים נוטלין חלקם ופליג אדרבניה בהעלם דבר וזו הלכה העלה ה' מוהרי"א באורות וה' בית אברהם העיד שפך הנה דן אביו ה' ז"ל אלא שפעת ראיתי לה' שאגת אריה סי' ד' שנטתה דעתו לדעת הב"ח: (ב) גביית בע"ח.

ראובן אי"ש סחו"רה זבוגי ומזבין ונושים מקצתן אנשים סוחרים מדמי הסחורות ועמד א' מהנושים ונטל מראובן מיני סחורות בשיעור חובו וכשמנע שאר הנושים בו עמדו לקבול עליו בדין באומ"ם אליו תא ונפלוג אקרקהפא דגברי פהספמת מ"ן בש"ע סי' ק"ד ס"י דאנו בדין פנותיה ק"ל ולא כל פמניף ליטול חלק בראש הו"רה גבר עמיתי בתורה דינא בארעא שארנו וקרובנו כי רב הוא הי"ו דלא אהניא ליה תפיסתו וסמא אייתי בידיה תשו' ה' מוהר"א ששון ז"ל סי' ס"ז שכתב ואע"ג דקניית השטר היתה אחר שידעו שהם שבורים ולכאורה הנה נראה לומר דדמי לתפיסה אחר שנולד הספק דהא אפי' לאו מילתא וכו' עכ"ל אלמא דעת עליון.

דאם באמת הנה הענין דהתפיסה אחר ידיעת השבירה לא אהנו מעשיו וקרו ליה מהדרנא אלו דברי ה' קרובנו הי"ו ונומיתי לו אהמ"ר לא שמה מתיא לא דמיא כעכלא לדינא דנ"ד לא מקריא תפיסה ולא תורת תפיסה כלל כיון דהלנה גופיה הוא דאזבניה והתפיסה דכה"ג זכה במקחו דלא גרע מלנה או מכר או נתן דבמטלטלין זכה הלוקח או מקבל המתנה כמ"ש בטוש"ע סימן ט' וגבי חוב מקולקל ושיירא המהלקת במדבר דקי"ל דאם אמר לעצמי הצלתי דזכה בחלקו כמ"ש בטוש"ע סי' קע"ו וסי' קפ"א ס"ב יעו"ש אכל גדון ה' ז"ל שהלנה הוא תפס מעצמו בכח השטר שהנה מלנה שהוא מלנה של השותף דוק ותשפח ואפי' לפ"ד מור' נר"ו עין רואה דה' מוהר"א ש לא פסקא ליה מילתא דדמי לתפיסה אחר שנולד הספק אלא בדרך הנה נראה לכאורה לומר דדמי וכו' ולא דפשיטא ליה ועוד בה דהאי מילתא דתפיסה לאחר שנולד הספק לא הויא תפיסה תליא באשלי רב"ב וכמ"ש לקמן במערכת אות ת' מדיני תפיסה בס"ד א"כ כי אמרי' נמי דדמי לתפיסה שאחר שנולד הספק כיון דפליגי בה רבנותא נו"ן לא מפקינן מידי התופס דשפיר מצי למימר קי"ל כמ"ד דחשיב תפיסה מעליא היא.

וכ"ש לפי מה שהוכחתי בענייני שם בדיני התפיסה שדעת מ"ן בש"ע כמ"ד דחשי' תפיסה מעליא ע"ש ובגדונו של ה' ז"ל נמי דינא הכי הוא דאין מוציאין מיד זבולון מה שהוא חייב לראובן ושמ' השותף מטעמא דכתי' בעניינותנו: איברא דאפתי נשאר לנו לברר דעת ה' מהר"א ש' במאי דכת' ואע"ג דמכירת שטר' דרבנן ושעבוד דב"ח דאורייתא מ"מ כיון שתפס זכה וכו' ע"ש דמאי שיאטיה דתפיסה הכא דעיקר מאי דק"ל דלא אתי מכירת שט' דרבנן ומיעקרא שעבוד דב"ח דהיא מדאורייתא דנכסי דלנה משתעבדי למלנה מדאוריית' לא מפקי' מניה דלא הויא אלא מדרבנן א"כ מה יושיענו זה שכת' ה'

ז"ל מ"מ פּינן דתּפּס זכּה וּאִינוּ עֲנִינוּ לַתּפִּיסָה הֵכָא וּנְר' דְּדַעַת ה' ז"ל מְשׁוּם דְּבִמְכִירַת שְׁטָרוֹ פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנָא תָּא פַת א' אוּמְרַת מְדַאוּרִי תָּא.

מְדַאצְטְרִיךְ קָרָא גְבִי אוּנְאָה לְמַעוּטֵי מְכִירַת שְׁטָרוֹת מְאוּנְאָה וְכַת א' אוּמְרַת דְּלָא הֵוִיא אֵלָא מְדַרְבְּנָן מְדַאמַר שְׁמוּאֵל הַמּוֹכֵר שֵׁט"ח לְחַבְרִיו וְחִזּוּר וּמְחִלוּ מְחִיל כַּמ"ש הַתּו' בַּפ' הַפּוֹתֵב דָּף פ"ה וּבַפ' הַמּוֹכֵר דָּף ע"ז וּבַכ"ד וּבְבִיאָר עֲלֵיהּ הַפְּתָה הַגְּדוּל ר"י ס' ס"ו וְעֵינִין לְקַמֵּן בְּמַעְרַכַת אוֹת ש' מְדִינֵי שְׁטָרוֹת בַּס"ד וּבְשַׁעֲבוּד נְכִסֵי לְוָה לְמַלְוָה פְּלִיגֵי בְּהַ אֲמוּרָאֵי דְשַׁלְּהֵי פ' ג"פ וְהַפְּתָה הַגְּדוּל פ' טלִיתוּ עֲלֵיהּ רַס"י ט"ל ע"ע וּלְפ"ז הֵכִי ק"ל לַה' ז"ל וְאֵע"ג דְּאֵיכָא לְמִימַר מַכ"ש דְּרַבְּנָן וְשַׁעֲבוּד דַּב"ח מְדַאוּרִי תָּא וְלָא אֲתֵי מְדַרְבְּנָן וּמְפִיק דְּאוּרִי תָּא מ"מ פּינן דְּמִידי פְּלוּגְתָּא לָא נְפָקָא פּינן דְּתַפּס זכּה דְּמַצִּי לְמִימ' קי"ל כַּמ"ד דְּתַרְנוּוִי הֵוִי דְּרַבְּנָן וְאֲתֵי דְּרַבְּנָן וְאֲנִי תַרְנוּוִי הֵוִי מְדַאוּרִי שְׁפִיר אֲתֵי דְּאוּרִי תָּא וּמְפִיק דְּאוּרִי תָּא וְכ"ש דְּמַצִּי לְמִי קי"ל כַּמ"ד מְכִי שְׁטָרוֹת דְּאוּרִי תָּא וְשַׁעֲבוּדָא דְּרַבְּנָן וְאֲנִי כַתּו' בַּשֵּׁט"ח שְׁבִיד הַשְּׁוֹתֵף שַׁעֲבַד לְהֵם כָּל נְכִסֵי בַפִּי וּמְדַבְּרֵי רַש"י בַּפ"ק דְּקִידוּשֵׁין דִּי"ג יִרְאָה דַּבְּכ"ה ג כ"ע מוֹדוּ דְּשַׁעֲבוּד דְּאוּרִי תָּא כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א ז"ל בַּחֲוֵי לְשֵׁם בַּד"ה מְלִנְהּ הַפְּתוּבָה בְּשֵׁטֵר וְכו' ע"ש וְאַכְתִּי מַצִּי לְמִי קי"ל כַּמ"ד מַכ"ש דְּאוּרִי תָּא מַש"ה פּינן דְּתַפּס זכּה כַּנְלַע"ד בְּכַוְנַת דְּבַרֵי ה' ז"ל וְאַחַר הַמְּשָׂא וּמִתָּן בְּדַבְּרֵי הַהִלְכָה הַסְּפִים ה' מַנ"ר נַר"ו וְזִיקָה לְמַלְוָה בְּסַחֲרוֹ שְׁגָבָה מֵהַלְוָה: וְאִם הַמְּלִנְהּ תַפּס חֲפָצִים מְנַכְסֵי הַלְוָה יוֹתֵר מְמָה שְׁיַעֲלָה לוֹ בְּחַלְוֹקַת קַרְקַפְתָּא דְּגַבְרֵי וְהַתּפִּיסָה בְּלָא שׁוּמַת הַחֲפָצִים הָהֵם וְשַׁלָּא ע"י ב"ד א"נ מְלִנְהּ מְאֻחָר שְׁקַדָּם וְתַפּס מַעֲצָמוּ בְּלָא שׁוּמָא ע"י בְּקִיאִים וְשַׁלָּא ע"י ב"ד הַטּוֹר ס' ת"ד ס"י הֵבִיא דַעַת ר' יוֹנָה דַס"ל דְּלָא מְהַנְיָא לִיהַ מַה שְׁתַּפּס אַפִּי ע"י שׁוּמָא וְדַעַת הָרָא"ש דִּינָא הֵכִי בְּמַקְרַקְעֵי אֲצֵל הַמְּטַלְטְלֵי דְּמַה שְׁגָבָה גָּבָה אַפִּי שְׁגָבָה מַעֲצָמוּ ע"ש וּפְשׁוּטָן שֶׁל דְּבַרִים נִרְאִין דְּהָרָא"ש נְמִי מוֹדָה דְּשׁוּמָא מִיָּהָא בְּעֵי פִי הֵיכִי דְּלָא שׁוּינָן לְהוּ דְּפְלִיגֵי מִן הַקְּצָה אֵל הַקְּצָה דְּלַהֲרֵי אַפִּי שׁוּמָא לָא מְהַנְיָא וּלְהָרָא"ש אַפִּי שׁוּמָא לָא בְּעֵינָא דְּהָא מַצִּי א"ל מֵאֵן שֵׁם לָךְ וּל"ש בֵּין תַּפּס ע"י ב"ד לְתַפּס מַעֲצָמוּ לְעַנְיָן שׁוּמָא בְּמַטְלְטְלֵי אֵלָא דַמַּמ"ש עוֹד בְּתַשׁוּ אַחֲרַת שְׁהֵבִיא הַטּוֹר שֵׁם ס"ה בְּסוּגַר חֲנוּתוֹ שֶׁל לְוֵי ע"י ב"ד דְּפַסֵּק דְּלָא אַהֲנֵי לִיהַ לְלוֹי דְּאֵינָה גְּבִינָה כָּל זְמַן שַׁלָּא שְׁמוֹ הַסַּחֲרָה וְנִתְּנוּהָ לְלוֹי הַרִי קָרִי בְּחִיל דְּאַפִּי בְּמַטְלְטְלֵי בַעֲי' שׁוּמָא וְנִתְּיַבַת הַב"ד כְּסַבְּרַת הַר"י וְלוּלֵי ה' הַטּוֹר דְּאֵינִי דְּבַרְיוֹ שְׁבַתְשׁוּ וּדְבַרְיוֹ בַּפ' הַפּוֹתֵב הו"א דְּהָרָא"ש בְּפַסְקֵי לָא נ"ל דְּבַרֵי הַר"י וּבְתַשׁוּ חִזּוּר לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי הַר"י וְאַפ' דְּפַלְגֵן בְּהַדְּוִיָּהּ וְנִקְרַ' כְּדַבְּרֵי הַתַּשׁוּ חֲדָא דְּבַתְרָאֵי נִינְהוּ וְעוֹד דְּהַלְכָה לְמַעֲשֵׂה עַדִּיף כַּמ"ש הַכַּנ"ה ג וְשַׁאֲרֵי הָאֲחַרוּנִים אֲבָל עַל הַטּוֹר ק' וְהַש"ף בְּלַע בְּנַעֲיָמָה וְכַתּו' וְה"ה אִם תַּפּס מַעֲצָמוּ בְּלָא ב"ד אֵלָא בְּשׁוּמָא מְקַרִי צ גְּבִינָה עַכ"ל: וְרִאִיתִי לְהַב"ח ז"ל שֵׁם ס"ה דְּפַסִּיק' לִיהַ דְּאַפִּי' נִתְּנוּ הַמְּטַלְטְלִין הַב"ד בְּיַד הַמְּלִנְהּ בְּלָא שׁוּמָא לָא מִיקְרֵי גְּבִינָה דְּבַעֲי' תַרְתִּי שׁוּמָא וְנִתְּיַבַת וְהָא בְּלָא הָא לָא קִיַּימָא וּבַס"י מַסַּפ"ל בְּדַבְּרֵי הָרָא"ש אִי בַעֲי' תַרְתִּי אוֹ לָא וּפְשִׁיטָא לִיהַ מִתַּשׁוּ דַסִּי ה' דְּאַפִּילוּ בַב"ד בְּעֵי תַרְתִּי כ"ש בְּגָבָה מַעֲצָמוּ בְּמַטְלְטְלִין בְּלָא שׁוּמָא דְּלָאוּ כְּלוּם הִיא ע"ש דַעַת עֲלִיוֹן דְּבַגְבָה מַעֲצָמוּ ס"ל דְּבַעֲי' שׁוּמָא וְכַדְכַתִּי וְאַפִּי' ע"י ב"ד בְּמַטְלְטְלִין נְמִי ע"י עַצְמוֹ מִיקְרֵי גְּבִינָה בְּנוֹדָאֵי דְּשְׁמִיעַ לִיהַ כַּמ"ש הַש"ף וְעוֹבְדָא פִי הֵוִה הֵכִי הֵוִה אֲבָל לְעַנְיָן ס"ל לְהָרָא"ש דְּבְּמַטְלְטְלִין הַב"ד וְהַמְּלִנְהּ פַחְדָא שְׁרִינָן וְהַש"ף שֵׁם סְקִי"א בַפִּי עֲלֵיוּ בְּזָה אֵלָא דַבְּכ"ד לָא בְּעֵי שׁוּמָא וּבְגָבָה מַעֲצָמוּ נְמִי מְפַקְפַק בְּדַבְּרֵי לְוֹמַר דְּאַפִּי' בְּלָא

שוּמָא מַה שְׁגָבָה גָבַהּ וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה ה' בְּאוֹרוֹת ע"ש וְה' פּמ"א ז"ל ח"ב סי' ח' הַשֵּׁג יִשָּׁג עַל דְּבָרֵי הַב"ח ע"ש וְאָמְנָם לְשׁוֹן מָרְן בְּש"ע לֹא רָהִיט בְּהִכִּי וְאָנּוּ בְּדִידוֹן בְּעַקְבוֹתָא דְמִשְׁיחָא נְקֻטָּי וְאַחֲרֵי מִןפְּלַג בָּא מַעֲשֵׂה לְפָנַי עַט"ר מוֹרֵי הָרַב חַק נָתַן נִר"ו וְסִיעַת מִרְחֻמוֹהִי וּפְסָקוֹ דְאַהֲנָא לִיהֵ הֵךְ תְּפִיסָה וְדַנְתִּי לְפָנָיו בְּקַרְקַע מְלִשׁוֹן מָרְן בְּש"ע וַיַּעַן הַמְּלָאךָ הַדּוֹבֵר בִּי מִנִּר"ו דְמָרְן הַעֲתִיק לְשׁוֹן הָרָא"ש וְהָרָא"ש פְּלִפִּי מַה שְׁהַשִּׁיב סְגִיבַת הַחֲנוּת ע"י ב"ד וּפְסָק דְאִין בְּהַ מוֹעִיל סְרְכִיָּה נְקִיט וְאַזְזִיל: (ג) גְּבִיבִית חוֹב קִי"ל כִּמ"ד חֲזָקָה דְלֹא פָּרַע אִינִישׁ גּוֹ זִמְנִיָּה וְהַלְוֵאִי דִּיפְרַע לִיהֵ בְּזִמְנִיָּה וּמִגְּבִי לִיהֵ אִפִּי מִיִּתְמִי בְּלֹא שְׁבוּעָה כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' מ"ח וְהָאֲרַכְתִּי בְּזָה לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ח' מְדִינֵי חֲזָקָה בִּס"ד אֵת זֶה אֲגִיד כִּי מַעֲשֵׂה בָּא לִיִּדְנֵנוּ בְּרָאוּבֵן שְׁהוֹצִיא שִׁט"ח עַל יוֹרְשֵׁי שִׁמ' שְׁהוּא חֲזִיב לּוֹ מְנָה לְקוֹרְעָה לּוֹ לֹאט לֹאט בְּמִשְׁפָּה שְׁנָה מִתְחַלַּת ח' אֲדָר וּשִׁמ' מִת בְּאַלּוּל וְטַעֲנֵנוּ דִּילְמָא פְּרַעֲיָה קֶצֶת מִהַחֹב פִּינּוֹן דְכִתִּיב בְּיָה לְפָרֹעַ לּוֹ לֹאט לֹאט וְהַמְלָנָה טוֹעֵן דְלֹא פְּרַעֲיָה וְלֹא מִיִּדֵי וּמְרִישׁ הו"א דְמִצִּי' לְמִימ' הָא דְכָתַב לִיהֵ הִכִּי דְכִי הִכִּי דְלֹא תִיִּהְיֵ לִיהֵ לְמַלְנָה תַרְעֻנְמַת עַלְוִיָּה דְלָנָה דֹא"ל מְלָנָה אִפְסֻדְתְּנִי מִינְאִי וְכִדְאִיתָא בְּהָאֲנֻמְנִי דָּף ע"ז אִמ"ר הָאִי מָאֵן דְאִוְזְפִיָּה לְחַבְרִיָּה ק' זוּזִי וּפְרַעֲיָה זוּזִא וְזוּזִא פְּרַעוּנָא הָוִי וְאִין לּוֹ עֲלִיו אֵלֹא תַרְעֻנְמַת בְּלִבְד דֹא"ל אִפְסֻד' לְזָה מִנְאִי ע"כ וְהִינּוּ בְּפּוֹרַע לּוֹ גּוֹ זִמְנִיָּה אַע"ג דְבַע"כ מְקַבֵּל מִינְיָה הָא מִיָּהָא תַרְעֻנְמַת אִית לִיהֵ גְבִיָּה כְּדֹאֻקְמוֹ רַבְּנוֹתָא ז"ל וְעִינּוֹ לְקַמֵּן בְּמַע' אוֹת ח' מְדִינֵי הַלְוָאָה בִּס"ד אִמְטוֹ לְהִכִּי כַת' לִיהֵ הִכִּי דְלֹא תִיִּהְיֵ לִיהֵ תַרְעֻנְמַת דְמַלְנָה: אִיבְרָא דְלִישְׁנָא דְשִׁטְר לֹא רָהִיט בְּהִכִּי אֵלֹא לְחַיּוּבִיָּה לְלָנָה לְמִיגְבִיָּה לִיהֵ פּוֹרְתָא פְּוֹרְתָא וְלֹא לְאִשְׁהוּיָּי עַד דְמִשְׁלַם שְׁתָּא אֵלֹא דְאִפְתִּי לֹא אִפְרוּק דְבִאת"ל דְבַחְיּוּבָא דְהַלְוָה הוּא דְקָא מִיִּשְׁתַּעֵי שִׁטְר' נִיחְזִי אָנּוּ אִי מְצִי כְּיָיָף לִיהֵ מְלָנָה לְלָנָה לְמִיגְבָּא מְנִיָּה מֵאִי דְבַעֵי פִינּוֹן דְלֹאט זֶה לִית לִיהֵ שְׁיַעוּרָא פִּיצַד שְׁמִין דְאִי שְׁדִינּוּ לְהֵךְ מְנָה אִפְוִלְהוּ יִרְחִי הַשְׁתָּא מְצִי א"ל לָנָה א"ה הו"ל לְפְרוּשֵׁי וְלֹא לְמַסְתֵּם סְתוּמִי וְכִינּוֹן דְלֹא מְצִי מְלָנָה כְּיָיָף לִיהֵ חֲשִׁיב שְׁפִיר גּוֹ זִמְנִיָּה וּשְׁקִיל בְּלֹא שְׁבוּעָה אֵלֹא דְמַחְרִימִין סְתָם וּנ"מ דְכַה"ג אִם מִת הַמְלָנָה אַחֲרַךְ פְּוִי יוֹרְשֵׁי נּוֹטְלִי בְּשְׁבוּעַת הַיּוֹרְשִׁים וְלֹא אֲמָרִי בְכַה"ג אִין אִמְש"ל כְּוִי דְנָתִי בְּדַעֲתִי הַקְצָרָה: וְאִפְתִּי פֶּשׁ גָּבֵן לְבְרוּרֵי הִיכָא דְכָתוּב בְּשִׁט לְמַפְרְעֵי כְּוִי וְכְוִי מִיִּדֵי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וְטַעֲנֵן הַמְלָנָה דְלֹא פְּרַעֲיָה מִי אֲמָרִי טַעֲמָא מֵאִי אֲמוּר רַבְּנֵן דְבַחְוּב שְׁבִשְׁטְר מְלָנָה מְהִימֵן וּמִשְׁתַּבַּע וּשְׁקִיל מְשׁוּם דְאִית לִיהֵ טַעֲנָתָא אֲלִימְתָא אִם אִיתָא דְפְרַעֲיָת שְׁבַמ"כ אֲבָל הִכָּא דְאִפְתִּי פֶּשׁ לִיהֵ גְבִיָּה לֹאֵן בְּרַ מְהַדְרָנָא הוּא וּבְשִׁלְהִי פ' הַשְׁאוּל אֲמָרִי אֵלֹא מַעֲתָה אוֹזְפִיָּה.

ק' זוּזִי בְּשִׁטְר וֹא"ל פְּרַעֲתִיָּה פִּלְגָא ה"נ דְמְהִימֵן א"ל הִכִּי הַשְׁתָּא הֵתָם שְׁטְר לְגִבְיָנָא קִיאִ וְאִם אִיתָא דְפְרַעֲיָה אִיבְעִי לִיהֵ לְמִיכְתָּב אַגְבִּיָּה א"נ לְמִיכְתָּב עַלְיָה תַבְרָא אֵלֹמָא אִפִּי הִיכָא דְלֹא מְצִי לְמִיטְעֵן שְׁטְרָךְ בִּמ"ב אִפְתִּי מְצִי לְמִיטְעֵן אִיבְעִי לְמִיכְתָּב אַגְבִּיָּה א"נ לְמִיכְתָּב עַלְיָה תַבְרָא וְאִיכָּא לְמִיזְדַק דְהָא כִי כְתַב אַגְבִּיָּה פִּלְג' פִּגִּים לְשִׁטְרִיָּה וְהִיכִי מְצִי כְּיָיָף לִיהֵ לְקַבּוּלִיָּה מְנִיָּה וּלְמַפְגֵּם שְׁטְרִיָּה וְכַה"ג אֲמָרִי בְשִׁלְהִי ג"פ דְקַע"ב הָאִי מָאֵן דְנְקִיט תְּרִי שְׁטְרֵי בְר' ו' ו' וְאִמְרַ עֲבִידוֹ לִי חַד שְׁטְר בְּר' ק' לֹא עֲבָדִי מ"ט דְלֹא לִיפְגִים לִיהֵ לְשִׁט' ע"ש בְּפִרְשׁוֹ"ם וֹא"כ מְצִי לָנָה לְמִימ' פְּרַעֲתִי וְלֹא בְּעִי מְלָנָה לְמַכְתָּב אַגְבִּיָּה כִי הִיכִי דְלֹא לִיפְגִים שְׁטְרִיָּה וּמִיִּשְׁתַּבַּע לִיהֵ וּמְפִטְר פִּינּוֹן דְטַעֲנַת שְׁבַמ"כ אֲזַדָּא לָהּ מִיָּהוּ בְּהָא אִיכָּא לְמִי פִינּוֹן דְכַתְּנֵן אַגְבִּיָּה לֹא חֲשִׁי פּוֹגֵם שִׁטְר' כִּמ"ש הָרָא"ש בְּתַשׁוּ' כְּלָל פ"ו סִי' בְּכַתְּנֵן' בִּינֵי שִׁיטֵי ע"ש וְדַעַת מְרַבִּי"ת הָאֲחֻרוֹנִי דַּה"ה נְמִי בְּכַתְּנֵן' אַגְבִּיָּה כְּמוֹ שְׁהַעֲלִיתִי לְקַמֵּן מַע' אוֹת

פ' מדיני פוגם שטרן בס"ד אָבֵל בְּמֵאֵי דְקָאָמֵר תְּלִמוּדָא א"נ דְכָתִיב עָלֶיהָ תִּבְרָא ק' דְהָא מִפְגָּם לִיהָ לְשֹׁטֵר כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הַבַּעֲהָ"ת שְׁעַר כ"א ח"ד ס' ג' ע"ש וְאֵעִיף שֶׁהַכְּנֵה"ג.

רס"י פ"ד דְרַש"י וְהָרָא"ש פְּלִיגֵי עָלֶיהָ ע"ש סו"ס לְדַעַת הַבַּעֲהָ"ת וְהַטּוֹר מְצִי א"ל: וְחֻזְיָתִיהָ לַהַבַּעֲהָ"ת שְׁעַר ח' דק"ל אמ"ד בפ"ג ג' הָאֵי מָאן דְאִפִּיק שְׁטֵר עַל חֲבָרִיהָ בְּק' זוּזֵי וְא"ל פְּרַעְתִּיהָ פִּלְגָא וְאִתּוּ סְהַדֵּי דְפְרַעְיָה לְכוּלִּיהָ דְמִשְׁתַּבַּע לָזָה וְיִהִיב פִּלְגָא דְאִמָּאֵי לָא דְיִנְיָ לִיהָ כְּשֶׁאָר מִפִּיק שְׁטֵרָא דְמִשְׁתַּבַּע מְלָנָה וְשָׁקִיל אֲכוּלִּיהָ שְׁטֵרָא וְנִיחָא לִיהָ דְהָא לִיתָא דְבִשְׁלָמָא פִּי קָא טְעִין דְפְרֹוע פֶּל הַשְׁטֵר לִית לָן לְהִימּוּנֵי לְטַעֲנָתִיהָ דְלָזָה דְסִמְכֵי אֲחֻזָּקָה דְש"ב מ"ב לְפִיכָה אֲתַרַע טַעֲנָתִיהָ דְלָזָה אָבֵל פָּאן שְׁמוּד' הַמְחַצָּה מִן הַשְׁטֵר לָא הִי"ל לְהַחְזִיר הַשְׁטֵר וּלְפִיכָה קִמְחוּ בְּיָדוֹ וְאִפְשָׁר שְׁיִהְיֶה כְּדָבְרֵי וּלְפִיכָה נִשְׁבַּע וְנִפְטֵר עַכ"ל וְלְדָבְרֵי ו"ל דְלָאוּ אֲטַעֲמָא דְסְהַדֵּי מְרַעוּ הַשְׁטֵר וְהו"ל הֵךְ פִּלְגָא כְּמִלְנָה ע"פ א"כ מֵאֵי קְמַהֲדֵר לִיהָ טַעֲמָא דְבִשְׁט"ח כִּי אָמַר פְּרַעְיָה פִּלְגָא לָא מְהִימֵן מִשּׁוּם דְאִיבְעֵי לִיהָ וְכו' דְמִשְׁמַע דְמוֹדָה לִיהָ דְמְלָנָה מְהִימֵן וְגַבִּיהָ לְכוּלִּיהָ שְׁטֵרָא וְה' גִּד"ת לָא ק"ל אֲלָא מְדָבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ע"ע וּלְפִי מֵאֵי דְכָתְבֵנוּ לִימּוּד עָרוּף הוּא בְּיָדֵינוּ וְלִמָּאֵי דְדִיִּיקְנָא דְהוּי פּוּגָם שֵׁט' בְּדָכְתֵב לִיהָ תִּבְרָא עֵילּוּנָה אִיכָא לְמִימ' דְמִיָּרֵי בְּדָאוֹזְפִיָה ק' זוּזֵי לִי שְׁנַיִם וּבְכָל שְׁתָּא מְגַבִּי לִיהָ י' זוּזֵי דְוּמָיָא לְהֵךְ דְר"ן דְאָמַר הָאֵי מָאן דְאוּגִיר לְחֲבָרִיהָ בֵּיתָא לִי שְׁנַיִם וְכו' כְּדָאִיתָא הֵתָם דְמַעֲיָקְרָא אֲדַעֲתָא דְהָכִי נְחִית לְמַכְתָּב אַגְבִּיָה א"נ לְמַכְתָּב עָלֶיהָ תִּבְר' אֲמָטוּ לְהָכִי שְׁפִיר קְטַעֲוּ מְלָנָה אָבֵל אִם אֵין כְּתוּב בּוֹ לְזַמְנִים לָא מְצִי לְמִיכָה לִיהָ לְמִלְנָה לְקַבּוּלֵי מִיָּנִיָה פִּלְגָא וְלְמִיפְגָם לְשֹׁטֵרִיהָ בֵּין דְפְרַע לִיהָ גוֹ זְמַנָּה בֵּין דְפְרַע לִיהָ בְּכַמָּה זְמַנִּין וְרַבָּא דְאָמַר דְמְלָנָה הִיָּינוּ כְּמִלְנָה ע"פ: וְתַחַז בְּצִיּוֹן עֵינֵי לְרַבִּינוּ יְרוּחָם ו"ל בְּמִישְׁרֵים נְתִיב ז' ס"ו ס"ט שְׁכַתֵּב מִשָּׁם הָרֶשֶׁב"א בְּתִשׁוּ"ש ש"ט שְׁכַתּוֹ בּוֹ שְׁיִפְרַע לְזַמְנִים יְדוּעִים בְּכָל זְמַן דְבָר יְדוּע וְאִפִּי אֵין בּוֹ וְאָמַר אִיהוּ נְאָמֵן לּוּמ' פְּרַעְתִּי בְּכָל זְמַן כִּי הִי"ל מְחִילָה בְּכָל זְמַן אוֹ יְחַלִּיף הַשְׁטֵר וְאִיהוּ דְאִפְסִיד אֲנַפְשִׁיהָ עַכ"ל וְהַעֲתִיקוּ מֶרֶן בְּב"י ט"ז ס' ע"א גַם הַכְּנֵה"ג ס' ע"ח אוֹת ה' בַּהֲגַה"ט הַעֲתִיק דְבָרֵי מֶרֶן הִלְלוּ ע"ש וְהִיא תִּשׁוּ"ש מְפֹרָשֶׁת בְּסִי אֲלָף פ"ה וּמֶרֶן גּוֹפִיָה בְּב"י ס' פ"ב מְחוּ"י הַעֲתִיק לְתִשׁוּ"ש הָרֶשֶׁב"א הִלְזוּ וְלְכַאוּרָה ק' מֵאֵי קִמ"ל הָרֶשֶׁב"א פְּשִׁי דְכָל חוּב שְׁבַשְׁטֵר לֹאח"ז הַמְלָנָה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל וְסָבוּר הִיָּיתִי לּוּמֵר דְדַעַתּוֹ ו"ל דְחָשִׁיב כְּגוֹ זְמַנָּה דְעִיָּקְרָא דְמִלְתָּא תִּלְיָא דְבַמְשַׁתְּלָם זְמַנָּה פְּרִיעָה לְהוּי וְלִהָכִי אֵין בּוֹ נְאָמְנוֹת גַּם ר' יְרוּחָם קָבַע לְתִשׁוּ"ש הָרֶשֶׁב"א הִלְזוּ בַּה' נְאָמְנוֹת הַעֲתִיקָה בְּסִי ע"א בַּה' נְאָמֵן לְמִי דְהָאֵי נְמִי חָשִׁיב כְּנְאָמְנוֹת וְהַכְּנֵה"ג קְבָעָה גַבִּי חֻזָּקָה דְלָא פְרַע אִיכָא גוֹ זְמַנָּה וְמוֹר"ם בְּסִי פ"ב ס"ב פֶּסֶק לְתִשׁוּ"ש הָרֶשֶׁב"א וְרַצָּה וְהוֹסִיף בָּהּ מְדִילָהָ וְנִשְׁבַּע מְלָנָה וְנוֹטֵל וְהִיָּינוּ פְדִין כָּל מָאן דְמִפִּיק שְׁטֵר עַל חֲבָרִיהָ וּמִשּׁוּם דְבַעֲלָמָא קִי"ל דְאָמַר לְלָנָה זִיל שְׁלַם עַד דָּא"ל זִיל אִישְׁתַּבַּע עֲבוּד פְּרִישָׁה רַבְּנָן בְּתִרָאֵי בְדָא"ל לָנָה אֲשַׁתְּבַע עֵינָן לְהַשְׁפִּיף וְאִיכָא לְמִיָּדָה לְדִידֵהוּ ו"ל מֵאֵי קִמ"ל הָרֶשֶׁב"א וְרִי"ו וְכְדָכְתִי אֲלָא גַר' דְדַעַת מוֹרָם וְהַנְמָשְׁכִים אֲחֲרֵי דְהָא קִמ"ל דְלָא תִימָא פִּינּוֹן דְאִפְתִּי עָסִיק בֵּיהָ דְתוּ לִיכָא לְמִי לִיהָ ש"ב מ"ב וְהָדָר דִּינָה דְמְלָנָה ע"פ וּמִשְׁתַּבַּע לָנָה וּמִשְׁלָם מֵאֵי דְקָאָמַר דְאִפְתִּי פֶּשׁ גַּבִּיָה כִּס' בַּעַ"ת וְאִהָא קִמ"ל דְלָא מְהִימֵן לָנָה אֲלָא מִשְׁתַּבַּע מְלָנָה וְשָׁקִיל דְאִלְמָא מְקִלְתָּא דְשֵׁט' וְאֵע"ג דְלָא טְעִין לָנָה אִישְׁתַּבַּע לִי מִשּׁוּם דְהָכָא טַעֲנַת שִׁב' מ"ב קְלִישָׁא הִיא וְכַמ"ש הַבַּעֲהָ"ת וְזָה מְתַבָּרֵר מְדָבְרֵי הָרֶשֶׁב"א שֶׁם שְׁכַתֵּב וְלֹא נִשְׁאָר הַשְׁטֵר אֲלָא בְּשִׁבִיל הַפְּרִיעוֹן הָאֲחֲרוֹן וְכו' ר"ל דְלִיכָא לְמִי א"ה ש"ב מ"ב מִשּׁוּם דְאִפְתִּי נִשְׁאָר הַפְּרִיעוֹן

האחרון פל שאינו ראוי להיות חוזר ואיכ' למימ' דנהימניה ללנה אהא פתב דלפ"ז אינו נאמן דאם איתא דפרעיה הו"ל למכתב שובר או להחליף וכל דלא עביד הכי איהו דאפסיד אנפשיה אכל בשאר שט"ח דעלמא דטוען לנה פרעיה לכוליה וכיון דאיפא חזקה דש"ב מ"ב אי לא טען לנה לישתבע לי אמרי' ליה זיל שלם וכן נרא' דעת הלבוש והסמ"ע שלא גילה רז זה ודלא פהש"ף אהמ"ר איברא דאפתי איפא למידק ע"ד מור"ם ודישרן סמכין דטוש"ע שם בס"א פתב דל"ש טען פרוע פולו ל"ש פרוע מקצתו א"ל זיל שלם א"כ ממ"נ אי דעת מור"ם כמ"ש הש"ף לא ידענו מה בא ללמדנו פבר מילתא אמור מפי הטוש"ע ואי דעת מור"ם פדכתי בעניותי א"כ פליג אדעת הטוש"ע ולא הו"ל למיקבע למילתיה דהרשב"א פהלכה פסוקה גם על מרן הקדוש שהביא דברי הבעה"ת הללו ושתיק רב ולא אמר ולא מידי וגם תשו' הרשב"א שהיא פדעת הרמב"ם והטור בסתם כמו שנתעורר הגד"ת שם ובשער כ"א ח"ד סי' ג' נדחק לישב גם הרב הדרישה שם ס"י כ"ב תי' דהבעה"ת ל"פ אלא בהך דאיפא סהדי דאמרי' מיסתמיך עליהו מש"ה לא פתב תברא או להחליף אכל בעלמא מודה להרמב"ם והרשב"א ע"ש ולענ"ד לשון הבעה"ת שם לא מוכח בהכי פלל ותו דבעיקר דינא לא כת' אלא דינא דגמרא בטוען על השטר שהוא פרוע ולא כת' או מקצתו פלשון הרמב"ם וכמו שדקדק הגד"ת שם ולפי מ"ד בעניותינו דהבעה"ת מצי' ס' פהרשב"א דכיון דהחוב לזמנים מצי' פנייה ליה לקבוליה מניה ומצי' נמי למיכף ליה למכתב ליה תברא א"נ למיכתב אנפיה אכל בשט"ח דעלמא פיון דלא מצי' פנייה ליה למכתב ליה תברא פי היכי דלא ליפגים שטריה תו ליפא למי איבעי ליה למכתב וכו' וממילא אזדא לה טענת ש"ב מ"ב ומור"ם הא קמ"ל דבהא כ"ע מודו אכל מרן שהעתיק דברי הבעה"ת פסתם משנה זוהי שקשה: ואפתי פש גפן למידק על הבעה"ת מהך דפ' ג"פ תרי בר' ו' לא ליעביד חד שטר בר' ק' דלא ליפגים שטריה דעדיפה מינה הומ"ל פי היכי דלא לישתבע לנה ולקבטל פל שט' ותו א"כ בטלת פל דין פוגם שטרו השנוי בש"ס וגמ' דפוגמת פתונתה דתנולא תטול אלא בשבו' אמאי גובה פלל דטעמ' לירשים מאי דהו"מ למטען אילו הנה אבנהון קנים וטען פרעתי מהימן ובשבו' השתא דמת לא גביא פלל פיון דהויא במלנה ע"פ והגר' פשוט דל"ק פלל דהתם הלנה טוען דפרעיה לכולה כתו' והיא אומרת לא נתקבלתי אלא פלגא פדתנו בשלחי שבועות ודייק דשפיר אית לה למימר א"ה ש"ב מ"ב אכל הכא דלנה אפתי פש גביה פיון דאזדא לה טענת ש"ב מ"ב הו"ל פמלנה ע"פ: (ד) גביית חוב.

ראובן קנה סחורות מאנשים . סוחרים בהקפה לפורעם לזמנים מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו ויקר מקרהו מקריי הזמן שבו'ר מינה שוב'ר הרזים פל ר"ז לא אניס ליה ויתנוהו במשקל וינקשו נושי' את פל אשר לו ומאשר ולא פל אשר נמצא אתו קצת מהסחורות שקנה בהקפה ועדיין לא ניתנה פריעה עומד בעינו ומתברר בדעה מבורר' לנו דיש לדעת שורת הדין להיכן נוטה מי אמרי' פיון דעדין הם בעין ואדעתא דלמשקל זוזי הוא דזבין השתא דלא יתיב ליה ולא מידי אשתכח דלא קני ליה פלוס וא"כ אכל וחדי הוא לבדו ואין לזרים חלק אתו או"ד פיון דכבר זקפן עליו במלנה הרשות נתונה פיד הקונה למשתי ביה שכרא ומוכר לא סמיך דעתיה אזבויי אלא אקרפתא דגברי הוא שלוקח: זאת אשיב הלא בראשי מראש מקדמי הר"ש הדת נתנה מפי עליון הרב"ח ז"ל בסי' צ"ו סכ"ג עמ"ש הטור לשם תשו' הגאון היא מוצ'את בבע"הת של"ו ח"א סי'

ו' גם הַרְשָׁפָ"ץ ח"ב סי' רצ"ז פתב דְהַאֲשָׁה שְׁלֹוֹתָהּ אִם עֲדִינוּ הַהֲלֹאָה בְּעֵין דִּינָא הוּא דְבַרְשׁוֹת מְרָא קַמָּא קַיִימָ' וּמְזָה יֵצֵא לִידוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ דַּה"ה לְלוֹהָ שְׁקָנָה סְחוּרָה בְּהַקְפָּה וְאִין לוֹ מַה לְפָרְנֵעַ וְהַסְחֹרָה הַהִיא עוֹמְדָת בְּעֵינָה דְזֹכָה בָּהּ בְּעַל הַסְחֹרָ' לְבָדוּ וְלֹאוּ דְנוֹקָא הִיא גּוֹפָה אֲלָא אִפִּי' מֵאֵי דְאֲתֵי מִחֲמַתָּה ע"ע שְׁהֲאָרִיף בְּרֵאִיוֹת: אֲחֵד הַקּוּרָא פֶּאֶשֶׁר יִרְדּוּף עֵינֹוהִי מְטִיִּיפִי בְּכָל מַה שְׁהֲאָרִיף לְהוֹכִיחַ דַּל"ד אֵינְהוּ גּוֹפִינְהוּ אֲלָא לְמֵאֵי דְאֲתֵי מִחֲמַתָּיִהוּ אֵינְם מַעְלִין וְלֹא מוֹרִידִין לְעֵיקָר דִּינָא דְנוֹדָי אֵי קוּשְׁטָא הוּא דְאֵינְהוּ גּוֹפִינְהוּ הַדְרִי לְמַרְיָהוּ פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דַּה"ה נ' מֵאֵי דְאֲתֵי מִחֲמַתָּיִהוּ אֵיבְרָא דְעֵנִי אֲנִי בְּעֵיקָר רֵאֲיִיתוּ בְּעֵיקָר הַדִּין חוֹכֵף לִוְמַר דַּל"ד פֶּלֶל דְשִׂאֲנֵי לְוֹתָהּ מִשׁוּם דְאִין שׁוּם שְׁעָבוּד לְבַעַל בְּנִכְסִים וְנָהִי נָמִי דְחֲכָף שְׁלֹוֹתָהּ זָכָה הַבְּעַל בְּפִירוֹת הַנִּכְסִים הָהֵם כַּמ"ש ה"ה ו"ל בַּפְּכ"א מַה מְלוֹה דִּין מ"מ הָא מִיָּהָא בְּגוֹפִים שֶׁל נִכְסִים לִית לִיהָ הַבְּעַל מִגְרַמְיָה פְּלוּם אֲבָל הַקּוּנָה סְחוּרָה מְפִי זָקָף עָלְיוּ דְמִיָּה בְּמִלְוָה הַרְשׁוֹת נְתוּנָה וְעוֹד יָדוּ נְטוּיָה אִפִּי' לְמִישְׁתִּי בֵּיהָ שְׁכָרָא וְאִין לְבַעַל סְחוּרָה עָלְיוּ אֲלָא דְמִיָּה: גַּם מַה שְׁהִבִּיא ה' ו"ל רֵאֲיָה מִפ' הַמְקַבֵּל וְהַטּוֹר וּש"ע ס"ק ח' לַע"ד אִין מְשִׁם רֵאֲיָה פֶּלֶל דְהֵתָם טַעְמָא הוּא בְּדַקְאָמ' הַש"ס הֵתָם לְהַכִּי קָרוּ לִיהָ עֶסְקָא וְעֵיִן בְּרֵש"י שֶׁם וּבִלְבוּשׁ י"ד ס' קע"ז וְאֲדַרְבָּא אֵיפְכָא מְסַתְבָּרָא וּמְשִׁם רֵאֲיָה דְטַעְמָא דְקָרוּ לִיהָ עֶסְקָא הָא לֹא"ה לָא: שו"ר להט"ז ו"ל בח"מ לְשֵׁם הַשָּׁג יִשְׁיֵג עַל הַרְב"ח וְלַחֲלֹק יֵצֵא גַם אֲשׁו"ר לְמוֹהַר"י אֲדַרְבֵּי בְּסִימָן שֶׁל"ח שְׁכַתְבַּת בְּתוּף תְּשׁוּ' וְנ"ל הַרִי לָהּ שְׂאָם הִבִּיא רֵאֲיָה שְׁהֵם פְּקֻדוֹן אֵינּוּ גּוֹבָה הַב"ח וְכו' אֲבָל זֶה מַעוֹלָם לֹא חָל עָלְיוּ שֵׁם מְלוֹה עַד שְׁנֶאֱמַר שְׁיִוִּכַל הַב"ח לְגַבּוֹת מְאוּתָהּ סְחוּרָה וְכו' עַכ"ל קָרִי בְּחִיל אַע"ג דַּבְנ"ד דִּידִיָּה סְחוּרָה עֲדִינוּ הִיא בְּעֵין כְּמוֹ שְׁהוּבָא בְּשִׂאֲלָה יוֹרָה יוֹרָה שְׂאָם הִנְיָה מְלוֹה עָלֶיהָ יָד כָּל ב"ח שְׁוֹהָ וְאִין לְבַעַל סְחוּרָה שׁוּם זְכוּת טְפִי מַנְיִיָּהוּ וְעוֹד בָּהּ רֵאֲתָה עֵינֵי לְהַרְבַּ מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן בְּסִי' מ"ח וְסִי' ק' דַּמְסַפְק"ל כַּה"ג וּפְשִׁיטָא לִיהָ דְפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא פִּי אִין שׁוּם עֲדִיפּוֹת לְבַעַל סְחוּרָה טְפִי מְשָׂאָר בַּע"ח וְנִסְתִּיֵּעַ מִתְּשׁוּ' הַרְשָׁפָ"א וְכו' שְׁפִינּוּ שְׁזַקְפָּה עָלְיוּ בְּמִלְוָה אִין בְּזָה סִפְקָא וְא"ץ רֵאֲיָה וְהַדִּין דִּין אֲמַת וְהִבִּיאוּ ה' הַמְאַסְרָה בְּסִי' ע"ה בַּהֲגַהֲבִי אֹת ל"ת בְּלִי שׁוּם חוֹלְקָא וְע"ע לֹא שֵׁם בְּאוֹת פ"ג: עוֹד לֹא בְּסִי' ק"ד בַּהֲגַה"ט אֹת מ"ה מְשִׁם הַרְש"ך .

ח"ג סי' ע"ד וְנ"ל לְלוֹה מְרָאוּבֵן וְכו' לֹא דְאֲקָנָה וְאֲח"כ קָנָה שֵׁם סְחוּרוֹת וְזַקְפָּן עָלְיוּ בְּמִלְוָה יְכוֹל רְאוּבֵן לְגַבּוֹת מְאוּתָן סְחוּרוֹת יַע"ש גַּם ה' צִמַּח צְדִיק סִי' קי"ז הִבִּיא מְנַהֵג רַבְנֵי אֲשָׁכְנֹו דְתַקִּינוּ רַבְנֵן דְבַעַל סְחוּרָה פְּשִׁיטָא בְּעֵין זֹכָה בָּהּ לְבָדוּ וְנִסְתַּפְּק ה' אִם בְּכָלֵל הַתְקָנָה גַּם מַה דְאֲתֵי מִחֲמַת סְחוּרָה וְרַבּוּ הַב"ח וְנ"ל הַשִּׁיבּוּ דְרַבְנֵי אֲשָׁכְנֹו ס"ד תְּקָנָה הִיא וְלֹא דִינָא וְלִדְיָדִיָּה דִינָא הוּא וְלֹא אֵיבְרָא וְלֹא אֵיבְרָא מְכַרְעַ מְמַנּוּ וְהַשִּׁיג עַל כָּל רֵאִיוֹתָיו וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה דְמִדִּינָא בְּעַל סְחוּרָה כְּשִׂאָר ב"ח יַעו"ש וְכו"נ שְׁהוּא דַּעַת הַסַּמ"ע בְּסִי' צ"ט סק"ו שְׁכ' וְנ"ל וְעַסְקָא הוּא בְּיָדֵי פִי אִישׁ א' נָתַן לוֹ סְחוּרָה וּמַעוֹת לְסַחַר בּוֹ לְמַחְצִית שְׁכָר דְכָל שְׂאִינּוּ בְּיָדוּ בְּתוֹרַת הַלְוָאָה אֲלָא לְמַחְצִית שְׁכָר הו"ל כְּאֵילוּ הוּא בְּרֵשׁוֹת הַנּוֹתָן וְאִין בַּע"ח יְכוֹל לְגַבּוֹת מְמַנּוּ עַכ"ל מְשִׁמַּע דְקָאֵי נָמִי סְחוּרָה דְכָל שְׂאִינּוּ בְּתוֹרַת עַסְקָא אַע"ג דְאֵינּוּ בְּעֵין ב"ח גּוֹבָה מֵהֶם יַעו"ש וְכו"נ שְׁהִיא דַּעַת הַשְּׁ"ף סִי' צ"ט סק"ב יַעו"ש.

גַּם הָרַב מֵהַרְא"ח בְּלִיקוּטִים שְׂאֲחַר הַתְּשׁוּבוֹ קָרָא עַרְעַר ע"כ רֵאִיוֹת הַב"ח וְכַה"סְפָמָה עֲלָה דִידָא כָּל ב"ח שְׁוֹהָ וְה' בֵּית שְׁמוּאֵל בְּסִי' צ' ס"ק ל"ח אַחַר שְׁהִבִּיא דְבַרִי הַב"ח סִיִּים

ועיין בתשוב' צ"צ יעו"ש ועיין בש"ות דברי יוסף אינגאס ז"ל סי' נ"א דמבין ריסי עיניו
ניכר דקאי בשיטת מהרא"ש וצ"צ יעו"ש: ומה מאד נפלאתי מהכנ"הג ז"ל אחר שהעתיק
תשו' מוהר"א ששון ומוהרש"ך הנתינים למעלה קבעה להלכה בלי שום חולק איה תבר
ליה לגזיזה ופסיק ותני לשם בסי' ק"ד בהג"ה אות י"א פדברי הב"ח ולא זכר שר דעת
מהר"א ששון ומוהרש"ך ומוהר"י אדרבי והוא פלא ובשנת התקמ"ז בא מעשה לפני מי
שגדול אדונינו נרב תנא הוא מנפלא הסמוך עט"ר מו"הרב חק נתן נר"ו והרציתי לו
דברי הב"ח והכנ"הג שבאות' א' ויען המלאך ויאמר הלא זה הדבר הן קרם פכר מעשה
בא לידי בכה"ג ונדתי הפך דעת הב"ח מאותה שאמרו בפ' המקבל להכי קרו לה עסקא
כמו שפירש"י לשם והרב הלבוש פאשר נתבאר נאדוני המלך אף הוא ראה כל ראיות
הב"ח ויצא לקראת נש"ק וקם דינא דחולקים בשנה בכל אשר ימצא לו ללנה.

גם אשו"ר לה' גט פשוט סי' ק"ך ס"ק ח' שפסק פן ודלא כהב"ח ותמה על הכנ"הג
פדכתי בעניינינו. וראיתי לה' אדמת קדש ח"ב סי' כ"ג שהעלה דברי הב"ח להלכה ותלי
לה כפי מ"ש הטור אה"ע שר"ת תיקן שאם מתה הפלה בתוך שנתה שחזרת הנדונית
לבעליה שלא יקניים קרא שורף טבוח וגו' ה"נ בנ"ד שפחורת המוכר לפניו ויבזו זרים
יגיעו יעו"ש ואהמ"ר מינה תברא דתקנתא הוי ולא דינא ועד דלא אתי ר"ת מאן תקנה
גם בסו"ד יש לגמגם ואין פאן מקום להאריה ועיין למחר"י עייאש זלה"ה במנהגים בדיני
העסקות סי' א' ולמהר"ן גא"מ נר"ו סי' ע"ו ועיין בש"ע סי' ק"א ס"ב ובהכנ"הג
בתג"הטמאות נ"ב עד אות נ"ו ועיין במבי"ט ח"א סי' קי"ט וח"ב סי' ועיין בתשו' ה'
נאמן שמואל סי' פ"ד: ואחז"ר נדמן לידי ס' פכרם שלמה וראיתי לו בח' חה"מ בסי' ט"ז
שעמד בזה הענין ות"ל נתכונתי לרוב מ"ש ז"ל ובהס'פמה עלה פדכתי ואמינא חדאי
נפשי חדאי נפשי ואח"ז נדפס ס' הבהיר חיים שאל למופת דורינו הרב חיד"א ובסי'
ע"ד אות ט"ז הסכים לזה וכעת נדפס ס' משקא דרבנותא למוהר"ר מהרש"א ז"ל בח"מ
סי' ק"ד ושם ראיתי שחלק על דברי הב"ח ז"ל ונסתייע מדברי הש"ך ז"ל פדכתי: (ה)
גביית חוב קי"ל דמי שהיו נושים בו בני ברית ושאינם ב"ב ויש לו מעות או מטלט' פדי
פרעון א' מהפתות והגיע זמנם יפרע תחלה לב"ב ואם יאסרוהו ושאינם ב"ב כל ישראל
מחוייבים לפדותו כמ"ש בטו"שע ס"י ק"א והם דברי הרמב"ם שכ"כ משם רבותיו וכ'
ה"המ ז"ל שכ"כ הרי"ף בתשו' ודברי טעם הן.

ותשו' הרי"ף הלזו הן לו' נדפסה בסי' ר"ט גם הסמ"ג עשין צ"ג כ"כ משם הרי"ף והר"י
אבן מיגש וה' מוהרשד"ם ח"מ סי' קפ"ד העיד על עצמו שגם הוא ז"ל כף דן מדעתו
וגדולה מזו כ' ה' ז"ל שם אפי' פשהמלנה הוא הנה בנו של הלנה ע"ש וע"ע לה' עדות
ביהוסף ח"א סי' יו"ד דף מ"א סוף ע"ד ולה' מוהר"ם גאלנטי סי' ב' ולה' פמ"א ח"ב סי'
דף ב' ע"ג ומעשה בא לפני מי שגדול כת"ר לי עט"ר מורי ה' חק נתן והמלנה הנה
מהחכמים הרשומים בעיר תמ"ך וטען להגבותו מה שיש ללנה פנגד חובו שפכר הגיע
זמנו ואע"פי שהיה חייב לשאינם ב"ב והגיע זמנם ג"כ ע"פ הוראת מרן בש"ע פמדנפר
ונומיתי לו דהאינדנא דשכיחי ונפשי רמאי ועניות לא הניחה מדה טובה לישראל ותולים
עצמם שחייבים לשאינם ב"כ ואם פודים אותם ישראל דחוקא דצבורא שכיחא טפי ועוד
פי ישימוה גוים לחוק על ישראל ותקלה גדולה נפקא מינה ב"מ ושרא דעניותא כל
שעתא ושעתא זמניה הוא ואין הקומץ משביע את האר"י ואזן ששמעה בעוה"ר פמה

וכמה אסירים בקו"שרות ביד גוים ע"י קנוניא שביניהם ואולי יפרעו בעדם קרוביהם או מהקנפה איכו השתא לית דין ולית דיין אלא דיפרע לגוים תחלה דינדם תקיפה ולא מרחמי וקביב עליהם ממונם פנודע עין רואה ואזן שומעת כמה הרפתקי דעזו על הנד אינשי דמחוניבים לשאינם ב"ב מכל מיני משחית ומכל מיני פורענות ולית מאן דחניס עליהו יתר ע"כ ביטול תורה ותפלה ושמירת שבתות וימים טובים בהיותו בבית הפלא ב"מ ובפרט אם יש לגוי המלנה או לא מקרוביו איזה שררה אז יעשה מה שלבו חפץ ולית מאן דימחה בידיהו ומה גם בנ"ד שפבר הניחיהו ללנה בחצר המטרה אי לזאת הטוב והישר להציל נפשו תחלה מיד צרים אכזרים אשר לא מבני ישראל המה מאשר ימצא לו ומאשר ימצא לו המקום ב"ה למאז והלאה יפרע לו וחשב עם קונהו ונראו הדברים למורי הרב מנ"ר נר"ו וכו' העלה לדינא והלך החכם המלנה הנז' אצל הרב מהרש"א והרצה הדברים אצלו פה צדיק אמת יהגה חכו שהאמת אתו כף סיפר לי החכם בעצמו וכעת מצאתי לה' מוהריק"ש בהגהותיו שם שכ' בפשיטות שאם פבר נתפש יפרע לגוים תחלה וכו' וכן אני דן למעשה וכו' וכבר ראינו שלא פדאוהו וכו' וכן קבלתי מרבותי וכו' עכ"ל שש אנכי וכ"ש מי שהוא מחוניב למלכות ואביונייהו אשר פח אבנים פחם ואין מידם מציל רח"ל דמוהרקינהו דאינשי בטנפסא דמלכא מונח ועיין בתשו' הב"ח סימן ע"ד ובתשו' הרדב"ז התדשות סי' צ"ו: (ו) גביית חוב.

מעשה בא לדינו בראובן שהיה עומד סרסור בבית א' מתגרי אדום הוא המכניס ומוציא כל הונו וממונו וכשירדו לטהר החשבון נמצא שחייב ראובן להאדומי סף חמשת אלפים גרו"ש ונתחסד עמו שמן הוא והלאה כל מה שירויח מהסרסרות יטול ראובן מחצה לפרנסתו ומחצה יטול האדומי לפרעון חובו ושפכל שנה יבררו להם החשבון מה שעלה בסרסרות כדי לנפות חציים ממה שחייב וכתב ראובן כ"י להאדומי על רזא דנא ואח"כ גלב"ע ראובן וחל"ש ואח"כ בא האדומי עד השברים שבר יד ולשמעון יש לו כתב על האדומי הנז' בסוף מה ועמד כנגד האדומי להגבותו את חובו ולא נמצא במקימתו רק החוב שיש לו על ראובן ואז עמד שמעון וקיים הכתי' של ראובן ועמד האדומי והקנה הכתב יד שהוא לשמעון בכת"ומ ע"י עדי ישראל פדבעי ליה למעבד וכדו עמד שמעון לקבול בדין נגד יורשי ראובן לגבות את חובו מנכסי דמיתנא אבנהו ויהירשים אין פניהם מענה להשיב ותשובתם הרמתה הלא זה הדבר מסור לב"ד יצ"ו את אשר יאמרו פי הוא זה מקבלה ואילך ניוזיל ונזמר הן לזאת מקלתא דרמיא עליהו למיקם עלה דמלתא אל ה' ויאר לנו אור תורה לדון דין אמת לאמתו כיר"א: זאת אשיב יש לנו לדעת דבכה"ג בישר' היכא דהלנה לית ליה נכסי ואית ליה מלנה גבי אחרים אגן דקי"ל כר"נ דמוציאין מזה ונותנין לזה כמ"ש בטוש"ע סי' פ"ו ועיין בספרי זוטא חיים וחסד במערתא דחסדי דרוש ד' מה שהארכתי בזה בס"ד: איברא דאפתי פש גבן לברורי אי להאי דינא דר' נתן איתיה נמי להיכא דיז גוי באמצע או לא והנה מרן בב"י שם הביא תשו' הרשב"א סי' תתקס"א וספוקי מספקא ליה בהא ולא אפשוט ע"ש.

והכנ"ה כ' דמדברי הרמב"ן סי' כ"ג נר' דפשי' ליה דאפי' בשל לנה גוי איתיה למקלתיה דר"נ. גם המש"ל פ"ב מה' מלנה ה' ו' אייתי לתשו' הרמב"ן הלזו למפשט בעיין וכת' עוד דמדברי הרא"ש בפ' י"ג במאי דשייף לדרף קנ"ה מוכח דפשי' ליה דבדאיכא יד גוי באמצע נמי איתיה לדינא דר"נ שכ' שם ואפי' במלנה וה"ט וכו' משום דמשעבדין להו

מדר"נ וכו' עכ"ל ונדברי הרא"ש הללו פבר עלה על שלחן מלכים בטוש"ע אה"ע סי' ק"ב ס"ב ע"ש אמור מעתה מאחר עלות דכל האמור בפ' מלה מוציאין מזה ונותנין לזה איתיה נמי אפי' היכא דיד גוי באמצע בין להוציא מהגוי לפרעון ישראל ובין להוציא מישראל לגבותו לישראל אחיהו דמאין הרגלים לחלק פניו דסברי מרנן א' ישראל וא' גוי במשמע: ומעתה נובין ונידון כי נמי דייני ליה לאפוקי ממונא מירששי ראו' מדר"נ הא מיהא איפא לעיינוי פניו דהחוב ההוא אינו אלא בכתי' נהי דפליגי בה רבנותא אי טעין הלנה פרעתי אי מהימני ליה או לא מיהו אנו בדין בתריה דמרן גרירי ומ"ס דהלנה מהימן ונשבע היסת ונפטור ואי מניית לנה אנו טענינו לירששים כל דמצי אפנהון למיטען ולא רמיא עליהו אלא הטלת ח"ס במעמד הירששים כמ"ש מרן בש"ע סי' ס"ט איברא דבנ"ד הן ספק ספיקא דדינא היכי לדיינו דייני דבדיניהם לא מהימן לנה לומ' פרעתי ושמי דאתי מחמת גוי מטען טעין מהדרנ' כתו' לעפוי"ם וליזיל איהו לאישתעווי דינא בהדי נתמי ראו' קמי עש"ג דייני להו דלא מהימן לנה למי' פרעתי ומחייב להו ונהדר מגבי ליה מנתא בידיה מאי דמסיקנא ביה: בריש כל מרא'ין תא ואחוינך הא דאמרינן בפ' חזקת דף ל"ה אמרינן אמר ישראל הבא מחמת גוי ה"ה פגוי כי היכי דאין חזקה לגוי אלא בשטר ה"נ ישראל הבא מפחו ע"כ אפליגו רבנותא דאיפא מ"ד דוקא למירע פחיה דישאל דאתי מחמתיה אבל לא למעליותא וזהו דעת גאון גם הרשב"א בתשו' ח"ג סי' קנ"ג והובאה בב"י סי' קנ"ד כתב דוקא להחמיר עליו ע"ש ודעת מוהר"ם והרא"ש בין לגריעותא בין למעליותא ומרן בש"ע סי' קנ"ד סי"ח פסק כמ"ד דוקא לגריעותא ולא העלה על שולחנו דעת החולקים כלל ומור"ם בהגהה הביא דעת מוהר"ם והרא"ש וכ' שפן ראוי להורות ע"ש וב"ד של פת הקודמין נו"ן ומנהג אבותיהם בידיהם לפסוק כמור"ם נגד מרן הש"ע פשהוא גוזר אומר שפן ראוי להורות אמור מעתה מ"ש מור"ם בסוס"י שס"ט בשם תשו' הרא"ש ונ"ל ישראל שקה חייב לגוי והגוי מכר השטר לישראל אעפ"י שאסור לדון עם ישראל חבירו בפני עכו"ם ואע"פ שפא מפח הגוי מ"מ דייני ישראל יפסיקו לישראל זה מה שקה הגוי מרויח לפני דייני גוים הואיל וישאל זה בא מפחו ה"ה פמוהו בכל מה שקה יכול לזכות לפני דייני גוים שהוא דינא דמלכותא עכ"ל הנה נראה דהרא"ש ומור"ם אזורו לטעמייהו דישאל הבא מחמת גוי ה"ה פגוי בין לגריעותא בין למעליותא אבל לדעת מרן דפוסק דוקא כמ"ד לגריעותא אין פוסקין לו אלא כפי דייני ישראל אלא דלא הו"ל למור"ם לסתום לן סתומי כאלו הוא הלכה פסוקה אליפא דכ"ע ואין לומר דהתם שאני משום ד"ד הוא לדון פן כמו שפייים מור"ם שם ובהא ליפא מאן דפליג וכמו שפייים מור"ם ז"ל שם בסי' קנ"ד ונ"ל וכ"ש אם יש שם ד"ד וכו' ע"ש הא ליתא דבתשו' הרא"ש ריש פלל ח"י שיהביא מור"ם נשאל בלוי הנזשה פגוי ולוי מסרו לראובן וראובן לשמעון ועמד לוי ומכר קרקע ליהודה ושמעון תבע את יהודה לטרופ את הקרקע לפני העש"ג ויהודה ממאן ורוצה לעמוד לפני דייני ישראל והשיב שמעון אילו אני מחזיר השטר לגוי אי אתה חייב לדון עמו בעש"ג ואני במקומו עומד לדון בעש"ג והשיב הרא"ש ז"ל אחר שבירר דינא דאי לא מהדרנא שטרא למאריה ומסיק גרי הוכחתי לה דכל היכא דאינו בא לגרוע פחו אמרינן דבמהדר דמי ולא מצי א"ל לכי תהדר אלא כל הדין שקה לו אילו.

הַחֲזִירוּ יֵשׁ לֹו גַם עִתָּה הִילַכְךָ שְׁמֵעוֹן אֵין צָרִיךְ לַתְּבוּעַ בַּעֲשׂ"ג אֶלְא יְדוֹנוּ לַפְּנֵי דִינֵי
יִשְׂרָאֵל וְהַדִּינִים יְדוֹנוּ דִין זֶה פְּאֵלוּ שְׁמֵעוֹן הַחֲזִיר הַשְּׁטָרוֹת לְרֵאוּבֵן וְרֵאוּבֵן לְגוֹי רַב כֹּל
אוֹתוֹ הַפֶּחַ שְׁהִיָּה לוֹ לְגוֹי עַל לְוֵי בַד"ד יֵשׁ לוֹ לְשְׁמֵעוֹן עַל לְוֵי ע"ש בְּמָה שְׁהֶאֱרִיךְ וְכַתֵּב
שֵׁם שְׁנִשְׂאֵל אִם הֵבֵא מִפֶּחַ הָעֶכּוֹ"ם לְטִיבוֹתָא אוֹ לְגִרְיֵעוֹתָא דְנֻקָא וּמְסִיק לֹא פְחוֹת וְלֹא
יוֹתֵר עַכ"ל הָא לְמַדְתָּ שְׁלֵא סְמַךְ הוֹרְאָתוֹ עַל סְמַךְ ד"ד דַּמ"ש ד"ד הוּא לְדוֹן עֲמוֹ בַּעֲשׂ"ג
בַּד"ד ר"ל שְׁפָךְ ד"ד לְדוֹן לַפְּנֵי הַעֲשׂ"ג א"כ ק' עַל מוֹר"ם שְׁפֹתֵם הַדְּבָרִים כְּלֵי שׁוֹם חוֹלֵק
דְּהָרָא"ש לְטַעֲמִיָּה דַּה"ה כְּגוֹי אַפִּי לְמַעֲלִיּוֹתָא כְּדַכְתִּי.

גַם מ"ש מוֹר"ם בְּסִי" סִי"ז וְנ"ל הֵבֵא מִחֲמַת גוֹי ה"ה כְּגוֹי וְלִכְּן מִי שְׁקִנְהָ שְׁטָר מִן
הַגּוֹי עַל חֲבִירוֹ אֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְטָתוֹ עַכ"ל הָא נְמִי נִרְאָה לְשִׁיטְתִּיהָ דְהֵבֵא מִחֲמַת גוֹי
ה"ה כְּגוֹי אֶפְיָלוּ לְמַעֲלִיּוֹתָא וְלֹא הוֹ"ל לְמוֹר"ם לְסַתְּנוֹם כְּלֵי שׁוֹם חוֹלֵק אֶלְא דַּק"ט דְּמֵאֲרִיָּה
דְּהָאֵי דִינָא הֲרִשְׁבָּ"א וּמְרֵן הַב"י בְּסִימֵן קַנ"ד הֵבִיא מִשֵׁם תִּשׁוּ"ה הֲרִשְׁבָּ"א דְלֹא אֲמַרִי"ה ה"ה
כְּגוֹי אֶלְא לְהַחֲמִיר עָלָיו ע"ש וְהָיָא לוֹ נִדְפְּסָה בַח"ג סִי" קַנ"ג ע"ש אֲשֶׁר הוֹבֵאתָ לָךְ
וְהַסְמַ"ע ס"ק ל"ג כ' דְּבָהָא אַפִּי מְרֵן מוֹדָה פִּינֵן דְּבִשְׁטָרוֹתִיהֶן גּוֹבִין מַד"ד עַכ"ל וְלֹא
הַבִּינּוֹתִי זֶה דְּנֻדָּאֵי תוֹרַת שְׁמִיטַת כֶּסֶפִּים לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱמָרָה וְלֹא לְכַנִּי נַח וְכִינֵן דִּישְׂרָאֵל הֵבֵא
מִחֲמַת הַגּוֹי לְדַעַת הֲרִשְׁבָּ"א לֹא קֵאֵי אֶלְא לְגִרְיֵעוֹתָא וְלֹא לְמַעֲלִיּוֹתָא הִי"ל לְדוֹנוּ כְּדִינֵינוּ
דְּהַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְטָת וְלֹא יְדַעְתִּי אֲמַאי לֹא ק"ל דְּבָרֵי הֲרִשְׁבָּ"א אֶהְדְּדִי וְיִכְרִיחַ הַדְּבָר לְתַרְזֵן
כְּמָה שְׁנוֹחַ לוֹ לְתַרְזֵן וְהַכֵּן"ה גַּבְהֵגַב"י אוֹת ט"ל הַק' דְּבָרֵי הֲרִשְׁבָּ"א אֶהְדְּדִי ע"ע וְלִקְמֵן
יְתַבָּאֵר בְּס"ד וּבְסִי" מ"ה סִי"ז כ' מְרֵן בַּש"ע פְּלִשׁוֹן מוֹר"ם בְּסִי" סִי"ז וְנ"ל הֵבֵא מִפֶּחַ הַגּוֹי
ה"ה כְּמוֹהוּ לְגַבּוֹת בְּשְׁטָר שְׁעָדִיו מְרוֹחֲקִין ב' שְׁטִין אִם נִהְגוּ הָעֶכּוֹ"ם לְגַבּוֹת בּוֹ עַכ"ל
וְהַסְמַ"ע ס"ק ל"ח כ' וְנ"ל מְלִשׁוֹן זֶה מְשַׁמְעַ דְּהַמְלִיחָה הֵבֵא לְגַבּוֹת כָּא מִפֶּחַ הַגּוֹי וְאִף שֶׁהוּא
לְמַעֲלִיּוֹתָא וְהַמְחַבֵּר פָּסַק בְּסִי" קַנ"ד סִי"ח דְּנֻקָא לְגִרְיֵעוֹתָא ה"ה כְּגוֹי עַכ"ל וְע"ק דְּדְּבָרֵי
מְרֵן הִלְלוּ דְּבָרֵי הֲרִשְׁבָּ"א בְּתִשׁוּ"ה שֶׁהֵבִיא בְּב"י שֵׁם וּכְבָר נִתְבָּאֵר דְּהַרְשָׁבָ"א מִפֶּתַח
הַסּוֹבְרִים דְּנֻקָא לְגִרְיֵעוֹתָא ה"ה כְּגוֹי וְתִי דְּשִׂאֲנֵי הֵבֵא בְּש"ח שֶׁהוּא ד"ד וְכו' א"כ גַם
הַמְחַבֵּר מוֹדָה עַכ"ל וּכְבָר כְּתִבְתִּי מֵאֵי דְנִלְע"ד וְדו"ק דְּלַפ"ז הָעֵינִיקָר חֶסֶר מִן הַסֶּפֶר נְעוּד
שְׁמִדְבָרֵי הֲרִשְׁבָּ"א שֶׁהֵבִיא מְרֵן מוֹכַח דְלֹא אֲתִי עֲלֵה אֶלְא מְטַעֲמָא דְהֵבֵא מִפֶּחַ גוֹי ה"ה
כְּגוֹי וּמ"ש שְׁפֵן נִהְגוּ ר"ל בְּמִשְׁפְּטֵי הָעֶכּוֹ"ם וּמְסִיק אִף הוּא גּוֹבָה מְשַׁמְעוֹן הֵבֵא מִחֲמַת
הַגּוֹי עַכ"ל וְעוֹד מְצִאתִי לְהַרְשָׁבָ"א בַח"ג סִי" נ"ט שְׁכ' וְנ"ל מְסַתְּבָרָא שְׂאֵם נִתֵּן לוֹ הַגּוֹי
בְּרִשׁוֹתוֹ כְּדָרְךָ שְׁעוֹשֵׂה הַגּוֹי לְכֹל עָרַב דְּפוֹרְעַ וּמוֹסְרִין לוֹ שְׁטָר הַחוֹב אֵינּוּ מְשַׁמְט שְׁזֵה
אֵינּוּ כָּא מִפֶּחַ קְבֻלְנוֹתוֹ אֶלְא מִפֶּחַ שְׁטָרוֹ שֶׁל עַכ"וּם שְׁמֶסְרוּ לוֹ וְכֶאֱחָד דְּעֻלְמָא וְאֵין הַגּוֹי
בְּתוֹרַת שְׁבִיעִית וְהֵבֵא מִחֲמַת הַגּוֹי דִּינוּ כְּגוֹי עַכ"ל הָא קָמֵן כְּלָלָא כְּיִיל דְּהַמוֹסֵר שְׁטָר
לְיִשְׂרָאֵל שְׁעַל יִשְׂרָאֵל דִּינוּ כְּגוֹי אַפִּי וְלֹא מִשׁוֹם ד"ד אֶלְא שְׂאֵם נִהְגוּ הַגּוֹיִם בְּנִימוֹסִיהֶן
שְׁגוֹבִין בְּאוֹתוֹ שְׁטָר גַם יִשְׂרָאֵל הֵבֵא מִפֶּחוֹ גּוֹבָה בּוֹ וְכַדְבָרֵי הָרָא"ש שֶׁהֵבִיא מוֹר"ם בְּסִי
ש"ס"ט ע"ש וְכו' עוֹד הַסְמַ"ע וְהִיּוֹתֵר נִרְאָה לְחַלֵּק דְּשִׂאֲנֵי שְׁטָר שְׁעָדִיו מְרוֹחֲקִין דְּמִדִּינָא
שְׁטָרָא מְעַלֵּיָא הוּא אֶלְא מִשׁוֹם שְׁהִיָּה חֲשֵׁשׁ שְׁהִיָּה יְכוֹל לְזַיַּיֵּף שְׁדוּ כְּהָ רַבְּנֵן תִּיְכָלָא דְלֹא
לְמִיגְבִי בִּיהָ וּבְגוֹי דְשִׁפִּיר גּוֹבָה בּוֹ אֲמַרִי"ה ה"ה כְּמוֹהוּ יִשְׂרָאֵל הֵבֵא מִפֶּחוֹ וְכֵן גַּבִּי עַכ"וּם
שְׁמֶכֶר ש"ט"ח לְיִשְׂרָאֵל שְׁכ' מְרֵן בְּסִי" סִי"ו סַכ"ה שְׁכַדִּינֵיהֶם דִּינֵינוּ לִיהָ וּבְדִינֵיהֶם כֹּל
זְכוּתוֹ מְכַר לוֹ וְאִם חֲזַר וּמְחָלוּ אֵינּוּ מְחוּל דְּהֵתֵם נְמִי פִּינֵן שְׁקִנְהָ מְמַנּוּ הַשְּׁט"ח לֹא כ"כ
לְהַזִּיקוֹ בְּיָדִים בְּמַחֲלָתוֹ וְגַם מ"ש מוֹר"ם בְּסִי" סִי"ז הֵבֵא מִחֲמַת הַגּוֹי ה"ה כְּגוֹי וְאֵין

השביעית משמטתו דהתם נמי פנין דישׁראל הלנה סניב לשלם לגוי ואין ללנה הניזק בקניינת השטר מהעכ"ום משו"ה נראה דכ"ע מודים דכה"ג אַמְרִי דַּיֵּשׁ לוֹ פֶּתַח הַגּוֹי עַכ"ל וע"ע מ"ש בְּסִימָן קנ"ד ס"ק מה שְׁהָאֲרִיף וּמְסִיק דְּבִאִינוּ נִיזוּק הַיִּשְׁרָאֵל הַלְלוּהָ מִחַמַּת הַיִּשְׁרָאֵל הַבָּא מִפֶּתַח הַגּוֹי יוֹתֵר מִמָּה שְׁהֵיָה לוֹ לְהַתְחַיֵּיב כְּשֶׁהֵיָה הַגּוֹי תוֹבְעוֹ שְׁפִיר אַמְרִי הַבָּא מִפֶּתַח הַגּוֹי ה"ה פְּמוֹהוּ ע"ע וְהַט"ז שָׁם כ' פִּינֵן דְּחַיֵּיב כְּבָר אֶת עַצְמוֹ הַיִּשְׁרָאֵל לַעַכ"וּם תּוֹ לֹא מִפְקַע ע' מְכִירְתּוֹ לַיִּשְׁרָאֵל אַחֵר ע"ע וְכ' ה' מוֹהַר־ש"ח בְּתִשׁוֹ' ס' י"ב דְּהַבָּא מִפֶּתַח הַגּוֹי אֵי טְעִין לְוֵה פְּרַעְתִּי לֹא מְהִימֵן דְּדִינִיָּהֶם לֹא מְהִימֵן כַּמ"ש הַכְּנ"ה בְּס' ס"ו אוֹת ס"ח בַּהֲגַב"י ע"ע וְנִדּוֹן ה' מוֹהַר־ש"ח מִיָּרִי בַּכְּת"י ע"ע.

שו"ר לה' מט"א ח"א ס' ס"ו הַעֲמִיק הַרְחִיב בְּעֵנְיָן זֶה וּבְהַסְפָּמָה עֲלֶיהָ דְּהַגּוֹי הַמוֹכֵר שְׁט"ח שְׁיֵשׁ לוֹ עַל יִשְׂרָאֵל קְנָה בְּמַסִּי לְבַד וְהִבִּיא כָּל דְּבָרֵי מְרָן בְּש"ע וְתִשׁוֹ' הַרְשָׁב"א הַנִּיחָנִים לְמַעֲלָה וְלֹא הִנִּיחַ זְנוּת בַּב"ה מְשַׁלָּא נְשַׁתְּטַח בּוֹ ע"ע וְע"ע בַּכְּנ"ה בְּס' מ"א אוֹת נ"א בַּהֲגַב"י וְס' ס"ו אוֹת.

ס"ח שָׁם וּבְס' ס"ז אוֹת ט"ל שָׁם וּבְס' קנ"ד אוֹת ס"ט בַּהֲג"ה ט וּכְבָר נִתְבָּאֵר בְּדְבָרֵי הַר"א ש' בְּתִשׁוֹ' דִּינְהִי לִיהַ דִּינָא דְּכִי תַּהֲדַר כְּמִדְּוָבֵר וְעוֹד בְּהַ שְׁקַבְעַ עֲמֵן לְפַרְעוֹן סָה' הַה' אֲלָפִים מִפָּאֵת מַה שְׁיָרוּיַח בְּסִרְסָרָאוֹת הָעֶרְל הַנּוֹשָׂה בּוֹ וּלפ"ז אִם יִתְבָּרַר מִהַמְשַׁכַּת הַזְּמַן שְׁלֹא הָרוּיַח בְּסִרְסָרָאוֹת לִית דִּין צָרִיף בְּשֵׁשׁ דְּנֻדָּי בַּכַּה"ג חֲשִׁיב בְּתו"ז וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי וְהַסְפִּימוּ עִמִּי אַחִים לִי דִּינִי גוֹלָה הָיוּ וְעַם כ"ז פִּשְׁרָנוּ בִּינִיָּהֶם יַעַן הַיּוֹרְשִׁים הַנִּתְבְּעִים דְּחָקָא ש' לְהוֹ שְׁעָתָא וְזֶהוּ מִשְׁפֵּט שְׁלוֹם: (ז) גוֹדֵל שְׁאֲלוּנִי רַעִיוֹנֵי וְאֲנָשֵׁי צָדֵק עַל אוֹדוֹת הַנְּעַר מְנַעְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל שְׁהֵיָה בְּכָלל שְׁיִשְׁנוּ בְּלַמִּידָה גְּמָרָא גְּמִיר וְיִצְאָ לִידּוֹן בְּדְבָר חֲדָשׁ נִתִּיב לֹא יִדְעוּ עָיִט לֹא שְׁזַפְתּוּ עֵינַי רֹאֶה וְהַעֲנִין כִּי שְׁאוּל נִשְׁאָל ע"ד הַסְּמוּי מִן הָעֵינַי לְהַבָּא וְלִשְׁעֵבֵר הַשְׁאוּל כּוֹתֵב עַל הַנְּיִיר דְּבָרִים שְׁחִידָתָן כְּצַפּוֹן נַעֲשֶׂה שְׁאוּל מְלָבָא לְפִנְמָא לֹא גְלִי וְיִמְסוֹר הַנְּיִיר הַהוּא סְתוּם וְחֲתוּם בְּיָדוֹ אוֹ בְּיַד זוֹלְתוֹ וְאִז יִדְיוּ תְּבִיאָנָה סָפֵר הַמְּקָרָא פֶּתַח בַּכ"ד עֵינַי רֹאֶה מְקָרָאוֹת שְׁאִין לְהֵם הַכְּרַע וְכ' מֵאֵי דְּבַעֵי וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה מִדְּרָף אֵל דְּרָף וְיִהִי כְּמַלְקֵט הָאוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר תְּבִאָנָה וּמֵהֶם מוֹצִיא הַשְׁאֲלָה בְּלִשׁוֹן הַשְׁאוּל וְיִהִי כְּמַשִּׁיב דְּבָרִים הַעֲשׂוּיִים לִישְׁאָל וּפְעָמִים רַבּוֹת צוֹדֵק בְּמֵאֲמָרוֹ אֶת אֲשֶׁר יֹאמֵר.

כִּי הוּא זֶה הַמְּעַט הוּא דְּעֵינִיל וְלֹא נְפִיק וּמְעַט מְזַעֵר לֹא עֵינִיל וְלֹא נְפִיק וְיִהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ תְּמִהִים לְדַעַת מַה מִּשְׁפֵּט הַנְּעַר וּמַעֲשָׂהוּ וְיִשְׁאֲלוּהוּ וְיִהוּדִיעַ וְלִהְיֵנְדַע מֵהִיכֵן גְּמַר לֶה וּמַה שְׁוֹרֵשׁ דְּבָר נִמְצָא בּוֹ אִם ע"י הַשְּׁבַעוֹת שְׁמוֹת הַקְּדוֹשׁ אוֹ ע"י שְׁמוֹת הַטְּוִמָאָה חֲלִילָה וְלֹא הִטָּה אֲזַן לְגַלוֹת רַז זֶה כִּי לֹא הָאֲמִין לְהֵם וְיִהִי כְּהַגְלוֹת נְגָלוֹת הַדְּבָר לְאַחַד הַמִּיּוֹחַד מַעֲנִי הַעֲדָה יִהִי אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וְיַעַל חֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ מִשׁוּם לְתָא דְּאִיסוּרָא וְחִילָיָה מִמֵּאֵי דְּאֲמָרִי בְּסִפְרֵי תְּמִים תַּהֲיָה עִם ה' אֱלֹהֵיף מְכָאן שְׁאִין שׁוֹאֲלִין בְּחֻזִּים בְּפּוֹכְכִים וּבְגוֹרְלוֹת ע"כ וְנִטְתָּה דַעַתוֹ דַעַת עֲלִיוֹן לְהָרִים מְכָשׁוֹל מְדַרְף עִם קוֹדֵשׁ לֹא כְּאֵלָה חֲלָק יַעֲקֹב בְּלַתִּי לֶה לְבַדוֹ וְשְׁאָל אֶת פִּי לְחַוּוֹת אֶת דַעַתִּי קֶלְהָ כְּמוֹת שְׁהִיא אִם מְסִפִּים עִמּוֹ בְּדְבַר הַלְכָה אֲנָא נְפִשָׁי מְצוֹתוֹ עָלֵי חוֹבָה לְשִׁמּוֹעַ דְּבָרֵי חֲכָמִים עַל כֵּן אֲמַרְתִּי אֲדַבְרָה וְיִרְוַח לִי: זֹאת אֲשִׁיב דוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת בְּעֵנְיָן שְׁאִין שׁוֹאֲלִים בְּחֻזִּים וְכו' דַע לָהּ הַיָּדִיד דְּבִשְׁלָהִי פְּסָחִים דְּרָף קו"ג אִיתָא הֵתָם אִמְר' וְכו' מִנֵּין שְׁאִין שׁוֹאֲלִים בְּכַלְדֵּיִם שְׁנֵא' תְּמִים תַּהֲיָה וְכו' וּפִירֵשׁ"י ז"ל הַכְּלָדִיִּים בְּעָלֵי אוֹב וְרִשְׁבָ"ם תְּמָה עָלֵיו דְּבַעֲלֵי אוֹב בְּהַדְּיָא פְּתִיב קָרָא אֵל תְּפָנוּ אֵל

האנבות ואני שמעתי דחונים בפוכבים משום מעשה דרע"ק ע"ש ואם איתא דבעל אוב הוא אמאי דאיג טובה דכתי' אל תפנו אל האנבות והתוס' שם פתבו דככוליה סוגיין משמע דחונים בפוכבים ולא כמו שפירש"י בע"פ מנין שאין שואלים בפלדיים וכו' דפי' בעלי אוב וע"ק דבהדיא כתי' אל תפנו וכו' ובספרי דריש מנין שאין שואלין בגורלות שנא' תמים תהיה וכו' וגורל לחונים בפוכבים תדא מילתא היא עכ"ל נמצאת אומר שדעת רש"י לחלק בין גורל לחונים בפוכבים חקמת משפט המערכה היא ולא מיעט רחמנא אלא הגורלות ולחלק בין הגורל לחונים בפוכבים צדיק יודע ואנחנו לא נדע איברא דטעמא דקרא לאסור שאלה בכלדאי משום דכתי' תמים תהיה ופי' רש"י"ם ז"ל שם ונ"ל להיות בוטח בו בכל קורות ומולדות הפאות לו עכ"ל לפ"ז מ"ל גורלות מ"ל חקמות משפט המערכה מצנת המלך היא לשים הבטחון בו ולא בזולתו וכאותה שאמרו בפ"ק דברכות דף י' ובס"פ מקום שנהגו חזקיה מלך יאודה גנו ספר רפואות והודו לו חכמים וקרי ביה והטוב בעיניו עשיתי ופרש"י ז"ל פדי שיבקשו רחמים לפי שלא היה לבם נכנע שמתרפאין מיד עכ"ל והדבר נוגע להסרת ההשגחה ח"ו והנמק"י ז"ל בספ"ד מיתות כ' ונ"ל פי' ז"ל דהא דחשיב הקא עופות וכוכבי' היינו דומיא דהנהו דחשיב לעיל פגון פתו נפלה וכו' בצפצוף העופות אין לחוש שדבר חקמה יש למפירים ושרי וכו' וכן אתה אומר בפוכבים שלא אסרו אלא לקבוע להם סי' לעצמו ולנחש בהם אבל מה שאדם מפיר מערכ' הפוכבים ומהלכם פגון אלו הוכרי השמים החונים בפוכבים אין זה בכלל ניהוש שזו חקמה גדולה וגז'י שגזר הקב"ה מו' ימי בראשית להנהיג עולמו בכף ע"כ יתפלל כל חסיד לבטל ממנו גז'י המזל כי מאת אדון הפל בא הפל ובידו לעשות ולשנות כחפצו ומצינו בר"עק במאי דאמרי ליה פלדאי אבנתי' ונהו דאיג טובה ולבסוף נעשה להם גס עז הצדקה ומיהו רז"ל הנהירו לבל ישים אדם מחשבתו באלו הדברי' ויתלה אדם עצמו במי שאמר והיה העולם והוא בחסדיו יציל עבדיו מפגע רע ואמרי' ע"ז מנין שאין שואלין בפלדיים ת"ל תמים תהיה וכו' והרמב"ם ז"ל כ' שאף חזיון הוכרי שמים בדרף חקמה בכלל ניהוש הוא ואינו מחנור עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דלא אסרה תורה אלא לקבוע סי' לעצמו ולנחש בהם לבל ישים אדם מחשבתו באלו הדברים ודברי'.

הרב הללו משם המפרשים מצאתים מבוארים יותר בחי' הר"ן ז"ל לשם כמ"ד לד' ס"ה דרמי ומתיב למ"ד מחשב עתים ופעות היינו לעשות איזה מעשה לפי חקמת המשפט בדרף האצטגנינות ממאי דאמרי' בשלהי שבת האי מאן דבחד בשבא וכו' ות' ה' ז"ל דמאי דאסור משום ניהוש הם דברים בטלים שאין להם עיקר לא בדרף הטבע ולא בדרף החקמה כמו פתו נפלה וכו' ומאי דאמרי' נמי ובכוכבים הם ג"כ עניינים בטלים נתפתו בהם המון אנשים הפחותים ואינם ענין החקמה כמו מאצטגנינות פלל וכו' אבל לענייני חקמת המשפט הם דברים אמתיים שאדם בטבעו נמשך אחר התכונה מהתכונות לפי מזגו וכשלא ירצה למשול על מדותיו מצד שכלו או שפיטת חכמי המשפט היא אמיתית אבל מצד היות השכל שליט על זה הסדור לא יתחייבו העניינים ההם וע"ז הצד אמרו בשלהי שבת מי שנולד ביום פ' ובמזל פ' יהיה מוכן מצד מזגו לחקמה ולחסידות או להיות גנב וגזלן וכיוצא באלו וזה הענין מותר לגלותו ושישמר מן הרעה הנכון לבוא עליו ואין סומכין על הנס אבל שישתדל לעשות כל מעשיו על פיהם וכפי מה שישורו חכמי המשפט ע"ז לזה אסרו חז"ל לשאול חכמי המשפט את אשר יקרהו כפי מזל מולדו

שִׁיבָא קֶצֶת לְהִסְרֵת הַהִשְׁגָּחָה וְסִילּוּק הַבְּחִירָה וְלִמְדוּ דְבַר זֶה מִפְּסוּק תְּמִים וְכו' עכ"ל
ע"ש לְמַדְנֵנו מִדְּבָרָיו שֶׁלֹּא אֶסְרָה תּוֹרָה בְּכּוֹכְבֵי וּבְגוֹרְלוֹת אֲלֵא הַמִּשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו
עַל פִּיהֶם וְכִפִּי מֵהַ שִׁירוֹ חֲכָמֵי הַמִּשְׁפָּט אֲבָל לִשְׂאוֹל מֵהֶם בְּאִקְרָאֵי וְעָרָאֵי וּמַכ"ש
לְהַשְׁתַּמֵּר מֵאֵיזָה רְעָה הַנְּכֹנֶה לְבוֹא עָלָיו מִן־תֵּר לְכַתְּחִלָּה וְכ"ש יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם שְׁעִי"ז
הַחַי יִתֵּן אֶל לְבוֹ וַיִּפְשַׁפְּשׁ בְּמַעֲשָׂיו לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר עָוְתוּ וַיִּבְטַל גְּזֵירַת הַמַּעֲרָכָה אֲשֶׁר בְּאֶמֶת
חֲכָמֵי הַמִּשְׁפָּט הִגִּידוּ לוֹ וְכֵהֵיא דְשִׁלְהֵי שְׁבַת וְכַמ"ש ה' ז"ל: אֲמַנְם מְצֵאתִי לְדַבְרֵי ה'
הִלְלוּ בָּאוּ בְּסִגְנוֹן אַחֵר .

בְּעֵין יַעֲקֹב שִׁלְהֵי שְׁבַת וְז"ל בְּקִיצוֹר אֲבָל דְּבָרִים שֶׁהֵן בְּחֻקְתָּם הַטֵּבַע אֵינָן אֲסוּרִין מִשׁוּם
שְׁבוּשׁ הַדַּעַת אֲלֵא שְׁמֵרְחִיקִים הָאֵדָם מֵעֲבוּדַת ה' שְׁבוּטָח בָּהֶם וְאֵינּוּ תְּמִים בְּבוֹרָאוֹ
לְהֵאֱמִין כִּי כָּל טוֹבוֹתָיו הֵן לִפִּי מַעֲשָׂיו וְע"ז הַזְּהִיר הַכְּתוּב תְּמִים תִּהְיֶה וְכו' שְׁחֻקְתָּם
הַכּוֹכְבִּים אַע"פִּי שֶׁהֵן אֶמֶת שֶׁהַגְּלִגְלִים וְהַכּוֹכְבִּים יוֹדְעִים הֵם בְּהִנְהַגַּת הַשְּׁכָלִים מ"מ
כְּשֶׁנִּתֵּן הַקִּב"ה הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל הוֹצִיאָן מִתַּחַת מְמִשְׁלַת הַכּוֹכְבִּים כְּמוֹ שֶׁמִּפ' הַפְּסוּק
וְאַתְּכֶם לָקַח ה' וְכו' לְהִיּוֹת לוֹ לַעֲם נִחְלָה וְכו' לְמִי שִׁיּוֹדַע סוּדוֹ וּלְפִיכָּה נִצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל
לְהַחְזִיק בְּמַלְכָּם וְלְהִיּוֹתָם תְּמִימִים בּוֹ וְלֹא בְּדַבָּר אַחֵר וְיִצְא לָנוּ מִזֶּה שְׂאֵם בָּא לְלַקֵּחַ
וְלִשְׂאוֹל בְּתַחֲלָה הַכֹּל אֲסוּר שֶׁהַכֹּל מוֹצִיא אוֹתוֹ מֵעֲבוּדַת בּוֹרָאוֹ אֲבָל אִם הִגִּידוּ לוֹ אֲנִשִּׁי
הָאֱמוּנוֹת מַעֲצָמָן וְכו' בְּמָה שֶׁאֵין אֲסוּרוֹת מִשׁוּם נִיחּוּשׁ אַעפ"י שֶׁאֲסוּר לִשְׂאוֹל בְּהֵן
לְכַתְּחִלָּה כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ אַם.

אֲמָרוּ הָאֲצַטְגְּנוּנוֹת דְּבַר מַעֲצָמָן. וְכו' אִם נִמְנַע בְּשִׁבְלֵם אוֹ הָאֱמִין לָהֶם שֶׁהוּא אֶמֶת אֵינּוּ
עוֹבֵר כְּלוּם שֶׁהַדְּבַר הוּא אֶמֶת כְּפִי הַחֻקְמָה אֲלֵא שֶׁהַקִּב"ה מַצִּיל אֶת יִרְאָיו בְּמַעֲשֵׂה נֶס
וְאֵין לוֹ לְהַפְּגִס עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת בְּהַפְּךָ כְּדִי שִׁיַּעֲשֶׂה לוֹ נֶס כִּי שְׂמָא אֵינּוּ רְאוּי לְכַּף עכ"ל
מִסְגְּנוֹן דְּבָרִים אֵלוֹ נַר' דַּס"ל לְהַר"ד ז"ל דְּבַכָּל עֲגוּן אֲסוּר לִשְׂאוֹל בָּהֶם אֲלֵא אִם הִגִּידוּ
לוֹ מַעֲצָמָן וְהַרְמַב"ן בְּתִשׁוֹ' ס' רפ"ב שֶׁהֵבִיא מֶרֶן בִּי"ד רס"י קע"ט כְּתַב דְּבִאֲצַטְגְּנוּנוֹת
שֶׁהֵם בְּחוֹזִים בְּכּוֹכְבִּים.

לְאוּ נִיחּוּשׁ הוּא וּמִן־תֵּר לִשְׁמוֹעַ לָהֵן וְלְהֵאֱמִין דְּבָרֵיהֶם מֵאֵא"ע דְּאֲמַר נִסְתַּפְּלֵתִי
בְּאֲצַטְגְּנוּנוֹת. וְכו' וּמִדַּר"ע וְכו' וּמַעֲבֹדָא דְרַמְכִי' ש"מ מֵאֱמִין הִיָּה בָּהֶם אֲלֵא שְׁפַעְעִים
עוֹשֶׂה הַקִּב"ה נֶס לִירְאָיו לְבַטֵּל מֵהֶם גְּזֵירַת הַכּוֹכְבִּים וְכו' לְפִיכָּה אֵין שׁוֹאֲלִין בָּהֶם אֲלֵא
מִהַלָּף בָּהֶם בְּתַמִּימוֹת שְׂנֵא' תְּמִים תִּהְיֶה וְכו' וְאִם נִרְאָה לָהֶם דְּבַר שֶׁלֹּא כְּרָצוֹנוֹ עוֹשֶׂה
מְצוֹת' וּמִרְבָּה בְּתַפְלָה וְאִם רָאָה יוֹם שֶׁאֵינּוּ טוֹב לְמַלְאכְתּוֹ מְלַאכְאוֹ נִשְׁמַר מִמֶּנּוּ וְאֵינּוּ.

סוּמָךְ עַל נֶס וְסָבוּר אֲנִי שֶׁאֲסוּר לְבוֹא נֶגֶד הַמַּזְלוֹת וְכו' וּבְגַמ' נְמִי סָבוּר הֵכִי וְכו' עכ"ל
ע"ש מִדְּבָרֵי כְּוֵלֵם לְמַדְנֵנו שֶׁדְּבָרֵי הַר"ד שֶׁהֵבִיא הַר"ן ז"ל בְּשִׁיטַת רַבּוֹ הַרְמַב"ן אֶמְרָה
וּמֶרֶן בְּב"י הֵבִיא דְּבָרֵי הַרְמַב"ן ז"ל בְּתִשׁוֹ' הַלְזוּ וְדְבָרֵי הַנ"י דְּלִיכָא לְתַא דְתַמִּים תִּהְיֶה
אֲלֵא הַמִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל מַעֲשָׂיו עַל פִּיהֶם וְסוּמָךְ עֲצָמוֹ עֲלֵיהֶם אֲבָל בְּאִקְרָאֵי לִית לָן בַּה
וְהַנְּשָׂאֵל מֵהֶם רִיחָא דְאִסוּרָא לֹא עֲדַת בִּיָּה עַד כָּאֵן הִגִּיעָה שְׁעָה מַעֲגוּן הַחוֹזִים בְּכּוֹכְבִּים
אֲמוּר מַעֲתָה שְׁדַעַת רַש"י הַחוֹזִים בְּכּוֹכְבִּים פִּינוֹן דְּחֻקְמָה גְּדוּלָּה הִיא וּמִתְאֲמַתָּת אֲצֵל
יּוֹדְעֵיהָ שְׂרִי רַחֲמָנָא לֹא כֵן בְּגוֹרְלוֹת דְּלָאוּ בְּנֵי סַמְכָא נִינְהוּ: וּמַעֲתָה אֲשׁוּרָה נָא וְאֶרְאָה
לְשִׁמְעַע אֲנִן שְׁחַשְׁדוּהוּ בְּשָׂדִים אֵי שְׂרִי לִיָּה מֵאַרְיָה לְמַעַבְדַּ הֵכִי וְהַנְּשָׂאֵל מִמֶּנּוּ אֵי קַעְבִּיד
אִסוּרָא אוֹ לֹא וְאוֹמֵר עִם קַנ"י תָּא וְאַחְוִינָךְ מֵאֵי דְגָרְסִי בַּפ"ד מִיתוֹת דַּס"ו אַמ"ר וְכו'

בְּלִטְיָהֶם אֱלוֹ מַעֲשֵׂה כְּשָׁפִים וְכוּ' אָמַר אַבְיֵי דְקַפְיָא אַמְנָא שֶׁד דְּלֹא קַפְיָא אַמְנָא כְּשָׁפִים וְכוּ' וּפְרַשׁ"י דְּקַפְיָא אַמְנָא שְׁאִינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דְּבַר בְּלֹא פְּלִי עַכ"ל ע"ש וְאָמַרְי' תּוֹ הֵתָם אָמַר אַבְיֵי הַלְכוֹת כְּשָׁפִים פְּהַלְכוֹת שְׁבַת וְכוּ' וְנִישׁ מְוֹתֵר לְכַתְחֻלָּהּ וְכוּ' כַּדְר"ח וּר"א דְּכָל מַעֲלֵי שְׁבַתָּא הוּוּ עֶסְקִי בִּס' יִצִּירָה וּמְבַרֵי לֵהוּ עֲגֵלָא תִּלְתָּא וְאֶכְלֵי לִיהּ וּפְלִי רַש"י וְאִין פְּאֵן מִשׁוּם מְכַשְׁפּוֹת דְּמַעֲשֵׂה הַקַּב"ה ע"י שֵׁם קַדוּשָׁה שְׁלוֹ הוּא ע"ש וְכוּ' הֵר"ן וְ"ל בַּחֲוִי לְשֵׁם וְנ"ל מִפְּאֵן מִשְׁמַע שְׁמַעֲשֵׂה שְׂדִים אִינוּ בְּכָלֵל מְכַשְׁפֵי שְׁאֶסְרָה תּוֹרָה וְכוּ' א"כ אַמְאֵי לֹא קִחְשִׁיב הֵתָם מַעֲשֵׂה שְׂדִים בְּמֵאֵי דְאָמְרֵי הַלְכוֹת כְּשָׁפִים פְּהַלְכוֹת שְׁבַת יֵשׁ מֵהֶם מוֹתֵר לְכַתְחֻלָּהּ וּמְנִי לְהַתִּירָא הַלְכוֹת יִצִּירָה לְחֻשׁוֹב מַעֲשֵׂה שְׂדִים וְאִיפֹא לְמִימֵר דִּיּוֹתֵר דְּמִי לְכַשְׁפִּים בְּהַלְכוֹת יִצִּי מִמַּעֲשֵׂה שְׂדִים שְׁהוּא בְּהַקְפַּדְתָּ כְּלֵי וְלֹא פְּעִין בְּרִיאָה וְכוּ' וְע"ז סְמָכו חֲכָמֵי אֶלְמַנְזִיָּה שְׁהִיוּ מְשַׁתְּמָשִׁים בְּכָל יוֹם בְּמַעֲשֵׂה שְׂדִים וְעוֹד סְמָךְ בְּרוּר יוֹתֵר מֵאֵי דְאָמְרֵי בְּפִרְקָא חֵלְקֵי אִין שׁוֹאֲלִין בְּשָׂרִים בְּשַׁבַּת ר' יוֹסִי אֹמֵר אֶף בַּחוּל אֲסוּר דְאָמְרֵי דְאֶף ר' יוֹסִי לֹא קָאָמַר אֱלֹא מִשׁוּם סְפִנָּה עַכ"ל ע"ש דַּעַת עֲלִיּוֹן לְהַשׁוֹוֹת מַעֲשֵׂה שְׂדִים לְשִׁאֲלָה בְּשְׂדִים דְּכִי הִיכִי דְשׁוֹאֲלִין בְּהֶם כִּי עוֹשִׂין מַעֲשֵׂה עַל יְדֵיהֶם כְּמוֹ שְׁעוֹשִׂים עַל יְדֵי סִפְרָא יִצִּירָה וְלֹא כֵן אֲנָכִי עֲמָדִי אֱלֹא דְמַעֲשֵׂה שְׂדִים דְּמִי לְמַעֲשֵׂה כְּשָׁפִים וְשִׁאֲנֵי סִפְרָא יִצִּירָה שְׁנַעֲשִׂית ע"י שְׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים כַּמ"ש רַש"י וְ"ל אֲבָל הַשִּׁאֲלָה בְּעֵלְמָא דְלִית בָּהּ מַעֲשֵׂה שְׂדִים חֲפִימָא אֱלֹא שְׁאִין מְשִׁיבֵי אֶת הָאֵר"י וְאֶת"כ מְצִאתִי לְהֵרָא"ש שֵׁם שְׁהוֹכִיחַ דְּמַעֲשֵׂה שְׂדִים מְוֹתֵרִים הֵם כְּמוֹ סִפְרָא יִצִּירָה כַּדְרַחֲב"א וְאֲבִיֵי דְפִירְשׁוּ לָנוּ מַה הֵן מַעֲשֵׂה שְׂדִים וּמַה הֵן מַעֲשֵׂה כְּשָׁפִים וּמִיִּיתֵי נְמִי מַהֲדֵּ דַּפ' חֵלְקֵי וְדַחֲוֵי לֵה דְהֵתָם מִיִּירֵי לְשִׁאֲוֹל עַל גְּנֻבָה וְכִינְצָא אֲבָל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה כְּעוֹבְדָא דַּר"ח וּר"א לֹא וְהֵדֵר מִסַּפְק"ל פִּינּוֹן דַּע"י שְׂדִים לֹא עֲבָדִי מַעֲשֵׂה אֱלֹא לְכַוֵּנֵי כְּדָאָמְרֵי בְּסַמּוּף אֵי מְקַרֵי מַעֲשֵׂה כַּה"ג עַכ"ל וְלַע"ד הַלְשׁוֹן מְגוֹמְגָם דְּמַעֲשֵׂה אֱלֹא פְּשִׁטָּא לִיהּ דְּמַעֲשֵׂה הַ שְׂדִים מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה כְּמוֹ ס' יִצִּירָה כַּדְרַחֲב"א וְאֲבִיֵי וַא"כ מֵאֵי מִסַּפְק"ל תּוֹ בְּמַכְנִיף אֵי מִקְרֵי כַּה"ג מַעֲשֵׂה אוֹ לֹא דַּא"נ מִקְרֵי מַעֲשֵׂה הָא אֲמַרְתָּ דְשָׂרֵי לְכֵן נַר' דְּלֹא קָא מִסַּפְק"ל אֱלֹא לְפּוּם מֵאֵי דְדַחֲוֵי הֵךְ דַּפ' חֵלְקֵי דְשִׁאֲלָה גְרִידָא הוּא דְשָׂרֵי אֲבָל לְמַעַבְד עוֹבְדָא לֹא אֵהָא מִסַּפְק"ל בְּמַכְנִיף אֵי מְקַרֵי מַעֲשֵׂה כַּה"ג אוֹ לֹא אֲבָל לְפּוּם מֵאֵי דְמוֹכַח מִדְרַחֲב"א וְאֲבִיֵי דַּאֲפִי מַעֲשֵׂה גְמוּר מְוֹתֵר כִּס' יִצִּירָה וַא"כ אֵי מְשַׁכַּח לֵה דְשְׂדִים עֲבָדִי עוֹבְדָא וְכַמ"ד הֵתָם פְּחוֹת מְכַשְׁעוֹרָה הוּא דְלֹא מְבַרּוּ הָא גְדוּלָּה מְבַרּוּ וְיִרְאָה דְהִכִּי שְׁמִיעַ לִיהּ לְהַטוּר בְּכּוֹנֵת אֲבִיו הֵרָא"ש וְ"ל מַמ"ש בְּקִיצוֹר פְּסָקִי אֲבִיו וְ"ל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה ע"י שְׂדִים וְע"י ס' יִצִּירָה מְוֹתֵר לְכַתְחֻלָּהּ עַכ"ל אֱלֵמָא דַּפְשִׁי לִיהּ דַּעַת אֲבִיו דְּכַף לּוֹ מַעֲשֵׂה שְׂדִים כְּמַעֲשֵׂה ס' יִצִּירָה דַּאֲע"ג דַּעֲבִיד מַעֲשֵׂה וּמְבַרֵי בְּדִיָּה כְּחֵדָא שְׂרִינּוֹ וּמְדַבְרֵי הֵרָא"ש כְּפִשׁוּטָן דְּלַעֲשׂוֹ מַעֲשֵׂה לֹא עֲבָדִי וְלֹא מִסַּפְק"ל אֱלֹא בְּמַכְנִיף אֵי מְקַרֵי מַעֲשֵׂה מַהִיכָא פְּשִׁטָּא לִיהּ לְהַרְבּ בְּנוֹ דַּעַת אֲבִיו דַּאֲפִי לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה כְּעוֹבְדָא דַּס' יִצִּירָה מְוֹתֵר לְכַתְחֻלָּהּ אֱלֹא ש"מ דְּקִי"ל בְּדַעַת אֲבִיו וְ"ל כְּדַכְתְּבִי בְּעִנְיֹתֵינוּ וּלְפ"ז נְמַצָּא דַּעַת הֵרָא"ש וְהֵר"ן וְ"ל ס' יִצִּירָה וּמַעֲשֵׂה שְׂדִים חֵדָא מִקְלָתָא הִיא וּמִיִּשְׂרָא שְׂרוּ: אֵיבְרָא שְׁכַעַת מְצִאתִי לְהֵר"ן וְ"ל בַּחֲוִי בַּסַּפְ"ד מִיתוֹת שְׁכ' וְ"ל מְוֹתֵר לְכַתְחֻלָּהּ כַּדְרַח"ח וּר"א שְׁלֹא הָיוּ מַעֲשֵׂה כְּשָׁפִים אֱלֹא ע"י קַדוּשַׁת הַמְּקוֹם מַעֲיִן דְּוַגְמָא שְׁל מַעֲלָה וּמְדָלָא קִחְשִׁיב לִיהּ לְמַעֲשֵׂה שְׂדִים גְּבִי פְטוּר אֲבָל אֲסוּר א"נ גְּבִי מְוֹתֵר לְכַתְחֻלָּהּ ש"מ מַעֲשֵׂה שְׂדִים בְּכָלֵל כְּשָׁפִים הוּא וְכִי עֲבִיד מַעֲשֵׂה מְחַיִּיב עַלִּיָּהּ סְקִילָה וְהָא דְפְּלִגְנִין לֵהוּ לַעֲלֵי מְהַדְדֵי לַעֲנִין פִּירוּשָׁא דְקַרְאֵי בְּלִטְיָהֶם לְהַטְיָהֶם הוּא דְפְּלִגְנֵי לֵהוּ וְלַעוֹלָם כּוֹלְהוּ

בְּכֻלּוֹ מְכַשֵּׁף נִינְהוּ אֶלָּא שְׁזָה עוֹשֶׂה ע"י שְׂדִים וְזֶה עוֹשֶׂה ע"י כְּשָׁפִים בְּלִבְד עַכ"ל דַּעַת
שְׁפָתָיו בְּרוּר מְלִלו דְּמַעֲשֶׂה שְׂדִים נְמַעַשׁ כְּשִׁפְנִי תַרְנוּנְיָהוּ אֶסִירִי וּמוֹדָה הֶרַמ"ה הַבְּשׂוֹאֵל
דְּלִיכָא אִיסוּרָא אֶלָּא מְשׁוּם סַכְּנָה דְּהוּא ו"ל גְּרִיס הֶלְכָה כַר' יוֹסִי כְּמוֹ שְׁהֶאָרִיף שֵׁם בַּפ'
חֶלֶק וְכ' שֵׁם דְּהֵךְ דְּשָׂרִי שְׁמֵן וְשָׂרִי בִי צִים הֵינְנוּ לְשִׂאוֹל עַל דְּבַר הָאָבוּד דְּאֶתְנָא כַּת"ק
דַּר"י אָבֵל ר"י אוֹסֵר מְשׁוּם סַכְּנָה דְּשׂוֹאֵל פֶּן יִכְרִיחֵם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וְיִזְקִיחוּהוּ ע"ש וְהֵינְנוּ
כְּדָדְחִי הָרֵא"ש אֶלָּא דַּהֶרַמ"ה הַפְּרִיז עַל הַמְּדָה לֹאמֵר דְּמַעֲשֶׂה שְׂדִים בְּכֻלּוֹ כְּשָׁפִים וּמְחַזֵּיב
סְקִילָה וְלְשִׂאוֹל לָהֶם מְוֹתֵר לְכַתְחֻלָּה אִי לֹא מְשׁוּם סַכְּנָה וְהַטּוֹר בְּסִי' קַע"ט בִּי"ד הֵבִיא
ס' הֶרַמ"ה הַלְזוֹ וְשָׁפֵן כ' הַר' יִשְׁעִיָּה וְא"א הָרֵא"ש ו"ל כ' שְׁמֹתֵר לְשִׂאוֹל עַל הַגְּנֻבָה שְׂאִין
עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אָבֵל לַעֲשׂוֹת ע"י מַעֲשֶׂה הֵיךְ מְסַתְּפֵק וְהֵיךְ נוֹטָה לְהַתִּיר גַּם בְּזָה עַכ"ל וְלֹא
הֵבִינוּתִי דְּלִישְׂאוֹל בְּהֵן הֶרַמ"ה נְמִי מוֹדָה דְּשָׂרִי אֶלָּא מְשׁוּם סַכְּנָה כַר' יוֹסִי כְּדָכְתִי וְהָרֵא"ש
נְמִי בַּפ' חֶלֶק גְּרִיס נְמִי הֶלְכָה כַר"י וְהֵיכִי קָאָמֵר דְּמְוֹתֵר לְשִׂאוֹל בְּהֵן הָא אִיכָּא אִיסוּרָא
מְשׁוּם סַכְּנָה וְהָא גּוּפָא קִשְׂיָא דְּרַב יִצְחָק עֲבַד עוֹבְדָא לְשִׂאוֹל בְּהֵן וְאִיתְרַחֲשִׁי לִיהֵ נִיטָא
גַּם מ"ש הַטּוֹר דְּלַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה עַל יָדֵן הֵיךְ מְסַתְּפֵק הָרֵא"ש ו"ל ק' טוּבָא דְּלָפוּם מְאִי
דְּשָׁמִיעַ לִיהֵ מִדְּרַחֲב"א וְאֶבְיִי וְאֶפְי' לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה מְוֹתֵר וּלְפוּם מְאִי דְּדָחִי הֵךְ דְּמִיִּתִּי דַּפ'
חֶלֶק דְּלְשִׂאוֹל שְׂאִי וּמַעֲשֶׂה לֹא עֲבָדִי וּבַמְּכַנְיָף הוּא דְּמַסְפִּי"ל אִי מְקַרִי מַעֲשֶׂה וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן
דְּנוֹטָה לְהַתִּיר ע"כ נִלְע"ד דַּס"ל בְּדַעַת אָבִיו דְּמַעֲיָקְרָא פְּשִׁיטָא מִדְּרַחֲב"א וְאֶבְיִי דְּשָׂרִי
לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה ע"י וְכִי הִדַּר מִיִּתִּי מֵהֵךְ דַּפ' חֶלֶק נְמִי וְדָחִי לְשִׂאוֹל שְׂאִי וּבְעוֹבְדָא מַסְפִּי"ל
וְהֵךְ דְּרַחֲב"א אִיכָּא לְמִדְּחִי כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּהֵךְ דְּאֶבְיִי וּפִי' הֶרַמ"ה לְחַד פִּי' דְּתַרְנוּנְיָהוּ
בְּמְכַשֵּׁף נִינְהוּ ע"ש וּמְשׁו"ה מַסְפִּי"ל בַּמְּכַנְיָף וְדֵן בְּדַעַת אָבִיו ו"ל דְּמַדְּאֶבְיִי דַּפִּי' לָנוּ מַעֲשֶׂה
כְּשָׁפִים וּמָה הֵן מַעֲשֶׂה שְׂדִים שְׁמִיעַ לִיהֵ דְּדַעַתוֹ ו"ל מְסַפְּמַת לְהַנְּףָה רְאִיוֹת וּמְכַרִיעוֹת וְלֹא
מַסְפִּי"ל אֶלָּא לְפוּם מְאִי דְּדָחִי דְּהֵךְ דַּפ' חֶלֶק וְכַדְכְּתִי וְאִין אָנוּ צְרִיכִין לְמָה שְׁנִדְחֵק מְרֵן
בַּב"י דְּשָׁמִיעַ לִיהֵ לְהַטּוֹר מִפְּנוּמִיָּה דְּאָבִיו הָרֵא"ש וְעֵינֵן לְהַרְב"ח ו"ל שֵׁם מָה שְׁפִלְפֵל
בְּדַבְּרֵי הֶרַמ"ה וְאָנֹן בְּדִידֵן שְׁזָכִינוּ בְּהַגְלוֹת נַגְלוֹת שִׁי' שֶׁל הֶרַמ"ה מְתוֹרְתוֹ שֶׁל ר"מ לְמַדְנוּ
דְּבַרִי כְּהַנְּיָתֵן וְת"ל וְדִלָּא כְּמוֹ שְׁהַעֲלָה ה' ו"ל בְּדַעַת הֶרַמ"ה דְּבַעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה ע"י שְׂדִים
לִיתְיָה בְּחַיִּיב סְקִילָה דְּהָא חֲזִי' לְהֶרַמ"ה דְּקַרִי בְּחִיל דְּבַסְקִילָה הוּא וְנִפְשֵׁט לְשׁוֹן הַטּוֹר
שְׁכ' דְּדִינוּ כְּמְכַשֵּׁף וְכ"ש לְפוּם מְאִי דְּמַסִּיק הַב"ח דְּמַעֲשֶׂה שְׂדִים לִיכָּא אִיסוּר אֶלָּא מְשׁוּם
סַכְּנָה ע"ש דְּאִין זֶה דַּעַת הֶרַמ"ה וְלֹא פְּשָׁטֵן שֶׁל דְּבַרִי הַטּוֹר וְכַדְכְּתִי וְהֶרַמְב"ן בְּתַשׁוּ'
שְׁהֵבִיא מְרֵן בַּב"י שֵׁם הֵבִיא ג"כ מַעֲשֶׂה עֲשֶׂה אֶלְמָא שְׁעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה ע"י שְׂדִים
וּמְשַׁתְּמָשִׂים בְּהֵם וּמַסִּיק שְׁפִשְׁטִי הַשְּׁמוּעוֹת וּמְדַרְשִׁי אַגְדָּה מוֹרִים כֵּן ע"ש וְע"י הַשְּׁבָעוֹת
וְלִימוּדִים כְּבָר מִקְלָתָא אֲמֹר בְּדַבְּרֵי מְרֵן הַב"י בְּשֵׁם רַבִּינוּ יְרוּחֵם דְּלִיכָּא לְתַא דְּאִיסוּרָא
וּבִנ"ד הַגַּד הַגַּד לָנוּ מְפִי מַגִּידִי אֲמַת דְּאִין לֹא שׁוּם שְׁיִיכּוֹת עִם הַשְּׂדִים וְלֹא בְּחֻזִּים
בְּפוּכְכִים כִּי אִם בְּתוֹרַת הַשֵּׁם שְׁפָתֵי רַנְנוֹת מְזִמּוֹרִי תְּהֵלִים וְתַפְלָה קֶצְרָה עֵינֵינוּ יַחְזוּ רַנְבִּי'
מְקַרְאוֹת וּמְצַרְף הָאוֹתִיּוֹת וְע"י מוֹצִיא הַשְּׂאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה כְּפִי מָה שְׁיָבִין מִהַצְּרוּף וְכַבֵּר
לְמַד דַּעַת לְגַבֵּר שְׁלִים דְּחִיל חֲטָאִין צְנִיעַ וּמַעֲלִי גַבְרָא דְּשַׁפִּיר חֲזִי וְעֵינֵנוּהִי מְטִיפִי חֲכַמַת
צִירוּף הָאוֹתִיּוֹת דְּבַרִים כְּהַנְּיָתֵן וְכָל כַּה"ג הַרְשׁוֹת נְתוּנָה כַּמ"ש ה' בְּרַפְּי יוֹסֵף בְּשִׁוּרֵי
בְּרַכָּה מְשֵׁם ה' מַהֶר"א הַכְּהֵן: (ח) גּוֹרֵל מָה שְׁעֵשׂוּ הַמְּלַחֲמִים גּוֹרֵלוֹת עַל אֲנָשֵׁי הַסְּפִינִ'
אֲשֶׁר חֲשָׁבָה לְהַשְׁבֵּר וְאֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל תַּחַת יָדוֹ יָרָה יִירָה בְּמַצְלוֹת לֹא תִהְיֶה כְּזֹאת
בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא יַעֲלָה עַל לֵב לְעוֹלָם וּמְשָׁנָה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ סִיעַת נָשִׁים שֶׁאִם גּוֹיִם תָּנוּ לָנוּ

א' מַכֶּם וְנִטְמָא אוֹתָהּ יִטְמָאוּ כְּפִלְמֵי וְלֹא יִתְנוּ לֹו אַחַת מֵהֶם אֲמָרוּ תְּנוּ לָנוּ א' מַכֶּם וְנִהְרַגְוּהוּ יְמוֹתוֹ כְּפִלְמֵי וְלֹא יִתְנוּ א' מֵהֶם כְּדֹאֵיתָא בְּשִׁלְהֵי תְרוּמוֹת וְאִם אֵיתָא אֲמָאי יִטְמָאוּ אוֹ יְמוֹתוֹ כְּפִלְמֵי יִפִּילוּ גּוֹרְלוֹת וְנִרְאָה בְּשִׁלְמֵי הֶרְעָה הַזֹּאת אֲלֵא פְּשִׁיטָא הֵס כִּי לֹא לְהַזְפִּיר וְהַכְּנִי"ג סִי ר"ז בְּהַגְה"ט אוֹת צ"ו כ' מִשָּׁם ס' הַחֲסִידִים סִימֵן תַּע"א בְּנֵי אָדָם שְׂפִסְפִינָה וְהִיָּה רוּחַ סְעָרָה אֵין לְהִטִּיל גּוֹרְלוֹת שְׂאָם יִפּוֹל עַל א' מֵהֶם צָרִיךְ לְהִטִּילוֹ לִיָּם דָּאָם אֲסַמְכְּתָא לֹא קִנְיָא לְעִנְיָן מִמוֹן כ"ש לְעִנְיָן נְפִשׁוֹת וְתִהֵי עֲלֵהּ ה' ז"ל דְּבָסִי תַרַע"ט כ' דִּיכּוֹלִים לְהִטִּיל גּוֹרֵל וְכָל שְׂיִפּוֹל עֲלִיו ג"פ רִשָּׁאִים לְהִטִּילוֹ לִיָּם עכ"ל וְכִינּוֹן דְּמִדִּין אֲסַמְכְּתָא נִגְעוּ בָּהּ מ"ל הִפִּילוּ הַגּוֹרֵל פ"א מ"ל ג"פ וְלַעֲנֵד מֵהָד מוֹכַח דְּאָפִי לר"י דגמ' אֲסַמְכְּתָא קִנְיָא אֵינָם רִשָּׁאִים דְּאֵי לַת"ק אִפִּי לְמ"ד אֲסַמְכְּתָא קִנְיָא שְׂפִיר עֲבָדֵי הַמְלָחִים וְלַדַּעַת ה' ס"ח בְּפִלּוּגְתָא דְּתַנְיָא תַלְיָא אֲלֵא הִכִּי הוּל"ל וְאָפִי אֵי אֲמָרִי אֲסַמְכְּתָא קִנְיָא בְּמִמוֹן הַקָּל לֹא אֲמָרִי בְּנְפִשׁוֹת וְתוּ מֵהָד דְּתַנּוּ נִתְעַרְבוּ הַנְּהַרְגִין בְּנִחְנָקִין וְכוּ' וְאֲמָאי לֹא יִפִּילוּ גּוֹרְלוֹת וְמִי שְׂיִפּוֹל עֲלִיו הַגּוֹרֵל ג"פ לְמִיתָה קָלָה נִידוֹן בְּקָלָה לְמִיתָה חֲמוּרָה נִידוֹן בְּחֲמוּרָה אֲלֵא וְדֹאֵי דְּאֵין לְסַמְךָ עַל הַגּוֹרֵל בְּעִנְיָן נְפִשׁוֹת וְהַגּוֹרֵל שְׂעָשְׂהָ יְהוֹשֻׁעַ ע"ה לְהַמִּית אֶת עֶכָן ח"ו שְׂרָצָה לְגַמּוֹר אֶת דִּינָן עִפ"י הַגּוֹרֵל אֲלֵא לְבַרֵר מִי הוּא זֶה וְאֵינָהּ הוּא וְכַרְכָּר עֲמוּ פְּמָה כְּפִרְוִים עַד שְׁהוּדָה וְלֹא בּוֹשׁ וְנִמְצָא אֶתוֹ הַשְּׁלָל וְאֵז נִתְחַיֵּב בְּדִין וְס' חֲסִידִים לִיתִיהָ גִבְאֵי לְרֵאוֹת גּוֹפְן שֶׁל דְּבָרִים וְאוּרִים וְתוֹמִים בְּהֵיא הַנְּאָה דְּצִינְיָתִי לְהַדְדִי גְּמָרוּ וּמְקַנּוּ לְהַדְדִי עֵינֵי בְּפִי רִשְׁבָּ"ם וְעֵינֵי בְּהַרְמָב"ם וְהַרְאָב"ד בְּפ"ב מֵה' שְׁכָנִים וְהַר"ל מִשָּׁם: שׁוּב מְצִאתִי לְהַכְּנִי"ג סִי קַע"ג אוֹת ג' בְּהַגְה"ב יִשְׁהִיבֵי כְּפִלְמֵי וְהִיָּה לְחֲסִידוֹתֵי ע"ש וְלֹא נִסְתַּיֵּעַ מִמִּתְנִיתִין דְּכִתִּיב: (ט) גּוֹרֵל מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם עוֹמְדִים סִיעַת בְּנֵי אָדָם וְלֹא מֵהֶם חֲפָץ א' הַשְּׁנֵה מ"מ ת' זִוּ וְנוֹתֵן כָּל א' מֵהֶם זִוּ א' וְאִח"פ כּוֹתְבִים חֲמָשִׁים פְּתִיקָאוֹת בְּמַכְסַת נְפִשׁוֹת אֵישׁ עַל שְׂמוֹ וְכַנְגְדוֹן מ"ט נִיירוֹת לְכָנִים וְנִייר א' הֵן פְּתוּב בּוֹ בַס"ט וְנוֹתְנִים הַפְּתִיקָאוֹת הַפְּתוּבִים עַל שְׂמוֹתֵם בְּקַלְפֵי בִיד רֵאוּבֵן וְהוּן נִיירוֹת הַלְכָנִים וּמִתּוֹכֵם הַנִּייר הַפְּתוּ בּוֹ בַס"ט בְּקַלְפֵי בִיד שְׂמֵעוֹן וְרֵאוּבֵן טוֹרָף בְּקַלְפֵי וּמַעֲלָה א' מֵהַנִּיירוֹת וְאִם עֲלֵה בִיד רֵאוּבֵן שֵׁם א' מֵהַפְּתִיקָאוֹת וְשְׂמֵעוֹן הַעֲלָה בִידוֹ נִייר הַפְּתוּב בּוֹ הַס"ט זֹכָה בְּאוֹתוֹ חֲפָץ וְאֵירַע שְׂמֵעוֹן בְּמִסְפָּר יִתְרִים ג' וְכַבֵּר עֲלֵה הַנִּייר הַפְּתוּב בּוֹ בַס"ט לְשֵׁם א' מִן הַנ' וְעֲמָדוֹ הַאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וְקָרְאוּ תִגָּר בְּאֲנָרְם כִּי הַגּוֹרֵל נַעֲשֶׂה בְּטַעוֹת וְשָׂאֵלוּ אֶת פִּי כַּדָּת מֵהַ לַעֲשׂוֹת וְשַׁכְּמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב בְּפ' בֵּית פּוֹר דִּק"ו ע"ב אֵיתָא הֵתֵם הָאֲחִין שְׁחַלְקוּ וְכָא לְהֵם אַח אַחֵר רַב אֲמַר בְּטָלָה מַחְלֻקָתָהּ וְהִכִּי אֵיפְסִיקָא הִילְכְתָא הֵתֵם ע"ש וְטַעְמָא כ' רִשְׁבָּ"ם דְּכָל א' נָטַל יוֹתֵר מַחְלְקוֹ חֲלֻקָה בְּטַעוֹת הִיא וְהַדְרָא עכ"ל דְּאֵינָהּ לֹא הוּוּ יְדַעֵי דְּאֵית לְהוּ אַחֲרֵינָא וְכַדְמִסִּיק תַלְמוּדָא וְכ"כ הַרְמ"ה ז"ל בַּח' שֵׁם סִי כ"ד וְהַרְי"ף וְהַרְמָב"ם פ"י מֵה' נְחֻלוֹת וְהַרְא"ש וְהַטוֹר סִי קַמ"ה פְּסָקוּ לְהֵאי דִּינָא דְּכָל הֵיכָא דְּאֵיכָא טַעוּתָא.

בְּחֻלְקָה ע"י הַטִּלְת הַגּוֹרֵל הַדָּר דִּינָא וּבְטָלָה הִיא וּמְבִטְלָתָהּ וְהַכָּא בַנ"ד הוּאֵיל וְאֵדַעַת' דוּן נִחְתוּ לְהֵאי דְּנֻקָא אֵי הוּוּ טְפִי בְּטָלָה הַחֻלְקָה וְכָד עֲלֵתָה הַסְפָּמַת חֲבִירֵינוּ הִי"ו וְכֵן הוּרוּ ב"ד וְעֵינֵי לְהַרְב מַג"א בְּדִינֵי גּוֹרְלוֹתֵהֶם דִּישִׁין סִי קַל"ב: (י) גִבְאֵי צְדָקָה.

פְּהָ מְתָא תוֹנֵס יַע"א יֵשׁ לָנוּ ב"הַכְּנֵי מִיְחֻדָּת לְקוֹפַת חֲבֵר' בֵּית עֲלָמִין וְלֵהִיּוֹת כָּל הַהַכְּנָסוֹת וְהַהַנְּהַגוֹת בִּיד הַגִּבְאֵי שֶׁל הַחֲבֵרָה הִיא לְעֶזֶר וְלִסְיוּעַ הַהוֹצָאוֹת שְׂיִצְטָרְכוּ לְעִנְיָי בְּתַכְרִיכִין וְקְבוּרָתָם וּמִן הַמְּוֹתֵר יַעֲשׂוּ סְגוּלָה כְּתָרִי וְרִמוּנֵי כְּסָף וּמְנוֹרוֹת וְנִירוֹת לְנוֹיֵי ב"הַכְּנֵי הִיא וְאֵירַע שַׁע"י שְׂבִשְׁבִיל נִתְמַנָּה גִבְאֵי א' בְּחֲבֵרָה הַנְז' חוּץ לְמַקְוֵמוֹ וְחוּץ לְזַמְנוֹ

ואחר עבור זמן מה נמנו וגמרו והעבירוהו ממנויו והמנהג שקל כלי פסך של ב"הכנ
ההיא יהיו בראשות הגבאי שבזמן ההוא ובשמות נגיל ובחגים ובמועדים יביא לב"הכנ
מה שהוא לצורך ושוב יחזירם לביתו וכשהגיע הזמן פי בא מועד שלח הגבאי שנתמנה
אחריו למסור לו כל כלי הפסך הנמצא איתו ויען ויאמר כי הסברה מתנייבת לו סך מאתים
פרחים ויותר עמד השואל ושאל אם נאמן בדבריו הללו או לא יורה המורה לצדקה ויבא
שכמ"ה: זאת אשיב לא נפלאת היא ולא רחוקה תשו' מוהר"ם .

שהביא המרדכי ריש פ"ק דב"ב סי' שפ"ט ואפליגו בה רבנן ז"ל בחלופי גרסאות דאית
דגרסי דנאמן אף לאחר שסלקוהו ואית דגרסי אף לא לאחר שסלקוהו והב"ח והט"ז
והש"ך השווה הגרסאות דאם תקף שסלקוהו אמר כן אפתי בהימנותיה קאי אבל אם
בשעה שסלקוהו לא אמר כלום אף שאחר יום או יומים לאחר שיצא פסך של צדקה
מידו אינו נאמן עש"ב ונאמן בדין בתריה דמין בש"ע גרירי והוא ז"ל העתיק בסי' נו"ר
ס"ו אף לא לאחר שסלקוהו.

איברא דאפתי איכא למימר נהי דבלא שבועה לא מהימן הא מהימן בשבועה דליכא
למימר א"כ הו"ל נשבע ונוטל ונאמן אלו נשבעין ונוטלין תנן הא ליתא דגבאי העיר נמי
פחנני דא"ל בע"ה תן לפלוגי דמשתבע ושקיל כמ"ש בטוש"ע סי' צ"א ע"ש דכונתה
כשמתמנה הגזבר ע"י עסק מעסקי צבור נעשה כמי שא"ל תן מה שהוא צורך בית עלמין
ולקבוץ על יד ואם לא היתה הביאה פהיצאה פשיטא דנשבע ונוטל ועוד בה דב"ד
שהוא תפוס כלי הפסך מאי מרמי להו מן ידיה ולדעת הב"ח והט"ז והש"ך דאם בשעת
הסתלקו אמר כן נאמן דהיינו בעת שמסר להם כוס של צדקה כמזכיר הכא בנ"ד פיון
דאפתי אית ליה גביה כלי הפסך אע"ג דלא אמר בעת הסתלקותו כן מהימן דאפתי פיס
של צדקה גבוה ובשעה שתבעו ממנו כלי הפסך הא איהו קאמר דחייבים לו דחשיב ההיא
שעתא כדאמר הכי בעת שנסתלק תקף ומיד.

אלא שאני רואה דאי רמינן עליה שבועה חלילה דמשתבע ולא איכנן אלא לצעורינהו
ולמקרא איתו עליהו לאהדוריה לשררותיה דנפיש ליה כיבא דשרותא טפי עד צערי
מות וכיצא בזה מצאתי להר"מ בן חביב פי באה בתשו' ה' גו"ר ח"מ פלל ג' סי' ב'
ונפק"מ דאם מניית גבאי אי דייני' ליה דינא דר"וש דאם מית אין אמש"ל ונדעתו ז"ל
דהיורשים נשבעים ונוטלים והרא"ה ז"ל חלוק עליו בזה ובנ"ד דהוא תפוס לא נפק"ל
מידי דמצ"ל אהדרינהו לגבאי שנתמנה אחריו ות"ל שלאחר ימים החזירם בשופי הנה
שכרו אתו: (יא) גבאי צדקה.

ראובן איש חיל מחכמי העיר : ומן שפע בנכסי ופרקו נאה והנהגתו ישרה ושכל טוב
בעיני אלהים ואדם ורוב מנן ורוב בנין בהס' כמה עלו למנותו גבאי צדקה על פללות
העיר יע"א להיות משגיח מה לעיולי מה לאפוקי פרנסת העניים והאביונים ותופסי
התורה וארזי ופרחי דאתו מעלמא והוא ענה יאה ענייתא פי אביו נ"ע בעת נסיעתו מן
העולם ויהי כצאת נפשו כי מת דבר צנה מצות האב על הבן לבלתי תמנ' בשום מינוי
דבר הגורם לממון במניני הקמ"י ונשבע שפדבריו כן הוא ונסתפקנו אם דוחים מצות
האב מפני תקנת המו' עדות ומה גם דמצנה דרבי' היא דדחיא עשה דלעולם בהם תעבדו
וכמ"ד ליה אל תחזיר דאין שומעין לאב או"ד מצנה לקיים דברי המת וכ"ש לקיים מילי

דאבות עדיף טפי ואומר עם קנ"י דקושטא קאי דאם הוא נשבע שלא לשרת את הקהל לאשר ימנו אותו כפר מלתא אמור בספרן של צדיקים נו"ן דאין שבועה חלה ע"ד מצוה ואעפ"י ששבועתו קדמה דהוי פנשבע לבטל את המצוה כמ"ש מרן ב"י י"ד סי' רכ"ח בשם תשו' הגאונים וכמה רבבכתא ז"ל ופסקו הש"ע בסי' ל"ג ורבנותא בתראי דאייתי הכנ"הג שם אלא דאיפא למימר דשאני לן בין נשבע מפי עצמו למצוה ועומד עפ' אביו דלאו איהו דקא עקר המצוה אלא לקנים מצות אביו דהוקש כבוד אביו לכבוד השם.

ומצאתי לה' כנ"הג בתשו' חי"ד סי' ק"ק דנשאל במי שסירב להתמנות מפני שה' הגדול מהרי"ש שקבא ז"ל גזר עליו שלא להתמנות והשיב ה' דאם הרב ז"ל נתן טעם לגזירתו על מה אדניה הוטבעו ועולה ע"פ הדין שפי"ר גזרתו ואם לאו לא משגחי' בה ע"ש במה שקהאריף.

איברא דיש לחלק דאין גזרת הרב לצוואת הרב ודנתי בדעתי פנין דמצוה זו יכולה להתקיים ע"י אחרים כי לא אלמן ישראל לא פניפי' ליה להתמנות ולעבור על מצות אביו וכעת האירו ברקיו תבל מופת דורנו ה' חזקא בס' הבהיר חיים שאל ח"א סי' ה' וראיתיו שעל מבוכה זו ישב ומסיק להלכה כדאסיקנא בעניויתנו תלי"ת וכך נעשה מעשה: (יב) גבאי צדקה.

מודעה הוי דברינו כי בהיותי בחצר סוסא וכפר נאבל ראה ראיתי לגבאי הצדקה פשיבא אורח ת"ח או עני לשאול נדבה קובץ על יד מאת כל איש אשר ידבנו לבו אחד המרבה ואחד הממעט עושים נדבה בב"הכנ והאורח אינו יודע כמה עלתה הנדבה ואז עומד הגבאי ומתפטר עם האורח והנה הנשאר ה"ז בכי יומן לקופה של עניי העיר והוכחתיים בשבט פי דלדידי נדאי לאו שפיר קעבדי דכיון דבשעת הנדבה אדעתא דידיה דהו' אורח מיהב יתבי א"כ כפר זכה בו האורח ולא אלים פת הגבאי למפקע זכותיה דאורח להוציא מזה וליתן לזה ונומיתי להם שיתפשו קודם עם האורח דהשתא אדעת' דנפשייהו קעבדי הן חסר הן יתר.

איברא אם המתנדב' גופייהו מידע ידעי דהכי אורחא דגבאי למיעבד אמרי' דמסתמא דהכי נחתי ויהבי ואחר מןפולג מצאתי לה'פני יהודה שגם הוא קרא ערער ע"ז: (יג) או אגוד. שמעון ולוי אחים ירשו ממורישים תלמוד והרי"ף והרמב"ם וד' טורים ושאר ספרי הקדש אין אחד מהם יכול לכוף את חברו לחלק הס' זה פנגד זה בשומתן דלכל א' מהם יש לו צורך בס' הנה אבל בגוד או אגוד כל אחד מצי למיכר לחברו עיין בש"ות הרדב"ז החזקות סי' בע"ת ומיהו נראה דאם אינם ת"ח ולא קניימי אלא למכירה או בשאר ס' יכולים לחלוק אבל תלמוד והרי"ף והרמב"ם וטורים ודכונותייהו דכל חד מינייהו חשיב כס' א' אינם יכולים לחלוק אלא בדינא דגא"א וע' להת"הד סי' של"ו ומ"ש עליו מוהרש"ך ח"ג סי' קר"ב ובהכנ"הג סי' קל"ח בהג"הט פאות כ"ט: (יד) גוד או אגוד.

נשאלתי פ"א מגאונים ארזקרב מהר"י הפהן ז"ל בחצר של שני שותפים אשר יורשת ואיש לוקח אם האיש הלוקח מצי למיכר להאשה היורשת לדון בדינא דגא"א או לא וטעמא טעים מהא דקי"ל המוכר לאשה לית ביה דינא דב"מ כמ"ש בטוש"ע סימן קע"ה סס"ט וה"ט משום דאין דרף האשה לחזר אחר הקרקעות ע"ש א"כ ק"ו הדברי' מוכר

דאָטאָ לֵה מַעֲלָמָא פִּקַּע חִילִּיה דב"מ כ"ש קַרְקַע דְּזַנְכְתָהּ בּוּ בְתוֹרַת יִרְוּשָׁה וְהוּא בְּחִזְקָתָהּ
דְּלֵא מַפְקִי לֵה מַגְיָה פִּינּוּ דְלֵאוּ אוֹרְחָא לְחִזְרָא אַחַר מְקַח הַקְּרַקְעוֹת וְדִין פִּתְקָא דְשִׁדְרִית
לִיה אַחַד־שׁוֹ פִּי רַב הוּא אָנְכִי הַרוּאָה דמנ"ר נר"ו חָדָא וְעוּד קְאָמַר חָדָא דְחַד יוֹרֵשׁ וְחַד
לּוֹקַח וְאִידָךְ דְּהִיא אִשָּׁה וּמָה שְׁהוּבָא מנ"ר לְבֵית הַסְּפִקָה הָא' חִילִּיה מִמָּאִי דַכְת' הַטּוֹר שָׁם
סִי קַע"א סל"ג וּמְטִי בְּהַ מְשָׁם מוהר"י הַלּוֹי זָל דְּלֵא דִּינִי דִּינָא דְגוּד אוּ אַגּוּד אֶלְא
בְּיִרְשִׁים אוּ בְּלוֹקַחִים אֶבֶל לֵא בְּלוֹקַחִים וְיִוֹרְשִׁים וְכוּ' וְאֵהמ"ר אִי מְהָא לֵא אִירָא
דְּפִשְׁטָא דְּלֵא אֶתָּא מֵהַר' הַלּוֹי אֶלְא לְאַפּוֹקִי הִיכָא דְנַחְתּוּ לֵה תְרַנְיָהּ וְזַבְנוּהָ אַדְעָתָא
דְּלִיָּהּ בְּהַ שׁוֹת' דְּכָל חַד מַגְיָהּ שְׁעָבַד חֶלְקוּ לְחַבְרִיהָ וּכְדַמְסִיִּים בְּהַ הַטּוֹר שָׁם אֶבֶל לֵא
לּוֹקַח בְּהַדִּי יוֹרֵשׁ אוּ מְקַבֵּל מִתְּנָה כִּינּוּ דְלִיפָא ה"ט וַא"צ לְהַאֲרִיף דְּכָבֵר מְלִתָּא אַמּוֹרָה
בְּתִשׁוּי הַרְשָׁב"א ז"ל סִי תַתְקִי"ג וְהִבִּיאָה מֶרֶן בְּב"י שָׁם דְּפִסִּיק וְתַנִּי פִּינּוּ דִּיִּוֹרֵשׁ מ"ל
לְלוֹקַח גַּא"א לּוֹקַח נְמִי מ"ל לְיוֹרֵשׁ שְׁלֵא תִלְקָה מִד"הַד דִּיִּוֹרֵשׁ מְצִי אָמַר לְלוֹקַח גּוּד אוּ
אַגּוּד וְלוֹקַח לֵא מְצִי א"ל גַּא"א אַג וְהַשְׁתָּא דְאַתִּינָא לְהַכִּי הָךְ סְפִיקָא נְמִי מְמִילָא אַפְשׁוּט
כִּינּוּ דְאַשָּׁה מְצִי לְמִימַר לְאִישׁ גַּא"א אַג הָאִישׁ נְמִי מְצִי לְמִימַר לְאַשָּׁה גַּא"א אַג מְטַעֲמָא דְכַתְּב
הַרְשָׁב"א שְׁלֵא תִלְקָה מִד"הַד וּמָאִי דְקָא גָמַר לֵה מנ"ר מְדִינָא דב"מ אַהמ"ר לֵא שְׁמָה
מְתִינָא דְהַתָּם לֵא הִיָּה לוּ דִּינָא לְב"מ אֶלְא מְשׁוּם וְעַשִׁיתָּ הַיִּשָּׁר וְהַטּוֹב וְהַדְּבָר מְסוּר בְּיַד
חַכְמִי הֵם אָמְרוּ הֵם אָמְרוּ דְבִאִשָּׁה הַיִּשָּׁר וְהַטּוֹב דְּלִיָּקוּ אַרְעָא בְּיַדָּהּ אֶבֶל גַּא"א דִּינָא הוּא
וּבְדִינָא לֵא שְׁנִי לִן בֵּין אִישׁ אוּ אִשָּׁה אִידִי וְאִידִי חַד שְׁיַעוּר' הוּא תַדַּע דְּדִינָא דב"מ קְלִישׁ
טְפִי שְׁהַרִי הַשְׁוֹתְפִים מְסַלְקִים וְה"נ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִתְּשׁוּי הָרָא"ש שְׁהַבִּיא הַטּוֹר שָׁם שְׁנִשְׁאֵל
בְּאַלְמִנָּה שְׁחִלְקָה בְּנֹכְסִים עִם הַיִּוֹרְשִׁים וְהַיִּוֹרֵשׁ רוּצָה לְמַפְנֵי חֶלְקוּ וְחֶלְקָא אֶלְמִנָּה בְּיַחַד
שְׁאָז שְׁנָה בְּיוֹתֵר וְאוֹמַר לְהַאֲלִמְנָה גּוּד בְּפַעוֹת שְׁנוֹתָנִים לִי בְּבֵית שְׁלָם אוּ אַגּוּד בְּשׁוֹמַת
הַקּוּנָה וְהַשִּׁיב דְּאִינָה טַעֲנָה דְּאִין אוֹמְרִים גַּא"א אֶלְא כְּשִׁרוּצָה לְקַנּוֹת לְתַשְׁמִישׁוֹ אֶבֶל לֵא
לְהַרְוִיחַ עַש"ב.

עֵין רוּאָה דְּלֵא זִיכָּה הָרָא"ש לְהַאֲלִמְנָה אֶלְא מִהֲנָךְ טַעֲמִי דְכַתְּב הוּא ז"ל וְאִם אִיתָּא
דְּבִאִשָּׁה לֵא אָמְרִי דִּינָא דגַּא"א אַג לְמָה לִי לְכָל הַנְּךָ טַעֲמִי בְּפִשְׁיטוֹת הוּל"ל דְּאִין בְּאַשָּׁה
דִּינָא דְגּוּד אוּ אַגּוּד אֶלְא וְדִאִי דְסוּבֵר הָרָא"ש דְּבְדִינָא דגּוּא"א אַג דִּינָא הוּ"ה וְהַשְׁוֹה הַפְּתוּב
אַשָּׁה לְאִישׁ וְשְׁלֵא תִלְקָה מִד"הַד כַּמ"ש הַרְשָׁב"א: שׁוּב מְצִאתִי לֵה' מִהַרְשָׁד"ם ז"ל ח"מ
סִי רִי"א שַׁכ"כ בְּפִשְׁיטוֹת וְכֵן מְצִאתִי לֵה' מוהרַאנ"ח ז"ל ח"א סִי טו"ב דְּפִסִּיק בְּן וּמִתְּשׁוּי
הָרָא"ש דְכַתְּבִי וְעֵינּוּ לְהַרְבַּ מְשִׁאת מְשָׁה ח"מ סִי מ' וְעַד אַחֲרָן אֲנִי בְּדִינּוּ הַכִּי דִּינִי אֶלְא
שְׁמַעְרִימִין וְכוּתְב חֶלְקָה הִיתֵר שְׁל חֲבִירוֹ לְזוּלְתוֹ וְאַחַר כֶּף תּוֹבַע אֶת חֲבִירוֹ בְּדִינָא דגּוּא"א
וְאַע"פ שְׁאֲנִי יוֹדְעִים בְּהַעֲרָמָה וְהִיָּה הַעֲלָמָה מְעֻלּוּמִי הָעֵין כִּינּוּ דְלִפּוּם דִּינָא דְתַלְמוּדָא
שְׁפִיר קָא טַעֲנִין אֶלְא שְׁאִם לְאַחַר שְׁתַּבְּעוּ בְּב"ד בְּדִינָא דְגּוּד אוּ אַגּוּד וּפְסָקוּ לוּ דְלִית לִיָּה
דִּינָא דגַּא"א וְאַח"ךְ עָמַד וְנָתַן חֶלְקָה הִיתֵר לְזוּלְתוֹ אָמְרִי לִיָּה דְלֵא אַהֲנִי לְרַמְאָה רַמְאוּתִיָּה
וְאַחַז"ר מְצִאתִי לֵה זְקוּן שְׁמוּאֵל בְּנַמוּקִיו לְסִי קַע"א ס"ט שְׁתַּפְּסָ עַל ה' הַלְבוּשׁ מִהַךְ דַּק"ל
לְר' אַבָּא: (טו) גּוּד אוּ אַגּוּד.

רַאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן יְרִשׁוּ מִמּוֹרִישָׁם חִזְקַת רַבִּיעַ חֲצֵר א' וְהַנְּצָרָה שְׁמַעוֹן לְמַפְנֵי חֶלְקוּ כִּי מְטָה
יְדוּ וְאִין קוּנָה אֶלְא לְכָל רַבִּיעַ חֶלְקָה הַחֲצֵר וְרַאוּבֵן אַחִיו מֵאֵן יְמָאֵן לְמַפְנֵי חֶלְקוּ וְגַם שְׁלֵא
לְקַנּוֹת חֶלְקָה אַחִיו וְטַעֲנִין שְׁמַעוֹן עַל אַחִיו גּוּד אוּ אַגּוּד לְשִׁנְמַפְרָנוּ לְאַחֲרִים יַעַן לֵא נְמָצָא
קוּנָה לְחֲצִי רַבִּיעַ הַחֲצֵר לְכַאוּרָה נְרָאָה דְּאִין שׁוֹמְעִין לוּ מִמ"ש הָרָא"ש בְּתִשׁוּי שְׁהַבִּיא

הטור סי' קע"א סכ"ו דפסיק ותני דליתיה לדינא דגוד או אגוד אלא בקונה להשתמש בו אבל לא למפור לאחרים יעו"ש אלא דמרון הקדוש תהי ביה מדברי הרמב"ם גבי ב' אחים אחד עני וא' עשיר דמצי למימר ליה גוא"א למפור לאחרים ומאי דניחא ליה למרון ו"ל אהמ"ר אין זה במשמעות דברי הרא"ש וכבר הושג מהכנ"הג שם אות י"ד וקעיקר לענ"ד פמו שחילק הכנ"הג דכשאינו מוצא למפור פלל לא אמרה הרא"ש ו"ל מעולם אלא דמיירי בהוצאה יתר על כדי דמיהו ע"ש.

גם נוע"ם הוא הרא"ש רב מרי עט"ר לי ה' חק נתן בא מעשה לידו ודן את הדין למיכף לחבריה בדינא דגוד או אגוד פשלא מצא קונה ובנועד סיעת מרחמוהי ובראשם ה' מהרש"א יז"א כי"ר: (טז) גוד או אגוד.

הלכה רונחת פה מתא תונס יע"א ושאגור' בפני הפל כל העם מקצה דלא דייגי' דינא דגא"א אלא פשהתובע והנתבע שונים בדבר אבל פשאנים שונים בחלקם תו ל"מ חד למיכף לחבריה לדון דינא דגא"א ל"ש דעל חלק המרובה לחלק המועט ל"ש איפכא וסח לי עט"ר כת"ר לי די"ן אב"א למלכא ומורי גם הוא תמ"ך דהנה תהי ביה מדאמ' ר"פ השותפין דף י"ג א"ל רבא לר"נ לדין דאמרת לי דין גוד או אגוד בכור ופשוט שהניח להם אביהם עבדי ובהמה טמאה פיצד עושין וכו' דבשלמא לרבא דאמר אית דינא דגוד או אגוד ניחא נאי אמרת לית דינא דגוד או אגוד אלא פשהחלקים שוין לדיניה דרבא ק' פיצד עושין ושאל את פי גדול בדורו דרב הוא הרב זרע יצחק זיע"א ויען המלאך שפך היו רבותיו ה' הגדול מוהר"א הפהו ו"ל והרב הגדול מהר"ץ צרפתי ו"ל וסמוכות שלהן מדברי ה' הלבוש סי' תע"א ס"ח ולא נתקרה דעתיה דר' אב"א ו"ל וה' מהר"ם נגאר ראש על ארץ סבא דמשפטים מר מיוחד שבתלמידים רבינו הגדול מהר"ץ צרפתי ו"ל העיד שקבל מרבו ו"ל מטעם המלך דעל הרוב בעל החלק המועט ממון חסר ויתנו עיניהם עשירי עם בחלקו של עני ויגרשוהו מהסתפח בנחלת אבותיו אי לזאת ראה והתקין עם סיעת מרחמוהי חלקם בחיים שלא לדון דינא דגא"א אלא פשהחולקים שוין ואע"ג דזמנין משפחת לה אפי' בכה"ג דהחלקים שוין א' עני וא' עשיר הא מיהא כל כמה דמצי לתקוני מתקנינו וסמכין של בית רבי ע"ד ה' הלבוש.

אבל לבד מקרקעי או חזקה דינא יתיב דינא דנו"ן וכדאיפסיקא הלכתא התם ומה"ט שלפעמים יעמוד בעל החלק המרובה וכותב שטר מתנה לבנו או לזולתו בחלק המותר להיות שנה עם שותפו אין מדקדקין אחריו ודייגי' דינא דגא"א אלא שאם כבר עמד לדין ופסקו לו דל"מ למיכף לחבריה משום דאינם שוים בחלקים עפ"י הוראת ב"ד של פת הקודמין ו"ל כמדובר אם לאח"ך כ' החלק המותר להזילת דייגי' ליה דלא אהגי לרמאה רמאותיה וכו' אנו דנין וכעת ראיתי לה' זקן שמואל ו"ל סי' קע"א ס' ח"י שעורר חמתו על ה' הלבוש כדק"ל לר' אבא ו"ל: (יז) גוד או אגוד לאו דוקא בשות' בקרקע או בשאר דברים הוא דדייגי' לדינא דגא"א אלא בשות' בשכירות קרקע מאחרים איתיה לדינא דגא"א פדעת הרמב"ם ושללא פדעת הראב"ד בהשגות ועיי' בטו"שע סי' קע"א ס"ט וי"ד והסמ"ע ס"ק ר"ב והב"ח והש"ך והכנ"הג אות ד' בהגה"ט ולקרב מהר"ש צרור ו"ל בס' חוט המשולש בסי' טו"ב ולקרב מוהר"א אבן טווא ו"ל שם סי' ט"ז דף פ"א: (יח) גזילה קי"ל המלה את חבירו בעדים א"צ.

, לפוןרעו בעדים כמ"ש בטוש"ע ד"ש סי' ע' והמפקיד אצל חברו בעדים א"צ להחזיר לו בעדים כמ"ש בטוש"ע סי' רצ"ו ואין על הלנה או הנפקד אלא שבועת היסת כמ"ש שם: אמנם בגזל את חברו בעדים וטען הגזלן החזרתי לבעלים והגזל מכחיש צ"לד אי דמי גזלן ללנה ונפקד ונשבע ונפטר או"ד שאני הלואה דלפרעון קיימא ופקדון נמי לאהדורי למאריה קאי משא"כ גזילה פינו דירד בתזקה ולקח של חברו מידו והעדים רואים והוחזקו ליה בגזלן אם איתא דהדר ביה ואהדריה למאריה פינו דינע דקמי סהדי גזילה מינע ידע דלא מהימני ליה ומוקומו ליה אחזקתיה דגזלנא הוא ואיבעי ליה לאהדורי גזילה קמי סהדי והא מילתא לא אשפחן לה בתלמודא בהדיא.

איברא דאשפחן לרבנותא קמאי דפליגי בה וכל חד מסייע למילתיה מדינא דגמרא ועיקרא דהאי מילת' איתא לה בריש חזק"ה דל"ד בנספא דר' אבא ואיתא לה בכמה דוכתי בגמ' דההוא גברא דחטף נספא מחבריה וכו' נימא ליה זיל שלים ליפא תרי סהדי וכו' משמע דאי איפא תרי סהדי שפיר אמרינן ליה זיל שלים ואמאי לא מהימני ליה דדידיה חטף מיגו דאי בעי אמר החזרתי אלא ש"מ דהגזלן את חברו בעדים צריף להחזיר לו בעדים ומאן דפליג מוקי לה דמיירי בעוד הגזילה ביזו כי אתו לבי דינא דתו ל"מ למטען החזרתי אמטו להכי אי הוו תרי סהדי אמרינן ליה זיל שלים א"נ בעדי' שראו הגזילה עתה ביזו פשפאו לב"ד והרמב"ן ז"ל בחי' בפ' חזקת שם כ' בתו' דבריו והוי יודע דהו' נספא ברשותו של גזלן הוא שראוהו העדים פשפא לב"ד שאם לא ראוהו נאמן לו' חטפי ודידי חטפי במגו דיכול לו' החזרתי לו' נאפ'י פאו ב' עדים שחטף ויש מי שחולק ואומר שהגזלן בעדים צריף להחזיר בעדים ואינו נאמן לו' החזרתי.

ושאלתי להרב ר' מאיר גשיא גשיאי הלויים והשיב דנימא מסוגיא דכתן' דף י"ז ומודה ר' יהושע וכו' והוינן בה טובא וליתני הכי וליתני הכי ואי ס"ד דהגזלן בעדים צריף להחזיר בעדים ליתני ומודה ר' יהושע באומר גזלתי מנה והחזרתי לה נאמן ואם יש עדים אינו נאמן ומדלא תני הכי ולא מקשי' נמי הכי ש"מ דין גזילה פדיו מלנה זה השיב הנשיא הגדול שפתים יושק משיב דברים נכוחים ושוב נמצא דהראב"ד בתשו' בנספא דר"א כ' הכי וכו' עכ"ל והריטב"א ז"ל בחי' לפתן' אייתי לראיית הרמ"ה הלזו וכת' עלה הדין דין אמת אבל אין מפאן ראיה דאנו לא פרכינו וליתני אלא במלתא דשכיחי ודמיין לכתן' דאיירינו בה אבל בגזל לא פרכינו דליתני וכו' עכ"ל איברא דחזיתיה להרא"ש ז"ל בתוספתיו לכתן' שם בד"ה משום דבעי למיתני וכו' שכ' הקשה ר' מאיר ז"ל ליתני גזלתי ופרעתי נאמן וכו' ואם יש עדים שגזלו ממנו ואמר פרעתי אינו נאמן כדמוכח בפ' כל הנשבעין וכן בנחבל שאמר חבלתי ופרעתי ותי' דלא בעי למתני מילתא דלא שכיחא דגזלו' ונחבלות לא שכיחי ועוד הק' וכו' ותי' וכו' עכ"ל והשתא לא ידענא דעתיה דר' מאיר הי מנייהו קדים אמרה דהרמב"ן והריטב"א קי"ל בגניה דס"ל דהגזלן את חברו בעדים אצ"ל בעדים ודחיקה שדחה הריטב"א לראייתו הרא"ש קמסהיד עילניה דהוא מותיב ומפרק לה ומסתברא דשמעתיה דהרא"ש היא משנה האחרונה מדקא מותיב מגזלן ונחבל ומשני והדר מותיב ומשני ש"מ דבהכי סלקא ליה שמעתיה ותו דמלישנא דקא מותיב משמע דפשיטא ליה דאינו נאמן משום דצ"ל בעדים ומוכח למילתיה מפ' כל הנשבעין והיה נראה דמעובדא דנספא דר"א דקאמר ואי איפא תרי סהדי וכדכתי' ולא נחה דעתיה בזה דאי הכי אמאי נטיר לה עד הכא ולא מייתי לה מפ' שבועת העדות

דל"ב דמיינתי הָתָם נָמִי הָךְ עֲבֹדָא דְנִסְכָּא דְמִקְדָּמָא וְאַתְיָא לְכֹן נֵרָא דְמוֹכַח לְמִילְתֵיהּ
מִדְתַּנּוּן הָתָם בִּפְלִי הַנְּשַׁבְעִין שְׁנֵי פְלִים גְּזֻלְתָּנִי וְגֻזְלָן אֹמֵר לֹא כִי אֵלָא פְּלִי א' נְשַׁבְע
הַגְּזֻל וְנוֹטֵל וְאִם אֵיתָא דְנֶאֱמָן לו' הַחֲזַרְתִּי נֶאֱמָנִיהָ דְאִמֵּר לֹא נְטַלְתִּי אֵלָא פְּלִי א' מִגּוּ דְאִי
בְּעֵי הִנֵּה אִמֵּר הַחֲזַרְתִּי אֵלָא ש"מ דְאִינוּ נֶאֱמָן וְהָא דְלֹא מִיִּיתִי מִנְסָכָא דִר"א מְשׁוּם דְאִיפָא
לְאוֹקוּמָה דְמִינִירִי פְּשָׁרָאוּ הָעֵדִים הַגְּזֻלָּה בְּהִדְיָה גְזֻלָּן פְּשָׁבָאוּ לִב"ד וְכִמ"ש הַרְמָב"ם וְעוֹד
דְּמִתְנִי עֲדִיפָא לִיה לְאוֹכּוּחֵי דָא מִיְלְתֵיהּ דְאִמְתַּנִּיתִי שְׁוֹטֵר תְּלִמוּדָא וְלִיתְנִי הָכִי וְכו': :
גַּם אֲשׁוּר לִרְב"א ו"ל בְּמִקּוֹ לְכַתְּנָן שְׁם שְׁהִבִּיא מְשִׁם הַרְשָׁבָא שְׁפַתְבּוּ וְיֵשׁ מְרִבּוּתֵינוּ
שְׁדַקְדָּקוּ מִכָּאן מְדָלָא אֶקְשִׁי וְלִתְנִי וּמוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּאוֹמֵר גְּזֻלְתִּיךָ וְכו' וְדַחָה לְרֵאֲזִינָה זֹו
דְלֹא נִיחָא לִיה לְמִנְקֻטָּה הָא דְרִישָׁא בְּאִיסוּרָא וְהָאֲרִיף עוֹד וְכַתְּבִי מְשִׁם הַרְשָׁבָא דְיֵשׁ לְדַחּוֹת
הַרְאִיּוֹת וְהַדְּבָר צְרִיף תְּלִמוּד וּמְשִׁם תְּלִמִּידֵי ר' יוֹנָה פְּתַב שְׁבָדִין זֶה נְחָלְקוּ בּוּ רַבְנֵי
פְּרוּוֹינְצָא וְרַבְנֵי גְרוּנְדָא וְהַרְמָב"ן הוּא מְרַבְנֵי גְרוּנְדָא וְשָׁאֲלוּ אֶת הַרְמ"ה וְהַכְרִיעַ מֵהָךְ
דְּכַתְּנָן וְדַחּוּ לְרֵאֲזִינָה זֹו מְשׁוּם דְּהִנֵּה מְצִי לְאֶקְשִׁינִי תְּלִמוּדָא פְּשִׁיטָא דְאִם יֵשׁ עֵדִים דְאִינוּ
נֶאֱמָן פְּדַפְרִיף נָמִי הָתָם ע"ש וְהִינּוּ מְטַעְמָא דְכַתְּנִי כִינּוּן דְאוּקִי נְפִשְׁיָה בְּחֻזְקָתָא גְזֻלְנָא וְכו'
וְאִפְתִּי אִיפָא לְמִינְדַק בֵּין לְמֵאִי דְאִינִי הַרְמ"ה רֵאֲזִינָה מְדָלָא פְּרִיף וְלִיתְנִי וּבֵין לְמֵאִי דְדַחּוּ
לֵה הַרְשָׁבָא וְהַרְיִטְבָּא דְלֹא נִיחָא לִיה לְתַנָּא לְמִיתְנִי מִיְלְתָא דְלֹא שְׁכִיחָא אוּ דְאִיסוּרָא
דְאִפְתִּי לֹא אִיפְרוּק מְחֻלְשָׁא דְתַק"ל לְמ"ד מְלֻנָּה אֶת חֲבִירוּ בְּעֵדִים צ"ל פְּעֵדִים א"כ
לִיתְנִי וּמוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּאוֹמֵר הַפְּקֻדָּתָא אֲצִלִי וְכו' נִימָא אִם יֵשׁ עֵדִים אִינוּ נֶאֱמָן לְמֵאן
דְּמוּקִי מִתְנִי דְפָרַק כָּל הַנְּשַׁבְעֵי בְּשִׁכְרוּ שְׁלֹא בְּעֵדִים כְּדֵאִיתָא הָתָם דִּמ"ה אֵלָא דְמֵהָא לֹא
אִירָא דְהָתָם לֹא פְּלִיגִי אֵלָא לְעַנְיָן שְׁבוּעָה אֲבָל לְשִׁלוּמֵי לִיפָא מֵאן דְּפְּלִיג.

וְהַתּוֹ בְּכַתְּנָן שְׁם תִּי פְּלוּגְתָּא הִיא בְּשִׁבוּעוֹת וּר"ל דְלֵהֲכִי לֹא פְּרִיף הָכִי מְשׁוּם דְּמְצִי
לְמִינְדַחֵי דִר"י ס"ל כְּרַבְנָן דְרִיב"ל וְהָא דְנִקְטַתְּ תְּלִמוּדָא וְהָא קו"ל לֹא מְשׁוּם דְּהָכִי אֶפְסִיקָא
הִילְכְתָּא אֵלָא לְאַלְמוּנֵי לְשִׁנוּיָה דְפְּלֻגְתָּא דְתַנָּאִי הִיא וְאִיפָא לְמִי דִר"י סָבַר דְאִין צ"ל פ
בְּעֵדִים וְכ"ש דְהָכִי קו"ל וְאִפְתִּי קִשָּׁה דְהִנִּיחָא מֵאִי דְתַנִּי רַב יוֹסֵף בְּמִילְתֵיהּ דְרַב אֲסִי אִמֵּר
רַב וְשִׁמוּאֵל אֲבָל לְלִישְׁנָא קָמָא דְסָבַר דְבָהָא ל"פ ר"ו שְׁ אֵלָא תְּלִיָא בְּפְּלוּגְתָּא דְתַנָּאִי הַדְּרָא
קוּשְׁיָא לְדוֹנְכָתָא וְא"נ סְתָמָא דְתְּלִמוּדָא דִּס"ל כְּאִידָף לִישְׁנָא אִפְתִּי תַק"ל לְלִישְׁנָא קָמָא
דְלִיתְנִי הָכִי וְעוֹד תִּי הַתּוֹס' דְלֹא חֲשִׁיב לִיה פְּרִיכָא דְנִיחָא לִיה לְאַשְׁמוּעֵי דְאִין מְחֻזְקִין
בְּנִכְסֵי קְטָן עַכ"ל וְלִפ"ד ו"ל הַמְקִשָּׁה דְפְּרִיף וְלִיתְנִי וּמוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּמְלֻנָּה אֶת חֲבִירוּ וְכו'
וְס"ד דְאִם יֵשׁ עֵדִי הַלְנָאָה אִינוּ נֶאֱמָן עַכ"ל דִּס"ל דְטְפִי נִיחָא לִיה לְתַנָּא לְאַשְׁמוּעֵי דְהַמְלֻנָּה
א"ח בְּעֵדִים צ"ל פְּעֵדִים מְלֻאשְׁמוּעֵינוּ דְאִין מְחֻזְקִין בִּנ"קֻט דִּאֲע"ג דְהַמְנִיָּה צ"ל פְּעֵדִים
אֵלָא מְשׁוּם דְקו"ל אִין צ"ל פְּעֵדִים א"כ לְדִידְיָה אִפְתִּי מְצִי לְמִיפְרָף הַנִּיחָא לְמ"ד אֲצ"ל פ
בְּעֵדִים אֵלָא לְמ"ד צ"ל פְּעֵדִים לִיתְנִי וּמוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּאוֹמֵר הַלּוּיִתְנִי וְכו' וְאִם יֵשׁ
עֵדִים אִינוּ נֶאֱמָן דְטְפִי הִנֵּי חִידוּשָׁא מְדָאִין מְחֻזְקִי בִּנ"קֻט לְדִידְיָה כְּמִדְּבָר.

אִיבְרָא דְאִי הִנֵּה קו"ל צ"ל פְּעֵדִים הִנֵּי רְבוּתָא לְאַשְׁמוּעֵי תַנָּא דְאָף עַל גַּב דְהִקְנִיָּה
וְהַלּוּהוּ וְלֹא א"ל אֵל תְּפָרְעֵנִי אֵלָא בְּפָנֵי עֵדִים אִפ"ה אִם יֵשׁ עֵדִים אִינוּ נֶאֱמָן אֲע"ג
דְּבִהִיתְרָא אֶתָּא לִידְיָה הַהַלְנָאָה טְפִי מְלֻאשְׁמוּעֵינוּ דְאִין מְחֻזְקִין בִּנ"קֻט וְכ"ש בְּגוֹזֵל אֶת
חֲבִירוּ בְּעֵדִים דְחֻצְיָף כְּוִלִי הֵאֵי דְהוּ"ל לְאַהֲדוּרֵי בְּאִפִּי סְהַדִי לְאַפּוּקִי נְפִשְׁיָה מְחֻשְׁדָּא
דְגְזֻלְנוּתָא דְוֹדָאֵי הָךְ חִידוּשָׁא דְאִין מְחֻזְקִי בִּנ"קֻט הִנֵּי רְבוּתָא טְפִי וְכ"ש לְפִמ"ש תְּלִמִּידֵי
ר' יוֹנָה דִּל"מ לְמִפְרָק וְלִיתְנִי מוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ בְּגְזֻלְתֵיךָ וְכו' מְשׁוּם דְּמִיְלְתָא דְפְּשִׁי הִיא

ע"ש א"כ ג' הרועים הרמ"ה והרשב"א והריטב"א פינו דלא מתרצא שמעתא למאי דס"ד דהמקשה ל"מ למאן דצל"פ בעדים אלא בהך דמשנו התוס' ממילא אנדא לה הך ראיה ול"צ תו להנה שנויי דמש'נו רבנן בדבורייהו הרשב"א והריטב"א אי לאו דסמכי רבנן הך שנויא קמא דהתוס': והרמב"ם בפ"ד מה' גזילה הי"ד העתיק הך עובדא דנספא דר"א וכו' ההמ"מ ז"ל ונר' בדברי ה' ז"ל שהגוזל את חבירו בעדים צ"לה בעדים עכ"ל ונר' דשמיע ליה ז"ל מדלא כ' רבינו שראו העדים בידו הגזילה כשפא לב"ד וכדאוקמו' רבנותא בעלי הסברא דאמרי נאמן לו' החזרתי א"נ כשפא החוטף והגוזל והעדים ביחד קמי בי דינא ממ"ש רבי וכו' החוטף נר' בדלא אתו לבי דינא בהדי הדדי אלא שאח"ך פאו לב"ד ועיין בדברי המ"מ ז"ל פ"ד מה' טוען הלכה ח' ומרן בכ"מ כ' דה"נ שמייעא להו לר' ירוחם והריב"ש פדשמיע ליה לה' המגיד ואיני יודע מהיכן למדו שהוא סובר כן וכדכתי' מאי דנלע"ד והרל"ם כ' ע"ד ה"ה דאין זה הכרח ע"ש ולא ראיה ז"ל דברי הרמב"ן בחי' הנאמרים באמת דהכי אוקמוה רבנותא ומשום דרבנותא ש'וטר במילתיה דנספא דר' אבא קבע למילתיה ה' המגיד בהך עובדא ועל מה שהביא ראיה הרמ"ה תי' דעת רבינו דס"ל כמ"ש התוס' למ"ד בהלואה בעדים צ"לפ בעדים וכבר כתי' מה שעלה במצודתינו ודחיית ראיה זו כבר מילתא אמור' לפום רבנן ז"ל ומ"ש ז"ל ע"ד ה' המגיד ז"ל דאין ראיה משם ומאידך עדיפא.

פעת חמותי ראיתי אור להבעה"ת שער מ"ט חי"ב סי' ג' דאוקים לכל הנה מילי בעדי ראיה ואפונהו דכולהו עובדא דנספא דר' אבא דקאמר נימא ליה זיל שלים ליכא תרי סהדי וכדכתי' וה"ט דה' המגיד לא קבע למילתיה אלא בהך עובדא דנספא פמדובר ואח"פ הביא הבעה"ת תשו' הרשב"א דותשו' הרמ"ה וראייתו שהביא הרמב"ן בח"י ומה שהקשה הגד"ת למ"ד המפקיד אצל חברו צ"לה בעדים כבר היא מתורצת במאי דכתי' וכדברי התוס' וכדמסיק הוא ז"ל ועיין שם במקו' מ"ש בשם הרא"ה דק"ל טובא וליתני הכי וליתני הכי ומה שהק' הגד"ת על הרל"ם שכ' דהך דצ"לפ בעדים הוי רבותא טפי מדאין מחזיקין בנ"קט ה"נ מה שתי' התוס' וכו' לא הבינותי דבריו דודאי סתמא דתלמודא ס"ל דהך רבותא דצ"לפ בעדים עדיף מדאין מחזיקין בנ"קט מיהו הך מ"ד דצ"לפ בעדים ס"ל דהך רבותא דאין מחזיקין בנ"קט הוי רבותא טפי וה"נ בגזלן דצל"ה בעדים אין רבותא פל פה מטעמא דכתי' והך דאין מחזיקי' הוי רבותא טפי ולסתמא דתלמודא נמי פשיטא ליה דבגזלן צ"לה בעדים מילתא דפשיטא היא פינו דבאיסורא אתא לידיה קשה להשיב כדכתבו ז"ל אבל בהלואה דלפירעון קיימא אי ס"ל דצ"לפ בעדים ודאי דהוי רבותא טפי מדאין מחזיקין אלא דלמ"ד בהלואה נמי צ"לפ בעדים ס"ל דלא הוי רבותא טפי דכיון דלא הימניה ואזניה קמי סהדי מסתמא דצ"לפ בעדים משו"ה ס"ל דהך דאין מחזיקין דהוי רבותא טפי גם מ"ש הגד"ת ז"ל בעיקר הרגשו וכו' כבר נתבאר ממאי דכתי': וקול הטור נשמע בסי' ע"ה ס"ג וסי' צ' סכ"ב וסי' שס"ד סג"ד הך עובדא דנספא דר' אבא ונדמי לה בצביונם ובקומתם עמדו ולא גילה אנו הקורא דמירי בעדי ראיה שראוהו ביד הגזלן כשפא לב"ד ובעדי ההלואה שלא זזה יד העדים משעת ההלואה ועד עכשיו פדתרגמוה סבי הרמב"ן ובעה"ת פדכתי' ומרן בב"י סי' ע"ה וצ' הביא דברי בעה"ת גם בש"ע העתיק הדברים פהנייתן משמע דס"ל פדעת האומרים דהגוזל את חברו בעדים צ"לה בעדים עוד בה דבס"י ש"ס הביא האי פלוגתא בשם י"א וי"א וכלל

מסור בְּיָדוֹ דְדַעְתּוֹ ז"ל כִּי אֵי בְּתָרָא וְהָכִי הֵילְכְתָא וְהִיא דַעַת הָאוּמְרִים צִל"ה בְּעֵדִים
וּאֵע"ג בְּמָרְן ז"ל פִּקְפִק בְּדַבְרֵי הַמ"מ דְּמַהִיכָא שְׁמִיעַ לִיה פְּדַעַת רַבִּי דְסוּבֵר כֵּן מ"מ לֹא
מְלֹאוּ לְבוֹ לְחֻלּוֹק אֱלָא שְׁתַּלְתָּה הַדְבָר בְּהַעֲלֵם יְדִיעָה וּמָה גַם שְׁהַעֲד מָרְן ז"ל דְּרַבִּי יְרוּחָם
וְהַרִיב"ש הָכִי ס"ל וְהָ הַפְרִישָׁה וּבַסִּמ"ע וְהַש"ף הַשְׂאִיאוּ דַעַת הַטּוֹר דַּס"ל כַּמ"ד אַצ"ל
בְּעֵדִים וְהַש"ף הַשְׂאִיאוּ גַם דַעַת הַרְמַב"ם וְכַבֵּר נַתְב' דְּרַבִּי פְּרוּבִינְצָא הָכִי ס"ל וְיָפָה דִן
הַרִיב"ם דִּין דְּוֹן הַמּוֹבָא בַס' ה' תְּנוּמַת יִשְׁרָיִם סִי קַע"ו דַצ"ד ע"ב אַחַר שְׁהִבִיא דַעַת
הַמוֹכִיחִין דַצ"ל הַבְּעֵדִים וְכ' דְבָרֵי הַרְמ"ה דְּאוּקְיָם הֵךְ נִסְכָּא בְּכַשְׂרָאוּ אוֹתָהּ הַעֵדִים שְׁעֵדִין
הִיא בְּיַד הַחוּטָף ב' וּמִיָּהוּ נַר' דַעַת רֹבֵן הַפּוֹסְקִים כְּסָבְרָא א' מְדַלָּא חֻלְקוּ בֵּין פְּשֵׁהֲנִסְפָּא
יּוֹצֵאָה לְפָנֵינוּ אוֹ לֹא עַכ"ל וְכַדְדִּיקֵי רַבָּנוּ ה' הַמַּגִּיד וְרַבִּינוּ יְרוּחָם וְהַרִיב"ש מְדַבְרֵי
הַרְמַב"ם וְה'נ אֵיכָּא לְמִיָּדָק בְּדַבְרֵי הַטּוֹר וְהַש"ע פְּדַכְתִּי בְּעֵנְיוֹתַי וְכ' הַכְּנָה"ג סִי צ' אוֹת
י"א בַּהֲגַהֲבִי שְׁכֵן דַעַת מוֹהַר"ם בְּתַשׁוּ' דַצ"ל הַבְּעֵדִים אֲמַנָּם ה' מוֹהַרש"ך כ' זוֹלְתִי
הַרְמַב"ם וְתַמָּה עָלְיוּ מִתְשׁוּ' מְהַר"ם ע"ש וְלֹא רָאָה הַכְּנָה"ג מ"ש תַּלְמִידֵי ר' יוֹנָה שְׁכֵן
דַעַת רַבִּי פְּרוּבִינְצָא כִּי בְּיָמָיו ז"ל לֹא נִגְהַ אֹר הַמְקוֹ' לְכַתְּנ' וּבְמָה שְׁנִסְתַּפֵּק ה' מַהֲרַש"ך
ח"א סִי פ"ו לְמ"ד הַגּוֹזֵל בְּעֵדִים אַצ"ל הַבְּעֵדִים וְאִם טַעַן הַחֲזוּרְתִי וְשׁוּב לְקַחְתִּיו מִמֶּךָ
וְהַכְּנָה"ג שְׁם אוֹת ט' פְּשִׁיטָא לִיה דְּאִינוּ נֶאֱמָן דְּלִדְיָדְהוּ עַכ"ל שְׁהַנְסָכָא אַפְתִּי בְּיַד הַחוּטָף
כִּי הֵיכִי דַלְמ"ל הַחֲזוּרְתִי וְאִם אֵימָא דְנֶאֱמָן לומ' הַחֲזוּרְתִי וְחֲזוּרְתִי וְלְקַחְתִּיהָ אַפְתִּי לֹא
אֵיפְרוּק וְהַדְרָא קוּשְׂיָא לְדוֹנְכְתָא וְזֶה נֶעְלַם מֵה' מַחְנָה אֲפָרִים ה' גְּזִילָה סִי ל"ג וְע"ע מ"ש
הַכְּנָה"ג בְּמַהֲדוּרָא בְּתָרָא שְׁם וּלְפַמ"ש בְּמָקוֹ' מִשְׁם הַרְשָׁב"א וְשָׂאָר רַבְּנוֹתָא וְנָהִי דְלָקַל
כַּת מַרְבְּנוֹתָא יֵשׁ לוֹ פָּנִים צְהֻבּוֹת מִיָּהוּ לַעַנ"ד דְּלֹא מְכַרְעָא לְחַד מִיְּנִיָּהוּ טְפִי מְאִידָךְ:
(יט) גְּזִילַת קַרְקַע.

קִי"ל דְּמַדְאוּרִיָּתָא וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזִילָה בְּעֵינָא וְלֹא תִסְגִי לַהֲבַנְתִּינַת דְּמִיָּה אֱלָא שְׁרַבּוֹתִינוּ
ז"ל חֲשָׂשׁוּ לְתַקְנַת הַשְּׂבִימִים שְׁלֹא תַנְעוּל דְלַת בְּפִנְיָהֶם שְׂאֵם אַתָּה אוֹמֵר כֵּן הָרִי שְׁגִזֵּל מְרִישׁ
וּבְנָאוּ בְּכִירָה צָרִיף לְסַתְּנָר אֶת כָּל הַבִּירָה לְהַחֲזִיר הַמְרִישׁ לְבַעְלָיו וְאִזּוּ נִמְנָעִים מְלָשׁוּב
בְּתַשׁוּ' וְלִהְשִׁיב הַגְּזִילָה אֲמָרוּ חַז"ל מוּטָב שְׂיַתֵּן דְּמֵי הַמְרִישׁ וְיִשׁוּב בְּתַשׁוּ' אֲבָל אִם הַגְּזִילָה
הִיא בְּעֵינֵי צָרִיף לְהַחֲזִירָה כְּדְאוּרִיָּתָא כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע סִי ש"ו.

וּמָרְן בַּב"י סַס"י שַׁע"א כ' מִשְׁם רַבִּי יְרוּחָם שַׁכ' מִשְׁם הַגְּאוּנִים בְּנִתִיב לֹא ח"ו דְּהַמְשִׁיג
גְּבוּל חֲבִירוֹ וּבְנָה כּוֹתֵל בְּשָׁל חֲבִירוֹ וּבְנָה עָלְיוּ בְּנִינִים גְּדוּלִים חֲיִיב לְסַתְּנָר הַכָּל שְׁלֹא
עָשׂוּ תַקְנַת הַשְּׂבִימִים בְּקַרְקַע וּבַסִּמ"ע שַׁע"ו כ' מָרְן ז"ל כ' הַרְשָׁב"א דְּהַמְסִיג גְּבוּל וּבְנָה
כּוֹתֵל וּבְנָה עָלְיוּ בֵּית גְּדוּל וְכו' תַשׁוּ' דְלֹא עָשׂוּ תַקְנַת הַשְּׂבִימִים רַק בְּמַטְלֵט' אֲבָל בְּקַרְקַע
לֹא אֲמָרִי שְׁיִמְכּוֹר זֶה אֶת שְׁלוֹ וְיִשְׁחִית אֶת נַחְלָתוֹ עַכ"ל וְהִיא לוֹ נְדָפְסָה בַח"ג סִי קַפ"ח
וּמוֹר"ם ז"ל סִי ש"ס הַעֲלָה דְבָרֵי רַבִּי יְרוּחָם הִלְלוּ וְהַסִּמ"ע סִי שַׁס"ו ס"ק ב' ע"ש וְכ'
הַכְּנָה"ג סִי שַׁע"א בַּהֲגַהֲבִי אוֹת ט' מִשְׁם ה' הַמְבִיט ח"ב סִי קַמ"ג דָּאֵם בְּלַתִּי יְדִיעָה
עָשָׂה הַשְּׂגַת גְּבוּל יוֹדוּ הַגְּאוּנִים שְׁיִהְיֶה בּוֹ תַקְנַת הַשְּׂבִימִים עַכ"ל וְלַעַנ"ד דְּבָרֵי טַעַם הֵם
אֱלָא שְׁה' מַש"ל פ"ו מֵה' גְּזִילָה ה"ט כ' שְׁלֹא נִרְאוּ בְּעֵינָיו דְּבָרֵי ה' הַמְבִיט"ט וְכַעַת רְאִיתִי
גּוֹפֵן שְׁל דְּבָרִים בַּח"ג סִי קַמ"ג דָּאִין וְלֹא וְרַפְּיָא בִּידְיָה וְאֵימִי עָלָה פִּינּוֹן דְּהוּא עָבַר
בְּמַזִּיד אֱלָא דְלֹא תַשִּׁיג גְּבוּל ע"ש וּבַפ' חֲזוּקַת דָּף מ"א אֲמָרִי דְרַב עָנָן שְׁקַל פְּתַקָּא בְּאַרְעָא
אֲזַל אַהֲדַר גּוֹדָא בְּאַרְעָא דְחַבְרִיָּה אֲתוּ לְקַמְיָה דַר"נ א"ל זִיל אַהֲדַר לִיה וְכו' מְהִכָּא מוֹכַח
שְׁלֹא כְּדַעַת ה' הַמְבִיט דְקָאֵמַר הֵתָם דְרַב עָנָן לֹא יַדַע דְּבְאַרְעָא דְחַבְרִיָּה שְׁדָא גּוֹדָא וְקַא"ל

אֶהְדָּר לִיה וְלֹא קֵא"ל זִיל שְׁלִים וְצָרִיף לְהַתְיַשֵּׁב בְּדָבָר: (כ) גְּזֵל מִי שְׁרוּאָה חֲבִירוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֵיזָה מְקַח אוֹ סְרָסְרוֹת וְאוֹמֵר לוֹ תַּן לִי חֵלֶק עִמָּךְ אוֹ תַּן לִי סֶךְ כּו"כ וְאִם לֹא וְפָסִיד הַמְקַח אוֹ הַסְרָסְרָאוֹת אַעפ"י שְׁפָכֵר נָתַן לוֹ מֵה שְׁנַתְפָּשֵׁר עִמּוֹ ה"ז חוֹזֵר וּמוֹצִיא בּוֹלְעוֹ מִפִּי דְגְזֵל גְּמוֹר הוּא ה' מוֹהֲרִימ"ט ו"ל ח"מ ס'י' צ' ע"ש אֶלָּא שְׁמָמָה שְׁפָתַב ה' ו"ל מֵאַחַר שְׁפָכֵר נִקְנָה וְנִגְמַר הַמְקַח וְכו' מוֹכַח דְּכָל עוֹד שְׁלֵא נִגְמַר וְנִקְנָה הַמְקַח אֵינּוּ גְזֵל גְּמוֹר וְנִהִי דְגַבֵּי עֲנֵי הַמְהַפֵּף בְּחֻרְרָה וְבֵא אַחַר וְנִטְלָה מִמֶּנּוּ נִקְרָא רְשָׁע וְשָׂרִי לְמַקְרִינָה רְשִׁיעָא ה"מ הֵיכָא דְכָבֵר פְּסָקוֹ הַדְּמִים כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס'י' רל"ז ע"ש הֵתָם מְשׁוּם דְּכָבֵר קִנְיָאָה הַב' מְשׁוּ"ה רְשָׁע הוּא דְמַקְרִי אֶבְל אֵין הַמְקַח גְּזֵל בְּיָדוֹ אֶבְל בְּאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ אִם לֹא תַתַּן לִי כּו"ך הַפְּסִידָה נֵר' וְדֵאֵי דְהוּי גְזֵל גְּמוֹר אִפִּי פְשָׁעֵדִין לֹא עֵמֵד הַמְקַח.

אֶמְנָם נֵר' דַּעַת ה' ו"ל פִּינּוֹן דְּאֵי בְּעֵי לְמִינְזֵבֵן הֵהוּא מְדַעַם לְדִידִיָּה נִקְרָא נְמִי רְשָׁע פִּינּוֹן דְּלֹא נִגְמַר הַמְקַח ש"מ נְמִי דְלֹא הוּי גְזֵל אֶלָּא דְדָבְרָיו ו"ל בְּדָלָא בְּעֵי לְמִנְזֵבֵן לְדִידִיָּה מִיָּדִי אֶלָּא לְאַפְסוּדֵי לְחֻבְרָיָה אֵי לֹא יִהְיֵב לִיָּה מִיָּדִי וְלַעֲנֵ"ד דְּבַכָּה"ג גְּזֵל גְּמוֹר הוּא וְהַרְשָׁב"א בְּתָשׁוּ' הַבִּיָּאָה מָרָן ו"ל בַּב"י ס'י' קפ"ג וְהִיא נִדְפְּסָה בַח"ג ס'י' קל"ה נִשְׂאָל ע"מ שְׁנֵהֲגוּ בְּעֵלֵי הַחֲנוּיּוֹת פְּשָׁרוּצִים לְקִנּוֹת בְּגָדִים מִהַסּוֹחְרִים שְׁאוֹמְרִים קְנָה וְנִהִי פְּלוֹנּוֹ שְׁוֹתְפִים אִם יְכוֹל לֹמֵר מְשֻׁטָּה הֵייתִי כִּף פְּדִי שְׁלֵא תַפְסִיד עָלַי הַמְקַח וְהַשִּׁיב שׁוֹרֵת הַדִּין יְכוֹל לְדַחּוֹת וְאוֹמֵר לוֹ פֶּן וְכו' עכ"ל הָרִי מְבֹנָאָר שֶׁאֵעִפ"י שְׁלֵא הַגְּזֵם עָלָיו לֹמֵר לוֹ שְׁאִם לֹא תַתַּן לִי וְפָסִידוֹ הַמְקַח וְעֵדִין לֹא נִגְמַר הַמְקַח מְדַקְאָמֵר פְּשָׁרוּצִים לְקִנּוֹת אֶת הַבְּגָדִים וְאִפִּי"ה כ' שׁוֹרֵת הַדִּין הִיא שְׁלֵא זָכָה וּמִמִּילָא בְּהַגְזִים עָלָיו דְּהוּי גְזֵל גְּמוֹר.

וְרֵאָה זֶה חֲדָשׁ כִּי קָרוֹב לִל' שְׁנָה נִתְחַדָּשׁ מְנַהֵג פֶּה מְתָא יַע"א שְׁכַשְׁמִבִּיא א' הַקּוֹנָה יִשְׂרָאֵל לְקִנּוֹת מִמֶּנּוּ תוֹבַע מִמֶּנּוּ סֶךְ מַה פְּפִי שְׁיַעוֹר הַהַקְנָאָה עַד שֶׁהוֹקִיבַע מְנַהֵג וְנָתַן לִיתְבַּע בַּב"ד אַעפ"י שְׁלֵא הַתְנָה עִמּוֹ פְּלָל נַעֲשֶׂה סְתָמוֹ פְּפִירוּשׁוֹ וְהָיָה לְבִי מְהַסֵּס בְּזָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ בַע"כ וְכַעַת נִדְפְּסוֹ תִשׁוּ' הַרְשָׁב"א ח"ד וּמְצָאֵתִי לוֹ בַסִּי' קכ"ה שְׁעַמֵּד בְּזָה וְפָסֵק דְּחֲזִיב לְשֵׁלֵם לוֹ וְסְתָמוֹ כִּפִּי פִינּוֹן שְׁנֵהֲגוּ כִּף: (כא) גְּזֵל הָא דְקִי"ל שׁוֹאֵל שְׁלֵא מְדַעַת גְּזֵלָן הוּי כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס'י' ש"ס א" ע"ש ה'ן סְפָק בְּיָדִי בְּמִי שְׁנַכְנַס לְבֵית חֲבִירוֹ וּבְעָלָיו אֵין עִמּוֹ וְנִטְלָ דְבָר הַיְדוּעָ דְּאֵין בַּע"ה בְּמַקְפִּיד עָלָיו אֵי אֵית בִּיָּה לְתָא דְאִסּוּרָא דְאִסּוּר גְּזֵל אוֹ לֹא וְאֵת"ל דְּאִיתִיָּה לְאִסּוּר' דְּגְזֵל אֵי בְּתַר הַכִּי אֶתָּא בַע"ה וְיַדַּע וְשְׁתִּיק אֵי אַעְקָר לִיָּה לְהַדְּ אִסּוּרָא או"ד הו"ל יֵאוּשׁ שְׁלֵא מְדַעַת וְלֹא הוּי יֵאוּשׁ וְעֵינּוֹן בַּפ' א"מ דָּף כ"ג וּבְטוֹש"ע א"ה ע ס'י' כ"ח ס"י"ז וּבַהֲלַח"מ וְהַב"ש ס"ק מ"ד וְהַרְל"ם וְהַמְש"ל רפ"ה מַה אִישׁוֹת וְהַ הַפְּרִישָׁה שְׁם וְהַ פְּרָם שְׁלֵמָה חַא"ה ע ס'י' כ"ו דָּף ס"ט וּבַס' חוּט הַמְשׁוֹנְלֵשׁ לְמַהְרָ"ש צָרוּר טוֹר ד' ס'י' מ"ש מְשֵׁם הַרְשָׁב"ץ וְלֵה' מַהֲרִימ"ט ח"א ס'י' ה"ן בְּשִׂאֲלַת הַתְּפוּחַ וְלֵה' מַח"א ה' גְּזִילָה ס'י' י"ב וּמֵאֵי דְכְּתִיב' בְּעֲנִיּוֹתֵינוּ לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ק' מִדִּין הַקִּידוּשִׁין ס'י' בַס"ד: עוֹד בָּהּ אִם נִטְלוּ ע"מ לְשֵׁלֵם לוֹ דְּמִים אֵי אִפְתִּי אֵית בָּהּ לְתָא דְאִסּוּרָא אוֹ לֹא קוּשְׁטָא קֵאֵי דְצָרִיף חִיקוֹר דִּין אֵי הֵאֵי גַבְר' מְרִיָּה דְבִיתָא עֵבִיד לְנַבּוּנֵי כִי הֵאֵי מְדַעַם אוֹ לֹא וּמִדְבָּרֵי הַתּוֹס' בַּפ' אֵלוֹ מְגַלְחִין דִּי"ז גַּבֵּי עֲוֹבָדָא דִּר"ל דְּשְׁמַתִּיָּה לְהַהוּא גַבְרָא שְׁכ' מְשֵׁם ר"ת ו"ל דְּרַגְלִים לְאֶכּוֹל וְאַח"כ נּוֹתְנִים הַדְּמִים ע"ש דְּבַהֲכִי אֶתְנַח לָן הַהוּא עֲוֹבָדָא דְאִיתִיָּה בַּפ' הַגְּזֵל דְקִי"ג דְּרַב אֲשִׁי א"ל לְשִׁמְעִיָּה אֵי דְגוּי הוּא זִיל אֵייתִי לִי וְאֵי דִישְׂרָאֵל הוּא לֹא תִייתִי לִי שְׁמַע גּוּי א"ל גְּזֵל הַגּוּי מִי שְׂרִי א"ל אֶנָּא הַכִּי קֵאֲמִינָא אֵי דְגוּי הוּא דְשָׁקִיל זוּזֵי אֵייתִי לִי וְאֵי דִישְׂרָאֵל הוּא דְלֹא שָׁקִיל זוּזֵי לֹא תִייתִי לִי וְכ' הַתּוֹס' שְׁם דְקוּשְׁטָא קֵא"ל

דמעיקרא להכי הוא דאיפנון אלמא דמצי שקיל נהדר יהיב שלא מדעת בפעלים אלא דמשום פבודו דר"א ישאל לא שקיל מנייה וזוי כמ"ש ו"ל וכדברי ר"ת ו"ל ועיין לה' מוהרד"ך בית כ"ו סדר ד' מ"ש בזה: איברא דאפתי צריף לברר דאת"ל דמצי שקיל שלא מדעת הפעלים נהדר יהיב דמי מי אמרי' ה"מ במילי דקניצי דמייהו וכההוא עובדא דפ' הספינה דף פ"ח בההוא גברא דאייתי קרי לפום נהרא אתו כ"ע שקול קרא קרא א"ל הרי הם מוקדשים לשמים אתו לקמיה דרב פהנא א"ל אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וה"מ היכא דקניצי דמייהו אבל לא קניצי דמייהו ברשות דמרייהו קנימי עיי' פרשב"ם בחי' הרמ"ה שם סי' קכ"ג ולפ"ז ה' עובדא דר"ל בפ' אלו מגלחין כפי' ר"ת ועובדא דר"א בהגוזל לפי מה ששיעורנו דמירי בתאיני וענבי א"כ א"צ שומא דכל מדה או משקל קניצי לדמייהו הא מיהא משקל ומדה בעו א"כ היכי הווי אכלי ונהדר יהבי וזוי הא אפתי מחוסר מדידה או משקל ובשלמא בעובדא דר"א איפא למימר דלכי מייתי ליה משער ואומד בדעתו במדה או במשקל ונהדר אכיל ולבתר יהבי ליה זויי אלא בעובדא דמגלחין דקא אכיל ואזיל מה יענה פי' צדיק ר"ת ו"ל אם לא שנאמר דההוא גברא נמי הנה משער ואומד מדעתו כמה אנכל ונהדר יהיב ליה זויי אלא דלשון ר"ת לא רהיט בהכי: (כב) גזל אם גזל מישראל או מגזי אחר ונתיאשו הפעלים ובא אחר וגזלו ממנו עיין להש"ך סי' שנ"ג ס"ק ד' וכמ"ש על דברי ה' מח"א ה' גזילה סי' ל': (כג) גזל הא דקי"ל דיאוש ושינוי רשות קנה הגזלן כמ"ש בטוש"ע סי' שס"א ע"ש אם בא אחר ונטלו מבית הגזלן בע"כ לא חשיב שינוי רשות והו"ל כמי שנטלן מבית הפעלים כמ"ש ויש לחקור בחוסר מיד הגזלן מה משפט הנער ומעשהו עיין לה' מח"א מה' גזילה סי' כ"ח: (כד) גזל מי שגזל מחבירו מטלטלי שאינם עשויים להשפיר והשפירן הגזלן פטור השוכר מלשלם לא לגזלן ולא לבעלים ואם פקר שלם השוכר לגזלן והפך הגזלן אם הפעלים מוציאין מידו דהו"ל עושה סחורה בפרתו של חבירו נראה דבכה"ג חייב לשלם לבעלים מה שנטל מהשוכר ועיין לה' מח"א ה' גזילה סי' י"ד ובשואל שלא מדעת מטלית של חבירו ונשתמש בהם אם חייב להעלות לו שכר אי מדמי' להדר בחדר של חבירו שלא מדעתו דקי"ל דבעי' גברא דבעי' למיגר וחדר דקנימא לאגרא כמ"ש בטוש"ע סי' שפ"ג מיהו לאו כל התשמישין שוין דאי תשמישין ע"י הלנה דאיפא שחרירותא וכינצא ודאי דחייב לשלם כמ"ש שם ועיין במה שהארבתי בזה במע' אות א' מדיני אכילה סי' בס"ד: (כה) גזל קי"ל דהגוזל ומכר או נתן את הגזילה דהוי שינוי רשות וקנאו הלוקח או המקבל כמ"ש רס"י שס"א ומוקי לה הסמ"ע אפי' בדנדע הלוקח דהוא גזול והב"ח חלק עליו בזה ועיין להש"ך ס"י שכ"ג אם הגזלן אכיל את הגזילה לדעת המ"מ בפ"ה מה' גזילה בדעת הרמב"ם ושאר המפרשים לחייב את האוכל.

אמנם דעת הטור ודעת השל"ה דהאוכל נפטר מזה ומזה ע"ש ודעת המייב' הגזל ידו על העליונה רצה מזה גובה רצה מזה גובה דומיא מאי דכתב מרן ז"ל בש"ע שם ועיין לה' מח"א סי' ו' ז': (כו) גזל קי"ל גזל ואכלו אחר פטור מלשלם כמ"ש בטוש"ט סי' שס"א וכ' בהגהה דמדין גזילה הוא דפטור הא מיהא חייב הוא מדר"נ דאמר מוציאין מזה ונותנין לזה ונ"מ להיכא דהגזלן לית ליה מגרמיה פלום לשלם להגזלן כמו שנתבאר בטוש"ע סי' פ"ו ועיין בספרי זוטא חיים וחסד מערתא דחסידי דרוש ד' מה שעמדתי בפרט זה בס"ד ועיין לה' מח"א ה' גזילה סי' ח': (כז) גזל דאם גזל ונשבע על הגזילה

והלכו הבעלים למ"ה ובא הגזלן לעשות תשובה צריף להוליקה אחריו לאיתן מושבו לפי שפבר נתיאשו מאחר שגשבע ושוב אינם שולחים אחריה כמ"ש בטוש"ע סי' ש"ז ע"ש ואם מסרה ביד ב"ד או שהב"ד העמידו שולחם לקבל את הגזילה נפטר הגזלן ועיין בסמ"ע והש"ך חלוק עליו בזה וס"ל דאינו נפטר הגזלן אלא עד שתגיע הגזילה לבעלים אלא שיתנה ביד ב"ד או לשלוחם כדי שהם ישלחוה ליד הנגזל ונ"מ דאינו מקריב אשמו אלא עד שתגיע הגזילה ליד הנגזל ע"ש ותו נ"מ שעדין אחריות הגזילה על הגזלן הן היום נגה אור והארץ האירה ס' אסיפת זקנים על מס' ב"ק ובסוגיא זו קרבו ויאתיון פל הדיעות לה נא ראה: (כח) גזל מי שגזל חפץ מחבירו ומכרו ונשתמש הלוקח בו ואח"כ הודה הגזלן חייב להעלות שכר לגזלן ה' מח"א ה' גזילה סי' ט': (כט) גנב קי"ל דהלוקח דבר מגנב שאינו מפורסם בעל החפץ נותן ללוקח דמיו ונוטל את שלו ונגנב מפורסם נוטל את שלו חנם אין דבר דלא עשו תקנת השוק בגנב מפורסם כמ"ש בטוש"ע סי' שנ"ו והגנב מחזיר הדמים ללוקח ודוקא בסתם גנב מפורסם דחזקת פל מה שבידו גנוב הוא אתו אבל כשהלוקח יודע שזה החפץ גנוב הוא אתו אפי' הגנב א"צ להחזיר הדמים ללוקח דבדאי לשם מתנה איכפוןן כף מסיק מור"ם שם והעתיקו הלבוש.

והסמ"ע כ' דכיוצא בזה כ' המחבר לקמן סי' שע"ג בקונה שדה מגזלן אמנם הב"ח שם סי' שנ"ט והש"ך סי' שנ"ו והמש"ל פ"ה מה' גניבה ה' ב' חלוקים בזה א"כ מצי הגנב לומ' קי"ל פהרמ"א וה' הלבוש והסמ"ע דהכי שמיע להו פדעת המרדכי ולדידן לא נפ"ל מידי דכל היכא דלא פליג מרן ע"ד מור"ם נקטי' פנותיה: (ל) גנב מעשה שהיה כף הנה ראובן ושמעון באו מערי המערב ושכרו להם בית א' וכל א' מהם יש לו תיבה א' נעולה במנעול ויהי היום מצא ראובן שנאבדו לו איזה חפצים מתחתו ומכללם קמיעות של פסר וזהב חקוקים וכתוב על שמו והלה אצל שר העיר ראובן ושגר סופר מתא וחד דעמיה וגזר אנמר לפתוח תיבת שמעון לראות אם יש בה מהחפצים הידועים לראובן והכי הנה ומצאו את הקמיעות החרותים בשם ראובן ומצאו ג"כ מעות ושאר מטלט' וטען שמ' שהם שלו וראובן צנוח ככריכיא דדידיה ניהו ועמד השר והלקה את שמעון פדת מה לעשות ולא הודה אלא באותם הקמיעות וטעמא טעים אולי יועילוהו וחד השר והזמין לדין עם חבירו עמד השואל ושאל מאי הוי עלה לדינא ויבא שפ'מה: זאת אשיב הנה האדון הר' במז"ל ספ"ד מה' גזילה כ' נכנס לביתו של חבירו שלא בפניו ונטל משם פלים בפני ע"א וא"י פמה נטל הרי בעה"ב אומר ד' פלים היו בבית והגזלן אומר לא נטלתי אלא י' והם שלי חייב להחזיר ה' מפני שהוא חייב שבועה וא"י לישבע ואינו נשבע על השאר אפי' שבו' היסת מפני שא"י לטעון על הגזלן טענת ודאי עכ"ל והנה נר' לחלק דשאני הכא דמצי' למימ' פשם שנכנס זה כף נכנס אחר והו"ל טענת שמה מ"ה אין משב'י עלה אבל בנ"ד דאין איש אתם בבית ולא עבר זר בתוכם איכא למימר דחשבי' כטענת ודאי ומזיקתו לשבו' ועוד דהתם הגזלן טוען שהם שלו ולא חשיב גזלן הא מיהא דנ"ד עדיפא מחזקה פיון דנמצאת בידו הגניבה אלא דממ"ש רבי' בפ"א מה' טוען ה"ז אין משביעין היסת אלא על טענת ודאי אבל על טענת ספק פטור כיצד וכו' דבר פ' נגנב מביתי ולא היה שם אלא אתה קרוב בעיני שאתה גנבתו וכו' ה"ז פטור אף משבו' היסת וכו' עכ"ל נראה מדבריו שאפ' במקום שלא היה שם בבית אלא הוא אפ"ה חשי' טענת שמה ואין משב'י עליה ואפתי אכ"ל שאני התם שלא הודה שגזל אבל בנ"ד

שהודעה שגנב ואין איש אתם בבית חשי' ה' טענה לגבי שאר המעות והמטלטלין כטענת ודאי ועיין בפ' אלו מציאות דף כ"ו ע"ב בפרש"י דמשביעו היסת אע"ג דהיא טענת שמא אלא דמשום שהיא קרוב לנדאי ועיין במקו' וגדולה מזאת מצאתי להמרדכי ס"פ שבועת הדיינים שכ' והשי' רבינו ברוך אע"ג דתנו בפ' פל הנשבעין וכו' דמשום דמורו ביה התיירא ה"נ בכל דבר העשוי להסתפק כגון אם היה שמעון בבית ומצא תיבתו פרוצה ושבורה וניטל מה שבתוכה וראובן חשיד את שמעון איך יפטר ראובן משבועת היסת וכו' עכ"ל ובנדאי רבי' דס"ל בטוען דבר פ' נגנב מביתי ולא היה שם בבית אלא אתה דפטור משבועת היסת דשאני הכא דהתיבה שבורה ופרוזה דינדים מוכיחות הניין מפני היד ששפלתה מהגנב והוא כטענת ודאי ודברי המרדכי הללו רמזם מרן בב"י סי' ע"ה מחו' ל"ב ומור"ם ז"ל סי"ז כ' וכן נ"ל .

להורות ע"ש ומינה דכ"ש לנ"ד כמדובר: ומצאתי להרצב"ש ז"ל בס' יכין ובנועז ח"א סי' כ"ט ששאל בקרוב לנ"ד במי שנתאכסן אצל בע"הב וחשדו שנגנב לו ופשפשו בכל פליו ומצאו והודה שהם של בע"הב ועדין חושדו בלשון של פסוק ושחתן מל' של זהב והשיב דבע"הב אין לו טענת ודאי והביא דברי הרמב"ם הנזכרים למעלה ומסיק אלא דמחרימין עש"ב וכמדומה שלא שלטו מאור עיניו בדברי המרדכי הנאמרים באמת ולפ' דברי הרמב"ם פדכתובא וכ' עוד ה' ז"ל וע"ע אם יש אמתלא מאימין עליו וכו' ע"ש ולא ידעתי למה לא נתפייס הרב ז"ל באמתלא שפבר נמצאת אתו דמשביעין אותו היסת ולהרמב"ן אין משביעין באומר קרוב הדבר שאתה גנבתו אבל אם טוען לדבר האומדנא דמוכח ע"ז פתב רבי' וקרוב הדבר וכו' דלא משפחת לה פריא בכה"ג אם פליג אדעתיה דמרן בש"ע ושפן היא דעת הרדב"ז כמו שנתבאר לענין אם תפס ב"ה מנכסי הגנב דפליגי הסמ"ע והטור וש"ך עיין לקמן במערכת אות ת' מדינא דתפיסה: (לא) גנב קי"ל דהלוקח דבר מהגנב שאינו מפורסם והופר הגנב ונתברר שאותו החפץ גנוב הוא אתו ה"ז נוטל את שלו אחר שיתן דמיו ללוקח כמ"ש בטוש"ע סי' שכ"ו ע"ש: ראובן נתן בגד לחייט לתפורו ומסר לו חפצים הצריכים לתפירת אותו הבגד ומכללם אל קאייטאין והוא משי שזהו המעמיד את הבגד ועמד החייט ומשכנו אצל שמעון והחייט לית ליה מגרמיה פלום לשלומי אי חשיב החייט כגנב מפורסם דהכל יודעים שאין דרכו למכור הקאייטאין או לא ובסס"י פסק מרן בש"ע דהאומן שמכר דבר מהדברים שאינו שלו אסור ליקח ממנו ע"ש שזה נראה דאהא מילתא חשיבא כגנב מפורסם ובר"ס ז' כ' שחזקתו שהוא גנוב ע"ש ועיין להת"הד סי' ש"ט מה שהאריף ופסקו מור"ם סי' שנ"ו ס"ו ע"ש ובנ"ד ליכא למימר אומן קונה בש"כ כמ"ש התה"ד דעדין לא נעשה פלי ומצאתי לה' מוהר"א ששון סי' ק"ס ששאל מזה ובדף קצ"ז ע"ב כ' דאומן דמי לגנב מפורסם ע"ש ובענין זה היה כתוב אצלי אר"ש רחבת ידיים תכל על דאבדין יתר ע"כ איכא למי' דעדיף מגנב מפורס' דגנב מפורסם הלוקח חוזר ולוקח דמיו מהגנב אבל בידע שהוא גנוב בנדאי א"צ להחזיר לו דלשם מתנה איפנון כמ"ש מור"ם ז"ל שם סי' שנ"ו ס"ד ע"ש ואחז"ר עוד נעשה מעשה בא' הקושר ומתקן ספרים ומשכן ומכר ועמדו בעלי הספרים ליטול את ספריהם חנם אין פסוק דכ"ע ידעי דלאו בעל ספרים הוא אלא תופר ומתקן וכך עלתה להם וכעת מצאתי לה' בית דוד סי' קע"ו מהספר דאיתשיל קמיה פי האי ואייתי לדברי הת"הד וה' מהר"א ששון והר"ש אלגאזי ז"ל תל"ית שמו: (לב) גנב.

שליח לאיש א' אֶפְשָׁר לְסַפֵּק ג"כ עכ"ל ולענ"ד אין פֶּאן מְקוּם לְחוּל הוּס' דְּבַמְתַּנָּה הוּא עֲצָמָה לֹא תִבְעֵי לָךְ דְּנֻדַּי פְּשִׁיטָא לָן דְּאִיךְ הָאִשָּׁה מְקַנָּה עֲצָמָה בְּפָחוּת מִשְׁנֵה פְּרוּ' אֶלָּא דְקַמְבַּעֲנָא לִיָּה בְּאָב הַזּוֹכָה בְּכֶסֶף בְּקִידוּשֵׁי בְנוֹתָיו דְּהָאִיפָא פְּרוּטָה בֵּין אַחְדָּא בֵּין אַתְרַתִּי אֲמֹר מַעֲתָה בְנ"ד אִי בְּתֵר מְקַבֵּל דְּהוּא הַגָּבֵב אֶזְלִי לְגַמְרִי הָא גָּבֵב פְּרוּטָה וְחֵיב לְהַחְזִיר וְא"נ לְדַעַת תּוּס' רִי"ד דְּבְתֵר נֹתֵן נְמִי אֶזְלִי הָא בְנ"ד נְמִי דְמַפִּיס הַשְּׁנֹת' גָּבֵב דְּהוּ"ל הַנּוֹתֵן א' וְאִי בְּתֵר דִּידְהוּ דְשִׁנְתֵּי אֶזְלִי הָא לִיפָא פְּרוּטָה לְכָל חַד מִיְיָנִיָּהוּ וְלֹא בֵּר הַחֲזָרָה הוּא וְכִינֹן דְּלֹא אִיפְשִׁיטָא נְהִי דְלַעֲנֵן קִידוּשֵׁין עֲבָדִי בְּהַ לְחוּמְרָא דְאִי קַבְלָה קִידוּשֵׁין מֵאַחַר בְּעִיָּא גִט כַּמ"ש הֶרְמַב"ם בַּפ"ג מַה' אִישׁוֹת וְטוּש"ע א"ה ע ס'ל"א הָא מִיָּהָא לְעֲנֵן מָמוֹן עֲבָדִי חוּמְרָא לְתוּבַע וְקוּלָא לְנִתְבַע וְאִינוּ חֵיב לְהַחְזִיר וְעֵינֵן לֵה' בְּנֵי חַיִּי חַא"ה ע ס' מ' ע"ש בְּעֲנֵן זֶה וְהַמְש"ל בַּפ"ג מַה' אִישׁוֹת וְאֶהָא דְאֶמְרִי בַּפ"ב דְּקִידוּשֵׁין דַּמ"ג וְהַלְכָתָא שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה עַד כְּתַב הֶרְשֵׁב"א וְנֻקָּא פְּשִׁקְדֻשָּׁה בְּשִׁטְר שְׂאִין בְּהַ שׁו"פ וְכו' אֶבֶל קִידֻשָּׁה בְּשִׁטְר שׁו"פ וּמְכַחֲשָׁא לְהוּ אִינָם נְאֻמִּים דְּהוּ"ל נֹגְעִין בְּעֲדוֹת עַכ"ל וְאֵע"ג דְּלִגְבֵי כָּל חַד לִיפָא שְׁנֵה פְּרוּטָה חֲשִׁיב לְגַבֵּיָּהוּ הַנְּאֵת מָמוֹן וְלֹא מְהִימְנֵי דְּהוּ"ל נֹגְעִין בְּעֲדוֹת וּבְפִרְקָא אֵלוּ מְצִיאוֹת דַּכ"ו אֶמְרִי אִמְרָן רָאָה סְלַע שְׁנַפְלָה מִב' חֵיב לְהַחְזִיר אֲמֹר שׁוֹת' נִינְהוּ וְלֹא אִיפָא דְאֶמְרָא אִמְרָא דְלִית בְּהַ אֶלָּא שׁוֹת' ב' פְּרוּ' ח"ל מ"ט אִימֹר שׁוֹת' נִינְהוּ וְחַד מִיְיָנִיָּהוּ אַחְוִלָּה אַחְוִלָּה לְמַנְתִּיָּה לְגַבֵּי חֲבָרִיָּה וּפִירִש"י כִּי אִין בְּהַ ג' פְּרוּטוֹת מַמ"נ אִי שְׁנֹתָפוֹת הֵן בְּהַ אִין פֶּאן הַשְּׁבַת אַבִּידָה וְכו' עכ"ל וְכ"כ הֶרִיטְב"א הוּבָא בְּמִקּוּמוֹ שְׁם וְכו' עוֹד שְׁם מִשְׁם הֶרִיטְב"א וְאֶגַב אֹרְחִין שְׁמַעֲיָן מְהִכָּא דְּהַמּוֹצֵא אַבִּידָה שְׁל שׁוֹת' אִין חֵיב לְהַחְזִיר אֶלָּא פְּשִׁיט בְּהַ שׁו"פ לְכָל חַד מִיְיָנִיָּהוּ עַכ"ל וְהוּא דִּינָא דַּגְמ' וּמַעֲתָה אִיפְשׁוּט בְּעֵינֵן דְּכָל דְּלִיפָא שׁו"פ לְכָל חַד וְחַד לֹא בְּתוֹרַת הַשְּׁבָה הוּא: אִיבְרָא דִּיש לְבַע"ד לְחַלּוֹק דְּשִׁאֲנֵי אַבִּידָה דְּלֹא בְּאִיסוּרָא אַתָּא לִידְיָה אֶבֶל.

בְּגָבֵב דְּבְאִיסוּרָא אַתָּא לִידְיָה דְּבְשִׁעָה שְׁגָבֵב מְהַפִּיס עֲבַד אִיסוּרָא שְׁיַעוֹר הַשְּׁבָה הוּא אִיפָא לְמִימֵר דְּחֵיב לְהַשִּׁיב. וּבְפִרְקָא הַשּׁוֹאֵל דָּף צ"ו בְּעֵי רַב"ח שְׁאֵל ב' פְּרוֹת לַעֲשׂוֹת בְּהֵן פְּרוּטָה מְהוּ מִי אֶמְרִי זִיל בְּתֵר שׁוֹאֵל וּמִשְׁאֵיל וְאִיפָא או"ד זִיל בְּתֵר פְּרוֹת וְכָל חַדָּא וְחַדָּא לִיפָא מְמוּנָא וְרַש"י ז"ל בְּבַעֲנָא קְמִיָּתָא דְּרַב"ח פִּי מִיְיָנִיָּב בְּאֹנְסִי' אוּ לֹא עַכ"ל וּמְזָה לְשִׁאֲרָא בְּעֵי דְאִיתְנָהוּ הֵתֵם אֶבֶל בְּגִיבָה וְאַבִּידָה פְּשִׁיטָא לִיָּה דְּחֵיב אֶלָּא דַּמְסַפ"ל בְּחִיּוּב דְּאֹנְסִים דְּאִי דִּינֵי לִיָּה כַּש"ש פְּטוֹר מִן הָאֹנְסִים וּמֵאִי אִירָא בְּעֵלְיוּ עֲמוּ אוּ לֹא נְאִי אִפִּי בַּכַּה"ג נְמִי חֲשִׁיב שׁוֹאֵל דְּבְתֵר שׁוֹאֵל וּמִשְׁאֵיל אֶזְלִי וְהָא אִיפָא ש"פ א"כ פְּשִׁיטָא דְּהַדְר דִּינָיָה כְּשִׁאֲרָא שׁוֹאֵל דָּאֵם בְּעֵלְיוּ עֲמוּ לֹא יִשְׁלַם וְאִין חֲלוֹת לְבֵית הַס' לְגַבֵּי בְּעֵלְיוּ עֲמוּ: וּמַעֲתָה זֹה הִיא שְׁקֻשָּׁה בְּדַעַת הֶרְמַב"ם בַּפ"ב מַה' שְׁאֵלָה ה"ח כ' לְבַעֲנָא בְּתֵרָאָה דְּשִׁאֵל מִן הַשְּׁנֹתָפִים וְשִׁאֵל לוּ א' מְהֵם הַשְּׁנֹתָפִים שְׁשִׁאֵלוּ וְנִשְׁאֵל לְאַחַד מְהֵם דְּנֻדַּי הֵנָּה בְּעֵי בְּשִׁאֵלָה בְּבַעֲלִים ע"ש וְהַדְּבָר קֻשָּׁה אִיךְ מְצָאנוּ דִּינֵנו וְרַגְלֵינוּ לְפָרֵשׁ הֵנָּה בְּעֵי בְּשִׁאֵלָה בְּבַעֲלִים וְכַמוֹ שְׁהוּכַחְנוּ וְה"ה ז"ל נ"ט לְדַעַת רַבִּי דְּכָל הַבְּעִיּוֹת נִמְשָׁכוֹת אַחַר הַבְּעִיּוֹת דְּהוּוּ כְּשִׁאֵלָה בְּבַעֲלִים וְיִלְמֹד עֲלִיּוֹן מִתְחַתּוֹן אֶבֶל רַש"י פִּירֵשׁ בְּעִיּוֹת רַאשׁוֹנוֹת בְּשִׁלָּא בְּבַעֲלִים וְכו' וּלְפִי פִּירוּשׁ זֶה כְּשִׁאֵלָה בְּבַעֲלִים וְדַאי פְּטוֹר עַכ"ל וְלֹא יְדַעְתִּי בְּמַה נִּחַה דְּעַתוֹ שְׁל רַבִּי בְּמֵאִי דְּדִיִּיקָנָא וּמַה שְׁנַדְחַק הַרל"ם לִיְיָשֵׁב דַּעַת רַבִּי אַחַהֲמ"ר אִינוּ מְתַקְבֵּל וְהֶרִיטְב"א בְּמִקּוּ' הַכְּרִיחַ פִּרְש"י כְּדַכְתִּי וְכו' שְׁנָה שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הֶרְמַב"ם גַּם הֶרָא"ש נִמְשָׁךְ אַחַר שִׁיטַת רַש"י וְאַחְרֵיוּ נִמְשָׁךְ הַטוֹר ס' שַׁע"ו ס' ב כַּמ"ש מִרְן בַּב"י וְה' הַפְּרִישָׁה

והב"ח שם ומָרְן בש"ע שם ס"י בְּחֻמָּה יָסַד אַרְ"שׁ שְׁתַּפֵּס לְשׁוֹן הַטּוֹר שֶׁכ' שְׁאַל פְּרָה וְכו' וְלֹא תַפֵּס לְשׁוֹן הַרְמָב"ם כְּמִנְהַגּוֹ הַטּוֹב מִשׁוּם דְּלִשְׁוֹנוֹ מוֹרָה עַל הַשְּׁאֵלָה בְּבַעֲלִים שֶׁכ' וְנ"ל הַשְּׁאֵל אֶת הַבְּהֵמָה בְּבַעֲלִים וְכו' וְשֵׁלֵא פְּדֻבְרֵי הַסַּמ"ע סְקוּ"ו אַהמ"ר גַּם הַלְבוּשׁ פִּירֵשׁ הַבְּעִיּוֹת לְעֵנְנֵי חַיּוֹב אֲנֻסִים כַּדְפֵרש"י וְנִרְאָה דְשִׁמְיַע לִיהַ פְּדַעַת מָרְן בִּש"ע פְּדוּקִינִן: אָפֶס כִּי עַז בֵּין לְהַרְמָב"ם בֵּין לְהַטּוֹש"ע דְּהִיכִי פִּסְקוּ לְהַ בְּעִיָּא אִי בַעִי הַנְּאֻת ש"פ אוֹ לֹא בְּסַפֵּק דַּע"כ ל"מ לְמַבְעֵי בַב' פְּרוֹת בְּפִרְן' אֶלֶּא אִי פִשִׁי לָן אִי הַנְּאֻת שׁו"פ בְּעֵינֵי דְאִי לֹא בַעִי הַנְּאֻת שׁו"פ פִּשִׁי דְחֵיב וּבּוֹדֵאֵי דְבְּדַרְךָ אַת"ל קַאמ' תְּלַמו' וְכַמ"ש פִּרְש"י א"כ לְמַאי עֵינְלוּהָ לְבֵית הַס' וּמ"ש הַרְל"מ מִשׁוּם דְּלֹא אִיפְשׁוּ בְּהַדְיָא וְאַת"ל ס"ל לְרַבֵּינוּ דְּלֹא הָוֵי פְּשִׁיטוּתָא וְשַׁכ"כ הַרְ"ן וְאֵינּוּ זּוֹכְרֵי מְקוֹמוֹ גַּם ה' מוֹהֲרֵיק"א בַּה' גָּרַר ע"ש.

ט"ס וצ"ל בה' קידושין והוא בסי' ל"א בְּתַר דְּבַעִי רַבָּא בְּדַף ו' וְהַרְ"ן ו'ל בְּפִי הַהֲלָכוֹת ע"ש וְאַפְתִּי לֹא דְמִי דְהִכָּא לֹא מִשְׁפַּחַת לֵה בְּעִיָּא דַב' פְּרוֹת בְּפִרוּטָה אֶלֶּא אִי פִשִׁי לָן דְּבַעִי פְּרוּטָה וְכַדְכֵתִי וְאֲנֹכִי לֹא יַדְעַתִּי טוֹב טַעַם וְנַדְעַת הַרִי"ף ו'ל שְׁהַשְׁמִיט כָּל הַבְּעִיּוֹת הַלְלוּ סָגֵר עֲלֵיהֶם הַמְדִּבְרֵי וְלַעוֹלָם הִיתָה שׁוּמָה בְּלַבִּי שְׁלֵא נִתְעוֹרַר בְּזָה שׁוּם פּוֹסֵק עַד שְׁמַצְאֵתִי לְהַכְנִיחַ ג שָׁם סִי שְׁמ"ו אוֹת י"ד בַּהֲגַה"ט שְׁנַתְעוֹרַר בְּזָה וְנִהְיִיתִי.

הַעוֹלָה מִהַמְקוֹבֵץ דְּמִיֵּדִי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא נְאֻם נִפְשָׁךְ לְחַלֵּק בֵּין דְאַתָּא לִידְיָה בְּהִתְרָא לְדְאַתָּא לִידְיָה בְּאִסּוּר א"כ צָרִיךְ לְהַשִּׁיב הַגְּנִיבָה אֶלֶּא שְׁלֵא מְצַאֵתִי פְּעַת סְמָךְ הַרְאוּי לְסַמְּךָ עָלָיו בַּחִי זֶה: (לג) גַּנְב.

קִיל אִסּוּר לְגַנּוֹב וְכו' אִפִּי בְּדַרְךָ שְׁחֹק וְכו' אוֹ פְּדִי לְצַעֲרוֹ וְכו' אִסּוּר פְּדִי שְׁלֵא יִרְגִיל עֲצָמוֹ בְּכַף כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע סִי שְׁמ"ח וְהוּא לְשׁוֹן הַרְמָב"ם ו'ל מְדַבְּרֵיהֶם הַלְלוּ מוֹכַח דְּלֹא הָוֵי אֶלֶּא אִסּוּר דְּרַבְּנָן מִפְּנֵי הַרְגֵל עֲבִירָה וְקִרָא אֶסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא אַבְל מְדַבְּרֵי הַרְא"ה ו'ל בַּס' הַחִינּוּף ס' קְדוּשִׁים מְצֻנָּה רַצ"ד שֶׁכ' וּמְדִינֵי הַמְצֻנָּה הַזֹּאת מ"ש ו'ל שְׁאִסּוּר מִן הַתּוֹרָה אִפִּי לְמִיקַט וְכו' וְלִהְתַּזִּיר לוֹ הַדְּבָר וְכו' עַכ"ל וְכֵן מוֹכַח מְדַבְּרֵי תְּלַמִּידֵי הַרִיטְב"א ו'ל בַּחִי לְקִידוּשִׁין בַּמ"ד לְדַף ט"ז שֶׁכ' וְיַעֲבֹר עַל לָאו שְׁל תּוֹרָה שְׁאִפִּי לְמִיקַט וְכו' יֵשׁ לָאו וְכו' עַכ"ל מוֹכַח דַּס"ל דְּאִסּוּר דְּאוֹרֵייתָא הוּא וְעֵינֵי לְהַרְל"ם: וְרֵאִיתִי לְרַב"א בְּמִקּוֹ לְשָׁם שֶׁכ' דְּבַרֵּיתָא אִיירֵי כְּשֶׁרוּצָה לְעַכְבּוֹ אֶצְלוֹ וְאֵינּוּ מְחַזִּירוּ אֶלֶּא שְׁאֵינּוּ מְתַפְּנִין לְהַנְּאֻה ע"ש וּמִיִּלְתָּא דְּפִשִׁטָּא הִיא וְלֹא אִיִּצְטְרִיךְ תַּנָּא לְאִשְׁמוּעֵינֵי וְכֵינֵן דְּקָא מְחַסֵּר לְחַבְרֵיהָ מְמוּנִיָּה מֵאִי נ"מ אִי אִיתְהַנִּי אוֹ לֹא אִיתְהַנִּי אֶלֶּא מַעֲתָה גַּנְב מְחַבְרֵיהָ וְשִׁדְיָה לְנִהְרָא מִי שְׁרִי וְעֵינֵי בַּפ"ט מַה' פְּלֵאִים גְּבִי מוֹכְרֵי פְּסוּת וּמַה שְׁהֶאֱרַכְתִּי לְעֵיל מְדִינֵי גְזִילָה סִי בַּס"ד וּלְפ"ד ו'ל ג"כ הַרְמָב"ם וְהַנְּמַשְׁכִּי אַחֲרָיו דְּמִיִּירוּ בְּרוּצָה לְהַתַּזִּיר ס"ל דְּהָא מִיָּהָ אַפְתִּי פֶּשׁ גְּבִיָּה אִסּוּר דְּרַבְּנָן שְׁלֵא יִרְגִיל עֲצָמוֹ בְּכַף וְלֹא הַנְּצָרְכוּ לְכַתּוּב עֵיקַר דִּינָא דְּבַרֵּיתָא דְּמִיירֵי בְּמַעֲבָבוֹ אֶצְלוֹ.

דְּמִיִּלְתָּא דְּפִשִׁי וְכַדְכֵתִי וְדִלֹא כַּמ"ש בְּמִקּוֹ שָׁם דְּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם לְעַשׂוֹת כֵּן ע"ש וְכ"ש דְּהַרְא"ה וְהַרִיטְב"א סְבָרֵי מְרַנֵּן דְּאַפִּי בְּמַחְזִיר לוֹ הַדְּבָר אִיכָּא לָאו וְאִסּוּר דְּאוֹרֵייתָא הוּא כְּמִדּוּבְרֵי: (לד) גַּנְב אִסּוּר לְלַמֵּד אֶת בֶּן חֲבֵירוֹ לְגַנּוֹב מִבֵּית אָבִיו וְלִמְוֹכְרוֹ לוֹ וְרֵאִיו לַב"ד לְהַעֲנִישׁוֹ כְּפִי הַצְּנֻרָה וְאִם נִרְאָה לָהֶם לְהוֹצִיא הַגְּנִיבָה מִיָּדוֹ בְּלֹא.

מחיר ונתינת דמים קרשות בינדם הרדב"ז בחדשות סי' תל"ב: (לה) גנב. ראובן השאיל חפץ לשמעון ונגנב מבית שמעון ונתפשו השואל עם המשאיל בפחות מפי דימיו לשליש ולרביע ופרעיה ואח"כ הופר הגנב וטען שגנבד ממנו נסתפקתי אם משלם הגנב כל דימי החפץ או"ד מצי א"ל מאי דאפסדת מדידה אשלם במיטבא ואת"ל דמשלם ליה כל דימי חפצא מאן זכי בההוא טנפנינא מי אמרי דבעל החפץ הא אסתלק ליה מכי פרעיה שואל מאי דאתפניס בהדיה וקם ליה חפצא ברשותיה שואל או"ד מצי א"ל בהדי דידה דאיבעי לה לשלומי אתפניסנא בהדה והשתא דהופר הגנב דמשלם כל דימי חפצא אנא זכינא בהו ואיה אמה עושה סחור' בפרתו של חבריה: זאת אשיב על ראשון ראשון תא ואחונינא מאי דגרסי במרובה דף מ"ח בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור וקא אחר ונגב מיפטור גנב נפשיה בכבש לרבנן ובעולת העוף לראב"ע וכו' מאי מי אמ' שם עולה קבל עליה או"ד מצי א"ל אנא מצוה מן המוכח בעינא למעבד בתר דבעיא הדר פשטא גנב פטר נפשיה בכבש לרבנן ובע"העו לראב"ע וכו' ופירש"י מיפטור גנב ופשיטא גבי בעלי בכבש דא"ל עולה קמחייבת ועולה משלמנא לה ואתפסי דהקדש מפטר דמבית האיש כתי' ולא דקדש ואליקא דר"ש נקט לה דאמר קדשי' שחייב באחריותו חייב עכ"ל ודבריו ז"ל צריכין ביאור במ"ש ואתפסי דהקדש מפטר דמבית האיש כתי' ולא הקדש דמה הפסיד להקדש דהא הנודר בעי לשלם נדרו שור או כבש או עוף ותו במ"ש ואליקא דר"ש נקט לה וכו' דאדרבא לר"ש דאפתי מבית האיש קרינן בזה פינו דחייב באחריות וע"ק לשמן' דא"כ מצי חוטא נשפר דגונב שור משלם כבש או תור או בן יונה הס פי לא להזכיר ועוד בה דע"כ ל"פ ר"ש ורבנן אלא לענן תשלומי כפל וד' וה' אבל לא לענן הקרן וכ"כ הרמב"ם ברפ"ב מה' גנבה דגונב וכו' אינו משלם אלא את הקרן בלבד וכו' וכן הגונב קדשים מבית בעלים בין ק"ק בין קדשים קלים וכו' ה"ז פטור מן הפל ומתשלומי ד' וה' וכו' עכ"ל וזה דבר מוסכם לכן נראה דלא קמבעיא ליה לרבא אלא לענן תשלומי כפל דפשי' דשור גנב ושור משלם אלא דבכפל דמנסיה רחמנא לגנב למימרא דמאי בעית למפסדיה למאריה לשלם ליה גנב מי אמר ליה גנב אי לא אשפחת לגנב מצית מיפטור נפשו בכבש או ע"הע כמ"ש התוס' שם א"כ לא אשלם לה הפפל אלא או כבש או עו"הע או"ד מצי א"ל הנודר אי לא משפחת לגנב הנה בעי למעבד מצוה מן המוכח ולהפריש שור אחרי' וע"כ דאליקא דר"ש נקט לה דמחייב בתשלומי כפל דאילו לרבנן ליכא ת"כ כפל אלא קרן הוא דמשלם וכמ"ש רבי ז"ל ומ"ש רש"י ואתפסי דהקדש מפטר וכו' פי' לי עטר מורי ה' חק נתן זיע"א דק"ל לרש"י ות"ל דאי לא אשפח לגנב הו"מ למפטר נפשיה הנודר בכבש או עו"הע ואיכא פסידא דמזבח וליחייב הפפל להקדש אמר רחמנא מבית האיש ולא הקדש כמ"ש רבי שם ומאי דכתי' בענייני' בדעת רש"י ז"ל כה מצאתי להרשב"א שכ"כ משם הרמב"ד תלי"ת אלא שלא כ' ואתפסי דהקדש מפטר וכו' כדכתב רש"י ז"ל ויכר כתי' מאי דפי' מורי הרב ז"ל: אמור מעתה מ"ש ה' מוהר"ם מינץ ז"ל בתשו' סי' קי"ב על מה שנשאל בלוקח אתרוג מהנודר בדמים קרים וקא א' ונגבו או הפסידו דאינו משלם לו אלא אתרוג כשור וחייליה מהו דרבא דפשי' מהו דגנב שור שהפרישו לעולתו דאינו משלם לו אלא כבש או עו"הע ע"ש אהמ"ר מעצמותיו הקדושים אינו נראה דלא קמבעיא ליה לרבא אלא על הפפל וכדפרש"י והראב"ד וכדכתי'.

גם על ה' מוהר"ץ אשכנזי סי' ק"ך ל"פ על ה' אלא משום דהמוכר עולתו לא עשה ולא כלום ע"ש ול"פ עלה אלא מגופא דשמעתא גם ה' פנים מאירות ח"ב סי' קכ"ח הביא תשו' ה' מוהר"ם מינץ הלזו ופליג עליה מההך דהמוכר עולתו ושמח שנתכונן לדעת ה' מוהר"ץ ע"ש ולא נתעוררו בעיקר פי' השמו' וכדכתי': והנה אל ה' ויאר לנו ותחו בציון עיני לה' שלה"ג שלהי פ"ק דב"ב דאחית נפשיה אספיקא דידן ת"ל ארישא קאי שרטט וכו' מההיא דר"י דגונב קדשים מבית בעלים יש להוכיח דהנודר דבר להקדש סתם מצי למעבד קטן או גדול וכו' לא ידעתי אמאי לא גמר להאי דינא מפ' מרובה ומשנה שלימה היא שלהי מנחות דק"ו אמר עולא סתם יביא ראב"ע אומר יביא תור או פן יונה ובגמ' ול"פ מר פי אתריה ומר פי אתריה ועיין בפרש"י והרמב"ם ז"ל אבל למ"ש ז"ל אח"כ דאפי' הפריש כבר דגילה דעתו דניחא ליה לאתויי דבר גדול אם נגנב מצי להביא דבר קטון האי מילתא מההך דפ' מרובה הוא דשמעי' ליה ומ"ש עוד והכי משמע הכא להדיא ר"ל דמה שפסק המיני' פי"ו מה' מע"הק הכי משמע הכא בפ' מרובה להדיא וכמ"ש התוס' ומרן בכ"מ שם וכו' עוד אם הגנב נפטר מן הגנב בתשלומי כבש אעפ"י שגנב ממנו שור וכו' נראה דקאי ואזיל בשי' הרב מוהר"ם מינץ וסיעת מרחמוהי נז"ן ושללא פדעת רש"י והראב"ד והרשב"א והוא תימא ועוד דהוא ז"ל מסתמיך ז"ל אדברי הרמב"ם ולענ"ד דרבי ז"ל ג"כ בשי' הנה רבנותא קאי דאבעיא לענין כפל ודלא אתיא אלא אליבא דר"ש דאמר קדשים שחייב באחריות ממון בעלים הוא וחיוב בתשלומי כפל אבל לרבנן מבית קרינו ביה ולא בתורת כפל דנכסי הקדש ניהו אמטול הכין השמיט רבי' בעיא זו דאיהו פסק רבנן דר"ש משו"ה לענין תשלומי הקרן כבר מילתא אמור' דמשלם את הקרן בלבד דאם איתא דס"ל לרבנן דהבעיא לענין תשלומי הקרן וכדע' רבנותא ז"ל אמאי לא אשמועי' האי דינא דרבא דהוי חידוש טפי דאע"ג דהנודר גלי דעתיה דניחא למעבד מצוה מן המובחר וכבר הפריש שור אע"ג דאמר הרי עלי עולה סתם הו"מ למפטר נפשיה בכבש אפי"ה אינו חייב לשלם לו הגנב אלא כבש ואלו גבי נודר גופיה אשמועינן דאם נגנב לו שור שהפריש פוטר עצמו בכבש כמ"ש בהלכות מע"הק פי"ו ומדסתם לן סתומי אפי' גנב מבית הבעלים בין קדשים שחייב באחריותו וכו' משלם את הקרן בלבד ש"מ דקרן בעי לשלומי כעת שגזול ישיב וכדתרגמיה סבי למילתיה דרבא וכדכתי': וכתב עוד ומכאן אתה למד דהגונב דבר מחבירו שהיה אותו דבר שאול ביז הגנב ונתפטר הגנב עם המשאיל בדבר מועט אינו חייב לשלם לו רק כפי מה שנתפטר עם המשאיל עכ"ל משמע דפשי' ליה ז"ל דהמשאיל תו לא מצי הדר ביה ולימא דלא נתפטר עמו בדבר מועט אינו אלא משום דהשואל הנה מפסיד מדידיה מ"ה אתפייסנא בהדיה בההך דשקלית מניה אבל השתא דהנפר הגנב דמי דכוליה חפצא בעי למשקל ולענ"ד דה"נ איכא למי' לדעת רבנותא קמאי ז"ל דכי היכי דהגנב לא משלם כפל אלא מאי דאפסדיה ופרע למשאיל ומ"ש עוד ה' ז"ל אבל אם החיוב הוא להקדש וכו' אם לא שנאמר שמפסיד זה להקדש שאם לא גנב היה ההקדש מתנהג בשור והשתא אולי לא יביא אלא כבש עכ"ל הן הנה דברי כת"ר לי מורי הרב ז"ל בכוננת רש"י ז"ל לענין הפפל: איברא דבלא"ה עיקר מה שלמד דין זה מסוגיית דמרובה כנר' דמשנה שא"ץ ומילתא דפשי' היא דקי"ל כר"י דאמר והיאך הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו פראיפסיקא הילכתא בפ' המפקיד דל"ו והרמב"ם ספ"א מה' שכירות והטוש"ע סי' ש"ז ס"ה ולא תיבעי לך

אָלָא אַי אָמַר גַּנְבַּ מְשַׁלֵּם כָּל דְּמֵי חֲפָצָא וְכַדְכֵתִי אַבְל בְּנִדּוֹן הַשְּׁלֵה"ג מְהִיכָא תִּסְק אַדְעֵתִי דְלִשְׁלֵם לִיה גַּנְבַּ כָּל דְּמֵי חֲפָצָא וְיִסְתַּחַר בְּפִרְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְהַתּוֹס' שֶׁם דְּהַמְפָּקִיד כ' דְּטַעֲמָא דר"י מְשׁוּם דְּסַבְר דְּשׁוֹכֵר ל"ק אָלָא בְּשִׁבּוֹ וּמִשְׁפִּיר יֹאמַר לוֹ דַּל אַנְתָּ וְדַל שְׁבוּעָה וּמִיִּשְׁתַּעֵי דִּינָא בְּהִדְיָה דְשׁוֹאֵל ע"ש וְהִינּוּ דְהַשׁוֹכֵר וְהַשׁוֹאֵל וְהַמְשַׁפֵּיר אֵימְנָהּוּ קָמֵן וְכִינּוֹן דְשׁוֹכֵר ל"ק אָלָא בְּשִׁבּוֹ אֲמַטּוּל הֵכִין שְׁפִיר מְצִי לְמִימַר מְשַׁפֵּיר דַּל אַנְתָּ וְדַל שִׁבּוֹ וְאָנָּא מְשַׁתַּעֵי דִּינָא בְּהִדְיָה שׁוֹאֵל אַבְל בְּנִדּוֹן הַשְּׁלֵה"ג פְּשֻׁנְתַּפְּשֵׁר הַשׁוֹאֵל עִם הַמְשַׁאֵיל אֶפְתִּי לֹא גַנְבַּ מִכִּי פָּרַע לִיה לְמִשְׁאֵיל קַמְיָה שׁוֹאֵל כָּל הִיכָא דְאֵימְנָי דְמִשְׁאֵיל לִיפָּא בְּהִדְיָה לְאִיִּשְׁתַּעֵי דִּינָא אָלָא בְּהִדְיָה שׁוֹאֵל מוֹדָה ר"י דְבַכְה"ג לֹא אָמַרְי' וְכִי אָדָם עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּפִרְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אַהָּא מִיִּתִּי מְהֵּד דפ' מְרֻנְבָה דְאִין הַגַּנְבַּ מְשַׁלֵּם אָלָא מַה שֶׁהַפְּסִיד בַּעַ"ב: וְצוּפָה הֵייתִי לְהֵרֵב בְּגִי יַעֲקֹב ו"ל בְּתִשׁוֹ"ס י"ג דְאֵיִתְשִׁיל בְּעָרְבַּ שְׁנַתְּפִשֵׁר עִם הַמְלָנָה אִם זוֹכֵה הָעָרְב אוֹ הַלֵּנָה בְּמַה שְׁוִיִּתֵּר הַמְלָנָה וְאִיִּתִּי סָמָא בִּידְיָה הָד דפ' מְרֻנְבָה וְגַם דְּבָרֵי הַשְּׁל"ה ג וּפְלִפְלַל בְּחֻקְמָה וְעַד אַחֲרָן חֲמוּתִי רְאִיתִי אוֹר בְּהִיר הוּא בְּשַׁחֲקִים ה' נְחָפָה בְּכֶסֶף ח"מ ס' י' וי"א וי"ב מַה שְׁנַתְּנוּכַח עִם ה' מוהר"י אַבּוּלְעַפְיָא וְלוֹ עֲלֵתָה אַרוּכָה וְהַנְלַע"ד הַקְּצָרָה פְּחַתָּהּ הִיא כְּתַבְתִּי: (לו) גַּנְבַּ רְאוּבֵן קָבַל עֶסְקָא מִנְכֶּסִי יְתוּמִים וְכִשְׁהַגְדִּיל א' מִן הַיְתוּמִים הִנֵּה נִכְנָס וְיוֹצֵא לְבֵית הַמּוֹעֵדֶת לְמַכִּירַת סְחוּרוֹת וְלִגְבוּת דְמִיָּהּ וּבַעַת טְהַרַת סֵדֶר הַחֲשֻׁבוֹן נִמְצָא חֲסָרוֹן הַנִּיפְרָ בְּדְמֵי הָעֶסְקָא וְהָרְאָה פְּנִקְס מוֹצְאִיו וּמוֹבְאִיו מַה שְׁקָנָה וּמַה שְׁמַכְר הַשְּׂאָר כְּבָר יֵשׁ רִינּוֹס הַמַּעֲט הוּא אִם רַב: זֹאת אֲשִׁיב עַל מַה שְׁטוּעֵן הַמַּתְעַסֵּק כִּי אִין יָד זָר בִּינּוּתִינוּ אָלָא אֲנִי וְהוּא וְכַמָּה פְּעָמִים דִּיִּיק בְּחֻןִשְׁבִּינְיָה וְאֲשַׁתְּכַח חֲסוּרֵי מַחְסָרָא בֵּין בְּמִינֵי הַסְּחוּרוֹת בֵּין בְּמַעוֹת בְּעִין וְלֹאֲחַר כַּמָּה כְּרַפּוּרִים הוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ בַּעַל הָעֶסְקָא דְאִיהוּ נִיהוּ הוּא דְשַׁקְלִינְהוּ וְהַשְׁתָּא מִיָּהּ דְהֵאִיפָּא חֲסָרוֹן הַנִּיפְרָ פְּשִׁיט' לִיה דְאִיהוּ הוּא דְשַׁקִּיל אָנָּא דְאָמַרְי דְלֹא טַעֲנָה מְעַלְיִיתָא הִיא וְלֹא רְמִינּוּ עֲלֵיָה אִפִּי שְׁבוּעַת הַיִּסְתָּ דְאִינָה אָלָא טַעֲנַת שְׁמָא אָלָא ח"ס וְאֵע"ג דְכַתַּב מוֹר"ם ס' ע"ה ס'י"ז דְהִיכָא דְאִיפָּא רְגָלִים לְדָבָר חֲשִׁיבָא כְּטַעֲנַת בְּרִיא וּמִשְׁבַּעֵי לִיה הַיִּסְתָּ וְשִׁכּוֹן רְאוּי לְהוֹרוֹת כְּבָר חֲלַק עֲלָיו הַשְּׁ"ף ס"ק ס"ג וּמִסִּיק דְהַפֵּל לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַב"ד אִם נִרְאָה לְהֶם שְׁיֵשׁ רְגָלִים לְדָבָר מְזַקִּיקִין אוֹתוֹ שְׁבוּעַת הַיִּסְתָּ וְלֹא דוֹקָא תִּיבָה פְּרוּצָה אָלָא ה"ה לְדְדְמֵי לְהַ וְעֵינֵן בְּתִשׁוֹ הַרְדָּב"ז הַחֲדָשׁוֹת ס' תל"ז וְדְבָרֵי הַרְמָב"ם שְׁנִסְתִּיעַ מִהֶם הַשְּׁ"ף לְחֲלֹק עַל מוֹר"ם כְּבָר יִשְׁבְּם הַרְדָּב"ז ו"ל עַל נִכּוֹן ע"ש קוֹשְׁטָא קְאִי דַהֲסַמ"ע שְׁם ס"ק מ"ו פֶּסֶק בְּמִצָּא תִּיבָתוֹ פְּרוּצָה וְשִׁמְעוֹן הוּא הִנֵּה בְּבֵית דָּאם תְּפַס בַּעַל הַתִּיבָה מִנְכֶּסִי שְׁמַעוֹן תְּפִיסָתוֹ תְּפִיסָה אָלָא דַהֲט"ז וְהַשְּׁ"ף הַשִּׁיגוֹ עֲלָיו וְיוֹתֵר מְבֹאָר בְּדְבָרֵיהֶם כְּדְבָרֵי הַבַּע"ה ע"ש וְלִדְעֵתִי לֹא כְּתַב הַסַּמ"ע כֵּן אָלָא לְדַעַת מוֹר"ם דַּס"ל בְּהָד דְתִיבָה פְּרוּצָה דְחֲשִׁיבָה כְּטַעֲנַת בְּרִיא וּמִשְׁבַּעֵי עֲלֵיהָ אֲמַטּוּל הֵכִין ס"ל דָּאם תְּפַס לֹא מִפְּקִי מִינְיָה מִיָּהּ לְדַעַת הַשְּׁ"ף דְּפָלִיג עֲלֵיהָ דְמוֹר"ם וְדֹאִי דְאִין תְּפִיסָתוֹ תְּפִיסָה אָלָא הָא מִיָּהּ אִם נִרְאָה לְב"ד דְאִיפָּא רְגָלִים לְדָבָר הַזֶּה דִּינָא דַהֲסַמ"ע וְהַמ"מ וְנַלְע"ד דְבַנ"ד אִפִּי הַסַּמ"ע מוֹד' דְלֹא מְהַנְיָא תְּפִיסָה דַע"כ לֹא קְאָמַר הַסַּמ"ע אָלָא בְּתַפְס שְׁלֹא בְּעַדִּים כַּמ"ש הוּא ו"ל אַבְל הֵכָא מֵאַרְיָה דְעֶסְקָא הָא קָא תְּפִיס שְׁטָרָא בִּידְיָה א"כ מֵאִי תְּפִיסָה שְׁלֹא בְּעַדִּים אִיפָּא וְאֵע"ג דְקִי"ל דְשִׁטֵּר כִּיס פְּלָגָא מְלוּה וּפְלָגָא פְּקִדוֹן וּבְפִקְדוֹן אִפִּי הַפְּקִיד אֲצֵל חֲבִירוֹ בְּשִׁטֵּר וְטַעֲנַת טַעֲנַת הַחֲזוּרִתִּי מְהִימֵן בְּמַגּוֹ דְאִי בְּעֵי אָמַר נְאֻסוֹ וְלֹא מְצִי לְמִימַר לִיה אִידָּהּ א"ה שְׁטָרָה בְּיָדָּהּ מ"ב דְמָל"ל אָנָּא אֲמַגּוֹ דְנְאֻסוֹ סְמִיכְנָא כְּדֹאִיתָא בַּפ' הַמוֹכֵר דָּף ע' וְעֵינֵן בְּטוּש"ע ס' ק"ח

ס"ד ובתש"ו ה' מהרימ"ט ח"א סי' קכ"ט הא ליתא חז"ל דבמקום שצריך להביא ראיה דנאנסו אם לא הביא ראיה אמרי' ליה זיל שלים כמ"ש הטוש"ע סי' רצ"ו ס"ג ואע"ג דקי"ל דא"צ להביא ראיה אלא כגון מעביר חבית בשוק וכיוצא בו אבל מלת' דעביד דמתרמי ולא שלטא ביה עינא דינו פמקום שאין עדים מצויים כמ"ש הטוש"ע סי' רצ"ד ס"ג הא מיהא בנ"ד סך גדול כזה אם איתא דאיתרמי ליה אונסא קלא אית ליה וכ"מ לה' תורת אמת סי' ק"א דף ק"ך ע"ב ועוד בנ"ד בשטר העסקא כתוב בו נאמנות גמורה א"כ טענת החזרתי במגו דנאנסו אלא ליה דאהמניה בדלא למימר ליה החזרתי אלא הא מיהא אי טעין נאנסו נאמן ובדאית ליה קלא וכדכתי' ובאמת שאח"כ מצאתי למרן ב"י ו"ל סי' ע"א מחודשין כ"ו והפנ"הג סי' רצ"ו אות י"ז שכ"כ משם הרשב"א בתש"ו וכעת חפשיתי ומצאתי גופן של דברים בתש"ו הרשב"א החזרות ק"ד סי' ס"ז והיא קרובה לנ"ד והענין פי לאה הנה לה נער קטן ונתן מנכסיו עסקא לאחיה והמתעסק כתב שטר ע"ע בנאמנו' שיהיה הנער נאמן עליו בדבורו בלבד כשאומר שלא החזיר לו המזון פולו ואפ"ל מקצתו ויהיה נאמן עליו כב' עדים פשרים ובסי' ס"ח נשאל אם המתעסק נאמן לומר החזרתי במגו דנאנסו והשיב דבר שקר הוא זה שהוא האמינו כב' עדים פשרים ואילו באו ב' עדים והעידו שלא החזיר אינו נאמן במגו דנאנסו דהו"ל מגו במקום עדים ע"ש מפל הני מילי דכתי' קם דינא דלא הניא תפיסה פלל אפ"ל לדעת הסמ"ג ומה גם בנ"ד דמצי הבן לו' אין שקלית ודידי שקלית ואע"ג דהמתעסק זקפן עליו בשטר מימר אמר לעת מצוא שעה אחת של קורת רוח ונקיטנא רשותא מהורתי ושקילנא בריש גלינעוד בה פי נמי יהבי' ליה פל דיליה וחסבי' ליה תפ"ל ודייני' כסברת הסמ"ע אעפ"י שפנגדו חלוקים עליו הט"ז והש"ך פדכתי' הא מיהא תינח בחלק הבן הגדול דבר החזרה הוא אבל בחלק יתומים קטנים דלאו בני החזרה ניהו מאי א"ל הן אמת דה' דברי ריבות סי' עז"ר נשאל בראובן ושמעון שנתפס ועמד לוי ותפס מנכסי השותפות באורו שראובן חייב לו והשיב דאם מה שתפס הם מעות אהניא ליה תפיסתיה דזווי כמאן דפליגן דמו דמה"ט שות' חולק שלא מדעת חבירו כמ"ש הטוש"ע סי' קע"ו ס' כ"א אבל אם הם מטלטלין לא זכה אלא בחציים ע"ש וה' מוהרשד"ם סי' קס"ז חולק עליו בזה דאפ"ל בזווי לא זכה אלא בחציים ע"ש מיהו כבר נתבאר בדברי הפוסקים דכל היכא שהתפיסה במחלוקת שנויה דלמר חשיבא תפיסה ולמר לא חשיבא תפיסה לא מצי המוןחזק למימר קי"ל פיון דבהא מילתא גופה פליגי כמ"ש הכנ"הג סי' ד' אות והכא בנ"ד מידי פלוגתא לא נפקא כמ"ש: ועל זה שנשתתף עם אחרים במזון של אחרים או במזון שלו אם הרויח אם חולק עמו בעל העסקא או לא הנה מרן בש"ע י"ד סי' קע"ז סכ"ט פסק דהשכר לאמצע ע"ש אלא דינש לחלק דשאני התם פיון דיושב הוא בחנות לכי מתעסק בעסק אחר מתבטל הוא מעסק החנות אבל במי שנושא ונותן הוא הסובב סחור סחור נראה דאין זה גורם ביטול העסק של העסקא ועיין בסמ"ע סי' קע"ו ס"ק ל"ב ובהט"ז ס"ק כ"ב והכנ"הג שם כהג"הט אות י"ז ובהגהב"י אות קי"ט: (לז) גוי ראובן מכר קרקע לשמעון והמוכר קבל עליו אחריות מפל מיני ערעור ועמד גוי אהד לערער והמוכר טוען דערעור ישראל קבילת עלי דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב אבל אחריות דגוי דכתי' בהו אשר פיהם דבר שוא כזבים לכל דבריהם ומה"ט אין נשבעים על טענת הגוי כמ"ש בטוש"ע סי' קע"ו ס"ה לא קבילת עלי והלוקח ישיב אמריו לאמר לו הרי כתב מפל

מיני ערעור למימר דהלשון פולל פל מיני ערעור שיתנהו בין מב"ב בין משאינם ב"ב ונהיה נר' לומר פינן דהלשון מסופק אמרי' בעלמא דיד בע"הש ע"הת כמ"ש בטוש"ע סימן מ"ב ואעפ"י שפכתב מרן בש"ע שם בשם הרבה מהמפרשים דאם כתו' בפטר דלא פאסמכתא ודלא כטו"ד דייני' בה דיד בע"הש ע"הע וכן אחריות בפטר כחו' וכתו' רז"ל ותקנינו לפטר פאלו נכתב כמ"ש מרן בב"י סי' ס"א וסי' מ"א משם תשו' רבי האי גאון שהובאה בה' העטור והמישרים הא מיהא מידי פלוגת' לא נפקא וכבר הארכתי בזה לקמן במע' אות ל' סי' בס"ד: שו"ר להכנ"הג סי' רכ"ז אות כ"ה בהג"הט שהביא תשובת ה' מהרשד"ם ז"ל שפכתב דיש מי שינצה לומר דאם תלה הדבר במערער שפכתב לו מכל מערער דינא הוא דגוי נמי בכלל אבל אם פתוב מכל מיני ערעור דינא הוא דאין מערער הגוי פינן דתלה הדבר בערעור ולא במערער וה' מהרשד"ם חלוק עליו בזה דאפי' במיני ערעור הגוי נמי מפלגא קאמי ומשם ה' מוהרש"ל מצא פתוב דאפי' פתוב מכל מערער נאפי' פתוב משום נברא שפעולם אין אחריות גוי בכלל אם לא משום לישנא ותינה ע"ש ונראה דר"ל אם כתו' מכל מערער משום נברא שפעולם שביגיעת שניהם משפחת לה דגוי נמי בכלל גם ה' ח"י שם אות ט' בהג"הט העתיק דברי הכנ"הג הללו ע"ע.

ולענ"ד נראה דבר ברור דכל שפכתב מכל נברא שפעולם גוי נמי בכלל הנבראים ובליש' דשטרי אזלי' בתר לשון בני אדם ובלשון ב"א גוי בכלל נברא שפעולם ועיין בטוש"ע ח"ר סס"י רי"ז ובפרק מ"שמ דף קמ"ב מיייתי מדתנא בנדרים לפרושי מילי דשטרא ומדקרו אינשי ע"ש ובתשו' הריב"ש סי' ר"ז ובה' מוהרש"ך ח"א סי' ט': (לח) גוי קי"ל דהשומר בנכסי הגוי אינו בתורת שומרים משום דכפ' שומרים כתי' פי יתן איש אל רעהו וכבר אמר רעהו ולא נכרי וכ"ה במכילתא רעהו ולא אחרים ר"ל כמ"ש רש"י בפ' המקבל דקי"א ע"ב כמ"ש ה"ה ברפ"ב מה' שכירות והט"ז ריש סי' ש"א ומסיים בה רבינו דכולן אם קנו מינדם להתחייב באחריותן חייבים וע"ש וכ' ה"ה שכ"ה בהה"ל: וראיתי להתוס' פ' הנהב דף נ"ח דק"ל לר"י הא דמשני להך שינויא נאיהו גופיה התם דף צ"ד מוקי להך מתני' דמתנה ש"ח להיות פשואל דאפי' בשלא קנו מינדם בההיא הנאה וכו' א"כ אמאי איצטריוף ליה הכא קנין ות' דהכא דפטור אפי' משבועה לא משמעבד נפשיה בלא קנין ור"ל דהתם דינשו בתורת שמירה בכל חלקיה נהי דבהאי שמירה לא הוי אלא ש"ח מ"מ מצי משעבד נפשיה וכאילו שאל מניה ההוא חפצא ולהתחייב פדיו שואל דעלמא משא"כ בהני דמעטינהו קרא מתורת שמירה ומכל חלקיה לא משמעבד אלא בקנין וכ"ה מבואר בהנ"י ז"ל.

פאן הפן שואל בנעשה שומר לגוי וקנו מינדם של שומר להתחייב אי מהני קנין לחייבו לשומר כהלכת גוברין יהודאין ופשי' ליה דאם העדים קנו מינדם ישראל השומר דלא מהני מידי לחייבו דעדים גופניהו מתורת שליחות ניהו כמ"ש בטור ש"ע סי' קפ"ב דאין שליחות לגוי ע"ש.

איברא בדיהיב גוי סודרא לישראל ומקנהו לו נאגבו מחייב נפשיה בתו' שמי לדעת ר"ת ז"ל נר' דמהני וכה"ג כתבו התוס' ברפ"ק דקידושין דף ג' דר"ת הנה עושה מורשה לגוי

כִּינֹן דְקוֹנָה בְחִלְפִין רַק שְׂיִזְהַר לְכַתְּנָה לְשִׁמְקָנָה לְגוֹי וְכוּ' ע"ש וְעַיִן בְּטוֹש"ע ס"י קנ"ג
וּבסמ"ע ס"ק כ"א אֶלְמָא דְהֵיכָא דְהִסְוֹדָר דְגוֹי הוּא מְהַנִּי.

בְּרַם הַש"ךְ סק"ל וְהַכְנ"ה אֹת ל' כ' מִשָּׁם ה' מוֹהֲרֵשֶׁד"ם ו"ל דר"ת בְּסִבְרָא זֹו יָחִיד הוּא
בְּדָבָר ע"ש. וּבְעֵינֵינֵינוּ מִצְאָתִי לֹו חֶבֶר טוֹב וְגַם הַשְׁבָּתִי עַל הַטְעָנוֹת שְׁטַעַן עָלָיו הַש"ךְ
עַיִן לְקַמֵּן לְבַמְעַר אֹת ח' מְדִין חִלְפִין ס"י ב"ס"ד: (לט) גוֹי רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן קְנוּ שֶׁק שֶׁל
מְשִׁי מִתּוֹגֵר א' בְּהַקְפָּה לְזִמְן מְוַגְבֵּל וְכוּ' עָלֵיהֶם שְׁטַר בַּעַש"ג וְחִילְקוּ הַמְשִׁי וְכָל א' פָּנָה
לְדַרְכּוֹ לַעֲשׂוֹת מַה שְׁלַבּוּ חֲפִץ וּבְהַגִּיעַ תוֹר הַפְּרָעוֹן רְאוּבֵן לֹא מִצָּא יָדוֹ לְקַיֵּם מִצְוֹת
פְּרִיעָה נֶחְבָּא אֶל הַכְּלִים וְאִין רוּאָה וְאָז עָמַד וְתַבַּע כָּל הַנְּיָשׁוּם דְּמִים בְּמְשִׁי לְשִׁמְעוֹן יַעֲזֵן
כִּי שְׁנִיָּהֶם כֹּא כְתוּב עָלֵיהֶם הַשְׁט"ח וְהַדָּת נִתְּנָה לִיפּוֹת אֶת פְּחוּ לְגַבּוֹת מְמִי שְׂיִרְצָה וְכִי
נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַתּוֹגֵר עַל שִׁמְעוֹן נִתְּפָשֶׁר עִמּוֹ לְגַבּוֹת מְמַנּוּ כָּל חֶלְקוֹ מְשָׁלֵם וּמְחַלֵּק הַמְּנוּטֵל
עַל רְאוּבֵן יִגְבֶּה מִחֻצְיָא וּפְטַר אֶת שִׁמְעוֹן מִהַנְּשָׂאָר וְלִתְבַּנּוּעַ מְרְאוּבֵן לַעֲת מִצְנָא וְהַגָּה שִׁמְעוֹן
תּוֹבַע מְרְאוּבֵן מַה שְׁפָרַע בַּעֲדוֹ לַתּוֹגֵר.

דַּעַת רַב א' הוּבָאוּ דְבָרָיו בְּתָשׁוּ' ה' פְּרָם וְשִׁלְמָה ח"ה ס"י י"ב דְרְאוּבֵן בְּרִיא בְּחִיּוּבָא
לְשִׁלְמָה בְּמִיטְבָּא וְה' הַמְּחַבֵּר חִלּוּק עָלָיו בְּזָה ע"ש מִקְלָתָא בְּטַעֲמָא: (מ) גוֹי קו"ל כְּר"ן
דְהֵיכָא דְהִלְוָה לִית לִיה לְגַבּוֹתֵי לַב"ח וְהִלְוָה נוֹשָׂה בְּזוּלְתוֹ דְמוֹצִיאִין מְזָה וְנוֹתְנִים לְזָה
כַּמ"ש בְּטוֹש"ע רִישׁ ס"י פ"ו הַגְּדָתִי הַיּוֹם מַעֲשֶׂה שְׂבָא לְפָנֵינוּ בְּגוֹי שְׁנוּשָׂה בְּרְאוּבֵן מְנָה
בְּכַת"י רְאוּבֵן וְהַעֲרַל חֲזִיב לְשִׁמְעוֹן מְנָה וְהַעֲרַל לֹא מִצָּאָה יָדוֹ לְגַדֵּל פְּרָע' חוֹבֶת שִׁמְעוֹן
כִּי בָּא עַד הַשְּׁבַר"ם וְלֹא נִמְצָא בְּמִקְוֵתוֹ בְּלִתִּי אִם גְּוִיָּתוֹ וְכַת"י רְאוּבֵן שְׁחִיב לֹו מְנָה
כְּמִדְּבָר וְאָז עָמַד הַעֲרַל וּמְסָרוֹ לְשִׁמְעוֹן בְּפָנֵי ב' עֲדִים פְּשָׁרִים וּקְיִימוּ הַב"ד הַכַּת"י כְּדִחְזִי
וְאָז עָמַד הַשְּׂוֹאֵל וְשָׂאֵל אִם אֵיתִיָּה לְדִינָא דְר"ן אַע"ג דְּאִיפָּא יָד גוֹי בְּאַמְצַע או"ד לִישְׁרָאֵל
נֶאֱמָרָה וְלֹא עָשָׂה כֹן לְכָל גוֹי יוֹרֵה הַמּוֹרָה לְצַדִּיק וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב הַגָּה הָאֲדוֹן
מְרָן בְּב"י רִישׁ ס"י פ"ו כְּתַב מִשָּׁם תְּשׁוּ הַרְשָׁב"א ס"י תַּחֲקִס"א דְהוּא ו"ל סְפוּקִי מִסְפַּק"ל
אִי אֵיתִיָּה לְדִינָא דְר"ן בְּגוֹי שְׁהַנְּכָרִי לְוָה שֶׁא"ל תֵּן לְרְאוּבֵן שְׁחִיב לֹו שִׁמְעוֹן מַה שְׂאָתָה
חֲזִיב לְשִׁמ' וְלֹא יַעֲשֶׂתִי מְאִי מִסְפַּק"ל דְּהַרִי הַרִיטְב"א כ' בְּתָשׁוּ' בְּשֵׁם רַבּוּתֵי הַבִּיאָה מְרָן
בְּב"י רִישׁ ס"י ס"ו דְּכָלְלָא פִּיגִיל דְּכָל דְּבָר שְׁקַנְיִינוּ מִן הַתּוֹרָה מְהַנִּי אִפִּי' בְּגוֹי בְּאַמְצַע
וְדְר"ן דְּאוֹרִיָּתָא הוּא וְהַרְשָׁב"א מְרַבּוּתֵי שֶׁל הַרִיטְב"א ו"ל כְּפִנּוּדַע וְתוֹ דְּהַרְשָׁב"א גּוֹפִיָּה
בַּח"ג הַנְּדָפְסָה ס"י קל"א וְהַבִּיאָה מְרָן בְּב"י ס"י ע"ב ס"ח וְקַפ"ה ס"ה דְּדִינֵי דִינָא דְחַנּוּנִי
אִפִּי' הֵיכָא דְחַד מִיְנֵיָּהוּ גוֹי ע"ש וְהַכְנ"ה גַּם ס"י פ"ו אֹת ד' בַּהַגְב"י כְּתַב מִשָּׁם תְּשׁוּ
הַמְּיֻחָסוֹת לְהַרְמ"ה ס"י נ"ג דְּס"ל אִפִּי' פְּשִׁהֲלָנָה גוֹי אֵיתִיָּה לְדִינָא דְר"ן ע"ש וּמִצְאָתִי
בְּתָשׁוּ' הַגְּאוּנִים שְׁבַס' שְׁעָרֵי צַדִּיק בְּשַׁעַר הַד' מַח' הַה' דָּף ע"ד ע"א דְּפִסְקִי לִיה דְּגוֹי
הַתּוֹבַע מִישְׁרָאֵל דְּמִסִּיק בְּיָה י' זוּזֵי וְא"ל בְּרִישְׁרָאֵל לִית לָךְ גַּבְּאֵי אֶלָּא ה' דְּמִתְבַּע לִיה
בְּדִינֵיהֶם עַכ"ל וְלַעֲנֵד דְּט"ס וְצ"ל בְּדִינֵינוּ וְאֵע"ג דְּאִמְרֵי בְּהַגּוֹזֵל דָּף קו"ג דָּאֵם אִינוּ
חֲזִיב בְּדִינֵיהֶם דְּיִנְיָנוּ לְהוּ כְּדִינֵיהֶם ה"מ הֵיכָא דְלִיפָּא יָד יִשְׂרָאֵל בְּאַמְצַע אֶבֶל כְּשִׁישְׁרָאֵל
בְּאַמְצַע דְּיִנְיָנוּ לְהוּ כְּדִינֵנוּ כַּמ"ש הַרְמַב"ן בְּתָשׁוּ' הַלְזוּ וְכַמ"ש הַכְנ"ה גַּם בְּנִמוּקֵי עַל
הַרְמַב"ם בְּפ"י מַה' מְלָכִים וְכָבֵר הַאֲרָכְתִי לְקַמֵּן בְּמַע' אֹת ח' מְדִינֵי חֲזָקָה ס"י ב"ס"ד וְעַיִן
מ"ש ה' הַמְּגִיָּה לְשֵׁם וְכָבֵר כְּתִי מְאִי דְנִלְע"ד: (מא) גוֹי מִי שְׁיִשׁ לֹו שְׁט"ח עַל חֲבִירוֹ
וְרוּצָה לְמִוְכָרוֹ לְגוֹי אִי מְצִי מְעַכְבַּ עָלֵיהֶם הַלְוָה דֹּא"ל לֹא נִשְׁתַּעֲבַדְתִּי אֶלָּא לִישְׁרָאֵל דְּצִינִית
דִּינָא וּמְרַחֲמֵי אֶבֶל גוֹי דְּסִתְמִיָּה לֹא צִינִית הוּא כְּדִינֵנוּ בְּכ"ד בְּגַמ' וְתוֹ עֲמָא דְלָא מְרַחֲמֵי:

זאת אָשִׁיב בִּפְּנֵי הַמִּקְבֵּל דָּף כ"ח אָמְרִי מְכַר' לְגוֹי מְשֻׁמְתִי לִיָּה עַד דְּמִקְבֵּל עֲלֶיהָ כָּל אֲנוֹסָא וְאוֹקְמוּהָ רַבְּנוֹתָא ז"ל דֵּה"מ הִיכָא דְמַצִּי לְזַבּוֹנָא לְיִשְׂרָאֵל בְּהִנְיָה דְמִי דִּיְהִיב לִיָּה הַגּוֹי אָבֵל אִי לֹא אֲשַׁפַּח יִשְׂרָאֵל דִּיְהִיב לִיָּה כְּדִיְהִיב לִיָּה הַגּוֹי מַצִּי זָבִין לִיָּה לְגוֹי וְאִיפָּא מ"ד דְּדוֹנָקָא דְשׁוֹנָא אֲרַעָא מֵה דִּיְהִיב גּוֹי אָבֵל אִי יְהִיב גּוֹי טְפִי מְאִי דְשׁוֹנָא וְאֲשַׁפַּח יִשְׂרָאֵל דִּיְהִיב כְּדְשׁוֹנָא לֹא מַצִּי זָבִין אֲלָא עַד דְּמִקְבֵּל עֲלֶיהָ כָּל אֲנוֹסָא וְעֵינִין בְּטוֹש"ע ס' קע"א ס' מ"א וּבִסְמ"ע שָׁם וְנִלְע"ד דְשׁוֹנָא דָּא דְסִתָּם חֲשָׁשָׁא בְּעֵלְמָא דִּילְמָא אֲתִי הִיזְיָקָא מִחֲמַתִּיהָ אָבֵל הִכָּא בְּרִיא הִיזְיָקָא חֲדָא דְסִתָּם גּוֹיִם לֹא מְרַחֲמִי אֲפִי אִינְהוּ בְּדִידְהוּ כ"ש לְיִשְׂרָאֵל וְתוּ דְיִשְׂרָאֵל צְיִית דִּינָא לְקַבֵּיעוֹת זְמַן לְלוֹהָ וְלִסְדָּר לִב"ח פְּדַת מְשָׁה וְיִשְׂרָאֵל וְעוֹד בְּה דב"ח יִשְׂר' אִינוּ גּוֹבָה אֲלָא מִן הַבִּינּוֹנִית וְגוֹי לֹא צְיִית לְדִינָא וְעוֹד לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדִי שׁוּמָא וְאַכְרֻזְתָּא דְאִי שְׁיִמּוּהָ בְּדְמִי טְפִי מְמָאִי דִּיהָבוּ בְּה בע"כ דְּמִלוֹהָ לְגַבּוּלִי אֲרַעָא כְּדְשִׁימוּ לָהּ וְתוּ דְבִיִּשְׂרָאֵל שׁוּמָא הִדְרָא וְגוֹי לָאוּ בְּרַ וְעֲשִׂיתִּי הַיִּשְׁר וְהַטּוֹב לְמַהֲדָר אֲרַעָא לְמָרָא וְאִם כְּתוּ' בְּשִׁט"ח שְׁנִשְׁתַּעְבַּד לוֹ וְלְכָל מוֹצִיא שְׁטָרָא דְנָא אִי הָיִי גּוֹי בְּכָלֵל אִו לֹא כֵה"ג אֲשַׁחֲזוּ גַבִּי מוֹכֵר שְׁקִבֵּל אַחֲרֵי מְכָל מְעַרְעֵר שְׁדַעַת ה' מֵהֲרַשְׁד"ם פִּינּוּן שְׁתַּלָּה הַדְּבָר בְּמְעַרְעֵר הַגּוֹי נְמִי מְכָלֵלָא קְאָתִי וְה' מוֹהֲרַש"ג ס"ל דְאַפְּנִי אִם פְּתַב לוֹ מְכָל נְבָרָא אִין הַגּוֹי בְּכָלֵל כְּמ"ש הַכְּנ"ה ג ס' קכ"ה אוֹת כ"ה בִּהַג"ה ט ע"ש ה"נ דְּכָנוּתָהּ דְלָא קִבֵּיל עֲלֶיהָ לְהַשְׁתַּעְבַּד לְכָל מוֹצֵאוֹ אֲלָא אֲחִיהוּ הִיְהוּדִי וְלֹא לְגוֹי א"כ כִּי קִבֵּל עֲלָיו כָּל אֲנוֹסָא מְאִי תַּקְנִיתָהּ אֲכַתִּי פָּשׁוּ לִיָּה כְּמָה הַלְכָתָא גְּבַרְנוֹתָא דְאִיתְּנָהּ בְּיִשְׂרָאֵל וְאִיתְּנָהּ בְּעַמְּמִין וְחִזִּיתָהּ לְמָרְן בְּב"י ס' ס"ו ס"ו דְּמִיִּתִּי לְתַשׁוּ' הַרִיטְב"א שְׁנִשְׁאֵל הַמּוֹכֵר שִׁט"ח שְׁיִש לֹו עַל יִשְׂרָאֵל לְגוֹי אִם הוּא מְכּוֹר אִו לֹא וְהַשִּׁיב דְּהָיִי מְכּוֹר וְאִם הַגּוֹי אֲנִס וְכּוֹפֵה אוֹתוֹ לְדוֹן בְּדִינִי או"ה ע וְאֲפָשֵׁר שְׁיָבוֹא לוֹ שׁוּם חַיּוֹב וְאֲנוֹס אֲסוּר לְמוֹכְרוֹ לוֹ וְאִם מְכָרוּ לוֹ מְשֻׁמְתִי לִיָּה עַד דְּמִקְבֵּל עֲלֶיהָ כָּל אֲנוֹסָא דְמַתְיִלִיד מִחֲמַתִּיהָ וְאִי יִשְׂרָאֵל הַלוֹה זֶה אֲנִס שְׁאִין הַמְלָנָה יְכוֹל לְהוֹצִיא מְמוֹנוֹ בְּדִינִי יִשְׂר' בְּזֶה לִית דִּין וְלִית דִּינִי שְׁמוֹתָר לוֹ לְמוֹכְרוֹ לְגוֹי וְנ"ל לְכַתְחָנִי וְלִית עֲלֶיהָ שׁוּם שְׁמַתָּא עכ"ל מְדַבְּרִי רַבִּינוּ גַּלְמוּד דְלָא חֲזִינְשִׁי אֲלָא כְּשִׁיבָא לוֹ שׁוּם חַיּוֹב וְאֲנוֹס דְּהָיִי דְרָרָא דְמְמוֹנָא אָבֵל מְשׁוּם הַנָּךְ טַעֲמִי דְהָנָה מְטִי לִיָּה לֹא חֲזִינְשִׁי אֲמִטוּל הַכִּין כִּי מְקַבֵּל עֲלֶיהָ כָּל אֲנוֹס' דְמַתְיִלִיד מַצִּי זָבִין לְגוֹי וְכַדְאָמְרִי גַבִּי מֵאֵן דְּזַבִּין לְגוֹי וּמָרְן בְּש"ע שָׁם סכ"ה פֶּסֶק סִתְמָא דְמִי שְׁמַכְרוּ לְיִשְׂרָאֵל מְדַבְּרִי הַרִיטְב"א הִלְלוּ וְלֹא גִילָה רַז זֶה דְבַעֲזִי לְקַבּוּלֶיהָ עֲלֶיהָ כָּל אֲנוֹסָא כְּמ"ש הַרִיטְב"א וְעַדִּין לֹא רְאִיתִי מִי שְׁנַתְעוֹרֵר בְּזֶה וְלוֹמֵר דְּסַמָּךְ עִמ"ש בְּסִימָן קע"ה גַּבִּי מְכָרָה לְגוֹי אִין זֶה מְתַקַּבֵּל וְאֲנִן בְּדִידוֹן אִי אֲתִי לְאֲמַלּוּכִי בְּנִדְאִי דְאָמְרִי לִיָּה דְלָא לְמַזְבֵּן לְבַר עַמְּמִין דְשָׁמַע לִיָּה דְבַעֲזִי מְלָנָה לְזַבּוֹנִי לְשִׁט' לְבַר עַמְּמִין וְאֲתִי לִב"ד לְקַבּוּל עֲלֶיהָ דְלָא לְזַבּוֹנִי חֲזִינִין דְאִי לָנָה גְּבָרָא דְצְיִית דִּינָא הוּא וּמַגְבִּיָּה לִיָּה מְאִי דְמַסִּיק בִּיָּה מְלָנָה וְזַבּוֹנָה לְבַר עַמְּמִין לֹא עֲבָדוּ בְּה עוֹבְדָא דְצְיִינִי קְשִׁישָׁאִי ז"ל לְשִׁמוּתִיהָ עַד דְּמִקְבֵּל עֲלֶיהָ כָּל אֲנוֹסָא דְמַתְיִלִיד וְנִרְאָה דְטַעֲמָא דִּידְהוּ מְשׁוּם דְמָרְן בְּח"מ לֹא בִיָּאָר דִּין זֶה וְאִינְהוּ ז"ל בְּתַר מָרְן בְּש"ע גְּרִירִי וּמְאִי דְנִהוּג נִהוּג וְעֵינִין לְהַרְב פּמ"א ח"א ס' ס"ו וְלֵה' מְגוֹן גְּבוּרִים ס' ז"ן וְלְהַרְשָׁב"א ס' תַּשְׁס"ט וְהַכְּנ"ה ג ס' ס"ז אוֹת ט"ל בִּהַגְּהַב"י וְה' דְבַר מְשָׁה ח"ב בְּסִי י"ז וְה' מִיָּם רַבִּים ח"מ ס' ח' וּבְקָן' אֲרַעָא דְרַבָּנָן אוֹת ת"ח בְּעִיָּקָר מְכִירַת שְׁטָרוֹת וְשָׁאָר פּוֹסְקִים שְׁהִבִּיא הַכְּנ"ה ג ס' ס"ו וְאִין לְהַאֲרִיף כָּאֵן וְכָבֵר בִּיָּאֲרַתִּי לְקַמָּן בְּמַע' אוֹת ש' מְדִינִי שְׁטָרוֹת ס' בְּס"ד: וְאֲכַתִּי פָּשׁ

גבן לברורי שפשוטן של דברים מוכיחין בין במוכר ישראל ש"ח שיש לו על ישראל בין במכירת גוי ש"ח שיש לו על ישראל לישראל אחר בכת"ו מפהלכת גוברין ונדאון.

איברא דמור"ם ז"ל שם פתב גוי שמכר לישראל ש"ח לישראל וכו' פתב וכו"ל שנתן בדיניהם אפי' בלא כת"ו ממשלם עכ"ל וגבי ישראל שמכר לגוי שתיק רב ומדברי הריטב"א מאריה דההיא דינא משמע דכד בעי ליה למעבד עבד אלא דמספק"ל אם איתיה בגוי נמי או לא ע"ש ובקנן הגוי מישראל פליגי בה אמוראי אי בכספא או במשיכה פדאית' בפ"ב דבכורות ולמ"ד גבי בהמה דלא קני אלא במשיכה א"כ עכ"ל דבעי' מסי' ומ"ה לא הגיה מור"ם בישראל שמכר לגוי אלא דלפ"ז חלוקין בעניסתן קנן גוי מישראל לקנן ישראל מגוי ועיין בסמ"ע ריש סי' קצ"ד נטור ומור"ם שם בסוף הספר: (מב) גוי קי"ל מטלטלין נקנים אג"מ כמ"ש בטוש"ע סימן ר"ג צ"לד אם בגוי דינא הכי או לא.

זאת אשיב הנה הריטב"א ז"ל בתשו' השריש לנו שורש לדין זה שכל דבר שקננינו מן התורה לזה ולזה נאמרה כמ"ש מרן בב"י סי' ס"ו סי"ו ע"ש ובקנן אגב הוי מדאורייתא או מדרבנן באשלי רב רבי פליא וכבר הארכתי בעניויתינו לעיל במערכת אות א' מדיני אגב ולפ"ז למ"ד דקנן אגב מדאורייתא פדאיתא בפ' השואל דף ק"כ איתיה נמי בגוי ולמ"ד מדרבנן הוא דהוי ליתיה ועיין בתשו' הרשב"א ח"ב סי' ט"ל ויתבאר (מג) גוי קי"ל דחצרו ש"א קונה ובפ"ק דמצינא דף י' אמ' משום יד אתרבאי מגט וגובה דכתיב בהו ידו ויהיננו רשותו ולפיכך פיון דמדאורייתא קונה לו אפי' איתיה נמי בגוי לפ"ד הריטב"א אבל למ"ד חצר משו' שליחו אתרבאי אע"ג דהוי מדאורייתא אינה קונה לגוי דאין שליחות לגוי דכי היכי דגבי שליחות אמרי' לא אינהו לדידן ולא אנו לדידהו וה"נ אינהו בדידהו לית בהו תורת שליחות פי היכי דפליגי התם בקנן ונהרי"ף ונהרמב"ם ונהרא"ש פסקו כמ"ד דחצר דגבירא משום שליחות אתרבאי דמה"ט קטן אין חצרו קונה לו כמ"ש בטוש"ע סי' רל"ה סכ"ג ע"ש וכיון דחצר דגבירא משום שליחות אתרבאי ומה"ט אין חצרו קונה לו דאין שליחות לקטן ה"נ אין חצרו של גוי קונה לו: ואתה דע לה דריב"ח ס"ל דחצרו ש"א קונה לו אפי' שלא מדעתו והכי הלכתא כמ"ש בטור ש"ע שם והכי פשיטא ליה להר"ם בפ"ב מה' זכיה הי"ב ע"ש וכבר הארכתי בעניויתינו במע' אות ח' מדיני חליפין ונ"מ טובא לענין דינא הרי שהגוי פירס מצודה במדבר שיש לה תוף פמו פלי וכבר ניצוד בה חיה או עוף וכו' ישראל ולקח מתוכה דבר הניצוד בכ"הג דמצודה של ישראל ה"ז גזלן מדאורייתא כמ"ש הטוש"ע סי' רע"ג סט"ו וסימן ש"מ ס"ד ע"ש וכליו דקונים לו לאדם מדין קנן חצר נגעו בה פמבואר בכמה דוכתי וכיון דחצר משום שליחות אתרבאי ואין שליחות לגוי וא"כ פיון דחצרו אינו קונה לו כ"ש פליו פמבואר שם בדברי הפוסקים: (מד) גוי קי"ל דמקרקעי ומטלטלי נקנים בק"ס כמ"ש בטור ש"ע סי' קצ"ה ודעת ה' המבי"ט דק"ס מדאורייתא הוא ע"ש אם פן לפ"ד הריטב"א דבהקנאה דהוא מדאורייתא ישראל וגוי פי הדדי נינהו ועיין לקמן במע' אות ח' מדיני חליפין מה שהארכתי שם בעניויתינו בס"ד: (מה) גוי קי"ל כמ"ד חזקה דלא פרע איניש גו זימניה כמ"ש בטור ש"ע סי' ע"ח יש לחקור אי האי חזקה איתיה בגוי או דילמא לישראל נאמרה ולא לב"נ עיין מה שהארכתי בעניויתינו במע' אות ח' מדיני חזקה בס"ד: (מו) גוי.

קי"ל ישראל וגוי שבאו לדין אם אתה יכול הישראל בדיננו לזכותו וא"ל כף אנו דנין
ואם הוא זכאי בדיניהם א"ל כף אתם דנין פדאיתא בפרק הגזול דקי"ג ופסקה הרמב"ם
כפ"י . מה' מלכים דאם הגוי מכר זכותו לישראל וכאי' להתדיין לפנינו ישראל עם יהודי
אחיו עיין להרשב"א במיוחסות סי' ומ"ש הכנ"הג בנימוקיו על הרמב"ם שם ובסי' ק"ס
אות קל"א ובמאי דכתבנא לקמן במערכת אות ח' מדיני חזקה בס"ד: (מז) גוי אע"ג
דמקון רבנן שבועה לכופר בכל והיא הנק' שבועת היסת ועיין בערוף ערך היסת ולא
נתקנה אלא על טענת נדאי ולא על טענת ס' כמ"ש הרמב"ם פ"א מה' טוען ה"ז וכ' ה"ה
ז"ל שזה מוסכם מקל הפוסקים ע"ש ואתריו נמשכו הטוש"ע סי' ע"ה ואם טוענו בברייתא
עפ"י עד א' שא"ל שהוא חייב לו אפליגו בה רבנותא דאיכא מ"ד אפילו בדאיתיה קמן
אינו מזקיקו לשבועה דלגבי דיניה לאו ברייתא הוא ואיכא מ"ד דחשיב שפיר טענת ברייתא
כמ"ש הטור שם סל"ב וע"ע להרמב"ם פ"ד מה' גזילה ה' י"ג וה"ה זל כ' דדברי הראב"ד
פדעת רבי ע"ש ואפ"י לכת הסוברים דמזקיקו לשבועה ה"מ היכא דהעד בר הגדה הוא
ולא מטי ליה הנאה כלל אבל אי לאו בר הגדה הוא א"נ דמטיא ליה הנאה כ"ע מודו
דאינו מזקיקו לשבועה ומור"ם ז"ל שם: ומעתה נובין ונגידון בגוי הטוען על ישראל טענת
ממון בברייתא והלה כופר אי חשבינן לטענת הגוי כטענת ברייתא ורמינן עליה שבועת היסת
או לא ובפ' חזקת דף ל"ד איתא התם אמ"ר ישראל הבא מחמת נכרי הרי הוא כנכרי מה
נכרי אין לו חזקה אלא בשטר אף ישראל הבא מחמת נכרי אין לו חזקה אלא בשטר
אמ"ר נאי אמר ישראל לדידי א"ל נכרי דזבנה מינך מהימן ופריה מי איכא מידי דאילו
אמר נכרי לא מהימן נאי אמר ישראל משמיה דנכרי מהימן וכו' והעתיקוהו הרי"ף
והרא"ש כצורתה ולא נתב' נהי דלא מהני לגוי חזקה מיהו פי קא טעין דזבנה מישראל
נאייתרפס ליה שטרא אי רמי שבועת היסת על הישראל לזפות בשלו או לא והרמב"ם
ז"ל בפ"ד מה' טוען פתב דכונתיה אפי' אכלה פמה שנים אין אכילתו ראיה ואם לא
הביא שטר תחזור השדה לפעלים בלא שום שבועה שלא תיקנו שבועת היסת אלא
לישראל וכתב ה"ה ז"ל ודברים ברורים הם שאין טענת הכותי טענה להשביע עליה וכו'
ונה ברור עכ"ל וכ' עוד הב"י וישראל הבא מחמת הכותי ה"ה פכותי שאין אכילתו ראיה
וכ' עליו הראב"ד יש פאן שיבוש ואומר אני שאם מקרה לישראל שישבוע היסת אעפ"י
שבא מחמת הכותי ותמיהני דכי אמרי' נמי דס"ל להראב"ד דטוען עפ"י העד חשיבא
טענת ברייתא ול"ש לן בין עפ"י ישראל ובין עפ"י גוי אשר פיהם דבר שוא פדאיתא התם
בפ' חזקת דף מ"ה ע"ש וכמ"ש ג"כ ה"ה ז"ל הא מיהא הגוי נוגע בעדות דאפי' בישראל
כה"ג לא חשיבא טענת ברייתא ול"ד לא"ל אפא שאמה חייב לי דס"ל להראב"ד דחשיב
טענת ברייתא דהתם בע"כ דהאב ובנו חלוקין בעיסתן מדכ' שאמה חייב לי א"כ לא חשיב
נוגע בדבר משא"כ הכא גבי גוי דאמר דזבנה מישראל לאוקמה ביז ישראל הלוקח נאי
משום דאביו קרוב הוא הא ליתא דסו"ס בר הגדה הוא משא"כ גוי דלאו בר הגדה לעולם
הוא לכן נלע"ד פדעת הראב"ד דהכא ה"ט דרמינן על הישראל שבועה משום דישראל
הוא בא להוציא השדה מידו אחר שהחזיק בו אע"ג דאתי מחמתיה דגוי אבל בבא בטענה
עפ"י עד והנתבע מוחזק בנכסיו פיון דחשי' טענת ס' לא רמי עליה שבועה ועיין לה'
ת"הד סי' ש"ה ע"ש בזה גם כ' קרוב לזה אלא דהוא ז"ל לא ירד לחלק בין במקום שבא
להחזיק ע"ע ולפי שיטת הר"ם מצינו חבר להרשב"א ז"ל בתשו' הובאה בדברי מרן

בב"י סי' מ"ב מחו' ח"י וסי' קפ"ה מתוך שישין ה' והיא ל'ו נדפסה בהגהב"י קל"א שישאל
בפרסור חפץ של ראובן ואצל נכרי והנכרי מכרו שלא ברשות והשיב דהפרסור פטור
אפילו נשבע היסת כיון שאין הגוי מכחישו אלא מודה ואזיל שמכרו שלא ברשות שאם
היה.

מכחישו לפרסור וא"ל אתה א"ל למכרו הנה חייבה תור' שבועה פדין חנוני ע"ש
והראש יוסף סי' ע"ב ס"ק נ"ה תמה עליו דשאני חנוני ופועל וב"ה דכולהו ישראל נינהו
אבל הכא דגוי הוא אשר פיהם דבר שוא ושקרים ונדחק הרבה למ"ש ע"ש ולפ"ד.

הרל"ם בדעת הראב"ד נחא דהכי ס"ל להרשב"א וה' ראש יוסף לא זכר שר דזו של
פת הקודמין ז"ל ועיין לה' קול אליהו ח"מ סי' ח"י מה שהשיג על הכנה"ג ואין פאן
מקומו: תבנא לדינא למאי דכתיב' בדעת הרשב"א ואומר שכן בקדש חזיתי להרי"ף
ז"ל בתשובה סי' קע"א כי נשאל במי שמשכן קרקע ביד גוי א' שאם לא יפדנו בזמן
אשר גבלו להם יחלט הקרקע ביד הגוי ואחר עבור הזמן מכרה לישראל ועמד בעל
הקרקע נגד ישראל הקונה והוציא שטר בעש"ג פי פרוע הוא פי פרועו בזמנו וטען ישראל
סתראי נינהו והשיב ז"ל דהבא מחמת הגוי ה"ה פגוי ויחזור הקרקע לבעליה ומסיק אבל
יש על ראוי שבועה שפשמכרה הגוי הקרקע לשמ' שמכר דבר שאינו שלו וכי לא הי"ל
לגוי פלום ואח"כ תחזור אליו עכ"ל ונהי דהרי"ף ז"ל מכת הסוכרים דטענו עפ"י העד
חשי' טענת פריא כמ"ש הטור בשמו שם סי' ע"ה דשאני הך עובדא היכא מההיא דהתם
עפ"י ישראל והרי"ף מייירי בע"פ גוי.

אמנם לפי מ"ד הרל"ם בדעת הראב"ד ולפום מאי דכתיב' בעניויתינו נחא נמצא לדעת
הרל"ם והרי"ף והראב"ד והרשב"א סברי מרנן כל היכא דיד ישראל באמצע מזקיקו
לשבו' אלא דאפתי לא אפרוק דהגוי הוא נוגע בעדות וכדכתי': גם אשו"ר להרשב"ש
ז"ל סי' תצ"ט פטר את השליח משבועת היסת והיה טעמו שדברי הגוי פמאן דליתנהו
דמי שאינו בא לדין לפנינו עם ישראל וכיון שכן זה שטוען חוץ לב"ד אינה טענה וכו'
עכ"ל משמע דאם בא לב"ד וטען מזקיק השליח לשבועה ולפ"ז צ"ל דס"ל פדעת
הראב"ד לפי מ"ש הרל"ם ולא פדכתי' גם ה' ז"ל לא נרגש במה שהגוי נוגע בעדות ודעת
מורם ז"ל נר' דפוסק פהרמב"ם לפמ"ש ה"ה ז"ל דאפי' בבא להוציאה הישראל מיד
הישראל שקנאה מהגוי א"צ לישבע מדלא הגיה בסי' קמ"ט סט"ו ועוד בה דבסי' קע"ו
סל"ו דמרון שם מייירי דיד ישראל באמצע ואפי"ה פטר לישראל מהשבועה ע"ש וראיתי
להש"ף סי' קע"ט סי"ג שהביא תשו' הרשב"ף אשר הובאת לה וכבר כתי' בעניויתינו
מאי דנלע"ד ממה שנוגע בעדות ש"מ ולא נתבאר בדברי הרמב"ם והנפשיכים אחריו
הסו' דאין משביעין על טענת גוי אם יש להטיל חרם או לא ומסתברא דבטענת פריא
דיש' דמזקיקתו לשבועה מש"ה בטענת ס' ונחתי' דרגא ורמינן עליה חרם אבל בטענת
פריא דאינה מזקיקתו לשבועה וטעמא הוא משום דפיהם דבר שוא וכיון דשוא הם לא
רמינן עליה אפי' חרם וכ"כ בפשי' הרב דברי ריב"ת סו"ס צ"ג אלא שמור"ם שם סי'
קע"ו ס"ל פתב לחייב חרם: ונחתי' להכנה"ג ז"ל סי' מ"ה אות ס"ע בהגה"ט אות פ"ה
ואות י' וסי' שפ"ח בהגה"ט אות ל"ח שפעמד בזה ובהספמה עלה להטיל חרם ע"ש ולפום
מאי דברירנא בעניויתינו דדעת הרי"ף בתשובה והראב"ד בהשגות והרשב"א בתשו'

והרשב"ש דכל ש"י דהישראל באמצע דמטיניא ליה דררא דממונא מזיקין אותו לשבועה
אלא דהרשב"ש הטיל בה תנאה דישעון הגוי לפני ב"ד דכל חוץ לב"ד לאו טענה היא
אע"ג דתרונייהו מודו דטעין הגוי הכי נאי לאו דגברא רבא אמרה לא מכרעא דלגבי גוי
לאו כלום נינהו וכל טענתו לפני ב"ד פחוץ לב"ד דמי.

וכעת נדפסו תשו' הגאונים ז"ל בס' שערי צדק ומצאתי תשו' לר' האי גאון ז"ל בש' הד'
מחלק דף מ"ג ע"ב שכ' בסו"ד כתו' למ'ר נאי עבד פנעני הוא לא יהא אלא גוי אילו תבע
ליה מי לא משתבע ליה ישראל לגוי בדיניהם עכ"ל ודברי הגאון ל"פ אדברי הרמב"ם
והרמב"ם ות"ה דס"ל דאין נשבעין על טענת הגוי דהנהו ז"ל בשבועת היסת דטענת
חקמים היא הוא דפסקו פן וכדיהיב טעמא הרמב"ם שלא תקנו שבועת היסת אלא
לישראל דכיון דמילתא דתקנתא היא אמרינו לישראל נאמרה ולא לב"נ אבל בשבועת
מודה במקצת דהיא מדאורייתא אמרינו לזה ולזה נאמרה ונדון הגאון בדיטעין הגוי על
הישראל דאית ליה גבי י' זוזי וא"ל בר ישראל דלית ליה גביה אלא ה' עש"ב וכיון
דשבועה דאורייתא היא ל"ש לן בטוען ישראל או בטוען גוי ועיין מה שהגיה שם הרב
המגיה ז"ל ולע"ד פדכת' וע"ע במ"ש בעניינותינו לקמן במערכת אות ש' מדיני שבועה
בס"ד ורבני' האי גאון תנא דמסייע ליה למ"ש שם עלץ לפי ניגל.

והנה בעתה מצאתי הון לי דבמלתא דתקנו רבנו לישראל נאמרה ולא לב"נ אבל כל
מילתא דאמר רחמנא ישראל וגוי כי הדדי נינהו ממ"ש הריטב"א בתשו' הביאו מרן בב"י
סי' ס"ו סי"ו שנסאל במוכר ש"ח שיש לו לגוי על ישראל אם הוא מכור והשיב לא
מצאתי שום ספק בדבר שהוא מכור והטעם דהא קי"ל מכי' שטרות אינה מדרבנן קדי
שנאמר שלא תקנוה חכמים אלא לישראל אבל לא למוכרו לגוי אלא מכי' שט'
מדאורייתא היא וכו' ואע"פ שמוכרו לגוי הני מוכר וכו' עכ"ל ואע"פ שיש לדחות שאני
הכא גבי שבועה דאיכא טעמא רבא דאשר פיהם דבר שניא הא ליתא דאיהי ה"ט אפתי
גוי אנס הוא ולא פנילי' להו בכלל התקנה אבל למילתא דהיא מדאורייתא לא אזלי' בתר
טעמא ותשו' רבי' האי גאון תוכיח וכדכת' ומרן בש"ע שם סי' ס"ו סכ"ה פסק לתשו'
הריטב"א הלזה ועיין להש"ף ס"ק א' וס"ק פ"ה וכבר הארכתי לקמן במע' אות ש' מדיני
שטרות בס"ד נמצאת אומר דדעת הרמב"ם דכת' שלא תקנו חכמים שבועת היסת אלא
לישראל מכוננת עם דברי הריטב"א דאי הויה מכירת שט' מדרבנן לא תקנו חכמים אלא
לישראל לא עשה כן לכל גוי: איברא דתמיתיה להרי"ף בתשו' סי' רל"ח והובאה בטור
סי' קכ"ו סכ"ט גבי מעמד ג' דהוי הילקתא בלא טעמא אלא תקנתא דרבנן היא כמ"ש
התוס' בפ"ק דגיטין דף י"ג ובפ' מש"מ דף קפ"ד וס"ל להרי"ף ז"ל שם דמהני בגוי
ושלא פדברי הרמב"ם והריטב"א ועיין בתשו' הרשב"א סי' תשס"ט שנסאל בגוי שמוכר
שט"ח שיש לו על ישראל אם השביעית משמטתו או לא והשי' פיון דמן התורה לא קנה
אינו משמט ממון שאינו שלו ע"ש והיינו משום דס"ל מכי' שטרות מדרבנן פדעת
הרמב"ם משו"ה אינו משמט פיון דמדאוריית' לא קנה הא אסמכתא היא מדאורייתא
קנה אף על פי שהמוכר גוי וכדעת הריטב"א דתני מדאורייתא ישראל וגוי שונים ומ"ש
בתשו' ח"ג סי' ע"ו ונהביאה מרן בב"י שם סי' ס"ז מחו' כ"ה שלא בא דממקומו הוא
מוכרע ועוד דלא ליהוי מילי דריב"ל ז"ל סתראי נינהו: ונעלה מן האר"ש כל היכא
דטענת גוי על ישראל וישאל כופר בכל לא משמתינו ליה כלל אבל להחרים מדברי

מוהר"ם סי' קע"ו דפסק להחרים אין ראיה דשאני התם דאיכא יד ישראל באמצע דמטיא ליה פסידא דמהאי טעמא סברי רבנותא דרמינן על הישראל היסת מש"ה פסק מור"ם דאפי' למאן דפטר ליה משבועה מ"מ כיון דמטיא פסידא לישראל מטילין עליו חרם אבל בתביעת הגוי גרידא אפי' חרם א"ץ וכמ"ש ה' מוהר"י אדרבי ז"ל אמן הכנ"ה הג הורה גבר להחרים ושפן הוא ז"ל נוהג לדון אבל אם הישראל מודה במקצת דמדאורייתא חייב לישיבע אחר ישראל וא' גוי במשמע וכמו שהעליתי בעניויתינו לקמן במע' ש' מדיני שבועה וכדכתי' לעיל: (מח) גוי קי"ל גוי יורש את אביו ד"ת כמ"ש בטור ש"ע ריש סי' רפ"ג ע"ש וצ"ל דמה ראו על פכה ומה הגיע אליהם רז"ל להודיענו משפטי הגוים מהכל ומעטו וכעת נדפס ס' הפרדס תשו' הגאונים ורש"י ז"ל ובדף כ"ו ע"א כ' ששאלה זו נשאלה לר' צדוק פהו הגאון וז"ל דגוי יורש את אביו גוי שאלה זו נשאלה.

וכו' מה עסקינו עמהם ומה הטיל עלינו משפטיהם למי' גוי יורש את אביו ואמר להון איצטריק דאי אית לגוי מלנה או פקדון לגבי ישראל ומת הגוי ההוא פי אמרינן גוי יורש את אביו ד"ת מחייב לאהדוריה לההוא פקדון או מלנה ליורשיו דההוא גוי נאי אמרינן גוי אינו יורש את אביו גוי הוה ההוא מלנה פנכסי הגר דכל המחזיק בהם זכה וקנהו הבר ישראל ולא מחייב לאהדוריה ליורשיו וכן היכא דשבק גוי נכסי ואחזיקי בהו ישראל אין הגוי יורש את אביו והוה פנכסי הגר דכל המחזיק בהם זכה והשתא דקי"ל גוי יורש את אביו ד"ת יורש דיליה ירית להו ואית בהו משום גזל וקבלוה מניה כל רבנן דמתיבתא עכ"ל.

מדברי הגאון אתה למד דס"ל דהפקעת הלנאת הגוי אסורה ד"ת ולקמן ותבאר: אי לזאת תרתי ללבי לעמוד על עקרו ושורשו של דברים מה שמתעלה במצודתי מקוצר דעתי פחתת היא קלה כמות שהיא ברם עיקר שורשוהי בפ' הגזל בתרא דקי"ג אהא דתנן אין פורטין מתיבת המוכסין וכו' שהיא בתזקת גזל והוינן בה מדאמר שמואל דד"ד ופירש"י וזה היהודי שקבל המכס מן המלך בדבר קצוב כף וכף לשנה אינו גזלן ומוקי מתני' במוכס שאין לו קצבה אלא שנוטל ככל חפצו דברי' אמר מוכר המועד מאליו אבל במחמת המלך אפי' בלא קצבה ושלא מחמת המלך אפי' בקצבה כמ"ש רש"י ז"ל וכולהו במוכס ישראל.

איכא דמתני' לה אהא לא ילבש אדם פלאים אפי' ע"ג עשרה בגדים כדי להכריח המכס פירש"י ואע"ג שאין פונתו להנאת לבישה אלא להכריח בו את המכס בלבישת פלאים ע"ש ממ"ש פדי להכריח בו בלבישת פלאים נראה דהוא ז"ל קאי כדעת האומרים דע"י שרואה אותו המוכס שהוא לבוש פלאים דלדין אסיר ולדידהו שרי סליק אדעתיהו שהוא גוי ופותרין אותו מהמכס ואם פונתו ז"ל כף פבר חלקו על בעלי סברא זאת דבלא"ה אסור להראות עצמו כגוי אפי' בדבר המותר אלא בלבוש שהוא מיוחד לגוים ועיין בקרא"ש ואכמ"ל ואתמר עלה מתני' דלא כר"ע דתניא אסור להכריח את המכס רש"א משם ר"ע מותר להכריח את המכס בשלמא לענין פלאים בהא קמפלגי דמ"ס דבר שאמ"ת ומ"ס דבר שאמ"ת אסור אלא להכריח מן המכס מי שרי ואמ"ש דד"ד ופירש"י שגזל את המוכס ישראל שקבל את המכס מיד המלך גוי בהיתר ע"ש ואיכא למיזק דל"ל לתלמודא לאתויי הך מתניתין דכלאים כלל בהך ברייתא דפליגי בהברחת

המָכֶס תִּסְגֵי לִיה לְאוֹתוֹבְנִי לְמִקְלֵתִיה דְשִׁמוּאֵל וּבְהָא אֵיכָא לְמִימַר מְשׁוּם דְשִׁמְיַע לִיה לְתַלְמוּדָא דְהַד פִּירְכָא אֲמִילְתִּיה דְשִׁמוּאֵל וּמַה דְמִשְׁנׁוּ בֵּה אַמּוֹרָאֵי אֲמַתְנִי קִינְיִי וְלֹא אֲבִירִימָא אֲלֵא דְאֵיכָא דְמַתְנִי לֵה אֵהָא וְאֵיכָא דְמַתְנִי לֵה אֵהָא אֲלֵא אֵי קִשְׂיָא הָא קִשְׂיָא דְמַהִיכָא שְׁמִיעַ לִיה לְתַלְמוּדָא דְתַנָּא דְכְלָאִים דְאָסוּר לְהִבְרִיחַ אֶת הַמָּכֶס ס"ל דְלֹא כֹר"ע ק אֲדַרְבָּא מְדָלָא קְאָסֵר אֲלֵא מְשׁוּם כְּלָאִים כְּדִי לְגַנוּב מִן הַמָּכֶס ש"מ דְאֵילוּ אֵינּוּ כְּלָאִים שְׂרִי לִיה מֵאַרְיָה לְגַנוּב מִן הַמָּכֶס וְכֹר"ע ק וְתוּ קִשְׂיָא נְהִי דְתַנָּא עֵכ"ל דְדָבָר שֵׁאֲמ"ת אָסוּר דְהָא אִיהוּ לֹא קְמַכּוּנִין לְהַנָּאֵת לְבִישָׁה אֲלֵא לְהִבְרִיחַ אֶת הַמָּכֶס וְאִפ"ה סָבֵר דְאָסוּר אֲבָל ר"ע ק דְאָמַר מְוֹתֵר לְהִבְרִיחַ אֶת הַמָּכֶס מֵאֵן לִימָא לֶן דְקָא שְׂרִי אִפִּי הִיכָא דְמַכְרִיחַ אֶת הַמָּכֶס ע"י לְבִישָׁת כְּלָאִים דִּילְמָא לְעוֹלָם אֵימָא לָהּ דַּע"י לְבִישָׁת כְּלָאִים אָסוּר לְהִבְרִיחַ מְשׁוּם אֵיסוּר כְּלָאִים וְאֵע"ג שְׂאֵינּוּ מִתְכּוּנִין אִפִּי"ה אָסוּר כְּסַתְמָא דְמַתְנִי דְכְלָאִים אֲבָל לְהִבְרִיחַ אֶת הַמָּכֶס שְׁלֵא ע"י לְבִישָׁת כְּלָאִים כְּגוֹן שְׁאוּמֵר שְׁל בֵּית.

הַמְלִיךְ וְכִיּוּצָא שְׂרִי וְהִיָּה נִרְאָה מְשׁוּם דִּר"ש הוּא דְקָאָמַר לֵה מְשׁוּם ר"ע ק וְשְׁמַעִינּוּ לִיה לִר"ש דְאָמַר דְדָבָר שֵׁאֲמ"ת מְוֹתֵר וּבְעֵלְמָא אֲמַרִינּוּ ר' פְּלוֹנִי בְשִׁי ר' פ' אֲמַרְהָ א"כ אִפִּי כְּמַכְרִיחַ ע"י לְבִישָׁת הַכְּלָאִים שְׂרִי: וְרֵאִיתִי לְרִש"י הַמּוּבָא סְבִיבוֹת הָרִי"ף אֵהָא מַתְנִי דְכְלָאִים שֵׁכ' וּפְלִיגִי בֵּה דְאֵיכָא מֵאֵן דְשְׂרִי כְּשֵׁאֲמ"ת לְהַנָּאֵת לְבִישָׁה עֵכ"ל וְלֹא יִדְעִיתִי מַה בָּא לְלַמְדֵנוּ דְלִקְמוּד עָרוּף הוּא בְּיַדֵנוּ וְנֵר' דְדָבָרֵי רִש"י הִלְלוּ מְוַעֲתָקִים מִפְרִש"י דַּמְס' כְּלָאִים שְׁהִיָּה מְצוּי לְהֵם וְלֹא שְׁמוּעֵי דְהַד סַתְמָא לִיכָא מֵאֵן דְפְלִיג עֲלֵהָ כַּמ"ש הִר"ש ז"ל בְּרַם דָּא עָקָא דְמֵאֵי דַעֲתִיָּה דִר' דְכֵהָאֵי סַתְמָא דְמַכְרִיחַ סַתְמֵם לֶן תַּנָּא כֹר"י דְאָמַר תַּנָּא דָּבָר שֵׁאֲמ"ת אָסוּר וְלִקְמִיָּה סְמוּךְ וְנִרְאָה בְּתוֹפְרֵי כְּסוּת וּמוֹכְרֵי כְּסוּת סַתְמֵם לֶן תַּנָּא כֹר"ש דְדָבָר שֵׁאֲמ"ת מְוֹתֵר דְהַד מַתְנִי ר"ש הִיא כְּדֵאִיתָא בְּשִׁבְתָּ דָּף ט דָּף יוֹ וְאֵיָּה תְבַרְיָה לְגִזְיָה ר' בְּזָה אַחַר זֶה נְהִי דְאֲשַׁפְּחוּן אֲפִילוּ בְּחַד סַתְמָא דְקָאָמַר תַּלְמוּדָא רִישָׁא ר"ש וְסִיפָא ר"ע ק כְּדֵאִיתָא בְּ"ק דָּף ל"ו ע"ב מ"מ פְּשִׁטָא דְדוּחַק הוּא:.

וְחִזִּיתִיה לְהִרְמַב"ם בְּפִי הַמְשָׁנָה אֵהָא מַתְנִיתִין דְכְלָאִים דְקַתְנִי אֵינּוּ עֲרָאֵי לְכְלָאִים לֹא יִלְבַּשׁ וְכו' שֵׁכ' וְר"ל שְׁאָסוּר לְלַבֹּשׁ בְּדָרָף עֲרָאֵי כַּמ"ש בְּאוּמְרוּ לֹא יִלְבַּשׁ אֲדָם כְּלָאִים אִפִּי ע"ג שְׁאָר בְּגָדִים זַע"ז אֵינּוּ לוֹ רְשׁוּת לְלַבֹּשׁ וְכֵן הִיָּה מְנַהֲגֵם עֵכ"ל ר"ל שְׁהִיָּה מְנַהֲגֵם כֹּל מַה שְׁלׁוּבֵשׁ הָאֲדָם אֵינּוּ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ מוֹכֵס מְכֹס וְגַבִּי הַד מַתְנִי דְמוֹכְרֵי כְּסוּת כ' וְר"ל שְׁמוּתֵר לְהֵם מְכִירַת הַבְּגָדִים לְכִשְׂיִשְׁלִיכֵם עַל גְּבִיָּהֶן וּבְלִבָּד שְׁלֵא.

יִתְכּוּנִין לְהִתְחַמֵּם וְכו' עֵכ"ל דַּעַת עֲלִיוֹן גְּדוֹל אֲדוּנִינּוּ דְגַבִּי לְבִישָׁה דְאָסֵר רַחֲמָנָא וְכַתִּי לֹא תִלְבַּשׁ לֹא אֵיכָפַת לֶן אִם מִתְכּוּנִין לְהִתְחַמֵּם אוֹ לֹא דְלְבִישָׁה מִיָּהָ אֵיכָא וְלֹא אֲזִלִּי בְּתַר כְּוֹנָה אֲבָל בְּהַעֲלָאָה דְלֹא דְרָף לְבִישָׁה בְּכּוּוּנָה תִּלְיָא מִקְלֵתָא דְאִם מִתְכּוּנִין לְהִתְחַמֵּם קִרְיָנִין לִיה לְבִישָׁה וְאִם אֵינּוּ מִתְכּוּנִין לְהִתְחַמֵּם אֲלֵא לְתַפְנֹר אוֹ לְמַפְנֹר דְהוּ"ל דְבָר שֵׁאֲמ"ת לִר"ש שְׂרִי וְלִר"י אָסוּר וְעֵיקָר פְּלוּגְתָא דִּר"ש וְר"י בְּגוֹרֵר אֲדָם מְטָה וְסַפְסֵל וּבְלִבָּד שְׁלֵא יִתְכּוּנִין לְעֲשׂוֹת חֲרִיץ דְבַעֲיָקָר הַגְּרִירָה לִיכָא לְתָא דְאֵיסוּרָא אֲלֵא מִהַנְּמִשְׁף מַחְמָתָה שְׁהוּא עֲשִׂיתִי חֲרִיץ דִּר"ש סָבֵר אִם אֵינּוּ מִתְכּוּנִין לְעֲשׂוֹת חֲרִיץ שְׂרִי אֵע"ג דְמַמִּילָא נְמִשְׁף עֲשִׂיתִיהָ חֲרִיץ דְבַתֵּר כְּוֹנָתוֹ אֲזִלִּין וְלֹא לְהִכִּי אֵיכּוּנִין וְר"י אָסִיר אֲפִילוּ בְּכ"ה אֲבָל עוֹשֶׂה מְלֵאכָה גְמוּרָה אוֹ לׁוּבֵשׁ בְּגָדֵי כְּלָאִים מַמ"ש מָה אֵיכָפַת לֶן בְּכּוּוּנָתוֹ דְהָא קַחְזִינּוּ דְקַעֲבִיד מַעֲשָׂה וְעַל פִּי דְרַכּוּ דְרָף הַקְדָּשׁ וְיִלְף מַשָּׂה.

בַּחֲבוּרוֹ הַנּוֹרָא פ"י מה' פְּלֵאִים הִי"ז דְּפָסֵק לְהַנְדֵּף סְתָמִי מִתּוֹפְרֵי פְסוּת וּמוֹכְרֵי פְסוּת דְּמִיִּשְׂרָא וְאֵילּוּ בַה' ח"י פְּסֵק דְּהַף סְתָמָא לְאַסּוֹר בְּלִבִּישָׁה אַע"פ שְׁאִינוּ מִתְּפוּנֵן לְהַתְחַמֵּם אֲלֵא לְהַבְרִיחַ אֶת הַמְּכָס וְזֶה וְדַאי הַפֶּה סוֹגֵיָא אַע"פ שְׁנִשְׁמַעֵי דְּבַרְיוּ ו"ל וְדַבְרֵי טַעַם הֵם לְחַלֵּק בֵּין לְבִישָׁה לְהַעֲלָאָה הָא מִיָּהָא פִּינּוֹן דְּתַלְמוּדָא לֹא מְפַלֵּג בְּהִכִּי מַנ"ל לְרַבֵּי ו"ל לְחַדֵּשׁ דְּבָר מַעֲתָה וּכְבָר תְּמָה עָלְיוּ מָרְן בַּכ"מ וּכ' לְחַלֵּק בְּהִכִּי וְלֹא אִינְתִי סְמָא בִּידְנָה מְדַבְרֵי רַבֵּינוּ בַּפִּי הַמְּשֻׁנָה וְכַתֵּב דְּתַלְמוּדָא ה"ה דְּהִנְה מְצִי לְמִי הִכִּי אֲלֵא דְנִקֵּט דְרַף קֶצְרָה ע"ש וְאֵהמ"ר פְּדַחְזִי מְלַבֵּד שְׁהַדְבָר דְּחִיק וְאִתִּי מְרַחֵיק אַפְתִּי קֶשֶׁה דְלַפּוּם גְּמָרִין ר"ע עַק שְׂרֵי אַפִּי בְּלִבִּישָׁה וְהִיָּה נִרְאָה לּוֹמֵר דְּהַאי סְתָמָא דְּכִלְאִים אֲתִיָּא אַפִּי אֲלִיָּבָא דַר"ש מְדַלָּא קְאָמֵר תַּלְמוּדָא בְּשִׁלְהִי הַמוֹצָא ר"י סְתָמָא אַחְרִינָא אֲשַׁכַּח דְּסֵתָם לָן תַּנָּא בְּהַף דְּלֹא יִלְבַּשׁ כַּר"י וְכַדְקֻשְׂיָא לִיה לְהַר"ש ו"ל מִשׁוּ"ה סוֹבֵר רַבִּי הַסּוֹגֵינִי פְּלַגְן בְּהַדְיָהוּ וְסוֹגֵינִי דְּהַגּוֹזֵל סְבָרָא דְּמוֹכְרֵי פְסוּת דְּשְׂרִינְהוּ מְרִינְהוּ אַפִּי פְּשִׁלּוּבְשִׁים אוֹתָם כַּפִּירֵש"י בְּשַׁבַּת וּבַפְּסוּחִים שָׁם וְהַתּוֹס' בְּהַגּוֹזֵל שָׁם וְלֹא הָוָה פְּסִיק רִישִׁיָּה פִּינּוֹן דְּלַבוּשׁ בְּגָדִים אַחֲרִים כַּמ"ש הַתּוֹס' שַׁבַּת שָׁם אֲמַטוּל הִכִּין מוֹקִי לְהוּ פְּלוּגְתָא דַר"ש וְר"י וְסוֹגֵינִי דְּהַמוֹצָא סְבָרָה דְּהַף מַתְנִי דְּמוֹכְרֵי פְסוּת בַּעֲלָה ע"ג דְּוִקָא פְּדַפְּי בְּהַרְמַב"ם ו"ל וְכָל שְׂאִין מִתְּפוּנֵן שְׂרֵי ר"ש אֲבָל אִידָף סְתָמָה דְּמִינְרֵי בְּלִבִּישָׁה שְׁפִיר אֲתִיָּא אֲלִיָּבָא דַכ"ע וּמוֹדָה בַּה' ר"ש וּפְסֵק רַבִּי פְּסוֹגֵינִי דְּהַ דְּהַמוֹצָא מִשׁוּם דְּנִיח' טְפִי דְּלֹא לִסְתָרוּ סְתָמִי אַהַדְדִּי בַּחַד פְּרָקָא סְמִיכָא אַהַדְדִּי וּכְשִׁיטַת מָרְן אֲלֵא פְּדִי שְׁלֹא גְדַחוּק וְלוֹמֵר דְּלֹא בְּעָא לְחַלּוּקִי תַלְמוּדָא לְהִכִּי נִקֵּט לְשׁוֹן קֶצְרָה דְּדַבְרִים אֵלוּ אֵהמ"ר דְּחֻוּקִים הֵם פְּדַכְתִּי.

אִיבָרָא פֶּד דְּיִיקָנָא אֲשַׁפְחָנָא דְּבַרֵי מָרְן בַּכ"מ תְּמוּהִים לַענ"ד דַּלְפ"ד ו"ל סוֹגֵינִי דְּהַגּוֹזֵל סְבָרָה דְּהַעֲלָה לְחוּד וּלְבִישָׁה לְחוּד א"כ הִיכִי מְשַׁנֵּי הַף דַר"ש עַק כַּר"ש דְּהַא הָתָם מִינְרֵי בְּלִבִּישָׁה לְהַבְרִיחַ מִן הַמְּכָס דְּמִנְהַגָּם אִין נוֹטְלִין מְכָס מִמָּה שְׁהוּא לּוֹבֵשׁ א' הַמְּרַבָּה וְא' הַמְּמַעֵיט דְּחֻשְׁבִּינְהוּ בְּכָלֵל גּוֹפּוֹ הֵם וְאֵתמ"ל דְּבַעֲלָמָא נְמִי תִסְגִּי לִיה לְהַבְרִיחַ אֶת הַמְּכָס מִיָּהוּ סְתָמָא בְּלִבִּישָׁה וְכַדְתַּנּוּ מַתְנִי לֹא יִלְבַּשׁ וְכו' א"כ הִכִּי הו"ל לְתַלְמוּדָא לְמִי דְּבַרִּיָּתָא בְּהַעֲלָאָה וְכַר"ש וְנַר' דְּזֵהוּ בְּכָלֵל מ"ש מָרְן וְתַלְמוּדָא נִקֵּט בְּלְשׁוֹן קֶצְרָה: וְתַחַז בְּצִיּוֹן עֵינֵי בְּסַפֵּר יִקָּר תַּפְּאָרַת לְהַרְדָּב"ז ו"ל שְׁגַם הוּא ו"ל עוֹרֵר חֲנִיתוֹ ע"ד רַבִּי הַלְלוּ וְנִיחָא לִיה דְּגַבִּי שַׁבַּת דְּחַמִּיר לְהוּ לְאִינְשֵׁי פְסֵק כַּר"ש דְּמוֹתֵר וּגַבִּי פְּלֵאִים דְּקִיל הוּא לְאִינְשֵׁי פְסֵק כַּר"י דְּאָסוּר ע"ש קוּשְׁטָא קֵאִי דְּאֲשַׁפְחָן בְּתַלְמוּדָא דְּפִרְיָה מְפָדִי מֵאִי סְתָמִיָּה דְּמַתְנִיתִין דַּמ"ש דְּגַבִּי שַׁבַּת דְּסֵתָם לָן כַּר"ש וּגַבִּי יו"ט דְּסֵתָם לָן כַּר"י וּמְשַׁנֵּי שַׁבַּת דְּחַמִּירָא וְלֹא אָתוּ לְזַלְזוּלֵי בְּהַ סְתָם לָן כַּר"ש גַּבִּי יו"ט דְּקִיל וְאָתוּ לְזַלְזוּלֵי בְּהַ סְתָם לָן כַּר"י פְּדַאִיתָא בְּרִישׁ יו"ט.

אַחַר הַמְּחִילָה מְקַדְנֻשַׁת עֲצָמוֹתֵי הַדְבָר תְּמוּהָ אִם אָמְרוּ בַר' נֹאמֵר כֵּן בְּדַעַת הַפּוֹסְקִים וְתוֹ אִם אָמְרוּ בְּמִןקָצָה דַּמְק"לָה ק"לִי וְאִין לוֹ עֵיקָר מִן הַתּוֹרָה כַּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם דַּף ד' נֹאמֵר בְּאִיסוּר תּוֹרָה דְּלַמ"ד דְּבָר שֵׁאֵמ"ת אָסוּר הִינְנוּ מְדַאֲוֵרֵי תַדַע דְּבַפְּרָק ר"א דְּמִילָה דַּף ק"ל ג אֵהָא דְּתַנָּיָא בְּשׂר אַע"פִי שְׁיֵשׁ שָׁם בְּהַרְת יִקְוֵן הוּוּ בְּהַ פְּשִׁיטָא קָרָא ל"ל דְּדַבְרָ שֵׁאֵמ"ת הוּא וּמְוֹתֵר וּמְשַׁנֵּי לֹא נִצְרָכָה אֲלֵא לַר"י דְּאָמֵר דְּבָר שֵׁאֵמ"ת אָסוּר ע"ש מְדַאֲוֵרֵי דְּקָרָא לַר"י בְּדַבְרָ שְׂאִין מִתְּפוּנֵן ש"מ דְּמְדַאֲוֵרֵי תָא הוּא וְזַכּוֹרֵנִי שְׁגַם הַרְשָׁב"א בַּחִי לְשָׁם פְּתַב כֵּן וְאִינוּ פְּעַת אֲצִלִי אַף ע"ג דְּהַתּוֹס' בַּפ' פִּירָה דַּף מ"ג פְּתַבוּ דְּגַבִּי שַׁבַּת דְּמְלֹאכַת מַחְשַׁבַּת אָסְרָה תּוֹרָה לֹא אָסִיר ר"י.

דָּבָר שְׂאִינוּ מִתְּפוּיִן אֱלָא מִדְּרַבָּנָן ע"ש הָא מִיָּהָא מוֹדָה דְּבִשְׁאָר אִיסוּרִין כְּגוֹן בְּהַדְּ דְּבִהָרָת
ס"ל לר"י דְּהוּי מְדַאֲרֵינָא א"כ גַּבֵּי אִיסוּר פְּלָאִים דְּבָר שֶׁאִמ"ת לר"י אִיסוּר מְדַאֲרֵינָא
וּמְשו"ה כ' רַבֵּינוּ דְּלוֹקָה וְהוּא פְּלָא דְּרַבֵּי ז"ל.

מִדִּידָהּ וּמִדְּנִפְשֵׁיהָ מְחַדֵּשׁ דְּבָר מַעֲתָה לְהַחֲמִיר וּלְחַיֵּיב מַלְקוֹת דְּבִמְקוֹם מִיָּתָה קָאֵי וְעוֹד
ק' לְדַבְּרֵיו ז"ל דְּהָא אֲשַׁכְּחֵן נְמִי לְרַבֵּי דְּפֶסֶק בְּשְׁאָר אִיסוּרֵי כר"ש דְּדַבְּרַת שֶׁאִמ"ת מוֹתֵר
דְּתַנּוּ נְזִיר חוֹפֵף וּמְפַסֵּס וְכו' וְסִתְמָא כר"ש פְּדָאִיתָא בְּשִׁלְהֵי הַמוֹצָא הֵתָם וּפְסָקָה רַבֵּי
וְהִיּוֹתֵר ק' לַעֲנֵד דְּהָרֵי גַבֵּי אִיסוּר פְּלָאִים גּוֹפִיָּה דְּקִיל לְהוּ לְאִינְשֵׁי פְּסָק רַבֵּי כר"ש
לְקוּלָא גַבֵּי תוֹפְרֵי וּמוֹכְרֵי כְּסוֹת בְּאוֹתוֹ פָּרַק בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וְהִנֵּה סִתְמֵי אֲלִיבָא דר"ש נִינְהוּ
כְּדָאִיתָא בְּשִׁבְתָּ וּבְכִסְחִים שָׁם שָׁם: וּבְנִמוּקֵי רַבֵּינוּ הַגְּדוֹל מוֹהֲר"י.

קוֹרְקוֹס ז"ל תִּי דְּסוּגֵיָא דְּהַגְּזוּל מוֹקְמֵי דִּינְדְּעֵי הָא דִּאִמ"ר מוֹדָה ר"ש בְּפֶסֶק רִישֵׁיהָ
דְּאִיסוּר מְשו"ה לֹא שְׁנֵי לֹן בֵּין לְבִישָׁה לְהַעֲלָאָה דְּכָל שְׂאִינוּ מִתְּפוּיִן לְהַתְּחַמֵּם אע"ג דְּפֶסֶק
רִישֵׁיהָ הוּא שְׁרֵי ור"ע קָאֵי בְּשִׁיטַת ר"ש אֲבָל הַשְׁתָּא דְּחִדִּית לֹן רַבָּא וְאֲבִי נְמִי מְפִי שְׁמַעָה
מְרַבָּא קְבֵלָה א"כ מִתְּנִי דְּכִלְאִים דְּקִתְּנֵי אִפִּי ע"ג י' בְּגָדִים אִיסוּר אֲפִילוּ לר"ש אֱלָא דר"ע
פְּלִיג אֲדַר"ש בְּהָא וְסָבַר דְּכִיּוֹן דְּלְבוּשׁ הַרְבֵּה בְּגָדִים תּוּ לֹא הוּי פְּסִיק רִישֵׁיהָ וְכִדְכָתְבוּ
הַתּוֹס' בְּהַגְּזוּל שָׁם ע"ש בְּמָה שְׁהָאֲרִיָּה בְּכִמָּה אוֹפְנִים וְהַנְּלַע"ד כְּתִבְתִּי: אֲמַנְם דַּעַת הָרִי"ף
וְהָרָא"ש שְׁהָעֵתִיקוּ שְׁנוּיָא דַּגְמ' דְּמוּקֵי לְהַדְּ מִתְּנִיתִין דְּכִלְאִים אִפִּי בְּלוּבֵשׁ מִמ"ש לר"ש
דְּאִמַר דְּבָר שֶׁאִמ"ת מוֹתֵר וְקו"ל כְּנוֹתִיָּה ה"ל כִּיּוֹן שְׂאִינוּ מִתְּפוּיִן אֱלָא לְהַבְּרִיחַ אֶת הַמְּכָס
שְׁרֵי וְכוּ נְמִי מוֹכְרֵי כְּסוֹת אע"פִּי שְׁלוּבֵשִׁים אוֹתָם מִמֶּשׁ וְכַדְפִּירֵשׁ"י בְּשִׁבְתָּ וּבְכִסְחִים שְׁרֵי
וְכוּ דַעַת הַתּוֹס' בְּהַגְּזוּל וּבְשִׁבְתָּ וְכוּ מְצָאֵי בַחֲי' הַרְמַב"ן שְׁנַדְפְּסוּ מְחַדֵּשׁ לְשָׁם וְאִין לֹן
עוֹד עֶסֶק בְּזָה לְהָאֲרִיָּה וּמֵאִי דִּיִּיקֵינָא בְּרִישָׁא דְּמַהִיכָא פִּשִׁי לִיָּה לְתַלְמוּדָא דר"ע מְיִירֵי
בְּלוּבֵשׁ בְּגָדֵי פְּלָאִים וּפְסִיק וְקָאִמַר דְּמִתְּנִי דְּלָא כר"ע פְּעַת רֵאִיתִי לְהָרִי"ף דְּגָרִיס לָהּ הָכִי
אִיסוּר לְהַבְּרִיחַ בְּהָ אֶת הַמְּכָס רש"א מְשוּם ר"ע מוֹתֵר לְהַבְּרִיחַ בּוֹ אֶת הַמְּכָס ע"ש.

לְפִי גִי' זוֹ וְתִשְׁקוּט הָרָא"ש דְּשְׁמִיעַ לִיָּה דְּהָד בְּרִיָּיתָא אַהָד מִתְּנִי דְּכִלְאִים שְׁנוּיָא וּמְרֹן
בכ"מ הָעֵתִיק פְּלִישְׁנָא דַּגְמ' אִיסוּר לְהַבְּרִיחַ בּוֹ אֶת הַמְּכָס רש"א מְשוּם ר"ע מוֹתֵר
לְהַבְּרִיחַ בּוֹ וְהָרָא"ש ז"ל הָעֵתִיק וְאִיכָא דְּמִתְּנִי לָהּ אַהָא לֹא יִלְבֵּשׁ אָדָם פְּלָאִים אִפִּי ע"ג
י' לְבוּשִׁים לְהַבְּרִיחַ בּוֹ אֶת הַמְּכָס רש"א מְשוּם ר"ע מוֹתֵר לְהַבְּרִיחַ בּוֹ אֶת הַמְּכָס וּלְפִי
גִי' זוֹ נִרְאָה דְּלָא גָרִיס בַּגְמ' דְּמִיָּיתִי לְהָד מִתְּנִי דְּמַסְכַּת פְּלָאִים וְכִיּוֹן שְׁפֹן הוּא תּוּ לֹא
אֲצִטְרִיכְנָא לְמֵאִי דְּדַחִיקְנָא בְּעִנְיֹתֵי גַם אִשׁוּ"ר לְמַהֲר"י קוֹרְקוֹס פְּשְׁהָעֵתִיק הַבְּרִיָּית'
הָעֵתִיק בְּהָ לְהַבְּרִיחַ בּוֹ אֶת הַמְּכָס וְכו' הוּא ז"ל פִּי' בְּכִלְאִים וְכוּ בְּקִדְשׁ חִזִּיתִי לָהּ תוֹרַת
חַיִּים בַּחֲי' לְשָׁם שִׁכ' ה"ג לְהַבְּרִיחַ בּוֹ וְכו' וְהוּא ז"ל נִרְגַּשׁ ג"כ מֵאִי דְּדִיִּיקְנָא בְּעִנְיֹתֵינוּ
דל"ל לְתַלְמוּדָא לְאֲתוּיָי הָד מִתְּנִי דְּכִלְאִים ע"ש וְכַעַת הָרָאוּנִי לְרַבֵּי הַגְּדוֹל בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר
זָרַע יִצְחָק אָף הוּא רָאָה עָמַד וַיִּמּוֹדַד אר"ש בְּחִילוּפֵי הַגְּיָרָסָאוֹת וּבְגִי' הַרְמַב"ם וּכְבָר
יִצְאָנו י"ח בְּמֵאִי דְּנַלְע"ד: תּוּ הֵתָם אִיכָא דְּמִתְּנִי לָהּ אַהָא נוֹדְרִין וְכו' לְמַוְכָסִין וְכו' וְאוּקְמוּ
לָהּ פְּאִידָהּ בְּאִין לוֹ קִצְב' וּבְעוֹמֵד מֵאֲלִיו וְהִינּוּ נְמִי בִּישְׁרָאֵל שְׁקִבֵּל אֶת הַמְּכָס מֵאֵת הַמְּלִיךְ
שְׁהוּא גוֹי וְרַב אֲשֵׁי אָמַר בְּמוֹכֵס גוֹי וּפְרַש"י בְּמוֹכֵס שְׁהוּא גוֹי וְאִין לְחוּשׁ אִם גָּזְלוּ הִיכָא
דְּלִיכָא חִילוּל ה' שְׂאִינוּ מִבֵּין שְׁזָה מְכֻזָּב ע"ש וּלְפ"ז אִפִּי' בִּישׁ לוֹ קִצְבָה וְעוֹמֵד בְּרִשׁוֹת
הַמְּלִיךְ בְּקִבְלַת אוֹתוֹ הַמְּכָס מִפְּנֵי אִפִּי"ה נוֹדְרִין כְּדִי לְהַבְּרִיחַ אֶת הַמְּכָס וּלְפ"ז מִתְּרַצָּא

שפיר הא דר"ע דאמר מותר להברית את המכס ות"ק דר"ע ס"ל אפי' במוכס גוי אסור ומייתי סייעתו רב אשי למלתיה מדתניא ישראל וגוי שפאו לדין אי אפה יכול וכו' ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר"ש רעק"א אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש ה' ולפ"ז ר"עק דאמר מותר להברית את המכס מיירי היכא דאיפא חילול השם כמ"ש רש"י באוקמתא דרב אשי והקשו בה טעמ' דאיפא קידוש השם הא ליפא ק"ה באין והתניא רש"א דבר זה דרש ר"עק מנין לגזל הגוי שהוא אסור שנא' אחרי נמפר גאולה תהיה לו שלא ימשכנו ויצא ופירש"י בעבד עברי ונמפר לגוי שלא יוציאהו ב"ד מיד הגוי אלא בגאולה ואיפא למידק דטפי הו"ל לתלמודא לאותיב מהאי פרייתא להך דאמר ר"ש משום ר"עק דמותר להברית את המכס מלאותביה ממילתיה דשמואל דאמר דד"ד דפשיטא דעדיף טפי לאותביה מדידיה אדידיה מלאותיב אמילתא אחריתי והנראה דבעיקר חייב המכס אינו כשאר חייב הודאות והלואות ומקח וממפר אלא שעיקר החיוב הוא מהלכות מלכים ומשום דד"ד אסרו חכמים היכא שמקבל מן המלך את המכס אע"פ שהוא גוי ואין לו קצבה ועומד מאליו שאע"פ שהמקבל הוא ישראל שרי ולא קרי' ביה דינ' דמלכותא הוא אבל בע"ע הנמפר לגוי שהגוי נתן דמי מכירתו ה"ז גזל ממונו והך דקאמר ישראל וגוי שפאו לדין וכו' ע"כ על עסקי הודאות והלואות וכיוצא בהן דממונא דגוי הוא דאם באין עליו בעקיפין ה"ז גזל הוא משום דר"עק קאמר מפני ק"ה אהא פריף ליה שפיר מאידך דר' גבי ע"ע ורב אשי דמסייע למילתיה מאידך דר"עק לומר דאפי' בחובות והודאות לא אסיר אלא מפני ק"ה והיה אפש"ל דבהברחה מן המכס לא מחייב מפני ק"ה פיון דלאו חוב גמור אית ליה גביה אלא דאיפא למיחש לחילול השם חיישינן וכמ"ש רש"י ובהודאות והלואות אף על גב דאיפא למיחש לח"ה אין באין עליו בעקיפין לפטור את ישראל משום הכי פריף מהלואות לקנין ע"ע דממונא ניהו ומשני רב יוסף פאן בגר תושב פאן בגוי דבג"ת גזילו אסור ובגוי גזילו מותר אלא מפני קידוש השם ולר"ש אפי' מפני ק"ה לא חיישי' ותנא קמא דר"עק דאסר להברית את המכס ואפי' במוכס גוי למאי דאוקמה רב אשי היא סברה ג' ואב"י דחה לשנויי דר"י ומשני רבא פאן בגזילו פאן בהפקעת הלואות דבהלואה פגון ע"ע גזילו אסור ואידך דקאמר מפני קידוש השם מיירי בהפקעת הלואות דלא שרי מפני ק"ה והפקעת המכס היינו להפקעת הלואות מוקי לה טפי כמדובר ובין ר"י ובין ר"ע דוקא בהפקעת הלואות הוא דקא שרו אבל גזילו לכ"ע אסור דבהכי קא משתעו דאין סברא לומר דאפי' גזילו שרי ולא חייש ר"ש משום ק"ה ולר"עק אפי' בהפקעת הלואות אין באי' מפני ק"ה דמנלן לאפוש' פלוגתא ביניהו והדר אותביה אב"י לרבא דע"ע נמי הפקעת הלואות היא ופרש"י שהלנהו על עבודתו ואפ"ה קאמר ר"ע לא יצא בע"כ ומשני רבא לטעמיה דאמר רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי ופרש"י פל ו' שנים ואם נמצא שגזילו ממש ע"ש ואיפא למידק למאן דפליג אהא דאמר רבא ע"ע ג"ק וס"ל דאין ג"ק ולאב"י דדחי לשנויא דרבא ור"י ולית ליה דע"ע ג"ק א"כ הדרא קושיא לזכותא טעמא דאיפא ק"ה וכו' וקשיא דר"עק אדר"עק דלדידהו לא שני לן בין גזילו ובין הפקעת הלואות דתרונייהו אסירי ואי דקי"ל להתוס' ז"ל להנ"ה תנאי דהמקבל דסברי מרנן גזילו מותר הני קראי מאי דרשי בהו ות' דלדרשא אחרנא קאתו ע"ש מוכח בהדיא דמ"ד גזל גוי אסור מדאורייתא ובהפקעת הלואות ולרבא שרי ושאיני ע"ע דג"ק ולאב"י הפקעת הלואות נמי אסורא מדאורייתא

דְּהָא ע"ע הַפְּקֻעַת הַלְּנָאָתוּ הִיא וְאִין ג"ק וְקָאָמַר רַחֲמֵנָא אַחֲרֵי נִמְכָּר וְכו' וְלִרְבִּי יוֹסֵף
 וְלִר"ע נִמְי גִּזְזִילוּ מִן תַּרְסָא אֶלְא מִפְּנֵי ק"ה וְע"ע בְּגַר תּוֹשֵׁב מִיִּירֵי וְלִקְמִיָּה אֶמְרִינוּ דְרַש"א
 גִּזְזִיל הַגְּזוּי אָסוּר דְאִמְר"ה א"ר מִנִּין לְגִזְזִיל הַגְּזוּי שֶׁהוּא אָסוּר שְׁנֵא' וְאָכְלֵת אֶת כָּל הָעֵמִים
 אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיהָ נֹתֵן לָהּ וְכו' בְּזִמְנָא שֶׁהֵן מְסוּרִין בְּיַדָּהּ וְלֹא בְּזִמְנָא שֶׁאִין מְסוּרִין בְּיַדָּהּ וְדוֹחֵק
 לֹאמַר דַּמ"ד אִין ע"ע ג"ק מוֹקֵי לְהָהּ דַּע"ע בְּזִמְנָא שֶׁאִין מְסוּרִין וְהָהּ דְקִתְּנֵי מִפְּנֵי ק"ה
 בְּמְסוּרִין דְּכָל פִּי הָאִי הו"ל לְתַלְמוּדָא לְפָרֵשׁ וְלֹא לְסִתּוּם וְעוּד בְּהַ דְלַמ' אֶמְרַת שֶׁאִין
 מְסוּרִין בְּיַדָּהּ שְׂרִי בְּעֵבֶד הַנִּמְכָּר לְגוּי דְבַפ"ק דְקִידוּשֵׁין דַּף י"א מִיִּתֵי הָא דְתַנְיָא וְיִצְא
 בְּשֵׁנֵת הַיּוֹבֵל בְּזִמְנָא שֶׁיִּשְׁנֹנוּ תַּחַת יַדָּהּ א"א אֶלְא בְּנִכְרֵי שֶׁאִינוּ תַּחַת יַדָּהּ וְכִי מָה אֶפְשָׁר לוֹ
 לְעֵשׂוֹת הָאִין הַכְּתוּב מְדַבֵּר אֶלְא בְּנִכְרֵי שֶׁיִּשְׁנֹנוּ תַּחַת יַדָּהּ וּפְרַש"י לְלַמְדָּהּ שֶׁאֵע"פ
 שֶׁהַנִּכְרֵי תַּחַת יַדָּהּ אִם לֹא יִגָּאֵל יִשְׁתַּעֲבֹד בּוֹ עַד הַיּוֹבֵל וְאִין אֶתְהָ רִשְׁאֵי לְבוֹא עָלָיו בְּעַקִּיפִין
 עַכ"ל אֶלְמָא אִפִּי בְּיִשְׁנֹנוּ תַּחַת יַדָּהּ קְמִזְהַר רַחֲמֵנָא שֶׁלֹּא לְבוֹא עָלָיו בְּעַקִּיפִין אַע"ג דְר"ע
 הָאִי קָרָא אִיִּצְטָרִיף לִיהָ לְדַרְשָׁא אַחֲרֵיתִי כְּדֹאִיתָא הֵתָם וְנִגְאָל זֹו גְּאָנְלֵת אַחֲרֵים כְּבָר
 פִּירַש"י ז"ל שֶׁם בְּזִמְנָא שֶׁהֵן תַּחַת יַדָּהּ שֶׁאִין הַנִּכְרֵי יְכוּל לְעַכְבּוֹ ע"ש אֶלְמָא דְר"ע קָרָא אִפִּי
 בְּנִכְרֵי שֶׁתַּחַת יַדָּהּ אִמְר' אִי אֶתְהָ רִשְׁאֵי לְבוֹא עָלָיו בְּעַקִּיפִין וְהִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹחֲתָא
 וּמִמְקוּמוֹ מְוַכְרָע דְקִתְּנֵי מִנִּין לְגִזְזִיל הַגְּזוּי שֶׁהוּא אָסוּר שְׁנֵא' אַחֲרֵי נִמְכָּר שֶׁלֹּא יִמְשַׁכְּנוּ וְיִצְא
 וּפִירַש"י שֶׁלֹּא יוֹצִיאֻהוּ ב"ד מִיַּד הַגְּזוּי אֶלְא בְּגִאָנְלָהּ ע"ש דְאִינוּ בְּאִינוּ תַּחַת יַדָּהּ גּוּי בַּר
 צִיִּית דִּינָא דִּישְׁרָאֵל הוּא אִינוּ אֶמְרוּ אֶלְא בְּשִׁישְׁנֹנוּ תַּחַת יַדָּהּ וְאִפִּי"ה אִין בְּאִין עָלָיו
 בְּעַקִּיפִין וְכ"ת א"כ לר' לְמֵאִי אִיִּצְטָרִיף קָרָא וְיִצְא בְּשֵׁנֵת הַיּוֹבֵל לְלַמְדָּנוּ דְאִפִּי בְּשִׁישְׁנֹנוּ
 תַּחַת יַדָּהּ שֶׁאִין בְּאִין עָלָיו בְּעַקִּיפִין כְּבָר נִתְעוֹרְרוּ הַתּוֹ' שֶׁם בְּקִידוּשֵׁין לְפִירַש"י וְתוֹ' דְאִי
 מִהֵתָם הו"א דְמִיִּירֵי בְּנִכְרֵי שֶׁאִינוּ תַּחַת יַדָּהּ וְכו' ע"ש אֶלְמָא דְמִיִּירֵי בְּשִׁישְׁנֹנוּ תַּחַת יַדָּהּ
 וְאִפִּי"ה אִין בְּאִין עָלָיו בְּעַקִּיפִין דְגִזְזִילוּ אָסוּר א"כ עֲדִינִין הַקּוּשְׁיָא בְּמִקּוּמָהּ עוֹמְדָת וּלְפ"ז
 הָא דְאֶמְרַר ר"ה דְמְסוּרִין בְּיַדָּהּ כְּתִי בְּהוּ וְאָכְלֵת אֶת כָּל הָעֵמִים דְלֹא כַר"ע וְדָלָא כַר' וּמֵאִי
 דְדִיִּיקְנָא וְאוּקְיָמַן לְהָהּ דְר"ע דְלֹא יִמְשַׁכְּנוּ וְיִצְא וְכו' אִפִּי בְּשִׁישְׁנֹנוּ תַּח"י כְּעַת מְצֵאֵתִי
 לְהַתּוֹס' פְּרַק הַפּוֹעֲלִים דְנ"ו שְׁכ"כ וְכַדְבָּרֵי בְּקִידוּשֵׁי גַם ה' מְהַרְשֵׁ"ל בִּיש"ש פ' הַגִּזְזִיל
 ס' ד' פְּשִׁי לִיהָ בְּהִכֵּי ע"ש: .

אִיבְרָא דְהַתּוֹס' שֶׁם הַדֵּר ק"ל דְאִי בְּנִכְרֵי שְׁתַּח"י מָה שֶׁיִּיָּהּ יוֹבֵל וְלַמ"ל נִמְי דְקִדּוּק כְּלָל
 וְתִי דְהִקָּא הַנִּכְרֵי בְּטוּחַ עָלָיו וְנִתְּן לוֹ מְעוֹת עַל שְׁכָר גּוֹפּוֹ בָּא הַפְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׁצָרִיף
 לְדַקּוּק עַכ"ל.

לְפ"ד ז"ל שְׁנֵינָא דָּא דַּע"ע שֶׁהַנִּכְרֵי בְּטוּחַ עָלָיו מִשּׁוֹ"ה אִפִּי בְּשִׁישְׁנֹנוּ תַּחַת יַדָּהּ צָרִיף
 לְדַקּוּק עִמּוֹ אֶבֶל בְּשִׁאָר גִּזְזִילוּ שֶׁאִין מְסוּרִים בְּיַדָּהּ שְׂרִי וּלְפ"ז הָא דְפָרִיף תַּלְמוּדָא טַעֲמָא
 מִפְּנֵי ק"ה וְכו' מֵאִידָּהּ דְר"ע קְדָסֵר בַּע"ע: הַנִּמְכָּר לְגוּי מֵאִיקוּשְׁיָא דַּע"כ בְּשִׁישְׁנֹנוּ תַּח"י
 וְלֹא אֶסְרָה תּוֹרָה גִּזְזִילוּ אֶלְא מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּטוּחַ עָלָיו וְאִיכָּא ח"ה בְּדָבָר וְהִינֵנוּ נִמְי אִידָּהּ
 דְר"ע דְאָסֵר גִּזְזִילוּ מִפְּנֵי ח"ה דְכָל דְאִיכָּא ח"ה כְּהָהּ דַּע"ע אָסוּר וְרֵאִיתִי לְרַב"א בְּמִקּוּ'
 לְשֶׁם אֶהָא דְאֶמְרַר ה"ה שְׁנֵא' וְאָכְלֵת אֶת כָּל הָעֵמִים שְׁכ' הַקּוּשָׁה ר"מ וְהִיכִי פְּלִיג עַל ר"ע
 דְנִפְק"ל מִקְרָא אַחֲרֵינָא וְתִי דְתַרְנִיָּהוּ צָרִיכִי דְאִי לֹא כְּתִי אֶלְא קָרָא דְלַעִיל הו"א בִּינוּ
 שֶׁהַגְּזוּי קָנָה הַעֲבָד מְדַעְתּוֹ וְהָאִמִּין לוֹ שֶׁיִּעֲבֹד עִמּוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וְלֹא יִבְרַח וְלֹא יִשְׁמַט
 מִמֶּנּוּ קוֹדֵם זְמַנּוֹ אִם הִיָּה נִשְׁמַט מִמֶּנּוּ הִיָּה ח"ה בְּדָבָר אֶבֶל גְּבִי גִזְזִיל דְעַלְמָא אִם בָּא יִשְׁרָאֵל
 וְחִטָּף מִיַּד הַגְּזוּי שֶׁלֹּא הָאִמִּינוּ מְעוּלָם שְׂרִי קַמ"ל וְאִי לֹא כְּתִי אֶלְא הָאִי קָרָא הו"א ה"מ

שחטף בהדיא מידו אבל ע"ע לא מיקוץי פוליה האי גזל אלא הפקעת הלואה עכ"ל ולפק"ד לא הבינותי מאי ק"ל ו"ל דאי לא שמיע ליה פלומר לא ס"ל דהך דר"עק דאסר גזל הגוי ופי' פשיטנו תח"י וכדאוקנ' לה אלא דס"ל דר"עק מוקים לקרא בשאינו תח"י הוא דאסר רתמנא א"כ תק"ל לר"ע וכי מה פח ב"ד יפה למשכנו ולהוציאו מתחת רשות הגוי דאיצטריך קרא אחרי נמפר למיגמר לן דאסור דבשלמא להוציאו בשנת היובל איפא למי' פיון דמדינא להוציאו .

אע"ג דאינו תח"י ולא ציית דינא דישראל הא מיהא מודיעין אותו הדין אם ירצה לקבל כדכתבו התוס' ה"תם בקידושין אבל למשכנו ולהוציאו בע"כ דגוי שאינו תח"י מהיכא תיתי דמצי' למעבד הכי נאמא קרא למי' דאסור ואי ק"ל ו"ל אהא דקאמר בשמסור בינדה מותר מדר"עק דאסר דהיכי פליג אדר"עק הא ודאי ליתא חדא דלישנא לא רהיט בהכי מדקאמר מקרא אחרי' ותו דעביד צריכותא בתרי קראי לאיסור ותו דמדברי ר"מ ו"ל גופיה הובא במקו' לשם בד"ה וגזל הגוי מי שרי נר' דפשי' ליה דר"עק מיירי פשהם מסורים בינדה ממ"ש בתו"ד והכא אסור .

פי הגוי. יודע שמטעין אותו אלא שאינו יכול למחות וכו' עכ"ל וא"א בשאינם מסורים בינדה אמאי אינו יכול למחות אלא ש"מ דס"ל דאפי' כשישנו תח"י אסור .

ושפיר הו"מ לאקשוני הכי דר"עק אוסר אפי' במסורי' וה"ה מתיר והיכי פליג אדר"עק ולשנוני. שפיר דשאני .

גבי ע"ע הנמפר לגוי דהגוי האמין בו שלא ישמט ממנו ואיפא ח"ה גדול כמ"ש הוא ו"ל והתוס' בקידושין: : איברא מדברי התוס' ה"תם בהגוזל נראה דלא א שמיע להו דר"עק אפי' כשישנו תח"י קאמר וכדכתבו בקידושין בד"ה שלא ימשכנו וכו' כ' דהנה תנאי דפ' המקבל דשרו גזל הגוי מוקמו להני קראי לדרשא אחריתי ע"ש דלפ"ד ו"ל בקי' מלי למימר בפשי' דהנה תנאי נמי דרשי לקראי כדר"עק ושאני גבי ע"ע דאיפא ח"ה והנראה דלא מצו למימר להנה תנאי הכי דבשלמא לר"עק דאסר מפני ק"ה מצי' למימר דגבי ע"ע איפא ח"ה ומודה דאסור אבל להנה תנאי דס"ל גזל הגוי שרי ולא שאני להו בין היכא דאיפא ק"ה להיכא דליכא ק"ה ק"ל שפיר ועכ"ל דלדרשא אחריתי דרשי' להו והדרא קושיא לדוכתא דמאי ק"ל לתלמודא מדר"עק אדר"עק פיון דר"עק דאסר גזל הגוי טעמא טעים מפני ק"ה ובהך דע"ע נמי משום ח"ה דמפני זה אסרה תורה כמ"ש התו' והר"מ ומוכרחין לומר פו דמקרא ואכלת את פל העמים שמעי' דבזמן שאינם מסורים גזילו אסור ואיצטריך קרא גבי ע"ע למיגמר מינה דאפי' כשמסורין פיון דאיפא ח"ה נראה דנדאי הך דתנ' ישראל וגוי שבאו לדין בימי הגלות נשנית בזמן שאינם מסורים ובשאינם מסורים פשי' דאסור אפי' בלא טעמא דח"ה כדילפינן מקרא דואכלת והאי טעמא דמפני ח"ה לא אצט' אלא להיכא דמסן' דהיכא דאיפא ח"ה אסיר פהך דגבי ע"ע אבל כשאין מסו' בלא"ה אסור מקרא דואכלת: איברא דלר"ש בר פלוגתיה דר"עק דאמ' דאפי' באינם מסו' באין עליהם בעקיפין לפטור את ישראל קשיא מקרא דואכלת והא דק"ל להתוס' והנה תנאי דפ' המקבל מאי דרשי בקראי דר"עק טפי הו"ל לאקשוני אדר"ש ממילתיה דר"ה דכולהו איתנהו בסוגיין והנראה דשאני לן בין גזילה להיכא דבאין עליו בעקיפין דלא מיקרי גזילה ממש אבל לר"עק דדריש מןחשב עם קונהו שלא

יבְלֹם דְהֵינּוּ לְהַטְעוֹת כַּמ"ש הַתּוֹס' דְהֵינּוּ עָקִי מוֹתֵי שְׁפִיר: הַדְרִי בִי לְמֵאֵי דְדִיִּיקְנָה
בְּרִישׁ לְמִיקָם אֲדַעְתִּיהָ דְאַבְיִי דְדַחֵי לְשִׁנוּיָא דְר"י וְרַבָּא וְקִסְבַּר דְּאִין ע"ע ג"ק א"כ בְּמֵאֵי
נִיחָא לִיהָ בְּמֵאֵי דְתַבַּר לִיהָ ר"ע ק לְגִזְיָהּ כְּדִמְוִתִּיב תְּלִמוּדָא וְתַבְט עֵינֵי בְּמִקְוֹ שֵׁם דְכ'
מְשׁוּם ר' מְאִיר בַּד"ה וְגַזְלֵהּ גִּוֵי מִי שְׁרִי וְכו' דַּק"ל אֲמַאי לֹא מְשַׁנֵּי דְר"ש לְטַעְמִיהָ אֲזִיל
דְדַרְשֵׁי טַעְמָא דְקָרָא וְלַעוֹלָם לֹא הָוֵי אֲלָא מְפַנֵּי ק"ה וְר"ש בְּשֵׁי רַע"ק רַבּוּ אֲמַרְהָ וְתִי
מְשׁוּם סִיפָא דְקַתְנֵי וְלֹא יִגְלֹם וְפִי"רִי לְהַטְעוֹתוֹ דְהַשְׁתָּא לִיכָא מְפַנֵּי ק"ה ע"ש וְלַפְמ"ש
רַש"י בְּפִי לֹא יִגְלֹם לֹא יִגְהָה מְזוּר לְקוֹ דְר"מ וְלַפ"ז מְצִי לְמִימַר דְאַבְיִי הָכִי מְשַׁנֵּי לָהּ
דְאִידָךְ דְר"ע גְּבִי ע"ע מְשׁוּם ק"ה כְּדַטְעָמָא טְעִים בְּאִידָךְ דְקַתְנֵי מְפַנֵּי ק"ה וְר"ש בְּשֵׁי
ר"ע רַבּוּ אֲמַרְהָ וְשָׁמִיעַ לִיהָ דְהָא דְקַתְנֵי סִיפָא לֹא יִגְלֹם דְלֹא כְּפִירוּשׁ ר"י דְלַהַטְעוֹתוֹ
אֲלָא כְּפִירִש"י וְלֹא חֵיִישֵׁי לְמֵאֵי דַּק"ל לְהַתּוֹ' עַל פִּירִש"י וְשָׁאָר אֲמוּרָאֵי שְׁמִיעַ לְהוּ דְלֹא
יִגְלֹם כְּפִי ר"י מְשׁוּ"ה לֹא מְצוּ לְשִׁנוּיֵי דְר"ע ק אֲדַר"ע ק בְּהָכִי: וְכַהֲמַקְבֵּל דְקִי"א אֲמַרְי
דְתַנָּא דְמֵאֲחִיָּה דְכַתִּי גְּבִי שְׁכַר שְׁכִיר לְמַעוּטֵי אַחֲרִים לְהַתִּיר עוֹשְׁקוֹ דְגִוֵי וְרַעְוָה דְכַתִּי
נְמִי גְּבִי ש"ש בְּתוֹ' כְּהֵנִי לְהַתִּיר גְּזִילָהּ וְצָרִיף לְמַכְתַּב תְּרוּנִיָּהּ כְּדַמְסִיק וְהֵינּוּ דְדַרְשֵׁינָן
בַּא"א עֲנִין לְשְׁכַר שְׁכִיר וְשְׁכַר נְאָמַר תְּנַהּוּ עֲנִין לְגַזְלֵהּ כַּמ"ש הַתּוֹס' וְאַתָּה דַּע דְהַתָּם בַּר"פ
הַרְבִּית הַהוּא מוֹקְמִי לֹא דְלֹא תִגְזוֹל בְּכוּבֵשׁ ש"ש וְלַעֲבֹר עָלֵיו בְּב' לְאוּיִן א"כ מִנ"ל
לְמַעוּטֵי דְלֹא טַרַח בֵּיהָ וְתִי הַתּוֹס' שֵׁם דְדַרְשֵׁי מְדַאֲפְקִיהָ בְּלִשׁוֹן גְּזִילָהּ וּמְדַסְמָהּ לִיהָ רַעְוָה
וְהַדְרִי ק"ל ו"ל דְאַמַּאי אִיִּצְטְרִיף קָרָא עַל הַגִּוֵי כִּינּוּ דְגַזְלֵהּ גּוֹפִיָּה מְרַבִּית וְאוּנְאָה נְפָקִי
וְתַרְנוּנֵיהּ שְׁרִינָן גִּוֵי וְתִי דְהֵנָּה אֲסַרִי גַזְלֵהּ הַגִּוֵי מְקָרָא דְנֹאֲכַלַּת ע"ש וְע"כ לַר"ע ק וְלַהַדְרֵהּ
תַּנָּא דְנֹאֲכַלַּת דְרִשֵׁי לְהַנְדָּה תְּרִי מִיעוּטֵי כְּדַמְסִיק לְשָׁאָר קָרָאֵי וְהֵנָּה קָרָאֵי לְשָׁאָר תַּנָּאֵי
לְדַרְשָׁא אַחֲרִיתִי כְּדַכַּתִּי בְּהַגְזוֹל: כָּל הַנְּלַקֵּט מִזֶּה דְהֵנִי תַּנָּאֵי דְהַגְזוֹל לְרַבָּא לַכ"ע גְּזִילוֹ
מְדַאֲוִרִיָּתָא אֲסִיר דְכוּלְהוּ דְרִשׁוּ' גְּמִירוֹת נִינְהוּ וְכַדְבְּרִירְנָא מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' וְכ"מ לְהַרְשָׁב"א
סִימָן תְּקַנ"ב דְפָשִׁי לִיהָ דְגַזְלֵהּ הַגִּוֵי אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה וּמוֹקִי לְהַדְרֵהּ עֲבֹבָדָא דְרַב אֲשֵׁי דַא"ל
אִי דְגִוֵי זִיל אֲיִיתִי לִי מְשׁוּם דְהַפְקַר הוּו ע"ש וְלַפ"ד ו"ל הָא דְקָא מְהַדְרֵהּ לִיהָ דְגִוֵי שְׁקִיל
זוּזֵי וְכו' לֹא דְקוּשְׁטָא הָכִי הָוֵי אֲלָא לְדַחֲוֵי לְגִוֵי הוּא דְקָא לְ וְכַדְבְּרֵי הַתּוֹס' שְׁאֲנִין
שְׁהוּבָאוּ בְּמִקְוֹ שֵׁם וְר"ש דְשְׁרִי לְבוֹא עֲלֵיהּ בְּעַקִּיפִין הֵינּוּ בְּהַפְקַעַת הַלְוָאָתוֹ כַּמ"ש
רַש"י ו"ל לְפִטוֹר אֶת הַיִּשְׂרָאֵל וְר"ע ק נְמִי לֹא פְּלִיג אֲלָא הֵיכָא דְאִיכָא מְפַנֵּי ק"ה וְהַבְּרַחָה
מִן הַמָּכֶס אִף ע"ג דְמוֹכֶס גִּוֵי שְׁקַבֵּל אֶת הַמָּכֶס מִן הַמְּלַךְ גִּוֵי אַע"ג דִּישְׁלוּ קַצְבָּה וְאִינוּ
עוֹמְדִי מֵאֲלֵיו כִּינּוּ דְלֹא הָוֵי אֲלָא הַפְקַעַת הַלְוָאָה שְׁרִי הֵיכָא דְלִיכָא ח"ה וְע"ע כִּינּוּ דַּג"ק
לְרַבָּא לֹא חֲשִׁי הַפְקַעַת הַלְוָאָה אֲלָא גְּזִילוֹ כַּמ"ש רַש"י אֲלָא דַּת"ק דְר"ע דְמַכְס אֲסוּר
לְהַבְרִיחַ יַחֲדִיד הוּא בְּדַבָּר זֶה וְכַעוּבָדָא דְרַב אֲשֵׁי דְמִיִּיתִי לְקַמְיָה הַתָּם בְּהַגְזוֹל דַּא"ל אִי
דְגִוֵי הוּא אֲיִיתִי לִי וְאִי דִישְׁרָאֵל הוּא לֹא תִיִּיתִי לִי וְשָׁמַע הַגִּוֵי וְאַהֲדַר אֲנָהּ הָכִי קְאָמִינָא אִי
דְגִוֵי הוּא דְשְׁקִיל זוּזֵי אֲיִיתִי לִי וְאִי דִישְׁרָאֵל הוּא דְלֹא שְׁקִיל זוּזֵי לֹא תִיִּיתִי לִי לֹא לְמִימְר'י
דְלַדִּידִי גַזְלֵהּ דְגִוֵי שְׁרִי וְכַהֲנָה תַּנָּאֵי דַּפ' הַמְקַבֵּל נְהִי דְאוּקְנֵי לְמַתְנֵי בְּמוֹכֶס גִּוֵי דְאִין חֲשֵׁשׁ
לְגִזְלוֹ כַּמ"ש רַש"י הֵינּוּ הֵיכָא דְלִיכָא חֲשֵׁשׁ ח"ה כַּמ"ש רַש"י וְאַפִּי"ה אוּקִי' לָהּ לְפִי
הַמְסַקְנָא לְהַנְדָּה מַתְנֵי בְּהַפְקַעַת הַלְוָאָתוֹ וְהַבְּרַחַת הַמָּכֶס נְמִי הַפְקֵי הַלְוָאָה א"כ אִיכָא לְמִי
דְר"א לְמַסְבַּר מַתְנֵי הוּא דְאַתָּא אָבֵל לְדִידִיהָ ס"ל כְּהַנְדָּה תַּנָּאֵי דְהַמְקַבֵּל כְּבַר כ' הַתּוֹס'
דְקוּשְׁטָא קְאָמַר וּמַעֲיָקְרָא לְהָכִי הוּא דְאַיְכַּנּוּן אֲמַנָּם רַב"א בְּמִקְוֹ שֵׁם כ' מְשֵׁם רַבּוּנְאָתָא

דְּהַנָּה פִּירֵי דא"ל זיל אִייתִי לי לית בְּהוּ לֹא מְשׁוּם גְּזִילָה וְלֹא מְשׁוּם גְּנִיבָה דְּאַבוּדִים הָווּ וְלֹא אֶהְדַּר לִיהֵ הָכִי אֲלֵא מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם יַעוּ"שׁ.

בֵּין לְמָר וּבֵין לְמָר סְבָרֵי מְרַנְּן דְּאִית לִיהֵ לר"א דְּהַנִּי תַנְּאֵי דְּהַגּוֹזֵל ס"ל דְּגִזְלֵי הַגּוֹי אָסִיר אֲבָל מְשֵׁם תּוֹס' שְׁאַנְזֵי כַת' נְהִי דְּסוֹנְגִיא דְּהַתָּם סְבָרָה דְּגִזְלֵי הַגּוֹי אָסִיר מִיְהוּ ר"א פְּהַנָּה תַנְּאֵי דְּהַמְקַבֵּל ס"ל וְהָא דְּאֶהְדַּר לִיהֵ גּוֹי שְׁקִיל זִוְי לְדַחֲוִינְיָה בְּעֵלְמָא ע"ש וּמְשֵׁם הַרמ"ה כ' גַּבִּי הָא דְּתַנְּאֵי אֵת זֹו דְּרִישׁ ר"ע ק מְנִינ לְגִזְלֵי הַגּוֹי שְׁהוּא אָסִיר וְכוּ' וְלִיתָא דְּהָא קִי"ל כר"א דְּהַפְּקַעַת הַלְוָאָה דְּמוֹכֶס וּע"ע הַפְּקַעַת הַלְוָאָה הִיא דְּקִי"ל ע"ע אג"ק וְרָבָא דְּאָמַר גּוֹפּוּ קְנוֹי אִיתּוֹתֵב בַּפ"ק דְּקִידּוֹ דְּהָא ר"ב ור"ה א"ר לִית לֵהוּ הָא דר"ע ק דְּהָא אִינְהוּ לֹא קְאָסְרֵי אֲלֵא בְּזִמְן שְׁאִין מִסו' עכ"ל יֵשׁ מִהַגְּמָגוּם לְפִי קוּצָר דַּעֲתִי דְּמַעֲקֵרָא לֹא מִיְהַדַּר לְאוּרוּזֵי הַיְתָרָא אֲלֵא דְּהַפְּקַעַת הַלְוָאָה וְכוּד"א בְּהַמּוֹכֶס וּלְפ"ז הָךְ עֲנוּבְדָא דר"א דְּאָמַר אִי דְּגוֹי זִיל אִייתִי לִי וְטַעְמָא טַעִים פְּדַהְדַּר לִיהֵ דְּגוֹי שְׁקִיל זִוְי קוּשְׁטָא הוּא דְּקִא"ל וְלֹא לְדַחֲוִינְיָה מְשׁוּם דְּגִנְבָה הָוֵאִי וְכַמ"ש הַתּוֹס' א"נ דס"ל כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּמ"ק דִּי"ו בְּשֵׁם ר"ת דְּרַגְלִים הָיוּ שְׁאוּכְלִים בְּאִילָנוֹת וְנוֹתְנִין הַדְּמִים אַחַר פָּךְ ע"ש דְּהַשְׁתָּא לֹא קֵא עֲבַר מְשׁוּם גְּזִיל וּמְכִי אֲכַל קָמוּ לִיהֵ בְּהַלְוָאָה לְגַבִּיָּה וְהַפְּקַעַת הַלְוָאָתוֹ שְׁרִיא וְאַח"כּ פִּסְע לֹו לְאַחֲרֵי וְאִייתִי מִדַּר"ה א"ר דְּאַפְּי' גְּזִילוֹ נְמִי לֹא אָסִיר אֲלֵא בְּזִמְן שְׁאִינְם מְסוּרִים וְתוּ דְּהַתָּם מְיִיתִי מְשׁוּם תּוֹס' הָרֵא"ש שְׁכ' מְשֵׁם רַבִּינוּ מְאִיר דְּק"ל אַדַּר"ה וְהִכִּי פְּלִיג אַדַּר"ע ק וְעָבַד צִרִי בְּקִרְאֵי לְאִסוּר וְרַבִּי מְאִיר הַמּוֹכָא בְּתוֹס' הָרֵא"ש מַר נִיהוּ רָבָא הַרמ"ה פִּידוּעַ לְמִי שְׁמֹנְרָגֵל בְּזֵה: וְהַרִי"ף ו"ל בְּהַגּוֹזֵל הַעֲתִיק הָךְ תַּנְּוֵאִי וּמֵאִי דְּהוּ בְּהוּ מִדַּמ"ש דְּד"ד וּמֵאִי דְּמִשְׁנֵוּ רַבְּנָן בְּדַבּוּרֵיהוּ וּמְסִיק וְהִילְכַת' כר"א דְּבַתְרָאָה הוּא דְּהַפְּקַעַת הַלְוָאָתוֹ פְּהַבְרָחָה מִן הַמְּכָס שְׁהַמּוֹכֶס גּוֹי וְהָךְ נְמִי דִּישְׁרָאֵל וְגוֹי שְׁפָאוּ לְדִין דְּהֵינּוּ שְׁהַגּוֹי תּוֹבַע חוֹב שְׁיֵשׁ לֹו עַל הַיְשְׁרָאֵל בְּאִין עֲלִיו בְּעַקִּיפִין הַלְוָאָתוֹ וְלַפְטוּר אֵת הַיְשְׁרָאֵל דְּשְׁמִיעַ לִיהֵ דְּלֶהַנָּה אֲמוּרָאֵי דְּמוֹקְמוּ לָאוּ בְּאִין לֹו קַצְבָּה וּבְעוֹמֵד מְאֵלִיו ס"ל דְּדוּקָא בַּכַּה"ג הוּא דְּשָׁרִי לְהַבְרִיחַ אֵת הַמְּכָס אַע"ג דְּהַפְּקַעַת הַלְוָאָתוֹ הִיא וְאַפִּילוּ מוֹכֶס גּוֹי אָסִיר מְשׁוּ"ה לֹא מְוֹקְמוּ לָהֵ כר"א ור"א הוּא דס"ל הָכִי וּפְסַק הִילְכַתָּא פְּנוּתִיָּה דְּבַתְרָאָה הוּא וְלֹא יַדְעָנָא אֲמֵאִי לֹא מְסִייעַ לְמִילְתֵּי נְמִי מְדַרְבָּא דְּהָכִי ס"ל דְּהַפְּקַעַת הַלְוָאָתוֹ שְׁרִיא אֲפִילוּ לר"ע ק וְהַדַּר אִייתִי הַנָּה עוּבְדֵי דְּמִייתִי תְּלַמוּדָא בְּתַר הָכִי וּבְעוּבְדָא דר"א דא"ל אִי דְּגוֹי הוּא זִיל אִייתִי לִי וּמֵאִי דְּהַדַּר לְפְרוּשֵׁי לְמִילְתִּיָּה אִי דְּגוֹי דְּשְׁקִיל זִוְי וְכוּ' לֹא גְּלָה רַז זֵה אִי רַב אֲשֵׁי קוּשְׁטָא קָאִי לְהָכִי אִיפְנוּן כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת וְלְדַחֲוִינְיָה לְגוֹי הוּא דְּקִא"ל הָכִי כַּמ"ש בְּמָקוֹ וְלַעַנ"ד נר' דס"ל לְהַרִי"ף פְּדַעַת הַתּוֹס' דְּקוּשְׁטָא קְאָמַר דְּאִי לְדַחֲוִינְיָה לְגוֹי הוּא דְּקְאָמַר ל"ל לְהַרִי"ף לְהַעֲתִיק מְאִי דֵא"ל גּוֹי וּמֵאִי דְּהַדַּר לִיהֵ ר"א דְּמֵאִי נ"מ אֲבָל אִי ס"ל פְּדַעַת הַתּוֹס' טוּבָא קַמ"לֵן דר"א ס"ל כַּמ"ד גְּזִיל הַגּוֹי אָסִיר וְהַעֲד ע"ז דְּהַרִי"ף בְּפָרְק הַמְּקַבֵּל הַשְּׁמִיט מִהַלְכוּת סְבָרַת הַנָּה תַנְּאֵי דס"ל גְּזִיל הַגּוֹי מוֹתָר ע"ש וְהָרֵא"ש ו"ל הַעֲתִיק הָךְ עֲנוּבְדָא דר"א וּפִי' דְּקוּשְׁטָא קְאָמַר דְּלֶהַכִּי אִיפְנוּן ע"ש: וְהַרְמַב"ם ו"ל בְּרִישׁ ה' גְּנִיבָה כ' פֶּל הַגּוֹנֵב מְמוֹן יִשְׁרָאֵל מְשׁוּ"פ וְלַמְעָלָה.

עוּבַר בל"ת וכו' וא' הַגּוֹנֵב מְמוֹן יִשְׁרָאֵל אוּ הַגּוֹנֵב מְמוֹן פּוּתִי וכו' עכ"ל מְדַמְחֵתִינְהוּ רַבִּינוּ בְּחֻדָא מַחְתָּה בֵּין שְׁהוּא ב"ב וּבֵין שְׁאִינוּ ב"ב ש"מ דס"ל דְּגִזְלֵי הַגּוֹי אָסִיר מִן הַתּוֹרָה וְלֹא הַנְּצָרָה ה"ה מ"ז לְבָאָר זֵה בְּדַעַת רַבִּי דְּמִמְקוּמוֹ הוּא מוֹכְרַע אֲמָנָם בְּרִישׁ ה' גְּזִילָה שְׁכ' רַבִּינוּ הַגּוֹזֵל אֵת חֲבִירוֹ שו"פ עוּבַר בל"ת וכו' אֲפִילוּ פּוּתִי ע"ז אָסִיר לְגִזְלוֹ וכו' עכ"ל

משמעת מילוהי דבגזל הגוי ליכא אלא איסורא בעלמא אלא פשי דא"א לומר פן דמ"ל גניבה מ"ל גזילה כמ"ש התוס' גבי עובדא דר"א ע"ש אלא ודאי ילמוד תחתון מן העליון פדכנילינהו רבינו בקרא רבה בה' גניבה וכדכתני' וכו' הרב המגיד ז"ל מבאר בפ' הגזל וכו' עק וכן העלו שם עכ"ל והיינו דאוקמו להך דר"עק דיהיב טעמא מפני ח"ה דאי ליכא מפני ח"ה שרי והיינו בהפקעת הלואתו ונקא אבל גזילו מדאורייתא אסיר וגבי אונאה כ' רבי' בפ"ג מה' מכו' ה"ז וכותי אין לו הונאה שנא' איש את אחיו וכו' דלמאי איצטריך קרא למעוטי גוי מאונאה השתא גזילו שרי הונאתו מבעיא וריפ"ב דבכורות די"ג דדרשינו לקרא דאתא למעוטי גוי מאונאה פריה הניחא למ"ד גזילו אסור איצטריך קרא למשרי אונאה אלא אי ס"ל כמ"ד גזילו מותר אונאה מבעיא ע"ש א"כ רבי' דמעייט לה אונאה דגוי מקרא עכ"ל דס"ל גזילו אסור מן התורה ועיין בתוס' בפ' הנהב דמ"ח ע"א בד"ה נתנה לסיטון וכו' מ"ש משם הר"ח הפה"ן ז"ל.

ובמכילתא בפ' משפטים ע"פ כי יתן איש אל רעהו פסוף וכו' דרשו רעהו ולא של אחרים ע"כ דהיינו או"הע כמ"ש רש"י בפ' המקבל דף קי"א ע"ב ובפ' כ"ש דל"ח ע"ש והרמב"ם רפ"ב מה' שכי' כ' ג' דינין וכו' יצאו הקדשות שנא' איש אל רעהו ויצאו נכסי פותי וכו' ה"המ ז"ל שפכל מקום שנא' רעהו אין הפותי בכלל ופשוט הוא ומבואר במכילתא עכ"ל ופשי דאתיא כמ"ד גזל הגוי אסור מן התורה אמטול הכין איצטריך קרא למעוטי לגוי מתורת שומרים אבל למ"ד גזילו מותר שמירתו מבעיא פדאמרינו התם בבכורות מהכא נמי מוכח דדעת רבי' ז"ל דגזל הגוי אסור מן התורה.

דכונתה הא דמעטין גוי מתשלומי פפל דכתי' רעהו ופסקה רבינו ברפ"ב מה' גניבה וז"ל הגונב מן הפותי וכו' אינו משלם אלא את הקרן בלבד שנא' ישלם שנים לרעהו וכו' ולא הפותי וכו' עכ"ל ה"נ מדאיצטריך קרא למעוטי גוי מפל ולחייבו לשלם הקרן ש"מ דאתיא כמ"ד גזילו דגוי אסור מן התורה ושוזו היא דעת רבינו וכדברי ה"המ ז"ל וכו' מטין דברי הרא"ה בס' החינוך פדעת.

רבינו בפ' קדושים במצנה רל"ב ורל"ז דוק ותשפח. וכן בקדש חזיתי להרדב"ז פראשונות סי' ר"ה שפך היא דעתו ז"ל בפשי ושפן היא דעת רבי' ז"ל וז"ל והדבר ברור דגניבת הגוי.

אסורה מן התורה וכו' ואין חילוק בין גזילה לגניבה וכו' וכן דעת הרמב"ם בפ"ק דגניבה וכו' הא לה שה' השנה אותם וכי היכי דעובר בלאו על גניבת ישראל כף עובר על גניבת הגוי וכו' עכ"ל.

אמור מעתה דעת ה' המגיד והרא"ה והרדב"ז פדעת רבי' דס"ל דגזל הגוי אסור מן התורה: נתבט עיני להר"ן ז"ל בחי' לסנהדרין דז"ן אהא דאמרינו התם גבי מצנת ב"נ גזל ישראל פכותי מותר וכו' שכ' אתיא כמ"ד גזל הגוי מותר מן התורה מיהו מדרבנן אסור מפני ח"ה וכן משמע לי שפן דעת הרמב"ם בפ"א מה' גזילה ובפ"א מה' גניבה ע"ש ת'ם אני לא אדע היך מסייע ליה ז"ל לשון רבי' ז"ל בפ"א מה' גניבה דאדרבא משם ראיה דאיפכא מסתברא וכדדייקיני בעניויתי וכדפשי ליה להרדב"ז אמנם הר"ן ז"ל פחכמה יסד אר"ש והקדים המאוחר למוקדם שכ' בפ"א מה' גזילה דהוא נשנה אחר ה' גניבה ור"ל ילמוד עליון מתחתון ואהמ"ר הא לא מוכרעא ומאי דמסייע הוא ז"ל למילתיה

מדאמרין ב' דו"ה עמד והתיר ממונם לישראל אהמ"ר מעצמותיו הקדושים מדאצטר"י קרא למפטרניהו לישראל מלשלם נזקי ממונן של גוים ש"מ דגזל הגוי אסור דאי לא תק"ל השתא גזילו שרי נזקי ממונו מבעיא ועיין בתוס' שם ומ"ש במקו' מתלמידי הרי"ף ז"ל הן אמת שיש גוססאות בדברי התוס' שם ועיין במהרש"ל ובמהרש"א ולרבי הגדול בס' ז"י ומה שעמדתי בקיצורי לקמן במע' אות ש' מדיני שבועה בס"ד.

איך שיהיה לענ"ד אין ראיה מכרעת לזוז מדעת רבי' בפ"י מה שהוכחנו בעניויתינו דס"ל מר דגניבה וגזל הגוי אסורין מן התורה ומרן בכ"מ בה' גזילה שם דינק מדכ' רבינו אסור ש"מ דלא הוי אלא איסורא בעלמא והכנ"הג רס"י שנ"ט הרבה להשיב מדברי רבי' בכמה דוכתין דאפי' במקום חיוב מלקות כ' אסור ע"ש ואע"פ שיש להשיב שאני הקא דבחד בבא בגזל כ"ש כ' אסור דבר תורה וגבי גזל הגוי כ' אסור מ"מ לענ"ד העיקר פדעת המ"מ והרא"ה והרדב"ז דאיסור גזל וגניבה דגוי מן התורה והתימא מרן שלא נרש ממ"ש רבי' בה' גניבה ושאר דוכתי דכתי' נמצאת אומר שדעת הרי"ף והסמ"ג והרא"ש והטור והרדב"ז ושפ"ה היא דעת הרמב"ם דאסור מן התורה אמן דעת רש"י בסנהדרין שם והר"ן שם ולדידיה ז"ל ה"נ ס"ל להרמב"ם ומרן גם כן פדעת הרמב"ם דלא הוי אלא מדרבנן ונפקא מינה טובא לענין דינא בעדים שהעידו על ראובן שגנב וגזל מהגוי אם הוא פשר להעיד או לא למ"ד מדאורייתא נפסל לאלתר ולא בעי הכרזה ולמ"ד דלא הוי אלא מדרבנן לא מ'פסל דבעי הכרזה כמו שכתוב בטור ש"ע סימן ל"ד וראיתי לה' מהריק"ש שם סי' ל"ד שכ' גונב ממונן מגוי כ' הרדב"ז שפסול מן התורה ועיין סי' שמ"ח דין ב' ונ"ל להכשיר דלא משמע לאינשי דאסור וכן ראוי לדון עכ"ל ואהמ"ר לא סייעו קמיה תשו' הרדב"ז הלזו דשם סי' ר"ז כ' להכשיר העד שדרכו לגנוב מן הגוים דלאו דינא גמירי שהדבר אסור ונפסל לעדות מפני זה ושאר דברא הם אומרים מצוה קעבדי דכתי' ואכלת את שלל אויבך וכו' עד שיתרו בהם ויודיעום שהוא אסור מן התורה ושהעושה זה נפסל לעדות וכו' עכ"ל הרי הפה שאסור הוא הפה שהתיר ומהתימא מהרב חיד"א דכל רז לא אנסי ליה ובספרו הבהיר חיים שאל ח"א סימן ע"ד אות כ"ט תלה זיניגה בדברי ה' מוהריק"ש הללו והעלים עין של מעלה מתשו' הרדב"ז הלזו ולפ"ז לא נפקא לן מידי לענין דינא: איברא דאפתי איכא נפקותא אחריתי לענין דינא בראובן שגנב או גזל מן הגוי וקידש בו את האשה למ"ד דאסור מן התורה לא תפסי בה קידושי ו למ"ד מדרבנן תפסי ומצאתי לה' מוהריק"ש בהגהותיו באה"ע סי' כ"ח שכ' וז"ל ובגניבה וכו' בין של ישראל בין של גוי ועיין בחו"מ סי' שמ"ח ס"ב עכ"ל אמן מור"ם ז"ל שם ס"ה פסק משם מהרי"ו ז"ל דהמקדש בגניבת או גזל הגוי מקודשת ע"ש וספר תשו' מהרי"ו לא ראיתיו עד הנה לדעת טעמו של דבר אי משום דס"ל כמ"ד גזל הגוי לא אסיר אלא מדרבנן ואם פך היא דעתו לא הנה לו למור"ם לסתום פניו דתליא בפלוגת' דרבנותא ורובא דאימיה קמן סברי מרנן דמדאורייתא אסירי גניבתו וגזילו והכא לא מהני ה"ט דכ' הרדב"ז דלאו דינא גמירי דלא אהניא האי טעמא אלא לענין פסולי עדות: ונזי הנית לה' מוהרש"ל שם בפ' הגזל סי' ד' דפשי' ליה דדעת הרמב"ם והטור דס"ל דגזל וגניבת הגוי אסור מן התורה ואחריו נמשך הש"ף רי"ס שמ"ח ושנ"ט ועד אחרון הוכיח במישור טובה תוכחת ה' מח"א ה' גזילה ה' ח' ראיה שאין עליה תשו': עין רואה רובא דאימיה קמן רבנותא קמאי וכתראי .

אֲשֶׁר הֵם סוֹבְרִים כְּדַעַת הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג וְהַטוֹר דְּגִזְלֵי הַגּוֹי וְגַנְיָבָתוֹ אֲסוּרִים מִן הַתּוֹרָה וְלַדַּעַת מוֹהַר"ם וְחִיבֵי בְרִישׁ קוֹנְטְרָיִם כְּפֹת תְּמָרִים דְּרָשִׁינוּ דְּסִנְהֶדְרִין נְמִי בְּהֶדָא שְׁיִטָּא קָאִי וּמ"ש רַש"י שְׁם מְדַרְבְּנֵן הוּא דְאָסִיר אֲסִיפָא דְבְרִינְתָא קָאִי דְמִינְרֵי בְּעוֹשֶׂק ש"ש עַש"ב וְדָלָא כְּהָרַב שְׁעָר אֲפָרִים סִי' ב' שְׁהִסִּיב דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים לַדַּעַת הָרֵן וּמָרְן בְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּלָא אָסִיר אֲלָא מְדַרְבְּנֵן ע"ש אַחַד הַרְוָאָה לְכַבּוֹ יָבִין פִּי אַהֲמ"ר אֵין בְּדַבְרֵי שׁוּם הֶכְרַח וּמֵאִי דַק"ל לֵה' מוֹהַרש"ל ע"ד רַבִּי דַס"ל דְּגִזְלֵי הַגּוֹי אֲסוּר מ"ה שְׁפַל הַתּוֹרָה כְּנֹלָה לְיִשְׂרָאֵל נְאֻמָּה ע"ש וְאֲנֹכִי לֹא יַדְעֵתִי מַה יַעֲנֶה פִּי צַדִּיק בְּהֶדָא דַּפ' הַפּוֹעֲלִים דָּף פ"ז וּבְכוֹרוֹת דִּי"ג דְּקָאֻמַּר תְּלַמוּדָא לְמ"ד גִּזְלֵי הַגּוֹי אֲסוּר מ"ה הִינְנוּ דְאִיִּצְטְרִי קָרָא לְמַעוּטֵי וְכֹן בְּמֵאִי דְדִינְקִינָא מְמַכִּילְתָּא וּשְׁאָר דְּוֹכְחֵי דְאִיִּצְטְרִי קָרָא לְמַעוּטֵי גּוֹי וְעֵינֵן לְהָרַב מַח"א ז"ל שְׁם שְׁגָם הוּא ז"ל תַּמ"ה תַּמ"ה יְקָרָא.

הֵן הַיּוֹם הָאִיר וְנִרְחַס' הַלְכוֹת יו"ט לֵה' מוֹהַרִיט"א ז"ל וְשָׁם בְּדָף ל"ב עָמַד ה' מַח"א הִלְלוּ וְנִדְחַק לִישָׁב לָךְ נָא רָאָה: תְּבָנָא לְדִינְנָא דְדַעַת הַרְמַב"ם כְּפִי"ד הָרַב הַמְּגִיד וְהַרְא"ה וְהַרְדָּב"ז וּמוֹהַרש"ל וְהַש"ף וְהָרַב מַח"א סְבָרֵי מְרַנֵּן דְאָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְכֹן דַּעַת הַסְמ"ג וְהַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבָּה אֲשֶׁר הוֹבֵאת לָךְ וְהַטוֹר וְהַרִי"ף וְהַרְא"ש כַּמ"ש מְהַרְש"ל ז"ל שְׁם הָאֻמְנָם בְּהַפְקַעַת הַלְוֵאת חוֹבוֹ הַרִי"ף וְהַרְא"ש דְּפָסְקוּ כְּרַב אֲשִׁי ס"ל דְּשָׁרֵי וְה"נ לְרַבָּא וְשָׁאֲנֵי ע"ע דַּג"ק וְהו"ל גִּזְלוּ וְרַבִּינוּ בַּפ"ב מַה' עֲבָדִים ה' י"א פָּסַק כְּרַבָּא וּמַעֲתָה עֲדִינֵן אֲנוּ צְרִיכִין לְמוֹד'עֵי דַּעַת רַב כַּהֵן צְדוּק גָּאוֹן דְּפָשִׁי לִיָּה דְאִי אֵית לִיָּה לְגוֹי מְלֻנָּה אוּ פְקֻדוֹן אֲצִל יִשְׂרָאֵל וּמַת דְּחִיבֵי לְהַחֲזִירוֹ לְכַנּוֹ שְׁהוּא יוֹרְשׁוֹ מִן הַתּוֹרָה אִם לֹא שְׁנַאֲמַר דְּדַעַתוֹ ז"ל דְּלָאוּ הִילְכְתָּא כַּר"א אֲלָא כְּהַנְדָּה תַּנְאִי דְמוֹקְמוֹ לְהַנְדָּה תַּנּוּאִי לְמוֹכֵס שְׁאִין לוֹ קֶצֶבָה אוּ בְּעוֹמֵד מֵאֲלִיו אֲבָל כִּי עוֹמֵד בְּרִשׁוֹת הַמְלָךְ וְיֵשׁ לוֹ קֶצֶבָה אַע"ג דְּהַמוֹכֵס גּוֹי הוּא וְהַבְּרַחַת הַמְּכֹס הַפְקַעַת הַלְוֵאתוֹ הִיא אַפ"ה אֲסוּרָה וְרֵאִיתִי לְמָרְן בַּב"י רַס"י רַפ"ב דַּכ' מִשָּׁם הַמְרַדְכֵי שְׁאֵם הַקִּיפּוֹ וְהַלְוָה גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל וּמַת אִם אֵינּוּ מַחֲזִיר לְיוֹרְשֵׁי קָאִי בְּעוֹן וְכ' רַאבְי"ה דְּוֹקָא אִם יָדוּעַ לְיוֹרְשִׁים אוּ לְאַחֲרִים שְׁהוּא חֲזִיב אֲבָל אִם אֵין יָדוּעַ אֵין חֲזִיב לְהַחֲזִיר עַכ"ל וּמַדְבְּרִיהֶם נַר' דַּס"ל דְּהַפְקַעַת מְלֻנָּה אֲסִירָא אֲלָא דְּסִבְרַת רַאבְי"ה הִיא דְּלָא יָדְעֵי לָהּ אֵינּוּ חֲזִיב לְהַחֲזִיר.

וְשׁוּב מְצִאתִי לְהַמְרַדְכֵי בַּפ"ק דְּקִיְדוּשִׁין סִי' תַּצ"א שְׁהֵבִיא ס' מַר רַב צְדוּק דְּהַמְקִיף אוּ הַלְוָה גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל וּמַתוֹ אִם אֵינּוּ מַחֲזִיר לְיוֹרְשֵׁי קָאִי בְּעוֹן וְכ' רַאבְי"ה אִם יָדוּעַ לְיוֹרְשֵׁי אוּ לְאַחֲרִים שְׁהוּא חֲזִיב פִּינּוֹן שְׁתּוֹבְעֵי אוֹתוֹ הֵוִי גִזְלֵי וְקִי"ל בְּהַגּוֹזֵל בְּתַרְא דְּגִזְלֵת הַגּוֹי אֲסוּר וְאֲבִינְדָתוֹ אֲבָל אִם אֵין יָדוּעַ לְיוֹרְשִׁים אוּ לְאַחֲרִים אִפִּי' גִּזְלֵי לֹא הֵוִי וְאֵין חֲזִיב לְהַחֲזִיר לְיוֹרְשִׁים דְּלָא מִיְקָרֵי גִזְלֵי רַק מִיָּד לִיד דְּכַתִּי וְיִגְזוּל אֵת הַחֲנִינִת מִיָּד הַמְצָרִי וְדוּמְיָא דְּוֹאֲכֵלְתָּ אֵת כָּל הָעַמִּים שְׁהִיוּ נוֹטְלִים בְּזָרוּעַ עַכ"ל וּמ"ש וְאֲבִינְדָתוֹ טְעוֹת סוֹפֵר וַצ"ל לְמַטָּה גְבִי אִם אֵין יָדוּעַ וְרַש"י שְׁם בְּהַגּוֹזֵל כ' הַפְקַעַת הַלְוֵאתוֹ שְׁאִין גִּזְלֵי מִמֶּשׁ שְׁהַרִי כִּי לִיכָא ח"ה כְּגוֹן הִיא דְּטָעוֹן לִיָּה לְיוֹרְשֵׁי נְתִיתִי לְאֲבִיָּה וּמַת דְּלָא יָדַע נְכָרֵי בְּהַדְיָא דְּמִשְׁקֵר וְכֹן עַכ"ל וּלְפ"ד ז"ל הָךְ דַּע"ע דְּאָסֵר ר"ע שְׁלָא לְמַשְׁכְּנוֹ וְלֹא יִגְנוֹב לֹא דְּמִיָּא כָּלֵל א"כ מֵאִי מוֹתִיב עֲלֵהּ לְתַלְמוּדָא.

וּמַה שְׁהַק' הַש"ף עַל מוֹר"ם בַּא"ה סִי' כ"ח סַק"ה דְּפָסַק דְּהַמְקַדְּשׁ בְּגִנְיָבָה אוּ גִזְלֵי הַגּוֹי מְקוֹדְשֵׁת עֵינֵן לֵה' חַל"מ וְה' ב"ש וְתִשׁוּ' ה' מַהֲרִי"ו לֹא רֵאִיתִיו עַד הַנְּהָ וְה' מוֹהַרִיק"ש

תבנא לדיננא אע"ג דהשבו רמיא עליה מחמת שפנגדו הפכה עליו שפיר מצי לגלגל עליו שאר השבועות וכעת מצאתי להרבך"ז בתדשות סי' תכ"ו דפסק פדברי התה"ד ע"ש וכמדומה שה' מוהריק"ש לא ראה תשו' זו כי לעולם הוא פוסק פדברי הרבך"ז דמארי דאתרא הוא ז"ל: (נ) גלגול שבועה.

קי"ל דהשפיר דנשבע ונוטל נ אין מגלגלין עליו כמ"ש בטוש"ע סס"י פ"ט ורס"י צ"ד ע"ש וכ' שם הסמ"ע סק"ד הטעם שהקילו בו פינן שאל שפיר זה הוא נושא את נפשו עכ"ל ותמה עליו הט"ז מדברי התוס' שנ"ט דשבועה זו שלא מן הדין ומפניו כמ"ש עכ"ל ויותר יש לתמוה דה"ט דחולק התם ר"פ אינהו משום פדי חיייו של שפיר קנסיו ומסי' דב"ה טרוד בפועליו וראיתי להרי"ף ז"ל שכ' אמר"ן אמ"ש תקנ"ו קב"ו שנו פאן עקרוה רבנן לשבו מבע"ה משום דבע"ה טרוד בפועליו ושידוה אשכיר משום פדי חיייו וכ"ה לשון הרא"ש ולכאורה ק' דתרי טעמי חד לב"ה משום דטרוד ואידך משום פדי חיייו דשוכר למ"ל ותו דהך טעמא דכדי חיייו פבר אותבוה בגמ' ונהרמב"ן בס' המלחמות שלחיה הך פרקא האריף בזה ומסיק משום פדי חיייו שבו רמו אע"ג דלא מחייב ומשו' דב"ה טרוד עקרוה מבע"ה ושידוה אשכיר ונהו שכ' רבינו הגדול וכו' ע"ש וכ"כ הר"ן ז"ל נר' בכוננת דברי הר"ף ז"ל וכן בקדש חזיתי להריטב"א ז"ל בחי' שם שכ' אלא בע"ה טרוד וכו' ונראין הדברים דהשתא לא עקרי' טעמא דכדי חיייו.

לגמרי אלא דהדרי' לומר דלאו משום פדי חיייו לחוד הוא דרמינא אשכיר אלא משום דאיכא נמי הא דב"ה טרוד בפועליו הוא עכ"ל ונ"ל דמשום פדי חיייו לחוד תיסקי לן במאי דלא רמינן שבועה אבע"ה אלא משום דאיכא נמי הא דבע"ה טרודנעקר' מבע"ה ולשביק אשכיר וכדברי הרמב"ן ונהר"ן ז"ל: גם אשו"ר לה' מוהר"י אבן מיגש ז"ל בחי' שם בר"פ ואי ק"ל הא דאמור עקרוה רבנן לשבו מבע"ה ושידוה אשכיר אלמא דרף שבו דנהו מחייב בה כמ"ש מדינא הוא ונהו לא הניא אלא שבועת הדין לא תק"ל דה"ק עקרוה רבנן לשבו דהו"ל לתקוני אבע"ה לאשתבועי פי היכי דלא ליזיל שפיר בפחי נפש ושידוה אשכיר משום פדי חיייו דשכיר תדע וכו' עכ"ל ומאי דמסיק בגמ' משום דב"ה טרוד פבר ביארתי שידוהו שם לקמיה דלהכי קרו ליה תקנ"ו הקבועות משום דעקרוה מבע"ה אגב טרדיה בפועלים וקבועה אשכיר עש"ב ומשום דעיקר תקנת השבו מדינא דמתני' דאפתי לא נתקנה שבו הדין אין פאן חלות לשבו פלל ומשום פדי חיייו דשוכר הוא דנתקנה נקט הסמ"ע ה"ט וכליש' דהרב מוהר"י נ' מיגש אלא דמאי דשידוה אשכיר ולא אב"ה וליפטר משום דב"ה טרוד פמדובר ומהך טעמא גופיה הקילו עליו דאין מגלגלין עליו שפא לא ניחא ליה ויצא בפחי נפש ולשכרו אליו הוא נושא את נפשו: (נא) גלגול שבועה.

קי"ל השנות' ולא תבעו זא"ז על עסק שבו השנות' אינו יכול עוד להשביעו אכל אם נתחייב לו שבו ממ"א מגלגל עליו את הפל כמ"ש בטוש"ע סי' צ"ג ס"י ומשנה שלקמה היא שנויה בשלהי פ' כל הנשבעין ומוספמת היא מפל הפוסקים ובטעמא דמילתא דאינו יכול להשביעו אכל ע"י גלגול מגלגלין עליו: וראיתי לה' העיטור בדיני שיתוף דף כ"ו ע"ד שכ' פירש"י שלא תקנו שבוע' השנות' אלא פעין דאורייתא וכי אית ביה מההיא עסקא הו"ל מודה במקצת ומשתבע ואי לא לא וה"ט דבעי' שיהיה ביניהם טענה ואתי

דאי משום מחי' פי נתגלג' שבוועה ממ"א אמאי משיבי' ואיפא מאן דפריש טעמא משום מחי' ונ"מ להיכא דלא ידע דמחן' דמשיבי' ליה וכו' ה' הקסיד ו"ל ונחממי נרבונא פסקי דינא דטעמא משום מחי' עכ"ל והדברים סתומים כס' הקתום והנה דעת ר"ש ו"ל דלא תקנו שבו' השות' אלא כעין דאורייתא ר"ל דחושדו בב' פסך והודה בא' וכ"ה בפרש"י אהא דאמרי' התם דף מ"ח ע"ב אהא דתנו השות' נשבעין בטענת שפא אומר"ן והוא שיש טענה ביניהם שתי פסך פרש"י שזה טוען שפא עבדת משלי ב' פסך וזה מודה לו במקצת דקרו' היא לשבו' דאורייתא עכ"ל ומ"ש עוד וכי אית ביה מהאי עיסקא צ"ל וכי אית גביה מההיא עסקא ר"ל שפך חושדו דאפתי אית גביה מהאי עסקא ב' פסך ומ"ש והו"ל מודה במקצת צ"ל ונהלא מ"מ דאז משתבע אבל אי ליכא טענה והודאה במקצת לא משתבע וזה שכ' ואי לא לא וה"ט דבעי' שיהיה ביניהם טענה ב' פסך ר"ל כדי שיהיה ביניהם טענה והודאה עוד יש לפ' מ"ש וכי אית גביה מההיא עסקא ר"ל דהשות' הודה לו דאפתי אית גביה מההיא עסקא אלא דלא הווי ב' פסך כדקא טעין הלה עילניה והו"ל מודה מקצת אף מ"ש עוד דאי משום מחי' וכו' לא ידענא תנא היכא קאי ומאי שפאטיה דהאי לגביה האי והנראה דה"ק פיון דבעי' טענה והודאה ממילא אמרי' דהיכא דחלקו ולא השביעו ש"מ דאע"ג דחושדו שפא עכב אצלו ב' פסך פיון דהלה לא הודה לו א"י להשבע דבעי' כעין דאורייתא אבל אם נתחייב לו שבוועה ממ"א יכול להשביעו וה"ז גלגול דאי אמרי' טעמא דא"י להשביעו משום מחילה הרי פבר מחל השותף לה ונמחלה א"כ אמאי פי איתחייב לה שבוועה ממ"א מגלגלי' עליו אבל לפ"ד ו"ל ניחא וכדכתי' וכ' עוד ואיפא מאן דפריש טעמא משום מחי' והא דמגלגל עליו פגון דבשעת חלוקה לא ידע דגזליה ואח"כ נתאמת אצלו שבוודאי גזלו דכיון דבטענת ודאי קטעין עילניה בכה"ג הוא דקתני מתני' דמגלגלי' אבל אם טוען עליו טענת שפא פשאר שבו' א"י להשביעו פיון דחלקו ולא תבעו לישבע ה"ז מחל לו על שבו' שפא שעל השות': ומצאתי להריטב"א ו"ל בחי' שם דף קע"ד ע"א מהס' שכ' ויש מי שפי' שאפ' על טענת פריא א"י להשביעו דכיון שחלקו ולא תבעו פלום מחלו ואינו נכון דא"כ פשנתגלגלה השבוועה ממ"א למה משביעו דהא מחל ליה לכה הנכון כמ"ש דדוקא בטענת שפא א"י להשביעו אבל בטענת פריא משביעו ואם נתגלגל לו שבו' ממ"א אף על טענת שפא משביעו עכ"ל ודעת איפא מאן דפריש וכו' שכ' ה' העיטור היא דעת דיש מי שפירש וכו' שכ' הריטב"א ו"ל ומסיק דה' הקסיד כ' דחכמי נרבונא פסקו דינא דטעמא משום מחי' וטעמא דמגלג' מוקמו לה בדלא ידע דמחיל עפ"י מאי דכתיבנא בענייתנו: וראיתי למרן בב"י ו"ל סי' צ"ג מחו' כ' שהביא תשו' לרפני צרפת ו"ל שכ' אף אם הטעם לאו משום מחי' אמאי מגלגלין עליו וכו' פשוטן של דברים מוכיחין דט"ס וצ"ל אף אם הטעם משום מחי' אמאי מגלגלין וכדק"ל לה' העיטור והריטב"א וכו' ע"ז ובמושב זקנים מהם היו אמרים טעם חלקו משום מחי' וכו' וכבר הם ו"ל דחו טעם זה מדא' מגלגלין עליו אלא דאיפא לשנויי בדלא ידע דמחיל כמ"ש העיטור וכת' עוד ומהם אמרים משום דבעי' כעין דאורייתא וכו' והוא מבואר עפ' דכתי' ומסיק דנמנו ורבו האמרי' משום מחי' וכו' ע"ש אמנם בתשו' שהביא לתו' לאמר אבל בחלקו איפא למימר שפא לא רצה להשביעו עכשיו עד שביא זמן אחר וכו' ולכאורה דברים בלתי מובנים דא"כ אמאי עד שמתחייב לו שבוועה ממ"א לגלגל עליו אטו מי שמתחייב.

לחבירו שבועה ולא השביעו לאתר א"י להשביעו עד שמתחייב לו שבועה אחרת לגלגל עליו והכנ"הג שם אות י"ז כ' בתשו' פדכתי' ונהדר ק"ל ממה שנמנו וגמרו דמטעם מחי דא"כ אמאי מגלגלין וניחא ליה בע"ה פדכתי' בדבריהם נאנן כתי' מאי דנלע"ד ומ"ש עוד ו"ל בתשו' הלזו שיש חי' בין חלקו השו' למי שפטר את חבירו משבועה בכי' דזה אין בו פח אפי' לגלגל ול"מ לפוטרו ולא מחל לו בכי' וכו' דעת קדושים שאם פטר בכי' תו ל"מ לגלגל עליו וכדס"ל לה' העיטור הובא בטור שם סי"ג ע"ש והנה דעת רבני צרפת דמה שנמנו וגמרו דמטעם מחי' ה"נ איכא למשמע מתשו' רבי' אב"י סי' קע"א והרמ"ה בכי' כמ"ש סי' קט"ו שם אלא דכיון דלא בכי' אתמר מצי לגלגל עד שיפירש דפטרניה פמזנבר: וראיתי להרשב"ץ ו"ל ח"ב סי' קנ"ה שכ' בתו"ד שהרי הפטר את חבירו משבוע' ונתחייב לו שבועה על טענה אחרת יכול להשביעו מאותה טענה שפטר ע"י גלגול שבועה פדמוכח בתוספתא דפ' הכותב עכ"ל הדבר ק' שיחלוק על ה' העיטור ולא העלהו על דל שפתי' וס' החשן לא זו מעל שולחנו של ה' ו"ל ועוד דמה יענה בראיה דמיתו רבני צרפת מהך דפ' הכותב דף פ"ו דאם נעשית אפוטרופוס בתי' בעלה ופטרנה משבועה ואח"כ נעשית בפני היורשים אפוטרו' משביעין אותה על העתיד ולא על העבר דאמאי אינו מגלגל על העבר נמי ע"ש אלא דבשו' איכא למימ' אפי' פטרו בכי' מצי לגלגל עליה דמימר אמר לא פטרתי אלא ע"מ שתפטרני כמ"ש תשו' רבני צרפת שם: שו"ר להנמק"י בפ' הכותב שכ' הריטב"א משם הרמב"ן דמי שפטר את חבירו משבועה ונתחייב לו שבו' ממ"א שיכול לגלגל עליו ממה שפטרו ומביא ראיה מהתוס' ומישב המ"ש ע"ש ורב"א במקו' שם האריף הרבה בהעתקת דברי הרמב"ן ופי' השמו' עפ"י התוס' והירושלמי לקיים סברתו ו"ל ושם ק"ה ע"ב מהס' כ' משם הריטב"א ו"ל פל שפטרו משבו' א"י להשביעו אפילו ע"י גלגול עכ"ל ובדף ק"ו ס"ו ע"ג כ' משם דאשמועי' מתני' דאין משביעין אותה על העבר אפי' ע"י גלגול וכו' ומכאן יצא לנו דין זה וכן פתוב בשם הגאונים מההיא תו' וכו' משבששתי' היא וכמתני' נקטי' דמשמע הכי להדיא עכ"ל והרשב"ץ ו"ל אידי' דחביבין ליה שמעתייה דהרמב"ן וקנו תפס במושלם פנותיה פאילו הלכה פסוקה היא וליכא מאן דפליג ומעתה כ"ש בשנות' שפטרו זא"ז משבו' דא"י לגלגל וע"ע להרא"ש שם מה שפי' בשם הר"ש מנרבונא והטור חאה"ע סי' ס"ח ע"ד פסיק ותני דא"י לגלגל על מה שפטרנה בעלה ומרן בב"י הביא דברי הרא"ש ונמק"י ובש"ע שם נמשך אחר דעת הטור ומ"ש הב"ש והחל"מ דהרמב"ן והריטב"א ס"ל דיקול לגלגל ע"ש דמלשון הנמק"י שכ' משם הריטב"א מ"ש הרמב"ן נר' דדכונותיה ס"ל וליתא משמיה קאמר וליה לא ס"ל פמבואר בחי' שפמקו' ואיכא למי' דאפי' להרמב"ן והרשב"ץ דס"ל אפי' פטרו משבו' יכול לגלגל עליו מודה דבשנות' שפטרו זא"ז משבו' השנות' א"י לגלגל דמצי א"ל לא פטרנה אלא ע"מ שתפטרני ונ"מ לשנות' שאחד מהם הוא לבדו המתעסק בשנות' דקי"ל דאינו נשבע אלא המתעסק כמ"ש בטו"שע שם ס"ה אפי' פטרו השנות' שאינו מתעסק יכול לגלגל עליו לדעת הריטב"א והרשב"ץ כיון דליכא טעמא דע"מ שתפטרני הוא שפטרתי' וא"כ לדעת מרן ו"ל דפסק בפטרנה הבעל אפי' נעשית אפטרו' ליורשי' אינם מגלגלין עליו על העבר עכ"ל דבשנות' שפטרו זה את זה דאינו יכול לגלגל עליו לאו משום דע"מ שתפטרני אלא כיון דפטרנה פקעה השבועה באפי' בשנות' המתעסק.

אם פטרו חבירו שאינו מתעסק א"י לגלגל עליו וה' העיטור דפסק מרן פנותיה לאו מהו טעמא דע"מ וכדכתי' ואחרי כתבי זה ראיתי למור"ם בד"מ שכ' ע"ד ה' העיטור אבל הנ"י בפ' הכותב כ' דאע"ג דפטרו מן השבו' יכול לגלגל עליו ע"ש וכבר כתבתי בעניינותי דגם הרמב"ן ודעמיה אלו ומודו לה' העיטור ומטעמא דכ' רבני צרפת דמצי א"ל לא פטרתי' אלא שתפטרני ומעתה עת לדבר לעומדי על תשו' רבני צרפת ומאי דאיכא למידק בהו: הבט ימין וראה בדברי רבני צרפת מ"ש בשאלה' שהשנת' טוען שכל א' מהם פטר את חבירו משבועה והלה משיב דלהד"מ וע"ז השיבו ו"ל דכל א' נשבע על מה שטען עליו חבירו ומגלגל עליו ענין השיתוף פי מ"ש שמעון לא פטרתי' אלא ע"מ שתפטרני הדין עמו וכו' וכדברי השואל כתוב למ' דהשי' להד"מ דמשמע הא אם הודה שפטרו תו לא מצי לגלגל עליו ענין השיתוף ותשו' הרמ"ה דאזיל ומודה דפטרניה אלא דע"מ שתפטרני ופסקו דהדין עמו בטענה זו ופשיטא דאפי' בדלא פריש דע"מ שתפטרני סתמו כפי' כיון דהשבועה דהשות' אתרנוניהו רמ"ה וכת' עוד ו"ל ועוד שאם פטרו מש"וח על השיתוף בפ"ע אבל ע"י גלגול לא פטרו מידי דהנה דחלקו השות' שא"י להשביעו ואם נתגלגלים שבועה ממ"א מגלגלים עליו את הכל וכו' מחל לו כפי' וכו' מ"מ הטענה שטוען דע"מ ראוייה לקבל ממנו וכו' ולא ידעתי מה צורך לאריכות דברים הללו כיון דהשאלה מבוארת שטען עליו שפטרו בפירוש דלא דמיא למתני' דחלקו אלא הא' לא דמיא אלא להך דפ' הכותב דמהני אפטרו' שלא לגלגל ולחלק בטעם דע"מ פן פטרתיך פדי שאם אתה תפטרני לכן יכול כל אחד לגלגל על חבירו אבל האריכות שכ' ו"ל אינו מוכן לענ"ד ועוד דבנדון ששאל עליו כל א' טוען על חבירו ומאי אןלמיה דהאי מהאי או שניהם יגלגלו או שניהם לא יגלגלו: ועלה מן האר"ש לדינא לש' ב' שותפיה המתעסקי' לשות' א' מתעסק אם מחלו ופטרו מהשבו' שוב א"י לגלגל עליו על עסק השות' פמבואר בטוש"ע א"ה ע"י צ"ח ובח"מ סימן צ"ג ולפום מאי דכתבנא בעניינותי דאפי' הרמב"ן והרשב"ץ מודו מטעמא דרבני צרפת וכדכתי' וכעת ראיתי למרן בב"י ר"סי ע"א גבי נאמנות דפוטרו מהשבועה הביא דעת הרא"ש דס"ל דאפי' ע"י גלגול משביעין אותו עכ"ל: וראיתי לה' ראש יוסף שם ס"ק ז' שכתב הסב"א כדברי הרמב"ן דהא בעלמא משביעין ע"י גלגול אפי' שהוא פטור משבועה מן הדין הגמור אעפ"י שפטור מן התורה או שפטרוהו חכמים וא"כ כשיהיה פטור מן השבועה ע"י נאמנות אמאי לא מחייבי' ליה ע"י גלגול פנ"ל עכ"ל.

מה רב גובריה ורב חיליה דרב יוסף ו"ל דמילתא דפליגי בה רב רבתיא ותלנה בתו' וירוש' וגמרין כדכתי' פשיטא לה מדעתיה והעמוד אשר נשען עליו לא בר סמכא הוא דעיקר גלגול שבועה ילפי' לה מסוטה דאע"ג דהך מילתא דמגלגל מן התורה פטור משבועה אפ"ה אמרה תורה עליו אבל במתנה על עצמו לפוטרו מדנפשיה קא עמל סברי מרנן דאהני ואהני הך פטורא לפוטרו אפי' ע"י גלגול ומרן בש"ע שם כתב לפיכך אם כתב לו שיהיה נאמן בלא שבו' ק"וח הגלגול לא משתבע וכו' והש"ך ו"ל ק"ל דמשמע מפאן דפוטור סתם לא מהני ובא"ה ובח"מ פסק פהרא"ש ע"ש ולענ"ד דס"ל לחלק בין לשון פוטור דקא מיפטר ליה בהדיא לפוטור דאתיא מכלל' דנאמנות אמנם לענין דינא העיקר כמו שנתבאר בפסקיו בא"ה ע"ח ו"מ וכדכתבנא.

ואחז"ר ראיתי לה' בְּנֵי אֶהְרֹן סִימָן מ"ב שָׁגַם הוּא הִגִּיחַ בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי צָרְפַת כְּמוֹ שֶׁהִגִּיחַ
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכִדְבַרְתִּי וְהִבִּיא לְשׁוֹן ה' הָעֵיטוֹר וְדִקְדַק עָלָיו כִּי דוֹקֵינָן ע"ע וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחַשׁ
בַּס' פָּנִים מְאִירוֹת ח"ב ס' קל"ז מֵה שֶׁחֲלַק עַל דְּיַיְגִי ו"ל וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה ע"ש: בְּרַם
אִפְתִּי פֶשֶׁת גִּבּוֹן לְבָרוּרֵי בְּעֵינֵי דִינָא דְמַתְנִיתִין דְּקַתְנֵי חֲלָקוֹ הַשְּׁוֹת' א"י לְהַשְׁבִּיעוֹ וְאִם
נִתְחַיֵּיב לוֹ שְׁבו' מ"א מְגַלְגְּלִי אֶת הַכֹּל מ"ט פִּינּוֹן דְּאֲמַדִּינּוּ דְעֵתִיחַ דְּמַסְתַּמָּא אַחְוֵלִי אַחִיל
לְגַבְיָהּ לְדַעַת רַבָּא דְרַבְּנִינָא הִיכִי מְצִיתוֹ לְגַלְגַּל עָלָיו וְבַר"פ חֲזַקְתָּ אֲמַר לְמ"ד הִדְרָא וְלֹא
פָּרִי מ"ט פִּינּוֹן דְּלֹא תַבְעִיחַ אַמ' דְּאַחְוִלְיָהּ אַחְלָהּ וּבַפ' הַמְנִיחַ דָּף ל"ד אַמ"ר טַעֲנֵנוּ חֲטִיִּים
וְהוֹדָה לוֹ שְׁעוֹרִים פְּטוֹר אַף מִן הַשְּׁעוֹרִים וְדַעַת רַש"י וְהַתּוֹס' וְשֶׁאֵר פּוֹסְקִים מְדִין מְחִילָה
נִגְעוּ בָּהּ וְעֵינָן בְּטו"ש ע"ש ס' פ"ח סו"ב אֵלָּא דְאִם תְּפַס קוֹדֵם הַתְּבִיעָה לֹא מְפָקִינּוּמִינָהּ
דְּאִמּוֹר סְמוּךְ עֲלֵיהֶּוּ כַּמ"ש שָׁם וְכֵן בְּאַלְמָנָה שֶׁשֶׁהָתָה כ"ה שָׁנָה וְלֹא תַבְעָה כְּתו' שׁוֹב
א"י לְתַבּוּעַ כְּתו' וְה"ט דְּמַסְתַּמָּא מְחַלָּה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע אַה"ע ס' קכ"ה ע"ש וְהִנֵּה בְּעֵתָה
אִין הַפְּנָאֵי מְסַפִּים עִמִּי לְהַאֲרִיךְ: (נב) גְּלָגוּל שְׁבוּעָה.

ק"ל דְּמַגְלְגְּלִי שְׁבו' הִיִּסַת עַל שְׁבו' כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' צ"ד ע"ש אִם הַשְׁבוּעָה שֶׁנִּתְחַיֵּיב
לוֹ עֲכָשְׁוֹ הִיא מְחַמַת שְׁמָא מְאוֹתָן הַנְּשַׁבְּעִין בְּטַעֲנַת ס' שְׁמָא אִם יָכוֹל לְגַלְגַּל עָלָיו שְׁבוּעַת
שְׁמָא דַע לָהּ מ"ש הַרְמַב"ם בַּפ"ט מֵה שׁוֹת' ה"ז וְכֵן אִם נִתְחַיֵּיב שְׁבו' אַח"ז בֵּין שָׁל תוֹרָה
בֵּין שָׁל דְּבָרֵיהֶם כְּגוֹן שֶׁנֶּעֱשֶׂה לוֹ שׁוֹת' וְכו' פ"א ה"ז יָכוֹל לְגַלְגַּל עָלָיו וְכו' כ' מֶרֶן בַּכ"מ
וּמְפֹרָשׁ בְּדַבְרֵי רַבִּי דַג"ש אִפִּי בְּשְׁמָא עַל שְׁמָא אִיתָא וּכְדַבְרֵי הַרְמַב"ן וְהָר"ן עַכ"ל
וּמֶרֶן בַּש"ע שָׁם ס"ח הֶעֱתִיק ל' רַבִּי כְּדַמּוֹתוֹ בְּצַלְמוֹ א"כ בְּנִדְאֵי דְהִיכִי שְׁמִיעַ לִיה מ"ש
הוּא ו"ל בַּכ"מ אֵלָּא דַלְעַנ"ד הָא לֹא מְכַרְעָא דְשִׁאֲנֵי הָךְ שְׁמָא דְשׁוֹת' דְרַבְּנָן אַלְמוּהַ מְשׁוּם
דְּמִוּרוֹ הַתִּירָא דְקָא טְרַחֲזֵי טְפִי כְּדִאִיתָא הֵתָם בְּגִמְרָא וְעֵשְׂאוּהָ פְטַעֲנַת וְדִאֵי אֲבָל שְׁאֵר
טַעֲנוֹת דְּקִלְיִשֵׁי דְלֹא מְשַׁבְּעִין עֲלֵיהֶּוּ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' ע"ה וּפ"ז ע"ש אִיכָּא לְמִי דְאִין
מְגַלְגְּלִין בְּשְׁמָא כִּי הִנֵּה וּמֶרֶן בַּב"י כ' מִשָּׁם הָרֵא"ש עַל כָּל הַסְּפִיקוֹת מְגַלְגְּלִין וְאַח"כ
הִבִּיא דְבָרֵי הָר"ן דְּנִרְאָה דְחוֹלַק עַל ס' זוֹ וְהוּא ו"ל כְּתַב הֵתָם הָר"ן מוֹדָה וְכו' כ' בַּש"מ
שָׁם דְּבַעֲזֵי דְאִיכָּא רַגְלִים לְדַבֵּר כְּגוֹן אָרִיס וְשׁוֹת' וְעֵינָן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל שָׁם אוֹת ג' בְּהַגְהַב"י אִיכָּא
מ"ש בַּכ"מ דְּמַגְלְגְּלִי שְׁמָא עַל שְׁמָא דְנִקָּא בְּהָךְ דְשׁוֹת' וְאָרִיסֵי וְכו' דְמִיִּירֵי בְּהוֹ רַבִּי
וְכִדְבַרְתִּי בְּעֵינֵי יוֹתִי: וְרָאִיתִי לְהַרְדָּב"ז בִּישְׁנוֹת שֶׁכ' בַּס' ר"ב אַע"ג דְּבִשְׁבו' הַשְּׁוֹת' בְּעֵינָן
כְּפִירָה וְהוֹדָאָה בְּמַקְצַת כְּפִי רַש"י ו"ל הֵיִינוּ מְקַמֵּי דְתַקּוּן רַבְּנָן שְׁבוּעַת הִיִּסַת אֲבָל הַשְּׁמָא
דְּנִתְקַנָּה שְׁבוּעַת הִיִּסַת אִפִּי כּוֹפֵר בְּכָל מְזִיקוֹ לְשְׁבוּעָה אֵלָּא דַּנ"מ לְעַנְיָן נַק"ח דְשְׁבו'
הַשְּׁוֹתִפִּים עַל יְדֵי טַעֲנָה שְׁחוֹשְׁדוֹ וְהוֹדָה בְּמַקְצַת בַּעֲזֵי נַק"ח אֲבָל שְׁבוּעַת הִיִּסַת לֹא בַעֲזֵי
נַק"ח וּמְסִיק וְלַעֲנִין אִם מְגַלְגְּלִין עַל הַשְּׁוֹת' לְפִי שְׁבָאָה עַל טַעֲנַת שְׁמָא הִיִּלְכְתָא דְבְּכָל
גְּוֹנָא מְגַלְגְּלִין בְּרִיא עַל בְּרִיא וְשְׁמָא עַל שְׁמָא וְכו' עַכ"ל וְזֶה שְׁלֹא כְּדַעַת מְרוֹ ו"ל דְּכִוּוֹתָהּ
שְׁבו' הַשְּׁוֹת' דְּעֵשְׂאוּהָ כְּטַעֲנַת בְּרִיא וּמ"ש הַרִיטְב"א בַּח' לְשְׁבוּעוֹת אַהָּא דְמַבְעֵא לָן
מֵהוּ לְגַלְגַּל שְׁבו' בְּדַרְבְּנָן כ' וְאַסִּיקָנָא אַף עַל שְׁבו' דְרַבְּנָן מְגַלְגְּלִין דְּבָרִים אַחֲרִים וְאַפִּי
עַל שְׁמָא כ"ש בְּרִיא עַל שְׁמָא וְשְׁמָא עַל בְּרִיא עַכ"ל .

אִיכָּא לְמַשְׁמַע דְּקָאֵי כְּדַעַת הַרְדָּב"ז: וְעַדִּין צָרִיךְ אֲנִי לְמוֹדַעֲזֵי דְלִפִּי הַמְתַּבָּאָר דְשְׁבוּעָה
הַשְּׁוֹת' פִּינּוֹן דְּמַעֲיַקְרָא אֲטַעֲנַת שְׁמָא תִּיקְוִיחַ רַבְּנָן וְאוֹקְמוּהָ כְּטַעֲנַת בְּרִיא לְגַלְגַּל עָלָיו דַּה"ה
לְמֵאֵי דְתַקּוּן רַבְּנָן דְאִין הָאֵלְמָנָה נִפְרַעַת מִכְּתוֹן אֵלָּא בְּשְׁבוּעָה דְיִלְמָא אַתְּפֹסָה צָרִירִי וְדַעַת
רַבּוֹתֵי רַבְּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים דְמַה שְׁמִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ נְמִי שְׁלֹא מְחַלָּה כְּתו' א"א ע"י גְּלָגוּל וּנ"מ

דְּהִיכָא דְּלִיכָא לְמִיחֵשׁ לְצַרְרֵי כְּגוֹן שְׁמַת פְּתָאוּם לְדַעַת ר"ש ז"ל דְּבַכ"ה גְּלַא חֲיִינְשֵׁי לְצַרְרֵי אִין מְשִׁבֵּיעִי אוֹתָהּ שְׁלֵא מְכָרָה וְשְׁלֵא מְחַלָּה וְעֵינִין לְקַמְן בְּמַע' אוֹת ר' מְדִינֵי כְּתוּבָה סִי מַה שְׁהָאֲרַכְתִּי בְּזָה דְּאִיכָא רְגֵלִים לְדַבְּרֵי דְּאִין אָדָם רוּצָה שְׁתַּתְּבַּזָּה אִשְׁתּוּ ע"ש וּמַעַתָּה מ"ש ה' פָּרָם שְׁלֵמָה בַּח"מ סִי י"ג דְּתִלְיָא בְּפִלְגֵי אִם מְגַלְגְּלִין שְׁמָא עַל שְׁמָא וְדַעַת רַש"י וְקִצְתָּ חֲכָמֵי צָרְפַת דְּאִין מְגַלְגְּלִין וִיכֻלָּה הִיא לֹמַר קו"ל פְּנוּתֵיהּ ע"ש וְלַעֲנֵד לְגַבֵּי אֲלֻמְנָה דְּתַקְנַת חֲכָמִים דְּתַקְנֵנוּ לִישְׁבַע עַל הַתְּפִסַת צַרְרֵי אַע"ג דְּחֻזְקָה אִין אָדָם פּוֹרַע חוּבוּ בְּתוֹךְ זְמַנּוּ וְכַתּוּב לֹא נִתְקַנָּה לְגָבוֹת מַחֲזִים אַפ"ה מְשׁוּם שְׁאִין אָדָם רוּצָה שְׁתַּתְּבַּזָּה אִשְׁתּוּ בַּב"ד חוֹשְׁשֵׁי לְשְׁמָא אַתְּפִסָּה צַרְרֵי וְשׁוּיָהּ פְּטַעֲנַת בְּרִיא שְׁתַּשְׁבַּע בְּנִק"ח וְדִלָּא כַּמ"ש ה' פָּרָם שְׁלֵמָה ז"ל אַחְזוּר נִרְאָה בְּעַלְלִיל ס' גְּבַעוֹת עוֹלָם לְמוֹהַר"י קוֹבוּ ז"ל סִי ל"ב הוּא גִיְהוּ הָרַב בַּר פִּלְגֻתִיָּהּ וּבְכָלֵל דְּבָרָיו כ' מִיְלֵי דְּכַתְּבֵי בְּעֵינֵיהּ תְּלִי"ת ית"ש וְהַסְפִּים עֲמוּ ה' מֵאֲרִי"ךְ ז"ל וְהָאֲמַת יוֹרָה דְּרַכּוּ: (גו) גַּט.

פְּעָמִים רַבּוֹת כִּי יִקְרָה אִישׁ תְּהַפּוּכוֹת רִוַע מְעַלְלִים מְפַצִּירִים בּוּ לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוּ מִפְּנֵי חֲשׂוֹשׁ הַהֲמָרָה וְאִינוּ מְתַרְצָה לְגַרְשׁ עַד שְׁתַּמְחֹל לּוֹ סְכִי כְּתוּבָתָהּ וְקִנּוּ מִיָּדָה שְׁמַחְלָה לּוֹ וְאַחַר שְׁמֹסֵר לָהּ גִּיטָה הוֹצִיאָה שְׁטַר מוֹדְעָ עַל הַמְּחִילָה הִיא וְיִצְאָ לְטַעוֹן שְׁעַל סְמָךְ אוֹתָהּ הַמְּחִילָה פְּטָרָה בְּגַט פֶּסֶק הָרַב מוֹהַר"ם אֶלְשֵׁיךְ ז"ל סִימָן ע"ח דְּהַגֵּט גַּט מְעַלְיָא וּמוֹדְעָא קִינִימַת שְׁלֵא נִכְתַּב בְּגַט שְׁם תְּנַאֵי ע"ש וְעֵינִין לָהּ מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"א סִי נ"ח וְעֵינִין בַּהַכְּנָה ג"ס סִי קנ"א בַּח"ה עַל בַּהַג"ה ט אֹת קס"ז: (נד) גַּט אִם דְּנִין דִּינֵי קִידוּשִׁין וְגַטִּין בְּלִילָה וְאִת"ל דְּאִין דְּנִין אִם הַבַּע"ד קָבְלוּ עָלֶיהָ דְּבַכָּה"ג בַּד"מ מְהַנְיָא הַקְּבָלָה בְּדִינֵי קִידוּשִׁין מַהוּ דְּאִיכָא לְמִימַר דְּדָמוּ לְדִינֵי נְפֻשׁוֹת כִּינּוּן דְּמִמִּילָא מְחֻזְקִין לָהּ בַּא"א הַבָּא עָלֶיהָ בְּעוֹדָה אַרוּסָה בְּסִקִּילָהּ וּבְנִשְׁוֹאָה בְּחֻזְקָא מְצִאֵתִי לְהַכְּנָה ח"מ סִי ה' בַּהַג"ה ט אֹת ט' שְׁכַתְּבָה מְשֵׁם תְּשׁוּ מְהַר"ם הַרְשֵׁב"א דְּדָמוּ לַד"נ: (נה) גַּט בָּא לִידֵי גַּט שְׁכַתְּבוּ ת"ח בְּכַפָּר אֲלֵכָאף וְד"ן בְּאֲחָד בְּשַׁבַּת בַּט"ו וְכו' דַּע דְּבִנְסוּחַ הַגֵּט לְהַרְמַב"ם בַּפ"ד מַה גִּירוּשִׁין כְּתוּב בְּבִי"ת בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר אָמְנָם בְּנִסְחָא גַּט מִיָּאוּן בְּפִי"א מַה' אֵלּוּ כְּתוּב בְּלֵא בִי"ת וְכֵן הוּא הַנְּסוּחַ שֶׁכ' הַטוֹר סִי קכ"ו ס"ז כְּתוּב בְּלֵא בִי"ת וּמוֹר"ם שְׁם ס"ד כְּתוּב דְּכֶשֶׁר וְעֵינִין לָהּ גַּט פְּשׁוּט שְׁם סִי קכ"ו עוֹד כְּתוּב בְּגַט הַלּוֹ בְּמִתָּא אֲלֵכָאף וְכו' וְהַעִיר הַזֹּאת אִינָה אֵלָא א' מִהַכְּפָרִים הַנְּסוּחִים לְמִתָּא תוּנִים יַע"א וּמְדַבְּרֵי מֶרֶן בַּב"י סִי קכ"א דָּף ק"ה ע"ג נִרְאָה דְּאִין בְּזָה קְפִידָא ע"ש אִיבְרָא דְּשֵׁם הָעִיר הַלּוֹ וְלֵכָאף בְּלִשׁוֹן אֲגָרִי כָּל מְקוֹם גְּבוּהָ וְתִלּוּל נִקְרָא בְּשֵׁם כָּאָף וְקוּשְׁטָא קָאֵי כִּי הַזֹּאת הָעִיר הִיא בְּרֵאשֵׁי הָהָרִים הַגְּבוּהִים וּמִילַת אֵל הִיא לָהֶם בְּמְקוֹם ה"י הַיְדִיעָה וְא"כ אִינָה מְעַיְקָר שְׁם הָעִיר וְכִמוּ כֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּכַפָּר אֵל חֲאֵמָא וְכֵן מְעַלְקָא וְכֵן אֲלוֹזָאִיר וְאִם כּוֹתְבִין אֲרַגְלִיל אֵי אֲפֻשֶׁר לְכַתּוּב רַפְּהָ עַל אוֹת הַגִּי"מ לְכַמוּ.

שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקֵי עַל שְׁם ג' לֵאבִי וְיֵשׁ מֵהֶם אוֹמְרִים שְׁצַרְיָךְ ב' גֵּטִין עוֹד כְּתוּב בְּגַט הַנּוּ' דִּי עַל מִימֵי מְעֵינּוֹת יְתָבָא וְלַעִיר הַזֹּאת אִין לָהּ אֵלָא מְעֵינִין א' וְהוּא כְּתוּב מְעֵינּוֹת וְכַתְּבֵי ס' גַּט פְּשׁוּט סִי קכ"ח ס"ק נ' לְדַעַת הַפּוֹסְקִים שִׁינוּי שְׁמוֹ ה"נ נְפִסוּל ע"ש וְשְׁמַעְתִּי שְׁצוֹרַת הַמְעֵינִין הַלּוֹזָה יוֹצִיא מֵאֲבֹן שְׁבַקִיר גְּבוּהָהּ וְהַקִּילוּחַ שׁוֹמֵת וְיִוֹרֵד לְאֲרֶץ וּמִתְכַּנְּסִים לְבָרְכוֹת וּמְשֵׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְכָל סִפּוּק הָעִיר וְהוֹתִיר וְלִשְׁם עוֹד מְעֵינִין אַחַר מְסַתְּפִקִין מִמְּנוּ ג"כ וְעוֹד מְעֵינּוֹת אַחֲרֵיהֶם רְחוּקִים חוּץ לְעִיר בְּרַחוּק מִיֵּל הֵן חֲסֵר הֵן יִתֵּר.

עוד כ' בגט הנז' אנדגאליא רביחה נסתפקתי אם הם ב' שמות וקורין לה בב' שמות הללו כא' או שפעמים קורין לה בשם זה ולפעמים קורין לה בשם האחר ואם פן צריה לדעת באיזה שם מהם רגילים לקרותה יותר משם האחר דאז צריה לכתוב השם הראוי יותר מתבירו ועל השם הב' פותבין דמתקרייא ואם אין מן השם נגזר השם תבירו כצ"ל המכונית עוד אם צריה רפ"ה על הג' של גאליא וכדכתי' ועוד שלאכתב אנת' אנתתי.

ועוד שלא פתוב בו ואינש לא ימחה בשיטה א' דנראה דהאי מילתא לעכוכא. ועוד פתוב בנפשיכי וצריה לכתוב מנפשיכי.

עוד פתוב בגט הנז' פסליו מלא ביו"ד ובמקראות פתוב פסלו חסר וכ"כ מרן בש"ע סי' קכ"ו סכ"ה ומור"ם שם ס"ז אלא דבדיעבד אם באותו שם עצמו שנקתב הגט אז יחזור ויכתוב גט אחר ואם עבר אותו יום מאי דהנה הנה ועיין לה' גט פשוט שם סקל"א וע"ו.

עוד פתוב בו ושבעים ואחד והיה צריה לכתוב ואחת בלשון נקבה כמ"ש מרן בש"ע סי' קכ"ו ס"ה ומסיים בה מור"ם דאם פתב לשון זכר בלשון נקבה פשר בדיעבד וכן פסק ה' זמן אהרן סימן קס"ח אמנם הרב מוהריב"ל ס"א סימן ס"ח לא הכשיר אלא במי שהרחיק גלוד לאיזים הרחוקים ע"ש עוד פתוב בגט הנז' ראובן די מאהולי קדר וזה טעות גמור דצריה להיות חסר ו' וכן לישנא דאהל בכל מקום וכן פתוב באהלי קדר שכתתי עם אהלי קדר ועוד דתיבת די היא תרגום תיבת אשר ומאהלי קדר לשון עברי וב' הלשונות קשה לזונגם ועוד דסי' זה אינו סי' מקומו לדעת איתן מושבו פי אהלי קדר בארבע רוחות העולם וכבר פתוב לאמר העומד היום במתא לכאף עוד נסתפקתי בשם קריאת פפר סוסא דבל' אגרי פותבים ה' באחרונה וכן מצאתי בסוף ספר יהושע פתוב לאמר וחרצר סוסה בה': (נו) גט פיצד פותבין גט בח' אייר הנה מור"ם ז"ל בד"מ סי' קכ"ו כ' שמצא פתוב בשם מהרי"ל שצריה לכתוב ב' גטין אחד ביו"ד א' וא' בכ' יודי"ן ובס' המפה שם ס"ו כ' דיש נמנעין לכתוב גט באייר פבר גילה דעתו שם דאייר בשני יודי"ן ואם פתבו בחד יו"ד פסול אם לא בשעת הדחק ומרן בש"ע לא גילה דעתו בזה כמ"ש ה' ב"ש ס"ק כ"א אמנם מרן שם ס"ו פשהעתיק אייר פתבו בשני יודי"ן ועט"ר הוא הרא"ש מורי ה' חק נתן ז"ל שאל את פי סופרי דנוקנאי קשישאי דמתא והעידו דלעולם לא נמנעו לכתוב גט באייר משפוטבין בב' יודי"ן ובו בפרק שאלתי את פי מורי אם פתוב בגט בירח זיו אם פשר הוא פינן דמקנבל לרז"ל דהוא חדש אייר וכן ירח בול ירח האייתנים ויען ויאמר מורי ז"ל דפשיטא ליה דפסול פינן דשמות הללו לא אתו אלא מדרשא דאגדת' ולא דרשא דהלכתא למיגמר מינה דינא אלו דברי הרב ואע"ג דלא ידעי' אי בת שבע חדא תיקבה או תרי אלא למאי דאמרו ז"ל באגדה באות' שעה קנח דהע"ה בי"ג מפות ופירש"י ז"ל דחושבן פסוק ותבא בת שבע המלה החדרה וגו' אית ביה י"ג תיבין ע"ש ומינה גמרי' לכתוב בגט בת שבע בחד תיקבה צ"ל דהתם גילוי מילתא הוא דגמרי' מינה אבל לקבוע שם חדש בזמנו של גט עפ"י מדרש לא גמרי' דאין למדין הלכה מפי מדרש: (נז) גט ראובן נשוי עם אשתו בעיר אר' גיל יע"א וקבע דירתו פה מתא יע"א והספימה דעתו לגרש את אשתו ולשלוח לה גיטא ע"י שליח הולכה וכשהזמנה הספינ' חש בראשו השליח נחש ינחש פי הספינה שיש בה גט מתעפכת בהליכתה וגמרו אומר הבעל והשליח למסור הגט פרוה בניירות וחתומי בשענה אדומה על קשרי הנירות ובסימנין מובהקין

בגט ונהחומות ובהענדא' עדים על הסימנין ונהחומות עמד השואל ושאל אי צריף למעבד הכי פנין דגוי לאו בר שליחות הוא או"ד לאו שליחותא קעביד דלא הוי אלא חמר גמל המוליק פתבים והפקדונות יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הלא ידעת כי נחלקו אבות העול' בענין זה שהגאון בעל הלכות גדולות פתב דלא מצי לממסריה בידי נכרי וה"מ והרא"ש חלקו עליו וכתב הרא"ש דבאשפנו וצרפת נהגו לעשות פן כמ"ש הטור א"ה סי' קמ"א ומרן בש"ע שם סל"ה פסק בפשיטות פדעת הרא"ש ודעמיה ע"ש ומצאתי לה' מהראנ"ח ז"ל ח"א סי' ל"ב דאיתשיל קמיה על רזא דנא ובדף ס"ד סע"א כ' וז"ל ולא נשאר פאן חשש הבאה שיש מי שחושש לו אבל רבו פמו רבו המתירים ופשיט המנהג בין הראשונים לעשות פן משום דהוי מעשה קוף בעלמא ואין לנו לחוש לזה בשעת הדחק עכ"ל והקא בנ"ד דהוי נחוש דהולכת הגט בספינה חשיב בשעת הדחק ועיין לה' תומת ישרים סימן ק"ב דיש נחוש שלא יהיה שליח הגט ע"ש.

וכן בקדש חזיתי להרצב"ש בס' יכין ובועז ח"א סי' ס"ה נוטה לדעת הרא"ש וכתב שזקנו הרשב"ץ מצא סמוך לס' המתירים ע"ש אלא שגדון ה' ז"ל פשעת הדחק דמיה וה' יד אהרן שם אות פ"ט כ' ג"כ משם הרמ"ה דלכתחילה צריף למעבד הכי ומיהו אנן בדידן דבתריה דמרן הש"ע גרירי והוא ז"ל פסק בסת' דמעשה קוף בעלמא הוא דמשמע לדידיה אפי' לכתחילה וראיתי לה' בית יהודה במנהגים סי' ס"ד דק"י ע"ג שיהביא דברי ה' יכין ובועז ושרבו א"ל להחמיר וכבר האריף בזה ה' יד אהרן בדעות רבותינו האחרונים ז"ל ואנו אין לנו אלא פסק מרן בש"ע וכדכתל': ואתה דע לה דאין פל הדברים הללו אמורים אלא בבעל שרצה לשלוח את הגט לשליח אשר חונה שם האשה אבל בנ"ד דהשליח נקפו לבו להוליכו עמו בספינה מאן לימא לן דמצי לשלוחו בידי גוי ולקבלו ממנו במקום שהאשה דרה שם וכעת שמעתי שהבעל עצמו רוצה לילף בספינה עם השליח ומשום שהאשה קרובתו אינו רוצה לתת לה הגט מזדו לידה וכבר כ' ה' בית יהודה שם בס' ס"ב ושפך נהגו פשיט איזה סיבה מצדו או מצדה צריף לדעת אם יוכל הבעל לחזור וליטלו מיד השליח ולמנסרו לגוי שימסרנו לשליח באר' גיל דאיכ' למימר דלא הרשהו אלא למנות שליח דבר שליחות הוא אבל הגוי דלא הוי אלא מעשה קוף בעלמא לא או"ד פנין דמדעתיה דבעל קא יהיב ליה שפיר דמי ולזה דעתי הקצרה נוטה: (נח) גט ראובן א' מבני קהלינו יצ"ו נשוי אשה רבה בשנים ועלה האיש ההוא מעירו להסתחר בערי פראנקיאי ויהי כי ארכו לו שם הימים נתפתה לאשה ונשאא פדת משה וישאל וילדה לו בנים ומאן לבוא עוד לפה מתא ותשאר האשה קשורה בחבלי העיגון וב"ד של שם אין פח בידם לכופו לבוא אצל אשתו דגזיר' מלך היא שאין לדון בכפיה פלל לשום אדם פלל בין שהוא ב"ב וב"ש ב"ב וגם א"א לכתוב לה גט ולשלוחו לה ע"י שליח כי המלך החדש שנתחדשו גזירותיו גזר אנמר שפל שהסכים בדעתו לגרש את אשתו אפי' מדע' שניהם צריכים הבעל ואשתו לילף לפני הדוכוס ולהודיעו שהסכימו בדעתם להתגרש ואחר החקירות איה ובמה ולמה אז קובע להם זמן שנה א' להמלך בדעת' ובמלאות מי השנה ההיא מיום אל יום ומחדש לחדש אז באים הבעל ואשתו אצל הדוכוס ההוא ומודיעים אותו שיעדין עומדים בדעתם ובהספמתם להתגרש ואז מוסר להם פתקא דהורמנא לכותבי הגטין לכתוב להם גט כל אחד לפי דתו ונימוסו וכיון דכן הוא א"א לו לכתוב גט לאשתו פנין שאינה שרויה אצלו ולא מצאה היונה מנוח כי לאנסתה לדרוך

בציות ולרכוב באניות יתר על פן הים הולך וסוער מהלכות מלכי ומלחמותיהם ונוסף גם הוא שאין ממאן למיקם בספוקה משף השנה ההיא זמן המגבל כמזנבר מי זה ואיזה הוא שיכול להכריחו לעשות המוטל עליו פדת של תורה.

עמד השואל ושאל אם יש פתח פתוח למצוא קורת רוח לאשה העגונה הלזו ועוד בה כי הרבה שח'רות עושה וחוששני לה מחטאת רח"ל יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב אם אמרנו נבוא העי"ר באומר אמרו לפ' שיכתוב ופ' ופ' שיחתמו דאיפלגו בה תנאי ר"י ור"י ומאי דאיתמר עלה בפלוגתא דאמוראי פדאיתא בפ' התקבל דף ס"ו ומאי דפליגי רבנן וז"ל צריף לבוא בדרה ארנפה והדברי עתיקין בטור ומרן ב"י בא"ה סי' ק"ך ועיין בתשו' הגאונים שער ב' דף ט' ע"ב ד"ה וגברה וכו' ושם סי' כ"ג משם רבי' האיי גאון ובהרשב"ץ ח"א סי' ל"ו ודעת הרמב"ן ודישרן סמכין עלוהי דהגט בטל מן התורה ודעת הרא"ה וסיעת מרחמוהי דלא פסיל אלא מדרבנן ונ"מ לשעת הדחק וכו' רבינו אביגדור הפהן והובא במרדכי דפ' מי שאחזו וז"ל ועתה יראה הרואה כי שעת הדחק היא אפשר אם בעיניף יישר דבכל פסולי דרבנן מכשרי' להו בדיעבד ובגנן אב לכולן גט מוקדם וכו' עכ"ל והנה ההיא דגט מוקדם איתיה בגטין דף ח"י ע"ב שפבר חתמו העדים המאחרים עד י' ימים אתו לקמיה דריב"ל א"ל פדי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק ופרש"י שהלה זה לזרכו או נשאת כבר בגט זה עכ"ל וע"ע בתוס' שם דף ס"ו ע"ב בד"ה מתני' וכו' דק"ל הכי קתני הרי אלו יכתבו ויתנו לכתחיל' למ"ד בסמוך הא נמי כשר ותיעשה ותי' בשנוי'א בתרא דזימנין דתיעשה אפי' לכתחילה כגון בשעת הדחק עכ"ל א"כ בנ"ד אם פנים אנחנו בדעת הרא"ה והר"ן סברי מרנן דאין הגט פסול אלא מדרבנן בכ"הג דנ"ד חשיב שפיר שעת הדחק והוי לכתחילה בדיעבד דמי אכל מה אעשה כי מרן ב"י בתשו' בדיני גיטין סי' ה' כ' ואעפ"י שהרא"ה תלמידו חלק עליו וכו' לא חלק עליו אלא להלכה אבל לא למעשה ואת"ל דלמעשה נמי חלק עליו דברי ה' ודברי התלמיד דברי מי שומעים וכ"ש בהיות ה' לחומרא וכ"ש שרבן של פל ישראל רש"י וז"ל הסכים עמו ופשטה דשמעתא מסייעא להו וכן דעת הרמב"ם וכו' עכ"ל והאריכות בזה לאין צורך כי כבר הובאו בבית יוסף פל דעות הנאמרים באמת: האמנם נשאר לנו לברר באם יוכל למנות בפתי' לסופר שיכתוב ולעדים פ' פ' שיחתמו או לא דתני בתוספתא דלא מהני ואע"ג דבכל התור' אמרי' שלוחו של אדם כמותו תי' הרמב"ן בחי' לשם דף ע"ר מהספר ע"ב וז"ל וא"ל שאני גט דבעי' לשמה ובעי' נמי וכתב הבעל ואין הסופר והעדים עומדים במקום הבעל אלא כששמעו הם מפיו אבל בדברים אחרים אדם עושה שליח שלא בפניו גם הרשב"א בחי' שם העתיק דבריו אמנם הריטב"א בחי' שם אחר שהעתיק דברי הרמב"ן הללו כ' וז"ל ורבי' נר"ו כ' דהא לא מסתבר וכו' ולפיכך ב' דלא פליג ר"י אלא באומר להם אמרו מדעתכם אבל בממנה אחר' שליח שלא בפניו אלא שהודיע להם הדבר עפ"י עדים בהא ודאי לא פליג ר"י ונדאי אדם עושה שליח שלא בפניו ומשום חורף' דכסופא דסופר לא חיישי' דליכא למיחש אלא כשעושים הדבר מדעת עצמן עש"ב והנה במאי דתלי זיניגיה הרמב"ן דוכתב דאמר רחמנא אבעל קאי חלוקים עליו התוס' שם בדף כ"ב ע"ב בד"ה וזה לאו וכו' וס"ל דלא קאי אלא אסופר ע"ש שהאריכו ועיין במרן ש"ע ריש סי' ק"ץ ור"ס קכ"ג ולה' בית שמואל שם וע"ע לה' קול יעקב בלשונות הרמב"ם דף כ"ו במה שעמד בזה והיום קצר ולדעת רוב

הפוסקים דלא פסל אלא מדרבנן וכו' ה' מהרד"ך בבית כ"ג אחר שהוכיח שדעת הרי"ף והרמב"ם להקל ולבסוף כ' וז"ל ומעתה אני אומר דהואיל על דעת הסמ"ק והסמ"ג והר"ן משו' עיגונא הקילו באלם וכותבים ע"י רמיזתו הואיל ואי אפשר באמירת פיו וכ"ש שהוא הדין כ"י וכדפרי' בנ"ד נמי פותבין ונותנין עפ"י פתבו וכו' משום דאי אפשר לו לכתוב גט לאשתו במקומו ולשולחו לה וכו' אבל בנ"ד שהוא משומד והוא בארץ מרחקים ושם במקומו אין יהודי לכתוב הגט ולשולחו לה לא אסיק אדעתיהו דהגוי רב רבבי למימר שאם שלח כ"י בב"ד לכתוב גט לאשתו שלא יכתבו ויתנו לה אלא מודים הם שפותבים ונותנים ע"פ פתבו שהרבה והרבה יש להקל בו יותר ממה שיש להקל באלם ואפשר דבנ"ד אפי' ר"ת לפי תי' הא' וכן בעל התרומה מודים הם שפותבים עפ"י פתבו והם מדרבנן נגעו בה כדפרי' עש"ב.

ואל תשיבני ממ"ש ה' גופיה בבית ג' וז"ל ולרונחא דמילתא אומר דאף אם היה הבעל ממנה הסופר שלא בפניו שהיה אומר שאני ממנה לאברהם הסופר אין לנו להתירה להנשא בגט זה דאע"ג דהרא"ה והר"ן מכשירין כדפרי' מי הוא זה ואיזה הוא אשר יכניס ראשו בין רחים ורכב לעשות מעשה להקל היכא דאיכא פלוגתא דרבנן וכו' ש' היכ' דאינהו רב רבבי מחמירין הווי רוב חכמה ורוב מנין והאריה בזה וכו' עוד וז"ל יאמר האומר דהיכא דאיכא שעת הדחק יש לנו לסמוך על המתיר לעשות מעשה ואפי' הוא יחיד כדאשפחן בפ"ב דגיטין דקאמר התם ריב"ל כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק ופרש"י פגון שהולך זה לדרך וכו' וא"כ יאמר האומ' דכשהבעל אינו בעיר שעת הדחק הוא ויש לנו לסמוך על המתיר הא לאו מילתא היא דמסתברא דדוקא כשהולך לדרך מרחוק במקום שאין הולכים ושבים הוא דמתקרי שעת הדחק וכו' אבל בנ"ד דשכיחי תדירא באים ושבים פשיטא דלאו שעת הדחק היא בשביל המתנת ג' וד' חדשים ע"ש שהאריה ונלע"ד דנ"ד דומה להלך בארץ מרחקים פניו שאינו תלוי בהמתנת הזמן אלא מפני היד שנשתלחה הנרמנ' דמלכא כמדובר וא"כ חשיב שפיר שעת הדחק גם ה' המבי"ט בח"ב סי' קנ"ה הסכים להתיר עם התנאים המפורשים שם מיהו אנו בדין דבתריה דמין גרידי ומין בש"ע פסק שם ס"ה בסתם דאפי' בנשתתק אינו יכול למנות סופר ועדים בכ"י אע"ג דאי אפשר באמירתו ודעת המקילין כתבוה בשם יש מכשירין גם ה' פר"ח חלק על ס' ה' מהרד"ך וה' המבי"ט וה' מהריט"ץ בסי' רנ"ו כ' וז"ל הפלל העולה מדברינו פניו דמצי' רוב הפוסקי' גדולי האחרוני' שסוברי' להתמיר אין להקל בדבר אלא אם הוא בדיעבד אם טעו ונעשו והוא דבר שאי אפשר לתקנו משו' עיגונא דאתתא להקל וכדי הרמב"ם ובעל העיטור לסמוך עליהם בשעת הדחק בדיעבד אי איכא עיגונא וזה אם יראה בעיני המורים הוראה עכ"ל: גם אשו"ר לה' תורת חסד סי' קי"ז שנשאל בכינצא בזה ובהס"כמה עלה וז"ל ואני חזרתי לכתוב על דבריו וקלל הדברים הוא שאין להקל ע"י כתי' אלא בנ"ד זה בלבד שהיו סבלונות ולא כשיש קידושין גמורים שלא כדברי ה' מהרד"ך שהיקל גם בקידושין גמורים עכ"ל: ואולם ה' בעל בני משה בסי' כ"א העד העיד וז"ל לכה הראני התכם המובהק נר"ו את דברי ה' משפטי שמואל בתשו' שנעשה מעשה באותו הגדון ע"י גדולי הדור אשר בשלונקי עא בהספמת בד"ץ מוה"ר בנימין בנ"ר שפריה עכ"ל בס"י ס"ב נשאל בגר שנשא אשה וחר בו והלך לעירו וחר לסורו ונשארה אשתו עגונא וכו' המומר בכת"י שהוא מרשה לפ' לכתוב גט לאשתו

וכו' והאריף בְּדַעוֹת הַפּוֹסְקִים וְהַסְפִימָה דַעְתּוֹ לְהַכְשִׁיר ע"ש גַּם ה' מוהר"ם ו' חֲבִיב בַס' ג"פ דָּף ט"ו ע"א אַחַר שֶׁהֵבִיא תִשׁוּבָה ה' מֵהֵרָד"ךְ וְה' הַמְבִי"ט כ' וְז"ל וְלַעֲנֹד יִרְאֶה דְלִגְבֵי פְּלוֹגְתָא דַכַּת"י מְהֵנִי אוֹ לֹא מְהֵנִי יֵשׁ לְסַמְנֵי בְּמִקּוֹם עֵיגּוֹן עַל הַמְקִילִים פִּינּוֹן דִּירְאֶה דַאֲפִי לְמֵאֵן דְּפִסֵּל כ"י אֵינּוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וְכו' ע"ש גַּם ה' מוהר"י גְּבוֹן בַס' גַּט מְקַנְשֵׁר דַל"ב ע"ג כ' עַל דְּבָרָיו שֶׁפֶן דַעְתּוֹ נוֹטָה וְשׁוֹב כ' אֲכַן רְאִיתִי בַפֶּר"ח שֶׁהַעֲלָה לְהַחְמִיר וּמְרָן בַש"ע שֶׁפִּסְק סְבַרְתָּ הַמְחַמְרִין בַל' סֵתָם וְאַח"ךְ פֶּתַב וַיֵּשׁ מְכַשִּׁירִין נַר' וְדַאי שֶׁדַעְתּוֹ לְהַחְמִיר ע"פ הַכֹּלֵל הַמְסוּר בְּיַדֵּינוּ בַש"ע וְיָמֵי יָבוֹא אַחֲרֵי הַמְלָךְ לְהַקֵּל נֶגֶד סְבַרְתָּם אִף לֹא בְּמִקּוֹם עֵיגּוֹן וְכו' וְלַעֲנֵן מַעֲשֵׂה יִתְיַשְׁבוּ בְּדַבָּר וְדו"ק ע"כ.

גַּם מוהר"ם בְּנֵלָא בַסִּפ' גַּט מְקַנְשֵׁר דָּף י"ו ע"ד ס' י"א כ' בְּסוּף דְּבָרָיו וְז"ל מִפֶּר"ח וְהַמְכַתֵּב מֵאַלְיָהוּ וְהַבְּנֵי יַעֲקֹב הִרְבָּה לְהַקְשׁוֹת ע"ד מֵהֵרָד"ךְ וְה' הַמְבִי"ט וְהַעֲלָה דַאֲיִן לְהַקֵּל אֲפִי בְּמִקּוֹם עֵיגּוֹן עַכ"ל וְעֵינֵן לֵה' מוהר"י קַצְבֵי ס' וְה' פְּנֵי אַהֲרֹן חַא"ה ע' ס' י"א: עֵינֵן רוֹאֶה חֲבָל גְּבִיאִים מְלָכִים מְתַדְּיִינִים זֶה אֹמֵר בְּכֹה וְזֶה אֹמֵר בְּכֹה וְעַל דַעַת א' לֹא יִסְמְכוּ אֲנָא נְפִשָׁאֵי לְבֵי מַהֲסָם דַעַד פֶּאֵן לֹא הִקְיִלוּ הַמְקִילִים אֶלָּא בְּשִׁפְכָר פֶּתַב בַּכַּת"י וְשִׁלַּח אֲבָל לְצוּוֹת עֲלֵיהָ שֶׁיִּכְתֹּב כַּת"י צְרִיף חִיקוּר דִּין וְלֵהֲתִיַּשֵּׁב בְּדַבָּר וְאִם יִסְפִּימוּ עַמֵּי אַחֲזִי וְרַעֵי יוֹשְׁבֵי עַל מְדִין לְהַקֵּל גַּם בְּזֶה אֶהְיֶה סְנִיף לְהֵם וְלַעֲמּוֹד עַל מְבַחֵן הַפְּתִיבָה מִפִּי סוֹפְרִים וְסוֹפְרִים וּבְכָל הַנֵּי מִיֵּלֵי אֲמָרוּ אֲשֶׁרוּ חֲמוּץ שֶׁמְחַמְצִים אֶת הַדִּין וְה' אֱלֹהִים אֲמַת יַעֲמִידֵנוּ עַל דְּבָרֵי אֲמַת כִּי"ר וְאַתָּם שְׁלוֹם: (בַּט) גַּט מִי שֶׁנִּשְׁבַּע לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אִי חֲשִׁיב גַּט מְעוֹשָׂה מַחֲמַת גְּוֹדָא רַבָּא דְרַמֵּי עֵילּוּנִיָּהּ הוּא חוֹמֵר שְׁבוּעָה רְאוּבֵן נִשְׁוִי לְלֹאָה בַת ת"ח מִיִּקְרִי אֲרַעָא מְנוֹכְתָר בְּנִימוּסוֹ תוֹלְדוּתֵיּוֹ פִּיּוּצָא בּוֹ לִשְׁט"ו וְקוּל הַקְרִיָּה הוֹמָה מְרַנְנֵי אַבְתָּרִיָּה קוּל הָאוּמֵר רְאוּבֵן חֲטָא חֲטָאָת קְבוּעָה דְרַף גְּבַר הַלוּף יֵלֵף אַפְתָּחָא דְזוֹנוֹת אַפְתָּחָא דַע"ז וְעַם מְנַאֲפִים חֲלָקוּ וְעַד מְרַעִים יִקְפוּהוּ גַּם לְרַבּוֹת מְלֹא שְׁחוֹק פְּקוּבָא בְּכֶסֶף מְלֹא וְיִכַל אֶת כָּל הַכֶּסֶף וְעוֹד יָדוּ נְטוּיָה נוֹשָׂא מִשְׁוֹף הֵינּוּ רַבּוּתִיָּה וְיֵהִי פְשִׁמוּעַ הַבַּת הִקְרָה אִשְׁתּוֹ מַב"ת שְׂבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ בְּכֹה תִבְכֶּה וְעֵינֵי לֹאָה מַעֲלִין אֶת הַמְדוּמָעַ שְׁנַפֵּל בְּחֲלָקוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רִשָּׁע וּמִיָּאָה לְשַׁבַּת יְשִׁיבָה בְּעֶזְרָה עִם אִישׁ רַע מַעֲלִילִים וַיַּעַן רְאוּבֵן וַיֹּאמֶר חֲטָאתִי לֵאלֹהִים הִנֵּה אֲנִכִי פְנוֹת בְּרִית בְּאֵלָהּ וּבַש"ח שְׁלֹא אֲתַחֲבֵר עוֹד עִם אֲנָשִׁים רַקִּים וּפְחוֹזִים וְכו' וְאַרְחוֹת צְדִיקִים אֲשֶׁמּוֹר וְשְׁלֹא אֲשַׁחַק עוֹד בְּקוּבָא וְאִם אֲעֵבֹר ח"ו עַל א' מִהֵנָּה הַרִינֵי מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד לְגַרְסָא בְּגַט פֶּשֶׁר פְּדַת מִשָּׂה וַיִּשְׁרָאֵל וְכַתֵּב לָהּ לְשָׂמָה שְׁטֵר בְּעֵינֵי זֶה וְנִתְרַצִּית לוֹ הָאִשָּׁה בְּעֵבֹר זֶה וְתִלְף הָאִשָּׁה הַלִּיכוֹת עוֹלָם פְּהִלְכַת גְּוַבְרִין יְהוּדָאִין וְיֵהִי פְמִשְׁלֵשׁ חֲדָשִׁים וְהַקּוּל נִשְׁמַע גִּיתָן לְחַזְרָה שְׁחֹזֵר לְסוּרוֹ הֲרַע חֲכָף וְלֹאֲתֵר לְזַמְנוֹ שֶׁל שְׁטֵר וְהַזְמִינְתוּ עַל זֶה לְפָנֵי ב"ד הַצֶּדֶק הֵי"ו וְהוֹכִיחְתוּ עַל פְּנֵי וְהוֹדָה בְּמַקְצַת חֲבֵר הוּא לְאִישׁ מִשְׁחִית הַלוּף וְשׁוֹב לְבַתִּי נְכָרִים לְשַׁחַק בְּקוּבָא פֶּאֲשֶׁר הִיָּתָה בְּאִמְנָה אִתּוֹ וְשַׁחַק עוֹדֵנוּ מְדַבֵּר עִמָּה וְהִנֵּה אִישׁ בָּא וְהַעִיד לְפָנֵי ב"ד יַצ"ו שְׁבִהִיּוֹתוֹ בְּבֵית אֲדָמִית הַחֲזִיק לְרוֹדְפָה לְקִרְאָת נְשִׁיק וְצָלַם חֲקוּק עַל לְבָה פֶּאֲשֶׁר מִשְׁפֵּט הוּא לְבַנֵּי אֲדוֹם וְהָאֲרָמִית יִסְרְתוּ בְּאִמּוֹר אֵלָיו הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֲזֵן פְּזֹאת לֹא יַעֲשֶׂה בְּיִשְׂרָאֵל וּפְעַר פִּיּוֹ לְבָלִי חֶק וּבִקְרָף דַּת מִשָּׂה וַיִּשְׁרָאֵל עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמֶר וְגַם אֲנִכִי ל'וֹ שְׁמַעְתִּי בְּרַפְתָּ ה' אִף לֹא יַדְעִתִּי מַה זֶה וְעַל מַה זֶה הִיָּה וְנוֹסֵף גַּם הוּא נִשְׁבַּע וּמְבַטֵּל נוֹדֵר וְאֵינּוּ מְקַיֵּים וְעַל שְׁמוּעוֹת אֵלוֹ וְכִיּוּצָא בְּהֵן הַעֲזָה פְּנִיָּה וְתֹאמַר לוֹ חֲלִילָה מֵאֱלֹהִים לְהַתְחַבֵּר עִם שְׂבִט הַרְשָׁע אִישׁ אֲשֶׁר אֵלָהּ לוֹ וּמְצוֹרֵף לָזֶה שְׁעֵסְקִיו רַעִי דִּין עֶסֶק בִּישׁ וְלַפְעָמִי יָבִיא עֲצָמוֹ לִידֵי

ספנה א"א לומר ונקה וכאלה רבים דעות פהנה וכהנה והבעל צונח פכרוכינא אחת היא על פן אמרתי אהבתי את אשתי ואת בני וי"ו דשבוקין ותרוכין דל מהפא ואביה וקרוכינה נפשם ברעה תתמוגג מפני הבושה דסנו שןמעניה וריחו גודף סר'ח הענדף ושואלים ודורשים יורה המורה לצדקה פדת מה לעשות אי בכ"הג פייפי' להוציא או לא ואת"ל דכייפי' אי פייפי' בשוטים או בשאר פפיות האמורות בספרי הפוסקים ויבא שכמ"ה: זאת אשיב דעיקר דין מורדת ידעי רבנן לפלוגתא דרבננותא דבאומרת מאיס עלי לדעת הר"ם במז"ל ורשב"ם וסמ"ג וקרי"ף ו"ל לפי מ"ש הרב זקן אהרן ו"ל בתשו' סי' י' והראב"ד ומהר"ם ו"ל לפמ"ש ה' פרי צדיק ו"ל בתשו' סי' ב' פוליהו ו"ל דכייפי' להוציא ור"י ור"ת והרא"ש ושאר הפוסקים ו"ל ס"ל דלא פייפי' ומרן ו"ל בשלחן הטהור פסיק ותני פדעת הרא"ש ו"ל וסיעת מרחמוהי.

ובנ"ד שטוענת מאיס עלי מחמת מעשיו ומכלה את ממונו כבר ידעת מ"ש הטור ופסקו מרן בסי' ע"ז שהבעל צריך להחזיר לה כל מה שהכניסה בנדוניית'דהיינו נכסי צ"ב אם הם בעין וראוי הראשונה וכו' יע"ש אלא דמ"מ לענין פפייה לא פייפי' ליה.

איברא דבנ"ד איכא לשדניי עלה גודא רבא מטעמ' אחרנינא והוא לפמ"ש בשטר שנסבע שבו חמור' ברצון נפשו בלי זכר שום אונס כלל ועיקר שלא לשחוק עוד בקוביא ושללא להתחבר וכו' ואם יעבור על אחת מהנה הרי הוא מושבע ועומד לגרשה בגט פשר וכו' כמו שפא בשאלה וכבר ידעת מ"ש הר"י ו' הרא"ש ו"ל הביאו מרן ב"י וז"ל שם בסי' קנ"ד בראש הסימן שנסאל על מי שאסר על עצמו הנאת תשמיש אשתו אם ישחוק גם נשבע שאם ישחוק יגרשנה בגט פשר מוסף על איסורו והלך ושחק והשיב הרי הוא מושבע ועומד לגרשה וב"ד כופין אותו לקיים שבועתו והגט הניתן בכפייה זו גט הוא שכל דבר המוטל על האדם לעשותו כופין אותו לעשותו והמעשה קיים עכ"ל אלמא דכל שהוא מושבע ועומד פייפי' ליה להוציא גם הרשב"ץ בתשו' בח"ב סי' ס"ח פסיק ותני וז"ל ואני אומר שהנשבע לגרש אומרים לו שיגרש לקיים שבועתו משום מצנת עשה דכל הינצא מפיו יעשה ואם אמר איני מגרש כופין אותו בדין כל מבטל מ"ע וכו' עכ"ל הא למדת שהן ב' הנביאי' מתנבאים בסגנון אחר שהנשבע לגרש מיקף פייפי' ליה לגרש וכי ישאל איש מה המצנה הזאת ומה טעם יש בה דכיפי' פי' ליה לגרש ליתשיל אשבועתיה ופותרין לו וכ"ש דאיכא משום מצנה דגדול השלום בין איש לאשתו הא מילתא ליתא בשאלה שהרשב"ץ ו"ל על ברחט מיירי בשלא מצא פתח לנדרו וכמ"ש סמוך ונראה לעילא מפל וז"ל הנשבע לגרש על פרחו יש לו לגרש כל זמן שלא מצא פתח לנדרו וכו' יעו"ש ואפשר דבהכי נמי מיירי הר"י ו' הרא"ש ו"ל יושב בסדר עליון אבל.

לעולם פלזמן שמצא פתח לנדרו ב"ד נזקקין ומתירין לו: ובר מן דין דברי הר"י ו' הרא"ש ו"ל ברור מללו דאף במוצא פתח לנדרו אין ב"ד נזקקין לו שהדברים מוכיחין שבנדון הרב ו"ל הבעל לא מעצמו נשבע אלא לדעת אשתו כי יסרתו על מעשיו הרעים ופירשה ממנו כנ"ד ונשבע לדעתה שלא ישחוק ואם ישחוק יגרשנ' ידים מוכיחות לזה דתלה איסורו ושבועתו בדברים שבינו לבינה ופשיטא הוא פי ישבו אחים יחדיו הנאה היא להם וטיבותא היא לגבייהו בין לאיש בין לאשה וקי"ל הנשבע לדעת חבירו וקבל

הנשבע טובה ממנו אין מתירין לו אלא לדעתו ורצונו של חברו כמ"ש מרן בשלחנו הט"הור ב"ד סי' רצ"ח ס"ך ועיין בפ"ה וט"ז ובאר הגולה וכיין שאין מתירין לו ואין ב"ד נזקקין לו היינו תקנתיה פלה גרש יגרש ויפה דן ה' דכופין אותו לגרש מפת שבועתו ואף שיש לבע"ד לחלוק ולומר דלא איירי הר"י ו' הרא"ש אלא בנשבע מעצמו ומה שתלה עצמו בפרישות דרף ארץ לזרוזי נפשיה כוליה האי פי נפשו של אדם מחמדתו והא איפסקא ליה לה' ז"ל לגרש ולא להתיר ע"י שאלה שערי תשו' לא ננעלו דמייירי בשלא מצא פתח לנדרו כמה דאתמר או דמייירי בחד מהנה דלית להו התרה אף אפה אמור לו הא תספה מה שעין רואה מ"מ הדין דין אמת בנ"ד פאשר ירדוף הקורא בשאל' שנשבע אחרי פרישת השלום והאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי וע"י שבועתו הטיבו אשר דיברו דבר סתר אמטו להכי אין ב"ד נזקקין להתיר לו וכיין דליתיה בשאלה פייפי ליה לגרש פאשר דבר המלך ושלטון ה"ן ב' מלכים משתמשים בכתר א' הר"י ו' הרא"ש והרשב"ץ ז"ל הניתנים למעלה.

איברא דאפתי איפא למישדי נרגא מהא דפסק רמ"א ז"ל שם וז"ל י"א דלצנרף מצנה מתירין נדר שנשבע ע"ד חבירו אפי' בלא דעת חבירו וכו' ולעשות שלום בין איש לאשתו דבר מצנה מקרי וכמ"ש מור"ם ז"ל שם סכ"א גבי נדר ע"ד רבים ע"ש וא"כ הדרא קושיא לדנפחה דלימרו ליה ב"ד זיל ואיתשיל אשבועתה וכד דייקנא אשפחנא לה פתרי תריצי דבעיקר דינו של רמ"א ז"ל דלצנרף מצנה מתירין לו נדר שנשבע ע"ד חבירו וכו' והוא מדברי התוס'.

פבר כת' עליהם הריב"ש ז"ל בסי' קפ"ו וז"ל והתו' ז"ל שכ' דאפי' נדר לתועלת חבירו מתירין לכתחילה לנדר מצנה היא קולא תירה ולא הספימו בה פל האחרונים ז"ל ע"ש ולשם בסי' ש"ע החליט לומר וז"ל עלה בידינו שכל שנשבע לתועלת חבירו אין מתירין לו לכתחילה בשום צד שלא מדעתו של חבירו וכו' ע"ש.

גם ה' ט"ז קרא ערער על סברא זו והחליט לומר שלא להשגיח להקל בהיתר זה ע"ש ועוד דאפי' נימא דסברא זו בת סמכא היא מ"מ מידי הוא טעמא דכיין דלדבר מצנה הוא מינח ניחא ליה למעבד מצנה ואמרי' מסתמא חבירו ניחא ליה ולהכי מתירין אפי' שלא בפניו וכמ"ש מרן כ"י ז"ל בשם כל המפרשים גבי נדר שע"ד רבים וע"ע אכל היכא שהרבים.

או מי שהנדר על דעתו ממאן בפתח סוחרת. להספיק בהתרה נר' ודאי דאין מתירין אלא לדעתם והספיקתם ורצונם ואעפ"י שמרן הב"י ז"ל ספוקי מספקא ליה בהאי וסליק אדעתיה למימר דכופין אותם כמו שכופין לשאר אדם שאינו רוצה לקיים מצות חכמי מ"מ הרי הדר ביה מהיה מ"ש הריב"ש בסי' תקי"א ע"ע גם ה' מש"ל ז"ל בפ"ו מה שבועות הל' ח' פשיט' ליה מילתא פביעתא בכותחא שאין כופין אותם וחיליה מתשו' הריב"ש ז"ל הלא היא כתובה וא"כ בנ"ד שהאשה מוחה בידו באומרת אי אפשי בו אין צד להתיר לו שבועתו.

גם נר' דבנ"ד לא מיקרי מצנה פלל לעשות שלום בין איש לאשתו כי אדרבה פל מגמת פניה לצאת מתחת חיותו וקונה את עצמה בגט פרישות והנה לשלום מר ני"ו דשלום קטיעא ואיך תחשב למצנה וכ"ש בנ"ד מצנה הפאה בעבירה היא דקים לן בגויה זו היא

דָּרְפוּ דָּרְפוּ פְּסִיל מְעֻנּוֹת לֹא יוּכַל לְתַקּוֹן וְלֹא תִסּוּר אֲנִלְתּוּ מִמֶּנּוּ וְטוֹבָתְךָ שֶׁל רְשָׁעִים רָעָה
הִיא אֲצֵל צְדִיקִים וְלִישָׁקִיל טִיבוֹתֶיהָ וְלִישָׁדֵינָהּ אַחִינֹרֶה וְאִ"כ מֵאֵין הֶרְגָּלִים לֹמֵר דְּדָבָר
מִצְנָה הוּא וּמִתִּירִין וּע"כ לֹא אָמְרוּ דְשָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ דְּבַר מִצְנָה מִיִּקְרִי אֲלֵא
כְּשִׁשְׁנֵיהֶם נוֹחִין זֶה לְזֶה וְיִשְׁפֹר א' לְכֹלָה אֲלֵא שְׁעֻנָּן הַנֶּדֶר הוּא הַגּוֹרֵם לָהֶם לְהַפְרִיד אִישׁ
מֵעַל אֲחִיו וְעַל דַּעַת א' לֹא יִסְמְכוּ וְאִמְטוּ לְהִכִּי לֹא דְבַר מִצְנָה מִקְרִי וּב"ד נִזְקָקִין לָהֶם
וּמִתִּירִים: זֹאת עוֹלָה מִן הַמֶּדְבָּר כִּי אֵין צַד לְהִתִּיר שְׁבוּעָה זֹו וְכִינֵן דְּכֵן הוּא ב"ד הַצִּדְקָה
ה'ן מְזַהֲרִין מִן הַדִּין לְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ הַחֲמוּרָה וְלִפְטוּרֵי אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגַט פְּרִיתוֹת פְּדַת מִשָּׁה
וְיִשְׂרָאֵל וְאִם לְחֻשָּׁף אָדָם לֹמֵר אִיךָ פִּינִיפִי לִיָּה לְגַרְשׁ מִכַּח הַשְּׁבוּעָה דְּהָא הו"ל אָנוּס מִכַּח
הַשְּׁבוּעָה וְהו"ל גַּט מְעוֹשָׁה וְכָבֵר כ' ה' פְּרִיץ נִהְיָאוּ הַטּוֹר בֵּא"ה ס"ס קנ"ד הַנְּשַׁבַּע לְגַרְשׁ
אֶת אִשְׁתּוֹ צָרִיךְ שְׁפִיתִירוֹ לֹו מִקְוֵדָם כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה דוֹמָה לְאוֹנוֹס וּפְסָקוֹ מִן בְּשִׁלְחָנוּ הַטָּהוֹר
בְּסִי קל"ד ע"ש וּמִשְׁמַע לְכַאוֹרָה מִתּוֹךְ תִּשׁוּ' הָא' לְהַר' מִיְמוֹן נִגְאָר ו"ל הִבִּיאָה מִן הַב"י
שָׁם בְּסִי קל"ד שְׁנִשְׂאֵל עַל מִי שְׁקָנָס קָנָס עַל עֲצָמוֹ אִם לֹא יִגְרַשׁ וְגַרְשׁ וְהַשִּׁיב פִּינֵן
שְׁמִדְעָתוֹ עֲשֵׂה לֹא מִקְרִי אָנוּס וְהַדֵּר קְשִׁיתֶיהָ הָא דְהַר"פ ו"ל שְׁהָאֲרִיךְ לְהִתִּיר לֹו שְׁבוּעָתוֹ
יַע"ש דְּהָא דְמִצְרִיף הַר"ף ו"ל לְהִתִּיר לְעַפּוֹבָא וְאִם לֹא הִתִּיר גַּט פְּסוּל הוּא דְּהָא הַהוּא
עוֹבְדָא שְׁנִשְׂאֵל בּוֹ הַר"מ נִגְאָר כְּשִׁעֲבֵר וְגִירָשׁ מִיְיָרִי וְא"ה קְשִׁיתֶיהָ הָא דְהַר"פ ו"ל דְּלֵא
נִיחָא לִיָּה לְאוֹקְמִיָּה הַךָ דְּרַב דְּלְכַתְּחִילָה קְאָמַר אֲלַמָּא דְּמִשְׁמַע לִיָּה הַךָ דִּינָא דְהַר"פ ו"ל
אִפִּי בְּדִיעֵבַד הוּא וְכֵן מְבֹנָאָר יוֹתֵר בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"ץ ו"ל שְׁכ' לְדַעַת הַר"ף ו"ל וְנ"ל וְהָיִ
גַּט מְעוֹשָׁה וְכו' וְהָיִ פְּסוּל וְכו' עכ"ל יַע"ש וְא"כ הִיכִי פִּינִיפִי לִיָּה לְהוֹצִיא וְלְגַרְשׁ וְהִלֵּא
מִן שְׁבַע עוֹמֵד הוּא וְהו"ל אָנוּס מִכַּח הַשְּׁבוּעָה וְאִפִּי לְפַמ"ש הַרִיטְב"א ו"ל הִבִּיאֵוּ מִן
הַב"י ו"ל שָׁם ס"ס קנ"ד שְׁלֵא פְּתַב כֵּן הַר"פ אֲלֵא לְכַתְּחִיל וְלֹא לְפִסּוּל בְּדִיעֵבַד וְטַעֲמָא
טַעֲמִים דְּלֵא חֲשִׁיב אָנוּס אֲלֵא בְּאָנוּס שְׁבָא לֹו שְׁלֵא מְעַצְמוֹ גַּם מִהַר"ק ו"ל בְּשׁוֹרֵשׁ ס"ג
עֲנָף ב' כ' וְנ"ל דְּאֵין אוֹנוֹס אֲלֵא הַבָּא לְאָדָם מִחֲמַת אַחֲרִים זוּלְתוֹ לְאִפּוֹקִי זֶה שְׁהִבִּיא הָאָנוּס
עָלָיו וְכו'.

גַּם הַרְדָּב"ז ו"ל בְּתִשׁוּ' הַיְשָׁנוֹת סִי קפ"ו כ' וְנ"ל שְׁאֵין זֶה אָנוּס גְּמוּר שְׁהָרִי מְדַעַתוֹ וְרִצּוֹנוֹ
נִדָּר וְהִבִּיא עָלָיו אֶת הָאָנוּס וְכו' וְאֵע"ג דְּקִצַּת הָאֲחֵרוֹנִי ו"ל הַצְּרִיכוּ לְמִי שְׁבָא לְגַרְשׁ וְכו'
לְהִתִּיר וְכו' חוּמְרָה בְּעֵלְמָה הוּא וְכו' עכ"ל גַּם הַרְלַב"ח בְּתִשׁוּ' ו"ל סִי קכ"ד הָאֲרִיךְ
לְמַעֲנֵיתוֹ בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת לְקַיָּים מִיָּלִי דְאַבּוֹת דְּאֲזִלִּי וְקַיָּיִמִי בְּסִבְרָא זֹו יַעו"ש.

גַּם ה' רַב בְּתִשׁוּ' סִי נ"ח הָאֲרִיךְ לְזֶה וְדָן אֶת הַדִּין עַפ"י הַתּוֹרָה מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל הַרִיטְב"א
ו"ל וְדַעֲמִיָּה יַעו"ש אֲשֶׁר בְּזָה נִרְאָה לְהַסְפִּים דַּעַת הַר"מ נִגְאָר ו"ל דְּלֵא לְשׁוֹנֵה פְּלִיג לְס'
פֶּל הִנֵּי אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי ו"ל וּפִי דְלִשׁוֹן הַר"פ ו"ל יוֹרָה יוֹרָה דְּלְכַתְּחִילָה דְּנִקָּא קֵאֵמ' שְׁכ'
שְׁלֵא יִהְיֶה דוֹמָה לְאָנוּס וְכו' וְכִמוֹ שְׁדַקְדָּק הַרִיטְב"א ו"ל אֲלֵא דְמִתְנִי קְשִׁיתֶיהָ לְדָבְרִי
הַר"פ ו"ל וְהוּא דְּנִדְאִי דְּמִתְנִי בְּלֵא הִתִּיר נִדְרוֹ אֵינִירִי וְכִמוֹ שְׁמְבֹנָאָר יוֹתֵר בְּדָבְרִי הַרְמַב"ם
ו"ל בְּפִי לְמִשְׁנֵה יַעו"ש וּפְשִׁיטָא דְּלֵא אֵינִירִי מִתְנִי בְּדִיעֵבַד וּמִשׁוּ"ה ק"ל שְׁפִיר גַּם
הַרְלַב"ח ו"ל שְׁמִבְּסוּף הַתְּשׁוּבָה מְסִייעַ לִיָּה הַךָ מִתְנִי וְכו' וְהוּא ע"פִּי מֵאִי דְכָתִיב וּמִיָּיתִי
לֵה רַבִּי שָׁם בְּסִי קנ"ד סְמוּךְ וְנַר' לְדָבְרִי הַרִיטְב"א ו"ל יַעו"ש לְהַעֲמִיס דְּבָרִים אֵלוֹ
בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"ץ ו"ל הַגַּם שְׁהִלְשׁוֹן דְּחֹק.

איה שִׁיחֵיה דַעַת פְּנֵלָם שְׁנֵה דְלַכְתַּחֲזִילָה מִיְהֵא אִו מְשֻׁם חוּמְרָא אִו מְשֻׁם מְצֻנָה מִן הַמְּוֹבָחָר דְצָרִיף שְׁיַתִּירוּ לוֹ קוֹדֵם שְׁיִגְרֵשׁ וְאִ"כ תִּיקְשִׁי לְהַר"י וְהָרָא"ש וְלְהַרְשֵׁב"ץ וְלִ"ל שְׁכ' דְכּוֹפִין לְכַתְּחִלָּה לְגַרְשׁ בְּלִי שׁוּם הַתְּרָה וְהַגְּהָה ה' מֵהַרְשֵׁד"ם וְלִ"ל בַּחֲ"ד סִי' ק"ו כ' בְּפִשִׁי דְהַר"י וְהָרָא"ש וְהַרִיטְבֵּ"א וְלִ"ל חֲלוּקִים בְּזָה וּפְלִיאָה דַעַת אִיף אִיפְשָׁר דְר"י וְהָרָא"ש יַחְלֹק עַל הַר"פ וְלִ"ל וְשִׁמוּ לֹא הַזְכִּיר.

גַּם עַל מְרֵן הַב"י וְלִ"ל דְכ' ב' הַשְּׁמוּעוֹת וְלֹא הַשְּׁגִיחַ לְבָאָר שְׁהֵם חֲלוּקִי וּמָה גַּם שְׁהַחֲזִיק בְּדָקוּ בְּדָקוּ הַבֵּית וְכ' עַל דְבָרֵי הַרִיטְבֵּ"א וְלִ"ל וְנִ"ל וְכ"כ בְּתִשׁוּ' הַר"י וְהָרָא"ש שְׁפַתְבַּתִּי לְעִיל בְּתַחֲזִילַת סִי' זֶה עַכ"ל.

וְהַגְּהָה לֹא עַל הַר"י וְהָרָא"ש וְהַרְשֵׁב"ץ וְלִ"ל תְּלוּנוֹתֵינוּ בְּלִבְד אֶלָּא גַּם עַל רַבֵּינוּ הַאִי גְּאוֹן וְלִ"ל הַבֵּיאוּ הָרָא"ש וְלִ"ל בְּפָרְק ג' דְנִדְרִים וְנִ"ל וְשִׁשְׁאֲלַתֶּם וְכו' וּמִי שְׁיַצְרוּ מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְקַפֵּץ וְנִשְׁבַּע וְכו' שְׁהָאִשָּׁה פְּלוֹנִית לֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוֹ לְעוֹלָם וְאַחַר כֵּף נִתְחַרַט עַל שְׁבוּעָתוֹ וְכו' אִם יֵשׁ לָהֶם לְהַתִּיר אֶת שְׁבוּעָתוֹ כְּדִי לְעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ אוֹ לֹא כֵּף רְאִינוּ שְׁבִדּוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים אֵין פַּח בְּיָדָם לְהַתִּיר הַשְּׁבוּעָה כָּלֵל וְכו' וְשִׁאֲמַרְתָּ שְׁכ' בְּעַל הַג' קְבוּצוֹת הַנִּשְׁבַּע עַל אִשְׁתּוֹ לִוְקָה עַל שְׁבוּעָתוֹ וּמְקַיֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ לֹא סְבִירָא לָן הַכִּי וּדְבָרִים בְּטָלִים הֵם וְאֵין לְחוּשׁ עָלָיו אֶלָּא חֲזִיב לְקַיֵּם וְלְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֵל יַחַל וְכו' אֶלָּא יִגְרֵשְׁנָה לְאַלְתֵּר וְכו' וְאֵין בְּדָבָר מְשֻׁם לְעֲשׂוֹת שְׁלוֹם וְכו' יַעו"ש בְּאַנְרָף הָא קָמֵן אַע"ג דְמַגְרֵשׁ מִפַּח הַשְּׁבוּעָה אַפ"ה כ' דְמַגְרֵשׁ לְכַתְּחִלָּה וְהוּא הַפָּךְ דְבָרֵי הַר"פ וְלִ"ל וּמַעֲתָה יֵשׁ לְתַמְנֵה עַל הַטּוֹר מְאַחַר שְׁרָאָה בְּפִסְק אָבִיו תִּשׁוּ' הַגְּאוֹן וְלִ"ל דַּס"ל דְמַגְרֵשׁ לְכַתְּחִלָּה וְלֹא חָשׁ מְשֻׁם שְׁהוּא דוּמָה לְאַנְסֵס אִיף פִּסְק דְבָרֵי הַר"פ וְלִ"ל וְלֹא חָשׁ לַס' הַגְּאוֹן וְלִ"ל.

גַּם עַל הַר"פ וְלִ"ל יֵשׁ לְתַמְנֵה אִיף לֹא חָשׁ לַס' הַגְּאוֹן וְלִ"ל אֲשֶׁר ע"כ הָרוּאָה יִרְאֶה כִּי רַב הַמְּרַחֵק בֵּינֵיהֶם וְלֹא רְאִי זֶה כְּרָאִי זֶה דְבַנְדוֹן הַגְּאוֹן וְלִ"ל בֵּינוּ דְבִמִּיָּהֶם לֹא מַתִּירִין שְׁבוּעָה כָּלֵל וְלֹא אִיפְשָׁר לְתַקּוּנֵי בְּדִיעֵבַד מְקַרִי וְלֹא דַחִי' שְׁבוּעָה הַחֲמוּרָה מְשֻׁם מְצֻנָה דְלַכְתַּחֲזִילָה וְכו' בְּנִדּוֹן שְׁל הַרְשֵׁב"ץ וְלִ"ל שְׁכ' כֵּן עַל צַד שְׁלֹא מְצָא פְּתַח לְנִדְרוֹ וְכִדְאוּקְמִינוּ לִיָּה לְעִיל אוֹ דְמִיָּרִי שְׁנִשְׁבַּע לְדַעַת אִשְׁתּוֹ וְכִדְאוּקְמִי לִיָּה ג"כ לְעִיל דְבַהֲנִי תְּרִי גְּוֹנִי לֹא מִשְׁפַּחַת בְּהוּ צַד שְׁמַתִּירִין לוֹ וּבְדִיעֵבַד מְקַרִי וְכַמְדוּבָר וְאִם נִפְשָׁף לֹא מֵהַרְשֵׁד"ם וְלִ"ל מוֹדָה וְאִזְנִיל דְבַנְדוֹן שְׁל הַר"י וְהָרָא"ש בְּשִׁאֵין לוֹ צַד לְהַתִּיר וּבְחַד מֵהֶנּוּ גְּוֹנִי דְכַתִּי' וְהוּא מְוֹרָח בְּדָבָר הָאֲמוּר אֶלָּא דְקִשְׂיָא לִי דַס"ס יִתִּירוּ לוֹ וְיִכְפוּהוּ לְגַרְשׁ כָּל פְּמָה דְאִפְשָׁר לְתַקּוּנֵי וְלִמְעַבַּד תַּקְנֵתָא דְהַר"פ וְלִ"ל עֲדִיף שְׁפִיר טְפִי וּמְתַקְנִינוּ וּמְדַלָּא חָשׁ הַר"י וְהָרָא"ש וְלִ"ל לְתַקְנֵתָא שְׁמִיעַ לִיָּה לְרַב דְפְּלִיג אַהֶף דְהַרִיטְבֵּ"א וְהַר"פ וְלִ"ל וּבְנִדְאִי שְׁאֵם לְזָה כֵּינוּ ה' וְלִ"ל לֹא מְקִלְתָּא הִיא כָּלֵל מִפְּמָה אֲנִפִי חֲדָא דְאַהֶף הַתְּרָה גּוֹפָה שְׁכ' הַר"פ וְלִ"ל עָלִיָּה אֲנִי דִן דְאִי מִיָּרִי דוֹקָא ע"י פְּתַח וְחֲרָטָה הַתְּרָה מְעִלְיָא הִיא א"כ מֵאִי תִקְשִׁי לִיָּה אַהֶף דְהַר"י וְהָרָא"ש וְלִ"ל דְהָא אוּקִימְנָ' לָה דְלֹא מִשְׁפַּחַת בִּיָּה צַד לְהַתִּיר וְכֵינוּ דְלֹא אִיפְשָׁר כְּדִיעֵבַד דְמִי וְאִם נֹאמַר דְהָף הַתְּרָה שְׁכ' הַר"פ וְלִ"ל אִינוּ אֶלָּא ע"י פְּתַח וְחֲרָטָה אֶלָּא דַמ"מ הַתְּרָה מִיָּהָ בְּעִי כְּדִי שְׁלֹא יְהֵא דוּמָה לְאַנְסֵס אֶבְל עִיקַר הַשְּׁבוּעָה בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת מ"מ אֵין סְתִירָה לְדְבָרֵי הַר"י וְהָרָא"ש וְלִ"ל דְמֵאֵן לִימָא לָן דְהַר"י וְהָרָא"ש וְלִ"ל בְּלֹא יִתִּירוּ לוֹ מִתְּחִלָּה מִיָּרִי וְלֹא הַנְּצָרָף לְהַשְׁמִיעֵנוּ זֶה דְהָא כְּבָר מְקִלְתָּא אֲמוּרָה בְּסִדְרַה הַגֵּט לְהַר"פ וְלִ"ל וְלֹא אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינוּ אֶלָּא דִין דְכַפְּיָה וְעוֹד נַר' פְּשוֹט דְבַנְדוֹן שְׁל הַר"י וְהָרָא"ש

ז"ל דכשאינו רוצה לגרש מדעתו אלא מצוה על ב"ד שיעשוהו אין מקום להתיר לו דחישינו אם יתיר אנדא לה הפפיה דכסבור התרה מעליא היא דאי פייפי' ליה אחר ההתרה מיחזי פחוקא ואיטלולא דתרת' דסתרון נינהו שיעשוהו ויכפוהו לקיים שבועתו לגרש והיא פפורחת והתרה פבר ואם לכפותו על ההתרה ועל הגירוש' מלבד כי במה שפתבנו דמיחזי פחוקא ואיטלולא אין לזה שחר עוד נר' כי בנדאי לזה ערבא צריף דלא מצינו התרה ע"י פפיה: עוד נראה ברור דשאני נדון של הר"י ו' הרא"ש כיון שתלה השבועה בדבר אחד שלא ישחוק אע"ג דגיטא מעליא אתיא אינו דומה לאונס כלל ואפילו לכתחילה גרוש יגרש בלי שום התרה כלל אבל בנדון הר"פ ז"ל שנשבע על עיקר נתינת הגט כיון דדומה לאונס קצת לכתחילה שרו ליה רבנו וכה"ג חלק הר"מ נג'אר והוא יתיב ברישא באופן שדברי מהרשד"ם ז"ל קשים להולמן ואם בא לומר כף היל"ל שדברי הר"י ו' הרא"ש פליגי אדברי הריטב"א שהביא מרן ב"י סי' קס"א וז"ל שאלת על יבם שנשבע לחלוץ על יבמתו וכו' ע"ש דנדאי הו' דהריטב"א ז"ל מיירי בחד מהנה גנוני דאית להו התרה מדכתב שמענישים אותו על שביטל שבועתו ואפ"ה פסק שאין כופין וזה נדאי שלא פדברי הר"י ו' הרא"ש ז"ל ואפשר שמוהרשד"ם ז"ל סמיה אהאי דהריטב"א ז"ל וצ"ע וה' מש"ל ז"ל בפ"ב מה' גירושין דין ו' שוינהו בפלוגתא דהר"י ו' הרא"ש והריטב"א ז"ל שהביאו מרן הב"י ז"ל סי' קס"א ע"ש: אלא דאכתי איפא למיקם עלה דמילתא דשיחת כל הפוסקים וכל הנביאים לא נתנבאו אלא בנשבע מעצמו לזרוזי נפשיה ופיו ולבו שנים אבל היכא שעשוהו ונהסיתוהו אחרים לישבע אפשר דהוי אנוס מעיקרא ואי פייפינו ליה להוציא מפת השבועה חוזר וניעור האונס הראשון וא"כ בנ"ד כיון שפירשה ממנו פריש על פני פריש עד שנשבע הוי דומה לאנוס והנה בתשו' הרשב"א ז"ל הביאו מרן הב"י ז"ל סי' קל"ד וז"ל שנשאל ראוב' בעל לאה וקרוכי לאה הוי בהסכמה שיגרש ראוי את לאה וניאותו זל"ז בקנס אלף דינר שיגרש וכו' ע"ש ופסק הרב ז"ל שהגט פסול לפי שהיה אנוס מחמת קנס ומוהריב"ל ז"ל ח"א סי' ח"י שוייה להרשב"א ז"ל פליג אשאר הפוסקים דס"ל דאונס הבא לאדם מחמת עצמו לא הוי אונס ואם יש לחלק בפתוב לאמר איפא למימר דמר אמר נדא ומר א"ח ול"פ דנדון הרשב"א ז"ל מיירי בשיקבל עליו מעצמו הקנס והשבועה ומשו"ה לא הוי אונס אלא ודאי שיש לחלק בכך דנדאי גם שפיתוהו ויעצוהו לישבע ולקבל הקנס לא הוי אונס אלא מדעתו הוא ולא מיקרי שלא מדעתו אלא באנסוהו באונס דמיקרי אונס שישבע או שיקבל קנס אבל בלא"ה כיון שמעצמו קבל בין שיעצוהו ופיתוהו לא מיקרי אונס והכא בנ"ד מלבד מה שפתוב בפטר ברצון ובהשלמת דעתו בלי שום זכר אונס כלל ועיקר וכו' עיקרא דעובדא הוכיח תוכיח שלא היה שום זכר אונס אלא שמנעה עצמה להיות בחברתו על רוע מעללו: עלה דינא הכי הוא דמילתא דרמיא עליהו דיניי מתא מחסיא הן אנוסין מן הדין לקיים הורמנא דמלכא הוא השבע שבועה שאם השבע שבועה שאם ישחוק בקוביא או יתחבר עם אנשים חטאים לקיים מצות שלוח וכתב לה ספר פרייתות זה הנלע"ד להלכה ולא למעשה עד שייסכימו דיניי גולה היושבים ראשונה במלכות ה' עליהם יחיו: והנה מוסיף לגלות דכיון שהבעל יצא שמו בעיר חבל נחלתו עם מנאפים ורבהים ושטי פזב וכבר מלתא אמור בחידושו אגודה בפ' הבא על יבמתו הביאו מרן הב"י ז"ל סי' קנ"ד מי שהוא רוצה זונות כופין אותו להוציא דהוי כמי שאמר איני זן

שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְהִגֵּם שְׁמֶרֶן ב"י שֶׁם תִּינוּקָא חָזָא בְּיָה שְׁלֵא נִזְכָּר דְּבָר זֶה בְּפוֹסְקִים
הַמְּפֹרָסִים וְע"כ כ' שְׁאִין לְסַמּוֹךְ עַל דְּבָרָיו כְּבָר קָרָא עָלָיו תַּגְר מוֹר"ם ז"ל בְּד"מ וּפְסָקוֹ
בְּמִפְּהָ שְׁעַל הַשְּׁלֶחֶן וְהָכָא בנ"ד דְּעֵינִים רוֹאוֹת שְׁאֵיבָד הוּן רַב פִּיזֵר נָתַן לְכֶסֶף מוֹצֵא
בְּאַתְנָן זוֹנָה וּמַחִיר וְשִׁחֻק וְקִלּוֹת רֵאשׁ אֶפְשָׁר דְּמוֹדָה מֶרֶן הַב"י ז"ל וְאֵת"ל דְּבַכְה"ג נְמִי
פְּלִיגִי בְּאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לּוֹ נוֹדֵר וְאִינוּ מְשַׁלֵּם חֲמָסָן לֹא יִהְיֶה דְמִי וְלַפְעָמִים קָרוֹב לְהַסְתַּכּוֹן
אֶפְשָׁר דְּכ"ע מוֹדִים: סוֹפָא דְּמִלְתָּא בְּהָא סְלָקִינוּ וּבְהָא נְחַתִּינוּ דְּמַתְחִיל' כּוֹפִין אוֹתוֹ שְׁיִתֵּן
כְּתוּבָה פִּינוֹן שֶׁהוּא מְכַלָּה מְמוֹנוֹ וּמְבַזְבְּזוֹ נְכֶסְיוֹ הִגֵּם שְׁלֵא נִתְּנָה כְּתוּבָה לִיְגֻבוֹת מַחֲזִיִּים
וְעוֹד פִּינוֹן דְּבְרוּעָה זוֹנוֹת אֵיכָא פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא אִם כּוֹפִין לְהוֹצִיא אוֹ לֹא כְּבָר כ' מוֹר"ם
ז"ל בְּס"ס קנ"ד פֶּל הֵיכָא דְּאֵיכָא פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא אִם כּוֹפִין לְהוֹצִיא אוֹ לֹא כּוֹפִין אוֹתוֹ
לִיתֵן כְּתוּבָה וְעֵינִין עוֹד בְּתִשׁוּ' מוֹהֲרִיט"ץ ז"ל ס' רכ"ט דְּפָסִיקָא לִיָּה הֵכִי ע"ש מִלְתָּא
בְּטַעֲמָא: וְאַחַר שְׁנַתְבָּאָר מְהַנִּי מִלִּי דְּכַתִּי שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְלִיתֵן כְּתוּבָ' מַה
שְׁהַכְּנִיסָה בְּנִדְוֹנֵינִיתָה גַם נִתְבָּאָר שְׁבִטְעֵנָת מְאִיס עָלֵי בְּטַעֲמָא פְּעִיקָר וְאַמְתְּלָא חֲזָקָה וְנִרְאִים
הַדְּבָרִים לְפָנַי כֹּל יוֹדְעֵי דַת וְדִין וְזֶה לָךְ הָאוֹת כִּי לֹא מְלַבֵּד הִיא מְאַסָה אוֹתוֹ אֲלֵא גַם אֲבִיָּה
וּקְרוּבִיָּה מְאַסוּ אוֹתוֹ בְּנִדְוָי הוּא עַל מַעֲשָׂיו הַמְקַוְלָקְלִים וְהַמְכּוֹנְעָרִים וְלִיכָא לְמִיחַשׁ לְשִׁמָּא
עֵינִיָּה נִתְּנָה בְּאַחַר וְעוֹד כִּי הִבַּת יֵצֵא שְׁמָה בְּעִיר לְשֵׁם וְלִתְהַלָּה וְלִיכָא לְמִתְלִי בְּהַ בּוֹקִי
סְרִיקִי וּפּוֹק חֲזִי מ"ש הָרָא"ש ז"ל בְּשֵׁם רַבּוֹ מוֹהֲר"ם מְרוֹטְנַבּוֹרֶק ז"ל שְׁאִם נִרְאִית
הָאֵמְתְּלָא לְב"ד כּוֹפִין לְהוֹצִיא ע"ש וְכ"ש בנ"ד שֶׁהוּא מְנֻשָּׁבַע וְעוֹמֵד לְגֵרֵשׁ וְגַם כִּי הֵעִידוּ
עָלָיו שֶׁהוּא רוּעָה זוֹנוֹת בְּנִדְוָי כ"ע ל"פ וְאִי חֲזָא מְחֲדָא לֹא אֲתִיָּא תִּיתִי חֲדָא מִתְרַתִּי.

שׁוֹב רְאִיתִי בְּס' חוּט הַמְּשׁוֹנֵלֵשׁ לְהַרְשָׁב"ץ ז"ל ח"ד ס' ל"ה שֶׁהִבִּיא תִשׁוּ' א' לְמַהֲרָא אֲכֹן
טוֹנָא ז"ל שְׁנֻשָּׂאֵל עַל גְּדוֹן קָרוֹב לְזֶה וְכָל יָקָר רְאֵתָה עֵינֵינוּ הַעֲמִיק הִרְחִיב עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ
תִּילֵי תִלִּים הִלְכָה רוֹנַחַת בְּנֻשָּׁבַע ע"ד חֲבִירוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעוּ חֲמִיו וְעֵבֵר עַל שְׁבוּעָתוֹ שְׁמִפִּין
אוֹתוֹ עַד שֶׁתִּצָּא נִפְשׁוֹ לְקַיִים שְׁבוּעָתוֹ וְאַלְקַפְטָא נִקַּט בְּיַד תִּשׁוּ' רַבִּי הַאִי גָּאוֹן וְתִשׁוּ'
הַרְשָׁב"ש ז"ל הֵלֵא הֵמָּה כְּתוּבִים עַל לוּחַ וְלֹא חָשׁ לְהַךְ דְּר"ף ז"ל כִּי כְּבָר רְאָה תִשׁוּ' זְקַנּוֹ
הַרְשָׁב"ץ ז"ל שְׁכ' חוּמְרָא בְּעֵלְמָא הִיא וּבִלְשׁוֹן מֶרֶן בִּש"ע ס' קנ"ד ס"כ שְׁכ' טוֹב שְׁיִתִּירוּ
לוֹ וְכו' וְכִינוֹן דְּחוּמְרָא בְּעֵלְמָא הִיא וְעַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב לֹא דַחִי' חוּמְרָא דְּשְׁבוּעָה כִּי רַבָּה
הִיא גַם אֲתִי עָלָה מְטַעֲמָא דְּטוּעֵנָת דְּמְאִיס עָלֵי וְנוֹחַתָּת אֲמַתְּלָא לְדְבָרִיָּה כַּנ"ד וּבְהַסְפָּמָה
עָלָה דְּלַכְתָּחִילָה כּוֹפִין לְגֵרֵשׁ אוֹתוֹ בְּלֹא טַעֲמָא דְּשְׁבוּעָה גַם בְּסו"ד כ' שְׁאִין לְדִיִּין בְּזֶה
אֲלֵא מַה שְׁעֵינִיו רוֹאוֹת וְלֹא הִנִּיחַ דְּבָר קִטְוֹן וְגִדּוֹל וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים סוּף דְּבָר הַסְּכִים
וְהַעַד הֵעִיד עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל שְׁלַכְתָּחִילָה כּוֹפִין אוֹתוֹ לְגֵרֵשׁ וְתַהֲלוֹת לְאֵל נְאֻנִי תְּפִלָּה שְׁיִזְכְּנוּ
לְרֹאוֹת מִתּוֹרָתוֹ נְפִלְאוֹת בְּסֻדָּר וְעֵתָה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֵל חַחְקִים וְאֵל הַמְּשַׁפְּטִים: אָמור רַבְּנָן
בְּכַפִּילָא כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים עַד אֲשֶׁר יֵצֵא דְבָר מְלָכוֹת מִפִּי חֲבוּרָה רַבְּנָן
סְבוּרָאֵי צְדִיקִים יוֹשְׁבִים כְּסֹאוֹת לְמִשְׁפָּט וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כֹּל רִיב דִּינָא רַבָּא וְדִינָא זוּטָא
כ"ד אִישׁ צְעִיר וְזַעִיר מְשִׁיבִין מְפָנֵי הַכְּבוֹד בְּאֲשֶׁר דְּבַר הַמְּלָךְ יוֹסֵף הוּא הַמְּסַבִּיר גְּמִיר
וְסַבִּיר דְּחִיל חֲטָאִין רַחִים וּמוֹקִיר רַבְּנָן וְאִיהוּ גּוֹפִיָּה צוּרְבָא מְרַבְּנָן נְר"ו יֵאִיר כִּי"ר
וְש'לֵם: (ס) גַּט רְאוּבֵן גִּירֵשׁ אֵת אֲשֶׁתוֹ בְּגֵט פְּרִיטוֹת פְּדִין מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל וְאַחַר עֲבוּר יָמִים
קָרָא עֲרֵעֵר שְׁקוֹדֵם נְתִינָת הַגֵּט נִשְׁבַּע ע"ד רַבִּים שְׁלֵא לְגֵרֵשׁ וּבִשְׁעַת נְתִינָת הַגֵּט גִּילָה
דַּעְתּוֹ לְהַחֲכֵם הַמְּסֻדָּר וְא"ל שְׁסוּפְרֵי מְתָא יִתִּירוּ לוֹ שְׁבוּעָתוֹ וְהוּא סְמָךְ בְּדַעְתּוֹ שְׁיִחְזִירָנָה
וְא"צ עוֹד קִידוּשִׁי וְכַתּוּב וְשָׁבַע בְּרַכּוֹת דְּאִינוּ גַּט כָּלֵל וְלִשְׁנוֹ תַּהֲלֵךְ בְּאַרְצָא דְּהַגֵּט בְּטַל

ומבוסס על מעיקרו יורה המורה לצדקה ויבא שפ'מה: זאת אשיב לא נפלאות היא ולא רחוקה מ"ש הטור אה"ע ס"י קנ"ד שר"ת ותלמידיו גזרו חרם על המוציא לעז על הגט ע"ש וחומר החרם והאלות שגזר ר"ת הלא הטה כתובים על ספר המרדכי שלהי גטין תצלנה און משמוע רח"ל כי"ר ואם פקח הוא הנה לו לימלה בבעלי הוראה אם הגט פשר או לא ולא לסמוך על קלות דעתו ולהוציא לעז על הגט להבשל ברשת חרמו של ים הגדול האשל אשר ברמה ר"ת ז"ל וסיעת מרחמוהי ואחרונים נמשכו הטור ומרן בש"ע שם: ולענין דינא פשיטא להו.

להתוס' בפ"ק דתמורה בד"ה והשתא וכו' דבנשבע שלא לגרש ועבר וגירש דהגט פשר אפי' למ"ד פל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני דע"כ לא קאמר רבא דלא מהני אלא דוקא באיסור הקדום ולא באיסור שפדה מלבדו לאסור איסור ומה שיש לפלפל בדבריהם עיין לקמן במערכת אות מ מדיני מודעא ובמערכת אות ש' בדיני שבוועה מה שפכתתי בס"ד וכו' ה' גו"ר בחלק ח"מ פלל ג' סי' ל"ב משם תשו' הרדב"ז כת"י ונ"ל ומ"מ על תי' התו' אני סומך למעשה שאם נשבע שלא לגרש ועבר וגירש מלקי ליה דעבר אשבועתיה ואשתו מגורשת וכו' עכ"ל ומהראנ"ח ז"ל ח"א סי' מ"ב כ' דלא נהגו להתיר אם נשבע שלא לגרש ומ"מ גט פשר ומהך דהתו' דתמורה הנאמרים באמת וכך עשו מעשה רבני קושטא ואע"פ שה' חוכה להחמיר עד שיסכימו עמו מ"מ פבר רבני קושטא עבדי עובדא ומ"ש ה' ז"ל לא נהגו להתיר וכו' אני עני' מצאתי בשלטי הגבורים בפ' המגרש דף ת"ר שכ' להדיא שמתירין לו אולי נשבע שלא לגרש ע"ש במה שהתקין ה' ז"ל: וראיתי להסמ"ע סי' כ"ח שכ' שדעת הגהות המרדכי דכשנשבע שלא למפור איזה חפץ ועבר ומכרו דהמכר בטל ופסקו מור"ם בי"ד סי' ר"ל ע"ש וע"ז כ' דהסמ"ע דס"ל דלא כ' התוס' לחלק בין איסור הקדום לאיסור שפדה מלבדו אלא לתרץ מאי דק"ל ז"ל דאמאי ל"ק תלמודא דאיכא בינייהו דאבני נרבא בנשבע שלא לגרש ועבר וגירש דלמר הוי גיטא ולמר לא הוי גיטא אהא משני שפיר דבאיסור שפדה מלבדו כ"ע ל"פ דאי עביד מהני פיון דהדר ק"ל ז"ל קו' אחריתי דלא מתרצה בהכי ואסקוהא בצ"ע תו' לית לן לפלוגי בין איסור הקדום לאיסור שפדה מלבדו ולרבא אפי' באיסור שפדה ס"ל דלא מהני עש"ב: ואתה דע לך לך דלעולם לא עלה על דעת התוספו' לומר דבנשבע שלא לגרש ועבר וגירש דלרבא דלא מהני גיטא ואכתי בחזקת א"א קיימא שהרי התוס' לעיל גבי פהן אונס שגירש וכו' כ' דאיפקש גט למיתה מה מיתה מוציא מרשות הבעל אף גירושי מוציא מרשות הבעל ע"ש אלא ר"ל נהי דהגט פשר הו' מיהא בעמוד ונהזור קאי אהא משנו שפיר דבאיסור שפדה כ"ע מודו דאינו בעמוד ונהזור קאי וכן תרגמה מורי בספרא דמארי טב חק נתן ע"ש וכן בק' חזיתי לה' דברי אמת בקונט' י"א סי' ג' ע"ש ודלא כמו שהבין הסמ"ע דברי התוס' כפשוטן מיהו דעת מרן בב"י בש"ע ומור"ם שם סימן ר"ח סברי מרן דהמכר קיים ע"ש וכד' מוהריק"ש שם בהגהותיו והט"ז שם ובי"ד לשם וכו' ה' דרכי נועם בחא"ה סי' ג"ן דאפי' מור"ם בי"ד לא כ' כי אם מהיות טוב אל תהיה רע לענין שצריך התרה וחלק על ה' מהראנ"ח שחשש לס' הגהות מרדכי שסובר דאין במעשיו פלום והרבה להשיב חבילות חבילות של תשו' וזו הלכה העלה ה' קול אליהו בי"ד סי' ל"ה ע"ש וכ"ש אנו בדין דבתריה דמרן הש"ע גרינא והוא ז"ל כ' בב"י סי' ר"ח שדברי הגהות מרדכי נדחו מקמי דברי ר"ה גאון ודעמיה ולא

העלה על שולחנו אלא ס' רב האי גאון דוקא גם הש"ך שם שם לו חק ומשפט פדת של תורה: אימור מעתה קם דינא דלענ"ד דגיטא מעליא הוא ושריא להתנסבא לכל גבר דתצבי ושאם הוא מאמין לעידי הגט שהם התירוהו מכל השבועות שקדמו והגורמים צד פיסול מה בנתינת הגט הנה מה טוב ונסלח לו ואם לאו לוקה שעבר על שבועתו כמ"ש הרדב"ז ואשתו ה"ה מגורשת ממנו ונלכד ב"מ ברשת מפני היד שנשתלקה מפי עליון אביר הרועים אביר יעקב איש ת"ם וכל הנלוים אליו ועומדים בסברתו כנלע"ד אם יספיקו אחים לי יושבי על מדין זיע"א: ואם עכשיו מתחרט ורוצה לישאל על שבועתו צריף לחקור ולשאול את פיו אם כשאר ע"ד רבים סתמא קאמר או אם פ"א אותם מי ומי הרבים דבסתם מתירין לו אפי' שלא לדבר מצוה פדעת מרן בי"ד סימן רכ"ח סכ"א אע"פ שיש מחמירין כמ"ש הש"ך וקי"ל חכם עוקר את הדין מעיקרו כמ"ש הרא"ש בתשו' פלל ד סי' ו' ע"ש בנדון קרוב לנ"ד: (סא) גט מעשה באשת פהו שהספיקה עם רונק א' מנ'ערי בני ישראל מנוער מתורה ומן המצות לצאת מהפלל ולקחת אותה לו לאשה בנימוסי הגוים הן בעון הוציאו מחשבתם מן הפח אל הפועל יש"ו רח"ל וחסשנו לעצמנו עד מתי יהיה זה לנו למוקש ולמכשול חלילה והשתדלנו עם בעלה לכת' לה גט פרישות אמרנו ונבחר הרע במיעוטו נקוט מיהא פלגא דנפקא לה מתורת אשת איש ומשום חשש פחד מאו"הע דילמא נפק קלא ויש חשש ספנה בדבר ע"כ אמרנו גיחזי אנו אם אפשר שיזכה לה הבעל הגט ע"י אחר דהשתא לא אוןשא מילתא פוליה האי ואת"ל דשפיר מצי עביד עדין חקור דבר אם מגורשת בו לאלתר או עד שיגיע הגט לידה וכל פמה דלא מטא גיטא לידה אפתי בחזקת אשת איש קיימא: זאת אשיב דבר זה נפתח בגדולים כמ"ש התה"ד סי' רל"ז ובתשו' ה' מוהריק"ו שורש קמ"א כולם נתקבצו באו בב"י ומור"ם ס"א ס"ו ס' גבי תקנת חרם רגמ"ה דמי שנשתמדה מזוהר לה גט ע"י אחר ונושא אחרת וכן נוהגים בקצת מקומות עכ"ל ובס"י ק"ם ס"ה הביא תשו' ה' תה"ד הלזו ג"כ וכת' לס' מוהרי"קו ועיין לה' ב"ש.

והנה בנ"ד נר' דכ"ע מודים דמצי מזוהר דכינן דליכא טעמא דר"ל דאמ' טב למיתב טן דו וכו' דמשנשאת לרונק נאסרה עליו וכ"ש בנ"ד דבעלה פהו הוא ואפי' נבעלה באונס נאסרה עליו ואפי' שלא נשאת כל שהמירה בחזקת שבנדאי זנתה וכמ"ש מור"ם ז"ל בסי' ע"ג סי"א ע"ש ועוד בה פיון דנשאת לרונק זה אדעת' דנשואין בנדאי שנבעלה וכ"ש שקבר עברו יותר מל"י דהוי בחזקת שבעל כמ"ש בסי' קס"ז ס"ו ע"ש: מערכת אות דלת (א) דאקנה קי"ל לנה ששעבד נכסיו למלנה מה שעתיד לקנות אע"ג דאפתי לימנהו ברשותיה אפ"ה משתעבדי ונ"מ דאם קנה אח"ך ומכר לאחרים המלנה מוציא מיז הלקוחות אבל כל שלא מכר לאחרים אע"ג דלא שעבד לו למלנה נמי מאי דעתיד לקנות פשי' דגובה ממאי דקנה בתר ההלואה דמנייה אפי' מגלימא דעל פתפיה וכדאמרי' עלה התם בגמרא פ' מ"ש דף קנ"ו ע"ש בטוש"ע סי' קי"ב והתם בפ' מ"ש פ"ע שמואל דאקני וקנה מהו אליבא דר"מ דאמר אדם מקנה דשלב"ל לא תיבעי לה דנדאי קנה והק' התוס' דע"כ לא קאמר ר"מ דאדם מקנה דשלב"ל אלא בדעבידי דאתי אבל הני לא עבידי דאתי שיקנה נכסים וימפור עכ"ל ורשב"ם ז"ל כ' אליבא דר"מ וכו' ל"ת לה דנדאי קנה דכינן דפירות דקל דעדיין לא באו לעולם קנה כ"ש המשעבד ליה קרקעות דאתו לעלמא.

אֵלָא שְׁעֵדִינן לֹא קִנְאָם בְּשַׁעָה שְׁשִׁיעֵבַד עכ"ל. ולפ"ד ו"ל חֲשִׁיבֵי הֵנָּה קַרְקָעוֹת דְּעֵדִינן לֹא קִנְאָן אַע"ג דְּאִיתְנָהוּ בְּעוֹלָם מִדְּשַׁלְב"ל אַע"ג דְּעֵבִידֵי דְאִתֵּי וְהֵן לֹו יִהְיֶה דְכִי הִדְדִי נִינְהוּ שְׁפִיר מִתְרַצָּה קו' הַתּוֹס' וּמָה שֶׁהָק' עוֹד דְּתִפְשׁוֹט לִיָּה מִדְּשִׁמוּאֵל גּוֹפְיָה דְאָמַר ב"ח גּוֹבָה אֶת הַשְּׁבַח הָתָם בְּמִצִּיעָא תִי דְהָא דַאמ"ש ב"ח גּוֹבָה אֶת הַשְּׁבַח הֵינְנוּ לְפִי הַמְּסַקְנָ' דְהָתָם דְּפָשִׁיט דְאֶקְנָה וְקָנָה וּמְכַר מִשְׁתַּעְבַּד אַף לְרַבְּנָן ע"ש וְלַעֲנ"ד לֹא מִשְׁמַע דְּשִׁמוּאֵל הִדְר פְּשָׁטָא אֵלָא סְתָמָא דַגַּמ' הוּא דְקָאָמַר וְאִת"ל מִשְׁתַּעְבַּד וְהֵנָּה אָמֹרְאֵי דְחַד קָאָמַר לְקַמָּא מִשְׁתַּעְבַּד וְחַד אָמַר יַחְלִיקוּ וְדַאי דְמִפְשָׁט פְּשִׁי לְהוּ דְמִשְׁתַּעְבַּד וְלֹאוּ מִשׁוּם דְּמִסְפָּקָא לִיָּה אִי לְקַמָּא מִשְׁתַּעְבַּד אוֹ לְבִתְרָא מִשְׁתַּעְבַּד אֲמָטוּ לְהַכִּי סָבַר דְּיַחְלִיקוּ פְּכַל מְמוֹן הַמְּנוֹטֵל בְּסָפֵק דַא"ה אֲמַאי ב"ח מוֹצִיא חֲצִי הַשְּׁבַח מִהַלּוֹקֵס פִּינּוּן שְׁהַלּוֹקֵס מְוַחֲזֵק אֵלָא וְדַאי דִּינָא הוּא דְקָאָמַר וְכַדְפִּי' רַשְׁב"ם דְּלֹאֲחַר שְׁקָנָה וְכַבֵּר לָנָה וְלָנָה חַל שְׁעֵבּוּדָא דְשִׁנְיָהֶם כַּא' אָבַל שְׁמוּאֵל אֶכְתִּי מִבַּע"ל בְּעֵי וְנַר' דְּדַעַת הַתּוֹס' דְּבִתְרָא דְבַעֲיָא הִדְר פְּשָׁטָא וּפְסִיק וְתַנִּי דַב"ח גּוֹבָה אֶת הַשְּׁבַח אַע"ג דְּתַלְמוּדָא סְתִים לְהַ סְתוּמֵי וּמ"ש הֵינְנוּ לְפִי הַמְּסַקְנָא דְהָתָם דְּפָשִׁיט וְכו' לֹאוּ לְמִימְרָא דְשִׁמוּאֵל גּוֹפְיָה הוּא דְפָשִׁיט אֵלָא סְתָמָא דְּתַלְמוּדָא וְכַדְכְּתִי' וּשְׁמוּאֵל הִדְר וְסָבַר פְּנוּתִיָּהוּ.

שׁו"ר בְּמִקוּ' שָׁם בְּמִצִּיעָא שְׁכ' מִשָּׁם הִרְמַב"ן ו"ל וְאִין לְתַרְזַן בְּתַר דְּבַעֲיָא לִיָּה הִדְר פְּשָׁטָא וְהָא דְהָכָא בְּתַרְיִיתָא דְכָל פִּי הָא לֹא שְׁבִיק תַלְמוּדָא לְאֶקְשׁוּנֵי לְבָרוּרָה עכ"ל וְשָׁם בַּפ' מ"ש תִי' דְשִׁמוּאֵל דִּידִיָּה אָמַר אַע"ג דְּלֹא ס"ל כַּר"מ הֵינְנוּ בְּקִנְיָן אָבַל בְּשַׁעְבּוּד דְאֵלִים טְפִי מִשְׁתַּעְבַּד וּבַע"ח גּוֹבָה אֶת הַשְּׁבַח וּבְעֵי אִי רַבְּנָן נָמִי ס"ל הַכִּי אוֹ לֹא ע"ש וְאִי אָמַרִי' דְלְרַבְּנָן כַּפ' ס"ל שְׁיַעְבּוּד כְּמוֹ קִנְיָן וְלֹא קָנָה א"כ שְׁמוּאֵל ס"ל כְּרַבְּנָן בְּקִנְיָן דְלֹא מְהַנִּי וּבְשַׁעְבּוּד כַּר"מ וְאִי אָמַרִינן מִשְׁתַּעְבַּד מִלְתִּיָּה דְשִׁמוּאֵל דַּב"ח גּוֹבָה אֶת הַשְּׁבַח אֲתִיָּא נָמִי כְּרַבְּנָן וְלֹא אֲפָשׁוּט וְהַדְבָר קָשָׁה דְשִׁמוּאֵל יַחְדָּשׁ סְבָרָא זֹו מִדְּעַתִּיָּה תְּפִיס חֲבַלָא בְּתַרִי רִישֵׁי וְעִינֵי בַפִּי רַשְׁב"ם שָׁם בְּסִיּוּמִיָּה דְשִׁמְעָתָא שְׁכ' שְׁמוּאֵל בְּעֵי לְהוּ לְרַבְּנָן וְהוּא סְבָרָא דְנִפְשִׁיָּה קָאָמַר ע"ש גַּם בְּמִקוּ' שְׁבָסוּף שִׁיט' הַרמ"ה כ' מִשָּׁם הָרַא"ש כַּב' תִּירוּצִים שְׁל הַתּוֹס' וְע"ע בְּשִׁיטַת הַרמ"ה סִי' קַס"ה בַּפ' מ"ש דְאֹקְנִי' לְהַ דְשִׁמוּאֵל בְּדַקְבָּלִיָּה לּוֹקֵס לְהַדִּין תְּנָאָה עֵילּוּנָה בַפִּי וְלֹא מְצִי לְאוּקִי מִתְנִיתִין בְּהַכִּי מִשׁוּם דְּקַתְנִי וְאִת הַשְּׁבַח מִנְכָּסִי ב"ח דַא"ה אֲפִילוּ מִשְׁשַׁעְבְּדֵי נָמִי לִיָּגְבִי ע"ש שְׁהָאֲרִיָּה וְלְקַמְנֵי ית' בַּע"ה בְּמַעְרַכַת אוֹת ש' דִּינִי שְׁבַח בַּס"ד: וְאָמַרִינן תּוֹ הָתָם אִת"ל מִשְׁתַּעְבַּד לָנָה וְלָנָה וְחֹזַר וְקָנָה מְהוּ לְקַמָּא מִשְׁתַּעְבַּד אוֹ לְבִתְרָא מִשְׁתַּעְבַּד וּפִי' רַשְׁב"ם לְקַמָּא מִשְׁתַּעְבַּד שְׁכַבֵּר זָכָה בְּמַאי דְעַתִּיד לְמַקְנֵי וְאִין לְמַלְנָה הַב' שׁוּם זְכוּת בְּמָה שְׁקָנָה אַחַר שְׁהַלְנָה אוֹ לְבִתְרָא מִשְׁתַּעְבַּד שְׁפָשְׁלָנָה מְהַב' וְכו' לֹו דְאֶקְנִי נַעֲשֶׂה כְּחֹזַר בּוֹ מְמָה שְׁהַקָּנָה לְמַלְנָה קָמָא וְזָכָה מְלֹנָה בְּתַרָא דְוָקָא וְלֹא קָמָא ע"ש גַּם אֲשׁוּ"ר לְהַרמ"ה בַּחִי שָׁם סִי' קַס"ו שְׁכ' בְּתוּף דְבָרִיו לְבִתְרָא מִשְׁתַּעְבַּד סְלוּקִי סְלִיקָה לְמַלְנָה קָמָא ע"ש וּבְהָאִי לִישָׁנָא כ' ה' מוּהַר"י ו' מִיגֵשׁ הוּבָא בְּשִׁינְרֵי הַמְּקוּ' שָׁם וְז"ל דְאֲשַׁתְּכַח דְסְלִיקָה לְמַלְנָה קָמָא מְהָאִי אַרְעָא דְעַתִּיד לְמַקְנֵי וְכו' ע"ש דַּעַת תְּלַתָּא סְרַכִין כְּחַדָּא שְׁרִינן דַאי אָמַרִי' לְבִתְרָא מִשְׁתַּעְבַּד הֵינְנוּ לְבִתְרָא דְוָקָא הוּא דְמִשְׁתַּעְבַּד אָבַל לְקַמָּא לֹא מִשְׁתַּעְבַּד כְּלָל דְסְלוּקִיָּה סְלִיקָה לְקַמָּא כְּמַפְּוֹרֵשׁ בְּדַבְרֵיהֶם אָבַל הַנִּי פִי' וְז"ל מִי אָמַרִי' א' דְוָקָא קָנָה או"ד גַּם הַב' זָכָה עִמּוֹ וְכו' ע"ש נַר' דְּדַעַתוֹ לֹאוּ מִתּוֹרַת סְלוּקֵי נִגְעוּ בָּהּ אֵלָא כָּל כְּמָה דְאֶכְתִּי לֹא קָנָה מְצִי לְשַׁעְבַּד מַאי דְעַתִּיד לְמִקְנֵי דְבַכַת א' חַל שְׁיַעְבּוּדָא דְתַרְנוּנִיָּהוּ בְּחַדָּא מִחֲתָה אָבַל דַּעַת הֵנָּה רַבְּנוּתָא פִי שְׁעֵבַד לְבִתְרָא סְלִיקָה לְשִׁיעְבּוּדָא

דקמא ופשי' להו להנך רבננותא סלוקי סלקיה לקמא היינו מכוליה ארעא סלקיה דאין סילוק לחצאין אלא דמספק"ל לתלמודא פיון דכי הדדי קאתו איפא למימר דלכתרא נמי משתעבד ומה שהוכרח לפ' פן משום דלעולם הפשי' מעין הבעי' וילדעת הנך רבננותא מד' יחלוקו אינו מצדדי הבעיא אלא הכרעה שלישית ולא אורחיה דתלמודא הכי אמטו להכי פ' הוא ז"ל דהמבעי נמי הכי קמבעיא ליה או לקמא משתעבד דוקא או לכתרא נמי משתעבד ופשיט דמסת' לקמא משתעבד ומסת' יחלוקו דלכתרא נמי משתעבד ודעת הרבננותא מדלא קאמר תלמודא או"ד לכתרא נמי משתעבד אלא קאמר לכתרא משתעבד שמיע להו דלכתרא דוקא משתעבד פי הכי מאי דקאמר נמי לקמא דוקא ואיפא למשמע נמי מילתא אחריתי בלנה בתשרי לפורעו בתשרי דבתריה וחסור ולנה בניסן לפורעו בתשרי נמי וקנה באיר עידיה או זבורית וחסור וקנה בסיון עידיה או זבורית ובהגיע תר הפירעון דתרנוייהו פחדא בתשרי למ"ד לקמא משתעבד שקיל מלנה קמא מאי דקדם וקנה דשעבודיה קדים ואתי בין למעליותא בין לגרועותא ולמ"ד יחלוקו שעבודא דתרנוייהו חל על מאי דקדים וקנה ועדין צריכי למודעי' דלמ"ד קמא משתעבד דלא מצי דדר ביה איפא למימר היינו בסתם ולא פי' דהדר ביה אבל אי פריש דהדר ביה כל כמה דלא קנה שמעינו ליה ולמ"ד יחלוקו דס"ל חל שעבודא דתרנוייהו פחדא נראה דס"ל כ"ש אי פריש וחדר ביה דאהני ליה מאי דהדר ביה: (ב) דאקנה בש"ע סי' קי"ב הביא דעת האומ' .

דאם לנה וקנה והוריש ב"ח גובה הימנו ומסוגיא דפסחים דף ל"ב דקאמר פי הכי דמשתעבידנא לאבוהון וכו' ה"נ משתעבידנ' בידנ' וכו' משמע דוקא אם היה לו שעבוד על הקרקע הוא דגבי מן היתומים וכ"ה לשון הטור ר"ס ר"ז שכת' וז"ל נשתעבד בחיי אביו חבל על דאבדין: (ג) דבר של"ב כל קי"ל אין אדם מקנה דשל"ב כל כמו שנת' בסי' ר"ט ורי"א וד' ה' המבי"ט ז"ל בח"ב סי' קל"ז דלגבי בנו אמרינן דעתו של אדם קרובה אצל בנו וקנה פי הכי דקי"ל דהמקנה לדבר שלב"ל פגון המזכה לעובר דלא קנה כמו שנת' בסי' ר"י ואפ"ה במזכה לעובר דידיה קנה מה"ט דדעתו של אדם קרובה אצל בנו כמו שנת' שם ה"נ דכנותה בדבר שלב"ל כמ"ש ע"ש והא דאמרינן בגמ' בפ' מ"ש דקמ"ב אימור דשמעת ליה לר"מ לדבר שישנו בעול' אמטו להכי אע"ג דהדבר הנקנה אינו בעולם שפיר סבר ר"מ דנקנה אבל המקנה לדבר שלב"ל פגון המזכה לעובר מי שמעת לי' ע"ש אלמא דשני לן בין דבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעולם לאו מילתא היא דהתם קאי לס' רב הונא דס' המזכה לעובר ואפי' דידיה לא קנה מש"ה דחי ליה שפיר דלא מצי לאוקו' למתני' כר"מ מהו טעמא אבל הרב ז"ל לפום מאי דקי"ל דהמזכה לעובר דידיה קנה א"כ אתיא במכ"ש דקי"ל אפי' לדבר שלב"ל פגון במזכה לעובר דידיה קנה והיינו משום דאמרינן דעתו ש"א קרובה אצל בנו כ"ש דבר שישנו בעולם אלא שהדבר הנקנה אינו בעולם דנדאי קנה מהו טעמא דדעתו ש"א קרובה אצל בנו ודברי ה' המבי"ט ז"ל שרירין וקיימין ועיין לעיל באות ב' סי' בס"ד: (ד) דבר שלב"ל אע"פי שדבר שלב"ל אינו נקנה וכן דבר שאין לו קצבה לד' הרמב"ם מ"מ בל' חיוב מהני כמ"ש בטוש"ע סי' ס' ע"ש ועיין בה' כנ"ה בהג"ה אות כ"ט מה שציין להקת הפוסקים הם המדברים בענין זה ע"ש וע"ע לה' מוהרח"ש ח"ב סי' ל"ו וה' דבר משה ח"ג בסי' טו"ב מד' פ"ט עד ד' צ"א וה' בני משה סי' י"ו דף ל"ב ע"ב וה' בתי פהונה ד' צ"ח וצ"ט

וה' דְּבָרֵי אֲמַת קִנְיָנוּ ה' וְה' סָם חַיִּי סִי ל"ה וְה' מִשְׁאֵת מִשְׁהָ ח"מ סִי ה' דָּף כ"ג מ"ש
ע"ד ה' מַעֲשֵׂה חַיָּא סִי י"א: (ה) דְּשִׁלְב"ל קִי"ל אִין אָדָם מִקְנֵה דְּבָר שִׁלְב"ל כִּמ"ש
בְּטוֹש"ע סִי ר"ט אָבֵל בִּלְ חַיִּיב וְקָנוּ מִנִּיהָ קָנָה כִּמ"ש מָרְן סִי ס' נְעִינָן בַּה' כִּנ"הֲג סִי ס'
בַּהֲגַה"ט אוֹת ל"ד מ"ש מִשְׁם ה' מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"פ סִי י' וִי"ז וּמ"ש ע"ד ה' ז"ל נְעִינָן לַה'
פְּנֵי מִשְׁהָ ח"א סִי ס"ז דָּף קִנְיָט ע"ד וְה' בְּנֵי יַעֲקֹב דָּף פ"ט ע"א וְע"ע בַּה' כִּנ"הֲג סִי ס'
בַּהֲגַה"ט אוֹת ה' וּבְהַשְׁ"ף ס"ק וְבַה' קָרִית מְלֶךְ ח"ב בְּתִשׁוּ' סִי ד' דָּף ע' ע"א: (ו) דְּשִׁלְב"ל
דַּעַת מָרְן בְּש"ע סִי ס' ל' חַיִּיב וְקָנוּ מִנִּיהָ מְהַנִּי בְּדִשְׁלִב"ל וְה' כִּנ"הֲג שָׁם בַּהֲגַה"ט אוֹת
ל"ה מִשְׁם ה' מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"ב סִי י' כ' דָּאָם פְּתוּב בְּשִׁטְר פְּתוּב בְּכָל לְשׁוֹן זְכוּת וְיִפּוּי פַח
אֲע"פִּי שְׁאִינוּ בִלְ חַיִּיב מְהַנִּי ע"ש וְזְכוּרֵנִי שֶׁה' מוֹהֲרֵי בְּאַסְאָן עֲמֵד בְּזָה בְּסִי כ"ד נְכַעַת
אִינְנוּ פְּהָ עֲמָדֵי וְע"ע לַה' זָרַע אֲבָרְהָם ח"מ סִי ה' ד' ע"ד וְה' פְּנֵי מִשְׁהָ ח"א סִי ס"ו וְח"ב
סִי י"ד וְה' מוֹהֲרַח"ש ח"א סִי כ"א וְה' פָּרַח מִט"א ח"ב סִי ט' וְה' פָּרַם שְׁלֵמָה ח"מ סִי
ס"ו וְה' דְּבָר מִשְׁהָ סִי מ"א וְה' גו"ר ח"מ פְּלָל ה' סִי ט' וְד' קִל"ב וְה' נְאָמָן שְׁמוּאֵל סִי
ק"ב דָּף קִמ"ב וְסִי ק"י דָּף קִס"ב וְה' מוֹהֲרֵי שְׁגָאוֹן סִי ל"ד וְה' מִשְׁאֵת מִשְׁהָ ח"מ סִי ה'
דָּף ט' נְכַעַת נְדָפְסוּ תִשׁוּ' ה' כִּנ"הֲג וּבְסִי קִס"ד דָּף קכ"ז עֲמֵד בְּזָה וְע"ע לַה' כִּנ"הֲג סִי
בַּהֲגַה"ט אוֹת כ"ג וְבַהֲגַה"ט אוֹת ז"ך מ"ש מִשְׁם ה' מְהַרִּי"ל לְעַנְיָנוּ מְכִירַת שְׁטָרוֹת וְה'
מוֹהֲרַח"ש ח"ב סִי ט"ו דָּף ע"ח וּמ"ש לְקַמְן בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ מְדִינֵי מִתְּנָה סִי בִס"ד: (ז)
דְּשִׁלְב"ל קִי"ל דָּאִין אָדָם מִקְנֵה דְּשִׁלְב"ל כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ר"ט וְרִי"א אָבֵל אָדָם מְחַיִּיב
וּמִשְׁעֵבֵד עֲצָמוּ בְּדִשְׁלִב"ל כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ה' וְכ' הִרְשַׁב"ש ז"ל בְּתִשׁוּ' סִי רִמ"ג בְּשִׁט'
שְׁפָתוֹ בּוֹ וְקִבְלָהּ עַל עֲצָמָה מִיִּמּוֹנָא וְכוּ' דְּהָיִי כְּמִי שְׁשִׁעֵבְדָהּ עֲצָמָה ע"ש וְנְעִינָן לְמוֹה"ר
מוֹהֲרַמ"א זִיע"א בְּס' מִשְׁחָא דְּרַבּוּתָא ח"מ סִי ס"ו מ"ש בְּזָה: (ח) דְּשִׁלְב"ל קִי"ל דָּאִין
אָדָם מִקְנֵה דְּשִׁלְב"ל כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ר"ט וְסִי רִי"א אָבֵל הַמְּחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדִשְׁלִב"ל
חַיִּיב כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ס' ע"ש וְאָם מְחַיִּיב לְמִי שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם כְּגוֹן הַמְּחַיִּיב עֲצָמוּ
לְעוֹפֵר אִיפָּא לְמִימֵר דְּלֵא מְהַנִּי דְּבִשְׁלֵמָה הַמְּחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדִשְׁלִב"ל אִיפָּא לְמִימֵר אֲע"ג
שְׁהַדְּבָר לְב"ל הָא מִיָּהָ גּוֹפּוֹ יִשְׁנוּ בְּעוֹלָם לְהַתְּחַיִּיב אָבֵל לְכַשְׁיִתְחַיִּיב לְדִשְׁלִב"ל מַה
יּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה שְׁהַמְּחַיִּיב יִשְׁנוּ בְּעוֹלָם אֵלָא שְׁרַבִּי בְּצִלְאֵל ז"ל ס"ו סִי י"א פִּשִׁי לִיָּה
שְׁהַמְּחַיִּיב עֲצָמוּ לְעוֹפֵר חַיִּיב כְּמוֹ הַמְּחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדִשְׁב"ל ע"ש וְאֵהֲמ"ר אִין הַדְּמִיּוֹן וְזוּגָם
עוֹלָה יָפָה וְכֵן מִתְּבָאֵר מִדְּבָרֵי הַרַב מְהַרִּיב"ל ז"ל ח"ב סו' ג' שו"ר לַה' בְּנֵי יַעֲקֹב דָּף
פ"ט ע"א וְדָף צ' שְׁתַּמָּה עַל דְּבָרֵי רַב"צ וְהַכְּרִיעַ כְּד' ה' מְהַרִּיב"ל עֲלֵץ לְבִי וְיִגְל וְיָמָה מְאֹד
אֲנִי תְּמִיָּה עַל ה' בֵּית דָּוִד ח"מ סִי י"ב מַהֲס' שִׁכ' בְּפִשִׁי דְּלֵא מְהַנִּי וְלֹא זָכַר ש"ר דְּבָרֵי
הַרַבָּנִים הִלְלוּ דְּפִלְגָן בְּהַדְּיָהּ וְנְעִינָן לַה' תּוֹרַת חֶסֶד סִי פ"ד וְסִי צ"א וְע"ע לַה' גו"ר ז"ל
פְּלָל ד' סִי ד' דָּף ס"ז ע"ג שְׁכַת' בְּפִשִׁי בְּדְבָרֵי רַב"צ ז"ל יַעו"ש: (ט) דְּשִׁלְב"ל קִי"ל אִין
אָדָם מִקְנֵה דְּשִׁלְב"ל כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ר"ט וְרִי"א ע"ש וּבְמִקְנֵה בְּהַקְנָאָה א' דְּשִׁלְב"ל
עִם דְּבָר שְׁבָא לְעוֹל' פְּלוּגְתָא דְּרַבּוּנָאָתָא דְּמִדְּמוּ לַה' לְקַנִּי אֶתְּ נַחְמוּר דְּאִיפְּלִיגוּ בְּהָ אֲמוֹרָאֵי
אִיפָּא מ"ד קָנָה הַפֵּל וְאִיפָּא מ"ד קָנָה מְחַצָּה וְאִיפָּא מ"ד ל"ק פְּלָל נְעִינָן בְּסִי ר"י בְּאַנְרָף
וְנְעִינָן בְּתִשׁוּ' תּוֹרַת חַיִּים לְמוֹרַח"ש ח"א סִי ט' וְסִי י' וְסִי מ"ט וְח"ב סִי כ"א וְסִי ט"ז
וְה' עֲדוּת בְּיַעֲקֹב סִי ע"א דָּף קצ"ה ע"ב וּפְרָק מִט"א ח"א סִי ט' וְסִי י"א וְה' תּוֹרַת חֶסֶד
סִי רל"ו וְה' מִשְׁפָּטִים יִשְׁרָיִם סִי י"ט וְתִשְׁלֹום דְּבָרֵי בְּסוּף סִי ד' וּבְהַרַב בְּתִי פְּהַנְּהָ ר"ח
בֵּית דִּין דָּף פ"ז ע"ד וְה' בְּנֵי אֶהֱרֹן סִי ע"ו וְק"ט וְה' פָּרַם שְׁלֵמָה סִי ס"ח וְה' פְּנֵי מִשְׁהָ

ח"ב ס"ו סי' צ"א: (י) דְּבָרִים שְׁבֻלָב קי"ל דְּבָרִים שְׁבֻלָב אֵינָם דְּבָרִים וְעֵינָן בְּמִוֶר"ם סִי ר"ז ס"ד דִּי"א לְעֵנָן מִתְּנָה הַוּוּיִן דְּבָרִים וְע"ש בְּסִמ"ע וְעֵינָן לֵה' מַח"א ז"ל בֵּה' שְׁוֹתְפִי סִי ה' מ"ש בְּעֵנָן זֵה.

וְלֵעֵנָן מְחִילָה בְּלֵב שְׁבֻלָבו גָּמַר לְמַחֲוֹל מֵה שְׁחֵיב לֹו רְאוּבֵן אִם חֵיב לְקַיִם מֵה שְׁמַחֲל וְגָמַר בְּלֵבו עֵינָן לֵה' קָרִית מְלֶה רַב ח"ב וּמֵה שְׁצִינְיָתִי לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ מִדִּין מְחִילָה: (יא) דְּבָרִים שְׁבֻלָב קי"ל דְּבָרִים שְׁבֻלָב אֵינָם דְּבָרִים וְכ' מוֹר"ם בְּסִי ר"ז דְּבִמְתְּנָה הַוּוּיִן דְּבָרִים ע"ש וְעֵינָן בְּשׁו"ת מוֹהֲר"מ בַּר בְּרוּךְ סִי ק"ג וְשׁו"ת מֵהֲרִימ"ט ח' חֵה"מ סִי קי"ט וּבִתְשֻׁב"ץ ח"א סִי י': (יב) דִּירָה הַנּוֹשֵׂא ב' נָשִׁים אֵינֹו יָכוֹל לְכוּפֵן לְדוֹר בְּמִדּוֹר א' וְאַפְּקִי לְדוֹר עִם אָבִיו וְאִמּוֹ אֲמָרִינֵן דָּאִין אָדָם דֵּר עִם נַחֲשׁ בְּכַפִּיפָה א' כְּמוֹ שְׁנִתְבָּ' בֵּאֵה"ע סִי ע"ד וּפְרָטִי וְחִילּוֹק דִּין זֵה דְרוּשׁ תְּדַרְשָׁנוּ מֵעַל ס' ה' פָּרַח מִט"א ח"א סִי ע"ד וּמְבִיאֹו בְּקִיצוֹר ה' יד אֲהָרֹן שָׁם.

וְאִם יֵשׁ לְחֻלְק בֵּין בֵּית לְחֻצָר ע"ש בְּפִמ"א וְכ"ש בְּשִׁתֵּי צְרוֹת וְכִמ"ש הֶרְמֵב"ם וּפְסָקוֹ הַטּוֹש"ע סִי מ"ו ע"ש וְכ"ש בְּבֵית א' לֹא תִהְיֶה כְּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל דָּאִין אֲשֶׁה מִתְקַנָּאת אֲלֵא בְּיָרֵךְ חֲבִירָתָה וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְמִיָּגְרָר חֲצִיפוֹתָא טְפִי כְּנ"ל וְעַט"ר ר' אב"א ז"ל הִיָּה מוֹחָה בְּיָדָם לְדוֹר בְּמִדּוֹר א' אִפִּי כְּשִׁשְׁנֵיהֶם רוֹצִים מֵה"ט אֲלֵא בְּמָקוֹם שִׁישׁ חֲדָר וּמְלוֹן מִיָּחוּד לְכָל אַחַת וְהַנְּצָרְכָתִי לְהֲאָרִיךְ בְּזֵה לְאִפּוֹקִי מִמָּאִי דְכ' ה' יד אֲהָרֹן בְּסִי א' בְּשֵׁם זְכָרוֹן דְּבָרִים שְׁכַת' בְּשֵׁם הֶרִיטְבָ"א ז"ל דִּיכוֹל לְכוּפֵן ע"ש דְּנֻדָּאִי אֵין לְסִמּוֹךְ עַל הוֹרָאָה זֹו בֵּינוֹן דְּהִיא נִגְדַת הֶרְמֵב"ם וְטוֹר וּמְרֹן דָּאֵנָן בְּדִידוֹן גְּרִירָנָא בְּתַרְיָה וְכוּ דְנִיִּן וּמוֹרִין כָּל דְּיִינֵי שְׁתֵּי ב"ד בְּעִיר א' אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֵה עֲמָנוּ עֲנִימָד הַיּוֹם וְאֶת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֵה עֲמָנוּ הַיּוֹם חֻלְק' בְּחִי' וְע' בְּשׁו"ת הֶרְשֵׁב"ץ בְּס' יָכִין וּבוֹעֵז סִי קכ"ב בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּ' וְהֶרַב ז"ל הִבִּיא רָאָהּ מֵאֲבִיו וּקְרוּבִיו כִּמ"ש בְּעֵנִיּוֹתִי וְלֹא הִזְכִּיר דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם וְהַטּוֹר שְׁפָסְקוֹ בְּשִׁתֵּי נָשִׁים כְּדָכָתִי: (יג) דִּירָה כ' הֶרְשֵׁד"ם בַּח' אֵה"ע בְּסִי קפ"ג וְהִבִּיאֹו ה' כְּנ"ה ג ע"ו בְּהַגַּה"ט אוֹת ט"ו דָּאִי לֹא מְסַתְּפִינָא הו"א אִישׁ וְאִשָּׁה שְׁשָׁכְרוּ בֵּית א' שְׁחֵיבְתָ לְשֵׁלֵם חֻלְקָה ע"ש וְהִיָּה עוֹלָה בְּדַעַתִּי לֹוֹמַר דְּדוֹקָא הִיכָא שְׁחֵיבִיבוּ עֲצָמָם כֹּא דְהו"ל כְּמוֹ אִישׁ וְאִשָּׁה שְׁלוֹו דְּמִיָּרִי בְּיָה הַטּוֹש"ע שָׁם אָבֵל הָאִישׁ הַשּׁוֹכֵר בֵּית לְדִירָתוֹ וְדִירַת אִשְׁתּוֹ וְדָאִי דָּאִין עַל הָאִשָּׁה צַד חֵיבָא בֵּינוֹן דְּעִיָּקָר חֵיב דְּדִירָה רְמִי אֲשֶׁרְקַפְתָּא דְּגַבְרִי שְׁהִיא בְּכָלֵל מְזוֹנוֹתִי וְכ"ש דֵּה' ז"ל חֲשִׁיב לִיָּה לְזָר אֲצֵלוֹ ע"ע א"כ הִבוּ דְלָא לוֹסִיף עֲלֵה אֲלֵא שְׁמִדְבָרֵי ה' כְּנ"ה ג בֵּאֵה"ע סִי ק"ב בְּהַגַּה"ט אוֹת גְּנֻבָח"מ סִי שִׁי"ב בְּהַגַּה"ט אוֹת ה' לֹא מִשְׁמ' הִכִּי ע"ש וְכֵן הוּא בְּמִנְהַגֵי אֲרָג'ִיל יַע"א שְׁבַס' בֵּית יְאֻנְדָה לְמוֹהֲר"י עֵינָאשׁ ז"ל סִי א' מִדִּין שְׁכִירוֹת וְעֵינָן לְקַמֵּן אוֹת ש' מִדִּין שְׁכִי' סִי חֲל"ק ע"ש וְכַעַת רְאִיתִי בְּגוֹפֵן שֶׁל דְּבָרִים בְּתִשְׁו' מוֹהֲרֶשֶׁד"ם וְהוּא דְלֹא כְּמֵאִי דְכָתִיב בְּעֵנִיּוֹתִי וְכַעַת נֵר' בְּעֵלִיל ס' חֵיִים שְׁאַל ח"ב לְמוֹפֶת דוֹרְקִינוּ ה' מוֹהֲרַח"א יַצ"ו וְרְאִיתִי לֹו בְּסִי י"ב ס' כ' שְׁעָמַד בְּזֵה ע"ע: (יד) דִּירָה הַכּוֹת' וְנוֹתֵן דִּירָה לְחֲבִירוֹ וְלֹא קִבַּע לֹו זְמַן גַּם לֹא כָתַב לֹו כָּל יְמֵי חַיָּיו מְסַתְּמָא לֹא כַת' וְנָתַן לֹו דִּירָה אֲלֵא כָּל יְמֵי חַיָּיו וְלֹא מְקַצֵּת דִּירָה נָתַן וְאֵע"ג דְּקִי"ל דֵּהַכּוֹת' לְזוֹן לְחֲבִירוֹ סִתְּם דְּנַפְטָר בְּמְזוֹנוֹת שְׁנָה א' כְּד' הֶרָא"ש ז"ל בְּתִשְׁוֵבָה עֵינָן בְּמוֹר"ם סִי ס' וְלְקַמֵּן בְּאוֹת מ' מִדִּינֵי מְזוֹנוֹת סִי ע"ש דְּדִירָה שְׁאֵנִי וְעֵינָן לְמוֹהֲר"ח הַפְּהֵן בְּס' תוֹרַת חֶסֶד סִי אר"ך ע"ש: (טו) דִּירָה קי"ל ש"מ שְׁאֵמַר יְדוֹר פ' בְּחֻצִּירִי לֹא קָנָה בֵּינוֹן דְּלִיתָא בְּבָרִיא דָּאִין בְּדִירָה מְמַשׁ לְזָכוֹת בָּהּ כִּמ"ש בְּרִישׁ סִי רִי"ב וְסִי רנ"ג סכ"א ע"ש אָבֵל אִם כָּתַב אוֹ אֲמַר יֵשֵׁב פ' בְּבֵית פ' לְשׁוֹן

ישיבה משמע לשון שזוכה בה בגופה הרב נאמן שמואל סי' קי"ג ע"ש: (טז) דירה ראובן ושיא הארץ הנה דר ומשתמש בכמה בתים ועליות דירה נאה לפי פבדו ונלב"ע חלי"ש והניח אחריו אלמנתו ובנה וב' בנים מאשתו הא' ועמדו אלו הב' בנים ונתפשו עם עם אלמנת אביהם על שיעור סף כתו' כי לא נמצאת ופרעו לה ותנאי הנה הדבר שמסכי כתו' משפנו לה בית א' מבתי הב' אחים מאב והאם הנז' מיוסדת לדירה כל ימי חייה עד עת קץ או שתעלה לא"י תוב"ב כמשו"ח בשט' ולעת עתה נפל פותל כל שטח הבית לארצה וכותל מן הצד וכל תקרת הבית ועמדו הב' אחים הנז' ותיקנוה פמות שהיתה ומעפבים על אלמנת אביהם מלדור בבית ההיא ושיפרעו לה הסף אשר הוא מפאת סכי כתו' והאלמנה תשיב אמריה דבכל ימי חייה תליא מילתא וכל עוד שהיא בחיים הבית ההיא משועבדת לדירתה יורה המורה לצדקה: זאת אשיב ידעי רבנו הא דתנו בפ' השואל המשפיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית אחר וכו' ואמרי' עלה ה"ד אי דאמ"ל בית זה פינון דנפל אזול ליה ופרש"י דמזלו גרם ע"ש וכוה"ג איתא התם ד' קי"ו שאם נפחתה העלייה השכורה לאחר יורד השוכר ודר בתחתונ' ופריה עלה ה"ד אי דאמ"ל עליה זו פינון דנפלה אנדא ליה ופרש"י נמי דמזלו גרם ע"ש ורבנואמא מקהו אקהתא מהא דאמרינו בפ' האומנין דף מ"ט אמר רב השוכר את החמור.

לרפוב עליה ומתה לו בחצי הדרה נותן לו שכר חצי הדרה וכו' ופריה ה"ד אי דא"ל חמור זה אם יש בדמים למכור וליקח יקח וכו' אם יש בדמים לשפוך ישפוך וכו' ומשני רב לטעמיה דאמר לא מכלינו קרנא מ"ה לא ימכור פדי לשפוך וישמואל ס' מכלינו קרנא מ"ה ימכור ואף לשפוך ע"ש ואמאי התם פשי' ליה לתלמודא דאנדא ליה ולא קאמר לרב ימכור ליקח ולשמואל אף לשפוך ותי' בתו' דאין הבית עומד לימכר אלא להוסיף עליו ולחזור לבגותו כבתחיל' מ"ה פינון דא"ל בית זה ונפל אין למוכרו וגם לא קיבל להוסיף יציאה בבגין בית זה אלא בית זה כמו שהוא השפיר לו לדור בו כל זמן שיוכל ולכי נפל אנדא ליה אבל חמור שמת אינו עומד אלא למוכרו בדמים ולכך אם יש בדמים למכור וליקח יקח לשפוך ישפוך מר כדא"ל ומר כדא"ל עכ"ד.

ובמקו' בפ' האומר לשם כת' משם הרב"ד. ו"ל וז"ל ל"ק דהכא גבי חמור זה קיבל עליה לאוגריה לההוא אורחא שהיה לו להוליכו דרף ידוע פאדם האומר בסתם הוליכני מכאן עד מקום פ' דייקא נמי דקתני ומתה לו בחצי הדרה ולא קאמר בחצי היום אבל לענין שכירות בית ועליה אין קצבה אלא כל שנה ושנה יתן לו דיוק ותשפח פי הוא ענין המשנה דפ' השול עכ"ל והתם גבי בית נמי ע"כ דמייירי דהשפירו לזמן קצוב דבלא קצבה אפי' בית סתם אינו חייב להעמיד לו בית אחר ועיין בפרש"י במשנה דהשואל ולפ"ז לא הבינותי דבריו וז"ל מ"ל השפירו לזמן פ' מ"ל השפירו למקום ומה שדייק וז"ל מדקאמר בחצי הדרה ול"ק בחצי היום גם זה לא הבינותי דאטו שכיר יום הוא לומר שצריה ליתן לו שכר חצי היום והלא שכר הליכה בידו מ"ה קאמר נותן לו שכר חצי הדרה וצע"ד ומשם הר"ן וז"ל תי' דשאני.

חמור בין חי בין מת קרוי חמור משא"כ בית דלכי נפל תו לא מקרי בית ע"ש ועיין מאי דכתי' בדרשות בקונטרס חסד. ואמת בס"ד.

ומעתה נובין ונדון באיזה שיעור נפילה פקע מינה שם בית והנה התם גבי. הבית והעליה ונפתחה העליה.

אמר עליה ובכמה רב אמר ברוב ושמואל אמר עד ד' וכו' ועלה קאמר אי דא"ל עליה: זו אנדא ליה וכו' משמע דאפי' לשמואל דאמר ב"ד אי א"ל עליה זו שפיר אמר דאנדא לה וה"ט משום דהשתא תו לא מקרי בית וכמו שפכת הר"ן ו"ל ופשי' דרב ושמואל ל"פ בשיעורא דמ"ס דעד לא נפל רובא אפתי.

בית מקרי ומ"ס דאפי' בד"א תו לא מקרי בית אלא פי קמפלגי באדם דר חציו למעלה וחציו . .

למטה פדאוקי' לה התם וזה פשוט: וראיתי למור"ם ו"ל בסי' רל"ב ס"ה שכת' דבשאר מומין אפתי בית מקרי אלא דוקא בנפל פותל א' דפקע מינה שם בית ע"ש ועיין במ"ש במע' אות מ סי' בס"ד ואכמ"ל.

מיהו בנ"ד דנפל הפותל באנרף וכותל מן הצד וכל התקרה פשי' דלא מקרי בית וכיון שייחדו לה בית זה ונפל אזלא לה חזקתה מחמת השכירות והמשכונה כמו שהוזכר אלא דיש מקום תקור דין כמה שטענה האלמנה שהתנאי היה לכל ימי חייה א"כ אע"פ שנפל ובנאוהו עדין זוכה בו והנלענ"ד דאין בטענה זו ממש דהא גבי מדור האלמנה דתנאי ב"ד הוא דכל ימי מיגר אלמנותה תהא יתבא בביתי וכו' דתלו התנאי במיגר אלמנותה דדמי לכל ימי חייה אמר בפ' הנושא דק"ן אמר אביי נקטינו מדור האלמנה שנפל אין היורשים חייבים לבנותו תניא נמ"ה וכו' ומימרא זו מוסקת מפל הפוסקי' ע"ע ומספר כתו' גלמוד שפך כות' לה את תהא יתבא בביתי וכו' וכיון דנפל תו לא מקרי בית כמ"ש במקו' לשם משם רש"י במה"ק ותלמידי רבינו יונה ו"ל ע"ש והרב"ח דבר ה' בפיהו אמת וזה דבר השמיטה מהרב מהר"י עיינאש ו"ל בס' בני יאודה ע"ש ואע"פ שהרמב"ם בפ"ח מה' אישות דין ד' כ' שאם נפל הבית חייבים היורשים להשפיר לה מדור אחר ע"ש ובטעם דבר זה לך נא ראה במקו' לכתנ' במ"ד לזף נ"ד משם הרמב"ן עפ"י שי' הירושלמי ע"ש ועיין במרן הש"ע ח' אה"ע סי' צ"ד ס"ה ע"ש דשאני התם דהחויב מוטל על היורשים מפח תנאי ב"ד אכל בנ"ד דנתפרדה החבילה ולא פש גבה אלא דין שזכר בעלמא יתבינו לה דין שזכר דמפי נפל ביתא אמ"ל אנדא לה לאגירותה פמזנבר.

ואע"ג דבנ"ד נתב' בשאלה שהבית שייחדו לה ומשכונה אצלה דבר זה היה בכלל הפשר לסלק עצמה מהבית שהיתה דרה בתוכה פי רבה היא וייחדו לה ג"כ בית זה שהיתה משתמשת בה לדירה א"כ בכ"הג איקא למימר דאפתי רמי חיובא אקרקפתא דירושים ליתן לה בית אחרת משאר הבתים שהיתה דרה בה או משתמשת או להשפיר לה מדור כמו שנתבאר בדברי הרמב"ם ומרן ואע"ג דשרים רבים ונכפדים חלוקים על הרמב"ם בסברה זו ה' צמח גאון ורש"י והתוס' ורבינו ירוחם וריא"ז ע"ה.

וכתב ה' בית דוד ו"ל בחלק אה"ע סי' נ"ד דמצו היורשי' לומר קי"ל פהני רברבתא ע"ע מ"מ לדידן דגרינא בטר פסק מרן ו"ל וכבר נתב' בח' אה"ע דפ' פד' הרמב"ם לא נ"מ ולא מידי וכעת אכמ"ל עד עת בא דברו ועיין בתשו' ה' תורת חסד ו"ל סי' אר"ך ע"ש ומה שרמזתי לקמן במערכת אות ל' סי' א': (יז) דירה קי"ל ידור פ' בבית פ' לא קנה

כמ"ש בטוש"ע סי' רי"ב ע"ש ועיין בתשובת ה' ראש יוסף דף ט"ו ע"א ומתבאר שם הקנאת החוב ודין מע"ג בגוי.

וכמה פרטים: (יח) דידה בפוסק לחתנו לדור בתצירו לזמן מוגבל ומת חמיו בתוך הזמן דעת הרב"ח בתשו' סי' ע"ח דאין היורשים חייבים להשלים לו הזמן אפ"ה היה הדבר בשבועה ואם לא היה בשבועה אפ"ה חמיו עצמו בעודו חי אינו חייב להשלים לו הזמן ע"ש והרב נד אהרן בח' אה"ע סי' נ"ב אות ג' בהגה"ט חלק עליו ע"ש ועיין בתשו' הרב לב שמח בח' ח"המ סי' פ"ו דף פ"ה ע"ב: (יט) דירה ראובן יש לו בנים מאשתו רחל ואח"מ רחל נשא את לאה וילדה לו בת ומת ראובן ועמדה לה לאה ותבעה לה כתו' ואח"כ תבעה מזונות בתה ושכירות המדור כדי שתדור עם אמה והיורשים טוענים תשב הנערה אתנו אין בדבריהם פלום אלא תשפור לאה מדור ונחצי שכירות המדור ופרעו היורשים חלק הבת ושהבת אצל האם לעולם הרב מוהר"יאבן מיגאש ז"ל בתשו' סי' ס': (ד) דירת האשה עם קרובי בעלה הגדתי היום מילי דאגד'תא דברים העשויי' להשאיל פי רבה המשטמה חצו"ף חצפ"ה יסגא הן בעון שערי פרנסה ננעליו תנו וסמכינן אנסיסא קל יומ' ויומא למיקם איניש.

בסיפוקיה וסיפוק אנשי ביתה יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב אתיא דרישה דרישה לבקש אוכל לחם חקו והלואי שתקיש יציאה להניה ואחרון הכביד שבט שאודה בדונק ובצער פי עלה השער שכירו' הבתים בשער הגבוה ולכשיזפה הזוכה להשיא את א' מבניו אגב דונקא מיחד לו אביו חדר מוצנע כדת יהודית עמו במחיצתו או בית אחרת אשר אתו בתצר למעט בהוצאה נ"מ לרווחא דביני ביני לפי ברפת הבית.

ועוד אחרת שקול' ומכרעת להדריף את בנו בדרך ישרה שיבור לו ואת אשר יבחר פי כן דבר המלך מצות הבן על האב לא זו אף זו מצות האב על הבן לשמוע בלימודים לקיים מילי דאבות כבוד ומורא נסקרים בסקירה אחת לכבוד שמם פי רב הוא.

וכי יקרה מקרה בלתי טהור שהוא מצותא דהו מנצו עלה פלה בתמותה ובין איש לאשתו ביה שעתא בעומדם יעמודו קרובי האשה קרבו ויאתיון ויעבירו קול במחנה זו מחנה ישראל המצפצפים והמהגים יביעו ידברו דברים אשר בדין מלבם ואמרי לה כדי פי לא מצאה הינה מנוח ועד הרגיעה בדירתה עם תמותה או שאר קרובי הבעל ויהי העם פמתאוננים תואנה הם מבקשים להגלות הבן מעל שלחן אביו זו היא שקשה בלקתם ילכו מעלות השחר ועד צאת הכוכבים מקדמי ומחשכי לבית הנועד פסאות למשפט אתג"ורי אתג"ור על עסקי רי"ב זהו עד שהשלהבת עולה מאליה ואין מכפה ואנו בדין קושטא קאי זימנין טובא פי אתו לדינא על דין עסק ביש המנהג להחמיץ את הדין אולי משמים ירחמו לשפות שלום רב פי אותה אנו מבקשים ות"ל על הרוב תצא המחשבה לפועל משמאי מיהב יתבי שלמא רבא וזימנין דלא אהנייא להו איש תמיד תוקד יקד יקוד.

איפו השתא אנא דאמרי הרי עלי חובה למיקם אדעתיהו דרבנן פוסקי הלכות ללקט או"רות אמרות טהורות מפי סופרים ספרן של צדיקים ספר דתא ותנתן דת מפייהם ומפי פתבם זיע"א כדי לתן שחר למביאייהו וזה החלי בעזר משדי צורי וגואלי מנת חלקי וחקלי עדבי וגורלי: זאת אשיב הנה האדון ראש המדברים רבינו הגדול הרי"ף ז"ל בתשו' סי' רל"ה כ' אם נתקוטטה האשה עם תמותה ולא רצתה לדור עמה וכן בקובל

וטוען שיש עליו הפסד בדירת חמותו עמו ולא התנו בשעת הקידושין שידורו עמם יש מן הדין להוציא או לא.

תשובה המנהג בכל בתי דינין שמי שמפסד בכך שומעין לו ונותנים לו אשה נאמנת שתעמוד עמם עד שיתברר להם ממי תתגלגל המריבה ודוחין אותה מפני חבירתה עכ"ל המשוער מדבריו דישנה לקטטה לרואי השמש אלא דלא מתברר מי הוא המגלגל המריבה פלגאה הוא ולא שני ליה בין קרובי הבעל לקרובי האשה אלא שמגלגל המריבה יתגלגל וידחי וגם לא נתנה נאמנות לא משני הצדדין אלא שניהם בסקירה א' נסקרין ופסיק ותני ע"כ מנהג הבתי דינין: וחוזיתה לה' מוהר"ם בב' תשו' הארנפות סי' פ"א , דאייתי תשו' לגאון ונ"ל והאשה שקובלת על בעלה אי איפשי לדור עם אחיה ואחיותיה המחרפים והמגדפים אותי חייב הבעל להוציא משם ולדור בבית אחר ואם לא יוציא ויתן פתובה דאמר קרא פי היא היתה אם כל חי דלתיים ניתנה ולא לצער גם את זאת להוציא את דודתו מן הבית שהיא מקנטרת ומקנטרת אותה וגורמת המחלוקת ביניהם וכו' עכ"ל והא קאמר דמעמידין אשה נאמנת כמנהג הב"ד שכת' הרי"ף דחוק לומר דבימי הגאון לא הווי נהיגי פהאי מנהגא ונהנך' פשוט בדבריו דקושטא קא טענה ומשפט הלשון הכי מוכח שכ' המחרפין ומגדפין וכו' שהיא מקנטרת ומקנטת אותה וגורמת המחלוקת וכו' נראין הדברים דאתברר לב"ד האי מילתא וליפא מאן דמכחיש לה ואה"נ דאי הווי מכחישין לה הווי עביד כמנהג הב"ד שכ' הרי"ף והרמב"ם בפ"ג מה' אישות הי"ד כ' האומר לאשתו אין רצוני שיבואו לביתי אביה ואמה ואחיה שומעין לו וכו' שאין כופין האדם שיבואו אחרי' ברשותו וכן היא שאמרה אין רצוני וכו' ואיני שוכנ' עמה' בחצר א' מפני שהן מריעין לי ומצירין לי שומעין לה לפי שאין כופין האדם שישבו אחרים עמו ברשותו עכ"ל מפני ש' יוצא בדברי רבינו דבאומר הבעל א"רץ שיבואו לביתי וכו' אע"ג דלא קא יחיב טעמא למילתיה שומעין לו אכל פי אמרה היא א"רץ שיבואו וכו' או שאיני שוכנת עמם בחצר א' אין שומעין לה אלא עד שתתן אמתלא לדבריה שהן מצירין לה וכו' אכל כל שלא נתנה אמתלא לדבריה לאו כל כמינה לדחות את קרוביו מלבוא אצלו או שלא לדור עמם בחצר.

ומדברי רבי נלמוד דהמדור הוא בחזקת הבעל ואשתו ויד שתייהן שנה תדע דגבי האי ש' שאמר א"רץ דשומעין לו טעמא טעים לפי שאין כופין האדם שיבואו אחרים ברשותו וגבי האשה נמי כשאמרה א"רץ או איני שוכנת עמם דשומעין לה קא יחיב רבי' הך טעמא גופיה לפי שאין כופין וכו' שיבואו ברשותו הרי דגבי בעל קרי ליה רשותו וגבי אשה נמי קרי לה רשותה אלא דגבי אשה אע"ג דחשבי' לה רשותה אין שומעין לה אלא עד שנותנת אמתלא דמצירין ומריעין ולגבי בעל עקימת שפתיו גרידא תיסגי ליה וממ"ש רבי' מפני שהן מחרפין ומצירין לה שומעין לה נר' דבדבורה הקל מהימנ' ואינה צריכה להביא ראיה לדבריה וא"כ לא נהג כמנהג ב"ד שכ' הרי"ף להעמיד אשה נאמנת.

וה' המגיד כ' שכ"כ הרי"ף בתשו' ולפי הנר' דפלגן בהדייהו ובמאי דכתל' בעניויתנו ניחא דרבי' מירי שהווא גלוי וידוע ואין מי שיכחיש באופן שנתברר לב"ד והראב"ד כ' אימתי בזמן שהן באות בגבולה אכל אם היא באה בגבולן אין מוציאין אותן ממקומן אע"פי שהמדור שלו ואין להם בו זכות הואיל והוא רוצה בעמידתן אכל מבקשין מהן לברר

להם ענין שלא יצערו אות' בדירתן עכ"ל וממ"ש ז"ל אבל אם היא באה בגבולן וכו' נרא' נהי דלא מצי להוציאן ממקומן פינן דמדור דידהו הוי אבל אי תבעה למיגר לה מדור בדוקתא אחרתא אע"ג דשבקי ארעא דידהו ולקו' בארעא דאחרתא ויקני' בו קרא דכתי' כי גרשוני מהסתפח בנחלת אבותי שפיר שומעין לה אלא דממ"ש תו הואיל ורוצה בעמידתן דרוצה לומר דרוצה הוא בעמידתן עמו במחיצתו משמע דלא מצי למיכף לבעלה למיגר לה מדור במקום אחר.

וממה שהוכחנו מדברי רבי' דהמדור בחזקת האיש והאשה וכן ממ"ש הרי"ף דהמגלגל המריבה הוא נדחה מפני חברו מודו ואזלו דהיכא דהמדור שלהם אינם נדחים מפניה אע"ג דמריעין ומצירין לה ועל הבעל רמיא למיגר לה מדור במקום אחר דמהיכא תיתי שהם נדחים מפניה דאפילו במילי דאפרושי.

מאיסורא דקי"ל דהמגרש את אשתואסור לדור עמה בחצר והיא נידחת מפניו אפ"ה אם הייתה החצר שלה היא נדחה מפניה כדאיתא בפ"ב דכתנ' דף כ"ה ובטוש"ע אה"ע סי' קי"ט אלא ש"מ דהרי"ף והרמב"ם מודו דהיכא דהמדור של אביו או קרוביו אע"ג דאינהו מגלגלי המריבה ומריעין ומצירין אינם נדחים מפניה ודייני' לה פדין המגרשת וכדעת הראב"ד בזה אבל כמה שהפריז על המדה לומר דאם החצר של הבעל והוא רוצה בעמידתן שומעין לו הדבר קשה לשמוע.

וראיתי לה' מגדל עז שכ' שגם מלשון רבי' משמע פן ממ"ש שיפנסו אצלי ויפה פי' והפשרה שעשה נכונה היא וטוב לעשות עכ"ל. דעתו ז"ל דרבי' מיירי בחצר דידה ומה"ט הם נדחים מפניה ומסייע למילתיה ממ"ש רבי' שיפנסו אצלי ויותר הי"ל לדקדק ממ"ש שאין כופין שיבואו לרשותו הרי דחשיב לה' למדור רשות דידה ולפ"ז גם חלוקת האיש שאמר א"רץ אע"פ שהמדור שלה ולא נת"ט לדבריו אלא א"רץ שומעין לו ואילו גבי אשה שאמרה אין רצוני אע"פ שהמדור שלה אין שומעין לה עד שתתן אמתלא לדבריה.

ומה שדקדק בדברי רבי' ממ"ש אצלי אדרבא ממ"ש ואיני שוכנת עמהם תדווק איפכא ממ"ש עמהם ולא כתב אין רצוני שימדור עמי כדכת' ברישא אין רצוני שיבואו אצלי אלא שמעי' מנה דרבי' קרי' למדור רשות שתיהם שקולים הם וכדכת' ולפ"ז ז"ל היכא דהמדור שלו לא גלה רז זה רבי' היכי לדיינו דיני להאי דינא.

ומה שקילס הפשרה שעשה הראב"ד ושטוב לעשות לא ידעתי מה טיבה שיהיו חיי תלואים בבקשה שלא יצערו אותה והיא צנחה פרוכיא מצירין ומריעין ולית מאן דישיגח בה.

והגאון קרי בחיל לחיים ניתנה והלואי דהו עבדי כמנהג הב"ד שכ' הרי"ף ולא לתלות חיייה בדרף בקשה וע"ז כ' המ"מ וא"א אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת אלא כף הוא עיקר הדבר שאם נר' לב"ד שהם מריעין ומצירין לה וגורמין לה קטטה עם בעלה הדין עמה ואם לא לא כל המנה ובזה יפה פח הבעל מפח האשה לפי שהמדור הוא של בעל ואינו שלה ולפיכך אינה יכולה למחות בידו אלא בטענה זהו דעתי עכ"ל והנר' דהמ"מ ז"ל מוכח ודאין דהיכא דהמדור שלה כגון שהוא מנכסי מלוג תיסגי לה בטענה גרידתא לדחותן מלפניה כדקי"ל גבי מגורשת כדכת' אלא כשהמדור שלו ואפ"ל בתורת שכירות

בְּזֶה יָפָה פֶּחַ הַבַּעַל מִפֶּחַ הָאִשָּׁה אֵע"פּי שֶׁהַבַּעַל חָיִיב לִיתֵן לְאִשְׁתּוֹ מְדוֹר מ"מ חֲשִׁיב שְׁפִיר
דִּינָה יָפָה פֶּחַ מִפֶּחַ אִמְטוֹ לְהִכִּי לֹא מְהִימְנָא בְּטַעֲנָה גְרִידָתָא דְמָרִיעִין וּמְצִירִין וְגַם
גּוֹרְמִין לֵה קַטְטָה עִם בַּעֲלָהּ וְלִכְשִׁיתְפָּרֵר הַדְּבָר לִב"ד שֶׁפְּדַבְרִיהָ כֵּן הוּא דִּינָא הוּא שְׂאָם
הַמְדוֹר שְׁלוֹ אִם רָצָה לְדַחֲוֹתָן מוּטָב וְאִם לֹא יִשְׁפִיר לֵה מְדוֹר בְּמָקוֹם אַחַר וְאִנְפִּין הַבִּירוּר
הוּא עַל יְדֵי הַעֲדָאָת הַשְּׂכָנִים וְאִם הֵם דָּרִים בְּמָקוֹם דְּלֹא שִׁלְט' בֵּיה עֵינ' אוֹ שְׁדָרִין בְּבֵית
אַחַר יַעֲשׂוּ הַב"ד כְּמִנְהַג הַב"ד שֶׁכ' הַרְזָף וְלַחְקוֹר וְלְדַרוֹשׁ כְּפִי הַשְּׁגָת שְׁכָלָם וְלֹא
בְּאִנְדְּוֹת.

חָדָא דְהָא אִיפָא דְרָרָא דְמָמוֹנָא בְּרַבּוּי הַהוּצָאוֹת בְּמִזְוֹנוֹת וְאִבְיָנְרִיָהּ הוּא דְהָאִדְנָא
בִּי דִינָא לֹא מִפְקִי מְמוֹנָא ע"פּי הָאִנְדְּוֹת כִּמ"ש הַרִי"ף בְּפָרְק הַפּוֹתֵב מִשְׁמִיָּה דְגָאוֹן
וְהַרְמַב"ם בִּפ' כ"ב מֵה' סְנֵהֲדָרִין וְטוֹש"ע ס' רפ"ז ע"ע וְמֵה נַעֲנָה אֲנִן יְתָמִי דִּיתְמִי נְעוּד
בֵּה דְקָא מְמַנְעָה לִיה מִמְצָנָת כִּיבּוּד א"וּא וּמוֹרָאָם כִּי רַבָּה הִיא וְהַגָּאוֹן שֶׁהֵבִיא מְהָר"ם
מִיָּרִי בְּאַחֲיו וְאַחֲיוֹתָיו שֶׁל בַּעַל וּמ"מ כ' הַמ"מ זֶהוּ דַעֲתִי וְלֹא כ' דַעֲת הַמְחַבֵּר כְּמִנְהַגוֹ
הַטּוֹב נֵר' דְּלֹא פְּסִיקָא לִיה בְּדַעֲת רַבִּינוּ דֹא"ל דְּרַבִּי מִיָּרִי בְּמְדוֹר שְׁלָהּ וְכַדְשָׁמִיע לִיה
לֵה' מְגִדֵּל עֲזוֹ מִשׁו"ה בְּטַעֲנָה לַחֲוֹד סְגִיָּא.

וְרֵאִיתִי לֵר' יְרוֹחֵם בְּמִישְׁרִים נְתִיב כ"ג ס' חֲמִישִׁי שְׁפִינְדֵר דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּרִישָׁא וְאַח"כ
כ' מִשְׁמִיָּה דְגָאוֹן דְּשׁוּמְעִין לֵה וְאִם לֹא יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה וּמְסִיָּים בְּתַשׁוּ' הַרִי"ף הִיא
הַעוֹלָה בְּרֵאשׁ אֲמִיר ע"ע.

וּלְפִי הַנֵּר' מֵר אֲמַר חָדָא וּמֵר אִמ"ח וּפְלִיגִי דְהַגָּאוֹן וְהַרְמַב"ם סְבָרִי מְרָנִן דְּשׁוּמְעִין לֵה
וּא"צ לְבַדּוֹק אַחֲרֵיהּ וְאִילוּ הַרִי"ף סְבַר כְּמִנְהַג הַב"ד לְהַעֲמִיד לְהֵם אִשָּׁה נְאֻמְנָת וְלֹא מִפִּיהָ
אֲנִי חֵיִין וּבְמֵאִי דְכַתְלִי בְּדַעֲת הַגָּאוֹן וְהַרִי"ף וְהַרְזָ"ה דְּבְמֵאִי דְקָא טַעֲנָה קוּשְׁטָא קְאָמְרָה
כְּלֵהוּ רַבְּנוֹאֲתָא פְּחָדָא שְׁרִיִין וְקוֹל הַטוֹר נְשַׁמַּע בַּס"ס ע"ד וְז"ל כ' הַרְמַב"ם וְכו' הָאוֹמֵר
לְאִשְׁתּוֹ א"רִץ שְׁיָבֹאוּ וְכו' שׁוּמְעִי לוֹ וְכו' שְׂאִין כּוֹפִין וְכו' וְכֵן הִיא שְׂאָמְרָה א"רִץ וְכו'
שְׂאִין כּוֹפִין וְכו' עכ"ל בְּחֻלְקָהּ זֶה הַשְּׁנוֹה מְדוֹתָיו בֵּין כְּשֶׁהַבַּעַל אוֹמֵר א"רִץ וּבֵין כְּשֶׁהִיא
אוֹמֵרֵת א"רִץ דְּשׁוּמְעִין לָהּ בְּאַמִּירָה קֵלָה וְאַפִּי' בְּלֹא טַעֲנָה וְהַשְּׁמִיט מְדָבְרֵי הַרְמַב"ם
חֻלְקָת בְּאוֹמֵרֵת אִינִי שׁוֹכְנָת עִמָּהֶם וְכו' וּמְדָבְרֵי וְז"ל לְמַדְנִי דְסוֹבֵר בְּדַעֲת הַרְמַב"ם דְּלֹא
בְּעִי שְׁתַּטְעוֹן מְרִיעִין וּמְצִירִין אֲלֵא בְּחֻלְקָת שְׂאִינִי שׁוֹכְנָת עִמָּהֶם דְּבַעֲיִין לְמַדְחִיָּא לְהוּ
מְקָמָה אוֹ דְלִכּוּף לְבַעֲלָהּ לְמִיגַר לֵה מְדוֹר בְּמָקוֹם אַחַר דְּמִטִּי לִיה טְלִטּוּלָא דְגַבְרָא וְכַדוּמָה.

אַבְל לְשִׁלָּא כְּכִסּוֹ אֲצֵלָה דְלֹא מְטִי לְבַעַל פְּסִידָא בְּאַמִּירָה בְּעֻלְמָא סְגִיָּא. וּמְרָן בַּב"י כ'
דִּמ"ש הַטּוֹר וְכו' הַרְמַב"ם ע"ס הַסִּימָן הַפֶּל הוּא בִּפ' י"ג וְכו' וְהַעֲתִיק כָּל דְּבָרֵי ה' הַמְּגִיד
הַנְּאָמְרִים בְּאַמְתַּת עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ וְז"ל וְלֹא הָעִיר וְז"ל עַל שֶׁהַשְּׁמִיט הַטּוֹר חֻלְקָת אִינִי
שׁוֹכְנָת וְכו' דְּצָרִיכָה לִיתֵּן אֲמַתְלָא לְדְבָרֵיהּ וְנֻאָנָא חֲזִיתִי לֵה' מוֹהֲרִיק"ש בְּתַשׁוּ' בַּס' אֲהֵלִי
יַעֲקֹב ס' ו' נְשִׂאוֹל נְשִׂאֵל בְּאַשָּׁה שְׁהִיתָה דְרָה עִם בַּעֲלָהּ בְּבֵית אָבִיו וְאִמּוֹ וְתַבְעָה לְבַעֲלָהּ
לְדִין שְׁיּוֹצִיאָנָה מֵאוֹתוֹ הַבֵּית שְׂאִינָה רוּצָה לְדוֹר עִמָּהֶם וְחִקֵּר הַדִּיָּין מִן הַשְּׂכָנִים אִם אָבִיו
אוֹ אִמּוֹ מְצַעֲרִין לֵה וְלֹא נוֹדַע שְׁהִיו מְרִיעִין לֵה כָּלֵל אִם הִיא נְאֻמְנָת עַל עֲצָמָה לֹאֵר שְׂאִין
מִתְנַהֲגִין עִמָּה כְּהוֹנֵן וְחִיָּיב הַבַּעַל לְהוֹצִיאָה לְדוֹר בְּבֵית אַחַר אוֹ לֹא וְאֵת"ל שֶׁהִיא נְאֻמְנָת
אִם הוֹדִית שְׂאִינָם מְצִירִין לֵה אֲלֵא שְׂרַצוֹנָה לְצִאָת מִבֵּיתָם אִם יְכוּלָה לְצִאָת בְּשִׂאָט בְּנִפְשׁ
כְּרַצוֹנָה אוֹ לֹא ע"ש הַנֵּה הַס' פֶּק הַב' לְדַעֲתִי לֹא נִיתֵן לִישְׂאֵל דְהַגָּאוֹן וְהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם

כ"ע מודו דדוקא בטוענת מריעין ומצירין כדבר האמור אלא דשם בתשו' הביא דעת מי שסובר דלא הוצרך הרמב"ם לטענת מריעין ומצירין אלא לדחייתן שלא יבואו אצלה אבל לחלוקת איני שוכנת עמהם בחצר אלא שיוציאה לדור במקום אחר אפילו בלא טענה שומעין לה וכופין אותו ע"ש.

אחהמ"ר אין זה מתקבל בדברי הרמב"ם דלפ"ד האי טעמא דקא יהיב רבינו אלפני פניו. ועוד בלשון הטור מכחישו שהעתיק דברי הרמב"ם בדחייתה לקרוביו שלא יבואו אצלה ולא פתב דקא טענה מריעין ומצירין דוק ותשכח דמנכח לומר דס"ל להטור דלא קא יהיב הך טעמא דהרמב"ם דמריעין ומצירין אלא לחלוקת שאיני שוכנת עמהם ומסתבר טעמיה דבדחייתן מפניה ליכא לתא דדררא דממונא אבל להוציאו מבית אביו ולדור במקום אחר מטי ליה פסידא דשכירות הבית ורבויה ההוצאות משום הכי בעיא טענה אלימתא וכמו כן השיב הרב ז"ל ועוד הביא הרב ז"ל שם תשו' להרשב"א כ"י ונ"ל דמדינא האשה חייבת לדור עם חמיה ונחמותה פי הבעל חייב בכבודן ובמוראן ואינו רשאי ליפרד מהם והביא ראיה ממה שאמרו בתלמוד בפ' אע"פי שאינו כופה אותו לעמוד לשרת בפני אביו ובפני אמו ובנדאי פשהיה עמהם בבית עכ"ל ואחרי הני"וק וקידה ת"ק לא מכרעא דילמא התם בדניחא לה למיקם בהדיהו אלא דלא בעיא למיקם לשמושי קמייהו ודס"א דכופה אותה קמ"ל תנא דברייתא דאינו כופה אבל אם אומרת אי איפשי לדור עמהם בהא תנא לא קמיירי אלא דהא מיהא איכא לאותובי מהכא לבר פלוגתיה דה' מוהריק"ש דס"ל דבאומרת א"רץ לדור עמהם אפי' בלא טענה שומעין לה דבהך ברייתא דאין כופין אותה לעמוד לשרת בפני אביו ואמו מקרו בה רבנותא מדאמרי' התם בפ' אע"פי דס"א דבעי' למיקם אפי' מקמי ארחי ופרחי דמי גרע אביו ואמו מארחי ופרחי ונהר"ן בפ' ההלכות שם תי' דברייתא מיירי באינם סמוכים על שולחננו אבל בסמוכים על שולחננו כופה אותה לעמוד לשרת בפני אביו ואמו במכ"ש מארחי ופרחי ע"ש ומינה דכ"ש הוא אם הבן סומך על שלחן אביו.

והרמב"ן ז"ל תי' דבאפיייה ובישול וכל צרכי הבית לאביו ואמו כופה אותה אלא שמתכסיי המלכים להיות משרת א' עומד לפניו לתת לו את אשר תתאוה נפשו בשעת הסעודה וכן האשה חייבת לעמוד בפני בעלה אבל בפני אביו ואמו אינו כופה לעמוד בשערה שאוכלים ועיין לה' מוהריט"ץ סי' רל"א מ"ש בזה.

א"כ היכי מצי לאפקועי מינה מה שמוטל עליה לעשות לאביו ואמו מבלתי שום טענה ואף גם זאת בנוסח שאלת הרשב"א הלזו שהביא שם בתשו' ה' מוהריק"ש משמיה דה' מהר"א מונסון ז"ל כתוב למ"ר פי נשאל הוא ז"ל על ראובן ואביו שיש להם בתים בשנותפות וטענה אשתו שהיא א"רץ לדור בביתם שדורה בהם אמו מפני שגורמת קטטה וכו'.

תשו' אנו לא מצאנו בתלמוד שתוכל האשה לערער שלא תדור עם אביו או עם אמו שהוא חייב בכבודן ובמוראן ולא אמרו בפ' אע"פי אלא שאינו כופה אותה לעמוד לשרת בפני אביו ואמו וכו' הרשב"א ז"ל ולפי שהם עמו נצרכה וכו' והרמב"ם כ"כ וכו' וכנה מורים עקשין גדולי המורים וכו' מ"מ אף לפי דבריו הדין עם הבעל בנ"ד וכו' עכ"ל הנר' מדבריו ז"ל דשמיע ליה בדעת הרמב"ם דמיירי פשהו באין בגבולה דהמדור הוא

שְׁלֵה וְכִדְכֵת' הָרָאָב"ד וּמַגְדֵּל עֵז אַבְל בְּמִדּוֹר שְׁלֹו אֵינָה יְכוּלָה לֹוּמֵר א"רִץ לְדוֹר עִם אָבִיו אוֹ עִם אִמּוֹ וְשִׁקְרָמֵב"ם מוֹדָה בְּזֶה וְשִׁפְף מוֹרִים גְּדוּלֵי הַמּוֹרִים כַּמ"ש הַרְשָׁב"א אַע"פִי שְׁטוּעֵנֶת שְׁגוֹרְמֵת לוֹ קֶטְטָה כַּמ"ש בְּשִׂאֵלָה אֶלָּא דַּמ"מ אִם מְבַרְרֵת דְּבַרִּיהָ שְׁכֵנִים הֵם וְאַמְתִּיִּים עַפ"י הַעֲדָאֵת הַשְׁכֵנִים וְכִשְׁהֵם דָּרִים בְּבֵית א' דְּלִיכָא לְמִיקָם עֲלֵה דְמִילְתָא דְמִנְהַג בְּתֵי דִינִים לְהַעֲמִיד אִשָּׁה נְאֻמָּנֵת בִּינֵיהֶם שׁוֹמְעִין לָהּ וְהָאֲרִיף ה' מוֹהֲרִיק"ש בְּזֶה לְהִלְכָה וּלְמַעֲשֵׂה וְהַסְפִּימוּ עִמּוֹ שְׁלֵשָׁה גְּדוּלִים בְּדוֹרוֹ זִיע"א לָהּ נָא רָאָה נִנְעָם שִׁיחַ סוּד אֲמִרִיהֶם וְנִאֲוָרוּ עֵינֵיהֶם הִבֵּט יָמִין וּרְאָה מ"ש ה' עוֹד וְ"ל בְּנִימוּקִיו לִש"ע עֲרָף לְחֵם שָׁם סִי" ע"ד סס"י וְ"ל וְדוּקָא שְׁנַתְּבַרְר לַב"ד שְׁאוּמָרְת אֲמֵת כְּגוֹן שְׁשִׁמוּ אִשָּׁה לְדוֹר עֲמָהֶם וְנִדְעוּ שְׁהֵם מְגַלְגְּלִין הַמְרִיבָה וְאִם לָאוּ לָאוּ כֹּל כְּמִינָהּ וְאִין חִילוּק בֵּין כְּשִׁרוּצָה לְדַחוּתָן לְכַשְׁתַּרְצָה לְצֵאתָה הִיא מְדַכֵּת' הַרְמָב"ם וְאִינִי שׁוֹכְנֵת עִמָּהֶם וְלֹא כְּתַב שְׁיִדּוּרוֹ עִמִּי בְּחֻצָר כְּמוֹ שֶׁהִתְחִיל וְאָמַר שְׁיָבֹאוּ לְבֵיתִי וְכו' וְעוֹד שְׁאִם הִיא יְכוּלָה לְצֵאתָה שְׁלֵא בְּטַעֲנָה מָה הוֹעִיל הַהִיּוֹת הַמְדוֹר .

שְׁלֹו אַחַר שֶׁע"כ יֵעֲתַק מִמְקוֹמוֹ וְזֶה פְּשׁוּט וְכֵן כְּתַבְתִּי בְּתִשׁוּ' וְכֵן הַסְפִּימוּ חֲכָמֵי הָעִיר זֹאת. מֵעַתָּה קָם דִּינָא לְפּוּם רַבְּנָן דְּאִין הָאִשָּׁה יְכוּלָה לְכוּף לְבַעֲלָהּ לְגַלּוּת מַעַל שְׁלַחַן אָבִיו וּלְכַטְלוֹ מִכְּבוֹדָן וּמוֹרָאָן וּלְהַרְבּוֹת לוֹ עוֹד בְּהוּצָאָה וּלְפָרוֹק מַעֲלִיָּה עוֹל שְׁיִמוּשׁ חֲמִיָּה וְחִמּוּתָהּ כְּמִדּוֹבָר אֶלָּא עַד שְׁיִתְבַּרְרוּ הַדְּבָרִים וְיִתְחַנּוּר כְּשִׁמְלָה לַב"ד שְׁמִרְעִין וּמְצִירִין לָהּ וְגַם שְׁהֵן גּוֹרְמִין לָהּ קֶטְטָה עִם בַּעֲלָהּ כְּדִין כָּל אַפּוּקֵי מְמוּנָא דְכָגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה וְכ"ש בְּהַפְקַעַת מ"ע דְּכַבּוּד וּמוֹרָא מְצוּנָה יְקָרָה וְחַבִּיבָה וְהַסְפִּים לְזֶה דַּעַת הָרִי"ף וְהַרְמָב"ם.

וְה' מוֹהֲרִי אֲדַרְבֵּי סִי' ק"מ בְּהַכִּי מִיִּירֵי דוּק וְתִשְׁפַח בְּדַבְרֵי הַשְׁאוּל וְסַגְנוֹן הַתִּשׁוּ' וְ"ל ה' מוֹהֲרִיק"ש בְּתִשׁוּ' שָׁם הָא לְמַדְתָּ שְׁמֵן הַדִּין חֲיִיבָת לְדוֹר עֲמָהֶם כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ שְׁחִיבָת לְדוֹר בְּמִקּוֹם שְׁהִיָּה הַבַּעַל וּמ"ש הַרְמָב"ם דְּכַשְׁבָּאָה בְּטַעֲנָה וְנִרְאָת לַב"ד דְּמַצִּיא נְפָקָא מְנַהֵג הוּא כַּמ"ש הָרִי"ף דְּמִנְהַג בְּתֵי דִינִין מְנַהֵג הוּא כַּמ"ש הָרִי"ף דְּמִנְהַג בְּתֵי דִינִין וְכַבֵּר נוֹדַע מַה שְׁהַכְרִיחַ הָרִא"ם בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים דְּכַשְׁא' זָכָה מִן הַדִּין וְהָאֲחַר מִכַּח מְנַהֵג הַזּוֹכָה מִן הַדִּין נִק' מִחוּצָה וְא"כ הַנּוֹתֵן לָהּ כַּח לְצֵאתָה מִבֵּית בַּעֲלָהּ עֲלֵיו הָרָאָה וְכו' ע"ש בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת גַּם הָרִא"ש רִישׁ פְּלָל נ' וְהוֹבָאָה בְּטוֹר אַה"ע סִי' ק"ח סל"ה כְּתוֹב לְאִמֵּר דְּהַזּוֹכָה מִכַּח הַדִּין יָפָה כַּחוֹ מִכַּח הַזּוֹכָה מִכַּח הַתַּקְנָה: וְכַדּוּ חִמּוּתֵי רְאִיתִי אוֹר בְּסַפְרָא רַבָּא דִּישְׁרָאֵל מִשָּׁה אֲמַת וְתוֹרְתוֹ בְּסַפְרוֹ הַבְּהִיר דְּבַר מִשָּׁה בַח' אַה"ע סִי' ג"ן שְׁהָאֲרִיף בְּזֶה וּמְסִיק בְּדַבְרֵי ה' מוֹהֲרִיק"ש בַּס' עֲרָף לְחֵם לְהִלְכָה וּלְמַעֲשֵׂה הֵגַם שְׁלֵא זְרָחָה עֲלֵיו שְׁמִשׁוּ שְׁל יַע"קָב וְאֵה"לִי אֶפְדְּנוּ בְּתִשׁוּ' הַרְמָתָה וְהִיא לֹא נִדְפ"סֵה בְּיָמָיו וְ"ל גַּם בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א כַּת"י שְׁהִבִּיא ה' וְ"ל הָרִי הוּא כְּמִבְּוָר וְכַס"ס ה' דְּבַר מִשָּׁה הִלְכָה זֹו חֲזָרָה וְנִשְׁנִית מִמֶּהֱר"ף פְּלָבוּ וְחַבִּירוֹ ה' כַּנ"ה גַּבְה' ח"מ סִי' ר"ג אוֹת ח"י בַּהֲגַהֲב"י וְ"ל וְדִי שְׁרָן סְמִיכִין עֲלוּי בִּי דִינָא רַבָּא תְּלָתָא כְּחֻדָּא בְּהַסְפָּמָה עֲלוּ כְּנוֹתִיָּה וּבְטַעֲמִיָּה וְאִמֵּר עִם קַנ"י לְהִבִּיא שְׁנִים שְׁלֵשָׁה גְּרָגִירִין מִנְהַרִּי נַחֲלֵי אוֹר תּוֹרְתָן וְ"ל בַּס"א הֵגַם הָלוּם רְאִיתִי הַדְּחַק אֲשֶׁר יְקָרָה אֵת בַּעֲלָהּ אִם יִטָּה אֲזַנּוּ לְקוּלָהּ לְהַגְלוֹתוֹ מַעַל שְׁלַחַן אָבִיו וְאִמּוֹ אוֹי לְהַבֵּן שְׁיִגְלָה מַעַל שְׁלַחַן אָבִיו בְּהַפְסִידָא דְלֹא הִדְרָא הֵן בְּשִׁכִּירוֹת בֵּית הֵן בְּמִזְוֹנוֹת שְׁיִוְצִיא הוּצָאוֹת מְרֻבּוֹת יוֹתֵר מַעַל אֲשֶׁר מוּצִיא לְפִי בְּרַכַּת הַבֵּית וְכו' עכ"ל וְכ"ש אִם הֵבֵן הַסְמוּדָּה עַל שְׁלַחַן אָבִיו וְדַר עִמּוֹ בְּמַחֲצֵתוֹ שְׁאִינוּ מוּצִיא פְּלוּם בְּהוּצָאוֹת הַמְזוֹנוֹת וּשְׁכִירוֹת הַבֵּית

וגם לא זכר שר הפסידא רבה דקא ממנע לקיימם מוראן וכבודן של אביו ואמו דכל שעטא
ושעטא זמניה הוא כמ"ש ה' מוהריק"ש משם הרשב"א בתשו' ובס"ד כ' דלא מצית
אתתא לאישתמוטי מלדור בבית א' או בתצר א' עם קרובי בעלה מבלי טענה עכ"ל.

ובסי' ה' כ' ואולם במהות הטענה שצריכה שתטעון בפני ב"ד וכו' צריכין אנו להתיישב
הרבה ולפי מה ששיערתני בלשון גדולי הפוסקי מצאתי וכו' שצריכה שתטעון לפחות ב'
דברים הא' שקרובי הבעל מצערים אותה והב' שמסבבין קטטה בינה ובין הבעל וכו'
משמע בפ"ל שצריכה להראות לב"ד שמריעין ומצירין לה ועוד שג"כ גורמין לה קטטה
עם בעלה וכו' עכ"ל וכל זה צריך לברר ברור הדבר ולא בחוקי האומדנות פיון דאיפא
דרא דמונא והגלות הבן מעל שלחן אביו שהבעל הוא הנק' מוחזק כמ"ש לעיל משמיה
דה' מוהריק"ש ובסי"א כ' שאפ"ל את"ל שהעדים העידו שקרובי בעלה הצירו לה וכו'
מאריה דאברהם במה אנו קיימין בפשיטת הרמב"ם והרמב"ן ור' ירוחם ומוהריק"ו
ומהרמ"א דס"ל שצריכה לטעון האשה שא"רץ לדור עם קרובי בעלה משני דברים הא'
שקרובי הבעל מצירין לה והב' שגורמין לה קטטה עם בעלה ואם לאו לאו פל פמינה
והנה היא בעצמה הודית וכו' שמעולם לא נתקוטט בעלה עמה וא"כ אינה יכולה לומר
שגורמים לה קטטה עם בעלה ובהיות שאין טענה מספקת מי זה יערב אל לבו להכריח
את בעלה להעמיד לה בית אחרת בפ"ע ולאפוקי מינה ממונא דשכירות הבית וכו'
שהבית שדורה בה עד עתה הוא של חמיה וא"כ ברצותה שיצא בעלה מבית אביו שאינו
מעלה שם שכירות לקחת בית דירה אחר הוצאת ממון מקרי מלבד מה שמוציא במזונות
וכו' מאחר שגדולי חכמי ישראל אשר מעולם אנשי השם פוטרין אותו וחלילה וחס
להוציא ממון הבעל וכו' נגד סברת הפוסקים דבשיטתם קיימי' עכ"ל עין רואה דבטענת
מריעין ומצירין גרידא לא מחייבי' את הבעל להעמיד לה בית במקום אחר וכ"ש בטענת
שבעלה מתקוטט עמה וקרובי הבעל לא מריעין ולא מצירין ולא גורמין דאינה יכולה
לומר לבעל שיצא לדור במ"א דכיון דהבעל הוא מתקוטט עמה א"כ מ"ל התם מ"ל הקא
דיון מינה ואוקי באתרין דגרירי בתר מרן בש"ע ומור"ם ז"ל וגלו דעתם גדולי האחרונים
ז"ל דבעי' טענת ב' הטענות ושיקתא מתו דבריה ברור גמור ואם לא אפשר להו לברר
מעמידין להן איש או אשה נאמנין כמ"ש ה' ז"ל שם סי"ג שהאמינו דבריה בב' טענות
הלו ואם לאו אין לחייב את הבן להוציאה לדור במקום אחר דאפוקי ממונא הוא כמ"ש
ה' ז"ל שם ובסכ"ב הביא דברי ה' ערף לחם ושמח שמחה גדולה פמוציא שלל רב
ובסס"א כת' ואחרי אשר הרציתי הדברים לפני ב"ד הצדק הלא הנה וכו' אשר ע"פ
נגמר הדין סמכו את ידיהם עלי והספיקו להלקה ולמעשה פנותיה ומטעמיה וכו' עכ"ל
מאחר עלות עשרה שליטים אשר בעיר ה' מהריק"ש ובית דינו ותלו זינייהו בהרשב"א
ז"ל וה' דבר משה וה' מהר"ר פל בו ובית דינו נמנו וגמרו להלקה ולמעשה להנתן דת
שלא להגלות את הבן מעל שלחן אביו ואמו ולא להפסידו פסידא דלא הדרא פבודן
ומוראן ולא הפסידא דמונא מאן חשיב מאן ספין מאן רקיע להקל ראשו נגד האלהים
האדירים האלה בדמיונות וחסיונות וחלוקי סברת אם לא בטענות פריאות ונזקות פראי
מוצקות המתבררין לעיני העדה ב"ד הצדק ברור צח וצח והשביע בצחצחות ובוחן לבות
וכליות יודע תעלומות יגלה און הב"ד לעמוד על מבחן הדברים בין איש לאשתו ובין

קרובו ונחיו לאותות הנסתרות והנגלות לדעת מה יעשה ישראל לעולם זאת ואני תפלה לפני אל אלהי הצבאות.

יראנו מתורתו נפלאות. ויעשה עמנו לטובה אות.

לחזות בנעם ה' בהגלות נגלות קץ הפלאות. במהרה בימינו אמן פן יהי רצון: (כא) דינינים ב' ת"ח ששונאים זא"ז פסולים לדון זה פשוט אבל אם עברו ודנו פלוגתא היא ומסקנת הב"ח אין דיניהם דין כנ"הג סי' ז' אות ז"ך בהגה"ט ועיין לקמן פאות ש' בדין שונא מ"ש ועיין בתשו' מוהר"א ששון סי' צ"ו: (כב) דינינים פשרבו המזפים על המחייבים או איפכא אם צריף הג' שלא הספים עם הרוב לחתום בפסק דין יש מחלוקת בין הרב"י ובין ה' המבי"ט ז"ל שה' המבי"ט ח"ב סי' קע"ג כ' שא"צ לחתום והרב"י שם כ' שצריף לחתום כנ"הג מה"ק סי' י"ט בהגה"ט אות ז' ועיין בשו"ת מוהר"ם זכות סי' ל"ג שכת' בפשי' שצריף לחתום והכי מסתברא לענ"ד הקצרה ואי לא חתים עלה מיקחי פהולף רכיל מגלה סוד וכמו שראו עינינו בכמה עובדי רז"ל ושומר נפשו ירחק מהם ומ"ש ה' המבי"ט ז"ל דהסופרים הם שפוטבלי מעשה ב"ד ע"פי ב"ד ע"ש עיין בגיטין דף ס"ו ע"ב גבי דינינא חתמא ועיין בפירש"י ז"ל שם ובנדאי דצריף לחתום בפס"ד ודו"ק ועיין לה' חלק"ט ח"א סי' רכ"ו הן היום נרא' בעליל ה' אבקת דןכל למרו וחספים לדבריו הרדב"ז ע"ש סי' ד' כ"א ודע דלא נימא אל יאמר אני הייתי מזופה בד"מ דוקא אלא אפי' בשאר הוראות איסור והיתר עיין בקמא דצ"ג ובקמא ל"ש המאירי ז"ל שכ"כ ע"ש ועיין בתשו' ה' חוות יאיר סי' קמ"ז ובירוש' פ' ז"ב משנה י' אמרי' כופין את המסחיב שיכתף זכאי ופ"י ה' פני משה שם שייכפוהו לחתום עם הדיינים שפסקו זכאי והביא דברי ה' הכנ"הג וכו' דריקטא דסוגיית הירוש' כס' מרן בב"י ע"ש גם ה' דבר משה ח"ב ס"ו סי' ד' כת' שהרב אביו ז"ל עשה מעשה וחתם הדיין הג' שהיה חלוק על הב' ע"ש ועיין בתשו' מוהר"ם בר ברוך הארנפות סי' תקכ"ב: (כג) דינינים אבי החתן ואבי הפלה פסק מור"ם ז"ל סי' ל"ג סט"ז דפסולי לדון וכן הספים מוהר"י אדרבי ז"ל סי' קצ"ג ודלא כמוהריק"ו ש"ו כ"א ענף ב' ובהר"ם מלובלין סי' ס"ג ומוהריט"ץ סי' רל"ה ורל"ו והרדב"ז בתדשו' סי' תקל"ט ותקפ"ו והרשב"ץ ח"א סי' ק"ס כת' דאוהב ושונא מדאורייתא הוא ולא מדרבנן והוכיח במישור מסוגיית הגמ' ומכאן ק' להרב"י סי' ז' שכתב לדעת הרמב"ם ז"ל דאינו אסור אלא לכתחילה אבל בדיעבד דינו דין ועיין בהלח"מ ז"ל ועיין לעיל פאות א' מדין אוהב בס"ד סי': ובדא דינינים אין ב"ד פחות מג' ופחות מג' אין דיניהם דין עיין סימן ג' ועיין בהרמב"ם פ"א מה' סנהדרין ה"ד ובפ"ב ה"י כת' דמן התורה מותר לא' לדון וכו' ומד"ס עד שיהיו ג' וכו' עכ"ל והיינו פדעת התוס' ברפ"ק דסנהדרין בד"ה וכת' וכו' לחד שנויניא וכ"כ ד"ג בד"ה מדאורייתא וכו' דאפי' למ"ד עירוב פרישיות שנו פאן גלי רחמנא הקא דכתי' בצדק תשפוט לאכשורי אפי' חד ע"ש ודלא כד' רש"י ז"ל שפי' דס"ל אין עירוב פרישיות ע"ש שהרי בפ"ד מה' גניבה ה"ד פסק דלא בעי' הודאה במקצת בפקדון ות"ל ית"ש שמצאתי להלח"מ שכ' פן: איברא דהא קשיא במ"ש וב' שדנו אין דיניהם דין ומה שפי' הכ"מ ז"ל לפקע"ד תמוה דהכי מצי' לפרושי דראב"א מצי' אתי פשמואל גמי אפתי תק"ל מאי איפא בין רבא דאמר מתני' דינא דאורייתא קתני ובין ראב"א דאמ' מתני' תקנתא דרבנן קתני פיון דסו"ס פבר תקנו רבנן דג' בעי' הא אין עליה לומ' אלא דאיפא בינייהו בדיעבד דלרבא לא מהני

ולראב"א מהני וצע"ד ועיין להלח"מ ו"ל: ומ"ש עוד בשם הרשב"א ו"ל דא"ל ר' אבהו
אנא דאמינא פ'רשב"ג וכו' צל"ע דר' אבהו קאמ' לד"ה אין דיניהם דין ואמאי האיפא
תנא דלא סבר הכי ומ"ש עוד ו"ל דלית ליה להאי תנא עירוב פ'רשיות כמ"ש רש"י ו"ל
צע"ד דכבר כתבנו דרבי פוסק כמ"ד עירוב פ'רשיות שנו פ'אן אלא גבי דין שאני דקרא
גלי לגביה וכמ"ש התוס' ו"ל פ'מזב"ח: ומה שנלע"ד תנן דבריו וכוונתו ו"ל דר"א בריה
דר"א לית ליה עירו' פ' לכה קסבר דבחד סגי ומןמחה אוקמוה אד"ת וכי הכי דר"א
דאית ליה עירוב פ' וכדאי בריש סוגיא דהתם דב' בדיעבד פסול ה"כ סובר ר"א בריה
דר"א דתקנת רבנן נמי אלמוה רבנן לתקנתיהו והיגו הך תנא דברייתא דקתני ד"מ בג'
וא' מןמח' דן יחידי נהדר ק"ל דאמאי לא מותיב מינה לר' אבהו דאמר לד"ה עירוב פ'
וכו' וב'שדנו אין דיניהם דיווכמ"ש התוס' שם דף ז' בד"ה ואם וכו' ע"ש אהא משני
שפיר משום דמצי אמ' אנא דאמינא פ'רשב"ג ומ"ש ו"ל אלמא דאם הנה מןמחה לרבים
וכו' דין תורה קתני וכו' אינו ר"ל דמדאורייתא לא תיסגי ליה בחד אלא היכא דהני
מןמחה דהא ברישא דמלתיה קאמר דמדאורייתא תיסגי ליה בחד אע"ג דלא הני מןמחה
אלא ר"ל דבחד מיהא סגי ובקידושין ד"ח אפי' מןמחה לרבים לא מהני והבו: ולאחר
זמן רב נראה בעליל ס' בית אברהם ול' ראיתיו השב ישבי דעת רבי ו"ל דהכי משמע
ליה פי' דסוגיא דלרבא דאית ליה טעמא דנעילת דלת רבנן הקילו ג"כ דלא בעי' ג' ולר"א
ברייה דר"א דאמר מדאורייתא בחד סגי ורבנן אינהו דאחמו' דלבעי' ג' לית ליה טעמא
דנעילת דלת ורבי' פסק פ'נותיה א"ד ה' ו"ל.

ואהמ"ר מעצמותיו הקדושים נר' לפק"ד דא"א לומר פ' דעיקר טעמא דנעילת דלת
איתמר בגמרא משמיה דרבא אמתני' דר"פ אד"מ גבי דרישה וחקירה ורבי' פסקו ברפ"ג
מה' עדות ע"ש ומכמה טעמיה ואין להאריך: (כה) דינינים בבית ישראל ראיתי שערורייה
אנשים ריקים ופוחזים עוזבי ה' עוברים ומתעברים באשר חללים ועדת חגפים נקבצו
באו הלא בראשי וכשבאים הב"ד ליסרם ולהוכיחם בשבט מישור מוסר מלכים מאימין
על הב"ד שיצאו מהכלל ילפי מקלקלתא מהפקרא קא זכו תערוכת איסור והב"ד יצ"ו
בשומעם קול הברתם מושכין את ידיהם וכ"ש פי בתורת נימוסם משפט רשעים להכריח
את אשותו שתשב עמו בניהויה ואינה טובלת לנדתה ולא תשמור עצמה מלבוא עליה
בנדתה והאחרון קשה שאם יש לו בנים שעדין לא הגיעו לפרקן בהבאת סימנים מיגרר
גרידי אבתריה ליזלו בתר סיפוקיהו אי אריה למעבד הכי הנח להם אולי יחזרו למוטב
או"ד בעומדם יעמדו להעמיד משפטי התורה על תלה וימנע מרשעים זה דרפם פסל
למו ובעו"ה פמה מהם יצאו לתרבות רעה בקום אלהים למשפט אלו ב"ד שבח"ל וכבר
ראתה עיני להגאון מוהרדב"ז ו"ל בראשו' שבשני סי' תפ"ו שעמד ע"ז ונטה להתיר
להלכה ולא למעשה ומסיק דהפל לפי מה שהוא אדם והזמן וכוונת הב"ד לש"ש ע"ש
וכ"ז דוקא פ'רגיל לעבור עבירות חמורות ע"ש ועיין בשו"ת הרב שמש צדקה ב'דף ז' סי'
מ"ש משם הרב חיות יאיר ו"ל ומה שהאריך בזה ובזה וכיוצא בו שהוא יותר מד"ן צריך
חקור דין ומכנפי רבנן ק"ו מטרופתא דהווי מכנפי רבנן פי הכי דלימטי ליה שיבא
מכשורא ואל תבא תקלה ע"י דיני ישראל אכי"ר ויעמיד משפטי תורתנו תורת אמת
בביאת מורה צדק והוא ישפוט תבל בצדק והוא באחד דן דין משפט צדק כי"ר ועמ"ש
ה' מהר"י עיינאש ו"ל בספרו הבהיר שבט יהודה ב"ד סי' של"ד מה שפלפל בחכמה וכל

מה נשטען על ה' ט"ז דעתי הקצרה קדמה לו ידיעה ת"ל ועיין במור"ם סי' י"ב ובח' שם
ס"א באריכות: (כו) דיינים כת' המרדכי ברפ"ק דמציעא סימן ל רמ"ד משם ראב"ה
ז"ל דדיינים .

אינם נאמנים לומר לזה זכינו ולזה חייבנו ואפי' הם שנים והעתיקו מרן ז"ל בביתו סי'
ט"ל מחו' י"ז ולענ"ד יש להוכיח מדברי התוס' ז"ל דס"ל הכי דאהא דאפליגו תנאי
ברפ"ק דסנהדרין דר"מ סבר ביצוע בג' ורבנן סברי פשרה ביחיד ובעי תלמודא למימ'
דג' תנאי בפשרה דרשב"ג סבר דין בג' ופשרה בב' ומתיר מד' תרי אפי' בחד וקא דקאמר
תרי פי הכי דליהו עליה סהדי ואיפא למידק דאמאי לא ניחא להו ז"ל לשנויי הכי אהא
דק"ל אהא דקאמר שמואל ב' שדנו דיניהם דין דה"ה דאפילו בחד ואמאי נקט ב' דילמא
פלישגיה דרשב"ג וה"ט פי הכי דליהו עליה סהדי אלא ש"מ דקיימי בשי' ראב"ה ז"ל
דהדיינים ואפי' הם שנים ושמואל בדייני קמשמע לא כן רשב"ג דמייירי בפשרנים ומ"ה
לא מצו למימר במילתיה דשמואל דאייירי בדיינים דנקט ב' פי הכי דליהו עליה סהדי
דא"נ מסהדי ולא מהיימי וכדעת ראב"ה ז"ל.

הגם הלום ראיתי להרב"י ז"ל בס' בד"ה תמ'ה תמ'ה יקרא על ס' ראב"ה ז"ל דהלכה
רונחת בישראל דהדיינים נאמנים: וראיתי להרב"ח ז"ל ששהחזיק בס' ראב"ה הלזו וכן
הרש"ך ז"ל היטב חרה לו והרפה להשיב על הרב"ח עיין בס' כ"ג ס"ק ז' ועיין להכנ"ה
ז"ל בס' ט"ל בהגהב"י אות מ"ד וראיתי לה' בית אברהם בס' ט"ל סי"ב דתרגמה
למילתיה דראב"ה ז"ל דלאו לקושטא דאינם נאמנים קאמר ולידנא אלא דהבע"ד דלא
שקל הפס"ד ושבקה ביד תובע משום דסבר הבע"ד דהדיינים אינם נאמנים ולהכי לא
חש ליה אבל נדאי נאמנים הם הדיינים עש"ב.

ומדברי התוספות הנחתנים למעלה אין ראיה דהם ז"ל קיימי השתא לפום מאי דס"ד דג'
תנאי פליגי ובדוקא נקט רשב"ג ב' מ"ה לא מצו לשנויי השתא פי הכי דליהו עליה
סהדי דאפתי לא סלקא אדעתיה.

שו"ר למוהרש"א ז"ל שכת' פן שש אנכי וא"כ שמעתי מינה דלפום המסקנא אמרי' שפיר
דהא דאמר שמואל ב' למימ' פי הכי דליהו עליה סהדי לומר לזה זכינו ולזה חייבנו
והשתא נדאי דעתם ז"ל דלא כדעת ראב"ה ז"ל אלא דאפתי לא מכרעא לומ' בדעתם פן
וקא דלא משנו הכי לשמואל דנקט ב' פכר שני לה שפיר מוה"ר בס' זרע יצחק ע"ש
בחי' לשם ומדברי הר"ן ז"ל שם בחי' בד"ה איתיביה וכו' שכ' וז"ל אבל בדין לא הוצרכו
לומר טעם למה אמ' ב' וכו' משמע נמי דלא כס' ראב"ה ז"ל דוק ותשכח: (כז) דיינים
הא דאמר שמואל בפ"ק דסנהדר' ב' שדנו דיניהם דין אלא שנק' ב"ד חצוף ע"ש טעם
לקריאתם חצוף מ"כ אצלי בשם ליקוטי מהרי"ל ז"ל דכשהם ג' לא חצוף עליה הבע"ד
פל' א' מהג' ב"ד דבכל' א' מהם זה הנה מזה אותי אלא שרבו עליו חבריו אבל פשהם ב'
שבונדאי הספימו לחייבו וחוץפא דדייני הוא להורות שהם חייבוהו עכ"ל ולא נתקרה
דעתי בזה שהרי גם בג' פשהספימו פולם לחייבו מגלים עצמם שהם הספימו לחובה ממה
שכותבים בפס"ד ומדברי פולם יצא פ' חייב כמ"ש ה' פרישה בס' י"ט ובסמ"ע שם:
(כח) דיינים את זו אגיד מדי עוברי חזיתיה לרב גאון הרב מוהר"א גאביזון נר"ו דקא
זבין מדעם מהנחתום ואמטי ליה בידיה פמשא פכד ונומיתי לו דלאו שפיר עבד דאמ'

שמואל פינן שנתמנה אדם פרנס על הצביבור אסור לו לעשות מלאכה בפני ג' פדאי' בפ' י' יוחסין ואת"ל דמקח וממכר לא מיקרי מלאכה ובהדיא אמרינן בכריתות דר"ג הלך לאטלים לקנות בהמה למשתה בנו אע"ג דכבר נשיא הנה בעת ובעונה הזאת וכדאיתא בקידושין דל"ב ע"ש אלמא דמק"ומ לא הוי בכלל מלאכה מ"מ אפתי לא איפרוק חדא דנדאי ר"ג פיסוק דמים הוא דעבד ומצנת שילוח להוליכה לביתו ע"י שליח הנה אבל להוליך בידולא הנה צריף למעבד הכי ועוד דשאני ר"ג דהנה עסוק בסעודת נישואי בנו דסעודת מצנה היא ובכ"הג אמרי' מצנה בו יותר מבשלוחו וכדאשפחון נמי ב"ר"ן דהנה מכתף ועייל מכתף ונפיק לכבוד שבת אע"ג ד"ר"ן דיינא הנה.

מיהו נראה דהא לא מכרעא ד"ר"ן ושאר אמוראי דאמרי' בפ' האיש מקדש דעבוד לכבוד שבת לא הוו עבדי קמיה דאינשי אלא בביתיהו ולא שלטא בהו עינא מיהו מהך דר"ג דבאיטלים הנה מוכח שפיר אלא דיש לחלק ולומר דבעי' תרתי דדוקא מקו"מ ולצורך סעודת מצנה אבל בלא"ה לא מצי דיינא עביד בנפשיה.

איברא דאפתי איפא למימר דלדבר מצנה אפי' מלאכה גמורה שרי ליה מאריה ד"ר"ן דיינא הנה ונהה עביד גונדיתא פדאי' בקידושין ד"ע ואע"ג דרב יאודה הנה קאים לגביה ומסתמא שאר אינשי נמי והיינו משום דבגין מעקה מצנה קעביד וכדאדהדר ליה ר"ן לרב יאודה וע"ש בחי' מוהרימ"ט ו"ל דאע"ג דמסתמא משרתים ועבדים הו"ל ל"ר"ן דסתניה דבי נשיאה הנה א"נ לשפור פועלים פי לא יחסר לצדיק אלא ע"כ ה"ט משום דמילתא דמצנה אמרי' מצנה בו יותר מבשלוחו וכדאמרי' התם בפ' האיש מקדש אהנה עובדי דאמוראי ומזה למד ה' מג"א ו"ל בסי' ר"ן דה"ה לכל דבר מצנה אמרי' מצנה בו יותר מבשלוחו הא מיהא כל שלא לצורך מצנה לא אריף ליה לדיין למעבד הכי נייען אליהו ויאמר אין איש אתי בבית לעשות קטנה או גדולה א"כ מוכרח אני במעשי ואען ואומר אל המלאך הדובר בי א"כ איפוא לא הנה לה לקבל המינוי פדאי' בירושלמי פ"ב דסנהדרין סי' ועיין ביפה מראה לשם ואחז"ר ראיתי לה' באר יעקב שעמד בזה ת"ל ועיין מ"ש ה' חיות יאיר וכמו שנתבאר במ"ן סי' ח' ע"ש ור' יהושע שהיה פחמי בציינעא הנה ולא הפירו בו אלא מכותלי ביתו ועיין שו"ת הרשב"ץ ח"א סי' קמ"א ואז עמד ולא עוד אפריין נמטייה נר"ו יאיר כ"ר: (כט) דיינים דין שהספים לקבל שוחד והתרו בו שלא ליקח ועבר אמירא דרחמנא וקיבל אי לקי אלאו דלא תקח שוחד וכן בהטניית הדין עיין להרב מנצל מאש שבס"ס וכו' ועיין להרב יוסף קצבי סי' ב' ע"ש: ש דיינים פשדנים בז"בלא כל שלא קנו מידם יכולים לחזור בהם וכן אם כת' שטרי בירורין ולפיכך אין כותבין אלא מדעת שניהם וכן אם טענו בפניהם למ"ד כמ"ש בסי' י"ג ועיין בתשו' הרדב"ז החדשו' סי' תשפ"ט מ"ש בשם תשו' הרי"ף ו"ל ומה שנדחק לאוקומה ע"ש ובדיינים הקבועים להקהל א"ץ לכל חד מהנה דכתיבנא: (לא) דיינים התובע מב"ד הורוני במה דנתוני שנתבאר בסי' י"ד ס"א ובמור"ם ס"ד דדוקא שדנו אותם ע' כפניה ע"ש ועיין בתשו' מ"ן בס' אבקת רוכל בסי' טו"ב וי"ט ע"ש מה שהאריך בזה: (לב) דיינים קי"ל דסומא בשתי עיניו פסול לדון כמ"ש הבר"י סי' ז' ע"ש ובטעמא איפליגו רבנותא הרב הלבוש והסמ"ע ע"ש ועיין בדברי ה' המאור ו"ל ובדיעבד דינו דין ועיין לה' כנ"הג בהגהב"י שם אות ב' ע"ש שהאריך בתשו' נאנא חזיתיה למוהרח"ש ו"ל בח"ג סי' צ"ג שהעיד שר' דוד בן שושן וה' דוד בן נחמיהש זצ"ל מאורי אור היו ומקובלים

לב"ד וְהָאֵרִיף בְּרֵאיוֹת וְרַב דְּעַמְיָה וְכַעַת ל'ו' נִדְפְּסָה תְּשׁוּ' ה' כַּנ"ה וּבְחֻלְק בְּעֵי חַי' ס"א
 ס' ה' ו' הָאֵרִיף בְּזָה: (לג) דִּינָיִם עַל דְּבַר הַנְּשָׂאֵל מִכַּת א' אִם שׁוּמְעִין לְהַנְּשָׂאֵל לְהַשִּׁיב
 אוּ לֹא עֵינָן מַה שְּׁפַתְבְּתִי בְּמַעְרַכַת אוֹת מ ס' ק"ט בְּאַרְיכוֹת בַּס"ד: (לד) דִּינָיִם דִּינָן
 שְׁנַטְל שְׂכָר לְדוֹן דִּינָיו בְּטִילִים כַּמ"ש בַּס' ט' ס"ה ע"ש וְכַת' הַסַּמ"ע ס"ק י"ג דְּלֹא עָבַר
 עַל לָאו אֶלֶּא מְשׁוּם קָנַס ע"ש מְשַׁמַּע דָּאָם עָבַר עַל לָאו פְּשִׁי דְּאִינוּ חוֹזֵר לְכַשְׁרוֹתוֹ אֶלֶּא
 עַד שְׂיַעֲשֶׂה תְּשׁוּ' וְנִדְאִי דְּדִינָיו בְּטִילִי א"כ עכ"ל מְשׁוּם פֶּל מִקְלֵתָא דְּאָמַר רַחֲמָנָא לָא
 תַּעֲבִיד דְּאִי עֵבִיד לָא מְהִינִי וְכַרְבָּא דְּאָמַר הָכִי פְּדֵאִיתָא בְּרַפ"ק דְּתַמּוּרָה וְקו"ל פְּנוּתִין
 כַּמ"ש ה"ה בַּפ"א מַה גְּזִילָה דִּין ע"ש וְכַד' הָרֵא"ש בְּתַשׁוּ' פֶּלֶל ז ס' ה' ע"ש וְעֵינָן בַּסַּמ"ע
 וְש"ף ס' ר"ח וְמַה שְּׁהֶאֱרַכְתִּי בַּמַּע' אוֹת ה' בְּקוֹנְטְרָן הַמוֹדְעוֹת בַּס"ד: (לֵה) דִּינָיִם
 לְפַעְמִים פְּשִׁישׁ דִּין לֹא מִיקָרִי אַרְעָא חֲלוּשׁ הַמְזַג אוּ ת"ח בַּכַּה"ג הוֹלְכִים הַב"ד לְשֵׁם
 וּמְזַמְיָנִים לַבַּע"ד וְגוֹמְרִים אֶת הַדִּין לְזָכוֹת אוּ לְחֻבָּה וְהֵייתִי חוֹכֵה בְּזָה דְּמִסְתַּמְן טַעֲנוּתִיהָ
 דַּבְע"ד דְּקָא חֲזִי יְקָרָא דְּפִלְגִי לִיָּה ב"ד וּמְצֵאֲתִי לֵה' פָּרַם שְׁלֵמָה חַה"מ ס' ב' שְׁנִשְׂאֵל
 בְּנוֹטִילִים שְׂכָר הַלִּיכָה וְהַעֲלָה לְהַתִּיר ע"ש וְנִלְע"ד דְּבְנוֹטִילִים שְׂכָר לָא מִסְתַּמְן טַעֲנוּתִיהָ
 דְּמִידַע יְדַעֵי דְּמְשׁוּם אֲגָרָא דְּמִקְבְּלִי וְלָאו מְשׁוּם יְקָרָא וְעַדִּין צְרִיף תַּלְמוּד וְעֵינָן לֵה'
 מוֹהֲרִיק"ש ו"ל בְּהַגְהוֹתִיו בַּס' קכ"ד מ"ש בְּזָה: (לו) דִּינָיִם דַּע דְּמָרְן הַב"י ו"ל בַּס' י
 כ"ב מַחוּ' ו' כַּת' בְּשֵׁם תְּשׁוּ' הָרֵא"ש ו"ל דְּמִי שְׁקַבֵּל עָלָיו דִּינָן א' וְנִגְמַר הַדִּין אִינָם יְכוּלִים
 לְחַזֵּר בְּהֵם אַע"פִּי שְׁשִׁנְיָהֶם מְתַרְצִים בְּכָף עכ"ל וְתַמָּה עָלָיו מָרְן ו"ל דָּאָם מְתַרְצִים בְּכָף
 מִי מַעֲכַב עֲלֵיהֶם וְתִי בְּדוֹחַק וְעוֹד תִּי לְעוֹלָם אַבַּע"ד קָאִי וְטַעֲמָא דְּאִין יְכוּלִים לְחַזֵּר
 בְּהֵם בְּזָה הֵינָנו מְשׁוּם כְּבוֹד דִּינָן הָא' וְשִׁזָּה הַתִּי נ"ל יוֹתֵר ע"ש דְּמַתּוּף דְּבָרֵי מָרְן נֵר'
 פְּשׁוּט דְּלֹא מִיקָרִי זִילוּתָא לְדִינָן הָא' אֶלֶּא אִם כְּבָר פָּסַק לָהֶם הַדִּין אֶבְל אִם סִידְרוֹ
 טַעֲנוּתִיהֶם לְבַד וּבַעוֹד שְׁלֵא פָּסַק לָהֶם שׁוֹרַת הַדִּין הַסְּפִימוּ לְהַתְּדִינָן לְפָנֵי דִּינָן אַחַר רְשָׁאִים
 וְלִיכָא זִילוּתָא דְּבִי דִּינָא וּבַכַּה"ג נְמִי בַּעִי' שְׁיִסְפִימוּ שְׁנִיָּהֶם אֶבְל אִם אִמְהֵם רְצָה לְחַזֵּר
 בּוּ אִינוּ רְשָׁאִי פִּינּוֹן דְּכָשֵׁר הוּא אֶלֶּא שְׁהוּא בֵּא' וְכ"מ לְמוֹהֲרֵשׁ"ל הַבֵּיאֵו הַרַב"ח ס' ג'
 ס"ח שַׁעֲמ"ש רַבִּי יַחִיד שְׁנַטְל רְשׁוֹת יְכוּל לְדוֹן מ"מ אִינוּ חָשׁוּב ב"ד לְעַנְיָן הוֹדָאָה וְכו'
 ע"ז כ' הַרַב"ח ו"ל וְכ' מוֹהֲרֵשׁ"ל וְכו' וְכ' מ"מ אִינוּ נִרְאָה שְׁיִכּוּל לְדוֹן בְּפָנֵי ב"ד אַחַר מִן
 הַסְּתָם וְטַעֲמוּ דְּכִינּוֹן דְּהַתְּחִיל לְטַעוֹן לְפָנָיו אִינוּ יְכוּל לֹאמַר אֲנִי רוּצָה לְדוֹן בְּפָנֵי ב"ד אַחַר
 אֶלֶּא צְרִיף לְדוֹן לְפָנֵי הַמְּוִמָּה וְכו' עכ"ל וּמְוִמָּה שְׁכ' הַרַב ו"ל לָאו דְּוִקָא אֶלֶּא דְּסַרְכִּיָּה
 דְּלִשׁוּ' רַבִּי נְקִיט דְּכָל שְׁבָאוּ לִידוֹן לְפָנָיו מְאֲלִיָּהֶם הָוִי פְּקַבְלוּהוּ עֲלֵיהֶם פְּדֵאִיתָא בִּירוּשׁ'
 בְּעוֹבְדָא דֵר' אַבְהוּ וְאֵע"ג דְּאִיכָא לְמִימַר שְׁאֲנִי ר' אַבְהוּ דְּמְוִמָּה הָוִה וְכַמ"ש ה' שְׁ"ף שְׁם
 ס"ק י' ע"ש שְׁלִמָּד זְכוּת עַל מְנַהֲגָנוּ כְּשָׁבָאִים לְפָנֵינוּ הַבַּע"ד פּוֹסְקִים לָהֶם הַדִּין בְּיַחֲדָא
 וְחֹזֵר וְגַמְגֵּם ע"ז ע"ש וְעֵינָן לֵה' כַּנ"ה וְשָׁם בַּהַגְהַב"י אוֹת ד' שְׁהַעֲתִיק דְּבָרֵי מוֹהֲרֵשׁ"ל
 מְשֵׁם הַב"ח וְלֹא יוֹתֵר וְעֵינָן בְּתַשׁוּ' הַרַב בֵּית שְׁלֵמָה ח"מ ס' ז"ך וְלֵה' גְּבַעוֹת עוֹלָם ס' י
 ל"א.

מְדַבְרִיָּהֶם לְמַדְנָו דְּאִפִּי קוֹדֵם גַּמ"ד אֶלֶּא שְׁהַתְּחִילוּ לְטַעוֹן אִין הָא' יְכוּל לְכַוֵּף אֶת חֲבִירוֹ
 לְדוֹן לְפָנֵי דִּינָן אַחַר אֶבְל אִם שְׁנִיָּהֶם הַסְּפִימוּ לִית לָן בְּהוּ וְלֵאחַר גַּמ"ד אִפִּי נִתְרַצּוּ לֹא
 מְהִינִי כְּבוֹד הַב"ד כַּמ"ש הָרֵא"ש בְּתַשׁוּ' וּמַעֲתָה מ"ש מָרְן הַב"י ס' י"ב מַחוּ' ז' מְשֵׁם
 תְּשׁוּ' חֲזָה הַתְּנוּפָה וְהִיא ל'ו' נִדְפְּסָה בַּסו' ס' חַיִּים שְׁאֵל ח"ב לְמוֹ"ד וְגֵאָוֹן עוֹזִינָו ה'
 מוֹהֲרַח"א נֵר"ו ס' מ' מְהַתְּשׁוּ' רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן שְׁבָאוּ לְדִינוּיָצָא א' מְהֵם זְכָאִי וְשׁוּב חֹזֵר

בע"ד ותבעו בפני בע"ד אחר אינו זקוק לו לירד עמו לדין ולא להשיב על טענותיו וגם
ב"ד אחר אינו רשאי לשמוע דבריו מאחר שפבר יצא זפאי בב"ד הא' עכ"ל דמשמע
להקניא דזוקא משום דכבר יצא זפאי בדינו ונגמר הדין הא קודם גמ"ד מצי למיזל בפני
ב"ד אחר לדון עמו וזקוק חבירו לירד עמו לדין ושללא פדברי מוהרש"ל ז"ל והב"ח ועיין
לה' משפט צדק ח"ג סי' י' דף ל"ב ע"ב ועיין להמש"ל בפ"ז מה' סנהדרין ע"ש על תשו'
הרא"ש הלזו ואתמהה שלא הזכיר לדברי מרן בב"י וצע"ד: (לז) דיינים כשבע"ד פא
לפני ב"ד ושואל להזמין לחבירו לדין ע"י שלוחם צריף להודיעו מי בעל דברים הרוצה
להתדיין עמו מדאמרי' בגמ' דמ"ק די"ו אמ"ר מנ"ל דמשדרינן שליחא דבי דינא ומזמנין
ליה לדינא וכו' את ופלגיא שנא' אתה והם ואתה וכו' וכו' הריטב"א ז"ל וז"ל את ופלגיא
פי' צריף שיאמ' לבע"ד שיהא מזמן לדין עם פלוני ולא שיאמ' לו השליח הנה מזמן
לדין והטעם פדי שידע מי תובעו בדין ויזכיר אם יש לו פלום ויפייסנו וגם שיתן אל לבו
מה שישביב לו בדין עכ"ל ולא ראיתי נזקרים בזה: (לח) דיינים פעם א' חלה א' מהדיינים
יצ"ו ועמד הרופא וטרח עמו לילה ניום וה' הנה בעזרו ונתרפא רפואה שלימה ש"ל
ולמקצת ירחין הנה לו הרופא בע"ד ובא להתדיין אצלו בכתב' שאר הב"ד ונסתפקנו אם
יוכל לדונו דמיקרבה דעתיה פי רפא אותו חנם וגם כמה מיני סימנים של רפואות נתן
לו חנם עד שמצאתי תשו' שלימה לה' דבר שמואל סי' נ"ד שעמד בזה ונטה להכשיר
פינו שבזמן שהנה מרפא לדין לאו שעת דין הנאי ע"ש שהאריף ומסיק דלכתחילה לא
ידון דהו"ל פאוהב ע"ש ומ"מ נלע"ד דזקא לדונו ביחיד אבל בצירוף שאר הב"ד יצ"ו
אפי' לכתחילה מצי דאין וכו' נעשה מעשה: (טל) דיינים מנהג הארץ הלזו שבחגי'
ובמועדי' שולחים נדיבי עם מתנות לחכמי ודייני העיר ואע"פי שהיו להם דיני ממונות
פי לא יחדל ולעולם לא שמענו על מי שהיה נזהר מלקבל מהם ולדון להם ועיין לה' דבר
שמואל סי' קצ"א ויראה פינו דמשונים מדותיהם לשאר ת"ח והדיינים בכלל לית בהו
לתא דשונדא חלילה: (מ) דיינים ראובן שהזמין שמעון לדין וא"ל ראובן הודיעני על
מה תריבני אם שומעין לו או לא פלוגתא דרבנן בתראי ועיין לקמן במערכת אות ת'
סי': : (מא) דיינים קי"ל ג' שישבו לדין ונסתפק א' מהן שאין השאר רשאים לגמור
הדין כמ"ש בטוש"ע סי' ח"י ס"ד ועיין בסמ"ע ס"ק י"א ובש"ף ס"ק ה' וע"ע בתשו' ה'
בית יעקב סי' ח"י .

וי"ט במקנ"א בס"ד: (מב) דיינים קי"ל אם הבע"ד מסרב מלקבל גזירת הב"ד או
שמסרב מלבוא לדון לפניהם כותבין עליו פתיחה של נדוי כמ"ש בטוש"ע סי' צ"ח ע"ש
ונסח הפתיחה הביאה מרן בב"י שם משם הנמק"י משם הרי"ף ומטי בזה משמיה דהרב
פלטוי גאון ז"ל וגזרנו עליו שלא להתפלל בי' ולא לזמן בג' ולא תמולו לו בן ואל תקברו
לו מת והוציאו בניו מבית הספר ואשתו מבה"כ עד שיקבל עליו את הדין עכ"ל וה'
כנה"ג שם בהגהב"י אות א' כ' משם ה' מוהרש"ל דחלק על מילת בנו וקבו"ר' והוצא'
אשתו מבה"ד ובנו מבית הספר ע"ש וה' בני אהרן סי' נ"א הביא משם תשו' הרמב"ן
דיש פח בי"ד הב"ד לעקור דבר מן התורה ע"ש ועיין לה' עדות ביהוסף ח"א סי' ל"ה מה
שגמגם על דברי רש"ל הנתינים למעלה וע"ע לה' ט"ז בי"ד סי' של"ד ס"ק ג' ועיין בס'
מאמ' קדישין ס"ק י"ד מ"ש בזה דאשתו עולה עמו ואינה יורדת וכעת נדפסו תשו'
הגאונים בס' שערי צדק ובח"ד שער ד' סי' י"ד שהביא תשו' זו שהביא הרי"ף ולא כת'

להוציא את אשתו מבה"ך ע"ש משמע דה"ט משום דעולה עמו ואינה יורדת כמ"ש ה' ז"ל וכת' עוד ה' מאמר קדישין שג"כ לא יוכלו לעכב בנ"ו ובנותיו הבגרות וטעמא טעיים ע"ש: (מג) דיינים ר"וש יש להם דין ודברים זע"ז וראובן רצה להתדיין לבני הב"ד פי כף היא חובה על האדם מישראל ושמעון אינו רוצה לדון אלא לפני תגרי מתא ולא נתקבלו דבריו דנדאי לראובן שומעין שאמ' פהלכה ועיין לה' כנ"הג סי' י"ב בהגהב"י אות ז במה"ב שכ"כ משם מהר"ם מפאדווא ז"ל ואח"כ פייסו את ראו' שידון לפני התגרים והתנה ראובן שלוי יהיה מבןרר מצדו ושמעון יברור למי שירצה וקבלו עליהם בקש"ם את כל האמור וכשהלכו אצל לוי מאן בפתח סוררת מלהיות מבןרר לדון ביניהם אותה קבלה בטילה ומבןטלת מגן שוין ועיין בתשו' ה' כנה"ג הנדפסות מחדש ח"א סי' י"ג ע"ש ובח"ב סי' קנ"ז: (מד) דיינים קטן בן י"ג שנה ויום א' שאז נק' א איש פדאשפחן בלוי בענין שכם כתי' ויקחו איש חרבו ובאותה שעה היה ו' י"ג כמ"ש רש"י ז"ל במס' חסידים בן י"ג למצות ע"ש אם פשר להיות דיין הטור בר"ס ז' אייתי פלוגתא בין תלמוד דידן להירושלמי דבשבת דף ט' קאמר שמואל יאשיהו מבן ח' שנים עד ח"י החזירו ואלו בירוש' קאמר דמבן י"ג פשר לדון ושהר"י אלברצלוני מסתפק הילקתא פמאן ועיין בפרישה מה שהאריך בהבנת ל' הטור ומרן בש"ע הביא ב' הסברות בשם י"א וי"א ומסורת הוא בידינו דס"ל למרן בס' י"א בתרא וכמ"ש ה' כנ"הג בכללי הפוסקים סי' ס"ב ע"ש א"כ דעתו לפסוק כמ"ד דכשר ויאשיהו דהדר לדיניה משנת י"ג עד ח"י חומרא בעלמא הוא וכמ"ש הטו' שם לנו יש לדעת למ"ד דאינו יכול לדון אלא עד שיהיה בן ח"י אם עבר ודן דינו דין או דינו בטל ומהא דתנן פ' בא סימן יש שפשר להעיד ואינו פשר לדון קאמר עלה בגמ' לאתויי מאי ומשני לאתויי סומא בא' מעיניו ור"מ היא והדר מיייתי למפי' מדר"י לדר"י דהוא דאמר הלכה פסותם משנה וכו' ומהדר ר"י סתמא אחרינא אשפח וכו' דהשתא הו"ל תרי סתמי דר' פלגן בהדייהו ומאי דנוחקיה פולי האי לימא לאתויי מבן י"ג עד בן י"ח דלמדות פשר להעיד דשפיר מיקרי איש אבל לדון עד שיהיה ו' ח"י והתוס' שם הק' דאמאי ל"ק לאתויי אוהב ושונא לרבנן דר"י בפ' ז"ב דז"ך דכשר להעיד ופסול לדון והויי סתמא דמתני' פהלקתא דקי"ל כרבנן ות' משום דאוהב ושונא פשר לכ"ע ולא פסיל אלא לאוהב ושונא ומתני' משמע דאינו פשר לדון לכ"ע אפתי לוקמה בפחות מבן ח"י דפסול לדון לכל העולם גם ראיתי להרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה לשם שתירץ דהאהבה והשנאה דבר הנעתיק במהרה שאהוב יפה לשונא והשונא יפה לאוהב א"כ חוזר לכשרותו ע"ש ואפתי קשה דלוקמה בפחות מי"ח וראיתי לקצת מרבנותא בתראי נו"ן דדייקי מהכא דע"כ ס"ל להתוס' והרמב"ם ז"ל דאוהב ושונא פסילי מדאורייתא וממילא אם פבר דנו אין דיניהם דין דאלת"ה אלא לכתחיל' הוא דאסורים לדון מאי ק"ל לוקמה באוהב ושונא בפשו' מצי' למימר דמתניתין דקתני ואינו פשר לדון דשמעת מנה דאין לו צד פשרות אפי' בדיעבד אמטו להכי מהדר לאשפוחי אליבא דחד תנא דמפסיל בסומא מא' מעיניו אלא ודאי.

אפי' בדיעבד אין דיניהם דין האוהב והשונא דכונתה איכא מרבנותא נו"ן דדייקי. מהכא מדברי הרמב"ם דס"ל דלא ניחא ליה לתלמודא לאוקמא באוהב ושונא משום דנעתיקים במהרה דאפתי ת"ק לוקמה באבי החתן ואבי הפלה דכשרים להעיד דאין נעתיקים במהרה עד פי המנת יפריד והוא בין אחים יפריא אלא ש"מ משום דבדיעבד דיניהם דין ומתני'

שְׁאִינוּ כְּשֶׁר לְדוֹן קִתְנֵי דַר"ל אִינוּ כְּשֶׁר אִפִּי בְּדִיעֵבֶד וְעֵינֵי לְעִיל בִּמְע' אוֹת א' מְדִין אָבוֹת
סִי וּמְדִין אֶהְבֶּה סִי מֵאֵי דְכִתִּי בְּעֵינֹתַי בִּס"ד אֶלָּא עַכ"ל דְּגַם הֵנִי רַבְּנוֹתָא דִּס"ל דְּאִינוּ
יְכוֹל לְדוֹן אֶלָּא מִבְּן ח"י הֵינֵנוּ דְּנוֹקָא לְכַתְּחִי אֶבְל בְּדִיעֵבֶד אִם כְּבָר דֵּן דִּינוּ דִּין וּלִפ"ז גַּם
לִס' זוּ צ"ל דְּמָה שְׁהֶחֱזִיר יֵאֻשְׁיָהוּ לְמָה שְׁכָבָר וְדָן אִינוּ אֶלָּא חוּמְרָא בְּעֵלְמָא פִּינּוּ דְּבְדִיעֵבֶד
דִּינוּ דִּין וְאִין זֶה מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַטּוֹ' דְּרִיקְטָא דְּלִישְׁנֵיהּ מִשְׁמַע דְּלִישְׁמוּאֵל דִּינָא הוּא
דְּאֶהְדָּר לְדִינֵיהּ: : וְאִתָּה דַע לָךְ דַּע"כ ל"פ רַבְּנוֹתָא בְּבִן י"ג וּלְמַעְלָה: : אֶלָּא לְדִינֵי מְמוֹנוֹת
אֶבְל לַד"נ בַּעִי שְׁיִהְיֶה בְּן ד' שְׁנָה וְהִבִּיא ב' שְׁעֵרוֹת וְכִדְאִיתָא בִּירוּש' בִּפ' אַד"מ ר' אֶבְהוּ
בְּשֵׁם ר"י אַף פְּחוֹת מִבְּן ד' שְׁנָה שְׁלֵא הִבִּיא ב' שְׁעֵרוֹת כְּשֶׁר לַד"מ אֶבְל לַא לַד"נ ע"כ
וְהוּא הִירוּשְׁלַמִּי שְׁהִבִּיא הַטּוֹ' וְזֶה נֶעְלַם מֵה' יִפ"ת בִּב"ר פ' וַיִּשְׁלַח שִׁכְת' ע"פ וַיִּקְחוּ שְׁנֵי
בְנֵי יַעֲקֹב וְכו' אִישׁ חֲרָבּוּ דְּלוֹי הָיָה בְּעַת הַהִיא בְּן י"ג שְׁנָה כַּת' ז"ל שְׁהֵם הֵם דְּנוּ לְאֻנְשֵׁי
שְׁכֵם וּבְדִין הֶרְגוּם ע"ש דֵּאֵהֱמ"ר א"א לֹמֵר כֵּן דֵּאֵת"ל דִּס"ל כְּהִירוּש' וְדֵלָא כְּשִׁמוּאֵל
הָא מִיָּהָא ה"מ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת אֶבְל לַד"נ לִיכָּא מֵאֵן דְּאָמַר דְּמַצִּי דָּאִין וְהִיאָה הֶרֶב ז"ל
מִיָּחֶסֶס ס' לְבַעַל הַמְּדַרְשׁ דְּלָא כִּב' הַתְּלַמוּדִין בְּבָלִי וִירוּשְׁלַמִּי: (מֵה) דִּינֵינִים קִי"ל דְּאָסוּר
לְדוֹן לִפְנֵי גוֹיִם וְהֵדָן לִפְנֵיהֶם גְּדוֹל עֲוֹנוֹ מִנְּשׂוֹא חֲטָאוֹ יֵשׂא הָאִישׁ הַהוּא כִּמ"ש בַּטּוֹש"ע
ר"י סִי כ"ו וְעֵינֵי מֵה שְׁהֶאֱרַכְתִּי בְּסִפְרֵי זוּטָא חֲיִים וְחֹסֵד בְּמַעֲרַתָּא דְּדִינֵי דְּרוּשׁ וְכַת'
הֶרִי"ף בְּתִשְׁבֵּה סִי רַכ"א אַע"פִּי שְׁכַל הַשְּׁטָרוֹת שְׁדִינֵיהֶם כְּתוּבִים וְכו' וְאִם הֵנְצִירָהּ
הַנְּתַבֵּעַ לְהַפְסִיד מְמוֹן לְהַצִּיל עַצְמוֹ שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם וְשִׁיכְרִיחוּהוּ לְדוֹן לִפְנֵי דִינֵי יִשְׂרָאֵל אִם
חֲיִיב הֵלָּה לְשַׁלֵּם לוֹ מֵה שְׁהֶפְסִיד וְעֵינֵי בְּתִשְׁוֹ הֶרֶשֶׁב"א ח"ב סִי רַמ"ד וְאִם הַנְּתַבֵּעַ אִינוּ
מֵאֲמִינוּ בְּמָה שְׁהוֹצִיא נִתְבָּאָר בִּסִי שִׁפ"ח בְּדִין מוֹסֵר וַע"ע בְּתִשְׁוֹ מְרֵן שִׁבְס' אֶבְקַת רוּכַל
סוּף סִי פ' וְלֵה' מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"ג סוּף סִי ט"ל וְלֵה' כִּנ"ה בְּתִשְׁוֹ ח"ב סִי ס"ו מֵה שְׁהֶאֱרַיָּה
בְּזֶה: (מו) דִּינֵינִים בִּפ' בְּתָרָא דִּבְב"ק אָמַר יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שְׁפָאוּ לְדִין אִם אִתָּה יְכוֹל לְזַכּוֹת
לְיִשְׂרָאֵל כְּדִינֵינוּ וְא"ל כְּף דִּינֵינוּ וְא"ל זָכָהוּ כְּדִינֵיהֶם וְא"ל כְּף דִּינֵכֶם וּפְסָקוּ
הֶרֶמְב"ם בִּפ"ג מֵה' מְלָכִים וְעֵינֵי לֵה' כִּנ"ה גַּם אוֹת פ' בַּהֲג"ה ט וְאֶפְשָׁר דְּמָה שְׁהֶשְׁמִיטוּהָ
הַטּוֹר וּמְרֵן בַּש"ע מִשׁוּם דִּס"ל דְּנוֹקָא בְּזִמְן שְׁיִדְנוּ תַּקִּיפָה עֲלֵיהֶם וּבז"הז אִין דְּבָר זֶה
בְּנִמְצָא וְלַעֲגֵן אִם יִשְׂרָאֵל בָּא מְחַמַּת גּוֹי אִי דִּינֵינוּ לִיָּה פְּדִין הַגּוֹי אוּ פְּדִין יִשְׂרָאֵל תִּלְיָא
בְּפִלְגוּתָא דְּרַבְּנוֹתָא ז"ל דְּאִיכָּא לְמ"ד דְּלָא אֶשְׁכַּחֵן דִּישְׂרָאֵל קָאִי בְּמִקּוּם גּוֹי אֶלָּא
לְגִרְיֵעוּתָא אֶבְל לֹא לְמַעֲלִיּוּתָא כִּמ"ש בַּטּוֹש"ע סִי קַנ"ד וְעֵינֵי לֵה' לֵב שְׁמַח ח"מ סִי כ"ג
וְעֵינֵי לֵהֲכֵנ"ה גַּם בְּנִימוּקֵי לְהֶרֶמְב"ם שְׁם ע"ש בְּשֵׁם הֶרֶמְב"ן וּבְתִשְׁוֹ ה' מוֹהֲרֵשֶׁד"ם ח"מ
סִי שֵׁנ"ב וְבֵה' פ"מ ח"א סִי ס"ט וְלֵה' כִּנ"ה גַּם סִי קַכ"ט אוֹת ט"ל בַּהֲגַהֲב"י וַע"ע מֵה
שְׁאֶכְתוּב לְקַמֵּן בִּמְע' אוֹת ח'נְמִדִין חֲזַקָה שְׁקִנָּה הַגּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל וּבְמַעַ' אוֹת ט' מַעֲנֵן טַרְפָּא
בִּס"ד וַע"ע לֵה' פְּרַח מִט"א ח"א סִי ס"ו וְה' דְּבַר מִשְׁה וְכַעַת מְצִאתִי רְשׁוּם אֶצְלֵי בְּמַכְתָּב
שֶׁה' מְהַר"ם בֵּאֶסָאן ז"ל סִי ג"ל כ' דְּאֶפִּילוּ בְּזִמְן שְׁאִין דִּינוּ תַּקִּיפָה עֲלֵיהֶם וּלִפ"ד הֶדְרָא
קוּשְׁיָא לְדוֹקְתָּא עַל הַטּוֹר וּמְרֵן ז"ל וְאִין הַסִּפְרֵי מְצִוֵי אֶצְלֵי כְּעַת: (מז) דִּינֵינִים יְכוֹלִים
הַדִּינֵינִים לְפָסוּק לְבַעַל הַשְּׁטָר יוֹתֵר מִמָּה שְׁתוּבַע פִּינּוּ דַחְזוּ לִיָּה זְכוּתָא בְּהוּא שְׁטָרָא
אַע"ג דְּמֵאֲרִיָּה דְּשְׁטָרָא לֹא תַבַּע כְּף מְסַקְנַת ה' בָּאָר שְׁבַע ז"ל דְּף קַט"ו סַע"ב ע"ע וְכַת'
ע"ז הַשְּׁטָרָה ז"ל בִּסִי טו"ב ס"ק ט"ו וְצ"ע קְצַת מ"ש וּבְנִדְאֵי דְלְזַעַת הֶרִיב"ש שׁוּמְעֵין
וְעֵינֵי בַש"ע סִי מ"ב סִי סִי וּבִסְמ"ע ז"ל לְשֵׁם וְדו"ק וּבִאֲוֵרוֹת סִי טו"ב ס"ק ח' בְּאֲרִיכוֹת
וְנִסְתַּפֵּק בַּת"ח ע"ש וַע"ע לֵה' יוֹסֵף אֲנֻמֵּן סִי ל"ח מ"ש ע"ד ה' בָּאָר שְׁבַע וַע"ע לֵה'

בְּרִיכוֹת מִזֶּם בַּח"מ בְּמָה דְּשִׁינָה לְסִי קַל"ט מֵה שְׁהָאֲרִיךְ בְּזָה וְעִינָן לֵה' כַּנ"ה ג' סִי טו"ב
בַּמַּה"ק וּמַה"כ: (מַח) דְּיִינָם אִי חִינְיָשִׁי לַב"ד טוֹעִין אוֹ לֹא עִינָן בַּהַכַּנ"ה ג' ח"מ מַה"ק
סִימָן ט"ל בַּהַגְהַב"י אוֹת מ"ג וְה' פְּנִינִים מְאִירוֹת ח"ב סִי ב' ע"ש: (מַט) דְּיִינָם ב' דְּיִינָם
אוֹהֲבִים זֶה ז' אֶהְבָּה גְמוּרָה וְאֶפְי' הֵם אֲבִי הַחֲתָן וְאֲבִי הַפֶּלֶה יְכוּלִים לְדוֹן אֶת הַקְּהָל סַמ"ע
סִי ל"ג אוֹת י"ג וְהַב"ח סִי ז' ס"ק י"ג כַּנ"ה ג' מַה"ק סִי ז' בַּהַגְהַב"ט אוֹת ל' וְכָה נּוֹטָה דַּעַת
הַש"ף וְי"ל בְּסִי ל"ג ס"ק ו': (ו) דְּיִינָן.

מֵה שְׁאִין מְבָרְכִין הַדְּיִינָם פְּשָׁה דְּנִים בֵּין אִישׁ וּבֵין רַעְהוּ אַע"ג דַּמ"ע גְּמוּרָה הִיא כַּת'
הַרְשָׁב"א וְי"ל בְּרַאשׁוֹ סִי ח"י וְי"ל וְכֵן אִין מְבָרְכִין עַל מַצָּה שְׁאִינָה תְלוּיָה פְּלוּהָ בְּיַד
הָעוֹשֶׂה מִפְּנֵי שְׁאֶפְשָׁר שְׁלֹא יִתְרַצֶּה בָּהּ חֲבִירוֹ וְנִמְצָא הַמַּעֲשֶׂה מִתְבַּטֵּל וְכו' עַל דְּבַר
שֶׁהוּא מְסוּר לַב"ד פְּגוֹן עֲשִׂיַת הַדְּיִינָן שְׁמָא לֹא יִקְבְּלוּ בְּעַלֵי הַדִּין אֶת דַּעְתּוֹ וְכו' עַכ"ל
וְאֵנְכִי לֹא יִדַּעְתִּי הִיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה דְּבַעְלֵי הַדִּין אֵינָם רוֹצִים לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין דְּאִי
בְּתַלְתָּא א"נ בְּיַחֲדָא מְנוּמָה מִיְכָף פְּיָיְפִי לֵהוּ הַבַּע"ד לְקַבֵּל גְּזִירָתָם א"נ בְּיַחֲדָא וְקַבְלוּהוּ
עֲלֵיהֶם וְאֶפְי' לֹא קַבְלוּ בְּפִירוּשׁ כִּי אֲתוּ מִנְפְּשֵׁיהוּ אִין לָהּ קַבְלָה יוֹתֵר מִזֹּאת פְּדֹאֲמֵרִי
בְּירוּשְׁלַיִם בְּעֶבְרָתָא דְר' אַבְהוּ ע"ש וְעוֹד אֶפְי' קְרוֹב אִם פְּכָר פֶּסֶק לָהֶם הַדִּין אֵינָם יְכוּלִים
לְחַזֵּר כַּמ"ש בְּסִי ר"ב ע"ש וְעוֹד פִּינּוֹן שְׁפֶסֶק לָהֶם הַדִּין לָהֶם הָרִי הַבְּרָכָה נִתְקַיְיַמָּה
בְּמִקוּמָה וְאִם אַח"כ מִיָּאֲנוּ לְקַבֵּל לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד וְעִינָן בְּסַפְרֵי הַקְּטָן חֶסֶד וְאַמֶּת
בְּמַעֲרֵתָא דְּדְיִינָי מֵה שְׁהָאֲרִיכִי בְּזָה בַּס"ד וּמִשָּׁם בְּאֲרָה: (נֵא) דְּיִינָן הָא דְקִי"ל שְׁאֲסוּר
לְדְיִינָן לְשִׁמְעַע דְּבָרֵי הַבַּע"ד תְּחִילָה כַּת' הַרְד"ך בֵּית כ"ו שֶׁהוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה ע"ש
וּנ"מ שְׁאִם אַח"כ דֵּן אוֹתוֹ הַדִּין אֵינּוּ דִין וְעִינָן בְּזו"ה ק"פ וַיִּשָּׁב דְּקַמ"ט דְּקָרִי לֵיהּ דְּסָגִיד
לְטַעוּוּא אַחְרָא רַח"ל וְעִינָן בְּכַנ"ה ג' חַה"מ סִי י"ז בַּהַגְהַב"ט אוֹת י"ג וִי"ד וּבְאַרְעָא דְּרַבְּנָן
אוֹת קכ"ה וּבַס' בְּרַפְּי יוֹסֵף שָׁם אוֹת ח' וְע"ע בְּאַרְעָא דְּרַבְּנָן אוֹת קכ"ג וְכַמְדוּמָה שְׁלֹא
רָאָה הַכַּנ"ה ג' וְהַש"ף ס"ך ט' ע"ש וְאֲחֻז"ר גְּדַפְסוּ תְשׁוּ' ה' הַחֲבִיב וְרִאִיתִי לוֹ בַּח' חַה"מ
סִי קִי"ד שְׁהָאֲרִיךְ בְּזָה וְרַמְזוּ לְתְשׁוּ' זוֹ בַּס' כַּנ"ה ג' ע"ש וְדוּקָא פְּשָׁה דִּין קְבוּעַ אֲבָל א' חֲכָם
שְׁשִׁמַּע וְאַח"כ נִתְמַנָּה מוֹתֵר לְדוֹן עִינָן בְּתְשׁוּ' הַר"ם שְׁלִטוֹן סִי ב' ע"ש: (נב) דְּיִינָן אִין עַד
נַעֲשֶׂה דְּיִינָן ש"ע סִי ו' ס"ה וְעִינָן כַּנ"ה ג' מַה"ק לְשָׁם בַּהַגְהַב"ט אוֹת ז' וְטַעֲמָא דְּמַלְתָּא כ'
רְשָׁב"ם בַּפ' י"ג דָּף קִי"ד וְנַר' בְּעִינָי דְּגִזְי' הַפְּתוּב הִיא דְּכַתִּי וְעַמְדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים בְּעַדִים
הַפְּתוּ' מְדַבֵּר לְפָנֵי ה' הִינּוּ לְפָנֵי הַדְּיִינָם וְאֲשִׁמוּעִי קָרָא צָרִיף לְהַעֲיִד לְפָנֵי הַדְּיִינָן אֲבָל
הָעַדִים אֵינָם חוֹזְרִים וְשָׁבִים וְדָנִים עַכ"ל ע"ש וּמַצָּאתִי בְּתְשׁוּ' הַגְּאֹנִים שַׁבַּס' שְׁעָרֵי צְדָק
ח"ה ש"ז סִי ל"א תְשׁוּ' לְרַבִּי שְׁרִירָא גְּאֹן וְי"ל דְּרַחֲמָנָא אָמַר וְעַמְדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים דְּבָעוּ
עַדִים לְמִיקָם וּמְסָהֲדִי בְּעַמְדָה קָמִי דְּיִינָם וְהַדְּיִינָם בִּישִׁיבָה וְלֹא יְכוּל עַד לְמִיקָהוּ דְּיִינָן
דְּבָעִי לְמִיקָם וְלֹאסְהוּדִי דַּת"ר וְעַמְדוֹ וְכו' שְׁהַדְּיִינָן בִּישִׁיבָה עַד דְּבָעִי לְמִיקָם קָמִי דְּיִינָם
וּמְסָהֲיִד הִיכִי הָנָה יִתִּיב דְּיִינָן וְכו' ע"ש וּבְחִל' הַרְמַב"ן סוּף סִי י"א שָׁם כַּת' עַל דְּבָרֵי
רְשָׁב"ם וְכֵן בְּתְשׁוּ' רַב צְמַח גְּאֹן וְעוֹד הִבִּיא טַעַם אַחַר פְּשָׁם יֵשׁ מִי שְׁפִי מִשׁוּם דְּהוּי
עַדוֹת שְׁאִי אֶתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה וְכו' ע"ש וְע"ע בְּמָרְן ב"י וְאִם רָאָה הָעַדוֹת בְּשַׁבַּת וִיו"ט
דְּלֹאוּ זְמַן דִּין הוּא כַּת' הַרְב"ח דְּהוּי פְּמִי שְׁרֵאוּ בְּלִילָה וְהַרְש"ך כַּת' שָׁם צ"ע לְדִינָא וְעִינָן
שׁו"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א סִי קִי"ו וְכַת' שָׁם בְּאוֹת יו"ד אֲבָל דְּיִינָן נַעֲשֶׂה עַד וְעִינָן בְּקוּנְט'וֹ
א"ד אוֹת ט"ו: (נג) דְּיִינָן מוֹרְשָׁה שְׁהִיָּה חוֹרְגוֹ שֶׁל דְּיִינָן יֵשׁ שְׁהִיָּה רוֹצִים לְפִקְסָלוּ מִטַּעַם
דְּכִינּוֹן דְּהַמּוֹרְשָׁה גַם בְּדְיִינָן וְרַגִּיל אֲצִלוּ מְסַתְמָן טַעֲנוֹת שְׁפַנְגֵּדוֹ מְהַר"י וְי"ל לְכַתֵּב דְּכָשֵׁר

בכנ"הג ח' זה"מ מה"ק סי' ז' בהגה"ט אות ל"ב ועיין בתשו' הרשב"א ח"ג סי' שצ"א:
(נד) דין שחיב שבוועה למי שאינו חיב אלא ח"ס ונתפטר עמו ונתברר שאינו חיב
פשוטה בטעות היא ש"ע ס"י כ"ה ועיין בש"ך שם בסוף פלגיו לשם וה"ה אם חיבו
שבוועה בנק"ח והוברר דאינו חיב אלא היסת עיין הכנ"הג שם בהגה"ט אות נ"ג וע"ע
בס' אדרת אליהו בתשו' מהר"י סנדאלי סי' מ"ח דף קס"ד וע"ע תשו' הכנ"הג ח"מ ח"ב
סי' פ"ג ואם חיב הדין שבוועה לראוי להפטר ואז נתפטר עם שמ' ואח"כ הוברר הדבר
פי הדין טעה בדמיונו והשבוועה מוטלת על שמ' וטען שמ' פי לא נתרציתי בפשוטה אלא
מפני שאני יודע בטיב הענין ועכשו ראו רוצה לישבע לשקר ואפסיד את הפל אמטו
להכי נתרציתי בפשוטה אבל עכשו שהוברר הדבר דהשבוועה על ידי רמיא אישבע אני
כפי מה שהיא אמת ולא אפסיד פלום חבל על דאבדין: (נה) דין אעפ"י שפבר דן את
הדין אסור לקבל שום מתנה ממי שיצא זכי בדינו מור"ם בהג"ה סי' סח"י ועיין לה'
כנ"הג סי' כ"ח אות קל"ו בהגהב"י ז"ל ומיהו אין דינו נפסל למפרע ובהבטיחו מקודם
לפי מהסם בזה לומר דסמכא דעתיה דדין ומיפסל וכן נמי לענין העד שו"ר לה' המגיה
ז"ל בפכ"ג מה' עדות דין ז' שכ"כ וחקל על ה' שבות יעקב ע"ש: (נו) דין חכם שבת'
פסק ביד א' מבע"ד אם פשר להיות דין בדבר או לא פלוגמא דרבנן מוהריב"ל
והרשד"ם והנמשכים אחריהם ועיין להכנ"הג .

סי' טו"ב אות ט"ז בהגה"ט ובהש"ך שם ס"ק ט' ועיין בתשו' ת עדות בייעקב סי' מ"ב ל'ו
עלתה ארוכה ועיין בתשו' ה' החיב בח' זה"מ ח"א סי' ח"י וח"ד סי' קי"ד מ"ש בזה
וה' בני משה סי' כ' הספים עם פת המכשירים ע"ש: (נז) דין מי שקיבל עליו לדין לפני
יחיד כב"ד של ג' דין ב"ד גמור לענין הודאה וטוען דאינו חוזר וטוען ולכל מקלי מהרי"ט
זה"מ סי' מ"ו כנ"הג סי' ע"ט בהגה"ט אות מ"ז ומזה נתפשט המנהג בכאן שפאים לדון
מאליהם לפני א' מב"ד הקבועים במתא דהו"ל פהמחזהו עליהם ודנין בטענתו והודאתו
דכינן דמצי אמ' לב"ד של ג' אני זקוק ואיני דן בפני יחיד הו"ל פקבלוהו בב"ד של ג' אף
בחלקות דעינינו הרואות דלאחר גמ"ד צועקים מר היוצאים חייבים בב"ד של יחיד
דלב"ד של ג' קאזילנא ובנדאי פל כה"ג צריף ק"ס נאי לא לא שפיר עבדי ועה"ס"ר ועיין
סי' ר"ב ס"ד ובסמ"ע ונש"ך לשם ובכנ"הג לשם בהגה"ט אות ח"י וכ"ש דלאו כ"ע דינא
גמירי פסבורים העם שע"כ מתדיין לפני הדין המתמנה עפ"י השררה לא ידעו ולא יבינו
וע"ע כנה"ג סי' פ"א בהגה"ט אות ה': (בח) דין מי שקיבל עליו בק"ס לדון לפני עכו"ם
פסק הש"ע סכ"ו ס"ג דאין הקנין פלום והסמ"ע מחלק היכא דאית ליה תנאה לחד מנייהו
חל הקנין ע"ש ס"ק י"א ומור"ם סי' כ"ב ס"ב כת' דדוקא לכתחיל אבל אם פבר דן לפני
אינו יכול לחזור בו וע"ש בסמ"ע ונש"ך וכנ"הג בהגהב"י אות ד' ובסי' כ"ו בהגה"ט אות
כ"א ע"ש ועיין לה' בית דוד בח' זה"מ סי' י"א ובתשו' מוהר"ח ש"ז ל"ח ח"א וה' חוט
המשולש טור א' סי' טו"ב: (נט) דין קי"ל אסור לדין ללמד לא מהבע"ד פלל ואפ"י
הביא עד א' לא יאמר לו אין מחייבין ממון ע"פ עד א' כמ"ש בטוש"ע סי' טו"ב ס"ח עיין
מ"ש בדרישא ובסמ"ע ס"ק י"ט ומ"ש ה' באר יעקב שם: (ס) דין קי"ל המקלל את
הדין עובר משום לא תקלל חרש ומשום אלהים לא תקלל כמ"ש בטוש"ע ר"ס ז"ך
ועיין מה שהאר"י בזה הרב באר יעקב שם ועמ"ש מור"ם ז"ל שם המקלל את המת
פטור עיין בפרישה והסמ"ע ס"ק ח' וע"ע לה' באר יעקב: (סא) דבר שאינו ברשותו

מכירה קי"ל האומר לחבירו שדה זו לכשִׁאֲקַחְנָה קְנוּיָה לָךְ לֹא אָמַר כָּלוּם כַּמ"ש בטוש"ע ריס"י רי"א עוֹבְדָא פִי הֵנָּה הֵכִי הֵנָּה רֵאוּ דְבָר לְשִׁמְעוֹן חֲצַר אַחַת בְּסוֹף כ"וּךְ וְשִׁמְכָלְל דְּמֵי הַקְּנִיָּה יִקְנֶה שִׁמְעוֹן מְלוּי חֲצַר אֲשֶׁר לוֹ וְיִפְרַע לוֹ דְּמֵיָה מְדַמֵּי הַקְּנִיָּה הַלְזוּ לְכַשְׂיִזְנָה בָּהּ רֵאוּבֵן וְנָטְלוּ קִנְיָן ע"ז וְהִלָּף שִׁמְעוֹן וְקִנְיָה הַחֲצַר מְלוּי וְאִח"ךְ חֲזַר בּוֹ שִׁמְעוֹן מְלַמְסֹר הַחֲצַר אֲשֶׁר קִנְיָה מְלוּי לְרֵאוּ וְיִצְא לְטַעוֹן פִּי בְּשַׁעֲהַ שִׁקְנָה הַחֲצַר מְרֵאוּ עֲדִין לֹא הֵיטָה בְּרִשּׁוֹתוֹ חֲצַר שֶׁל לוֹי וְלֹא חָלוּ בָּהּ יָדַיִם וְאִין אָדָם מִקְנֶה דְבָר שְׂאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עֲמַד הַשּׂוֹאֵל וְשֹׂאֵל אִם זָכָה רֵאוּ בְּחֲצַר שִׁקְנָה שִׁמ' מְלוּי שְׁעַל הַתְּנָאי קִנְיָה אוֹ לֹא וְאִם שׁוֹרֵת הַדִּין נוֹטָה שֶׁלֹּא זָכָה רֵאוּ בְּאוֹתָהּ חֲצַר אִם רָצָה א' מֵהֶם לְחַזֵּר בְּמִכִּירַת הַחֲצַר שֶׁל רֵאוּבֵן שׁוֹמְעִין לוֹ דְּהָא בְּהָא תְּלִיָּא או"ד דְּמֵיָא לְקִנְיָ אֶת נְחֻמוֹר דְּקי"ל הוּא קִנְיָה וְנְחֻמוֹר לֹא קִנְיָה כַּמ"ש בטוש"ע סי' ר"י ע"ש וְאִנִּי תְּפַלְהָ לְאֵל הַעוֹנָה אוֹתִי גַל עֵינֵי וְאִבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרְתָךְ לְאִסּוּקֵי שִׁמְעָתָא אֲלִיבָא דְהִילְכְתָּא אַכִּי"ר: זֹאת אֲשִׁיב רֵאשִׁית מֵאֲמַר הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבָרְנוּ בַּגַּמ' פ"ק דְּקִיּוֹשִׁין דַּכ"ו אֵהָא דְתַנּוּ הֵתָם קַרְקַע נִקְנָה בְּכֶסֶף אֶתְמַר ל"ש אֲלֵא בְּאֶתְרָא דְלֹא פְתִיבֵי שְׁטָרָא אֲבָל בְּאֶתְרָא דְכְתִיבֵי שְׁטָרָא ל"ק אֲלֵא עַד דְּכַתְבֵי שְׁטָרָא דְלֹא סְמָכָא דְעִתְיָה כַּמ"ש בטוש"ע סי' ר"י ע"ש וְשׁוֹאֵן בְּדִין אֶתְרָא דְנִהְיָגֵי לְמִכְתָּב שְׁטָרָא אִיבְרָא דְבְמוֹכַר ע"י ק"ס אִיפְלִיגוּ בָּהּ רַבְּנוֹתָא דְאִיכָּא מ"ד דְחֲשִׁיב בְּקִנְיָן כְּסָף דַּל"ק אֲלֵא עַד דְּכַתִּיב שְׁטָרָא וְא"כ מ"ד דְאֵלִימָא מְלֵתָא דְשְׁטָרָא וְכַדְאֲמַרִי בְּעֵלְמָא סְתָם קִנְיָן לְכַתִּי עוֹמֵד וְחֲשִׁבִי לִיָּה כְּאֵלוֹ נְכַתְּבֵי וְכִמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְתִּי בְּזָה בַּמַּע' אוֹת ק' מְדִינֵי קִנְיָן.

אֲמֹר מַעֲתָה דְלִכְתּוּב הַסּוֹבְרִים דְבְמִכְרָא דַּע"י קִנְיָן סוֹדֵר תּוֹ לֹא מְצִי לְמַהֲדַר בִּיָּה אֲלֵא דְאֶתְיָא עֲלֵה דְהוּי דְבָר שְׂאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְאִיפְסִיק' הַלְכְתָּא בְּשִׁדְהָ זֹו לְכַשְׂיִקְחָנָה מְכוּר' לָךְ ל"ק תְּשׁוּבְתוֹ בְּצַדוֹ בְּסִי'ר"ט ס"ה פֶּסֶק מְרֹן לְדִין זֶה וְכ' עֲלִיו מוֹר"ם מ"מ אִם טְרַח הַמוֹכֵר וְקִנְיָה הַדְּבָר שֶׁמְכַר צָרִיף לְקַיִים מִקְחוֹ פִּי אֲדַעֲתָא דְהֵכִי טְרַח וְקִנְיָה פִּי הֵכִי דְלִיקוּ בְּהִימְנוּתִיָּה עַכ"ל אֲלֵא שְׂאִנִּי עֵנִי לֹא הִבִּינוּתִי דְמֵאִי תְּלִיָּא טַעֲמָא בְּטְרַח וְקִנְיָה דְכַשְׂאוֹמֵר לְכַשְׂיִקְחָנָה קְנוּיָה לָךְ ה"ג דְּמֵיָרִי בְּקִנְיָה אַח"ךְ וְלְדִין דְּקי"ל כְּרַבְּנוֹ דַּר"מ לֹא קִנְיָה וְמֵאֵן שֶׁם לִיָּה ז' לִיָּה הֵיכָא דְקִנְיָה ע"י טְרַחָא לְקִנְיָה שֶׁלֹּא ע"י טְרַחָא וְהַסְמ"ע כ' דוֹמָה לְזָה כ' הַטּוֹר וְהַמְחַבֵּר לְקַמֵּן רִיס"י שַׁע"ד עַכ"ל וְהַשְׁ"ף כ' כֵּן הוּא לְקַמֵּן סִי' רִי"ו ס"ה עַכ"ל וְהַצְצָתִי בְּדְבָרִים מְקוֹר נְפִתַח מְדְבָרֵי ה' תַּה"ד סִי' שְׁ"ף דְּהֵן הֵן שֶׁהִבִּיא הַרְאִיּוֹת הַתַּה"ד לְדְבָרֵי בְּמֵאִי דְאִיתְשִׁיל מִי שֶׁהִבְטִיחַ לְחַבְרֵי לְקַנּוֹת לוֹ מְרַגְלִיּוֹת מְלוּי וְלֹא מְצָא אֲצֵל לוֹי וְהִלָּף וְקִנְיָה מִיָּהוּדָה וְרָצָה לְחַזֵּר בּוֹ לְזִכּוֹת בָּהֶם לְעַצְמוֹ וּמֵיָתִי לְמִיפְשֵׁט בְּעֵינֵי מְמֵאִי דְאִיתָא בַּפ' הַמוֹכֵר אֶת הַבֵּית ד' ס"ט ע"ש וְלְמִיָּקָם עֲלֵה ע"ש וְלְמִיָּקָם עֲלֵה דְמִיָּלְתָּא אֲשׁוּרָה נָא וְאַרְאֵה א"ל אֲרַעָא וְדִיקְלֵי חֲזִי' אִי אִית לִיָּה דִיקְלֵי יִהִיב לִיָּה תְּרֵי דִיקְלֵי וְאִי לִית לִיָּה זְבִין לִיָּה תְּרֵי דִיקְלֵי בְּרִשְׁבָּ"ם דַּא"ל מוֹכֵר לְלוֹקֵם אֲרַעָא וְדִיקְלֵי מְזַבְיָנָא לָךְ וְשִׁנֵּי מְכִירוֹת הֵן וְדִיקְלֵי נְמִי מְזַבְיָנָא לָךְ בְּמִקּוּם אַחַר וְכו' זְבִין לִיָּה תְּרֵי דִיקְלֵי נִקְנָה לְצָרְפוֹ שֶׁל זֶה ב' דְּקִלִּים שֶׁלֹּא יֵהָא מְחֻסָּר אֲמָנָה שְׁפָף הַתְּנָה לוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ אֵילְנוֹת שְׂאִקְנָה לְצָרְכָךְ אוֹ יַחֲזִיר לוֹ מִן הַפְּעוֹת כְּנֶגֶד דְּמֵי ב' דְּקִלִּים עַכ"ל וְלִפִּי שִׁיטָה זֹו נַר' דַּאִם כְּבָר קִנְיָה תּוֹ לֹא מְצִי לְמַהֲדַר בִּיָּה דְמִסְתָּמָא אֲמַרִי הַאי גְבָרָא נִיחָא לִיָּה דְלִיקוּם בְּהִימְנוּתִי' דְלֹא לִיָּהוּי מְחֻסָּרֵי אֲמָנָה וּמִפִּי קִנְיָם זָכָה בָּהֶם הַלּוֹקֵם וְה"ט אִיתִיָּה בַּפ"ק דַּב"מ דַּט"ו וְאִפִּי מ"ד הֵתָם דְטַעֲמִיָּה דְרַב מִשּׁוּם דְלֹא לִיקְרוּ לִיָּה גְזֻלָּא אֲבָל מִשּׁוּם דְנִיחָא לִיָּה דְלִיקוּם בְּהִימְנוּתִיָּה לֹא חֲיִישִׁי' וְמַה"ט אִי יִהְיֶה נִיחָא לִיָּה גְזֻלָּן בְּמִתְנָה וְהַדַּר זְבִינָא מִהַנְּגֻזָּל לֹא זָכָה הַמְקַבֵּל מִתְנָה אֲבָל לְמ"ד

משום דניחא ליה דליקום בהימנותיה זכה כדאימתא התם נראה דהכא מודה דניחא ליה דליקום בהימנותיה פיון שהבטיחו לקנות דאי לא מקניים דיבוריה הו"ל מחוסר אמנה אבל התם לא הבטיח המקבל מתנה שיקנה אותה לו אבל אי אפתי לא זבין לדקלי ובכי לאהדורי ביה לא קנאה אע"ג דלאו שפיר עבד דליקום מחוסרי אמנה הא מיהא ארעא קנה ולא מצי חד מנייהו למיהדר ביה דתרי זביני ניהו אלא דמגפה לו מהדמים דמי הנה תרי דקלי ולא דמי למאי דקי"ל מה שאירש מאבא מכור לה דלא אמר כלום דהתם בשעת המכר לא בדידיה תליא מילתא לירש את אביו עודנו חי דאי בעי מפקר נכסיה אבל הכא פיון דשכיחי דקלי בעלמא למזבן אי לא זבין ליה שפיר מקרי מחוסר אמנה וההיא דשדה זו פשאקסנה קנויה לה דלא קנה נמי לא דמיא דהתם לא זבין ליה ולא מדי אלא דאמר ליה אי מזבינא לה זבינא לה ואי בעי זבין לה ואי בעי לא זבין לה אבל הכא דא"ל מזבינא לה תרי דקלי מאחרוני אי קני לקניי תנאיה וחדר ביה מקרי מחוסר אמנה וכן צ"ל לסברת הגאון שהביא הרי"ף ו"ל דשמיע ליה מהכא דמילתא דישנה בעולם אע"ג דלימא לה ברשותיה לא מיקרי דשלב"ל ואין זבין לחבריה מדי דשכיח למזבן מחייב למזבן ולמיהב ליה ע"ש ולפ"ד הגאון ו"ל אי לא זבין ליה דקלי נר' דס"ל דארעא נמי לא קנה דחד זבינא הוא וכיון דמדינא מחייב למזבן ליה ולא זבין אי בעי מיהדר ביה מארעא נמי מצי הדר ביה ושללא כדע' רשב"ם דס"ל דתרי זביני ניהו ובדקלי לית ביה אלא משו' מחוסר אמנה אמטו"ל לא מצי הדר ביה אלא דמנפי ליה דמי הנה תרי דקלי ולדעת הגאון הך דמה שאירש מאבא לא קשיא וכדכתי' אבל הך דכשאקסנה פשיטא דלא קשיא כלל דהוא אפתי לא זבין ליה ולא מידי והרי"ף ו"ל פליג עליה דהגאון וס"ל דמידי דלימיה ברשותיה אע"ג דשכיח למזבן ליה לא קנה דחשיב כדבר שלא בא לעולם ודקאמר זבין ליה תרי דקלי לאו חיובא מחייבין ליה למזבן ת"ד דדבר שלב"ל הוא אלא רשותא יהיבנא ליה למזבן לי תרי דקלי ולא מצי איהו למימר לא שקילנ' אלא ארעא דאית בה תרי דקלי אלא בדזבין ליה ת"ד מחייב לקבולי להאי ארעא ואע"ג דלית בה ת"ד עכ"ל דעת עליון נהי דלא מצי פניף לוקח למזבן ליה ת"ד הא מיהא אי בעי למיהדר ביה מזבינא דארעא מצי הדר ביה ונהיגו דכתב ו"ל אלא בדזבין ליה ת"ד מחייב לקבוליה להאי ארעא וכו' מוכח דכל כפמה דלא זבין ליה ת"ד לא מחייבי ליה לקבוליה להאי ארעא אלא פיון דדקלי ליתנהו ברשותיה לא מחייבי ליה למזבן ליה וכן בדין דממ"נ אי בתר לוקח אזלי' הא מצי טעין ארעא בדקלי זבינא' מנהו וכיון דלית בה דקלי אשתכח דזביניה לאו זביניה ואי בתר מוכר אזלי' הא איהו קא"ל ארעא ודקלי בחדא מחתא מחתינהו וחד זבינא הוא והתימא על הרא"ש ו"ל דלעולם שונה משנתו סתמא כהרי"ף עד דפליג עליה בהדיא וכאן שנה רבי פשיטת רשב"ם שפכת למזבן ליה תרי דקלי פ' כדי לעמוד בדבורו ולא שיהא מחוייב לקנות לו תרי דקלים ולא אמרי' זבין ליה אלא פי היכי דלא ליהוי מחוסר אמנה מיהו ארעא קנה דתרי זביני הוו ונהיגו שיט' רשב"ם דכתי': והר"ן ו"ל פ' פשיטת הרי"ף ונהדר אייתי לפרשב"ם ולקמן יתבאר בס"ד והרמב"ם פכ"ד מה' מכירה הל' י"ג כ' האומר לחבירו קרקע ודקלים אני מוכר לה אם רצה לקנות לו ב' דקלים ה"ז נקנה המקח עכ"ל בפשיטת הרי"ף אמרה דלא נקנה המקח אלא עד שיקנה לו ב' דקלים אלא דאין מחייבין אותו לקנות לו הדקלים ולקניי המקח אלא שאם רצה לקניי המקח יקנה לו ב' דקלים והראב"ד גי' אחרת היתה לו בהל' הרי"ף

שהוא סובר פשיטת הגאון ומסיק ועיקר והיא ג"כ גי' המ"מ בה' הרי"ף וסיים בה וקי"ל נמי פוסקים על שער שבשוק אעפ"י שאין לו עכ"ל ולא העיר על רבי' מהה' הפוסקים על ש"ש ורבי' שם ברפכ"ב כ' דבדבר שלב"ל אין החוזר בו מקבל מי שפרע אבל הפוסק על ש"ש וכו' דאם חזר בו מקבל מ"ש ואח"כ כ' דבר שאינו ברשותו הרי הוא כדשלב"ל וכו' וכי יתקיימו מקראות הללו ועמ"ש רבי' דבר שאינו ברשותו הרי הוא כדשלב"ל כ' הגה"מ וכ"כ בעל העיטור דסברת פולהו רבנותא וכו' ואין קשיא הא דאמרי' ארעא ודיקלי וכו' לקמן פכ"ד עכ"ל ולא פי' שיחותיו מט' ל"ק מהה' דארע' ודיקלי והיא הראייה שסמכו עליה פת החולקים על סברא זו כמ"ש המ"מ וגם נתעורר המ"מ והגהות מיימוני על הראייה דמיתו נמי הגאונים דקתני התו' לאו כל הימניהו לאבד זכותו של זה כמ"ש ה"ה שם פכ"ד דובדבר מרן הכ"מ דנימוקי להה' דפוסק על ש"ש הוא מהה' תוס' ומוקי לה בפוסק עש"ש דלאו לענין קיום המקח.

מתניא אלא לענין לקבולי מ"ש ושני ליה בין פירות דשכיחי טובא נינהו ולא קיימי אלא לזבויי כיון דיצא השער בכ"הג אי אהדר ביה חייב לקבולי מ"ש אבל במטלטלי דלית בהו שער ידוע ולא שכיחי טובא למזבן אלא לפרכים הדר דינייהו דהוא פדבר שלב"ל ואין ה סלות לקנין כלל ע"ש: והרב.

המגיד כ' עוד משם הגאונים דמיתו ראיה נמי מהתוס' דתרומות ולא פורש בדבריו מה היא הראיה וגם לסברת רבי' מה יענה פי צדיק והמרדכי בר"פ המוכר כתב משם הר"ן גאון דמיימי ראיה מהירושלמי בפ"ו דתרומות האוכל בשוגג ר' אבהו בשם ר"ל אומר הא למה זה דומה למוכר חפץ לחבירו ונמצא שאינו שלו שהוא חייב להעמיד לו מקחו עכ"ל וכעת אין ספר הירושלמי מצוי אצלי להבין שורשן של דברים שוב מצאתי להר"ש ז"ל פ"ו דתרומות משנה ג' אהא דתנון התם המאכיל את פועליו תרומה וכו' דמיימי סוגיית הירוש' הלזו והוק' להר"ש ממה דאמרי' בפ"ק דמציעא גבי גזל קרקע ומכרו וסור הגזלן וקנהו מהגזל דקאמר נפלה לו בירוש' ממילא הוי ולא לאוקומי לגבי לוקח ותי' דהתם: מרקעי והכא מטלטלי ע"ש ונראה דלאו בכל מטלטלי.

קאמר אלא במטלטלי דפירות דמיימי במתני' דשכיחי טובא ולמכירה קיימי. וכדברי הכ"מ ואם נפשך לומר דא"ה במטלטלי גופייהו הו"מ לחלק לא היא דהתם במציעא בקרקע מיימי ואת"ל דהירוש' נמי בכל מטלטלי קאמרי הא אדחנייה לה הה' ראיה דמיימי.

הר"ן גאון וגם הראיה שהביא ראב"ה שם במרדכי מהה' דפ' הרבית דף ע"ב דפשע ולא זבין ליה סמרא דהתם נמי. מטלטלים נינהו ושכיחי אמטו להכי .

פי מקני ליה בדליכא אסמכתא מחייב לשלומי ליה: : איברא היא גופא קשיא לע"ד דאמאי מחייב לשלם אין זה אלא כמבטל פיסו של חבירו דאין לו עליו אלא תרעומת בלבד פדאיתא בירוש' והובא בהלכות נראיתי שפכר עמודו ע"ז גדולי חקרי לב דהרא"ש והנ"י ור"י הובא במקו' שם אוקמוה בדהתנה עמו שאם לא יקנו לו היין יתחייב לו לשלם ע"ש ולפ"ד ז"ל אלא לה ממילא ראית ראב"ה ז"ל ולראב"ה א"ל דמוקי לה פדתרגמוה.

סבי דמייתי להו רב"א במקו' שם ועמ"ש רבי בפכ"ב אכל הפוסק עש"ש אם חוזר עליו ומקבל עליו מה שפכת הרב מגדל עז זה פתח מפת הרי"ף שהספי' בפ' המוכר וכו' ארעא ודקלי מופינגא לך אי אית ליה זיהב ליה נאי לא זבין ליה ת"ד עכ"ל ולענ"ד אלו דבריהם שאין להם שיעור דאם הוא ז"ל גורס בהל' הרי"ף כגוי הראב"ד וה"ה דמתייבי ליה ללוקח למזבן ליה ת"ד וכדמסייע למילתיה מהך דפוסקי' עש"ש כמ"ש ה"ה פבר נת' שאין זה דעת רבי אלא אם רצה לקנות וכו' פדכתב' ולפ"ד ז"ל א"כ רבי תבר לגזיזיה ודבריו סתר"אי נינהו ותו דה' מג"מ גופיה שם פכ"ד השיג על הראב"ד דדברי הרי"ף פפי גוסקא דידן וכת' שדברי רבי אות פאות מדברי הרי"ף וצע"ר.

נמצאת אומר שדעת הרי"ף לפי גוסחי דידן והיא גירסת הרמב"ן וס' רשב"ם. וקרא"ש דלא.

מתייבי ליה. ללוקח למזבן ליה ת"ד ולא פליגי הני רבנותא אלא לענן לחיוביה ללוקח למיקני הך ארעא דלדעת הרי"ף והרמב"ם אי לא בעי לוקח למזבן להאי ארעא אלא דקני ליה ת"ד לא מתייבי ליה למזבן האי ארעא דחד זבינא הוא אכל לדעת רשב"ם וקרא"ש אע"ג דלא זבין ליה ת"ד מתייב לקבולי להאי ארעא ואהא דאמרינו פ' האנמני דע"ח השוכר את החמור וכו' מטה או נשברה חייב להעמיד חמור פרש"י חייב המשפיר למפוך העור והגבילה לכלבים ולהוסיף מעות ולהעמיד לו חמור או ישפוך לו אחר בדמי הגבילה שהרי חמור זה שפך לו או יחזיר לו שפכו עכ"ל דעתו ז"ל דמתני' איירי בא"ל חמור זה אני שוכר לך דמשתעבד לו החמור למפוך עורו ונבלתו ולהשלים שכירותו וק' דהתם דע"ט אמרי' אמר רבא בר רב הונא אמר רב השוכר את החמור לרפוב עליו ומת לו בחצי הדרך נותן לו שפכו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא פרעומת מתמה עלה ה"ד אי דא"ל חמור סתם הא חייב להעמיד לו חמור אחר אי דא"ל חמור זה אם יש בדמיה ליקח יקח פרש"י אם יש בדמיה של גבילה ליקח לו חמור כל שהוא יקח וישלים דרכו דהא שפך לו חמור זה ותנן במתני' מטה חייב להעמיד לו חמור אחר ומשני בשאין בדמיה ליקח משמע אכל להוסיף משלו אין חייב להוסיף בחמור זה אכל בחמור סתם מחוייב לשלם התוספת מכיסו תדע מדלא מוקי לה בחמור סתם וכשאין בדמיה ליקח ש"מ בחמור סתם משתעבד להוסיף משלו ולפ"ז ק' לרש"י דמוקי לה למתני' בחמור זה וכת' שהמשפיר מוכר העור והגבילה ולהוסיף מעות והיותר ק' מאי דטעמא טעים שהרי חמור זה שפך לו דאדרבא מהאי טעמא דינא הוא דאינו כמשעבד נכסיו להוסיף מעות משלו דלא שפך לו אלא חמור זה.

נהי דאהני האי טעמא היכא דיש בדמיה ליקח או לשפוך שהרי חמור זה השפיר לו אכל לא להוסיף משלו קושטא קאי דלישנא דמתניתין דקתני חייב להעמיד לו חמור משתמע דבין שיש בדמיה ליקח או לשפוך או אין בדמיה חייב להעמיד לו חמור סתם דמסתמא נשתעבד לו להוליכו במקום שקצץ עמו דבכ"הג חייב להוסיף משלו: וראיתי לקרא"ש ז"ל שהק' עלי' מזה תלית' ניותר ק' עוד במ"ש אהא דפריה התם אי דא"ל חמור זה אם יש בדמיה ליקח יקח וז"ל דהא שפך לו חמור זה ותנן במתני' מטה וכו' ומשני בשאין בדמיה ליקח עכ"ל ולפ"ז צ"ל דהא דקתני חייב להעמיד לו בש"ש בדמיה ליקח או לשפוך דוקא ורב הונא מייירי באין בדמיה ליקח וזה הפך מ"ש הוא בעצמו בפ' המשנה ותו

איכא למיזק עמ"ש עוד פ"י דמתני' מטה או נשברה שמפסיד פל שקרו וכו' עוד דחייב המשפיר או יחזיר לו שקרו עכ"ל דאמאי מפסיד פל שקרו ואינו משלם לו שקר מה שקהל המעט הוא אם רב הו אמת דלרב דאמר דלא מכלליא קרנא ואם אין בדמיה ליקח אחרת לא מחייבי ליה הקשו מדקתני מטה חייב להעמיד לו אחר' ותי' דמטה בעודה בבית בעלים דמוסיף ולוקח חמור אחד פליא קרנא וכו' עכ"ל וכינון דכן הוא מ"ש ומפסיד פל שקרו ר"ל שמחזיר לו מה שנטל ממנו בשכירותו שיקרי לא נשתמש בה פלל ולהחזרת הדמים קרו ליה הפסד ואע"ג דלא מוקמינו מתניתין בהכי אלא לרב דאמר לא מכלליא קרנא אבל לשמואל דאמ' מכללי' קרנא מתוקמא שפיר אפי' במטה בדרה אלא שאינו מוסיף מעות משלו ה"ט משום דשמיע ליה דמתני' דקתני סתמא חייב להעמיד לו חמור אחר ע"כ אפי' אין בדמיה ליקח צריף להוסיף מעות משלו ולא משפחת לה אלא בכ"הג דמתו הבעלים אלא דאפתי לא אפרוק דמאי.

דוקתיה לאוקומי למתני' בחמור זה ולמהדר בתר פל הני טעדיקי לוקמה בחמור סתם וכדכתי' והנראה משום דקתני גבי נאנסה אומר צ הרי שקלה לפניך ע"כ בחמור זה מתניא דמזלא דתרנוייהו גרים אבל בחמור סתם כיון דחייבא רמיא עליה דמשפיר דלימטי ליה עד מקום שקצץ עמו תו ל"מ למימר ליה הרי שקלה לפניך ועלה קתני מטה או נשברה וכו' ע"כ בחדא מחתא ניהו: ונחזינו לרבנותא דמקהו אקהתא דבמה נשתעבד המשפיר להעמיד לו חמור אחר והראב"ד ז"ל מוקי לה בשקנו מידו והרשב"א תמה עליו דאפילו בקנין אם אין לו מה מועיל קנינו וכו' דמשמע דאפי' בדלית ליה חמור אחר חייב להעמיד לו כמ"ש במקומו שם באנרף ולענ"ד יראה דהראב"ד לשיטתיה אגיל דס"ל פדעת הגאון ושפף הנה גורס בהלכו' הרי"ף והכריע שפן עיקר כפדוןבר דאע"ג דליתיה ברשותיה ליהוה מדעם כיון דשכיח למזבן מחייב לזבוני ולמיהב ליה משום דהתם מייירי בדיהיב ליה דמי ארעא ודקלי אבל ה"כא גבי שכירות חמור דאורחא הוא דאין שכירות.

משפלתא אלא לבסוף אמטו להכי אוקמה בשקנו מידו דאלימא מלתא דקנין לאוקומי ליה כמה דקביל זויי וחייב להעמיד לו חמור אחר והרשב"א סובר פדעת הרי"ף לפום גוסחי דידן וכדגריס הרמב"ם דכל שאינו ברשותו חשיב דבר שלב"ל דלא מהני ביה קנינא להתחייב אהא משני לה הוא ז"ל כיון דמסר לו החמור נעשה כמחייב עצמו באחריות וע"ע שם בהרא"ש דמשעבד עצמו אפילו בדשלב"ל חייב וכדכתי' לעיל בדיני דבר שלב"ל ואיכא מ"ד דדוקא בדאית ליה למשפיר חמרא אחרניא הוא דמחייבי ליה להעמיד חמור אחר אבל להשפיר מעלמא לא מחייבי ליה ע"ש במקומו ובגליון ואין זה דעת רבינו שכ"ה בפ"ה מה' שכירות אם א"ל חמור סתם אני משפיר לך חייב להעמיד לו חמור אחר מ"מ קרי בחיל אע"ג דלית ליה מדיליה חייב להעמיד לו מ"מ וה"ה הביא דברי הראב"ד והרשב"א ושפן פ"י רז ושכ"נ דעת ההלכות ע"ש ולפ"ד ז"ל הרי"ף והרמב"ם פלגן בהדיניהו לדעת הרי"ף שהוא סובר פדעת הרשב"א ור"י דאם הנבלה אינה יפה לשיקח הוא לשפור חמור אחר משלם מביתו והיינו מדלא פ"י הרי"ף בדבריו דאין משלם מביתו או דמשלם מביתו וכדקנו מניה דוקא אלא לאו ש"מ ס"ל להרי"ף דמשלם מביתו ואפי' בדלא קנו מניה וכדיהיבי טעמא הרשב"א וסיעת מרחמוהי ודעת רבי' דדוקא היכא דמצי לאישתלומי מדמי חמור גופיה: איברא דלפום מאי דכתי' דהכי משמע מפשטא דסוגיא דלא מוקי מילתיה דרב בחמור סתם ובשאיין בדמיה למפור או

לשפוך ומוקי לה בתמור זה ש"מ דבתמור סתם אע"ג דאין הנבלה יפה למפור או לשפוך משתעבדי נכסיה דמשפיר דמקני ליה תמור אחר ומה יענה רבי לראיה.

זו ונראה לע"ד לישוב דעת רבינו דהא דלא ניחא ליה לתלמודא לאוקומיה למילתיה דרב בתמור סתם ובשאיין בדמיה לשלם ליקח או לשפוך משום דקאמר רב שיש לו עליו תרעונות דבשלמא בתמור זה אע"ג דמגופיה אשתלים היכא דסגי ליה בדמי הנבלה ועורה הא מיהא פיון דלא רמיא עליה לאוקומי ליה סמרא אחרת תרעונות אית ליה גביה דמסר ליה סמרא פחושה כמ"ש רש"י אבל בתמור סתם נהי דאין משלם מביתו הא מיהא רמיא עליה לאוקומי סמרא אחרת ומאי תרעונות אית ליה גביה אמטו להכי ניחא ליה לאוקומיה בתמור זה.

ובמקומו לשם כ' משם הרמב"ן בתמור סתם דהמשפיר מטפל למפור הנבלה ובתמור זה השוכר הוא המטפיל במכירת הנבלה ע"ש דקל"ח ע"ד מהספר ואין זה דעת רבי מדכת' בשוכר סתם אם לא העמיד לו יש להשוכר למפור וכו' ומ"מ גם דעת רבי יש למשפיר ליטפל להעמיד לו אחר מ"מ אלא שאם לא העמיד רשאי השוכר למפור אבל בתמור זה מעיקר' חייבא רמיא על השוכר ליטפל במכירת הנבלה ליקח אחרת או לשפוך פיון דאינו חייב להעמיד לו אחר ואי ק"ל לדעת הראב"ד מאי פריה לרב דאימא דרב איירי בדלא קנו מניה פבר הק' קושיא זו הרשב"א על הראב"ד ותי' דרב פועין שוכר דמתני' וכי היכי שוכר דמתני' דקנו מניה איהו נמי בקנו מידו אמר למילתיה ואח"כ ראיתי להל"מ שהאריה קצת בזה ואין הפנאי מסכים עמי לעמוד על דבריו ז"ל כי פא מועד בהתקדש חג ראשון הוא וקצת מצאתי לה' מוהראנ"ח ח"א סי' ס"ו וח"ב סי' ל"ו שעמד בזה וה' בני יעקב דצ"ד סע"ד: עוד הביא הת"הד ראה ראה לדבריו מהו דפ"ק דמציע' ע"ע ולעמוד על שרשן של דברים אציגה נא עמך סוגיא בדוכתא ומאי דנלע"ד בגנוה והכי איתא התם בעא מיניה שמואל מרב חזר ולקחה מהבעלים הראשונים מהו א"ל מה מכר א' לשני כל זכות שתבוא לידו מט' מר זוטרא אמר ניחא ליה דלא ליקרי ליה גזלנ' רב אשי אמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה ומהדר תלמודא לאשכוחי מאי בינייהו ואיפא למיזק אמאי לא קאמר בפשיטות טפי דאיפא בינייהו כה"ג דהת"הד דא"ל לחבריה למיקני ליה קרע פ' וקנהו והדר ביה .

למזפי ביה לנפשיה דלמ"ד דלא ניחא ליה דליקרו ליה גזלנא הכא מצי א"ל מאי גזלית מינך וזכה לעצמו ולמ"ד דניחא ליה דליקום וכו' לא זכה וצריה להשלימו לאידך ואע"ג דאיפא למידחי דניחא ליה לתלמודא לאשכוחי נפקותא בגזלן גופיה דאיתישיל עליה איהו והאמת יורה דרבו דלמ"ד משום דניחא ליה דליקום וכו' מודה נמי לטעמא דלא ליקרי גזלנא תדע דלקמיה אהא דפריה ד"ש למילתיה דרב מהו דמה שאירש מאבא ומשנו לה אב"י ורבא דהכא סמכא דעתיה דאזיל וטרח ומייתי לה כי היכי דלא ליקרו ליה גזלנא דהתינח למר זוטרא דאמר היינו טעמיה דרב אלא לרב אשי דאמר טעמיה דרב משום דלא וכו' הדרא קושיא לדוכתה אלא ודאי כל גבי מכר דאיפא טעמא דקרו ליה גזלנא כ"ע מודו דאזיל וטרח ומייתי לה דפשיטא קפדי אינשי ממקרי גזלנא מליקום בהימנותיה אבל בשאר מכירה דלית בה לתא דגזלנותא פגון.

מה שאירש מאבא ודכנותה בשדה זו כשאקונה דלא סמכא דעתיה פיון דליתא לתא דגזלנות' לא אמרי' דניחא ליה דליקום וכו' ול"פ מ"ז ור"א אלא בגזלן דיהיב להאי ארעא מתנה דלמ"ז ל"ק המקבל דא"ל מאי גזלית מינך ולר"א קנה דניחא ליה לגזלן דליקום בהימנותיה: וראיתי להתוס' שם בד"ה ארצי וכו' שכ' דהלכתא כר"א מדלא נקט לישנא דליהוי גזלנא ע"ש לכאורה איפא למידק דהא אשכחן בתר הכי דאבני ורבא נקטו לישנא דלא ליקרו ליה גזלנא ומאי אולמיה דהאי מהאי ובמקו' שם בשם גליון תוס' תי' דהכא סתמא דתלמוד' קאמר לה ובנדאי דסתמא דתלמודא עדיף טפי וה' חידושי הלכות תי' פן מדברי הרא"ש דכת' סתמא דתלמודא וכו' והרב ז"ל לא נחה דעתו מזה דמי יימר דסתמא דתלמודא הוא דקאמ' לה ולא רב אשי ורבינא והנלע"ד דהתו' מכולא שמעת' קא מוכחי לה למילתיהו מדקאמ' תו התם ועד אימת ניחא ליה דליקום בהימנותי' ולא קאמר עד אימת דלא ניחא ליה דליקרו ליה גזלנא דפשיטא דלמר זוטרא דינא הכי הוא דאלת"ה אמאי ל"ק תלמודא דאיפא בינייהו האי מילתא אלא נדאי דהאי והאי חד שיעורא ומדנקט סתמא דתלמוד' בלישניה עד אימת ניחא ליה וכו' ולא לישנא דלא ליקרו וכו' ש"מ דסתמא דתלמודא פנותיה דרב אשי ס"ל ונפקא מינה למתנה וכו' לשון רבי' חננאל הובא במקו' לשם ונ"ל פי' ר"ח דסוגיא דשמעתא פרב אשי והרב חידושי הלכות תי' דמדברי רבא ליפא למשמע דלא ס"ל פרב אשי ומאי דנקט לטעמיה דמר זוטרא משום דאתמר ברישא אבל הקא דנקט לטעמא דאתמר בכתרא ושבק מאי דאתמר ברישא ש"מ משו' דהכי ס"ל והוא דן חק דאטו אבני ורבא חזו לסדר הש"ס דמיייתי טעמא דמר זוטרא וטעמ' דרב אשי בתרא ותו פיון דנפ"מ לעגן דינא דטעמא דמר זוטרא וטעמ' דרב אשי לעגן מתנה אי לאו דס"ל פנותיה לא הוה נקיט טעמא דידיה משום דאתמר ברישא פרב ליום מאי דכת' דרב אשי נמי חייש לטעמא דלא ליקרו וקפדי אינשי עליה טפי מדקרו ליה מהדרנא אלא ס"ל לרב אשי דטעמא דליקו' בהימנותיה ה"נ קפדי עליה אינשי ונ"מ למתנה א"כ לרבא דנקט לטעמא דלא ליקרו גבי מ'ר מילתא דשוניא לתרנייהו היא וליפא למישמע מינה פמאן ס"ל במתנה אבל הכא דגבי מ'ר דהו"מ למינקט לטעמיה דלא ליקרו דשוניא לתרנייהו ונקט לטעמ' דליקום בהימנותיה לאורויי דס"ל כה"ט ובמתנה נמי דינא הכי ולהכי איכפון הרב ח"ה וקצר במקום שה"ל להאריף ורבינו הגדול ה' זרע יצחק תי' מפי השמועה דהג' בהרא"ש היא חד אמר במקור וחד אמר במתנה וסתמ' דתלמודא הוא דקא יהיב טעמא למילתיהו ע"ע באמת ע"מ שהק' ה' ח"ה על הרא"ש דמי יימר דסתמא דתלמודא קא"ל שפיר קא מהדר ליה אבל לאו למימרא דהתוס' נמי הווי גרסי הכי ואתה תחזה לשון רבי' חננאל המובא במקומו שם פי' ר"ח שסוגיא דשמעתא פרב אשי דאמר ניחא ליה דליקום הלא תראה בדאתקף רב"ח פריק ליה רבא תהי במאמינו וסמיה עליו דאזיל ומפייס ליה לנגזל וקני ליה מינה גמר ומקני ליה והוא דמתזיק בה ודאותיב ר"ש וכו' לרב דאמר מה מ'ר א' לב' ופרקי לה אבני ורבא ה' דמה שאירש מאבא ל"ל דס"ד דהא פי הדר ביה ל"מ למיקרי גזלנא אבל הדרא דאי לא טרח ומוקי לה ללוקח קרי ליה גזלנא וכו' עכ"ל ויש להעיר דהוא ז"ל פסיק ותני סוגיא דשמעתא פרב אשי והדר מיייתי מדאבני ורבא דסברי משום דלא ליקרו וכו' ולפי מאי דכת' בעניותי' ניחא דבמתנה הוא דפליגי ובהא קמ"ל פרב אשי ולא פ'ר זוטרא אבל במקור מודה רב אשי לטעמא דמ"ז דלא תקשי מהו דמה שאירש מאבא דלא אמר פלום ועכ"ל כדפרקו לה אבני ורבא וזה

הַפֶּה וְעוֹד נִלְע"ד דְּעֵיקְרָא דְדִינָא אִין הַגְדוֹן דּוּמָה לְרֵאָיָה דְבִשְׁלָמָא גְבִי לִוְקִם מִהַגְזֵלִין שְׁהִלִּיקִם כְּכָר זָכָה בְּמִקְחוֹ וְיִרְדַּ וְהִתְחַזֵּיק בְּהַ פְּמִבְּנֹאָר בְּדִבְרֵי ר"ח שְׁכ' וְהוּא דְמִתְחַזֵּיק בְּהַ אִמְטוֹ לְהִכִי סְמָכָא דְעֵתִיָּה דְלִוְקִם דְּגִזְלִין טְרַח וְאִזְלִין וּמִיָּתִי לֵה פִי הִיכִי דְלִיקוֹן בְּהִימְנוּתִיָּה בְּמֵאִי דְאִקְנָה לֵה לְלִוְקִם וְכַדְמִסִּיק אֲבָל בְּאִוְמֵר לְחִבְרִי לְכַשְׁאִקְחָנָה וְעֵדִין לֵא בְּאִ לְרִשׁוֹת א' מָהֵם פִּשִׁי דְלֵא סְמָכָא דְעֵתִיָּה דְלִוְקִם דְּטְרַח וּמִיָּתִי לֵה וְכ"ש לְפִמ"ש הָרַמְבַּ"ן וְהִרִיב"א .

הוּבָאוּ בְּמִקּוֹ שְׁם דְּגִבִי גִזְלִין שְׁאֵנִי פִינּוֹן דְּנִגְזֵל יַדַּע שְׁמִכְרָה הַגְזֵלִין לְאַחַר וּבָא גִזְלִין לְקִנּוּתָה מִהַגְזֵל אֲנּוֹן סְהַדִי דְלֵא נְתַפְנוֹן הַמוֹכֵר לְקִנּוּתוֹ אֲלֵא לְלִוְקִם וְלֵא לְגִזְלִין וְהִכָּא לֵא שְׁיִיכָא הָא דְאִמְרִי בְּפ' הַגְזֵל קָמָא וְכִי מִי הוֹדִיעוּ לְבַעַל הַחֲטִים וְכו' ע"ש .

מְכַל הַגִּי מִלִּין מִשְׁמַע דְּבִשְׁאָר אִינְשֵׁי דְלֵא פְּגִזְלִנוּתָא הִכִי הוּא דְאִי בְּעֵי לְמַהְדַּר בֵּינָה וּלְזַכִי בֵּינָה לְנִפְשֵׁיָּה שְׁפִיר מְצִי הַדַּר בֵּינָה וְלֵא אִמְרִי בְּהוּ פִינּוֹן דְּטְרַח וְקָנָה נִיחָא לִיָּה דְלִיקוֹם בְּהִימְנוּתִיָּה: (סב) דִּינָא זִמְנִין דְּמִתְמַהֵּב בְּגַמ' אִטּוֹ כ"ע דִּינָא גְּמִירִי וּבְפ' הַמְדִיר דָּף ע"ג פְּלִוּגָתָא דְתַנָּאִי בְּמִקְדָּשׁ בְּפָחוֹת מִשׁו"פ דַּמ"ס אָדָם יוֹדַע דְאִין אִשְׁהָ מִתְקַדְּשַׁת בְּפָחוֹת מִשׁו"פ וּמ"ס אִין אָדָם יוֹדַע ע"ש וּבְפ' קָמָא דְמְצִיעָא דַּט"ו אֲפִלִּיגוּ רַב וְשְׁמוּאֵל בְּהַפִּיר בְּהַ שְׁאִינָה שְׁלוֹ וּבְמִקְדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ דַּלכ"ע אָדָם יוֹדַע קָרַקַע אִין לֹו וְאִין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֲוֹתוֹ ע"ש וְהַתּוֹס' שְׁם בַד"ה וְנָתַן וְכו' הַק' מִדְּשְׁמוּאֵל דַּאֵמ' הַקּוּנָה שְׁדָּה בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל מְעוֹת חוֹזְרוֹת וְל"ק אָדָם יוֹדַע וְכו' דְהֵתָם אִיכָּא לְמִימֵר אִין אָדָם יוֹדַע וְרֵאָיָה דְרַב פְּלִיג הֵתָם ע"ש וְרֵאָיָתִי לְהַטּוֹר סִי קַנ"ד סַל"ח שְׁכַת' מְשֵׁם גָּאוֹן וְ"ל שְׁכַת' וְ"ל וּמָה שְׁטַעֵן שְׁלֵא יַדַּע שְׁהִיָּה יָכוֹל לְמַחֲוֹת לֵא מְהִימְנִין לִיָּה עַכ"ל כְּנִרְאָה דְעַת עֲלִיוֹן הַגָּאוֹן לְדַמּוֹת דִּינּוֹ לְהַפִּיר בְּהַ שְׁאִינָה שְׁלוֹ וְלְמִקְדָּשׁ אַחֲוֹתוֹ וּמִרְן וְ"ל בַּס' בַּד"ה תְּמָה עֲלִיוֹ דְאִמְרֵי לֵא מְהִימְנִין לִיָּה אִטּוֹ כ"ע דִּינָא גְּמִירִי עַכ"ל וְעִיִּין לְמִרְן בַּסִי ס"א שְׁכַת' בְּשֵׁם תְּשׁו' הָרִיב"ש סִי ת"פ וּפְסָקָה בְּשַׁלְחָנוֹ שְׁם ס"ט שְׁמִדְקָדְקִין לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר לְדוֹן ע"פִי אוֹתוֹ דְקָדוּק וְלֵא אִמְרִי הֵאִי גְבִרָא לֵא גְמִיר וְכו' עַכ"ל וּמַעֲתָה אִינִי רוּאָה מְקוֹם לְתַמִּיָּהַת מִרְן בַּס' בַּד"ה עַל ס' הַגָּאוֹן וְחִזִּיתִיָּה לְמוֹהֲרִיק"ו ש"ו ד' עֲנָף פ"ח שְׁכַת' בְּשֵׁם רַבִי אֲבִיגְדוֹר בְּהַתְחַזֵּיק ג"ש וְלֵא יַדַּע הַלְזוּ דְכַשְׁלֵא הַדִּין עֲשָׂה וְכו' תְּשׁוּבָה וְדַאִי אִין לֹו חֲזָקָה שְׁלֵא הִיָּה יוֹדַע הַדִּין וְכו' מִיָּהוּ לֵאֵו פֶּל הַעֲנִיִּינִים שְׁוִים שְׁאֵם הוּא דְכָר שְׁהַדַּעַת מְצִי טְעִין וְאִמֵר לְמִתְחַזֵּיק צֵא וּבְרוּר אֲכִילְתָּהּ וְאֵם אִין הַדַּעַת טוֹעָה וְכו' שְׁיָכוֹל לֹוּמֵר לֵא יַדַּעַתִי שְׁהִיָּתִי יָכוֹל לְמַחֲוֹת וְכו' קְרוּבִים דְכָרִיו לְדְבָרִי הַגָּאוֹן הַנִּיחָנִים לְמַעֲלָה וְעִיִּין בְּמַהֲרַשְׁד"ם חַה"מ סִי שְׁכ"א שְׁהַעֲתִיק לְדְבָרִי מַהֲרִיק"ו הַנְּאָמְרִים בְּאִמְתָּ שׁו"ר לְהַב"ח שְׁם סִי קַנ"ד שְׁכַת' קְרוּב לַמ"ש מַהֲרִיק"ו וְנִסְתַּיֵּעַ גַּם מִתְּשׁו' הָרִיב"ש הַאֲמוּרָה מִפִּי וְצ"ע לְדִינָא .

וְרֵאָיָתִי בְּקוֹנְטְרִיס גִּט מְקוּשָׁר שְׁבַס' נְאוֹת יַעֲקֹב סִי ב' שְׁכַת' בְּשֵׁם ה"ר יְחִיאֵל בְּאִסּוֹן וְ"ל בְּמִקְדָּשׁ שְׁטַעֵן שְׁלֵא הִיָּה יוֹדַע דְּבִזָּה"ז דִּין הַדִּיּוֹט יֵשׁ לֹו דְאִין אוֹמ' לְעוֹלָם כָּל אִישׁ וְאִישׁ יוֹדַע הַדִּין עַל הַאֲמַת וְכו' עַכ"ל וְעֵלָה מִסְתַּמִּיָּה הַרַב הַחֲסִיד וְ"ל שְׁם וְאִזְלִין וּקְרוּבִים לְדְבָרִי הָרִיב"ש וְהַרוּאָה יְרֵאָה דְדַאִי הָרִיב"ש וּמַהֲרִיק"ו אִמְרוּ דְכָר א' וְהִבּוֹן וְעִיִּין בְּהַכַּנ"ה ג סִי ע"ט בְּהַגְהַב"י אוֹת י"ב וּמְשֵׁם בְּאִרְ'ה וְעִיִּין בְּפִירִש"י בְּקִידּוּשִׁין דָּף ז' ע"ב בְּמִקְדָּשׁ ב' נְשִׁים בְּפְרוּטָה אוֹ אִשְׁהָ א' בְּפָחוֹת מִשׁ"פ וּמֵאִי דְאִתְמַר עֵלָה בְּגַמ' שְׁם וְהִבּוֹן וְע"ע בְּהַכַּנ"ה ג סִי ק"צ אוֹת ד' בְּהַגְהַב"י וּלְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ט' מִדִּין טְעִיתִי: (סג) דִּינָא

דמלכותא מקצוע גדול בד"מ מילתא פדנא עיין בטוש"ע סי' ס"ח וקנ"ד וקצ"ד ושס"ט ועיין כנ"הג לשם וקס"א כ"ז בהגה"בי אות כ"ב ובס' בנתיבין זאב סי' ד"ת ע"ש ובתשו' ה' עדות ביעקב סי' ע"ה ובתשו' ה' פ"רם שלמה בחה"מ סי' ל"א ובס' אנרח לצדיק הנדפס מחדש סימן א'.

ולעת עתה נראה בעליל הארץ האירה מכבודו פבוד הבית הזה הוא בית אברהם לגדול הדור מוהר"א ישאל ז"ל אגב אסיפא דביתא שרטט וכת' קונט' נקרא בשם מאמר המלך ואסף איש טהור כל הדיעות אר"ש רחבת ידיים וממנו תוצאות חיים כלל גדול בתורה: (סד) דינא דמלכותא דינא לא אמרי' דינא ד"ד במי שתקפוהו לבטל זכותיו בדד"מ מהרמ"א סי' קי"ט כנ"הג סי' ס"ח בהגה"ט אות ה' ע"ש: (סה) דיני שמים הא דאמרי' בכ"ד חייב בד"ש כ' ה' שבות יעקב דאיפא דוכתי דמשמע דאם תפס לא מפקינן מניה ואיפא דוכתי דאם תפס מפקינן מניה והעלה דבאבק רבית וכן כל גרמא בנזקין דפ' הכונס דמדאורייתא פטור גם מד"ש אלא דמדברנן הוא דהחמירו לצאת ידי שמים בהא ודאי אפי' תפס מפקינן מניה אמןם בכובש עדותו דחייב מדאורי' דכתי' אם לא יגיד ונשא עונו וה"נ היכא דפטור משום דקלב"מ דמדאורייתא חייב בד"ש אם תפס לא מפקינן מניה קונט' ארעא דרבנן אות ק"ף ועיין להשער"ה ז"ל בהשמו' בפ"ה מה' עבדים הל' ע"ש ועמ"ש בליקוטי ש"ע רס"י כ"ח ועיין בהריב"ש סי' שצ"ג וברש"ל פ' הכונס סי' ו' ובלקט הקמח י"ד דף ט"ל: (סו) דעתו של אדם קרובה אצל בנו קי"ל המזכה לעובר לא קנה ואפי' לר"מ דאמר אדם מקנה דשלב"ל מודה שאין אדם מקנה למי שלב"ל אכל המקנה לעובר דידיה קנה דדעתו של אדם קרובה אצל בנו כמ"ש בטוש"ע סי' י' יעו"ש וכן הא דקי"ל המשאי לבנו הגדול בבית קנאו כמ"ש בטוש"ע אה"ע סי' נ"ט ע"ש וכן בערב הפתו' דנשתעבד האב כמ"ש בטוש"ע שם ס"י כת' המבי"ט בח"א סי' של"ט דהיינו דוקא אב לגבי בן אכל האם אם זיפתה לעובר דירה או שהשיאה את בנה הגדול או שנעשית ערב לכתן' בנה אין במעשיה פלום ולא נתחייבה בערבות ולא זכה הבן הגדול בבית ולא זכה העובר במתנה ע"ש וה' מוהרש"ך ח"ג סי' כ"ד כ' דאע"פ שלענן המשאי בנו הגדול חלק כמ"ש ה' המבי"ט אפ"ה לענן המזכה לעובר כת' בדברים אלו טעה הפות' טעות גמור וכו' ע"ש ונדון ה' הנה באם המזכה לעובר דידיה ע"ש והרב מוהר"י קמחי ז"ל הובא בתשו' ה' פני משה ח"א סי' כת' פן ונסתפק אם הנה רואה מוהרש"ך אפ"ר שהנה מחלק פד' ה' המבי"ט ומסיק לדינא פיון דהרש"ך לא חילק בפ"א אין מוציאין מיד היורשים שהם מן התורה ע"ש והרב פני משה ז"ל שם סי' צ"א דחה לס' המבי"ט הלזו בשתי ידיים ושאיין לומר קי"ל כס' המבי"ט דיחידא הוא וכל חכמי ישראל חלוקים עליו ושה' מוהרש"ך בנדאי חלוק עליו ע"ש גם ה' כנ"הג בד"מ שם סי' ר"י אות ט"ז בהגה"ט חלק עליו וציין לתשו' ה' פני משה ע"ש:.

(סז) דורשין לשון הדיוט פללות ענן הא דאמרי' בפ' המקבל דף ק"ד אמ"ר יוסי דורשין לשון הדיוט עיין בהנמ"ק שם מה שהאריך בזה ומ"ש לקמן בעניוניתנו במערכת אות מ בדין מבטל .

סי' ק"ך אות ז בהג"הט והדברים עתיקין: (ב) הודעה שגני שותפים שרצו להפרד והיו מחנניבים לסותרים והודה א' מהם לסותרים בחלקו וחלק חברו ונתפרדה חבילת השותפות ביניה' ונשאר החוב מוטל עליו ורצה לחזור בו מההודעה שהודה לסותרים הדין עמו כגני משה סי' ד"ן דף ק"ח: (ג) הודעה הודה לחברו ואח"כ אמר משטה הייתי או שלא להשביע את עצמי נאמן לכשישבע כמ"ש בטוש"ע סי' ל"ב ונ"א ועיין בס' סמא דחיי למוהר"ח יעקב ז"ל סי' נ' בח' מה"מ חי' פרטי דינים ע"ש ואם פפר בהודעה ואח"כ באו עדים שהודה בפניהם אלא שלא אמר אתם עדי וחזר וטען אמת שהודיתי אלא שאח"כ פרעתי לא הוחזק כפרן לאותו ממון.

כיון שבעת ההודעה הנה יכול לטעון טענת השטאה הו"ל מילי דכדי ולא דכירי הרדב"ז ז"ל בח"א מהחדשו' סי' ש"ה ע"ש: (ד) הודעה ראובן נתן מעות לשמ' להסתחר בהם ומת שמ' גיש עדים שאמ' ללוי מעות שיש לי אצל הגוי פ' של ראו' הם אע"פי שעבר זמן רב מהודעתו למיתתו נותני' אותם לראו' ולא חיישי' דילמא נפרע מאותה הלואה של גוי זוזי זוזי דהשתא דידיה גינהו כנ"הג סי' רצ"ז בהגה"ט אות ד בשם רבו ז"ל עיין בתשו' הרא"ש פ"ל פ"ו: (ה) הודעה ראו' נלב"ע וחל"ש והניח אתריו .

כניו וא' מהם קטן ותבע שמעון מהבנים הגדולים ששט"ח שמתת יד אביהם כתו' על שמו וגם מקצת סחורה שהיא פעת בעין לזכותי מחציתם וכן תמצא פתוב בפנקס אביד' ויבוקש הדבר וימצא דברי שמ' וטענו היתומים דילמא פרע לה חלקה כפי אשר הספמם ונשאר הפל לזכות אבינו או שלא להשביע את עצמו עיין ש"ע ח"מ סי' ס"ה וסי' פ"א סי"ח: ואומר הפל גלוי מה שעמדו גדולי ישראל בסתירת תשו' הרא"ש הנאמרים באמת שם שם ומור"ם ז"ל חילק בין היכא דכת' ונתן ביד חברו אז לא אמרי' שלא להשביע ובנמצא כתו' אצלי אמרינו ועיין בסמ"ע ופוד"ר שם וה' גד"ת ד' קע"ו ע"ב והש"ך סי' פ"א ס"ק מ"ה האריכו למעניתם והכנ"הג בסי' ס"ה בהגה"ט אות ל"ח אסף איש טהור פל הדיעות ע"ע והמכונן מדבריהם שאם הוא כתו' בפנקסו שפתו' בו פל ס' חשבונותיו דלא עביד לאודועי ולמשמע אין הדעת סובלת למטען שלא להשביע וכו' וכדברי הרש"ך והר"ד נ' נחמיאש ז"ל שהביא מהר"ש הלוי ז"ל וראויים הדברים למי שאמרן גם הגאון באו"רות העתיק פן משם הרש"ך ע"ש ובפרט פשנמצא כתו' דרד' משא ומתן וחשבון וקרובים הדברים כמו שאמ' שמ' ולזה אני אומר דלהאי טענה דהשבעה לא חיישי' אבל לא מטעמא דראובן אמיד בנכסי הנה והתובע עני דכבר נתב' בדברי מור"ם בד"מ ובהג"ה בסי' פ"א ס"ד דאין חילוק בין עני לעשיר עיין בסמ"ע ס"ק ל"א ובש"ך שם ובס' בית אברהם סי' ל"ב ע"ש האמנם מטעמא אחרנא דקטעין דשמא חזר ולקחו ממנו אין להוציא מהירש'י וכמ"ש הרש"ך שם בסי' פ"א אשר הורם ע"ש ואם ירצה להחרים על היתומי' הגדולים אין למחות בידו.

וכעת ראה ראיתי לה' פ"רם שלמה בח"המ סי' ז' שחילק בדין שלא להשביע וכו' היכא דיש לו בלא"ה עסק עמו כפר לא טענינו משא"כ באיניש דעלמא ע"ש ובחוב שעל הגוי בעש"ג נראה . דלא אמרינו דילמא פרע לו חלקו או קנאו ממנו ועיין כנ"הג בסי' רצ"ז בהגה"ט אות ד': (ו) הודעה ראובן מכר קרקע לשמ' בסוף מה וכתו' בפטר המכר שזקף על עצמו הקונה סוף מה שחייב המוכר והשאר יפרע לזמן קצוב ואח"כ המוכר ללוקח

שטר הודאה שקיבל שארית דמי המכירה והלה לא ייבתוך חדש א' להודאה וחל"ש וטען היורש שאביו א"ל שלא קיבל פלוס רק שהבטיחו הקונה שייתן לו לאחר פתיבת השט' של ההודאה ולא עמד בדיבורו נר' פשוט דהדין עם הלוקח וכדאמרין בכתובות דף נ"ו ר"א כות' לה התקבלתי ממך וכו' ואע"ג דינדעינן דלא קבלה פלוס וכן ה"ה בשאר חוב וכ"מ במקו' לשם בשם הריטב"א ז"ל והובא בב"י סי' נג"ר ובמור"ם סי' מ' ע"ש ואין זו ענין לקונה בכסף וכות' שמכר באתרא דכתבי נהדר יתבי שנתבאר בסי' קצ"א ע"ש: (ז) הודאה מי שלנה מחבירו מעות ברבית שא"ל לצורך גוי הם ונתן לו משפון ואח"ך א"ל שהם לעצמו אינו נאמן אע"פ שמביא עדים שהמשפון הוא של ישראל עיין בטוש"ע י"ד סי' קס"ח וקס"ט ובבאר היטב ס"ק מ"ח ובשו"ת הרדב"ז ח"א שבשני סי' ש"ה ע"ש וצ"ע אי שרי ליתול מפאן ולהבא אחרי אשר צונח בעל המשפון לומר דידי הוא או"ד דמאי דשקל כפר הוא ולא מחייב לאהדורי משום דמלנה אמ' לדבריה הראשו' אני מאמין דוקא אבל ליתול משם ואילך לא ומהא דמותי' הש"ס ברפ"ק שום היתומים אהא דתנן אין נזקין לנכסי יתומים קטנים אא"כ היתה רבית אוכלת בהם ופריה עלה ישר' מי שקיל רביתא וכו' דאמאי לא אוקמה בכ"הג דלנה מישראל בשם גוי טפי מלאוקומה בעפ"ם דציית להא ולא ציית להא אלא ש"מ דאינו נוטל אלא במה שקיבל זכה ועדיין צריף להתנישב בדבר וצ"ע ועיין בדרשוטי שהארכתי בענין זה פיז ה' הטובה עלי: (ח) הודאה הלכה רונחת דחוב שבשטר אינו נקנה בק"ס אלא ע"י פתיבה ומסירה כמו שנתב' בסי' ס"ז נסתפקתי אי מהני הודאת המלנה שיודה בפני עדים דחוב הפתוי בשטר על ראובן הוא מנכסי שמעון וימסור לו השט"ח מי אמרינן פיון דהשתא מודה ואזיל לוי דנכסי שמעון ניגהו קניגהו בהודאתו ומצי פניף לראו' לגבות הימנו או"ד פיון דבשעת ההלואה לא נשתעבד ראו' אלא ללוי מצי אמ' לשמ' לאו בע"ד דידי את' ובלא כתי' ומסי' לא תיסגי ליה: נאען ואומר שראיתי להתוס' בפ' מ"ש דף קמ"ח בד"ה ש"מ וכו' אהא דאמרי' התם ש"מ שאמר .

הלואתו לפ' הלואתו לפ' ופריף נהא מילתא דליתיה בכריא דק"ל דהא איתא בכריא בהודאה כדמוכח בהף דאיסו' גיורא דכת' הודיתא לבריה אנכסי דהו"ל בי רבא ובנדאי לאו משום דש"מ הוא דאנהיגא ליה דאיסו' גר הנה ומתנת ש"מ פירושא שויה רבנו וגר לאו בר אורותי הוא כדאיתא התם דף קמ"ט אלא ש"מ מדין הודאה זכה ע"ש מוכח להדיא דבהודאה שפיר מצי מקנה ואין לומר דהתם במלנה ע"פ מייירי ונכסי דאיסו' בלא שטר הווי בי רבא אבל חוב שבשטר לא מהני אלא בכת"ומ הא ליתא חדא דכיון דמהניגא הודאת בע"ד לשוויגהו להנהג נכסי של זוכה מ"ש מלנה ע"פ ממלנה בשטר ועוד דא"ה מאי ק"ל להתוס' משו"ה נקט תלמודא טעמא משום דשייקא בין במלנה ע"פ בין במלנה בשטר עיין סי' ס"ו סי"ט ובתשו' מוהר"ם אלשיף ז"ל סי' ד' ע"ש ולמימ' דר"ן שאמ' ש"מ שאמ' הלואתו לפ' וכו' אפי' במלנה בשטר מיהו הא נדאי לק"מ דקו' להמקשה דלא אשכח דאיתיה בכריא דהא איתא בהודאה ודילמא במלנה ע"פ הוא דקאמר ר"ן עיין פי' רשב"ם: איברא.

דאיכא למידק בדבריהם דמאי ק"ל מהף דאיסו' דהתם פקדון הווי בי רבא משו"ה בהודאה גרידמא מקנה אבל הלואה דלהוצאה ניתנה מאן לימא לן דמהניגא הודאה ולפי'

ז"ל דמ"ל ש"מ שהודעה שיש לפ' מנה בידו ואנו מוחזקין בו שאין לו אי קני לגמרי או"ד
במתנת ש"מ הוא דקני ולקח אם עמד חוזר ע"ש א"ש קצת.

דמייני דלמנה דלגבי דקני לו זוכה לגמרי פה דאיסו' אע"ג דיש לחלק בין מלנה דלגבינה
למלנה דלגבי אחרוני: אמור מעתה דעת התוס' ז"ל דהודאה מהניא . אפי' לחוב שבשטר
פדקתי ונר' שזו היא דעת הרדב"ז ז"ל שהביא הכנ"הג בסי' ס"ו בהגה"ט ס"ו אות ס"ב
ע"ש ולעת עתה אין תשו' הרב אצלי לראות הדברים פהניתי: ואולם מדברי ה' התרומות
ש"נ א"ח שגשאל על פיוצא בזה בראובן שהוציא שט"ח על שמ' שנקת' ע"ש לוי
ואמר דלוי שלוחו הנה והודה לוי ע"ז כת' בפשם איכא מ"ד דלא מהני הודאה והה דאיסו'
מתנת ש"מ הנה וכו' וזה נדאי שלא פדברי התוס' הנאמרי' באמת נדעת דאיכא מ"ד
בשגבה לא אוכל לה דאיסו' הנה וליתיה במתנת ש"מ דליתיה בתורת ש"מ פדאיתא התם
וכדכת' התוס'.

וכ"כ הראב"ד הובא במקו' לשם והתימה מה' התרומות שחלק עליו ולא השיגו מזה ועיין
לה' גד"ת שם ואי לא מסתפינא הו"א דכוננת האיכא מ"ד לומ' דלא מהני הודאה אלא
בש"מ וכעובדא דאיסו' גיורא דהנה ש"מ מיהו באיסור גיורא נדאי לאו משום דש"מ
אהניא ליה דהא ליתיה בירושא אלא משום דהו פקדון בי רבא וכדכת' וכה"ג אמרי'
פקידושין דף ל"ח פנבולון ו' דן ולא פנבולון ב"ד ובע"ז דמ"ד פהמן ולא פהמן ע"ש והכי
דייק לישנא שכת' ול"מ הודאה בש"מ פהודאה דאיסו' גיורא ר"ל פהודאה דידיה ולא
משעמיה: נדעת ה' ז"ל דכין דמודה לוי דההוא ממונא מראובן הנה ושלוחיה הנה מפקינן
דהא איגלאי מילתא השתא דמשעת הלואה דראובן הנה ההוא ממונא ולא הצריכו כת"ומ
אלא במי.

שבא לגבות עתה שלא זכה בו עד עתה שום זכות וכו' אבל הודאה אין עניינה הקנאה
וכו' עכ"ל. וכן פסק הטור בסי' ס' ס"ט ועיין בפרישה וסמ"ע ואנכי לא ידעתי מה יענה
להה הודיתא דאיסו' גיורא דנכסי דאיסו' הו מעיקר' ומהשתא קמזפה להו לבריה
בהודיתא ונר' דעת הרב ז"ל דנדאי.

פל היכא דמודה ואזיל דנכסי דפ' מהימן פיון דאינו חב לאחרים במ"ש יש לנו להאמינו
וכו' אלא דבמילתיה דר"ן דנקט הלואתו לפ' האי לישנא משמע לשון הקנאה מדל"ק של
פ' דמשמע לשון הודאה ואע"ג דמחזקי' דנכסי דידיה הו פיון דלחובתו ואינו חב לאחרים
יש לנו להאמינו אבל מדנקט לפ' דהוא לשון הקנאה מתמה שפיר דהאי.

הקנאה ליתיה בכריא ולעולם לדינא ל"ש ליה בין דינעי דמעיקרא של הזוכה הו נכסי
או לא והשתא איפשוט בעיין דלשון הודאה מהני בשט"ח ותו לא צריף אלא עדי הודאה
ומסירה איברא דמדברי הרש"ך שם סי' ס' ס"ק ל"ב לא משמע הכי שכת' להכריע כד'
איכא מ"ד ואייתי בידיה דלא הונכר בשום פוסק קנין לשט"ח אלא בכת' ומסי' ואע"פ
שי"ל שהם מדברים פשיודעי' שמתחילה לא היו הנכסים של בע"השט ע"ש נשמע מן
הדא דעת עליון פל היכא דינעי' דנכסי הו של בע"השט לא מהני ביה הודאה ומסיק
לחוד וצע"ד דבהה דאיסו' גיורא לא משמע הכי וכדכת': ולענין דינא נר' להוכיח מדברי
האיכא מ"ד נדעת ה' התרומות ז"ל דל"ש בידוע דהנכסי' של הזוכה ל"ש עתה הוא
שזיכה לה מהשתא תדע דנדונים הוא דראו' טוען דלוי שלוחו ועיקר ההלואה מראו' אלא

שְׁהֶאֱמִינוּ לְכוֹתֵבָהּ בְּשֵׁמוֹ וּפְסָק דְלִמָּד דְדַנְיָק לָהּ מְדָלָא קְאָמֵר אֲמִילְתִּיהָ דְרָ"ן דְאִיתִיהָ
בְּבָרִיא בְּהוֹדָאָה וְכוּ' דְמֵאִי קוּ' שְׁאֲנִי הָתָם דְלִמָּד הוֹדָאָה אֶלָּא בְּשַׁעֲיָקֵר הַחֹב הָיָה מִנְכָסִי
הַזּוֹכָה וְרָ"ן מְיִירִי בְּמִזְפָּה לֹו מַעֲכָשְׁוּ מְדַקְאָמֵר הַלְוֹאֲתוֹ לִפ' וְהָא לִיתָא בְּבָרִיא וְה' ג"כ
הַוָּצְרָף לְשִׁנּוּי לָהּ אֶלָּא ש"מ דְלָא שְׁנִי לְהוּ לְמָ"ד דְלָא מְהִי אֶפִּילוּ בְּגוֹנָא דְקוּשְׁטָא קָאִי
דְהָכִי הָנָה עוֹבְד' וְלָמָ"ד מְהִי אֶפִּי' בְּיָדוּעַ שְׁאִין עֵיקֵר הַחֹב הָיָה שֶׁל הַזּוֹכָה וּמַעֲתָה יָפָה
דֵּן יָפָה הוֹרָה הָרַב הַחֲבִי"ב וְ"ל שְׁהִבִיא תִשׁוּ' הַרְדָּב"ז וְ"ל לְפָסֵק הַלְכָה בְּלִי שׁוּם חוֹלֵק
וְלֹא הַזְכִּיר לְדַבְרֵי הַתְּרוּמוֹת שְׁהִבִיא הַטו' הַנִּזְתָּנִים לְמַעֲלָה.

וּרְחִימוּ דְנִפְשֵׁין הָרַב מוֹהֲרָא"א זָרַע רַב וּמוֹר"י ג"ם הוּא עֵט"ר הָרַב חֵק נֶתָן זִיע"א מְדִי
דְבָרֵי בּוּ בְּעִנְיָן זֶה רָצָה לְדַמּוֹת זֶה לְמֵאִי דְקִי"ל בְּקִנְיָן אֲג"ק דְאִין בּוֹדֵקִין אֲחֲרֵיו אִם יֵשׁ
לֹו וְכִמ"ש הָרָא"ש בְּפ"ה דְמַצִּיעָא הַשְׁיָיָף לְדָף מ"ה ע"ש וְעֵינֵין לְעִיל בְּאוֹת א' מְדִין אֲגַב
סִי וּלְפ"ז בְּיָדוּעַ לְנוּ דְקִי"ל בְּגוֹנוּהָ שְׁלַעוֹלָם לֹא זָכָה בְּחֹב לְעוֹלָם וְכַגוֹן שְׁבִזְמָן הַפְתּוּ'
בְּשֵׁטֶר עֲדִין לֹא בָּא לְעוֹלָם לֹא קָנָה וְלֹא כּוּ אֲנָכִי עֲמָדִי אֶלָּא בְּכָל מִינֵי הוֹדָאָה זָכָה וְלָפִי'
בְּכ"ה גְּדוּלַד הַזּוֹכָה אַחֵר זָמַן הַהַלְוֹאָה וּמַטְעָמָא דְכְתִי' בְּעֵנְיוֹתֵי' וְכַעַת גְּדַפְסֵי ס' חַיִּים שְׁאֵל
ח"ב לְמוֹפֵת דוֹרֵינוּ הָרַב מוֹהֲרָח"א נֵר"ו וְרֵאִיתִי לֹו בְּסִי' ל"ח סְעִיף י"ב מ"ש בְּשֵׁם
הַרְדָּב"ז ע"ע: (ט) הוֹדָאָה הַמְקַבֵּל עֶסְקָא מִחֲבִירוֹ פְּלַגָּא דִּינָא לְ כַּמְלָנָה וּפְלַגָּא דִּין.

פְּקִדוֹן הַיְלָפָף בְּחֵלֶק הַפְּקִדוֹן נֶאֱמַן לֹוֹמֵר הַחֲזוֹרְתִי בְּמַגּוֹ דְנֶאֱנָסוּ וְכַת' הַטוֹר סִי' ק"ח גְּבִי
הוֹצִיא עַל הַיְתוּמִים שְׁטֵר פִּיס דָּאָם הוּא בְּעִנְיָן דְלָא מְצִי לְמִימ' אֲבִוְהָנוּ הַחֲזוֹרְתִי פִּינוּ
דְהִימְנִיָּה אוֹ שְׁהוֹדָה שְׁלֹא הַחֲזִיר אוֹ בְּתוֹף זָמְנוּ אִין טוֹעֲנִים לְהֵם נֶאֱנָסוּ ע"ש: וְהִנֵּה הָא
דְלָא כַת' נְמִי מֵת בְּגִדוּיוֹ מִשׁוּם דָּאָם הַחֲזִיר כְּבָר הָוֵתֵר מִגְּדוּיוֹ וְכ"כ ה' הַפְּרִישָׁה ע"ש וְלֹא
יִדְעָתִי בְּמֵאִי נִיחָא לִיָּה חֵלְוֶקֶת שְׁהוֹדָה דָּאָם הוֹדָה וְתַכְרַף מֵת א"כ מֵאִי אִירֵא דְאִין טוֹעֲנִין
לְהֵם נֶאֱנָסוּ דְהָא אִיהוּ מוֹדָה דְאַפְתִּי גְּבִיָּה נְכָסִי וְכַבֵּר עֲמַד ע"ז ה' גְּד"ת דָּף ל"ז ע"ש וְכַת'
דְכָרִי נְסִבָּה וּמַהֲתִימָה מִהָרַב פְּרִישָׁה וְ"ל דְלָא שֵׁת לְבוּ גַם לְזֹאת: (י) הוֹדָאָה עַד א' מְעִיד
שְׁרָאָה לְאָדָם א' שְׁנָכְשֵׁל בֵּא"א פְּדָרָף הַמְנַאֲפִים וְאֲח"ךְ הוֹדָה מְעַצְמוֹ וְשָׁאֵל מַה תְּהִיָּה
תְּקַנְתּוֹ לְכַפֵּר עַל חַטָּאתוֹ דְקִי"ל לְעִנְיָן לְאֶסְרוֹן אִיֶּסֶר הָאִשָּׁה דְפָלְגִי' דִּיבּוֹרִיָּה וְהו"ל ב' עֲדִים
כִּמ"ש בְּטוֹש"ע אַה"ע סִי' קט"ו ע"ש וְלְעִנְיָן אִם נְפָסֵל לְעַדוֹת הָאִישׁ הַחוּטָא הַלְזָה ע"פ
עֲצָמוֹ וְהַעֲדָאת עַד א' כַת' מוֹהֲרִיק"ו וְ"ל שְׁוֹרֵשׁ ל"א דְבַכ"ה גְּאָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשַׁע וְעֵינֵין
בְּכַנ"ה ג' ל"ד בַּהֲגַה"ט אוֹת ט"ז וְעֵינֵין לְה' דְבַר מְשָׁה ח' א"ח סִי' ה' וְלֵה' בֵּית דָּוִד ח'
חֵה"מ סִי' כ"ט שְׁחוֹלֵק בְּזָה וְהַשִּׂיא דַעַת מִהֲרִיק"ו לְדָבָר אַחֵר ע"ש וְצָרִיף לְהַתְיַשְׁב
בְּדָבָר: (יא) הוֹדָאָה רְאוּבֵן יֵשׁ עָלָיו כְּתוּ' אִשָּׁה וְכַת' שֵׁט"ח עָלָיו לְשִׁמְעוֹן שְׁמַקְדָם קְדָמְתָהּ
יֹוֹתֵר מְכ"וּכ שְׁנִים הָיָה מְחֻנְיָב לֹו מְנָה בְּשֵׁטֶר וּבְרוּר לֹו דְאִירְפָס לִיָּה אֲמָטוֹ לְהָכִי כַת' לֹו
הָאִי שְׁטָרָא וּמֵת רְאוּבֵן וְאִין בְּנְכָסִים לְפִירְעוֹן כְּתוּ' הָאִשָּׁה וְשֵׁט"ח שֶׁל רְאוּבֵן וְנִמְצָא חוֹב
שְׁבִשְׁטָר מְאֻחָר לְכַתְּנ' אֲמָנָם לְפִימָה שְׁהוֹדָה שְׁהִיָּה לֹו שְׁטָר אַחֵר וְאָבָד זָמַן שֶׁל שְׁטָר הָא'
הוּא קָדוּם לְזָמַן שְׁטָר פְּתוּב' וְטוֹעֲנַת הָאֲלֻמְנָה אַע"פִי שְׁהוֹדָה שְׁחֹב זֶה קָדוּם לְכַתְּנ' אִין
הוֹדָאתוֹ פְּלוּם דְהוּי מוֹדָה לְב"ח בְּמַקּוּם שְׁחָב לְאַחֲרִים דְלָא מְהִי וְשֵׁט"ח טוֹעֵן דְהִינּוּ דוֹקָא
כְּשִׁחָב בְּנֹדָאִי לְאַחֲרִים אֲבָל בְּשֵׁט' פְּתוּב' דְלָא קָאִי לְגוֹבְיָנָא בְּנֹדָאִי דְאִי מֵתָה הִיא בְּרִישָׁא
לָא הוּי שְׁטָר גּוֹבְיָנָא א"כ אִינוּ בְּכָלֵל חָב לְאַחֲרִים דְשֵׁט"ח בְּנֹדָאִי לְגוֹבְיָנָא קָאִי וְעֵינֵין
לְקַמּוֹן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ט' סִי' ח"י בְּקָרוּב לְזָה וְעֵינֵין בְּתִשׁוּ' הָרַב אֲדָרְת אֲלִיָּהוּ לְה' מִהֲרָא
קוּבו וְ"ל סִי' ט"ז וְע"ע לְהָרַב דְבָרֵי אֲמַת בְּתִשׁוּ' סִי' י' דָּף ט"ל מַה שְׁעַמַד .

בפרט זה דהפתו' לא ניתנה לגבות מחיים עש"ב: (יב) הודאה נשאלתי בראובן גברא דאמיד בנכסי נאת העוסק אשר עסק רב מעסקות אתגורי איתגור ובנו הנה סמוך על שולחנו מפתו יאכל וכו' וגם הוא הנה מתטפל בעסקי אביו שנה אחר שנה ועוד לו אח אחיו יקטן מאשה אחרת והו' בעון פגעה מדה"ד בן הגדול וחי"לש והניח אחריו אלמנתו וכו' א' ולאח"ז חלה את חוליו האב הנז' והאריה בתליו ולבסוף נעשה שתוקי פאיש נדהם אישתיקיל מלוליה כי אין מלה בלשונו ובקושי יובנו רמזיותיו ואחר כל אלה מת וחלי"ש והניח אחריו שתי אלמנותיו האחת אם הבן שמת בחייו ונכדה בלתי נשוי והב' בן א' ששהיאו אביו בחייו ושתי בנות א' מהנה שדכה ג"כ האב בחייו עם א' חכם מיקירי ארעא תורה וגדולה ופסק לה בנדונייתה לפי פבודו של המשודד.

ולפי פבודו והאחרת בבר שית כבר שבע ויהי כמשלוח חדשים אחרי מות האב עמד הנכד ההוא והוציא שטר כתוב וחתום שזמנו קודם פטירת זקנו ג"ח מ"מ ודי"ן אנו עדים ח"מ מעידים איהו ששלח אחריו ה"ר פ' ומצאנו אותו מוטל ע"ע דוי ודעתו מנושבת עליו ואמ"ל הו' עלי ע"ג למה שאני מצוה אתכם הלא תדעו כי בעודו בני ה"ר פלוני בחייו הנה שותף עמי שו"ג בכל עסקי וענייני מה שיש לי תחת כיפת הרקיע מחוט ועד שרוף נעל ולא נצרכה אלא להעדרה כי הוא מתעסק יותר ממני כפלי כפלים והנה התנאי בינינו שכל א' ממנו יטול שלישי.

הרינו והשליש הג' לצורך הוצאתנו ואחר שנפטר בני וחלי"ש עדין נמשך השות' ונכנס בתריקיה בנו ה"ר פ' ומעתה כל מה שיש לי תחת כיפת הרקיע הן כסף הן סחורו' הן פרקמטיאות וכדומה הכל הוא בשות' בינינו וקנינו מיד ה"ר פ' בקש"ם וכו' וחתום בו סופר מתא יע"א וחד דעמיה וכשקראו הב"ד יצ"ו השטר הלזה המה ראו פן תמהו מעידין בגודלן כי לא איש דברים הוא בידועים ומפירים ידיעה נאמנה והעדים אנשים של צורה ומביני מדע ואיהו נדמנה לו שעת הפושך להוציא מלבן מלין בסדר נאה ואז עמד א' מהב"ד נר"ו פקיע וממחה מנ"ר נר"ו וקרא לעדים החתומים.

בשטר נשאל את פיהם גופא דעובדא היכי הוה ויענוהו קושטא קאי כי לא הנמין אותנו יחד רק זה שלא בפני זה וסדר דבריו של העד כהם כשהלכתי אצל ה"ר פ' והוא בדעתו זהו מה שאמר אני ובני פ' היינו שותפי' בכל והוא הנה תורח יותר ממני וחלוקתנו בריוח היתה עז"ה השליש לי והשליש לו נוצא ממנו כל הוצאותינו והשאר לאמצע וכשנפטר

בני הנז' ראיתי אני והכנסתי בנו במקומו ועדין השות' בינינו כמו שהיתה עם אביו בקש"ם מידו וקיים ע"כ דברי העדים ועוד טען הנכד הנז' כי מפי השמועה למד כי אביו הוא הבכור ונוטל פי שנים במחצית העובון והבן בשני חלקים מי"ב חלקים והבן טוען כי כל דברי השטר אינם אלא מן המתמיהין הס' כי לא להזכיר דקים ליה באבוהי דלאו בעל דברים כי שנות מספר ניטל רוב המדבר גלוי לכל העמים ומה שטוען שאביו הנה בכור מעולם לא נשמע דבר זה ואדרבא אנון ששמעה שאמו הפילה כמה נפלים קודם לבן זה ועוד בה כי אביו ז"ל כשחילק הקרקעות שהיו לו נתן לנו חלק כחלק איש כאחיו ונשאלתי לחיות דעתי ק'לה כמות שהיא פדת מה לעשות ע"פי התורה ומי שחותרמו אמת הוא יעמידנו על דבר האמת לדון דין אמת כ"ר: זאת אשיב ראשי פרקים ויהי הקצ'ר

אמיץ דרף קצרה ואומר תלו'מי דורשין תחילות נחזי אנו בהאי שנותפות דקא מודה דין
אבא אי בקרנא שהטילו לכיס השנותפו' פל א' סה מה או"ד קרנא דאב הוא הא מיהא
בפירא יד שניהם שנה והקרן קנימת לו לא'ב גיע ומדבריו שנותן טעם בפירוש שהוא
טורח יותר ממני כפלי כפלים וכיוצא יורה דאין לו שניכות בקרן שבפס השנותפות אמטו
להכי טעמא טעים אמאי שקיל פלגא ברווחא דאי איתא דאית ליה נכסי בכיס השנותפות
למ"ל ה"ט ת"ל דבדידיה קא טרח אלא ש"מ דאין השנותפות בין האב והבן אלא בשבחה
ופירי ועוד בה שהרי כל שער בת עמי יודעין דבנו הנה סמוך על שולחנו של אביו סמיכה
מעליא ומאין היו לו הנכסים להכניסם לכיס השנותפות וכ"ת דחיישינו דילמא מציאה
אשפח וכדאמרי' בגיטין דף ק' גבי עמרם צבעא דקאמר ואי משום דלא אמיד אימור
מציאה אשפח ע"ש אלא אע"ג דקים לן בגויה דלית ליה נכסי תלינו במציאה אשפח
הא ודאי לאו מילתא היא חדא שהרי כת' המרד' דלא תלינו בהכי אלא פי היכי דלא
לאחזוקי גברא בגזלנותא פהיא דעמרם צבעא פי חשדוהו דקאכיל וישתי מנכסי דיתמי
דאפוטרין דיתמי הנה פדאיתא התם אבל במידי אחרינא לא תלינו במציאה ע"ש ובכתן'
דפ"ה אהא דאמר חדא דידענא ביה בר"מ דלא אמיד וכו' כתבו התוס' דלא טענינו ליתמי
מילתא דלא שכיחא אבל אם הנה ר"מ קנים וטעין הכי הנה מהימן ע"ש ואע"פ שיש
חולקים וס"ל דטוענין ליתמי מלתא דלא שכיחא פגון נאנסו מ"מ מרן דבתריה אנו
גרירנא הורה גבר דאין טוענין כמ"ש בס"י ק"ח ס"ד ע"ש וכ"ש בנ"ד דהירוש פא מפח
ירושא דאורייתא והמקבל חפץ למען צדקו ע"י שטר זה ועוד בה דכי יתבינו ליה כל
דיליה דטענינו ליתמי מלתא דלא שכיחא ואמרי' מציאה אשפח אפתי לא אהניא ליה ולא
מידי פיון דסמוך ע"ש אביו אפי' הוא גדול מיקרי קטן לענין מציאה דמציאתו לאביו
כדאי' בפ"ק דמציע' ופסקה הטוש"ע סי' ע"ר ע"ש וכת' דמשפחת לה שנתן האב לבנו
במתנה וזכה בה לעצמו ואח"כ הטיל לכיס השות' הא נמי ליתא דהאיכא מ"ד דכל שהבן
סמוך על שלחן אביו אין לו יד לזפות לעצמו ונהרי הוא פקטן שאין לו יד וחזרה המתנה
לאב וכמ"ש הנמק"י ז"ל שם בפ"ק דמציעא וע"ע בתשו' מוהרשד"ם ח"מ סי' שפ"ו ע"ש
מ"ש בזה ואע"פ שה' כנ"הג כת' שם משם מוהר"א גאליקו דנקטי' שזכה הבן לעצמו
במה שנתן לו האב ע"ש מ"מ מאן חשי' להוציא ממון מהמוחזק מן התורה נגד ס' הנמק"י
ודעמיה וכ"ש בנ"ד דאין רואה אם נתן לו האב לבן אלא דתלינו תל'אי ע"ג תל'אי דהכי
הנה הס' פי לא להזכיר.

אמנם כ"ז פתבתי לרווחא דמלתא אמנם יציבא מלתא קושטא קאי למתבונן בדברי
הצנועה ובקי בטיב הלשון ראה יראה דאין השיתוף אלא בחלוקת הרינוח ואינו אלא
מתעסק בעלמא ומשום דלאו כ"ע דינאגמירי קרו למתעסק שותף בסתם ואח"כ הראני
הבן כת"י אחיו נ"ע ודיין זהו מה שיש לי קרן משל אבי תחת רשותי כ"וד ממטבע תונס
יע"א והרינוח שנימין השי"ת שיטול אבי ב' שלישים ואני השליש כמ"ש בשטר שיש
בינותינו שזמנו בחדש אלול המרוצ' שנת התקמ"ו ליצירה פ' ס"ט ואח"כ כתוב במקתב
למר אביו ודין תוספ' ביאור שהספ' שבצ'אר אזלם ושבעיר טראבלים ושאל דין הכל
בכלל הספ' של הקרן פ' ס"ט עכ"ל אזן שמעה ותבן לה בהודא' הבן שהקרן הוא משל
אב ואין לבנו בחלוקה אלא בריוח וכמו ששיערונו בעניותי' בכח משפט הלשון והאמת
יורה דרכו ואין לנו עסק בנסתרות ופטפוטי מלין והגיונות מלי דכדי להפקיע פח הירוש'

מן התורה מ"מ במה שיזפה יותר על חלקו ה"ה כשאר אינשי דעלמא ונקרא בזה מוציא
ממון מחזקת בעליו ולעולם ידו על התחונה כמו שכתב בדברי הפוסקים זיע"א:
ואתה דע לה כי יש הפרש בדברי העדים ממ"ש בפטר שפיד נכדו למה שחזרו והגידו
לפני הב"ד יצ"ו דבשטר כתו' לאמ' ששלח אחרינו ואמר לנו הווי עלי עדים וכו' עין
רואה פל לישנא דשטרא בלשון רבים משמע ואילו בתורת ביאור דבריהם אמ' שפל א'
מהם בא בפ"ע זה שלא בפני זה ולא היתה להם ישיבה אחת בעולם ואע"ג דלענן דינא
לא נפ"ל מידי דע"כ ל"פ רבנותא אלא בהודה לפני עד א' ותו לא דדעת הרב המאור ו"ל
ורבי אפרים והראב"ד משמיה דגאון סברי מרנן דאין בהודאה זו פלום לחייב שבועה
למי שפנגדו והרמב"ן והרשב"א והמ"מ ושרים רבים ס"ל דקם הוא לשבועה כשאר
העדאת עד א' שאע"פ שאינו קם לממון קם הוא לשבועה וכן היא דעת מרן בש"ע סי'
פ"א ס"ד אבל פל שההודאה היא בפני ב' אע"פ שלא ראו איש את אחיו הא קי"ל דעדי
הודאה מצטרפין כמ"ש מרן בש"ע סי' ל' ס"ו ע"ש אלא שהראב"ד סובר דדוקא בשפל
א' מעיד שהיה אחר עמו בשעת ההודאה אלא שהלה לו למד"ה אבל אם עיקר ההודאה
לא הודה אלא בפני פל א' לבדו לא שמה מתניא א"כ לפ"ד הראב"ד ו"ל חשיבא הכחשה
בעדות העדים הללו דלפי מ"ש בפטר הא' ההודאה היתה בפני שניהם יחד במעמד א'
כמ"ש ל ולפי מה שחזרו ונחקרו דבריהם ע"י ב"ד שניהם אמרו האי לחודיה קאי והאי
לחודיה קאי ונ"מ דלדעת הראב"ד הודאה זו מגן שוין אלא דבלא"ה דברי הראב"ד הללו
מעיד עליהם ה' ש"ף סי' פ"א ס"ק כ"ב פי לא מצא להם חבר ע"ש ועכ"פ עדים גופייהו
לאו שפיר עבוד לשנות את הידוע אצלם ולהעיד מה שאין פן חלילה ואע"ג דלאו כ"ע
דינא גמירי מ"מ לא הנה להם אלא להציג ולסדר הדברים פהנניתן ולא לחדש דבר מעתה
ובפרט מהנה טובי נאנא דחפמי שופרא דשטרי ומקראות שאין להם הכרע ולשון
מדברת גדולות צחות ומצונחצחות וכל העם מקצה יעידון יגידון פי האב הלוה לאו בעל
דברי מתמול שלשום ואף פי אחרי נישל רוב המדבר אכן חלינו הוא רומז ונרמז טען
ברמ' בדוחק ובצער באין מבין ואתמהה איך ביום ההוא הופיע עליו נה'רה וכח הדיבור
אשר שלט יביע אומר ה'ן או'מר וה'ן דברים המושכין את הלב הס' פי לא להזכיר וכבר
מלתא אמור אזהרה שמענו מפי סופרים ומפי ספרים פי אין לעדים של הצנואה לשנות
ולתרגם דברי המצנוה אפי' מלשון לעז או א' משאר הלשונות ללה"ק או זולתו רק יכתבו
הדברים בצביונן וקומתן ככל היצא מפיו עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע ודייני הנזן
יורו את דבר המשפט כפי אשר יורו להם מן השמים וה' הטוב יכפר בעדנו כיר"א: הדרי
פי לענן דינא דהאי שטרא אמינא בר מן דין ומן דין ממה שהוכחנו מהשגרת לשון
השטר למימינים בו שפתי ברור מללו פי לא היתה הודאת האב בשנות' אלא בחלוקת
הרינוח אבל בעיקר קרו שפפיס אין לבנו שום שייכות אלא לאב ולזרעו אחריו כמו
שנאמר והמתעקש בזה צריף להביא ערבים נאים להוציא ממון מהיורש מן התורה
בתקופי מלין ואמרי לה כ'די ומה גם בהגלות נגלות כתי' בנו והאב מילא את דבריו
וביא'ר עליה מה שהוא בכלל הקרן מעתה נסתלקה החקירה ויסכרו מעינות המחלוקת
נתהי האמת נהדרת והאמת יורה דרכו והנה בעתה שמעתי אומרים פי עדין יד החולק
נטויה לומר נהי דעיקר השנות' לא היתה אלא בחלוקת הרינוח כמ"ש בכת"י הבן והאב
כמדובר הא מיהא מצי נכדו למימ' דבשעת הצנואה נטתה דעת האב נפשו אותה לזכות

את נכדו בעיקר נכסיו ושונייה שנתן בקרנא ופירי מחוט ועד שרוף נעל ושפיר מצי נכי
בהאי הודיתא דקא מודה קמי הני סהדי ואני שמעתי ולא אבין מי שם פה לאדם לערוף
ולבדות דברים הדברים פטומי מלין להוציא מן המוחזק בממון מדינא דאורייתא ולהחזיק
ביד המקבל בהאי הודיתא דנפק הרי זה נשבע לשנות את הידוע ועוד בה כי לשו' השטר
מכחיש זה הרי שלח לפניה ראשית אמריו ותחלת דבריו הלא תדעו שבני הנה שנתן עמי
ואותה השנותפות עם בנו אחר שנפטר בני ונמשכת עד עתה יורה יורה דלאו
מלתא חדתא קעביד אלא ממה שהיה בנו שנתן עמו אחר מותו הכניס את בנו במקום
אביו וממשמשות והולכת עם נכדו פאשר היתה באמנה עם בנו ואין כל חדש וכיון
שנתבאר באר היטב אנפן השות' בין האב לבן במקתב לאמר דאין לבן אלא בריוח ממילא
מה שהמשיך השות' עם נכדו במקום אביו לא עדיף איהו מגברא דאתא מתמתיה.

ותו אמנא דכי יתבנין להו כל דילייהו דהאב השתא אהדורי קמהדר ביה ובעי למזכי
לבר ברין בהאי תפקידתא דש"מ אפתי לא אפרוק מחולשא דלדעת מרן בש"ע סי' פ"א
סי"ד אע"ג דבאומר אתם עדי תו לא מצי למטען טענת השטאה הא מיהא טענת שלא
להשביע את עצמו אפתי מצי טעין ועיין מ"ש הסמ"ע שם ובס"ח ואעפ"י שה' ש"ף ו"ל
חלוק הוא בדבר כמו שהאריך שם ע"ע אנו אין לנו אלא דעת מרן בש"ע לפום מאי
דשמיע ליה ה' סמ"ע ואם נפשך לומר דע"כ לא אמרי' אדם עשוי שלא להשביע את
עצמו אלא כשהודה שיש לו ממון משל אחרים אבל כשהודה שהם של בנו מושבע.

ועומד הוא דמה ראה האב להשביע את בנו זה ולא חש לקמחיה וח"ש בראשו על בנו
האחר אלא ש"מ דקושטא קאמר ולא שלא להשביע את בנו הוא דקאמ' הכי. הא נמי
ליתא דחשי' ליה בנו מכן בנו דאינו דומה בנו ממש לבן בנו ואע"ג דאמרינו ביבמות
דס"ב בני בנים הרי הם כבנים וכו' ה"תם לענין קיום מצות פו"ר הוא דאמרי' הכי אבל
למלתא אחריתי אינם כבנים וכ"כ רש"ב"ם ו"ל בפ' מ"ש דקמ"ג ע"ב אהא דתניא המנדר
מן הבנים מותר בבני בנים ע"ש ועוד ראיה דדעתו של אדם קרובה אצל בנו אמרי' ואצל
בן בנו לא אמרי' דאשפחו גבי המזפה לעובר לא קנה ובמזפה לעובר דידיה קנה וטעמא
רבה משום דדעתו של אדם קרובה אצל בנו ונחפץ למען צדקו וכ' הרא"ש בתשובה פל' פ"ב
סי' ב' דדוקא בנו אבל בן בנו פאחר דמי ופסקו מור"ם בס"י ר"י ע"ש בה' סמ"ע
מ"ש שם ואע"פ שה' כנה"ג שם אות ח"י בהג"ה ט' כת' דאיכא מאן דפליג על ס' הרא"ש
הלזו ומאן דעמיה ע"ש מ"מ אנו בדין גרינו בתריה דמור"ם ו"ל היכא דלא פליג אס'
מרן בש"ע וכ"ש דקי"ל דבכל פלוגתא דרבנן בין היורש למקבל דעל המקבל להביא
הראיה דהילכתא פמר ולא פמר כמ"ש מרן בס"י רמ"ה סי"ח ע"ש והכא בנ"ד שפנו
מוחזק בנכסיו אביו בחזקת התורה אלימתא וכן הבן בא להחזיק יתר על חלקו המגיע לו
ע"פי התורה בכח שטר זה ודאי אמרי' ליה זיל ברור מקשה דהילכתא כמ"ד דבן בנו הרי
הוא כבנו גם להאי מלתא וכ"ש דהאיכא רבנוותא דסברי דאדם עשוי שלא להשביע את
עצמו אף כי אחר מותו שיאמ' פ' עשיר הנה ומושבע בנכסיו והוא הנה מתרושש והון רב
מן הציקנים וכמ"ש ה' ש"ף בס"י פ"א סכ"ט וכבר עמדת ע"ז לעיל במערכת אות ה'
בדיני הודאה סי' ואין להאריך ועוד בה דא"נ אמרינו דהשתא קמזכה לבן בנו מה שלא
זכה האב אלא בחלוקת הריוח ויפה כח הבן מפת האב אפתי למשדי עליה גודא רבא דאין
לו יד לזכות פיון שגם בן בנו סמוך על שלחן זקנו דמ"ש בנו סמוך על שלחנו לבן בנו

סמוך ונראה על שלחן זקנו אין טעם בדבר לחלק: ותו חזינא תינהא רבא בהאי שטרא דחזינן להאי שטרא דכל לישגיה מרישיה לסיפיה מדריש ומשתעי בלשון סיפור דברים מה שהיה כבר ולשעבר לקול האות הראשון הלא תדעו פי בני בחזיו הנה שנתף עמי וכו' והיה התנאי וכו' ואחר שנפטר בני נמשכת השנת' וכו' ובדוק ובחון בהם דכל מלי דהאי שטרא מלי דלשעבר ניהו ואשפחן לה' מהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' כ"ט שאול נשאל על שטר שפתו בו איך עמד פ' והודה איך מתחייב להחזיק בביתו הנער פ' לאכול וכו' ואז בזמן נישואי הנער נתחייב ליתן לו כ"ך וכו' ויהיו מעכשיו נתונים לו במת"ג וכו' וקנינן אנו סהדי דח"ל וכו' עכ"ל ומת הזקן אם חייב היורש לקנינים מלי דאבות והשי' ה' ז"ל שה' מהרש"ק וה' מוהרש"ב ז"ל לא נסתפקו אלא בחיוב המזונות ופשיטא להו דחייב' במזון והרב ז"ל לא כן ידמה.

והיה טעמו משום דלישנא דהך שטרא גריע טובא שהרי לשו' הודה ונתחייב מורה על העבר וכו' שנר' שאינו אלא סיפור דברים בעלמא במה שעבר וכ"ת א"כ מה הוא זה שאמ' מהיום הנה אם מטעם זה אינו כלום שאיפשר ג"כ שאומר שלעבר נתחייב במהיום הנה מ"מ לא הוי אלא סיפור דברים בעלמא וכו' ואע"ג דבנ"ד איפא לישנא דוקנינן דמשמע עכשיו נטל קנינן נר' ודאי דליכא לחיובי לבן הזקן פינו דמעיקרא לא הוקב' חיוב אלא סיפור דברים גם הקנינן מהדר אסיפור דברים ולא אחיוב וכו' וכבר נתבאר דינ בע"השט ע"הת ואפי' הפירוש דחוק פל עוד שיש בו משמעות וכו' וכמ"ש מהריק"ו וכו' וכ"ש בשטר גרוע כזה וכו' עכ"ל וכשמעתייה וכטעמיה דהרב ז"ל פסיק ותגי ה' מוהר"י לבית לוי סי' נ"ה וכת' וז"ל וכבר ידעת הא"ח שצריך לעולם לפרש לשון השטר לזכות הלנה או המוכר ואפי' בפ' דחוק כמ"ש הרשב"א דינ בע"השט ע"הת עכ"ל גם הרב בני שמואל בתשו' סי' ו' הביא דברי זקנו ה' מהרשד"ם ושמיע ליה דהרב ז"ל תפס כס' הגאונים ע"ש .

וה' משפט צדק ח"ב סי' ל' דף ס"ב ע"א הביא דברי מוהרשד"ם הללו ע"ש ובסי' ל"ו כת' דמילתיה דרב ז"ל מידי פלוגתא לא נפקא ע"ש. ואני עני מצאתי עוד לה' מהרשד"ם עודינו מחזיק בסברתו שם סי' ח"ן דף ו' ע"ש וכן מצאתי לו ז"ל בהספמתו בתשו' ה' משפטי שמואל סי' מ"ה ע"ש וכת' ה' כנ"הג סי' ט"ל אות ס"ב בהגהב"י שהראב"ד חלוק עליו בזה ע"ש ועיין לה' נאמן שמואל סי' ד' די"ט ע"ג שהביא דברי מהרשד"ם והרב בני שמואל הנאמרים באמת ע"ש וה' דבר משה ח"ב ס"ו סי' פ"א אחר שהביא דברי מהרשד"ם ואחזות מרעהו נו"ן הורה גבר פדמסיק הרב ז"ל ע"ע וה' מוהר"ח ז"ל ח"א סי' ט' הביא דברי הרשב"א שהביא מוהרשד"ם נאח"פ הביא דברי מהרשד"ם הללו ולמד לנדונו להכשיר את השטר מהך דהרי"ף והראב"ד ע"ש ויש בדבריו מהגמגום וכבר עמדו ע"ז האחרונים ז"ל.

הן אמת שה' מוהר"ש גאון בס' משפטים ישרים סי' ט' נטה דעתו לד' מוהרשד"ם אמןם בס"י דף ס"ו תמ'ה תמ'ה יקרא על ס' מוהרשד"ם הללו וכבר נתעורר בזה ה' מוהר"ם מזרחי אשר הובא בתשו' ה' נחפה בכסף ח' חה"מ סי' ט"ז ועיין מ"ש ע"ד ה' ז"ל שם בסי' י"ז ע"ש גם ה' תורת חסד בסי' קכ"ד האריך בזה והרבה להשי' על דברי מהרשד"ם הללו ע"ש מפל מאי דכת' בעניותי' נתב' דרבים הוו בעלי תריסין דקנימי בשי'

מוהרשד"ם והן לא יהיה אלא ספק שקול אנו יד ענני אנו אין בדינו להכריע הילקתא כמאן א"כ בכה"ג אוקי ממונא בְּחֻזְקַת מַאֲרֵיָה שְׁהוּא מְוַחֲזָק מִן הַתּוֹרָה וְכַדְאֲמַרִי בְּפ' חֻזְקַת דָּף ל"ב וְהִילְכְתָא מְמוֹנָא הֵיכָא דְקָאֵי לִיקוּ וּפִירְשַׁב"ם דְּמִסְפַּק"ל הִילְכְתָא כְּמֵאן וּמֵאן מְסַתְפֵר טַעְמִיה טְפִי וּע"ע בְּתוֹס' שָׁם וְתוּ אַע"ג דְּאַנְן בְּדִינָן לָא דִּינִינִין בְּדִין קִים לִי הִינְנוּ דְּנֻקָא בְּמָה שְׁהוּא הֶפֶךְ פְּסַק מְרָן בִּש"ע או מור"ם הֵיכָא דְלָא פְּלִיג אֲדַבְרֵי מְרָן אֲבָל בְּדַבְרֵי שְׁאִינוּ מְפֻרְשׁ בְּדַבְרֵי מְרָן וּמור"ם וְאִפְּלִיגוּ בֵּיה רַבְּנֵי בְּתַרְאֵי ו"ל וְדַאי דְּהַמְוַחֲזָק מְצִי לְמִימ' קִים לִי וְכ"ז בְּדַבְרֵי הַקִּי"ל מְבֻרָךְ דְּהֵיכָא דְאִיכָא תְּרֵי רַבְּנֵי בִּס' חֻזְא מְצִי הַמְוַחֲזָק לְמִימ' קִי"ל פְּנוּתִיָּהוּ וְלָא מְפַקִי מִינְיָה מְמוֹנָא כְּמ"ש ה' כַּנ"ה ג בְּכֻלְי הַקִּי"ל ע"ש בִּס' כ"ה וְכִינֵן דְּבַנ"ד חֻזְיָן לְכַמָּה מְרַבְּנוּתָא בְּתַרְאֵי סְבָרֵי מְרָן דְּהַאי שְׁטָרָא רִיעַ חִילָהּ וְגַרִיעַ וְאִין בּוּ פְּדַאי לְהוֹצִיא מְמוֹן מִיַּד הַמְוַחֲזָק מְדִינָא דְאִוְרִיָּתָא מֵאן חָשִׁיב מֵאן סְפִין מֵאן רְקִיעַ כְּבִיר מְצָאָה יְדוּ לְהַפְקִיעַ יְרוּשָׁה דְאִוְרִיָּתָא וְכָבֵר יְדַעְתָּ דְאִפִּילוּ בִּס"ס וְכָל שְׂאֵתָהּ יְכוּל לְהַרְבּוֹת בְּסְפִיקוֹת אִין בְּנוּ פֶתַח לְהוֹצִיא מִיַּד הַמְוַחֲזָק כְּמ"ש רַבְּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים אֲשֶׁר אָסַף אִישׁ טְהוֹר הָרַב כַּנ"ה ג שָׁם וְאֲחֵרֵי כָּל יִשְׂרָאֵל לְבַעַד כִּי חָדַל לְסַפֵּר וְכָבֵר כְּתַבְנוּ דְאֵע"ג דְּבַנ"ד הַנְּכַד דְתַפִּיס שְׁטָרָא בִּידְיָהּ הוּא נִיהוּ יוֹרֵשׁ וּמְוַחֲזָק הָא מִיָּהָ בְּמָה שְׁעוּלָהּ עַל רוּחוֹ לְזַכּוֹת יִתֵּר עַל חֻלְקוֹ הָרִי הוּא פְּשָׁרַי אִינְשֵׁי דְעֻלְמָא וְלַעֲנֵן מַה שְׁטוּעֵן הַנְּכַד שְׁאֲבִיו הָיָה בְּכוֹר וְדַאי עָלְיוּ לְהַבִּיא הָרְאִיָּה וְיָפָה טַעֵן הַבֵּן שְׁמַחְלֻקְתָּהּ הַקְּרָעוֹת שְׁחַלַּק אָבִיו בְּחַיָּיו שְׁנֵה בְּשָׁנָה מוֹכַח דְאִינוּ בְּכוֹר הָא מִיָּהָ לְכִי מִיָּתִי סְהַדֵי הַנְּכַד רְאִיָּה דְאָבִיו הָיָה בְּכוֹר וְשָׁקִיל שְׁפִיר וְזָה פְּשׁוּט.

הנלע"ד פתבתי ואל תאמר קבלו דעתי וצור ישראל יצילנו משגיאות. ויראנו מתורתו גפלאות ויעשה עמנו לטובה אות וימהר יחיש קץ הפלאות אכ"ר: (יג) הודאה שטר שכתו בו הודאה פ' שנתחייב לפ' כף וכו' מעכשיו וקנינו מידו בקש"מ וכו' הלא ידעת תשו' הרי"ף אשר הובאה בהבע"ה שער ח' והטור סי' ס' שכת' דאינו נקנה המטבע בחליפין והראב"ד חלוק עליו ובדעת הרא"ש נחלקו מרן הב"י ומור"ם בתשו' סי' ועיין בה' כנ"ה ג שם ובסי' מ"ב ועיין לה' ב'ני יעקב מדף ס"ז עד דף ק"ב ובתשו' ה' זרע אברהם ח' ח"מ מסי' ג' עד סי' ה' ובה' אדרת אליהו סימן כ"ג ובה' לב ש"מ סי' כ"ד ובה' מוהרשד"ם ח"מ סי' כ"ט ובסי' ח"ן דף נ' ובהספמתו על ה' משפטי שמואל סי' מ"ה ובה' ב'ני שמואל בתשו' סי' ו' ובה' נאמן שמואל סי' ד' דף י"ט וה' מהר"י לבית לוי סי' ט' ובה' משפט צדק ח"ב סי' ל' דף ס"ב ע"א ובסי' ל"ו ובה' מוהרח"ש ח"א סי' ט' ובה' מוהר"ש גאון בס' משפטים ישרים.

סי' ט' ובה' נחפה בכסף סי' ט"ז. וסי' טו"ב ובה' פרם שלמה סי' ס"ה: (יד) הודאה ראובן נושה בשמעון מנה פגע: בו לוי וא"ל נתפרעת משמעון המנה שאתה נושה בו וא"ל הן הודאה גמורה היא ותו לא מצי למהדר ביה בשום טענה לא טענת השטאה ולא טענת שלא להשביע ה' פמ"א ח"ב סי' מ"ט עש"ב: (טו) הודאה ראובן אדם חשוב מוחזק בכשרות ואמיד בנכסי נתמנה פקיד על חברת ת"ת ע"פי חקר עיר הי"ו ואח"כ פהו שעבר ונתמנה אחר תחתיו ולמים הוצרך אחד מיקירי ארעא סף מה והלנהו ראובן הנז' וכתב עליו שט"ח ולמקצת ירחין עמד ראובן ופשט לו את הרגל והפקיד מלוגא דשטרי ביד חכם א' נר"ו ויצוהו לגבות מה שיזדמן לפניו אחר זמן עמד הלנה ופרע הסף שמחוייב לראובן ליד החכם הנז' ופתח החכם הנז' מלוגא דשטרי להחזיר לו שטרול של לנה ויהי

בפתחו השט"ח הנז' ונמצא פתוב בו מאחוריו בכת"י המלנה ראובן הנז' ונ"ל הריני מגלה
אזן פל קורא שהחוב שעל פ' הוא לת"ת וגם השט"ח שעל פ' הוא לת"ת וכך הנה מונה
עד שאמר דל מנייהו תת"ק שהם שלי והשאר שהוא כ"וך ישאר לת"ת ואדהכי והכי
עמד ראובן וסור לעירו פה מתא יע"א והלנה לגזברי הקהל יצ"ו סך קרוב לאלף דורוס
ויהי כשמוע הגזברים יצ"ו אשר נמצא פתוב ע"ג השט"ח שהנה על הלנה הנז' נר"ו צעקו
לאמר דהני נכסי מהקדש ת"ת ניהו ונה לך האות כי ראובן הנז' נודע לכל באי שער
עירו פי אינינו נתן בממונו ואיך ויתר כ"כ להלוות סך פזה ולקבלו פרוטרוט אלא הוא
הדבר דנכסי לאו דידיה ניהו רק של חברת ת"ת ונהי דלא חשיד וגברא דמעלי הוא הא
מיהא יען טרז בעשר אצבעותיו להרויח לחברת ת"ת סך פזה קשה בעיניו למנסרם
לזולתו נפשו אותה ויעש באותן הנכסים ולחלקם למי האיש אשר יוכשר בעיניו וראובן
טוען דנכסי דידיה ניהו ולאיה סיקה נודעת לו פתב את פל אשר נמצא בשט"ח הנז'
יורנו המורה לצדקה שורת הדין ויבא שכמ"ה: תשובה בריש פל מראין נחזי אנו דאי
טעין דלא פתב פן אלא שלא להשביע את עצמו כיון שלא תבעו שום אדם ומאליו הודה
נאמן לומר שלא להשביע ואי איהו לא טעין אנו טענינו ליה כמו שמבאר כ"ז בטוש"ע
ח"מ סי' פ"א ע"ש ואמנם דבר זה רבינו הגדול אמרו הרדב"ז ו"ל בראשונות סי' קע"ג
דכל לגבי הקדש לא שייך לומר אדם עשוי שלא להשביע והענין במה שנשאל על גזבר
אחד שקנה בית א' מפ' והעיד עד א' שפעם א' פגע בו וישאלהו האיש לאמר לאן אתה
הולך ויהי פמשיב להשלים פירעון הבית הנז' שקניתי להקדש והעד הב' העיד שפמה
פעמים שמע ממנו שקנה בית פ' להקדש והגזבר טוען שלעצמו קנאה וממעותיו והשיב
הרב ו"ל גדולה תשובה ובכלל דבריו פתב וז"ל אבל בהקדש לא שייך לומר וכו' אדם
עשוי שלא להשביע את עצמו כי ירא הוא מן ההקדש ולהר"מ לא מצי טעין כיון דאיכא
סהדי דאמר שקנאה להקדש הרי הוא הקדש דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וכו' עכ"ל
עין רואה דעת עליון דאע"ג דהני סהדי לא אסהידו שהקדש המעות או הבית לפניהם רק
על דיבורו שאמר שקנאו להקדש לא מצי טעין שלא להשביע וכו' וכיון שאמר שקנאה
להקדש הרי היא הקדש גמור דאמירתו לגבוה וכו' וזכה ההקדש הכא נמי בנ"ד.

ה"ה.

והוא הטעם כיון שהודה וגילה אזן פל קורא במעות אלו שהם של ת"ת קושטא קאמר
ולא מצי טעין שלא להשביע וא"נ דידיה ניהו הרי הם של ת"ת דאמירתו וכו' דמ"ל
הודה בפיו להודה בפתב ולקמן יתבאר בס"ד: איברא דאיכא למיקם עלה דמלתא ממאי
דגרסי' בפ"ב דבתרא דקע"ה ב' אמר ר"ה ש"מ שהמקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפ' בידי
נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש מתקיף לה רב' נחמן וכי אדם עוש' קנוניא
על בניו ורב ושמואל דאמרי תרנוייהו וכו' כי לא אמר תנו אין נותנין מ"ט אדם עשוי
שלא להשביע את בניו ה"נ אדם עשוי שלא להשביע את עצמו וכו' וק"ל בגנוה דלא דמי
פלל דהתם כי לא אמר תנו אמרי' שלא להשביע את בניו הוא דאמר הכי הילכך אותו פ'
לא זכה במנה וישאר לבניו אבל הכא במקדיש כל נכסיו אי לא יתבינו אותו מנה לפ'
הקדש שקיל לכלהו נכסי ואין לבניו פלוס ומאי שלא להשביע איכא וכבר ראיתי לגדולי
ישראל על מבוכה זו ישבו ומצאתי להראב"ד ו"ל הובא בשיירי המקו' לשם והיא ל'ו
נד'פסה בשלהי ח'י הרמ"ה ו"ל הנדפס מקרוב וז"ל שלא יאמרו פמה ממון קיבץ ויקנאו

בו בין בְּחֵיוּ בֵּין בְּמוֹתוֹ עכ"ל וְאַתְּמָהּ דְּהִיכִי מְחִיבֵינוּ לְשׂוּמֵי לְאוֹרְעֵי פֶתַח הַהֶקְדָּשׁ וְלִסְפִּינָהוּ לְאַחֲרֵים כְּדֵי שְׁלֵא יִקְנָאוּ בּוֹ בְּחֵיוּ חֵי שְׁעָה דְשׂוּמֵי הוּא אוֹ לְאַחֲמֵי דְכִבְרַת אֲבָדָה קִנְיָתָם וְשִׁנְיָתָם אִיךָ שְׁיִהְיֶה נִרְאָה דְמִפְּאֵן תְּשׁוּבָה יוֹצֵאת לְדַבְרֵי הַרְדָּבִיז ו"ל דְסִבֵּר לָהּ מִרְדֵּל גִּבְיֵי הַקְדָּשׁ לֹא אֲמָרִינוּ אָדָם עֲשׂוּי שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ וְהָכָא אִפִּי בְּהַקְדָּשׁ גְּמוּר חֵינְשֵׁינוּ שְׁהוּדָה שְׁלֵא יִקְנָאוּ בּוֹ שְׁקִיבִיץ מְמוֹן רַב וְשְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ כְּפִי שִׁיטַת הַרְאָבִיז דְהִלְזוּ: אֲמָנָם כָּתַב עוֹד בְּמִקוּמוֹ לְשֵׁם מְשֵׁם הַתּוֹסֵ' ו"ל דְה"פ גְּלִי דְעֵתִיָּה שְׁהִיָּה בְּדַעְתּוֹ לִישְׁאֵל לְחֻכְמָה עָלָיו וְיִהְיֶה שְׁלוֹ וְאוֹמֵר כֵּן שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ בְּנֵיו עכ"ל א"כ לִפ"ז לֹא מִצִּי שׂוּמֵי דְמִצִּי טְעִין שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ אֲלָא דִישְׁאֵל עַל הַקְדָּשׁוֹ לְחֻכְמָה וְיִזְכֶּה בְּשִׁלּוֹ אֲלָא דְאַפְתִּי ק' לִס' הַרְדָּבִיז ו"ל דְנִימָא שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ אֲמַר כֵּן עַד שְׁיִשְׁאֵל לְחֻכְמָה וְנִהִי דְבַחְלִיקָה שְׁקִנְיָתָה לְהַקְדָּשׁ מְמַעוֹת הַהֶקְדָּשׁ יַעַן גִּזְבָּר הוּא וְאִין בְּיָדוֹ לִישְׁאֵל עַל נְכֹסֵי הַקְדָּשׁ דְלָאוּ דִידָהּ הוּא הָא מִיָּהָא לִמ"ש עוֹד הֵרַב ו"ל וְכִינּוּן דְאֲמַר לְהַקְדָּשׁ הֵרִי הוּא הַקְדָּשׁ דְאֲמִירְתּוֹ לְגִבּוּתָהּ וְכוּ' ע"ש דְאַפְתִּי נִימָא שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ עֲצָמוֹ הוּא דְאֲמַר הֵכִי וּבְיָדוֹ לִישְׁאֵל עָלָיו וְהִפְלִי יִהְיֶה שְׁלוֹ וּמַעֲתָה נּוֹבֵיין וְנִדּוֹן בִּנ"ד דְרִאֻבּוֹן גִּזְבָּר הוּא עַל חֻבְרַת ת"ת וְהוּדָה שְׁהַנְכָסִים הָהֵם הֵם שְׁלֵא ת"ת וְלֹא מְהִימָן לֹאמֵר דִידָהּ הוּא וְשְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ כִּינּוּן דְאִין בְּיָדוֹ לִישְׁאֵל כְּמִדְבָּר: גַּם אֲשׁוּרֵי לְהַרְמִיָּה ו"ל בַּחֲמִי לְשֵׁם בְּסִי ק"ם דְק"ל בְּפִשְׁטָא דְשְׁמַעְתָּא מֵאִי דְק' לְרַבְּנוֹתָא וְכַתֵּב ע"ז וְכַתֵּב דְל"ק דְאַפ"ה נִיחָא לִיָּה שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ אֶת עֲצָמוֹ כִּינּוּן דְאֲמַר שְׁמוּאֵל מְנָה שְׁחִילָלוֹ עַל שׁו"פ מְחִיל חֵינְשֵׁינוּ דִילְמָ' אִפְתִּי דְעֵתִיָּה עֲלֻנְיָה לְאַחְלִיָּה בְּפִחוֹת מְשֻׁנוּיָו עכ"ל הָא לְמִדְתָּ דְאִי לֹא דְמִצִּי מְחִיל וְכִינּוּן דְכֵן הוּא אִיכָא לְמִתְלֵי דְאַפְתִּי דְעֵתִיָּה עֲלֻנְיָה ע"י חִילּוֹל וְחֵינְשֵׁינוּ שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ הָא לֹא"ה לֹא אֲמָרִי גִבְיֵי הַקְדָּשׁ שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ וְכִינּוּן שְׁהוּדָה שְׁהֵם לְהַקְדָּשׁ ת"ת וְלָאוּ אִיְהוּ דְאַקְדָּשֵׁינוּ מְנַכְסִיָּה א"כ לֹא מְצִי לְחַלְלֵי מִלְתָּא מְנִיְהַאֲזָדָא לְמִימֵר שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ אֲלָא דְאַפְתִּי אִיכָא לְמִימֵר דְמִיָּהָא לֹא אִירְיָא דְשִׁאֲנֵי הָכָא דְרַב הוּנָא מִיְיָרִי.

הָכָא בְּמִקְדָּשֵׁי נְכֹסֵי הַקְדָּשׁ גְּמוּר בְּנוֹדָאֵי אֲלָא בְּמֵאִי דְאַהֲדָר וְאֲמַר מְנָה לִפ' בְּיָדֵי בְּעִי לְמִימֵר דְנִימָן אֲתִקְרִי לִיָּה ר"כ דִילְמָא דְכִינּוּן מְצִי מְחִיל אֲשׁוּ"פ אֲמַר הֵכִי שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ וְכוּ' וְלֹא יִטּוֹל פִּי אוֹתוֹ מְנָה כִּינּוּן שְׁלֵא אֲמַר תְּנּוּ אֲבָל בִּנ"ד שְׁלֵא יִדְעֵנוּ מִהַהֶקְדָּשׁ אֲלָא ע"י כַּת"י מְצִי לְמִימֵר שְׁלֵא כָּתַב כֵּן אֲלָא שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ וְאֲת"ל נְתַפְסֵי בְּדִיבּוּרֵי דְאַמִּירְתּוֹ לְגִבּוּתָהּ וְכוּ' הָא מִיָּהָא בְּיָדוֹ לְתַמְנָן ע"י חִילּוֹל אֲלָא דְלִגְבֵי הוּדָתָא שְׁהֵם לִת"ת דְתוֹ לֹא מְצִי מְחִיל לִיכָא לְמִימֵר .

שׁוּם טְעָנָה וְכִדְכֵתִי בְּעֵנִיּוֹתֵינוּ: עוֹד כָּתַב הַרְמִיָּה ו"ל א"נ אִיכָא לְמִימֵר דְדְעֵתִיָּה . עֲלֻנְיָה דְאִי .

קִיאֵי מְעַרְסִיָּה הִדָּר בִּיָּה דְאַיְבְּעֵינָא לֵן בְּפָרְק מ"ש וְלֹא . אֲפִשׁוּ' נְכֹסֵי בְּחֻזְקָתִיָּה קִינְיָמֵי וְכוּ' וְאַשְׁתַּכַּח דְכָל חַד מְהִנֵי טְעָמֵי דְנִיחָא לִיָּה שְׁלֵא לְהִשְׁבִּיעַ עכ"ל וְלִפ"ז הו"ל הִנֵּה נְכֹסֵי שְׁהַקְדָּשֵׁי כִינּוּן שְׁאֵם עֲמַד חוּזָר כְּנְכֹסֵי דִידָהּ נִינְהוּ וְהו"ל הִנֵּה הוּדָתָא דְאוּדֵי וְאֲמַר מְנָה לִפ' .

בְּיָדֵי פֶשַׁעַר ש"מ שְׁאָמַר עַל נְכֹסָיו מָנָה לִפ' בְּיָדֵי דָאֵי לֹא אָמַר תָּנוּ אֵין נוֹתְנִין דְּנִיחֻשׁ דִּילְמָא וְשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ אָמַר הָכִי וְשִׁפִּיר מִתְקִיף לִיה ר"ן מְדַרְב וּשְׁמוּאֵל אָבֵל בְּמַקְדִּישׁ בְּרִיא דְאִינוּ חוֹזֵר גְּאָמֵן דְּשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ לֹא אָמַרִי פִינּוּ דְהִדְר לְהַקְדֵּשׁ אֱלָא מְשׁוּם דְּבִבְרִיא חֲזִינְשִׁינּוּ לְקַנְוִינְיָא וְהַרְמ"ה ז"ל לֹא גַתְחֻוּרוּ בְּעֵינָיו ב' הַתְּרוּצִים הִלְלוּ מְשׁוּם דְּמִיָּדִי הוּא טַעְמָא מְשׁוּם דָּאֵם עֶמֶד חוֹזֵר מְשׁוּם דְּלֹא שְׁנִיר מִיָּדִי לְנַפְשִׁיהָ לְאַתְּזוּנִי מְנִיָּה ש"מ דְּסָבַר דָּתוּ לֹא חֲזִי וְאִיָּה יְחוּשׁ לְהַשְׁבִּיעַ וְלִכִּי קֵאִי מְעַרְסִיָּה אַחְוֵלִי מַחִיל לְהַקְדֵּשׁ אוּ אֶהְדוּרִי אֶהְדֵּר מְנִיָּה דְלִכִּי קֵאִי לֹא הוּי בְּחֻזְקַת עֲשִׂיר עַכ"ל ר"ל דַּר"ה מְדַלָּא קְאָמַר וּמַת ש"מ דְּמִיָּרִי בְּהַשְׁבִּיעַת עֶצְמוּ וְלֹא בְּהַשְׁבִּיעַת בְּנָיו וְכַמ"ש בְּמַקְו' שֵׁם מְשִׁם הָרָא ש"ז וְלֹא וְכֵן הִיא גִינְרַסַת הַגְּמָרָא: וְכ"ע הַרְמ"ה ז"ל לֹא מְסַתְבְּרָא חֲזִינְשׁ דִּילְמָא מְאָרִיָּה בְּעַרְסִיָּה וּבְהִדִּי דְמְאָרִיָּה חֲזִינְשׁ וְשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ מְפָנִי הַגְּזֻלְנִים וְא"כ אִי אָמַר מָנָה לִפ' בְּיָדֵי נְמִי נִיחֻשׁ דִּילְמָא וְשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֶצְמוּ קְאָמַר וְאִמְאִי גְאָמֵן עַכ"ל וְלֹא הִבִּינוּתִי זֶה דְּכִינּוּ דְּכָבַר הַקְדִּישׁ כָּל נְכֹסָיו מָה הַשְׁבִּיעַ פֶּשׁ גְּבִיָּה עַד דְּתִלִּי נְכֹסִיָּה בְּמָנָה לִפ' וְאִי מְפָנִי הַגְּזֻלְנִים אֶדְרַבָּא פְּרָשִׁי אִינְשִׁי מְאִיסוּר' דְּהַקְדֵּשׁ טְפִי מְנַכְסִי הַדְּיוּט: וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב כְּנֵה"ג ז"ל בַּח"מ סִי"ל בְּהַגְהָ"ט אוֹת כ"ח שְׁכַתְבַּת ע"ד הַרְדָּב"ז ז"ל הִלְלוּ וְז"ל וְאִישְׁתַּמִּיטְתִּיהָ לְמָרְן ז"ל הָא דְאָמְרִינּוּ בְּפֶרֶק ז"ב דָּף ל' הָרִי שְׁרָאוּ אֶת אֲבִיהֶן שְׁהִטְמִין מְעוֹת בְּתִיבָה שְׂיָדָה וּמַגְדֵּל וְא"ל שֶׁל פ' הֵם שֶׁל מְעַשֵּׂר הֵם אִם פְּמוֹסֵר דְּבָרֵיו קִיָּמִין וְאִם כְּמַעְרִים לֹא אָמַר כְּלוּם וּפִי כָּל הַמְּפָרְשִׁים מְשׁוּ דְאֶפְשֵׁר וְשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֶצְמוּ אָמַר כֵּן וְכו' עַכ"ל אָמַת הוּא שְׁכֵן כְּתַב רש"י וְהַתּוֹס' שֵׁם כְּמוֹ שְׂיִתְבְּאָר בַּס"ד אֶלְמָא אִפִּי לְגַבִּי מְעַשֵּׂר דְּהוּא הַקְדֵּשׁ אָמַרִי וְשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ וְזֶה וְדָאֵי הַפֶּה דַּעַת הַרְדָּב"ז ז"ל אֱלָא דְקָשָׁה לַע"ד רִישָׁא דְקַתְנִי וְשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ וְזֶה וְדָאֵי הַפֶּה דַּעַת הַרְדָּב"ז ז"ל אֱלָא דְקָשָׁה לַע"ד רִישָׁא דְקַתְנִי בְּשָׂדָה גְאָמֵן אִמְאִי הִימְנוּהוּ רַבְּנָן פִּינּוּ דְאִיכָּא לְמִיחַשׁ דְאָמַר הָכִי כְּדִי וְשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ דְּבְרִישָׁא לֹא מְפָלִיג בֵּין מוֹסֵר לְמַעְרִים דְאֶפְתִּי לֹא מַתְנִיָּא מְשַׁמַּע דְּכָל גְּוֹנָא בְּשָׂדָה גְאָמֵן וְעוֹד ק' לַע"ד דְּחִלּוּקָה שֶׁל מְעַשֵּׂר שְׁנֵי הֵם כִּי בִּידוּ לִיטְלֵן מֵאִי הוּי בְּשִׁלְמָא בְּחֻלּוּקַת שֶׁל פ' הֵם פִּינּוּ דְמַצִּי שְׁקֵלִינְהוּ וְיִהְיִינְהוּ לְאוֹתוֹ פ' מְשׁוּ"ה מְהִימֵן אֱלָא בְּחֻלּוּקַת שֶׁל מְעַשֵּׂר מֵאִי אִית לִיה לְמַעַבַּד דְּלִמְאִי יְהִיב לְהוּ אֱלָא לְבַעֲלִים וְהַשְׁתָּא גְחֻזִי אֲנִן תְּנָא הִיכָּא קֵאִי אִי אִיָּרִי בְּמַעַשֵּׂר בַּז"ה הָא קִי"ל דְאִינוּ גְאָכֵל אֱלָא פּוֹדָהוּ לְכַתְחֵן וְאִפִּי מְעַשֵּׂר שֶׁל מָנָה עַל פְּרוּטָה וּמְשַׁלִּיכָה לְיָם הַמְּלַח דְּוֹדָאֵי לָאו מְשַׁנַּת חֻסִּידִים הִיא זֹו דְאֶפִּי בַּז"ה פּוֹדִין בְּשִׁוּוּיָּין כַּמ"ש רַבִּי רַפ"ב מְה' מְעַשֵּׂר ע"ש וְא"כ חֲזִינְשִׁינּוּ שְׁפִיר דְשִׁלָּא לְהַשְׁבִּיעַ הוּא דְאָמַר הָכִי דְלֹא מְחַסֵּר לְהוּ אֱלָא פְּרוּטָה וְא"נ מִיָּרִי תְנָא בְּזִמְן הַבֵּית דְּהָכִי רַהִיט לִישְׁנָא דְבְרִיָּתָא טְפִי מְדַקְתְנִי מְעוֹת שֶׁל מְעַשֵּׂר דָּאֵי בַּז"ה לִיכָּא אֱלָא פְּרוּטָה וְאִת"ל דְאֶבּוּהֶנּוּ חֻסִּיד הִנְה וּפְדָאָן בְּשׁוּוּיָּין אֶפְתִּי מֵאִי בָּעוּ הִנְי מְעוֹת לְגַבִּיָּה וּלְהַטְמִינָם לְשִׁדְיָנְהוּ לְיָם הַמְּלַח.

אֱלָא וְדָאֵי דְבְּזִמְן הַבֵּית מַתְנִיָּא וְנֶאֱכָלִים לְפָנִים מִן הַחוּמָה ס"ו הו"ל הִנְי נְכֹסִי דְיִתְמִי גִינְהוּ וְאִינְהוּ דְאָכֵלִי לְהוּ וְכו' אֶפְתִּי מוֹשְׁבַע"ים וְעוֹמְדִים הֵם וְאֶפְשֵׁר פִּינּוּ דְלֹא קִיָּיִמִי אֱלָא לְאָכִילָה בְּיָרוּשׁ' וְלֹא לְהַשְׁתַּכֵּר בְּהֵם כְּמֵאן דְּקִיָּיִמִי לְאִיבּוּד וְלֹא יְחֻזִּיקוּהוּ בְּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ כְּעֲשִׂיר לְהוֹסִיף עַל יְצִיאוֹתָיו אֱלָא דְאֶפְתִּי קָשָׁה פִּינּוּ דְרִישָׁא מִיָּרִי אֶפִּילוּ בְּמוֹסֵר.

מְדַלָּא מְפָלִיג כְּמִדְּוָבֵר א"כ בְּבֵית אִמְאִי אִינוּ גְאָמֵן בְּשִׁלְמָא שֶׁל פ' הֵם פִּינּוּ שְׁאִין בִּידוּ לִיטְלֵם וּלְיִתְנָם לְאוֹתוֹ פ' מ"ה אִינוּ גְאָמֵן וּבְמַגּוּ דָּאֵי בְּעִי שְׁתִּיק נְמִי לֹא מְהִימֵן פִּינּוּ דָּאֵי

שתיק ומנחי התם לעולם לא יבאו לידי פ' כמ"ש התוס' שם שם אבל בשל מעשר אמאי אינו נאמן פיו דמלתא דאיסורא הוא.

ואתה דע לה דבפרק הנזקין דנ"ד איפליגו אב"י ורבא באומר לחבירו נטמאו טהרותיו דלאב"י כל שבידו נאמן ולרבא אע"ג דהשתא אינו בידו אי אשכחיה ואמ"ל נאמן אשכחיה ולא אמר ליה אינו נאמן והתוספות ו"ל הק' מדאמרי' עד א' שזנתה אשתו ושתק נאמן ותי' דהקא מייירי במכחישו או שא"ל איני יודע אבל התם מייירי בשתיקה דחשיבא כהודאה ע"ש.

והשתא ע"כ ברייתא לא במכחיש ולא בשותק מייירי דא"ה ליפלוג וליתני בדידה ואע"ג דאיכא למימר דמשום של פ' הם מפליג בין שדה לבית מ"מ פיו דנ"מ לענין דינא דמעשר במאי עסקי' אלא ש"מ מלתא פסיקתא קתני דאפי' בבא לישראל אם נאמינהו לזה שאמר של מעשר הם כל שאמר שהם בבית אומר להם דאינו נאמן פיו שאין בידו ליטלם א"נ דסתמ' קתני אפילו באומר ליתומים קטנים דלאו בני הודאה והכחשה גינהו ועוד אעיקרא דדינא דאמרינו במכחיש או אומר איני.

יודע דאינו נאמן ה"ד לבעל דבר עצמו ובני ביתו אבל לאחרים אסור דלאו כל כמיניה וכמ"ש רבי' ב"י בי"ד סי' קכ"ז בשם רמ"ך ע"ש ובר"י פסיק ותני לא אמר כלום לומר דאינו נאמן בין לבעלים בין לאחרים דמעשר רשאי ליתנו לאחרים כל שאינו בדרך מקח וממכר כמ"ש רבינו שם בפ"ב מה' מעשר ע"ש: וראיתי בחי' לסנהדרין המינוחות להר"ן ו"ל שם דמפ' בחלוקת שדה במוסר ואפי' בבית לא אמר כלום ואע"ג דע"א נאמן באיסורי' והנה בדין שיהיה נאמן לענין מעשר אפשר שעדות זה של מעשר דין ממונ יש בו שהמעשר ממונ גבוה הוא והוא בא להוציא הממונ מחזקתו ודבר שבממונ אינו פחות מב' אעפ"י שיש איסור בדבר וכו' ואנכי לא ידעתי מאי ק"ל זל דע"א אינו נאמן באיסורין אלא כשהוא בידו או היה בידו ואמ"ל בפ"א שמצאו או בשותק או באומר אינו יודע כדכתי' לעיל ואם נפשך לומר שקצר במקום שאמ' להאריך ור"ל דלא הנה ליה לתנא למנקט מלתא פסיקתא לא אמר כלום פיו דזמנין משפחת לה דנאמן אע"ג דלא היה בידו ובשותק וכו' הא מיהא עדיין צריכי' אנו למודעי מה הלשון אומ' דין ממונ יש לו דהמעשר דין גבוה יש לו וכו' ונהי דמת דחשיב ממונ גבוה היינו לענין שאין מקדשין בו את האשה ושלל לחייב הגונב מהם תשלומי פפלוכיוצא כמ"ש רבי' בפ"ג מה' מעשר דין י"ז ע"ש אבל סו"ס ממונ בעלים הוא לאכילה וליתנו פמדנבר ואפ' פיו דלהנה מילי חשיב ממונ גבוה שאין מקדש בו את האשה וכיוצא חשיב ליה שפיר בא להוציא מחזקתו אלא דמ"ש עוד ודבר שבממונ אינו פחות משנים לא הבינותי דבעושה עמו בטירות ואמ"ל נטמאו דאפליגו ביה אב"י ורבא הוא בא להוציא ממונ מחזקת בעלים וכן בזבח לחייבו להביא אחר תחתיו וס"ת ושאר מילי וראיתי להרב הנמק"י שם שפתב דבבית אינו נאמן אפי' במוסר דמ"מ ע"א הוא ועל פיו לא נוציא ממונ מחזקתו וכו' עכ"ל ואעפ"י שלא הזכיר האיסור מ"מ ס"ל דע"פ ע"א לא נוציא ממונ מחזקתו וכדברי הר"ן ו"ל ורבינו ירוחם במיישרים נתיב כ"ו ח"ג דע"ד העתיק הברייתא דפרק ז"ב והשמיט חלוקה דשל מעשר הם וכתב ע"ז פ' אפי' אמר במוסר אינו נאמן מאחר שלא היה יכול ליטלן דאינו כ"א ע"א עכ"ל וטעמו שהשמיט לדין מעשר משום דבז"הו שפודהו על שו"פ

ויוליכנו לים המלח הרי הוא כמבואר נמצאת למד דלדעת הר"ן והנמק"י ורבי' ירוסם ז"ל תלתא ספרין ס"ל דרישא דברייתא מיירי אפי' במוסר בבית לא אמר פלוס אמנם הרי"ף ז"ל בפ' ג"פ ובפ' ז"ב וקרא"ש ז"ל שם העתיקה פלה פמות שהיא ומשנה א' לא זנה ממקומה: איברא דחזיתיה לרבינו יונה ז"ל בחי' לפרק ז"ב שם והמה בכתובים שכת' איפא דק"ל בשדה אמאי נאמן נחויש לשמא שלא להשביע והינינו פקנשינו ומירץ לחד תי' דקא דמפליג בסיפא בין מוסר למערים ה"ה ברישא וסיים וכתב ובבית לא אמר פלוס אפי' במעשר דלא מהימן ע"א למימר מידי ברשותיה עכ"ל ולע"ד דט"ס וצ"ל למיסר מידי דליתיה ברשותיה וכדברי הר"ן ז"ל וקא דאוקי לרישא נמי במוסר נראה דדחיק ליש' למימר דרישא סמיה אסיפא בעיקר דינא במלתא דאפתי לא מתניא הן היום פאן נמצא וכאן היה את שאהבה נפשי אהבה רבה חמיד לבא קלורית לעין ורב פמו שפאמר מוהרח"א נר"ו בר מניה דמר ניהו רבא תנא דידן ומורי גם הוא הרב חק נתן זיע"א פי מידי דברי בו אף הוא ראה גברא דשפיר חזי דברי הרמב"ם ז"ל שפכת בפ"י מה' זכיה פשהעתיק הבריית' דפ' ז"ב נתן את הנתינים למעלה למטה ואת הנתינים למטה למעלה ואייתי לחלוקת אם במוסר בריש דינא.

ואח"ך אייתי להך חלוקה דשדה ובית להורות נתן דס"ל פדעת רבי' יונה ז"ל דרישא מיירי במוסר משו"ה שפיר זכה אותו פ' דתו ליפא למיחש לשלא להשביע אמר הכי ודפח"ח והוא כפתור נפרח ועדיין צריכים למודעי מ"ט דתנא של מעשר הם טפי משאר הקדשות ולא קתני סתמא של הקדש הם והדבר ברור משום דשאר הקדשות מאי בעו גביה דאי הקדש בד"הב או של עניים פינן דקאי עליהו בקל תאחר ל"ל הטמנה ואע"ג דמשפחת לה בהקדש לצדקה דלא קאי עליהו בקל תאחר פמו שנתפאר בדברי רבינו בפ"ח מה' מתנות עניים ע"ש מ"מ ניקח ליה למנקט מלתא פסיקתא.

ועוד נר' משום דכי אמר לבניו של מע' הן וכו' שלא ישלחו בהן יד ליתול מהם דאינם נאכלין אלא בירוש'. אע"ג דחולין הם לית ליה פסידא דאין דמים של חולין נעשים מעשר בעקמת שפתיים וגדולה מזו שאפ"ל אמר פירות הללו כמעשר לא אמר פלוס כמ"ש רבי' בפ"א מה' נדרים דין י"א וז"ל האומר פירות הללו כחלתו של אהרן ותרומה לא אמר פלוס משום דאין דרוך להביא בתורת נדר ונדבה לאלו והראב"ד ז"ל כתב הטעם לפי שהן נכסי חולין לישראל דנאכלין להם ולבניהם וכו' ע"ש נמצאת אומר דאין דרוך להתפס מעות הללו בתורת מעשר בין לטעם רבי' בין לטעם הראב"ד ז"ל אפ"טו להכי דייק טפי תנא דידן ונקט של מעשר הן א"ל אביהם דאינו נתפש כלל בהאי לישנא אבל אם א"ל אביהם של הקדש בד"ה או לעניים נתפס בדבור דקי"ל אמירתו לגבוה וכו' ולכי שמע גזבר אתי ומפיק ליה מניה ומאי אהניא לרמאי ברמאותיה כ ניצול מן הדוב ופגע בו הארי: וראיתי להרב בני חיי ז"ל בח"מ סי' ל"ב שם שכ' על דברי הכנ"הג ז"ל הנאמרים באמת וז"ל ונראה דהרב גריס שם של מעשר כגרסתנו ולא גריס של הקדש וא"כ איפא לפ' טובא דמעשר ממון הדיוט ואינו נתפס בדבור אבל הקדש נתפס בדבור דאמירתו לגבוה וכו' ואפ"ר שלכן הרב לחם רב ז"ל הביא ראיה מהטור שכתב של הקדש במקום מעשר דמן הגמרא דגריס מעשר אין ראיה ע"ש והנה מ"ש הרב ז"ל דמעשר ממון הדיוט וכו' ל"ד אלא ר"ל ממון בעלים הוא פדכתי' ומ"ש ואינו נתפס בדבור וכו' ר"ל בין שאמר הללו של מעשר הן או כמעשר הן וכדכתי' אבל מה שתלה

הרב ז"ל בגירסת הגמרא דהטור גרים של הקדש אַתְמָהָה דְּבִתּוֹסְפָתָא פ"ד של מעשר מתנייא של מעשר כדמיייתי לה הש"ס גם הרי"ף ז"ל בפ' ג"פ וז"ב וְהָרָא"ש וְהָרָמְב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות מעשר ובפ"י מה' זכיה וְהַמְרָדְכִי בפ' ז"ב ופ"א דְּבִתְרָא.

א"כ מנין היתה לו גי' אחרת שלא נמצאת לא' מהגדולים הללו וכבר נודע שלעולם יפנס בן אצל אב ולמקום אשר יפנה הרא"ש אחריו ילף: אף אוסיף להביט בהג"מיי בפ"ק דְּבִתְרָא שְׁפָתַב מִשָּׁם הָא"ז אַחַר שֶׁהֵבִיא בְּרִיָּתָא דפ' ז"ב וז"ל ונר' שְׁזָה הַדִּין בְּמַעוֹת שֶׁל צְדָקָה עכ"ל.

ולע"ד זהו דעת הטור דה"ה להקדש ולא נתלה בגי'. אמור מעתה דברי הרדב"ז ז"ל במחלוקת שנויה דלדעת הטור והא"ז אפי' בהקדש עניים שיניף למטען שלא להשביע ומעתה מה שראיתי להרב מח"א ז"ל בהגהותיו לתשו' הרדב"ז ז"ל ששהיג עליו מה' דפ' ז"ב ומיייתי לה גבי הקדש לאו כ"ע מודו בה דרנבא נינהו דגרסי של מעשר ומינה ליכא תברא וכדכתב הרב בני חיי הרי הוא פמבונאר גם לא זכר שר דברי הכנ"הג ז"ל שתפס על הרדב"ז ז"ל: גם אשו"ר להרא"ש ז"ל בתשו' פלל ו' סי' טו"ב שגשאל על קהל שמנהגם לחכור חכירות הקדשים או אלמו'ענה וכשפותבין שטר החכירות פותבים אותו בשם אחד מהקהל ובסוף השטר אומר קודם חתימת העדים וזה הממון הוא מחכירות הקהל ועתה ראובן הוציא שטר על שמעון וכשראו הקהל השטר אמרו לשמעון אלו המעות שלנו הם אל תתנם לראובן פיון שפתוב בסוף השטר שזה הוא מחכירות הקהל וכן הנה מנהגם לכתוב השטר ע"ש אחד מהקהל וראובן אומר פיון שפתוב ע"ש שלו הם ועוד אומר שהקהל נתנו לו שטר זה לגבות ממנו מעות שהיו לו אצל הקהל והקהל טוענים שאין לו אצלם פלום ושלעולם לא נתנו שטר לגבותו אלא כתבו אותו על שמו כמנהגם והשיב הרא"ש ז"ל פיון שמנהגם פשחוקרין חכירות פותבין בשם א' מהקהל וכותבין בסוף השטר וזה הממון הוא מחכירות הקהל וכן נמצא בשטר שביד ראובן לאו כל פמיניה לומר המעות שלו הם פיון שפתוב בשטר שהוא מחכירות הקהל גם מנהגם הוא לכתוב ע"ש היחיד עש"ב.

יראה יראה כי מנהג גזברי הקהל לחכור חכירות הקדשות ואלמ"עונה לאינה מהקהל שנאותו לו הגזברים להקל מעליהם טרחם ועול סבלם בגביית החכירות פותבים בשם אינה יחיד מהיחידים ע"ש המעות ולשלא תבא תקלה ח"ו לקהל מודיעים נאמנה קודם חתימת העדים שזה הממון הוא מחכירות הקהל השיב הרא"ש ז"ל פיון שמנהגם פה וגם פתוב לבסוף שהוא מחפירו' הקהל לאו כ"כ וכו' משמע להדיא דמרתתי בעינן וכי ריקהטא פוקה תשו'.

וגם מדברי השואל יראה דבלא מנהג אין ראיה מה שפתוב בסוף השטר שאומר מחכירות. הקהל דמצי למימר כתב פן שלא להשביע ואע"פ שפתוב פן קודם חתימת העדים מה בכך שהרי אפי' כתב השטר בשם לוי על שמעון והשטר יוצא מתחת יד ראובן לא מצי למימר שמעון דללוי אני חייב ולו אני פורע דיכול ראובן לומר אני הסתרתתי הענין שלא להשביע את עצמי והאמנתי בו שיודה לי האמת כמ"ש ה' התרו' שנ"א ח"ט ע"ש והביאו הטור שם ע"ש אלא דאיכא למימר דלא דמי דהתם שאני שהוא סומך על אמונת לוי שיודה לו האמת אבל בנדון הרא"ש ז"ל נהי דאיכא למימר שלא להשביע

כ"כ בשם חכירות הקהל הא מיהא על מי סמך שיודעה על האמת אם לא שנאמר שסמך על גזברי הקהל שיודו על האמת אבל פיון שמנהגם פך לכתוב פן בשטר חכירות הקהל תו ליפא למתלי בשלא להשביע ואי משום טעמא דמנהג לחוד אי לאו שפתיב לבסוף וזה הממון מחכירות הקהל לא זכו הקהל דאטו פל שטרות היוצאים מתחת יד היחידים אנו מחזיקים אותם לשל קהל ואין להם ליחיד הקהל שום חזקה בשטר הס פי לא להזכיר להכי איצטריף הרא"ש ז"ל לתרי טעמי אלא שעדיין אני נבוי בדברי השואל שהרבי טענת ראובן אתרי ריכשי דמעיקרא טען שהם שלו ור"ל ומ"ש לבסוף שזה הממון מהחכירות שלא להשביע ואח"ך אמר שהוא מהקהל נמסר לו לגבות ממנו חובו שתייבין לו הקהל וא"כ ע"כ שנקתב השטר ע"י גזברי הקהל כמנהג לכתוב ע"ש היחידים ולעת עתה שהקהל חייבים לו נתנוהו לו לגבות בחובו.

גם הרא"ש ז"ל חזר והשיב על טענה זו ומה שטען עוד שהקהל נתנו לו לראובן וכו' ואנכי לא ידעתי איך נתישבו בעיניו ז"ל דברי ראובן בשני מיני טענות וראיתי למרן בש"ע פשהעתיק תשובת הרא"ש ז"ל הלזו פתב וז"ל וראובן טוען פיון שכתוב ע"ש שלו הם שהקהל נתנו לו וכו' עכ"ל מריהטא דלישגיה משמע פאילו טענה א' היא שהקהל נתנו לו ולכך פתוב ע"ש.

אמנם לשון הרא"ש בשאלה ובתשו' לא משמע הכי וכדכתי' ואולם נחזי אנו אי טעין ראובן שלו הם ומ"ש לבסוף שזה הממון מחכירות הקהל שלא להשביע ואע"פי שיש מנהג בעיר מגו דאי בעי אמר שהקהל נתנוהו לו בחובו בכתי' ומסי' ואבד השטר שהוא דודאי נאמן כמ"ש מרן הש"ע בסי' ס"ו סי"א ע"ש א"כ אמאי לא מהימן ולפי סדר השאלה שהם ב' טענות בודאי על טענה הב' שאומר שהקהל נתנוהו לו שפיר חשיב הרא"ש ז"ל פיון שאין בידו שטר כת"ומ אין בו מועיל פיון דאיהו לא טעין שעשו לו כת"ומ אין פאן מגו פיון שהוא מודה שלא נעשית כת"ומ אבל במה שטוען שהם שלו נהמניה במגו דאי בעי אמר של הקהל הוא .

ונתנוהו לו הקהל בחובו בכת"ומ כמנדובר ולעולם הוק' לענ"ד דאמאי לא שיילין ללנה אם חייב לקהל דמי חכירות או לא ואם נאמן במאמרו לזכות או לחובה: וראיתי לה' סמ"ע ז"ל שפי' דברי הש"ע פדכתי' בכוננת הרא"ש ז"ל דתרתמי בעינן מנהג העיר וכתוב בסוף שטר זה של חכירות הקהל אלא שמרן ז"ל קיצר התשובה אבל בלא"ה מצי למימר שלא להשביע כ"כ והרב הלבוש סי' ס' סעיף ט' פתב דטענת שלא להשביע לא שייכא הקא דאין דרף יחיד לתלות מעותיו בקהל ע"ש ולפ"ד פל מה שהאריף הרא"ש ז"ל בשאלה ובתשו' על סמך מנהגם פעמים שלש לאין צורך וזה ג"כ דעת הש"ף ז"ל שם בזה דלרונחא דמלתא פתב פן אלא הטעם משום שנקתב קודם חתימת העדים דלשלא להשביע פולי האי לא עביד שיקתוב פן קודם חתימת העדים ע"ש וגם לה' מהר"א ששון ז"ל שצדד לומר דאיכא למימר דעדיפא מינה קאמר הרא"ש ז"ל והניח הדבר בצ"ע ומדבריו אתה למד דס"ל שלא פדעת הלבוש ז"ל דוק ותשפח והרב כנ"הג בהגב"י אות פ"ח פתב דברי הסמ"ע ז"ל וכתב ג"כ וכן נראה ברור מתשובת מוהר"א ששון ז"ל עכ"ל והרואה דבריו פל נראה פן דהוא.

ז"ל לא פסיקא ליה הכי וצע"ד: ואנכי חזו"ן הרביתי ראה ראיתי להרב משפט צדק ז"ל בח"ג הגדפס מחדש סימן י"א שהביא תשו' הרא"ש ז"ל הלזו ותכלית דבריו דתרתמי בעי הרא"ש ז"ל דמשום טעמא דנכתב ע"ש ראובן לא מהניא דיכול לומר שלא להשביע כדכ' בעניויתינו וכמ"ש הסמ"ע ז"ל וע"ש שהאריה בכמה פרטים בדברי התשו' הלזו וכמה שהערנו במקצת בעניויתינו: נקטינו מדברי הרא"ש ז"ל בתשובה דלדע' הלבוש פינן דתלה בקהל ליפא למתלי בשלא להשביע ולדעת הסמ"ע ז"ל דע' הרב משפט צדק ומהר"א ששון ז"ל כפי מ"ש הכנ"הג אפי' בתלה נכסיו בקהל שפיר מצי טעין שלא להשביע ואפי' בתולה מעותיו בקהל ויכולני לפתור דעת הלבוש דר"ל בתולה ביחיד פינן דאיפא למימר דסמך על אמונתו של חבריו שיודע האמת שהנכסים הם שלו א"כ יודה לו על דבר אמת אבל הקהל מי יודה לו ומי יודע שאינו של הקהל ובפרט אם הוא גזבר הקהל תולין שקמץ מעיסת החברה לזכות' הא מיהא דעת הש"ך דוקא פינן שונכתב קודם חתימת העדים משום שלא להשביע לא עביד פולי האי ולקמן יתבאר עוד בס"ד מדעת פלם גלמוד דס"ל כדע' הרא"ש ז"ל דאפי' לגבי הקדשות של הקהל דמשמע בהו הרא"ש ז"ל שייכא טענת השבועה ושלא בדברי הרדב"ז ז"ל הגי' למעלה: וראיתי להרב החסיד בס' קהלת יעקב דקפ"ט שהליץ בעד הרדב"ז ממה שתפס עליו הכנ"הג דשאני גדון הרדב"ז ז"ל שאמר כמה פעמים של הקדש הן ואע"ג דבהודה כמה פעמים לא מהני ומצי למימר שלא להשביע כמ"ש הרב מוהריב"ל ז"ל ה"ד לגבי הדיוט אבל לגבי הקדש תפס הרב סברא האמצעית עש"ב ולפ"ד ז"ל הכא בנ"ד אע"ג דחזינו דמ"ש של ת"ת כמה פעמים הנה הא מיהא לא קאי אכל חד ממונא אלא פ"א הא מיהא כי אהדר ודל מינייהו נכסי דידיה וכת' והנה הנשאר לת"ת שדינן לו אכל חדא פאשר משפט פתוב בש"ס בכמה דוכתי דודאי כמה פעמים ושפמך הרב החסיד עד ועד לא נתן דבריו לשיעורין וכל דנפיש מחד זמנא כמה פעמים קרינן ליה אלא לענ"ד אין תי' זה עולה יפה דכל עיקר מטריין לא הו"ל להרדב"ז ז"ל אלא דאמירתו לגבוה וכו' והתם מ"ל אמר פ"א או כמה פעמים ועוד בה דמ"ש שא"ל ראובן כמה פעמי' שקנה הבית להקדש אינם אלא דברי יחיד אלא העד הא' לא שמע ממנו אלא פ"א ויהי בדרך שא"ל לשלם דמי הבית שקנה להקדש ובצירוף עדותו טרח הרב לקבל עדותו: סופא דמלתא דס' הרדב"ז הלזו באשלי רב רבי תלמי ואנו בתריה דמרו ז"ל גרינא וחזינו למרו בש"ע סי' רנ"ה שהעתיק לשון הטור דשל הקדש הם ושבק לשון הרמב"ם ז"ל דנקט לשון של מעשר הן ואע"ג דרוב לשונו בח"מ קרוב לכולו תופס לשון הרמב"ם ז"ל בצביונו וקומתו פשיט' דלהכי איפנון לאפוקי מהסוכרי' דבהקדש לא שייך טענת השבועה.

גם בי"ד סימן רנ"ט הביא הגה"מ בשם א"ז אשר הונף ואשר הורם דכתב על הברייתא דשל מעשר דה"ה לצדקה ופסקו מור"ם לשם ואחי' מל'ך הרב מוהרח"א נר"ו שלח אלי במקתב לאמר עין ראתה לה' ד"מ סי' רנ"ה פתב משם הא"ז דאם נמצא פתיכה שפן פתוב עליו צדקה דהוי לצדקה ואמאי לא אמרינן דשלא להשביע פתב פן דמ"ש מאם הודה בכת' עכ"ל ונומיתי לו הכי איתשיל הא"ז באדם הפא לישראל דאיהו גופיה מספק"ל ולא ברירא ליה מלתא אי הנה נכסי הכתו' על השק צדקה אי סמכינן עמ"ש על השק או לא והשיב דהו צדקה דמספקא אמרינן דזכו בה עניים וכדקי"ל ספק לקט לקט וע"ש בהג"המר וכבר כתי' על הך ברייתא דפ' ז"ב פמדובר דמוכח מינה דאמר א"ע

שלא להשביע אלא ע"כ פוננת הא"ז והד"מ פדכתי וקראיה דבח"מ סי' פ"א סי"א פתב
שאם פתוב על חפץ זה של פ' לא זכה פ' דאמרין אדם עשוי שלא להשביע עצמו וא"כ
קשיין דברי.

מור"ם אהדדי אלא ע"כ דהתם שאני דבא לישראל משום דלא ברירא ליה מלתא כמדובר
ולא משום דבהקדש סבר לומר דלא אמר' שלא להשביע שיהי מרן הש"ע פתב של
הקדש והוא ו"ל שמתק ועוד שהביא הג"המר פדכתיבנא: איברא דאפתי איפא למיקם עלה
דמלת' דמדברי הרא"ש ו"ל בתשו' הלזו נשמע להדיא דאפי' בכותב שהמעות הללו של
פ' לא זכה אותו פ' דמצי למימר שלא להשביע אלא דשאני התם דתלה בקהל ואין דרף
לתלות א"נ משום דיש מנהג וקלא הו"ל לכתוב פן משום שלא להשביע דירא הוא מהקהל
פיון דנהגו פן א"נ פיון דכתב פן קודם חתימת העדים אכל בלא"ה פיון שפתוב בפתיבה
שזה המזון של פ' הם מצי למימר שלא להשביע כ"פ ואילו בכלל ס"ה שאול נשאל
ותורה יבקשו מפיהו בראובן שהודה בכת"י שכל הנכסים שהיו לו הם משל אביו אי
הניא הודאה או לא והשיב ו"ל ו"ל ובנ"ד פיון דאיפא פתיבה לא אמרי' אדם עשוי שלא
להשביע דלא אנשחן אלא בדבור בעלמא כגון מאן מסיק בי אלא פ' ופ' אלא הכא דבכתי'
וכו' פולי האי לא הנה עביד שלא להשביע וכו' עכ"ל והובאה בטור סי' פ"א סכ"ג וסי'
רנ"ה ש"ד ע"ש.

ואנכי תולעת לא תעזוב נפשי לשאול דהכא פללא פניל רלא אמרי' אדם עשוי שלא
להשביע אלא בדבור גרידא כגון מאן מסיק וכו' דלא עביד מעשה פלל הפך דבריו דסי'
ו' וכן אתה מוצא בכלל פ"ו חנה דעת בראובן שמת ונמצא פתוב בפנקסו שהמשפונות
שיש לו מהזולת הם מנכסי שמעון שמסר לו אם יש להוציא מהיררשים ע"י הפנקס הזה
גדולה תשו' ובכלל דבריו פתב ו"ל הכא לא שיהי טענת שלא להשביע דה"ד במודה
ואמר חייב אני לפ' ופ' בפני העול' שלא יחזיקוהו בעשיר והכא אין אדם יודע ושומע
בדבר וכו' עכ"ל והובאה בקיצור בטור סי' פ"א סי"ז ע"ש משמע הא אם יש יודע ושומע
בדבר אפי' בכתי' אמרי' אדם עשוי שלא להשביע והדברים כמנגדים ולקמן ית' בס"ד.

ואתה דע לה דמדברי הרא"ש ו"ל הללו גמרין דינא לנ"ד דלא אמרי' שלא להשביע
אלא דוקא באומר בפני אחרים שלא יחזיקוהו בעשיר או אצל. בני ביתו שלא להוסיף
על יציאותיו אכל בכותב ומניחן בבית גנזיו לא תשורנו עין רואה ואדרבה לכל באי שער
עירו מוש'פע ועומד יען שט"ח המשפונות פתובי' ע"ש והוא גובה פירות הקרקעות קרנא
ופירי הוא המוציא והוא המביא אטו משום דשרטט וכתב האי שיטין סתראי גיהו פתיבן
ולא קריין ושם בסתר מוציאין אותו מחזקתו אלא ודאי קושטא קאי אמת יהגה חפו וכתב
לה לשמה חברת ת"ת לצאת י"ש נכף היא המדה ליראי ה' ולחושבי שמו אלא דהשתא
מיהא לכוס אנסוה לאיזו סבה נודעת לו איש'תמוטי הוא דקא משתמט ולא לאזוקי אינשי
בגזלנות ומה גם נכסי קטנים דלאו בני מחילה ונכסי צבור דקים ליה בגויה דגברא דמעלי
הוא אף רק מאשר השמים לא זכו בענינו כמבואר בשאלה אכל לשמים הימנותא להוי
אמרי'תה להא שמעתא וקיימתיה מסברא בטרם תחיל הא'רש תשובת הרא"ש ו"ל הלזו:
תבנא לדינא דברי הרא"ש ו"ל קשו אהדדי ועוד אחרת היתה דבכלל ס"ח סי' ע"ז.

ישיב אַמְרִים לְמָה שֶׁנִּשְׁאַל בְּרֵאשִׁית שְׁנֵי מִצְוֹת עַל א' מִשְׁטְרוֹתָיו שֶׁחֲצִי לְגִיסוֹ אִם זָכָה גִיסוֹ אוֹ לֹא וְיֵעָן וְיֵאמַר דָּלָא עֲדִיף מ"ש בְּפִתִּי מִמָּה שֶׁהוֹדָה בְּפָנָי עֲדִים שְׁאֵם לֹא אִמַּר אִתָּם עֲדִי שֶׁיִּכּוֹל לֹאמַר שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ וְכוּ' וְלֹא זָכָה גִיסוֹ ע"ש וְהוֹבָאָה בְּטוֹר סִימָן ס"ה ע"א א' הַקּוֹרָא וְא' הַשּׁוֹמֵעַ אֶת־מִוֶּהֱיָה קָא מִתְמַה דְּמִחְלִיפָא שִׁיטְתִּיהָ מִהֵךְ דְּכָלְל ס"ה דְּהֵתָם קָא מְרַע לְדִיבּוּרָא מִהֵפְתִּי וְהֵכָא תְּבַר לְגִזְיָה דְּכִתִּי גְרִיעָא מִהֵדִיבּוּר וּמִהֵתִימָה עַל הַטּוֹר שֶׁהֵעֲתִיק לְכָל הַתְּשׁוּ' הִלְלוּ גַם מְרָן הַב"י ו"ל לֹא נִתְעוֹרַר מְכַל זֶה וְכִבְרָא רְאֵתָה עֵינֵי שְׂרִי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל מְלָכִים מְדִינָיִם בְּיָשׁוּב תְּשׁוּבוֹת הִלְלוּ הֵרָאשׁוֹן אָדָם סְפָרָא רַבָּא דִּישְׂרָאֵל מוֹהֲרָמָא ו"ל בְּד"מ דְּרַכְיוֹ רְאִיתִי לְחִלְקָא יֵצֵא דְבִהֵךְ דְּגִיסוֹ מִיִּירִי שֶׁלֹּא יֵצֵא הַפֶּתַח מִיָּדוֹ וְשֶׁהָיוּ בְּרִשׁוֹתָיו אַחַר מוֹתוֹ מִשׁו"ה אֲמַרְיָנוּ שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ כֶּתֵב כֵּן אֲבָל בְּהֵךְ שֶׁהוֹדָה שֶׁהֵנְכָסִים שֶׁהָיוּ בְּיָדוֹ הֵם שֶׁל אֲבִיו מִיִּירִי.

שְׁמֹסֵר הַפֶּתִי בְּיַד אַחֲרִים דְּבַכ"ה גִּי שֶׁהָיָה בְּיַד אַחֲרִים לֹא מְצִי לְמִימַר שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ דְּכֹלִי הָאֵי שְׁכּוֹתָב בְּכִתְיִי וּמוֹסֵר בְּיַד אַחֲרִים לֹא הֵוָה עֲבִיד שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ ע"ע וּבְכַאֲמַת אַף שְׁאִין מְשִׁיבִין אֶת הָאֲרִי הַחַי וְמִי יָבֵא אַחֲרֵי הַמְּלָךְ עֵנִי אֲנִי לֹא נִתְקַרְרָה דְּעִתִּי מִזֶּה דֹא"ה מ"ל לְהֵרָא"ש ו"ל אֲצֵל הַדִּיבּוּר לְאוֹרְעֵי וְלִימָא דְלֹא אֲשַׁכְּחֵן אֲלֵא בְּדִבּוּר בְּעֵלְמָא כְּגוֹן מֵאֵן מְסִיק וְכוּ' דְּמוּכַח לְהֵדְיָא דְּכָל דְּלֹא הָוִי דִּיבּוּר ש"ד הוֹדְאָתוֹ וְלֹא מִהֵנְיָא לִיהָ טַעֲנַת שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ וְאֵמָי וְהָא אֵיכָא כְּתִיבָא וְלֹא דִּיבּוּר בְּעֵלְמָא וְאִפ"ה מְצִי טַעֲנִין שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ וְכְגוֹן שֶׁלֹּא מְסָרוּ בְּיַד אַחֲרִים וְעוֹד פְּשִׁי דְּכֹלִי הָאֵי שְׁכּוֹתָב הֵרָא"ש ו"ל הֵינְנוּ לֹאמַר דְּקַעֲבִיד מַעֲשֵׂה וְטָרַח לְאַפּוֹקִי מִדִּבּוּר גְּרִינְדָא דְלֹא קַעֲבִיד וְלֹא מִיָּדִי וְלֹא עַל מַה שֶׁמְסָרוּ בְּיַד אַחֲרִים בַּחוּץ הַדְּבָרִים הָרִי הוּא כְּמִבְּנָאָר.

וְעַק"ט דְּמָה יַעֲנֶה הֶרֶב בְּיוֹם שֶׁיִּדְוֹבֵר בּוֹ הֵךְ תְּשׁוּבָה דְּכָלְל כ"ו דְּפָסִיק וְתִנִּי הֵרָא"ש ו"ל דְּכָל שֶׁלֹּא יֵשׁ שׁוֹמֵעַ וְיֹדֵעַ לֹא מְצִי לְמִימַר שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ וְיֹתֵר מֵאֵלּוּ יֵשׁ לְעוֹרֵר בְּדִבְרֵי ו"ל וְכִבְרָא בָּא חֲכָם הַגָּאוֹן בְּש"ף ס' פ"א שֶׁם קָרָא עֲרַעֵר עָלָיו וְאִתָּה תַּחֲזוּהָ ע"ש וְהֵנְהָ בְּעֵתָהּ אֲמַרְנוּ נְבֵא הַעִיר לְדַעַת הֶרֶב מוֹר"ם ו"ל מֵאֵי הָוִי עָלָה בְּגִדּוֹנֵינוּ שֶׁהוֹדְאָתוֹ, בְּכִתְיִי הִיא מוֹצֵאת מְרִשׁוֹת אַחֲרִים אֲחַד חֲכָם נֵר"ו וְאִינְהָ יוֹצֵאת מִתַּחַת יָדוֹ אֵי מְצִי טַעֲנִין שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ אוֹ לֹא אֲנָא דְּאֲמַרִי קוּשְׁטָא קָאֵי דְּמִשְׁטְחִיּוֹת לְשׁוֹן מוֹר"ם בְּד"מ יִרְאֵה יִרְאֵה דְּשִׂאנִי לִיהָ בֵּין שֶׁהֵפְתִּי יוֹצֵאת מִתַּחַת יָדוֹ שֶׁלֹּהֲפֹתָב עֲצָמוֹ לְיוֹצֵא.

מִתַּחַת יָד זוּלְתוֹ וּלְפ"ד בְּנ"ד כִּינֵן שֶׁהֵפְתִּי נְמַצָּא בְּיַד זוּלְתוֹ וְלֹא יֵצֵא מִתַּחַת יָדוֹ תוֹ לֹא מְצִי טַעֲנִין שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ וְזָכוּ עֲנֵי סְבֵרַת ת"ת בְּכָל הַנְּכָסִים הַפְּתוּבִים ע"ג אוֹתוֹ הַשְּׁטֵר כְּמִדּוּבֵר הָאֲמָנָם הַמְּדַקְדָּק בְּלִשׁוֹן מוֹר"ם ב"ס הַמְּפָה שֶׁם שְׁכּוֹתָב וְנ"ל וְדוֹקָא בְּכִתְיִי שֶׁבְּיַד חֲבִירוֹ וְכוּ' עַכ"ל מִשְׁתַּמְעֵן מְלוּהֵי דְקָאֵי עַל זֶה שֶׁהוֹדוּ לוֹ וּמְסָר לוֹ הַפֶּתִיבָה דְלִדְיָה קָרִי שְׁפִיר חֲבִירוֹ וְשֶׁפֶן מִתְבָּרַר מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה אֲבָל אִם נִמְסָר מִדְּעִתּוֹ לְאֲנִישׁ דְּעֵלְמָא הו"ל כְּמֵאֵן דְּמִנַּח בְּרִשׁוֹתֶיהָ וּמְצִי לְמִימַר שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ יַעֲנִין בְּפִרְיֶשָׁה וְסמ"ע שֶׁם דְּהֵכִי פְּשִׁיטָא לְהוּ בְּדַעַת מוֹר"ם ע"ש וּלְפ"ז לֹא עָלְתָה אֲרוּכָה לְעֵנֵי ת"ת כִּינֵן דְלֹא נִמְסָר לְיַד הַמְּמוֹנָה עָלֶיהָ וּמְפַקֵּחַ בְּעֵנֵינָם וְכ"ש דְּמִחְכְּמֵי קָהֵל אַחַר שְׁאִינוֹ מְנוּטָל עָלָיו שְׁיַמַּת עֵין פְּרִנְסַת עֲנֵי ת"ת אֲלֵא שֶׁלְּסִבְרָא זֹו בְּדַעַת מוֹר"ם קְשִׁיָּא טְפִי לְשׁוֹן הֵרָא"ש ו"ל דְלֹא קָא מְרַע אֲלֵא דְּבוּרָא בְּעֵלְמָא גְּרִירָא וּלְפִי דְּעֵתָם אִפִּי בְּכִתְיִי וּמְסִירָה כָּל דְלֹא מְסָר לִיהָ מִי שֶׁהוֹדָה לוֹ אִפִּי מְצִי לְמִטְעֵן שֶׁלֹּא לְהִשְׁבִּיעַ: וְרִאִיתִי לְאֲבִי הַתְּעוּדָה הֶרֶב מוֹהֲרִימ"ט ו"ל

בְּחֶלֶק ח"מ סימן קכ"ד שְׁעֵמֶד בְּסִתִּירַת דְּבָרֵי הָרָא"ש ו"ל כָּלְלוּ וְכָתַב שְׁחַכְמֵי הַדּוֹר נִתְקַשּׁוּ בְּזָה וְתִי הֵיכָא דְלֹא הוּצִיא הַשְּׁטֵר מִיָּדוֹ עֲשׂוּי שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ וְלֹא עֲדִיף מֵהוֹדָאָה אֲבָל כְּשֶׁנֶּתְנָה הוֹדָאתוּ בְּיַד הַמְּלָנָה וְדַאי עֲדִיף דְּכֻלֵּי הָאֵי לֹא עֲבִיד אֵינְשׁ עַכ"ל.

ולענ"ד הָאֵי לִישְׁנָא דְהָרַב ו"ל קִשְׁיָא דִּיּוֹקָא אֲדִיּוֹקָא דְבָרִישָׁא נֶקֶט וְלֹא הוּצִיא הַשְּׁטֵר מִיָּדוֹ וְכו' דְּמִשְׁמַע הָאֵם הוּצִיא הַשְּׁטֵר מִיָּהוּ ל"ש מְסָרוּ לְאַחַר מֵאֵן דְּהוּ מְסָרוּ לְיַד מִי שְׁהוּדָה לֹו וְהִדָּר. אָמַר אֲבָל כְּשֶׁנֶּתְנָה הוֹדָאתוּ בְּיַד וְכו' דְּמִשְׁמַע לְהִדָּא דְּדוֹקָא שְׁנִתְנָה בְּיַד הַמְּלָנָה הָאֵם מְסָרוּ לְיַד אַחַר מְצִי לְמִימַר שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ וּבְדַאי דְּתִשׁוּבַת הָרָא"ש דְּכָלְלוּ פ"ו הַפָּךְ תִּי זֶה כְּמִדְּוָבָר גַּם מֵה שְׁחִילָק עוֹד הִחְכַּם ו"ל שְׁהִבִּיא הָרַב מוֹהֲרִימ"ט ו"ל כַּמ"ש הָרַב ו"ל וְלִדְיָדָה נִיחָא לִיָּה לְחֶלֶק דְּשִׁאֲנֵי בְּכּוֹתֵב ע"ג הַשְּׁטֵר דְּמְצִי טְעִין שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ דְּלְכְּשִׁיטְרָךְ לְהוּצִיאֵו לְגַבּוֹתוֹ שְׁלֵא יִרְאֶה עֲשִׂיר בְּפָנֵי הַשּׁוֹמְעִים אֲבָל בְּדְּכָרִים שְׁבָבִיתוֹ כְּגוֹן הַמְּשַׁכְּנֹת שְׁהִי לֹו בְּבֵית מִי רוּאָם וּמִי יוֹדְעָם זוֹלְתֵי קוֹרוֹת בֵּיתוֹ וְזֶה אֵין סְבָרָא שְׁרוּצָה לְהַסְתִּיר מִבְּנֵי וּבְנֵי בֵּיתוֹ כִּי מְהֵם אֵין דְּבָר נְעֵלָם עַכ"ל מֵאֵי דְּפְשִׁיטָא לִיָּה לְהָרַב ו"ל דְּלִגְבֵי בְּנֵי בֵּיתוֹ אֵין לְהַסְתִּיר וּמִמִּיל' לֹא מְצִי טְעִין שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ וּק' מִסָּף דְּהַטְמִין דַּא"ל אֲבִיָּהֶם שְׁל פ' הֵם דְּכָל שְׁאִינוּ מוֹסֵר דְּרָךְ צְנוּאָה לֹא אָמַר כְּלוּם וְטַעְמָא שְׁלֵא יִחְזִיקוּהוּ בְּעֲשִׂיר לְהוֹסִיף עַל יְצִיאוֹתָיו כְּדִכְתִּי לְעִיל אֲלֵמָא אִפִּי לְגַבֵּי בְּנֵי אֲמֵרִי שְׁמַסְתִּיר עֲנִינֵי שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ א"ע בְּפָנֵיהֶם: וְרֵאִיתִי לְהָרַב כַּנ"ה ג' ס' ל"ב בַּהֲג"ה ט אֹת ל"ו שְׁכָתַב מִשְׁם מוֹהֲר"ש הַלּוֹי ו"ל שְׁכָתַב מִשְׁם חָכַם א' דְּלֹא שְׁיִיף טַעְנַת הַשְּׁבָעָה אֲלֵא בְּאוּמַר כֵּן בְּפָנֵי אֲנָשִׁים.

אֲבָל בֵּינוּ לְבֵין בְּנֵי לֹא וְכָתַב הַכַּנ"ה ג' ע"ז נֶאֱמַר אֵינִי מוֹדָה לֹו בְּזָה דְּעֲשׂוּי אָדָם שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ א"ע בְּפָנֵי בְּנֵי כְּדִי שְׁלֵא יִחְזִיקוּהוּ בְּעֲשִׂיר וְיִהְיִי תוֹבְעֵי מִמֶּנּוּ שְׁיִתֵּן לָהֶם עַכ"ל. וְאֲנִכִּי לֹא יִדְעָתִי אֵיךְ תְּלָה זֶה בְּהוֹדָאתוֹ וְלִמּוֹד עָרוּךְ הוּא בְּיַדֵּינוּ כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר וְאֵם נִפְשָׁךְ לוֹמַר דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם מִשּׁוּם דְּמַעְרִים דָּאָז.

וְדַאי תְּלִינָן שְׁלֵא רְצָה לְגַלוֹת גַּם לְבְּנֵי אֲבָל בְּסִתְמָא אֲמֵרִי דְּלִגְבֵי בְּנֵי אֵין אָדָם עֲשׂוּי. שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ דַּא"ה.

קִשְׁיָא רִישָׁא דְקַתְנֵי. אֵם בְּמוֹסֵר דְּבָרֵי קִיָּמִין דְּמִשְׁמַע דְּוֹקָא בְּמוֹסֵר הָא בְּסִתְמָא הו"ל כְּמַעְרִים וְאֵין דְּבָרֵי קִיָּמִים מִשּׁוּם דִּיכּוֹל לוּמ' אָדָם עֲשׂוּי שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אִפִּי בְּפָנֵי בְּנֵי תַן אָמַת דְּהָא גּוּפָא קִשְׁיָא בְּפִשְׁטָא דְּבָרִישָׁא דִּיּוֹקָא אֲדִיּוֹקָא וְכָבָר נִתְעוֹרַר בְּזָה הָרַב מוֹהֲרֵי"ט ו"ל ח"א ס' ע"ב וע"ג וּמִשְׁנֵי ל"ק דְּנַעֲשָׂה דִּיּוֹקָא דְּרִישָׁא כְּסִיפ' וְהו"ל סִתְמָא כְּמַעְרִים ע"ע וְתַמּוּהָ דְּדַעַת מוֹהֲרִימ"ט ו"ל דְּבְּסִתְמָא הו"ל כְּמַעְרִים וְיִכּוֹל לוֹמַר שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ א"ע בְּפָנֵי בְּנֵי הַסְתִּיר הָעֲנָן שְׁלֵא לְהוֹסִיף עַל יְצִיאוֹתָיו וְרֵאִיתִי בְּתִשׁוּי מְהַר"ש הַלּוֹי ו"ל שְׁהִבִּיא הָרַב כַּנ"ה דַּל"א ע"ג שְׁכָתַב עַל דְּבָרֵי אוֹתוֹ חָכַם שְׁרָצָה לוֹמַר דְּוֹקָא בְּפָנֵי אֲנָשִׁים וְכו' כְּמִדְּוָבָר וְכָתַב ע"ז וּפִירִשׁ"י ו"ל שְׁלֵא יִטְלוּם בְּנֵי בְּחִיּוֹ וְכו' עַכ"ל וְלֹא סִיָּמוּ קַמִּיהָ דְּרִשׁ"י ו"ל מְסִיִּים בָּהּ וְשְׁלֵא לְהוֹסִיף עַל יְצִיאוֹתָיו וְעִדִּין לְחִלּוּחִית הַדִּין קִיָּמַת שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי רִשׁ"י ו"ל הַלּוֹי: הַדְּדִי בִּי לְמָה שְׁתִּי מוֹהֲרִימ"ט ו"ל בְּסִי" קכ"ד לְחֶלֶק בֵּין הַנּוֹשְׁאִין שְׁכָתַבְשׁוּבַת הָרָא"ש ו"ל הַנִּיחָתִים לְמַעְלָה סִיָּים וְכָתַב בְּכִתְיָ שְׁהוּא חֲזִיב בֵּין מְסָרוּ לְיַד הַמְּלָנָה וּבֵין.

מסרו ליד אחרים וכתב ונתן והוציא מתחת ידו ליפא טענת השבעה דכנלי האי לא עביד אניש שיכולין לתובעו ע"י הפתב אבל בכותב ומעכב בידו לאו פלום הוא ואפי' ראוהו עדים דשפא פתב ללנות ולא לנה וכו' עכ"ל ואתה דע דמ"ש הרב ובכותב בכת' ידו שפא חייב וכו' לאו דוקא אלא הה"נ אם הודה בכת' שהנכסים שבידו הם של פ' דבהכי מיירי הרא"ש.

בתשו' אשר הובאת לה אלא משום דבעי למימר במעכב תחת ידו דאיפא למתלי שפתב ללנות ולא לנה וכו' דבהודה שהנכסים שבידו שהם לפ' שיניף ה"ט אמטו להכי נקט למלתיה במודה שחייב לפ' וכו' אבל לענין דינא ליישב התשו' הוא הדבר אשר דבר הרב ז"ל ומעתה אומר אני דגם פוננת מור"ם ז"ל פן וכפשט דבריו בס' ד"מ דכל שיצא מרשות הפותב לרשות אחרים תו לא מצי טעין השבעה וז"ש בהגהה חבירו נראה דכל שפא אחר חבירו קרי ליה וילמוד סתום מן המפורש בד"מ דלא לישנייה למור"ם בהסתר פנים איתיה מתשובת הרא"ש ז"ל דכלל פ"ו כי קושנין וכדכת' גם הש"ך ז"ל תי' כתי' הרב מוהרימ"ט ז"ל ונסתייע מתשובת הרשב"א ז"ל שהביא מרן הב"י ז"ל ס"י ק"ן ע"ש והיא ל'ו נדפסה בח"ג סי' ק"ל שפתב שם דאם כתו' בפנקסו שחייב לפ' מוציאים מן היתומים כל היכא דליכא למיחש לפירעון כגון שהוא בתוך זמנו ע"ש דאמאי לא ניהוש שלא כ"כ אלא לשלא להשביע אלא ודאי כל שפתב ושם בסתר תוך פנקסו ואין יודע ושומע ליכא למיחש לשלא להשביע והנה מרן בש"ע סי' צ"א ס"ה פסק דיש לדון ע"פ פנקסו של אדם שרגיל לכתוב בו ענייניו היכא שיש רגלים לדבר שמ"ש בפנקס הוא אמת עכ"ל ובס"י ק"ן פסק בראובן שמת ונמצא פנקסו כתוב בכת"י שפא חייב לשמעון מנה פטורים היורשים עכ"ל דחיישינן לפירעון ומ"ה הוא דאנסיה מלכתוב בפנקסו הפירעון כמבואר בגוף התשו' הלזו ע"ש וכן מתבאר מדברי מרן הש"ע ע"ש.

ומעתה מ"ש הסמ"ע בס"י ק"ן ק' לשמוע וכמו כן תמה עליו הרש"ך ז"ל והתימה ממרן ז"ל בס' כד"ה ס"ט שהביא תשו' הרשב"ך ז"ל שאם נמצא בפנקסו שפא חייב לו גובה מן היורשין ואוקמה מרן ז"ל מדקא חשיב ליה בהדי מת בנידויו וצוה בחליו ש"מ אפי' הוא אחר זמנו גובה מן היורשים ושאי הת"י דסמיה אנשבו' שהאריף ולפ"ז דעת הרשב"ך ז"ל בשם בע"הת הפך דברי הרשב"א.

דנדאי חיישינן לפירעון ומ"ה הוא הוא דאנסיה ולא כתב ובש"ע סי' ס"טס"ה השמיט לדיו הפנקס כי כבר נתבאר בס"י ק"ן דאפי' בפנקס חיישי' לפירעון כל שאינו תוך זמנו וגם ראיתי להש"ך ז"ל סי' ס"ט סקכ"ז שחלק ע"ד מרן בכד"ה ממאי דכת' בעניותי' ונדחק לפרש דברי הרשב"ך ז"ל דמיירי בתוך זמנו ומ"ש בפנקסו הוא שפעדין חייב לו ע"ש ולשון הרב ז"ל אינו סובל פי' זה פאשר עין רואה ועוד פשיטא דהוי כמודה אם לא שפאמר דהא קמ"ל דבכותב בפנקסו פנין דאין יודע ושומע בדבר זולתי קורות ביתו לא אמרינן שלא להשביע עצמו כתב פן וכדברי הרא"ש ז"ל בתשו' דכלל פ"ו כמזכיר: ועוד אני אומר לענ"ד שגם לפי מה שהבין הסמ"ע .

ז"ל ודעמיה בדעת מור"ם ז"ל דכל היכא שכתוב ע"ג השטר עצמו נדאי דאמרינן שלא להשביע לכשיצא לגבות בו ויראה עוד בפני השומעים ולא שאני לן בין נמצא תחת: ידו בין נמצא תחת יד אחר זולתו אלא עד שימסור אותו ביד מי שהודה לו הכא בנ"ד

כ"ע מודו דחשיב' הך כתי' פפנקס שְהרי לא גילה אונן על אותו שְטר דנקא אלא שְהיה מונה והולך גם שְאר שְטרי חובות וקניית קרקעות וא"א דלשלא להשביע איפונן דמאי אהני ליה לגבי שְאר שְטרות שְאין פתוב עליהם פלום ולכשיוציאם לגבות בהם בפני השומעים והם כתי' ע"ש הלא פל הארץ משביעין אותו ועוד דלכי גבי הך שְטרא שְפתוב ע"ג הך גילוי אונן וקבע ליה מאן אפקיה בשְאר שְטרות מתזקת עשיר אלא ודאי פשי' דלא חשיב האי הודאה אלא כמודה בפנקס ממש ומדגבי שְאר שְטרי חשיב שפיר פנקס ה"נ לגבי הך שְטרא גופיה דאין היקש למחצה.

ועוד בה לענ"ד דע"כ לא קאמרי רבנן נ"ון דאם פתוב ע"ג. השטר עצמו מצי' למימר שלא להשבי' פדי שיראוהו הרואים פשבא לגבותו ולא יחזיקוהו לעשיר אלא דנקא בפתוב ע"ג השטר עצמו דלכי מתחזי שְטרא מתחזי נמי מאי.

דכתיב ע"ג אכל הקא בנ"ד ראה ראיתי בגוף השטר שהנייר פפול ובנייר הדבוק פתוב עליו הגילוי און מהודאות הלואות שהם של ת"ת נראה פשיטא דחשיב הך נייר הדבוק פנקס דאימת דבעי גניז ליה ומצנע ליה בבית גניזו ובכ"הג לא אמרי' שלא להשביע נ"ל: ועוד נלע"ד דבנ"ד פל אפיא שוין דחשיב כמוסר דבריו ממש והודאה גמורה ממ"ש הרניי מגלה און פל קורא שחוב זה הוא של ת"ת וכך היה מונה א' אל א' ועד אחרן הוא היה אומר דל מנייהו סף כו"ך שהם שלי פש להו כ"ו"ך של ת"ת היש מוסר דבריו ודרך הודאה יותר מזה ומה גם בעת ההיא עת צרה מדבר באנפל לתפ"ץ ויפ'כם אברהם הלוח ונסוע דרך אנגיה בלב ים אשר ע"כ ח"ש בראשו ש ח"ו פי יקרה מקרה בלתי טהור לתאר ומטייא פסי' לעניי ת"ת.

את נפשו הציל ויהי ידיו אמונה מכתבן מלוי את פל הנמצא אתו מנכסי חברת ת"ת בשט"ח ואת העודף גילה און דלכותו קיימי ועמד ומסר השט"ח ומאי דכתי' עלייהו בינד חכם נר"ו. פל כה"ג הלב גוזר והדעת גומר דמוסר דבריו בדרך הודאה גמורה הוא ותו לא מהנייא ליה טענת השבעה להחזיק בשט"ח הלוח והאמת יורה דרכו כנלע"ד וראיתי להרב דברי ריבות בסי' צ"ב וקו"ג שעמד ג"כ בסתירת תשו' הרא"ש ז"ל הלוח ותו' בב' אופנים הפן הא' דשאני הך תשובה דהנכסים של אביו דמירי במצנה מח"מ דסגי לה באמירה בעלמא ונפק מהשבעה ואמאי טרח וכתב אלא ש"מ דקושטא קאמר אכל בהך דחצי שטר לגיסו מאי אית ליה למעבד שלא להשביע מ"ה כתב ע"ג השטר דלנמצא בב"ד רואין אותו עש"ב.

ולפ"ד ז"ל ל"ק מהך תשובה דכלל פ"ו דשאני התם שכותב בפנקסו ושם בסתר דאינו עשוי להראות לפני הב"ד או זולתם וג' חילוקים בדרך אף מ"ש שהוא מצנה מח"מ לאו דנקא אלא שהוא ש"מ דכל שלא אמר תנו אין נותנין וחישינו דלשלא להשביע אמר פן דבזה אין חילוק בין ש"מ למצנה מח"מ ואנכי לא ידעתי מי הזקיקו לתלות בש"מ או במצנה מח"מ ולהסתניע מנדון השאלה ובפשיטות הול"ל פינון שהעיד על פל נכסיו שהם של פ' אמרינו שלא להשביע מה צורך עוד לכתוב דשלא להשביע לא עביד פולי האי אלא ע"ד אמת הוא מודה משא"כ בשטר א' משטרותיו מאן מפיק לקלא לשלא יחזיקוהו בעשיר מ"ה כתב ע"ג דלכשיוציאנו בב"ד וע"ק לענ"ד בדבריו דעיקר החילוק משום דהתם מירי בש"מ א"כ הטור שהעתיק בסי' ס"ה תשובת הרא"ש הלוח דאם הודה

בכתיבה אינו יכול לומר שלא להשביע אתמהה דהרא"ש ז"ל לא אמרה אלא בש"מ דוקא משום דסגי ליה באמירה אבל בכריא לא ואיך סתים לן סתומי הטור ז"ל ולא חש לסתירת תשו' הללו פקושין וע"ק דלשון הרא"ש ז"ל שכתב דלא אשפחון אלא בדבור בעלמא פגון מאן מסיק ב"י וכו' ע"ש מאן ימאן תי' זה של הרב ז"ל ובנ"ד שכתובים שאר שטרות ג"כ מה שאין כתו' ע"ג הו"ל פפנקס ותו לא מצי למטען שלא להשביע וכ"ש שהם ב' נגירות וכדכתבנא: עוד תי' הרב ז"ל דהך תשובה דכלל ס"ה מייירי בהודה בפני זה שהודה לו ואע"ג דלהרא"ש ז"ל אפי' בכה"ג צריף שיאמר אתם עדי ה"מ בדבור בעלמא אבל בכתי' לא דכולי האי לא עביד משא"כ באידך שכותב בינו לבין עצמו דאז אמרינו שלא להשביע עש"ב.

נדע שתי' זה אינו עולה לשי' מרן הש"ע שפסק פהרמב"ם ז"ל דאם הודה בפני מי שהודה לו לא מצי למימר שלא להשביע כמ"ש בס"י פ"א סי"ד ע"ש א"כ למה תלה מרן בכתיבה אלא ש"מ דס"ל דאם כתב בכת"י אפי' בפני מי שהודה לו אז לא מצי טעין שלא להשביע ועיקר תי' זה של הרב לא הבינותי דלפ"ד צ"ל דהך דמאן מסיק ב"י אלא פ' ופ' איירי בדאיתנהו קמיה אבל בדליתנהו קמיה אפי' בכת' לא מהני ומצי למימר שלא להשביע כתב פן וכגון דא הי"ל להרא"ש ז"ל לבאר באר היטב ולא לחלק בין הכתי' לדבור גרידא וע"ק שהטור ז"ל לא הביא סגנון השאלה דמוכח מהענין שמי שהודה לו היה שם ואף שיש להעמיס הדברים מ"מ דברי אמת נזכרים וע"ק דלפני' זה לא יגהה מזור להך תשו' דכלל פ"ו כי שם כתב בינו לבין עצמו ואין יודע ושומע בדבר ולא מי שהודה לו ואפי"ה פסק הרא"ש ז"ל דליכא טענת השבעה: עוד מצאתי לו ז"ל בס"י ק"ץ דחילק עוד דבשלא להשביע את עצמו ל"ש לן בין בדבור בעלמא בין לכותב בכתי' אלא לשלא להשביע את בניו דוקא בדבור בעלמא אבל לא בכתי' והרא"ש ז"ל שם מייירי דשלא להשביע את בניו והטור שהעתיק באותה תשובה שלא להשביע את עצמו לא דק ע"ש והרואה תשו' הרא"ש ז"ל עיניו יחזו דלא רהיט בהכי אלא דשאני ליה דיבור מהפתי' דבדבור אשפחון דלא מהני ולא בכתי' ועוד דהך.

תשו' דכלל פ"ו שכתב בפנקסו עודנו חי אמאי פסיק ותני הרא"ש ז"ל דלא שניף טענת שלא להשביע וא"כ דעת הרב דפנקס שאני א"כ בנ"ד דכבר ביררנו דהך נגירא חשיב פפנקס ולא מצי טעין שלא להשביע: ובתשו' מהר"ם אלשיך ז"ל סי' קל"ח תי' דשאני בכותב ע"ג השטר שהוא של גיסו שהוא הפך עדי השטר שכתוב שהוא הלנה מנה שהוא והוא כת' ע"ג שהחצי מנה לא הלנה אלא גיסו עכ"ל אחה"ר פדת מה לעשות אין טעם בדבר לומר שהוא הפך עדי השטר כי עדי השטר המה ראו שהלנה קבל המנה מהמלנה ובין שיהיו עדו הלנאה או עדי הודאה על מה שראו ושמעו הם מעידים ומי הגיד להם הנסתרות אמנם המלנה גופיה הוא היודע עיקרון של דברים וכדי שלא תצא תקלה מתחת ידו עמד וימודד אר"ש שחציו של השטר הוא לגיסו ואין לנה ענין הפך עדי השטר וגם ראיתי להרש"ך ז"ל שלא נחם דעתו מתי' זה של הרב ז"ל: ונחזיתיה להרב גד"ת ז"ל דף רע"ח ע"ב שהביא דברי הרב דברי ריבות.

דסי' צ"ב וק"ג והק' עליו מדברי הטור פדוקיין ואיהו ז"ל תי' דשאני הך תשו' דהוד'ה בכת"י דכל עצמו של כת' לא בא אלא על ענין ההוד'אה ואין בו שום דבר אחר בכ"הג איכא למימר דכולי האי לעשות ולהוציא שלא בא פלו' אלא להוד'אה והוא.

ענינו לא עביד אינש שלא להשביע אבל באידך דכתב ע"ג השטר שחציו לגיסו שט"ח גמור וזה ענינו אלא שאח"ך מדי עברו בו כתב ע"ג שחציו לגיסו הנה זה הענין. חיצוני וטפל ואינו עיקרו של שטר הילכך י"ל שעשה פן דרך העברה שלא להשביע ע"ש ות' זה דחוק מאד ולשון התשו' אינה הולמתו דלא תלי אלא בין דיבור בעלמא למעשה וכת' ובנ"ד פשיטא דלא מקרי דרך העברה פיון שפילל שם שאר שט"ח ומשפונות וגם שהוא בגייר בפ"ע פמנדבר פעמים שלש: עוד תי' הרב ז"ל דשאני הך תשו' דהוד'ה בכת' וכו' דמירי שכתב בלשון הוד'אה מודה אני שהנכסי אלו של פ' הם וכו' היכא דעשה מעשה וכת' פזה אמרי' דכולי האי לא עביד אינש שלא להשביע אבל באידך כת' סתם חציו לפ' וכו' עכ"ל דון מינה לנ"ד שכתו' בכת' הנה אני מגלה און כל קורא שהם של ת"ת אין לה לשון הוד'אה.

יותר מזה ותו לא מהניא ליה טענת השבעה וכדכתבנא לעיל בעניויתינו: וחו' הניח להרב מוהר"ש הלוי ז"ל שם סי' י"ט שגם צ הוא עמד בסתירת דברי הרא"ש ז"ל הנאמרים באמת גם ה' רבו הניחה בצ"ע גם שם רמז לתשובה מהר"י אדרבי ז"ל ות' הוא ז"ל דשאני הך תשובה דהוד'ה בכת' דמירי שנתנו ביד חבירו דכולי האי לא עביד וכו' ע"ש וזה כת' מור"ם ז"ל לפ"ד הסמ"ע ז"ל פדבר האמור וסיים הרב ז"ל אבל בכותב ע"ג השטר וכו' בביתו שאולי לא יצא אותו שטר בפני שום אדם שמה פיון להתעסק בו פיון שאותו כת"י אינה יוצאה מתחת ידו וגם לא יש חתימה שלו ולכך פשיטא שיכול לטעון טענת השבעה ע"ע ומ"ש הר' ז"ל דשמה פיון להתעסק בו וכו' אע"פי שהרשב"א ז"ל בתשו' הביאה מרן הב"י ז"ל בסי' ס"ט והיא נדפסה בח"ג סי' כ"ד כתב וז"ל גם מה שטען להתעסק כתבתי אין בטענה זו ממש דאין אדם מתעסק וכותב להפסיד שטען להתעסק כתבתי ומפסיד את עצמו עכ"ל שאני התם שהכתי' יוצאה מתחת יד חבירו שפגדו ואע"פי שטוען שנגב מאתו.

או נפל ממנו ככר השיב הרשב"א ז"ל ע"ז דלכ"ע לנפילה דיחיד לא חיישינן שכל שפא ליד התובע לא חיישינן עכ"ל אבל הכא שכתב חציו לגיסו ועדין השטר ברשותו ויוצא מתחת ידו איכא למיחש לשמה להתעסק איפיון ולא מפסיד דמצי למימר שלא להשביע ועדיין צריך להתנישב במ"ש בי"ד סס"י רנ"ט בכתוב צ' שהוא לצדקה ע"ש ואמאי לא אמרינן שהוא פמתעסק פיון שהוא תחת ידו ולקמן יתבאר עוד.

גם מ"ש וגם לא יש חתימה שלו וכו' דמשמ' דמה"ט לחודיה מצי למימר שלא להשביע ואפי' שהוא ביד חבירו דמה בכך אידך תשו' כמ"ש הרב ז"ל והרואה בתשו' הרשב"א הלזו דראובן טען טענה זו ולא אהניא ליה מידי פיון שיוצא מתחת יד חבירו כמו שנא' ומ"ש עוד לחלק שבכותב ע"ג השטר מצי טעין שלא להשביע דחושב אולי יוציא אותו בפני ב"ד אבל הפנקס אינו יוצא מתחת ידו.

קרוכים דבריו לדברינו. שכתבנו בשם הרבנים ז"ל אך מ"ש עוד ומ"מ כת' הפנקס לא דמייא למוסר הכת' ביד חבירו וכו' עכ"ל לא ידענא מאי קאמר דנדאי דין הפנקס ומוסר

כת' לחבירו שקולים הם דבתרנייהו לא מצי טעין טענת השבעה פאשר הונף והורם ומה שהק' עוד הרב ז"ל מהר"ם תשו' דקלל ק"ג ע"ש אחהמ"ר אין פאן מקום לקנזו דמי עדיף פנקסו מאילו הנה טוען בעצמו דאינו נאמן להוציא ועוד דא"כ כל א' יעשיר את בניו שיכתוב בפנקסו פ' חייב לי כ"וך ופ' ופ' וכה"ג פתב הרשב"ץ ז"ל בח"א סי' ל"ב ע"ש ובתשובת הרא"ש ז"ל שם בתשו' הקודמת דפסק שפוסק עמ"ש בפנקס אפילו לישבע ע"ש ה"ט משום שפבר תפוס הוא במשכון של עפוי"ם ולא פא להוציא מהזולת ע"י הפנקס: גם אשו"ר לו ז"ל בסי' כ"ב שהביא משם מוהר"א הלוי ז"ל מה שתי מור"ם בהגה"ה וכתב ע"ז וז"ל ואולי לזה פנינו מוהרי"א ז"ל לחלק בתי' הב' עכ"ל פליאה דעת ממני מוהרי"א ז"ל בתי' הב' שני ליה בין הודה בפני חבירו לשלא בפניו ושקרא"ש ז"ל אגיל לשיטתיה אלא דכתי' שאני כמבואר לעיל וצע"ד שוב דחה מור"ם ז"ל מתשו' הרא"ש ז"ל דקלל פ"ו וכמו שהשיגו עליו ה' מוהרי"מ ט"ז ז"ל והר"ש הלוי ז"ל והרש"ך ז"ל דכתי' בעניינותו וניחא ליה במ"ש מהר"ש הלוי ז"ל דשאני פנקס שכותב האמת חשבון משאו ומתנו והר"ש דשטר שכתוב ע"ג שעשוי להתראות וכו' ומודה בכתי' שנתנו לחבירו וכו' ע"ש גם מצנרף לתי' ב' שתי' מוהרי"א ז"ל ר"ל דמייירי נמי דהודה בפני מי שהודה לו ע"ש ואין זה מכונן בדברי מוהרי"א ז"ל פאשר ירדוף הקורא גם דחה תי' מוהרי"א ז"ל דסי' ק"ץ פקושין ע"ע ת"ל ונהיה לנ"ד שכתוב ע"ג ניייר אחר וגם פתוב שאר עניינים שאם יגבה אותו השטר לא יראה מאורות עוד מימיו פשי' דדמי לפנקסו שכותב בו האמת וכל שכן שסדר הלשון הרניי מגלה און כל קורא דפשיטא לענ"ד דהאי לישנא מעלייא איהו דמוסר ומודה בהודאה גמורה וכוונאי בכ"הג אפי' בדבור בעלמא מהני וכ"ש בכתי' דנדאי עדיף הכתיבה מהדיבור כמ"ש הרא"ש ז"ל בתשו' אשר הובאת לה ולפי תירוץ רוב המספרים ז"ל פדבר האמור פעמים שלש הלא כתבתי לה שלישים: ומה שתי' הסמ"ע ז"ל לחלק יצא בין הודה בפני עדים ועוד בה הפתב והמכתב פולי האי לא עביד משא"כ לכותב דוקא בלי שום הודאה בע"פ עש"ב שאין דברי תשו' הרא"ש ז"ל הללו מוכיחות לדבריו ז"ל ואע"פי שנדחק בדרישה להעמיד הדברים מ"מ תשובת הרא"ש ז"ל דקלל פ"ו מכחשת הדברים וכמו כן הקשה עליו הר"ש ז"ל: וגם ראיתי את הלח"ש את דבר מוהרי"מ ט"ז ז"ל שם לחלק יצא דלא כת' הרא"ש ז"ל דכולי האי לא עביד כדי שלא להשביע אלא דמודה שהוא חייב לו דכיון שהוא רואה שהוא טורח לכתוב סובר שמא ח"ל ממקום אחר או גזלו וכו' ובהתר יבא הלז ויתבענו אבל במוד' שזה השטר הוא של פ' וכו' אדם עשוי שלא להשביע כי בטוח הוא.

שלא יבא אותו פ' לגבותו שהרי הוא עצמו יודע שאין לו באותו שטה. פלום ע"ע תמצית דבריו.

ז"ל דבמודה שהוא חייב לחבירו הודאה בדבור בעלמא בטוח הוא שחבירו לא יתבענו כיון שהוא יודע האמת שאינו חייב לו פלום ואין לו לתלות שגזלו או שח"ל ממקום אחר כיון דלא טרח ועביד מעשה ומימר לאו שלא להשביע פן וא"נ תבע ליה ע"פ הודאתו מצי א"ל שלא להשביע א"ע הודיתי כיון שאמה יודע האמת שאיני ח"ל ומפני שיש לה לתלות בגזל וכיוצא נאמן שלא גזלתי וכו' אבל בטרח וכתב יתבענו בהתר דנדאי אמה חייב לו ממקום אחר דאם איתא דלשלא להשביע מ"ל טרחא בכת"י באמירה גרידתא הנה הנה סגי ליה הילכף מה שעשה עשוי אבל במודה שאותו שטר של פ' בטוח הוא

שלא יבא לגבותו אע"פ שטרך וכתב לפי שאותו פ' שכתוב עליו ההלוא' לעול' הוא לא הלנה לו ולא נתתייב לו בכלום: והנה בפרק מ"ש דקע"ט אהא דאיבעינא לן ש"מ .

שהודעה מהו פי' רשב"ם ז"ל שהודעה על שדה או מעות הללו שאנו מחזיקים אותם של המודה ואמר של. פ' הם ואנו יודעים שאינם שלו מי מי אמרינן שלא להשביע הודה בכהי ולא זכה זה שהודעה לו או"ד פיון דאודי אודי ופשיטא מהך דאיסור גיורא דמהגניא הודאתו והק' מההוא דהו.

קרו ליה עכברא דשכיב אדוכרי ואמר פ' ופ' מסקי בי פי אתו הנה תבעינהו ליורשים ליורשים ומסיק דפטירי מ"ט אדם עשוי שלא להשביע את בניו וכו' ולא אמרינן פיון דאודי אודי ועושין ע"פ אותה הודאה ות' דהתם ה"ט פיון שעושה עצמו עבד לנה לאיש מלנה וכו' להחזיק עצמו כעני הנה עושה אבל הכא שהממון בעין והוא מודה של פ' הוא י"ל שהפקידו אצלו או הקנה לו הש"מ ע"י אחר והוא חפץ שבידו עכ"ל והתוס' ז"ל חלקו עליו דאדרבה כ"ש הוא שיותר יש לנו לומר שאומר אמת המלנה פיון שמשעבד עצמו אבל גבי פקדון עשוי שלא להשביע את בניו וכו' ופי' הסוגיא לענין אם עמד אם יכול לחזור או לא ע"ש וע"כ לא שני לן בין מלנה דמשעבד נפשיה לפקדון דבכלהו שלא להשביע וכהך עובדי דעכברא דשכיב אדיגרי פיון דלא הוי אלא דיבור בעלמא אבל בטרח וכתב הודאתו פשרואה מי שהודעה לו שטרך וכתב סובר שהוא ח"ל ממק"א או שגזלו וכיוצא בין לפירשב"ם ז"ל בין לדעת התוס' ז"ל דתלמודא מייירי בהודעה באמירה גרידא ולא בדטרח וכתב ובטרח וכתב נמי דלא מצי טעין שלא להשביע ה"ד במודה שחייב לפ' אבל בכותב על השטר שאותו השטר של פ' איכא למי' דדוקא שהוא בטוח שאותו פ' יבא לגבותו שהוא יודע האמת שאין לו באותו שטר כלום משו"ה אעפ"י שטרך מצי טעין אפתי שלא להשביע.

נהי דלא מצי למימר שהנפקד אצלו מקודם דלאו מנה בעין הוא אלא שט"ח שעל אחרי' הוא והה' הודאה לא חשיבא כלום מ"מ אמאי לא ניהוש לשמא זיכה לו אותו שט"ח באופן המועיל ואין כאן מקום להאריך בזה אתה תראה דמדברי הרב מוהרי"מ ז"ל.

גלמוד דאפי' בכותב עלן השטר שהוא של פ' משפחת לה דזכה אותו פ' ולא מצי למימר שלא להשביע וכגון על. שם המת דיתמי לא ידעי במילי דאבונן וא"כ אין לו במה לתלות שלבו בטוח שהלה לא יבא לגבותו פיון שהוא יודע האמת ובנדאי קושטא הוא מ"ש שהוא לפ' ותו לא מצי למהדר ביה ולפ"ז יש להסתפק בכותב על השט"ח שהוא של ראובן ובעת שהיא הנה ראובן חי והנה לבו בטוח שלא יבא לגבותו פי הוא יודע האמת עתה נפטר ראובן וכשהוציא השטר לגבות בו נמצא פתוב: ע"ג שהוא של ראובן ויורשים רוצים לזכות בו היכי לדיינו דייגי להאי דינא לא ע"ט האסף עד עת בא דברו ודע דלפי מה ששיערנו בדברי ה' מוהרי"מ ז"ל דאם הודה למי שאינו יודע האמת לא מצי טעין שלא להשביע.

א"כ בהך תשו'. דהרא"ש ז"ל שכתב שנה מחכירות.

הקהל דזכו הקהל ולא מצי למימר שלא להשביע פיון דמנהגם בכה כמו שהארחנו לעיל מהגוי תיובתיה. דהרב מוהרי"מ ז"ל דפשיטא שהקהל אינם יודעים האמת שאינו שלהם

ואין לו על מה לבטוח וכיון דכן הוא פקע מניה פלגא דאדם עשוי שלא להשביע א"ע ויכולני לפתור שזהו דעת הלבוש ז"ל כמ"ש על תשובת הרא"ש ז"ל הלזו דאין דרף היחיד לתלות מעותיו בקהל משום שלא להשביע את עצמו עכ"ל ר"ל דבשלמא התולה ביחיד מעותיו אינא למימר שלא להשביע את עצמו נתפנון ולא חשש מאותה הודאה דלבו בטוח באותו שהודה לו שלא יתבענו שלא פדין פינון שהוא יודע האמת שאין לו פלום באותו שטר אבל.

לגבי הקהל שאינם יודעים האמת איך יהיה לבו בטוח בהם לתלות את עצמו בהם וא"כ בנדאי שדעת ה' מוהרימ"ט ז"ל בתשו' הרא"ש ז"ל. הלזו פדעת הלבוש ז"ל ונהי טעמא דמנהגא שכתב הרא"ש ז"ל שם לרנוחא דמלתא וכמ"ש הרש"ך ז"ל אלא דל"ש פתוב קודם חתימת העדים או לאחר פדעת הרב הלבוש ז"ל: שו"ר להתייר הגדול הפ"מ ז"ל בח"א סי' ח' שכתב ז"ל אף לע"ד נ"ל דע"כ לא אמרינו דאפילו בהודה פל זמן שלא אמר אתם עדי לא מהני משום ה"ט דאדם עשוי וכו' אלא פשהמודה מודה לשום אדם היודע האמת פגון אותו קב רשו שהודה ואמר מאן מסיק בי אלא פלניא ופלניא וכו' ואמרי' אדם עשוי וכו' והוא מפני שכפי דבריו אותו פ' ופ' היו יודעים שלא היה חייב להם והודה על מה שלא היה חייב להם משום הכי אי טעין שלא להשביע את עצמי הודיתי מהימן אלא נדאי שאין אדם מודה פדי שלא להשביע א"ע באיזה צד שיחשוב אותו האיש שהודה לו בכל דעתו שחייב לו פגון שהודה ואמר ליורשים אני חייב למורי' שכם מנה שאותם היורשים שאינם יודעים אלא שומעים הודאתו יחשבו בכל לבם שהוא אמת נכון הדבר ולא נחית אניש נפשיה להודות בכ"הג פדי שלא להשביע א"ע ואי הודה בכ"הג נדאי דהודאתו הודאה גמורה הוי אפילו בל"א אתם עדי וטענתו של אח"ב שלא להשביע וכו' מגן שו"י ומלבד שנ"ל שהסברא נותנת פן יש לי להסתיע פפי דרפי מתשו' הרא"ש ז"ל וכו' עכ"ל ונהר מוהרימ"ט ז"ל לשם בהס' פמה עלה פתב ז"ל דאף דהחילוק נכון ואפשר להעמידו ע"ד הרא"ש ז"ל כמ"ש החכם על הפל אמינא פינון דלא מצינו לשום א' מרבנותא דחלק בכ"הג לא בשביל שנגדמה ונעשה מעשה וכו' עכ"ל עין רואה דעת ה' ז"ל כי הסברא זו קלסה פי היא ישרה בעיניו אלא שלא מצא עזר ולפום מאי דכתבנא זו היא דעתו ז"ל וכדעת הרא"ש ז"ל וג"כ דעת הלבוש ז"ל פדעת הרא"ש ז"ל גופיה מארה דשמעתא הדין לפי מ"ש הרב פ"מ ז"ל וכה מטין דברי מהרימ"ט ז"ל פדעת הרא"ש ג"כ וכדכתי' בעניויתינו ובתר דשמעה סברה ותלאה פדעת הרא"ש ז"ל ג"כ פמדנבר: ואמה דע לה דבפ' השולח דף מ' ע"ב אמר האומר נמתי שדה פ' לפ' נמתיה לפ' הרי היא שלואתנגה לע' ר' אומר קנה וחכ"א לא קנה אמר ר"י וכלן בשטר ועיין בפרש"י ז"ל לחד פי' דבאמירה לא מהני אלא בשטר והינו דאמרינו ע"ש וכתב הר"ן ז"ל בפירוש ההלכות וכו' בין בעבד בין דשדה אמאי לא מהני אפי' בע"ע באומר עשיתי ונמתי משום הודאת בע"ד וי"ל וכו' עכ"ל ועיין בחי' מוהריב"ל ז"ל למס'.

גיטין שם ובח"ב מתשו' סי' ס"ה הק' ז"ל וצ"ע במ"ש הר"ן ורש"י דליקנו מטעם הודאה וכו' ונהלא אמרינו אדם עשוי שלא להשביע את בין בבריא בין בשכ"מ ואפשר דס"ל פרשב"י דקצ"ט ע"ש באריכות קצת וכתב ע"ז הרב מש"ל ז"ל בפ"ו מהלכות טוען דס"ל לרש"י ונהר"ן ז"ל פדעת הרב פ"מ ומשו"ה.

ק"ל להמניה מטעם הודאה פיון שהעבד והמקבל מתנה אינם יודעים האמת דאפשר שזיפה להם ע"ל אחר פדתנו התם וכו' וא"כ פיון שהעבד ומקבל מתנה אינם יודעים האמת ויספרו שזיפה להם ע"י אחר לא אמרינו פשהודה להשביע וכדעת הרב וכו' עכ"ל נמצאת אומר לפי דעת המש"ל ז"ל דתרי ארינותא פשיטא להו חילוק זה ומש"ה הק' דליקנו בהודאה וה' הלבוש וה' פ"מ וה' מוהרימ"ט ז"ל תלתא סרכין פתדא שרינו ואע"פ שה' הנמק"י ז"ל בהך דפרק ז"ב גבי הך דא"ל ראינו.

לאביכם שהמעשר וכו' דבשדה נאמן הק' דאמאי לא נחוש שלא להשביע וכו' עכ"ל דבמעשר דודאי שאין. אדם יודע האמת על מי יש לבטוח לומר של מעשר הם וש"מ דלא ס"ל פדעת רש"י ז"ל וקר"ן ז"ל ואיכא למימר דלא ק"ל אלא אחלקת של פ' הם דוקא ולא אחלקת של מעשר גם לפי מאי דכתי' לעיל בעניותינו דנכסי סי' מעשר נכסי בעלים הם להאי מקלחא וליכא מאן דמפיק ליה מניה ניקח ואע"פ דסיים בטר הכי הרב מש"ל ז"ל דמתשו' הריב"ש ז"ל תורה יוצאה דלא ס"ל הכי ויש לו דחיות לסברא זו ממקום אחר ושה' מוהר"א קופטו ז"ל עלה בדעתו לחלק כמ"ש הרב פ"מ והדר ביה והספיק עמו מוהר"ש הלוי ז"ל ה' מיהא אנו דאשכחן לרש"י וקר"ן ז"ל לפי מ"ש המש"ל ז"ל וגם שהיא דעת ה' הלבוש ז"ל ומוהרימ"ט ז"ל יש לסמוך עליהם ז"ל ומה מאד נפלאתי מהמש"ל ז"ל שהביא תשו' הרא"ש ז"ל דכלל ס"ה וכלל ס"ח ורמינהו אהדדי והניח הדבר בצ"ע ולא זכר שר להקת הנביאים אשר יחדיו על מבוכה זו ישש דרף שכבשוה רבים איש הישר בעיניו פמדובר: והנה בע'תה חזרנו על המקרא במה שדן ידיו.

הרדב"ז ז"ל דכיון דאיכא סהדי שאמר שקנה להקדש הרי הוא הקדש דאמירתו לגבוה וכו' ואעפ"י שכתב הרשב"א ז"ל דלא אמרינו אמירתו לגבוה וכו' אלא בקדשי מזבח א"נ בקדשי בד"ה אכל לא בהקדש עניים הרי כל גאוני עולם חלקו עליו ומפלגם הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל פולם הספימו שאמירתו לעניים הרי הוא לגבוה וטעמא דמסתבר הוא משום תקנת עניים וכו' עכ"ל.

ואתה דע לה שהטור בי"ד סי' רנ"ז ובח"מ סי' קנ"ה ורמ"ג פתב בפשיטות דלגבי עניים נמי אמרי' אמירתו לגבוה וכו' ע"ש. והיננו פדעת אביו הרא"ש ז"ל כמ"ש.

הרדב"ז ז"ל ומעתה אתמהה על מרנא הב"י ז"ל שפסי' קכ"ה שם פתב ע"ד הטור ז"ל דאשגרת לישן הוא ובסי' רמ"ג פתב ג"כ שאין דברי הטור מכוננים ולא. הוי אלא משום נדר ע"ע ובנדאי דנ"מ טובא לענגן אם מת הנודר עצמו וכמו שנתבאר עוד בדברי מור"ם ז"ל בהגהה סי' ר"ז ור"ט ובסמ"ע ע"ש ועוד בה אי סגי בחרטה לחוד או בעי נמי פתח וכמה מילי אחרוני וא"כ מה כל החרדה הזאת פיון שפסק הטור פדעת כל גאוני עולם וכ"ש שנמשך אחר דעת אביו ז"ל פמנהגו הטוב כי אותה אנו מבקשים ועיין במהרי"קו ז"ל שורש ס"ו ע"ש וכבר ידעת מאי דאמרי' בפ"א דבב"ק דל"ו גבי ההוא גברא דתקע לחבריה וחיבוהו ב"ד פלגא דזוזי אמר הנחבל.

הואיל ופלגא דזוזא הוא לא בעינא ליה ניתביה לעניים הדר אמר דניהבוה ניהלאי איזל ואברי ביה נפשאי וא"ל ר"י אנו יד עניי אנו ומדין מעמד ג' זכו בו עניים דשמעינו דבאמירה לחוד לא זכו עניים דאין אמירה לעניים באמירה לגבוה אלא פדין ההדיוט

וְיִכּוּל לְחַזֵּר בָּהּ וְהָרִי"ף ו"ל שֶׁם הֵבִיא דְאִיפָא מ"ד הֵכִי וְהוּא ו"ל חֶלֶק ע"ד דְּלַעוּלָם אֲמִירָה לְעֵינַיִם כְּאֲמִירָה לְגִבּוֹהַ אֲלֵא מְשׁוּם דְּהֵךְ פְּלַגָא דְּזוּזָא אֵינָה בְּרִשׁוֹת הַמְּקַדִּישׁ דְּאֶפְתִּי קִינְיָא בְּרִשׁוֹת חוּבְל וְאִין אָדָם מְקַדִּישׁ דְּבָר שְׁאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ וְאֶעֱפ"י שְׂיִכּוּל לְהוֹצִיאֵהוּ בְּדֵינַיִם ע"ש וּבְהֶרֶב הַמְּאֹר.

וּבִס' הַמְּלַחְמוֹת וְהָרִא"ש ו"ל שֶׁם הֶלֶךְ אַחַר שִׁטַּת הָרִי"ף ו"ל עֵינַן שֶׁם וּבִתּוּס' שֶׁם וּבְחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א ו"ל לְשֶׁם וּבִתְשׁוֹ' בַח"א סִי תַקְס"ג וְעֵינַן בְּטוֹר ש"ע סִי רִי"ב וּבִתְשׁוּבַת מוֹהֲרָאנ"ח ח"א סוּף סִי כ"ט וְסִי ל' ע"ש וּבִתְשׁוּבַת מוֹהֲרֵימ"ט ח"א סִימָן כ"ג וְט"ל ע"ש וְאִין פָּאן מְקוּם לְהֶאֱרִיךְ וּנ"מ בֵּין כָּל הַדְּעוֹת הֶלְלוּ דְאִי.

מְשׁוּם נִדְר גְּרִידָא תַסְגִּי לִיה בַּחֲרֻטָּה דְּמַעֲיָקְרָא וְאִי אֲמִירָתוֹ כְּמִסִּירָתוֹ כְּדִין הַקְּדוּשׁ צְרִיף פְּתַח וְחֲרֻטָּה וְעֵינַן בְּטוֹר י"ד סִי נז"ר שְׂכַתְב דְּבַעֲי פְּתַח וְחֲרֻטָּה כְּדִין הַקְּדוּשׁ דְּקִי"ל כַּב"ה דְּהַקְּדוּשׁ טְעוֹת נְשָׂאֲלִין עָלָיו ע"ש.

וּמַעֲתָה בַנ"ד דְּאִין הַמְּעוֹת בְּעֵין בִּינְד הַמְּקַדִּישׁ אֲלֵא בְּהִלְוָאָה אֲצֵל הַזּוּלַת אַעֲפ"י שְׂיִכּוּל לְהוֹצִיאֵהוּ בְּדֵינַיִם אֵינָה הַקְּדוּשׁ כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר וְשָׂאֲנִי נִדוֹן הַרְדָּב"ז ו"ל דְּמִינְרִי בְּקַרְקָעוֹת דְּכָמִי שְׂבָאָה וְאִמְסָרָה לִינְד הַקְּדוּשׁ הָוִי כַמ"ש הָרִי"ף ו"ל שֶׁם וּבַפ"ק דְּמַצִּיעָא גְבִי הֵיִא מְסוּתָא דְּהָא קִי"ל כַּב"ה דְּאָמַר שְׁטַר הַעוֹמֵד לִיגְבוֹת לָאוּ כְּגִבּוֹי דְּמִי וְאֶעֱפ"י שְׂלַדְעַת הַב"ח ו"ל בַּח"ה מ"סִי י"ב דְּדַעַת הָרַב יִשְׁעָיָה שְׂהֵבִיא הַטוֹר שֶׁם הוּא דַס"ל דְּקִי"ל כַּב"ש דְּכְגִבּוֹי דְּמִי ע"ש כְּבָר צְוֹנְחוֹ בָּהּ קִמְאִי וּבִתְרָאִי וּמְתַרְגְּמוֹ לָהּ בְּאַנְפֵי דְּחִיקֵי הֵלֵא בְּסַפְרָתָם וְעוֹד בָּהּ דַּא"נ אֲמִירָתוֹ לְגַבֵּי הַקְּדוּשׁ עֵינַיִם אֲמִירָה כְּמִסִּירָה הָא מִיָּהָא בְּקִנְיַת שְׁטָרוֹת דְּבַעֲינַן כְּתִיבָהּ וּמִסִּירָה אֶפְתִּי בְּצִיר לְהוֹ מְסִירָה וּכְבָר פְּתַח הָרִיטְב"א ו"ל מְשֶׁם רַבּוֹ בַח"י לְקִידוּשֵׁין דְּרַף כ"ח וְהֵבִיאֵהוּ הַש"ף בַּח"ה מ"סִי ס"ו סַק"ג וְ"ל הֵלְכָף הָאֹמֵר שְׁטַר זֶה וְכָל שְׁעִבּוּדוֹ יֵהָא לְעֵינַיִם זְכוֹ לְגַמְרִי וְהוּא דְּקִאָמַר הוּא וְשְׁעִבּוּדֵיהּ דְּנָהִי דְּהַקְּנָאָה דְּהַדְּיוּט לָא בְּעֵינַן אֲמִירָה דְּהַדְּיוּט בַּעֲיָ מְסִירָה מְשֶׁם מוֹרֵי נַר"ו עַכ"ל וְכ"מ לְהַרְדָּב"ז ו"ל בְּחֲדָשׁוֹת ח"א סִי ק"ג וְח"ב תַּשְׁל"ח שֶׁם.

גַּם מוֹר"ם ו"ל בִּי"ד סִימָן רַנ"א סְעִיף ז' פְּתַח דְּהַמְּקַדִּישׁ שְׁט"ח צְרִיף כַּת"וּם בְּשֶׁם הַרְשָׁב"א ו"ל עַכ"ל. נִרְאָה דְּהָא דְּאִיֶּצְטְרִיף לִיה מְסִירָה נְמִי מְשׁוּם דְּהַרְשָׁב"א ו"ל לְדַעַתִּיהּ וְשִׁטְתִּיהּ אֲזִיל דְּבַהַקְּדוּשׁ עֵינַיִם לָא אֲמִירָתוֹ אֲמִירָתוֹ כְּמִסִּירָתוֹ אֲמָנָם מוֹר"ם ו"ל דְּפַסְק בְּכַמְהָ דְּוֹכְתֵי שֶׁם דְּאָף בְּהַקְּדוּשׁ עֵינַיִ' אֲמִירָה כְּמִסִּירָה תּוֹ לָא בְּצִיר לִיה אֲלֵא כְּתִיבָהּ וְכַמ"ש הָרִיטְב"א ו"ל אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם וְצַע"ד מוֹר"ם ו"ל וְדַעַת הַנִּמְק"י מְשֶׁם הָר"ן ו"ל דְּמִלּוֹה בְּשְׁטַר לָא חָל עָלֶיהָ הַקְּדוּשׁ כַּמ"ש בְּרַפ"ק דְּמַצִּיעָא וְהֵבִיאֵהוּ מֶרֶן ו"ל בַּב"י י"ד סִימָן רַנ"ח וְטַעֲמָא טְעִים דְּהָא לִיתִּיהּ בְּרִשׁוֹתִיהּ וּמְחַסְרָה גְּוַבְיָנָא ע"ש וּמְשֶׁמַּע דְּאֶפְיָ בְּכַתִּיבָהּ וּמְסִירָה.

לִינְד הַגְּזָבֵר יְכוּל לְחַזֵּר דְּאִין גּוֹפּוֹ מְמוּן וּמְמוֹנ' לִיתִּיהּ בְּרִשׁוֹתִיהּ אֲלֵא דַלפ"ז יָפָה פַּח הַדְּיוּט מְפַח הַקְּדוּשׁ וּבְקִידוּשֵׁין דַּכ"ח אֲמִירָה שְׂלֵא יִהְיֶה פַח הַדְּיוּט חֲמוֹר מְהַקְּדוּשׁ ע"ש וּמָה שְׂהֵבִיא מְפָרְק הַמּוֹכֵר הַקְּדוּשׁ קָרִי וְכו' הַכּוֹנֵנָה שְׂהַקְּדוּשׁ הַקְּרִי וְלֵא הַקְּדוּשׁ דְּמִיָּהּ כְּדִקְאָמַר אֵינִי קָרִי וְכו' אָמַר הָרִי הֵם מְוַקְּדִישֵׁין וְכו' וְכ"כ רַש"י ו"ל שְׂהֵיָה רּוֹצֵה לְאַסְרֵן לָהֶם עַכ"ל וְה"נ מְדַאָמַר וְאִין אָדָם מְקַדִּישׁ דְּבָר שְׁאִינוּ שְׂלוֹ דְּאִי בְּהַקְּדוּשׁ דְּמִיָּהּ אֲמִירָה אֵינָם שְׂלוֹ וְלֵא תוֹל"ל אֲלֵא שְׁאִינָם בְּרִשׁוֹתוֹ וְתוֹ דְּכַד לָא קִינְיָצִי דְּמִיָּהּ.

דְּהוּוּ הַקִּדְּשׁ הַיְיָנוּ אֲקָרִי גּוֹפוּיָהוּ דְהוּוּ"ל בְּפִקְדוֹן לְגִבְיָהוּ דְבְּפִקְדוֹן כָּל פְּמָה פְּמָה דְלֵא כְּפָרְיָה מְצִי מְקַדִּישׁ כַּמ"ש הָרִיטְב"ף ז"ל שֵׁם וּמְהַבָּא מוֹכִיחַ הַנִּמְק"י וְכֵן הוּא בַת"ד בְּפִרְק הַסְּפִינָה דְף פ"ח ע"א ע"ש אָבֵל לְהַקְדִּישׁ מְלִנְה מְפָרְק י"ן מִיִּתִי לָה ע"ש וְזֵה פְּשׁוּט וְכֵן מְצִאתִי לְהַרְמ"ה ז"ל בַּח' לְשֵׁם שְׁפִירֵשׁ כֹּן פְּרִש"י ז"ל ע"ש נִמְצָאת אֹמֵר בַּנ"ד דְלֵא הַקְדִּישׁ קַרְקַע אֱלָא שֵׁט"ח פִּינֹן דְלֵא הַקְנָה שְׁעֵבּוּדָם בְּכַתִּיבָה לָא מְהַנְיָא לְהוּ מְסִירָה לְכוּ אֲמַרִינֵן דְאַמִּירְתוּ לְהַקְדִּישׁ עֲנִיִּים כְּהַקְדִּישׁ לְמַזְבֵּחַ וּלְבַד"ה פִּינֹן דְלֵא.

אָמַר וְכָל. שְׁעֵבּוּדָה כַּמ"ש הָרִיטְב"א ז"ל מִשֵּׁם רַבּוּ ז"ל שו"ר לְהַרְב פָּרַם שְׁלֵמָה ז"ל בַּח"ה מ' ס' ע' שֵׁכ' בְּמַקְדִּישׁ לְעֲנִיִּי שֵׁט"ח דְלֵא מְהַנְיָ ע"ש: אֵיבְרָא דְאַפְתִּי אֵיבְרָא לְמִימַר דְשִׂאנִי חוֹב.

שְׁעַל הַקְרַקַע פִּינֹן שְׁהַקְרַקַע מְמוֹשְׁפֹן לְמַלְנָה וְכ"ש פְּשָׁכוּתְבִין בְּשִׁטְרֵי דְמִשְׁכַּנְתָּא וּמַעֲתָה יְלֵד הַמְלָנָה וְיִחְזִיק בְּקַרְקַע הַהוּא וְיִקְדִּישׁ וְיִוְרִישׁ וְיִמְכֹּר וְכו' א"כ הו"ל כְּמַקְדִּישׁ הַקְרַקַע וְנָהִי דְמְצִי לְנָה מְסַלַק לְמַלְנָה בְּזוּזֵי הָא מִיָּהּ יֵשׁ לוֹ שְׁיִיכּוּת בְּצַד מָה עַל הַקְרַקַע וְשִׁפִּיר מְצִי חֲזִיל הַהַקְדִּישׁ דְחֻשְׁבִּינֵן לִיה בְּרִשׁוּתִיהָ שְׁהָרִי יְכוּל לְהַקְנוֹת עַל יָדוּ מִשֵּׂא"כ בְּשִׂאָר שֵׁט"ח דְעֵלְמָא דֵאע"ג דְשְׁעֵבּוּדָא דְאוּרִינְתָא לָא שְׁעֵבַד הַלְנָה עֲצָמוּ אֵת הַקְרַקַע כְּמוֹ הַמְשָׁפֹן קַרְקַע שְׁלוֹ בְּיַד הַמְלָנָה וְא"כ מְקַדִּישׁ קַרְקַע קָרִינֵן בְּיָה פַד דְיִיקִינָא פּוֹרְתָא אֲשַׁכְחָנָא דְלֵאוּ מְלִתָּא הִיא דַּבְכ' כ"ש דל"א אֵיפְלִיגוּ אַבְיִי וְרָבָא בַב"ח הַמְלָנָה אֵת חֲבִירוֹ וְשְׁעֵבַד לוֹ נְכָסֵי שְׂאָם לָא יִפְרַע מִנְכָסֵי דְלֵאבְיִי לְמַפְרַע הוּא גּוֹבָה וְאִי אֲקַדִּישׁ מְלָנָה.

בַּתוּדָה זְמַן הַהִלְנָאָה וּמְטָא זְמָנָא וְלֵא פְּרִיק הַוּבְרַר הַדְּבַר דְמַעֲיָקְרָא דִידֵיהָ הָנִי וְשִׁפִּיר חַל הַהַקְדִּישׁ וְלְרָבָא מְפָאן וְלְהַבָּא הוּא גּוֹבָה וְאע"ג דְמְטָא זְמָנָא וְלֵא פְּרִיק לָא אֲמַרִינֵן אֲגַלְאִי מְלִתָּא דְמִשְׁעֵתָא קַמְיִיתָא קִינְמָא אַרְעָא בְּרִשׁוּתִיהָ דְמַלְנָה וְחַל הַהַקְדִּישׁ אֱלָא דְהַשְׁתָּא הוּא דְקִנְיִי לִיה פִּינֹן דְאִילוּ הו"ל זוּזֵי לְנָה הָנָה מְצִי מְסַלַק לִיה לְמַלְנָה אֲשַׁתְּכַח דְהַשְׁתָּא הוּא דְקִנְיִי וְכִי הַקְדִּישׁ לָאוּ.

דִידֵיהָ הַקְדִּישׁ וְלֵא חַל הַהַקְדִּישׁ לְמַפְרַע א"כ בַּנ"ד לָא חַל הַהַקְדִּישׁ עַל הַקְרַקַע דֵאע"ג דְמְטָא זְמָנָא וְלֵא סְלִקְיָה מְצִי לְמַהֲדַר בְּיָה דְקִי"ל הַלְכְתָּא פְּרָבָא לְגַבִּי אַבְיִי וְזֵה מוֹסְפָם מְכָל הַפּוֹסְקִים: וְרֵאִיתִי לְרִש"י ז"ל שְׁפַתְבַּד"ה כִּי פְּלִיגִי בְּהַקְדִּישׁ .

מְלָנָה וְכו' אֵת הַקְרַקַע הַמְשׁוֹנְעָבַד לוֹ וְלֵא הַקְדִּישׁ אֵת הַחֹב אֱלָא הַקְרַקַע וְכו' עַכ"ל וּמְמַרְוֹצַת דְבְּרֵי יִרְאָה דְאִילוּ הַקְדִּישׁ הַחֹב הִנֵּה חַל הַהַקְדִּישׁ מִשֵּׂא"כ עַכְשָׁיו שְׁלֵא הַקְדִּישׁ אֱלָא הַקְרַקַע וְכִינֹן דְהו"מ לְסְלוּקִיָּה לָא חַל הַהַקְדִּישׁ וּמְצִי הַדַּר בְּיָה וְאַתְמַהָּה אֵיף עוֹמֵד סְבַרְת רִש"י הַלְזוּ נְגִיד כָּל הַפּוֹסְקִים אִם לָא שְׁנֵאמַר שְׁרִש"י ז"ל יִסְפֹּר דְמִיָּרִי בְּמַלְנָה בְּשִׁטְר וְכַמ"ד דְמְצִי מְקַדִּישׁ ע"י כַת"וּמ וְכַמ"ש הָרִשְׁב"א וְהָרִיטְב"א ז"ל כְּמַדְוֹבֵר וְהַקְשָׁה שְׁלֵא הַקְדִּישׁ הַחֹב ר"ל ע"י כַת"וּמ וְה"נ מְסַתְּבָרָא דְתַלְמוּ' תַרְתִּי קְאָמַר דְזַבִּין מְלָנָה וּמְקַדִּישׁ מְלָנָה וְכו' וּבּוֹדָאֵי דְבַחֹב.

דְעֵלְמָא נָהִי דַבְע"פ אֵין בּוֹ צַד לְהַקְנוֹת אֱלָא בַמַעַמ"ג הָא מִיָּהּ בַּחֹב שְׁבִשְׁטֵר מְצִי מְזַבִּין ע' כַת"וּמ וְדַכּוֹנְתָה בְּהַקְדִּישׁ נְמִי דְהִינֵנוּ שְׁהַקְדִּישׁ הַשֵּׁט"ח: וְרֵאִיתִי לְהַרְב הַמְאֹר ז"ל שֵׁם שְׁפַתְבַּדְּמִשְׁכּוֹן : מְטַלְטְלֵי אִפִּי' שְׁבִשְׁעַת הַלְנָאָתוּ מְשַׁכְּנוּ אַף ע"ג דְלֵא א"ל מְעַכְשָׁיו אִי

אקדיש שפיר חל ההקדש אפי' לרְבָא דאמר מְפָאן וְלִהְבָא הוא גוּבָה פִּינּוֹן דְּאִיפָא צד דְּשִׁלָא
בְּשַׁעַת הַלְוָאָתוּ אַקְנִי לִיה.

לְמַשְׁכּוֹן אֶהְיֶיהָ. לִיה תְּפִיסָתוּ שְׁהוּא קְנוֹי לֹו מְשַׁעַת הַלְוָאָתוּ אָבֵל בְּקַרְקַע עַד דַּא"ל
מְעַכְשָׁיו ע"ע בְּאַנְרָךְ וַא"כ בְּשַׁטְרֵי מְשַׁכְּנָתָא דִּינּוֹן דְּכּוֹתְבִין וּמַע"וּמ יִלְךָ הַמְלָנָה וְיַחְזִיק
וְיִקְנָה וְכו' יִרְאֶה דְּאִי אַקְדִּישׁ שְׁפִיר אַקְדִּישׁ וְלֹאוּ.

מְלָתָא.

הִיא.

חָדָא לֹא הַזְכִּיר עַל דֵּל שְׁפָתָיו רַק הַשְׁט"ח. וְעוֹד דְּהָתָם בְּשַׁלְאוּ פְּדָאוּ הַלְוָה.

אַמְטוּ לְהַכִּי פִי אַמ"ל מְעַכְשָׁיו אֲשַׁתְּכַח מְשַׁעַתָּא קַמִּיִתָּא קְנָה לִיה אָבֵל בַּנ"ד לְגוּבְיִנָּא
וּפְדִינָה קְיָיְמִי וְאִין קָאן מְקוּם חִלּוֹת הַהֶקְדָּשׁ כָּלֵל דְּהוּ"ל מְקַדִּישׁ דְּבָר שְׁאִינוּ. שְׁלוּ.

וּבְלֹא פְּדָאוּ נְמִי וְהַרְמַב"ן ז"ל בְּסַפֵּר הַמְּלַחְמוֹת הַק' עָלָיו וְכַתֵּב בְּתוֹךְ דְּבָרָיו וְלֹא שְׁמַעְנוּ
לְשַׁטְר שְׁיֵישׁ בּוֹ אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים שְׁיִהְיֶה מְלָנָה יְכוֹל לְמוֹכְרוֹ וְלִהְקַדִּישׁ אַע"פִּי שַׁא"ל מְעַכְשָׁיו
וְקִנּוּ מִיָּדוֹ וְכו' עַכ"ל וַע"כ ל"פ רַבְּנוֹתָא אֱלָא.

בְּמוֹכֵר וּמְקַדִּישׁ קַרְקַע הַמְּשׁוֹנְעָבָד. אָבֵל הַשְׁט"ח פִּי הַיְכִי דְּמַהְיִי.

בְּיָה מְכִירָה ע"י כְּתוּמָה ה"נ בְּהַקְדָּשׁ עַל יְדֵי כַּת"וּמ לִיָּד הַגּוֹנָבָר וְכַדְעַת מוֹר"ם בְּשֵׁם
הַרְשָׁב"א ז"ל כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר וַאֲע"ג דְּהַנְמַק"י בְּשֵׁם הַר"ן ס"ל דְּאַפִּילוּ מְלָנָה בְּשַׁטְר לֹא
מְצִי מְקַדִּישׁ אִיפָא לְמִימֵר דְּבְשַׁטְר מְשַׁכְּנָתָא מוֹדוֹ שְׁפִיר כְּבִיתוֹ שְׁהוּא בְּרִשׁוֹתוֹ דְּהָא גְבִי
בְּכוֹר נְמִי בַעִי אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ פֶּרֶט לְשְׁאִינוּ מְצוּי אֲעָלוּ וְקו"ל דְּבַהֲנִיחַ לְנָה שְׁטֵר מְשַׁכְּנָה
עַל קַרְקַע בְּאַתְרָא דְּלֹא מְסַלְקִי דְּבַכוֹר נוֹטֵל.

בַּה פִּי שְׁנַיִם כְּדַאִיתָא בַּפ' הַרְבִּית וּבַש"ע ס' רַע"ח ס"ז ע"ש וְאִנּוּ בְּדִינּוֹן אַתְרָא דְּלֹא
מְסַלְקִי בְּתוֹךְ הַזְמַן שְׁכָף כּוֹתֵב לְנָה לְמַלְנָה וּבְתוֹךְ הַזְמַן אִינוּ רִשְׁאִי לְפָדוֹת דְּחֻשְׁבִּינּוֹן לָה
מְוַחֲזָקָתָא הִיא בְּיָדוֹ אֱלָא דְּצָרִיכִין לְמוֹדְעֵי דָאָם עֵבֵר זְמַנָּה בְּעַת הַהִיא אוֹ לֹא כַּמ"ש מְרֵן
ז"ל בַּסִּי רַע"ח ע"ש אֱלָא דִּישׁ לְחַלֵּק דְּשְׁאִנֵּי גְבִי בְּכוֹר דְּכָל שְׁאִינוּ רָאוּי חֲשִׁיב שְׁפִיר
מְצוּי הִילְכָף פִּינּוֹן דְּקָנָה קַרְקַע לְשַׁעֲבּוּד תּוֹ לֹא מְקַרִּי רָאוּי אָבֵל גְּבִי הַקְדָּשׁ.

דְּבַעֲיִנּוּ שְׁיִהְיֶה בְּרִשׁוֹתוֹ מְמָשׁ כָּל הַמְּחַסָּר גּוּבְיִנָּא לֹא מְקַרִּי בְּרִשׁוֹ וְעֵינּוּ בַּטּוֹש"ע י"ד
ס' רַנ"ח ס"ח שְׁכַתְּבָא בְּאוֹמֵר חוֹב שְׁיֵישׁ לִי עַל פ' יִהְיֶה לְהַקְדָּשׁ אוֹ לְצַדִּיקָה דְּאִינוּ כְּלוּם
ע"ש וְלֹא בִּיָּאָר דְּאַפִּי חוֹב שְׁבַשְׁטֵר מְשַׁמַּע דַּס"ל דְּמְלָנָה בְּשַׁטְר יְכוֹל לְהַקְדִּישׁ וְלַדְעַת
הַטּוֹר דְּאַף בְּהַקְדָּשׁ עֲנִיִּים אֲמִירָה כְּמַסִּי תְּסַגִּי לְהוּ בְּכַתְּי לְחוּד וְלַדְעַת מְרֵן ז"ל בַּעִי
כַּת"וּמ כְּמַבְנוֹאָר וּמְרַנָּא הַב"י ז"ל שֵׁם הַבִּיא ע"ד הַטּוֹר דְּעַת הַנְמַק"י בְּשֵׁם הַר"ן דַּס"ל
אַפִּי חוֹב שְׁבַשְׁטֵר וּלְפ"ד הַרְמַב"ן ז"ל בַּס' הַמְּלַחְמוֹת אַפִּי שְׁכַתּוּב בּוֹ אַחֲרֵיּוֹ נְכָסִים אִם
הַקְדִּישׁוּ אִינוּ קְדוֹשׁ וְרִאִיתִי לְמַהֲרָא שְׁשׁוֹן ז"ל בְּתַשׁוּ' ס' קַנ"ט שְׁהַבִּיא דְּבָרֵי הַמְּרָדְכִי
בְּפָרֶק הַסְּפִינָה גְּבִי הַהוּא גְּבָרָא דְּאַיִתִּי.

קָרִי וְכו' וְאָמַר מְוַקְדָּשִׁים הֵם לְשָׁמַיִם ע"ש בְּדָף פ"ח דְּסַבְרָ לָהּ מֵר דְּאַפִּי בְּמְלָנָה ע"פ אִם
הַקְדִּישָׁה מְוַקְדָּשָׁתָא וַאֲע"פִּי שְׁהַרִּי"ף. ז"ל כְּתֵב גְּבִי הַהוּא גְּבָרָא דְּתַקַּע וְכו' דְּכָל שְׁאִינָה
בְּרִשׁוֹתוֹ אַע"פִּי שְׁיִכּוֹל לְהוֹצִיאָהּ בְּדִינָּהּ אִינָה הַקְדָּשׁ שְׁאִנֵּי הָתָם דְּלַעוֹלָם לֹא בָּא לִידּוֹ

זה החוב של צער ונזק משא"כ בשאר ההלואה דממונו הנה אצלו ע"ש שהאריף ואח"ה מעצמותיו הקדושים אין דברי הרי"ף ו"ל סובלים דבר זה דלא אשפחן אלא פקדון ואיני צריף לברר יותר וקרב עצמו בסו"ד חזר וגמגם על דבריו ע"ש וגם ראיתי למוהרמ"א ו"ל בתשובה סימן מ"ח בס"ה שכתב שאין לסמוך ע"ד המרדכי ו"ל הללו נגד רבנותא הוא ומעתה אם אמרנו שדברי רש"י ו"ל דפסחים כפשוטן דבבבא מצי מקדיש ומיירי בדלא נקיט שטר א נמי מצאנו להמרדכי.

דגברא רבה דקאי בשיטתיה: וראיתי. להרמ"ה ו"ל בשי' לשם בסי' קכ"ג דפשיט' ליה דמקדיש ההלואה אינה מוקדשת דאינה ברשותו קרינו ביה ע"ש ולא חילק בין מלנה ע"פ למלנה בשטר: אחר ומן מצאתי תשו' להרשב"ש ו"ל סי' ס"ה שנסאל: באשה שיש לה שטר משכונה על קרקע ועמדה והקדישה אותו לעניים אם חל ההקדש או"ל והביא דברי הר"ן שביא הנמק"י ו"ל הניחנים למעלה וכתב ע"ז פי' לפי' דכיון דקניצי דמניהו הוי כאילו מפרם להם וחרו דמיהם מלנה וכיון דהויא להו מלנה לא מצי מקדיש לה וכו' עכ"ל וכבר כתי' בעניו' דלא מיייתי הר"ן ו"ל מהו דקרי אלא לענין דמצי מקדיש פקדון שיש לו ביד אחרים ושכר מכוון בלשו' ו"ל והוא גברא לא הקדיש אלא הקרי ולא דמיהו וכך מצאתי להרמ"ה ו"ל בשי' לשם שכ"כ בפשיטות ע"ע: וכתב עוד הרב ו"ל בסו"ד שם ו"ל ואחר שכתבתי א זה מצאתי תשו' להרשב"א ו"ל שאין בריא יכול להקדיש חוב שיש לו על אחרים ושכ"מ מקדיש ולא הביא שום ראיה אבל נראה שפאיתן טעמים וכו' וזכינו לכונן אל ההלכה ת"ל עכ"ל.

והנה דעת הרשב"ש ו"ל אפילו במלנה בשטר ואפי' במשכונה כמש"ל בד"ה והעולה מזה וכו' ע"ע וקשה לענ"ד דמדברי הרשב"א בתשו' סימן תרנ"ו מוכח' להדיא דבבבא נמי מצי מקדיש השט"ח שיש לו על אחרים ממ"ש שם ו"ל שהרי פרט הנכסים ולא הזכיר השט"ח ע"ש משמע להדיא שאם פרט אפי' השטרי חובות והקדישם חל ההקדש עליהם ומשמע דנתפס בדבורו הקל אפילו שלא ע"י כת"ומ האמנם אתמהה דאיהו ו"ל ס"ל דלא אמרי' לגבי עניים אמירה כמסירה כמו שנתבאר לעיל לפי"ז מאין חלות ההקדש אשט"ח באמירה בעלמא וע"ק לענ"ד באותה תשובה שהאריף פתח וחרטה כיון דס"ל דממון הדיוט הוא תסגי ליה בחרטה לחוד כמו שנתבאר בס"ד ובמ"א הארכתי ת בזה בס"ד: וצופה הייתי להגאון מוהרי"ק ו"ל בשורש פ"ט דפשיט' ליה דמצי להקדיש חוב שיש לו על אחרים וחיילה מדברי רש"י.

ו"ל דפ' כ"ש הניחנים למעלה דל"פ אפי' ורכא אלא במקדיש הקרקע גו זמניה ולכי מטא זמניה לא פרעיה דלרבא כיון דאי הנה זוזי ללנה הנה מצי לסלק למלנה אשתכח דהשתא הוא דקני ליה ולא משעה שהקדישו אבל בזוזי דחוב דליכא האי טעמא אפי' רבא מודה דשפיר חל ההקדש ע"ע ש"ש אנכי פי כוונתי בזה לדעת הגאון ו"ל אלא שהפריז על מדותיו ולא זכר שר על דבר שפתיו דברי הנמק"י ו"ל דס"ל דלא חל ההקדש על החוב כלל ומשמע אע"ג דמטא זמן הפירעון כיון דמחוסרי גוביינא ולדעתו ו"ל אע"ג דהקדיש בתוך זמן הפירעון חל ההקדש וכדמסייע למלתייה מדברי רש"י ו"ל כמדובר: ובצפיתנו צפינו להרב בני שמואל ו"ל בתשובה סי' ל"ה שנסאל במי שהקדיש דשב"ל

ואייתי בידיה דברי הנמק"י וקר"ן ו"ל דס"ל דלא חל ההקדש וע"ז הביא דברי מהריק"ו ו"ל הללו ותמה עליו דאין חלות ההקדש ע"ד שאינו ברשותו.

כמו שנתבאר וכו' וצידד לומר דאם בנדון מוהריק"ו ו"ל הנה מלנה ע"פ ובמע"ג או בשט"ח בכת"י ומסי' ע"ע שהאריף ואנכי . לא ידעתי מה מענה בפי צדיק ו"ל בדברי רש"י ו"ל שנסתייע מהם מוהריק"ו ו"ל וכדוקיין ואם רוח אחרת היתה אתו בפירש"י ו"ל פהאי הנה לו לבאר ולא למסתם סתומי וגם דעת המרדכי ו"ל מעלומי העין ואם דעתו לחלק כמ"ש מהר"א ששון ו"ל פאשר הונף מלבד שלענ"ד אינו מתקבל גם למהרא"ש ו"ל עצמו פדכת"י אלא שלא העלהו על ספרו כלל ואין פאן מקום להאריף עוד בזה: שו"ר להרב כנה"ג יו"ד סי' רנ"ח בהגב"י אות כ"א שהפליא עצה בדעות שני צנתרות הזהב הללו ועוד כי לפלפל בדברותיו הקדושים הללו אין הפנאי מספים ישמע חכם ויוסיף לקח: איברא דאנא נפשי לא מיבתא דעתאי לנדונינו דע"כ ל"פ רבנותא אלא במקדיש שהוציא מן השפה ולחויץ את דבר ההקדש אבל בנ"ד שמצאנו ראינו שכתב בכתב ידו ולא קים לן בגניה אם הוציא דבר ההקדש בפשיט שפתותיו מאין הרגלים לחול ההקדש דאמירתו לגבוה אמרו ולא פתיבתו ואע"פ שפרן הש"ע בא"ח סי' מ"ז ס"ג דהפכות בכת"י אע"פ שאינו קורא צריף לברך ברפת התורה ע"ש אלמא דס"ל למרן דהפת' הוי פהוצאת הדיבור מהשפה ולחויץ הלא עין רואה שפבר קרא ערער ע"ז הרב מג"ד ו"ל והקיפו בתשו' וע"ע לה' מג"א ו"ל שם דפשי' ליה ו"ל דכותב לא הוי אלא פמהרהר והרהור לאו פדבור דמי כמו שפסק מרן ו"ל שם ואוקמוה לדברי מרן באנפי תריצין ע"ע גם אשו"ר לה' מוהריב"ל ו"ל בח"א פלל ו' סי' ט"ל שפסק במי שקבל ע"ע נדר או נזירות בכתב ידו ולא הוציא מפיו דאין פאן נדר וחיילה ממ"ש הרמב"ם ו"ל בשם רבותיו בפ"ו מה' נדרים דהנשבע שלא לזכר עם חבירו מותר לכתוב לו פכתב שאינו קרוי דבור ע"ע וכן פקדש חזיתי לה' מוהר"ם גאלאנטי ו"ל בתשו' סי' י"ג שנסאל בכינצא בזה והשיב בתוף דבריו וכתב ו"ל והכת"י אינה הוצאת דברים מפיו והתורה אמרה פכל הינצא מפיו יעשה וכמ"ש הרמב"ם ו"ל מי שנסבע או נדר שלא לזכר עם חבירו מותר לכתוב לו וכו' עכ"ל אלא שאני חוכך בזה מהא דאפליגו רבנותא ונו"ן באומר בלבד לקנות קרקע ולעשותו הקדש ולא הוציא מפיו פלוס דדעת הרא"ש ו"ל פינון דגמר בלבד לתת לצדקה חייב ליתן דכת"י פל נדיב לב ואיפא מ"ד דחולין מקדשים לא גמרינו והאינדנא פל הקדש דין חולין אית ליה וכל שלא הוציא בשפתיו לאו פלוס הוא כמ"ש בש"ע ח"מ סי' רי"ב ודעת מור"ם ו"ל לפסוק פדעת הרא"ש ו"ל וכן פסק בי"ד סס"י רנ"ח ע"ש וכת' הגאון מוהריק"ו בשורש קס"א שזו היא דעת הרי"ף ו"ל ג"כ ע"ש גם הרב תורת חיים בסי' קל"א פסק פנותיהו ע"ע וכו' מטין דברי מרן הב"י ו"ל בתשו' פי הובאה בתשו' מור"ם בעל ס' הפפה בסי' מ"ז ע"ש גם הרדב"ז ו"ל פראשונות סס"י קל"ד כת' וז"ל ואפי' גמר בלבד ולא הוציא בשפתיו אני רגיל לפסוק פמאן דס"ל חייב ליתן וקרא פתיב פל נדיב לב עולות וכו' ושפן עיקר ומאחר שהדין הוא שאפי' לא הוציא האדם בשפתיו חייב ליתן כמו שפסק מוהריק"ו ו"ל בפ"א מי הוא זה אשר בדור הזה יחלוק עליו וכו' עכ"ל דון מינה לנ"ד אנו סהדי שגמר בלבד גמר טוב להקדיש הסכים הללו לחברת עמלי תורה תינוקות שב"ר ע"כ הוציא מחשבתו אל הפועל שרשט וכתב פרק אלו הן הגו"לין אנו שומעת האי אודיתא תו לא מצי למחדר ביה דזכו

בהו עני תורה ועדיין צריכים אנו להתיישב דנראה דהני פסקי סתרי אהדדי דרבנותא ס"ל דנדר ע"י הפתב לית ממשא דנדאי דבהכי מיירו מוהריב"ל ומוהרימ"ט דגמרו בדעתם לקבל הנדר וכתב בכתב ידו אלא שלא הוציא בפיו כמו שנתבאר וחינוג לרבנותא דבגמר בלבד לחוד חייב לקיים מחשבתו ולעת עתה ראיתי לה' משאת משה בח"ג סי' ו' שעמד בסתירת תשו' הרא"ש ו"ל הנחתנים למעלה ועיין בתשובה הרבאדרת אליהו למהר"א קובו ו"ל שבס' פני יהושע סי' י"ו בדין שלא להשביע א"ע באריכות וע"ע לה' בתי פהונה ו"ל ח"ב סי' כ"ג וכ"ד וכ"ה וה' פרי האדמה ח"ב דס"ג ומוהרח"ש ו"ל ח"ב סי' כ"ב בסתירת תשו' הרא"ש ו"ל הנחתנים למעלה וע"ע בתשו' ה' מוהר"י מולכו ו"ל בס' אהלי יוסף.

סימן ל"ה במה שהאריו. בשטר שפתוב בו ששבע והוא טוען שלא הוציא השבועה מהשפה ולחויץ ואין הפנאי מסכים להאריו עוד ועיין לקמן במערכת אות ש' מדיני שבועה.

בס"ד: (טז) הודאה קי"ל שטרות העולים בערפאות של גוים. אם שטרי הודאות הם הרי הם פחרם כמ"ש בטוש"ע ריש סי' ס"ח ע"ש וה"ד בהודאה שמודה שחייב לפ' מנה. אבל במודה. לחבירו ששטר שפידו פרוע פשר מידי דהנה אמחילה ועדיף טפי ממחילה ועיין לה' סמ"ע והש"ף וה' כנ"ה שם אות כ"ה בהג"ה טו ע"ש ומהר"י מפאדנוא ו"ל ועיין מ"ש עוד הב"ח וכה' מגן גבורים סי' כ"א וכ"ב וכ"ג: (טוב) הודאה.

קי"ל הודה בפני שנים וקנו מידו כותבין פתב בהג"א בפ' ז"ב פי'. ריב"ן שקנו מידו ליתן לו חובתו לזמן פ' אבל אם אמר סתם הנני מודה שאני חייב לה בפני עדים לא ידעתי על מה יחול הקנין הואיל ואין מקנה לו עתה שום דבר וכו' עכ"ל ונהביאו מרן בב"י ריש סי' ט"ל ע"ש ובספר בד"ה פתב דלא נראו לו דבריו דכיון שהודה שחייב לחבירו מנה נשתעבדו לו נכסיו ונוטל קנין על שעבוד נכסיו לשעבדם ע"ש ועיין מה שהביא הרב"ח והש"ף פתב וצ"ע לדינא והרב תורת חסד סי' קכ"ד פתב דס' ריב"ן הלזו היא יחידאה דאי לא"ה לא הוה שטקי מינה רבנותא ע"ש והרב בנ"י שמואל פתב דמתשובת הרשב"א שהביא מרן בב"י.

שם נראה דפליג אס' ריב"ן והרב סמא דחיי בלקוטים דף ח"י ע"א יישב דבריהם דמא"ח ומא"ח ול"פ ועיין להרב קרית מלך רב ח"ב סוף הלכות מלנה ולנה ע"ש ואין דברי ריב"ן אמורים אלא לענין לגבות ממשעבדי אבל מבני חרי פשיטא דמהני וכ"כ הש"ף שם: (יח) הורדה ראובן ושמעון לקחו סחורה א' כ מתוגר אחד ונעשו ערבים ז"ל ערבוב גמורה פדין ערי"בא הרשות נתונה לגבות תחלה מאיזה מהן שירצה ושמעון בא עד השב"רים וראובן אף הוא היה מתכונן לבדוק ולחפש אם יש נכסים לשמעון וישמע ראובן והנה לשמעון שטר משכונה על לוי בסוף ת"ק וממושכן ביד יהודה בעד סוף ק"ק גרושות והנה הנשאר סוף ש' גרו' לזכותו ובא לפני ב"ד הצדק יצ"ו להחליט לו שארית שעבוד השטר מפאת חיוב ערבותו ושאלת אם יש פח ביד ב"ד להחליט לו פיון שיש ב"ח אחרים או"ד פיון דלא אתו לכי דינא אינהו דאפסידו אנפשיהו ולא על דידן רמזיא להגיד לבני האדם מאן בעי למשקל ייתי ונחמיניה גם שמעון טוען כי הוא חייב לעכו"ם אכזרים ואם ישןל ראובן הסוף הזה יהיה מסור ביד הגוים פדת מה לעשות ויבא שכ"מה:

זאת אָשיב על האַחרון ראשון דאין בְּטַעֲנַת שְׁמֵעוֹן פְּלוּם דְּוֹדַי פִּינִינֵן לִיה לְפָרוּעַ לְיִשְׂרָאֵל תַּחֲלָה וְאִם יִסְרוּהוּ כּוֹתֵם חֲיִיבִים כֹּל יִשְׂרָאֵל לְפָדוּתוֹ וְכַמְבֹּאֵר בְּטוֹשׁ"ע.

ס"י ק"א וּבִתְשׁוּ' הַרְשָׁד"ם חֶה"מ ס"י קפ"ד וְנָה פְּשׁוּט וּבִישׁ"ש פ"ק דב"ק הִבִּיאוּ הַרְשָׁד"ך הִטִּיל בָּה תְּנָאָה שְׁהִגִּיעַ זְמַן פִּינְרֵעוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל עִי"ש וְכו' דבנ"ד אִם אֵין לְלוֹה מָמָה לְפָרוּעַ וְאִתִּי לִידֵי פְּסִידָא הַיִּשְׂרָאֵל יוֹדָה דְּכָל דְּאִיפָא פְּסִידָא פִּתְּ הַיִּשְׂרָאֵל אֵלִים טְפִי וְכַמְבֹּאֵר בב"ח שֶׁם וְעַמ"ש לְעִיל בְּאוֹת ג' מַגְבִּיט מְלוֹה ס"י ח' בס"ד וצ"ע לְדִינָא: וְלַעֲנִין הוֹרְדַת ב"ד מְדַבְּרֵי רַבִּינוּ בַּפ"א מַה' מְלוֹה וְטוֹש"ע שֶׁם שְׁפָתָיו וְז"ל וְגוֹבִין כֹּל הַקְּרָקַע שִׁישׁ לוֹ וְאִפְּלוּ מְשׁוֹנְעָבֵד לְכַתְּנ' אִשָּׁה וּלְב"ח מְקוֹדֵם גּוֹבִין מִיַּד לָוֶה וְאִם יָבֵא רֵאשׁוֹן וְיִטְרוֹף טוֹרָף מְמַנּוּ עכ"ל הָא לְמַדְתָּ דַּע"ג דִּינְדְּעִינוּ בְּוֹדַי דְּשַׁעְבּוּדָא דְּאִידָה רַמְיָא עַלְלוּהָ כֹּל כְּמָה דְלָא אִתִּי.

לְקַמֵּן מַגְבִּין לָזָה וְאִידָה אִתִּי וְטְרִיף מְנִיָּה וְלִיכָא לְמִימַר דְּשִׁאֲנֵי הָתָם דְּלִיכָא פְּסִידָא לְפִיכָהּ פִּינוֹן דְּשַׁעְבּוּדֵם קָדָם כֹּל אִימַת דְּאִתּוּ לְמַטְרָף מְצוּ לְמַטְרָף אֲבָל הִיכָא דְּאִין לְהֵם קְדִימָה וְכִי שְׁקִלִי לְהִנִּי תוּ לָא מְצוּ לְמַטְרָף מְנִיָּה וּפְסִידָא אִית לָהּ וְלָא מַגְבִּינוּ לִיה לְאוֹרוּעֵי לְאַחֲרִינֵי הָא וְדַאי לִיתָא דַּא"כ מַאי אִפִּי' הוּא מְשׁוֹנְעָבֵד וְכו' לְב"ח שְׁקָדָם וְכו' אֲדַרְבָּא כָּהִיל"ל וְדוֹקָא אִם הוּא מְשׁוֹנְעָבֵד לְכַתְּנֵיבַת אִשָּׁה אוֹ שְׁקָדָם דְּכִי אִתִּי לְמַטְרָף מְצִי טְרִיף וּמַאי אִפִּי' דְּקָאֵמַר אֶלָּא וְדַאי הַדְּבָר מְוַכְרַח מְעַצְמוּ דְלָא אִיכְפַת לָן בְּמָאן דְּלָא אִתִּי לְמַתְבַּע וְלָאוּ מְלִתָּא רַמְיָא עַל הַב"ד פִּינוֹן שְׁשִׁאָר הַמְּלוּיִם לָא חָשׁוּ לְעַצְמָם מִי שֶׁם פִּי לְב"ד לְאוֹרוּעֵי פִּתְּ הַתּוֹבֵעַ הַזֶּה הַעוֹמֵד לְפָנֵי וּלְפָנֵים: אֶלָּא דְּאִכְתִּי אִיכָא לְמִימַר דְּמַהֲאֵי לָא אִינְרִיא דְּנִדוֹן רַבִּינוּ וְהַטוֹש"ע אִינְרִי שְׁב"ח שְׁקָדָם אִכְתִּי לָא מְטָא זְמַנִּיה דְּוֹמְיָא דְּכַתְּנ' אִשָּׁה דְּלָא נִיחַתָּה כְּתוּ' לְהַפְרַע מַחֲיִים וּב"ח זֶה מְטָא זְמַנִּיה אִמְטוּ לְהַכִּי אִמְרִי' אַע"ג דִּינְדְּעִי' בִּיָּה דְּאִית לִיה מְלוּיִם אַחֲרִים שְׁקָדָמוּ וּמְשׁוֹנְעָבֵד לְהֵם הַקְּרָקַע מַגְבִּין לָזָה דְּמְטָא זְמַן פְּרַעוּגִיָּה וְכִי מְטָא זְמַנָּא דְּאִידָה יְטְרִיפּוּהָ מְנִיָּה אֲבָל הִיכָא דִּינְד פּוֹלֵם שׁוֹה וְנוֹדְעַ לְב"ד לָא מַגְבִּינוּ לִיה וּמְרַעֲיִנוּ פִּתְּ שְׁאָר מְלוּיִן: שו"ר לְהַרְבּ הַתְּרוּמוֹת ש"ה ח"פ ס"י ב' שְׁפָתָיו וְז"ל וְכֵן אִם טְעוֹן הַלּוֹהָ שְׁהַנְמַצָּא בִּידוֹ כְּבָר הוּא מְשׁוֹנְעָבֵד לְב"ח מְוַקְדָּמִים יִשְׂרָאֵל וְכוֹתֵם וְרַצָּה לְדַחֲתוֹ מְעַלְיוּ בְּכָהּ וַיֵּשׁ לָנוּ קוֹל וַיִּדְעָה שְׁכֵן הוּא כְּדַבְּרֵי אִי הֵם שׁוֹתֵקִים עִתָּה וְאֵין תּוֹבְעִים בְּנִכְסֵי פְּלוּם אוֹ שְׁלָא הִגִּיעַ זְמַנָּם וְזֶה הַמְּאֹחֵר תּוֹבְעוּ בְּפָנֵינוּ עִם כֹּל זֶה יֵשׁ לְב"ד לְחִיבּוֹ וּלְפָנְרֵעוֹ מְנִכְסֵי וּלְכַשִּׁיבָאוּ הַמְּוַקְדָּמִין וְיִטְרָפוּ אוֹתָהּ מְמַנּוּ כְּדַאֲמַרִּי' בְּעַלְמָא הַעוֹשָׂה שְׁדַהּוּ אַפּוֹתִיקֵי וּמְכָרוּ מְכוֹר וְהַלּוֹקֵם יְחוּשׁ לְעַצְמוֹ וְכֵן עוֹשִׂין ב"ד שְׁמַגְבִּין לִיה וְאִם הַמְּוַקְדָּמִין יְטְרָפוּ טוֹרְפִין וְכֵן פֶּסֶק הָרַב ר' מִשָּׁה ז"ל שְׁמַגְבִּין לוֹ מְכָל קְרָקַע וּמְכָל מְטַלְטַל אַע"פִּי שְׁהוּ מְשׁוֹנְעָבֵדִים לְכַתְּנֵיבַת אִשָּׁה אוֹ לְב"ח.

שְׁקָדָם וְאִם יָבֵא הַרְאִשׁוֹן לְטְרוֹף וְטְרוֹף ע"כ אֵלוּ דְּבָרֵי הָרַב זַל יַעו"ש: וְאִנְכִי תוֹלַעַת קל"ט דְּמַאי. רַאֲיָה מְיִיתִי מַהֲ דְּהַעוֹשָׂה שְׁדַהּוּ אַפּוֹתִיקֵי וְכו' וְהֵם דְּבָרֵי הַיְרוּש' וְכַתְּבוּ הַרְי"ף בַּפ' אֶלְמָנָה לְכ"ג דְּהָתָם לָא קְמִירִי בְּגַבִּיטָא ב"ד אֶלָּא שְׁמַכְרוּ מְעַצְמוֹ אֲבָל לְהוֹכִיחַ שְׁהַב"ד מְחִיבִין אוֹתוֹ לְפָרוּעַ בְּהָא לָא מְיִירִי הַיְרוּשְׁלִמִי כָּלִל: וְגַם רַאֲיָתִי אֶת הַלַּח"ש דְּבָרֵי ה"ה ז"ל בַּפ"א מַה' מְלוֹה דִּין ד' שְׁפָתָיו רַבִּי' שְׁהַעֲתִיק הַבַּע"ה ז"ל וְז"ל וְזֶה מְתַבָּאָר בְּכַתְּנֵיבַת דָּף צ' שְׁמַגְבִּין לְב"ח מְאֹחֵר אַע"פִּי שִׁישׁ ב"ח מְוַקְדָּם מְמַנּוּ וּלְכַשִּׁיבָאוּ

הקודם יטרוף הימנו עכ"ל והדבר קשה חזא דהתם איכא תרי לישני דל"ק דמה שגבה המאוקר לא גבה אלא לליש' בתרא מה שגבה גבה ועוד ק' דמאן לימא לן דהתם מיירי .

בקדמו ותפסו ע"י ב"ד: ואולם התם בפרקא דצ"ד איכא פלוגתא דרבנן וכן ננס במי שהיה נשוי ד' נשים דלרבנן הד' אינה נשבעת ולכן ננס נשבעת ובעי לאוקומיפלוגתייהו בנמצאת אחת מהם שדה שאינה שלו ובב"ח מאוקר שקדם וגבה קא מפלגי דלרבנן לא גבה ומשו"ה לא משבעינו להו דכי אתי נגזל ושקיל דידיה הקרא קמייתא וטרפא מינה דבתריי' משו"ה לא משבעינו לה וכן ננס ס' דמה שגבה גבה משו"ה משתבעינו ומהדרי' לה דכ"ע לא גבה וכו' ע"ש וע"כ בדאתו לכ"ד ופליגי תנאי אי ב"ד משביעין או לא אלמא דב"ד מגבין לב"ח מאוקר אע"ג דלמחר אתי נגזל ושקיל דכבר נמצאת שדה שאינה של בעל ואתי ב"ח מוקדם וטרף ומזה יצא לו לרבניו ז"ל וזהו שכ' ה"ה ז"ל מתבאר וכו' וטעה בחשבונו המרשים שרשם בדף צ' ואע"ג דהתוספות שם אוקמוה באינה נמצאת השתא שאינה שלו אלא משום דחיישי' דילמא תמצא שאינה שלו לאו למימרא דבנמצאת וידועה שאינה שלו לא מגבין כלל אלא דבנמצאת וידועה ס"ל להתוס' דלא מגבין לה אותה שדה אלא לאחרונה שפכולם אבל סוף כל סוף שמעי' מינה דאע"ג דידעינו שאינה.

שלו מגבין לה מיהא לאחרונה וכשיבא פגזל לישקול דידיה וליזיל ועיין בהרא"ש ז"ל שם שהביא משם רב האי גאון ז"ל ור"ח ונהרי"ף ז"ל דקי"ל כר"נ בדיני וכן לרבנן אליכא דשמואל דמה שגבה לא גבה ע"ש: ובדרף: אגב ראיתי לו ז"ל שהק' משם רבי חננאל ז"ל מדאמרי' בערכין מה שגבה גבה וחילק בין מקרקעי למטלטלי דבערכין מיירי במטלטלי וישם מיירי במקרקעי ע"ש ולפ"ז לכן ננס אפילו במקרקעי מה שגבה גבה וראיתי להתוס' בר"פ בד"ה ש"מ ב"ח וכו' שכ' אחר שחילקו בין מקרקעי למטלטלי וז"ל והא דבעי לאוקומי נמי פלוגת' דבן ננס ורבנן בב"ח מאוקר שקדם וגבה הוי נמי במטלטלי אבל במקרקעי ליכא שום תנא דמה שגבה גבה וכו' ע"ש ולפ"ז צ"ל דהך דערבין אתיין פון ננס אלא דבלא"ה התוספות הקשו בפשיטות מדאוקימנא לכ"ע וחילקו בין הדיוט להקדש ע"ש אמנם קשה לענ"ד דפלוגתא דרבנן וכן ננס ע"כ מיירי במקרקעי כדקאמר ונמצאת שדה א' שאינה שלו ויש ליישב: וראיתי להרא"ש ז"ל בפרק הפותב שכתב משם רבינו יונה ז"ל וכתבו הטור בסי' ק"ד ס"ו וכתב וה"ד שגבה בב"ד שהגבוהו ב"ד קודם שיזעו שהיה שם חוב אחר אבל אם מעצמו גבה אפי' ע' שומא דליכא למימר מאן שם לך מה שגבה לא גבה עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דכל היכא דאית ליה ידיעת ב"ד דאיכא ב"ח אחר לא מגבין להאי ואע"ג דהרא"ש ז"ל שני ליה בין מקרקעי למטלטלי וכדמסיק היינו לענין שומת בית דין דבמטלטלי לא בעינן שומת בית דין אבל סו"ס אי אתי לבית דין לא מגבין ליה אפילו מטלטלי לאורועי פחיייהו דב"ח המוקדמין.

גם מ"ש הרב"י ז"ל משם רבינו ירוחם ז"ל. ומטי בה משמיה דהרמ"ה ז"ל פי בכל ענין מה שגבה גבה וכו' עכ"ל היינו נמי כדפרשית אבל לעולם לא פליגי אמ"ש רבי יונה ז"ל דב"ד לא מגבין אלא בשלא ידע בחובות אחרים וא"כ קשה על הטור שהעתיק דברי רבי יונה הללו והם פסותרים לדברי הרמב"ם שכתבנו וכל שכן דלפי מה שהוכחנו

מהש"ס וכדכתב ה"ה ז"ל נמצאו דברי רבינו יונה הפך גמרין והפך הירושלמי שהביא הבע"הת וכדכתבי' ואם פנים אנחנו לומר דאין פ"ח ב"ד יפה אלא בדליפא פסיכא להאיך פיון שהיא מוקדם דדינא הכי אתי טרין לה מיניה אבל כל היכא דכי הדדי נינהו א"נ כמטלטלי ולא כתב לו מטלטלי אגב מקרקעי דמה שגבה גבה בקא ודאי לאו כל פמינייהו דבי דינא למגבי להאי והאיך דידעי ביה נמי דמלנה אית ליה גביה יצא נקי מנכסיו אין תורה והשתא מא"ח ומא"ח ולא פליגי ועיין מ"ש מרן בב"י שם סי' ק"ד משם תשו' מימוניות ומה שהק' עליו מרן ז"ל ומה שציין הרב כנ"הג שם אות ו' בהגהב"י לקנים ס' תשו' מימו' הלזו וע"ע להרב בני אהרן סוף סי' מ"ו והרב צמח צדיק סי' קי"ח והרב פני יהושע שבס' אדרת אליהו סי' מ"ג ודקדק מדברי רבינו יונה פדוקיין וע"ע בהש"ף סק"ו וכתב הכנ"הג ז"ל שם במהדורא בתרא שבפסקי מוהר"ם ריקאנאטי ז"ל סימן תקכ"ד מוכח דס"ל כתשו' המימו' ע"ש: (יט) הורדה קי"ל דאם בא מלנה לגבות מהלנה ויש עוד מלנה אחר דמורידין תחלה למי שפא לתבוע מהלנה ואם יראה ואם ימצא שיש על הלנה מלנה אחר מוקדם לכשיבא לתבוע חובו ולא ימצא אצל הלנה ממה לגבות ילך אצל המלנה שקדם וגבה ויטרון ועיין לעיל סי' ח"י וע"ע בתשו' הרב מים חיים חא"ה ע סי' כ"ד באלמנה שפאה לגבות פתובה מאפוטרופוסים דאין מסייבין אותה ליתן ערב דאם יבא מלנה מוקדם לגבות ע"ש מיהו אם המלנה הלנה חוששין לו שפא יבזז או ימכרם באופן שלא יכול המלנה הא' למצוא מקום לגבות את חובו בכה"ג אין מגבין אותו מהריק"ש ז"ל בהגהותיו סי' ק"א וע"ע בתשו' בס' אהלי יעקב סי' ג' ומ"ש לקמן במערכת אות ע' בדיני העיקול ומשם בא"ר: (כ) היזק ראיה.

ראובן ושמעון שהיה להם מעבר א' שמשם היו עוברים כל אחד לביתו דרך סולם ומזיקין ז"ל לז' בהיזק ראיה וסילק ראובן הסולם לאמצע המעבר שפנה נסתלק ההיזק ואין הפסד לשמעון ובנה במקום הסולם עליו קיר אם יכול שמעון לעכב וחקר הרב המחבר אם המקום של שניהם ויש בו ד"א פשיטא דכול ראובן לעשות בה מה שלבו חפץ ואין בזה חזקה דהיזק ראיה הוי פעין קוטר א וב"ה דאין לו חזקה ואם אין בו ד"א ג"כ פיון ששמעון מוזהר שלא להזיק חבירו ואיסור נמי איכא יכול ראובן לעשות פרוצונו ואם היה המקום של ראובן ומכר לשמעון דרך מעבר יכול לחזור בו דלהיזק ראיה לא שניך מחילה ומה גם דבנ"ד פופין על מדת סדום ומה שעשה עשוי הרב בני משה סי' ט"ל דף פ"ב ופ"ג ופ"ד והרב דבר משה ח"ב סי' רי"ו: (כא) היזק ראיה.

הרוצה לפתוח חלון לרשות חבירו ומניח לפניה שמשית של זכוכית אם יכול לעכב עליו פי ברוב הימים עשויה להשבר מרן בתשו' שבס' אבקת רוכל סי' קכ"א כתב דמחיצה של זכוכית הווא מחיצה ואין בה היזק ראיה שגרי.

מפסקת וחוצצת בפני העין עכ"ל וצ"ע מדין ערוה בעששית דאמרי' בברכות דכ"ה אמר רבא ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש פנגדה מ"ט ולא יראה בה ערות דבר אמר רחמנא והא קא מתחזיא ומנסכמת .

מכל הפוסקי' וכן מהך דאמרי' בר"ה דכ"ד ועיין בתשו' הרב דבר משה סי' רמ"ב ובה' בר"י סי' תכ"ו ע"ש. וכתב עוד מרן שם בתשו' דאע"ג דמחיצה של זכוכית דבר שאינו מתקנים כ"כ אפ"ה הווא מחוצה מידי דהוי אמחיצת קנים וכ"ש שפוזרין בה בעליה שלא

תִּשְׁבֵּר מִיְהוּ אִם רָצָה לְעַכֵּב עָלָיו וְשָׁלָא לְפִתּוּחַ הַחֲלוּן וְלִשְׁיִם הַזְּכוּכִית לְמַחֲצָה יָכוֹל לְעַכֵּב
עָלָיו ע"ש וּמִיְהוּ בְּשִׁמְשׁוֹת הָעוֹשִׁים פֶּה מֵתָא מִשְׁבְּרֵי זְכוּכִית קִטְנִים מְגוֹנְנִים מְחֻלְפִים
נִרְאָה פְּשׁוּט דְּאִינוּ יָכוֹל לְעַכֵּב עָלָיו וְאִם שָׁתַק וְלֹא מִיָּחָה בּוֹ לֹא עָלְתָה לוֹ חֲזָקָה וְכִף דָּן
הָרַב מוהר"י הִפְהֵן ז"ל מֵאַרְיָה דְּאַתְרֵין וְהַעֲיֵד שְׁפָה הוּא מְקוֹנָל מִב"ד הַקּוֹדֶמִין לְקְדוּשִׁים
אֲשֶׁר בְּאַרְץ הַמָּה נ"ו: (כב) הֵטְבָה.

הַקּוֹבֵעַ זְמַן לְחִבְרֵי בְּמִכְרָ זְמַן כ"ו וְאַחַר עֲבוּר הַזְּמַן לְכַשְׁיָבִיא לוֹ מְעוֹתָיו יִחְזִיר לוֹ
הַמִּכְרָ וּא"ל שְׁפָכְרָ פָּרַע לוֹ בְּתוֹף הַזְּמַן אַע"ג דְּקִי"ל חֲזָקָה אֵין אָדָם פּוֹרַע חוֹבוֹ בְּתוֹף זְמַנוּ
כְּדָא' בְּסִימָן ע"ח הֵכָא עֲבִיד דְּפָרַע פִּינּוֹן דְּטָפִי נִיחָא לִיהַּ לְאַהֲדוּרֵי אַרְעָא דִּידְדִּיהָ לְחָם רַב
סִי' קַע"ט וְעֵינֵין בִּש"ע סִי' רִי"ב בְּדִין הַמּוֹכֵר קָרְקַע לְזְמַן קָצוּב ע"ש וְעֵינֵין בְּכַנ"ה גֵּ' אֹת
ר"ז בְּהַג"ה ט אֹת פ"ג וְעֵינֵין ש"ו ת הַרְאֵנוּ ח"א סִי' ט"ו וְע"ע בְּכַנ"ה גֵּ' סִי' ע"א בְּהַג"ה בִּי
אֹת נ"ז: (כג) הֵטְבָה רְאוּבֵן יֵשׁ לוֹ שְׁטַר הֵטְבָה עַל מִי שְׁקָנָה בֵּיתוֹ לְקוֹדֶם שְׁלוֹה מִב"ח
וְעָשָׂה לוֹ שְׁטַר הֵטְבָה שְׁפָל זְמַן שְׁיִחְזִיר לוֹ מְעוֹתָיו שְׁיִחְזוֹר וְיִמְכְרֶנָּה לוֹ וְאַחַר כִּף לְוָה
הַמּוֹכֵר מִב"ח וְשֶׁעָבַד לוֹ מְקַרְקְעֵי וְאַגְבָּן מְטִלְטְלֵי שְׁעָבּוּד ב"ח חַל עַל הַהֵטְבָה וְאִם מְכָרוּ
לְאַחַר ב"ח גּוֹבָה מִמֶּנּוּ מְהֵרָם מְטָרְאֵנִי ז"ל ח"א סִימָן ר"ח וְכַתֵּב עוֹד שֵׁם דִּישׁ מִי שְׁאוּמֵר
שְׁשֹׁטֵר הַהֵטְבָה אֵינָה נִכְנָסֵת בְּשֶׁעָבּוּד הַב"ח שֶׁהוּא כְּמוֹ דְּשַׁב"ל וְהָרַב ז"ל כְּתַב שְׁזָה טְעוֹת
שְׁזֹאֵת הַהֵטְבָה כְּמוֹ קָרַן בְּיַד הַלְוָה כַּנ"ה גֵּ' סִי' קִי"א בְּהַג"ה ט אֹת כ"ח וְכ"ט וְעֵינֵין לְהָרַב
גו"ר בְּח"מ פֶּלֶל ג' סִי' ל"א וְהַ' עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב סִי' מ"ח וּבְתִשׁוֹ' הָרַב כַּנ"ה גֵּ' סִי' ז':
(כד) הֵטְבָה רְאוּבֵן שְׁמֵכֵר לְשִׁמְעוֹן קָרְקַע בְּהַחֲלֵט וְשִׁמְעוֹן כְּתַב שְׁטַר הֵטְבָה לְרְאוּבֵן שְׁאֵם
בְּסוֹף ג' ש' יָבִיא לוֹ מְעוֹתָיו יִחְזִיר לוֹ שִׁמְעוֹן הַקָּרְקַע וְלוֹי הַחֲזִיק בְּקָרְקַע וְהוֹרִישָׁה לְבָנוּ
דְּטַעֲנִינּוּ לְיִוֵּרֵשׁ שְׁחִזוֹר רְאוּבֵן וְלִקַּח הַקָּרְקַע מִשִׁמְעוֹן וּמְכָרָה לְלוֹי אַעפ"י שְׁשֹׁטֵר תְּנָאִי לֹא
שְׁיִיף לְוֵמֵר שְׁטָרָף בִּידֵי מֵאִי בְּעֵי דְלִיכָא לְמִיחָשׁ לְמִידֵי אֶלָּא דְצָרִיף לְהִבְיָא הַיִּוֵּרֵשׁ רְאָיָה
הַיָּאָף רְאוּבֵן הַחֲזִיר לְשִׁמְעוֹן הַמְּעוֹת וּמְדַבְּרֵי מוהר"א שְׁשׁוֹן ז"ל סִי' ק"ו נִרְאָה דְּטַעֲנִינּוּ
לְיִוֵּרֵשׁ שְׁרְאוּבֵן הַחֲזִיר הַמְּעוֹת לְשִׁמְעוֹן וּמְכָרָה לְלוֹי עֵינֵין כַּנ"ה גֵּ' סִימָן ק"ג בְּהַג"ה ט אֹת
כ"ד וּבְסִי' ר"ז בְּהַג"ה ט אֹת ע"ד וְע"ה וּבְהַגְהַב"י אֹת ט"ל: (כה) הֵטְבָה שְׁטַר הֵטְבָה
לְעוֹלָם בְּחֻזְקָתוֹ עוֹמֵד בֵּין מַת הַקּוֹנָה בֵּין מַת הַמּוֹכֵר הַקּוֹנָה חֲזִיב לְהַחֲזִיר לְיִוֵּרֵשׁ הַמּוֹכֵר
וְכֵן אִם מַת הַקּוֹנָה יוֹרְשָׁיו חֲזִיבִים לְהַחֲזִיר לְמוֹכֵר כַּנ"ה גֵּ' סִי' ר"ו בְּהַג"ה ט אֹת ג' וּבְסִי'
ר"ג בְּהַג"ה ט אֹת ל"א וְעֵינֵין בְּתִשׁוֹ' הָרַב נְאָמֵן שְׁמוּאֵל ז"ל סִי' ק"ח: (כו) הֵטְבָה הַמּוֹכֵר
קָרְקַע בְּהֵטְבָה יֵשׁ בּוֹ אוֹנָאָה כַּנ"ה גֵּ' סִי' זכ"ר בְּהַגְהַב"י אֹת ל"ג מִשֵׁם הַמְּבִי"ט ח"ב סִי'
רִי"ח: (כז) הֵטְבָה בְּעֵנֵין קִיּוֹם הַהֵטְבָה לְהַקְתָּ הַנְּבִיאִים מְדִינָיִם זֶה עִם זֶה וְעֵינֵין בְּתִשׁוֹבַת
הַמְּבִי"ט וְעֵינֵין לְהָרַב בְּנֵי חֲזִי סִי' קנ"ד בְּתִשׁוֹ' הַרְמָתָה וְהָרַב מִשְׁאַת מִשָּׁה סִי' ח"י: (כח)
הֵטְבָה רְאוּבֵן שְׁמֵכֵר לְשִׁמְעוֹן פְּרָאוּי וְעָשָׂה .

לוֹ שְׁטַר הֵטְבָה וּבָנָה וְתִקַּן פְּרָצוֹנוֹ פְּשִׁיבִיא לוֹ מְעוֹתָיו צָרִיף לִיתֵן לוֹ כֹּל יִצְיָאוֹתָיו דִּיּוֹרֵד
בְּרִשׁוֹת הוּא כַּנ"ה גֵּ' סִי' שַׁע"ה בְּהַג"ה ט אֹת ז ע"ש וְעַכְשָׁיו נוֹהֲגִים לְבָאֵר כֹּל זֶה בְּשִׁטְר
הַהֵטְבָה וְעֵינֵין בְּשׁו"ת אֶהְלֵי יַעֲקֹב סִי' ע"ב לְמוֹהַרִיק"ש ז"ל וְהָאָרִיף בָּזָה לְהוֹרוֹת נְתָן
דְּשִׁמִּין לוֹ אֵת הַשְּׁבִיחַ כְּדִין שְׁזָה הַחֲזוֹרָת בִּיּוֹבֵל ע"ש וְלִקְמָן בְּס"ד יִתְבָּאֵר וְעֵינֵין לְהַ' בְּנֵי
חֲזִי סִי' ר"ז בְּהַג"ה ט אֹת ה' וְלַעֲתָ עֲתָה נְדַפְס' ס' אֲשֶׁדּוֹת הַפְּסָגָה וְרִאִיתִי לוֹ בְּסִי' י"א
שְׁהָאָרִיף בָּזָה וּבְהַסְפָּמָה עָלָה כְּדַכְתִּי וְהַסְפִּימוּ עָלָיו ג' הַרְוֵעִים רַבְּנֵי קוֹשְׁטָאנְטִינָה ז"ל
יַע"א ע"ש וְעֵינֵין עוֹד בְּסִי' ק"ג בְּדִין שׁוּמָא הַדְּרָא וְכַנ"ה גֵּ' לְשֵׁם: (כט) הֵטְבָה מִי שְׁמֵכֵר

שְׂדֵהוּ לְחִבְרֵוֹ בְּעַד סָף מֵאָה סִיקִינוֹס וְכַתֵּב לוֹ הַטְּבָה שְׁכַשְׁיִחְזִיר לוֹ סָף הַק' סִיקִינוֹס יִחְזִיר לוֹ הַשְּׂדֵה וּבְעֵת שְׁפֶתֶב לוֹ הַטְּבָה הִיָּה שְׂוֵה הַסִּיקִינוֹס ו' גְּרוֹשׁוֹשׁ וּבְעֵת הַחֲזָרָה הוּא שְׂוֵה ז' גְּרוֹשׁוֹשׁ נוֹתֵן לוֹ סִיקִינוֹס אוֹ שְׁוֹנִיָּן לְעֶרְף־מֵה שְׂשׂוּה עַכְשָׁיו עֵינֵן מוֹהר"א שְׁשׂוֹן ז"ל ס' קנ"ג ובכנ"הג ס' ק"ג בהג"הט אות י"ט: (ל) הַטְּבָה בְּהִטְבוֹת הַנּוֹהֲגוֹת שְׁמִתְנָה הַלּוֹקֵם אַחַר הַמְּכִירָה כָּל זְמַן שְׁיִחְזִיר לוֹ הַמְּעוֹת עַד זְמַן פ' וְנִפְל הַבַּיִת אוֹ גְּשָׁרְף קוֹדֵם שְׁיָבִיא לוֹ הַמְּעוֹת אֵינּוּ חַיִּיב לְהַחְזִיר לוֹ וְאִפְּי' עֲצִים וְאַבְנִים וּל"מ אִם גְּשָׁרְפוּ כְּנֶלֶם אֲלֵא אִפְי' גְּשָׁרְפוּ קִצָּת מִהַבְּתִים וּקִצָּת לֹא גְּשָׁרְפוּ אֵינּוּ חַיִּיב לְהַחְזִיר אוֹתָם שְׁלֵא גְּשָׁרְפוּ שׁו"ת לְחֵם רַב עֵינֵן כֵּן"הג אות נ"ח וּנ"ט וְכֵן בְּכַפְלוֹן בְּהַגְהַב"י אוֹת ל"ח וּט"ל ע"ש: (לא) הַטְּבָה בְּהִטְבוֹת הַנּוֹהֲגוֹת שְׁקָבְעוּ זְמַן לְהַחְזִירָה וְאִירַע דְּבַמְשַׁלֵּם שְׁנֵינִיא הַבִּיא מְעוֹתָיו תוֹף יְמוֹת הַגְּשָׁמִים וְשׁוֹאֵל שְׁיִרְיָקְנָה לוֹ כְּתָנָא אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ דְּתַנָּאי זֶה שְׁמוֹצִיאָו בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים נֶגֶד תַּקְנַת חֲכָמִים הוּא אִם לֹא שְׁיִפְרֹשׁ בְּפִי כֵּן הָרַב עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב ז"ל ס' ע"ז וְעֵינֵן בְּטוֹש"ע סִימָן ע"א בְּתַנָּאי הַנְּאָמְנוֹת: (לב) הַטְּבָה מֵה שְׁכּוֹתְבִין בְּשִׁטְרֵי הַטְּבָה לְפָדוֹת.

א מְכִיסוֹ לֹא בָּאוּ לְמַעַט אִם הַלְוָה לוֹ אַחַר אוֹ מִשְׁכָּן קָרַע אַחַר אֲלֵא דְּנֻקָא שְׁלֵא לְמַפְנֵי וּלְמִשְׁכָּן קָרַע הַנְּמַכָּר וְדָבָר פְּשׁוּט הוּא וְעַל הַב"ד לְחַקוֹר בְּדָבָר אִם יֵשׁ צַד הַעֲרָמָה בְּדָבָר וְכֵן מְצִאתִי לְהֶרַב מוֹהר"י עֵינֵינִישׁ ז"ל בְּמִנְהַגִּים בְּדִין הַמְּצָרְנוֹת ס"ח ע"ש אֲבָל אִם אֵין כְּתוּב בּוֹ מְכִיסוֹ יָכוֹל לְמַשְׁכָּן אוֹתוֹ קָרַע עֲצָמוֹ: (לג) הַטְּבָה הַמּוֹכֵר קָרַע בְּהִטְבָּה וְכֵן בּוֹ : הַמְּצָר לְסַלֵּק לְלִקְוֹחוֹת כְּתֵב הָרַב גו"ר בְּסוֹף ח"ד דְּלֵא מְצִי לְסַלְוִקִי לְלוֹקֵם אֲלֵא עַד זְמַן שְׁיִוְחַלֵּט הַקָּרַע וְנִסְתַּלֵּק כֵּחַ הַמּוֹכֵר אֲבָל מִנְהַג אֲרָג'יל יַע"א לְסַלְקוֹ לְאַלְתֵּר כְּמוֹ שְׁהַעֲיֵד ה' מוֹהר"י ע"ז ז"ל בְּמִנְהַגִּי בְּדִין הַמְּצָרְנוֹת ס"ח יַעו"ש וְעֵינֵן לְהֶרַב מוֹהר"י בּוֹ נְאֻיִם נַר"ו ס' ט"ו שְׁפֶתֶב.

שְׁחֲזָרוּ בָּהֶם הַיּוֹם. וְדָנִים ע"פ ס' הָרַב גו"ר וְע"ע שֵׁם בְּדִין הַמּוֹכֵר לְעֵלוֹת לֹא"י אִם יֵשׁ לוֹ דִּינָא דְּבַר מְצָרָא ע"ש: לד) הַטְּבָה רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן מְוֹחְזָקִין בְּחֻזְקָת א חֲצָר א' וְעַמֵּד רְאוּבֵן וּמְכָר חֶלְקוֹ לְלוֹי וְאַחַר הַמְּכִירָה כְּתֵב לוֹ שְׁטֵר הַטְּבָה לְמִשְׁפָּחָה זְמַן מֵה שְׁיִאֲוֹתוֹ בִּינְיָהֶם וּבְמִשְׁפָּחָה הַזְּמַן הַהוּא עַמֵּד שְׁמַעוֹן וּמְכָר חֶלְקוֹ לְזוּלַת וְעַמֵּד לוֹי וְהוֹצִיאָו מִיַּד הַלּוֹקֵם מְדִינָא דְּב"מ וְהִנֵּה בַע"תָּה בָּא עַד קִצּוֹ עֵת קִץ בְּהַגִּיעַ תֵּר הַטְּבָה וּמְצָא פְּדִי גְּאֻלְתוֹ לְהַשִּׁיב אֶת גְּחֻלְתוֹ אַחֲרֵי הַמְּכָרוֹ וְיִצָּא לְטַעוֹן רְאוּבֵן דְּלֵא בְּלַבַּד חֶלְקוֹ הוּא נוֹטֵל אֲלֵא אִפְי' חֶלֶק שְׁמַעוֹן שְׁקָנָא לוֹי לוֹ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה כִּינּוֹן דְּמַחְמַתִּיהָ קְאָתִי הַשְׁתָּא דְּהִדְרָא אַרְעָא לְמָרָה קְמָא הִדְרָא נְמִי אַרְעָא דְּאֲתִינִיא מַחְמַתִּיהָ וְעַמֵּד הַשְׁוֹאֵל וְשָׂאֵל אִם שׁוֹמְעִין לְדָבָרִי רְאוּבֵן שְׁכָן רְאוּי לְהִיּוֹת חוֹזֵר או"ל יוֹרֵה הַמּוֹרָה וְיָבֵא שִׁכ"מָה: זֹאת אֲשִׁיב רִישָׁא דְּכָל רִישֵׁין נוֹבִין וְנִגְדוֹן חֲקוֹר דְּבַרְהִיכִי לְדִינֵנוּ דִּינֵי בְּדִינֵי הַטְּבוֹת הַנּוֹהֲגוֹת שְׁכּוֹתְבִין בְּשִׁטְרֵי הַמְּכִירָה לְצַמִּיתוֹת וְלַחְלוּטִין בְּלִי שׁוּם שִׁיּוֹר וְתַנָּאי וְכו' כְּדָת מֵה לְעֵשׂוֹת כַּד בְּעֵי לְמַעַבְדַּד הַטְּבָה מִיָּהוּ לְבֵא דְּמוֹכֵר וְלְבֵא דְּקוֹנָה יְדַעִי דְּקוֹשְׁטָא קָאִי דִּישְׁנָה בְּהַחֲזָרָה לְזְמַן אֲשֶׁר גָּבְלוּ בִּינְיָהֶם וּלְהִכִי מוֹזִיל מוֹכֵר לְגַבְיָה אֲדַעְתִּיהָ לְמַהְדָּר וְלִישְׁקוֹל דִּידִיהָ לְכִי מַהְדָּר לִיהָ מֵאִי דִּיהִיב לִיהָ אֲלֵא מִשׁוֹ' לְתָא דְּאִיסוֹ' דְּרַבִּיתָא רַבִּיעַ אֲמִטוּ לְהִכִי עֲבָדִי כָּל הַנֶּה טַצְדִּיקִי וְחוֹזֵר לוֹקֵם וְכוֹתֵב שֵׁט' לְמוֹכֵר שְׁנַתְחַסֵּד עֲמוֹ שְׁלֵאֲחַר עֲבוּר זְמַן מֵה כְּשִׁיחְזִיר לוֹ הַסָּף הַנּוֹ' מְחַוְיָיב לְהַחְזִיר לוֹ הַקָּרַע הַנּוֹ' וְתַהֲיָה הַמְּכִירָה הִיא בְּטֵלָה וּמְבוֹטְלַת כְּחֶרֶס הַנְּשָׁפָר וְכַדָּבָר שְׁאֵין בּוֹ מְמַשׁ וְכו' וְקִנְיָנוּ וְכו' עכ"ל וְהַשְׁתָּא נְחֲזִי אֲנִי אֵי חֲשָׁבִינוּ לְהַרְעָא אַרְעָא דְּאֲפִתִי בְּרִשׁוּתָּהָ

דְּמִיָּה קָמָא קְאִים דְּיֵישׁ לָהּ הֵהוּא זְכוּתָא דְּמַהְדְּרָנָא גְבִיָּהּ אוּ"ד מְפִי זְבִנָּה לֵההוּא אַרְעָא פִּקְעָה לִיה זְכוּתָהּ מִינָּהּ וּלְכִי מַהְדְּר לְזַבְינָה מֵההוּא שַׁעַת' דְּקָא זְכִי בָּהּ וּנ"מ טוּבָא לְעַנְיָן דִּינָא דְּאִי חֲשָׁבִינָן לִיה פְּנֻכְסִי מוֹכֵר לְכִי מְיִית גּוֹ זְמָנָא וְהִדְרוּ יְתָמִי וְנִהְבִּי לִיה לְלוֹקֵחַ דְּמִי דְּזַבְינָא מְנֻכְסִי דְּמִיתָנָא נְאִית בְּהוּ בְּכוּר נוּטֵל פִּי שְׁנִים בְּהוּא טוּפְיָנָא בְּמֵאִי דְּשׁוּנְיָא בִּינִי בִּינִי וְכֵן לְעַנְיָן ב"ח לְמ"ד אִינוּ גּוֹבָה מַהְרָאוּי כַּמ"ש בְּטוּש"ע סִי' ק"ד ע"ש וְלִכְתּוּבַת אִשָּׁה וּלְבַעַל מְנֻכְסִי אִשְׁתּוּ וּלְכַמָּה מִיָּלִי וּבְשִׁילָהּ פִּרְק הַשּׁוֹלֵחַ אִיפְּלִיגוּ ר"י וּר"ל דר"י ס"ל קַנְיָן פִּירוּת בַּק"ה ג דְּמִי.

ור"ל סָבֵר לָאו כַּק"ה ג דְּמִי נְאָמֵר רְבָא קָרָא וּמִתְנִי' מְסִייעָה לִיה לר"ל וְכו' מִתְנִי' דְּתַנְיָא בְּכוּר נוּטֵל פ"ש וְכו' עכ"ל וּלְפִי"ז אִין הַבְּכוּר שָׁל הַמוֹכֵר נוּטֵל פִּי שְׁנִים אַע"ג דְּגִזְרַת מְלָךְ הִיא לְאַהֲדוּרָה לְמָרָה. חָנָם אִין פְּסָף הָא מִיָּהָא פִּינּוּ דְּהִנּוּת קַנּוּיָה אֲצֵלוּ לְפִירוּת וּק"פ כַּק"ה ג דְּמִי חֲשִׁיבָא רְאוּי וּכ"ש בְּעַנְיָן.

הַהֲטָבוֹת דְּלָאו מְמִילָא הִדְרָא אֲלָא עַד דְּיָהִיב פְּדִי דְּמִיָּה דְּפִשְׁטָא דְּהִנְיָא רְאוּי אֲבָל לר"ל דְּאָמֵר ק"פ לָאו כַּק"ה ג דְּמִי אִיכָּא לְמִימֵר דְּשָׁדָה הַחוּזְרַת בִּיזְבֵּל דְּמִמִּילָא הִדְרָא בְּלָא מְחִיר וּבְלָא פְּסָף חֲשִׁיב.

מִןחֻזְק אֲבָל בְּהֲטָבוֹת אֲפִשֵׁר דְּמוּדָה הוּא וְחֲשִׁיב רְאוּי וְה"נ בְּמוֹכֵר שָׁדָה לְפִירוּת דְּאֲפִלִּיגוּ בָּהּ ר"ל וּר"י הֵתֵם פִּינּוּ דְּבְמִשְׁלֵם שְׁנִיָּא הִדְר' לְמָרָה בְּלָא כְּלוּם שְׁיִיכָא פְּמִי הָךְ פְּלוּגְתָא לְגַבִּי בְּכוּר לר"י חֲשִׁיב רְאוּי וּלר"ל חֲשִׁיב מִןחֻזְק וּלְגַבִּי הַלוֹקֵחַ אִיכָּא לְמִימֵר דִּלְר"י חֲשִׁיב מִןחֻזְק דַּק"פ כַּק"ה ג דְּמִי וּלר"ל חֲשִׁיב רְאוּי דְּלָאו כַּק"ה ג דְּמִי וּבַפ' הֶרֶבִית דַּס"ז אֲמַרִּינָן ר"פ וּר"ה בְּדִר"י אָמֵר הָאִי מְשַׁכְּנָתָא בְּאַתְרָא דְּמַסְלָקִי וְכו' נְאִין הַבְּכוּר נוּטֵל בָּהּ פ"ש וְכו' וּבְאַתְרָא דְּלָא מְסַלְקִי וְכו' וְהַבְּכוּר נוּטֵל בָּהּ פ"ש וּפִירֵשׁ"י לְמ"ד אִין הַבְּכוּר נוּטֵל פ"ש וְכו' בְּמִלְוָה וּבְאַתְרָא דְּמַסְלָקִי מְלֻוָּה בְּעֵלְמָא הִיא נְאִין הַשָּׁדָה לְפָנָיו אֲלָא לְשַׁעֲבּוּד פִּירוּת וְהוּ"ל רְאוּי וּבְאַתְרָא דְּלָא מְסַלְקִי פְּתַב דְּמָכֵר הִיא אֲצֵלוּ ע"ש וּמִינָּה נְמִי דְּלְגַבִּי לְוָה חֲשִׁיב רְאוּי וּלְכִי מְטִי זְמָנָא לְמַפְרָק וּפְרָקִי לָהּ אִי אִינְקוּר אַרְעָא לָא שְׁקִיל בְּכוּר פ"ש בְּהַהוּא.

טוּפְיָנָא דְּלְגַבִּי לְוָה הוּ"ל רְאוּי דְּכַמְכוּרָה בְּיַד הַמְּלָנָה דְּמִיָּה וְהִינּוּ כַּר"י דַּאֲמ' ק"פ כַּק"ה ג דְּמִי אֲלָא דְּבְאַתְרָא דְּמַסְלָקִי לָא חֲשִׁיבָא אֲלָא הַלְוָאָה בְּעֵלְמָא וְאִיכָּא לְמִינְדֵק דַּבַּפ' הַחוּלְצִין דָּף ל"ו אִיפְּסִיקָא הַלְכָתָא בְּהָא כַּר"ל וְאַע"ג דְּרַבָּא הוּא דְּקָאֲמֵר הֵכִי וְרַבָּא גּוֹפִיָּה הוּא דְּאָמֵר בְּהַשּׁוֹלֵחַ קָרָא וּמִתְנִי' מְסִייעָי לִיה לר"ל דְּאָמֵר לָא אֲשַׁכְּחֵן דְּפִלִּיג עֲלִיה וְתַלְמוּדָא מְיִיתִי בְּהַחוּלְצִין מְלַתְיָה דְּרַבָּא בְּסַתְמָא וּמְלַתְיָהוּ דַּר"פ וּר"ה בְּרִיָּה דַּר"י בְּסַתְמָא וּפְלִגְוִן בְּהַדְּיָהוּ וְלוֹמֵר דְּבְכוּר דְּמִלְוָה וְלְוָה נוּטֵלִים פ"ש ק' לְשִׁמּוֹעַ דְּסַתְרָן אַהֲדָדִי וְתוּ דְּהַרְמְב"ם. בַּפ'.

מַה' בִּיכּוּרִים פְּסֵק לְתַרִי מִימְרוּת דַּר"ל לְהַדְּיָא דַּק"פ לָאו כַּק"ה ג וְכֵן בַּפ"ג מַה' שְׁלוּחִין פְּסֵק דְּהַבְּעַל צְרִיף הַרְשָׁאָה בְּנֻכְסִי אִשְׁתּוּ וּבַפ"ז מַה' מְלָנָה פְּסֵק לְדִינָא דְּמִשְׁכְּנָתָא ע"ש וְלְכַאוּרָה הִנֵּי פִּיֻסְקִי דְּרַבִּי סַתְרָן אַהֲדָדִי וְאַחַז"ר נְדַפְסוּ תַשׁוּ' הַרְשָׁבָ"א ח"ג וּבְסִי' קַצ"ח עַל מְבוּכָה זו יָשֵׁב וְנִיחָא לִיה דְּקוּשְׁטָא קְאִי דִּיּוּרֵשׁ דְּמְלָנָה נוּטֵל בָּהּ פ"ש דְּרֹאִין אָנוּ הַשָּׁדָה הַמְּמוּשְׁכָן פְּמִןחֻזְק בְּיַד הַמְּלָנָה וּבְכוּרוֹ שָׁל לְוָה נוּטֵל פ"ש בְּגוּפּוֹ שָׁל שָׁדָה דְּגוּפּוֹ שָׁל קָרְקַע שָׁל אֲבִיָּהֶם הוּא וְכֵן פְּשַׁמְכְּרוּ בְּזִמְן שְׁהִיבֵל נוֹהֵג בְּכוּרוֹ שָׁל לוֹקֵחַ נוּטֵל בּוֹ פ"ש

עד שנת היובל שחוזר ומוכר ואפי' ר"ל דאמר ק"פ לאו כק"הג דמי דהשתא מיהא מוחזק הוא בידו של לוקח וב"ח גובה ממנו וכו' וכ"ש לר"ל וכו' וקי"ל פנותיה וקי"ל נמי פנותי' דר"פ במשכנתא באתרא דלא מסלקי בכור נוטל בה פ"ש אע"ג דלאחר זמן מסתלק אלא ודאי פדאמרון עכ"ל ואנכי לא ידעתי לפ"ד ז"ל מאי קאמר רבא מתניתין מסייעא ליה לר"ל מדקתני שדה החוזרת ביובל של אביהם דהבכור נוטל בה פ"ש דשמ' דק"פ לאו כק"הג דמי דהא לוקח נמי בכור דידיה נוטל בה פ"ש אע"ג דס"ל דק"פ לאו כק"הג דמי ועכ"ל משום דהשתא מיהא מוחזק בידו של לוקח עד שנת היובל שחוזר ומוכר לו כמ"ש הרב ז"ל ומסיים בה דאלת"ה לר"י בטלה ירנשת הבכור בזמן שהיובל נוהג וכו' עכ"ל דמ"ש ז"ל עד שנת היובל שחוזר ומוכר וכו' לאו למימרא שחוזר ומוכר ממש קאמר דגזירת מלך היא ורחמנא אמר הדרא ארעא למרה חנם אין פסוף ומאי מוכר שייך בה אלא אשגירת לישן נקט ור"ל פאילו חוזר ומוכר וגבי פתי ערי חומה דרחמנא אמר דתהדר למרה מפי יתיב דמי כתב הבע"ה שער נ' ח"א סי' ד' דרצ"ג ס"ו ע"ב ז"ל ואף אם נאמר שהלכה כר"פ עדיין יש לנו לומר דלא דמי להני דחוב דבתי ערי חומה שאני דנדאי מכורות' היו ממכר גמור דאלת"ה היא לוקח אוכל פירות וכו' אלא מוכר גמור הוא ומדינא ארעא לא הדרא ורחמנא אמר דתהדר והני פחוזר ולוקח ממנו פעם אחרת וכו' עכ"ל וע"ע שם שכתב עוד פן משם הרמב"ן ז"ל הא למדת דאפי' בתי ע"ח לא הדרא אלא עד דיהיב דמי ואפי"ה לא בעינא מכירה אחריתי אלא דהני פחוזר ולוקח ממנו פ"א כמ"ש הרב ז"ל כ"ש בשדה החוזרת ביובל דהדרא למרה בלא כסף ובלא מחיר דלא בעינא מכירה.

אחריתי אלא עכ"ל דמ"ש הרשב"א ז"ל שחוזר ומוכר ר"ל דהו"ל כמי שחוזר ומוכר לו ואיכא למשמע מינה מדברי בע"ה הללו דבענין הטבות הנוהגות בזמן הזה לפרוקי ארעא דידיה וניהיב ליה דמי זביניה תו לא בעי זבינא אחריתי אלא דקרע לשטר דזבינא ומסתלק לאלתר מידי דהנה אפתי ע"ח וכדאמרון ובפ"ק דמציעא דף ט"ז כתב אהא דתנן פל מעשה ב"ד ה"ז יחזיר ומוקי לה בשטרי חלטאות דלאו בני פירעון נינהו ותהי בה רבא דשומא הדרא לעולם ומתדרינן התם ה"ט דאמרינן איהו דאפסיד אנפשיה דבעינדנא דפרעיה איבעי ליה למקרע שטריה א"נ למכתב שטרא אחרנא עלוניה דמדינא ארעא לא בעינא למתדר ומשום נעשית הישר והטוב הוא דאמור רבנן תהדר הילכך מרישא הוא דקזבין ופירש"י ז"ל פלומר אין זה פדיון אלא תחלת קנין פאילו שלו היתה לפיכך הכותב שטר מכירה עליה אינו טועה והו"ל לזה לכתוב שטר מכירה הואיל ונדחה מלהחזיר לו שטר של ב"ד עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דלא בעי למכתב שטרא אחרנא אלא בקריעת שטר חלטאתא תסגי ליה אלא שאם דוחהו וא"ל אבד פותב לו שטר אחר אמנם הרמב"ן והריטב"א ז"ל סברי מרגו דשטר.

מכירה.

איבעי ליה למכתב ולא סגי ליה בקריעת שטר דהחלטאתא כמ"ש רב"א במקונבצת ע"ש ומה שהק' על פירש"י משט"ח ע"ש מה שתי' והדברים עתיקין גם הרב הנמק"י הביא משם הראב"ד ז"ל כמ"ש במקונבצת שם ע"ע ודעת הר"ן ז"ל כדע' הרמב"ם ז"ל שכ' ומסתלק למימר דתו לא בעי מידי וכדעת רש"י וכדכת' בעניו' וכן היא דעת הבע"ה

שכ' גבי בתי ע"ח וכדוקיין וכן ממ"ש בשער ג' ח"ה סי' א' ונ"ל גרסי' וכו' מפאן למדנו
שאחר שמקבל הקרקע וכו' אם אח"ך רצה הלנה וכו' לפדותה מתחת ידו ולפרוע לו במה
שאגבה ממנו יש לו להסתלק ממנה ולהחזירה לו עכ"ל האי לישנא רהיט דמפי פרע ליה
דמי זבינא מסתלק ולא בעי שום כתי' שטר וקדין כתי' ע"ח וכמו שנתבאר ומרן בב"י סי'
ק"ג צ"יין לדברי הנמק"י הללו ובש"ע שם סי"ח העתיק לדברי הרמב"ם ו"ל בצביון
ובקומתו וכבר נתבאר דשמיע ליה להר"ן ו"ל בדעת רבינו דמסתלק לאלתר ולא בעי
שטרא אחרנא וכ"כ מרן בכ"מ ע"ד רבינו בס"ו ובפכ"ב מה' מלנה ע"ש ובש"ף סק"א
כתב דמ"ש הריטב"א ו"ל היכא דשמו ארעא לקטן לא הדרא עד דגדיל וינדע לאקנויי
וצ"ל דס"ל להריטב"א דכשהדרא צריף קנייה אחרת וכו' עכ"ל קושטא הוא דהכי ס"ל
להריטב"א כמ"ש מיהו לעד"ן דלאו בהא תלינא מלתא דא"נ ס"ל דא"צ קנייה אחרת הא
מיהא בעי קבלת דמי המכר וקריעת שטר חלטאתא דהיינו לאקנויי וכן נראה שיהא דעת
מרן בב"י שאחר שצ"יין לדברי הנמק"י סמ"ך ליה אייתי לדברי הריטב"א בללו ולפ"ד
הש"ף פלגן בהדיניהו ומרן ו"ל סתם לן סתומי וכל פי האי הו"ל לפרש דנ"מ לענן דינא
ובפלוגתא דאשלי רבירבי תליא מיהו לדידן לא נפ"ל מידי דאנן בתריה דמרן ו"ל גרינא
וכבר נתבאר דס"ל דא"צ קנייה אחרת ע"פ מ"ש הר"ן בדעת הרמב"ם ו"ל: תבנא
לדינא בענן ההטבות הנהוגות איכא למימ' דדמו לדינא דשומא הדרא ובמחלוקת היא
שנויה ולדידן פי היכי דלגבי שומא הדרא קי"ל דמסתלק פדעת מרן בש"ע ה"נ בענן
ההטבות וגדולה מזו אומר אני דאפילו למ"ד גבי שומא דבעי קנייה אחריתי מודה הוא
בההטבות דא"צ קנייה אחריתי דהא גבי שומא הדרא קי"ל אורתא זבנה יתבה במתנה
לא הדרא ואלו גבי הטבה הדרא והדרא ואע"ג דלגבי אורתא פליגי בה רבנן בתראי
ואוקמוה בפלוגתא דרבנן נרשפ"ג באומר לו אי הווי יורשיו בכלל או"ד לו ולא ליורשיו
האריכו למעניתם הלא בספרתם דבהטבה ליכא מאן דפליג ולכ"ע הדרא למרה קמא
וטעמא רבה איכא במלתא דהתם מדינא ארעא לא הדרא פדקאמר תלמודא התם וכתו'
במקו' ובנמק"י שיהא מכורה בידו מכר לצמיתות ולחלוטין אלא מגזירת הפתוב דבר
צוה ועשית הישר והטוב אבל בענן ההטבות מעיקרא לא נמכר הקרקע ממכר לצמיתות
אלא למש"ף שיאותו ביניהם ואף ע"פ שכותב בספר המקנה מכירת עלמין לחלוטין וכו'
הלבקר והעדים והמוכר והקונה מידע ידעי דאינו אלא להרים מכשול הרבית.

שהוא עון פלילי. כמ"ש רבני המחברים ואע"פ דהחולקים ס"ל דגבי שומא דבעי שטרא
אחרנא מידע ידעי דע"ד פן הגבוהו לב"ח ארעא דלכי מיייתי זויי דזבינא תהדר ארעא
כמ"ש הנמק"י שם אפתי לעולם המכירה לחלוטין ומצי' יתיב וזבין לה ותו לא הדרא
אבל ההטבות מעיקרא אין פאן מכר לחלוטין ולא למינהב ולא למזבינה פדברירנא
ושפיר קרינן בהו מהשתא הו' טופיינא דשוינא ארעא למאי דזבנה נכסי דמוכר והבכור
נוטל בה פ"ש לכי פרקי לה יתמי ומסייעא לן הא דתנא שדה החוזרת ביובל הבכור
נוטל בה פ"ש אלמא דחשי' מוחזקת ביד המוכר איברא דשדי בה נרצא דשאני שדה
החוזרת ביובל דממילא הדרא מגן שוינא אבל בהטבה דלא תהדר אלא עד דיהיב ליה
דמי זבינא איכא למימר דחשיב ראוי וקרוב לזה פתבו התוס' בערכין דכ"א ע"א בד"ה
ות"ק וכו' בתו' דבריהם דחילקו בין שוכר ללנה דשוכר נפקא ארעא מתומי ידיה בלא
פס' אבל מלנה עד דיהיב דמי ע"ש וכד דייקנא פורתא בתשו' הרשב"א אשפחן דלא

ס"ל דא"ה מאי ק"ל ו"ל הלכתא אהלכתא דקי"ל כר"ל וקי"ל כר"פ דר"ל מיירי במוכר שדה לפירות ושדה החוזרת ביוכל דמהדרנא אית ליה בלא דמי אבל ר"פ מיירי דלא מסתלק מלנה מינה אלא עד דשקיל מאי דאית ליה גביה אלא ש"מ דלא שאני ליה ו"ל ודא ודא תדא ודברי התוס' בערכין לא קיימי למסקנא דאפתי ק"ל דפ' א"נ ואידך ע"ש וכה"ג פתב הסמ"ע סי' ר"ח ע"ד התוס' דתמורה ע"ש נשמעי' מינה דהרשב"א ס"ל דכל שדה החוזרת לבעלים בין ע"י מתן דמים בין בחנם מקרו נכסי מארי דארעא וראיה לזה מדברי הרב מוהריב"ל ו"ל ח"ה סי' כ"ב דפסיק ותני דהאלמנה גובה כתו' מנכסי ההטבה שאם הלוקח פייס ליורשי המוכר למחול על ההטבה ולהעמידה ביד הלוקח ברצי פסוף האלמנה גובה מהנה נכסי ע"ש ואם איתא דס"ל להרב ו"ל דהנה נכסי חשיב פראוי הא מר הוא דאמר התם סי' ר"י דפליגי רבנותא אם אלמנה גובה כתו' מהראוי והיורשים אינהו מחזיקים בנכסי דאבוננו ולא מפקינן מנייהו ע"ש ואיך תבר לגזיויה ופשיט ליה דהאלמנה גובה מהנה נכסי דההטבה אלא לאו ש"מ דסבר לה דהני נכסי דההטבה פמוחזק חשיבי ואף שיש להעמיס בדבריו ולהשיא דעתו לדעת אחרת האמת יורה דרכו את כל ונוכח ומוון בעלים הוא גם אשו"ר לה' המבי"ט ח"ב סי' קצ"ו ורי"ח וח"ג סי' פ' שזיכה לב"ח לגבות את חובו ממה שישנה הקרקע יותר ממה שנמכר ע"ש אע"ג דפלוגתא דרבנותא היא אי ב"ח גובה מן הראוי או לא כמ"ש בטור ש"ע סוף סי' ק"ד ע"ש ולעולם היורשים הם מוחזקים ואי פסיקא ליה לה' דהלכתא כמ"ד ב"ח גובה מהראוי הי"ל לפרש שיחותיו ולא למסתם סתומי אלא ש"מ דפשיטא ליה דנכסי דההטבה פמוחזק הוו ובסי' רי"ח פתב ו"ל שזאת ההטבה היא כמו קרן ביד הלנה וכמו קרקע וכמ"ש הרשב"א כת' וכו' וכ"ש בנ"ד במה שהוא תחת ידו כגון ההטבה נהיה תחת ידו וכו' עכ"ל הבט ימין וראה בדברי הרב ו"ל בתשו' הללו ואתה תחנה מקלות דבריו דעיקר המכר לא היתה לו הנה בעולם אלא למעבד טעדיקי להפקיע לתא דרביתא דוק ותשפח: ואחז"ר ראיתי לה' בני חיי בחאה"ע סי' ק' ארי נעשה שוא"ל במה שנהגו בענין ההטבות אי מקרו ראוי או מוחזק אף הוא ראה תשו' ה' מוהריב"ל ו"ל.

אשר הובאת לה ומה שצדד הרב לפרש בדבריו הימנותא להוי כף עלה במחשבה ואייתי תו בדיקה תשו' ה' המבי"ט סי' רי"ח ונעשה לו סניגור תנא דמסייע ליה מהא דאיבעיא ליה בפ"ק דבכורות דף י"א אהא דאמרי' התם הפודה פ"ב של חבירו פדיונו פדוי איבעיא להו פדיונו לפודה פהקדש או"ד לבעלים וממונא דבעלים.

, הוו פיון דקני ליה מאי דביני ביני ופשיטא ליה דממונא דבעלים הוא ע"ש בפירש"י ו"ל אלמא דהיכי דלכי פריק הוי ממונא דבעלים מהשתא נמי חשיב ממונא דבעלים ודכונתה בענין ההטבה פיון דמצי פריק ליה כדאיתא התם שלהי פרקא וכ"פ הרמב"ם בפ"י מהל' בכורות והטור ש"ע י"ד ריש סי' שכ"א ע"ש ועיין לה' החינוך סדר בא מצנה י"א שפתב ו"ל וזמן הפדיון עד ל' יום עכ"ל ואינו מהענין אבל בהטבות פיון דקבעי להו זמן דלא מצי פריק משום איסור דרביתא ונתרוקן פחו של מוכר מההיא ארעא כי מהדר פריק איכא למימר פנים חדשות באו לכאן וראוי גמור הוא אלא דלפ"ז הו"ל האי דינא תליא בפלוגתא דרבנותא: וכעת מצאתי ראיתי להרב נאמן שמואל סי' קי"ב דקס"ט ע"ב דפשיטא ליה דענין ההטבה אלים טפי מענין שומא הדרא וכדכתבנא בעניויתינו ואייתי בדיקה תשו' ה' מוהריב"ל בל וזו הלכה העלה דקנויה לו ללנה מעת המכירה ע"ש

שש אנכי ובצפיתנינו צפנינו לה' עדות בייעקב סי' מ"ז שאול נשאל על דין עסק ומסיק דמקרי ראוי ונאשר הביא אלוה בידו ההיא דפרק השולח ואזיל בתר איפכא וגמירא גמיר מדר"ל לר"י ע"ש ואח' המ אין זה מתקבל ובימי הרב לא נגה אור תורתו של הרשב"א ומרן בב"י סי' רנ"ו ס"ח הביאה בקיצור וע"ע לה' עדות בייעקב סי' ד' ומה שהאריך במלתיה דר"פ בדינא דמשפנתא ע"ע ותמהני שלא השגיח בתשו' הרב המבי"ט הניחנים למעלה ועל ה' גו"ר בח"מ כלל ג' סי' ל"א ת"ם אני דפסיק ותני דאין ב"ח מוציא מיד הלקוחות דאין שעבודו חל עליה והאריך בזה ולא זכר ש'ר האלף תשו' הרב המבי"ט תלתא פחדא שריין וה' כנ"הג קבע תשו' ה' המבי"ט להלכה בסי' קי"א אות כ"ח וכ"ט בהג"הט וסי' ר"ז אות ע"ט בהג"הט ע"ש ומ"ש הרב בית יהודה בח"מ סימן י"ד ונ"ל דהויא כמו מכירה חדשה ע"כ לומר דלאו דוקא אלא דונגמ' בעלמא נקט וע"ע במנהגים בדיני המצרנות סי' ח' שכ' דאפ"י בלא קנין ובלא שטר מהני כשאין הכחשה ביניהם ואנכי שאלתי את פי סופרי דוןקנאי פה מתא יע"א והעידו שנוהגים לקרוע שטר מכירה וההטבה ותו לא מידי והעידו שפך קבלו מסופרי קמאי קשישאי וזה מסכים למנהג אנשי שאלוניקי יע"א כמו שהעיד הר' נאמן שמואל שם מפל הני מילי דברירנא קם דינא דב"ח וכחן' אשה גובין ממאי דביני ביני מנכסי ההטבה אפ"י ל"ד אין פתובת אשה וב"ח גובין מהראוי דהני נכסי חשיבי כמחזקים והבכור נוטל בה פי שנים וממילא איפשו' בעיין דלכי הדרא ארעא למרה הדר נמי מאי דאחי מחמתה דלא זכה בה אלא מפח דינא דב"מ כן נלע"ד .

הקצרה אם יספיקו יושבי על מדין ישצ"ו: (לה) הטבה אחד חכם הולך בתום נר"ו הדר פה מתא יע"א ויש לו בעיר אחרת חלקי קרקעות וחזקות שפבר מפרם לראובן מכירה מעלייא אלא שאחר כך הטיב עמו להחזיר לו מקחו לכשיחזיר לו מה שקבל לזמן מוגבל ויהי פי קרוב לבא זמן המוגבל בא אצלו שמעון מאנשי אותה העיר ואמ"ל ידעתי בני פי איש חכם אתה ומילתא דרמיא לקרב התועלת לכיסן של ת"ח ע"כ שמע בקולי איצעך עצה היעוצ' הוגנת לה להנאתה ולטובתה למפור לגוי מתושבי אותה העיר אותו שטר ההטבה ולכשיגיע הזמן יפדם לזכותו וכבר חקרתי ודרשתי בשומתן המרבה שוים ש' גרושוש לכן עשה זאת איפה והנה האיש ההוא תם וישר האמין לשמועתו וגם פי נשבע לו ש"ח ע"ז אחר עבור חדש א' באה אליו השמועה ששמעון הוא הקונה ושומתן אלף גרושוש יתר על ש' גרושוש ויהי כשמוע החכם נר"ו צעק צעקה גדולה ומרה פי אני סמכתי על אמונ' שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ושמעון בשתים שאל החכם להורות פדת מה לעשות ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראשית מאמר דעגנן אם יש בקרקעות דין אונאה מצינו משנה שלימה בפ"ד דמציעא ואלו שאין להם אונאה הקרקעות וכו' ובגמרא דכתי' וכי תמכרו ממכר לעמיתך וגו' מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד וכו' ואמר תו ה"ם אמר רבא א"ר חסא בעי ר' אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם או אין להם הדר אמר ר"ח משום ר' אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם ר"י אמר אהקדשות ר"י אמר אקרקעות ותננייהו משמיה דר"י אונאה אין להם ביטול מקח יש להם וכו' ופירש"י ז"ל ביטול מקח יותר משתות ובפ"ק דב"ק דף י"ד אמר מלמד שאין נזקין אלא לנכסים שיש להם אחריות מאי משמע א"ר בעינן דבר השונה כל כסף מאי גיהו דבר שאין בו אונאה פירש"י שאפילו קנאן ביותר מדמיהן שתות אין מוכר

חייב להחזיר לו וכו' וקרקעות קנאן ביותר מדמיהן עכ"ל לפ"ז רפה ע"כ לית ליה פהגה
אמוראי דאמרי ביטול מקח יש להם דהיינו יותר משתות כמו שפירש"י ו"ל והתוס'
בהנהגה כתבו דמסתמא ר"ן לא פליג אר' חסא רבו והק' ר"ת ו"ל מדאמ' בהמקבל דק"ח
זכו שנה ק' במאמרים וכו' אר"ן אין אונאה לקרקעות אלמא אפ' ביטול מקח אין להם
ותי' ר"ת דעד פלגא אין להם אונאה אבל מפלגא ואילך ביטול מקח ומסתיעא מלתייהו
מדר"י דאמר ס"ת נמי אין לו אונאה ואמר עלה בגמרא ועד פמה עד כדי דמיהן ומדקאמר
ר"י אף ס"ת וכו' משמע דקרקות נמי אית להו האי שיעורא וכן בפ' אלמנה נזונת
דאמר רשב"ג שאם מכרו ב"ד אין אונאה איתמר עלה עד פמה עד פלגא ע"כ וכ"כ שם
עוד בד"ה נאפ' וכו' ע"ש ובב"ק שם בד"ה כל שנה וכו' ע"ש ובפ' אלמנה נזונת דצ"ח
בד"ה אלמנה וכו' הביאו דברי הירוש' דסבר ר"י דהא דקתני אין אונאה לקרקעות בדבר
שאינו מופלג אבל בדבר מופלג יש אונאה ופ' ו"ל משם ר"ח ו"ל שאינו מופלג שלא
הגיע לכדי דמיו ובכדי דמיו ביטול מקח ושא לא בדברי ר"ת שכתב בקמא ומציעא.

שוב ראיתי במקובצת לשם שהק' דאמאי ר"י לא אמר כר"ל ותי' משום דעד פלגא אין
אונאה אבל בפלגא יש אונאה וכו' ור"ל ומתני' דייקא וכתב עוד שגם ר"ת כה"ג דבפחות
מפלגא ש"פ המקח קיים ואוקים נמי ר"ת למלתייה דר"ן דהמקבל דל"ד מאתן אלא פחות
מעט ע"ש א"נ דשנה מאה ועוד מעט ולפ"ז הא דלא מוקים ר"י בירושלמי מתני' דקתני
מאתים בפחות מעט א"נ במנה ועוד מעט ולא בדהוקר והוול נראה משום דמשמע ליה
דתנא דייק טפי בלישניה ומנה ומאתים דוקא קאמר אבל מדברי ר"ן איכא למימר דל"ד
אלא דאפתי איכא למיזק דא"כ מאי אהדר ליה מר קשישא בהמקבל הכי אר"ן אין אונאה
לקרקעות וכו' דילמא אינהו דסבור לתקוני שדרתיך וכו' קים להו במלתייה דהשואל
דשנה מנה דוקא במאתן וצ"ל דעכ"ל דל"ד קאמר דלא תק' מדר"ן דהנהגה דמסתמא ל"פ
אר' חסא ומאי אהדר ליה מר קשישא אלא ע"כ דבלאו דוקא קאמר נמצאת אומר שדעת
עד פלגא ר"ל פחות מפלגא אין להם אונאה אבל בפלגא יש להם אונאה ובגמ' דפרק
אלמנה דקאמר עד פמה עד כדי דמיהן ממכרן קיים ר"ל עד ולא עד בכלל וכן הא דאיתמר
בהנהגה אמלתייה דר"י עד כדי דמיהן ולא עד בכלל ול"ד אלא דהתו' דכתי' דר"ת נמי קאי
בשיטה זו.

גם אשו"ר להרשב"א ו"ל בחי' לקמא שם שהקשה שדעת ר"ת בפלגא יש לו אונאה ע"ש.
גם במקובצת לשם כתב משם ה' המאירי ו"ל שרפנים סוברים דבפלגא יש להם אונאה
ע"ש וכ"כ התוס' בקידושין דמ"ב בד"ה ה"ג וכו' ע"ש אמנם דעת התוס' בקמא ומציעא
ומשם ר"ת פלגא אין לו אונאה וביתר מפלגא יש לו אונאה וכן משמע מפירש"י ו"ל
בהנהגה גבי הא דאמר ועד פמה עד כדי דמיהן דפי' ו"ל ועד פמה לא הוי אונאה עד כדי
דמיהן כפלים עכ"ל וזה מוכיח פשיטת התוס' דקמא ומציעא נהרי"ף ו"ל בהנהגה הביא
דעת רבנוטא דס"ל כהירושלמי דאמר דר"י פתר למתני' דקתני אין להם אונאה בדבר
שאינו מופלג וקא פריש לדבר שאינו מופלג פיון שלא הגיעה האונאה למחצה במחצה
עכ"ל והרב המאור ו"ל כתב דנראה פדעת ר"ח דפסק בדברי הירושלמי אם היה מופלג
יש לו אונאה ומופלג הוא ביותר מכפלים בדמיו עכ"ל.

והנה לפי מ"ש הרי"ף דבמחצה יש אונאה שפיר ק"ל מדך"ן דהמקבל דנדאי דחיקא ליה למימר דל"ד מאה או ל"ד מאתן כמ"ש התוס' בכתובות וקידושים הנתינים למעלה אמנם לשיטת התוס' דקמא ומציעא וה' המאור נחא הך דך"ן דהמקבל כמו שסיים ה' המאור והנ"י אתו כפושטן הך דכתן' והנהב דקאמר עד פדי דמיהן דקאי אמתני' דאין להם אונאה דר"ל עד פדי דמיהן הוא דקתני מתני' אין להם אונאה אבל ביותר מפאן יש להם אונאה דהיינו ביטול מקח וכתב עוד ה' המאור ומסתייע בגמ' דילן דאמר אמ' נעד כמה וכו' ולדעת אפולה מתני' קאי אממר למאי דדמי ליה ממתני' דאמר עלה אונאה אין להם ביטול מקח יש להם למאן דאית ליה האי סברא למכד"ל ולמכד"ל למר בהקדשות ולמר בקרקעות עכ"ל ולענ"ד נוחים דבריו דתלי זינגיה באממר דקאי אפולהו דמתני' ולא ממילתיה דר"י דקאמר אף קא דייק כמ"ש התוס' כמדובר דא"ה תק"ל למאי דבעי למימר דאפי' ביטול מקח אין להם דר"י קאמר אף ס"ת וכו' והתוס' דקדקו בדבריהם וכתבו וא"ש השתא וכו' ודוק ועיין במהרש"א ו"ל שם והרמב"ן ו"ל בס' המלחמות כתב שח"ו לא אמרה מעולם ר"ח אלא עד פלגא הוי אונאה וכו' עכ"ל באמת שדעת התוס' בכתובות נמי כף היא האמנם במקומו בהנהב שם מצאתי שכ' הרמב"ן ו"ל ע"ד הר"ן ו"ל אמת שפן כתב ר"ח וכו' עכ"ל וכתב עוד הרמב"ן ו"ל מדמקשי ממתני' דשנה מנה במאמים לר' ומסייעין מינה לר"ל וכו' עכ"ל קושיא אלימתא היא ואפשר דר"י משני לה בשוהוקר אפי' את"ל דמתני' ל"ד מכר שנה מנה במאמים וכדאוקמיה רבנותא למילתיה דך"ן ודחוק הוא אבל אין לומר דניחא ליה להש"ס לאוקומי בשוהוקרו למימר לכשת"ל דמתני' איירי במקרה מטלטלין אפ"ה נתקבלה מיהו ר"ל מוקי לה דוקא במקרקעי דהא ליתא דמדונא דגמ' אין הפתובה נגבית אלא ממקרקעי ולא ממטלטלי כדאיתא בכ"ד בגמרא ומבואר בטור ש"ע א"ה ע"ד ד"ן ע"ש אם לא שנאמר דמיירי מתני' שהניח מקרקעי כנגד הפתו' והיא מקרה מהמטלטלין לפרעון פתובה וזה נדאי דחוק גדול ולא ניתן ליאמר ובפשיטות אתיא מתניתין דבפלגא אין .

לקרקעות אונאה: כתב עוד הרמב"ן ו"ל שם דפי' ר"ח שפי' מןפלג ר"ל שנה ק' במאמים ק' דהירוש' אמתני' דרשב"ג קא קאמר בהדיא במטלטלי שתות בקרקע שליש וכו' עכ"ל נלע"ד לומר דנדאי ר"ס"ל שנה מנה במאמים מדקאמר בתר הכי בירוש' שם פדה שנה מאמים במנה ר"י אמר אינו פדוי וכו' אלא דסבירא ליה לר"י דמןפלג דקאמר היינו שנה מנה במאמים ועוד דהתם בירוש' אהא דקאמ' דהדיוט בקרקע שליש מסיים בה בהקדש בקרקע שתות וכו' אם כן עכ"ל דלא כר"י וכיון דאשפחן לאממר דאמר עד פדי דמיהן נקיט ר"ח להלכה כר"י ולא כהה סתמא דהירושלמי וראיתי להרב פני משה בפ' הירושלמי אהא דקאמר בקרקע שליש שכתב וז"ל כדאמ' לעיל עד פלגא שהוא שליש מלבר וכו' עכ"ל ואחר המחילה לא יתכן לפרש כן בדברי ר"י דלעיל הכי פדכתי' ולעיל גבי מלתי' דר"י דאמר מןפלג במראה הפנים הביא דברי הרא"ש ור"ח דסברי עד פלגא דר"ל פפלים וצע"ד והרא"ש בפ' הנהב הביא ס' הרי"ף ותמה עליו בתרתי חזא דלא אמ' הלכה כר"ן בדיני אלא לגבי ר"ש ועוד שלא אמ' אין הלכה פתלמיד במקום הרב אלא מאביי ורבא ואילך ע"ע נאמה דע לה דזו היא דעת הרי"ף בכמה דוכתי' ובדברי הרא"ש הגדילו התערוכת וכתב בא חכם דומה למלאך חסיד שבפנהונה ביז חזקה באות ר' סי' קס"ז וע"ע באות א' סי' טו"ב ל"ז ל"ח שהאריך בדברי הרי"ף והרא"ש הנתינים למעלה

ושאר דוכתי יתר שאת ויתר עז פמדתו לכל רוח מבינתו הדרן לדאתן עלה דעת הרא"ש
 כס' ר"ח ור"ת לפמ"ש התו' דכתובות דעד פלגא ולא פלגא ממש ותי' לכל הראיות
 שהביא הרי"ף ו"ל כמ"ש התו' ו"ל ורבינו בפי"ג מה' מכירה פסק דפדעת הרי"ף ונאפי'
 שנה דינר במונה אין בו אונאה והראב"ד ו"ל במקו' לשם בהזקה השיג על ה' המאור
 וחלק עליו וכן במלתיה דאמימר דאמר עד פדי דמיהו ע"ע אלא שראיתי לו בפ"ז מה'
 ערכין דין ט"ז שפכת דרבנן ס"ל דאין אונאה לקרקעות עד שנה ק' בר' ע"ע ומהתימה
 ממוהרשד"ם ו"ל סי' שע"ו שלא הזכיר ס' זו פלל רק עד פלגא ולא עד בכלל ע"ש
 נמצאת אומר שהרי"ף והרמב"ם והראב"ד והרשב"א ו"ל גם הרא"ה הובא
 במקו' לשם בפ"ק דב"ק והריטב"א הובא במקו' לכתו' שם והר"ן בכתובות לשם
 והנמק"י בהזקה פל הגי רבנותא סברי מרנן דאין אונאה לקרקעות פלל אמנם ר"ח
 והתוס' והר"ן והרא"ש ס"ל דיש להם אונאה עד פלגא ובפני' עד פלגא לד' התוס' דכתו'
 והרא"ש דלא עד בכלל וזה דעת הרי"ף והראב"ד ו"ל בה' ערכין והרשב"א
 והריטב"א וה' המאירי ו"ל בדעת ר"ח ו"ל פדכתי אמנם דעת התוס' דקמא ומציעא והרב
 המאור דביותר מפלגא הוא דאית להו אונאה אבל לא בפלגא ומה מאד נפליתי מהרב"ח
 ו"ל שתי' לשי' הרא"ש ו"ל דהו' דמקבל לאו דוקא ע"ע ולא שלטא עיניה בדברי הרא"ש
 שהוא עצמו כ"כ והתוס' דכתו' גם מ"ש דמור"ם לא דק פבר נתבאר דדייק טפי וע"ע
 בסי' קע"ה שהביא דברי הרא"ש דהזקה ומעשה ת'ם אני על מור"ם ו"ל בסי' רכ"ז סכ"ט
 שהביא דעת ה"ש חולקים דיש להם אונאה עד פלגא וביאר דיתר מפלגא דשבק פל הגי
 רבנותא ונקט דעת האומר פן ומ"ש הסמ"ע ס"ק ו' דהתוס' דב"ק והזקה ל"ד וכו' עכ"ל.

אהמ"ר א"א לומר פן דלא תק' מדר"ן דהמקבל וכמ"ש ה' המאור ע"ש והתוס' דכתובות
 והרא"ש נדחקו לתרץ וכתבו שנה מנה או מאתן ל"ד כמדובר ומ"ש עוד שהוכיחו
 מהירוש' דפלגא דוקא אהמ"ר דאדרבא פשט.

הירושלמי דמוקי ר"י דשנה מנה במונים בהוקרו ש"מ דבמונה במונים אין בהם אונאה
 והתוס' בכתובות שהביאו הירוש' ופ"ל עד בכלל זו היא שקשה וכמו שהק' הרמב"ן
 כמדובר. וזכורני שהראב"ד כ' בתשו' דהתקנותאפ"י אמת כמטלטלי דמו אין להם אונאה
 דאינם נקנים מיד ע"ש ולדברי הגאונים אין ראיה: וראיתי להש"ף שהשיג על הסמ"ע
 מעין זה: והספ"ם לס' מרן אמור מעשה זכה הקונה במקחו דאם עיקר הקנייה בשטר
 ההטבה פבר נתבאר בסי' ס"ו דאין בשטרות אונאה ואם בקרקע פבר נתבאר דאין להם
 אונאה וכ"ש אנו דבמר מרן גרידי דפ' אפילו שנה דינר בא"ל"ף אין בהם אונאה איברא
 דלכאורה יש לזכות למוכר דאיכא מ"ד דהא דאין אונאה בקרקע דוקא בקרקעות א"י
 אבל קרקע ח"ל דינו כמטלטלי ומה"ט כתבו דהא דאין נשבעין על הקרקע דוקא קרקע
 א"י ולא של ח"ל מיהו הראב"ד חולק בזה וכןותיה פסק מרן בסי' צ"ה לענין שבועה
 וה"ה לענין אונאה וא"כ זכה הלוקח במקחו: איברא עדיין הלב מהסם במ"ש בשטר
 המכר ונ"ל ובעת שטר ההטבה הנז' בעיר ארג"ל מןפקד ביז איש או זולתו וכו' בעד זה
 הסף מכר לו שטר ההטבה הנז' וכל הפז שיש לו בין בתקנות בין בקרקעות ומו"מ ילד
 פ' ויזכה בשטר ההטבה זכיה גמורה ויחזיק בתקנות וקרקעות הנז' ח"ג וכו' לכשיכלה
 הזמן הנז' בשטר ההטבה הנז' וכו' עכ"ל.

אמור מעתה יש מקום חיקור דין ולומר זה מה מכר ואיך מה קנה שאם עיקר המכיר שמכר לו שטר ההטבה והפח שיש לו בה בזה נראה פשוט דלא קנה דקי"ל אותיות אינם נקנין אלא בכת"ו ומכאן בכת"ו דע"ו וטו"שע סי' ס"ו שצריך שיאמר המוכר לקונה קני לך האי שטרא איהו גופיה וכל שעבודיה וימסוך לו השטר ואם השטר אינו מצוי אצלו אע"פ שכתב לו בשטר המכירה קני לך האי שטרא וכל שעבודיה לא קנה כמ"ש הטור שם בשם הרמב"ן ובע"הת ושכ"ד רבינו האי ז"ל וכן פסק מרן בס"ד ע"ש ואפי' למ"ד דמהני קנין חליפין עם הפתיכה היינו שיכתוב לו קני לך האי שטרא וכו' ע"ש ואם עיקר המכר בסקרעות והחזקות נחזי אנו פינן דהשתא אינו ברשותו ולכשיקחם ימכור אותם א"כ הו"ל דבר שאינו ברשותו דאינו בר הקנאה וכמ"ש שדה זו לכשאקחנה מכורה לך לא אמר פלוג פמו שנתבאר בטוש"ע סי' רי"ח ע"ש ולא דמיא להא דתנן בפ"י דקל"ד הפותב נכסיו לבניו לאח"מ וכו' מכר הבן אין ללוקח אלא עד שימות האב והיא הלכה פסוקה כמ"ש בטוש"ע סי' רנ"ו ע"ש אלא אע"ג דהשתא אפתי לא מטא לידיה מפי מטא לידיה זוכה בה הלוקח גם בירושה ס"פ השואל המשפיר בית לחבירו ובקש למכרו אמר ר"א לא עלה ע"ד שימות זה ברעב ר' זירא ור' הילא תריהון מרין מפל מקום קני לו אלא דו א"ל שבקיה עד ימלא אנקלווסיים דידיה ופי' ה"א ש"ז"ל דס' השואל מ"מ קנוי לו אלא שידור עד שיכלה זמנו ע"ש ופסקיה הטוש"ע בסי' שי"ב ע"ש דשאני הכא דלכי מניית הדרא ארעא למקבל מתנה מאליה בלתי שום מעשה פלל וכן בהשואל לכו משתלם זמניה הנפקע פחו ממילא וא"צ לשום מעשה משא"כ בנ"ד דצריך החזרת מעות וקנין מחדש הא נדאי דמיא לשדה לכשאקנה לא אמר פלוג נגם נמצא למוהרש"ל בתשובו' סי' ל"ו במוכר קרקע לזמן דפסק דיכול למכרו לאחר שפלה הזמן ע"ע היינו פשמוכרה לו לזמן קצוב ולאחר הזמן תיפוק ארעא דא בלא פספס ומכירה זו פתבה רבי' ז"ל בפכ"ג מה' מכירה דין ה' וכו' המ"מ ז"ל דגלמד משדה החזרת ביובל ע"ש ופסקיה הטוש"ע בסי' קי"ב ע"ש והו"ל פועין שוכר דבמשלם זמניה פקע זכותיה מארעא ומצאתי און לי מדברי התוס' בערכין דנ"א בד"ה ה"ג הקדישו וכו' ע"ש ואע"ג דאפתי לא אתנח להו הך דפ' הרבית וכתב הסמ"ע בסי' ר"ח שאע"פ שהתוס' בתמורה חילקו בין איסור הקדום לאיסור שפדה הוא פינן דבלא"ה הק' קו' אחריתי לא קם להו דהך שינויאי ע"ע דלא כתב פן אלא ליישב דעת הג"המר ועוד שפבר הארכתי בדרשותי להשיב ע"ד ז"ל והא דהכא נדאי טעמא דמסתבר הוא א"כ הדר דינא בנ"ד דצריך קניה מחדש הא נדאי לא דמיא אלא לאומר לחבירו שדה זו לכשאקחנה מכורה לך דקי"ל דלא אמר פלוג ואין לחלק ולומר דשאני התם דאין בידו ליקח דמי יימר דמזדק ליה בעל השדה למכור לו ואת"ל דמזדק מי יימר דלא תבע יתר על פדי דמיה אכל בנ"ד ע"כ של קונה למכור ודמיה קצובים פאשר משפט פתוב בשטר ההטבה הנז' בכ"הג איפא למימר דחשיב כדבר שברשותו ומהניא ביה הקנאה.

הא נדאי ליתא תדע דאפי' במשכנתא באתרא דלא מסלקי חשי' מוחזק ביד המלוה והבכור נוטל בה פ"ש פדאיתא בפ' הרבית יע"ש ובאות ראיה פתיבנא ואחר פתבי זה מצאתי שאלה לאבי התעודה הרב מוהראנ"ח ז"ל סי' ק"ו ע"ש ששאל בלאה שמכרה לראובן פתים ונחזר הקונה וכתב לה שטר הטבה לזמן נועד ובתוף הזמן הנז' עמדה ומכרה הקרקע לזולת ופסק דאין במכירה ההיא פלוג ע"ש שש אנכי שפונתי לדעת גדול והעתיקו הרב

המאסף ו"ל בסי' רי"א אות י"ד בהגב"י בלתי שום חולק: ואנכי לא אכחד דלעולם אני מסתפק בהטבות הנוהגות בתורת הקרקע לבועלים הא' אי בעו שטר מכר מחדש או דתסגי להו בקריעת שטר המכירה וממילא הדרא ארעא למרה קמא ולא דמי בנותן במתנה קרקע לתבירו ואח"ך החזיר לו השטר דלא חזרה המתנה אלא עד שיקתוב א שטר אחר מחדש פדאי' בגמ' דב"ב דקס"ט וכמ"ש בטוש"ע סי' רמ"ה רנ"ט ובסי' ס"ו סי"ג ע"ש דהתם פיון דאינו מתקוב להחזיר לו אלא איהו מדעתיה קנהיב אמטו להכי צריף שטר מתנה מחדש אבל הקא בנ"ד דע"כ צריף למיהדר ליה ומעיקרא אדעתא דהכי הוא דנחית לארעא איפא למימר דלא בעי שטר מחדש ונלע"ד דיש לקבר דין זה מהא דגרסי' בפ"ק דמציעא דף ט"ז א' אמר שמואל מצא שטרי הקנאה בשוק וזויר דאי כתב ללות ולא לזה הא שעבד נפשיה ואי לפירעון ל"ח דאם איתא דפרעיה הנה קרע שטרא ואותביה מדתנן וכל מעשה ב"ד וכו' ומוקי דלאו בשט"ח דכתיבי עליהו הנפק אלא בשטרי אדרכתא ואחלטתא דאיהו דאפסיד אנפשיה ופירש"י ו"ל שאם פירעו ולא קרע השטר ואם דוחהו לומר אבד הנה לו לומר פתוב לי שטר אחר מיד עכ"ל מפ"י ו"ל נר' דא"צ לכתוב לו שטר אחר אלא היכא דאמר לו הלנה אבד השטר אבל בלא"ה פיון דקרע לשטר החלטתא סגי והדרא ארעא למרה וכן מתבאר עוד מדבריו שכתב וז"ל והפכותב אינו טועה עכ"ל משמע להדיא דסברא הוא פיון דאין פתוב מחדש וכתב וז"ל טועה והוא קמ"ל דהפכותב אינו טועה גם מדברי רבינו וז"ל שכתב בפכ"ב מה' מלנה וכשנותן לו מסתלק מיד יראה דא"צ עוד לשום מעשה אלא שמאליו ומעצמו הוא מסתלק וכמו שדקדק הרב הנמק"י שם והעתיקו מרן בכ"מ בפכ"ב מה' מלנה דין ו' ושלא פדברי הרמב"ן שהצריף לכתוב שטר אחר עכ"ל אמנם במקובצת לשם מצאתי שהביא משם הרמב"ן והריטב"א ו"ל דס"ל דלעולם צריף שטר אחר מחדש ע"ע ולדינא אנו דבתריה דמרן גרירנאוובסי' ק"ג ס"ט העתיק לשון רבינו שכתב ומסלקין אותו מיד וכו' וכבר דקדק מדבריו הנמק"י דס"ל דא"צ שטר אחר וכן העתיק הרב שם סק"י ע"ש קם דינא דא"צ שטר אחר מחדש ויראה דלמ"ד א"צ קנין ושטר מחדש פשיטא דיכול למוכרה בעודה ביד המלנה אבל למ"ד דצריף שטר חדש הנה ליה פקנין מחדש ואם מכרה ועודה ביד המלנה אין מכירתו פלוס והנה במ"ש מרן תב"י ו"ל בשם הריטב"א ו"ל וז"ל היכא דשמו ארעא לקטן לא הדרא עד דגדל וינע.

לאקנויי עכ"ל וה"נ במקו' בפ"ק המפקיד במ"ד לדרף ל"ה ומשם הריטב"א ו"ל בלשו' שהעתיק מרן ו"ל ומדברי הריב"ש סי' שצ"ט מוכח משום דקטן לאו בר מעבד הישר והטוב הוא ולא משום טורח ע"ש אפתי לגבי דינא דב"מ והה"נ בדינא דשומא הדרא וצריף להתיישב בדבר ואנכי לא ידעתי אמאי איצטריף לה"ט משום דלא ידע לאקנויי תפ"ל משום דעיקר טעמא דשומא הדרא היינו משום דכתיב ועשית הישר והטוב ולגבי קטן הטוב הוא להניח להם הקרקע שבנידם דכונתה בדינא דב"מ אמ' ליתמי לית בהו דינא דב"מ והיינו משום דהטוב הוא להעמידן במה שהוא תחת ידם אלא שראיתי להמ"מ בפ"ב מה' שכנים דין י"ג שכתב דמדכתב רבינו יתומים קטנים ש"מ דבשאינו יתום מסלקין ליה מדינא דב"מ וא"צ להקנות פלוס אבל בשומא הדרא שהיא פבר קנויה אצלו וצריף להתנותו ללנה לזה כתב הריטב"א ו"ל דלא הדרא אלא עד דגדל שינע להקנות ומרן ומור"ם ו"ל שלא העתיקו דברי הריטב"א הללו משום דס"ל דהריטב"א אזיל

לְשִׁיטְתִּיהָ דס"ל דְּצָרִיף קִנְיֵן חֲדָשׁ מ"ה שְׁפִיר קְאָמֵר דְּקִטְוֵן לָאוּ בֵּר הַקְּנָאָה הוּא אֲבָל מָרֵן שְׁהַעֲתִיק לְשׁוֹן רַבִּינוּ שְׁפֶתֶב מְסַלְקִין אוֹתוֹ מִיָּד וּמִשְׁמַע לִיהָ לְהַרמ"ך דר"ל דא"צ קִנְיָה אַחֲרֵת מִמִּילָא גַם לְגַבִּי קִטְוֵן אֲמָרִי שׁוּמָא הִדְרָא וּכְבָר עֲמַד ע"ז הַרש"ך ו"ל סק"א ע"ש א"כ בנ"ד בְּהֶטְבוֹת הַנּוֹהֲגוֹת אֵי דִּינִינֵן לְהוּ פְּדִין שׁוּמָא הִדְרָא וְנִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵי מָרֵן ו"ל דס"ל דא"צ קִנְיֵן חֲדָשׁ מוֹצִיאִין מִן הַקִּטְוֵן דְּחֻשְׁבָּא פְּקוּנְיָה בְּיַד הַמוֹכֵר וּמִמִּילָא אִם מְכַר בְּתוֹף הַזְּמַן מִמְּפָרוּ קִיָּם וְרֵאִיתִי לֵה' מוהר"י עֵינְאֵשׁ ו"ל בְּתִשׁוּ' ח"א ס' י"ד שְׁפֶתֶב בְּפִשְׁיטוֹת דְּהוּנִיָּא מְכִירָה חֲדָשָׁה ע"ש: אֵיבְרָא דְאַפְתִּי אֵיפָא לְמִיקָם עֲלֵה דְמִילְתָא בְּהֶטְבוֹת הַנּוֹהֲגוֹת שְׁפוֹתְבִין לְפָדוֹתוֹ מְפִיסוֹ אֵי מְהַנְיָא מְכִירָה זֹו שְׁמִכֵּר לְזוּלְתוֹ לְפָדוֹתָהּ בְּמִקוּמוֹ וְכֵה"ג יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּדִין שׁוּמָא הִדְרָא אֵי מְצִי לְאוֹקוּמֵי אַחֵר בְּדוֹכְתִּיהָ וְהִנֵּה בַד"מ פֶּתֶב הַטוֹר בְּסִי' קע"ה סל"ו מִשְׁם הַרמ"ה ו"ל ו"ל דְּמִצְרָן לָא יָכִיל לְאַחֲוֵי אֵינִישׁ אַחֲרֵינָא בְּדוֹכְתִּיהָ לְסְלוּקֵי לְלוֹקַח בַּדב"מ אֶלָּא הֵיכָא דְאַקְנֵי לִיהָ בְּאַרְעָא קְדַמְיִתָּא דְקֶתְבַּע מְחַמְתִּיהָ וְאֵי לָא לָא מְצִי לְאוֹרוּכֵי עַכ"ל וּבְפִי' דְּבָרֵי הַרמ"ה הִלְלוּ נְחֻלְקוּ בּוֹ רַבְנֵי אֲשַׁפְּנֹז ו"ל וְכַמ"ש לְקַמֵּן בְּאוֹת מ"ם ס' קנ"ח ע"ש מִיְהוּ לְעַנְיֵן שְׁאִינֹז יָכוֹל לְהֵבִיא אַחֵר בְּמִקוּמוֹ לְסַלֵּק לְלוֹקַח כ"ע מוֹדוֹ דְּלָאוּ פֶּל כְּמִנְיָה וְלָא פְּלִיגֵי אֶלָּא לְעַנְיֵן אִם יָכוֹל.

לְסַלֵּק לְלוֹקַח ע"י. מוֹרְשָׁה ע"ש וְכ"ש בְּהֶטְבָּה שְׁיָכוֹל לֹמֵר לָהּ עֲשִׂיתִי חֶסֶד זֶה לְהַחֲזִיר לָהּ מְקַח זֶה וְלֹא לְזוּלְתָהּ.

וְכ"ש שְׁפֶתֶב לְפָדוֹת מְפִיסוֹ נְהִי דָאֵם הִלְנְהוּ אַחֵר אוֹ מִשְׁפָּן אוֹ מְכַר קֶרְקַע אַחֵר דְּהוּוּ בְּכָלֵל פִּיסוֹ הָא מִיְהָא אֲהֵנִי הָאֵי תְּנָאָה: שְׁלֵא לְמִשְׁפָּן אוֹתוֹ קֶרְקַע הַנְּמַכֵּר וְכ"כ מְהַר"י עֵינְאֵשׁ. ו"ל.

בְּמִנְהֵגִים בְּדִינֵי. הַמְצָרְנוֹת וְכַתְבְּתִיו לְעֵיל ס'.

ע"ש וְאִם. אֵין פֶּתוּב בְּשִׁטְר הַהֶטְבָּה יָכוֹל לְמַכְרוֹ לְאַחֵר פְּדִי לְהַרְוִיחַ הַסֵּף הַיֵּתֵר עַל מְכַר הָא' וְכַמ"ש ה' הַמְבִי"ט בְּתִשׁוּ' ח"ג ס' פ' ע"ש וע"ע מ"ש הַרְבַּ ו"ל בְּדִינֵי הַהֶטְבָּה בַּח"ב ס' כ"ו.

וְסִי' קצ"ה וְסִי' רִי"ח וְכ"ז בְּמַכְרֵי אַחֵר שְׁנַגְמֵר זְמַן הַמְּוַגְבֵּל אֲבָל בְּתוֹף הַזְּמַן נִקְטִינֵן פְּדַעַת מוהר"אנ"ח ו"ל וְכַדְכְּתִי בְּעַנְיֵינֵינוּ וְאֵין פֶּאֵן מְקוּם לְהַצְרִיף יוֹתֵר: (לו) הִילְף מָרֵן ו"ל בַּר"ס פ"ז פֶּסֶק כַּהֲרִי"ץ .

בֵּן גִּיאַת זֶל דָּאֵם נָתַן מִשְׁכּוֹן עַל מַה שְׁהוּדָה בְּמַקְצָת לָא חֲשִׁי הִילְף דְּמָנָה אֵין פֶּאֵן מִשְׁכּוֹן אֵין פֶּאֵן וְשִׁאֲנֵי שְׁטֵר פִּינֵן דְּאִית בִּיָּה שְׁעַבּוּד קֶרְקַעוֹת חֲשִׁיב שְׁפִיר הִילְף דְּקֶרְקַע כְּמֵאֵן דְּגָבִיָּא דְּמִי ע"ש וְלפ"ז אִם אָמֵר חֲזַק וּקְנֵי בְּגוּף הַמִּשְׁכּוֹן נִרְאָה דְּמַנְיָ וְכַדְכְּתִי לְגַבִּי קִידוּשִׁין דְּהַמְקַדָּשׁ בְּמִשְׁכּוֹן אִם לָא אַמ"ל קִנְיָה בְּגוּף הַמִּשְׁכּוֹן מְקוּדָּשָׁת עֵינֵן בַּאֲה"ע ס' נ"ו וְבַט"ז י"ד ס' עק"ב סַקכ"ג וּבְמָרֵן חַה"מ ס' קצ"א ע"ש וְעֵינֵן בְּשׁוּ"ת הַרִיב"ש דָּאֵם א"ל לְמַפְנֵר וְלִגְבוֹת מְדַמְיו מְהַנְיָ עֵינֵן בַּב"י ו"ל וּמִיָּיתִי לָהּ הַסַּמ"ע בְּקִיצוֹר שְׁם ס' פ"ז ע"ש וְעֵינֵן בְּדְבָרֵי הַרִיטְב"א ו"ל שְׁהֵבִיא הַרְב"י ו"ל בַּבְּד"ה שְׁאֵם דְּמִי יְדוּעִים ש"ד ע"ש וּמְצָאֵתִי לְהַרְדָּב"ז ו"ל בַּח"א שְׁבִשְׁנֵי ס' תִּי"ח דְּפֶסֶק ג"כ פְּדַעַת הַרִי"ץ בֵּן גִּיאַת ו"ל וּבְהַסְפַּמֵּת מָרֵן ו"ל ע"ש: (לז) הַכְרָזָה קִי"ל דְּצָרִיף לְהַכְרִיז עַל הַקֶּרְקַע ל' יוֹם קוֹדֵם

למכירה כמו שנתבאר בסי' ק"ג וכתב הרב החבי"ב ז"ל בח"ב משם תשובת הרשב"א ז"ל כ"י דאפ"י אם התנה עמו שלא להכריז אין בתנאי שהוא ממשות ע"ש והיא ל"ו נדפ"ס בח"ג סי' מ"ו עש"ב אבל אם התנה שלא להורידו בשומא מהני ועיין בשו"ת הרי"ף סי' ק"ה וש"ע סי' ק"ג ס"ז ובסמ"ע שם סק"א: (לח) הכרזה אפילו למ"ד דהתקנות הנוהגות ע"פ התקנות דין מטלטלי אית להו כמ"ש לקמן אות ח' מדין חזקה דין ע"ש בס"ד אפ"י"ה מודו דבעו הכרזה בקרקע הקלפה ב"ד וכ"ש אפוטרופוס שמכרו חזקה שלא בהכרזה לא עשו ולא פלוג ועיין להכנ"הג בסי' ר"ץ בהגה"ט אות פ"ז וכן דנין פה מתא דור דור ודורשיו: (טל) הלכשה מי שקבל עליו לעשות מלבושים לחבירו אם המנעלים בכלל ה' שער אפרים סי' קכ"ב פתב דלכאורה אינם בכלל מהך מתני' דסנהדרין ואח"ך פתב דיש לדחות ע"ש ולעד"ן חבל על דאבדין.

שו"ר להרב שבות יעקב ח"א סי' כ"ד שחלק על ה' רבינו שע"א ע"ש ות"ל וע"ע פסא דוד למופת דורנו ב"ד ע"ד: (מ) הלואה מי שנתחייב לפרוע לזמנים מחולקי' ואם יעבור מזמן א' יפרע הכל אין פאן אסמכתא מוהריב"ל וכנה"ג ח"ה"מ סי' ר"ז בהגה"ט אות ק"ז: (מא) הלואה הא דקי"ל סתם הלואה שלשים יום דנקא בדאתו לידיה בתורת הלואה אבל אם נתנם על המקח ואח"ך נתבטל המקח א"נ בקונה פליו ממי שקנה מגנב שאינו מפורסם שצריך הבע"ה ליתן לו דמים שחוזר הבע"ה ונוטל הדמים מהגנב א"נ לוקח מגנב שהוא מפורסם שהבעלים נוטלין שלהם בלא כסף ובלא מחיר שהלוקח חוזר וגובה מעותיו מהגנב כמסקנת הרש"ך ר"ה שנו"ו בכל אלה לא לתר.

גובין עיין להמש"ל ז"ל בפ"ה מה' גניבה דין ב' ובפ"ז מה' גזילה: (מב) הלואה הא דקי"ל חזקה לא פרע אנ"ש גו זמניה כמ"ש בסי' ע"ח ל"ש מלנה יש"אל. ל"ש מלנה גוי הב"ח סי' ק"י והביאו הרב החבי"ב ז"ל שם בהגה"ט אות נ"ט ונ"מ לגוי שקבל עליו לדון בדיני יש"אל א"נ לגוי שמכר שט"ח שיש לו על יש"אל ועיין לעיל באות ג' מדין גוי סי' טו"ב ומתשו הרשב"א.

סי' אלה ע"ג לא משמע הכי ועיין לקמן באות ח': (מג) הלואה המלנה את חבירו ביישוב רשאי לתובעו במדבר עיין רס"י ע"ד ובקמא דף חק"י ע"א רמינן מתני' אמתני' ומפליגינן בין מלנה לפקדון וכתב עלה הרי"ף ז"ל ושמעינן השתא ממתני' ומברייתא דהמלנה את חבירו ביישוב אית ליה רשותא למגבא מניה בדברא אפי' בע"כ דלנה אבל וכו' עש"ב דעת עליון דמלנה אע"ג דליתיה גביה בדברא ע"כ יתיב ליה ואע"ג דשקלינהו ברבייתא מגוי או דמפסיד כ"כ עד דמייטינהו לזוזי משא"כ באבידה ופקדון והיינו דמחלק ברייתא בין מלנה לאבידה ופקדון ע"ש: ומעתה ת"ם אני לא אדע מה שראיתי לה' התרומות שער ל' שהעתיק בדברי הרי"ף ז"ל דמלנה ניתנה לתבוע בדברא בע"כ דלנה אי איתנהו בידיה ובאבידה ופקדון לא מצי למתבעיה היכא דלית גביה ע"ש א"כ אבידה ופקדון דמיין למלנה והיכי מתרצא ברייתא דמפליגא ביניהו: וגם ראיתי את הלח"ש אשר פתב שם בשם הרמב"ן ז"ל וז"ל ודע והבן פי זה שאנו אומרים שכול המלנה לתבוע בכ"מ ללנה וכדמתני' וכו' אינו ר"ל שאם הלנה ביישוב ומצאו עכשיו במדבר שיכופנו להביא שם מעותיו לפורעם לו דלפעמים לא ימצא יכולת לעשות כף בשום פנים בעולם גם אינו ר"ל שאם יש לו מעות ודועות עכשיו שהוא במדבר שיוכל המלנה

לכופו ושיפרענו שם דאפי' ביישוב מסדרין לו פדי פרנסתו אף באמת אם המלנה אומר
ללנה פרע לי פאן פי יודע אני שיש ספק בידה לפרעון חובי ולפרנסתה והלנה מכחיש
ע"ז מלנה ניתנה ליתבע בכ"מ ויוכל להשביעו שאין בידו ספק פדי לפורעו וכדי מחייתו
אבל אבידה ופקדון אין לו להשביעו עכ"ל בקיצור קצת.

וכתב הטור שם דנשבע היסת ואף ע"ג דשבועת היסת מתקנת ר"ן ואילך ולא הנת מקמי
הכי בימי התנאים וכמ"ש בשבו' דמ"ו ומ"ח ע"ש ובכמה דוכתי פבר תי' הרב הדרישה
ז"ל דג' מיני שבועות הם שבועת המשנה דמורה היסרא דמורה היא בנק"ח וש"הע פגון
דא דקצת מורה היסרא דלאו במקום הלואה .

תבעיה ושבועת היסת היינו. דר"ן: ובכוננת הרמב"ן ז"ל נלע"ד דכה הוא מפרש ל
לשמועה דל"ת שיהא מחוייב להטפל ולהביא המעות בידו למדבר אלא הא מיהא אי אית
ליה זוזי טפי מפדי חייב לפרעם לו ולא להסתחר בהם אבל אבידה ופקדון אע"ג
דאית ליה זוזי טובא אי הנה זוזי לאו דמרייהו ניהו אי לא בעי למהדר להו לא פייפינו
ליה וכ"מ בס' בד"ה סי' רצ"ה ונהביאו הכנ"הג שם בסי' ע"ד ע"ש ומה שסיים אף באמת
אם המלנה טוען פריא שיש לו והלנה כופר חייב ליטבע וכו' א"ד הרב: ז"ל ומדעתיה
קניהב ונ"ל דהשתא דתקון רבנו שבועת היסת כשאר כל שאר טענות ממון דנשבעים
עליהם שבועת היסת אחר התקנה והשתא עלו דברי הר"ף ז"ל לכהן דמ"ש גבי לנה אי
איתנהו בידיה וכו' ר"ל אי אית ליה יותר מפדי פרנסתו לדרפו אשר פנה ומ"ש גבי אבדה
אי ליתנהו גבייהו וכו' ר"ל דליתנהו בעיניהו גביה אע"ג דאית ליה זוזי טובא דידיה ונהו
דעת הטור ומרן הש"ע בפסק ההלכה ונלע"ד שזה נכון ומ"ש אבל באבדה אפי' יאמר לו
אולי יש בידה אין לו להשביעו דמסתמא לא הביא בידו וכו' וק' לענ"ד דאי מירי בטוענו
באולי אפי' במלנה נמי דקי"ל דאין נשבעין על טענת ס' וע"ק מאי אפי' דקאמר אדרבא
משום דטוענו באולי מש"ה אין לו להשביעו משא"כ בטענת פריא.

והש"ף בסי' רצ"ג תי' בהגה אולי אין לו ליטבע ע"ש סק"א בסופו וק' לק"ד פיון
דלשיטתיה ברייתא הכי מתפרשא ונהינו דאיכא בין מלנה לאבידה ופקדון מה מקום
לספק זה ולפום מאי דכת' נחא הגהת הרב ז"ל ונהינו שכל זה הוא מדע' הרמב"ן
דבמלנה פיון דלהוצא' ניתנה וקמה ליה ברשות לנה רמינו עליה שבועת היסת אי טעין
מלנה טענת פריא אבל בפקדון דהדר בעיניה מסתמא אינו מוציאו עמו אולי איכא למימר
דאין לו להשביעו אפי' בטוענו פריא כנלע"ד הקצרה: (מד) הלואה אפוטרופוס שהלנה
מעות יתומים שלא בשטר פושע הוא וחיוב לשלם ה' כנ"הג סי' ר"ץ בהג"הט אות קל"א
בשם מוהרשד"ם חלק ח"המ סי' כ"ג ונדון של הרב ז"ל שלוי הלנה מודה בחוב רק
שטוען שלא בעלת גוף החוב חייבת לו כנגדם דדינא דנאמן במגו ע"ש וה"ה אם נמצאו
לו נכסים משועבדים לזולת שזמנם אחר זמן ההלוא' דאלו הנה החוב בשטר הנה מוציא
מיד הלקוחות והשתא דהו מלנה בע"פ לא מצי טריף ה"נ חייב לשלם וכן כל פיוצא
בזה.

אף מסופקני אם כתב השטר ולא דקדק בעדים ונמצא א' מהם קרוב או פסול והוא לא
ידע מי אמרינו בכה"ג כל לא ידענא פשיעותא היא וכדאמרינו בהמפקיד דף מ"כ ומנספם

דָּבָר זֶה מִכָּל הַפּוֹסְקִים או"ד שְׂאֵנִי הֵתֵם פִּינּוֹן דְּאִיהוּ גּוֹפִיָּה אוֹתְבִינְהוּ לְהִנָּה זּוּי בְּמִקּוֹם הַמְשַׁתְּמָר וְהו"ל לְמִיָּהב דְּעַתִּיהָ הֵיכָא אוֹתְבִינְהוּ אַבְל גַּבֵּי סִהְדֵי דְּמַעֲיָקְרָא לֹא אֲסִיק אַדְעַתִּיהָ קְוֹרְבָא א"נ דְּלֹאו כ"ע דִּינָא גְּמִירֵי לִידְעָ מִי הוּא קְרוֹב וּפְסוּל לְהַעִיד וְהו"ל פְּאָנוֹס וְצָרִיף לְהַתִּינָשׁב בְּדָבָר וְעֵינֵן בְּתִשׁוּ' מְהָר"י אֲדָרְבֵי סִי' קצ"ג וּבְהֶרְדֵּב"ז ח"א סִי' קל"ו וְלַעֲיֵל בְּמַעְרַכְתָּ אוֹת א' מְדִינֵי אוֹנָאָה ס"י עוֹד גִּסְתַּפְקִתִּי בְּמִלְנָה ע"י עַד א' שְׁמוּדָה בְּפִנְיֵי שַׁח"ל דְּאִיפָא פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא אִי הוֹנִיא הוֹדָאָה וּכְמוֹ שְׁנַתְבָּאָר בְּסִי' פ"א ס"י דְּאִפּוֹטְרוֹפּוֹס טוֹעֵן כַּמ"ד קי"ל כַּמ"ד דְּהוֹנִיא הוֹדָאָה וְצ"ע לְדִינָא פְּעַת וְעֵינֵן לֵה' כַּנ"ה ג סִי' ר"ץ בְּהַגְה"ט אוֹת קל"ו וְשֵׁם בְּהַגְה"ב י"י אוֹת פ"ט: (מַה) הַלְוָאָה מַעֲשֶׂה בָּא לְפָנֵי בְּאֶחָד שְׁחֵיב לְאֶלְמֵנַת אַחֵיו מִפְּאֵת פְּתוּבָתָהּ שְׁהוּא וְאַחֵיו הָיוּ שְׁוֹתְפִים מִתְּפִיסַת הַבֵּית וְקָבְעוּ זְמַן לְמַשְׁךְ שָׁנָה וּבְעוֹד שְׁלֹא גָבְתָה נֹתֵן לָהּ כ"וּךְ מְדֵי שְׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ וְשְׁאֵלְתִי אֵת פִּי קְדוֹשׁ תַּנָּא דִּינָן מוֹהַר"ש אֶלְפָאֲסִי נר"ו כה"ג מִי מְצִי טְעִין פְּרַעְתִּי גּוֹ זְמַנִּיהָ אוֹ לֹא דַע"ג דְּקי"ל כַּר"ל דְּאָמַר חֲזַקָה לֹא פְּרַע אֲנִישׁ גּוֹ זְמַנִּיהָ דִּילְמָא ה"ד הֵיכָא דְּלִית לָיָה דְּרָרָא דְּמִמוֹנָא אַבְל בַּנ"ד דְּאִית לָיָה פְּסִידָא לֹא אֲמַרִּינוּ וְהַלְוָאֵי דְּפְרַעְיָה בְּזְמַנִּיהָ וְכ"ש שְׁדָרָה הָאֶלְמָנָה הַשְּׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ וְכָל טוֹב בְּעֵלָה הָיוּ לְאַחֵיו דְּהֶרְגַל מְרִיבָה וּקְטָטָה.

שְׁכִיחַ וּכְבָר פְּתַב מוֹהַרִּיב"ל דְּבְשְׁוֹתְפִים עֲבִידֵי דְּמַחְלָקֵי אֶפִּילוּ תוֹף זְמַנָּם דְּשְׁכִיחָא קְטָטָה ע"ש וְה"נ לְהָא דְּמִיָּא וְעֵינֵן בְּתִשׁוּ' מוֹהַר"ץ אֲשֶׁפְנִזֵי ז"ל סִי' בְּאַנְרָף וְקְרוֹב לְזֶה מְצִיאָתִי בְּמוֹהַרֲאֲנ"ח ז"ל ת"א סִי' ט"ו וּפְסִקוּ הָרַב הַחֲבִי"ב ז"ל בְּהַגְב"י אוֹת .

ו' וְצִנְהָ הָרַב לְכַתּוּב שְׁטָר לְהַנְצִל מְזָה:(מו) הַלְוָאָה הַקּוֹבַע זְמַן לְחַבְרֵי לְפִוְרֵעוּ בְּזְמַנִּי מְחֻלְפִי אוֹ כ"כ סְחֻרוֹת אֵינּוּ יָכוֹל לֹמַר לוֹ לְסוּף זְמַנִּים תְּפָרַע לִי הַפֶּל וְאִם עֲבָרוּ הַזְמַנִּים וְלֹא תְּבַע הַמְלִינָה הַלְוָאָתוֹ אֵינּוּ יָכוֹל לְכוֹפּוֹ לְלוֹה לְפִוְרֵעוּ בְּבַת א' אֶלָּא לְזַמְנִים מְחֻלְפִים שְׁיִרְאָה בְּעֵינֵי הַב"ד הַר"ש יוֹנָה סִי' ל"ד עַכ"ל כַּנ"ה ג ה"ח מ סִי' ע"ג בְּהַג"ה ט אוֹת ו' מְדַבְרֵי הָרַב ז"ל נִרְאָה דְּוָקָא שְׁלֹא תְּבַע הַמְלִינָה הַלְוָאָתוֹ דְּהוּי הָעֵיכּוֹב מְצִדוֹ אַבְל אִם הַמְלִינָה תְּבַע וְהַלְוָה מְעַכְבַּב נִרְאָה מְדַבְרֵי הָרַב ז"ל דְּחֵיב לְפִוְרֵעוּ הַפֶּל בְּב"א אַבְל הָרַב בְּנֵי חֵי שֵׁם בְּהַג"ה ט אוֹת א' פְּתַב מְשַׁמִּיָּה דְּמְהָר"ש יוֹנָה ז"ל גּוֹפִיָּה וְז"ל מִי שְׁהָרוּיחַ זְמַן לְבַעַל חוֹבוֹ לְפִוְרֵע לְזַמְנִים מְחֻלְפִים בְּכָל זְמַן כֶּף קַצְבָּה וְהַמְלִינָה גְּרַם אֵת הָעֵיכּוֹב שְׁלֹא נִתְפָּרַע בְּזְמַנִּי הַמְחֻלְפִי אֵינָם חֵיבִים לְפִוְרֵע לֹא הַפֶּל בְּבַת אַחַת וְלֹא בְּמַעוֹת פִּי אִם יִפְרְעוּ לוֹ בְּזַמְנִים אַחֲרֵים מְחֻלְפִים כְּכָל כֶּף קוֹצָא לְפִי תַּנָּאָם הַר"ש יוֹנָה ז"ל סִי' ל"ד וְס' מוֹהַר"ש יוֹנָה ז"ל לֹא נִמְצָא בְּיַדֵּי וּמִי יִתֵּן יְדַעְתִּי וְאִמְצָאָהוּ וְאִם פְּתוּב בְּשְׁטָר לְזַמְנִים בְּאִוְפֵן שְׁבַזְמַן פְּלוּנֵי יְהִיָּה פְּרוּעַ פְּשִׁיטָא דְּחֵיבִיב: (מז) הַלְוָאָה מִי שְׁהַתְנַדָּב לְהַלוֹת לְחַבְרֵי עַל הַמְשַׁכּוֹן וּכְבָר קִבַּל הַמְלִינָה הַמְשַׁכּוֹן וְעַכְשָׁיו רוּצָה לְחַזֵּר בּוֹ מְלַהֲלוֹת לוֹ יָכוֹל הַלְוָה לְכוֹפּוֹ מוֹר"ם ז"ל סִי' ט"ז וְכַתְּבַ עָלָיו הַלְבוּשׁ שְׁקָנָה הַמְשַׁכּוֹן בְּמַשִּׁיכָה ע"ש וְתַמְהֵנִי דְּדִין זֶה לְקוֹחַ מְתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א סִי' אֶלְף נ"ד וְשֵׁם אֵינִירִי בְּמַשְׁכּוֹנָה שְׁפַתְבּ לֹא שְׁטָר וְיִרְדַּ וְהַחֲזִיק בְּתוֹף הַשְּׁדָה וְכַמ"ש שֵׁם בְּאַנְרָף וְלֹא בְּמַשְׁכּוֹן מְטַלְטְלִין וְאִי מוֹר"ם ז"ל לְמַד מִתוֹף דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל הִיָּה לוֹ לְהַעֲתִיק תַּחֲלָה דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל וְאִם"כ יִלְמּוּד מְמַנּוּ דִּין זֶה אוֹ יֹאמַר מְתִשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ז"ל וְעֵינֵן לְהָרַב דְּבָרֵי אֶמֶת בְּהַקְוִנְט' דָּף ס"א וְעֵינֵן לֵה' כַּנ"ה ג אוֹת ל"ג בְּהַגְה"ט: (מח) הַלְוָאָה רְאוּבֵן חֵיב לְשַׁמְעוֹן מְנָה וּבְהַגִּיעַ תַּר הַפְּרַעוֹן לֹא הִשְׁגִּיָּה יְדוֹ וְקָנָה סְחֻרָה מְלוּי בְּהַקְפָּה לְזַמַּן וּמְסָרָה לְשַׁמְעוֹן בְּכַדֵּי פְּרַעוֹנוֹ וְהַעֲדִים רְאוּ הַסְחֻרָה שְׁקָנָה מְלוּי וּמְסָרָה לְשַׁמְעוֹן וְאִח"ךְ הָעֵנִי רְאוּבֵן וּבָא עַד הַשְּׁבָרִים שְׁבָרֵי לִוְחוֹת וְלֹא מְצָא

לוי ממה להפריע ועמד לדין פנגד שמעון באמרו כי הסחורה שלי שפרע לה וקוי פגנב ופרע חובו ושמעון אומר מן השמים רחמוני והשיבו ב' צנתרות הזקב מוהר"ר יוסף מזרחי ומקרה"י נבון דנכה שמעון ע"ש בס' נחפה בכסף ח' ח"מ סי' ז' וח': (מט) הלנאה הקובע זמן לחבירו אחר הסנפות כתב הסמ"ע ז"ל ס"ס ע"ג ד"ש לו ג' חדשים ע"ש ומסיים בה הרב כנ"הג בהגב"י אות נ' דאם השנה מענפרת יש לו ג"ח ומחצה ע"ש זהו לדעת הסמ"ע אף מדברי הלבוש ז"ל משמע דדוקא לאחר הפסח יש לו מחצית ימי הספירה דשייכי הספירה לחג השבועות והו"ל פחד שבוע משא"כ אחרי סוכות ושבועות ועיין להרב ש"ך ז"ל לשם ובתשו' עדות ביעקב מ"ד: סי' מ"ד: (נ) הלנאה שנים שלוו דקי"ל בסי' ע"ז דנעשו אחראין וערבאין זה לזה אע"פ שכתב המלנה שטר עליהם ולא כתב שנעשו אחראין וערבאין ז"ל אפי"ה מחייבי פ"מ ס"ס קי"א משם הירוש' ע"ש ועיין בתשו' מהר"א אלקובו ז"ל בסי' טו"ב בס' פני יהושע למוהר"י חנדאלי ז"ל: (נא) הלנאה ראובן הוציא שטר על שמעון שפעמד לפניו ב"ד על פרעון חוב שיש לו עליו מסוף מאתים ולפורעם לזמנים ידועים ועבר זמן זמנם ולא פירעו ושמעון משיב כי פרו'ע הוא ועיקר השט"ח נקבע ולא נתתי לבי לשטר זה וראובן מכחישו וצדדתי לומר דשטר זה לא נכתב לפירעון ולחיוב אלא לקביעות זמן בעלמא ואי ליכא שטר לא גבי בהאי ואל תשיבני ממאי דקי"ל דקורעין רעין השט"ח פשפותבין האדרכתא כמ"ש בסי' ק"כ חבל על דאבדין: (נב) הלנאה ראובן שיידף את בנו ונדר ליתן לו סוף ת"ק גרושויש אחר הנישואין ולאחר זמן הנישואין שקה פמה שנים ואז נלב"ע ראובן וחל"ש ועמד בנו והוציא ב' שטרות פל א' מהם חיוב על אביו מת"ק גרושו'ש אות באות אפי' נקודה אין ביניהם וטען שחמיו לא נתבצה רק באלף ולא רצה לקרוע הא' לכן הוסיפו לכתוב עוד שטר אחר מת"ק גרושוש אחרים עיין לה' בית דוד ז"ל בח"מ סי' י"ו וסי' ל' יעו"ש: (נג) הלנאה ראובן נלב"ע וחל"ש והניח אלמנתו ניוזנת מנכסיו פדת הנשים ועמד בנו ומכר מעזבון אביו לצורך עצמו וכשפעמדה לגבות פתנפתה הכריחוהו ב"ד למפורספציו לשלם לכתובת אמו פנגד מה שלקח ויהי פשמוע הפעלי חובות שעל הפן עמדו לפני ב"ד לגבות מהתפצים הים פסק ה' בית דוד ז"ל בח"מ סי' ל"ב בהלכות גבית מלנה דל"ז ע"א שאם פבר גבתה האלמנה אין מוציאין מידה ואם עדיין לא גבתה לא תגבה ע"ש וע"ע לקמן באות מ' בדין מזיק שעבודו של חבירו סי': (נד) הלנאה קי"ל ב' שלוו פאחד נעשו פערבים ז"ל ואם אין לאחד מהם גובה מהאחר כמ"ש בסי' ע"ז וכתב ה' כנ"הג דאפי' נכתב בשטר שהם ערבים ז"ל לא יתבנו להו אלא דין ערב בעלמא ולא אמרי' פיון דמדינא בלא"ה נעשים ערבים עכ"ל דמאי דכתב בשטר לטפויי אתא ולומר דנעשו קבלנים דליתא ולא הוו אלא ערבנים דוקא ע"ש בהגב"י ז"ל אות י"א משם הרדב"ז ז"ל ח"ב סי' רס"ח והיא לו נד'פסה בח"א שבשני סי' תקפ"ז ע"ש וכן נלע"ד לדקדק מתשובת הרא"ש ז"ל פלל ע"ג סי' י"ב וש"ות מוהרי"קו ז"ל שןרש קפ"ג שכתב פלשונום לחייב השני ממה שכתב בשטר קבלנים ע"ש בדבריהם ודוק משמע דלא תסגי להו פכתיבת ערבים לבד והיינו פדעת הרדב"ז ועיין במור"ם ז"ל ואעפ"י שיד הדוחה נטויה לומר דמעשה כי הנה הכי הנה מ"מ האמת יורה דרפו והבן: (נה) הלנאה נשאלתי בראובן שהיו לו דין א ודברים עם שמעון ועמדו לפני הב"ד יצ"ו ונתפשו ב"סוף אלף מחבוב שפחוייב שמעון לראובן ולפורעו לו מידי שנה בשנה באופן שבח' שנים ומחצה לא

תשאיר לו פרוטה א' אצל שמעון בלתי שום שאלת והרחבת זמן יותר ונכנס לוי חמיו של שמעון ער"ק בעד חתנו הנז' ושמעון איש סוחר איתגורי איתגור פעם בחוץ פעם ברחובות ועמד ראובן ותבע לחמיו הנז' קצבת השנה שעברה ופרע לו וכן עז"הד פעמים שלש עם גבר סף מה ולעת עתה עברו שמונה שנים ועדיין שמעון מחוייב בסף ג' אלפים גרושוש הן יתר ותבע ממנו לפרוע לו בב"א קצבת השנים שעברו ושמעון טוען פיון שלא תבעת חובה במשך הזמן שעבר אין לה לגבות אלא מפאן ולהפא לפי ערה הקצוב וראובן מכחישו בזה כי היה תובעו פאשר ימצא ממנו ומהערב ג"כ ומה שלא לקצו נתן טע"כ היה סומך עמ"ש בשט"ח וז"ל באופן שבתשלום הח' שנים ומחצה אז יהיה פרועוכו בסף הנז' בלי שום טענה וערעור וז"וד פלל וכלי שום שאלת הרחבת זמן יותר פלל עכ"ל יורה המורה לצדק ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בריש פל מראינו עין רואה הא דגרסינו בפירק הרבית דס"ג אמר"ן האי מאן דאזיף מחבריה ואשפח ביה טופיניא אי בכדי שהדעת טועה חייב לאהדורי ואי.

לא מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה וכו' ואי אינש תקיפא מאי א"ל דילמא מגזל גזליה ואבלע ציה בחשבון וכו' ופירש"י ז"ל מאי במה יתלה זה לעפכם בידו עכ"ל מדכתבם לעפכם ולא קאמר במה יתלה זה לזכות בהם ש"מ שדעתו ז"ל דאי אהדר מלנה ואמר טעיתי בחשבוני מחוייב לאהדורי ליה ההוא טופיניא וכן היא דעת הרא"ש שם וכן מצאתי במקובצת לשם בשם הרמ"ך ז"ל וכתב שם דאפילו שבועה לא רמיא עליה דמלנה עי"ש.

ור"ל שא"צ ליטבע דמעקרא לאו בתורת מתנה יהיב ליה והשתא הוא דקמהדר ביה גם דעת רבינו ירוחם בנ"ט ח"ג פ"ה היא וכן מצאתי בש"הג בפ' הגזל בתרא שכתב פן משם ריא"ז ע"ע וכן מצאתי לבע"הת ש'.

מ"ו ח"ד פוליהו רבנן אזלי ומורי פהאי שמעתא. ומעתה תמהני עני ואביון על רבי הקדוש ש"ע שפס"י רל"ב הביא דין זה בב"י משם רבינו ירוחם לבד והעמיד פנגדו ס' המרדכי פאלו דבר זה מחלוקת אחד באחד ולפי מ"ש המרדכי הוא באחד ולפי דרכו דרף הקדוש ז"ל הלך בשלחנו והשמיט דין זה ועיין להרב גיד"ת.

ומה מאד עוד אני תמה על הסמ"ע שהביא דין זה משם הד"מ ז"ל ולא זכר שר שמרן הב"י ז"ל פבר פתב דין זה ולפי המשוער דעת רש"י והרמ"ך והרא"ש ובע"הת ורבינו ירוחם וריא"ז והטור כמ"ש הגיד"ת והב"ח ע"ש הרי אלו ז' עינים בחדא שיטה קיימי ולקחם שומעין ולא ידעתי דעת מור"ם שלא פתב סברות הללו: וכתב עוד ריא"ז וה"ה שהמלנה לחבירו ואינו תובע הלנה חייב לשלם לו מאליו הואיל ואינו תובעו ודאי מתנ' בקש ליתן לו עכ"ל גם מצאתי לה' כנ"הג בסי' שנ"ה אות ב' בהג"הט שהעתיקו ע"ע ועיין להרב בניי בסי' רל"ב אות ב' בהג"הט מ"ש ע"ז ובנדאי דכשהוא תובעו חייב לשלם לו דגלי דעתיה דלאו למתנה איפנון ואפילו שבועה לא רמינן עליה כמ"ש הרמ"ך ובע"הת בדין הטעות פמדון ונלע"ד דגם המרדכי בדין זה דמראייה שהביא לדין הטעות ליכא למשמע מינה האי דינא דוק ותשפח: איברא דיש לחלק בעיקר הדין דדוקא היכא דלא טרח וכתב שטר עלונה אבל אי טרח וכתב עליה שטרא תו ליכא למיחש למתנה ומאליו ומעצמו חייב לשלם לו דלא אמעוט מלשלם מאליו אלא משום דחייש

לדילמא מתנה יהיב ליה אכל בכתב עליה שטרא דליפא למיחש למתנה נראה דחייב לשלם מאליו אע"פ שלא תבעו נאני חוכה בזה כיון דק"ל דהרחבת זמן הפירעון חשיבא קמון פדתנן במפות דף ג' אומדין כמה אדם רוצה ליתן ויהיו בידו אלה וזו וכו' וכן לענין מקח וממכר כמ"ש בסי' קצ"ט ס"ב בהגהה ובסי' ר"ד ס"י בהגהה וכן לענין קידושין דף נ"ב וכמו שהארכתו במקום אחר בס"ד א"כ אינו חייב לשלם מאליו דאמור מתנה נתן אותו קמון של הרחבת זמן ונפ"מ דמי שחייב קמון לחבירו ע"מ לפורעו בזמנים מחולקים ולא תבע אותו באיזה זמן מהזמנים אינו יכול לומר אח"ך תן לי הפל בב"א ואע"ג דגבי טעות אמרינן.

דאי מהדר ביה נאמר טעיתי חייב לאהדורי ליה התם משום דמעיקרא בטעות נתן לו וכיון דאיגלאי מילתא דטועה בדעתו הוא משו"ה חייב לאהדורי ליה. אכל הכא אין לו כמה לתלות ועוד דאני אומר דעיקר הדין דע"כ ל"ק ריא"ז אלא בגוף המזון דהיכא דלא תבע דמתנה נתן לו והיינו משום דתלינן בהכי אכל הרחבת זמן נהי דחשיב קמון מ"מ לא מקרי מתנה.

הילכך עליה דידיה ליהדר לשלם לו חובו מאליו פדדניקנא מדברי ריא"ז אלא מדברי הרא"ש ז"ל בתשו' שהביא הטור בסי' ע"ג שגשאל בראובן שנתחייב לשמעון מנה לזמן פ' ונשבע לפורעו לו קודם הזמן שקצב לו ולא תבעו בתוך הזמן עד שעבר וכו' והשי' יראה אעפ"י שלא תבע וכו' ונהי שלא עבר על השבועה כיון שלא תבעו שום אדם וכו' עכ"ל ה' קמן שאע"פ שגשאל לשלם לחבירו לזמן פ' אינו עובר על שבועתו כ"ז שלא תבעו המלנה וכ"כ ה' הדרישה וז"ל מפאן משמע אע"פ שגשאל לשלם לחבירו א"צ לפרוע לו עד שיתבענו עכ"ל.

וכן כתב הסמ"ע אות י"ט וכו' ג ע"ש גם ה' הב"ח פתב פן אלא שהראיה שהביא מדברי הרשב"א שכתב דדילמא אתא הוא השתא או שלוחיה וכו' אלמא דאי לא חששא זו אינו עובר כיון שאינו תובעו וכו' עכ"ל אחה"ר אינה ראיה דנדונו של הרשב"א דהמלנה ליתיה במתא אפסו להכי איצטריוף להי' חששא ועיין בש"ך ז"ל והכנ"ה שם אות י' פתב ע"ד הב"ח ופשוט הוא וכתב עוד משם הב"ח דע"ז נהגו הסופרים לכתוב ונשבע לפרוע בלי שידרוש וכו' עכ"ל וכ"כ הש"ך ז"ל שם אמנם ה' ט"ז חלוק על הרב חמיו ומסיק דאפי' לא תבעו חייב ע"ש עין רואה דיהיד הוא בדבר הא למדת דאפי' במי שגשאל לפרוע לזמן פ' אם לא תבעו המלנה לא עבר על שבועתו וכ"ש בסתם הלנאה בלי שום שבועה ופשי' דק"ס לא חשיב שבועה ולא בסגנון שבועה כלל וא"כ דינא הוא כיון שעברו הזמנים ולא תבעו לפרוע ממנו בפרוטרוט אינו בדין שימתין וישתוק מלתובעו ובסוף הזמנים ילחצנו לפרוע כל החוב בב"א וכן מצאתי לה' כנ"ה שם אות ו' שכתב משם מוהר"ש יונה ז"ל דהקובע זמן לחבירו לפורעו בזמנים מחולקים אינו יכול לומר בסוף הזמנים תפרע לי הפל ואם עברו הזמנים ולא תבע המלנה הלנאתו אינו יכול לכופו ללנה לפרוע בב"א אלא לזמנים מחולקים שיראה בעיני הב"ד עכ"ל משמע מדבריו ז"ל דאין הולכין אחר הקצבה הפתובה בשטר אלא הפל לפי מה שהוא האדם בעת שהיא ודבריו בעיקר הדין נכונים בטעמם דכיון שלא תבעו המלנה אין עליו חובת גברא לשלם לו מאליו והו"ל כמחל לו על הרחבת הזמן אכל אם המלנה תבע הלנאתו והלנה עיכב

מלפרוע פשיטא דכופין אותו לפרוע חובו בב"א ומעטה מ"ש ה' בני חיי ז"ל באות א' והלנה מעכב ט"ס וצ"ל והמלנה ואיהו ז"ל משמיה דמוהר"ש יונה מיייתי לה והדברים ברורים וישרים למוצאי דעת: את זו אגיד שנמצא באמתחות נהירו דעיינין בר בריה דרבבי נא זיע"א אליהו ח"י הוא נר"ו העתיק מנמוקי הרב הגדול מוהרי"ך ז"ל בעל פתי פהונה ז"ל פרעון החוב שהיה האופן לזמנים מחולקים ולא בב"א ועברו הזמנים ולא ניתנה הפריעה אם העיכוב היה מחמת המלנה שלא נמצא בעיר ולא הרשה לאחרים לגבות בזמן זמנם אין פח בידו לתובעו הפל בב"א אלא לפי הפשרה והתנאי הא' מוהר"ש יונה ז"ל סי' ל"ד והביאו הכנ"ה ס' ע"ג בהג"ה הט אות ו' וכעת לא נמצא הס' הזה אתי ונראה מדבריו שאם היה המלנה בעיר אע"ג שלא תבעו לא הפסיד לפי שעל הלנה לקיים חובו וצריך טעם מאי שנא משבועה שהיא פטור כשלא תבעו ומי עדיף תנאי בעלמא. ויש.

לגדר ע"ש ומ"מ כשתבעו המלנה ולא נתן פשי' שיוכל לתובעו לפרוע לו הפל בב"א עכ"ל ואתה תחזה דלשון מוהר"ש ז"ל אשר הובא בכנ"ה ובס' בני. חיי לא הונזר דהמלנה היה בעור וס' זה אינו בנמצא פה מתא ומי יתן ידעתי ואמצאהו ומה שהק' הרב ז"ל מדין השבועה כבר נתבאר שפך היא הסכמת דוב הפוסקים זולתי הג"ה מר כמדובר ומעטה קם דינא דבתביעת המלנה תליא מלתא ואם יש ביניהם הכחשה שהמלנה אומד תבע את חובו והלנה אומר שלא: תבעו נראה פשוט.

דהמלנה חייב לישבע היסת פיון שהרחבת זמן הפירעון חשיב מוון כמדובר ה"ז נשבע היסת רק מסופקים אי חשיב כה"ג מהנשבעי' ונוטלים. דקי"ל נשבעין בשל תורה דשבועת המשנה היא או דילמא פיון בלי הויא הכחשה בעיקר ההלואה אלא על הזמן אע"ג דחשיב מוון סגי בהיסת: ועוד בה שטוען המלנה את"ל לא תבעתו יען סמכא דעתא על מ"ש בשט"ח באופן שבח' שנים ומחצה יהיה פרוע בלי שום שאלת הרחבת זמן יותר כלל אי לזאת מלתא דרמייא עלן לידע ולהודיע הי האי לישנא מעליא הוא לחייב את הלנה לפרועו בכל חובו בב"א או לא נאען ואומר מלתא דפשיטא היא פיון דתרי לישני הללו לא סתרון אהדדי והו"ל לישנא יתירה בשטרא לטפויי אתא למימר דאי לא תבעו המלנה מידי שנה בשנה ה"ז גובה את חובו במשלם שנייא שין וכההוא דאמרינו.

בבבא בתרא: דקל"ח ע"ב ש"מ שאמר תנו מאתים זוז לפ' ב"ח בראוי לו נוטלן ונוטל חובו ופריה ודילמא פראוי לו בחובו ומשני הא מני ר"עק דדייק לישנא יתירא אלמא פיון דלא צריך וקאמר לטפויי מלתא קאתי ופי' רשב"ם ז"ל דרבנן נמי מודו בהא אלא משום דאשכחן לה במלתיה דר"עק ע"ש וכן פסקו רבנותא ומרן בש"ע סי' רנ"ג ס"ח וסי' רי"ד ס"ב וע"ש בסמ"ע ולשם בפ"ק דנזיר דף ה' אהא דתנן סתם נזירות ל' יום דאיפליגו בה בגמ' מנה"מ דר"פ מפיק לה מנזיר האמור בתורה ל' חסר א' ואותביה מדתנן מי שאמר הריני נזיר מגלח לשלשים וא' אמאי פיון דליכא אלא כ"ט נזיר הו"ל לגלח ביום ל' ומשני נעשה כאומר שלשים יום שלמים וכתבו התוס' ז"ל דאשמועינן כשאמר ל' יום כאילו אמר ל' יום שלמים וכו' עכ"ל אלמא אע"ג דמלשון סתם שמעי' כ"ט אפי"ה אי מפר"יש פרש"ה בלישניה ל' יום שמעי' כאילו אמר שלמים ולכך אינו

מגלח עד הא' ושלשים ה"ג דכנותה אע"ג דמלישנא דבכל שנה סף מה נובין ונידון אם לא תבעו המלנה חובו אין לו לגבות ממנו חובו בב"א פי מוסיף טפי למימר באופן שבתשלום הח' שלום ומחצה יהיה פרוע וכו' לאשמועינן דאע"ג דלא תבע המלנה אפי' הגיע תר הח' שנים ומחצה כופהו וגובה ממנו בב"א אלא דמין הב"י בסי' ס"א הביא משם תשובת הרשב"א שנושאל באיזה ענין ראוי להשתמש במימרא דכל מלתא דלא צריך לטפויי מלתא אתא והשיב בזה אין פח בדינו לדון בדמיונות אלא במקום שאמר אמר ובמקום שלא אמר לא ידענו ומה נענה אבתריה אנן יתמי דיתמי ואמת אגיד כי מדבריו בתשו' סי' אל"ף נראה דאזיל בתר לישנא יתירא ודן דין באומר תנו מנה לפ' מנכסי ליפות פחו קאמר אפילו נאבדו כלם ולא נשאר אלא שנה מנה נותנין לזה וכו' עכ"ל אלא דדרש טופיינא דלישנא היכא דאיכא למימר דהאי מלתא דמייא שפיר להך דגובה דמייתי הרב ז"ל דמתמרא קאמר ליפות פחו.

אבל היכא דלא דמייא להך דאתמר בגמ' פהך אין פח בדינו. ' גם ראיתי להרוב"ש ז"ל סי' ר"ז שהביא תשו' הרשב"א והראיות לדבריו אמנם רבנותא מקהו ביה אקהתא דהרשב"א סותר דבריו בתשו' אחרת וכמו שציין הרב כנ"הג ז"ל שם ובאות נ"ז כתב משם מוהר"י אדרבי ז"ל דע"כ ל"ק הרשב"א אין לנו להשתמש בלישנא יתירא אלא אותן הפמצאות בגמ' אלא בכל לשון מיותר בלבד שאנו באים לדרוש בו ענין מס.

שאין ברור במשמעותו מפח יתורו וכו' דודאי כל פהאי. לישנא לא בקיאינן אנן למידרשיה דאפשר דלשופרא דשטרא אתא ולא לטפויי אבל דבר שהלשון.

מיותר במשמעותו דבר נוסף וענין מיותר על מה שמורה ומשמע מקודם בהא נדאי דרשינן שפיר ליה דהא לאו מטעם תוס' יתור לשון בלבד אנו באים לדורשו אלא מהבנתו ומשמעותו עכ"ל ועיין במוהרי"מ ט"ז ח' ח' מ"מ סי' קי"ט ובה' פלל נ' סי' ל"ח ובה' שע"א סי' קנ"ה וה' אדמת קדש סימן ע"ו ובה' בני חיי: וגם ראיתי אית הלח"ש אשר הביא הכנ"הג שם אות ס"ה משם הרדב"ז סי' קי"ו ח"א בשטר שכתוב בו ונכנס לוי בעד שמעון ער"ק בעד כל הסף הנז' באופן פשיגוע הזמן יוכל ראובן לגבות חובו ממי שירצה תחלה פדין ער"ק וכו' הך לישנא בתרייתא דקאמר פדין ער"ק לישנא יתירא הוא ולטפויי אתא לומר דלכ"ע נפרעין תחלה עכ"ל וממנו נקח לנדונינו כיון שהוסיף לתת פח למלנה לגבות את חובו לסוף הח' שנים ומחצה אפילו מבלתי שום תביעתו ללנה והיה נראה לדמות ענין זה למאי דקי"ל המשפיר בית.

לחבירו ונתעברה השנה דה עיבור לזכות השוכר ואם השפיר לחדש למשפיר השפיר חדש ושנה בין בתחלה בין בסוף למשפיר כמ"ש מין בס' שי"ב סט"ו ע"ש ואע"ג דשם מסיק בטעמא דמלתא משום דקרקע בתזקת בעליה עומדת וא"כ דוק מינה דבשאר מקלי לא דיינינן הכי וא"כ הלנה שהוא מוחזק בנכסיו לא מצי מלנה לכופו לפרוע לו בב"א הא ליתא משום דהתם לא מספק"ל אי אמרי' תפוס לשון ראשון או אחרון אלא משום דסתר אהדדי כמ"ש וספיקא שדי ליה אתחלת החדש וקרקע בתזקת בעליה עומדת כמ"ש דק"ב ע"ש וכתב עוד שם שהספק לא נולד עכשיו אלא מתחלת החדש נולד משא"ך בנ"ד שהספק נולד עכשיו כשלא תבע והנה תרי לישני לא סתרי אהדדי: ועוד בה שטוען המלנה שכשפשוו ביניהם הב"ד יצ"ו לשנים אמ"ל אין רצוני להיות.

נטפל לו בקל שנה לתבוע ממנו אלא שאם יפרע פסקת כל שנה אקבל ואז השיבוהו שבכלל הפשרה תהיה פרוע בסוף הזמן והעד ע"ז שבטנפס שכתב הסופר להם להראות לב"ד אחר שנקתב כל הצורך נמצא כתוב בסוף השטר באופן שבתשלום וכו' ומנה ע"י הב"ד יצ"ו ובאמת שהיא הוכחה גמורה והנלע"ד כתבתי ונעשה מעשה ע"פ התורה הזאת בהסכמת חברים מקשיבים ולעילא מן כל רישא דדהבא שר האלף אלוף מגדיאל שקדשוהו שמים זרע רב מרנא הרב מוהרש"א יזיי"א אכ"ר: (נו) הלנאה לזמן ראובן ושמעון נועצו לב יחדו זה ללוות וזה להלוות ולזה ראובן משמעון מנה לזמן מוגבל וקצץ לו רבית ע"ז ועברו אממרא דרממנא ואחר עבור מה מהזמן מוגבל העיר ה' את רוח המלנה ואהדורי קא מהדר ביה ואמ"ל הדרי בי ותני את נש"י ניען הלנה עד עת בא דברו ובא עד קצו והמלנה השיב ישיב פי לא הלויית לזמן אלא משוםרויחא דרביחא והשתא דהדרת הב לי מנתא דידי דיהבת לה יורה תמורה לצדקה ויבא שכמ"ה: .

זאת אשיב הנראה אצלי פשוט דהדין עם המלנה ומימר שפיר קאמר וינדים מוכיחות הניין דלא עבד ליה הך גייחא אלא משום הנאה דמטי ליה בההוא טנפנינא וכיון דההוא טנפנינא לא מצי למשקל ליה משום ארנא דרביחא דשדי עלניה מצי למיכף ליה ללנה למהדר ליה מאי דאזנפיה ודמייא למאי דקי"ל המלנה לתבירו מנה וקנו מיד הלנה ע"ז ומחה הלנה שלא לכתוב השטר וטען המלנה א"כ התזיר לי מעותי דשומעין לו כמ"ש בטוש"ע רס"י ט"ל וכ"כ הטור בסי' ע"ג ס"ח משם תשו' הרא"ש והעתיקה מור"ם שם ס"א ואע"ג דאפליגו בה רבני גדולי אשפנזו נו"ן דהלבוש והב"ח והט"ז והש"ך ואביו ס"ל דאפילו בסתם נמי הוי כמי שהתנה לכתוב לו שטר ואם מיחה צריף להתזיר לו מעותיו ונדעת הסמ"ע והרב ח"צ בהג"ה הט"ז שם ס"ל דבהלנהו סתם א"צ לכתוב לו שטר וממילא אין מקום לתזרת המעות ע"ש הא מיהא כנ"ד כ"ע מודו דצריף להתזיר לו דמי הלנאתו דאין לה תנאי מפורש שע"מ פן הלנהו טפי מקציצת הרבית דבא בשכרו לפי שיעור המתנתו א"כ השתא דהדר ביה נפל פתא בבירא וכייפי ליה למהדר ליה מאי דאזנפיה לאלתר כנלע"ד הקצרה: וראיתי.

וראיתי לה' מח"א בה' מלנה סי' ל"ז ארי נעשה שוא'ל בכ"הג וזו הלכה העלה בדר צ"ז ע"א ונ"ל העולה בידו דן לענן הדין שיוכל המלנה לכפות ללנה שיחזיר לו מעותיו מיד עכ"ל ולא זכר שר האלף ממה שהוכחנו בעניינינו דנלע"ד דרננה ברוחה היא: (נו) הלנאה אם כתוב בשטר שח"ל בתורת הלנאה אע"פי שלא היתה הלנאה נשתעבדו לו נכסיו אע"ג דליכא טעמא דנעילת דלת הוא הרשב"א בתשו' הנ"מ ח"ג סי' כ"ד וכ"ו ועיין: ל בטוש"ע סי' מ' וסי' פ"א: (נח) הלנאה רש"ל אחי הווי ויעקב אביהם מחוניב לראובן מנה בשטר נלב"ע יעקב ונשארו האחים שותפים לימים.

נפטר ראובן ונשארו ש"ל יורשיו ולוי מכר לשמעון כל זכות שיש לו וכל זכות שראוי לבא לו בנכסי ראובן דינא הוא אילו הנה ראובן קיים הנה נוטל מנה מהאמצע מחמת חובו ואח"ך נוטל שלישי בנשארו מחמת ירושתו ועכשו שמת ירשו שמעון ולוי כל הק"ק ונמצא פשמכר לוי לשמעון כל מה שהנה ראוי לבא לו מחמת ראובן מאה זוז מכר לו ונמצא לוי נוטל מאה שיש לו מחמת ירושת עצמו וכל הג' מאות לשמעון הרשב"א בח"ג סי' ז"ך ולא הבינתי דבשאלה כתוב למ' ולוי מכר לשמעון כל זכות שיש לו וכל זכות

שָׂרְאוּי לְבָא לֹו מְחַמַּת רְאוּבֵן מִשְׁמַע לְהִדְיָא דְגַם חֶלֶק לֹוי שָׂרְאוּי לְבָא לֹו מְחַמַּת יִרְוֶשֶׁת אָבִיו א"כ זְכָה שְׁמַעוֹן בְּכָל הַק' לְכֹן צ"ל דְלֹא מְכַר לֹוי לְשְׁמַעוֹן אֲלֵא מָה שָׂרְאוּי לְבָא לֹו מְחַמַּת רְאוּבֵן דְנוֹקָא וְלֹא בְרְאוּי לְזַכּוֹת לְבָא לֹו מְחַמַּת עֲצָמוּ בִירְוֶשֶׁתוֹ עִם פִּי הַלְשׁוֹן דְחִיק וְאִתִּי מְרַחֵיק גַּם בְּסִי' ס"א פְּהֵאִי לִישְׁנָא אִיתָא הָתָם אֲלֵא שְׁעֵדִינָן הַלֵּב מֵהַסַּם הֵיאֵף זְכָה שְׁמַעוֹן בְּחֶלֶק הַמְּנָה שְׁהִיָּה לְרְאוּבֵן חוּב אֲצֵל אָבִיו וְהָא יַעֲקֹב מֵת תַּחֲלָה וְאִח"ך מֵת רְאוּבֵן וְהו"ל מֵת לְנָה בְּחַיִּי מְלָנָה דְקִי"ל פְּרַב וְשְׁמוּאֵל דְאָמְרוּ תַרְנֻיָּהּוּ אֵינָם גּוֹבִים יוֹרְשֵׁי מְלָנָה מִיֹּרֶשׁ לְנָה שְׁפָכְרָ גְתַחֲיִיב הַמְּלָנָה שְׁבו' לְיוֹרְשֵׁי הַלְנָה וְאֵין אָדָם מִש"ל פְּדָאִי בְּשִׁלְהִי פֶל הַנְּשַׁבְעִין ע"ש א"כ זְכָה לֹוי בְּשִׁלִּישׁ הַד' מֵאוֹת שְׁשִׁמְעוֹן הַקּוֹנָה בְּמִקּוֹם יוֹרְשֵׁי רְאוּבֵן קָאִי וְיוֹרְשֵׁי רְאוּבֵן גּוֹפִיָּהּוּ לֹא מְצוּ לְמַגְבֵּי בְּהֵהוּא שְׁטָרָא פְּלֵל פְּדֻכְתִּי וְלִיפָא לְמִימַר פִּינוֹן שְׂרְאוּבֵן יוֹרֶשׁ.

חֲשִׁי' פְתַפּוּס וּבְתַפּוּס מוֹדוּ בָּהּ וְשְׁמוּאֵל דְּגוֹבִין יוֹרְשֵׁיו וְעֵינָן בְּס' תַּה"ד סִי' ש"ל דְּהָא לִיתָא דְכִינּוֹן דְּנִשְׁאָרוּ שׁוֹת' יַעֲקֹב כְּמוֹ שְׁבָא בְּשִׁאֲלָה לֹא חָשִׁיב תַּפְיִסָּה וְאִי מִיִּירִי בְּשִׁטְרָ שְׁיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת וְכ"ש פְּשָׁתוֹב נְאֻמָּנוֹת עָלָיו וְעַל יוֹרְשֵׁיו בְּפִי דְלִכ"ע מְהַנִּי כַּמ"ש בְּתַשׁוּ ח"א סִי' אֲלָף ק"ס וּבַח"ב סִי' קל"א וּבַח"ג סִי' ל' וְל"ח וְט"ל וּבַח"ד הַנ"מ חֲדָשׁ מִמֶּשׁ סִי' ק"ס וְקצ"ג ע"ש הִי"ל לְבָאָר וְלֹא לְסַתְּוֹם אַע"פִּי שְׁאִינוּ מְעַנְּנָן שְׁנִשְׁאֵל עָלָיו: (נט) הַלְנָאָה.

רְאוּבֵן הוֹצִיא שְׁטָר חוּב עַל שְׁמַעוֹן שַׁח"ל סָף שְׁשָׁה מְנִים וְיַפְרַע מְנָה בְּכָל שְׁנָה בְּאוֹפֵן שְׁבַת־שְׁלוֹם שְׁשָׁה שָׁנִים רְצוּפִים. יְהִיָּה פְּרוּעַ מְכָל תַּסְף הַנּוֹ' וְטוֹעֵן שְׁאִין.

הַקְפִּידָה אֲלֵא עַל פְּרִיעַת פֶּל הַחֹב בְּסוֹף ו' שָׁנִים דְּנוֹקָא: וּמ"ש בְּכָל שְׁנָה וּשְׁנַת אֵינוּ אֲלֵא לְזִרְזוּי דֵּאֵע"ג דְּלִשׁוֹן הַשְׁטָר אֵינוּ סוֹתֵר דְּבָרֵיו מ"מ חֲיִיב שְׁבוּעָה דַּמ"מ טַעֲנַת טַעֲנַת מְמוֹן הִיא וּבְדַתְנָן בַּפ"ק דְּמַכּוֹת דָּף ג' אוֹמְדִין פְּמָה אָדָם רוֹצֵה לִיתְּמֵן לְהִיֹּות מְלָנָה אֲצֵלוֹ ע"ש וְאִח"פ מְצָאִתִּי לְמַהֲרָאנ"ח ז"ל בַּח"ב סִי' מ"ו שְׁנִשְׁאֵל בְּזָה וְעֵינָן בַּה' כַּנ"ה ג סִי' ר"ז בַּהֲגַב"י אוֹת ע"ז וּמְלַתָּא בְּטַעֲמָא מֵתֵאֲמָרָא בְּתַשׁוּ' ה' ז"ל: (ס) הַלְנָאָה קִי"ל הַמְּלָנָה לְחַבֵּירוֹ לְזַמֵּן וּבָא א.

לְפוֹרְעוֹ בְּתוֹף זַמְנוֹ פְּרוּטְרוּט מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וְיֵשׁ לֹו עָלָיו. תַּרְעוֹמָת כַּמ"ש בְּטוֹר ש"ע סִי' ע"ד ס"ד ע"ש יַעֲן בְּדִין זָה רַבּוֹ הַדְּעוֹת מְגֹדוּלֵי הַמְּחַבְּרִים וְעַד אַחֲרָן רַבְּנָן בְּתַרְאִי אִי לְזֹאת אֲצִיגָה נָא עִמָּךְ סוּגְיָא בְּדוֹנְכָתָה בַּפ' הָאֲנֻמְנִין דַּע"ז אַמ"ר הָאִי מָאן דְּאוֹזְפִיָּה לְחַבְּרִיָּה מָאָה זוּזִי וּפְרַעֲיָה זוּזָא זוּזָא פְּרַעוּנָא הָוִי וְיֵשׁ לֹו עָלָיו תַּרְעוֹמָת ע"כ נַמ"ך וְחָבֵל עַל דְּאָבְדִין: (סא) הַלְנָאָה קִי"ל כַּמ"ד חֲזָקָה לֹא פְּרַע אֵינִישׁ גּוֹ זַמְנִיָּא כַּמ"ש בְּטוֹר ש"ע רִישׁ סִי' ע"ח ע"ש וְכַתֵּב הַשְׁ"ף שָׁם סִי' ט מִשְׁם הַרְמַב"ן ז"ל בַּח"י לַפ' חֲזָקָת בַּמ"ד לְדָף מ"ד אַם קָבְעוּ לֹו זַמֵּן ב"ד וְאָמַר פְּרַעֲתִי גּוֹ זַמְנִי מְהִימָן דְּבַמְעֲשָׂה ב"ד לֹא אֲתַמַּר הָךְ חֲזָקָה דְּלֹא פְּרַע גּוֹ זַמְנִיָּה ע"ש הֵן אֲמַת שְׁהֲרָאָה שְׁהֲבִיא מַפ"ק דְּמַצִּיעָא אֵינָה מוּבָנָת דְּמֵאֵן לִימָא לָן דְּמִיִּירִי בְּדַקְבְּעִי לִיָּה זַמְנָא וְכַמוֹ שְׁהַשִּׁיגוּ הַשְׁ"ף ז"ל: (סב) הַל"מ מְנִיָּן דְּבָן י"ג הוּא גְּדוּל הַל"מ מוֹהֲרִי"ל ז"ל בְּתַשׁוּ' סִי' נ"א וְעֵינָן הַכַּנ"ה ג ח"מ סִי' ע"ג בַּהֲג"ה ט אוֹת י"א וְע"ע כַּנ"ה ג חַח"ה מֵהַמ"ק סִי' ו' בַּהֲג"ה ט אוֹת ו' וְכ"כ הַרְב"ח א"ח סִי' נ"ה בַּהֲגַב"י מִשְׁם מְהֲרִי"ל גּוֹפִיָּה וְלֹא מִפִּיו אָנוּ חֲיִים אֲלֵא מִתְּשׁוּ' הָרָא"ש ז"ל פְּלֵל ט"ו סִי' א' וְסִיָּים: וְכַתֵּב וְכֹן לְאֵילוּנֵיִת וְסָרִיס וְכִיּוֹצָא וְהֵם בְּכָלֵל שְׁעוֹרִין הַלְכָה ל"מ וְהוֹק' לַעֲנ"ד מַמ"ש בְּסוֹפָה אֵהָא דֹאר"י שְׁיַעוֹרִין וְכו' הַל"מ שְׁיַעוֹרִין דְּאוֹרִיָּת' נִיגְהוּ דְּכַתִּיב אֶרֶץ חֲטָה וְכו' לִימָא לִיָּה פִּי

אמר ר"י אכן י"ג ועשרים וכוונת ואלונית וסריס אבל הנה שיעורי דפריש להו התנא
אה"נ דהו מדאוריני ועיין בפירש"י בפ"ה דאבות משנה כ"א וכפ"י הרשב"ץ ז"ל: הן על
פל מוצא פה האדם האומר לפני ב"ד יצ"ו או עדים באופן המועיל לעדות והלה אומר
הן אף עפ"י שלא הוציא מפיו ולא כלום נלכד בדבורו כנ"הג סי' ר"ז בהג"הט אות כ"ב:
(סג) הנחה ש"מ שאמר מניח אני מנכסי כ"וך לפ' מי מהני ש"ע סי' רנ"ג ועיין סמ"ע
סק"א וכן"הג בהג"הט אות כ"ב ועיין בפמ"אס"סי ו' וס"סי ס"ז ובש"ות הרשב"ש סי'
קצ"ו ובש"ות עדות ביניקב סי' כ"ח ובס' מגיד מראשית חלק ח"המ באריכות ומהרימ"ט
ח"מ סי' נ"ג ובב"י א"הע ס"ב בשם הריב"ש סי' ש"כ ע"ש ובש"ות הרב נאמן שמואל
סי' ק"א דקס"ה ע"ב עש"ב ומוהרח"ש ח"א סי' ב' וח"ב סי' ג' וי"ד וט"ו ע"ש ובתשו'
ה' ראש יוסף סי' ב' וג': (סד) הספמה כל הספמה שהיא בחרם הולכין ב' בספיקה
להחמיר דס' חרם מן התורה ועיין הכנ"הג ח"מ סי' ק"מ בהג"הט אות ט"ו וסי' קע"ה
בהגהב"י אות ק' ובסי' קי"ג: (סה) הספמה אין לנו פח לבא עם הגוי .

בעקיפין ולהספם הספמות שלא יקנו מהם אם לא יזילו אותם אם לא שיש חשש
שיעלוהו יותר משונו כנ"הג ח"המ סי' שנ"ט בהג"הט אות נא"ו ועיין בש"ות לה'
מוהרי"ע ז"ל ח' ח"המ סי' א' בעיקר דיני ופרטי ההספמות והתקנות ע"ש: (סו) הקדש
פרטי דין הקדש מפקיע מידי שעבוד עיין בכנ"הג ח"המ סימן קי"ז: (סז) הקדש קי"ל
אמירתו לגבוה כמסי' להדיוט ואיכא מ"ד דדין עניים פדיו הקדש לענון זה ג"כ ועיין
ש"ע סי' רי"ב וע"ע בס' רמ"ג שכ' הטור דאם המקבל עני אינו יכול לחזור דאמירה
לגבוה וכו' ופרן ב"י חלק בזה ועיין בתשו' הרב פנים מאירות ח"ב סי' קל"ד מה
שהאר"י: (סח) הקדש נכסיו ארעא מהיום ופירא אחר פלות זרעו או שאר יורשיו פאשר
עושים העכ"ום והוא הנק' אצלם אל ונאקף או אל חבוס עיין ש"ות אהלי יעקב
למהריק"ש ז"ל הנדפס מקדש סי' א' ובס' משפטים ישרים סי' מ"א והיא בתשובות
למוהר"ש גאון ז"ל ובש"ות מעשה חייא סי' י"ג ובתשו' הרדב"ז בח"ב שבפני סי'
תרל"ד עיין בתשו' הרשב"א סי' תקס"ג והביאו הרב"י בס' בד"ה בי"ד סימן קנ"ט
ומור"ם בח"מ סי' הנז' ובתשו' הרב כנ"הג הנדפסות מקדש בס' בעי חיי ובס' עץ הדר
סי' קצ"ב וקצ"ג וקצ"ד וקצ"ה: (סט) הקדש מי שהקדיש מנכסיו לחברת ת"ת ולצורך
גישואי בתולות ולעת עתה מטה יד בניו והיו להם בתולות יכולים לזפות בהם אבל בחלק
הקדש של ת"ת לא תגע בו יד הר"ש חסון ז"ל בס' משפטים ישרים סי' ו': (ע) הקדש
ראובן שכתב לכשימפור שדהו יתן לאחותו סף מה ועמד והקדישו אינו חייב ליתן לה
דאין זה מקר ונדקא אם חייב עצמו בלי שום סבה אבל אם היה להם איזה פרעונמת
ולהשקית ריב חייב עצמו לאו כל כמיניה להפקיע זכות אחותו ואם לא נתברר יעשו
פשה מוהרי"ט ז"ל סי' ב' והק' הרב החסיד ז"ל מהא דאמרינן בקמא דע"ו ע"א ז"ל
מ"ל מקרו להדיוט מ"ל מקרו להקדש אלמא דהקדש קרוי מכירה ע"כ שמעתי ונלע"ד
דלא דמי דהתם לא קפיד קרא אלא בהוציא מרשותו להתחייב ד' וה' משו"ה שפיר
קאמר מ"ל מקרו וכו' דכלהו מפקנא קרינן בהו משא"כ הקא דאיכא למימר מראה מקום
הוא לה מהיכן היא גובה דאי אשתדוף לא גבי ולא מידי ועיין בגיטין דס"ה ועיין להרד"ך
בית ל"ב חדר ז' ומוהרשד"ם ח' ח"המ סי' קכ"ו ומוהראנ"ח בח"ב סי' צ"ח וטור ש"ע
סי' סי"ב ע"ש וצ"ע פעת: (עא) הקדש המוכר להקדש וקבל דמי ממפרו א"י לחזור בו

עיינו בקונט' ארעא דרבנן אות מ"ג: (עב) הקדש ממננים של קהל שהשפירו בית לראובן לזמן בסד ידוע ובא שמעון והוסיף עליו בסד השכירות שומעין לשני וכדאמרין בערכין בפ' המקדיש עיין בתשו' הרשב"ץ ח"ג סי' רנ"ד דפסק פן ובתשובת מוהרח"ש ח"א סי' האריה בפרט אונאת ההקדש אבל מ"ש בענין אונאת קרקע אין לנו עסק דאנו בתריה דמין גרינא וכבר נתבאר בסי' זכ"ר דבקרקע אין אונאה אפי' שנה דינר במאה וכן מ"ש כ בענין ע"כ נמ"ך וחקל ע"ד: (עג) הקדש אע"ג דקי"ל דבהודאה יחויז לב"ד אלא בפני עדים.

אחר תביעת התובע כל שלא אמר אתם עדי יכול לומר משטה הייתי בה כמ"ש בסי' ל"ב ופ"א ה"מ בממון הדיוט אבל אם בהודה לגזבר על תביעתו אע"פ שלא אמר אתם עדי אינו יכול לומר משטה וגם אין לומר שלא להשביע את עצמו עיין כנ"הג סי' ל"ב בהג"הט אות י"ג ואות ד"ן ועיין באות ר"ח במה שחלק על הרדב"ז ובמח"א דף מ"א ע"ג ובקהלת יעקב דקכ"ח וקפ"ט: (עד) הקדש ראובן הקדיש שדהו מהיום ולתמ"מ וקרקע שאצלו נמכר נסתפקתי אי איישר חיליה דראובן להוציאה מיד הלוקח משום דינא דב"מ או לא מי אמרי' פיון דארעא מיניה אודא תו לא מקרי שכן דבר הישר והטוב הוא או"ד פיון דאפתי ארעא משתעבדא להוצאת פירות קרינו ביה שפיר טוב שכן וגו' ומוציא מיד הלוקחות ולכשת"ל דארעא לאו בדידיה דמאי.

ה'ן ספק בידי אי מצי גזבר לסלק הלוקח פיון דמהשת' ארעא דהקדש הוא או"ד פיון דאפתי משתעבדא ארעא לפירות המקדיש לא אלים זכותיה לדינא דב"מ ולא מר נחית לה ולא מר נחית לה וזכה הלוקח במקחו ואין מידו מציל ועוד יש להסתפק דאם המקדיש והגזבר יכולים לזכות שניהם פאחד ויחלוקו: ואען ואומר בט"רם תחיל האר"ש נובין ונדון בפה אנו קיימין אי בשדה הלכן או בשדה אילן או בקרקע פנוי לתלפיות בתים ועליות וכינצא ואשיב על אחרון ראשון ממאי דגרסי' בהמקבל דק"ח ארעא דחד ובתי דחד מארי דארעא מעכב אמרי בתי מרי בתי לא מעכב אמרי ארעא ובפ"י שמועה זו נחלקו אבות העולם דשי' רש"י ז"ל ב"מ שהרשה לחבירו לבנות בקרקע שלו לזמן מוגבל ביניהם ובמשלם שנייא אליו תחזור הקרקע לבעליה וס"ל פיון דאין לו זכות בגופה של קרקע לחלוטין אלא לזמן ידוע אע"ג דהשתא מיהא לא מצי מסלק ליה בעל הקרקע וארעא דידיה משתעבדא לבעלי בתי לא מקרי שכן פיון דלא מריה דארעא הוא ולפי"ז נלע"ד דדעת רש"י ס"ל כמ"ד דשכירות לית בה דינא דב"מ ולקמן יתבאר עוד בס"ד מיהו נראה ודאי דדעת רש"י ז"ל באחין או שותפין שחלקו ולאחד הגיע הקרקע ולאחד הבתים פיון דאינו לזמן קצוב דנדאי מרי דבתי מעכב אמרי ארעא: וראיתי לרב"א ז"ל במקו' שכ' משם ה' יהונתן ז"ל דארעא דחד וכו' פי' דמייירי באחין שחלקו וטעמא טעים דמרי ביתא לא מצי מעכב אמרי דארעא דאינו נחשב ב"מ מפני הכתלים והתקרות משום דהא לתלישה קאי עכ"ל ויש לצדד בכונתו ז"ל אם ר"ל שפך הנה התנאי ביניהם שכל עוד שהיא פנויה זוכה בה ואם תפול ארצה פקע ליה זכותא מינה דהנה ליה כדבר שיש קצבה אפילו להכי אינו חשוב ב"מ אבל אם זכותו בה שאף אם תפול חוזר ובונה ודאי דחשיב מריה דארעא להאי מילתא דהוי ב"מ ונמצאת דעתו ז"ל קרובה לדעת רש"י ז"ל או פלך לדרך זו שאעפ"י שהרשות נתונה בידי מרי בתי דלכי יפלו חוזר ובונה ולית גבר די ימחי בידיה הא מיהא פיון דלתלישה קיימא ובגופה של קרקע לית ליה זכותא משו"ה

לא חשיב ב"מ ונה ודאי שלא פדעת רש"י ז"ל אלא דלפ"ז איך פלי שפכת ז"ל וז"ל א"נ
ביורד לתוף חרפתו של חבירו וכה שלא ברשות דא"ל טול עצה ואבנה וכו' עכ"ל משמע
להקדיא דלא חשיב ב"מ משום דלית ליה שום זמן זכותא בארעא אבל אי הי"ל איזה זמן
מוגבל למיזר ביה ולא מצי מרי דארעא למימר ליה בגו ההוא זמנא מאי בעית בהאי
ארעא קום פוק וטול בגינה אה"נ דחשיב שפיר ב"מ והשתא הו"ל תרי פירושי דה'
יהונתן ז"ל מרוחקים זה מזה מן הקצה אל הקצה ועוד קשה לשמוע כמה נתרצה לו
האחר דנטל בחלקו הקרקע פינו דמרי בתי לעולם זוכה בשלו ואף אם פלו יחזור ויבנה
אותם והארץ לעולם עומדת בשעבודו ולזה אפשר לומר דשקיל מיניה אגרא בארעא
כ"ז שהוא רוצה בקיומן ולהעמיד בתיים אחרים במקומן וכ' עוד רב"א ז"ל משם הרמ"ך
ז"ל דמפ' כפי' תניין שפכת ה' יהונתן ז"ל אף מ"ש שם בסו"ד וז"ל אבל היכא דאית ליה
רשו למרי בתי למבני עליה זו ולסותריה בלי רשות וכו' עכ"ל נראה דלסותריה דקאמר
אשגרת לישן הוא ולאו למימר דבעי דתהוי ליה רשותא לבנות אחרת במקומה והכי
דייק גמי דלא נקט ולבנותה וזה פשוט: איכרא דמ"ש עוד הרמ"ך ז"ל דמרי ארעא מעכב
ל דלא לזבוגי אלא לדידיה או לאינש אחריןא דבעי ליה האי ב"מ דהא אינש אחריןא גמי
באתריה דב"מ וכו' עכ"ל ודבריו ז"ל בלתי מוכנים דנהי דחשיב ב"מ הא מיהא דוקא
היכא דבעי לה לדידיה קמזיהיר רחמנא משו' ועשית הישר והטוב אבל לאו דאלים חיליה
למימר לא תמכור להאי אלא להאי וצ"ל דהכא שאני דהאי יורד שלא ברשות לבנות
בתוף חרפתו של חבירו שלא מדעתו דמצי א"ל איך הרוס בגינה וזיל אמטו להכי
אישר חיליה ואת אשר יאמר פי הוא זה שיזכה בלקיחתה דבריו נשמעים ולא משום
דינא דב"מ והיגו דסיים למלתיה ז"ל ואי לא בעי לזבוגי הא מצי א"ל עקור בגינה וכו'
עכ"ל ונראה דדייק ליה ז"ל האי דינא מלישנא דתלמודא דקאמר מרי ארעא מצי מעכב
וכו' דאי משום דב"מ לחוד הו"ל מרי ארעא אית ליה משום דינא דב"מ ומרי בתי לית
ליה אלא ע"כ דתלמודא מייירי ביורד שלא ברשות דגרע טפי וממילא שמעינן דבכ"הג
ל"מ דאית ביה דינא דב"מ אלא אפי' אי בעי לזבונה לאחר ומרי ארעא לא בעי לה לדידיה
מצי מעכב עליה דלא לזבין אלא להאי: ומעתה נשמענה מן הדא דלישנא קמא דה'
יהונתן ז"ל דמייירי באחין שחלקו אע"ג דמרי ארעא לא מצי למימר למרי בתי הרוס
בגינה וזיל ואפי"ה לא חשיב ב"מ א"כ כ"ש שזכר דאפי' פתלים ותקרות לית ליה דלא
מקרי ב"מ דנהי דשכירות ליומיה ממכר מ"מ לא עדיף ממרי פתלים ותקרות ואע"ג
דארעא לאו דידיה מ"מ הא משתעבדא לבתי ואפי"ה לא חשיב ב"מ אבל לאיך פלי
דמייירי ביורד שלא ברשות וכדעת שיטת הרמ"ך ז"ל א"כ איכא למימר בכ"הג הוא דלא
חשיב ב"מ פינו דלית ליה שום זכותא בארעא בשום זמן אבל שזכר פינו דבזמן שכירותו
לא מצי למימר קום פוק איכא למימר דאלים טפי וחשיב ב"מ: ונחזינה.

להרי"ף ז"ל שפי' בשם רבנן ז"ל כשיטת האומר דמצי א"ל הרוס בגינה וזיל וכו' והיגו
ביורד שלא ברשות א"נ שפך הנה התנאי ביניהם כל אימת דבעי למימר מרי דארעא
אמרי בתי עקור בגינה לא מצי מעכב עלניה ומה"ט גמי דאי בעי לזבונה לאינש אחריןא
מצי מעכב ולמימר ליה לא תזבין אלא להאי דבעינא ליה ע"ש והיגו פדכתי' בשי' הרמ"ך
וא"כ דעת רבנן והרי"ף ז"ל דבשכירות אית ביה משום דינא דב"מ וכדכתי' והרמב"ם

ז"ל בפ"ב מה' שְׁכָנִים די"ו פְּתַב שְׁיָכוֹל לוֹמַר לוֹ הָרוֹס בְּנֵינָה וְזִיל וְכָשִׁי הָרִי"ף מִשָּׁם רַבָּנוּ.

וְהָרַב יְהוֹנָתָן לְחַד פִּי' וְהֵרַמ"ךְ וְכֵן הוּא ד' הָרַב הָעֵיטוֹר דָּף ק' ע"ד ע"ש וצ"ל נְמִי דְדַעַת פְּלִם שְׁנֵה דְשְׁכִירוֹת אֵלִים טְפִי וְאִית לִיה דְדַב"מ וּמְצִי מְעַכְב לְקִנּוּתָהּ לְעַצְמוֹ וְהִתְיַמָּה מְהֵרָמְב"ם שְׁפָסֵק שָׁם בְּדִין ח' דְשְׁכִירוֹת אֵין בּוֹ מִשּׁוּם דִּינָא דב"מ ע"ש וַיֵּשׁ לְחִלְקֵי דְהָקָא שְׁאֵנִי פִינּוֹן דְהַבְנִינּוּ שְׁלוֹ אִי הָנָה אִית לִיה זְכוּת בְּקִרְקַע אִפִּי' לְזַמְן חֲשִׁיב טְפִי מְשׁוֹכֵר הֵן אָמַת דְבְבִיאִוֹר פְּוֹנְנָתָם נְחֻלְקוּ בּוֹ גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל וְלִקְמֵן יִתְבָּאָר בַּס"ד וְכַה"ג יֵשׁ לְלַמּוּד עַל הָרֵא"ש ז"ל דְאִיהוּ פִי' כְּשִׁיטַת רַש"י דִּישׁ לוֹ זְמַן מְוַגְבֵּל לְמָרִי בְּתִי וְאִפִּי"ה אָמְרִינּוּ דְלֹא מְצִי מְעַכְב וְהֵטוֹר פְּתַב בַּסוֹס"י קַע"ה בְּשָׁמוֹ דַּס"ל דְשְׁכִירוֹת אִית בֵּיה מִשּׁוּם דִּינָא דב"מ: וְרֵאִיתִי לְמָרְנָא הַב"י ז"ל שֶׁהָק' עוֹד עַל הָרֵא"ש שְׁלֹא הִבִּיא שְׁיִטַת הָרִי"ף כְּלָל וּמָה גַם כִּי בִתְשׁוּ כְּלָל צ"ז ס' ג' עֲלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּב' אַחֲרֵי שְׁחֻלְקוּ בֵּית וְעֲלִיָּהּ וּמְכַר בַּע"ה לְבַע"ה עַל וְלִוי מְצָרֵן הַבֵּית מְעַכְב וְהַשִּׁיב דְלִקְאוֹ הַדִּין עֲמוֹ דְמָרִי בֵּיתָא לֹא חֲשִׁיב מְצָרֵן אֲלֵא שְׁפָכֵר חִילְקֵי הָרִי"ף דְדוֹקָא בְּדִלִית לִיה זְכוּתָא בְּגוֹ אַרְעָא בְּגוֹן שְׁקָנָה מְמַנּוּ קִרְקַע לְבָנוֹת עֲלִיו בְּתִים לְזַמְן יָדוּע וְכו' דְהָנִי כְּמוֹ שְׁכִירוֹת וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם דְדַב"מ אֲבָל כְּשֶׁהִקְרַע מְשׁוֹנְעָבֵד לְהִיּוֹת הַבְּתִים שָׁם עוֹלָמִית וְכו' הָנִי כְּמוֹ שְׁוֹתֵף וַיֵּשׁ בּוֹ דְדַב"מ וְכו' עַכ"ל דְאִיָּה פְּתַב בְּשָׁם הָרִי"ף מָה שְׁלֹא עֲלָה בְּדַעַתוֹ דְשִׁיטָה זֹה הִיא שִׁי' רַש"י וּבְאָמַת שְׁהַחֲלִיּוֹק שְׁפָתַב הָרֵא"ש ז"ל בֵּין שְׁהַבְנִינּוּ לְזַמְן אוֹ עוֹלָמִית נְאֻה לְמִי שְׁאָמְרוּ וְכ"ש לְשִׁי' הָרִי"ף דְלֹא אָמַר מָרִי בְּתִי לֹא מְעַכְב אֲלֵא בַּא"ל סְתוֹר בְּנֵינָהּ וְכו' אֲלֵא דַס"ס מָרֵן ז"ל אוֹתְבִיָּה מַמ"ש בְּשָׁם הָרִי"ף אֲבָל דְבָרִיו ז"ל חֲיִים וְקִיָּמִים לְמָה שְׁנִשְׁאָל אֲבָל שִׁיטַת הָרִי"ף אִימ' כַּמ"ש הָרֵא"ש וּמָה שְׁפִי' מָרֵן ז"ל דְגַם הָרִי"ף מִיָּרִי בִּישׁ לוֹ זְמַן קְבוּעַ וְכַאֲדָה דְדִיקְלֵי דְמִיָּרִי בְּקָנָה ב' אֵילָנוֹת דְאֵין לוֹ קִרְקַע דְלְכְשִׁיתְעַקְרוּ אוֹ יִתְיַבְשׁוּ אֵינוֹ נוֹטַע אַחֲרֵינִי בְּמִקּוּמָן הָא מִיָּהָא כָּל כְּפָה דְלֹא נִתְעַקְרוּ וְנִתְיַבְשׁוּ אִית לִיה אַרְעָא וְאִפִּי"ה חֲשִׁיב אֵין לוֹ קִרְקַע וְדַכּוֹנְתָהּ בְּבִתִּים וּמ"ש א"ל עֶקְרוּ אֵילָנָה וְסְתוֹר בְּנֵינָהּ ר"ל לְכַשִּׁיפְלוֹ ע"ש מְלַבֵּד שְׁהוּא דְחֻק וְגַם הָרַמְבַּ"ם מְכַחֵשׁ בְּזָה וְה"ה ז"ל פְּתַב שְׁדַעַת רַבִּינוּ כְּדַעַת הַהֲלָכוֹת ע"ש מ"מ ק' דַּא"כ מֵאִי הִיא דְכַתַּב הָרִי"ף דְאִי בְּעֵי לְזַבּוֹנָה לְאַחַר מְצִי מְעַכְב לִיה וְכו' פִּינּוֹן דְהַשְׁתָּא מִיָּהָא לֹא מְצִי א"ל סְתוֹר בְּנֵינָהּ וְכַדְכַתִּי בְּעֵנִיּוֹתֵינוּ וְעֵינֵי תִשׁוּ' הָרַשְׁבַּ"א תִשְׁמ"ז וְעֵינֵי תוֹס' בְּתָרָא דָּף ה' ד"ה אַרְבְּעָה דְפִי' רוֹנְיָא אָרִיס רַבִּינָא הָנָה וְעֵינֵי תִשׁוּ' הַכְּנַה"ג מַסִּי' קַצ"ב עַד סִי' קַצ"ה: (עַה) הַקְדָּשׁ הַכּוֹתֵב נְכָסִיו לְהַקְדֵּשׁ בְּשִׁטְרוֹת הָעוֹלָם בְּעַרְפָּאוֹת ש"ו הַכְּשִׁירוּ הַרְדָּב"ז ז"ל בַּח"א שְׁבַשְׁנֵי סִי' ס"ז מְנַהֵג שְׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם הַהַקְדָּשׁ אֲלֵא אִם פּוֹתְבִין אוֹתוֹ ע"י הָעַרְפָּאוֹת וְעֵינֵי בַש"ע סִי' ס"א: (עו) הַקְדָּשׁ הַמְקַדֵּשׁ בְּתִים אֲשֶׁר לוֹ לְקִנּוּת ס"ת וְהָנָה עֲלִיו כְּתו' אֲשֶׁה אוֹ בַע"ח אֵין הַקְדָּשׁ זֶה מְפַקִיעַ אֶת הַשְּׁעָבוֹד עֵינֵי שׁו"ת הָרַשְׁבַּ"ץ ח"ג סִי' ד' וְסִי' נ"ה: (עז) הַקְדָּשׁ שְׁאֵלָה בְּהִיּוֹתִי בְּיוֹם צו"ר בְּבַה"כ הַכְּרִיזוּ עַל מְצוֹת קְרִיאַת הַהִפְטָרוֹת חוֹבַת הַיּוֹם א' אָמַר בַּה' וַא' בּו' וַא' בּו' וַיְהִי כְּשִׁמּוֹעַ רְאוּבֵן עֲמַד וְהוֹסִיף בְּדַמִּיהוֹן עַד עֲשָׂרָה וְכַשְׁנִמְלֵף בּוֹ חֲזוֹן הַכְּנָסוֹת מְחִיתִי בּוֹ שְׁלֹא לְקִנּוּת יַעֲזֵן אָבִיו כְּבָר קָנָה מְצוֹת קְרִיאַת סְדֵר הַיּוֹם וְחֲזוֹן הַחֲזוֹן אֲצֵל שְׁנַתָּן עֲשָׂרָה לְמוֹכְרָהּ לוֹ וְלֹא רָצָה וְכֵן לְמֵאן דְקַמְיָה שׁוֹב הַכְּרִיזוּ פ"א וְלֹא נִתְנָהוּ בְּדַמִּיהוֹן רַק ה' בְּעַת הַהִיא נִסְתַּפְקִיתִי בְּזָה דְכָל הָאוֹמֵר הָרִי הִיא עֲלִי בַּכ"וּךְ קְנִיתִי מְצָנָה זֹה נִתְחַיֵּיב בְּאוֹתָהּ קַצְבָּה וְהַמוֹסִיף עֲלִיו אִם חֲזוֹר בּוֹ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֲלֵא סָף מָה שְׁהוֹסִיף וְהַשְּׁאָר מְשַׁלֵּם הָרֵאשׁוֹן וְכַעַז"ה לְפָנָיו וְלְפָנֵי פָּנָיו וְאִפִּי' שְׁכַלְמֵם חֲזָרוּ בְּהֵם

או"ד כל המוסיף על חבירו דינו מסתלק מה שלפניו לגמרי ואמרי קמא קמא בטיל וכל הפחת משלם האחרון עוד נסתפקתי בראוי שהוריתי לו שלא לעלות אחרי אביו אם יפטר מהתשלומין לגמרי להאי גיסא כוליה הפסיד ולאידך גיסא חלק מה שהוסיף וכמה פרטים יש לעמוד בהם בהאי עניינא ומתוך התשו' תלבנו ויתחננו פשמלה בס"ד: זאת אשיב על ראשון ראשון אציגה נא עמה הא דתנו בערכין דכ"ז ע"א אמר ה"ז עלי בה' סלעים וא' אמר כך' וא"א בל' וא"א במ' וא"א בכתמים חזר בו של חמשים ממשפנין אותו עד י' וכו' ל"ש אלא שבעל המ' עדיין עומד במקומו ולא חזר בו אבל אם חזרו כלם משלשין ביניהם ובפני' משלשין נחלקו בו אבות העולם דרש"י והראב"ד בפ"ח מה' ערכין פי' בן חמשים מפסיד יותר מכלם וכן של מ' וכו' וקהרמב"ם יד כלם שנה בהפסד ונ"מ לדינא ולשון משלשין לשיטתו דייק טפי כמו שהעיד הראב"ד שם ועיין לה' מ"מ והכ"מ והר"ל"ס ו"ל ולקמן יתבאר עוד בס"ד: ואני טרם אחלה לדבר לא תעזוב נפשי לשאול במ"ע שהספיק נמכר בה' והם נתנו בדמיו עד ו' אי מייירי בהיול ביני ביני בכ"הג בהדיוט אם קנה בא' מדרכי ההקנאות ונשתנה השער אין לו עליו כלום והכא גבי הקדש דאמירה לגבוה כמסי' להדיוט אמטו להכי אע"ג דהיול מהשתא מתחייבי או"ד דמייירי שלא נשתנה השער כלל רק שנתאנו כלם ומשום דינא דהקדש הוא דמתחייבי דקי"ל אין אונאה להקדש ואפילו קנה שנה דינר באלא דעמיתה פתיב וכמ"ש רבינו בפ"ב מה' מכירה ע"ש דבכ"הג בהדיוט ליכא: ואתה תחזה הא דגרסי' בפ"ק דקידושין דף כ"ח אהא דתנו התם אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט מיייתי הא דתניא פיצד משכו במאמים ולא הספיק לפדותו עד שעמד במנה נותן מאמים מ"ט שלא יהיה פח הדיוט חמו' מהקדש והק' התוס' דלמ"ל ת"ל דאמירתו לגבוה וכו' ותי' דכיון דבטעות היה כמו הכא שלא היה סבור שישתנה השער לא הוי כמסי' להדיוט עכ"ל והא דלא ק"ל ו"ל ארישא רשות גבוה פיצד גזבר שנתן מעות בבהמה אפילו בהמה בסוף העולם קנה וכו' דלמ"ל נתן מעות ת"ל דאמירה לגבוה וכו' ולא מתרצא במאי דתי' לקושיותם הלזו נראה דס"ל ו"ל דלא אמרינן אמרי' לגבוה וכו' בדרף מ"ומ אלא בדאיכא חד מדרכי הקנאות מעות גרידא או משיכה גרידא משו"ה נקטו במלתייהו פיון שמשכו במאמים וכו' דר"ל דבלא משיכה לא קנה אבל בדליכא חד מהנהא אפי' בהקדש לא קנה וה"נ משמע מדקתני סיפא פדאו במאמים ולא הספיק למושכו עד שעמד במנה נותן ר' וכו' דלמ"ל נתן מעות אפילו אמירה גרידא תסגי ליה גבי הקדש אלא ש"מ פדאמרן מרן מיהו הא דקתני סיפא דרישא האומר שור זה וכו' הקדש אפי' בסוף העולם וכו' אע"ג דליכא נתינת מעות ולא משיכה ה"ט שאין זה דרף מק"ומ אלא הקדש גרידא דבכ"הג לא בעי' בה מידי אלא אמירה לחוד אהא ק"ל שפיר אסיפא פיון דאיכא משיכה טעמא שלא יהא פח הדיוט חמור וכו' וההיא דפרק י"כ דמיתו התוס' בתר הכי דקאמר.

ולא תשיימה את דאמירתו לגבוה וכו' משום דמסתמא מוסרה תחלה ליד הגזבר להתבונן בה ומה יעשה בה וכי משיימה איהו תו לא מצוי הדר ביה ואע"ג דהוי משיכה קודם פיסוק דמים דלא מהנייא פדאיתא בב"כ דפ"ה ע"ש ה"נ קאמר ליה לא תשיימה את דהוי פיסוק דמים וכי מטניא ליד גזבר וניחא ליה בהה' פסיקא תו לא מצית הדר ועיין בפירושב"ם ו"ל שם ריש דפ"ו מיהו בההיא דערכין דמעלין בדמים דליכא משיכה ולא נתינת מעות וקתני ממשפנין אותו וכו' ובנדאי מדין אמירה לגבוה וכו' נגעו בה משמע דבכל גוונא

אמרי אמירתו לגבוה ולקמן ית' בס"ד: איברא דבפ' י"ן נקטו לקו' בהאי לישנא והשתא : אפילו לא משך נמי פיון דאמר לפדותו במאתים וכו' עכ"ל מוכח מדבריהם דבלא משיכה ולא נתינת דמים אמרי אמירה לגבוה וכו' וסיפא דקתני פדאו בר' וכו' לאו דוקא פדאו אלא אפ'י באמירה לחוד סגי אלא אגב רישא נקטיה ומאי דנקטו בדבריהם בקידו' פיון שמשך סרביה דלישנא דברייתא נקטיה ואולי הא מיהא דוקיין אפתי בדוכתיה דאמאי לא תק"ל מרישא וכדכתי' ומצאתי בש"י הרמ"ה ז"ל למס' בתרא שם שכתב דנהי דלגבי מוכר באמירה לחוד תסגי ליה בהקדש ואפ'י לא משך מ"מ הקדש לא קני ליה להתחייב באונסין א"נ בהויל אלא עד דיהיב זוזי והיינו דתנו רשות הגבוה בכסף עכ"ל ואפשר שזהו ג"כ דעת התוס' דלהכי קתני גזבר שנתן מעות וכו' לאו למק"ומ דבלא מעות מצי מוכר למהדר ביה אלא לאשמועינן דלא קני ליה גזבר לאונסין וזולא אלא עד דיהיב דמי וכדברי הרמ"ה ז"ל: וראיתי בתוס' רי"ד שם בקידושין דק"ל ברישא דלמ"ל נתן גזבר מעות וכדוקיין ות'י דבכ"הג מייירי שבעת שקבל ממנו המעות לא ידע שלצורך הקדש הוא קונה אלא לצרכו ועכשו שרוצה לחזור בו מודיעו דלצורך הקדש קנה ומעות הקדש היו וא"י לחזור בו עכ"ל דעת הרב ז"ל דבדידוע שלצורך הקדש הוא קונה אע"ג שטעה בשומא באמירה לחוד זכה ההקדש ותו לא מצי הדר ביה והיינו הך די"ן אבל אי לא ידע שלצורך הקדש ואח"ך נודע לו אם קבל מעות קנה ההקדש מ"מ ובאמירתו לחוד לא קנה ותנא מלתא אגב ארביה קמ"ל ואפשר שנה ג"כ דעת התוס' ומשו"ה לא ק"ל מרישא ולא ידעתי מה יענה הרב ז"ל בדוקיא דסיפא דלמ"ל פח הדיוט וכו' וכמ"ש התוס' ז"ל וצע"ד פעת: והתו' תירצו לקו' זו דלא אמרינו אמירתו לגבוה אלא בשאינו בטעות אבל הכא שנשתנה השער ולא היה סבור שישתנה לא הוי כמסי' אי לא משום שלא יהיה פח הדיוט וכו' ולפ"ז רישא דקתני גזבר שנתן מעות בדיקה דאפילו בדנשתנה השער ובטעות הנאי קנה הקדש דבא מירתו לחוד.

לא קנה בין גזבר מוכר בין גזבר קונה אלא או במשיכה או במעות אלא דמעיקרא לא ק"ל מרישא כדאמרן ונהדר ז"ל מהך דפ' י"ן דהוי אמירה בטעות. וסד"א דכה לי טעות הנולד.

דאח"ך נשתנה השער כמו טעות דהשתא ובתרוניהו אמרי דלאו כמסירה הו' ותירצו דבטעות דשומא איכא למימר דידע ונתפנון לנותר אבל כשנשתנה השער מסתמא לא פנינון לנותר דבאותה שעה כף היה שונה הילכך מצי למהדר ביה כל כמה דלא יהיב דמי אי לא משום טעמא דלא יהא פח הדיוט וכו' וכן צריך לתרגם דבריהם שם בפ' י"ן ע"ש דלאו למימרא דאמר פן בפ' לנותר דא"ה מאי שיאטיה דלא תשיימה את וכו' לימא ליה דלא לנותר וכו' גם אשור' לקידושין שהקשה מרישא להך דפ' י"ן.

ות'י משם התוס' דהתם הוא בנשתנה השער ואיניקור דאלו הדר ביה הוי פסידא להקדש בחזרתו ולפום הכי לא מצי הדר ביה אבל כל היכא דלא איניקור דליכא פסידא. להקדש בחזרתו יכול לחזור בו עד שימתן הגזבר דמים או עד שימשוך עכ"ל פי' לפי דהכי אמ"ל לא תשיימה את דילמא עד דמעייין בה גזבר ביני ביני משתנה השער ואיניקור ובכ"הג אמירתו לגבוה וכו' אבל בשלא נשתנה השער רק שחוזרים בהם קונה או מוכר פיון דליכא פסידא להקדש לא אמרי' ביה אמירתו לגבוה וכו' ועייין בתשו' צ"צ סימן ע"ב

ובתשוב' פ"מ ח"פ סי' כ"ה וסי' קל"ד: וראיתי אחריו רואי בירושלמי דקידושין דהכי מתני לה אמירה לגבוה וכו' כיצד לקח פרה מן ההקדש במאמים ולא הספיק להביא הר' עד שעמד במנה מביא מאמים הקדא אמרה אמירה לגבוה וכו' ע"כ הא דלא יהיב טעמא שלא יהיה פח הדיוט וכו' יראה פשוט משום דבירושלמי לא גרסי בפרויקטא משכו אלא לקח דהיינו שקנה ע"י פסיקת דמים למי' דבלא משיכה נמי קנה והדא היא אמירתו לגבוה וכו' ועכ"ל דאפי' לא משך ונשתנה השער דהוי בטעות אפי' הכי אמרי' דאמירה לגבוה וכו' ולא מצי הדר ביה מיהו בגמרי' דתני לה משכו דמוכח דלא קנה אלא במשיכה ש"מ דבאמירה לחוד לא קנה א"כ פי משך נמי אמאי קנה פיון דקניית הקדש אינה אלא ע"י פסוף אהא קניה טעמא תלמודא שלא יהא פח הדיוט וכו' ואהא ק"ל התוס' שפיר דת"ל דאמירתו לגבוה וכו' ור"ל וכדאמרי' בירושלמי ותי' דבטעות הנה וכו' ובכה"ג אפי' על ידי משיכה לא אמרינו בה אמירה וכו' אלא משום שלא יהא פח הדיוט וכו' אמר מעתה דהירושלמי וגמרי' פליגי בהא דלדעת הירושלמי אעפ"י שגשתנה השער ולא משך א"י לחזור בו ולדעת גמרי' אפי' משך כל שגשתנה השער יכול לחזור בו אי לא טעמא דלא יהא פח הדיוט וכו' וה"מ דאם קנה בפסוק דמים ולא משך אם גשתנה השער יכול לחזור בו ולא מחייב משום אמירתו לגבוה ובלא גשתנה השער אפי' שנה ק' בק' מנה מסתמא מותר הוא אצל ההקדש והיינו הך דערכין דממשפנין אותם והא דקתני רישא נמן הגזבר מעות וכו' דלאו שינוי שער הנאי מדנקט נמן מעות צ"ל כדאמרן משמיה דהרמ"ה ותוס' רי"ד ז"ל חבל על דאבדין ועיין בירוש' בפ' אלמנה גזונת מ"ט ו' אהא דפריה דאמאי מכריזין בהקדש ס' יום גיחוש דילמא הדר ביה ומשני הקדש תופס א' א' ע"ש ובה' פ"מ ז"ל: (עח) הקדש אם עשו תקנת השוק בהקדש עיין צ"צ להכנ"ה ח"מ סי' ס' בהג"ה ט אות ח' שכתב שנה נ"ז שנים שעמד בחקירה זו ע"ש הלא היא כתובה על ספר הישר בעי חיי תשו' ל"ה בח"א.

סי' קצ"ו קצ"ז קצ"ח ועיין בתשו' הרב לב שמח חלק א"ה ע סי' יו"ד ע"ש ועיין בתשו' מוהר"י באתאן סי' י"ג ובהרב מח"א הלכות גבית חוב סי' ב' ולא זכר שר תשובת מהרש"ך ז"ל שהביא. הכנ"ה ג שם וע"ע לה' אדמת קדש חא"ה ע סי' ל"ח ע"ש ועיין להרש"ך סי' נ"ו סק"ד ע"ש: (עט) הקדש שאול נשאלתי מאחד מרבני העיר ומרבין תורה שזכר עליה אחת מהמחזיק באותה החצר ובעליה הדין ב' בתים והנה דר בבית הגדולה ובבית הב' יתנה לבית המדרש פי רב חיליה ומכר המחזיק לזולתו והרב עודנו מחזיק בתורתו וכשנתרבה באוכלוסין קבע שם מקום לתפלתו עם תלמידיו והמסתופפים בצלו בנו בימה והיכל כמשפט ב"הכנ ועמד א' מיקירי ארעא וקנה חזקת החצר והיא וצנה להרב שיכתוב לו ס"ת מטרת ידו יד הקדש הרב ז"ל והניחו בהיכל ה' לקרות לו ברבים ועוד ידו נטויה ועשה רמוני פסוף ונרות פסוף ולתפארת מקדש מעט ואח"ך עמד הגוי בע"ה והוציא החצר מרשות ישראל והשפירה לשאינם ב"ב והרב קבע לו מקום אחר ללמוד וללמד ולהתפלל קרוב ל"ג שנה ונתבקש הרב ב"ש"מ ואח"כ עמד המחזיק ונתפטר עם הגוי והחזיר העטרה ליושנה לכן הרב ז"ל הממלא מקום אביו ועוד מסר לו תלמוד מפואר וחקקי הרי"ף והרמב"ם ז"ל וס' המפרשים הנמצאים אתו והנה בע'תה פגעה מד"הד בהגביר הלז והניח אחריו אלמנתו והילדים רפים ובנות שחורי ראש ונתמנה אחוהי דמיתנא אחד חכם לפקח בעסקי האשה והילדים ותבע מן הרב

הנז' למסנר לו מה שישנו תחת ידו משל אחיו והוא ישיב אמרו כי הוא עד שאחיו נ"ע הקדיש כל הנכסים הנז' לישיבה ויש עמו ת"ח אחד מבני הישיבה עד בדבר הזה עמד השואל ושאל לחוות דעתי הקצרה שורת הדין להיכן נוטה ושכמ"ה: זאת אשיב בראשית כל ביקורי כל לענין הקדש ב"הכ פשיטא לענ"ד דא"נ איפא סהדי דהקדישה בעלים מגן שוויא ולא חל עליה קדושה כלל אלא שכורה היא אצלו ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו דכל אימת דבעי הגוי מרה דארעא לאפוקי מינה לשוכר מצי עביד וכבר כתב מרן ז"ל בש"ע א"ח ריש סי' קנ"ד דבתים השכורים המתפללים בהם אין בהם דין קדושה כלל וכתב ה' ברפי יוסף ז"ל שם משם תשו' ה' כנ"הג דהיינו לענין מקר משא"כ לשאר דברים הם קדש וכבר נעשה מעשה לפני מי שגדול עט"ר מו"הר חק נתן זיע"א בישיבת הרש"ן נר"ו וכ"ש בנ"ד שפבר יצא מרשות ישראל כמה שנים ועדיין היא מעונדת לכך כי המקום גורם נהרי הוא פמבנאר: ומעתה אדברה וירוח לי כמה שהעיד הרמ"ז וחד דעמיה מבני התורה פאשר דבר ואומר חליתי היא הלא זה הדבר מקור נפתח בפי חזקת דמ"ג אהא דתנו בני עיר שנגב ס"ת שלקו וכו' ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר והנינו בה ולסליקו תרי מינייהו ולידיינו ומשני שאני ס"ת דלשמיעה קאי וע"כ בדלית להו ס"ת אחריתי למשמע מינה דאי אית להו שפיר מצו לסלוקי שמיעת האי ס"ת ולמשמע בס"ת אחריתי וכתב רשפ"ם לא מצו לאסתלוקי מיניה אא"כ ילך לדור בעיראחרת וכ"כ אהא דאמרי הכל עניים אצל ס"ת חז"ל ודרך בני אדם לקרוא לבני עירו עניים כשאין להם ס"ת דעניות גדול הוא זה עכ"ל והיינו בדלית להו.

כלל וזה פשוט ובדאית להו ס"ת מהני סילוק וכן מצאתי במקו' בשם עליות דר"י ז"ל וז"ל אבל אי לית להו ס"ת אחריתי פינן דמסתלקי מיניה וכו' ע"ש ונסתייע מדברי רשפ"ם ז"ל וכדכתי'.

בעניינותינו ומדברי העליות דר"י ז"ל יש ללמוד דלכי מסתלקי שרי להו מרייהו לצאת ידי שמיעה אפי' באידך ס"ת גופיה דכיון דאית להו ס"ת אחריתי תו לא תשיבא הנאה אותה שמיעה.

שוב מצאתי להרא"ש ז"ל בתשו' פלג ג' סי' י"ג שכ"כ ע"ש והטור ז"ל סוף סי' נסוף סי' ל"ז כתב לישנא אא"כ יש להם ס"ת אחר ולא גילה ר'ז זה דאפי' באותו ס"ת יכולים לשמוע ע"י סילוק פמנדנך ומדברי פלם למדנו דסילוק מיהא בעי וה' הסמ"ע ז"ל ובפר"וד הפריז על המדה לומר דאפי' סילוק לא בעי ואתמהה מהיכא שמיע ליה לה' ז"ל הכי מדברי הרא"ש ז"ל ואדרבא איפכא משמע וכ"ש דבעליות דר"י ז"ל מפורש פן ומה מאוד יש לתמוה על ה' כנ"הג ז"ל סי' ל"ז הג"הט אות ל"ב עמ"ש הרב מהרי"ט הפהן ז"ל על דברי רשפ"ם ז"ל ומה שהשיג עליו הרב ז"ל וכבר הושג מדברי אחרונים ז"ל דלא תסגי לן בסילוק אלא היכא דאיכא ס"ת אחריתי בהך ב"הפנ דקביע ליה לצלוני בה אכל אי ליכא ס"ת אחריתי בהך ב"הפנ לא מהני סילוק דנדאי טריחא ליה מקלת' לשנויי קביעותיה ונשיב בכה"ג נוגע בעדות וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' עדות ה"ד ונהביאו הטור סוף סימן ל"ז והדברים עתיקין ודבר זה קיימתיהו מסברא ומדברי הרא"ש בתשו' הלזו ואח"ך מצאתי למרן ז"ל שכ"כ משם רבינו ירוחם בסי' ו' ע"ש וכ"ש בנ"ד דהעד גופיה הוא ש"צ דהאי בה"כ ובכה"ג אע"ג דלא קא מתהני מינה הא מיהא הנאת מצוה

חשיבא הנאה לענן עדות ושמיעת ס"ת תוכיח דלא מצי לאסתלוקי עד דאיכא ס"ת
אחריתי פשר ומדנייק פמוהו פהד דהקא כמ"ש מוהרי"קו ז"ל שורש ע' ודוק מדברי
הרמב"ם הנזכר למעלה פי ממונו תוצאות חיים ופשיטא דלא בעינן הנאה מוחשית לענן
עדות כמו שקעלה ה' מוהריב"ל ז"ל בס"א פלל ה' סי' ל"ב דמ"ל חתם סופר לאיניש
אחרניא ואפ"ה חשיב ליה הרב נוגע בעדות ע"ש וע"ע בתשו' ה' מוהרשד"ם ז"ל חי"ד
סי' קי"א ע"ש והרב מוהר"ש הלוי בח"מ סי' י"ז מסתמיה ואזיל אדעתיהו דרבנן ז"ל
וע"ע להכנ"ה סי' ל"ז בהג"הט אות ואעפ"י שקרב מוהרי"מ ט ז"ל ח"מ סי' ק' פמעט
נטויו אורחותיו מדעת הרב מהריב"ל ז"ל מ"מ ה' חזינו לרבנן ז"ל דאזלו ומודו בשמעטא
דהרב ז"ל ועיין לה' אדמת קדש סי' ס"ב מה שקאריו בענן זה ע"ע ומינה גמרינו לרמוני
פספ ונהרות ופשיטא לן דנוגע בעדות הוא.

דאנן סהדי דניחא להו לבני הישיבה ברבות הטובה רמונים ונרות בב"הכנ דידהו רבו
חסנא וניקרא וביום ש"ת שמוציאין ג' ס"ת וכן ר"ח טבת שקל להיות בשבת ג' ספרים
נכתחים וקרוב לזה פתב מוהרשד"ם ח"מ סי' י"ז וכתבוהו הרב ש"ך וה' כנ"הג בסימן
ל"ז ע"ש ואעפ"י: שגדון הרב מוהרשד"ם מייירי דנהוג עלמא לעטר ב"הכנ ברמוני פספ
משא"כ מנהגנו הא מיהא נקוט מיהא הני רמוני פספ לב"הכנ בעי לבר מהאי: והנה בע'תה
חשבת דרכי ואחשבה לדעת זאת אם רשאים הבעלים למכור הרמונים ונהרות ולהוציא
המעות לחולין ואת"ל דאינם רשאים עדיין צריכים אנו למודעי אם יש ספק בידם
להוציאם מאותה ב"הכנ ולהניחם בב"הכנ אחריתי ואת"ל דרשאים אפתי מבע"ל אם
הבעלים לא הוציאום מאותה ב"הכנ אם יורשיהם רשאים או לא והנה ראיתי לה'
מוהריב"ל ז"ל בס"ג סי' קכ"ב שעמד ותלאה בפלוגתא דרבנותא ואח"ך הביא תשו'
הגאון מוהרשד"ם ז"ל דפשיטא ליה דיכולין להוציאם ולהוליקן למקום שלבם חפץ ולא
הבעלי עצמן בלבד אלא גם בנייהם.

אחריהם הרשות נתונה בידם וכ' הרב ז"ל שהוא מבטל דעתו מפני דעת הגאון ז"ל ע"ש
נקעת מצאתי לתשובת הרא"ם ז"ל הלזו והיא בסי' נ"ג ד"פ ושם ע"ד ומרן בש"ע א"ח
סי' קנ"ג סי' ז' פתב בשם יש מ"ש שקלי הקדש של פספ שנהגו להביאם תמיד לב"הכנ
בחגים אין יכולין להוציאם לחולין למוכרם והקהל יכולין לעכב שישארו בחזקת הקדש
עכ"ל וכתב המג"א ז"ל סקמ"ג ומסיים במוהרי"קו דאפי' יש מנהג להוציאם לחולין אין
הולכין אחריו עכ"ל והמתבאר מדברי השואל שם פי לא לבד המשימין אותם בחגים
ומוליקין אותם לבתייהם אלא אפי' מניחים אותו בב"הכנ ולפעמים פשיורדים מנכסיהם
מוכרים אותם ע"ש בסוף השאלה וכ"ה לשון מור"ם ז"ל בי"ד סי' רנ"ט ע"ש והם נחצבו
ממקור דברי הרב מוהרי"קו ז"ל הנאמר ב'אמת אלא דסו"ס בעינן שיהיה מנהג קבוע
ועיין מ"ש הרש"ך ויכר עלתה ארוכה במגלת ספר הרב גו"ר חי"ד פלל ג' ובסי' י"א
הובאה תשו' לה' מוהר"ר גרשון שדעתו נוטה להחמיר והרא"ה חלוק עליו בזה ודעתו
להקל ושנה עליו הפתוב מוהר"ד ז"ל והוסיף ידו שנית הרא"ה שלשה כתובים הפאים
פאחד והרב נאמן שמואל סימן כ"ו הספי' לאיסור ע"ע והמג"א סינים וכתב עכשיו המנהג
פשוט שגשארם ברשות הבעלים וא"כ הוי פאילו התנו עליהם עכ"ל והעתיקו ג"כ הרב
אליה רבה שם סקל"ב גם הרב אורח לצדיק סוף סי' איברא דה' מח"א ז"ל בה' צדקה
סי' י"ב פתב דאיכא מרבנותא דס"ל דאפילו תנאה לא מהני עש"ב: תבנא לדינא פשיטא

לענ"ד דאפילו לדעת המקילים דלב ב"ד מתנה עליהם ה"ד אם ח"ו מטה יד הפעלים ונרדו מנכסיהם והוצרכו לדמיהן להתפרנס אבל לא להרויח בהוצאה וכינצא דליפא מ"ד דבכ"הג לב ב"ד מתנה עליהם הס פי לא להזכיר אלא שאם נר' לאפוטרופוס להוציאם מאותה בה"כ ולהוליקם למקום שיירצה שמע"י לו שאמר פהלכה כמו שנא ועוד בה פי היכי דלא ליהוי ליה להרמ"ז למחר דינא ודיינא בהדיניהו דיתמי שחורי ראש כנלע"ד הקצרה: עתה אקום רגע אדבר בענין ספרי התלמוד ואביי ורבא ונהי דאין מקבלין עדות הרמ"ז וכן שאר בני הישיבה דנוגעים בעדות ניהו דנדאי גיחא ליה לאגיש לקרות בספרים גאים וחדשים ומציאותם ורבוים אין לה הנאה גדולה הימנה אלא שהרמ"ז יצא לטעון דליהמניה במאי דקא מסהיד דבעלים הקדישום מגו דאי בעי טעין לקוחים הם בנדי ובפ' כל הנשבעים דמ"ו אמרינן רבא אפיק ספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויים להשאיל ולהשפיר ואיפליגו בה רבונתא דרש"י ו"ל ודעמיה ס"ל דוקא ספרא דאגדתא שאין אדם עשוי ללמוד בהם תמיד אבל שאר ספרים אינם עשויים להשאיל ולהשפיר לפי שמתקלקלין אבל התוס' בשם ר"ת ו"ל דאפי' בשאר ספרים וכדאמרי' בפ' נערה עושה צדקה בכל עת זה הקונה ספרים ומשאילן לאחרים ללמוד בהם ובדעת זו קמו עמדי שרים רבים ונכבדים וספרין פתיחואיבר' דאכתי איכא למיקם עלה דמלת' דא"נ פלהו ספרי דבי רב עשויים להשאיל ולהשפיר הא מיהא בעי' עדים וראיה קודם שיתבענו דאי לא"ה במאי דאמר הקדישן ללמוד בהם במגו דאי בעי טעין לקוחים הם בנדי ומגו דאי בעי אמר התורתים לבעליהם כמ"ש בטוש"ע סי' ע"כ וקל"ג ובעודי עסוק בענין זה פא אצלי א' מהב"ד יצ"ו אף הוא ראה את כל הרשום בכתב ויען המלאך הדובר בי דאיכא עדים בהנה ספרי דפליגי מיתנא ניהו ואכתי איתנהו גביה ובנ"ד לא בעי' עדי' וראיה קודם התביעה בב"ד דוקא אלא פל שמעידים שראו אותם אצלו אחרי מות הפעלי' תסגי לן ותו לא מצוי למימר התורתים דהני יתמי דנ"ד קטני קטנים ניהו ולאו בני קבלה ל ומהדרנא ניהו וזה פשוט: (פ) הקדש מי שהקדיש בז"ה לבד"ה מקרקעי ומטלטלי דאמר פל נכסי לבד"ה והקרקעות יש להם פדיון דחיישי' לתקלה פינו דצריף זמן רב לאבודם אבל המטלטלי אין נפדין דיש להם תקנה שירקבו פדאי' בערכין דכ"ט והתוס' בפ"ק דע"ז די"ג ונסתפקו בזה דאחרימנהו לכלהו נכסיה אע"ג דאוקמיה דמייירי במקרקעי פדאמרי' בגמ' והתוס' שם מ"מ יכול לומר שאף למטלט' עלתה התקנה הואיל והקדישן בב"א ע"ש בד"ה אין מקדישין וכו' ונ"מ אם הנה בכלל ההקדש דבר שלא יחול עליו ההקדש מי אמרי' פינו דחל על הראוי יחול נמי גם על שאינו ראוי ולקמן תבאר בס"ד ועוד יש להבין מדברי התוס' הללו דדוקא בכולל פל נכסיו בב"א פי הא דאחרימנהו לכלהו נכסיה דבב"א הוכללו הפל הוא דאמרי' דעלתה התקנה גם למטלטלי אבל במתרים מקרקעי ומטלטלי דהיינו זה אחר זה פשיטא להו דהקרקעות נפדין ואין המטלט' נפדין דכל חד וחד ליקו' אדונכתייהו ובהא דאיפליגו ר"ש ור"ן ור"ה בקנה את נחמור ומרן בח"מ סי' ר"י פסק דקנה מחצה ועיין באה"ע סי' מ"א ובדברי ה"ה בפ"ט מה"א הלכה ב' שכתב ועוד שהיא במלה אחת ואומר פולקם מקודשות ולא נחלק בדבורו ע"ש ועיין בחי' הרמ"ה בפ' י"ג סי' ל"ה ע"ש גבי המחלק נכסיו וכו' והשנה את הבכור וכו' דאייתי מילתיה דר"ן דקנה מחצה ומשנה מקנן לקונין .

עש"ב בטו"ט ונדעת כי ממנו תוצאות חיים: (פא) הקדש אם הודה שהקדיש אינה דבר בפני 1 עד א' מצוי למימר קי"ל כמ"ד הודאה בפני עד א' לא הוניה הודאה הרב לחם רב סי' רכ"ג ע"ש מיהו אגן בדין דגרירי בטר פסקי מרן בש"ע ותנא פסיק ותני סי' פ"א ס"י דלא פהרב המאור וסיעת מרחמוהי ו"ל אלא דהוניה לה הודאה גמו' וע"ע מה שחקר הרב ב"ח בסי' ל' בנדעת הרב המאור ו"ל: (פב) הקדש המקדיש דבר שלב"ל עיין בש"ע

סי' ר"ט ובתשו' הרב ראש יוסף מדף ועיין להרב בנ"י יעקב ד' ק' מה שהאריף בזה ובה' פרי הארץ חי"ד בסי' טו"ב דף ט"ו: (פג) העסקת שטרות שומא היתה בלבי על סופרי מתא יע"א חדשים גם ישנים פשמעתיקי שטרות הבלויי' וכות' בסוף ההעסקה וחותמים בו פ' ופ' בלתי קיום חתימת העדים דנדאי אי טעין קים שטרך וחות לדינא שומעין לו שאמר פהלקה ובכה"ג לא מצוי לקיומיה וכשפא מעשה לידי הייתי מחמץ את הדין עד שפראה איה' יפול דבר אכל לטרון ממשעבדי או לגבות בו מהיתומים קשה לשמוע ולפעמים כותבין וחותמין עליו סופר דמתא וחד דעמיה מסופקני פיון דהעידו המעתיקין דסופר מתא חתים עליה מסתמא קים להו בגויה דחתימת סופר מתא היא אי חשיב בקיום אע"ג דתרי סהדי הוא דאיכא ובקיום בעי' תלתא וכחדא שריין ועיין בסי' מ"א ובתנשפ"ץ ח"ב סי' ע"ה ח"ג סי' ר"ד: (פד) הרשאה אין כותבין שטר הרשאה אלא מדעת המורשה פיון דצד חובה אית ליה דנאשר לא טוב עשה וכו' ואין חבין לאדם אלא בפניו ואפ"ל אם נתרצה אח"ך מ"מ שהוא קנן שנעשה שלא מדעתו בטל הוא וצריף קנן מחדש עיין להכח"הג סי' קצ"ה בהגב"י אות ג' ע"ש ולפ"ז אם הוא להציל עשוק מיד עושקו א"נ בשכר דלית בהו משום נאשר לא טוב עשה כמו שנתבאר אין בכך פלוג שו"ר למור"ם ו"ל ס"ס"י קכ"ג שהביא דברי המרדכי ומאי דכתי' במחלוקת היא שנויה עיין בסמ"ע ופ"ד לשם וכנ"הג לשם מה"ק בהג"הט אות ל"ה ע"ש: (פה) הרשאה שטר הרשאה א"צ לכתוב בו זמן ועיין בפירש"י ו"ל בגיטין דף י"ז בד"ה מ"מ תיקנו זמן בגיטין וכו' ע"ש: (פו) הרשאה ראיתי בגנוסח הרשאות מוכר קרקע שכתוב בה הקנה דא"ק ואגבן הרשאו למכור קרקע פ' ותמהתי דאיף קרקע נקנה אג"ק וזכורני שראיתי בספר עיטור סופרים למוהר"ש יפה ו"ל שכתוב פן בגנוסח שהתקין פעמים שלש וכתדומה שה' כנ"הג קרא ערער עד"ז: (פז) הרשאה קי"ל דישאל יכול לכתוב הרשאה לעכ"ום לירד לדין עם ישראל חבירו כמ"ש בטוש"ע סי' קכ"ג סי"ד ע"ש אכל ישראל אינו נעשה מורשה לגוי דהרשאה מדין שליחות נגעו בה וקי"ל דאין שליחות לגוי וכ"כ מוהרשד"ם בח"מ סי' נ"ט וכתב הרב כנה"ג שם אות ל"א דמוהרש"ך ומוהר"י אדרבי ס"ל דמהני ע"ש וע"ע לה' כנ"הג שם ועיין בהרשד"ם ח' ח"מ סי' נ"ט ועיין ש"ע סי' קכ"ג ועיין כנ"הג ח"מ ריש סי' קפ"ח ובמה"ק סי' קכ"ג אות ל' ובמהד"ב סי' קכ"ב בהג"הט אות ה' ע"ש: (פח) הרשאה שטר הרשאה שכתוב בעש"ג דינו.

פשוטרי מתנתא ופסול הרש"ך ח"ב סי' ל"ג כנ"הג סי' ס"ח בהג"הטו אות כ"ב וע"ע שם אות כ"ח ובסי' ר"א בהגב"י אות ס': (פט) הרשאה שני שותפים שיש להם חוב על שמעון בעיר אחרת והרשה א' מהם ליהודה שילף ויגבה החוב משמעון וקלף המורשה ונתפטר עם שמעון ועתה תובע השותף השני שיגבה חובו משמעון ושמעון משיב שפבר נתפטר עם מורשה השותף האחר אם אנו דנין דין זה פדין שותף שאין חבירו בעיר

לדעת רש"י ז"ל והנמשכים אחריו פטור הנתבע וילדעת המרדכי וההגהות יכול השותף לחזור ולדון עמו דלכל הצדדים לא נפקא מידי מחלוקת המע"ה הרשד"ם ח"מ סי' קס"ב אמר המאסף לדידי פשיטא לי שיש לדונו פשותף דאיתיה בעיר עם חבריה שהרי הפל תלוי בענין ההרשאה וכינן שהיו הב' שותפין בעיר בזמן שעשה השותף הא' ההרשאה מסתמא ידע וסבר וקביל מאי דעבד חבריה וכינן שנתרצה בהרשאה ממילא הפשרה שעשה המורשה פשרה לד' רש"י ולהמרדכי וההגהות הדין הפך כנ"הג סי' קכ"א בהג"הט אות ל"ו: (צ) הרשאה ראובן תושב פה תונס יע"א שְכָר מגזברי הקדש ת"ת חצר א' למשועשרים שנה והקדים להם סף אֶלף גרוש"וש נאחר פלות הסף ההוא יפרע להם מידי שנה בשנה ובקרב הימים פשט לו את הרגל למ"ה ושלח אגרת לא' משותפיו למפון השטר ההוא וכח השכירות אשר לו וקנאו מאתו שמעון וירד ודר בה נאחר זמן עמדו ממונים ההקדש הלזו וערערו על הקונה באמור אליו דהשתא מיהא איקור ארעא ואע"ג דקי"ל כמ"ד אין אונאה לקרקעות ואפ"י שנה דינר במאה ודין שכירות פדין מְכָר דליומיה ממכר כמו שנתבאר כל זה בסי' זכ"ר עשה מ"מ יד ההקדש על העליונה ואע"ג דהקדש דהשתא דעניים דהדיוטות נינהו מ"מ מעלנא אית ליה על ההדיוט וכדקי"ל גבי רבית של דבריהם מותר בנכסי הקדש עניים עיין בי"ד סי' ק"ס ע"ש: ואומר חלותי היא דורשין תחלות במקירת השליח בכת האגרת אי מהניא אי לא והנה רבינו ז"ל בפ"ג מה' שלוחין דין ז פתב דאין דרף להקנות חוב שבשטר אלא ע"י כת"ומ ע"ש וק"ל דכינן דרבינו בפ"ז מה' מכירה פסק דקנין אגב מהני במקירת שטרות א"כ מ"ט לא מצא מקום לכתוב הרשאה על חוב שבשטר אלא ע"י כת"ומ ואדרבא מאי דאיתמר בגמ' קנין אגב בשטרות הוא פדין הרשאה פדאיתא בפ' ג"פ דקל"ז גבי ר"פ דהנה מסיק י"ג אֶלף וזי כבי חוזאי ואקנינהו לראב"ש אגב אסיפא דביתא ע"ש ועוד דגבי מטבע פתב רבינו שם דמקנהו באגב ואמאי השמיטו בקנין שטרות וכבר ראיתי להרב לח"מ ז"ל שנתעורר בזה ומה שתי' דסמך פאן אמ"ש שם ע"ש אחה"ר אין זה מתקבל דרבינו נקט למלתיה בלשון שלילה: גם.

אשור' להראב"ד ז"ל בהשגות עמ"ש רבינו דרף . להקנות וכו' פתב וז"ל: אם לא מסר לו שט"ח עכ"ל ואנכי לא ידעתי מה פונו בזה דאי ס"ל דבהרשאה מסירה לחודה סגי צריף לדעת מנ"ל הא להשיג על רבינו ועוד פינו דרבי' פתב קנייתם על ידי כת"ומ ופליג עליה בהא הו"ל לקבנע שם ולמימרא דבמסירה גרידתא קנה המורשה ואי פליג על רבינו בעיקר דין מכירת שטרות וס"ל דבמס' לחוד קנה הי"ל להשיגו בה' מכירה לשם וכבר ראיתי להרב מגדל עז שפתב מזה ע"ש ומרן הכ"מ ז"ל גם הוא קרא ערער בפשיטות וס"ל דנדאי כתי' הנאי לראיה ביד המורשה ומסירת השטר והיינו מ"ש רבינו ומה השיגו בזה ועיין להלח"מ ז"ל וכבר פתיבנא מאי דנראה לע"ד הקצרה: וראיתי להכנ"הג בהגהב"י אות ט"ו שפי' בכונת הראב"ד ז"ל דהבין מדברי רבי' ל"מ בהרשאה ע"ש ואחה"ר לא עלה על דעת הראב"ד דבר זה דרבי' ז"ל בדיני הרשאה קמיירי ועלה פתב תקנה זו וצע"ד ז"ל ומה שפי' ה' בית אברהם ז"ל בכונת הראב"ד ז"ל א"ה אליו דברים שאין להם שיעור וצע"ד: אמור מעתה בשטרי דידן דכתבינו בהו והקנה לו דא"ק נאגבן מינה אותו וכו' ובק"ס תו לא צריף כת"ומ דאגב בדין בתריה דמרן גרירנא דפסק בסי' ס"ז סי' דשטרות נקנים באגב ע"ש אלא דהא מיהא אפתי פש ליה למימר ליה קני לף

האי שְׁטָרָא וכו' פּמבּוֹאָר בש"ע שם אֵלָא שְׂרָאִיתִי להסמ"ע סי' קכ"ג סק"ב שְׁכַתְּב ובל"ה
אָנוּ מְקוּלִין וכו' עכ"ל: ומעֵתָה בנ"ד דְּלִיכָא לֹא הִרְשָׁאָה וְלֹא קִנְיָן אַגַּב ע"י סוּדָר פְּלִל
אֵלָא אַגְרָת אַגְרָת מַעֲשֵׂה קוּף בְּעֵלְמָא גִּרְאָה פְּשׁוּט דְּלֹא מְהַי פְּלִל אַע"ג דה' מוהר"א
שְׁשׁוֹן ז"ל סי' קל"ב דַּעְתוֹ נוֹטָה לוֹמַר דְּכָל עוֹד שְׁהַרְשָׁה עוֹדְנוּ חַי מְהַי מַה שְׁכַתְּב בַּכ"י
לְמוֹרְשָׁה אִם נִתְקַיָּים ע"ש הֵתָם שְׁאֵי דְהִרְשָׁהוּ לְגַבּוֹת חוֹבּוֹ מְהִלְנָה פּמבּוֹאָר בְּדַבְרֵי שְׁם
אַבְל לְהַקְנוֹת זְכוּת שְׁבִשְׁטָר לְאַחֵרִים בְּלֹא קִנְיָן אַגַּב מוֹדָה וְאִזְנִיל דְּלֹא מְהַי וְכַדְכַתְּנִי וְכ"ש
דַּהֲכַנְנָה בַּהֲג"ה אֹת דַּכְּתַב ע"ד ז"ל וְאִין הַמְנַהֵג פּוֹ: (צא) הִרְשָׁאָה קי"ל בַּעַל בְּנַכְסֵי
צ"ב שְׁל אֶשְׁתּוֹ א"צ הִרְשָׁאָה פִּינּוֹן דְּאַחֲרֵינּוֹן עַל הַבַּעַל אֵלָא שְׁיִכּוּלָה לַעֲפֹב עָלָיו שְׁלֹא
לְמוֹכְרָם מִפְּנֵי שְׁאוּמְרָת רוּצָה הִיא בְּשִׁבְחַת בֵּית אַבִּיָּה וְכֵן מַצְאֵתִי לְהַרְש"ך ז"ל סי' קכ"ב
סַק"ל בַּכְּתוּב בַּפְּשִׁיטוֹת: וּבְנַכְסֵי מְלוֹג ג"כ אֶמְרִינּוּ מְגוֹ דְנַחֲתִית לְדִינֵי אֶפִּירָא : דְּדִינֵיהּ
הוּא נַחֲתִית נְמִי אַאֲרַעָא כְּמוֹ שְׁנִתְבְּאַר שְׁם וּבֵא"ה ע"ה ס"ד ע"ש וַיֵּשׁ לְחַקּוֹר אִם
הַבַּעַל יִכּוּל לְמַנּוֹת מְוֹרְשָׁה בְּחִרְיָקְיָה לְדוֹן אַאֲרַעָא מִי אֶמְרִינּוּ פִּינּוֹן דְּאִיְהוּ גּוֹפִיָּה לֹא מְצִי
לְדוֹן אַאֲרַעָא אֵלָא בְּמַגּוֹ דְּפִירֵי א"כ חַד מְגוֹ אֶמְרִינּוּ תְּרִי מְגוֹ לֹא אֶמְרִינּוּ אוֹ דִּילְמָא הַבַּעַל
חֲשִׁיב פְּשׁוּתָּהּ וְדֹאֵי וּמְצִי לְמַנּוֹת מְוֹרְשָׁה אִיבְרָא דְּלֹא מְשַׁמַּע הִכִּי מְהַגְמָרָא מְדִאִיצְטְרִי
לְטַעֲמִיָּה דְּמַגּוֹ דְנַחֲתִית לְפִירֵי וְלֹא קְאָמַר בַּפְּשִׁיטוֹת דְּכְשׁוּתָּהּ הִנּוּ וְעֵינִין לְהַשְׁ"ך שְׁם סַק"ל ד
וּתְבַט עֵינֵי לְהַרְדֵּב ז"ל בְּרֵאשׁוֹ' סִי' ק"ט אַגַּב אֶסִּיפָא עָלָה וְנִסְתַּפַּק אִם הִיּוּ שְׁם מְקַרְקַעֵי
דְּקִי"ל בַּעַל יִכּוּל לְדוֹן בְּלֹא הִרְשָׁאָה דְּמַגּוֹ דְנַחֲתִית לְפִירֵי וְכו' לְגַבֵּי שְׁלִיחַ מְגוֹ דְּמַשְׁנֵי שְׁלִיחַ
אֶפִּירֵי מְשׁוּי נְמִי אַאֲרַעָא עכ"ל וְהִיכָא שְׁהֲאֵשָׁה הִיא מְוֹחֲזָקַת בְּנַכְסֵי אַבִּיָּה וְבֵא הַמְעַרְעַר
לְעַרְעַר עַל חֲזַקְתָּהּ וְעַמֵּד בַּעֲלָהּ וּמְנָה מְוֹרְש' גִּרְאָה דְּאִינוּ מוֹעִיל פִּינּוֹן שְׁעִיקָר מְחֻלְקָתָם
בְּגוּף הַקְרָקַע וּמְמַנּוּ וּנְמַשְׁך הַפִּירוֹת וְעוֹד ע"כ ל"ק אֵלָא כְּשִׂאָחַר מְחֻזֵּיק בְּשִׁלְהֵם דְּהוּ"ל.

תּוֹבְעִים אַבְל אִם הִיּוּ נִתְבְּעִים לֹא דְאִין הַנְּתַבְּעֵי יִכּוּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וּלְחַד טַעַמ' מְשׁוּם דְּמַה
יִקְנָה לוֹ כַּמ"ש בַּסַּמ"ע בַּסִּי' קכ"ד מְשֵׁם הַטּוֹר ע"ש וּלְטַעַם שְׁלֹא תְּהֵא שׁוּמַעַת מִפִּי
הַמְתוֹרְגָּמֵן אִיסוּרָא אִיכָא וְע"ע בַּהֲכַנְנָה שְׁם וּלְשֵׁם בֵּא"ה ע"ה וְסִי' קכ"ד בַּסַּמ"ע וְאִין פֶּאן
מְקוּם לְהֶאֱרִיךְ פְּעֵת: (צב) הִרְשָׁאָה קי"ל הַתּוֹבַע מְחַבְּרֵי מְמוּן הַלְוָאָה אוֹ מְטַלְטְלִין
וְכִינְיָצָא יִכּוּל לְמַנּוֹת מְוֹרְשָׁה לְתַבּוּעַ בַּעֲדוֹ וְלֹא מְצִי נִתְבְּעַ לְדַחּוֹתוֹ וְלוֹמַר לוֹ לֹא בַּעַל
דְּבָרִים דִּידי אֶתְ כַּמ"ש בַּטּוֹר ש"ע סִי' קכ"ב ע"ש אַבְל לְמַנּוֹת מְוֹרְשָׁה שְׁיִטְעוֹן בַּעֲדוֹ כִּי
אִישׁ לְשׁוֹן וְיִוֹדַע הַטְּעָנוֹת כְּמוֹ שְׁעוֹשִׁין בְּעָרֵי פְּרַאָנְקִיאָה וְהוּא הַנַּק' אַבּוּכֵאֲתוֹס עֵינִין
בְּמְרָדְכֵי פ' הַמְּפָקִיד מ"ש מְשֵׁם מְהַר"ם ז"ל וְכַעַת נְדַפְסוּ תְּשׁוּ' הַכַּנְנָה בַּס' בְּעֵי חַיִּי בַּס'
עַץ הַדָּר סִי' ב' וְרֵאִיתִיו שְׁעַמֵּד בְּכָל זֶה ע"ש וּמ"ש שְׁם בְּעַנְיָן הַנְּתַבְּעַ וְדַבְּרֵי הִירוּש' דַּפ'
כ"ג עֵינִין בְּדַרְשׁוֹת הַמְּכַפְּלָה מַה שְׁהֶאֱרַכְתִּי בְּזֶה בַּס"ד: (צג) הִרְשָׁאָה רֵאוּבֵן יֵשׁ
לוֹ דִּין וְדַבְּרִים עִם אַנְשִׁים סוּחֲרִים וַיֵּרָא כִּי לֹא יִכּוּל לוֹ כִּי לֹא אִישׁ דְּבָרִים וְכַגּוֹן דָּא
צְרִיכָה רַבָּה דִּינָה רַבָּה וְתַגְרִי מְתָא הִלֵּךְ לוֹ אֶצְל שְׁמַעוֹן פְּקִיעַ וּמְוֹמָחָה אוֹהֵב לְטַעוֹן טַעֲנָתָא
אַלִּימְתָא וַיִּפְצַר בּוֹ לַעֲמוֹד בְּחִרְיָקְיָה לְמִיפָךְ בְּזְכוּתֵיהּ וַיַּעַן וַיֵּאמֶר לוֹ אִינִי חֲפֵץ לְהַרְבּוֹת
שׁוֹנְאֵי וְלְהִיָּת מְאֻשָּׁר לֹא טוֹב עָשָׂה בְּעַמְּיוֹ אֵלָא בְּתַנְאֵי שְׁאֶקְבַּל בְּשִׁכְרֵי הַמְּחַצִּית מְאֻשָּׁר
תַּנְזָּה בְּדִינָהּ וַיֵּאָתּוּ זֶה לְזֶה וְכַת' לוֹ שְׁטָר ע"ז בַּקַּשׁ"מ וְהִנֵּה בְּהַנִּיחַ רֵאוּבֵן וַנְּצַח בְּדִינוּ חֲזַר
בּוֹ בְּאֶמּוֹר אֵלָיו לֹא אֶתָּן לָךְ אֵלָא כְּפִי הַשְּׁכָר הִרְאִוִי לָךְ יוֹרֵה הַמּוֹרָה שׁוֹרֵת הַדִּין וְשַׁכְּמ"ה:
זֹאת אֲשִׁיב בְּדַרְךָ קַצְרָה בְּאֶמַת אֶמְרִינּוּ הִרִי שְׁהִיָּה בּוֹרַח מִבֵּית הָאֶסוּרִים וּמַעֲבֹרַת לְפָנָיו
וְא"ל טוֹל דִּינָר וְהַעֲבִירֵנִי אִין לוֹ אֵלָא שְׁכָרוֹ כְּדֹאֵי בַּפ' הַגּוֹזֵל וּפְסָקָה רַבִּינוּ ז"ל בַּפִּי"ב

מה' גזילה ומרן בש"ע ח"מ סי' רנ"ד ע"ש ורבו עלה גדולי המורים פאָשר הוּבא בְּמַרְדְּכֵי שָׁם דְּאִיפָּא מ"ד דְּוֹקָא הָתָם דְּאִיפָּא דְּבַר מַצְוָה וּמְנָה לְשֹׁכֵר הַשְׂדֵּכְנִים כּמ"ש בְּמַרְדְּכֵי שָׁם וְהַג"ה מִי שָׁם וּלְעַנ"ד דַּע"כ לָא אִיפְּלִיגוּ רַבְּנוֹתָא ו"ל אֶלָּא בְּפִסְק עֵמוּ בְּדִבְרֵים בְּעֵלְמָא אֶבְל אִם הִיָּה הַדְּבָר בַּק"ס אֲלִימָא מִיְלְתָא דְקִנְיָן וּבְדַאמְרֵי בְּכַמְה דְּוֹכְתֵי בַּגַּמ' עַד בְּשִׁחָא מִיְלְתָא כְּדָנָא קִינְיַמְתִּיהָ מְסַבְרָא.

שׁוּם מְצָאֵתִי בְּתִשׁוּ' מִיְיָמוֹן לְסִדֵּר גְּזִיקִין סִי' כ"ב אַחַר שֶׁהִבִּיא דְעוֹת בְּזָה שְׁפַתְבּ וְז"ל לְכֹן טוֹב הַדְּבָר לְעֵשׂוֹת בַּק"ס עכ"ל. גַּם ה' מוֹהֲרֵיב"ל ו"ל בַּס"א סִי' צ"ט פְּתַב דְּהָךְ דְּקִתְּנֵי בַּפ' מ"ש דְּקַמ"א ע"א דְּמִבְּשָׂרְצֵי בְּמָה נִפְטָר רַחֲמָה שֶׁל אִשָּׁה יִטּוֹל מְנָה דְּסִתְמָא קִתְּנֵי וְאַפִּי' בְּלֹא קִנְיָן וְכו' עכ"ל וְהִיא פְּרָאָה שֶׁהִבִּיא בְּתִשׁוּ' מִיְיָמוֹן הַלְזוּ ע"ש וְעוֹד בְּהָ לְעַנ"ד דְּשָׂאֵנִי הָךְ דְּקִנְיָנִים רַקִּים וּמַעֲבֹרֶת דְּאִין בְּהֵם תְּבוּנָה וְדָמוּ לְמוֹכֵר סְמִים שֶׁל רְפוּאָה שְׂאִין לוֹ אֶלָּא דְמִיָּהוּ אֶבְל הַמְּוֹרְשָׁה.

הַמְתַּחֲכֵם בְּטִיב הַטְעָנוֹת וְהַשְׁבֻּנוֹת חֲכָמָה הוּא מוֹרָה וְהַחֲכָמָה שְׁנָה הִיא בְּיוֹתֵר וְכַמ"ש ה"ה שָׁם מְשֵׁם הַרְשָׁב"א וּמְשֵׁם הַרְמַבְ"ן ו"ל ע"ש וְכ"ה בְּטוֹר ש"ע י"ד סִי' ס"ט וְכ"ש בְּמִוֹרְשָׁה שֶׁהוּא קוּנָה שׁוֹנָאִים דִּינָא הוּא לְחִיִּיב רְאוּבֵן כְּכֹל הִינְצָא מִפִּיּוּ בְּשָׁבִיל שְׁמוּצִיא בּוֹלְעֵם מִפִּיהֶם כִּי מִי יַחֲפֹז לְרִיב עֵמוּ אֶחָד מִנֵּי אֶלְף לְכֹן חִיִּיב רְאוּבֵן כְּכֹל הִינְצָא מִפִּיּוּ דְּנֻדָּי מְוֹרְשָׁה אֲלִים טְפִי מְשַׁכֵּר סָרְסוֹר שְׁפִסְק ה' מוֹהֲרֵיב"ל ו"ל שָׁם שח"ל כֹּל מָה שְׁנֻדָּר לוֹ ע"ש וְעוֹד בְּהָ דַּנְק' לֹא טוֹב כַּמ"ש ו"ל ע"פ וְאַשְׁרֵי לֹא טוֹב עֲשָׂה זֶה הִבָּא בְּהַרְשָׂאָה וּמְדַאֲנֵנוּ טוֹב מְקַרִי רַע כַּמ"ש ע"פ גַּם עֲנוּשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב וְאֵע"ג דְּבִשְׁכָר שְׁרִי וְכ"ש מְצִיל עֲשׂוֹק מִיַּד עוֹשֶׂקוֹ וְעֵינֵי בְּסוּף סִי' קכ"ג וּבְהַשְׁ"ף מ"מ לֹא כֹל אֲפִיָּא שְׁוִין וְהַפֵּל לְפִי מָה שֶׁהוּא אָדָם: (צד) הַרְשָׂאָה קִי"ל דְּהַנְתַּבַּע אִינוּ יְכוּל לְמַנּוֹת עֲלֵיו מְוֹרְשָׁה כַּמ"ש בְּטוֹר ש"ע סִי' קכ"ב ע"ש וְאִם רְצָה הַתּוֹבַע לִידּוֹן עִם מְוֹרְשָׁה שֶׁל הַנְתַּבַּע נִרְאָה דְּתִלוּי בְּטַעֲמוֹ שֶׁל דְּבָר הָא דְּאִין מְמַנִּין לְנִתְבָּע אֲנִטְלָר דְּלִטְעָמָא דְּלִשְׁלָא בְּפִנּוּי מַעֲזוּ וְטוֹעֵן שְׁקָר פִּינוּן דְּהַנְתַּבַּע מְתַרְצָה בְּכַף לִית לֹן בְּהָ אֶבְל לְהָךְ טַעֲמָא דְּהַנְתַּבַּע מְקַנָּה לְמוֹרְשָׁה חוּבוֹ אֶלָּא הַתּוֹבַע מֵאִי מְקַנָּה לוֹ א"כ אֲפִי' נִתְרַצָּה הַתּוֹבַע אִין שׁוֹמְעִין לוֹ וְעוֹד דְּלִטְעָמָא אַחֲרֵינָא חֲרִינָא דְּהַהַרְשָׂאָה בְּעֲצָמָה תְּקַנָּה בְּעֵלְמָא הִיא שְׁלֹא יְלֹנָה אָדָם מְנָה לְחַבְרֵירוֹ וְיִלְךְ לוֹ לַמ"ה וְיִצְטָרֵךְ הַמְלֹנָה לִילְךְ אַחֲרֵירוֹ וְלִכְתּוּת אַחֲרֵירוֹ וְלִהוּצִיא מְנָה עַל מְנָה אֶבְל בְּנִתְבָּע לֹא אֲפִשְׁר וְלִהֲאִי טַעֲמָא נְמִי אֲפִי' נִתְרַצָּה הַתּוֹבַע אִין שׁוֹמְעִין לוֹ פִּינוּן דְּבַנְתַּבַּע לֹא תִקְנוּ רַבְּנֵן.

שׁוּב מְצָאֵתִי כְּעַת תְּשׁוּבַת הַרִי"ף ו"ל סִי' רמ"ט דְּפִשְׁטָא לִיָּה מִיְלְתָא שְׂאֵם נִתְרַצָּה הַתּוֹבַע ש"ד: (צה) הַרְשָׂאָה מְוֹרְשָׁה שֶׁהַרְשָׁה אֶת חֲבִירוֹ הֵן לְדִין הֵן לְפִשְׁרָה פְּתַב הָרַב צָמַח צַדִּיק סִי' קכ"ב דְּדוֹקָא בְּפִשְׁרָה הַנְּעֵשִׂית ע"פ ב"ד שֶׁהִיא קְרוּבָה לְדִין אֶבְל לֹא שֶׁהַמְּוֹרְשָׁה יִלְךְ וְיִתְפָּשֵׁר עִם הַתּוֹבַע אֶלָּא ע"י כ"ד ע"ע וְנִרְאָה דְּבִשְׁטָרֵי הַרְשָׂאוֹת שְׁפּוֹתַב וִירִידָתוֹ לְדִין פִּירִידָתִי וּפְשָׁרְתוֹ כְּפִשְׁרֵתִי מְשַׁמַּע לְהַדְּיָא אַעפ"י שְׁעֵשָׂה הַפְּשָׁרָה מַעֲצָמוֹ שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת ב"ד שֶׁהַרְשָׁהוּ לְעֵשׂוֹת כֹּן מְדַקְאֵמֵר וּפְשָׁרְתוֹ כְּפִשְׁרֵתִי וְלֹא קֵאֲמֵר וִירִידָתוֹ לְדִין בֵּין לְדִין בֵּין לְפִשְׁרָה שִׁישׁ בְּמִשְׁמַע דְּבַעֲיָנָן תְּרַנְיָהוּ ע"י ב"ד וְכֹן דְּנִים בְּכֹל יוֹם וְאִין פּוּצָה פָּה וּמְצַפְצָף: (צו) הַרְשָׂאָה קִי"ל אִם מֵת הַמְּוֹרְשָׁה בְּטָלָה הַרְשָׂאָתוֹ כַּמ"ש בְּטוֹר ש"ע סִימָן קכ"ב וְנִלְע"ד דְּוֹקָא בְּסִתְּם הַרְשָׂאָה אֶבְל בְּהַרְשָׂאוֹת שְׁכּוֹתְבִים וְהַקְנָה לוֹ הַשְׁט"ח בַּכַּת"וּמ אוֹ לְמ"ד בְּמִסְרָה לְחוּד אוֹ לְמ"ד בַּא"ק א"צ הַרְשָׁהוּ עַל הַמְּטַלְטְלִין וְהַקְנָה אוֹתָם לוֹ

אג"ק אפי' מת לא בְּטִלָּה הַרְשָׁאָתוֹ כִּינּוֹן דְּהַקְנָה לִּוּ הַנְּכָסִים כְּדַבְעֵי וְצָרִיךְ לְהַתְיַשֵּׁב בְּדָבָר
זֶה: (צז) הַרְשָׁאָה אֲלֻמְנָה שְׁהַעֲמִידָה מְרֻשָּׁה שְׁלֵא מְרֻשׁוֹת ב"ד לְפַקֵּחַ עַל עֲנֵי הַיְתוּם אֵין
בְּמַעֲשֵׂיהָ כְּלוּם וְאִם עָשָׂה וְהַצְלִיחַ שְׁמִין לִוּ כַּמָּה יֵשׁ לִוּ לִיטוּל בְּשֹׁכֵר שְׁיֻרוֹתוֹ עֵינָן בְּתַשׁוּ'
ה' מוהר"י בֶּן מִיגַשׁ ס' נ"ב: (צח) הַרְשָׁאָה אַע"ג דְּאִיפְסִיקָא הַלְכָתָ' כַּמ"ד דְּהַנְתַּבֵּעַ לֹא
מְצִי לְמַנּוֹת מְרֻשָּׁ' הָא מִיָּהָא נְשִׁים יְקָרוֹת הַתִּירוּ לָהֶם לְשַׁגֵּר לָהֶם סוּפְרֵי ב"ד וְטוֹעֲנוֹת
לְפָנֵיהֶם וְהֵם יִגִּידוּ לַב"ד כַּמ"ש בְּטוֹר ש"ע ס' קכ"ד ע"ש וְשׁוֹרֵשׁ דְּבָר זֶה מְקוֹר גַּפְתַּח
מְדַכְתִּיב וְעִמְדוֹ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים בְּעֵדִים הַכְּתוּב מְדַבֵּר דְּאִי בַבַּע"ד וְכִי אֲנָשִׁים בָּאִים לְדִין
וְנָשִׁים אֵינֶם בָּאִים לְדִין וְכ"ת אֲשֶׁה לֹא אֹרְחָא מְשׁוּם כֹּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה וְכו'
וְכַתֵּב ע"ז הֶרְמֵב"ן בְּחִידוּשָׁיו שֶׁבַס' הַלְקוּטִים שֶׁהַר' מוהר"י בֶּן מִיגַשׁ ז"ל כְּתֵב מְהָא
שְׁמַעֲיָנָן דְּנָשִׁים יְקָרוֹת דְּאִית לְהוּ דִּינָא לֹא מְזַלְזֵלִינָן בְּהוּ לְמִיתִי לַב"ד אֲלֵא מְשַׁדְרִינָן לְהוּ
ע"י שְׁלוּחֵי ב"ד וְאָמַר שְׁפָךְ הָיָה דֵּן רַבּוֹ רַבִּינוּ יִצְחָק ז"ל ע"ש וְהַעֲתִיקוּ דְּבָרָיו הֲרֵא"ש
בְּפִסְקֵי וְהָר"ן ז"ל שֶׁם מְהָא מוֹכַח דְּהָרִי"ף ז"ל מִכַּח הַסּוּבְרִים דְּאֵין הַנְּתַבֵּעַ רְשָׁאֵי לְמַנּוֹת
שְׁלִיחַ אֲלֵא דְלֻנְשִׁים יְקָרוֹת הַתִּיר לָהֶם הָרִי"ף וְכַדְמִסְקִי לְמַלְתֵּיהוּ שֶׁם מְדַאֲמְרִי בַּפ'
שְׁבוּעַת הַעֲדוֹת דְּאֵינָה נוֹהֶגֶת בְּנָשִׁים ע"ש וַיֵּשׁ לְהַעִיר דְּנַתָּן תּוֹרָה בְּיַד כֹּל אַחַת וַא' וְכֹל
אֲשֶׁה תַּחֲזִיק עֲצָמָה מִהַיְקָרוֹת וּבְמֵאֵי מְצַבְרָא וְתוּ דַּלְפ"ד ז"ל צ"ל דַּה"ק תַּלְמוּדָא וְכ"ת
לְעוֹלָם בַּבַּע"ד מְשַׁתַּעֵי קָרָא וְהָא דְכְּתִיב אֲנָשִׁים מְשׁוּם דְּאִיפָא נְשִׁים יְקָרוֹת דְּלֹא אֹרְחֵיהוּ
לְמִיתִי לַב"ד לְהַכִּי כְּתֵב רַחֲמָנָא אֲנָשִׁים דְּכֻלְהוּ אֹרְחֵיהוּ לְמִיתִי לַב"ד דְּלִיפָא לְמִימַר
דְּכֻלְהוּ נְשִׁי יְקָרוֹת הֵן אֲלֵא עַכ"ל כְּדַכְתִּיבָנָא וּלְפ"ז ק' לַמ"ש עוֹד שֶׁם הֶרְמֵב"ן ז"ל שְׁגַם
לַת"ח שְׁתוֹרְתוֹ אֲנֻמְנוֹתוֹ עוֹשִׂין לִוּ כֵּן ע"ש א"כ אִי ס"ד דְּקָרָא בַּבַּע"ד מְשַׁתַּעֵי אֲמֵאֵי כְּתֵב
אֲנָשִׁים לְמִימְרָא דְּכֻלְהוּ אֹרְחֵיהוּ לְמִיתִי לַב"ד וְהָא אִיפָא ת"ח שְׁתוֹרְתוֹ אֲנֻמְנוֹתוֹ דְּלֹא
אֹרְחֵיהוּ לְמִיתִי לַב"ד וְלֹא הו"ל לְמַכְתֵּב אֲלֵא אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב אֲלֵא ע"כ בְּעֵדִים הוּא דְכְּתִי'
וְאֵהָא דְאָמַר בְּפִרְקֵי הַעֲרַל דַּע"ז אִישׁ דְּרַכּוֹ לְקַדָּם וְאֵין הָאֲשֶׁה דְּרַכּוֹ לְקַדָּם וּמְסִיק הָכָא
תַּרְגִּימוֹ כֹּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה וּפִי' ה' מוהר"ש"ל ז"ל חֲלִילָה לֹאמַר כֵּן עַל מוֹאֵב וְעַמּוֹן
אֲלֵא ה"ק מַה שְׁלֵא קְדָמוֹ לְנָשִׁים הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁפָנוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ יוֹצְאוֹת כֹּלָל מִן
הָאֵהָל ע"ע אֲלֵמָא דְּקָרָא דְּכֹל כְּבוֹדָה אֲכּוּלְהוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּמֵאֵי פְּלִיג לָךְ בֵּין נְשִׁים יְקָרוֹת
לְשִׁאֲנֵם יְקָרוֹת וּבַפ' ע"פ דַּק"ח אֲמְרִי דְּאֲשֶׁה חֲשׁוּבָה צְרִיכָה הַסִּיבָה וְלֹא נִתְבָּאֵר אִיזוֹ
הִיא נִק' חֲשׁוּבָה וּמַמָּה שְׁפִי' רַשְׁבַּ"ם ז"ל טַעֲמָא דַּא"צ הַיְסָבָה מְשׁוּם דְּאִימַת בַּעֲלָה עָלֶיהָ
נִרְאָה דְּכֹל שְׁהִיא נְשׁוּאָה לְמִי שְׁאֵין מְקַפִּיד קְרוּיָה חֲשׁוּבָה וְכו' וְכֵן נִרְאָה מְדַבְרֵי הַרוֹקֵחַ
ס' תַּפ"ג שְׁכַתֵּב שְׁאֵין בַּעֲלָה מְקַפִּיד עָלֶיהָ עַכ"ל וְר"ל מְפָנֵי חֲשִׁיבוּתָהּ לְגַבְיָה שְׁאֵין אִימְתוֹ
מוֹטְלַת עָלֶיהָ מְשׁוּ"ה אֵינוֹ מְקַפִּיד עָלֶיהָ.

שוב מְצַאֲתִי לְהַ' שְׁלַחֵן גְּבוּהָ ס' בַּע"ר סְקִי"א שְׁעַמְד בְּזָה ע"ע אֲלֵא דַּכ"ז אֵינוֹ עֲנִין לְמֵאֵי
דְּקָמוֹן דְּהַתָּם בְּקַפִּידוֹת הַבַּעַל תַּלְיָא מְלִתָּ' וְאִי בְּעֵי מַחִיל לִיקְרִיָהּ וְכַמ"ש הַמְדַרְשׁ שֶׁם בַּשֵּׁם.
הַתּוֹס' ע"ש אָבֵל.

הָכָא גַבִּי מְמוֹן לֹא בְּדִידָהּ דְּבַעַל תַּלְיָא מְלִתָּא אֲלֵא בְּתוֹבְעֵין מֵאֹדְאִית לִיָּה גְּבוּהָ. וְכַדוֹ
חֲזִי הָוִית בְּחִידוּשֵׁי מְהָר"י י' מִיגַשׁ ז"ל לְשְׁבוּעוֹת בַּס' אֹרְיָין תְּלִיתַאי כְּתוּב לְמַר וְכַתִּיב
כֹּל כְּבוֹדָה וְגו' אִיפָא לְמַשְׁמַע מִיָּנָה דְּנָשִׁים יְקָרוֹת שְׁאֵין דְּרַכּוֹן לְהַזְדַּלֵּל וְלִבָּא לַב"ד וְדִין
הוּא שְׁלֵא לְהוֹצִיאָן לַב"ד אֲלֵא לְשַׁגֵּר לָהֶם ע"י שְׁלוּחֵי ב"ד כְּדִי שְׁלֵא יִתְגַּלוּ בְּבִיאָתָן לַב"ד
וּמַעֲשֵׂי' לְפָנֵי הָרַב בְּכֹל יוֹם הָיָה עוֹשָׂה כֵּן וְכַף הֵינּוּ עוֹשֵׂי' אֲנַחְנוּ אַחֲרָיו עַכ"ל מְמַרוּצַת

דבריו מוכח דס"ל דכל הנשים יקרות הן ואין להוציאן לב"ד וכפשוטא דשמעתא וכדוקיין
אלא שאני רואה שהרמב"ן שהעתיק דברי מוהר"י נ' מיגש ז"ל דנשים יקרות דאית להו
דינא וכו' מתורת משה העתיקו הרא"ש ונהר"ן ז"ל הנזתני למעלה אלא שראיתי
להרא"ש ז"ל בתוס' שם שכ' וז"ל וכתוב פל פבודה וגו' ואין דרפה לבא לב"ד אלא
מוסרת טענותיה לאחר עכ"ל משמע דכל הנשים שוו בשיעוריהן וכפשוטן של דברי
מוהר"י נ' מיגש ז"ל שהעתיקתי וכן הוא לשון התשב"ץ ז"ל ח"ג סי' ר"י וה"נ רהטי דברי
התוס' שם ד"ה וכת' וכו' אלא שאני רואה דריב"ם ורבו הרי"ף לא התיר להן לטעון
אלא לפני שלוחי ב"ד ששיגרו להם ולא למסור טענות לאחר.

שבתי וראה דאין זה דעת הריב"ם אלא כמו שהעתיק הרמב"ן ז"ל דהריב"ם כתב שפך
היה עושה רבו ואשכחן להרי"ף בתשו' סי' רמ"ח נשאל בא"א שיש עליה חובות אם
תצא לב"ד או תמנה שליח והשיב רואים אם רצה התובע שלא תצא לב"ד תמנה לה
שליח ואם לאו תצא ותעמוד חוץ לב"ד משום שהיא נתבעת ואין הנתבע רשאי למנות
שליח עכ"ל אלקא פסיקא ליה לרב ז"ל ש"ע כ"כ תצא לב"ד אלא עכ"ל דמ"ש ריב"ם ז"ל
שרבו היה משגר שלוחי ב"ד לא אמר' אלא בנשים יקרות ונקא וכדשמיע להו להרמב"ן
והרא"ש ז"ל ודברי הרא"ש בתוספות באו בדרך קצרה ומיירי בנשים יקרות וסמך
עמ"ש בפסקיו ולמיקם עלה דמילתא נשים יקרות מאן ניהו פכר נמצאת תשו' לרב
שרירא ורב האי גאון ז"ל הובאה בבע"ה ש' ל"ו ח"א סי' ד' ובטור סוף סי' צ"ה בשנינו
קצת וז"ל אבל יש לדקדק על האשה עם שכניה אם רגילה במש"מ ומזמינין אותה לדין
והפל לפי פבודה ואם יושבת פנימה שואלים את בעל דינה ומדקדקין בדבר וכו' ואם
תראה פנים לדבר משביעין אותו וכו' עש"ב ובימי הגאונים לא נתקנה תקנת הרי"ף ז"ל
שמשגרין לה סופרי ב"ד ואם שמע להו ונקא דהריב"ם דקאמר תלמודא וכתב פל
פבודה היינו לעמוד עם בעל דינה וכו' אבל אם נתחייבה שבועה בב"ד אפי' להרי"ף
והריב"ם ז"ל פשיטא דמשביעים אותה בב"ד דלא עדיפי נשים יקרות מכ"ג דכתיב ביה
וקדשתו וכו' ותנן כ"ג דן ודנין אותו ומתמה עלה בירושלמי וימנה אנטלר ומשני הגע
עצמך נתחייב שבועה אנטלר מי מצי לישבוע ע"ש אלקא אפי' כ"ג צריך לישבוע כ"ש
נשים יקרות והכתוב השנה אשה לאיש כמ"ש הטור שם ובמערכת אות ש' סי' תפאר
בס"ד: ויש לברר לדעת הרי"ף ז"ל ותלמידו הריב"ם ז"ל והנמשכים אחריהם הרמב"ן
והרא"ש ז"ל דנשים יקרות אין מסוייבין אותם לבא לב"ד נראה דלא שני לן בין א"א
לפנויה דבדידה תליא מלתא דיקרה היא מצד עצמה א"כ פל אפי' דיקרות שנים הם אבל
מדברי תשו' הגאונים שכתב בע"ה ז"ל מאן דאפקיד זוזי גבי אמתא וכו' נאמר בעלה
לא מפיקנא אתתי לב"ד לא מפקינן לה וכו' עכ"ל מדברייהם למדנו דדוקא.

בא"א דבקפידת הבעל תליא מלתא אבל פנויה לית לן בה והגאונים שחלקו עליהם לומר
דלאו. כ"כ דבעל ומזמינים אותה לב"ד ולפי מה שחלקו לבדוק בשכינותיה פתב דאפילו
בתולה נמי דחיישינן לה לבזותה ע"ש ואנן בדידן דגירירי בתריה דמרן בש"ע שפלה
הדבר בעצמות האשה ויקר תפארתה ותשיבותה וכו' לפנויה כמו א"א: ועדיין.

נשאר לנו לברר בבעל שיש לו תביעה עם אשתו והיא מהנשים היקרות אם מזמינים
אותה לבית דין או לא. נראה דלא מבעיא להש"ג ורה"ג דסבירא להו דאפילו בנתבעת

משאר אינשי דעלמא מזמנין את א"א אחר שדקדקו בדברי התובע ונראה להם לבית דין שיש ממשות בתביעתו אלא אפי' לדעת הנה שאר הגאונים דסברי מרנן דמצי הבעל לעפב התם שאני משום דקפיד ביקריה אבל אם הבעל גופיה הוא דמזמינה אינה יכולה לעפב אבל לדעת הר"ף ותלמידו ז"ל ואשר לאורו הלכו שרים רבים ונכבדים דתלו להו טעמא משום דיקרות הן לית לב"ד לזלוזלי בהו א"כ אפי' לגבי בעל נמי מציא לעפב דעולה עמו ואינה יורדת אלא היא מיהא אם נתחייבה שבועה בב"ד וכדכתי' לעיל בסמוך ולקמן במערכת ש' מדין שבועה יתבאר בס"ד: וראיתי להרשב"ץ ז"ל ח"ג סי' ק"ם שאול נשאל בדין זה והשיב לדעת הגאונים אלו ואילו חייבת שבועה לישבע בב"ד ע"ש ולא זכר ש'ר על דל שפתיו דעת הר"ף ז"ל וסיעת מרחמוהי דנו"ן דתליא בנשים יקרות כדכתי': (צט) הרשאה לענין הנתבע אם רשאי למנות: מןרשה האי מלתא באשלי רב רבי תליא שה' העיטור דק"ו ע"א כ' שה' הערוף הביא מהירושלמי דנתבע נמי מצי לאוקומי אנטלר בתריקיה למטען בב"ד ושכ"ד ר"ח אבל בתו' רב אלפס מצאתי דלנתבע לא מוקמי לתובע מוקמי עכ"ל ותשו' זו היא לו נדפ'סה בתשו' הר"ף סי' רמ"ט ע"ש וכן נראה שיהא דעת תלמידו ה' מוהר"י אב"מ ז"ל ממ"ש בחי' לשבועות שבס' אורחין תליתאי אהא דאמר בר"פ שבועת העדות וכ"ת אשה לאו ארחה למיתי לב"ד דכל כבודיה ב"מ פנימה וכו' פתב וז"ל מהא שמעין דנשים יקרות דאית להו דינא לא מזלזלינן בהו למיתי לב"ד אלא משדרינן להו סוב"ד לטעון לפניהם וכף הנה עושה הרב ואנחנו קרי בחיל דפשי' ליה דאין הנתבע רשאי למנות מןרשה אלא משו' פבודם דנשים יקרות התקיננו לשגר להם סוב"ד לטעון לפניהם וכן מצאתי להרמב"ן ז"ל בחי' לשבועות שבס' הליקוטים לשם בר"פ שבועת העדות אחר שהביא דברי הריב"ם ז"ל אייתי לפלוגתא דרבנוותא בנתבע אי מצי למנות מןרשה והביא דעת הר"ף בתשו' דאין הנתבע רשאי למנות מןרשה ושכ"ד רבינו האי גאון בתשובו' וסיים וכתב וכן הנשים אפי' יקרות פדין זה ולא ויתר להם רבי' אלא לשגר להם סופרי ב"ד ולטעון מפיהם אבל למסור טענותיהם לאחרים לא עכ"ל ודברי הרמב"ן הללו העתיקום הרא"ש והר"ן ז"ל שם אמור מעתה בתובע לכ"ע רשאי למסור טענותיו לאחרים להרשותו לעמוד בדין עם מי שיש לו איזה תביעה ובנתבע הוא דפליגי רב רבבתא פמנן'.

והנה בעתה ת'ם אני לא אדע מה שראיתי למרן ז"ל בב"י סי' קכ"ד שמדברי הרמב"ם ז"ל נראה שאין ממנים בשום פנים לא לתובע ולא לנתבע שכתב וכו' שלא יהנה הדיין שומע מפי התורגמן וכו' עכ"ל דלפ"ד ז"ל דשמיע ליה לרבינו דהך מתני' דספ"ק דמכות דקתני שלא תהיה סנהדרין שומעת מפי התורגמן בבע"ד נמי מתניא ול"ש תובע לא שניא נתבע מפיהם בעינן א"כ מאי פריף בירושלמי גבי כ"ג וימנה אנטלר פיון דמדאורייתא מפיהם בעי' ואם נפשף לו' דשאני כ"ג דכתיב ביה וקדשתו והפתוב הזהיר על פבודו וכמ"ש הרמב"ן ז"ל בחי' שבועות שם לדחות ראיות הרב הערוף דגמרא מהך ירושלמי דנתבע נמי מצי לאוקומי אנטלר ע"ש דנודאי דהאי לאו מלתא היא גבי נתבע דלא מצי לאוקומי אנטלר לאו מקראי גמרי' לה אבל לדעת רבינו דמפיהם: בעינן היכי אתי עשה דוקדשתו ודחי עשה דמפיהם ולא אשפחן בגמ' בכה"ג אלא גבי עשה דכבוד תורה דאמרי' בכ"ד בגמ' האי עשה והאי עשה דכ"ת עדיף אבל גבי עשה דוקדשתו דכתיב בכ"ג לא אשפחן דאמ' עשה דכ"ג עדיף ותו ק"ט דהבא בהרשאה ואמר לעדים משביע

אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני מן מקל לעדים שבועת העדות מדאורייתא פדאוקי
שמואל לדוקיא דמתני' דקתני שאנס פלוני את בת פ' פטור הא מנה לפ' ביד פ' חייבים
ואע"ג דלא מפי התובע הוא ותנן עד שישמעו מפי התובע שאני הכא בהרשאה דחשיב
שפיר מפי התובע פדאי' התם בשבועות דל"ג ע"ש ותק"ל לשמואל הך מתני' דקתני
שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן וראיתי לרש"י ו"ל דס"ל דבבע"ד נמי מתניא
וכן הך מתני' דבכורות דמ"ז דאוקמה נמי שמואל בבא בהרשאה ע"ש אלא פשיטא דהבא
בהרשאה חשיב שפיר פי תובע ממש ומפיהם קרינן ביה נמי ולא מיעט רחמנא אלא
מתורגמן בעלמא שוב מצאתי בחי' הריטב"א ו"ל למפות שם שפכת שהרמ"ה סובר
דמתני' בבע"ד מתניא ובסו"ד כתב ונ"ל ואף לס' הר"מ ו"ל דאנטלר או מורשה לא חשיב
מפי התורגמן ואינהו במקום בעל דבר ממש הם והתם בפ' שבועת העדות תנן עד
שישמעו מפי התובע ואוקמנא דבבא בהרשאה מפי התובע קרינן ביה וזה פשוט עכ"ל
עלץ לפי נגל תלי"ת גם הרב פרישה שם תמה ע"ד מרן הללו א"כ הטור שהביא דברי
הרמב"ם בסתם סותר דברי עצמו א"ו דבא בהרשאה שאני וקרוב למאי דכתי' אמנם מה
שפלו הדבר במה שפכת לו זיל דון ואפיק לנפשה מ"ה מקרי הוא התובע עכ"ל א"כ
צ"ל לפי"ז דהגאונים ס"ל דנתבע לא מצוי למכתב ליה הכי דלית ליה מה להקנות עכ"ל
דס"ל דמתני' דלא תהיה סנהדרין שומעת מפי התורגמן בעדים דוקא ולא בבע"ד לכך
בין תובע בין נתבע מצו לאוקו' אנטלר בתריקיהו ולשאר רבנותא דס"ל דוקא תובע
הוא דמצוי למנות אנטלר אבל לא הנתבע וטעמא דידיהו שלא תהא סנהדרין שומעת מפי
התורגמן טענות של שקר כמ"ש הטור ועיין בתשו' הרשב"א שהביא מרן בב"י שם
ומ"ש ע"ד הפרישה והסמ"ע אמנם לפ"ד הריטב"א ו"ל שפכת הטעם ברור דבשלמא מא
התובע מקני לו זכותו מה שיש לו ביד אחרים ולכך כות' לו זול דון ואפיק לנפשה וכו'
פדאי' במרובה דף ע' אבל בנתבע מה בידו להקנות לו וכן מצאתי להרי"ב ש"ל סי'
רל"ה שכ"כ וכ"כ הרב"ח ו"ל וה' מוהרשד"ם ו"ל ח"מ סי' תל"ט ע"ש וזו היא שקשה
לדעת הגאונים ו"ל דגם הנתבע מצוי למנות שליח דמה הקנאה מקנה הנתבע להמורשה
ואחז"ר נדפסו תשו' ה' כנ"הג ו"ל ובח"מ ח"ב סי' קרא ערער ע"ד מרן בב' שהכריח
דעת הרמב"ם ו"ל לומר דגם התובע אינו רשאי למנות מורשה וחילק פמה חילוקים ולא
ישרו בעיניו והמחנור אצלו ו"ל בענייני לא נתקרה דעת הקצרה ואין לנו אלא דברי
הריטב"א בדעת הרמב"ם ו"ל בהך שלא תהא סנהדרין שומעת וכו' פשיטא דאם נתרצה
התובע לדון עם מורשה הנתבע שפיר דמי וכן מצאתי להרי"ף ו"ל בתשו' סי' רמ"ט
שכ"כ בפשיטות ודלא כמ"ש הכנ"הג שם בהג"הט אות א' משם ה' משפטי שמואל ע"ש
ועיין בהסמ"ע ופ"ד ו"ל אף מה שחילק עוד בין ישנו לבע"ד לפני ב"ד לאינו לפני ב"ד
לע"ד אינו מוכן פיון דמקרא דרשינן מפיהם ולא מפי המתורגמן מ"ל ישנו בב"ד לאינו
לפני ב"ד וכמדומה לי שמרן ו"ל אהדורי מהדר ביה שהרי גם הוא ו"ל העלה על שלחנו
דברי הרמב"ם ו"ל הללו בסי' טו"ב ולפ"ד בב"י פלגן בהדיהו אלא ודאי דהדר ביה
ואסברה ניהליה כדכתי' וכמו שפכת הריטב"א ו"ל: וק" (ק) הרשאה ראובן שהרשה את
שמעון ולוי אין לבדו מהן יכול לדון עם הנתבע האחד ועיין כנ"הג סי' ר"ץ אות ק"ז
ק"ח בהג"הט: (קא) הרשאה ראובן יש לו שטר משכונה על קרקע לוי ועמד ונתנו
במתנה לרחל אשת יעקב עז"ה דהיינו גופא דשטרא מהיום ופירא לאח"מ ועלה האי ש

מעירו לשכון פבוד בארצנו צבי היא לכל הארצות תובב"א ומנה אנטלר בתריקיה למיגפי פירא ולקנים מצות שלוח כל ימי חיי ראובן ולפי שיצאו עוררים על המתנה הלזו עמד יעקב בעל רחל מקבלת המתנה להתדיין עם המערער ועמד השואל ושאל אם רשאי לדון בלא הרשאה מאשתו או דילמא יד הבעל פיד אשתו ויבא שכמ"ה: זאת אשיב אע"ג דקי"ל דבנ"מ אם יש פירות בקרקע א"ץ הרשאה דמגו דנחית לפירי נחית נמי לארעא כמ"ש בטוש"ע סי' קכ"ה וכו' וכו' וכו' ע"ש ה"מ בשדה העושה פירות דאע"ג דהשת' מיקא לא עבדא פירות פינו דחזינא מיקא למעבד פירות לית לן בה וא"צ הרשאה אבל בשדה שאינה עושה פירות מהיכא נחית לדון על השדה דלאו דידיה הוא פינו דלאו בר מעבד פירי היא וכמ"ש הסמ"ע שם וקא דכונתה פינו דכל אימת דקאים ראובן ואכיל פירא הו"ל בשדה שאינה עושה פירות וצריף הרשאה והשתא מיקא אנו בסובלי חולאים מתנינו לה גופא פתר רישא וחזינא למבוהא דגברי רבבי ז"ל שקלו וטרו בעיקרא דהאי מילתא ורשב"א ז"ל סי' תק"ג ותק"ד וקרב מוהר"י קצב"י ז"ל בסי' ס' סעיף טו"ב וקרב פרח מטה אהרן ז"ל ח"ב סי' מ"ו והש"ף סי' קל"ד וקרב בית שמואל וקרב כנ"הג וקרב יד אהרן ע"ש: (קב) החלטה ראובן משפן ביתו לשמעון למש"ף ג"ש לדור בה ושפרע לו הממשפן זוז א' בכל חדש תשלום שכירות הבית ותנאי הנה בדבר שפיום תשלום הזמן המוגבל אם לא יחזיר לו מעותיו אזי החליט לו הבית כל ימי חייו של הממשפן ואינו מוציא מהבית כלל ובתוף הזמן נזדמנה לו דרוף לראובן הממשפן ועבר הזמן ולא נשב אל ביתו ואחר עבור ז' חדשים מע"מ מהזמן שהוא חזר לעירו ותבעו בע"ה לגבות מעותיו וימאן לקבל יען שלא קיבל מעותיו בהגיע תור הפרעון ושמעון משיב גדולה תשו' למי אפרע ואמה בארץ רחוקה אף הוא ישיב מזלי הטוב גרם יורה המורה ויבא שכמ"ה: ראשית מאמר נחזי אנו בבתי ערי חומה שפמלאת לו שנה תמימה וקם הבית לקונה אותו לצמימות ותנו בערכין דל"א בראשונה הנה נטמן יום י"ב חדש פדי שיהנה חלוט לו התקין הלל שיהנה חולש מעותיו ללשפה וכו' וש"מ דאע"ג דמדעתה עביד הטמנה לשיהא חלוט לו הבית אעפ"כ אהנו ליה מעשיו ושפיר הוחלט לו הבית כ"ש בנ"ד דלאו אדעתא דהכינפק דנדאי אמרינו דהוחלט לו הבית ע"פי תנאו ואפילו פרעם ליד הב"ד לא מהני דלא התקין הלל אלא בבתי ע"ח ועיין בתשו' הרשב"א ח"ב סי' רפ"ט באורף ועיין בתשו' הרב בית יהודה ז"ל בח' ח"מ סי' טו"ב: (קג) הזמנה דקי"ל אין קובעין זמן בע"ש ולא בעיו"ט ל ולא ביומי ניסן ותשרי כמו שנת' בש"ע סי' ה' ואם הזמינוהו ולא בא אין עליו עון אשר חטא וכתב הסמ"ע דבסינון קובעין לבד מערב חג השבועות דהוי בכלל עיו"ט אמנם מר"ח סיון עד עיו"ט קובעין ומזמיני' לב"ד פינו דלא הוי אלא יום א' בא"י וכח"ל ובח"ל ב' ימי' אין בדבר טרדה כ"כ וצריף לחקור אם חל חג השבועות יום.

א' דהו"ל תלתא יומי וצריכה הנה דרב"ה אם מזמינים הבע"ד או לא ונ"מ נמי למנהגנו פה מתא שבברית מילה מניחין כסא אליהו ז"ל דמינסד ע"פ הזו"הק ומדרשי רז"ל להניח כסא ולומר זה הכסא של אליהו והמנהג להניחו ג' ימים ובכל יום עושים סעודה וקורא לאוהביו ומינדעיו איש פברכתו וא"כ יש טרדת סעודת ג' ימים אם מזמינים הבעל ברית או לא: ואתה.

דע לה פי פל ימי הייתי מצטער על מנהג . זה שלא נמצא לו שורש בדברי רז"ל ולא בפוס' שראתה עיני עד שמצאתי לה' מטה משה ו"ל בה' מילה בעמוד ג"ח חלק ז' פ"ד סוף דר"י ע"א שכתב ונ"ל ונהגו להניח הפסא ג' ימים אחר המילה וכן יסר הפייט בשלמונות למילה.

יען קנא גלעדי בקנאתה ושנית על עזבו תורתה פסאו נכון לעדות לעדתה ערוכת הפסאות ג' ימים וכו' עכ"ל אמור מעתה מנהגינו יסודתו בהררי קדש ס' הפייט הקדוש זיע"א ופשי' לי דאין מזמינים הבע"ד לדון גם אנדיע לה דבימים אשר קודם המילה לפי מנהגנו שבכל לילה עושה סעודה לאנשי בריתו ומביאים לו לחם ויין וכלי פסא איש פמתנת ידו פשי' ג"כ דאין מזמינים אותו לדין מיום הלידה עד אחר ג' ימים למילה ועדיף מחג השבועות אפי' אי מקלע ביום א' ואח"ז ראיתי להרב כנה"ג ז"ל שעמד ונסתפק בחתן ג"כ ע"ש ולדין פשיטא דאין מזמינים שמיום ג' דרף משל שמתחילין שמחת חתונה לפחות ג' ימים אין מזמינים אותו לדין: שו"ר למופת דורנו הרב מוהרח"א נר"ו בספרו הבהיר ברפי יוסף שם שהביא דעת הרבה פוסקים דשבעת ימים קודם לחופה אין קובעין לו זמן ובאחר ז' ימי החתונה דעתו פשאר הרגלים דמיד מזמינים ע"ע ועיין במרן הב"י שם בטעם רש"י והרמב"ם ובדברי ה' גידולי תרומה: ואחז"ר נדפס ס' האורו"ת למהרי"א ז"ל וכו' באורים דג' ימים קודם חתונה אין מזמינים ודלא כהכנ"ה דמצריף ז' ימים אלא דה' ז"ל מייירי במנהג עירו דאין עושין סעודה אלא מיום פניסתו לחופה וכן נמי ה' כנ"ה מיהו למנהגינו שעושין סעודה בכל יום ולילה ח' ימים קודם יום ד' של החופה פשי' דאין להזמין אלא דמקודם אותם ח' ימים צריף עוד ג' ימים פדכתי וכדעת הרב אורו"ת ולד' הרב כנ"ה ומוהרח"א צריף עוד ז' ימים ואחז"ר פרגע נ"ל ס' הרב חוות יאיר ומצאתי לו שכת' בסי' ע' שהסעודה שעושין ביום ג' אינה סעודת מצוה דמנהג בעלמא היא ע"ש ואי לא מסתפינא אמינא דאישתמוטי הוא דקא משתמקט מיט מניה דברי הרב מטה משה ו"ל אשר יסודתו בהררי קדש הקדוש האלהי קליר זיע"א: (קד) החזרת השטר אחר הפירעון.

עובדא הכי הנה ראובן החונה פה מתא נושה בשמעון החונה במד"ה מנה ומנהג אנשים סותרים שיקבלו מהזילת מה שנושים במד"ה ויכתוב לו פיתקא לגבות ממי שישנו בידו והיא הנק' לית"רא די קאמ"ביו וכן עשה ראובן וקבל מעות מלוי וכתב לו לית"רא שקבל מנה משמעון ונזר לוי ומכר אותה הליתר'א ליהודה ועמד יהודה ושגרה ליששכר שותפו לגבותה משמעון ושמעון מאן בכתר סוררת לגדל פר'ע וכתב עליו פרוטי' סתו כמנהג ועמד יהודה ותבע מלוי ולוי מראובן ולפי מנהג הסותרים שאינו מתחייב להחזיר לו מעותיו אלא עד שיכתוב על המסרב פרוטיס'תו אחר אדהכי והכי שמעון בא לפה מתא ונתחייב ראובן להחזיר המעות למי שנתנם לו וא"ל החזיר לי הליתר'א ויען יהודה ויאמר הלא היא במד"ה אצל יששכר ששלחתיה לו ועמד ראובן ופרע לו ונטל כתי"ע עד אשר חזיר לו הליתר'א ובקרוב ימים בא ג"כ יששכר ועמדו ראובן ולוי בדין לקבול נגד יהודה ויששכר להחזיר להם הליתר'א ויששכר טוען פי עדין היא ממושפנת ביז ערל א' בעד סף מה ולוי מכחישו כי הוא ראה אותה בידו כמשלש חדשים ויען יששכר פי חזר ושלחה ליד הערל הנושה בו יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הלא ידעת שה' מוהר"י אדרבי סי' ת"ד וה' מוהרשד"ם סי' צ"ה וצ"ו כת' הלית"רא דנין אותה פדין

שְׁטַר גָּמוּר וְלֹא מְצִי לְמִימַר פְּרַעְתִּי ע"ש הָרִי נִתְבָּאֵר מְדַבְּרֵיהֶם דְּדִין שְׁטַר אֵית לָהּ
לְלִיתְרָא וּמַעֲתָה בְּאֵנוּ לְמַחְלֻקְתָּא אִם כּוֹתְבִין שׁוֹבֵר וּכְבָר אִיפְסָקָא הִלְכְתָּא בְּפ' ג"פ דְּקַע"א
דְּכוֹתְבִין שׁוֹבֵר אֶפְילוּ אֶפְלוּהָ מְלֻנָּה וְאִי טְעִין מְלֻנָּה אִינְרַפְס לִיה שְׁטָרָא אִם כּוֹפִין אֵת הַלְוָה
לְפָרוּעַ לוֹ וְיִכְתּוּב לוֹ שׁוֹבֵר זֶה הִנֵּה מַעֲשֶׂה לְפָנֵי ר"ח בַּר פִּפְי וְא"ל וְכו' מְסַתְבָּרָא דְּכוֹת'
שׁוֹבֵר דַּאס"ד אִין כּוֹתְבִין שׁוֹבֵר אִם אֶבְד שְׁטָרוֹ שֶׁל זֶה יֹאכֵל הֵלָה וְחֻדִי מְתַקֵּיף לֵה אֶבְי
וְאֵלָא מְאִי כּוֹתְבִין שׁוֹבֵר אֶבְד שׁוֹבְרוֹ שֶׁל זֶה יֹאכֵל הֵלָה וְחֻדִי א"ל רְבָא אִין עֶבְד לְוָה לְאִישׁ
מְלֻנָּה וּפִירִש"י מוֹטָב שְׂיֵהָא טֹנְרַח וְדַאגַּת שְׂמִירַת שְׁטַר יִהְיֶה מְוֹטָל עַל הַלְוָה יוֹתֵר מִן
הַמְלֻנָּה עַכ"ל וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' נִרְאָה לר"י דְּקַבְּלָה מְרָבָא עַכ"ל וְכִינּוּן דְּהִלְכְתָּא דְּכוֹתְבִין שׁוֹבֵר
ע"כ שֶׁל לְוָה בֵּין לְאֶבְי בֵּין לְרָבָא כִּינּוּן שְׂהוּדָה לְרָבָא וְכוּן מְצַאֲתִי לְהַרמ"ה בַּח' לְשֵׁם סִי
ק"ד בְּאִנְרָךְ וְעַדִּינּוּ יֵשׁ לְחַקְוֹר חִיקוֹר דִּין דְּאִיפָא לְמִימַר דְּדוֹנָקָא בְּשִׁטְרֵי הַלְוֹאוֹת דְּטָבָא
עֶבְד לִיה הַמְלֻנָּה שְׂהִלְוָהוּ בְּלִתִּי שׁוּם הַנָּאָה אֶבְל בְּשִׁטְרֵי מְקַח דְּהַנָּאָה לְשִׁנְיָהֶם וְלֹא קָרִינּוּ
בֵּיה עֶבְד לְוָה לְאִישׁ מְלֻנָּה אֶפְשֵׁר לִוְמַר דְּאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְכַתּוּב שׁוֹבֵר דְּחִיִּישׁי דִּילְמָא
יֹאבְד שׁוֹבְרוֹ וְיֹאכֵל הֵלָה וְחֻדִי כְּדַאֲתַקִּיף לִיה אֶבְי אִיבְרָא דְּטַעֲמָא דְּעֶבְד לְוָה וְכו' לְאו
כְּהַלְוָה גְּרִידָא קָאִי וּמְשׁוּם דְּכָל הַנָּאָה שְׁלוֹ אֵלָא בְּכָל מִי שְׂנוֹשָׂה בְּחֻבְרִוּוֹ מְאִיזָה צַד
שְׂיֵהְיֶה קָרִינּוּ בֵּיה עֶבְד לְוָה דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָא הָרִי הוּא נוֹשָׂה בּוֹ וְכוּ"ג צ"ל בְּהָא דְּאָמַר דְּאִם
אִם הַמְלֻנָּה לְלְוָה גַּלְוָה וְנִדּוֹן בְּב"ד הַגְּדוֹל דְּכוֹפִין הַלְוָה לִילְוָה עִמּוֹ וְיִהִיב טַעֲמָא בְּגַמ' מְשׁוּם
דְּעֵבֵר לְוָה וְכו' לְאו דְּוִקָא כְּהַלְוָה מְמַשׁ אֵלָא ה"ה בְּנִגְזָל וְנִינְזָק אַע"ג דְּאִינָם דְּרָוּ הַלְוָה
כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי י"ד וּבַסַּמ"ע סַּק"ו ע"ש וְכוּן אַתָּה מוֹצֵא בְּשִׁטְר עִיִּסְקָא שְׂהַמְקַבֵּל עִיס'
הוּא נוֹתֵן שְׁכַר הַסּוֹפֵר אַע"ג דְּלֹא כָּל הַנָּאָה שְׁלוֹ כְּדַאִי בְּפ' ג"פ דְּקַס"ד וּבְטוֹש"ע סוֹף
סִי ט"ל וְכִינּוּן דְּכֵן הוּא הִדְרִינּוּ לְדִינָא דְּאִי אִם"ל אִינְרַפְס לִי שְׁטָרָא כּוֹפִין אוֹתוֹ לִיתֵּן לוֹ
חֻבוֹ וְכוֹתְבִין לוֹ שׁוֹבֵר וְיִהְיֶה הַטֹּנְרַח עָלָיו לְשִׁמְרוֹ אֵלָא שְׂעַדִּינּוּ יֵשׁ לְכַרֵּר בְּמָה שְׂטוּעֵן
לוֹי שְׂהוּא רְאָה אוֹתוֹ בְּיָדוֹ דְּבַכ"ה ג' דְּטוּעֵנוּ טַעַנ' בְּרִיא רְמִינּוּ עָלֶיהָ שְׁבוּעַת הַיִּסַּת כַּמ"ש
רַבִּי בַּפְכ"ד מְה' מְלֻנָּה שְׁפֵן הוֹרִי רַבּוּתִי וּפְסָקָה מְרֵן שָׁם אֵלָא דַּמְמ"ש וְהַנִּיחוּ בְּכוֹסוֹ עֵתָה
וְכו' מְהֵאִי לִישְׁנָא מְשַׁמַּע דְּלֹא חֲשִׁיבָא טַעֲנַת נְדָאִי אֵלָא כְּשִׂרְאָה אוֹתוֹ בְּיָדוֹ בְּעַת הַהִיא
אֶבְל אִם רְאָהוּ קוֹדֵם לְכוּן דְּאִיפָא לְמִימ' דְּמְלֻנָּה קוֹש' קְאָמַר דְּאִינְרַפְס לִיה לֹא חֲשִׁיבָא טַעֲנַת
נְדָאִי לְהַזְקִיקוֹ שְׁבוּעַת הַיִּסַּת אֵלָא ח"ס דְּוִקָא דְּהָא בְּנְדָאִי שְׁטָרָא נְקִיט בֵּיה הָוָה מְעִיקְרָא
וּבַנ"ד טוּעֵן לוֹי שְׂרְאָה אוֹתוֹ בְּיָדוֹ זֶה יוֹתֵר מִד' חֲדָשִׁים א"כ אִינוּ מְחַוְּיָב לוֹ אֵלָא ח"ס
וְגוֹבָה אֵת שְׁלוֹ וְיִכְתּוּב שׁוֹבֵר כְּמִבְּנָאֵר: אִיבְרָא דְּבַנ"ד דְּטַעֵן יִשְׁשַׁכֵּר דִּישְׁנוּ בְּעוֹלָם אֵלָא
שְׂהוּא מְמוֹנְשָׁן בְּעִיר לִיוּוֹרְנוּ הַטּוֹר כְּתַב ע"ז כִּינּוּן דִּישְׁנוּ בְּעוֹלָם אִין שׁוּמְעִין לוֹ וְלֹא יִפְרַע
לוֹ אֵלָא עַד שְׂיִחְזִיר לוֹ שְׁטָרוֹ וְכַתְּבֵן מְרֵן בְּב"י שַׁכ"כ ה' בַּע"ה מְשֵׁם הַרְאָב"ד ע"ש
וּבַש"ע כְּתַב דִּין זֶה בְּשֵׁם יֵשׁ מ"ש אַע"פִי שְׂאִין שָׁם חוֹלְק כְּמִנְהַגוֹ הַטּוֹב אֵלָא שְׂרְאִיתִי
לְהַכְנִי"ה ג' אוֹת י"ג בַּהַג"ה ט שְׂפַתְב דְּהַתּוֹס' חוֹלְקִים בְּזֶה גַם בְּדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א הַגְּדִילוֹ
הַתְּעַרְוּכַת דְּפְלִיג אַס' בַּע"ה מְשֵׁם הַרְאָב"ד וְהַרְבֵּה לְהַשִּׁיב אִפּוֹ עַל מְרֵן בְּב"י שְׂלֹא בִּיאַר
מְזֶה פְלוּם בְּמָה שְׂהַעֲתִיק תְּשׁוּ הַרְשָׁב"א ע"ש וּמ"מ לְעַנְיָן דִּינָא נְדָאִי דְּאִין מוֹצִיאִין מִן
הַלְוָה נְגִיד ס' הַרְאָב"ד וּבַע"ה הַטּוֹר וּמְרֵן בַּש"ע קְבַעוּם לְהַלְכָה וְאִם הֵם בְּלִשׁוֹן יֵשׁ מִי
שְׂאוּמַר הָא מִיָּהָא לֹא הַזְּפִיר לַס' הַחוֹלְקִים בְּב"י וְלֹא בַּש"ע: אֲמֹר מַעֲתָה בַּנ"ד שְׂפַכְבֵּר
עִמְד וּפְרַעוּ דְּנְדָאִי דְּכִינּוּפִינּוּ לִישְׁשַׁכֵּר לְהַחְזִיר לוֹ הַלִּיתְרָא וְאַע"פִי שְׂפַתְב לוֹ שׁוֹבֵר הָא
מִיָּהָא כִּינּוּן שְׂשִׁנְיָה בְּעוֹלָם חִיִּי לְהַחְזִיר לוֹ דְּחִיִּישׁי שְׂמָא הַדַּר וּמְזַבִּין לָהּ לְגַבְרָא אֵלְמָא כִּי

לא מבני ישראל ויצטרף למיקם בהדיה בדינא ודיינא בעש"ג שלא שוו בשעוריהן ועל דעת א' לא יסמכו וכ"ש בנ"ד שפכר משפנה ביד ערל א' בעד סף מה דנדאי דדינא הוא דמשמתין ליה עד דמסלק היזקא ואע"ג דהשתא לאו בריא היזקא מפי משפנה ביד גוי שכיח היזקא ורצאה ממוכר קרקע מצר בן ישראל דאיתא בפ' המקבל דק"ח ועיין לעיל סי' ס"ז מה שהארבתי בזה ובתשו' הרשב"א סי' א' וב' הביאה מרן בב"י ס"ז סי' ד"ן ע"ש וקבענו לו זמן לרינוח היום ד"ח עד שישתדל להביאה מעיר ליוורנו ולמנסרה לבעלה וכו' עלתה הספמתינו בנעד אחי ורעי יושבי על מדין ה' צבאות גגן עליהם כיר"א: (קה) הוראה קי"ל מי שהגיע להוראה ואינו מורה עליו הכתוב אומר ונצומי' כל הרוגיה כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ג עיין מ"ש הרב יד אהרן ומ"ש מופת דורנו ה' מוהרח"א ז"ל בס' יוסף אומץ סי' מ"ה אות ד': (קו) הפקר הא דקי"ל בהמת ישראל ביד גוי בשבת דמפקירו כמ"ש בטוש"ע סי' רמ"ו ע"ש משמע לכאורה משום שהיא פכר ביד גוי וכמו שהיא קנויה לו אבל אם לא היתה פכר ביד גוי נראה דלא מהני למ"ד הפקר פמתנה מה מתנה עד דמטייא לידיה דמקבל ה"נ הפקר פדאמרינו בנדריים דמ"א: (קז) השבון ראובן ואשתו חייבים לשמעון מנה ומתו גם שניהם בלי השאיר זש"ק ובתנאי הפתו' שאביה נוטל חצי סכי פתובתה אין הב"ח גובה מהאב ממה שהושב לו דאין ההשבון בתורת ירושה לומר שב"ח קודם לירוש' אלא דהני נכסי דהאב ניהו מעיקרא עיין בתשו' הרב מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' קפ"ז: (קח) השבון אע"ג דקי"ל אין אדם מוריש שבועה לבניו כמ"ש בטוש"ע סי' ק"ח בתנאי ההשבון שהוא מפת תנאי אדם מוריש ש"ל עיין כנ"הג שם בהג"הט אות צ"ה: .

השבון אע"ג דאיכא למ"ד אין ב"ח גובה מהראוי פבמחזק כמ"ש בטור סוף סי' ק"ד ע"ש מ"מ לענין תנאי ההשבון כ"ע מודו דגובה מן הראוי שו"ת תורת אמת סי' צ' ולקמן אות ד' מדין פתובה עיין למאי דכתי' בעניויתינו בס"ד: (קט) הפרשה שכ"מ שאמר הפרשתי מממוני כ"ו אי חשיב האי לישנא למזפי ביה אז וגם דמשמע דלשון שעבר הוא וכבר נודע פלוגתא דהרי"ף והראב"ד כי באה בס' ה' בע"הת וכת' ה' הטור בס' ס' ע"ש על דבר זה נשאל הכנ"הג בס' בעי חיי ח"ב סי' קס"ו ע"ע במה שהאריף ואתה ידעת דאיכא לישני דגריעי ומנהי בשכ"מ אע"ג דלא מהנו במתנת בריא כמ"ש בטוש"ע סי' רנ"ג וצריף להתיישב בדבר ועיין בתשו' מוהריב"ל ח"ג סי' ט"ו ובה' כנ"הג סי' קכ"ה אות כ"ה בהג"הט: (קי) הפסד כל מקום שאמרו חז"ל דבמקום הפסד מרובה יש להתיר לדעת שיעור ההפסד כמה הוא עיין בתשו' ה' חינוך בית יהודה סי' ובה' כנ"הג י"ד סי' קכ"ג אות ט' בהג"הט ובהרב פר"ח י"ד סי': יען וביען כי כמה הספמות של ב"ד הצדק של פת הקודמים זיע"א וגם אנחנו אלה פה היום קמנו ונתעודד לחדש דבר מעתה איזה תקנות ומהעדר השמירה נעו גם נדו ולא תזכרנה הראשונו' וח"ו מועלים באיזה דבר הפסד המתקון אי לזאת תרתי בלפי להעתיק מאשר המצא ימצא ולהדפיסן למען יעמדו ימים רבים עד עת קץ ביאת משיחנו בב"א כ"ן: (קיא) הסכמה א' מכאן מודעא רבא לידע ולהודיע ולהנודע דברים המצודקים פי בימי מורנו הרב הגדול כמהר"ר צמח צרפתי זיע"א עמד ותיקן להם לישראל בענין ישראל הקונה מולק"י שישאל אחר מוחזק בו ודין נוסח התקנה עצמנו ועשינו תקנה במעמד טובי העיר וכו' שפך בר ישראל הקונה גוף הקרקע הנק' בלשון ערבי אל מולק"י שהיה מוחזק בו ישראל אחר שהוא

מחוייב לתת ולפרוע לבעל התזקה שלשים גרושויש למאה באופן שאם קנה השרקע בשנה מאה צריף לפרוע לבעל התזקה שלשי נמצא שקנה חלק השרקע במאה ושלשים וכן למאמים וכן לשלש מאות ואין בעל התזקה יכול לסלקו דקי"ל דאין דין מצרנות בתזקות הללו אלא שמחוייב פפי תקנתנו לפרוע לבעל התזקה כנו"ל אמנם אם עדיין לא נגמר קניינו אלא שהוא מחזיר אחריו לקנות ובעל התזקה משגת ידו ורוצה לקנות בעל התזקה קודם לקנות וכו' בס' זה שמי לעולם ש' התס"ה עכ"ל הצ"ל וכו' היו דנים והולכים הב"ד שלאחריו ולאחר זמן רב נתניקרו התזקות יתר על פדי דמיהן יען איניקור שערי על חד תלת ובעלי התזקות פורעים שליש בתזקות הבגנו לבעל גוף השרקע ועוד הוטלו על בעלי תזקות כמה מיני הוצאות שאינו פורע עמו בעל גוף השרקע פלל וכמה שחדים וכיוצא אין די באר ויהי פשמוע ב"ד הצדק ו"ל אשר היו בימים ההם את כל התלאה אשר מצאתם לבעלי התזקות הנז' אז עמדו ב"ד והוסיפו בערף שומת התזקה יותר מהגבול אשר גבלו ראשונים נו"ן כנו"ל אלא שמאז והלאה לא היה בדבר קצבה ולכשיקרה לפני הב"ד מי שקנה מולק"י אשר ישראל אחר מוחזק בו עומדים ומפשרים ביניהם והכל לפי העת והזמן וכיוצא ובעבור העדר הקצבה בדבר נתרבו המריבות ופשטה מספחת המחלוקת בין קונים המולקי ובעלי התזקות לכן קמנו ונתעודד אנחנו אלה פה היום צעירי הצאן שתי בתי דינין שבעיר למעט המחלוקת ואיש על מקומו יבא בשלום והסכמנו הסכמה גמו' דלא להשנאה מינה מיומא דנן וילעלם להנתן דת שפל איש ישראל שפכר עמד וקנה מולק"י אשר ישראל אחר מוחזק בו כנו"ל מעתה ומעכשו מחוייב לתת ולפרוע ליד בעל התזקה פפי מה שירצו ויאותו ביניהם ונגמר הדבר בקש"ם דאז נדאי מה שיעשו עשוי ואין שום א' מהם יכול לחזור בו ונכה הלוקח במקחו ואם לא נגמר הדבר ביניהם ולא נאותו זה בזה אז מעתה קונה המולק"י חייב לפרוע לבעל התזקה כאשר ישמון ג' שמאים בקיאים בשומת התזקות שיבררו הב"ד או אם נתרצו קונה המולקי ובעל התזקה לברר זה אחד וזה א' והשמאים יתנו לב לדעת ולהבחין בין בגנו החדש לישן ויפיי התקרה וכיוצא ולפי המקום והזמן ואז כל הנשום על פיהם יחוייב מעתה לתת ולפרוע קונה המולק"י לבעל התזקה ואחר דבריהם לא ישנו ואם פכר נמכר איזה חלק באותו מקום במשך ששה חדשים שלמים אין צורך לשמאים פלל אלא שיחוייב לפרוע פפי אשר ימצא בספר המקנה אשר ביד הלוקח אותו החלק שנמכר עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע ואין חילוק בכל זה בין שיהיה המחזיק איש או אשה או אפי' יתומים קטנים אלא דבר שנה לכל המחזיקים ובפרוע פרעו"ת מה ששמו השמאים כנו"ל זכה בתזקת המקום שהוא בין מדעת בעל התזקה בין שלא מדעתו ב"ד כותבין לו השטר והפעות דמי שווי התזקה יהיו מונחים ביד שלישי ע"פ ב"ד עד שיתרצו אז ילך ויטול מעותיו וכן אם נתרצה המחזיק ואשתו לא הסכימה עמו לסלק פח שעבוד פתובתה מהתזקה הזו כותב המחזיק לקונה המולק"י שטר מכר ודמי המכר שהוא יהיו מונחים ביד שלישי ע"פ ב"ד והשלישי הוא יצווהו ב"ד למשכן איזה מקום או בית וכיוצא ע"פ ב"ד והבעל אוכל פירותיהם עד שתתרצה ואם אח"ך מכר הקונה המולק"י לגוי צריף שיקבל חרם מפי ב"ד שלא נתפונן מעת שקנה המולק"י ומעת בא דברו לסלק בעל התזקה ע"ד ואופן הנזכר להפקיע המחזיק מחזקתו ולזכות הוא בזה אחר שיתמכר גוף השרקע לעפוי"ם די בזה: גם את השני מודעת זאת שהמנהג במדינה זו כל מי שרוצה

לעשות אשר הנקרא צאבא'ט מעלייתו לכותל שפנגדו לבנות עליה או חדר על גבו אחר גוי וא' ישראל צריף לקנות האויר של רה"ר מאת הממונה של | השררה יר"ה הממונה ע"ז ולפעמים יהיו החלונות בכותל שפנגדו במשך הגשר שהוא פתוחים לרה"ר לאורה או לאויר וצריף בונה העלייה או החדר להאפיל על החלונות ההם או לסותמם לגמרי ועל דבר זה יריבון אנשים ורבו הקטטות והמתלוקות ע"כ אנחנו שתי בתי דינין שבעיר מודיעים נאמנה דקם דינא שכל הקונה אויר רה"ר מפקיד השררה יר"ה הרשות בידו להאפיל ולסתום כל החלונות שיהיו במשך הגשר ההוא כפי הצורך לו בין שהחלונות ההם עשויים לאורה או לאויר בכל אופן שיהיה ואפי' גדולים ולית מאן דימחא בידיה אמנם אם יש לבעל הכותל שפנגדו במשך אויר שקנה הזולת זיזין וגנוןטראות הנק' כ אין לו רשות ויכולת כלל לקונה האויר לאמר לו סתור הבנין של הזיזין והגנוןטראות שלך אלא דוקא סתימת החלונות אמור מעתה אם אפשר לקונה האויר לבנות במשך האויר ולהיות הזיזין והגנוןטראות במקומן רק שסותם ומאפיל את החלונות אשר בכותל הזיזין והגנוןטראות פנגד או מן הצד יעשה ויצליח ולית מאן דימחא בידיה.

גם את זאת אנחנו מודיעים כי בחטאינו שבט יהודה בדותק ובצער בענין דירתם מחמת שרבתה המפולת בשנים שעברו בבתי ובחצרו' והגוים בעלי הקרקעות אינם רוצים לבנות והיהודים בעלי החזקות אין לאל ידם והגוים לא השפירו עוד חצרות לישראל ורבו האוכלוסין לישראל כ"ר ארחי ופרחי ובתים לדור אינם בנמצא וגם אם ימצא מי שרוצה להרחיב גבולו ולהוסיף דוירים בחצרו' בתוס' בתים ע"ג בתים שלו הוא נמנע מלבנות מפאת שיש חלונות של אחרים פתוחים על גגו שהחזיקו בהם ואין לו רשות לבעל הגג לסתום החלונות או להאפיל עליהם וכן דנו ב"ד הקודמין זלה"ה הן היום בראותינו את כל התלאה אשר מצאנו בדותק הבתים פאמור נתנועדנו אנו שתי ב"ד | והספמנו הסכמה גמו' להיות מהיום ועד ביאת מורה צדק שיבא בב"א שכל הרוצה לבנות ע"ג גג ביתו איזה בית או עלייה או חדר יעשה ויצליח והרשות נתונה בידו לסתום כל החלונות הפתוחים על הגג בין שעשויים לאורה או לאויר או בכל אופן שיהיו בין שיש בהם היזק ראייה או שאין בהם היזק ראייה הרי זה מאפיל וסותר ובונה בכל אונת נפשו ככל הצריף לו ולית אינש די ימחא בידיה זולתי החלונות הפתוחים היום בבתי פנסיות בין של צבור או של יחיד שלא הוכללו בתקנה הזאת כלל אלא צריף שירחיק פשיעור המבואר בדברי הפוסקים ז"ל וגם הספמנו הסכמה גמורה שכל מי שירצה לפתוח חלונות על גגי חבירו אם אין בהם היזק ראייה ה"ז פותח ואין מי שיעכב עליו וכשירצה לבנות בעל הגג על גגו בית או עלייה או חדר ה"ז סותמם כדבר האמור עד שיביא שטר מכירה או מתנה גמורה אמנם בבתי פנסיות אין להם לפתוח חלונות על גגות של אחרים מאחר שלא יוכל ולא יורשה לסותמם כשירצה הבונה לבנות ע"ג וכן מי שיש לו בית או עלייה בחצרו ופתוחים בו חלונות על גג הזולת אינו רשאי בעל הבית או העלייה לעשותה בית הפנסות ולהחזיק בחלונות ההם וכ"ש שלא לבנות ב"הכנ מחדש ולפתוח בה חלונות על גג הזולת אע"פ שאין בה היזק ראייה וגם לא יוסיפו עוד חלונות אחרים בבתי פנסיות על גג הזולת אמנם החלונות של שאר הגגים שאינם של בתי פנסיות כל זמן שירצה לבנות על גגו איזה בנין שיש בו תוס' דירה ידיו רב לו לסתום או להאפיל ואין בכך פלוג' אכל פלי תוס' דירה רק להגביה פותלי ביתו או גגו ועי"ז גורם סתימת או אפילת

חלונות הזולת אין שומעין לו פלל וסתומת החלונות הנז' שאינם בכתבי פנסיות נוהגת בין בתקנות בין במולק"י שאף בחלונות המולק"י יכול בעל הגג או שהוא בעל חזקה לבד לסתומם לצורך בניינו כנז' והסתומה בכלם תהיה דוקא ע"י פותל אחר שייבנה מחדש בעל הגג על גגו ודין חלונות בית הפנסות נוהגים אף בגג אשר הנק' צ'אבאט הנז"ל שהפא לעשות אשר שפנגדו צריף להרחיק מהם פשיעור הנז"ל וקבלנו עלינו תקנה זו פתקנות הנהוגות בישראל דלא להשאנה מנה פלל בשנת ושמרת לעשות אשר ייטב לה ושיריר וקיים: **ע"ה שלמה אלפאסי הצעיר אברהם ננ'אד ע"ה אברהם טייב ע"ה דוד טייב דוד נ"ג ע"ה אליהו בירג'ל ע"ה עוזיאל אלהאייך יצחק בכ"ד דוד אלהאייך: (ק"ב) הספמות הקהל מודעת זאת שאול נשאל שאלה בבועלים פדת מה לעשות עפ"י התורה מפי סופרים ומפי ספרים בעיר א' מערי מלכות ישמעאל שדרים בה ישראל שנות מספר יתר על ת"ת שנה מנייהו מלכי רבנן ניהו ומנייהו אפרכי לעמוד לשרת בחצר בית המלכות שפל דברי המלכות נחתכים על פיהם ומוצאיו ומוצאיו מן היום והוא והלאה עוד היום ואחרי מן פלג רבות בשנים נקבצו באו יחידים מערי מלכות אדום.

לגור שם ואיתדר להו בשובה ונחת תגרי מתא איקרו ובכל יום ויום קרבו ויאתיו אנשים סותרים מערי מלכות אדום וישכנו לעד ברבות הטובה ולעולם הם נטפלים לבני ק"ק מסתערבים כי להם משפט הבכורה מפמה אנפי נהירי ולעולם הם מתפללים בכלל הק"ק מסתערבים וגבאי ב"הכנ הגדולה עמדו ויחדו להם מקום בבה"כ ועדיין נק' על שמם עד היום הנה ואף גם זאת הם קונים בשור מהמקולים של בני יש' מסתערבים בשומא שקצבו גזברי הק"ק מסת' פאשר יושט עליו המעט הוא אם רב וכל שבחא ורנוחא דאתיא ממכירת הבשר ושאר קבוצים מכללות בני העיר המה יעלו ויבאו ליד גזברי ק"ק מסת' לצורך פרוסת העניים והאביונים ועמלי תורה וארחי ופרחי דאתו מעלמא פהלכת גזברין יהודאין די בכל אתר ואתר.

ועוד בה מפקנא אית להו מההוא שבחא ורנוחא לצורך הוצאות המוטלות על פללות הק"ק מחקי המלכות והמדינה תמידין פסדרן ומוספין שלא פהלכתו ואין לבני ק"ק פורטוגיס. שום מגע יד ושייכות וידיעה בהכנסה הזאת פלל מ"ל עיולי מ"ל אפוקי ואחר עבור זמן זמנא זמניהם תלו עיניהם עיניהם בבנות בית הפנסות להם לבדם ניהנה והוציאו מחשבתם מהפח אל הפועל ובני ק"ק מסתערבים שתקו יחדיו כי היא היתה סיבה מאת ה' ויהי אחרי כן גברה ידם ועשו להם מקולין מחדש וכל הרינוח הרי זה בכי יופן ליד הגבאי שהעמידו מקהל עדתם להספיק ביד עניים ות"ח אשר מקהלים ונמצאו שתי קהלות הללו חלוקים בעיסתן אמנם בענין ההוצאות המוטלות על פללות ישראל שבעיר כמו שנאמר הספיקו מנהיגי הקהלות אשר היו בימים ההם להיות ב' שלישים בהוצאות ההם על בני ק"ק מסת' ושליש א' על בני ק"ק פורטוגיס וגם הספיקו בעת ההיא שפל האורחים הבאים מערי מלכות ישמעאל הם נכללים בכלל ק"ק מסת' בין לשכר ליטול מהם מה שיוטל עליהם בין להפסיד ליתן למי שצריף למיקם בספוקייהו עוזה חיים הן במות תכריכין וקבורה והבאים מערי מלכות אדום מוטלים על בני ק"ק פורטוגיס בין לשכר בין להפסד פמזון וכראות רב המקום הוא הראש תנא דידן וב"ד הצדק זכר מרנן לברכה זיע"א דמבני ק"ק מסת' קונים בשור ממקולין של בני ק"ק פורטוגיס קמו השרים אנשי קדש הנז"ל ושנסו מתניהם וגזרו לומר בגזירת עירין ובמאמר קדישין בכתב מפרש ודין

נוסחה: בהיות שקהל עדתינו תושבי העיר הזאת קהל אתוונסא יצ"ו מיום היותם על האדמה הזאת היו מוחזקים במכירת הבשר במקולין שלנו לתושבי העיר ולגרים בה ולכל עובר ושב מאנשי ישראל ונודע מה שהתקינו קדמונינו למפור ביותר משיווי ממה שמוכרי הגוים לקחת הוא יתרון גובר הקהל יצ"ו לפרנס בו החכמים והעניים ולצרכי הקהל פידוע ואף גם אשר באו אח"ך קהל גורניזים וקבעו דירתם בארצנו ארץ הלזו הנה גדר גדול בינינו ובינם כמה שנים שאין להם רשות.

לשחוט אפילו לצורך עצמם אם לא שיתנו רוחא לגובר קהל עדתינו וכ"ש שאין להם רשות לעשות בית המטבחים להם וכמה שני חזקה הוחזקנו בזה ואין פוצה פה ומצפצף ואז אחר זמן זה כמה שנים גברה ידם ופרצו גדר ופרצו החזקה שהוחזקנו בה וקבעו להם בית המטבחים ולא זו בלבד שמאז אין לנו הלאה מהם אלא גם הם היו נהנים משלנו שבני קהלתנו היו קונים הבשר משלהם וזהו גזל גמור הגזל מחמת החכמים והעניים שבני קהלתנו היו קונים הבשר משלהם וזהו גזל גמור הגזל מחמת החכמים והעניים וכשראו רבני קהל עדתינו של הדור ההוא זלה"ה ובראשם הרב הגדול ר"מ ור"מ ר' אברהם טייב דמתקרי ר' באסידי תנצב"ה החוסר המגיע בזה אז עגמה נפשם וגזרו אומר בגזירת עירין שלא יוכל ולא יורשה שום אחד מקהל עדתינו לקנות בשר מבית המטבחים שלהם בשום אופן בעולם כלל: לפנים בישראל היתה הארץ הלזו ארץ דשנה ורעננה ופרנסה מצויה בה בהרנחה ליהודים היתה אורה ושמחה אורה זו תורה שבנה היו מחזיקים ביד לומדי תורה והתורה חביבה על בעליה והדברים שמחים פנתינתן מהר סיני את פני האדון ה' ועתה בעונותינו נהפכו ציריה עליה ועמא דארעא אנלא ומדלדלא מקפוח הפרנס' וכוךד משטמת מסים וארנוניות קבועים ובלתי קבועים ובזה קצרה ידי מחזיקי לומדי תורה ואתעבידו חפמיא וכו' ולא נשאר לנו מעיר לעזור כי פנוקף בראש הזית ארבעה וחמשה גרגרים דהיינו מה שהתקינו קדמונינו וכן עמא דבר בכל עיר ועיר מדינה ומדינה פשמוכרין הבשר במקולין של ישראל מוכרין מעט יותר משיווי ממה שמוכרים הגוים והוא רוחא דביני ביני ממנו היו מחזיקים ידי לומדי תורה ופרנסת העניים ונותנים ממנו צדה לדך לעובר ושב כדי שלא ישמח ח"ו רגל מארצנו וממנו נותנים חקים קבועים עלינו מהשררה יר"ה בכל איד ואיד ובכל זמן ועידן וכן חקים קבועים וכן כמה עלילות ב"מ דלא לימטי עלן ועתה לבגידת הזמן גם בזה נהפכו ציריה כי שאל למים ראשונים למן היום שעקרו דירתם הקהל גורניז מארצם ובאו לקבוע דירתם בארצנו להיות מתושבי קהלתנו פה העיר מתא תונס יע"א שיש גדר גדול בינינו וכמה שני חזקה הוחזקנו בזה שאין להם רשות לשחוט אפילו לצורך עצמם לצורך אכילתן אם לא שיתנו לנו שיעור.

ההרנחה דביני ביני וכ"ש שאין לקבוע משחטא למפור לאחרים ועתה הזמן בוגד וגברה ידם ופרצו הגדר וכמה שני חזקה שהוחזקנו בזה וקבעו אטליז בפני עצמן ולא זו אף זו אלא גם בני קהלתנו אפילו יחיד סגולה קונים בשר משלהם ובזה נתרשלו זיינו ולא מצאנו ידים מהיכן יוצא הסיפוק של הצרכים הנז"ל וכשראינו כף עגמה נפשנו וקמנו ונתעודד לכרות ברית בגזירת עירין ובמאמר קדישין אנו משמתין ומנדין ומחרימים בחרם שהחרים יהושע את יריחו ובקללה שקלל אלישע את הנערים ובשמתא דשמתיה ברק למרוז ובכל הקללות והנדיים שנעשו מימות מרע"ה עד עכשיו שאין רשות לבנו

קהלתינו דהיינו מי שפורע כסף גולגלתא עמנו וכתוב בפנקס שלנו שלא יוכל ושללא יורשה שום א' לקנות מהם .

הן בש"ר הן הראש והרגלים הן כבד הן מסס הן קנים הן ע"י עצמן הן ע"י אחרים ואפילו הקצבים שלהם שהם מבני קהלתינו הם בכלל דברי הברית והדברים שרירים וקיימים. ואם איש או אשה או משפחה או שבט שגורם ביטול דברי הברית הזה הן ע"י עצמו הן ע"י אחרים יחולו על ראשו הנדוויים הנז"ל ופתו פת גוויים ויינו יין נסו ולא ימנה בעשרה ולא יצטרף לשלשה חמת ה' וסער מתחולל על ראש רשעים יחול ושומע לנו ינעם ויבלה בטוב ימיו ושנותיו בנעימים עד עצמו הפהן לאורים ותומים פה דברי המסכמים על דברי הברית הזאת הפתונים לפרט יום ז' לח' מנחם יה"ל בסדר ואנו אתכם בעת ההיא לאמר ה' אלהיכם נתן לכם את הארץ הזאת ש' תתק"א ליצירה והפל שריר וקיים.

ע"כ נוסח התקנה שב"ד של פת הקודמים נו"ן זיע"א. ודין נוסחי תקנה תננינא: ולאז"ר כן באו אנשים סוחרים ממלכות ישמעאל ופשוטו לקנות בש"ר מאת זוכחי הגבחה מהמקולין של ק"ק פנרטוגיז ואשר יבא מהערים ההם רש דל והלך מתפרנס מהקנפה של ק"ק מסתערבים בין בחיים בין במות והוכיחום הב"ד בפעם בפעם וימאנו בפתרן סורת ולא שמעו לקול מורן' מפני היד שנסתלקה והזרוע רמה ובהיות שאין פתן של ישראל אלא בפיהם .

עמדו הב"ד בועד ששים המה מלכ'ות מאן מלכי רבנן והתרימו עוד בכל אלות הברית תצלנה און משמוע הפל בכתב מפרש ודי"ן: : וכעת ראה ראינו והנה שעוררנה פשתה המספחת שפמה אנשים מקהל עדתינו קונים הבש"ר משלהם ובזה שמים רעות עשו שמעלו בחרם ה' ה' יכפר בעד וגרמו ביטול החילוק של החכמים והעניים הקבוע להם מאת הגזבר פמה שבתות וכן ראינו שהבאים משאר ארצות שאינם מהקהל גורניזיס קונים הבש"ר משלהם אף שהחכמים והעניים הבאים מאותן ארצות מוטל עלינו מחייבתם ופרנסתם וצורף קבורתם ולא על קהל גורניזי ונהו חוסר גדול.

ובפרט בדור הזה שרבו החכמים ולומדי תורה ה' ישמרם ורבו העניים אשר עיניהם תלויות לפרס שלהם אשר יוצא מבית המטבחים שפמה שבועים שבועה שלא לקחו מחייבתם ופרנסתם מחמת שאין הקומץ משביע את הארי שפמה בעלי בתים מקהל עדתינו וכן הבאים משאר ארצות קונים משלהם וכלתה פרוטה מן הכיס אשר ע"כ קמנו ושנסנו מתנינו ואזרנו חלצנו אנו ב"ד דחתימי לתתא ותכמי העיר גדולים וקטנים לאחוז בעקבי קדמונינו זלה"ה אשר מימיהם אנו שותים לחדש תקנתם לגזור בגז' עירין ובכל התרמות והנדוויים הנז' בתקנה הנז' על כל מי שקונה בש"ר הן הראש וכו' כנז"ל מבית המטבחים של הגורניזיס בין מבני קהלתנו בין עני בין הבאים משאר ארצות שאינם מהקהל גורניזיס הם בכלל החרם ולא על הקונים בלבד אלא גם על המוכרים בבית המטבחים שלהם שעוברים על לפני עור לא תתן מכשול חל החרם הנז' ודברי הברית הזאת שרירין וקיימין מו"ע ושומע לנו ישכון בטח ושמ"ר בס' לא תשיג גבול אשר גבלו ראשונים ר"ח אלול שנת עד עת קץ והפל שריר וקיים ותתימי עלה ראשי אלפי ישראל ושאר רבנן ששים המה כמזכר ולפי שיצאו עוררין מהאורחים התפסנוהו שרירי חזרו ג' מהב"ד החתומים וכתבו אילין שיטין ודי"ן: אנו מגלים און כל קורא בפתקא דנא

שְׁהִסּוּחֵרִים הַבָּאִים מֵאַרְגִּיל יַע"א אֶפֶי בָּאוּ עִם נְשׁוֹתֵיהֶם אִם דַּעְתָּם לְחֹזֵר לַעִיר אֵינָם
בְּכָל־ל זֶה הַחֵרֶם וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם: וְעוֹד חֲזָרוּ ב' מֵהַב"ד וְכָתְבוּ וַיִּזְכְּרוּ לַהֲגִיגָה אֲנַחְנוּ
מִגְלִים אֲנִי כָּל קוֹרָא בְּפִנְקֶס זֶה מֵאַחֲזָרֵי הַדָּף כָּל הַחֲרָמוֹת הַכְּתוּבִים וְהַחֲתוּמִּים בּוֹ הֵם
עַל מְנַת שְׂאִין אֲנַחְנוּ מִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם עַרְבוּת אֲלֵא כָּל אוֹכְלֵי יֶאֱשָׁמוּ אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוֹמֵת
וְאֲנַחְנוּ נִקְיִים עַכ"ל: הֵן הַיּוֹם עֵינֵי רוֹאֵה עוֹדֵם מִחֲזִיקִין לְקַחַת בְּשֵׁר מִהַמְּקוֹלִין שֶׁל ק"ק
פְּוֹרְטוֹ יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה אִם יֵשׁ לְעִמּוּד פְּנִינִים בְּכָל עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת בְּכָל פֶּחַ הָאֶפְשָׁרִי
לְרִדּוֹתֵן לְבִלְתִּי יִקְחוּ בְּשֵׁר מִהַמְּקוֹלִין שֶׁל ק"ק פְּוֹרְטוֹ אוֹ לֹא.

וְעוֹד בְּהַ יוֹרָה יוֹרָה דַּעַה דָּאִי מְדִינָא אָסִיר לְהוּ מִכֶּחַ הַהִסְפָּמָה שֶׁהִיא בְּחֲרָמוֹת א"כ מֵאֵן
דְּמוֹשִׁיט וּמְזַבֵּן לִיהַ קַעְבֵּר מִשׁוּם וְלִפְנֵי עוֹר לַת"מ דְּוִדָּאִי לֹא מְצִי שְׁקִיל מְדַנְפְּשִׁיָּה דְּזַבִּינָא
בְּעֵי עַל הַכֵּל יָבֵא דְּבָרוֹ הַטּוֹב פְּדַת שֶׁל תּוֹרָה וּשְׁכַמ"ה: זֹאת אָשִׁיב בְּרִישׁ כָּל מְרָאִין ת"ח
הָא בְּרַפ"ק דב"ב דָּף ז' פְּמָה יְהִיָּה בְּעִיר וְיִהְיֶה בְּאֲנָשֵׁי הָעִיר י"ב חֲדָשׁ קְנָה בֵּית דִּירָה
הָרִי הוּא פְּאֲנָשֵׁי הָעִיר מִיָּד וְרַמִּינּוּ עֲלֵהּ מְדַתְנָא שְׁלֵשִׁים לְתַמְחֻוֹי ג"ח לְקוֹפָה שְׁשֵׁה לְכֶסֶת
ט' לְקַבּוּרָה יב"ח לְפָסִי הָעִיר וּמְשַׁנֵּי א"ר אָסִי א"ר פִּי תָנּוּ נְמִי מְתַנֵּי יב"ח לְפָסִי הָעִיר
תָּנּוּ ע"כ וּפִירֵשׁ"י שְׁלֵשִׁים יוֹם לְתַמְחֻוֹי וְכו' שֶׁהַגְּבָאִי גוֹבָה מְמַנּוּ ע"ש ור"ל דְּחֻבָּא רְמִינָא
עֲלֵיָּהּ לְמִיָּהב כָּל מְלֶתָא בְּזַמְנָה וְכו"כ הַנְּמַק"י וְהַרְמ"ה בְּסִי' פ"א ע"ש וְכַתְּבַת הָרִי"ף
וְהָרָא"ש וַיִּזְכְּרוּ לַש"מ דְּכָל ה"מ חֵיבָא נִינְהוּ וּמְפַקִּינּוּ מְנִיָּהּ בַּע"כ דְּוִמְיָא דְּפָסִי הָעִיר עַכ"ל
וְהִינּוּ מְדָאוּ לְמַתְנֵי דְּקַתְנֵי יב"ח לְפָסִי הָעִיר וְקַתְנֵי כּוֹפִין זֶה אֵת זֶה לְעֲשׂוֹת וְכו' ש"מ
דְּבַרְנֵי דְּתַנֵּי לְהוּ לְהַנְּדָף מִלֵּי דְּבִשְׁעֵי עוֹרָא תַלְיִין בְּהַדִּי פָּסִי הָעִיר לְמִימַר דְּכּוֹלְהוּ בְּחֻדָּא
מִחֻתָּא נִינְהוּ.

גַּם הַרְמַב"ם פ"ט מה' מְתַנּוֹת עֲנִיִּים דִּין י"ב פְּסַק דְּכּוֹפִין אֶהְנֶה דְּתַמְחֻוֹי וְקוֹפָה וְקַבּוּרָה
ע"ש וְכַתְּבַת עוֹד הַנְּמַק"י דְּלָאוּ דְּוִקָּא פָּסִי הָעִיר שְׁהֵם תִּיקוּנֵי הָעִיר אֲלֵא ה"ה לְמַסִּין
וְלְתַשְׁחֹרֶת ע"ש וְכֵן מְצַאֲתִי שֶׁם לְהַרְמ"ה ז"ל שֶׁכָּתְבַת שֶׁם וַיִּזְכְּרוּ לְמִינֵי
מַסִּין וְתַשְׁחֹרֶת שְׁנוֹתָנִים לְמַלְךְ דְּכַלְהוּ נְטִירוֹתָא דְּמַלְכָּא נִינְהוּ עַכ"ל.

גַּם אֲשׁוּר לְהָרָא"ש בְּשֵׁם רַבִּי הַלּוּי בֶּן מִיגָאס שְׁכ' וַיִּזְכְּרוּ לְוִיָּה לִי דְּכָל מִינֵי מַסִּים מְיָדִי
דְּנְטִירוֹתָא נִינְהוּ כִּי הֵם הַשׁוֹמְרִים אוֹתָנוּ בֵּין הָעַמִּים כִּי מֵהַ תּוֹעֲלֵת יֵשׁ לְקַצַּת אֲנוּמוֹת בְּנוּ
לְשִׁמְרִינוּ וְלְהוֹשִׁיב אוֹתָנוּ בִּינֵיהֶם אֲלֵא בְּשִׁבִיל הַנָּאָה שְׁנֵאוֹתֵינּוּ מֵאֵת יִשְׂרָאֵל לְגַבּוֹת מֵהֶם
מַסִּים וְאֲרַנּוּנִיּוֹת עַכ"ל.

שׁוֹב מְצַאֲתִי לְיָמוּד עָרוּף הוּא בְּיָדֵינוּ בִּירוּשָׁלַיִם הֵתֵם דְּקַאֲמַר לְפָסִים וְלְזַמְיוֹנוֹת י"ב וּפִי
ה' שְׁדָה יְהוֹשִׁעַ שֶׁהַזְּמִיּוֹנוֹת הֵם הַמַּסִּין וְהַבִּיא רֵאָיָה מִהַמְּדָרֵשׁ וְאַתְמָהָא עַל הַנְּדָף רַבְּנוֹתָא
ז"ל דְּתַלּוּ זְנִיָּהּ בְּסַבְּרָא וְלֹא בַּגְּמ' וְצ"ע כְּעַת וְעֵינֵי בְּעָרוּף עָרוּף זְמִיּוֹן ע"ש.

וְכַתְּבַת הַנְּמַק"י וַיִּזְכְּרוּ מוֹכַח בְּגִמְרָא דְּאֶפֶי לֹא יָרַד לְהַשְׁתַּקֵּעַ אֲלֵא לְגוֹר פִּינּוּן שְׁעַמַד שֶׁם יב"ח
הָרִי הוּא פְּאֲנָשֵׁי הָעִיר לְכָל מַסִּים וְתַשְׁחֹרֶת וּלְפָסִי הָעִיר וּלְכָל הָעַנְיָנִים דְּבַנֵּי הָעִיר מְמַשׁ
וְכַשְׁלֵא יָרַד שֶׁם יב"ח אֶפֶי לִי יָרַד לְהַשְׁתַּקֵּעַ לֹא הָיוּ פְּאֲנָשֵׁי הָעִיר אֲלֵא לְקוֹפָה וְלְתַמְחֻוֹי
וּלְכֶסֶי וְלְקַבּוּרָה בְּזַמְנֵים יְדוּעִים כְּדַמוּכַח בְּגִמְרָא עַכ"ל וּמַסִּיָּים בְּהַ הַנְּמַק"י אֶהָא דְּתַנֵּינָא
הַמְּוֹדָר הַנָּאָה מִיּוֹשְׁבֵי הָעִיר כָּל שְׁשֵׁהָ שְׁלֵשִׁים יוֹם אָסוּר לִיקְהוֹת מְמַנּוּ פְּחוֹת מְכָאן מְוֹתֵר
לִיקְהוֹת מְמַנּוּ כְּתַב וַיִּזְכְּרוּ לְוִיָּה וְכַתְּבַת מְוֹתֵר וְלֹא חִילַק בֵּין יָרַד לְהַשְׁתַּקֵּעַ אוֹ
לְגוֹר ש"מ דָּאִין הָעַנְיָן תְּלוּי בֵּין אִם יָרַד לְהַשְׁתַּקֵּעַ אוֹ לְגוֹר אֲלֵא בְּזַמְנֵי שְׁאֵם עַמַד יב"ח

הוי פאנשי העיר ממש ואי לא לא אלא למילי דאמרי בסמוך עכ"ל ומדבריו למדנו דלהנהך
מילי דקנפה ותמחוי וכו' ואע"ג דאפתי לא מקרי בר מתא ואין דעתו .

להשתקע אלא לגור שם חייב אבל לענין פסי העיר ומסין ותשחורת אע"ג דירד להשתקע
לא מחייב אלא כל ששקא בעיר יב"ח כל כמה דלא עביד מעשה שקנה בית דירה דמעשה
גדול הוא ומחייב לאלתר אפי' בפסי העיר ומסין ותשחורת דמעשה רב הוא ואלים טפי
דבהנהך בעי' דהוי פבני מתא ואלא מקרי .

מפלל בני מתא אלא לאחר יב"ח אבל לענין צדקה רמיא אפוליהו יתבי מתא אע"ג דעובר
אנרח הוא וכהיא דתניא דתמרת והגמלת העוברת ממקום למקום כל ששקא שלשים
יום מיקרי מיתבי מתא והתם עובר ממקום למקום הוא וכן בקדוש חזיתי להריב"ש ז"ל
סי' קל"ב שכ"כ ומהך דתניא דתמרת והגמלת וכו' ע"ש ודברי הנ"י שכ' פדמוכח בגמ'
לקא נמי איכנוין וכמ"ש הנ"י ז"ל ויכשלא עמד שם יב"ח אפי' ירד להשתקע לא הוי
פאנשי העיר לכל מילי אלא לקנפה וכו' .

אתה תראה מ"ש המרדכי בשם רבי ברוך בס' החכמה דהא דקתני יב"ח הרי הוא פאנשי
העיר מיירי דוקא דומיא דתמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ונשתקא שם אבל אדם
הבא לדור להשתקע שם הוי פקונה בית דירה וכו' אלא דהדר ביה ממ"ש בירושלמי
וסיים ומפאן יש לפסוק דאין לחייב אדם במתנת ואין להטילה עליו עד יב"ח ע"ש
שקאריף ואח"כ הביא תשו' רבי אביגדור שאם יש מנהג בעיר שאיש הבא אל עיר
נושבת יהודים תוף יב"ח שאינו יודע לפוטרו ע"ש שקאריף בתורת המנהגים ונראה
דברינו ברוך לא פליג אדברי הנ"י אלא בירד להשתקע לחייבו מיד ולא לאלתר אבל לאחר
יב"ח מודה הוא אפי' בירד לגור שם מחייב בפסי העיר והטלת המסים וכ"ש אחר שהביא
דברי הירוש' וזה ברור ומדבריהם למדנו שהאורח תבא לגור בארץ נושבת מהיהודים
ותיקנו להם תקנה ונהגו בה מנהג הוא נכלל בכלל הסכמתם ואע"פ שאינה מן הדין מיכף
פניף למנהגי העיר ותקנותיהם שעל דעת פן יבא האורח להתגורר בערים שדרים בהם
ישראל ולקמן ית' בס"ד וכן מתבאר מדברי הריב"ש ז"ל שם שנשאל על קהל שעשו
הסכמה בכח חרם ונדוי שכל מי שיבא לדור אצלם שיתחייב לפרוע עמהם בכל
הוצאותיהם וצדקותיהם ובמסי' ובכל צרכיהם ויש בקהל סוחרים וכו' ואנשי זרוע וכו'
שלא יפרע וכו' והשואל חייב אותם וע"ז באה תשו' ה' ז"ל מהך דפ"ק דב"ב הנציצבת
עמה בזה ומסיק פסיק ותני ומה שפכתתי הוא מן הדין ואף אם לא הנה בקהל הסכמה
בזה וצ"ל פשיש הסכמה בעיר שהבא לדור בקהל על דעת הסכמותיהם הוא בא ומתחייב
בהם וכו' ע"ש ובסי' שצ"ט כתוב למ"ר בתוף דבריו ז"ל והבאים מחוץ לעיר לדור שם
הרי הם פאנשי העיר ותיבין לעשות פתקנתן והרי הם פאילו קבלו עליהם בפירוש כל
תקנות העיר בעת בואם כל שאין דעתם לחזור וכו' וכ"ש בענין ממון פגון הקנסות
שהסכימו מו בתקנותיהם שיש לנו לומר שקבלום עליהם פשבאו לדור שם בעיר והיא
והרי הם פבני העיר ובכלל תקנותיהם ע"ש ומ"ש כל שאין דעתו לחזור ר"ל להתחייב
אפי' תוף יב"ח אבל אם שקה שם יב"ח .

אע"פ שדעתו לחזור חייב כמו שהוכיח מהך דתמרת וגמלת שהביא בסי' קל"ב ותמ"א
דף שע"א ע"א ובשיטת הנמק"י אמרה למלמיה זה פעמים דברתי בהא ומרן הב"י הביא

תשו' זו בח"מ ריש סי' קס"ג ע"ש ובי"ד סי' רי"ד הביא התשובה דסי' שצ"ט וקעלה אותה על שלחן מלכים לה נא ראה אחרי פתבי זה מצאתי להרב ד"ן בח"מ סי' כ"א שאול נשאל על יחידים מבני טבריה שבאו לצפורי ונשתהו שם יותר מג' שנים וכל משאם ומתנם בצפורי ושואלים מהם שישאו ויתנו עמם בעול המסים כיון שנשתהו יב"ח ובני טבריה טוענים שכיון שלא עקרו דירתם מטבריה דעתם לחזור למקומם ואין מוטל עליהם לישא בעול המס עמם ועוד שפבר פורעים המס במקומן ואין אדם פורע בב' מקומות ובני צפורי טוענים שבמקו' שנושאים ונותנים מוטל עליהם לפרוע מס והשיב שהרב ד"ג ז"ל נשאל ע"ז ובכלל דבריהם ז"ל מאי דכתי' בעניותי' ת"ל וע"ע לה' נאמן שמואל סי' צ' וה' פרם שלמה מסי' פ"ב וקלאה וה' בית שלמה ח"מ סי' ל"א וע"ע לה' כנה"ג ח"מ סי' קס"ג מה שציין בזה פמה דעות גדולי המחברים נו"ן וא"צ להאריך עוד כי האנשים האלו כבר נשתקעו פה מתא יע"א ומהם נשאו להם נשים מפה ומהם קנו בתים ונחצירות ועתה השיאו לבניהם ולבנותיהם ועוד אכלם בפיהם מהמקולין של ק"ק פורטו' ולא זו אף זו ויוסיפו עוד לחטוא ולהחטיא זולתם שקונים צאן ובקר מידי ש"בש ונוטלים מהם פדי ספוקם והיה הנשאר מוכרים אותו לבני ק"ק מסתערבים ונמצאו שמים רעות גזל הצבור ועוברי על חרמי צבור אנשי קדש זיע"א מה מענה בפיהם להשיב אמרים ומה שפסכו עצמן על מה שחזרו ג' מב"ד וגילו אנון שאם דעתם לחזור אינם בכלל החרמות הנז' קושטא קאי הנה יביעון בפיהם יום יום כי לבם נכון לחזור זולתי קול בפיהם ואין בפיהם נכונה ועוד בה' כי הב"ד גילו דעתם קודם שפתבו הני שיטין רהטי רהוט כי אנוסים היו מחמת חמת המציק גלוי לכל העמים אין די באר: עתה אקום לבאר משפט המוכרים לאנשים הללו וכ"ש לבני ק"ק מסת' אי קיימי בלאו דלפני עור לא ת"מ או לא ת"ש הא דתנא המושיט יין לגזיר ה"ז עובר משום ול"ע לת"מ ש"מ אעג"ב דהמושיט לאו גזיר ולדידיה שרי ליה מאריה לשותות יין הא מיהא כיון דהמקבל גזיר הוא ולדידיה אסיר קעבר משום ולפ"ע וכי היכי דהתם אע"ג דאין היין אסור אלא משום דגזיר גזירות ה"נ אע"ג דבשר כשר הוא ומשרא שרי מ"מ כיון דגודא רבה שרי עליה חרמי צבור לאסור איסור קרינו ביה שפיר ולפני עור.

ובטרם תחיל האר"ש אמרנו נבא העיר אם חלה ההספמה הלזו על הנולדים אחריהם או לא בריש אמיר אציגה נא עמה הא דאמרינו בפרק מקום שנהגו דף ו' דלא הוו אזלי מצור לצידו במעלי שבתא אתו בנייהו קמיה דר"י א"ל אבהתן הנה אפשר לון אנון לא אפשר לן א"ל כבר קבלו אבהתכון עליכון שנאמר שמע בני מוסד אביה ואל תטוש תורת אמה ע"כ מהקא משמע שאע"פ שהאבות לא קבלו ע"ע הנהגה זו בגזיר או שבועה או חרם אפי"ה מחוייבים בניהם אחריהם לקיים כל דבר אשר נהגו עצמן האבות בהנהגה טובה וישרה ואע"פ שאבותיהם הנה ספק בידם לנהוג אותה הנהגה והבנים לא אפשר להו אכתי גודא רבה שדייא עלייהו משום אל תטוש תורת אמה וכ"ש שהם בעצמם אינם יכולים לבטל הנהגתן.

גם אשו"ר להריב"ש בתשו' סימן שצ"ט שנשאל בקהל שהסכימו שלא לקדש אשה אלא בנעז ממנוי הקהל וי"ד בני אדם ושאם עבר וקידש קידושיו בטלים אם חלה ההספמה גם על הדורות הבאים אחריהם.

והשיב דהרשות בידי בני העיר לתקן ולגדור כפי מה שיראה להם ושאר הקטנים בכלל תקנתם לכשיגדילו שאל"כ בני העיר היו צריכים לחדש תקנתם בכל יום מפני הקטנים שנעשים גדולים וזה דבר בטיל ואף הנולדים לאחר מפאן שהרי יכולין הצבור לעשות תקנה עליהם ועל זרעם כמו שמצינו בפלגוש בגבעה שלפי שנשבעו איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה נאסר הדור ההוא והיו אסורים הדורות עד שהוצרכו לדרוש ממנו ולא מבניו הא אילו אמרו ממנו ומבניו או שאמרו סתם הנה חל החכם אף על דורות הבאים אלו תמצית דבריו ז"ל והנה התקנה של הקידושין לא הנה בה חכם או שבועה רק הסכמה בעלמא ושפירא ליה מלתא דקניימא עליהם ועל זרעם הילודים ואשר עדין לא הנה ומה דתניא רשאין בני העיר להתנות וכו' והתם לא קתני לא חכם ולא שבועה ובה דבני ביישן נמי דמיייתי הרב ז"ל פתר הכי ע"ש ובבני ביישן לא הנה לא חכם ולא שבועה פדכתיב' וא"כ בפלגוש בגבעה אמאי הוצרכו לשבועה בהסכמה גרידא תסגי להו ועוד יש לדייק בדברי הרב ז"ל שמתחילה כתב שלפי שנשבעו איש ממנו וכו' אלמא שבועה הנות ואח"ך כתב או שאמר סתם חל החכם אף על הדורות הבאים וכו' עכ"ל דחכם מאן דכר שמה הן אמת כי בראש אמיר פתוב לאמר ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן את בתו לבנימין לאשה ואח"ך נאמר מה נעשה להם וכו' ואנחנו נשבענו בה' לבלתי תת מבנותינו להם לנשים הרי שאינו מזכיר אלא שבועה ואל השלשה לו' בא ואנחנו לא נוכל לתת מבנותינו להם לנשים כי נשבענו בה' לאמר ארור נותן אשה לבנימין וידוע כי ארור בו שבועה בו חכם ע"כ צ"ל דהרב ס"ל שהנה ג"כ חכם בדבר ושבועה פדאמרן וחרם מפלל ארור אלא דמהא לא איריאי לענ"ד דע"כ לא אמרינו דחכם בכלל ארור אלא היכא שלא הוזכר באותו ענין דברת השבועה אלא היכא דבפירושא אתמר שהיתה השבועה אע"ג דכתיב נמי ארור אשבועה דכתיב בקרא קאי ואל השאלה הא' מ"ט הוצרכו לשבועה הקרוב אצלי שפל הסכמה שעושים בני העיר למגדר מלתא פה תקנה של הקידושין או לדבר מצנה ותוס' פבוד שפת פה דבני ביישן וה"נ בתקנה דרווחת המזונות שלא לקלקל השורה יש פח בינדם לקיים פל דבר בלי שום אלה ושבועה אלא בהסכמה והנהגה לחוד תסגי להו אבל פה דבני בנימין ע"ד פלגוש בגבעה לאסור לתת להם נשים אדנבא נר' שהדבר עצמו אינו הגון לפני מ"ש והנה העולם ע"כ הוצרכו לחזק הסכמתם ע"י חכם ושבועה וכן מפורש יוצא בדברי הרמב"ן ז"ל שהביא הריב"ש שם ז"ל אלא שנהגו פן מעצמם לעשות גדר וסייג לתורה אף הבנים חייבים לנהוג באותו גדר פדאמ' וכו' בני ביישן וכו' עכ"ל למדנו מדבריו ז"ל דבדאיפא גדר וסייג לתורה בהסכמה לחוד סגי עליהם ועל זרעם ומדייק לה הריב"ש דחל על הנולדים ממה שדרשו בפירק י"ן דקכ"א ממנו דמשמע דוקא ממנו ולא מבניו הא אם אמרו ממנו ומבניו חל על הנולדים החכם ע"ש ובה דפלגוש בגבעה פבר פתבתי דה' ז"ל זמנין קרי ליה שבועה וזמנין קרי ליה חכם ובתרוניהו סבר לה מר דחיייל על הנולדים ואין זה דעת הרא"ש ז"ל בתשו' פלל ה' סי' ד' דפשיטא ליה דהשבועה אינה חלה על הנולדים דא"א להשביעם אבל נדוי וחרם חל על הנולדים וההיא דפלגוש בגבעה חכם הוא כמ"ש בילמדנו עש"ב גם בכלל ז' סי' ט' פתב דא"א להשביע את הנולדים לאחר זמן וכו' ע"ש והביא ראיה ג"כ ממדרש ילמדנו המובא לשם וכלשון הזה פתב ג"כ בסוף פלל יו"ד ע"ש והנראה דהא דפשיטא ליה להרא"ש הפעו"ז ז"ל דא"א להשביע את

הנולדים לאחר זמן ה"ט משום שהשבועה למיסר נפשיה אחפצא ועיין בטור י"ד ריש סי' רט"ו ואין פה ביד האב לאסור שום חפצא על הבנים אבל חרם ונדוי הוא פועל קללה שמקלל את העובר ע"ד אבותיו כמ"ש הרא"ש ז"ל בתשו' הנאמרים באמת ומעתה גם מ"ש הריב"ש בתשו' בכלל דבריו בשבועה הפונה הוא על החרם ופשיטא דשמיע ליה להריב"ש מ"ש בילמדנו שהביא הרא"ש בתשובה.

גם אשור"ר למהר"ם אלשיקר ז"ל בתשובה סי' ע"ח שנשאל לפניו בענין הקידושין כמו שנשאל הריב"ש ז"ל רוב. דבריו וראיותיו כמ"ש הריב"ש וסו"ד הביא דברי הריב"ש ובתו' דבריו הביא דברי הרמב"ן במשפט החרם שכתב וז"ל וכדאשפחן נמי בפלגש בגבעה שנשבעו איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה ונאסר הדור ההוא ואפ"י הדורות הבאים היו אסורים אי לאו דכתיב אשר יתן ממנו דמשמע ממנו ולא מבנינו כדדרשי' בפ' י"ן וכו' עכ"ל עין רואה שלא הזכיר אלא שבועה וקאמר שאפ"י דורות הבאים היו אסורים וכו' ופליאה דעת ממני איך עין של מעלה לא שלטה מ"ש בילמדנו פ' וישב אר"ע החרם הוא השבועה והשבועה הוא החרם צא ולמד וכו' תדע לה פה החרם שהרי השבטים שקנאו על פלגש בגבעה והחרימו שיבאו כל ישראל מקטון ועד גדול שנאמר כי השבועה הגדו' היתה לאשר לא עלה אל ה' אל המצפה וכו' וכי שבועה היתה שם אלא ללמדך שהחרם הוא השבועה וכו' ע"כ עין רואה דפשיטא ליה לבעל המדרש דלא הויא התם שבועה אלא חרם אמטו להכי חלה על הנולדים דהוי פועל קללה כמ"ש הרא"ש ז"ל אבל השבו' א"א להשביע הנולדים לאחר זמן והא דקאמר ר"עק השבועה היא החרם והחרם הוא השבו' אע"ג דלדעת הרא"ש ז"ל לא ראי זה כראי זה דהחרם חל על הנולדים אבל השבועה א"א להשביע את הנולדים נראה שדעת הרא"ש ז"ל עק אקרא קאי ודריש דכל היכא דכתיב שבועה היא ג"כ חרם לענין שיחול ג"כ על הנולדים וכן פל היכא דכתיב חרם הויא נמי שבועה בכלל לענין חומר בשבועה מבנדוי וחרם אבל בשאר אינשי שנשבעי על איזה דבר אינם יכולים להשביע את הנולדים וענין בנימין חרם הנאי וכמו שנתבאר ושמי' מדברי הרא"ש ז"ל דלא שני לן בין יחיד המשביע את בניו לרבים המסכימים להשביע את בניהם דכולהו אינם רשאים להשביע את הנולדים לאחר זמן מדהוצרך לאוקומי דפלגש בגבעה דחרם הנאי ולא קאמר דרבים שאני וכן בחרם חל על הנולדים בין יחיד ובין צבור פיון דקללה היא פל אפי' שוין אמנם בהנהגת סיג וגדר לתורה אפילו בלא שום חרם ושבועה חל על בניהם פה דבני בישן וכמבואר לעיל וש"מ נמי מדברי הרא"ש דבשבועה א"א להשביע הנולדים ואפ"י במפרש שמשביע ג"כ את בניו שיולדו לו לאחר מכאן דדייק מדכתי' ממנו ולא כתיב ומבנינו משמע דאי הוה כתיב ומבנינו גם הבנים היו אסורים והתם משום דחרם הוא אבל בשבועה א"א להשביעם וה"ט פדכתיבנא משום דבאיסור נפשיה אחפצא לא מצי למתסר החפצא על מה שעתיד לבא משא"כ חרם דהוי לשון קללה וכשעובר חלה עליו כמ"ש הרא"ש: אמור מעתה זו היא שקשה במה שראיתי להרב מוהריב"ל ז"ל בס"ג סי' ד"ן דפשיטא ליה דהחרם חל על הנולדים ומספ"ל בשבועה אי חלה נמי על הנולדים או לא והדר פשטה מתשו' הריב"ש סימן שצ"ט אשר הובאת לה.

ואתמהא איך העלים עין מג'תשוב' הרא"ש הנתינים למעלה ואחת מהנה הובאת בב"י י"ד סי' רכ"ח דרע"א ע"א ופקקה בש"ע שם סל"א דאין השבועה חלה על הנולדים ע"ש

בהט"ז סקמ"ד וצל"ע פֿעט. ותבט עיני לה' כנה"ג שם בהגהב"י אות רנ"ה דרמי ומותיב דברי הריב"ש אהדדי דשמעונו ליה להרב ז"ל דסבר דהשבועה חייקלא על הנולדים כמ"ש מהריב"ל ז"ל ואילו בסי' של"ה ונהביאה רבי' ב"י בח"מ סי' ר"ז כ' על דבר שיש בו אסמך' אע"ג דאין הקנן גומר מ"מ השבועה מקיימת המקח אלא דלמאן דס"ל דבעינו מעכשו השבועה הויא כבד"ח ותייב לקיים המקח ע"י שבועתו ולא שנגמר מצד הקנן ונ"מ שאם מת אין היורשים חייבים לקיים המקח וכו' ע"ש אלקא אין השבועה חלה על הנולדים ואתה דע לה דמאי דתלי ויניגה הרב ז"ל בדברי מוהריב"ל ולא בדנפשיה משום דהאמ' דהריב"ש מודה לדברי הרא"ש דחרם ונקא הוא דחל על הנולדים ולא שבועה וענין פלגש בגבעה חרם הוא וכמ"ש במד' ילמדנו ושבועה דנקט הריב"ש ז"ל במלתיה ל"ד דלאו להאי מלתא איתשל ויה דבני ביטון מדין חיוב נגעו בה דאלת"ה תקשי מניה להרא"ש ז"ל וכדכתי' בעניותי' אמטו להכי שפיר פסיק ותני בסי' של"ה שאין השבועה חלה על היורשים אבל השתא דהרב מוהריב"ל ז"ל שמיע ליה בדעת הרא"ש שהשבועה חלה על הנולדים שפיר ק"ל להרב כנה"ג תשו' הריב"ש אהדדי כנלע"ד: (קי"ג) הספמה.

להיות שפתי דינין קמאי וקמאי דקמאי זלה"ה היו דנין במקירת החזקות שאם לא נמלכו בשותף ובבן מצר ונכתב השטר וחתים עליה סופר מתא זכה הלוקח במקחו וידי השותף והמצרן מסולקת ממנו והסופר ענוש יענוש אי לזאת הוספנו בו דבר חדש אנחנו צעירי הצאן שתי בתי דינין בעיר א' והספנו שלא יסתלק כח השותף והמצרן אלא אי חתימי על ספר המקנה תרי סהדי סופרי.

מתא ונקא והסופרים מענישין אותם כפי . ראות ב"ד על שלא נמלכו בשותף ובבן המצר.

גם בענין השכירות אי דיינינו בה דינא דשותף וכן המצר עלתה הספמתינו דלא דיינינו בה דינא דבן המצר ושותף אלא ונקא אם רוצים להשיא בה את בנו או להשפירה לבנו השוכן אתו בדוחק וזולתי זה יוכל בעלה להשפירה לאחרים לבל מי שישכר בעינוי שהוא הגון ולית בה דינא דב"מ ושותף וקבלנו על עצמנו ועל כל הדורות הבאים אחרינו תקנה זו פחומר וכחונק פל תקנות הצבור הנעשים בישראל עד עמוד הכהן הגדול לאורים ותומים והיה ה' למלך על כל הארץ כיר"א הלא כ"ד עמוסי התלאות לרבות כל מיני קטני'יות החותמים פה מתא תונס יע"א בסדר ושמרת ועשית אותם משנת ההיכ"ל להבנו"ת לפר"ק היא התקס"ג והפל שריר ובריר וקים: הצעיר שמואל כהן ס"ט יצחק ע"ה עוזיאל אלקאיי ס"ט אברהם שייב ס"ט ע"ה דוד טייב ס"ט דוד גג' ס"ט הצעיר אברהם אבוקארא ס"ט ע"ה חזקה יצחק מזרחי דידיע שרעבי ס"ט הצעיר משה סוזין ס"ט יצחק טייב ס"ט אליהו חי בורנ'ל ס"ט (קי"ד) הטבה ראובן מכר לשמעון חזקת קרקע בארץ זוז ועשה לו שטר הטבה שאחר זמן פשיביא לו מעותיו חזיר לו הקרקע ובתוף הזמן הוא עמד שמעון ומכרו ללוי באותם הדמים ולא הודיעו מענין הטבה ואח"ך חזר לוי ומכרה ליהודה בת"ת זוז והנה בעתה בא ראובן מרה קמא דארעא כי מלאו ימיו לפדות את הקרקע מיד שבידו עכשו דכלהו מחמתיה דשמעון קאתו ושמעון הוא ניהו מחייב לאהדורה לבעלים כמ"ש בשטר ההטבה שבידו עמד השואל

ושאל היכי לדיינו דיני להאי דינא מי אמרי פיון דראובן מידי יהודה קא מפיק לה ויהודה ת"ת זוני הוא דנהיב בנביניה מאי דנהיב הוא דשקיל טפי לא או"ד דהשתא מיהא דאתא מחמתניהו דלוקחין קמאי בין לזכות בין לחובה נהרי הוא במקום שמעון קאי ושקיל מניה אלפא זוני ואת"ל דיהודה לא שקיל אלא ת"ת זוני פמה דנהיב אפתי צריכים אנו למודעי אי זכי בהך מאתנים זוני לוי דאפסיד ואוזיל בנביניה או"ד שמעון הוא דזכה בהו דעל דידיה רמינא לאהדורי ארעא למרה ולאפוקה מינדא דיהודה יורה המורה לצדקה שורת הדין להיכן נוטה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב אשפחן גבי שומא הדרא דאתא לה בפ' המפקיד דל"א דקאמ' תלמודא פשיטא שמו ליה לב"ח ואוזיל איהו ושמה לב"ח דידיה אמרי ליה לב"ח ב' לא עדיף את מגברא דאתית מחמתיה ע"כ דכי היכי דב"ח קמא בעי למיהדר ליה למאריה דארעא ה"נ ב"ח בתרא בעי למיהדר ליה דתרנניהו חז טעמא משום דכתיב ועשית הישר והטוב ונחשיב פאילו אהדרה ללנה דידיה דדינא הוא דאתי לנה קמא ומפקא מב"ח דידיה וכתב עלה ה"ר א"ש ומטי בה משמיה דהרמ"ה ו"ל דהב' ידו על העליונה דאי שמוה לקמא בק"ק ולבתרא בק"ן נוטל מאתים ופסקו הטור סי' ק"ג ס"ח ומרן בש"ע שם ע"ש ולפ"ז נראה דהה"נ בנ"ד דיהודה הוא הזוכה בהך טופיינא ואכיל הלה וחדי מיהו נראה לחלק דשאני התם פיון דמידע ידע דאתי לנה ופריק אדעתא דהכי נחית מעיקרא דזבינא מעליא היא אלא דרחמנא אמר דתיהדר משום ועשית הישר והטוב אבל בנ"ד דלא אסיק אדעתיה דאיכא הטבה והשתא הוא דאגלאי מלתא דבע"כ בעי לוקח קמא לאהדורי הו"ל פמוכר דבר שאינו שלו דמהיכא תיתי דליהוי לוקח בתרא ידו על העליונה דנעשה כעושה סחורה בפרתו של חברו ועיין למרן בש"ע סי' ש"ז ס"ה ובהש"ך סק"ב ובקמ"א קי"ל דכל מלתא דלא אסיק אדעתיה למזפי בה לא זכה: השבת אבידה קי"ל ראה את הסלע ונטלה לפני יאוש ע"מ להחזירה ואח"כ נמלך עליה שלא להחזיר עובר משום השב תשיבם כמ"ש בטוש"ע סי' רנ"ט ע"ש והיא מיקרא דרבא בפ' אלו מציאות דכ"ו ודעת רש"י והתוס' פדעת רבי דלא עבר אלא משום השב תשיבם דמשנטלה ע"מ להחזיר תו לא עבר משום ל"ת להתעלם דהרי לא העלים עינו ממנה כמ"ש רש"י ו"ל ובהכי אתנח להו להתוס' מ"ד בקידושי דף ד"ל ת"ר מ"ע שלהז"ג נשים חייבות וקחשיב אבידה דנשים חייבות דהניא מ"ע שלהז"ג וק"ל דא"נ הניא מ"ע שהז"ג ליחייבו דהא כתי' בה לאו להתעלם ותי' דאיצטריף לטעמא דשלהז"ג להיכא דמשפחת לה דאין בהשבת אבידה אלא עשה פי הא דרבא נאי הניא מ"ע שהז"ג.

נשים פטורי כשנטלת לפני יאוש ע"מ להחזיר ואח"כ נמלכה בדעת' שלא להחזיר אהא איצטריף לטעמא שלהז"ג לחיובי נשים בעשה דהשב תשיבם וזוהי שקשה לה המאור ו"ל דשמיע ליה דעברה נמי משום ל"ת להתעלם אלא משום דרבא נקוט ברישא דמילתיה ראה את הסלע ונטלה לפני יאוש ע"מ שלא להחזיר עובר משום לא תגזול ומשום השב תשיבם ומשום ל"ת להתעלם ונהדר קאמר נטלה ע"מ להחזיר עובר על משום השב תשיבם ולמטה דהיינו ל"ת להתעלם ומסייע ליה להאי פי' מדקאמ' בתר הכי המתין לה עד שנתניאשו הבועלים אינו עובר אלא משום ל"ת להתעלם בלבד אלמא דבאמצעי מיהא בהדי ל"ת להתעלם מלתא אחריתי והיינו השב תשיבם ע"ש דלפ"ד ו"ל מה יענה פי צדיק לקו התוס' פיון דמשפחת לה דלא עבר אלא משום עשה גרידא וכבר השיגו הרמב"ן ו"ל בס' המלחמות מזה ע"ע ומה שתי' התוס' עדיין לא נתחננורו בעיניהם

ז"ל וילקמן יתבאר בס"ד: ואגב אורחין אמרתי אעלה על ספר ממ"ש אצלי ואם אינו עגנון שייכות הס' הלז הא מיהא מטי ולא מטי מטין אתמר פחדא שריין מראש מקדמי אר"ש אתיא אח'ל אח'ל מ"ד במצ'י דף ח"י זכור בפה ואל תשפח בלב ומנאה הרמב"ם במצנה קפ"ט ובפ"ה מהל' מלכים הל' ה' וכת' הרמב"ן בפ' התו' זכור בפה שנקר' פ' זכור והוא ע"ד התם כתו' זאת זכרון בס' דלא אימא לעיוני ע"ש ואע"ג דלא אדכר התם למקרינה בצבור מ"מ ממילא שמעי' לה דקי"ל אין קריאה של חובה בס"ת אלא בי' דהוי בכלל דבר שבקדושה כמ"ש הב"י בפ"ח מה' תפלה ע"ש: .

ואהא דאמרי' התם די"ז קסבר כל התו' פולה בכל לשון נאמרה כ' התוס' פי' הקו' שנתנה לקרות בכל לשון שרוצה לקרות בס"ת וק' שקרי' התו' אינה מדאורייתא אלא מדרבנן לבד מפ' זכור דהוי מדאוריית' עכ"ל והנה במאי דפשי' להו ז"ל דאין שום קריא' בתורה מדאורייתא הרב"ח א"ח סי' תרפ"ח אתמוהי קא מתמה דבפ' הכונס אמרי' דקריאת התורה מתקנת הגביאים היא ע"ש ואנכי לא ידעתי מהיכן פשי' ליה לה' ז"ל דקריאה בתו' מתקנת הגביאים הויא דאורייתא ומתמה א רבותי בעלי התוס' ואדרבא מדבריהם נלמוד דתקנת הגביאים לא הויא דאוריית' ונלע"ד דכנן' ה' ז"ל דמהיכ פשי' להו דתקנת הגביאים לא הויא מדאוריית' ולאותבי' לרש"י דילמא רש"י יסב'ר ול"ו ידע דתקנת הגבי' הויא מדאורייתא: שוב מצאתי דהאי מילתא אפליגו בה רבנן דהמ"מ בפ"ג מה' חנוכה ס"ל דתקנת רבי' הויא מדאורייתא ומרן בכ"מ שם חלוק עליו בזה ואין פאן .

מקומו להאריף: ובפ"ג שאכלו דמ"ז מיייתי תלמו' מעשה בר"א שנקנס לבה"כ ולא מצא שם עשרה ושחרר עבדו והשלימו לי' ופריף וקא קעבר אעשה דלעולם בהם תעבדו ומסיק מצנה דרבים שאני דהו"ל עשה דאלים טפי ודחי עשה הקל דלעולם בהם תעבדו וכ' עלה הרא"ש ז"ל מצנה דרבי' דכתי' ונקדשתי בתוך כ"ו דהיינו שמקדשי את ה' בי' דאפי' הוי מילתא דרבנן פגון לשמוע קדושה וברכו שלא מצינו להם עיקר מן התורה אפי"ה דחיא עשה דיחיד דלא מסתבר ליה דמייירי בי' דאורייתא פגון לקרות פ' זכור דהיא מדאוריית' דמשמע דבכל עגן מייירי עכ"ל מאי דפשי' ליה דאין להם עיקר מן התורה עיין בתשו' הרשב"ץ ז"ל ח"ב סי' קס"ג בעי למימר דעובר לפני התיבה לקרות דבר שבקדושה הויא מדאורייתא ואין השבועה חלה עליו וע"ע בח"ג סי' רס"א ע"ש ומדברי הרא"ש למדנו דקרי' פ' זכור בי' מדאוריית' וא"כ אי הנה מוקמי' להך דר"א בקרי' פ' זכור צ"ל דהך עובדא בשבת הנה דתקנת חכמים היא להקדים זכירה לעשיה פדתנן במגן' דף כ"ט ולפ"ז ק"ט דאיף אפשר לאוקו' בשבת פ' זכור דבמאי שחררו אלימא דא"ל הרי את לעצמה משוחררני לה וכיוצא הא אמרי' בהשולח דף מ' וכולן בשטר אבל בדברים בעלמא לא הוי שחרור ופסק הרמב"ם בפ"ה מה' עבדי' ה"ג ע"ש וכו' וכ"ת דאי מוקמי' להך עובדא דמייירי בפ' זכור ה"ק נכנס ע"ש לבה"כ ולא מצא שם י' לקרות למחר פ' זכור דהויא מדאוריית' ובה שעתא שחרר עבדו וכ' לו הא ודאי ליתא דכי היכי דבנ"ד דאמ' אתי עשה ודחי ל"ת בעי' בעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה ה"נ נהי דעשה דרבי' חמיר טפי ודחי עשה דלעולם ב"ת הא מיהא בעי' דמיעקר העשה הקל לקיים עשה החמור הו' אמת דבפסחים דף צ"ז בעי רבא למימר דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש תדע דלא אתי עשה דאכילת פסח מוח שבפעצמות ולידחו ל"ת דעצם לא תשברו בו והק' התו' דילמא משום דבעי' דבעידנא דמיעקר ל"ת מקיים עשה והכא בעידנא דקא

מְשַׁבֵּר הַעֲצָמוֹת אֶפְתִּי לָא קָא מְקַיִם עֲשֵׂה דְאֶכִּילַת מוֹחַ וְהַצִּי"ע וְהַפְּיֻסְקִי תוֹס' פְּתָבוּ הֵיכָא דְלָא אֶפְשָׁר לְקַיִם הַעֲשֵׂה בַע"א לָא בַע"י בְּעֵידָנָא דְמַעְקָר הֲלָאוּ שְׂיֻקְיִים הַעֲשֵׂה ע"ש וְכ' הַמְש"ל בְּרַפ"י מַה' ק"פ שְׂכ' שְׁזָה תִי לְקו' ע"ש וְלַפ"ד הֲלָלוּ יְכֻלְנִי לְפַתְלָן דַּה"נ דְכָוְנַתְהּ פִּינָן דַּא"א לְקַיִם הַעֲשֵׂה בַע"א לָא בַע"י בְּעֵידָנָא אֶלָּא שְׂאֲנִי חוֹכֵף בְּעֵיקָר דְבְרִיָּהֶם נִיחְזִי אֲנִי דְעֵיקָרָא דְמִילְתָא הֵכִי אֵיתָא בַּכ"ד אֶמְרִי' פֶּל מְקוֹם שְׂאֵתָה מוֹצָא עֲשֵׂה וְל"ת אִם אֵתָה יְכוּל לְקַיִם שְׂנִיָּהֶם מוּטָב וְאִם לָאו יָבֵא עֲשֵׂה וְיִדְחִי ל"ת וְעֵלָה אֶמְרִי' בַּכ"ד אֵימֹר דַּאמ' דְאֵתִי עֲשֵׂה וְדְחִי ל"ת פְּגוֹן מִלְּהָ בְּצַרְעַת וְצִיצִית בְּכֻלָּאִים דְבְּעֵיד' דְמַעְקָר לְלָאו קָא מְקַיִם לַעֲשֵׂה וְכו' אֶלְמָא אַע"ג דַּא"א לְקַיִם ב' הוּא דְאֶמְרִי' דְאֵתִי עֲשֵׂה וְדְחִי ל"ת הָא מִיָּהָא תְנַאי הֵיזֵה הַדְבָר דְבְּעֵי דְנָא דְמַעְקָר לְלָאו קָא מְקַיִם לַעֲשֵׂה וְכַבֵּר עֲמַדְתִּי ע"ו בְּאַרְיִכוֹת וְהַעֲלִיתִי דַר"ל פְּגוֹן אֶכִּילַת מוֹחַ שְׂבַעְצָמוֹת א"א לָהּ לְהַתְקַיִם בַּע"א בְּלֵא שְׂבִירַת עֲצָמוֹת אֶבֶל צִיצִית בְּכֻלָּאִים אֶפְשָׁר לָהּ בְּטִלִית שְׁל צָמֵר וּמִילָה שְׂאִין בְּהָ צַרְעַת אֲמָטוּל הֵכִין בַּע"י דְבְּעֵידָנָא דְמַעְקָר מְקַיִם: וְכַדוּ חֲמוּתִי רְאִיתִי אוּר' לַעֲט"ר מוּרִי ה' בְּסַפְרוּ הַבְּהִיר חַק נָתַן בַּח' לְזַבְחִים שָׁם שְׂכ"כ פ'י דְבְרִיָּהֶם שְׂמַח לְבִי וְתַעֲלֹנְזָה פְּלִיּוּתִי א"כ הֲדָרָא קו' לְדוֹכְתָא פִּינָן דְלָא מְצִי לְמִיְקַתְב לִיהָ מַע"ש דְלָאו בְּעֵידָנָא וּבְשַׁבְּת לָא מְשַׁכַּח לָהּ חִיבּוּ חו"מ לְאוּקו' הָךְ עוֹבְדָא בַּפ' זְכוּר וְאִם נִפְשָׁךְ לוּמ' דַּאי מוֹקְמִי לָהּ בַּפ' זְכוּר מְצִי לְמִי דְהָא דְקָאמ' וְשַׁחַרְרַי עֲבָדוּ לָא הָוִי אֶלָּא בְּדַבְרִים בְּעֵלְמָא דְסָגִי לְאַפְקוּעֵי שְׁעַבּוּדִיָּה מִיְנִיָּה וְקוֹנָה אֵת עֲצָמוֹ וְכוּפִין אֵת רַבּוּ לַעֲשׂוֹתוֹ ב"ח כַּמ"ש הֶרְמֵב"ם פ"ח מַה' עֲבָדִים ה"ו ע"ש וּמְפִי שַׁחַרְרֵיָּה בַע"פ חֲזִי לְאַיְצְטְרוּפִי בִי א"נ בַּק"ס דְהָרָא"ש ז"ל סוֹבֵר פְּדַעַת הֶרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת פ"א ה"ג וְכַת' דַּק"ס מְהַנִּי לְקִנּוֹת עֲצָמוֹ בְּכֻלּוֹ כַּמ"ש הֶרָא"ש בַּפ' הַשּׁוֹלַח שָׁם וְהַטִּי"ד ס' רַס"ו ס"ךְ וְאַע"ג דַּק"ס אֲסוּר בְּשַׁבְּת פְּדַאִיתָא בְּיָרוּש' וּפְסָקוּ הֶרְמֵב"ם בַּפ"ל מַהֲל' מְכִירָה מ"מ אֵינוּ מִתְבַּטֵּל הַקְנָן כַּמ"ש שָׁם הַב"י וְלַדְבָר מְצָנָה דְרַבִּים לְכַתְחִין פְּדִיעַבְד דְמִי וְה"נ אֲשַׁפְּחוּן גְּבִי מוֹסֵר בְּהַמְתּוֹ לְגוֹי קוֹדֵם הַשַּׁבְּת מוֹתֵר לְהַפְּקִירָה בְּשַׁבְּת שְׁלֵא יַעֲבֹר עַל שְׂבִיתַת בְּהַמְתּוֹ וְכַמ"ש בַּטוּש"ע א"ח ס' רַמ"ו וְכֵן לְגַבִּי ע"פ שְׁחַל בְּשַׁבְּת דְמוֹתֵר לְהַפְּקִיר חֲמָצוֹ וּמְבַטְלוֹ וְהַבְּיָטוּל הוּא מְדִין הַפְּקָר וְעֵינָן לְהַרְפ"ח סִימְוֹת מ"ח מ"ש מִשָּׁם מוֹהַר"ש הַלְוִי וְשִׁירֵי כְנַה"ג וְאַע"ג דְאֶיְפָא לְמִי דְשְׂאֲנִי בְּיָטוּל חֲמִץ דְהִיָּקְלוּ בּוֹ דְהָא אִין הַפְּקָר ע"י שְׁלִיחַ עֵינָן תְּשׁוּ ה' מַהֲרִימ"ט ח"א ס' קכ"ו וְאַיְלוּ גְּבִי חֲמִץ קִי"ל דְיְכוּל לְבַטֵּל ע"י שְׁלִיחַ וְעֵינָן לְהַרְפ"ח אֶלָּא דְהֵתֵם מְפָקִירוּ וְאַיְנוּ מְזַכְּהוּ לְאַחַר אֶבֶל הֶכָא דְקוֹנָה עֲצָמוֹ יוֹצֵא ב"ח וְנִפְקַ מְרָשׁוֹת' דְמַאֲרִיָּה לְגַמְרֵי וְכוּפִין אֵת רַבּוּ לְכַתְּבוּ לּוֹ ג"ש וְעֵינָן לָהּ מַח"א הַל' שְׁלוּחִין ס'י וְלָהּ שַׁע"ה ה' לְוֹלָב דְצ"ו מ"ש מִשָּׁם הֶרִיטְב"א כַּד' הָאוּסְרִין וְשָׁה' עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנִי פִּשְׁי' לִיהָ דְשָׁרִי: אַב"א דַּאי מוֹקְמִי לָהּ בַּפ' זְכוּר דְהוּא בְּשַׁבְּת צ"ל דַּמ"ד בָּא לְבַהכ"נ וְלֵא מְצָא בָּהּ י' ר"ל דַּמַּע"ש בָּא לְבַהכ"כ וְלֵא מְצָא בָּהּ י' וְלֵא מְצִי לְשַׁחַרְרַר בַּע"ש חֲדָא דְדִילְמָא אֵתִי אֵינִישׁ מְעֵלְמָא לְהַשְׁלִים הִי וְקַעֲבֵר מְשׁוּם לְעוֹלָם ב"ת וְעוֹד דְבְּעֵידָנָא דְקָא מַעְקָר לָא קָא מְקַיִם עֲשֵׂה אֶלָּא שְׂפַתְב ג"ש לַעֲבָדוּ ע"ת דַּאי אֵתוּ אַרְחִי וּפְרַחִי מְעֵלְמָא ג"ש זֵה בְּטַל וּמְבִטְלוֹ הוּא וְאִי לָא אֵתוּ לִיהוּי גַּט מְעֵלְמָא דְבַכַּה"ג אֶמְרִי' בְּהַנְזַקִין גְּבִי מֵאֵן דְתַקִּיף לִיהָ עֵלְמָא וְחֲנִישׁ שְׁלֵא תַהֲיָה זְקוּקָה לְיָבוּם דְכּוֹת' גַּט מַע"ש כַּמ"ש בַּטוּש"ע אַה"ע ס' קל"ו וְכ"ש מְשׁוּם מְצָנָה דְאוּרִיָּת' דְרַבִּים אֶלָּא מְשׁוּם דְלָא מְסַתְבֵּר לִיהָ לְהָרָא"ש ז"ל לְאוּקוּמִי דְמִיָּרִי בַּפ' זְכוּר דְמִשְׁמַע דְבְּכָל עֲנָן מִיָּרִי אֶבֶל אִי לָאו ה"ט הו"מ לְאוּקוּמִי בְּשַׁבְּת זְכוּר וְכַדְכֵתִי בְּעֵנְיוֹתִי: תְּבַנָּא לְדִינְנָא לְמַאי דְמִשְׁנוּ

התו' דלהכי איצטרף למיתלי מצות השבת אבידה בשלהו"ג משום דזימנין דמשפחת לה בהשבת אבידה בלא תעשה פה דרבא וקא דלא ניחא להו לשנויי דאי הנה מ"ע שהו"ג הוא למיפטרניהו אפי' מהלאו דאמר פל שישנו בהשבת אבידה ישנו בל"ת להתעלם והני גנשי הואיל וליתנהו בהשבת תשיב' דמ"ע שהו"ג הוא ליתנהו נמי בלאו דל"ת להתעלם דה"נ אמרי' בפ' אלו עוברין דף מ"ג דלר"א דדרקיש פי פל לרבות הנשים באיסור אכילת חמץ ופריה מדר"א דאמר השנה הפתו' אשה לאיש לכל עונשין שבתוך' ומשני איצטרף סד"א הואיל וכת' לא תאכל עליו חמץ ז"י תאכל מצות הו"א כ"ש באכילת מצה ישנו בב"ת חמץ והני גנשי הואיל וליתנהו בקום אכול מצה ליתנהו נמי בב"ת חמץ להכי איצטרף פי פל לרבות את הנשים ע"ש: ואתה דע לה פי ה' המאור ז"ל שלהי פסחים נעשה שו"אל מ"ט דרבנן דבאכילת סנפה פל אימת דבעי ליה למיכל איבעי לי לברוכי על ישיבת סנפה פל ז' ות' מה שתי' ע"ע וה' בר"י ברס"י עת"ה תי' משום ה' מהרי"ך ז"ל דלא דמי דבשלמא גבי מצות סנפה פי קאכיל ומברך אמ"ע דבסוכות תשבו קא מברך כמו ש'מברכין אשאר מ"ע שבתורה אבל גבי אכילת מצה בז"י החג לית בה קיום מ"ע דאי בעי אכיל מצה אבל אי לא בעי למיכל מצה לא אכיל ושיעור הפתוב לא תאכל עליו חמץ זה הוא עיקר האמירה דאי בעית למיכל פת תאכל מצות דליכא מ"ע באכילת מצה אלא לשמירת הלאו וקי"ל דאין מברכין על שמירת הלאוין אלו דברי ה' ז"ל נאני עני רואה דסוגיא זו מנגדתו דסד"א למעבד כ"ש בעשה דאכילת מצה ישנו בלאו דל"ת חמץ וכו' וכן בתר הכי דנשים רבויינהו קרא אמר כ"ש בב"ת חמץ ישנו בקום אכול מצה למ"ע הא קמן דתלמו' חשיב לה למ"ע ונהי דאי לא בעי למיכל לא פייפי' ליה הא מיהא פי אכיל קא מקנים מ"ע דאכילת מצה ז"י דה"נ גבי סנפה אטו מי מחויב אלא דמפי אכיל בריא בחיובא למיכל בסנפה ומקנים ממ"ד בסוכות תשבו ז"י ונראה להליץ בעד ה' מהרי"ק ז"ל נהי דז"י תאכל מצות אינה מ"ע אלא לשמיר' לאו דל"ת חמץ הא מיהא פל דבר שהיה בפלל הז"י ליל הא' דבערב תאכלו מצות הפתו' קבעו לחובה ושפיר קאמ' תלמודא דסד"א פל שישנו באכילת מצה דהיינו בלילה א' ולפי המסקנא כ"ש בב"ת חמץ ישנו בקום אכול מצה לא קאי אלא באכילת מצה דלילה א' דאהדריה קרא לקובעו לחובה וה' המאור לא ניחא ליה לשנויי בהכי דשמעתא לא רהטא בהכי: הדרי פי מאי דדייקנא בדברי התו' דאמאי לא משנו פי היכי דליפטרניהו מדרשת פל שישנו והתוס' במנחות דף מ"ג בד"ה ור"ש וכו' הק' לר"ש דפוטר בנשים נידרוש פל שישנו בל"ת שעטנז ישנו בגדילים ת"ל פי היכי דמרבי' גבי אכילת מצה ות' דהתם שאני דכתיבי בחד קרא עכ"ל וה"נ נהי דגבי מעקה העשה ול"ת כתיבי בחד קרא ושפיר הו"מ לדרוש סמוכין לר"ש סו"ס גבי השבת אבידה ושלוחת הקן דכתי' בתרי קראי לא הו"מ למדרש כ"ש אמטול הכין משנו לה באנפא דשניא לכלהו אלא דבעיקר דברי התו' במנחות יש לעורר דהתם קאמ' תלמו' דריש כ"ש בל"ת שעטנז ישנו בגדילים ת"ל וכו' והתם בתרי קראי כתיבי וברי' ערכין תי' דאדרבא הוקשה פל התו' לתפלין ע"ש ואפתי לא איפרוק מחולשא דמאי חזית דסמכת אהא טפי עד שמצאתי להתו' ביבמות דף ד' בד"ה דכתי' וכו' שהרחיבו דבריהם בטו"ט ודעת ש"כ הק' הרי"מ דליחייבו נשים בצ"י דאי לן למי' כ"ש וכו' אע"ג דלאו הקיש הוא אלא סמוכין דתרי קראי נינהו מ"מ דרשי' הכי בפ"ק דערכין ובהתכלת וכו' וי"ל דהא דנשים פטורו' מצ"י משום דיליף לה ראב"י

דמ"ע שהז"ג נשים פטורו דהוקשה פל התורה לתפילין והיקשה עדיף מסמוכי' עכ"ל מעתה עלו דברי התוס' במנחות פהוגן דבשלמא גבי אכילת מצה דכתי' בחד קרא דהוי הקישה אתי הקישה ומפיק להאי מילתא אבל בתרי קראי דלא הוה אלא סמוכי' לא אלימי לאפוקי מהקישה והיינו נמי מ"ד בערכין דאדרבא הוקשה פל התורה לתפילין דוק ותשפח: אמור מעתה דאי הוי השבת אבידה מ"ע שהז"ג לא מצוי למימר כ"ש לפטורו פנין דבתרי קראי כתי' דלא הוה סמוכין לאפוקי מהשנה הפתוב אשה לאיש וכו' ועוד בה דא"נ מ"ע שהז"ג ליחייבי בהשבת אבידה דכ"ש בל"ת להתעלם ישנו בהשב חשיב דלחומרא מקשי' ואורחיה דקרא סיפיה מפרש לרישיה פדכתי' התו' התם בפסחים אלא פנין דהנו בתרי קראי דלא הוה אלא סמוכין אם הוה מ"ע שהז"ג לא דרשי' כ"ש לאפוקי מהקישה דתפילין אלא דגבי מעקה דכתי' בחד קרא דהוי הקישה וסיפיה מפ' לרישיה וא"נ הוה מ"ע שהז"ג הוה חייבים נמי אלא דהתו' ניחא להו לשנויי פלהו בחדא מחתא פדכתי' א"כ לפי המשוער נשים לגבי פ' זכור דהוה מ"ע שהז"ג פטירי דליפא למדרש ג"ש בלא תשפח ישנו פזפור בפה דהכא בתרי קראי פתיבי דלא .

הוה אלא סמוכים ולא מפיק מהקישה פדאמרי': ובר מן דין אשפחנא פתרי בחי' הריטב"א ז"ל נשם בקידושין שתי לקו' התו' והמשוער מדבריו ז"ל כפי מה שהעליתי בספרי זוטא במערת המכפלה דרוש בס"ד דגבי השבת אבידה אין תכלית ללאו מצד עצמו פגון ל"ת להתעלם דאם אינו מתעלם מאי .

אית: ליה למעבד הא אין עליה לומר אלא פדי שהשב תאי' דבלא קיום מע' שפה אין חלות ומציאות ללא שפה וכה"ג נמי במעקה ושלוח הקן אבל גבי אכילת חמץ ל"ת חמץ מילתא באנפי נפשה היא וכן גבי קידו' היום דשמור הוה מילתא באפי נפשה שלא לחלל את השבת וזכור זכרהו על היין מ"ה שפיר דרשי' בהו כ"ש וכו' ע"ש שהארבתי בזה ומזה נמצא מקום פטור לה' המאור דלא תק"ל מההך דקי' דמצי' למימ' דמתרגמה פדמתרגמה הריטב"א ודכוותה גבי לאו דלא תשפח דאין העיקר בלאו אלא בקיום העשה דקרי' הפ' ומה שיש להתעקש .

האמת יורה דרפז: איברא דאפתי פש גפן לברורי נהי דקרי' פ' זכור מדאו' כמ"ש התוס' והרמב"ן והרא"ש ושאר פוסקי' שהביא התה"ד סי' ק"ח הא מיהא מדאורי' אין לה קבע וכל שעמא ושעמא זמניה הוא אלא משום מעשה שהיה בימי הזמן עבוד רבנן סמו' זכירה לשמי' מעתה נובין ונגידון אי בתר דאוריית' אזלי' א"כ הוה מ"ע שלהז"ג ונשים חייבות ואי בתר תשנתא דרבנן אזלי' השת' מיהא הוה מ"ע שהז"ג והני נשי פטירי אתו רבנן ואפקועינהו מהאי חיובא ומהאי דאמרי' בפ' כ"ש דף ל"ה אין יוצאין בטבל ומוקמי' לה בטבל טבול מדרבנן אלמא אע"ג דמדאוריית' שפיר מצי נפיק בה דלאו בת תרו' ומעשר היא מ"מ השתא מיהא דאחמור רבנן לחיוביה בתרו' ומע' ומקרי טבל לא נפיק בה וקרי' בה מצנה הבאה בעבירה ע"ש בפירש"י ז"ל ש"מ דבתר תשנת' דרבנן אזלי' וליפא למי דשניא הא דלחומרא הוא דלא נפק בה העמידו דבריהם בכה"ג ואזלי' בתר השתא דאמור רבנן דטבל הוי וחיוב בתרו' ומעשר אבל לקולא לאפקו' מחיובא דאוריית' בקרי' פ' זכור א"ל דלא אזלי' בתר השתא אלא בתר מעיקרא דלית לה זמן קבוע הא ודאי ליתא חדא דמי לא מסקי' דלית ליה להך גברא אלא פזית מצנה מטבול טבול דרבנן ואמור רבנן

דלא נפיק דנמצא חומרו קולו דמבטל מ"ע דבערב תאכלו מצות ותו דבפ' לולב הגזול דף ל"א אמרי' גזל עצים ועשה סנפה אין לו אלא דמי עצים אע"ג דמדאורייתא גזילה בעינא דקרא דכתי' והשיב את הגזילה אשר גזל ולא קני להנהו עצים דאפתי ברשות מרייהו קיימי אלא משום דהשתא דתקונו רבנן מפני תקנת השבים שגזל מריש וכו' הפקיעו דאורייתא ונפיק בה ונהיב דמי עצים וכדאמרי' לההיא אתתא דהווי רי"ג וכלהו רבנן יתבי בסנפה גזילה וקא בעינא דסד"א דלחומ' לא מפקיע' דינא דאורייתא ולמפק בה ע"ש תשנתא דרבנן דנדאי לגביה מצנה דאורייתא אוקמוה רבנן אדינא דאורייתא דלא תיקנו להקל אלא להחמיר פה דטבל טבול דרבנן וחדית לן ר"ן פעתא היא דא דתשנתא דרבנן אזלי' בתרה בין להקל בין להחמיר ולא גזילה היא ואין לה אלא דמי עצים ולית לה גבייהו אלא מלנה בעלמא ואי ק"ל מהא דאמרי' תו התם גבי שנוי החזור לברייתו דלא הוי שנוי ולא קנה: אע"ג דמדרבנן קני דבתר דאורייתא אזלי' דמדאורייתא לא קני פבר נתעוררו בזה התוס' שם וניחא להו דשאני התם פיו דבנקל יכול להתירו שפיר אוקמוה דאורייתא אבל בעלמא לא ע"ש וממאי דאמרי' נמי התם דף ט"ו אר"ז לא ליקני איניש הושענא בי"ט קמא לינוקא מ"ט מיקנא קני אקנויי לא מיקני ואישתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו ולפירש"י י"ל משום דקנייתו מדרבנן.

אבל להקנות לא תקינו ליה דליכא למשמע מינה מידי למאי דקמן אבל לדע' הרמב"ם ז"ל שכ"ד בפ"ד מה' לולב ה"י שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה עכ"ל דעת שפתי ברור מללו פיון דאיהו מדאורייתא קני אבל להקנות לאחרים לא הוי אלא מדבריהם לא מפקעא קנייתו דהויא מדאורייתא במאי דמקנה לאחרים דלא הויא הך הקנאה אלא מדברי' ולפ"ד רבי' ז"ל דס"ל דבתר דינא דאורייתא אזלי' ולא לבתר מאי דאמור רבנן וא"ה ק' מהו דר"ן דאמר פעתא היא דא ואין לה אלא דמי עצים אלמא דאזלי' בתר השתא דתקינו ה"מ בדיעבד פהו דר"ן דכבר נעשית הסנפה מהנהו עצים דהו אתתא אמטול הכין סבר ר"ן דבכה"ג סמכינן אמאי דתקינו רבנן דהגזלן קנה הגזילה ולית ליה למחדר בעינא אלא לשלומי דמי הגזל ומסתנייה אבל לכתחיל לא עבדינו עובדא לצאת י"ח מצנה דאורייתא בהקנאה דלא הויא הקנאה אלא מדרבנן דנדאי כ"כ דמצי למעבד מצנה בהקנאה דאורייתא עדיף טפי ומודינא דאי פבר אקנייה לינוקא מקמי דנפק איהו שפיר מצי נפיק ביה דאזלי' בתר השתא דתקינו ליה רבנן להקנות לאחרים ובהכי ניחא נמי הך דאע"ג דמדרבנן קני בשנוי החזור לברייתו הא מיהא לכתחיל לא סמכי' אקנייה דרבנן פיון דאיכא תשנת' למיגז גוים גופייהו ונהינן הך דר"ז דמצי נפיק איהו מעיקרא וכדכתי' והשתא ארנוח לן דלא מוקמי' להא דר"ז כשלא הגיע לעונת הפעוטות דווקא וכדתרגמא הר"ן ז"ל ועיין לה' מח"א בה' קנין ומשיכה סי' ב' ולקמן במע' אות ז מדיני זכיות קטן ובמע' אות ק' מדיני קנין סי' מ"ד מ"ש בענייני' בס"ד: ובמאי דאפליגו תנאי בפ"ב דסנפה די"ט בעשה סנפתו על גבי בהמה דר"י פוסל דבעינו סנפה הראויה לז' והשתא דגזור רבנן אין עולין לה הויא סנפה דלא חזיא להו יומא ור"מ מכשיר וה"ט פיון דמדאורייתא מחזא חזיא ורבנן הוא דגזרו בה סנפה מעליא הויא ויש לנו לדעת ביו"ט א' של חג ולית ליה סנפה אחריתי אלא זו העשויה ע"ג בהמה לר"מ דמכשי' מי נפק בה פיון דמדאורייתא מיחזא חזי וכדנהיב ר"מ טעמא למילתיה או"ד דלא אהני הך טעמא לר"מ אלא לשאר ימים דקרי' בה סנפה הראויה לז' אבל בשבת ויו"ט דגזור רבנן

בהעלאה ע"ג בהמה מודה ר"מ דאין עולין לה אע"ג דלית ליה סנפה אחריתי דהעמידו דבריהם ומתני' דקתני ע"ג גמל דכשירה ואין עולין לה בי"ט מיירי אפי' בדלית ליה סנפה אחריתי והו' מתני' ר"מ היא פדאימא התם וחזיתיה לרש"י שפי' במתני' דקתני כשירה לחולו של מועד ואף בי"ט אם עבר ועלה לא יצא י"ח עכ"ל ועדיין צריכים אנו למודעי דאיפא למי דמתנו' איירי בדלית ליה סנפה אחריתי ולכתחין אין עולין לה דיש פח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה והעמידו דבריהם אפי' במקום פרת או"ד מתני' בדאית ליה סו' אחריתי מ"ה לכתחין אין עולין לה דאיפשר בסנפה אחריתי ובדיעבד לא אטרחהו רבנן אבל בדלית ליה סנפה אחריתי פינו דבדיע' יצא י"ח היכא דלית ליה לכתחין פדיעבד דמי ואי ק' מ"ש מטבל בעציץ שאינו נקוב דאינו מחייב בתרו' ומע' אלא מדרבנן ואמרי' התם בפ' כ"ש דאין יוצאים בו י"ח מצה ומי לא עסקי' דלית פנוותיה מצנה אחריתי וכדכתי' לעיל ולענ"ד נר' לחלק דשאני גבי סנפה דאין האיסור בגוף הסו' דסו' מעליא היא אלא משום דעשאה ע"ג אילן דגזרו רבנן בהעלאת האילן משום שפא יעלה ויתלוש כמ"ש רש"י שם אבל הסו' עצמה כשירה פהלקתה משא"כ באכילת מצה דהמצה לרבנן לא חזיא לאכילה דטבל היא והוי האיסור משא"כ גבי סנפה דיומא הוא דקא גריס וישסעד מדאמרי' במרובה דס"ח השוחט בשפת חייב בד' א"ה וה"ט דשחיטה מעליא היא אלא דאריא רבא שדי עלוניה ע"ש ועיין בהסמ"ע נש"ף סי' ר"ח מ"ש בזה ואי ק' ל עוד מדאמרי' בכתובות דף פ"ד השתא דאמור רבנן לא ליזבין אי זבין לאו זביניה זבינא ע"ש אלא דרבנן הוא דאמור לא ליזבין ואפ"ה אם עבר וזבין לאו זביניה זבינא לק"מ וכבר אנא נפשי תרגימנא לה בספרי זוטא חיים וחסד במערמא דדייני דרוש בס"ד: ברם ממאי דאמרי' תו התם במרובה למ"ד חולין שנשחטו בעזרה מדרבנן אם גנב ושחט בעזרה חייב בתשלומי ד"וה פינו דמדאורי' מחזא חזו וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מה' גניבה ה"ב והיה טעמו פמזבין וכן גבי גיטין הפסולים מדרבנן אמרי' בגיטין די"ז דאם נשאת לא תצא והלך פשר ולשם דף ג' אמרי' דר"מ בעי כתי' לשמה נמי לכתחילה ומדאצטריף לתקוני לו' בפני נכתב ובפני נחתם ש"מ דבדיעבד שפיר דמי וכמ"ש התוס' שם בד"ה ותנן וכו' דלא בעי וכו' וצ"ע אם נשאת ובפ' השולח דף ל"ג אמרי' התקין ר"ג הזקן וכו' וקאמ' תלמוד' דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ולשם דף ל"ו גבי זרק לה לתוך ד"א שלה מקו' אע"ג דלא הוי בינה ממש ולא ברשותה דמרבין לה מדרשא אלא דרבנן אינהו דתקינן ד"א קונות לכל אדם אפי"ה ה"ז מקו' גמורה ותו לא תפסי בה קי' אחרתי והרי היא א"א לכל דבר ובקבלת גיטה בתוך ד"א שלה הרי היא מגורשת ומותרת לכל אדם ושמעניה מן הדא דאזלי' בתר השתא דתקינן רבנן: איברא דחזיתיה להר"ן ז"ל שם שכ' דקניית ד"א בסימטא מדין הפקר ב"ד נגעו בה דנדאי הפקר ב"ד הפקר מדאורי' דהא פדילפינן מואלה הנחלות כמ"ש הרשב"א ז"ל בתשו' סי' תשע"ה וכח ב"ד להפקיר הד"א בסימטא ואקניניהו ניהלה בד"א דידה מדאורי' וכדאמרי' בנדרים דף מ"ד דקאמ' מפני הרבאים וכו' אבל דאורי' וכו' עיין בפירש"י והר"ן ז"ל שם וה"נ גבי חצירו של אדם שקונה לו מדרבנן הוא וכדאית' בפ"ק דמציע' דיי"ח ורבי' בפ"א מה' גזילה ועיין בע"ז דף ס"ג ובתוס' בד"ה והא מיחסרא משיכה וכו' שכ' דהשת' דתי' רבנן משיכה אין פאן אתנן וכו' וע"ע בנדה דמ"ו בסוגיא דמופלא הסמוך לאיש דלמ"ד מדרבנן היכי מצי מתקן טבל מדאורי' וכו' ולא אמרי' בתר השתא דאמור רבנן מופלא הסמוך

לאיש ה"ה פגדול משו"ה מצי למתקן טבל דאורייתא אע"ג דהוי לקולא דהכי אשפסן
גבי משיכה דתיקוונא דרבנן היא ומפקע מאיסור אתנן וקריב לגבי המנבט וע"ע בקי'
די"ט ובתוס' בד"ה ומדאורייתא וכו' ובחיל' תוס' רי"ד וקריטב"א והשיטה שלא נודע שם
מחברה שם ובתוס' פ' לא יחפור דף ד' בד"ה ונכרי וכו' ש"כ פינו דמדאורייתא אינו
מקבל טומאה חוצץ בפני הטומאה ע"ש נר' דלא אזלי' בתר השתא דאמור רבנן ואפי'
לקולא ועיין בחי' הרשב"א לקי' במ"ד לדף מ"ג דמיימי מהירושי' בשליח קידושי' על
ידי שלוחיו והם קידושי' פספ"ע"ש: ותחו בציון עיני' לה' מש"ל בפ"ב מה' אבל אריה
עלה ונסתפק באחותו ארוסה בקי' שהם מדבריהם אי דחו עשה דלא יטמא ומאי דמיימי
מסוגיא דפ' האשה צע"ד דהתם לאו אביה אלא קרובה ועיין לעיל במע' אות מדין אשת
כהן מ"ש בזה בס"ד: ועיין לה' מש"ל בפ"ה מה' אישות ובפ"ה מה' תרומות ובפ"ה מה'
טומאת אוכלין ובפ"ה מה' מכירה ה"א והרפ"ח סימן תס"ח וכעת אין הפנאי מסכים
להאריך עוד: ארישא קאי מאי דמספק"ל מאי הוי עלניהו דהני נשי בקריאת פ' זכור
בשבת הסמוך לפורים כפאשר קבעו את קובעיה שלומי אמוני ישראל דאי אזלי' בתר
מימרא דרחמנא אין לה זמן קבוע והני נשי חייבות פהלכת גוברין יהודאין ואי בתר מאי
דמקין רבנן ואסמכו זכירה לעשיה מיפטר פטירי דהו"ל מ"ע שהז"ג: שבת וראה דהאי
מילתא לא דמיא אלא למאי דכ' הרמב"ם בה' תפלה וז"ל התפלה מ"ע של תורה וכן
התורה אין לה קבע אלא שחז"ל קבעו לה זמן ודין ה' כ' וכן תקנו וכו' והיא נקראת
תפלת השחר וכו' לפי הנשים חייבות בתפלה דהו"ל מ"ע שלהז"ג דמחויבות בהם הנשי'
ע"ש הא למדת דס"ל לרבי' אע"ג דהשתא קבעו רבנן וקביע ליה עידיניה זמן זמנא זמניה'
דהו"ל מ"ע שהז"ג ונשים פטורות אפי"ה פינו דמדאורייתא אין להם קבע אזלי' בתר
דאורייתא דאין להם קבע והו"ל מ"ע שלהז"ג ומחייבי' להו בתפלה גם לשון הרי"ף בפ'
מ"ש אהא דתנן נשים חייבות בתפלה ובמזוזה וכו' כ' עלה הרי"ף דהו"ל מ"ע שלהז"ג
וכל מ"ע שלהז"ג נשים חייבות עכ"ל איברא דליש' דגמרא בין לגי' רש"י ובין לגי'
התוס' טעמא טעים אע"פ דהו"ל מ"ע שהז"ג דכתי' ערב ובקר וצחקים פינו דרחמי ניהו
נשים חייבות ולפ"ד ר' ק"ט דחייבות משום דמדאורייתא אין זמנא קבוע ובתר עיקרא
אזלי' וראיתי לר' יונה ז"ל שכ' אע"פ שהתפלה יש לה זמן קבוע אפ"ה פינו שאמר הלואי
שיתפלל האדם כל היום פולו פמזנה שאין הז"ג דיינינן לה ולפי' נשים חייבות עכ"ל
ולא הזכיר על דל שפתיו מאי דאתמ' עלה בגמ' מו"ד הואיל דכתי' ערב ובקר וצחקים
אלא מדנפשיה קא מוטיב שהתפלה יש לה זמן קבוע אבל מאי דמשני דרחמי ניהו אפשר
דהכי מפרש לה דהלואי שיתפלל האדם כל היום פולו אבל מ"ש עוד ז"ל א"נ מפני
שהיא רחמים א"א לומר פן וזהו שקשה דמאי דקאמ' א"נ מפני שהיא רחמים פאילו מפי
עצמו אמרו והן הנה דברי הגמ' גם מרן בכ"מ שם כ' עמ"ש רבי אפי' נשים חייבות
משנה פ' מ"ש וכו' ולא נרגש מדברי רבי' והגמ' וצע"ד פעת ובענין ק"ש הני' בצ"ע עיין
פי"א מה' ק"ש ומרן בב"י סי' ע"א והמג"א סי' נ"ח וק"ו והפר"ח סי' כ"ח נמצאנו למדין
מדעת הרמב"ן דכל מ"ע דמדאורייתא אין לה קבע אע"ג דרבנן קבעו לה זמן מ"ע שלהז"ג
קרי' בה נשים חייבות אמנם לדעת הרמב"ן ומרן בכ"מ שם התפלה א"א מדרבנן שאלא
בעינא הדרא ומהסוגיא וקראות שאין להם הכרע וכמו שכ' המש"ל במקומות
שרמתי וכדכתי' נמי בעניויתי ובעוד השמש במרומים המאור הגדול עט"ר ה' חק נתן

זיע"א שאלתי את פי קדוש על רזא דנא ויען המלאך הדובר בי לדידי פשי' לי דא"נ אבטר מעיקרא אזלי' והו"ל מ"ע שלהוז"ג הני נשי פטירי ונעטירי דעיקר חייב פ' זכור הוא פדי שזנפור את אשר עשה מעשים מקולקלים ולהנקם ממנו ולהכרית זרעו ולמחותו המח'אה בטר המח'אה עד בלתי השאיר לו שריד ונהי נשי הואיל וליתנהו בהצמית והכרתת זרעו של עמלק דלאו בני כיבוש ניהו ליתנהו בקריאת פרשת זכור.

דלא המדרש הוא העיקר אלא המעשה אלו דברי ה' עט"ר ומו"ר גם הוא ו"ל אע"ג דבשלתי החולץ אמ' דריב"ב סבר נשים חייבות בפו"ר לאו משום דפליג את"ק דאמר פטור משום דכתי' וכבשה ונשים לאו בני כיבוש ניהו ואתא ריב"ב למי' דחייבות משום דבני כיבוש ניהו נמי הא ליתא דמקרא מלא דבר הכתוב כל כבודה בת מלך פנימה ובקו' דף ל"ד פריה תלמודא לריב"ב דאמר נשים חייבות בפו"ר ליהו מורא ופו"ר ב' כתובים הבאים כא' ואין מלמדין ומשני מיצרה צריכי ולא מצי חד למיגמר מאידך ראי כת' רחמנא מורא ולא כ' פו"ר וכו' וליתי פו"ר ממורא א"ל מה לנשים דלאו בני כיבוש ניהו וכתי' וכבשוה ע"ש אלמא דליכא מאן דפליג בהא דנשי' לאו בני כיבוש ניהו אלא טעמא דידיה דמפרש ואזיל דעל שניהם הוא אומר ואתם פרו ורבו והיננו חד מב' כתובים וכו' וע"ע בגטין דף מ"ג ואחר זמן מצאתי להרב החינוך שכ' ומצוה זו בכל זמן ונוהגת בזכרים פי יש להם לעשות מלחמה ונקמת האויב ולא הנשים עכ"ל הן הן דברי ה' עט"ר מורי ה' ו"ל: אות ואו (א) ואת פמוה ראובן הנה נשוי ב' נשים ואמר לא' מהו הרי את אסורה עלי הנאתה מפאן ועד ל' יום ואחר שעברו ל"י אמר לאשתו הב' ואת פמוה יש להסתפק אי קאי אשעת אסור ושתהיה ג"כ אסורה עליו ליום כמו שאסר אשתו הא' או"ד אשעת היתר דהשתא קאי ועיין בגדרים דף י"א במאי דבעי רמי ב"ח ולא איפשיט ע"ש ונהרדב"ז בח"ג סי' תי"ז הק' דאמאי לא איפשוט דקי"לן אין אדם מוציא דבריו לבטלה ע"ש ולענ"ד ק' דזו היא סברת ר"מ ורפנן פליגי עליה וקי"ל דהלכתא פרפנן וכן פסק הרמב"ם כמו שהארכת לעיל במערכת אות א' סי' בס"ד ונהרדב"ז שם העלה להתיר ע"ע ועיין להרמב"ם פ"א מהלכות גדרים הל' ט"ו דפסק בדמעיקרא מתפיס ולחומרא ע"ש: (ב) וסלע זה ש"מ שאמר סלע זה לצדקה וסלע זה ולא הספיק לגמור דבריו עד שיצאה נשמתו וחל"ש פסק ה"רדב"ז ח"ג סי' תכ"ו דמוציאין מן היורשים סלע זה נמי לצדקה דנדאי לצדקה נתפנון דקיים צדיק זה בנפשיה והלך לפניה צדקה אבל בבריא מצי אמר וסלע זה לנפיקתא קאמר ע"ש: ג וכו' אם כתוב בשטר דלא פאסמכתא וכו' ולא נכתב ודלא פטופסי דשטרי מי אמרי' האי וכו' מושכת דלא כט"ד או לא ונפקא מינה למ"ש מרן בש"ע בשם הרבה מהמפרשים דכ"י כתי' בהאי לישנא בכל לשון המסופק בשטר אמרי' יד בעל השטר על העליונה עיין בסי' פ"ב ס"י ומצאתי לה' מוהרש"ש ח"א סי' ג' שכ' משם ה' מהרשד"ם וה' מוהרש"ך דמהני וכן בשטר נאמנות שפתיב והאמין הלנה נאמנות וכו' פאילו נכתב עליו ועל יורשיו וכאלה רבות שהסופר כותב תחילת הענין והוי במשמעותו תשלום הענין אלא שהוא בורר לו דרך קצרה שוב מצאתי לה' כנה"ג סי' מ"ב אות כ"ט בהגהב"י שכ"כ משם מוהרש"ך ומוהרשד"ם וה' משפט צדק וכן נהגו הסופרים לכתוב דלא פאסמכתא וכו' ואין פותבים דלא כט"ד ואין מערערין על זה עכ"ל ומנהג סופרי דידן לכתוב דלא וכו' ודלא וכו' וטפי

עדיף וע"ע לה' פָּרָם וְשָׁלְמָה ח"מ סי' ס"ו דף קצ"ב מ"ש בְּקִיצוֹר דְּבַרֵי הַסּוֹפֵר: אוֹת זֵין (א) זְכִיָּה.

קי"ל כמ"ד תן פְּנֵי כמ"ש בש"ע סי' קכ"ה וכת' ה' הַחֲבִיב בח"ב דה"ה אם אָמַר הַפְּרָשְׁתִּי עי"ש וצ"ע בש"מ שאמ' הַפְּרָשְׁתִּי מי מְהֵנִי אוֹ לֹא דְכָל הַלְשׁוֹן שְׁכַת' שָׁם בש"ע סי' רנ"ג לֹא נִזְכָּר ל' זֶה וְעֵינֵי לְעֵיל בַּמַּע' אוֹת ה': (ב) זְכִיָּה.

ראובן שאומר לְשַׁמְעוֹן תְּנִיחַ זֶה הַדִּינָר בְּיַדְךָ לְפִירְעוֹן לוי לֹא הָיוּ פְּנֵי מוהר"א יִצְחָקִי ז"ל סי' כ"ה וְעֵינֵי לֵה' גו"ר פָּלֵל ג' סי' ט' שְׁהַסְפִּים עִמּוֹ לְהַלְכָה וְכ' עוֹד שָׁם אֵין לָנוּ לְפָרֵשׁ בְּפִי הַאי מְלֵתָא פִּי' מִדְּעַתְיָנוּ וְלִהְעֵרִיף וְלוֹמַר דְּתִיבָה זֹו מִשְׁמַעוֹתָהּ כְּמוֹ תִיבָה זֹו כִּי דָרַף זֹו נֶעְלָמָה מְעֵינֵינוּ וְאֵין לָנוּ לְמַעַבְדַּד עֲוֹבְדָא רַק בְּמָה שְׁמַצִּינוּ מְפָרֵשׁ בְּתַלְמוּד וּבְגֵאוּנִים הֶרְאִישׁוּנִים שְׁהָיוּ דְּבַרֵי הֶם ד"ק וּמֵאן סָפִין וּמֵאן רְקִיעַ לְדַמּוּנֵי מְלֵתָא לְמְלֵתָא לְאִפּוֹקִי מְמוּנָא צָא וְלִמַּד מִמ"ש הַרְמַב"ם בְּרִישׁ מַסָּכַת תְּרוּמוֹת פִּי לְרַבּוֹתֵינוּ לְהֵם לְבָדֵם נִתְּנָן הַדִּיקְדוּקָא שֶׁל הַלְשׁוֹן ע"ש וְנִלְע"ד לומ' דָּאָם ש' כְּבָר מָסַר לְלוֹי הַדִּינָר פְּטִיר וְעַטְרִיר ש' וְזָכָה לוי בְּדִינָר וְאָכַל וְחָדִי דְּמֵאן חָשִׁיב לְאִפּוֹקִי מְמוּנָא פִּינּוֹן דְּאִיפָא לְמֵימַר דִּהָאִי לִישְׁנָא חָשִׁיב פְּתוֹן וְזָכִי וְצָרִיף לְהַתִּישְׁב בְּדָבָר: ג זְכִיָּה.

אע"ג דקי"ל דתן פְּנֵי וְלִפְיָךְ לָנוּה שֶׁאֵמַר לֹא תֵן חֶפֶץ זֶה לִפ' בְּחֻבוֹ וְיֵשׁ עָלָיו ב"ח הַרְבֵּה וְעֵדִין לֹא הִגִּיעַ הַחֶפֶץ לִיד הַמְקַבֵּל זָכָה בּוֹ וְאֵין שְׁאָר ב"ח יְכוּלִין לְחַלּוֹק עִמּוֹ בְּאוֹתוֹ חֶפֶץ וְכמ"ש הַרְמַב"ם בִּפ"ק מַה' מְלָנָה וְטוֹש"ע סי' ק"א וְנ"ל דְּהֵינּוּ דוֹקָא שֶׁא"ל לִיתְנּוֹ לִישְׁרָאֵל אֲבָל אִם א"ל תְּנִהוּ לְגוֹי לֹא אֲמַרִי בְּגוֹי תֵן פְּנֵי וְע"ע בְּכַנָּה"ג חה"מ מה"ק סִימָן ק"א בַּהַג"ה טוֹש"ע אֹת כ"ה: (ד) זְכִיָּה רֵאוּבֵן חָשִׁיב לְשַׁמְעוֹן מְנָה וְעַמַּד לוי וְכַת' לר' שְׁטֵר שְׁחֵיב עֲצָמוֹ לְפָרוֹעַ בְּעֵדוֹ לִש' סֵף הַמְנָה וְשׁוֹב חֲזוֹר ר' וְכַת' שְׁטֵר מַחִי לְלוֹי עַל הַחֵיּוֹב הַהוּא גִּסְתַּפְקִיתִי אִם שְׁטֵר מַחִילָה זֶה מִפְקִיעַ זְכוּת ש' שְׁזָכָה לְגַבּוֹת מְלוֹי אוֹ לֹא מְצִי גְבִי וְנִלְע"ד דְּאֵין לִש' צַד לְגַבּוֹת מְלוֹי פָּלֵל דִּהָא דְקִי"ל דְּזָכִין לְאֵדָם שְׁלֵא בְּפָנָיו וְמַה"ט הַמְזוּפָה לְחַבְרִירָו ע"י אַחַר קִנְיָה מְשׁוּם דְּעֵדִיו בְּחֻחוֹתֵמִיו זָכִין לוֹ הֵינּוּ דוֹקָא הֵיכָא דְמֵטִי שְׁטֵרָא לִידֵיהּ כְּמִבְּנָאָר בִּר"מ ג': (ה) זְכִיָּה מְכָאן מוֹדְעָא רְבָא כַּד הוֹינָא זוּטְרִי עֲמַדְתִּי עַל שׁוֹרֵשׁ דְּבַר זֶה וְהֵיזַד כּוֹתֵבַת פְּתִיבָה גְסָה וְלִפִּי רוֹב הַשְּׁנִים אֵיבְדוּרִי אֵיבְדוּר וְיָד רְשָׁעִים הֵנִי עַכְבָּרִי רְשִׁיעֵי סוּרָן רַע עֲשָׂאוּם כְּכַבְרָה נְקָבִים נְקָבִים הֵנִי שְׁטִי'ן רְהוֹ'טִי רְהוֹ'ט וְלֹא מְצִאתִי שְׁעָה א' שֶׁל קוֹנֵר רִיחַ לְחֲזוֹר עַל הַמְקַרָא וְאֵנִי אֲמַרְתִּי בְּחֶפְזִי יֵצֵא עַת"ק דְּבַרֵי פְּהֵנִימָן אֲשָׁרָא קָאִי ה' יְגַמּוֹר בְּעַדִּי לְלַמּוֹד וְלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלְעֲשׂוֹת וְלִקְנִים עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה רְחֻבַת יָדִים צְבִי הִיא לְכָל הָאָרְצוֹת: פְּתַבוּ הַתּוֹס' בִּפ"ק דְּכַתְּנ' דִּי"א בַּד"ה מְטַבִּילִין וְכו' וְק' דִּהָא זְכִיָּה מִדִּין שְׁלִיחוֹת הִיא וְקִי"ל דְּאֵין שְׁלִיחוֹת לְקַטְּן וְכו' ע"ש וְאֵנִי עֶפֶר וְאֶפֶר אֲתַמוּהִי קַמְתַּמָּה דְּבַר פ"ב דְּקִיְדוּשִׁי דְּאִמְרָן אִמ"ר מְנִין שְׁשִׁלּוּחוֹ שֶׁל אֵדָם כְּמוֹתוֹ שְׁנֵאֲמַר נְשִׂיא א' נְשִׂיא א' וְכו' וְתַסְבְּרָא דִּהָא שְׁלִיחוֹת הִיא וְהָא קְטַנִּים לֹא בְּנֵי שְׁלִיחוֹת נִינְהוּ אֲלֵא פִי הָא דְרָבָא בִּר הוֹנָא וְכו' מְנִין שְׁזָכִין לְאֵדָם שֶׁנֵּא נְשִׂיא א' וְכו' אֲלֵמָא מַא אַע"ג דְּאֵין שְׁלִיחוֹת לְקַטְּן מ"מ זָכִין לְקַטְּן שְׁלֵא בְּפָנָיו וְהֵינּוּ דְּקַמְהִדָּר תַּלְמוּד' דָּאִי ס"ד מְשׁוּם שְׁלִיחוֹת תַּק' דְּקִי"ל אֵין שְׁלִיחוֹת לְקַטְּן וּבִפ' מִישְׁמַת ד' קנ"ו ב' פְּלִגְתָּא דִּר"מ וְר"י בְּסִבְרַת ר"א דְרַמ"א סְבַר ר"א זָכִין לְגָדוֹל וְאֵין זָכִין לְקַטְּן וְרִי"א סְבַר ר"א זָכִין לְקַטְּן וְאֵין זָכִין לְגָדוֹל וְכַתְּבוּ שָׁם הַתו' בַּד"ה זָכִין וְכו' וְנ"ל וְא"ת לְמָה אֵין זָכִין לְקַטְּן הֲלֹא זָכִין

לאדם ש"ב וי"ל פיון דזכיה מטעם שליחות מאן דמצי למישוי שליח יש לו זכיה ומאן דלא מצי למישוי שליח אין לו זכיה ומאן דאית ליה זכין לקטן ואין זכין לגדול ס"ל פיון דגדול יכול לקנות לא תקינו ליה רבנו זכיה כמו דקטן עכ"ל ודבריהם תמוהים דבמאי דמיתבי דעתא דר"מ קשא מהו דקי' וכדכתב' ובמאי דניחא להו בר"י דזכיה שלא בפניו תקנתא היא וגבי גדול דמצי זכי מפשיה לא תקינו אבל קטן דלא מצי זכי תקינו ליה רבנו זכיה הא נמי קו' דהתם בקידו' מוכח דזכיה שלא בפני הזוכה דאורייתא היא ותו איפא למידק בדבריהם שפתבו ולפי הספרים דגרסי במציעא זכיה מיהא אית ליה וכו' מצוי למימ' דאית ליה זכיה מן התורה וכו' דאי הכי מאי דחי ליה לרבנא התם ולא היא ישר' אתי לכלל שליחות נכרי לא אתי לכלל שליחות פיון דזכיה מדאורייתא היא ואע"ג דמדאוריית' נמי לאו בר שליחות אלמא דלאו הא בהא תליא ומאי שפשיה דאתי לכלל ולא אתי דאדרבא מוכח דלא הוי אלא דרבנו ומשו"ה דאתו לכלל תקינו ליה דלא אתי לכלל לא תקינו ליה ותו ק' דאמאי לא הוכיחו בפשיטות בתחילת דבריהם דזכיה מדין שליחות היא מהא דקאמ' הש"ס קטן דאתי לכלל שליחות אית ליה זכיה נכרי נכרי דלא וכו' דפשיטא טפי דזכיה מדין שליחות היא וע"ק מאי ק"ל בטר הכי ואע"ג דשליחות מדין זכיה היא ואין לו שליחות מן התורה וכו' אבל הכא שזכות גמור הוא לו יש לו שליחות מן התורה והוא הפך סוגיא דקידו' דכתי' ונר' דלפי שיטתם זו דה"פ דמעיקר' בעי למילף מחלוקת הארץ דשלוחו ש"א פמותו והיינו בין לתקוני בין לעוותי ופרי' ותסברא דהאי שליחות הוא מטעמא דשליחות גרידא היא ונילפת מינה לדעלמא והא אין שליחות לקטן אלא ע"כ דטעמא דמהנניא הו' שליחות משום דהנייא זכיה וכיון דזכות הוא מהנניא שליחותיהו וכאידך דרב גידל א"ר והיינו דרב נקט במילתיה מנין ששלוחו ש"א פמותו ונקט מנין שזכין לאדם וכו' ותרנייהו מחז קרא נפקי למימרא דשליחות דזכיה שלוחו ש"א פמותו ולא דאמוראי נינהו ואלפיא דר"ג א"ר ולעולם זכיה גופא לא הוי אלא מטעם שליחות ולהכי דחי התם במציעא שפיר קטן דאתי לכלל שליחות פלומר בכל שליחות ואפי' בשליחות דלאו לזכות א"כ בשליחות דזכות ואע"ג דקטן הוא אבל נכרי ליתיה בשליחות ונקט אתי ולא אתי לרבותא דנכרי דליתיה בשליחות פלל אבל שיטת התו' קמיינתא אפתי צריכה לפנים ונר' לישב דהא דזכין לאדם שלא בפניו מדאורייתא היינו היכא דבלא"ה אית ליה זכיה בגויה אלא דמחוסר חלוקה משו"ה אמרי' שאם חלקו שלא בפניו זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו וכדילפי' מחלוקת הארץ דהיא ודאי קיימא לכל ישראל אלא דאין בריה בהו' חלוקה גרידא אמרי' דזכין לו מדאורייתא אבל בדבר שאין לו חלק ונחלה בו פלל והוא בא לזכות ע"י אחרים לא הוי אלא מדרבנו ומטעמא דשליחות וכדמוכח בכמה דוכתי וכמ"ש ז"ל אלא דמעיקרא ס"ד דגמ' למילף שליחות לכל התורה ודחי והא קטנים לאו בני שליחות נינהו אלא משום דזכין והשתא ס"ד דזכיה לאו מדין שליחות והיינו דאשמועינן קרא דאיכא מאן דלית ליה שליחות ולית ליה זכיה ודחי ותסברא דהא זכות היא ולמגמר לעלמא דזכין לאדם שלא בפניו והא חובה היא דאיכא וכו' אלא למילף דזכיה כה"ג דאית ליה בלא"ה חלק בגויה ולא חסר ליה אלא חלוקה זכין לאדם דבר תורה וכאידך דר"ג א"ר דאמ' יתומים שבו לחלק וכו' דגמרי' לה מחלוקת הארץ דמהנניא חלוקתם אע"ג דהו' קטנים בגויהו דכמאן דליתנהו דמיינו אבל שאר זכיה ע"י אחרים לא זכו אלא מדרבנו ומטעמא

דשליחות לר"מ דפ' מי שמת ולר"י משום תקנתא וכדאמר ר' מרי' וכן ראיתי להתוס' ז"ל
בפ' התקבל דס"ה ע"ב בד"ה שאני וכו' דפשיטא להו דזכיה מטעם שליחות היא ובגוונדאי
שהוא ע"פ מאי דכתי' בעניויתי ומה שיש לדקדק קצת בדבריהם יתבאר לקמן בס"ד ומה
שהערנו בדבריהם בכתנ' דאמאי לא מסתייעו מסוגיא דמציעא פ' א"ן פשוט כיון דתליא
בגוססאות וכדכתבו בסוף דבריהם לא פסיקא להו לאתויי מונה: שוב ראיתי להרשב"א
ז"ל בחי' לקידושי' וז"ל מהא דאמר ר' ותסברא דהא שליחו' היא א"כ מציינן שליחות
לקטן אלא וכו' משמע דזכיה לאו מדין שליחו' הוא וזכין לקטן ד"ת וה"נ משמע לעיל
בפ"ק ד"ט ב' דבעי רבא לרשב"א דאמר בשטר ע"י אחרים שמופה לו רבו ע"י אחרים
ואיהו נפשיה לא מצי זכי עבד העושה שליח לקבל גיטו מיד רבו מהו כיון דגמר לה לה
ש"ד או"ד כיון דלא מצי מקבל לא מצי לעשות שליח אלמא דזכיה אית ליה ושליחות
מספק"ל ואי זכיה בתורת שליחות מי איפא ספיקא עש"ב: ודע שהתו' ז"ל שם איסברו
להו בעיא בתרי אנפין ולפום אידך פירושא תנינא מניתבא דהתם גבי עבד שאני כיון
דאיהו גופיה לא מצי זכי וכו' אבל לעולם כל זכיה מתורת שליחות היא: ונזימיה לה'
הגדול מהרי"ט זלה"ה בחי' לשם שהק' לדעת נהרי קטן שיש לו זכיה ואין לו שליחות
וניחא ליה דזכיה דידיה נמי דרפנן ולאו דאורייתא וכדאמרנן בפ' מי שמת וכו' ע"ש
ולכאורה אישתמיט קא מישתמיט מניה הו דמציעא פ' הרבית דכתיב' דתליא בפלוגתא
דרבנן ופשינוי גרסאות כמה דאתמר והנכון דהרב ז"ל בשי' התו' דהקא קאי דלדידהו
זכיה מתורת שליחות וע"כ הו דפ' הרבית גרסי לה אית ליה זכיה מדרבנן וכשי' התוס'
דכתנ' וע"פ מאי דכתי' ואע"פ שהרשב"א ז"ל לא הכריע מ"מ בתשובתו סימן תתקצ"א
הביא גירסא הו דפ' הרבית קטן אית ליה זכיה מדאורייתא ע"פי דרכו: אחר שובי שבת
וראה להר"ן ז"ל בר"פ האיש מקדש שהביא סברת הרשב"א ז"ל שהוכיח דזכיה
מדאורייתא ולא מדין שליחות והוא ז"ל דחה ראיתם וכמה דכתי' בעניויתי' לאסוקי
שמעתתא אליבא דהתוס' ורש"י ז"ל כמ"ש הרשב"א ז"ל ואמינא חדאי נפשי: ונזי
הגות לה' הגדול מהרי"ט ז"ל בחי' לשם שקרא ערער בדברי הר"ן ז"ל ראשית מאמר
כיון דסברא הוא דזכיה מדין שליחות וכל דלית ליה שליחות לית ליה זכיה וכי בעי
למימר דרב מדין זכיה קאמר אף ע"ג דלית ליה שליחות נימא ותסברא אמאי מיייתי
מחלוקת הארץ התם לאו שליחות ולא זכיה בעי' דשלהם היתה וכו' עכ"ל ולא ידעתי
אמאי לא תק"ל פי נמי בעי למימר דגמרי' שליחות כל התורה מחלוקת הארץ לימא ליה
ותסברא דהאי שליחו' היא דשאני הקא דא"י מוחזקת היתה להם ולא שליחות בעי' אלא
נדאי דתלמודא ניחאליה למפרך פירכא אלימתא דאין שליחות לקטן ד"ת ולא למפרך
דילמא שאני התם דמוחזקת היתה לכל ישראל ומה"ט נמי פי אוקמה למילתיה דרב
משום זכיה פרקיה בהכחשה דהא חובה היא דאיפא דניחא ליה בזה וכו' דפירכא אלימתא
כוליה האי ולא למימרא דשאני התם שהיתה מוחזקת ולא זכיה בעינו: תו ק' לה' ז"ל
דמגופיה מצי פריך כיון דפשי' ליה להגמ' דזכיה מדין שליחות הול"ל ותסברא והא
זכיה מדין שליחות וקטן לאו בר שליחות וכו' עכ"ל ואנכי איש צעיר תמ'ה דהר"ן
ז"ל פ' ריש מרובה בננעם שיח שפתיו ביטל את המעוררין שכת' ולית לן שום הוכחתא
דניפרוץ עליה והא קטן לאו בר זכיה הוא וכו' עכ"ל דנדאי דלאו הוכחה במאי דקאמר
במציעא דקטן לית ליה זכיה משום דלית ליה שליחות דניפרוץ מונה לאוקומי מילתיה

דרב דחלוקת היתומים משו"ה פריה ליה שפיר מחובה היא דאיכא דניחא ליה: עוד כתב
 הרב ז"ל ועוד דאי מסתמא הכי הוא פדאמרי' בפ' א"ן פי פריה וקא קטנים ניהו היכי
 משני אלא מנין שזכין אפתי היכי ניקא פירכא דקטנים הנה ליה לאסוקי בהדיא אלא
 מנין שזכין וקטנים בני זכיה ניהו ומשני סתם ש"מ דכי אמרינו מדין זכיה ידעי'
 דקטנים מצי מופה להו וכו' עכ"ל לדידי הפעוט ל"ק פיון דמסיק דזכין לאדם ש"ב וקטן
 כמאן דליתיה קמן הוא וממילא שזמעת מינה דזכיה לאו מדין שליחות היא ואידחי ליה
 הו סברא דזכיה מדין שליחות היא והיינו דחזית ליה ומאי אית ליה לפרושי טפי סופא
 דמילתא דאין בדחיות הרב ז"ל פדאי למדחי סברת רש"י והתוס' ז"ל והאמת יורה דרכו
 זהו מה שנלע"ד: וכתב עוד הרב ז"ל וז"ל ואותה שהביא מפ' א"ן אינה מכרעת לפי
 גירסת הספרים דל"ג מדרבנן אלא אית ליה זכיה ופרשינו זכיה מן התורה עכ"ל כבר
 כתבתי משם התוס' ז"ל דאיכא פלוגתא דרבנן ובהו גוססא ומ"מ הרשב"א ז"ל דאיהו
 מאריה דהאי דינא גריס מדרבנן וכדמיייתי לה לסייעתא לדעת התוס' ז"ל דס"ל דזכיה
 מדין שליחות היא וא"כ שפיר מיייתי מינה הר"ן ז"ל: וחסות קשה הוגד לי כמה שראיתי
 לרב"א ז"ל בש"מ למציעא התם בפ' הרבית שהביא דברי הרשב"א ז"ל שכתב משם
 הרמב"ן ז"ל דס"ל פדעת התוס' ז"ל דזכיה מדין שליחות והוק"ל מהו דקידושין וכדכתי'
 ותריץ יתיב במאי דאתמר וכדכת' הר"ן ז"ל והרשב"א ז"ל חלק עליו ונקיט בידיה פלל
 גדול דקטן אית ליה זכיה מדאורייתא והכי גריס לה התם ואפשר דלא כתב פן בחי'
 לקידושין אלא לשי' התוס' ז"ל אבל הוא ז"ל בשלוי הוא זוכה וכדדחי לה ה' מהרימ"ט
 ז"ל ולקמן תבאר בס"ד ועיין בס' מח"א ז"ל בהלכות זכיה ומתנה ס"ה: (ו) זכיה אין
 אדם זוכה בדבר דלא סא"ד לזכות בו ומה"ט ראו' שקנה פלי בחזקת שהוא בדיל ומכרו
 לשמעון ומצאו פסוף זכה ש' כמ"ש מור"ם בס' רל"ב סי"ח וע"ע לו בס' רס"ח ס"ג
 בדין חצרו של א' דאינה קונה לו אלא בדבר דקי"ל וסא"ד ע"ש וכן אם אבד גוי מעותיו
 בבית ישר' ונכנס אחר ונטלם זכה בהם עיין בסמ"ע ס"ק ז' ועיין לה' מח"א בה' קנין
 חצר סי' ה' במעות של ישראל וכבר נתניאשו הבעלים ע"ש והיכא דאיהו לא מצי זכי
 אם חצרו זוכה לו עיין לה' ז"ל שם בס' ד': (ז) זכיה קי"ל זכין לאדם ש"ב ואין מחייבין
 לאדם אלא בפניו כמ"ש בטוש"ע סי' רמ"ג נדע דהאי פלל צריכה לפניו דהיינו דוקא
 כשהוא זכות גמור ואין בו צד חובה פלל ואז אפ"י אי צונח ואמר לא ניקא לי בהאי זכותא
 לא משגחינו ביה ונ"מ אם יש עליו חוב לאחרים זוכים בו מפאת חוב שלהם ואי אית
 ביה צד חובה אם שמע ושתק שוב אינו רשאי לחזור בו מקבלת אותה הזכיה ואם צונח
 מעיקרא ואמ' לא בעינא בהאי זכותא פיון דאית ביה צד חובה שומעין לו ולא זכה
 ושהחובה ההיא חשובה לכל אדם ובדבר שהוא חובה אפילו חזר ואמר ניקא לי
 בהאי לא מהני ועיין בחידושי הריטב"א הנדפס מחדש סוף האשה של"ם ועיין לה' מח"א:
 (ח) זכית קטן.

גרסינו במס' גטין בפ' התקבל ד' ס"ד אר"י אר"א צרור וזורקו וכו' חפץ ומחזירו לאחר
 שעה זוכה בין לעצמו בין לאחרים וכו' א"ר חסדא א' זה וא' זה זוכה לעצמו ואין זוכה
 לאחרים וכו' והנה דעת רש"י ז"ל דאפ"י לר"י אינו זוכה לאחרים אלא מדרבנן אבל
 מדאורייתא אינו זוכה לאחרים והשתא נחזי אנו במלתא דאוריית' מי מצי לזכות
 לאחרים ונפיק בה במידי דאורייתא פיון דהשתא מיהא תקינו ליה רבנן זכיה או"ד דוקא

במלתא דרבנן ולרב חסדא אפלי בכה"ג אינו זוכה איברא מדפריה התם לר"ח ממתיני דעירובין דאשכחן זכיה לקטני פגון שפחה דאפתי לא אתיא ב' שערות ומשני שאני שתופי מבואות דרבנן ור"ל פיון דהה שיתוף לא איצטריוה אלא מדרבנן אהניא הוה זכיה דקטנים אע"ג דלא הניא אלא מדרבנן אבל במילתא דהניא מדאורייתא לא אהניא הוה זכיה ולא מידי נשמע מן הדא דלר"י דאמ' זוכה מדרבנן היינו אפלי אי הוה שתופי מבואות מדאורייתא והשתא ר"י ור"ח פליגי במאי דכתיבנא ונהדר פריה מהה דמערימין על מ"ש דקתני מזפה ע"י שפחתו דלא אתיא אפתי ב' שערות ואוקמה במ"ש בז"הז ופריה לה ונהדר אוקמה בעציץ שאינו נקוב לפ"ז קושטא הוא דלר"י מתוקמה כפושטה אפלי במעשור דאורייתא ובזמן הבית וטעמיה פיון דמקינו ליה רבנן זכיה לאחרים אהניא אפלי במלתא דאורייתא אבל לר"ח נהי דבדרבנן פגון שתופי מבואות ומ"ש בז"הז ובעציץ שאינו נקוב פיון דלא רמיא עליהו חיובא אלא מדרבנן היילפך אהניא זכיה דמדרבנן במילי דרבנן אבל במלתא דאורייתא לאו כל פמינה זכיה דרבנן לפדות מ"ש דמדאורייתא ופרכי' כל דתקון רבנן פעין דאורייתא תקון ומשני ה"מ במלתא דאית לה עיקר מן התורה וכו' ואיכא למידק גבי מ"ש דאית ליה עיקר מן התורה תק"ל כל דתקון רבנן וכו' שו"ר להריטב"א ז"ל בשי' לשם שכת' דלפום מאי דמוקי במציעא ניחא דאין לו עיקר מן התורה לפום מאי דבעי לאוקמה במ"ש בז"הז ניחא פיון דמ"ש בז"הז ליתיה מדאורייתא פלל ואין שם מ"ש מדאורייתא לא אמרי' ביה כל דתקון רבנן וכו' דהוי פמאן דלית ליה עיקר מן התורה אבל במלתא דשניכא מדאורייתא בשום מלתא ורבנן תקינו לה מילי אחרני אמרי' כל דתקון רבנן וכו' ועיין ביבמות דפ"א בפלוגתא דר"י ור"ל אלפיא דר"י ובפרש"י שם ועיין בתוס' בפ' אע"פ בד"ה קסבר וכו' שחלקו בכה"ג ע"ש שו"ר אחז"ר לה' ארעא דרבנן סי' תי"ד שחילק פן ונהביא בידו האי דיבמות וכדכתי' בעניינתי' ואחז"ר נדפס ס' שער המלך למהרי"א ושם ראיתי לה' פ"א מה' מ"ש שפטר לחילוק זה יעו"שולכשאפנה אשנה פרקי בארנפה בעה"ת: ואולם חזיתיה ולא ביארתייה מ"ש הרשב"א ז"ל לשם בפ' אע"פ תלתא אנפין לת' קו' התוס' ז"ל תי' קמא דכתן' אלמנה נמי מדאורייתא ע"ש ובפ"ק דכתן' דף י' פלוגתא דרשב"ג ונחכמים בכתן' אלמנה דרשב"ג ס"ל דאורייתא לל"ק ואיכא למימר דר"מ נמי הכי ס"ל ועיין בתוס' שם ולשם בע"ב בד"ה אלמנה דכתיבה וכו'.

ע"ש ויתר פרט זה ית' סוגיא בדנפתה בס"ד עוד תי' ז"ל דלא קאי ר"מ דקאמ' תנאו בטל אלא אבתולה דכתובתה דאורייתא אבל אלמנה לא וק' לענ"ד דתק"ל דכל דתקון רבנן פעין דאורייתא תקון: גם אשו"ר הא דגרסי' ברפ"ק דיבמות די"א אר"י א"ר צרת סוטה אסורה וכו' מתיב ר"ח וכו' א"ל אנהא אמינא לה סוטה דאורייתא ואת אמרת לי סוטה דרבנן ופריה ודקרי לה מאי קרי לה ומשני קסבר כל דתקון וכו' ואתמהה דתק"ל לר"י א"ר פיון דס"ל צרת סוטה דאורייתא אסורה אמאי לא אסרו נמי סוטה דרבנן דכל דתקון רבנן וכו' והיינו הא דקשיתיה לר"ח ומאי האי דמהדר ליה רב אנהא אמינא לה סוטה דאורייתא ואת אמרת לי סוטה דרבנן פיון דכל עיקר תיובתיה משום דכל דתקון רבנן וכו' ונלע"ד דר"ח לא מפליג בין מילתא דאית לה עיקר מן התורה ללית לה עיקר מ"הת דאיהו גופיה דפריה בגטין וקאמר אי שתיק וורדאן דאית ליה למימר דתקון רבנן וכו' ואיהו גופיה דמותיב לרב ביבמות ולטעמיה אזיל אבל רב מאניה דשמעתא הקא ס"ל

כַּמְסַקְנָא דְגִיטִין דְשַׁנֵּי לֹן בֵּין אֵית לִיה עֵיקָר מִן הַתּוֹרָה לְלִית לִיה וְהָכָא לִית לִיה עֵיקָר מִן
הַתּוֹרָה אֲלָא קְנָסָא הוּא דְקְנָסוּהָ לְאַשְׁה פִּי הֵיכִי דְתִידּוּק טְפִי וְתַנְשָׂא וְעֵינִי בְּפִרְשׁ"י ז"ל
שָׁם וּבִר"פ הָאֲשֶׁה דָּף פ"ז בְּאַנְרָף: אֵיבְרָא דְבַפ' כ"ש דַּט"ל בְּעֵי רַב"ח לַר"י הַגְּלִילִי מֵהוּ
שְׂיֻזְיָא אָדָם י"ח בְּמָרּוֹר דַּמ"ש בִּירוּשׁ' וְכו' מַצָּה דְאִוְרֵייתָא הוּא דְלֹא נִפְיָק אֲבָל מָרּוֹר
דְּרַבְּנֵי נִפְיָק או"ד כֹּל דְּתַקּוּן רַבְּנֵי כְּעִין דְּאִוְרֵייתָא תַקּוּן וְלֹא יִדְעָנָא מֵאֵי קַמְבַּעֲיָא לִיה
דְּוִדָּאֵי כֹּלְלָא הוּא דְכֹל דְּתַקּוּן רַבְּנֵי כְּעִין דְּאִוְרֵייתָא תַקּוּן וְדַכְלָלָא הוּא לְכֹל מִיְלֵי וּמ"ש
הָכָא דַּמְסַפְק"ל טְפִי מִשְׁאָר דְּוִכְתִּי דְקָאָמַר לֵה הַש"ס וְאִיפָא לְמִימַר דְּהֵכִי קַמְבַּעֲיָא לִיה
כֵּינֵן דְּמַעְשָׁר יָרַק לִיתִּיהָ מִדְּאִוְרֵינִי כֹּלְלָא לֹא אָמַרְי' בִּיהָ כֹּל דְּתַקּוּן רַבְּנֵי וְכו' וְהוּי כְּמַעְשָׁר
בּוֹז"ה וְכַדְאָמְרוּ מָרְן וְנִפְיָק בִּיהָ שְׁפִיר או"ד כֵּינֵן דְּשָׁם מַעְשָׁר חֵיב מִן הַתּוֹרָה נְהִי דְּמַעְשָׁר
לִיתִּיהָ מִדְּאִוְרֵייתָא כֵּינֵן דְּאִיפָא שָׁם מַעְשָׁר מִן הַתּוֹרָה חֲשִׁי שְׁפִיר מְלִתָּא דְאֵית לֵה עֵיקָר
מִן הַתּוֹרָה דְאָמַרְי' בְּהָ כֹּל דְּתַקּוּן רַבְּנֵי וְלֹא נִפְיָק וְלֹא פּוֹקִי שְׁתּוּפִי מְבוֹאוֹת דְאֵין שָׁם שְׂתוּפָה
וְעֵירוּב מִן הַתּוֹרָה וְגָרַע טְפִי וּבְכַה"ג אֲשַׁכְּחָנָא פְּלוּגָת' דְּרַבְּנֵי וְתַּבְּרָא דְקִי"ל אֵין מְבַטְלִין
אִיסוּר לְכַתְּחִילָה וּבְרַפ"ק דְּבִיצָה אוֹקְמָנָא לֵה דְּוִקָא בְּאִיסוּר תּוֹרָה אֲבָל מְוִקְצָה דְּרַבְּנֵי
כְּגוֹן עֲצִים שְׁנַשְׁרוּ מִן הַדְּקָל מְרַבָּה עֲלֵיהֶן וּמְבַטְלֵן דְּלַדְעַת הַתּוֹס' שָׁם וְשְׁאָר רַבְּנֵי וְתַּבְּרָא כֹּל
שְׂיֵשׁ לוֹ שָׁם מִן הַתּוֹרָה כְּגוֹן תְּרוּמַת תְּאֲנִים חֲשִׁיב אִיסוּר תּוֹרָה וְאֵין מְבַטְלִין וְלֹא אִימְעוּט
אֲלָא מְוִקְצָה דְלִית לִיה עֵיקָר מ"ה תַּת כֹּלְלָא אֲבָל דְעַת הַרְמַב"ם בְּמַז"ל בְּפִט"ו מַה' מ"א דִּין
כ"ו וּז"ך דְּחֻלָּב שְׁנַפְל לְתוֹךְ קַדְרָה שֶׁל בֶּשֶׂר עוֹף מְבַטְלִין אַע"ג דְּשָׁם בֶּשֶׂר בְּחֻלָּב אִיסוּר
מִן הַתּוֹרָה וְעֵינֵן בְּמָרְן הַכ"מ ז"ל וּבְחִידוּשֵׁינוּ לֵה' יו"ט בַּס"ד: בְּרַם דְאִפְתִּי לֹא פְּלִטָן
דְּלַפּוּם מֵאֵי דְפְשִׁיט הֵתָם אָמַר רַבָּא מְסַתְּבָרָא מַצָּה וּמָרּוֹר וְכו' וּפִירִשׁ"י פִּי הֵיכִי דְמַצָּה
שָׁם מַעְשָׁר עֲלִיו וְלֹא נִפְיָק אֲלֵמָא דְפְשִׁי לִיה לְרַבָּא דְבַתַּר שְׁמָא אֲזַלִּינֵן וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא
לוֹ שָׁם מִן הַתּוֹרָה בְּעֵי לְתַקּוּנֵי כְּעִין דְּאִוְרֵייתָא וּבְשִׁלְמָא דִּיבְמוֹת אִיפָא לְמִימַר דְּגָרַע טְפִי
כֵּינֵן דְּלֹא הוּי אֲלָא מְשׁוּם קְנָסָא נְהִי דְשָׁם סוּטָה מִיָּהָ דְאִוְרֵייתָא הוּא מ"מ הָאִיף דְּלֹא
הוּיָא לֹא קְנָסָא בְּעֵלְמָא חֲשִׁי לִיה לִיה עֵיקָר מ"ה פְּלִל כְּשְׁתּוּפִי מְבוֹאוֹת וְכֵן מ"ש בּוֹז"ה
כֵּינֵן דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָ אֵין שָׁם מ"ש דְּאִוְרֵייתָא גָרַע טְפִי אֲבָל בֶּשֶׂר עוֹף בְּחֻלָּב וְדָאֵי דְחֲשִׁי
יֵשׁ לוֹ עֵיקָר מ"ה תַּת וְאֵע"ג דְּהָף בְּעֵיָא אֲלֵיבָא דְרַב הַלְכָתָא דְלֹא קִיָּמָא אֲלָא אֲלֵיבָא דְרִי"ג
וְרַבִּי בְּפִט"ו מַה' חֲמִין וּמַצָּה דִּין ח' פֶּסֶק כַּר"ע קְדִיּוּצָאֵי אַף בְּמַצָּה שֶׁל מ"ש בִּירוּשׁ'
וּבְפ"ו מַה' יְבוּם דִּין י"ט פֶּסֶק כְּרַב דְּצַרְת סוּטָה אִיסוּרָה וְאִיפָא לְמִימַר דְּדַחְתָּהּ הַרְמַב"ם
מ"מ מְהָא לֹא אִירִיָא נְהִי דְעֵיקָר דִּינָא לֹא אֲלֵיבָא דְהַלְכָתָא מ"מ בְּמֵאֵי דַּמְסַפְק"ל בְּמֵאֵי
דְתַקִּינוּ רַבְּנֵי כְּעִין דְּאִוְרֵייתָא תַקּוּן לֹא תִלְיָא בְּפְלוּגָתָא וְלִינְשִׁיב דְעַת רַבִּינוּ נַר' דַּמַּפ' לֵה
הֵכִי מְסַתְּבָרָא מַצָּה וּמָרּוֹר וּר"ל דְּהַקְשׁוּ לְהַדְדִי וְכִי הֵיכִי בְּמַצָּה כֵּינֵן דְּמִדְּאִוְרֵייתָא לֹא
נִפְיָק ה"נ מָרּוֹר וְלֹא מְשׁוּם כְּעִין דְּאִוְרֵייתָא תַקּוּן אֲלָא מְשׁוּם דְּהַקְשׁוּ לְמַצָּה: נְתָנָה רֵאשׁ
וְנִשְׁוֵבָה סוּגֵיָא דְגִטִּין זֹה הִיא שְׁקֻשָּׁה דְמוֹקִי לֵה בַּמ"ש בְּזִמְן הַבֵּית וּבְעֲצִיץ שְׁאִינוּ נְקוּב
דְּוִדָּאֵי שָׁם מ"ש מְלִתָּא דְאֵית לֵה עֵיקָר מ"ה תַּת הִיא וְיַתְב' לְקַמֵּן בַּס"ד: הַדְרִי בִּי אֲרִישׁ
דִּינָא דְלַר"י אִפִּי בַּמ"ש דְּאִוְרֵייתָא אַהֲנָיָה הַף זְכִיָּה דְקִטָן דְּלֹא הוּי אֲלָא מְדַרְבְּנֵי וּפּוֹדִין
בּוֹ מ"ש וּפְיָרוּקוֹן נָאָה וְאִיפָא לְמִידָק מְהָא דְגָרְסִי בַּמַּס' סוּפָה ד' ל"ו א"ר זִירָא לֹא לִיקְנִי
אִינְיֵשׁ הוֹשַׁעְנָא לִינּוּקָא בְּיוֹמָא קָמָא דִּיו"ט מ"ט יְנוּקָא מְקַנָּא קְנִי אַקְנִי לֹא מְקַנִּי ע"כ
וְהֵינֵנוּ כֵּינֵן דְּבִיּוֹמָא טְבָא דְאִוְרֵייתָא בְּעֵינֵן לְכֶם וְקִטָן לֹא מְקַנִּי מִדְּאִוְרֵייתָא לֹא נִפְיָק בְּהָף
הַקְנָאָה דְלֹא הוּיָא אֲלָא מְדַרְבְּנֵי וּמ"ש מְמַעְשָׁר דְּאִוְרֵייתָא וְכַדִּי לְמִיָּקָם עֲלָה דְמְלִתָּא עֲדִין

צָרִיכִין אָנוּ וְאָנוּ לְמוֹד'עֵי מ"ש הַתּוֹס' שֶׁם בְּגִטִּין ד"ה שְׁאֵנִי שְׁתּוּפִי וְכו' וְז"ל מִשְׁמַע דר"י ור"ח פְּלִיגֵי אִי זוֹכָה לְאַחֲרִים מְדַאֲרֵינָא אוּ לֹא וּאֵע"ג דְּמַצִּיאַת חש"ו לֹא הָוֵי אֱלָא מְדַבְרֵיהֶם וְכו' עכ"ל ור"ל מִמַּאי דְּמִשְׁנֵי שְׁאֵנִי שְׁתּוּפִי מְבוֹאוֹת דְּרַבְּנָן מִשְׁמַע דְּפְלִגְתִּינְהוּ מְדַאֲרֵינָא וּמְמִילָא מַאי דְּקִאָמְרִי נְמִי זוֹכָה לְעַצְמוֹ מְדַאֲרֵינָא אֵהָא ק"ל שְׁפִיר בֵּין לר"י בֵּין לר"ח מְמַצִּיאַת חש"ו וְזֶה פְּרוּר: אֵיבְרָא מַאי דְּאִיפָא לְמִידָק דְּמַאי קָרִי לִיהֵ לְרַב חִינָנָא וְנִרְדָּאן דְּמוֹתִיב מְהֵךְ דְּשְׁתּוּפִי מְבוֹאוֹת דְּלָא הָוִי אֱלָא מְדַרְבְּנָן בְּשִׁלְמָא לְשִׁי רש"י דְּקִסְבֵּר ר"ח אִפִּי מְדַרְבְּנָן לִית לִיהֵ זְכִינָה ק"ל שְׁפִיר וְהִינְנוּ דְּחֻדִית לִיהֵ דְּבַדְרַבְּנָן עִבִּידוּ לִיהֵ זְכִינָה אֲבָל לְדַעַת הַתּוֹס' מַאי דְּעִסְתִּיהֵ דְּמוֹתִיב מְעִירוּב דְּלָא הָוִי אֱלָא מְדַרְבְּנָן וְלִיפָא לְמִימֵר דר"ע ק לֹא בְּרִירָה לִיהֵ דְּפְלִגְתִּינְהוּ מְדַאֲרֵינָא וְס"ל דְּלִמ"ד אֵינוּ זוֹכָה לְאַחֲרִים הִינְנוּ אִפִּי מְדַרְבְּנָן א"כ מַאי הָאֵי דְּקִמְהֵדֵר לִיהֵ שְׁאֵנִי שְׁתּוּפִי מְבוֹאוֹת דְּרַבְּנָן דְּמַאי ס"ד לְמִימֵר דְּעִירוּב מְדַאֲרֵינָא וְהִכִּי הוּל"ל פִּי קִאָמִינָא אֵינוּ מְזַכָּה מְדַאֲרֵינָא אֲבָל מְדַרְבְּנָן מְזַכָּה וְע"ק לְעַנ"ד דָּאֵם אֵיתָא דִּס"ל לְהַתּוֹס' דר"ח דְּקִאָמֵר דְּאֵינוּ זוֹכָה מְדַאֲרֵינָא אֲבָל בְּדַרְבְּנָן מְזַכָּה וְאִפִּי בְּמִילֵי דְּאִוְרֵינָא וּמַאי דְּמִשְׁנֵי לִיהֵ שְׁאֵנִי שְׁתּוּפִי מְבוֹאוֹת דְּרַבְּנָן ור"ל אָנָּא פִּי קִאָמִינָא אֵינוּ מְזַכָּה מְדַאֲרֵינָא אֲבָל מְדַרְבְּנָן מְזַכָּה בְּכָל גְּוֹנָא מַאי פְּרִיף תו ר"ח אִישְׁתִּיק וְנִרְדָּאן דְּאֵית לִיהֵ לְמִימֵר פֶּל דְּתַקּוֹן רַבְּנָן וְכו' וּבְשִׁלְמָא לְשִׁיטַת רש"י דִּס"ל דר"ח ס"ל דְּבַמְלִתָּא דְּאִוְרֵינָא אֵינוּ מְזַכָּה אֲבָל בְּמִלְתָּא דְּרַבְּנָן מְזַכָּה שְׁפִיר לְמִימֵר פֶּל דְּתַקּוֹן רַבְּנָן וְכִינּוּדְּבַדְרֵינָא לֹא מְהַנְיָא לִיהֵ זְכִינְתוּ א"נ בְּדַרְבְּנָן אֲבָל לְשִׁי תו' דְּלָא שְׁנֵי לִיהֵ ר"א בֵּין מִלְתָּא דְּאִוְרֵינָא לְמִלְתָּא דְּרַבְּנָן דְּבַכּוּלְהוּ לִית' לִיהֵ זְכִינָה: מִן הַתּוֹרָה וּבְדַרְבְּנָן מִיָּהָא אֵית לִיהֵ מַאי שְׁיֵאטִיָּה דְּכָל דְּתַקּוֹן רַבְּנָן הֵכָּא לְכֹן נִלְע"ד דְּדַעַת הַתּוֹס' דְּהַמְק' ס"א דִּלְר"ח פִּינּוּ דְּלִית לִיהֵ זְכִינָה מִן הַתּוֹרָה לֹא מְצִוּ רַבְּנָן לְמִקְנֵי לִיהֵ זְכִינָה לְמַפְקַע אִיסוּרָא דְּאִוְרֵינָא פְּגוּן לְפָרוֹת מ"ש וְכִינְיָא וּמְמִילָא לִית לִיהֵ שׁוּם זְכִינָה.

אֲמִטוּל לְהִכִּי פְּרִיף לִיהֵ שְׁפִיר מִמְתְּנִי דְּעִירוּבִין וְהַתְּרַצָּן נְמִי בְּשִׁיטְתִּיהֵ קָאֵי אֱלָא דְּחֻדִית לִית גְּהִי דְּבַמְלִתָּא דְּאִוְרֵינָא פִּינּוּ דְּלָא מְהַנְיָא זְכוּתוֹ מִן הַתּוֹרָה לֹא תַקִּינוּ לִיהֵ זְכִינָה וְכִדְקִאָמְרַתְּ מִיָּהוּ בְּעִירוּבֵי מְבוֹאוֹת דְּלָא הָוִי אֱלָא מְדַרְבְּנָן תַּקִּינוּ לִיהֵ רַבְּנָן בְּדַרְבְּנָן וְכִדְכֻתִּי בְּעִנְיֹתֵינוּ בְּשִׁי רש"י ז"ל וְהַשְׁתָּא אֵין חִילּוּק בֵּין שִׁי רש"י וְהַתּוֹס' ז"ל אֱלָא בְּדַרְבְּנָן יְהוּדָה דְּאָמֵר זוֹכָה לְאַחֲרִים דְּלְרש"י ז"ל לֹא הָוִי אֱלָא מְדַרְבְּנָן וּלְדַעַת הַתּוֹס' אִפִּי מְדַאֲרֵינָא וּבְזוֹכָה לְעַצְמוֹ נְמִי אֵף שְׁדַעַת אַחֲרַת מְקַנָּה אוֹתוֹ לְדַעַת רש"י לֹא הָוִי אֱלָא.

מְדַרְבְּנָן וְכִמ"ש בְּסוּפָה דָּף מ"ו ע"ב לְשֵׁם ד"ה מִיקְנָא קְנִי וְז"ל דְּרַבְּנָן תַּקִּינוּ לִיהֵ זְכִינָה בְּפִשְׁיָה וְכו' עכ"ל אֲבָל לְדַעַת הַתּוֹס' בְּשׁוֹזוֹכָה לְעַצְמוֹ פְּגוּן מְצִיאָה אֵינָה אֱלָא מְדַרְבְּנָן אֲבָל פְּשַׁדַעַת אַחֲרַת מְקַנָּה אוֹתָם מְדַאֲרֵינָא וּא"כ ע"כ דְּמְפָרְשֵׁי הָא דְּקִאָמֵר יְנוּקָא מְקַנָּה קְנִי הִינְנוּ מְדַאֲרֵינָא וְכֹן מְבִנְיָר בְּדַבְרֵיהֶם בְּר"פ פֶּן סוּרֵר וּמוֹרָה ע"ש: אֱלָא דְּאִיפָא לְמִידָק לְדַעַת רש"י ז"ל דְּבַפ"ב דְּקִידוּשֵׁי דָּף מ"ב יְלִפִּי זְכִינָה לְקִטְנִים מְדַאֲרֵינָא בְּשִׁלְמָא לְשִׁי הַתּוֹס' אֲתֵיָא הָאִיף פְּשִׁמוּאֵל אֱלָא לְדַעַת רש"י מַא"ל וְאֵין לוֹמֵר דִּס"ל פְּהֵךְ סְבָרָא ג' דְּמַאי דְּוַחֲקִיָּה לְפָרוּשֵׁי פְּלִגְתִּינְהוּ בְּדַרְבְּנָן וְהָא דר"ג א"ר דְּלָא פְּמַאן אֲמַנְם לְפִי מַאי דְּכַתִּיבָנָא בְּעִנְיֹתֵי לְתַרְזֵן מַאי דְּק"ל בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּכַתְּנָן וְסִנְהֵדְרִין וּבְתַרְא וְכִמָּה דְּוַחֲקִי דְּשְׁאֵנִי חֲלֻקְתָּ הָאֲרִץ דְּדִידָהוּ הָוִיָּא לְכ"ע דְּאִוְרֵינָא שְׁאֵין הַחֲלֻקָּה אֱלָא גִילּוּי מְלִתָּא בְּעִלְמָא אֲבָל שְׁאָר זְכִינָה דְּמוֹכָה לוֹ מַאי דְּלָאוּ דִּידָהָּ לֹא הָוִיָּא אֱלָא מְדַרְבְּנָן וְעִינּוּ לְעִיל סִי ז' פִּי

שם הארכתני כי ה' הטובה עלי עבדו בס"ד: ומקא דפריה למ"ד אינו מזכה מהך דמערמיין .

על מ"ש דאם איתא דמדרבנן היכי מצי פודה מ"ש דאורייתא ותק"ל נמי אפלהו אלא ודאי דר"י מזכה מדאוריין קאמר דאיכא למימר דהשתא דתקיננו ליה רבנן זכיה מצי לפדות אפי' מילתא דהנייא מדאורייתא וכדבעי למימר לקמן בס"ד א"נ איכא למימר דהך תיובתא הניא לכ"ע איברא דהתוס' ז"ל בר"פ ו' ס"ו הוכיחו מהא דמותיב ליה מהך דמערמיין ושבוהו להא דמשני שאני שתופי מבואות והיננו משום דאיכא למידחי ולפרש פדכת' לדעת רש"י ז"ל אלו ואלו דא"ח ועיין בתוס' דקידושין די"ט ד"ה אומר אדם וכו' שיש גמגום קצת בסוף דבריהם בזה ועיין בהר"ן וצריה לראות ס' תמרא חיי בחי' לסנהדרין ומהרי"ט חא"ה ע"ס מ"א ושא"ת מים חיים: (ט) זכיות נהירנא פד הנינא טליא בבית הנוד ב"ד של פת הקודמין נו"ן זיע"א אנא נפשי יתוש.

קודמיהו וכי יריבון אנשים קרבו ויאתיון לפני הב"ד ואחר סידור דברי ריבם פי צדיק יתגה שהא' מחוייב שבועה לכשפגדו ויענהו רעהו איני חפץ להשביעה רק שתמפור לי מזכיותיך פגד מה שאני תובעה ויאותו ז"ל לזו ונוטלין קנין ע"ז לפני הב"ד ואין פועה פה ומצפצה ולפעמים מתחכמים הקונים וכל אחד בורר לו דרך לעצמו חד אמר מכאן ולהבא בעינא וחד אמר לשעבר בעינא וכל חד מינייהו יתיב טעמא למילתיה ובאמת שבפה מתא אינו נעשה דבר זה אלא באקראי בעלמא אבל אזן ששמעה שבעיר ג'ירבא רוב מי שנתחייב שבועה על דרך זה הם נפטרים ואנא קטינא דארעא לעולם לא נחה דעתי מזה פי מה צד חיוב יש לעובד אצל הנעבד ב"ה לעד ותכתו מעיד אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח הבט ימין וראה מה שכת' הרב בעל העיקרים במאמר ד' פרק ל"ה עמד וימודד אר"ש בענין קיבול השכר וחיוב העונש ב"מ אם הוא ומניין או נצחין ובכלל דבריו כת' או אחר שהתועלת שיקבל המלך יותר הוא נערה מהתועלת שיקבל אדם אחר ראוי שיהיה שכרו יותר גדול אבל הש"ת אחרי שאינו מקבל שום תועלת בעבודה כולל כמאמר אליהו אם צדקת מה תתן לו וכו' ע"ש שהאריה.

גם הרד"ק בפ"א אהלים מזמור י"ו ע"פ טובתי בל עליה פי משם הרב אביו ז"ל וז"ל פי הטובה שאני עושה אינה עליה כלומר אינה מגעת עדיה פי לא יתכן ולא יועיל ולא יתן לה עכ"ל והנה בעתה ראיתי תשובה שלימה להאשל אשר ברמה הרב מוהר"ם אלשקר סי' מ"ה ומטי בה משמיה דרב' האי גאון ז"ל וז"ל עוד שאלת אם יש ממש באותן שמוכרין זכיותיהן ז"ל אם זכה הקונה או הפסיד המוכר ואם פעולה זו יש לה עיקר תשו' לא מצאתי מקום לדבר זה פי אם בתשו' שאלה לרבנינו האי גאון ז"ל וראיתי להעתיק אותו לה ומשם תבין עיקרון של דברים.

שאלוהו ז"ל מי שהיה נוהג להתענות ב' וה' ובסוף אותו הזמן אמ' קבול שכר התענית יתנה לפ' מתנה וכן אם יאמר מכרתי תענית זאת השנה בכ"ו לפ' וקנה קנין ע"ז היש מזה פלוגתא הנאה לאותו פ' שניתן לו וכן מי שנתן לאדם זהוב ע"מ שיקרא בתורה ותהיה זכות הקריאה לו וכו' תשו' פ' ראינו כי דברים אלו דברי הבאי שאין לסמוך עליהם ואיך יעלה על לב שברו של זה של מע"ט שעשה הם לזר והלא הכתוב אומר צדקת הצדיק עליו תהיה וכן אמר רשעת הרשע עליו תהיה כשם שאין אדם נתפס בעון זולתו

כִּי אִין אָדָם זֹכֶה בְּזָכוֹת זֹלָתוֹ הֵיחָשׁוּב פִּי מִתֵּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת דְּבַר שִׁישָׁאָהוּ אָדָם בְּחִיקוֹ וְיִלְךְ פְּדִי שְׁיִתֵּן זֶה מִת"ש לְזֶה אֵילוּ יִדְעוּ מָה הוּא הַשְׂכָּר לֹא הֵיזָה זֶה נוֹתֵנוּ לְזָר וְלֹא הֵיזָה זֶה מִקְבְּלוֹ מִזֶּה וְכֵן מִת"ש כְּבוֹד וִיקָר שְׁנוֹתָנִים לוֹ לְצַדִּיק עַל מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וְכַתּוּב כַּתּוּב הֵן שֶׁהֵן מִקְבִּילוֹת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וּמְקַלְסִין לַפְּנֵיהֶם שְׂבַח וְאוֹמְרִי לוֹ לְצַדִּיק עֲלֶיהָ לְמַדְרִיגָתָהּ וְעַמּוּד בְּמַחְיֶצְתָהּ אֵתָהּ הוּא שְׂכִיבָתָהּ יִצְרָךְ וְנִשְׁאֵת מִשָּׂא הַמִּצְוֹת וְלֹא נְטִית לְהִנָּאָה מִצְוִיָּה אֲלֵא עֲזֹבָתָא אֵת תְּאַנּוּתָהּ וְסִבְלָתָהּ עוֹל יִצְרָךְ וְסִיגְפָתָהּ עֲצָמָהּ בִּירְאָתָהּ עֵתָהּ בֵּא וְקִבֵּל שְׂכָרָךְ וְתִהְיֶה נִהְיָה מִזִּיו הַשְּׂכִינָה כִּמְשׁוֹ"ל מְרַגְלָא בְּפּוֹמִיָּה דְרַב הַעוֹ"ה בֵּא אִין בּוֹ לֹא אֲכִיל' וְלֹא שְׂתִיָּה וְלֹא פּוֹ"ר וְלֹא מִשָּׂא וּמִתֵּן לֹא קִנְיָהּ וְלֹא תַחְרוּת אֲלֵא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרֵאשִׁיָּהּ וְהֵן נִהְיִין מִזִּיו הַשְּׂכִינָה וְכָל א' וָא' מַעֲלָתוֹ לְפִי מַעֲשָׂיו כִּמְשׁוֹ"ה וְשִׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע וְגו' מִת"ל בֵּין עוֹבֵד אֱלֹהִים לְאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוּ אֲלֵא כָל א' וָא' לְפִי עֲדוּתוֹ מִתֵּן שְׂכָרוֹ וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמִים אֵל בֵּר אֲדָא לְהַלֵּל הֵינְנוּ צַדִּיק הֵינְנוּ עוֹבֵד אֱלֹהִים הֵינְנוּ רָשָׁע הֵינְנוּ לֹא עֲבָדוּ א"ל עוֹבֵד אֱלֹהִים וְאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוּ תְרַנְיָהוּ צַדִּיקִי נִינְהוּ אֲלֵא אִינוּ דוֹמָה שׁוֹנָה פְּרָקוֹ ק' פְּעָמִים לְשׁוֹנָה פְּרָקוֹ ק' וָא' א"ל וּמִשׁוֹם חֲדָא זִימְנָא יְתִירָה קְרִי בִיָּה לֹא עֲבָדוּ א"ל צָא וְלִמַּד מִשׁוּק שֶׁל חֲמָרִין עֲשֶׂרָה פְּרָסִי בְּזוּזָא תְרִיסָר פְּרָסִי בְּתַרִי זִוּזִי וְזֶה הַשׁוֹטָה שְׂמַכְר תַּעֲנִיתוּ אֲכֵלָא כְּלָבָא לְשִׁירוֹתֵיהָ מָה שְׂכָר יֵשׁ לוֹ לְפָנֵי הַש"י וְיִתְּ וְכִבְרָ נָטַל דְּמִים זֶה לֹא לֵה' יֵשׁ בְּתַעֲנִית אֲלֵא סִגְפָּה עֲצָמוֹ בְּאוֹתָן דְּמִים וְהוּא קְרוֹב לְקַבֵּל פּוֹרְעָנוֹת מִלְקַבֵּל שְׂכָר פִּי עֲשֶׂה ש"ש פְּלִסְתֵּר וְיִקְרָדוֹם לְאֲכֹל בּוֹ לְחֵם אֲבָל וְדָאִי מִי שְׁנוֹתָן שְׂכָר לְמַלְמֵד לְלַמֵּד מָה שֶׁהֵן צְרִיכִין וּמְלַמְדוֹן יֵשׁ לוֹ שְׂכָר גְּדוֹל וְהַמְלַמֵּד עֲצָמוֹ פְּעָמִים יֵשׁ לוֹ שְׂכָר וּפְעָמִים אִין לוֹ שְׂכָר וְכֵן מִי שְׂמַאֲכִיל עֲנִי אוֹ חֲכָם לְכַרְכוֹ יֵשׁ לוֹ שְׂכָר עַל כִּי וְלֵהֶם בְּיֹתֵר מִי שֶׁעוֹזֵר עֲסוּקִין בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת לְהַפְנוֹת לְבוֹתָם לְעֶסֶק בֵּהּ יֵשׁ לוֹ שְׂכָר וְהַשְׂכָּר שִׁישׁ לוֹ הוּא עַל פְּעוֹלָתוֹ וְכֵן הַמְסַעֵד מְקַיְיֵמי הַמִּצְוֹת פְּדִי שִׁיּוּכְלוֹ לְקַיְיֵם יֵשׁ לוֹ שְׂכָר עַל כִּי וְמֵה שְׂמַשִּׂיא עֲצָמוֹ לְקַנּוֹת שְׂכָר חֲבִירוֹ בְּדָמִים אוֹ בְּמַתָּנָה לְבָזוּ הוּא וְלַעֲג וְכָל הוֹן יִקָּר וְחַמּוּדוֹת אִין אָדָם קִנְיָא בּוֹ וְכֵן כְּתוּב אִם יִתֵּן אִישׁ אֵת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יְבוּזוֹ לוֹ וְאָמְרוּ חֲכָמִים מֵאִי בּוֹז יְבוּזוֹ לוֹ אִם עוֹלָא לֹא כְּשִׁמְעוֹן אַחֵי עֲזָרִיא וְלֹא פִיּוֹחֵן דְּבִי נְשִׂיאָה אֲלֵא כְּהִלֵּל וְשִׁבְנָא דְכִי אֵתָא רַב אָמַר הִלֵּל וְשִׁבְנָא אַחֵי הוּוּ מַר עֲבַד פְּרַקְמִטְיָא וּמַר עֲסַק בַּתּוֹרָה א"ל פְּלוּג דְּאִיפְלוּג יִצְאָת בַּת קוֹל וְאָמַר אִם יִתֵּן אִישׁ אֵת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יְבוּזוֹ לוֹ ע"כ וְכָל דְּבָרֵיו דְּבָרֵי קַבְלָה וְאִין לְהוֹסִיף וְלֹא .

לְגַרְנוּעַ עַכ"ל מוֹהַר"ם אֶלְשֶׁקֶר ז"ל: וְאַחַר כֵּתִבִי זֶה מְצָאתִי לֵה' שֶׁל"ה ג ב' הַחֹבֵל אֵהָא דְאַמְרִי הֵתֵם ד' צ"א תְּנִי תְּנָא קַמִּיהָ דְהַב שׁוֹרֵי הַרְגָת נְטִיעוֹתֵי קַצְצָתָהּ וְהִלָּה אֹמַר לֹא כִי פְטוֹר א"ל רַב א"כ לֹא שְׂבַקְתָּ חַיִּי לְכָל בְּרִיָּה א"כ אִיִּסְמִיָּא א"ל תַּתְּקִיָּם בְּשׁוֹר הָעוֹמֵד לְהַרְיָגָה וְאִילָן הָעוֹמֵד לְקַצִּיצָהּ א"ה מֵאִי קִטְעִין דָּא"ל אֲנָא בְּעִינָא מִצְוָה לְמַעַבְד כְּדִתְנִיָּא וְשִׁפְךְ וְכִסָּה וְכו' מַעֲשֶׂה בָא' שְׂקָדָם וְכִסָּה וְחִיבּוֹ ר"ג עֲשֶׂרָה זְהוּבִים דְּהַשְׁתָּא לִיכָא לְמִימַר לֹא שְׂבַקְתָּ חַיִּי לְכָל בְּרִיָּה פִּינּוֹן דְּלֹא אֶפְסְדִיָּהּ וְלֹא מִיּוֹדֵי דְלַקְצִיצָהּ וְלְהַרְיָגָה קִיְיֵמי אִם קוּשְׁטָא קָא"ל וְאִינְשׁוּיָּא הוּא דְאִינְשִׁי: וְטָרָם אֶעֱנֶה אִף אֲנִי חֲלָקִי גִירְסָא דִּינְקוּתָא אֲשֶׁר טַפְחָתִי וְרַבִּיתִי תְרַתִּי בְּלַבִּי יַעֲתַק מִמְקוֹמוֹ וְהִיָּה בְּהַנִּיחַ אֶתְיָא תוֹף תוֹף סְפָרֵי זוּטָא הֵכָא בְּמֵאִי עֲסִיקְנֵן וּד"ן וְעִינֵן ב'פ' חֲזַקְתָּ דל"ג וְבִהֲרָא"ש ז"ל וְבַחֲנִי הַרמ"ה וּבְמִקְוֹ לְשֵׁם וּבְטוֹר ש"ע ח"מ ס' קל"ז וּבְמִקְוֹ יִתְבָּאָר בַּס"ד.

וילדאָטן עלה תזיתיה להרי"ף ו"ל דכתב ונ"ל ואיפא מ"ד דהא דחייביה ר"ג לכהוא גברא
עשרה זהובים קנסא הוא דקנסיה הוא דקנסיה וְלֹא גְמָרִי מִינָה לְדִינָא אַחְרֵינָי וְכַד מְעִינָת
בגמ' לא אשפחת להאי סברא דאי ס"ד דקנסא הוא דקנסיה ר"ג וְלֹא גְמָרִי מִינָה לְדִינָא
אַחְרֵינָא אַמַּאי קֵא גְמָר מִינָה רב אהא דתנן נטיעותי קצצת וכו' דשמעין מִינָה טעמא
דאמ' הכי הא לא"ה א חייב אלא לאו דינא וגמרי מִינָה עכ"ל: וְאֲנִי הָרֹאֶה דַּמַּאי דְּפָשִׁי
ליה להרי"ף ו"ל ולהי איפא מ"ד דמקנסא לא ילפי' עדיין צריכין אנו למו' דעי דבהגוזל
בתרא דקי"ז איתא ההוא גברא דאיחוי איפריא דחטי דבי ר"ג אתו לקמיה דר"ן וְחִיבִיה
ר"ן לְשִׁלּוּמֵי יְתִיב ר"י וכו' א"ל וכו' דינא הוא או קנסא וכו' א"ל וכו' מנפק"ל מִינָה וכו'
א"ל אי דינא גמרי מִינָה וְאִי קֵנְסָא לֹא גְמָרִי מִי נִיָּה וּמָנָא תִּימָרָא דְּמִקְנָסָא לֹא יִלְפִי
דַּתְנָיָא בְּרֵאשׁוֹנָה הִיו אומרים המטמא והמזמע חזרו לומר אף המנסף חזרו אין לא חזרו
לא וכו' מעיקרא סבור כר' אבין דאר"א זרק חז וכו' וקרא שיראין פטור דקלב"מ ולבסוף
סבור כר"י דאמר משעת הגבהה קנייה וכו': אֲנִי בְּדִרְךָ אֲגַב אֲוֹרְחַאי הֹוֵק' לַעֲנִיד וְאִם
דל הוא דלפ"ז לר' אבין המנסף פטור דדמי לזריקת חז ולר"י חייב בזרק חז ולפ"ז
רבי ו"ל דפסק בפ"ג מה' גזילה בהי דזרק חז דפטור כר"א איף פסק בפ"ז מה' חו"מ
דהמנסף חייב וניהיב טעמא כר"י ונלע"ד דרבינו ו"ל קשיתיה דהיכי פסיק ותני ר"א
דפטור בחז ונהי חזרו לומר אף המנסף משום דסבור כר"י וא"כ ר"א פסיק כסא"ד
דמתניתא ושביק למסקנא מה' מפ' רבי דר"א ור"י ל"פ דשאני זורק חז דעקירה צורף
הנחה היא ור"א לעקירה בלא הנחה משא"כ הגבהה וניסוף דכל חדא קאי אדנכתיה
ומדאגביהה קנייה וכו' וה"פ השמועה מעיקרא דלא תני מנסף משום דהנה סא"ד לדמותה
למלתיה דר"א ומשו"ה פטרוהו דקלב"מ הדור סבור דשאני הי דר"א פיון דר"א לעקירה
בלא הנחה הו"ל עקירה צורף הנחה משא"כ במנסף וכד' ירמיה: שו"ר לרב"א באסיפתו
שכ' פן בפשי' משם הראב"ד צל אלא שכ' דחז א"א לאהדורי ומצאתי תלמוד ערוף הוא
בידנינו ונדבר ה' בפייהו אמת דגרסי' בפ' אלו נערוות ל"א אומר ר"ח מודה רגב"ה בגונב
חלבו וכו' ש"ח שחייב וכו' לימא פליגא דר"א וכו' הכי השתא התי' א"א ואכלו לעקירה
בלא הנחה וכו' א"נ התי' מצי לאהדוריה וכו' והנה התו' שם בד"ה שמה עקירה וכו' כת'
בס"ד ובהגוזל משמע קצת דר"י פליג אדר"א וכו' ובד' חדש כתו' ויש לדחוק דמעיקרא
סבור דדמיא לר"א הדור סבור דדמיא לר"י עכ"ל: איברא דאפתי איפא למיזק לדעת
ר"ת שכתבו התוס' שם דע"כ ר"א פליג אדר"י הדרא קו' לדנכתה דר"א היכי פליג
אמתניתא דחזרו לומר אף המנסף וע"כ מטעמא דר"י דאי לא קלב"מ וכד דייקנא
אשכחנא דל"ק היא דר"ת מפרש דר"א א"ל טעמא דחזרו משום דקנסא הוא ומקנסא לא
גמרי' ותלמודא לא איצט' לטעמא דר"א ור"י פליגי.

אלא פי היכי דלא לאוכחי מהאי מתני' דמקנסא לא ילפי' דדילמא ילפי' ומהא לא איריא
אבל לר"א פשי' דלא הוצרכו לחזור אלא משום דקי"ל דמקנסא לא ילפינו וכדס"ד דגמ'
ודו"ק בדברי התוס' בהניזקין שכת' ומשמע דפליגי וכו' עכ"ל דלא הני אלא משמעות
בעלמא וכדפרישי' וכן בכתובו' שכת' משמע קצת וכו' וק' דס"ס איף חזרו וקנסו המנסף
פיון דמנסף קלב"מ דא"א לנסוף בלא הגבהה וצ"ל דר"א יפרש פשמואל דמנסף היינו
מערב וכצ"ל לשמואל דאמ' בהניזקין דף ג"ן אהא דתנן התי' המטמא וכו' והמנסף וכו'
איתמר עלה רב אמר מנסף ממש ושמואל אמר מערב: ואתה דע לה דמסוגיא זו ק' טובא

על רש"י בפרפ"ק דב"ק דף ד' ע"ב אהא דקא מני ר"ח בד' אבות נזיקין וחד מינזיקיהו המנסה כת' רש"י ז"ל ומנסה זין לע"ז ובמס' גטין וכו' ומנסה את הזין וליכא למימר שנסכו בזין שזרק בו דהא לא קמחסרה ולא מידי דהא מזכין ליה בר מדמי י"ן שבו עכ"ל ואתמהה מכמה אנפי חדא דפלוגתא דאמוראי היא והתוס' כת' פליגי בה בהנזיקין וכו' ע"ש ואיך רש"י ז"ל מכריח לחד מפי' האמוראים ועוד לרב דמפ"ל התם מנסה ממש לאו מה"ט דמצי מזבין אלא דמשום דהיינו מדמע קשיתיה וקרב ח"ה ז"ל נדחק הרבה דהינו ק' היינו מדמע ע"ש ואפתי לא פלט דמנ"ל לרש"י לפ' דר"ח פ"ב ס"ל ולאיתווי מאי דהזיקו לרב לפ' פן פיון דהאי מילתא תליא באמוראי: וראיתי לה' שלה"ג בפרפ"ק דב"ק שכתב וז"ל או .

שעירב יי"ן גמור בזין פשר שע"י תערובת זה אסרו בהנאה וכ"פ פל הפוסקים וכו' עכ"ל ולא ידעתי אמאי הוצרך לעדות הפוסקים והוא פסק הלכה בהדיא בגמ' ומייתי לה הרב בסמוך וכו' עוד וצ"ע בדברי רש"י וכו' דמשמע מדבריו דיי"נ עם זין פשר אינו אוסר בהנאה ואיהו גופיה פסק דיי"נ עם זין פשר אסור בהנאה וכו' ע"ש טפי הו"ל לאקשווי דרש"י דמפ' מנסה ממש הוא אליבא דרב והיכי מסיים דהא מזבין ליה וכו' דרב גופיה פסק התם בע"ז דיי"ן בזין פשר אסור בהנאה כר"ש וכ"כ בפ' הנזקין משמע דארש"י קאי שכ"כ שם מערב זין נסך בזין פשר אסור בהנאה ודלא פרש"ג ואפשר שזה נמי בכלל פונותו ז"ל גם ימ"ש ודוחק לומר דהא בסתם יינם קמיירי וכו' עכ"ל בעיני יפלא חדא דרש"י כת' וז"ל וליכא למימר שנסכו ביי"ן וכו' ועוד דא"כ אמאי הוצרך לפרשה פשנסכו לע"ז ממש לוקמה בזרק בו יי"ן גמור גם מ"ש ונהרי ידוע דעיקר המקום ששנוי בו דין מדמע ומנסה מיירי בזין שנתנסה לע"ז משמ' ולישנא נמי דייקא וצ"ע עכ"ל לא ידעתי מהו דהא שמואל מפ' לה מערב וקרב פתב בתשו' דמלתיה ומנסה הוא על א' מב' דרכים וכו' ע"ש ואפתי איכא לאתמוהי אדברי רש"י שהוא מפ' לדשמואל דאמ' מערב ואסרו בהנאה דהא שמעי' ליה לשמואל דאמר התם הלכה פרש"ג דזמכר ואפי' זין בזין ורש"י החליף את השיטה ותני לדינא דרב פשמואל ודשמואל פדורב והא ודאי מרפסא אגרי: וצופה הייתי בקונטרס אשר טפחתי ורביתי פד הוינא טליא בחי' לב"ק ודין גוססיה איברא דראיתי לרש"י שם דע"ג אהא דאמרי' התם המערה יי"ן לתוף הבזר פל היום א' א' בטיל וז"ל וקא דקתני לקמן יי"ן שגפול לבזר פולו אסור ומוקי לה בחבית גדולה ונשברה ונפל פולו הא' לגו התיירא וכו' עכ"ל לפ"ז נחה שקטה תמיהת הרב ז"ל מדרב לדרב דהא דקאמר רב אכל לא זין בזין ה"ז דחבית בחבית אכל במערה זין לחוד מודה לשמואל דדכונותיה דרש"ג קי"ל אלא דלפ"ז שמואל דשרי אפי' זין בזין היינו אפי' דחבית בחבית אם פן כ"ש דקשיין טפי דברי רש"י דגטין שכתב לשמואל ואסרו בהנאה וצ"ל דשמואל דאמר מערב פי' דשדי התיירא לגו איסורא ופלוגתא דרב ושמואל בע"ז ודאי באיסורא לגו התיירא הוא דאמתני' דקתני יי"ן שגפול לבזר קיימי דהינו איסורא לגו התיירא: ואם פנים אנחנו גם לקו' קמייטא איכא למימר דרשי נחית לפרושי מנסה כפשטיה דמנסה ממש קאמר וכי היכי דלא תקשי דקלב"ם מ"ה פתב ובגטין מפ' וכו' ומשום דלרב נמי מערב חייב אלא משום דהינו מדמע קשיתיה אכל לענין דינא מודה הוא דחייב וכמדובר ומש"ה חזר לפ' ומנסה את הזין ר"ל דבכללו מערב אתא לאפוקי דלא תימא שפי' מערב דהינו שזרק האיסור לגו התיירא דבהא אפי' רב מודה

דמהנא תקנתא דרשב"ג דמכר וכו' כל כמה דלא הוי פחבית שנספרה ונהו שדקדק וכתב דליכא למימר שנספכו ביי"ן שזרק בו זיקא דהיינו איסורא לגו היתרא דהא מצי מוזבין וכו' ועדין נשאר לנו לברר דמאי קו' דהא מצי מוזבין וכו' דהא פנין דלא מצי למוכרו אלא לעכ"ום ומכר בזול דומיא דמדמע וא"כ לעולם אימא לה דמערב אפי' איסורא לגו היתרא אפ"ה חייב לשלם דמי הפקת ואע"ג דאמרי' בהגוזל בתרא למאי דתני ר"א בראשונה היו אומרים המטמא והמנסה וכו' וקאמר דמעיקרא להפסד מרובה חששו אבל מדמע דהפסד מועט לא אלקא דע"כ דבמנסה ליכא הפסד מרובה הא לאו מלתא היא דהתם ע"כ לא אמרי' הכי אלא למאן דיליף ק"מק וכדבר דמוקי לה במנסה ממש אבל למאן דלא יליף ע"כ דטעמ' דחזרו כמ"ש התוס' שם א"כ הדרא קו' לדנקתה על רש"י ז"ל ונר' דדעתו ז"ל פנין דמשפחת לה שמוכרו ע"י מוכרי היינו דמוכר לישראל ולעכ"ום וא"כ אין הגוי יודע שזה היינו אסור לישראל כדי שיפחות לו מדמיו מש"ה ק"ל שפיר דלא קמחסריה מידי א"כ פנין דגוים שכיחי טובא לא מנדבין בפחות מדמיו משא"כ מדמע דלכהנים דוק' דחזנא: אלא שראיתי לרבי' ברפ"ח מה' חו"מ שכת' וכן אם עירב לו טיפת יי"ן בתוף יינו של חבירו שיהי אסר עליו וכו' עכ"ל ולכאורה ק' דאמאי נאסר עליו פנין דמיירי באיסורא לגו היתרא הא אמרי דק"ק בטיל וכ"פ בעצמו בפ"טו מה' מ"א וכבר ראיתי למי שהוק"ל ל זה ולא ידעתי למי מקדושים אשר בארץ החיים ז"ל ולעד"ן ל"ק פלל דמ"ש רבי' שיהי אסר עליו וכו' היינו בשתיה אבל בהנאה ודאי דשרי וס"ל דמפחית מדמיו פנין דצריף למוכרו לעכו"ם דוקא והוי דומיא דמדמע והיינו דכתב ברישא ומשלם לו מה שהפחית משונו וזה פשוט דאלת"ה תק"ל מדשמואל אדשמואל וכדכתי' ואפשר דמהא לא איריא דמוקי לה בהיתרא לגו איסורא וכמדובר ע"כ נמצא פתוב עמי במחיצתי: שבת' וראה דא"א לומר פן חדא דא"כ הו"ל רש"י ורבי' ז"ל פליגי במציאות אם יורד מנכסיו ע"י שימכרנו לגוי או לא ועוד דה"נ בק"מ כת' פל זה חוץ למקומו ובגטין הו"ל למפ' ועוד דאדרבה התם בגטין כת' מערב יי"ן פנין פשר ובד"ה היינו מדמע כת' שמערב בהיתר דבר האוסרו אלקא דפרושי קמפרש דמיירי במערב איסורא לגו היתרא ומעתה הדרא קו' לדנקתה מדשמואל אדשמואל: ואחרי שובי ראיתי דהא לאו מלתא היא דרש"י בע"ז שם דע"ג קאי כשי' הראב"ד על רבי' בדין הצרצור וס"ל דרבין פליג אדר"ד ומחמיר אפילו באיסורא לגו היתרא ולא הוצרך לומר דמתני' דרשב"ג פחבית גדולה אלא אליבא דר"ד אר"י אבל לרבין מתני' כפשטא מתוקמא ורש"י פסק פנותיה דרבין ע"ש ורש"י לשיטתיה אזיל ומשו"ה פל' מערב יי"ן בתוף יין פשר ואפ"ה אסרו בהנאה מיהו מדשמואל אדשמואל ודאי קו' אמנם נר' דמידי פלוגתא לא נפקא דגבי הך מתניתין דיי"ן אסור ואוסר וכו' איכא מאן דמוקי לה אפי' בסתם יינם וכמ"ש התוס' שם וכן הסכים הר"ן שם ואע"ג דמתני' יי"ן קתני כת' הרא"ש ז"ל דהאי לאו דיוקא הוא דה"נ תנן השוכר את הפועל לעשות עמו ביי"ן ואוקימנ' לה בגמ' דאפי' בסתם יינם וכו' וכן יי"ן שנפל לבור דקאמר רשב"ג ומכר וכו' מיירי אפי' בסתם יינם וכו' פדאמרי' מרי' לעיל מידי ה"ט אלא לרב דאמר הלכה פרשב"ג עכ"ל ובפשיטות טפי הו"ל לאתויי מדפריף כמאן דלא פרב"ג וכו' דאם איתא דמתני' ביי"ן דוקא מתניא הא אפי' פרבנן לא אתי דע"כ לא אסרי רבנן אלא ביי"ן אבל בסתם לא והכא סתם יינם הוא וא"ל משום דמהא לא איריא דהו"א לעולם רבנן אפי' בסתם אסרי והא דקתני יין דפי'

י"ן ממש להודיעה פוחו דרשב"ג דאפי' ביי"ן ס"ל דמהני תקנתא וכחה דהתירא עדיף ליה לאשמועי' דא"כ מאי מיייתי תו מדמהדר מידי ה"ט וכו' פינן דרבנן בעו למימ' השתא דאסרי בסתם א"כ מאי דקאמר רב אבל לא יין ביינן ר"ל אפילו בסתם וכד"ה ולעולם אימא לה דהא דקתני יין י"ן גמור ונקא ולא סתם אלא ע"כ דליפא למימר הכי ואם פן הדרה קו' לדנקתה דהו"ל לאתויי מדפריה וכדאמרו: הנה מתורתו של הרא"ש למדנו דרב אוסר יין ביינן אפילו בסתם ושמואל נמי דקאמר הלכה פרשב"ג אפי' יין ביינן ונקא בסתם אבל ביי"ן גמור ל"פ והשתא ליפא למימר דר"ן דקאמ' הלכה למעשה י"ן ביינן אוסר אליפא דכולהו אמוראי דאלת"ה קשה טובא פינן דסרכין תלתא ר"י ור"ח וריב"א קיימי בשיטת שמואל היכי שביק להו ועביד פרב ואע"ג דקי"ל פרב באיסורי מ"מ האיפא ר"י דהילכתא פנותיה היכא דפליג בהדי רב וכ"ש דאיפא אמוראי אחרני אמנם לפי האמור ניחא דע"כ ל"ק שמואל אפי' יין ביינן אלא בסתם אבל ביי"ן לא וממילא חבית בחבית אפי' ביי"ן וכולה מילתא דר"ן בהלכה למעשה כדשמואל אלא דחדית ממלתיה דשמואל משתמע דחבית בחבית אפי' ביי"ן שרי והשתא סלקו להו דברי רש"י פהוגן דהתם בגטין קאמ' שמערב י"ן משו"ה אפי' לשמואל אוסר בהנאה כמדובר מיהו ליפא למימ' דת"ק ל"ש ליה בין י"ן לסתם יינם מיהו רשב"ג דפליג דמהני תקנתא ה"ד לסתם אבל ביי"ן מודה הוא לס' ת"ק דכל פי האי הו"ל לפרושי למלתיה ועוד שראיתי לרבי בפ"ה המשנה שכ' וז"ל ואם הוא וכו' הנק' סתם יינם וכו' פסק ההלכה בו פרשב"ג וכו' עכ"ל משמע מדבריו דרשב"ג אפולה מתני' פליג מיהו אנו לא קי"ל פנותיה אלא בסתם ולקמן יתב' בס"ד ומעתה ל"ק מדשמואל אדשמואל דרש"י בשיטת האומרים דמתני' דרשב"ג אפי' בסתם קאמ' ושמואל דפ' פרשב"ג בסתם ונקא ולפ"ז אין מקום למ"ש הרב שלה"ג ודוחק לומר דהכא בסתם יינם קמיירי וכו' פינן דאוקי למתני' דלרבנן אפי' בסתם אסרי ורב פסק התם פרבנן דיינן ביינן דאסור אפילו בסתם וכדמוכח מההיא דקאמ' מידי הוא טעמא אלא לרב וכו' מה הועיל דאפי' אי בסתם קאמר אפתי ק' לרב דהוא לית ליה בהא פרשב"ג ואליביה מפרש רש"י מנסף ממש לכן נראה דאין פוננת השלה"ג להק' לרש"י אלא מפסק ההלכה אלא מדרב אדרב לא ק"ל דניחא ליה לאוקומי' מתניתין דר"ח אליפא דהילכתא וכדכת' לעיל לחד מהנן צדדי בכוננת הרב ז"ל אלא דמיהו ק' לדעתו מדשמואל אדשמואל ונראה דהא נמי ל"ק ליה אלא דלפרשה במערב יין גמור דלכלהו אמוראי לא קי"ל בהא פרשב"ג דהשתא ניחא מ"ש השל"הג למה הוצרך לפוסקים משום דאיפא אמוראי התם דפסקו אפי' יין ביינן ולפי האמור ה"ד בסתם ולא ביי"ן: וזה חזיתי בכתבי הקודש בס' זרע יעקב לה' המו' מוהר"י מוהדאר ז"ל בחי' לקמא שהק' למה שפי' ה' ח"ה ז"ל דק' היינו מדמע דלשון רש"י מכחישו שפכת דלא קא מחסריה ולא מידי ובמדמע ודאי דאיפא פסידא וכדאיתא התם בגמ' ועוד דלא הול"ל אלא בהנזקין ועוד הביא מ"ש השל"הג וכתב לת' וז"ל דמ"ש רש"י הכו משום דבפ"ב דע"ז תנן י"ן שפפל לבור וכו' ובגמ' איפא אמוראי דפסקי פרשב"ג אפי' יין ביינן וא"כ תק"ל מבריי' דר"ח דקחשיב מנסף אב שהוא בכלל נזק דאורייתא וכן נמי תק"ל מסתם משנה דהנזקין דקתני מנסף חייב אם פ' מנסף היינו מערב אלמא דמערב מדאורייתא אוסר בהנאה ואיך קאמרי התם דיינן מותר דא"כ מה הדיקו בזה דחשיב ליה הדיק מן התורה לזה פתב רש"י לכל הנך אמוראי דהכא מפ"ל מנסף ממש פנותיה דרב אבל לאו מטעמיה דאילו טעמיה

דַּרְבַּ מִשׁוֹ דְּהִינּוּ מִדְּמַע אֲבָל הוּא מִטְעָמָא אַחְרֵינָא וְרַב בַּפ' הַנְּזָקִין דַּל"ק ה"ט דַּלְטַעְמִיָּה
אֲזִיל דְּיִינוּ בְּיָנוּ אֲסוּר אֲלָא שְׁק"ל בְּיָנוּ דְּשִׁמוּאֵל הֵתָם אִית לֵיה דְּיִינוּ בְּיָנוּ מְוֹתֵר הֵיכִי מַפ'
מְנַסֵּף הִינּוּ מַעֲרַב וּכ"ש דְּהַף מִתְּנִי סְתָמָא וְקִי"ל כְּסִתָּם וִי"ל דְּלִשְׁמוּאֵל מוֹאֵל לְפִי סְבָרְתוּ
דְּלָא מְצִיָּא לְאַתּוּקְמָא בְּמְנַסֵּף מִפְּשֵׁי מְשׁוּם דְּקַלְב"ם מִשׁו"ה מִפְּרָשָׁה בְּמַעֲרָה וּכְת"ק
דְּרִשְׁבָּ"ג דְּלָא פְּהֵלְכְתָא וְאִי ק' הָא קִי"ל ה' פְּסִתָּם לָא ס"ל כַּר"י דְּאָמַר הֶלְכָה פְּסִתָּם א"נ
שְׁאֵנִי הֵכָא דְּאִית לֵן פְּלָלָא אַחְרֵינָא דְּכ"מ שְׁשֻׁנָה רִשְׁבָּ"ג וְכו' דְּחִינּוּ לְהַף פְּלָלָא דְּסִתָּם
וּלפ"ז רַב דְּלָא פְּסִק פְּרִשְׁבָּ"ג הֵכָא בְּלַחוּד פִּי הֵיכִי דְּלוֹקִים תְּרִי פְּלָלִי דְּקִי"ל ה' פְּסִתָּם
וְקִי"ל ה' פְּרִשְׁבָּ"ג א"ד הֵרַב ז"ל: וְהֵנָּה מַה שְּׁהַכְרִיחַ הֵרַב ז"ל דַּתְק"ל הַנְּהָ אֲמֹרָאִי
דְּקַחְשִׁיב מְנַסֵּף אֲב שֶׁהוּא בְּכָלֵל נְזָק דְּאֹרִינְת' וְכו' עַכ"ל לַעֲנֵ"ד דַּא"כ הֵיכִי אֲמַרִי הֵתָם
לִימָא קְסָבֵר ר"ח הִינּוּק שְׁאֵינּוּ נִיפְרָ לָא שְׁמִיָּה הִינּוּק וְכו' דְּלָמְ"ד לָא שְׁמִיָּה הִינּוּק ה"ט מְשׁוּם
שְׁלָא יְהֵא פֶל א' הוֹלֵף וּמְנַסֵּף שֶׁל חֲבִירוֹ וְכו' דְּלָא הוּי אֲלָא גְזִירָה דְּרַבְּנָן פְּדַאִיתָא הֵתָם
בְּהַנְּזָקִין וּר"ח קָרִי לֵיה אֲב אֲלָא וְדַאִי ה"פ דְּרַחֲמֵנָא אֲמַר וּמַכָּה בְּהַמָּה יִשְׁלַמְנָה דְּמַנְיָה
יִלְפִינוּ לְכָל נְזָק מְמוֹן מִדְּאֹרִינְתָא וְהַשְׁתָּא נְמִי דְּאֲמֹר רַבְּנָן בְּמַעֲרַב יי"ן בְּיָנוּ פֶשֶׁר צָרִיף
לְמוֹכְרוֹ לְגוֹי פְּרִשְׁבָּ"ג נְמַצָּא דְּחִסְרִיָּה וְהוּ"ל נְזָק מְמוֹן וּמִדְּאֹרִינְתָא פֶל נְזָק מְמוֹן חֲזִיב
לְשַׁלֵּם וְדוּק בְּדַבְרֵי רִש"י דְּהֵכִי מוֹכַח וְאִין צְנוּף לְהַעֲרִיף וְעִינּוּ לַרַב"א בַּש"מ לְשֵׁם שְׁפִתָּב
דַּר"ח תְּנִי נְמִי קְנִסוֹת דְּרַבְּנָן עַש"ב: וּמ"ש עוֹד וְכֵן תַּק"ל מְסִתְמָא דְּהַנְּזָקִין דְּקַתְנִי מְנַסֵּף
חֲזִיב וְכו' לָא יִדְעָנָא מַאי ק"ל דְּנָהִי דְּאָמְרוּ יִין פְּרִשְׁבָּ"ג מ"מ צָרִיף לְשַׁלֵּם הַפְּחַת שְׁצָרִיף
לְמוֹכְרוֹ לַעֲפוּ"ם דְּוּמִיָּא דְּמִדְּמַע וְעוֹד דְּמַאי אֲוִלְמִיָּה דְּהַף סְתָמָא מְסִתְמָא דַּע"ז וּמ"ל חַד
סְתָמָא מְתֵרִי סְתָמִי וְכַדְאָמְרִי בְּרִישׁ בֵּיצָה וְצַע"ד: וְתַבְט עֵינֵי לְהַכְנִ"ה ג ח"מ ס' שַׁפ"ט
בַּהֲגַה"ט שְׁנַתְעוֹרֵר בְּדַבְרֵים הֶלְלוּ וְכַתְּב מְשֵׁם הֵרַב מוֹהַרֵיב"ל שְׁצִיָּדָד לֹמַר דְּאֲפִשְׁר
דַּס"ל לְרִש"י פְּסִבְרַת ה' הַמְּאֹרַר בַּר"פ פֶּל הַצְּלָמִים דְּתַקְנָתָא דִּיּוֹלִיף הַנְּאָה וְכו' מְהַנִּי לִינּוּ
בְּיָנוּ דְּלִמַּאי דְּמַהַנִּי הַנְּאָה לִים מְהַנִּי נְמִי מְכִירָה לְגוֹי חוּץ וְכו' וְדַחָה אֵת זֶה דַּס"ל דְּתַקְנָתָא
דִּיּוֹכֵר לָא מְהַנִּי לִינּוּ בְּיָנוּ וְתַקְנָתָא דִּיּוֹלִיף מְהַנִּי אִפִּי לִינּוּ בְּיָנוּ פְּדַפְסֵק רַב כַּר"א עַכ"ל
גִּירְסָא זֹו שְׁהִבִּיא הֵרַב ז"ל דַּר"ח מְשֻׁמִּיָּה דְּרַב אֲמַר הֶלְכָה כַּר"א לִיתָא בְּגִמְרִין אֲלָא ר"ח
דִּיּוֹדָה קָאֲמַר לָה וְעוֹד דְּרִש"י כְּתַב לְשֵׁם בַּר"פ פֶּל הַצְּלָמִי גַבִּי הַף מְלִתָּא דַּר"ח וּל"ד לְהַף
פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנָן וְרִשְׁבָּ"ג וּר"י דְּהֵתָם תְּרוּנִיָּהוּ ס"ל פְּרַבְּנָן דְּהֵכָא דַּאִין פְּדִיּוֹן לַעו' וְכו' וְאִם
אִיתָא ק' מַאי ק"ל דְּהַף מִתְּנִי מִיְיָרִי קוֹנְדָם פְּדִיּוֹן וְהֵכָא לְאַחַר פְּדִיּוֹן וּכְמ"ש ה' הַמְּאֹרַר שָׁם:
וְרִאִיתִי לָה' ח"ה ז"ל שְׁהַק' וְז"ל צ"ע דַּא"כ ק' הֶלְכְתָּא אַהֲלְכְתָּא דְּהֵכָא פְּסִקִי כַּר"א
דְּשָׁרִי לְמוֹכְרָן אִפִּי כ"א בַּפ"ע פְּדַעְבַּד עוֹבְדָא ר"ח וּלְקַמֵּן פ"ב פְּסִקִי הֶלְכָה פְּרִשְׁבָּ"ג
עַכ"ל וְנִלְע"ד דְּלְהַנְּהָ אֲמֹרָאִי דְּפְסִקוּ הֵתָם פְּרִשְׁבָּ"ג אִית לֵיה פְּרַב אֲדָא ב"א דְּאָמַר לָא
קִי"ל כַּר"א אֲלָא בְּפַת דְּלָא מְנַכְרָא אִיסוּרָא אֲבָל חֲבִית בְּחֲבִית לָא מְהַנִּיָּא תַקְנָת' דִּיּוֹלִיף
הַנְּאָה וְיִמְכֵר כ"א בַּפ"ע אֲלָא כְּתַקְנָתָא דְּרִשְׁבָּ"ג מְשׁוּם דְּאִיתָּהּ לְאִיסוּר בְּעֵינֵיה וּכְמ"ש
רִש"י ז"ל עֲלָה אֲבָל לַר"ח דְּפְסִק כַּר"א אֲפִילוּ בְּחֲבִית צ"ל לְדִיּוֹדָה דְּהַף מִתְּנִי וְרִשְׁבָּ"ג
פְּדַרְבְּנָן דַּר"א דְּאִית לָהּ דַּאִין פְּדִיּוֹן לַע"ז קִיְיָמִי וְדוּק: אִיף שְׁיִהֵנָה דַּעַת רִש"י שְׁפִתָּיו
בְּרוּר מְלָלוּ דִּיּוֹלִיף הַנְּאָה פְּדִי שְׁיִוְכְלוּ לְמַפְנֹר לְבַד וְתַקְנָתָא דְּרִשְׁבָּ"ג עַד שְׁיִמְפֹּנֵר הַפֶּל
בַּב"א וַא"כ לְפִי מַאי דְּפְסִקִינוּ יִין בְּיָנוּ דְּלָא פְּרִשְׁבָּ"ג וּכ"ש לִיּוֹלִיף הַנְּאָה וּמַה עֵנֵן לַס'
הַמְּאֹרַר ז"ל וְע"ק דְּכִי יִלְפִינוּ נְמִי תַקְנֹת מְהַדְּדִי לָאו לְמִימְרָא דְּשָׁרִי בְּאֲכִי אֲלָא בְּהַנְּאָה
דְּוּקָא וּכְמ"ש הַרְזִי"ה ז"ל שָׁם וַא"כ אֲפִתִי קָא מְחַסְרִיָּה דְּמִי הַפְּחַת וּלפ"ז גַּם הַקו' שְׁהַק'

מוהריב"ל לדברי הרב המאור דא"כ אמאי קאמר רב דלא אָמר מְעַרְב מְשׁוּם דְּהִינּוּ
מְדַמְע תפ"ל דְּלֵא מְחַסְרֵיהּ מִיַּד דְּיֹלֵף הַנָּאָה וכו' אחה"ר לק"מ דְּאַכְתִּי מְחַסְרֵיהּ הַפְּחָת
וְהִינּוּ דְּמַהְדֵּר הִינּוּ מְדַמְע וכו"ש הרב ח"ה ו"ל ומ"ש עוד דְּשְׂמוּאֵל דְּנִקָּא בְּסֵתָם יִינָם
קאָמר מַה רַב גּוֹבְרֵיהּ דְּהָרַב ו"ל דְּלֵא הַזְּכִיר דְּבָרֵי הָרֵא"ש וְשָׂאָר פּוֹסְקִים ו"ל וְהוּא ו"ל
מְדַעְתּוּ הֶרְחַבָּה פְּתַב פּוֹ: וְהָרַב כְּנֵה"ג ו"ל הַשֵּׁיב לְדַחֲחִית הָרַב ו"ל דְּאַפְשָׁר דְּרַב ס"ל דְּאִין
הַתְּקַנּוֹת שְׁוִים אָבָל לְפִי מֵאִי דְּפִסְקִינּוּ הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה פְּסֵתָם אִפִּי יִין בְּיָנוּ מְהֵנָּא תְּקַנְתָּא
דְּמַכִּירָה אָפְשָׁר לְמֵאִי דְּמַהְנֵי תְּקַנְתָּא דִּים הַמְּלַח מְהֵנָּא תְּקַנְתָּא דְּמַכִּירָה וְכִי הִיכִי דְּמַהְנֵי
תְּקַנְתָּא דִּים הַמְּלַח אִפִּי בִּי"ן יִין בְּיָנוּ דְּבָרֵי הָרֵז"ה ו"ל גַּם תְּקַנְתָּא דְּמַכִּירָה בְּיָנוּ בְּיָנוּ
אִפִּי בִּי"ן וְדְּבָרֵי דְּחֻקִּים לְאֻקִּי פְּלוּגְתָּא דְּאֻמּוֹרָאִי בְּמֵאִי דְּפְלִיגִי רַבּוֹנּוֹת' נְעוּד דְּכָבָר
פְּתַבְתִּי דֵּא"א לֹמַר פּוֹן פִּינּוּ דְּקַמְחַסְרֵיהּ הַפְּחָת: וְכַתְּבַת עוֹד הַכְּנֵה"ג ו"ל וְרֵאִיתִי בַּס' מַעֲשֵׂה
חֵינָא שְׁהַק' ע"ד רִש"י שְׁפַתְבּוּ וְלִיכָא לְמִימַר וכו' דְּהִכִּי מְסַקִּינּוּ בְּגִיטִין וְלֹא נְעֵלָם מְעִינִי
רִש"י אַחַר שְׁהֵבִיא וּבְמִס' גִּיטִין עַכ"ל ר"ל פִּינּוּ דְּלִיכָא מ"ד הִכִּי בְּגִיטִין וְרִש"י לֹא נְעֵלָם
מִמְנֵוּ זֹו אַחַר שְׁהֵבִיא הֵךְ דְּגִיטִין אִיף שְׁלָל רִש"י פִּי זֶה וכו' פְּשׁוּט בְּכּוֹנְנָתוֹ וְהָרַב ו"ל
נְדַחַק לְבָאָר פּוֹנְתּוֹ לֵלֵא צִנְרָף וְצַע"ד: הֵן הַיּוֹם הָאִיר מְמַזְרַח סְפָרָא רַבָּא דְּיִשְׂרָאֵל שַׁע"ה
וְרֵאִיתִי לוֹ בַּפ"ו מַה' ע"ז דִּין י"ב שְׁנַתְעוֹרַר בְּדְּבָרֵי רִש"י דַּב"ק וּמְעִינִי וְגַם מְעִינִי
מְהֵרִיב"ל וְהַכְּנֵה"ג הֵן נִסְתַּר ס' שַׁל"ה וְהַג וְהַי שְׁנַתְעוֹרַר בְּדְּבָרֵי מוהריב"ל לְפָכָר פְּתַבְתִּי מַה
שְׁעֵלָה בְּמַצוֹדְתָנוּ ת"ל וְהַי שְׁפִי בְּכּוֹנְנָת רִש"י קְרוּב לְמֵאִי דְּכַתִּיבָנָא אֵלֵא דְּהוּא ו"ל צִרְפָּה
לְזֶה דְּבָר הַנְּצוּק וְק' עֲלִיו מַה שְׁהַק' דְּאַכְתִּי לֹא מְשַׁתְּרִי אֵלֵא בְּהַנָּאָה וּמֵאֻחַר שְׁצָרִיף לְמִנְכָרוֹ
לְעַכּוּ"ם הו"ל יוֹרֵד מִנְכָסִיו וכו"ש ו"ל הוּא גּוֹפִיָּה ו"ל לְמוהריב"ל עַל מַה שְׁהַק' לְהָרֵז"ה
וְכַדְחָתִי: שְׁבַתִּי וְאַרְאָה הָא דְּגָרְסִי בְּחֻלִּין דַּפ"ז אַהָא דְּתַנָּיָא וְשְׁפָף נְכֶסֶה וכו' דְּאִיבְעָיָא
לֵן שְׁכַר מְצוּה אוֹ שְׁכַר בְּרָכָה לְמֵאִי נ"מ וכו' וְאִיכָא לְמִינְדַק דְּאַמֵּי ל"ק דַּנ"מ לְמַצוּה שְׁאִין
עָמָה בְּרָכָה וְנִרְאָה מְשׁוּם דְּפְשִׁיטָא לִיהַ לְתַלְמוּדָא דְּהִיכָא דְּאִיכָא מְצוּה אַע"ג דְּלִיכָא בְּהַ
בְּרָכָה וְדֵאִי חֵיב דְּהָא בְּקוֹצֵץ אֵילָן הַעוֹמֵד לְקַצִּיצָה וְשׁוֹר לְהַרְיָגָה לִית בְּהוּ בְּרָכָה וְכַדְחָתִי
רַבִּי בַּפכ"ד מַה' סְנֵהְדֵרִין דְּאִין מְבָרְכִין עַל דְּבָר שֵׁישׁ בּוֹ הַשְּׁחָתָה וכו' ע"ש וְאַפ"ה קֵאָמַר
עֲלָה תְּלַמּוֹ דְּקִטְעִין שְׁכַר מְצוּה וּמְדַמְי לְכֶסֶף הַדָּם אֲלֵמָא דְּמְשׁוּם מְצוּה גְּרִידְתָּא חֵיב
וְכ"כ הַתּוֹס' לְשֵׁם בַּפ' הַחֹבֵל בְּהִדְיָא מ"ה אָמַר דַּלְמ"ל אֵלֵא בְּמַצוּה א' וּבְרַכּוּתֵיהּ מְרֻבִּים
אִי בְּתַר מְצוּה אֲזַלִּינּוּ חֵדָא הִיא וְאִי בְּתַר בְּרַכּוּת אֲזַלִּינּוּ וְהו"ל טוּבָא אָבָל פְּשִׁיטָא דְּמַצוּה
שֵׁישׁ בְּהַ בְּרָכָה א' לֹא מְשַׁלֵּם אֵלֵא עֲשָׂרָה זְהוּבִים וְכַהֵךְ דְּכִסּוּי דְּהוּי מְצוּה וּבְרָכָה וְלֹא
חֵיבִיָּה רַבּוֹן גְּמִלְיָאֵל.

אֵלֵא יו"ד זְהוּבִים וְעִינִין בְּשׁוֹ"ת יָכִין וּבְנֵעַז ח"ב ס' י"ו: וְרֵאִיתִי לַה' לְחֵם חֲמוּדוֹת בַּפ'
פְּסוּי הַדָּם אוֹת כ"ה שְׁהַק' לְסַבְרַת הַרְמַב"ן וְהִיא ג"כ ס' הָר"ן וְנ"ל וְיֵשׁ לְתַמּוּה דֵּא"כ
דְּאִיכָא שְׁכַר מְצוּה א"כ יִשְׁלַם שְׁכַר מְצוּה וּבְרָכָה עַכ"ל וְאַה"מ"ר ל"ק דְּוַדָּאִי הַבְּרָכָה
הַשְּׁיִיכָא לְמַצוּה חֲשִׁיבָא פְּחַד פְּמַצוּה בְּלֵא בְּרָכָה וְכַדְחָתִי וּבְוַדָּאִי דְּהָרַב ו"ל אֲשַׁתְּמוּטִי קֵא
אַשְׁתְּמִיט מְנִיָּה דְּבָרֵי .

הַתּוֹס' דַּפ' הַחֹבֵל דְּכַתִּי: וְחַמּוּתִי רֵאִיתִי אוֹר לְרִי"ו בְּסַפֵּר אָדָם נַט"ו ח"ד שְׁפַתְבּוּ וְנ"ל
וּמַתּוּף דְּבָרֵי הַרְמַב"ן נַר' שְׁאִין שְׁנֵה יו"ד זְהוּבִים אֵלֵא הַבְּרָכָה אָבָל בְּמַצוּה בְּלֵא בְּרָכָה
לֹא וְכֵן דַּעַת זוּלְתוֹ וְאַחֲרִים פְּתַבּוּ שְׁפָל מְצוּה שְׁנֵה יו"ד זְהוּבִים אַעפ"י שְׁאִין בְּהַ בְּרָכָה

והביאו ראיה מפ' החובל דאמרי שור העומד וכו' ואילן וכו' וכ"פ שם הרי"ף והוכיח דלאו דוקא לזה שקדם נכסה שחייבו ר"ג שהוא קנס וכו' עכ"ל.

ותמיהא לי מלתא דמה יענו הרמב"ן ונאחזות מרעהו בהך דהחובל דהוכחה גמורה היא ותו דלדעתם ק' מאי דק' לעניויתין דאמאי ל"ק הש"ס דנ"מ למצנה בלא ברכה: ואשר אני אחזה לי ליישב דעת הרמב"ן וסיעת מרתמוהי דנדאי מודה הרמב"ן ודעמיה דשכר מצנה אף שאין בה ברכה חיובי מחייב וכהיא דשור ואילן אלא מיהו דלא מחייב סף יו"ד זהובים דשאני פיסוי דהווי ביה תרתי מצנה וברכה אבל משום מצנה גרידתא לא מחייב סף יו"ד וזהו שכ' שאין שנה יו"ד זהובים אלא הברכה ר"ל במצנה שיש בה ברכה אבל מצנה בלא ברכה לא ר"ל לא מחייב ס"ך יו"ד זהובים אלא כל חדא תיקום אדונכתיה ואחרים פתבו שכל מצנה שנה יו"ד זהובים ואע"פ שאין בה ברכה ר"ל שאין לנו לשום את המצות להקל או להחמיר אלא כף שכתב פלן וכמ"ש הרשב"א והר"ן ז"ל בחידושיו לחוליו שם והראיה דמיייתי מפ' החובל הוא דמשמע להו דתלמודא דקאמ' וכדתניא מעשה וכו' וחייבו ר"ג יו"ד זהובים וכו' לומר דה"נ הא' ואידי ואידי חד שיעורא: ומצאתי און לי מדברי רבי ז"ל בה' חובל שם דין ב' שכתב וז"ל שור שהיה עומד להריגה וכו' וקדם א' ושחט שור זה וכו' חייב לשלם לבעלים כמו שיראו הדיינים שהרי הפקיעו מלעשות מצנה וכן מי ששחט חיה ועוף וכו' וכיסה אחר הדם וכו' חייב ליתן לו כמו שיראו הדיינים ויש מי שכתב שהוא נותן קצוב והוא עשירה זהובים וכו' עכ"ל הרי שלף לפניה דיש מ"ש הוא פדעת הרשב"א והר"ן נאחרים שכ' רי"ו ז"ל ודעת הרמב"ן ודעמיה פדעת קמיייתא שכתב רבי ז"ל: וכתב ה"ה ז"ל דעות הללו שכתב הרב אם הוא דבר קצוב או למראית העין סברות הם פתובים בהלכות והרי"ף הכריע פדעת האחרון שהוא דב"ק עכ"ל ולכאורה אתמהה דפלוגתא דהרי"ף ואיכא מ"ד היא אי הניא מדינא או מקנסא ומאן דכר שמה דהאי פלוגתא אלא כף נראה פירושו של דברים איכא מ"ד דהאי יו"ד זהובים ר"ל סף קצוב עשירה קנסא הוא דקנסיה ר"ג ולא גמרי' לדינא אחרניא ר"ל לחייבו כף סף קצובים יו"ד זהובים אלא כל חדא תליא בראות עיני הדיינים ומותיב לה הרי"ף מדקמיייתי תלמו' למלתיה דר"ג לגבי האי דשור ואילן לאורווי דכף לי יו"ד זהובים בקציצה והריגה כמו גבי פיסוי הדם דר"ג פיון דכיסוי גופיה לא הוי סף קצוב אלא קנסא הוא דקנסיה ר"ג ולא משום דלא ילפינן ק"מ דהך מלתא לא איתמר אלא כדבעי לחדש מעתה קנס מחדש פהיה דחזרו לומר אף המדמע וכו' אבל כל שהחייב מדינא אלא דבשי ענרא איכא קנסא לא שייכא פלל בפלוגתא דרב ושמואל ולפי"ז אפילו לרב דאית ליה ק"מ ילפינן מודה דבשיעורא לא ילפינן ואע"פ שגראין הדברים נגדיין מ"מ ליישב דעת הרי"ף ז"ל קאמינא ומ"מ פננת הרי"ף ז"ל בפלוגתא דאיכא מ"ד ודעתו ז"ל הא נדאי פדכת' והשתא סלקו דברי הרמב"ן וה"ה ורבי' ירוחם ז"ל על פורקין וז"ל הרב שלה"ג מיימוני וכו' פתב דהוא קנס וכו' והמ"מ והגה"מ הבינו דעת מיימו' דגובין אותם בזה"ז וכ"כ ר"ת שם בתוס' והרשב"א והרבה מהפוסקים והרי"ף והרא"ש שם פתבו דדינא הוא ולא קנסא ומשמע דגובין אותו בכל מקום פיון שהוא דינא ולפי"ז הנה מן התמיהה הרא"ש דבפ' פיסוי הדם פסק כר"ת דלא גבינן ליה בזה"ז וכן הבין דבריו הרב בנו בטור י"ד סי' א"ך ואילו הקא בפ' החובל משמע דס"ל דבזה"ז גובין דדינא הוא ולא קנסא וי"ל דאין זו סתירה דאפשר דהדין אמת דאין חיוב הי"ד זהובים קנס אלא

דינא ומ"מ אין גובין אותו בכבל דכמה מילי אשכחן דדינא ממונא ואעפ"כ אין גובין אותם בכבל משום דלא מידי חסריה פגון הבושת וכיוצא בזה ולפ"ז יהיו כל הפוסקים שוין דאין גובין אותם בכבל למימנו מפני שהוא קנס ולשאך מפרשים משום דלא מידי חסריה ומיהו פליגי אם הם קנס או דינא נאף גם זאת נראה מסוף דברי המימנו דגם איהו ס"ל דהוא דינא מאחר שכתב שהורו פן בכל המצות אלמא גמרי מניה ולפ"ז יעלה יפה מה שפתיבתי דאדם יכול למפור המצות שלו ויעלו לאיש הקונה דהא יש להם ערף יו"ד זהובים לא מיהו נראה דוקא מועיל הקננו במצנה שעתיד לעשות אבל לא במצנה שעשאה כבר וכן עובדא דרבי הכי הנה שהיה חפץ לקנות המצנה שהיה עתיד לעשות המין וכו' עכ"ל וה' כנה"ג חה"מ סי' שפ"ב אות ב' בהגה"ט הובא הלשון מגומגם ולא הערה את מקורו ואני עני חפשי ומצאתי תל"ית: (י) זמן הקובע זמן לחבירו לפרוע לו חובו ובתוך הזמן הרגיש בו שנקסו מתמוטטין הולכי ומתמעטין כפרי החג היוכל המלנה לכפות ללנה לקנות קרקע פנגד חובו כדי שימצא מקום לגבות את חובו בהגיע תר הגבייה או לא.

יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הנה האדון הרי"ף ז"ל בתשו' הגדפסו' מחדש סי' קי"ג עמד השואל ושאל על שמעון שמכר חצר ליהודה ונטל הממון ולאחר שהחזיק יהודה באותה החצר נתברר לו שהחצר אינה לשמעון ושיש בה ערעורין לאחר ובקש משמעון שיחזיר לו ממנו ולא נתרצה לו בכך אלא אמר תשאר החצר בחזקתך וכשיערער אדם בעולם עליה תחזור עלי.

ויהודה חושש שפא יאבד ממון זה מיד שמעון וא"ל לשמעון קנה באותו ממון קרקע ושם יערער אדם עלי אטרוף אותו וא"ל שמעון אני קונה היאך הדין. תשובה זה שאמר יהודה חושש אני שפא תאבד הממון וכשמוציאין חצר זה מידי לא אמצא לה כלום טענה יפה היא וזה שאמרו רז"ל ראובן שמכר שדה לשמעון ויצאו עליו עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משחזיק בה אינו יכול לחזור בו דאמר אחוי טרפה ואשלם לה לכשייש לו ממון שישלם אבל אם אין לו ממון שישלם מצינו לרז"ל שמקפידים וחסים על בני אדם שלא יאבדו ממנם אצל אחרים והוא שאמרו כותבי אדרכתא אנכסיה וה"מ אמר קרעי אבל אמטלטלי לא כתבי מ"ט דילמא שמט ואכיל להו ומייתי הנה סהדי ומרע ליה לשטרא וליפא לאשתלומי מניה עכ"ל א' הקורא וא' השומע מרוצת פי צדיק זה ז"ל לבבו בין דהרי"ף מפרש להו דראובן שמכר שדה וכו' דמיירי בשפכר קבל המעות המוכר דומיני לנדון המוכר בשאלה דקאמר ונטל הממון וכו' דון מינה דע"כ לא קאמר דאם החזיק בה דאינו יכול לחזור בו הקונה משום שיצאו עליה עוררין שפכר הוא מוחזק בנכסי המקח וקשה להשיב דמצי א"ל אחוי טרפה ואשלם לה אבל כשעדין לא נתן המעות אע"פ שהחזיק בה פיון שיצאו עליה עסיקין לא פייפנו לקונה לשלם דמי השדה ולכשיטרפוה ממנו יצטרף לדינא ודינא ושפא לא ימצא מה לגבות ממנו אלא דאכתי לא אפרוק פיון דע"כ בנתן המעות כבר א"כ אפילו לא החזיק בה נמי אמאי מצי הדר ביה והא קי"ל דקרקע נקנה בכסף כמו בחזקה ומאי אולמיה דהקנאת חזקה להקנאת כסף להאי מלתא: שו"ר שאבות העולם נ"ון על מבוכה זו ישבו דרש"י ז"ל בפ"ק דב"מ די"ד פ"י יכול לחזור בו.

וכשלא נתן מעות אינו יכול לחזור בו ואפילו לא נתן המעות שהשרקע נקנה בתזקה ע"ש ולפ"ד ו"ל אם התזיק בה בע"כ של קונה מוציאין ממנו דמי השדה אעפ"י שפבר יצאו עסיקין על השדה וכן מתבאר עוד מדבריו שם שכתב שהמוכר מעכב עליו וכו' עכ"ל ובכתובות דצ"ג פ"א עד שלא התזיק בה יכול לחזור בו אם לא נתן מעות ומשהתזיק בה אינו יכול לחזור בו שהשרקע נקנה בתזקה כי אמ"ל חזק וקני וכו' עכ"ל ולא יכולתי להולמו דבהדיא אמרי' התם במציעא ובפ"ק דב"ק ד"ט מאימתי הניא תזקה מכי דגיש אמצרי ולא קאמר דאמר ליה לה חזק וקני וראיתי להתוס' שם בב"ק שהק' לפירש"י שפירש דמשהתזיק בה א"י לחזור אפ"י לא נתן מעות דשרקע נקנה בתזקה א"כ אמאי נקנה הקנאת תזקה טפי משאר הקנאות דכסף ושטר.

ויראה דאמא לאשמועין דמפי התזיק בה אע"ג דאכתי לא פרע זויי דזביגי זבינא ואם פבר יצאו על השדה העסיקין לא מצי הקונה לעכב מלפרוע אלא מוציאין ממנו בע"כ ולכי מחוי ליה טרפא הדר שקיל מניה ולאפוקי מס' הרי"ף לפום מאי דכתב' בעניו': וראיתי להתוס' בב"מ שם שהק' בממ"נ אי בשלא נתן המעות פשיטא דיכול לחזור בו דאפי' מי שפרע ליכא עכ"ל מרוצת דבריהם הוכח תוכיח דבנתן המעות מצי הדר ביה אלא דמקבל עליו מי שפרע ואתמהה דמתני' היא דשרקע נקנה בכסף והוא קנין גמור ומאן דכר שמייה דמי שפרע גבי קניית קרקע ואת"ל באתרא דכתבי שטרך דלא קנה אלא עד דכתבי' שטרך וכדאיתא בפ"ק דקידושין דכ"ו ולא אשכחן מי שפרע אלא גבי מטלטלין דמדאורייתא קונה בכסף ורפגן תקנו משיכה משום נשרפו חטיף בעליה הילכף פי הדר ביה משיכה ולאחר שנתן מעות דבעי למעקר קניה דאוריית' איתיה במ"ש אבל בקניית קרקע באתרא דכתבי שטרך אין הפסד קונה לחודיה פלל: גם אשור' להתוס' בכתנ' שם שכת' וז"ל עד שלא התזיק בה יכול לחזור בו אור"ת ונאפי' נתן מעות וכגון באתרא דלא קני בכסף עד שכותב את השטר דלא קני עד שיכתנ' את השטר וקמ"ל דיכול ומותר לחזור בו דהואיל ומפסיד שפובר שיגלוה ממנו קא הדר ביה ונאפי' מי שפרע ליכא כדמוכח בהנהב וכו' משום דלא תקנו מ"ש אלא אינקרא וזולא והאי יכול מותר הוא וכו' ובדין הוא דהו"ל למתני מותר אלא אגב דקתני סיפא אינו יכול תני רישא יכול עכ"ל קרי בחיל באתרא דכ' שטר' אי הדר ביה משום ונקרא וזולא איתיה במ"ש ונאפי' במקרקעי ובמקו' לשם הביא משם ר"ת בשלא נתן וקמ"ל דיכול לחזור בו ואינו מקבל מ"ש אעפ"י שהודה שקנה ואם התזיק איתיה כמ"ש והק' עליו דלא אשכחן מ"ש אלא בנתינת המעות דקונה מ"הת אבל לא בקנין בדברים בעלמא ע"ש.

הרי לה בהדיא דסברי מרנן דבנתינת המעות אפילו במקרקעי איתיה במ"ש: שוב מצאתי במקו' לב"מ שם שהק' פן הריטב"א לפיר"ת וז"ל ואינו מחנור חדא דהא במקום שאין כותבין את השטר מעות קונות בלא תזקה ובמקו' שכותבין לא קני עד שיכתוב ועוד דבשרקעות אין בו מ"ש פדאי' בירושלמי עכ"ל ואחד כ"ז מצאתי למרן הב"י וז"ל בסי' ר"ד שכתב ולענין הקונה קרקע וכו' פתוב בחי' תלמידי הריטב"א שלא מצינו בקרקע מ"ש וכתב הרמב"ן משום דקנין גמור שלהם בכסף וכו' ואעפ"י שתמצא לפעמים שלא נגמר רנון וכו' במקום שכותבין את השטר שלא קנה אין מוסרין אותו למ"ש וכו' והר"ן מסתפק ואח"ך העלה דליכא מ"ש ע"ש.

וּכְבָר פְּתִי שָׁרִים וְרַבִּים וְנִכְבְּדִים קִיָּמִי בְּשִׁיטַת מ"ד דְּקַרְקַע נְמִי אִיתִּיהָ בַּמ"ש וְכֵן
נִרְאֶה דַעַת מְרֵן בַּש"ע שָׁם ס"ו שְׁכַתְבָּהּ הַלּוֹקֵחַ מִחֲבִירוֹ קַרְקַע אוֹ שְׁאָר מִטְּלָטְלִין וּפְסָקוֹ
הַדְּמִים וְהַנִּיחַ מִשְׁפּוֹן עַל הַדְּמִים ל"ק וְכָל הַרוֹצֶה לְחַזֵּר חוֹזֵר וְאִינוֹ חַיִּיב לְקַבֵּל מ"ש
עַכ"ל וְעֵיקָר דִּין זֶה מְבַנֵּי רַב הוֹנָא דְזַבִּינָא אֲמַתָּה וְאוֹתִיבּוֹ נִסְכָּא דַּא"ל ר"א פְּרִיטִי אֵין
פָּאן מִשְׁפּוֹן אֵין פָּאן וּמְרֵן הוֹסִיף וְכ' קַרְקַע ש"מ דָּאִי לָאו טַעֲמָא דְמִשְׁפּוֹן אֵין פָּאן אֲלֵא
נְתֵן מַעוֹת אִיתִּיהָ בַּמ"ש וְעַכ"ל נְמִי דְאִיָּרִי בְּמָקוֹם שְׁפּוֹתְבִין אֶת הַשְּׁטֵר דַּא"ל הַ קְנָה קִנְיָן
גְּמוּר וְלֵא תִסְגִּי לִיהָ בְּמִי שְׁפָרַע וְהַמְקַח בְּטַל וְאֵין לְהַאַרְיָה עוֹד בְּעֵנְיָן זֶה: הַדְּרִי בִּי שְׁדַעַת
רַש"י וְר"ת לְפִי מַה שֶׁהוּבָא בְּמָקוֹם פְּתוּבוֹת דְּמִיָּרִי בְּשִׁלָּא נְתֵן הַמַּעוֹת וְאֵעִי"כ אִם כְּבָר
הַחֲזִיק וְנִדִּישׁ אֲמַצְרִי קִיָּפִינָן לְלוֹקֵחַ לְמִיָּהב זִוְזִי דְזַבִּינָא אַע"ג שְׁכַבְרָא יֵצְאוּ עָלֶיהָ עֲסִיקִין
אֲבָל לְדַעַת הַרִי"ף לְפִי מַה שְׁשִׁיעֶרְנוּ וְדַעַת ר"ת לְפִי מ"ש הַתּוֹס' וְהַרִיטְב"א הַמוּבָא
בְּמִקְוֵאָת לַב"מ דְּמִיָּרִי בְּשִׁנְתֵן הַמַּעוֹת כְּבָר אִיפָּא לְמִיָּמַר דְּהֵתָם שְׁאֵנִי שְׁכַבְרָא הַמוּכָר
מִןחֲזִיק בְּמָמוֹנוֹ אֲבָל אִם עֲדִין לֹא נָטַל הַמַּעוֹת אִיפָּא לְמִיָּמַר דַּס"ל דְּאֵין כּוֹפִין אֶת הַלּוֹקֵחַ
לִיָּתֵן לוֹ מַעוֹתָיו וְלְכַשְׁיוּצִיאוּתָהּ מִמֶּנּוּ צָרִיף לְמִיָּקָם בְּדִינָא וְדִיָּנִי כְּדַכְתִּיבָנָא וְעַל זֶה פְּתַב
הַרִי"ף ו"ל דְּאֵפִי' אִם הַמוּכָר קִבֵּל כְּבָר הַדְּמִים אִם חוֹשֵׁשׁ פֶּן יֵאבֵד הַמְרוֹן וְאֵין לוֹ קַרְקַע
אַחַר מוּצִיאֵין מִמֶּנּוּ וְרֵאָה מְדַאֲמַר בַּפ' הַגּוֹזֵל דְּקִי"ב דָּאִם אֲמַר מִיָּיתִינָא סְהַדִּי דְּהֵאִי שְׁטָרָא
זִיָּיפָא וּמְרַעְנָא לִיהָ וְיִהִיבָנָא לִיהָ זְמָנָא וְלֹא אֲתָא כְּתִיבֵנָא אֲדַרְכְּתָא אֲנַכְסִיָּה וְה"מ אֲמַקְרַקְעִי
אֲבָל אֲמַטְלָטְלִי לֹא דִילְמָא שְׁמִיט וְאֲכִיל לְהוּ מַלְנָה לְמַטְלָטְלִי וְכִי אֲתִי לְנָה וּמִיָּיתִי סְהַדִּי
וּמְרַעִי לְשְׁטָרָא לֹא מִשְׁפַּח מִיָּדִי לְמַגְבִּיָּה ע"ש ש"מ שְׁרז"ל מְקַפִּידִים שְׁלֵא יֵאבֵד מְמוֹנָם
שְׁל בְּנֵי אָדָם אֲצֵל אַחֲרִים וְלֹא דוֹקָא לְהַנְאֵת הַמַּלְנָה אֲלֵא גַם לְהַנְאֵת הַלְנָה וְכַדְמִסִּיק הֵתָם
דְּאֵפִי' אִית לִיהָ לְמַלְנָה קַרְקַע לֹא כְּתִיבֵנָא אֲדַרְכְּתָא אֲמַטְלָטְלִין דְּחִיָּשִׁי' דִּילְמָא שְׁמִיט וְכו'
וְהֵאִי אַרְעָא תַּכְסוּף וְכַתְבָּהּ ה' הַפְּאִירִי ו"ל הוּבָא בְּמִקְוֵאָת לְשָׁם לַמ"ר אֲמַטְלָטְלִין נְמִי
הִיָּנּוּ שְׁאֵם הַמַּלְנָה הִי"ל קַרְקַע וְכַתְבִּי' לוֹ אֲדַרְכְּתָא אֲמַטְלָטְלִין דְּלָנָה וְשְׁמִיט וְאֲכִיל וּמְכָר
אוֹתוֹ קַרְקַע שְׁהִיָּה לוֹ הַמַּלְנָה וְלַבְסוּף אֲתִי לְנָה וְאִיָּיתִי סְהַדִּי וּמְרַעִי לְשְׁטָרָא שְׁהִלְנָה טוֹרָף
אוֹתוֹ קַרְקַע שְׁל מַלְנָה מִיָּד הַלְקוּחוֹת וְרֵאָה מְדִלָּא קְאָמַר תַּלְמוּדָא דְלֹא כְּתִיבִי' אֲדַרְכְּתָא
אֲמַטְלָטְלִין אַע"ג דְּאִית לִיהָ לְמַלְנָה קַרְקַע דְּחִיָּשִׁינָן שְׁמָא יִמְכְרָנָה לְאַחֲרִים אֲלֵא שְׁמַע
מִיָּנָה דְּמַצִּי טְרִיף וְלְקוּחוֹת אִינְהוּ דְּאֶפְסָדוּ אֲנַפְשִׁיָּהוּ כִּינּוֹן דְּשְׁמַעוּ לְלָנָה דְּאָמַר מִיָּיתִינָא
סְהַדִּי וּמְרַעְנָא לְשְׁטָרָא הו"ל לְאֲזַדְהוּרִי וְהו"ל כְּאִילוֹ אוֹתוֹ קַרְקַע נִשְׁתַּעֲבַד לְלָנָה תְּמוּרַת
הַמַּטְלָטְלִין שְׁהַרְשׁוּהוּ ב"ד לִיטְלָם וְלִיחוּשׁ דְּשְׁמִיט לְהוּ וְאֲכִיל עַש"ב: וּמִפָּאן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ
כְּדַעַת הַסַּמ"ע בַּסִּי' נ"ט סַק"ב דַּעַמ"ש מְרֵן מַלְנָה שְׁהוּצִיא שְׁטֵר עַל רְאוּבֵן וְהִלְנָה אוֹמַר
פְּרַעַתִי וְהַמַּלְנָה אוֹמַר אִינִי יוֹדַע דְּאִינוּ גּוֹבָה בּוֹ וְאִם חֲזַר הַמַּלְנָה וְאָמַר עֵינִיתִי וְנִזְכַּרְתִּי
שְׁוֹדָאִי אַתָּה חַיִּיב לִי חוֹזֵר וְגוֹבָה בּוֹ וְכַתְבָּהּ הַסַּמ"ע ו"ל אֲפִילוֹ מִהַמְשׁוֹעֲבָדִים וְכַגּוֹן שְׁמִכְר
הַלְנָה קַרְקַע בִּינִי בִּינִי עַד שְׁלֵא נִזְכַּר וְהֵרַב שְׁ"ף ו"ל מְסַתְּפַק בְּדָבָר ע"ש וּלְפ"ד הַרַב
הַפְּאִירִי ו"ל שְׁהַמַּלְנָה טוֹעֵן כְּרִיא שְׁשְׁטָרוֹ כְּשֵׁר לְגַבּוֹת בּוֹ וְהִלְנָה הוּא דְקִטְעִין מִיָּיתִינָא
סְהַדִּי וּמְרַעְנָא לְשְׁטָרָא וּב"ד .

הַרְשׁוּהוּ לְקַחַת הַמַּטְלָטְלִין וּבִינִי בִּינִי מְכָר הַמַּלְנָה קַרְקַע שׁוֹרַת הַדִּין לְטְרוּף הַמַּלְנָה
מִהַלְקוּחוֹת וּב"ד נְמִי דְכְּוֹנְתָהּ שְׁהִלְנָה טוֹעֵן כְּרִיא שְׁהוּא פְּרוּעַ וְהַמַּלְנָה אֲדַרְבָּא אִינוּ מְכַחִישׁוּ
אֲלֵא שְׁאוּמַר אִינִי יוֹדַע פְּשִׁיטָא דְכְּשִׁיחֲזוֹר לְהִיֹּת זוֹכָה שְׁהוּא טוֹרָף מִהַלְקוּחוֹת דְּבִינִי בִּינּוּ:
נְחִזִיתָהּ לְהַרַב הַתְּרוּמוֹת שְׁעַר י"ו ח"ג עֲלָה וְנִסְתַּפַּק בְּמַלְנָה בְּתוּף הַזְּמַן וְהִלְנָה מְבֻבָּז

נְכַסְיוֹ וְאֵת לִיָּה אֲרַעָא אִי מְצִי תְּבַע לִיָּה וְהִבִּיא תְּשׁוּ' רַב יְהוּדָאִי גָּאוֹן שְׁמִלְוָה שְׁמִבְקָשׁ לְלַכְתָּ לַמַּד"ה וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן הַפִּיָּרְעוֹן אִין לֹו לְתוֹבְעוֹ וְלֹא לִיתָן עֲרַב או"ד אֲמַטְלָטְלִין חֲזִיזְשִׁינָן דִּילְמָא שְׁמִיט וְאָכִיל וְלִיפָא לְאַשְׁתְּלוּמֵי מַנְיָה וְהִבִּיא תְּשׁוּבָה לְהַרִּי"ף ו"ל הִיא הָעוֹלָה רֵאשׁוּנָה וְסִיָּים וּמְפָנִי שְׁנִסְתַּפְקִיתִי בְּהַכְרַעְתֶּם שְׁאַלְתִּי בְּזָה לְהַרְמַב"ן ו"ל וְזָה אֲשֶׁר הָשִׁיב אֵע"פ שְׁאִימַת חֲכָמַת הָרַב מְוֹטְלַת עֲלִינוּ אִין מִשְׁוֹא פְּנִים בְּדִין שְׁלֹא מְצִינוּ לְמִי שְׁאִינוּ מִתְחַיִּיב עֲדִינָן שְׁנַעְמִיד מְמוֹנוּ בַּב"ד מְפָנִי חֲשָׁשָׁא זֹו וּמָה שְׁהִבִּיא רָאִיָּה מְאַדְרַכְתָּא הָתָם מַעֲשֶׂה ב"ד הוּא וְאִין ב"ד מוֹצִיאִין מִתַּחַת יָדָם דְּבָר שְׁאִינוּ מְתַקְּוֹן וְכוּ' וְתַמָּה עַל עֲצָמָה אִם פְּדַעַת רַבִּינוּ אִפִּי' אֵית לִיָּה מְקַרְקְעִי לִיחֻוּשׁ דִּילְמָא מִיְכַסְפִּי פְּדַחֲזִיזְשִׁינָן גְּבִי אֲדַרְכְּתָא וְכוּ' עַש"ב וְדַעַת הַרִּי"ף יִרְאָה דְּוֹדָאִי כִּי אוֹזְפִיָּה וְאֵית לִיָּה מְקַרְקְעִי אִיהוּ גּוֹפִיָּה לֹא חֲזִיזְשִׁי לְשִׁמְיָא מִיְכַסְפִּי פִּינוּ דְּמִלְוָה לְזַמַּן הִיא וְעֵיקָר רָאִית הַרִּי"ף ו"ל מְאַדְרַכְתָּא הִיא כִּי הִיכִי דַב"ד חֲזִיזְשִׁי לְשִׁמְיָא וְאָכִיל וְלִיפָא לְאַשְׁתְּלוּמֵי מַנְיָה אַע"ג דְּלֹא חֲזִינָן בְּיָה בְּמִלְוָה תִּינוּהָא שְׁיַצְאוּ עַל הַשְּׂדָה עֲסִיקִין כְּבָר שׁוּמְעִין לְלוֹקַח לַעֲכַב הַמְמוֹן פְּדַעַת הַרִּי"ף ו"ל וְכֹן דַּעַת הָרֵא"ש ו"ל בְּרַפ"ק דַּב"ק שָׁם וּבִתְשׁוּ' כָּלל כ"ו ע"ש: וְעֵלָה מִן הָאֲרָשׁ דְּהַרִּי"ף וְהָרֵא"ש ו"ל ס"ל שְׁיָכוֹל לַעֲכַב תוֹף הַזְּמַן אֲמָנָם דַּעַת הַרְמַב"ן ו"ל וּבְמִקְוֹבָצַת וְהַגָּאוֹן דְּאִינוּ יָכוֹל לַעֲכַב וּמָרְן סִי' ע"ב בַּב"י וּבַש"ע פֶּסֶק פְּהַרִּי"ף וְהָרֵא"ש ו"ל וּשְׁכ"כ בִּתְשׁוּ' וְהַסְפִּימוּ עִמּוֹ חֲבִירָיו וְהֵם ה' הַמְבִי"ט ח"א סִי' קַל"ג וְרִי"ג בַּח"ב וְחֲכָם א' ג"כ עִמּוֹ וּגְדוּלֵי הַדוֹר כַּמ"ש ה' כְּנֵה"ג שָׁם אוֹת ל"ד בַּהַגְב"י ע"ש אֲלָא דַכ"ז אִינוּ שׁוֹה לִי דְּדוֹקָא בְּרוּאָה הַמִּלְוָה שְׁהַלְוָה מְבֻבָּז בְּנִכְסִים אֲבָל בְּלֹא"ה לִיפָא מֵאֵן דְּפָלִיג: (יא) זְמַן הָאוּמֵר לְחֲבִירוֹ אִם לֹא פִּרְעֵתִיהּ לְזַמַּן פ' תְּהִיָּה הַשְּׂדָה מְכוּרָה לָהּ מַעֲכָשׁוֹ וְטוֹעֵן שְׁפָרְעוּ מִקְוֹדָם בְּתוֹף הַזְּמַן אַע"ג דְּקִי"ל חֲזַקָה דְּלֹא פִּרְעֵ אִינִישׁ גּוֹ זְמַנִּיָּה הִכָּא עֲבִיד דְּפָרַע וְעֵינָן בִּתְשׁוּ' לְחָם רַב סִי' קַמ"ט: (יב) זְמַן פְּהַכְחָשָׁה דְּקַבִּיעוֹת זְמַן הַהַלְוָאָה עֲצָמָה לְהַתְחַיִּיב הַנְּתַבָּע שְׁבוּעָה דְּאוּרִיָּתָא אוֹ הִסְתָּ עֵינָן לְהַש"ף וְט"ז מָה שְׁחַלַק עַל־הַדְּיָיָנִים הֵהָם כַּמ"ש בַּרס"י ע"ג וְעֵינָן לַה' פֶּרַח מַט"א ח"א ס"ס נ"א: (יג) זְמַן מִי שְׁאִין לֹו עֲדִים לְדַעַת שְׁנוּתִיו אִם הִגִּיעַ לְשַׁנַּת י"ג וְיֹום א' לְהַתְחַיִּיב בְּמָה שְׁרָאוֹי לְהַתְחַיִּיב וְלִקְנִיָּים מַעֲשִׂיו בְּמָה שְׁרָאוֹי לְהַתְקַיָּים כַּמ"ש בַּסִּי' רַל"ה ע"ש וְנִמְצָא פְּתוּב בְּפִנְקָס אֲבִיו נוֹלַד לִי בְּנִי פ' בְּיֹום פ' חֲדָשׁ פ' שְׁנָה פ' וְלִיתִיָּה לְאָב קָמֵן לִישְׁיָלִיָּה אִי סְמַכִּינָן אַהֲאִי פִּנְקָס אוֹ לֹא הִנָּה מָרְן הַקְדוּשׁ בַּב"י סִי' זַר"ע הִבִּיא מִשָּׁם תְּשׁוּ' הַגָּאוֹנִים דְּאִין לְסַמְוָה ע"ז דְּשִׁמְא לְאִיזָה סִיָּבָה רְצָה לְשַׁקֵּר בְּזָה ע"ש וְהִבִּיאֹו הַסַּמ"ע שָׁם וּבְאֵר הַגּוֹלָה: (יד) זְמַן מָה שְׁטָר שְׁפָתוּב בּוֹ וַיִּפְרַע לֹו אַחַר זְמַן מָה עֵינָן לְקַמָּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ"ם סִי' רִי"ח: (טו) זְמַן בְּהָא דְּקִי"ל זְמַן הַלְוָאָה שְׁלֹשִׁים יוֹם .

כַּמ"ש סִי' ע"ח וְזַמַּן ב"ד שְׁלֹשִׁים יוֹם סִי' י"ו סְתָם שְׁאַלָה שְׁלֹשִׁים יוֹם סִי' שַׁע"א אִם פְּתוּב בְּשִׁטְר לְפָרוּעַ מִיָּד אִפִּי' לְמ"ד חוּב לְזַמַּן מְוֹגְבֵל צָרִיף זְמַן שְׁלֹשִׁים יוֹם אִין קוֹבְעִין לֹו עוֹד זְמַן אַחַר וְע"ע בַּמּוֹר"ם בַּסִּי' י"ו בְּשָׁם הַרִּיטְב"א וְהִבִּיאֹו הַסַּמ"ע סִי' ק' ס"ק ע"ש וְכ"ש בְּשִׁטְרוֹת הַנּוֹהֲגִים לְכַתְּנָב בְּלִי שׁוּם אִיחּוּר וְעִיפּוּב וּבְלִי שְׁאַלְתָּ זְמַן יוֹתֵר מַב"ד עֵינָן בַּה' גַּד"ת ו"ל ד' סוֹף ע"ד וְעֵינָן בְּפֶרַט זָה בְּהַרְבּ בֵּית דּוֹד ו"ל סִי' ד' וְנִלְע"ד דְּאִפִּי' עֲבַר זְמַן הַמְוֹגְבֵל אִין צָרִיף עוֹד זְמַן אַחַר וְרָאִיָּה מַמ"ש מוֹהַרִּיב"ל ו"ל ח"ד סִי' כ"ח וְרַמְזַתִּיו בָּאוֹת ש' מְדִין שְׁכִירוֹת סִי' בַּס"ד וְהַפֶּן: (יז) זְמַן רְאוּבֵן נוֹשֶׂה בְּשִׁמְעוֹן מְנָה שְׁבַשְׁטָר לְזַמַּן מְוֹגְבֵל וְלִפְנֵי עֲדִים אַחֲרִים אָמַר לֹו שְׁהַרְשׁוֹת בְּיָדְךָ לְפָרוּעַ עַד שְׁנַתִּים וְיוֹתֵר וְלֹא קָבַל קִנְיָן ע"ז אִי מְהַנִּי אוֹ לֹא: הִנָּה הַסַּמ"ע בְּרִישׁ סִי' ע"ג מְסַתְּפַק בְּזָה פִּינוּ דְּלֹאֲחַר הַלְוָאָה הוּא אִי בְּעִי

קננו או לא והש"ף לשם פשיטא ליה דלא בעי קננו ע"ש וכן היא דעת הרב מוהר"א
יש"ראל ז"ל בס' בית אברהם לשם ואפי' לדעת ה"ר ישעיה ז"ל שהביא הטור ס"י י"ב
דצריף להחזיר לו השטר אבל במחילה בעלמא אינו מחול היינו במוחל כל החוב דמקמר
אמרי' משטה בו במחילתו דאם איתא דגמר ומחיל הו"ל לאהדורי ליה שטרא אבל בנ"ד
שאינו מוחל כלל אלא שמרחיב לו הזמן אין פאן הוכחה דלהשטאה איפנון וזה נלע"ד
ברור שו"ר להגאון באורים שכתב פן נת"ל ועיין מה שהארכתי באות מ' מדין מחילה
סי' בדעת ה"ר ישעיה ז"ל בס"ד ועיין בה' פתי פהונה ח"ב סי' כ"ט דס"ו סוף ע"ב וריש
ע"ג וכ"ה דעת הרב מוהרש"א ז"ל בס' משקא דרבנותא ועיין : בתשו' זמן אהרן סי' ק"ל:
(יז) זיוף המתעסק בזיוף המטבעות או בפלי כסף שמערבין בו שאר מיני מתכות
והמלכות מקפדת על זה ופעמים גוזרים וזרוע רמיה תשבר ולפעמים נידון בשרפה אם
מגיע הנזק לרבים מותר למנסרו מור"ם סי' שפ"ח וסי' תנ"ה ס"א ועיין בכנה"ג שם
ובסי' תצ"ה בהג"ה אות י"ו ועיין בי"ד סי' קנ"ו ובה' ט"ז שם ובאר היטב שם ובטור
ס"ק ח"י: מערכת אות חית (א) חזקה קי"ל כמ"ד חזקה לא פרע גו זמניה כמ"ש
בטוש"ע סי' ע"ח ע"ש מעשה בא לידי בא' שקבע זמן לפירעון חובו בחג המצות ומת
בתחלת חדש ניסן והוציא המלוה כת"י דמיתנא וכתב ע"ג שפרע לו מקצת החוב קודם
זמנו ונסתפקתי פניו דאזנא לה ה' חזקה דהא פרעיה גו זמניה א"כ חייב המלוה לישוב
והארכתי בזה במ"א וכעת ראיתי לה' כנה"ג שכתב משם רבו ז"ל שאפשר שפדי שירחיב
לו זמן יותר בשאר הפירעון ע"ש: (ב) חזקה נשאלתי על דין עסק מעבר א' כעין מבוז
שאינו מפולש ומקורה ובדרך מעבר הלזה לימין הנכנס מדריגות בנויות לעלות משם
לעלייה של ראובן ובצד המדריגות הלזו קרן זוית בין ב' פותלי העלייה ובצד פותל א'
מהם פתח לחצר אחרת של שמעון ובפוחל מכון פנגד פתח מעבר הלז פתח פתוח לב'
חצירות זו לפניו מזו של לוי ובאותו קרן זוית משליכין שם הגבל של כל בתי העליות
והחצירות ההם מימי עולם משנים קדמוניות.

והנה בעתה עמדו הבאים מכח בעלי העלייה והחצר אשר בצד העלייה הנז' לערער על
הבאים מכח בעלי החצירות ההם באמור אליהם שהכותלים אשר סביבות מקום האשפה
נתקלקלו הרבה מכח האשפה וקרקעית האשפה שלנו היא ומאין תבא להטיל הגבל
בקרקע שלי ולגרום לי נזק הנזק ח'וש לעין ובעלי החצירות השב ישיבו אין אתנו יודע
עד מה מקום הניחו לי אבותי להשליך שם זבל חצרותי ובעקבותיהם אני מחזיק עמד
השואל ושאל דבר מי יקום משניהם עפ"י התורה יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה:
זאת אשיב בריש כל מראין אציגה נא עמה הא דגרסי' בפ' חזקת דכ"ט שהוא דאמ"ל
לחבריה מאי בעית בהאי ביתא א"ל מננה זבנתיה ואכלתי שני חזקה א"ל אנא בשכונני
גנאי הוואי א"ל ר"ן זיל בדור וכו' ע"כ ואבות העולם נחלקו בפ' שמועה זו הרמב"ם
והתוס' גרסי' ביתא פ' דבית זו חיצונה המחזיק בה ולפנים ממנה בית של המערער והוא
דר בה ועייל ונפיק דרף החיצונה ליפנס לפנימית וכיון שהמחזיק לא נשתמש אלא
בחיצונה לבדו לכך לא חייש למחות בו שאין לה המחאה גדולה מזו וכן מצאתי להרב
הערוך בערוך שכן דגריס כג' רשפ"ם ז"ל וכפ' ותרמב"ן בחי' לשם הק' דאין הדין נותן
שלא יפסיד חזקתו (שיפסיד חזקתו) בשביל כך הגע עצמה שמכר החיצונה ושיר דרף
לעצמו כל זמן שאינו מביא ראיה שקנאה אינה מועלת לו החזקה ועוד דבגוסחאות גרסי

בהאי ארעא ע"ש גם פי במקובצת הביא משם הרשב"א דפי' רשב"ם אינו מחנור בעיניו מה"ט וכ"כ הנמק"י בשם המפרשי' והרי"ף גריס בהאי ארעא ופי' שהיה בארץ מרחקים ע"ש וכן היא גי' רבי' יהונתן והרשב"א והספימו לפי' הרי"ף וכן פתב רבי' יונה ז"ל כמ"ש במקובצת לשם וכן היא גי' הרמב"ם ופי' במ"ש בפט"ו מה' טוען ונטען דין יו"ד ע"ש אמנם הרמ"ה בחי' שם סי' כ"ח גריס בהאי ביתא ומפרשה כפי' הרי"ף ע"ש וזה שלא פדברי הרמב"ן.

איברא דק' לענ"ד לפי' הרי"ף וסיעתו מ"ש דבהאי עובדא קרי ליה לארץ מרחקים שפוני גנאי ובעובדא דמייתי בתר הכי קרי ליה שוקי בראי. שו"ר להנמק"י שם שכתב דארץ תימן קרו ליה שפוני גנאי ע"ש וחדרי תימן וזה המערער טוען שהיה בארץ תימן ובאידיך עובדא טוען שהיה בארץ צפון שקרויה שוכני בראי ע"ש והרא"ש הק' לפירוש הרי"ף ז"ל דאדם יכול למפור על ידי שליח וכמ"ש ב"ה שם והרמ"ה ורבינו יונה אוקמוה להאי עובדא דמייתי בשעת חירום וכד' רבי' יונה כמ"ש במקו' לשם ונלע"ד דהרא"ש שמיע ליה מדברי הרי"ף דלא מוקי האי עובדא בשעת חירום משום דבאידיך עובדא דשוקי בראי פתב הרי"ף ואוקמה רבי' האי גאון בשעת חירום וכו' ומסתברא פנותיה עכ"ל ואילו גבי האי עובדא שתיק הרי"ף ולא אמר ולא מידי אמטו להכי ק"ל להרא"ש שפיר וה"ה פתב שם שהוא ע"ד שנתבאר בפ"א ושם הביא הך עובדא דשוקי בראי דמיירי בשעת מלחמה ע"ש ונראה דרשב"ם ומאן דעמיה לא ניחא להו בפ"ה הרי"ף וסיעת מרחמוהי משום מטבע הלשון דקרי לארץ מרחקים שוכני גנאי וכדדייקנא ולא ניחא להו לאוקומי דמיירי בשעת חירום אבל באידיך עובדא הוכרח רשב"ם לאוקו' פשאין השפירות מצויות א"נ בשעת חירום ע"ש ולענן דינא נראה דנדאי רשב"ם ומאן דעמיה מודו לדינו של הרי"ף דאי הנה בשעת חירום דעל המחזיק להביא ראיה אלא דלא ניחא להו לאוקו' בהכי מיהו הרי"ף והגלוים עמו מדברי הרמב"ן והרשב"א דכתבו דלא מחנור לדינא נראה דס"ל דאפ"י אם היה המערער משתמש עמו בתצר אהנייא ליה חזקתיה וכ"כ להדיא הנמק"י ז"ל אע"ג דלענן פירוש סוגין מחנור שפי' פמו שפי' רשב"ם דאילו לפי' המפרשי' וכו' מ"מ לענן דינא נראה שיש לחוש להגי' אשלי רב רבי ומי יכניס ראשו בין ההרים הגדולים האלה לעשות מעשה שלא פדבריהם עכ"ל.

ואני עני לא ידעתי דמה ראה לחוש לס' הגדולים ולהעמידה בנד המחזיק דהשתא אדרבא נחוש לס' רשב"ם והתוס' והרא"ש ולהעמידה בחזקת מרה קמא. שוב מצאתי להכנה"ג סי' ק"ס אות י"ד משם ה' מוהר"ש ז"ל דבפלוגתא דרבנותא לא אמרי' בחזקת בעליה הא' עומדת אלא בחזקת המחזיק בה השתא וידו.

על העליונה ע"ש ומפאן ראיה לדברי מוהר"ש יפה ומדבריהם למדנו דהרי"ף ודעמיה פליגי אמלת' דרשב"ם והטור סי' ק"ם ס"יז פסק להך עובדא דשוכני גנאי כפירשב"ם ואביו הרא"ש ז"ל ובסי' קמ"ו סי"ח פסק לדברי הרמב"ם ושכ"כ הרי"ף וכי היכי דלא תק"ל מה שהק' עליו הרא"ש אמטו להכי מסיים בה ודוקא בשעת חירום ע"ש והיגו מאי דכתי' דהנה רבנותא ל"פ אסברת הרי"ף וסיעתו אלא דאוקימו לה בשעת חירום.

אמור מעתה לדין דגירי בתריה דמרו בש"ע ומר"ן השמיט לפי' רשב"ם ש"מ דס"ל להלכה פדעת הרמב"ן והרשב"א והנמק"י דלא ס"ל כד' רשב"ם ודעמיה ואעפ"י שמורם

סי' ק"ס סי"ג העתיק דברי הטור אנו בדין בתריה דמרו גרירי ולא פמורם היכא דפליג אס' מרן א"כ זכה בעל החצרות במקום שמשליכין שם הזבלים אעפ"י שהבעלים ג"כ משתמשים עמם לדעת מרן בש"ע איברא דאיכא למי' דע"כ לא אמרי הגי רבנותא דעלתה לו חזקה להמתזיק בשכונני בתי החיצונה אלא התם משום דעביד אינש דמזבין בתי בראי ומשייר דרף לעצמו להפנס לבתי גנאי אבל בנ"ד שרקע מקום האשפה הוא ידוע לבעלי העלייה והחצר הסמוכה לה וזה בא להחזיק משום שהיה משליף עמם זבלו נראה דלא עלתה לו חזקה אימור עד השתא לא הווי קפדי וכל אימת דבעו למקפד מצו קפדי ואהא דתנו בכ' חזקת דנ"ז ואלו דברים שאין להם חזקה וכו' הנותן זבלו בחצר אינה חזקה ובגמ' הק' רישא לסיפא ואוקמה ר"נ בטר דהדר ביה משינוינא קמא דמתני' ברחבה של אחורי הבתים עסיקינו דבהעמדה פדי לא קפדי ואמחיצה קפדי ע"כ מהכא מש' דברחבה של אחורי הבתים לכ"ע אעפ"י שהחזיק ליתן שם זבלו לא הווי חזקה ואע"ג דבתר הכי אוקמוה ר"פ ורבינא בחצר השותפין ולא ברחבה לא למימר דפליגי בדינא למאי דאוקמוה ר"נ ברחבה אלא בשנוינא דמתני' דקתני בחצר משמע להו דניחא להו לאוקומה בחצר ממש ולא ברחבה מיהו לענגן דינא ב"ע ל"פ וקרי"ף הביא האוקמתא הלזו ואחריו נמשך הרא"ש ז"ל שם ועיין מה שהארכתי בענגן זה לעיל מדין חצר השותפים בס"ד ולמאי דאוקמה ר"נ ברחבה של חצר ה"נ דרף רחבה דשותפי היא אלא דלר"נ דס"ל דהעמדה פדי קפדי שותפי סבר דברחבה מיהא לא קפדי ולר"פ דס"ל דבחצר כמי איכא דלא קפדי ומצי שותף למימר להכי לא מחינא בך משום דאנא מהנך דלא קפדי אלא משום דאיכא דקפדי אמטו להכי גבי איסור דנדרי' אזלי' לחומר' אימור האי גברא דמנדר הנאה מהנך דקפדי אבל ברחבה ודאי ב"ע לא קפדי וכ"ש לרבינא דאמר אפי' בחצר כ"ע אהעמדה פדי לא קפדי ומתני' ר"א היא דאמר ויתור אסור במנדר הנאה ק"ו לרחבה דלא קפדי מיהו ברחבה של חצר ואינש מעלמא החזיק מחד מהנך דתנינו אין להם חזקה איכא למימר דוקא שותפי דלא קפדי אהדדי אבל לשאר אינשי אית להו חזקה דמאי דעתייהו דשתקי להו ולא מחו בהו אלא מכורה או נתונה לו וכ"ש פשחחזיק בחצר של אחרים דודאי אם טען קנויה או נתונה לו אהנייא ליה חזקתיה דכשאינו שותף לכ"ע קפדי ומתני' ברחבה של חצר השותפין דאע"ג דבחצר קפדי ברחבה לא קפדי או פלף לדרף דלפום מאי דרמי תלמודא רישא אסיפא וסד"א דבאיש דעלמא המתזיק בחצר חבירו כמ"ש רשב"ם ואוקמה ר"נ בחצר השותפים וכי אותבוה מהו דנדרים ואוקמה ברחבה של חצר ר"ל דלעולם כדס"ד מעיקרא דבאינש דעלמא המתזיק בשל חבירו אלא דברחבה לא קפדי אפילו באינש דעלמא אהעמדה פדי ובחין הרמ"ה סי' רמ"ט מצאתי פתוב דמירי ברחבה של חצר השותפין וכתוב שם דברחבה כ"ע ל"פ כ"ש לר"פ ולרבינא וכדכת' בעניו' וקרב"ם פ"ה מה' שכנים דין ד' פסק דבחצר השותפים אע"ג דאין להם חזקה זה על זה בדברים הללו אבל אם העמיד מחיצה ה"ז חזקה אבל המתזיק בחצר חבירו אעפ"י שעשה מחיצה אין לו חזקה ור"ל אלא עד שיתזיק ג"ש כמו שביאר בפ"ב מה' טוען ונטען דין י"ד ע"ש וזהו שיטת רבו הר"י אבן מיגאס כמ"ש במקו' וכמ"ש ה"ה שם ע"ע וע"ש בהשגות מ"ש משם הירושלמי וכבר הארכתי לעיל בס"ד והטור סוף סי' ק"ס כתב דברחבה של שותפים לא קפדי אבל ברחבה דאינש דעלמא הווי חזקה אפי' בתשמיש בעלמא בלא מחיצה וכתב מרן הב"י

דזו היא שיטת הרא"ש וגריס בקרי"ף גירסא אחרת דאיתי לשיטה דר"פ ורבינא ולא דר"נ וכבר עמדתי ע"ז שם בס"ד ומרן בש"ע סוף סי' ק"ס העתיק דברי רבינו דפי"ב מה' טוען והשמיט מה שכ' רבינו בפ"ה מה' שכנים וכבר האריך הסמ"ע ועיין לה' כנה"ג בס' דינא דחיי עשין דק"א ע"ב מה' שיקאריף בזה ואין פאן מקומו והרב"ח הק' לדעת רש"ב"ם דס"ל היכא שבעל בית הפנימי משתמש עם בעל החצר החיצונה לא עלתה חזקה לבעל החצר החיצונה אע"ג דקא דייק בכולא חצר ואין לבעל הפנימי אלא יציאה וביאה כ"ש הכא דכל החצר לבעליה אלא שנה הניח זבלו במקום א' מהחצר וא"כ איה עלתה לו חזקה והתני לזה לענ"ד פשוט הוא דגבי הך דשכונא גנאי מייירי בדידיע ואית ליה סהדידהני שכוני גנאי ובראי דידיה דמערער הווי וכדאוק' הרי"ף והרמ"ה ורבי' יונה והרשב"א ז"ל וכינן דכ"ע ידעי דהנה שכוני דידיה גינהו ומסתייה במאי דקא משתמש בהדיה דהך מחזיק ולא חש למחות במחזיק אכל במחזיק במקום מסויים ברחבתו של חבירו וכ"ש בחצרו של חבירו ואיהו לא קא משתמש בהדיה בהך דנכתא דקא משתמש בה אינש דעלמא.

ואי לית ליה זכותא בגונה דהך חצר איבעי ליה למרה דחצר למחזיי ביה דלא לימא ליה מינה זביגותיה לההוא דנכתא ואכלתי שני חזקה דעל מי סמך שלא למחות כיון דהלה קא משתמש איהו לחודיה להכי אמרי' שפיר קא טעין דזבנה או יתביה ההוא דנכתא לחבריה ומעתה נובין נדון דכי נמי דאמרי' דעלתה לו חזקה איכא למימר דוקא פשה מחזיק איהו לחודיה הוא דקא משתמש בההיא רחבה אכל אם בעל הרחבה ג"כ משתמש פהדיה מי אמרי' דהיינו נמי פלוגתא דרשב"ם ומאן דעמיה ונהרי"ף נאחזות מרעהו דלדעת רשב"ם לא עלתה לו חזקה דמצי אמר כיון דקא משתמש בהדיה לא חש למחות במחזיק ולדעת הרי"ף עלתה לו חזקה איברא לפום מאי דכתי' בעניו' לומר דבנ"ד אפי' הרי"ף מודה דלא עלתה לו חזקה דשאני הך דשכוני דעביד דזבין שכוני פראי ומשייר דרף לשכוני גנאי משא"כ במקום שהוא של א' ומשתמש בו אעפ"י שעוד האיש הלזה משתמש אימור בכה"ג לכ"ע לא קפדי אינשי וכ"ש שהיא רחבה שאחורי החצר מקום מופנה לא קפדי אינשי אמטו להכי לא עלתה לו חזקה: ואחר כתבי זה ראיתי להרב"ח בתשו' סי' ז' שנסאל במי שהיה משתמש בחצר חצירו בבאר ובית המוצע והחזיק בזה ומת וערער בעל החצר על בניו הפאים מחמת רנושה והשיב דלא עלתה להם חזקה מהך דשכוני גנאי והדר ק"ל מהך דאין להם חזקה ות' כדכתי' ועוד ת' במ"ש בס' ב"ח זוז הלכה העלה דאין לנו לומר אלא שמא הבת השכנים ז"ל אינם מקפידים זע"ז וכשקפידים (לא) עלתה לו חזקה למחזיק עש"ב והנה פל בגנן יסוד זה נראה דבנוי על יסוד פי' רשב"ם והוא ז"ל הביא דברי הרמב"ן והנמק"י וחברם יחד גם אשור.

לה' אבי התעודה ה' מוהרי"מ ט"ב בח"מ סי' כ"ט שכתב דע"כ ל"פ הרמב"ן אלא התם שאדם עשוי למכור בית החיצון ומשייר דרף לעצמו אכל כל שמשתמש עמו לא עלתה לו חזקה וע"ע שם מ"ש בזה וקרובים הדברים למאי דכתי' בעניו' וכן בקדש חזיתי לה' מוהר"ח ש"ח א"א סי' ל' שכ"כ בפשי' שאפ"ל לדעת הרמב"ן והנמק"י דשאר תשמישים שכל אדם שמניח חבירו להשתמש עמו ברשותו לא הויא חזקה וכו' עכ"ל וכתב ה' המגיה שם מצאתי לו חבר ה"ה מוהר"ם אלשיך סי' צ"ד עכ"ל וקצת תשו' הרמ"א אינם אצלי לראות שורש דבריו ונאמן בעדותו וכן מצאתי לה' בית דוד בח"מ סי' מ"ה מהס' שהביא

תשו' מוהר"ם אלשיך הלזו וצ'רפה לס' ה' מוהרימ"ט וכו' עלתה הספמתו אמנם ה' עדות
ביעקב סי' ז' דקל"ה ס"ז ע"ב הביא תשו' מהרמ"א הלזו והרבה להשיב ע"ד ע"ש ולא
זכר שר שה' תורת חיים והרב מוהרימ"ט דישרן סמכן עליוהו ומגדולי האחרונים ה'
בית דוד מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא פנותיהו פמ'דנבר וע"ע לה' תורת חסד סי'
קפ"ח דמצד צדי צדדין לקרב ולרחק סברא.

זו ובסו"ד נטה לומר דגם לרשב"ם עלתה להם חזקה וע"ע לה' ז"ל סי' קפ"ב וה' שאגת
אריה סי' י"ג דף ר"א ע"ש ומסיים דלא עלתה לו חזקה ע"ש. שו"ר לה' דבר משה ח"ב
סי' ל"א דל"ז שהביא דברי ה' עדות ביעקב ודברי רבו הרב תורת חסד הנתינים למעלה
והרבה להשיב ע"ד ובהסכמ'ה עלה משה דלא עלתה לו חזקה ע"ש ומצאתי לה' תורת
חיים בסי' מ"א שכתב שפן עשה מעשה כשפא לידו והסכים עמו ה' מוהר"א בן חסון
ובצפניתינו צפנינו לה' נחפה בכסף בח"מ סי' ב' שהאריה בזה ואסף איש טהור כל דעות
רבני האחרונים וכתב שה' מהר"י זאבי עשה פן מעשה ע"ש וכיון דלרנבא דבתראי איפא
מ"ד דלפ"ג הרי"ף ורשב"ם לענין דינא והרי"ף מודה לדינא דרשב"ם ולמ"ד פליגי רנבא
דמינכר דאיתיה קמן ס"ל דבמשתמשים בהשואה א' לא מהנייא ליה חזקה ואיפא מ"ד
דכפולגתא דרבנותא אוקמיה ארעא בחזקת מרה קמא מכל ה"מ שמעי' דלא עלתה חזקה
למוריש בעל החזקות וכיון דכן הוא לא אמרי' בכה"ג הבא מחמת רבושה א"י טענה
דבנ"ד א"נ טעין מכרתו לי לא מהימן עד דמחזי שטרא איברא דאפתי פש גפן לברורי
דע"כ ל"פ הגה רבנותא אלא בדידיע דהו' שכונני גנאי ובראי דהמערער הו' פדאוק'
רברבתא וכדכתי' לעיל אבל בנ"ד מאן לימא לן דהו' נוכתא קרן זוית שמשליכים בו
זבלים דבעל העלייה והחצר הוא דילמא דיז מורישם שנה בו ומאן דאתא לאפוקי
מידיוהו עליו להביא ראיה שוב מצאתי.

לה' דבר משה ח"ב סי' כ"א שעמד בזה וכדכתי' בעניויתינו: (ג) חזקה. ראובן נשפכין
מימי גגו לגג חצר של ראובן ויורדים לבור שפחצרו זה כמה שנים קדמוניות הן היום
העולה על רוחו של ראובן לסתור את גגו ולבנות עלייה ע"ג גגו ובעל החצר מעכב עליו
באמור אליו שפכר הוא הוחזק ואבותיו ליהנות ממימי גגו מאן חשיב לאורועי חזקותיה
יורה המורה לצדקה דברי מי שומעין עפ"י התורה ויבא בכמ"ה: זאת אשיב הלא בראשו'
גרסי' בסוף חזקת דע"ו אמרינו אמר שמואל צנור המקלח מים לחצר חבירו ובא בעל
הגג לסותמו בעל החצר מעכב עליו דא"ל דכי היכי דאת קנית לה חצר דידי למשדי ביה
מיני' לדידי נמי קני ליה למיניא דאגרה ופירשב"ם ז"ל שע"מ פן נתרציתי לה ודמי
למקו"ם שאני שעבדתי לה חצרי בשביל מיני' ואם אתה חוזר בה אני אחזור עכ"ל וכתב
הנמק"י שם וז"ל כתב הרא"ה שאם רצה בעל הגג לסתור או לעשות שם עלייה אין בעל
החצר יכול לעכב עליו והיינו דלא קאמר קני לי אגרה למיניא דלא קני אלא מיא דאגרא
פל זמן שהגג קים שאינו יכול לסתור צנורותיו ונראה שנוטה לזה דעת הראב"ד עכ"ל
ולעיל מינה כתב וז"ל מ"ש בפנים מ"ש הרא"ה ז"ל גמגם עליו דר"י אמ"ש פי היכי
קאמר וא"כ משמע פי היכי דבעל החצר אם בא לעוקרו לפניו אינו יכול לעוקרו פה הדין
נותן דאם בא בעל הגג לסתור אינו יכול לסתור ודעת הריטב"א נראה פן וא"ל דלא נקט
אגרא למיניא משום דהא בהא תלייא דאל"כ הוי חזקה שאין עמה טענה אלא דעל סתימת
המים שייך הכי עכ"ל נמצאת למד דהא דנ"ד באשלי רב רבי תליא דהרא"ה והר"ן סברי

והנראה פשוט דשנאי דחזקת נעיצת קורותיו לאלתר הוא מזיקו וקא עקר לקורותיו ביה ודאי פיון שהחזיק באותו פותל ונשתעבד לו לא פל הימנו לבטל חזקתו ושעבודו ולהזיקו לאלתר אבל הקא דשעבוד גג של חבירו לזכות במי גשמים של גגו ולא קעביד חזקתו לאלתר דלא קא מחסריה ולא מידי אלא דמקמנע ליה מליהנות במי גגו שפיר מצי לסתור או לבנות עלייה ע"ג כנלע"ד: ועלה מן האר"ש בנ"ד פל אפניא שוין דבעל הגג פמצבניה עביד ולית אינש דימחא בידיה וכמו שנתבאר.

וכעת מצאתי בשיט' הרמ"ה שם בסי' רס"א שפתיב וז"ל קני לי איגרה למשדי מיא דידיך לתרביצאי עכ"ל יורה יורה דבדעת הריטב"א ס"ל פי היכי קאמר כמו שגמגם הנ"י ואלם עוד זאת איפא למספר פנים לזכות בעל החצר למחות ביד בעל הגג ולא זו בלבד לסותרו או לבנות עלייה ע"ג אלא אפי' אם נפל מאליו אפתי זכותא דבעל החצר לא פקע משעבוד גגו של חבירו דע"כ לא אמרי הנה רבנותא אלא כשהוא המחזיק אבל אם בעל החצר בא מחמת ירושה טענינו ליה דאבותיו קנו בכסף ומחיר גג של חבירו ליהנות מממיו וקי"ל דהבא מחמת ירושה א"צ טענה ותסגי ליה במה שהחזיק מורישו כמ"ש בטוש"ע סי' קמ"ו ס"י ע"ש ובנ"ד אם היה מורישו של בעל החצר אחר שהחזיק ג"ש וטען שהגג מכור לו ואיתרפס ליה שטרך מהימן בשבועה דהו"ל חזקה וטענה וכיוצא בזה כ' הריב"ש בתשו' סי' אר"י גבי נעיצת קורות דאם טען מכר לו חלק בפותל לנעוץ בו קורותיו פיון שהחזיק בנעיצת הקורות מהימן בשבועה ע"ש דון מנינה ואוקי באתרה פל לגבי יורש אנו טענינו ליה הכי ואיהו גופיה א"צ טענה פמדוכר וכן מצאתי לה' מוהריט"ץ ז"ל בתשו' סוף סי' רפ"ט ובעיקר דינו של הבא מחמת ירושה לכאורה איפא למשדי ביה נרגא בנ"ד ממ"ש הרא"ש בתשו' ריש פלל צ"ט דמ"ש הבא מחמת ירושה א"צ טענה פי' א"צ שישטענון טענה ברורה שיודיע בחירו שפאביו לקחה ממנו כגון גבי דידי ובנה ממך דאין אדם יודע האיהו הקרקעות של אביו באו לידו רק אביו א"ל שרקקע זו קנאה ממך אעפ"י שאין טענה זו ברורה פאילו אביו היה טוען זבינתה ממך וכו' עכ"ל הנה תשו' הלזו פבר עמדו עליה גדוליה ישאל נו"ן ומהרש"ך בח"ב סי' רל"ב דחאה מהלכה ומהרש"ח בתשו' סימן כ"ח ובפריש"תו לטור סי' קמ"ו ומהרי"ח פן מתשו' אחרת להרא"ש ז"ל וכן דקדקו מדברי הטור דלא ס"ל פהה תשו' ע"ש ועיין להרב כנה"ג שם בהג"ה אות כ"ה וכבר עמד בזה ה' פרח מטה אהרן ח"ב סי' קי"ג וע"ע לה' בית דוד ח"מ סוף סי' מ"ז ע"ש בזה וע"ע לה' פרח מטה אהרן סי' קי"ד דקי"ט ע"ג שגם הוא ז"ל הביא דברי ה' מוהרש"ח ועיין לה' מוהר"ש גאון סי' ט"ל ע"ש ואנו בדין לעולם פד דנין ב"ד הצדק של פת הקודמין זיע"א ושהיו לפנינו ז"ל ואנו יתמי דיתמי בתרייהו גרירי דלעולם א"צ טענה ועיין לה' מוהרי"מ ט"ח מ"מ סי' ל"א מה שפטר ליישב דברי הרא"ש אהדדי דלפי הנראה פלגין בהדיהו ע"ש ולנ"ד לא נפל מידי לפ"ז קם דינא דזכה היורש במה שהחזיק אביו שנות מספר והיורש ג"כ פמה שנים הן אמת שהלב מהסס בה דבשלמא פותל שצריה לו צורה גדול לנעוץ בו קורותיו לבנות לו אינה בית או חדר עביד אינש דטרח וזבין משום דמיתי ליה מניה הנאה טובא אמטו להכי טעני לירש דאפנה וזבניה מניה אבל בשביל ליהנות מממיו גג א' יתר על כל גגות חצירו טרח וזבין כמו זרפחשב ומ"מ אין לנו להפקיע המחזיק בכח אומדן דעתנו וכי לפי שאנו מדמין נעשה מעשה וצריה להתישב בדבר עד אשר נתנועז עם אחי ורעי שמורים הם

לבני ישראל וה' ינחמו בדרך אמת כיר"א: (ד) תזקה שאלה ראובן דר בעליתא ובחדרי משפכו יש לו חלון פתוח לרה"ר גבוה וכעת עמד שמעון בעל הקצר שפנגדו ובנה ע"ג חצרו עלתיה ופתח חלון לרה"ר מכונן פנגד החלון של ראובן ועמד ומתה בו ע"י ב"ד יצ"ו ושמעון טוען כי שורת הדין נוטה שאינו יכול לעכב עליו פי בשלו הוא עושה ומי זיפה לו לראות כל אריר רה"ר ואת"ל חשיב כזוכה מן ההפקר הרי יש לו חנות בכנותל שיש בו החלון וצריך אני לעשות מחיצה פעין גג של פסרים להיות צל על החנות וממילא יוסר פח הראות בחלון שפנגדו וראובן הוא הנה אומר פי מחיצה זו אינה פת קנימא וכשתפול צריף לעמוד בכל פעם בדינא ודייני עמד השואל ושאל דברי מי שומעין ועוד בה אי איפא פלוגתא דרבנותא מי הוא הנק' מוחזק המזיק או הנזק נאי בהאי מלת' פליגי רבנן היכי לדיינו דייני להאי דינא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הלא בראשי הטור סי' קנ"ד ס"ח הביא דעת רבינו יונה ז"ל שהא' הבא לפתוח בעליתיה אינו יכול לפתוח אלא עד חצי ביתו כדי שישאר השאר לשפנגדו אבל א"א הרא"ש כ' שאין א' יכול לעכב על חבירו ויאמר היום או למחר אפתח ותעכב עלי שרה"ר הפקר הוא והא' שפתח הוי כזוכה מן ההפקר עכ"ל וגדולי האחרונים אוקמו לפלוגתיהו בזוכה מרה"ר אי חשיב רה"ר הפקר לכוליה עלמ' וכל הקודם לזפות בו ה"ז זריז ונשפר וזו היא דעת הרא"ש ז"ל או דרה"ר חשוב כדבר שהוא בשנותפות לכל אנשי המקום וזו היא דעת רבינו יונה והרשב"א בתשו' סי' אלף פ"ה וקל"ב והביאו מרן בב"י ריש סי' קנ"ה והעתיקו הסמ"ע סימן קנ"ד סקל"ח ס"ל דרה"ר הפקר וכל הקודם וזכה בו ה"ז זריז ונשפר ע"ש ומה שיראה להרשב"א תשו' אחרת והיא סותרת לתשו' זו והיא בח"ג סי' קכ"ה והביאו מרן בב"י סי' זי"ת ע"ש פבר עמד ע"ז הרב כנה"ג שם ובתשו' במ"ק ח"ב סי' קי"א והרב תורת חיים ח"א סי' ה' וה' מגן גבורים סי' ל"ה והרב ב"ד ח"מ סי' ע"ז ע"ח מהספר ע"ע ומה שפלפל בדבריו ה' דבר משה ח"מ סי' כ"ה ברוח מבינתו באנרף ומרן בש"ע שם סי"ד הביא סברת הרא"ש והרשב"א באחרונה משמע דהכי ס"ל וכן מצאתי למרן בתשובה שבס' אבקת רוכל סי' ק"ז ששאל בנדון דומה ממש לנ"ד ופסק דכופין את הב' לסתום שלא יזיק את חבירו הא' ע"ש ובה' בית דוד שם א"כ זכה ראובן בחזקת חלונו ואין לו רשות לשמעון לפתוח חלון פנגדו להזיקו בראיה ואע"ג דאיפא מאן דאמר דאין חבירו יכול לעכב עליו אלא היכא דאין בני רה"ר יכולים להסתפל באותו חלון פשהוא רוכב על גמל במקום שדרכס לרפוב על הגמלים או ע"ג סוסים אבל אם הרוכב ע"ג א' מאלו יכול להסתפל במקום דירת מקום החלון אינו יכול לעכב עליו דמצי א"ל פי היכי דבעית לאצטנועי מפני רה"ר הרוכסי' ה"נ ליקבעי לך לאצטנועי ממני וזו היא דעת רשב"ם ונהרא"ש אבל הרמב"ן חלוק בדבר והטור שם ס"ז דעתו לפסוק פהרמב"ן כמ"ש מרן בב"י וכתב ה"ה פן משם הרשב"א ע"ש ושכ"ד רבינו ירוחם כמ"ש מרן בב"י שם ועיין לה' פרח מטה אהרן ח"א סי' צ"ו מ"ש בזה ואנו אין לנו אלא מה שפסק מרן שם ס"ג דכל שגבוהים יותר מד' אמות מצי לעכב ע"ש א"כ זכה ראובן בדינו לעכב עליו: איברא במה שטוען שהוא רוצה לעשות מחיצה של גסרים פמין סכך ואז ממילא יעדר הזיק ראה וראובן מאן ימאן בזה פינו דאינה מחיצה של קנימא ועבידא דנפלה ומבעי ליה למיקם בדינא ודייני אמת אגיד שדבר זה נפתח בגדולים הא' אדם הרא"ש המעוז ברפ"ק דב"ב פתב וז"ל י"מ הא דכייפי אהדדי לבנות פותל של גויל וגזית

והפלל כמנהג המדינה ה"ד כשמעמידן הפותל על הקרקע של ב' ואין א' מהם רוצה לכנס בתוך שולו ולבנות משלו דמצי כל חד למימר איני רוצה לנותר קרקע ולא לבנות אלא בנן בר קנימא אבל אם רוצה הא' לכנס בתוך שולו ולבנות מחיצה בהוצא ונדפנא פיון דמסלק הניזק ראיה מחבירו דיו תדע שלא הוזכר חיוב בבנן אבנים ולבנים אלא במקום שמגיע הז"ר לב' וחיוב הבנן על ב' ועל יסוד ב' אבל במקום שמגיע לזה ולא לזה פגון גג הסמוך לחצר חבירו שבעל הגג לבדו חייב לבנות מעקה לא הוזכר שם בנן אבנים אלא עושה מעקה כמו שירצה בין אבנים בין הוצא ונדפנא וכו' וי"מ שאפ"ל רוצה לבנות בתוך שולו ולגדור בהוצא ונדפנא חבירו מעפב עליו לפי שאומר לו אינה מחיצה של קנימא ואצטרף לצעוק עליה תמיד כשתפול המחיצה לסלק מעלי הז"ר ונראה כפי קמא שלא נתנו חקמים גבול וקצפה למי שיש לו לסלק הניזקו מחבירו שיעשה דבר קנים לדורי דורות אלא מספיק מה שמסלק הניזקו ממנו לפי שעה ואם אח"ך ניזקהו יש שופטים בארץ עכ"ל.

והביאו הטור סימן קנ"ז סכ"א בקיצור וכתב מרן בב"י שכ"כ רבי ירוחם בשם התוס' ומוכח בדבריו ז"ל דבכל גוונא דמטי הז"ר לחבריה ע"י המזיק דבכל דהו דמסלק ליה מהני ולכי תפול האיפא דייני בארעא ואהא דאמרי' התם גג הסמוך לחצר חבירו עושה לו מעקה דמינה מייתי ראיה הי"מ קמא שהביא הרא"ש דלא הוזכר שם בנן אבנים אלא יעשה כמו שירצה וכו' איפא למידק דלשון מעקה מוכיח שהוא מחיצה חזקה שיכול ליסמוך עליו כמ"ש רבי בפ"א מה' רוצח וכתב ה"ה שפ"ל זה בספרי ע"ש ואני מצאתי דתרי רב רבי אחרוני פליגי נמי בהאי מלתא אמאי דאמרי' התם דף ו' שתי חצרות הסמוכות זו לזו שכתב הרמב"ן בחי' שם בסו"ד ז"ל ומיהו אם רצה ליפנס בתוך שולו ולבנות כדי שלא יסייע מלמטה בונה בתוך שולו גויל או גזית כדין עכ"ל אלא סבר רב דאפי' במכניס בתוך שולו ובונה משלו צריף לעשות כמנהג המדינה גויל או גזית כדין וע"כ טעמו כדי שלא יצטרף להיות צועק עליו תמיד.

אמנם הראב"ד הובא במקומות לשם שכתב ז"ל שתי חצרות וכו' ואין לתחתון שתוף באותו בנן אין מן הדין לכופו לבנות אותם גויל אלא אפי' בהוצא רק שינצל מהז"ר ולא אמרי' גויל וגזית וכפיסין אלא מפני סמיכת תקרה שיוכלו לסמוך עליהם אבל להנצל מהז"ר אפילו בהוצא וכו' זהו כשתחתון צריף לבנות אבל אם היתה גבוהה ד"א שאין התחתון צריף בנן והעליון בונה בתוך שולו ד"א אפי' בהוצא סגי כדפ"ל עכ"ל ור"ל שאם תפול וניזקהו בראיה יש אלהים שופטים בארץ והרמ"ה.

ז"ל בחי' לשם סי' ס"ד עמד ותלאה לפלוגתא זו בפלוגתא דאמוראי בההו דשתי חצרות דרב הונא דאמר תחתון בונה מכנגדו ועולה משום דמצי עליון למימר הריני בונה מפנגדי על שפת קרקע חצרי ועולה ואי נפיל הדר ובנינא ליה כמה זמנו ור"ח סבר פיון דמ"מ מחייבעליון למבני פותל לסלוקי הז"ר דידיה מתחתון ולא סגי להאי בלא יסוד למהוי פותל בריא אשתכח דאפי' חיובא דבנן התחתון נמי שייך גבי עליון דלא מפטר עליון עד דבני פותל בריא עכ"ל וע"כ ה"ט כדי שלא יצטרף למיקם בהדיה בדינא ודייני ולנ"ד נ"ל פיון דקי"ל כר"ח דתנא דברי' מסייע ליה וכמו שפסק הרמ"ה ושאר רבנותא א"כ קם דינא דמצי מעפב הניזק על המזיק עד דעביד פותל בריא אמנם דעת הראב"ד והתוס'

והרא"ש ורי"ו והגההו' נדעת מרן בב"י דגם ר"צ גאון ומרדכי והג"מ דמצי לסלוקי הז"ר אפי' בהוצא ולכשיפול האיכא דייני בארעא נמצאת אומר דהיי"מ בתרא שפכת הרא"ש היא ג"כ דעת הרמ"ה והרא"ה שהביא הנמק"י.

נדעת הרמב"ן דכתי' פת האומרים דמצי לעכב אמנם דעת הי"מ קמא והראב"ד והתוס' ורי"ו והגההו' ור"צ גאון כמ"ד דסגי ליה בהוצא ומשטחיות דברי מרן כ"כ נראה שדעתו לפסוק פן ממ"ש ע"ד הרא"ש במה שהכריע כי"א קמא פתב וז"ל וכ"כ רי"ו משם התוס' וכן נראה מתשו' ר"ץ גאון וכו' משמע שדעתו לפסוק פן ממה שצינרף עוד לתשו' רצ"ג אע"ג דלא דמו להדדי וזה פשוט ומה"ט לא החליט מרן הדבר לומר שכ"ד רצ"ג אלא שפכת וכן נראה דעת רצ"ג אלא שראיתי למרן בב"י ס"ס ק"ס שכ' בדין ב' חצרות לדברי הרמב"ן וז"ל וכתב עוד ואם רצה העליון לכנס בתוך שלו ולבנות בתוך שלו גויל וגזית פדין עכ"ל ולא הביא שום חולק ע"ז ומורם בסי' קנ"ז ס"ד הביא דעת הרא"ה והנ"י בשם י"א ודעת הרא"ש ודעמיה בשם יש חולקים ע"ש ולפי הפלל המסור בידינו דכשפכת מרן או מור"ם ב' דעות י"א וי"א נקטינן כי"א בתרא איברא דמסופקני היכא דכותב י"א וי"א נראה דהאי לישינא.

מוכח דס"ל פדעת הי"א אלא דלא מצאתי לי חבר בזה במחברי. הפללים ולפי הנראה מדברי מרן בב"י פדעת הרא"ש תו לא אזלינן בתריה דמורם.

איברא דבנ"ד נראה דע"כ ל"פ כל הני רבנותא אלא בהוצא ודנפנא דמחיצה לאו בת קיימא היא פלל אבל אם עושה קרשים חזקים לסלק נזקו כ"ע ל"פ ומודו דמהנייא טפי וכן מצאתי להרב כנה"ג שם אות כ"ח בהג"ה משם הרא"ם ח"א סי' ח' וז"ל פשיטא דבשל קרשים עדיף מכפיסין ולבנים עכ"ל ותשו' הגאון אינם בנמצא פעת אצלי דאפשר דלא אמרה הרב ז"ל אלא בכותל העשוי מקרשים כמו שעושים עד עתה בערי טורקיא'ה אבל לעשות קרשים תלויים דשכיחי ועביד דנפיל ואינה מחיצה של קיימא חשיבא פהוצא ודנפנא ובאנו למחלוקת אבות העולם וכדכתי' וע"ע לה' שם אות ל' מ"מ נראה דהפל לפי ראות עיני הדיין ע"פ מומחים ובקיאים בזה וע"ע לה' שם אות כ"ו וכעת מצאתי למרן בתשו' שבס' אבקת רוכל סי' תכ"א שפנאל במי שפתח חלון לגינתו של חברו ומזיקו בראיה ואומר שעשה לו מחיצה של זכוכית וחברו מעכב עליו באמור לו פי היא עשויה להשבר והשיב.

מרן ז"ל שאם יעשו אותה באופן נאה שתהיה סתומה יפה אין לחוש שמה ברוך הימים ישברו דגם במחיצת אבנים ברוך הימים תפול וכו' שהרי במחיצת הקנים מספיק למנוע הז"ר כמ"ש הרמב"ם.

בפ"ב ומחיצת קנים עשויה לקסתר בזמן מועט כמו מחי' זכוכית וכו' עכ"ל ואני תמיה איך לא זכר שר' פלוגתא די"מ. וי"מ דכ' הרא"ש די"מ חייש שמה תפול ויצטרף לצעוק תמיד פמזנבר ומדברי הרמב"ם לעד"ן אין ראיה דהתם במקום שנהגו בהוצא דאמרי' בגמרא לאתויי הוצא ודנפנא לסוברים שפך פי' השמועה אבל במקום שנהגו בגויל וגזית נדאי לא שמה מחיצה של קיימא ועוד דקי"ל ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש פנגדה משום ולא יראה בך עדות דבר והא קא מתחזינא כדאמרי' בפ"ק דברכות ע"ש ואפשר פינון דנדון מרן אינו בחלון פנגד חלון אלא שהוא פתוח לגינתו של חברו פשי' דע"י

מחי' של זכויות תו לא קזי לגינה ומשום שמה ישבר השתא מיהא הא קא עביד מחיצה
עין רואה שדעת מרן פלהקת הנביאים האומרים פנין דבשלו הוא בונה תסגי ליה בהוצא
וכדמשמע לו משטחיות דבריו ו"ל בב"י שם וע"ש והרשב"א בח"ג סי' קפ"ג על פנתל
שהיה רחב יותר מהשיעור ונפל וטוען השותף להחזירו פמות שהיה שאינו רוצה
להתעצם עמו בדין בכל יום פשיפול הפנתל והשיב שטענה זו אינה פלום שפל העושה
פמנהג המקום און יכול להכריחו ביותר מקדי המנהג מחמת טענה זו ואפי' באתרא דנהיגי
בהוצא ודנפנא עכ"ל משמע היכא דעושה מנהג המקום אין חוששין לטענה זו אבל
כשאינו עושה פמנהג המקום טענתו טענה וכדעת הר"א"ה ודעמיה שאני התם דבכנתל
השותפים מירי דכ"ע מודו דייעשה פמנהג המקום אבל כשפונס ובונה בתוה ש'לו
בפלוגתא לא קא מירי וראיתי לה' פרם שלמה בח"מ סימן ל"ב דאיתשיל פן למהרש"ך
בפומח חלון המזיק לחבירו בראיה ורוצה למנוע הנזק ע"י מחיצת נסרים והביא לדברי
הרא"ש הניינים למעלה ודברי הטור ומרן בב"י ואח"ך פתב איה שיהיה התוס' והרא"ש
והטור ורי"ו סברי מרנן דסגי במחיצה פל דהו לסלק היזקו ממנו לפי שעה ולדעת מרן
בב"י גם ר"צ גאון והמרדכי סברי מרנן הכי והרב נמק"י פסק כפי' בתרא ולכן נראה
לענן הלכה למעשה דפסקי' פתוספות והרא"ש וסיעתם דהוא רוב בגין ורוב מנין ועוד
דהוא בשלו הוא בונה והוא נק' מוחזק ומצי' למימר קי"ל פשנים נגד רבים וכ"ש השתא
דרבים ניהו בשיטתו וכו' ונראה שזהו דעתו של המורה אשר הורה בימי מהרש"ך
לפתח חלונות ולסותמן בזכויות והוא טעם לשבח ונכון עכ"ל ומורה הנז' איפא תנא
דמסייע ליה מרן הקדוש בתשו' אשר הובאת לה וכתב עוד הגם דמהרש"ך חלק עליו
מ"מ בנ"ד יודה דנוקא בסתימת זכויות וכו' משא"כ מחיצת נסרים במסמרות יודה דמהני
וכו' וזה ברור לעין פל.

ועוד נראה לענ"ד דאפי' להסוברים דהניזק נקרא מוחזק וכו' משא"כ בנ"ד דלכ"ע
נסתלק הנזק במחיצת נסרים ואין פאן אלא חששא להבא שמה יפול וא"א לעמוד בכל
שעתא בדינא ודייני בודאי דעל פיוצא בזה כ"ע מודו בפ' מלא דראובן יכול לפתח
חלונות ולעשות בפניהם מחי' פל דהו דהשתא מיהא אין פאן לא מזיק ולא ניזוק והלכתא
פהתוס' והרא"ש וסיעתם דרבים ניהו ובפרט דראובן בשלו הוא בונה ואין פאן גירי
דילקה ולא הז"ר פלל וזה נלע"ד ברור בתכלית הבאור וכו' ועוד נראה דהמנהג פן הוא
לסלק הו"ר במחז' נסרים קבועים במסמרים וכו' הגם דלא פתח החלונות עדיין מ"מ מצי'
לפותחם ולעשות מחי' נסרים בפניהם וכו' הן אמת דעדיין יש לומר דנוקא מחיצת נסרים
דאית ליה יסוד מלמטה משא"כ מחי' קרשים דנ"ד דנראה דהיא תלויה באויר אפשר
דגריעא אפי' מהוצא ודנפנא מ"מ מאחר דיכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה מחי' אקרי
פדאמרי' מרי' בפ' הישן ועינינו רואות דמחי' אלו הן עומדות ברוח שאינה מצויה ביבשה
ומצויה בים דלכ"ע הניה מחיצה פדאיתא התם באופן דחוזר למ"ש דסגי ליה
במחז' קרשים להסתלק מהז"ר פדכתי' וכו' עכ"ל ובסי' ל"ג הביא תשו' מוהר"ש גאון
דס"ל דנוקא בשפבר פתח החלון דהוי מוחזק בשלו משא"כ כשרוצה לפתח מחדש דיכול
לעכב עליו ע"ש וכדברי מוהרש"ך שם דקמ"ז וי' ע"ד פי' שפבר פתח חלונות ר"ל דשם
הפצימין ואח"ך ערערו וכו' עכ"ל משמע דפתיחה לחוד מהניא דנקרא מוחזק ע"ש: גם
אשור' להרב פרח מט"א ח"א סי' ע"ק ששאל בזה והביא פלוגתא שהביא הרא"ש ועלה

לומר דבנ"ד כ"ע מודו דאינו יכול לעכב על חבירו ושכ"כ ה' נתיבות משפט ובסו"ד פתב ובר מן דין ומן דין מעיקרא אין אנו צריכים לכל זה דלא נחלקו אלא כל שפא להזיק לחבירו ויש מחלוקת אי יש עליו לסלק היזק או לא אבל בכ"ד שפבר סילק היזקו בפנותל קרשים הפא לערער ולומר דלא סגי ליה בהכי עליו להביא ראיה שפא לחייבו לעשות פנותל של אבנים וכו' עכ"ל ונה דבברי מהרש"ך שהביא ה' פרום שלמה שם וע"ע בס' פמ"א שם שחזר לחזק דבריו ע"ש ותבט עיני לה' משאת משה ח' חה"מ סי' ס' שנסאל על דין עסק ונהביא דברי הרא"ש הנאמרים באמת ונהביא ג"כ תשו' הרב פרח מט"א דסי' ע"ח ע"ש שהסכים לדבריו ומה גם אם נהגו בעיר להפסיק במחיצת קרשים ע"ע ואנו בדידן אין נוהגים פן אלא בתנויות ולא בבתים ועוד דהתם מחי' ע"ג קרקע משא"כ במחני' תלויה אלא שפבר מהרש"ך דחה זה וכדכתני' ודברי המורה שהביא ה' פמ"א שם ה"ה בתשו' תורת משה לר' בנו של מהרח"ש בח"מ סי' ו"ו ע"ש דברים פכתבן ונדון הרב ז"ל שהחלון פתוח לחצר חבירו ולא לרה"ר וה' תורת חסד סוף סי' קצ"ג אף הוא ראיה פלוג' דהרא"ש וכתב שמרן בב"י פתב שרוב הפוסקים הסכימו לדעת הרא"ש אלא שהוא ז"ל חילק בין מחי' בנויה ע"ג שפת הגג משא"כ במחני' התלויה באויר.

שוב מצאתי לה' דבר משה ח"ב סי' ל"ח שנסאל בזה וכתב שם נוסח ההסכמה שהסכימו בשאלוניקו שפול הפותח חלון שמזיק לחבירו בראיה וכו' פגון שעושה וכו' מפסיק בפניו שלא יוכל לראות כלל לרשות חבירו וכו' להשים שם זכוכית נגד רשות חבירו וכו' וקודם כ"ז יעשה שטר קיים ובש"ח וכו' ושפול עת שתפול יחזור לתקנה וכו' עש"ב וכן מצאתי לה' ב"ד בח"מ סי' ע"ט מהספר שכתב פתנאים הללו ע"ש ואנו בדידן פינו דבתריה דמרן ב"י גרירי ושם בב"י הסכים לדעת הרא"ש וסיעתו וכמ"ש הפוסקים פמדובר ובתשו' הרממה פסיק ותני דאפ"י מחיצה של זכוכית מהנניא כמ"ש וכ"ש דהפא לפתוח חלון ברשותו ובשלו הוא בונה הוא הנק' מוחזק והשתא מיהא הא קא מסלק היזקו בכל דהו אלא דח"ש בראשו שפא תפול ולא יחוש לתקנה ודאי פי הוא המוחזק בו כנלע"ד הקצרה וע"ע בתשו' ה' כנה"ג ח"א סי' צ"א וסי' ק"א וק"ב וצ"ע וק': (ה) חזקה טופס שטר חזקה שהוצרכו בעליו להעתיקו לשולחו למדינה אחרת למתבע אולפן לפרוש להם עפ"י ה' מחמת סבה והחזקו להעתיקו וז"ל אות באות תי"בת זאת הייתה לעדה שאנו עדים ח"מ מעידים בתורת עדות ברורה שהחצר שבשוק אשמעיל פי' ג'ב אלמסיר אל קבאליניא שדר בה הגוי ג'אקמקגי שבחנות באב לבחר החזיק בה ה"ר שאול הפהן יצ"ו בר המשפיל ה"ר יעקב הפהן שולאל יצ"ו לפי ששכר אותה מהגוי בעל החצר והחזיק בה פפי הדין קודם כל אדם מישראל ומעתה ילך הר"ש הפהן הנזכר ויחזיק ויזכה ויקנה וידור וישפיר וימפור וימשפן וימון ויקדיש ויוריש וינחיל וישתמש בחזקת החצר הנזכר פתפצו ורצונו ואין מי שיעכב ע"י שום עיכוב כלל ומעתה אין פח ורשות בינך שום אדם מישראל לילך ולשפור החצר הנז' מבלי רשות המחזיק הנז' לפי שפבר הקדים והחזיק בחצר הנז' פדין כל ישראל המחזיקים בשל גוים ולראיה ולזכות בינך הר"ש הפהן הנז' פתבנו וחתמנו שמותינו ביום ר"ח סיון ש' ת ליצירה באלג'זאיר מתא והפל שריר וקיים עכ"ל ועדיו החתומי' בו ה"ר אברהם ג'רבי נתן טוייבנא ואנו המעתיקים העתקנוהו על נכון ולראיית האמת חש"פ בעש"ק כ"ז לח' ניסן ש' התק"ס ליצירה במתא הנז' והפל ש"ו יצחק בכ"ר מרדכי שמואל סילט"א יוסף טולידאנו ס"ט: טופס זכרון

עדות ונ"ל במוטב תלתא הוינא ואתא קמאנא ה"ר יעקב יצ"ו בכה"ר יהודה מועטי המכונה פרבובה נ"ע והגיד בתע"ג אחר האיום והגזיום באם לא יגיד וכו' שנה כמה שנים למעלה מכ"ד שנה מ"מ הנה לו ידיע' עם הגוי גאקמאקגי' שהנה דר בתצר הנכחית להנכנס למבוי שבשוק אשמעאל שבצר אלמסיר והנה הוא נכנס ויוצא בתצר הנז' ומוצא להר"ש הפהן נ"ע בכ"ר יעקב הפהן שולאל נ"ע מוכר סחורה בבית א' מבתי התצר הנז' וכשהנה הגוי הנז' הולך לגן בימות הקיץ הנה מוסר המפתח של התצר הנז' ליד הר"ש הנז' כדי שיפנס ויצא לעשות מלאכתו ואין לו שום ידיעה אם הר"ש הנז' שכר כל התצר מהגוי הנז' או הבית שעושה בו סחורה בלבד שלא ידע מהשכירות כלל עכ"ס עדותו העד הנז' וביקר בעדותו זאת שפנה הלשון העיד בפני הדיינים כמה"ר עמרם עמאר וכה"ר יצחק טגיר נר"ו אין חסר אין יתר ע"כ ובאמ"וץ עמד בפנינו ה"ר שלמה הפהן ו' יהודה פהן ו' נסים המכונה ו' ברייק והגיד בתע"ג אחר האיום והגזיום בואם לא וכו' שנה למעלה ממ"ד שנים הנה הוא צריף לאסכנג"ביר ופגע בה"ד שאול הפהן ושאל לו אם יש לו אסכנג"ביר ואמ"ל בא עמי ואמפור לה והולכו לתצר הנז' והזהירו שלא ידבר בקול רם מפני הגוים השכני' ופתח הבית ושקל לו אסכנג"ביר וראה שהוא קבוע למפור סחורה בבית הנז' ואין לו שום ידיעה בדבר יותר מזה וזו היא עדותו שהעיד בפני הדיינים הנז' אין חסר אין יתר עכ"ס עדותו העד הנז' ולראיית האמת והצדק שפך העידו העדים הנז' בפנינו זה שלא בפני זה פד הוינא במוטב תלתא פחדא פתבנו וחש"פ והנה זה בה' בשבת כ"ו לח' ניסן ש' התקס"א ליצירה במתא אלג'נייר יע"א והפל שו"ב וקיים עכ"ל פלי שום מגרעת ותוס' ועדיו התומים בו אני החו"לם וה"ר יהודה יעיש וה"ר חיים עמאר ס"ט והעתקנוהו על נכון ולראיית האמת חש"פ בעש"ק מחרת המנין הנזכר בשטר קבלת עדות הנז' מתא הנז' והפל שו"ב וקיים יצחק בכ"ר מרדכי שמויל סילט"א יוסף טולידאנו ס"ט: טופס פתב הדיין שהשיב לשואל ונ"ל ידי נפשנו ורוחנו הגביר המרומם הגיד סיניור נפתלי בזנאח הי"ו כי"ר: אחר דרישת ש"וט ה' יצריף ימיה בטוב ושנותיה בנעימים אמן.

יעלם כבודך אלדי פאנו דכ'לו ענדנא לדין תורה ולדא ה"ר שאול הפהן שולאל מעא הח' ה"ר צמח דוראן נר"ו ומעא ה"ר גנוני נרבוני יצ"ו עלא ג'אל אצ'אר די "פאס פאן סאכן ר' וכ'רג'ו שטר חזקה עליהא וכיף קרינא שטר וכאלו סיבנא זמן דיאלו מפארט ומפתוב בלא קיום מאעמלנאשי עליהאחרי אלדי מא תדורשי פי דין תורה לאפן בקינא נכ'ממו פי חתימת ואחד אל עד מן אשטר נזל יסמו נתן טוייבא אלדי עומרנא מא סמענא הד אל משפחה פ'ממנא לאיכונו אוובה די משה ו' פ'ריג'א יסמו נתן טובינא ומן קלת ערפ'ו פ"ל פתבא יכול הינדאף קולנא להום אמשיוו למשה ו' פ'ריג'א יעטיכום אל פתובה די אומו ליין לעאדא אלחתן ינזל ידו פ'ל פתובה באש נקאבלו לחתימות קאמו וג'אוובו ענדנא וזו דל עדים חין אלדי יושקדו חתא הומאן פיף האד אשטר וג'אוובהום אלדי הומאן ו' בראייק וכן כרובא ושנהדו קודמנא עדות אלדי פאן שאול הנז' פרא בית פי ווצט אצ'אר וחס פ'יהא סלעתו ולביות אלפנול פאנו מגלוקין פ"י אל יד אלגוי וחוייאג'ו פ'יהום נהנא פ'ג'נאן וסיקסינא ולד שאול הנז' אן פאן אובוכום קאל ליכום אינדא פאנת אל חזקה אלי פי האד שטר מרא ומרתאין סקסינאהום וקאלו אפדא יקול בונא פיף פלאם האד אל עדים והאד אסי הודאיו ביה קודמנא קבל האד לייאם פיף פאנו עלא ג'יתהום וכיף סמענא

כְּלֵאמֹהֶם אֵלָדִי אֵל גּוֹי מוֹל אֶצְיָאֵר מֵא פְּרָא לְהֵנּוּ גִיר בֵּית וְחֻדָּא וְחֻזְקָת ה"ר שְׁאוּל הַנְּזַכֵּר
בְּאֵד אֶטְבַּע פִּיָּה הוֹדְעָת אוֹלָאדוּ אֵלָדִי מֵא פְּרָא גִיר בֵּית וְחֻדָּא פְּסֻקָא לְהוּם אֵלָדִי הַדִּין מֵא
אֵילוּ ה"ר שְׁאוּל הַנְּזַכֵּר דִּיָּה אֵלָבִית אֵלָדִי כְּרָאֵלוּ אֵלְגוּי כְּפִי מֵה שְׁהַעֲיָדוּ הַעֲדִים וְכִיָּה
מֵא הַנְּזַכֵּר בְּעֵלֵי הַשְּׁטֵר וְכִמְאֵל אֶצְיָאֵר זָכוּ בּוּ ר' צְמַח וְנִרְבּוּנֵי וְגִנּוּנֵי כְּפִי מֵה שְׁפֻסֻק
מוֹהַר"י עֵינְיָאֵשׁ זִלְה"ה בְּמִנְהֵגִים הַאֲדָא אֵלָדִי כְּאֵן קוֹדְאָמְנָא וְעֵלֵיָה פְּסֻקָנוּ הַדִּין וְש"ר
עַכ"ל וְחֻתוּם עֵלֵיָה ע"ה עֵמְרָם עֵמְאֵר ס"ט: וְזוּ הַעֲתִיק הַאֲגָרָת הַנְּזַכֵּר מְלִשׁוֹן עֵרֵב לְלִשׁוֹן
הַקְּוֹדֶשׁ: יוֹדַע לְכַבּוּדָּהּ בְּהִיּוֹת כְּאוּ אֶצְלֵינוּ לְדִין תּוֹרָה בְּנֵי ה"ר שְׁאוּל הַפֶּהֵן יֵצְאוּ עִם
הַחֻכְם ר' צְמַח דּוֹרָאן נר"ו וְעִם ה"ר גִּנּוּנֵי נִרְבּוּנֵי עַל אוֹדוֹת הַחֻצָּר אֲשֶׁר שׁוֹכֵן בְּהַר ר' צְמַח
וְהוֹצִיאוּ שְׁטֵר חֻזְקָה עֵלֵיָה וְכִשְׁקֵרֵינוּ הַשְּׁטֵר אַעֲפ"י שְׁמַצִּינוּ שְׁהִזְמֵן שְׁבוּ פְתוּב עַל הַגֵּר
וּבְלֹא קִיּוּם לֹא עֲשִׂינוּ מִזְּה אַחַר שְׁאִינוּ מִזִּיק כְּפִי דִין תּוֹרָה אֲבָל הִיָּינוּ נְבֻכִים בְּחֻמֵּיָהּ א'
מֵעֲדֵי הַשְּׁטֵר שְׁכַתְּבָ שְׁמוֹ נָתַן טוֹיִבָא שְׁלֵעוֹלָם לֹא שְׁמַעְנוּ זֹאת הַמְשַׁפְּחָה אֲמַרְנוּ אוֹלֵי אֲבִיו
שְׁל מִשָּׁה פְּרִיגָא שְׁשֵׁמוֹ נָתַן טוֹבִיָּאנָא וּמִהַעֲדָר יִדְעֵתוּ בְּכַתִּיבָה פּוֹתֵב כְּהַ אֲמַרְנוּ לְהֵם
לְכוּ וְהִבִּיאוּ הַכְּתוּבָה שְׁל אֲמוֹ שְׁל מִשָּׁה בֵּן פְּרִיגָא יֵעַן כִּי הַמְּנַהֵג אֶצְלֵנוּ שְׁהַחֲתוּן יַחֲתוּם
בְּכַתִּיבָה כְּדִי שְׁנִרְאָה הַחֻמֵּיָה אִם הִיא דוֹמָה לְזֶה הַחֻמֵּיָה וְיֵעֲנוּ וְאָמְרוּ יֵשׁ לָנוּ ב' עֲדִים
אֲשֶׁר יַעֲיָדוּ גַם הֵם כְּמוֹ הַשְּׁטֵר וְהִבִּיאוּם אֲשֶׁר הֵם ו' בְּרִיָּיק וּן' כְּרַבּוּבָא וְהַעֲיָדוּ בְּפִנֵּינוּ
שְׁיֵשׁ לְהֵם עֲדוֹת שְׁהִיָה שְׁאוּל הַנְּזַכֵּר שְׁכַר בֵּית בְּתוֹף הַחֻצָּר וְהַנִּיחַ בּוּ סְחוּרְתוֹ וְכָל הַבְּתִימִים
הָיוּ סְגוּרוֹת בְּיַד הַגּוֹי וְחֻפְצֵיוּ בְּהֵם וְשְׁאֵלְנוּ לְכִנֵּי שׁוּלְאֵל הַנְּזַכֵּר אִם אֲבִיכֵם אִמ"ל כֵּן הִיָּתָה
חֻזְקָה שְׁבִזָּה הַשְּׁטֵר פַּעַם וּשְׁתִּימִים שְׁאֵלְנוּם וְאָמְרוּ כֵּן הִיָּה אֲבִינוּ אוֹמֵר כְּדַבְּרֵי הַעֲדִים וְדַבֵּר
זֶה הוֹדוּ בּוּ בְּפִנֵּינוּ אֵלוּ הַיָּמִים כְּשֶׁהָיוּ בְּתוֹמָם וְכִשְׁשִׁמְעֵנוּ דְּבַרְהֵם שְׁהַגּוֹי בַּעַל הַחֻצָּר לֹא
הַשְּׁכִיר לְהֵם רַק בֵּית א' וְחֻזְקָת הַר"ש בְּזֶה הָאֲוֶן אֲשֶׁר לֹא שְׁכַר לְהֵם רַק בֵּית א' פְּסֻקָנוּ
לְהֵם הַדִּין שְׁלֹא יִזְכֶּה הַר"ש רַק בְּאוֹתָהּ בֵּית שְׁהַשְּׁכִיר מִן הַגּוֹי כְּמוֹ שְׁהַעֲיָדוּ הַעֲדִים וְכִמוֹ
שְׁהוֹדוּ בְּעֵלֵי הַשְּׁטֵר וְתִשְׁלּוּם הַחֻצָּר זָכוּ בּוּ ר' צְמַח וְנִרְבּוּנֵי וְגִנּוּנֵי כְּפִי מֵה שְׁפֻסֻק מְהַר"י
עֵינְיָאֵשׁ זִלְה"ה בְּמִנְהֵגִים זֶה אֲשֶׁר הִיָּה לְפִנֵּינוּ וְע"ז פְּסֻקָנוּ הַדִּין וְש"ר ע"ה עֵמְרָם עֵמְאֵר:
וּבְנִיָּיר אַחַר כְּתוּב תְּשׁוּ הַדִּין ה"ר יִצְחָק טֵיָיָאֵר נר"ו לְשׁוּאֵל דְּבַר וְנ"ל אֵל מוֹל פְּנֵי הַגְּבִיר
הַנְּעֻלָּה לְש"ט וְלִתְהִלָּה הַשֵּׁר הַטְּפֻסֵּר הַמוֹ"ן כִּמְה"ר נְפֻתְלֵי בּוֹזְנָאֵחַ נר"ו יָאִיר וְיִזְהִיר כְּאוֹר
הַחֻמָּה שְׁבַעֲתִים אֲכִי"ר וְאֲחַדְש"ו כְּמִשְׁפֵּט וּגְנָה צְדִיק יְבֻרָה אֲכִי"ר: וְלִיּוּם אֵלָדִי נְוֹעֵלֵם
כְּבוֹדָה וְצִלְתָּנִי עוֹז בְּרָאָתָהּ עֲש"ק עַל ד"ת אֵלָדִי כְּאֵן בֵּין הַחֻכְם ה"ר צְמַח דּוֹרָאן נר"ו
וּבֵין ה"ר יַעֲקֹב פֶּהֵן שׁוּלְאֵל תְּקוּלֵי אֵן נְפֻסֻק הַדִּין עֵלָא עֵנְיָן אֶצְיָאֵר וְגֵ'אֵלֵי אֲשֶׁר וְרַדְת
בְּאֵלֵי לִיָּה וְרֵאִיתָ אֵלָדִי אֲזַמֵּן אֲנִכְאֵתָב עַל הַגֵּר וּבְלֹא קִיּוּם וְלַעֲד ב' לֹא נוֹדַע וְאֵלָדִי תְּקוּלֵי
כְּאֵן נְפֻסֻק הַדִּין מֵא עֲנִדִּיסֵי עֲדוֹת בְּרוּרָה לֵאמֹר דִּין לְמַחְלוּקָת וּמֵא בְּקֵאֵסֵי פִי בְּאֵלֵי וְהָרִי
הַדְּבַר מְסוּר בְּיָדְכֶם וְאִין לְהַאֲרִיף כ"א בְּש"ש בְּס' וְיִדְבֵּר מִשָּׁה אֵת מוֹעֲדֵי ה' וְשִׁלֵּם עַכ"ל
וְחֻתוּם ע"ה יִצְחָק טֵיָיָאֵר ס"ט וְאֵנוּ הַמְּעַתִּיקֵי הַעֲתִיקָנוּ ב' תְּשׁוּבוֹת הַנְּזַכֵּר לְמַכְתָּב עֲצָמוֹ
או"ב תי"ב בְּלֵי תוֹס' וּמְגַרְעַת וְלִרְאִיָּת הַאֲמָת וְהַצְּדִיק חֲש"פ בַּעֲש"ק ז"ך יוֹם לְחֻדְשׁ
גִּיסוֹן ש' הַתִּק"ס וְא' לִיצִירָה מְתָא הַנְּזַכֵּר וְהַפֶּל ש"וב וְקִיָּים ע"ה יִצְחָק בְּכ"ר מְרַדְכֵי שְׁמוּל
סִילֻט"א יוֹסֵף טוֹלִידָאֵנוּ ס"ט: גַּם זֶה הַעֲתִיק הַאֲגָרָת מְלִשׁוֹן עֵרֵב לְלִשׁוֹן הַקְּוֹדֶשׁ: וּבַעֲתָהּ מֵה
שְׁאוּדִיעַ לְכַבּוּדָּהּ הַגְּעַתָּנִי יְקֵרָת אֲגָרָתָהּ עֲש"ק עַל עֵנְיָן ד"ת שְׁהִיָּה בֵּין הַח' ה"ר צְמַס
דּוֹרָאן נר"ו וּבֵין יַעֲקֹב שׁוּלְאֵל וְאֲמַרְתָּ לִי אִם נְפֻסֻק הַדִּין ע"ה הַחֻצָּר וּבָא אֵלֵי הַשְּׁטֵר
וְנִתְתִי דַעֲתִי בּוּ וְרֵאִיתִי שְׁהִזְמֵן נְכַתֵּב עַל הַגֵּר וּבְלֹא קִיּוּם וְהַעֲד הַב' לֹא נוֹדַע וְאֲשֶׁר אֲמַרְתָּ

לי אם נפסק הדין לא יש לי עדות ברורה יען עמדה אותה המחלוקת ולא נשאר בדעתי
ונהרי הדבר מסור בידיכם ואין להאריך כ"א בש"ש בס' ונדבר משה את מועדי ה' ושלום
ע"ה יצחק טייאר: מודעת זאת כי היקר הנכבד ה"ר יעקב עיינו יצ"ו אמת ואייתי בידיה
מלוגא דשטרי אשר אנשי חזקיהו סופרי מתא בעיר תהלה ארגיל יע"א ותרי מנייהו
אגרות מהב"ד יצ"ו לשר העיר יצ"ו ההוא אמר כי הורשה מרפני העיר יצ"ו להרצותם
לפנינו לחזות דעתנו קלה פמות שהיא וגם במקתב לאמר מפני סופרים יצ"ו פי הונקו
להעתיקם כדי לשולחם למדינה אחרת למתבע אולפן ולפרוש להם עפ"י וכו' ועוד בה
פי ידי"ן הגביר המעולה כמה"ר שלמה אזולאי נר"ו הוא היה אומר פי נגיד ומצנה שר
לו לאמר תהלה בארץ יצ"ו יחד לו הדיבור לגלות און מורינו הרב זיע"א ותורה יבקשו
כדת מה לעשות והבטיחו פעמים שלוש פה יעשה וכה יוסיף הן בעון בעוד לא הגיע
לפרק נגמר הדין נתבקש בישיבה ש"מ והיתה מ"ך ושאל ממנו לעמוד על דעתנו הקצרה
ונאנחנו קמנו ונתעודד להשיב אמרים כפי השג יד עניי און לעשות נח"ר מורנו ה' זיע"א
ולתפקת רצון השואלים יצ"ו כמו שנאמר: והנה בעתה לכו ונלכה ביאור פסקא דדינא
קיצורן של דברים דרוף שפכשוה רבים ונכבדי נ"ון ז"ל ומה גם פי המוביל נח"ץ עלי
דרוף ראשית מאמר מה שטענו ע"ע קיום חתימת נתן טוייבא אין לנו עסק דנדאי אמרי'
ליה קנים שטרך וחות לדינא אבל שאר העדויות הניתנים למעלה לעניינינו אין בהם
מועיל ולא מבעיני עדות מה שהעידו שנה יותר ממ"ד שנה שראו הרש"ך שולאל נ"ע
היתה לו בית א' בחצר הגוי למכור בה סחורה ואינם יודעים אם שכר כל החצר אם לאו
דנדאי עדות זו לא מעלה ולא מורדת דמן השטר בציר מארבעים ואין בעדות זו שום
הכחשה וריעותא לשטר החזקה אלא אפילו העדאת העדים שהעידו שנה למעלה מכ"ד
שנה שלא היה משתמש אלא בבית א' ושאל הרש"ך שלא ירים.

קולו וכו' אין זו הכחשה לשטר החזקה דמצו למימר דברצונו של הרש"ך הניח הגוי
לדור שם לתועלתו לאיזה סיבה נודעת לו ועכ"ז נוהג בו כבוד שלא להרים קולו
וכשיעלה לגן יסגור את ביתו הגוי תדע דבשטר החזקה שביד הרש"ך כתוב לאמר שדר
בה הגוי וכו' אלמא אע"ג דמעידים ששכר כל החצר אפ"ה מעידים ששכר הגוי דר בה
ועכ"ל שפך הסכימה דעת הרש"ך לדור הגוי שם דאין לפ' שדר בה.

דקאמר ר"ל שפכר היה דר בה וכדאמרינן בהשולח דמ"ב גפי עבדי דקאמר עבדי דכבר
היה עבדי ע"ש ולעולם מעידים שלא היה דר בה מששכר אותה להרש"ך והני סהדי
דקאמר דהיום כ"ד שנים היה דר בה הא נדאי בורכא היא חדא מה לנו לפרש דחיק ואתי
מרחיק לעשות עדות מוכחשת ואדרבא דוחקין לפ' הענין בפי' דחוק שלא תהיה הכחשה
פלל בהעדאת עדים ועיינן בש"ע סי' כ"ט ס"א ובה' כנה"ג שם אות י' ע"ש ועוד איכא
למימר דהכי קאמר שהיה דר בכולה והשתא ששכר אותה אינו דר בכולה א"נ באותו
פרק יצא הגוי מהחצר ששכר ואח"ך חזר ודר בה ברשות הרש"ך באופן שאין בעדויות
הלו שום ממשות למירע לשטר החזקה פלל ומה שנסתייע ה' מ"ץ נר"ו מדברי ה'
המפורסם מוהר"י עייאש זלה"ה שכתב במנהגים בדיני שכירות שאם שכר בית א' לא
החזיק בשאר החצר ע"ש אחה"ר לא סיימוה קמיה דמר נר"ו שהרב ז"ל מסיים בה ולכך
נוהגים לשאול למי שפא לכתוב שטר חזקה אם שכר מהגוי כל החצר או בית לבדו עכ"ל
ולפי הנשמע פי שטר חזקה זו כתוב מטרת יד הקודש מוהר"י בושערה ז"ל דקים לן

בגוויה דהנה ספרא דוקנאה והעד ע"ז פי בקרב ימים לזמן השטר נתמנה למ"צ בקהל רב ואע"ג דלאו מר חתים עלה הא מיהא הפתב והמכתב מעשה אוןן ז"ל ותזקת חבר שאינו יוצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן בלתי יפשו לו עדים החתומים על השטר ובנדאי דיניק טפי אמטו להכי שרטט וכתב שזכר את הקצור וכו' וכן משמש והולך כל לשון השטר על פללות הקצור: גם מה שהעיד המ"ץ נר"ו שפני הרש"ך הודו בפניו ובפני הדיין חבירו דכולהו מילי דאגרתא בלשון רבים משמע וקושטא קאי דהכי הנה שהדיין רי"ט נר"ו הנה עמו כמ"ש באגרת ששלח לשר העיר ורואה אני שיש הפרש ביניהם שהמ"ץ הר"ר עמרם נר"ו כתב שפאו לפני בני הרש"ך וכו' דמשמע שה"ר נתן ויעקב בני הרש"ך פאו ועמדו לפניו לדין ואילו הדיין הרי"ט כתב שפאו לפניו יעקב שולאל לדין ע"ש ונ"מ טובא לעונן.

ההודאה שהעיד הר"ר עמרם מ"ץ נר"ו ולקמן יתבאר והנה לפי הודאה זו אינהו נפשיתהו קא מרעי לשטר דאבנהו ושוניהו סספא בעלמא ועידי שקר הם מה שהעידו ששכר אביהם כל הקצור או שאביהם זייר חתימת העדים וכיוצא ואע"פ שהדברים הללו רחוקים מן השכל מ"מ המ"ץ נר"ו אנו ששמעה ותכן לה וא"א למי שלא ראה את החדש יבא ויעיד אלא למי שראה וכו' מיהו ניקחזי אנו אי האי הודאה מהניא או לא ולפי הנראה מפת' הר"ר עמרם נר"ו שכתב בני הרש"ך יצ"ו משמע דבאותה שעה עודנו חי האב וא"כ לאו בני הודאה נינהו דלאו דידהו היא נאפתי נכסי בחזקת האב קיימי ואי בתורת עדות נמי מגן שונייא דפסילי מדאורייתא דאימא דאי ידע האב הנה מכחישם ושומעין לו או"ד נהי דבאותה שעתא הוה הודאה לאו פלום היא הא מיהא פיון דהשתא נפלו נכסי קמיתהו הא אינהו דאמור שאינם של אביהם נחזרה.

ההודאה למפרע ובאמת שהדעת מרחיק סברא זו אף ראיתי לה' בית דוד בח' אה"ע דט"ל עונן קרוב לזה בא' שנתן מתנה מנכסי מלוג לקרובתו ואמ"ל שברשותה נתן מתנה זו ונפטרה אשתו והבעל יורשה ובא לערער וה' מוהריק"ו כתב דהבעל זכה בטענתו משו' דהואיל והאשה יכולה למחות הוא יורש את פחה וכו' והשיב הרב"ד ז"ל נהי דהאשה חיתה נאמנת אם חיתה מכחישתו מ"מ לדעתו של הח' שקר חיתה טוענת וכיון דלדבריו לא חיתה יכולה למחות מהדין איהו יוכל לירש מה שאינו שלה לפי דעתו אטו מי שמעיד על אביו שהקרקע המחזיק בה גנוב הוא אהו פי יודע שהוא של ראובן אם מת האב יורש הבן אותו קרקע בטענה שהיה האב יכול להכחיש אותו והלא פיון שהודה שאינו של מורישו א"א לירש מה שאינו שלו וה"ל הקא וכו' עכ"ל הרי שלדעת הרב"ד ז"ל דמהנייא הודאתו למפרע ואף שהיתה יכולה להכחיש אותו מ"מ פיון דלדידיה שקר חיתה טוענת אינו זוכה עתה מפח הכחשתה שהיתה יכולה להכחיש ה"נ בנ"ד פיון שהם הודו שהם שמעו מאביהם שאין לו אלא בית א' אעפ"י שיכול הנה להכחישם ושומעין לו השתא מיהא דנפול נכסי קמיתהו הא אינהו ידעי דלאו דמורישים הנה האי ארעא ואע"פ שיש לחלק דבנ"ד שטר א נקיט בידיה דכל הקצור בחזקתו וא"צ להכחישם דמכחשים ועומדים משא"כ ה"תם מפייהם אנו חיים איברא דבעיקר הודאה זו שמעיד המ"ץ נר"ו הלב מהסם בה דחזינו להמ"ץ נר"ו מר ניהו דקא מסהיד הכי והדיין חבירו הרי"ט נר"ו לא העיר בדבר הודאה זו מפלל דלדידיה נר"ו לא חיתה שום הודאה פלל אי חשיבא הכחשה ואוקי חד סהדא לגבי חד ואוקי שטר בחזקתיה פיון דתנניהו נתמנו לדון דין

זה מלת' רמזא אפרונייהו למיהב דעתייהו להודא' ב"ד ובפרט הודאת הטוען אחר מה שטוען פבר וכיצא מהדברים הפוטלים על הב"ד בשעת הדין ודמזיא למ"ש הג"ה המ בשם הרב בעל העיטור ונהביאו מרן בב"י בסימן כ"ט וז"ל דאע"ג דתנן בעדויות דלא ראינו אינה ראיה היינו היכא דאיכא למימר זה ראיה וזה לא ראיה אבל היכא דתרונייהו פי הדדי נינהו פי אמר הא לא ראיתי הו"ל פאומר לחבירו לא ראית והו"ל הכחשה וכהי תנן בפ' עגלה ערופה דעד א' אומר ראיתי וא' אומר לא ראיתי הו"ל הכחשה עכ"ל וכו' מרן בתשו' בס' אבקת רוכל ס"ס קפ"א דל"מ אם היו שניהם בבית א' דנדאי פשהא' אומר לא ראיה הו"ל הכחשה אלא אפי' דניירי בתצר א' הו"ל הכחשה דדוקא גפי קידושין וגירושין דעבדי אינשי בצנעא ע"ש ואין לחלק בין ראיה לשמיעה שהרי גדון מרן שם בשמיעת התנאי שהתנה הרי"ט פת אומרת שמעו התנאי וכת א' אומרת לא שמעו התנאי ע"ש ואין לתלות בחוש השמע שזה שומע כ"כ וזה אינו שומע כ"כ כמ"ש ה' משפט צדק ח"א סי' ע"ה דרנ"ה ע"א מאחר שהיו במעמד א' וגם גדון הרב ז"ל היתה העדות בשמיעת שבועה ע"ש ואף למ"ש מוהראנ"ח ח"ב סי' מ' דלדעת קצת מהפוסקים לא הויא הכחשה עד שיוזמו להעיד ע"ש ונהביאו הכנה"ג שם אות ל"ז ע"ש הקא בנ"ד ששניהם פאחד הוזמנו לדין אין לה מזוננים לדין יותר מהם ואם נפשך לומר דהרי"ט נר"ו לא כתב שלא שמע שלא הודו אלא שתק ולא אמר ולא מידי האנמי ליתא דיכול להתברר פשישלו לו כתב לשאול את פיו נר"ו והוא יגיד להם מה בדעתו ואם יאמר ששמע ג"כ הוא ההודאה אפתי איכא הכחשה אחריתי שהמ"ץ העיד ששני בני הרש"ך הודו לפניו.

בנועד ב"ד חבירו והרי"ט העיד שלא פא לפניו לדין אלא יעקב ואין לה הכחשה יותר מזו וכנראה דהרי"ט דייק בלישניה ונהזכיר שם יעקב הפא לדון לפני ב"ד אמנם המ"ץ את שמותם לא הזכיר על דל שפתיו אלא שפתב בני הרש"ך וכגון דא צריכא רפה לענין חלק נתן אם לא היה בנועד הב"ד יצ"ו: ואפתי נשאר לנו לברר דא"נ דהודו תרונייהו ונקטי' פדעת הרב"ד ז"ל דהה הודאה שהודו בחיי אביהם מהנניא למפרע השתא דאהדרו בהו כמ"ש המ"ץ נר"ו בכתב אשר שולח שפך הודו פשהו בתומם וכו' אי מצו לאהדורי בהו פינן דלא הו"ב ד"ש ג' או"ד פינן שקבלום עליהם והמחום ראשי הקהל הו"ל ב"ד גמור וכיון שהודו בפניהם תו לא מצו לאהדורי בהו וחוזינא להאי מלתא באשלי רברבי תלייא הא' אדם רב הרמב"ם ז"ל בספ"ה מהלכות סנהדרין פתב וז"ל יחיד מןמחה לרבים אע"פי שהוא דן ד"מ יחידי אין ההודאה בפניו הודאה בב"ד ואפ"י היה סמוך אבל תלתא אע"פי שאינם סמוכין ונהרי הם הדיוטות וכו' הרי ההודאה בפניהם הודאה בב"ד וכו' עכ"ל ומרן הכ"מ לא הראה מקומו והל"מ פתב סברא דנפשיה ז"ל ע"ש ונהרב בע"הת ש' מ"ב ח"א סי' ו' פתב פדעת רבינו בשם תשו' לקמאי וז"ל וה"מ בפני ג' אבל ביחיד אפילו הוא מןמחה אין הודאתו בפניו מחייבו פלום עכ"ל וכתב ה' גד"ת שם דכל היכא דנקיט לישנא בב"ד אינו אלא פשהם ג' וגפי הודאה וכפירה נקטי לשון הודאה בב"ד הילכף פל פחות מג' לא מקרי ב"ד ומןמחה דנין מקרי ב"ד לא מקרי ע"ש וכן מתבאר מלשון רבינו בפ"ב מה' סנהדרין דין י"א שפתב א' מןמחה וכו' הרי זה דן יחידי אבל אינו חשוב ב"ד עכ"ל נמצאת אומר לדעת רבינו ז"ל ותשו' דלקמאי ונהרב בע"הת דפחות מג' אפילו מןמחה לרבים או שהם סמוכים אין ההודאה בפניהם מחייב אותו פלום ויכול לחזור בהודאתו דהו"ל פהודה חוץ לב"ד דיכול לחזור בו אמנם הטור סימן ג' אחר

שְׁהִיבֵי דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם פֶּתַח וְז"ל וּמִדְבָרֵי א"א הָרָא"ש יִרְאֶה שְׁאִין חִילוּק בֵּין יַחֲד מְוֹמָחָה לִג' הֶדְיוֹטוֹת לְכָל דְבָר עַכ"ל גַּם בְּסִי פ"א הֶעֱתִיק תְּשׁו' הֶגְאֹן שְׁהִיבֵי הִבְע"הת אֲשֶׁר הוֹבֵאתָ לָהּ וְכַתֵּב וְאֲנִי פֶתַח לְמַעַל שְׁיַחֲד מְוֹמָחָה דִּינוֹ כִּג' הֶדְיוֹטוֹת עַכ"ל וּמָרְן בִּש"ע סִי ג' פֶּתַח פְּחוֹת מִג' אִין דִּינִיָּהֶם דִּין וְכו' כֹּל שְׁאִינָם ג' אִפִּי הֵם סְמוּכִים בֵּא"י הוֹדָּאָה שְׁמוּדִים בְּפִנְיָהֶם פְּמִי שְׁמוּדָה חוּץ לִב"ד וְיִכּוּלִים לְהַחֲלִיף טְעָנוֹת שְׁטָעְנוֹ בְּפִנְיָהֶם וְכו' עַכ"ל וּמוֹרָם ז"ל כ' בְּלִשׁוֹן סֵתָם עַמ"ש מָרְן כֹּל שְׁאִינָם ג' וְז"ל וְלֹא קִבְלוּם עֲלֵיהֶם וְאִינָם מְוֹמָחִים לְרַבִּים עַכ"ל וְדְבָרֵי הֵם תְּמוּהִים דְּרַבִּי פֶתַח בְּפִירוּשׁ דְּאַפִּי שֶׁהוּא מְוֹמָחָה וְאַפִּי הִיָּה סְמוּךְ גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים הֵמָּה רָאוּ כֹּן תְּמָהוּ וְהֵרַב הִלְבוּשׁ הַשְּׁמִיט דְּבָרֵי רַבּוֹ ז"ל וּמ"ש הַסֵּמ"ע וִי"ל בְּדוּחַק דְּמְוֹמָחָה לְרַבִּים דְּנֻדָּי שֶׁהַכְּנָה שֶׁהַמְּחֹמֵם רַבִּים עֲלֵיהֶם דְּבַכָּה"ג מְהַי עַכ"ל לְעַנ"ד אִין לֹא שְׁחַר דֵּא"כ הִיָּנוּ קִבְלוּם עֲלֵיהֶם וּמ"ל קִבְלוּם הֵם אוֹ שֶׁהַמְּחֹמֵם וְקִבְלוּם רַבִּים עֲלֵיהֶם וְעוֹד מַה יַעֲנֶה לִמ"ש מְלִשׁוֹן רַבִּינוּ שֶׁפֶתַח מְוֹמָחָה לְרַבִּים דְּנֻדָּי שֶׁהַכְּנָה שֶׁהַמְּחֹמֵם רַבִּים עֲלֵיהֶם דָּאי לְעַנְנֵן שֶׁהַמְּחֹמֵם ר"ל מְוֹמָחִים בְּחֻמְתָּם לְרַבִּים אוֹ לֹא הַמְּחֹמֵם עֲלֵיהֶם שֶׁקִּבְלוּם עֲלֵיהֶם הֵרִי פֶתַח בְּהֶדְיָא וְאַפִּי הִיוּ סְמוּכִים בֵּא"י דְּפְשִׁטָּא דְּאִין סוּמְכִים אֲלֵא לְחֻמְם גְּדוּל דְּמְוֹמָחָה.

פְּגוּן רַב נַחְמָן רַב נַחְמָן וּבְהֶדְיָא פֶתַח הֶגְאֹן מוֹהֲרָא"ם בְּתִשׁו' בַּח"א: סִי י"ד דְּאַפִּילוֹ קִבְלוּם עֲלֵיהֶם לֹא מְהַי כַּמ"ש הֵרַב כַּנ"ה גַּם שְׁם אוֹת י"א וְכַתֵּב עוֹד בָּאוֹת כ"א שְׁם בְּשֵׁם הָרָא"ם שְׁאֲפִילוֹ לְדְבָרֵי הָרָא"ש דִּיחֲד מְוֹמָחָה חֲשִׁיבָא הוֹדָּאָה בְּפִנְיֵי פְּמוּדָה בְּפִנְיֵי ב"ד בֵּא' בְּשִׁנִּים שְׁאִינָם מְוֹמָחִים וְקִבְלוּם עֲלֵיהֶם אִין הוֹדָּאתֶם בְּפִנְיָהֶם הוֹדָּאָה עַכ"ל וְהַשְּׁ"ף תַּמ"ה תַּמ"ה יִקְרָא עַל הַסֵּמ"ע וּמִיָּאן לְקַבֵּל דְּחֻמְם זֶה וּמִסִּיק בְּדַעַת מוֹרָם שְׁלֵא פֶתַח זֶה לְדַעַת הֶרְמֵב"ם וּמָרְן אֲלֵא דְבָרֵי הָרָא"ש הֵם וְכוּן דְּרַכּוֹ דְּרַךְ הַקִּדְשׁ בְּהֶרְבֵּה מְקוּמוֹת וְלְעַנְנֵן דִּינָא קִיבִץ וְאַסְפֵי אִישׁ טְהוֹר וּבִיָּא"ר עֲלֵיהֶם הַפְּהֵן לְהַקְתָּ הַגְּבִיאִים נוֹי"ן דַּס"ל דְּפְחוֹת מִג' אִין הוֹדָּאָה בְּפִנְיָהֶם חֲשִׁיבָא הוֹדָּאָה כֹּל וְיִכּוּל לְהַחֲלִיף טְעָנוֹתֵינוּ פְּמִי שְׁלֵא הוֹדָּה בְּפִנְיֵי ב"ד ע"ע גַּם אֲשֶׁנֶּר לְמוֹפֶת דוֹרֵינוּ מוֹהֲרַח"א זִיע"א בַּס' הַבְּהִיר בְּרַפִּי יוֹסֵף דָּף ו' ע"ג שְׁחַלֵּק עַל הַסֵּמ"ע וְכַתֵּב שֶׁהַשְּׁ"ף הֶאֱמַת אֲתוֹ דְּמוֹרָם תּוֹפֵס לְעִיקָר לַס' הָרָא"ש וְשִׁזָּה דְּרַכּוֹ וְשִׁכּוֹן דַּעַת הַט"ז ע"ע שֶׁהָאֲרִיף הַפְּלִיא עֲצָה הַגְּדִיל תּוֹשִׁיָּה כְּמִדְתּוֹ לְכָל רוּחַ מְבִינָתוֹ זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה דְּאֲנִן בְּתַרְיָה דְּמָרְן הַשְּׁ"ע גְּרִירָפָא וְדָלָא כַּמּוֹר"ם וְדַעַת הִלְבוּשׁ שֶׁהַעֲלִים עֵין מִדְּבָרֵי רַבּוֹ וְהַשְּׁ"ף וְהַט"ז וְהֵרַב בְּרַכ"י זִיע"א וּמָה גַּם דְּתַנָּא דְּמַסִּינֵעַ לְהוּ הוּא הֶגְאֹן מוֹהֲרָא"ם ז"ל הָעוֹלָה לִנ"ד דָּלָא מְבַעֲנִיא אִם מְהֵרִי"ט מְפָרֵשׁ דְּבָרֵינוּ שְׁלֵא שְׁמַע הוֹדָּאָה שְׁאִז הָנִיא הַכְּחָשָׁה בְּעֵדוֹת פְּמִדְנָן וְאֵת"ל לֹא הָנִיא הַכְּחָשָׁה אֲפִתִי עֵדוֹת הַרַמ"ץ נַר"ו עַל הַהוֹדָּאָה אִין לֵה מְקוֹם וּל"מ לְדַעַת הֶרְמֵב"ם וְסִיעַת מְרַחְמוֹהִי דְּסִבְרֵי מְרַנְן דְּכָל הַפְּחוֹת מִג' לֹא מִתְקַרֵּי ב"ד לְגַבִּי הוֹדָּאָה אֲלֵא אֲפִילוֹ לְדַעַת הָרָא"ש וְאַחֲנוּת מְרַעְהוּ דְּאַפִּי בְּחַד וְקִבְלוּהוּ אוֹ שֶׁהַמְּחֹמֵם רַבִּים עֲלֵיהֶם ה"מ הִכָּא דְּמַעֲיָקְרָא נְחַתוּ לְדִינָא לְגַבִּי דְּחַד אֲבָל אִי מַעֲיָקְרָא נְחַתוּ אֲדַעְתָּא דְּתַרִּי וְלֹא קָא מְסַהִיד אֲלֵא חַד וְכַדְאֲמַרִי בַּפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין דָּף ח' ע"ב גַּלְע"ד לּוֹמֵר דַּכ"ע מוֹדוֹ דָּלָא מְקַרֵּי הוֹדָּאָה אֲלֵא שְׁאֲפִילוֹ אִם הַדִּינָן רִי"ט נַר"ו מְפִי עֲלִיוֹן תַּצֵּא הֵאִי הוֹדִיתָא בְּחַלֵּק יַעֲקֹב אִי לֹא חֲשִׁיבָא עֵדוֹת הַכְּחָשָׁה דְּאַפִּתִי אִיכָּא לְמִימַר תְּרַנְיָהוּ קָא מְסַהִידִי כִי יַעֲקֹב הוֹדָּה לְפִנְיָהֶם וְאִיכָּא לְמִימַר דְּשִׁכְחוּ שֶׁהִיָּה אַחֲיו עַמּוֹ אִין כֹּה מְמַשׁ וְיִכּוּלִים לְהַחֲלִיף טְעָנוֹתֵיהֶם פְּמִדְנָן בְּרַם צָרִיף אֵת לְמִידַע דַּע"כ ל"פ הִנֵּי רַבְּנוֹתָא קְמָאי וּבְתַרְאִי אֲלֵא בְּמוּדָה הִבְע"ד שֶׁהוֹדָּה אֲלֵא דְּהַשְּׁתָּא בְּעֵי לְמַהֲדַר בִּיָּה בְּטַעֲנַת הַשְּׁטָאָה וְשִׁאָר

אמת לאות כמו שפירש יוצא בדבריהם ו"ל אבל בנ"ד שהם טוענים כי מעולם לא הודו בדבר זה וכמו שהעיד המ"ץ נר"ו במכתב למר ושלעולם לא שמעו מפי אביהם שאין לו אלא בית א' צריף למיקם עלה דמלתא גם מ"ש המ"ץ שפסק להם הדין ונזהח החכם ה"ר צמח ונחבירו בשאר הקצור חוץ מאותה הבית והבע"ד מכחישים והדין הממונה עמו אמר שאין לו עדות ברורה מחמת סיעת המחלוקת א"כ הו"ל דיין א' ואין בידי הבע"ד פסק דין שיצא זכאי בדינו לפי דברי המ"ץ והשתא מיהא ודאי לא מצי למכתב הפס"ד על מה שדן פבר דכל עיקר הפס"ד דמהני היינו משום דחשיב פסולת לדין ואיפא למ"ד עד שיכתוב הפס"ד בעודם עומדים לפניו ולעמוד בעיקרון של דבריו תא ואחיו לך הא דגרסי בפ"ד דקידושין דע"ד נאמן הדין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי בד"א בזמן שהבע"ד עומדים לפניו אבל אם אין הבע"ד עומדים לפניו אינו נאמן ופריף עלה ונחזי זכותא מאן נקיט ומשני ל"צ דקרע זכותיהו ונהדר פריף ונהדר ונדייניהו ומהדר בשו"ד פירש"י בזמן שהבע"ד עומדים לפניו רמזא עליה למדכר שעדיין לא יצאו משם משגמרו את דינם ואומר איש פ' אתה זכאי איש פ' אתה חייב שאין בע"ד לפניו תו לא רמזא עליה למדכר עכ"ל מדבריו ו"ל משמע: פיון שהדבר תלוי ברמזא עליה למדכר כ"ז שעומדים לפניו וכשאין עומדי לא רמזא עליה א"כ אין לחלק בין דיין א' לשנים דכל שנסתלקו הבע"ד מלפניהם תו לא רמזא עליהו דלאו משום חשדא דדייני כי היכי דנימא דבתרי ב"ד לא חשידי וכדאמרי גבי חכם שהתיר את האשה אינו רשאי שישא אותה משום חשדא ואם היו ב' לא חיישי דבי תרי דייני דהכא לא אתאן עלה אלא משום דלא רמזא עליהו למדכר ואתו לידי טעותא ושלותא בין חייב לזכאי ואפי' כי קאמר הדין בריר לי לזה זכיתי אינו נאמן דחזקה לא דכיר דאמור רבנן סתמ' קאמרי וממאי דפריף ונחזי זכותא מאן נקיט ש"מ דאורחא דב"ד לכתוב זכותא בידי הזכאי בדינו פאותה ששנינו גדול שבהם אומר איש פ' אתה זכאי איש פ' אתה חייב וסופרי ב"ד פותבים ומדבריהם יצא פ' זכאי בדינו ומש"ה לא מצי לשנויי בדלא כתב הדין זכותא לחד מדיניהו פיון דרמי עלוניה ואורחא דב"ד הכי הוא וממאי דמשני בגמרא דקריע זכותיהו משמע דלא מצי למכתב זכותא אלא פשעומדים עדיין לפניו דרמזא עליה למדכר אבל פשיצאו הבע"ד מלפניו תו לא רמזא עליה דמי איכא מידי דאי אמר בע"פ אינו נאמן וכי פתיב ליה נאמן: וראיתי להרשב"א ו"ל בחידושי ל"ש בשו"ד משמע מהכא דהכא דלא תלי בשו"ד לא סמכינן אהימנותיה דדיין אלא דנהדר דאין להו קמן מדברי רבי ו"ל גלמוד דכי פריף נהדר נדייניהו ארישא נמי פריף דאמאי נאמן אפי' בעוד הבע"ד לפניו נהדר ונדייניהו ומשני כי קתני בעוד' לפניו נאמן בשו"ד אבל בשאר מקלי דלאו שודא לא סמכינן אהימנותיה דדיין אלא הדר ודאין להו אמנם מפירש"י שכתב ולמה ליה פולי האי למימר דאינו נאמן מה לנו לנאמנותו וכו' עכ"ל משמע דאסיפא הוא דקא פריף ומשני בשו"ד דלא ניחא לזכאי דליהדר לדינא דחייש דילמא נוטה דעתו ממה שגזר בתחלה אבל בשאר דינים דתלו בסברא אה"נ דנהדר ונדייניהו ובעודם לפניו פיון דמדכר דכיר דרמזא עליה מלתא נאמן וא"צ לחזור ולדונם ואיכא למידק לשיטת רש"י מאי פריף לישני ליה דאה"נ קאמר אינו נאמן בקה שאומר פבר דן וזכה לזה ונחייב לזה אלא עד שיחזור וידון להם אבל פשעומדים לפניו א"צ לחזור ולדונם אלא נאמן בדבורו הקל שאומר לזה זכיתי וכו' אבל לשיטת הרשב"א ניחא דאמאי סמכי אהימנו' ליהדר ולידון להו קמן ומוקי לה

בשו"ד אִמְטוּ לְהַכִּי לֹא מְצִי מִהֲדַר וְדָאִין לְהוּ וְשִׁפִּיר סְמְכִי אֶהֱיִמְנוּתִיהָ אַבְל בְּאִינָם עוֹמְדִים לְפָנָיו אִינוּ נֶאֱמָן לֹאח"ך דְּמְצִי הֲדַר וְדָאִין לְהוּ וְכִי קִתְּנִי אִינוּ נֶאֱמָן י"ל עַד שְׁיִחְזוֹר וַיְדוּגָם וְרַש"י ז"ל פֶּתַח בְּהִדְיָא אִינָם רוּצִים לְחֻזוֹר וְלָדוֹן שְׁמָא יִטְנוּ לְבוּ לְצַד הַב' עַכ"ל מִשְׁמַע דְּאִינוּ נֶאֱמָן בְּמָה שְׁדָן כְּבָר וְלֹא לְחֻזוֹר וְלָדוֹן וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א שְׁפַתְב וְהֲדַר וְדָאִין לְהוּ קָמֵן מִשְׁמַע שְׁיִשְׁב עִם דִּינָן אַחַר וְלֹא דָאִין לְהוּ אִיהוּ בְּלַחוּד וְנִלְע"ד דְּדִינָן לְהַ מִדְּקֶאֱמַר נְהֲדַר וְנִדְיִינְיָהוּ וְלֹא נִיְהֲדַר וְנִדוּגָם דָּאִין קָאִי עַל הַדִּינָן גּוֹפִיָה אֱלֹא נִיְהֲדַר וְנִדְיִינְיָהוּ וְצ"ל לְרַש"י כִּי פְרִיָה מְעִיקְרָא וְנִיְחֻזִי זְכוּתָא וְכו' אֶהֱיָא פְרִיָה וְאִי לֹא מְסַתְפִי אֲמִינָא דְדַעַת רַש"י אֲרִישָׁא וְאַסִּיפָא פְּוִלָה שְׁקִלִי וְטָרִי וְאַפְּוִלָה פְּרִיָה וְזָה שְׁפַתְב וּמָה לָנוּ לְנֶאֱמָנוּתוֹ מָהֵאֵי לִישְׁנָא מִשְׁמַע דְּאֲרִישָׁא נְמִי פְרִיָה דְמָה לָנוּ לְנֶאֱמָנוּתוֹ דְלִישְׁנָא דְמָה לָנוּ מִשְׁמַע נְהִי דְמִהֲנִי וְלֹא צְרִיכָנָא לִיהַ דְּמְצִי הֲדַר וְדָאִין לְהוּ וּמִשׁוּם דְּמִסִּיפָא קוֹשְׁיָה הַכְּשָׁה נִקֻט לְהַ רַש"י בְּרִישָׁא וְלֹא יִדְעָתִי מִנֵּין לוֹ לְהֲרַב וְאִי מִשׁוּם דְּחֻשִׁיד דְּדִינָנִי לְהוּ הַכִּי לְאַחְזוּקִי מִלְתִּיָהוּ וְדוּמָה לְזָה זְכוּרְנִי שְׁפַתְב הַעֵיטוֹר דְּעֵדִים שְׁנַתְקַבְּלָה עֵדוּתָם שְׁלֹא בְּפָנֵי בַע"ד דְּאִינָם יְכוּלִים לְחֻזוֹר וְלִהְעִיד בְּפָנֵי בַע"ד דְּעֵבִידִי לְאַחְזוּקִי שְׁקִרְיָהוּ ע"ש וְאִם אֲמַרִי בְּעֵדִים נֶאֱמַר בְּדִינָנִים וְצָרִיָה לְהַתִּישְׁב בְּדָבָר וְהַק' הַרְשָׁב"א ה"ד אִי דְאִיפָא סְהַדִי סְמְכִי אֶסְהַדוּתִיָהוּ דְּדִינָנִי טְפִי וְאִי דְלִיפָא סְהַדִי נְהִימְנִיָה לְדִינָן אִפִּי אִין הַבַּע"ד לְפָנָיו בֵּין בְּשׁוּדָא בֵּין בְּשָׂאָר דִּינָא מְגוּ דְאִי בְּעֵי אֲמַר אֶפְתִּי לֹא פְסִיקִית יֵת דִּינָא וְהַכִּי קְאָמִינָא וְתִי דְבְשׁוּדָא לִיפָא מְגוּ דְהָא מֵאֵן דְּזָכִי בְּדִינָהּ לֹא מְקַבֵּל מִנִּיהַ דְּנִיְהֲדַר לְדִינָא דְמִסְתְּפִי דִילְמָא הֲדַר וּמְחִיב לִיהַ נֶאֱפִי בְּשָׂאָר דִּינָנִים דְּעֵלְמָא.

נְמִי ל"ק דְּהָא הַבַּע"ד מוֹדִים שְׁכָבָר נְפִסָּק הֲדִין וְכו' עַכ"ל וַיֵּשׁ לְחַקוֹר אִי הַבַּע"ד חֲלוּקִים בְּטַעֲנָתָם שְׁהֵא' אֲוִמַר פְּסָק אֶת הֲדִין וְנִזְכָּה אוֹתִי וְאִידָךְ אֲוִמַר עֲדִינָן לֹא נְפִסָּק דְלִגְבֵי הַאִי אִית לִיהַ מְגוּ דְאִי בְּעֵי דָאִין לִיהַ וּמְחִיב לִיהַ נֶאֱמָן לֹא מְשַׁבְּחָ דְנִתִּי וּפְסִיקִיתִי לְכֶם או"ד פִּינָן דְלִגְבֵי חֲבָרְיָה דְטַעֲנִין שְׁכָבָר נְפִסָּק הֲדִין וְנִזְכָּה אוֹתִי לִיפָא מְגוּ וְקָרוּב הַדְּבָר לְנִסְפָא דְרַבִּי אָבָא וְלִקְמָן ית' בס"ד: וְחֻזִי הַוִּית לְשִׁיטָה שְׁלֹא נִודַע שְׁם מַחְבְּרָה שְׁפַתְב הוּא ז"ל וְנִחְזִי זְכוּתָא מֵאֵן נְקִיט וּמָה לָנוּ לְנֶאֱמָנוּתוֹ מִשְׁמַע דְּמִפְרָשׁ לְהַ אֲרִישָׁא דְלִשׁוֹן מָה לָנוּ דַר"ל דַּא"צ וְכֻדְכְּתִי וּבְהָא דְמִשְׁנֵי תִלְמוּדָא דְקָרִיעָן זְכוּתִיָהוּ פֶתַח דַּה"ה דְּהוּ נְמִי מְצִי לְמִימַר דְּאִירְפִּיסוּ לְהוּ וּשְׁנִיָהֶם מוֹדִים דְּהוּ כְּתִיבֵן זְכוּתִיָהוּ דְּנִדְאִי הו"ל אִין בַּע"ד עוֹמְדִים לְפָנָיו עַכ"ל נִרְאֶה שְׁדַעַת ה' ז"ל בַּמ"ש בְּתַחֲלַת דְּבָרָיו וְז"ל וְכ"ז שְׁלֹא פֶתַח לְהֶם פִּס"ד מְקָרִי בַע"ד עוֹמְדִי לְפָנָיו וּמִשְׁפַּתְב לְהֶם מְקָרִי אִין עוֹמְדִים לְפָנָיו וּבְרִיָה אִיְרִי בְּשְׁנִיָהֶם מוֹדִים שְׁכָבָר כ' לְהֶם פִּס"ד אֱלֹא שְׁזָה אֲוִמַר לִי פֶתַח הַפִּס"ד לְזְכוּתִי וְזָה אֲוִמַר לִי פֶתַח הַפִּס"ד לְזְכוּתִי וְכִינָן דְּתַרְנוּיָהוּ מוֹדוּ שְׁכָבָר פֶתַח לְהֶם הַפִּס"ד א"כ מְקָרִי אִין הַבַּע"ד לְפָנָיו אֱלֹא דְקָרִיעָן אוּ דְאִירְפִּיס לְהוּ.

וּלְפִי דְבָרָיו נִיחָא דְלֹא מְצִי תִלְמוּדָא לְשׁוּנֵי בְדִלָא פֶתַח לְהוּ זְכוּתִיָהוּ וְכֻדְנָקִיין דְּכָל זְמַן שְׁלֹא פֶתַח מְקָרִי בַע"ד עוֹמְדִי לְפָנָיו וּמְצִי הֲדַר וְכֻתִיב לְהוּ וְהִיכִי קִתְּנִי דְאִי אִינָם עוֹמְדִים לְפָנָיו אִינוּ נֶאֱמָן אֱלֹא ע"כ בְּשְׁנִיָהֶם מוֹדִים שְׁכָבָר פֶתַח לְהֶם אֱלֹא דְהוּא ז"ל פֶתַח בְּרִאשׁ אַמְוֹר דַּכ"ז שְׁהַבַּע"ד לְפָנָיו רְמִיָא אֲדַעַתִּיהָ וּמְדַכֵּר וְכו' וּכְפִירַש"י: וְכֻדְבְּעֵי לְמִימַר קָמֵן וְאִם אִיתָא דַּכ"ז שְׁלֹא פֶתַח חֻשִׁיב כְּלָפְנָיו הָא תוּ רְמִיָא עֲלֵיהַ דְּמַדְכֵּר וְנִרְאֶה דְּכָל עוֹד שְׁלֹא כ' הַפִּס"ד אֶפְתִּי רְמִיָא אֲדַעַתִּיהָ לְמַדְכֵּר וְכֻתִב עוֹד אֶהָא דְפְרִיָה וְנִיְהֲדַר וְלִדְיִינְיָהוּ וְז"ל דְּמִסְתְּמָא מִיְרִי שְׁטַעֲנוּתִיהֶם כְּתוּבוֹת בִּיד ב"ד וְאִין בִּינִיָהֶם מַחְלֻקָת בְּטַעֲנוּתִיהֶם עַכ"ל

ולפי"ז אמאי לא משני דמקריען או דאירכיסו להו טענותיהם פי הכי דמשני דמקריען זכותיהו פיון דכבר גיחא ליה במאי דמשני דמקריען זכותיהו אע"ג דאורחא דמלתא דבע"ד מודהר טפי בשטרא דזכותיה טפי מהב"ד בטענות הבע"ד דעל הרוב מקרעי או מרכסי פיון דפסקו דינא ולמאי יתבי דעתיהו עלה עוד מלאוקומה בשווא דדייני דמלתא דלא שכיחא והק' הרב ו"ל דמאי קו' דילמא אינו נאמן דקתני היינו עד דהדר ודאין להו הוא עצמו או דין אחר ע"ש מוכח מדבריו ו"ל דאסיפא פריה וכפשט לשון רש"י ומרישא לא ק"ל לתלמודא משום פיון דלא אסח אדעתיה ודכיר אטרוחי ב"ד בכדי לא מטרחינו וכ"כ בהקדא אהא דמוקי להבשו"ד ו"ל אכל הכי מהדר' דיינינו להו בדין שהוא מהמשנה או מהתלמוד אמרי' מסתמא מעיקרא הכי דיינינהו ושלא פדעת הרשב"א ו"ל דאינו נאמן משמע דלית ליה תקנת'.

אהא פריה שפיר ונהדר ונדונינהו ע"ש שכתב בסו"ד ו"ל ו"ל כפירש"י ו"ל עכ"ל ולפי הנראה מפשטן של דברים פלגין בהדיניהו כדדייקנא בעניינתנו: גם אשור להריטב"א ו"ל דמפרש פי פריה וניחזי זכותא וכו' דארישא קאי שכתב ו"ל פי' לאו אסיפא קאי דכיון דלא מהימן אנפשיה אמאי נאמן משום זכותא דנקיט אלא ארישא קאי ופריה מה לנו לנאמנותו של דין נחזי זכותא מאן נקיט ונסמוך עלה ומשני דמקריען.

ופרכי' ונהדר ונדונינהו פי' אמאי נאמן פיון דאפשר לן למחזי הוי נדונינהו אנון ע"ש נראה דס"ל דהדיין אינו נאמן דליהדרו ולידונינהו אלא דייני אחרני וזה מסכים לדעת הרשב"א וכדכת' בעניו' אלא דהריטב"א ו"ל הפריז על המדה לומר ונדונינהו אנו דמשמע דאיהו לא דין פלל ואילו הרשב"א קאמר ונדונינהו קמן ואפשר שגם זו היא ס' הריטב"א ו"ל ור"ל בהדי אחרני והדר ק"ל למה ליה לאוקומה בשווא גימא דחיישי לחלופי דטענתא שיחזור א' מהן לטעון טענות אחרות שיזכה בהם ותי' דהא בע"ד דשטרי טענותיהם ביז סופר הב"ד פסתמא דמלתא וכו' ע"ש וזה כדברי השיטה שלא נודע שם מחברה וכתב עוד אבל אם היו שטרי טענתא קרועים אפי' בדינא דל"א שווא ליפא למימר ניהדר ונדונינהו אלא הדיין נאמן כ"ז שהבע"ד עומדים לפניו או אח"כ אם הם ב' או ג' והם ב"ד נאי לאו הממע"ה והדר דינא ע"ש ומדברי הטור יש ללמוד דס"ל פדעת הרשב"א דאפי' בשאר מקלי דלאו שווא אינו נאמן לומר לזה זכיתי וכו' אלא דהדר ודאין להו איהו גופיה ושלא כדברי הרשב"א דקא' ודאין להו קמן וכמו שדקדקתי בדבריו ממ"ש ו"ל ודוקא בשווא וכו' אבל דין התלוי בטענות לא שייך בו נאמנות שלפי הטענות שטענו יזכה לזוכה וכו' עכ"ל מדכתב לא שייך בו נאמנות משמע בין אם עומדים לפניו הבע"ד או פשאין עומדים והוא לשון הריטב"א שפי' דקאי ארישא וכן ראיתי לה' סמ"ע שכ"כ מסברא דנפשיה ולא זכר שר האלף דמדברי רש"י לא משמע הכי וכדכת' בעניו' גם הש"ך סמך שתי ידיו עליו ושכ"כ מוהריב"ל וזה פשוט וע"ש ולא נשא על שפתו מ"ש רש"י והשיטה לא נודע ש"מ שלא נדפסה בימי הרב ו"ל: קול הטור נשמע בסי' כ"ג נתבאר לענין.

נאמן הדיין לומר לזה וכו' ודוקא בשו"ד שאינו תלוי בטענות אבל בדין התלוי בטענות לא שייך נאמנות שלפי הטענות שייטענו יזכה לזוכה ובלבד שלא יסתור הטענות הא' עכ"ל וכתב הכנה"ג אות י"ב משם הריטב"א ונהיינו ודאי דשטרי טענתא קיימי האל"ה

דלא גְדעינן טענותייהו המע"ה וחוזר הדין עכ"ל ולא נתבאר בדברי הריטב"א אם הדין אומר שכו"כ טען והבע"ד מכחי' הי מנייהו נאמן וקרוב הדבר לומר דאינו נאמן הדין דהו"ל נוגע בדבר דפשי' פי שגילינן לדין מי הוא הזכאי ואומר פי' והלה מכחיש וצריף הדין לומר שנתחייבת במה שטענת כ"כ א"כ להחזיק דבריו הוא בא ומה גם שתלה הריטב"א בקריעת שטרך דטענתא ולא קאמר דאם הדין אינו זוכר המעשה וחוזר הדין משמע דס"ל דאם הבע"ד מכחיש לדין שומעין לו והסמ"ע כ' פי' דלא יהיו מחולקים אבל אם היו מחולקים א"א לומר שהדין יציע טענותיהם אי מצד שאינו נאמן או משום דילמא לא מדכר וכמ"ש רש"י בפ' עשרה יוחסין שם מלתא דלא רמיא עלייהו לא מדפרי.

ע"ע בסמ"ע שם סק"ג אמנם הש"ך פתב בפשיטות בכוננת הטור דהטעם משום דאינו נאמן הדין והוסיף לומר נאפילו עודם עומדים לפניו דלא הימנוהו לומר אלא לזה זכיתי ע"ש וכן מצאתי להט"ז בהשמות שכ' וז"ל שאם יש חילוק טענות ביניהם אינו נאמן לסייע א' מהם אעפ"י דכאן מיירי במומחה כמ"ש הטור בהדינא ולעיל סי' ג' פתב.

דמומחה דדינו כג' הדיוטות לכל דבר היינו במה שאינו תלוי בהכחשה אלא בהודאה שמודה לפניו הרי ההודאה כמו בפני ג' עכ"ל ועל מרן הש"ע לק"מ דהוא ז"ל פסק פהרמב"ם דלענן הודאה בעינן ג' דוקא אלא דהטור מסתמא קאי פדעת אביו ז"ל והטור הביא שם משם אביו הרא"ש ז"ל דלא חילק בין מומחה לג' הדיוטות פמה שצאמר גם הרב מוהרשד"ם ז"ל בתשו' סי' ט' נשאל הדין שכתב הטענות לבע"ד להורות לו במה דנו והבע"ד מכחיש בו פי לא טען בפניו והשיב דאין הדין נאמן לענן טענות ע"ש וכן מצאתי להבה"ג בס' בעי חיי ח' עץ הדר בסי' י"ד.

שכ' בפשיטות דאין נאמנות הדין אלא לענן הדין אבל לא לענן עדות הטענות ע"ש: גם אשור' להפר"ח מט"א ח"א סי' קכ"ב דרי"א ע"ב שכ' לדברי הריטב"א שהביא הכנ"הג בקיצור וע"ד מרן הללו כת' שהר' מוהראנ"ח והסמ"ע וכן פסקו רבנו בתראי מוהרשד"ם סי' ט' ומוהרש"ך ז"ל סי' ע"ו ונש"ך הוסיף וכו' ע"ש וק"ק על הרב ז"ל למה תלה התוס' הנז' בפ"ך לחוד ונלא מדברי מוהרשד"ם שהביא ה' עצמו מוכח דס"ל הכי שגדון ששאל הוא שאחר שסידרו טענותיהם לפניו פסק להם את הדין וחיוב את החייב וזיפה את הזכאי ואז עמד המחייב ותבע ממנו הורני במה דנתני ושרטט נכתב לו ומסר בידו וכשקראו לו הפס"ד צונח דהוא לא טען פן ולא שפגגדו יודע בטיב טענות הללו ופי' הרב דאינו נאמן הדין אלמא אע"ג דבשעה שכתב לו הפס"ד עדיין הם עומדים לפניו אינו נאמן הדין לענן הטענות ואם תדחה לומר שאחר הזמן הוא שתבע ממנו להורות לו מהיכן דנו הנה לו להרב לפרש שיהיה וילא לסתום לן סתומי אכן נודע הדבר דכל האמור אינו אלא בדין א' אבל בב' נאמנים וכמ"ש הטוש"ע שם איברא דהב"י בסי' ט"ל סימן י"ו הביא הג"המר בשם ראבי"א בשם אביו דטעם דכותב פס"ד ביד הבע"ד מפני שאין הדינים נאמנים לומר לזה זכינו ולזה חייבנו אלא בזמן שהבע"ד עומדים בפניהם וכן קבלתי מאבא מארי שקבל מראבי"א פן הלכה למעשה עכ"ל והוא פלא דמייתי ליה סתמא פאילו אין חולק בדבר ואע"ג דמרן אייתי ליה לענן טענת פרעתי מ"מ לא הו"ל לשתוק והנה צ"ל דכבר נתבאר בסי' ג' הפה מזה.

שו"ר לְמָרְן בַּס' בַּד"ה דְּאִישׁתָּפָה חֲמִימֵי ע"ע וְכַתְּבֵהֶּן אֹת מ"ד שְׁם בְּהֶגְהָה' ב"י דַּה' מוהרלנ"ח ס' ק"ד פֶּתַח שְׁהַגְוֹסָקָא הַנְּכֹוֹנָה שְׁאִין הַדְּיִין נֶאֱמָן לֹמַר לְזֶה זְכִיתִי וְכוּ' וְכֹן פֶּתַח ה' מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"א ס' מ"ו ע"ש וְכֹן פֶּתוּב בְּתִשׁוּ' בַּח' עֵץ הַדָּר ס' נ"א וְכַתְּבֵהֶּן דְּאִין לַהֲגִיָּה בְּדִבְרֵי רַאבִּי"א ז"ל אֶלָּא דְּאִדְיִינִים דְּעֵלְמָא קָאֵי ע"ש וְאֵעִפ"י שֶׁהַב"ח ס' ת"ל תִּלָּא לָהּ פִּיפִי וְשִׁהִיא ג"כ ס' רַש"י פֶּבֶר בָּא חֲכָם הַרְזִי"ם הַשְּׁ"ף ס' כ"ג סַק"ז וְהַקִּיפּוּ בְּתִשׁוּ' וְשִׁאח"ךְ נִזְדַּמְן לִידּוֹ ס' רַאבִּי"ה וּמִצָּא פֶּתוּב בְּלִשׁוֹן יְחִיד וּבְפִל' אִיְתָמַר דַּב"ד נֶאֱמָנִים וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה אַחַר סְדֵר הַמְעַרְכָּה מְעַרְכַּת אֱלֹהִים חַיִּים נו"ן גַּם הַפֶּר"ח מַט"א ח"א ס' כ"ב הַשְּׁבִיחַ הַשְּׁבִיחַ לַהֲשִׁ"ף בְּזֶה ע"ע וּמַעֲתָה נוֹבֵין וְנִדּוֹן בַּנ"ד וְאוֹמַר עִם קִנְיֵי דְּאִי הַהֲרִי"ט נַר"ו יִהְיֶה דְּעַתִּיהָ וּמִדְּכַר דְּכִיר שְׁהוּדוֹ בְּפִנְיֵי ג"כ הו"ל ב' וְנֶאֱמָנִים לְדַעַת הַרַב"ד וְאֵי לֹא רַמְיָא עֲלֵיהֶוּ שְׁבוּעָה כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע שְׁם ס' כ"ב בְּמֵי שְׁקִבְלָא עֲלֵיו קְרוּב אוֹ פְּסוּל וְטוֹעֵן שְׁלֹא קִבְלוּ אַעֲפ"י שְׁהַדְּיִין מְכַחֲשׁוּ יִשְׁבַּע שְׁלֹא קִבְלוּ עֲלֵיו וְכַתְּבֵהֶּן הַסַּמ"ע דְּהִיָּנוּ שְׁבוּעַת הַיִּסְתָּ וְלֹא דְּאוּרְיִתָּא חֲדָא פִּי קְרוּב הוּא וְעוֹד דְּאִין פֶּאֶן כְּפִירַת מְמוֹן אֶלָּא כְּפִירַת קִבְלָתוֹ עֲלֵיו לְדִיָּין וְאִין אֵהָא שְׁבוּעָה דְּאוּרְיִת' עַכ"ל וְנִהִי דְּהַשְּׁתָּא אַחַר גַּמ"ד דְּכִבֵּר חֲיִיב אֶת הַחֲיִיב הַיִּזְיָא לָהּ טַעֲנַת מְמוֹן הָא מִיָּהָא פִּי קָא רַמְיָנוּ עֲלֵיהָ גּוֹדָא רַבָּה דְּשְׁבוּעָה עַל עֲסָקֵי הַקִּבְלָה הוּא דְּקָא מִשְׁתַּבַּע וּבְעֵיקָר תְּבִיעַת הַקִּבְלָה לִית בָּהּ דְּרָרָא דְּמִמוֹנָא וְלֹא דְּמִי לַמ"ש מָרְן בַּש"ע ס' פ"ו סַק"ו דְּאִם אִין תְּבִיעַת בְּחִיּוּב מְמוֹן אִין מִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ כְּלָל דְּהֵתֵם שְׁאֵנִי דַּא"נ מוֹדָה בְּתִבְעֵתוֹ לֹא מְחִיב מְמוֹנָא פִּינּוֹן דְּמִצִּי הַדָּר בִּיָּה וְלֹא מְחִיב כְּלָל אֶבֶל הֵכָא אִי מוֹדָה לִיָּה דְּקִבְלָא עֲלֵיהָ הָאֵי קְרוּב לְמִידּוֹן לִיָּה מִתְּחִיבֵי שְׁפִיר שְׁכִבֵּר גָּמַר דְּעַתּוֹ לְחִיּוּבָא אֶלָּא דְּלַעֲנִין ש"ד אִין דְּבְעֵיקָר הַקִּבְלָה לֹא הוֹיָא תְּבִיעַת מְמוֹן אֶלָּא בְּמֵאֵי דְּאֵתִי מִתְּמַתָּה אִמְטוֹ לְהַכִּי פִּקְעָא לָהּ ש"ד אִין לֹא פֶּש גַּבְן אֶלָּא שְׁבוּעַת הַיִּסְתָּ הוּא דְּרַמְיָא עֲלֵיהָ וְנִשְׁמַעֲנֵנוּ מִן הַדָּא דְּאֶפֶי' בְּדִיָּין דְּלֹא קְרוּב וְלֹא פְּסוּל מְזִיקוֹ לְשְׁבוּעַת הַיִּסְתָּ וְהַכֵּן הַג"ה שְׁם בַּהַג"ה טוֹ אוֹת י"ג פֶּתַח מִשְׁם הַסַּמ"ע דְּשְׁבוּעַת הַיִּסְתָּ הִיא וְלֹא דְּאוּרְיִתָּא ע"ע וְלֹא פֶּתַח מִלְתָּא בְּטַעֲמָא דַּס"ל דְּתַרִּי טַעֲמֵי תַרִּיִסֵי נִיָּהוּ גַּם ה' מִאֲמָר קַדִּישֵׁין פֶּתַח לְהָאֵי דִּינָא שְׁכַתְּבֵהֶּן הַסַּמ"ע וְמַה"ט גּוֹפִיָּה שְׁאִינוּ תְּבִיעַת מְמוֹן וְחִזִּיתִיהָ לַהֲשִׁ"ף סַק"ט דְּלֹא נַח דְּעַתִּיהָ דְּרַב ה"ט דִּיָּהִיב מִשׁוּם דְּלֹא תְּבִיעַת מְמוֹן הִיא ע"ש וְכִבֵּר כַּת' בְּעֵנֵינוּ' בְּמֵאֵי דְּנִלְע"ד וְנ"מ דְּאֶפֶי' אִם הַדְּיִין פֶּשֶׁר לֹא רַמִּי עֲלֵיהָ אֶלָּא שְׁבוּעַת הַיִּסְתָּ וְחִזִּי הַיִּת לַהֲט"ז בַּהֲשִׁ"ע רַמִּי וּמוֹתִיב עֲלֵיהָ דְּבָרֵי הַטו' דְּאִמְאֵי מִשְׁתַּבַּע פִּינּוֹן דְּאִם מוֹדָה אִינוּ חֲיִיב מְמוֹן וְתַמָּה עַל הַסַּמ"ע מְזָה וְנִיחָא לִיָּה דְּהֵכָא מִיָּרִי שִׁישׁ חִילּוּק טַעֲנוֹת בִּינֵיהֶם דְּרוּצָה לְטַעוֹן עֲכָשׁוּ וְנִלְע"ד דְּאִם מְקַבֵּל עֲלֵיו פֶּשֶׁר א' בְּמִקּוּם ב' וְהוּא כּוֹפֵר צָרִיף לִישְׁבַּע ש"ד אִין עַכ"ל שׁוֹתִיהָ דְּמַר לֹא גְמִירְנָא בְּמֵאֵי דְּנִיחָא לִיָּה דְּהֵכָא שְׁאֵנִי שִׁישׁ חִילּוּק טַעֲנוֹת בִּינֵיהֶם וְכוּ' דְּמַה חִילּוּק טַעֲנוֹת בִּינֵיהֶם לְבַד מֵהָאֵי קִבְלָה וְתוּ בְּמֵאֵי דְּמַסִּיק דְּכָשֶׁר א' יִשְׁבַּע ש"ד אִין דְּלִדְיִדְיָה חֲשִׁיבָא טַעֲנָה שְׁאִינָה עַל תְּבִי' מְמוֹן וְיִשׁ לִיָּשֵׁב וְלֹא בְּאִנּוּ לְהֶאֱרִיף אֶלָּא לְקַצֵּר וְיִהְיֶה הַקַּצֵּר אִמִּיץ הַדְּרִי בִּי לַנ"ד דַּא"נ לִיכָּא אֶלָּא עַד א' הַמ"ץ נַר"ו ל"מ לְדַעַת הַשְּׁ"ף וְהַט"ז פֶּשֶׁי' דְּחֲיִיב ש"ד אִין פִּינּוֹן דְּדִיָּין פֶּשֶׁר הוּא אֶלָּא אִפִּי' לְדַעַת הַסַּמ"ע וְהַנְּמַשְׁכִּים אַחֲרֵיו בַּנ"ד דַּכ"ע מוֹדוֹ דְּחֲיִיב ש"ד אִין פִּינּוֹן דְּתִבְעֵת מְמוֹן הִיא בְּהוֹדָאָה הַלְזוֹ וְאֵי הַהֲרִי"ט נְמִי הָעֵד יַעֲיֵד בְּהוֹדָאָה ל"מ לְמַהֲדַר בְּהוּ כָּל זֶה נִרְאָה לְכַאוּרָה וְכַד דְּיִיָּקְנָא נִרְאָה דְּלֹא שְׁמָה מְתִיָּא חֲדָא דְּכִבֵּר בְּרִירְנָא דְּבַהֲיָא שְׁעַתָּא אַבּוּהוֹן הוּא קִיָּים וְכִי יִהְיֵינוּ לְהוּ כָּל דִּילְהוּ וְהִיא ס' הַרַב"ד דְּמַהֲנִיא הוֹדָאָתֶם הִיָּנוּ לְאַחַר מִיתַת הָאֵב אֶבֶל כ"ז דְּאַבּוּהוֹן

קניינים הודעתם לא מעלה ולא מורדת דהו"מ אתי ומכחיש להו"א כ' כ' בהיהא שעתא הודעתם אינה מזקקת לשבועה אי הדרו בהו ונכפרו בהודעתם דבהיהא שעתא אינה גורמת ממון ומפנין דבהיהא שעתא הודעתם אינה מזקקת לשבו' אע"ג דהשעתא חשיבא הודעה לדעת הרב"ד דכל שאינו לאלתר לא חגיל ליתיה בלאחר זמן מ' וכ"ש אם יתברר שפכרו בעיקר ההודעה בעוד אביהם חי הילכך אפי' יעידו ב' הב"ד יצ"ו אין לחייב הבנים ובגדון הרב"ד אינו מנחש במה שאמר אלא שהרב מוהריק"ו רצה לזכותו מטעם דיורש פח אשתו שהיתה יכולה למחות ובר מן דין לפום מאי דאתברר דדעת מרן בש"ע ובס"ד דס"ל דכל מי שהודה בפני ב"ד שאינה בת ג' כמודה חוץ לב"ד דמי אין פאן הודעה מעיקרא סיפא דמלתא בהא סלקין ובהא נחתי דכל העדויות שנתקבלו לע"ד אין בהם מועיל פדכתי' בענין' וגם מצד הודעת הבנים אפי' לכשייתבאר שהודו ב' האחים או שהיו ב' הב"ד דנחתו להו מעיקרא מעידין שהודו בפניהם כמדון' והם מכחישים או שחונרים בהם פנין דלאו בפני ב"ד של ג' לא הניא הודעה ולא רמייא עלניהו אלא לקיים חתימת העד הב' ויזכו האחים בני הרש"ך שולאל בחזקת כל החצר ולית אינש מאן דימחא בידיניהו כף עלתה הספמתנו אנו צעירי צאן קדשים פה מתא תונס יע"א: מפאן מודעא רבה פי כן סמוך לחתימה נמצא בגנזי המלך שלמה מני"ר מורי הרב זיע"א במכתב למ"ר ונ"ל כי שאול נשאל על רזא דנא והשיב גדולה תשובה מעט מחזיק את המרובה ראשי פרקים אף הוא ראה ודייק טפי על המ"ץ נר"ו במה שנסתייע מדברי האשל אשר ברמה כמהר"י עיינאש זלה"ה פדוקיין גם מידעת בטיב הסופר כי שיח וכי שיג לו והיד כותבת מעשה ידי אמן פדאמרו גם בענין הודעת הבנים פתב דאינה מועלת כלום על אביהם גם בענין מה שהיה הגוי דר שם השיב שזה.

היה ברשו' אביהם שאף ששכר החצר כולה מ"מ אינו מעכב מלהניח כליו שם ע"כ לשון הקדוש זיע"א וכדכתי' בעניינותינו וצור ישראל וגואלו בקרב ימים יצילנו משגיאות מי יבין: והנה בעת'ה נתקיימה חתימת העד הב' אשר נקרא שמו נתן טוביא ע"י הב"ד של ק"ק קוצמטינא יצ"ו ומדברי המ"ץ נר"ו נראה דחתימת ה"ר אברהם ג'רבי דהוא עד א' פבר היא מקוימת אצלו מדלא הקפיד אלא חתימת עד הב' של נתן טוביא ודוק ותשפח: תפלה לעני לרוכב בשמי שמי קדם ה' אלהים אמת שחותמו אמת יגחני במעגלי צדק ע"ד אמת להבין ולהורות תורת אמת.

יכוננו דרכי דרך נתיבות משפט משפטי ה' אמת. עד יערה עלינו רוח מפרום אשר לו גואל בחסד ואמת.

כיר"א.

אנא נפשי פתבית יתבית קרבן עני בעניו להעלותו על שלחן מלכים אריותא אשלי רברבי ה' עליהם יחיו כיר"א: (ו) חזקה ראובן ושמעון שותפין בחצר א' וכל א' מוחזק בחלק מבןרר ובהוצאות הבנין ג"כ חלוקים בעיסתן כ"א מוציא על חלקו אמנם בכותלי משמישי החצר כגון הפונדור ובית הבור וכיוצא יד שניהם שנה וקעת עמד ראובן הספימה דעתו לבנות על אחד מהכותלים ההם הפונה לצד חלקו אינה בית או חדר ושמעון מעכב עליו באמור אליו כי הכותל הלזה יד שניה' שנה בו אינה רשאי להשתמש בחלקי והשיב ראובן שאינו בונה על כל שטח רחב הכותל אלא עד חציו כי הוא חלקו

ושמעון ישיב אמריו כי הוא מכביד על הכותל ומטי ליה הפסידא בקלקול הפותל עמד השואל ושאל דבר מי יקום משניהם ע"פ התורה יורה המורה לצדקה פדת של תורה ויבא שכמ"ה: , זאת אשיב זו מחלוקת ישנה בין גדולי המורים נו"כמ"ש בטור סימן זק"ן סכ"ו וז"ל י"א אם רצה הא' להגביה יותר מד"א שקהרשות בידו שיד שניהם שנה בו וכ"א יכול להשתמש בשלו ופעמים שנה צריף להגביהו או שנה צריף להגביהו אלא שנה מגביה וטעין וזה מגביה וטעין שפל א' מגביה על שלו ובלבד שלא יגביה כ"כ שיתקלקל הכותל בכך לדעת הבקיאים וא"א הרא"ש ז"ל כתב שחבירו מעפב עליו לומר דמקום חצי הפותל שלי וכ"כ הר"ר יונה ז"ל פותל המשנות' בין ב' ובא א' לבנות עליו ולהגביהו חבירו מעפב עליו לומר חצי מקום הכותל וכו' עכ"ל ונלע"ד דהדברי' אינם מובנים דמדברי' הי"א נראה דס"ל שקהרשות ביד הקודם לבנות וזוכה לבנות על פל הפותל כיון שנה מצוי להגביה וטעין וזה מצוי להגביה וטעין פל הקודם זכה וממ"ש כ"א יכול להשתמש בשלו וכו' משמע דלא קאי אלא בבא לבנות על חלקו בפותל ונקא ולא בכל הפותל ואילו מדברי הרא"ש נראה דלא פליג אלא משום החצי מקום הפותל אבל בבא לבנות על חצי הפותל מודה הרא"ש דלא מצוי מעפב עליו ומרן בש"ע שם ס"ט סתם פדעת הרא"ש ור"י דמצוי מעפב והגיה עליו מור"ם ז"ל מיהו על חלקו יכול לבנות והם מדברי הנמק"י וכ"כ בד"מ ונהנר' דלדעת הרא"ש מודה בזה ולא פליג אלא בבא לבנות על פל הפותל ולפ"ד לדעת הי"א שהביא מרן בש"ע יכול לבנות על פל הפותל וכבר פתבתי דאין הלשון מוכח כן ועיין בתשו' הכנה"ג ח"א סי' צ"א: (ז) חזקה ראובן ושמעון מוחזקים בחזקת חצר א' שקנו מישראל שהיו מוחזקים בה מימי קדם ולפי שאירע להם מפולת כ"כ הניחיה ריקנית פמה שנים ואו עמד הגוי בעל המולק"י ותבע למוחזקים שכירות כל אותם השנים ויענוהו כי לא היתה ראויה לדירה והיא סוגרת ומסוגרת אין יוצא ואין בא ועוד כי קודם לזמן הזה כבר עשינו הוצאה סף גדול לצורך בנין שהיה בזמן הקדום ועדיין לא נתפרענו כלום מהסף שהוא והגוי פפר בהוצאות ההם זה דרכם פסל למו ובא עמהם בתסקופי מילין עד שיאותו לו לסלק עצמם מהחזקה והיא ולהחזיק הדבר בידו הוסיף לתת להם עוד סף ר' גרושוש והפל בכתב מפורש העולה בעש"ג ולאחר עבור ה' שנים או יותר עמד עוד הגוי נגד א' מהמוחזקים עד שכתב לו ג"כ בשטר ישראל בסופרי מתא יע"א אמנם המוחזק האחר היה במד"ה ואז"ר רבו הנהרסות בחצר ועמד ומכרה לגוי וזולתו ומפלל הקניה הנז' הוא סילוק שסילקו עצמן המוחזקין מחזקת החצר להשפירה לישראל אחר ביןקר ממה שהשפירה לגויים ואז עמד הגוי הקונה ובנה הנהרסות ההם והשפירה לישראל אחר ותנאי היה הדבר שלא בשכירות זה החצר יזכה בהחזקה כמנהג ע"פ תקנת הקדמונים ז"עא יען כי כבר החזקה קנויה אצלו כמדובר כמש"ו בשטר השכירות שבניד השוכר וקשרצה השוכר לשכון כבוד בחצר שהוא עמדו המחזיקים נגדו באמור אליו מודעת זאת שאין באותו הסילוק והמכירה ממש כי היאמן כי יסופר שאנו מסלקין עצמינו מחזקתנו ואם מה שחייב לנו מפח ההוצאות ובעבור ר' גרושוש אינו אלא ע"י שעמד כנגדנו בטענות שקריות ועקיפין ונקיפין עשינו את כל העשוי והפל שלא מדעתנו וגופו של שטר בעש"ג מוכיח את כל האמור עמד השואל ושאל לדעת שורת הדין היכן נוטה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בראש אמיר' הלא זה הדבר מפורש יוצא בתשו' ה' מוהרשד"ם ח"מ סי' שנ"ב שאול נשאל

מן התורה א' ישראל וא' גוי לזה ולזה נאמרה אבל כל דבר שאין קנייתו אלא מדרבנן לישראל נאמרה ולא לב"נ דלא עשה כן לכל גוי ע"ש ובסמ"ע שם סק"א וכ"ש במידי דתקנתא דנדאי לא נתפוננו המתקנים אלא לישראל ולא לעם אחר אשר לא מבני ישראל הטה איברא דבע"הת בשג"ח ה"ב סי' א' גפי מעמד שלשתן הביא תשו' הרי"ף שכ' ותקנתא דרבנן היא בין לישראל בין לגוי ע"ש אמנם התוס' בגיטין די"ג בד"ה מעמד ג' וכו' פתבו דליתיה בגוי ע"ש והנראה דס"ל פדעת הריטב"א וז"ל דכל קנין דרבנן ליתיה בגוי והרא"ש ז"ל שם כ' משום דהוי פהלקתא בלא טעמא ע"ש ומינה לכל מילתא דהוי כה' בלא טעמ' לא נאמרה לגוי ובתקנת התקנות פשיטא דהלקתא בלא טעמא דמה"ת לומר דהשוכר חצר מהגוי התזיק בה ואין ישראל אחר רשאי להשפירה אלא תקנתא דרבנן לתועלת ישראל דוקא אמטו להכי אמרי' לישראל נאמרה ולא לבן נח ונלע"ד דאפי' לדעת הרי"ף ז"ל דס"ל ותקנתא דרבנן היא א' ישראל וא' גוי במשמע שאני הכא דעיקר התקנה | היא לאורועי פח הגוי שלא להוציא את יש' השוכר או לבא עליו בעקיפין להוסיף עליו בשבילו ואם פושטין ידיהם הגוים לקנות התקנות יחזור הדבר לקולו ומה הועילו חכמים בתקנתם אלא נדאי שלא פיונו לזכות בתקנה זו אלא לישראל וכמו שדייק הרב ז"ל מןסח התקנה ע"ש.

ונראה דגם הכנ"הג ל"פ אלא לטעמא דאתי הרב עלה ממאי דקי"ל לישראל וגוי הבאים לדין וכו' אהא מייתי מתשו' הרמב"ן ז"ל דבבא עם ישראל הבא מחמת הגוי דנין לו בדינינו כמדרבנן אמנם לכום מאי דטעמא טעים דעיקר התקנה לישראל נתקנה ולא לגוי אזיל ומודה ואריש דינא הוא דפליג ולא אסוף דינא ומניה למדין ואין משיבין ואת"ל דפליג נמי בהא מ"מ פיון דפלוגתא דרבנן היא אוקי ארעא בתקנת מרה קמא ויתבאר עוד לקמן בס"ד.

ואתה דע לה דאין כל אלו הדברים אמורים אלא היכא שהשטר נעשה בדינינו פדיון וכהלכה וכמ"ש מוהרשד"ם ז"ל אבל השטר הנעשה בעש"ג אין בו מועיל כמ"ש מוהרש"ך ז"ל ח"ג סי' קי"א והביאו הרב כנ"הג שם א"כ בנ"ד את"ל דהכנ"הג פליג אס' ה' מוהרשד"ם ז"ל היינו דוקא בחלק המוחזק שכתב לו שטר פשר בעדי ישראל אבל המוחזק האחר שלא כתב לו אלא בעש"ג נדאי לא נסתלק מחזקתו א"כ תו לא מיקרי ישראל הבא מחמת הגוי פיון דגוי גופיה לא קנה ואפתי ברשות מרה קניי' וכדכת' ובר מן דין בנ"ד אפי' לסברת הרמב"ן ז"ל דיינינו ליה בדיניהם ואפתי | דין לישראל וגוי שבו לדין וכו' שהרי הגוי המשפיר לא נסתלק מהחזקה ע"י מה שהשפירה לישראל כמשפט מתקני תקנת התקנות שהוא הקפיד ע"ז וידע חקי ישר' שמחזיקים בבתי נכרים ע"י השכירות משו"ה התנה עליהם לבלתי יועיל להם השכירות להחזיק כמו שצאמר ונכתב בשטר ואעפ"י שה' מוהריב"ל ז"ל בח"א סי' מ"ב כתב דלא מהני הך תנאה ומסייע למלתיה ממ"ד בכתובות א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם ומדברי הר"ן ז"ל בפ' הכותב למ"ד התם בכותב לה בעודה ארוסה וכו' שכתב לאחר ארוסין אבל קודם ארוסין לא מהני הך תנאה ה"נ במתנה קודם ע"ש והנה בשאלת השואל כתוב לאמר שהודה המחזיק שפך הנה התנאי ושפן כתב לו בכתיבה אבל מעשים בכל יום שהגויים שואלים מאת היהודים שישלקו את ידם וזכותם מעל החזקה ושיתנו רשות שיפנסו אחרים וכו'

וּלְפַעֲמִים קוֹנִים אֶת הַזְכוּת מֵאֵת הַיְהוּדִים וְעַכְשָׁיו אֵינוֹ מוֹעִיל לָהֶם וְהַסְפָּמָה בְּמִקוּמָה עוֹמֶדֶת וְכו' עכ"ל.

וְעַל דָּבָר זֶה הַשִּׁיב ה' ו"ל דא"כ מָה הוֹעִילוֹ חֻכְמִים בְּתַקְנֹתָם כִּינּוֹן שְׁהִיְהוּדִים כְּבָר הֵם מְוַחֲזָקִים וּלְפ"ז אִפִּי שְׂיִקְנוּ מֵהֶם בְּדָמִים דָּתוֹ לִיכָא ה"ט דא"כ מָה הוֹעִילוֹ וְכו' כִּינּוֹן דְּאִינְהוּ מְנַפְשִׁייהוּ אֲזִילִי וּמוֹדְעֵי לְגוּיִם אֲלָא נִרְאָה דְּכָל שְׁהַדְבָרִים מוֹכִיחִים כִּי לֹא מְלַבֵּן אֲלָא ע"י שְׁהַגוּיִם בָּאִים עֲלֵיהֶם בְּעַקִּיפִין וְטַעֲנוֹת הַכּוֹזְבוֹת וְאִין מִי שְׂיִוְכַל לְעַמּוּד כְּנֻגְדָם וְלֹאֲמַת שְׁקִירוּתָם נוֹתְנִים לְהַמְוַחֲזָק סָד מַה פְּסוּת עֵינַיִם לְהִרְאוֹת לְכָל הָרוֹאֶה שַׁע"ד אֲמַת נַעֲשֶׂה הַדְבָר הַזֶּה קֵאמ' ה' ו"ל דְּלֹא אֶהְיֵי לְרַמְאָה רַמְאוּתִיהָ אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ חֻזְקַת יִשְׂרָאֵל כָּלֵל אֲלָא דְהַשְׁתָּא מִיְהָא רוּצָה לְהַשְׁפִּירָה לְיִשְׂרָאֵל וּמִתְנָה עִמּוֹ שְׁלֹא יַחֲזִיק אִיכָא לְמִימַר כִּינּוֹן שַׁע"מ כִּן יֵרֵד בָּהּ תְּנָאוֹ קִיָּים אֶהָא מִיְיָתִי מְדַבְרֵי הָר"ן ו"ל בְּקוֹדֶם לֹא מְהֵי תְנָאָה וְכ"ש דא"ל נְמִי טַעֲמָא דא"כ מָה הוֹעִילוֹ וְכו' דְּכָל גּוֹי הַמְשַׁפִּיר קָרַע שְׁלוֹ לְיִשְׂרָאֵל יִתְנָה עֲלָיו שְׁלֹא תוֹעִיל לוֹ הַחֻזְקָה וּמִמִּילָא תִּנְתַּק וְתִמּוּשׁ הִיְתֵד הַתְּקוּעָה שְׁתִּיקְנוּ הַגְּאוּנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ וְכַתְּבַת הַכְּנ"ה ג' ו"ל אוֹת ס"ד שֶׁה' מוֹהֲרֵש"ךְ ח"ב ס' ט' דְּחָה רְאִיוֹתָיו עַכ"ז לֹא מְלָאוּ לְבוֹ לְחַלּוֹק עַל הָרַב מוֹהֲרִיב"ל ע"ש וּלְפ"ז הִדְר דִּינָא דְיִשְׂרָאֵל הַשׁוֹכֵר יֵרֵד בְּחֻזְקָה וְהוּ"ל יִש' עִם יִש' הֵבָא מִפְּחַ הַגּוֹי דְלִדְעַת הָרַמְב"ן דְּיִינְיָנוּ לִיהָ כְּדִינְיָנוּ אִי מְהָא לֹא אֲרִיכָא חֻדָּא שֶׁה' מוֹהֲרֵר"י הַלְלוּי בַח"מ ס' נ"א וְה' מוֹהֲרֵר"ש בַח"א סוֹף ס' ל"ג שֶׁה' מוֹהֲרֵר"י ו"ל הַעִיד שְׂיִשׁ בְּיָדוֹ פֶּסֶק דִּין מַה' מוֹהֲרֵר"ש אֲשַׁפְּסֵק שְׁהַתְּנָאִי קִיָּים וְהַסְפִּימוּ עִמּוֹ ה' מוֹהֲרֵר"מ ו"ל וְה' מוֹהֲרֵר"ט וְה' מוֹהֲרֵר"ס זצ"ל ע"ש גַּם ה' מוֹהֲרֵר"ש הַלְלוּי וּמוֹהֲרֵר"ש שְׁמַם הַסְפִּימוּ דְכְשֶׁעֲדִין לֹא הַחֻזְקָה מְהֵי הַתְּנָאִי ע"ש וְכִינּוֹן דְּרַנְבָּא דְאִיְיָתִי קָמֵן פְּלִיגֵי אִס' ה' מוֹהֲרִיב"ל ו"ל וְס"ל דְּמְהֵי תְנָאָה וְהוּ"ל יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שְׁבָאוּ לְדִין וְדָנִין לָהֶם כְּדִינְיָהֶם דְּלָאוּ בְּנֵי קִנְיָן חֻזְקָה נִינְהוּ וְלִיכָא מֵאֵן דְּפְלִיג בְּהָא וְעוֹד נִלְע"ד פְּשׁוּט דַּע"כ ל"ק הָרַמְב"ן דְּיִשְׂרָאֵל הֵבָא לְדוֹן עִם יִשְׂרָאֵל הֵבָא מִחֻמַּת גּוֹי דְּדִינְיָנוּ לְהוּ כְּדִינְיָ יִשְׂרָאֵל אֲלָא הִיכָא דְּמַדְעִתִּיהָ דְּגוֹי וּבְרִשׁוּתִיהָ דְּנִיחָא לִיהָ לְהַדִּיף יִשְׂרָאֵל שְׂיִנְפָה בְּמִקְחוֹ שְׁמֵכֵר לוֹ אוֹ שְׂנַתֵּן לוֹ בְּמִתְנָה וּלְמִיחַת לְאַרְעֵי כְּמַצְבִּינְהָ אֲבָל הִיכָא שְׁהַגּוֹי צוּנַח כְּכְרוּכָא דְלֹא נִיחָא לִיהָ לְמִיחַת לְאַרְעָא בְּתוֹרַת חֻזְקָה א"נ תוֹהָא לְמַצ"ר וְכַדְעַת ה' מוֹהֲרִיב"ל ו"ל הִינְיָנוּ דְּנִקָּא לְגַבֵּי הַגּוֹי וְלְגַבֵּי הַשׁוֹכֵר הַב' הַמְשִׁיג גְּבוּלוֹ אֲבָל לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַמְחֻזְקִים הָא' לֹא יִתְבַּיֵּן לְהוּ דִּינָא דְּיִשְׂרָאֵל הֵבָא מִחֻמַּת הַגּוֹי עִם יִשְׂרָאֵל אַחַר לְדוֹנָם כְּדִינְיָנוּ כִּינּוֹן דְּלָאוּ מַדְעִתִּיהָ קָא נַחֲתִית וְכ"ש לְפִי מ"ש שְׁחִלוּקִים עֲלָיו חֲבָרְיוֹ שְׁשָׂה סְדְרֵי מְשֻׁנָּה זָכַר כָּלֵם לְחַיֵּי הָעוֹלָם וְכִן מְצִאתִי כְּעַתְּ לֵה' תוֹרַת חֻזְקָה ס' קע"ו בְּהַסְפָּמָה עֲלָה שְׁאֵם עֲדִינּוֹ לֹא הַחֻזְקָה מְהֵי תְנָאָה ע"ש וּבְסִי' קע"ז הִבִּיא תְשׁוֹ ה' מוֹהֲרֵר"ש"ם הָאֲמוּרָה רֵאשִׁית מֵאֲמָר וּפְקַפְק בְּרוּב דְּבָרְיוֹ וְהִבִּיא דְּבָרֵי ה' מוֹהֲרֵר"ש"ךְ ו"ל וּמ"ש עֲלָיו הַכְּנ"ה ג' ו"ל וְז"ל אַחַר שְׁמוֹהֲרֵר"ש"ם ו"ל הַעִיד בְּעִנְיָן הַזֶּה הוּא חוֹסֵם פִּינוּ מְלַדְבֵּר בְּזָה שׁוּם דְּבָר וְדִי בְּזָה עַכ"ל ע"ש וְע"ע לֵה' בְּנֵי חַיֵּי ח"מ ס' ר"ה: (ח) חֻזְקָה פְּרִטֵי חֻזְקוֹת מַה הֵם שְׁמוֹעִיל בְּהֶם חֻזְקָה לְאַלְתֵּר וּמִי הוּא שְׁעֵד שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמַה הֵם עַד ג"ש עֵינּוֹ בְּתִשׁוֹ ה' מוֹהֲרֵר"י אֲכֵן מִיגֵאשׁ ו"ל הַג"מ ס' ס"ג ע"ש: (ט) חֻזְקָה מְבוּי שְׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ וְרֵאבוּן הוֹצִיא פְּלִיט' זִיזִין מִבֵּיתוֹ לְתוֹדָה חֲלַל הַמְּבוּיִוִּשְׁכֵינֵי הַמְּבוּי שְׁתִּקּוּ וְלֹא עָרְעָרוּ כְּלוּם וְאִח"ךְ רָצָה לְבָנוֹת עֲלֵיהֶם וּלְהַכְנִיסֵם לְבֵיתוֹ וְלִהְשַׁתְּמֵשׁ בְּאוֹתוֹ הַבְּנִין בְּעִנְיָן שְׁאֵינוֹ מִזִּיק בְּמְבוּי בְּאוּרָה וְלֹא בְשׁוּם דְּבָר כִּינּוֹן שְׁמַתְחֵלָה שְׁתִּקּוּ מְחִלוּ לוֹ וְשׁוּב אֵינָם יְכוּלִים לְמַחֹת בּוֹ מְלַבְנוֹת.

הָרַב מוהר"י אָבֵן מִיגָאשׁ ז"ל ס"ו בְּתִשׁוֹ' הַג"מ וּמְדַבְּרֵי אֶתְּהָ לְמַד שְׂאָם רָצָה לְעַכֵּב עָלָיו מִתְחִלָּה בְּהוֹצָאת הַזִּזִּין שׁוֹמְעִין לָהֶם וְלֹא יִדְעֵתִי לְמָה פִּינֵן שְׂאִין לָהֶם שׁוֹם הַיּוֹק פְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר: (י) תִּזְקָה יִשְׂרָאֵל שְׂמֹכֵר חֲצָרוֹ לְגוֹי וּבְכָלֵל הַקְּנִיָּה לְהַפְקִיעַ זְכוּת חֲזַקְתּוֹ יְכוּל הַשׁוֹכֵר לְשִׁפּוֹר אֶת הַחֲצָר הַהִיא מִהַגּוֹי וְא"צ לִיטוֹל רְשׁוּת מִיִּשְׂרָאֵל הַמּוֹכֵר דְּכָבֵר הַפְּקִיעַ פָּחוּ מִמֶּנָּה הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד ס"א קע"ו: (יא) תִּזְקָה.

הָא דְקִי"ל דְּחֲזַקְתָּ הַחֲנוּיּוֹת דְּכִינֵן שְׂאִין דְּרִים בָּהֶם בְּלִילָה צָרִיכִים ו' שָׁנִים כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס"א קט"ו דְּנֻקָּא אִם אִין מְנִיחִין הַסְּחָרוֹת בְּחֲנוּת אָבֵל אִם מְנִיחִים הַסְּחָרוֹת בְּלִילָה תְּסַגִּי לְהוּ בַּג' שָׁנִים. הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד ס"א קע"ט: (יב) תִּזְקָה .

רְאוּבֵן הִיָּה לוֹ צָנוּר עַל כְּנֹתְלֵי בֵּיתוֹ שְׂיִפְלוּ הַמִּים דְּרָךְ שָׁם לְחֲצָר חֲבִירוֹ וְאח"ךְ נִתְקַלְקַל הַכְּנֹתֵל וְהַצָּנוּר וְרוֹצֵה לְתַקֵּן וּלְהַגְבִּיֵה הַכְּנֹתֵל וְעִי"ז מַגְבִּיֵה גַם הַצָּנוּר וְנִחְבְּרוֹ מְעַכֵּב עָלָיו שְׂלֵא לְשָׁנוֹת מִמָּה שְׂהִיָּה מִקְּוֹדֵם הַדִּין עִם מִי עֵינֵן בְּתִשׁוֹ' ה' בֵּית יַעֲקֹב ס"א קמ"ג.

גַּם נִשְׂאֵלְתִי בְּרְאוּבֵן שְׂהִיּוּ מִימֵי גָּגוּ נִשְׂפָּכִין לְגָּגוּ שֶׁל חֲבִירוֹ יָמִים וְשָׁנִים שָׁנוֹת מְסַפֵּר יַעֲן כִּי הַגָּגִים הָיוּ בְּהַשְׁנֹאָה א' וְשׁוֹב נָפַל גָּג שְׁלוֹ וְעָלָה בְּדַעְתּוֹ לְהַגְבִּיֵה כְּנֹתְלֵי בֵּיתוֹ וּמִמִּילָא יִגְבֶּה גָּגוּ וְהָלָה מְעַכֵּב ע"י בְּאֵמֹר לוֹ כְּבָר נִשְׁתַּעֲבַד גָּגָה לְקַבֵּל מִימֵי גָּגִי וְנִחְבְּרוֹ הָשֵׁב יִשִּׁיב כִּי אוֹתוֹ הַגָּג הַמְּשֻׁנָּעֵבַד נָפַל אֲרָצָה וְאֲנִדָּא לָהּ חֲזַקְתּוֹ (עכ"מ): (יג) תִּזְקָה רְאוּבֵן יֵשׁ לוֹ גָּג עוֹמֵד עַל עַמּוּדִים וְשִׁמְעוֹן סוֹמֵךְ גַּם הוּא גָּגוּ עַל הַעַמּוּדִים וְלַעֲת עֵתָה רָצָה רְאוּבֵן לְהַסִּיר הַעַמּוּדִים וּלְבַטֵּל גָּגוּ אִין שְׁמַעוֹן יְכוּל לִזְמַר לוֹ כְּבָר נִשְׁתַּעֲבַדוּ הַעַמּוּדִים לְתַשְׁמִישֵׁי וְהַחֲזַקְתִּי בָּהֶם כַּמָּה שָׁנִים דְּאִין תִּזְקָה עוֹמְדָת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַבְּעָלִים.

ה' בֵּית דָּוִד ס"א מ' ע"ש וְצָרִיף לְהַתִּיַּשֵּׁב בְּדִין נְעִיצַת קוֹרוֹת דְּס"א קנ"ג ע"ש: (יד) תִּזְקָה מְנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ כָּל מוֹכֵר הַמּוֹל"קִי וְנִשְׂאָרָה הַחֲזַקָּה לְמוֹכֵר וְשְׂלֵא יוֹכֵל שׁוֹם יְהוּדִי לְהַכְּנִס בְּאוֹתוֹ מוֹלֵק"י אֵלָא בְּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר אִין וְלֹא וְרַפְּיָא בִּידְיָה אִם הַמְּנַהֵג מְנַהֵג אִיבְרָא שְׂאֵפְשֵׁר לִזְמַר שְׁמַנְהֵג כְּזָה קַבְּלוּ הָא' בִּידְיָהֶם מְהַרְבָּנִים שְׂתַקְנוּ הַסְּכָמוֹת שֶׁל הַחֲזַקוֹת וְאִף כִּי לֹא פוֹרֵשׁ עֵינֵן מוֹהַרִּיב"ל ס"ב ס"א פ' כַּנ"ה ג ס"א ר"א בַּהַגְהַב"י אוֹת ס"ג וְע"ע בְּס"י ק"ס בַּהַג"ה טו אוֹת ע"ח.

וְאֲנִן בְּדִידֵן כְּפֵי פְּשׁוּט מְנַהֲגִינוּ מִימֵים קַדְמוֹנִיּוֹת וְרוֹב חֲזַקָּת הַכְּתִים בְּאִנְפֵן זֶה הֵם קְנוּיִים שְׁרוֹב הַחֲצָרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיָּה הַמּוֹלֵק"י וּמְכָרוֹם לְעַכ"וֹם וְנִשְׂאָרָה לָהֶם הַחֲזַקָּה וְכָךְ פְּשׁוּט אֲצִלְנוּ וְאִין מִי שְׂיַעֲרַעַר וּפּוֹצֵה פָּה: (טו) תִּזְקָה אִשָּׁה שְׂמִכְרָה חֲזַקָּת קַרְקַע לְמַזוֹנוֹת מְמַכְרָה קְנִיִּים מִפְּח ס"ס כַּנ"ה ג חֲא"ה ע ס"א ע' בַּהַגְב"י אוֹת כ"א ע"ש וְאֲנִן בְּדִידֵן דִּיִּינִין לְהוּ כְּמַקְרָעִי כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר לְעִיל בְּאוֹת לִפ"ז נָפַל פְּתָא בְּבִירָא וְלֹא עֲשֵׂתָה וְלֹא פְלוּם: (יז) תִּזְקָה רְאוּבֵן מוֹחֲזֵק בְּחֲרָבָה לְבְנוֹתָה חֲצָר וּפְרַע שְׂכִירוֹתָה לְבַעֲלֵי הָאֲנָקָה הַנָּק' אֲלַחֲבֵס וְכִי הִיכִי אָרְכוּ הַיָּמִים וְלֹא בָּנָה הַחֲרָבָה לֹא תִבְעוּ מִמֶּנּוּ שְׂכִירוֹתָה הַמְּמוֹנִים עַל הָאֲנָקָה אַעֲפ"כ לֹא אִיבַד חֲזַקְתּוֹ.

ה' בֵּית דָּוִד ז"ל ס"א מ"א ע"ש: (יז) תִּזְקָה הַמְּחֲזִיק בְּשֶׁל הַקְּדוֹשׁ. עֵינֵן בְּתִשׁוֹ' רַב יוֹסֵף קֶצְבִּי ז"ל ס"א כ"ה וְלַעֲלִיל בְּאוֹת מְדִין בְּ"הַכַּנ ס"א ע"ש: (יח) תִּזְקָה אִם יֵשׁ לְמַעֲרַעַר דְּרָךְ לְעַבְרוֹ מִהַפְּנִימֵי הַדֶּרֶךְ בּוֹ לְצֵאת דְּרָךְ הַחֲצִיזוֹן אִין חֲזַקָּת הַמַּעֲרַעַר מוֹעֲלָת לוֹ אֵלָא עַד שְׂיָבִיא רְאִיָּה מוֹר"ם בְּשֵׁם הַטוֹר ס"א ק"ס ס"ג וְעֵינֵן מ"ש בְּזָה הָרַב ב"ד ס"א מ"א וּבְתִשׁוֹ'

הר"ם אלשיך סי' צ"ד כנ"הג סי' ק"ם אות רי"ב ורי"ט ותורת חיים ח"א סי' ל' מ"א ומ"ב ונש"ת תורת חסד סי' קפ"ב קפ"ח ש"ות ב"ח סי' י' מוהר"ש הלוי סי' נ"ה מוהרימ"ט ח"מ סי' כ"ט דבר מנשה ח"ב סי' ז"ך מוהריב"ל ח"א פלל י"ג מוהרשד"ם סי' ער"ב וזה' ב' סס"י קנ"ט משם הרשב"א ח"ד סי' ש"ף: (יט) חזקה אופן החזקות הנוהגות פה העירכה יע"א פה היו נוהגים מקדם קדמתא שהישראל המביא עדים שדר בחצר של עכו"ם אפי' יום א' או שמביא שטר שהעידו ששכר מאת הגוי בעל המולק"י חצר או חנות עלתה לו חזקתו ועיין כנה"ג סי' ק"ס בהגהט"ו אות פ"א ובח"ב סי' ז' ולע"ע נדפסו תשו' אהלי יעקב למהריק"ש ז"ל וראיתי לו שבסי' ג' עמד ע"ז ויפה פח השטר ע"ש ובשנת הת"ק ויותר הספיקו בי דינא רבה על שתי הקהלות חלקם בחיים שלא פעלה עוד חזקה לישראל אלא עד שיביא שטר העולה בעש"ג שהגוי בעל המולק"י נטל וקבל ממנו שכירות כו"כ אפי' של חדש א' אבל בלא שטר העולה בעש"ג שטר דינן לגבייהו לא מעלין ולא מורידין וטעמא פנין דהגוי מצי אמר לא שכרתי ולהר"מ משא"כ בשטר העולה בעש"ג דלא מהימן כי טעין הכי וגם פי יזיה השטר בחתי' ב' עדים ומאותו הזמן והלאה כל שטר קדום שיוצא לפני ב"ד שאין פתוב בו שהיה לו שטר העולה בעש"ג פוסקי' לו ב"ד שלא עלתה לו חזקה וכל הקודם זכה וגם שיזכיר בשטר חזקה שנתברר להם ע"פי קריאת שטר העולה בעש"ג מי הוא בעל המולק"י או הממונה על האוק"ף שהוא אלחבס ולפעמים פשיטברר שאותו העכו"ם אינו הממונה העיקרי או בעל המולק"י אין לו אלא חלק א' המגיע לו בקרקע שהוא ע"פ חלוקת העכו"ם היורשים ע"פ משפטן של רשעים אינו מחזיק הישראל אלא כפי החלק המגיע לעכו"ם בגוף הקרקע וזה היה מעשה לפני רבי אב"א זלה"ה ומורי גם הוא דן דין זיע"א ובשנת תצמי"ח לפני מי שגדול הרב חק נתן נר"ו שהוציא פ' שטר חזקת חנות א' וישראל הוציא מעשה ב"ד שנתברר להם שאין השטר הוא של ר' שנה פלום וחקר ודרש מורי ה' נר"ו טעם הדבר ובירתי לפניו נר"ו במה שהביאו לי שטר העולה בעש"ג של בעלי גוף הקרקע וחקרתי בשמו' הבעלים ומצאתי ראיתי שהגוי שהשכיר החנות לר' אין לו יחס לירש ונתנישורו הדברים בעיני מורי ה' נר"ו ועכ"ז שלח השטר של עש"ג ע"י איש ישראל לפני אחד מהפלילים וכך הורה לנו ואמר מורי ה' נר"ו אישר חילייהו דב"ד ע"ז סמכו וסתמו דבריהם ועלתה החזקה לישראל עפ"י התורה באשר הורו הב"ד ז"ל זיע"א: (כ) חזקה אף על פי שתיקנו שלא להוסיף בשכירות בתים וחנויות מ"מ ישראל שיש לו מולק"י יכול להוסיף מה שירצה ואין מוחה בידו דכל עיקר טעם התקנה פן יוסיפו בניעולה להוסיף ג"כ על ישראל המחזיק הוסיף מ"מ הוסיף קמחא אבל בבעל המולק"י ליכא למיחש למידי ועיין בהכנה"ג סי' ק"ם בהג"הט אות ק"ז וק"ח הן בעוון אין נסתר מהגויים פלום ובשומעם יוקר הבתים אע"פ שהוא מולק"י מ"מ ילפי מקלקלתא ועדיין לפי מהסס ביה אי דיינינו להו או לא דמצו אמרי שאני חזקות שהם תקנה בעלמא משא"כ במולק"י וכ"ש דרובא אית להו מולק"י אילי הארץ ואין להם רשות למחות בהם: (כא) חזקה' אין לו לאדם למפור חזקה שיש לו מירושת אבותיו כנה"ג סימן ק"ס בהג"הט אות קצ"ב ע"ש: (כב) חזקה ישראל המוכר חזקתו לגוי אע"פ שכתב לו שטר פשר ע"י ישראל לא זכה הגוי פנין דבדיניהם אין צד לקנות הגוי החזקה וא"כ אם עמד הגוי הקונה ומכרה לישראל אחר לא קנה דהבא מחמת הגוי הרי הוא פגוי ועיין בהכנה"ג סי' ק"ם

בהג"ה הטו אות פ"ח וק"א מ"ש בְּזָה וְעֵינָן בְּסִי ר"ט בהג"ה הטו אות ד' וּבְנִימוּקֵי ו"ל לְהַרְמֵב"ם בַּפ"י מֵה' מְלָכִים ע"ש וּבִתְשׁוּ' הֶרֶב תּוֹדַת חַיִּים סִי ל"ג בְּאוֹרְךָ וְכָף הִיא שְׁנוּיָה בְּהֶרֶב מוֹהֵר"ש הַלּוֹי ח"מ סִי נ"א וְעֵינָן מֵה' שְׁפֹתַבְתִּי לְעֵיל (כג) חֲזָקָה רְאוּבֵן דָּר ג"ש בְּחֲנוּת עֲכוּ"ם וְיֵצֵא מִמֶּנָּה וְדָר בָּהּ שְׁמַעוֹן שְׁנֵי חֲזָקָה וְעַכְשָׁיו עֲמַד רְאוּבֵן לְעַרְעֵר עַל שְׁמַעוֹן בְּאוֹמְרוֹ שְׁלֹא יָדַע שְׁעֵלְתָהּ לוֹ חֲזָקָה בְּחֲנוּת הַגּוֹי אִי מְהַנְיָא לִיה טַעֲנַתְיָה אוֹ לֹא עֵינָן בַּהֲכַנְיָה ג' ק"ס בַּהֲג"ה טו אות רט"ו דְּכַתֵּב בְּמַחְזִיק ג"ש בְּדָבָר שְׁאִין יוֹדַע בְּעַל דִּינֵו שְׁמֵן הַדִּין אֵינֵו יָכוֹל לַעֲשׂוֹת חֲזָקָה וּלְבַסּוֹף נוֹדַע דְּשְׁלֹא כַּדִּין עָשָׂה אִם הַדַּעַת מְצִי טַעֲי בְּהִכִּי מְצִי א"ל לְמַחְזִיק זֵיל בְּרוּר אֲכִילְתָּהּ וְכו' עכ"ל וּמִיָּנָה לנ"ד שׁוֹב מְצַאֲתִי לֵה' ב"ד חח"מ סִי מ"ג שְׁחַלֵּק עַל בֶּן גִּילֹו בְּמַחְזִיק שְׁלֹא בְּכּוֹנֵנָה כנ"ד כִּי הוּא טוֹעֵן שְׁלֹא הִיָּה יוֹדַע שְׁמֵן הַדִּין יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה וְלַדַּעַת הֶרֶב ו"ל דְּעֵלְתָהּ לוֹ חֲזָקָה וְלֵה' בֶּן גִּילֹו וְכו' צ"ל דְּנִדּוֹן הֶרֶב כנ"ה ג בְּמַחְזִיק יוֹדַע שְׁעֵלְתָהּ לוֹ חֲזָקָה אֲמַנָּם הַנִּזְקָה לֹא יָדַע קָאֵמֵר וְעֵינָן לְמַנָּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ט' סִי כ"א מְדִין טַעֲנַת ע"ש מ"ש בְּזָה: (כד) חֲזָקָה הָא דְקִי"ל כָּל שְׁנֵי שְׁתַּמְשׁ בְּחֲצֵר חֲבִירוֹ ג"ש וְכָא בְּטַעֲנָה דְּעֵלְתָהּ לוֹ חֲזָקָתוֹ ה"ד אִם הַמַּחְזִיק הִיָּה מְשַׁתְּמֵשׁ לְבַדּוֹ אֲבָל אִם הִיָּה מְשַׁתְּמֵשׁ עִם בַּעַה"ב וְשָׁכֵן לֹא מְהַנְיָא לִיה חֲזָקָתְיָה עֵינָן כנ"ה ג בְּסִי ק"ס בַּהֲג"ה טו אות רי"ב וְעֵינָן לֵה' ב"ד ח' חֵה"מ סִי מ"ב ע"ש בְּשֵׁם מוֹהֵרֵח"ש ו"ל בְּתִשׁוּ' כ"י ע"ש: (כה) חֲזָקָה שְׁאֵלָה רְאוּבֵן מִן חֲזָקָה חֲצֵר א' וְלִסְיָבָה יְדוּעָה בְּרַח מְעִירוֹ לַמַּד"ה וְדָר בְּחֲצֵרוֹ שְׁמַעוֹן יָמִים רַבִּים וְאָז עֲמַד רְאוּבֵן וְכַתֵּב שְׁטֵר הַרְשָׁאָה לְלוֹי בֶּן אֲחִיו וְהוֹצִיא הַחֲצֵר מִיַּד שְׁמַעוֹן וְהִיָּה שׁוֹכֵר אוֹתָהּ לְאַחֲרִים וּבְנָה וְהַחְזִיק אֵת בְּדָק הַבַּיִת וְשִׁהַתָּה בְּיָדוֹ בְּחֵי רְאוּבֵן קָרוֹב לַט' שָׁנִים וְאַחַר מוֹת רְאוּבֵן שִׁהַתָּה עוֹד בְּיָדוֹ ג"ש בְּחֵי יוֹרְשָׁיו וְנִלְב"ע לוֹי הַנּוֹ' וְאוֹ עֲמַדוֹ יוֹרְשֵׁי רְאוּבֵן וְכַתְּבוּ שְׁטֵר הַרְשָׁאָה לְזוּלַת לְהוֹצִיא הַחֲצֵר הַהִיא מִיַּד יוֹרְשֵׁי לוֹי בְּאֵמֹר אֲלֵיהֶם שְׁלֹא יָרַד בָּהּ אֲלָא בְּתוֹרַת מְמוֹנָה עֲלֵיהָ וְהוֹצִיא אֲגָרַת כְּתוּבָה מִיַּד לוֹי לְדוֹדוֹ רְאוּבֵן לְהוֹצֵאת הַחֲצֵר מִשְׁנַת תְּקֵל"ג עַד שְׁנַת תְּקֵל"ו וְא"כ מִתְּחִלָּה לֹא יָרַד לֵה אֲלָא בְּתוֹרַת אֲפוֹטְרוֹפּוֹס עַל הַחֲצֵר הַהִיא וְיוֹרְשֵׁי לוֹי אוֹמְרִים כֹּף הִיָּה בְּתַחֲלָה אֲבָל אַח"ךְ אֲנִי מְצוּי אֲצִל אֲבִי וְקָרָא לַב"ד הַצֵּדֵק וְא"ל שְׁדוּדֵי רְאוּבֵן שְׁלַח אֵלַי שְׁטֵר מִתְּנָה וְכַת"י סָא וְאִם הַחֲצֵר הַנּוֹ' וְאִיִּרְכַּס לִי וְהַזְקִיקוּהוּ לְשִׁבּוּעָה וְנִשְׁבַּע בְּפָנֵיהֶם וְשִׁהַשְׁטֵר גַּם עִתָּהּ לֹא נִמְצָא אֵתִי יוֹרֵה הַמּוֹרָה הַדִּין עִם מִי וְשַׁכַּמ"ה: תְּשׁוּבָה הִלָּא יָדַעְתָּ אִם לֹא שְׁמַעְתָּ לְהַקְתָּ הַנְּבִיאִים רַבָּנָן סְבוּרָאֵי נְחֻלְקוּ בְּיֹרֵד בְּרִשׁוֹת וְהַחְזִיק אַח"כ אִם עֵלְתָהּ לוֹ חֲזָקָה אוֹ לֹא וּמִסְקֵנַת הָרָא"ש וְהַטּוֹר סִי ק"ן כַּמ"ד לֹא עֵלְתָהּ וְכו"ד הַרִיב"ש סִי שַׁכ"ח אֲמַנָּם מְרֵן בַּש"ע הַבִּיא ב' הַדַּעַת וְדַעַת הַרַמ"ה כְּתֵב בְּאַחֲרוֹנָה וּמְסוֹרַת בְּיָדֵינוּ מְגֹדְלֵי הָאֲחֲרוֹנִים שְׁהַסְבְּרָא שְׁמַכִּיא בְּאַחֲרוֹנָה עֲלָה קָא סְמִיף כְּמִשְׁנַעַר בְּדַבְרֵיהֶם ע"ע אֲמַנָּם אִין זֶה הַעֲנִין אֲמֹר אֲלָא בְּיָדוּעַ לְכַמָּה שָׁנִים יָרַד וְהַחְזִיק אַח"כ ג"ש בְּהָא וְדָאֵי פְּלִיגֵי אֲבָל אִם אִין יָדוּעַ לְכַמָּה שָׁנִים יָרַד כ"ע מוֹדוֹ דְּלֹא עֵלְתָהּ לוֹ חֲזָקָה וְכַמ"ש הַטּוֹר בְּשֵׁם הַר"ר יוֹנָה וּפְסָקוֹ מְרֵן וְכַתֵּב הַש"ף ו"ל דְּבָזָה כ"ע מוֹדִים עַכ"ל א"כ אִיפָּה יִרְאָה יִרְאָה דָּאִין לוֹ חֲזָקָה אֲלָא עַד דְּמִיִּתִּי שְׁטָרָא וְכִינֹן דְּלֹא עֵלְתָהּ לוֹ חֲזָקָה גַּם בְּנֹו לֹא עֵלְתָהּ לוֹ חֲזָקָה כִּינֹן דְּמַחְמַת אֲבִיו הוּא בָּא לְהַחְזִיק כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע סִי קנ"ב ס"א ע"ש: וְאוּלָּם הָעֵיִקְרָא דְּדִינָא נְחִזִי אֲנֵן מֵהוּ יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אִם צָרִיף בְּיֹרֵר גְּמוּר בְּהַעֲדָאֵת עֵדִי כְּשָׂאֵר דְּבָרִים דְּבַעֲיָנָן בְּהוּ עֵדִים וְרָאָהּ וְכָבֵר רְאִיתִי לְהַרְמֵב"ן ו"ל בַּמ"ה וּבְמִקּוֹ' בַּפ' חֲזָקָת דַּט"ל שְׁכַתֵּב וְנ"ל דְּהָא כָּל יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אִיכָּא עֵדִים וְרָאָהּ ע"ש גַּם בְּעוֹבְדָא דְּרָבָא בַּר שְׁרָשׁוּם ה"נ דָּאֲתִי סְהִדִי וּמְסִהִדִי

דארעא במשפנתא אתא לידיה וכו' וכל כה"ג פיון שיש עדים שירד ברשות אין חזקה וכו' עכ"ל וטעמא רבה איפא במלתא פיון דידע דאיפא סהדי דירוד ברשות הוא ולית ליה חזקה אלא בראיה הו"ל לאזדהורי בשטריה לעולם משא"כ היכא דלא ידיע אע"ג דהשתא מיהא איתבריר על ידי כתביו דבתורת אפוט' נחית ליה מ"מ לא סמכא דעתיה עליהו ולכי שלמו שני חזקה לא איזדהר בשטריה ועיין למוהר"ש חסון ז"ל בס' משפטים ישרים סימן כ"ג ולמוהר"ך ח"א סי' נ"ה שכתב שהפסק המחנור דירוד ברשות אין לו חזקה לעולם ע"ש ועיין למוהר"ש גאון ז"ל סי' ט"ל ע"ש ע"ד הרב ז"ל ועיין בתשו' ה' מוהר"ך ח"א סי' ז"ך וכמורה צדק בס' לחם רב סי' קס"א ובתורת חסד סי' ק"פ קפ"א ובהרב עדות ביצקב סי' קמ"ד: (כו) חזקה עכו"ם שהשפיר חצירו לעכו"ם אחר למשך זמן ובתוף ימי שכירותו עמד השוכר ההוא ושכרה לישאל לזמן קצוב עד עבור חמת המלך ודר בה ישראל ההוא ובעבור הזמן הקצוב ההוא חזר ודר בה הגוי השוכר ההוא עד פלות לו יותר מה' שנים אחר מה שדר הישראל ואז עמד הגוי בעל גוף הקרקע והשכורה ליש' אחר ועמד היש' השוכר מהגוי וערער עליו לאמר לו לבדו נתנה הארץ דישאל ה' מי אמרינו כי אין ממש בשכירותו דלא עדיף מגבירא דאיתת מחמתיה ונהרי הנפקע פחו וכלו לו ימי שכירותו ואיתרע חיליה ולא כ"פ לנחמיה לארעא או"ד פיון שפבר דר ונחת לה תו לא פקעא מניה חזקתיה תדע דכל המחזיק מחמת ששכר הקרקע מבעליה אע"ג דבעליה מצו לסלוקי מניה אפ"ה עלתה ליה חזקתיה ולית גבירא די ימחא בידיה: וראיתי להכנ"הג בסי' ק"ס אות ק' שכתב וז"ל פותי וכו' ויש תקנה בעיר שאם דר יהודי בבית הכותי יש לו חזקה וכו' החזקה היא של השוכר הא' ששכר מאת השוכר וכו' עכ"ל ונראה דלא זיפה לשוכר הא' אלא לפי תקנתם דבלא שכירות הדירה מלתאהיא להחזיק פיון דבדירה גרידא מהנייא ליה מ"ל ברשות בעל הקרקע או ברשות שוכר אבל לדידן לא מעלה ולא מורדת אלא בשכירות ע"י שטר העולה בעש"ג וכמ"ש סי' י"ט בס"ד לא מהני אלא בשוכר מבעל גוף הקרקע שו"ר להרדב"ז ח"א סי' רי"ג: (יז) חזקה נשאלתי בראובן מוחזק בחצירו מקדם קדמתה ויהי בימים הרבי' ההם גזירת מלך היא הלכות מלכים ומלחמותיהם ויקם מלך חדש אתא ממערבא ואיתי בידיה בכלל משתתיו איש יהודי מארץ רחוקה אין לו חנה בקרקע עמד וימודד ארץ ראה ויתר בנו'ת הארץ חרבות למו עלתיה היא העולה ומצד א' מד' רוחות העליתיה בנוי ועומד על פתלי חצר ראובן וגם פתח חלונות בפותל ההוא ע"ג גגי ראובן ולסוף ימיו ירד האיש מגדולתו בא עד השברים דאידלל דלדולי עד זיבולא בתריתא ומת מתוף עניו ולזמן עמדו בניו ומכרו קרקע העליתיה לעכו"ם ושוב מכרו ג"כ חזקת העליתיה לאיש הדר מן המהדרין ובעודה בידו ה' נסת'ר הפותל ההוא וחזר ובנאו פימי עולם וחרו וקנאו בניו של שמעון וחרו ומכרו ויהי כי ארכו לו שם הימים נפלה העליתיה עד היסוד בה ורצה הלוקח לחזור ולבנותה במקדם והלאה אז עמדו יורשי דירשי ראובן וערערו עליו באומרים כי שמעון בונה ביתו בלא צדק ואיש זרוע לו הארץ מנפשיה עביד חנם אין כסף ובגזל באה לידו ולא עלתה לו חזקתו והיורש בנו של שמעון ישיב אמריו מאן לימא לן דלא בתורת זביני נחית לה ואדרבא אחזוקי אינשי בגזלנותא לא מחזיקי ואם אנוסים הייתם אחזו לי שטרא דמודעתא וכיון דשטר מודעא אין כאן ידים מוכיחות הוינו דמדעתיה דראובן מוזבין בכסף ומחיר הלא זאת אות שירד מגדולתו ואין פוצה פה ומצפצף והיורשים אומרים שפך הנה

דעת אבותינו כי יפול הנזפל השתא מיהא זמניה הוא ובהוועדום בבית מועדום בסדר עליון ב"ד הצדק ה' עליהם יחיו כי"ר הזמינו יורשי ראובן ב' עדים והעידו שנתפשו אלא ש'עד א' אמר שלא ירד ובנה אלא אחר שנתפשו וא' אומר כי מתחלה בנה ואח"ך ערערו עליו ושוב נתפשו וחיוב עצמו מפאן ולהבא לבנות מתהומא דארעא של אותה קיר מדידיה עד רומא מדידיה יחיב יורה המורה לצדקה ושכמ"ה: תשובה בראש כל מראין מקום יש בראש פיון דתרנויהו קא מסהידי דהווי זביני אלא דמא"ח קודם מעשה ומא"ח לאחר מעשה נקטינו בתרנויהו דזביני הווי ולא גזילה ונדמיא להא דא דאמר' בפ' ח"ה דל"א זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתיה ואכל שני חזקה והאי אייתי סהדי דאכל שני חזקה אך"ץ אוקי אכילה בהדי אכילה ואוקי ארעא בחזקת אבהתא א"ל והא עדות מוכחשת היא א"ל נהי דאתכחוש באכילתא באבהתא מי אתכחוש ה"נ דכונתה נימא נהי דאתכחוש בקודם ולאחר בזביני מי אתכחוש הא ודאי לימא דהתם אכילה ואבהתא תרי מזלי נינהו ומצי' למי' בהאי אתכחוש ובהאי לא אתכחוש אבל הכא אי סמכת להאי סהדא דקאמר קודם מעשה רצהו ברצי כסף ולא ירד ביה אלא בתורת מכר כהלכת גוברין יהודאין אהני ליה חזקתיה דמאן לימא לן דאנסיה עד דמזכין ואת"ל דאנו סהדי דלא מדעתיה מזכין הא קי"ל הלכה רונחת תליוה וזכין ז"ז עד דמסר מודעא עליוה ולפי העדאת העד הב' דבמר דעבדי מתמלכי ויורד שלא מדעת גזלן הוי וא"כ הוי ודאי עדות מוכחשת: שוב מצאנו ראינו לאבי התעודה מהרימ"ט ז"ל בראשון סי' קל"ח עלה ונסתפק בב' עדי קידושין ע"א אמר נתן ואח"ך אמר וע"א אמר אמר ואחר כף נתן ופשי' ליה לרב דהוי עדות מוכחשת ואל תשיבני דע"כ לא אמר ה' ז"ל אלא גבי קידושין דהו"ל פ'עדי נפשות דבעו בדיקה והא בהכחשה דבדיקות אבל בנ"ד דהוי ד"מ לא חשי' הכחשה הא לימא דהרב ז"ל מסיים ביה וז"ל ותו הכחשה זו לאו הכחשה דבדיקות היא כגון זה אומר פליו לבנים וזה או' פליו שחורים אלא בדרישות וחקירות שצריכות להעיד גופא דעובדא היכי הוה בענין ובלשון ואם זה אומר קודם מתן מעות אמר וזה אומר אחר נתינת מעות הוי הכחשה בגופא דעדות כמו זה אומר חבית יין וזה אומר חבית של שמן הני מקרו חקירות והני נהגו אף בד"מ וכו' עכ"ל.

מפןרש יוצא דעת עליון דבכה"ג מקרו הכחשות ושנייכי אף בד"מ. איכו השתא אנו בדין ניקום ונימא ביה מלתא דא"נ יתבינו ליה דין גזלן באנו למחלוקת ובאשלי רב רבי תליא ועיקר' דמלתא בפ' ח"ה דמ"ז אר"נ אמ"ל הונא וכו' וכו' גזלן שהביא ראייה איז ראייתו ראייה ואין מעמידין שדה בידו וכו' ורב ביבי מסיים ביה משמיה דר"ן קרקע אין לו וכו' ופ'י רשב"ם שהיה מוסיף ביה ר"ן מדעתו ומיהו ר"ה לא ס"ל האי תוס' כדלקמן בשמעתין וכו' ובמר הכי מייתי תלמו' להאי דאמר ר"ה דתליוה וזכין ז"ז אתיביה רב המנונא מאותה שאמרו לקח מסיקריקון וחסור ולקח מבע"ה מקחו בטל ומשני מודה שמואל היכא דהיב זוזי ופריף ורב ביבי דמסיים קרקע אין לו מא"ל דרב ביבי מימרא ומימרא לא ס"ל ע"כ קוצר סוגיא.

אמור מעתה דגזלן וחסוסן פחדא שרין ולדרב ביבי משמיה דר"ן קרקע אין לו ולרב בשטר גרידא מקחו קיים ולשמואל ור"ה עד דהיב זוזי הא מיהא פד יהיב אין זוזי ז"ז עד דמסר מודעא אלא אי לא מסר מודעא ז"ז ולא שני לן בין גזלן לחסוסן דהא ר"ה בחסוסן קאי ומותבי' ליה מרב ביבי משמיה דרב דמייירי בגזלן ומוקי נפשיה בפלוגתא: והנה הרב

ה"ג דק"כ ע"ב העתיק דין גזלן דאין לו חזקה והיא מימרא דר"י נהדר מייתי אי דיהיב דמי גזלן והוא מלמיה דר"י ור"ח ובתר הכי מייתי תליוה ונבין ז"ז ומאי דאתמר עלה אכל מלמיה דרב ביבי דמסיים מעלומי העין שמעת מינה דדעתיה דגאון פיון דר"ה קאי כשמואל ושמואל מיירי בסיקריקון והוא גזלן ופסק הלכתא כר"ה מש"ה לא מייתי דרב ביבי וקרא"ש וקרי"ף בטר דמייתו קא דר"ן דא"ל הונא ומאי דמסיים רב ביבי קרקע אין לו כתבו וז"ל דוקא בדמסר מודעא אזביני אבל אי לא מסר מודעא אע"ג דאניס ז"ז וקי"ל כר"ה דתליוה ונבין ז"ז.

גם הסמ"ג עשין צ"ה פתב וז"ל אר"ן א"ל כלם שהביאו ראיה שטר או עדים שהודה שפכר ראיתו ראיה ומעמידים שדה בידו חוץ מגזלן שאינו מועיל עד שיאמרו מחר לו וכו' אמר רבא תליוהו ונבין ז"ז עכ"ל יורה יורה דאפי' בגזלן ז"ז: גם אשו"ר לה' העיטור דף פ"ב ע"ב שפכתב וז"ל קי"ל כר"ה דתליוהו וז"ז וכו' והא דתנן לקח מסיקריקון וכו' ה"מ היכא דלא יהיב זוזי אבל היכא דיהיב זוזי וכו' פדאמרי' ומודה שמואל דהיכא דיהיב זוזי גמר ומקני והכי הלכתא עוד ראיתי לה' הנז' דפ"ז ע"ג שפכתב וז"ל אר"ן א"ל הונא חברין פולן שהביאו וכו' ודוקא בדמסר מודעא קא לא מסר מודעא תליוהו וז"ז כדפ' במודעא עכ"ל עין רואה דדעתו פרבונתא.

עלהמן הקב"ץ שדעת ה"ג וקרי"ף וקרא"ש וסמ"ג ורשב"ם ותוס' שם ד"ה רב ביבי יעו"ש וקרב העיטור דרב ביבי ורב הונא פליגי אהדדי וקי"ל כשמואל דהיכא דיהיב דמי אפי' מן סקריקון קנה אם לא דמסר מודעא: איברא דראיתי להרמב"ם בפ"ט מה' גזילה שכ' וז"ל הגוזל שדה וכו' ואחר שגזלה וכו' חזר ולקחה וכו' וטען הנגזל אנוס הייתי וכו' לא זכה הגזלן וכו' אין בעל שדה צריך לעשות מודעא על מחר זה הואיל והחזק גזלן על שדה זו וכו' עכ"ל ודבריו תמוהים דבגמ' חזי' דמותיב מרב ביבי דקאי בגזלן לר"ה דקאי בחמסן וכדכתי' וכבר הושג מהראב"ד ז"ל והסכים לדעת קרי"ף גם ה"ה ז"ל אתמוהי קא מתמה: וראיתי למרן הכ"מ בפ"י מה' מכירה גם הוא ראה קושי הנזכר בדברי רבי' וניחא ליה שרבי' ז"ל סובר דר"ה מודה לרב ביבי ושני ליה בין גזלן לחמסן אלא דרב המנונא דמקשה ע"כ לא שני ליה בין גזלן לחמסן ותלמודא מהדר ליה כפי שיטתיה אבל קושטא הוא דלא ראי זה כראי זה יעו"ש ואנכי לא ידעתי מי העיר ממזרח הרי זה גולה דרב ביבי ור"ה לא פליגי ורב המנונא הוא דלא ס"ל ותלמודא מהדר כל הנה שנויי פפום שיטתיה ונלע"ד דרבי' קשיתיה מאי דדקדקו התוס' בר"ה דרב ביבי יעו"ש ומורי הרב חק נתן נר"ו סח לי בזה דרבינו ק"ל לפום פשטא דשמעתא דר"ה פליג אדרב ביבי לא הו"ל למסדר התלמוד למנקט בהאי לישנא אר"ה תליוה וכו' אלא בטר דרב ביבי ורב הונא אמר תליוה וכו' מש"ה סובר רבינו דמסדר תלמודא ס"ל דל"פ ושני ליה בין גזלן לחמסן ומשו"ה מייתי לה מימרא באפי נפשה למימרא דמא"ח ומא"ח ול"פ דרב הוא דלא שני ליה בין גזלן לחמסן ורבינו פסק כמסדר הגמ': , עוד תי' הכ"מ דסובר רבינו דאה"נ דרב הונא לית ליה דרב ביבי מיהו פיון דרב ביבי משמיה דר"ן ור"ן דיינא הוא הכי קי"ל אע"ג דר"ה לית ליה דרב ביבי רב ביבי אית ליה דר"ה עכ"ל ולא ידעתי מי גילה רז זה לרבי' ונהי דהשתא רוחא שמעתתא דלא תקשי הלכתא אהלכתא דקי"ל כר"ן דדינא הוא ולדידה תיולה ונבין זביניה לאו זביני ובגמ' איפסק' הלכתא כר"ה דתליוה וז"ז מ"מ אין זה מוכרח דאע"ג דבעלמא קי"ל כר"ן קא

דאיפסקא הלכתא כר"ה לא סמכינן אכללי ועדיין דברי רבינו צ"ע ועיין להפר"ח בלקוטי הרמב"ם שבס' מים חיים: ונזייתה לרבינו בעה"ט ז"ל בסי' קנ"א שכ' דעת הרמב"ם דחלק בין גזלן לחמסן וכתב עליו וא"ה הרא"ש ז"ל לא כ"כ ובסי' ר"ה הביא סברת הרמב"ם בלי שום חולק ואחריו נמשך מורם ז"ל בהגה שפסי' קנ"א על מה שהעתיק מרן בש"ע סברת הרמב"ם הגיה עליו דעת החולקים וכתב וכן נ"ל עיקר ובסי' ר"ה מרן הש"ע סתם פדעת הרמב"ם ולא הגיה עליו כלום וכבר נתעורר בזה הסמ"ע וניחא ליה דבסי' ר"ה מייירי שיירד לה בתחלה בתורת גזילה עפ"י עדים ולא יצאה מידו דבקה אפי' הרא"ש מודה דא"צ מודעא פינן שהמקח הנה בעודה גזילה ביזו יעו"ש ומורי' ה' נר"ו תמה עליו דלפ"ד ז"ל הדרא קו' לדונקתא דא"ה מאי פריה מסקריקון דהתם עדיין היא גזילה ביזו וכן ה' דמותי' לר"ה מהא דמסיי' רב ביבי האיפא לאוקומי בגזלן דמייירי ביה ר"ן בכה"ג דלקחה בעודה גזילה ביזו ומאי דנחקה למימר דרב ביבי מימרא היא ומימרא לא ס"ל וכו' וע"ק לענ"ד דהרא"ש גופיה בתוס' הביאו הש"מ בפ' ח"ה קרי בחיל דממאי דלא מפליג תלמודא בין גזלן לחמסן ופריה ממלתיה דרב ביבי מסקריקון ש"מ דאידי ואידי חד שיעורא וצע"ד: וראיתי להב"ח ז"ל סי' ר"ה שפכתו ונ"ל דהרי"ף והרמב"ם והרא"ש ה' קו' דמותיב מרב ביבי ופרוקא דינדה לא הווי גרסי לה אלא דלהרי"ף והרא"ש אם לא מסר מודעא קנה ורב ביבי לא קאמר דקרקע אין לו אלא בדמסר מודעא ולהרמב"ם לצדדין קאמר וכו' עכ"ל וה' ז"ל לא גילה טעמא דרב' דמאי דנחקה לאפוקי שמעתתא מפשטא פינן דר"ב קאי אמילתיה דר"ן ור"ן מייירי בגזלן ומאן דכר שמה דחמסן דקאי לצדדין ועוד הדבר ק' לשמוע דנהי דלא הווי גרסי מאי דפריה מדר"ב מ"מ מאי דפריה מסקריקון דבגזילה הבאה לידו ש"מ דליכא לשנוייה כמ"ש הרב ז"ל ואין לומר דדבריו ז"ל דה' תיובתא נמי לא הווי גרסי לה דהרי"ף והרא"ש בפ' הנזקין מיייתו לה ועד אחרון אני תמיה דהרא"ש בתוס' לשם מיייתי ה' דסקריקון ומאי דפריה מרב ביבי ומוכח מהני פרכי דאין לחלק בין גזלן לחמסן וכדכתי'.

גם מה שרצה לתרץ עוד דגם להרי"ף והרא"ש נמי מודו לסברת הרמב"ם מדכ' וה"מ בדמסר מודעא אנביני דלא הול"ל אנביני וכו' עכ"ל לא ירדתי לסוף דעתו דהרי"ף והרא"ש ז"ל נקטי למלתיהו אמלתא דר"ב דקאמר קרקע אין לו מעות יש לו ומלתיה דשמואל דק' אמתני' דסקריקון דאיכא בהו ז' ומשני שפיר נקטו למלתיהו הרי"ף והרא"ש כנלע"ד באופן שדברי הב"ח תמוהים לענ"ד ואנו אין לנו אלא כמ"ש הט"ז ז"ל דמור"ם והטור סמכו.

עצמם אמ"ש בסי' קנ"א וכ"ש דמור"ם ז"ל גילה דעתו בסי' קנ"א וכתב ועיין לקמן סי' ר"ה וכו' ע"ש דנדאי אין לה גילוי מלתא יותר מזה וכינן דמור"ם הכריע כס' הרא"ש ודעמיה ז"ל ה' כי קי"ל דאפי' בגזלן אם לא מסר מודעא אבד זכותו ואדרבה על מרן בש"ע יש לתמוה פינן דשני עמודי הוראה הרי"ף והרא"ש ז"ל בחדא שיטה הו"ל למפסק פנותיהו כמ"ש מהקדמת ספרו הקדוש ומה גם דהקא דעת הגאון בה"ג ורשב"ם והסמ"ג והראב"ד וה' העיטור וה"ה זצ"ל פולהו אזלי ומודו לשיטת הרי"ף והרא"ש והיכי שבקינהו ואזיל ליה בשיטת הרמב"ם דניחיד הוא בדבר וכ"ש דהוא תמה עליו כמו שהושג מהראב"ד ז"ל וה"ה ז"ל ונדחק ליישב דעתו וצ"ע גדול מיהו אנו בדין גרינא בתריה דמור"ם ז"ל היכא דפסיק ותני מסברא דנפשיה מודעת זאת לכל באי שער שערים

הַמְצַנְיָנִים יצ"ו: ומעֲתָה חֲזוֹת קִשָּׁה הִגִּיד לִי בְּמַה שֶׁרְאִיתִי לְמוֹהַרשׁ"ךְ ז"ל בַּח"א ס"י
כפ"ו שֶׁהַשׂוֹאֵל שָׁם כָּתַב לִס' הַרְמַב"ם וּמוֹדִים לוֹ כֹּל הַפּוֹסְקִים.

וכו' יעו"ש דְּכָבֵד הִוֵּחְתִּי דָּאִין גַּם א' שְׁסוּבֵר פְּדַעַת הַרְמַב"ם וְכָבֵד מוֹהַרשׁ"ךְ ז"ל כָּתַב
עָלָיו דְּטַעַה טַעוֹת מְפֹרָסִם דָּאִין כֹּל הַפּוֹסְקִים מוֹדִים לוֹ בְּזָה וְכו' עכ"ל וְטָפִי הוֹל"ל דָּאִין
מִי שֶׁהִסְפִּים מִן הַפּוֹסְקִים עִמּוֹ וְהוּא.

בְּאֶחָד וּנ"מ אִפִּי בְּאַתְרָא דְנִהְיִי לְדוֹן ע"פ דְּקִי"ל הֵכָא דִּיחִיד הוּא בְּדָבָר לָא אֲמַרִי קִי"ל
וְכִמוֹ שֶׁחִידָשׁ מוֹהַרִיק"ו שׁו' קס"ט וְעֵינֵן לֵה' מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן ז"ל ס' קי"ז וְרַכ"ד שֶׁכָּתַב
שֶׁדַּחֵי הַפּוֹסְקִים דְּבָרָיו וְכו' עי"ש בְּתוֹךְ הַתְּשׁוּבָה:.

אִיבְרָא שֶׁרְאִיתִי לְהַסְמ"ע ז"ל שֶׁכָּתַב עַל ס' רַבִּינוּ ז"ל שֶׁרַבִּים מִהַפּוֹסְקִים קִינִי מִפְּנוּתִיהָ
ע"ש וְאֵע"פִּי שֶׁכָּבֵד בִּינְיָן שְׁרֹב בְּנֵן וְרוֹב מְנֵן נִתְּבַאֵר בְּדַבְרֵיהֶם דְּקִינִי מִפְּסֻרַת
הַרְאָב"ד וְהוּא ז"ל לֹא הִבִּיא אֶלָּא ס' הַר"י בֶּן מִיגַאס וְרַבּוֹ.

מ"מ בֵּינָן שֶׁהַעִיד דְּרַבָּא ס"ל כְּפִינִי דְּרַבִּי ז"ל אִין לְנוּ פָּה לְהַשִּׁיב אִף שִׁישׁ לֹמֵר
דְּאַשְׁתְּמוּטִי קְמַשְׁתְּמִיט מִנִּיהָ ס' הַגָּאוֹן בַּה"ג וְרַשְׁב"ם וְתוֹס' וְסַמ"ג וְהוּא ע"פ מְדוּבָר וְאֶפְשָׁר
כִּי הַשׂוֹאֵל שֶׁהִבִּיא מוֹהַרשׁ"ךְ ז"ל אִף הוּא רָאָה דְּבָרֵי הַסְמ"ע וְעֵלְיָהּ קָא מְסַתְמָה וְאַזְוִיל
אֶלָּא דְלִדְדִּין לָא נִהְיִי לֹמֵר קִי"ל וְגִרְיָרְנָא בְּתַרְיָה דְּמוֹר"ם ז"ל הִיכָא דְּפָסִיק וְתַנִּי כְּאַחַת
מִהַדְיָעוֹת כְּמוֹ שֶׁנֶּתַּל לָא נ"מ לֵן מִיָּדִי: וְאִם לְחַשְׁבָּה אֲדָם לֹמֵר בֵּינָן דְּבְּתַרְיָה דְּמוֹר"ם ז"ל
גִּרְיָרְנָא וְקִי"ל כְּפִינִי הָא אִיהוּ ז"ל קַפְסִי וְתַנִּי וְדוֹקָא כְּשֶׁרָאוּ הַעֲדִים מִתֵּן מְעוֹת וּבִנְד
חֶסֶר מִתֵּן דְּמִים וְכִמוֹ שֶׁכָּבֵד בְּשֶׁאֵלָה אִף אִתָּה אֲמֹר לוֹ הָרִי הַעֵד הַעֵד בְּנוּ הָאִישׁ שֶׁחִיִּב
עֲצָמוֹ בְּבִנְיָן כֹּל הַכּוֹתֵל מִתְּהוּמָא דְּאַרְעָא וְגַם בּוֹנֵין כְּמִבְּנֵי בְּשֶׁאֵלָה דָּע"ג דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָ
לָא קִנְיָה מִיָּדִי בֵּינָן דְּמַחְיִיב עֲצָמוֹ מִהַשְׁתָּ' הוּי כְּמֵאן דְּאַרְצוּי אַרְצֵי זְוִי קַמְיָה וּמְנָא אֲמִינָא
לֵה מַמ"ש הַתּוֹס' שָׁם בַּפ' ח"ה בַּד"ה הַקְּדָשׁ מֵא"ל וְכו'.

ע"כ נִמְ"ךְ וְחָבֵל עַל דְּאַבְדִּין: (כח) חֲזָקָה רְאוּבֵן מְוַחֲזֵק בְּקַרְקַע ב' עֲלִיּוֹת סְמוּכּוֹת זֹו לְזֹו
וְיֵשׁ לָהֶם דְּרָף מְזֹו לְזֹו וּבְאַחַת מֵהֶם יֵשׁ שָׁם בְּאֵר מִים חַיִּים וּבֵית הַפְּסָא וְהִיא מְשַׁתְּמַשׁ
בָּהֶם גַּם לְצוּרָה הַעֲלִיָּה הַאֲחֵרָת אֵע"פ שֶׁהִיא לוֹ סִיפּוּק מְמָקוֹם אַחֵר וְנִלְב"ע וְהַנִּיחַ אַחֲרָיו
ג' אֵלָה בְּנֵי נ"ח וְהַחֲזִיקוּ וְכֵן עָשׂוּ שְׁנוֹת מְסַפֵּר וְלֹא ח"ז עֲמַד א' מִהֶאֱחִים וּמְכַר חֲלָקוֹ בְּעֲלִיָּה
שִׁישׁ בָּהּ הַבְּאֵר וּבַה"כ לְאַחַד מֵאַחֲיוֹ וְאַחֲזוֹר עֲמַד גַּם הַב' וּמְכַר חֲלָקוֹ בְּעֲלִיָּה הַהִיא
לְיֹרְשֵׁי אַחֲיוֹ ג"כ בְּאִוְפֵן שֶׁנִּשְׁאַרָה כֹּל הַעֲלִיָּה הַהִיא לְזִכּוֹת חֲנוּף בֶּן רְאוּבֵן וְיֹרְשֵׁי וְאִין
לְאַחֲיוֹ הַנִּשְׁאַרִים חֲלָק וְזִכּוֹת בְּעֲלִיָּה הַנּוֹ' וְעֲמַדוֹ יֹרְשֵׁי חֲנוּף וְעַרְעָרוּ עַל דּוּדִיָּהֶן לְאַמֵּר
שֶׁלֹּא יֹרְשָׁה עוֹד לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֲלִיָּה הַנּוֹ' לֹא בְּמַעֲבָר לִיכְנָס מְזֹו לְזֹו וְלֹא בְּבֵאֵר וּבַה"כ
כְּאַשְׁרֵי הִיָּתָה בְּאַמְנָה מְקַדָּם קְדַמְתָּה דְּלַעַת עֲתָה הָאִי לְחֻזְיָה וְהָאִי לְחֻזְיָה קִיאִי וּמֵאִין
הַרְגָּלִים לְהַשְׁתַּעֲבֵד קַרְקַע זֹו אֶל זֹו דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁהִיוּ כֹּל הַעֲלִיּוֹת לְזִכּוֹת שֶׁלְשֶׁתֵּן נְאֻה הַדְּבָר
לְאוּמְרוֹ לֹא כֵן עֲתָה א"ח בְּחֲלָקוֹת וְע"ד זֶה גְּדֻלָּה צַעֲקָתָם וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: תְּשׁוּבָה עֵינְקֵר'
דְּהָאִי מְלִתָּא אִית' בַּפ' הַמּוֹכֵר דַּס"ד הַמּוֹכֵר אֶת הַבֵּית לֹא מְכַר אֶת הַבּוֹר וְאֵת הַדּוֹת
וְנִשְׁאַרוּ לְזִכּוֹת הַמּוֹכֵר וְאִיפְלִיגוּ ר"ע וְחַכְמִים אִם הַמּוֹכֵר צָרִיף לִיקַח לוֹ דְּרָף לְעֵבֶר
וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּבוֹר וְדוֹת בְּתוֹךְ הַבֵּית שֶׁכָּבֵד קָנָה לֹוֹקֵת דְּלר"ע צָרִיף מוֹכֵר לִיקַח דְּרָף
מְלוֹקֵת כְּדִי לְעֵבֶר וְאַפְסִיקָא הַלְכְּתָא כְּפִינִי דְּר"ע דְּקִי"ל כְּשֶׁמוֹאֵל בְּדִינֵי נְטַעְמָא דְּר"ע
מְשׁוּם דְּמוֹכֵר בְּעֵין יָפָה מוֹכֵר וְאַזְדָּא שְׁמוֹאֵל לְטַעְמָיָה דְּאַמֵּר הַאֲחִין שֶׁחֲלָקוֹ ב' שְׁדוֹת א'

פְּנִימִי וְאֵי חֵיצוֹן וְאֵי הַיָּד הַיְּמָנִית וְאֵי הַיָּד הַשְּׂמָאלִית וְעַל גֹּרֵל א' מִהֶם
הַפְּנִימִי אֵין לוֹ דְרָךְ עוֹד לְבַעַל שְׂדֵה הַפְּנִימִי לִיכְנֹס לְשֹׁדְהוּ דְרָךְ חֵיצוֹן פְּדֵרָךְ שְׂהֵי
מִשְׁתַּמֵּשׁ אָבִיו דְּאֲחִין שְׂחֻלְקוֹ לְקוֹחוֹת הֵן וְקִי"ל דְּמוֹכֵר בְּעֵין יָפָה מוֹכֵר וְיִפְרַח בְּאֹיִר אוֹ
יִקְנֶה דְרָךְ בְּק' מְנָה וְעֵינֵין בְּפִירֵשׁ"י בְּדָף ז' ע"ב וּבְמִקְוֹ לְשֵׁם מִשׁוּם שִׁטָּה שְׂלֵא נוֹדַע שְׂמָה
ע"ש וְע"ע בְּשִׁטַּת הַרמ"ה ז"ל שְׂפִינִים סִי ע"ב בְּטוֹב ט' וְדַעַת וְדַבְרֵי שְׂמוּאֵל מְסַפְּמִים
מִהַגְמָרָא שְׂם וְהַרְי"ף וְהַרמְב"ם בְּפכ"ה מֵה' מְכִירָה וְהַטוֹש"ע סִי רִי"ד ע"ש אֲמֹר מַעֲתָה
דְּבוּר וְדוֹת דְּאֲכַפֵּי דִידֵיהּ נִינְהוּ בְּתוֹף הַחֲצָר וְלִית לֵיהּ דְרָךְ מְגִיסָא אַחְרָא דִיכְנֹס מְמָנָה
וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֶם אֲמַרֵי דִיפְרַח בְּאֹיִר אוֹ יִקְנֶה דְרָךְ בְּק' מְנָה ע"ש בְּשִׁי הַרמ"ה ז"ל וְכ"ש
בנ"ד שְׂמוֹכֵר כָּל חֻלְקוֹ וּמְסַתְּלָק מִמְּנוּ וְאֵין לוֹ בָּהּ עוֹד שְׂיִיכוֹת מֵאֵן חָשִׁיב מֵאֵן סְפִין לְמִיָּהֵב
לִיהּ רְשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּבָאָר וְכֵן שְׂל זוֹלְתוֹ וְכ"ש דְּנִפְיֵשׁ הַפְּסִדֵיָּהּ וְהַגֵּם שְׂיֵאמֵר לוֹ
אֲנִי אֲשַׁלֵּם חֻלְקִי בְּנִזְקִין אֵין שׁוֹמְעֵין לוֹ דְּמִי הַכְּרִיחוּ לְלוֹקֵם לְשַׁעֲבַד קַרְקַעוֹ לְזוֹלְתוֹ וְלִהְיוֹת
אַח"כ מְוֹחֲזָק וְלֹא מְצִי מְסַלֵּק לִיהּ וְאֲפִי בְּנִפְל דְּאֲמַרֵי אֲזַדָּא לִיהּ חֲזַקְתִּיהּ אֵיכָּא דִינָא
וְדִינָא כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר לְקַמֵּן בְּס"ד וְנ"ד עֲדִיפָא שְׂיֵשׁ לוֹ סְפוּק מִמְּקוֹם אַחַר כִּי אֵין מְחִסּוֹר
רַק לְשַׁטֵּף מִים רַבִּים אֵיכָּא טַרְחָא טְפִי וְכ"ז נְרָאָה פְּשׁוּט וְאֵין צָרִיף אַרְיכוֹת דְּבָרִים: גַּם
בְּעֵנִין הַחֲלוּנוֹת הַפְּתוּחוֹת בְּעֵלְיָהּ הַנְּשִׂאָרָת בְּחֻזְקָתָהּ וְצוּפִים וּמְבִיטִי בְּעֵלְיָהּ
הַנְּשִׂאָרָת לֹא מִן הָאֲחִים אֵיכָּא לְמִיקָם עֲלֵה דְמַלְתָּא דְהַדִּין עִם הַלוֹקֵם וְעֵינֵין בְּטוֹר סִי קנ"ד
סל"ז וְסִי קע"ג וּמִשְׁם בֵּאֵר"ה לנ"ד וְדִינָא עֲדִיפָא פִּינּוֹן דְּהוּי מוֹכֵר וְקִי"ל דְּמוֹכֵר בְּעֵין
יָפָה מוֹכֵר וְעֵינֵין בְּס' בְּד"ה וְמֵה שְׂהֵלִיץ הַב"ח בְּסִימֵן קנ"ד לְשֵׁם וְאֵין הַפְּנִימִי מְסַפִּים
לְהַאֲרִיף לַעֲת עֵתָה: (כֵּט) חֲזַקָה בְּחֻזְקָתָהּ יָשׁוּב הָעוֹקֵר דִּירְתוֹ אֵיבַד חֲזַקְתוֹ כִּמ"ש בְּדַבְרֵי
מוֹר"ם בְּהֵגָה סִימֵן קנ"ו וְכַעֲנִין הַחֲזַקוֹת הַנּוֹהֲגוֹת עַפ"י הַהִסְפָּמוֹת כְּפֵי דְנִים בְּהֶם וּפ"א
בְּרַח א' מִהָעִיר וְהַנִּיחַ בֵּיתוֹ רִיקְנִית וּבֵית קְטָנָה מְחַצֵּר הַנִּיחַ בָּהּ קֶצֶת מְטַלְטְלִין וְנִכְנֹס בָּהּ
יְהוּדִי א' וְלֹא שָׁת לְבוֹ לְזֹאת הַבֵּית הַקְטָנָה אֲשֶׁר בָּהּ הַמְטַלְטְלִין סוֹגְרָת וּמְסוֹגְרָת וְכֵן אֲצִלוּ
אֶחָד מִגְדוּלֵי הַמּוֹרִים וְשָׂאל אֶת פִּי מֵה טִיבָה שְׂל בֵּית זוֹ סְגוּרָה הָשִׁיבוּ כִּי הַבְּעֵלִים הֵא'
הַנִּיחוּ קֶצֶת מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָהּ אִף הוּא רָאָה וְשָׁחַק וְשָׂאל לוֹ מֵה זֶה שְׂחוֹק וְא"ל לְשָׂפִים
בְּצַדוֹ עֵינֵין בְּהַכֵּן"ה ג סִי ק"ס בְּהַג"ה טוֹ אֹת רַע"ו וְעַמְד הַיִּשְׂרָאֵל הַנִּכְנֹס בָּהּ וְשָׂבֵר אֶת
דְּלִתֵי הַבֵּית וּפִינָה מְמָנָה הַמְטַלְטְלִין וְהוֹרוּ ב"ד דְּלֹא אֶהְנוּ לִיהּ מַעֲשִׂיו וְכַשְׁבָּא הַפְּנִימִי
שְׂלוֹ בְּשֵׁנַת לְבַשׁ"ר עֲנִיִּים עֲמָדוֹ הַב"ד וְהוֹצִיאֵו לְבּוֹלְעוֹ מִפִּי: ל חֲזַקָה לְפַעְעִימִים כְּשִׂיעֲמוּד
הַגּוֹי בְּעַל הַמּוֹלְקִי לְהוֹסִיף בְּשִׂכִירוֹת הַבְּתִים וְהַחֲנוּיֹת וְיִשְׂרָאֵל הַמְחַזְקִים בְּאוֹתוֹ קַרְקַע
אֵינוֹ רוֹצֵה לְקַבֵּל עָלָיו הַתּוֹס' וּמוֹצִיאֵו מִהַבֵּית וְהַחֲנוּת וְאֵין רְשׁוֹת לְשׁוּם יִשְׂרָאֵל לְהַכְנִס
בְּאוֹתוֹ בֵּית וְחֲנוּת וְתִשְׂאָר רִיקְנִית עַד שְׂיִתְפָּשֵׁר עִם בְּעַל גּוֹף הַקַּרְקַע וְלְפַעְעִימִים יְבֵא הַגּוֹי
בְּעַל הַמּוֹלְק"י וְתוֹבַע מִיִּשְׂרָאֵל הַמְחַזְקִים שְׂיִכְתוּב לוֹ שְׂטֵר שְׂסִילֵק עֲצָמוֹ מִהַחֲזַקָה הַיָּא
וְדוּחָהּ מִיּוֹם אֵל יוֹם עַד שְׂכּוֹתָב שְׂטֵר מוֹדְעָא ע"ז וְאַח"כ כּוֹתֵב לוֹ הַסִּילוֹק וְעֵינֵין בְּכַנְה"ג
סִי ק"ס בְּהַג"ה ט סִי ס"ד שְׂכְּתָב דְּמִהְיֵי הַסִּילוֹק ע"ש וְלִכְפֵּי הַנְּצָרְכוֹ לְמִסּוֹר מוֹדְעָא
וּבְהִיּוֹתוֹ לְפָנֵי מוֹרֵי הָרַב חַק נָתַן נר"ו עֲמָדוֹ לְמִשְׁפָּט הַגּוֹי בְּעַל הַמּוֹלְק"י וְהַמְחַזְקִים וְתוֹבַע
הַגּוֹי שְׂיִכְתוּב לוֹ סִילוֹק וְהֵי אֹמֵר לְהַיִּשְׂרָאֵל אֲתָה דַע לָךְ שְׂאָפִי תְּמַסּוֹר מוֹדְעָא אֵין בָּהּ
מוֹעִיל וְשָׂאלְתִי אֶת פִּי קְדוֹשׁ בְּנֵה וְהֵי כְּמִשְׁבִּיב גְּדוּלָה תִּשׁוּ יַעַן וּבִינְעוּ יְדֵי הָאֲנוּמוֹת גְּבַרָה
עָלֵינוּ שְׂאָם יִשְׁלַחוּ הַפְּלִילִים לְשָׂאוֹל עַל מֵה אֲדַנְיָהּ הַטְּבַעוֹ עֵיקֵר הַחֲזַקָה עַד שְׂתוֹעִיל לוֹ
מִסִּי מוֹדְעָא אֵין לְנוּ פֶּה לְהִשְׁיֵב וְנ"מ חוֹרְבָא ב"מ שְׂיִכְרִיחוּ אוֹתָנוּ לְבַטֵּל תּוֹרַת הַחֲזַקָה

מישראל וכ"ש פשהדבר נעשה עפ"י הפלילים ושולחים שלוחם לכתוב הסילוק מה נדבר ומה נצטדק ע"כ מצוה להם שיתפשו ויקבל עליו התוס' ומוסיף בשכירות הבתים כפי ערכם ועיין בהכנה ג' שם אות דק"ל ועיין בס' גו"ר פל"ו בדיני התנקות סי' ב' ע"ש ועיין להרב בית דוד סי' ט"ל באור: (לא) תנקה בעל התנקה שעמד שנים רבות ולא תבע תנקהו אם יש טעם לשתיקתו לא איבד תנקהו הרשד"ם סי' רו"ב עיין הכנ"הג סי' ק"ס אות ק"ו מ"ש ע"ז באור ונראה דנדאי אם היה טוען לקוחה או נתונה לו פל שהחזיק ג"ש אהניא ליה תנקהו וכן אם מת נשארה התנקה דהבא מחמת ירושה א"צ טענה כמ"ש בס' קמ"ו ע"ש ואחז"ר נמצאו בדי תשו' מוהרשד"ם דמיייתי בדלא מצי למטען לקחתיה דיורד ברשות וגם היה פורע השכירות אלא שטוען שלא פרע אלא חלק המגיע לגוי ע"ש: (לב) תנקה בעיר ספ'אקץ יע"א היה שוק א' ובו יותר משלשים חנויות המולק"י של המלכות יר"ה והמחזקים בו הישראל ודריים בו למלאכתם ומחמת איזה סיבה בנה המלך שוק אחר וצוה על היהודים עושי המלאכה שלא ישכנו בשוק הא' עוד ונפלה מחלוקת ביניהם שכ"א חוטף והולך גם משאר העם שלא היו בשוק הא' בקשו לשלוח יד ועפ"י על ידם חכם בעירו ושלה ושאל את פי והשיבותי לו כי המלך בהבנתו את השוק החדש זכהו לכת הקודמין וזכו בו זכיה גמו' כ"א כפי מה שהיה לו בשוק הא' והזר הקרב בכלל משיג גבול רעהו וחיביב דליקו' בארור שוב מצאתי הדבר יצא מפי המלך מהר"ם מטראני ז"ל ח"ג סי' ק"ד פדכתי בעניו' ת"ל ועיין לה' החבי"ב ז"ל בס' ק"ס בהג"הט אות צ"ו שהעתיק לתשו' להלכה למעשה ע"ש זה היה בשנת אשר"ך ישראל גם בשנת תצמי"ח אירע להם בנא"בל פדבר הזה ושאלו את פי והוריתי להם עפ' התורה תורת משה אמת אלא היא מיהא אם השוק החדש יש בו חנויות יותר מהא' בחלק הנוסף כל הקודם זכה ולית מאן דימחא בידיה: (לג) תנקה ישראל המחזיק בקרקע של גוי ועמד ראובן וקנה את המולק"י מאת הגוי בזה הסכמות משונות לא ראי זה כראי זה עיניו תראה בספרא רבא ד'ישראל ה' מקבציאל בסימן ק"ס בהג"הט מאות כ"ח עד אות מ"ב ואות נ"ב נאנן בדין מנהגנו אשר נתיסד בימי ב' צנתרות הזהב מוהר"א הכהן זלה"ה ומוהר"ץ צרפתי זלה"ה ואחריהם כל ישרי לב וישראל הקונה מולק"י מהגוי שהיה ישראל מחזיק בה נותן לו סף שלשים למאה אשר קנה מהגוי כגון אם קנה המולק"י בק' גרושות מאת העכו"ם נותן עוד להישראל המחזיק בה שלשים גרושות ומוציאו מהקרקע אם ימצא לו בית לדור בה ואם לאו יתן לו זמן שנה א' כף היו נוהגים והולכים עד שנת שכ"ר טוב וראו הב"ד שבעלי התנקה מוציאים הוצאות רבות בתיקון החצר לחזק את בידן הבית ונהגו בסיוור וכיור וההוצאה מרובה ואין הגוי בעלי גוף הקרקע פורע מפל זה פלום עמדו ב' ב"ד בעיר א' פלם נקבצו באו לב"הכ של חכרת ת"ח ועלתה ההסכמה שיתן הישראל הקונה המולק"י לישראל המחזיק סף ס' גרושו' למאה ולא נגמר הדבר בגמר טוב ומאותו היום והלאה כל הקונה מולק"י צריף למיקם בדינא ודינא עד שמפשרים ביניהם ובשנת.

טו"ב ויש"ר עמד א' מיקירי ארעא וקנה תנקה חצי חצר . אחת ואח"כ קנה המולק"י של כל החצר ועמדו לפני ב"ד הצדק פעמים רבות ולא הגיעו לפרק נגמר הדין עד שעמד הגביר הקונה וקבל ע"ע ליתן לבעלי תנקה חצי החצר והיא כפי שומת תנקה חצי החצר שפבר קנה טרם קנותו המולק"י וברכוהו בכרכה המשולשת בתורה באופן שהגיע שיווי

דמי התזקה פשויוי המולק"י והספימו הב"ד מאותו היום והלאה שפך יהיו נוהגים
שהקונה המולק"י פורע לבעל התזקה כפי אשר קנה המולק"י ועדיין לא נכתבה בפנקס
של' הק"ק יצ"ו ובקרב אותם הימים עמדו ממנוה וגזברי הק"ק יצ"ו קנו קרקע שישאל
מתזיק בה ורצו הגזברים לפרוע לבעל התזקה ולסלקו אלא שעדיין לא נתפשטה
ההסכמה לא שוו בשעוריהן ונתפשרו עמו שיתן להם סף ידוע וכתבו בהסכמות ב"ד
וזט"ה שלא להוסיף בשכירות ולא לסלקו ושפרעו ב' החלקים בהוצאת הבגין פאשר
היה מתנהג עם העפוסים בעל המולק"י ומזמן שהוא והלאה דנים לפי שיווי התזקה ע"פ
ג' בקיאים ונותן הקונה המולק"י לבעל התזקה ועיין לה' בית דוד ח' ח"ה מ"מ סי' מ"ד: ואם
רצה בעל התזקה לקנות המולק"י ולהוציאה מיד הלוקח מפת דינא דב"מ לעולם לא דנו
אותו כבעל המצר להפקיע קניית הלוקח אלא דהרב מוהר"ש אלפסי יזי"א היה חוכף
בזה ועדיין לא הספימו לדעתו נר"ו ולעת נסיעת מוה"ר חק נתן הי"ו לירושלם תובב"א
גזר אומר ואותי צנה בעת ההיא להורות פדעת מוהרש"א נר"ו שנתמנה אחריו לאב"ד
ומ"ץ יצ"ו ועיין להמש"ל בפ"ב מה' שכנים דין ח' מ"ש משם מוהרש"ך ז"ל ומ"ש עליו
ה' ז"ל ותשו' מהרש"ך הלזו הביאה הכנ"הג ז"ל בסי' ק"ס אות ל"ב ואות ק"ן ושם
נתבאר משם מהרש"ך ז"ל דנקרא רשע ושכ"כ ה' משפט צדק ע"ש וכעת נראה בעליל
ס' דברי ה' חיים ח"א ושם בסי' מ"ג אות א' שעמד בענין זה: (לד) תזקה.

הלא ידעת להקת הנביאים זה לעומת זה מערכת אלהי האלהים בענין התזקות אי דיינינו
להו מקרקעי או כמטלטלי ועיין בתשו' מוהרש"ד"ם ח"מ סי' רע"ח שכתב שקבל
מרביתו שפך התקינו מעיקרא להיות להם דין קרקע ע"ש וכבר בא חכם האיש אדוני
האר"ש ואסף איש טהור בכניסתו לב"ה כסי' ק"ס הפליא עצה הגדיל תושיה איש על
דגלו ומנהגי והסכמות עיירות גדולות קושטא ושאלוניקי עד בודון ע"ש ואנן בדין לענין
דינא דאחי ושומפי דיינינו להו ולא דינא דב"מ ע"ש בכנ"הג אות מ"ב ומ"ג ובענין מוכר
בנכסי אביו בעוד שלא הגיע לך שנה דקי"ל דבקרע אין ממכרו ולכשיגדל הדרא
ארעא וקדרי פירי כמ"ש בסי' רל"ה ע"ש כף דנים בתזקות שילנו פעמים רבות ועיין
בכנ"הג ח"ב סי' ק"ס בהג"הט אות ב' וכן לענין קדימת הפירעון שכ' בסימן ק"ד דנין
אותה פדין קרקע גמור וכן לענין הטרפא דב"ח טורף מהלקוחות פדין קרקע שנת' בסי'
ט"ל ומסי' ק"א ואילך וכל מי שמוכר תזקתו כותב סלוק האשה מחו' כחובתה עיין
למוהרש"ד"ם בח' ח"ה מ"מ סי' רע"ח ועיין בשו"ת דבר משה ח"ב סי' י"ב באריכות ולה'
בית דוד ח"מ סי' ל"ו וכן לענין הא דקי"ל קרקע בתזקת בעליה עומדת כמ"ש בר"ס ק"ס
כף דנין לתזקה וכן בתזקת ג"ש ובגזקי חלונות ותשמישים שנת' בסי' קנ"ד וקנ"ה וכן
לענין שיהא המשפיר נאמן לומר שפך היה התנאי ולא השוכר כמ"ש בסי' שי"ב סי"ו
וסי' שט"ו ס"ס וסי' שי"ז ס"ב וכן לענין אונאה אלא דבלא"ה אינו נקנה מיד ליד וזכורני
שפך ראיתי בתשו' הראד"ב ז"ל וכעת נאבד מאתי לייס"ל וכן לענין משכונת קרקע
דאכיל פירי ושמיט פדין קרקע וכן פדין מוכר ע"ת שנת' בסי' ר"ז וכן לענין שומא הדרא
שנת' בסי' ק"ן וקף דנין ב"ד הקודמים ועד עתה פעמים רבות ועיין לה' כנ"הג בסי' ק"ס
בהג"טו אות ב' מ"ש בשם הרמ"ע מפאנו ז"ל ועיין לה' ב"ד בסי' ל"ו באנרף ומ"מ
מנהגינו פה תונס יע"א כמ"ש: ודע דאפי' למ"ד יש להן דין מטלטלי אפי"ה יש בהן דין
שעבוד פינן שא"א להבריחם עיין כנ"הג סי' קי"ג בהג"הט אות ב' ופשוט הוא ממה שנת'

ועיין ה' שמחת יו"ט דף: לה חזקה ראובן מחזיק בחזקתו עפ"י התקנה ועמד ש' וקנה המולק"י מהגוי כפר נתבאר לעיל אות דהשתא מיהא דיינינו לחייב לקונה המולק"י לפרוע דמי החזקה כפי אשר ישומו ג' בקיאים שינכרו ע"פ ב"ד או עפ"י המחזיק וקונה המולק"י וכבר נעשה מעשה פעמים שלש בימי מורנו הרב חק נתן זיע"א ואחריו פל ישרי לב: האמנם פי יקרה שבעל החזקה רוצה לזפות בקניית המולק"י מו"הר ז"ל לא נתן פח לבעל החזקה בזה והרב מוהרש"א יזיי"א חוכה בזה לאשר פחו ואחז"ר נראה בעליל לארץ מעשה ידיהם של צדיקים תלתא סרכין פחדא שריין מוהרש"ך ומוהר"א טייב ומוהר"י לומברוזו זכר כלם לברכה פי בשנת התפ"ג קנה א' מולק"י שישאל אחר מוחזק בו ורצו בעלי החזקה לסלקו ודון דייני גולה הניתנים למעלה דזכה במקחו ואין לבעל החזקה אתו: וראיתי להרב כנ"הג ז"ל בסי' ק"ס בהג"הט אות ל"ב שכ' משם מוהר"א ששון ז"ל דמתקני התקנה פסקו כמ"ד שכירות לית בה דינא דב"מ אבל בתקנת קושטא שנתנו פח לשוכר בדדב"מ כ' שאם ירצה המחזיק לקנות הוא קודם לכל אדם עכ"ל ואנו בדין בתריה דמרו גרינא שפסק בש"ע סי' קע"ה סס"ג דאין בשכירות דדב"מ ע"ש ממילא נתבאר דעת הב"ד ז"ל שהחליטו המולק"י לקונה אותו: איברא דחזיתי להרב שם באות ק"ו שכתב משם מוהרש"ך והרב משפט צדק ז"ל שהקונה מולק"י שחבירו מחזיק בו נק' רשע עכ"ל אנכי לא ידעתי מ"ט נקרא רשע אי משום עני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה ממנו התם דוקא במחזיר לקנותו ופסקו הדמים כמ"ש בסימן רל"ז ע"ש ואי משום דבאתריהו דרבנו פסקו כמ"ד שכירות אית ביה משום דדב"מ הא ליתא דהרבנים הללו מגדולי עיר שאלוניקי יע"א וכבר נת' בדברי מהר"א ששון ז"ל דבשאלוניקי יע"א דייני דלית בשכירות דדב"מ ועוד מאי אירא דמקרי רשע דש"מ דהמקח קיים בידו אלא דמקרי רשע כמ"ש בסימן רל"ז תפ"ל דמדינא זכה המחזיק פינן דשכירות אית ביה דדב"מ והנלע"ד דודאי סברי מרנן דמדינא פינן.

דשכירות לית בה דדב"מ זכה. קונה המולק"י וכד' מוהר"א ששון אלא דס"ל ז"ל דהאי מלתא עדיפא מעני המהפך בחררה דהתם פינן דעדיין לא זכה בה אלא דמחזיר אתריה לקנותה שפיר אמרי' בה עד שיפסוק הדמים אבל בנ"ד שפכר הוא זוכה בחזקתו ועומד וזה בא לסלקו ממנה ע"י קנייתו המולק"י ודאי דמקרי רשע אע"ג דלא חזר אחר קניית המולק"י פינן דממילא מפקיעו מחזקתו זה נלע"ד פונתם ז"ל ואין ספרים הללו מנציים אצלי ואחז"ר להמש"ל ז"ל כפי"ב מה' שכנים ה"ח שהביא תשו' מהרש"ך הלזו בתוס' ביאור קצת וז"ל ואע"ג דלענין פיקסא דדינא דלא מקרי השוכר מצרן לעכב על הלוקח מ"מ בנדון זה שהוא מוחזק בבית וכבר ידענו מה שפכר מוסכם מקדמונינו שאלו החזקות דין קרקע יש להם ועדיף נאליים טפי משוכר וכו' אבל בנ"ד שהישאל דר בבית של נכרי המחזיק בו ובא ישראל חבירו וקנה המולק"י כדי לגרשו מביתו למה לא נדון בו כדון מצרן וכו' עכ"ל ואתה דע בדוק ובחון הדברים שדעת הרב מוהר"א ששון והכנ"הג ז"ל דבשכירות תליא מלתא דהמחזיק דין שוכר אית ליה ותלי בפלוגתא דהרמב"ם והר"ש מ"ס לית בה דדב"מ ומ"ס אית ליה ולד' מוהרש"ך מחזיק עדיף נאליים טפי משוכר דאפי' למ"ד שכירו' לית בה דרב"מ במחזיק אית ליה דהשתא בנ"ד מידי פלוגתא לא נפקא גם אנכי הרואה בתקנת רומניא וספרד שנתנו פח לשוכר בדינא דב"מ כמ"ש הרב גו"ר פלל ו' סי' א' אות י"א שכתבו בתקנתם שהמחזיק קודם בקניית המולק"י לכל

אדם ע"ש באות י"ג שוב ראיתי שהן הן תקנות קושטא אשר קבלו עליהם מרומניא וספרד וכדברי ה' החבי"ב ז"ל: אמר מעתה אע"ג דאנן בדינן דנין בתקנות הללו פדין קרקע גמור לענין טירפא ומוכר פחות מכן ד' וכמש"ל אות ל"ד אעפ"כ בהאי מלתא דון דינני דליתיה להמתזיק בד"דבמ וכד' מוהרא"ש ז"ל וה' החבי"ב ז"ל ודלא כמוהרש"ך ז"ל וכל שפן אנו נתמי דיתמי דגרינא בטר תקנת קדמונינו דהיכא דנכתב שטר הקנייה פקע ליה חיליה דב"מ וכבר נודע דכל הקונה מהגוי בריש פל מרא'ין פותבין בפנקסים גמר הדברים להתחייב הקונה והמוכר שלא יוכלו לחזור בהם וא"כ לית דין צריף בשש שינפה הלוקח במקחו המול'קי ולית אינש דימתחא בידיה ועוד דעיקר דדב"מ חליש וקליש ובכל דהו אמרי' דאין פאן משום ועשית הישר והטוב: (לו) חזקה ראובן הוחזק למפוך בגדי צמר בחברת אנשים ידועי' והדבר יצא מלפני המלך שלא למפוך אותם הבגדים אלא האנשים האלה בתנויות הים הבו דלא לוסוף ומת א' מהשותפים הללו אם מוריש חזקתו הלזו לירשיו או לא ראיתי בתשו' דבר משה ז"ל ח"ב סי' ד' ובח"ג סי' ח' וסי' יו"ד שכתב שזכו בחזקה זו הירשיו ע"ש וכן עשינו מעשה כשנלב"ע ה' מוהר"א גאביון תנצב"ה בשנת התק"ן ליצירה ונכינו לבנו יצ"ו בחלק שהיה לאביו ה' ז"ל ואעפ"י שאין לה' ז"ל חלק ונחלה בחזקת אותה החנות רק על מה שזכו במאמר השו"ר יר"ה גם בשנת תקס"ז כשנפטר ה"ר שלמה נ"ע בן לאותו צדיק ה' כמוהר"א נטף תמ"ד והיתה לו שותפות עם הזולת במקירת הצמר הנז' ועיקר חזקת החנות שמוכרים בה אין להם בה חלק ונחלה רק בתורת שכירות אלא פשיצא דבר מלכות היו מוכרים בחנות הנז' ולהם גיטת רשות.

למפוך בחנות הנז' ועמדו יורשי הר"ש הנזכרים לזכות באותו הזכות של מאמר המלך יר"ה ונכינו אותו בדינו עד שקנו ממנו אותו הזכות במה שיאותו זה לזה: (לו) חזקה הבא מחמת ירושה א"צ טענה אחרת כמ"ש בטוש"ע סי' קמ"ו סי' ע"ש ומ"ש הר"א"ש בתשו' ריש פל"צ"ט דבעינן שיאמר אביו קנאה ע"ש כפר דחאה מההלכה ה' מוהרש"ך ז"ל בח"ב סי' רל"ב ומוהרש"ח בתשו' סי' כ"ה ובביאורו לסימן זה וכמ"ש הכנ"הג שם אות כ"ה בהג"הט ועיין בתשו' הרב בני אהרן סי' קי"ד דף קי"ט ע"ב.

והרב פרח מט"א ח"ב סי' קי"ג והרב מוהרא"ש גאון סי' ט"ל וה' בית דוד סו' סי' מ"ז מהספר ע"ש וכו' דנים ב"ד הצדק של פת הקודמים זיע"א וכו' אנחנו צעירי הצאן דנין אחריהם: (לח) חזקה בחצר השותפים שאלה ר"ש שותפים יחד בחצר א' בחלקות חזקת הבתים כל חד וחד אדוניתיה קאי וטוען ראובן שהחזיק יותר משני חזקה שהוא משתמש במקום אחד מאמצעות האכסדרא שבחצר לשים לו שם בכל ע"ש פירה לעשות לו תבשיל חמין עד מוצאי שבת והיה בהג"ח ואין מוחה בידו ולעת עתה מוחה בו שמעון ומימר אמר דלעולם לא החזיק בדידה יורה המורה אי ראובן מייתי סהדי שהחזיק אי מהנייא ליה חזקתיה או לא ושכמ"ה: תשובה ריש פל מרא'ין תמן תנינן בס"פ ח"ה דף ז"ן אלו דברים וכו' שאין להם חזקה וכו' הנה מעמיד תנור וכו' אינה חזקה עשה מחיצה וכו' לתנור וכו' ה"ז חזקה ובגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא ואוקמה עולא במחזיק בנכסי הגר ואותבוה ומשני ר"ן דבחצר השותפין מיירי דאדעמדה פדי לא קפדי אמחיצה קפדי ואותבוה ממתני' דנדרים דאדעמדה פדי נמי קפדי מדתנן השותף שפדרו ז"מז ה"ז לא יכנס וכו' והדר ביה רב נחמן ואוקמה ברחבה שלאחורי הבתים ור"פ מוקי לה בחצר

ואיכא דקפדי ואיכא דלא קפדי ובגדרים לחומרא ורבינא נמי אוקמה בקצור ומתני
דגדרים כר"א דאמר ויתור אסור ע"כ ואיכא למידק דהכא פריה סתמא דהש"ס
דאהעמדה פדי קפדי ואפי' בשות' ואילו בר"פ אין בין המודר ובפ' קמא דמגילה פריה
סתמא דהש"ס והא אדריסת רגל לא קפדי וכבר ראיתי להתוס' בפ' ח"ה לשם ובפ' הפרה
דנ"א ולשם במגילה דק"ל הכי אלא דלשם במגילה כתבו עוד ול"ק מההיא דהתם דפ"ב
דביצה דמשני התם דלעולם לא קפדי ומני ר"א היא עכ"ל ונדבריהם באו פספר הקתום
וכבר ראיתי לה' ח"ה ו"ל שהגיה ופי' דק"ל דמאי דמותיב למ"ד בירא דשותפי מהה
דשו' שגדרו הא איכא לאוקמה כר"א דאוסר ויתור א"ד ו"ל ומלבד שאין דברי התו'
ו"ל משתמע מעי פלל למ"ש הוא ו"ל ע"ק דלכולהו אמוראי ליכא מאן דאוקמה כר"א
אלא רבינא ומאן ליכא לן דרבא דפריה התם במגילה פרינא ס"ל וע"ק לשמוע דהא
מאן דאמר התם בירא דשותפי הוא ר"נ ולדידה מותיב רבא ממתני דהשותפים שגדרו
וכו' ע"כ ר"נ לא מוקמא כר"א דהא פי מותבי' ליה מהה דשות' הדר ביה ואוקמ' ברחבה
שאחורי הבתים וא"כ מעיקרא מאי ק"ל להתוס' אהה דפ"ב דביצה דהיא אליכא דר"נ
דסובר הה מתני' פרינא נמי אתיא וצע"ד וע"ק לע"ד בפשטא דשמעתא לאוקמתא
דריבנא דנהי דבדריסת רגל שר'ו חפמיא רבנן כר"א דאהעמדה פדי לא קפדי אבל מתני'
דח"ה דמייירי בהעמדת תשמיש תנור ושאר מילי נדאי אפי' רבנן מודו דאסור וא"כ הדרא
קו' ובהדיא קתני התם בסיפא ושניהם אסורים מלהעמיד ריחים ותנור וכו' אלמא אפי'
לרבנן דשרו בותור דריסת רגל מודו בהעמדת תנור וריחים דאוסרין ו"ל התוס'
והרא"ש ו"ל שם דבכל הני יכולים למחות זע"ז הלכה אסור וכו' דדוקא דריסת רגל אינו
יכול לעכב וכו' ע"ש אלמא דסיפא אתיא ככ"ע ואפי' לרבנן: איברא דראיתי לרש"י
לשם שפי' ושניהם אסורים וכו' ע"ש דמשמע דהתם מייירי בקובע מקום לתנור וכירים
הוא דאסרו רבנן משום דמצי לעכב עליו והשתא דלא מעכב עלוניה אהני ליה הנאה
גמורה דשניא מידי ולא בותור דהילוף דלא אסור אלא לר"א ונהיננו דרישא נקט אסורין
ליכנס למסתם לה סתומי כר"א דותור אסור ובסיפא נקט מלתא דקביעו' למימ' דאפי'
רבנן מודו בהא וכל זה איננו שונה לי ועוד דבגידול תרנגולין מאי איכא למי' אי בעושה
מקום לתרנגולים להיותם קבועים פשיטא: וראיתי לרב"א ו"ל בש"מ בפ' הפרה לשם
שכתב ו"ל דהא דתנו השות' שגדרו אסורין ליכנס פי' אסור ליכנס ולהשתמש דאי לא
כניסה בעלמא נדאי מותר' אליכא דרבנן פדאמרי' בפ"ק דמגילה ה"א ו"ל עכ"ל לפ"ד
ו"ל סיפא דקתני ושניהם אסורים להעמיד וכו' משום ראב"י איצטריו' ליה דאע"ג
דברישא שרי דסבר יש ברירה הכא שאני דעושה מקום מצי א"ל מאן פלג לה וק' לענ"ד
פ"נ.

דברישא דשרי ראב"י אפילו בתשמיש משום דמצי א"ל בשלי אגני עושה א"כ מ"ש
בתשמיש דתנור וכירים דמודו בהו ולא מצי א"ל בשלי אגני עושה ואפשר דהרא"ה ו"ל
מפ' כפירש"י ו"ל דסיפא מייירי בקובע מקום לתנור וכירים דבכה"ג נדאי מצי א"ל מאן
פלג לה: ונחזיתה להר"ן ו"ל בחי' לנדרים לשם שכ' ושנים אסורים ואע"ג דאמרינן
בפרק ח"ה דאהעמדה פדי לא קפדי מ"מ אי קפדי יכולים לעכב זע"ז ואע"ג שדרפן לנותר
ותור אסור במודר הנאה עכ"ל ונהיננו לאוקמתא דריבנא דמוקי לה למתני' כר"א דאמר
ותור אסור והשתא ניחא מאי דהנה ק' לעניויתי' מהה סיפא לריבנא דסבר רבינא כולה

מתני' ר"א היא ומשום ראב"י אצטרף ליה למתני פדאמון: ובירושלמי שלמי כפ' ח"ה אהה מתני' איתא אר"א נהגו השנותפים להיות מנותרים ז"לז בפתרנגולין א"ר ייסא מתני' לא אמרה פן אלא ב' אסו' להעמיד תנור וכירים ע"כ וזה נדאי דלא כפירש"י והרא"ה ז"ל לפום מאי דכתי' דבקובע מקום לתנור נדאי דקפדי ולא מנותרי דדמיא למחיצה דקתני יש לו חזקה וגם שלא פדברי התוס' והרא"ש ז"ל דכתבו דיכולים למחות זע"ז וכו' איברא דבגמרין לשם בפ' ח"ה אמרי' משום רבי בנאה בפל שותפי מעפבין זע"ז ופי' רשב"ם בכול וכו' דומיא דהעמדת תנור וכירים וכו' ע"ש אלקא דלא נהגו לנותר ואין לומר דהשתא נהגו לנותר דא"כ מאי ק"ל ר' ייסא מתני' לא אמרה פן אלא עכ"ל דהירוש' לית ליה הא דאמר ר"י משום ר' בנאה בפל שות' מעפבין זע"ז ופירשב"ם בכול וכו' דומיא דהעמדת תנור וכירים וכו' ע"ש אלקא דלא נהגו לנותר: אפס פי עז דבהדיא מיייתי בירוש' הך מלתא דר' בנאה בר"פ השנותפין שפדרו ומאי דמתמה הירושלמי בפ' ח"ה משני לה שפיר דאם לא נדרו סתמא פמנותרין אלו לאלו בדברים הללו ועיין בפ' פני משה שם ובנדאי דשלא פדברי הרא"ה ז"ל דהתם בירוש' קאמר דסיפא איצטרף לראב"י וראב"י ס"ל דתשמיש שנהגו לנותר אסו' וצ"ע: וגם ראיתי את הלח"ש מ"ש רב"א ז"ל בש"מ לבתרא לשם שכתב משם הראב"ד ז"ל דהא דפריה הש"ס ואהעמדה פדי לא קפדי והתנו השנותפים וכו' אסיפא סמיה ומותיב דנדאי רישא כר"א דא דאסר ויתור מיהו סא"ד דסיפא אפי' ראב"י קתני לה ומסתמא תי' רבינא דסיפא לאו ד"ה אלא ר"א דתני רישא קתני לה א"נ כראב"י בביריה ומודה בותור וכו' עכ"ל.

ונה נדאי פמסקנת הירוש' אמנם תירוץ קמא דלא פהירוש' וכאלו עין לא ראתה: ולענין פיסקא דשמעתא הרי"ף ז"ל הביא אוקמת' דעולא ומאי דמותבי' ומאי דהדר ביה ואוקמה למתני'.

ברחבה שלאחורי הבתים א"כ נראה דלדעתו ז"ל סיפא דןשניהם צריכא לראב"י דהעמדת תנור ליכא למשרי מטעם דברירה וכהירושלמי: ונחזי הויתי לה' המגיה בדרך תמים שכ' ז"ל ואהעמדה פדי וכו' עד ומחיצה קפדי שפת יתר ונרשם עכ"ל ולא ירדתי לסו"ד ז"ל דמדכת' שפת יתר משמע דקושטא קאי אלא דטופיינא דלישנא הוא ונהא נדאי ליתא דטובא נ"מ לענין דינא דמלתיה.

דר"ן קמיינתא פריכא היא ממתני' דהשנותפים וע"כ לאוקומה בחד מתלת אנפי פפום מאי דהדר ביה ר"ן אהעמדה פדי קפדי אינשי ולר"פ איכא דקפדי ונ"מ לנדרים אבל גבי ממונא מסתמא לא קפדי ולרבינא אפי' בנדרים שרי דלא קפדי והה מתני' ר"א תני לה ואם פונתו ז"ל דלא ס"ל להרי"ף פפום מאי דהדר ביה רב נחמן אלא פשינויא קמא דלעולם בחצר לא קפדי שות' אהעמדה פדי ומתניתין דנדרים מתרצא שפיר כר"פ או פרבי' הא נמי ליתא חדא דשינוינא דר"פ ורבינא הו"ל להרי"ף לאתווי חד מנייהו ונהי נמי דה' המגיה כתב להגיה ג"כ מאי דק"ל לתלמודא אמלתיה דר"ן מ"מ טפי הו"ל להגיה להשמיט מלתיה דעולא ומאי דק"ל לתלמודא וע"ק דמי גילה לו לה' המגיה דהרי"ף ז"ל ס"ל פשינויא דעולא פפום מאי דהדר ביה דאוקמה ברחבה שלאחורי הבתים ואדרבה מדחזי להרא"ש ז"ל דמיייתי לשנויא דר"ן ומאי דמותבי' עלה ומאי דהדר ביה והשמיט למלתיה דר"פ ורבינא ש"מ דהלכתא פ"ן דדיינא הוא ונדעי רבנו דהרא"ש דרכו דרף

הקדוש יאחז צדיק דרפכו של הרי"ף ו"ל ואם איתא דהרא"ש יודע צדיק דהרי"ף לא ס"ל כר"ן כפום מאי דהדר ביה לא הנה ליה למסתם לן סתומי והו"ל להעתיק לשון הרי"ף ו"ל ואם נ"ל לחלוק הרשות נתונה זו דרפכה של תורה הוא הרא"ש ו"ל בכל הש"ס אלא ודאי דהרא"ש ו"ל פה הוא גריס בדברי הרי"ף ומי גילה רז זה לה' המגיה ולאפושי פלוגתא בין הרי"ף להרא"ש קרובים ונעשו רחוקים: איברא דראיתי להרמב"ם ו"ל בפ"ה מה שכתב דין ה' דפסק דבחצר השותפים לא עלתה לו חזקה אלא ע"י עשיית מחי' והיינו כר"ן קמי דהדר ביה וכמו שציין ה"ה ו"ל ועכ"ל דמתני' דנדריים מוקי לה פחד שנויי מהנה ובפ"ז מה נדריים הלכה ד' פסקה דאיהו ו"ל פסק כמ"ד ויתור אסור וכיון דארחה דרבי' ו"ל למפסק פשיטת הרי"ף ו"ל והראב"ד ו"ל שתיק ש"מ דהכי הנה גריס רבי' בפסקי הלכות הרי"ף ו"ל כמו שהגיה הרב דרף תמים ו"ל ומ"מ אפתי ק' מאי דקשה לעניוטי בדברי הרא"ש ו"ל ועלה על דעתי להגיה גם בדברי הרא"ש ו"ל אלא שברמזים פסק בפנימים: הגם.

הלום ראיתי לרבי' בע"הט ס"ס ק"ס שכתב ל"ש חצר חבירו ל"ש חצר השותפין ל"ש עשה מחי' ל"ש לא עשה מחי' אם החזיק ג"ש וטענה ה"ז חזקה ואפילו בחצר השותף קפדי וכ"ש אינש דעלמא דקפיד ואח"ך כתב לדין רחבה שלאחורי הבתים והיינו פשיטת אביו הרא"ש ו"ל וכתב עוד ולדעת הרי"ף ו"ל אפ"ל בחצר אם הוא של שותפו לא הוי חזקה שאינו מקפיד על תשמיש בלא מחיצה הרי שלף לפניה דרבי' בע"הט ו"ל פשיטא ליה פדעת הרי"ף ו"ל שהוא פדעת הרמב"ם ו"ל וזה ודאי מה שהכריחו לה' המגיה ו"ל וקצר במקום שאמרו להאריף וכ"ש דשפת יתר שכתב הוא ו"ל אינו מדוקדק: ותבט עיני להטור סי' קס"א שכתב ו"ל א' מבני החצר שבקש להשתמש בחצר תשמיש קבוע וכו' בני החצר מערבין עליו וכו' ויראה מדברי רב אלפס ו"ל שאין נק' קבוע אא"כ עשה מחיצה וכו' לתנורו וכו' אבל בהעמדה בעלמא שהעמיד וכו' תנור וכו' לא מקרי קבוע ומדברי א"א הרא"ש יראה דהאי נמי מקרי קבוע עכ"ל וצ"ע לדעת הרי"ף ו"ל כיון דס"ל דכל דליכא מחיצה לא מצוי חברה לעכב עליו מאי אריא דקתני מתני' אין לו חזקה למימרא דאע"ג דהחזיק מצוי מעכב עלוניה ונהרי לדעתו ו"ל אפ"ל לכתחלה מצוי עביד ולכאו' עלה על דעתי לומר דמשום סיפא נקטיה ואין זה מתקבל ויראה דמאי אין לו חזקה דקתני מתניתין היינו על עיקר המקום שהיה משתמש בו ולא על גופו של תשמיש אלא דלפ"ז צ"ל דבעשה מחי' מיהא יש לו חזקה במקומו של מקום התשמיש ועיין בהשגות פ"ה דשכנים ובחי' הרמב"ן ו"ל לשם והנכון דאין לו חזקה למחות ביז חבירו הבא להשתמש הוא ג"כ באותו מקום ולומר כפר אני החזקתי להשתמש בזה המקום ובעשה מחיצה יש לו חזקה להאי מלתא ולא להיות קנוי לו וכדאמרו: והנה בדברי הטור אנכי תמיה דמהיכן למד מדברי הרי"ף והרא"ש ו"ל זה דבגמ' לא הוזכר תשמיש קבוע במלתיה דר"י אלא תשמיש סתם איברא דרשב"ם והנ"י ו"ל בכף העמידוה וא"כ הרי"ף דהעתיק מימרא דר"י מאין הרגלים לפ' בדבריו כן ואם פוננתו ו"ל כיון דהרי"ף פוסק פאוקמתא דר"ן דמתניתין בחצר השותף דאהעמדה עמדה כדי לא קפדי ומ"ה אין לו חזקה מינה נשמע דאפ"ל אי בעי להשתמש לכתחלה לא מצוי חברה לעכב עלוניה הא לימא חדא דנהי דאמרי' דעתייהו דשותפים דאהעמדה כדי ל"כפ ואמטו להכי לא אהני ליה חזקתיה אבל אי איתיה קמן וצנוח דלא ניחא ליה וקפיד מי לא משגיחין ביה אתמהא וזה לה האות

דַּרְבֵּי ו"ל אֲזוּל וּמוֹדָה לְשִׁיטַת הָרִי"ף דְּאֵהֶעֱמְדָה כְּדִי ל"קפ אינְשֵׁי וְכִדְאִינְיִתִּינּוּ לְעִיל
וְאִפ"ה לְשֵׁם בְּאוֹתוֹ פ' בְּאוֹתוֹ מְקוֹם פֶּסֶק דָּאם בָּא לְהַעֲמִיד מְצִי לְעַכְב חֲבִירוֹ ע"י אֶלְמָא
הַאי כְּדִאיִתִּיה וְהַאי כְּדִאי דִּלְפ"ד הַטּוֹר ו"ל רַבִּינוּ תָּבֵר לְגִזְיוֹנָה וְאִם נִפְשָׁה לֹאמֵר דְּהָרִי"ף
ז"ל וְהַרְמַב"ם ו"ל בְּהָא פְּלִיגִי צ"ע הֵיכֵן מְצָא מְפֹנְרֵשׁ יִנְצָא בְּדַבְרֵי הָרִי"ף ו"ל עַד דְּשׁוּיָנְהוּ
בְּפִלּוּגְתָא וְאִם הַדְּבָרִים סְתוּמִים בְּדַבְרֵי הָרִי"ף ו"ל יִלְמֹד סְתוּם מִהַמְפֹנְרֵשׁ וְאִפּוּשֵׁי פְּלוּג'
לָא מְפִשְׁיָנּוּ וְאִחְזוּ"ר רְאִיתִי לְמוֹהַרְח"ש ו"ל בַּח"ג ס' ה' שְׁעֵמֶד בְּזָה: וְרְאִיתִי לְהַב"י ו"ל
שְׁפֵתַב ו"ל וְכַתְּב רַבִּי וְיִרְאֵה מְדַבְרֵי הָרִי"ף ו"ל לְפִי שְׂאֵם הָרֵא"ש חוֹלֵק עַל הָרִי"ף ו"ל
הוֹל"ל כ"כ הָרִי"ף וְלֹא נִהֵרָא מִטְעַם פֶּה וְכֶה וּמְדִלָא כ"כ מְשַׁמַּע דִּל"פ וּלְפִיכֶה כְּתַב
וְיִרְאֵה מְדַבְרֵי רַב אֶלְפֶס וְיִרְאֵה מְדַבְרֵי הָרֵא"ש עַכ"ל וְלֹא הִבִּינוּתִי זֶה דַּמְמ"נ צ"לד מָה
הִיָּה גוֹרֶס הַטּוֹר בְּדַבְרֵי הָרִי"ף דָּאם הִיָּה גוֹרֶס פְּגִינְסְתַּנּוּ דְּמִיִּיתִי מֵאִי דְּהִדֵּר בִּיָּה ר'וֹן
וְאוֹקְמָה בְּרַחֲבָה שְׁל חֲצָר וְכו' א"כ הִנֵּה הֵנָּם דְּבָרֵי הָרֵא"ש ו"ל וְאִם גוֹרֶס פְּגִינְרָסָא דְּהַגִּיָּה
ה' דַּת"מ וְכִדְכַתִּי מְשַׁמֵּיָה א"כ מָה מְקוֹם לְהַסְתַּפֵּק פִּינּוּ דְּאוֹקְמָה בְּחֲצָר וְלֹא בְּרַחֲבָה וְדִאי
דַּס"ל דְּאֵהֶעֱמְדָה כְּדִי קִפְדִי וּבְנִדְאִי דְּפִלִּיג אֲמֵאִי דְּמַהֲדֵר בִּיָּה ר'וֹן וּמַתְנִי דְּנִדְרִים מוֹקְמִינּוּ
לָה פְּחַד מִהֲנָה שְׁנוּיִי וְכִדְאֶמְרוּן וְכִינּוּ דְּהָרֵא"ש ו"ל אוֹקְמָה פְּר'וֹן דְּמַתְנִי בְּרַחֲבָה שְׁל חֲצָר
וְאִין פָּאן מְקוֹם לְחוּל סְפִקוֹ שְׁל הַטּוֹר וְע"ק טוֹבָא דְּאֶדְרָבָא בַּסִּי' ק"ס דְּמִיִּיתִי לְעִיקָר דִּינָא
דְּמַתְנִי וּמֵאִי דְּאֶתְמַר עֲלָה כַּת' בְּסֵתָם וְלִדְעַת רַב אֶלְפֶס ו"ל וְכו' וְא"א כְּתַב וְכו' יַעו"ש
וְאִם אִיתָא דְּהַטּוֹר סְפוּקִי מִסְפִּק"ל בְּדַעַת רַב אֶלְפֶס ו"ל שְׁם הִיָּה לֹו לְגִלוֹת דְּעֵתוֹ פִּי שְׁם
בִּיתוֹ וּמְנוּחָתוֹ וְלֹא בַּסִּי' קס"א דְּמִיִּירִי בְּמִלְתָּא אַחֲרִיתִי: עוֹד כְּתַב מְרֵן הַב"י ו"ל דְּהָרֵא"ש
כְּתַב גַּם לְתִי הַב' וְהוּא עִיקָר כְּדִמְשַׁמַּע בְּגִמְרָא עַכ"ל וְלֹא יִדְעָנָא מֵאִי מְשַׁמְעוֹתָא טְפִי
אִיפָא בַּגְמ' וְעוֹד אֲנִי תְּמִיָּה פִּינּוּ דְּמִסְתַּבֵּר לִיָּה לְשִׁיט' הָרֵא"ש עֵדוֹת בִּיהוֹסֵף דְּהִכִּי מְשַׁתְּמַע
לִיָּה מִהַגְמ' א"כ מָה עֲלָה ע"ד דַּעַת עֲלִיוֹן וְהִיָּה הַעֲלָמָה עֵינּוּ יוֹסֵף מְשַׁלְחָן גְּבוּהָ אֲשֶׁר יַחֲסֵר
לֹו דִּינָא דְּשׁוֹתְפִי בְּחֲצָר תְּשַׁמִּישׁ דְּהַעֲמְדָה כְּדִי אֲשֶׁר לֹא תִזְכְּרָנָה עַל דַּל שְׁפֵתָם וְגַם דִּין
הַרְחֻבָה שְׁל חֲצָר מְעֻלּוּמֵי הַעֵינּוּ הֵן נִסְתָּר וּמוֹר"ם ו"ל הַגִּיָּה עֲלִיוֹ וְאִפְּי' יֵשׁ לֹו חֵלֶק בְּחֲצָר
הַשְּׁוֹת' וְהוּא מְדַבְרֵי הָרִיב"ש ו"ל שְׁהַבִּיא הַב"י ו"ל וּבַתְּשׁוּ הָרִיב"ש מְבֹאָר לְהִדְיָא דַּס"ל
כְּדַעַת הָרֵא"ש דְּפּוֹסֶק פְּאוֹקְמָתָא דְּמַתְנִי בְּרַחֲבָה ע"ש וְא"כ לֹא הוֹ"ל לְמוֹר"ם לְסֵתָנּוּם
וּכְבָּר נִתְעוֹרֵר בְּזָה הַסְּמ"ע וְכַתְּב וּמְשׁוּם דְּמְרֵן לֹא כְּתַב בְּפִי דַּס"ל פְּהַרְמַב"ם לְכֶה לֹא
כְּתַב וִי"א ע"ש וְלַעֲנ"ד דְּמוֹר"ם שְׁפִיר חֲזִי וְעִינּוּהִי מְטִיפִי לַמ"ש מְרֵן בַּב"י סִי' קס"א
דְּשִׁיטַת הָרֵא"ש הִיא עִיקָר וּמַש"ה לֹא הִבִּיא דִּין דְּחֲצָר הַשְּׁוֹתְפִים וְס"ל כְּהָרֵא"ש ו"ל
וּמַש"ה לֹא כַּת' וִי"א וְכו' פְּנ"ל וְעִינּוּ בְּלָבוּשׁ אֶלָּא דְּאַפְתִּי לֹא פִּלְטֵן דְּאַמֵּי הַשְּׁמִיט לְדִין
רַחֲבָה זֹו הִיא שְׁק' וְצ"ע וְעִינּוּ בַּהַכְּנָה הַג סִי' קס"א בַּהַגְב"י ו"ל אוֹת כ"ה ע"ש: תְּכַנָּא לַנ"ד
וְלֹאמֵר דַּמְמ"נ אִי דְּיִינְיָנּוּ לִיָּה פְּהַרִי"ף לְדַעַת הַטּוֹר דְּאֵהֶעֱמְדָה כְּדִי קִפְדִי הָא אִיָּהוּ ס"ל
ו"ל דְּלֹא מְצִי עֵבִיד נְאִי ס"ל כְּהָרֵא"ש דְּאַפִּילוּ בְּהַעֲמְדָה גְּרִידָא מְצִי מְעַכְב הָא אִיָּהוּ ס"ל
דִּישׁ לֹו חֲזָקָה וְא"כ לַפ"ז אִי מִיִּיתִי סְהַדִּי דְּנִשְׁתַּמְשׁ בָּהּ שְׁנֵי חֲזָקָה שְׁרִי לִיָּה מֵאַרְיָה לְמַעַבְד
וְאִין מוֹחָה אֶלָּא דְּאַפְתִּי יֵשׁ לְבַעַל הַחֲצָר הַשְּׁוֹתְפִים לֹאמֵר דְּיִינְיָנּוּ פְּהַרְמַב"ם דְּלַגְבִּי עֵיכּוּב
לְמַעַבְד לְכַתְּחֻלָּה מְצִי מְעַכְב אִפִּי בְּהַעֲמְדָה גְּרִידָתָא וְלַעֲנִין חֲזָקָה ס"ל דְּלֹא עֲלִתָּה לֹו חֲזָקָה
וְכַמ"ש הַרְב"י ו"ל דְּדַעַת הָרַמְב"ם דְּמְצִי מְעַכְב כַּד' הָרֵא"ש ו"ל אִיבְרָא אֲנִי דְּגְרִירָנָא
בְּתַרְיָה דְּמְרֵן ו"ל וּכְבָּר נִתְבָּאָר בְּבִיתוֹ בֵּית צְדִיקִים דַּס"ל כְּהָרֵא"ש כְּמִדּוּבָר אַע"ג דְּמִלְשׁוֹן
הַסְּמ"ע נִרְאֵה דְּפִשְׁטָא לִיָּה דְּמְרֵן פּוֹסֶק פְּהַרְמַב"ם מ"מ לֹא שְׁבָקִינּוּ מֵאִי דְּפִשְׁטָא לִיָּה

בביתו וְאֶדְרָבָא עַל הַסַּמָּ"ע יֵשׁ לְתַמּוּהָ וְאֵת"ל דְּמַרְ"ן וְ"ל סַפְקָ בְּיָדוֹ וּמ"ה לֹא גִילָהּ רַז דִּין
חֲצָר הַשְּׁוֹת' וְגַם לֹא הִבִּיא עַל שְׁלַחְנֵהוּ דִּין רַחֲבָה שֶׁל חֲצָר א"כ בְּאֵנוּ לְמַחְלֻקַּת מִי הִנְקֵרָא
מִןחֻזֵק לִומר קִים לִי הַמְזִיק אוֹ הַנִּזְזֵק וְכִבֵּר בָּא חֲכָם לְכַבֵּב וְאִמְיָן פַּח הָרַב הַמְאַסְפָּה בְּסִי
קִנ"ד הַפְּלִיא עֲצָה הַגְּדִיל תּוֹשִׁיָה לֹא ע"ט הָאָסְפָּה: אֲמַנְם עֲדִין יֵשׁ מְקוֹם לִומר דְּלֹא מְקַרִי
חֻזְקָה אֲלֵא בְּתַשְׁמִישׁ תְּדִירִי אֲבָל בִּנ"ד דְּאִינוּ אֲלֵא מַעַת לַעַת לֹא מְקַרִי חֻזְקָה וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי
מִדִּין הַחֲנוּיֹת שְׁפָסַק מְרֵן לְשֵׁם בְּסִי' ק"ס דְּכִינֹן דְּאִין תְּשַׁמִּישֵׁם אֲלֵא בְּיוֹם אֶהְיֵי לִיה
חֻזְקַתִּיה בִּג"ש דְּהֵתֵם שְׁאֵנִי דְּאִין דְּרָף לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֲלֵא בְּיוֹם אֲבָל הֵכָא בִּנ"ד דְּכָל
שְׁעֵתָא וְשְׁעֵתָא זְמַנְיָה לְכַשְׁל אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ וְלֹא עֲבִידִי לְכַשְׁוֹלִי שֵׁם אֲלֵא מַע"ש לַע"ש
נִרְאָה דְּלֹא עָלְתָה לֹו חֻזְקָה וְאִין לִומר דְּלָמ"ד הַמְזִיק מִןחֻזֵק וּבְפִלוגְתָא דְּרַבְּנֹתָא מְצִי מְזִיק
לִומר קִי"ל פְּהָךְ מ"ד וּנ"ד דְּאִיפָא הָרִי"ף דְּלֹא חֲשִׁיב לִיה תְּשַׁמִּישׁ שֶׁל קָבַע וּלְכַתְּחֻלָּה מְצִי
מִנַּח וְלִית דְּיִמְחָא בִּידִיָּה הָא לִיתָא דְּכִבֵּר פְּתִיבְנָא דְּאֵנִן בְּדִידֹן גְּרִירְנָא בְּתַרְיָה דְּמְרֵן בִּש"ע
הֵיכָא דַּמְפ' בְּהֵדְיָא כְּמֵאן ס"ל וְלֹא אֲמַרִי' קִי"ל וְהֵכָא כְּבָר נִתְבָּאָר בְּסִי' קס"א דְּהֵעֲתִיק
לִיה לַהֲר"מ בִּמְזו"ל דְּסָבַר לֵה מַר דְּאֲפִילוּ בְּהַעֲמָדָה גְּרִידְתָא מְצִי לַעֲפֹב לְכַתְּחֻלָּה ע"ש:
(טל) חֻזְקָה רְאוּבֹן הֵיטָה לֹו בֵּית א' בְּחֲצָר שֶׁל עֲפוּ"ם וְלֵה ב' פְּתָחִים א' פְּתוּחַ לְחֲצָר וְא'
לַרְה"ר וְאֵח"פ שְׂכַר יְהוּדִי אַחַר שְׂאָר הַבָּתִּים אֲשֶׁר בְּחֲצָר הַגּוֹי הַנּוֹ' וּמִחֲמַת שְׁהֵיטָה
מְלֵאכְתּוֹ לַעֲשׂוֹת בְּגָדִים וְנִכְנָסִים הַגּוֹיִים הַבּוֹרְסָקִים אֲצִלוּ וְגָבּוּ הַחֲפָצִים מִהַשְׁכָּנִים וְגַם
פִּי הֵיךְ מִכְּנִיס הַשְּׁתֵן לְחֲצָר לְצוֹרֵף מְלֵאכְתּוֹ וְנִיזוּקִין מִהַרִּיחַ עֲמָדוֹ וְנִעְלוּ פְּתַח הַבֵּית
שְׁבַחְצָר וְעֲמָדוֹ לְפָנֵי הַב"ד וְהַסְפִּימוּ לְהִיּוֹת נְעוּל כְּמוֹ שְׁעֵשׂוֹ וְהֵיךְ נִכְנָס וְיוֹצֵא מִפְּתַח
שְׁבַרְה"ר וְאֵח"ז נִלְב"ע בַּע"ה בְּנֹשְׂאָר בְּנוֹ מִתְעַסֵּק בְּמְלֵאכְתּוֹ אֲבִיו וְהַפְּתַח שְׁבַחְצָר סְגוּר
וְאֵח"פ סִילַק עֲצָמוֹ מִהַמְּלֵאכָה הַנּוֹ' וְעַתָּה רוּצָה לְפַתּוֹחַ הַפְּתַח הַהוּא שְׁבַחְצָר וְהַשְׁכָּנִים
מִעֲפָבִים ע"י בְּאֲמָרָם פִּי כְּבָר עֲמָדוֹ לְפָנֵי הַב"ד וְצוּוּ לְנוֹעְלוֹ הַדִּין עִם בַּע"ה בְּדַמְאָחַר
שְׁבָאוֹ בְּטַעֲנָה זֹו וְנִתְבָּרַר בְּעֵדִים שְׁפָדְבְּרִי בֶן הַבַּע"ה פֶּן הוּא שְׁמַחֲמַת מְלֵאכָה שְׁגָרְמָה רִיחַ
רַע וְכִנְיִסַת הַפּוֹעֲלִים הוּא שְׁצִינָה לְהַשְׁאִירָה נְעוּלָה שְׁאֵם לֹא טַעֲנֵנוּ פֶּן טַעֲנִינֵנוּ לְהוֹ שְׁמֵכַר
אוֹ נִתְן חֻזְקַת הַפְּתַח הַהוּא וְעוֹד שְׁפָצִימִי הַפְּתַח עֲדִינֵן בְּמִקּוֹמָם עוֹמְדִים מוֹהַר"א הַלּוֹי וְ"ל
בְּתִשׁוֹ' מְרֵן בְּס' אֲבָקַת רוּכַל סִי' ק"ט וּמְרֵן שֵׁם סִי' ק"י בְּאֹרְף וְרוּחַב ע"ש: (מ) חֻזְקָה
בְּעֵנֵן הַחֻזְקוֹת הַנּוֹהֲגוֹת אִי דְּיִינֵנֵן לְהוֹ כְּמִקְרָקְעִי אוֹ כְּמִטְלִטְלִי כְּבָר פְּתַבְתִּי לְמַעְלָה בְּאוֹת
ל"ד פְּלֹגְתָא דְּרַבְּנֹתָא וְכַעַת נִרְאָה בְּעֵלִיל ס' אֲבָקַת רוּכַל לְמְרֵן הַקְדוּשׁ וּבְסִי' קכ"ו פְּתַב
דְּלַעֲנֵן גְּבִיּוֹת הָאִשָּׁה מִפְּתָן' לֹא נַפ"ל מִיָּדִי פִּינֹן דְּכוֹתָבִים בְּכָל הַפְּתוֹ' שְׁשַׁעֲבַד נִכְסִיו
מְקַרְקְעִי אֲגַב מְטִלְטְלִי וְדֹאִי דְּגַבְיָא וְלֹא עָשׂוּ בָּהֶם תְּקַנַּת הַשּׁוּק כְּמוֹ שְׁטָרוֹת דְּמִלְתָא דְּלֹא
שְׁכִיחָא ע"ש: (מא) חֻזְקָה קִי"ל הַקּוֹבַע לְחַבְּרוֹ זְמַן לְפִנְרַעוּ וּמַת הַלּוֹה תוֹף הַזְּמַן וְהַנִּיחַ
יּוֹרְשִׁים קְטָנִים ה"ז גּוֹבָה חוּבּוֹ בְּלֹא שְׁבוּעָה חֻזְקָה לֹא פָּרַע אִינָשׁ גּוֹ זְמַנְיָה וְלֹאִי דְּפָרַע
בְּזַמְנֵיהָ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' ע"ח ע"ש וְאִיפָא לְמִיזְדַק מְדַאֲמְרִינֵן בִּר"פ שׁוּם הַיְתוּמִי' אֲר"י
אֲמ"ר אֲסִי אִין נִזְקָקִין לְנִכְסֵי יְתוּ' קְטָנִים אֲא"כ הֵיטָה רַבִּית אוֹכְלַת בָּהֶן וְרַמּוּ עָלֶיהָ מִדְּתַנֵּן
שׁוּם הַיְתוּמִים ל"י וְכו' בַּמ"ע וְכו' אֲלֵא פְּשִׁיטָא בַּב"ח יִשְׂרָאֵל וְקַתְנֵי נִזְקָקִין וְכו' דְּרַב אֲסִי
ע"כ בֵּיתוֹ' קְטָנִים וּמִתְנִי' סְתָמָא מִתְנִיָא וְלֹא אוֹקְמָה בְּיְתוּם גְּדוּל דֹּא"ה מֵאִי אֲרִיָא יְתוּם
אֲפִי' שְׂאָר ב"ח נְמִי וְכַמוֹ שֶׁהִק' הַתוֹ' שֵׁם בְּמִתְנִי' וּמֵאִי דְּנִיחָא לְהוֹ בְּהַכִּי מִשׁוּם דַּסְד"א
דְּדִינָם פְּהַקְדוּשׁ וְלִיבְעוּ ס' יוֹם ע"ש ע"ש ע"ב דְּזִנְקָא בֵּיתוּמִי' קְטָנִי' דְּאֲשַׁפְּחוּן בְּכַמָּה מִקְלִי
דְּמִקְלִין בְּהוֹ פְּדִין הַקְדוּשׁ עֵינֵן בִּי"ד סִי' ק"ס ע"ש אֲבָל בְּיְתוּם גְּדוּל מִהֵיכָא תִּיתִי דְּתִיִּסַק

אדעתין דליבועו ס'יום פהקדש מ"ה פשיטא ליה לתלמודא דע"כ מתני' ביתומים קטנים
מייבירי ועיין בהתוס' בפ' הפותב דפ"ז ע"א בד"ה מנכסי יתומים וכו' שפיתבו דהך דזבורית
לא מצוי לאוקומה ב'יתום גדול וכו' ע"ש דהא קי"ל כמתני' דשום היתומים צ"ל דס"ל
כמו שפיתבתי בעניו' וראיתי לה' ח"ה ו"ל שם שיש לתרץ בע"א ע"ש ואפשר דכונתו
ו"ל פדכתי' ומוקי לה התם בשנוי'א דחיקא דמלנה גוי וקבל לדון בדבר זה בדיני ישראל
ולא קבל דלא לישקול רביתא וה"נ מוקי לשאר תנויי דפרי' מנייהו התם דמאי נחזקיה
פולי האי לוקמינהו ב'מת לנה תוך זמנו ונהי דמלתיה דרב אסי לא סגי דלא מתוקמא
במלנה גוי מדקא' רבית אוכלת בהן וביש' לא משפחת לה דלא מצוי שקיל הא מיהא
מתניתין וישאר הנה תנויי הו"מ לאוקומי' ב'מת לנה תוך זמנו נחזקה לא פ'רע גו זמניה
והיה נר' פ'ינן דמלתיה דרב אסי ע"כ לאוקומה במלנה גוי וקבל ולא קבל מ"ה אוקי'
למתני' וישאר תנויי בחד ג'ונא: איברא שראיתי להראב"ד בהשגות ברפי"ב מה' .

מלנה עמ"ש רבי'. שם שאין נפרעים מ'יורשים קטנים ואפי' כתוב בפ'טר פל תנאי
שבעולם כתב הרב ו"ל ו"ל הרב ו"ל סובר שאם האמין הלנה למלנה עליו ועל יורשיו
גובה אפי' מ'יורשים קטנים אלא לפי הקו' שהק' בערכין על רב אסי ולא תי' זה התי'
בשטר שיש בו נאמנות ש"מ דאין שום נאמנות מועיל לקטנים עכ"ל וכו' ע"ז ה"ה ו"ל
אבל הראיה איני מפיר לפי שיש לדחות דכי היכי דלא אמר דשמתוהו ומת בשמתיה לפי
שאינו מצוי לא אוקמה נמי בנאמנות וכו' עכ"ל ויש להעיר בזה דהתם במסקנא מיייתי
תלמודא שלחו מתם דש מתוהו ומת בשמתיה והלכתא כרב הונא בדר"י ופירש"י ו"ל
מתוק' כל הנה מתני' דלעיל דאמר נזקקין וכו' עכ"ל הרי דתלמודא מוקי להו בהכי אלא
דתלמודא מעיקרא אהדר לאוקמי' לצד שחייב מודה והשפא שלחו מתם לאוקומי' נמי
בשמת' וכו' ונלע"ד דהמ"מ ו"ל מפרש דהא דשלחו מתם וכו' לא קאי אלא לסוף דינא
דהלכתא כר"ה בדר"י ולא לאוקומי' כל הנה מתני' כפירש"י וצ"ל דגריס בשמעתינן וכו'
הלכתא וכו' ול"ג והלכתא וכו' ואח"כ מצאתי שפ' היא גי' רשפ"ם בפ' ג"פ דקע"ד
שכתב דנראה דגרסי' הלכתא ול"ג והלכתא ע"ש וטעמו ונמוקו עמו דהתם בג"פ לא
מיייתי הנה תנויי פלל א"כ לא מצוי לפרושי הא דשלחו מתם אלא למימר דלדינא קאמר
דאי שמתוהו ומת בשמתיה דינא הוא כר"ה בדר"י דנדאי הך דשלחו מתם דהתם ונדאי
חד הוא ולישיתת רש"י ו"ל צ"ל דהש"ס בערכין מיייתי לה לאוק' הנה תנויי ולמפסק
הלכתא נמי מיהו בג"פ נהי דלא אצטריף אלא לעיקרא דדינא מ"מ סרכיה דלישנא כולה
אייתי בידיה: הדרן עלף דהראב"ד והמ"מ ו"ל ק"ל מנאמנות ושמתוהו וכו' אע"ג דליכא
לאוקומי מלתיה דרב אסי בהכי אלא ר"ל דנהי דמלתא דר"א ע"כ לאוקומה במלנה גוי
וקבל ולא קבל הא מיהא הנה מתני' ותנויי שפיר הו"מ לאוקומי' בשמתוהו וכו' ה"נ
בשטר שיש בו נאמנות א"כ מה יענו שפתי צדיקים בהא דלא אוקמה ב'מת לנה בתו"ז
דנדאי ליכא למימר בהא משום דהוי מלתא דלא שכיחא וכדוקיין וכבר ראיתי להלח"מ
שנתעורר בזה וכתב ואולי דגם זה אינו מצוי כ"כ עכ"ל ואחזה"ר אין זה מתקבל ומה"ט
נלע"ד בד' המ"מ ו"ל דכי יהיבנא ליה פל דיליה דכל ה"מ לא שכיחי טפי שכיחי ממלנה
גוי וקבל לזו ולא לזו דנדאי כל כהאי מלתא לא שכיחא אמנם לפום מאי דכת' דניחא
ליה לתלמודא לאוקומי' במאי דמוקי מלתיה דר"א ניחא והנה בהך דנחזקה דלא פ'רע גו
זמניה וגובה אפילו מ'יתומים קטנים בלא שבועה ראיתי לרבי' ברפי"ד מה' מלנה הלכה

א' שפכת וז"ל הפוגם וכו' והנפרע מן היורש בין קטן ובין גדול וכו' ואם היה החוב לזמן ותבעו שלא בזמנו יפרע בלא שבועה עכ"ל הרי שלף לפניך במאי דפתח ברישא דצריף שבועה בין קטן ובין גדול ביה מסיים דבתו"ז יפרע שלא בשבועה ולשם בפ"א דין ו' פתב וז"ל אין ההלואה שע"פ נגבית מן היורשים אלא בא' מג' דרכים אלו וכו' או שהיתה ההלואה לזמן ולא הגיע זמן הפיר' ונזקה שאין אדם פורע חובו תו"ז וכו' עכ"ל ולא מפליג בין יורשים גדולים לקטנים ש"מ דכלהו בחדא מחתה מחתינהו וכן דקדק המ"מ ברפ"ב שם אלא שפכת ולא ביאר רבי' דינים אלו בבירור עכ"ל ולא זכר ש'ר האלף ז"ל דברי רבינו דפי"ד הנתינים למעלה גם ראיתי להג"מ בפ"ב אות ב' דמייתי מהך דפי"ד ע"ש שו"ר להרלח"ם שם ג"כ שכ"כ אלא שט"ס נפל בדבריו וצ"ל בראש פי"ד ע"ש ונראה לפי שמ"מ לא פסיקא ליה בדעת רבינו דס"ל דהך חזקה מהניא אפי' לגבי תומים קטנים ומה"ט לא הק' בהך דערכין דלוקמה במת לנה בתו"ז: .

ואתה דע לה דבעיקר טעמא דאין נפרעין מנכסי' תומים אפליגו בה אמוראי ה"ם בערכין בפ' שום התומים דכ"ב ע"א מעיקרא מ"ט לא אמר רב פפא פריעת חוב מצוה וקטנים לאו בני מעבד מצוה נינהו ולה"ט לא משפחת דנזקקין אלא במלוה גוי וקבל ולא קבל ובהכי מתוקמא מתני' ותנווי' פדאי'תא ה"ם וכדמוקי להו ה"ם תלמודא ולידידיה אפי' מת לנה תו"ז אין נזקקין אכל לר"ה בדר"י דאמר משום דחיישי' לצררי היכא דחייב.

מודה א"נ שמתנהו ומת וכו' א"כ במת לנה תו"ז דבכל הני לא חיישי' להתפסת צררי נזקקין וצ"ל דכי קאמר ה"ם מאי בינייהו דר"פ ור"ה בדר"י אמאי לא קאמר נמי דא"נ דמת גו זמניה א"נ בשטר שיש בו נאמנות גמורה דהכא ליכא למימר לפי שאינו מצוי דלאו אוקמתא היא במתני' ובריי' ועוד דה"נ קאמר דא"ב דשמתיה ומת וכו' אעפ"י שאינו מצוי כמ"ש המ"מ ז"ל והיינו פדכתי' ובשלקמא מלתיה דר"א לא מוקי לה בהכי משום דקאמר רבית אוכלת בהן ולא משפחת לה במלוה ישאל פמזנפר ואי ק"ל ורב אסי אמאי נקט למלתיה בכ"הג איכא למימר דר"א ס"ל בטעמא דר"פ דלה"ט לא משפחת דנזקקין אלא במלוה גוי וכדאמרן אכל אסתמא דתלמו' קשיא ומריש הו"א פיון דהך מלתא דנאמנות פתב המ"מ ז"ל שלא היו מורגלים לכתוב נאמנות בשטרותיהם מ"ה לא קאמר דא"ב נאמנות בשטר ומלתא דחזקה דלא פרע גו זמניה פיון דלאו כ"ע מודו בה דהא איכא אפיי' ורבא דאמ"ת דעביד אינש דפרע גו זמניה פדאי' בר"פ השנותפים דף ה' מ"ה ל"ק דא"ב האי מלתא פיון דתליא בפלוגתא וכדאמר' בעלקמא בפלוגתא לא קמיירי ובהכי ניחא נמי דלא מוקי למתני' והנה תנווי' ודרב אסי בהכי אי ס"ל כאפיי' ורבא וכה"ג איכא טובא ועיין בפסחים ד"צ דקא' תלמודא אי ס"ל כרב וכו' ע"ש וכד דייקנא פורתא אשפחנא דע"כ תלמודא לא מצי למימר דאיכא בינייהו מת תו"ז דאשפחן לר"פ ור"ה בדר"י דתרונייהו עבדו עובדא פאפיי' ורבא פדאי'תא ה"ם בהשנותפין ע"ש ומשום דכל הך סוגיא דערכין אכלא בתר טעמא דידהו פדאי'תא ה"ם ואינהו ס"ל דעביד אינש דפרע מ"ה לא מוקמי' להו בהכי: שו"ר להתוס' ז"ל בהשו' בד"ה אפי' מייתי וכו' שרצו להוכיח דהא דאמר' נאפילו מייתי' נוקא בגדולים אכל בקטנים אפי' מת מורי'שם בתו"ז אין נפרעין מהן מדלא קאמר פג"פ ה"ם דא"ב מת תו"ז ונחו משום דאינהו פליגי אדר"ל בהך חזקה ע"ש עלץ לבי נגל אף אוסיף להביט בש"י הרמ"ה הנדפסת מקרוב אגב אסיפה מייתי המקור לשם במ"ד לדקע"ד שפכת וז"ל וא"ת נהא דר"פ במלוה ע"פ ולא

בשטר מדאמר דיתמי לאו בני מעבד מצנה ניהו תפ"ל דמצי אמ"ל פרעיה אפוקנו תשובה כגון שמת אפוקנו תו"ז דלא עבידאיןש דפרע גו זמניה עכ"ל ואתמקה דר"פ אית ליה פאפיי ורבא דעביד דפרע וכדכתי' ומ"ש אח"ך א"נ דשמתו ומת וכו' אע"ג דר"פ אית ליה דאפי' בכ"הג אין נפרעין היינו מטעמא דלא בני מעבד מצנה ניהו וכו' אבל איך ק"ט ואחרי פתבי זה מצאתי להבע"הת שי"ד ח"א סימן י"ג שפכתב וז"ל ועתה נחזור לפרש המקומות שזקקין ומכריחין אותם לפרוע חוב אביהן והם ג' דרכים וכו' אפי' בקטנים בלא שבועה והאי דלא אמרי' בגמרא איכא בינייהו פשחייב מודה א"נ שמתיה א"נ תו"ז משום דהיא שמעתתא דר"פ ור"ה בדר"י ואינהו סבירין פאפיי ורבא דפליגי על ר"ל וכו' עכ"ל עש"ב: עוד כתבו התוס' ממאי דדחיק ומוקי להך דרב אסי במלנה גוי ולא קא' במת תו"ז ש"מ דאפי' לר"ה לא גבי מיתומים קטנים במת תו"ז וכו' ע"ש אין לפרש דר"ל ונימא דרב אסי כר"ל דאית ליה חזקה לא פרע אינש וכו' דהכי עדיף טפי מלאוקומה בהך דחזקה דמלנה גוי וכו' דכבר הוכחתי דע"כ מלתיה דרב אסי דקאמ' רבית אוכלת לא מצי' לאוקומי במלנה דישאל דלאו בני משקל רביתא הוא אלא ע"כ בגוי אלא דר"ל דמתני' ותנויי דרמיה עליה ואין לדחות דה"נ מצי' לאוקומי בשמתיה וכו' א"נ בשטר שיש בו נאמנות גמורה אי ס"ל פדעת רבי' ולא אוקי להו דבהנהך איכא למימר כמ"ש המ"מ ז"ל דלא שכיחי אבל במת בתו"ז לא הוי מלתא דלא שכיחא וכדכתי'.

וכעת מצאתי להרמ"ה שם בפ"ק סי' נ' שפכתב בפ"י דר"פ ור"ה בדר"י דלא ס"ל כר"ל אלא פרבא ואפיי וכן מצאתי להרמב"ן בחידושייו שם וכדכתי' ת"ל ועיין לקמן במערכת רי"ש מדין רבית: כתבו עוד התוס' ואין לומר דהך סוגייתא סברא כר"פ וכו' ור"ל דיהיב טעמא דקטנים לאו בני מעבד מצנה ניהו בלה"ט אין נזקקין לשום חוב דישאל בשום ענין אלא במלנה גוי קצת קשה דא"נ סברא הך סוגייתא פטעמא דר"ה בדר"י דטעמא משום צררי מ"מ לא מצי' לאוקומה דמת בתה"ז דהא איהו סבור דעביד אינש דפרע וכו' וכמ"ש הם ז"ל בפדוקר ולק"מ דר"א מצי' סבר כר"ה בדר"י וכו' ל מיהו ר"ה גופיה לא ס"ל כר"ל אף מ"ש עוד להוכיח מדר"א גופיה דקאמר אא"כ רבית אוכלת בהן וכו' ור"י אינו מוסיף אלא פתובת אשה וכו' משמ' דב"ח לא משכח בשום ענין דנפרעין ומסת' ר"א ור"י אית להו חזקה דר"ל וכו' עכ"ל ק' דגם פשחייב מודה מוקי לאינה תנויי אליבא דר"א ואין לומר דר"א החליט מאמר דאין נזקקין אלא ברבית אוכלת דא"כ היכי מצי' סבר כר"ל ועוד דס"ס הנייא מתני' והנה תנויי תיובתא אי מוקמי' להו במלנה ישאל וקאמר דנזקקין וראיתי להח"ה ז"ל שם שנגזש בזה ותו' דהך דחייב מודה מילתא דפשי' היא ולא אצטרף ר"א ור"י לאשמועין ע"ע ור"ל אבל הך מתניתין ותנויי לא אתו לאשמועי' דינא דנזקקין אלא אהכרזה או גביה מזבורת או ע"ע ליתן וכו' אבל ר"א ור"י דאתו לאשמועי' עיקרא דדין דנזקקין וכו' מלתא דפשי' לא משתעו בה: אמר מעתה אנן בדידן דקי"ל במת תו"ז כר"ל דאמר חזקה וכו' ובטעמא דאין נזקקין כר"ה בדר"י דאמר משום צררי וכו' נמי דאמר לכתובת אשה משום חנא וכו' מצינו לאוקומי למתני' ותנויי פחד מד' גונוי מת תו"ז א"נ פשחייב מודה א"נ שמתנהו ומת א"נ לכתובת אשה לבד מברייתא וכדאיתא התם בערכין לר"י ור"א מצי' סבר נמי הנה תלת גונוי לבר מכתובת אשה אמנם מלתיה דר"א גופיה לא מתוקמא אלא במלנה גוי וקבל ולא קבל וכדכתי' ואין לומר דנהי דמלתיה דר"א ע"כ דמייירי במלנה גוי מ"מ למה ליה לאוקומ' בקבל ולא

קבל דבפשיטות מצי אתיאי פשאיין הגוי תובע הלנאתו פיון דקא משתרשי ליה רביתא ופלה קאמר ר"א דא"נ הגוי לא קתבע אנו נזקקין לנכסי יתומים לפרוע חוב הגוי משום פסי דרבית האוכלת בהן משום דלישנא דר"א דקאמר אין נזקקין אלא וכו' משמע טפי בדאיפא תובעי דאי לא מהיכא תיתי דב"ד מנפשניהו קנימי ומנדקקי לפרוע חובת אביהו ואע"ג דהתוספות התם בערכין אהא דמותיב לר"א ממתני' הק' אמאי לא מותיב ממלתיה דר"א גופיה במאי עסקינו אלימא וכו' ותי' דממלתיה דר"א לא מצו למפרך משום דאיפא לאוקומא בב"ח גוי ובדלא תבע אלא משום שלא ירבה נזקקין אכל ממתני' פריה שפיר דנדאי נחתי ב"ד וכו' ע"ש אלמא דמלתיה דר"א מצי לאוקו' בדלא תבע יראה דלא כ"כ אלא ליתובי דעת המקשן דניחא ליה לפרוך ממתני' דע"כ מיירי בדנחות ב"ד ולא ממלתיה דר"א גופיה משום דאפשר לדחות ולאוקו' בדלא תבע אע"ג דלישנא דחיק ואתי מרחיק אבל לפום מאי דאוקו' למתני' בקבל ולא קבל ה"נ מוקמי' לה למלתיה דר"א גופיה בפשטא דלישנא דהוי לישנא דנזקקין פאין נזקקין ופשי' בדאיפא תובעין: והנה רבי' ז"ל שכתב שם בפ"ב היתה המלנה של גוי שהרי הרבי' אוכלת בנכסים וכו' ונזקקים לנכסים וכו' עכ"ל לא הוצרך לפרש בקבל ולא קבל אלא אע"ג דלא תבע נמי משום הנאת קבלת הרבית אנו בדין ניקום ונזדקק ליה להבריה ארי מנכסי יתמי ובגמ' לא אוקי' למלתיה דר"א ומתני' בקבל ולא קבל אלא משום דפשטא דלישנא מוכח הכי טפי וכדכתי' אמנם הטור בסי' ק"י דנקט לישנא דר"א גופיה ופתח פאין נזקקין וכו' סיים עלה וכתב אלא א"כ יש עליהם מלנה שלנה אבנהון מגוי שקבל עליו לדון בד"ש שלא יתבע ליתומים עד שיגדלו ולא קבל וכו' עכ"ל דבמלנה גוי דרבית אוכלת בנכסי יתומים אע"ג דאיהו קבל שלא יתבע אנו נזקקין לפרוע להם איברא דאפתי לא פלטן דהכי נפרעין מנכסי יתומים קטנים שהרי הרמב"ם בפ"ב מה' טוען דין ה' פתב גתחייב החשו' שבוועה מדבריהם אם הנה מן הנשבעים ונוטלין א"י לישבע וליתול אלא הנתבע שפנגדו נשבע היסת ויפטר וכו' עכ"ל וכתב הטור סי' צ"ב סט"ו החשוד על השבוועה ומוציא שטר על היתומים פיון שאין נפרעין מן היתומים אלא בשבוועה והוא א"י לישבע יפסיד פמו מת לנה בחיי מלנה עכ"ל וכתב הפ"ח ז"ל שם דאפי' להראב"ד והרמ"ה שחולקים על הרמב"ם בדין פוגם שטרו דלהרמב"ם יפסיד החשוד ולידהו פיון דשטר מקוניים בידו אינו מפסיד הכא מודו ע"ש דאין לה חשוד יותר מגוי ועיין בסי' קע"ו סל"ו ובמ"ש לעיל אות ג' סי' ט"ז וצ"ל דמיירי נמי שלא קבל עליו לדון בד"ש להחייב שבוועה וא"נ בדיניהם רמו עליהם שבוועה לא קבל עליו דין החשוד ומרן בש"ע נקט סרביה דהטור ז"ל וכתב ע"ז הסמ"ע ונראה דלרבנותא אוקמ' בגמ' פשקבל עליו עד שיגדלו וכו' עכ"ל ור"ל אמילתיה דר"א ע"כ דמיירי שקבל להמתין עד שיגדלו וכדכתי' אבל הנה מתני' ותנויי לא מוקמי' להו בקבל השומא או הזבורית ומעתה ת"ס אני לא אדע מה שהשיג עליו בזה הש"ך ז"ל וע"ע בדרישה מה שהאריף בזה: וראיתי להרב"ח ז"ל בסי' ק"י שם שיצא לדון בדבר חדש דהא דאמרינו חזקה דלא פרע אינש גו זמניה איתמר בין בישראל בין בגוי ורמזתיו לעיל אות ה' סי' ל"ג ע"ש וכתב ע"ז דצ"ל דמת אח"ז הפוגבל וכו' עכ"ל ואנכי לא ידעתי תנא אהיכא קאי דאי אסתמא דתלמודא דמוקי למתני' ותנויי פבר פתבתי מ"ש התוס' ובעניותי' ואי אמילתיה דר"א לא ידענא מאי היא דע"כ במלנה גוי וגוי לא ציית לדינא דנימא ליה דאפילו בתוך הזמן אינו גובה דבגוי לא אמרי' חזקה וכו'

אָלאַ משום דרַבֵּית אוֹכְלֵת בָּהֶם גִּזְקִין וּל"ש לֵן בְּגוֹי בְּתוֹ"ז וּלְאַח"ז דְּנֹדַי עֲבִיד דְּפָרְעַ
פִּי הֵיכִי דְלֵא לִיטְרִינְדִּיהַּ בְּזַמְנֵיהּ וְכִדְאַמַּר אַבְיֵי וְרַבָּא הָתָם בְּשַׁחֲיִיב מוֹדָה ר"ל בְּגוֹי וּמ"ש
עוֹד ה' ו"ל דְּבִזְזָה מִתְיַיִשְׁב דְּלֵאִיזָה צְוֹרָה פְּתַב רַבִּי בְּשַׁקְבֵּל וְכוּ' וְכִדְמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם
וְכוּ' עכ"ל פְּכַר פְּתִיב' בְּעִנְיֹתֵין טַעַם הָרַמְבַּ"ם ו"ל שְׁלֵא הַנְּצָרָה לֹאמַר בְּשַׁקְבֵּל וְטַעַם הַטּוֹר
ו"ל: וְרַאִיתִי לֵה' מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל בַּח"א סִי' צ"ד עֶמֶד וַיִּמְנָד אַרְ"שׁ אִם יֵשׁ אֲנֹפֶן מוֹעִיל
לְגַבּוֹת מִיתוֹם קָטָן בְּלֵא הַנְּהַ תְּלֵת יַעֲזֵן נִמְנָעוּ הָעַם מְלַהֲלוֹת וְהַשְׁעַר סָגְרוּ וְהַשִּׁיב דְּנֶאֱמַנּוֹת
סָתַם אִינוּ מוֹצִיא מִחֲשַׁשׁ צְרַרִי אֲבָל אִם מֵאַמִּינוּ עַל חֲשַׁשׁ צְרַרִי אִין עוֹד מְקוּם לְחוּשׁ אֲלֵא
שֶׁהַבַּע"ה תְּתַב דְּנֶאֱמַנּוֹת ל"מ דְּחִיָּישִׁי לְשׁוֹבֵר וְכוּ' עכ"ל הָא אִילוּ פְּתַב בְּפִי נֶאֱמַנּוֹת
אַפִּי נֶגְדַּ שׁוֹבֵר לִיכָא לְמִיחֲשׁ לְמִיָּדִי עכ"ל וְאַתְמָהָא שְׁהֲרַאב"ד בְּהַשְׁגוֹת שָׁם בְּפ' י"ב
דְּמַלְוָה עֲלָה בְּדַעְתּוֹ לֹאמַר כֵּן בְּדַעַת הָרִי"ף אֲלֵא שְׁחֹזַר בּוּ מִמָּה שֶׁהָק' בְּעֶרְכִין אוֹתָם
הַקְּנֻשִׁיּוֹת וְלֵא תִי' כֵּן ש"מ שְׁאִין שׁוּם נֶאֱמַנּוֹת מוֹעִיל לְקַטְנִים עכ"ל וְכַתְּבַה מ"מ ו"ל שְׁהוּא
מוֹדָה שְׁאַפִּי יֵשׁ בּוּ כֵּל תְּנַאי שְׁבַעוֹלָם הוּא אֲפֻשְׁרֵי הַבְּיָטוּל וְחוּשִׁישִׁין לוֹ עכ"ל וְאַיִךְ ה'
ו"ל הָעֵלִים עֵין שָׁל מַעְלָה מְכַל זֶה וְהַנּוֹחַ הַתִּיקוֹן הַזֶּה וְאַע"פ שֶׁאֲח"ךְ נִרְגַּשׁ מִהַךְ דְּעֶרְכִין
דְּלֵא מוֹקְמִי בְּהַכִּי מ"מ דְּבַר זֶה נִפְתַּח בְּגִדּוּלִים שְׁכַתְּבַה מ"מ ו"ל דְּרַאָּה זֶה אִינִי מְפִיר
כְּאַשֶׁר הוֹנֵף וְכְאַשֶׁר הוֹרֵם גַּם מ"ש שְׁאַם יַעֲשֶׂה תְּנַאי לְגַבּוֹת אַפִּי מִיתוּמִים קַטְנִים וְכוּ'
גַּם זֶה נִדְּחָה בְּמ"ש הַמ"מ ו"ל דְּאַפֻּשְׁרֵי הַבְּיָטוּל וְחוּשִׁישִׁין לוֹ גַּם מ"ש לְכַתְּוֵב בְּשִׁטְרָא שְׁאַם
אַחֲרֵי מוֹתוֹ לֵא יִפְרְעוּ לוֹ הַחֹב יִפְרְעוּ לוֹ סָךְ קֶנֶס וְכוּ' דַּכ"ה ג' הו"ל כְּרַבֵּית אוֹכְלֵת בְּהֵן
וְנִזְקִין לְמַעַן הֲצִיל אוֹתָם מִהַקֶּנֶס עכ"ל וְאַתְמָהָא דְלֵא מוֹקְמִי הַכִּי מְלַתִּיהַּ דַּר"א וּבְמַלְוָה
יִשְׂרָאֵל כְּפִשְׁטָא דְּנֹדַי כְּעֵין זֶה אֲכָלָה וּמִדְּקָה אֲבָל אִין לְהַק' כְּעֵין זֶה עַל ס' הָר"ן שְׁהַבִּיא
מוֹר"ם שָׁם בְּסִי' ק"י שְׁאַם רָאוּ הַב"ד שִׁישׁ תּוֹעֲלַת לִיתוּמִים כְּגוֹן שְׁוִיִּתֵר לְהֵם מִן הַחֹב
וַיִּגְבַּה עֲכָשׁוּ הָרִשׁוּ בְּיַד הַב"ד לְהַגְבּוֹת עכ"ל דְּבִשְׁלֵמָא מְלַתִּיהַּ דַּר"א לִיכָא לְאוּקוּ' בְּהַכִּי
אֲבָל מִתְּנִי וְתַנּוּי אַמַּאי לֵא מוֹקְמִי בְּהַכִּי מִשׁוּם דְּכִינּוּן דְּמִדַּעַת הַב"ד וְהַמְלָוָה עוֹשִׂים
מִהִיכָא תִּיתִי לְהַגְבּוֹת זְבוּרִית אוּ בִּינוּנִית בְּנֹדַי לֵא נִתְּפֻשְׁרוּ עַד שְׁהַסְכִּימוּ פִּיצַד הֵם מְגַבִּים
אוֹתוֹ וּמִתְּנִי דְשׁוּם הִיתוּמִים כְּכַר פְּתַבוּ הַתּוֹ דַּע"כ מִיָּרִי בְּדַנְחוֹת ב"ד לְהַגְבּוֹת הִיָּנוּ
לְפּוּם דִּינָא וְלֵאשְׁמוֹעֵינּוּ דִּין הִיתוּם דְּאִינוּ כְּהַקְדָּשׁ אֲבָל לְדַעַת ה' מוֹהֲרָאנ"ח קְשִׁיא: וְרַאִיתִי
לְהַתּוֹס' שָׁם בְּעֶרְכִין אַהָא דְּאַמְרִינוּ טַעְמָא דְּאִין נִפְרַעִין מִשׁוּם שׁוֹבֵר כְּתַבוּ הַתּוֹס' דַּכ"ב
ע"ב בַּד"ה אֲמַר רַבָּא דַּנ"מ בִּינְיָיְהוּ בְּמוֹסַר שְׁטְרוֹתֵיו וְאַמ"ל שְׁאִין לוֹ עוֹד שׁוּם שְׁטְרוֹת
דְּלְרַבָּא גּוֹבָה וְכוּ' עכ"ל וּלְפ"ד מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל אִיכָא בִּינְיָיְהוּ נֶאֱמַנּוֹת בְּשִׁטְרָא דְּלָמ"ד מִשׁוּם
צְרַרִי הָא אַפְקִיָה מִתְּפִסִּי צְרַרִי וְלָמ"ד מִשׁוּם שׁוֹבֵר אַפְתִּי חִיָּישִׁי וְכַמ"ש הוּא ו"ל אֲלֵא
דְּלִפִּי מ"ש הַמ"מ ו"ל שְׁלֵא הָיוּ מְוַרְגְּלִים לְכַתְּוֵב נֶאֱמַנּוֹת בְּשִׁטְרוֹתֵיהֶם וְכַדְכַתִּי לְהַכִּי נִקְטוּ
הַתּוֹס' נִפְקוּתָא אַחֲרִיתִי וְעכ"פ דִּינוּ שָׁל הָרַב ו"ל שְׁאַם קְבַעוּ קֶנֶס דְּנִזְקִין וְכוּ' חִי וְקִנִּים
וְנִלְמַד מִק"ו מְדִינוּ שָׁל הָר"ן ו"ל דְּהָתָם דְּלִיכָא רִוּוּחָא מַעְלָמָא נִזְקִין הָכָא דְּאִיכָא פְּסִידָא
מְדִידָהוּ לֵא כ"ש אֲלֵא דַּעַל רַב אֲסִי דְּאַמַר מְלַתִּיהַּ בְּרַבֵּית אוֹכְלֵת לֵא מְצִי לְאוּקוּמִי בַּכַּה"ג
וּמְלָוָה יִשְׂרָאֵל בְּפִשְׁיטוֹת מִשׁוּם דְּאִין מִשְׁמַעוֹת אוֹכְלֵת אֲלֵא בְּדַקִּימָא לְהוֹסִיף וּמְהַלָּף אֲבָל
עַדִּין קָשָׁה דְּלֵא אֲמַר לְמַלְתִּיהַּ בַּכ"ה ג' וְלֵא בְּגוֹי וְקַבֵּל וְלֵא קַבֵּל: וְאַתָּה דַּע לָךְ דַּע"מ
שְׁפַקְפַקְתִּי בְּדַבְרֵי ה' מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל שְׁכַתְּבַה לְעֲשׂוֹת תְּנַאי לְגַבּוֹת אַפִּי מִיתוּמִי קַטְנִי וְכוּ'
מְדַבְרֵי הַמ"מ כְּמַדְנַבֵּר הֵן הַיּוֹם הַאִיר ל עֶבֶר פְּנִינוּ שִׁיטַת הַרמ"ה ו"ל לְבַתְרָא וּמְצַאֲתִי לוֹ
בְּפָרְק ג' פ' סס"י קל"ג שְׁכַתְּבַה וְז"ל וְלֵא מִשְׁפַּחַת נֶאֱמַנּוֹת דְּמַהֲנָא לְאַזְדַּקוּקִי לְנַכְסֵי יִתְמִי

אֵלָא דְהֵימְנוּהוּ בְּפִירוּשׁ לְמַגְבֵי אַפִּי מִיְתוּמִים קְטָנִים וְכוּ' דְבַכ"ה ג' וְדָאֵי דְלִיכָא לְמִיחַשׁ
לְשׁוּבְרָ דְמַסְהִיד דְבִטְלָה מְלִנְהָ לְהֵימְנוּתִיהָ דְלִהְיֵי לְאִזְדְּקוּקֵי בְּיָה נְכֹסֵי יְתָמִי פִי הֵיכִי
דְלָא נִיחֻוּשׁ לְשׁוּבְרָ דְלִיתִיהָ כְּלָל וְכָל תְּנָאֵי שְׂבַמְמוֹן קִיָּים עַכ"ל וְבִנְדָאֵי זֶה חֲבֵר טוֹב לֹס'
ה' מוֹהֲרָאנ"ח ז"ל אֵלָא דְלִהְרַמְבַּ"ם שְׂפָתַב וְאַפְּלֵי יֵשׁ בּוֹ כָּל תְּנָאֵי שְׂבַעוּלָם וְכוּ' עַכ"ל
נִרְאֶה דְלָא מְהַנִּי וְכֻטְעַם שִׁכ' הַמ"מ ז"ל נִמְצָאֵת אוֹמֵר אֲנִי בְּדִידִן דְגִרְרִנָּא בְּתַרְיָה דְמָרוֹן
ז"ל וְהוּא ז"ל הֶעֱתִיק לְשׁוֹן רַבִּינוּ ז"ל אַפִּי אִם פְּתוּב בּוֹ תְּנָאֵי זֶה אַפְתִּי ל"מ גָּבוּ מִיְתוּמִים
קְטָנִים שׁו"ר לֵה' הַמְּפֹרָסִים פְּמֶהֱר"י עֵינְיָאֵשׁ ז"ל בְּתִשׁוֹ ח' ח"מ בִּס' בֵּית יְהוּדָה שְׁנִשְׂאֵל
עַל מְנַהֵג אֲרָג'ִיל שְׁנִהְגוּ לְגַבּוֹת אֲפִילוּ מִיְתוּ' קְטָנִים וּבְתוֹף דְבָרָיו פְּתַב וְז"ל דְּזֶה שְׂפָתַב
הַרְמַב"ם וְכוּ' וְאַפִּילוּ הֵיךָ פְּתוּב בּוֹ כָּל תְּנָאֵי שְׂבַעוּלָם וְכוּ' הֵינְנוּ בְּתַנְאֵי דְעֵלְמָא פְּגוֹן
נְאֻמָּנוֹת שְׂאִין הַתְּנָאֵי בְּגוֹף הַפִּירְעוֹן לְפִי שְׂפָל הַתְּנָאִים הֵם אֲפִשְׁרִין הַבְּיָטוּל כַּמ"ש ה"ה
ז"ל אֲבָל אִם הֵיךָ הַתְּנָאֵי בְּפִירְעוֹן עֲצָמוֹ שְׂפִירְעָא אַפִּי מִיְתוּ' קְטָנִים פְּשִׁי דְמַהְנִי וְכַמ"ש
מִהֲרָאנ"ח ז"ל בְּתִשׁוֹ סִי' צ"ד עַכ"ל וְאַנִּי עֲנִי לֹא יִכְוֹלְתִי לְהֵלֵךְ חִילוּק זֶה לְהֵיוֹת מְנַמְנְעִי
אֲפִשְׁרוֹת הַבְּיָטוּל וְאִם בָּא לֹמֵר כְּדַבְּרֵי הַרְמ"ה ז"ל כְּדַכְתִּי אֵינִי מְחַמַּת חִילוּף הַנּוֹשְׂאִים
בְּתַנְאֵי רַק דְלִהְיֵי אֲהֵנִי מֵאֵי דְכַתְּבֵי לִי לְאִזְדְּקוּקֵי מִיְתָמִי וְכַדְכְּתִי שׁוּב זְכִיתִי וּמְצָאֵתִי לֵה'
כַּנ"ה ג' בִּסִי' ק"י בְּהַג"ה ט אֹת ח' שְׂתַמָּה עַל מוֹהֲרָאנ"ח ז"ל בְּמָה שְׁנִתְעוֹרְרִיתִי אֲנָא זְעִירָא
גַּם בַּמ"ש הַרְאנ"ח לְעֵשׂוֹת קִנְס כְּמִדְרָן ה' כַּנ"ה ג' פִּקְפֵק בְּזֶה לְעֵינֵן רַבִּית ע"ש אֹת ט' עוֹד
רְאִיתִי לוֹ שֵׁם בְּאוֹת יו"ד שְׂפָתַב דְמוֹהֲרִיב"ל סִי' א' דָּף ו' דִּהֲק' בְּסוֹגֵיָא דְעֵרְכִין כְּשִׁשְׂאֵלוּ
מֵאֵי בִינְיָהוּ לְמָה לֹא אָמַר מְלִנְהָ לְזִמְנָא א"ב וְכוּ' עַכ"ל וְאַנִּי לֹא מְצָאֵתִי פִן בְּדַבְּרֵי מוֹהֲרִיב"ל
ז"ל וְכִסִּי' צ"ג שֵׁם הִבִּיא סוֹגֵיָת עֵרְכִין וּמֵאֵי דְאִיתָא עֲלָהּ וְלֹא הִק' זֶה וְכַבֵּר כְּתַבְתִּיו מִשֵּׁם
הַתּוֹסֵ' וְכֵן מְצָאֵתִי עוֹד לְהַרְמ"ה שֵׁם וּבְחִזִּי הַרְמַבַּ"ן לִר"פ הַשְׁוֹתְפִין שִׁכ' כְּדַעַת הַתּוֹסֵ'
וּלְפ"ז נִעְלָמוּ דְבָרֵי הַתּוֹסֵ' וְהַרְמַבַּ"ן ז"ל מֵה' מוֹהֲרִיב"ל וְעֵינֵן הֵרַב פֶּרַח מִט"א ז"ל ח"ב
שְׂבַכְלָל מֵאֵי דְכְּתִי רֹב דְבָרָיו ז"ל ת"ל: וְרְאִיתִי לֵה' מוֹהֲרֵשֵׁד"ם ז"ל בַּח"ה מ' סִי' קצ"ו
שְׂפָתַב אַע"ג דְבַעְלָמָא מְרַגְלָא בְּפִנְיָהוּ דְרַבְּנָן דְמַצִּי הַנְּתַבְעָ לֹמֵר קִי"ל כַּפ' אַע"ג דְרַבִּים
חֻלְקִים עֲלֵיו וְכוּ' מְצוֹרֵף לְזֶה נִלְע"ד לְחַלְקָ דְבַשְׂלָמָא כְּשִׁנְתַבְעָ יְכוּל לְטַעוֹן טַעְנָה זֹו וְיִזְכֶּה
בָּהּ שְׂלֵא לְהוֹצִיא מְמוֹן לְעוֹלָם נִיח' אֲבָל בְּטַעְנַת שְׂמָא כְּשִׁיגְדִלוּ יִמְצָא הֵיְתוּם טַעְנָה לְבַטֵּל
הַצְּנוּאָה בְּהָא וְדָאֵי דְהֵנִי חֲשִׁשְׂאָ רְחוּקָה אֵין לֹמֵר קִי"ל כַּפ' וְכוּ' עַכ"ל וְחֻזַר וּשְׁנָאָה בִּסִי'
תַּנ"ה ע"ש וְלַעֲנ"ד ק' מַמ"ש רַבִּינוּ בַּפִּי"ג מֵה' מְלִנְהָ וּפְסָקוֹ הַטּוֹש"ע סִי' ע"ג ס"ב
דְהַכְחָשַׁת זְמַן הַפִּירְעוֹן רַמִּי שְׁבוּעָה עֲלָהּ וְאַפְּלֵי ש"ד ע"ש דְהֵנִי כְּטַעְנַת מְמוֹן וְאַע"פִי שֵׁה"ה
כְּתַב שְׂלֵא מְצָא דְבָר זֶה מְבוֹאֵר ע"ש וְאַנָּא זְעִירָא נְהִירָנָא כַּד הוֹינָא טְלִיא דִק' לַעֲנ"ד עַל
ה' ז"ל דְמַשְׁנָה שְׂלִמָּה שְׁנִינוּ מְעִידִין אֲנִי בְּאִישׁ פ' שְׁחִיב לְחַבְרִי אֵלְפִי זֹו וְכוּ' אוֹמְדִין
כְּמָה אָדָם רוּצָה לִיתָן וְיִהְיִי בְּיָדוֹ אֵלְפִי זֹו בֵּין נוֹתָנָם מְפָאן וְעַד ל"י וּבֵין נוֹתָנָם מְפָאן וְעַד
י"ד שְׁנִים וְכוּ' אֵלְמָא שְׁהַעֲדִים אִם נִמְצָאוּ זֹמְמִין חִיבִים לְשִׁלְמֵם דְמֵי הָאֲנָמֵד וְהֵנִי טַעְנַת
מְמוֹן לְגַמְרֵי וְלַעַת עֲתָה זְכִיתִי וּמְצָאֵתִי לְהַתְפִּיר הַגְּדוֹל מִהֲרִימ"ט ז"ל בַּח"ה מ' סִי' ק"ה
שְׁכַת זֶה עֲלֵץ לְבִי וְיִגְלֵל ת"ל: גַּם מֵאוֹתָהּ שֵׁאמ' בְּרַפ"ק דְקִיְדוּשִׁין דָּף ז' הַמְקַדֵּשׁ בְּהִנְאֵת
מְלִנְהָ מְקוֹדֶשֶׁת וְאוֹקִי לֵהּ דְהַרְנוּחָ לֵהּ זְמָנָא ע"ש בְּפִירְש"י ז"ל אֵלְמָא דְהַרְנוּחַת הַזְּמַן
הוֹינָא מְמוֹן וּמְתַקְדֶּשֶׁת ע"י הָאִשָּׁה א"כ וְדָאֵי דְטַעְנַת מְמוֹן הִיא גַּם הֵרַב גַּד"ת שִׁי"ד ח"א
סִי' ר' כְּתַב ע"ד ה"ה עַל שְׂלִמָּה מְדִקִי"ל בְּהַשְׂאֵל דִּק"ב שׁוֹכֵר אוֹמֵר לְעֵשְׂרָה שְׁנִים
וּמִשְׁכִּיר אוֹמֵר לֵה' שְׁנִים וּפְסָקָה מְרֵן בַּש"ע סִימֵן שִׁי"ב ע"ש וְיֵשׁ לְהַשִּׁיב וְאֵין כְּפָאן מְקוֹמוֹ:

הדרן עלה דברי מוהרשד"ם ז"ל לכאורה קשים לשמוע דכבר נתבאר מפמה דוכתי דהרנוחת זמן הו"א טענת ממון ואפשר דלא אמר ה' בן אלא שעיקר הטענה מפת ספק וחשש שמה ימצאו שובר או ראיה וכיון שחששא רחוקה וקרוב לודאי שלא ימצאו וסופן לפרוע לא אמרי' קי"ל ועיין בתשו' מוהרש"ש ח"א סי' ל"ב ומ' ובתשו' ה' מגן גבורים סי' כ"ו: (מב) תזקה י מנהגינו פה מימי קדם שישאל המחזיק בקרקע הגוי פראוי ואירע שהגוי הוציא היש' הימנה ונשארה ביד הגוי כ"כ זמן זמנם זמניהם אפתי ברשותי' דיש' קיימא והזר הקרב יומת ועיין בכנ"הג סי' ק"ס בהגהת הטור שיש' הסכמות משתנות בזה נסתפקתי לפי מנהגנו במי שהיה לו תזקת קרקע והוציאו הגוי ממנה ונשארה ביד הגוי אף כי אחרי מותו והיתה עליו פתובת אשה או ב"ח ולאחר מותו הספימה דעת הגוי להתזקה ליש' והתזקה ליורשי המחזיק מי אמרי' דמקרי ראוי ולא גביא האשה פתובה מניה וכן למ"ד דחוב אינו גובה מהראוי או"ד הו"א לה פקרקע הנגזלת שנתבאר בדברי מור"ם סימן רע"ח ועיין בס' בית יהודה ח"ב סימן יו"ד שפתב דהוי ראוי עש"ב ושכ"ד רבו ז"ל יד אהרן ח"א ה' סימן צ' בהג"ה ט אות ו': וכבר פתבתי למעלה אות ה' מדין ההטבה סימן כ"ה שנסתפקתי בדבר ההטבה הנוהגת אי הוי דינה פראוי או פמוחזק ואע"ג דאיכא מ"ד דהוי פמוחזק מ"מ שניא דא דהתם בידו למתן ולחזור ולקנות ואינו אלא מחוסר זמן ושמשא ממילא אתניא משא"כ בנ"ד דתלוי בדעת אחרת מאן לימא לן דמתפיס בעל הקרקע ואת"ל דמתפיס מאן לימא לן דשביבי בישא דמיפייסו דבדידהו תליא מלתא ואת"ל דמזדקקי ליה מאן לימא לן דמלכא מזדקק ליה ויהיב ליה רשותא דהכי אורחא דבני מתא.

אף אוסיף להביט בענין תקנת ההשבון כפי מנהג הקהלות יצ"ו שאם תמות אשה בחיי בעלה ולא הניחה זש"ק ממנו שהחזקת חצי הגדוניה לאביה או ליורשיה אם פשמה האשה פבר מת אביה ועליו פתובת אשה או ב"ח אי גבו מההשבון או לא בזה ראיתי להקת הגביאים רבנו בתראי פליגי בה דמוהרש"א בס' תורת חסד סי' צ' ומקרי' חננלי סי' כ"ב ס"ל דהוי מוחזק וגובה ממנו ב"ח אבל מוהרש"ש הובא לשם ומוהרד"ך ומקרי' א ומוהריט"ץ ס"ל דהוי ראוי עש"ב וממנו נקח לנדוניהו דהויא בדעת אחרת מאן לימא לן דמיתה ואת"ל דמיתה מאן לימא לן דלא משייירא זש"ק וא"כ מידי פלוגתא לא נפקא: איברא דאיכא למימר דאפילו למ"ד בההשבון דהו"ל דין ראוי בנ"ד.

יודה דהוי מוחזק דהתם לא עביד דאתי בידי אדם וחסרונו בידי שמים משא"כ בנ"ד פיון דתלוי בדעת אדם וכ"ש דאפשר להרבות רעים ומתן דמים וארצויי מרציי: ברם אפתי פש גבן לברורי דא"נ חשבינן לנ"ד פראוי היינו מה ששונה החזקה לע"ע דקיימא למיגר לישאל אבל ס"ס הא מיהא מה שהיתה שונה בעת מיתת המחזיק ליכא מאן דפליג דמחזיק גמור הוא וגובה מהשווי שהוא ועיין בתשו' ה' בית יהודה ח"ב סימן יו"ד:

ומעתה נובין ונדון בשבת ששבחו נכסים אחר מיתת האב גרסי' בפרק י"ג דקל"ג ע"כ נמ"ד וחבל על דאבדין: (מג) תזקה שאלה. ראובן היה שוכן בתנות באי גירבא ששכר.

אותה מאת הגוי בעל המולק"י והיה דר בה שנות מספר הסמוך לט"ו שנים ולא עמד איש אתו לתפוע ממנו שכירות החזקה כמנהג אנשי עירם ועמד שמעון אחי ראובן וקנה המולק"י מאת הגוי בעל גוף הקרקע וראובן עודנו דר בתנות ההיא קרוב ליו"ד שנים

והיה מעלה שכירות לשם אחיו כאשר יאותו ביניהם ושם הקונה העולה על רוחו כי אחיו ראובן הוא המתזיק יען דר בה כמה שנים ואין פוצה פה ומצפצף ואחר הזמן הנז' עמד לוי קרובו ויצא לטעון כי החנות הנז' היא בחזקת אביו הן בעודנו חי ועמדו לדין ונתחייב שבועה ראובן על חזקתו ונמנע מלשבע ונשארה החזקה למורישו של לוי ויהי כשמוע שמ' את הדבר הזה הפצירו ביהודה אחי לוי שהוא ג"כ יורש עד שנתנה לו במתנה ושאחיו לוי יזכה בחנות שפנגדה על שדר בה בנו ולפי שאירע מפולת בחנות הנז' ועמד שמ' לבנות את הנהרסות א"ל לוי הלא ידעת שהחנות ההיא היא חזקתנו שירשנו מאבינו א"כ איפוא תקבוע לנו שכירות החזקה אפי' גרוש א' לשנה ויען שמעון ניאמר כי כבר זכיתי בה בתורת מתנה מאחיה יהודה וכנגדה זיכה לה חלקו בחנות הדר בה בנה כמו שצאמר עמד ולא ענה עוד ואחר עבור ד' שנים מ"מ עמדו האחים לוי ויהודה לחלוק עזבון אביהם ולוי הדר באי ג'רפא החליט לאחיו כל הקרקעות שיש להם פה מתא ויהודה הדר פה מתא החליט ג"כ לאחיו לוי כל הקרקעות שיש להם ב'אי ג'רפא אז עמד לוי נגד שמ' בעל המולק"י לתבוע ממנו דמי החזקה יען הוחלטו לו כל הקרקעות שיש להם באי ג'רפא ושמעון ישיב אמריו כי כבר זכיתי בה בתורת מתנה מאחיה יהודה וכנגדה זיכה לה חנות הדר בה בנה וסברת וקבילת ומה לה פה עמוד עמדי עמד השואל ושאל פדת מה לעשות יורה המורה לצדקה ושכמ"ה: תשובה אריש דינא כמו שפא בשאלה שראובן עמד לדין עם לוי אחי יהודה אחר שדר בה יותר מט"ו שנה ואין דובר אליו דבר דון דייגי דהו"ל חזקה שאין עמה טענה שלא טען מכרתי לי או נתתי לי דאינה חזקה קושטא קאי דבקרע דעת הרשב"א דמהני מחילה אלא דבעיא קנין כמ"ש מרן בב"י סימן י"ב וסימן רמ"א אמנם בחזקות הנוהגות עפ"י התקנה כתב מהרשד"ם בח"מ סי' רמ"ו בא' שדר בחזקת חבירו אחר כ"ה שנה שהיתה ביד התוגר וכתב בתוך דבריו שאם יש טעם לשתיקתו לא הניא שתיקתו מחי' ע"ש משמע מדבריו דאם אין ט' לשתיקתו הו"ל שתיקתו מחי' מעלייא וצ"ל לדעתו דאע"ג דבקרע לא מהני מחי' פדכתיב' הא.

מיהא בחזקות תסגי ליה במח' גרידתא דהא איפא מ"ד. דין מטלט' אית להו ואע"פ שכתב הרא"ש בתשובה וכתבו הטור בססי' ע"ג דמטלטלים שהם בעין לא מהנייא בהו לשון מחילה אלא לשון מתנה ע"ש איפא למימר דדעת הרב ז"ל דה"ד פדאמר ליה חפץ זה מחול לה אבל בשתיקה אי.

אמר' דמהניא נעשית כמו דא"ל נתון לה דכל לישנא דמהני משמע אלא דבקרע אמירה לחוד לא מהניא אלא בכסף ושטר וכו' ועוד נלע"ד דאי ס"ל לה' ז"ל לפום מאי דקיימינן השתא דהחזקות דין מטלטלי אית להו נר' דס"ל דגרע טפי דבשלמא גבי חפץ כיון דלאו דידיה הוא וברשותא דמריה קאי בהא הוא דאמר הרא"ש דלא מהני ביה לשון מחילה אבל החזקות דאין למתזיק בגופא דארעא ולא מידי אלא מעיקר התקנה נשתעבדו בכ"ה דהוי שעבוד בעלמא תסגי ליה במח' ואי אמרי' שתיקה פהודאת מחי' דמיא שפיר זכה הנמחל ובהכי איתנח לן נמי במאי דאיפא למיזק תו בדברי ה' ז"ל דמה דמות תערוך לשתיקת בעל החזקה משתיקת האשה ששהתה כ"ה שנים דשאני התם דהוי חוב בעלמא דאית לה גבי יורשים ובנדאי גבי חוב מחי' מהניא ואתו רבנן וחי'דשו בה דבר דשתיקת כ"ה שנים כמחי' דמיא אבל גבי חזקה דהוי בעין א"נ דייגינן לה כמטלטלי לא מהני בה

מחי' כדכ' הָרָא"ש אֶלָּא וְדַאי דְדַעַת הָרַב אִי דְיִינְיָנוּ לְחִזְקוֹת פְּמַטְלָטְלִי פִּינּוּ דְלִית לִיהּ
לְמַחְזִיק בְּגוּפָא דְאַרְעָא וְלֹא מִיַּדִּי בְּמַחְזִי גְרִידָתָא סְגִי פִּינּוּ דְלִית לִיהּ בְּגוּנָה אֶלָּא שְׁעֵבּוּד
בְּעֶלְמָא מִפְּחַת הַתְּקֵנָה וְשִׁתְּנִי בְּמַחְזִי דְמַיָּא.

וּמַצְאָתִי אֹחַן לִי מְהָא דְתַנּוּן בְּמַס' פְּאָה הַכּוֹתֵב נְכֻסִּי לְבָנִי וְכֹתֵב לְאַשְׁתּוֹ קַרְקַע כ"ש אַבְדָּה
פְּתוּבָתָהּ וּבְפ' י"נ דְק"ו הָוּוּ בְּהַ מְשׁוּם דְכ' לָהּ קַרְקַע כ"ש אַיְבָדָה כְּתוּ' וּמוֹקִי לָהּ שְׁמוּאֵל
בְּמַחְלָק לְפָנֶיהָ וְהִיא שׁוֹתֶקֶת וּפִי' רִשְׁפִּי' שְׁהִיָּתָה שָׁם בְּשַׁעָה שְׁפַתְבּוֹ נְכֻסִּי לְבָנִי וְהִיא
שׁוֹתֶקֶת נְתַרְצִית וְשִׁתְּנִי פְּהוּדָאָה דְמַיָּא וְכו' עכ"ל וְכֹתֵב הַרְמ"ה בְּחִי' לְשָׁם סִי' קמ"ט
דְקצ"ח ע"א וְז"ל וּמַסְתַּבְּרָא וְכו' דְלֹא בְּעֵיָא קִנְיָנוּ דְלֹאֵו מִיַּדִּי קָא מְקַנְיָא לִיהּ לְבַעַל וּלְכַנְיָהּ
מְדִידָה אֶלָּא נְכֻסִּי בְּחִזְקַת מְרִיָּהּ קִנְיָמִי וְשְׁעֵבּוּדָא בְּעֶלְמָא הוּא דְאִית לָהּ עֲלֻנְיָהּ וּמַחְזִי
גְרִידָתָא סְגִיָּא וְכו' עכ"ל וְכֵן מַצְאָתִי לְהָרָא"ש בְּתַשׁוּ' פְּלָל מ סִי' ב' ע"ש וְלֹא עֲדִיף פַּח
שְׁעֵבּוּד תְּקֵנַת הַחִזְקוֹת מְשַׁעְבוּ' כְּתוּ' הָאִשָּׁה וְאַל תִּטְעֶה לֹאמֵר דְשִׁאֲנִי הָתֵם דְכֹתֵב לָהּ קַרְקַע
כ"ש דְנַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁקַבְלָה אֹתוֹ בְּכַתְנָ' חֲדָא דְכָל שְׁהוּא מְשַׁמַּע דְלֹא שְׁוֵה וְלֹא מִיַּדִּי וְעוֹד
בְּהַ דְשִׁאֲנִי גְבִי אִשָּׁה כַּדְפִירְשַׁב"ם מְשׁוּם דְאֵל"ה מְצִיָּא לְמִיָּמַר נח"ר ע"ל דְנִדְאִי פֶל גְבִי
אִשָּׁה מְשׁוּם אִיבָה דְבַעֲלָה דְלֹא לִיתוּ לְאַנְצוּיָי וְכֹאֹתָהּ שְׁשִׁנְיָנוּ בְּפ"ה דְגִיטִין לְקַח מִן הָאִישׁ
תְּחִלָּה וְאַח"כ לְקַח מִן הָאִשָּׁה מְקַחוּ בְּטַל וְטַעֲמָא טַעִים מְפָנִי שְׁיִכּוּלָה לֹאמֵר נח"ר ע"ל אֶבֶל
גְבִי אִינְשֵׁי דְעֶלְמָא דְלִיפָא לֹאמֵר נ"ר ע"ל אִפִּי' בְּלֹא פְּתַב לֹו פְּלוּם אֲמַרִי' דְמַחְל פִּינּוּ דְלִית
לָהּ אֶלָּא שְׁעֵבּוּ' בְּעֶלְמָא וְכַדְכְּתִי'.

שׁוּב מַצְאָתִי בְּתַשׁוּ' שְׁלִימָה לָהּ הַמְבִי"ט ז"ל ח"ב סִימָן קי"ג דְפְּשִׁיטָא לִיהּ דְאִין מַחִי
מוֹעֲלַת וְאַח"כ פְּתַב וְז"ל וְזֶה הוּא אִם דְנִין אֵלּוּ הַחִזְקוֹת פְּדִין הַקַּרְקַע כִּי רַוב הַפְּעָמִים
בּוֹנִים בְּנִינִים בְּחִזְקוֹת בְּבִתִּים וְחִנּוּיּוֹת שְׁשׁוֹכְרִים מִן הַעַפּוּ"ם וְיֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בְּקַרְקַע אֶבֶל
אִם אִינּוּ דְנִין הַחִזְקוֹת אֶלָּא פְּדִין מְטַלְטְלִי מְפָנִי שְׁעִיקַר הַבְּנִין וְהַקַּרְקַע הוּא שְׁל הַגּוֹיִם
נִרְאָה שְׁאִינוּ מוֹעִיל בּוֹ לְשׁוֹן נְתִיבָהּ וְכו' אֶלָּא שְׁעֵבּוּד בְּעֶלְמָא כְּמוֹ חוּב הָרִי אֲמַר לְשׁוֹן.

מְחִילָה שְׁמוּעִיל בְּחוּב וְכו' עכ"ל הָרָא"ש לְדַעַת דַּעַת עֲלִיוֹן אִם דְנִין לָהּ לְחִזְקוֹת פְּדִין
מְטַלְטְלִי אִפִּי' שְׁבּוֹנִים בְּנִינִים בְּחִזְקוֹת הַבְּתִים וְהַחִנּוּיּוֹת שְׁשׁוֹכְרִים מִן הַגּוֹיִים אִפִּי"ה לֹא
הוּ"ל אֶלָּא שְׁעֵבּוּד פְּחוּב בְּעֶלְמָא וְתַסְגִּי לִיהּ בְּמַחִילָה וְכִי דְנִין לְשִׁתִּיקָה בְּמַחִי' הָנִי פְּמַחְל
בְּפִירוּשׁ: אִיבְרָא דְאַפְתִּי אִיכָּא לְמִזְדַּק ע"ד מוֹהַרְשַׁד"ם דַּע"כ לֹא אֲמַרוּ רַבָּנָן פְּשִׁשְׁתָּהּ
כ"ה שְׁנָה דְמַחְלָה אֶלָּא בְּעִיקַר הַכְּתוּ' דְהוּי תְּנַאי ב"ד בְּעֶלְמָא וּבְכַמְהָ דּוֹכְתִי אֲמַרִינּוּ בְּגַמ'
מְקוּלִי כְּתוּ' שְׁנֵי פָּאן אֶבֶל בְּחוּב הַגְּדוּנְיָא לֹא נִיתַן לְמַחִילָה כַּמ"ש בְּדַבְּרֵי ה"ה מְבַטוּש"ע
חַא"ה ע סִי' ק"א וְהַשְׁתָּא דְאַתִּית לְהַכִּי גַם מַה דְמַסְתַּיְיָעָא לָן מְהַךְ דְכֹתֵב לְבָנִי וְשִׁתִּיקָה לֹא
מְפָרִיעָא דְהָתֵם נְמִי לֹא אִיבְדָה אֶלָּא עִיקַר כְּתוּ' דְהוּא תְּנַאי ב"ד אֶבֶל לֹא חוּב הַגְּדוּנְיָא
כַּמ"ש ה"ה ז"ל בְּפ"ו מַה זְכִיָּהּ וּבְטוּש"ע שָׁם סִי' ק"ו ע"ש אִם לֹא שְׁנַא' דְשְׁעֵבּוּד הַחִזְקוֹת
קִיל טְפִי פְּחוּב עִיקַר הַכְּתוּ' דְמְקוּלִי כְּתוּ' שְׁנֵי אִיבְרָא דְכָל הָנִי מִיָּלִי דְאַמִּינָא בְּשִׁיטַת ה'
מוֹהַרְשַׁד"ם הִינּוּ אִי ס"ל דְהַחִזְקוֹת דִּין מְטַלְטְ' אִית לָהּ וְזוּ הִיא שְׁקִשָּׁה דְאִיפְכָא שְׁמַעִי
לִיהּ בְּסִי' רַל"ה שְׁנַשְׂאֵל בְּמוֹחַל לְחַבְרִירוּ בְּמָה שְׁהִיָּה אֶצְלוּ וּמְפַלְלֵם חִזְקַת חֲנוּת א' אִם
מְהַנְיָא מַחִי גְבִי חֲנוּת אֹו לֹא וְהַשִּׁיב דְשִׁטְר מַחִי אִינוּ פְּלוּם כִּי לֹא שְׁיִיף בְּקַרְקַע אֶלָּא
מְכִירָה אֹו נְתִיבָהּ כִּי לֹא שְׁיִיף מַחִי אֶלָּא בְּדַבְּר שְׁאִינוּ בְּעִין וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִפִּי' מְטַלְטְלִי
הַדִּין נְמִי כַּמ"ש.

הריב"ה בח"מ סימן ע"ג וכו' עכ"ל ה'א ודאי שמיע ליה להרב דהקקות נתנו להם מתקני התקנות לדונם פקרקע ועוד בה דא"נ ה'ו פמטלט' הדין נמי פן דס"ל דלא מהנאי בהו מחי' ונשלא פדעת הרב המבי"ט ו"ל דאיהו ו"ל ס"ל דאי דיינינו להו להקקות פדין מטלטלין שפיר מהנאי בהו מחי' דאינו אלא סילוק שעבוד בעלמא ויראה דרבנו ל"פ ומ"ש ה' מוהרשד"ם נאפילו במטלטלי לא מהני לשון מחילה וכו' לאו למימרא דא"נ דנין להקקות פמטלטלי לא מהנאי בהו מחילה כדכ' הרא"ש גבי מחי' חפץ דלא מהנאי אלא דהרב ו"ל אמטלטלי דעלמא קאי למגמר מנייהו מכ"ש לקרקעות ואבירייהו דהיינו הקקות דיינינו להו פדין מקרקעי אבל אי הו"ל ס"ל דלא דיינינו להו להקקות אלא פדין מטלטלין אזיל ומודה לס' ה' המבי"ט דלית ליה למחזיק אלא שעבוד בעלמא פמדנובר: וראיתי לה' פמ"א ח"א סי' צ"ב שדקדק מדברי ה' מוהרשד"ם דס"ל פדעת ה' המבי"ט שכ' ונ"ל וכד מעיינת שפיר שמ"ש לעיל שאפני' שגדון אותם פדין מטלט' לא מהנאי בהו מחי' אין הדבר פן ששם כתב מוהרשד"ם ונ"ל ולאומר שיאמר מי אמר לנו שיש להקקות דין קרקע וכו' דמשמע דאם הנה להם דין מטלטלי מהנאי בהו מחילה וטעמא דמלתא משום שענין הקקות פורת באור ואין לה על מה שישמכו אם לא הנה תוקף התקנות והגדרים שגדרו בהם מתקני התקנות וא"כ אין פאן כ"א שעבוד בעלמא ומהנאי בהו מחילה וכ"כ המבי"ט ח"ב סי' קי"ג עכ"ל עלה פקב'ץ דאי דיינינו להקקות פדין מטלטלין שפיר מהנאי בהומחילה ונשפן היא דעת ה' המבי"ט וה' מוהרשד"ם ו"ל וה' פמ"א ו"ל ושתיקה כמחילה דמאי.

נדע לה מהפ דאלמנה ששהתה כ"ה שנים דקי"ל מחלה כתו' פכת עלה הסמ"ג עשין מ"ח למדנו דמחילה א"צ קנין וכתב ע"ז הרב מוהרש"ל בבבאורו לשם ונ"ל דמפאן. גלמוד דמחילה בלב מהנאי אפי' בלא דיבור ונ"מ להיכא שמחל בלב שאסור הוא לתפוע אח"ך והוי פגזל ע"כ.

ועיין לה' מופת דורנו מוהר"ח א"ב בס' הבהיר יוסף אומץ סי' מ"ז דל"ז ע"ב ובהפ דשהתה מאן לימא לן דמחלה בלב אלא דאנו סהדי דגמרא ומחלה ותו לא מצאי הדרא והוי פגזל אפס פי עז דברי ה' מוהרשד"ם סתראי גינהו דבסי' רמ"ו ס"ל דיינינו להו פמטלטלי ובסי' רל"ה חשיב להו פמקרקעי פי קו' ויכבר פא חכם הרזי'ם ה' כנ"הג סי' ק"ס אות ק"ו רמי ומותיב תשו' הרב מוהרשד"ם אהדדי ויצא לדון בדבר חדש לחלק בין הנושאים ע"ע ואנו פדידון נהגו פת הקודמין לדונם פמקרקעי על הרוב פגון פסילוק האשה לב"ח ופדינא דבר מצרא ולמוכר פנכסי אביו פפחות מעשרים וכמה הלכתא גפרוונתא פמבואר פמקומו ויכבר הספימו תלתא סרכין ה' המבי"ט וה' מוהרשד"ם וה' פמ"א אגם אשור גלנה עמם ה' דבר משה ו"ל בח"מ סי' כ"ו דדינא דמקרקעי אית להו ולא מהני בהו לשון מחילה אלא לשון נתינה ואלמוה רבנו לשעבודייהו ועשאום פמקרקעי ואם מחי' לא מהנאי בהו כ"ש שתיקה אלא לפי מ"ש בעניו' דאלימא שתי' ממחי' דשתיקה פל לישנא דאהנאי איפנון ונעשה כאומר לשון נתינה ודברי ה' מוהרשד"ם בסי' רמ"ו דמייירי בשתיקה ס"ל דמהנאי ליה אחזקתיה אבל בסי' רל"ה דמייירי שפתוב בשטר לשון מחילה אמטו להכי סבר פינן דדין מקרקעי אית להו לא מהנאי בהו לשון מחי' אלא שלא מצאתי לי חבר וכעת מצאתי לי רב טוב לימוד ערוף הוא פידינו פפרק ח"ה דמ"א רב ענון שקל פדקא פארעיה אזל הדר גונא פארעיה דחברייה אתא לקמיה ר"ן א"ל זיל אהדר וכו' א"ל

וְהָא אַחִיל דְּאַתָּא וְסִינֵע בְּגוּדָא בְּהָדִי וְכוּ' וּפִירְשַׁב"ם וְהָא יֵשׁ לִי טַעֲנָה וּרְאָיָה וְשִׁהֲקָנָה לִי קַרְקַע דְּיֵשׁ לִי עֵדִים וְשָׂרְאוּ שְׁהֵיָה מְסִינֵע לִי לְבָנוֹת הַפְּתוֹל וְכַמ"ד לֵךְ חֲזַק וְקִנֵּי עַכ"ל מִשְׁמַע מְהֵבָא דַּאֲע"ג דְּלֹא אָמַר וְלֹא מִיָּדִי פִּינּוֹן דְּסִינֵע וְעֵשָׂה מְעֵשָׂה הַמּוֹכִיחַ דְּאַחִיל לֵיהּ אַע"ג דְּמַחֵל בְּקַרְקַע לֹא מְהַבֵּיָא אָמַרִינּוּ כַּמ"ד לֵיהּ לֵךְ חֲזַק וְקִנֵּי וְדַכְּוֹתָהּ אִי אָמַרִי שְׁתִּי כְּמַחֵי דְּמֵיָא נְעֵשָׂה כְּאוֹמַר נְתוּן לֵךְ וְכוּ' יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שְׁם דַּכ"ח ע"ב בַּד"ה אֲלֵא מַעֲתָה וְכוּ' שְׁכַת' וְז"ל תִּימָא מֵאִי ס"ד דַּמַּק' דְּהִיכִי מְצִי לְאוֹקוּמֵיהּ בִּינְדֵיהּ פִּינּוֹן דְּלֹא טַעֲנִין מִיָּדִי וִי"ל דְּהִיכִי פְּרִיף וְכוּ' פִּינּוֹן דְּאַכְלָה ג' שָׁנִים וְלֹא מִיָּחָה הָוִי בְּחֻזְקָתָא שְׁלֵא יִמְחָא עוֹד וּבְלֹא טַעֲנָה נְמִי תְּהֵיָה שְׁלוֹ דְּאִית לֵיהּ לְמִימַר שְׁמַחֵל לוֹ עַכ"ל דַּר"ל פְּאִילוֹ א"ל בְּלִישְׁנָא דְּמַהֲנֵי לֵךְ חֲזַק וְקִנֵּי אֵיבְרָא דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן הוּבָא בְּמַקְוֵבָצָתָא בַּפ"ד דְּכַתְּוֹבוֹת בְּמֵאִי דְּשִׁיףָה לְדַף מ"ד אֵהָא דְּאָמַרִינּוּ הַתָּם שְׁנֵי שְׁטָרוֹת הַיּוֹצֵאִים וְכוּ' רַב אָחָא אָמַר הַפּוֹר אַחֲוֹלִי אַחֲלֵיהּ שְׁדַעַת הַתּוֹס' דְּקַרְקַע מְהַבֵּיָא בְּיָה מְחִילָה וְשִׁהוּא וְז"ל חֲלַק עֲלֵיהֶם ע"ש וְכוּ' מְצֵאִתִּי בְּשִׁיטָה מְיֻחָסֶת לְהַרְשָׁב"א בַּחֵי' לְשֵׁם ע"ש וּלְפ"ד וְז"ל הָרְאָיָה שְׁהוֹכַחְנוּ מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' אֲזַדָּא לָהּ: וְחֻדְשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד כִּי לְפִי הַנְּשָׁמַע בְּאִי גִ'רַבָּא נְמַכְרָה חֲנוּת א' וְעַמְד בֵּין הַמְּצָר לְיֻכּוֹת מְדִינָא דַּב"מ וְלְהוֹצִיאָהּ מִיַּד הַלּוֹקֶחַ וְלֹא נְתַקְבְּלוּ דְּבָרֵי לְפָנֵי הַב"ד וְכַמְשָׁפֵט הֵיזָה הוֹרוּ ב"ד לְבֵן הַמְּצָר זוֹלְתוֹ אִם כְּנִים הַדְּבָרִים לְשִׁמְעַ אֲזַן אַתְּמֵיָהּ דְּהִיכִי תְּפָסִי חֲבָלָא בְּתַרִי רִישֵׁי דְּגַבֵּי דִּינָא דַּב"מ דְּיִינֵי לְהוּ כְּמַטְלֵטְלִי וְגַבֵּי דִּינָא דְּמַחִילָה דְּיִינֵי לְהוּ כְּמַקְרַקְעֵי וְנִרְאָה דְּלַעוֹלָם ס"ל דְּדִינָא דְּמַטְלֵטְלִי אִית לְהוּ כִּי הַחֲזַקוֹת בְּאִי גִ'רַבָּא דְּבָר שְׁנַתְּחַדְּשׁ מַעֲתָה חֻדְשִׁים מְקָרוּב בָּאוּ וְלַעוֹלָם אֵינָם רְגִילִין אֲלֵא בְּקַרְקַעוֹת עוֹד הַיּוֹם רַבָּא דְּרַבָּא בַּעֲלֵי הַקַּרְקַעוֹת נִיגְהוּ וְנִפְהָ הוֹרוּ בְּדִינָא דַּב"מ אֲלֵא דְּמִשׁוּם דְּלֹא שְׁמִיעָא לְהוּ דְּשִׁתִּיקָה כְּמַחֵי דְּמֵיָא כִּי אַתּוּ זֹו דְּרַשׁ מוֹהַרְשֵׁד"ם אֲשֶׁר הוֹנִיף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם אִיכּוּ הַשְׁתָּא הָרַב הַמְבִי"ט דְּאִי הַחֲזַקוֹת דְּיִינֵינּוּ לְהוּ כְּמַטְלֵטְלִי דְּמְהַבֵּיָא בְּהוּ מַחֵי נְיוֹסָף אֲנֻמִּץ ה' מוֹהַרְשֵׁד"ם דְּשִׁתִּיקָה נְמִי הוֹיָא מְחִילָה א"כ רַאוּבֵן שְׁהֵיָה דַּר בְּחֻזְקָתָא יוֹתַר מִט"ו שָׁנִים אֵהָבֵיָא לֵיהּ חֲזַקְתֵּיהּ דְּשִׁתִּיקָה בַּכ"ה ג' הוֹיָא מְחִילָה וְעַל עֶסְקֵי עֵתָה בְּאִתִּי מְגַלָּה טַפְחָ בְּמָה שְׁטוּעֵן שְׁמַעוֹן קוֹנָה הַמּוֹלָק"י מְבַעֲלָה שְׁכָשְׁתְּבַעוּ לְוִי לְקַבְּוֹעַ לוֹ שְׁכִירוֹת הַחֲזַקָה אִפִּי גְרוּשָׁא א' בְּשָׁנָה וְהַשִּׁיבּוּ שְׁזָכָה בָּהּ בְּתוֹרַת מִתְּנָה מִיְהוּדָה אַחֵי לְוִי וְשְׁזִיכָה לוֹ תְּמוֹרַת חֲלָקוֹ בְּחֻזְקָתָהּ הֵיָא חֲלָקוֹ בְּחֻזְקָתָהּ הָדַר בָּהּ בְּנוֹ וְשִׁתְּק וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיָּדִי אִי מְצִי הָדַר בְּיָה אוֹ לֹא וְאוֹמַר עִם קִנֵּי דְּמִלְתָּא דְּכָשִׁי הֵיָא דְּאַחַד מִן הָאֲחִים שְׁמַכְר אוֹ נְתוּן חֲלָקוֹ וְחֲלָק חֲבִירוֹ קוֹדֵם חֲלָקָה לֹא עֵשָׂה וְלֹא כְּלוּם בְּחֲלָק אַחִיו אֲלֵא בְּחֲלָקוֹ דְּנֻקָא דְּנֻדָּא חֲלָקוֹ מְכוּר אוֹ נְתוּן דְּמַכְרָה וְנִתְנָה מְעַלְיָתָא הֵיָא אֲבָל חֲלָק אַחִיו מֵאֵן שְׁם לֵיהּ אֲנַטְלַר עַלְוִיָה לְמַפּוֹר לוֹ חֲלָקוֹ וְעֵינִין בְּתוֹ פ' דַּף קכ"ו בַּד"ה לֹא עֵשָׂה וְלֹא כְּלוּם וְנָה פְּשוּט לֹא דַּנ"ד שְׁנֵיָא הֵיָא שְׁאַחִיו כְּבָר זִיכָה לוֹ חֲלָקוֹ ג"כ בְּחֻזְקָתָהּ הָדַר בָּהּ בְּנוֹ וְאֵין זֹו מְכִירָה אֲלֵא חֲלִיפִין וְכְבָר הוּא מְשַׁתְּמַשׁ בְּחֲלָק וְהוּדָה אַחִיו בְּחֻזְקָתָהּ הָדַר בָּהּ בְּנוֹ וְשִׁתִּיקָתוֹ הוֹכִיחַ תּוֹכִיחַ דְּסַבְּר וְקַבִּיל וְתוֹ לֹא מְצִי לְמַהֲדַר בְּיָה.

דִּין אֲמַת דְּאִיכָא פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא בְּתַרְאִי ע"מ שְׁפָסַק רַבִּי בַּרפ"ה מַה' שְׁנוֹתְפִין וּפְסָקוֹ הַטּוּש"ע ס' קע"ו ס"י וְז"ל אִם נְשַׁתְּמַר עִם חֲבִירוֹ בְּסֵתָם לֹא יִשְׁנָה מִמְּנָה ג' הַמְדִינָה וְכוּ' וְאִם עֵבֵר וְנִעְשָׂה שְׁלֵא מְדַעַת חֲבִירוֹ וְאִח"ךְ הוֹדִיעוּ וְהִסְפִּים לְמַעֲשֵׂיו ה"ז פְּטוֹ וְכוּ' עַכ"ל וְכוּ' ע"ז הַסַּמ"ע בַּסַּק"ד מְשַׁמַּע דְּהִסְפִּים עִמּוֹ בְּפִירוּשׁ אֲבָל בְּשִׁתִּי בְּעַלְמָא לֹא אָמַרִינּוּ בְּזָה שְׁתִּי כְּהוֹדָאָה דְּמֵיָא וְכוּ' עַכ"ל וְדַעַת מוֹהַרְשֵׁד"ם בַּח"מ ס' רי"ט וְש"ס ח' וְה'

מוהראנ"ח בח"א סי' ס"ד דרביצוי זה לא בעינן שיאמר הו בפ"א אלא כיון שידע ושתק ולא מיחה הרי הסכים למעשיו אבל דעת מוהריב"ל בס"א פ"ל ה' דע"ה ע"ב שמיע ליה פדעת הסמ"ע ועיין להמש"ל שם ועיין לה"ה והכ"מ פ"ה מס' אישות דין י"ב בדין שתירה לאחר קבלת החפץ מיד המקדש וה' גדול בדורו מוהר"א יצחקי בתשו' ח' ח"מ סי' ח"י זו הלכה העלה לדינא פדעת ה' מוהרשד"ם ומוהראנ"ח והסכים ה' מוהרי"א הפהן ומוהר"ם חיון וגם ה' מוהר"י קונקי לא חלק עליו בזה ע"ש וע"ע לה' נאמן שמואל סי' ק' דקכ"ז ע"ד ע"ש ואת"ל מידי פלוגתא לא נפקא ודאי דהמחזיק לא מפיק מניה וכ"כ הכנ"הג בתשו' ח"א סימן ע"ז ופשי' דבנ"ד קונה הקרקע הוא הנק' מחזיק דארעא דידיה היא וכי יתבינו ליה לחזקות דינא דמקרקעי הא מיהא לגבי בעל הקרקע מריה דארעא קונה המולקי הוא הנק' מחזיק יותר וזה פשוט וכ"מ מפירש בתשו' ה' מוהר"א ששון סימן רל"א וה' מוהרי"מ ט"ח ח"א סי' כ"ט ועיין הכנ"הג סי' ק"ס אות יו"ד בהג"הט וגדולה מזו פתב הרב מוהרשד"ם בח"מ סי' רע"ז דכל ספק שיפול בין הלוקח ובין המצרך הטוב והישר הוא לזכות את הלוקח בדינו כי הוא מחזיק מן התורה וכן המצרך אינו אלא מדינא דרבנן אף על גב דאסמכיה אקרא דלא אחי דרבנן ומפיק מדאורייתא ע"ש וכ"ש בתקנת החזקות דאין להם ע"מ שייסמוכו סמוכים מן התורה ודאי ופשי' דקונה הקרקע הוא המחזיק מן התורה ולא אתיא תפניתא דרבנן ומפיק אדאורייתא.

ועוד נלע"ד דבנ"ד אפי' הסמ"ע מודה דשתירה פהודאה דמיא דהתם מידי הוא טעמא דשתיק ולא מיחא משום דכבר עשהו ואין בידו לשנות כמ"ש הסמ"ע שם אבל בנ"ד אי לאו דארצויי. ארצי מה זו שתירה מצי אמר לא בעינא כל חד וחד ליקום אדונכתיה ודברי אמת ניפריים דהסכים למעשה אחיו ושם בחלקו שפכר בנו היה דר בחנות ואפוכי מטרתא למה ליה וכשהחליט יהודה לאחיו לוי הקרקעות שיש להם באי גירבא פכר זכה שמעון בחלקו וחלק חבירו ואי אית ליה ללוי דינא בהדי אחוהי יהודה לזיל ולשתעי דינא בהדיה אבל על ראובן אין לו שום תרעומת פה נלע"ד הקצרה אם יספיק כתר"ר נר"ו ושלום: (מד) חותם מנהג בעלי השפחה מהגוים עושים.

טבעת של פסוף ושמו חקוק בו וכשפנת' כת"י או אגרת כותב שמו על הנגיר המשרת שלו ולהצדיק דברי הסופר חותם באותו הטבע' מאחורי הנגיר על כתי' שמו ואצלם הוא פדין שטר גמור לכשיתקיים החותם שהוא חותמו וצ"לד אם פתב ישראל וחתם עליו בחותם הטבעת כמו שנאמר אם יש לו דין כת"י מי אמרי' חתימת ידו בעינן וליכא או"ד מ"ל כת"י מ"ל חתימת הטבעת ונ"מ להיכא דטוען לא חתמתי אלא דנפיש רמאי ומזיפי וקעת ראיתי להרב מגן גבורים ז"ל סי' ל"ג שעמד בזה וכתב דנאמן לומר לא :

חתמתי ע"ש: (מה) חרופין ראובן היתה לו טענה עם פללות הקהל שלקחו ממנו ממון שלא פדין ועל נצותם א"ל גזלנים ועמדו פנגדו לענשו שהרי מי לנו גדול ממרע"ה על שאמר לישראל שמעו נא המורים נענש והוא השב ישיב פי לדעתו ודאי גזלנים הרב מוהרי"ט ז"ל סימן ק"ג בפלפול עצום וסברא: (מו) חרופין הקורא לתבירו מומר סופג את המ' ואם אמר לו ממזר בן ממזר סופג שמונים ואם הקדים לומר לו אביו ממזר ואתה ממזר אינו סופג אלא מ' ונקא דכיון שאביו ממזר פשיטא דבנו ג"כ ממזר דלעולם

זרעו ממזר כ"כ הרב מהר"י בן מיגאס ו"ל בתש"ו הנדפסות מחדש סימן צ"ד ע"ש: (מז)
חרם מי שנתחייב חרם בב"ד על מה ששטען עליו חבירו והביא הנתבע עד א' המסייעו
נפטר מהחרם ה' כנ"הג סימן ע"ה בהג"ה הט אות י"ט משם ה' מוהר"י וניל ו"ל ועיין מ"ש
עליו הכנ"הג ומ"ש ע"ד הרב בני חיי ו"ל ומ"ש משם מוהר"א בן חסון ו"ל הובא בס'
מקור ברוך ד' ע"א ריש ע"א ומשם ה' לחם רב סו"ס צ"ב ע"ש: (מח) חרם קי"ל בְּמִי
שְׁנִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה לְחַבְרֹו יֵשׁ לוֹ לְהַטִּיל חָרֵם עַל הַמְשַׁבֵּיעוֹ לְשַׁקֵּר כַּמ"ש הַטוֹשׁ"ע סִימָן
פ"ז וְהֵם דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפִי"א מֵה' טוֹעֵן מְשֵׁם רַבּוֹתָיו ע"ש וְאֵנִי מְצַאֲתִיהָ בְּתַשׁוֹ רַבּוֹ ה'
מוהר"י אָבֵן מִיגָאס ו"ל ס' ע"ה וּמִתְבָּאָר שֶׁם מְעִיקָר הַתְּקֵנָה שֶׁאֵע"פִּי שְׁלֹא תִּבְעֵ הַנְּתַבֵּעַ
תְּבִיעָה זֹה הַב"ד גּוֹזְרִים כִּף כִּינּוֹן שְׁעִיקָר הַתְּקֵנָה ה"ט פְּדִי שְׁלֹא יַעֲלִילוֹ עַל בְּנֵי אָדָם
וְלִכְשֵׁיתְחַיֵּבוֹ שְׁבוּעָה מִתְּפֹשְׁרִים עִמָּהֶם וְנִמְצָא גּוֹזֵל אֶת חַבְרֹו שְׁלֹא פָּדִין וְעוֹד בְּהַ מְשׁוּם
הַזְּכָרָת ש"ש לְבַטְלָה ע"ש וְאֵע"פִּי שְׁאִין מְנַהֲגֵנוּ לְהַשְׁבִּיעַ בִּש"ש מ"מ הָא אֵיכָא טַעְמָא
אֲחֵרִינָא כְּמִזְבֵּי וְכ"כ ה' בֵּית דִּין ס' ק"ן מֵהַס' דַּק"ב ע"ד ע"ש וְאֵנִי עֲנִי כְּשֶׁרֹאָהָ
אֵינָה רַמְאוֹת בְּעֵנֵן אוֹ אֲשֶׁר יָבֵא אֶל בְּטַעְנוֹת אַחַר כְּמָה שְׁנִים וְיָרֵד מִנְּכֶסֶיו וְכַעֲז"ה אֵנִי
מִתְּרָה בּוֹ לְהַטִּיל חָרֵם וְכַמָּה פְּעָמִים ת"ל חֲזָרוּ לְאַחֲרֵיהֶם מְאִימַת הַחָרֵם גַּם לְעֵנֵן אִם
צָרִיף לְעֵנוֹת אֲמֵן אַחַר הַחָרֵם כַּמ"ש בִּש"ש ע"ב ס' פ"ז וְהוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְעֵינֵן לֵה' פְּרִישָׁה
וּבִסְמ"ע וְהַט"ז וְהָרַב בֵּית דִּין שֶׁם וּבְתַשׁוֹ מוהר"י ו' מִיגָס ו"ל כִּי שֶׁם עִיקָר הַתְּקֵנָה לֹא
הַנּוֹכַח בְּהַ עֲנִית אֲמֵן ע"ש וְעֵינֵן לֵה' כַּנ"הג.

שם בהג"ה הט אות ב"ן: (מט) חרם. כשנזכרים חרם על כל מי שיודע עדות.

לחבירו שיבא ויעיד ויש קרובים שיודעים בעדות הדבר אם ישנם בכלל החרם או לא
כיון דעדותן לא מעלה ולא מורדת פלוגתא דרבננותא. ומור"ם ו"ל סימן כ"ח ס"ב פתב
תחלה ס' האומרים דישנם בכלל ואפ"י הבע"ד עצמו ואח"ך פתב ויש חולקין ושפן עיקר
ע"ש ובס"י ע"ז פסק מרן פדיעה א' ולא הגיה מור"ם פלל ותי' הסמ"ע שם ב' תי' והתירוץ
הב' דבר נאה ומתקבל וכ"כ בפרישה שם ומדברי הרא"ש עצמו דסברת הי"ח דס"י כ"ח
היא דעת הרא"ש ודברי מרן בס"י י"ו הם דברי הרא"ש בתש"ו שהביא הטור גם הרב"ח
שם ולשם דרף בדרף זו וע"ע בתש"ו ה' בית יהודה ו"ל בח"מ ס' ה' ולקמן באות ע'
סימן א"ך: (נ) חשבון רש"ל שנתפסם הווי ומת ראובן וטענו בניו על השותפים להראות
להם פתקי החשבונות לדעת מוצאיה ומובאיה של השותפו' והם מיאנו בפתח סוררת רק
שאומרים דרף פלל ולא נתנו טעם לדבריהם ע"מ ועל מה אשתמוטי קא משתמטי שלא
להראות להם פנקס חשבונותיהם וגזרתי עליהם בח"ס עד שהביאו הפנקס וסדר
חשבונותיהם ויצא הדין לאור ת"ל ואח"ז נדפס ספר שערי צדק והוא מתשובו' הגאונים
נו"ן ומצאתי בשער ד' מחלק הה' סימן י"ג.

של רבינו סעדיה הגאון ו"ל והאריף בזה וזו הלכה העלה סמוכין מ"הת ת"ל: (נא) חשש
על דין עסק ביש שלפי הנשמע שבעלה של הארוה הזאת יצוא יצא ביום ח"י סיון
שעבר ובט"ו פסלו לשנה הבאה הרגישו בה העם פי היא הרה וקראו לחיה ובדקו אותה
ותעז להם שהעונב פבר ה' חזשים א"כ היא הרה לנזונים אף היא תשיב אמריה העיזה
פניה ותאמר כן הוא ומפ' אלמוני אנכי הרה יורה המורה לצדקה ועוד בה שהעיד עד
אחד שראו רנוק א' באישון לילה יורד מן העליה אשר הארוה שוכבת שם וגם אנשי

המקום אמרו שהיא פרוצה ביותר יורה המורה ושכמ"ה: זאת אשיב בראשית מאמר הוא הדבר אשר דברו אילי האר"ש לענין קבלת העדות לאסור אשה על בעלה שצריכה דרישה וחקירה כד"נ כמ"ש הסמ"ג בשם הג"המר והג"מיי וע"ז פתב הרא"ש בתשו' פלל מ"ו ראוי שעדות זה תתקבל בפני גדולי ישראל הבקיאים בדרישה שיידרשו ויחקרו היטב וכו' ולקבל העדות בפני הבע"ד האשה והבעל ובפני גדולי ישראל שיידעו לדרוש ולחקור ולא להסתיר עצה במחשפים וכו' וראוי לענוש לכל מי שהיה באותה עצה ובאותו ועד לקבל עדות שלא בפניהם עכ"ל והובאה בב"י סי' י"א ואע"ג דאיפא מ"ד דלא בעינו דרישה וחקירה הא מיהא בפניה ובפניבעלה רופא דרופא מודו דהא איפא דררא דממונא אם יתחייב הבעל בספי כתו' אם לא ובד"מ בעינו שייעדו בפני הבע"ד וכמ"ש הרא"ש שם בתשובה ומרן בש"ע שם ס"ד פתב י"א דבעינו דוח"ק ופסק שם מור"ם דבעי' בפניה ובפני בעלה ע"ש ועיין בה' כנ"הג שם אות ל"ה בהגהב"י שם ובסי' מ"ב בהגהב"י מאות מ"ח ובנ"ד דהיא מכחשת העד ומודה היא שעברה על דת אלא שמכחשת בזה שהעיד עליו העד פגון דא צריכה רבה גם יש לחקור אי חיישינו לעונב הזה לשהוא ממזר לפי מה שהודית שנבעלה לפ' אלמוני וממנו נתעברה אלא שאני חוכך בדבר דמאן חשיב להפיר העונב בן ה' חדשים או בן ו"ח והלאי שפרה ופועה ועוד צריף חקור דין אם האב אמור יאמר שקודם שהלה לא נזדקק לה ב"ח או יותר שאז אם נתעברה ממנו הרי קרב לה זמן הלידה ועדיין העונב קטן הפמות ובפ"י יוחסין דע"ח תנן האומר בני זה ממזר וכו' רי"א נאמן ופירש"י שהאומר שנוולד לו מחייבי פרישות ובגמרא אמרינו דלר"י ל"מ באומרת אמו דקים לה טפי אלא אפי' אביו דלא קים ליה טפי נאמן ול"מ עובר דאפתי לית ליה חזקה דכשרות אלא אפי' שנוולד כבר דאית ליה חזקה דכשרות שהתורה האמנתו לאב דכתיב יפיר וכשם שנאמן לומר בני זה בכור פך הוא נאמן לומר שהוא ב"ג וב"ח וכו' וז"ל הרמב"ם בפט"ו מה' א"ב דין ט"ו אבל האב וכו' נאמן וכו' וכן אם היתה אשתו מעונבת נאמן לומר עונב זה אינו בני וממזר הוא ויהיה ממזר ודאי עכ"ל ובדין י"ט פתב א"א שהיתה מעונבת ואמרה עונב זה אינו מבעלי אינה נאמנת לפוסלו והרי הוא בחזקת פשר עכ"ל שלא האמינה תורה אלא להאב ולא להאם אפי' לר"י דקי"ל פנותיה כמ"ש ה"ה ע"ע וכ"כ בטוש"ע סי' ד' סכ"ו ע"ש ובנ"ד אם יאמר האב שלא קרב אליה קודם שהלה פמדובר ודאי נאמן ומשוי ליה ממזר לרחקו מלבא בקהל ולהתירו בממזרת אבל על מה שטענה מפ' אלמוני אינה נאמנת לפטור מן החליצה ומן היבום ולהחזיק עונב זה לבנו לירש אותו כמ"ש ה"ה שם אבל אם הבעל מספקא ליה נראה דאין להחזיקו בחזקת ממזר דאי משום עדות של ע"א אינה אלא עדות של פיעור ואין לאסור א"א וכ"ש דקי"ל ע"א בכיעור אינו פלום ע"ש בה' ב"ש סקי"ד ועיין במהרי"ל ח"א סי' י"א וכ"ב ובמהרשד"ם אה"ע סי' קל"ט ואמרי' שם בגמ' אין ערעור פחות משנים ואי משום הודאתה כבר נתבאר דאינה נאמנת אלא דמסופקים אם האב האמין לדברי העד ושויא אנפשיה חתיכה דאיסור' אי אמרי' א"כ ממילא הןחזק העונב לממזר והנר' פעת פינן דע"א בכיעור אינו פלום פינן דלא העיד על גוף המעשה אין פאן עדות פלל ואם הוא מאמין שמהפיעור באו לידי מעשה לא האמינה אותו תורה להאמין למי שאינו נאמן לפסול את זרעו ועיין בתשו' הריב"ש סי' מ"א ומ"ב ובב"ח בדין א"א שהיתה מעונבת ועיין בתשו' ה' פרי הארץ חא"ה סי' א' ובתשו' הרב שמש

צדקה סימן וכעת בא אצלנו בעלה ואמר שקונדם נסיעתו ביום א' הנה עמה בדרך כל הארץ ובלי נסיעתו א"ל שנטמאה והיא אומרת אמת רק שראתה טיפת דם ע"כ פירשה והנה טענה האשה בפנינו שמבעלה היא הרה ואינה יודעת זולתו ומה שאמ' מפ' לפי שהטעו אותה שאמרו לה שאם תאמר מפ' הוא חייב לישא אותה צ"לד אי מהימנא בתורתה או לא והנה מוהרא"ם ז"ל בכתבים סי' רכ"ב עמד וימודד אר"ש ל'ו מתוארה בענין דומה לנ"ד דבתחלה הודית בפנינו שפלוני נהג עמה בדרך אישות ואח"ך חזרה בה ומסיק דמעיקרא לבשה יצרה ונתנה עיניה באחר ומשקרא והשתא הדרא וקושטא קאמרא ע"ש וראיתי לה' מהר"ש הלוי בסי' ט"ל שכ' דאינה נאמנת באומרת טמאה אני לה דשמא עיניה נתנה באחר אלא אם הודית מעצמה אבל אם ע"י חקירה הודית לא חיישי' לעיניה נתנה באחר והשיא דברי הפתבים לענין אחר ע"ש אלא דבאמת דדברי הפתבים מכחישין דבר זה ועוד קשה קצת דהפך עובדי דמייתי תלמודא שלהי גדרים דמטיא ליה מיא לממשי ידיה וא"ל האידנא לא הנה וכו' וכו' באידך דקא בדחא וכו' הוי כעין שאלה וקאמר עלה ר"ן דלא מהימנא משום דעיניה נתנה באחר: (נב) חליצה אחדש"ו כת"ר הן ידיע ליהגוי לה' מלפא פי שאול נשאלתי מאת אחינו ה' הרד"ט הזו ביבמה שילדה אחר מות בעלה ומת תוף שלשים יום פדת מה לעשות בס' חליצה הלזו וה"נ לענ"ד דלאו בני קריאה ניהו דלא מצו למי' לא אבה יבמי לא חפצתי לקחתה דמשמע דאי בעו ליבומי מצו שפיר ליבומי והא ודאי בדותא היא דלאו בדידהו תליא מלתא דמדאורייתא אזלינן בתר רובא ורוב יולדות פר קיימא ניהו וקאי עלה באשת אח אלא דמדברבנו חומרא בעלמא החמירו בה להצריכה חליצה וכיון דכן לא מצו קריין דאין לה מיוחד פשקרא כמו האי אבל בהנה דקי"ל בהו חולצות ולא מתניבמות פיון דמדאורייתא מחזא חזו ליבום אלא דרבנו גדרו גדרן דלא ליבומי ואוקמו' אחליצה אמטו להכי סברי מרנן הרמב"ם והרא"ש והרשב"ץ בח"ב סי' צ"ד דבני קריאה ניהו דלא פלוג בכל העולה ליבום דקורא דלא מחזי פשקרא פיון דמדאורייתא מחזא חזו ליבומי אבל בנ"ד פיון דמדאורייתא לשוק קיימא הס' כי לא להזכיר דהיאך יכול לומר לא חפצתי דובר שקרים לא יכון וכבר מלתא אמור מביא ואינו קורא דלא מצוי למקרי פדכתי' כנלע"ד אלא שהר"ד הנז' יחד הדיבור לאחינו רבה דעמיה מוהר"א אבוקארא נר"ו שדר לי עם חכם וסופר לעינין ביבמות דף נ' דמילתיה דרב וכו' ובהרב המגיד בפ"ו מה' יבום יע"ש ואנא נפשאי דייקנא ולא אשכחנא סייעתא ולא תברא וקשנראו הדברים לפני אחינו ה' מוהרי"ט נר"ו שרטט וכתב איברא דהכי הוא אלא פיון דקריאה לא מעפכא מהיות טוב לקרות דלא פלוג זת"ד ולע"ד אני במקומי עומד הגע עצמה שחלוצה זו נשאת לזר קונדם שתחלוץ דאפסיק' הלכתא אם לכהן לא תחלוץ ואם לישראל חולצת היעלה על הדעת היא בעולת בעל וקריא מאן יבמי והוא אומר לא חפצתי לקחתה הא אין עליך לומר אלא חולצת ואינה קוראה דליפא למי' שפכר הנה יכול ליבם דבנ"ד לעולם לא היתה לו שעת הפןשר ליבם וכיון דבנשאת פשיטא חולצת ולא קוראה ה"נ אעפ"י שלא נשאת אינה קוראה דלא פלוג דכל שאינה עולה ליבום מן התורה לאו בת קריאה זהו מה שנלע"ד ואתה תבחר ותקרב והשיבני דבר הכ"ד זעיר שם ע"ה עוזיאל אלהאייד ס"ט: (ג) חליצה איש אחד מערי המערב הפנימי בא לא מהפכרים של פה מתא יע"א ונשא שם אשה ונלב"ע וחל"ש ולא הניח ממנה זש"ק ונאנחנו לא נדע אם יש לו אח או בן

במקום אחר ואלמנתו יושבת תחת תומ'ר אדקהי והכי באו ב' אנשים מערי המערב וא' מהם עלה לס"ת בשם משפחת המת מרעלי והשני ממשפחה אחרת והעיד לפני הב"ד של שם כי חבירו אהנה דמיתנא הנה ועמד ויבם אותה ואח"כ הרגישו אותם האנשים כי יש להם מכיר כי אנשים אחרים ממשפחת שיש והמת ממשפחת מרעלי אז ברחו להם לכפר א' ועמד וגירשה וכשהזמנתו לדין בפני יענה דקושטא הוא דאחנה דמיתנא הוא ולאיה סיבה בערי המערב הוצרך לשנות שם משפחתו ולפי שלא מצאתי מי יודיעני אמרתי לאחי שיעשה עצמו כרחוק להתקבל עדותו וא' מהב"ד יצ"ו אמר שפאה אגרת מערי המערב אם יש לו אח ובקרוב ימים בא יבא לקיים מצותו ושמסר אותה אגרת לב"ד חבירו יצ"ו וכעת נאבדה אותה האגרת יורה המורה לצדקה פדת מה לעשות והאלמנה הלזו העגונה ערומה בעירום ובחוסר כל ואין קרות בקרה ועניות לא הניחה מדה טובה לישראל והרבה שחרות עושה וחוששני לה מחטאת אם יש צד להתירה ממאסר פבלי העיגון ויבא שכ"מה ועוד בה כי האלמנה אמרה כשגירשה אותו האיש הגזים עליה לעשות לה אופן בארץ שלעולם לא יהיה לה היתר להנשא ותולה בדעתה שזו האגרת מזוייפת היא והוא אשר כתב אותה או ע"י שליח כי נפתה לבו אל אשה הזאת על כל זה יבא דברו הטוב ויבא שכמ"ה: זאת אשיב תמן תני כפי"ן דקל"ד האומר זה בני נאמן זה אחי אינו נאמן ובגמ' פריה למאי הלכתא ומשני לפטור אשתו מן היבום ומהדר ה"נ תנינא וכו' ומשני התם דלא הוחזק לא באח הכא אע"ג דהוחזק לן באח ופירשב"ם דלא הוחזק האי גברא בשעת מיתה לא באחי ולא בבני וקיימא הך אתתא בחזקת שאינה זקוקה ליבם דס"ס שפא יש לו בנים ואת"ל אין לו גם אחי אין לו ומותרת לשוק הילקף אמר יש לי בנים אחזקה קמיימא הוא דמוקי לה הילקף נאמן ונ"מ דאפי' אי אתי אחי לאחר מכאן ואמר אחנה דמיתנא אנא לאו כל כמיניה דלא אהני דבוריה לאורועי לחזקה קמיימא אמר יש לי אחים ואין לי בנים לאו כ"כ דמפיק לה מחזקתה עכ"ל מרוצת דבריו ז"ל מוכיחין דס"ל דכל אשה שמת בעלה בחזקת היתר לשוק עומדת עד שינודע לה כי יש לו אח ואין לו בנים הילקף האי גברא דלא אחזק באח לאוסרה ולא בבנים להתירה הרי היא בחזקת שאינה זקוקה ליבם ומס"ס שרינו לה לכתחלה ואע"ג דבעלה לא אמר ולא מידי והא דתני תנא אמר יש לי בנים נאמן דמשמע עד דאמר הכי הוא דשרייא הא אם שתיק אסורה ואמאי פיון דלא הוחזק לן בבני בחזקת שאינה זקוקה קיימת ושרייא מס"ס אהא קאמר ונ"מ היכא דאמר יש לו בנים דאפי' אי אתי אח ואמר אחנה דמיתנא אנא אינו נאמן דלא אתי דבוריה דאמר אחנה אנא לאורועי דבוריה דבעל דאמר יש לו בנים דא"נ יתבינו ליה כל דיליה דאחנה דמיתנא הוא דא דאמר דאית ליה בני אבל אם לא אמר הבעל שיש לו בנים אלא משום דלא הוחזק לן באחי פיון דלא הוחזק לן בבני שפיר הנה מהימן אח כי אמר אחנה דמיתנא הוא ואם אמר יש לו אחים ואין לו בנים נהי דאינו נאמן הא מיהא אי אתי אח ואמר אחנה דמיתנא הוא שפיר מהימני ליה פיון דדבוריה דבעל קא מסייע ליה ובזה נלע"ד שנסתלקה קו' הרב מוהרש"א ז"ל ומ"ש וגדולה מזו כתב הטור ואמר אני אחיו אינו נאמן ואפילו עד א' מעיד עליו שהוא אחיו וכו' ע"ש לשון הש"ע ואמר יש לי אחים אינו נאמן בא א' ואמר אני אחיו ואפי' ע"א וכו' עכ"ל ויש לפרש דמילי מילי קתני חלוקה א' באומר הבעל חלוקה אחרת כשהבעל לא אמר כלום ובא א' ואמר שהוא אחיו דא"נ ג"כ להוציאה מחזקת' אבל כשהבעל אמר יש

לו ובא א' ואמר שְהוּא אָחִיו מוֹדָה הַטּוֹר דְנֶאֱמָן וְאֵת"ל דְחִלּוּקִים זֹו הִיא דַעַת רִש"י וְרִשְׁב"ם וְכִדְכַתְּנִי וּפְשִׁי דְרִש"י וְרִשְׁב"ם שְפָתָבוּ דְאִי אָתִי אַח וְאָמַר אַע"ג דְאָתִי סְהָדִי דְאִתְּנָה דְמִיתְנָא הוּא לֹא מְהִימָן פִּינּוּ דְאָמַר יֵשׁ לֹו בְנִים דְאִין הָאִם יְכוּלָה לְבָרַר שְאִין לֹו בְנִים וְהִ"ר ז"ל בַּח"י לְקִידּוּשִׁין שְׁם דְקִדְקָ עוֹד דְמֵאִי קָאָמַר דְלֹאוּ כ"כ בְּאָח דְהָא אִם הָאִמִּינוּ בְהִכִי נֶאֱמָן גַּם לְבַעֲלָה שְׁיֵשׁ לֹו בְנִים עַכ"ל וְהִ"נ קָאָמַר רִש"י וְרִשְׁב"ם דְנִדְאִי הָא דְאָתִי אַח וְאָמַר הִינּוּ אִפִּי עַפ"י עֲדִים אִפ"ה לֹאוּ כ"כ לְהִזְקִיקָה לִיבּוּם דְהִ"נ נֶאֱמָן לְבַעֲלָה שְאָמַר יֵשׁ לֹו בְנִים וְרִאִיתִי לְמוֹרִינוּ הֶרֶב זָרַע יִצְחָק בְּחִידּוֹ לְשָׁם שִׁכ' ע"ד ה' מוֹהֶרֶש"א דְרִש"י ס"ל דְעֲדִיף טְפִי פַח הָאִח דְאָתִי קָמָן וְאָמַר שְהוּא אָחִיו טְפִי מְבַעַל עַכ"ל דַעַת הֶרֶב ז"ל פִּינּוּ דְאִיתְּנָה קָמָן לְאָח נִדְאִי עֲדִיף טְפִי מְאָמִירַת הַבַּעַל דְכִינּוּ דְלִיתְּנָה קָמָן לֹא מְפָקִינוּ לָה מְחֻזְקָתָה מִשְׁא"כ בְּדְאִיתְּנָה קָמָן דְמְפָקָה שְפִי מְחֻזְקַת וְזֵה פְשׁוּט וּלְקָמָן אָמַר בְּפִי"נ הִיא דְהָא מְחֻזְקָה לֹו דְלִית לִיה אָחִי וְאָמַר בְּשַׁעַת מִיתָה דְלִית לִיה אָמַר רַב יוֹסֵף לְמֵאִי נִיחּוּשׁ לָה חֻזָּא דְמְחֻזְקָה דְלִית לִיה אָחִי וְעוֹד הָא קָאָמַר בְּשַׁעַת מִיתָה וְכו' וּפִירְשַׁב"ם וְהוּא דְהָא מְחֻזְקָה לֹו בְּגוּיָה דְלִית לִיה אָחִי חֻזְקָה בְּעֵלְמָא בְּלֹא עֲדִים וְיִוְדְעִים הָיוּ בְּנִדְאִי שְאִין לֹו בְנִים וְאִי לֹאוּ דְמְחֻזְקָה לֹו דְלִית לִיה אָחִי הִיא לֹו לְאִוְסְרָה לְשׁוּק מְסַפֵּק פִּינּוּ דְבְנִדְאִי אִין לֹו בְנִים עַכ"ל דְהַשְׁתָּא לִיכָא לְמִשְׁרֵי לָה מַס"ס פִּינּוּ שְׁיִוְדְעִים בְּנִדְאִי שְלַעוּלָם לֹא הָיוּ לֹו בְנִים בְּאִיזָה אִוְפֹן שְהוּבְרַר לְהֵם יְדִיעָה נֶאֱמָנָה שְלֹא הָיוּ לֹו בְנִים א"כ אִי לֹאוּ דְמְחֻזְקָה לֹו דְלִית לִיה אָחִי פִּינּוּ דְחֻזְקָה בְּעֵלְמָא בְּלֹא עֲדִים מַה לָּנוּ לְאִוְסְרָה מִשְׁא"כ מְתַנִּי דְלַעִיל דְלֹא הוּחֻזַק לֹו לֹא בְּאָחִי וְלֹא בְּבָנֵי.

שו"ר לְהֶרֶב מוֹהֶרִיט"ץ סִימָן ז"ך שְהֶרְגִישׁ בְּדַבְרֵי רִשְׁב"ם הִלְלוּ דְנֶרְאִים פְּסוּתֵרִים דְבָרֵי רִש"י בְּקִידּוֹ וְלֹא הִנֵּה צָרִיף לְהֶרְחִיק אֵת עֲדִיו דְרִשְׁב"ם לְעִיל כְּתַב כְּדַבְרֵי רִש"י בְּקִידּוֹ פְּמִדּוֹן וְתִי כְּדַכְתִּי בְּעֵנִיו וְהֵם דְבָרִים פְּשׁוּטִים בְּכּוֹנוֹת דְבָרֵי רִשְׁב"ם הִלְלוּ וּמִינָה נְסִיק לִנ"ד שְהֵאִישׁ הִלְזָה בָּא פְתַפְאֶרַת אָדָם וְגַם הִזְקָן אִינוּ בְּחֻזְקַת שְאִין לֹו בְנִים בְּנִדְאִי וְאִפְתִּי אִיכָא ס"ס לְהַתִּירָה זֹו ה' הַעֲלָה מוֹרְנוּ ה' מוֹהֶרֶש"א ז"ל בַּס' מְשַׁחָא דְרַבּוּתָא אַה"ע ס' קנ"א ע"ש אִיבְרָא דְאִפְתִּי נְשָׂאָר לָנוּ לְבָרַר בְּעֵנֵן הָאֲגָרַת הַשְּׁלּוּחָה מְעָרִי הַמְעָרָב כַּמ"ש בְּשָׂאֲלָה שְׁאִם הָאֲגָרַת שְלַחָה הָאִח נִחְזִי אָנּוּ דְאִי אָתָא אַח אַחְוָה דְמִיתְנָא הוּא כְּשִׁלָּא אָמַר הַבַּעַל דִּישׁ לֹו בְנִים לְדַעַת רִש"י וְרִשְׁב"ם נֶאֱמָן הָאִח טְפִי מֵאִם אָמַר הַבַּעַל דִּישׁ לֹו אַח וְלִד' הָרֵא"ש וְהַטּוֹר אִפִּי אָמַר הָאִח וְאִפִּי ע"א מְעִיד שְהוּא אָחִיו אִינוּ נֶאֱמָן וְאִי חֲשְׁבִינוּ לְאֲגָרַת הַזֹּאת כְּמֵאִן דְאִיתְּנָה קָמָן וְלֹא הוּחֻזַק לֹו בְּבָנֵי בְּאִשְׁלֵי רַבְרָבִי תַלְיָא פְּמִדּוֹן בְּרַבְרָא אֵלָא דְאִפְתִּי יֵשׁ מְקוּם אִי בַעִי' שְׁנַתְקִיָּם הַפְּתָב אוּ לֹא וּגְבִי עֲדוּת אִשָּׁה שְׁנַמְצָא כְּתוּב בְּשֻׁטֵר אִישׁ פ' מַת אִם מְשִׁיאִין אֵת אִשְׁתּוֹ פְּלִיגִי בְּהָ אֲמוֹרָאִי בִּירוּש' בַּפ' בְּתֵרָא דִיבְמוֹת מְשֻׁנָּה ז' וּכְתוּבוֹהוּ הָרִי"ף וְהָרֵא"ש ע"ש וְהַטּוֹר בַּס' טו"ב ס"ו פְּסַק לְחוּמְרָא וּמְרָן בַּש"ע שְׁם סִי"א פְּסַק שְׁתַּנְשָׂא אִפִּי אִינוּ מְקוּיָם כַּד' הֶרֶמְב"ם וְלַדַּעַת הָר"ן וְהַנ"י זֹו הִיא דַעַת הָרִי"ף ג"כ כַּמ"ש מְרָן בַּב"י שְׁם וְאִין לְחַלְקָ בֵּין שְׁטֵר לְכַת"י שְׁמַעִיד בְּכַתְבֵי דְהִירוּשְׁלַמִי בְּשֻׁטֵר פְּלִיג וְנִימָא אֲלִימָא מְלִתָּא דְשְׁטֵרָא מִשְׁא"כ בְּכַתְבֵי דְלִיתָא דְלַדַּעַת ה"ה שְׁם וְהָר"ן וְהַנְמַק"י מַה שְׁהַכְרִיעַ הָרִי"ף כַּמ"ד דְמְשִׁיאִין עַפ"י הַשְּׁטֵר מְהֵף דְנִשְׁתַּמַּח וְנִבְדַּק וְכַתְבֵי שְׁמַת פ' סְמוּכִין לְכַת"י וְתַנְשָׂא מְשׁוּם דְבַעִידֵי אִשָּׁה הַקִּילוּ וְסְמַכִּינוּ עָלָיו וְאִעַפ"י שְׁיֵשׁ לְחַלְקָ דְשְׁאִנִי נִשְׁתַּמַּח דְהַשְׁתָּא הוּא מְעִיד מִשְׁא"כ בְּשְׁטֵרָמ"מ דַּעַת הִנֵּף רַבְּנוּתָא דְאִין לְחַלְקָ כַּמ"ש הָרֵא"ש שְׁם ע"ע גַּם אִשׁוּר לָה' מוֹהֶרֶש"א שְׁשׁוֹן סִי' ז' וְסִי' יו"ד שְׁכַתְבֵי לְהַתִּיר ע"פ

הפתבים הנשלחים מאיש אל רעהו ע"ש וכבר ציין הרבה פוסקים ה' כנ"הג שם אות מ"ז בהג"הט ומאות כ"ח והלאה בהגב"י ע"ש אימור מעתה דכל עיקר טעם פל הנה רבנותא דפסקו להתיר ע"פ הפתב א"א משום דבעידי אשה הקילו אבל בנ"ד שהפתב פא להוציאה מחזקתה דלא הוחזק לו באחי ושריא להתנסבא לשוק ודאי דהדר דינא מפייהם ולא מפי כתבם וכדיהיב טעמא בירושלמי למ"ד אין משיאין ע"פ שטר ואפילו שיהיה הפתב מפי ב"ד של שם פל שלא נתקנים מגן שוין דבקיום שטרות להתיר הקילו ולא להחמיר וכ"ש דאפי' להתיר איפא מרבנותא דס"ל דצריף לקנים ועיין בתשו' שבס' חלקת מחוקק שם וכ"ש להחמיר לאורועי חזקתה דהתירא מצורף לזה מה שאמרה שהאיש שגרשה הגזים עליה לעשות לה אופן א' בארץ שלא תנשא ואנו בדין קי"ל בגויה עשו יעשה וגם יכול יוכל בכל דבר שהוא עושה רשם ועוד בה מ"ש שהוא אחוהי דמיתנא וכנסה האמת אתו אע"פ שהעמיד את אחיו לעד וכן לא יעשה מ"מ דילמא למצוה איכנון בה שעמא וע"פ מה שנת' נלע"ד דהאי אמתא שריא להתנסבא לכל גבר בר ישראל דיתצבי ולית אינש דימחא בידהא וצור ישראל דיין אמת יעמידנו על האמת ולא תצא תקלה מתחת ידינו יוצר אור יאיר עינינו באמתתה של תורת אמת כיר"א: ולאחר פתבי ראיתי לה' בית דוד בח' אה"ע סי' ס"ח מהס' שיצא לדון בדבר חדש דמ"ש הטור ולא היה מחזק באחי וכו' ה"ד באדם שהוא מאותה העיר וכו' דאי הווי ליה אחי מידע הווי ידעי ומדלא נודע ש"מ דלית ליה אבל באורח שבא מארץ רחוקה מה שייר לו' דהוחזק דאין לו אחים והכריח דבריו ממ"ש הטור להוציאה מחזקתה דמה חזקה יש לו דאין לו אחי ונדחק בתשו' הרא"ש ז"ל שהביא מרן ז"ל שם ע"ש שהאריף קצת וכבר מבואר בדברי רש"י בקידושין ורשב"ם דכל אשה בחזקת הטר עומדת אס"מ בעלה וכמ"ש ג"כ ה' משחא דרבנותא ואהמ"ר נראה דאין לסמוך ע"ז ונתנועדנו ע"ז בחברת אחי וריעי יצ"ו והתרנוה פדת של תורה: (נד) חיוב האומר לחבירו זרוק מנה לים או קרע פסות או תן דבר זה לפלב ואתחייב אני לה דעת הרמב"ן ז"ל דחייב מדין ערב וכתב עליו רש"ל ז"ל דלדעת הצרפתים והרשב"א ז"ל אין חייב מדין ערב אלא פד מטי הנאה לאידך אבל לא דאזיל לאיבוד וכתב הכנ"ה בס' קכ"ט בהג"הט אות י"ט שכן דעת הרא"ש ושכן נראה לו עיקר ועיין בדרשותי בדרוש מו"ח זלה"ה בס"ד: (נה) חיוב המחייב עצמו בדשב"ל או שאינו מצוי ברשותו חייב כמו שנתבאר בס' ס' עיין לה' בית דוד ז"ל בס' י"ב וכת' שם בס"ד משם מהרש"ל ז"ל סי' ח"י דהיכא דאיכא פלוגתא ב"ח מאוחר וב"ח מוקדם בענין גביית המטלטלים הדין עם המוקדם פי הוא בא בכח ד"ת וגביית המאוחר מכח התקנה שהיא תקנת השוק ולא עדיף כח התקנה מכח הדין ע"ש ומכאן יש ללמוד בקונה המולקי המחזיק בו ישראל ואיכא בינייהו דינא ודייני וחילוק דיעות רבנן גינהו שמור"ם לבני ישראל דהדין עם קונה המולקי שהוא מחמת ד"ת שקנן ישראל מהגוי מדאורייתא משדה עפרון והמחזיק הוא בא מכח התקנה: (נו) חיוב האומר לחבירו הוצא לי פתקא מהמלך וכל מה שתוציא בהוצאות על דבר זה אני אפרע לה ה"ז חייב לשלם אע"ג דהוי שאין לו קצבה והרמב"ם סובר דהמתחייב בדבר שאין לו קצבה אינו חייב כמ"ש בס' ס' אפי"ה הקא מודו ועיין במוהרשד"ם ח"מ סי' ל"ד ועיין במור"ם סימן י"ד וסי' צ"א ס"ג ובסמ"ע שם ושם ובס' רס"ד ובהכנ"הג שם בהגב"י ז"ל ובתשו' ה' שבות יעקב ח"א סי' קי"ב ובתשו' ה' בית יעקב סי' קל"ו: (זן)

חייב פתב הרב ב"י ז"ל בסי' נ"ז בשם הרשב"א דקאומר שדה זו נתונה לה ע"מ שתתן לי בכל שנה מנה דאם מת אינו מתחייב ליתן ליורשיו אבל השנים שעברו שלא קבל האב בחייו נותן הוא לבניו ע"ש וצ"ע כיצד נתפרר אם ע"פי השטר שפתב לנותן שיתחייב המקבל נהי דמהני להתחייב בשלא עבר הזמן אבל כמה שעבר זמנו מנין לנו לקרותו שטר לכ"הג ועיין לקמן באות ש' מדין שכירות סי' בס"ד ועיין תשו' הרשב"א ח"ב סי' ק"ה ועיין סמ"ע סימן רע"א סקי"א: (חן) חייב פתב הרב ב"י ז"ל בסי' נ"ז בשם הרשב"א ז"ל דל"פ רשב"ג ורבנן בפ' מי שאחזו דע"ד דמ"ס לי ולא ליורשי ומ"ס לי ואפילו ליורשי היינו משום דסתמא בנדקא קתני משום דאיהו צ"ל אבל האומר שדה זו נתונה לה ע"מ שתתן לי מאתים וזו נמת בניו נותנים לו לאחר מותו שלא היתה ההקפדה שיתן הוא אלא שיתנו עכ"ל עיין ח"א סי' תקי"ט וח"ב סי' ש"א ועיין בהכנ"הג בהגהב"י מאות ל"ח ועיין במהראנ"ח ח"א סי' נ"ח ופ"ח ומהרי"ט ח"ד סי' כ"א ופרח מט"א ח"א סי' מ' ופ"ט וח"ב סי' א' ובמח"א בה' זכיה סי' כ"ב ע"ש ועיין בשו"ת הרשב"א סי' אלהי נ"ג ואלהי קמ"א: (נט) חכם אחד הורה הוראה ע"פי הש"ע אף לא הביט אל שורש הדבר וטעה בהוראה אי מקרי שוגג או מזיד הדעת נוטה להיות נידון כמזיד שקבר גילה דעתו בהקדמתו שדבריו בש"ע דמשנה סתומה מראהו בית דמשם תורה שו"ר להכנ"הג בח' אה"ע סי' י"ג בהג"הט אות שעמד על מבוכה זו ע"ש: (ס) חכם ת"ח שיש לו תביעה אצל א' מהסוחרים והוא מבעט בו ולא ציית דינא יכול החכם שהוא לנדותו או להחרימו עד שיקבל עליו את הדין הרשב"ץ ז"ל בח"ב סי' רל"א ואנן בדין מוחין ביד הת"ח דלא למעבד הכי משום דמפקרי לגבייהו ונ"מ חורבא ושומר נפשו ירחק מזה דשכיחי מפקי קלא ואתו לאנצויי: (סא) חכם ראובן יש לו דין ודברים עם שמעון איתגורי איתגור פינן דרנוח רנוח עד שקלל ראובן את שמעון ואת אביו ושמעון אף הוא היה מתפונן לגמור ג"ש קלל נמרצת לראובן ואביו ואת ראובן דין ממנה על הצבור ושאל השואל אם חייב נידוי שמעון או"ד פינן שבנו גירה בו מדון הוא התחיל בעבירה ועבר אלפני עור ושכמ"ה: הלא בראשי אנכי הוראה דבר זה נפתח בגדולים ה"ה הרשב"ץ ז"ל בח"ג סי' קט"ו שאול שאל בבני ת"ח שאינם נוהגים פשוטה ומתקוטטים עם בני אדם ומקללים אבותיהם ומרוב כעסם משיבים להם כמדתםאי בני נידוי ניהו והשיב דמהקלל א' מישראל עבירה היא בידו ורשע הוא שהרי עובר בלאו וכיון שהוא רשע מותר לקלל את אביו דקי"ל קרינן לרשיעא בר צדיקא רשיעא בר רשי' וכו' ע"ע ובמרוצת דבריו יש לחקור דבשאלה תלה הדבר שאינם נוהגים פשוטה ומתקוטטים וכו' משמע ה"ט דשרי להו מרייהו לאהדורי להו וממאי דאייתי בידיה דאיקרי רשע על שקלל את חבריו משמע אפי' בפ"א כשאר עבירות שבתורה גם אשור להרדב"ז בח"א שבב' סי' תצ"ב דקרי בחיל דעבר ראובן על לאו דל"ת חרש ע"ש אע"פ שלא הנכיר בנידויו שהבנים בלתי מהונגנים אלא משום שעבר על לאו שבתורה: ואנכי תמיה דע"כ לא נאמרה לאו דל"ת אלא במקלל חבריו בשם או בא' מהפנויים אבל בלא שם וכינוי לא וכדאיתא בסנהדרין דס"ו ושבעות דל"ה וכמ"ש רבי בפט"ו מה"ס והסמ"ג בלאון רי"א ע"ש ואם נדון תרי ארנונותא במקלל בשם או כינוי ואפי' כמה שקורין הגויים וכמ"ש רבי וסמ"ג שם פ' פי האי הו"ל לפרושי והנה נראה לומר דלא אימעוט אלא ממלקות אבל איסורא דלאו איתא אפי' בלא שם וכינוי וכך מצאתי להרא"ה ז"ל בס' החינוך מצנה

רל"ט וכד' הטוש"ע בח"המ סי' ז"ך ע"ע נכתב מרן ז"ל בבד"ה דסובר דלא איפליגו ר"מ ורבנן אלא במלקות אבל באיסורא כ"ע מודו וכיוצא בזה פתב מרן בב"י סי' גבי לאו דחסימה ע"ש אלא דבי"ד סי' ק"פ עמ"ש הטור המשרטט על ביתו שנשחרף פטור וכו' פתב וז"ל דלאו דוקא פטור ומותר קאמר ועיין ב"ח וכו' ונש"ף ומה שהארכתי בזה בדרשותי בס"ד: ומעתה נהי דמצינו למימר דסברי מרנן פדעת הר"א"ה והטוש"ע דאיסורא מיהא איכא דקללה גרידא ואיסור' דאורינ' הוא עיין בס' הש"ף ושאר פוס' מ"מ רשע לא איקרי פיון דאין בו מלקות וכמו שנתבאר בדברי רבי בפ"י מה' עדות וטוש"ע שם סי' ל"ד דבר מלקות קרייה רחמנא רשע דכתיב וקיה אם בן הפות הרשע ע"ש אבל בלאו שאין בו מלקות לא מקרי רשע ואם יש לחלק דשאני לאו דמקלל דיש בו מלקות אלא דחסרה לשם וכנוי אבל שאר לאוין דלית בהו מלקות כלל לא מקרי רשע והוא דוסק ועיין כנ"הג שם בהגהב"י אות כ"ו ולקמן אות ע' מדין עדים סי' ועוד מן הדא דאיתא בזו"הק פ' משפטים גבי ההוא גברא דלייט חבריה אעבר ר"י אמ"ל פרשע עבדת' אתא לקמיה דר"י א"ל רשע לא קאמינא ליה אלא פרשע דאחזי מלוי פרשע ע"ש דמייתי היתה פאלמנה ולא אלמנה ע"ש הרי מפורש יוצ' דלא מקרי רשע א"כ נפל יסוד המוסד דשרי למקרייה בר רשיעא נהי דהרב לדוגמא בעלמא נקטיה לקלל אבי המקלל מ"מ הלשון אינו מדוקדק ואע"ג דאשפחן בעני המהפך בתורה ובא אחר ונטלה ממנו דנק' רשע כמו שנת' בס"י רל"ז ע"ש וכן אז"ל המטעים דבריו לב"ד קודם שיבא חבירו דנק' רשע ערום פדאי' בסוטה ונת' בס"י ולעיל אות ד' סי' נתבאר דאיכא מ"ד דלא הני אלא איסורא בעלמא ע"ש היינו להיות לו דין רשע אבל לשיחלל פבוד אבותיו ג"כ הס' כי לא להזכיר לכן לענין דינא נלע"ד פיון דאינו אלא איסור' בעלמא לא הותרה הרצועה לע"ה להתריס נגד תופשי התורה וכ"ש אבות הממונים על הצבור להפקיר בכבודם וכ"ש אם אביו של שמעון פכר מת דאפי' קללו בשם לית ביה מלקו' ונראה דכשאינו בשם אפי' איסורא ליכא ואביו של שמעון עודנו חי והוא ישפוט בין איש ובין רעהו ועוד דבדין איכא לאו יתירה דאלהים לא תקלל כמ"ש רבינו והסמ"ג וטוש"ע שם ונהי דהאידינא לא מקרו אלהים דבעינו סמוכים מ"מ מידי איסור' לא פלט זה נלע"ד הקצרה: שוב ראיתי לה' המבי"ט בח"ג סי' ר"ו שהאריך בדין המבזה לבן החכם וזה הלכה העלה דאת"ל רשע בן צדיק אמרו בן חכם לא אמרו ע"ש וכיוצא בזה פתב מוהר"ש יפה אהא דאמר שמואל לר"י לא תיקווי באעבורי אחסנתא אפי' מברא בישא לברא טבא דטבא אמרו ולא חכם עיין כנ"הג ח"המ סי' רפ"ה ועוד האריך ה' המבי"ט ז"ל בראיות לחזק דבר זה שלא לאמרו ע"ש ומה מאד נפליתי מהרב ברכ"י נר"ו שבי"ד סי' של"ד אות כ"ה פתב מי שפניו אינם נוהגים פשוטה וכו' פלשון ה' רשפ"ץ בתשו' פנראה דע"ז הרשפ"ץ סמך לומר דאינו חייב נידוי והרואה בתשו' שם לא נחת עלה אלא משום דעבר אמירא דרחמנא וכדוקיין וצע"ד ועיין בדברי מור"ם בי"ד סי' רמ"ג מ"ש משם הריב"ש ז"ל ומ"מ אין להתיר הרצועה ביז המון העם רבים קמים להשפיל פתרה של תורה ששתעלה אכ"ר וכ"ש לפי מ"ש המבי"ט שם דוקא לב"ד שיכולין לחרף ולומר לו רשע ולאביו ולא פל אדם ועיין כנ"הג סי' ת"ך אות ס"ד וע"ע שם ועל מה שנסתייע הרדב"ז מדקי"ל פל המשנה ובא אחר ושונה בו פטור עכ"ל והא מימרא דרבא בקמא דכ"ד ועיין בטוש"ע ח"מ סי' שצ"ה וסי' ת"ך ובסמ"ע בשנים שחבלו ועיין סי' תכ"א סי"ג דכ' מורם

ז"ל וכן הדין לענין גידופין וביישין הראשו' פורע הקנס עכ"ל ונהיה מקום לבע"ד לחלוק
אמרו פל המשנה ובא חבירו וכו' אלא בינו לבין חבירו אבל לא פנגד אבותיו ונהבנת
דברי מור"ם האריף ה' המבי"ט שם בהג"הט אות י"ב וישם באות י"ד כ' בשם הראנ"ח
דאפי' אביו של המחרף המתחיל חכם פטור ע"ש ואחז"ר נמצאו אצלי תשו' ה' מוהראנ"ח
ז"ל וראיתי לו בסי' ו' שפכתב פן ומהך דשרי למקרי לרשי' בר צדיקא רשי' בר רשי'
ומדברי המרדכי שנתן טעם דאין משלמין במותר מטעם דאנוס הוא דכתי' פי יחם לבבו
ומה"ט אפי' מה שחרף והתריס נגד כבוד אביו פטור הוא ע"ש ומעתה סרה תלונתינו על
הרדב"ז במה שיש לבע"ד לחלוק פדכתי': אמור מעתה דעת הרשב"ץ ונהרדב"ז והראנ"ח
תלתא סרכין פחדא שריין למהדר לבזויי אם קדם בן החכם וה' המבי"ט יחיד הוא בדבר
הילכף אם עבר ונדה פיון דאיפא דעת ה' המבי"ט וממאי דכתי' חל הנדוי ואם יחדל
מלנדות שפיר דמי ועכ"פ יזהירו ויגערו בן החכם שלא להקל בכבוד הבריות ושא
להכשילם לקלל ולחרף את אביהם ועיין בתשו' הריב"ש סי' פ' ורי"ו ובב"י י"ד סי'
רמ"ג מ"ש בזה ואם פבר נפטר החכם אביו שיהיה ממנה עיין בש"ע סימן ז"ך וכנ"ה
לשם ועיין בתשו' מהר"ם בר ברוך ז"ל סי' קל"ב בקנשי תשובת המבזה את החכם לאחר
מותו ע"ש וברוקק על בגדי ת"ח פסק הרב ב"ח ז"ל בתשו' סימן ק"ט דחייב ע"ש: (סב)
חקמים.

אם מפורש בתורה על דבר אחד שהוא מותר אין פח בידי חכמים לגזור עליו איסורא
ולסמכיה אקרא עיין תוס' ז"ל פתגיגה די"ז בד"ה בח"המ וכו' ובפ' איזהו נשף דס"ח גבי
רבית דגוי ועיין בט"ז א"ח סי' תקפ"ח ובי"ד סי' קי"ז ובבאר יעקב לשם ובברכ"י סי'
קע"ג וכמ"ש אצלי בקונטרס שושנת המלך כס"ד ועיין בקונט' ארעא דרבנן אות קס"ו
ועיין לה' אליה רבה סי' תרנ"ט ועיין ולה' מופת דורנו מ"ש על הברכים ברפי דרבנן סימן
תקפ"ח ובמחזיק סימן של"א: (סג) חלון ראובן יש לו חלון בחצרו על חצר שמעון
וכותל שמעון קרוב לחלון ראובן שלשה אמות ונפל הפותל שהוא ורוצה שמעון לבנות
קרוב לחלון ראובן וראובן טוען פי פבר החזקתי בחלון ברחוק ג"א עליהם אין להוסיף
ושמעון ישיב פיון דלא הו"ל ד"א לא עלתה לו חזקה ועיין לה' כנ"הג ז"ל ובה' לחם
שלמה ז"ל בקונטרס חזקת הבתים סימן ב' ס"ב מה שהאריף: (סד) חלון בפלוגתא
שהביא הטוש"ע סימן קנ"ד בפותח חלון על גג חבירו ואין עתה מזיקו בראיה דדעת
הרא"ש ז"ל אין חבירו מעכב ע"י וממילא לא עלתה לו חזקה ולכשירצה להגביה ולבנות
סותם ואין בכך פלום ע"ש כף דנים בשאלוני' קיי יע"א וכה העיד מוהרש"ח ז"ל בתשו'
בס' משפטים ישרים סי' ד' יעו"ש גם ה' בית דוד סי' העיד פן ע"ע: (סה) חלון מי שפותח
חלון הנק' שמשא בלשון ערבי והוא עשוי משברי זכוכית על חצר חבירו קבלה מהרב
מוהר"י הפהן דאין חבירו יכול לעכב עליו דאין בזה חזיק ראיה ולכשירצה בעל החצר
לבנות פנגדם סותם ומאפיל ואין בכך פלום וכן עשה מעשה ובדידי הנה עובדא ולעת
עתה נדפס ס' אבקת רוכל למרן ז"ל למרן הב"י ז"ל וראיתו בסי' קכ"א שפכתב דאין בו
היז"ר ולא מצי מעכב עלוניה הא מיהא דאם טוען שלמחר כשירצה לבנות פנגדו יכול
לעכב עליו הילכף מצי מעכב מעכשו ע"ש: (סו) חלון הפותח חלון לחצר שיש בו חזיק
ראיה חזקתו חזקה עיין רס"י קנ"ג ובמור"ם ז"ל ועיין סי' קנ"ה גבי קונטרס ונהזיק ראיה
שאינו יכול לטעון סבור הייתי שאוכל לסבול ועיין בס' אבקת רוכל למרן הב"י ז"ל סי'

ק"ך מ"ש בְּנֵה: (סז) חֲלוֹן הַפּוֹתֵחַ חֲלוֹן לְרֵה"ר וּאֲחִ"ז רָצָה שְׁפַנְגֵּדוֹ לְפַתּוֹחַ ג"כ וּמִזִּיק לֹא בְּהִיזָק רְאִיָּה בְּנֵה נִחְלָקוּ הַרְשָׁב"א וְהָרָא"ש ז"ל דְּלֵהֲרֵשֵׁב"א פְּכָר זָכָה הָא' וְכוּפִין הַב' לְסַתֵּם חֲלוֹנָו וְלִהְרִים מְכַשׁוֹל וְכֵן הִיא הַסְּכֵמַת הָרִיב"ש ז"ל כַּמ"ש בְּסִי' קַנ"ד וְעֵינָיִן בְּתִשׁוּ' מָרָן בְּס' אֲבָקַת רוֹכֵל סִי' ק"ן ע"ש: (סח) חֲלֻקָּה כָּל דְּבָר שְׁאֵפְשֵׁר לְחַלּוֹק אַע"פִּי שְׁמִפְחִית מְדָמִיו ע"י שְׂיִתְחַלֵּק עַד חֲנֻמֶשׁ פּוֹפָה הָא' אֶת חֲבִירוֹ לְחַלּוֹק וְלֹא לְמַפְּוֹר וְכֵן בְּבִית כָּל שְׂיִתְחַלֵּק וְשָׂמוֹ עָלָיו חוֹלְקִין אוֹתוֹ וְלֹא יִכְפְּהוּ לְמַפְּוֹר אֲבָל בְּיוֹתֵר מִחֲנֻמֶשׁ פּוֹפָהוּ לְמַפְּוֹר וְלֹא יִחְלָק עֵינָיִן בְּתֵה"ד סִי' שֶׁל"ו וְעֵינָיִן כַּנ"ה ג' סִי' קַל"ח בַּהֲג"ה ט אֹת כ"ט וְע"ע שָׁם מְדִינִים הַלְלוּ: (טט) חֲצִי.

מִי שְׁחִיב לְחַבֵּירוֹ דִּינָר וְיֵשׁ לוֹ ב' חֲצָאֵי דְקָל הַשְּׁוִיִּם דִּינָר וְיֵשׁ לוֹ דְקָל שְׁלֵם נִלְע"ד דְּחִיב לִיתֵּן לוֹ הַשְּׁלֵם ל"מ לְדַעַת רַבִּי בַּפ"א מֵה' זָכִיָּה דִּין כ"ב וְש"ע סִי' רַנ"ג סַכ"ב וְעֵינָיִן ב"י וְסַמ"ע לְשָׁם דְּאָפִי בְּמַתְנֵה כַּה"ג דְקָל שְׁלֵם חִיב לִיתֵּן לוֹ כְּשֵׁישׁ לוֹ דְקָל שְׁלֵם וּב' חֲצָאֵי דְקָל אֵלָא אִפִּי לְדַעַת הָרָא"ש וְדַעַמְיָה ז"ל דְּאִינוּ חִיב לִיתֵּן לוֹ אֵלָא ב' חֲצָאֵי דְקָל וְלֹא דְקָל ה"מ בְּמַתְנֵה דְאִיכָּא לְמִי יָד בַּע"ה ש' ע"ה וְקָרוּ אֵינְשֵׁי לְתַרֵּי פְּלִגֵּי דְקָל דְקָלָא אֲבָל בְּמִלְוָה אִין לוֹ לִיטּוֹל אֵלָא דְבָר שְׁלֵם וְלֹא לְטָרוּחַ בְּב' חֲצָאֵי דְקָל וְכֵן מִתְבָּאֵר מִמַּאי דְקִי"ל שְׁצָרִיף שְׂיִשְׁוּמוֹ לוֹ דְבָר שְׁלֵם כַּמ"ש הַטּוֹש"ע סִימָן ק"ז: (ע) חָשׁוּד אִם יָדַע בּוֹ שֶׁהוּא חָשׁוּד דַּעַת רִי"ו וְדַעַמְיָה דְלֹא בַר מִיפְּדָ שְׁבוּעָה הוּא כַּמ"ש מוֹר"ם ז"ל סִי' צ"ב וְר"ל וְנִפְטָר בְּלֹא שְׁבוּעָה דְאִין מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְשְׁבוּעָה כַּמ"ש שָׁם בְּרֵאשִׁי הַסִּי' דְלֹא בְּדִידָהּוּ תִּלְיָא מְלִתָּא וְהָרַב ש"ף הַכְרִיעַ כַּד' רִי"ו וְכַתֵּב דְּהָרָא"ש גְּמִי אֲזִיל וּמוֹדָהּ וְדִלָּא כַּמּוֹר"ם ז"ל וְכֵן נִלְע"ד מַמ"ש הַטּוֹר סִי' ע"א דְאִם הִוְחֻזַּק כְּפָרָן בַּע"א וְכַתֵּב הַש"ף הִוְחֻזַּק כְּפָרָן ע"י הַב"ד דְּמִסְתַּמָּא קָלָא אִית לֵיהּ וְהֶאֱמִינוּ אַח"ךְ דְּסַבֵּר וְקַבִּיל ע"ש וְעֵינָיִן לְהָרַב גַּד"ת ז"ל דְקִי"ט וְכַנ"ה ג' לְשָׁם סִי' ע"א בַּהֲג"ה ט אֹת מ"ה וְאֲחִז"ר נְדַפְּס' ס' הַאֲוֹרוֹת לְהַגְאֹן וְרֵאִיתִי שְׁפַתֵּב מְזָה ע"ש סִי' צ"ב ס"ק ט"ו וְסִי' ע"א סַקל"ג בְּאֲוֹרָה: (עא) חֲתִימָה כַּת"י שֶׁהוּא חֲתוּם עָלָיו הַלְוָה שֶׁהוּא חִיב לְרֵאוּבֵן כּו"ךְ וְשֶׁהֶאֱמִין הַלְוָה אֶת הַמְּלוּנָה אִם טוֹעֵן הַלְוָה עַל עֵיקַר הַחֹב חֲתִמְתִּי וְעַל הַנְּאֻמָּנוֹת לֹא חֲתִמְתִּי דַּעַת רַבִּי בְּצִלְאֵל ז"ל דְלֹא צְיִיִּתִּינָן לֵיהּ אֲמָנָם מֵהֲרַש"ךְ ז"ל בַּח"א סִי' עַק"ב וּמוֹהֲרָאד"ב סִי' סְבָרִי מְרַנֵּן דְשִׁפִּיר מְצִי טְעִין וְעֵינָיִן כַּנ"ה ג' סִי' ע"א בַּהֲג"ה ט אֹת כ"א וְעֵינָיִן לְהַש"ף ז"ל שָׁם סַקל"ב וְע"ע בַּכַּנ"ה ג' סִי' מ"ט בַּהֲגַהֲב"י ז"ל: (עב) חֲצָר קִי"ל חֲצָרוֹ ש"א קוֹנֵה לוֹ אִפִּי שְׁלֹא אֲמַר תִּזְכָּה לִי חֲצָרִי כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע סִי' רַס"ח וְכַתֵּב מוֹר"ם ז"ל ס"ג דְּנֻקָּא בְּמַאי דַּס"אד לְהִיּוֹת לוֹ בְּחֲצָרוֹ אֲבָל כָּל שְׁלֹא ס"אד לֹא זָכָה וְאִם בָּא אַחַר וְנִטְלוּ זָכָה עַש"ב וְעֵינָיִן לַה' מַח"א בַּה' מְשִׁיכָה סִימָן ד' וְעֵינָיִן לְהַש"ף סִי' רַס"ח סַקִּי"ח: (עג) חֲתָן אִם הִתְחַנֵּן רוֹצֵה לְצֵאת לְמִדְיָנָה אַחֲרַת רְחוּקָה דְרָף יָם אוֹ דְרָף יְבִשָּׁה בְּתוֹף שְׁנָה רֵאוּשׁוֹנָה לְהַסְתַּחַר אִם מוֹתֵר עֵינָיִן לַה' הַחֲיִנּוּף מְצָנָה תַקַּע"ט וּבְשׁו"ת דְּבַר מִנְשָׁה ז"ל חֲאָה"ע סִי' י"ט וּבְתִשׁוּ' הַרְדַּב"ז ח"א שְׁבַשְׁנֵי סִי' רַל"ה שׁוֹב מְצָאתִי לַה' יָד אֲהָרָן .

בַּא"ה ע סִי' ע"ו אֹת ב' בַּהֲג"ה טוֹ שְׁעָמַד ע"ז: (עד) חֲתָן מֵה שְׁקוֹשְׁרִין הִתְחַנֵּן שְׁלֹא יוֹכֵל לְבֹא עַל הַפְּלָה כְּדָרָף כָּל הָאֲרִץ אִיסוּרָא דְאוֹרִיִּיתָא הוּא וְכוּפֵר בַּע"ה בֶּן מִתְבָּאֵר מִתְרַגּוּם רְיוּש' ע"פ לֹא יִחְבּוֹל רִיחִים וְרַכָּב וְכו' וְז"ל לֹא תִיְהוּוּן אֲסִירִין כָּל דַּעֲבַד אֲלִין כְּפַר בְּחִי עֲלֵמָא דְאֲתִי ע"כ.

שו"ר להרב נגיד ומצוה דף ז' שהביא דבר זה: (עה) תלומות. מי שהפקידו אצלו ממון ומת ולא נודע היכן הניחו וא"ל בתלום כו"ך במקום פ' של פ' ונמצאו הדברים מכוונים במקו' ובמניין אין מוציאים מהם דדברי תלומות אין מעלין ואין מורידין כמו שנת' בסוף סי' רנ"ה ע"ש ואין חילוק בין אם תלמו לו אחרים או תלמו הם עצמם ועיין בסמ"ע שם ובשו"ת הרדב"ז הישנות סי' ק' מ"ש באריכות ובשו"ת הרשב"ץ ח"ב סי' קכ"ח ולה' מוהר"י מולכו ז"ל בשו"ת אהלי יוסף סי' ר' ע"ש מ"ש בזה ואם נשבע בתלום לפרוע חוב של חברו חייב לקיים שבועתו עיין הרדב"ז בראשונות סי' צ"ט ועיין בתשובות המנוסות להר"ן למאי דשייך לדף כ"ז בד"ה בעל התלום: (עו) חידוש.

הרי"ף ז"ל בפ' האשה שהלך בעלה למד"ה כתב ע"ד מר יהודא גאון ז"ל דאם איתא למלתיה לא הנה שתיק תלמודא מינה ע"ש ולפ"ז כל מה שמחדשים הרבנים הפוסקים אף אנו נאמר אם איתא להך דינא לא הוו שתיקי מינה ובתשו' מהריב"ל כמה פעמים משיבאמרים בכינצא בזה וכל ימי הייתי מצטער ע"ז עד שנתראה ס' פעי חיי לה' כנ"הג ז"ל ובחלק עץ הדר סי' ס"ו עמד ע"ז ויעש לו מטעמים ע"ע: (עז) תליפין.

רוש ה"ה חליפו סחורה בסחורה ומשך שמעון מקצת סחורתו של ראובן אם סחורתו של שמעון היא דבר שאפשר לו ליחלק לא קנה ראובן אלא כנגד מה שמשך שמ' ואם אינה ראויה ליחלק לא קנה פלום כנ"הג סי' קצ"ח בהג"ה הט אות י"א בשם הרדב"ז ח"ב ולפ"ד אם הנמשך הוא דבר שא"א לו ליחלק קנה הפל ואינו יכול לחזור בעל הסחורה שעדיין היא ברשותו ולפי"ז צ"ל דאם משך מקצת הסחורה ורוצה לחזור בו חוזר פיון דלא קנה בגוף אותה סחורה פיון שאינה ראויה ליחלק דא"ל דזה יכול לחזור וזה א"י לחזור דא"כ לקתה מדה"ד וכמ"ש הטור בסי' קע"א בדין גוד או איגוד יורש עם לוקח וכ"כ הכנ"הג בסימן קצ"א בהגה"ב ז"ל אות א' בדין דמוכר עייל ונפיק איוזי דמצי מיהדר ה"נ לוקח וכתב שבתשו' הכריע פן ועיין לה' מח"א ז"ל בה' תליפין סי' ב': (עח) תליפין ראובן החליף בגדים עם שמעון בצמר שהיו לו ושמו כל הבגדים וראובן משך קצת מהצמר ומקצתו בעיר אחרת פחת יד לוי ונתן שמעון כתב לראובן שיקבל הצמר ממי שהוא אצלו אדהכי והכי כמו השער עלה ויקר מקרה'ו אייקר עמרא ומכרו האיש אשר פחת ידו וראובן טוען פיון שעשו שומת הבגדים והצמר אינו נותן לו אלא דמי הצמר כפי אשר שמוהו באותה שעה ושמ' טוען דידי הוא וכל היכא דאיתיה ב' גזא דידי איהו הדין עמו ונוטל כפי מה שמכרו האיש שהוא מ"ן הב' בתשו' שבס' אבקת רוכל סי' קכ"ח ע"ש: (עט) תליפין לפי מ"ש הריטב"א ז"ל בשם ל' הרי"ף ז"ל ונהביאו מ"ן הב' בסי' ס"ו מחו' י"ו דכל דבר שקנינו מן התורה א' ישאל וא' גוי שוין כמ"ש תורה א' לזה ולזה נאמרה אבל דבר שקנינו אינה אלא מדבריהם לישאל נאמרה ולא לב"כ ורמזתיו לעיל באות ג' סימן ט"ו ולקמן באות ק' סימ' ע"ש: אמר מעתה נובין ונדון בק"ס דגמרינו ליה מושלף איש נעלו א"כ הוי דאורייתא ולזה ולזה נאמרה או"ד פיון דכתי' וזאת לפנים בישאל אהדריה קרא ולישראל נאמרה ולא עשה כן לכל גוי או"ד אה"נ דמעיקרא ישאל הוא דהוי מקנו בק"ס והשתא מיהא הושוו פגר פאזרח הארץ והנה ברפ"ב דבכורות אהא דאר"ל ישראל שנתן מעות בבמהות בדיניהם אעפ"י שלא משך קנה וכו' ואמרינו עלה מאי בדיניהם אי נימא בדיני דגופיה וכו' אם גופו קנוי לה בכתף וכו' מה אחרונה נקנית בכסף שו"ח וכו' עכ"ל ולא הבינותי זה נהי דכשקונה עכו"ם

אַחַנְזָה מִיִּשְׂרָאֵל קִנְיָנוּ ע"י כָּסֶף וְכֵן כְּשִׁקוּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל ע"כ הָא מִיָּהָא לְקִנּוֹת הַיִּשְׂרָאֵל מֵעַכְשָׁיו מִנְּלָן וּמֵאֵי ק"ו דְּעֵבִיד מְגוּפּוֹ לְקַנְנָן מְמוּנָו וְהִתּוּ פְתִיבוּ ו"ל אֲבָל בְּגוּי לֹא מִסַּת שְׁמוּעֵיל שְׁטֵר לְפִי שִׁק"ס לֹא שְׁיִיךְ בְּגוּי עַכ"ל וְאִיפֹא לְמִדְקָ דַּע"כ לִפ"ד ו"ל כִּי פְרִיָּה הַש"ס א"כ בִּשְׁט"וּח נָמִי וְכו' צ"ל דְּשְׁטֵר דְּנִקְט לָאו דְּנִקְטָא וְלֹא ק"ל אֲלֵא מְחִזְקָה א"כ מְעִיָּקְרָא לִימְרוּ הִכִּי דְּשְׁטֵר דְּנִקְט לָאו דְּנִקְטָא וּמֵאֵי דְּנִחְקִיָּהּ לְפָרֵשׁ דְּכְשִׁקוּנָה מִישׁ וְכו' מִיָּהּ לֹא ק"מ דְּבִשְׁלָמָא מֵא כִּי מְהִדֵּר תַּלְמוּד לְמִפְרֵשׁ וְנִקְט שְׁטֵר שְׁפִיר מְצִינָו לְמִימְרָ ל"ד וְסִרְכִּיָּה דְּעִיָּקֵר דְּרִשָּׁה נִקְט אֲבָל בְּעִיָּקֵר הַדְּרִשָּׁה מֵאֵי סִרְכָּא דְּנִקְט וְאֲזִיל מ"ה אִוְקְמוּהָ בְּיִשְׂרָאֵל: ג וְכִתְבוּ עוֹד הַתּוֹס' שֵׁם בַּד"ה מֵה אַחַנְזָה וְכו' וְנ"ל כְּדָאֵמַר בְּפ' חֲזַקְתָּ גוּי מְכִי יְהִיב זִוְי אִסְתַּלַּק וְכו' עכ"ל וְלַע"ד רְאָיָה זֹו אִינִי מִפִּיר דְּהִתָּם בְּיִשְׂרָאֵל הַקּוּנָה מְגוּי מְיִירִי שְׁפָל קִנְיָן הוּי בְּכֶסֶף מ"ה כִּי מְטוּ זִוְי לִידְיָה אִסְתַּלַּק אֲבָל בְּגוּי שְׁקוּנָה מִיִּשְׂרָאֵל לֹא אִינִירִי כָּלָל וְעוֹד קָשָׁה דְּהִתָּם ע"כ בְּשְׁטֵר רְאָיָה אִינִירִי וּבְאִתְרָא דְּכִתְבִי שְׁטֵר אֲבָל הִכָּא דְּמִינִירִי בְּקִנְיָן אַחַנְזָה ע"כ בְּשְׁטֵר אִקְנִיָּתָא שְׁפּוֹתֵב מוֹכֵר לְלוֹקֵחַ שְׂדֵי מְכוּרָה לָהּ וְכִדְאִיתָא בְּקִידוּשֵׁין דְּכ"ו ע"ש וְשְׁטֵר הַקְּנָאָה גּוֹפִיָּה גְּמֵרִי לִיָּה מְדַכְתִּי בִּס' הַמְקָנָה כְּדָאֵי הִתָּם בְּקִי וְכִינּוֹן דְּמִדְּאוּרִיָּתָא הוּא לָזָה וְלָזָה נֶאֱמָרָה וְכִדְכְתִּי וְעַק"ל בְּדַבְרֵיהֶם ו"ל דְּהִכָּא תְּפָסוּ בְּמִנְשָׁלָם דְּלֹא שְׁיִיךְ שְׁטֵר בְּגוּי וְלִקְמָן בַּד"ה מְיָד וְכו' הִק' וְנ"ל וְדִילְמָא הָא מְיָד גוּי בִּשְׁט"וּח וְכו' וְזָה וְדָאֵי סוּתֵר הַקּוּנָם וְדוּחַק לִוְמֵר דְּשְׁטֵר כְּדִי נִסְבוּהָ וְכִדְכְתִּי לְעֵיל וְה"נ מוֹכְחָא רִיָּהֲטָת לְשׁוּבָם דְּקִמְהִדְרִי אִקְנִיָּן דְּחִזְקָה לְחוּד: שו"ר לַעֲט"ר הֵרָאֵשׁ הַמְעוֹן ו"ל בְּסִפְרָ הַבְּהִיר חִק נִתְּן בְּחִי לְשֵׁם שְׁנַתְעוֹרֵר בְּסִתִּירַת דְּבִרְיָהֶם וְנִיחָא לִיָּה ו"ל דְּמְעִיָּקְרָא כ' ו"ל לְפּוּם קוּשְׁטָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁיָכָה וְגוּי בְּכֶסֶף א"כ בְּגוּי לֹא שְׁיִיךְ שְׁטֵר אֲבָל הַשְּׁתָא מְקֻשִׁים ו"ל דִּילְמָא לֹא דְרִשִׁי הִכִּי אֲלֵא בְּגוּי בִּשְׁט"וּח וּבְהִכִּי אִיִּתְנַח לִיָּה לְמָרָן ו"ל לִישְׁנָא דְּגִמְרָא דְּנִקְט שְׁטֵר וְכִדְוִקִיָּין אֲלֵא דְּאִפְתִּי לֹא אִיִּפְרוּק הָא דְּמְסִיָּיעִי לְמִלְתִּיָּהּ מֵהָד דְּחִזְקָתָ וּלְפּוּם מֵאֵי דַק"ל וְדִילְמָא בְּשְׁטֵר וְכו' רַצ"ל דְּלֹא כְּשָׁמוּ: עוֹד פְתִיבוּ ו"ל וְדִילְמָא הָא גוּי בְּחִלְיָפִין וְתִי דְּחִלְיָפִין שְׁוִין בְּגוּי כְּיִשְׂרָאֵל וְכו' וְלָשֵׁם בַּד"ה ד"ת וְכו' פְתִיבוּ וְנ"ל וְאִת"ל שְׁיִקְנוּ חִלְיָפִין בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּגוּי וְלֹא כְּדְפִירֵשׁ לְעֵיל וְכו' עכ"ל נִמְצָאָתָ אִוְמֵר דְּלֹא בְּרִירָא לְהוּ מְלִתָּא אִי חִלְיָפִין שְׁיִיכִי בְּגוּי אִו לֹא וּמְרִישׁ הוּ"א דְּקִנְיָן חִלְיָפִין דְּמִינִירִי בִּיָּה הַתּוֹס' הִכָּא הוּא חִלְיָפִין סְחוּרָה בְּסְחוּרָה אִו בְּשָׂאֵר מְטִלְטְלִין וּבְהָא הוּא דָּאִין וְלֹא וְרִפְיָא בִּידְיָהּ אֲבָל ק"ס פְּשִׁיטָא דְּלֹא שְׁיִיךְ בְּגוּי כָּלָל כָּלָל לֹא: אִיבְרָא דְּבַפ"ק דְּקִידוּשֵׁין ד"ח אֵהָא דְּאִפְלִיגוּ רַבָּה וּר"י בְּמִקְדָּשׁ בְּשִׁירָאֵי קוּנָם שׁוּמְתָן דְּלִרְבָּא מְקוּ' וְלִר"י אִינָה מְקוּ' וְלַחַד לִישְׁנָא דַא"ל דְּתַקְנִי לִי בְּכָל דְּהוּ דְּנִדְאֵי ש"פ אֲלֵא דִר"י סְבֵר דְּוּמְיָא דְּכֶסֶף דְּקִיָּיִץ וּמְסִיָּיעֵ לְמִלְתִּיָּהּ מְדַתְנָא גְּבִי ע"ע דְּאִינֵו נִקְנָה בְּתַבּוּאָה וְכִלִּים מְכֶסֶף מְקַנְתוּ בְּנִדְאֵי בְּשׁו"פ וְע"כ טַעְמָא הוּי מְשׁוּם דְּלֹא קִיָּץ וְלִרְבָּה הָא דְּאִמְעוּט תו"ד הִיָּינוּ מְקַנְנִין חִלְיָפִין דְּבַעֲלָמָא קוּנָים ע"י כְּלִי מְנַעֵל וְתַבּוּאָה מְכָל דְּבָר וְכו' וְהִיָּינוּ בְּק"ס וְלֹא שְׁהוּא מְחִלְיָף בְּתו"ד וְכֵן מְהָא דְּפְרִיָּה לְר"ן דְּאֵמַר פִּירִי אִין קוּנִין ע"י וְכו' דְּמִינִירִי בְּק"ס וְעִיָּין בְּהִזְבָּה דָּף מ"ו בַּד"ה וּפִירִי וְכו' בְּתוֹס' וְה"ה בְּרַפִּי"ג מֵה' מְכִירָה ע"ש סְנִיָּא דְּהִכָּא אֲזִלָּא וּמוֹכְחָא דְּאִפִּי' בְּק"ס גוּי קוּנָה שְׂאֵר מְטִלְטְלִי לְבַד מַע"ע דְּמְכֶסֶף מְקַנְתוּ אִימְעוּט דְּאִי בְּעִלְמָא אִין קוּ' ע"י סוּדֵר בְּגוּי קָרָא לְמָה לִי לְמַעוּטִי בְּקַנְנָן ע"ע וְאִין לִוְמֵר דְּלֹא מוֹקְמִי לָהּ בְּהִכִּי אֲלֵא לְרַבָּה אֲבָל לִר"י לֹא בְּחִלְיָפִין מְתַנָּא אֲלֵא מְשׁו' דְּלֹא קִיָּיִץ וְלִרְבָּא נָמִי לֹא מוֹק' לָהּ בְּחִלְיָפִין אֲלֵא לְפּוּם חַד לִישְׁנָא דְּבַא"ל בְּכָל דְּהוּ וְלָמ"ד פִּירִי עוֹשָׂה חִלְיָפִין אֲבָל לְר"ן דְּאֵמַר פִּירִי אִין עוֹשָׂה חִלְיָפִין מוֹקִי

לה בדלית בהו שו"פ פדאי' התם אכל לאידה לישנא דא"ל בחדמישין ושוו חמישין ל"פ בקיץ ומוקמי לברייתא משום דלא קיץ וכ"ע בעיני דקיץ א"נ בדלית בהו שו"פ וכדאוק' לר"ן התם אכל בקנן חליפין לא משמע ברי' ומצי' למימר דאין קנן חליפין בגוי כיש' הא ליתא חדא דמנ"ל דרבה ור"י ותרי לישני בדרבה ור"י בהכי נמי פליגי ומסת' דלהך לישנא דבן' ושוו ו' ע"כ דמוקמו לה תרנייהו בקנן חליפין אלא דלהך ליש' מוקי לה ר"י בטעמא דלא קיץ ובהכי ניחא מ"ש התוס' שם בבכורות דק"ל ודילמא בחליפין שהו מקנה ממונו פדאמרינו בקידו' וכו' ומאי גיהו חליפין וכו' עכ"ל דמאי קו' דרבה הוא דמוקי לה התם בהכי לחד לישנא ומאן לימא לן דאבני סבר פרבה וכהך לישנא ודחוק לומר דקו' אי ס"ל אבני פרבה וכהך לישנא לוקמה בחליפין אכל לפום מאי דכת' ניחא דרבה ור"י ולישני ל"פ בהא מלתא פלל דלכ"ע ק"ס מהני בגוי פשאר קנינים פישראל וברפ"ק דקידושין אהא דבעינו למימר מניינא דרישא למעוטי דא דאשה בחליפין לא מקנינא נפשה פריה ואימא ה"נ דמקנינא הקשו התוס' דהיכי סא"ד דמקנינא האשה בק"ס והלא פל עיקר לא גמרינו אלא משדה עפרון וש"ע גופיה לא מהנה בק"ס דלא אשפחן בגוי פדאמרינו בבכורות מדישראל בחדא גוי נמי בחדא ות' דלבר מחליפין קאמר דשנה בגוי פישראל ומסתייעי מהך דמכסף מקנתו ולא בתו"ך ומאי גיהו חליפין עכ"ל דעת שפתי ברור מללו דגוי קונה מטלטלי בק"ס פישראל אלא דבישראל קונה ע"י עדים דהו שלוחי דקונה אכל בגוי דלאו בר שליחות הוא צריה למכתב וקנינא מניה דהא לישראל מ"ש שהעדים שלוחים לקבל הקנין ואין שליחות לגוי אלא וקנה הגוי פתיבי כמ"ש התוס' ועיין בת' שם והנה בפלוגתא דר"ש ור"ן בפירי אי קונים ע"י ק"ס קי"ל פ"ך דפירי אין קונים ע"י כמ"ש בטוש"ע סי' קכ"ה ס"ב ע"ש וע"כ בריית' מיירי בדלית בהו שו"פ לרבה ור"ן דקי"ל פנותייהו וכמ"ש בטוש"ע א"ה ע"י ל"א ע"ש ובטוש"ע ח"מ סי' קכ"ג הביא דעת ר"ת דהיה עושה מורשה לגוי ע"ש ור"ת לא גמר אלא מהתם אליבא דר"ש דאמר פירי עבדי חליפין נאנן לא קי"ל פנותייהו ולפי מאי דכת' ניחא וזכינו לדין דקנין חליפין ע"י סודר ישנו בגוי כיש' וכדעת ר"ת גם הרשב"א בחי' גפי אשה בחליפין וכו' אע"פ שת' לקו' התוס' דהיכי ס"אד דנגמור מש"ע גופיה דלא מקנה בחליפין וכו' בענין נאה ומתקבל אח"ך כתב אלא שר"ת כתב וכו' משמע דאודויי אודי ליה גם הסמ"ג עשין פ"ו הביא דברי ר"ת הללו להלכה והמרדכי שם ובמר' ע"ש והטור ש"ע פלם כא' פסקו פן ולע"ד שגם הרמב"ם דעתו פה היא דבפ"ב מה' שכירות פסק דנכסי הגוי אין בהם דין הד' שומרים פהקדש דאמעוט מרעהו ועבדים וקרקעו' ושטרות ואח"ך כתב ואם קנו מידו חייב באחריותו עכ"ל משמע ודאי דאכלהו קאי וא"כ בשמירת נכסי הגוי היכי מצי מתחייב הישראל ע"י ק"ס לגוי דהעדים אינם יכולים דעדים מתורת שליחות וקי"ל אין שליחות לגוי אלא עכ"ל כמ"ש ר"ת שקונה הגוי בסודרו לישראל להתחייב בשמי' ועיין מה שרמזתי לעיל באות ג' ע"ש והרב בית אברהם תי' לזה היכא דלא רצה לקנות בחליפין ע"ש ואהמ"ר אין זה מתקבל: וראיתי לה' ש"ף בסי' קכ"ג סק"ל שחלק על ר"ת ז"ל דאין קנן חליפין מועיל בגוי וחיילה דלא אישתימיט בשום דוכתא הש"ס להשמיענו זה וכו' עכ"ל ונלע"ד דאי מהא לא ארינא דמהך דמכסף מקנתו שמעינו דבשאר מטלט' קונה הגוי בחליפין והיינו דק"ל להתוס' בפשי' בבכ"ו שם דילמא הא גוי בחליפין והוצרכו לומר דהוא קנן השנה בגוי כיש' ומה שהק' הש"ף מהך דע"ז

דאמאי לא אמ"ל דליקנינהו בתליפין וכו' ע"ש נלע"ד לו' משום דבלא סהדי מצו להכחיש ולומר להקד"ם ואי ע"י סהדי טריחא להו מלתא דמה"ט תקון רבנן מעמד ג' כמ"ש בטוש"ע סי' קכ"ו ע"ש ותו דאי מסהדי עלונייהו ישאל נדאי דאי בעי למהדר נכרי לא מהימנו ישראל עלונייהו ואי סהדי עכו"ם כי בעו למהדר פבשי להו לסהדותייהו מ"ה ישראל נדאי לא עביד ק"ס בהדי גוי להקנות לו או לקנות ממנו וכמדון' שזהו טעם למ"ש הש"ך ז"ל וז"ל ואפשר דלא היו רגילים להקנות לגוי בתליפין עכ"ל: עוד פתב הרב ש"ך והראיה שהביא ר"ת מפסוק מקנתו וכו' לאו ראיה היא דהא דממעטי קננו תליפין היינו אפי' לישראל דאין נקנה ע"ע בתליפין ואע"ג דהאי קרא בגוי פתיב מ"מ בישראל נמי משמע קרא דא"כ הא דאין ע"ע נקנה בתליפין מנלו את"ד והנה בקידושין די"ד אהא דתנו ע"ע נקנה בכסף ובגמ' מנ"ל אמר קרא מפסוק מקנתו ופריה התם בנמפר לגוי וכו' ולשם די"ו מיייתי תניא דקונה עצמו בכסף וכו' בשלמא פסוק מפסוק מקנתו וכו' ש"מ דמהא קרא שמעינו דקונה עצמו ונקנה בפסוק וכיון דמהאי קרא ממעטינו תליפין בנמפר לגוי ה"ה בנמפר לישראל דאינו נקנה בתליפין וכ"כ התוס' שם ד"א בד"ה ומאי ניהו וכו' דאין ע"ע נקנה ולא קונה בתליפין דמה שהו קונה עצמו בכסף נפ"ל מהאי קרא וכו' עכ"ל ודוק ועיין להרב ח"ה ז"ל מ"ש בזה ועיקר קרא בע"ע הנמפר לגוי פתיב וכדפי' שם דף י"ד וכדכתי' ומינה דרשינו למעוטי תליפין שם ד"ח וה"נ איתא בירושלמי שם משנה כ' ע"ש ובנדאי דכי דרשי' ליה לעניינא דקרא עיקר דרשה אלא פינו דאשכחן דמינה דרשי' נמי לע"ע הנמפר לישראל עכ"ל דשוין הם ומדאצטרי' למעוטי תליפין בין בקונה גוי דביה משמע קרא בין בקונה יש' דמשמע מניה אלמא בעלמא גוי קונה בתליפין בישראל ולפי האמור גם מה שדחה עוד דדילמא קרא לגופיה אתא לאשמועינו דאין הגוי בתורת תליפין פלל וכהך דמוקי לה ר"י משום דלא קיץ דל"ד בע"ע אלא ה' בשאר דברים וכו' אהמ"ר אינה קו' דשמעי' לתלמו' דמהך קרא דרשי' נמי ע"ע הנמפר ליש' אידי ואידי בתדא מחתה מחתינהו קרא וכי היכי דביש' הקונה ליכא לפרושי אלא דע"ע דוקא הוא דאינו נקנה בתליפין דבשאר מלי ליכא למי' דלא קנו בתליפין ה"נ בנמפר לגוי צ"ל דבעלמא קונה בתליפין כיש' וגבי ע"ע הוא דאימעוט כנלע"ד ומ"ש עוד לת' קו' התוס' דריש קידושין ע"ע פבר פתבתי דהרשב"א בחי' לשם משני לה בהכי ועכ"ז לא מלאו לבו לחלוק ע"ד ר"ת שכ"כ ז"ל אלא שר"ת פתב וכו' ע"ש גם מ"ש גם בשור וכו' נגמור מפדיון וכו' אתמהא דר"י גופיה לא אנמרה מהך דפדיון וכדקאמר מנא אמין לה וכו' ודוק: : הן היום נראה ס' בית אברהם וראיתי לו שדחה ראיה זו באומר דקננו תליפין כ"ז שעסוקי' ענין יכולים לחזור וכו' א"נ כי עוד וכו' תכף אחר הקננו וכו' ע"ש ואהמ"ר אין בזה שיעור לדחות דברי הש"ך ומ"ש עוד הש"ך וגם גבי בכור האריכו פל הפוסקים למצוא היתר להקנות בהמ' לגוי וכו' עכ"ל עין של מעלה לא שלטה בתשו' התה"ד סי' ע"ר דשם פתב לעשות ע"י קננו תליפין והביא דברי ר"ת וכתב שלא ראה מי שחולק עליו ע"ש ומה שדיקמה בשלכו הנהך דר"י דס"ל לענין בכור דבעי' קייצי וכן בקידושי אשה א"כ אמאי איצט' קרא בע"ע דבעינו דקיץ אלא ש"מ דמינה גמרי' ע"ש: וחזיתיה להרב שער אפרים סי' מ"ט ד"ס ע"א שכת'.

זו"ל ודברים תמוהים דלד' אפי' פעוכלא לדנא פי מה ראיה מיייתי מהא דלא קניין להא דמפסוק מקנתו שפא להורות שאין ע"ע נקנה בתליפין משום דאין תליפין מועיל בגוי

דבשֶׁלֶמָא אי קאָמער דאָין ע"ע נקנה בתו"ך לא קנין מטעם דאין מועיל בגוי דְבָר דְלֵא קנין קוּי.

דוּמְיָא לְנִדּוֹן דע"ע דאין נקנה בְּחִלְפִין לגוי אף דמועיל ביש' אַתִּי לְאַשְׁמוּעִי דאִינוּ מוּעִיל בגוי לְאַפּוֹקֵי הָא דְמִבֵּיא רָאָה בְּקִדּוּשֵׁי אִשָּׁה וּפְדִיּוֹן בְּכוֹר זֶה אֵינְרִי בְּשִׁטָּר דאִינוּ מוּעִיל בְּמִדֵּי דְלֵא קנין וּא"כ מאי אַתָּא לְאַשְׁמוּעִינּוּ דאִינוּ מוּעִיל בגוי וכו' עכ"ל וּנְלַע"ד דְגַם הַש"ך לא קאָמער לְדַמּוּיִינְהוּ אַהֲדָדֵי לְגַמְרֵי אֶלָּא פִּי הֵיכִי דִלְר"י אע"ג דְלִפְדִּיּוֹן וּלְקִדּוּשֵׁין סָבֵר דְבַעֲי' מִדֵּי דְקִנְיָן וּאִפִּי"ה אַתָּא לְאַשְׁמוּעִי גַבֵּי ע"ע דאִינוּ נִקְנָה בְּמִדֵּי דְלֵא קנין ה"נ גַּבֵּי חִלְפִין אע"ג דְבִגּוּי אִינוּ מוּעִיל קִנְיָן חִלְפִין אַתָּא קָרָא לְגוֹפְיָה וְאַדְרַבָּא אֵינְדֵּךְ דִּר"י עֲדִיפָא דְבְּמִדֵּי דְלֵא קנין אֵין בּוּ מוּעִיל א' לִישְׁרָאֵל וּא' לְגוּי אַבְל בְּחִלְפִין דִּיאִתְנָה בְּיִשְׂרָאֵל אַתָּא קָרָא לְאַשְׁמוּעִי דְבִגּוּי אִינוּ מוּעִיל פְּשָׁאָר דְבָרִים דִּל"מ לְגוּי בְּחִלְפִין: כ"ע הִר"ב ז"ל וְעוֹד הָא דְקִאָמֵר הַש"ך דְגַם בְּשָׁאָר דְבָרִים אִינוּ מוּעִיל בְּמִדֵּי דְלֵא קנין כְּדַמּוּכַח מִפְדִּיּוֹן בְּכוֹר וְכו' הִבִּין ה' הַש"ך דְהָא דְמִבֵּיא רָאָה ר"י מִפְדִּיּוֹן בְּכוֹר לְלִישְׁנָא בַת' דְאַפִּי' בִּנ"ד בעי' מִדֵּי דְקִנְיָן וְזֶה אִינוּ לְמַעֲיִן שָׁם בְּגַמ' דְבְּאַמַּת אֵין רָאָה דְשִׁירָאֵי צָרִיךְ שׁוּמָא וְכַמ"ש הַתּוֹס' שָׁם וְכֵן מוּבָן מִדְּבָרֵי רִש"י לְמַעֲיִן שָׁם עכ"ל וְהִנֵּה הַתּוֹס' ז"ל פֶּתַח מְנָא א"ל דְתַנְיָא עַגְלָה זֶה לְלִישְׁנָא קָמָא מִיִּתֵּי רָאָה עכ"ל דע"כ רִישָׁא נְמִי בְּדִשְׁוֹה ה' סְלַעִים אֶלָּא דְלֵא נְשׁוּמָא מְקוּדָם וְכַדְפִּירִש"י וּמ"ה לֵא אָמֵר פְּלוּם וְסִיפָא מִיִּנְרֵי בְּנִישׁוּם מ"ה פְּדוּי וּלפ"ז בְּכַהֵן נְמִי אָמְרִינּוּ פִּינּוּ דְלֵא סְמָכָא דְעַתִּיָּה לֵא גָמֵר וּפּוֹדָה וְעוֹד דְלִיש' דְתַלְמוּי' דְקִאָמֵר אֶלָּא לֵא דְשְׁוֹה וְכִינּוּ דְלֵא קִנְיָנִי לֵא לֵא מְשַׁמַּע דְמִשׁוּ' סְמִיכַת דַּעַת כִּהֵן אֶלָּא מִשׁוּם דְלֵא קִנְיָן הֵן אַמַּת פִּי מַה שְׁהִכְרִיחֵם לְתוֹס' לְפָרֵשׁ דְלִישְׁנָא קָמָא הוּא דְמִיִּתֵּי רָאָה מִשׁוּם דְלִישְׁנָא בְּתָרָא בְּדִאָמֵר בְּכָל דְהוּ וְכו' כְּדֵא' הֵתֵם וּבִשְׁלֵמָא גַבֵּי קִדּוּשֵׁי אִשָּׁה פִּינּוּ דְמִקְנֵיָא בְּפָרִן' שִׁירָאֵי נְמִי לֵא שׁוּוּ פְּחוֹת מְפֻרוּטָה וְכַמ"ש רִש"י שָׁם אַבְל גַּבֵּי פְדִיּוֹן לֵא כ"כ לְפָדוֹת בְּבָצִיר מַה' סְלַעִים וְכַדְמַתְמָה אֶלָּא ע"כ דִּאֵמ"ל טוֹל אוֹתָם בַּה' סְלַעִים וְלֵא שָׁמוּ אוֹתָם וְכַהֵן נְמִי מְשַׁכַּח לָהּ דְלֵא בְּקִי בְּשׁוּמָא פְּאִשָּׁה וְלֵא סְמָכָה דְעַתִּיָּה וְסִיפָא בְּדִשְׁמוּ אוֹתָם וְכַדְכַתִּי' שׁו"ר לַה' ח"ה ז"ל שְׁכַתְבַּת מְנָה זֶוּ הִיא שִׁיטַת ה' שְׁעַר אֶפְרַיִם ז"ל אָמְנָם הָרַב ע"י ז"ל פִּי דְכַוְנַת הַתּוֹס' לומר דְגַם לִיש' קָמָא מִיִּתֵּי רָאָה ע"ש וְאַפְשָׁר שְׁוֹהוּ ד' הַש"ך ז"ל וְדְבָרֵי מוֹרְנוּ ה' זָרַע יִצְחָק ז"ל בְּזֶה שְׁגָבוּ מִמֶּנִּי כַמ"ש דְלִישְׁנָא בְּתָרָא מ"ט דְסִיפָא דְפְדוּי אִפִּי' פִּי אָמֵר הָאָב דְשְׁוֹה ה' ס' הו"ל לְאַצְרוּכִי שְׁיִשׁוּמוּ אוֹתָם הִבְקִיאִים וְכו' עכ"ל דְנִדְאֵי לְהַךְ לִישְׁנָא בְּקִצִּיצַת דְמִים תְּלִיא מְלִתָּא וְלֵא בְּשׁוּמָא וְעִינּוּ בְּפִירִש"י גַבֵּי תְבוּאָה וְכַלִּים שְׁכַתְבַּת פִּינּוּ דְלֵא קִצִּץ דְמִים עכ"ל וְכֵן גַּבֵּי פְדִיּוֹן פֶּתַח פִּינּוּ דְלֵא נִישׁוּם וְכו' עכ"ל וְכֵן מְצִאתִי לְהַרְשָׁב"א ז"ל בְּחִדּוּשֵׁי שְׁכָן פֶּתַח בְּפִי' וְאֵין הַפְּנָאֵי מְסָפִים לְהֶאָרִיךְ עוֹד: סוּפָא דְמְלִתָּא דִּינוּ שָׁל ר"ת אַמַּת וְיִצְיָב וְדְבָרֵי חַיִּים וְקִיָּמִים וְכַבֵּר פֶּתַחֲתִי דִלְעַנ"ד דע' הָרַמְבַּ"ם פֶּן וְסָמ"ג וּמְרָדְכִי נְטוּר וְדִלֵּא כַמ"ש מוֹהֲרֵשֶׁד"ם ז"ל סִימָן נ"ט דִּיחִיד הוּא בְּדָבָר וְכִינּוּ דִיאִצְטְרִיךְ קָרָא דְמַפְסָף מְקַנְתּוּ לְמַעוּטֵי ע"ע הַנְּמָכָר לְגוּי שְׁאִינוּ נְמָכָר בְּק"ס דְבַעֲלָמָא קְנִי גוּי בְּק"ס ש"מ דְקוֹנָה מְדֹאֹרֵיָתָא וְאע"ג דִּאֵה"ן דְקִי"ל פְּנוּתָהּ דְפִירֵי אֵין קוֹנֵים עַל יָדָם וּלְדִידָהּ הָךְ בְּרִיָּתָא דְתְבוּאָה וְכַלִּים בְּדִלֵּא שׁו"פ וְסֵא"ד מִשׁוּם דְמְקַרְבָּא הִנְאִתִּיהּ וְלֵא מִיִּנְרֵי בְּחִלְפִין פְּלֵל מ"מ פְּכָר כְּתַב' דְלְדַעַת ר"ת וְהַנְּמָשְׁכִים אֲחֲרֵי דְלֵא פְּלִיגִי בְּהָא וְשׁו"ר לְהַכְנִי"ג בְּסִי' קצ"ו בְּהַג"ה טוֹת אֹת ב' שְׁכַתְבַּת מִשָּׁם ה' הַמְבִי"ט בַּח"א סִי' ס"ה דְק"ס הֵנִי מְדֹאֹרֵיָתָא ע"ש וְאֵין תְּשׁוּ' הָרַב מְצוּיוֹת אֶצְלֵי פְּעַת לְרֵאוֹת סְכָרָא

זאת על מה אדניה הטבעו אי מטעמא דכתי' או"ד מדכתי' שלף איש נעלו וגו' וס"ל פדעת
הרי"ף שהביא הריטב"א ז"ל אשר הצגתי לפניה ראשית מאמר ואי מהאי טעמא צ"ל
נמי שסובר הרב המבי"ט ז"ל פדעת הרמב"ם בשו' ב' דדברי קבלה כד"ת דמו ע"ש וא"כ
הא איפא הרמב"ן ז"ל דפליג עלה בהא ועיין מה שהארכתי עוד במחלוקת : הלזו
בדרשותי בס"ד: (פ) חליפין קרקע נקנה בק"ס וחליפין כמ"ש בטוש"ע סי' קצ"ה ולימוד
ערוף הוא בדינו בקי' דר"ב ע"ב ועיין מ"ש הת"י"ט שם במשנת נכסים שיש להם אחריות
וכו' שתמהו הפה הש"ס ואייתי לה הרב גופיה לעיל ועיין מ"ש מופת דורנו בספר הפהיר
חיים שאל ח"א סימן ע"ו ומשם באר'ה ועיין בפירש"י ברפ"ק דקידושין דף ה' ע"א
בד"ה שכן קנינו מרובה וכו' ע"ש: (פא) חליפין .

קי"ל המחליף פלים בכלים אין להם אונאה זע"ז ואפי' מחט בשריון כמ"ש בטוש"ע סי'
רכ"ז ס"ך ע"ש והם דברי רבי ז"ל ברפי"ג מה' מכירה וכתב עליו הרמב"ד ז"ל דאולי
טעה בפ' הירושלמי והוא בפ"ק דקידושין משנה ו' ור"פ הנהב ע"ש וכו' ה"ה ז"ל שדעת
הרמב"ן ז"ל דבחליפי פלים גופייהו זמנין דאית להו אונאה וכגון דמקפיד עליהם ר"ל
דידע שומתן דבכ"הג נפקו להו מתורת חליפין והו"ל מפר מעליא אבל היכא דלא קפיד
עלייהו לידע שומתן הו"ל חליפין מעלייא ולית בהו אונאה וסיים הרמב"ן ז"ל וכו' ויש
מי שחולק ואמר דלעולם אין אונאה בחליפין וכתב ה"ה דדעת רבי' שהזכיר השומא
בפירות דכי שיימי להו אית בהו אונאה ש"מ דבכלים אפי' שמו אותם אין בהם אונאה
דשאני ליה בין דבר המתקיים לשאינו מתקיים ע"ע וכו' מרן הפסד משנה והב"י שם
וכמדומה שדעת היש מי שחולק שכ' הרמב"ן לומר דכללא פניל דאין אונאה לחליפין
אפי' בפירות ופירות דבר שאינו מתקיים הוא וכן משמע נמי מלשון תלמידי הרשב"א
שכתב מרן בכ"מ והב"י שם וא"כ לפי"ז ד' סברות הם בדבר דלדעת הרמב"ד חליפין
למלתיה דאונאה כמפר דמו וילדעת הרמב"ם בין שמו אותם ללא שמו אותם אין להם
אונאה אבל פירות בפירות שמו אותם הרי הם כמפר ויש בהם אונאה לא שמו אותם
הרי הם חליפין ואין להם אונאה וילדעת היש מי שחולק שהביא הרמב"ן לפום מאי דכתי'
בעניו' ל"ש פלים בכלים ל"ש פירות בפירות ל"ש שמו אותם ל"ש לא שמו אותם אין
בחליפין אונאה לעולם: שבת' ורא'ה דלהרב"א במקובצת למצינא במ"ד לדף מ"ז
דאייתי לתשו' הרי"ף ז"ל ותלמידו הפייר הגדול מהר"י אבן מיגש ז"ל וז"ל ונשאלת
אם יש לחליפין אונאה או לא מה שפירא מה מן התלמו' הוא דאין להם אונאה וזה במ"ש
מכור לי באלו קנה ומחזירא אונאה ואמר קנה דבחליפין קנה ומחזיר אונאה דמכור לי
קאמר פלומר לפי שהיה בלשון מכירה חייב להחזיר לו אונאה והתורה ג"כ מעידה ע"ז
באומ' וכי תמכרו ממכר וכו' בממכר הוא דאזהר רחמנא בכל תונו אבל בחליפין לא אלא
דהדבר תלוי בהיותם מתרצים ז"ל ומה שנתרצו בו וקבלו אותו ע"ע נתקיים עכ"ל
הרי"ף ז"ל ונהנה מדבריו הללו מוכח דלא על הגמ' רישלמית סמיה אלא אסמכיה
למלתיה אגמרין ועד בשחק נאמן תורה ותומה ומשטחיות דבריו נראה דל"ש ליה בין
פלים לפירות לשמוהו או לא וזה נראה פדעת היש מי שחולק שכתב הרמב"ן ותלמידי
הרשב"א לפום מאי דכתי'.

והילך תשו' דתלמי' הר"י בן מיגאס ז"ל תשו' שאלת מי שהחליף עם חבירו סחורה
בסחורה מבלתי שישומו אותה בדמים פלל אין א' מהם יכול לטעון על חבירו טענת

אונאה לפי שהעיקר בדינו דהחליפין אין להם אונאה עכ"ל מוכח מדבריו בהדיא דאם שמו אותם .

יש בהם אונאה וזה נדאי שלא פדעת תלמידי הרשב"א לפי מה שפיר מרן וה"ה ו"ל ודבריהם מוכרחים פדעת רבינו ו"ל וגם שלא פדעת רבו ו"ל דקרי בחיל דבמכר הוא דאזנה רחמנא בכל תונו אבל לא בחליפין משמע להדיא ל"ש ואם דעת רבי ו"ל לחלק בין שאר פלים לסחורות א"כ הדרא קו' ה"ה ומרן לדנקתה דאמאי מפליג בפירות בכלים גופייהו הו"ל לפלוגי בין פלים העומדים לסחורה ובין פלים שאינם עומדים לסחורה ועוד פיון דטעמא הוא משום שדבר המתקנים הוא כמ"ש ה"ה ו"ל מה לי עומדים לסחורה או לא אלא ש"מ לדעת רבינו ל"ש עומדים לסחורה ל"ש לא ל"ש שמו אותם ל"ש לא פולהו לית בהו אונאה וכמ"ש המ"מ ומרן ו"ל: ותבט עיני להגאון הרדב"ז ו"ל בראשונות סימן רס"ט שגשאל בכלים העומדים לסחורה אם יש בהם אונאה ומשטחיות דבריו נראה דלא שמו אותם ע"ש ושוב עלה ונסתפק בכוננת רבי דממ"ש פלים בלשון רבים משמע דאפי' עומדים לסחורה אין בהם אונאה או"ד פיון דטעמא משום שזה רוצה במחט יותר מבשריון לא שייך אלא בבעלי בתים אבל בעומדים לסחורה לא שייך ה"ט וכי י"ל שזה רוצה באלף מחטין למוכרו יותר מאלף שריונים אין זה מספיק אל הדעת והביא הג' דעות הרמב"ם והראב"ד והרמב"ן ודעתו נטתה לדעת הרמב"ן אלא שויתר בראה את הפלים ולא שמו אותם דאין לו אונאה והעיקר בשומא ושלא פדעת הרמב"ן בזה והדר פשיט למאי דמספק"ל במחליף לסחורה דאפי' לד' הרמב"ם יש לו אונאה פיון דלא שייך טעמא שזה רוצה וכו' אלא בבעלי בתים דרוצה במחט לתפור חלוקו ולא חפץ בשריון דלאו עת מלחמה היא ולא איש מלחמה הוא ונקט פלים בלשון רבים לאשמועי' דאפי' הם רבים פיון דבעלי בתים הם ואין מקפידים אין להם אונאה עכ"ל וצל"ע ולפ"ד ו"ל דעת רבי דבעלי בתים ל"ש שמו ל"ש לא אין בהם אונאה ובסחורות ל"ש שמו ל"ש לא שמו יש בהם אונאה ובפירות לא שמו אין להם אונאה שמו יש להם אונאה ולפ"ז ניקח דלא מפליג רבי ו"ל בכלים גופייהו בין במקר ובין לסחורה הפכיים ניהו דניחא ליה לאשמועי' דאיכא מידי דהשומא גורמת האונאה וסיים לומר שאפי' הרמב"ם אומר בפ' דבסחורה אין בה אונאה אין שומעין לו אלא לשאר פוסקים וכו' עכ"ל בכאן כבוד רבינו הגדול במקומו מונח דנדאי לדברי הרי"ף ותלמידו שומעין ועוד דמסתמא זו היא דעת רבינו ו"ל וז"ש שדבר זה דחליפין אין בהם אונאה חידוש הוא שלא הונכר בגמ' דידן ולא בירושלמי בהדיא תפסת מועט וכו' והבו דלא לוסקי עלה וכו' עכ"ל הצל"ע וכבר כתבנו משם הרי"ף ו"ל דמסייע למלתיה מקרא וגמרא ותלמידי הרשב"א כתבו דהעיקר בדינו דאין לחליפין אונאה כד לסחורה כמו במקר ומה לנו לקריבת השכל אחר שהתורה מעידה דבל תונו אינו אלא בממכר ויש קצת טעם פיון שרצה במחט הסותר הו"ל כמאן דאמ"ל על מנת שאין לה עלי אונאה וכינצא: גם אשו"ר להרב מוהרשד"ם ו"ל בח"מ סימן שפ"ג ארי נעשה שואל במחליף פלים בכלים לסחורה דמדברי הרמב"ם שכתב שזה רוצה משמע דהוי לתשמיש א"כ אם היו רוצים לסחורה הווי כפירות ויש להם אונאה או"ד לאו דוקא אלא בחליפין אין להם אונאה כלל לעולם והשיב שלכאורה כד הנה נראה אלא דמדברי הרמב"ן והיש מי שחולק והסמ"ג ותלמידי הרשב"א משמע לי שאין לחלק בין לתשמיש

או לסחורה חדא דאם דעת הרמב"ם כפי לפלוג וליתני בדידה בכלים בין היכא דלסחורה או לתשמיש למ"ל למימר אבל המחליף פירות וכו' ב' דלא ליתשמיט חד מהם שהביאו דבריו שיפירו זה וכו' עכ"ל וכבר כתב' מאי דנלע"ד בזה וזה חזיתי ואספרה בגליון ה' מוהרשד"ם מטקרת יד הקדוש רבינו הגדול מוהר"ץ צרפתי ז"ל וז"ל אישתימיט ליה למרן ז"ל שהרי הרדב"ז ז"ל בס"ר ס"ט הביא דברי הרמב"ם ופי' דבריו דדוקא לתשמיש אבל לסחורה יש לחליפין אונאה עכת"ד גם ההקרח הא' שכתב דא"כ לפלוג וליתני וכו' אינו הקרח מאחר שממשמעו לישון שזה רוצה וכו' פי' להשתמש מש' טפי הכי כמאן דפליג ותני בהדיא ומ"מ פסק דברי הרב ז"ל עיקר מההקרחות שכתב לבסוף עכ"ל הזהב.

ואנכי עפר ואפר סלח נא אנכי מבקש מעצמותיו הקדושים לא ידעתי מקום להשמיט זה חזק דתשו' הרדב"ז נדפסו בשנת ב"ת וכבר ה' מוהרשד"ם נתבקש ב"ש שמ ועוד דהרב על הגוף ברבני שהביאו דבריו.

קאמר ולא פי' זה ואם הרדב"ז ז"ל הביא דברי הרמב"ם ופי' אותם מה יושיענו זה גם ההקרח הא' של מוהרשד"ם נלע"ד שהדין עמו נהי דמשמע דברי הרמב"ם דלהשתמש הוא דקאמר הא מיהא שפיר מוכיח הרב ז"ל דלפלוג וליתני בדידה אבל לסחורה לא בכלים גופייהו ואמאי פליג ותני בפירות בדבר שאינו מתקנים וכל לפלוג וליתני דקאמר בגמרא כה"ג הוא דברי שא קתני דבר מפורש וכי תני בסיפא מלתא אחריתי.

דלאו דומיא דרישא ממש מתמה הש"ס לפלוג וליתני וכו' איך שיהיה לענן דינא מודה מוהר"ץ צרפתי ז"ל למוהרשד"ם ודלא פהרדב"ז וגם ראיתי לה' בני שמואל בתשו' סימן כ"ב שגשאל על סוחרים שהחליפו סחורותיהן אחר ששמו אותם אם יש בהם אונאה ופסק דאין בהם אונאה פנין דחליפין ניהו דבגדים הם כפלים שהם דבר המתקנים ע"ש שהאריף וכ"ה דעת הסמ"ע ז"ל שם ותשו' מוהרש"ך וס' בני חיי שהביא הרב באר היטב אינם בגמרא אצלי לחזות בנזעם ש"ס סוד דבריהם ז"ל וכעת זיכני ה' וקניתי ס' בני חיי ושם ראיתי את הלח"ש מסכים הולך לסברת ה' מוהרשד"ם ע"ש ואחז"ר ראיתי להרב מח"א ז"ל בה' אונאה סי' י"ד שהביא דברי הרדב"ז הנזכרים למעלה וכתב ע"ז וזה אינו מס' הריב"ם ורבו הרי"ף ז"ל ע"ע וקצר במקו' שאמרו להאריף ולענן דינא דל"ש להשתמש ל"ש לסחורה ל"ש שמו ל"ש לא שמו אין בחליפין אונאה כלל פהוראת הגוף אשלי רב רבי סיעתא דשמיא נו"ן אחרי מןפולג נזדמן לידי כר'גע נראה ס' שבות יעקב ח"א סי' קס"ו שהאריף בחליפי טבעת בפירות ופסק דיש פאן אונאה וכו' ע"ע ואכמ"ל ובס' חיים שאל ח"א סי' ע"ד אות ל"ד שכתב שהרדב"ז הוא יחיד בדבר: (פב) חליפין ראובן ושמעון נכנסו יחד למרחץ ובצאתם ראובן לבש חגורת שמ' ושמ' את של ראובן פי לא הפירו ובלכתם לבית הפיר ראובן שהחגורה היא של שמעון ושלחה אליו ע"י שליח וחתפוה ממנו אנשי בליעל אם נתחייב בה או לא עיין טוש"ע סי' קל"ו ושו"ת ה' משאת משה ז"ל ח"ג סימן ס' ס' י' באורף: מערכת אות טית (א) טבח קי"ל טבח שקלקל אם בשקר אפי' אופן חייב לשלם כמו שנת' בס"ר ש"ו ס"ה ע"ש ול"ש לן בין הקדים לו שפרו ללא הקדים ודאמרי' בהגוזל דצ"ט ע"ב א"ר זירא הרוצה שיתחייב לו יקדים לו שפרו לאו דוקא אלא ר"ל יקדים הקצבה בשאינו קבוע לשחוט בשקר ורב"א במקובצת הביא דעת הרמ"ה מסקרטא ז"ל פדכתי ודעת הרמ"ה דדוקא בהקדים וכן

נראה דעת הרשב"א ז"ל שהובא במקנפצת לשם בד"ה אמר רב פפא וכו' עש"ב: ש וכן טבעת.

דין נותן טבעת על המקח עיין בד"ה ס"י ר"א כנ"ה הגהב"י ז"ל סי' ק"ן שם ורשום אצלי במקום אחר וכבר נתבאר בהב"י ז"ל סימן ר"ד בשם הירושלמי והגה"מיי ע"ש ובהרדב"ז התדשות ח"א סימן תנ"ב ע"ש ובדרשוטי הארכתי בזה בס"ד עיין בדרוש שבת זכור: (ג) טבעת דין טבעת הקידושין כנ"מ דידה עיין כנ"ה אה"ע סי' צ' אות פ"ו ע"ש וזוהי פה האלמנה לבד מסכי פתנתה והפעל יורש אותו לאחר מותה ע"ש אות ה' ובסי' צ"ג בהג"ה אות ה' ובסי' נ' מ"ש משם מוהר"ם מלוזבלין ז"ל ומדין הטבעת ע"ש וע"ע בכנ"ה ח"מ סי' צ"ז בהג"הט ועיין בה' בית שמואל ר"ס י' ועיין בספר בית דוד ח"א"הע סימן ל"ב: (ד) טוב מי שקבל עליו ליתן בגדים טובים לחבירו אין המקבל יכול לומר שיהיו טובים ביותר רק שיהיו בינוניים דמקרו נמי טובים ה' צמח צדיק בתשו' סי' י"א ע"ש והראיה השנית שהביא לא מן מקרא כאלו ירדוף הקורא נראה ונדחה ועיין בתשובת פרי הארץ ובתשו' הרב לחם רב סי' י"ד נראה דהכי ס"ל דטובים דקאמר ר"ל העוברים בין הסותרים ע"ש וע"ע במקו' לכתרא במ"ד לדס"ט ובש"ע סי' רי"ו ע"ש ובסמ"ע שם וכעת מצאתי להרב הקסיד בקו' לשו' בני אדם במע' אות ט' שהביא דברי הרב צ"צ הגינתים למעלה ובאות י"ד הביא דברי ה' לח"ר הנאמרים באמת וכתב ה' ז"ל וזה מסכים לדברי הצ"צ ע"ש: (ה) טבח בע"פ שנת תקע"ב בנדק שוחט א' .

כפ"ש של חבירו והכשירו ונכנס בודק אחר אחריו ומצאו סריף וסביף וכשקראו לבודק הא' השב השיב פי שכהה היא לפניו לפתוח צד הב' ולבדקו ומדברי הרשב"א סימן ד' וסימן תרל"ב שכתב שאין לו התנצלות בטענה זו דא"כ לא משפחת לה העברת הטבח מעולם והרב מוהריב"ל והרב מוהרי"מ ט' פתבו דדוקא השוחט לעצמו ומוכר לאחרים דהו"ל הנאת חמוד ממון אבל בשוחט לאחרים ובודק לא מחמירנו עליה פולי האי אלא בקבלת דברי חבירות בג' סגי ע"ע וע"ע בכנ"הג י"ד סי' קי"ט מ"ש בזה.

ואני עני מצאתי עוד לה' יכין ובנועז בח"א סי' ה' שכתב פן והאריף להוכיח בדבר ושכ"כ הראב"ד בס' איסור משהו עיין עליו וע"ע לה' זקנו הרשב"ץ ח"ג סי' קע"ב וע"ע להרב גבעות עולם סי' ב' מה שהאריף בזה וע"ע להפר"ח שם וע"ש ה' ש"ף שם משם ה' מהרש"ל דבסגופים כפי ראות עיני הב"ד סגי והפל לפי מה שהוא אדם כמ"ש הרבנים ז"ל וכן עשינו מעשה וסלקנו ידו חדש א' וקבל עליו תעניות אשר גזרנו עליו והחזרנוהו לכשרותו בהספמת חברים המכשירים הי"ו: (ו) טנפס לא נחלקו הרא"ש ז"ל בתשו' פלל ס"ח והרשב"א ז"ל בח"א סימן תתפ"ט והריטב"א והנמק"י ז"ל שנתבאר במרוך הב"י ז"ל סי' ס' והסמ"ע והב"ח והש"ף ס"י י"ו אלא בשטרי הלואה שאינם צריכים שאלת חכם אבל בשטרי מתנות ומודעות שיש בהם פרטי דינים לכ"ע אפי' בלא טענת מזויף יתבין ליה שאין מי שיחוש לממונו יותר ממנו ואי לאו בר הכי הוא יראהו למי שיירצה אולי ימצא לו זכות דאפוישי במחלוקת לא מפשינו לומר דאף בשאר שטרות שאינן שטרי מלנה חולק הרשב"א ז"ל כנ"הג ח"מ מה"ב שם בהגה"בי אות י"ד וע"ע בשו"ת המינוחסות להרמב"ן ז"ל בס"י ה'.

הן היום נראה בעליל תשו' הרב כנ"הג בס' עץ הדר סי' כ"ט ושם פתב כמ"ש בספרו כנ"הג ע"ע ועיין בתשו' הרשב"ש סי' תקע"ז וחוט המשולש ח"ג סי"ג ומעשה בא לפני מי שגדול ר' אבא זלה"ה והרב דן ידן וסיעת מרחמוהי וכן הורו וכן אח"ז רב בא מעשה לפני הרב חק נתן הורה גבר פנותיהו ולע"ע מצאתי לה' גור אריה סי' י"ו שפתב ונ"ל אבל ליו"ש הדעת נותן דלכ"ע יתנו לו טנפס הואיל ולא ידע במילי דמורישו וכן פי' מוהר"ר נסים ספורנו זצ"ל בתשו' כ"י שאפי' בשטר מקונים והר"ד אומר אנו נעינו בשטר אם יש זכות ליו"ש יכולים היו"שים לומר אנו רוצים הטנפס ולדקדק בו מאד ע"כ וכן נעשה הלכה למעשה מאת מעלת בני הישיבה פ"ה מנטובא יע"א עכ"ל וע"ע לה' כנ"הג בתשו' שם סי' רמ"ד ומדברי מהרלנ"ח סי' צ"ו מוכח דלמאן דס"ל דלא יתבינו טנפס לתובע אפילו ליתומים נמי דבהכי קא מירי הרב ז"ל ע"ע (ז) טעות.

ראובן ושמעון שותפים וביירו החשבון הדק היטב וחלקו השותפות שהיה ביניהם ואח"ז עמד ראובן ותבע משמעון שטע' בחשבון מסוף מה שלא נכנס בחשבון ושמעון טוען פבר חלקנו השיתוף ולא נשאר בינומינו מאומה הדין עמו.

דבר משה ח"ב סי' י"ג ע"ש: (ח) טעות. מי שחייב עצמו בחו"שבו כי מן הדין חייב ואח"ך הוברר שאינו חייב בדין עיין ש"ות ה' פרם שלמה סי' ז"ך ועיין מש"ל בס"ד וכן אם טען שחייב עצמו במה שנתחייב אביו בחו"שבו כי אביו הניח לו ברכה ועכשיו לא מצא אין בדבריו פלום ע"ש: (ט) טעות.

מי שנתפטר עם חבירו בשביל שא"ל א' מן החכמים שאין הדין. עמו הניא פשרה בטעות וחוזר מוהריק"א ז"ל בדין גביית כתו' ולאו דוקא שא"ל בן אחד מן החכמים אלא אפי' טען דלא מסיק אדעתיה שהדין עמו אי הניאמלתא דעביד אינש למטעי נאמן ש"ות מוהר"ם אלשיך ז"ל סי' י"ד כנ"הג ח"מ מה"ק סי' כ"ה בהג"הט אות ס"א ועיין כנ"הג סי' ע"ט בהגב"י אות י"ב ועיין בתשו' הכנ"הג שנגדפסו פעת בח' עץ הדעת סי' ד' דל"ג ע"א במי שיש לו פתופת בנ"ד של אמו וכשחלק נכסי אביו עם אביו חלקו בשוה דלא ידע דזוכה יותר על אחיו מה שנוטל בתורת ירושת פתופת אמו דהניא מחי' בטעו' ושמק"ר אדרבי חלוק עליו ע"ש: (י) טעות הגוי.

כתב ה' בנמיני זאב סי' ק"ט דמצנה על ישראל להחזיר לגוי אם טעה ואפי' שהגוי הטעה את עצמו משום קידוש הש"ית הכנ"הג חח"המ סי' קפ"ג בהגהב"י אות נ"ד חלק עליו בזה והתיר ע"ש ועיין לה' מח"א ז"ל בהלכות גזילה סי' ד' באורף: (יא) טעיתי טענת טעיתי בהודאתי עדיפא מטענת משטה הייתי בך הש"ף ז"ל ר"סי פ"א ע"ש ועיין בתוס' גיטין די"ד בד"ה ולא פש גביה וכו' גבי הנהו גנאי וכו' ע"ש: (יב) טעיתי יש להסתפק בת"ח דגמיר וסביר ומןחזק בעיני הב"ד דלא טעי בהכי דידע הדין אם נאמן לומר טעיתי בדין או שכח דבר א' מלימודו לפיכך שורת הדין אם בטענה זו בא א להוציא אינו נאמן ואם להחזיק מה שבידו נאמן ובמקום שבועה אפי' בא להחזיק אינו נאמן כנ"הג ח"מ מה"ק סי' ע"ט בהגהב"י אות י"ד: (יג) טעיתי ראובן שהמחה את שמעון אצל לוי ואמר טעיתי פעובדא דהנהו גנאי דפש ה' אסתירי זוזי לגבי חד עיין בגיטין די"ד ובהמש"ל פ"ו מה' מכלי דין ט' ע"ש: (יד) טעיתי בהודעה לפני ב"ד לא מצוי לומר טעיתי כנ"הג סי'

קכ"ו בהג"ה הט אות כ"ו ע"ש וכן אם כתב המחילה בכתב ידו עיין ש"ות מים חיים: (טו) טעיתי.

ראובן יש לו ד' בנות ונשא ב' בחייו ונלב"ע ואח"ך נישאו האחיות הנשארות מתפיסת הבית והיה הנשאר חלקו אותו שנה בשנה ולעת עתה טען א' מבעלי האחיות הנשארות בחיי אביהם כי בשעת חלוקה לא נודע לו שורת הדין שהבנות הנשארות אחרי מות אביהן נישאו מחלקם בירוששה וס"אד דנישאו מתפיסת הבית כדרך שנישאו אחיותיהן ועכשו האיר ה' את אור עיניו במה ששמע מפי א' מרבני העיר יצ"ו דאין להם לינשא אלא מחלקם בירוששה והנא מחי' בטעות והדרי בי: תשובה הנה האדון ה' מוהרי"קו ו"ל בשו"ר ש' ענף פ"א הביא תשו' רבי אביגדור ו"ל במחזיק ג"ש שאינו יודע בע"ד שמן הדין אינו יכול לעשות ולבסוף נודע דכשלא פדין עשה דנדאי אין לו חזקה כלל כי מה שלא מיקח לפי שלא היה יודע שהמחזיק היה עושה שלא פדין וכו' דאם הוא דבר שתדע מצי טעין הכי נאמ' למחזיק צא וברור אכילתה וכו' והרי לה שיכול לומר שלא הייתי יודע שהייתי יכול למחות בכל דבר שאפשר לדעת לטעות וכו' עכ"ל והרב מוהרי"קו ו"ל בתשו' סי' יו"ד מדיני גבית הפתובה דף א"ך ע"ב פתב וז"ל שמה שנתפטר הוא לפי שא"ל החכמי שיש ספק בדין ועכשו שהוכרר הדין לדעתו ו"ל הנייא פשרה בטעות וחוזרת ע"ש וה' מוהר"ם אלשיך ו"ל בתשו' סי' י"ד פתב אחר שהביא תשו' מוהרי"קו ו"ל סי' קי"א וז"ל ומתראיה שהביא נראה ברור שאפ"ל לא אמר למורשה דבר כי אם שהיה טוען דאסיק אדעתיה שכתו' חמותה קודמת נראה דמהימן דהנייא מלתא דעבידי אינשי למטעי ואנו סהדי דמסתמא הכי אסיק אדעתיה וכו' דלאו כ"ע דינא גמירי וכו' עכ"ל.

גם ה' מוהר"י לבית לוי ו"ל בס"י ע' הביא דברי ה' מוהרי"קו ו"ל שבושורש ד' ושבשורש קי"א ומסיק וז"ל הרי לה בהדיא שאפילו קבל מעות על המחילה ואפ"ל שפתב לו כל חזוקי סופר כל היכא שנתחדש לו אח"ך ידיעה אחרת שיש לו זכות עליו המחזיק בטלה וכו' עכ"ל.

גם מוהרשד"ם ו"ל בח' ח"ה מ סי' שכ"א הביא דברי הגאון מוהרי"קו ו"ל הנאמרים באמת ותלה להו פיפי ע"ש ובתשו' הרשב"ץ ו"ל בח"ב סי' רכ"ח פתב בפשי' לא שנא טעה מעצמו ל"ש הטעוהו אחרים אם הדבר ברור שנעשה ע"י טעות חוזר הקנין ע"ש והנינו היכא דטעו בדטעו אינשי וכדברי מוהרי"קו ונאחזות מרעהו ו"ל גם אשו"ר לה' מוהרי"מ"ט ו"ל בח"א סי' ק"ב נשאל על נדון קרוב לנדונינו ובסוף דבריו פתב וז"ל ולפי דרכנו למדנו שכל שהיה מוטעה במחילה ויש לומר שע"ד פן לא הייתה פוננתו למחול את שלו מחילה בטעות כזו אינה מחילה כלל וכו' עכ"ל וע"ע בשו"ת הרשב"ש ו"ל סי' ס"ט ע"ש: ודע דמהך עובדא דרב ענן דבדקא דמאי דפ' חזקת דל"ב דמייתי לה ה' מוהרי"קו ו"ל שם והנגררים אחריו ו"ל י"ל דאע"ג דלא טעין דלא מחל אלא משום דלא גמיר דינא אנו בדין טענינו ליה מדקאמר ליה כי היכי דמר לא ירע דאי הנה ידע דלאו דידיה לא הנה שקיל ה"נ איהו לא ידע וכו' ועיין לעיל אות י"ד מה שרמזתי בזה בס"ד: (טז) טעיתי הא דנאמן לומר טעיתי באיסורין ונלא פסלינו ליה לעדות וכן לענין דחשבינו ליה חשוד ושפגדו נשבע ונוטל אי בעינן דוקא במלתא דטעו בה רובא דעלמא וכאותה

שְׁאֵמְרוּ לָא תַחֲמוֹד לְאַנְשֵׁי בְּלָא דְמִי מְשַׁמַּע לְהוּ או"ד אפ"ל לְמִיעוּטָא וּכְהוּא עֲנֹבְדָא דְהִנְהוּ קְבוֹרָאֵי בַּפ' זֶה בּוֹרֵר עֵינָן בְּתִשׁוּי הַרִיב"ם ז"ל ס' קנ"ט וּמְר"ן הַב"י ס' ל"א: (יז) טְעִיתִי רְאוּבֵן שְׁנָתָן מְעוֹת לְשִׁמְעוֹן בְּחֻשְׁבוּ שְׁהֵם שְׁלוֹ וְאַח"ךְ טָעַן וְאִמ' שְׁטַעָה בְּחֻשְׁבוֹנוֹ וְהֵם שְׁלוֹ וְשִׁמ' אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר אִם הֵם שְׁלוֹ יִשְׁבַּע רְאוּבֵן שְׁטַעָה אַע"פִּי שְׁאִין שְׁמַעוֹן טוֹעֵנוּ בְּרִיא הֶרְדָּב"ז ח"א ס' י"ד כַּנ"ה ג ס' צ"ג אוֹת ה' בַּהֲג"ה ט: (יח) טָעַנְיָן לִיהֵ הֵיכָא שְׁהִידִין נוֹתָן שְׁאֵם יִטְעוֹן טְעִיתִי בְּדִין דְּנֶאֱמָן אַפ"ל אִי לָא טָעִין טָעַנְיָ לִי כֵּן מִתְבָּאֵר מִדְּבַרֵי מוֹהֲרִיק"ו וּמוֹהֲרֵשֵׁד"ם ז"ל כַּנ"ה ג ח"ה מ מה"ק ס' ע"ט בַּהֲגַהֲב"י ז"ל אוֹת ט"ו: (יט) טָעַנְיָן לְלוֹקַח אִם הַמוֹכֵר לֹא הָיָה נֶאֱמָן בְּדְבָרֵיו אֲלָא עַד שְׁיָבִיא עֵדִים וְרֵאָה גַם הַלוֹקַח דְּאֵתָא מִחֻמְתֵּיהֵ לָא טָעַנְיָן לִיהֵ עֵינָן מוֹהֲרִימ"ט ז"ל ח"א ס' ק"ח וְח"ב בַּח' ח"מ ס' ז"ך וּבַס' בְּתֵי פְהִינְהָ ס' מ': (ך) טָרְפָא עֵדִים שְׁנִטְלוּ בַּק"ס עַל הַחוּב אִם גּוֹבָה ע"י מְשַׁעֲבָדֵי אוֹ לֹא עֵינָן בְּטוֹר ס' ע' שְׁפֶתֶב וְאִם יֵשׁ בּוֹ קִנְיָן חֲשִׁיב כְּמַלְוָה בְּשִׁטְר כַּדפ"ל וְכִתְבוּ מֶרְן הַב"י ז"ל ס' ט"ל וְעֵינָן כַּנ"ה ג ס' ט"ל בַּהֲג"ה ט אוֹת י"ז: (כא) טָרְפָא דְעַת רַש"י ז"ל שְׁאִין הַלוֹקַח יָכוֹל : לְסַלֵּק הַב"ח בְּמְעוֹת אֲלָא הֵיכָא שְׁקִנְיָא בְּאַחֲרֵיּוֹת.

דְּהוּא עוֹמֵד בְּמַקוֹם הַמוֹכֵר וּמוֹכְרֵגוֹפִיָּה מְצִי לְסַלֵּק הַב"ח בְּמַתָּן דְּמִים אֲבָל קִנְיָאָה שְׁלֹא בְּאַחֲרֵיּוֹת לָא דְכָאִישׁ אַחֵר הוּא עַכ"ל מְהַרְשֵׁ"א ז"ל בַּח' לְכַתְּנ' דְּצ"ב בְּרַש"י בַּד"ה וּפְיִיִסְיָה וְכו' עַכ"ל: (כב) טָרְפָא נְסַתְפַקְתִּי בְּמִי שְׁנִתְקַשֵּׁר בְּשִׁדְכָנוֹת לְמִשְׁוֹ זְמַן ה' שְׁנִים וְהַמְתַּחַרֵּט מֵהֵם יִתְחַיֵּיב לְחַבְרֵיו סָף מַה וְכָתוּב בְּשִׁטְר בְּכָל חִזְיוֹקוֹ סוֹפְרֵי ב"ד ע"פ מ"ש בְּטוֹש"ע ח"א ס' נ"ה וּבְטוֹש"ע ח"ה מ סִימָן ר"ז ע"ש וּבְתוֹף הַזְמַן מְכַר א' מִהֲצַדְדִין קַרְקַעוֹת שְׁהִיוּ לוֹ וְלִסוּף ה' שְׁנִים מִיָּאן בְּכַתְף סוֹרְרַת לְקִיָּים הַזְוּיָג וְנִתְחַיֵּיב בְּסוֹף הַקְּנָס הַקְּצוּב בִּינֵיהֶם וְלֹא נִמְצָא אֶתוֹ בְּנֵי חָרִי מִי מְצִי לְמַטְרָף מְשַׁעֲבָדֵי שְׁמֹכֵר בִּינֵי בִינֵי אוֹ לָא מִי אֲמָרִי דְשִׁטְר זֶה לֹא נִיָּתֵן לְגַבּוֹת בְּנֹדָאֵי לָא אֲמָרִינָן בַּכ"ה לְקוֹחוֹת אֵינְהוּ דְאַפְסִידוֹ אֲנַפְשֵׁיָהוּ דַּמ"מ אֲמָרִי מֵאן לִימָא לָן דְּמַמָּאן וְאַתִּי לִידֵי חֵיבָא כָּלֵל או"ד פִּינּוֹן דְעֵבִיד אֵינִשׁ דְּמַחְלִיפָא שִׁיטְתֵיהֵ בְּשִׁנּוֹתוֹ אֵת טַעְמוֹ וּמְקָרָא מְלָא דְבַר כֵּן אֲדָם וְיִתְנַחֵם הו"ל לְאַסוּקֵי אֲדַעְתֵּיָהוּ וְלֹאֲזַדְהוּרֵי וְהַשְׁתָּא דְלֹא מְזַדְהֵרֵי אֲמָרִי בְּהוּ לְקוֹחוֹת אֵינְהוּ דְאַפְסִידוֹ אֲנַפְשֵׁיָהוּ וְכַעֲיָן זֹו אֵיכָא לְאַסְתְּפוּקֵי בְּמֵאֵי דְקִי"ל מְלִנְהָ שְׁהוֹצִיא שִׁט"ח עַל חַבְרֵיו וְטָעַן הַלְוָה פְּרוּעַ וּמְלִנְהָ אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ דְּפְטוֹר הַלְוָה וְאִם חֲזוֹר הַלְוָה וְאִמֵּר עֵינִינְתִי בְּחֻשְׁבוֹנֵי וְנִתְבָּרַר לִי דְשִׁטְרָא לָאו פְּרִיעָא הוּא וְחֲזוֹר וְגוֹבָה בּוֹ אַפ"ל מְשַׁשׁוּעֲבָדִים אִם מְכַר הַלְוָה בִּינֵי בִינֵי בְּעוֹד שְׁאֵמֵר מְלִנְהָ אֵינִי יוֹדֵעַ וְלֹא הִסְפִּיק לוֹ עֵינִינְתִי בְּחֻשְׁבוֹנֵי עַד שְׁלֹא נִמְצָא לְלוֹהָ נְכִסֵּי ב"ח מִי מְצִי טְרִיף דַּאמ"ל מְלִנְהָ פִּינּוֹן דְכִי הִדְרָנָא וְדִיִּיקְנָא הִדְרָנָא וְגַבִּינָא בְּיָה הו"ל לְאַזְדְהוּרֵי או"ד אַמ"ל לְקוֹחוֹת אֲנִן אַפּוּמָף קָא סְמִיכְנָא וְאַנַח מְרַעַת לְשִׁטְרָא וְכִבְרַר רֵאִיתִי לְהַש"ף ז"ל בַּס' נ"ט עֲלָה וְנִסְתַּפַּק בְּזָה ע"ש וְנִרְאָה מִדְּבָרֵיו ז"ל דְעַתוֹ נוֹחָה לוֹמֵר דְלֹא גָבִי אֲלָא דְאַפְשֵׁר לוֹמֵר דְגַבִּי וּמְרִיָּהֲטָא דְלִשׁוֹן הַנִּמְק"י ז"ל דְלֹא אֵיפְסֵל שְׁטְרָא לְגַמְרֵי מְשַׁתְמַעֵן מְלוּהֵי כְּדַעַת הַש"ף דְלְגַמְרֵי אֵינוֹ נְפִסֵּל וְאַהֲנֵי לְגַבּוֹת מְשַׁשׁוּעֲבָדִים שְׁמֹכֵר אַחֵר שְׁחֲזוֹר וְאִמֵּר עֵינִינְתִי וְכֵן הֶעֱתִיקוּן בַּס"ס"י ס"ה יַע"ש אֲלָא שְׁמִדְבָרֵי הַפְּרִישָׁה שְׁדִיָּיק מְדָלָא כְּתַב הַשִּׁטְר פְּסוּל מְשַׁמַּע דַּס"ל כְּהַרִיטְב"א וְכו' וְלֹא הֶעֱתִיק מְיִכַת לְגַמְרֵי וְכֵן בַּס"מ"ע ע"ש דִּיִּיק טְפִי דְלֹא נְפִסֵּל כָּלֵל.

הַן הַיּוֹם נִרְאָה בְּעֵלִיל ס' בֵּית אַבְרָהָם לַה' מוֹהֲר"א יִשְׂרָאֵל ז"ל דְמְסַתְבַּר לִיהֵ דְגוֹבָה בּוֹ דְהו"ל לְאַסוּקֵי אֲדַעְתֵּיָי לְקוֹחוֹת וּמְשַׁמַּע לִיהֵ הֵכִי מַמ"ש מְרָן הַב"י ז"ל בַּס' קי"א בְּשֵׁם

הַרְשָׁפָא ז"ל דְּמַלְוָה שְׁנַתְרַשְׁל לְגַבּוּת חוּבוּ וְאַשְׁתְּדוּף בְּנֵי חַרֵּי דְחוּזָר וְגוּבָה מֵהַמְשׁוֹעַבְדֵי
דְּלוּקָח יְחוּשׁ לְעַצְמוֹ ע"ש וְלַע"ד לֹא מְפָרְעָא דְהֵתָם לֹא אִיתְרַע שְׁטָרָא כְּלָל מִשׁוּם
דְּנַתְרַשְׁל אַבְל הֵכָא כִּי אָמַר .

אִינִי יוֹדַע אִיתְרַע שְׁטָרָא וְדוּק: הִדְרֹן לְדִידֹן דַּאֲת"ל דְּהֵכָא גְבִי מְזַבְינֵי דְבִינֵי בִינֵי שְׁנֵיא
דָּא דְמַעֲיָקְרָא כִּי נִכְתַּב שְׁטָרָא לְשׁוּם גְּבוּבֵינָא נִכְתַּב לֹא כֹן בְּנ"ד דְּלֹא נִכְתַּב וְדַאי לְגוּבֵינָא
וּמִכְתוּבַת אִשָּׁה דְּטָרְפָה מֵהַמְשׁוֹעַבְדִּים אַע"ג דְּלֹא בּוּדַאי גְּבִיא דְלִכִּי קְדַמָּא וּמִיָּתָא לֹא
גְּבִיא כְּלָל מ"מ מַעֲיָקְרָא לְשׁוּם גְּבוּבֵינָא נִכְתַּב אֲלֵא דְלִכִּי מִיָּתָא מְפָקִיעָא הִלְוֵאתָהּ מִשָּׂא"כ
הֵכָא בְּנ"ד דְּלֹא נִכְתַּב אֲלֵא לְקַיִים הַזּוּי וְשָׁלֵא יֵשׁ צַד חַיּוּב כְּלָל אֲלֵא הָא דְלִכִּי מְמָאן חַד
מְנַיְהוּ רַמְיָא חַיּוּבָא מֵהַשְׁתָּא וּמַמ"ש הַרְשָׁפָא בְּתִשׁוּ' הַבִּיאָה הַב"י בְּרַס"י ר"ז בְּרַאוּבּוֹן
שְׁהִתְנָה עִם אֶלְמָנָה שְׂאָם תְּנַשָּׂא לְךָ' שְׁנָה שְׁתַּחֲחִיב לּוֹ בְּסָף ק"ק זּוּז דְּפֶסֶק דְּנִמְכָר ע"י
כְּתִי וּמְסִירָה ע"ש וְהִיא ל'וֹ נְדָפְסָה בַח"ג ס' ס' ע"ש וּבּוּדַאי דְצָרִיף לְמַכְתַּב לִיָּה קִנֵּי לָף
הֵאִי שְׁטָרָא גּוֹפִיָּה וְשַׁעֲבוּ דַאֲיִת לִי בִּיָּה אֶלְמָא דְבְּדַאֲיִת שְׁעַבּוּד דְב"ח אִין רֵאָיָה דְכִי נְמִי
לִית לִיָּה שְׁעַבּוּד קַרְקַע מְצִי מוּזְבִּין תַּדַּע דְּהָא כְּת"י אַע"ג דְּלֹא גְבִי מְשַׁעֲבְדֵי כְּדִתְנּוּן בְּס"פ
ג"פ וּבְטוּש"ע ס' ס' ט אִפִּי"ה נִקְנָה בְּכְתִי וּמְסִי כְּמַבְוֹאָר בְּש"ע ס' ס' ו' ע"ש בְּס"מ"ע
ז"ל סְקִי"ז ע"ש: אִיבְרָא דְמַמְאֵי דְאַמְרִי פ' חֲזַקְתָּ דַמ"א לְמ"ד הַמּוֹכֵר שְׂדֵה בְּעַדִּים גּוּבָה
מְנַכְסִים מְשׁוֹעַבְדִּים וּר"ל שְׁמַכְר שְׂדֵה בְּאַחֲרֵיּוֹת שְׁהִלּוּקָח טוּרְף מְמַקְרַקְעֵי שְׁמַכְר אוֹ
מִשְׁכּוֹן אַחַר זְמַן הַמְכִירָה ע"ש בְּפִירְשׁוּב"ם ז"ל שְׁמַעַת מִיָּנָה דַאֲע"ג דְּעַבְדִּי דְלֹא אֲתִי פִינּוֹן
דְּאֲתִי שְׁפִיר טְרִיף ה"נ דְּכַנּוּתִיָּה מִיָּהוּ אֲפִתִי מֵהָא לֹא אֲרִיָּא דְשָׁאנֵי הֵתָם דְּאַגְלֵאֵי מְלִתָּא
דְּמַעֲיָקְרָא בְּרִיא בְּחַיּוּבָא הֵנָּה מוֹכֵר בְּשַׁעֲבָה שְׁמַכְר וְהו"ל לְמִידִק טְפִי אַבְל הֵכָא בְּנ"ד מִיָּמַר
אַמְרֵי מְכָאן וְלִהְבָּא הוּא מִתְחַרֵּט וּבְכ"ה ג לֹא הו"ל לְאַסּוּקֵי אַדְעִתִּיָּהוּ דְלוּקָחִים: וּבְפָרֵק
הַמּוֹכֵר דָּף ע' אִיתָא הֵתָם בְּעָא מְנִיָּה רַב עַמְרָם מְר"ח הַמְּפָקִיד אֲצֵל חַבְרִוּוֹ בְּשִׁטְר וַאֲמ"ל
הַחֲזוּרְתִי לָף מִי מְהִימָן או"ד מְצִי א"ל מְפָקִיד שְׁטָרָף בִּידֵי מַאי בְּעֵי וְכו' ע"ש וּבְס"פ ג"פ
פֶּסֶק הַרִי"ף ז"ל דְּבַכְת"י נֶאֱמָן לָנָה לּוֹמַר פְּרַעְתִּי וְהַרְזוּ"ה ז"ל חֵלֵק עֲלִיו מִשׁוּם דְּמַצִּי א"ל
אִידָף שְׁטָרָף בְּיָדֵי מ"ב וְכַתְּב עֲלִיו הַרְמָב"ן דְּטַעַם הַגְּאוּנִים מִשׁוּם דְּבִשְׁטָר אִית בִּיָּה טְרַפָּא
מֵהַלְקוּחוֹת וְאִם אִיתָא דְּפְרַעְיָה הו"ל לְמַשְׁקַל מְנִיָּה שְׁטָרָא אַבְל הַכְּת"י דְּלֹא גְבִי מְשַׁעֲבְדֵי
לֹא חֲזִינֵשׁ לִיָּה מ"ה נֶאֱמָן לּוֹמַר פְּרַעְתִּי וְלֹא אִיכְפַת לִיָּה אִי שְׁטָרָא בִּידָא דְּמַלְוָה ע"ש שְׁמַעַת
מִיָּנָה דְּבִשְׁטָר פֶּקְדוֹן גְּבִי מְשַׁעֲבְדֵי אַע"ג דְּלֹא נִכְתַּב לְחַיּוּבָא דְּפֶקְדוֹן בְּעֵי לְאַהֲדוּרֵי
בְּעִינָיָה וְאַפ"ה אִם גְּתַחֲחִיב גּוּבָה מְשַׁעֲבְדֵי מְדַקָּא לִיָּה שְׁטָרָף בְּיָדֵי מ"ב אִי לֹא דַאֲיִת לִיָּה
מַגּוּ דְּנֶאֱנָסוּ וְדַאי דְּמָיָא לְנ"ד: שׁוּב מְצַאֲתִי בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁפָא ס' קל"ז דל"ז דְּפִשְׁטָא לִיָּה
דְּלֹא גְבִי מְשַׁעֲבְדֵי בְּשִׁטְר פֶּקְדוֹן וּמַהֲף מוֹתִיב לְהַרִי"ף ז"ל וְסִיעַת מְרַחְמוּהֵי דְּסַבְרֵי מְרַנּוֹן
דְּבַכְת"י לֹא מְצִי א"ל שְׁטָרָף בְּיָדֵי מ"ב פִּינּוֹן דְּלֹא גְבִי מְשַׁעֲבְדֵי ע"ש וְעִינּוֹן לְקַמּוֹן בָּאוֹת פ'
מְדִין פֶּקְדוֹן ס' מַאי דְּכְתִי בְּעִנְיָו' בְּס"ד: הַאֲמָנָם מַמ"ש הַרְמָב"ם ז"ל בְּפִי"ד מַה' מַלְוָה
וּפְסָקוֹ הַש"ע בְּר"ס פ"ב בְּמוֹצֵיא שֵׁט"ח עַל חַבְרִוּוֹ וְאִינוּ מוֹצֵיא לְקַיִמוֹ וְטַעַן הַלְוָה פְּרַעְתִּי
דְּנֶאֱמָן וְאִם חֲזוֹר וּמְצֵא עֲדִים לְקַיִמוֹ דְּהַרִי הוּא פְּשָׁאָר הַשְׁטָרוֹת וְגוּבָה בּוֹ וְכַתְּב עֲלִיו הַרַב
פְּרִישָׁה וּסְמ"ע וְהַב"ח ז"ל דְּקַמ"ל לְגַבּוּת בּוֹ מֵהַלְקוּחוֹת דְּבִינֵי בִינֵי ע"ש וְכ' הַש"ף וּפְשׁוּט
הוּא גַם הַכְּנ"ג לְשׁוּם בָּאוֹת ה' כ"כ וְאַנְכִי לֹא יִדְעִתִּי פִינּוֹן דְּלַהֲש"ך פְּשִׁיט' לִיָּה הֵכָא אֲמַאי
מִסְפֵּק"ל בְּסִי' נ"ט וְאַדְרַבָּא דַּעַת עֲלִיוֹן מוֹכְחָא לְשׁוּם דְּקָרוּב לּוֹמַר דְּלֹא גְבִי וְצ"ע אִיָּף
שְׁיָהִיָּה מְמַנּוּ נִקְחָ לְשִׁאֲלַתִּינוּ דְּגְבִי אֲלֵא דַאֲיָפָא לְמַדְחֵי פְּדִכְתִּי דְּהֵתָם נְמִי נִכְתַּב ע"ש חַיּוּב

מעיקרא ולגבות משא"כ בנ"ד דלא נכתב על החיוב אלא דאי ממאן יתחייב בקנס: שו"ר להכנ"הג בסי' קע"ו בהג"הט אות ל"ג דפסק בפ"ט השותפות ל"ד דמשלם הפחת מביתו לא גבי ממשעבדי ע"ש מלתא בטעמא והא ודאי מהכא תפשוט בעיני כנלע"ד הקצרה וע"ע: ועמ"ש הרא"ש במציעא השיג ל"ח אהא דאמרינן התם זכו לגוי גוי לאו פרו ועשית הישר והטוב הוא וכו' שמותי ודאי משמתין ליה וכו' כתב וז"ל משום שהחמירו עליו חכמים שיכתוב לו שטר שעבוד על נכסיו ויחול השעבוד מעתה ומעכשו וכו' עכ"ל משמע דוקא עד דמשעבד נכסיו בהדיא אמטוליהכי חל השעבוד מעת המכי האל"ה לא נטעמא משום דלא נכתב לגבוינא אלא אי אירע היזקא ועיין במ"ב"י ס"י רצ"א מ"ש בשם רי"ו ז"ל ע"ש ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל ח"ג סי' קס"ח: (כג) טרפא אם נשתתפו בשטר ואירע הפסד אם שטר זה ניתן לגבות ולטרופי ממשעבדי לדעת האומרים משלם הפחת מביתו הסכמת הכנ"הג סי' קע"ו בהג"הט אות ל"ג דלא גבי ואפילו אירע הפסד קודם מכירה פינו דמתחלתו לא היה ראוי לגבות בו ממשעבדי: (כד) טרפא קי"ל מלנה בשטר גובה מהלקוחו כמ"ש בטוש"ע סי' ט"ל וק"ל ובכמה דדוכתי ראונו לנה מנה משמעון בניסן ע"י עדים ובק"ס ולא נכתב השטר ובא"י מ"כ ראונו קרקע אשר לו ללוי ובסיני נכתב השטר של שמ' וכתוב לאמר שההלוואה היתה בניסן ונתאחר עד סיון וכשפא שמעון לגבות חובו מראובן לא נמצא אתו מאומה רק הקרקע שמכר ללוי בין זמן ההלוואה לזמן כתי' השטר עמד השואל ושאל אי מצי טריף מניה הו' ארעא דבתר זמן ההלוואה ובתר עידי ק"ס אזלינן דקלא אית להו או"ד בתר שטר אזלינן דשטר הוא דמפיק לקלא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בראש אמיר הא דגרסי' בפ' חזקת דמ"א ג' לקוחות מצטרפין אמר רב וכולן בשטר הוינן בה אלמא סבר רב שטר מפיק לקלא ועדים לא מפיק לקלא והאמר רב המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים וכו' והא דלא ניחא ליה לשנויי הא דקאמר רב וכולן בשטר מיירי במכר להם שכותב שדי מכורה לה דלית ביה סהדי ואידך בסהדי בלא שטר ותרונייהו פהדי ניגהו דלית להו קלא משו' דאי ס"ד במכר בשטר שדי מכורה לה מאן מפיק לקלא אלא ודאי בשטר דסהדי דקלא אית ליה אהא פריף שפיר ותו מדנקט וכולם בשטר משמע דלא משפחת לה באנפא אחרניא ומשני התם לקוחות ניגהו דאפסידו אנפשייהו דעדים מפיקי קלא משא"כ במלנה ומהדרינן למפרד ממתניתין וממלתיה דרב גופיה דאמר מלנה בעדים אינו גובה מן הלקוחות והא דלא ניחא ליה למימר דמלנה בעדים דקאמ' היינו בדליפא ק"ס דכיון דליפא ק"ס לא מפיקי קלא משו"ה אינו גובה מן הלקוחות ורב דקאמר מר המוכר שדהו בעדים וכו' היינו בדאית ביה ק"ס.

שתי תשובות בדבר חדא דלישנא דרב חד לישנא הוא ואדרבא הו"ל לפרושי מלתיה דמיירי בק"ס דהיא גרמא לאפוקי קלא דלא נימא עדים גרידי מפיקי לקלא וקשיא אידך דרב ומתני' ותו תנא דמתני' דמפליג בין מלנה בשטר למלנה בעדים ליפלוג וליתני בדידה במלנה בעדים גופה בין ע"י ק"ס לשלא ע"י ק"ס אלא ש"מ כל דליפא שטר אלא בעדים ל"ש לן בין ע"י ק"ס לשלא ע"י ק"ס דכולהו לית להו קלא ואין גובה מן הלקוחות וקשיא דרב אדרב ומשני מאן דזיף בצנעא זיף אכל ע"י שטר גובה מן הלקוחות דנהו ליה טפי מהלקוחות ע"ש מפאן משמע דמלנה בעדים אפי' ע"י ק"ס אינה גובה מהלקוחות דלית קלא ולא מפרסמא מלתא אלא ע"י שטר ובפ' ג"פ דקע"ב גרסי' א"ל רבא פרו שילת

להנהו דכתבי שטררי אקניאתא כי כתביתו שטררי אקניאתא אי ידעיתו יומא דקניתו ביה כתבו ואי לא כתבו יומא דקנימתו ביה כי היכי דלא מתחזי כשקרא ופסק רשב"ם דעדי קננו לא מצו למכתב אלא מיום שנוחתם השטר ואי כתב ליה מזמן הלואה פסול אבל לר"ח ז"ל פסק דעדי קננו אינהו מפקו לקלא אמטו להכי טורף מהלקוחות מזמן הקננו ע"ש.

וסברא זו נמצאת נמי לרשב"ם בפ' מי שמת יע"ש. וכבר עמדו ע"ז גדולי ישראל נ"ון והרמ"ה ז"ל בפ' ג"פ סי' ק"ט פאן שנה רבי משנתו כשיטת הרשב"ם ז"ל דהתם ולא הזכיר על דל שפתיו סברת ר"ח ז"ל אבל הרמב"ן שם כת' משם הגאונים ורבי ספרד דע"י עדי קננו טריף שפיר מהלקוחות דמשעת הקננו יצא הקול ומסיק ומפאן סמכו המחברים לומר שאינו יכול לומר פרעתי ע"ש וטעמא דמלתא דכללא כליל הרמב"ן בס' המלחמות שלהי פ' ג"פ אהא דכתב הרי"ף התם דבהוציא עליו כתב יד וטען לנה פרעתי מהימן ולא מצוי למימר ליה איך אי הכי שטרף בידי מ"ב והיגו טעמא פינון דלא גבי ביה ממשעבדי משום דלית ליה קלא אמטו להכי לא חש ליה משו"ה מהימן לומר פרעתי יע"ש ומינה פינון דס"ל דע"י עדי ק"ס גבי ממשעבדי ממילא לא מהימן לומר פרעתי ובידעת הראב"ד ז"ל רבנו פלגן בהדיהו דבשנירי המקו' כתב לאמר דהראב"ד ז"ל והרשב"א ז"ל סברי מרנו פרשב"ם ע"ש אמנם הרב בע"ה ש' נ"ו ח"א סי' ד' סתם לן פדעת ר"ח ז"ל ואח"ך כתב וזה שפסקנו חולק עם ר"ש ז"ל והביא דברי רשב"ם דפ' ג"פ בקצת חלופי גירסאות ומסיק והרי"ף ז"ל כתב בתשו' שהקניין יש לו קול וטורף וכן כתב הראב"ד והרמב"ם ז"ל עכ"ל והרב בעל העיטור במאמר זמן דף ז' הביא דברי רבי חננאל ז"ל כמו שכתב רשב"ם והק' עליו מהך דר"ש דאמר חוץ מגיטי נשים ולקמן יתבאר בס"ד: מערכת אות יוד (א) יבום קי"ל היבמה הולכת אחר היבם כמ"ש בטוש"ע א"הע ריש סי' קס"ו נשאלתי על דין עסק רש"ל תלתא אחי הוו איתן מושבם בעיר ארג'יל יע"א היא ארץ מולדתם ולוי הוא הקטן קבע דירתו עם כל אנשי ביתו בפה מתא תונוס יע"א שנות מספר הסמוך לעשרים שנה וראובן הגדול נדבה ריחו אותו אותה נפשו לשכון כבוד בארצנו תובב"א ועלה האיש מעירו ארג'יל ויצאה אשתו עמו ומהי עליו שם יד ה' וחיל"ש ובר וברתא לא שבק ותצא נעמי מדחי אל דחי סורה וגלמודה ויקר מקרה ותבא פה העיר מתא תונוס יע"א ותבעה את לוי הדר פה מתא ותען ותאמר לו עליה המצנה לכונוס או לפטור ולוי השב ישיב מה לי ולך כי באת אלי הלא שמ שמעון אחי יפת הגדול לו משפט הגאולה ליבם או לחלוץ ועוד בה פי אני א"א ליבם דתלו בי טפלי בנים וב"ב ומה מני יהלוןך אלא מצות חליצ'אבל שמ' אחי אפשר שמיניבם יען בן אין לו ולעולם מצות יבום קודמת לדין אף היא תשיב אמריה הענה פניה ותאמר לו מה לי עוד לעצבי' עצבי' בסמ"ם רוש ולענה מדינה ומדינה ספנת דרכים לא אוסיף עוד להבט ארץ מולדתי ע"כ אחת היא על פן אמרתי כנוס או פטור יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אנשי בר'אש כל מראין תשו' מ"ש מרן בב"י בשם הריטב"א בס' קס"א ז"ל ומ"ש שיש לו אשה ובנים מ"מ אינו מאותן שפופין להוציא אלא דכל שיש יבם אחר שאין לו אשה בו המצנה יותר ובו משיאין עצה ומבקשין אע"פ שאינו גדול לדעת מורי הרא"ה וכו' עכ"ל ופשיטא לענ"ד דכשאין לו בנים חשיב כמי שאין לו אשה ובו המצנה אע"פ שאינו גדול וכן מתבאר מדברי ה' משפט צדק ח"ב סי' א' דף ג' סו' ע"א

דמייתי לדברי הריטב"א הללו למי שלא קיים מצות פ"ור אע"ג דיש לו אשה ע"ש אלא דבנ"ד דשמעון הגדול יושב בארץ מולדתו אי פניפי ליבמה שתלה אחריו או"ד פיון דלוי איתיה קמן פניפי ליה או לניבם או לחלוץ בפ' פיצד דף כ"ד שנינו מצנה בגדול ליבם ובגמ' מפיך לה מדכתי' הבכור ע"ש מפאן אפרו מצנה בגדול ליבם דאורייתא היא ובפ' החולץ דט"ל תנו התם הקטן שתלה בגדול ואמר המתינו לו עד שיבא ממד"ה אין שומעין לו מדקתני ואמר המתינו לו עד שיבא ולא קתני שתלה אחריו למקום שהוא שם ש"מ דאין היבמה הולכת אחר היבם אלא פשהיבם יושב במקום דירתו והיבמה היתה במקום אחר בכ"הג היבמה הולכת אחר היבם אבל אם היבם יצא ממקום דירתו ונדעתו לחזור אינה חייבת לילך אחריו אלא אדרב' המצנה עליה דידיה רמיא לבא למקום דירתו משו"ה לא מצי למתני ואמר שתלה היא אצל היבם דפשי' דאין שומעין לו בזה אלא אפי' אומר המתינו לו עד שיבא אין שומעין לו וסברא זו לא נפלאת היא ולא רחוקה וכבר הולידה והתזיקה הנמק"י בשם הרא"ה ושבן הוא בירוש' כמ"ש בס"פ ז"ב ונהיאו מרן בב"י שם סי' קס"א ופסקו מור"ם ז"ל שם אלא דאיכא למימר דמתני' לא תידוק דא"נ אמרי' שאפי' שהיבם אינו בארץ מולדתו וקביעות דירתו היא הולכת אחריו לעולם להתירה ה"מ פשאין מצוי אצלה אח אחר דמצי שפיר להתירה אבל פשישנו לאח אחר בזה נדאי אמרינו דא"צ לחזר אחר האח הגדול והפוגע בה מתירה לאלתר דמשום מצנה בגדול לא רמינו עלה דתטרח ותזיל וכל עצמה לא באה אלא להתירה והאיכא אח אחר דמתירה שפיר ומינה נמי דלא פניפינו לגדול לבא ממד"ה להתירה דהאיכא אידך אח אחר דמתירה.

איכרא דהדין דין אמת דא"צ לילך אחריו פשהוא במד"ה ומיכף נמי פניפינו ליה ליבם גדול כמ"ש הנמק"י בשם הירושלמי פמדן' שוב אחז"ר ראיתי להרב פנים מאירות ח"ב סי' א' דט"ו ע"ד דהוא ז"ל נמי אייתי לדברי הנמק"י ודייק ממתני' דדוקיין וכבר פתבתי מאי דנלע"ד ואה"נ בתר דשמעין להאי דינא דכל שאינו במקום דירתו אפי' בדליכא אחר אין היבמה הולכת אחריו אלא דכייפינו ליה שיבא ויקיים מצותו אמטו להכי שפיר דייקא ממתני' דלא קתני שאומר לה שתלה אחריו דאדרבא עליה דידיה ליהדר לבא אחריה למקום דירתה איכרא דאיכא למימר לדעת הירושלמי דכייפינו ליבם לבא במקומה א"נ פשאמר המתינו אין שומעין לו וכייפי' לחלוץ הא דכייפי' לדידיה נכפניה לגדול דיייתי פי היכי דלעביד מצנה בגדול דמדאורייתא כדכתי' ועוד בה דילמא גדול בעי ליבומי דהא תנא סבר מצות יב"ק פמתבאר מהגמרא התם ומה"ט פי' הריטב"א בחי' כמ"ד מצות יב"ק פיון דסתם לן תנא פנוותיה ע"ש איה' שיהיה בין ייבם בין יחלוץ מצנה בו שהוא גדול ונכפניה דיייתי וליכא למימר דמתני' בדלא נדעין היכא קאי משו"ה פניפינו לקטן אבל אה"נ היכא דנדעי' ביה היכא קאי פניפינו ליה דיייתי לכנוס או לפטור דא"ה לא הו"ל למסתם לן דאין שומעין לו סתמא פיון דנ"מ טובא לענן דינא אלא פשיטא מתני' אפי' בדנדעי' היכא קאי מתניא והנה במאי דאפליגו ר"י וריב"ל בביאת קטן ונחליצת גדול הי מנייהו עדיפא דמ"ס ביאת קטן עדיפא ומ"ס חליצת גדול עדיפא ופריף למ"ד ב"ק עדיפא ופריף למ"ד ב"ק עדיפא מדתנו תלה בקטן עד שיגדיל גינטר דילמא גדיל ומייבם ונהדר ולטעמך דאמרת ח"ג עדיפא חלה בגדול עד שיבא ממד"ה אמאי אין שומעין גינטר דילמא אתי וחלוץ ור"ל וכ"ש אי מייבם וכ"כ הרשב"א שם בחי' אלא פל

שהווי מצנה לא משהינו ומדמדמה שיהוי מצנה לגבי קטן דהינו קטן ממש כמ"ש רש"י בפ"ה המשנה למי שהוא במד"ה ש"מ דלגבי שהוי מצנה ל"ש לו בין אשתי זמן מרובה בנדאי פגון קטן ממש לשהווי מצנה דאפשר שאינו זמן מרובה דאפשר דעביד ואתי פל שעמא ושעמא הוא אהא מהדר שפיר פיון דעל שהווי מצנה לזמן מרובה אין שומעין לו ולא משהינו כ"ש בקטן בנדאי משהינו לזמן מרובה בנדאי לא משהינו איברא לפום מאי דמיתי תו תלמודא אית דאמ' וכו' ובחליצת קטן וגדול פליגי ואותביה מדקתני תלה בגדול עד שיבא ממד"ה אין שו"ל ואי ס"ד ח"ג עדיפא אמאי איש"ל גינטר דילמא אתי וחקלין ומהדר ליה ולטעמה תלה בקטן עד שיגדל גינטר עד דיגדיל ומיבם אלא פל שהווי מצנה לא משהינו דמאי מהדר ליה בשלמא גבי קטן פיון דקטן ממש שפיר לא משהינו מצנה פולי האי אבל במי שהוא במד"ה דלאו בנדאי לזמן מרובה משהינו למעבד מצנה חליצה בגדול והדרא קו' לדנקתה אלא ודאי דס"ל לתלמו' פל דאיפא שהווי מצנה בין לזמן מרובה בנדאי בין שאינו לזמן מרובה בנדאי לא משהינו ומה"ט גופיה אין ממתינין לו עד ששכופנו לבא ליבם או לחלון אע"ג דמצנה בגדול דשהווי מצנה הוא: וראיתי לה' ת"הד סי' ל"ה שהביא סגניא הלזו ויצא לידון בדבר חדש וז"ל ומ"מ מוכח ה"ם דדוקא בראוי להסתפק שתעבור המצנה אזי לא משהינו לה אבל בפשטין ראוי להסתפק לא ותדע דאמאי נקט תנא ובגדול עד שיבא ממד"ה ליתני עד שיבא ממדינה למדינה בא"י דלא משהינו אלא דוקא נקט בקטן עד שיגדיל ובגדול עד שיבא ממד"ה לא משהינו משום דשמא ימות הקטן והגדול לא יבא לעולם ממד"ה ותעבור המצנה לכך לא משהינו אבל ממדינה למדינה שקרוב הדבר שיבא משהינו עכ"ל.

ואנכי לא ידעתי מהיכן מוכיח מה"ם דדוקא בראוי להסתפק שתעבור המצנה הוא דלא משהינו אבל בלאו הכי משהינו ואי משום דוקיניא דמתני' דדייק מדקתני מד"ה ולא קתני ממדינה למדינה בא"י הא ליתא דא"ה הול"ל תדע וכו' דהוא סיומא דמילתיה ולא הול"ל ותדע וכו' דמשמע דזו ראיה לבר מאי דמוכח מה"ם ואפשר דדייק ה' ז"ל פדוקינין מלישנא דא"ד דמאי דמוכח מקטן עד דגדיל שאני קטן שהוא זמן מרובה אבל במי שהוא במד"ה שאינו לזמן מרובה אלא עכ"ל דמתני' בחדא מחתא מחתינהו וכי היכי דבקטן דאי"ש של משום דזמן מרובה וחישי' לשמא ימות ותעבור המצנה דכונתיה נמי גבי גדול בשוהה לזמן מרובה ושמא לא יבא לעולם ממד"ה ותעבור המצנה אבל בפשטין ראוי להסתפק שתעבור המצנה שפי' משהינו וכ"ת מאן לימא לן דח"ג עדיפא ומתני' דומיא דקטן קתני בראוי להסתפק אהא קאמר ותדע מהיכא פשיטא ליה מדנקט מד"ה ולא נקט ממדינה למדינה בא"י והנה מאי דפשי' ליה להרב ז"ל דמד"ה הוא מקום רחוק וחישי' שלא יבא וכו' כ"ה דעת התוס' ברפ"ק דגיטין אהא דתנן ה"ם המביא גט ממד"ה וכו' דמשמע רחוק כמו האשה שהלך בעלה למד"ה וכמו פרעתי בפני פ' ופ' והלכו למד"ה ע"ש וראיתי לה' מוהראנ"ח בח"א סי' ע"ח אחר שהביא דברי הת"ה דהקלו פתב וז"ל ואע"פ שמדברי הרמב"ם נראה שהוא חלוק בדבר זה שכתב תלה בגדול שהוא בעיראחרת אין שומעין לו דנראה שכל שהוא בעיר אחרת בעלמא אע"פ שאינו במד"ה אמרי' שהווי מצנה לא משהינו וכו' ע"ש ובאמת אנכי הרואה דרבינו ז"ל בפ"ז מה' גירושין פתב המביא גט ממקום למקום וכו' ואחריו נמשך מרן ז"ל בש"ע סי' קמ"ב אמנם הטור שם פתב ממד"ה ע"ש ובהאשה שהלך בעלה למד"ה וכו' פתב רבינו בפ"ט

מה"גי דין ט"ו למד"ה וכן הוא לשון הטור והש"ע סי' י"ז ס"ד ע"ש וכן בפרעתי בפני
פ' ופ' והלכו להם למד"ה פן הוא לשון הגמ' בשבועות רמ"א וכן הוא לשון רבי' ברפט"ו
מה' מלנה והטוש"ע סי' מ' ס"ג ע"ש ובר"פ כ' דייני גזירות תנן מ"ש בעלה למד"ה וכו'
ומייתי עלה פלוגתא דרב ושמר' בפוסקין מזונות לא"א וכג' חדשים הראשו' כ"ע מודו
דאין פוסקין ורבי' בפ"ב מה' אישות דין ט"ו פתב למדינה אחרת ע"ש והטוש"ע סימן
ע' ס"ה פתב מד"ה ע"ש והמתבאר בדברי מרן בב"י דע"כ במקום רחוק אבל במקום
קרוב פוסקין לה מיד ע"ש וכן הוא דתנן התם דק"ז מ"ש בעלה למד"ה ועמד אחר ופרנס
וכו' דבינו שם דין י"ט לא פתב אלא הלה בעלה וכו' ובנדאי דסמיה ואזיל אמ"ש דין ט"ו
למדינה אחרת ובדף ק"ט תנן מ"ש למד"ה ואבדה דרף שדהו וכו' ורבינו בפט"ו מה'
טוען דין י"א העתיק לשון מד"ה ואחריו נמשך מרן בש"ע סי' קמ"ח אמנם הטור שם
העלים לשון המש' והעתיקו ללשון אחר ע"ש הן אמת דבהך לא נפ"ל מידי לענין דינא
אם הלה למקום קרוב או רחוק ובפ' פיצד דכ"ה תנן המביא גט ממד"ה וכו' ורבינו בפ"י
מה' גרושין דין י"ד פתב סתם שלוח גט ח"ל ואחריו נמשך הש"ע סי' י"ב אבל הטור
שם כ' פלשון המשנה ובפ' נערה רמ"ח תנא מש"ב למד"ה ומתה אשתו וכו' ורבי'
בספ"ד מה' אישות פתב הנה במדינה אחרת וכו' וכן הוא לשון מרן בש"ע סי' פ"ט והטור
פתב למד"ה פלישנא דברייתא ע"ש ורבינו שם דין ד' פתב מי שנשפית אשתו והוא
במד"ה וכו' וכן בפ"ח דין כ"ד פתב האשה שהלכה היא ובעלה למד"ה וכו' ובפ"ב דין
ח"י פתב יש מן הגאונים שהורו שאין פוסקין מזונות לאשה שהלה בעלה למד"ה וכו'
וכן שם בפ"ח דין י"ו פתב או שהיה היבם במד"ה וכו' אבל ממ"ש עוד בדין י"ט
שנתחלה הדבר באשה שהלה בעלה למד"ה אין הוכחה דלישנא דמתני' קתני שנתחלה
להם ע"ש ובפ"ג מה' יבום דין י"ו פתב מ"ש וכו' למד"ה פלשון הבריית' ובפ"ד מה'
פיסולי המוקדשין דין י"ד פתב מד"ה פלישנא דבריית' ובפ"ט מה' תרומות דין ג' כת'
במדינה אחרת ולישנא דמתני' במד"ה גיטין דכ"ח א"כ אין ראיה מלשון רבינו דזמנין
קרי ליה מד"ה וזמנין קרי ליה מדינה אחרת או עיר אחרת פמזנבר אלא שה' מוהראנ"ח
דייק טפי דאם איתא לדברי ה' מוהרי"א דדוקא למד"ה שהוא מקום רחוק הוא דאין
שומעין לו ומש"ה מתני' דייקא למתני' מד"ה למימר דאם הוא במקום קרוב שומ"ל
למעבד מצנה דאורייתא דמצנה בגדול וכ"ש שהוא יבם פדכתי' א"כ איך רבינו פתב
למדינה אחרת מש"ל למעקר מצנה בגדול דא"נ בשאר מקלי לא דייק רבינו כ"כ למנקט
הכי ולמנקט הכי שאני הנה דלא נ"מ טובא לענין דינא אבל הקא הו"ל למידק טפי אלא
ש"מ שהרמב"ם חלוק בזה אס' ת"הד וס"ל דכל שהויי מצנה ל"ש לזמן מרובה ל"ש
לזמן מועט לא משהינן אעפ"י שנעשית בגדול דטפי עדיף מחליצת גדול אע"ג דקי"ל
דחליצת גדול עדיפא והטור בסי' קס"א נקט לשון רבינו וכתב וכן אם הנה הגדול בעיר
אחרת וכו' אף על פי שפרוב המקומות נקט לשון מד"ה כמו שהעתיקו לפי דעת ה'
מוהראנ"ח נראה דבא לאפוקי מס' הת"הד דמדינה למדינה ש"ל וכן נראה דעת המרדכי
בפרק החולץ דף ז"ד שכתב תלה בגדול וכו' פתב המימון וכו' וכן אם הנה היבם בעיר
אחרת וכו' עכ"ל ולכאורה ק' דמה בא להשמיענו מדברי המימון מאי דלא שמענין ממתני'
וגמרא ע"כ נלע"ד דאתא לאפוקי מס' הרב ת"הד ו"ל דמד"ה דוקא אבל למדינה
ש"ל אלא מד"ה לאו דוקא וכמו שכתב המימון ז"ל: וראיתי להב"ח שם בסי' קס"א

עמ"ש הטור וכן אם ה'ה הגדול במדינה אחרת וכו' פתב ונ"ל ואע"ג שבמשנה נקט מד"ה לאו ונקא מד"ה אלא לכל מקום רחוק קרו ליה מד"ה וכו' עכ"ל נראה דמה שהרגיש הרב בקאן טפי משאר דוכתי משום דבהנה לא נ"מ מידי לענין דינא אבל הקא נ"מ טובא לענין דינא וכדכת' אף מה שרצה לפרש דהיינו ונקא פשטלוקים בלשון נקראים מקום רחוק וכל שאין חלוקים בלשונותם מקרי מקום קרוב ומשהינן ונמר למלתיה מהו דסימן ע"ה ע"ש הרואה יראה דלא שמה מתניא ולקמן יתבאר בס"ד: ואתה דע לה דבפ' הפותב דפ"ח אהא דתנן התם שלא בפניו פיצד הלה לו וכו' איפליגו ר"א שר הבירה ורבא בבא ליפרע שלא בפני הלנה ורבא ס"ל דמגבין לו שלא יאה כל א' לנה ממון מחבירו והולך לו למד"ה וכתב עלה הרי"ף ו"ל דאי מצוי לשדורי ליה ומודעי ליה מודעינן וכתב הטור בסי' ק"ו בשם הרמ"ה שאם הוא קרוב שיכול השליח לילך תוך קל"ח ימים מודיעין ליה וכו' וא"א הרא"ש ו"ל פתב ונ"ל פדי שילך השליח ויחזור תוך ל' יום שהוא זמן ב"ד וכו' עכ"ל וזהו דעת מרן בש"ע כמש"ש ע"ע נמצאת אומר דבמד"ה רחוק טפי מקל"ח ימים בהליכה והחזרה אבל קל"ח ימים בהליכה וחזרה מקום קרוב קרי ליה הרמ"ה וקרא"ש לא פליג עליה אלא משום דזמן ב"ד שלשים יום וטפי לא וע"ע במ"ק דכ"ג דלזמן ל' יום קרו ליה זמן קרוב ע"ש ואע"פ שמרן בב"י פתב ע"ד הרמ"ה שט"ס הוא בדברי הרמ"ה פבר הושג מהרב"ח ובהיותי בזה הענין ראיתי תשו' א' להרשב"א בח"ב סימן שנ"ט והובאה בב"י בקיצור שאול נשאל בהא דאר"ן פדי שלא יאה יושב במד"ה מד"ה ונקא קאמר פלומר מקום רחוק אבל במקום קרוב לא או"ד ל"ש והשיב פשהו רחוק יותר ממנהלך יום א' וכו' הילכך פל שהוא קרוב מהלך יום א' וכו' אבל פל שהוא רחוק יותר ממנהלך יום א' הרי זה מקום רחוק לענין זה וכו' ובסו"ד הביא דברי הירושלמי דפ' הפותב משנה ח' דמשלחין ג' אגרות שלשים יום לכל אגרת ע"ש ובח"א ס' אלה פ"ד פתב ומסתברא שאם ה'ה במקום רחוק פדי שילך השליח ויודיענו תוך שלשים יום שולחין אחריו ג' אגרות וכו' עכ"ל והיינו כפי שיטת הירושלמי ובהו דח"ב שפתב פל שהוא יותר ממנהלך יום א' חשיב רחוק סיים בזה וכן פתב הרמב"ם וכו' הן אמת שהרמב"ם פתב שאם יבא השליח במהרה שולחין לו וכו' ולא נתן רבינו קצבה בדבר ומרן בב"י הביא משם תשו' הרשב"א שפתב ונ"ל ובתשובה אחרת אחר שפתב הירושלמי פתב פלשון הזה וה"ר משה שפתב מודיעין אותו אם אפשר להודיעו מהרה אולי לגו שלשים יום קרי ליה מהרה ואם למהר יותר איני יודע למה עכ"ל וזה ודאי שלא פדברי אותה תשו' דח"ב אשר הובאת לה דס"ל יום א' ומסיים בה וכו' הרמב"ם ע"ש גם הרא"ש בפ' הפותב שם פתב והאי אפשר לשדורי ולאודעי שכ' רב אלפס ירצה לפרש האי אפשרות בכדי שילך השליח ויחזור תוך שלשים יום וכו' עכ"ל וכ"כ הטור שם בשם הרא"ש אמור מעתה דעת הרי"ף לפ"ד הרא"ש שלשים יום וכד' הרמב"ם לפי דברי הרשב"א פמדנבר ומ"ש הרל"ם ע"ד רבינו שפתב במהרה שהרא"ש פ' שלשים יום ע"ש אינו מדברי הרא"ש אלא מתורתו של הרשב"א וכדכת' אף שיהנה תני תנא פיצד הלה לו למד"ה וכו' ורבינו פתב למדינה אחרת וקאמר דמהלך שלשים יום בהליכה ובחזרה דהיינו ט"ו יום וכ"ש לפי מ"ש הרל"ם ע"ש א"כ תבנא לדינא דמהלך ט"ו יום חשיב מקום קרוב ורבינו קרי מדינה אחרת בדין תלה בגדול ובדין הנפרע שלא בפניו וחד שיעורא לתרנייהו אמור מעתה פיון דמפה למתא ארגיל יע"א

מְהֵלֶּךָ ט"ו יום לַמַּרְבֵּה אֵין כּוֹפִין אֶת הַקָּטָן לַחֲלוּץ וְדַחֲיָנוּ לָהּ מִשּׁוֹם דַּח"ג דְּאוֹרְיִיקָא וּכ"ש דְּאַפְשָׁר שֶׁהוּא מְיַבֵּם דְּעֵדִיף טְפִי כִּיּוֹן שְׂאִין לוֹ בֵּן וּמִשְׂאִיִּין לָהּ עֵצָה שְׂתַלְּךָ כִּיּוֹן שֶׁהוּא שְׁקֵט עַל שְׁמֵרִיו בְּאַרְצָא מוֹלְדָתוֹ וְאֵין לוֹמֵר כִּיּוֹן דְּכָל עֵיקָר מַה שֶׁהִנְטֵל עַל הַיְבֻמָּה לִילָךְ אַחַר הַיְבָם אֵינּוּ אֱלָא מִשּׁוֹם שֶׁהוּא בָּא לְהַתִּירָהּ וְכִיּוֹן דְּאִיכָּא אֶת הַמַּתִּירָה תּוֹ לֹא רַמְיָא עֲלָהּ לִילָךְ אַחַר הַגְּדוּל לְקַיָּים מְצָנָה בְּגְדוּל דְּהֵאֵי מְצָנָה לָאוּ עַל דִּינְדָּה קְיָיִמָא אֱלָא עַל הָאֲחִין וּמִשּׁוֹם אַחַר גְּדוּל לְקַיָּים מְצָנָה בְּגְדוּל שְׂדֵינּוּ עֲלָהּ גּוּדָא רַבָּה כִּי הֵיכִי דְתַטְרַח וְתִיזִיל הָא לִיתָא דַּא"ה כִּי פְרִיָּה תַלְמוּדָא נְנִטֵר לִיהּ לְקַטָּן עַד דְּגָדִיל אוֹ לְגְדוּל עַד דְּאֲתִי וְחֲלוּץ לִישְׁנֵי וְכִי מִשּׁוֹם דְּלְקַיָּים מְצָנָה בְּגְדוּל תַּתְעַגֵּן וְתִיזִיל וּכ"ש שְׂמִזּוֹנוּתִיהּ מִשָּׁל עֵצָמָה וְהֵיכִי מְעַגְנִין לָהּ וּמִפְסִידִין אוֹתָהּ מְזוֹנוֹת כִּי הֵיכִי דְלְקַיָּימוּ מְצָנָה בְּגְדוּל וְאַמְאֵי אִיזְטְרִיף לְטַעֲמָא דְשֶׁהוּיִי מְצָנָה לֹא מְשִׁהִינּוּ: וְרֵאִיתִי לְהַנְמִק"י שְׂכַתְבָא אַעפ"י שְׂאֲחִיָּהּ בַּמַּד"ה גְּדוּל מְמָה כִּיּוֹן שְׂאֲתָהּ גְּדוּל הָאֲחִים אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ עֲלִיָּהּ הַמְצָנָה דְשִׁיְהוּי מְצָנָה לֹא מְשִׁהִינּוּ וְלֹא נַעֲגוּ אוֹתָהּ עַכ"ל וְלֹא יִדְעָתִי מִהֵיכָן גָּמַר לָהּ דְמִשּׁוֹם עֵגוֹן נִגְעוּ בָּהּ וּבְגָמְרָא לֹא אָמַר אֱלָא מִשּׁוֹם שֶׁהוּי מְצָנָה וְלֹא אֲדַכְּרַ לְחַשֵּׁשׁ עֵגוֹן כָּלֵל דְּאֲפִתִי אִיכָּא לְמִיקָם עֲלָהּ דְמַלְתָּא דְשְׂאֵנִי הָא הֵבֵא לִיפְרַע שְׂלֵא בְּפָנֵיו דְּלִיכָּא טַעֲמָא דְשִׁיְהוּי מְצָנָה אֲבָל בַּנ"ד דְּאִיכָּא שְׁהוּי מְצָנָה מֵאִין הַרְגָלִים לְשֶׁהוּיִי מְצָנָה עַד שְׂמוּדִיעֵין לוֹ דְתַבְעֵי לִיהּ שְׁלִישִׁים יוֹם בְּהַלִּיכָהּ וּבַחֲזָרָה וְאַע"פִי שֶׁהַת"ה דְּסִי רַס"ט בַּסו"ד כ' וְנ"ל וּמ"מ אֲשַׁפְּחוּ דְמֵאֲחֵרִין כְּמָה מְצוּוֹת כְּדִי לַעֲשׂוֹת כְּתַקְנָן וּבְהַכְשֵׁר וּבְהִידוּר וְכו' ע"ש הֵינּוּ לְאַחַר הַפְּדִיּוֹן עַד יוֹם ל"א וּמִשְׁפַּחַת לָהּ נְמִי ג' יָמִים כְּגוֹן י"ט שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּיוֹם חֲמִישִׁי דַּה"נ מֵאֲחֵרִין עַד יוֹם א' וְכַמ"ש הֵרַב עֵצְמוֹ בַּסִּי ל"ה גְּבִי בְּרַכַּת הַלְבָנָה שְׂמֵאֲחֵרִין עַד ד' יָמִים אֲבָל טְפִי לֹא: וְהִנֵּה מֵאִי דְפָשִׁטָא לִיהּ לְתַלְמוּדָא דְשֶׁהוּיִי מְצָנָה לֹא מְשִׁהִינּוּ וּמַה"ט דְּחִינּוּ לְמַצּוֹת חֲלִיצָה בְּגְדוּל דְּהוּי דְּאוֹרְיִיקָא לֹא יִדְעָנָא מִהֵיכָא נַפ"ל לְתַלְמוּדָא וְרֵאִיתִי לָהּ פָּנִים מְאִירוֹת שֵׁם דִּי"ו ע"א שְׂכַתְבָא דַּנַּפ"ל מְהֵא דְכַתְבֵי רַש"י בַּפ' בָּא מִהַמְכִּילְתָּא הָא דְכַתְבִי וְשְׂמַרְתֵּם אֶת הַמְצוּוֹת א"ת הַמְצוּוֹת אֱלָא אֶת הַמְצוּוֹת כְּדָרְךָ שְׂאִין מִחֲמִיצִין אֶת הַמְצָה כִּי אֵין מִחֲמִיצִין אֶת הַמְצָנָה אֱלָא אִם בָּאָה לִיָּדָהּ מְצָנָה עֲשֵׂה אוֹתָהּ מִיָּד וְע"כ אֲתִי אֲפִילוּ לְקַיָּים אֶת הַמְצָנָה יוֹתֵר מִן הַפְּנוּבְּחָר אֵין מְמַתִּינִין דְּאִי לְמַצָּנָה גּוּפָה לְהַקְדִּים פְּשִׁיטָא דְּהָא כְּבָר יִלְפִינּוּ דְזִרְיָוּן וּמְקַדִּימִין לְמַצּוֹת מֵאַבְרָהָם אֱלָא ע"כ אֲתִי לְלַמּוֹד דְּמַצָּנָה הַבָּאָה לִיָּדָהּ עֲשֵׂה אוֹתָהּ מִיָּד וְאַפְּי' לְהַמְתִּין עַל הַמְצָנָה לַעֲשׂוֹתָהּ יוֹתֵר מִן הַפְּנוּבְּחָר אֵין מְמַתִּינִין עַכ"ל וּמַתוּף דְּבָרֵיו ו"ל שֶׁהוּא סוֹבֵר דְּהָא דְרָשָׁה דַּא"ת.

הֵיא דְרָשָׁה גְּמוּרָה וְנָה אֵינּוּ דַּא"ה מֵאִי דְכַתְבִי כִּי בְּעֵצָם הַיּוֹם הִנֵּה הוֹצֵאתִי וְכו' מֵאִי שְׂאִיטִיָּה לְגַבִּי חִימוּץ הַמְצָנָה אֱלָא עַכ"ל דְּאֵינָה דְרָשָׁה גְּמוּרָ' וְאַסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא הֵיא וּמַה שְׂהִבִּיאֵו רַש"י בְּפִירוּשׁוֹ אַע"פִי שְׂאֵינּוּ פְּשׁוּטוֹ שָׁל מְקַרָא תִי הֵרַב קֶרְבֵּן חֲגִיגָה סִי כ"ה.

מִדַּהוּ"ל לְמַכְתָּבִיָּה בְּהַדִּי מְצָנָת הַמְצָנָה וְנִטְרִיָּה עַד מְצָנָת יו"ט לְלַמְדָּהּ וְכו' ע"ש וְהֵאֵי וְדֵאֵי אֵינָה דְרָשָׁה גְּמוּרָה וּבְיוֹמָא דַּל"ג אֵהָא דְאַמְרִינּוּ דִישׁוֹן מְזַבְּחַת הַפְּנִימִי קוּדְם לְהִטְבַּת ה' נְרוֹת יִהִיב טַעֲמָא רַבָּה מִשּׁוֹם דְּאֵין מְעַבְרִין עַל הַמְצָוֹת וּפִירַש"י הַפּוֹגַע בְּמַצָּנָה לֹא יַעֲבֹר מְמָנָה וּנַפ"ל בְּמַכְלִילָא מְוִשְׁמַרְתֵּם אֶת הַמְצוּוֹת קָרִי בִּיהּ אֶת הַמְצוּוֹת לֹא תִמְתִּין לָהּ עַד שְׂתַחַמְצִין וְתִיזְשׁוּן עַכ"ל וְהֵתֵם בְּמַצּוֹת שְׁקוּלוֹת דְּמָה לִי דִישׁוֹן הַמְזַבְּחַת מ"ל הִטְבַּת נְרוֹת אֲבָל לְמַעַבְדַּת מְצָנָה יוֹתֵר מִן הַפְּנוּבְּחָר לֹא שְׂמַעֲינּוּ לָהּ וְא"א לְדַבְרֵי הֵרַב ו"ל הו"ל לְרַש"י לְפָרֵשׁ מֵאַבְרָהָם גְּמוּרִין לָהּ אֱלָא עַכ"ל דְּמֵאַבְרָהָם לֹא גְמוּרִין אֱלָא כְּשִׁישׁ מְצָנָה לְפָנֵיו שְׂמַצּוֹתָהּ

כל היום זריזין מקדימין לעשותה בפקר ומצאתי להרדק"ז בהדשות סי' תקכ"ט דפשי' ליה דהה דרשה דמכילתא אינה אלא אסמכתא בעלמא ע"ש והרב הסיד בקונט' ארעא דרבנן אות א' סי' א' בסי' ט"ו הביא תשו' הרדק"ז הלזו ע"ש ונדע דהא דאין מעבירין על המצות ושהניי מצוה לא משנהין תרי מילי ניהו דהא דאין מעבירין מיירי פשיש' ב' מצות לפניו פגון דישון המנבח והטבת הנרות וכעי למעבד פרונייהו אבל אי לא למעבד לא גמרי' מניה אלא נעביד לתדיר לחודיה כמ"ש התוס' ביומ' שם בד"ה אין מעבירין וכו' ע"ש ובפ"ק דמגילה דף ו' אמרי' דר"א סבר דאם נתעבדה השנה קורא באדר הסמוך לשבט בכל שנה ושנה וקאמר תלמודא מסתבר טעמא דר"א דאין מעבירין על המצות ופרשי משבא לידה תקדים לעשות כדתניא במכילתא ושמרתם את המצות אם באה מצוה לידה אל תחמיצנה עכ"ל וכבר דחו התוס' שם מהאי סוגיא לדברי התוס' דיומא ע"ש מיהו בקריאת מגילה בין שקורא באדר א' או ב' ליכא שום יותר המוכח אבל אה"נ אי איכא למעבד הו' ב יותר מהמוכח לא אמרו אין מעבירין אלא אדרבא מהדרינן ומשהינן לה עדיף טפי וע"כ הא דאמרי' גבי מ"ש הגדול במד"ה אין ממתינין לו דשהיני מצוה הוא היינו דוקא כשהוא שוה זמן רב ומעטה מ"ש הרדק"ז בראשו' סי' י"ג מי שהוא חבוש ונתן לו השר יום א' להתפלל ודעת חכמי הדור לברור לו יו"ה כ או יום פורים משום מקרא מגילה ופרסומי נסא דבעינן עשרה וכו' והרב חלק עליהם וכתב אבל מה שראוי לסמוך עליו הוא דאנן קי"ל דאין מעבירין על המצות הילך המצוה א' שבתא לידו שאי אפשר לעשותה והוא חבוש בבית האסורים קודמת ואין משגיחין אם המצוה שפגעה בו היא קלה או חמורה וכו' ע"ש גלע"ד דמוזה הרב ז"ל שאם הנה יו"ה כ או פורים קרוב לנתינת הרשות ימתין לעשות המצוה מן המוכח וכמ"ש הרב תה"ד סי' רס"ט אשר הונף ואשר הורם ולפי האמור בדעת הרדק"ז מתרצא שפיר מה שהק' עליו הרב מוהר"ן אשכנזי סי' ק"ו מהה דפ' התכלת דהתם ליכא אלא שהות דחד יומא מוספין דהאינדא ותמידין דלמחר דאי אמרינן תדיר עדיף כל כהאי גוונא שפיר משנהין ולית בה משום אין מעבירין על המצות וכדכתי' בעניו' איברא דאפתי פש גבן מאי דפשיטא להת"ה דמד"ה דומיא דקטן שהוא לזמן מרובה אבל ממדינה למדינה לית לן בה אבל לזמן מרובה חיישינן שפא ימותהקטן ותעבור המצוה נראה מדבריו דלא חיישינן למיתה אלא כשהוא לזמן מרובה אבל לזמן מועט לא הרב בית יעקב סי' קמ"ב דק"ד ע"ד תמ"ה תמ"ה יקרא מהא דתניא האומר לאשתו ה"ז גטיך שעה אחת קודם מיתתי אס' לאכול בתרומה מיד ומדאמרינן בריש נדרים האומר לא אפטר מן העולם עד שאהנה נזיר מההיא שעתא הוי נזיר מידי דהנה האומר לאשתו ה"ז גטיך שעה א' קודם מיתתי וכו' ע"ש והא נדאי פשיטא דאינו עובר מדאורייתא.

דלא קבל נזירות עליו עדין אלא דאיתיה באיסור בל תאחר היכא דעברו עליו ג' רגלים וכ"כ הרשב"א בחידו' לשם וכן בקדוש חזיתי לה' המאירי בחי' לנדרים בס' בית הבחירה לשם ע"ש אלא שמלשון הרמב"ם בפ"א מח' נזירות ה"ז נזיר מיד ואם אחר נזירותו עובר בכל תאחר ואין לוקין על לאו זה עכ"ל לא משמע הכי מ"מ מ"ש ה"ז נזיר מיד לאו למימרא דאסור בחרצן ושאר חיובי נזיר אלא לומר דחייב לקבל הנזירות עליו מיד ועיין בס' הרב המאירי והרא"ש שם וכתב הרא"ש דאפי' למ"ד שפא ימות לא חיישינן הכא דלזמן מרובה דלהוי נזירות חיישינן ע"ש וכ"כ ה' המאירי דהכא ממשיך זמן רב

דימי נזירות ע"ש: אָפּס פּי עז מ"ש עוד הרב ועיין ביבמות פּרק ד' אחין בסוגיא דילמא אדמינבם חד מניית אינדף וע"ש בתוס' עכ"ל דאדרבא מהו סוגיא דקאמר למיתה דתרי לא תישיבין ע"ש בתוס' וע"ע לה' מוהר"ץ אשכנזי סימן מ"א דף כ' ע"א מ"ש בזה ומה שהקשה עוד ה' בית יעקב מהא דאמרין שלא יאמר לה' קרבן ופי' המפ' דשמא ימות קודם שיסיים דבריו ונמצא מוציא ש"ש לבטלה וכו' ע"ע פּכר בא חכם הרזים מוהרח"א ז"ל בס' פתח עינים בחי' ליומא ובס' מדבר קדמות בתחלת פ' בראשית והטיח דברים פלפי פי' זה והוכיח מרבני ישראל דהטעם שמא יחזור בו ע"ש ומעובדא דר"פ פן יאיר שהביא הרב בית יעקב אהמ"ר אין ראיה פלל גם מפ' הגרוע דק"ל לק"מ דהתם מי יזמר דאתי פהן ספר אבל הכא זמן ממילא אתי וע"ע לה' שע"ה בפ"ד מה' סופה דין י"ו מה שעמד בסוגיא דמיתה שכחא ע"ש מפל מאי דאמרן נתברר לדינא דלזמן מועט לא תישיבין למיתה כמ"ש התוס' ולהמשך ל' יום חשיב זמן מרובה ותיישי' למיתה פי' הו' דנזירות והיא דהו' תרי אע"ג דממשיך זמן יותר משלשים יום לא תישיבין אבל למד"ה דהו' דומיא דקטן עד שיגדיל אה"נ דתישיבין ולא משהינן המצנה אע"ג דאינדף חליצת גדול עדיפא: והרב פנים מאירות שם הק' עוד מהא דאמרי' בפ' הישן דכ"ה דהעוסק במצנה פטור מן המצנה שהעוסק בקבורת המנוטלים עליו ומטמא להם היא מצנה קלה אעפ"י שע"י טומאה מתבטל ממצנה חמורה דהקרבן ק"פ כמו שמבואר שם ובפירוש"י שם ולע"ד לא שמה מתאי דהתם ב' מצות לפניו ואי עביד להו' תו לא מצי עביד לאינדף אמטו להכי שפיר אמרי' דיעשה הקלה הבאה לפניו וממילא תדחה אינדף אע"פ שהיא חמורה אבל ביש לפניו מצנה א' ומשהה לעשותה מן המוכרח אה"נ דמשהינן כל היכא דליכא למיחש שמא תעבן המצנה.

איברא בהא דאבעיני לן בפ' התכלת מוספין דהאינדא ומוספין דלמחר הי מנייהו עדיף אמאי לא פשיט מהו דהעוסק במצנה קלה פטור ממצנה | חמורה אם לא שנא דמצנות הקרבן הקרבן מצנה א' היא מוסף או תמיד ולהכי מבע"ל אי אמרי' תדיר עדיף משנהינן ליה למחר וכדכתי'.

שו"ר לה' צמח צדיק סימן קכ"ז שהביא דברי הת"הד הגלוי ופלפל בחכמה ובמקצת נתפונתי לדעתו ת"ל וה' עבודת הגרשוני סי' י"ב העתיק כל תשו' וחקק עליו וס"ל דמשהינן לקיים מצנות חליצה בגדול ע"ש והרב נאמן שמואל סי' ס"ד האריף בזה ומ"מ בנ"ד שהאח הגדול יושב בארץ מולדתו בזה לא נחלק אדם מעולם שצריכה היבמה לילף אחריו ודברי הרב צ"צ וה' פנים מאירות וה' נאמן שמואל פשאין יבם יושב בעירו וס' פני יהושע שהנפיר הרב יז אהרן לא ראיתיו עד הנה וכינן דאיכא אח.

גדול ואין לו פנים דקרוב הדבר לייבם ומצנות יבום קודמת וא"נ אינו מניבם הא מיהא הא מקיים מצנות חליצה בגדול אפתי עלי דידה רמזא לילף אחריו ול"מ מהכא להתם דאינו אלא מהלף ט"ו ימים אלא אפילו רחוק הרבה כמ"ש התפיר הגדול מהר"י אבן מיגאס ז"ל בתשו' סי' מ"ה ואין לנו לכוף לקטן לחלוץ ודחינו ספק הקרוב לנדאי מצנות יבום ומצנות חליצה בגדול משום טרחה דידה וכבר נתבאר דבכ"הג לא חשיב שהוי מצנה ובדוק ובחזון בתשו' הרבנים הנתינים למעלה דכלהו מייירי שהיבם אינו יושב בארץ מולדתו והכי נמי מייירי מתני' דתלה בגדול עד שיבא פדכתי' והנלע"ד פתבתי אם יספיקו

אחי ורעי הי"ו: (ב) יגבה שטר מתנה שכתוב בו שראובן יגבה לאחר פטירתו כו"ך אי
האי לישנא מהני או לא והנה בכל הלשונות שהביא הטוש"ע סימן רנ"ג לא הוזכר לשון
יגבה אלא דנראה דהוי פלשון יטול ובאומר יטול פליגי בה רבנוטא דאיפא מ"ד דהא
דמהני היינו דוקא בש"מ שאין דעתו מנושבת עליו אבל בכריא לא מהני ואיפא מ"ד אפי'
בכריא מהני ע"ש נאנן בדידן נקטינו פלשון י"א בתרא שפוסק מרן בש"ע ו"ל הן היום
השמש יצא על הארץ נראה בעליל תשו' הרשב"א ו"ל ח"ד וראיתי לו בריש סי' רי"ד
שעמד בשטר מתנת בריא שכתוב בו יגבו הקהל נר"ו וקיים המתנה עש"ב: (ג) יהיה.

ש"מ שצוה יהיה לראובן מנה מנכסי אי האי לישנא מהני או לא דע שהש"ף ו"ל בריש
סי' ס"ו סק"ב הביא לשון הריטב"א ו"ל שכתב וז"ל בתוה דבריו הילכף האומר שטר
וכו' וכ"ש יהיה לעניים זכו לגמרי וכו' עכ"ל אע"ג דלאו להאי מלתא איתשיל מ"מ
לישנא דרבנוטא דייק טפי ועיין בכ"הג סי' רמ"ג אות ס"ו בהגהב"י וסי' רמ"ח אות ד'
וסי' רנ"ג אות כ"ח בהגהב"י והש"ף ריש סי' ר"ן ומרן בש"ע סי' רנ"ג כתב אהה לישנא
דה"ד בש"מ מהנו ולא בכריא דקי"ל כ"א בתרא אלא שמתוה דברי הכנ"הג רצה לומר
דיהיו כמו הנחה ע"ש ובהנחה פסק מרן דהוי לשון מתנה ועיין לעיל במערכת אות ה"א
סי' מ"ז מה שצינינתי שם וע"ע במוהרח"ש ח"א סוף סי' ב' שכ' יהיו לפ' וכו' ע"ש ויש
לעורר עליו דבלישנא שכותב ליתא אלא וכו' ע"ש ועיין בתשו' הרב מוהרימ"ט ו"ל ח"מ
סי' ה' דפשיטא ליה דלשון יהיה לשון מתנה הוא ומסייע למלתייה מקרא וגמרא ע"ע
ומדברי מרן שבס' אבקת רוכל סי' מ' שכתב דלשון יהיה לשון מתנה וכו' נראה דפשיטא
ליה אפי' בכריא מהני ועדיף מיטול דאיפא למ"ד דוקא בש"מ דהיא קולא לגבייה כמ"ש
בסי' רנ"ג ע"ש וה' המספים ע"ד מרן ו"ל כתב ברוה הנותן ריח טוב בפירוש המלות
וכנים דבריו וכו' משמע דמטבע הלשון כה יורה יורה אמנם ממ"ש להביא ראיה מדלא
קא מבעי תלמודא אלא ביהיה וכו' משמע דיהיה ביטול וכו' עכ"ל א"כ לפי"ז באנו
מתאאר למחלוקת בכריא ואיפא למימר דלא פסיקא ליה למרן דיהיה לשון מתנה אלא
לגבי ש"מ דכי איתשיל מרן בשכ"מ הוא דאיתשיל אלא דאין לשונו מוכח הכי וכדכתי'
וע"ע במוהרח"ש שם שכתב דלשון יהיה מתנה משמע ע"ש וכ"כ הרב מוהריק"ש בפשי'
בהגהותיו סי' רנ"ג וע"ע לה' פרי עץ חיים סי' מ"א והכנ"הג סי' רל"ב אות ל' בהגהב"י:
(ד) יורשים קי"ל דאין מוציאין ממון מנכסי יתומים אלא בראיה ברוה כמ"ש בסי' ק"י
ע"ש ובכמה דוכתי ואם מוציאין מחזקתן בס"ס דבר זה נפתח בגדולים חבל גביאים
וצינינתיים במע': אות ס' סי' י"ב ע"ש: (ה) יורש אם האלמנה או הב"ח רוצים לקבל
הקרע או המטלטלים בשומא ששמו להם אע"פ שלא הספיקו לפירעון החוב או הפתובה
היורשים מצו לסלקם במעות ושאר עזבון מורישם להם לבדם ולית מאן דימחא בידייהו
שו"ת הרשב"ף ח"א סי' יו"ד וח"ב סי' קנ"א ע"ע עוד מי הנקרא מוחזק דפסק דהיורשים
הם המוחזקים ועיין בטור א"ה ע"ס' ק"ב ועיין עוד בכנ"הג ח"מ סי' ק"ב בהגהב"י אות
ז ובה' בית דוד ח"א סי' ס"ז וע"ע בשו"ת ה' פרום שלמה ו"ל בח"ה סי' ד' ע"ש: (ו)

יורש.

אף על גב דקי"ל הבא לידון בשטר ובחזקה נידון בשטר ואם השטר נמצא בטל בטלה
החזקה כמ"ש בש"ע סי' קמ"ז ס"ד היינו דוקא במחזיק עצמו אבל לא בירוש ונידון
בחזקה ועיין בשו"ת פרח מט"א בח"א סי' ע"ג שנסאל על יורש ראובן שהיה מוחזק בה

כַּמָּה שָׁנִים וְעָרְעָרוּ עָלָיו יוֹרְשֵׁי לֹוִי שְׂאֵשֶׁת לֹוִי מְכָרָה לְשִׁמְעוֹן וְרֵאוּבֵן קָנָה מִשְׁמַעוֹן אַחִיו
וְאֵל אַחִיו לִי שְׁטָרָא דְגִבְתָּהּ אֵשֶׁת לֹוִי קִרְקַע זֹו בְּכַתּוּבָתָהּ וְהוֹצִיא יוֹרֵשׁ רֵאוּבֵן כָּל כְּחוֹתָיו
כַּב"ד וְלֹא נִמְצָא אֶתּוֹ וְזִיכָרוֹ ה' ו'ל ע"ש: (ז) יְרֵוּשָׁה.

הַמַּעֲבִיר נִחְלָתוֹ מִבְּנֵי וְלִשׁוֹן הַמּוֹעִיל וְלִשׁוֹן שְׂאֵינוֹ מוֹעִיל ה"ה בְּשׁו"ת מוהרי"ט"ץ ו'ל סי'
צ"ב ע"ש: (ח) יְרֵוּשָׁה מִי שְׁנִשְׂא אֵשֶׁת וְלֹא בָּא עָלֶיהָ כְּדָרָה כָּל הָאָרֶץ אִם מִחֶמֶת עֲצָמָה
אוּ שְׂאִין גְּבוּרַת אֲנָשִׁים וּמֵתָה אִין הַבַּעַל יוֹרְשָׁה מוהר"ש גָּאוֹן ו'ל בְּתִשׁו' בַּס' מִשְׁפָּטִים
יְשָׁרִים סי' ל"ז ע"ש: נט יְרֵוּשָׁה.

מִי שְׂשָׂדָה בְּתוֹ וְנָדָר לָהּ בְּנִדּוּנֶיהָ כו"ך וּנְלַב"ע וְהַנִּיחַ אַחֲרָיו בֵּת נְשׂוּאָה וְטוֹעֲנָתָה
שְׂתַחֲלוֹק עִמָּה בְּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא וְהַמְשׁוֹדֶכֶת טוֹעֲנָתָה שְׂתַטּוֹל תַּחֲלָה מֵה שְׁנָדָר לָהּ אֲבִיהָ
דְּהו"ל כְּמַחְזִיב עֲצָמוֹ בְּחוּב דְּעִלְמָא וְאִח"פ יַחֲלוֹקוּ הַדִּין עִם הַנְּשׂוּאָה וְעֵינֵן בְּמוהר"ש"ח
ו'ל בְּסִפּוּר מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים סִימָן מ' וּמִתְבָּאָר שֶׁם מִפְּנֵי שְׂלֹא נָטַל קִנְיָן לְהַתְחַיֵּב בְּמָה
שְׁנָדָר אָבֵל אִם קָבַל בַּק"ס זְכָתָה הַבַּת וְעֵינֵן בְּמוהרי"ק ו'ל בְּתִשׁו' סי' א' אֲמַנָּם מוהרי"ב"ל
ו'ל בח"ג סי' ג"ן לֹא פָתַח כֵּן וְצָרִיף לְהַתְחַיֵּשׁב בְּדָבָר וְכָבֵד רְאִיתִי לָהּ הַחֲבִי"ב ו'ל בח'
א"ה ע סי' כ"א בְּהַג"ה ט אֹת א' וּבַח"מ סִימָן רפ"ו שְׁעָמַד בְּזָה עַל כָּל הַדְּעוֹת בְּאֲרִיכוֹת
ע"ש: (י) יְרֵוּשָׁה רֵאוּבֵן עָלָה הָאִישׁ מְעִירוֹ לְשָׁפוֹן כְּבוֹד בְּאֲרִצְנוֹ צָבִי הִיא לְכָל הָאֲרִצּוֹת
תּוֹכֵב"א וְהַעֲלָה בְּנוֹ עִמּוֹ וְנִפְטָר רֵאוּבֵן תּוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם ת"ו וְחִילִי"ש וְכָפִי תַקְנַת בְּנֵי א"י
ת"ו בְּנֵי ח"ל אִין לָהֶם חֵלֶק וְנִחְלָה בְּנִכְסֵי מוֹרִישָׁם שְׂמַת עַל אֲדַמַּת הַקְּוֹדֵשׁ וּבְנֵי א"י ת"ו
נִתְּנוּ חֵלֶק הַמַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ הַבֵּן הַנִּמְצָא שֶׁם עִם אָבִיו בִּא"י ת"ו וְכִשְׁחֹזֵר הַבֵּן לְאָרֶץ מוֹלְדָתוֹ
תִּבְעוּ מִמֶּנִּי חֵלְקָם שְׂאֵלוֹ מֵאֲשֶׁר בָּא לִידוֹ מִנְכָּסֵי מוֹרִישׁוֹ וְהַבֵּן מְשִׁיב מָה אֲפִסְדִית לְהוֹ דָּאִי
לֹא הוֹינָא הֶתֶם לֹא הוּוּ יְהִי לִי מִיָּדִי בְּנֵי א"י ת"ו דְּנִכְסֵי ח"ל לְבְנֵי א"י ת"ו עפ"י תַקְנַת
הַקְּדָמוֹנִים נו"ן זִיע"א כְּהַפְקִירָא דְמוֹ נִאָּנָא מֵהַפְקִירָא קָא זְבִינָא וְעַדִּין לֹא נִתְבָּרַר הַדִּין
לְהִיכֵן הַדְּעַת נוֹטָה יַעַן כִּי א' מֵהוֹרְשִׁים גָּבֵר עֲמִית בְּתוֹרָה יָדִיו רַב לוֹ נר"ו וְכַעַת נִרְאָה
בְּעִלְלִי ס' שְׂמַחַת יְהוּדָה ו'ל וְרֵאוּשָׁה לֹו בַּס' נ"ח שְׁנִשְׂאֵל בְּזָה מִתְּרַב הַמְּוִפְלָא מוהר"ח
מוֹדְעֵי ו'ל וְהַשִּׁיב דְּהַדִּין עִם הַבֵּן וְזָכָה בְּחֵלְקוֹ זְכִיָּה גְמוּרָה וְאִין עוֹד מְלַבְדּוֹ ע"ש: (יא)
יְרֵוּשָׁה הַבַּעַל לְאִשְׁתּוֹ מוֹמְרָת.

שְׂלַחוּ מִתָּם עַל דִּין עֶסֶק רֵאוּבֵן שְׂהִיָּה לוֹ קִרְקַע חֲצִי חֲצָר א' וּנְלַב"ע וְחַל"ש וְהַנִּיחַ אַחֲרָיו
אֲלִמְנָתוֹ וּבַת א' וְשָׂאָר עֲזוּבוֹנוֹ וְעַמְדָה הָאֲלִמְנָה וְקִנְיָתָה הַקִּרְקַע חֲצִי חֲצָר הָאֲחֵר וְנִשְׂאָת
הַבַּת וְאִח"ז יְצָאָה מִהַפְּלָל רַח"ל וְהָאֲלִמְנָה הַנְּז' נְלַב"ע וְחַל"ש וְאִין עֲדִים בְּדָבָר שְׁנִשְׂבָּעָה
שְׂבוּעַת הָאֲלִמְנָה וְהַפַּת אֲשֶׁר לָהּ הִירְוּשָׁה מִפַּח אֲבִיהָ אוּ מִפַּח אִמָּה כְּבָר יְצָאָה מִהַפְּלָל
וְלֹאוּ בֵּת יְרֵוּשָׁה הִיא וְקִרוּבֵי הַבַּעַל אוֹמְרִים לָהֶם מִשְׁפַּט הִירְוּשָׁה כִּינּוֹן שְׂלֹא נִשְׂבָּעָה עַל
כְּתוּבָתָהּ וְיֹרְשֵׁי הָאֲלִמְנָה אוֹמְרִים כִּינּוֹן שְׁנִכְתַּב שְׁטָר הַמְּקַנָּה בְּשִׁמָּה זְכָתָה בְּקִרְקַע הַהוּא
וְאִחִיהָ יוֹרְשָׁה וּבַעַל הַמוֹמְרָת אוֹמֵר אַע"פ שְׂאִין אִשְׁתּוֹ בֵּת יְרֵוּשָׁה אִיהוּ קָאִי בְּחִרְיָקָה
וְיֹורֵשׁ זְכוּתָה עֲמַד הַשּׂוֹאֵל וְשָׂאֵל דְּבָר מִי יָקוּם עַפ"י הַתּוֹרָה יוֹרֵה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וְיָבֵא
שַׁכְמ"ה: זֹאת אָשִׁיב עַל אַחֲרוֹן רֵאוּשׁוֹן אֲרִישָׁא קָאִי מ"ש הַב"י א"ה ע סי' צ' ו'ל מ"כ
שְׂהַשִּׁיב אָבִי הַעֲזָרִי שְׂהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הַמוֹמְרָת עַכ"ל וְהַדְּבָרִים סְתוּמִי אִם ר"ל
אִפִּי נִבְעָלָה לְגוֹי שְׂאִסוּרָה לְבַעַל אִפִּי"ה יְרִית לָהּ אַע"ג דְּלֹאוּ בֵּת חֲזָרָה הִיא או"ד כְּשִׂלָּא
נִבְעָלָה דְּוָקָא דְּמַצִּי שְׂפִיר מְהַדָּר לָהּ אֲמַטּוֹ לְהִכִּי שְׂפִיר יְרִית לָהּ אָבֵל כְּשִׂנְבַעְלָה שְׂאִסוּר'

לבעל ותו לא קנימא לחזרה אינא למי' דלאו אשתו קרינו בה ולא גרית לה או"ד סבר
לה מר פדעת ר"ח דביאת נכרי אינה אוסרת האשה על בעלה מידי דהוה אביאת בהמה
כמ"ש התוס' בפ' בן סורר ומורה דע"ד בד"ה והא אסתר וכו' ע"ש וכינון שפן ל"ש לן
בין נבעלה לגוי ללא נבעלה בכל גוונא בעל גרית לה פינון דאי הדרא בה לדת יהודית
שפיר מצי לאהדורי ולפ"ז נמי דלדעת התוס' דפליגי שם על ר"ת וס"ל דביאת גוי אוסרת
ממילא מומרת שנבעלה לגוי און הבעל יורשה איברא דמ"ש הט"ז שם משם הרמב"ם
ונ"ל הנושא אשה שהיא אסורה לו הואיל ויש לו בה קידושין אם מתה תחתיו יורשה
עכ"ל ופ"י הטור פגון איסורי לאנין ע"ש אלמא אע"ג דבאיסורא קנימא מכי נשאת לו
אעפ"כ אם מתה תחתיו יורשה וכ"ש מומרת דמעיקרא בהיתר אמת לידיה אלא שהיא
קלקלה מעשיה ונאסרה עליו כשנבעלה שפיר גרית לה שוב מצאתי להב"י סי' רפ"ג
שהביא משם ה' צדוק פהן הובא במרדכי בפ"ק דקידושין דמומר אינו יורש את אביו
ולראב"ה נראה דכמו שמוריש לבניו ה"נ מוריש את אביו ונראה דלראב"ה אפ"י לדברי
הגאון נראה דהאב יורש את בנו המומר דאמאי קנסינו לאב וכן בעל יורש את אשתו
מומרת אפ"י מת מורישה לאחר שהמירה דתה זכה הבעל בירושתה וכן פסק ראב"ה
הלכה למעשה וכתב מרן ע"ז בפ"ד ויש לתמוה דהא פינון דהמירה דתה פקע מינה דין
אישות שהרי אסור לשהות עמה ואיך יירשנה ואפשר פינון שאם תחזור לדת האמת
ויתברר שלא נבעלת לאחר ברצון מותר להחזירה ולא פקע מינה דין אישות עכ"ל ולא
ידעתי מה יענה מרן ז"ל בנושא אשה מחייבי לאוין הואיל ויש לו בה קידושין אע"ג
דאסור לקנימה וכל ימיו בעמוד והוצא קאי אפ"י"ה אם מתה יורשה ועו"ק דבמרדכי שם
פתיב לאמר וז"ל ונראה לראב"ה וכן בעל יורש אשתו המומרת אפ"י אם מת מורישה
לאחר שהמירה זכה הבעל בירושתה ואע"פ שאינה ראויה לקנימה והוי איסור דאורייתא
משנבעלה לגוי מוהיא לא נתפסה שאר הגוי במשמע וכו' עכ"ל דמה"ט מקנא לה ע"י
פדאיתא בסוטה דכ"ה עכ"ל ושלם פדעת ר"ת דס"ל דביאת גוי אינה אוסרת אלא פדעת
התוס' שחלקו עליו קרי בחז"ל דאפ"י נבעלה לגוי והיא אסורה לו מדאורייתא ומה
שהכריח מרן דכינון שהמירה פקע ממנה דין אישות הרי המרדכי מסיים בה וז"ל אע"ג
דאיסור דאורייתא הוא מקרייא שארו בר דלגבי טומאה דגלי קרא וכו' עכ"ל והנה מאי
דפשיטא ליה דגבי טומאה גלי קרא היינו ממ"ד בפ' האשה רבה ד"צ ע"ב אהא דתנן ולא
זה וזה מטמאין מנ"ל דכתיב פי אם לשארו וכו' ואמר מר שארו זו אשתו וכת' לא יטמא
בעל בעמיו וכו' יש בעל שמטמא ויש בעל שאינו מטמא הא כיצד מטמא הוא לאשתו
כשרה ואינו מטמא לאשתו פסולה ע"כ אלמא אי לאו דגלי קרא דלא יטמא בעל שפיר
הוה מטמא לה אע"ג דאסורה לו וקרינו בה שארו מינה דגבי נחלה דליכא מיעוטא וכת'ב
ונתמם נחלת שארו לו שפיר קרינו בה שארו אע"ג שהיא אסורה לו וגרית לה איברא
דבפ' כיצד דכ"כ אהא דתנן מי שיש לו אח מ"מ וכו' ואחיו לכל דבר אהמר עלה למאי
הלכתא לנורשו וליתמא לו דאם פהן הוא ולו אח ממזר מטמא לו ופריה פשיטא אחיו
הוא ומשני סד"א הואיל וכת'ב פי אם לשארו וכו' ואינו מטמא לאשתו פסולה ה"נ וכו'
אינו מטמא לאח פסול קמ"ל ופריה ואימא ה"נ ומשני התם לאפוקי קנימא ופירש"י
הילכך לאו אשתו היא הקא אחיו הוא ע"כ מהאי לישנא משמע פינון דלאפוקי קנימא לא
קרינו בה שאר וכד לי לענין ירושה כמו לענין טומאה ובצפיינתנו צפינו בתוספת' בפ"ב

דיבמות דקתני אלמנה לכ"ג גרושה ונלווה לכהן הדיוט ואינו מטמא לה וכו' ע"ש וגוי
זו קיימו אותה הרשב"א והריטב"א בחי' שם בפ' פיצד ובפ' האשה רבה ע"ע פי באו
בדרך ארנפה ולא ע"ט האסי"ף תני תנא דשנניא ענין ירושה מענין טומאה דאע"ג דאינו
מטמא לה הא מיהא ירושה וכדברי ראב"ה דשאני גבי טומאה דגלי לן קרא וכדפי' ולא
גמרי' מינה לשארו דנחלה דבשלמא גבי טומאה דכהן מוזהר ועומד לנפש לא יטמא ולגבי
שארו שרי רחמנא ומדכתי' לא יטמא בעל דשמעין מינה דאינו מטמא לפסו' ואהדריה
קרא לאיסורא משא"כ גבי ירושה דמליא בה אישות כל זמן שלא גירשה אע"ג דלאפוקי
קיימא שפיר ירית לה אמנם הא דמיימי ראב"ה ממומרת שמתה בעלה ירית לה מקונצר
דעתי לא הבינותי דהתם לאו לאפוקי קיימא דאי נתפשה ליכא לתא דאיסורא משא"כ
במומרת דאסורה לבעל וצע"ד ולפ"ז עלו דברי ראב"ה פראי מוצק ע"פ התוס' וגמרין
פדכתיבנא נחזי הוית לתרי ארינותא הרב האיי גאון והרב שרירא גאון הובאו בס' הפרדס
דכו"ו ע"ב סברי מרנן דבעל המומרת לא ירית לה פינן דאשתמדה תו לא מקריא שארו
וע"ש וה"נ חזי הוית לרב פלטיי גאון הובא בס' שערי צדיק בשער ד' ח"ד דפסיק ותני
דבעל לא ירית לאשתו המומרת פותיהו דרבנן וכתעמיהו ע"ש ולא ידענא במאי ניחא
להו ליתובי דעתא בהו תוספתא וגמרין ואתה דע לה דבעיקר ירושת המומר למורישי
כמה דיות נשתפכו ועיין להרב מוהר"ד בית נ"ג מה שהאריך בזה וה' לח"ר סי' ר"ך
והרדב"ז ח"א סי' קצ"א ובחדשות סימן תקצ"ו והרב מוהר"י אדרבי סי' רע"ג וש"מ וה'
מוהרש"ך ח"א סי' קל"ו וה' נחלת יהושע סי' כ"ה וה' משפטים ישרים סי' ח' והרב
תורת חסד סימן רנ"ח וה' עדות ביהוסף סי' ב' וה' בני משה סי' נ"ח והרב עדות ביצקב
סי' ע"ב שלישיית ולא באנו להאריך אלא לקצר: ולעיקר הלכה פשיטא ופשי' דכל הני
דשוו רבנן בדבוריהו מפי מיימא מומרת ובעל קאים למירת אבל בעוד רשעים בחייהם
והרשעה פלה נצבה חיה רעה שגל פלב חי מאין הרגלים לבעל לבא לרשת משכנות לא
לה ואם נפשך לומר דנהי דהשתא מיהא לא ירית לה הא מיהא מוקמינן להו נכסי דמיתנא
כנ"מ דבעל אכיל פירי נלע"ד דנ"ד לא מוקמינן ליה לבעל בנכסיה פלל חדא עין רואה
תלתא סרכין גאוני ארץ רב פלטיי ור' האיי גאון ורב שרירא זיע"א פחדא שרין הם
אמרו בעל לא ירית לאשתו מומרת אע"ג דקשיא לן בגוה וכדכתי' מי יבא אחרי המלכים
האלהים האדירים האלה ולהפקיע ירושה דאורי' בלי שום פלוג' ולהחזיק ביד הבעל
דאיכא מ"ד דירושת הבעל אינה אלא מדרבנן ועוד בה בצירוף דעת רשב"ם ודעמיה דמי
שנתן דעתו לגרשה שוב אינו ירושה כמ"ש בטוש"ע סי' ר"ץ ובנ"ד איכא סהדי דבעלה
פבר פתב לה גט פרישות בעודה בניהדות לכשהרגיש אןרחותיה אןרחות עקלקלות ובעוד
שלא קיבלה את גיטה יצאה מן הפלל רח"ל ולשלשה לו בא מודעת זאת בכל הארץ פי
בנמוסי הגוים אין המומר מוריש מורישיו וא"כ בעל זה שפא לזכות מפחה דעת ה'
מוהרש"ד ח"מ סי' שכ"ב פינן דבדיניהם אין להם זכות לירש הבא מפחה הרי הוא
פמותה ואומרים לו פך דנים בדיניהם ע"ש שהאריך ה"נ דכונתה כנלע"ד הקצרה אם
יסיימו עמי אחי ורעי יושבי על מדין יצ"ו: ע"ה עוזיאל אלהאייך יצ"ו (יב) ירושת הבעל
שאלה ראובן פסק על אחותו בנדונייתה סף מעות מדודים ועוד צרכי נדונייתה ובעת
נישואין לא הספיק להשלים להחתן כל סף המדודים וכן מהתפצים של הנדונייא והסכים
עם החתן להיות שומת התפצים ההם כ"כ ושארית המדודים שהם כ"כ ונשאת ואחר

הנִישׁוּאִין הָיוּ בֵּין הַחֲתָן וּבֵין הָאֵחַ עֲסָקִים וְחֻשְׁבוֹנוֹת וּבִינְרָרוּ הַחֻשְׁבוֹנוֹת שְׂבִינְיָהֶם וְנִמְצָא שֶׁהָאֵחַ מְחַוֵּב לְהַחֲתָן בְּכָלֵל שְׂאֲרִית הַמְדוּדִים וְשׁוֹמֵת הַתְּפָצִים שְׁנִשְׁאָרוֹ מֵהַנְּדוּוּנְיָא הַמָּה יַעֲלוּ כ"ו וּפְרָעוּ יָד עַל יָד וְנִמְצָא שֶׁעֲדִינָן מְחַוֵּיב לֹא ק' פְּרָחִים וְאַחַר עֲבוּר שְׁנָה מְסַפֵּר יָרְחִים פְּגָעָה הַדִּין בְּכָלָהּ וְנִלְב"ע וְחַל"ש וְזָכָה הַבַּעַל בִּירִוּשָׁתָהּ פְּדֵת שֶׁל תּוֹרָה וְעָמַד וְתַבַּע מֵאַחֲרֵיהֶם סָף מָה שְׁנִשְׁאָר עֲדִינָן מְחַוֵּיב לֹא וְיַעֲנֶהוּ כִּינּוֹן שְׂלֵא בָּאוּ לִידוֹ דְּלֵא זָכָה בָּהֶם בְּחַיֵּי אֲשֶׁתוֹ מְקָרוּ רָאוּי וְאִין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ בְּנִכְסֵי אֲשֶׁתוֹ בְּרָאוּי כְּבִמְחֻזָּק וְהַבַּעַל הַשֵּׁב יֵשִׁיב כִּי יִהְיֶינּוּ לָהּ כָּל דִּילָהּ דְּהִנֵּי נִכְסֵי חֻשְׁבֵי רָאוּי וְאִין הַבַּעַל זֹכָה בָּהֶם אֲנָא הִנֵּה זִוְי דְּשִׁקְלָנָא מְעִיקָרָא מִנְכְּסֵי הַמְדוּדִים וְשׁוֹמֵת הַתְּפָצִים וְהִנֵּה הַנִּשְׁאָר מִפְּעֻלָּתָהּ מֵהַשְׂתִּיית חֻיב לִי עָמַד הַשְׂוֹאֵל וְשָׂאֵל לְהִיכֹן הַדִּין נוֹטָה יוֹרֵה הַמּוֹרָה לְעֻדָּה וְיָבֵא שְׂכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב בְּרָאשׁ כָּל מְרָא'ין חֻזֵי הַגּוֹיִת מֵאִי דְּפִשְׁטָא לִיה לְאַחֲרֵי הַפְּלָה כָּל כְּמָה דְּלֵא מְטוּ לִידְיָה דְּבַעַל הִנֵּה זִוְי דְּפִסְק לִיה לְהַחֲתָן רָאוּי מְקָרוּ וְאִין הַבַּעַל זֹכָה בָּהֶם בְּזִכְוִיתָנוּ וְפִינּוּ לְהֵאִי מְלִתָּא דְּבִאֲשְׁלֵי רַבְרַבִּית לֵיא וְתַל שֶׁהַפֵּל פּוֹנִין לֹא סוּגְיָא בְּדוּנְפָתָהּ בְּפ' נַעֲרָה דְּרָף מ"ז ת"ר כְּתַב' לָהּ פִּירוֹת וּכְסוֹת וְכָלִים.

שְׂבִיבָאוּ עָמָה מִבֵּית אֲבִיהָ לְבֵית בַּעֲלָהּ מִתָּה לֹא זָכָה הַבַּעַל בְּדְבָרִים הַלְלוּ מִשׁוּם ר"ן אָמְרוּ זָכָה הַבַּעַל וּפִירֵשׁ"י כְּתַב לָהּ פִּסְק לָהּ הָאֵב בְּנִדְוּנְיָתָהּ שְׂתַפְנִס לְבַעֲלָהּ מְטַלְטְלֵי כְּגוֹן פִּירוֹת תְּלוּשִׁים כְּסוֹת וְכָלִים.

וּכְתַבְתֶּם לָהּ מִן הָאִירוֹסִין וּמִתָּה בְּאִירוֹסִין לֹא זָכָה הַבַּעַל דַּעַת עֲלִיוֹן דְּלֵא פְּלִיגֵי רַבְנָן וְר"ן אֵלָא בְּמִתָּה וְעוֹדָה אַרוֹסָה דְּאִפְתִּי לֹא אֲחַתְנוּן אֲהֵדְדִי אֲבָל בְּנִשְׁוֹאָה כ"ע מוֹדוֹ דְּזָכָה הַבַּעַל אַע"ג דְּאִפְתִּי לֹא מְטוּ לִידְיָה וְר"ן סָבַר דְּאִפְתִּי בְּאִירוֹסָה כִּינּוֹן דְּכַתְבֵּן עָלָיו הַבַּעַל בְּכַתְּוָבָה כְּמ"ש הָיוּ לִיה כְּמֵאן דְּמְטוּ לִידְיָה וּבְעֵי תַלְמוּדָא לְמִימַר דְּפִלְגּוּגְתָא דְּרַבְנָן וְר"ן תַּלְיָא בְּפִלְגּוּגְתָא דְּרַבְנָן וְרַאב"ע דְּפִלְיָגֵי בְּכַתְבָּהּ לָהּ יָתַר עַל תַּקְנֵת חֲכָמִים מְנָה וּק"ק וְנִתְאַרְמְלָה דְּרַבְנָן ס"ל בֵּין מִן הַנִּשְׁוֹאִין בֵּין הָאִירוֹסִין גּוֹבָה אֵת הַפֵּל וְרַאב"ע סָבַר דְּמִן הָאִירוֹסִין אִין לָהּ אֵלָא תַּקְנֵת חֲכָמִים שְׂלֵא כְּתַב לָהּ אֵלָא ע"מ לְכּוֹנְסָה וְרַבְנָן דְּר"ן כְּרַבְנָן דְּרַאב"ע וְנִדְחֵי דְּר"ן נְמִי מְצִי סָבַר כְּרַאב"ע וְשִׁנֵּי לִיה מְדִידָה לְדִידָה אוֹ מְדִידָה לְדִידָה דְּמִדִּידָה לְדִידָה רַאב"ע נְמִי מוֹדָה דְּמִשׁוּם חֲתוּנֵי הוּא וְהָא אֲחַתְנִיָּה לָהּ אֲבָל מְדִידָה לְדִידָה אֲנִימְדִין מְלִתָּא הוּא דְּלֵא כְּתַב לָהּ אֵלָא מִשׁוּם חֻיבֵת נִישׁוּאִין וְלֹא אֲאֲחַתְנִיָּה גְרִידָא זְהוּ דַּעַת רִש"י בְּפִירוּשׁ הַשְּׂמוּעָה וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּלִמְאִי דְּמוּקִי בְּקוֹנְטְרִיס הֵךְ בְּרִייתָא מִן הָאִירוֹסִין הָא דְּקַתְנֵי לְקַמֵּן הִלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאֵב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל וְכו' מִתָּה אֲבִיהָ יוֹרֵשָׁה אֲתֵיא כְּרַבְנָן וּמִיָּהוּ בְּנִישׁוּאִין כ"ע מוֹדוֹ וְהִק' עַל שְׂיִטָּה זֹו מָה שֶׁהִקְשׁוּ וְדַעַת ר"ת דְּאִפְתִּי בְּנִישׁוּאִין פְּלִיגֵי וְהִלְכָה כְּרַבְנָן דְּר"ן דְּלֵא זָכָה הַבַּעַל דְּאֵתוֹ כְּרַאב"ע דְּאִפְסִיקָא הִלְכְּתָא כְּוִנְתָּהּ בְּפִרְקָא אַע"פִי וְדִקְאָמַר ע"כ לֹא קָאָמַר וְכו' דְּחִיָּה בְּעֻלְמָא הוּא עִש"ב וְה' בַּעַל הַמְּאֹר הִבִּיא דַּעַת ר"ת וְכַתְּבָה שֶׁהוּא פִּירוּשׁ נְכוּן וְרִש"י פִּירְשָׁה כְּשִׁמְתָהּ וְעוֹדָה אַרוֹסָה וְאִין הַדְּבָרִים נִרְאִין כֹּן וְהִרִי"ף ז"ל הַשְּׂמִיטָה וְלֹא כְּתַבָּהּ בְּהִלְכוֹת ע"ש וּלְפ"ד ז"ל אִין הִכְרַע בְּדַעַת הִרִי"ף ז"ל אִי ס"ל כְּדַעַת רִש"י אוֹ כְּדַעַת ר"ת וְהִרְמַב"ן ז"ל בְּמִלְחָמוֹת כְּתַב ע"ז שְׂמִדְבָרֵי רַבִּינוּ נִלְמוּד שֶׁהוּא מְפָרְשָׁה כְּדְבָרֵי רִש"י כְּשִׁמְתָהּ מִן הָאִירוֹסִין וְהִינּוּ כְּת"ק וּלְפִיכְךָ לֹא הִנְצִירָהּ לְכוֹתְבָהּ שְׁהִרֵי כ' בְּרִייתָא דְּתַנִּי לְקַמֵּן אַע"פִי שְׂכַתּוּבָה בְּבֵית בַּעֲלָהּ מִתָּה אֲבִיהָ יוֹרֵשָׁה וְכו' הִרֵי כְּתַבָּהּ רַבִּינוּ מְפִירְשֵׁת לְהֵאִי דְּת"ק דְּר"ן וְעוֹד שְׂפִסְק הִלְכָה כְּרַאב"ע וְהֵאִי נְמִי בְּהֵךְ שְׂיִיכָא כִּינּוֹן דְּמִן הָאִירוֹסִין מִתָּה וְעַתָּה אֲכַתְּוֵב לָהּ כְּמָה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת יֵשׁ לְפִירֵשׁ"י וְרַבִּי אֶלְפָּאִסִי

ז"ל על פני רבינו יעקב וכו' וכו' דעת הגאונים עכ"ל והשיב תשו' שלימה על כל מה שהק' ר"ת לפירש"י עש"ב וכן מצאתי להרשב"א שם בחי' שנתחנורו אצלו פירש"י ז"ל והצילו מכל הטענות שטען עליו ר"ת ע"ש גם הר"ן בפירושו ההלכות פתב לה"ט שהשמיט הרי"ף ושידברי רש"י נראין עיקר וכן בקדוש חזיתיה להריטב"א הובא במקו' שם שהרפה להאריף להשיב ע"כ השגות שהשיג ר"ת על רש"י ויחס דעת הרי"ף לדעת רש"י ממה שהביא ה' בריתא ולא הביא מזה המחלוקת דרבנן ור"ן וסיים וכתב וכיון דאפריקו להו קושלי' דר"ת נקטי' כפי' רש"י וכלהו רבננותא דריהטא דשמעתא הכי רהטא דמדמינן לה לפלוג' דרבנן וראב"ע ותו לא מדי וכת' עוד במקובצת שם בשם גיליון התוס' בסגנון הלזה ע"ש: נמצאת אומר שהרמב"ן והרשב"א והר"ן והריטב"א וגליון תוס' הניחנים למעלה יעידון יגידון שדברי רש"י שרירין וקנינים וגם היא מיוחסת להרי"ף ושפן ד' הגאונים וכלהו רבננותא כמ"ש הרמב"ן והריטב"א והג"א הוסיף בה דעת ראב"ן"ה ור"י הלכן ע"ש והרמב"ם בשי' רבו הרי"ף אמרה והעתיק ה' ברי' בריש פכ"ב מה' אישות דמינה שמיע' להו לרבנותא דס"ל פדעת רש"י פמדובר ודעת הרא"ש לדעת הטור דס"ל כר"ת מיהו בקיצור פיקסי הרא"ש שם סי' ט' לא משמע הכי ומרן הב"י כתב דמשמע ליה לרבינו פינן דכתב פן מסתמא הוא מסכים לפיר"ת ולי אין משם ראיה שיהיה סבור פן דא"כ לא הנה שתיק למימר וכדבר ר"ת מסתבר עכ"ל ואחר אשר הרא"ש נמשך אחר לשון הרי"ף שהביא ה' בריתא דמינה שמיעא להו לרבנותא דמה"ט לא חש להביא פלוגתא דרבנן ור"ן איפא למשמע מינה דס"ל פדעת רש"י ואעפ"י שהעתיק דברי ר"ת איפא למימר דלאו להלכה קבעו נאנן בדין דגריי בתריה דמרן ומשלחן גבוה קא זכי' הא קחזינו דבסי' נ"ז העתיק לשון הרמב"ם דפכ"ב מהלכות אישות דמינה שמיע ליה להטור דהרמב"ם שלא פדעת ר"ת אלא אע"פ שלא באה לידו הירושיה נמשך אחר דעתו ז"ל דהרא"ש נמי ס"ל פהרי"ף והרמב"ם וא"נ דעת הרא"ש פדשמיע ליה להטור פשו' להו תרי מגו תלת הרמב"ם והרי"ף ומה גם העדאת הרמב"ן שפן דעת הגאונים והעדאת הריטב"א דהכי ס"ל פלהו רבנותא והרמב"ן קלסה ותלה לה פיפי וכמה מעלות טובות וכדכתובנא ומור"ם פ"ש דיש חולקי' משם הטור בשם ר"ת נאנו אין לנו אלא דעת מרן בשלחנו הטור והרב מוהר"י עיינאש במנהגים דף קי"ב ע"ד סי' ס"ג ובס' בני יהודה סי' נ"ב העד העיד בנו האיש אלוני הארץ שפך עשה מעשה רבו מוהר"ש צרור ז"ל ושפן דעת ב"ד שאחריו חריו והאדם ראה לעינים דברים פהנייתו טעמן ונימוקם ולעמוד על הדברים בשרשם בצביון וקומתם ומי ומי שחותרו אמת יעמידנו על דבר אמת ולהיות מודים על האמת הלא כ"ד החותם בס' הוא ישלח מלאכו בשנת הטו"ב והיש"ר לפ"ק ושלום על דיני ישראל על ישראל ועל רבנן כ"ר: (יג) ירושה טופס שטר ודי"ן עמד בפנינו אנו ח"מ החו"ן ה"ר יעקב יצ"ו בכ"ר החו"ן ה"ר דוד עזריאל נ"ע ואמ"ל הו' עלי עדים פשרים ונאמנים איך שאני מדיר הנאה מנכסי לבני ה"ר דוד יצ"ו מפל מה שאני אחרי תחת פפת הרקיע באופן שלא יזכה בני מעבובי ממה שאני תחת פפת המרום הן כסף ושנה כסף מקרקעי ומטלטלי פי אם דוקא בסוף חמשה גרושויש לזכות בהם בתורת ירושה וזולת זה אין לו לבני אחרי לזכות בעבובי שום זכיה אפילו שו"פ כלל ועיקר ואם באולי יעמוד ה"ר בני דוד הנז' ויתרחר ריב ומדון נגד שאר ירתאי בתראי לתבוע מהם איזה תביעה וטענה בעולם הוא או ב"ד הרי הם

מעכשו פל דבריהם וטענותיהם בטלים ומבוססים לא שרירין ולא קיימין ונהרי הם פאכני תהו על אדני בהו דלית בהון שום ממשא פלל והפל דלא וכו' ודלא וכו' אלא וכו' כתי' קו"ל ומ"ש בעא"מ לחדש סיון המקודש שנת התקס"ה ליצירה והפל שו"ב וקנים ע"כ הטופס הנז' והעדים דחתימי עדים תרי סופרי מתא יצחק הפהן ס"ט הצעיר שלמה הפהן ס"ט ע"כ פל הטופס בחותמיו עמד השואל ושאל אי האי שטרך שטרך מעליא הוא ופקע מניה אהסנתא דאבוהי או לא ויבא שכמ"ה: זאת אשיב תא שמע הא דתנן בפ"ט דב"ק דף ק"ח האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי מת יירשנו בחיי ובמותי מת לא יירשנו וכו' דכי אמר סתמא אע"ג דכל כמה דהנה חי המדיר חגיל נדרה ואיתסר הא מיהאמפי מניית נפקי נכסי מרשותיה דרחמנ' וזכי ליה לבריה וממילא פקע ליה נדרה אבל אי פריש ואמר בחיי ובמותי דהיא שעתא דהו נכסי ברשותיה אפקעיה לבריה מנכסיה אמטו להכי לא יירשנו וכדקתני בחיי ובמותי איכא למשמע מינה דדוק' כי אמר בהאי לישנא דנדרא חגיל מהשעתא ומשו"ה ממשמש ואזיל אף כי אחר מותו אבל אם לא אמר אלא במותי דבהיא שעתא נפקי ליה נכסי מרשותיה אם מת יירשנו ורישא רבותא קמ"ל לא מבעיא כי אמר במותי אם מת יירשנו דלא חל הנדר פלל אלא אפי' אמר סתמא דחגיל נדרא מהשעתא וסד"א פיון דחל בחייו תו לא פקע נדרה אפילו לאחר מותו ואם מת לא יירשנו קמ"ל דכל כמה דלא פריש ובמותיה נמי אם מת יירשנו ונהו עובדא דסוף פרוק השותפין ההוא גברא דאסרינהו לנכסיה על בריה ואמ"ל אי הוי בר ברה צורבא מרבנן מה תהיה עליו וכו' דמאי פולי האי הא אמרת כי אמר סתמא אם מת יירשנו כפר אוקמוה התוס' והרא"ש ז"ל שם בדאמר בחיי ובמותי וה"נ הא דמיייתי התם הא דקתני לביתי אי אתה נכנס וכו' אוקמה הרא"ש שם בדאמר בחיי ובמותי ע"ש ויש להר"ן דרף אחרת בפ"י שמועה זו ואין פאן מקום להאריף מהכא משמע דכל כמה דלא אמר בחיי ובמותי אלא במותי גרידא אם מת יירשנו ובפ"ד דנדרים דמ"ב אהא דתנן הפנדר הנאה מחבירו לפני שביעית אינו יורד לתוף שדהו ואוכל ואינו אוכל מן הנזרות ובשביעית וכו' אבל אוכל מן הנזרות וכו' ופירש"י אינו יורד לתוף שדהו לאוכל לאכול מפירות שביעית דאסור בדריסת הרגל עכ"ל לא הנה צריף לזה דבלא"ה אסור הוא באכילת פירות ואפילו בנזרות פיון דאדרה לפני שביעית ורש"י הוכרח לפרש פן מדקתני אינו יורד לתוף שדהו ולא תני לישנא קלילא אסור בפירות שביעית ותו לא אצטרף ליה לתנא למתני אינו אוכל מן הנזרות ותנא גופיה הוצרך לומר פן משום דבסיפא דנדר בשביעית לא מתסרי פירי הא מיהא אינו יורד לתוף שדהו משום דריסת רגל ושמא ישקא לאחר אכילה כדאיתא עלה בגמרא וכן הוא בירושלמי עלה ומה"ט פסק רבינו ז"ל בפ"ה מה' נדרים פהאי טעמא ולא כאידך טעמא דיהיב תו בגמרא ויעיין במ"ש מרן הכ"מ שם ושיטת רש"י הלזו היינו שמעתיה דרב ושמואל בדאמר נכסים אלו ואית דמפרשי דמ"ש רש"י שם דאם הגיעה השביעית הותר הנדר דמהפקירא קא וכו' היא ג"כ שיטת הרא"ש ז"ל שם והיינו מלתיה דר"י ור"ל באומר נכסי ולא אמר אלו וכדמסיק דל"פ ר"י ור"ל אדרב ושמואל.

ועיין בפ"י הר"ן באריכות ומדנקטי רב ושמואל מלתייהו ובשביעית נדר וכו' וכן הוא לשון רש"י בפירושא דמתני' משמע דדוקא דנדר בשביעית גופה שפבר אפקירה רחמנא אבל המדיר את חבירו קודם שביעית מליהנות לו בשנה שביעית איכא למימר פיון

דְּהַשְׁתָּא מִיָּהּ בְּרִשׁוּתָּיהָ קִיּוּמִי מְצִי לְיִסְרִינְהוּ אִפִּי בְּתֵר דְּנַפְקִי מְרִשׁוּתָּיהָ וּדְקָאָמֵר
תְּלִמוּדָא הָתֵם דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׁבַרְשׁוּתוֹ לְכַשְׁיָצָא מְרִשׁוּתוֹ וּפִירִשׁ"י דְּכִיּוֹן דְּבַשְׁעָה
שְׂאָסֵר סָר הָוִינן בְּרִשׁוּתָּיהָ אִפִּי לְכִי הִגִּיעָה שְׁבִיעִית וְנַפְקִי מְרִשׁוּתָּיהָ אִפִּי"ה אוֹסֵרן עָלָיו
וּע"ע שָׁם דַּמ"ז בְּמֵאֵי דְּבַעֲי אָבִימִי וּפְשִׁיט מְהַד מִתְּנִי דְּאִפִּי בְּסֵתֵם אָדָם אוֹסֵר דְּבַר
שְׁבַרְשׁוּתוֹ לְכַשְׁיָצָא מְרִשׁוּתוֹ ע"ש בְּפִירוּשׁ הַר"ן בְּאוֹרְהוּ וְלִישְׁנָא דְּלְכַשְׁיָצָא מְרִשׁוּתוֹ לֹא
מִשְׁמַע הָכִי אֲלֵא אֲפִילוּ הַמְדִיר דְּלְכַשְׁיָצָא גְרִידָא וּדְכֻוֹנָתָה אִם לֹא אָמֵר אֲלֵא בְּמוֹתֵי אִם
מֵת לֹא יִירְשֻׁנוּ וְכִירוּשְׁלָמִי אַהֲדַּ מִתְּנִיתִין דַּב"ק הָכִי אֵיתָא א"ר יְרֵמְיָה חֲמִי אִידָּ תְּנִינוּ הָכָא
הָאוּמֵר לְבָנוּ קוֹנָם שְׂאֵת נְהִינָה לִי אִם מֵת יִירְשֻׁנוּ בְּחַיִּי וּבְמוֹתֵי אִם מֵת לֹא יִירְשֻׁנוּ וְהָא תְּנִי
בְּחַיִּי אִם מֵת יִירְשֻׁנוּ וּבְמוֹתֵי אִם מֵת יִירְשֻׁנוּ בְּחַיִּי וּבְמוֹתֵי אִם מֵת לֹא יִירְשֻׁנוּ מַה בֵּין אַהֲדַּ
דְּמֵר חֲדָא לְאַהֲדַּ דְּמֵר תְּרִתִּי ע"כ ע"ש מַה שְׂפַתְבַּר הַר"ב שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ מְסֻנְגִּיאֵי זֹו מִשְׁמַע
דְּלֹא שְׁנִי לִיָּה בֵּין דְּאָמֵר בְּמוֹתֵי גְרִידָא לְאָמֵר בְּחַיִּי וּבְמוֹתֵי דְּבִתְרֻנְיָהוּ אִם מֵת לֹא יִירְשֻׁנוּ
דַּא ע"ג דְּבָאָמֵר בְּמוֹתֵי לֹא חַל נְדָרִיָּה מְחַיִּים פְּלָל אִפִּי"ה מְפִי מְיִית חֲזִיל נְדָרִיָּה וְלֹא יִירְשֻׁנוּ
אָמֵטוּ לְהָכִי סְלֵקָא לִיָּה בְּתִיּוּבָתָא וְלֹא מְשֻׁנִי שְׁנִי לֹן בֵּין דְּאָמֵר בְּמוֹתֵי גְרִידָא בֵּין דְּאָמֵר
בְּחַיִּי וּבְמוֹתֵי דְּבִתְרִיָּה מְהַשְׁתָּא וְתוּ לֹא פִקַּע וּמַעֲתָה אֲנִי תְּמִיָּה עַמ"ש הַרְבַּ ב"ח
בְּטוֹר י"ד ס' רי"ו וְהַעֲתִיקוּ הַשְׁ"ף שָׁם סְקִי"ט עַמ"ש הַטוֹר ש"ע שְׂהָאוֹסֵר דְּבַר שְׂהוּא
שְׁלוּ עַל חֲבִירוֹ אַע"פ שְׂיָצָא מְרִשׁוּתוֹ הָלֹא הוּא בְּאִיסוּרוֹ עוֹמֵד וְכו' כְּתָבוּ ז"ל וְדוֹקָא
כְּשִׁמְתַחֲזִיל הָאִיסוּר וְעוֹדוֹ בְּרִשׁוּתוֹ אָבָל אִם אוֹסְרוֹ קוֹנָדָם לְכַשְׁיָצָא מְרִשׁוּתוֹ אִינוּ יְכוּל
לְאִיסוּרוֹ וּפְשוּט הוּא עַכ"ל דְּהָא בְּמוֹתֵי נְמִי לֹא חֲזִיל אִיסוּרָא בְּעוֹדְנוּ בְּרִשׁוּתוֹ וּמְפִי מְיִית
וּנְפִק מְרִשׁוּתָּיהָ אַפְתִּי מְתָסֵר וְלֹא יִירְשֻׁנוּ וְרֵאִיתִי לֵה' מוֹהֲרֵי"א לִיב בְּפִי יְרוּשְׁלָמִי שְׂפַתְבַּר
וְאֲפֻשֵׁר דְּלֹא שְׁנִי לִיָּה דְּמַגּוֹ דְּחֲזִיל בְּחַיִּי חֲזִיל נְמִי בְּמוֹתוֹ ע"ש אֲלֵמָא דְּלֹא שְׁנִי לֹן בֵּין
דְּאָמֵר בְּמוֹתוֹ גְרִידָא בֵּין דְּאָמֵר בְּחַיִּי וּבְמוֹתֵי וּמְסִיָּם הַרְבַּ פְּנִי מְשָׁה בְּפִרִישְׁתוֹ שָׁם אֲלֵא
הַד בְּרִי' לֹא דְּסִמְכָא הִיא עַכ"ל וּמְצָאתִי בַּח"י ה' נִמְק"י בַּס' אֲשֶׁה ה' בְּמָה דְּשִׁינָּה לְדָף
מ"ז שְׂפַתְבַּר וְז"ל וְכַתְבַּר הַרִיטְב"א ז"ל וּמִיָּהוּ נִרְאָה בִירוּשְׁלָמִי בְּרִישׁ פ' הַגּוֹזֵל דְּדוֹקָ
שְׂאוֹסְרוֹ מַעֲכָשׁוֹ וְלְכַשְׁיָצָא מְרִשׁוּתוֹ אָבָל לֹא לְאִיסוּרוֹ לְאַחַר מוֹתוֹ אוֹ לְכַשְׁיָצָא מְרִשׁוּתוֹ
בְּלִבָּד ע"כ וּמֵהָאֵי לִישְׁנָא מִשְׁמַע דְּשְׁמִיעַ לִיָּה ז"ל דְּתִלְמוּדָא דִּידָן סְבַר דְּאָדָם אוֹסֵר דְּבַר
שְׁבַרְשׁוּתוֹ לְכַשְׁיָצָא מְרִשׁוּתוֹ אַע"ג דְּכָל כְּמָה דְּהוּא בְּרִשׁוּתוֹ לֹא אִסְרִיָּה עָלֶיהָ וְכְדוּקִיָּין
מִיָּהוּ בִירוּשְׁלָמִי נִרְאָה דְּדוֹקָא בְּאִיסוּרוֹ מַעֲכָשׁוֹ וְכו' וַאֲע"ג דְּלִשְׁיִטַּת הִירוֹ פְּמוֹת שְׂהִיא לֹא
מִשְׁמַע הָכִי וְכַדְתְּרָגְמוּהָ סְבִי ה' שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ וְה' מוֹהֲרֵי"א לִיב וְה' פְּנִי מְשָׁה מ"מ
אַהֲרִיטְב"א סְמְכִינוּ דְּקִמְאֵי ז"ל בְּקִיאֵי בִירוּשְׁלָמִי טְפִי מְבַתְּרָאֵי וְאַפְתִּי אִיכָא לְמִימֵר
דְּהַרִיטְב"א ז"ל לֹא שְׁבִיק מֵאֵי דְּמִשְׁמַע לִיָּה מְגַמְרִין מְשׁוּם מֵאֵי דְּנִרְאָה מְהִירוּשְׁלָמִי וְכִיּוֹן
דְּמִשְׁמַעוֹת דּוֹרְשִׁין וְדֵאֵי דְּלִדְיָנָא סְמְכִינוּ טְפִי אַמְאֵי דְּמִשְׁמַע מִתְּלָמוֹ דִּידָן וְיִצְיָבָא מְלִתָּא
דְּתִרֵי אֲרִינּוֹתָא הַב"ח וְהַשְׁ"ף אִישְׁתְּמִיט מְנִיָּהוּ דְּבָרֵי הִירוּש' הִלְלוּ וּמֵאֵי דְּשְׁמִיעַ לִיָּה
לְהַרִיטְב"א מְגַמְרִין וְכַדְתִּי בְּעִנְיֹותֵינן וּבְפִלוּגְתָּא דַּר"י וְרַבְּנָן שָׁם דַּמ"ג בְּמִדִּיר נְכִסּוֹ עַל
חֲבִירוֹ וְהִיוּ מְהִלְכִין בְּדָרְהוּ וְאִין לוֹ מַה יֵּאֲכַל דְּרַבְּנָן סְבָרֵי מְנִיחַ עַל הַסְּלַע אוֹ עַל הַגְּדָר
וְהוּא נוֹטֵל וַר"י אוֹסֵר וְאֵיתְמַר עָלָה טַעְמָא דַּר"י מְשׁוּם דְּנִדְרוּ קָדָם לְהַפְקֵרוֹ וְרַבְּנָן סְבָרֵי
דַּא פ"ה מְפִי אַפְקֵרִיָּה מְצִי זְכִי בִיָּה מוֹדֵר וְדַמִּי לְאוּמֵר לְבָנוּ קוֹנָם שְׂאֵתָה נְהִינָה לִי שְׂאָם מֵת
יִירְשֻׁנוּ דְּלְכִי מְיִית נְפִקִי לִיָּה נְכִסֵּי מְרִשׁוּתָּיהָ וְהָתֵם נְמִי אֵי אָמְרִי מְדִיר קוֹנָם הַנָּאָה אָף
לְאַחַר שְׂהַפְקִיר תּוּ לֹא מְצִי לְהַנִּיחַ עַל הַסְּלַע וְלְהַפְקִירוֹ לְאַתְהוּנִי מְנִיָּהוּ הַמּוֹדֵר כַּמ"ש

הר"ן שם דדמי לאומ' לבנו בנמי ובמנמי ואיתמר עלה בירושלמי אהה מתניתין דשביעית דרשב"ל דאמר התם דכשהגיע השביעית שרי ליה מריה לאכול מפירות המדיר בנדר בשביעית דקדם הפקירו לנדרו דאחי כר' יוסי ור"י וכו' אמר מודה ר' יוסי דהפקר תורה שהוא מותר ע"ש ונראה לר"י נמי ירושה אינה פשביעית דבירושא פינו דנהה מצי למפקר פולי נכסיה או דנהבינהו לאחריני לאו הפקר תורה הוא אבל שביעית דמדאורייתא הפקירא הוא כל מה דמדיר חשיב הפקירו קודם לנדרו ונאפי' נדר קודם שביעית אבל רבנן דר' יוסי דס"ל דאפילו בהפקירא דידיה הפקר וכבר קדמו נדריה שפיר מצי זכי ביה מנדר א"כ ה"ה והטעם בנדר הנאה במותו דחגיל נדריה ולא יירשנו ושללא פדעת שני גדולי הדור הרב"ח והש"ח כנלע"ד הקצרה ובין אמר בנמי ובמותי ובין אמר במותי גרידא לא יירשנו ואפקעינהו לנכסיה מניה: ואפתי פש גפן לברורי הא דתנו התם בהגוזל בסיפא דמתניתין ויתן לבניו או לאחיו ואם אין לו לנה וב"ח באין ונפרעין ע"ש ופי' בניו או אחיו אפליגו בה רבנותא ודעת התוס' והרמב"ם בפ"ה מה' נדרים והרשב"א הובא במקו' לשם דבניו של בן המנדר ואחיו בני המדיר ומרן בש"ע שם סי' רכ"ג פסק פדברי הרמב"ם ז"ל זה הבן האסור בירושת אביו אם נתן ירושת אביו לאחיו ולבניו ה"ז מותר ומרן בב"י סי' רי"ו פתב דבבניו ואחיו אפלי' שיתנמ להם ממש מותר פינון שהודיעם שממון זה אסור לו מפני כף נותן להם והג"כ בניו ואחיו שיש להם שייכות בממון זה הילכף אין לו עליהם טובת הנאה ושרי ע"ש ועיין בהרב ש"ח סי' רכ"ג סק"ד ומסופקני אם המנדר בניו קטנים אי מצי לזכות להם ע"י אחר להודיעם שזה הממון אסור לו פינו דנההו לאו בני ידיעה גינהו: (יד) יתומים אם היתומים היו קטנים אע"פ שעברו הרבה שנים גובין בשטר זה הרב מוהרשד"ם חח"מ סי' שס"ז ומוהר"י אדרבי סי' ק"ט כנ"ה ח"ה מה"ק סימן ס"א בהג"הט אות י"ד .

ועיין בהרשב"ח ח"א סימן ב"ן: (טו) יתומים מלתא דלא שכיחא לא טענינו ליורשים כף הספמת הש"ע סי' ק"ח וסי' ר"ץ ובכמה דוכתי וכן דעת הרשב"ח ז"ל בח"א סי' ב"ן יעוש"ב ובשו"ת משאת משה ח"ג סימן י"ז: (יו) יתומים הלכה רוחת דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים פלל כמ"ש בסי' ק"י ועיין בחי' הרמ"ה ז"ל בפ' י"ן סי' קצ"ו פמה פרטי דינים ע"ש ומנהג עיר ארג"ל יע"א לגבות מיתומים קטנים וה' מוהר"י עיניאש זיע"א בס' בית יהודה סימן י"א החזיק בראיות דיכולין לקיים מנהג זה והגם שיש לעמוד על ראיותיו ז"ל מ"מ מה נענה בתריה דטרח ודחיק ומוקי לאשר מנהג ב"ד יפה ע"ע: (יז) יתומים מי שקנה סחורה וכתב בפנקסו ופרע מקצת והלה לו למד"ה וזלה לשם ואמר עם א' פסטה פלימה פני שלא פרעתי לפ' תשלום חובו ונלב"ע אין זה פדאי להוציא מן היתומי' מוהרי"ט ח"א סימן טו"ב וע"ע שם אי עדיף אןמנדא מעד .

א' או עדות המסיבתו שבועה עדיפא ע"ש: (חי) יתומים. קי"ל דאין מקבלין עדות אפילו בפני יתומי' קטנים דהוי פשלא בפני בע"ד כמ"ש בטוש"ע סי' כ"ח וסימן ק"י ולענין קיום שטרות אם מקיימין לפני יתומים קטנים נתבאר שם ועיין בס' הרב פרום שלמה ח"ה מ"ס י"ט ומנהגינו פה מתא לקיים השטרות בפני יתומים קטנים: (יט) יתומים קי"ל אין נזקקין לנכסי יתומים קטנים עד שייגדלו כמ"ש בטוש"ע סי' ק"י ותר"י טעמי איפא במלתא נדא דחיישינו להתפסת צררי ועוד ועוד דילמא אית לאבוהון תברא א"כ אף במקום שאין לחוש לצררי הא איפא טעמא אחרניא ועיין בתשו' מרן הנ"מ הנק' אבקת

רוכל סי' קל"ה ע"ש: (כ) יתומים שאלה מעשה ברוכל א' דרפ"ו של איש לחזר על בתי נכרים אשר לפני מן החומה ולעתותי ערב שב אל ביתו ויקר מקרהו יום ה' אף יצא יצא הלה לדרפו כפעם בפעם ובין הערבים ראה אותו יהודי א' במבואות הנכרים ולעת ערב איחרו פעמיו ולא שב אל ביתו ולא הפיר את מקומו וקול הקריה הומה לא ידעו מה היה לו אדוקי וקכי עמד ראובן בכח השררה יר"ה וסגר דלתי ביתו באמרו פי חייב לו סף מה ויהי בבקר והביא שר ושופט העיר והוציא את כל אשר ימצא לו והניחם ביד שלישי ע"י סופרי עש"ג במדה ובמשקל ועוד ידו נטויה לקחת את כל אשר יאמר פי הוא זה שלי ע"י סימנים ע"י עש"ג ואז עמדו קרובי הרוכל ההוא לקפול בב"ד יצ"ו נגד ראובן באמרם אליו שכל מה שלקח הוא אשר לא פדת ויהי כמשיב באמת שהרוכל חייב לי דמי המטלטלין אשר תפסתי כמו שהוא מבואר בפנקסי וגם יש לי עדים הסרסור וא' ממשרתי הבית שהוא חייב לי ועדיין לא הגיע זמן הפירעון ועדיין הדבר שקול וביום ב' שלח שוטר א' לשר העיר יצ"ו לאמר כבר נמצא היהודי ההרוג אשר אתם מבקשי ואז עמד שר העיר נר"ו ושלח מיחידי סגולה לקחתו ומצאו אותו מחותף לשמונה חלקים והראש אף למחסור ואולם קרוביו הפירוהו ע"י סימנים ואף את כליו וקברוהו הן עתה יורה המורה ושכמ"ה יען פי נמצא לרוכל הזה ב' בנות קטנות פדת מה לעשו': תשובה אם באנו להטפל בשריותא דהאי אתתא הלא כל האר"ש אר"ש רחבת ידים פיד ה' הטובה עלינו בס"ד ולא על דבר זה באנו בשאלה אמנם את זו אגיד מ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' גחלות ופסקו מרן ז"ל בח"מ סי' רפ"ד וז"ל מי שטבע או שנהרג ולא הפירו פניו אבל היו סי' מובהקים בגופו וכו' יורדים לנחלה וכו' עכ"ל והכא בנ"ד כבר נתקבל העדות הסי' שהיו לו וכמ"ש אצלי בפסק שפתבתי בשריותא ולהתירה מכבלי העיגון הלא הוא פמוס עמדי בס"ד ואע"ג דלאו סי' מובהקים מ"מ גרועים מיהא לא הוה והו"ל סי' אמצעיים דלענן להשיא את אשתו לא חשיבי הא מיהא לענן ממון מהנו ומעלו וכמ"ש הכ"מ והסמ"ע וה' כנ"הג ז"ל והוא פשוט ביותר וא"כ פיון שהבנות יורדות לנחלה וקמו להו נכסים בחזקתיהו מאן חשיב מאן ספין לאפוקי ממונא מיתומים קטני' ואע"ג דקא טעין דאית ליה סהדי ואפתי לא מטא זמניה מ"מ הלכה רונחת שאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד וקטן כמי שאינו בעולם דמי כמ"ש בסי' כ"ח וסי' ק"י יעו"ש: איברא פד דייקנא אשפחנא תברא למאי דכתיבנ' דעכ"ל דלא כתבו באם היו לו סימנים בגופו שיורדין לנחלה אלא לכשיעידו על הסי' עדים פשרים להורדת נחלה אבל בעדות קרובים לא מהנו להורדת נחלה נהי דמהנו לנשואי אשה מ"מ בשאר עדות לא מהנו וכן אתה מוצא דע"א מהני להתיר את האשה ואעפ"כ להורדת נחלה לא מהני כדאיתא בכתנ' דק"ז מיהו חזי' דהאי מלתא באשלי רברבי תליא הריב"ש ז"ל בסי' שנ"ה הו"ה גבר דע"א לא מהני להורדת נחלה מיהו הרשב"ץ בח"א מסי' ע"ג עד סי' פ"ג האריה בראיות להוריד בצירוף האומר ואע"ג דה' כנ"הג בסי' רפ"ד פתב בשם רבו ז"ל העד העיד על דברי הריב"ש שהם סולת נקיה נראה פיון דבמיו לא נראית תורת הרשב"ץ פתב פן ואין לנו עסק ביני ארנוותא וכן גמל"ת וא"כ חזר הדין פיון דלא נחתי לירושא אפתי לאחשיבי נכסי יתומים קטנים ולא חשבינן ליה אלא כמי שהלה ואינו מצוי בעיר דמקבלים עדות שלא בפניו כמ"ש שם סי' כ"ח סי"ו ע"ש וכמדונה שע"ז סמך מוהר"ש חקון בתשו' נ' מייתי לה ה' כנ"הג ז"ל בהגהב"י אות ע' לישם שפתב אם הב"ד אינו נראה

וקרוב שמת וכו' פשיטא דבכ"הג מקבלין עדות שלא בפניו עכ"ל אמור מעתה דלכאורה
בנ"ד שורת הדין לקבל עדות ואם אמת הנה הדיבר נחתינו לנכסי הרוכל ואכיל ראובן
וחד: נתפט עיני להרב המבי"ט ז"ל בח"ב סי' קנ"ד שכתב על מה שהשיג הראב"ד ז"ל
לשם בה' נחלות וז"ל י"א דכתובה אינה גובה שאיני קורא בה לכשתנשא תטלי וכו'
עכ"ל וכתב עליו הרב ז"ל וז"ל מפני שמדברי רבינו שתלה הטעם שבמזון הקלו א"כ
ה"ה לגבות כתובה שהיא מזון אלא פיון דתנאי ב"ד לכשתנשא דמשמע דמורין לה
שתנשא דוקא משו"ה לא גביא א"כ מוכח דבשאר ב"ח גובה פיון דבמזון הקלו ונחשבינו
ליה לגבי מזון כמת נדאי: וכתב עוד דמה שהקלו במזון היינו דאדרבא דטבא עבדינו
ליה שלא עזבונו בלא קרנא ויאבד העושר ההוא ע"כ הוא שיהיה בחזקת מורישם אבל
להוציא מהם כתובת אשה לא אם פן לפ"ז לאו משום תנאי ב"ד אלא דלא הקלו במזון
אלא לתועלתם ולא להוציא מהם א"כ ה"ה לשאר חוב דעלמא דלא גבו וסינינו דנ"מ בין
ב' טעמים אלא דאפתי א"ל דלא נ"מ מידי דטעמיה דהרב ז"ל דכתן' אשה אינה גובה
משום דטעמא טעים דכתן' לא ניתנה לגבות מחיים אבל שאר חוב דעלמא גובה ממה
נפשו דאי דינינו ליה לומר דעודנו חי אלא שנתעלם מן העין הלכה רוחסת דנשבע על
שטר שפידו וגובה כמ"ש רס"י ק"ו יעו"ש ואם פבר מת דינא נמי הכי הוא: עוד כתב
ומיהו ביתומים קטנים אפי' למ"ד שאיני קורא בה לכשתנשא דהרי אם נשאת לא תצא
דליפא משום חנא וכו' ר"ל בשלמא בגדולים פיון דתנאי ב"ד לכשיהיו לה צד גישואין
תטלי נהרי יש לה צד גישואין אבל ביתומים דקי"ל דאין נזקקין לנכסיהם ושאני אשה
דמשום חנא ה"כא שהדיבר תלוי ביד הב"ד לזקק לנכסי קטן ואם שלא ברשות ב"ד
שתנשא פקע מינה פליא דחנא והו"ל כשאר ב"ח דעלמא ולא גביא מנכסי יתומים
קטנים ונהו ואין ללמוד מדבריו ז"ל לנ"ד דלא גבי מיתומים קטנים דנ"ד שאני דאיפא
למימר עודנו חי ומה"ט אין היורשים יורדים לנחלה דשאר מלנה ניתנה לגבות מחיים
וכתובה שאני: ברם דאפתי איפא למיקם עלה דמלתא ולומר דלא גבי ממ"ש ה' המבי"ט
בח"א סי' קל"ה שנסאל על שהלה למקום א' ולשם לא הגיע ולמקומו לא חזר והגד ע"י
גויים שנמצא א' הרוג בדרך דן ידיו הרב ז"ל דמדאורייתא אתתא דא שריא דכיון דבשיוב
הוא ולא חזר לביתו בפעם בפעם וגם לא נודע איה מקומו רוב מי שנשמע עליו דבר זה
א' מני אלה שימצא אח"ד שהוא חי ומדאורייתא אזלינן בתר רובא כמו שהאריה ע"ש
ואין ללמוד מזה להורדת נחלה דנזיל בתר רובא ונחתינו ליורשים לנכסיה דשאני לן
איסורא ממזונא וכדאיתא בר"פ המוכר פירות דאיתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגזן
רב אמר מכר טעות דבתר רובא אזלינן ורובא לדדייה זבני ושמואל אמר יכול לומר לו
לשחיטה מכרתיו לה דכי אזלינן בתר רובא באיסורא במזונא לא ע"כ וא"כ יפה דן ויפה
הורה דאתתא שריא דבאוסו"ס"ל דאזלינן בתר רובא אבל לענין מזון לא אזלי בתר
רובא דקי"ל כשמואל בדיני ואע"ג דבפ"ק דסנהדרין אמרינן ק"ו מד"ן לד"מ ובד"ן
אזלינן בתר רובא ואפי' ברובא דליתיה קמן כמו רוב נשים לט' ילדן כפר כתבו התוס'
לשם דרובא לדדייה זבני לא חשיב פהנה רובא ומשו"ה לא אזלינן בהו למזונא אלא
דלפ"ז ק' דהתם בהמוכר מותבי' עליה דשמואל מהמוכר עבד לחבירו ונמצא גנב וקאמר
לאו משום דרובא הכי איתנהו ומשני לא דכלהו הכי איתנהו משמע דרובא לא מהני
בשום ענין דא"ל מדלא משני דהו רובא חשיב טפי כמו רוב נשים לט' ילדן וראיתי

בש"מ לשם שתי' דה"נ קאמר דהאי רנבא תשיב טפי ומקרי פכלהו עש"ב ומעתה מאחר
העד העיד בנו האיש משה ספרא רבא דישראל הוא ז"ל דא' מני אלה שיצא עליו קול
וימצא חי האי רוכל תשיב טפי פמו רוב נשים לט' ילדן דמודה ואזיל שמואל דאפילו
בממון אזלינן בתר רנבא חשי' פהאי וכגון דא צריכא רבא עד אשר יספיק עמי האיש
אדוני הארץ ומרי גם הוא המשי"ח וסיעת מרתמוהי הי"ו: ועוד מן הדא ממ"ש רשב"ם
ז"ל לשם יכול לומר לו וכו' דבממונא לא אזלינן בתר רנבא אלא אחר טענה טובה ועוד
כתב לשחיטה מכרתיו לה וכו' ואפי' לסומכוס דאמר ממון המוטל בס' יחלקו ה"מ פגון
שור שנגח את הפרה וכו' אבל הקא וכו' אזלינן בתר אותו הטוען יפה דעת עליון דמודה
שמואל דהיכא דליפא טענה טובה לנתבע אזלינן בתר רנבא ובהכי ניחא כמי הא דאמר
שמואל בהמדיר המתליף פרה בתמור ומשה בעל התמור את הפרה ולא הספיק בעל
הפרה למשוך את התמור עד שמת התמור על בעל התמור להביא ראיה שהיה תמורו
קיים וכ"כ התוס' בד"ה על בעל יעו"ש וכן בהך שור שנגח את הפרה דפריה מינה ומשמע
נדאי דלשמואל ניחא ולכאורה ק' פיון דחד מנייהו לית ליה טענה טובה אמאי לא אזלינן
בתר רנבא דרוב פרות יולדות ולא מפילות כפר כתב רשב"ם ז"ל דמדלא קתני ואיני
יודע אלא קתני ואינו יודע מש' דקאי אב"ד ואין עדי' בדבר אבל קושטא דכל א' קא טעין
פריא וכו' ע"ש שמעת מינה הא דלא אזלינן בתר רנבא ומפקינן היינו פשוטו טענה
טובה וכן הא דבעי למימר דרב ושמואל פתנאי דרב פרבי אחא דמחייב אפי' גמל האוחר
ושמואל כת"ק אפי' בשור המועד ליגח לפי הס"ד דרנבא וחקקה פי הדדי גינהו אע"ג
דהתם לית ליה לנתבע טענה טובה אלא דשמיע ליה דחקקה מהניא כרנבא בטענה יפה:
וראייתי לה' מח"א ז"ל בה' שומרים סי' כ"א שכתב ע"ד רשב"ם והתוס' הניתינים למעלה
ונ"ל וא"ל מההיא דמייתי להוכיח משור שנגח וכן מגמל האוחר ואע"ג דהתם לית ליה
לנתבע טענה טובה ואנכי לא ידעתי איך לשון רשב"ם לא שזפתו עין רואה גם בהך
דגמל האוחר כפר פתבתי מאי דנלע"ד ודבריו צ"ע וגם לא דק בלישניהו ודוק ותשפח
ואין פאן מקום להאריה בזה ועיין מ"ש מר"ן הב"י בסי' רפ"ה בשם הר"י בן הר"א ש
ובשו"ת מוהר"ש הלוי בח"ה סי' א"ב ומאחר שנתבאר לפי ע"ד דבכ"ה גנתנין לנכסיה
וקרינן בהו שפיר נכסי דיתמי הדרן למאי דקמן ולומר דלא גבי ב"ח את חובו פדאמרי'
בפ' שום הדיינים דאין נזקקין לנכסי יתומים אא"כ הייתה רבית אוכלת בהם ונתבאר
בטו' סי' ק"י שאפי' במלנה בשטר ואפי' היה פתוב בשטר כל תנאי שפעולם אין נזקקין
וכ"ש בנ"ד דאפי' כת"י לנה לית ליה ואי משום פנקסו שפתוב בו וקי"ל דחוננידנשפע
על פנקסו ונוטל ע"ש בסי' צ"א הא ליתא דאם פן כל א' יעשיר את בנו שכותב בפנקסו
שחיבים לו הזולת אלא נדאי שאני הך דחונני שא"ל בע"ה תן לפועלי וכמ"ש בתשו'
הרא"ש פ"ל פ"ו ועיין בתשו' הרשב"ץ ח"א סי' ל"ב ובפנקס לנה עצמו דקי"ל דיש לדון
ע"פ פנקסו של אדם ואפי' להוציא מיתומים קטנים כמ"ש הש"ע סי' צ"א אוקמה הסמ"ע
דהתם שיש רגלים לדבר שמ"ש בפנקס הוא אמת וכמו שנת' בלשון הש"ע והש"ך מוקי
לה בתוה זמנו דלא נקשי מר"ס ק"ז ע"ש ועיין לה' ב"ד ח"מ סי' כ"ו באורח קצת ובאמת
שבדברי הרש"ך מוכיח בתשו' הרא"ש ז"ל שם שכתב דמעיקרא כתב דהוי כמו תוה
זמנו ואח"ך החליט דהוי תוה זמנו צא ולמד מדדונו של הרא"ש דיש רגלים לדבר מפמה
הוכחות ועכ"ז צירף כל הטעמים שלא להוציא באומריו ומפל הך טעמי דכתי' לעיל ע"ש

והקא בנ"ד דליפא שום קדא לטיבותא מאין הרגלים להוציא מיתומים קטנים מחוט עד שרוף נעל: ואם אמרן יאמר הא איפא סהדי דינדעי דעסק זה של שמ' ופעדין לא הגיע זמן הפירעון הא ודאי ליתא דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד וקטן פמי שלא בפניו דמי כמ"ש הש"ע סי' כ"ח ואין לומר דחיישינן שמא לכשיגדילו היתומים מיימי להו סהדי וכה"ג מקבלין כמ"ש בסי' ק"ס ס"י שאם פבר פרע למחזק מקבלין קודם שיבא המערער שאם יבא המערער הו"ל נוגעין בדבר ע"ש בהגה דשאני התם דלא נודע המערער ועוד דיתומים שאני וכמ"ש הטור שם בסי' ק"י ע"ש ומורי הרב נר"ו חלק דשאני התם דבריא היוקא שיש שם מערער בנדאי אבל בנדון דסימן כ"ח דילמא מיימי ואת"ל דמיירי בגוסס דרוב גוססים למיתה הא מיהא איפא מיעוטא דלא מיימי וכיון דכן הוא מוקמי לה אדינא דאין מקבלין ש"ב בע"ד ועיין לקמן באות ק' מדין קבלת עדות סימן בס"ד ואל תשיבני ממ"ש מור"ם ז"ל בדבר הברור ומוכיח שאין בו חשש מקבלין אפי' שלא בפני בע"ד ע"ש והקא פינן דקיהיב סימנא מוכיח מתוף הפא'תורה פי הוא זה אלא דאית לך למימר דילמ' קנאם ראובן במעות בעין דמיהם פם השתא ניקום ונקבל העדאת העדים דעדיין לא פרע שלא הגיע זמן הפירעון הא ודאי בורקא היא דמור"ם ז"ל שם קאי אמ"ש מרן בכל מקום שאמרנו וכו' והיינו פה דצנה תנו שדה או מנה ושאר מילי דאיתנהו התם וכמו שפיאר הסמ"ע אבל בנ"ד אין שום הוכחה אלא עפ"י עדים וכבר נתבאר דאין מקבלין עדותם עד אשר יגדילו הנערים: ואם לחשף אדם לומ' דנהי דלא יתבינו לשמעון מידי מצי אמר שמ' שיניחום ביד שלישי עד אשר יגדלו הנערים דדילמא פלי קרנא ודמי למ"ש הש"ע סי' ע"ג דאם הלנה מבזבז בנכסיו ועדין לא הגיע זמנו ובא המלנה לב"ד לעכב נכסיו דשומעין לו וכתב מור"ם וכן בכ"מ שנתראה לב"ד וכו' ע"ש ונהרי ידים מוכיחות הניין דאי ממתנינים להם עד שיגדלו אכלי להו יתמי זוזא זוזא אף אתה אמרן לו דשאני התם דשטרו בידו ומלנה ברורה אלא שמחזקסר זמן הוא אבל הקא דליפא שטר ולא כת"י לא דיינינן ליה וכ"כ הטור סי' כ"ח משם הראב"ד ז"ל וכתב מרן הב"י ז"ל שפן כ' הרא"ש וריב"א ע"ש ועיין בהסמ"ע והש"ף ז"ל לשם ועיין ברי"ו שהביא דבריו הרב ב"י וד"מ שם סימן ק"י ועיין בש"ף לשם ועיין במוהרש"ד ח"מ סי' י"ד ומ"ש עליו ה' מוהר"ש הלוי ז"ל סי' ל"ד וה' פמ"א ח"א סי' כ"ח וה' אנג'ל סי' ע"ב וה' מוהר"א ח"א סי' מ"ז: וראיתי להכנ"הג סימן ע"ג בהגהב"י אות מ"ה שכתב בפשיטות משם הת"י סי' ק"ט דאין לעכב ביד מי שהם ע"ש ואילו בסי' ק"ח בהגהב"י אות מ' פתב בשם מהר"ם מטראני והרדב"ז ז"ל דמעכב ע"ש ולא זכר שר דעת הת"י דהוא ז"ל נמי בחוב שבשטר הן היום נראה בעליל שו"ת אהלי יעקב למוהריק"ש ז"ל ושם בסי' ל"ה פשיטא ליה דמעכבין וכ"ש אם הממון ביד אחר וטעמו פי היכי דמשתעבדנא לך ה"כ משתעבדנא לב"ח דאתי מחמתך עש"ב ונראה דלהלכה הכי נקטינן ודאי דהאי דינא ליתיה אלא בדנקט מלנה בידה שטרא מעליא וכתוב עלוניה הנפק אבל בלא"ה אע"ג דאית ליה סהדי דההלנאה אפתי לא מטי זמן גוביינא לא אמרי' לקבל סהדותיהו ומעכבין נכסיו עד פי גדלי להו יתומים כמ"ש הטור משם הראב"ד בס"ס כ"ח ועיין בסמ"ע ונש"ף ונאפי' למאי דמסיק הרב אהלי יעקב כדעת הרב המאירי ז"ל דאי טעין הב"ח דילמא מיימי להו סהדי באורף הזמן קבלו עדותם ותהיה בידו עד אשר יגדלו היתומים דשומעים לו ע"ש אפי"ה מודה דאין מעכבין וכ"ש לדין דגרירנא בתריה דמרן

ז"ל דפסק שם בסי' כ"ח דאין דנין ע"פ עדות שנתקבלה שלא בפני בע"ד כמ"ש הב"י
באורו ובס' בד"ה ע"ש דאין שומעין לו דוק ותשפח ועיין לה' כנ"הג סי' ע"ג בהגב"י
אות ל"ז וצ"ע ועיין למופת דורנו הרב מוהרח"א נר"ו בס' חיים שאל ח"א סי' ע"ד אות
ט"ל: ולענין מה שקדם ותפס פבר ידעת מ"ש הטור רס"י ק"י אם תפס וכו' בענין
שהחזיק בו ולטעון לקוח הוא בידי מותר לו לתפסו ובש"ע פתב דמהניא לו תפיסתו
ובדברי הטור נחלקו רבנן סבוראי דמרון הב"י ז"ל ק"ל לשונו ולפיכך השמיט תיבת
מותר ולא העלה אותה בשלחנו הטהור והב"ח ז"ל אוקמא לאפוקי מס' שהביא הבע"הת
בשם איכא מ"ד ע"ש והש"ך יצא לידון בדבר חדש דלפום מאי דקי"ל דטעמא דאין
נזקקין משום חשש צררי ואם תפס וקי"ל בגויה דלא תפס דשרי ליה מריה לתפוס מיהו
אם פא לב"ד והודיע שתפס מפקי מניה וכעובדא דרבא בר שרשום ע"ש ואין דבריו
ז"ל מבוררים לע"ד דהתם שאני דלא מצי אמר לקוח הוא בידי דנפק קלה עלויה דארעא
דינתמי למר כדא"ל ולמר כדא"ל אבל הקא מיירי ביכול לומר לקוח הוא בידי ולהחזיק
בו ע"ש ודוק היטב וצ"ע דבריו אמנם בנ"ד כ"ז לא נ"מ פלום פיון דכל תפיסתו מעיקרא
היתה ע"י עש"ג שפתב תחלה על השליש הישראל שהושלשו אצלו וגם אח"ך פשחור
ולקח מיד הישראל השליש חזרו וכתבו עליו שקבל מיד השליש סך כ"כ מה תועיל
תפיסה זו דנדאי לא מצי להחזיק בו ולטעון לקוח הוא בידי וא"כ אין זו תפיסה אלא
חטיפה וסגירת הבית שיש בה הסחורה לא מעלה ולא מורדת ל"מ בנ"ד שסגרו הבית
ע"י גוים אלא אפי' סגרו אותה ב"ד כל עוד שלא שמו לב"ח הסחורה לאו גנבינא היא
ועיין בטור בסי' ק"ד ס"ה מ"ש בשם אביו הרא"ש ז"ל אלא דיש לזקדק דמאותה תשובה
משמע דבעינן השומא וגביה ע"י ב"ד והיא מוצאת מפלל ע"ג סי' ג' ולשם מיייתי הטור
בסעף יו"ד משם אביו הרא"ש ז"ל דאפי' הגביה ע"י ב"ד מהני במטלטלי ועיין בזה
להרב בית דוד ח"מ סס"י יו"ד והדברים פשוטים ונכונים לע"ד ועיין להב"ח ז"ל ס"ו
וס"י והאורו"ת סק"ה ובה' פרח מט"א ח"ב סי' כ"ו ע"ש: (כא) יתומים האומר נכסיו
ליתמי ראובן ומת ונמצאו שם זכרים ונקבות מי הוא הזוכה דעת הרא"ש בתשו' והביאה
הטור בסי' רמ"ו ס"ה דלשון יתומים פולל ז"ון קטנים וגדולים וכתב מרון הב"י
שהרשב"א בסי' תתקס"ג חלוק עליו עכ"ל וחיליה מדאמרינן בפרק מ"ש דקמ"ג דאע"ג
דאמר לבני לשון רבים והו"ל ברא וברתא אמרי' דלא זכה אלא הבן דאשפחון דכתיב בני
לשון רבים על היחיד ע"ש אלמא לאוקומי דינא דירושא דאורי' דחקי' ומפ"ל בהכי
כ"ש לשון קרא דלית לן לספוקי בהאי מלתא פלל ואע"ג דיש להשיב מי יבא אחרי
המלך ועיין לה' מוהרש"ך ח"א: וראיתי לה' מח"א שם סימן מ"ד שחלק על מרון הב"י
לומר דל"פ הרשב"א והרא"ש דשאני נדון הרשב"א דמייירי בראוי ליוורשו ואע"ג דלשון
זה משמע בין בנים בין בנות וכו' עכ"ל והרואה תשו' הרשב"א שפתב וכ"ש הקא דלית
לן לספוקי בהאי מלתא פלל עכ"ל תמ'ה תמ'ה יקרא על הרב ז"ל ומרון הש"ע פסק שם
פדעת הרא"ש ולא הזכיר לד' הרשב"א פלל גם מור"ם לא הגיה עליו פלום ע"ש ועיין
לה' כנ"הג שם באות ח' בהג"הט שלא נתברר בדבריו שחולק על הרא"ש ג"כ במ"ש
דיתומים ל"ש קטנים ל"ש גדולים ע"ש וכן בני ביתו פולל ז"ון ועיין ב"ח שם סק"ג
והרב מש"ל פ"ו מה' זכיה דין י"ד וה' מח"א הלכות זכיה סימן מ"ג: (כב) יתומים קי"ל
ב"ד טוענין ליתומים כל מה דמצי אבוהון למטען כמ"ש בטוש"ע מסי' ק"ח ואילך ע"ש

ואם קָאָב עֲצָמוּ אִינוּ נֶאֱמָן בְּטַעֲנָתוֹ אֲלֵא עַד שְׂיָבִיא רֵאִיָּה לְדַבְרֵי אִם טוֹעֲנִים הִיתוּמִי אֵילוּ הִיָּה אֲבִיָּהֶם קִים הִיָּה מְבִיא רֵאִיָּה לְדַבְרֵי עֵינֵן לֵה' מוֹהֵר"ש גָּאוֹן בִּס' מִשְׁפָּטִים יִשְׂרָיִם סִי"ט"ל מֵה שְׁהֶאָרִיף בְּזֶה: (כג) יְתוּמִים קִי"ל דָּאִין נִפְרָעִין מִיתוּמִים קְטַנִּים אֲלֵא בְּהִלְוָאָה דְּחֹב שְׁהֵם עַל א' מִג' תְּנַאָלִי הֵא' תוּף זְמַנּוּ הִב' מֵת בְּנִידוּיֵו הֵג' הוּדָה בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ כִּמ"ש בְּטוֹר וּש"ע סִי' ק"י ע"ש וּסִי' לְדַבְרֵי אֲשֶׁר תִּנ"ה וְהָבֵן מִי שְׁמַכְר קַרְקַע לְפִירְעוֹן חוֹבוֹתָיו וְאַחַר שְׁמַת נִתְגַּלָּה הַדְּבָר שְׂאִין בְּמַכְר הֵהוּא מִמֶּשׁ חֲזָקָה דְּלֵא פְרָעֵינָהוּ עֵינֵן תִּשׁוּ' ה' פְּנֵי מֹשֶׁה ח"א סִי' ס"ו רִישׁ דְּקִנ"ח וּבִס' בְּנֵי חֲזֵי סִימָן ק"ח וּמֵה שְׁהֶאָרְכָתִי לְעֵיל בְּמַעְרַכַת אוֹת א' בִּס"ד: (כד) יְתוּמִים רְאוּבֵן נִלְב"ע וְחִל"ש וְהַנִּית אַחֲרֵי ב' בְּנֵים קְטַנִּים א' כָּבֵר ט' כָּבֵר עֶשֶׂר וּא' כָּבֵר שִׁית כָּבֵר שְׁבַע וְאַלְמָנָתוֹ וּבָא שְׁמַעוֹן לְפָנֵי ב"ד יצ"ו וּבְיָדוֹ שִׁט"ח מְקַנְיִים וּבְנִאָמְנוֹת עֲלֵיו וְעַל ב"ך בֵּין בְּכָלוֹ בֵּין בְּמַקְצָתוֹ בֵּין בְּתוּף זְמַנּוּ בֵּין לֵאח"ז עַד שְׂיִמְצָא פִּירְעוֹנוֹ פְּתוּב ע"ג אוֹ קְרוּעַ קִב"ד אוֹ שׁוּבְרוֹ יִנְצָא פְּנִגְדוֹ וְזְמַנּוּ בִּכ"ח אָדָר שֶׁהוּא זְמַן תַּחֲלַת הַפִּירְעוֹן וְנִלְב"ע רְאוּבֵן בְּתַחֲלַת אֱלוּל וּלְפִי סֵדֵר הַפִּירְעוֹן עֲבָרוּ כ"ב חֲדָשִׁים וּמְפָלֵל הַח' חֲדָשִׁים מִח' אָדָר עַד תַּחֲלַת אֱלוּל יָמֵי חֲלִיוֹ אֲשֶׁר חָלָה וּמֵת בְּתוּף חֲלִיוֹ וּמְפָלֵלֶם עוֹד מוֹעֲדֵי ר'גֵל לְבְנֵי בְרִית וּלְשִׁאֲיָנָם ב"ב וְטַעַן שְׁמַעוֹן דֵּא"נ דְּלֵא מְצִינָא לְמַגְבֵי דְעֵבֵר זְמַנּוֹ מְקַרִי וְהִילְדִים רַפִּים וְאִיפָא לְמִיחַשׁ לְשׁוּבֵר הֵא מִיָּהָא בְּעֵינָא מְנַיִיכוּ רַבְּנָן לְעַקֵּל מִעֲזָבוֹנוֹ פְּנִגְדָּה מֵה שֶׁהוּא חֲזִיב כִּי חֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ פֶּן יִקְרָה אֶסוֹן לְנַכְסֵי הַמֵּת מִכַּמְהָ טַעֲמִים וְלֵא יִמְצָא מִמֵּה לְגִבּוֹת אֵת חוֹבוֹ אוֹ לְפַחוֹת שְׂיִמְשַׁכְּנוּ אִיזָה קַרְקַע מְקוֹם בְּטוּחַ כְּפִי הַנְּרָאָה לִב"ד וְהַפִּירוֹת יִנְפוּ בָּהֶם הִיתוּמִים וְהַקְרָן קִינִימַת עַד אֲשֶׁר יִגְדִילוּ הַנְּעָרִים כ"א כְּפִי שְׁנָיו וְיִגְבֶּה מְמַנּוּ חֲלָקוֹ כְּדַת שְׁל תוֹרָה עֲמַד הַשׁוֹאֵל וְשָׂאֵל אִם שׁוֹמְעִין לוֹ אוֹ"ל וּשְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב אֲנִי דְאִמְרֵי הֵלֵא זֶה הַדְּבָר נִפְתַּח בְּגִדוּלִים וְהֵאֲיִתְנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ הֵא' אָדָם הַרְדֵּב"ז ז"ל בְּחֲדָשׁוֹת סִי' תִק"ד וְכ' דָּאִין הֵאֲלַמְנָה נִיזוּנִית מְנַכְסֵי יְתוּמִים אֲלֵא לְאַחַר פִּירְעוֹן הַב"ח שֶׁהַב"ח קוֹדֵם לְמַזוּנוֹת הֵאֲלַמְנָה הִילְכָף מוֹצִיאִין הַנְּכָסִים מִתַּחַת יָדָהּ וּמְנִיחִין אוֹתָם בְּיַד שְׁלִישׁ עַד אֲשֶׁר יִגְדְלוּ הִיתוּמִים וְאִם לֵא נִשְׂאָרוּ עוֹד נְכָסִים אַחֲרֵים לִיזוּן מֵהֶם אִז נִיזוּנִים מֵהֶם וְאִם כְּלוֹ הַפְּסִיד הַב"ח וְאִם טַעַן הַב"ח שְׂיִנְחָהוּ הַנְּכָסִים בְּמְקוֹם בְּטוּחַ לְרִינַח הַיּוֹם וְיִזוּנוּ מִהֲרִינַח וְהַקְרָן קִינִימַת לְשִׁיגְבָה חוֹבוֹ לְכַשְׂיִגְדְלוֹ שׁוֹמְעִין לוֹ דְזֶה נִהְיָה וְזֶה אִינוּ חֶסֶר עֲש"ב מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ הַגְּדוֹל לְמַדְנֵו דְלַעֲנִין הַנְּחַת מַעוֹת בְּיַד שְׁלִישׁ אַף עַל גַּב דֵּהַב"ח לֵא אִסִּיק אֲדַעְתִּיָּה לְמַטְעַן הַכִּי מִלְתָּא דְרַמְיָא עַל הַב"ד לְמַעַבְד הַכִּי כִּי הִכִּי דְלֵא לִקְמִי פְסִידָא לִב"ח וְדָמִי לְהַשְׁבַּת אֲבָדָה אֲבָל שְׂיִנְחָהוּ הַנְּכָסִים לְהַתְעַסֵּק בָּהֶם לְהַרְוִיחַ לֵא עֲבָדֵי ב"ד מִיָּדִי כֵה"ג דְּלֵא בְקִיאֵי לְגַבְרֵי מֵאֵן אִיְהוּ מְהִימָן וּבְקִי בְטִיב מִש"וּמ וּמֵאֵן אִיְהוּ לֵא מְהִימָן וְכו' הִילְכָף כִּי טַעַן הַב"ד עֲלֵיהּ דִּידֵיהּ רַמְיָא מִלַּת' לְאַהֲדוּרֵי אַגְבָּרָא מְהִימָנָא וּבְקִי בְטִיב מִש"וּמ וְהוּא יְחוּשׁ לְעַצְמוֹ אֲבָל לְהַנִּיחָם בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן כ"ע מְקוֹם בְּטוּחַ מְקַרוּ דְלֵאוּ בְרַשִׁיעֵי עֲסִי' לְשִׁלּוּחַ יָד בְּפְקֻדוֹן שְׁל הִיתוּמִים אֲשֶׁר הַנּוֹפֵקֵד ע"פ הַב"ד אֲמַטוּ לְהַכִּי הַב"ד מְאֲלִיָּהֶם יִשְׁתַּדְלוּ לְהַנִּיחָם בְּיַד שְׁלִישׁ וְכַדְכַתִּי וְעוֹד נִלְמוּד מִדְּבָרֵי ז"ל דְּהִיכָא דָּאִין בְּנַכְסִים לִיזוּן הִיתוּמִים לְאַחַר שְׁעַקֵּל מֵה שֶׁהוּא פְּנִגְדָּה חוֹב שֶׁהִיתוּמִים נִיזוּנִים מֵהֶם וְאִם כְּלוֹ הַפְּסִיד הַב"ח ע"ש וְאֵע"ג דְּגַבֵּי יְתוּמִים גְּדוּלִים ב"ח גּוֹבָה אֵת חוֹבוֹ וְהֵם יִחְזִירוּ עַל הַפְּתָחִים לְשִׁאוּל אֲנֹכֵל לְנַפְשָׁם שְׂאֲנֵי הַתָּם דְּכִינּוֹן דְּמָטָא זְמַנִּיָּהוּ לְפָרוּעַ לִב"ח אֲבִיָּהֶם הו"ל נְכָסֵי דְמִיתָנָא לֵאוּ דִּידֵהוּ נִינְהוּ אֲלֵא דִב"ח אֲבָל בִּיתוּמִים קְטַנִּים כִּינּוֹן דְאִיפָא לְמִיחַשׁ לְצָרְרֵי אוֹ שׁוּבֵר וְלֵא רַמְיָא עֲלֵיהּ לְפָרוּעַ לִב"ח חֲשָׁבִינּוּ לְהֵאֵי נְכָסֵי דְמִיתָנָא דִּיתָמִי

גינהו ודידהו קא אַכלי ואין מעפבין את התינוקות מליזון מנכסי אביהם מפני הב"ח דדילמא לכי גדלי משפחי שובר: וראיתי לה' המבי"ט ח"ג סי' רי"ד שפכתב ונ"ל דאפ"י במקום שאין נזקקין משום חששא דצררי או שובר שאין מניחין נכסי הלנה ברשות היתומים או אפוטרופוס פשהנכסים הם פנגד החוב או יותר מעט דאם יאכלו ויתפרנסו היתומים מהם לא ימצא המלנה מה ליקח פשיגדלו ולא ימצאו שום עדות על צררי או על שובר ונמצא דאכלי דלאו דידהו אלא יהיו הנכסים בידי האפוטרו' ויאכלו היתומים מן הרינוח ולא מן הקרן דהא חששא דצררי חששא בעלמא היא ולנפות היתומים נגעו בה ולא אלימא להפקיע החוב שחייב אביהם וכו' עכ"ל עין רואה וה' המבי"ט חלוקים בעיסתן דהרדב"ז ס"ל דאפ"י אם הנכסים פדי החוב יזונו היתומים ואם פלו הנכסים פסידא דב"ח הוא ואילו הרב המבי"ט פסיק ותני דאינם גיזונים אלא מן הרינוח אבל הקרן לא תגע בו יד: וראיתי להכנ"הג סי' ק"ח בהגב"י אות מ שכתב וז"ל טען הב"ח שימכרו הנכסים ויניחו דמיהם במקום בטוח שיאכלו היתומים הרינוח וישאר הקרן קיים לשיגבה ב"ח חובו לשיגדלו מסתברא לי שומעין לו כיון דזה נהנה וזה אינו חסר הרדב"ז ח"ב סי' קע"ג וכ"כ הר"מ מטראני ח"ג סי' רי"ד ונראה מדבריו דאפ"י לא טען הב"ח פן עכ"ל ואתה דע לה שאם תשו' הרדב"ז שרמו הרב ז"ל היא אשר הצגתי לפניך צריף לדעת למה תלה הדבר שבראה לו ז"ל מדברי ה' המבי"ט דוקא וקלא גם הרדב"ז פן נראה מדבריו וכדכתובנא ואם נפשך לומר דע"כ ל"ק הרדב"ז אפילו בדלא טעין הב"ח אלא פלפי מ"ש שם שאע"פ שהלמנה מנה היא תפסה מוציאין מידה משו"ה פכת דעל הב"ח להוציא מידה דלא תהנה לה תפיסה אבל בלאו ה"ט איפא למימר ס"ל דאין ב"ד נזקקין להוציא הנכסים מרשות היורשים ולהניחם בידי שלישי אלא עד דטעין הב"ח משו"ה תלה הדבר הרב שמדברי הרב המבי"ט נראה ולא פהרדב"ז וכיון דאשפחנא דה' המבי"ט ס"ל הכי אמרינו נדאי שגם דעת הרדב"ז פן ולא לאפוישי פלוגתא ביני רבנן ז"ל ואם תשו' זו בצביונה ובקומתה לא נמצאת לה' כנ"הג אלא מה שהעתיקה ע"כ לומר דס"ל דהמבי"ט והרדב"ז פלגין בהדיהו דהרדב"ז פכתב ואם טען הב"ח וכו' וה' המבי"ט לא תלה בטענת הב"ח אלא שדבר זה מחוב המוטל על הב"ח לעשות פן כי היכי דלא לימטי פסידא לב"ח אמנם לפי התשו' הנמצאת אצלנו המבי"ט והרדב"ז דלא פחדא שריין לפי מאי דכתובנא ולענ"ד דע"כ ה' כנ"הג לא ראה גוף התשו' דנדאי פליגי בענין אם יכלו הנכסים במזונות היתומים וכד ברירנא ותפט עיני לה' מוהריק"ש שבתשו' סי' ל"ה נשאל על דנא פתגם והעמיק הרחוב וסבר לה מר דנכסים שברשות אחרים מגבין אותם לב"ח ואע"פ שהיתומים קטנים ודיינא דעבד עבד אבל לעכב מה שהוא בידי היורשים מעפבין ב"ד ונותנים בידי שלישי עד שיגדלו כל שיראה לב"ד שיש חשש בזבז וכליון עכ"ל והמתבונן בדבריו וראיותיו ז"ל יראה יראה דס"ל נכסי דמיתנא בחזקת הב"ח הו' אלא משום חששא רחוקה וקלושה דצררי ושובר ובנדאי דאין היתומים גיזונים מהם פל היכא דליפא אלא פדי החוב וכדברי ה' המבי"ט וכן מתבאר מדברי מופת דורנו מוהרח"א ז"ל בספר חיים שאל ח"א סי' ע"ד אות ט"ל שנשאל בראובן איש דל ורזה ולית ליה מגרמיה פלום וחל"ש וטען שמעון פי כל הנמצא אתו הם שלו ויש לו ע"א והיתומים קטנים והסכים הרב ובית דינו להניח המעות ע"י הב"ד אצל נאמן עד אשר יגדלו ע"כ דברי הכנ"הג וה' מוהריק"ש הניינים למעלה מעתה קם דינא דל"מ כשהב"ח טוען לעקל ולהניח הנכסים

ביד שלישי נאמן ע"י הב"ד ושללא יאכלו אלא מהריוח פדי שייספיק להם או לא יספיק
דלא אכלי יתמי אלא מדידהו וקאו דלאו דידהו אלא אפילו לא טען הב"ח הדבר מוטל
על הב"ד לעשות פדבר הזה וינוחו ברכות על ראשם: והנה בעתה עת לדבר דאם רצה
המלנה למחול קצת מהחוב ולגבות השאר לאלתר אם רשאיין הב"ד לזקק לנכסי יתומים
קטנים ודמי לשטר שיש בו רבית וכתובת אשה דנזקקין או לא ראש המדברים בענין זה
הרשב"א בתשו' סי' אלף וט"ו והביאה מרן הב"י בס"י ר"ץ ס"ה שאול נשאל באפוטר'ו
של יתומים קטנים שמכר קרקע של מורישים לפרוע חובת אביהם פי נתפשר עם ב"ח
ונתפייס בפחות וכשהגדילו ערערו על הלוקח לבטל מכירת האפוטר'ו והשיב הדין עם
הלוקח דהוי כשטר שיש בו רבית וה"ט מהני לכל ריוח שיש ליתומי' ומוטב שנמפךר
עכשו ולא נוחש לספיקא דצרכי ושובר ע"ש הא למדת דעת עליון דלא שני לן הפסד
דידהו כגון רבית ומזונות אשה ול"ש רוןחא דמחילת קצת החוב דבכלהו נזקקין ומגבין
וכמדומה שעל תשו' זו סמך הר"ן ז"ל בתשו' סי' ל"א שכ' בסו"ד ז"ל גדון זה בשאר
חוב דעלמא דאין נזקקין ואע"פ פבר הורה זמן הרשב"א ז"ל בתשו' סי' פסק דבהניח
קצת מהחוב נזקקין ונחליה מתשו' הרשב"א הלזו ולא הזכיר גם תשו' מרן ותלמידו הרב
המבי"ט שם בח"ג סי' רי"ד פסיק ותני הכי ונסתייע מתשו' הרב מוהרי"א סי' קס"ב ולא
זכר שר תשו' הרשב"א והר"ן ורבו הנאמרים באמת גם בנו הרב מוהרימ"ט ח"מ אע"פ
שפקפק קצת בדברי הרשב"א מ"מ זו הלכה העלה ומורין פן וע"ע להרב מהר"ש חסון
בס' משפטים ישירים גם מור"ם בהגה רס"י ק"י פסק דבהנחת קצת מהחוב נזקקין עין
רואה שבועה עינים עיני ישראל מתנבאים בסגנון א' דכל היכא דאיכא רוןחא קצת
ליתומים קטנים נזקקין ומגבין וכעת חזי הוית להכנ"הג ח"א ח"מ סס"י ע"ד שעמד
בפרט זה ברוח מבינתו פי רבה ותצא דינא פהלכות גוברין גבורי חיל מאריות גברו זכר
פלם לחיי עד זיע"א כ"ר: ואולם עדין הלב מהסם פי לא פורש שיעור הנחה זו ולא
נתנו חכמים דבריהם לשיעורין הן אמת פי הרואה דברי הר"ן שפכתב ואפ"י מעט וכל
הבאים אחריו נקטו לה הכי ומור"ם ז"ל נקט לה בלשון קצת יראה דבכל דהו דאיכא
הרנחה ליתמי סגי ובדוק ובחון בדברי הרבנים הללו העולים למעלה פמה החלישו
חששת צרכי ושובר עד פי אמרו הבו דלא לוסוף עלה ואמרי' בכה"ג לא אמרו רבנן אין
נזקקין פיון דהחוב מבורך ומקניים אלא לתועלת היתומים נגעו בה וכל היכא דאיכא צד
תועלת אמרי' דיו פוק חזי מ"ש הרב גו"ר ח"מ פלל ג' סי' י"ד אחר שהטיל חלש'ים על
עיקר דינא דאין נזקקין מסיק וכתב בנתינת חפץ א' ליתומים די ונזקקין ולא זו בלבד
אלא אפי' שלא יתן ליתומים פלל רק שימחול לאביהם על שארית החוב אע"פי שאביהם
לא נמצאו במקמתו ממה לגבות שארית חובו והיתו' פטירי ועטירי מ"מ בהא ניחא דעביד
למיתנא דמחיל מורישים בקבר חשיבא טובת הנאה ונזקקין ומגבין ע"ש הבט ימין וראה
חולשת חששא דצרכי ושובר דמה"ט אמור רבנן אין נזקקין לנכסי יתומים קטנים דבכל
דהו דאיכא צד הנאה דחינו לה ונזקקין ומגבין ונהירנא פד הוינא טליא יתובי יתבינו
וברו'פי ברכי'נו בין ברפי דרבנן בבית דינו של שם גדול הנאמר עט"ר דין אב"א למלפא
ועמו שר האלף אלוף מג' דיאל ד"ן דין וסיעתא דשמיא זיע"א זה הנה מעשה והנה איש
א' חכם מהרשומים הוציא שט"ח א' מקניים אלא שעבר זמנו על יורשי ראובן קטנים
וקטני קטנים ויענו הב"ד נו"ן הלא דעת' פי איש חכם אמה דאין נזקקין לנכסי יתומים

קטנים אין לה תקנה אלא לנותר קצת מהחוב ואז דינא הוא דנזקקין נייען ויאמר פדברייכם
פן הוא נעשה ונשמע והיו נושאין ונותנין בדבר היכי לדיינו דיגיני להאי דינא ונדתי
לפניהם בקרקע לדון בזה כזה האופן והענין כי הרגיל פה מתא יע"א שמי שממשכן
קרקע חבירו בעד מאה גרושויש יזכה ב"ב גרושויש לשנה פירות קרקע אמנם לא יבצר
מהאחריות המתרגשות לבא מבעלי גוף הקרקע או שאירע איזה מפולת באותו קרקע
ואין ביד ב"ה לבנות או מחמת הלנה שמצאו עליו איזה שטרות מוקדמים או שאינם ב"ב
ולקם משפט הקדימה ולפעמים שימצאו עליו איזה חוב לשררה יר"ה וכמה מיני הרפתקי
ועודבה שצריף כמה כפורין בגביית קרנא ופירי וזה מעשים בכל יום בדינא ודינא אי
לזאת שהראוי הוא שצריף הק' גרושויש ששה גרושויש למאה מידי שנה בשנה ומעתה
יתום ששנותיו י"ב שנה ועדין חסר הוא שנה א' לפרוע חובת אביו גיית המלנה מחובו
ששה למאה ומי שצדין צריף שתי שנים שיגיע לפרקו צריף המלנה להניח לו בחלקו
י"ב למאה וכן אתה הולף ומונה לפי רוב השנים ולפי מעוט השנים וייטבו הדברים
בעיניהם נמנו וגמרו ואמר יישר ותסתים שמעתתא מפנמף דנדאי בנכסי יתומים קטנים
מי יקום בחריקניהו להטפל בכל הגי טצדקי וכן נעשה מעשה ומאז והלאה פה היו דנים
והולכים ומי יבא אחרי האלהים האדירים האלה וכף נאה לנו להורות ותועלת גדולה
היא ליתומים פי בעו"ה ספו תמו כמה וכמה מנכסי יתומים קטנים יען הצנועי' מושכין
את ידיהם מלהיות אפוטי' על היתומים ה' הטוב יכפר בעד: אמור מעתה בנדון שלפנינו
ברוב זמן ח' חדשים חלף עבר ימים אשר אין בהם חפץ כמו חלאים עד עת בא קץ גם
את הב' חדש ניסן אשר אין דרף לגבות הקפות בו וכן חג השבועות ורגל מועדת לשאינם
ב"ב והמלנה קים לן בגויה דגברא מהימנא ודחיל חטאין הוא בכל כי האי הדעת נותנת
בהנחה מועטת מן המעט אשר גבלו ראשונים די והותר אע"ג דהאידינא לא אזלינן בתר
האומדנות כמ"ש הרי"ף בפ' הכותב משם הגאון והרמב"ם בפכ"ד מה' סנהדרין והטוש"ע
סי' רצ"ז ע"ש וכבר כתב ה' מוהרימ"ט ח"א סס"י קי"ב דה"מ לאפוקי ממונא מהיורשים
שלא בשטר ולא בעדים אלא באומדן דעת הדיין פהאי עובדא דפ' הכותב דפ"ה ועלה
קאי הרי"ף ז"ל והנמשכים אחריו אבל אם החוב מבנרר בשטר בעדים אלא דאיכא
למיחש כגון צררי ושובר בהא ודאי אזלינן בתר אומדנא אפילו האידינא לאפוקי ממונא
מהיורשים וכבר הארכתי לעיל במע' אות א' מדיני האומדנות בס"ד ע"ש והספמנו אני
וחבירי שיניח המלנה רביע החוב ויגבה ג' רבעים פעת ויעלה לחשבון אשר גבלו
ראשונים כמדובר והוצרכתי להאריך בזה יען דנסבין חז מן חבירי למימר שהנכון הוא
שימחול מחצית חובו לזאת יחרד לפי ויתר מי שמע פזאת דרבנותא אמרי אפי' מעט
ומור"ם אמר מקצת נאנן גיקום ונחדש בה דבר מעתה ולומר עד חציון ולא ידענא מנא
להו לנותר בנכסי אחרים ודי בזה: (כה) יטול ש"מ שאמר יטול פ' מנכסיו כ"וך לשון
מתנה הוא כמ"ש בטוש"ע ריש סימן רנ"ג ועיין בתשו' ה' ראש יוסף דף ט' ע"א: (כו)
ילדים אע"ג דקי"ל דבנים זכרים דוקא ולא נקבות הפותב נכסיו לילדי בנות נמי בכלל
משנה שלמה היא בנזיר דף י"ב וכן מצאתי לה' מוהרימ"ט ז"ל בח"ה מ סי' ה' והביא
ראיות ראיות אליו ע"ש: (כז) ישראל פרטי דיני ישראל הבא מחמת הגוי עיין ש"ע
ח"מ סי' מ"ה סי"ז וסי' קמ"ט סע"ו וסי' קנ"ד סי"ד ובס"ס קנ"ה וסי' קס"ד סי"ט וד'
ועיין בש"ף ועיין סי' ס"ו סכ"ה ובתשו' רב"א סימן ל"ה ושו"ת הרשב"א ח"ג סימן קנ"ג

וְעֵינַי מִשׁ בְּדַרְשׁוֹתַי בְּסִד וְכִנּוּיֵי הַגִּיטָה בְּמִשְׁכַּבִּי וְלֹא אֶתֶּן לְבָבִי וְסִיּוֹ בְּהַגְבִּי אֶתֶּן
סִיּוֹ וְעֵינַי לְהַפְרִיחַ מִטִּי אֶתֶּן רִגְלֵי וְסִיּוֹ וְמוֹהַר־שִׁי בְּסִיּוֹ מִשְׁפָּטִים יִשְׁרִים סִיּוֹ כִּי
וּבְשׁוֹת תּוֹרַת חֶסֶד אֶתֶּן קִצְצֵי וּבְשׁוֹת הַרְבֵּי בֵּית דָּוִד וְלֹא בִּין עֵשׂוֹ וְכַעֲת רְאִיתִי לְהַ
בְּנֵי יְהוּדָה וְלֹא בְּדַקְסִי עֲמַד וַיִּמְוֹד אֶרְשִׁי וְאֶסְפֵּן אִישׁ טְהוֹר וּפְלִפְלֵ בְּחֻמָּה וְעֵינַי לְהַ
כִּנּוּיֵי בְּסִיּוֹ בְּהַגְבִּי בִּי אֶתֶּן אֶתֶּן וּבְסִיּוֹ בְּהַגְבִּי אֶתֶּן סִיּוֹ וּבְסִיּוֹ אֶתֶּן טִל
וּבְסִיּוֹ קִנּוּיֵי אֶתֶּן סִיּוֹ בְּהַגְבִּי וְכִנּוּיֵי הַכִּנּוּיֵי חֲחֵי אֶתֶּן סִיּוֹ קִכְּגֵי דְקַמ־ט וְחֵי בְּסִיּוֹ יִגֵּ וְהַ
בְּנֵי שְׂמוּאֵל בְּתִשְׁבִּי סִיּוֹ יִבֵּ וְהַ לְבַב שְׂמַח חֶלֶק חֲחֵי מִסוּף סִיּוֹ יִטֵּ וְהַרְבֵּי תּוֹרַת חֶסֶד סִיּוֹ קִי
וְהַרְבֵּי פָּרִים שְׁלֹמֵה חֶלֶק חֲחֵי סִיּוֹ לֵאמֹר דָּף קַמ־א וְעֵינַי בְּתִשְׁבִּי הַרְיִטְבִּי אֶתֶּן וְלֹא שְׁהִיבֵי מִן
בְּבִי סִיּוֹ קַמ־ט סִיּוֹ וְהַרְשַׁב־שִׁ סִיּוֹ קִי וּבְסִיּוֹ חוּט הַמְּשֻׁנָּלֵשׁ טוֹר אֶתֶּן סִיּוֹ וְתִשְׁבִּי
מוֹהַר־קַמ־שִׁ סִיּוֹ גֵּ וְהַ פְּנֵי מִשְׁכַּב־חֲחֵי בְּסִיּוֹ לֵאמֹר: (כח) יִתְנוּ שִׁמְשֵׁמִי שְׁצִנָּה וְשִׁתְנוּ מִנְּכִסִּי לְפָלוּנִי
אֵי מִהֵנִי הַאִי לִישְׁנָא כִּי הַרְיִטְבִּי אֶתֶּן וְלֹא בְּתִשְׁבִּי וְהַבִּיאוּ מִן הַבִּיּוֹ וְלֹא בְּסִיּוֹ רִנָּב דְּלֹא
מִהֵנִי וְטַעֲמָא טַעֲמִים דְּאִין פְּאִין לְשׁוֹן מְלִשׁוֹ מִתְּנָה עֵשׂוֹ וְעֵינַי בְּתִשְׁבִּי הַרְבֵּי מְגִן גְּבוּרִים סִיּוֹ
סִיּוֹ בְּאַרְיִכוֹת וְהַ כִּנּוּיֵי לְשֵׁם בְּאוֹת וְמוֹהַר־שִׁ חֶסֶד וְלֹא סִיּוֹ מִהֵנִי וְשׁוֹת בֵּית שְׁלֹמֵה
חֲחֵי סִיּוֹ לֵאמֹר דְּקַל־ח סֵעֵי אֶתֶּן וְבִי מִהַסְפֵּר וְעֵינַי לְמוֹהַר־מִטִּי חֲחֵי אֶתֶּן עֵשׂוֹ וְמוֹהַר־ם
גְּאֻלְנִטִי סִיּוֹ טִי וְכִיָּן בְּבִי אֶתֶּן סִיּוֹ קַע־ב עֵשׂוֹ מִשִּׁי הַרְ'ן גְּבִי אֶתֶּן מִתִּי וְכִי וְהַ אֲשֻׁדוֹת
הַפְּסִיָּה סִיּוֹ כִּי מוֹהַר־א נְחִמִּי אֶתֶּן וְלֹא שֵׁם סִיּוֹ כִּי עֵשׂוֹ: (כט) יְחוּד אֶתֶּן אֵי אֵי פְלוּנִי
אֶלְמוּנֵי רַגְלֵי מוֹעֲדַת דְּעֵינִי וְנִפְקִי לְבֵית רַעְהוּ וּפְעֻמִּים רַבּוֹת אִין הַאִישׁ בְּבִיתוֹ וְהוּא
מִתְיַחַד עִם אֲשֵׁתוֹ כְּפַעַם כְּפַעַם וְעֲמָדוֹ הַשְּׂכָנִים וְגִילוֹ אֶתֶּן פְּרָנְסִי הַעִיר וְהַתְרוּ בּוֹ שְׁלֹא
יְכַסֵּ עוֹד לְשֵׁם וְהוּא לֹא נִשְׁמַר וְעוֹדְנוּ מִחֻזֵּק בְּטוֹמָאָתוֹ וְהַבְּעַל רוּאָה וְשׁוֹתֵק וְחֻזְרוּ וְהַתְרוּ
בּוֹ וְלֹא שָׁב מִדְּעַתוֹ יוֹרֵה הַמּוֹרָה אֶתֶּן הַפְּסִיָּה פְתוּבָתָה אוֹ לֹא וְיִבֵּא שְׂכַמ־הַ: זֹאת אֲשִׁיב
הַלְכָה רוּנְחַת דִּיחֻד אֶתֶּן אֶתֶּן מִהַת כְּמִשִּׁי בְּטוֹש־עֵשׂוֹ אֶתֶּן סִיּוֹ כִּי וְעֵינַי לְהַת־הַד סִיּוֹ
רַמ־ב דִּינֵי יְחוּד אֵי הֵנִי דְאוֹרֵי אוֹ לֹא עֵשׂוֹ וְקִי לְדַעוּבְרַת עַל דַּת מִשְׁכַּב יוֹצֵאָה שְׁלֹא
בְּכַתְּבָה כְּמִשִּׁי בְּשִׁי עֵשׂוֹ סִיּוֹ קִי וְכַתְּבֵי הַב־שִׁ שֵׁם סִיּוֹ דְּאֶתֶן נְתִיחֻדָה עִם אֶתֶּן עוּבְרַת
עַל דַּת הִיא דְאוֹסוֹר יְחוּד מִהַת הוּא עֵשׂוֹ וְעֵינַי מוֹר־ם וְהַב־שִׁ סִיּוֹ וְחֻקוֹר בְּתִשְׁבִּי
הַת־הַד הַנְּרַמְזוֹת וְעוּבְרַת עַל דַּת דְּמִפְסִדָת פְתוּבָתָה הַמִּבְדְּהַתְרוּ בְּהַ אֶתֶּן בְּלֹא הַתְרוּ בְּהַ
אֶתֶן רַגְלֵה בְּכַף לֹא הַפְּסִיָּה פְתוּבָתָה וְעֵינַי לְהַ חֲחֵי מִבְּשִׁי סִיּוֹ וְכַתְּבֵי הַת־הַד
שֵׁם וְאֶתֶן הַהַתְרָאָה דַּעַת הַרְא־שִׁ וְלֹא בְּסוּף פְּלִל לֵב שְׁיִתְרוּ בְּהַ שְׂאֵם תַּעֲבֹר תַּפְסִיד
פְתוּבָתָה וְכִן הַעֲתִיקָה הַטוֹש־עֵשׂוֹ סִיּוֹ קִי אֶתֶּן דַּעַת רִי אֶתֶן הוּבָא בְּשִׁל־הַג בְּפִי הַמְדִיר
דִּאֶתֶן אֶתֶן לְהַתְרוֹת בְּהַ שְׁלֹא תַחֲזוֹר לְקַלְקוּלָה וְהַחֲלֵם סִיּוֹ וְלֹא כִי בְּדַעַת הַש־ע
שְׂנַמְשֵׁף אַחַר לְשׁוֹן הַרְא־שִׁ עֵשׂוֹ וְעֵינַי לְהַב־שִׁ שֵׁם סִיּוֹ וְהַ גוֹר־בְּחֵי אֶתֶן פְּלִל דִּי סִיּוֹ
יִבֵּא בְּהַסְפָּמָה עֲלֵה שְׁצִרִיף לְפָרֵשׁ בְּהַתְרָאָה פְּלִשׁוֹן שְׂכַתְּבֵי מִן בְּשִׁי עֵשׂוֹ וְכִי בְּתִשְׁבִּי
הַרְשַׁב־שִׁ סִיּוֹ תַעֲבֵי: וְהַנְּהַרְמֵב־ם סִיּוֹ מִהַ סוּטָה הִיבֵי כְּתַב פֶּלֶ אֲשֵׁה שְׁהִיָּה לְהַ קִינּוּי
וְכִי אוֹ שְׂקִנָּא לְהַ בְּדִי וְכִי עֵשׂוֹ לְצִרִיף לְדַעַת בְּמֵאֵי עֵשׂוֹ אֶתֶּן בְּדִאִיכָא בְּעַל וְלֹא קִנָּא
הִיכָא מְצוּ בְּדִי לְקִנּוּי לְהַ אֶתֶן בְּדִלִיתְנִיָּה לְבַעַל אֶתֶן לְהַכִּי פַח הַב־דִּי יְפָה לְקִנָּאוֹת שְׁלֹא
בְּרִשׁוֹת הַבְּעַל נִיחֻזֵי אֶתֶן אֵי בְּעַל וְאֶתֶן לֹא נִיחָא לְהַ בְּקִנּוּי בְּדִי מִהַ שׁוֹרַת הַדִּין נוֹתְנָת
שׁוֹב מְצִיָּתִי.

בפ'.

הארוסה דכ"ה דמייתי הא דקתני ואלו שב"ד מקנין להו מי שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית האסורים וכו' משמע דוקא בכה"ג הוא דמצו ב"ד למהוי שלוחי דידיה לקנאות לה אבל כל היכא דאיתיה להבעל ולא ניתא ליה לקנויי לא מצו הב"ד לקנויי ואם עברו וקנאו אין קנוייה' קנויי אלא דכח ב"ד יפה לאפרושי מאיסורא דלא ליעול אבל לא מדין קנויי להפסידה פתובתה אמור מעתה עוברת על דת דאיפסקא הלכתא דצריכה התראה ולא התרה הבעל אלא ב"ד הוא דאתרו בה מה יהיה משפט ההתראה הלזו ובהך דקתני דב"ד מקנין להו אוקימנא דלהפסידה מפתובתה ולא להשקותה ש"מ דהתראת ב"ד מהני להפסידה פתובתה אלא דאפתי איכא למי דשאני אותם השנויים במשנתנו דבעל לא מצי להתרות בה: ומצאתי בתשו' מיימוני סי' יו"ד שנסאל באשת ראובן שקבלה בחרם מעמד אנשי העיר וכתבו שטר וחתמו עליו ועתה עברה וכו' אם ההתראה בפשעה שעברה על החרם פועי כמו דיני נפשות וכו' ע"ש גם הרשב"ץ ח"ג סי' קצ"א הובא בסוף ח"ב מס' יכין ובעז פתב באשה שהתרו בה הקהל שלא תתיחד עם פ' וכו' פיון שהתרו בה ועברה הפסידה כתו' וכו' דעת הני ארינותא אע"ג דבעל לא התרה בה התראת הקהל חשיבא התראה ומפסדת כתו' דבסתמא אדם מסכים על דעת ב"ד וכדאיתא בפ' הארוסה ע"ש ואע"ג דהתם גבי חרש ושוטה מתנייא מ"מ נראה דלא שניא אלא דבריייתא נקטא הנה משום דבשאר אדם מסתמא מי יחוש יותר ממנו וה"נ דאי איהו לא חש לקמחיה הדבר מוטל על הב"ד והראיה שהביא מהרח"ש פבר פתבה ג"כ הב"ש בלכאורה ע"ע: ועדין נשאר לנו לברר בהתרו בה ב"ד ובעל מחיל וכגון דראה אשתו זאת עודנה מחזקת בטומאתה להתיחד עם אותו האיש שהתרו בו הב"ד שלא יכנס עוד בביתה והיא מניחתו ליכנס והבעל יושב ורואה ושותק מי אמרי' דכל כה"ג חשיב כמוחל על התראת ב"ד והתם בסתמא אבל אי גלי דעתיה דלא ניתא ליה רשאי ולו שומעין: עוד יש לברר דההתראה לא מהניא להפסידה כתו' אלא בהתרו בה ולא בהתרו בו ולפי הנשמע דפרנס' הקהל לא התרו אלא באיש שהוא ועוד יש לברר דע"כ לא אמרו אלא ב"ד דאלימי פחזיהו להיותם מקנין ומתרין וכחם יפה אף לא שאר ממנה הקהל והנה בתשו' המיימוני והרשב"ץ הניתיני למעלה דלא פתבו בדבריהם הב"ד רק מעמד אנשי הקהל וכו': ולענין הפסד פתובה מה דינו של התוס' הנהוג ושאר נצ"ב שפבר אבדו והבלאות קנינים עיין להב"ש סי' קט"ו סקל"ד ובעוברת על דת השנויה במתני' פתב מרן שם ס"ה דאין לה אלא בלאותיה הקנינים ועיין להב"ש שם מ"ש בדין תוס' והשליש: ולענין אי מותר לקנימה או לא סח לי א' מהב"ד נר"ו שהבעל האמין לקול ואומר שזנתה א"כ שוין אנפשיה חתיכה דאיסורא והמתבונן בדבר יראה יראה דלא נאמרו דברים הללו אלא בעדות של זנות ובעדות של זנות גופה לא אמרן אלא שהוא מאמינו בשאר עניינים ולא בעדות זו בלבד כמ"ש ה' מוהרי"קו ז"ל וגם לא מחמת שאשתו זו חשודה היא בעיניו וכתב ה' מהר"י באסאן ז"ל דאפי' לצאת ידי שמים אין צריף להוציאה כמ"ש הרב יד אהרן ז"ל שם אות ל' בהגהב"י ע"ש ובנ"ד ליכא עדי יחוד ולא עדי זנות: (ל) ישן המבייש את הישן ומת בתוך שנתו אם חייב לשלם ליורשיו דמי בשותו או לא: דע פלוגתא דרבנותא היא כמ"ש בטור סי' ת"ך סכ"ו ובש"ע שם סל"ה ולעמוד בעיקרון של דברים תא ואחזינה דגרסי' בפ' החובל דפ"ו ביישו כשהוא ישן ומת מהו ולא איפשיטא ובפ' הנחנקין דפ"ה אמר ר"ש ביישו כשהוא ישן ומת פטור וכך היא

גיא של רש"י שם ותמיהא לי מלתא אדרבה התם בהחובל אפשוט בעינין דטעמא משום פסופא דידיה ולא משום פגם משפחה ולא משום זילותא מדתניא קטן פועמים שהווא חייב פשהווא מכלימו ליה ומכלם והא ודאי דלא פ"ר"ש דפרק הנשרפין וכבר התוס' הקשו זה וכתבו דמשו"ה גריס ר"ח וביישו חייב וביוצא ליהרג קאי אעפ"י דמסיק בהנחנקין במקוויים שבעמיה פרט להיוצא ליהרג דפטור מהכאה וקללה וא"כ בבנושת נמי לא לחייב דבכלל קללה בנושת הוא וכבר ראיתי לה' חידושי ה' שם בסנהדרין שתי' שלא מיעט הפתוב במקוויים שבעמיה אלא ממלקות אבל דמי בנושתו חייב לבניו שמתביישין ג"כ עכ"ל וא"כ לפ"ז טעמא משום בנושת משפחה הוא ובהחובל פשיט דמשום פסופא הוא והתוס' בהחובל ק"ל דלגן' רש"י דגריס ברי"ש ביישו ישן ומת חייב דהוי טעמא דבנושת משפחה מדפשיט דמשום פסופא הוא וכתבו דר"ח גריס וביישו חייב וביוצא ליהרג קאי מש' דלגן' ר"ח ניקח ואפתי לגי' ר"ח ע"כ משום בנושת משפחה לפ"ד מהרש"א והדרא קנושית התוס' לדנקתה ועוד דמאי פריה מבנושת להכאה וקללה דהנה פטירי ממלקות אבל מדמי בנושת לא ונראה דסוגיא דהחובל מבעיא ליה דמשום פסופא לחוד אע"ג דליכא בנושת משפחה או"ד משום בנושת משפחה לחוד ואע"ג דליכא פסופא ופשיט דמשו' פסופא לחוד חייב אבל משום בנושת משפחה לחוד לא מחייב דקטן דמכלימו ליה ולא מכלם פטור עליו וה"ט דישן ומת דליכא אלא בנושת משפחה דמת מתוה שנתו דפטור עליו אבל ביוצא ליהרג איכא בנושת דידיה ודמשפחתו אע"ג דבנושת דידיה אפקריה רחמנא מ"מ פנין דאיכא נמי בנושת משפחה מ"ה חייב וזה שדקדק הרב חי' הלכות ז"ל וכתב שמתביישים ג"כ ודוק דלא מיעטיה רחמנא אלא ממלקות ולא ממזון משום דשייך גבי בניו נמי ומעיקרא לא קסא"ד לפלוגי בהכי ומעתה צ"ל דלתלמוד' דהנחנקין דפריה ממילתיה דר"ש לפי' גיא רש"י ולא סנייעיה מברי' דר' משום דאמילתיה דר"ש גופיה אאידיה מילתיה דרב שישת דאמר ר"ש פבוד שמים עדיף ונעשה הבן שליח להלקות את אביו קפריה וא"כ ק' דר"ש היכי פליג אסתמא דברייתא דר' ולפ"ז מ"ש התוס' בפ' החובל ובהנחנקין דפריה בפשי' ממילתיה דר"ש ק' דהא דפריה בפשיטות ממילתיה דר"ש לאו משום דהלכתא נינהו אלא משום דאמלתא דידיה פריה מדידיה וכבר ראיתי למורינו ה' זרע יצחק ז"ל בחי' שהק' זה משמיה דמהראנ"ח ז"ל ומה שתי' הרב ז"ל דחוק הוא כמו שיראה המעיין לכן יראה לענ"ד דראייתם היא מדפריה בפשיטו' דבנדאי לאו משום דר"ש מריה דדינא הוא דהא ר"ח נמי מאי דנוקיה דאוקמה במקרבין בו לצאת ואינו יוצא לוקמה באינו מסרב ואמ' טעמא מאי משום דגברא קטילא הוא וביישו פשהווא ישן פטור דלא שמעינן ליה לר"ח דאמר איפכא וכנראה דרש"י שם הרגיש בזה וכ' דבנו אינו נעשה שליח לב"ד לכופו לצאת וכו' עכ"ל ודעת התוס' דמהא לא ארייא דהשתא נמי אשמועינן דביישו פשהווא ישן ומת פטור אלא ע"כ דר"ח נמי קסבר דחייב א"כ ע"כ דהא דפריה בפשיטות מדר"ש לאו משום דדידיה אלא כהלכתא פסיקתא ומיהו אפתי ק' לר"ש מברי' דר' ונראיתי בכתבי הקודש להרב מוהר"י מנהדר ז"ל בספרו זרע יעקב בחי' לפ' החובל שהרגיש בזה במאי דק' לעניו' וכדכ' מוה"ר בשם מוהראנ"ח ז"ל ותי' ז"ל מ"מ פנין דפריה מניה ולא מציינו מאן דפליג עליה ק"ל שפיר עכ"ל ואחמה"ר אין לדברים הללו שחר א' הרואה וא' השומע וצ"ע ואם נתפנון למאי דכתבנא קיצר במקום שאמרו להאריה: ועל מאי דקשה לעניו' לפיר"ת דגריס ביישו חייב וביוצא

ליהרג קאי מדאמרינו בהנחנקין במקוויים שבעמיה ופטור מהפאה וקללה וכמ"ש הרב ח"ה ז"ל תי' ה' ז"ל דל"ק אלא אם נאמר דר"ת מפרש כפירש"י דבמ"מ יליף הפאה מקללה דה"נ איפא למילף בנשת מקללה דמאי שנא אבל לפירש"י אידה שפתב שם דהיקש ממש דכתיב הפאה סמוך לקללה אע"פ שיש הפסק פסוק א' לק"מ עכ"ל הרב ז"ל ולפי"ז לא עלתה ארוכה לקושנין אף לפירש"י תניין וקושטא קאי דבכלל הפאה וקללה איפא נמי בנשת כמו שנת' בדברי רבינו פ"ב מה' חובל ע"ש לדאתן עלה דדעת התוס' דבעיין איפשוט דמשום פסופא ומינה דבייש ישן ומת דלית פסופא פטור וכהך ברין' דתני רבי וכן היא ד' הרא"ש ז"ל בפסקיו שכ"כ בפשי' וא"כ ק' על הרמב"ן ז"ל במלחמות דמסתייע מהאי דסלקא בדנפתה בבעי' ובהנחנקין אפשוט דחייב מדרב ששת ואדרבא ס' ר"ש זו היא שקשה מברייטא דרבי ונהי דהתוס' כת' פן בתחלת דבריהם ובהנחנקין מ"מ בסו"ד פתבו דאיפשוט דמשום פסופא והיינו דק"ל ז"ל: וראיתי לה"ה ז"ל שם בפ"ג דין ג' עמ"ש רבינו ז"ל ואם מת מתוך שנתו וכו' אין גובין וכו' ואם תפסו היורשים אין מוציאין מידם עכ"ל כ' הוא דבעי' דלא איפשיטא ויש מ"ש דאפשיטא וכו' ולא פשוטה וכו' משום דבעו למפשיטה ממשנה או מבריי' ולא ממימרא וכו' ואנן קי"ל כר"ש דחייב וכו' עכ"ל זו היא דעת הרמב"ן במלחמות בפ' מי שמתו ודעת התוס' בתחלת דבריהם ובהנחנקין ומיהו מ"ש דבעו למפשיטה ממשנה או מברייטא וכו' ק' דאדרבא פשוטה מברייטא הפך ממלתיה דר"ש וברייטא תיובתיה דר"ש ומה יענו הרמב"ן וה"ה בזה אבל דעת רבינו ז"ל נראה דגריס פגירסת ר"ת בד"ה ה"ק וכו' אם בייש הינצא ליהרג חייב וכו' מטין דבריו קצת בפ"ה מהלכות ממרים דין י"ב ע"ש וצ"ל פדכתי' בדעת התוס' שאני ביישו ומת למבייש הינצא ליהרג ומ"ה ביוצא ליהרג פשיטא לן וכמבייש ומת מספק"ל אלא דאפתי ק' דהא אפשוט מבריי' דרבי ואי לא גריס לה אמאי דמכלימו ליה ולא מכלם פתב רבינו דפטור דמ"ש מביישו ומת וכו' שהק' הלח"מ ז"ל ומה שעלה בדעתי ליישב דברי רבינו ז"ל מצאתי להרי"ם בחידושי כ"י לשם ואעתיק תוכן דבריו פי היכי דתסתיים שמעתא מפומיה וכ"ש דהוא ז"ל הוסיף בה דברים הראויים אליו: אמר מר דרבינו ז"ל ק"ל בפשטא דשמעתא דאמאי לא מיייתי תלמודא הך ברייתא דר' אלא ללישנא בתרא ולא לל"ק דתפשוט משום פסופא ולא משום זלזולתא ועוד הוק"ל דמנ"מ בין ל"ק לל"ב מ"ה מסתבר ליה לרבי' דזלזולתא משום דידיה נמי היא קטן דלא מכלם לית ביה משום זלזולתא דכיון דלאו בר בנשת הוא משא"כ בבנשת משפחה דלאו משום בנשת דידיה אלא בנשת דבני משפחה אע"ג דלא מכלם הא איפא בנשת דמשפחה ולהכי פשיט שפיר מהך ברייתא דהיכא דליכא פסופא וזלזולתא לדידיה בנשת משפחה נמי ליכא אבל ל"ק דעיקר בעיין מי אמרי' דדמי ישן ומת לקטן דלא מכלם כיון דליכא פסופא זלזולתא דמשפחה נמי ליתא דמתמת דידיה קאתיין או"ד שאני קטן דלאו בר בנשת הוא מצד עצמו אבל ישן בר בנשת הוא אלא דשינה אנסתו ולהכי ליכא למפשט מידי מהך בריי' דרבי וסלקא בבעי' ובהכי ניחא דהתוס' בהחובל פתבו דנפשטה ובהנחנקין פתבו דלא נפשטה דבהחובל אל"ק קיימי ובהנחנקין אליבא דל"ב קיימי דנדאי אפשיטא מהך בריי' דרבי ופסק רבינו כל"ק דמשום זלזולתא ואע"ג דבממונא אזלינן לקולא פל שהוא קולא לנתבע מ"מ כיון דלל"ב אפילו תפסו היורשים מוציאין מידם הו"ל נתבעים ולל"ק שפיר תפסי מ"ה פסקי' בספק דלהוי קולא דמאן דתפס דהו"ל השתא נתבע זה תמצית

דברי הרב ו"ל ע"ש שְהַאָרִיף: וְהִנֵּה מֵה שְהַקְשָה דְאִמַּי לֹא פָשִׁיט נְמִי ל"ל"ק מֵהָרָב
בְּרִיָּתָא אִין זֶה הֶכְרַח דְּנֹדָי אִיכָא לְמִימַר דְקָאִי אֶתְרִי לִישְׁנֵי וּמ"ש לְתַרְזֵן דְּבְרֵי הַתּוֹסֵף
אֶהְדְּדִי אַחֲה"ר אִין זֶה נִכּוֹן דֵּהַתּוֹסֵף בְּהַחֻבֵּל פְּתִיבו דְּמַעֲיָקְרָא דְבַעֲיִין לֹא אֶפְשׁוּט הֶתֶם
נְאֻפְשִׁיטָא בְּהַנְחָנְקִין וְהִדְר הַק' דְּמִשְׁמַע דְּאֶפְשׁוּט אִיכָא וּק' לר"ש וְזֶה וְדָאִי מְכַחֵיש דְּבְרֵי
ה' ו"ל דוּק וְתִשְׁפַּח עֵינֵי בְּזֶה בְּדְבְרֵי הָרָא"ש ו"ל שֶׁם וְעוֹד פְּתַב דְּרָף אַחֲרַת וְקָרוּב לְדְבְרֵי
הַכֵּן הִגְסִי ת"ךְ בַּהֲג"ה ט אֹת ל"ג וְכַתְּב שֶׁכ"כ מוֹהֲרָאנ"ח וְהַשְׁ"ף ע"ש וְהוֹסִיף וְכַתְּב
דנ"מ בֵּין תְּרֵי לִישְׁנֵי לְגַר דְּלִית לִיה מְשַׁפְּחָה ע"ש גַּם אֲנִי בְּעֵינֵי פְתַבְתִּי דנ"מ לְמַבְיִיש
לְמִי שְׁמִשְׁפַּחְתּוּ מְלָכִים וְיוֹעֲצֵי אֶרֶץ וְהוּא חֲדַל אִישִׁים הִילָק וּבִילָק פִּיצַד שְׁמִין אִי בְּתַר
דִּינְהָ אֲזַלְיִנן בְּר פְּחַתִּי הוּא וְאִי בְּתַר מְשַׁפְּחָתוּ אֲזַלְיִנן ה'ן לֹא שְׁיַעוֹר לְמַעְלָה אִף מֵה
שֶׁהַק' הַכֵּן הִגְסִי עַל ה"ה דֵּהִיכָא אֶשְׁפַּח מ"ד דְקִי"ל כר"ש וְכו' אֶשְׁתַּמוּטִי קָא מְשַׁתְּמִיט מְנִיָּה
דְּבְרֵי הַרְמַב"ן בִּס' הַמְּלַח' בְּפָרְק מ"ש וְכַמ"ש בְּעֵינֵי לְעִיל וּמֵה שֶׁהַק' עֲלֵיהֶם מֵהָרָב בְּרִיָּן
דַּר' פְּכַר פְּתַבְתִּי זֶה פְּעַמִּים שְׁלֹש דל"ג לֵה כַמ"ש הַלַּח"מ ו"ל א"נ לר"ש נְהִי דְבִיִּישׁוּ יִשְׁן
חֲיִיב דְּבַר בְּוִשְׁת הוּא וּבְנֵי מְשַׁפְּחָתוּ מְתַבְיִישִׁים עַל בְּוִשְׁתּוּ אֲבָל קִטְן דְּלֹא מְפָלֵם פִּינּוּן
דְּאִיְהוּ לֹא בְּר בְּוִשְׁת הוּא לִית לְהוּ בְּוִשְׁת לְבָנֵי מְשַׁפְּחָתוּ וְכַדְכַתִּי וְדוּק: קוּשְׁטָא קָאִי
דְּאֶפְלִיגוּ רְבַרְבְּתָא בַּכ"ה ג דְּאִיכָא בְּעֵי בְּגַמְרָא דְּלֹא אֶפְשׁוּט וְנִדְעַת רְבַרְבְּתָא דֹא ע"ג דְּלֹא
אֶפְשׁוּט בְּדַנְכְּתָה אֶפְשׁוּט בְּדַנְכְּתָא אַחֲרִיתִי ת"ש הָא דֹא בַּכ"ה ג' דְּבַרְכּוֹת נְשִׁים בַּכ"ה מ
דְּאֹרְיִי אוּ דְרַבְּנָן לְמַנ"מ לְהוֹצִיא אַחֲרִים י"ח.

אֲנִי טָרַם אֶחְלָה לְדַבֵּר אֶת זֶה אֲגִיד כִּי לְעוֹלָם הוּק' לְעַנ"ד דְּאִמַּי ל"ל"ק תְּלַמּוּ דנ"מ דְּאֶכְלָה
שְׁיַעוֹרָא דְּאֹרְיִיָּתָא וּמִסְפַּק"ל אִי מְבַרְכָה או"ל אִי מְחִיבָא מְדְאֹרְיִי הו"ל סְפִיקָא דְּאֹרְיִי
וְחֻזְרַת וּמְבַרְכַת וְכַמוּ שְׁפַסְק מָרְן בַּא"ח סִי קַפ"ד ס"ד וְעַמ"ש הַמַּג"א ו"ל שֶׁם וְאִי לֹא
מְחִיבָא אֲלֵא מְדַרְבְּנָן הו"ל סְפִיקָא בְּמַלְתָּא דְּרַבְּנָן וְא"צ לְחֻזְרַת וּלְבַרְרָה פְּשָׁאָר בְּרַכּוֹת
שְׁאִינָם שֶׁל תּוֹרָה וְלִיכָא לְמִימַר דְּפְשִׁיטָא לִיה לְתַלְמוּדָא דֹא"נ נְשִׁי לֹא מְחִיבֵי אֲלֵא
מְדַרְבְּנָן צְרִיכִים לְחֻזְרַת וּלְבַרְרָה דוּגְמָא מֵאִי דְּאִמְרֵי בְּעַלְמָא עֲשָׂאוּהָ פְּשַׁל תּוֹרָה פְּהַלְכַת
גוּבְרִין דְּכָל דְּתַקּוּן רַבְּנָן פְּעִין דְּאֹרְיִיָּתָא תַּקּוּן אֲבָל לְהוֹצִיא הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלִימִים הֵם
שְׁפִיר פְּשִׁיטָא לִיה דָּאִי לֹא מְחִיבּוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן לֹא אֶתִּי דְּרַבְּנָן וּמְפִיק דְּאֹרְיִיָּתָא הָא וְדָאִי
בְּוִרְכָא הִיא דְּמַעֲיָקְרָא הִיכִי מְצוּ רַבְּנָן לְתַקּוּנֵי חוּמְרָא דְּאֶתִּי לִידֵי קוּלָא וְלַהֲחַמִּיר בְּסַפְקוֹן
לְחֻזְרַת וּלְבַרְרָה דִּילְמָא בְּרַכָּה לְבַטְלָה הִיא דְּאֹזְהַרְתִּיהָ מְלֵא תְּשָׂא וְהַשְׁוֵה הַכְּתוּב אֶשְׁה לְאִישׁ
לְכָל עֹנְשֵׁינּוּ שְׁבַתוֹרָה וְאֵע"ג דֵּהַתּוֹסֵף בַּר"ה דל"ג בַּד"ה הָא ר"י וְכו' כ' דְּבַרְכָה לְבַטְלָה
לֹא הוּא מְדְאֹרְיִיָּתָא וְקָרָא אֶסְמֵךְ בְּעַלְמָא הוּא ע"ש הִינּוּ דְּאֶהֱנִיָּא לְהוּ לְהַבִּיאֵם לִידֵי
חִיּוּב בַּר"ה מְוִלְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּדְבַר שְׁאִינָם בְּנֵי חִיּוּבָא אֲבָל לְתַקּוּן נְמִי בְּרַכָּה לְסַפְקוֹן
אִין זֶה מְתַקַּבֵּל כָּלָל וְעוֹד דְּלִדְעַת רַבִּינוּ דַּס"ל דְּאִיסוּר בְּרַכָּה לְבַטְלָה מְדְאֹרְיִיָּתָא כַּמ"ש
בַּה' תְּפִלָּה וּבַס"פ ה' דְּשְׁבוּעוֹת וְעֵינֵי מ"ש מוֹהֲרָח"א ו"ל בְּסַפְר מ"ק בַּכ"ד וִי"ג מֵה' תְּפִלָּה
מֵאִי אִיכָא לְמִימַר וְעוֹד דְּאֶפִּי לְדְעַת הַתּוֹסֵף דַּס"ל קָרָא אֶסְמֵ בְּעַלְמָא הָא מִיָּהָ לְתַא
דְּאֹרְיִיָּתִי אִית בִּיָּה וְכַמוּ שֶׁכ' הָרַב מ"ק ו"ל שֶׁם וְעֵינֵי מֵה שְהַאָרִיף בְּפָרְט זֶה ה' מוֹהֲרָ"ש
חִיּוּן ו"ל בְּתַשׁוּ סִימָן מ"ב וְהָרַב מְשַׁאֵת מְשָׁה ו"ל ח"א סִימָן א' ע"ש וְלַקְמָן יִתְבָּאָר בַּס"ד:
וּפְשִׁיט לִיה רְבָא דְּחִיּוּבוֹת מְדְאֹרְיִיָּתָא מְדַתְּנָא אֶשְׁה מְבַרְכַת לְבַעֲלָה וְדַחֵי לֵה רַבִּינָא
דְּמֵהָ לֹא אַרְיָא דְּמַצִּי לְאוּקוּמָה בְּדֹאכַל בַּעַל שְׁיַעוֹרָא דְּרַבְּנָן וְאֶשְׁה אֲכָלָה שְׁיַעוֹרָא
דְּאֹרְיִיָּתָא וְאֶתִּי דְּרַבְּנָן וּמְפִיק דְּרַבְּנָן: וְלַעֲנִין פִּיִּסְקָא דְּדִינָא אֶפְלִיגוּ רַבְּוֹתָא הִנֵּה דְעַת

הרי"ף ו"ל דקי"ל פּרָבא דפּשיטא ליה דנָשִׁים חַיִּיבוֹת בבר"המ דאורייתא וכפּשטא דבריי' דקתני אשֶׁה מְבַרְכַת לבעֵלָה דמיירי אפילוּ בְדַאֲכַל הַבַּעַל כְּדִי שְׂבִיעָה דמְדַאורייתא חַיִּיב וּאֵע"ג דְּקַתְנִי בְּהֵדָה קָטָן וּבְקָטָן לִיפָא מ"ד דְּמַחֲיִיב מְדַאורייתא ע"כ מִיירי בְּעוֹנָה אַחֲרֵי הַבֵּן מַה שֶׁהוּא אֵמֵר וּכְאוֹתָהּ שְׂשִׁנּוּ גַבֵּי הַלֵּל בְּסוֹפָה דל"ח וְהָכִי מוֹקְמִי לָהּ בַּגְמָרָא יְרוּש' ע"ש וְלֹא חֵינְשִׁינּוּ לְדִיחוּיָא דְרַבִּי וְכַדְכַתִּי בְּאַרְבָּעָה בְּדִירוּשׁ אַחֵר בִּס"ד: וְחִזִּיתִיהּ לְהַרְבֵּה הַמְּאֹר ו"ל שְׁפַתְבּ דְּבַעֲיָא דְלֹא אִיפְשִׁיטָא וְהָא דְתַנּוּ אִשָּׁה מְבַרְכַת וְקָטָן אוֹקְמִנָא לָהּ בְּדַאֲכַלּוּ שְׂעִירוֹרָא דְרַבָּנּוּ וְאִתִּי דְרַבָּנּוּ וּמְפִיק דְרַבָּנּוּ וּבִירוּש' גְּרָסִי נִיחָא אִשָּׁה וְכו' אָבֵל קָטָן לֹא כּוּן אֵמֵר ר"א בְּשֵׁם רִיב"ן כֹּל שְׂאֵמֵר בְּקָטָן כְּדִי לְחַנְכוּ תַּפְתֵּר בְּעוֹנָה אַחֲרֵי אָמֵן כִּי הָיָה דְתַנּוּ וְכו' עכ"ל וְלֹא יִדְעַתִּי מַה לּוֹ לְדַרְךָ הִירוּש' כִּינּוּן דְּלַפּוּס גְּמָרִין מִתּוֹקְמָא שְׁפִיר בְּדַאֲכַל אָב שְׂעִירוֹרָא דְרַבָּנּוּ דְאִתִּי דְרַבָּנּוּ וּמְפִיק דְרַבָּנּוּ גַם רש"י כ' ב"ג שְׂאֵכְלוּ דְאִפִּי הִגִּיעַ לְחִינוּף אִינוּ מְחַנְיִיב בְּדָבָר דְּמַצְוָה עַל אָבִיו לְחַנְכוּ וּדְבָרֵי קָשִׁים וְכִמוֹ שֶׁהָק' הַתּוֹס' כְּדַכְתִּי בְּד"א בִּס"ד גַּם צ"ע לְשׁוֹנוֹ שְׁפַתְבּ וּא"ת בְּקָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינוּף הָא לֹא אֵמֵרִי הָכִי וְכו' דְאֵהִיכָא קָאִי דְאֵדְרַבָּא סוּגְיָא דְמִי שְׂמַתּוּ מוֹכְחָא לְהִדְיָא דְקָטָן מוֹצִיא אֶת אָבִיו בְּשְׂעִירוֹרָא דְרַבָּנּוּ וְצ"ל לְדַעַת רש"י ו"ל דְלֹא סָגִי לִיָּה דְלֹא מוֹקְמִי לִיָּה בְּעוֹנָה אַחֲרֵי וְכַדְאוֹקְמִנָא לָהּ בִּירוּשְׁלַמִי אֱלָא דִּלְפ"ז ק' טוֹבָא דֵא"כ מֵאִי קָאֵמֵר הֵתֵם בְּפָרְק מ"ש וְלִטְעָמִיךָ קָטָן בַּר חַיּוּבָא הוּא דְהָא אִפִּי לְמֵאִי דְמוֹקִי לָהּ רַבִּינָא בְּדַאֲכַל שְׂעִירוֹרָא דְרַבָּנּוּ אִפִּתִּי לֹא מִתּוֹקְמָא דְאִין שׁוּם מְצָוָה עָלָיו אֱלָא עַל אָבִיו לְחַנְכוּ וּא"כ אִין הִכְרַח מְקָטָן לְאוֹקוּמָא בְּדַאֲכַל שְׂעִירוֹרָא דְרַבָּנּוּ וְעו"ק דָּאֵם אִיתָא דְסַבֵּר גְּמָרִין נְמִי לְהַךְ דִּירוּש' מֵאִי דְנוֹחֲקִיָּה דְאוֹקְמָה בְּדַאֲכַל שְׂעִירוֹרָא דְרַבָּנּוּ וְנִצְטַרְף לְחַלְקָהּ דְכּוֹנִית דְגֵן דְפ"ג שְׂאֵכְלוּ לְוִקְמָא בָּאָב וְאֵדוֹן וּבַעַל עוֹנִים אַחֲרֵיהֶם וְכַהֲךָ מִתְנִי' דְסוֹפָה: וּבְצַפִּיתִינוּ צְפִינוּ לְהַר"ן ו"ל בְּפִי הַהֲלָכוֹת בְּפ' לְוִלְבֵּ הַגְּזוּל לְשֵׁם שְׁפַתְבּ וְנ"ל וְאִתָּא לְמַפְשֻׁטָה מְהָא דְאִשָּׁה מְבַרְכַת לְבַעֲלָהּ וְכו' דְהָךְ מִתְנִי' לָאוּ בְּעוֹנָה אַחֲרֵיהֶם מַה שֶׁהֵן אוֹמְרִים הִיא כְּעוֹנָה דְמִתְנִיתִין אֱלָא דְשׁוּמַע וְשׁוֹתֵק עכ"ל דְעַתּוֹ ו"ל דְלֹא מְצִי לְאוֹקוּמָא בְּהָכִי כִּינּוּן דְסִתְמָא מִתְנִיָּא וְס"ל דְקָטָן כִּינּוּן דְמַחְנְיִיב מִדְבָרֵיהֶם שְׁפִיר מְפִיק לְמֵאֵן דְאָכַל שְׂעִירוֹרָא דְרַבָּנּוּ אָבֵל לְדַעַת רש"י וְה' הַמְּאֹר כִּינּוּן דְלִגְבֵי קָטָן ע"כ דְמוֹקְמִי לָהּ בְּעוֹנָה וְאִפִּילוּ לְרַבִּינָא א"כ הִדְרָא קו' לְדוֹנְתָהּ דְלוֹקִים כְּוָלָה בְּרִי' בְּהָכִי וְנִרְאָה דְדַעַתָּם ו"ל כִּינּוּן דְסִתְמָא קַתְנִי לֹא מְצִי לְאוֹקוּמָא בְּהָכִי וְתַנָּא דְבְרֵי' הִיא גּוֹפֵה קמ"ל דְבַר חַיּוּבָא דְלֹא אָכִיל.

אֱלָא שְׂעִירוֹרָא דְרַבָּנּוּ מְצִי מְפִיק לִיָּה עֶבֶד וְאִשָּׁה אִפִּי בְּדַשְׁתִּיק וְאֵגַב תַּנָּא נְמִי קָטָן דְאוֹרְחִי' לְמִנְקֻט לִיָּה בְּהַדְיָהּ וְסַרְכִיָּה נְקִיט וְאֵזִיל אֱלָא הָא מִיָּהָא טַעֲמָא דְקָטָן דְלָאוּ בַּר חַיּוּבָא אִפִּי מְדַרְבָּנּוּ ע"כ לָאוּ בְּשׁוֹתֵק הוּא אֱלָא בְּעוֹנָה אַחֲרֵי אָמֵן וְלֹא מְצִי לְמִתְנִי בְּעוֹנָה מְשׁוּם דְהָא קמ"ל דַּע"כ אִשָּׁה וְעֶבֶד אִפִּילוּ בְּדַשְׁתִּיק שְׁפִיר מְפִיק וְדוּק: וְעַל מֵאִי דְדִינִיקְנָא בְּמִלְתִּיהּ דְרש"י ו"ל דְאֵהִיכָא קָאִי דַּע דְבַפ"ק דְבְּרַכּוֹת דַּט"ו וּבְמַגִּילָה דִּי"ט אֵמֵרִי דִּלְר"י קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינוּף מוֹצִיא אַחֲרֵיהֶם י"ח אָבֵל רַבָּנּוּ ס"ל דְאִינוּ מוֹצִיא וְהָק' הַתּוֹס' דְבִאִינָה קָטָן עֲסִיקִינוּ דְבַהֲגִיעַ לְחִינוּף מ"ט דַּמ"ד אִינוּ מוֹצִיא דְמַהֲךָ דַּפ' מ"ש מְשַׁמַּע דְמְדַרְבָּנּוּ מוֹצִיא ע"ש וְהַר"ן ו"ל בְּפִי הַהֲלָכוֹת תִּי מְשֵׁם הַרְמָב"ן ו"ל דַּס"ל לְרַבָּנּוּ דְאִינוּ בְּדִין שְׂיֹצִיא אַחֲרֵיהֶם אִפִּי בְּהִגִּיעַ לְחִינוּף דְלָאוּ מְצָוָה דִּינִיָּה אֱלָא דְאִבְוָה דְאִיָּהּ לֹא מְחַיִּיב בְּמַצּוֹת כֹּל עֵינָר וְכו' עכ"ל וְזוֹ הִיא דַּעַת רש"י ו"ל בְּקו' וְתִירוּצָא וְדוּק: עוֹד כְּתַב הַר"ן ו"ל מְשַׁמִּיָּה דְהַרְמָב"ן ו"ל וְנ"ל וּמ"ש בֵּן מְבָרַךְ לְאָבִיו בְּבֵן גְּדוּל אִיירִי וְדַאֲמִרִי תְּבֵא עָלָיו מְאָרָה

הינינו משום שאינו יודע לברך והא דאוקים לה התם בדאכל שיעורא דרבנן היינו משום דקתני אשה מברכת לבעלה מוקמינן לה הכי לומר שאין הנשים חייבות בבר"ה מדאורייתא עכ"ל ואנכי לא ידעתי נהי דבן סתמא קאמר ואיפא לפרושי דבגדול איירי מ"מ הרי בגמרא דפ' מ"ש קאמר ולטעמיה קטן בר חיובא הוא וכו' והינו דהכריחו לרבינא לאוקומא בדאכל שיעור' דרבנן דוקא אלמא דפשי' ליה דבן דקתני ברייתא בקטן מיירי דוקא דומינא דאשא ונעבד: ותבט עיני להרמב"ן ז"ל בס' מלקחמות דפ' מ"ש שכת' דל"ג ולטעמיה קטן בר חיובא הוא וכו' ע"ש הן הן הדברים שכת' הר"ן ז"ל במגילה משמו ולפ"ז נחה שקטה האר"ש תמיהת' גם על רש"י דאפשר דקאי בפשיטת הרמב"ן והשתא דאמית להכי לא איצטרכינא תו לאוקמתא דירושלמי דמוקי לה בעונה אחריו דלא אתמר בגמרא ותו לא מידי: עוד פתב הרב הנז' ומה שדחה הרב המאור דמאי דמחייב מדאורייתא אע"ג דלא אכל אלא שיעורא דרבנן מפיק למאן דאכל שיעורא דאורייתא דברי הבאי הם שפלי גדול אמ' כל שהווא מחוייב בדבר וכו' מדאורייתא הוא דאין מוציאין מן החיוב על הפיטור וכו' עכ"ל ואני בער ולא אדע אתמוהי קמתמה פיון דדברי הר"ן ז"ל הם מוסכמים מהתוס' ור"י הגזן ורבו רבינו יונה ואחריהם כל ישרי לב איך מלאו לבו ליחסם קורא עליהם שם דברי הבאי אתמהה ומאי דק"ל מהך דכ"ש מחוייב בדבר וכו' שניא היא דהתם קאי למאן דלא אתי לכלל חיובא פלל דומיא דחש"ו דקתני במתני' ובהנהך ודאי דאין מוציאין מן הפיטור על החיוב אכל הקא בר חיובא הוא ומחוייב בדבר קרינן ליה אלא דשיעורא הוא דבציר מניה מ"ה שפיר מפיק והינו דאמרי' עלה התם בר"ה דתני אהבה כר' זירא כל הברכות אעפ"י שניצא מוציא וטעמא דלחם ויין משום דא"א בלא הנאה פדכתבורבנותא ואם נאמר דהרב ז"ל בפשיטת רש"י והר"ן ז"ל דכתבו דמידי הוא טעמ' משום דברכות הנהנין אין בהן תורת ערבות פלל דלא ליהני ולא לבריה ודכתבינן בד"א בס"ד ניחא דבברכת הנהנין פיון דלאו בכלל ערבות נינהו מקרי שאינו מחוייב בדבר להוציא אחרים י"ח ועדיין צ"ע דבריו ז"ל: עוד פתב הרב ז"ל ועוד דמסקנא עד כמה מזמנין בכזית או בכפיצה אסקה אפ"י והיא מסקנא דשמעתא דבקראי פליגי וכו' וש"מ דמדאורייתא וכו' פן הוא בפסחים וכו' עכ"ל וכבר כת' התוס' בפ' ג' שאכלו דמ"ט בד"ה ה"מ וכו' ובפסחים דמ"ט בד"ה ואכלת וכו' דלא הוה אלא אסמך בעלמא והק' ז"ל מהך דכזית דגן שהק' מינה הרב ז"ל וניחא להו כפשיטתיהו דשאני איש שראוי לבא לכלל חיוב ע"ש בדבריהם: עוד פתב הרב הנז' ז"ל וה"נ אסקה רב זביד בפ' יו"הך דף ע"ט ומוכח מניה דכזיתת הגסה שאמרו פחות' מכפיצה והיא מסקנא דשמעתא התם עכ"ל והתוס' ז"ל שם בד"ה ולא ברה וכו' ע"ש בלקתם ולכו דרה הקודש דאינו אלא מדרבנן והך דשמעתין כ"ש דכזית דגן מוציא אחרים י"ח דרכו קס'תם קס'תם גבורים חדים דשאני גדול דבר חיובא הוא ומה שיש לדקדק בדבריהם ז"ל שם דמעיקרא מייתו ראיה מהך דג' שאכלו דכזית צריה ברכה לאחריו ובסו"ד פתבו דאפי' בלא אכילה מוציא אחרים י"ח וא"כ אין ראיה מברכת עצמו לבא להוציא אחרים שאכלו שיעור שחייב לברך עליו אבל בברכת עצמו אפי' דבר"י קי"ל דבעי עד כפיצה וכבר קרא עליהם ערער ה' מהר"ם בן חביב ז"ל בקונטרס יו"הכ ע"ע ונתתי לזה מבואר דנהי דמצי מפיק אחרים מ"מ פיון דבברכת הנהנין צ"ל שאכלנו בעי שיעורא דאכילה דמחייבא מיהא מדבריהם ומצי מפיק אחרני י"ח אע"ג דאינהו מחייבו מדאורייתא

דאלת"ה תק"ל אמאי צריף פזית תסגי ליה אפלי בבציר מהאי שיעורא ועוד דלמ"ל דגן דוקא אפלי בירק נמי סגי פיון דאכילה הוא וכמו שהק' ה' חי' ה'לכות ז"ל בפ"ג ש'אכלו ע"ע אלא ודאי דבעינו מיהא דאכיל שיעורא דרבנן ועיין בס' שיח יצחק שם ע"ש: עוד פתב הרב ז"ל וממילא שמעינן דנשים חייבות בבר"ה מדאוריין וכו' וא"ת בן לאביו תפתר פשהגיע לכלל שנותיו לפום גמרין וכו' עכ"ל הנה הנם הדברים שפתב הר"ן בפ"ב דמגילה משמיה דהרב ז"ל וכבר פתיב לעיל בעניו' מה שיש להרגיש ע"ש: עוד פתב הרב ז"ל ואל תתמה שיש פיוצא בזה בתלמוד בעיות דלא נפשטו במקומן ובמ"א מתבאר עיקרן בפ' השולח דמ"ז אהא דתנן התם אין פודים את השבוין יותר מפדי דמיהן מפני ת"הע ואיבע"ל התם משום דוחקא דצבורא הוא א"ד משום דלא ליגרבו וליתו ולא איפשטיא בדוקתא ואיפשטיא מהו דכתובות דף נ"ב נשפית והיו מבקשין עד יו"ד בדמיה אינו פודה וכו' עכ"ל דעת עליון דמתני' דהשולח רשב"ג דקתני בה מפני תקון העו' פלישנא דרשב"ג בברייתא וכיון דאשפסון לרשב"ג דאע"ג דליכא למיחש משום דוחקא דצבורא קאמר אין פודין ש"מ משום טעמא דלא ליגרבו וליתו ואיפשטו בעינין דהשולח: וראיתי להתוס' שם בהשולח ובפרק נערה לשם שהק' מהו דקתני פודה עד יו"ד בדמיה והיינו מת"ק דרשב"ג דס"ל דבעיא דהשולח אליבא דרבנן דרשב"ג היא אם פן תפשוט מינה דטעמא משום דוחקא דצבורא הוא ולכך כל שפודה משלו מצי פודה אפילו ביותר מכ"ד והו' דלוי בר דרגא דפרקה לברתיה ברצון חכמים עבד ות' שאני אשתו שהיא חשיבא כגופו ובפדיון עצמו ליכא מ"ד דבעינו שיעורא דכתיב וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו ובהא ודאי לא קמבע"ל אלא באחרי' ובתו לאו כגופו היא ומ"ה מבע"ל ולא איפשטיא ורשב"ג דפליג את"ק ס"ל דאף באשתו אמרו דאין פודין יותר מפדי דמיהן דמידי הוא טעמא משום דלא ליגרבו וליתו כגופו ואשתו כגופו לא תקנו רבנן דאין פודין וכו' וכ"כ הרא"ש בפ' נערה ומטי בה משמיה דהר"ם הלוי ז"ל ובפ' השולח ע"ש אכל דעת הר"י"ף ז"ל פדעת הרמב"ן ז"ל דבגיטין פתב למתניתין פצורתה והשמיט הבעיא ובפ' נערה הביא ברייתא דת"ק ורשב"ג וכתב דה' פרב"ג דעתו ז"ל דודאי טעמא דרשב"ג דלא ליגרבו וליתו ומ"ה גם אשתו נמי דבעל הוא דפודה וליכא דוחקא דצבורא אלמא דטעמיה דרשב"ג משום דלא ליגרבו וס"ל דהבעיא אליבא דתנא דמתני' דהוא רשב"ג קאי ואפשטיא מאידך דרשב"ג והו' דלוי ב"ד דפרקה לברתיה שלא ברצון חכמים עשה וכ"כ הרשב"א והר"ן בחידושי' ובפני' ההלכות והריטב"א אחי' לשם בפ' השולח ע"ע וזו היא דעת רבינו בפ"ח מהל' מ"ע הלכה י"ב ובפ"ד מה' אישות דין י"ט ע"ש ומה שיש לדקדק בדבריו תבאר לקמן בס"ד: וראיתי להטור בי"ד סי' רנ"ב שכתב אין פודין את השבוים יותר מפדי דמיהן מפני שהאויבים נותנים את נפשם עליהם וכו' והיינו טעמא דלא ליגרבו וליתו וכדעת הר"י"ף ורבי' ודעמיהו ז"ל ואח"ך פתב ואשתו כגופו ופודה וכו' וק' לענ"ד פיון דטעמא הוא דלא ליגרבו וליתו מסיק א"כ עכ"ל דס"ל דאפשטו בעינין מהו דפ' נערה ואיך פתב דאשתו כגופו ארכ' בה אתרי רכשי ועוד דדרכו דרו' הקדש ללכת בדרו' אביו הרא"ש ז"ל איברא דודאי דעת התוס' והרא"ש ודעמיהו בעיניא דפ' השולח אליבא דת"ק דרשב"ג קנימא דאית להו דבאשתו פודה אפלי ביותר מכ"ד ומ"ה ק"ל מרבנן דרשב"ג וכמ"ל וכ"כ הח"ה בפ' נערה ועיין בחי' הרשב"א והריטב"א בהשולח ע"ש וא"כ בשאר קרובים הוא דקא מבע"ל דקי"ל פרבנן דרשב"ג

וכיון דלא איפשיטא חיישינו לתקלה דליגרבו וליתו הילכף שב ואל תעשה עדיף כמ"ש
הר"ן בפ"ה ההלכות בהשולח ע"ש אלא שמ"ש בסו"ד וז"ל ועוד דגמ' פשט לה מההיא
דלוי וכו' עכ"ל לא קאי אהך טעמא אלא אדלעיל מניה קאי וכמ"ש מ"ה בס' ז"י ו"ל
ע"ש וכן הביא בפשיטות הרב"ח ו"ל בי"ד לשם לדברי הר"ן ו"ל וכן פ"ה הרב פרח מט"א
בח"ב סי' ח' ע"ש ועיין מה שפ"ל נח"ל נתפוננו לדעתו קצת העלם דבר מעיני מורינו
הרב ו"ל ומעתה דברי הטור שכת' לטעמא דלא ליגרבו וליתו לאו משום דס"ל דאפשוט
בעיני פדעת הרי"ף ורבינו ו"ל אלא שדעתו דמספקא חיישי לתקלה ושוא"ת עדי"ף
פדעת הר"ן ו"ל וכמדובר וכבר ביאר דעתו בא"ה ע"ה ע"ש אלא דשם דמייירי
בעיקר פדיון האשה הביא דעות החולקים ובי"ד נקט בקצרה וברור ובי"ד פתב מרן
הב"י שם זה פשוט למ"ד בעיני אפשוט ואפ"ן למ"ד לא אפשוט שב וא"ח עדיף עכ"ל
וכבר כתבנו זה משמיה דהר"ן ו"ל אלא שלא היה צ"ל למ"ד דאפשיטא וכו' דנדאי הטור
פדעת אביו הרא"ש קאי דבעיני לא אפשוט וכדכתיבנא: נחזי הוית לה' שע"ה ו"ל בה'
אישות לשם שהק' לשיטת הרשב"א ודעמיה דלפ"ד אינו פודה דקאמר רשב"ג אינו
רשאי מטעמא דלא ליגרבו וליתו א"כ מאי פריה בפרק נערה לשם מהך דפרקונה יותר
מפתנתה דנדאי כ"ש בכדי דמיה רשאי אע"ג דיתר מפתן דליפא למיחש למידי וחינו
הך דקתני אם פנגד פתנב' חייב לפדותה מתנאי ב"ד וביותר מפתן' וכ"ד פיון דליפא
למיחש לא משום דנחקא דצבור' ולא משו' דליגרבו רשאי לפדותה ע"ש ולעד"ן לתרץ
דע"כ פודה דקאמר ת"ק פ"ה חייב לפדות פיון דתנאי ב"ד הוא בין לת"ק בין לרשב"ג
אלא דלת"ק איישר חיליה דתנאי ב"ד אפילו בעשרה בדמיה חיובא רמ"א עליה לפדותה
מדין תנאי ב"ד ורשב"ג פליג עליה בהא דנהי דחייב לפדותה מיהו פיון דחיישי לתקון
העולם אינו פודה יותר מכ"ד אכל בכ"ד חייב מתנאי ב"ד דפשי' דת"ק ורשב"ג בחיוב
פדיה קיימי ולא ברשאי ומת"ק נשמע לרשב"ג ודוק היטב ובזה נתבארו דברי התוס'
בפ' נערה שכ' אין פודין ארישא קאי ודבריהם סתומים אכן נראה דלא תימא אסיפא קאי
דא"ה מאי פריה מפרקונה יותר מפתנתה דילמא רשב"ג פיון דאסיפא קאי דחד פדיון
תקנו לה בפ"ב דברצונו פודה דחיישי לת"ה ע"ה אינו רשאי לפדות' יותר מכ"ד אכל בפ"א
דמתנאי ב"ד לא חיישי לת"ה ע"ה ובפ"ב ביותר מפתנתה ובכ"ד רשאי לפדות' משום הכי
פתבו דארישא קאי דמשום ת"ה ע"ה אפ"ה בפ"א אינו חייב לפדות' דאחיוב דת"ק מודה
היכא דהוי בכ"ד אפילו ביותר מפתנתה חייב לפדות' ותלמודא דקים ליה דקאי ארישא
ומותיב משום דלא מסתבר ליה לחלק בת"ה ע"ה בין פ"א לפ"ב ואע"ג דתנאי ב"ד בפ"א
לא איכפת לן משום ת"ה ע"ה וטובא איפא דדינא נינהו ומשום ת"ה ע"ה עקרוה חכמים וראיתי
לה' ח"ה ו"ל שכתב וז"ל היינו לפירש"י דלת"ק אינו פודה פלל אכל לפ"ה ר"ח ו"ל יש
לקיים דקאי נמי אסיפא דאם רצה פודה יותר מכ"ד וכדי פתנתה ורשב"ג סבר אינו
פודה עכ"ל וצלע"ד דלא פליגי רש"י ור"ח ו"ל אלא בחיובא דלרש"י ו"ל אפ"ה בכ"ד
אינו חייב בפ"ב ואם רצה אפ"ה ביותר מכ"ד ולר"ח אפ"ה בפ"ב חייב לפדות בכ"ד וביותר
מכ"ד ברצונו תליא מלתא פדקתני רצה פודה וכו' ונפיר קאמר רשב"ג דאינו רשאי
לפדות פ"ב ביותר מכ"ד וזה פשוט לכן נראה דהעיקר פדכתיבנא.

ושוב מצאתי בחידושי מהר"ם שיף ו"ל לפתובות שפתב קרוב לדברינו שיש לבי ונגל
ת"ל: עוד ראיתי להשע"ה ו"ל שכתב ע"ד ה' ח"ה ו"ל שדבריו תמוהים פמו שיראה

המעניין ע"ש ואפשר דכוננתו ז"ל למאי דכתבנא בעניינותנו ומה שתי לקו' הלח"מ עפ"י מ"ש הרשב"א עיין בזה בקונטרס מים חיים להפר"ח ז"ל בחי' לגטין שכ"כ ע"ש: ודע שיהתו' הק' לפי ר"ח דתק"ל לתלמודא מדרבא לדרבא דהקא סבר דבפ"ב אם רצה פודה עד י' בדמיה הא בכדי דמיה חגיב ובאידי דקתני עד פתנב' דוקא ועכ"ל דתרי קולי אית להו ותלמודא נקט מלתייה בדרשב"ג ע"ש וקא דל"ק לרבנן נמי דהוא קאמר אפי' עד י' בדמיה ובאידי דקתני עד י' בכתובתה דוקא משום דנדאי דהו' עשרה דקתני התי' ודקא לאו דוקא ודרה' הפלגה נקטו רבנן.

שוב ראיתי לה' ח"ה ז"ל שכ"כ אמר מעתה אפשר שפיקו של הפר"ח ז"ל לשם אי הוי י' בדוקא או לא ומשמע ליה מדקדוק לשון רבינו ז"ל דלאו דוקא ע"ש ולפי המשוער זו היא נמי דעת התוס' ודוק: עוד פתב הרמב"ן ז"ל במלחמות לשם ואחרת באותו הפרק דמ"ב מעופב גט שחרור אוכל בתרומה או"ל ולא אפשרטא פלל ובמס' פרייתות דכ"ד אמרו קסבר מעופב ג"ש אוכל עכ"ל ויש לדקדק בדבריהם דהתי' בכריתות לא איצטריו' למימר הכי אלא לרבנן דרשב"ג דאמרי אם הנה רבו ב' פהו אוכל בתרומה ומותבין ליה לר"ל דאמר דהו' הפקר דאמאי אכלי הו"ל זרים פיון דקנו עצמן ב"ח אכל לרשב"ג הא קסבר חוזרים לבעלים הראשונים ובמסכת חולין דט"ל בד"ה אם הנה וכו' פתבו דקסברי רבנן וכו' ע"ש ונראה לומר דנדאי לרשב"ג נמי עכ"ל פן דהתי' בחולין ובבתרא דקל"ח אמרינן דאם שתק ולבסוף צנח כ"ע ל"פ דאוכל בתרומה אם רבו ב' פהו דאדורי קמהדר ביה ותק"ל היכי מצוי אכיל פיון דהפקר הוא קנה עצמו לב"ח אלא נדאי עכ"ל לרשב"ג נמי סבר דמעופב ג"ש אוכל בתרומה ובכריתות דפרי' לר"ל מדרבנן וקא' דלרשב"ג ניקחא ואמאי פיון דבשתק מודה דאכיל א"כ לא הו' הפקר וק' לר"ל נמי מדרבנן ג' איפא למימר דהתי' לא חש לאתויי' כל מה דאתמר עלה דשתק וצנח וכו' ופרי' מפשטא דברי' מדרבנן והשיב למאי דאוקמה תלמודא בחולין משום דמילתייה דר"ל עכ"ל דבתר דשתיק הוא דומיא דזיפה לו ע"י אחר ודוק התי' בפסוגיא דהתי' אכל פשיטא דלרשב"ג נמי ע"כ דקסבר מעופב גט שחרור אוכל בתרומה ול"פ אדרבנן: מעתה ת'ם אני לא אדע מה שראיתי למרן הכ"מ בפ"ט מה' תרומות דין ה' עמ"ש רבינו שם המשחרר וכו' וכל עבד שיצא לחירות ועדין הוא מעופב ג"ש וכו' ה"ז אסור לאכול בתרומה עכ"ל פתב ז"ל ואמרי' התי' דת"ק סבר מעופב ג"ש אוכל בתרומה ויש מקו' לומר דרשב"ג פליג עליה בהא וכו' דמספק"ל כמאן הלכתא פסק לעיל בסמוך לחומרא עכ"ל דבר המלך קשה לשמוע דכבר הוכחנו דע"כ דרשב"ג סבר פמי רבנן בהא מחלוקת שתק ולבסוף צנח כמדובר ואפשר שדעתו ז"ל מדחזינו בכריתות דפרי' מרבנן וקאמר הניחא לרשב"ג ומסקי' דרבנן מעופב ג"ש אוכל בתרומה ש"מ דלרשב"ג לא ס"ל ודאמרינן בדשתק ולבסוף צנח היינו דהו' הפקר וכדר"ל אכל אם היו בהם עבדים ס"ל דלא אכלי בתרומה משום דהו' הפקר וקנו עצמם לב"ח והו"ל זרים ודקא' כ"ע ל"פ ר"ל דלא אמרי' דאדורי הוא דקמהדר ביה וז"ש יש מקום לומר וכו' ודו"ק: שו"ר לח"ה ז"ל בפ"ד מר' זכני' דין ג' שכ' בפירוש שתק ולבסוף צנח כ"ע ל"פ דקנה פ'י' ואם הנה רבו ב' פהו אוכל בתרומה וכו' עכ"ל וכ"כ בהקדא מהריק"ו ז"ל בשורש קנ"א ע"ש והאי נדאי פדכתבנא וצ"ע לדעתם ז"ל מה יענו לדברי רבינו דבה' תרומות פסק המעופב ג"ש אינו אוכל בתרומה דהוי דלא כמאן ונה' שהזקיקו למרן ז"ל לומר דיש מקום לומר דרשב"ג פליג וכו' וצ"ע

דבריהם ו"ל ומ"ש מָרְן ו"ל הכ"מ ע"ד רבינו שפתי ח"ז ספק וכו' מסוגיא דחולין דבר
ה' בפייהו אמת וכ"כ ה"ה שם אף מ"ש עוד ואמרי' התם דת"ק סבר מענפב ג"ש אוכל
בתרומה וכו' לא נתבאר זה שם אלא בכריתות ולר"ל דאמר הפקר ועמ"ש התוס' שם:
ונה חזיתי ואספרה להמש"ל ו"ל בה' תרומות שפתי ח"ז ו"ל בדברי מָרְן הגדילו התערוכות
דבפלוגתא דת"ק ורשפ"ג אין שם זכר למענפב ג"ש דלא שייך פלל והרב כ' פאן גבי
מענפב ג"ש בעיא דלא אפשיטא ועודיתבאר בסמוך וזה לא פלל ועוד הוסיף פיון
דמספק"ל כמאן וכו' וכל אלו הדברים הם תמוהים עד מאד עכ"ל א' הוואה דברי הרב
אשר.

בתוכה תמ'ה הנה מ"ש אין שם זכר למג"ש אפשר דק"ל דהש"ס דלא: איצטריף למימר
הכי אלא אליבא דאמר הפקר וא"כ קנו עצמם העבדים לב"ח ואכלו זרים בתרומה מ"ה
אמרי' קסברי דמג"ש אוכל בתרומה אבל בסוגיא דהשוחט דלא הוואה מלתיה דר"ל
ול"פ אלא דלת"ק קנה ב' ואם רבו ב' פהו אוכל בתרומה.

דאדורי קמהדר ולרשפ"ג לא קנה ב' וחוזר לא' ואה"נ אם היה רבו א' פאן חוזר ואוכל
בתרומה. ולא שייך פאן מענפב פלל ועוד שמרן ו"ל פתב ע"ד בעיא דלא אפשיטא ור"ל
ומה"ט פסק רבינו דאינו אוכל משום חומרא דתרומה פיון דלא.

אפשי' וכתב עוד ועוד יתבאר לקמן והוסיף וכו' פיון דמספ"ל הלכתא כמאן וכו' דמה
ענין פלוג' דת"ק ורשפ"ג דלא אמרו בה דבר דהתם לאו במג"ש אלא אם אוכל מרבו א'
אם פהו הוא או מרבו ב' אם היה פהו וע"ז פתב המש"ל שיהם דברים תמוהים עד מאד
זה נ"ל בכוננת ה' ו"ל שיש לתמוה עוד פיון.

דברבינו פסק בהלכה זו"מ כר"ל א"כ עכ"ל דס"ל דמענפב ג"ש אוכל ומאי מספק"ל תו
הכא דע"כ בעיא דהשולח לאו אליביה קיימא וכמ"ש התוס' שם ועיין בה"ה ו"ל והכ"מ
והמש"ל והלח"מ ו"ל לשם ועיין בקונ' להפר"ח ו"ל ויש קצת גמגום בדבריו.

שהכניס בעיא המענפב ג"ש לענין קנס דלא שייכא להאי מלתא דר"ל פלל ודוק: עוד
פתבו התוס' שם בהשולח דאיכא למימר דשאני הפקר והו' בעיני איירי בחציו עבד
וחציו ב"ח ודבריהם תמוהים וכבר תמה עליהם מהרש"ל ו"ל ועיין להח"ה ו"ל: עוד
פתב הרמב"ן במלחמות ובפ' אין בין המודר דל"ז אפשיטא להו אי פהנים שלוחי דרחמנא
נינהו או"ד שלוחי דידן ולא אפשיטא ובקידושין ובמ"א אמר ר"ה בריה דר"י הגי פהני
ש"ד נינהו ולא אפשיטא מנה בדוקתה ע"ש גם התוס' בהחובל ובהנחנקין לשם מתוקמא
דלא אפשיטא בדוקתה אע"ג דבמ"א פשי' ליה לתלמודא משום דבעי למפשט ממתני' או
מבריית' ולא ממימרא וכמ"ש ה"ה ו"ל בפ"ד מהלכות זכיה וכתבתיו לעיל: וראיתי
להתוס' בקידושין דכ"ג בד"ה פדאמר ר"ה וכו' שכ' א"נ י"ל דהתם קמבע"ל הגי פהני
שלוחי דרחמנא וכו' או"ד הו' נמי שלוחי דידן וכו' עכ"ל וק' לענ"ד דא"כ מאי פריף
הש"ס ביומא די"ט אהא דקתני במתני' ואתה שלוחינו אמלתיה דר"ה דאמר שלוחי
דרחמנא דל"ק פלל דהא דקאמר ש"ד ר"ל נמי ולא דלאו שלוחי דידן פלל ומ"ה שפיר
קרו ליה שלוחנו ומאי נוחקיה דתלמודא דאוקמה אנשבועה ועיין בהריטב"א ועצמות
יוסף ו"ל לשם ועיין להמש"ל בפ"ד מהלכות תרומות ומה שהאריף בס"ד איף שיהנה
הא איכא שנויאי אחריןא דלא תפשוט מר"ה: נסעה ונלכה אל ארשי דרף הקודש ארש

קדמה דדעת הרב המאור דבעיא דלא אפשריטא וזו היא דעת הרמב"ם ברפ"ה מה' ברכות שכתב ונשים וכו' ספק מן הדבר אם הם חייבים מן התורה וכו' עכ"ל כמש"ל ולשם בספ"ה הלכה ט"ו וט"ז פתב הך פרייטא דאשה מברכת לבעלה וכו' בד"א שיעצאו י"ח בזמן שאכלו ולא שבעו שהן חייבין מד"ס וכו' עכ"ל והראב"ד ז"ל כ' עליו אין הדברים פתיקנן וכו' דקי"ל אכילה פזית וכפיצה דאוריין' שהרי מוציאין.

אחרים פדי. שבען ולא אמרו דברים הללו אלא לרב עוירא וכו' ובריין' דקתני בן מברך לאביו וכן אשה ועבד במקרין אותו.

ועונה אחריו מה שהם אומרי' ואיתא ביהושל בירושלמי וכו' עכ"ל דעתו ז"ל דרבינא דמוקי לה בדאכל פזית הוינו לרב עוירא אבל לדין דקי"ל פזית נמי דאורייתא פדמשמע הך דפ' ג' שאכלו שאם אכל פזית דגן מוציא אחרים י"ח דחי' לפשיטות דרבא ולעולם אימא לך דנשים מדרבנן והאי.

דקתני מברכת לבעלה בעונה אחריהם מה שהן אומרים וכדאי' בירוש' לגבי. קטן וכדכתני' ומודה לרבינו.

בחדא דנשים ספק אם הם מ"הת ומש"ה לא השיג בר"פ כשכתב רבינו שהנשים ס' אבל במ"ש. דכזית מדבריהם אשתפודי חמימיה השיג יד וק"ק שלא השיג בריש ה' ברכות שכתב רבינו ואינו חייב מ"הת אא"כ שבע וכו' אבל מד"ס אפי' אכל פזית מברך אחריו עכ"ל ואפשר משום דהתם לא נ"מ מידי אע"ג דנ"מ לס' ברה' או לא ברה' מ"מ רבינו לא.

כתב הנפקותא אבל הכא שכתב הנפקותא שאשה ועבד וקטן מוציאיות לאיש גדול שאכל פזית השיג ישג: אלא. דהא ק"ל דהראב"ד ז"ל קרי בחיל דסובר כד' רבינו דנשים הן הן ה'יו בס' וכדכתני' והטור סי' קפ"ו משם הראב"ד פתב שחיבות מ"הת ע"ש דא"כ אמאי אצטריף לאוקומה באשה מברכת לבעלה ועונה אחריה עפ"י הירושלמי והרב ב"י ז"ל פתב דהרשב"א ז"ל בחידושי' פתב שפן פתב הראב"ד דנשים חייבות מדאורייתא ע"ש וזה נדאי הפך דבריו בהשגה: שוב מצאתי לו בהשגותיו על הרנ"ה בספר.

תמים דעים סי' ח"מ שהשיג עמ"ש הרנ"ה דבעיא לא אפשריטא זהו לרבינא אבל סוגיא דשמעתא פדפשט לה רבא דהא אמרי' בגמרא תפלה ובר"המ מ"ע שלא הז"ג. ואיפא ספרים דגרסי' הכי בר"המ פשיטא מ"ד פנין דכתיב בתת ה' לכם בערב פשר לאכול וכו' אימא מ"ע שהז"ג קמ"ל ולזו הסוגיא נדאי ל"ש אכל פזית ל"ש אכל פדי שביעה עבד ואשה מוציאין אותו וקנן פשעונה אחריו מה שהיא אומר כדפ' בירוש' וכזית דאורייתא הוא וכן הוא הלכה והרב לא הביא לא הפעיא ולא תשובתה כ"א הסוגיא וכ"כ רבי' האיי ז"ל ואין דבריו נראין עכ"ל ומה שהק' על הרב שלא הביא הסוגיא ותשובתה הדבר פשוט פנין שהביא דתפלה ומזונה ובר"המ מ"ע שלהז"ג וכל מ"ע שלהז"ג נשים חייבות פבר ביאר דעתו דמדאורייתא נאי הנה מייתי בעיניא ומאי דאתמר עלה הנה מעלה ארוכה דלא קי"ל הכי וכבר נודע דצדיק דרכו לקצור אלו קצורים קצור אמין וברור הא למדת דפה צדקו יחדו הרשב"א והטור משם הראב"ד ז"ל ולא חשו לדבריו אלו הנאמרים בפסק השג יד החזקה: וראיתי למרן ז"ל שכתב והיא דפ"ג שאכלו וכו' דפ' להוציא וכו' למי שאכל שיעוירא דרבנן והיא דבן מברך וכו' והוא עונה וכו' וכן פתב רש"י ותוס'.

וְהָרִ"ן וְכו' עכ"ל אי קאי ארישא דמקלתיא דאפי' אכל פזית דגן אינו מוציא אלא למי
שאכל פזית דוקא שכ"כ רש"י וְהַתּוֹס' וְהָרִ"ן פְּכַר פְּתַבְתִּי לְעִיל בְּאַרְנוֹפָה דַּאִין פִּן דַּעְתָּם
וְהָרַב בְּעַצְמוֹ בַּס"ד בַּד"ה וְדַעַת הַתּוֹס' וְכו' פְּתַב שְׁדַעַת הַתּוֹס' אַפִּי אָכַל פְּדִי שְׁבִיעָה וְאִי
קאי על מה דסליק מניה דבן בעונה פְּכַר פְּתַבְתִּי דְלֵא גִזְפֵּר זֶה פְּלִל בְּדַבְרֵיהֶם: וְאַפְתִּי
איפא למידק לדעת רבינו דבְּעֵי לְמִימְרֵדְלָא מְצִי לְמִיפְקֵי אַחְרֵינִי אֲלֵא עַד דְּהָוִי בַר חַיּוּבָא
דְּאִוְרֵי' הַשְּׁתָּא בְּהָאִי אֲכִילָה אָבֵל אִי בְּהָאִי אֲכִילָה לֹא אָכַל דְּמַחְסִי' עֲלֵיהֶּ מְדִאִוְרֵי' לֹא מְצִי
מפיק מדקתני מי שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע דמשמע קא ראה ונסתם
פורס ע"ש וְהַשְּׁתָּא לר"י דְּסַבֵּר בְּהַחֻבֵּל פְּטוּר מִפְּל מְצוֹתֵי הָאִמּוֹרוֹת בְּתוֹרָה אִם רָאָה
וְנִסְתָּם מֵאִי הָוִי: וְרֵאִיתִי לְהַתּוֹס' בַּר"ה דָּף ל"ג בַּד"ה קָא ר"י וְכו' שְׁפַתְבוּ דְּסוּמָא אַע"ג
דלר"י.

פְּטוּר מִפְּל. מְצוֹת ה"מ.

מְדִאִוְרֵי'תָא אָבֵל. מְדַרְבְּנָן מְחַיֵּיב מְדִאִשְׁכָּחוּ.

דָּאִם רָאָה מְאִוֹרוֹת. וְנִסְתָּם פּוֹרֵס עַל שְׁמַע וְה"ט: פִּינָן דְּמְדַרְבְּנָן חַיֵּיב מוֹצִיא אַחֲרֵימִן וְשִׁאֲנִי
אַשְׁה דַּאִין בְּמִינָה חַיֵּיב וְעוֹד שְׁלֵא יְהִי פְּעַפּוֹ"ם וְכו' עַש"ב וַאֲע"ג דְּאָמְרִי בַּפ' מ"ש.

דְּלֵא אַתִּי. דְּרַבְּנָן וּמְפִיק דְּאִוְרֵי'תָא צ"ל שְׁאֲנִי אַשְׁה וְקָטָן דַּאִין.

בְּמִינָם בַּר חַיּוּבָא וּלפ"ז מַה שְׁהוֹצְרוּ הַתּוֹס' בַּפ"ג שְׁאָכְלוּ לוֹמַר: דְּגָדוּל שְׁהוּא בַר חַיּוּבָא
מ"הת פִּי אָכִיל פְּדִי שְׁבִיעָה מְחַיֵּיב בְּדַבְּרֵי קִרִי בִּיָּה וּלפ"ז בְּסוּמָא. דְּלֵאוּ בְּדִידִיָּה תַּלְיָא
מְלֵתָא.

לְבֵא לְכָלֵל חַיּוּבָא לֹא מְצִי. מְפִיק אַחֲרֵימִן וַאֲ"כ תַּק"ל מְדַקְתְּנִי מִי שְׁלֵא רָאָה מְאִוֹרוֹת אִינּוּ
פּוֹרֵס עַל שְׁמַע דְּמַשְׁמַע דָּאִם רָאָה פּוֹרֵס וְכַדְדִּיקֵי הַתּוֹס' בַּר"ה לְשָׁם: וְתַבְּט עֵינֵי לְהַתּוֹס'
בְּמַגִּילָה דִּי"ט בַּד"ה וְר"י וְכו' שְׁהַקְשׁוּ מְדִאִמְרִי בַּפ' ע"פ דְּר"י וְר"ש דְּהוּו אָמְרִי אַגְדָּתָא
וּמְפִיק אַחֲרֵימִן דְּהוּו תְּרִי רַבְּנָן וּמְפִיק חַד דְּרַבְּנָן וְאַמַּאי בְּקָטָן לְגַבִּי מַגִּילָה מְשׁוּם דְּהוּו תְּרִי
דְּרַבְּנָן אִינּוּ מוֹצִיא אַחֲרֵימִן וְתִי דְּסוּמָא עֲדִיף מְקָטָן שְׁהָרִי פְּכַר נְתַחְסִי' מְדִאִוְרֵי' מִשָּׂא"כ
בְּקָטָן עכ"ל וְדַבְרֵיהֶם תְּמוּהֵימִן וְסַתּוּמֵימִן דְּר"י וְר"ש הִיוּ סוּמִימִן מְעַיְקָרָא וְלַעוֹלָם לֹא רָאוּ
מְאִוֹרוֹת מִימֵיהֶם וְאִימְתִי נְתַחְסִיבוּ מ"הת וְאִי ר"ל דְּקָאִי עַמ"ש בְּהַרְוָאָה וְנִסְתָּם הוּא
דְּמַחְסִיב דְּכָשָׁהוּא רוּאָה.

דְּמַחְסִיב מִיָּהּ מְדִאִוְרֵי'תָא וְעוֹד דְּר"י וְר"ש יוֹכִיחוּ וְכַמְדַּוְבֵּר וְרֵאִיתִי לְהַתּוֹס' לְשָׁם דַּכ"ד
בַּד"ה מִי וְכו' שְׁפַתְבוּ לַת' קו' דְּר"י וְר"ש דְּסוּמָא עֲדִיף מְקָטָן שְׁהוּא גְּדוּל וְכַר דַּעַת ע"ש
וּלפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ פּוֹנְתָם שְׁכ' שְׁפַכְּר נְתַחְסִיב מְדִאִוְרֵי'תָא ר"ל שְׁהוּא גְּדוּל וְהַגִּיעַ לְשָׁנוֹת
הַחַיּוּב אֲלֵא לְפִי שְׁהוּא סוּמָא לֹא מְחַיֵּיב מְדִאִוְרֵי'תָא וְאִם אֲפָשֵׁר לְהַעֲמִיס דְּבַרְיָהֶם בַּר"ה
שְׁכ' יֵשׁ בְּמִינוּ חַיֵּיב ר"ל מֵאַחַר שְׁהַגִּיעַ לְכָלֵל שְׁנוֹתֵי יֵשׁ בְּמִינוּ חַיֵּיב מְדִאִוְרֵי'תָא מִשָּׂא"כ
קָטָן וְאַשְׁה וְאַהֲנִי ה"ט אַפִּי לְק"ש שְׁהִיא מְדִאִוְרֵי' וַאֲ"כ הַדְּרָא קו' עַמ"ש בַּש"ס דְּגָדוּל
מְשׁוּם דְּמְצִי אָכִיל פְּדִי שְׁבִיעָה וּמְתַחְסִיב מ"הת וַאֲ"כ ק"ו מְסוּמָא דְּלֵא אַתִּי.

וְכַדְכַּת' לְכֹן נִלְע"ד דְּלֵא מְהֵנִי ה"ט דִּישׁ בְּמִינוּ שְׁהוּא חַיֵּיב אֲלֵא לְהַעֲדִיף סוּמָא מֵאַשְׁה
וְקָטָן בְּמִילֵי דְּרַבְּנָן אָבֵל בְּמִילֵי דְּאִוְרֵי'תָא לֹא וְהָד דַּק"ש לֹא קָשְׂיָא דְּהַתּו' לְשִׁטְתֵּיהוּ
אֲזִיל דַּס"ל דַּק"ש מְדַרְבְּנָן כַּמ"ש בַּר"פ וְאֵלוּ נְאָמְרִין בַּד"ה ק"ש וְכו' ע"ש וַאֲע"ג דַּבַּד"ה

ור' וכו' ספוקי מספק"ל ע"ש לא שְבִקִינן פְּשִׁיטוּתָא מִקָּמִי סְפִיקָא וְהוּ"נ פְּתִבוּ לְהִדְיָא בְּמִנְחוֹת דַּמ"ג בַּד"ה וְאִי זִו זִו ק"ש דְּאֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא הִיא דַּק"ש מְדַרְבְּנֵי עַכ"ל ע"ש: אִיבְרָא דְאַפְתִּי אִיכָא לְמִיקָם עֲלֵה דְרַב יוֹסֵף דִּינְיָא הֵנָּה כְּדַאִיתָא בַּפ' הַמְגַרְשׁ דְּפ"ה וְקִי"ל דְּסוּמָא פְּסוּל לְדוּן וְזַכּוּרְנִי שֶׁה' מֵהֶרַח"ש ח"ג מִתְּשׁוּבוֹ הוֹכִיחַ דְּמַעֲיָקְרָא לָא הֵנָּה סוּמָא עַש"ב וַיֵּשׁ לִיחֶס דַּעַת הַתּוֹס' לָזֶה: שׁוּב מְצֵאתִי לְהָרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּ' סוּף כָּלֵל ד' דְּהוֹכִיחַ דַּק"ש דְּרַבְּנֵי מְדַאֲשְׁפָתָן לר"י דְּפוּטֵר סוּמָא מְפָל מְצוֹת וְהַק' קו' הַתּוֹס' אִיךָ פּוֹרַס וְתִי דְּמְדַרְבְּנֵי מִיָּהָא מְחִיב וְכִינֵן דַּק"ש דְּרַבְּנֵי מְצִי מְפִיק.

אַחֲרֵינִי עַש"ב וּמַעֲתָה דְּבְרֵי הַתּוֹס' פֶּהֲגֵן דְּהָא דְּבַעֲיָנָן עַד דְּאִתִּי לְכָלֵל חִיּוּבָא וּבְדִידִיָּה תִּלְיָא מְלֵתָא דְּעַבִּיד דְּאִתִּי פֶּהֲגֵ דְּאִכִּילָה פְּדִי שְׂבִיעָה הִינְנוּ דְּנִקָּא לְמִלְתָּא דְּאוּרִייתָא וְאֵע"ג דִּלְר"י סוּמָא לָא מְצִי אַחֲרֵינִי אֲלָא בְּדַאכְל.

שְׂעוּרָא דְּאוּרִייתָא וְאַחֲרֵינִי אֲכֹל שְׂעוּרָא דְּרַבְּנֵי וְדוּק: אִיבְרָא דְּאִיכָא לְמִידַק דִּלְר"א דְּקָאֵמֵר ק"ש דְּאוּרִייתָא כְּדַאִיתָא בַּפ' מִי שְׁמַתוּ דַּכ"א ע"ב לְדִידִיָּה מַה יִּתְרַץ קו' הַתּוֹס' כְּדִיּוּקָא דְּבְרִייתָה דְּקַתְּנִי.

מִי שְׁלֵא רָאָה מְאוּרוֹת אִיגוּ פּוֹרַס עַל שְׂמַע מִןפָּח דְּבְרָאָה וְנִסְתָּם פּוֹרַס ע"ש וְהָא לר"י סוּמָא פְּטוּר וְהָךְ טַעְמָא שְׂכַתְּבוּ הַתּוֹס' לָא מְהַנִּי אֲלָא לְמ"ד דְּרַבְּנֵי וְכַדְכִּתִּי וְכַדְכִּתִּי וְא"כ קִשְׂיָא לְהַתּוֹס' וְהָרָא"ש מר"א: וְאַנְכִי חֲזוֹן הִרְבִּיתִי לְהֶרַב הַחֲסִיד בְּקוּנְט' אֶרְעָא דְּרַבְּנֵי אוֹת תַּס"א שְׂכַתְּבִי שְׂהַמְרָדְכִי בְּמַגִּילָה פ"ב כְּתִב שְׁנַשְׂאֵל רַב טַוְסִיָּה ו"ל אִיךָ סְגִי נְהוּר פּוּטֵר בְּנֵי בֵיתוֹ מְקִידוּשׁ הַיּוֹם דְּהִיפִי אָתוּ דְּרַבְּנֵי וּמְפִיק דְּאוּרִיָּי וְהַשִּׁיב דְּכִינֵן דְּיָכוּל לְבֹא לִידֵי חִיּוּב אִם נִתְפַקַּח יָכוּל.

לְהוֹצִיא אַחֲרֵימִי י"ח דְּהָא בַּפ"ג שְׂאֲכֹלוּ אַמְרֵי לְעוֹלָם אִינוּ. מוֹצִיא אַחֲרֵימִי י"ח עַד שְׂיֵאכֹל כְּזִית דְּגֵן וְאֵע"ג כְּזִיזִית וְכַבִּיעָה אִינָם אֲלָא מְדַרְבְּנֵי מוֹצִיא אַחֲרֵי שְׂאֲכֹלוּ פְּדִי שְׂבוּעָה.

דְּאוּרִייתָא הוּאִיל וְיָכוּל לְבֹא לִידֵי חִיּוּב דְּאוּרִייתָא אִם יֵאכֹל עַד שְׂשִׁבְעָה. עַכ"ל.

וְלַעֲנֵן ד' קִשְׂיָה דְּמָה רָאָה וְדַמּוּת: יַעֲרוּךְ סוּמָא. דַּאִין בְּיָדוּ.

לְתַמְנֵן לְגַדוּל שְׂיֵשׁ בְּיָדוּ לְתַמְנֵן וְכַדְאֵמֵרִי בְּפִסְחִים דָּף י' יַע"ש .

נְהִי דְּמִסוּמָא ל"ק דְּבַעֲיָנָן שְׂיָכוּל לְבֹא בְּאוֹתָהּ שְׂעָה לְכָלֵל חִיּוּב דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ בְּאוֹתָהּ שְׂעָה מִתְּפַקַּח אָבֵל קָטָן מְחֻסָּר זְמַן הוּא אֲלָא אֶקְוִיָּין דְּלָא דְּמוּ אֶהֱדָדִי קוּשְׂיָא שׁו"ר. לְהַמְרָדְכִי שְׂם שְׂדָחָה רָאָה זֹו מְטַעְמָא דְּכַתִּיבָנָא שְׂשׁ אָנְכִי גִילָה אַחַר גִּילָה וּלְפ"ז אִיכָא לְמִימֵר דִּלְר"א דְּאָמֵר דַּק"ש מְדַאוּרִייתָ' מְתַרְצִי דְּאִתִּי לְכָלֵל חִיּוּבָא וּבְהָךְ דְּבַר"הֵם דְּהוּי דְּאוּרִייתָא וְכֵן קִידוּשׁ הַיּוֹם בְּרַם קוּשְׂטָא הוּא דְּהַמְרָדְכִי סְבוּר דַּק"ש מְדַרְבְּנֵי כַּמ"ש שְׂם לְעֵיל מִינְיָה וּלְפ"ז אִיכָא לְמִימֵר דְּרַבִּינוּ טוֹבִיָּה ו"ל ס"ל כַּר"י דְּסוּמָא פְּטוּר וְכַדְעַת רַבִּינוּ יְרוּחָם שְׂהִבִיא מְרָן הַב"י א"ח ס' תַּע"ג.

וְזֶה דְּבַר הַשְּׂמִיטָה מְהַרְדָּב"ז בְּחֻדְשׁוֹת סִי ט"ל שְׂכַתְּבִי שְׂלֵא מְצֵא חֲבַר לְרַבִּינוּ יְרוּחָם דְּהָא אִיכָא רַבִּינוּ טוֹבִיָּה ו"ל. וְע"ש בְּמְרָדְכִי שְׂחֻלַּק עֲלֵיו מְהָא דְּלָא קִי"ל כַּר"י אֲלָא כַּר"מ וְעֵינֵן לְהַפְר"ח ס' ס"ז וְסִי ג"ן סְקִי"ד בְּאַרְנוּכָה ע"ש: וּמַעֲתָה אֲשׁוּרָה נָא וְאַרְאָה.

מאי דק"ל להרב החסיד ו"ל ונ"ל. ולא ידעתי לפ"ז למה הוצרכו התוס' במגילה.

וכו' לתת טעם בסומא מפני שהוא גדול וכו' ת"ל ש"יכול לבא לכלל חיוב דאורייתא כמ"ש בפ"ק ג' שאכלו וכו' עכ"ל דמי גילה לו רז זה דהתוס' ס"ל פדעת רבינו טוביה דחשיב לסומא דאתי לכלל חיוב ש"יכול להתפקח שלא הונזר בדבריהם אלא גבי גדול דמצי אכיל פדי שביעה דבדידה תליא מלתא ולא בסומא דאין בידו לתקן אלא אם ירחמוהו מן השמים וכ"ש דהמרדכי ק"ל עלה וכדכתב' בעניינתנו בס"ד ואם נתפונן למאי דכתב' דע"כ לר"א דקאמר ק"ש דאורייתא צ"ל פדעת רבינו טוביה קצר במקום שהי"ל להאריף ועוד פנין דמלתא דחיקא היא ולר"א הוא דדחקינו נפשין ועיילי' שופיתא בקופונא דמרא אכל לדידהו דס"ל ק"ש מדרבנן לא צריכינו להאי וצע"ד ו"ל ועו"ק על הרב ו"ל פנין שיהביא דברי התוס' דר"ה שפכתבו שם טעמ' דעדיף סומא מאשה משום דיש במינו מחוייב מדאוריין אמאי הוצרכו להרחיק גדוד להק' מהתו' דמגילה דלמה הוצרכולתת טעם וכו' ת"ל טעמא דרבי טוביה ו"ל תק"ל אמלתיהו דתוס' ר"ה וגם בזה צלע"ד ו"ל: ואתה דע לך דמ"ש התוס' דגדול אתי לכלל חיובא: ומוציא אחרים מדין ערבות נגעו בה כמ"ש שם וק"ל דלמ"ל טעמא דאתי לכלל: חיוב ת"ל.

משום ערבות גרידא וכ"ה דעתו בפ' מ"ש דלא פתב אלא לטעמא דערבות ולא הנפיר לטעמא דאתי. לכלל חיובא וכתבתיו לעיל וכ"ה הלשון בפ' ג' שאכלו ע"ש ולענ"ד לק"מ דליתנהו בערבות אלא גברי דבני חיובא לאפוקי מאן דלא אתי לכלל חיובא דלאו בני ערבות וזה: ודאי תוכן דברי הר"א ש"ש ודוק: והשתא נחזי אנו בסומא לר"י אי בר ערבות הוא או לאו בתורת ערבות או"ד פנין דבמינו חייב ובר דעת בר ערבות שפיר הוא והנה לדעת רבינו טוביה דיהיב טעמא דאתי לכלל חיוב אם נתפקח ודאי ליפא למימר דבר ערבות הוא דהא מדמה ליה להך דפ' ג' שאכלו אע"ג דהתם בר ערבות הוא אכל לדברי התו' נהי דכתבו דגדול ובר דעת היינו לאלומי חיליה מקטן ואשה אכל בתורת ערבות צ"ע: ודע דמדברי התו' דמגילה ור"ה יש להוכיח דערבות איתיה אפי'.

במילי דרבנן וכבר כת' דק"ש לדעת התוס' מדרבנן וכן מגילה כמו שהק' בדבריהם שם והיכי מצי מפקי אהדדי פנין דכל עיקר הטעם מדין ערבות נגעו בה ומצאתי פתוב בגי' קונטרס ארעא דרבנן אות תפ"ט ונ"ל ונ"ל להכריע פדעת מהר"א יצחקי ו"ל דבמדין דרבנן לית ביה ערבות ממ"ש התוס' במגילה די"ט בד"ה ור"י וכו' דף כ"ד בד"ה אכל וכו' וד"ה מי שלא ראה וכו' שפכתבו דתרי דרבנן אינו מוציא לחד מדרבנן ע"ש ואי איפא ערבות מאי איפא בין תרי מדרבנן לחד הא מ"מ מחוייבי דרבנן.

נינהו וערבים זה לזה וכל שהוא ערב מוציא את חבירו אף מי שאינו מחוייב בדבר כמ"ש בגמ' דר"ה אכל ודאי דס"ל דבדרבנן ליפא ערבות פנ"ל עכ"מ. ולפום מאי דכתב' אין פאן הוכחה דליפא ערבות אלא היכא דחייובייהו שקולים הם א"נ אע"ג דלגבי האי מלתא חד מדאוריין וחד מדרבנן אלא דמצי אתי לכלל חיובא אכל היכא דלא דמין אהדדי בחייובייהו ולא עביד דאתי לכלל חיובא ליפא בהו ערבות וקטן אע"ג דאתי מ"מ מחו"ז הוא.

וכדכתב' ואדרבא איפא לאוכחי וכדכתב' בעניינתנו: עוד מצאתי פתוב בגי' הנז' אות תס"א אשר הובא הלא בראשי עמ"ש ולא ידעתי לפי זה למה הוצרכו התוס' במגילה

וכו' וז"ל ואני לא ידעתי למה לא ידע דבר פשוט כזה דהתוס' לא נגעו בה מטעם המרדכי
כלל ועיקר כמו שיראה הרוואה בדבריהם אלא מטעם ערבות שכל ישראל ערבים זה
לזה ובפני פתבו דאפי' לא אכל מוציא אלא שצריך לאכול מעט פדי שיאמר.

שאכלנו וכו' ע"ש אף ק"ל בדבריהם וז"ל דכפי מ"ש שם במגילה בסוף ד"ה ור"י מכשר
בסומא דתרי דרבנן מפיק חד דרבנן משום דכבר נתחייב מדאורייתא א"כ ק"ל עמ"ש
שם דכ"ד בד"ה מי שלא ראה וכו' דכתבו דכיון שהיא גדול ובר דעת ע"ש וחד תירוץ
די וגם יש להקשות בדברי המרדכי דקטן נמי יבא לחיוב דאורייתא והוא ודאי משא"כ
בסומא עכ"מ: ואתה תחזו דמה שהק' דברי התוס' אינו ענין לדברי המרדכי ת"ל כבר
כתבתי בטוב טעם ומה שהק' דברי התוס' מד"ט לדרך כ"ד דתרי טעמי ל"ל לא ידעתי
מה צייר בדעתו בהבנת דבריהם שכתב שכתב נתחייב מדאורייתא דאימת איחויבמוכפר
ביאר דבריהם שפוננתם שכתב בא לכלל שנותיו שנתחייב מדאורייתא והיינו לאחרים
בדבור א' נאמרו ומה שהק' על המרדכי מקטן דאתי לכלל חיובא כבר כתבתי דשניא
מחו"ז ממי שעומד עכשו להתפקח וזה פשוט: ומצאתי בתוספתא בפ"ה דברכות דקתני
הכל חייבין בברכת המזון וכו' נשים ועבדים וקטנים פעורין ואין מוציאין את הרבים
י"ח ולא ידעתי.

מאי אדון בה אם נפרש הא דקתני פטורין לגמרי קאמר ואפי' מדרבנן הא. איפכא תנן
נשים ועבדים וקטנים חייבות בבר"המ ולא קמבע"ל לרבינא מדאורייתא או מדרבנן דוקא
וע"ק סיפא מאי קמ"ל דאין מוציאין וכו' פינן דפטירי.

משום דכלל הוא דכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אתרים. י"ח איברא דכה"ג
אשכחן דקתני בתוספתא דר"ה בפ"ב גבי שופר נשים ועבדים וקטנים פטורין ואין
מוציאין את אתרים י"ח ע"כ אע"ג דגבי שופר ליפא למ"ד דחייבות אפי' מדרבנן ואפי'
לר' יוסי רשות הוא דקאמר פדאיתא התם בר"ה דף ל"ג ע"ש ואפ"ה קתני בהאי לישנא
וה"נ תניא בפ"ב דמגילה הכל חייבין במק"מ וכו' נשים ועב"וק פטורים ואין מוציאין
את הרבים ע"כ ואפשר דה"ט משום דקתני התם גונוי טובא איפא דחייב ומוציא ואיפא
דחייב ואינו מוציא קתני דפטור ואינו מוציא מיהו אפתי קו' קמייטא בדנפקתה קנימא ואם
נפשך לומר דהא דקתני פטורים מדאורייתא הוא דפטירי אבל.

מדרבנן חייבים והיינו דתנן במתני' חייבים ר"ל מדבריהם. ומשו"ה אצטריך למתני סיפא
דאין מוציאין את הרבים י"ח דלא תימא פינן דחייבות מיהא מדרבנן מחוייבים בדבר
קרינן להו הא נמי קושיא חדא דהו"ל למתני חיובא פלישנא דמתני' ועוד דא"כ הא דקתני
טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין וכו' ע"כ דחייבין מן התורה קאמר והא ליפא
למימר דבשלקמא אנדרוגינוס איפא למימר דהאי תנא סבר לה מר כמ"ד בריה בפ"ע וכל
פמה דלא מיעטיה רחמנא רמי עליה חיובא אלא טומטום מאי איפא למימר הא לכ"ע
ספיקא הוא אלא ע"כ.

דהא דקתני טומטום ואנדרוגינוס חייבים מדבריהם קאמר ומשום דהווי ספיקא דאורייתא
אזלי' בהו לחומרא וא"כ פי קתני גבי נשים ועבדים וקטנים פטורים אפי' מדבריהם
ומתניתין איפכא קתני וליפא למימר דמדבריהם קאמר והא פדאיתיה והא פדאיתיה דכל
פיהי הו"ל לתלמודא א לפרש ולא לסתום סתומי: שבתיה וראה בהג"א בפ"ק דמגילה

משם א"ז ו"ל ונשים חייבות בבר"המז מן התוך' אבל אינם מוציאות את האנשים שאינם יכולים לומר ברית עכ"ל כל הנוגע בו ית'מה דנהי דאמרי' דקאי בשיטת הרי"ף ואחזנת מרעהו ו"ל דבעינן דפ' מ"ש אפשיטא מהך דפ"ג שאכלו דנשים בבר"המ דאורייתא מ"מ ודאי דמוציאות את הרבים י"ח דהיינו הא דקא מבע"ל לרבינא דנ"מ להוציא את הרבים ע"ש ונלע"ד דדעת הרב הנז' דרבינא דפשיטא ליה דאי הו מדאורייתא מוציאין את הרבים י"ח משום דס"ל כמ"ד נאפ"ל לא אמר ברית ותורה יצא י"ח אבל לדין דקי"ל דאם לא אמר ברית ותורה לא יצא י"ח נהי דחייבות מ"הת דהוי מ"ע שלהו"ג מ"מ להוציא אחרים י"ח לא דאינם יכולים לומר ברית והאיש השומע אם לא אמר ברית לא יצא י"ח אלא דקשה לפ"ז למ"נמ אי מדאורייתא או מדרבנן פיון דלהוציא אחרים י"ח לא מצו מפקו דלא מצו למימר ברית ותורה והנה נראה לומר דסובר הא"ז ו"ל דנשים ליתנהו בערבות כדעת התוס' ודעמיהו ו"ל ונ"מ אם אשה אכלה פזית ואחרת אכלה כדי שביעה שאינה מוציאה את חברתה אע"ג דמציא אתיא לכלל חיובא דאורייתא כשאוכלת כדי שביעה מ"מ לא מהני ה"ט אלא משום דאיתנהו בערבות וכמ"ש לעיל וצ"ל גמי דקסבר א"ז ו"ל דכזית וכביצה דרבנן וכדעת התוס' וכמו שנתבאר: ואי.

ק"ל א"כ תרץ לי ברייתא דקתני אשה מברכת לבעלה היכי מצי נפיק פגון שאינה יכולה לומר ברית ותורה תירץ דמוקי לה בעונה אחריה מה שאומרת ובהגיע ברית ותורה שהוא אמר ולא היא דאינה בבריתו א"נ דנ"מ אם חייבת מ"הת אם נסתפקה אם כפר ברכה או לא וכדק' לעניו' מראש מקדמי אר"ש ורבינא דלא קאמר דנ"מ להאי דינא איפא למימר דהיא גופה קמ"ל דאי הניא מדאורייתא שפיר מציא מפקא אחרני דלברית ותורה לא חיישינן דקאי בשיטת מ"ד אם לא אמר ברית ותורה יצא י"ח ובכלל דברי הרמב"ן ו"ל שם אייתי הך בעיא דפ' החובל דכתבנא לה ברישא וסבר לה מר אע"ג דלא אפשיטא בעינן בפי' החובל הא מיהא אפשוט שפיר בפי' הנשקפין ע"ש: מערכת אות כף (א) כתובה נשאלתי.

מהב"ד דו של: הק"ק טראבלס זעא ע"ד עסק ראובן שמתה אשתו בחייו והניחה בן ואח"ך נשא אשה אחרת ונלב"ע ראובן והניח אחריו מהאשה הלזו יתומי' קטני' והגדול. שפיהם בן י"ד שנה ואח"כ מתה ג"כ האשה אם היתומים בבית אביה וגם ילדיה היו עמה בבית אביה בעודה: בחיים והאשה.

הלזו לא נשבעה. על כתובתה ונמצאו בבית אביה קצת מלבושים של בעלה פלי פסוף ונהב ונחשת ומטלטלי הבית ואין עדים בדבר שראו להאשה בשיעה שהוציאה אותם מבית בעלה לרשות אביה וגם בנה הגדול אחר מות אמו לקח איזה מטלטלין ואין עד בדבר.

וכשעמדו לדין אפטרופוס של היתומים טען מאחר שאין עדים בדבר שראו לקחת החפצים הנז' מרשות האב יכולים לטעון להד"מ וטען ג"כ דאביהם לא היה אמיד דחיישי' לצררי. כי משאו ומתנו היה בהקפה ומוכר בפפרים מהלך ב' ימים וחלה שם ומת שם ולא שמעו כ"א אחר שמת ולא חיישי' להתפסת צררי וג"כ שטר כתו' תחת ידה לא חיישי' דמחלה כתובתה או מקרה.

גם את השני שאול נשאול כת"ר על חנות חזקה שיש להם שטען בן האשה הא' שהיא נכסי מלוג של אמו ולא תפיס שטרא אלא בהודעת בני אדם ואפוט' טען פיון דלית ליה שטרא לא מהימן.

ועוד שהיה אביו אוכל פירות ובחזקת אביו קיימא ועוד בה פששלה אביו למשפן החנות וכתב לו הרשאה על זה וא"כ היא של אמו למה הוא צריך עד שיסתן אביו רשות ואפי' עדים על החנות אין מקבלים עדות על הקטנים.

הן אלה קצות דברי השואל נר"ו: זאת אשיב חזי הנית מאי דאיתשל קמיה דכת"ר פתח דבריו וראשית אמריו במה שנמצאו בבית אביה קצת מלבושים כלי כסף וזהב של בעלה וכו' הלא ידעת מאי דאפליגו ר"א ורב ושמואל ביתומים דמלנה הבאים ליפרע מנכסי יתמי דלנה ומת לנה בחיי מלנה לר"א נשבעין יורשי מלנה שבועה שלא פקדנו אבא וגובין מיורשי לנה ור"וש דאמרי תרנייהו דאין אדם מש"ל וקי"ל דלכתחלה עבדונו כר"וש ולא מגב'נה וכו': פסקו רופאי דרבנוטא עד ח מרן בש"ע ח"מ סי' ק"ח וכן לענין פתובה בא"ה ע"י כ"ו וכתב שם מרן בב"י ומשמע בהדיא בגמרא: מרא דה"ה.

בכתובה מדמותיב עלה ה"תם מדתנו מתה יורשי פתובה ומוקי לה כשנשבעה ומתה וכו' וכ"כ הרי"ף וכו' וכ"כ הרמב"ם וכו' וכ"כ הרא"ש וכו' עכ"ל גם אשו"ר להריב"ש סי' תצ"ב שנשאול: על האלמנה שלא נשבעה ומתה נאיתי עלה בפלוגתא דר"וש ור"א.

וע"ז פתב ונהתם משמט דבדיו זה דכתן, ונהחוב שוין דהתם מוקמי מתני' דקתני מתה יורשיה מזכירין פתובה עד כ"ה שנת אליבא דר"וש כשנשבעה ומתה משמע. לא נשבעה ומתה אין יורשין גובין כתו' וכו' עכ"ל לע"ד דלא תימא דע"כ לא אחמור ר"וש ואמרי דאין אמש"ל.

אלא בשאר חוב דעלמא דקיימי לפירעון ורמו עליה רבנן דלא ליגבי אלא בשבועה וכיון דמת ולא אשתבע סברי. ר"וש דאין.

אמש"ל אבל בחוב דכתובה ליגבות מחיים הוא דמסתין לארמוי. שבוע' עלה ואם מתה ולא אשתבעה יורשיה שפיר יורשים כתו' דלא אחמור ר"וש פולי האי ומודה לר"א דבחוב כה"ג שפיר הא קמ"ל דל"ש להו לר"וש חוב בכתן' לשאר חוב דבכולהו אמרי אין אדם מש"ל כדמותיב לר"וש מהו דכתן' ס"ל דאין אמש"ל ועיין בפ' השולח דף ל"ד אהא דתנו ה"תם אין באלמנה וכו' נאמר עלה אלמנה איצט' ליה סד"א דגביא בלא שבועה ע"ש אמנם מדברי ה"המ פי"ז מה' אישות ה"ט שכתב ואם מתה בלא שבועה אין יורשיה נוטלים פלוס דלא עדיף מחוב דעלמא דכל שמת.

לנה בחיי מלנה ואת"ך מת לנה דאין היורשים נוטלים פלוס וכו' עכ"ל. נראה דס"ל דבחוב דכתובה איכא למימר דאמש"ל: וכו"א אבל בשאר חוב דקאמרי ר"וש דאין אמש"ל אלא דלא עדיף.

חוב דכתן' משאר חוב דעלמא ומסיק ה"תם דדיינא דעבד כר"א ואגבי ליורשי המלנה מיורשי הלנה לא מהדרינו עובדא ומאי דעבד. עבד כדאי' בפ' פל הנשבעין דמ"ז ומהכא דן את הדין הבע"הת ח"ב סי' ז' דאם קדמו יורשי המלנה ותפסו מיורשי לנה לא מפקינן

מְנִיָּהוּ וְטַעֲמָא טַעֲיָא פִּינּוֹן דְּדִינָא דְעֵבֵד כַּר"א מַאי דְעֵבֵד עֵבֵד וְקוּ"ל בְּעֵלְמָא דְעֵבֵד אֲנִישׁ
דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ וְהוּ"ל כְּמַאן דְּאֲתִי לְבִי דִינָא וְדָנוּ לִיהּ כַּר"א וְכִינּוֹן דְּתַפְס תַּפְס עַכ"ל.

גַּם הַטּוֹר ח"מ ס' ק"ח סכ"א וּמְרָן בַּב"י שְׁם סכ"ב פְּתַב שַׁכ"כ הֲר"ן מִשְׁם קֶצֶת רַבּוּתֵינוּ
הַצָּרְפְּתִים דְּמַהֲנָא תַּפְיֶסָה וְהֲר"ן ז"ל נִקְט לְמַלְתֵּיהּ מֵהַאי דְּאֲמַרִי הֵתָם דְּדִינָא דְעֵבֵד
כַּר"א עֵבֵד לְמִימְרָא דְּמִדִּינָא הוּא דְעֵבֵד אִינְשׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ וְדָן כַּר"א וְכַמ"ש בַּע"ה
וְהַתּוֹס' בַּפ' ג"פ דְּקַנ"ח בַּד"ה וּבַה"א פְּתַבוּ דְּכִי הִיכִי דַּלְב"ש.

סְבָרִי שְׁטַר הָעוֹמֵד לִיגְבוֹת פְּגָבוּי דְּמִי הוּ"ל נְכֹסֵי בְּחֻזְקַת אִשָּׁה ה"נ לר"י דְּאָמַר בְּחֻזְקַת
הַבַּעַל דְּאִי הוּוּ בְּחֻזְקַת הָאִשָּׁה לֹא אֲמַרִינוּן בְּהָא דְּאִין אַמְש"ל אֵלָא מוֹרִישׁ וּמוֹרִישׁ ע"ש
מְפָאן נְשִׁמַע דְּאִי הָאִשָּׁה מוֹחֻזְקַת בְּנִכְסֵי בַּעֲלָהּ וְתַפְסָה לֹא אֲמַרִי אִין אַמְש"ל וְכַמְדוֹנָהּ
שְׁזָהוּ שַׁכ" הֲר"ן וְכֵן דַּעַת קֶצֶת מְרַבּוּתֵינוּ הַצָּרְפְּתִים אֵלָא דְּאֲפִתִי לֹא דְּמִינּוּן דַּהֲבַע"ה
עֲלָהּ מְדִינָא דְעֵבֵד כַּר"א וְעֵבֵד אִינְשׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ וְהַתּוֹס' בְּעֵינְקַר דִּינָא דַּר"וּשׁ קַמְשִׁתְעוּ
דְּלִדְיָהוּ נְמִי אִם הַנְּכֹסִים בְּחֻזְקַת הָאִשָּׁה מוֹדוּ ר"וּשׁ דְּאָדָם מַש"ל וְהִינּוּ דַק"ל לַהֲת"ה
ס"י ש"ל דְּאֲמַאי מוֹקִי תַלְמוּדָא לְהַדּוּ מִתְנִיתִין דַּפ' הַפּוֹתַב בְּגִירוּשִׁין וְלְצַדִּין לְוִקְמָה
בְּאַלְמָנָה שְׁתַּפְסָה וְכו' ע"ש וְהַפְּנוּנָה שְׁהִיא מוֹחֻזְקַת בְּנִכְסֵים וְכַדְבָּרִי הַתּוֹס' וְהַצָּרְכַּתִי לְזָה
מִשּׁוּם דְּלְכַאוּרָה אִין לֹא שְׁחַר דְּמַאי דְּאֲמַרִי דְּאִם תַּפְס לֹא מְפָקִינוּן מְנִיָּה אִינוּ אֵלִיבָא דַּר"וּשׁ
אֵלָא מִשּׁוּם דְּדִינָא דְעֵבֵד כַּר"א עֵבֵד וְתַלְמוּד' אֲמַלְתֵּיהּ דַּר"וּשׁ קַא פְּרִיָּהּ וְכֵן רְאִיתִי קֶצֶת
מִן הָאֲחֵרוּנִים ז"ל שְׁתַּמְהוּ עַל הַת"ה דְּבָזָה וְלַפּוּם מַאי דְּכַתִּי בְּעֵינְיָ וְזָה הַלְכָה הַעֲלָה עַל
שְׁלַחְנָהּ הַטְּהוֹר שְׁם ס"י ע"ש וּמְרוּצַת הַדְּבָרִים הוֹכַח תּוֹכִיחַ דְּתַפְיֶסָה מְהִנָּא אַפִּי בְּעֵדִים
פִּינּוֹן דְּמִדִּינָא הוּא דְעֵבֵד.

כַּר"א.

עֵבֵד וְכ"מ הַדְּבָר מְפּוֹרָשׁ בַּח' הַרִיטְבָ"א ז"ל שְׁם דָּף קַע"ג ע"ב מֵהַסְפָּר שְׁכַתְּבּוּ וְז"ל
דְּדִינָא דְעֵבֵד כַּר"א עֵבֵר אִי אִיהוּ עֵבֵד דִּינָא לְנַפְשֵׁיהּ וְתַפְס הַמְטַלְט' אַפִּי בְּעֵדִים לֹא
מְפָקִינוּן מְנִיָּה עַכ"ל: גַּם אֲשַׁנְר לֵה' מְאָמַר קְדוּשִׁין שְׁם סַקל"ג שְׁכַתְּבּוּ וְז"ל וְתַפְסוּטְכוּ.

פִּי אַפִּי בְּעֵדִים וְכֵן מוֹכַח מִכְּמָה תְּשׁוּבוֹת עַכ"ל אֲמָנָם בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א בְּסִי אֵלָף ע"ב
וְכַתְּבָהּ מְרָן בַּב"י בַּח"א ס' צ"ו ס"ל דְּלֹא מְהִנָּא תַּפְיֶסָה אֵלָא בְּמָקוּם שִׁישׁ לֹא מְגוּ וְכַבֵּר
עֲלֵתָה אַרוּכָה בַּכַּה"ג שְׁם ס' ק"ח וְסִי צ"ו ע"ש וְאִין לְנוּ עֶסֶק בְּנִסְתְּרוֹת דַּבְנ"ד מְפּוֹרָשׁ
יִנְצָא בְּדַבְרֵי הַשּׁוֹאֵל דְּתַפְיֶסָה בְּדִלְיָפָא עֵדִים וְרִאָה וְחֻזִּיתֵיהּ לְהַרְשָׁב"ץ ח"ב ס' קַנ"ח
דְּפָסִיק וְתַנִּי דְּתַפְיֶסָה מְהִנָּא וְהִרִי הַנְּכֹסִים בְּחֻזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאֲלָמָנָה לְפָרְעוֹן פְּתוּבָתָה ע"ש.

וּמַעֲתָה ת'ם אֲנִי לֹא אֲדַע מַה שְׁרָאִיתִי לְמְרָן בַּב"י ס' רַנ"ב שְׁכַתְּבּוּ ע"ד הַתְּשׁוּ' הַזֶּה וְז"ל
וְעוֹד אֲעִינְקָרָא דְּדִינָא פִּירְכָא שַׁכ" דְּמַטְלְטִין שְׁתַּפְסָה וּמִתָּה עַד שְׁלֹא נִשְׁבְּעָה עַל פְּתוּבָתָה
שְׁהֵם שַׁל יוֹרְשֵׁיהּ וְאִינִי יוֹדַע מִנִּין לֹא זָה דְּכָל שְׁלֹא נִשְׁבְּעָה מִשְׁמַע לִיהּ דְּלֹא מְהִנָּא לִיהּ.

תַּפְיֶסָה וְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל מוֹצִיאִין מִיַּד יוֹרְשֵׁיהּ עַכ"ל וְהוּא פְּלֵא דְּבָסִי ק"ח תַּנִּי תַּנָּא מִשְׁם
בַּע"ה תְּוֹרָה וְהֲר"ן בְּשֵׁם רַבּוּתֵינוּ הַצָּרְפְּתִים דְּתַפְיֶסָה מְהִנָּא פְּדַכְתִּי וְכַבֵּר תַּמָּה עֲלִיו הַכַּנ"ה
שְׁם אוֹת מ"ו בַּהֲגַב"י וְהַנִּיחוּ בַּצ"ע גַּם בְּסִי ק"ח סוּף אוֹת ל"ב תַּמָּה תַּמָּה יִקְרָא ע"ע
וְאִם דַּעַת מְרָן ז"ל לְחַלְקָא בֵּין חוּב דְּכַתְּנ' לְשַׁאָר ב"ח דְּבִשְׁאָר ב"ח מְהִנָּא תַּפְיֶסָה אֲבָל
בְּחוּב שַׁל פְּתוּבָה לֹא מְהִנָּא תַּפְיֶסָה וְדַמִּיא לְמַאי דְּאֲפִלִּיגוּ אַמּוֹרָאִי בְּרִישׁ פ' אֲלָמָנָה נִיזוֹנָת

מתפיסת האלמנה במטלטלין דשביק בעלה דאיפא מאן דס"ל דמהנאי לה תפיסה פיון דתפסה בעוד בעלה בחיים והיינו דקרי לה אתתא ולא ארמלתא אבל אי תפסה לאחר מות בעלה לא מהנאי לה תפיסה והיינו איך דרבא דר"פ אלמנה נזונת ואחריו נמשך הרמב"ם בפ"ח מה' אישות הי"א ע"ש וס"ל למרן דכי היכי דלעגון תפיסת המטלטלין ס"ל להרי"ף והרמב"ם דלא מהנאי תפיסה אלא בדתפסה בחיי בעלה ה"נ דכונתה לעגון מיתה אלמנה עד שלא נשבעה דבעינן שתפסה בחיי בעלה דוקא דלכי תפסה מחיים הו"ל היא מוחזקת בנכסים ויורשי הבעל מוציאין מיז יורשי האלמנה דבכה"ג לא אמרי' אין אמש"ל והרשב"ץ תלי וייניגה שתפסה האלמנה מטלטלין לאח"מ בעלה אהא אתמוהי קמתמה אלא לישנא דכת' הרב מנין לו זה אפתי לא אפרוק חדא דמרן גופיה אהדר לאשפוחי פתרי דבחוב דכתן' נמי סברי מרנן ר"וש דאין אמש"ל וכדכתן' לעיל והשתא מסברא דנפשיה מותיב להרשב"ץ למימר דאפי' תפיסה לא מהנאי ותו דהא איפא מרבנותא דס"ל דמהנאי תפיסה אפי' לאח"מ ועו"ק לע"ד ממ"ש מרן ב"י גופיה בסי' ק"ז ס"י בשם מ"כ על אלמנת שמעון שתפסה מקצת מטלטלין לכתובתה ואח"ך נפטרה גם היא וירשו אותה בניה וב"ח של שמעון רוצה לגבות מאותם הנכסי' ויורשיו אומרי' מאמנו ירשנו ולא מאבינו נראה דאין לראובן על בני שמעון ממה שירשו מאמם כלל לפי שהתפיסה שתפסה אמם היא תפיסה גמורה וכו' ונחלקו הגאונים י"א אלמנה שלא נשבעה על כתו' אין לה כלום ולא ליורשיה אחריה ור' משולם הסכים עם האומר שיש לה מחצה וגם רבינו האי וכו' מוקי הלכתא כר"י דאמר יחלקו וכו' ע"ש הרי קמן דדעת מרן דין האלמנה בכתן' ושאר ב"ח כחדא שרינו: ובצפיתינו צפינו למור"ם בהגה עמ"ש בסי' ק"ח דאם תפסו יורשי המלנה אין מוציאין מיזם לא הגיה לשום חולק יורה יורה דמודה ואזיל פותיה דמרן ז"ל ואילו בחא"ה ע"ר סי' צ"ו בשם י"א דמהנאי תפיס' וי"ח דמ"ט לא גלה רז זה בח"מ ויותר קש' שפדעת י"א שציינו פן משמע בטח"מ סי'.

ק"ח דמאי משמע דקאמר וקול הטור קרי בחיל דתפיסה מהנאי וכן בסברת היש חולקין שציינו עוד ועיינו בטוח"מ סי' ק"ח והדבר ק' דהטור שם לא הביא שום חולק בדבר וכמדומ' שלזה נתפונן הש"ך במה שרמז ועיינו בא"ה ע"ש ואם נפשך לחלק בין חוב דכתן' לשאר חוב וכדכתן' לא ידענא מנא ליה למור"ם דדעת הי"א היא דעת ראב"ן המובא במרדכי בפ' אלמנה נזונת סי' נ"ר.

ובפ' מ"ש סי' תר"ל נדעת. הי"ח היא דעת מוהר"ם אשר הובא בפ' כל הנשבעין ומייתי למלתיה מדר"וש וזיפה לבעל אחותה להוציא מיז הבת המוחזקת בנכסים וא"נ הלכת' כר"א וכו' שקיל פלגא ע"ש דעת עליון דמלתיה דר"א ור"וש בין בשאר ב"ח בין חוב דכתובה ומה שיש לעמוד בתשו' המרדכי.

מה שהביא שם בשם ס' ה"מ דפסק דמהנאי תפיסה ובפ' ח"ה האריף בתשו' שם וכבר עמדו ע"ז גדולי האחרונים והכנ"הג בח"מ ובא"ה ע"ה וקרב גד"ת שם ואין להאריף והעיד ה' גו"ר בא"ה ע"ל ה' סי' כ"ו סוגיא דעלמא אזלא דתפיסה מהנאי לאלמנה שמתה ולא נשבעה ע"ש ועיינו לה' מטה יוסף ח"א אה"ס"י ד' ולה' בני משה סי' ח' ולה' חוט המשולש למהר"ש דוראן סי' ח"י שכתב שראב"ה נרבינו ברוך נרבי' שמחה ובע"הת נרביים אחר' פסקו שמה שתפסה תפסה וטעמ' משום דר"א סבר אמש"ל ופליג אדר"וש וקי"ל

דדיינא דעבד כר"א עבד ונטו לדעת זו פמה גאונני עולם וכו' עכ"ל קנצני למילין סיפא דמלתא דא תהא למיקם שמעת' רנוחא דלא מפקינן מידי יורשי האלמנה הלזו ואפ' מאי דתפס בנה אחר מותה וכ"ש דאיפא מ"ד דתפיסה דידיה דבן עדפיא דאמו לא מהניא לה תפיסה אלא בשבועה ואיהו לא בעי שבועה כמבואר בדברי הרבנים אשר הובאו בכנסיה שהיא לש"ש ויתר שאר אחרונים ו"ל: ודע דדברי השואל סתר' אי נינהו דמעיקרא שרטט וכתב שהוליקה עמה לבית אביה פלי פס' וכו' חזון למועד דגברא דאמיד הוא ונהדר קאמר דהאי גברא לא אמיד ואזורו מוכיח עליו סחור סחור מדחי אל דחי ואם הפנונה לומר דאפתי לא פלט ולשליש ולרביע עדין לא הגיע מסכי שטר כתו' כל פהאי הו"ל לפרש ולא לסתום ומאי דפשיט ליה עוד דהאינדא לא חיישי' לצררי קושטא דהכי ס"ל להרא"ש ו"ל בתשו' הובאה בטור א"ה ע"ש הא מיהא האי מלתא תליא באשלי רבב' ועיין לה' עדות בינינו סי' כ"ה מיהו אע"ג דאיפא מאן דפליג הא מיהא האי טעמא חזי לאצטרופי ומאי דכתב דשטר כתו' תחת ידה לא חיישי' דמחלה כתובתה או מקרה דע לה הידיד דלאו מלתא דפשיטא היא ובבעלי תריסין תליא ודעת הרמב"ם דפסק דאלמנה שאין שטר כתו' יוצא מתחת ידה אינה גובה כלום כמ"ש בפ"ז מה"א הכ"א דכל פמה דלא נקטא שטרא דכתן' בידה לאו בת גביה היא ולשם הלכה ד' כ' ו"ל וכן התקינוכו שלא תגבה עד שתשבע בנ"ח שלא הניח אצלה כלום ולא מקרה לו כתו' ולא מחלה אותה עכ"ל הבט ימין וראה אעפ"י שדעתו ו"ל דאין מגבי'.

לאלמנה כתובה אלא כשכתובה בידה ואעפ"כ סבר לה מר שמשביעין אותה שלא מקרה ושלא מחלה וע"ז כתב הטור סי' צ"ו ונראה שאם כתובה בידה א"צ לישבע ע"ז שאלו מחלה או מקרה היתה מחזרת לו הכתובה עכ"ל ולע"ד קשה דאם פנונתו ו"ל לחלק יצא בדברי הרמב"ם דע"כ ל"ק דנשבעת ג"כ של"מ ושל"מ אלא פשאין כתו' בידה אבל אם כתו' בידה א"צ לישבע של"מ ושל"מ הא ודאי דמנא ליה הכי בדעת רבינו כמו שהוכחנו דכ"כ דלא נקטא שטרא דכתובה בידה לאו בת גוביינא היא והיותר מבואר בדבריו שם פי"ב הי"ח לענין מזונות האלמנה ופי"ח הכ"ג דאם נקטא שטרא דכתן' בידה נמי משתבעא של"מ ושל"מ ונהביאו הטור שם סי' צ"ג ועיין להכנ"ה שם אות ט"ו בהג"ה ואם דעתו ו"ל לחלק ע"ד רבינו וס"ל דכל שכתובה בידה אצ"ל של"מ ושל"מ הכי הול"ל ונראה דכיון דשטר כתו' בידה וכו' דר"ל פיון דע"כ בנקטא שטרא דכתובה בידה מייירי הא לא"ה לאו בת גוביינא כדברירנא אצ"ל דשטרא בידיה מאי בעי והטור שם סי' ק' סי"ג כ' ובמקום שפותבין כתובה אינה נגבית אא"כ שטר כתו' בידה ומה הלשון אומרת אם שטר כתו' בידה וכו' דמשמע דאיפא זמני דגביא כתובה אע"פי שאין שטר כתובה בידה דהתם הוא דצריכה לישבע של"מ ושל"מ אבל אם יש שטר כתו' בידה אינה צריכה לישבע והיותר ק' לענ"ד דכי נמי נקטא שטרא דכתן' בידה מאי הוי מאי אולמיה שטר כתובה משאר שטרי חוב דאפליגו בהו רבנותא שדעת ה' בעל העיטור פיון דשטרא לפירעון קאים ולא למחילה הו"ל פטוען שטר אמנה שאין מזקינן בעל השטר לישבע על טענה זו אמנם ד' הרמב"ן דשניא טענת אמנה דקא עקרא לשטרא אבל טענת מחילה לא קא מעקרא לשטרא הילקוד מזקינן לשבועה כמ"ש הבע"ה שער כ"א וכיון דמצינו למימר דהרמב"ם ס"ל כדעת הרמב"ן לא הו"ל להטור למכתב הכי ואדרבא אשכחן להטור גופיה בח"מ סי' פ"ב סי"ו דאייתי פלוגתא דהרב העיטור והרמב"ן ומסורת הוא

בְּיָדֵינוּ שְׂסַבְרָא אַחְרוּנָה שְׁמַבִּיא הַפּוֹסֵק לְהוֹרוֹת נָתַן כִּי הִיא יִשְׂרָה בְּעֵינָיו וְהַטּוֹר שֵׁם
הַבֵּיא סְבַרְת הֶרְמֵב"ן בְּאַחְרוּנָה נְעוּד בַּה דְּמַסְבְּלָה וְאֵילָף מְדַבְּרֵי גְדוּלֵי הַמּוֹרִים נוֹ"ן
דְּכַשְׁכוֹתֵיבִים הַפּוֹסְקִים סְבָרָא אַחַת וְאַח"ךְ כּוֹתֵבִים אָבֵל פ' וְכו' ש"מ שְׂדַעְתוֹ נוֹטָה לְסְבָרָא
שְׂכַתְב עֲלֶיהָ אָבֵל וּא"כ גְּבִי כְּתוּבָה אַמְאֵי פְּשִׁיטָא לִיָּה לְהַטּוֹר דְּכַשְׁשֵׁטֵר כְּתוּבָה בְּיָדָה א"צ
לִישְׁבַע שְׁלֵא מְחֵלָה וּשְׁל"מ: וְאַחַר כְּתָבִי זֶה מְצֵאתִי לֵה' מוֹהַרְלַנ"ח סִי' ק"ט שְׁהָאֲרִיף
בְּזָה וְהַסְכִּימָה דַּעְתוֹ דַּעַת עֲלִיוֹן שְׁהַטּוֹ אֲזִיל וּמוֹדָה פְּדַעַת הֶרְמֵב"ן דְּטַעֲנַת מְחֵלַת לִי טַעֲנָה
מְעַלְיִתָא הִיא וּמְזַקִּיקָתוּ לְמַלְנָה לִישְׁבַע שֵׁשׁ אָנְכִי וְאִין לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּשִׂאֲנֵי הָתָם דְּהַלְנָה
טוֹעֵן טַעֲנַת בְּרִיאָה שְׂאֵתָה מְחֵלַת לִי אָבֵל גְּבִי כְּתוּבָה פִּינוֹ דְּאִינָה טַעֲנַת בְּרִיאָה אֲלֵא טַעֲנַת
סְפֵק שְׂמָא מְחֵלָה לֹא טַעֲנִינוּ פִּינוֹ דְּנִקְטָא שְׁטֵר כְּתו' בְּיָדָה דְּהָא וְדָאֵי לִיתָא חֲדָא דְּמִלְתָּא
דְּפִשִׁי הִיא דְּכָל טַעֲנוֹת שְׂמָא דְּטַעֲנִינוּ לִיתוּמִים חֲשִׁיבָא כְּטַעֲנַת בְּרִיאָה וּא"צ לְהָאֲרִיף
בְּרִאיוֹת וְכָל עֵינָר שְׁבוּעַת הַמְּשֻׁנָה דְּהַבָּא לִפְרַע מְנַכְסֵי יְתוּמִים דְּלֹא יִפְרַע אֲלֵא בְּשִׁבוּעָה
הֵינּוּ מִשּׁוּם טַעֲנַת הַיּוֹרְשִׁים דְּשְׂמָא פְּרַע אֲבֻנְהוֹן אַע"ג דְּנִקְטֵי מְלָנָה שְׂטָרָא בְּיָדָה וּא"כ
לְהִנְדֹּף רַבּוֹנוֹתָא דְּסָבְרֵי מְרַנֵּן דְּטַעֲנַת מְחִילָה חֲשִׁיבָא כְּטַעֲנַת הַפִּירְעוֹן וְדָא וְדָא חֲדָא הִיא
א"כ כִּי הִכִּי דְּמִשְׁבִּיעֵין בְּטַעֲנַת פִּירְעוֹן ה"נ בְּטַעֲנַת מְחִילָה וְתוֹ דְּהַמְלָנָה הַבָּא לְטָרוּף
מְשֻׁעְבְּדֵי כ' הַטּוֹר ח"מ הִי קֵטוֹ דְּמִשְׁבִּיעֵין אוֹתוֹ שְׁל"פ וּשְׁל"מ פְּלִשׁוֹן רַבִּינוּ פִּט"ו מֵה'
מְלָנָה וְהָתָם וְדָאֵי הַלּוֹקֵחַ לֹא קֵטְעִין בְּוֹדָאֵי דְּפָרְעוֹ וּמְחֵלוֹ אֲלֵא אָנּוּ.

הוּא דְּקָא טַעֲנִינוּ לִיָּה וְאַפ"ה מְזַקִּיקִין אוֹתוֹ לְשְׁבוּעָה שְׁל"פ וּשְׁל"מ וְעֵלָה בְּדַעְתִּי הַקְּצָרָה
לוֹמַר דְּמְחִילָה מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא מִשּׁוּ"ה אֵי טַעֲנִין אִיהוּ. גּוֹפִיָּה מְחֵלַת לִי אַע"ג דְּלֹא.

שְׁכִיחָא רְמִינוּ עֲלֶיהָ שְׁבוּעָה וְכֵן נָמִי הַטּוֹרָף מִן הַלְקוּחוֹת פִּינוֹ דְּאִיתִּיהָ לְלוֹנָה קָמֵן וְאִי בְּעֵי
לְמַטְעֵן מְחֵלַת לִי מְזַקִּיקוֹ לְשְׁבוּעָה ה"נ יְהִיבִינוּ לִיָּה לְלוֹקֵחַ דְּאִתִּי מְחַמְתִּיהָ מֵאִי דְּהִנְהָ מְצִי
אִיהוּ לְמַטְעֵן אָבֵל גְּבִי יְתָמֵי סוּבֵר הַטּוֹ מְרַחְמוּהִי דְּמִלְתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא לֹא טַעֲנִינוּ לִיתָמֵי
כַּמ"ש בְּטוּח"מ סִי' ק"ח ס"ז פִּינוֹ דְּמְחִילָה מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא וְשְׁטֵר כְּתו' נִקְטָה
בְּיָדָה סְבַר לָהּ מֵר דְּלֹא מְשִׁבִיעֵינוּ לָהּ אֲלֵא שְׂאֲנֵי חוֹכְךָ בְּזָה דְּהַטּוֹר שְׁל"מ.

וּשְׁל"מ בְּחֲדָא מְחַתִּינָהוּ וּבְשִׁלְמָא מְחִילָה א"ל דְּלֹא שְׁכִיחָא אֲלֵא מְכָרָה מֵא"ל דְּהָא
אֲפָשֵׁר דְּאַצְטְרִיכוּ לָהּ זוּזֵי מִשּׁוּ"ה זַבְנִתָּה לְכַתְּוֵב' בְּטוּבַת הַנְּאָה נוּזִי אַנְסוּהָ שְׁבַתִּי וְרֵאָה
הָא דְּאֲמָרִי הָתָם בַּפ' נַעֲרָה דְּבַעֲי מְנִיָּה רַב יִמַר סְבָא מְרַב נַחְמֵן מְכָרָה כְּתו' לְכַעֲלָה יִשׁ
לָהּ כְּתו' בְּנִין דְּכָרִין אוֹ אִין לָהּ כַּב"ד א"ל רְבָא וְתַבְעֵי לָהּ מוֹחֵלַת וְכו' פִּירְש"י מוֹחֵלַת
שְׁהוּא דְּבַר מְצוּי יוֹתֵר מִן הַמְּכָר וְכ"כ הַתּוֹס' שֵׁם מְשֵׁם ר"י ע"ש אֲלֵמָא דְּמְכָרָה וּמְחֵלָה
לָאוּ כְּהַדְדֵי נִיגְהוּ וְאַדְרָבָא מְחִי שְׁכִיחָא טְפִי מְכִי וְעֵינֵין בְּמָקוֹ לְשֵׁם מֵה שְׁהָאֲרִיף וּמְרַן
בַּב"י שֵׁם פְּתַב ע"ד הַטּוֹר הַלְלוּ וְאִינוּ מוֹכְרֵחַ שְׁכָבֵר אֲפָשֵׁר כְּתוּבָה לוֹ שְׁטֵר מְכָר אוֹ מְחִילָה
וּלְפִיכָף לֹא חֲשַׁשׁ לִיקַח מִיָּדָה שְׁטֵר כְּתוּבָה עַכ"ל וּלְפִיכָף מֵאִי דְּנַתְבָּאָר מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ן
אַע"ג דְּלֹא קֵטְעִין דְּכַתְב לֹו מְלָנָה שְׁטֵר מְחִי מ"מ בְּטַעֲנַת הַמְּחִי גְּרִידָתָא סְגִי וּמְזַקִּיקוֹ לִיָּדֵי
שְׁבוּעָה וְאַע"פִּי שְׂדַעַת רַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה שְׁהַבִּיא הַטּוֹר ח"מ סִי"ב דְּחֻב.

דְּבִשְׁטֵר לֹא מְהַנְיָא בִּיָּה מְחִילָה עַד דְּמַהֲדֵר לִיָּה שְׂטָרָא ע' הָא אוֹקִימָנָא לָהּ בְּמַעְרַכַת אוֹת
מִמְדִּין מְחִי דְּוָקָא בְּמְחִילָה גְּרִידָתָא אָבֵל ע"י קִנְיָן ש"ד דְּאַלִּימָא מְלִתָּא דְּקִנְיָן וּמְרַן ו"ל
פְּתַב ע"י שְׁטֵר מְכִי אוֹ מְחִי לְאַפּוֹקִי נְפִישְׁיָה מְפִלּוּגְתָּא: וְתַבְט עֵינֵי לְהַב"ח שֵׁם אַתְמוּהִי
קְמַתְמָה ע"ד רַבִּי ב"י דְּהִיכִי מְחַזְקִינוּ לְאִינְשֵׁי בְּרִשְׁיַעֵי דְּקו"ל דְּאָסוֹר לְאַדָּם שְׁיִשְׁהָא עִם

אשתו בלא כתו דקי"ל כר"מ בגזרותיו פדאיתא בר"פ אע"פ ע"ש ואנכי הרוואה דלא על מרן בלבד תמיהתו אלא על האמוראים דאמור רבנן מוחלת כתו אין לה כתו ב"ד וכו' מוחלת פתובה אין לה מזונות פדאיתא בפ' נערה דף נ"ג דתק"ל דהיכי מצי לשהות עמה בלא כתו ובשלמא לשיטת רש"י שם דמפרש דאין לה מזונות לאח"מ הפעל דוקא אבל בחייו יש לה מזונות מצינו למימר דכתב לה עיקר פתובה אבל לדעת הרמב"ם דס"ל דאפי' בחיים אין לה מזונות כמ"ש בפ"ז מה' אישות היכי משפחת לה דאין לה פתובה ואפי' עיקר ומצי לקיימה דאי אית לה עיקר כתו מתזנא מניה דבעל שפיר דע"כ הא דקאמר אין לה מזונות היינו דקא תבעה מניה למיזן לה ואי איהו לא פעי וכי אתו לדינא אמרינן לה דאין לה מזונות והדבר קשה ער דמהדרו רבנן לאשתעווי דינא דמזונות ליכפו ליה מיכף למעבד לה פתובה וממילא מתחייב במזונות: גם אשור' לה' העיטור בדיני מחילה דצ"ג סע"ב דאייתי פלוגתא דאמוראי בירוש' במוחל שט"ח לחבירו ולא אהדר ליה שטרא דחד אמר מחול וחריןאאמר לא מחיל ומותיב עלה הרב העיטור ממוחלת פתובה ומוקי לה בשעהחזירה הכתו' ע"ש ותק"ל דהיכי מצי לקיימה בלא כתו דעבד אמירא דרבנן אלא דבהא איכא למימר דה' העיטור סובר דכותב לה עיקר פתובה והא דקאמר תלמודא אין לה מזונות מפרשה פדעת רש"י דהא דאין לה מזונות היינו לאח"מ אבל בחייו יש לה' מזונות ע"י עיקר פתובה שכותב לה להשהותה עמו וזה חזיתי ואספדה לתשו' הגאון הרי"ף סי' מ"ב שאול נשאל דאיך יתכן באשה שמחלה כתו' לבעלה והיא יושבת תחתיו והרי אמרו אסור לשהות עם אשתו בלא כתו' והשיב כף דעתינו נוטה שזו המוחלת פתובה שדבריו רז"ל אינה ביושבת תחתיו אלא כשמת או לאח"מ מוחלת לירשיו אבל אם מחלה פשהיא יושבת תחתיו יש לה להשאיר לעצמה עיקר פתובה שלא תאסר על בעלה שה' כר"מ דאמר כל הפוחת לבתולה מק"ק ולא למנה ממנה ה"ז בעילתו בעילת זנות עכ"ל מדברי רבי הגדול גלמוד דס"ל כפירש"י והא דקאמר תלמודא אין לה מזונות היינו לאח"מ דבחייו פיון דצריף להשאיר לעצמה עיקר כתו' אמאי אינה גיזונת ושללא פדעת הרמב"ם דס"ל אפי' בחיים אין לה מזונות וכדכתובנא ורבינו גופיה בפ"י מה' אישות הלכה יו"ד פ"ב פלשון רבו שהמוחלת כתו' חוזר וכותב לה עיקר פתובה אם רצה לקיימה לפי שאסור לו לאדם לשהות עם אשתו אפי' שעה א' בלא כתו' א"כ לדידהו ז"ל היכי משפחת לה דמקיימה אצלו בלא כתו' והלכה ומורין פן דא"צ ליתן לה מזונות דבכ"הג לא מצי אמרת דאי עבר ועבד איסורא וקיימה אצלו בלא כתו' אין לה עליו מזונות דע"כ בדתבעה מניה מזונות בב"ד דאי לא תבעה מנא ידעי' דמחלה כתו' ואפי' עיקר כתו' פי היכי דנימא ליה דאין לה עליו מזונות ואדרבא נכפיייה למכתב לה פתובה וסבור הייתי לומר דהכא ב"ע שלונתה ואכלה והשתא קא תבע' מניה בב"ד נהי דב"ד פופין אותו למכתב לה עיקר כתו' הא מיהא מאי דלונתה פבר ואכלה אמרו רבנן דלא מחייב לשלומי דבאותן הימים אין לה עליו מזונות וגם הרשב"א ז"ל בתשו' ח"ד סי' ע"ו הביא תשו' הרי"ף ז"ל הלזו: ואתה דע לה' לה דמאי דדייקינן ע"ד הרב העיטור דמוקי לה' דמוחלת כתו' פשהחזירה הכתו' דאי הכי היכי מצי משקה לה ואמינא בכותב לה עיקר כתו' ודקאמר אין לה מזונות היינו לאח"מ קושטא קאי דהכי אשפחנא ליה להרב העיטור בדיני כתו' דע"ה סע"ב שהביא תשו' הרי"ף הלזו בקיצור קצת ותמצית דבריו כדברי הרי"ף בתשו' אשר הובאת לה ובדף

ע"ו ע"ד שם אייתי להך דמוחלת פתנפתה ונהך דאין לה מזונות ופלי הא דאין לה מזונות
 היינו לאח"מ דאי בחיי וכו' אסור לשהות עם אשתו בלא כתו' ובמוכרת כתו' לא שאמר
 לה ותתגרש אלא אם תתאלמן עכ"ל ולשיטת הר"ף בתשו' דכתב הוא ז"ל לא איבעי
 ליה למשכונני נפשיה לאוקומי בהכי אלא בשיירה לעצמה עיקר כתו' וקרב כ' זה משם
 תשו' הר"ח נ' יהודה ז"ל: וראיתי להתוס' בפ' החובל דפ"ט ע"ב בד"ה פה מוכרת וכו'
 שכ' ואע"ג דאינה יכולה למחול כתו' לבעלה כר"מ יכולה היא למפוך ואע"ג דאסור
 להשהותה בלא פתובה לר"מ הכי קי"ל מ"מ השמיע לנו בבבביתא את הדין אם איבע פן
 שפמכרתה לבעלה לא הפסידה כתו' בגין דכרין א"נ בשפמכרה התוס' איירי עכ"ל ויש מן
 הדיוק בדבריהם דתלו מלתא בדידה דאינה יכולה למחול כר"מ ומהנראה שאין הדבר
 תלוי בדידה אלא שאם פתחת לה או פתבה לו התקבלתי קי"ל כר"מ דה"ז בעילת זנות
 ומה גם שתי' אם איבע פן ותנא אי עבר ועבד קתני ובירוש' פ"ב דמגילה הלכה ה' אהא
 דתנו התי' פתובה וכו' אמרי עלה הא דאמרו פורים מותר בעשיית מלאכה דלא ניתא
 ליה לאוקומה למתני' דאי עבר וכתב ולדבריהם ז"ל דתלו איסור בדידה שאינה יכולה
 למפוך דאיכא למידק מאי דאמרי' בפרק האשה שנפלו דפ"א ע"ב א"ר יוסף פינן דאמור
 רבנן לא לזבין אע"ג דזבין לא הוי זביניה זבינא וכבר הארכתי בזה בס' זוטא חיים וחסד
 במערתא דדייני בס"ד ואין כאן מקום להאריך ומאי דאתינן עלה עכ"ל דס"ל כדע' רש"י
 והרי"ף וקרב העיטור דהא דאין לה מזונות היינו לאח"מ וע"ע שם בתוס' בד"ה כל לגבי
 וכו' שכ"כ ע"ע: ונחזיתיה לרב"א במקו' לכתנ' שם דקל"ה ע"ב מהספר דק"ל מאי דקשיא
 להרי"ף בפתשובה וכדכתי' ושהרא"ה תי' במוחלת בשעת מיתה והביא דברי הרב בעל
 העיטור ונהך דאין לה מזונות עכ"ל דלאח"מ קאמר ומשם הריטב"א פתב פדברי התו'
 דברייטא אשמועי' דאם מחלה מחילתה מחילה וסיים בה וכו' ששיכול לתמן איסורו
 שיחזור ויכתוב לה עיקר פתובה וע"מ שאין לה עליו מזונות עכ"ל פינן דכי מחלה פתובה
 פקע מינה חוב דמזונות פי הדר וכתב לה עיקר פתובה הו"ל כמי שהתנה עמה בשעת
 נישואין ע"מ שאין ליה עלי מזונות דקי"ל תנאי שבממון הוא וקיים כמ"ש בטוש"ע
 א"ה ע"ס' ס"ט ע"ש ולפ"ד ז"ל נסתלקה ג"כ תמיהתנו על רבינו דס"ל שאין לה מזונות
 אפי' מחיים שפן כותב לה נאפי' שלא מדעתה שפכר מחלה לו פתנפתה ופקעה חיוב
 דמזונות אלא לתקוני איסורו שאסור לשהות עמה שלא בכתובה אמרינן ליה לכתוב לה
 הכי דאי מדעתה כותב לה מאי אין לה מזונות דקאמ' והא מדנפשה מחלה אלא נדאי אפי'
 שלא מדעתה וכדכתי': ונחזי הויית להר"ן ז"ל בפ' ההלכות בפרק נערה שם דאייתי ג"כ
 לתשו' הרי"ף הלזו וכו' עליו ולפ"ז הא דאמרי' אין לה מזונות לאח"מ הוא כפירש"י ז"ל
 עכ"ל וכדכתי' בענייניו ות"ל וכתב עוד דא"צ וכו' אלא אי עבד הכי שקלינן וטרנינן אם
 יש לה מזונות או לא וקרובים דבריו לדברי הריטב"א ז"ל הנתינים למעלה ובהכי נמי
 נתיישבו דברי הרמב"ם במדובר.

אמור מעתה מה שתמה הב"ח ע"ד מרן הב"י עין רואה כמה פתרי תריצי מפי רבנותא
 אתמרו בה ומצינו למימר דשיירה לעצמה עיקר פתובה ולא חש למשקלה לכתובה מינה
 פינן דנקוט בידיה שטר מוכר ומחילה: ומה שתי' החל"ם ז"ל דעיקר השבועה על התפסת
 צררי אלא דמגלגלין עליה של"מ ושל"מ ולפ"ד ז"ל השבועה דשל"מ ושל"מ אינה אלא
 ע' גלגול ועיקר השבועה ע"כ על התפסת צררי ולא ידעא מאי אולמיה דטענת צררי

מטענת של"מ ושל"מ ואי משום דנקטא וְשֵׁטָא דְכַתְּנָן בְּיַדָּהּ הָרִי כַּמָּה תְּשׁוּ בְּדָבָר וְעוֹד
בָּהּ דְּהָא אֵיפָא מְרַבְּוֹתָא דְשַׁבּוּעַת צָרְרִי נְמִי אֵינָה מְהַעֲיָקֵר וְעֵינָן בְּתִשׁוּ' ה' דְרַכִּי נִוְעֵם
חא"ה ע"י נ"א ומ"ש עָלֵיו מוֹרְנוּ הָרַב מְהֵרָם אֶלְפָּאֶסִי בִּס' מְשַׁחָא דְרַבּוּתָא בְּנִימוּקֵי
א"ה ס' צ"ו: .

וְאַתָּה תַּחֲזִיחַ דְּמַאי דְּפִשְׁטָא לִיהּ לֵה' ח"ל מְשַׁדְּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּשַׁבּוּעָה דְּשַׁל"מ וְשַׁל"מ
אֵינָה אֶלְא ע"י גְּלָגוּל אֲנָא וְעֵירָא חֲזִיתָיָה לֵה' מוֹהֲרַח"ש בִּס' בְּנִישְׁמוּאֵל בְּתִשׁוּ' ס' ל"ז
דְּלָא פֶתַח סְבָרָא זֹו אֶלְא בְּדָרְךָ אֶפְשָׁר וְז"ל וְכ"ת לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שְׁצָרִיכָה לִישְׁבַע ע"ז
אֶלְא בְּגִלְגוּל שַׁבּוּעָה דְּצָרְרִי עכ"ל.

גַּם הָרַב מוֹהֲרַאנ"ח ח"א ס"ס"י א"ך מְצַדֵּד אֶצְדוּדֵי לׁוֹמֵר הֵכִי בְּדַעַת רַבִּי וְלָא פְּסִיקָא לִיהּ
ע"ש. .

וְכַעַת מְצַאֲתִי לְהַגָּאוֹן מוֹהֲרַא"ם ח"ב ס' ז"ך דְּפִשְׁטָא לִיהּ דְּלָא מְשַׁבְּעִין שַׁל"מ וְשַׁל"מ
אֶלְא ע"י גְּלָגוּל דְּצָרְרִי וְלָא חֲזִינִישִׁי בְּמַחֲזִילָה ע"ש וְתִשׁוּבָה זֹו הוּבָאָה בְּתִשׁוּ' הָרַב
מוֹהֲרִיב"ל ח"ב ס' נ"ו וְקָרָא עָלֵיהּ עֲרַעֵר בְּכַתְּנָב' ב"ד כ דְּחִינִישִׁי לְמַחְזִי' ע"ש דס"ל
לְהָרַמְבַּ"ם דְּאֵי ב"ד כ אֵין כְּתו' יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָם אֵין נוֹטְלִין פְּלוּם דְּחִינִישִׁי שְׁמָא מְחַלָּה
אֶלְמָא דְּאֶפִי הֵיכָא דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ לְצָרְרִי שְׁהָרִי אֲמֵן מִתָּה בְּחִי בַעֲלָה אֶפ"ה חִינִישִׁי לְשְׁמָא
מְחַלָּה וְאֵין בְּנִיָּה זֹוכִין בְּסָפִי כְּתו' וְאֲנָא: בְּעֵנִיּוֹתֵי כְּבָר כְּתִי דְּלִישְׁנָא דְּהַטוֹר שְׁפַתְבּ וְנִרְאָה
שְׁאָם וְכו' לָא דִּינִיק טְפִי וְכִרְיָנ' מַאי דְּנִלְע"ד וְאֶפְתִי פֶשׁ גַּבְּן לְכִרְוִרִי דְּלַפּוּם מַאי דְּסִבּוּר
רַבְּנָן ז"ל דְּאֶפִי הָרַמְבַּ"ם לָא מְצָרִיף שַׁבּוּעָה דְּשַׁל"מ וְשַׁל"מ אֶלְא ע"י גְּלָגוּל א"כ הַטוֹר
דְּפִלִּיג עָלֵיהּ ס"ל דְּאֶפִי ע"י גְּלָגוּל לָא מְשַׁבְּעִין לֵה' וְאַתְמַהֵּה דְּכַח הַגְּלָגוּל יָפָה וְיָפָה עַד
שְׁיָכוּל לְגַלְגַּל עָלֵיו שְׁלָא נְמַכְּר לֹו בַע"ע פְּדָאִיתָא בַּפ"ק דְּקִידוּשִׁין דָּף כ"ח וְפִסְקָה רַבִּינוּ
פ"א מֵה' טוֹעֵן הֶלְכָה י"ב וְהַטוֹר ח"מ ס' צ"ד ס"ג וְמִי גֵרְעָה טַעֲנַת מְכִירַת וּמְחִילַת פְּתוּבָה
מְטַעֲנַת נְמַכְּר לֹו בְּעֶבֶד עֲבָרִי: וּבְצַפִּיתִינוּ צַפִּינוּ לֵה' קַמְ"ר ח"א ס' צ"ז ע"ג שְׁפַתְבּ וְז"ל
עוֹד שְׁמַעְנוּ דְּלִסְבַּרְת רַבִּינוּ מְגַלְגְּלִין עָלֵיהּ שַׁל"מ וְשַׁל"מ לְפָחוֹת אֲמַנְם הַטוֹר נִרְאָה דס"ל
דָּאָף מְדִין גְּלָגוּל אֵין מְגַלְגְּלִין עָלֵיהּ שַׁל"מ וְשַׁל"מ וְנִרְאָה דְּהַטוֹר ז"ל לְטַעֲמִיָּה אֲזִיל שְׁפַסְק
בַּח"מ ס' צ"ד דָּאֵין מְגַלְגְּלִין שְׁמָא עַל שְׁמָא פִי גַם דְּאֵיכָא רַגְלִים לְדָבָר שְׁמַכְרָה אוּ מְחַלָּה
וּלְפ"ז אֵין מְקוּם לְמ"ש הָרַב"י וְכו' וְהַדְר ק"ל מְדַבְּרִי הַטוֹר דְּמְגַלְגְּלִין עָלֵיהּ שְׁלָא תַּפְשָׁה
וְאֲנָא עֵנִיא לָא יְדַעְנָא מַאי שְׁמָא עַל שְׁמָא אֵיכָא הֵכָא פִּינוּ דְּכָל מַאי דְּטַעֲנִין לִיתְמִי חֲשִׁיבָא
טַעֲנַת בְּרִיא פְּדַבְּרִינָ' בְּעֵנִי' א"כ הו"ל טַעֲנַת בְּרִיא וְכִינוּ דְּרַבְּנָן שְׁדוּ גוֹדָא רַבָּה עַל הַבָּא
לִיפְרַע מְנַכְּסִי יְתְמִי שְׁלָא יִפְרַע אֶלְא בְּשַׁבּוּ' ש"מ דְּכִי תַקוּן רַבְּנָן שַׁבּוּעָה עַל הַמְּלִנָּה קַבְעוּהָ
וְאַחֲשַׁבּוּהָ כְּטַעֲנַת בְּרִיא מְעַלְיָתָא וְהוּנָא דְּמֵיא לְשַׁבּוּעָה דְּסוּטָה דְּרַחֲמָנָא שְׁוִיָּא לְטַעֲנַת בַּעַל
כְּטַעֲנַת בְּרִיא וְרַמִּי עָלָה שַׁבּוּעַת הָאֵלָה פְּדָאִיתָא בְּקִידוּשִׁין דְּכ"ח וּבְחִינִישִׁי הָרַמְבַּ"ן ז"ל
בִּס' אוֹרְיִין תְּלִיתַאי: וְכֵן בְּקוּדֵשׁ חֲזִיתִי לֵה' קַמְ"ר ז"ל שְׁם ע"ג שְׁכ' מְשִׁם הָרַב נְתִיבוֹת
מְשַׁפֵּט דָּף ש"ג שְׁעֵיקֵר הַשַּׁבּוּעָה הִיא עַל הַתַּפְּסַת צָרְרִי וְע"י גְּלָגוּל מְגַלְגְּלִין עָלֵיהּ שַׁל"מ
וְשַׁל"מ וְעֵיקֵר רְאֵינָתוּ הִיא מֵהָאֵי דְּאֶמְרִין בַּפ' הַשְּׁוֹלֵחַ דְּל"ה הֵהִיא דְּאֶתְיָא לְקַמִּיָּה דְּר"ה
א"ל מַאי אֶעְבִּיד לִיף דְּרַב לָא מְגַבִּי כְּתו' לְאַרְמְלָתָא תָּא אַמ"ל מְיָדִי הוּא טַעֲמָא אֶלְא דְּלִמָּא
נְקוּטָנ' מְיָדִי מְכַתְּנָן חִי ה' צְבָאוֹת אִם נְהִינִיתִי מְכַתְּנָן פְּלוּם אַר"ה מוֹדָה רַב בְּקוּפְצָת וְכו'
וְאִם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁהִיא מְחַלָּה אֶפְתִי לָא סְגִי בְּהֵכִי אֶלְא וְדַאי שְׁעֵיקֵר הַשַּׁבּוּעָה הִיא שְׁלָא

התפיסה צררי וע"י גלגול נשבעת של"מ ושל"מ הילקף פינו דקפצה ונשבעה עיקר השבועה אין להשביעה עוד עכ"ל קושטא קאי דרש"י פ"א פו דהו שבוועה דקפצה ונשבעה תסגי לה ותו לא משבעינן לה ונלע"ד דאעפ"כ איפא למימר דלאו ראיה היא דא"נ דנשבעה פדבעי לה למעבד ושל"מ ושל"מ אלא דתלמודא לישנא קלילא נקט ולא אתא לאשמועינן אלא דבקפצה ונשבעה מודה רב דמגבי לה כתו' ועוד בה דכי נשבעה שלא נהגייתי מפתן' פלום דבר שהיה בכלל שלא מכרה לו כתו' דאי מכרה הא קא מתנהניא מדמי מכירה ומחז' נמי חשיבא פמכר וכדאמר' בכמה דוכתי בגמ' מתנה דינה פמכר דאי לא דעבד ליה נייחא וכו' ועיין למרן הב"י ז"ל ח"מ ריש סי' ס' ולקמן במערכת אות מ מדין מתנה מאי דכתי' בעניו' בס"ד: יברא דחזינו.

לרבנותא דמקהו אקהתה בהאי שמעתתא דאמר ר"ה מודה רב בקופצת וחשיבא ליה שבועה מעלייתא היא ואילו בפ' הגזול דף ק"ו אהא דאר"ה משמיה דרב מנה לי בידך והלא אומר אין לה בדי פלום ונשבע ואח"ך באו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא שלם פינו שקבלו בעלים שבועה שוב אין מקבלין ממון ואותביה רב אחא.

לר"כ דקאמר האי שמעתא ממתני' ומשני' ר"נ אליבא דרב פאן בקפץ פאן בשלא קפץ דקפץ לא חשיבא שבועה ולא קרינן ביה ולקח בעליו פאן בשלא קפץ וכו' אלמא אם קפץ ונשבע לא חשיבא שבועה לר"ה משמיה דרב א"כ היכי קאמר ר"ה הכא דרב מודה בקופצת דא"ה הדרא קו' רב אחא מהו מתני' לרב והרמב"ן ז"ל בחי' לשם הביא כפירש"י וכ' שפן משמע פירושלמי אבל ר"ח פתב מודה רב בקופצת ונשבעה מעצמה שפיון שעברה ונשבעה משביעין אותה שבו' פתקנה ע"ד ב"ד ומגבי לה כתו' ובפ' הגזול גרסי' פאן בקפץ וכ' ר"ח שם ש"מ מאן דקפץ ונשבע אינה שבועה והא דגרסינן בגיטין מודה רב בקופצת ונשבעה לא שנחשבת כשבועה אלא רב דלא הנה מגבי כתו' לארמלתא בקופצת מודה דמשבעה ומגבי לה כתו' אלו דברי ה' מיהו אינו ראיה וכו' ובירוש' פ"ד שומרין מצאתי הטוען טענת גנב אינו חייב עד שיכפור בב"ד מה אנו קיימין אי בהדא דקאים וחייב לחבירו שבו' אפי' נשבע חוץ לב"ד חייב אלא פי אנו קיימין פאן דחמי אזלין בעיין למשבעיניה והוא קפץ ונשבע ודברים הללו נוטים לדברי ר"ח ז"ל שכ"ז שלא חייבוהו ב"ד עדיין לישבע כשנשבע ע"ד ב"ד הוא נשבע ואינו חוזר לישבע פעם אחרת עכ"ל ודברים הללו אינם מובנים דבירוש' קאמר דכשלא חייבוהו ב"ד אלא שבועה ומשלם פפל ועוד מאי נוטים פדברי ר"ח דקאמר לכן נלע"ד צריה להגיה כ"ז שלא חייבוהו ב"ד עדיין לישבע כשנשבע לא ע"ד ב"ד הוא נשבע ולהכי חוזר ונשבע פעם אחרת ואז נדאי פדברי ר"ח והרשב"א ז"ל בחי' שם כ' דמסתברא פדברי ר"ח ומסיק וכיון שפן פי קפצה ונשבעה מאי הוי דהא לא נשבעה פדינה בנ"ח וכו' הילקף הא בקופצת נמי פינון שלא נשבעה פתקנה לא מגבי לה בהאי שבו' אלא משביעין אותה פתקנה ומגבי לה עכ"ל ולשיטת רש"י צריה לומר נמי דכשנשבעה נשבעה פתקנה ותלמודא לישנא קלילא נקט וכדכתי' וראיתי להריטב"א בחי' לשם שכ' ומודה רב בקופצת והוא שנשבעה ע"ד ב"ד דפשי' הוא דבלא"ה לאו פלום הוא ומדאמרת אם נהגייתי מפתן' פלום משמע דבלשון זה נשבעה וסגי בהכי ואומר רבי' נר"ו דמהא שמעינן דמי שגזל את חבירו וחייב לו ממון אינו יכול לישבע שלא נפרע דאותו ממון שגזל עולה לו לפרעון וקא יליף שפיר מהו דקפצה ונשבעה דבהו לישנא סגי לה וכ' ע"ז הריטב"א

ול"ג דמפאן אין ראיה דהכא לישנא קלילא נקט ואיירי דנשבועה בשבועה בפלי שלא נהנית מבעלה בדבר שיש לה לקבלה בפירעון כתו' עש"ב קצת והביא ג"כ דברי הירוש' דפ"ד שומרין והך דפ' הגוזל וכתב למדנו דהתם נמי פינון דההיא שבועה הוא שמחייבו בכפל אם קפץ ונשבע אפילו בב"ד לאו שבועה היא ואינו חייב ואפשר לומר דדוקא בהא משום דשבו' מחייבו כפל אבל שבועה דמודה במקצת אם קפץ ונשבע פטו' ובמקו' שם פ' הגוזל הביא דברי הרשב"א ור"ח ועוד כ' משם הרמ"ה וז"ל ושל"מ דמאן דמשבע ליה לחבריה וכו' בב"ד ואשתבע ליה מקמי דלחייבוהו בב"ד שבועה לא מפטר בהאי שבועה' אלא חייב לאשתבעי ליה זמנא אחריתי אפומא דבי דינא וכן הלכה מפל הני מילי דכתיב' נעה גם נדה ראית הרב נתיבות משפט ז"ל ואנו אין לנו אלא דברי הרמב"ם ז"ל דמעיקר השבועה ג"כ שלא מחלה ושללא מכרה ושללא פדעת הרב בב"ח ז"ל והנמשכים אחריו וכעת אין פנאי להאריך עוד בזה: ומה שנשאל עוד כת"ר בענין חזקת החנות דקא טעין בן האשה א' דנכ"מ דאמו הוא דקא גרית לא ידענא מאי מספק"ל לכת"ר דכי יתבי' ליה לכן האשה הא' דהחנות הלז היא מנכ"מ דאימיה הא מיהא מפי מיימא בחיי בעלה הוא ניהו הזוכה בירושת' בין בנצ"ב בין בנ"מ כמ"ש בטוש"ע א"ה ע"ס צ' זה הנלע"ד פעת לבוא בדרך קצרה ואפחרה לשון ערומים ומה גם בסובלי תללים מתנינו לה ואני תפלה לצד עלאה אל אלהי הצבאות יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות ויזכנו לראות קץ הפלאות ובא האות בסדר למחר יהיה האות שנת יפה בעתו לפ"ק ושלום על דיני ישראל כ"ר: (ב) כתובה אמת אגיד פד הוינא זוטא לגברי רברבי הראשון אדם מלך שבסנה' מ"ר דרור בשמ"ם ראש עט"ר דין אבא למלכא רב הוא ועמו השר גבר בגוברין נג'ר ובר נג'ר הטייר הגדול ומורי גם הוא דוד מלך ישראל חלקם בחיים לעולם שפולו טוב כ"ר"א צווי עלי לחיות דעתי קלה פמות שהיא בדין עסק הבא לפניהם בראובן בן יעקב ששוא אשה מבני קהלא ק"ק פורטוגיזים יצ"ו ולפי תקנתם תנאי היה הדבר שאם ח"ו אירע העדר מהחיתו ויניח אחריו זש"ק אזי הבחירה או האפוט' אם רצו מגבין לה כתוב' משלם ואם רצו לחלק בנכסי' אשר ישאירו אחריו ונכסי' שהכניסה בגדונייתה ומכונן התקנה על מה אדניה הטבעו פי מתקני התקנה הולכים בזה אחר תועלת הגרע והענין שאם סכי כתו' אלף זוז בד"מ ונכסי דמיתנא אלף זוז דמדינא גובה כתו' משלם והיורשים ישארו בנדים ריקניות ע"כ תקנו שיתחלקו האלמנה והגרע אמנם אם היו הנכסים מרובים לא תטול אלא סכי כתובתה ויוצאת והיה הנשאר זוכה בו הגרע והנה בעתה ראובן גלב"ע בחיי יעקב אביו וחל"ש והניח אחריו בת אחת קטנה והנכסים אינם מספיקים לסכי כתו' ומן הראוי שהגרע בורר לו דרך היפה לחלוק ואמנם הבת קטני קטנים ולא העמידו אפטרופוס בעבורה ועוד שלפי מנהגם בזה שלא לכוף לאלמנה שתטול כתו' עד שתתבע כתו' בב"ד בין במקום שתטול כתו' משלם בין במקום שחולקים כאשר משפט כתוב ולמקצת ירחין חזר הדין ופגע גם בבת ההיא וחל"ש ואז עמדה האלמנה ותבעה מהב"ד שתגבה סכי כתו' משלם אחרי פלות הגרע ויעבור והנה איננו יעקב זקנה טוען נגד האלמנה כי עתה יורש פח נכדתו וכשם שהיא היתה יכולה לכוף לאמה שתחלוק אף הוא הבא מפחה מצי פייף לה ותרי ארינותא גזרו גזירה גזירת מלך היא לשום שפלים למרום ויר'ם תולעים עשו את שאינו זוכה פזנות פרק זה ולסדרו ולערכו לפניהם כשלתן הערוף ואני עני מקבלה ואילך מלתא דמתאמרא מפי סופרים אמוראי ניהו וקים

לי בגואי דלית לי מגרמי פלום ולא בינת אדם לי מה מני יהלוף האמנם אלם צדק באמת אמרו אין מסרבין לגדול שגני גדולי הדור ואומר עם קנאי ותפילתי על חפאי ואתנפל לפני חונן לאדם דעת יחננו להבין אמרי בינה ולכונן להלכה על דבר אמת משפטי ה' אמת קשט אמרי אמת כיר"א: זאת אשיב בהורמנותיהו דרבנן כת"ר מנייהו אהנה דעי ואומר חליתי היא דבר זה נפתח בגדולים הלא אב א' הרא"ש המעוז בתשו' פלל נ"ה סי' י' והבאה בטוא"ה ע סי' קי"ח סל"ה בלשון מתוקן טפי וז"ל למדנו רבינו קהל מולינא הספימו שפל אלמנה שתבא לחלוק עם בנים שיהיו יד היתומים ע"הע או יפרעו פתובת אמן או יחלוקו עמה לעולם יד היתומים על העליונה לתועלתם וכו' עכשו מת ראובן והניח בנים ובנות והיה עליו שט"ח לשמעון וכו' והיתומים לא גלו דעתם וכו' אבל אנמדן דעת הוא שקודם היו רוצים לחלוק פינן שהפתו יתרה על הנכסים עכשו מתו היתומים ובא שמעון להפרע השט"ח וכו' וטען שמעון שיפרעו לו חצי הנכסים עמדו היתומות ואמרו אין אנו רוצים לחלוק עם אמנו אלא שהיא תטול פתובתה ושמעון אומר פינן שהיתומים לא גלו דעתם אלא סמכו על התנאי אנו סהדי דניחא להו כדי שיפרעו חובת אביהם טענו היתומות אנו במקום אחינו עומדות וכי היכי שהם יכולים לנותר פך אנו יכולות לנותר.

תשובה מ"ש שהברירה בינד היתו' וכו' דבר ידוע הוא שלא יעקר ד"ת ממקומו עד שיאמרו היורשים אנו רוצים לחלוק ולא שייך אנמדן דעת לפי שפך היא התקנה וכו' וכ"ז שלא סלקוה נעמידנה על ד"ת ונהרי מתו הבנים ולא סלקוה והבנות שעמדו במקום אחיהם לירש אמרו שאינם רוצים לסלק אמן ומי יסלקנה ועוד אדרבא אנמדן הדעת יותר הוא שהבנים היו חפצים שתטול אמן המזון בכחן' ממה שיטלם הב"ח אחר וכו' עכ"ל מדברי רבינו הגדול הללו למדנו שאם הבנות היו רוצות לחלוק עם אמם בנכסי דמיתנא שומעין להן אעפ"י שבשעה שמת אביהם לא היו בני נחלה דברתא במקום ברא לא תירות והבנים לא גלו דעתם מ"מ פינן דהשתא מיהא בני נחלה נינהו בדידהו תליא מלתא אעפ"י שעוקרים ד"ת להם לבדם נתנה האר"ש ולדבריהם שומעין דכל תנאי שבמזון קיים וע"ד פן נשאת אלא שאם רוצות לנותר במקום שהבנים אחיהם לא גלו דעתם דניחא להו בחלוקה דבריהם נשמעין שאמרו כהלכה להעמיד הדבר על ד"ת ולא אמרי' בכה"ג מפי מניית האב ונפלו נכסי קמי בנים ואנו סהדי דטפי הנה ניחא להו לחלוק חשבינו הני נכסי כמאן דפליגן דמי אלא שהדבר תלוי ועומד עד עת בא דברו של יורש לחלוק או לנותר וכינן דהשתא בשעת תביעת האלמנה סכי כתו' ומטא זמן גבייה מימר קאמרי שתגבה כל סכי פתובתה לא סלקוה והבנים אזלו לעלמא והני אחריני נינהו ש"מ שדעת רבינו ז"ל דבתר שעת גבייה תליא מלתא ובתר דיזדה דהאי שעמא אזלי' א"כ בנ"ד פינן דבשעת הגבייה כפר הבת מתה ולא גלתה דעתה אז היורש הבא מפחה עומד במקומה לכל אשר יחפוץ יאמר פי הוא זה וכשם שהבנות בסיי אחיהן כמאן דליתנהו דמינו ואפ"י הכי פשמתו האחין עמדו האחיות במקומן לחלוק או לנותר ה"נ אחר שנסתלקה הבת ולא גלתה דעתה היכן נוטה לנותר לאמה או לחלוק דכונתה יעקב האיש הלזה יחבינו ליה פת הבת מורישתו לנותר או לחלוק ותו איכא למימר דמשטחיות דבריהרא"ש נר' דהבנים גדולים היו ובני דעה נינהו והדעת נוטה להיותם רוצים וחפצים בחלוקה אם לא נודע להם השט"ח אלא שאם הנה ידיעה להם בשט"ח היו מנותרים

לאמם ממה שיטול הב"ח חדא משום אקרוכי דעתא לגבי אמן טפי מב"ח ועוד דאי מייתא
אם ולא נשאת אינהו ירתי לה דאין הב"ח גובה מהם דמאמן קא ירתי והם לא סלקוה
ור"ל דשפיר בגי דעה ובגי סלוק נינהו אמטו להכי שומעין להבנות דאתו מתמתייהו
שנראה שג"כ כן היתה דעתם של הבנים שגדולים היו ובגי סלוק נינהו ולא סלקוה א"כ
מי יסקנה אבל בנ"ד שהבת קטני קטנים במספר ירחים דלאו בת סלוק היא פשיטא
דכה"ג אזלינן בטר אומדנא ואמרי' ודאי דלכי גדלה לא תרצ' אלא לחלוק ממה שתטול
אמה כל הנכסי' ויבזוז זרים יגיע אביה ונותרה בת ציון בעירום ובחוסר כל אתיא ריקם
ריקם דבר זה כמו זר נחשב וכיון דהוהבר הדבר והשכל מסייבו שהבת רוצה בתקנת
עצמה מתקנת אמה שקרוב הדבר להיות נשאת לאיש אחר פי הרבה שחרות עושה כי
ודאי אומדנא גדולה היא וחשבי' לנכסי כמאן דפליגן בשעת מיתת האב ראובן וכמ"ש
הרא"ש ז"ל שהבנות אעפ"י שלא היו ראויות לנחלה ואין להם פה לדבר לנותר או
לחלוק השתא דהבנות אזלו מעלמא הבנות דקיימי השתא יתבינו להו כל מה דהו"מ
אחיהן למעבד ואם נפשף לחלק ולומר דע"כ ל"ק הרא"ש ה"ם אלא משום דהבנות
תביעתם מכוננות להלכה להעמיד הדבר על ד"ת אמטו להכי סבר לה מר דשומעין להו
אבל היכא שתביעתן היא לחלוק ולסלק האלמנה בתצי הנכסים דהוי נגד ד"ת אימור
דבכה"ג לא אמרה הרב כלל ולא ציייתין להו והכא בנ"ד היורש הבא מפח הבת תביעתו
היא לחלוק נגד ד"ת דילמא כל כה"ג לא משגיחין ביה הא ודאי לאו מלתא היא מפמה
טעמי חדא דהרי הרא"ש שרטיט וכ' והבנות העומדות במקום אחיהן לירש לא סלקוה
וכו' עכ"ל יציבא מלתא מוכיח תוכיח דעת עליון שאם הבנות דאתו מתמת אחיהן היו
רוצים לסלקה בתצי הנכסים יפה פחם ויפה ויתבינו להו כל פח דאתו מתמתייהו כמו
שמבאר בדברי השואל ועוד בה מדמסיים למלתיה הרא"ש ז"ל ועוד דאמרו דעת הוא
שהבנות היו חפצים שתטול אמן הממון בכחופתה ממה שיטלם הב"ח עכ"ל דר"ל דבלאו
ה"ט דהבנות במקום אחיהם קיימי והם לא סלקוה אלא שאפי' היו רוצים היורשים לסלק
את אמן ולחלוק אפי"ה אין שומעין להם שהרי הם במקום אחיהם עומדים ונהרי אמרו
דעת הוא שהבנים היו חפצים שתטול אמן הממון ומשעת מיתת אביהן הוהבר הדבר
שבכף היו חפצים וחשבי' לה פאילו כפר גבתה משעה הא' דאזלינן בטר אמרו דעתא
דיותר רוצה הבת שתחלוק ממה שתטלנו אמה ונ"ד נראה דעדף מנדון ששאל עליו
הרא"ש והחוש יעיד על זה ואין להאריה כנלע"ד ואם דל הוא: ואין לחלק עוד דשאני
נדון הרא"ש דהיורשים רוצים לנותר לאמן שתטול כל סכי כתו' הם בנות ראובן עצמו
ושפיר עומדות במקום אחיהם וככחם דמי אבל בנ"ד דהיורשי' מפח הבת קאתו והו"ל
פח פחו וא"ל דשאני לן בין פחו ובין פח פחו ודמיא הא מלת' להא דאבע"ל בפ'.

פיצד הרגל די"ט בעי רב אשי פח פחו לסומכוס פכחו דמי או"ל מי גמיר הלכה ומוקי
לה פכח פחו או"ד לא גמיר הלכה כלל ע"ש וכיון דסלקא בתיקו מאיזה דין ומאיזה טעם
יזכו היורשים בטענתם פיון שהיא תובעת להעמיד הדבר על ד"ת פכח פחו ונראה פשוט
דהא מלתא גמי לאו בת סמכא היא חדא דבהאי מלתא ליכא לתא דכח פחו דכלהו לא
אתו אלא מפח היורש הא' ולעולם כל יורש הנשאר אחר יורש הא' בתריקיה קאי וכאילו
הוא עצמו היורש הא' וכאילו הוא התובע וכך הוא סדר הגזירות הקרוב קרוב הוא קודם
ולכי מסתלק היורש הא' ונתקרב הרחוק וכאילו לא הנה היורש הא' בעולם והוא עצמו

הנקרא יורש הא' דהשתא ואין לו שייכות כלל עם פח פחו דמספקינן ביה בגמ' ועוד בה דאפי' מי שרוצה להתעקש ולומר אידי ואידי חד שיעורא אף אתה אמור לו צא ולמד מ"ש במקו' לשם וז"ל בעי ר"א וכו' אבל לרבנן דסומכוס דס"ל דאית להו הלכתא בצרורות ח"נ אבל לסומכוס דלית ליה הלכתא דצרורות ח"נ אלא ס"ל צרורות נ"ש מבעיא לן דילמא מוקי להלכתא בח"נ בכח פחו עכ"ל עין רואה דמאן דאית ליה צרורות ח"נ לא שני ליה בין פחו לכח פחו דכולה חדא מלת' היא ולא מבעיא לרב אשי אלא אי גמיר לה סומכוס אי לא אבל אי לא גמיר הני פח פחו ומשלם נ"ש אלא דלעולם פח פחו פכחו דמי אפי' בשאר מקלי וכ"ש לפום מאי דכתי' בעניו' דהכא בנ"ד פולה חדא מלתא ויורש הבת במקום הבת קאי בתריקה וכיון דכבר נתבאר דאזלינן בתר שעתא דנפלו נכסי קמי יורשים ומההיא שעתא קיימי נכסי לחלוקה ולא בתר שעת גבייה ואמרי' פיון דבההיא שעתא ליכא זרע של קיימא תטול פה סכי כתו' וכדברירנא ולקאורה הנה נראה להביא ראיה דלעולם אזלינן בתר שעת מיתה ולא בתר שעת גבייה ממ"ש הרב בית דוד בח' א"ה ע"ס פ"ה מהספר שנשאל בענין תקנת התוס' של הפתובה שבעיר יאמנא מתנים שאם יעדר הבעל ונשאר לה ממנו זש"ק שלא תגבה התוס' עלה ונסתפק באם הניח אחריו זש"ק ואיננו כי לקח אותו אלהים אי אזלינן בתר שעת מיתת הבעל והאיכא זש"ק או"ד בתר שעת גביית כתו' אזלינן והא ליכא ומסיק הרב דבתר שעת מיתת האב אזלינן ולא תטול התוס' אע"ג דבשעת גביית כתו' ליכא זש"ק א"כ בנ"ד גמי גיזיל בתר שעת מיתת הבעל ואנו סהדי דניחא ליה להיורש לחלוק ולזכות בפחי הממון וכאילו כבר חלקו הנכסים וזוכה בפחי הנכסים יעקב זקנה הבא מפחה וכדכתי' ונלע"ד דלא שמה מתייא דשאני נדון הרב דכשהניח זש"ק נעקר ופקע חובת התוס' ממילא ע"כ תנאי ואינו מחוסר ברירה ובחירה מהזרע דלאו בדידהו תליא מלתא לדעת מה בפיהם לקרב או לרחק ספיר גזרתם אלא בתנאה תליא מלתא ועיקר התנאי בהנחת זש"ק ולכשהניח זש"ק ממילא פקע מניה כליא דהאי תוס' ונהרי היא מסולקת ממנו לאלתר וכמו שהוכיח ה' ז"ל מןסח מתקני התקנה ע"ע וכן מתבאר מתוך דברי הרא"ש שם שכתב אבל בעיר הזאת וכו' ממילא כל חצי העזבון של היורשים וב"ח גובה ממנו וכו' ע"ש אבל בנ"ד דהדבר תלוי ועומד בבחירת הזרע ואינה מסולקת אלא עד שעת גביית פתובה ונראה מה יהיו דבריו ושיח אמריו לנותר או לחלוק איכא למימר בכ"הג פשיטא דלא אזלינן אלא בתר שעת גבייה וכיון דבשעת גבייה ליכא זש"ק תו לא משגחינן במאי דהנה זש"ק בשעת מיתת האב הא מיהא לעיקר דינא העיקר פדכתיבנא דהאב יורש נכדתו פדת וכהלכה לכל מקלי ואזלינן בתר אומדן הבת דנדאי היתה רוצה לחלוק וכדברירנא מדברי הרא"ש ז"ל הנזכרים למעלה וגם ראיתי את הלח"ש מ"ש הרב עדות ביהוסף ח"ב סי' מ"ד שיצא לדון בדבר חדש מתשו' הרא"ש הלזו במאי דאיתשיל קמיה בכלה ונחמותה במאי ניחא ליה טפי נכדה היורש אי ניחא קמיה שתטול זקנתו כל סכי פתובתה ולא ישאר מהעזבון אלא סך מה לאמו ממה שיחלוק עם זקנתו ויתנפה פח אמו לגבות יותר ממה שישאר בעזבון אחר שלא תטול זקנתו כל סכי פתובתה ופשיט לה מר דניחא ליה שתטול זקנתו כל סכי כתו' משלם וטעמא טעים דאמו תגבה כתו' ותצא לחוץ ותנשא לאיש זר משא"כ בזקנתו שעדיין מצפה היורש שירשנה וגמר לה מר מתשו' הרא"ש הלזו דאזלינן בתר אומדנא עש"ב והדברים מוכיחים דק"ו בנ"ד

שְׂוֹדָאֵי שְׂדַעַת הַבַּת הֵיטָה רוּצָה לְחַלּוֹק עִם אַמָּה בְּנִכְסִים וְלִנְפוֹת בְּמַחְצִית הַנִּכְסִים לַעֲצָמָה מִמָּה שְׂתִּנוּתָר לְאַמָּה שְׂעַל הָרֹב וְקָרוֹב הַדְּבָר שְׂתִּנְשָׂא לְאַחַר וַיִּתְרוֹקֵן פְּחָה מִנְכְּסֵי אָבִיהָ וְתִמְחֹל עַל הַתְּנָאֵי הַמְזֻכָּה לָהּ אֲמֹר מַעֲתָה מִשְׂעַת מִיתַת הָאָב הַיְבָרֵר הַדְּבָר כְּאִילוּ גְלַתָּה דַעֲתָה בְּפִירוּשׁ שְׂפָרָה הִיא רוּצָה לְחַלּוֹק וְלֹא לְנוֹתָר דְּלֹאוּ בְּשׁוֹפְטֵינִי עֶסְקִינוּ זֶה הַנְּלַע"ד וְנִדְנִיתִי בְּקַרְקַע לִפְנֵי מִי שְׂגִדּוֹל עַט"ר רַבִּי אַבְיָא וְהָרַב מוֹרֵי הָרַן אֶת דֵּינֵנוּ וְנִשְׂאוּ וְנִתְּנוּ בְּדָבָר כְּפַעַם בְּפַעַם וְשׁוֹב נִמְנוּ עִמָּהֶם לְדִין מְאַרְיָה דְּאַתְרָא ה' מוהר"י הַפָּהָן ו"ל וְה' מוהר"ם בְּרוּךְ קְאָרְבָּאֵלִיּוּ ו"ל וְה' שְׂמָרְיָה קְאָטְרִיּוֹאֵס ו"ל וְה' מוהר"א כְּיִיט ו"ל וְה' דְּנִיָּאל לְמַבְרוּזוּ ו"ל וְעַמְדוֹ עַל הַמַּבְחָן כְּדַבְעֵי לְמַעַבְד וְעַלּוּ בְּהַסְפָּמָה לְחַלּוֹק הָאָב עִם כְּלָתוֹ וְכָךְ נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה בִּשְׁנַת אֲשֶׁרָה יִשְׂרָאֵל לִפ"ק.

הַגְּדַתִּי הַיּוֹם וַיְהִי בְּנִסְוַע הָאָרוֹן ז' כּוֹרְתֵי בְּרִית הָאֲמוּרִים בְּפִרְשָׁה וְנִתְּמָנָה לְרֹאשׁ בֵּית אָב בְּמִדֵּין פּוֹרְטוּגַלִּיזִים יצ"ו שְׂאַרְנוּ קְרוּבֵנוּ ה' מוהר"י אֶלְחָאֵיִף ו"ל וּבִשְׁנַת תַּקַּמ"ו בָּא מַעֲשֶׂה לִפְנֵינוּ כִּינְצָא בְּזָה וְדָן אֶת הַדֵּין לְגַבּוֹת לְאַלְמָנָה כָּל סְכֵי כְּתוּבָתָהּ הַפָּרָה מִה שְׂדָנוּ ב"ד שְׂל פֶת הַקּוֹדֵמִים וּלְפִי הַנְּשַׁמֵּעַ שְׁגַם מוֹרֵי ה' חַק נָתַן זִיע"א וְה' מוהרש"א ו"ל בַּעַל ס' מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא הַסְפִּימוּ עִמּוֹ זָכַר כָּלֵם לְבָרְכָה עַד הֵן הַיּוֹם בָּא מַעֲשֶׂה לִפְנֵינוּ אֲנִן י'ד עֲנִי וְלֹא יִדְעָנָא מֵאֵי נִדּוֹן בּוֹ וְתִרְתִּי בְּלִבִּי שְׂדַעַת הַרְבָּנִים תְּלַתָּא סְרַכִּין נו"ן דְּהָרָא"ש ס"ל דְּלֹא אֲזַלְנִין בְּתַר אֲוִמְדָּנָא לַעֲקוֹר ד"ת עַד שְׂיֵאמַר בְּפִי שְׂרוּצָה לְחַלּוֹק וְכָל שְׂלֵא פִי בְּפִירוּשׁ נַעֲמִיד הַדְּבָר עַל ד"ת וּמ"ש דְּאֲוִמְדָּן דַּעַת הוּא וְכו' ר"ל כְּלִפִּי מ"ש הַשְׂוֹאֵל שְׂטַעַן שִׁמ' שְׂאֲוִמְדָּן דַּעַת אַחִיָּהּ לְחַלּוֹק וּלְפָרוּעַ חוֹבַת אָבִיהָ אֵהָא קָא מַהֲדַר לְהוּ לְדִידִי נִדָּאֵי לֹא שְׂיִיף כָּאֵן אֲוִמְדָּנָא כְּדִי שְׂיַעֲקַר ד"ת אֵלָא אֶפִּילוּ לְדִידְכוּ דְּאֲזַלְתוּ בְּתַר אֲוִמְדָּנָא אֲמִינָא דְּאֲדַרְבָּא אֲוִמְדָּן דַּעַת הוּא כְּלִפִּי לִינְיָא מְסַתְּבָרָא וּמָה שְׂהוֹכְחֵנוּ מְדַבְּרֵי הָרָא"ש דְּכַשֵּׁם שְׂהֶאֱחִיּוֹת עַמְדוֹ בְּמַקּוֹם אַחִיָּהּ.

ה"נ יוֹרֵשׁ הַבַּת עוֹמֵד בְּמַקּוֹם הַבַּת נִרְאָה לִי דַס"ל לְהֵנִי רַבְּנוּתָא בְּמוֹתַב תְּלַתָּא דְּשִׁנְיָא דָּא דְּמַתְקִנֵי הַתְּקֵנָה תְּלוּ הַדְּבָר בְּבַחֲרִית הַזְּרַע דְּנוֹקָא וְלֹא בְּיִוֹרְשִׁים וְכִינּוּן דְּתִלוּ הַדְּבָר בְּזַרְע כָּל דְּלִיכָא הַזְּרַע הַדְּרִי לְד"ת אֲבָל בְּנִדּוֹן הָרָא"ש נָהִי דְּהַבְּנוֹת בְּמַקּוֹם הַזְּכָרִים כְּמֵאֵן דְּלִיתְמָהוּ דְּמֵינּוּ הַזְּרַע לַעֲנִין נִחְלָה לְבַר אֲבָל ס"ו ס' מְכַלֵּל זַרְע לֹא נִפְקִי וְכִינּוּן דְּזַרְע מְקַרוּ שְׂפִיר זִיכָּה לְהֵם הָרָא"ש ו"ל אֵלָא דִּלְפ"ז ק' מ"ש בְּתִנְאֵי הַתְּנוּבָה שְׂאֵם יִנִּיחַ אַחֲרֵי זש"ק שְׂיִחְיָה ל' יוֹם וְכו' דָּאֵי לֹא מְשׁוּם יוֹרֵשׁ הַבָּא מְפָחוּ הַנִּי ל' יוֹם מֵאֵי עֲבִידְתִּיָּהּ אֲבָל מְשׁוּם יוֹרֵשׁ נִיחָא וְאֵע"פִּי שְׂשִׁנְיָנוּ קָטָן בְּן יוֹם א' נוֹחַל וּמִנְחִיל הָאִיכָּא הָרָאב"ד בַּפ"א מְהִלְכוֹת נִחְלוֹת דִּין י"ג דַּס"ל דְּדוֹנְקָא כְּשִׂפְלוּ לֹו חֲדָשִׁיו וְהַרְמַב"ם דַּס"ל דְּאַפִּילוּ לֹא כְּלוּ לֹו חֲדָשִׁיו הַצ"ע ה"ה מְוַעֲיִין בְּמָרְן בַּב"י ס"ס רמ"ו וְהַרְבַּח שְׂם כְּתַב דְּאִין לְהוֹצִיא נִכְסִים מִחֻזְקָתָם ע"ש אֵי לְזֹאת מְתַקֵּנֵי הַתְּקֵנָה לֹא מִחֲתִי נִפְשִׁיָּהּ אֶסְפִּיקָא דְּדִינָא לְהַנְחִיל כְּחוֹ לְיִוֹרְשִׁיו וּלְהַפְקִיעַ פֶּת אֲמוֹ בְּכַתְּנָן וְנִמְנוּ וְגַמְרוּ לְתַמְנָן כַּס' הָרָאב"ד דָּאֵי לֹא חִיָּה שְׂלִישִׁים יוֹם אִינֹו מִנְחִיל לְיִוֹרְשִׁיו זְכוֹת אֵלָא אֵי אֲמַרְתָּ בְּשַׂעַת גְּבִיָּה תְּלִיָּא מְלִתָּא וּלְכִי מֵיִית זַרְע תְּגַבְּהָ מְשַׁלֵּם מֵאֵי נ"מ לְשִׁיָּהּ בְּן ל' יוֹם אִיכָּא לְמִימַר דְּמְשׁוּם אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס נִגְעוּ בָּהּ וְאֵע"ג דְּאַפִּי לְכֹן יוֹם א' מְצִינֵן לְאוֹקוּמֵי אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס וְאַפִּי עַל הַעֲוָבָר כַּמ"ש הַרְשָׁב"א ח"ב סִימָן קכ"ט מ"מ כָּךְ נִרְאָה לְהֵם לְתַמְנָן דָּאֵי בְּתוֹךְ שְׂלִישִׁים יוֹם גְּלָה דַּעֲתוֹ לְחַלּוֹק אוּ לְנוֹתָר לֹא עֲשֶׂה וְלֹא כְּלוּם אֲבָל לְאַחַר ל' יוֹם מֵאֵי דַּעַבְד עַבְד וְאֵע"ג דְּאִינֹו יְכוּל לְכוּפָּה שְׂתַּגְּבָה כְּתו' כְּמִדּוֹבָר הָא מֵיָּהָא מְשַׁפְּחַת לָהּ שְׂתַּבְּעָה ל' יוֹם אֵלָא דְּלַעֲנִין אִם אִיבְדָּה מְזוֹנוֹתֶיהָ כְּשִׂתְּבַעָה בְּתוֹךְ

ג"ח אִיפְּלִיגוּ בַּהּ רַבְּנוֹתָא בְּתַרְאֵי כַּמ"ש בְּמַעְרַכְתָּהֶם בַּס"ד זֶה הַנִּלְע"ד לְיִישָׁב הוֹרָאתָ
הַב"ד ג' הֵמָּה מְטִיבֵי סַע'ד נו"ן וְכֵן חֲזִיתִי לְהֵרֵב מִגֵּן גְּבוּרִים בְּתִשׁוּ' סִי' פ' שֶׁהֵבִיא תִשׁוּ'
הָרָא"ש הִלְזוּ וּבְדַף קל"ד ע"ב נֶפֶק דַּק לְהִבְחִין בֵּין זָרַע לְשֶׁאֵר יוֹרְשִׁים ע"ש וְנִתְּנוּ עֲדָנוּ
אֲנַחְנוּ צְעִירֵי צֶאֱן קִדְשִׁים ב' ב"ד שֶׁבְּעִיר פְּעָמִים רַבּוֹת עַל רִזָּא דְנָא וְעֵלְתָה הַסְּפָמְתָנוּ
לְדוֹן פְּסֻבְּרַת ב"ד קָמָא דְלַעֲנִיּוֹתֵי מִסְתַּבֵּר טַעֲמִימֵי וּמֵהָא דְאִמְרִינָן בַּפ' אֶלְמָנָה לַכ"ג דָּף
ס"ו ע"ב הַמְּכַנְסֵת שׁוּם לְבַעֲלָהּ וְכו' מְכָרוּ שְׁנֵיהֶם ר"ל הַבְּעַל אוֹ הָאִשָּׁה זֶה הִיָּה מַעֲשֵׂה
לִפְנֵי רִשְׁבִּי"ג וְאָמַר הַבְּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלְקוּחוֹת וּפִירִש"י דָּאִם מָתָה הִיא מוֹצִיא מִיַּד
הַלְקוּחוֹת וְכִתְּבוּ הַתּוֹס' פְּשֻׁמְתָה הָאִשָּׁה הוּא יוֹרֵשׁ פְּתָה וְהִיא הֵיָתָה יְכוּלָה לְמַחֹת מִחֲמִים
עַכ"ל רְצָה לְהוֹכִיחַ יְדִי'וֹ ה' עֲרַף הַשְּׁלֶחֶן נר"ו שֶׁהִיֹּרֵשׁ עֲצָמוֹ אַע"פ שֶׁהוּא לֹא הִיָּה יְכוּל
לְמַחֹת שֶׁהוּא עֲצָמוֹ הַמוֹכֵר אִפִּי"ה פִּינּוֹן דְּאִשְׁתּוֹ בְּחֵיָה הֵיָתָה יְכוּלָה לְמַחֹת חוּזָר וְנַעֲזוֹר
וְיוֹרֵשׁ אֶת פְּתָה ה"נ דְּכֻנְתָהּ פִּינּוֹן שֶׁהִיֹּרֵשׁ בָּא מִפְּתַח תַּבַּת שְׁהֵיָתָה יְכוּלָה לְחַלּוֹק גַּם הוּא
יְכוּל לְחַלּוֹק וְלִסְלַק פְּלָתוֹ בְּחֻצֵי הַנְּכָסִים א"ד נר"ו וְאֵע"פ שֶׁהָרָא"ש שָׁם חֲלוּק ע"ד רִש"י
כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיף שָׁם וְכַמ"ש רַבִּינוּ הַטּוֹר א"ה ע סִי' צ' ע"ש וְע"ש בַּמּוֹר"ם סִימָן ג' וּבַחל"ם
סַקמ"ד הָא מִיָּהָא מְטַעֲמָא אֲחֻרְיָנָא פְּלִיג עֲלֵיהּ דְּרִש"י חֲדָא דָּאִם נִתְקַיֵּים הַמְּכָר שָׁנָה א'
שׁוֹב אִינוּ בְּטַל וּמֵהָד דְּכַתְּנ' ע"ש אֲבָל לְעִנְיָן שֶׁיּוֹרֵשׁ פְּתָה מוֹדָה אִי לֹא מֵהֵנָּה טַעֲמֵי וְנוֹמִיִּיתִי
לוֹ נר"ו דְּהֵתָם פִּינּוֹן שֶׁהוּא יוֹרֵשׁ מ"ה ת דִּין הוּא שֶׁיּוֹרֵשׁ פְּתָה שְׁהֵיָתָה יְכוּלָה לְמַחֹת וְזֶה
מְפָלֵל הִיָּרְוֶשָׁה אֲבָל בַּנ"ד שֶׁאִינוּ אֶלָּא מִפְּתַח הַתְּקֵנָה וְהִיא נִגְדַּד ד"ת אִימָא לָּהּ אִין בּוֹ אֶלָּא
חִידוּשׁוֹ וְכ"ש אִי נִתְּחִיבּוּ לְדַקְדַּק דְּלֹא תִקְנוּ אֶלָּא לְזַרְעוֹ וְלֹא לְהִיֹּרֵשִׁים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר דְּנֹדְאֵי
אִין רְאֵיהּ מֵהָד דְּכַתְּנ' אֲמַנְם יִצְיָבָא מִלְתָּא לְעִנְיָו' כְּדַבְּרִירְנָא וְנִהִי דְעֵיקָר הַתְּקֵנָה הִיא
לְתוֹעֲלַת הַזָּרַע דְּנֹקָא הָא מִיָּהָא אַחַר שְׁנִתְקַנְהָ לְזָרַע כֹּל הַבָּא מִפְּחוֹ יוֹרֵשׁ פָּחוֹ וּמַעֲיִן דְּנֹגְמָא
זוֹ פְּתַח הָרֵב בֵּית דְּוֹד ז"ל שָׁם עוֹד דְּקִדְקַ מ"ר נר"ו מִתְּשׁוּ' הָרָאשׁ הִלְזוּ שֶׁפְּתַח הַסְּכִימוֹ
קַתֵּל מוֹלִינָא שֶׁכָּל אֶלְמָנָה שֶׁתְּבֵא לְחַלּוֹק עִם בָּנִים וְכו' וּמִשְׁמַע לִיהּ נר"ו שֶׁעֵיקָר הַתְּקֵנָה
אִינָה אֶלָּא לְבָנִים דְּנֹקָא וְאִפִּי"ה פְּסִיק וְתַנִּי הָרָא"ש דְּהַבְּנוֹת בְּמִקּוֹם אַחֵיהּ עוֹמְדוֹת ה"נ
אַע"פ שֶׁעֵיקָר הַתְּקֵנָה א"א לְזָרַע מְכִי מְנִיַּת הַזָּרַע הַבָּאִים מִפְּחוֹ יוֹרְשִׁים אֶת פָּחוֹ א"ד נר"ו
וּלְפִי"ז אִם לֹא הֵנִיחַ אֶלָּא בְּנוֹת אִינָם רִשָּׁאִים לְחַלּוֹק וְלֹא נִתְקַנְהָ תְּקֵנָה זוֹ אֶלָּא לְתוֹעֲלַת
הַבָּנִים דְּנֹקָא וְאִינוּ נִרְאָה פֶּן מִסִּיּוֹם דְּבָרֵיו ז"ל שֶׁפְּתַח אֲבָל בְּעִיר הַזֹּאת אִין הַתְּקֵנָה כְּדָ
אֶלָּא אִם כְּתוֹ' מְרוּבָה מְחֻצֵי הַנְּכָסִים מְמִילָא עַל חֻצֵי הָעֲזָבוֹן שֶׁל הַיּוֹרְשִׁים וְכו' עַכ"ל
מְרוּצַת דְּבָרֵיו ז"ל הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ דָּאִין הַפְּרִשׁ בְּתַקְנֹת אֶלָּא לְעִנְיָן זֶה אֲבָל לְעִנְיָן שֶׁהִיֹּרֵשִׁים
זוֹכִים בְּחַלּוּקָה שְׁוִים הֵם הָא אִין לָּהּ דְּמִלַּת בָּנִים פּוֹלְלַת בָּנִים וּבְנוֹת: (ג) כְּתוּבָה רְאוּבֵן
מִק"ק פּוֹרְטוּגִיזִים יצ"ו נִשָּׂא אֶת רַחֵל וּפְגָעָה בּוֹ מִדַּת הַדִּין עוֹדְנָו בְּאָבוֹ בְּחֵי יַעֲקֹב אָבִיו
וְאָמוֹ וְהֵנִיחַ בַּת א' נִיְהִי כְּמִשְׁלַשׁ חֲדָשִׁים נִלְב"ע יַעֲקֹב אָבִיו וְחִלְשׁ וּלְמַקְצַת יָרַחֵן חֲזוֹר
הַדִּין וְיִפְגַּע גַּם בְּבַת הַהִיא וְיַעֲקֹב אִין לוֹ בֶּן אַחַר וְעָמְדוּ בְּנֵי אָחִיו שֶׁל יַעֲקֹב וְתַבְּעוּ
מֵהָאֶלְמָנָה שֶׁל רְאוּבֵן לְחַלּוֹק בְּנִכְסֵי רְאוּבֵן כְּפִי מִשְׁפַּט תְּקֵנַת הַק"ק יצ"ו וְעָמְדוּ הַב"ד
וְגִזְרוּ אוֹמַר עַפ"י הַתּוֹרָה שֶׁזָּכוּ הַיּוֹרְשִׁים בְּחַלּוּקַת הַנְּכָסִים מִפְּתַח זְכוֹת הַבַּת שְׁהֵיָתָה יְכוּלָה
לְחַלּוֹק וְכְמוֹ שֶׁנֶּת' לְעֵיל בַּס"ד אִז עָמְדָה אֶלְמָנַת יַעֲקֹב הַזֶּקֶן וְתַבְּעָה לִפְנֵי הַב"ד לְשִׁתְּגָבָהּ
כְּתוּבָתָה מִנְכָּסֵי בְּנָה שֶׁהִיָּרְוֶשָׁה חוּזְרַת לְקַבֵּר יַעֲקֹב אָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן וְתַטּוֹל מִמֶּנּוּ סְכִי
כְּתוּבָתָה מִשְׁלָם פִּינּוֹן שֶׁזָּכְתָה בְּנִכְסִים.

מפח בעלה הרי תם ונשלם הנרע ונתחזר הדבר שתגבה כל סכי פתובתה כמשפט התורה והתקנה והיורשים טענו שהם יורשים מפח הבת ולא מפח יעקב בעלה דמדינא הפל לזכות האלמנה אלא שע"פ התקנה נכתה הבת ואינהו קאתו מפח הבת יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב רישא דכל רישין מקום יש בראש לתור ולדרוש דא"נ אמרינו דהיורשים מפח יעקב אחיהם קאתו והרי יש עליו כתו' אשה אם גובה מתצי העזבון הלז יעו פי הבת הזוכה בתצי העזבון הלז מתה בחיי זקנה.

יעקב והו"ל הנה נכסי ראוי ותנו בפרק יש בכור דף נ"א ע"ב הבכור וכו' ואינו נוטל בשבח ולא בראוי כבמוחזק ולא האשה בכתן וכו' ובגמרא והאמר שמואל ב"ח גובה את השבח א"ר מקולי כתובה שנו פאן ע"כ ופירש"י והו' אשה נמי ב"ח היא מקולי כתובה א' מקולי כתובה עכ"ל ומפשטא דשמעתא מוכח דשבח וראוי דא ודא חד הוא אלא משום דממלתיה דשמואל פריה דמיינרי בשבח ולפום מאי דמשני מקולי כתו' שנו פאן ה"ט גופיה אתיניא לרבוני השבח ושאיני בכור דמיעטיה קרא דכתיב בכל אשר ימצא לו שימצא לאב בשעת מיתתו וכן מאי דקתני סיפא וכלן אינם נוטלין בשבח ולא בראוי ואתמר עלה בגמרא בשבח לאתויי שבחא דממילא ובראוי לאתויי נכסי דאבי אבא ע"ש בפירש"י ה"נ כתובת אשה אינה גובה אפילו שבח דממילא ולא בנכסי דאבי אבא אבל ב"ח דגובה את השבח ה"ה דגובה נמי בראוי בין דשאר יורשים בין דאבי אבא: וראיתי להרא"ש ז"ל שקכתב וז"ל תוס' הבכור וכו' ושמענו מינה הא דתנו במתניתין ולא האשה בכתובתה ה"ה ב"ח דלא גבי ראוי והא דקתני אשה משום שבח דב"ח גובה שבח ולא אשה והיינו דלא דייקינו בגמרא אראוי מ"ש כתובה כדדייקינו.

אשבח עכ"ל וכלשון הנה מצאתי להרמב"ן ז"ל בפסקיו לבכורות שם שדפסו בס' הלכות יו"ט לגאון ירושלים תוב"ב תנא ירושלמא רבינו הגדול מוהריט"א ז"ל ואנכי לא ידעתי מהיכא שמיע להו לרבנן ז"ל מהו תוספתא דב"ח אינו גובה ראוי ואדרבא מדקתני כמה גוונים דאינם נוטלים בראוי ואילו ב"ח לא קתני ש"מ דב"ח גובה ראוי ואפשר משום דנזקי ממונא הוא וגובים מהמשועבדים והרי הם פשאר הב"ח דעלמא וקתני בה דאין נוטלין בראוי א"כ מ"ל חוב הבא מחמת נזקין לחוב הבא מחמת הלנאה וש"מ הא דתנו ולא האשה בכתובה ל"ד אשה אלא ה"ה שאר ב"ח דהא לא קתני נמי הנה דתני בתוס' אלא ע"כ כתו' אשה וה"ה לשאר ב"ח והא דלא קתני ב"ח משום שבח דאיתיה בב"ח וליתיה באשה אלא דאפתי איכא למידק תנא דתוספתא אמאי תנא פרוכלא חשיב ותני ולא תני בליש' קלילא הבכור וב"ח דכנייל כל מיני חוב ואפשר משום דנקט הנה דנפק"ל מקראי פדאיתא בירושלמי דגיטין דמיייתו בתר הכי ז"ל ומצאתי בחידושי הרמב"ן פרק י"ן במ"ד לדר קכ"ח דף פ"ז ע"א מהספר דאיתי התוס' הלזו וכתב עלה וז"ל ומזו הברייטא נלמוד הכי מפורש הכי תנו במתניתין ולא האשה בכתובתה ה"ה לב"ח ולנזקין אראוי וכו' עכ"ל יש במשמע דבריו ז"ל דמנזיקין גמר לה שו"ר להרמב"ן בס' המלחמות בפ"ק דמציעא אמ"ד לדר י"ב דאיתי להאי סוגיא דבכורות וכתב עלה וז"ל וראוי לאו משום מקולי כתובה הוא אלא אפי' ב"ח לא גבי ביה דהכי קתני עלה בתוס' ואיתיה נמי מפורש בירוש' פ' הנזיקין וכו' עכ"ל ולשון הירוש' הוא המובא בדברי הרמב"ן עצמו בפ"ק ובפסקיו לבכורות דקאמר התם פרמו פרט לראוי כבמוחזק ר"א בשם ר' איסא פשחפר אביו בור והזיק בחיי אביו ונפלו נכסים אחר מיתת אביו הייתי

אומר ישמעבדו נכסים לאותו נזק לפום כן צריה פרמו פרט לראוי כבמוחזק ע"כ וכגון שראובן חפר בור בחיי אביו והזיק ואין לו ממה לשלם ומת אביו דהיינו ראובן ואח"ך מת יעקב הייתי אומר שבחיי ראובן היו משועבדים נכסי יעקב שראוי לירש לאותו נזק ת"ל פרמו פרט לראוי כבמוחזק ש"מ אע"ג דמזיק ב"ח דידיה הוא מייעטיה קרא לראוי שלא ישמעבדו לו למלנה ולגניזק דמי יעקב אביו וכן מפונרש בדבריו בחי' לפ' י"ן שם וראיתי לה' שדה יהושע שם שכ' בתוך דבריו וז"ל ואח"ך נפלו לו נכסים אחר מיתת אביו מפח אביו דאילו מפח של בנו החופר השתא ממאי דהו"ל ר"ל ממה שהיה לו לחנוף בן ראובן לא מחייב דאין הבן חייב לפונע משלו את חובת אביו כ"ש ממאי דנפלו ליה בתר הכי אלא בדנפלו ליה מפח אביו כגון שמת אחי אביו בלא בנים ונפלה ירושה לפניו מפח אביו וכו' ע"ע צ"ד אמאי לא פי' נמי דאינו משמעבד לגניזק והא נמי פשי' הוא דנדאי ירושה דאח מפח אבא דאבא דנכסי אח דמת בלא בנים האב קודם לנחלו ומפחו יורש אחיו והבן מפח אבא דאבא קא גרית ולקמן יתבאר בס"ד שו"ר לה' מעדני יו"ט שפירוש בדברי הרא"ש הללו וכתב מדקתני התוס' המתנה אינה נגבית מהראוי ומתנה וב"ח פי' הדדי ניהו עכ"ל ואשתמיט ליה דברי הרמב"ן בחי' שכ' ב"ח ונגזקין ודבריו בס' המלחמות דמסתמיה ואזיל אירושלמי וכדכתי': עוד כ' הרמב"ן והרא"ש ז"ל שם והיינו דלא דייקינו בגמרא אראוי מ"ש מפתן עכ"ל ולענ"ד קשה דמהיכא פשיטא ליה לתמודא בעלמא דב"ח גובה בראוי ולדוק.

עלה מ"ש כתובה ובשלמא גבי שבח אשפחן לשמואל דאמר ב"ח גובה את השבח אהא דייק שפיר אבל גבי ראוי דלא אשפחן מ"ד גובה לא מצוי למיזק: וכתבו עוד ז"ל דמשנה שלימה היא דתנו נפל הבית עליו ועל אביו וכו' ואמרי' מאן יורשי האב בנזק דאמרי במקום אבי אבא קאמנא אלמא ב"ח לא גבי ראוי עכ"ל ואע"ג דהתם בגמרא דחו לה ואוקמוה מאן יורשי האב אחי ומורישיו אחנה דאבנה אבל לעולם דב"ח גובה מנכסי יעקב שמת ראובן בחייו התם דרף דחזיה הוא דממתניתין ליכא למשמע מינה דלענין דינא אמרי' תחת אבותיה יהיו בנייה דמציינו לאוקומה באחי ואחי דאבנה אבל לקושטא דינה דשלחו מתם שריר וקיים ואע"ג דק' בד"מ וכ"כ רשב"ם שם בסוף דקנ"ח ולשם וכן מבואר בדבריו ז"ל בס' המלחמות שם וז"ל והכי מוכח בהדיא בגמרא דילן בפרק מ"ש וכבר פי' זה רבינו שמואל ז"ל עכ"ל אלמא דמסתמיה ואזיל אשיטת רשב"ם וכדכתי' וכ"כ הרב מעדני יו"ט ז"ל שם עוד ראיתי להרמב"ן בפ' מ"ש בחי' לשם שכתב הא דאמרי' וזו היא שקשה בר"מ ואתינו לפשיט' ממתני' ודחינו ק"ל לפשוט מהא דתנו בפרק יש בכור ולא בראוי כבמוחזק בכתובה וה"ה לב"ח כדפרישנא וכו' א"נ פירושא כגון דאתנה ודאחי אבנה דהוא ראוי וכו' אבל בנכסים דאבוי לא סא"ד וכו' עכ"ל ולפ"ז ראוי דאבות סא"ד.

דב"ח גובה מהם דהוה כמוחזקים בינד הבן ומשמעבדי לב"ח דבן וסיפא דמתני' דקתני וכולן אינם נוטלין בראוי כבמוחזק ואמרי' עלה לאתויי נכסי דאבא היינו אע"ג דשפיר חשיבי מוחזקים לגבי הבן אעפ"כ אין הכורך נוטל והנה נוטלין אע"ג דב"ח גובה מהם ובשאר ראוי שנה בעל חוב לכורך וכל הנה דתנו התם ע"ש בפירש"י.

והרמב"ן ז"ל פתב עוד שם וקתם נמי אמרינו וכו' דסיפא לאתויי נכסי דאבא דאבא וכו' וקשתא סד"א דסיפא משום שבח תנא לה עכ"ל לענ"ד לא הבינותי זה דשבח פבר תנא ליה תנא ונהדריה לשבחא דאתינא ממילא ע"ש ונראה דר"ל דסא"ד למימר דלא אצטריך תנא למהדר למלתיה אלא משום שבח לאשמו' שבחא דאתינא ממילא וסרכיה דנקט ברישא ולא בראוי נקיט ואזיל וראיתי להתוס' בפ' מ"ש בד"ה ולימרו ליה וכו' דק"ל דילמא ה"ט משום דאין ב"ח גובה וכו' פדאמרי' בפ' יש בכור ולא האשה בכחופתה וכו' אבל אין להביא ראיה מדאמרי' בסמוך מאי לאו יורשי דאב בנים וכו' פי' בני הבן וקאמר ב"ח אינו נוטל לאו היינו משום דאינו נוטל בראוי אלא טעמא משום דאמרינו מפח אבא דאבא קאתינא עכ"ל ולפ"ד ז"ל הא דאמר בפ"ק יש בכור דסיפא לאתויי נכסי דאבא אבא בשלמא לגבי בכור נחא דטובא קמ"ל אע"ג דמפח דאבא דאבא קאתינא לא שקיל חלק בכורה אבל לגבי פתופת אשה אדרבא בדאתי מפח דאבא דאבא סברא הוא שלא תפול ורבותא טפי דאפי' בשאר ראוי דלא אתי מפח דאבא דאבא אעפ"כ אינה גובה ומאי קמ"ל תנא דתני בכולן אינם נוטלים בראוי כמוןחזק אמור מעתה דהתוס' והרמב"ן חלוקים בעיסתן בפ"א אבא מפח דאבא דאבא קאתינא דלדעת התוס' דוקא בראוי כה"ג הוא דאין ב"ח גובה ממנו אבל בשאר ראוי דלא קאתי מפח אבא דאבא שפיר גבי ב"ח אבל לדעת הרמב"ן לא מבעיא בראוי דשאר יורשים דפשי' דאינו בחזקתו דאינו משתעבד לב"ח ומ"ה לא גבי מניה אלא אפי' בראוי דאב דמסתמא איהו ירית ליה וחסבינו להנה נכסי דאבנה כמאן דאינהו ברשותיה דבן וחל ממילא עלליהו שעבוד דב"ח סד"א דגבי מנייהו קמ"ל דאינו גובה דמצו אמרי אנו מפח אבא דאבא קאתינא איברא דאפתי איפא למיקם לדעת הרמב"ן והרא"ש ז"ל דאמאי לא מייתו סייעתא למלתייהו דב"ח אינו גובה מהראוי מהה' דפ' אע"פ דלא תני ב"ח בהדי הנה דתנאי כתו' כמ"ש התוס' שם בפ"ק מ"ש ע"ש וזו היא שקשה לס' רבינו אפרים שהביא הרא"ש בפ"ק יש בכור שם דס"ל דב"ח גובה מהראוי דא"ה אמאי לא תני לה קתם בפ' אע"פ וכו' דייקי מניה התוס'.

שוב מצאתי להרב גד"ת שער מ"ג ח"ד סי' ט"ו שנתעורר בזה לדעת הרא"ש מלונגיל שסובר שב"ח גובה מהראוי ע"ש מה שתיירץ כיון דנקט שבח כ"ש ראוי ע"ש ועלה מן האר"ש פלוגתא דרבנותא בענין ב"ח אם גובה מהראוי או לא אלא דבגובה מן הראוי גופיה איפא מ"ד דוקא בשאר מורשים אבל מן הבן אינו גובה דאמר מפח אבא דאבא קאתינא ודעת הרא"ש מלונגיל דבן הבן גובה והרי"ף ז"ל העתיק המשנה כצורתה וכן הך דשלחו מתם והרמב"ם בסוף פ"ה מה' גחלות כתב וז"ל יורשי האב אמרים מת הבן תחלה ולא הניח פלום ואבד החוב וכו' עכ"ל מדקדוק דבריו אלו יראה דס"ל דלאו מטעמא משום דאמר מפח אבא דאבא קאתינא אלא משום דאין ב"ח גובה ראוי ועכ"ל דהא דקתני מתני' עליו ועל אביו רבותא קמ"ל דאע"ג דחשיבי כמוןחזקין בינן הבן קצת אפי"ה אין ב"ח גובה מהם דסו"ס ראוי הוא וכדכתי' משם הרמב"ן וכתב המ"מ ומסקנא דגמרא דבכל יורשים פן אפי' בן ואב שמתו ואין ידוע איזה מהם מת תחלה אין בני הבן היורשים את הזקן פורעין את חובת אביהם עכ"ל מ"ש אפי' בן ואב ש"מ דס"ל דלדעת רבינו שהוא סובר כדעת הרמב"ן והינו דאשמועינן תנא גבי בכור דאינו נוטל אפי' בנכסי אבא דאבא דסד"א כמוןחזקים ועיין לרבינו בפ"ה המשנה ובפ"ו מהלכות אישות

הלקכה ה' פתב וכן התקיננו שלא תגבה האלמנה אלא מהקרקע ולא מהשבח שישבחו נכסים אחר מיתת הבעל עכ"ל ממה שלא פתב ג"כ שאינה גובה מהראוי כלל שגא דמתני' דבכורות נראה דס"ל משום דראוי אפילו ב"ח אינו גובה ולא משום מקנלי כתו' וכן דקדק ה' מהראנ"ח פראשונות קט"ו ע"ש ונהטור סו' סי' ק"ד גבי נפל הבית עליו ועל אביו פתב בפ"י דאין ב"ח גובה מהראוי כד' ה' אביו ו"ל ומרן ז"ל בש"ע פתב וז"ל אבינו מת ראשון וירש את מורישיו בקבר וכו' עכ"ל ממה שלא תלה הדבר משום דאתי מפת אבא דאבא ש"מ דבכל ראוי אין ב"ח גובה ולכך ציין עליו מורם ו"ל שהרי אין ב"ח גובה מהראוי וכמו שהכריח הש"ך ע"ש איך שיהיה אנו בדידן דביתר מרן הש"ע גרירי ונתבאר שדעתו לפסוק כמ"ד דב"ח אינו גובה בראוי גם לפ"ד ה"ה שכתב שם בה' אישות דלא אמרו מקנלי כתובה אלא בתנאי ב"ד אבל נכסי צ"ב דינם כב"ח וגובה את השבח ע"ש הא מיהא לפי מה שנתבאר בדעת הרמב"ם ומרן בש"ע קם דינא אלמנת הזקן גובה מהיורשים שזכו בחלקה עם אלמנת בנה ומה גם שהנכסים מ"הת בחזקת היורשים אחר שזכו בהם מחמת התקנה קושטא קאי שענין הלזה סובל האריכות ועיין בתשו' מוהר"ח ש"מא"ה ע"ס כ"ח כ"ט ומ"ש מוהר"י חננדאלי בס' פני יהושע סי' כ"ג כ"ד וה' תורת חסד סי' צ' והמש"ל פכ"א מה' המלנה בתשו' מה שהאריך בפרט זה ובה' נחלות בפ"ה שם ובתשו' הרדב"ז ח"א שבשני ובח"ה מ"ס ק"ז בהגהב"י וה' פ"ה שלמה חח"מ סי' כ"ח וה' אדמת קדש סי' ס"ו ובס' אורים ותומים סי' ק"ד שם וע"ע בתשו' ה' מטה יוסף ח"א ח"מ סי' יו"ד וה' נאמן שמואל סי' ס"ג והרב משאת משה ח"א חא"ה סי' כ"ד וכעת זכינו לתשו' הכנ"הג וב"ח ח"ה מ"ס ע"א האריך למענייתו כמדתו ורוח מבינתו והיה בדעתו להאריך עוד בזה אלא שאין הפנאי מסכים עמי ה' יעזרנו על דבר כבוד שמו להבין ולהשפיל ללמוד וללמד לשמור מאד ולעשות כיר"א ועיין עוד בה' פרי הארץ חח"ה מ"ס י"א דע"א וה' דבר משה חא"ה ע"ס ע"ב תשו' ד' מכתם לדוד חאה"ע מסו' י"ג עד סי' ט"ו ובה' נתיבות משפט דף ובה' פרי האדמה ח"א דף ס"ד ע"ש ותמהני מה' מהר"י עיינאש ז"ל שבח"א ח"ה מ"ס ג"ן ובח"ב סי' יו"ד פשיטא ליה בדעת מרן בש"ע דב"ח גובה מהראוי וציין עליו בש"ך וכבר נתבאר שדעת הש"ך בדעת מרן לדעת מור"ם דס"ל אינו גובה וקצר הרב במקום שהיה לו להאריך: (ד) כתובה.

פנויה שנתעברה ואמרה מאיש פ' הוא וילדה בן או בת ורוצה להנשא פיצד כותבין שם החתן הבן שהוא או שם הפלה אם בת היא הבאים מהפנויה הלזה ובנדאי פי שם החתן או הפלה הללו כותבים אותם בשם שקראו להם בנערוותיהם אמנם אין מזכירין שם אביהם הנטען ואפי' אם הוא מודה שבא עליה כדי שלא להחזיקן ברשות הבועל שהוא אלא כותבין ואם פ' בן אבי אם של הפנויה ההיא כמ"ש בא"ח סימן קל"ט לענין עליות ס"ת ע"ש ועיין לה' בית דוד ז"ל בחלק א"ה ע"ס מ' מה שהאריך בזה והמסתעף אליו: (ה) כתובה אלמנה שבאה לפני ב"ד לגבות סכי כתובה אי אמרינו לה זיל וקיים שטר כתו' וחות לדניא עיין למור"ם ז"ל סי' ק' ס"ו ובקרב ב"ש שם ולה' כנ"הג בחא"ה ע"ש בהג"ה אות ל"ב ובח"ח ח"מ סי' מ"ו בהג"ה אות ד' מ"ש מוהריק"ו ז"ל שורש י"ט ומוהרי"ו סי' קי"ג וה' המבי"ט ח"ב סי' ק"ב ומ"ש מהרי"א ז"ל בפסקים סימן רכ"ט ורל"ב ואח"ך פתב משם הרדב"ז ז"ל ח"ב סימן קי"ו שעכשו נהגו שלא לקיים הכתובה ע"ש ותשו' הרדב"ז הלזו ה"ה במודפסות סי' תק"א ע"ש שכתב פמה טעמי ועיין להרב

עדות בַּיַעֲקֹב ס' ז"ן ולה' המַגִּיהַ בַּס' מַש"ל בַּפּי"ד מַה' אִישׁוֹת דִּין ד' וּבְמוֹהֲרִיק"ש ז"ל ח"ג ס' ס' ע"ש הַאֲמָנָם בְּתוֹס' יָתֵר עַל סְכֵי פְתוּבָתָהּ שְׁנוֹהֲגִים שְׁלֵא לְהוֹסִיף יוֹתֵר מִמָּה שְׁגָבְלוּ רֵאשׁוֹנִים וְכוּתְבִין וְהוֹדָה הֶחָתָן הַנּוֹ' שֶׁהַכְּנִיסָה לּוֹ סָךְ כּו"ך בְּתוֹרַת נצ"ב וכו' יֵרָאֶה דְהוּי פְּדִין שְׁאָר שֵׁט"ח ונ"מ כְּשֶׁבָאוּ לְגַבּוֹת מֵהִיתוּמִי' הַב"ד רַמְיָא עֲלֵיהוּ לְבָרֵר וְצָרִיף לְהִתְיַשֵּׁב בְּדָבָר: (ו) פְּתוּבָה קי"ל אִם יֵשׁ מְעוֹת לְלוֹה לֹא יוּכַל לְדַחּוֹת לְמַלְוָה אֲצֵל מְטַלְטְלִין אוֹ מְקַרְקְעֵי אֲלָא פּוֹרַע לּוֹ חוּבוֹ מִיַּד מְעוֹת בְּעֵין וּכ"ש אִם הַחוּב מְדַמֵּי מְכִירַת סְחוּרוֹת דְחִיב לְשַׁלֵּם לּוֹ מְעוֹת בְּעֵין כַּמ"ש הָרִיטְבָ"א ז"ל וּפְסָקוֹ מְרַן בַּש"ע סִימָן ק"א ע"ש וְעֵינֵין בְּסִימָן ק' מְזַה וְלַעֲנֵן גְּבִיית כְּתוּ' מִן הִיתוּמִים אִם מְנַהֵג ק"ק פּוֹרְטוּגִי"ז יִס אֲשֶׁר הֵנָּם פֶּה עֲמָנוּ הִי"ו שֶׁהַפְּלָה מְכַנְסֵת לְחָתָן מְעוֹת בְּעֵין כְּפִי הַשָּׁג יָד אָבִיָּה אִם מְעַט אִם הֶרְבֵּה נֵרָאֶה שְׁצָרִיף לְגַבּוֹתָהּ מְעוֹת בְּעֵין כְּשֶׁאָר ב"ח וְהַש"ף פֶּתַב שָׁם בְּפִשִׁי מִשָּׁם מוֹהֲרֵשֵׁד"ם ז"ל בְּשָׁם מוֹהֲרֵד"ך ז"ל ע"ש וְעֵינֵין בְּסִפְר חִינוּף בֵּית יְהוּדָה ס' קי"ט וּקכ"ב וּמוֹהֲר"י בְּאַסָּאן ס' ס"ו וְהֶרְדֵּךְ ז"ל בְּחֻדְשׁוֹת ס' שפ"ג וְהֶרֶב פָּרַח מַט"א ח"א ס' ל"ח וְה' אֲנֶגְלִיל בְּסִי' טו"ב וְה' מְשֻׁפְּטִים יִשְׁרִים ס' יו"ד וי"א וְה' פַּמ"א שָׁם הֵבִיא דְבָרֵי הֶרְדֵּךְ ז"ל בְּסִי' קט"ו שְׁאִם פְּתוּב בְּכַתוּבָה מְעוֹת בְּעֵין שְׁצָרִיף לְמַפְוֹר מְטַלְטְלִין וְלִיתָן לָהּ מְעוֹת בְּעֵין ע"ש וּבְסִי' ע"ג הֵבִיא דְבָרֵי הַרִיבֵשׁ זָל דְּלֹא עֲדִיף כְּתוּ' אֲשֶׁה מַב"ח וְע"ע לּוֹ בְּסִי' צ' וְעֵינֵין לְה' עֲדוֹת בַּיַעֲקֹב סוֹף ס' מ"ו וּבַהֲרַשְׁב"ש ס' כ"ב וּרְט"ו וְהֶרֶב עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף ח"ב ס' כ"ט וְל' וּבְס' פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ חֲנֻדְאֵלִי ס' כ"ג וְע"ע בַּה' כַּנ"ה וְה' יָד אֶהְרֵן בַּח' א"ה ע"ס' .

ק' דָּרָף אֲרֻכָּה: (ז) פְּתוּבָה יַעֲקֹב נִלְב"ע וְהֵיחַ אַחֲרָיו . אֲלַמְּנָתוֹ וְנִכְסֵי עֲזוּבוֹ וְרֵאוּבֵן בְּנוֹ נִשׁוּי וּמַת רֵאוּבֵן וּבָאוּ פְלָה וְחַמּוּתָהּ לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָם מְנִכְסֵי יַעֲקֹב שְׁלֵא הִסְפִּיק לְכַלְתּוֹ לְגַבּוֹת מְנִכְסֵי רֵאוּבֵן אִי נִכְסֵי יַעֲקֹב בְּנִכְסֵי יִתְמֵי קִיָּמִי אוֹ בְּחֻזְקַת אֲלַמְּנָתוֹ עַל דְּבָר זֶה נִשְׁאֵל מוֹהֲר"ם הוּבָא בְּמֶרְדְּכִי פ' נַעֲרָה וְעֵינֵין בְּתִשׁוּ' הָרֶשֶׁף"ץ ז"ל ח"א סִימָן יו"ד וּבַח"ב סִימָן קכ"א וְלִהְקַת הַפּוֹסְקִים אֲשֶׁר אָסַף אִישׁ טְהוֹר הַכַּנ"ה ג א"ה ע"ס' צ"ג וְהֵנָּה בְּעִלְתָּה נֵרָאֶה בְּעֵלִיל ס' חֲדָשׁ מִמֶּשׁ נִהְרוֹת דְּמִשְׁק וּבַח' ח"מ ס' א' ל'וֹ עֲלַתָּה אֲרוּכָה לְסִי' בַּנ"ד ע"ש: (ח) פְּתוּבָה הֵא דְאַמְרִינֵן בַּכ"ד בְּגִמְרָא פְּתוּבָה לֹא נִיתְנָה לְיִגְבּוֹת מַחֲיִים כְּתוּ' בַּהֲגָהַת הַמְּרָדְכִי בַּפ' הָאֲשֶׁה שְׁנַפְלוּ וְהַרְשָׁפ' א מִשָּׁם ה' הַעֲיָטוֹר שֶׁהֵבִיא רַבִּי יְרוּחֵם נַכ"ג ח"א דַּה"מ בְּעֵינֵי קַר הַכְּתוּ' מְנָה אוֹ מְאֵתִים אֲבָל לֹא בְּנִדּוּנָיָא שֶׁהַכְּנִיסָה לְבַעֲלָהּ וְאִין זֶה דַּעַת הָרֶשֶׁף"א שֶׁהֵבִיא רַבִּינוּ יְרוּחֵם שָׁם וְעֵינֵין בַּב"י א"ה ע"ס' צ"ג וּמוֹהֲרֵלֵנ"ח ס' ל"ו וְה"ה בַּפּי"א מַה' אִישׁוֹת וְה' מוֹהֲרֵש"ך ז"ל ח"ב סִימָן קס"ו וּמוֹהֲר"י הַלְוִי ס' י"ו וּמְהֶר"ם אִיסְרָלָאס ס' צ"ג שְׁעַל פֶּל הַכְּתוּב בַּשְּׁטֵר הַכְּתוּ' אֲמָרִי דְלֹא נִיתְנָה לְיִגְבּוֹת מַחֲיִים וְאִף גַּם אֵת זֹאת יֵשׁ מְחַלְקֵת אַחֲרֵת בֵּין עַמּוּדֵי עוֹלָם דְּאִיפָּא מ"ד דְּדוּקָא לְגַבֵּי יָבָם אֲבָל לְגַבֵּי ב"ח אֲמָרִינֵן דְּנִיתְנָה לְגַבּוֹת מַחֲיִים וּבְנִכְסֵים שֶׁהַכְּנִיסָה נצ"ב אוֹ נכ"מ אִין ב"ח גּוֹבָה מִהֶם אִפִּי לֹא תְפָסָה אוֹתָם כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ח"מ ס' צ"ז: וְאִם יֵשׁ הַכְּחָשָׁה בֵּין הָאֲשֶׁה וְהַב"ח שֶׁהָאֲשֶׁה אוֹמְרַת הַמְּטַלְטְלִין אֵלּוּ שְׁלָהּ וְהַב"ח אוֹמֵר שֶׁהֵם שָׁל הַבַּעַל אוֹ שְׁאוּמֵר אִינִי יוֹדֵעַ כְּבָר נִתְבָּאָר פְּרִטֵי דִינִים אֵלּוּ בְּטוֹר חֲשׁוֹן מִשְׁפָּט וְאֲכֹן הַעֲזָר שָׁם וְלַעֲנֵן בְּגָדִים שְׁעֵשָׂה לָהּ הַבַּעַל אַחַר שְׁנִשְׁאָה נִתְבָּאָר בַּח"מ שָׁם דִּישׁ חִילוּק בֵּין בְּגָדֵי שִׁפְתָּ לְבָגְדֵי חוּל ע"ש וְרֵאִיתִי לְהַכַּנ"ה ג ז"ל בְּתִשׁוּ' הַנְּדַפְסוֹת מְחַדָּשׁ בַּח"ב ס' ט"ל שֶׁהֵבִיא דַּעוֹת בַּס' הָרִי"ף וְכַעַת נְדַפְסוּ תִשׁוּ' הָרִי"ף וְס' זוֹ הֵלֵא הִיא כְּתוּ' בְּסִי' רַנ"ח וְכָל הַשְּׁיָיָף וְלַעֲנֵן הַעֲמִיק הֶרְחִיב הֶרֶב כַּנ"ה ג בְּתִשׁוּ' הַלְזוֹ ע"ע: (ט) פְּתוּבָה פַּעַם א' נִמְצָאֵתִי בַז' בְּרִכּוֹת בַּא' שְׁנִשְׁאָ

גְרוּשָׁה מִן הָאֵירוֹסִין וְכִשְׁקָרָאוּ הַכֶּתוּב מִצָּאתִי שְׁכָתוּב בָּהּ א"ל לִפ' בְּתוּלְתָא וְשׁוּמָא הִיָּתָה בְּלַבֵּי דְחִיָּישִׁינֵן דִּילְמָא מְנִית הָאִי בְּעַל וְהוּ"ל אֶלְמָנָה וְתַנְשָׂא לְכַהֵן וְהָיָה רַע בְּעֵינֵי הַדְּבָר עַד שְׁמִצָּאתִי לְהָרַב זְקֵן אֶהְרֹן ו"ל סוֹף סִי מ"ב שְׁכָתָב שְׁאִין לְפַקְפַק מִשְׁמִיָּה דְגָאוֹן בְּתִיקוֹן שְׁטָרוֹת שְׁלוֹ וְהַטַּעַם דְּגִירוּשִׁין קָלָא אִית לֵהּ ע"ש וַאֲע"ג דְּאֶמְרִי עֲבִידֵי אִינְשֵׁי דְמַקְדִּישֵׁי וּמְגַרְשֵׁי בְּצַנְעָא הִיָּנוּ הִיכָא דְגַרְשֵׁי אַרוּסָה שְׁעַדִּין לֹא הִוָּחֲזָקָה בֵּא"א אָבֵל בְּנִשְׁוֹאָה דְהוּחֲזָקָה בֵּא"א קָלָא אִית לֵהּ וּלְפ"ד לְמַדְנֵוּ דְבַנ"ד שְׁהִיא גְרוּשָׁה מִן הָאֵירוֹסִין דְלִית קָלָא חִיָּישִׁין שְׁמָא יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְשֵׁם גִירוּשִׁין וְכִשְׁתַּתְּאֲלֵמוֹן קָרוּ לָהּ אֶלְמָנָה וְלֹא גְרוּשָׁה וּמְנִסְבָּא לְכַהֵן.

שׁוּב מִצָּאתִי לְהַרְשָׁבִיץ ו"ל בַּח"ב סִי קַפ"ג דְּכָתָב דְּבִשְׁאָר גִירוּשִׁין לֹא חִיָּישֵׁי דְקָלָא אִית לֵהּ אָבֵל בְּמַגְנֻרְשָׁת מִן הָאֵירוֹסִין דְלִית לָהּ קָלָא חִיָּישִׁין. וְהִילְכָף כּוֹתֵב מִתְרַבְּתָא וְשָׁכֵן הוּא ו"ל נוֹהֵג.

וּבָהּ שְׁעָתָא פָּאן נִמְצָא וְכָאן הָיָה נִהִירוּ דְעֵינִין רַב רְחוּמָאֵי ה' ר' מִשָּׁה סוּזִין נַר"ו שַׁד"ר אַר"ץ יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א וְעָרְעָר שְׁלֹא לְהַגִּיָּה אוֹ לְעֲשׂוֹת שׁוּם גְלוּי וְצָרִיף לְהַחֲלִיף כְּתוּבָה אַחֲרָת כַּמ"ש ה' בֵּית דָּוִד ו"ל וְנוֹמִיתִי דְלֹא אֶמְרָה הָרַב ו"ל אֶלָּא כְּשִׁטְעָה בְּשִׁמוֹת אוֹ בְּזֵמַן אוֹ בְּעִיר אָבֵל בַּנ"ד אִינוּ אֶלָּא גְלוּי מְלִתָּא לְאֶפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא לְכִשְׁיִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר ב"מ וְהַסְפִּימוּ עִמִּי חֲבִירֵי הִי"ו וְלִמְקַצָּת יֶרֶחִין גְּמָרוּ בְּדַעְתָּם הַבְּעַל וְאִשְׁתּוּ לְעֲלוֹת הַהָרָה הָהָר הַטּוֹב לְשָׁכֹן כְּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ ת"ו וְנִשְׁתַּדְּלִיתִי עַד שְׁגִלִיתִי אֲנִי בְּכַתְּנָן דְּמִתְרַבְּתָא מִן הָאֵירוֹסִין הִיא דְּנִדְאֵי בַכ"ה גַּאֲרָא לְמִיחַשׁ טוֹבָא וְאִנְיָתְפִלָּה שְׁלֹא יָבֵא לִידֵי מִדָּה זֹו כִיר"א וְעֵינֵן בְּמוֹהַר"ם סִי ס"ו וְבַהּ יַד אֶהְרֹן שָׁם: (יֹוֹד) כְּתוּבָה כְּתוּבָה אִשָּׁה וְב"ח.

רְאוּבֵן הִיָּתָה עָלֵיו כְּתוּבָה אִשָּׁה וְב"ח מְאֻחֲרִים וְעָמְדוּ הַב"ח לְפָנֵי ב"ד וְטַעַן שְׁאִין לוֹ מִמָּה לְפָרוֹעַ בְּלִיתִי כ"א גְּוִיָּתוֹ וְאִדְמָתוֹ וְעָמְדוּ הַב"ד וְשָׁמוּ אֶת הַקְּרָקַע אֲשֶׁר לוֹ וְהַכְרִיזוּ עָלָיו כְּדֵת מֵהָ לְעֲשׂוֹת וְכִשְׁרָצוּ לְעֲשׂוֹת לְהוֹרִיד הַב"ח בְּקָרְקַע נוֹעֲצוּ לֵב יַחַד אִישׁ וּבִיתוֹ וְעָמַד וּגְיָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ לְגַבּוֹת הַקְּרָקַע בְּכַתְּוִבָתָהּ וְיָצָא פ' נָקִי מִנְכָּסֵי וְשָׁאֵל הַשּׁוֹאֵל אִי מְהֵנִי לְרַמְאֵי רַמְאוּתָהּ אוֹ לֹא וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב תַּמָּן תַּנִּינֵן בְּעָרְכִין דַּכ"ג הַמַּקְדִּישׁ שְׁדֵהוּ וְהִיָּתָה עָלָיו כְּתוּבָה אִשָּׁה ר"א אוֹמֵר לְכִשְׁיִגְרָשְׁנָה יְדִיר הַנְּאָה וְרִי"א א"צ וְכו' פְּשִׁטָּא דְמַעֲשֵׂיו קִיָּיִמִין אַע"ג דְּמוֹכְחָא מְלִתָּא דְלִקְנוּנְיָא נְתַכְּוֹנוּ וְיָדִים מוֹכִיחוֹת הוֹיָין וְכֵן בְּעָרַב לְאִשָּׁה בְּכַתְּנָן אַע"ג שְׁצָרִיף לְהַדִּיר מ"מ מַעֲשֵׂיו קִיָּיִמִין אַע"ג דְּאִנְוִדְנָא דְמוֹכְחָא דְקִנּוּנְיָא עֲבוּד וְכַדְאֶמְרִי הָתָם בַּגְּמ' בְּעוֹבְדָא דְמִשָּׁה בַר עֲצָרִי דְקָאֵמַר מַר אַבְיִי לִיכָּא דְלִינְסָבִיָּה עֲצָה לַר"ה דְלִיגְרֵשׁ לְדְבִיתָהּ וְכו' אֶלְמָא אַע"ג דְקִנּוּנְיָא גְמו' הִיא אִין אַחַר מַעֲשָׂה פְלוּם וְלְכַתְּחִלָּה קָאֵמַר אַבְיִי דְלִינְסָבִיָּה עָלָה דְלִיגְרָשָׁה ש"מ דְשָׁפִיר מְצִי עֲבִיד לְכַתְּחִלָּה הָכִי אֶלָּא דְלַעֲנִין לְהַשְׁיִאוּ עֲצָה לְכַתְּחִלָּה אֶמְרִי בַס"פ ג"פ דַּקַּע"ד אֶהָא דְרַמִּינֵן לְאַבְיִי מִמְּלִתָּהּ דְאִיהוּ דְאֵמַר בְּדִינָא דְנוֹאֲחִרִיף לַפ' דְקִי"ל דְאִין לְשִׁנֵּי אֶלָּא מֵהָ שְׁשִׁייר הָא' דְהַמְשִׂיא עֲצָה לַא' לְמַפְּוֹר נִק' רְשַׁע עָרוּם וּמְשִׁינֵן בְּנוֹ שְׁאֵנִי וְצו"מ שְׁאֵנִי וּמְדַפְּלִיג לֵהּ בְּתַרְתִּי ש"מ דְכְּנוֹ אַע"ג דְלָאוּ צו"מ וְצו"מ אַע"ג דְלָאוּ בְּנוֹ אֶלָּא שְׁרָאִיתִי לְהַרְמ"ה ו"ל שְׁכ' בַסִּי קַל"ח שְׁכָתָב דְדוֹקָא עַד דְאִיכָּא תַרְתִּי אָבֵל בְּחַד מְהֵנָּה לֹא תַסְגִּי לִיהָ וּמְקָרִי שְׁפִיר רְשַׁע ע"ש וְצ"ע לְדִינָא בְּמַשְׂאֵי עֲצָה לְמַפְּוֹר בְּמַקּוֹם וְאֶחָרִיף אִם הָיָה מְקַבֵּל הַמְתָּנָה הָא' בְּנוֹ וְצו"מ

אי איפא לתא דנק' רשע ערום פהד דערבא דכתנ' נכעת לא ראיתי לא' מהמתברים שפכתב
דין זה וצריה לדעת בין הנושאים.

לדאתו עלה נהי דלינסביה עצה למעבד הכי מקרי רשע אי לאו בבנו וצו"מ הא מיהא
מעשיו קיימים דלהכי מקרי ערום כמ"ש רשב"ם ו"ל שם ואפתי איפא למימר משום
דבדודו להדירה וכשיבא להדירה יתברר האמת דאי קושטא הוא תידור הנאה ואי קנוניא
הם פורשין מעצמן דמריהט' דשמעת' מוכח דקודם גרושין ידירנה מדפרכיה רבא וקא
ידירנה הנאה קתני ואתה ליה אב"י אטו פל דמגרש בב"ד יגרש וכו' דאפתי איפא
למתנתא דכי אתיא למתבע הפתו' ידירנה הנאה אלא ש"מ דאין לו להדירה אלא קודם
גרושין אבל אחר גרושין אין אחר מעשה פלום וכן דקדק הרא"ם ו"ל שם ולפ"ז אם
עבר וגירש ולא הדירהו הנאה אע"ג דלקנוניא איכפון מה שעשה עשוי ותו לא מדירינן
ליה דאין אחר מעשה פלום אמנם הרא"ש ו"ל חלוק בדבר נדחה ראית הרמ"ה ו"ל אלא
פל זמן שתבא לגבות כתו' מחמיה ידירנה הנאה עיין במקונפצת לשם היא פאה אגב סיפא
לשי' הרמ"ה ו"ל ע"ע ולפ"ד ו"ל לא אהני לרמאה רמאותיה: ומעתה נובין ונדון לגבי
ב"ח היכי לידיינו דייני דהתם בערכין אמרו ההוא גברא דזבינהו לנכסיה וקא גירשה
לדביתהו שלחה ר"י בריה דרבא לקמיה דר"פ ערב תנו הקדוש תנו לוקח מהו א"ל תנא
פרוכלא ליחשוב וליזיל נהרדעי אמרי דתנו תנו דלא תנו לא תנו אמר ר"מ מ"ט דנהרדעי
בשלמא הקדוש משום רוןחא דהקדוש ערב דכתנ' נמי מצנה הוא דעבד ולא מדי חסריה
אלא לקוחות מפדי מידע ידעי דכל חד וחד איפא עליה כתו' אשה אמאי גיזל וליזבן אינהו
דאפסידו אנפשייהו ע"כ והנה במלתייהו דנהרדעי דקאמרי מרי דתנו תנו דלא תנו לא
תנו אמעוט פוליהו אנפי ב"ח ומתנה אבל לטעמא דיהיב רב משרשיא נהי דב"ח נמי איפא
טעמא דמידע ידעי ואינהו דאפסידו אנפשייהו אבל במתנה דליכא ה"ט אי אמרי' דלא
תנו לא תנו ל"ש ב"ח ל"ש לוקח ל"ש מתנה אבל אי אמרינן טעמא דהקדוש וערב נהי
דב"ח מכללא אתייהא הא מיהא מתנה אינה בכלל ומצאתי בירוש' פ"ה דנזיר דאיתי להך
מתניתין דערכין וקאמר דמודה ר"י בערב שצריה לידור נהדר מבעיא ליה מה אמר ר"י
במתנה מכינן שנותן מתנה בעין יפה הוא א"צ להדיר נשמעינה מן הדא קריבתייה דר'
חגאי הנה בעל חייב קרטם אתא מרי חובא וטרף אתא עובדא קמי דרב אחא אמר צריה
להדיר רי"א א"צ להדיר אמרינן חברייא קומי ר"א ור"י יאות אמר ר"א דאין חזר הוא
עליה לא אתי מרי חובא וטרף וכו' ונפק עובדא כר' אחא ע"כ ועוד מצאתי להירושלמי
הלז בס"ף ג"פ ועיין במפרשיו ועיין להרי"ף ו"ל בפ' ג"פ גבי ההוא ערבא וכו' שם דף
קע"ד דאיתי להך סוגיא דערכין ופסק דתנו תנו דלא תנו לא תנו ע"ש ועיין בתשו'
הגאונים בס' שערי צדק שער ד' ח"ד סי' ג' דף נ"ד ע"א בד"ה והלקתא פרב וכו' ע"ש
וצריה להתנישב בדבר ועיין להכנ"ה ו"ל ח"ב סי' צ"ט מ"ש משם הרשב"א ו"ל בתשו'
כ"י ע"ש: (יא) כתובת בנ"ד כת' הרב מוהריק"ש בהגהותיו לש"ע א"ה ע"ס קי"א דאם
מת בן האשה הא' בחיי אביו ואח"ך מת האב דאין בני הבן נוטלין כתו' בנין דכרין ושכ"כ
בתשובה ע"ש והיא לו נדפ'סה בס' אהלי יעקב סי' ס"ח ודייק לה מלשון התקנה דאמר
אינון משמע אינון דוקא ע"ש ולענ"ד אין א' מהפוסקים סובר בן מדלא השמיעונו חידוש
פנה וכמ"ש הרי"ף בפ' האשה שהלה בעלה וכו' מ"ד רב יהודאי גאון וז"ל ודאי אי
אימתהו לה"מ דרב יהודאי גאון לא הנה שתיק גמרא מנייהו עכ"ל וכלל זה השתמשו בו

גדולי ישראל מוהרשד"ם בחא"ה ע"ד שכתב ע"ד התוס' שכ' דבזה"ז אין פופין את האשה לעלות לא"י דאין לחוש לזה פיון ששאר הפוסקים כתבו הדין סתם ולא חילקו משמע דאין לחלק וכ"כ בפסקיהם ה' מוהרא"ם והר' כמוהאר"י ו' חביב שדין מקודש שאנו רואים שלא כתבוהו הפוסקים נראה ודאי דלא ס"ל וכו' עכ"ל וכ"כ בקיצור סוף סי' ס"א ע"ש ובסו' סי' שפ"ה כתב דאם באנו לחוש לסברת היחידים לא הנחת חיים לעולם וכו' עכ"ל ומוהריב"ל ח"א סי' י"ג די"ג ע"ד וח"ג סי' מ"א ומוהראנ"ח ז"ל בתשו' ח"א סי' א' דף ב' ע"ב בד"ה הינצא וכו' שהסכים לכלל זה ע"ש וכ"כ ה' משפט צדק ח"ב סי' ע"ו דף קכ"ז ע"א ומשם מוהרשד"ם ז"ל ושאר הפוסקים ע"ש: שוב מצאתי למרן בב"י ח"מ סימן ק"ז שחלק על תשו' מהר"ם ממה שלא אישתימיט חד מהפוסקים לכתוב דין זה ע"ש ותמהני מה' מוהרשד"ם סי' שצ"ב שחלק ע"ד הרב"י ותבר ליה לגזיזה וסבר לה מר דמקום הניחו לו להתגדר בו וכדאמר בפ"ק דחולין ע"ש והוא פלא הנה נתבאר דהגאון הרי"ף ואחריו נמשכים הרא"ם והר"י בן חביב ומרן בב"י ומוהריב"ל ומוהראנ"ח ומוהרשד"ם בא"ה ע"ב ובח"מ בב' תשו' וה' משפט צדק סברי מרנן דלא עבדינו עובדא בדין שחינדשאחד מהפוסקים ולא נמצא לזולתו מה גם דבנ"ד ש'.

יד אהרן המאסף לכל המחנות לא העתיק בספריו מ"ש מוהריק"ש בהגהותיו משמע כי היא לא ישרה בעיניו וע"ע להרב פ"ם שלמה חא"ה ע"ד סי' ל"ג דף צ"א ע"א וכו' ועיין להרב מוהר"ם ב"ח בכלליו שבסוף ספר גט פשוט סי' ד' מ"ש בזה וכעת אין הפנאי מספים להאריך: (יב) כתובה רודפי צדק מחזיקי פל ב"דק הנגשים אל ה' ששים ושמים לעשות רצון קונם ה"ה החכמים השלמים הדיינים המצויינים הרבנים המובהקים יושבי על מדין ב"מא תונס יע"א אתה ה' תשמרם וכצנה רצון תעטרם אכ"ר ונ"א: אחרי דרישת השלום מאל עילום זאת מן המודעות להשמיע במחנה קדשם עובדא דנא ותשובתם הרמתה מהרה תצמח ושכמ"ה: שאלה זו נשאלה מפ' אלמוני נאת שמו לא הגיד מעיר טראבלס יע"א ודי"ן: שאלה מצעשה שהיה כף הנה ראובן מתה אשתו והניחה לו בן ועמד ראובן ונשא אשה אחרת ואחר שנשתתה עמה ימים ושנים ויגדל הילד והגיע לפ"ק הנושא ועמד ראובן הנז' והשיאו אשה ובעת חנופתו עברו ביניהם דברי ריבות ומדינים בינו ובין אשתו ומתוך כך הוסיף לה על כתו' הא' סך מה בתורת תוס' ואחר זמן חלה ראובן ב"מ חולה הדק ולא נפל בחולה זה למשכב כמשפט החולה הנז' ב"מ ויצאו עליו ב"ח והיו דוחקים אותו ומחמת כן הוצרך למכור חצי חצרו לגוי א' והגוי הנז' לא רצה ליתן המעות עד שתסלק עצמה אשתו הנז' מחצי החצר הנז' ולסיבה שהנה חולה והב"ח דוחקים אותו אזי נכמרו רחמיה עליו והלכה עמו לב"ד יצ"ו וסילקה שעבוד כתו' מחצי החצר הנז' ונגמר המקח ביד הגוי בשטר זה שכתבו לו הב"ד יצ"ו וביני ביני נפטר ראובן בעלה הנז' וחל"ש ויהי היום באה האשה הנז' לב"ד לתפוע סכי כתוב' והתוס' שהוסיף לה בעלה הנז' בעת חנופת בנו ועמד היורש והוציא שטר המודעא שלא הוסיף לה הסך הנז' אלא מחמת שלום הבית ואח"כ עמדה האשה הנז' ותבעה כתובתה הא' ולא מצאה כתובתה מחמת שהיתה מופקדת ביד אחר מקדמת דנא וילעת עתה לא מצאה האשה הנז' שטר כתו' ביד אותו נפקד ותבעה כתובתה באותו שטר שיש בידה שכתבו לה בעלה בעת חנופת בנו הנז': איברא דידוע הוא שיש מחלוקת בין מרן ז"ל בש"ע ובין מור"ם ז"ל בהגה ע"ש ובזה נהרא נהרא ופשיטה איכא מאן דפסק כהש"ע ז"ל מפני דג' עמודי

ההוראה הם סוכרים פן ואיפא מאן דפסק פמורם משום דסברתו היא סברת רבנים וגאונים והם התוס' ז"ל וגאוני אשפנו רב שרירא גאון ורבים אשר אתם ז"ל כמו שהביא כ"ז מהרי"ק ז"ל אמנם בנ"ד כל אפיא שוין דלא איבדה כתו' דלא חיישי' לשמא פרעא כתו' דשטר זה בידה מ"ב איבדא לענין תוס' שהוסיף לה בעת חופת בנו אין לה פח לגבות בו מחמת המודעה הנז' אבל עיקר כתו' נדאי גובה בשטר זה שבידה דמימר אמרה שטרך במ"ב וכיון דלא חיישינן לפירעון גם לטענת מחי' לא חיישי' פדלקמן ועוד שטר המכירה יוכיח שלא פרעה כתו' דאם איתא דפרעה שטר כתו' אמאי הוצרך להביאה לב"ד לסלק שעבוד כתו' והני ג"כ האי שטרך דמכירה הנז' ושטר זה שבידה כפי תרי סהדי דאסהידו שלא פירעה כתו' הנז' גם לשמא מחלה לו כתו' לא חיישינן חדא פיון דמת מתוך חולי זה שעמדו לו בו הב"ח הנז' עד שמכר חצי החצר הנז' והוצרך לאשה זו שתסלק עצמה משעבוד אותו החצר הנז' ואותו חולי ב"מ רנבם פכנלם למיתה הן עומדים והאשה הנז' ידעה באותו חולי הנז' דרנבם למיתה וא"כ איך שינף לו דמחלה לו סכי כתו' הנז' עד שיירשו בנו הנז' שהוא מאשה אחרת וכ"ש דכמה מריבות וקטטות היו ביניהם משעת נישואין שלו ומחמת פן הוסיף לה על כתו' כנז"ל וכבר כ' הר"ן ז"ל סי' מ"ז דכל דליפא אלא ימים מועטים ביני ביני לא חיישי' למחלי' פלל או לפרעון דמסתמא נשאר הדבר כמו שהיה וסיים ז"ל וליפא למימר שמא פתב כתו' ע"י איזה הדיוטות שאין בקיאים בשטרות דזו לא שכיחא ומלתא דלא שכיחא לא טעני' לאינשי כמ"ש הטור ז"ל ח"מ סימן ק' ע"ש אלא ע"כ אין הפתו' אלא עפ"י סופרים בקיאים הממונים ע"ז ואית ליה קלא וכיון דהכא לית לה קלא לא חיישינן לכתנ' אחרת וכ"כ מוהרימ"ט סי' ק"ס דאם הוא עני בשעת חליו לא חיישי' לפירעון וכ"ש דלא חיישי' למחלי' דלא שכיחא דמהיכא תיתי למחול כדי שיירשו היורשים וכ"ש יורש פנה דלעולם היא שונאתו והוא שונאהו וכן ראיתי לה' משפטים ישרים ז"ל סימן ז' דהספים לדברי מהרימ"ט ז"ל הללו דאם היה עני בשעת חליו דליפא למיחש וכ"ש דלא חיישי' למחלי' דאין משביעין אותה שלא מחלה אלא אגב שבועה דלא התפיסה צררי אבל אם לא ע"י גלגול שבועה אין משבלי' אותה שלא מחלה וכ"כ מהרי"ט ז"ל בתשו' סי' ר"ט הביאו הרב לקט הקמח בליקוטיו ע"ש וכ"כ ג"כ המ"מ ז"ל סי' כ"ח בא"ה ע"ד קפ"ט שתפס במושלם דכל דליפא למיחש לפירעון פגון שהיה עני בשעת חליו לא חיישינן למחילה דלא שכיחא ולא אתיאיא אלא ע"י גלגול וכיון דכל הני רבנותא סברי מרנן דליפא למיחש לפירעון וכ"ש דלא חיישי' למחילה נדאי גובה כתו' וכ"ש בנ"ד ששטר שכתב לה בעת חופת בנו שהוסיף לה בו התוס' פתוב בו ג"כ עיקר פתובתה והביאה אותו לעת עתה לגבות בו כתו' הא' עם התוס' הנראה בהדיא שלא פרעה פלל כ"ש שהיה עני לגמרי בשעת מכירת חצי החצר הנז' ומת מתוך עניו נדאי דלא נפרעה וגובה פתובתה בשטר זה וכאמור זהו מה שנלע"ד הקצרה ולא להלכה נתפוננתי אלא לשאול את פי הרבנים הנז' איך יהיה משפט האשה הנז' ותשובתם הרמתה מהרה תצמח: זאת אשיב בענין האלמנה שתבעה פתובתה ואין שטר כתו' יוצא מתחת ידה ואייתי בידיה פלוגתא דמרן בש"ע ומור"ם ז"ל דלדעת מרן אינה גובה פלום ולדעת מור"ם גובה ומתוך דבריו שדעתו לפסוק פדעת מור"ם ואנן בדידן כבר נשאלנו ע"ז מהב"ד שבמח"ק יצ"ו והשבנו להם שבמקום שאין מנהג קבוע לפסוק פדעת מור"ם ז"ל אין לנו לזוז מפסק מרן ז"ל בש"ע ומה לנו להכרעת

דעתנינו ואין זה צריף לפנים פנודע: עוד פתב דבנ"ד פל אפיא שוין שלא איבדה כתו' ונהעמיד ע"ז ב' עדים גמורים הא' הוא השטר שפתוב בו התוס' שהיה שמור בינדה.

עד יום מותו ונהעד הב' הוא שטר המכר של חצי חצרו שהוצרכו לסלק שעבוד כתו' דאם איתא דהתפיסה צררי מאי סלוק שעבוד איכא הן אלה קצות דבריו ולדעתנינו הקצרה אין בעדויות הללו ספק להוציא מהיורשים כלל דמה שסמך על השטר שכתב בו התוס' דא תברתייה והוא שט' המודעא שכתב עליו הבעל דקי"ל שטר שלא ניתן ליכתב פמי שלא נכתב דמי פדאי' בפ' הרבית וכבר פתב מרן בש"ע סוף סימן ע' דשטר מכר שנכתב עליו מודעא נאמן המוכר לומר לו פרעתי לו דמי המקח דהו"ל פמלוה ע"פ ע"ש אמר מעתה דהו' שטרא דכתי' ביה תוס' מגן שוין ולא גמרינו מניה לענין הכתו' גם את הב' שטר מכירת חצי החצר דאם איתא דאתפסה צררי סלוק שעבוד כתו' מאי עבידתיה הא גמי ראיה פריכא היא מכמה טעמי חדא דאטו מאן דמתפיס צררי בב"ד מתפיס פי היכי דלהוי לה קלא א"כ לקוחות מנא ידעי דאתפסה צררי ומה גם דהלוקח גוי ולא מפניס בידיה ועוד בו דא"נ שמיע להו ללקוחות דאתפסה צררי אפתי לא סמכא דעתייהו דאמרי הדרא ומתדרא להו לבעל ושעבוד הכתו' על הקרקע פדקאי קאי ועוד דאשה גמי אפתי לא סמכא על הנה צררי דקי"ל דאם נאבדו אע"פ שייחדן לה אחריותו עליו פדאי' בר"פ אע"פ ועיין במרן ח"מ סימן קי"ז ע"ש ועוד שהרי פתב הר"א"ה ברפ"ק דבבא בתרא ונ"ל ש"מ סמוך למיתתו ארחה להתפיסה צררי פדי שלא תתבזה אלמנתו בב"ד עכ"ל ועיין להרב חל"ם סי' צ"ו סק"י ע"ש א"כ איכא למיחש דילמא אחר מכירת חצי חצרו אתפסה צררי סמוך למיתתו: גם מה שהעלה לדינא דהיכא דהבעל עני הוא ליכא למיחש להתפסת צררי וחיליה ממ"ש ה' המבי"ט ח"א סי' ק"י ע"ש הן אמת שגם ה' מוהרשד"ם בא"ה ע"ס קל"ב ובח"מ סי' שמ"ו פתב לטענה זו אלא דלאו עלה לחודה מסתמיך אלא בצירוף טעמי אחרוני ונתוס' בפירק הפותב דפ"ה דטענת לא לחוד לא מהניא וכ"כ הר"א"ש שם אלא דאוועוד הא קניהי סימנא הוא דסמיך ע"ש והכא בנ"ד פי יתבינו לה פל דילה דלא חיישי לפירעון פינו דהבעל עני וכסברת ה' המבי"ט ובעלמא קי"ל פל דליכא למיחש לפירעון לא חיישינו למחילה בהא דאין שטר פתובתה בינדה איכא למיחש למחל' כמ"ש ה' מוהרימ"ט בח"מ סי' קכ"ה וכ"כ הרב לשם בא"ה ע"כ"ל דהיכא דליכא שטר כתו' בינדה חיישי למחילה ע"ש קנצי למילין לענין דינא נלע"ד דכל דלא נקטא בינדה שטרא דכתובה אפילו בבעל דלא אמיד ועני היה אין לה לגבות מפתן פלום: איברא דטוב הדבר בעיני אלהים ואדם לפשר ביניהם ולא תצא אלמנה בינדים ריקניות דהאיכא אומדנות דמוכחי שלא התפיסה ובמחלוקת שנויה פמדן' וגם וכן אומדנא שלא מחלה דלא שביק אינש נפשיה ויהיב לאחרים ומה גם פי היו ביניהם ריבות ומדנים כאשר העיד השואל ונהי דלענין דינא לא מפקי מהיורשים בכח אומדנות הללו הא מיהא מהנו להטותם לפשרה אחר שתשבע האלמנה שבועת אלמנה ואם לא נתרצו בדין הפשרה צריף לקבל היורשים ח"ס שאינם יודעים ששט' כתו' אינו פרוע ומי שחותרמו אמת יעמידנו על דבר אמת הלא כ"ד צעירי צאן קדשים החופ"ה מתא תונס יע"א בס' נאמה תצונה את בני ישראל משנת ויעד ה' בישראל לפר"ק ושלם.

שואל נשאלנו מהב"ד של הק"ק טראבלס ונשאלה נאבדה ומהתשו' יוכן הענין: (יג) פתובה ראו ראינו גופא דעובדא דאיתשלו : עלה ומאי דאיפליגו בה רבנן יצ"ו פת

אוֹמֶרֶת כִּינּוֹן שְׂאִין הָאֵלֶּמְנָה שְׁטַר כְּתוּ' יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ אֵינָה גּוֹבֶה פְּלוֹם וְתַנָּא דְמַסִּיעַ
לְהוּ הַרְשֵׁב"ש ז"ל בְּתִשׁוּ' וְאֵנּוּ בְּדִידוֹן דְּגִרְרִינָא בְּתַרְיָה דְמָרְן בִּש"ע עֵין רוֹאֵה פְּסִיק וְתַנִּי
כְּעֵמוּדֵי הַהוֹרָאָה אֲשֶׁר הִבִּית נִכּוֹן עֲלֵיהֶם דְּכָל פְּמָה דְלֹא נִקְטָא שְׁטָרָא דְכַתְּנָבָה בְּיָדָהּ לֹא
גָבִיָא פְּלוֹם הֵלֹא זֶה הַדְּבָר מְפֹרָשׁ יוֹצֵא בְּדַבְרֵי גְדוּלֵי הַמּוֹרִים מְקוֹר נִפְתַּח וּמַעֲיִן הַמְתַּגַּבֵּר
כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וְכ' הֶרְדָּב"ז שְׁפָךְ נִהְגוּ כַּמ"ש הַכֵּן"ה ג בְּסִי' ק' אוֹת ל"א בַּהֲג"ה ט
וּמִשֵּׁם מוּהַר"א מוּטָל שְׁפָן רֵאוּי לְפָסוּק ע"ש אֲמֹר מַעֲתָה אִם בַּמַּח"ק נִהְגוּ לְדוֹן עַפ"י
פְּסִיק מָרְן בִּש"ע זֹה הִלְכָה הַעֲלָה כְּבָר מְלִתָּא אֲמֹרָה דְאֵינָה גּוֹבֶה בְּדִלָּא נִקְטָא שְׁטָרָא דְכַתְּנָן'
וּמָה שְׂיִישׁ לְעוֹרֵר בְּזֶה בְּדַבְרֵי מָרְן גּוֹפִיָה בִּש"ע ס' ס"ו ס"י שְׁכ' אִם נֶאֱבָדָה הַפְּתוּ'
מְדַקְדָּקִין בְּשְׁטָרֵי כְתוּ' הַקְּרוּבִים דִּינָה וְדִינָה דְעוֹלָה עִמּוֹ וְאֵינָה יוֹרְדַת וּמַגְבִּין לָהּ יַעו"ש
כְּבָר עִמְדוּ ע"ז גְּדוּלִים אַחֲרוֹנִים עֵינּוּן בַּה' חֲלֻקַּת מַחֲזֵק וְה' כ"ש דְאֹקְמוּ לְהַךְ בְּיָדוּעַ
שְׁלֹא נִתְפָּרַעָה אֲלָא שְׁחֻלְקִים בְּסוּף הַפְּתוּ' ע"ש וּלְהַרְב כַּנ"ה ג שְׁמ סִימָן ס"ו אוֹת ד' מָה
שְׁהָאֲרִיף בְּזֶה וּמ"ש עֲלִיו ה' יָד אַהֲרֹן שְׁמ וְאֵין צֹרֶף לְהַעֲתִיק הַדְּבָרִים הַנְּאָמְרִים בְּאַמַּת
וְאִם מְנַהֵג ב"ד שֶׁל מַח"ק לְדוֹן עַפ"י הַקִּים לִי בַּנ"ד כִּינּוֹן שְׁהַנְּכָסִים בְּחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁים ד"ת
וְהָאֵלֶּמְנָה בָּאָה לְהוֹצִיא מִיָּדָם פְּשִׁטָּא דְהַיּוֹרְשִׁים מִצּוּ לְמִימַר קי"ל פְּהִינִי רַבְּנוֹתָא וּמָה גַם
דְמָרְן בִּש"ע הַסְּכִים לְדַעֲתָם מֵאֵן חָשִׁיב לְהוֹצִיא מִיָּד הַמְּחַזְק דְתַלִּי וְיִיגִיָה בְּאֲשֶׁלִי רַבְרָבִי
הָאֵלֶּהִי הָאֲדִירִים הָאֵלֶּה זִיע"א הֵן אֲמַת שְׁבַמְנַהֵג עִיר קוּשְׁטָא יַע"א נֶחֱלְקוּ בּוּ רַבְּנָן סְבוּרָאִי
נ״ן כִּי רַבְּנֵי קוּשְׁטָא אָמְרוּ שֶׁהַר"י בְּנִבְנֻשְׁתִּי הַעִיד עַל הַרְב מוּהַרִימ"ט שְׁנַהֵג בְּבֵית דִּינוּ
לְפָסוּק כַּמ"ד שְׁגוּבָה אַע"ג דְלֹא נִקְיָטָא שְׁטָרָא דְכַתְּנָן בְּיָדָהּ וְה' מוּהַר"ש הִלְוִי וּב"ד הַצֵּדֵק
חֲלָקוּ עֲלֵיהֶם בְּכַוֵּנוֹת מְהַר"י בְּנִבְנֻשְׁתִּי מִשֵּׁם ה' מוּהַרִימ"ט כְּמוֹ שְׁבָא בְּאַרְנוֹפָה בְּתִשׁוּ'
שְׁהִבִיא הַרְב יָד אַהֲרֹן ז"ל שְׁמ בְּסִי' ס"ו ע"ש בְּאַרְנוֹף הָאֲמָנָם אֲלֵם צֵדֵק אִם הַפְּס"ד
שְׁאֲמָרָה הַפֶּת הָאֲחֵרֶת שֶׁהוּא לְמַרְיָה דְאַתְרָא וְשֶׁהַרְב דּוּד טִינְיָאֵר ז"ל שְׁאֵל אֵת פִּיו עַל מָה
אֲדִנִי הַמְּנַהֵג הַלְוָה הַטְּבָעוּ וְהַשִּׁיבּוּ דְבָר כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר הוּא מְקַוִּיִּים בְּחוֹתְמֵי חוֹבֵת גְּבָרָא
לְדוֹן וּלְהוֹרוֹת עַפ"י אוֹתוֹ מְנַהֵג הַקְּדוּם אִף אִם יֵשׁ אֵת נִפְשָׁכֶם לְהַעֲתִיק לְנָא טוֹכָס אוֹתוֹ
הַפְּס"ד אֲשֶׁר נִמְצָא לְעַמּוּד עַל בְּוֹרְיָן שֶׁל דְּבָרִים כִּינּוֹן ה' הַטּוֹבָה הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים
אֲמָנָם לְעַנְיָן דִּינָא הַרִי הוּא כְּמַבְנֵאֵר אִם אוֹתוֹ הַפְּס"ד מְקַוִּיִּים בְּחוֹתְמֵי בְּלָכְתָּם יִלְכוּ אַחֲרָיו
כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב זֶה הוּא דְרָפָה שֶׁל תּוֹרָה אֲבָל מָה שְׁנִסְתִּיעוּ מֵהַמַּעֲשֶׂה ב"ד שֶׁל מַהֲר"ח
וְאַתּוּרִי ז"ל לֹא שְׁמָה מְתִיא מְגוֹן שְׁוִיא וְאֵין הַפְּנָאִי מְסַפִּים לְהָאֲרִיף וּלְהַשִּׁיב עַל כָּל דְּבָר
וְדָבָר כֶּדֶת מָה לְעֵשׂוֹת סוּפָא דְמִלְתָּא דְעַתִּינוּ כְּךָ נּוֹטָה עַל דְּבָר אֲמַת עַל כָּל הַרְשׁוּם בְּכַתֵּב
אֲמַת וּלְשַׁלֵּם אֵין קִץ הֵלֹא פֹה דְבָרִי צְעִירִי צֵאן קְדוּשִׁים הַחוֹתְמִים פֹּה מְתָא תּוֹנֵס יַע"א
כִּינּוֹן עָרֵב ר"ח חֲנוּפָה מְשַׁנֵּת נַת"ן חַכְמ"ה נְדַעַת לִיצִירָה וְשַׁלֵּם: (יָד) כְּתוּבָה רְאוּבֵן רוּצָה
לְגַרְשׁ אֵת אֲשֶׁתוֹ וּלְהַגְבּוֹת לָהּ קַרְקַע וְהוּא אֵינָה רוּצָה לְקַבֵּל אֲלָא מְעוֹת בְּעֵין נִלְע"ד
שְׁהִדִין עִמָּה שְׁפָךְ כּוֹתְבִים בְּכַתְּנָן לְאַתְפָּרַעָא מְכָל שְׁפָר אָרְג נְכָסִין וְקַנְיָנִים וְכוּ' וְכ'
הַרְשָׁפ"ץ בַּח"ג ס' קס"ט בַּפ' נִסְחַ הַכְּתוּבָה אָרְג הוּא תְּרַגּוּם נְחָמֵד שֶׁהוּא תְּרַגּוּם נְחָמֵד
הַעֲזֵן לְמַאֲכָל וְכוּ' וְכַתֵּב.

עוֹד שְׁהַמְעוֹת הֵם בְּכָלֵל נְכָסִים וְקַנְיָנִים הַכְּתוּבִים בְּשְׁטָר הַפְּתוּ' ע"ש וַע"ע לְה' הַמְבִי"ט
ח"א ס' רס"ה וּבְנוּ מוּהַרִימ"ט חַא"ה ע ס' ב' וְה' בֵּית דּוּד סִימָן ס"ה מְהַסְפֵּר ע"ש וַאֲע"ג
דְגַבִּי יְתוּמִים אֲפִלְיָגוּ רַבְּנוֹתָא כַּמ"ש בְּטוֹר ח"מ ס"י ק"ח וּבְמָרְן ב"י שְׁמוּבִש"ע שְׁמ
פְּסִיק כַּמ"ד לֹא מְהִינֵי תַנְאָה ע"ש ה"ד לְגַבִּי יְתוּמִים אֲלָא עַד דְמְפָרֵשׁ הָא מִיָּהָא לְגַבִּי דִינָה

לכ"ע מהני תנאה ופשי' דהאידינא מעות שפיר מקרי עדית ושפר ארג נינהו ואע"פ שמגרשה בטענת שאין לו בנים דבכ"הג נתבאר בטוש"ע בא"הע סימן צ"ט דשמין לה בגדי חול ע"ש שאני התם דבאומדן דעת תלמיא מלתא משא"כ לענגן גביה דבתנאה תליא מלתא וקא אתני כנלע"ד הקצרה: (טו) פתב יד נשאלתי מרחימו דנפשיין החו"ש והכולל שד"ר מאר"ק צפת תוב"ב כה"ר יצחק נר"ו זרע רב מוהר"י פראג"י ז"ל לחוות דעתי קלה פמות שהיא בדין עסק כת"י מטרת הקדש רבני ומנהגי עה"ק ת"ו ודי"ן מודים אנחנו רבני ומנהגי.

עה"ק ת"ו שאנחנו חייבים חוב גמור ומלנה זקופה להחו"ש כה"ר ש"ף יצ"ו סף ת"ק גרושו"ש עראבי"ש מאשר לקחנו ממנו בתורת הלואה לצרכי הע"הק הנז' ועד ובעד שעבדנו לו להתפרע סף הנז' מנדבת וקצבת עיר ארג"יל יע"א ושלא יוכל שום שליח מאשר נשלח מע"הק הנז' לבני מערב ולא לשום מקום שיקח מעיר ארג"יל אפי' פרוטה עד שיתפרע החוב הנז' וכל נדבת וקצבת העיר ארג"יל הכל יהא אסור עלינו כבשר קרבו ותוקף שטר זה פתוקף כל שטרי חובות דנהיגי בישראל פהוגן וכת' רז"ל והכל הנה בקש"ם ובש"ח וכת' זו כל זמן שהוא קיים הנה עלינו כפאר מקוים בב"ד שלא נהנה נאמנים לומר פרענו ולראית האמת ח"ש בע"הק צפת ת"ו ש' הת"ס ליצירה והכל שריר ובריר וקיים.

שמעון גיוזו. יוסף דינאש.

יצחק נחמיאש. יוסף שלתיאל.

אליה אשכנזי אברהם מולכו. ידיד שגשול.

יוסף אלאגים וכתוב עלונה הנפק מב"ד שבירושלים ת"ו מוהר"א יצחקי. מוהר"י קונקי. מוהר"ד פהן. חלקם בחיים זיע"א.

ומתו הלווים גם המלנה גם בניהם עד דור שלישי קמו השרים לאמר תנה את נשי ושלחו מורשה לארג"יל יע"א לגבות מנדבות וקצבות שלקהם יורה המורה שורת הדין עם מי יבא שכמ"ה: תשובה באמר זקוקין דנור מלכי ואפרכי סרכי קטנם עבה פענבי דינר נהר דיעה מאן עייל בר בי רב דחד יומא מגן שניא ולא שמה מתיא ומחשבתו ניקרת מתוך מעשיו מעשה קוף בעלמא האמנם אלם צדק משתיקותא בתרי יפה היתה שתיקת וניב שפתיים מאלמ'ים מאלמ'ים מאן דאלי'ם גבר אכל באמת אמרו גדולה אהבה וכו' ומשום מצנה לשמוע דברי חכמים פי הפציר בי עד בוש ולא נתני הנשכ רוחי באשר דבר מלך שלטון אמרתי אלקטה באומרים אמרות טהורות שיחתן של חכמים הלא בספרתן ספר דתא ולהרצות הדברים לפני ג' הרועים ארישא קאי רב מרי רבי אבא מירא דכיא נ"ר ועמו השר שר האלף דוד מלך ישראל נגר ובר נגר נ"ר ומורי גם הוא ה' חק נתן ה' עליהם יחיו ומפומיהו דרבנן תסתיים שמעתתא מד"ן נשמע שמועה טובה: בראש אמיר מודעת זאת תשו' הרא"ש ז"ל פלל ס"ח סי' ד' היא באה בטח"מ סימן ס"א סי"ז בראובן שהוציא שטר על ז' אנשים מהקהל ויש לו כמו שלשים שנה ולא נשאר מהלווים וכו' וכן אני עושה כשפאים לפני שטרות ישנים אני חוקר דורש להוציא הדין לאמתו וכו' עכ"ל וכת' עוד מוהריק"ו ז"ל שורש קצ"א דאע"ג שפכת בשטר שקבל

עליו הלנה בש"ח שלא לטעון שום טענה נגד השטר מ"מ ראשי הקהל והב"ד מוטל עליהם לחקור בדבר פדי להוציא הדבר לאמתו וכתבו מור"ם ז"ל שם ס"ט ע"ש ועיין בתשו' מוהרשד"ם ז"ל סימן קכ"ט ושם"ו ובכנ"הג ז"ל לשם בהג"הט מאות יו"ד ובח"ב אות כ"ג ע"ש איכו השתא מלתא דרמאי לבקש פל טצדקי בהאי שטרא פיון דינשן נושן הוא יותר מס' שנה ורפנן תקיפי ארעא ייחדו לו מקום לגבות ומקומו מושפר לו ג"כ התפיסו נדבת עיר ארגיל יע"א כבשר קרבן וגם פי נשבעו בש"ח הס פי לא להזכיר אחרו פעמי מרפבותי מלגבות ב"ח את חובו: דורשין תחלה אי דינינו ליה כשאר כ"י דעלמא ובאנו למחלוקת אבות העולם בטעין לנה פרעתי אי מהימן או לא שיתבאר בס"ד או"ד פיון דחזינו לרפנן דשויהו אנפשייהו כשטר מעליא ממ"ש ותוקף שטר זה כתוקף כל שטרי חוב וכו' ועוד בה מ"ש עוד עלינו כשאר מקויים וכו' ונהי דלגבי לקוחות לא מהני להו ולא מידי פיון דליכ' סהדי דמפקי קלא דחתימי עלויה אלא לונים גופייהו דילמא הא מיהא מהני לשווייה כשטר דאי אמרי פרענו לא מהימני לכ"ע ולענ"ד יש להוכיח דכי כתב פהאי לינשא נמי לא מהני ליה ולא מידי מדחזי לרפנותא דמקוהו אקהתא לפת הסוכרים דבכ"י נאמן לומר פרעתי מהא דאמרינו בכתובות דכ"א אבל אמגילתא לא וכו' וכתב מאי דבעי ותנן הוציא עליו וכו' דכי פתיב הכי מאי הוי הא מצי למימר פרעתי ונלע"ד לומר דנדאי האי גברא פיון דלעולם לא לנה מהאי דנקיט כ"י אינו טוען אלא לעולם לא לוייתי דקושטא הכי הוא וכי מפיק האיך כ"י הוהזק כפרן לאותו קמון ותו לא מצי למטען פרעתי בדאמר לא לוייתי כאומר לא פרעתי ודו"ק.

(ואין לתרץ דהא דמסיים עלה ודוקא חספא אבל אמגילתא לא וכו' סתמא דתלמודא הוא דקאמר לה ולא אביי וסתמא דתלמודא ס"ל כר"ל דאמר חזקה דלא פרע אינש גו זמניה דה"נ קי"ל לדינא אבל לאביי ליכא למיחש למכתב אמגילתא דהא ליתא דא"ה אמאי נקט אביי חספא אלא ש"מ משום דילמא משפח לה אינש דלא מעלי וכו') שוב זכיתי לראות לאחר זמן לה' בע"הת סוף סי' שי"ג שכ"כ ע"ש והרשב"ץ בח"א סי' ל"ב כ' ויש לדחוק לדעת הגאונים דאביי עצה טובה קמ"ל דשמא יאמר לא לוייתי כלל דהשתא לא מהימן וכו' עכ"ל ולענ"ד תי' מורנוח הוא דנדאי אומר לא לוייתי דאיהו קים ליה בגויה דלא לנה וכדכת' וכ"ה בבע"הת שם ועיין בהרא"ש ז"ל מה שתי' ובהר"ן ז"ל לשם ובה' של"הג ובסביבות המרדכי לשם ובמרדכי ז"ל ס"פ ג"פ וילעולם הוק' לענ"ד במאי דק"ל לרפנן מעיקר' דכי טעין פרעתי נמי לא מהימן אלא בשבועת הקסת דכבר נתקנה בימי אביי דהוא מריה דהאי דינא אמטו להכי קמזרה אביי שפיר פי היכי דלא ליתי לידי תשלומין אי לא בעי לאשתבועי ואי לא בעי לשלומי שבועה מיהא רמאי עליה ובינותי בספרים וראיתי לאבי התעודה הרשב"ץ ז"ל אף הוא ראה ותי' דהא אפי' טעין ליה מלנה ע"פ מצי לאשבועיה ע"ש ובעיקר קו' נ"ל לתרץ דאביי.

חייש דילמא פתיב ביה נאמנות. דאביי גופיה ס"ל דנאמנות מהני נאפי' טפי מסהדי.

כדאיתא בשבועות דף מ"ב וכ"מ להריטב"א ז"ל בחי' שתי' פן ת"ל והרא"ה ז"ל תי' דחייש דילמא פתיב ביה קביעות זמן הפירעון ויפרענו תוך זמנו דתו לא מהימן למימר פרעתי דחזקה לא פרע אינש גו זמניה עיין במקו' לשם ואחז"ר נדפס ובא ס' אורים ותומים להגאון מהר"י אשפנזי ז"ל וראיתי לו בסי' ס"ט דכתב להאי שנויא משמיה

דהרמ"ה בסי'ד"ן ואותב"ה דמריה דהאי דינא אב"י נאיהו גופיה ס"ל דפרע אינש גו זמניה כדאימא ביהשונתפין דף ה' ע"ש ומעשה לא על הרב ד"ן ו"ל קו' הרב ו"ל אלא גם על הר"א"ה ו"ל אשר לא שזפתו עין הגאון ו"ל וכזאת וכזאת קשה לענ"ד על מ"ש במקונצת לבתרא במ"ד לדף קע"ד וז"ל וא"ת וכינן דהא דר"פ במלגה ע"פ הוא ולא במלגה בשטר ונתמי לאו בני מעבד וכו' ת"ל פיון דליפא שטר א"ל דילמא פרעיה אפוקהו תשובתה משפחת לה פגון דמת אפוקהו בתוך זמן דלא עביד אינש דפרע גו זמניה עכ"ל.

והוא פלא דר"פ עבד פאב"י ור"ב דס' דפרע אינש גו זמניה כדאימא בפ' השונתפין ואף אם נאמר דכונת הר"א"ה ו"ל לשנויי להרי"ף ו"ל דפסק דבכת"י נאמן לשיטתיה דפסק כר"ל דאמר חזקה דלא פרע גו זמניה מ"מ אפתי לא איפרוק פיון דע"כ לאב"י גופיה לא מתוקמא מלתייה ביה שנוייה וע"כ לאוקומה בחד מהנה שנויי דש'נו רבנו בדבורייהו מ"ל להר"א"ה ו"ל למצדד אשנוייה אחרניא וקדרא קו' הגאון ו"ל לדנקתה אף מ"ש עוד וז"ל אבל אי קשיא דאמאי לא תירץ דכתיב ביה נאמנות ע"ש פ"ב פתבתי דהריטב"א וז"ל בחי' לשם תי' פן ובמקו' לשם וכ"כ הנ"י ו"ל ס"פ ג"פ וכ"ז מעלומי העין עין העדה הגאון ו"ל: וראיתי לה' קרבן נתנאל ו"ל שגדפס בקרב ימים שכתב ע"ד הר"א"ש ו"ל הנתינים למעלה וז"ל או שיקתוב בו נאמנות או שיקתוב בו זמן ע"ש והדברים עתיקין בהר"ן וקריטב"א והר"א"ה במקונצת פאשר הובא וע"ע בתשו' מוהר"ם ו"ל שהביא מן הב"י ו"ל הלא היא כתו' בס' תומת ישירים סי' ק"ט ובפרישה ובב"ח וכנ"ה ו"ל לשם ובשו"ת משאת משה ח"ב סי' י"ג ע"ש.

לדאמון עלה מדחזינו לרבנותא דמהדרו לאשפוחי גוונא דלא מצי למימר פרעתי בכת"י ולא אשפתמיט חז מנייהו לאוקומי מלתייה דאב"י דחזיני דילמא פתיב ביה וכ"י זה שיהיה דינו פשטר ש"מ דכי פתיב נמי הכי לא אהני ליה ולא מידי: ועוד נשמעיניה מן הדא ממאי דכ' מוהר"א"י ו"ל בפסקים סי' ר"א בכ"י שכתוב בו ונחתימת ידי תהא עלי פקנין עדים דלא מהני ולא מידי פיון דלית ליה קלא ואנשו ליה ע"ש ופסקו מור"ם שם והני טעמי דכתב בהא נמי בנ"ד שייכי וזה ברור לע"ד וכ"ה בשו"ת הרדב"ז ו"ל ח"א שבשני סי' תפ"ג: שו"ר למוהראנ"ח ו"ל בראשו' סי' קי"ז עלה ונסתפק בכ"י דכתיב ביה הכי ואייתי בידיה תשו' מהרא"י ו"ל הלזו וכתב לכאורה לא יפה פחו אלא מהעדאת עדים וקי"ל דא"צ לפורעו אבל הקא דיפה פחו בשטר מהני אבל לפ"ד מהר"א"י ו"ל יש להסתפק וכו' עש"ב ואחה"ר מעצמותיו הקדושים אחר אשר הביא אל'ה בידו תשו' מהרא"י ו"ל דמסתמיך ואזיל אתרי טעמי דכתב הר"א"ש ו"ל ומינה יליף לנדונו הנך טעמי גופייהו שייכי למאי דמספק"ל וכבר הושג מה' ש"ף.

ו"ל סקי"ז עש"ב וכ"ש לפום מאי דכתיב בעניויתינו. להוכיח פן: מאחר עלות באר היטב דלא הוי אלא פשאר כ"י דעלמא איפו השתא נחזי אנו עיקרא דמלתא באשלי רב"י תליא ארישא קאי אהא דתנו בס"פ ג"פ הוציא עליו כ"י וכו' דבעי ראב"ן בהחזק כ"י בב"ד אי גבי משעבדי ופשיט ליה דאינו גובה ואותב"ה נאחדר ליה דהתם בשעת פתיבה וכו' ופירש רשב"ם ו"ל שלא יוכל לומר פרעתי.

וכו' ע"ש.

וכ"ד הרמ"ה ו"ל כמ"ש המרדכי שם משם הר"י מפרי"ש ו"ל ובפ"ב דכתובות לשם וכ"כ
ה' של"הג אשר סביבות המרדכי לשם וכ"כ התוס' לשם אבל הרא"ש והשל"הג ו"ל
כתבו דר"י קאי פדעת הגאונים דס"ל דנאמן: והרי"ף ו"ל פתב גפי האי דמבעיא לראב"ן
ו"ל דאי טעין דפרעיה משתבע היסת ונפטר דהוי פמלנה ע"פ דאין צריה לפורעו בעדים
שו"ר להרשב"ש שפכת שמצא לה' אביו ו"ל שהביא ראיה מהאי עובדא להגאונים ו"ל
הנ"ל דבכ"י נאמן לו' פרעתי ולשם מצדד אי בעדים לחוד סגי או דבעינן נמי קנן וה'
המאור ו"ל חלוק הנה ואומר דלעולם מצי טעין מלנה שטרף בידי מ"ב ומוכיח מלישנא
דמתני' דקתני גובה מנכסים ב"ח ואילו פדברי הרב ו"ל היל"ל דאם טעין פרעתי דנאמן
ע"ש ור"ל בשלמא במלנה ע"פ פיון דלא תפיס מידי בידיה מאי אית ליה למעבד ומאי
מצי א"ל אידה אבל בכ"י פיון דנקיט פתבא בידיה סד"א דמצי א"ל אידה אם איתא
דפרעית שטרף במ"ב כשטר שיש בו עדים קמ"ל דלא וטעמא פדבעינן למימר קמן
ומדלא קתני הכי ש"מ דקושטא קאי דלא מהימן פיון דמצי א"ל שטרף במ"ב ובזה
פמדונה שלע"ד נסתלקה השגת הרמב"ן בהשגות אבל אין להוכיח מדפליגיהו תנא
במתני' בתרתי מלנה בעדים לחודה וע"י כ"י לחודה ש"מ דלא וקדא דינא אית ליה דע"י
עדים נאמן לומר פרעתי וע"י פתב יד לא מהימן פיון דלענין גביית ב"ח ולא ממשעבדי
פי הדדי נינהו הא ודאי לאו מלתא היא דעיקר מטרין דאיכא בינייהו בטענת פרעתי לא
תני ליה אלא ודאי מהא לא אייריא פלל דתנא סבר גביית הלואות אגיל ונקיט: וראיתי
להרשב"ף ו"ל שם דק"ל לשיטת הרי"ף דסבר מהימן לומר פרעתי מדקתני גובה האי
לישנא משמע דהלה כופר ואפי"ה גובה ע"ש ואנכי לא ידעתי איך יצא דבר זה מפיו
דה"נ במלנה ע"י עדים קתני פהאי לישנא ותקשי למ"ד דהמלנה בעדים א"צ לפורעו
בעדים וקי"ל הכי וצע"ד: וכתב הרמב"ן במ"ה לשם דעיקר טעם הגאונים והרי"ף ו"ל
דכינן שאינו גובה בו ממשעבדי אין מקפידים עליו ומניחין אותו ביד מלנה אע"פ שהוא
פרוע ע"ש וכ"כ התוס' דכתן' לשם בטעם הדבר וכ"כ ה"ה ו"ל יעו"ש ועיין בפירק א"ן
דע"ב דא"ל ניתי עדים וכו' דאמאי לא א"ל פתוב לי כת"י אלא ש"מ דבכת"ו נאמן לומר
פרעתי אע"ג דלא חשיד גברא רבה דכונתיה מיהו איכא למיחש פן ימות וא"ת שיכתוב
לו נאמנות הא מלתא טריחא ליה ועיין במקובצת לשם מה שהאריה בזה ולענ"ד קשה
מהא דתנן שט"ח המוקדמים פסולין לגבות בהם ממשעבדי אלא מב"ח וכתב הטור סי'
מ"ג בשם רב אלפס ו"ל דאי טעין ואמר פרעתי לא מהימן ע"ש דמצי אמ"ל אידה שטרף
במ"ב אלמא דלאו בגביית משעבדי תלייא דלעולם אי תפיס מלנה שטר או כת"י מצי
אמר ללנה אם איתא דפרעית שבמ"ב ונ"ל דשטרי חוב המוקדמים שאני פיון דמדינא
חזי למגבי בהו ממשעבדי מפאן ולהבא אלא דרבנן קנסו היתרא אטו איסורא וכ"ש דבעי
חקירת חכם לברר דמוקדמ הוא כמו שנת' בטור שם ע"ש א"כ בנדאי בכ"הג הו"ל ללנה
לאזדהורי למשקל לשטרא א"א דפרעיה אבל בכ"י דגרע טפי מהימן: וראיתי לה' של"הג
ו"ל בכתן' לשם דמותיב לסברת הרי"ף ודעמיה ו"ל מהא דפריה הש"ס סאהא דתנן
במציעא דף י"ג מצא שטר שאין בו אחריות יחזיר דא"נ בשאין חייב מודה אמאי יחזיר
נהי דממשעבדי לא גבי מב"ח מיהא גבי ואמאי פיון דלא גבי ממשעבדי אינו חושש עליו
והו"ל כשאר כ"י דנאמן לומר פרעתי דאיהו אינו מודה וכי החזיר מאי הוי ות' דשאני
התם דשם שטר עליו ע"ש ובהכי ניחא נמי הך דשט"ח המוקדמים: אלא שכ"ז איננו

שנה לי בעיקר טעמו של דבר דש'נו רבנו בדבורייהו דגריעותא דכת"י היינו דלא גבי
משעבדי דניחוי אנו עיקרא דדינא דנדאי אין גובין מהמשועבדים במקום שיש שם ב"ח
והיכא דאית ליה נכסי ללנה גבי מניה ואפי' מגלימא דאכתפיה ואיך לא חניש לנה דילמא
הדר פרע מניה ושביק לכת"י ביז מלנה ובשטר פינו דגבי ביה משעבדי היכא דאית
ליה נכסי ללנה קפיד טפי ושקיל ליה מניה דמלנה פגון דא אמרי' על חיי עצמו לא חס
וכו': אף אוסיף להביט מה שסיים הרמב"ן ז"ל וכתב וז"ל ואין נוהגים פן בכת"י עדים
מפני שיש לו קול וזיילי נכסי דלנה שיהי גובה בו מהמשועבדים עכ"ל דעיקר דמלת'
תליא בקלא אי אית ליה או לית ליה ומשום דזיילי נכסיה חניש טפי ושקיל ליה לשטר
שישתקע הדבר ולא יאמר ותדע דעדים אינהו דמפקי קלא שיהי גובה בו מן המשועבדים
וטעמא דגבי משום דשטר קלא אית ליה ולקוחות אינהו דאפסידו אנפשייהו כדאיתא
התם בס"פ ג"פ אבל כ"י פינו דליכא סהדי דמפקי ליה לקלא דמה"ט לא גבי ביה
משעבדי א"כ לא זיילי נכסיה הילכף לא חניש ליה ושביק ליה ביז המלנה ולא דעיקר
טעמא בגביית משעבדי ולא מייתי מניה הרמב"ן ז"ל אלא להוכיח דעדים מפקי לקלא
והתם משום לקוחות והכא בזיילי נכסי כנלע"ד בכוננת הרמב"ן וז"ל הרב העיטור דף
ס"ד ע"ד ואע"ג דאמר ר"פ האי מאן דמפיק שטר אחבריה וא"ל שטר פריעא הוא
לאו פל כמיניה התם חתימי סהדי פינו דלית ליה קלא דגבי משעבדי לא הנה משהי ליה
בידיה אבל הכא לא חש ביה עכ"ל והמדקדק בטיב הלשון יודע צדיק סעד וסמך
לפירושינו ודוק הגם שדברי התוס' וה"ה לא משתמע הכי וע"ע בדברי רבינו בפ"ד מה'
טוען ה"ד וכמ"ש הלח"מ ז"ל ובר"פ ז"ך מהלכות מלנה ובשם הראב"ד וה"ה ז"ל שם
ובב"י סי' ס"ח וש"ף שם: ונחזיתה להרא"ש בכחן' לשם דאיתי לדעת החולקים וס"ל
דבכ"י לא מהימן לו' פרעתי מידי דהנה אשטר שאין בו אחריות וכדק' לה' של"הג ותי'
ומיהו מתוך שאין עליו עדים לא חשש לתבוע כ"י עכ"ל ולא ידענא מאי היא דאי משום
משעבדי הא מייתי משטר שאין בו אחריות ואי משום קלא ואנשי ליה הא הדר קאמר
לה"ט ואפשר דרמז למ"ש הבע"הת וכדבעי' למימר קמן: ותבט עיני להרשב"א ז"ל בס'
הלז דל"ז שהביא דין זה במחלוקת אבות העולם והכריע פדעת הרז"ה ודעמיה ז"ל
מאותה שאמרו בהמוכר דף ע' המפקיד אצל חבירו בשטר ואמ"ל החזרתי לה נאמן ולא
מצי אמ"ל איך שבמ"ב פינו דאית ליה מגו דנאנסו אלמא אי לא דאית ליה מגו לא
מהימן ואע"ג דלא גבי ביה משעבדי דאפתי מצי א"ל שבמ"ב וכן מצאתי להריטב"א
בחי' לשבועות במ"ד לדר מ"ה וכ"כ הנ"י בפ' המוכר לשם דק"ל הכי משם הריטב"א
ע"ש והנה לפום מאי דכתי' בעניו' בכוננת הרמב"ן אפתי לא איפרוק דבשטר פקדון א"צ
סהדי מפקי לקל' לא זיילי נכסי דנפקד ולקוחות מאי אית להו למיחש דדילמא שלח יד
בפקדון הא ליתא דאחזוקי גברי ברשיעי דגזלנותא לא מחזקינן וכמ"ש המרדכי בפ'
הנזקין גבי עמרם צבעא ע"ש ואדרבא מדאפקידו אינשי גביה ש"מ דגברא מהימנא הוא
ולקוחות לא אסיק אדעתיהו ולנה נמי לא מזדהר למשקל ליה לשטריה דאדרב' טיבותא
היא לגבייהו ומעלי להו לנכסי אבל לפי מ"ד השל"הג ניחא ואע"ג דיש לחלק דלאו ש"ח
הוא פלל ואפשר דמה"ט ל"ק להו להרשב"א והריטב"א והנמק"י ז"ל אהך מהך דשטר
פקדון דאין שם שט"ח עליו פלל ולא ק"ל מהך דשטר שאין בו אחריו' דפשיטא להו ז"ל
דכינן דשם שט"ח עליו קלא אית ליה ואיכא דשמע להאי ולא שמע להאי: שבתי וראיה

להרשב"א ז"ל גופייה בשניות סי' ס"ג דמותיב לסברת הרי"ף ז"ל מהה דשטר שאין בו
אחריות עין רואה דלא שמיע ליה הה שינוייה דה' של"הג ועדין איכא למימר פדכתי
דעיקר הכרעתו מסתמיה ואזיל אהה דשטר פקדון גרידא תדע דבראשו' סי' אלף ל"ז
ובשניות סי' קל"א ובח"ג הנדפס מחדש סי' מ"ב גם הריטב"א בחי' לשבועות לשם משם
הרשב"א ז"ל גופייה רמי ומותיב מהה דשטר פקדון ואידה נקטא אגב דק"ל מההיא: ועוד
ראיתי להרשב"ץ ז"ל לשם שכ' משם תשו' הרשב"א ז"ל וז"ל ואם מפני ששינונו אותה
בהדי מלנה את חבירו בעדים לא להשוותו לגמרי אלא לב"ח עכ"ל ואפשר דדיוקא דידהו
ז"ל דאם איתא דלא מהימן בכת"י הו"ל לתנא למנקט להוציא כת"י בתר חלוקת המלנה
את חבירו בשטר דהוי דומיא דידה דאיכא שטרא ובתרונייהו לא מהימן לומר פרעתי
אלא ש"מ לאורו"י דל"ד אלא למלנה בעדים דוקא ולהשוותו השואה גמו' אע"ג דאיכא
למימר דתנא תרי מיני הלואה בעדים בעי למנקט בהדי הדדי מ"מ הו"ל לאשמועי' הה
חידושא טפי דאיכא תרי מיני כת"י נמי: עוד פתב הרב המאור ז"ל ודאמר ר"פ האי מאן
דאפיק שטרא וכו' לאו דוקא אלא ה"ה לכת"י ע"ש ובפ"ג ע"פ דף עק"ב אמרי' ההוא
שטרא דנפק בבי דינא דר"ה וכו' פירשב"ם והנמק"י ז"ל דהיינו כ"י ע"ש ולשון הרמב"ם
בזה אינו מבין לע"ד שכ' בפכ"א מה' מלנה ה"ט וז"ל שטר שכתבו וכו' דמשמע בשטר
ע"י עדים ואח"ך פתב אג"י פב"פ לוית' ממה וכו' דהיינו לישנא דכ"י וקטור בסי' נ' פתב
דמיירי דוקא בשטר אבל בכ"י נאמן במגו דפרעתי ע"ש ובמ"ן הב"י ז"ל ונהדין פלוגתא
באידיך תליא דקטור וקמ"ן ובע"הת דמפרשו' לה בשטר דוקא משום דק"ל בכת"י
נהימניה במגו דפרעתי משום דרבנן אזלי לטעמייהו דסברי מ"ן דבכ"י נאמן לומר
פרעתי אבל רשב"ם ודעמיה ז"ל ס"ל דבכ"י אינו נאמן לומר פרעתי משום ה' מוקמו' לה
בכ"י דלית ליה מגו דפרעתי ושטרא דנקט תלמודא לאו דוקא וכן הה' דר' פפא דאמר
האי מאן דמפיק שטרא וכו' ומעתה דעת הר"ן ז"ל בתרונייהו שטרא לאו דוקא אלא
ה"ה לכ"י ועיין בה' כנ"הג סי' נ' לשם: איברא דאפתי ק"ל ע"ד הרמב"ן וקטור דמפרשי
לה שטר דוקא דאמאי לא ניחא להו למי' דכ"י נמי וכגון דכתיב ביה נאמנות א"נ בתוך
זמנו א"נ פשטיב מודה דחייב אפתי בריא בחיובא שלא דלאו ממה קאמר אלא דהא
ליתא דאפתי ליהמני' במגו ונהימו דק"ל ז"ל מיהו הנה' ק' טפי ואפשר משום דשטרא
אפילו בלא נאמנות ותוך זמנו וכ"י דוקא בחדא מהנה' לא ניחא להו למימר הכי ועיין לה'
בע"הת ז"ל דלא משמע הכי ויש ליישב: : ונחזי הנית לבע"הת שי"ג ח"א סי' ד' שהביא
משם ר"ש גאון ור"א גאון ז"ל דס"ל פדעת האומרים דבכ"י נאמן לומר פרעתי
ושהר"ן חולק וגם הרמב"ד וכתב הרמב"ד דטעמייהו דהגאונים משום דכיין דלית ליה
קלא אינשי ליה א"נ שטר שיש עליו עדים יש להקפיד שפא יתקיים בחותמו ויוציאו
לאחר זמן ולעולם אם הנה פרוע לא הנה מניחו משא"כ בכ"י סבור שאינו מתקיים אלא
על פיו וכו' ולפום הני טעמי לא ק' מכל הנה דהק' הרשב"א ז"ל ולא ממאי דכתי' בעניו'
וכתב ע"ז הרמב"ד ז"ל דלפום טעמא אחרניא שיתקיים כ"י שהחזק בב"ד תו לא מצי
למימר פרעתי ולא ידעתי דמנין לו זה דמי יגלה רז זה ללנה דמקיים לכ"י פי היכי דניחוש
ליה ואם איתא דפרעיה הנה שקיל ליה מיניה דאפסיקא הלקתא בהגזיל דקי"ב כמ"ד
התם דמקיימין את השטר שלא בפני בע"ד: ומעתה תם אג"י לא אדע מי הזקיקו לרשב"ם
לפרש בהה' בעיא דראב"ן גבי החזק בד"ה בעיא וכו' שפא לב"ד והודה בפניהם שהוא

כ"י וכו' ע"ש דמשמע דס"ל דבלא"ה אינו מתקנים על ידי עדים אחרים שלא בפניו וזה
נדאי הַפּוֹד הַדּוֹד הַגּוֹזֵל: וְאוֹלָם רְאִיתִי לְהַתּוֹס' שֶׁם בְּהַגּוֹזֵל בַּד"ה מְקַיְמִין וְכוּ' שֶׁכ'
דְּמִדְּאוֹרֵייתָא לֹא בְּעֵי קַיָּים דְּעֵדוּת הַפְּתוּכָה בְּשִׁטְר נְעֻשָׁה כְּמִי שְׁנִחְקְרָה בַּב"ד דְּמִי אֲבָל
קַבְּלַת עֵדוּת מִדְּאוֹרֵייתָא הֵנִי ע"ש וכו"ה בְּמִקּוֹ' לְשֵׁם וּמַעֲתָה י"ל דכ"י דְּאִינוּ מְתַקְנִים אֲלָא
ע"י קִיּוּם הֵנִי פִּשְׁאָר קַבְּלַת עֵדוּת דְּהֵנִי מִדְּאוֹרֵייתָא וּבְדְּאוֹרֵייתָא לַכ"ע אֵין מְקַיְמִין
וּמְקַבְּלִין אֲלָא לִפְנֵי בַע"ד אֲמִטוּ לְהִכִּי פִּירֵשׁ רְשָׁב"ם ז"ל שְׂפָא לַב"ד וְהוּדָה וְכוּ' כְּנִלְע"ד
הַקְּצָרָה: שו"ר לְהִרְבּוּ בְּנֵי שְׂמוּאֵל בְּסִי' מ"ו דְּמִסְפֵּק"ל בַּכְּת"י אֵי מְקַיְמִין אוֹתוֹ שְׂלֹא בְּפִנֵי
בַע"ד וּמַצָּאתִי לְהַסְמ"ע בְּסִי' ל"ה סק"ט דְּפִשְׁטָא לִיהַ דְּבַכ"י אֵין מְקַיְמִין שְׂלֹא בְּפִנֵי
בַע"ד ע"ש"ב וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה הַשֵּׁ"ף סִי' מ"ו סק"ו ע"ש וּלְפִי"ז מוֹכִיחַ הַרְּאָב"ד שְׁפִיר
דְּבַהּחֻזֵק כַּת"י בַּב"ד אִינוּ נֶאֱמָן לומר פְּרַעֲתִי כִּינּוּ דְּאֵין מְקַיְמִין אוֹתוֹ אֲלָא בְּפִנֵי א"כ
וְדֹאֵי דִּינְדַע שְׁנִתְקַיְמִים בַּב"ד וְאִם אֵיתָא דְּפִרְעֵיהּ הִנּוּ שְׁקִיל לִיהַ מְנִיָּה טְפִי מְשִׁטְרָא דְּחִינֵישׁ
עֲלוּנָה דִּילְמָא מְקַיְמִים לִיהַ אֲלָא שְׁהַסְמ"ע נִרְאָה פְּסוּתָר דְּבָרְיוֹ דְּבַסִּי' ק"י סק"ו וי"ח פְּתַב
דְּלְהַרְמָב"ם ז"ל לֹא בְּעֵינָן שְׁתִּהֵינָה חֲתִימָתוֹ נִפְּרַת לַב"ד דְּבַלֵּא"ה ס"ל דְּמְקַיְמִין כַּת"י
אֲפִילוּ לְאַחַר מוֹתוֹ ע"ש וּלְפַמ"ש הוּא ז"ל בְּסִי' ל"ה דְּאֵין מְקַיְמִין כִּינּוּ דְּהֵנִי מִדְּאוֹרֵייתָא
וְעֵינָן בְּסִי' ע"ח סק"ד ע"ש: וְנִרְאָה דְּמ"ש בְּסִי' ק"י ס"ז קְטָנִים שְׁהוּדָה מוֹרִישָׁם בַּכְּת"י
וְכוּ' וְלֹא הַזְּפִיר שַׁכְּת"י נִפְּרַת לַב"ד דְּמ"ש בְּסִי' אֲפִשְׁר דְּאַתְרֻנִיָּהוּ קָאֵי א"נ שְׂאֵנִי הֶתֶם
שְׁהוּא .

דְּבַר שְׂאֵינוּ שְׁלֵהֶם וְכַמ"ש הַלְבוּשׁ וְהַסְמ"ע ע"ש וְיִתְבָּאָר בְּמִקּוּמוֹ בְּסִי' אִיהַ"ב: עַנ"ל
בְּכּוֹנֵן רְשָׁב"ם דְּמִפְּרָשׁ' דְּנִתְקַיְמִים ע"פ הַלְוָה דְּנִקָּא מְשׁוּם דְּרַב"ן מְר"י קַמְב"ל וְר"י אֵית
לִיהַ הֶתֶם בְּהַגּוֹזֵל דְּאֵין מְקַיְמִין אֵת הַשִּׁטְר שְׂלֹא בְּפִנֵי עֵדִים דְּנִהוּעַד בְּבַעֲלֵיו פְּתִיב ע"ש
מ"ה מִפְּרָשָׁה אֲלִיבָיָה דְּאֵייתִי מְלֻנָּה לְלוּנָה וְאַסְהִיד אַחֲתִימַת יְדִיָּה בְּמַה שְׁהוּא חֵיב לְגַבֵּיָּהוּ
וּמַעֲתָה מְרַשָּׁב"ם אֵין הוֹכְחָה כָּלֵל דְּס"ל דְּבַכ"י אֵין מְקַיְמִין שְׂלֹא בְּפִנֵי בַע"ד אֲבָל דַּעַת
הַרְּאָב"ד נִרְאָה דְּס"ל הִכִּי וְכַדְכָּתִי: אֲלָא דְּאַפְתִּי לֹא פְּלִטָן דְּבַע"הַת גּוֹפִיָּה שָׁם בְּסִי' ג'
הִבִּיא מְשָׁם ר"ש גָּאוֹן בְּפִי הַבְּעִיָּא שְׁהוּא הִבִּיא עֵדִים וְהַעִידוּ שְׁזוֹ חֲתִימַת יְדוֹ א"כ ס"ל
דְּמִתְקַיְמִים שְׂלֹא בְּפִנֵי בַע"ד דְּאֵי בְּפִנֵי עֵדִים מְאִי עֲבִידְתִּיָּהוּ וְזֵה שְׂלֹא כְּדַעַת הַסְמ"ע
וְהַשֵּׁ"ף וּלְפִי"ז הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹנְפְּתָה דְּמִי יוֹצִיא הַקּוֹל וְכֵן רְאִיתִי לַה' גַּד"ת שֶׁכ' מְזָה
ע"ע: וְהִרְבּוּ בַע"הַת הַק' עַל הַרְּאָב"ד דְּאֵין הַדְּיִינִים קוֹרִים מ"ש בְּשִׁטְר פְּדִאֵיתָא בְּכַתְּנֻבוֹת
דְּק"ט ע"ש בְּאַנְרָף וְאַפְשָׁר דְּהַרְּאָב"ד בְּשִׁיטַת הַר"ן וְהַרִיב"ש ז"ל קָאֵי דְּס"ל דְּמ"מ
צָרִיכִים לְקִרוֹת שָׁם הַמְּלֻנָּה וְהַלְוָה וְכִינְצָא וּבַכ"י כִּי אֲמַרִי לַהּ לַב"ד לְאַסְהוּדִי אַחֲתוֹ
וְשִׁיִּלוּ לִיהַ לְוָה וּמְלֻנָּה מְאֵן נִינְהוּ לְקִרוֹתָם וְלִינְדַע אִם קְרוֹבִים לָהֶם ע"כ מוֹדָה שְׁהוּא הַלְוָה
וְא"כ אֵית לִיהַ קְלָא דְּמַעֲשָׂה ב"ד קְלָא אֵית לִיהַ וְהַבַּע"הַת דְּמוֹתִיב לִיהַ לְהַרְּאָב"ד ס"ל
כְּדַעַת רַבּוֹ הַרְּמָב"ן וְדַעֲמִיָּה ז"ל דְּהַב"ד א"צ לְקִרוֹת כָּלֵל מ"ה שְׁפִיר קְמַתְמָה דְּאֵימור
דַּעַת ר"ש גָּאוֹן נְמִי הִכִּי וְעֵינָן בְּב"י וְש"ע סִי' מ"ו ס"ך ע"ש כ"ז בְּאַרִיכוֹת: וְרְאִיתִי
לְהִרְבּוּ גַּד"ת שְׁתִּמָּה ע"ז כִּינּוּ דְּמִי מוֹצִיא הַקּוֹל א"כ מְאִי מַבַּע"ל לְרַב"ן בְּהַחֻזֵק בַּב"ד אֵי
גְּבִי מְשִׁעֲבָדִי כִּינּוּ דְּלִית לִיהַ קְלָא ע"ש שְׁהַאֲרִיף וְעֲלָה בְּדַעַתִּי לומר כִּינּוּ דְּהַבְּעִיָּא לְר"י
וְר"י ס"ל שְׁעַבּוּדָא דְּאוֹרֵייתָא פְּדִאֵיתָא הֶתֶם וּמְלֻנָּה ע"פ כְּדִי שְׂלֹא תַנְעוּל דְּלַת וְכוּ' א"כ
מְמִילָא דְּגוֹבָה וְאֵין זֵה כְּלוּם דְּמַסִּיק עֲלָה אַמ"ד דְּשְׁעַבּוּדָא דְּאוֹרֵייתָא א"ה בְּשִׁטְר נְמִי
וּמְשִׁנֵי דְּלְקוֹחוֹת אֵינְהוּ דְּאַפְסִידוּ אַנְפְּשִׁיָּהוּ ע"ש: עוֹד רְאִיתִי לַה' ז"ל שְׁהַק' עַל רְאֵיִת

הַרִיטְבָּ"א וְהַנְמַק"י ו"ל מֵהַ דְּשִׁטְר פִּקְדוֹן נִכְתָּב קָרוֹב לַמ"ש ת"ל אֶלָּא דַּבְמ"ש דְּבַהֲרָהּ מִתְרַצָּא הֵךְ דְּפִקְדוֹן אַחֵה"ר לָא נִהִירָא לִי וְכִדְכֶתְלִי בְּעֵינֵי ו"ד: וְכ"ע וְתַמָּה עַל עֲצָמָהּ וְכו' שְׂאִינוּ מְקַבְּל עָלֵינוּ אַחֲרֵי וְכו' עַכ"ל כְּפָר כְּתַבְתִּי דְּהַרְשֵׁב"א גּוֹפִיָּה וְה' שֶׁל"ה גַּם כְּתַבּוּ כֵּן אֲבָל נִרְאָה כְּמִדְּוֹמָה שְׁלֵא רְאָה תְּשׁוּ הַרְשֵׁב"א ח"א ס' אֶלְף ל"ז דַּק"ל מִשְׁטָר פִּקְדוֹן וּמ"ה מִיִּתִּי לֵה מְשֻׁמִּיהַּ דַּהֲנ"י ו"ל גַּם מִמ"ש אַח"ךְ דַּה"מ כַּת' דְּהַרְשֵׁב"א וְהַרְזוּ"ה מְסִפִּימִים לְדַעַת אַחַת מְשֻׁמַּע דְּלֵא שְׁמִיעַ לִיָּה דְּהַרְשֵׁב"א קֵאִי בְּשִׁיטַת הַרְזוּ"ה אֶלָּא מֵהַעֲדָת הַה"מ ו"ל וְתִמָּא אִיָּה לֵא שְׁלִטוּ מְאֻרוֹת עֵינֵינוּ בְּדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א ו"ל: עוֹד הֵק' דְּבַרִּי הַרְשֵׁב"א אֶהְדְּדִי דַּה"ה כַּת' דְּהַרְשֵׁב"א קֵאִי פְּדַעַת ה' הַמְּאֹר וְהַרְב"י הִבִּיא בְּסִי' ס"א גְּבִי ע"א בְּשִׁטְר דְּנֶאֱמָן לֹאמַר פְּרַעְתִּי כִּינּוּן דְּאִינוּ גּוֹבָה מִמְשַׁעְבְּדֵי וְהַנִּיחַ הַדְּבָר בַּצ"ע כְּפָר כְּתַבְתִּי דְּבִימֵי ה' לֵא נִדְפְּסוּ תְּשׁוּ הַרְשֵׁב"א ח"ב דְּשֵׁם ס' קל"א כ' בְּאֲנָרָה שְׁנֵיהּ הוּא לְדַע' הַגְּדוּלִים הָאוּמְרִים דְּבַכ"י אִינוּ נֶאֱמָן ה"נ אַע"ג דְּאִיָּכ' ע"א אִינוּ נֶאֱמָן וְלִזְהָ דַּעְתִּי נוֹטָה מֵהַ דְּשִׁטְר פִּקְדוֹן וְכו' ע"ש וְכו"ה בַּח"ג הַנְּדָפְס מְחַדֵּשׁ ס' מ"ב אֲבָל עֲדִינּוּ יֵשׁ לְתַמְנָה עָלֵינוּ ו"ל דְּבַח"א נְמִי ס' אֶלְף צ' כְּתַב כֵּן לְהַדְּיָא בְּאַרְיִכוֹת וְנַעֲלָמָה מְעֵינֵי הַרְבַּ ו"ל וְצ"ע כְּעַתָּה: עוֹד רְאִיתִי לְהַרְבַּ ו"ל דְּדִינִיק פְּנוּמִיָּה דְּהַרְזוּ"ה מְדַפְּלִיגָהּוּ מִתְּנִי בְּתַרְתִּי וְכַדּוּקִינּוּ וְכַבְּרַת הַשְּׁבִתִּי ע"י בַּס"ד גַּם מֵהַ שְׁדַחָה לְקוֹ הַרְמַב"ן עַל הַרְזוּ"ה מְמַלְּנָה בְּעֵדִים יוֹכִיחַ דְּלֵא קְתַנִּי בַּה דְּנֶאֱמָן וְכו' ע"ש אַחֵה"מ ר' אִין בְּזַה פְּדֵאִי לְהַשִּׁיב: וְרִאִיתִי לְהַשִּׁיב"ה ו"ל בְּסִי' ס"ט סְקִי"ד שְׁתִּי לְקוֹ הַרְשֵׁב"א וְהַרִיטְבָּ"א שְׁהִבִּיא הַנ"י ו"ל מֵהַ דְּשִׁטְר פִּקְדוֹן דַּלְק"מ דְּהַתָּם גּוֹפִיָּה לֵא גְּבִי מִמְשַׁעְבְּדֵי כִּינּוּן דִּיכּוֹל לֹאמַר הַחֲזַרְתִּי בְּמַגּוּ דְּנֶאֱנָסוּ עַכ"ל וְר"ל דְּלִקְוֹחוֹת מִיַּדַּע יְדַעִי דִּיכּוֹל לְטַעוֹן הַחֲזַרְתִּי בְּמַגּוּ דְּנֶאֱנָסוּ וְא"נ נִפְקֵד לֵא טַעִין קִי"ל דְּטוֹעֲנִין לְלוֹקַח כְּמוֹ שְׁטוֹעֲנִין לְיֹרֵשׁ כַּמ"ש בְּרַס"י ק"ח ע"ש אֶלָּא הָא מִיָּהּ הִיכָא דְּמוֹדָה הַנִּפְקֵד דְּשַׁלַּח בְּהֵם יָד אוֹ שְׁפִשַׁע בְּעֵינֵי דְּשִׁינָה לְמַגְבֵי מְנִיָּה אַה"נ דְּמַצִּי טְרִיקָה מִמְשַׁעְבְּדֵי אַחַר שְׁנִשְׁבַּע הַנִּפְקֵד וְהַמְּפָקִיד כַּמ"ש בְּסִי' צ"ח וְקִי"ד ע"ש.

וְע"ק דַּלְפ"ד פְּלוּגְתָא דְּשִׁטְר פִּיס אִי גּוֹבָה כְּלוֹ אוֹ מְחַצָּה בְּדִין טְרַפָּא שְׁיִיכָא דְּלָמ"ד גּוֹבָה כְּלוֹ טְרִיקָה דְּהָא לֵא מְהִימָן לֹאמַר הַחֲזַרְתִּי אַע"ג דְּאִית לִיָּה מַגּוּ דְּהַחֲזַרְתִּי וְלָמ"ד גּוֹבָה מְחַצָּה ס"ל דְּפִלְגָא דְּלִפְקֵדוֹן טַעֲנִינּוּ לִיתְמֵי הַחֲזִיר בְּמַגּוּ דְּנֶאֱנָסוּ וְלַפ"ז לֵא טְרִיקָה נְמִי מִמְשַׁעְבְּדֵי א"ה הָא דְּמַפְּלִיגֵי בְּשִׁטְר פִּיס עַל הַיְתוּמִים לִיפְלִיגוּ בְּלִקְוֹחוֹת אִי טְרִיקָה אִי לֵא וְע"ק רַב עַמְרָם דְּקַמְבַּע"ל או"ד מְצִי א"ל שְׁבַמ"ב וּמְהַדֵּר נְמִי לַר"ח מְהֵאִי טַעְמָא מְאִי קְסָבֵר אִי קְסָבֵר דְּשִׁטְר פִּקְדוֹן נְמִי גְּבִי בִּיָּה מִמְשַׁעְבְּדֵי הָא וְדֵאִי בְּנֹרְכָא הִיא דְּהָא מְצִי אָמַר נֶאֱנָסוּ אֶלָּא וְדֵאִי דֵאֵע"ג דְּלֵא גְּבִי בִּיָּה מִמְשַׁעְבְּדֵי אַפִּי"ה מְצִי אַמ"ל שְׁטָרָה בַּמ"ב וְשִׁפִּיר קְמוּתָבוּ הַרְשֵׁב"א וְהַרִיטְבָּ"א וְהַנְמַק"י ו"ל לְהַרְמַב"ן ו"ל: וְחֲזִיתִיָּה לְהַגְּאוֹן בַּעַל הָאוּרוֹת לְשֵׁם סְק"ד שְׁכַתְבַּ דְּהַגְּאוֹן מוֹהַר"ג ו"ל פִּקְפֵּק ע"ד הַשִּׁי"ה וְז"ל שְׁיִהִיָּה שְׁעָבוֹד חָל עַל לְקוֹחוֹת בְּמַקְחָ דְּלֵא יְכוֹל לֹאמַר נֶאֱנָסוּ עַכ"ל וְר"ל מְהִיכָא תִּיתִי שְׁלַעוּלָם יְבֵא לִיָּדִי טְרַפָּא מְלִקְוֹחוֹת אִי נֶאֱנָסוּ מְאִי אִית לְהוּ לְמַעַבְדַּ אֲבָל בְּמַקְחָ שְׁהַמְלִיָּה קָמָה בְּרִשׁוּתִיָּה דְּלוֹקַח שְׂאִינוּ יְכוֹל לְפָטוֹר עֲצָמוֹ בְּטַעֲנַת נֶאֱנָסוּ דְּכִי נֶאֱנָסוּ נְמִי חֲזִיב וְגַם הַלְשׁוֹן מְגוּמָגָם אֶלָּא שְׁכַבְרַת כְּתַבְתִּי דְּאַפְשֵׁר בְּהוֹדָה שְׁלֵא הַחֲזִיר אֶלָּא דְּאַפְתִּי מְהִיכָא יְדַעַת מְאִיָּה זְמַן שְׁלַחַת יָד וְעִינֵי בַּהֲסַמ"ע ס"ס רַצ"א מ"ש בְּשֵׁם רַבִּינוּ יְרוּחָם וְעִינֵי בְּשִׁי"ה לְשֵׁם וְלְשֵׁם סְק"ד: וְכַתְּבַ עָלֵינוּ הַרְבַּ ו"ל דִּיפָּה כִּינּוּן הַשִּׁי"ה וְדַבְרֵי מוֹכְרִיָּים בְּגַמְרָא דְּשְׁמוּאֵל אִית לִיָּה דְּמַלְּנָה ע"פ אִינָה גּוֹבָה לֵא מִן הַיּוֹרְשִׁים וְלֵא מִן הַלְקוֹחוֹת אֶלְמָא הִיכָא דְּלֵא גְּבִי מְלִקְוֹחוֹת לֵא גְּבִי

מיוֹרְשִׁים וְדִינְיָ גוֹלָה הֵינּוּ שְׂמוּאֵל א"כ הֵיכִי קֹאֲמֵר בְּשֹׁטֵר פִּיס דְּגוֹבָה הַפֵּל א"כ לֹא מְצִי טְעִין הַחֲזַרְתִּי וְהוּ"ל שְׁטֵר גְּמוּר הוּא עֵשׂ"ב וְקָשָׁה לַע"ד דַּא"כ פִּי מַהֲדַר תַּלְמוּדָא דְכ"ע אִית לֵהוּ דַר"ח אֶלָּא הֵינּוּ טַעְמָא דְהוּ"ל לְיוֹרְשָׁיו ע"ש אֶלְמָא אַע"ג דְּמְצִי גְבִי מֵהַיּוֹרְשִׁים אַפ"ה מֵהַלְקוּחוֹת לֹא גְבִי: וְכַשְׂאֲנִי לַעֲצָמֵי אֲנָכִי הַרְוָאָה דְלֹא עַל הַגָּאוֹן ו"ל בְּלִבְד תְּמִיחֵתְנוּ אֶלָּא גַם עַל הַתּוֹס' שֵׁם דְּהַק' אַדְשְׂמוּאֵל דְּאֵמַאי אִינוּ גוֹבָה מֵהַיּוֹרְשִׁים דְּמָה אִיכְפַת לָן פִּי אִית לִיהַ קָלָא וְנִיחָא לֵהוּ דְכִינּוּ דְלֹא חָשַׁשׁ לְגַבְיַת לְקוּחוֹת לֹא תִיקְנוּ חֲכָמִים לְגַבּוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁים ע"ש.

הַדְּבָרִים מוֹכִיחִים דְדַעְתָּם ו"ל כְּדַעַת הַגָּאוֹן ו"ל דְּלְקוּחוֹת וְיוֹרְשִׁים פְּחָדָא שְׁרִינּוּ וְנִרְאָה דְהַתּוֹס' ו"ל לֹא מְתוֹרַת הַשּׁוֹאָה נִגְעוּ בָּהּ אֶלָּא פִּינּוּ דְמַלְוָה הַלְוָה שְׁלֵא ע"י הַשְׁטֵר דְאִית לִיהַ קָלָא גְלִי דַעְתִּיהַ דְלֹא אִיכְפַת לִיהַ בְּגַבְיָהּ מִמְשַׁעְבְּדִי.

וְלֹא נִיחָא לִיהַ לְגַבּוֹת אֶלָּא מְלוּה גּוֹפִיָּה וְיִרְדּוּ חֲכָמִים לְסוּף דַעְתּוֹ דְבִהְכִי נִיחָא לִיהַ וְלִכְפֹּד לֹא תִיקְנוּ לִיהַ לְגַבּוֹת מֵהַיּוֹרְשִׁים וְעִינּוּ בְּמִקְנוֹבְצָת לְקַמָּא בַמ"ד לְדַף י"ג בַּד"ה פְּגוֹן וְכו' ע"ש. וְלִישַׁב דַעַת הַגָּאוֹן ו"ל נִרְאָה דְלַעוֹלָם שְׁקוּלִים הֵם וְכַחֲדָא מַחְתָּה מַחְתִּינְהוּ שְׂמוּאֵל אֶלָּא בְּהֵיא דְשֹׁטֵר פִּיס דְאִיכָּא טַעְמָא רַבָּה דְאֵם אִיתָּא מִימֵר הֵנָּה אָמַר וּלְפ"ז נְלְמוּד דְדַעַת הַתּוֹס' ו"ל דְשְׂמוּאֵל לֹא מִשְׁנָה לֵהוּ אֶלָּא אִי אִיכָּא.

טַעְמָא אָמְנָם דַעַת הַגָּאוֹן ו"ל דְלַעוֹלָם פִּי הַדְּדִי נִינְהוּ אֶלָּא הֵיכָּא דְאִיכָּא טַעְמָא רַבָּה מְפַלְגִינּוּ בִּינֵיהוּ אִיכּוּ הַשְׁתָּא הַכְרַעַת הַגָּאוֹן ו"ל מִן הַסּוֹגְיָא אַחַה"ר לֹא מוֹכָחָא פְּלַל וְעַמּוּ הַס"ר: עוֹד תִּי הַשְׁ"ף ו"ל קו' הַרְשָׁב"א ו"ל דְהַתָּם פִּינּוּ דְשֵׁם שְׁטֵר עָלְיוּ אִינוּ מְנִיחוּ בְּיַד הַמְלִיכָה דַאלַת"ה תַקְשִׁי עַלִיָּהוּ מְשֹׁטֵר שְׂאִין בּוּ.

אַחֲרֵיּוֹת ע"ש וְכַבֵּר כ' שְׁהִיא קו' הַרְשָׁב"א וְהַשְׁל"ה ו"ל וְתִי הַשְׁל"ה ג מִיְהוּ בְשֹׁטֵר פִּיס אִין לְהַשִּׁיב וְהוּא ו"ל דְחִיק וּמוֹקִי דְלֹא כ"ע דִּינָא גְמִירִי ע"ש וְאִין בְּזָה סְפֵק לְהַשִּׁיב עַל קו' הַרְשָׁב"א שְׁחֹזר וּשְׁנָאָה פְּמָה פְּעָמִים וְכ"כ הַרִיטְב"א ו"ל וְלַפּוּם מ"ד בְּעַנְיֹתִין בְּכּוֹנְנַת עֵיקַר דְבָרֵי הַרְמְב"ן ו"ל מְתַרְצָא שְׁפִיר אַהֲדַּ דְשֹׁטֵר שְׂאִין בּוּ אַחֲרֵיּוֹת פְּמִדְוֹבֵר: וּמָה מְאֵד נְפִלְתִי מֵהַמִּש"ל ו"ל דְבִפִּי"א מַה' מַל"וּל הַלְכָה ג' דְרָמִי וּמְקָשִׁי תִשׁוּ' הַרִיב"ש ו"ל אַהֲדַּדִּי דְבְשֹׁטֵר הַעוֹלָה בַעַש"ג ס"ל פִּינּוּ דְשֵׁם שְׁטֵר עָלְיוּ אִינוּ נְאָמֵן לְזִמֵּר פְּרַעַתִי וְבִאֲדִידַּ רְאִינִת הַרְשָׁב"א מְשֹׁטֵר פִּיס וְהַכַּת"י אִין שֵׁם שְׁטֵר עָלְיוּ עֵשׂ"ב וְלַפּוּם מְאִי דְכַתִּיבְנָא לֹא רְאִי זָה כְרָאִי זָה וְצַע"ד גַּם הָרַב הַאֲוֵרוֹ"ת הִלְף לְדַרְכּוֹ וְתָמָה עַל הַרְשָׁב"א מַמ"נ וְצַע"ג דְתַרִי אַרְיֹנוֹתָא דְאֲוִרִי' נְעַלְמָם מְהֵם דְבָרֵי הַרְשָׁב"א וְהַשְׁל"ה ג וְכַדְכַתִּי: עוֹד פְּתַב הַשְׁ"ף ו"ל וְ"ל וְתַדַּע דְהָא הַרְשָׁב"א גּוֹפִיָּה פְּתַב גְּבִי שְׁטֵר בַע"א וְכו' אֶלָּא וְדַאי פְּדַכְתִּי ע"ש.

פְּלִיאָה דַעַת מְמַנִּי דְהַבִּיא רְאִיָּה לְסַתּוֹר דְאַלְמָא מְחַלְקִין בֵּין שְׁטֵר לְשְׁטֵר דְבְשֹׁטֵר בַב' עֵדִים דְטְרִיף בִּיָּה מִמְשַׁעְבְּדִי אִינוּ נְאָמֵן לְזִמֵּר פְּרַעַתִי אֲבָל בַע"א דַל"ג בִּיָּה מִמְשַׁעְבְּדִי נְאָמֵן וּמַעַתָּה הַדְרָא קו' שְׁטֵר פְּקֻדוֹן וְכָל הַנְּהָ.

וְלִשׁוֹן ה' גַּד"ת מְדוֹקְדָק טְפִי וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי לָהּ שְׁלִישִׁים בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א סִי אֶלְף צ' וְכַח"ב סִי קַל"א ע"ש וְצַע"ד וְאֵם בָּא לְזִמֵּר כְּף הִזְה לּוֹ לְזִמֵּר תַדַּע דְהָא הַרְמְב"ן ו"ל קֹאֲמֵר פְּדַעַת הַגָּאוֹנִים דְבַכַת"י מְהִימֵן אִי טְעִין פְּרַעַתִי וְאִפִּי"ה פְּתַב בַּפִּי"ד מַה' מְלוּה הַלְכָה י"א דְשְׁטֵר

בע"א מתוך שאינו יכול ליטבע משלם ומפרשה הרא"ש בתשו' פלל ס"ז סי' ד' דמייירי שטען שפרעו וכינן דכן הוא מציי אמ"ל אידה שטרך במ"ב וכו' ע"ש.

ואמאי כיון דאינו גובה ממשעבדי הו"ל ככת"י דלא חגיג ליה אלא ודאי דאין לחלק בשטרות אבל הרשב"א ז"ל חלוק הנה אדרבינו ז"ל וס"ל דדינו כשאר כת"י דעלמא כמבן בתשו' לשם ועיין בה"ה ז"ל בפ"ד מהלכות טוען: ואפתי נשאר לנו לקרר דעת הרא"ש ז"ל דבכ"י פוסק פהרי"ף בס"פ ג"פ והכי משתמע מלוהי בפ"ב דכתן אשר הורם ובתשו' לשם פעמים שלש אגיל ומורה פנותיה דהרי"ף ז"ל וישגי ליה בשטר שאין בו אחריות דשם שטר עליו ושטר בע"א כדאמרן ואילו בשט"ח המוקדמין דאליה טפי דאינו אלא מפת קנסא כמבואר פוסק דנאמן לומר פרעתי וכמ"ש הטור משמו בס"מ"ג ובשטר פקדון מיייתי לה בפירק המקבל דנאמן לומר החזירתי משום דאית ליה מגו דנאנסו אע"ג דלא נכתב מעיקרא לשם גובינא פלל ולא ראיתי עכשו מי שנתעורר בזה וצ"ע פעת וכן קשה על ר"י ז"ל למאן דס"ל דאיהו קאי בשיטת הרי"ף והרמב"ם ז"ל בכת"י וע"כ לשנויי הנה פדשנינו דשאני מי שיש עליו שם שטר והטור ז"ל פתב משמו שם דשט"ח המוקדמין פסולין לגמרי ע"ש ובשטר העולה בעש"ג ס"ל להרא"ש ז"ל לפדעת הרמב"ם ז"ל דאינו יכול לומר פרעתי דמציי אמ"ל שטרך במ"ב כמ"ש הב"י ז"ל בר"ס"י ס"ח א"כ לדידה עדיף משט"ח המוקדמין וצ"ע ועיין להש"ף שם סק"ג וע"ע לה' ז"ל בס"י ס"א סק"ג ע"ש: וכדו מטא לידי ספרא רבה דישאל בית אברהם / למוהר"א ישאל ז"ל ונחמותי ראיתי אור לו בהיר בשחקים והאריה בס"י ס"ט על פל קוזן וקוזן תלי תלים של הלכות הלכת' גברונתא אלא שראיתיו שהקושא הקזקה אשר עליה סמכו הרשב"א והריטב"א והנ"י ז"ל משגי בה דמעיקרא כי מהדר אינש מלנה הוא דמהדר אבל לא פקדון וכו' ע"ש ויש פנים לומר איפכא דמלנה כיון דכל הנא' הרינח דיליה הוא ולא מציי יחייב ליה לבעל העסק פלל משום רבית משהי לה גביה משא"כ בפקדון דמיהב יחייב תלתא או פלגא למריה דעסקא מהדר לנה לאלתר טפי ואין הכרע בדבר: גם להיא דשטר שאין בו אחריות דקי"ל להרשב"א והרא"ש ושל"הג וה' גד"ת במסגרת עמ"ש דאינו נאמן לומר פרעתי כדמוכח ברפ"ק דמציעא פתב וז"ל גם שלע"ד לא מוכח מידי מפ"ק דמציעא עכ"ל אתמהא דהתם בעי לאוק' מתני' פשאין חייב מודה ועלה מותיב נהי דמשעבדי לא גבי מב"ח מיהא גבי ואמאי יחזיר ומאי קושא כיון דאין חייב מודה ולית ביה אחריות הו"ל ככ"י דלדידהו מציי אמר פרעתי ואם פנונתו ז"ל ביה דקאמר תלמודא פשאין חייב מודה לאו בטוען פרעתי וכדפירש"י התם אלא שטוען מזוניף ולא לויתי מעולם וא"כ לכשיקיימנו גובה בו שפיר משו"ה פריף אמאי יחזיר ועיין במקובצת לשם ובתוס' שם י"ג ב' ובמקו' לשם וצ"ע: ובסוף דבריו תירץ כתי' הש"ף ז"ל בתוספת גוף מלתא דלא שכיחא ואח"ה אין בדבר תבלין אלא שחזר והוק"ל משטרות העולים בעש"ג דהק' מינה הריב"ש ז"ל סי' תנ"ד וכתב דבסי' ס"ח העלו תי' לזה והביא דברי הריטב"א ע"ש ולשם בס"י ס"ח ראיתי לו שכתב דעיקרא ר"פ דאמר בגיטין די"ט האי שטרא פרוסא גבי ביה מב"ח דעיקר חידושא דלא תימא דהוי ככ"י דנאמן לו' פרעתי דשאני התם דלא גבי ממשעבדי כיון דשעבודא דאורייתא וכו' ע"ש מאי דפשיטא ליה להרב ז"ל דר"פ סבור דשעבודא דאוריית' כהכרעת התוס' בשם ר"ח וכן עיקר דס"ל דשעבודא לאו דאוריית' עיין בתוס' קידושין די"ג ובס"פ ג"פ דקע"ו בד"ה גובה וכו' ע"ש

ומהריטב"א ז"ל אין ראיה דהוא ז"ל ס"ל דבכ"י נמי אינו נאמן לומר פרעתי כמ"ש בחי' לשבועות וכדכתי' לעיל בס"ד ובסי' ס"ט תירץ עוד כמ"ש הרב פ"מ ז"ל דטוענין ללקוחות אפי' מלתא דלא שקיח' משא"כ לטענ' פרעתי דא"ל שטרך במ"ב ע"ש ועדיין לא הונח לנו פנין דכל עיקר מטרין דטענת פרעתי בגביית משעבדי .

תליא א"כ אידי ואידי חד שיעורא: גם מה שרצה להליץ בעד הרי"ף מדפלגינהו מתני' בתרתי וכדדיניק הרב גד"ת ז"ל וכדכתי' שיהיה במשמע שמסרו בעדים וכו' יעו"ש אהמ"ר אין זה מתקבל בלישנא דמתני' וליכא מאן דטעני ומפרש למתני' בכה"ג: וכ"ע ע"מ שהקשה ה' גד"ת להראב"ד ז"ל דס"ל דבהחזוק כ"י בב"ד לא מצי למימר פרעתי דשיניף לומר דפרעתיף קודם הקיום וכו' תי' דנדאי הגיעו אליו הדברים ואינו יכול לומר פרעתי דהאומר פרעתי פאומר לא לוייתי וכו' ע"ש ולא ידענא מאי קאמר דאדרבא כל האומר פרעתי פאומר לוייתי דאם לא לנה למה פרע ולהגיה בדבריו א"א סוף דבר אח"המ רבה לא ירדתי לסו"ד.

גם מה שתי' עמ"ש הגד"ת ז"ל לדברי הרב בע"ה דהת דא"ה מאי קמ"ל לרב"ן מר"י וכדכתיבנא לחלק פנין דש"ד אלים מעשה ב"ד טפי ואוקמוה אדינא דאורייתא א"ד לא פנין דל"ל קלא ע"ש אין זה מספיק דלר"י גופיה דאית ליה התם ש"ד אפ"ה פי תיקנו רבנן דוקא בשטר דאית ליה קלא ואי אמרת דמעשה ב"ד אית ליה קלא ליכא למבעי והשתא נמי ה'ן נס'תר מאי דכתיבנא בעניו' והדרא קושית הרב לדנפתה וכעת אין להאריף עוד בפרט זה: סיפא דמלתא ביה סליקנא ובהא נחיתנא דדעת הגאונים רב שריא גאון רב האי והרי"ף והרמב"ם ובע"ה ע"כ כמ"ש הרשב"ף ומוהר"ם בר פרוף ז"ל הובא בתשו' מ'מון לס' משפטים סי' ל"ח והרא"ש ור"י לדעת הרא"ש והרמב"ן ובע"ה דהת והטור ומרן ס"ל דאע"ג דהחזוק בב"ד סברי מרנן דבכ"י אע"ג דהחזוק בב"ד מצי לומר פרעתי ואע"פ שיהרז"ה והראב"ד ורי לדעת התוס' והרשב"א והריטב"א והרמ"ה פליגו עלייהו פבר פתב הריטב"א בחידושי שבועות והנ"י בס"פ ג"פ וגם הרשב"א גופיה דכבר פשט המנהג להורות בזה פדעת הרי"ף והרמב"ם וזו הלכה העלה הש"ף ז"ל וכתב מוהרשר"ם ז"ל בסי' קמ"ו שכן פשטה ההוראה ע"ש ובסי' ס"ה פתב אם אין מנהג חזר הדבר לדין תורה דנאמן לומר פרעתי ע"ש ובסי' רע"ד כ' וז"ל בדין המוציא כ"י על חבירו דנאמן לומר פרעתי כפי דעת רוב הפוסקים הגדולים בכתב וכתב וכן אנו נוהגי' הלכה למעשה וכו' עכ"ל וע"ע להרב מוהר"ן אשכנזי סי' ד' שכתב שכן דעת קמאי ובתראי דבתראי ע"ש ודעת הנ"י ז"ל לא מפריעא דבפרק המוכר העתיק דברי הרשב"א ז"ל והריטב"א ז"ל ובפ' ג"פ הביא דברי הרמב"ם ז"ל גם מהר"א ששון סי' ל"ז פתב דכולהו דיני דיני הכי ומוהר"ם מטראני ח"א סי' מ"ב פתב שזו ס' הפוסקים שאנו סומכים עליהם יעו"ש: ומעתה פנין שכתב דינו כשאר כ"י דעלמא הרי נתבאר דרוב בנן ורוב מנן מהגאונים ועד אחרן ס"ל דנאמן לומר פרעתי ואפי' בהחזוק הכת' בב"ד ואנו במקום אבןהון וטענינו לירש'י כמ"ש הרא"ש ז"ל בתשו' שם והבע"ה שם ח"ב והטור שם סי' ס"ב סי"ג ומרן ז"ל ע"ש: .

איברא דאפתי איכא למיקם עלה דמלתא דעיקר טעמא דבכת"י מהימן לומר פרעתי אפליגו רבנותא איכא מ"ד משום דסבר לנה לא מצי מקיים חתימת ידיה אלא איהו ולא

ע"י אחרוני אמטו להכי לא חש ליה ושבקיה ביד מלנה ולא מצי אמ"ל שבמ"מ ואיפא מ"ד משום דלית ליה קלא וקשתא נובין ונדון בכת"י הנעשה בפומבי ומפרסמא מלתא דנדאי קלא אית ליה דנדאי לה"ט קמזיתא אה"נ מצי למימר פרעתי אבל לפום איך טעמא משום קלא בכה"ג דאית ליה קלא איפא למימר דדינו פשטר גמור יתבינו ליה ואנו בדידו דבתר מרן הב"י גרינא ואיהו ס"ל טעמא דקלא נקיט בידיה פנראה מדבריו ע"ש א"כ בנ"ד לא מהימן לומר פרעתי.

ואחשבה לדעת זאת לגדול בדורו מוהר"ם גאלנטי הובא בש"ות דרכי נועם סי' ל"א דף רל"ה ע"ד דפסק פן ע"ש ולא השגיח בטעמא אחרניא וכמדובר והרמ"ה ז"ל לשם בסי' ל"ב חלק עליו בזה והאריף להוכיח דשטר אע"ג דינעונו דנעשה בסתר: עליון או פגון שמתו העדים תכף ולא לתר או שהלכו למ"ה אפי"ה גובה ממשיעבדי וכת"י אפי' נעשה בקל קרנא משרוקיתא אמרי' ביה דלית ליה קלא ואין לו אלא דין כת"י דעלמא ע"ש שהאריכו למענינתם בטוב טעם ודעת ואין פנאי מספים לפלפל בדברי קדשים בנזעם שיח סוד שרפי קדש חלקם בחיים: וראיתי להרב משאת משה סי' ל"א שקלס סברת .

מהר"ם גאלנטי ז"ל לנדונו שהכ"י קלא הו"ל והקרעתו פנין דבכ"י פלוגתא אי מהימן לומר פרעתי אפשי פלוגתא לא מפשינו ע"ש ואחה"ר אין בזה ספק לאפוקי ממונא אלא שהרב ז"ל מסתמיף ואזיל אשאר טעמי שפכת שם ע"ש: גם אשו"ר להרב נחפה בפסוף בסי' י"ג דנטה דעתו לדעת מוהר"ם ג"ז ז"ל והרב מוהר"י עיניאש ז"ל שם בסי' י"ד חלק עליו בזה ותפס במשלה סברת מוהר"ז הלוי ז"ל ובסי' ט"ו כתב מוהר"י גבון ז"ל וז"ל כי אני לא עשיתי עיקר מסברת מוהר"ם ג"ז ז"ל זאת אשר כתוב בקונטרס אלא לסעריף בעלמא וכו' עכ"ל הרי מתבאר דאין לנו לעשות מעשה להוציא ממון עפ"י ס' מוהר"ם ג"ז ז"ל הלזו: ובר מן דין ומן דין אגא אמינא דע"כ ל"פ הני רבנותא אלא בדנעשה הכ"י בפרסום אנשים אחרים שאינם מהמחוייבים פנדון הרב ד"ן ז"ל והרב משאת משה דכיון דאית ליה קלא מאחרני הנה מזדהר אבל אם הכת"י של המתחייבים הוא נהי דהווי רבים אבל לא חשי' אית ליה קלא דהנהו ודאי לא מפקי קלא והמלנה והוא באחד וכ"ע מודו דאינו אלא ככ"י דעלמא וזה מתבאר עוד מדברי הרב מוהר"י גבון ז"ל שפכת שם בסי' י"ג דף צ"ו ע"ג וה"ה בנ"ד אם יוכלו לברר שנעשה בפרסום וכל יחידי נא אמון דעו מזה וכו' עכ"ל דמה צורך לברור הפרסום וידיעת היחידים והלא רוב בגין ורוב מגין חתומים בקבלת נתינת הפא'רה פמו שנת' בפא'לה אלא עכ"ל פדכתי' והדברים ברורים ונכונים בטעמן מצד עצמן כנלע"ד הקצרה וא"כ בנ"ד כל אפי'א שוין דדינו פשאר כת"י דעלמא ואע"ג דהחזוק בב"ד מצי למימר פרעתי לרובא דרבנותא כמבואר: האמנם עדיין יש מקום בראש לומר דלא מהימני יורשי הרבנים ז"ל לומר פרענו שהרי כתוב מטהרת הקדש רבני עה"ק ת"ו וכת"י זה כ"ז שהוא קנים יהיה עלינו פשטר מקניי'ם בב"ד שלא יהיו נאמנים לומר פרענו וכו' עכ"ל הרי מפנרש יוצא דהימנוהו רבנו נוי"ן למלנה וכי היכי דבשטר מהני הנאמנות ה"נ בכ"י דמ"ש וכן מבואר בהבע"הת שם ובמרן סי' ס"ט ע"ש ואע"ג דמת המלנה שהאמינוהו הרבנים ז"ל ולא כתב נאמנות ליורשיו ג"כ וא"כ לגבי יורשיו פקע פלילא דנאמנות והו"ל פשאר כ"י שאין בו נאמנות דנשבע הלנה ומפטר איפא למימר דהכא שאני שתלו הנאמנות בקיום השטר שכ"ז שהשטר קנים בין ביד המלנה בין ביד יורשיו אפתי בהימנותיה קאי דהכי דייק לישאנא טפי וסברא נכונה

בטעמא וכן ראיתי לה' מוהריט"ץ ז"ל בתשוב' סי' ל"ד בתוך דבריו שכתב ז"ל וכן נבא
לקרר וללבן בנ"ד ספק שנסתפקתי ה"ה פיון דחזינו השתא סופרי דידן דכתבי בכל
השטרות פלשון זה וכ"ז ששטר זה קנים יהא נאמן המוציא וכו' בלי לחייבו וכו' א"כ
י"ל פיון שמדקדקים לכתוב כ"ז משמע שמכונן לפוטרו אפ"ל אחר זמן מות אביהן שפאים
לגבות מהיורשים וכו' והו' סברא לכאורה היא נכונה וכו' עכ"ל אלא שאח"ך פלפל
בחכמה ודחה ס' זו וכתב ז"ל וא"כ בנ"ד אי פתוב נאמנות בפ"ל בין עלי בין על יורשי
מהני ואי לא לא מהני ובסו"ד פתב ז"ל הפלל העולה מהדברים לענין הדין אם אין
בשטר נאמנות ודאי לא גבו יתמי ראו' מיתמי שמעון ע"ע הא קמן דאפ"ל פתוב בשטר
כ"ז ששטר זה קנים יהא נאמן המוציא אותו לא מהני פלל גבי יתומים וא"כ בנ"ד נראה
פשוט דמצו היורשים לטעון פרוע הוא פי פרועו אבותינו ואע"ג דאינון לא טעני אנו
ניקום וניטעון להון כמו שמבואר בדברי הבע"ה ש"ג ח"ג ונהביאו הטור בסי' ס"ט
סי"ג וכתב מרן הב"י דכל מאי דמצו אפוקהון למטען טעני' להו ע"ש ובסי' ק"ח ס"א ע"ש.

ואין לומר דשאני התם דמיירי בכת"י שאין בו נאמנות אמטו להכי אמרי' פיון דאפוקהון
מצי טעין פרוע ומהימן אנו נמי במקום אפוקהון קנימי אכל בנ"ד שכתוב בכת"י הקודש
ז"ל נאמנות נהי דלא חשיב נאמנות לגבי יורשים הא מיהא לגבי דידהו נאמנות גמו' היא
ולכי טעני פרוענא לא מהימני בשבו' א"כ מי איפא מידי דאפוקהון גופיה לא מצי טעין ואנו
ניקום ונטעון הא ודאי לאו מלתא היא מפמה אנפי שיהרי פתב הטור בסי' ע"א ס"ל בד"ה
דמהני פיטור לפוטרו משבו' בעוד שהלנה חי ובא לגבות ממנו אבל אם מת ובא לגבות
מירשיו לא מהני וכתב ע"ז הסמ"ע שם סקל"א ואע"ג דאפוקהון לא מצי למטען פרועתי
מ"מ אנו טענינו להיורשים שאבוהון פרוע ואם הנה הלנה חי לא הנה המלנה מעיז פניו
נגדו לומר שלא נפרע ושאם הימנוהו הלנה נגדו ולא הימנוהו נגד יורשיו שירא שיעיז
נגדו לכפור הפירעון שפירעוהו עכ"ל גם עמ"ש הטור סימן ק"ח ס"ב ז"ל אפ"ל יש לו
כת"י אפוקהון אין גובין וכו' ואנו טעני' להו עכ"ל וכתב שם הרב פרישה משם הרב ד"מ
ואפ"ל יש בו נאמנות עכ"ל והוא מבואר ממה שנתבאר שם בסמ"ע ס"ק ובה' הלבוש ז"ל
שם ועוד בה בר מן דין ומן דין אעיקרא דדינא בנ"ד לא שיורשי הלנה הם הנתבעים
אלא יורשי דיורשי הלנוין ויורשי הלנוין גופיהו הוו מצו למטען אנו בדין פרוענו לה
והדין עמהם אלא דרמיה עליהו שבועה פדין שאר כת"י דעלמא דקי"ל דנשבע הלנה
ונפטר כמו שצאמר ואע"פ שבכת"י זה פתוב בו נאמנות דאין נאמנות זה מהני לגבי
היורשים ועוד דבעיקר הנאמנות אי מהניא אפ"ל לגבי היורשים אפליגו בה תנאי
ואפסיקא הלכתא פאבא שאול דלא מהני ולהקת הנביאים מלכים מדיינים בחצרותם
ובטירותם ובדברי הטור וש"ע הגדילו התערוכת ממ"ש באה"ע סי' צ"ח למ"ש בח"מ
וגדולי ישראל על מבוכה זו ישובו א"כ הבו דלא לוסוף עלה פדפי' נאמנות על היורשים
ולא ממשמעות הלשון וכמו שהאריך הרב מוהריט"ץ שם עוד נלע"ד דאי נמי חשבינו
להאי לישנא מעלי טפי ואפ"ל לגבי יורשים בנ"ד כ"ע מודו דאין בו מועיל שהרי פירשו
שיחותם שיח סוד שרפי קודש דאין הנאמנות אלא עליהם דוקא ממ"ש יהנה עלינו וכו'
שלא יהיו נאמנים וכו' הרי שלף לפניה שלא הימנוהו לו וליורשיו אלא עליהם דוקא ולא
על יורשיהם וזה פשוט פביעתא בכותחא ולפי"ז בנ"ד פיון דלא חשיב נאמנות וכבר מתו
היורשים ג"כ ונשארו יתמי דיתמי פשיטא דאנו טעני' להו פל מה דהו"מ למטען ואם

תשאל נהי דטענין לירשים איפא למימר היכא דלא הווי לגבי יורשים אכל בנ"ד
דירשים לגבי יורשים מאין הרגלים לטעון בעד היורשים נגד היורשים ומאי תזית
דדמאדנהי יורשים סומק טפי מהנה יורשים והנה דבר זה נפתח בגדולים ז"ל וזו היא
דעת הרב עיטור סופרים והביאו הבעה"ת בשער י"ד ח"ט ס"א והראב"ד ז"ל חלוקה הנה
והרב בע"הת הספיקה דעתו לדעת הרב עיטור"ס ע"ש אמנם הרא"ש ז"ל בתשו' פלל צ"ט
סי' א' והטור שם סי"ז פסקו פהראב"ד ואתריהם נמשך מרן בש"ע שם ס"ט ומ"ש
הסמ"ע סקל"א ובכנ"הג שם אות מ"ו וס"ז והתימה מהש"ף סקי"ז שהעתיק דברי
העיטור ע"ד מרן פאלו הם הלכה פסוקה וע"ע בטור שם ס"ד מ"ש משם הרמ"ה ובב"ח
משם מהרש"ל ז"ל בסי"ט וכי היכי דהתם לענן שבועה אפי' בירשים לגבי יורשים
טענין להו אע"ג דלא טענו הם ה"נ לענן לאחזוקי ממונא ביד היורשים אע"ג דלא טענו
הם אנו נטעון להו לאפטורינהו ולרונחא דמלתא אמנא דאת"ל דחשיב האי כת"י הקודש
כשטר גמור כאשר בא בנוסח הכת"י וכמו שהערנו ראשית מאמר הוא הדבר אשר הורם
עכ"פ הנה מקום אתי לפטור את היורשים הלא בראשית נחזי אנו בנ"ד מאן מניית ברישא
המלנה או הלויין דאי מניית ברישא מלנה והכי מסתבר דהמלנה הוא בא' והלויין הני
תשע הוויין ז"ל: ואתה דע לה דבעיקר טעם רז"ל שאמ' אין אדם מש"ל אפליגו בה
רבנותא דאיפא מ"ד משום שאביהן המלנה הנה נשבע שבועה שלא גבה את חובו בכריא
אבל היורשים אינו נשבעים אלא שלא הודיעם ושללא צוה להם אביהן ששטר זה פרוע
ואינהו גופייהו לא בריא להו מלתא אם נפרע אם לאו ולפי טעם זה פתב ה' בע"הת שם
ח"ב סימן ג' דאם מת המלנה בחיי הלנה ומת הלנה והניח יתומים ואחר שמת המלנה מתו
גם יתומי המלנה והם הניחו יתומים ג"כ ונמצא שהם באים ליפרע מן יתומי לנה ואביהם
עצמו הנה מחוייב לישבע שלא פקדנו אבא והיתומים בני יתמי המלנה הרי הם יכולין
לישבע אותה שבועה עצמה שלא פקדם אביהם ולא אבי אביהם היקף גובים בשבועה
וכ' הרב בע"הת שפן רגילין לפרש וכ"ד הרב בעל העיטור וא"כ מ"ד דטעמ' דאין אמש"ל
הוא דמון שאין אדם יכול לגבותו אלא בשבועה אינו יכול להורישו לבניו וכ' בע"הת
ז"ל דלפ"ז עבדינו פללא דכל ממון שאינו גובה אלא בשבועה אין אדם מורישו לבניו
ה"כ בני יתומי המלנה אין גובין פלומו ממון זקנם שהנה חייב אביהם של יתומים אלו
וכתב ז"ל שהרי"ף ז"ל בתשובה והראב"ד ז"ל וזה"ל אלברצוני מספיקין לס' זו ונדעתם
רחבה מדעתנו ועליהם יש לסמוך עכ"ל והטור שם ס"ד הביא דברייהם וכ' ע"ז שאביו
הרא"ש ז"ל תמה על דבר זה ע"ש וטעמו שהוא ז"ל מפרש כפי' הא' שכתב בע"הת מ"ה
שני ליה בין שבועת בריא לשבועה שלא פקדנו אכל לפי.

פירוש השני שכתב הבע"הת נחה שקטה האר"ש וכן מצאתי להר"ן שכ"כ בס"פ כל
הנשבעים עד בשחק שאחר זמן מצאתי להרב גד"ת שכ"כ שש אנכי והוא פשוט וכתב
הר"ן ז"ל שם שהר"י אלברצוני ז"ל כתב דהכי הספיקו פלהו רבנותא וקבלתם תכריע
עכ"ל ולפי' מרן בש"ע סי"א שכתב ואין אדם מוריש לבניו ממון שאין יכול לגבותו אלא
בשבועה וכו' עכ"ל ש"מ דס"ל פטעם הב' שכ' הרב בע"הת אמר מעתה מ"ש שם בסעיף
יו"ד במתו יורשי המלנה נדאי שדעתו לפסוק כי"א קמא דאין היורשים נשבעין ונוטלין
פלל וכן הוא פלל מסור בדינו כדע' מרם ז"ל שפתי נראה דמה שהוכחנו מלשון מרן
לדין יש תשו' שהרי הטור הביא שאביו תמה על סברת הרי"ף והוא עצמו פתב פלשון

מָרְן וּלפ"ז מ"ש להשיב על תמיהת הרא"ש ז"ל זו היא ששקשה איברא שדעת הר"ן ז"ל
כן הוא כמבואר בדבריו אמנם לדעת הטור קשה שו"ר להרב פרישה והב"ח שעמדו בזה
ע"ע אמנם ודאי דעת מָרְן שראה דברי בע"הת ונהר"ן שקלסו ס' הרי"ף וסייעתו רש"י
שקספים לדבריהם ומסכים עם הפלל כמזוהר ואת"ל לדעת מָרְן לפסוק כי"א בתרא
דנשבעין שלא פקדנו אבא ולא אבא דאבא ונוטלין.

בנ"ד דלא אתברר לן מאן מניית ברישא דס"ס מידי ספקא לא נפיק יודה מָרְן ז"ל דאין
להוציא מהיורשים ותו אשפחנא ריעותא אחרניא בהאי כת"י שלא נכתב הנאמנות אלא
אחר קבלת הקנן א"כ איפה יש להסתפק אם היה תנאי הנאמנות בשעת הלואה או
אח"כ וכבר ידעת מחלוקת אבות העולם בדבר זה כמ"ש בטוש"ע סי' ר"ב וע"א וסתירת
דברי הטור ודעת מורם סט"ו דדוקא בשעת ההלואה סובר מָרְן ז"ל דמהני הנאמנות
בלא קנן וכבר כתבתי בזה באות ג' סימן ב' מה שעולה להלכה אלא שהסמ"ע סקכ"ט
והש"ף סקל"ה פתבו דמסתמא היה בשעת הלואה או בקנן עד שינודע בבירור דלא ע"ע
ומ"מ בנ"ד לא נ"מ מידי פינון דלא חשבינו נאמנות לגבי היורשים וכדכתבנא בעניותין:
ועוד אני אומר דבנ"ד אומדן דעת הוא שחוב זה פרוע הוא פינון שמקומו מןשכר לגבות
מנדבת וקצבת עיר אר'גיל ואסרו אותה עליהם כבשר קרבו דודאי דבכה"ג נדר גמור
בדבר הנדור פדתנו בפ"ק דנדירים ופסקה רבינו ז"ל בפ"א מה' נדרים ע"ע ואעפ"י שיש
לחלק דשאני התם שהדבר שאוסר הוא ברשותו מה שאין כן בנדון דידן וקי"ל אין אדם
מקדיש דבר שלא בא לעולם דאיש כי יקדיש את ביתו קדש כתיב ואמרי' מה ביתו
ברשותו וכו' פדאימא בכ"ד בגמרא הא לאו מלתא היא דאינם רוצים להקדיש המעות
שבאר'גיל רק לאוסרם עליהם ואת"ל שעדיין לא גבו בעת ההיא גבאי ופקידי ק"ק
אר'גיל הנדבות והקצבות הנוגעות לכללות ע"הק צפת תוב"ב וא"כ איך אוסרים
ומתפסים דבר שאינו בעולם הא נמי לאו טענה היא דאשפחן למָרְן הב"י ז"ל בי"ד ס"ס
רל"ט שכתב משם הרשב"א דאדם אוסר על עצמו דבר שלא בא לעולם לכשיבא בעולם
והעלה סברא זו על שלחנו ע"ש ובדברי קדשם כתוב לאמר יהיה אסור עליהם וכו'
ומעתה מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו להחזיק גדולי ישראל רבנים ומנהיגים
דספו מאיסורא וכ"ש שהיה הדבר בש"ח הס' כי לא להזכיר ולא ישמע דאפילו בשאר
אינשי אמרי' אחזקי גברא ברשיעא לא מחזקינן ק"ו ב"ב של ק"ו בסייעתא דשמיא
האנשים האלה שלמים הם אלפי ישראל הם הגבורים אלא שמרוב עסקם וטרדתם
בתורה ולפקח בישובה של א"י תוב"ב לא נשתדלו כ"כ לקחת כת"י מהמלנה או מירשיו
ובפרט שעכשיו כבר עברו יותר מס' שנה היצדק בנפש כל חי כי אנשי קדש בני עלייה
העלימו עיניהם מפריעת ב"ח מצנה היא ואעפ"י שכתב הרי"ף בפרק הכותב משם הגאון
ז"ל דהאידנא אין בנו פח לדון עפ"י האומדנות ע"ש ופסקו רבינו בפ"ד מהלכות סנהדרין
והטור ש"ע סי' ט"ו ורצ"ו ע"ש התם לאפוקי ממונא מהיורשים עפ"י האומדנות אבל
להחזיק בידם פשיטא דאזלי בתר האומדנא.

ועוד דאפי' להוציא כתב מוהר"ם אלשיך ומוהרי"מ ט"ז ל סי' קע"א וכמה מרבנן בתראי
דדיינינולה וחקלו בדבר הגאון ז"ל וכמ"ש הרב כנ"הג ז"ל שם וכמו שהארכתי בפרט
זה לעיל אות א' סי' כ"ג בס"ד עלה בקב"ץ דרבני ע"הק צפת ת"ו פטירי ועטירי ואין
עליהם חובת מוון פלל והנלע"ד פתבתי בחדש זיו שנת .

(טז) כת"י מנהג ידוע פה מתא תונס יע"א ש'השָׁרְרָה יר"ה מוכרת האלתזאמי הנקרא בלעז פאל"טו לקבל כל עורות הנשחטי' והשענה בזול מאת הבָּעָלִים ולעשות בהם כחפצם ורצונם ונותני' לשָׁרְרָה יר"ה סף מה שנאותו בו ומטל על בעלי הפאל"טו הנז' לתת מלבושים לבית המלכות חק קבוע בשער קצוב מידי שנה בשנה ומנכים דמי המלבושי'הם מדמי הפאל"טו ולאחד מבני המלכות חק קבוע לו סף דמי מלבושיו ש' פרחים בכל שנה ויקר מקרהו כי קנה סחורה מאת ראובן ובעד דמי הסחורה נתן לו הורמנא לקבל מבעלי הפאל"טו דמי המלבושים הקצובים לו של שנה הבאה אחר שנה זו וכתב לו פתקא אליכם נודה בעלי הפאל"טו תפרעו לראובן סף ש' פרחים מפאת המלבושי' המגיעים לי של שנה הבאה וילך ראובן אצלם ומאנו בפתח סוררת באמור אליו עד עת בא דברו לשנה הבאה או קודם לכן בזמן מועט וראובן צריף לאותו דבר דאצטריו ליה זוזי ויועדו לו אוהביו ורעיו ויאמרו לו הלא שמעון יש לו סחורה פ' והוא יש לו יד עם בעלי הפאל"טו וקנה אותה ביותר משומתה קצת ע"מ לקבל פתקא הדין מיך ויערף הסחורה אם נמכרת לאלתר בדמים מזומנים שנה כל ליטרא מהסחורה ו' זוזי ונכנסו בין ראובן ושמעון ויאמרו ז' לז בעד סף כל ליטרא ז' זוזי ומצאו שהפתקא עודפת על הסחורה סף ק"ן גרושויש והתנו ביניהם שהמוכר יפרע לקונה הסחורה סף ק' גרושויש בעש"ק וסף החמשים הנשארים ביום ג' שאחריו ומסרו הפתקא ביד הסרסור עד שיקבל ראובן הק"ן גרושויש הנז' וראובן משף כל הסחורה ההיא ונשא ונתן ביד שמעון פרע לו סף הק' גרושויש ביום עש"ק אמןם הן' הנשארים עדיין לא פרע ואחר עבור יום או יומים הלך שמעון אצל הסרסור המןפקד אצלו הפתקא ומסר לו הן' גרושויש הנשארים ומסר לו סרסור הנזכר אותה פתקא וראובן דינא קתבע שתנאי הנה הדבר בקש"מ שאם לא יפרע הסכום הנז' בזמנם ככתבם אזי מעכשו תהיה מכורה הסחורה ההיא כל ליטרא בעד סף ו' זוזי כמו שהיא שנה בממון מזומנים לאלתר ויען שמעון הנה אמת נכון הדבר אבל אחר שנטלנו בקש"מ הנה התנאי ועוד שהנה התנאי לשלוח שלוחה לקבל ממני המעות ולא שאני אשלח לה ויען ראובן לאמר לו כי אדרב' אנהרה שמענו השמר פן ואל תבא אל ביתי מאיזה סיבה ידועה לה ויאמרו איש אל רעהו יש בינינו מוכיח ע"א אלא שהוא בא מפרי העיר שהלך ב' ימים מי יתן ידעתי ואמצאהו וישב ראובן השבע לי ש"ד והפטר וימאן שמעון ושאלו אותי פדת מה לעשות ויבא שכמ"ה: זאת אשיב על אחרון ראשון ראשית מאמר הלא ידעת מ"ש מרן הקדוש בב"י סי' פ"ז שפדברי התוס' בפרק המפקיד דף ל"ד יש ללמוד היכא דאיכא למיחש שיתברר הדבר הפך שבועתו ויפסל לעדות אין משביעין אותו שאין מביאין קדשים לידי פיסול ופסקו בשלחנו שם סל"ג ע"ש וע"ע בלבוש וסמ"ע שם ואע"ג דבנ"ד ליכא אלא ע"א ואינו נפסל על פיו הא מיהת לעדות אחרת מצטרף התובע והעד לפוסלו כמ"ש בטור ש"ע סי' ל"ד סכ"ו ע"ש א"כ אפתי איכא למיחש לה ואין להשביעו והנה הש"ך ז"ל שם השיג על הלבוש והסמ"ע ז"ל שהתו' הקשו על פירש"י היאך נעשה תקנה לרמאים דא"ל אם איתא דקושטא קאמרת מהיכא תיחוש דאתו סהדי ואמרי דלא ואוקי להאי דינא בכמה גונגי ע"ש ואין כאן מק"ל דבלא"ה אם ראובן קתבע דמשתבע ליה ואבטל כל עדים שיעידו דבכה"ג שהזכיר העדי' שומעין לו וע"ש בש"ך ויבסוף סי' ע"ה אמןם בנ"ד דקתבע ראובן השבע ש"ד והפטר נלע"ד דאין שומעין לו דכיון דלא הוי אלא ע"א מצי א"ל שמעון מאין

הַרְגָּלִים לְהַשְׁבֵּעַ הַשֵּׁת' ש"ד דְּהָא אפ"י לְכִי אַתִּי הַאִיךְ סְהָדָא וּמְסַהֵד דְּקוּשְׁטָא קְאָמְרִתְּ מ"מ אִינוּ מְזַקִּיק אֹתִי לְמָמוֹן אֲבָל קָם הוּא לְשִׁבּוּעָה דְּאוּרִינְתָא וְלְכִי מְסַהֵד דְּאַנָּא קוּשְׁטָא קְאָמְיָנָא אֲפֻטֵּר מְפָל וְכָל דְּקוּ"ל ע"א מְסִייעוּ לְנִתְבָּע לְפִנְטֵרוּ מִן הַשְׁבּוּעָה כַּמ"ש בְּטוֹר ש"ע ס' ע"א וּפ"ז ע"ש וְאֵע"ג דְּהַשְׁתָּא נְמִי טִיבוּתָא הִיא לְגַבְיָה דְּשִׁמְעוֹן לְכִי אַתִּי סְהָדָא וְאָמַר פְּנוּתִיה דְּרֵאוּבִן וּמְצֻטְרָף הָעֵד לְפִנְסָלוּ פְּמוּ שְׁנַתְבָּאָר מ"מ אִין נִרְאָה לְחִיבּוּ ש"ד מְהַשְׁתָּא מְהֵא טַעְמָא..

וּמַעֲתָה אַבָּא נְבָא אֲנִי עָנִי לְמֵאִי דְּפִשְׁיטָא לִיהַ דְּכִינּוֹן דְּלֵא פְּרָעָא בְּיוֹמָא דְּמִשְׁתַּלֵּם זְמַנְהִי שְׁפָל הַסְּחוּרָה יְקַבֵּל לְעַרְףָּ ו' זְוִי פְּמוּ שְׁבָא בְּשִׂאָלָה לֵא כֵּן אָנְכִי עֲמָדִי דֵּא"נ תְּנֵאִי גְּמוֹר הָוֵה וְקִנְיִים בְּכָל דִּינָיו לְאַפּוֹקִי מְאַסְמַכְתָּא נְלַע"ד דְּאִינוּ מְפָסִיד אֲלֵא לְפִי עַרְףָּ מַה שְׁלֵא פְּרָעוּ אֲבָל לְמֵאִי דְּפְרָעִיהַ לֵא מְחִיב דְּאֲכָל וְנוֹא דְּפְרָעִיהַ נְתַקִּינִים הַמְּכָר בְּשׁוּמְתוֹ שְׁקֻצְבוּ לְהֵם וְכֵן מְצֵאִי לַהֲט"ז ו"ל בְּסִי ע"ג שְׁהֵרַב ו"ל עֲלֵה וְנִסְתַּפֵּק בְּמִי שְׁקֻבַּע לְחַבְרִי וְזִמְן לְפָרְוַע לֹו חוּבוֹ וְאֵם לֵא יִפְרַע בְּזִמְן הַהוּא שְׁיִתְחַיִּיב לֹו מְעַכְשָׁיו יו"ד זְהוּבִים בְּתוֹרַת קִנְס וּפְרָע לֹו מְקַצַּת הַחוּב דְּאִינוּ חִיב בְּקִנְס אֲלֵא לְפִי עַרְףָּ מַה שְׁלֵא פְּרָעוּ וְסָמָא אִיִּתִּי בִּידִיָּה הָא דְּאֲמַרִּינּוּ בַּפ' הַמְּקַבֵּל דְּק"ד הַהוּא גְּבַר' דְּקַבֵּל אַרְע' מְחַבְרִיָּה וְאִמ"ל אִי מוּבִירָנָא לְךָ אֲשַׁלֵּם לְךָ אֲלֵפָא זְוִי וְהוּבִיר תְּלַתָּא אֲמַרִּי נְהַרְדְּעִי דִּינָא הוּא דְּמְפָסִיד שַׁל"ג זְוִי וְתַלְתָּא זְוִיָּא ע"ש שְׁהֵאֲרִיָּה וְעַם פִּי נְלַע"ד רַב הַמְּרַחֵק דְּהֵתֵם הַפְּסִדָּא דְּאַרְעָא הוּא דְּאִיִּתְחַיִּיב לִיהַ וְכִינּוֹן דְּלֵא אֲפָסִיד אֲלֵא תְּלַתָּא דְּאַרְע' דְּהוּבִיר הָוִי פְּאִילוֹ הַאִי תְּלַתָּא חֵלֵק אֲחַד בַּפ"ע מְשׁוּם הֵכִי אֲמַרִּי דְּלֵא מְשַׁלֵּם אֲלֵא מֵאִי דְּהוּבִיר וְהַפְּסִדָּא דְּאַרְעָא אֲבָל כְּשֵׁהוּא קִנְס שְׁחִיב עֲצָמוּ לְזְרוּזִי נְפִשְׁיָה אֲמַרִּי יֵשׁ לֹו לְקִנְס מִתְחַלָּה וְע"ס וְחִיב בְּכָל הַקִּנְס.

שׁו"ר לַה' בֵּית אַבְרָהָם ו"ל שֵׁם שְׁחֵלֵק עָלָיו בְּקִרוּב לְמֵאִי דְּכַתִּיבָנָא עֲלֵץ לְבִי וַיִּגַּל אֲמָנָם מַה שְׁהִבִּיא הֵרַב ו"ל מְהַרְף דְּפָרֵק הַנּוּשָׂא הַפּוֹסֵק לְזוּן אֶת בֵּת אֲשֶׁתוֹ ה' שְׁנַיִם וְנִשְׂאָת לְאַחַר וּפְסִק גַּם כֵּן עֲמָה לְזוּן ה' שְׁנַיִם דְּאִין אֹמְרִים זְוִנוֹ אֹתָהּ ב' אֲלֵא א' זֵן וְאֲחַד גּוֹתֵן דְּמִים ע"ש אַהֲמ"ר לֵא שְׁמָה מְתִיבָא פְּאֲשֵׁר יִרְדּוּן הַקּוֹרָא צְדִיק יִבְחֵן וְלַעֲנִין דִּינָא בְּנ"ד כ"ע לֵא פְּלִיגִי דְּאִינוּ מְפָסִיד אֲלֵא חֵלֵק שְׁלֵא פְּרַע וְטַעְמָא דִּיִּדִי הוּא פִּינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא הַפְּרָעוֹן גִּיתָן לְתַשְׁלוּמִין בְּזַמְנִים מְחֻלְקִים נַעֲשָׂה כְּמִי שְׁקֻבַּע קִנְס עַל כָּל זִמְן וְזִמְן וְאַף עַפ"י שְׁאִין בְּיַדִּי פְּעַת רֵאִיָּה בְּרוּרָה לְדָבָר מ"מ הָאֲמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ וַיִּקְוַבֵּל הָאֲמַת מְמִי שְׁאֲמָרוּ הַמְּעַט הוּא אִם רַב: הָאֲמָנָם אֵלֵם צְדִק אֲנִי חוּכָה בְּעֵינֵי קִיּוּם מְכִירָה הַלְזוֹ יַעַן פִּי הַפְּתָקָא הַלְזוֹ לֵא נְקִינִית לְשִׁמְעוֹן בַּעַל הַסְּחוּרָה כְּמִשְׁפָּט הָרְאוּי לָהּ דְּהַלְכָה רוֹנַחַת דְּאִין אֹתִיּוֹת נְקִינִים אֲלֵא בַּכַּת"וּם כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן ס"ו ע"ש וְהָכָא בְּנ"ד פְּתִיבָה לֵא הַנּוֹת וּמְסִירָה נְמִי לֵא לְדִידִיָּה נְמַסְרָה אֲלֵא לִיד הַסְּרָסוֹר אִישׁ הַבִּינִים וּבְרִשׁוּתִיהַ דְּרֵאוּבִן קִינְיָא עַד דְּמְקִינִים לְתַנְאִיָּה פְּמוּ שַׁנַּת' בְּשִׂאָלָהוּאֵת"ל נְמַסְרָה בְּיַד שְׁמַעוֹן וְאִח"ךְ מְסָרָה לְסָרְסוֹר אֲפִתִּי לֵא אֲיָפְרוּק וְכ"ש בַּכַּת"י דְּגוּי דְּגָרַע טְפִי מַכַּת"י יִשְׂרָאֵל שְׁכ' הַרְשָׁב"א ו"ל בְּתִשׁוֹ וְהִבִּיאָה מָרְן ו"ל שֵׁם בַּב"י דְּאֲפִי לְמ"ד בַּכַּת"י נְאָמֵן לֹוֹמֵר פְּרַעֲתִי מ"מ נְקִנָּה בַּכַּת"וּם ע"ש וְהִיָּה עוֹלָה בְּדַעֲתִי לֹוֹמ' דַּכ"ש בַּכַּת"י דְּגוּי דְּבְדִינִיָּהֵם אִינוּ נְאָמֵן לֹוֹמֵר פְּרַעֲתִי אֲלֵא שְׁרֵאִיתִי לַה' מוּהַר"א שְׁשׁוֹן סִי רִי"ו דְּלֵא אֲפָסִיקָא לִיָּה מְלִתָּא דְּמַהֲנִי בַּכַּת"י גוּי כַּת"וּם ע"ש וּמֵאִי דְּמַסְפֵּק"ל לַה' ו"ל פְּשִׁיטָא לְהוּ לְרַבִּינוּ בְּצִלְאֵל סִי ל"ד וְלַה' מוּהַרִימ"ט בַּח"מ סִי צ"ה דְּמַהֲנִי בִּיָּה כַּת"וּם ע"ע וְלַע"ע הָאִיר וְנִרְחַס' הַבְּהִיר אֲהֵלִי יַעֲקֹב לַה' מוּהַרִיק"ש ו"ל וּבְסִי ב' פְּסִיק וְתַנִּי דְּמַהֲנִיָּא כַּת"וּם בַּכַּת"י שְׁל גוּיָם וְכ' ו"ל שְׁנָה ג"כ דַּעַת הַרְשָׁב"א וְעִינּוֹן

בתש"ו הרב מים רבים חח"המ סי' ז' א"כ פשיטא דלא שבקינן פשיטותיהו דתלתא סרכין משום ספקו של ה' מוהרא"ש ז"ל הילכה אי הנה ביה משפט פתוב ומסי' מעליא הנה זביניה זביני פשאר מכירת שטרות דעלמא אלא שלא נעשה בכל אלו כת"ום ואע"ג דבנ"ד הנה קיום הענין ע"י ק"ס וס"ל להראב"ד דקנין חליפין מהני בשטרות כמ"ש הבע"הת ז"ל שער נ"א ח"ג סי' ע"ש פבר פתב הטור סי' ס"ו ס"ג שערמב"ן ובע"הת ז"ל חולקים עליו ושכ"ד הגאון ז"ל ע"ש ועוד אפילו לדברי הראב"ד זל פת מיהא בעי אלא דאלימא מלתא דשטרא דחשיבא פמסירה ואפי' בקנין אגב דס"ל להרמב"ן וסיעתיה דמהני ואין צריך לא פתיבה ולא מסירה כמ"ש מרן בשלחנו שם ס"ח אמירה מיהא בעי וכמ"ש הטור בשם אביו הרא"ש ז"ל שם א"ל קניי האי שטרא וכו' ואם לא אמר הכי לא קנה ובנ"ד אין גם א' מדרכי הקניה: אלא שאנכי הרוצה שעיקר החיוב של בעלי הפאל"טו לתת למלכות חק מלבושיהם אפתי לא מטא זמניה ולא חל בעולם עדיין חיובו ול"ד למ"ש מוהרי"קו ז"ל שרש קפ"ט ד"כול למפור השטר אעפ"י שעדיין לא הגיע זמנו וכו' ע"ש דהתם החיוב פבר מוטל על הלנה ומשונעבד להמלוה מש"ה סבר לה מר ז"ל דמהני ביה מכירה משא"כ בנ"ד שעדיין אין מקום חלות החיוב כלל וזה פשוט ועיין הרשב"ם סי' ש"ט ועוד בה דגם על המלכות עצמה עדיין לא הוטל עליו לתת ההורמנא לבעלי הפאל"טו ליתן לכל א' הסף הקצוב לו פאשר נודע מנהגם בנתינת החקים ההם שפכל שנה יצא דבר מלכות מלפניו ונכתב בשם המלוה ונחתום בטבעת המלוה בשם בעלי הפאל"טו ועוד מאן לימא לן שהמלכות יתמיד הנהגתו לתת לבני ביתו אותה הקצבה דילמא הדר ביה וכאשר הוא עושה ותו איפא למיחש דילמא האנשים האלה בעלי הפאלטו בהגיע תר נתינת החקים ההם מסלק השררה את ידם מהפאל"טו שהוא וממילא אין שום חיוב כלל על בעלי הפאל"טו וגם זו שאין פתוב בפתקא שפן המלכות מחוייב כלל לראובן רק הורמנא ונתינת רשות לבעלי הפאל"טו שיפדעו לראובן קצבת שנה הבאה ולא נכתב שום חיוב עליהם שבעבורו הרשוהו לגבות הקצבה חזרתי על כל הצדדים ולא מצאתי מקום חלות מכירת הפתקא הלזו ואפי' ע"י כתו"מ ועיין בתש"ו הרב תומת ישרים ז"ל סימן טו"ב מ"ש בזה לנדונו : ועוד.

נלע"ד דאפי' ע"י כתו"מ לא מהני דכיון דקי"ל המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול לא סמכא דעתיה דקונה השאר פדאיתא בקידושין דמ"ו ע"ב וע"ש בפ"י רש"י ז"ל וכתב הר"ן ז"ל שם דבמלוה בשטר אעפ"י שהקנהו לה בכתו"ם אינה מקודשת דכיון ד"כול למחול לא סמכה דעתה ובמכר לא קנה עכ"ל ואע"ג דקי"ל פמאן דדאין דינא דגרמי וכדפסק מרן שם סל"ב ע"ש וא"כ היכי מצוי מחיל פיון דהלוקח חוזר וגובה מהמחול והתם בקידושין מייתי פלוגתא דתנאי במקדש במלוה ור"מ סובר מקודשת וקאמר לכ"ע אית ליה דשמואל דאמר המוכר שט"ח וחזר ומחלו מחול ר"מ סבר לא שביק אינש דידיה ומחיל לאחריני ע"ש ומשמע להדיא דבמכר אפילו לר"מ דדאין דינא דגרמי לא קנה וכמש"ל לעיל בשם רש"י והר"ן ז"ל ואמאי לא קנה פיון דחייב לשלם לו אלא ודאי דאפילו בכ"הג אמרי' לא סמכא דעתיה שו"ר להש"ף ז"ל ברס"י ק"ץ שהביא מעשה בדין המוכר מפראי שפתוב בו לשם מי שמוציאו ונחלק עם שאר בעלי הוראה וכתב דבשטר חוב לא קנה וע"ש שחילק בין קרקע למטלטלין ע"ש והיינו בשלא משף עדין מיהו נלע"ד דאם משף פבר הסחורה כנ"ד דינה פקרקע בהא סליקנא ובהא נחיתנא דאין

במכר הפתקא הלזו שום צד שתתקיים פלל: (י"ז) כת"י ראובן חייב לשמעון בכת"י
שזמנו בתשרי וילגוי בשטר שזמנו בניסן וטען לוי שאינו מאמין להם שהכת"י נכתב
בתשרי אלא אחר ניסן והם הקדימוהו לגבות תחלה על דבר זה נשאל הרשב"א בח"ב
סי' קנ"א ונהביאו מרן בב"י הא"ה סי' ק' ובח"ה סימן מ"ז שכתב שאמת יגהה חקף לוי
ע"ש ועיין במינוחסו' סי' ר"ב שראה הפך מזה ע"ש ועיין בתשו' הרב פרח מט"א ח"א
סי' ע"ה: (י"ח) כת"י מי שהחזיק בפפרן ע"פ כת"י פגון שמעון הנתבע שלא קבל מיד
התובע אלא מנה והוציא עליו התובע כת"י שקבל ק"ק נשבע הנתבע שלא קבל אלא
מנה ונפטר משפט צדק ח"א סי' מ' כנ"הג סי' ע"ה אות י"ג בהגה"ט עכ"ל אמת אגיד
ועדותי זו פי תשו' הרב מש"ץ ז"ל לא נראה פה מתא תונס יע"א לעולם ומי יתן ידעתי
ואמצאהו לראות הדברים בשרשן לעמוד על אמתת פירושו דלע"ד אין להם מוכן
דמאיזה טעם לא החזיק בפפרן ע"פ כת"י דאי משום דסבר לה מר דבכת"י נאמן הלנה
לומר פרעתי פשיטא דאי מהא לא אריא דדוקא במודה בעיקר ההלואה אלא שטוען
טענת פירעון אבל בכופר בעיקר ההלואה הו"ל כאומר לא פרעתי דהודאת בע"ד כק'
עדים דמיא ולכי מפיך לכת"י אמאי לא החזיק בפפרן תדע דקי"ל המלוה לחבירו בעדים
א"צ לפורעו בעדים ונאמן לומר פרעתי ואפי"ה אם כפר בעיקר ההלואה והלה מביא
עדים שהלנהו החזיק בפפרן לאותו ממון ושוב אינו נאמן לומר פרעתי ואפילו מביא עדי
פרעון כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ה ע"ש: שוב מצאתי למרן הקדוש בב"י סי' ס"ט שהביא
משם הרשב"ץ ז"ל דע"י כת"י החזיק בפפרן ונהביאו ג"כ הסמ"ע בסי' ע"ט ע"ש ומעתה
דברי הרב משפט צדק ז"ל שגבו ממני גם על הכנ"הג שהעתיק דבריו כהלכה פסוקה וזו
היא שקנשה לע"ד ואח"ז מופלג זיכני ה' וקא הספר הלזה בידי ועמדתי על תשו' זו וישבתי
על תלה והנה אופן השאלה שראובן חייב לשמעון סך מה והלה למקום אחר להסתחר
ושלח ד' חתיכות ליד לוי חתנו למוסרם לשמעון מפאת מה שחייב לו ראובן וכתב לו
כת"י שקבל ממנו ע"י כנז' ואח"ז הלה שמעון למקום אשר ראובן שם וכאו חשבון
ומפללם הם הד' חתיכות שמסר לו לוי ושלל מצא בהם רק נ"ה אמות וחתר הרב ז"ל
אם יהיה האופן שהיה כתוב בכת"י שמעון שהחתיכות הים היו בהם כו"ך אמות שהם
יותר מנ"ה אמות שהודה בהם א"כ החזיק בפפרן עפ"י הכת"י שמסר ללוי ונהביא תשו'
הרשב"ץ שהביא מרן ז"ל הנותנים למעלה דבכת"י.

החזיק בפפרן ואח"כ חילק לנדונו מתרי אנפי תריצי ע"ש מלתא בטעמא והכנ"הג קצר
במקום שאמרו להאריף ואחז"ר נדפסו תשו' הגאונים הנק' שערי תשובה ובסי' קל"ג
הביא תשובה לרבינו האי גאון שכ"כ ע"ש: ויט כת"י הפרש שיש בין שטר מקוניים
שיש בו עדים לכת"י שהחזיק בב"ד עיין בתשו' מרן ז"ל שבס' אבקת רוכל סי' קל"ח
ומאי דכתי' בעניו' לעיל באות: (כ) כת"י גוי שחייב לישראל בכת"י אם נקנה לישראל
אחר בכת"י ום עיין להרב כנ"הג סי' ס"ו אות י"ט בהג"הט ומה שהארכתי לקמן במערכת
אות ע' בפסק ששלחתי לאי גרבא יע"א בס"ד: (כא) כת"י אם טוען הלנה על כת"י שביד
המלוה שלא כתבו אלא להתעסק בעלמא אינו נאמן הרשב"א ח"א סי' תתקכ"ד ובח"ג
סי' כ"ד ובח"ג והובא במרן בב"י סי' ס"ו ע"ש ועיין להרב כנ"הג בסי' ס"ה אות ל"ח
בהג"הט ועיין להש"ף סימן ס"ט סקט"ז שישב דברי הרשב"א אף לדין דקי"ל כמ"ד
נאמן הלנה לומר פרעתי בחוב שבכת"י מה"ט והעתיקו הסמ"ע: (כב) כתב יש לחקור

תקור דבר באיזה פתב היו פותבין דורות הראשונים שטרות או אגרות אם באותיות פתב
אשורית א"כ פי קרעי.

להו קנושה שבהו להיכן הלכה ובריש מס' ר"ה אמרינו דמעיקרא היו פותבין בשטרות
לשם מלכות פ' והדרו בהו דלמחר נפרע השטר ונמצא מוטל באשפה ע"ש ולא חששו
בלא"ה משום אותיות פתב ראשון ולא מצאתי דובר דבר עד שנראה בעליל ס' האור"ות
ומצאתי לו בסי' מ"ב סק"ו שהביא משם הריטב"א והרב עין יעקב בריש מגילה שכ'
שהיה להם פתב אחר שאין בו קנושה ולא מנצפ"ך ע"ש וגם ראיתי את הלח"ש שכ' הרב
תומת ישרים סי' ר"ד שפתב שמרנוי שהיה מעיר שומרון ע"ש: (כג) כת"י אליתר'א די
קאמ'ביו אע"ג דקי"ל כמ"ד דבחוב שבכת"י הלנה אי טעין פרעתי נאמן כמ"ש בסי' ס"ט
אבל בליתר'א רי קאמ'ביו דינה פשטר גמור לפי מנהג הסותרים מוהרשד"ם ו"ל חלק
ח"מ סי' צ"ו ומוהר"י אדרבי ו"ל סי' ד"ת כנ"הג סי' ר"א אות מ"א והרב משאת משה
ו"ל ח"ב ריש סי' ל' ועיין מה שציננתי לעיל מערכת אות א'.

א סימן ט': (כד) כת"י לדעת רבינו ישעיה שהביא הטור סוף סי' י"ב דהמוחל חוב
שבשטר אם לא התזיר השטר מצי למזהר ביה אלא אם פן קבל בקנין ע"ש וכתוב אצלי
במע' אות מ' מדיני מחילה מ"מ דהמוחל לתבירו חוב שבכתב יד ולא התזיר לו הכת"י
ולא נטל בקנין לפי טעם שפתב הרב"ח ו"ל בדעתו של הרי"ש ו"ל משום דס"ל כב"ש
דשטר העומד ליגבות פגובי.

דמי פיון דקרקעותיו משועבדים למלוה כמ"ש רש"י בפ'ק ארוסה דכ"ה ע"ש א"כ
בכת"י דלא גבי ממשעבדי פאותה ששנינו בס"פ ג"פ א"כ מחילתו מחילה ולא מצי
למזהר ביה אפילו לדעת הרי"ש ו"ל אבל אנו בלא"ה קי"ל כב"ה כמ"ש בטוש"ע סי'
ס"ז גבי שטר שיש בו אחריות דמשמט ע"ש ובא"ה ע"ה סי' קע"ח בכתנ' ע"ש אבל לדעת
הכנ"הג ו"ל דיהיב טעמא משום דמצי אמר להשטאה אפנין ולא גמר למחול א"כ פ' לי
כת"י פמו שטר וכעת מצאתי להרב יד אהרן ו"ל בא"ה ע"ה ח"ב סי' ט' בהגב"י בסופו
שכ"כ משם ה' משאת משה ואיננו פה עמדי לעת עתה: (כה) כת"י ראובן ושמעון שותפין
היו ומתו: גם שניהם והוציאו יורשיהם כת"י שיהודה ולוי בעלי אחריות חייבי להם
מנה מדמי סחורה שקנו ממורישם ולוי ג"כ נלב"ע וחל"ש ויהודה טוען פי החתימה שלו
היא מזוייפת ולעולם לא חתם על כת"י זה ועמדו יורשים והביאו עדים וקיימו הכת"י
וכבר ידעת מה שנהלקו בזה הרשב"א והרא"ש כמ"ש מור"ם בר"ס כ"ב אי חשיב כמ"ד
לא לוייתי א"כ פשנתקיים הכת"י הו"ל כמ"ד לא פרעתי עיין במוהרש"ך ו"ל ח"א סי'
מ"ד בד"ה והנה במ"ש וכו' אף יש לחלק ועיין להרב חוות יאיר סימן קע"א ואח"ך טען
יהודה שלעולם לא קנה סחורה זו מראובן ושמעון ועוד שעדיין לא היה מחותן עם לוי
אפי' בשדוכין ולא הייתי מפירו לשעבר הרי בהדיא ביאר שיחותיו ואומר לא לוייתי
ועכשו שנתקיים תו לא מהימן לומר פרעתי ובחלק יורשי לוי לדין דגרירנא בתריה
דמרן בש"ע דבכת"י אי טעין פרעתי נאמן אנו נמי טענינו ליורשים כמ"ש בטוש"ע סי'
ס"ט ע"ש אף יש להסתפק אם יהודה יתחייב בכל מדין שנים שלו עיין סי' ע"ז ועיין
לה' מוהריק"ש ו"ל בתשו' סימן מ"ג ולהרב נחפה בכסף דף נ"ה ע"ג ובתשו' הכנ"הג
ח"ב סי' ל"ג והרב בתי פהונה ח"ב סי' ובש"ך סימן ס"ט סק"י דהיא גופה אתא

לאשמועינן הטור ז"ל ועיין להרב"ח ז"ל מה שדקדק בזה: (כו) כת"י גוי קי"ל דכת"י נקנה בכת"ום פמו: השטר ואע"ג שאין החוב שבכת"י שעבוד קרקע מ"מ מבני חרי גבי כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ו וכת"י של גוים אי מהני ביה כת"ום מלשון בע"הת שהעתיקו מרן בש"ע שם דנקט שטר הנעשה בערפאות של עכ"ום וכת"י וכו' משמע דגוי שטר דוקא ובישראל אפי' כת"י או"ד כי הדדי ניהו וכת"י אעכ"ום נמי קאי או אישראל דוקא קאי הרב מהר"א ששון ז"ל סי' רי"ז עלה ונסתפק בזה ורבינו בצלאל ז"ל סימן ל"ו והרב מוהרי"מ מט ח"מ סי' צ"ד פשיטא להו דאף בכ"י של עכ"ום מהניא כת"ום ועיין להכנהג אות ט' וכ"ז נעלם מה' אנג'יל ז"ל בתשו' סי' ה' וע"ע להרב גור"ר ח"המ פלל ו' סימן ט"ו י"ו ע"ש ולהרב משאת משה ח"מ סי' ס"ו והרב אדרת אליהו סי' כ"א וה' עדות ביהוסף ח"א סי' כ"ה והנה בעתה נדפס ספר משפט צדק ח"ג ובסי' י"א דף ל"ד ובסי' ט"ל דקי"א ע"ד עע"ז גם נדפסו תשובות מהריק"ש ז"ל ובסי' ג' עמד על רזא דנא ועיין להרב פנ"ם שלמה ז"ל ח"המ סי' כ"ד דף רל"ו: (כז) כת"י קי"ל שהמוציא על חבירו כת"י שהוא: חייב לו מנה והלנה טוען שפרע לו חמשים דהלנה.

נשבע שבועת התורה ומפטר דקי"ל כשא"ר מודה במקצת דחייב שבועה דאורייתא פיון דאין בכת"י שעבוד קרקעות דמה"ט נאמן לומר פרעתי דלא קפיד עליה אם עדיין הוא אצל המלנה אבל אם החוב בשטר ותבעו מיניה אחר בע"פ וכפר בא' מהם דאינו נשבע אלא היסת פיון דהשטר בתקפו וכל שעבודו על הקרקעות הוי הילך ועיין בטוש"ע סי' סי' פ"ב וסי' פ"ח סכ"ט ובסמ"ע סי' ס"ט סק"ו דאפ"י אם הכת"י יש בונאמנות דתו ל"מ למימר פרעתי ודינא בשטר להאי מלתא מ"מ פיון דלית ביה שעבוד קרקעות לא חשיב הילך וכמ"ש מרן בש"ע סי' פ"ח שם והש"ך שם ובסימן ס"ט סק"ח חלוק בדבר דאינו נשבע אלא היסת ואנו אין.

לנו אלא פסק מרן בש"ע: (כח) כת"י דקי"ל דבכת"י מצי למימר פרעתי ואנו בדין בתריה דמרן הש"ע גרירנא וכן דעתו ז"ל בש"ע סי' ס"ט: ודע שמנהג אצלנו שלוקחי הפאל"טו מאת השררה יר"ה להיות משקל הסחורות ע"י וגובין מהם ערך הקצוב ונותנים כת"י למוכר שכ"ך קנה פ' מפ' בסוף כ"וך לזמן פ' והשררה גזרה להיות דין אותו כתב בשטר החתום בעש"ג בכ"הג אמרינו דינא דמלכותא דינא ונאמן המוכר לומר שעדין לא גבה דמי סחורתו אעפ"י שעבר זמן המוגבל בכתב שהוא וכו' אנו דנים עפ"י הורמנא דמלכא יר"ה ונשבע ונוטל וכעת ראיתי לה' מגן גבורים בסי' כ"א וכ"ב והרב ז"ל בסימן כ"ג השיג ע"ש דל"ח ע"א: (כט) כת"י קי"ל כמ"ד המלנה המוציא כת"י על חבירו והלנה טוען פרעתי נשבע ונפטר כמסקנת מרן בש"ע סימן ס"ט ואם הוא תוך זמנו פיון דקי"ל חזקה דלא פרע אינש גו זמניה אינו נאמן ומוציאים אפי' מהירשים פיון דאבוהו לא מצי למטעון נגד החזקה דלא פרע אינש גו זמניה כמ"ש שם וראיתי להש"ך ז"ל שם סקנ"ו שכתב דלמ"ד בסימן ק"ח דטענינו ליתמי נאנסו אע"ג דהויא מלתא דלא שכיחא ה"נ טענינו ליתמי דפרע גו זמניה אע"ג דלא שכיחא ע"ש ולע"ד אחה"ר אין הדמיון עולה דמלתא דלא שכיחא אינה בגדר החזקה דלא נאנסו אלא דלא שכיחא אמטו להכי סברי מרנן פיון דאבוהו מצי למטעון הכי דלא הוי נגד חזקה אנו נמי טענינו ליתמי אבל גבי פרע גו זמניה דאי הוה טעיו אבוהו לא הוה מהימן היכי ניקום אנו ונטעון ליתמי וצלע"ד שו"ר להרב דבר משה ח"ב סי' ט' שחלק ע"ד ז"ל ע"ש: (ל) כת"י אנו

בדין דגריירי בתרייה דמרון ו"ל בש"ע דכת"י שיש בו נאמנות גובה בלא שבועה אבל לא מירושיו אלא אם היה פתוב בו עליו ועל יורשיו כמ"ש בס"ט וע"א ואע"פ שיש בזה דיעות להרבה מהפוסקים אנו אין לנו אלא דעת מרון בש"ע וכבר נתבאר שם שכן דעתו ו"ל ודלא כהט"ז סי' ס"ט שכתב דלא בעיא נאמנות על יורשיו אלא לענין שבועה בלא שבועה אבל כל שיש נאמנות בכת"י על הלנה גרידא אינו גובה מהירשים אלא בשבועה ע"ש וע"ע בהכנ"הג שם בהגהב"י אות כ"ח שהוא ו"ל מספיים לסברא זו וגדולה מזו מצאתי להרשב"ש שכתב דאפילו בנאמנות סתם גובה בלא שבועה מהירשיו פינן דאבנהון אי טעין הכי לא מהימן ע"ש ואתמקא שכ"ש כ"כ בס"ט ח"ה ס"א סי' ס"ט עכ"ל והטור קרי בחיל נכתב עד שיכתוב לו נאמנות עליו ועל יורשיו ועיין בתשו' הרדב"ז ו"ל ח"א שבישני סי' תקל"ד שסובר פדעת הרשב"ש ו"ל ועיין בתשו' הרשב"ץ ו"ל ח"א סי' ל"ב ועיין בתשו' מוהר"ש גאון ו"ל סי' ס"ח ומ"ש משם מוהרש"ך ו"ל ובה' בית דוד סי' ח"י מהספר ובה' דבר משה ח"ב סי' ט' ועיין בתשו' הרשב"א ו"ל סי' תתקע"א שכתב דאבנהון דכת"י על חבירו וטען פרעתי נאמן אלא א"כ פתוב בו נאמנות דאז נשבע המלנה וגובה ואם מת הלנה אינו גובה מירשיו דלא הימניה אלא גבי דידיה כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ט ס"ה קושטא קאי הדבר קשה לשמוע פינן דאבנהון אע"ג דטעין בבריא פי פרוע הוא לא מהימן פינן דהימניה היכי עדיף טענת שמה דידן דטענינו דילמא פרעיה טפי מבריא דאבנהון ובעלמא אמרי' לא עדיפת מגברא דאיתת מחמתיה ועל מבוכה זו ישבו שני גדולי הדור הרב ראש יוסף ו"ל והרב כנ"הג בהגהב"י אות ל"מ"ד והן ב' גביאים מתנבאים בסגנון א' שלומי ודאי בעי שלומי.

אלא דאזקוקי שבועה למלנה והדר גבי מנתא דיליה. גם הרב ט"ז צידד לומר פן אלא שפסע לאחוריו בראותו תשו' מיימון בס' משפטים סי' ל"ח דהתם מפורש יוצא דירשיו הלנה פטירי ועטירי ואתמקא משני שרי צבאות ישראל הללו איך לא שלטו מאור עיניהם בתשו' המיימוני הלזו סוגיא בדוכתא ותלו זיינהו בקצורן של דברים אשר הובאו בית יוסף וכבר הושג הרב כנ"הג מתרי ארנונותא ה' מנחת יהודה ו"ל ומוה"ר בס' משחא דרבותא נכתב ט"ס סי' צ"ט וצ"ל בס"ט ס"ט גם אלה לחכמים והיה העלמה דברי הט"ז הנתינים למעלה: ואתה דע לה דהרשב"א ו"ל בח"א סי' תתקע"א עלה ונסתפק בשט"ח בנאמנות לפרוע לשמעון או מוציא שטר זה ומת לנה בחיי מלנה ואח"כ מת מלנה אי שייך גבי האי הא דאמר רב ושמואל אין אדם מש"ל או"ד לא פינן שנכתב בשטר מי שיוציאנו וצדד לומר דנסתלק מכאן דינא דר"וש מפני נאמנות שבשטר ואע"פ שאין הנאמנות ממנו ומירשיו מ"מ הרי.

פטרו ממנו הילכך אפשר דאפי' מת לנה בחיי מלנה אין הירשים יכולין להשביעו דלא עדיפי מאבוהון שאין יכול להשביעו מחמת שפטרו וכל עין רואה שזוהי כד' הרב ראש יוסף ו"ל והכנ"הג ו"ל והט"ז כמדובר נכתב עוד הרשב"א ו"ל אלא מיהו אפשר היכא שלא פטרו בפני מירשיו סתמא דמלתא לא פטרו אלא בבא ליפרע ממנו בלבד ולא מבניו דכיון דתנינו הבא ליפרע מנכסי תומים לא יפרע אלא בשבועה מסתמא לא התנה כנגדה וכו' עכ"ל דון מנה לנ"ד דכיון דקי"ל כמ"ד דבכת"י נאמן לו' פרעתי כל שלא פי' המוריש הנאמנות גם על יורשיו סתמא לא התנה אלא דאיכא למימר דשאני נדון הרשב"א דמירי

בשבועת המשנה ותקנתא דרבנן אלימא היא משו"ה אמרי סתמא לא התנה פנגדה
משא"כ בדינא דכת"י וצריף להתנישב בדבר וע"ע בתשו' הרשב"א ז"ל הלזו בח"ב סי'
קל"ה: והנה בעת'ה הן ספק בדי בראובן שהוציא כת"י על יורשי שמעון ולוי מסוף מה
מדמי סחורה שקנה ממנו וכתוב בו פל זמן שכתב ידו זה בידו נאמן עלינו כבי תרי
למימר דלא אתפרע עד שימצא פרעונו פתוב ע"ג או שיקרע קרע ב"ד ואנו החו"ל ע"קפ
ז"בז רצה מזה גובה רמ"ג וכו' עכ"ל ויש לדין בזה לפי מה שהעלינו דאין נאמנות מועלת
לגבי יורשים למגבי פלל ברם הקא שתלה הנאמנות בקיום הכת"י ביד המלנה עד שימצא
פרעונו פתוב ע"ג או שיקרע קב"ד משמע פל היכא דלית חד מהנה אפתי כת"י
בהימנותיה קאי ל"ש גבי דידיה ל"ש גבי יורשים ומסתייעא האי מילתא ממאי דכתב ה'
מוהראנ"ח ז"ל ח"א סי' קי"ז שאול נשאל בכותב לחברו כ"ז שכתב ידי בידו נאמן עלי
בשטר אי מהני האי לישנא או"ל ע"ש וע"ע לה' פרח מט"א ח"ב סי' כ"ה ובתשו' הרב
יכיןובועז ז"ל סי' י"ג ע"ש בענין השות' ע"ש ומוה"ר בס' משחא דרבותא שם עמד בזה
ולא זכינו לתשלומי דבריו ז"ל: (לב) כת"י קי"ל דהמוציא כת"י על חברו שח"ל מנה
נהלה טוען פרעתי נאמן ומשתבע היסת ומפטר כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ט ע"ש וכתב מרן
בב"י שם משם מהרי"א בכתבים סימן נ"א דמה שכותב וחתמתי תהא מעידה עלי כק'
עדים אין בו מועיל ע"ש וטעמא טעים פיון דלא גבי ממשעבדי משום דלית ליה קלא לא
חש ליה למשקליה ממנו ממלנה ואנשי ליה וטעמא דכתבי הכי להורות דלא מצי למימ'
להשטות נתפוננתי ולשופרא דשטרא ע"ש גם אשור' לה' מהר"ם מינץ סוף סי' ע"ט
הורה גבר פנותי דרב ז"ל ונ"ט למה שכותב פן למימר דהו"ל כמו שראו העדים את
ההלואה ואע"ג דאפתי מהימן לו' פרעתי הא מיהא לאו כ"ע דינא גמירי ולשופרא דשטרא
נמי פתבי הכי ע"ש וכן בקדש חזיתי להרדב"ז בחדשו' סי' תכ"ג דפסיק ותני הכי מלתא
בטעמא ע"ש וזו הלכה העלה ה' מוהרי"מ ז"ל ח"א סי' ע' דף מ"ט ע"א ועוד דו גטויה
בנ"ט למה שכותב פן פי היכי דלא מצי למטען תו דייקנא בחושבנאי ואשפחת דלא פש
לה גבאי ולא מידי עש"ב ואם פותב פן אפילו בכת"י של הלואה כ"ו דבכ"הג לא שייכא
טעות דייקנא וכו' צריף טעם אמאי כותב פן וע"ע לה' נחלת שבועה סימן כ"ט ע"ש בזה
נמצאת אומר דמהרי"א ומהר"ם מינץ והרדב"ז ומוהרי"מ ט' ארבעה מלכים שפה א'
לכלם דלכי פתבי נמי האי לישנא אינו אלא כשאר כת"י דעלמא ואני אומר דגם הרא"ה
והרא"ש והריטב"א והר"ן והנמק"י סברי מרנן ז"ל פהאי הלכתא דאהאי דאמרינן בפ"ב
דכתובות דף כ"ב אמר אבני לא ליחתום אינש אמגילתא דילמא משפח לה אינש דלא
מעלי וכתב מאי דבעי ותנן הוציא עליו כת"י גובה וכו' ומקוהו ביה אקהתא הנה רבנותא
גו"ן דכי נמי פתיב ביה הכי מאי הני פיון דמצי למימר פרעתי ואוקמוה בגוונני כת"י דלא
מצי למימ' פרעתי ולא אשתמיט חד מהנה רבנותא לאוקומה בכת"י דכתיב בו וחתמתי
תעיד עלי כק' עדים דתו לא מהימן לומר פרעתי אלא ש"מ דס"ל ז"ל דאפי' פתוב כה"ג
אפתי מהימן לומר פרעתי וכדעת מוהרי"א ושאר רבנן סבוראי ז"ל ואפשר לדחות דהא
דלא מוקמו לה הנה רבנותא בהכי משום דליתא לה בגמרא דבכ"הג לא מהימן לומר
פרעתי אבל במאי דאוקמוה ז"ל בתוה זמנו א"נ בנאמנות ה"מ איתנהו ואיתנהו בש"ס
בכמה דוכתי ועיין מה שהארכתי בענין זה במקום אחר בס"ד ואחר זמן רב נראה בעליל
ס' נהרות דמשק ז"ל ובסי' ט"ו הביא תשו' הרב מוהר"א מונסון ז"ל וזו הלכה העלה:

(לג) כת"י ראובן ושמעון מתושבי העיר הזאת העיר תונס יע"א וקהו ונמצאו בעיר מאלטא והלנה ראובן לשמעון מנה וכתב לו כת"י בלשון הג'רי וזה פתרונו כת"י זה ביד ראובן שהלנה לי כו"ך הלנאת חן וחסד ואחזירם לו בכל עת ובכל עיר שירצה וקהו זה בזמן פ' פה מאלטא וחתם שמו והנה שמעון שב לאיתנו לעיר מולדתו הנז' וראו' עודנו עומד שם ועמד ושלח כת"י הנז' ביד מי שהרשוהו לגבות את חובו ממנו וכשתבעו המןרשה ענהו שמעון כי יש לו עליו מלנה ישנה מפאת העסקים והחשבונות שהיו ביניהם עמד השואל ושאל אם שומעין לו או לא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב לא נפלאות היא ולא רחוקה מחלוקתם של אבות העולם במוציא כת"י על חבירו שחייב לו מנה והלה טוען כי פרוע הוא דהרי"ף ו"ל וסיעת מרחמוהי סברי מרנן דמהימן לומר פרעתי פיון דלא גבי ביה ממשעבדי לא מצי למימר ליה א"ה שטרך בדי מ"ב ודעת הר"זה בס' המאור וסיעתא דשמאי הם סוברים אע"ג דלא גבי ביה ממשעבדי הא מיהא חשיב כשטר לענגו דלא מהימן למימר פרעתי ונפיר מצי למי' ליה מלנה שבמ"ב ואנן בדידן קבלנו עלינו הוראות מרן בש"ע ומרן ו"ל פסק כד' האומרים דנאמן לומר פרעתי כמ"ש בטוש"ע רס"י ס"ט ע"ש א"כ פיון דמצי למימר פרעתי מצי נמי למימר דדייק בחשבוניה ואשתכח דלא פש גביה ולא מידי במגו דאי בעי למי' פרעתי וזה פשוט אלא דהיכא דאתא מלנה ובריר חושבניה בהדיה דלנה דאפתי בריא בחיובא תו לא מ"ל פרעתי פיון דהני תרי טענתא סתראי ניהו דאי לא מחייב ליה א"כ עדין לא ניתנה פריעה והיכי מצי למקדור ביה ולמימר פרעתי וכה"ג כתב הרא"ש בתשו' פלל ע"ט סי"ג וה' מוהרי"ט בח"מ סימן ל"ז דמ"א ע"ד תלה לה פיפי וכתב דהרא"ש מרוב חקמתו לא אצטרף להביא ראיה לדבריו וכן מתבאר מדברי הג"א ס"פ המקבל ופסקו מורם בסי' ע"ב סי"ח ע"ש ומדברי פלם גלמוד דאע"ג דלא טעין הכי קמי בי דינא תו לא מצי למטען פרעתי דוק ומשכח סוף סוף אי הנה מעיקרא טעין פרעתי מהימן לדין דגרירי בתריה דמרן ו"ל ומשתבע היסת ומפטר: איברא דבנ"ד הן ספק בדי נהי דאנן בדידן הכי נקטינן לדינא מיהו בכל ערי פראנקינא דון דייני לפי נמוס תגרי מתא דבכת"י לא מהימן לומר פרעתי אלא עד דנקיט תברא בידו מקבלה ואילך והוא כתב הנק' אצלם ריסיביד"א איפו השתא נחזי אנן היכי לדיננו דייני להאי דינא מי אמרי' דבתר השתא אזלינן והא קתבע ליה ללנה קמי דיין ודיינינן ליה כהוראת מרן דמשתבע היסת ולזיל או"ד בתר מקום החיוב אזלינן ואמרי' ליה ללנה זיל שלים ובשלהי פתובות דק"י איתא התם ת"ר המוציא שט"ח על חבירו פתוב בו בכל מגבהו מעות בכל פתוב בו א"י מגבהו ממעות א"י פתוב בו סתם הוציא בכלל מגבהו ממעות בכל הוציא א"י מגבהו ממעות א"י ע"ש ובנדאי כל היכא דכתיב בשטר דהנה בכלל או בא"י כל היכא דמפיק ליה מגביהו מעות מקום השעבוד וכדאיתא התם אלא דלגבי כתו' אשה לרבנן דאמרי כתו' אשה מדרבנן מקולי פתובה זמנין אזלינן בתר מקום השעבוד וזמנין בתר מקום הגובינא ולרשב"ג דאמר פתובת אשה מדאורי' דינה כשאר שט"ח דעלמא דאזלינן בתר השעבוד ע"ש ואפי' הוציא חוץ למקומו אינו נפסל ביוצא דאלת"ה אלא פתוב בו בכל הוציא בכל מאי למימרא פיון דמקום השעבוד והגובינא בכלל פשיטא דמגבהו ממעות בכל וה"נ בכתוב בו א"י דמהיכא תיסק אדעתין דמאי אולמיה דמלנה לברור לו מנה יפה ולומר מפאן אני נוטל ולאפוקי הך טופינא דמעות מקום אחר מהלנה וה"נ איפכא דמאי אולמיה דלנה

להפסידו למלנה היכא דכתוב בבבלי ותו ממקומו הוא מוכרע מדקתני סיפא פתוב סתם הוציאו בבבלי מגביהו ממעות בבלי הוציאו בא"י וכו' ש"מ דבכתוב בו בבלי או א"י אזלינן בטר מקום השעבוד ואפי' הוציאו במקום אחר פדאמרונזה ברור ומדקתני כתו' בו בבלי וכו' פתוב בו א"י וכו' משמע דעיקרא דמלתא תליא מאי דכתיב ביה בשטרא בבלי או א"י הוא דאזלינן בתריה אבל אי לא פתיב ביה אע"ג דידעונו היכא פתיב שטרא לא אזלינן בתריה אלא בטר מקום הגביה ובהכי מיירי סיפא פתוב בו סתם וכו' דמיירי אע"ג דידעונו מקום השעבוד אפי"ה מגביהו במקום הגביה ואע"ג דהרי"ף והרא"ש גרסי פתוב בבבלי וכו' פתוב בא"י וכו' וכ"ה לשון הרמב"ם ספי"ז מהלכות מלנה פתוב בבבלי וכו' כתו' בא"י וכו' וכ"ה לשון הטור סי' מ"ב ס"ט ואחריהם נמשך מרן בש"ע שם סי' ד גם לשון התוספת' המוציא שט"ח מרן מגביהו ממעות בבלי א"י מגביהו ממעות א"י ע"ש לאו למימרא דהמקום גורם אע"ג דלא פתיב ביה בשטרא אלא כל היכא דמודים המלנה והלנה א"נ היכא דאיכא סהדי דידעי היכן מקום השעבוד תסגי ליה להגבותו ממעות אותו מקום הא נדאי ליתא דא"ה פתוב סתמא היכי משפחת לה דקתני מגביהו במקום שהוציאו ממ"נ אי במודים היכן הוא מקום השעבוד אמאי מגביהו במקום שהוציאו פיון דבמקום ההלנאה תליא מלתא ולא פתבינן ליה בשטרא אלא משום אפחוישי דמשפחת לה זמנין דמלנה ולנה פלגין בהדיהו ועל נצותם וליכא סהדי אבל כי פתוב סתמא ומודו להדי דיןא יתיב דאזלינן בטר מקום השעבוד אלא נדאי הכי פירושא פתוב ר"ל בשטרא בבבלי וכו' פתוב בשטרא בא"י וכו' פתוב ר"ל השטרא סתם וכו' אבל לפי גירסא הפתובה בגמרין בתלוקת הסתם דקתני פתוב בו בסתם לא דייק אלא דתנא סרכיה דאידיך תלוקות דתני ברישא נקט ואזיל וכן מבואר בדברי הרמב"ם שם שכ' לא היה בשטרא שם מקום והוציאו וכו' וכ"ה לשון הטור ומרן דשמעת מינה דעד השתא פשיטנו פתוב מקום השטרא בשטרא עסקינו וכדכ': אלא דאפתי לא אתברר לן בטעמא דאמור רבנן פתוב סתם דמגביהו במקום שהוציאו דהוי פהלקתא בלא טעמא דזמנין מטי פסידא למלנה כגון דהלנהו בבבלי דנדאי ממעות בבלי הלנהו והוציאו בא"י ומשום דלא פתיב בשטרא בבבלי אמרי' ליה דמגביהו ממעות א"י וזמנין דמטי פסידא ללנה כגון שהלנהו בא"י והוציאו בבבלי דמגביהו ממעות בבלי ואיכא נמי לתא דרביתא ואמאי לא נישילינהו למלנה ולנה היכן הנות ההלנאה אלא משמע דאע"ג דידעי' מקום ההלנאה אין מלנהו אלא במקום שהוציאו וזו היא שקשה בד"מ ותו איכא למידק בדברי רבינו שפכת שם בא לגבות ממעות המקום שיצא בו השטרא וטען הלנה שהמעות שאני חייב לו מכסף פחות מזה המטבע ישבע המלנה ויטול עכ"ל דמאי שייטא דשבוע' פיון דתני תנא מגביהו במקום שהוציאו וש"מ אע"ג דידעונו דנכתב בא"י והוציאו בבבלי: וחזיתיה לרב"א במקונבצת שם שכ' משם תלמיד ר' יונה ז"ל פתוב סתם פלומר שאין כתו' בשטרא המקום שנכתב אזלינן בטר מקום גוביינא כי לפיכך לא רצה לכתוב המקום להודיע שאין משתעבד אלא כפי מקום גוביינא ואפי' נתברר אח"ך המקום שנכתב לא חיישינן להא פדמוכחא מלתא דלא נשתעבד לו אלא במקום גוביינא עכ"ל ועוד כתב משם הריטב"א פתוב סתם שלא הוזכר באיזה מקום נכתב וכו' והוציאו בבבלי מגביהו ממעות בבלי פ"י ואעפ"י שידענו היכן נכתב דמשו"ה לא נכתב להך מקום שיגבה ממטבע שהוציאו במקום הפרעון עכ"ל ה"ן שני גביאים מתנבאי' בסגנון אחד אלא דתלמידי רבי' יונה בטיבותא דלנה קמשתעו דלא

נשפּעַד הַלְוָה לַמְלוּה אֶלָּא לְפִי מְקוּם הַגּוֹבֵינָא וְהִינּוּ דְהַלְוָה בְּבָבֶל וְהוֹצִיאוּ בָּא"י וְהָרִיטְבָּא ז"ל בְּטִיבוּתָא דְמִטְיָא לַמְלוּה קַמְשִׁתְעִי וְכִשְׁהַלְוָהוּ בָּא"י וְהוֹצִיאוּ בְּבָבֶל דְּמַגְבֵּהוּ מִמְעוֹת בְּבָבֶל.

אִיבְרָא דָּא עָקָא דְמִהְנֵי ה"ט דְּשַׁעְבַּד נְפִשְׁיָהּ הִיכָא דְהַלְוָהוּ בָּא"י לְהַגְבוּתוֹ מִמְעוֹ בְּבָבֶל כְּשֶׁהוֹצִיאוּ שָׁם וְשָׂרוּ חִפְיָמְיָא הֵנִי אִיסוּר' יִיתָא אִיסוּר' דְּרַבִּיתָא יִתָּא מְשׁוּם דְּסָבַר וְקָבִיל וְאַטּוּ פֶּל מָאן דְּשָׁקִיל רַבִּיתָא לָאוּ מִדְּעִתְיָהּ דְּלוּהָ קָא שָׁקִיל וְאַפ"ה אִין זֹו הַדְרָךְ מוֹצִיָּאתוּ מִיַּד אִיסוּר רַבִּית.

גַּם אֲשׁוּר לְהָר"ן ז"ל בְּפִי הַהֲלָכוֹת מִשְׁמַע לִיה דְּהִינּוּ טַעְמָא דְכִינּוּן שְׁלָא פִירֵשׁ מְקוּם הַהַלְוָה אֲזִלִּינּוּ בְּתַר מְקוּם הַיְצִיָּאָה דְּאִדְעָתָא דְהִכִּי נִשְׁתַּעְבַּד כַּמ"ש תר"י וְהָרִיטְבָּא: וְכַתֵּב עוֹד הָר"ן ז"ל וּמַמ"ש הָרַמְבַּם ז"ל שְׂאָם טַעֲנַן הַלְוָה וְכוּ' יִשְׁבַּע הַמְלוּה וְיִטְוֹל מִשְׁמַע דַּה"ט מְשׁוּם דְּבְמִקּוּם גְּוֹבֵינָא הִיָּה דֵּר מַעֲיָקְרָא וּלְפִיכֹף פֶּל שְׂאִינּוּ יָכוֹל לְהַתְּבַרֵּר אִם טַעֲנַן הַלְוָה שְׂאוֹתוֹ פֶּסֶף הִיָּה פְּחוֹת יִשְׁבַּע וְיִטְוֹל וּלְפ"ז אִם מְבִיא רְאִיָּה הַמְלוּה אוֹ הַלְוָה שְׁהִיּוּ דָרִים בְּשַׁעַת הַהַלְוָה בְּמִקּוּם אַחַר נוֹטֵל בְּמִקּוּם הַהַלְוָה עַכ"ל דְּלָא אַהֲנִי לִיה הָךְ סְתָמָא שְׁהִיָּה דֵּר שָׁם מַעֲיָקְרָא אֶלָּא כְּשֶׁאִין הַלְוָה טוֹעֵן כְּגַדּוּ בְּבִרְיָא שְׁלָא הִיָּה דֵּר שָׁם אֲבָל אִם טַעֲנַן הַלְוָה שְׁהַפְסֹף שְׁהַלְוָהוּ הִיָּה פְּחוֹת מִמְטַבַּע זֶה וְאִינוּ יָכוֹל לְהַתְּבַרֵּר מְקוּם הַהַלְוָה לָא שָׁקִיל אֶלָּא עַד דְּמִשְׁתַּבַּע וּלְפ"ז מֵאִי דְתַלִּי רַבִּינוּ בְּטַעֲנַת הַלְוָה מִפְּחִיתוֹת הַפְסֹף וְלָא בְּשִׁינוּי מְקוּם שְׁבִשְׁעַת הַלְוָה מִשְׁעַת גְּוֹבֵינָא מְשׁוּם דַּה"ל לְהָאֲרִיף בְּלִשׁוֹנוֹ וְעִיָּקְרָא דְמִלְתָּא בְּחִילוּף הַמְטַבַּעוֹת תַּלְיָא וְכַמ"ש ז"ל דִּי וְהוֹתֵר וְלִמְדֵנוּ מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ דָּאִין מִשְׁבִּיעִין לַלוּהָ אֶלָּא כְּשֶׁאִין פְּתוּב בְּשִׁטְרָא שָׁם מְקוּם הַהַלְוָה אֲבָל אִם פְּתוּב בְּבָבֶל אוֹ בָּא"י וְטַעֲנַן הַלְוָה שְׁהַפְסֹף פְּחוֹת מִמְטַבַּע זֶה אִין שׁוּמְעִין לוֹ דְּאַהֲנִי הָךְ דְּכַתוּב בְּשִׁטְרָא שָׁם מְקוּם הַהַלְוָה אֲמוֹר מַעֲתָה דַּעַת תר"י וְהָרִיטְבָּא וְהָר"ן פֶּל הִיכָא דְכַתוּב סְתָם אַעפ"י שְׁמַתְבַּרֵּר בְּעַדִּים הִיכָן הִיָּה דֵּר בְּשַׁעַת הַלְוָה אִין מַגְבֵּהוּ אֶלָּא בְּמִקּוּם שְׁמוֹצִיָּאוּ דְּאִדְעָתָא דְהִכִּי נִשְׁתַּעְבַּד לִיה אֲבָל דַּעַת הָרַמְבַּם לְפַמ"ש הָר"ן דָּאִם נִתְבַּרֵּר הִיכָא הִיָּתָה הַהַלְוָה אִינוּ מַגְבֵּהוּ אֶלָּא בְּמִקּוּם הַהַלְוָה וְכֵן חֲזִיתִי בְּקִדְוֵי לְהֵרֵב בַּע"ה שְׁעַר ד"ן הוֹלֵךְ כְּשִׁיטַת הָרַמְבַּם וְנִתְּנָן בַּט"וּד לְמֵאִי דְאַמְרִינּוּ מְסַתְמָא הִיָּה דֵּר שָׁם מַעֲיָקְרָא בְּשַׁעַת הַלְוָה וּמְסִיק וּמְסַתְבַּרָא דְדוּקָא כְּשֶׁאִין יָכוֹל לְהַתְּבַרֵּר אֲבָל אִם יֵשׁ עַדִּים שְׁנִטְלִיטֵל מִמְקוּמוֹ וְדָאִי מַגְבֵּהוּ מִמְטַבַּע שְׁיִבְרַר שְׁהַלְוָה הִיָּה דֵּר שָׁם וְהֵרֵב גַּד"ת פְּתַב דְּאַפִּילוּ פוֹתֵב שָׁם הַמְקוּם וְיָכוֹל לְבַרֵּר שְׁהַלְוָהוּ מִמְטַבַּע גְּרוּעַ אוֹ אִיפְכָא שׁוּמְעִין לוֹ דָּאִין מִן הָרְאוּי שְׁיַפְסִיד הַמְלוּה ע"ש וְאַנִּי עָנִי חוֹכֵךְ בְּזֶה פִּינּוּן דְּמַחְזִיקִין לְכַת"י שְׁכַתוּב שָׁם מְקוּם הַהַלְוָה כְּאוֹמֵר בְּפִי מְטַבַּע פ' כְּשֶׁאוֹן שָׁם אֶלָּא מְטַבַּע א' וְחִזְקָה אֵלִימָתָא הִיא כַּמ"ש בַּע"ה שָׁם סִימָן ב' א"כ הו"ל כְּתָרִי וְתָרִי וְאוֹקִי מְמוֹנָא בְּחִזְק' מְרִיָּה וְנִימָא אִין מִן הָרְאוּי שְׁיַפְסִיד הַלְוָה דּוּן מִינָּה בְּמֵאִי דְקָמָן דַּהַכְּת"י וְהַחֲיוּב נַעֲשֶׂה בְּעִיר מְאַלְטָא וְשָׁם יִשְׁפוּטוּ הֵם דָּאִין הַלְוָה נְאַמֵּן לוֹמֵר פְּרַעַתִּי א"כ נוֹתְנִים עָלָיו חֲנוּמֵי מְקוּם שְׁיַצָּא מִשָּׁם הַכְּת"י דָּאִינוּ נִפְקַע מִהַחֲיוּב הַלְוָה אֶלָּא עַד דְּמִיִּיתִי פְּתַב קַבְלָה מִהַלְוָה וְדָבַר זֶה קִינְיָמְתִּיהוּ מְסַבְרָא מְמֵאִי דְכַתִּיבָנָא: שׁוּב מְצִאתִי הַדְּבָר יֵצֵא מִפִּי הַמְלִיךְ שְׁלֵמָה וְהוּא פִּהֵן לְאֵל עֲלִיוֹן מֵר גִּיהוּ רַבָּה הָרַב מוֹהַרש"ך ז"ל ח"ג ס' מ"א הוּבָא בַּכֵּן הַג"ס ס' ס' ט' אוֹת כ"ג בַּהַגב"י אַחַר שְׁהִבִּיא לְהַקְתָּ הַפּוֹסְקִים רַבְּנָן דְּמִשְׁ'נוּ בְּדַבּוּרֵיהוּ דְהִיכָא דְנִהוּג לְדוּן בַּכְּת"י פְּדִינוּ שְׁל שִׁטְרָא גְּמוּר מְנַהֲגָם מְנַהֲגָ וְשִׁרְטוּט וְכַתֵּב וְלָא מְבַעֲיָא בְּמִקּוּם שְׁנִהְגוּ כֵּן שְׂאִינוּ נְאַמֵּן לוֹמֵר פְּרַעַתִּי אֶלָּא אֲפִילוּ נַעֲשֶׂה הַעֲסַק בְּמִקּוּם

שנוהגים לעשות כן ובמקום הפרעון אין נוהגין כן אינו נאמן לומר פרעתי דביתר מקום השעבוד אזלינן עכ"ל וגופן של דברים לא ראיתי פעם לדעת אם הרב ז"ל גמר לה מהרה דכתובות וכדכתובנא אלא דאי מהתם גמר לה למלתייה קצר במקום שאמרו להאריף דהו"ל לפרש ולומר דמייירי בפתוב בכת"י שם העיר שנעשה השטר שם דאי בסתם הא תני תנא דהולכין אחר מקום שהוציאו וכך נוטין ומטין אתמר דברי הכנ"ה שם שיצא לדון בדבר חדש היכא דהוי פלפי לניא דבמקום השעבוד המנהג דנאמן לומר פרעתי ובמקום הפרעון נוהגין דאין נאמן לומר פרעתי דהולכין אחר מקום השעבוד ונאמן לומר פרעתי ע"ש דאם איתא דה' מוהרש"ך מהרה"ך מהרה"ך דכתובות גמרא גמיר לה לא ידעתי מה פא ללמדנו ה' כנ"ה ומה דבר מפורש יוצא אתיא שם שם בההו ברייתא פתוב בכתוב וכו' פתוב בא"י וכו' לאפוקי סתמא דמגבהו במקום שהוציאו אלא ודאי דהרב מוהרש"ך לאו מהכא גמיר לה לשמעתיה וכאשר דמיתי כן הנה: והנה בע'תה ראתה עיני תשו' הרב ז"ל ונדונו הנה בכתן דחתימי בה תרי סהדי והבעל וכשפאת לגבות כתו' היורשים שדו בה נרגא בעדים דחתימי בכתן וכתב ה' ז"ל דל מהכא סהדי פיון דחתום בה הבעל הו"ל פת והפתו נעשית בפירארא הוא א' מערי פראנקיא דנוהגין לדון שהפת דינו כשטר גמור ומקום הגבייה כמדומה שהיה בעיר שאלוניקי היא עיר מושב הרב מוהרש"ך ז"ל וזה נראה ממ"ש ונהביאו לפני שטר פתובה וכו' ומסיק וכתב דלית דינא ודיינא דהולכין אחר מקום השעבוד גם במקום שבא האשה לגבות וכו' עכ"ל.

דעת שפתי ברור מללו פיון דבפירארא מקום השעבוד נוהגין דאין הלנה נאמן לומר פרעתי בחוב שבכ"י אעפ"י שמקום הגבייה בשאלוניקי שלעולם דנין ע"פ דגל הקי"ל ואין מוציאים ממון בכת"י משום דמצוי הלנה למימר קים לי פהרי"ף והרמב"ם דאמרי דנאמן הלנה לומר פרעתי וזה הלכה העלה הרב ז"ל שהולכין אחר מקום השעבוד לאפוקי ממוןא אפי' מהיורשים ולא הוצרך הרב ז"ל שפתוב השטר בפירארא פיון דשטר כתו' הוא בכל גסחי הפתובה הכי נהיגי לכתוב שם העיר כי אין מחסור והכנ"ה דקא יליף למלתייה להיכא דהוי איפכא דה"נ מייירי בשטר פתובה א"נ בשאר שט"ח או כת"י דכתיב שם מקום השעבוד דומיא דכתן: אלא דאיכא למידק בעיקר דברי הרב מוהרש"ך דמייירי בשטר פתובה אם כן שנה משנתו פרשב"ג דאמר כתו' אשה דאורייתא דתנו התם נשא אשה בקפוטקיא וגרשה בא"י נותן לה ממעות א"י רשב"ג אומר ממעות קפוטקיא ובגמ' רמו לרבנן ממ"נ דקתני נשא אשה בא"י וגרשה בקפוטקיא נותן לה ממעות א"י וכו' אי בתר הפרעון אזלי קשיא סיפא ואי בתר שעבוד אזלינן קשיא רישא ומשני אמר רבא מקולי פתובה שנו פאן פיון דכתובת אשה דרבנן אזלינן בה לקולא בתר מקום השעבוד ומקום הפרעון ורשב"ג ס"ל פתובת אשה דאורייתא והו"ל כשאר חוב דעלמא דבתר מקום השעבוד אזלינן ע"ש ומינה לדינו של הרב שאף על פי שנקתבה הפתובה בפירארא פיון שהפרעון בשאלוניקי מקולי פתובה שנו פאן לדון כמקום הפרעון ולא מגבינן לה ככת"י כמנהג שאלוניקי הן אמת דר"ת ונאחזות מרעהו פסקו פרשב"ג ובירושלמי גרסי מלתייה דרשב"ג בדרבנן דס"ל דכתן אשה דאורייתא ועיין לה' שדה יהושע מה שהאריף בזה מ"מ רובא דמנפר פסקו פרבנן והי"ל לפרש ועלה בדעתי לומר דס"ל להרב ז"ל פדעת הרב המגיד והרשב"א דלא אמרו מקולי פתובה שנו פאן אלא

וגירשה בא"י וכו' מטעמא דכתיבנא לעיל עכ"ל ומינה ומדרבנן נשמע לרשב"ג דאע"ג דהאיש והאש' תרנניהו מבני קפוטקנא והנשואין היו בא"י דרף עראי או איפכא הולכין אחר מקום שעבוד ודכונתה לרבנן בשט"ח דעלמא ולא משגחי' פתר עיקר דירתם אלא פתר מקום השעבוד וראיתי להרדב"ז בחדשות סי' שס"ח דאיתשיל קמיה בשטר שנתקנים בדיין א' כפי מנהגם והוציאו במקום שאין נוהגים פן אלא בג' והנתבע מאנשי אותו מקום דשפיר שומעין לו דאמר לא אמינא אלא בב"ד של מקומי אבל אם שניהם מאנשי המקום שנוהגים פן והוציאו במ"א י"ל דהולכים אחר מנהגם עכ"ל ולא נתבאר בדבריו ז"ל היכן פתוב השטר דאם פתוב סתם ולא נתברר באיזה מקום נכתב דינא יתיב דאזלינן פתר מקום שהוציאו ואם נתברר באיזה מקום נכתב פאנו למחלוקת גדולי ישראל לדעת הרמב"ם והבעה"ת והטור ומרן ז"ל הלוכן אחר מקום שנקתב ולדעת תלמידי ר"י והר"ן והריטב"א אזלינן פתר מקום שהוציאו ולא איכפת לן אם שניהם ממקום שנקתב או לא כמ"ש: ומעתה נובין ונדון דכל פמה דלא נתקנים השטר ריע וגריע דיכול הלנה לומר מאן דכפי ומאן משני ליה שטרא אימא קיום ב"ד דומינא דפרעתי דמקום שנהגו שאינו נאמן מאן משני ליה שטרא מנהגא והרב מוהרש"ך ז"ל פשיטא ליה דאזלינן פתר מקום השעבוד ולא שני ליה בין היכא דהווי מאנשי אותו המקום או דהווי ארחי ופרחי דאתו מעלמא והרדב"ז תלי זיניגיה במקום דירתם ולפי המתבאר מדברי רב"א במקום דירתם לא מעלה ולא מוריד ועיין בפ' ג"פ דקע"ב בהא דאמר רב לספריה פי קיימתו בשילון פתבו בשילו אע"ג דממסרן לכו מילי בהינו וכי קיימתו בהינו פתבו בהינו אע"ג דממסרן לכו מילי בשילו ופירשב"ם שפותבים בשילו מה שנסמך להם בהינו ועיין שם בתוס' שפתבו דקרובים כ"כ דאפילו בשבת הווי מכתפי אהדדי מהינו לשילו ורבותא קמ"ל דאפי"ה צריף למכתב הכי משום דלא ליחזי פשקרא אבל בעניירות הרחוקות דמסתמא המטבעות משונות בלאו ה"ט צריף למכתב מקום ההלואה פי היכי דליגבי מניה ממטבע אותו מקום כדבר האמור.

שוב מצאתי להרמ"ה בחידושו לישם שהאריף בזה ואיתי בידיה סמא הך דמניא בכתובות דכתיבנא ותלי"ת ופסקו הטור סי' מ"ג סט"ו וע"ע בתוס' ובחידושי הר"ן ז"ל ר"פ אחד דיני ממונות ואין פאן מקום להאריף: ובצפיתינו צפינו למופת הדור הרב חיד"א ז"ל בנמוקיו למרן הש"ע בס' חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות י"ד עמ"ש מרן בש"ע דבכת"י נאמן לומר פרעתי פתב הוא ז"ל בעיר שנהגו בכת"י דדינו כשטר דאין נאמן לומר פרעתי והלנה נתיישב בעיר דלא נהגו כה אלא דעל כת"י נאמן לומר פרעתי והלנה הוא טוען פרעתי במקום שנתתישב עתה נראה דאזלינן פתר מקום שנתחייב בו דהכת"י דינו כשטר ויש להביא ראיה מתשו' הר"ן והרדב"ז וכו' ודיק היטב מבין ריסי עיני הרב ז"ל נזכר דהמלנה והלנה הנה הנם מאנשי המקום שנהגו לדון בכת"י דינו כשטר אמטו להכי פסיק ותני דלא אהני ללנה שנוי המקום אלא דאזלינן פתר מקום שנתחייב משום דהוא עיקר מקום דירתם ואהא מיייתי מהרדב"ז שפתב שאם היו שניהם מאותה העיר י"ל דשפיר מהני הקיום כפי מנהג אותו המקום פינון שעיקר דירתם שם ומה שהביא מתשו' הר"ן הוא דהאשה היא מבנות אותה העיר שקבלו עליהם לדון עפ"י ספרי הרמב"ם ומר סבר דכייפינו לגרש בטענת מאיס עלי והבעל אינו מאנשי אותו המקום וע"ז פתב מיראי הוראה אני לכוף את הבעל ע"פ סברת הרמב"ם ואע"פ

שהננישואין היו באותו מקום ולענ"ד יד הדוחה נטויה דאם אַמְרָה הָר"ן לְמַלְתִּיהָ בְּאִיסוּר
עֲרֻנָה הַחֲמוּרָה וּמָה גַם שְׁרֹב מוֹרָה הַהוֹרָאָה הַמָּה רָאוּ כֵּן תִּמְהוּ כְּמוֹ שְׁסֵדֵר הַמַּעֲרָכָה
רַבִּינוּ הַקָּדוֹשׁ בְּב"י אה"ע ס"ע"ז דְּאָמַר מִמּוֹן הַקָּל לֹא כ"ש וְעוֹד בָּהּ דְּהָר"ן ו"ל מְסִיִּים
בָּהּ פִּי הַבַּעַל הָיָה רִשְׁאֵי לְהוֹצִיאָהּ מִשָּׁם לְמָקוֹם אַחֵר פִּיּוּצָא בּוֹ וְכוּ' ע"ש וְכִינּוּן דְּכֵן הוּא
כְּמֵאן דְּמַעֲיָקְרָא הוֹצִיאָהּ מִשָּׁם דְּמִי מִשָּׂא"כ בְּמַלְנָה דְּאִין הַלְוָה יָכוֹל לְהַעֲתִיקוּ מִשָּׁם אִיךְ
שְׂיָהֵי מַמְה שְׁנַתְּבַרְר מְדַבְּרֵי ה' מוהרש"ך ו"ל והכנ"הג ו"ל ומאי דְּכַתִּיבָנָא בְּעֵנְיוֹ' לֹא
שְׁנֵי לֵן בֵּין שְׂהִיּוּ מֵאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּין שְׂהִיּוּ מִמָּקוֹם אַחֵר וְנִדְּמָנוּ שָׁם הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר
מָקוֹם הַהַלְוָאָה וְהַשְׁעָבוּד: בְּרַם אַפְתִּי אֵיכָּא לְמִיקָם עֲלֵה דְּמִילְתָּא דְּכִי נָמִי יְהִיבִינוּ לִיה פֶּל
דִּילִיָּה וְדִינִינוּ לַכַּת"י פְּדִין שְׁטֵר גָּמוּר הָא מִיָּהָ בְּמוֹצִיא שֵׁט"ח גּוֹפִיָּה אִי טַעִין לְנָה פְּרַעֲתִי
ל"מ שְׁקִיל מְלָנָה אֲלָא עַד דְּמִשְׁתַּבַּע לִיה וְהָכָא בְּנ"ד פִּינוּ דְּהַמְלָנָה לִיתִּיהָ קָמֵן מְצִי לְנָה
לְמִימַר אֲשַׁתְּבַע וְשָׁקוֹל אָכֹן שְׁמַעֲתִי אוֹמְרִים דְּבַעֲרֵי פְּרֵאנְקִיא אֲפִילוּ לְשִׁבּוּעָה אִין מוֹסְרִים
אוֹתוֹ לְמַלְנָה וְאִין הַדְּבָר תְּלוּי פִּי אִם בַּכַּת"י הַמְלָנָה מְקַבְּלָה וְאִילָךְ אִם כְּנִים הַדְּבָרִים וְהַדְּר
דִּינָא לְחִיב לְלָנָה לְשַׁלֵּם בְּמִיטְבָּא הָאֲמָנָם הַלֵּב מֵהַסָּם דִּיש פָּנִים לוֹמַר בְּד"א דְּהוֹלְכִין
אַחֵר מְנַהֵג הָעִיר אֲלָא בְּמָקוֹם שְׂהִיָּה שָׁם מוֹשֵׁב לְיִשְׂרָאֵל קָהַל וְעַדָּה וּב"ד וְאִין אִם נִהְיָ
לְדוֹן עַפ"י אִיזָה מְנַהֵג הוֹלְכִין אַחֲרָיו אַף עַל פִּי שְׂהַמְנַהֵג הַהוּא נְתִיבֵי עַפ"י תַּגְרֵי מְתָא
כְּדָאִי הוּא לְסִמּוּךְ עֲלִיו הֵיכָא דְּנִהְיָג נִהְיָג אֲבָל בְּעִיר מְאֻלְטָא שְׁלַעוֹלָם לֹא הֵיָתֵה יִשְׂבִּיָּה
לְיִשְׂרָאֵל שָׁם וְאִינָם מְתַנְהֵגִים אֲלָא עַפ"י נְמוּסֵי הָאֲדוּ"ם הָאֲדוּ"ם הֵיָה וּלְעוֹלָם לֹא הֵיָתֵה
שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר שָׁם לְיִשְׂרָאֵל לְקַבּוּעַ דִּירָה מְחִנָּה יִשְׂרָאֵל אַף וְרַק חֲדָשִׁים מְקָרוּב בְּאוּ מְתִי
מְסַפֵּר מֵאִין הַרְגָּלִים לְכוּף לְלָנָה לְדוֹנוּ כְּמָקוֹם שְׁנַתְּחִיב וְהוּא לֹא מָקוֹם זְרַע יִשְׂרָאֵל הַמָּה
אָכֹן סְעִיפֵי הַשִּׁיבוּנֵי בְּמ"ש בַּכַּת"י וְאַחֲזִירָם לוֹ בְּעַת שְׂיַתְּבַע מְמַנֵּי בְּאִיזָה עִיר שְׂתַהֲיָה
דְּנִרְאָה כְּאִילוּ קַבֵּל עֲלִיו לְגַבּוֹת מְמַנּוּ אֶת חוּבוֹ אֲפִילוּ בְּאַחֵר מְעַרֵי פְּרֵאנְקִיא דְּאִית בְּהוּ
מְעַמָּד וּמוֹשֵׁב לְבֵית יִשְׂרָאֵל דְּנִהְיָגֵי לְדוֹן בַּכַּת"י שְׂהוּא כְּשֵׁטֵר א"כ אֲפִי בְּמְאֻלְטָא עֲצָמָה
הו"מ לְמַגְבֵי מְנִיָּה וְשָׁם יִשְׁפּוּטוּ הֵם דְּלֹא אַהֲנִיא לִיה טַעֲנַת פְּרַעֲתִי וְתוֹסַפַּת נִנְפֻךְ דְּהַרְזִי"ה
וְהַרְשָׁב"א ס"ל דְּבַכַּת"י דִּינוּ כְּשֵׁטֵר לְעַנְנֵן טַעֲנַת פְּרַעֲתִי וְצָרִיךְ לְהַתְּיָשֵׁב בְּדָבָר אַל ה'
וְיֵאָר לָנוּ וְיִרְאָנוּ מִתּוֹרְתוֹ נְפֻלְאוֹת וְיִצְיָלָנוּ מִשְׁגִּיאוֹת וְיִזְכְּנוּ לְרֵאוֹת קֶץ הַפְּלֵאוֹת וּבָא הָאוֹת
בְּסֵדֵר כִּי יָבֵא שִׁילָה שְׁנַת אִמִּיתְמָה"מָה חֲכָה: וּמֵאִי דְּדִיִּיקְנָא בְּעֵנְיוֹ' אַדְּבָרֵי הָר"ן וְסִיעַת
מִרְחֻמוֹהֵי לְהַכִּי נְשַׁתְּעַבֵּד לְמַגְבֵי מְנִיָּה מְמַעוֹת בְּבָל אַע"ג דְּהַהַלְוָאָה בֵּא"י הָנוֹת וְהִיָּנוּ
דְּסִתִּים סְתוּמֵי בְּשֵׁטֵרָא וְלֹא כְּתִיב הֵיכֵן הָנוֹת הַהַלְוָאָה דֹּא"ה אֵיכָּא לְתָא דְּאִיסוּרָא דְּרַבִּיתָא
וְכַדּוֹ אֲשַׁפְחָנָא לֵה' גַּד"ת שָׁם שְׁעַר ד"ן דִּיִּיק הָכִי ת"ל וְחֲזִיתִּיהָ לְהַרְבֵּי בֵּית אַבְרָהָם תִּי
יְתִיב דְּבַכ"הַג שְׁרֵי דְּדִילְמָא מְגֻזֵל גֻּזֵל מְנִיָּה וּבְעֵי לְאַהֲדוּרִיָּה וְכַדְאֲמַרִּי' בַּפ' א"נ גְּבִי הַהוּא
טוֹפְיָנָא דְּאַשְׁפַּח בְּזוּזֵי ע"ש וְאֵה"מ"ר לֹא שְׁמָה מְתִיָּא דְּאִי חֲזִינְשִׁי' שְׁמָא מְגֻזֵל גֻּזֵל מְנִיָּה
אַפְתִּי לֹא אֲפָרוּק דְּדִילְמָא מוֹצִיאֹו בֵּא"י וְאַפְתִּי לֹא פָּרִיק לִיה מְגֻזֵל דְּאִית לִיה גְּבִיָּה אֲבָל
הָתָם טוֹפְיָנָא הוּא דְּקָא יְהִיב לִיה גַּם אֲשׁו"ר לֵה' מֵהֲרִי"א בְּתוֹנָמִים שְׁנַדְחַק לְהַשְׁבֵּב וְלַעֲנ"ד
אַפְתִּי קוֹשִׁיא בְּזוֹפְתָה קִיָּמָא: (לד) כַּת"י רְאוּבֵן נִלְב"ע וְחַל"ש וְהִנִּיחַ אַחֲרָיו בְּנוֹתָיו
יִוְרְשִׁי נַחֲלָתוֹ וּמְפָלְגָם בֵּת א' קִטְנָה וְעַמָּד אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁל הַבַּת הַנְז' וְהוֹצִיא כַּת"י א' שְׁל
א' מִחֲתָנָיו לּוֹקְחֵי בְּנוֹתָיו שְׁהוּדָה שְׁנַטְל וְקַבֵּל מֵאֵת חָמִיו רְאוּבֵן הַנְז' סִף אֲלָף גְּרוּשׁוֹשׁ
בְּתוֹרַת עֶסְקָא עַפ"י תְּנָאִים מְפּוֹלְאִים וּבִנְאֵמ"ג מְפּוֹרֵשׁ כְּדָבְעֵי לִיה לְמַכְתָּב וְלֹא הִנְקַבַּע
זְמַן לְמִשְׁוֵף זְמַן הַעֶסְקָא הַנְז' וְלֹא ק"ס וְזְמַן הַכַּת"י הַנְז' בְּעֵישׁוֹר א' לְחַדָּשׁ שְׁבַט שְׁנַת

התקנ"ה ועוד הוציא האפו"ט הנז' כת"י אחר מחתנו הנז' שנטל וקבל מאת חמיו הנז' סף
אלף גרושויש בתורת עסקא ע"פ התנאים המפורשים בכת"י הא' ובנאמנות גמורה וזמנו
בעישור אמצעי לחודש הנז' בשנה הנז' אלא שהכת"י הא' פתוב בל"הק והכת"י הב'
פתוב בלשון הגרי וטען המתעסק הנז' שאינם אלא כת"י א' ובא בכפלו"ן יען פי כשמשרו
לו הכת"י הא' שהוא בלה"ק הוא ענה"ה פי אינו מבין מ"ש בל"הק ורצונו שאכתוב לו
כת"י בלשון הגרי להבין ולהשפיל מאי דכתי' בגויה ואתר עבור יום או יומים פשחורתי
וכתבתי לו הכת"י הנז' בלשון הגרי פבר נשלם עישור א' ונכנס עישור אמצעי ותבעתי
ממנו הכת"י הא' והיה דוחה אותי מיום אל יום ומחדש לחודש עד שקפץ ונשבע בנק"ח
שפבר נקרע ואח"ז בברתי עמו קשבון העסקא הנז' ופרעתי לו קרנא ופירי ולא פש גבאי
ולא מידי וזה לה האות פי הכת"י הב' נמצא בו קרע לצורך הגייר והאפוטרופוס טוען
בעד הבת הקטנה ראה אתה אומר פי מה שנשבע לה לקרוע הכת"י הוא על הכת"י הא'
הפתוב בלשון הקדש והרי הוא קיים לפנינו והכת"י השני אינו קרוע קב"ד ובכת"י פתוב
לאמר עד שיקרע ככ"ד ומאן ציית לה ולהני פטומי מלין דקאמרת הבא ראיה והפטר
ואם לאו הרי אתה פריא בחיובא איפו השתא מלתא עלי דידן רמיא לעמוד על מבחן
בעזר משדי נחננו על דבר אמת לכל נכשל בדבר הלכה אכי"ר: זאת אשיב בראש כל
מראין צריף לקיים הכת"י דקי"ל כמ"ד מודה בשטר שכתבו שצריף לקיימו כמ"ש
בטוש"ע סי' מ"ו והשתא נידחות לדינא הנה פבר מלתא אמורה מפי סופרים ו"ל דחוששין
לשטר ישן ולקרוע על מה ועל מה נתאחר מלגבות כמ"ש בטוש"ע סי' ס"א ס"ט
ובנ"ד פבר עברו יותר מט"ו שנה מזמן הכת"י עד מנת ראובן הנז' איברא דמסקינן התם
דמ"מ אין לפסול השטר בעבור זה ע"ש עוד בה דשאני נ"ד שהוא חתנו הא' מקריבא
דעתיה לגביה וגם אמנה פי בן אחותו הוא דמחבב ליה פברא ועוד פינו דאין זמן מוגבל
למשוף זמן העסקא א"ל דאכתי ממשכא וקיימא ולעד"ן דאפי' קביע ליה עידניה פינו
דמטי ליה הנא' מניה לאו לגוביינא קיימא ושאיני שט"ח דלא קאים אלא לגוביינא דכל
הנאה דלנה היא: אמור מעתה אבא נבא אל העין היא עין משפט בב' פתב"ים הפאים
פאחר והתנאים אחרים אי מגבינן תרנויהו דאמור נמלה בדעתו ורצה והוסיף לו אלף
גרושויש כמשפט הא' והעד ע"ז שזמנו של זה לאו כזמנו של זה או"ד פולה חדא היא
ומאי דהדר וכתב ליה הא קא יהיב טעמא למלתיה והנה דבר זה מפורש יוצא בדברי
הטוש"ע סי' ק"ה סי"ב דגובה שנים אע"פ שהם פתובים ביום א' והסכום א' וטעמו
דעביד אינש דיזיף והדר יזיף אע"ג דלית ליה הנאה למלנה דכולה הנאה דלנה היא וכן
מצאתי להרא"ה ז"ל והריטב"א והובאו במקובצת בפרק נערה במ"ד לזף מ"ד וכבר
הארכתי בעניו' לקמן במערכת אות ש' מדין שטרות בס"ד וכ"ש בעסקא דאית בה פלגא
ברוחא: איברא דלפום טעמא דכתב הרב הלבוש ז"ל דסהדי אעולה לא חתמי ע"ש
איפא למימר דדוקא בשטר בעדים אבל בכת"י דליפא ה"ט אמרי' בטל הב' את הא' וגם
למ"ד הש"ף לתרץ דבריו דלא מפעיא קאמר דאפילו עדי שטר הא' הן הנה עדי השני
גובה שניהם ע"ש אפתי בכת"י דליפא ה"ט מצינו למימר בטל הב' את הא' ונלע"ד
דאפילו לדעת הלבוש ה"מ בהלואה דלא מסתבר דבחד יומא לנה אצטריכו ליה זוזי
ומלנה ניחא ליה לאונפיה תרי זמני אזי אמרי' חדא היא אי לאו משו' דסהדי לא חשידי
למכתב על חדא הלואה תרי שטרי ודחקינו למימר דהכי אתרמי דלנה אצטריכו ליה זוזי

ומלוג פייס ליה ואפייס לאוזפיה אבל בשטר עסקא דמטי ליה הנאה למריה דעסקא שפיר
אמרינו דעביד דיהיב השתא מנה בתורת עסקא ונהדר יהיב ליה תו מנה אחריתי בתורת
עסקא ובלא"ה אנו בתריה דהש"ע גרירי וכ"ש בנ"ד דהרא"ה ונהריטב"א יתבי יה טעמא
דתיקצא הוא אלא דאפתי איפא למימר דע"כ לא תלינו בהכי אלא היכא דבעל העסקא
איתיה קמן וקטעו בקריא דתרתיה כתי"י איתנהו אבל הכא דמת בעל העס' וקאפוטרופוס
או היורש עצמו טועו שמה עסקא ומהתעסק טועו פריא דלא הנה אלא חד ואידך משום מעשה
שניה כמ"ש בשאלה הא ליתא דכינון דדינא הוא דגבי תרנויהו והו"ל שטרך מעלינא א"כ
שפיר מצי למטרף בהו מלקוחות ומיתומים כ"ש דהיתומים גובים מהלנה ועוד בה דעד
כאן לא פליגי בטעמ' הרב הלבוש והסמ"ע ז"ל אלא פשהשני שטרות זמן אחד להם ביום
אחד כמ"ש הטור ומרן בש"ע אבל בנ"ד ששהשני פתב יד בזמנים מחולקים ליכא מאן
דפליג ולכ"ע גובין שניהם וטענת האפוטרופוס טענת פריא חשיבא אפי' להוציא: והנה
בעתה חל עלינו חובת בי'אור במאי דקי"ל בכת"י דאי טעין פרעתי מהימן כמ"ש
בטוש"ע רס"י ס"ט אלא דמסיים בה דאם פתוב בו נאמנות אינו נאמן ע"ש איכרא דעל
מבוכה זו ישבו גדולי ישראל נו"ן במ"ש שכתב הרמ"א דהא דמהני נאמנות בלא קנין
ה"מ בשעת הלואה אבל שלא בשעת הלואה עד דאיכא קנין ואיכא מ"ד דע"כ ל"ק
הרמ"א אלא בנאמנות אפילו כנגד עדי הפירעון אבל בסתם נאמנות אפי' שלא בשעת
הלואה מהני בלא קנין ובנ"ד פתוב לאמר או שוכרו יוצא מתחת ידו אלמא היכא דאיכא
עדי פירעון מהימני א"כ הו"ל נאמנות סתם דלפ"ז אע"ג דבנ"ד ליכא ק"ס פינן דלא
האמינו אפילו כנגד סהדי לא בעי ק"ס אפילו שלא בשעת הלואה ואפי' למאן דפליג בהא
ה"מ פשמכור לב"ד דהכת"י היה שלא בשעת הלואה אבל בשטר או בכת"י שבא לפנינו
אנו אומרים דבשעת הלואה נכתב הכתי"י או שהיה ק"ס עינין הסמ"ע סי' ע"א סקכ"ג
וכ"ש בנ"ד שהודה המתעסק שהכת"י קדם לנתינת המעות פשני חדשים א"כ נאמנות
מעליא היא: ברם פש גבן לברורי דאפי' בשטר קי"ל דהא עסקא פלגא מלוג ופלגא
פקדון אמטו להכי קי"ל שטר פיס היוצא על היתומים דלא גבי אלא פלגא דמלוג אבל
פלגא דפקדון לא גבי דמצי למימר החזרתי במגו דנאנסו והמפקיד אצל חבירו בשטר
ואמר החזרתי נאמן במגו דנאנסו אלא דבמ"ש טוש"ע סי' ק"ח ס"ד דאם פתוב בו נאמנות
גובה הפל ע"ש א"כ צריף להתישב בדבר דדינא דיתמי הוא ולענין מה שנמצא כתי"י
קרוע עינין סי' נ"ב: (לה) פכבוד אב ואם דע דפליגו אמוראי אי משל אב או משל בן
כדאיתא בקידושין דל"ב ולמ"ד משל בן יש לחקור אי אמר לא בעינא א"נ דליתיה קמן
אי נחתינו לנכסי' או לא ונראה דודאי משום לתא דצדקה נגעו בה וכבר איפליגו רבנותא
אי נחתינו לנכסיה משום מצות צדקה ועינין להרב מחנה אפרים בריש הלכות צדקה מה
שהאריך בזה ועינין מ"ש בעניו' בספרי זוטא חיים וחסד במערתא דדיני דרוש ד' בס"ד
ע"ש: (לו) כובש עדותו איתשילו קמאי בראובן סרסור פתח ערל א' ומתורגמניה ונכנס
אצלו שמעון לקנות ממנו אינה סחורה והיה ראובן מליץ בינו ובין הערל במע"ג
ישאלים אחרים ותנאי הדבר היה בינותם באינה ענין באותו המקח וא"ל שפבר גלה
אזן הערל וענהו אמת פן הוא שהוא מסכים לדברי הלוקח שעל ת"כ הוא קונה ולמחר
כשמשך הסחורה הלוקח מצא בה ערות דבר שבעבורו הוצרך להתנות אותו התנאי
ועמדו להתדיין לפני תגרי העיר שאינם בני ברית ובנמוסם מקבלים עדות הסרסור והוא

בְּאֶחָד בְּמָקוֹם שְׁנַיִם אָבָל עֲדוֹת זוּלָתוֹ אִפִּי מֵאָה פְּלֵא חֲשִׁיבִי וּא"ל שְׁמַעוֹן לְסָרְסוֹר הֲלֵא זֶה הַדָּבָר תִּנְאִי מְפֹרֵשׁ יוֹצֵא וּבִפְנֵי עֲדִים שֶׁהִגְדַּת לוֹ וְהַשִּׁיב שֶׁהִסְכִּים לְדַבְרֵי וְהַעֲדִים שֶׁהָיוּ שָׁם מְעִידִים כְּדַבְרֵי שְׁמַעוֹן עֲמַד הַשּׁוֹאֵל וְשָׂאֵל פְּדַת מֵהַ לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ הַלְוָה שְׁכּוֹבֵשׁ עֲדוֹתוֹ אִם מְחִיבִים אוֹתוֹ בְּדִין ע"י כְּפִיָּה אוֹ לְהַתְחַיֵּב מִמּוֹן בְּהֶפְסֵד הַסְּחוּרָה יוֹרְנוּ מוֹרְיָנוּ לְצִדְקָה וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אָשִׁיב הֵא דְאֶמְרִינָן בְּרִישׁ פ' הַפּוֹנֵס ד' דְּבָרִים הָעוֹשֶׂה אוֹתָם פְּטוֹר מְדִינֵי אָדָם וְחִיב בְּדִי"ש הַיּוֹדֵעַ עֲדוֹת לְחַבְרֵי וְאִין מְעִיד לוֹ וְהוֹיָנוּ בְּהַ בְּמֵאֵי עֲסִיקִינוּ אִילִימָא בְּבֵי תְרֵי פְּשִׁיטָא דְאֹרְיִיתָא הוּא אִם לֹא יִגִּיד וְכו' אֲלֵא בְּחַד וְכו' וּפִירֵשׁ"י פְּשִׁיטָא דְחִיב בְּדִי"ש ע"ל אָבָל אֲחַלְקָה דְּפְטוֹר בְּדִינֵי אָדָם לֹא קָשְׂיָא לִיהֵ אִי בְּתַרֵי אֲמֵאֵי פְּטִירֵי דְּפִסְקָא לִיהֵ לְתַלְמוּדָא דְּבָכָל גְּוֹנָא פְּטִירֵי מְדִינֵי אָדָם אֲלֵא דְאָנָא נְפִשָׁאֵי אֲתַמּוּהֵי קָא מְתַמָּה הִיכִי מְשַׁכְּחַת לֵה דְּחִיבִים בְּדִינֵי אָדָם אִילִימָא בְּדִאִיכָא סְהַדֵי אֲחַרְיָנֵי דִּינְדֵי בְּהֶנָּה סְהַדֵי דִּהוּ שְׁכִיחֵי בְּהַ סְהַדוּתָא דֵל מְהַכָּא הֶנָּה סְהַדֵי וְלִיתוּ הֶנָּה סְהַדֵי אֲחַרְיָנֵי וְלִיְסְהַדוּ וְאִי דְלִיכָא סְהַדֵי אֲלֵא דְבַע"ד הוּא דְקָאֲמַר לֵהוּ אֲטוּ אֲפֹמְיָה דְבַע"ד מְפִקִינוּ מְמוֹנָא מְסְהַדֵי וּבְסִנְהֶדְרִין דְּפ"ט פְּרִיף לְמ"ד נְבִיא הַכּוֹבֵשׁ נְבוֹאָתוֹ חִיב מִיתָה מְתַמָּה מֵאֵן מְתַרֵי בְּיָה וּמְשַׁנֵי חֲבָרוּהֵי דְכְתִיב כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דְּבָר כִּי אִם גְּלָהּ סוּדוֹ וְגו' דְאִינְהוּ לֹאֵו בְּנֵי שְׁלִיחוֹת הַף גְּבָרָא קְיָיֵמֵי ע"ש וְהַכָּא בְּעֲדוֹת מְמוֹנָא מֵא"ל וְכ"ת דְּמְשַׁכְּחַת לֵה כְּגוֹן הֶנָּה סְהַדֵי אֲחַרְיָנֵי קְרוּבֵי לְתוּבַע אוֹ לְנִתְבַע דְּלֵאוּ בְּנֵי הַגְּדָה נִינְהוּ אָבָל הֶנָּה סְהַדֵי דְכָבְשׁוּ סְהַדוּתֵיהוּ בְּנֵי הַגְּדָה נִינְהוּ וְסִד"א דְמַהֲנֵי סְהַדוּתֵיהוּ דְהֶנָּה אֲחַרְיָנֵי לְהֶנָּה סְהַדֵי דְכָבְשׁוּ סְהַדוּתֵיהוּ הֵא לִיתָא דְעֲדוֹת הַקְּרוּבִים כִּינּוּן דְמְטֵי הַנְּאָה לְקְרוּבִים לֹאֵו בְּנֵי הַגְּדָה נִינְהוּ וּבְמֵאֵי דְקָאֲמַר אִיכָא סְהַדֵי דְכָבְשׁוּ סְהַדוּתֵיהוּ לֹא מְשַׁכְּחַת לֵה אֲלֵא בְּגוֹנָא דְהֶנָּה סְהַדֵי דְכָבְשׁוּ סְהַדוּתֵיהוּ לִית לֵהוּ קוֹרְבָא בְּהַדֵי דִּינִינִים וְהֶנָּה סְהַדֵי אֲחַרְיָנֵי אִית לֵהוּ קוֹרְבָא בְּהַדֵי דִּינִינִים וְלְדַעַת הַרִי"ף וְהַרָא"ש וְהַרְשָׁב"א וְ"ל עפ"י סוּגְיַת הַיְרוּשְׁלַמִי פְּסִילֵי אִפִּי בְּדִיעֵבֵד כַּמ"ש בְּטוֹר ח"מ ס"י ל"ג וְאֲפִי לְרַבְּנוֹתָא דְפִלִיגוּ עֲלֵיהוּ וְלֹא סְמַכּוּ עַל הַיְרוּשְׁלַמִי סו"ס מְשַׁכְּחַת לֵה בְּכַת שְׁנֵיהֵ אִית לֵה צַד אֲהַבָּה וְשְׁנֵאָה לְדִינִינִים אֲלֵא דְאֲכַתִּי לֹא אִינְפְּרוּק דְהִיכִי מְקַבְּלִין סְהַדוּתָא דְהֶנָּה סְהַדֵי אֲחַרְיָנֵי אֲהֶנָּה סְהַדֵי דְכָבְשׁוּ לְסְהַדוּתֵיהוּ כִּינּוּן דְקְרוּבִים לְדִינִינִים נִינְהוּ וְלֹא מְשַׁכְּחַת לֵה אֲלֵא כְּגוֹנָא דַּנ"ד דְבַנְמוּסֵייהוּ סְהַדוּתָא דְסָרְסוֹר מְהִימְנָא לֵהוּ כְּבֵי תְרֵי וְשָׂאֵר אִינְשֵׁי דְעֲלָמָא פְּלֵא חֲשִׁיבִי א"נ מְשַׁכְּחַת לֵה בְּרֵאוּבֵן שְׁהוּדָה בְּפִנֵי ד' עֲדִים שְׁטָרָא דְאִית לֵיהֵ עַל שְׁמַעוֹן פְּרִיעָא הוּא וְשְׁנַיִם מֵהֶם הִלְכוּ לֵהֶם לְמַדִּינַת הַיָּם וְעַמַּד רֵאוּבֵן וְתַבַּע מְשַׁמְעוֹן חוּבוּ שְׁיֵשׁ עֲלָיו בְּשִׁטְר וְשְׁמַעוֹן הָשִׁב יִשִּׁיב כִּי פְרוּעַ הוּא וּפ' וּפ' עֲדֵי וּכְשָׁבָאוּ לְב"ד כְּבָשׁוּ עֲדוּת' וְנִתְחַיֵּיב לְשִׁלְמָא וְשִׁלְמָא וְאֲח"ד בָּאוּ הַב' עֲדִים מִמ"ה וְהַעֲיָדוּ שִׁפ' וּפ' הָיוּ עֲמָהֶם בְּמַעֲמָד א' כְּשִׁהוּדָה רֵאוּבֵן כִּי פְרָעוּ שְׁמַעוֹן וְרֵאוּבֵן הָעֲנִי וְאִין לוֹ מִמָּה לְגַבּוֹת א"נ מְשַׁכְּחַת לֵה שְׁרֵאוּבֵן הוּדָה לְשְׁמַעוֹן בְּפִנֵי ב' עֲדִים שְׁחִיב לוֹ מְנָה וְהָיוּ עוֹד שָׁם ב' עֲדִים אֲחֵרִים בְּהַכְּמָנָה דְּלֵאוּ בְּנֵי עֲדוּת נִינְהוּ לְעִנְיָן הוּדָה דְמַצִּי טְעִין מְשַׁטָּה הֵייתִי בְּהַ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס"י פ"א ס"א ע"ש וְכָבְשׁוּ עֲדוּתָן הָעֲדִים שֶׁהָיוּ בְּפִנֵי וְהֶנָּה דִּהוּ בְּהַכְּמָנָה הָעֲיָדוּ עֲלֵיהֶם שְׁבַפְּנֵיהֶם הוּדָה וְכָל כַּה"ג סִד"א דְמְמוֹנָא נְמִי מְחִיבֵי אֲהָא קַמ"ל דְּפְטוֹרִים מְדִינֵי אָדָם וְטַעֲמָא דְמִלְתָּא כְּתַב הַרְמְב"ן וְ"ל בְּדִינָא דְגְרָמֵי דְף נ"ג ע"ג וְ"ל הַיּוֹדֵעַ בְּעֲדוֹת חַבְרֵי וְאִינוּ מְעִיד לוֹ וְכו' וּמִיָּהוּ בְּד"א מְפִטְרֵי דְאֲקָשִׁי בְּגַמְרָא וְכו' בְּתַרֵי דְאֹרְיִיתָא הוּא וְלֹא אֲקָשִׁינוּ אִי בְּתַרֵי אֲמֵאֵי פְּטִירֵי מְדִינֵי אָדָם וְתַנְיָא בְּתוֹס' דְשְׁבוּעוֹת וְכו' וּפְטוֹרִים מִן הַמְּמוֹן שְׁלֵא נְשָׂא עֲוֹנוֹ וְטַעֲמָא דְמִלְתָּא שְׂאֵר שְׂאִינוּ חִיב לְהַעֲיָד לוֹ אֲלֵא מְדִין ג"ח שְׁחִיבָה

תורה להעיד ואם לא רצה לקיים את המצוה אין מן הדין לחייבו ממון וכו' עכ"ל ע"ש ולא הבינותי דמ"מ מצנת עשה מן התורה להעיד וכדאמרי' בפ' שבועת העדות דל"ד האי צו"מ דינדע סהדות' וזילא ביה מילתא למיזל לב"ד דזוטר מניה לא ליזיל מ"ט האי עשה והאי עשה עשה דכבוד תורה עדיף ומנאה הרמב"ם ו"ל בס' המצות מצוה קמ"ח והסמ"ג עשין סי' ק"ח ע"ש ויש לדון מדבריהם פיון דמ"ע היא אי אמר לא בעינא לאסהודי מפין אותו עד שתצא נפשו כמו מ"ע דסופה ולולב וכדאמרי' בפ' הכותב דף פ"ה לדידה דאמרת פריעת ב"ח מצוה אי אמר לא בעינא מא"ל תנינו סופה איני עושה וכו' מפין אותו עד שתצא נפשו וראיתי למרן ב"י ר"ס סי' כ"ח אחר שהביא דברי הנ"י הללו פתב וז"ל משמע דהיינו אפילו איכא תרי סהדי עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו דנדאי בחלוקה דפטור מדיני אדם מייירי בדאיכא תרי סהדי דבחד לא מפקי' ממונא אפומיה פי היכי דליחייב הכובש עדותו והיינו מטעמא דכתב הרא"ה ו"ל אלא דבחלוקת דחייב בדי"ש דמתמה עלה פשיטא אהא משני אלא בחד וכתב עוד מרן ו"ל וז"ל ויש לדקדק בדבריו אם זה כובש עדותו היאך היה אפשר לדונו בד"א עכ"ל ולא ידענא אמאי תלי וייגיה מרן בדברי הרא"ה ולא בפשטא דשמעתא וכדוקיין ומה שתי' שאחר שאמר בב"ד שאינו יודע לעדות וכו' ונחור ואמר יודע אני וכו' ואילו היה מתחייב ממון היה נאמן ע"ע פשאומר יודע אני עדות וכבשתיו עכ"ל וצ"ע פיון דעבר אמירתא דרחמנ' אעשה דוהוא עד כמ"ש הרמב"ם והסמ"ע ו"ל ואם לא יגיד הא קי"ל דאין אדם משים עצמו רשע והתבוננתי בדבר ונר' דלק"מ דלענין ממון משלמין ע"פי עצמם דהא משלם בנשת ופגם על פי עצמו ועיין בטוש"ע סי' כ"ו סל"ז: (לז) פגון זה.

כתב בהג"מיי בפ"ד מהלכות שנותפים דכל היכא דקאמר תלמודא פגון זה אנו למדים ממנו דבר הדומה לו קצת אפ"י אינו דומה לו לגמרי ע"ש ומזה למד מוהרשד"ם ו"ל בחז"מ סוף סי' רכ"ז לדקדק פן בדברי הרמב"ם ו"ל ע"ש וע"ע במרדכי פ"ק הגוזל סי' תרי"ב ובתוס' חולין דף קל"א ע"ב בד"ה פגון וכו': (לח) כל שטר שכתוב ומחל פלוני לפ' זה מפל התביעות וכו' אין לפרש דוק' מתביעות הנמשכות מאותו עסק אלא מפל מיני תביעה שבעולם מהרי"קו ו"ל שןרש יו"ד ועיין במה שהאריה לסתור סברת החולק בזה: מערכת אות למד (א) לא תיגוי באעבורי אחסנתא.

תנן בפ' י"כ דקל"ג הכותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו מה שעשה עשוי אלא שאין רוח חכמים נוחה הימנו רשב"ג אומר אם לא היו בניו נוהגים פשוטה ו"ל ופירשב"ם אין רוח חכמים וכו' במעשיו אלא חרון אף גורם להן שפועסים עליו דקא עקר נחלה דאוריין' עכ"ל מריהטא דמתני' משמע ה"מ בכותב נכסיו לאחרים והניח את בניו דקא עקר נחלה דאורייתא לגמרי אכל בכותב לאחד מבניו דקא מקיים נחלה דאוריית' במקצת לא אמרי' ביה אין רוח חכמים נ"ה דאלת"ה הו"ל לתנא לאשמועי' רבותא טפי דאפ"י לכתוב לבן בין הבנים דלא עקר נחלה דאורייתא לגמרי אפ"ה אין רוח נ"ה וכו"ש בכותב לאחרים עקר נח"ד לגמרי אלא ש"מ פדאמרן דדוקא לאחרים ומיהו ביה איכא למימר דהא דקתני לאחרים והניח את בניו דגורם חרון אף לחכמים להודיעהו פחו דרשב"ג דאם אין בניו נוהגים פשוטה נכתב נכסיו לאחרים אע"ג דבעלמא דבר הגורם חרון אף לחכמים דקא עקר נחלה דאורייתא בכ"הג שרי ליה מריה ולא עוד אלא דזכור לטוב: איברא דבמאי דאפליגו ביה רבנן וריב"ב שם דק"ל בכותב לבן בין

הַבְּנִים לְשׁוֹן יְרוּשָׁה דְרִיב"ב סָבַר דְּבָרָיו קִיּוּמִין וּנְפִיק"ל מְדַכְתִּי בְיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת בְּנָיו
הַתּוֹרָה נִתְּנָה רְשׁוּת לְאֵב לְהַנְחִיל לְמִי שְׁיִרְצֶה מִבְּנָיו וְאִם אֵיתָא דְמַתְנִי אִפִּי בְּכוּתֵב לְבֹן
בֵּין הַבְּנִים אֲמָרִי רַבְּנָן אֵין רו"ח נ"ה מִי אֵיפָא מֵאֵן דְּנִקְטִי הַוְרַמְנָא מִבִּי מְלָפָא עֲלָאָה וְאֲמָרוּ
רַבְּנָן דְּאֵית לְהוּ חֲרוֹן אַף וְכַעַס לְגַבְיָה דְעַבִּיד בְּדִאֲוִרְיָתָא וְכ"ש לְדַעַת מוּהֲרָאנ"ח ח"א
דְסָבַר לְהַ מַר דְּאִיסוּרָא נְמִי אֵיפָא וְנִשְׁרִי לְמַקְרִיָּה עֲבָרְיָנָן וּמְסַפֵּק"ל אֵי מְשַׁמְתִּינָן לִיה
וְכִיּוּפִינָן לִיה לְמַהְדַּר עֲוֹבָדָא וּמְסַיִיעַ לְמַלְתִּיָּה מְדַבְרֵי הַרְמַב"ן וְהַמְרָדְכִי וְרַבִּי יְרוּחָם ע"ע
וּמַעֲיִן דְּוָגְמָא פְתֻבוּ הַתּוֹס' בְּחַגִּיגָה דִּי"ז וּבְמַצִּיעָא עַא דַּנ"ה דְּכָל מְלִתָּא דְמַפְרָשָׁא בַד"ת
לְהִתְרָא לֹא מְצִו רַבְּנָן לְמַגְזֵר בְּהַ לְאַסּוֹר אִיסָר ע"ש אֵלָא וְדֵאִי מַתְנִיתִין דְּיִיקָא בְּכוּתֵב
לְאַחֲרִים וְהֵינִיח אֶת בְּנָיו דְּבַכָּה"ג גּוֹרָם חֲרוֹן אַף וְכַעַס לְחַכְמִים דְּקָא עָקַר נַח"ד לְגַמְרִי
וּמֵאִי דְבַעֲיָנָן עֲלָה אֵי רִשְׁב"ג מְפָרֵשׁ מְלִתִּיָּהוּ דְרַבְּנָן וּמוֹדוּ דְאִם אֵין בְּנָיו נוֹהֲגִים פְּשׁוּרָה
ז"ל או"ד אִפִּי בַכָּה"ג אֲמֹר רַבְּנָן אֵין רו"ח נ"ה וּבְעֵי לְמַפְשֵׁט דְרַבְּנָן פְּלִיגִי מְדַאָּמַר
שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה שְׁיִנְנָא לֹא תִהְיִי בְּאַעְבוּרֵי אַחְסָנָתָא אֲפִילוּ מַב"ב לַב"ט דְּקָא מְזַהַר
לִיה דְּלֹא לִיקוּ בְּאַעְבוּרֵי אַע"ג דְּאֵיהוּ לֹא עַבִּיד וְלֹא מִיַּדִּי וְהַקּוֹלֵר תְּלוּי בְּצַנְאָר דְּקָא יְהִיב
לַב"ט מְנַתָּא דַב"ב דְּקַעְבַּר אֲמִימָרָא דְרַבְּנָן וּמֵאֵן שְׁמַעַת לִיה דְּקַאָּמַר אֵין רו"ח נ"ה רַבְּנָן
דְּלִרְשָׁב"ג אֲדַרְבָּא ז"ל וְאֵיִישֵׁר חִילִיָּה מֵאֵן דְּקָאִי בְּאַעְבוּרֵי אַחְסָנָתָא פְּהֵאִי אֵלָא ש"מ דַּס"ל
לְשְׁמוּאֵל דְרַבְּנָן פְּלִיגִי אֲדַרְשָׁב"ג וְכַרְבָּנָן אֲמָרָה לְמַלְתִּיָּה אֵלָא דְּבַכּוּתֵב לְאַחֲרִים וְהֵינִיח אֶת
בְּנָיו אֵין רו"ח נ"ה וְאִיסוּרָא נְמִי אֵיפָא כַּמ"ש ה' מוּהֲרָאנ"ח אֲבָל לְגַבִּי בֹן בֵּין הַבְּנִים נְהִי
דְּלֹא קָרִינָן בְּיָה אֵין רו"ח נ"ה הָא מִיָּהָא לֹא אַרְיָה לְמַעְבַּד הִכִּי דְּלֹא יִדְעִי מֵאִי זְרַעָא נְפִיק
מִיָּהָא אֲמָטוּ לְהִכִּי אַמ"ל שְׁמוּאֵל לַר"י ל"ת וְכו' וְנִאֲפִי' וְכו' אַע"ג דְּלִיפָא לְתָא דְּאִיסוּרָא
פִּינָן דְּלֹא שְׁפִיר עַבַּד לֹא תִהְיִי וְעֵינָן פִּי' רִשְׁב"ג וְשְׁמִיעַ לִיה לְתַלְמוּדָא דְּמַלְתִּיָּה דְּשְׁמוּאֵל
בֵּין בְּכוּתֵב נְכֶסֶי בְּרִיא בֵּין בְּהִיּוֹתוֹ ש"מ דְּאֵי לֹא מְהִיכָא פְּשִׁטָא לִיה לְתַלְמוּדָא מְדַשְׁמוּאֵל
דְרַבְּנָן פְּלִיגִי אֲרִשְׁב"ג דְּיִלְמָא בְּבָרִיא מוֹדוּ רַבְּנָן לְרִשְׁב"ג אֲבָל בַּש"מ פִּינָן דְּנַחֲתִית לִירוּשָׁה
אִפִּי רִשְׁב"ג מוֹדָה דְּאֵין רו"ח נ"ה אֵלָא לֹא ש"מ דְּשְׁמִיעַ לִיה לְתַלְמוּדָא דְּשְׁמוּאֵל לֹא שְׁנִי
לִיה בֵּין בְּכוּתֵב וְהוּא בְּרִיא בֵּין בְּכוּתֵב וְהוּא ש"מ: וּבַב"ר סָדֵר חֲזִי שְׁרָה פְּרָשָׁה ט"ו דְּרַשׁ
הֵתָם רַבִּי חֲלָבוּ וְכָל טוֹב אֲדוֹנָיו בְּיָדוֹ זֹו דְּיִתִּיקִי שְׁפָתֵב לוֹ שְׁטָר עַל כָּל נְכֶסֶי הַקֶּשֶׁה ה'
יְפָה תְּנֹאֵר פִּינָן דְּאַבְרָהָם אַע"ה קִיָּים כָּל הַתּוֹרָה אִפִּי עָרוּבֵי תַבְשִׁילִין הִיכִי עַבִּיד הִכִּי וְהָא
אֲמַר שְׁמוּאֵל לַר"י דְּל"ת בְּאַעְבוּרֵי אַחְסָנָתָא וְהוּא ז"ל תִּי דְּשְׁמוּאֵל לֹא אֲמָרָה לְמִקְלִתִּיָּה
אֵלָא בַש"מ אֲבָל בְּבָרִיא אוֹ בְּרִיא הַמְקַנָּה לְאַחַר מִיתָהּ אֲבָל הַמְזַכָּה מִתְּנָה בְּחַיָּו לִית לָן
בְּהַ דְּלֹא גָרַע מִכָּל נוֹתֵן מִתְּנָה לְזָרִים בְּחַיָּו דְּאֵין בְּזָה נִדְּנוּד עֲבִירָה עַכ"ל וְהָא דְּלֹא קֶשֶׁה
לְהוּ לְהַרְב וְהָרָא"ם וְהַחֲזִקוּנִי מִמְשַׁנָּה שְׁלַפְנִינָו דְּאֲמֹר רַבְּנָן אֵין רו"ח נ"ה וְנִשְׁרִי לְמַקְרִיָּה
עֲבָרְיָנָא פְּדַכְתִּי צ"ל דַּס"ל דְּהֵתָם בְּכוּתֵב נְכֶסֶי לְאַחֲרִים וְהֵינִיח אֶת בְּנָיו אֲבָל בְּכוּתֵב לְבֹן
בֵּין הַבְּנִים דְּלִיתִיָּה בְּאֵין ר"ה נ"ה שְׁפִיר דְּמִי מִיָּהוּ שְׁמוּאֵל אִפִּי לְבֹן בֵּין הַבְּנִים קַמְזַהַר
לַר"י דְּל"ת וְכו' הָא ק"ל ז"ל מְדַשְׁמוּאֵל דְּאִיָּה שְׁבָקִיָּה לְחַסִּידוּתִיָּה וְכַדְכְּתִיבָנָא וּמֵאִי דַחֲדִית
לָן הִיפ"ת בְּבָרִיא לִיתִיָּה בְּדַשְׁמוּאֵל כְּפִי מַה שְׁהוֹכַחְנוּ בְּעֵינָו א"א לּוֹמַר כֵּן וְנִמְצָא כְּמוֹס
עַמְדִי פְּתוּב לְאֲמַר עַל דְּבָרֵי הִיפ"ת וְאֲשַׁפְּחוּן תְּנָא יְרוּשְׁלָמָאָה דְּמְסַיִיעַ לִיה בַּפ' ב' דְּיִינִי
גְזִירוֹת מְשַׁנָּה א' הָרִי שְׁהִיָּה נְתוּן בַּמ"ה וְאֲמַר יְנַתְּנוּ אֵלוּ לְבָנֵי בְּנוּתִיו בְּכָלֵל וְאֵי בְּשַׁעַת
מִיתָה אֲמַר יְנַתְּנוּ אֵלוּ לְבָנֵי אֵין הַבְּנוֹת בְּכָלֵל וְנִרְאָה דְּטַעְמוֹ פִּינָן דְּבַשְׁעַת מִיתָה אֵיתָא

למלתא דשמואל דלא תהוי באעבורי וכו' ואמר בני סתמא לא מחזקינן להאי גברא דקעבר אמרימרא דרבנן ואמדינן דעתיה דלאו לבנות בכלל ע"כ מההעתק.

איברא דבפרק מ"ש דף קמ"ג איתא התם ההוא דשדר פסקי דשראי לבייתיה א"ר אמי הראוי לבנים הראוי לבנות וכו' רשב"ם ירושלמי פרק ב' דייני גזירות וכו' עכ"ל ונראה דאתא לאשמועי' דגמרינן וירושלמי דא ונדא חד הנאי דגמרינן באומר פן והוא בריאודא"ר אמי הראוי לבנים וכו' ילמוד סתום הירוש' מהמפניש בגמרינן וילמוד סתום מגמרינן מהמפניש בירושלמי דדוקא בבריא הוא דאמרי' הפנות בכלל והשת' שני הגמרינן והירושלמי כחדא שריין ובטעמא דשני ליה בין אומר והוא בריא לאומר בשעת מיתה לפ"ד הי"פ"ת הא איכא טעמא רבה דבש"מ פיון דאמר שמואל לא תהוי באעבודי דאוקי לה ז"ל בש"מ כל דאמר סתמא לא מחזקינן ליה דקעביד איסורא ומאי דבעי תלמודא לקמיה באומר נכסי לבני והווי ליה ברא וברתא ופירש רשב"ם שאמר פן בשעת מיתה ע"ש דאי בבריא הא אמרת הראוי לבנים הראוי לבנות אלא עכ"ל בש"מ ומספק"ל אי קרו אינשי לחד ברא בני או לא דאי לא קרו עכ"ל דהפנות בכלל ועבר אמרימרא דשמואל אלא דמה שעשה עשוי וכן מוכח מדברי התוס' דק"ל דכי קרו לחד ברא בני א"כ מה הנצרך לומר נכסי לבני פשיטא שהוא לבנו עכ"ל דאי שמיע להו ז"ל דבבריא עסקינן מאי ק"ל דנדאי דטובא אצטריף ליה לינפי בנכסי אבוהי מהשתא ולא עד דמית אבוי ואפילו בכותב לו מהיום ולאח"מ הא קני לה לארעא מהשתא ואי עבר האב ומכר הבן מוציא מיד הלקוחות גם במה שתי' ז"ל דאצטריף שאם מצא דייתיקי או מתנה שלא יהיה בה פלום ע"ש ע"כ דמייירי בש"מ דהא דקי"ל דייתיקי מבטל דייתיקי ה"מ בש"מ אבל מתנת בריא מאי דהנה הנה ותו לא מצוי למחדר בה ונכה מקבל מתנה אלא ש"מ דהתוס' שמיע להו דבש"מ הוא דקא מבעיא ליה והיינו משום מאי דאתמר בירושלמי וכדכתי' ומריש הנה אמינא משום דשמיע להו דלשון אומר בש"מ הוא דמשמע דעקימת שפתים הווי מעשה אלא דמהא לא אריא דאשפחן במתני' דף ק"ס גבי האומר אם ילדה אשתי זכר וכו' ומוקי לה רשב"ם לחד לישנא בבריא ולאידך בש"מ ומשום דמאן מזכה ליה לעובר ע"ש: ונחמו'תי ראיתי או'ר להרמב"ן בחדושי' לשם שכ' דברי התוס' הללו מפי השמועה וכתב ע"ז ולא נהיר דאף בבריא הדין פן עכ"ל ולענ"ד ק' דמה מענה בפה צדיק לתרץ הירושלמי וגמרינן והיו לאחדים היא שעמדה לרשב"ם והתוס' לאוקומא בש"מ ועוד דבמתנת בריא ל"מ למחדר ביה פדכתי' שוב מצאתי בשניירי המקו' שם שכתב משם הרשב"א דמותיב ומשני פדכתי' וחדר פתב דיש לפירש דאפי' בבריא שכ' פן אפשר שכתב נכסיו לאחר מתנת בריא אם לא יחזור בו עכ"ל וכן היא דעת התוס' שם בפרק י"ן דקל"ה ע"ב בד"ה איזו מתנה וכו' וכ"כ הרמב"ן בחי' שם משם ר"ח ולפ"ז מ"ש הרמב"ן דאף בבריא הדין פן ר"ל שאם פתב מתנת בריא אם לא יחזור בו ועיין בטוש"ע ס"סי נז"ר ולפי המשוער דטעמא דהירושלמי דמפליג בין האומר ינתנו לבני בבריא לאומר בש"מ לפ"ד הרב יפ"ת דלא אמר שמואל לא תהוי וכו' אלא בש"מ ודייקנא עלה בעניו' בגופא דשמעתין וכן בקדש חזיתי להתוס' על התורה שק"ל על אאע"ה שנתן ליצחק אע"ה וניחא להו כמ"ש הרב החזקוני וגם הגאון הרב מוהרא"ם משני ליה באנפא אחרנינא ואין גם א' יסבנר ולו' ידע לשנויי כמ"ש היפ"ת א"כ לדידהו צריכין אנו למודעי טעמא דירוש' דמפליג בין ש"מ לבריא ותו ק' לדעת הרמב"ן

והרשב"א לחד שנויניא דהבעיניא בבריא א"כ מאי מבע"ל מי קרו אינשי לברא בני נהרי
כבר מלתא אמורה הראויין לבנים לבנים וכו' וניחוי אנו הנה נכסי ונהבינו לכל חד וחד
מאי דחזי ליה ואיכא למימר דהכא במאי עסקינו בברא דנסיב וברתא דנסיבא דאמרי
התם לכלתיה הוא דלא שביק אינש דכלתיה רמניא עליה דבריה ויהיב לברתיה דרמניא
על אחרים מבע"ל דאי לא קרו אינשי לחד ברא בני כלתיה מדחניא מקמה ושללא ברתא
מאי דחזי לה ואי קרו לחד ברא בני בהא שקיל לכלהו נכסי מיהו אפתי קו' א' בין על
התוס' וקרב התקוני והרא"ם דלא משנו כיפ"ת מ"מז דלא ס"ל הכי דא"ה מ"ט דהירוש'
דמפליג בין בריא לש"מ אפתי בדרוכתא קנימא: ומחז בציון עיני לרב"א בפנירי המקו'
שם שפתב משם רבי יהונתן ז"ל הו"ל ברא וברתא אין הבנות בכלל דבחי אביהו אדם
רוצה לכבד את בנותיו כדי שיהיו חביבות לבעליהן אבל בשעת מיתה אינו רוצה לעקור
נחלה דאוריין עכ"ל ונראה דקאי אמאי דמסקינו דלחד ברא קרו אינשי בני וק"ל מדאמרי
לעיל הראויים לבנים לבנים הראויים לבנות לבנות אהא משני התם בחיים אמדן דעתיה
דרוצה אדם לכבד בנותיו וכו' והינו הך דר' אמי אבל הבעיני והמסקנא באומר בש"מ
דאמרי לא חשיד האי גברא דרוצה לעקור נחלה דאוריין מדבריו מוכח דס"ל פדעת
היפ"ת דבש"מ דאיכא עקירת נחלה דאוריין משו"ה דחקינו למימר דבני לחד ברא קרא
ליה הכי אבל בבריא דליכא איסור אמרי דניחא ליה לכבדן ולחבבן בעיני בעליהן וכ"ה
לשון הנמק"י ז"ל ע"ש: ונחיתיה להרמ"ה ז"ל בחי' שם סוף סימן מ"ג שפתב גבי ההוא
דאמר נכסי לבני וכו' ואי ק"ל פיון דגבי מי ששולח ממד"ה קי"ל אע"ג דאמר לבני הבנות
בכלל כדאיתא בירוש' א"כ בשעת מיתה נמי אמאי אין הבנות בכלל אדרבא גבי ש"מ
פיון דמדאורייתא ברא גרית ברתא לא ירתא פי אצטריף למימר לבני לטפויי מלתא קאתי
כדר"עק דדייק לישנא יתירה עכ"ל ולא ידענא היכי שמיע ליה מלתא דהירוש' אי פליג
אתלמודא דידן וס"ל כפשטיה דבין הראויים לבנים בין הראויות לבנות פלגן בהדיהו
ודלא כר' אמי והיכי שביק גמרינן ועביד פירושלמי ואי שמיע ליה דלא פליגי וכדכתב
ז"ל א"כ אמאי מסייע מלתיה מירושלמי ולא מגמרינן פיון דפשיטא ליה דהבעיני בש"מ
ותק"ל בפשיטות דמאי חזית דסמכת למאי דקרו לברא בני הכא אדרבא אמרינן לטפויי
אתא וכדדייקנא אשפחנא דהרמ"ה ז"ל לשיטתו' אזיל דבסי' מ"א פתב דר' אמי דאמר
הראוי לבנים לבנים וכו' דוקא במילי דלא חזו אלא לבנים או לבנות דמאי דחזי להאי לא
חזי להאי אבל במאי דחזי להאי ונחזי נמי להאי בנים ובנות לישקלו פחדא והינו הך
דירושלמי דאמר הבנות בכלל במלתא דשניא לתרנויהו ופסק דשיראי שאני דאית בהו
דחזי להאי לא חזי להאי אהא ק"ל שפיר דבאם בש"מ אתסרי דינא ואדרבא טפי מתרצונו
למלתיה האי דאמר לבני לטפויי אתא פיון דמדאורייתא ברא גרית ברתא לא ירתא ואתו
עלה מאי דק"ל להתוס' והרשב"א לרש"א לפום מאי דמסיק תלמודא דברתא לא ירתא
משו"ה נקט סמא בדיקה מלתא דהירוש' במלתא דשניא לתרנויהו בההוא דאמר נכסי
לבני דמפלא דנכסי במלתא דחזיא לתרנויהו אבל בשעת מיתה מסתמא לתורת ירושה
נחית ותירץ הא דאצטריף למימר נכסי לבני דילמא עבד תפקדתא לבנתיה משום דבש"מ
דייתיקי מבטל דייתיקי א"נ כשהיה בריא וכתב לבנותיו לאח"מ אם לא אחרור פי כמ"ש
הרשב"א והריטב"א ובחזיו דאזלינו בתר אומדנא לחבבן בעיני בעליהן ומוקמינו ליה
דהאמעביר מברא לברתא דאנסי לגברא ובשעת מיתה דחינו להאומר משום דאינו

רוצה לעקור נחלה דאוריית' יראה דקי"ל לרבנו ז"ל פדעת היפ"ת אלא דאיכא למימר דשאני הך דפיקסי דשיראי דלאו פל נכסיה קא משדר להו אלא הגי פסקי דשיראי ולא קרינו בהו העברת נחלה משו"ה אולינו פתר אומד דהבנות אע"ג דנסיבן יטלו הראוי להן פדי לחבון בעיני בעליהן אבל בשעת מיתה אפי' בכ"הג דפיקסי דשיראי אמרינו דעתיה דלא אפנון לעקור נחלה דאוריית' הילפף אפילו בראויין לבנות לא יטלו אלא הבנים אע"ג דלאו פל נכסי קיהיב דבגמרין אמר פיקסי דשיראי ובירושלמי קאמר ינתנו אלו וכו' ומדקאמר אלו ש"מ דאיכא אחרוני דבשעת מיתה אין דבריו בכלל: גם אשור להרא"ש ז"ל בפתשובה פלל סימן ג' והובאה בטור סימן רמ"ז בדרף קצרה דבית דיהב טעמא לפלוגי בין האומר בריא לש"מ וכתב ע"ז יש לחלק בש"מ מלאחר מיתה לבחיו דבחייו פשהוא נותן מתנה הפל בכלל אבל בש"מ הפא להנחיל לאח"מ אנו אומדין דעתו שאינו רוצה להעביר הנחלה מן הבנים לבנות פי עבירה היא בידו דאמר שמואל לרב יהודה לא תהוי באעבורי אחסנתא וכו' עכ"ל מ"ש עבירה היא בידו עד אמר שמואל ל"ת וכו' ויש לדקדק והא שמואל לא קאי בנותן אלא אמאן דקאי התם באעבורי דלא הויא אלא ממשנת חסידים וכמ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' זכיה והעתיקו הטור סי' רפ"ב ונראה משום דמשמואל הוא דשמעינו במתני' דקתני והניח את בניו ונתן לאחרים אין רוח"ח נ"ה ואיסורא נמי איכא ואלא תידיק מינה דדוקא בכותב פל נכסיו לאחרים מדקתני והניח את בניו הוא דאיכא איסור דאין רוח"ח נ"ה דקא עקר פחלה דאורייתא לגמרי אבל פותב לבנו ולאחרים לית לן בה והכא פי אמר בש"מ ינתנו אלו לבני ניא דהבנות בכלל דהא ברא נמי קא ירית וכדכתי' אריש דינא אהא קא מיייתי מדשמואל דמברא לברתא כ"ש דאסור וממדת חסידות דלא תהוי קאי התם אלא אומדין דעתו פינו דבא להנחיל את בניו לא איפנון להנחיל אלא למי שהנחילתו התורה וזה ג"כ דעת הרמ"ה שפכתב אבל בש"מ מסתמא לתורת ירושה הוא דנחית פדכתי' לעיל וממרוצת דבריו מוכח דדעתו נוטה לדעת היפ"ת דבבריא ליכא לתא דאיסורא אמנם מדברי הרב מוהראנ"ח בתשו' שם שנשאל בבריא שרוצה ליתן נכסיו לבת בנו שמת ולהעביר הנחלה מהבן ופסק אין רוח"ח נ"ה ואיכא נמי דשרי למקרייה עברינא וכו' ע"ש וה' מוהריב"ל ס"ג סי' ל"ג נשאל בשנייה את בתו ופסק לה לצורך פרנסתה ועד שלא נשאת מת והניח בנות אחרות ופסק דאחזוקי אינשי ברשיעי דעבר אמירא דשמואל לא מחזקינן ע"ש דעת שניהם שנה דאפי' בבריא איתא לדשמואל וכדוקיין בריש אמיר: אמנם דעת הרא"ש ושאר רבנותא דכתי' לעיל נראה דלא ס"ל הכי אלא כס' היפ"ת ומרבנו בתראי נו"ן תהו על ס' הרב יפ"ת מהך דפרק נערה דר"פ אעסק לבריה ויהודה בר מרימר לא בעא למיזל עמיה א"ל ר"פ מאי דעתיה משום דאמ"ל שמואל לר"י לא תהוי באעבורי אחסנתא וכו' אלמא אפילו בבריא איתא לדשמואל ולע"ד נראה דמיהודה בר מרימר דלא אזל לק"מ דאיהו גלי דעתיה משום דעילוי דידיה היינו עשוי ומר"פ נמי ל"ק דשפיר קאמר ליה אדרבא מצוה קעביד ואי ק"ל הא קשיא מעיקרא היכי ס"ד ר"פ דהא דלא בעא למיעל יהודה בר מרימר משום דאמר שמואל לר"י ל"ת וכו' דהתם בש"מ הוא דאתמר הא נמי לא קשיא דה"נ דמצי למימר ליה דשמואל לא קאמר אלא בש"מ אלא דעדיפא מינה קא' ליה דאפי' לדידה דמתרצה להחמיר אפי' בבריא ומשום סיגי ומשמרת למשמרת לקדש עצמה אפילו במותר לה הכא שאני דלדבר מצוה קא עביד להעניק לבתו: וחזי הוית להכנ"הג סימן

רפ"ב אות ט' שכתב דלא : אמר שמואל דאין ר"ח נ"ה אלא בכותב לאחרי והניח את
בניו אבל בנותן לאחד מבניו לא וכמ"ש כפר בעניו' והכרחתי דבר זה משמעטא גופה
תלי"ת ובאות יו"ד פתב לחלק במלתא דשמואל בין פתב והוא פריא לש"מ ע"ש וכבר
פתיב' דשרים ונכבדים קנימי בס' זו ותמהני איך מאורות עיניו לא שלטו בתשו' הרב
מוהראנ"ח והרב מוהריב"ל ח"ג הניתנים למעלה דלא שמיע להו פלל לחלק בהכי גם
לא נתעורר לנישב הך עובדא דירושלמי אמרה פמנדובר וכעת ראיתי להרב שמע יעקב
סדר בא דפ"ד שעמד בקצת מזה והנלע"ד הקצרה פתבתי: (ב) לשון המסופק בשטר.

הלכה רונחת דבכל דנכתא אמרי' המע"ה ומה"ט נמי אמרי' דכל לשון שהוא מסופק
בשטר יד בעל השטר ע"הת פיון דבעל השטר הוא המוציא א"כ עליו להביא ראיה
בפירוש לשון השטר תנא דמסייע ליה וזה פשוט איברא דמרן בב"י סי' מ"ב מחו' ג'
יצא לדון בדבר חדש ומטי לה משמיה דרבי' ירוחם שכ' משם רבי' סעדיה גאון דבשטרות
שלנו שנהגו לכתוב דלא כאס' ודלא פטופסי דשטרי בקל לשון מסופק יד בע"הש על
העליונ' ושכ"כ הרמב"ן בשם א' מרבותיו משם רבי' סעדיה גאון ושכ"כ הנ"י והריב"ש
סי' שמ"ה עכ"ל ושו"ר דבר זה מקור נפתח בפ' חזקת דמ"ד ע"ב גבי מקני מטלטלי אגב
מקרקעי דקני קרקע וקני מטלטלי ואמר ר"ח והוא דכתב ליה דלא כאס' ודלא כטו"ד
ורשפ"ם פי' דכתב ליה בשטר השעבוד דלגמרי משעבד להו למטלטלי בהדי מקרקעי
דלא פאסמכתא פיון דאין זו מכירה גמורה וכו' אלא שעבוד בעלמא ונדמי לאסמכתא וכו'
הילכך צריף לכתוב לו לאלומיה שטריה דלא פאסמכתא ודלא כט"ד דשטר הוא עשוי
להעתיק וכו' ואין בו ממש עכ"ל ולפי' זה ליכא למשמע מינה פלל האי מלתא דרבי'
סעדיה גאון ו"ל אלא משום דהשעבוד מלתא קלישתא היא הוצרכו לאולמיה לשטרא
בהכי אלא דלפי' ו"ל בשלמא מאי דכתבי דלא פאסמכתא ניחא משום דמחזי פאסמכ'
אלא הך כט"ד אי ניהוש למה שנהגו להעתיק א"כ בכל שטר נמי ניהוש ואפשר דהאי
נמי לאלומיה לשטרא למימרא דלגמרי משעבד להו לנכסיה וכן מצאתי להרב של"הג
בשם ר"י שכתב ודלא כט"ד לומר דבכל לב הוא מקבל עליו דבר זה עכ"ל והרמב"ן
ו"ל בחי' בד"ה והא דאקשי' וכו' פי' דלא פאסמכתא בפירוש רשפ"ם דהו"ל לשעבוד נכסי
פאילו הם ערב וכל ערב אסמכתא הוא אבל מאי דצריף למכתב דלא כט"ד לא שמעתי
בו טעם ברור אבל אני מרבתי שמעתי שאומרים משם הגאון רבי' סעדיה וכו' עכ"ל
ונראה אע"ג דמחזא חזי ליה בפירוש רשפ"ם מ"מ אין זה מספיק למכתב בשטרא קנין
השעבוד דוקא וכדוקיין וגם מ"ש ריא"ז אינו טעם ברור ולכן נחה דעתו בדברי הגאון
ולפ"ד הגאון לאו דוקא גבי שטר הקנאה דשעבוד אלא דבכל שטרי פתבי הכי למשוי
ליה לבעל השטר ידו על העליונה והא דנקטלה ר"ח הקא אינו אלא פמתחיל הדבר
ומסיים כמ"ש הרמב"ם שם והרשב"א ו"ל הובא במקו' לשם אחר שהביא דברי הרמב"ן
הללו פתב ואני שמעתי ממורי רבי' יונה לפי שהורגלו כותבי שטרות לכתוב פן אעפ"י
שלא אמר לו הלנה שיש לו קרקע לשעבד עליו מטלטלי וכו' וזה נכון עכ"ל ולא גלה
דעתו בפ' ודלא כט"ד והרמ"ה שם בחי' לשם סי' קנ"ד פתב בתו"ד דלא פאסמכתא
מדקי"ל בעלמא דלא גמר ומקני ודלא כט"ד דאורחא דסהדי למכתביה ול"צ לאמלוכי
ביה אלא פיון דאמ"ל פתבו לי שטרא ל"צ לאמלוכי ביה וחישי' דילמא האי הקנאה נמי
הכי הויא ואמטו להכי צריף למכתב דלא כט"ד למימרא דאמליכו בהו זהו תוכן דבריו

ז"ל ופשיטא דבעלמא הכי קי"ל אי אמר פתבו לא צריף לאמלוכי ביה א"כ מ"ט דבהאי שטרא דהקנאה בעי למקדור ולאמלוכי ביה ומאי אולמיה דבתרניתא מדאמר להו פתובו ודאי בדקנו מיניה לשעבד ליה מטלטלי אגב מקרקעי ואמאי תו צריף לאמלוכי ביה איף שיהיה רשב"ם ור' יונה והרמ"ה והרשב"א פנראה דלא ס"ל כס' הגאון גם הבע"ה שער מ"ג ח"א סי' ו' אחר שהביא דברי הרמב"ן משם הגאון ולסוף פתב פירשב"ם ומסיק ומלתא צ"ע והטור סימן קי"ג ס"ה פרושי מפרש לה כפי רשב"ם אעפ"י שענינו ראו דברי הרמב"ן שהביא הבע"ה משם הגאון לא ערב אל לבו למפסק פנותיה ור"י גופיה נ"ד ח"א פי' דלא כט"ד כפי הרמ"ה שכת' אלא שהוא קצר בלשונו לכאור' ק' דתבריה מר לגזיזיה דשם בח' ה' הביא דברי הגאון כמ"ש מרן משמו.

אכן אחר התבוננות נלע"ד דהני רבנותא ל"פ אסקרת הגאון דבשאר שטרי דכתיב בהו ודלא כט"ד מהני דכל לשון מסופק יד בע"הש ע"הע ואם לא פתב הדר דיניה דיד בע"הש ע"הת מיהו לעיקר גמר הקנאה והחיובים ל"צ למכתביה אלא ליפות פח בע"הש שתהיה ידו ע"הע ואי הגאון אמרה למילתיה אדר"ח דמייירי בשטר הקנאת שעבוד ודאי דפליגי הנה רבנותא עליה בהא אבל בשאר שטרות דעלמא אה"נ דאזלו ומודו לס' הגאון ובהכי אתנח לן דברי ר"י דבח"א דמייירי בהקנאת שעבוד פירשה פדעת שאר רבנותא ובח' ה' דמייירי בשאר שטרות דעלמא פסיק ותני לדברי הגאון והכי נמי איפא למימר לשאר רבנותא דבשאר שטרות כי כתיב בהו דלא כט"ד בכל לשון מסופק יד בע"הש ע"הע אבל בשטר הקנאת שעבוד ס"ל דצ"ל דלא כט"ד ולא ניתא להו למימר דהא דקאמר ר"ח וצריף למכתב דלא כט"ד דלא קאי אשטר הקנאת שעבוד דמייירי ביה תלמודא אלא פמתחיל דבר ומסיים כמ"ש הרמב"ן שם וז"ל לה האות דמרן בב"י העתיק דברי הגאון משם רבי' ירוחם והנ"י והרמב"ן ובס"י קי"ג אגזיל ומודה דצ"ל ודלא כט"ד כמ"ש הטור שם ונדאי פל הנה רבנותא לא יכחישו במציאות דמנהג הסופרים למכתב בשטרי דלא כט"ד ולא אמרי' דפליגי אסקרת הגאון אטו שטרי הקנאת שעבוד נקטו ואזלי כמו שטרי דעלמא בשלמא לשיטת הגאון פיון דבכל שטרי פתבי הכי ה"כא גבי שטר הקנאת שעבוד אע"ג דלא שייכא כמ"ש הרמב"ן סרכי דשאר שטרי נקיט ואזיל דלעולם המיעוט נגרר אחריו ולא איפכא אלא ודאי דל"פ אלא בשטר הקנאת שעבוד דלדעת הגאון ל"צ למכתביה אלא דלאו פאסמ' דקושטא קאי דמחזי פאסמכתא כמ"ש רשב"ם אבל דלא כט"ד אינו אלא פמתחיל הדבר ומסיים ולשאר רבנותא דבשטר הקנאת שעבוד צריף למכתביה דהוא מעיקר השטר וזה מזוקק בדברי ר"י דבח"א גבי הקנאת מטלטלי אג"ק פתב ומשעבד מטלטלי אגב מקרקעי צריף למכתב דלא פאסמכתא ודלא כט"ד שאם לא פן שפא הסופר פתב שלא במצות המשעבד עכ"ל וכדברי הרמ"ה שפתב ה"כא דה"כא נקט לתרנייהו בלישנ' דצריף וטעמ' טעים דחיישי' וכו' ואילו בח' ה' פתב דלא כט"ד שפותבי' בשטרות וכת' הרמב"ן משם רבי' סעדיה גאון וכו' נראה פשוט דקאי אשאר שטרות דעלמא אבל שטר שעבוד צריף וצריף הוא לאותו דבר ולילא שהרמב"ן נראה מדבריו שהגאון אמרה למלתיה אמאי דקאמר ר"ח איפא למימר דגם הגאון נמי לא אמרה למלתיה אלא בשאר שטרי דעלמא אבל בשטר הקנאת שעבוד מודה ואזיל כפי רבנותא ותו לא צריף לדחוקי נפשין ולמימר דר"ח דנקיט ט"ד אלא פמתחיל הדבר ומסיים כמ"ש הרמב"ן ומ"מ מר גיהו רבה קים ליה טפי במילי דהגאון ופשיט' ליה דאהא

דר"ח קאי אַמטו להכי אַצטריף ליה למשכונני נפשיה ולמימר בְּדַעַת הַגָּאוֹן דר"ח מתחיל ומסיים גם הבע"הת מסתמיה ואזיל כדע' הגאון אדברי הרמב"ן ואהא מיייתי פי' רשב"ם דבשטר הקנאת שעבוד בעי ובעי למכתב ודלא כט"ד והיינו דמסיק ומלתא צריכה עיון דהיינו בשטר הקנאת שעבוד אי לא פתיב ביה דלא כט"ד לדעת הגאון ושטרא מעליא הוא אכל לדעת שאר המפרשים ולפמ"ש שם סי' משם הרמב"ן ו"ל ומיהו צריף למכתב דלא כט"ד עכ"ל משמע דלא ס"ל פדעת הגאון אכל בשאר שטרי דעלמא לאו מלתא דצ"ע היא דפשיטא לענ"ד דסבר לה מר פדכתי בעניו' והריב"ש ו"ל סי' שמ"ה דרמ"ח ע"א מייירי בעניו' שמוסוף בשטר אהא מסתמיה ואזיל דברי הרמב"ן משם הגאון וכדכתי' בְּדַעַת רי"ו ומרן בש"ע שפתבה בשם הרבה מהמפרשים אעפ"י שהמולידה והמחזיקה הוא הגאון אלא שהרמב"ן והר"ן והנ"י והריב"ש העלוהו בתו"ד וקרי להו הרבה מהמפרשים אמנם למ"ש בענ"ד אין גם א' שיחלוק על סברא זו והיינו דקאמר מרן הרבה מהמפרשים אכל בשטר שעבוד מטלט' אג"ק כפר ביאר דעתו מרן בר"ס' וקיי"ג שכ' והוא שפתב דלא כאס' ודלא כטו"ר ומרן בב"י שם הביא דברי הבע"הת שלא פכתבן וסדרן ובשם הרמב"ן בפ' דלא כט"ד מה שלא פכתב אלא כמ"ש בס' ה' וצריף לכתוב דלא כט"ד פדכתי' דפשיטא דא"נ הגאון ו"ל פליג בהא וס"ל דלא צריף למכתב דלא כט"ד נקטינו פכל הנה רבנותא ודברי מרן בש"ע סי' מ"ב וס' וקיי"ג שאלמא ביינייהו: וראיתי לאבי התעודה הרב מהרימ"ט ו"ל בח"א סימן קכ"ב שהשיג על מוהר"ם מונסון דס"ל דכל היכא דכתיב בשטרא דלא כט"ד בכל לשון מסוףק יד בע"הש על העליונה לפי שראה שכ' הרמב"ן משם הגאון ורב תנא הוא ופליג שמדברי הרמב"ן שהביא הבע"הת נראה דהרמב"ן לא נראו לו דברי הגאון כמ"ש בע"הת בשמ"ג ע"ש וכבר פתבתי פי' זה פתבו הבע"הת משם רשב"ם ולא משם הרמב"ן ולא פכתב משם הרמב"ן אלא וצריף לכתוב דלא כט"ד וכדכתי' וכמדומה שהרב ו"ל נמשך אחר לשון מרן בב"י כמ"ש בתחלת דבריו לכמ"ש בטור סימן קי"ג וכו' והתימא במ"ש ולא נראו לו דבריו כמ"ש הבע"הת בשמ"ג דהיכן ראה שם שהרמב"ן לא נראו לו דברי הגאון אלא דכתב וצריף למכתב דלא כט"ד והיינו דבעניו' שטר הקנאה דנדאי דעת הרמב"ן דצריף למכתביה ודלא פדעת הגאון אכל בשאר שטרות דעלמא מהיכא שמיע ליה דפליג ע"ד הגאון גם מה שנסתייע מדברי הרב מוהריב"ל לשהביא דברי הריטב"א דמפרש למלתיה דר"ח במלתא אחרנא לפמ"ד ל"פ רבנותא על סברת הגאון אלא בהקנאת שעבוד דוקא וליכא לסיועי מדברי הריטב"א דבשאר שטרות נמי פליג אסברת הגאון וכללוא הוא אפוישי פלוגתא לא מפשינו ומ"ש עוד מדברי הרשב"ץ מפ' הפתו' דמפרש דלא כט"ד דלא פהגאון ושכ"ל לרבינו יונה ע"ש הנה נא הואלתי לדבר וכבר פתבתי דברי רבינו יונה שהביא הרשב"א במקו' והרשב"ץ נדאי שצריף לפרש פן דהוא ו"ל מפרש ואזיל נוסח הפתובה דנוסח הפתובה שם פתוב לאמר שעבוד מטלטלי אג"מק ע"ש ולמ"ד בשטר שעבוד מטלטלי אג"מק ליכא מאן דפליג דצריף למכתב הכי אלא הגאון אמרה למלתיה אדר"ח וכדכתי' ואת"ל דהגאון פליג בהא ודאי דנקטי' פרבנותא מיהו בשאר שטרי דעלמא פי פתיב בהו דלא כט"ד אהני להיות יד בע"הש ע"הע ונוסח הפתו' ופי' עיין הרשב"ץ ח"ג סי' ש"א: גם אשור להרב מוהראנ"ח ח"א סימן כ"א שהביא דעת החולקים ומפללם הרשב"ץ בפ' הפתובה גם הרב תפארת שמואל בנמוקיו סי' מ"ב וגם

הָרַב מוהרש"ח בס' בְּנֵי שְׂמוּאֵל בְּחִי לְסִי מ"ב שֶׁהַפְּלִיגוּ לְהַרְחִיק סְבֵרַת הַגָּאוֹן דְּרַנְפָּא פְּלִיגֵי עַלֵּה וְהָדַר ק"ל מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ יְרוּחָם פְּדוּקֵינֵי וְנִיחָא לִיה דְּהֵתָם מִשָּׁם רַבִּי סְעֲדִיָּה גָּאוֹן קָאָמַר לֵה וְלִיה לָא סְבִי לִיה וְהָעֵיקָר כְּמוֹ שְׁפָתָם בַּח"א ע"ש וְחֹזֵר וְשָׁנָה מִשְׁנֵתוֹ בְּתִשּׁוּבָה סִי ז' דָּף ל' ע"ג וְאָנָּה דְאָמְרֵי שְׁלוֹם עַל דֵּינֵי יִשְׂרָאֵל דְּבִשְׁאָר שְׁטָרוֹת דְּלָאוּ שְׁטָרֵי שְׁעֵבוּד מְטַלְטְלֵי אַג"מ ק"מ לִיכָּא מֵאֵן דְּפְלִיג אֶסְבֵּרַת הַגָּאוֹן וְאָעִידָה לִי עֵדִים נְאֻמֵּי הָרַב מוהרש"ך ח"א סִי קי"א וְהָ מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"ב סִי נ"א שְׁכַתְּבוּ דְלִיכָּא מֵאֵן דְּפְלִיג עַל סְבֵרַת הַגָּאוֹן ע"ש וְלִפִּי הַנֶּרְאָה כְּוִלְהוּ רַבְּנוֹתָא פְּלִיגֵי עַלֵּה אֵלָּא דְלָפוּם מֵאֵי דְכַתִּי דְּבִשְׁאָר שְׁטָרֵי כ"ע מוֹדוֹ לְסְבֵרַת הַגָּאוֹן וְהַכֵּן אַג"מ סִי מ"ב אוֹת כ"ה בְּהַגְהַב"י אָסְפֵי אִישׁ טְהוֹר חֻבֵּל הַנְּבִיאִי דַס"ל פְּדַעַת הַגָּאוֹן ה' מוהריב"ל וְה' מוהרש"ד"ם וְהָרַב מוהר"ש הַלְוִי וְהָרַב מִשְׁפֵּט צָדֵק וְהָרַב מוהר"ם מוֹנְסוֹן וְמוֹר"ם וְהַלְבוּשׁ וְהַסֵּמ"ע ע"ש וְאֵע"פ שְׁבָסִי מ"ג אוֹת ל' בְּהַגְהַב"י פְּתַב דְּרוּב הַפּוֹסְקִים חֲלוּקִים עַלֵּיו כְּפָר הָדַר בִּיָּה מֵהֵיָּא דְבַמְהֵדוּרָא בְּתָרָא סִי מ"ב בְּהַגְהַב"י פְּתַב דְּרוּב הַפּוֹסְקִים סוּבְרִים כַּס' הַגָּאוֹן גַּם בְּתִשּׁוּבָה הַרְמָתָה ח"א סִי ל"ד פְּתַב דְּבַנ"ד רוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל לְהֵהוּא דִּינָא דְרַבִּי סְעֲדִיָּה גָּאוֹן ע"ש וְלִדְעֵתִי אֵין צָרִיף לְרָאִיָּה בְּאוֹ חֻשְׁבוֹן מֵהַ שְׁהִבִּיא בְּמַה"ק וְמַה"ב עֵין רוּאָה פִּי רַבִּים הֵם: וְרִאִיתִי לְהָרַב מוהר"א חֶסֶן בַּס' בֵּית שְׁלֵמָה סִי מ"ח דַּק"ע ע"ב דְּרַמִּי וּמוֹתִיב דְּבַרִּי ה' מוהריב"ל אֶהְדִּי דְבָסִי ע' פְּתַב דִּינָד בַּע"ה ש' ע"ה וְהַת וְבָסִי ש"ז אֶלְקַפְטָא נְקִיט בִּיד ס' הַגָּאוֹן וְדוּחַק לומ' שְׁלֵא הִיָּה פְּתוּב כַּט"ד ע"ש אֵין זֶה מְהֵדוּחַק אֵלָּא שְׁלֵא נִיפְן לִיאָמַר דְּהֵתָם הַר' מִיָּרִי בְּכַתּוּבָה וְלִית כְּתוּבָה דְּלֵא פְּתִיב בְּהַ חֲכִי פִּינוֹן דְּכַתִּיב בְּהַ שְׁעֵבוּד נְכִסֵּי מְטַלְטְלֵי אַג"מ מִקְּלַח"ע צ"ל דְּלֵא כַּט"ד וְכַדְכַתִּי וְבַעֲיָקָר הַקְּנוּשָׂא נְרָאָה דַּלְק"מ דְּמָה עֵגְוֵן לְשׁוֹן הַמְּסוּפָּק בְּשְׁטָר לְסַפֵּק הַנוּפֵּל בְּעֵיקָר נּוֹסַח הַתְּקֵנָה דְּהֵאֵי סְפָקָא לָאו מִחְמַתִּיה דְּלִישְׁנָא דְּשְׁטָרָא קָא אֶתִּיא פִּי הִיכִי דְנִימָא יָד בַּע"ה ש' ע"ה ע' נִזְהַ פְּשׁוּט וְכ"כ הוּא ז"ל אֵלָּא שְׁאֲנִי חוּבָה לֹאמַר דְּבִשְׁטָרֵי כְּתוּבָה דֵאִית בְּהוּ שְׁעֵבוּד מְטַלְטְלֵי אַג"מ מִקְּדִלְעַת רַנְפָּא דֵאִיתִיהָ קִמְוֵן וְעַד אֶחְזַר מֶרֶן בַּש"ע ר"ס ס' וְקִי"ג דְּצָרִיף לְמַכְתָּב דְּלֵא כַּט"ד וְכַדִּיבּוּ רַבְּנֵי טַעְמָא לְמַלְתִּיהוּ א"כ בְּכָל לְשׁוֹן הַמְּסוּפָּק בְּשְׁטָר כְּתוּבָה הָדַר דִּינִיָּה דִּינָד בַּעַל הַשְׁטָר ע"ה הַת דְּכִינוֹן דְּמֵאֵי דְכַתִּיב דְּלֵא כַּט"ד לְגוֹפִיָּה אֶצְטָרִיף לְקִיּוּמֵי מְלִתָּא דְּהַקְנָאת שְׁעֵבוּד וּמַנ"ל לְהַר' מוהריב"ל לֹאמַר דְּבִשְׁטָר כַּתוּבָה נְמִי אָמְרִי דֵאֶהְיֵי הֵאֵי לִישְׁנָא דְּלֵא כַּט"ד לִישְׁנִיָּה לִיד בַּעַל הַכְּתוּבָה ע"ה ע' דְּלִישְׁמַע מִיָּנָה תְּרַתִּי לְקִיּוּמֵי הַהַקְנָאת וְלִישְׁוִיָּי יָדוּ.

עַל הַעֲלִיּוּנָה הֵן אָמַת דֵּאֵי מְלִתִּיהָ דְּהַגָּאוֹן אָמְרָה אֶהָא דַר"ח דְּקָאֵי בְּשְׁעֵבוּד נְכִסֵּי וְס"ל דְּלַעֲיָקָר הַקְנָאתָה דְּשְׁעֵבוּד לֹא צָרִיף לְמַכְתָּב כְּהֵאֵי לִישְׁנָא אֵלָּא הִיכָּא דְּהַלְשׁוֹן מְסוּפָּק א"כ יָפָה דֵּן הָרַב ז"ל דְּבִשְׁטָר כְּתוּבָה פִּינוֹן דְּכַתִּיב בְּהַ דְּלֵא כַּט"ד אָמְרִי בְּכָל לְשׁוֹן מְסוּפָּק יָד בַּעַל הַשְׁטָר ע"ה ע' אֵבֵל לְשְׁאָר רַבְּנוֹתָא דַס"ל דְּבִשְׁטָר הַקְנָאתָה שְׁעֵבוּד הִיא הַעוֹלָה לְקִיּוּמֵי שְׁטָרָא מֵאֵן לֵימָא לֵן דְּאֶצְוִלִי מְצָלָא נְמִי לְמַהְוִי יָדוּ ע"ה ע' וְעֵינֵי בְּתוּס' פֶּרֶק הָאוּמַר דָּף ס"ג ע"א ד"ה פְּגוֹן וְכו' וְע"ה ע' לֵה' ט"ז חֻלְקָה ח"מ סִי קצ"א ס"ה: הַעוֹלָה מִן הַמְּקוּבָץ דַּלְפַּמ"ד בְּעֵינֵי דְּבִשְׁאָר שְׁטָרֵי דְּעַלְמָא לְבַר מְשֻׁטְרֵי הַקְנָאתָה שְׁעֵבוּד כ"ע מוֹדוֹ לַס' הַגָּאוֹן דְּלֵא כַתִּיב דְּלֵא כַּט"ד אֵלָּא לִישְׁנִיָּה לְבַעַל הַשְׁטָר יָדוּ ע"ה ע' הִיכָּא דֵאִיכָּא לְסַפּוּקֵי בְּלִישְׁנָא דְּשְׁטָרָא וְאֶפִּי לְדַעַת הַסוּבְרִים דְּתַלְמִיָּא בְּפִלְגוּתָא דְּרַבְּנוֹתָא ל"מ מְוַחְזָק לֹאמַר קִים לִי כְּמוֹ שְׁהַעֲלָה הַכֵּן אַג"מ שָׁם בַּמ"ב וּבְתִשּׁוּבָה הָרַב שָׁם וְבָסִי קַנ"ט דַּל"מ הַנְּתַבַּע לְמִימַר קִי"ל פִּינוֹן דְּבֵהָאֵי מְלִתָּא גּוֹפָה פְּלִיגֵי ע"ש מִיָּהוּ אֲנִן בְּדִידוֹן דְּנְקִטִי כְּפִסְקֵי מֶרֶן בַּש"ע לֹא נַפְק"ל מִיָּדִי

ומרן ז"ל העלה על שלחנו הטהור סברת הגאון ויחסה להרבה מהמפרשים איפו השתא
דא תהא למיקם ומינה אל תזוע: (ג) לשון חיזוקי סופר מה שנהגו הסופרי לכתוב וכו'
אמ"ל פתבו וחתמו בכל לשון של זכות ויפוי פח ובסוף השטר כותבין וקנינו מידו וכו'
דלא וכו' ודלא וכו' אלא בחומר ובחונק שטרי דנהיגי בישראל וכת' חז"ל ע"כ נובין
ונדון אי חזינו שום ריעות' בהך מלתא דשטר דלא מהניא לענן דינא אי האי לישנא
דכתיב ביה בכל לשון של זכות וכו' בחומ' ובחונק וכת' חז"ל מהני לקיומיה למלתא
וכאילו נעשה פדנו במ"ש כתי' חז"ל או"ד מאן לימא לן דאינהו סהדי גופניהו ידעי מהו
תיקון רז"ל וכדאמרי' בעלמא לאו כ"ע דינא גמירי ע"כ זאת אשיב הלא בראשי אפי'
ב"ד דאפסיקא הלכתא בפ' י"ן דקל"ח דלב"ד טועין לא חיישי' פתב הרשב"א סי' אלף
קמ"ט מסתברא דא"א פן דאנו סהדי דרוב הדיינים היושבים עכשו בדין אינו בקיין וכו'
ונשאל אותם אם יודעים אם לאו וכו' ובדקין וחוקרין וכו' ע"ש ואם אמרה הרב בב"ד
כ"ש בסופרים או בשאר סהדי ואפי' לפי מה שהגיה הרב מהריב"ל ז"ל בח"א סי' ק"ו
בתשו' הרשב"א סופרים במקום דיינים ע"ש נקוט מיהא דבסופרי' וכ"ש שאר סהדי
דליכא מאן דפליג וכבר קראתי ערער ע"ד הרב ז"ל במערכת אות ב' סי' בס"ד: איברא
דבנ"ד נלע"ד דלא תליא מלתא בידיעה דסהדי אלא פיון דהנתבע קביל עליה למנהי האי
שטרא כחו' וכחו' רז"ל כל פמה דמציינו לקיומיה למנהי כתי' רז"ל אע"ג דסהדי
גופניהו לא ידעי מהו תיקון רז"ל אנו מקיימין ליה כאילו נעשה כתי' רז"ל ומצאתי תשו'
לר"ה גאון ז"ל כי באה במישורים נ"ד ס"ה ח"א מאן דמקבל למכתב שטרא בכל לישנא
דזכותא אע"ג דלא ידע ספרא לאחזוקי פראוי פיון דכתיב ביה ואחריות שטרא דנא קבילת'
עלי פשטרי דנהיגי בישראל דלא וכו' ודלא וכו' קאי לכל פללי דתחלת עניינא אבל
תנאים פגון נאמנות בהלואה או ביטול מודעא במתנה לא מחשבינו עד דמפרשי עכ"ל
נשמע מן הדא דדעת הגאון ז"ל אע"ג דספרא לא ידע לאחזוקי פראוי לא מרעינו ליה
לשטרא ומחזיקי' ליה נמי פמי שנעשה פשטרי דנהיגי בישראל ונ"מ דאי שטרא דהקנאה
הוא וכדבעי ליה למעבד לקיומי ההקנאה לא עבד דהיינו תחלת עניינא שכת' הגאון אהא
קאמר פיון דקביל עליה למכתב שטרא בכל לישנא דזכותא בחומ' וכחו' וכו' מקיימים
ההקנאה כאילו נעשית פראוי לה ואח"ך ראיתי למרן בב"י סי' ס"א וחזר וישנאה סי'
מ"א מחו' כ"ג משם הריטב"א משמיה דהגאון ז"ל ועלה על מפת השלחן סי' ס"א וס"ה
ופי' הסמ"ע דקאי לכל פללי המסתברי' לומר שהיה דעתו עליהן שבזולתן לא היה נגמר
ענין השטר ע"ש וכדכת' דאם הוא ענין ההקנאה ואינה כתו' פראוי ולא נגמר ענין השטר
אנהי הך דקביל עליה למכתב לישנא דזכותא לקיומי ההקנאה והש"ך פי' בע"א ולענין
דינא ל"פ ע"ש וכ"כ רבני האחרונים ז"ל וכדו חמותי ראיתי אור להמרדכי.

בפרק מ"ש סי' תרי"ז שכתב מה ששאל רבינו שמחה את רבינו ברוך על שטרא שלא
היה פתוב בו קנין הפירות. פראוי שלא הקנה לו קרקע לפירותיו וכו' והשיב הר"ב אחר
שכתוב בשטר המתנה וכו' וקבלו עליהן האחריות בכל שטרי קנין העשויין כתי' חז"ל
מעשה נמצא שהעדים מעידים שנעשה כתי' חז"ל וזהו תי' חז"ל להקנות קרקע לפירות
ילמד עליון מתחתון ולא נאמר הכא יד בע"הש ע"הת ומאחר שחתמו העדים ע"ז אפי'
אם נשאל אותם ויאמרו לא כן היה לית לן בה דלא אתי ע"פ ומרע ליה לשטרא וכיון
שהגידו אינם חוזרים ומגידין עכ"ל מדבריו למדנו דאזיל ומודה לדעת הגאון דהאי

לִישָׁנָא דְקַבִּיל עֲלֶיהָ לְכַתּוּב פְּשֻׁטְרֵי דְנִהְיֵי בְּיִשְׂרָאֵל וּכְתִיב חַז"ל הֵינּוּ תַּקְנֵי יִהְיוּ לְתַקּוּנֵי הַהִקְנָאָה לְפִי מַאי דְסָלִיק בְּדִינָא גַם הָרָא"ש ז"ל בְּתִשּׁוּ' הוֹבְאָה בְּטוֹר סִי רמ"א ס"ד פְּתוּב לַמַּר צָרִיף לְדַקְדָּק אִם פְּתוּב בְּפֻשְׁטְרֵי תַּנְאֵי פְּפוּל אוּ בְּסוּף הַפְּשֻׁט וּקְנִינָא מִיְגִינָה בְּחֻמְרָא פֶּל תַּנְאֵים וּקְנִינֵים הַעֲשׂוּיִים כְּתִיב חַז"ל וְכוּ' הַתַּנְאֵי קִיָּים וְכוּ' עכ"ל וּבְתִשּׁוּ' עוֹד לְהָרָא"ש ז"ל הִבִּיאָה רמ"א ס"ז בְּעֲנֵן מִתְּנָה ע"ת וְכַתֵּב לְפִיכָף אִם הַתַּנְאֵי פְּפוּל וְכוּ' אוּ אִם פְּתוּב בְּפֻשְׁטְרֵי הַתַּנְאֵים הִלְלוּ נַעֲשׂוּ פְּדִין הַתַּנְאֵים הַמְקַיָּיִם וְכוּ' אִז הַתַּנְאֵי קִיָּים עכ"ל וּפְשִׁיטָא דְאֶפְרָיִם אִם אֵיתְנָהּ לְסִהְדֵי דְשֻׁטְרָא קָמֵן וְאֶמְרֵי דְלֵא הִנֵּה הִכִּי לֹא מִשְׁגָּחִי בְּהוּ וְקָרִי פֶּאן פִּינֵן שְׁהֵגִיד שׁוּב א"ח וּמֵגִיד כַּמ"ש רַבִּי בְּרוּךְ ז"ל הָרִי מְצִינּוּ חֶבֶר טוֹב לְרַבִּי בְּרוּךְ וּלְרַבִּינוּ שְׁמֻחָה דְקִיבְלָה מִנְיָה וּפְסָק' מָרֵן בַּש"ע שְׁמֵן סִימֵן רמ"א ס"ב וּתִשּׁוּ' רַבִּינוּ בְּרוּךְ צִיָּינָה בְּסִי רִי"ב וְהָרַב הַמְפָּה הַעֲלָה שְׁם עַל הַשְּׁלַחֲוֹן הַטְּהוֹר אֵיבְרָא דְבַמַּאי דְכְּתִיבְנָא בְּעִנְיֹתֵינוּ דְהָרָא"ש מוֹדָה לְרַבִּי בְּרוּךְ דְאֶפְרָיִם אִם יֵאמְרוּ הַעֲדִים לֹא כֵן הִנֵּה הַעֲנִין לִית לֵן בְּהַ דְכִינֵן דְהֵגִיד שׁוּב אֵינוּ חוֹזֵר וּמֵגִיד לְכַאוּרָה נִרְאָה דְהָרָא"ש פְּלִיג בְּהָא מַמ"ש בְּתִשּׁוּ' הִבִּיאָה הַטוֹר בְּסִי מ"א סכ"ד דָּאֵם הַעֲדִים לְפִנְיֵנוּ וְיַעֲזִדוּ שְׁלֵא בְּצוּוּי פְּתוּבָהּ אֶלָּא מִשׁוּם שׁוּפְרָא דְשֻׁטְרֵי פְּמוּ שְׁרִגִּילִין הַסּוּפְרֵי לְכַתּוּב בְּכָל הַשְּׁטְרוֹת אַע"ג דְכְּתִיב בִּיָּה וּקְנִינָא מִנְיָה ע"כ דְכְּתִיב לְעֵיל אֵין סוּמְכִים עַל הַנְּאֻמָּנוֹת וְכוּ' וְאֵין פֶּאן חוֹזֵר וּמֵגִיד דְאֵיכָא לְמִימַר אֲשָׁאֵר מִיָּלִי דְשֻׁטְרָא חֲתִימֵי וְכַדְאִיתָא וְכוּ' עכ"ל וְנִרְאָה דְלֵא דְמִי דְהֵתֵם הַנְּאֻמָּנוֹת מְלִתָּא בְּאֶפְרָיִם נִפְשָׁה הִיא וְלֹא מְעִיקְרָא דְשֻׁטְרָא מִשׁוּ"ה פִּי יְהִי אֲמַתְלָא לְמַלְתֵּייהוּ מְקוּלָן שְׁל סוּפְרִים מְצוּ לְמִימַר ע"ז חֲתַמְנוּ וְע"ז לֹא חֲתַמְנוּ פְּדִינָא בִּירוּשְׁלַמִּי וְלֵיכָא לְתַא דְחוֹזֵר וּמֵגִיד אֶבֶל הָכָא דְהַשְּׁטְרָא בְּטַל דְהַהִקְנָאָה אֵינָה פְּלוּם וְקַא מְסִהְדֵי דְקִיבֵל עֲלֶיהָ פְּחוּמְרָא וְכַחוּזְנָק וּכְתִיב חַז"ל וְדִאי דְאֵי הַדְרֵי בְּהוּ לְמַעַקֵר וְשֻׁטְרָא לֹא מְהַנִּי וְהֵינּוּ גְדוֹן רַבִּינוּ בְּרוּךְ.

וְהָרָא"ש ז"ל בְּעֲנֵן הַתַּנְאֵים הַנִּיֻּתָּנִים לְמַעְלָה: וְחֻזִּיתִי לְהַכְנִי"ג סִי ס"ו בַּהַג"ה ט אוֹת ט' שְׁכַתֵּב מִשָּׁם ה' מוֹהֲרַע"י וְשֵׁה' מוֹהֲרַח"ש הַסְּכִיִּים עֲמוּ שְׁאֵם פְּתוּב בְּפֻשְׁטְרֵי בְּכָל לְשׁוֹן שְׁל זְכוּת וְיִיפּוּי פַח הָוִי פְּאִילוּ נְכַתֵּב בְּפֻשְׁטְרֵי וְקִנֵּי אֵיהוּ וְכָל שְׁעֵבוּ' עכ"ל וּבְאֹתוֹת ז"ך מִשָּׁם תִּשּׁוּ' ה' מְהִרִי"ל וְאִם פְּתוּב בְּפֻשְׁטְרֵי בְּכָל לְשׁוֹן שְׁל זְכוּת וְיִיפּוּי פַח וְכַחוּמְרָא פֶּל שְׁטְרֵי קִנָּה עכ"ל וּבַהַגְב"י אוֹת כ"ג כְּתִיב אִם פְּתוּב בְּפֻשְׁטְרֵי בְּכָל לְשׁוֹן שְׁל זְכוּת וְיִיפּוּי פַח אַעפ"י שְׁלֵא פִירֵשׁ אַג"ק מְהִנָּא מְדִין קֶרְקַע לַכ"ע מוֹהֲרַח"ש הוֹבְאֵוּ דְבְּרִיו בְּס' מְשַׁפֵּט צָדֵק ח"ב סִי י' עכ"ל וּבְסִי מ"א אוֹת כ"ב בַּהַגְב"י כְּתִיב שְׁאֵם פְּתוּב בְּפֻשְׁטְרֵי בְּכָל חֻזְרֵי סוּפְרִים הָרִי הוּא כַּמ"ש וְחֲתוּם בְּכָל לְשׁוֹן וְיִיפּוּי פַח מְשַׁפֵּט צָדֵק סִי י"ז וּמַמ"ש מוֹהֲרַח"ש שְׁשׁוֹן בְּתִשּׁוּ' כ"י פְּתַבְתִּינָה לְעֵיל נִרְאָה שְׁחוּלֵק ע"ז עכ"ל וְנִרְאָה פְּשׁוּט דַּל"פ אֶלָּא בְּהֵאֵי לִישָׁנָא דְבְּכָל חֻזְרֵי סוּפְרִים אֵי מְהַנִּי פְּאִילוּ פְּתוּב בְּכָל לְשׁוֹן ש"ז וְיִיפּוּי פַח אֶבֶל אֵי כְּתִיב בְּהֵאֵי לִישָׁנָא אֲזִיל וּמוֹדָה הָרַב מוֹהֲרַח"ש שְׁשׁוֹן ז"ל עֵין רוּאָה הֵנִי רַבְּנוֹתָא קַמַּאי וּבְתַרְאֵי דוֹן דְיִינֵי דַּע"ג דְסְפָרָא לֹא יָדַע לְאַחְזוּקֵי שְׁטְרָא פְּרָאוּי מְהַנִּי הֵאֵי לִישָׁנָא דְכַחוּמְרָא וְכַחוּ' שְׁטְרֵי דְנִהְיֵי בְּיִשְׂרָאֵל וְכוּ' לְקִיּוּמִיָּה לְשֻׁטְרָא וְהִיא סְבֵרַת רַבִּי הֵאֵי גְאוּן ז"ל וְתַלְתָּא דְמַרְחֵמִי קְבֻעוּתָהּ לְהַלְכָה הַר' הַעֲזִיטוֹר דִּי"ב סוּף ע"ד וְהָרִיטְב"א וְרַבִּי יְרוּחֵם ז"ל וְעַד אַחֲרָן מָרֵן בַּב"י וּמְדַבְּרֵי רַבִּי בְּרוּךְ וְהָרָא"ש ז"ל לְמַדְנּוּ עוֹד דְהֵאֵי לִישָׁנָא מְהַנִּי לְמִשׁוּי מִי שְׁאֵינוּ זוֹכֵה פְּזוּכָה וּמְהַדְרֵי פְּתַר תַּקְנֵתָא דְמַרְיָה דְשֻׁטְרָא וּלְקִיּוּמֵי הַהִקְנָאָה וְה"נ שְׁאֵר שְׁטְרוֹת פֶּל חַד לְפּוּם חוֹרְפִיָּה וְיִכַּל בְּשִׁלִּישׁ דַּא"כ אֵתוּ סִהְדֵי דְשֻׁטְרָא וְאֶמְרֵי דְלֵא הוּא הֵךְ הַהִקְנָאָה פְּדִינָה לִית לֵן בְּהַ

דלא אָתי בע"פּ וּמְרַע לְשִׁטְרָא וְכִינּוּן שְׁהַגִּידוּ וְכוּ' כַּמ"ש רבֵי בְרוּךְ וְהָרָא"ש ו"ל לְפִי מַאי דְכַתְיְבָנָא בְּעִנְיֵי וְסִיע'תָּא דְשִׁמְיָא גָּאוּנִי בְּתַרְצֵי דְמִינֵי תִּירֵי הָרֵי כַּנ"ה ג ו"ל וְאַתָּה תַּחֲזֶה: וּמַעֲתָה תָּם אָנִי לֹא אֲדַע מַה שְׂרָאִיתִי לְהֶרֶב מוֹהַרשֵׁד"ם ח"מ ס' ש"ט דְּאִיתְּשִׁיל קַמֵּיהּ בְּנוֹתָן מִתְּנָה מְעוֹת וּמִט' וְחֻבּוֹת וְהַפֵּל בַּק"ג לְהֵיּוֹת לֹו לְזָכוֹת וְלִרְאָיָה פְּהִלְגָן וְכַתְיָ רז"ל וּבְכָל חֲזוּקֵי סוּפְרִים וְהַשִּׁיב הֶרֶב ו"ל דְּהָאִי מִתְּנָה בְּטִילָה וּמְבֹטְלָת הִיא דְּאָם הַחֻבּוֹת בְּשִׁטְר פִּינּוּן דְּלֹא הָוָה בַּכַּת"וּם לֹא מְהַנִּי וּמְכַמֵּה טַעֲמֵי לְשִׁאָר עֲנִינֵי הַמִּתְּנָה וּמְסִיק וְכַת' וְנ"ל וְאַע"ג שְׁפַתּוֹב וְהַעִידוּ שְׁנַעֲשֵׂה הַשִּׁטְר בְּכָל תִּי חז"ל מִי יִתֵּן יוֹדִיעוּ לֹו אֱלוֹ הַעֲדִים מַהוּ תִּי סוּפְרִים וּמְלִתָּא שְׁהַרְבָּה מְהַחְכְּמִים אֵינָם יוֹדְעִים אִיךָ יָדְעוּ הֵם עַכ"ל וְאַתְּמִיקָה אִיךָ אֲשַׁתְּמִיט מְנִיָּה תְּשׁוּ' הַגָּאוּן ו"ל הִיא בָּאָה: בְּהֶרֶב הָעֵיטוֹר וּבְמִשְׁרֵי דְפְּשִׁיטָא לִיָּה דְאַע"ג דְּסַפְרָא לֹא יָדְעִי לְאַחֲזוּקֵי שִׁטְרָא פְּרָאוֹי וּמִיָּהוּ בְּהָא אִיפָּא לְמִימַר דְּשִׁנְיָא דָּא דְהַגָּאוּן בְּדַקְבִּיל עֲלֵיהּ לְמַכְתַּב בְּכָל לִישָׁנָא דְזָכוּתָא דְכָל שְׁטְרֵי דְנִהֲיִי בִישְׁרָאֵל בְּהָא לֹא אַכְפַּת לָן בְּסַפְרָא דָּא"נ לֹא יָדַע לְאַחֲזוּקֵי שִׁטְרָא הָא אִיָּהוּ קַבִּיל עֲלֵיהּ לְמִהְנֵי הָאִי שִׁטְרָא פְּחוֹזְקֵי שְׁטְרֵי דְנִהֲיִי בִישְׁרָאֵל וְדִינֵינּוּן לִיָּה פְּחוֹזְקֵי תִּיקוּן רז"ל מְדַקְבִּיל עֲלֵיהּ אַבְל בְּנִדּוֹן הֶרֶב מוֹהַרשֵׁד"ם לֹא הַעִידוּ הַעֲדִים דְּקַבִּיל עֲלֵיהּ לְמִהְנֵי הָאִי שִׁטְר מִתְּנָה כַּחוּ' וְתִיקוּן רז"ל אֱלָא שְׁהַעִידוּ עַל עַצְמוֹ בְּעִיקַר הַמִּתְּנָה וְתוֹ לֹא וְאַתּוּ סִהְדִי וּמְסִהְדִי דְהָאִימִתְּנָתָא פְּחוֹזְקֵי וְתִי רז"ל אֵהָא הוּא דְקָאָמַר הֶרֶב ו"ל מִי יִתֵּן יוֹדִיעוּ לִי וְכוּ' אַבְל כָּל הִיכָא דְקַבִּיל לְהֵיּוֹת הַשִּׁטְר נִידּוֹן כְּשִׁטְר הָעֵשׂוֹי פְּחוֹזְקֵי תִי חז"ל יוֹרָה יוֹרָה כַּס' הַגָּאוּן ו"ל וְאַחֲזוּר זְכִיתִי וּמְצִאתִי בְּתִשׁוּ' לְהֶרֶב שֵׁם בְּסִימָן כ"ח שְׁהִבִּיא דְבְרֵי מְרֵן בַּב"י ס' ע"א שְׁפַתּוֹב שְׁהִרִיטְב"א פְּתַב מְשִׁמִּיָּה דְהַגָּאוּן וְנ"ל הֶרֶב שֵׁם דְּר' סוּף ע"ב וְעוֹד טַעֲם ב' וְגִדּוּל הוּא שְׁהִרֵי פְּתוֹב בְּתַחֲלַת הַשִּׁטְר הוּוּ עֲלֵי עֲדִים וְכַתְּבוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֵׁל זְכוּת וְיִפּוֹי פַּח עַכ"ל וְכוּ' הִרִיטְב"א הַבִּיאָה הַב"י ס' ע"א וְכוּ' וּבְשִׁטְר זֶה שְׁאָנוּ עוֹמְדִים עֲלֵיו פְּתוֹב שְׁצוּהָ וְאַמַּר כְּתָבוּ בְּכָל לְשׁוֹן ש"ז וְיִפּוֹי פַּח וְכוּ' גְּמַצָּא שְׁהַטְעוֹת בָּא מִן הַסּוּפְרִים שְׁהִרֵי הוּא אַמ"ל שְׁיִכְתְּבוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֵׁל זְכוּת וְיִפּוֹי פַּח עַכ"ל הָא קָמוּ דְהֶרֶב ו"ל תְּלִי זִינִיָּה בְּמַאי דְקַבִּיל עֲלֵיהּ לְמַכְתַּב בְּכָל לְשׁוֹן שֵׁל זְכוּת וְיִפּוֹי פַּח וְאַם טַעֲהָ הַסּוּפְרֵי לֹא מְרַעִינּוּ לְשִׁטְרָא מְשׁוּם טַעוֹת הַסּוּפְרֵי וְדִינֵינּוּן לִיָּה כְּשִׁטְר מְעַלְיָא דְכַתְיָ כַּתְיָ חז"ל אַבְל הֵתָם מִיִּירֵי דְסִהְדִי אֲדַנְפְּשִׁיָּהוּ קָא מְסִהְדִי דְכַתְּבוּ שִׁטְרָא מְעַלְיָא כַּתְיָ רז"ל וְכִינּוּן דְתִּלּוּ תִּיקוּן רז"ל בְּדִידְהוּ שְׁפִיר שְׁדִי נִרְגָּא בְּסִהְדִי עֲלִץ לְבִי וְיִגַּל שְׁפִינְנֵי לְדַעַת הֶרֶב ו"ל לְמַאי דְאִיָּהוּ ו"ל ה"ק וְהִתְהָ שׁוּמָא בְּלָבִי עַל הֶרֶב כַּנ"ה ג ו"ל שְׁפַתּוֹב ס' כָּל הַנְּהָר רַבָּנּוּ דְהָאִי לִישָׁנָא מְהַנִּי וְכַדְכַתְיְבָנָא וְלֹא נִרְגָּשׁ מִתְּשׁוּ' הֶרֶב מוֹהַרשֵׁד"ם ו"ל בַּסִּי ש"ט דְּפִלִּיג וְשִׁמּוּעוֹת הֶרֶב ו"ל שְׁגוּרִים בְּפִי וְשֵׁם בַּסִּי ס'וּ בַּהֲגַב"י אוֹת כ"ו צִינּוּן לְתִשׁוּ' מוֹהַרשֵׁר"ם ו"ל הַלְזוּ לְמַלְתִּיקָה וּבָאוֹת ז"ךְ הַבִּיא תְּשׁוּ' ה' מְהִרֵי"ל דְּלְכָאוּרָה פִּלְגִין בְּהַדִּיקָהוּ אֱלָא וְדָאִי פְּשִׁיטָא לִיָּה בְּדַעַת הֶרֶב כְּדַכְתִּי בְּעִנְיֵי: אִיבְרָא דְאַפְתִּי לֹא אִיפְרוּק הָא תְּשׁוּ' דַּסִּי ש"ט דָּאִי גְּמִי לֹא כְּתִיב בְּמִתְּנָה כַּתְיָ וּמְסִי פִינּוּן דְסִהְדִי קָא מְסִהְדִי דְנַעֲשֵׂה כַּתְיָ רז"ל גִּימָא דְזָהוּ הַתִּי דְעַבִּיד כַּתְיָ וּמְסִי כַּמ"ש רַבִּינוּ בְרוּךְ דְּאִהְיֵי הָאִי לִישָׁנָא לְתַמְנָן הַהַקְנָאָה כְּמִדּוּבְרָ וּמַה שְׁרַצָּה לְחַלּוֹק הַשְׁוִין דְרַבִּינוּ שְׁמַחָה לֹא ס'ל הָא דְרַבִּינוּ בְרוּךְ דְּלֹא קִטִּיל קְנִי בְּאַגְמָא הוּא אֲתַמְתָּה אֲטוּ כָּל מֵאֵן דְּלֹא יָדַע מְלִתָּא ק"ק בְּאַגְמָא הוּא וְאַדְרַבָּא מְדַאֲשְׁתִּיק ש"מ אוֹדוּיִי אוֹדִי לִיָּה וְכַדָּא' בַּכ"ד בַּגְמ' וְלֹא אַרִיף לְאַפּוּשֵׁי פְּלוּגְמָא בִּינֵי רַבָּנּוּ: וְעֲלָה בְּדַעַתִּי לְחַלּוֹק דְרַבִּינוּ בְרוּךְ מִיִּירֵי פְּשִׁכְּתוֹב בְּשִׁטְר הַהַקְנָאָה שְׁנַתָּן לֹו פַּח בְּהַקְנָאָת פִּירוֹת הַקְרַקַע דְּדַרְךָ הַהַקְנָאָה כְּתוּבָה אֱלָא דְאִינָה עוֹלָה

לפ"ד דא"ל בקרקע לאכול פירות בהא הוא דקאמר רבינו ברוך דכיון דהעדים העידו שנעשה כתי רז"ל זהו תי רז"ל ומתרצינו לדבורייהו דסהדי שנתן לו פח בקרקע לאכילת פירות אבל כת"ומ היא הקנאה דאית בה מעשה רב כל פהאי לא סמכינן אסהדי דעבוד כת"ומ דדילמא אינהו גופייהו לא גמירי וכמ"ש מי יתן ויודיעו לי וכו' ומ"ש הרב כנ"הג משם מוהרע"י ומוהרח"ש דמהני התם בשצונה לעדים וא"ל פתבו וחתמו בכל לשון של זכות ויפוי פח כמ"ש הרב גופייהו בסי' כ"ח שוב מצאתי תשו' אחרת להרב ז"ל בסי' רע"א דמייתי לסברת רבינו ברוך ולא ישנה בעיניו והפליג בדברים כלם ס' פל הפוסקים חלוקים עליו ואפי' להרב רבינו ברוך התם שאני דליפא אלא הקנאה א' בשטר ועלה קא מסהדי דנעשים כתי רז"ל אבל אם כתוב בשטר ענין אחר מציינן למימר דלאו על האי הקנאה קא מסהדי דנעשית כתי רז"ל ע"ש ולפ"ד ז"ל אי כתוב בשטר ב' הקנאות וכתוב בו פתיקון רז"ל וישני ההקנאות ההם אינם מכוונים להלכה אין גם א' בהם מועיל דאמאי תרמייהו והי מנייהו מפקת וצריף להתנישב בדבר ומצאתי און לי להרב לחם רב תלמידו שגם הוא נשאל בשטר הקנאה שלא נכתב פראוי והביא לתשו' רבו שבסי' כ"ח וקיים השטר ואיך לא שית לבו למ"ש בסי' ש"ט דנראה דסותרת לחבירתה אלא ודאי דשמיע ליה פדכתי ונדון הרב ז"ל מהני בדברי המקבל עליו ומצווה לעדים דא"ל פתבו וחתמו בכל לשון ש"ז וי"כ דוק ותשכח גם נכדו הרב בני שמואל בתשו' סימן ל"ד תלי זינייהו אזיל ומודה ע"ד זקנו שבסי' כ"ח: וחזי הניית להרמב"ן ז"ל בחידושיו לפרק חזקת במ"ד לדרך מ"ב ע"ב אהא דאמרי' התם הא מתנתא טמירתא וכו' שכתב ואיפא מ"ד דהנה שטרי דילן פיון דכתבי' בהו בכל לשון של זכות אינהו פתבי ומפרסמי להאי מלתא לשייפה פחו הוא ולא סבירא לן עכ"ל ופשטא דמלתא מוכחא דהנזותו הוא דקאמר להו לסהדי פתבו בכל לשון של זכות דמיפה פח המקבל בנסחסי דשטרי דידן גמי.

ואינהו פתבי דמתנת פרהסיא הנות וכדעת רבינו ה"ג ז"ל א"כ איך יחלוק הרמב"ן על הגאון והאיפא דאמר מסברא דנפשיה ואי משום דלא אהדרו סהדי ואמרי דהכי הנה ועבוד פדכעי ליה למעבד מאי נ"מ הא קי"ל חזקה שלים עושה שליחותו וכמ"ש הרשב"א במינוחסות סי' ס"ז והביאה מרן בב"י סי' קצ"ה וכדכתי' בענינו' במערכת אות מ מדיני מתנה והנמק"י שם כ' בשם הרי"ו ז"ל שאם אמר הנזותו לעדים פתבו כל יפוי הרי העדים בכלל שיקתבוהו פראוי ויקתבוהו בשוקא ובברא מ"מ נכון הדבר שישאלו את פיו בפ' והרמב"ן פתב דאע"ג דהנה שטרי דילן פתיב בהו בכל לשון של זכות לא מהני מידי אם לא פורש בשטר פתקנת חקמים כמ"ש ר"ח וכתב הר"י ז"ל דכיון שפתיבי' הסופרים כתי ונדפ' והנזותו רוצה שיעידו עליו נמצא שהוא נותנה בלב שלם ונראה מדבריו שפן ראוי להורות בדיעבד עכ"ל ונראה דדעת הרמב"ן דלא מהני האי לישנא דבכל לשון של זכות ויפוי פח לחודיה אלא בעי' גמי עד דקביל עליה האי שטרא כחו' כל שטרי וכת' דהכי קביל עליה למהוי פמה דנהיגי כתי רז"ל אבל ה' לישנא קלישא הוא: ותבט עיני אל ה' מוהרח"ש ח"ב סי' י"ו שהביא תשו' להרב נאמן שמואל במתנה ויש בכלל חובות ומדודים ולא כתי' בה כת"ומ לחובות שבשטר ולא אג"ק והעלה להלכה דברי ר"ה גאון ואפי' לבע"הח דס"ל דאם יאמרו העדים שכתבו בלא צווי הלנה דנאמנים ה"מ בנאמנות שאינו מענין לדחות עניינא אבל האי לישנא דרגילי הסופ' למכתב בכל שטרי בכל לשון ש"ז ויפוי פח וכו' פחוקר וכחו לא מהימני וכדברי הגאון

וּכְדַתִּיבְנָא תְּלִי"ת וּבְהִסְכַּמְתָּ ה' מוֹהֲרָח"ש שֶׁשׁ פָּתַב בְּדָף מ"ט ע"א הַחֲזִיק בְּסִבְרָתוֹ וּלְשֵׁם
סִי' כ"א הוֹבָאָה תְּשׁוּ' לְמוֹהֲרַמ"י וְהִסְכַּמְתָּ ה' ו"ל שֶׁהִבִּיא הַכֵּן"הֵג סִי' ס"ו אוֹת ט' בַּהֲג"ה ט
דְּכַתִּי לָהּ לְעִיל וְה' מוֹהֲרַמ"י שֶׁשׁ דַּצ"ב ע"א קָיִים הַמַּתְנָה מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ בְּרוּךְ הַנְּאֻמָּ'
בְּאֵמַת וּבְהִסְכַּמְתוֹ שֶׁשׁ דָּף צ"ג ע"ג וְרַמְזוֹ שֶׁשׁ לַמ"ש בְּסִי' י"ו בְּתִשְׁוֹ' אֲשֶׁר הוֹבֵאתָ לָהּ עוֹד
לוֹ לְהֵרֵב ו"ל תְּשׁוּ' אַחֲרֵת הוֹבָאָה בִּס' מִשְׁפֵּט צָדֵק סוּף סו' יו"ד בְּשֵׁטֶר מַתְנָה וְהִשְׁטָרוֹת
בְּכָל אַע"ג דַּא"צ כַּת"וּמ וְלֹא אַג"ק פִּינֵן דְּכַתִּיב בְּיָה הָאִי לִישְׁנָא מוֹקִימִינֵן לִיָּה לְשֵׁטֶרָא
וְנִזְכָּה הַמְקַבֵּל בְּשֵׁטֶר ע"ש גַּם הָרַב מִש"ץ שֶׁסֹּף סִי' י"ו הִכְשֵׁר שֵׁטֶר מַתְנַת מְעוֹת פִּינֵן
שְׁפָתוֹב בְּשֵׁטֶר פְּכָל חִזּוּקֵי סוּפ' דְחֻשִׁיב פְּאִילוֹ פְּתִיב בּוֹ כַחוֹ' וּכְחֻזְקָא וְכוּ' שׁוֹב מִצְאָתִי
לְמָרְן בְּב"י סִימָן רַמ"ב שֶׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַרְמַב"ן וְהַנְּמַק"י הַנְּיֻתָּנִים לְמַעְלָה וְכַתֵּב פְּתַבְתִּי
דְּלֹא פְּלִיג הַרְמַב"ן אֲלֵא בְּאִינְךָ שֵׁטֶרִי שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ן ו"ל דְּלֹא פְּתִיב בַּהֲן אֲלֵא בְּכָל
לְשׁוֹןֶשׁל זְכוֹת וַיִּפּוּי פַח לְחוּד אֲבָל בְּשֵׁטֶר שְׁפָתוֹב בּוֹ פַּחוּמֶר וּכְחֻזְקָא רַז"ל מוֹדָה הַרְמַב"ן
דְּהָא קַבִּיל עֲלֵיָה לְמַהְוֵי הָךְ שֵׁטֶרָא פְּשֵׁטֶר הָעֲשׂוּי כַתִּי רַז"ל וְנִזְכִּיתִי וּמִצְאָתִי לְהֵרֵב
מוֹהֲר"ש חִיוֹן ו"ל בִּס' בְּנֵי שְׁמוּאֵל בְּתִשְׁוֵבָה סִי' י"ב שְׁכ"כ שֶׁשׁ אֲנָכִי וְע"ע לְהֵרֵב כַּנ"ה
סִי' ר"נ אוֹת מ"ח בַּהֲג"ה טו מ"ש בְּעַנְיָן זֶה: וּבְצַפִּיתִינוּ צְפִינוּ לְהֵרֵב תּוֹרַת חֶסֶד סִימָן רִי"ז
שְׁנִשְׁאֵל בְּשֵׁטֶר מַתְנָה שְׁאִינוּ פְּתוֹב פְּהַלְכְתוּ בְּסִדֵּר הַהִקְנָאוֹת וְקִיִּימוּ מִתְּשׁוּ' רַה"ג ו"ל
וּמִתְּשׁוּ' רַבִּי בְּרוּךְ וְשֶׁרַבִּי שְׁמַחָה ג"כ הוֹלֵךְ וְאוֹר כִּס' רַבִּי בְּרוּךְ וּכְדַתִּיבְנָא וְהִזְדַּר ק"ל
מִדְּכַתֵּב מוֹהֲרַשֵׁד"ם סִי' רַע"א וְכ' דִּיָּם מִי שְׁרַצָּה לְהַלִּיץ לִישְׁבֵי דְּבָרֵי מוֹהֲרַשֵׁד"ם פְּדַכְתִּי
בְּעַנְיָו וְאֵע"פ שֶׁהֵרֵב ו"ל גַּמְגַּם בְּזָה אֲנִי בְּמַקּוּמִי עוֹמֵד וּבְנִקֵּל יֵשׁ לְהַשִּׁיב וּמָה גַּם דְּהֵרֵב
ו"ל תִּנָּא דְּמַסִּייע לָן וּכְדַתִּיבְנָא הָא מִיָּהָא לְהַלְכָה שֶׁר הַמְּסַכִּיָּם דְּהָאִי לִישְׁנָא מְהַנִּי לְקַיִים
דְּבָרֵי הַהִקְנָאוֹת: וְהִנֵּה בְּעַתָּה רָאוּ רְאִיתִי שֶׁהַדְּבָר יֵצֵא מִפִּי עֲלִיוֹן בְּעַל פְּנֵי מִשְׁהָ ו"ל
כַּמ"ש הָרַב פַּמ"א ו"ל ח"ב סוּף סִי' ט' דְּאֲדַרְבָּא אִיפְכָא מְסַתְּפָרָא דְּכְשֶׁהַעֲדִים אוֹמְרִים
שְׁנַעֲשֶׂה כַתִּי רַז"ל סְמַכִּינֵן עֲלֵיָה טְפִי מַמְאִי דְּאָמַר אִיהוּ ע"ש וְלֹא הִבִּינוּתִי דַּא"כ אִפְתִּי
נִיחֻזִּי אֲנִי אִי הִנֵּי סְהַדֵּי הַשֵּׁטֶר יִדְעִי לְכוּיִן אֲמָרָא אוֹ לֹא וְכַמוֹ שְׁכַתֵּב הָרַב בְּסִי' ש"ט אֲבָל
פִּי מְסַהַדֵּי דְּאָמַר לְהוּ פְּתוֹבוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוֹת וְכוּ' הָא אִיהוּ קַבִּיל עֲלֵיָה לְמַכְתָּב פְּדַחֲזִי
וְאִי אִינְהוּ לֹא גְמִירֵי יִתְקַיִים לְפָנֵי מִי שְׁגָדוֹל בְּהוֹרָאָה וְכֵן בְּקוֹדֶשׁ חֲזִיתִי לְהֵרֵב גּו"ר פְּלָל
ד סִי' ה' דָּף קל"ב שֶׁהָאֲרִיף בְּעַנְיָן זֶה וְהִבִּיא מוֹהֲרַשֵׁד"ם וּמ"ש עֲלֵיו הָרַב פְּנֵי מִשְׁהָ וּתְשׁוּ'
אַחֲרֵת לְמוֹהֲרַשֵׁד"ם סִי' כ"ח וְחִיָּלֵק בֵּין הַנּוֹשְׂאִים וּמְסִיִּים וְכַתֵּב נְקוּט מִיָּהָא דְּלְשׁוֹן שְׁנַכְתָּב
בְּשִׁמּוֹן שֶׁל עֲדִים לֹא מְהַנִּי וְכוּ' אֲמַנְם אִם הַשֵּׁטֶר מַה שְׁאָמַר הַנּוֹתֵן בְּלְשׁוֹן צְנוּאָה פְּגוּן דְּאָמַר
פְּתוֹבוּ וְחַתְמוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוֹת וַיִּפּוּי פַח אַז כְּשֶׁהַעֲדִים מְעִידִים שְׁקִנּוּ.

מִיָּדוֹ לְעֲשׂוֹת שֵׁטֶר בְּכָל יִפּוּי פַח לִית דְּיִינָא דִּיגָרַע פַּחוֹ שֶׁל שֵׁטֶר בְּשִׁבִּיל אִיזָה דְּבָר שְׁחֶסְרוּ
בּוֹ וְכוּ' ע"ע בְּמָה שֶׁהָאֲרִיף בְּטו"ט וְדַעַת וְהָרַב דְּבַר מִשְׁהָ ח"מ סִי' צ"א הַעֲמִיק הִרְחִיב
בְּדְבָרֵי ה' פְּנֵי מִשְׁהָ וְסִיעַת מִרְחֻמוֹהִי ו"ל וַיֵּצֵא לְחַלֵּק לְזְכוֹת פְּלָלוֹת עַה"ק תּוֹבֵב"א וְהָרַב
פָּרַם שְׁלֵמָה חַאה"ע סוּף סִימָן ז"ך דְּרָף לוֹ בְּדָרָף קֶצֶרָה וְתַפְס בְּמִןֶשְׁלֵם לְקַיִים שֵׁטֶר שְׁאִינוּ
פְּתוֹב פְּהוֹגֵן מִדְּבָרֵי הַגָּאוֹן וּמִיָּתִי לְתִשְׁוֹ' ה' לַח"ר וּמ"ש בְּשֵׁם רַבּוֹ מוֹהֲרַשֵׁד"ם אֲמַנְם
בַּח"מ סִי' ס"ו ס"ז הָאֲרִיף לְמַעֲנִיתוֹ וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה דְּדְבָרֵי מוֹהֲרַשֵׁד"ם סִימָן כ"ח שְׁרִירִין
וְקִיִּימִין ע"ש וְע"ע לְהַר' נְאֻמָּן שְׁמוּאֵל סִי' ק"ב דָּף קַמ"א וְסִי' ק"י דָּף קַס"ב סִי' מ"א וְאֲנִי
בְּדִידוֹ נְקֻטִינֵן בְּפִסְקֵי מְרַנָּא הַש"ע וּכְנוּתִיָּה דְּמוֹר"ם הִיכָא דְּלֹא פְּלִיג אֲדְבָרֵי מָרוֹן וְחֻזְיָנוּ
לְמוֹר"ם שֶׁהַעֲתִיק תְּשׁוּ' הַגָּאוֹן בְּסִימָן ס"א קָם דִּינָא דְּהִכִּי נְקֻטִינֵן וּבְשֵׁטֶרִי דִּידֵן כוֹת' עֲמַד

בפנינו א"ע ח"מ נכף אמ"ל הווי עלי עדים וקנו ממני בק"ש וכתבו בכל לשון של זכות וי"כ ובכל אופן המועיל ותנו ביד פ' להיות בידו לראיה ולזכות וכו' וקנינו מיד פ' עכמ"ד ומפוי"ל דלא וכו' ודלא וכו' אלא כחו' וכתו' שט"ח או מתנה או מכר וכינצא דנהיגי בישראל וכתו' רז"ל וקה' זה בזמן פ' ושטר זה ברישא משתעי במילי דקאמר להו לסהדי ובסיפא מלתא דקא מסהדי אהאי מלתא דפתח בה ברישא והשתא אתקניי אפילו לדעת הרמב"ן כמ"ש מהפכת האחרונים נו"ן אלא שאני תמיה על מרן שלא העלה סברא זו בש"ע ואשפחן גבי מ"ש בשטר דלא פטופסי דשטר לישוויי ליה לבעה"ש ידו על העליונה וסברא זו היולדה והמחזיקה הוא רבי' סעדיה גאון ז"ל ולפי שהעתיקהו הרמב"ן והר"ן ונ"י ורבינו ירוחם כת' בש"ע סי' מ"ב ס"י דין זה בשם הרבה מהמפרשים אע"פ שדעתו ז"ל הרמב"ן תנא הוא ופליג כמ"ש בסי' קי"ג והכא ס' זו של הגאון קיימיה וקבלוה הרב העיטור והריטב"א ורבינו ירוחם א"כ מ"ט לא העלה אותה על השלחן הטהור וראיתי להרב מוהר"ש הלוי ז"ל בתשו' חי"ד סימן א"ך דכלל דכל היכא דמרן מיייתי בב"י איזה סברא ואינו מעלה אותה בש"ע משום דלא פסיקא ליה ע"ש ולא ידעתי בנ"ד היכי מצוי פליג על סברת הגאון ומלתא פתחא מספימם לסברתו פתחון ושמ' בסתר ומ"ט לא פסיק ליה ומה גם דאידי דחביבא ליה סברא זו חזר ושנאה בסי' ע"א ואם הרב מוהר"ש הלוי אמרה למלתי על סברת הת"ה דבכמה דוכתי אשפחן דמרן פליג עליה אבל על ס' גאון מפורסם ושלשית הרועים הדור' וקבלוה חלילה לומר פן ונחיתיה להכנ"הג בי"ד סי' ל"ה אות מ"ד בהגהב"י דארחיה דמרן לסברת המרדכי והא"ז והגה"מיי שקדמו לו בזמן הרבה פותב בש"ע סברתם בסתם אבל הפוסקי' הקרובים אליו בזמן כמו מוהרי"א ובני גילו פותב סברתם בשם יש מי שאומר ע"ש וכ"ש סברא זו שקיימיה וקבלוה ואשרויה פדחזי תלת רישי דנהבא אפ' יחלוק עליה בקול דממה דקה וקה העלמ'ה ולא זו אף זו דבסימן רמ"ב העתיק דברי הג"י והרמב"ן והשמיט מדברי הרמב"ן וכן פירש ר"ח וה"ט כי היכי דלא נטעי בדבריו דר"ח קאי אהאי מלתא וכדכתי' במערכת אות מ' מדיני מתנה גם מ"ש הכנ"הג עוד שם שדרף הרב הש"ע להשמיט כמה דינים שהביא בב"י מפני שלא מצאם בשאר הפוסקים אבל בב"י מביאם כי הוא מאסף לכל מחנות הסברות כי זה משפט הס' ומעשהו עכ"ל ובנ"ד לא יגהה מזור דסברא זו מהגאון ומחזיקת חזקה אלימתא בחזקת כמו שנאמר והנכון אצלי דמרן ז"ל כבר יצא י"ח מדין זה במ"ש בסוף סי' רמ"א גבי משפטי התנאים דהיכא דכתיב בשטר פחונר וכחונק וכת' רז"ל התנאי קנים ומשום דארחיה דמרן ז"ל סרכיה דהטור ז"ל נקט ואזיל והטור ז"ל כתב לתשובה הלזו לכף הקתם רהוטי רהוט מרן ז"ל אפתריה וקבעה להלכה שם והגאון והרא"ש ז"ל אמרו דבר אחד לענין דינא: (ד) לעולם לעד.

ראובן ושמעון שותפים פחזקת שני בתים אחר גדולה ואחד קטנה ויאותו זל"ז שראובן ישפון וישפין בבית הגדולה ד' שנים ושמעון בקטנה ואחר עבור זמן הד' שנים מחליפין הבתים שראובן ישפון בקטנה ושמעון בגדולה וכתוב בשטר שבגידם ודי"ן וכן יהיו מתנהגים וחוזרים חלילה כל הד' שנים רצופים ואופן הג' וכו' עד לעולם וכו' וקנינו מיד ראובן ושמעון וכו' דלא כאס' וכו' עכ"ל ושמעון מכר חלקו בבתים לאחד מקרוביו ומת ראובן והניח בנו אחריו נכף הם מתנהגים ועמד לוי הקונה ורוצה לבטל אותה ולעשות באופן אחר וכן ראובן טוען כיון שפבר חלקו האבות ונתרצו בזה אינו לנו לחדש דבר

מעשה יורה המורה לצדקה פדת מה לעשות ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בר"פ הפותב תנן רי"א לעולם אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיך ובכ"פ עד עולם ובגמרא מבעיא ליה פירי פירותי דוקא או דילמא ע"ע דוקא או"ד תרננייהו דוקא וכו' ואת"ל תרננייהו דוקא תרתי למ"ל דאיכתב לה פ"פ ולא פתב לה ע"ע הו"א פ"פ הוא דלא אכיל אכל פירי דפ"פ אכיל להכי אצטריף ע"ע ואי פתב לה ע"ע ולא פתב הו"א ע"ע אפירות קאי ורש"י ז"ל פי' דלא אוכל פירות לעולם לא בשנה זו ולא בשנים הבאות אבל פ"פ אוכל עכ"ל דע"ע להתמדת השנים הבאות דמסתמא לא מסתלק מפל השנים הבאות אלא לאיזה זמן ורש"י שכתב בשנה זו לאו דוקא דהא אוקימנא מתני' בכותב לה ועודה ארוסה ואפתי לאו בר זכייה היא בפירות נכסיה אלא משתנשא אלא עכ"ל משביבא לידי זכייה שנה זו ויש לסלוק זה הפירות וכי.

כתב לה ע"ע למימרא דלעולם מסולק מן הפירות והתוס' גרסי בפ"י רש"י לא בשנה זו ולא בשנה ב' והק' עליו דמ"ל א' מ"ל ב' וא"נ גרסי פגירסת מ"ק שפיר פיון דבשום זמן חייב לקיים תנאו ואינו אוכל א"כ גם בשאר השנים מסתלק דמ"ש הני שני מהני שני ועוד דפירות גופייהו מודה ר"י דאינו אוכל לעולם דלא פליג אלא בכ"פ לכן פי' ע"ע אפירות שכתביה ובמותה לא יאכל פירות וכו' עכ"ל ויש להבין בכונתם ז"ל דאם נפרש דלאחר מותה אעפ"י שיו"ש גופא דארעא הא מיהא פירא לא אכיל אלא יורשי בית אביה אוכלין פירות לעולם באמת הדבר קשה כמו זר נחשב שהקרקע שלו ויבנו.

זרים יגיעו והיה נרא' לו' דלאח"מ ודאי דזוכה בפירות אשר תוציא השדה שנה שנה אלא דאהני לה ע"ע לזכות בפירות שכתב יצאו לעולם קודם מיתה דבעלמא קי"ל דאם אין עוד צריכין לקרקע פתלושין דמו וזוכין בהם בית אביה ואם עדיין צריכים לקרקע פקרקע דמו וזוכה בהם בעל הקרקע כמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' צ"ה ע"ש הילכף אהני תנאה דכתב לה ע"ע דאפילו דצריכין לקרקע אינו יורש אותם אחר מותה וידו מסולקת מהם שוב מצאתי להרב מוהראנ"ח ז"ל בחי' לשם שכתב פעין זה.

ע"ש והרב מוהרש"ל כתב דבדשירא מחיים שלא יאכל אחר מיתה עכ"ל ונדבר ה' בפיהו אמת דה"נ מוקי לה תלמודא התם למתני' דלא משכחת פ"פ אלא בדשירא ועדיין לא לקחה בהם קרקע ע"ש ופשיטא ליה למוהרש"ל דפירות שגדלו אחר מותה אינו מסתלק עד שיכתוב לה בכתביה ובמותיך פיון דיו"ש הקרקע יורש ג"כ הפירות איברא דאפתי איכא למידק דכי כתב לה נמי פ"פ ע"ע מאי הוי הא מצי למימר דקאי ע"ע אפירי דפ"פ בין בכתביה בין במותה לפ"ד התוס' א"נ אשנה א' ושנים הבאות לפירש"י ומנ"ל לטפויי פירי ופירי דפ"פ ונהר'נהמאור ז"ל תי' דבשלמא לפירות אצטריף ע"ע סד"א כי מקנה לה פירות שבאו לעולם אבל שב"ל לא קמ"ל ע"ע אלא אפ"פ אמאי איצטריף בו ע"ע והא פלהו לא באו לעולם אלא לאו לרבוויי פירא דפ"פ ור"ל דבפירות גופייהו נהי דארע' ברשותיה דמריה קנימא הא מיהא הפירות לא באו לעולם ואינו מסתלק מפירות שלא באו לעולם עד שפירש ע"ע ואהני הך תנאה דע"ע להסתלק אפילו מפירות שב"ל אבל פירי דפירי פיון דכלהו לא באו לעולם ונסתלק מהם א"כ ע"ע למה לי אלא ע"כ לרבוויי פירי דפ"פ ונהר'מב"ן בס' המלחמות הק' עליו דהא אוקימנא למתני' בכותב לה ועודה ארוסה הא מיהא הפירות איתנהו בעולם אמטו להכי שפיר מצי לסלוקי נפשיה מנייהו

אָבֵל בְּפִירוֹת שְׁעֵדֵן לֹא ב"ל אִי לֹא דְכָתֵב לָהּ ע"ע לֹא מִסְתַּלֵּק כָּף נִלְע"ד לְיִשָּׁב דַּעַת הָרִז"ה וְהַרְמַב"ן שֶׁם תִּירֵץ פִּינּוּ דְנִחִית לְטוֹפְיִנָּא דפ"פ וְאָמַר ע"ע אֶפְלָהוּ קָאָמַר לֹא שֵׁא"א לְאוֹמְרָה בְּלִשׁוֹן אַחֲרַת עַכ"ל וְכ"כ הָר"ן שֶׁם וְע"ע שֶׁם בְּמִקְוֵבָצַת וְע"ע לְהַמְש"ל בִּרְפַכ"ג מַה אִישׁוֹת מ"ש בְּזָה וּמֵאִי דְכָתִי בְּעֵינֵי בְּמִקּוּם אַחַר בַּס"ד נִמְצְאָת אוֹמַר דְלַדְעַת רַש"י ע"ע לֹא מְרַבָּה אֶלָּא שְׁנַיִם הַבָּאוֹת וְהַפֵּל בְּחֵיָה אָבֵל לְאַחַר הַמִּיתָה לְבַעַל הוּא מ"מ בְּמַה דְשִׁינְרָא א"נ בְּמַה שְׁגָדְלוּ בְּחֵיָה וְאָפִי אֵינָם צָרִיכִים לְקַרְקַע הַפֵּל הוּא לְזִכּוֹת הַבַּעַל דָּאָם מִתָּה יִרְשָׁנָה אָבֵל לַדְעַת הַתּוֹס' נְהִי דְבְמָה שְׁגָדְלוּ וְצָמְחוּ אַחַר מוֹתָה לְבַעַל הוּא מ"מ בְּמַה דְשִׁינְרָא א"נ בְּמַה שְׁגָדְלוּ בְּחֵיָה אֵינּוּ זֹכָה הַבַּעַל דְלֶהֱכִי אֶהְיֵי תְנַאָה דְכָתֵב: לָהּ ע"ע וְכִדְכָתִי וְהִנֵּה בַּנ"ד לַדְעַת רַש"י פְּשִׁיטָא דְלַעוֹלָם אֵינּוּ מְרַבָּה מַה שְׁלֹאֲחַר מוֹתָה וְאֶהְיֵי עַד עוֹלָם לְמִימַר כֹּל מְשֻׁף זְמַן חַיּוּתָם דְּוָקָא אָבֵל לַדְעַת הַתּוֹס' ז"ל דַּע"ע מְשַׁמַּע לְטַפּוּי לְאַחַר מ"א כ"ה"נ בַּנ"ד וְנִרְאֶה לְפִי מְהַרְש"ל ז"ל בְּדְשִׁינְרָא דְוָקָא א"נ לְפּוּם מֵאִי דְכָתִי בְּמַה שְׁגָדְלוּ בְּחֵיָה דְוָקָא ה"נ בַּנ"ד דְאֶהְיֵי ע"ע לְהִכָּא שְׁמַתוּ בְּתוֹךְ הַד' שְׁנַיִם דְלַדְעַת הַתּוֹס' אֵינּוּ יָכוֹל לְבַטֵּל הַחֲלֻקָּה עַד גָּמַר הַד' שְׁנַיִם שֶׁל הַחֲלֻקָּה דְדָמִי לְגָדְלוּ בְּחֵיָה א"נ לְשִׁינְרָא וְצָרִיף לְהַתִּישָׁב בְּדָבָר: : וְנִחֲזִיתָהּ לְהַרְבּ מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן ז"ל בְּתַשׁוּ סִי"ח נִשְׂאֵל בְּמִמּוֹנִים שֶׁל הַק"ק שְׁנַתְּפִשְׁרוּ בְּעֵנֵן הַמְּסִים הַמְּוֹטְלִים עַל הַצְּבוּר עִם יוֹרְשֵׁי רְאוּבֵן בְּסֻף מַה וְכָתְבוּ בְּשִׁטְר דְּפִטוּר ע"ע וְאַחַז"ר חֲזָרוּ בְּהֵם וְאַיִתִּי סָמָא בִּידִיָּה הֵךְ דְּפָרַק הַכּוֹתֵב וְתַלְאָה בְּפִלּוּגְתָּא דְרַש"י וְהַתּוֹס' אֶהְיֵי הֵךְ תְּנַאָה דַּע"ע לְהַסְתַּלֵּק מִהַפִּירוֹת אֶפִּילוּ לְאַחַר מִיתָה ה"נ דְכָתְבָהּ ע"ש שְׁהָאָרִיף וְלַע"ד לְפִי מֵאִי דְכָתִי בְּדַעַת הַתּוֹס' וְרַש"י לֹא פְּלִיגֵי אֶלָּא בְּדְשִׁינְרָא א"נ בְּמַה שְׁגָדְלוּ בְּחֵיָה אֵינּוּ מְקוּם לְמ"ש הַרְבּ וְשָׂאִין בֵּין דְּבָרֵי רַש"י לְהַתּוֹס' אֶלָּא כְּמֵלָא נִימָא לְעֵנֵן הַלְכָה כְּמִדְּוִבְרָה: וְאַפְשָׁר דְּהַרְבּ ז"ל מְפָרֵשׁ כְּמוֹ.

שְׁצַדְדְנוּ בְּרִישׁ כָּל מַר' אֵינּוּ וְכִמוּ כֵן פֶּתַב הַרְבּ. מוֹהַר"א ח בְּפִי קָמָא וְלֹא כֵן אֲנִכִּי עִמְדִי וְהָאָמַת יוֹרָה דְרָכּוּ וְאַהָא דְאָמְרִי בַּפ"ד ה"ז גִּיטִיף ע"מ שְׁלֹא תִלְכִּי לְבֵית אָבִיךָ לְעוֹלָם אֵינּוּ זֶה פְּרִיטוֹת הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' בְּעִירוּבִין דָּף ט"ו וּבְסוֹפָה דָּף כ"ד וּבְקִדְוִשִׁין דָּף ה' דְאָמַי לֹא הוּי גִט שְׁהָרִי אִם מֵת אָבִיךָ יְכוּלָה הִיא לְכַנְס כְּדְאָמְרִי בַּר"פ הַשְּׁוֹת' קוֹנָם לְבֵיתָהּ שְׁאִינִי נְכַנְס מֵת אוֹ מְכָרוּ לְאַחַר וְכו' עַכ"ל וּבְקִדְוִשִׁין לֹא הִנְזַכְרָ אֶלָּא אִם מֵת אָבִיךָ וְלֹא אִם מְכָרוּ ג"כ אֲמָנָם בְּגִיטִין דְכ"א ק"ל מִתְרַנְיָהוּ ע"ש וְלַפ"ז מַה שְׁתִּי דְכָל יוֹצְאֵי חֲלָצִיו קְרוּי בֵּית.

אָבִיָּה כְּמוֹ גְּבִי תְמָר ע"ש מִתְרַצָּא שְׁפִיר קוֹנְשִׁית מְמָר דְכִינּוּ דְקַפִּיד שְׁלֹא תִלָּךְ לְבֵית אָבִיָּה דְהֵינּוּ כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצִיו מ"ל בֵּית זוֹ אוֹ אַחֲרַת דְלֹא תִלָּךְ תְּנַאָו בְּבֵית כִּי אֵינּוּ בֵּית מְמָשׁ קָאָמַר אֶלָּא שְׁלֹא תִלְכִּי אֶצֶל כָּל יוֹצְאֵי חֲלָצִיו שֶׁל אָבִיךָ קָאָמַר לָהּ וְאֵינּוּ שְׁיִיכּוֹת לְמַצִּיאוֹת הַבֵּית וְרֵאִיתִי לָהּ מוֹהַר"א ז"ל בַּח' לְעִירוּבִין שֶׁם שְׁכָתֵב וּמְמָרוּ דְגִבִּי נְדָרִים לֹא ק"ל דָּאִין זֶה פְּרִיטוֹת דְאָפְשָׁר שְׁיִקְנָה בֵּית אַחַר עַכ"ל.

וְאַשְׁתְּמוּטִי הוּא דְקָא מְשַׁתְּמִיט מִנִּיהּ דְבָרֵי הַתּוֹס' דְגִיטִין הַנְּאָמְרִים בְּאָמַת דְק"ל שְׁפִיר מְמָרוּ וּבְנִדְאֵי דְהַרְבּ מְהַרְש"א יַדַּע שְׁפִיר דְבְמַה שְׁתִּי לְק"מ מְמָרוּ וְכִדְכָתִי אֶלָּא דְק"ל אֲמַאי לֹא ק"ל נְמִי מְמָרוּ וְאֵה"נ דְבְמַאי דְמְשַׁנּוּ בֵּית אָבִיךָ הֵינּוּ יוֹצְאֵי חֲלָצִיו לְק"מ מִתְרַנְיָהוּ כְּמִדְּוִבְרָא וְאַחַר כּוֹתְבֵי זֶה רֵאִיתִי לְמַהַרְש"א בַּח' לְסוֹפָה שֶׁם שְׁאִינּוּ מְפָרֵשׁ דְבָרֵי הַתּוֹס' כְּדְכָתִי וְלַע"ד בְּרוּר בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' כְּדְפָרִישְׁנָא וְהַרְמַב"ן בַּח' לְגִיטִין שֶׁם

הקשה מתרנניהו וניחא ליה באומר ליה בית זה ע"ש וראיתי להרשב"א בחי' שם שפכתב ע"ד התוס' שדחוק הוא ועוד מכרו לאחר מאי איפא למימר וצ"ע עכ"ל ואין משיבין את הארי החי דכוננת התוס' לענ"ד פשוטה לפניה פדכתי בעניו' והריטב"א בחי' שם אוקמה נמי באומר בית זה ע"ש גם ה"ה בפ"ח מה' גירושין דין י"א גתעורר בקו' זו והר"ן בר"פ המגרש ע"ע ואנכי עפר לא יכולתי להלום קושיא זו דק"ל להתוס' והרשב"ן והרשב"א וה"ה והר"ן והריטב"א ו"ל מהו דנדריים דנראה דלק"מ דשאני הכא דקאמר לה לא תלכי לבית אביך לעולם פינו דא"ל לעולם ע"כ אמתא לטפויי אפילו לאח"מ האב כמ"ש הם עצמם גבי פירוטיהו ע"ע דאמתא לרבוניי לאח"מ ובין אם נפרש כפי' מהרש"ל דכל שלאח"מ פקע תנאה וזוכה הבעל אלא דאהני תנאה דע"ע לפירות דשינרא מחיים ובין אם נפרש דאהני תנאה דע"ע לפירות שגדלו בחייה תק' שפיר לדבריהם ו"ל דמאי ק"ל מהו דנדריים דבשלמא התם גבי פירות פינו דאיפא למימר אמתא לטפויי פירות דשינרא מחיים או שגדלו בחייה תו לית למימר דמפירי דלאח"מ קא מסלק נפשיה פינו שיהם בחזקת הבעל מדינא דהבעל יורש את אשתו ויורשיה הם הבאים להוציא מתחת ידו מפח התנאי הילכף עליהם להביא ראיה דמפירי דלאח"מ סליק נפשיה אבל בע"מ שלא תלכי לבית אביך דע"כ מ"ש לה לעולם לטפויי קא אחי למימר דאפ"י מת האב הוא בתנאיה קיימא דפ"מ שלא תלכי וכ"ש לפום מאי דכתב' בעניו' מעיקרא בכוננת התוס' ושכ"מ להרב מוהראנ"ח ו"ל בחי' וכתבנו שזו היא ג"כ דעת הרב מוהר"א ששון דנדאי כ"ש דק"ט מאי ק"ל להתוס' בקל הנה דוכתי ושאר רבנותא הניתנים למעלה מהו דנדריים דלא קתני בה לעולם.

גם אשור' להרב המאירי בחי' לנדריים שפכתב שבמקום אחד עמד בזה לכן נלע"ד דשמיע להו להנה רבנותא דע"כ הא דקתני לעולם הכא לאו לטפויי לאח"מ קאתי דאי הכי הא דקתני סיפא פל' ל' יום ה"ז פרייתות לאשמועינן רבותא טפי דאע"פ שלא נתן קצבה לדבריו אלא אמ"ל ע"מ שלא תלכי לבי"א סתמא ה"ז פרייתות דכיון דלכי מניית אביה יכולה היא ליפנס ומ"ל אצל קריבות זמן אלא ע"כ ש"מ הא דקתני לעולם לאו לטפויי לאח"מ קאתי אלא לאפוקי מקביעות זמן פגון עד ל' יום וכיוצא כנלע"ד ליישב דבריהם ולפי מה שתי' ו"ל דבית אביך אכל יוצאי חלציו קאי פמו גבי תמר דא"ה לעולם דקתני למ"ל והכי הול"ל ע"מ שלא תלכי וכו' עד שלשים יום וכו' וכן לשאר רבנותא דמוקמו לה באומר לה בית זה שהיא של אביך למ"ל למתני לעולם ונלע"ד דנדאי סתם בית אביך לאו אכל יוצאי חלציו קאי אלא בית אביה ממש אלא משום דקתני לעולם אמרינן דאמתא למימר דקאי אכל יוצאי חלציו פינו דאשפחן נמי גבי תמר ותלינן דהאי דאמר לעולם לפרושי הוא דאמר בית אביה ר"ל פל' יוצאי חלציו ואי לאו דאשפחן הכי גבי תמר א"א לומר פן דליפא למימר לעולם דקתני לטפויי יוצאי חלציו דבית אביך אינו במשמעות יוצאי חלציו אלא פינו דאשפחן גבי תמר הכי שפיר אמרינן להכי איפנון וכן מ"ש הנה רבנותא דאמר בית זה היינו משום דאמר לעולם ע"כ דכוננתה על בית זה דממשיך זמנא אפ"י מת האב או מכרו אלא דהדרא קושיא לדוכתה אמאי קתני סיפא עד שלשים יום בקביעות זמן הא אפ"י א"ל סתמא.

פינו דלא אמ"ל לעולם הוי שפיר פרייתות ולקמן יתבאר עוד בס"ד ונר' דהא דתל' איוצא חלציו קאמר או אבית זה קאמר היינו בדליתיה קמן הבעל ואמרי' דלהכי איפנון לחומר

אָבֵל אִי אִיתִיהָ קָמֵן וְאָמַר דְּלֹא אֵיפֹנוֹן לְאַבְיָהּ מִמֶּשׁ אוֹ לְבֵית אָבִיהָ וְלֹא לְבֵית זֶה מְהֵימְנִינוּ
לִיהָ מִגֵּו דְאֵי בְּעֵי מַחִיל לְתַנְאִיהָ וְאֵין פֶּאן מְקוּמוֹ וְכַעַת רְאִיתִי בַחֵי לְקִידּוֹ שִׁטָּה לֹא נוֹדַע
מִי מִתְּכַרְהָ שִׁכְּ דְשִׁאנֵי הֵבָא דְאָמַר לְעוֹלָם דְּמִשְׁמַע פֶּל זְמַן שְׁהַבִּית קִינִים וְהִדְרָר ק"ל מְסִיפֵא
וּכְדוּקִינִין וּמִשְׁנֵי ע"ש.

שׁוּב רְאִיתִי לְהֶרֶב שְׁעַר אֶפְרַיִם סִי כַכ"ט דַּצ"ה שְׁהַקְשָׁה לְדַבְרֵיהֶם דְּדִלְקָא שְׁאנֵי בֵין
אוֹמַר לְעוֹלָם וּבֵין אוֹמַר לְבֵית סֶתֶם וְכוּ' וְאֵי אָמַר לְעוֹלָם הָוֵי לִישְׁנָא וְתִירָה וְלִטְפוּנֵי קְאָתִי
לְכֵן אִם מַת אוֹ מְכָרוּ לְאַחַר אָסוּר וְכוּ' ע"ש וְהֶרֶב ז"ל אֵי שְׁמִיעַ דְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּכַתְּנָן דַּע"ע
לְטְפוּנֵי לְאַח"מ קְאָתִי לֹא אֵיבְעֵי לִיהָ לְמֵימַר בְּלִשׁוֹן דִּילְקָא דְּנֻדַּאי לְעוֹלָם לְטְפוּנֵי קְאָתִי
וְכַמ"ש בַּחֵי קִידּוּשֵׁין גַּם אָשׁוּר לֵה' נְחֻפָּה בְּכֶסֶף ז"ל ח"מ סִימָן י"א דָּף צ"א ע"ד שְׁפַתְב
שְׁהֶרֶב הַגְּדוֹל כְּמוֹהַר"י אַבּוּלְעָפְיָא ז"ל הַק' ע"ד מְהֵרָ דְּכַתְּנָן מִפִּי הַשְּׁמוּעָה פְּקוּשֵׁינִין וְתִי'
מִשׁוּם דְּקַתְּנֵי בְּהֵדָה ע"מ שְׁלֹא תִשְׁתִּי יֵין לְעוֹלָם דְּנֻדַּאי אֵי אֶמְרֵי דְאַתָּא לְטְפוּנֵי לְאַח"מ
גְּבִי אֵל תִּשְׁתִּי יֵין לֹא שְׁיִיךְ לֹמַר פֶּן ע"ש וְלַע"ד אֵינוּ מְוַכְרַח דְּלַפ"ד הַתּוֹס' דְּכַתְּנָן דְּבִסְתְּמָא
מְסַתְּלַק פֶּל יָמֵי חַיֵּי אָבֵל אֵי אֶמְרֵינוּ לְעוֹלָם לְטְפוּנֵי לְאַח"מ א"כ כַּשֵּׁא"ל ע"מ שְׁלֹא תִשְׁתִּי
יֵין סְתְּמָא ע"כ דְּכָל יָמֵי חַיֵּיהָ קָא מַתְּנָה עָלֶיהָ וּבְהָא לֹא שְׁיִיךְ לוֹ דְּמַתְּנָה עָלֶיהָ לְאַח"מ
וּבְנֻדַּאי פִּי קַתְּנֵי לְעוֹלָם לֹא קָאֵי אֶלָּא אֶמְאֵי דְסָלִיק מִנִּיהָ ע"מ שְׁלֹא תִלְכִּי לְבִי"א דְּנֻקָּא
וּמ"ש עוֹד לְהוֹכִיחַ וְז"ל דַּאֵל"כ קְשָׁה דְאַמְאֵי קְאָמַר מְלַת לְעוֹלָם בְּאַחַרְוֹנָה וְכוּ' עַכ"ל ר"ל
דְּהוּ"ל לְתַנְאֵי לְמַתְנֵי חֲלֻקְתָּ ע"מ שְׁלֹא תִלְכִּי לְבֵית אָבִיךָ בְּרִישָׁא וְהִדְרָר לִיתְנֵי חֲלֻקְתָּ ע"מ
שְׁלֹא תִשְׁתִּי יֵין וְלֹא לִיתְנֵי בְּהָ לְעוֹלָם אֶלָּא לֹא לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְּהָאֵי לְעוֹלָם דְּקַתְּנֵי אַתְרֵינוּ וְהוּ
קָאֵי וְכִי הִיכִי דְּגְבִי חֲלֻקְתָּ יֵין לֹא שְׁיִיךְ בְּהָ לְאַח"מ דְּמַלְתָּ לְעוֹלָם לֹא קָאֵי אֶמְאֵי מ"ה"נ גְּבִי
חֲלֻקְתָּ ע"מ שְׁלֹא תִלְכִּי לְבֵית אָבִיךָ דְאַחַר מִיתַת הָאָב יְכוּלָּה לִיפְגֹס וְהָר' הַמְּחַבֵּר ז"ל שֶׁם
דָּף צ"ג ע"ג הֶרֶבָה לְהַשִּׁיב ע"ד ז"ל דְּהַתַּנְאֵי קְצָר בְּלִשׁוֹן הַבְּעַל וְכַמְאֵן דְּתַנֵּי לְעוֹלָם בְּכָל
חֲלֻקְתָּ דְּמִי וְהָאֵי פְּדַאִיתִיהָ וְהָאֵי פְּדַאִיתִיהָ ע"ש וְלִפִּי מֵאֵי דְּכַתְּנֵי בְּכּוּנֹת הֶרֶב ז"ל דְּדִינִיק
מְדַלָּא קַתְּנֵי חֲלֻקְתָּ שְׁלֹא תִלְכִּי בְּרִישָׁא וְאֵין פֶּאן מְקוּם לְמַה שְׁהַק' עָלֵי הֶרֶב ז"ל: וְעָלָה
בְּדַעֲתֵי לְתַרְזַן בְּעִיקַר הַקְּוִשָׁא דְשִׁאנֵי הֵבָא דְּקַתְּנֵי לְעוֹלָם דְּלֹא פְּהֵר דְּכַתְּנֵי דְּסְבָרֵי מְרָנָן
דְּעַד עוֹלָם שְׁאנֵי דְאַמְרֵינוּ דְאַתָּא לְטְפוּנֵי אַף לְאַח"מ אָבֵל לְעוֹלָם לֹא מְטִיפֵי אֶלָּא פֶּל יָמֵי
חַיֵּי הָאָדָם לְאַפּוּקֵי קְצַבַת זְמַן וּמְצַאֲתֵי לְרַבִּינוּ ז"ל בַּפ' ו' מַה' מְעַשֵּׂר הֵי"ט שַׁכְּת' וְז"ל פְּהֵן
שְׁמַכְר שְׁדָה לִישְׁרָאֵל וְאִמ"ל ע"מ שְׁהַמְעַשֵּׂר שְׁלָה שְׁלֵי לְעוֹלָם הָרִי הֵם שְׁלוֹ וְכוּ' וְאִם מַת
הַפְּהֵן הָרִי בְּנוֹ פְּשָׁרַר הַפְּהֵנִים עַכ"ל קָרִי בַּחֵיל שְׁאֵעַפ"י שְׁהַתְּנָה עִמּוֹ לְעוֹלָם וְנַעֲשֶׂה כְּמִי
שְׁשִׁיר מְקוּם הַמְעַשֵּׂר אַפ"ה אִם מַת הָרִי בְּנוֹ פְּשָׁרַר הַפְּהֵנִים אֶלְמָא דְּמַלְתָּ לְעוֹלָם לֹא
יְמַשְׁרֵף מְמַנָּה לְרַבּוֹת לְאַח"מ הֵן אֶמְתַּ דְּבַבְרֵי'ת' לֹא קַתְּנֵי לְעוֹלָם וְצ"ל דְּמַנ"ל לְרַבִּי דְאַפִּי
א"ל לְעוֹלָם אַפ"ה אִם מַת אֵין בְּנֵי זוֹכִים אַחֲרָיו וְלַחֲלַק בֵּין הֵיכָא דְאַמַר ע"ע לְהֵיכָא
דְאַמַר לְעוֹלָם וְהִנֵּה הֵרֵאשׁוּנֵי אַחְזוּ שְׁעַר פִּינוּ דְשִׁיורֵי שְׁיִיר לְמְקוֹ הַמְעַשֵּׂר א"כ בְּמֵאֵי
נְפִיק בַּע"ה בַּחֲלָק אוֹתוֹ מְקוֹ הַמְשׁוּנְיָר וְהַרְמ"ה בַּחֵי שֶׁם סִי כ"ח פְּתַב דְּכִינוּ דְשִׁיירֵיהָ
לְמְקוּם הַמְעַשֵּׂר לְמִיפְקַ בְּיָה הָאֵי לֹקֶט דְּיִ חוֹבְתִיהָ הוּא דְשִׁיירֵיהָ לֹא לְגַמְרֵי שְׁיִירֵיהָ אֶלָּא
שְׁעַבּוּדָא בְּעִלְמָא הוּא דְשִׁייר בְּיָה וְטוֹבַת הַנְּאָה הוּא דְשִׁייר לְנַפְשִׁיהָ וְטוֹבַת הַנְּאָה אֵינָה
מְמוֹן לְהוֹרִישָׁה לְבָנָיו אֶלָּא הֵיכָא דְשִׁיירֵיהָ לְבָנָיו נְמִי בְּפִירוּשׁ אָבֵל הֵיכָא דְשִׁייר מִיָּדִי
לְגַמְרֵי הוּ"ל מְמוֹן לְהוֹרִישׁוֹ לְבָנָיו עַכ"ל וְע"ע בְּמְקוּבָצַת שֶׁם מ"ש בְּזָה וְלַפ"ז דְשִׁאנֵי הֵבָא
דְּטוֹבַת הַנְּאָה אֵינָה מְמוֹן אֶמְטוֹ לְהֵכִי אַעַפ"י שְׁאִמ"ל לְעוֹלָם אֵינוּ מוֹרִישָׁה לְבָנָיו אָבֵל

בְּמִיּוֹדֵי דְמִמּוֹן אַעֲפִי שְׁאִינָה בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה הֵיכָא דַּאֲמַר לְעוֹלָם אִיפָּא לְמִימַר דְּלִטְפוּנֵי קָא אֲתִי א"נ הֵיכָא דְמִתְנָה הַמְגַרְשׁ לְעוֹלָם וְכוּ' אֲמַרִּינּוּ לְטְפוּנֵי טְפוּנֵי לְאַחַח"מ קָאֲתִי.

עוֹד מְצִאתִי לְהַרְשָׁב־א ח"ב סי' ש"ף וְהֵבִיֵּאָה מֶרְבֵּן בְּב"י סי' רי"ד מַחוּ' י"ד שְׁכַתְּבּ וְנ"ל וּמָה שְׁטַעַן רְאוּבֵן עַל הַשְּׁנוּת הַשְּׁטֵר הַתְּנָאִים לְעוֹלָם פְּעָמִים דְּלִטְפוּנֵי מִלְתָּא קָאֲתִי אִינָה טַעֲנָה וְכוּ' אֲבָל פֶּאֶן הִנֵּה צָרִיף לֹמַר לְעוֹלָם לְשׁוֹפְרָא דְשְׁטֵרָא וְכוּ' פֶּשְׁחוֹר וְאָמַר לְבָאִים מִפְּחוֹ וְהַזְכִּיר לְעוֹלָם בְּמָה שְׁנַתֵּן רְשׁוּת לְרְאוּבֵן וְחֹזֵר וְאָמַר פֶּן גַּם לְהַבָּאִים מִפְּחוֹ וְכוּ' עַכ"ל דַּעַת שְׁפִתִּי בְּרוּר מְלִלוּ דְהֵיכָא דְלִיפָּא לְמַתְּלֵי בְּשׁוֹפְרָא דְשְׁטֵרָא פֶּגּוֹן הֵךְ דַּר"ע קַ וְדִיּוּטָא בְּפֶרֶק הַמּוֹכֵר דַּס"ד דְּמִיִּיתִי הֶרֶב ו"ל שֵׁם בְּהָא וְדַאי אֲמַרִּינּוּ דְּלִטְפוּנֵי קָא אֲתִי אֲבָל לְעוֹלָם שְׁכַתּוֹב בְּשְׁטֵר דְּלְשׁוֹפְרָא דְשְׁטֵרָא כְּתַב פֶּן לֹא אֲמַרִּינּוּ דְּלִטְפוּנֵי מִלְתָּא קָאֲתִי א"כ ע"מ שְׁלֹא תִלְכִּי לְבֵית אַבִּיךָ לְעוֹלָם מְנוֹכַרְח לֹמַר דַּס"ל לְהַרְשָׁב־א דְּלְשׁוֹפְרָא דְּתַנָּאָה א"ל הֵכִי דַאלַת"ה מַאי ק"ל מְהֵךְ דְּנִדְרִים דְּהֵתֵם לֹא קַתְּנִי לְעוֹלָם וְיֵישׁ לְדַחוּת דַּס"ל כְּדַכְתִּיבְנָא וְכַמ"ש בַּח"י קִידוּשֵׁין וְלֹא ס"ל פְּהֵךְ דְּחֻנְיָא דְּדַחֵי הֶרֶב שֵׁם ע"ע.

שְׁבִתִּי וְרָאָה לְהַטּוֹר. בְּסִי' הַמ"ח סִי' דְּשֶׁהִבִּיא תְּשׁוּ' הֶרֶא"ש וּמֶרְבֵּן בְּב"י סי' ר"ז מַחוּ' י"ד בְּשֵׁם חֲזוּה הַתְּנוּפָה ל'ו נְדַפְסָה בְּס' חֲיִים שְׁאֵל ח"ב סִימֵן ל"ח בְּשְׁטֵר שְׁכַתּוֹב בּוּ מַעֲכָשׁוּ וְעַד עוֹל' פְּסִיק וְתַנִּי דְּבָנִי אִינָם יוֹרְשִׁים זְכוּתוֹ אַחֲרֵי מְדַהֲזִפִּיר לְשִׁמְעוֹן וְאַשְׁתּוֹ מְשִׁמַּע דְּבָא לְמַעַט בְּנִיָּהֶם אַחֲרֵיהֶם ע"ש נִרְאִין הַדְּבָרִים דְּלֹא אֲתִי עֲלֵה הֶרֶב אֲלֵא מְשׁוּם שְׁהַזְכִּיר לְשִׁמְעוֹן וְאַשְׁתּוֹ הִלֵּא"ה הִיוּ זֹכִים בְּנֵי אַחֲרֵי וְלְכַאוּרָה שְׁלֹא כַד' הַרְשָׁב־א דַּס"ל לְשׁוֹפְרָא דְשְׁטֵרָא כ"כ וְלֹא לְטְפוּנֵי בְּנֵי אַחֲרֵי קָאֲתִי וְאֵם בְּנִים אֲנַחְנוּ דְּחִלּוּקִין בְּעֵסְתָּם בֵּין לְעוֹלָם וּבֵין ע"ע דַּע"ע הִינּוּ לִישְׁנָא דַּר"י דְּאָמַר וּמְפִירוּמִיהֶן ע"ע דַּאֲמ' לְטְפוּנֵי אֲתָא אֲפִי לְאַחַח"מ עַפ"י הַמְשׁוּעַר וּבְצַפִּיתִינוּ צְפִינוּ לְהֶרֶב בֵּית יַעֲקֹב בְּתַשׁוּבָה סִי' ו' דְּאִיִּיתִי בִּידִיָּה הֵךְ דַּר"י דְּאָמַר מְפִירוּמִיהֶן ע"ע וְדַבְּרֵי רַש"י וְהַתּוֹס' וְדַבְּרֵי הֶרֶב מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן אֲשֶׁר הוֹבָאָה רֵאשִׁית מֵאֲמַר שֶׁלֶפ"ד לְדַעַת הַתּוֹס' אִינָם יְכוּלִים לְהוֹצִיא אֶת שְׁמַעוֹן וְכוּ' שׁ אִם שְׁמַעוֹן עוֹדְנֵי חֵי וְהֶרֶב ו"ל חִלּוּק עֲלֵיו דְּלַעַת רַש"י אִין קַצְבָּה לְשָׁנִים אֲלֵא כָּל יְמֵי חֲיָיו קָאֲמַר וְהִרֵי שְׁמַעוֹן חֵי וְכוּ' שׁ לְדַעַת הַתּוֹס' דַּע"ע בֵּין בְּחֲיִים בֵּין בְּמוֹת ע"ש וּמִיָּנָה אִם שְׁמַעוֹן מֵת לְדַעַת רַש"י פֶּקַע שְׁכִירוֹתוֹ אֲבָל לְדַעַת הַתּוֹס' אִינוּ נִפְקַע הַשְּׁכִירוֹת וּלְפּוּם מַאי דְּבִרְנָא לְדַעַת הַתּוֹס' לַכ"ע אַחַח"מ שְׁמַעוֹן פֶּקַע הַשְּׁכִירוֹת גַּם מָה שְׁהַקְשָׁה הֶרֶב ו"ל ע"ד הַתּוֹס' מַמ"ש בְּס' הַזּוֹ"ה ק סֶדֶר בְּשֶׁלַח דָּף נ"ג ע"ב דְּהָא דְכַתִּיב לֹא תוֹסִיפוּ לְרֵאשִׁית עוֹד עַד עוֹלָם וְכַתִּיב וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם וְגו' וּמִשְׁנֵי מִתִּין חֲמוּ לְהוֹן ע"כ דְּלַעַת הַתּוֹס' דַּע"ע לְרַבּוּנֵי אֲפִי לְאַחַח"מ לֹא מְהֵנִי וְלֹא מִיּוֹדֵי וְכִבֵּר בְּיַרְבֵּנוּ דְּגַם לְדַעַת הַתּוֹס' אִין ע"ע מְרַבָּה לְאַחַח"מ אֲלֵא בְּמַאי דְּשִׁיָּרָא מַחֲיִים א"ל לְפִירוּת שְׁאֲדִלוּ בְּחִיָּה אֲבָל כָּל שְׁלֶאֲחַח"מ אִינוּ בְּכָלֵל ע"ע אֲלֵא דְאַכְתִּי לֹא אֲפִרוּק מְחֻלְשׁ דְּגַבִּי מִצְרַיִם תְּלֵה הָאִיסוּר בְּרֵאוּתָם וְעֲלִיָּהוּ קָאֲמַר ע"ע ע"כ לְטְפוּנֵי אֲתָא אֲפִי לְאַחַח"מ דַּאלַת"ה עַד עוֹלָם דְּכַתְּבּ רַחֲמָנָא לַמ"ל אִי לֹא דְלֵאִיסוּר לְאַחַח"מ נְמִי קָאֲתִי וְיֵישׁ לִישְׁב דְּהִינּוּ דְקָא מוֹתִיב לִיה ר"י דְּאִי כְּתִיב לֹא תוֹסִיפוּ לְרֵאוּתָם חֹד הו"א דְּנֹקָא חֲיִים הוּא דְאַסֵּר רַחֲמָנָא אֲבָל הַשְּׁתָא דְכַתִּי ע"ע ע"כ דְּאֲתָא לְאַשְׁמוּעִינּוּ אֲפִי לְאַחַח"מ וַא"ל ר"א יָאוּת שְׁאֲלַתָּא אֲלֵא ת"ח כְּתִיב מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְכוּ' עַד דִּיתַעַר הַהוּא עוֹלָם וְיִתְמַסְרוֹן בִּידִיָּה וְכוּ' ע"ש וְהַרְמַב"ן בְּפִירוּשׁ הַתּוֹרָה כְּתַב דְּעַד עוֹלָם קָאִי עַל הָאֲזַהָרָה לְהִיּוֹת מְצֻנָה זוּ נוֹהֲגַת לְדוֹרוֹת ע"ש וְדַבְּרֵי ו"ל מְכוּוֹנִים לְדַבְּרֵי הַזּוּה"ק וְהַבְּנֵן

ובפ' מ"ש דקנ"ג אָמְרִי הִיא מִתְנַתָּא דְכְתִיב בָּהּ בְּחַיִּים וּבְמֵתָא שְׁמוּאֵל אָמַר הָרִי הִיא כְּמִתְנַתָּא בְּרִיא וּמֵאִי דְכְתִיבְנָא וּבְמֵתָא כַּמ"ד מְעַתָּה וְעַד עוֹלָם ר"ל בֵּין בְּחַיִּי הַנּוֹתָן בֵּין לְאַחַח"מ יְזֻכָּה הַמְקַבֵּל וְע"ש בַּחֲוֵי הַרְמ"ה דָּף קל"א וְע"כ לֹא פְּלִיג רַב אֱלָא בְּכּוֹתֵב בְּחַיִּים וּבְמֵתָא דַּס"ל דְּמִתְנַתָּא ש"מ הִיא וְהָא דְאָמַר לְחַיִּים סִימְנָא לְחַיִּים הוּא דְקָאֻמַר הָכִי וּבְהָכִי תְלִינּוּ לְמִלְתֵּיהָ אֲבָל בְּכּוֹתֵב בְּפִירוּשׁ מְעַתָּה וְעַד עוֹלָם מוֹדָה רַב דְּזוֹכָה הַמְקַבֵּל אִפִּי לְאַחַח"מ הַנּוֹתָן וְעוֹד דַּע"כ ל"פ רַב וּשְׁמוּאֵל אֱלָא בַּש"מ אֲבָל בְּמִתְנַתָּא בְּרִיא כ"ע מוֹדוּ דְבְּמֵתָא.

דְקָאֻמַר הִינּוּ מַעו"ע וְעִינֵין בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ בַּפ"ח מֵהִלְכוֹת זְכוּיָה דִּין י"ט וּבַפ"כ דִּין ו' ע"ש: וּמְצָאֵתִי בְּפִסְקֵי תוֹס' שָׁם בַּפ"ב דְּגִיטִין דַּע"ט שְׁכַת' וַז"ל קוֹנֵם לְבֵיתָהּ שְׁאִינִי נִכְנָס וּמַת מוֹתֵר לִיכְנָס לְבֵיתוֹ אֲבָל לְבֵית אָבִיהָ הוּי לְעוֹלָם וְלָכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ שְׁיֵשׁ לְכַתּוּב בְּכַתְּוִן יְתוּמָה מִבֵּית אָבִיהָ עַכ"ל נִרְאִין הַדְּבָרִים דְּלֹא מִשׁוּם דְאָמַר לָהּ לְעוֹלָם הוּא דְמִפְרָשִׁין בֵּית אָבִיהָ אֲכַל יוֹצְאֵי חֲלָצִיו אֱלָא דְבֵית אָבִיהָ לְחוּד מִשְׁמַע הָכִי וְלֹא כְּדַכְתִּי דְמִשׁוּם דְתַנִּי לְעוֹלָם הוּא דְמִפְרָשִׁין הָכִי וְנִרְאִיתִי לְהֵרֵב כַּנ"ה גַּבְהָא ע"ס' אֹת מ"ט בַּהֲג"ה שְׁפַתְבַּי מִשָּׁם הֵרֵב מוֹהֲרָאנ"ח וַז"ל בְּנִימוּקָיו דְאִפִּי לְאַחַח"מ וְכו' דִּיּוֹרְשֵׁי אָבִיהָ הָרִי הֵם פְּאָבִיהָ כְּדַכְתְּבוּ הַתּוֹס' בַּפ' הַמְבִיא תַנְיִין עַכ"ל וְדָבָר זֶה מִתּוֹרַת פְּסָקֵי תוֹס' לְמַדְנּוּ וּמוֹכַח כֵּן מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' כַּמ"ש הֵם וַז"ל: גַּם מ"ש הַכַּנ"ה גַּבְהָא מִשָּׁם הֵרֵב מְהֵרִי"ל דְאִשְׁפָּחֵן שְׁבִי אֱלֻמְנָה בֵּית אָבִיהָ וְכָבֵר הִיָּה מִתְּשֵׁם אָבִיהָ עַכ"ל הֵן הֵן דְּבָרֵי הַתּוֹס' הַנְּאָמְרִים בְּאַמְתָּא וְלֹא שְׁלֵטוּ מְאוּרוֹת עֵינָיו בְּדַבְרֵיהֶם מִכָּל הָאָמֹר דְּלֹא אָתוּ רַבָּנָן עֲלֵיהּ מִשׁוּם דְקַתְנִי לְעוֹלָם אֱלָא מִשְׁמַעוֹת דְּוִרְשִׁין דְבֵית אָבִיהָ אֲכַל יוֹצְאֵי חֲלָצִיו קָאִי אֱלָא הָא דְקָא"ל לְעוֹלָם לְאִפּוּ דְקַבַּע לָהּ זְמַן שְׁלֵשִׁים יוֹם אוֹ אֵיזָה זְמַן וְדָלָא כְּדַכְתִּי: וְנִרְאִיתִי לָהּ מוֹהֲרֵש"ךְ בַּח"א ס' צ' עֲמַד הַשְׁוֹאֵל וְשָׂאֵל בְּמִי שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֹא לִיְהִנּוּת מִנְכָּסֵי עֲזָבוֹן אָבִיו וַיֵּשׁ לוֹ אַחֲרֵים שְׁיִרְשׁוּ נִכְסֵי אָבִיו וּמַת א' מֵהֶם וְלֹא הֵנִיחַ זַש"ק לִירֵשׁ אוֹתוֹ אִם מוֹתֵר לוֹ לִיְהִנּוּת מִנְכָּסֵי אָבִיו שְׁבָאוּ מִכַּח אַחֲרֵי דוּמְיָא דְעַמּוֹן וּמוֹאֵב טְהָרוּ בְּסִיחּוֹן או"ד כִּינּוּן דְאִחֲרֵי לִית לִיהּ מִגְרָמִיָּה פְלוּם אֱלָא מֵה שְׁיִרְשׁ מִעֲזָבוֹן אָבִיו הַנְּ"ל הו"ל כְּנִכְסֵי עֲזָבוֹן אָבִיו וְכָבֵר מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד שְׁלֹא לִיְהִנּוּת וְהַשִּׁיב דְאִפְתִּי בְּאִסּוּרִיָּה קָאִי וְאִינוּ נִהְנֵה מִנְכָּסֵי אָבִיו אַעפ"י שְׁבָאוּ לוֹ מִחֲמַת אַחֲרֵי דְלִשׁוֹן נִכְסֵי עֲזָבוֹן אָבִיו יִרְצָה אִפִּי לְכָל יוֹצְאֵי יִרְךָ אָבִיו הַזּוֹכִים בְּנִכְסָיו וּמִיִּיתִי רְאִיָּה מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּקִידוּשִׁין שָׁם שְׁפַתְבַּי דְּכָל יוֹצְאֵי חֲלָצִיו קְרוּיִים בֵּית אָבִיו ע"ש: וְנִרְאִיתִי לְהֵרֵב עֲדוּת בְּיַעֲקֹב ס' ק"ג דַּק"ל מְהָא דְתַנּוּן בַּב"ק דָּף ק"ח הָאוּמַר לְבָנוּ קוֹנֵם שְׂאֵתָה נְהִנָּה מִנְכָּסֵי אִם מִת יִרְשָׁנוּ וְכו' עַכ"ל וְנִרְשָׁנוּ וְכו' עֲנִי תְמִיָּה דַּה' מוֹהֲרֵש"ךְ גּוֹפִיָּה אִיהוּ מִיִּיתִי לָהּ מַמ"ש בְּנִדְרֵי דָּף מ"ז וְהִיא גּוֹפָה הָא מִתְנִי דַּב"ק וּמִיָּנָה רְצָה לְזַכּוֹת לְהַנְשַׁבַּע וְהִדֵּר בִּיָּה דְלִשׁוֹן עֲזָבוֹן נִכְסֵי אָבִיו אִפִּי כָּל יוֹצְאֵי יִרְךָ אָבִיו וְנִסְתַּיִיעַ מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּקִידוּשִׁין וּמ"ש עוֹד הֵרֵב וַז"ל אִיבְרָא דְהַתּוֹסְפוֹת כְּפֵה תִירְצוּ אֱלָא דְמַעֲיָקְרָא הַקְּוֹשִׁיא אֵינָה קו' וְכָבֵר הַרְשָׁב"א תִירְצֵן תִּירוּצִים אַחֲרֵים וְכו' עַכ"ל אֶתְמַהָּה דַּה' מוֹהֲרֵש"ךְ מְסִיִּים בָּהּ וַז"ל וְאִפִּי לְדַבְרֵי הַמְפְרָשִׁים וְכו' וְתִי תִירוּצִים אַחֲרֵים וְכו' עַש"ב מְמוּצָא דְכָר אֶתָּה לְמַד שְׁגַם דַּעַת ה' מוֹהֲרֵש"ךְ וְה' עֲדוּת בְּיַעֲקֹב כְּדַעַת הַתּוֹס' דַּס"ל דְּמַכַּח בֵּית אָבִיהָ מִשְׁמַע לָהּ דְאִיּוֹצְאֵי יִרְךָ אָבִיהָ קָאֻמַר וְלֹא מִשׁוּם דְקָאֻמַר לָהּ לְעוֹלָם וּלְאִפּוּקֵי מִמֵּאִי דְכְתִיבְנָא: וְעַתָּה בַּנ"ד שְׁפַתּוֹב בְּשִׁטֵּר חֲלֻקָּה הַלְזוּ וְכו' יְהִי מִתְנַהֲגִים וְחוֹזְרִים חֲלִילָה כָּל ד' שְׁנִים וְכו' הָרִי מִשְׁמַע דְּכָל יְמֵי חַיֵּיהֶם בְּמִשְׁמַע א"כ אִמֵּאִי אֶטְפֵּל וְקָאֻמַר תּוּ עַד לְעוֹלָם אֱלָא ע"כ דְלִטְפוּיִי אֶתָּא דְאִפִּי מִתּוּ שְׁנִיָּהֶם אוֹ א' מֵהֶם אוֹ מְכָרוּ הָרִי הַחֲלֻקָּה עוֹמֵדָת וּלְפ"ד

הַרְשֵׁב־א שְׁכַתְב דְּלִשׁוּפְרָא דְּשִׁטְרָא פְּתַב לְעוֹלָם צ"ל בנ"ד דְּכַתְי' עַד לְעוֹלָם מִי אָמְרִי דְּכִי הַאי לִישְׁנָא מוֹדָה הַרְשֵׁב־א דְּלֹא אָמְרִי דְּלִשׁוּפְרָא דְּשִׁטְרָא נִכְתַּב לְעוֹלָם או"ד ל"ש פְּתוּב לְעוֹלָם או עַד עוֹלָם דְּתַרְוַיְהוּ אָמְרִי דַּס"ל לְהַרְשֵׁב־א דְּתַלְיִן לְמִימַר דְּלִשׁוּפְרָא דְּשִׁטְרָא כ"כ אֵלָא דַּלְפ"ז צ"ל דְּהַרְשֵׁב־א וְהָרָא"ש פְּלַג'ן בְּהַדְיָהוּ דְּאַשְׁפַּחן לְהָרָא"ש בְּתִשׁוּי שְׁהִבִּיא הַטּוֹר וּמְרָן שְׁכַתְב בְּשִׁטְר מְעַכְשׁוּ וּע"ע דִּיהִיב טַעְמָא דְּלֹא זָכוּ בְּנִי אַחֲרִי בִּינָן שְׁהַזְפִּיר שְׁמַעוֹן וְאַשְׁתּוּ ש"מ דְּבָא לְמַעַט בְּנִי אַחֲרִי הָא אִם לֹא הַזְפִּיר שְׁמַעוֹן וְאַשְׁתּוּ בִּינָן דְּכַתוּב וּע"ע בְּנִי יוֹרְשִׁי זְכוּתוֹ וְזֶה וְדָאִי שְׁלֹא פְּדַעַת הַרְשֵׁב־א לְפִי הַמְשַׁמְעוֹת הַלְזוּ אָבֵל וְדָאִי נַלְע"ד דְּלֹא מְפָשִׁינָן פְּלוּגְתָּא בִּינִי רַבּוֹנוּתָא וְאַמְרִינָן דְּלְעוֹלָם לְחוּד לֹא מְטַפִּי לְאַח"מ אֵלָא תְּלִינָן דְּלִשׁוּפְרָא דְּשִׁטְרָא נִכְתַּב אָבֵל הִיכָא דְּכַתוּב עַד עוֹלָם פְּלִישְׁנָא דְּמַתְנִי אָמְרִי דְּלְטַפּוּי מְלִתָּא קְאָתִי וְאַפִּי לְאַחַר מִיתָהּ וּבְהִי מִיָּרִי הָרָא"ש אֵלָא מְדַהֲזִפִּיר לְשַׁמְעוֹן וְאַשְׁתּוּ ש"מ דְּלְמַעוּטִי קְאָתִי וְתוּ לֹא מְשַׁגְחִינָן בְּמָאִי דְּקָאֻמַר מְעַכְשׁוּ וְעַד עוֹלָם וּלְפ"ז בנ"ד שְׁכַתְב בְּשִׁטְר הַלְזָה עַד עוֹלָם מוֹדָה הַרְשֵׁב־א וְהָרָא"ש דְּלְטַפּוּי מְלִתָּא קְאָתִי דְּאַפִּי לְאַח"מ הַחֲלֻקָּה קִיָּמַת אָמְנָם לְדַע' רַש"י בְּכַתְּוֹבוֹת דְּעַד עוֹלָם לֹא מְרַבָּה אֵלָא שְׁנִים הַבָּאוֹת וְכֵן לְדַע' הַתּוֹס' לְפִי מ"ש דְּלְאַח"מ וְדָאִי זֹכָה הַבַּעַל אֵלָא בְּשִׁיָּרָא או שְׁגָדְלוּ בְּחִיָּה לִיכָּא לְמַשְׁמַע מִיָּנָה דְּאַפִּי לְאַח"מ אֵלָא דְּאַפְתִּי אִיכָּא לְמִימַר דְּהִתָּם שְׁאַנִּי וְכַדְכַתְּנִי וּכְבָר פְּתַבְתִּי דְּמַדְבְּרִי הַרְמַב"ם ז"ל בַּה'ל מְעַשֵּׁר אִין מְשָׁם לֹא סִייעָתָא וְלֹא תִיּוּבְתָא דְּהִתָּם טוֹבַת הַנָּאָה וְאַיָּה מְמוֹן לְהוֹרִישָׁה לְבְּנִי כַּמ"ש הַרְמ"ה ז"ל בְּחִידוּשֵׁי לְשָׁם וְעֵינָן לַה' כַּנ"ה ג בְּנוּמִיקוּי לְהַרְמַב"ם בַּפ"ו מְהַלְכוֹת סְנֵהֲדֵרִין מְשָׁם הַרְבּ הַמְאִירִי: וּמַעַתָּה בנ"ד שְׁכַתְב בְּשִׁטְר הַחֲלֻקָּה עַד לְעוֹלָם וְלִישְׁנָא דְּקָרָא הוּא בַּד"ה א' סִי' כ"ח וְהַכְּנוּטִי מְלֻכוֹתוֹ עַד לְעוֹלָם וְגו' דְּנִדְאִי ר"ל שְׁאַיִן לוֹ הַפְּסֵק ש"מ דְּאַפִּי מְכָרוּ או הוֹרִישׁוּ אַפְתִּי אִין לוֹ הַפְּסֵק כְּמַתְנִים בְּדָבָר וְזִכּוּרְנִי כְּרַגַּע נְרָאָה לִי ס' שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"א בְּסִי' קַס"א שְׁעַמַד בְּזָה וְאַיִנוּ עַכְשָׁו עַמִּי בְּמַחֲצִיתִי מִי יִתֵּן יַדְעָתִי וְאַמְצָאָהוּ: הַאֲמַנָּם אֵלָם צְדָק שְׁאַנִּי חוּבָה בְּעִיקַר הַקְּנָן אִי הָנִי קְנָנִן דְּבָרִים וְאַיִן מוֹעִיל בּוֹ או"ד הו"ל כ"א הַקְּנָה לְחַבְרִי גוֹף הַבֵּית הַזֶּה לְזַמֵּן הַמְּוַגְבֵּל וְחַבְרִי כְּמוֹת זֶה וְצָרִיף לְמִיקָם עֲלָה דְּמַלְתָּא: (ה) לִישְׁנָא יִתִּירָא.

קִי"ל דְּבִשְׁטָרוֹת אָמְרִי דְּרִשְׁינָן לִישְׁנָא יִתִּירָא לְטַפּוּי אֲתָא עֵינָן כַּנ"ה ג סִי' ס"א וְעֵינָן לְקַמָּן אוֹת ש' סִי' קַט"ו וּבְמִקּוֹ לְבַתְרָא בַּמ"ד דְּלָף ס"ט בַּד"ה וְאַע"ג וְכו' וְשָׁם הוּבְאוּ דְּבָרִי הַרְשֵׁב־א אֲשֶׁר נִרְאִים כְּסוּתָרִים מְתִישׁוּ א' וּבְתִישׁוּ הַרְבּ מְשַׁאֲת מְשָׁה ח"ג סִי' דָּף צ"ב ע"ג ע"ש וּמוֹהַרַח"ש ז"ל ח"ג בְּקוֹנְטְרִיס עוֹלְלוֹת הַפְּרָם סִי' י"ג וִי"ד וְס' פְּרָם שְׁלֵמָה סִי' ל"ה וְע"ע לְהַכְּנֵה הַנְּדָפְסוֹת מְחַדָּשׁ בַּס' בְּעִי חֲיִי ח"א דָּף ל"ז ע"ד וּבְתִישׁוּ מוֹהַרַח"ח ח"א סִי' א"ך: לְפָנִים אָמְרִי בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי מְשׁוּם לְפָנִים מְשׁוֹרַת הַדִּין הוּא דְּעַבַד וּמְרָן הַב"י בְּסִי' י"ב בַּח"מ הַבִּיא חֲלוּקִים דְּרַבְּנָן אִי פְּיִיפִינָן עַל לְפָנִים מְשׁוֹרַת הַדִּין וּמוֹר"ם ז"ל הַבִּיא ב' הַדְּעוֹת וְעֵינָן בַּה' ב"ח ז"ל שָׁם ס"ד מַה שְׁהָאַרִיף בְּזָה וְעֵינָן בְּתִישׁוּ הַרְבּ שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"א סִי' קַס"ח וְצַמַּח צְדִיק סִי' פ"ט וּבְדַרְשׁוֹתֵי: מְעַרְכַת אוֹת מַם (א) מְחִילָה לְנוּ יֵשׁ לְדַעַת לְנָה שְׁטַעַן עַל הַמְּלָנָה אֲתָה מְחַלֵּת לִי חוּבָה אִי חֲשִׁיבָא טַעְנָה וְנ"מ שְׁאַם הִיא מְלָנָה ע"פ גְּשָׁבַע הַנְּתַבַּע שְׁמַחַל לוֹ וְנִפְטָר וְאַם הִיא מְלָנָה בְּשִׁטְר מְזַקִּיקָתוֹ לְמְלָנָה לִישְׁבַע שְׁלֹא מַחֵל או"ד טַעְנַת מְחִילָה לֹא חֲשִׁיבָא טַעְנָה וְכַדְאַמְרָן מְרָן בְּעֲלָמָא לֹא שְׂרִי אִינְשׁ זְוִי בְּכַדִּי: זֹאת אֲשִׁיב מְדַבְּרִי הַרְמַב"ם בַּפִּי"ד מַה מְלָנָה הַלְקָה י"א שְׁכַתְב וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתֵי שְׁהַכּוֹפֵר בְּמְלָנָה ע"פ וּבָא עַד א' שְׁלֹנָה הָרִי זֶה יִשְׁבַע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה חֲזוֹר

ואמר כן הנה לוייתי ופרעתי או מחל לי וכו' ה"ז מחנך שבועה ואינו יכול ליטבע ומשלם
עכ"ל אלמא דטענת מחי טענה מעליא היא אלא מפני דכפר בעיקר ההלואה דהוי כאומר
לא פרעתי ולא מחלת לי משו"ה משלם וכן מתבאר עוד במ"ש בפ"א מה' טוען הלכה ג'
על הטוען מטלטלין על חבירו וכפר וכו' או שאמר אמת שהיה לה אצלי אבל מחלת לי
וכו' בכל אלו פטור משבועת התורה אבל חכמי הגמרא תקנו שישבע הנתבע בכל אלו
שבועת היסט ופטור וכו' עכ"ל שמעת מנה דעת עליון דטענת מחי טענה גמו' היא
ופוטרתו להנתבע מדינא דאורייתא ומתקנת רב נחמן על ידי שבועת היסט סוף דבר
דל"מ בטוען הלה טענת מחלת לי בטענת בריא דמפטר אלא אפי' בטענת ספק טענינו
דדילמא מחל ללנה חוב זה ומזקינתו למלנה ליטבע שלא מחל תדע דגבי מלנה הבא
לטרוף מהלקוחות כת' רבי' בפכ"ב מהלכות מלנה הלכה יו"ד ואח"כ וכו' ומשביעין את
הטורף בנק"ח שלא נפרע חוב זה ולא מחלו עכ"ל והתם בטענת דילמא היא דחיישינו
לקנוניא ואע"ג דלנה לא טעין ולא מידי ואדרבא מודה ואזיל ואפי"ה משו' חשש מחי
מזקינן אותו ליטבע בנק"ח וכן יש להוכיח מדבריו ז"ל בפ"ב מה' אישות ה' ח"י שכתב
יש מן הגאונים שהורו וכו' ואם לא תוציא שטר פתובה אין מזונות שפא וכו' מחלה
לבעלה כתו' וכו' עכ"ל וכן לענין גביית הכתובה נתבאר מדברי רבינו ז"ל שם בפ"ו
ה"ד ז"ל וכן התקינו וכו' שיתבע בנק"ח וכו' ושלא מחלה אותה לבעלה וכו' עכ"ל מפל
הני מיילי דכתובתא מוכח דדעת רבי' דטענת מחי טענה אלימתא היא ובמלנה ע"פ פוטרת
המלנה ומהתקנה ואילך ליטבע היסט ובמלנה בשטר מזקינן התובע לידי שבועה בנק"ח
לגבות את חובו בין בטענת בריא שהנתבע טוען בין שהב"ד טוענים מחששת מחילה:
והטור סי' ע"ה ס"ד כתב או שאמר אמת הנה לה בדי וכו' פטור משבועה מ"הת אבל
חכמים חייבוהו ליטבע עכ"ל וכן הוא עור שם סי' פ"ז ס"ח ע"ע הראת לדעת דהטור
ז"ל מוכח ודאין דטענת מחי טענה היא לפטור הנתבע ממלנה ע"פ בשבועת היסט ומעתה
ת"ם אני לא אדע מ"ש בטוא"ה ע"ה סי' צ"ו ע"מ"ש הרמב"ם גבי שבועת אלמנה דמשביעין
אותה ג"כ שלא מחלה כתו' לבעלה כתב הרב ע"ז ונראה דאם שטר פתובה בידה א"צ
ליטבע דאילו מקרה או מחלה לא הנה שטר כתו' בידה ע"ש דמ"ש משאר חוב דמזקינים
בעל השטר ליטבע על טענת מחי ומלנה ע"פ פוטרת הנתבע וכזאת וכזאת ק' לע"ד על
ה' בני שמואל בתשו' סי' ל"א שכתב שלא כ' רבינו דנשבעת על המחז' אלא מדין גלגול
דשבועת צררי ע"ש וכ"כ הח"ל שם סקי"א דלפי דבריהם ז"ל קשה ממ"ש בה' טוען
פ"א ופי"ד מה' מלנה הניתנים למעלה דפסיק ותני רבינו דבטענת המחילה גרידתא
מזקינן בעל השטר ליטבע וע"ק דלדעתם ז"ל א"כ הטור דפליג על הרמב"ם יספור
ולו ידע דאפי' ע"י גלגול א"צ ליטבע על טענת המחילה והדבר קשה דע"י גלגול
משביעין אפי' על טענה שלא נמכרת לי בע"ע כדאי' בפ"ק דקידושין דכ"ח ופסקה
הרמב"ם והטור ח"מ סי' צ"ד ע"ש וע"ק מדברי הטור עצמו שכתב משביעין על טענת
מחלת לי וכדכתובתא ועלה בדעתי לומר דדע' הטור שאני דכל הנה דקא טעין הנתבע
בריא אבל בטענת ס' לא חשיבא טענה להזקק לתובע ליטבע ואע"ג דהטור ס"י סי' קי"ד
סי' גבי בע"ח הבא לטרוף מהלקוחות דהמלנה נשבע שלא נפרע וכולל בשבועתו שלא
מחלו אלמא אע"ג דאין שבועה זו אלא בטענת שפא דילמא מחל ואדרבא הלנה אזיל
ומודה דחייב לו שאני התם פניו דהלנה איתיה קמו ונהו מצי למטען טענת מחלת לי

אע"ג דהשתא מסתנייה דלא קטעין הכי אלא אדרבא אזיל ומודה סו"ס פיון דחיישי
לקנוניא יתבו ליה רבנן ללוקח כל מה דהנה מצי למטען הלנה אמטו להכי כולל בשבועה
שלא מחל ובטוען בריא הנתבע מזקייתו שבועה אפי' בלא כולל אבל גבי אלמנה דליתיה
לבעל דהוא הלנה קמן גריעא טענ' מחילה פיון דנקטא שטרא דכתנ' בידה וא"צ לישבע
אלא ע"י גלגול פה נראה ליישב דעת הטור: וע"פ מ"ש הרב בני שמואל והרב חל"ם
בדעת הרמב"ם אפשר ליישב דעתם עפ"י מאי דכתי' אלא שהרמב"ם והטור חלוקים
בעיסתם שלדעת הרמב"ם גבי ב"ח הטורף ס"ל דיהבינו ליה ללוקח חיליה דלנה
דמחמתיה קאתי וכאילו טעין בריא מחלת לנה חוב זה ומשו"ה לא הוצרך רבינו לכתוב
וכולל בשבועתו אבל גבי אלמנה דליתיה לבעל קמן ס"ל דא"צ לישבע על המחז' אלא
בגלגול שבועת צררי פה נלע"ד ליישב לדעתם ז"ל פי עפ"י הדברים האלה נראה ליישב
דעת מרן בש"ע שהוא ז"ל העתיק דברי רבינו בסי' ע"ה ובס"י צ"ח גבי הטורף
מהלקוחות פלשון רבינו ולא כתב כולל בשבועתו וכו' פלשון הטור ואילו באה"ע סי'
צ"ו כתב לס' הרמב"ם בשם י"מ שכתב ע"ש דמ"ט דמרן ז"ל דבכל הנה פסיקא ליה
כדעת רבינו והקא תני לה בשם יש מי שאומר אלא הוא הדבר אשר דברנו דשאני הקא
דליתיה לבעל קמן כלל ואע"פ שהב"י ז"ל השיג על דברי הטור ז"ל לאו למימ' דפליג
עליה בעיקר דינא אלא דאתא למימר דאי מהא לא ארינא וזה לך האות ואינו מוכרח
שכבר אפשר וכו': איברא דאכתי אית לן לברורי דדילקא ע"כ לא קאמרי הרמב"ם
והטור דטענת מחי' היכא דטעין בבריא הנתבע טענה אלימתא היא אלא היכא דמצי
למטען פרעתי וקטעין מחלת לי דאמרינו מגו דאי הנה בעי למיטען טענה אלימתא טענת
פרעון דשטרא להכי הוא דקאי וקטעין טענת מחי' דלאו להכי קאי שטרא ש"מ דקושטא
קאמר אבל היכא דלא מצי למטען פרעתי ומשכחת לה בכמה אנפי וקטעין מחלת לי אי
סברי מרן אפי' בכ"הג חשיבא טענה ופוטרת הנתבע ממלנה ע"פ ומזקייתו למלנה
בשטר בשבועה או לא אשפחנא דהאי מלתא באשלי רבירי תליא שהבע"הת בשער כ"א
ח"ב סי' ב' כ' ויש לנו לעיין בהיכא דטעין לנה שטרא מחילא הוא שמחלת לי חוב זה אי
אמרי' פיון דמחי' מלתא אחריתי היא ולא קא עייל בכלל נאמנות פירעון דכתב ליה
והשתא לא מכחיש לשטרא כלל הילכך מהימן לנה ומשתבע ושקיל מלנה דכי היכי
דשטרא קאי לפירעון ה"נ קאי למחילה וכו' או"ד פיון דקא בעי לבטולי לשטרא ומחילה
מלתא דלא שכיחא ל"ד לפירעון דקאי להכי ולא פל כמיניה לנה לחיובי להאי לאשתבועי
ונוטל שטרו שלא בשבועה כלל וע"ז מצאתי בעל העיטור שעשה מחילה כשאר טענות
וכטענת רבית וכו' ע"כ ומפני שנסתפקתי בהכרעה זו שאלתי את פי הרמב"ן והשיב לי
פי הספמתו שהמאמין לחבירו בעד פירעון בלבד האמינו אבל לומר לו מחלת לא וכו'
אבל בטענה שאתם באים לפוטרו משום דשטרא לאו למחילה קאי אינה טענה נכונה
שלא אמרו אלא פטוען בעיקרי השטר לפוסלו כגון אמנה ורבית אבל כל שלא עקר
לשטרא כגון מחילה וכו' משביעים ליה וכו' ע"ש ממוצא דבר אתה למד דדעת בעל
העיטור נגד סברת הרמב"ן דהוא ז"ל ס"ל דטענת מחי' טענה קלישתא היא ודמניא
לטענת אמנה ורבית דמעקרו לשטרא ודעת הרמב"ן והבע"הת דטענה אלימתא היא ואפי'
היכא דלא מצי למטען פרעתי כגון שהשטר בנאמנות אפי' טענת המחז' מזקייתו למלנה
לישבע ומסתבר לן נמי דהרמב"ם נמי מודה לס' הרמב"ן והבע"הת דמה לנו לאפוישי

פְּלוֹגְמָא בְּיַד רַבּוֹתָא וּלְמִי דְהֶרַמְב"ם ס"ל דְּוִקָא הֵיכָא דְמַצִּי לְמַטְעוֹן פְּרַעְתִּי אָבֵל הֵיכָא
דְּלָא מַצִּי לְמַטְעוֹן פְּרַעְתִּי טַעֲנַת הַמַּחְזֵי אֵינְהּ מְזַקֵּיקָתוּ לְשַׁבּוּעָה וְדַעַת הֶרַמְב"ן וְהַבַּע"ה
אִפִּי הֵיכָא דל"מ לְמַטְעוֹן פְּרַעְתִּי בְּשִׁטְר בְּנֶאֱמָנוֹת מַצִּי לְמַטְעוֹן טַעֲנַת מַחֵי וּטְפִי עֲדִיר לָן
לוֹמַר מַשְׁוֵה מַשְׁוֵה לָא פְּסִיק טַעֲמָא בִּינֵיהוּ וְנֵרְאִיתִי לְמָרְן הַב"י ס' ע"א שְׁפַתְבּ בְּשֵׁם
תְּשׁוּבַת הֶרַשְׁבֵּ"א וְנִשְׁנִית ס' פ"ב ס'ו דס"ל דְּטַעֲנַת מַחֵי פְּטַעֲנַת רַבִּית וְאֵינְהּ מְזַקֵּיקָתוּ
לְשַׁבּוּעָה ע"ש וְהִיא פְּדַעַת הָרַב בְּעַל הָעֵיטוֹר וְהַכֵּן הַג ב"ב שֵׁם וּלְשֵׁם צִיּוֹן שְׁתָּשׁוּ זֹ
בַח"ב ס' נְשִׁל"ה וּבְאַמַּת דְּהֶתֶם לָאוּ בְּפִירוּשָׁא אִתְּמַר אֶלְא מְפַלְלָא אִתְּמַר דְּמַסִּיק וְתַנִּי
אִין מְשַׁבְּיעִין אֶלְא עַל טַעֲנַת הַפִּירְעוֹן וּבִינְיָר אֶלְיָה מָרְן ז"ל דְּמַחֲלֵה נְמִי מְרַעָא לְשִׁטְרָא
פְּטַעֲנַת רַבִּית וְאַמְנָה וּלְקַמֵּן יַתְב' ב"ס דְּוְהַטוֹר בְּס' פ"ב ס'ו הַבִּיא ב' הַסְּבָרוֹת הָרַב
בַּע"ה ע וְאַח"כּ דַּעַת הֶרַמְב"ן וּמָרְן שֵׁם ב"ש ע פֶּסֶק פְּדַבְרֵי הֶרַמְב"ן ע"ש: וְהִנֵּה פְּעֻלַּת עַת
לְדַבְּרֵי לְדַע' הַגְּדוּלִי הִלְלוּ דס"ל דְּטַעֲנֵנ' מַחֲלֵה טַעֲנָה מְעַלְיִיתָא הִיא וְאַפִּי הֵיכָא דל"מ
לְמַטְעוֹן פְּרַעְתִּי א"כ פְּרָנְס לִי הָא דְקִי"ל חֲזָקָה דְּלָא פְּרַע אֵינְשׁ גּוֹ זְמַנְיָה וְאַפְסִיקָא הֵלְכָתָא
בְּרַפ"ק דב"ב דף ה' דְּמַגְבִּינֵן אִפִּי מִיְתָמִי וְשִׁלָּא בְּשַׁבּוּ נְהִי דְלִפִּירְעוֹן לָא חֲזִינְשִׁינֵן מְשׁוּם
חֲזָקָה הָא מִיָּהָא נִיחׁוּשׁ דִּילְקָמָא מַחֵל מְלָנָה לְאַבּוּהוֹן וּבְשִׁלָּא וּבְשִׁלְמָא לְדַע' הַטוֹר לְפּוּם מְאִי
דְּבִירָנָא דְהֵיכָא דְלִיתָנָה לְלוֹה קָמֵן לָא רְמִינֵן עֲלֵיהּ דְּמְלוֹנָה שַׁבּוּעָה אֶפִּילוּ ע"י גְּלַגּוּל נִיחָא
אֶלְא לְדַעַת הֶרַמְב"ם דס"ל דְּמַשְׁבְּיעִין לְאַלְמָנָה שְׁלָא מַחֲלָה מְאִי אִיכָא לְמִימַר דְּאַמְאִי
מַגְבִּינֵן מִיְתָמִי בְּלָא שַׁבּוּעָה אֵיבְרָא לְדַעַת הָרַב בְּנִי שְׁמוּאֵל וְחַל"ם דס"ל דְּדַעַת הֶרַמְב"ם
דְּלָא מְשַׁבְּיעִי לְאַלְמָנָה אֶלְא ע"י דְּשַׁבּוּעַת צָרְרִי א"ל דְּמַשׁוּ"ה לָא רְמִינֵן שַׁבּוּעָה עַל מְלוֹנָה
שְׁבַתוֹף הַזְּמַן כִּינֵן דְּלִיכָא שַׁבּוּעָה אַחֲרִיתִי אֶלְא מַחֵי אִין לָן עַל מִי לְגַלְגֵּל וּגְבִי שִׁטְר
נְאַמְנוֹת אַע"ג דְּלִיכָא שַׁבּוּעָה עַל הַפִּירְעוֹן הָא מִיָּהָא לָוָה קָא טַעִין בְּרִיא: וְאַתָּה דַּע לָךְ
עַמ"ש הַטוֹר שֵׁם בְּסִימֵן קי"ד וּמְשַׁבְּיעִין לְמְלוֹנָה בְּנִק"ח שְׁלָא נְפָרַע פְּלוּם וְכוּלָּל בְּשַׁבּוּעַתוֹ
שְׁאִין זֶה שִׁטְר אֲמָנָה וְכו' וְלָא מַחֲלוּ וְהַעֲלִינוּ בְּעַנְיֹתֵינוּ דְּשַׁבּוּעָה זֹ אֵינְהּ אֶלְא עַל דִּי גְּלַגּוּל
וְאַתְמָהָא דְהֵכָא לִיכָא שׁוּם טַעֲנַת נְדָאִי לָא בְּפִירְעוֹן וְלָא בְּמַחֲלֵה וְכִלְהוּ טַעֲנַת שְׁמָא הוּא
וְאִיךְ מַגְלַגְלִים טַעֲנַת שְׁמָא עַל טַעֲנַת שְׁמָא וְהָרִי הַטוֹר פֶּסֶק בְּס' צ"ד דְּאִין מַגְלַגְלִין שַׁבּוּעַת
שְׁמָא עַל שְׁמָא וְכִזְזַת קֶשֶׁה לְפִי מַה דְּשָׁמִיעַ לְרַבְּנָן ה' בְּנִי שְׁמוּאֵל וְה' חַל"ם דְּשַׁבּוּעַת
שַׁל"ם וְשַׁל"ם מְדִין גְּלַגּוּל נִגְעוּ בָּהּ וְעִיקַר שַׁבּוּעָה הִיא שַׁבּוּעַת צָרְרִי וּשַׁבּוּעַת צָרְרִי גּוֹפָה
אֵינְהּ אֶלְא מְשׁוּם שְׁמָא אַתְּפֹסָה צָרְרִי וְלָאוּ טַעֲנַת בְּרִיא הִיא וְאִיךְ מַגְלַגְלִין שְׁמָא עַל שְׁמָא
וְהַנְּלַע"ד דְּכָל דְּתַקּוּן רַבְּנָן שַׁבּוּעָה פְּאוּתָהּ שְׁשִׁנְיָנוּ הַבָּא לִפְרַע מְנַכְסֵי תוֹמִים לָא יִפְרַע
אֶלְא בְּשַׁבּוּעָה וְכֵן אֲלַמְנָה אֵינְהּ נְפָרַעַת אֶלְא בְּשַׁבּוּעָה אַע"ג דְּטַעֲנַת שְׁמָא הִיא אַחֲשַׁבּוּהּ
רַבְּנָן פְּטַעֲנַת בְּרִיא דְּכָל מְאִי דְּהִנֵּה מַצִּי אַבּוּהֵנוּ לְמַטְעוֹן אֲנֵן טַעֲנִינֵן לְהוּ וּכְאִילוּ אַבּוּהֵנוּ קָא
טַעִין וְכ"כ הַתּוֹס' ב"ר פ' הָאֲשָׁה שְׁנַתְּאֲלַמְנָה וּבְמַקוֹ שֵׁם בְּאַנְרָךְ וְהַמ"מ פ"א מְהֵלְכוֹת
מְלוֹנָה וְה"נ דְּכוּוֹתָהּ גְּבִי טוֹרָךְ מְהֵלְכוֹת פִּינֵן דְּתַקְנַת חֲכָמִים הִיא עֲשׂוּ הַסְּפֶק פְּנֹדָאִי אֶלְא
דְּהַפְרַעוֹן שְׁכִיחַ וּשְׁטָרָא קָאִי לְהַכִּי וְכֵן גְּבִי אֲלַמְנָה דְּעַבִּיד אֵינְשׁ דְּמַתְפִּיס לְאַשְׁתּוֹ צָרְרִי
פְּדִי שְׁלָא תַתְּבַזָּה אֲשֶׁתּוֹ ב"ד כַּמ"ש הַתּוֹס' ב"פ הַשּׁוֹלֵחַ דָּף ל"ד ע"ב ב"ד הִיא לְאַלְמָנָה
וְכו' וּב"פ מ"ש דְּקַנ"ח ב"ד הִיא וְכו' הִנֵּה לָהּ הָךְ שַׁבּוּעָה כְּשַׁבּוּעָה עַל טַעֲנַת בְּרִיא
וּמַחְזֵי וּמְכִירָה וְכִיּוּצָא הו"ל בְּגַלְגּוּל עַל טַעֲנַת נְדָאִי וְאוּלָּם מ"ש הַטוֹר שֵׁם ס' קי"ד דְּכוּלָּל
בְּשַׁבּוּעַתוֹ שְׁאִינוּ שִׁטְר אֲמָנָה קֶשֶׁה דְּטַעֲנַת שֵׁט' אֲמָנָה מְעִיקָרָא שְׁטָרָא וּבָהָא אֶפִּילוּ
הֶרַמְב"ן דְּפִלִּיג עַל ה' הָעֵיטוֹר מוֹדָה דְּאֵינְהּ מְזַקֵּיקָתוּ לְשַׁבּוּעָה כַּמ"ש בַּע"ה ת שֵׁם: וְכִדּוּ

חמו'תי ראיתי אור להמרדכי רפ"ק דב"ב אמאי דאמר ר"ל התם חזקה דלא פריע וכו' פתב וז"ל רבי מאיר הק' אמאי אין נאמן אדם לומר דפרעתיה תוך זמנו מגו דאי בעי טעין מחלת לי ופסק מפאן דטענת מחילה גרועה היא ואינו נאמן לישיבע אפ"ל מלנה ע"פ וה"נ דלא משבעינו לשפנגדו שלא מחל עכ"ל הנה מאי דק"ל למתק"ם דאמאי לא מהימן לומר פרעתי מגו דאי בעי למימר מחלת לענ"ד דנדאי אפילו לדעת הרמב"ן דס"ל דטענת מחי' וטענת פרעון פחדא שריין הא מיהא מודה ואזיל דטפי שטרך קאי לפרעון מדקאי למחילה והכי אמרי' דאי בעי טעין מחלת לי דטענה גרועה היא מפריעה ואיך הוכיח מפאן דטענה גרועה היא לא לגבי מלנה להצריכו לשבועה ולא לגבי לנה לפרעון מהתובע ממלנה ע"פ ושללא כדעת הרמב"ן ובעל התרו' ושפן היא דעת הרמב"ן לפי מה ששיעורנו בענינו ונלע"ד דס"ד דמתק"ם נהי דטענת פרעון אלימא טפי מטענת מחילה הא מיהא היכא דלא מצי למטען פרעתי פיון שהוא בתוך זמנו הויא לה טענת מחי' חשיבא טפי אהא פריי' דלהימניה במגו דמחילה ומשני טענת מחי' גרועה היא והא דלא ק"ל למתק"ם אמאי דאמרי' והלקתא כר"ל ואפ"ל מיתמי אע"ג דאמר מר הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה חזקה לא פריע אינש גו זמניה דאמאי גבי בלא שבועה ולא טעני' ליתמי טענת פרעון במגו דמחי' נראה משום דבשלקמא אבוקהו דקא טעין בכריא טענת פרעון מהימני' ליה במגו דמחי' אבל למטען להו טענת ספק פרעון במגו דמחילה דתרנוייהו טענת ספק ניהו בכ"הג לא טענינו ליתמי מאי דלא הנה מצי אבוקהו למטען אלא בטענת מגו: האמנם מדברי הריב"ש ז"ל בתשו' סימן תצ"א מוכח דס"ל דטענינו ליתמי מאי דהנה אבוקהו מצי למטען אע"ג דאבוקהו לא הנה מהימן בהה טענה אלא במגו פי נשאול נשאל האדון הנה במלנה שמת והוציאו יורשיו שטר על יורשי הלנה ונמצא שפכר עברה עליו השמיטה אי מגבינו ביה או לא והשיב הרב דשטר מעלמא הוא דטעני' ליתמי כל מה דהנה מצי אבוקהו למטען ואי הנה אבוקהו טעין שהתנה עם הלנה ע"מ שלא תשמיטני בשביעית הנה מהימן במגו דאי בעי אמר פרוזבול הנה לי ונאבד ע"ש מוכח דדעת עליון דטעני' ליתמי טענה שהיא מחמת מגו וא"כ לדידיה דהרב ז"ל תק"ל מהה דר"ל וכדוקיין ואפשר דשאני התם דכיון דפוחזין לו שפמא פיובל פרוזבול הנה לה ונאבד וה"ט משום דחזקה לא שביק אינש התירא ואכיל איסורא והאי חזקה אלימתא ופותרתו אפ"ל משבועה כמ"ש התוס' שם וכמו שהאריה הריב"ש ז"ל אמטו להכי חשיבא בטענת נדאי ומסייעת למריה דשטרך דלא לאורועיה אבל בטענת פרעון תוך זמן דהיא מנגדת החזקה לא טענינו ליתמי מגו דמחי' דמחי' גופה לאו טענה אלימתא היא לאורועי שטרך וס"ד דמתק"ם נהי דאנו לא טענינו ליתמי בכ"הג מ"מ אי טעין איהו גופיה אמאי לא מהימן בפרעון תו"ז במגו דמחי' נחזית לן מוהר"ם דמפאן מוכח דטענת מחילה גרועה היא ואינה מזקקת לשבועה: איברא דאי קשיא הא ק' מדאמרי' בפרק המוכר את הבית דף ע' בשטר פיס היוצא על היתומים דיני גולה אמרי גובה מחצה דכל עסקא פלגא מלנה ופלגא פקדון וטענינו ליתמי בחלק הפקדון החזרתי במגו דנאנסו ע"ש בפרשב"ם אלמא טענינו ליתמי בטענה דלא מהימן.

אלא בטענת מגו דהחזרתי גרידא לא מהניא דשפיר מצי למימר ליה שטרך בדי מ"ב אלא במגו דנאנסו פדאי' התם: ותבט עיני לה' מוהרימ"ט בראשונות סימן ט"ל דפסיק ותני דלא טענינו ליתמי מאי דלא הנה מצי למטען אבוקהו הו טענה אלא במגו והדר

ק"ל מהך דשטר פיס דטעני' החרתי במגו דנאנסו וניחא ליה דהתם הטענה היא להחזיק נכסי היורשים בחזקתם שאם לא היו טוענים להם פן היו צריכים לפרוע משלהם עכ"ל ולפ"ד ו"ל דכל אפוקי ממונא מיתמי טענינו להו אפי' טענה דלא הנה מהימן אפוקנו אלא בטענת מגו ומרעינו לשטרא א"כ תק"ל דכשמת לנה גו זמניה אמאי מגבינו מיתמי בלא שבועה ולא טענינו להו טענת פריעה במגו דמחילה וכדק"ל למהר"ם גבי לנה גופיה וא"נ טענת מחילה גריעתא היא הרי טענת נאנסו נמי מלתא דלא שכיחא כמ"ש התוס' שם מכמה רבנותא ואפי"ה טענינו להו החרתי במגו דנאנסו דהיא מלתא דלא שכיחא: שוב מצאתי וראיתי להרב שם בסי' ס"ב דק"ל הכי ומשני דטענת מחי' גריעתא היא דלא עבידאינש דמחיל לממוניה ולפ"ד ו"ל צריף לחלק בין טענת מילתא דלא שכיחא לטענת גריעתא היא ומאי דמסיק הרב ו"ל דלא טעני' טענת מחי' אלא היכא דמצוי למטען טענת פריעה ק' לענ"ד דמה יענו שפתי צדיק בשטר שיש בו נאמנות דס"ל להרמב"ן והבע"ה דמצוי למטען מחלת לי אע"ג דלא מצוי למטען טענת פריעה דליהי מניה והנלע"ד דסובר ה' ו"ל דשאני נאמנות דעביד אינש דפרע אלא מפיון דלהאמינו לא מהימנינו ליה משו"ה חשיבא טענת פריעה טענה מעלייתא ולמהימניה למגו טענת מחי' לישבע בע"הש וליגבות את חובו אבל טענת פרעון תוף הזמן פיון דהיא מנגדת החזקה לא חשיבא טענה פלל דליהימניה במגו טענת מחילה: והרב ו"ל בטר דאיתי פלוגתא דה' בע"הע והרמב"ן פתב ומדברי פלם גלמוד שאין טענת המחילה מועלת אלא לענין שבועה אבל אינו יכול להפטר מן החוב בטענה זו בשום ענין עכ"ל ונאנא זעירא לא הבינותי דכבר כתבית יחבית בשם הרמב"ם בה' מלנה וה' טוען וסיעת מרחמויה דבמלנה ע"פ אם טוען מחלת לי נשבע היסת ונפטר ונהי דרבינו מייירי בדמצוי למטען טענת פריעה וכדכתבנא הא מיהא היכא דמצוי למטען טענת פריעה שפיר מצוי למטען טענת מחי' ובמלנה ע"פ נשבע ונפטר ואיך מחליט הדבר דבשום ענין לא חשיב' מחי' להפטר וראיתי להכנ"הג סי' ק"ח אות מ"ו בהג"הט שהביא תשו' רבו הלזו ותשו' הריב"ש ותו' פדכתי' בעניו' שש אנכי אלא שלא נתעורר במה שדקדקנו בעניויתין.

עד בשחק נאמן וסהדי במרומים שאחר כתבי זה מצאתי להכנ"הג סימן ע"א אות כ"ב בהג"הט שעמד בזה שמח לפי ויגל וראיתי להש"ך סימן ע"ה סקכ"ב שכתב בסוף דבריו דאינו נאמן לטעון מחלת אלא במגו ואע"ג דלקמן סי' פ"ב סי"א ד יכול הלנה לטעון מחלת לי אע"ג שיש שטר ביז המלנה היינו לענין להשביעו למלנה וכו' עכ"ל רהוט דבריו משתמע דלפטור הנתבע במלנה ע"פ לא מהניא היכא דלית ליה מגו וכדעת הרב מוהרימ"ט וכבר פתיבנא מאי דנראה לענ"ד: והנה דעת מוהרימ"ט והש"ך דטענת מחי' לא מהניא אלא היכא דאית ליה מגו דפריעתא או דמתנה או דחזרה והילך תשו' המרדכי שם באותו פ' באותו מקום ושוב מצאתי תשו' ר' מאיר בענין אחר וכתב פל היכא דא"ל מגו חוץ ממקום עדים ומקום חזקה בענין לן ולא אפשיטא וא"כ נאמן לומר מחלתי במגו דאי בעי אמר פרעתי ושאני הכא דאינו נאמן לומר מחלת לי דליכא מגו דלמ"ל להד"ם או פרעתיך וכן פי' המיימוני בפ"ד דהלכות מלנה ובפכ"א דה' טוען ונטען עכ"ל ויש לדקדק דמדברי תשו' זו מוכח דס"ל דטענת מחילה פל היכא דמצוי למימר פרעתי ואית ליה מגו טענה מעלייתא היא וסמוך ונראה קרי בחיל דטענת מחי' טענה גרועה היא לא להפטר מהחוב ולא להצריף שבועה ואי ס"ל דהני תשו' פלגן בהדיהו והכי לישנא שכ'

ושוב מצאתי תשובה בענין אחר וכו' דר"ל פדברות הראשונות א"כ אפתי לא ידענא הי מנייהו נקטינו לדינא גם מ"ש וכן פ"ה המיימוני וכו' משמע דשמיע ליה דלא פתב רבינו נשפעים על טענת מחילה אלא משום דהנה מצי למטען החזרתי ופרעתי וכדדייקנא ברישא בעניותין ומ"מ לא הנה ליה למכתב וכן פירש המיימוני דלאו בפירושא אתמר אלא דהכי בעינו לפרושי מלתיה דהמיימוני ואיפא למימר דהכי נמי קאמר וכן פ"ה דברי המיימוני ר"ל דהכי מוקמינו למלתיה להשוות דעתו לדעת המיימוני: איברא דמדברי רבי' בפ"ט מה' אישות הל' י"ב שפכתב אין הבנים יורשים פתובת אמן ולא הבנות נזונות בתנאים אלו עד שיהא שטר פתובה יוצא מתחת ידם אבל אם אין שם שטר פתובה אין להם פלום שפא מחלה אמן כתו' עכ"ל והראב"ד לא חלק עליו אלא במזונות הבנות אבל בכתן' ב"ד מודה ואזיל לדעת רבי' ועיין להמ"מ והתם לא שייכא טענת צררי דהאשה מתה בתיי בעלה ובעלה יורשה משום חשש מחי' אין הבן זוכה בכתן' אמו וזה ודאי שלא פדעת מהר"ם ו"ל ומפאן קשה ג"כ לדעת הרב בני שמואל והח"לם ו"ל שפכתבו שדעת הרמב"ם שאין משביעין על המחילה אלא ע"י גלגול צררי וכעת מצאתי בתשו' הגאון מהרי"ז ו"ל בשניות סי' ז"ך דהכי פשיטא ליה וגזר אומר דכתובת בגין דכרין גובין אעפ"י שאין שטר פתובת אמן בידם ושלא פדעת הרמב"ם ו"ל וכבר תמה עליו הרב מוהריב"ל ו"ל בח"ב סי' כ"ו ועיין להרב מוהרי"מ ט"ו ו"ל בח"ה סי' קנ"א מה שנדחק ליישב דברי הגאון ו"ל: ודעת מור"ם ריש סי' ע' שפכתב בשם המרדכי דכל מקום שיכול לומר פרעתי יכול לומר מחלת לי אע"פ שהמחילה טענה גרועה היא עכ"ל והוא לשון המרדכי בשאלה השנית וברי"ס ע"ח גבי מלנה בתוך הזמן דלא מהימן לומר פרעתי פתב מור"ם דה"ה שלא יכול לומר מחלת לי עכ"ל וה"ט משום דכיון דל"מ למי פרעתי דבתוך זמנו הוא ובסי' פ"ב סי"א פתב ויכול לטעון מחלת לי אעפ"י שיש בו נאמנות וכו' עכ"ל ולכאורא קשה פינן שיש בו נאמנות דתו לא מהימן לומר פרעתי היכי מצי למטען מחלת לי פינן דלית ליה מגו דפריעה ואם פנים אנחנו במה שחלקנו בין היכא דלא מצי למימר פרעתי משום דהוי נגד חזקה דגבי נאמנות מצי שפיר למימר פרעתי אלא דלא מהימני' ליה דהא איהו הימניה למלנה ולפ"ז נוחין דברי מור"ם דלא סתרי אהדדי והטור והש"ע שכ' רי"ס ע"א ס"ז אבל אפה מחלתו לי או נתתו לי במתנה וכו' עכ"ל ולא נקט או פרעתי לה נראה דס"ל דא"נ מייירי בדלא מצי למימר פרעתי מצי למימר מחלת לי ובפרישה והסמ"ע פתב דלרבותא נקטו הני דלא מבציא טענת פרעון דלהכי קאי שטר אלא אפי' אמחילה דלאו להכי קאי שטר אפ"ה נאמן ומסתמיות דבריו הללו יראה דס"ל בדעת הטור ש"ע דטענת מחילה לחודה מהניא אפילו היכא דלא מצי למימר פרעתי והיינו רבותא דקמ"ל דבלא"ה פשיטא דכל טענה דלא מעליא במגו דטענה מעליא מהניא אהא קמ"ל דטענת מחי' גרידא טענה מעליא היא וכן דעת ה' מוהראנ"ח בתשו' כמ"ש הש"ך שם ולראיה הנה נראה להביא ראיה לכת הסוברים דהא דכתב רבינו דמשביעין של"מ ושל"מ היינו ע"י גלגול שבו צררי נאי משפחת לה דליכא למיחש לצררי פגון דמת פתאום למאן דס"ל דלא חיישי' ביה לצררי א"צ להשביעה תדע מדמגבינו פתובת בגין דכרין ולא נחוש דילמא מחלה כתו' לאביהן נהי דלצררי לא חיישי' וכדכתי' הא מיהא אפתי איכא למיחש למחילה אלא ש"מ דכל היכא דליכא למיחש לצררי תו לא חיישי' למחילה אלא דגבי אלמנה פינן דנשבעת על

הצָרְרִי מְגַלְגֵּלִין עָלֶיהָ נְמִי שֶׁל"ם וְשֶׁל"ם דָּאִי מְהָא לָא אַרְיָא דְשָׂאנִי כְתוּב' ב"ד דְתַנְאִי ב"ד
הוּא וְאִי אַמְרַת דְחִינְשִׁי לְמַחֲלָה א"כ עֶקְרַת לְתַנְאָה דְכּוּלְהוּ חִינְשִׁי לְדַמְחֵלָה וְדוּחַק גְּדוּל
לְאוּקוּמִיהָ לְתַנְאָה פְּשֵׁבַעֵל מוֹדָה שֶׁל"ם וְשֶׁל"ם אֶלָּא וְדָאִי פְּדַאמְרֵן דְתַנְאִי ב"ד שָׂאנִי
אֶלָּא הֵיכָא דְלָא נְקֻטוּ פְתוּבַת אַמְרֵן בְּמַקּוּם שְׁפוּתְבִים מוּקְמִינֵן לְהוּ אַדִּין תּוֹרָה וְאַמְרִי
דְבַכָּה"ג לָא תְקַנּוּ ב"ד.

וּמְדַבְרִי רַבִּינוּ ז"ל גַּבִּי כְתוּב' ב"ד דְפָסַק דְכָל שְׂאִין פְתוּבַת אַמְרֵן בְּיָדָם אֵינֵן גּוֹבִין מְשׁוּם
דְטַעֲנִינֵן לְהוּ שְׂמָא מְחֵלָה לְאַבִּיָּהֶם וְה"ל פְּמִלְוָה ע"פ דָּאִי טַעֲנִין מְחֵלָתָ לִי נְאָמֵן אֶלָּא בְּדִלְוָה
קָמֵן רַמִּינֵן עָלֶיהָ שְׁבוּעַת הַיָּסֵת אֲבָל בְּדִלִיתִיָּה לְלוּהָ קָמֵן מוּקְמִינֵן לְהָ אַדְאוּרִינְתָא דְפִטוּר
מְשׁוּבְעָה וְגַבִּי כְתוּב' דְלִיפָא חֲשִׁישָׁא דְצָרְרִי וּמְשׁוּם טַעֲנַת מַחִי' גְרִידָא מְפִטְרִי הַיּוֹרְשִׁים
וּמְפָאֵן תְּשׁוּ יוֹצֵאת לַמ"ש ה' מֵהַרִּימ"ט וְהַש"ף ז"ל דְלָא מְהַנְיָא טַעֲנַת מְחֵלָה אֶלָּא
לְהַשְׁבִּיעַ בַּעַל הַשְּׁטֵר וְלַגְבוֹת אֶת חוּבוֹ וְלֹא לִיפְטֵר וְאֵין לוֹמַר דְדַעְתָּם ז"ל פְּדַעַת הַגְּאוּן
מוֹהַרָא"ם ז"ל דַּס"ל דְשִׁפִּיר גּוֹבִי' כְתוּב' אַמְרֵן אַע"ג דְלָא נְקִיטִי פְתוּבַת אַמְרֵן בְּיָדָם פִּינּוּן
דְלִיפָא לְמִיחֵשׁ לְצָרְרִי וְכִדְכְתִיבְנָא שְׁפָכְרָא נְתַבְאָר שְׁהוּא הַפָּדָה דַּעַת הַרְמַב"ם ז"ל וְהַרְאָב"ד
ז"ל וְעוֹד דְאֵינְהוּ ז"ל בְּדַעַת רַבִּינוּ קָא מְשַׁתְּעוּ ע"ע: וְכַגּוֹן דָּא צָרִיף לְמוֹדְעֵי דְמָרְן בַּש"ע
סִי' ע"ה ס"ד וְסִי' פ"ו ס"ח פָּסַק בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם דְטַעֲנַת מַחִי' מְהַנְיָא לְשְׁבוּעָה וְלַפְטוּר
פְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם וְבַא"ה ע' סִי' קי"א פָּסַק נְמִי פְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם דָּאִם אֵין כְתוּב' אַמְרֵן בְּיָדָם
אֵינֵם גּוֹבִים וְבב"י ח"מ סִי' פ"ב הֵבִיא פְּלוּגְמָא דְרַבְּנֹתָא בְּטוּעֵן אַמְנָה וְרַבִּית אֵי מְזַקִּיקִין
אוֹתוֹ לְשְׁבוּעָה וְהַכְרִיעַ כַּדַּע' הַרְמַב"ם וְה"ה וְשָׂאָר רַבְּנֹתָא דָּאֵין מְזַקִּיקִין וְכַטַּעֲנַת מְחֵלָה
הֵבִיא דְבַרִּי הַבַּע"ה וְהַעֲיָטוּר שְׁהֵבִיא הַטוּר שָׁם בְּקִיצוּר וּבַש"ע הֵבִיא ב' הַסְּבָרוֹת בְּשֵׁם
יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר וְכִלְלָא הוּא דְדַעַתוֹ ז"ל לְפִסְטוֹק כִּי"א בְּתַרָּא פְּמוֹ שְׁתוּפֵס הַרְמַב"ם כֹּל הֵיכָא
דְאִתְמַר בְּגִמְרָא א"ד וַא"ד דְרַבִּי פּוֹסֵק כַּא"ד בְּתַרָּא וְדַעַת יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר הִיא דַּעַת בַּעַל
הַעֲיָטוּר וְהַרְשָׁב"א דְאֵינְהוּ ז"ל סְבָרִי מְרַנֵּן דְטַעֲנַת מְחֵלָה כְּטַעֲנַת רַבִּית וְאַמְנָה דְקָא
מַעְקָרוֹ לְשִׁטְרָא וְאַתְמָהָא.

גַּם בְּדַבְרֵי מוֹר"ם ז"ל יֵשׁ לְהַעִיר דְאֵינְהוּ ז"ל ס"ל דְהֵיכָא דְמַצִּי לְמִימַר פְּרַעַתִּי מ"ל מְחֵלָתָ
לִי וְלַדַּעַת מָרְן בַּש"ע דְפָסַק פְּדַעַת הָרַב הַעֲיָטוּר דְטַעֲנַת מְחֵלָה הוּיָא כְּטַעֲנַת רַבִּית וְאַמְנָה
דְבַהֲנִי אִפִּי' הֵיכָא דְהוּמ"ל פְּרַעַתִּי לָא מְהִימֵן א"כ אַמְאִי שְׁתִּיק רַב וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיָּדִי:
נְכַעַת רְאִיתִי לְהָ הַאוּרוּ"ת ז"ל בַּסִּי' פ"ב בְּתַנְמִים סַק"ז דַּק"ל לְסַבְרַת הַחוּמָר דְטַעֲנַת
מְחֵלָה טַעֲנָה מְעַלְיָתָא הִיא א"כ בְּמִלְוָה תוּף זְמַנָּה אַמְאִי גּוֹבִין מְהַיּוֹרְשִׁים בְּלֹא שְׁבוּעָה
וְלֹא טַעֲנִינֵן לְהוּ דִּילְמָא מְחַל וְאַנֵּן בְּעַנְיֵוֹ כְּבָר פְּתִיב' מַה שְׁעֵלָה בְּמַצוּדְתַנּוּ וּמְאִי דְנִיחָא
לִיָּה ז"ל דְמְחֵלָה מְלִתָּא דְלֹא שְׁכִיחָא הִיא וְלֹא טַעֲנִינֵן לִיְתִמִּי כְּבָר פְּתִיב' דְרַש"י וְהַתּוֹס'
פְּשִׁי' לְהוּ דְשְׁכִיחָא מַחִי' טְפִי מְמַכִּירָה וְהַיּוֹתֵר ק' בְּדַבְרֵי ז"ל דְעַיְקָר קו' זוּ הִיא לַס'
הַרְמַב"ן וְבַע"ה תְּדַאמְרִי תְּרַנְיָהוּ דְטַעֲנַת מְחֵלָה מְזַקֶּקַת לְשְׁבוּעָה וְהֵם ז"ל מַפְתַּת הַסּוּבְרִים
דְטַעֲנִינֵן לִיְתִמִּי מְלִתָּא דְלֹא שְׁכִיחָא עֵינֵן בַּס' הַמְּלַחְמוֹת שָׁם גַּבִּי הָדָּ דְשִׁטְר פִּיס וְכַתְבְּתוּ
לְעֵיל גַּם בַּע"ה תְּרִישׁ שְׁעַר ה' וּבַש"ף סִי' ק"ח סַק"ח שְׁכַתְבַּת מְשֵׁם הַרִיטְב"א שְׁזוּהִי דַּעַת
הַרְמַב"ן א"כ לְדִידָהּ הוּא הַדְרָא קו' לְדוֹפְתָהּ וּמְאִי דַּק"ל מְדַמְשְׁבִיעֵינֵן בִּיעֵינֵן הָאֵלְמָנָה שְׁלֹא
מְחֵלָה לָאוּ מְשׁוּם דְפְּשִׁיטָא לִיָּה דְהַרְמַב"ן מְאִרִי דְהֵאִי דִינָא ס"ל פְּדַעַת הַרְמַב"ם
שְׁמִשְׁבִיעֵין יַעֲיֵן אוֹתָהּ שֶׁל"מ דְדִילְמָא ס"ל פְּדַעַת הַטוּר אֶלָּא ר"ל דַּא"נ ס"ל פְּדַעַת
הַרְמַב"ם אֵיכָא לְמִימַר דַּע"י גְּלָגוּל הוּא דְמְשְׁבִיעֵין לְהָ וּמַה שְׁתִּי' עוֹד הָרַב דְהַאֲשָׁה דַּעַתָּה

קרובה אצל בעלה ויש לחוש למחילה לא הבנתי דברי דאם פוננתו ו"ל להשוות דעת הרמב"ן לד' הרמב"ם אפתי לא אפרוק דהרמב"ן ס"ל דבכל ב"ח אי טעין לנה מחלת לי נאמן להשביע את המלנה ולדידי ק' דאמאי לא טענינו לנתמי אם מת לנה תוך הזמן וס"ל דמשביעין את האלמנה של"ם ושל"ם א"כ מאי משני הרב ו"ל דשאני אשה דמקריבא דעתה לגבי בעלה ומ"ש עוד הרב ו"ל דעיקר השבועה של"ם ומגלגלין עליה שלא התפיסה ושל"ם תפסה מלבד דדבר זה לא נמצא לשום פוסק דס"ל דשבועת צררי היא ע"י גלגול ושבוי דשל"ם מחלה היא העיקר עוד בה דבהדיא אמרינן בפ' השולח דף ל"ד ההיא דאתת לקמיה דר"ה אמ"ל מה אעביד לך דרב לא מגבי כתו' לארמלא א"ל מידי הוא טעמא אלא משום דילמא נקטי מידי חי ה' צבאות אם נהניתי מפתונבתי פלום אר"ה מודה רב בקופצת ונשבועה ופירש"י כינון דנשבועה מגבינו לה פתונבתי וכן הוא בירושלמי ה"ה ואם איתא דעיקר השבועה היא על המחילה ותפיסת צררי אינם אלא ע"י גלגול מאי אהניא לה הך שבועה ונהרי עיקר השבוי שלא מחלה אפתי לא אשתבעא א"כ איך הגבי ר"ה כתו' בשבוי הלזו ובשלמא לדעת הרמב"ם איכא למימר דשבועת המחז' אינה אלא ע"י גלגול ועיקר השבועה התפסת צררי אמטו להכי דכינן דעל עיקר השבוי דצררי אשתבעא תסגי לה האי שבועה ותגבה כתו' אלא לפ"ד הרב ו"ל דעיקר השבוי על המחילה דמאי לשלא נשבועה אלא נדאי דליכא למי' הכי ודברי התוס' שלנו קיימין ומ"ש עוד הרב ו"ל דבגוף הפתו' א"א דמחלה דאסור לשחות בלא כתו' ע"ע תק"ל אמאי דאמרי' בפ"ק נערה דל"ו מוחלת כתו' יש לה מזונות או לא יש לה כתו' ב"ד או לא דהכי משפחת לה במוחלת דקיימא גביה באיסור דמשחי לה בלא פתונה ודבר זה נשאל עליו הרי"ף בתשו' סי' מ"ב והתוס' בפ' החובל דפ"ט ע"א בד"ה פל לגבי בעלה נדאי מחלה וכו' וע"ב בד"ה פ' מוכרת פתונה לבעלה וכו' ובמקו' פ' נערה שם ונה"ן בפ' ההלכות שם ונהרי העיטור בדין פתונבות הן הביאו תשו' הרי"ף ו"ל הלזו בקיצור ועיין מה שהארבתי לעיל במערכת אות: (ב) מחילה המוחל לחבירו בקרב לבו אם חייב לקיים מחשבתו עיין בש"ע סי' רי"ב וחו' מ' מקדשים לא גמרינן ע"ש ובגטין די"ח אמרי' כינון דלא קביל עליה אחולי אחיל גביה ע"ש וכן טענו חטים והודה לו בשעורים פטור אף משעורים מדלא תבעיה אחולי אחיל גביה פ' פי' קצת מרבנותא ואלמנה ששהתה כ"ה שנה בבית אלמנותה מחלה פתונה ע"ש סי' קכ"ה וברי' פ' קצת חזקת ג"ש למ"ד ארעא ו'לא פירי דאחולי אחיל גביה ע"ש ועיין לה' מוהרי"מ ט"ח מ"ס ו'ט ו'לקמן במערכת אות ש' מדיני שתיקה מ"ש בעניינותנו סי' בס"ד: (ג) מחילה דאין לשון מחילה מועיל בפקדון או בדבר שהוא בעין אלא לשון נתינה ובחוב שהלנה כבר מוחזק בו הוא דמהני לשון מחילה כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ג ורמ"א וסי' ס"ו ובסמ"ע שם סקט"ו ובמה שהארבתי לעיל בס"ד וצריף לדעת בחוב אם אמ"ל נתון לך מהו.

וראיתי להרב הלבוש בסי' רמ"א דפשיטא ליה דמהני ע"ש גם הרב גו"ר פלל ה' סי' א' פתב פן מדעתא דנפשיה אמנם הרב מוהר"ש צרור ו"ל בספר פרי צדיק סי' ס' פקפק בדבר ולא זכר שר דברי הרב גו"ר אשר הובאו כפ"ר: (ד) מחילה.

קי"ל שט"ח המאחרים פשרים כמ"ש בטוש"ע סי' מ"ג ובמחיל' מאוחרת פתב הרב כנ"הג שם אות י"ד בהג"ה הט משם מהר"א ששון ו"ל דמחילה היא ע"ש ונהרי בני יעקב דף כ"א אע"פ שחלק ע"ד מ"מ לא מלאו לבו לחלוק על זקנו ע"ש.

גם אשׁור להשׁיף סי' נ"ד סקי"א אעפ"י שדחה ראיות הרב מוהרא"ש ז"ל מ"מ לדינא הספים לדעתו: (ה) מחילה שנים שנתקשרו בחיוב בשטר להתחמתן זה עם זה ועמדו ובטלו החיתון וקבע אחד מהם את השטר וא"ל חבירו גם אני אלה ואקבע את השטר כשם שקבעת אתה ואח"ך חזר בו א' מהם אין בקריעת השטר מועיל למחילה אא"כ אמ"ל בפ"י שמחל ואם טען הא' שפך אמ"ל והלה פופר ישבע היסת שמחל לו ויפטר הרב מוהר"י אבן מיגש ז"ל בתשו' הנדפסות מחדש סי' נ"ח ועיין בפ"ק דקידושין דף י"ו דקאמר תלמודא ולימא ליה באפי תרי זיל וכו' והיינו מדין מחילה ע"ש בתוס' וברפ"ק דסנהדרין דף ה' בד"ה צריכה קנן וכו' ובתשו' הרב מוהרח"ש ז"ל ח"ב סי' ד' ונלע"ד ראיה נכונה דקריעת השטרות אין בה מועיל מדקי"ל דמקבל מתנה שהחזיר השטר לא נתבטלה המתנה ומ"ל החזירו ומ"ל קרעו ועיין בהכנ"הג סימן רמ"ג אות י"ז בהג"ה: (ו) מחילה ראובן נשתדף עם בת יתומה ונדר לה מוהר כמשפט הבנות וקצבו זמן מוגבל לפרק הפנס גם עשו קנס סף מה למתחרט אשר יעלה עפ"י הדין כמנהגנו פה מתא יע"א ועמד ראובן המשודף והפקיד ביד משודכתו איזה חפצים וצמידים על ידיה ופשט לו את הרגל עיר ועיר ועברו זמן זמנם זמניהם פלה קציר וכל הקצים פלו ועדיין לא בא ועמדו הב"ד וכתבו לחכם שבפפרי' אם המצא ימצא ראובן להזמינו לפני הב"ד או יפרע סף הקנס ואם לאו יפנס לחופה ועמד לפני חכם שבכפר ושאל ממנו להרחיב לו איזה זמן ואם באולי יעבור הזמן ולא יבא להפנס לחופ' הרי הוא מוחל לה מעכשיו כל אותם חפצים שיש לו אצלה ואע"פ שהמחילה אינה צריכה קנן לאלומי מלתא קנינו מידו והנה בעלתה עבר קנין פלה חורף ולא בא אל ביתו עמד השואל ושאל אם זכתה הבת באותם החפצים והצמידים או לא.

יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בדרך קצרה שיבנר לו האדם מודעא היו דברינו כי ראש המדברים בענין זה הוא הרא"ש המעוז ז"ל בתשו' בכלל צ' סי' י"ו והובאה בטור ח"מ סוף סי' ע"ג בלשון צח כי שאול נשאל במי שמשפן חפץ אצל חבירו וכשפא לפדותו אמ"ל אתה מחלתו לי השיבו כי לא הנה הדבר ע"י קנן ע"ז השיב הרא"ש דאי מהא לא אריא דמחילה אצ"ק אלא הא מיהא דלא שייך לשון מחי' אלא בחוב שיש לו אצל חבירו אבל מי שיש לו לאדם חפץ אצל חבירו וא"ל אני מוחל לה החפץ אינו פלוס עד שיאמר לו אני נוהנו לה עכ"ד: .

וראיתי להרב"ח ז"ל שכתב ע"ז א"כ לפי"ז כ"ש בקרקע דלא מהני לשון מחילה וקשה לזה הא דאמרי' בפ' חזקת דמ"א דרב ענן שקל בינדקא בארעיה אול הדר גודא בארעיה דחבריה אתא לקמיה דר"ן א"ל וכו' אמ"ל והא אחיל דאתא וסייע בגודא בהדאי א"ל מחילה בטעות היא ואת גופה וכו' כי היכי דאת לא ידעת הכי נמי איהו לא ידע והו"ל מחילה בטעות וכו' אלמא אי לאו דמחילה הו"א זכה בה שפיר וע"ע מה שתי' ולענ"ד א"י למה שתיירץ הרב ז"ל דע"כ ל"ק הרא"ש ז"ל דלשון מחילה בדבר שהוא בעין לא מהני אלא כשהחפץ הוא ביד הנפקד דאתא לידיה בתורת שמי' אמטו להכי פיון דאפתי ברשותיה דמריה קאים סבר לה מר דל"מ ביה לשון מחילה אבל פשהוא בונה ומכניס בשלו וקא מחיל ליה פשיטא דמהני דהו"ל כמי שמסר לו החפץ בידו ואמ"ל מחול לה דפשיטא דמהני ואפילו בעקימת שפתיים כי אמ"ל לה חזק וקני קנה וכמו שפי' רשב"ם שם ע"ע ומעין דוגמא הא דתנו בהחובל דף צ"ג קרע פסותי חייב ע"מ לפטור פטור

ואוקמינה לה פיון דאמתא לידיה בתורת שמירה לא מיפקע חיוביה בדבורא בעלמא אבל
פי אמתא לידיה בתורת קריעה מעיקרא פטור ע"ש בפירש"י ז"ל ומה שהארבתי בזה
בקונט' חיים וחסד במערת שורים בדרוש רב תמא ז"ל בס"ד ועיין לה' גו"ר ז"ל ח"המ
פלל ג' סי' מ"ו ומ"ז שהביא דברי הב"ח ותיגרץ בענין אחר: איברא דבעיקר דינו של
הרא"ש והטור נראה שאין זה דעת רבינו ז"ל דבפ"ה מה' מכירה די"א פתב ונ"ל יש
דברים שאצ"ק וכו' וכן המוחל לחבירו חוב או פקדון שיש לו בידו וכו' עכ"ל אלמא
דס"ל דחוב ופקדון פי הדדי נינהו ובתנניהו מהני לשון מחילה ועלה בדעתתי קלה פמות
שהיא דפקדון דכתב רבינו דומיא דחוב דהיינו שהפקיד אצל בע"ה מעות בלתי קשורים
או קשורים בקשר שאינו של קיימא או אצל חנוני דבכ"הג שרי להו מרייהו להשתמש
בהם כמ"ש בטוש"ע סי' רצ"ב ס"ז ע"ש וכינן דשרו ליה רבנן להשתמש בהם קמו ליה
ברשותיה ואיפא מ"ד דמה"ט חייבין אפילו באונסין פדאי' בפרק המפקיד דמ"ג הא מיהא
לר"ן דהיה הנאה הוי כש"ש ואם נשתמש בהם הוי פלוה ע"ש לפי"ז אע"פ שלא
נשתמש בהן עדיין חשבינן להו פחוב לגביה להאי מלתא דמהני בהו לשון מחי' ורבינו
שני מיני חוב קאמר חד דאמי לידיה בתורת הלואה וחד דאמי לידיה בתורת פקדון ע"ד
שנתבאר וכ"הג אמרי' ברפ"ק דסנהדרין אהא דתנן התם הודאות והלואות אע"ג
דמתנניהו ענין הלואות אמר תנא מיני הלואות קאמר חד עדי הלואות וחד עדי הודאות
ע"ש: אלא שראיתי להסמ"ע שם ובסימן רמ"א סק"ו שפתב בפשיטות דמעות בעין ל"מ
להו לשון מחילה ונדחק בלשון מור"ם דלא שלל אלא חפץ משמע דמעות ל"ש אהו
לידיה בתורת חוב או בתורת פקדון מהני בהו מחילה ואחריו נמשך הרב"ח ולא ידעתי
דמה יענה למ"ש רבי' בה' מכירה אשר הונף ואשר הורם ועיין להט"ז ומ"ש עליו הרב
המגיה ובהש"ף מ"ש בזה: וראיתי להגאון מוהריק"ו שןרש צ"ד ענף רמ"ד שהשיג על
מי שסובר שאם היו לו לאדם חפצים אצל חבירו ואמ"ל אני מניח אותם החפצים לה
דמהני כמו מחי' וע"ז תמה עליו דבדבר שהוא בעין לא שייך ביה לשון מחילה וכתב שכן
יש לדקדק מדברי רבינו בפ"ג מה' זכיה דין ב' שפתב מחל לחבירו חוב שיש לו עליו
או נתן לו הפקדון וכו' מדכתב גבי חוב לשון מחילה וגבי פקדון לשון נתינה משמע דס"ל
דבדבר שהוא פקדון ברשותא דמריה איתיה ול"מ לשון מחילה אלא נתי' ע"ש: וראיתי
להרל"ם שהביא תשו' הרא"ש הלזו ודקדק מלשון רבינו דס"ל פנוניה וכו' שדקדק
מוהריק"ו אע"פ שלא הזכיר על דל שפתיו תשו' הרא"ש ולא דברי הטור גם הרל"ם לא
הביט מ"ש בתשו' מהריק"ו שדקדק פן מדברי רבינו פמדובר והביאה מרובב"י סי' רמ"ה
והיה העלמ' נהדר ק"ל ממ"ש בפ"ה מה' מכירה וכדוקיין ותי' דרבינו בה' מכירה לא
נחית לעיקר דין דהקנאה כיצד הוא נקנה אלא לענין שאצ"ק אבל בה' זכיה דעסיק בדין
הקנאה דייק שפיר בלישניה ונקיט מחי' בחוב ונתינה בפקדון וסוגייתא בנדפא עדיפא
ע"ש: והמש"ל ז"ל לא הזכיר דברי הרא"ש והטור שהביא הרל"ם אלא תשו' מהריק"ו
ומה שדקדק מדברי רבינו פמדובר ע"ש ורואה אני שאין דקדוק זה פלל שהרי כ' רבי'
בפ"א מה' טוען דין ב' וז"ל הטוען מטלטל על חבירו וכו' או שא"ל אמת שהיו לה אצלי
אבל מחלת לי בהם או נתתם לי או מכרתם לי וכו' עכ"ל הדי דשתף הרב ז"ל מחי'.

בהדי מכי' ונתינה ובמטלט' שהם בעין ע"ש וראיתי למוהרשד"ם בח"מ סי' שצ"ו שבתוך
דבריו הביא מה שתי' הרל"ם משם שאלו דבר ז"ל והשיב ע"ז הרב זה היה אפשר לומר

אם היתה צריכה אבל בכאן א"צ לזה דשפיר קאמר בין בחוב בין בפקדון משום דפקדון הויא דומיא דחוב דליתיה בעיניה אף פקדון דליתיה בעין דנשרף או נאבד וקמ"ל אע"ג דכשפא לידו בא בתורת פקדון ונהו סא"ד דלא שייך ביה לשון מחילה קמ"ל דשייך שפיר דע"כ לא אמרי' דלא שייך לשון מחילה בפקדון ה"מ פשהפקדון בעין אבל כשאינו בעין הוי דומיא דחוב ושייך ביה שפיר לשון מחיל' עכ"ד ו"ל ולפ"ד ז"ל יכולני לפתור דמ"ש רבי' בה' טוען גבי מטלטלין מחלת לי או מכרתם לי וכו' לצדדין קאמר נאבדו או נשרפו דליתנהו בעין ודמיהו אית לה גבאי והא מחלת לי בהם או אפתי איתנהו בעין ונתתם לי או מכרתם לי דבליתנהו בעין פיון דלא קנימי אלא לדמי שייך שפיר בהו לשון מחילה וכמ"ש הרב מוהרשד"ם ז"ל וכדכת' אלא שאני חמיה על ה' מוהרשד"ם פיון דלא מתרצו דברי רבינו אלא באוקמתא דנאבד או נשרף ודאי אין לה דוסק גדול מזה ואי' כ' אבל בכאן א"צ לת' זה וכו' דהרואה יראה דאין לה דוסק יותר לפרש דברי רבי' באוקמתא ותו קשה דניחוי אנו האי נפקד היכי דמי אי דמפקיד ונפקד מודו דנאבד או נשרף א"כ מאי בעי תו נפקד לגביה נאלא במפקיד מכחישו במאי עסי' אלימא בש"ח א"נ בש"ש פיון שנשרף אין לה אונס גדול מזה ואי בשואל דחייב נמי באונסין אין דרף רבינו ז"ל לכתוב פקדון על השואל אלא עכ"ל דמייירי בהתנו עמו להתחייב ומודה ומחלה לו מחול א"נ לפוטרו משבועת השומרים דהיא שבו' דאורייתא ובנדאי שזו היא דרף רחוקה ודחוקה בדברי רבי' וכעת מצאתי להרב מקור ברוף סוף סימן נ"ח שעמד ע"ד רבינו דה' מכירה וה' זכירה וה' טוען והניחם בצ"ע: ובפרק מי שאתא דע"ד אהא דאפליגו רבנן ורשב"ג באומר לאשתו ה"ז גיטף ע"מ שתתן לי אצטליתי ונאבדה רבנן סברי אצטליתו דוקא קאמר רשב"ג א תתן לו את דמיה מיייתי עליה הא דבעי ר' אסי מר"י הרי זה גיטף ע"מ שתתן לי ק"ק וזו וחסור ואמ"ל מחול לה מהו וכו' הק' ה' מוהראנ"ח בתשו' סימן קל"ד דרי"ט ע"ג פיון דמצדד אצדודי בפלוגתא דרבנן ורשב"ג אמאי לא נקט בע"מ שתתן לו אצטליתו דקנימי בה רשב"ג ורבנן ונייד מאצטלית ונקט ק"ק וזו ע"ש הן אמת דעיקרא דמתני' התם באומר לה ע"מ שתתן ק"ק וזו וחסור מיייתי רשב"ג מעשה בצידו בא"ל ע"מ שתתן אצטליתי ועוד דבגמ' פריף מאי תנא דקאמר ומעשה אהא משני שפיר דחסורי מחסרא וכו' ואיפא למימר דרב אסי נקט ס' הבעיא דידיה במאי דתני מתניתין בהדיא ולא במאי דמחסר אלא דחיליה דהרב ז"ל פיון דצדדי הבעיא קנימי אליפא דרשב"ג ורבנן טפי הו"ל למנקט אצטלית דפליגי בה רבנן ורשב"ג: והרב מוהר"ם שיף ז"ל בחי' לשם תי' וז"ל ונ"ל דלשון מחילה לא שייך בדבר שהוא בעין והול"ל נתונים לה מהו עכ"ל ולא ידעתי מה היתה חסר לרב אסי אם היתה אומר וחסור ואמ"ל נתונים הם לה ולמנקט האצטלית דקנימי בה רשב"ג ורבנן ואם דעת הרב ז"ל דתלמודא מלתא אגב ארתיה קמ"ל האי דינא דבדבר שהוא בעין לא שייך בו לשון מחילה קשה לשמוע ובעיקר דבריו אני תמיה דאצטלית דקנימי בה רשב"ג ורבנן היא בנאבדה ובנאבדה ליפא מ"ד דלשון מחילה ל"מ וכמ"ש ה' מוהרשד"ם ז"ל ואם במתחייבת לתת לו אצטלית הא ודאי מהני לשון מחילה וראיה מהו דתנא התם האומר לחבירו קונם פי אתה נהנה לי אם אי אתה נותן לבני פור חטים וב' חביות של יין וחסור ואמר מחולים לה אמרו חכמים אף זה א"צ להפר ע"פ חכם אלא אומר הריני פאילו התקבלתי ע"ש אלמא אע"ג דחטים דבר שהם בעין מהני בהו לשון מחילה וטעמא דע"כ לא קאמרי ה"א"ש וחסור וחסור ורשב"ג

לדעת הר"ם וְהַרְבּ מוהרשד"ם דְּלֹא שְׁיִיף לְשׁוֹן מַחִי בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּעֵין אֱלֹא בְּחַפְזָא שֶׁהוּא שֶׁל בְּעֵלְיוֹ וְהַפְקִירוֹ אֲצֵל חֲבִירוֹ דְּמַעֲיָקְרָא דִּידְהוּא הוּא אֲבָל בְּכ"ה ג שֶׁהוּא לְהַתְחַיֵּיב בְּאִיזָה חַפְזָא אִם אִמ"ל מְחֹל לָהּ פְּשִׁיטָא דְמַהְיֵי פִינּוֹן דְּאִינוּ בְּעֵין וְלִיכָא מֵאֵן דְּפְלִיג בְּהָא וְאִם הַפְּנוּגָה בְּאַצְטְלִית שֶׁהִיא שְׁלוֹ וְהָרִי הִיא בְּעֵין יִתְקַיְיֵמוּ דְּבָרֵיו ו"ל וְעֵינּוּ בְּה' הַמְבִי"ט ו"ל ח"א ס"י ר"ה וְס"י ש"י דְּשֶׁלֹא נִסְתַּיֵּיעַ מִדְּבָרֵי הָרָא"ש וְהַטּוֹר גַּם הָרַב מוהרשד"ם ו"ל לֹא הִבִּיא דְּבָרֵי מוהרִיק"ו ו"ל הִלְלוּ וְע"ע בְּסַמ"ע ס"י ס"ו סְקַט"ו וְלִקְמָן ית' עוֹד בְּס"ד: וּבַפ' הַבִּית וְהַעֲלִיָה דָף קי"ז אֵהָא דְחַנּוּן מִי שֶׁהָיָה קְוַתְלוֹ סְמוּךְ לְגַנַּת חֲבִירוֹ וְנִפְל וַא"ל טוֹל אֲבָנָה וַא"ל הַגִּיעוּף אֵין ש"ל ר"ל בַּע"כ שֶׁל בַּעַל הַגְּנֵה מִשְׁקַבֵּל עֲלָיו אִמ"ל טוֹל יִצִּיאוּתִיהָ וְאֵין אֲטוֹל אֵת שְׁלִי אֵין שׁו"ל ע"ש וְהָרִי אוֹתָם הָאֲבָנִים הֵם חַפְזָא בְּעֵין וְהִכִּי מַהְיֵי בְּהוּ לְשׁוֹן הַגִּיעוּף שֶׁהוּא גְרוּעַ מִלְשׁוֹן מְחֹל לָהּ אֱלֹא ש"מ דְּדוֹקָא הִיכָא דְאָתוּ לִידְהוּא דְנִפְקֵד בְּתוֹרַת שְׁמִירָה אוֹ בְּתוֹרַת מִשְׁכּוֹנָה אֲבָל הִיכָא דְאָתוּ לִידְהוּא שֶׁלֹא בְּתוֹרַת מִפְקִיד אֱלֹא מִמִּילָא ע"י נְפִילָה וְכִינְצָא מַהְיֵי בְּהוּ לְשׁוֹן מַחִי וְכִהִיָּא גְוָדָא דְבָנָה רַב עָנּוּן בְּאַרְעָא דְחֲבָרִיָה דְסֵא"ד פִּינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא כִּי אֲתָא לִידְהוּא בְּתוֹרַת מַחִי הוּא דְאֲתָא לִידְהוּא מִמָּה שְׁפִייעֵיָהּ בְּבָנִין הַגְּוָדָא וְרַב נַחְמָן מוֹדֵה וְאֲזִיל בְּהָא אֱלֹא דְאֲתִי עֲלָהּ דְטוֹעָה בְּדַעְתּוֹ הַמְּסִיעֵי מְרִיָה דְאַרְעָא וְעֵינּוּ בַחִי הַרְמ"ה בַּפ' חֲזַקַת ס"י מ"ג וּמ"ד ע"ש אֱלֹא דְלַעֲנָן אִם בָּא לְחִזּוֹר בַּעַל הַגְּנֵה דְאֵין שׁוֹמְעֵין לוֹ דְזָכָה לוֹ חֲצִירוֹ אֱלֹא מִשׁוּם דְאֵיכָא לְמִי אֲשַׁתְמוּטִי קְמַשְׁתְּמִיט מַנְיָה וְכַע"י דְפְנִינָהּ מִדְּקַתְנֵי הִילָף יִצִּיאוּתִיהָ ע"ש אֲבָל כָּל אֵימַת דְלֹא חִזַּר בּוֹ קָנָה שְׁפִיר בְּלִשׁוֹן מְחִילָה וְלֹא מִדִּין חֲצַר וְעֵינּוּ בְּמִקְוֶצֶת לְשֵׁם וּבְדָבָרֵי רַבִּינוּ בַּפ' ג מַה' שְׁכָנִים וּבַמ"א הָאֲרַכְתִּי בְּזָה בְּמַעֲרַכַת אוֹת פ' מִדִּין פּוֹעֵל בַּה"ר שׁו"ר לְמוֹהֲרֵי"ף שְׁנַרְגָּשׁ בְּהָא דְרַב עָנּוּ: וְהִנֵּה הַגְּאוֹן מוהרִיק"ו ו"ל רְצָה לְהוֹכִיחַ דְּבַר זֶה דְאֵין לְשׁוֹן מַחִי מוֹעִיל בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּעֵין מַמְאֵי דְאַמְרֵי בַּפ' ק דְקִידוּשֵׁין דָּף י"א תְּנָא וְקוּנָה אֵת עֲצָמוֹ וְכו' וּבִשְׁטַר וּפְרִיָה שְׁטָרָא לְמ"ל וְלִימָא בְּאַפִּי תְרִיזִיל וּמִשְׁנֵי זֹאת אוֹמְרַת ע"ע גּוֹפּוֹ קְנוֹי לוֹ מִשְׁמַע פִּינּוֹן דְּגּוֹפּוֹ קְנוֹי לוֹ לֹא מַהְיֵי בְּהָא לְשׁוֹן מְחִילָה דְּדוֹקָא לְמֵאֵי דְסֵא"ד מַעֲיָקְרָא דְאֵין גּוֹפּוֹ קְנוֹי וְאֵין לוֹ עֲלָיו אֱלֹא שְׁעָבוּד בְּעֵלְמָא הוּא דְשִׁיף לְמִימַר לִיהָ בְּאַפִּי תְרִי זִיל אֲבָל לֹא כְּשֶׁגּוֹפּוֹ קְנוֹי לוֹ דְדָמִי לְמָמוֹן שֶׁהוּא בְּעֵין דְלֹא שְׁיִיף בְּהָא לְשׁוֹן מְחִילָה כְּדַפְרֵישִׁית עַכ"ל וְנִרְאָה לַע"ד דְּמַדְבָּרֵי רַש"י שֵׁם לֹא מִשְׁמַע הִכִּי אֱלֹא דָאִם אֵין גּוֹפּוֹ קְנוֹי הו"ל כְּחוּב לְגַבְיָה דְעָבַד וּבְחוּב שְׁיִיף מְחִילָה אֲבָל אִם גּוֹפּוֹ קְנוֹי לֹא שְׁיִיף לְשׁוֹן מַחִי אֱלֹא לְשׁוֹן שְׁחָרוּר כְּמוֹ עָבַד כְּנַעֲנֵי דְגָמַר מֵאַשָּׁה וְה"ט דְּבִשְׁלָמָא חוּב מָמוֹן שְׁנִיתָן לְחַזְרָה מִדַּעַת הַמְּלָנָה שְׁיִיף בְּהָא לְשׁוֹן מַחִי אֲבָל דְּמִי הָעָבַד לֹא נִיתָן לְהַחֲזֵרָה מִדַּעַת רַבּוֹ אֱלֹא עַל שְׁעָבוּד גּוֹפּוֹ נִיתָן הַמָּמוֹן וְהָרִי גּוֹפּוֹ קְנוֹי לוֹ וּמְכוּר לוֹ לַעֲבוּדָתוֹ לַז'.

שְׁנִים וּבְכ"ה ג לֹא שְׁיִיף לְשׁוֹן מַחִי וּמַצָּאתִי אוֹן לִי מִתְּשׁוֹ הַרְשָׁבָא ח"ג ס"ד שְׁנִשְׁאֵל בְּמוֹחַל מִשְׁכּוֹנָה שְׁיִישׁ לוֹ עַל חֲבִירוֹ אִי מַהְיֵי בּוֹ מְחִילָה וְהַשִּׁיב כָּל שְׁאֵין גּוֹפּוֹ קְנוֹי לוֹ מַחִי מַהְיֵיָא בְּהָא כְּדָמַר בַּפ' ק דְקִידוּ' ע"ע גּוֹפּוֹ קְנוֹי כְּלוֹמַר דְּמַכִּירָה לְיוֹמִיָה הוּא כְּעָבַד דְּעֵלְמָא דְאֵי לֹא לִימָא לִיהָ בְּאַפִּי תְרִי זִיל וְאֵע"פ שְׁמַגְרַע פְּדִיוֹנוֹ וְיִנְצָא מ"מ פִּינּוֹן שְׁאֵין לְאֲדוֹן עֲלָיו שׁוּם מָמוֹן אֱלֹא עֲבוּדַת ש"ש הַמְּקַח שֶׁל עֲצָמוֹ הוּא וּבְכַע"י גַּט שְׁחָרוּר כְּעָבַד וְכו' עַכ"ל וְכֵן בְּקִדְשׁ חֲזִיתִי לוֹ בַחִי לְשֵׁם שֶׁהָק' ו"ל דְּהִיכֵן מְצִינוּ קְנִין מַעֲשֵׂה יָדָיו שְׁאֵינוּ יְכוּל לְמַחְלוֹל בַּע"פ וְתִי מִשְׁם הַרְמְב"ן ו"ל דַּב' קְנִינִים בְּעָבַד א' קְנִין מָמוֹן הוּא מַעֲשֵׂה יָדָיו וַא"ל קְנִין אִיסוּר וְכו' לְפִיכָה אִמ' שְׁאָף ע"ע יֵשׁ לוֹ לְרַבּוֹ קְנִין אִיסוּר שְׁהָרִי מִתִּירוֹ בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית

ואין קנן איסור נפקע בלא גט בין באישות בין בעבדות ולכן הרב שםחל על גרעונו אין גרעונו מחול אלא שצריך גט שחרור וכו' ע"ש ואי הנה ס"ל כדעת מוהריק"ו מאי ק"ל הרי מעשה ידיו הווי פמעות בעין דל"מ בהו לשון מחי וגם לפי מה שתי דמעשה ידיו ודאי איתנהו למחני' אלא שאתה בא לאנסרו בשפחה פנענית אין קנן איסור נפקע בלא גט שחרור כמו גבי אישות: ולעין אם המלנה תפוס במשכון ואמ"ל ללנה הריני מוחל לה החוב ורצה לחזור בו שלא להחזיר המשכון כיון שגופו של משכון קנוי למלנה מדר"י דאמר ב"ח קונה משכון ואע"ג דהתם במשכנו שלא בשעת הלואתו הא מיהא אהני להיות קנוי לו קצת שאין החוב נמחל בדברים בעלמא וכדאמרין בפ"ק דקידושין המקדש במלנה שיש לו על אחרים ע"י משכון שהיא מקודשת וע"ש בפירש"י ותוס' שם וכ"ה לשון רבי' בפ"ה מה אישות דין כ"ד ע"ש ומצאתי בשיטה לא נודע שם מחברה בקידושין במ"ד לדרך י"ו אהא דאמר רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי שכתב ונ"ל ומבעיא לן מלנה שיש עליה משכון ומחל לו הלואתו אם יכול לחזור בו כל כמה דתפיס ביה במשכון מי אמרין גוף המשכון קנוי למעותיו או"ד לא דמי דעבד זכי ביה בתורת מכירה ומשתמש בגופו משא"כ במשכון שאינו אלא ערבון על מעותיו ואם מחל מעותיו פקע ליה שעבודו ומה"ט בתרא מסתברא ליה למורי נר"ו שאינו יכול לחזור בו עכ"ל ולפ"ד ז"ל מוציאין משכונו של לנה מיד המלנה בע"כ של מלנה וכן ראיתי להמרדכי בפ"ק דסנהדרין סי' תרפ"א שכתב שגשאל רבינו מאיר על המוחל חוב לחבירו ותפס במשכון והשיב דמחי מעליה היא ומהך דע"ע אי לא דגופו קנוי סגי בדאמר ליה זיל ע"ש בדברי הרב ז"ל שכתבנו וכן פוסק מורם סי' רמ"א ב' וכתב הסמ"ע ז"ל וצריך להחזיר לו המשכון ר"ל שכופין את המלנה להחזיר לו משכונו וכדכתי' בענינו ועיין במה שהארכתי בזה לעיל סי': אלא שפעת ראיתי להריטב"א בחי' לקידושין במ"ד לדרך ח' אהא דאמר' התם קידשה במשכון דאחרים מקודשת כדר"י דאמר ב"ח קונה משכון שכתב ונ"ל פירוש לענן שאינו נעשה מטלטלי אצל בניו וכו' וה"ה דלא סגי ללנה במחילת החוב עד שייחזיר לו משכונו כדאיתא לקמן בפרקין עכ"ל ולשם גבי הא דאמר' הכא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי וכו' כתב ונ"ל ואגב ארחין שמעי' מהכא דמחילה אצ"ק מיהו פשיש בה קנן הגוף דמלנה על המשכון לא סגי ליה במחני' פדכתיבנא לעיל וכדבעינו למימר לקמן פה קבלתי פי' שמועה זו מפי מורי רבינו נר"ו עכ"ל הא מיהא ס"ל דבקנן מועיל שהקנן מקנה לו החפץ שהוא ממושפן אצלו וכ"ש אם החפץ ביזו ומחל לו עליו הלנה דנדאי קנה אותו וע"כ ל"ק הרא"ש דלא שייך לשון מחי בדבר שהוא בעין אלא במחני' גרידתא אבל ע"י קנן פשיטא דמהני דאלימא מלתא דקנן כדאמר' בר"פ הכותב גבי דין ודברי' אין לי בנכסיה דאי קנו מידו מגופה של קרקע קנו מידו וגדולה מזו כתב הרשב"א בתשו' והביאה מרן בב"י סי' י"ב וסי' רמ"א והיא לוי נדפסה בח"ג סי' ה' דאע"ג דלשון מחי לא שייך בקרקע אם קנו מידו קנה ע"ש וע"ע בח"ב סי' ש"א דאע"ג דקי"ל דקרקע אינו נקנה אג"ק אפ"ה קנן מהני שההקנן מתקן הענין ע"ש וכן מצאתי לו בחי' בפ' חזקת דף מ"ג אהא דאמר התם הב"ע בכתב לו ד"וד אין לי וכו' כמו שהובא במקו' לשם ומעתה ת"ם אני על הרב פרישה בסי' מ"ג שעמ"ש הרא"ש דבחפץ שהוא בעין לא שייך בו לשון מחילה כתב הוא ז"ל ונ"ל נראה דאפי' קנו מידו ע"ז לא מהני עכ"ל ודבריו אלו הפך דברי הרשב"א דס"ל דאפי' בקרקע דחשיב טפי בעין ס"ל דמהני קנן ובחפץ הוכחתי

מדברי הריטב"א דמהני ע"י קנן וכן מצאתי להריטב"א בפרק חזקת שפתי בפרוש דבקרקע מהני לשון מחי היכא שקנו מידו כמ"ש הכנ"הג סי' רמ"א אות מ"ג בהגהב"י ע"ש וראיתי לה' מוהרשד"ם ח"מ סי' רע"ח שהביא תשובת הרשב"א שהביא מרן בב"י ואח"כ פתב וז"ל ולעד"ן שתשובת הרא"ש חולק ונדעתי שאפ"י קנן אינו מועיל וכו' ונהדר ק"ל מהר"ד פ' הכותב ותי' ע"ש ואהמ"ר אינו מתקבל וכבר הושג מהרב פרח מט"א ח"ב סי' צ"א ובהס' פמה עלה דשנים הם בס' זו שהקנן מועיל וכן העלה ה' מוהר"ח ש בח"ב סוף סי' ד' וכתב דאי איכא מאן דפליג אילי אלא בקרקע דלא שניף ביה תפיסה אבל במטלטלין טלין דשניף בהו תפיסה פשי דהרא"ש ומהרי"קו ודעמיהו מודו דמחי ע"י קנן מהניא בהו ע"ש וע"ע להרב ז"ל סי' ס"ג דף צ"ו הולך ואור פדברים האלה ע"ע וכן העלה ה' תורת חסד סוף סי' רע"ז ע"ש ובהגה"ה לשם וע"ע לה' זרע אברהם ח"המ סי'.

ולה' אורים גדולים לימוד קל"ט ונהרב דבר משה ח"מ סי' ה' דף ג' נכעת מצאתי להרשב"ש ז"ל סי' רע"ז שבתוף דבריו הביא תשו' הרא"ש ז"ל שהביא הטור ע"ש ועיין בס' בית אברהם ז"ל ואין פאן מקום להאריך נאמן הדין שנתפוננתי קצת מדברי האלהים האדירים האלו ת"ל.

וע"ע במוהר"י חנדאלי ז"ל דף קי"ט: ולענין דינא נראה דקי"ל כמ"ד דע"י קנן מהני שפיר לשון מחילה פדברירנא וכ"ש דתפוסה היא איברא שאני מסופק במ"ש בשטר ואעפ"י שפתי' איצ"ק לאלומי מלתא קנינו וכו' ולפי האמור מחילה בלאקנן מגן שניא לדבר שהוא בעין פמו שנתברר וכבר ראיתי להרב תורת חיים ח"ג סי' ס"ג שגם הוא ז"ל עמד ע"ד הרא"ש דס"ל דאין המחילה מועלת בדבר שהוא בעין ע"ש: (ז) מחילה קי"ל מחילה איצ"ק כמ"ש בטור ש"ע סי' י"ב ע"ש וכתב הטור שם בשם ה"ר ישעיה דמה שצריך הקנן ונקא במידי דמצי למהדר ביה פגון וכו' במחול לה ותפיס שטרא אבל במחול לה ולא תפיס שטרא איצ"ק וא"א הרא"ש ז"ל לא חולק עכ"ל אמילתיה דנ"מ קאי דאסיקנא פשרה צריכה קנן ועיין בפרישה ועיין מ"ש מרן ז"ל בב"י ואני תמיה מהא דאמר שמואל המוכר שט"ח לחבירו וחסור ומחלו וקי"ל דאין אותיות נקנים אלא בכתו"מ פדאי' בהספינה דמ"ו ונתבאר בטוש"ע סי' ס"ו ע"ש וכיין דשטרא בינד לוקח א"כ היכי מחיל ומאי אהניא ליה מחילתו פינו דלא אהדר ליה שטריה ומריש הנה אמיןא דה"ר ישעיה ז"ל סבר לה פדעת הרי"ף וסיעת מרחמוהי ז"ל דאם הקנה המוכר את השטר ללוקח באג"ק תו לא צריך כתו"מ ועיין בש"ע שם בס"י י"א ומור"ם שם א"כ משפחת לה דמכר השטר באג"ק ואפתי שטרא בינד המוכר וחסור ומחלו ללנה ואהדר ליה שטרא בהא קאמר שמואל דאם מחלו מחול וכד דייקנא אשפכנא דא"א לומר פן מפמה אנפי חדא דא"כ לא מתוקמא מלתיה דשמואל דאמרו דאם מחלו אלא פשפכר לו את השטר בקנן אגב קרקע אבל אם מכרו בכתי' ומסי' דשטרא נפק מתותי דיה דמלנה אם מחלו אינו מחול והו"ל לשמואל לפרש דבריו ולא למסתם סתומי ועוד בה מהא דאמרי' בקידו' דמ"ז המקדש בשט"ח רמ"א מקודשת וחכ"א אינה מקודשת ובעי תלמודא למימר דפליגי בדשמואל דר"מ דאמר מקודשת לית ליה דשמואל וס"ל דאינו יכול למחול ורפנן ס"ל פשמואל דמצי מחיל אמטו להכי אינה מקודש' דלא סמכא דעתא דמימר אמרה דילמ' הדר ומחיל ע"ש והא התם ע"כ בדמסר לה השטר בשעת

הקידושין מניירי דבִּהְכִי מְקַדְּשָׁה וְאִפִּי"ה לְמֵאן דְּאִית לִיה דְּשְׂמוּאֵל אֵינָה מְקַדְּשָׁת מְשׁוּם דְּאֶפְתִּי מְצִי מְחִיל וְאִמְאִי וְהָא מְפִינן דְּשִׁטְר גַּפְק מְתוּמִי יְדִיָּה תוּ לָא מְצִי מְחִיל וְלִיפָא לְמִימַר דְּהֶתֶם נְמִי בְּדַהֲקָנָה לָהּ הַשִּׁטְר אַג"ק וְאֶפְתִּי שִׁטְרָא בְּרִשׁוּמִתָּיָה קָאִי וְקִדְּשָׁה בְּהֵיא הַקְּנָא' דַּאג"ק חֲדָא דְּעֵיקָר קִנְנָן אַג"ק בַּק"ס וְק"ס מְדִין חֲלִיפִין וְקִי"ל דְּאִין אִשָּׁה נְקִינִית בְּחֲלִיפִין פְּדִאיִתָּא הֶתֶם דָּף ו' ע"ש וְעוּד דִּלְפ"ז לָא מְתוּקְמָא הֵךְ בְּרִיִּיתָא דַּחכ"א אֵינָה מְקַדְּשָׁת אֲלָא בְּקִדְּשָׁה בִּשְׁט"ח בְּקִנְנָן אַג"ק דְּאֶפְתִּי שִׁטְרָא תוּמִי יְדִיָּה דְּמִלְּוָה אֲבָל בְּקִדְּשָׁה בִּשְׁט"ח ע"י כְּתוּ"מ אִפִּי' לְרַבְּנָן מְקַדְּשָׁת פִּינּוּ דְּתוּ לָא מְצִי מְחִיל וְכַרְיִיתָא סְתָמָא מְתַנְיָא וְחכ"א אֵינָה מְקַדְּשָׁת וְתוּ דְּמַעֲיָקְרָא בְּעֵינָן לְמִימַר דְּפְלִיגִי בְּפְלִגְתָּא דְּר' וְרַבְּנָן דְּר' סָבַר אוֹתִיּוֹת נְקִנּוֹת בְּמִסְרָה וְכוּ' אֲלָמָא דְּאֵיִירִי הַבְּרִיִּיתָא בְּמִסַּר לָהּ הַשִּׁטְ"ח בְּשַׁעַת הַקִּדְּוִשִׁין וְה"נ פִּי הֵדֵר וְאָמַר דְּפְלִיגִי בְּדְּשְׂמוּאֵל ע"כ דְּאֶפְתִּי פְּדִקָּאִי קָאִי בְּמִסַּר לָהּ הַשִּׁטְ"ח וְלָא דְּהַשְׁתָּא נִיִּיד וּמוֹקִי לָהּ בְּדִלָּא מְסַר לָהּ הַשִּׁטְר אֲלָא דְּהַקְּנָה לָהּ הַשִּׁטְר בַּאג"ק וְאִם נֹאמַר עוּד דְּה"ר יִשְׁעִיָּה ז"ל מְפָרִישׁ בְּטַעַמ' דְּמִלְּתִיָּה דְּשְׂמוּאֵל דְּאָמַר וְחִזַּר וּמְחַלוּ מְחִיל דְּאֶמְרִי דֵּיקָא בְּחוֹשְׁבִּנְיָה וְלָא פִּשׁ לִיָּה גְּבִיָּה וְלָא מִיִּדִי זִזוּ הִיא שִׁיטַת הַגָּאוֹן וְר"ח כַּמ"ש הָרִי"ף עֲלָה בַּפ' הַפּוֹתֵב ע"ע א"כ אִין זִו מְחִילָה אֲלָא הוּדְאָה בְּעֲלָמָא דְּקָא מוּדָה וְאִזְיִל דְּלָא מְחַיִּיב לִיָּה וְלָא פְּלוּם וְלָא אִיכְפַּת לָן בְּמֵאִי דְּלָא אֶהְדַּר לִיָּה שִׁטְרָא דְּלָא מְדִין מְחִילָה קְאָתִינּוּ עֲלָה אֲלָא מְדִין הוּדְאָה.

לענ"ד אִין זִה נְכוּן חֲדָא דְּהָרִי"ף אוֹתִבְיָה לְהֵאִי פִּירוּשָׁא כַּמ"ש שָׁם וְעוּד בְּה דְּלִשׁוֹן הַטּוֹר שְׁכַתְּב וְא"א הָרָא"ש לָא חִילָק בְּזָה אֵינּוּ נוֹחַ לִי דְּהָרָא"ש בַּפ' הַפּוֹתֵב בְּשִׁי' הָרִי"ף רַהִיט וְאִזְיִל א"כ וְדָאִי דְּלָא ס"ל פְּהָרִי"ש ז"ל וּמֵאִי לָא חִילָק שְׁכַתְּב הַטּוֹר ז"ל דְּלֵהֲרָא"ש מְדִין מְחִילָה מְשִׁשׁ קְאָמַר וְאֶעֱפ"כ מְחִיל אַע"ג דְּלָא אֶהְדַּר לִיָּה שִׁטְרָא וְנִלְע"ד לֹאמַר דְּדַעַת הָרִי"ש ז"ל דַּע"כ ל"ק דְּמְצִי לְמַהְדַּר בְּיָה אֲלָא הִיכָא דְּהַמְלִיָּה אֶפְתִּי שִׁטְרָא לְגְּבִיָּה וְכַרְיִיתָיָה קָאִי אֲמַטוּ לְהִכִּי ס"ל דְּאֶפְתִּי אֲגִיד בְּיָה וְלָא מְהַנְיָא בְּיָה מְחִילָה דְּמְחִיל אֲבָל מְפִי גַּפְק שִׁטְרָא מְתוּמִי יְדִיָּה וְהוּ"ל הֵךְ חוּב דְּאִית לִיָּה גְּבִיָּה פְּשָׁאָר חוּב בְּלָא שִׁטְרָא דְּנִדָּאִי מְחִי' מְחִילָה פִּינּוּ דְּלָא תְּפִיס שִׁטְרָא בִּידִיָּה הִילְכַף הַמוּכָר שְׁט"ח שְׁפָכַר גַּמְסַר הַשִּׁטְ"ח לְלוּקֶם וְלָא פִּשׁ גְּבִיָּה דְּמִלְּוָה אֲלָא פַּח הַחוּב שְׁפִיר מְצִי מְחִיל וְעוּד נְהִי דְּלַעַת הַר"יש דְּכַד תְּפִיס שִׁטְרָא צ"ק מְשׁוּם דְּבִלָּא קִנְנָן מְצִי לְמַהְדַּר בְּיָה מְמַחֲלִתּוּ הָא מִיָּהָא פִּל פְּמָה דְּלָא הֵדֵר בְּיָה מְחִילָתּוּ שְׁרִירָא וְקִיָּקְמַת וְנ"מ לְהִיכָא דְּהַלְוָה אִית לִיָּה עַדִּית וְהַמְלִיָּה הַמוּכָר הַמוּחַל אִית לִיָּה זְבוּרִית דְּחַיִּיב הַמוּחַל לְשַׁלֵּם לְלוּקֶם לְמַר פְּדִאיִת לִיָּה וְלְמַר פְּדִאיִת לִיָּה עֵינּוּ בְּתוּ' פְּתוּבוֹת דְּפ"ה בְּאֹרְךָ א"נ דְּמַת הַמְלִיָּה הַמוּחַל וְלָא אֶהְדַּר בְּיָה עֵינּוּ בְּתוּ' דָּף צ"ב וּמֵאִי דְּכַתִּיבָנָא בְּעֵנְיִוִּיתִינוּ בְּמִקּוּם אַחַר בַּס"ד וְהַשְׁתָּא א"ש דַּחכ"א אֵינָה מְקַדְּשָׁת דְּאִית לָהּ דְּשְׂמוּאֵל וְלָא סְמָכָא דְּעַתָּה מְשׁוּם דְּדִילְמָא מְחִיל וְלָא הֵדֵר בְּיָה מְמַחֲלִתּוּ אַע"ג דְּמִדְּנָא מְצִי הֵדֵר בְּיָה פִּינּוּ דְּלָא אֶהְדַּר לִיָּה שִׁטְרָיָה.

עוּד נְרָאָה לִיִּישְׁב דַּעַת הַר"יש דְּהָא דְּקְאָמַר שְׂמוּאֵל אִם חִזַּר וּמְחַלוּ מְחִיל אַע"ג דְּלָא תְּפִיס שִׁטְרָא בִּידִיָּה דְּלֵהֲדוּרִיָּה לִיָּה שְׁמַחַל לוּ בְּקִנְנָן דְּבָהָא מוּדָה הָרִי"ש וְתוּ לָא מְצִי לְמַהְדַּר בְּיָה אַף עַל גַּב דְּתְּפִיס שִׁטְרָא בִּידִיָּה וְה"ט דְּרַבְּנָן דְּאֵינָה מְקַדְּשָׁת דְּלָא סְמָכָא דְּעַתָּה מְשׁוּם דִּילְמָא אִזְיִל וּמְחִיל לִיָּה בְּקִנְנָן דְּתוּ לָא מְצִי לְמַהְדַּר בְּיָה וְאִין זִה דְּחוּס בְּמִלְּתִיָּה דְּשְׂמוּאֵל דְּאָמַר מְחַלוּ מְחִיל דְּר"ל מְחִי' פְּקִנְנָן וּבְמֵאִי דְּפְלִיגִי הֶרֶב הָעֵיטוֹר וְהַרְמַב"ן בְּמוֹצֵיא שְׁט"ח עַל חֲבִירוֹ וְהֵלָה טוּעֵן מְחַלֵּת לִי חוּב זִה דְּב"הֵעִי סָבַר דְּהוּ"ל כְּטַעַנַּת שִׁטְר אֲמָנָה אוֹ רַבִּית

ואין שומעין לו וילהרמב"ן חשיבא פטענ' פרעון פיון דלא עקר שטרך ועדיפא מפרעון דאפילו פתוב בו נאמנות לא מהני נגד טענת מחילה כמ"ש בע"הת וקטור סי' פ"ב סי"ז ע"ש וכן העלה מרן בש"ע סי"א ע"ש משמע דהני רבנן לא ס"ל פהרי"ש דלדידיה פיון דשטרך נקוט בידיה מצי למקדר ביה א"כ א"נ טעין מחלת לי מאי אהני ליה הא מצי למקדר אלא ש"מ דלא ס"ל כס' הרי"ש ודחוק לומר דמחלת לי בקנין קאמר הו"ל לפרושי מלתייהו פיון דעיקר ס' זו היא מחודשת ולא שיערוה גדולי המורים ואם איתא דהכי ס"ל נמי לא הוה אמרי למלתייהו בסתמא גם אשור לרבינו בפכ"ג מה' מלנה דין י"א דטעמא טעים אמאי דקאמר בפ"ק ג"פ דף קס"ח הרי שפא ואמר אבד שטרי אע"פ שהעדי' אומרים פתבנו ונתבנו וכו' אין פותבין לו את השטר וכו' דהיינו טעמא דחיישי' שפא פרעו או מחלו ע"ש ש"מ דס"ל לרבינו אע"ג דלא אהדר ליה שטרך מחילתו מחי' דלא פהרי"ש אלא דמהכא לא מוכח מידי חדא דאיכא למימר שפחל לו בקנין דאין פאן עקר דינא לבאר ועוד דשאני התם דאבד השטר וכיון דלא נקיט שטרך בידיה מודה הרי"ש דתו לא מצי למקדר ביה ואחז"ר להרב מוהר"ם גאלאנטי ז"ל בתשו' סי' צ"ו שהביא משם רב א' דרבי' ס"ל פהרמב"ן דטענת מחי' פטענת פרעון שפא פרעו או מחלו ע"ש וה' כנ"ה ג סי' פ"ב אות מ בהג"ה הטדחה ראיה הלזו ממאי דכתי' בעניינתנו ע"ש עלץ לבי ניגל ודאמרו' בגטין דף ע"ה זרוק לי חובי וקאבד פטור כתבו התוס' במציעא דקי"ב דאין להוכיח מפאן דמחילה איצ"ק דאיכא למימר דמייירי בקנין עכ"ל ולפ"ז גם להרי"ש איכא למימר דס"ל דמחי' איצ"ק הא מיהא מוקים לה דמייירי בקנין כמ"ש התוס' אי אמרינן מחי' צ"ק ה"נ להרי"ש אי מייירי בחוב שבשטר נמי איכא לאוקומי בקנין והרא"ש שם מיייתי ראיה מהך דזרוק לי חובי דמחי' איצ"ק וכתב דלא מייירי בקנין אלא בדבור בעלמא ע"ש ולדידיה אפילו בחוב שבשטר דאיהו ז"ל פליג אס' הרא"ש כמ"ש הטור אבל אין להוכיח מדבריו הללו דפליג אס' הרי"ש מדמוקי להך דזרוק חובי בדבור בעלמא דאימור מוקי לה בחוב שאינו בשטר אמטו להכי לא כתב הטור שאביו ז"ל חולק אהרי"ש רק כתב שאביו ז"ל לא חילק וראיתי להמש"ל ברפ"ו מה' מלנה שכתב דלסברת הרי"ש צ"ל דהתוס' בסנהדרין אייתי להך דזרוק חובי וכו' ואגב שיטפיה כ"כ דהתם לא הביאו ראיה זו אלא במציעא שם וכמדונב' ועמ"ש התוס' שם במציע' וסנהד' מי ששהתה כ"ה שנה בבית אביה דמחלה פתוב' ע"ש לק"מ דהתם אוקי לה בשלהי פ' הנושא דאין שטר פתובתה יוצא מתחת ידה אבל ביוצא מתחת ידה גובה פתובתה לעולם ע"ש ומנספמת מכל הפוסקים ועיין בטוש"ע א"ה ע סי' ק"א ודלא כר"א דפליג התם בגמ' ע"ש ועיין בפ' אע"פ דף ז"ן בפלוגתא דר' יהודה ור"י ומאי דאיתמר עלה במחילה בע"פ ומה שהאריף הרב מוהר"ם שי"ף ז"ל בחידושי' לשם בפותל בע"פ למלנה שבשטר ואין פאן מקומו להאריף: ונחזיתיה:

להרב העיטור בדיני מחילה דף צ"ג סוף ע"ב שכתב וז"ל ירושלמי הדין דמחל שטרך לחבריה ר"ח ורב מנא ח"א מחלו מחול ותריןא אמר לא מחל עד דחזר ליה שטרך והא דינו דברי הפל היא דהא ליתיה שטרך בידיה דליהדר ליה והא דירוש' ליתא בגמרא דינו ולקולא ומחלת פתובתה פגון שהחזירה פתובתה עכ"ל ונלע"ד דר"ל דלא תימא דמלתייה דאמר מחלו מחול לא אתניא כמ"ד לא מחל עד דחזר ליה שטרך דהא שטרך פבר הוא ביז הלוקח והיכי מחיל ליה ולא אהדר ליה שטרך והו"ל מלתא דשמואל

בפלוגמא דהני אמוראי תליא והרב פבר אייתי מלתייה דשמואל שם דצ"ב ע"ד ואהא קאמ' ז"ל וקא דידן ר"ל מלתייה דשמואל דאנן עסקינן ביה דברי הכל היא וה"ט דע"כ ל"ק חרינא לא מחל עד דחזר שטרך לחבריה אלא היכא דאיתיה לשטרך בידיה דמלנה אבל ה"כא במוכר שט"ח לחבירו פיון דכבר מסרו ללוקח וליתיה גבייה מודה ה"ד מ"ד דמחל מחל ודברי העיטור הללו נעלמו מהרב שדה הושע בספ"ק דגיטין שפתב ע"ד הירושלמי הללו וכבר טרחתי להסביר זה עם המוכר שט"ח לחבירו וחסר ומחלו ולא עלה בידי עכ"ל ות"ל פבר פתבתי בעניויתי להסביר הדברים ומ"ש הרב העיטור הוא כדכתובנא ג"כ וטעמו ונמוקו עמו כיון דנפק שטרך מתותי ידיה דמלנה תו לא פש גבייה אלא כמלנה ע"פ ושפיר מצי מחיל ודאמרי' בסו"פ נערה המוחלת כתו' לבעלה אין לה כתו' ב"ד צ"ל פשהחזירה לו השטר של פתובה כ"כ הרב העיטור כמזנון וראיתי לה' חל"ם בא"ה ע"ס ק"ה סקי"ד שפתב ומשמע אפי' לא החזירה לו הפתובה מהני מחי' עכ"ל וכ"כ הרב"ש שם סקי"ב ע"ע ונעלם מעיניהם דברי הרב העיטור ומה שתלה הדבר בפלוגמא דהמרדכי והרמב"ם עיין בחל"ם שם ולא הבינותי דמה יענו שפתי צדיק בדברי הש"ס בסו"פ נערה אשר הובאו לעיל במוחלת כתו' לבעלה האם פליג הרי"ש אמלתא דאתמר בגמרא ולא ידעתי על מה עשה פכה שלא קבע דבריו ז"ל במ"ש הש"ע במוחלת כתו' לבעלה כמ"ש שם לעיל ונטריה עד הכא בלשון הרמב"ם עוד פתב החל"ם להביא ראיה ממ"ש מרן בש"ע סי' צ"ו ס"ב דמשביעין את האלמנה שלא מחלה כחופתה אע"פ ששטר כתו' בידה ע"ש והחל"ם שם סקי"א פתב דהתם מדין גלגול שבועה נגעו ביה ע"ש ולע"ד ק' דאי לא מהנא מחילה משום דאפתי תפוסה בשטר כתו' אין לנו להשביעה אפי' בע"י גלגול ואעיקרא ה"ד מלתא דמשבי' את האלמנה שלא מחלה בפלוגמא דהרמב"ם ונטור תליא כמ"ש בסי' צ"ו ע"ש ובמרן בב"י ותו נלע"ד דקו' מעיקרא ליתא דחיישינן שפא מחלה כתו' לבעלה על ידי קנין דמהנא מחי' בכ"ה אפי' בתפוסה בשטר הפתו' וכמו שנא' ובהא ניחא נמי ה"ד דפרק נערה אלא דה' העיטור משגי לה שפיר בהחזירה כתו' כדכתי' וראיתי להמרדכי בפ"ק דסנהדרין שפתב משם ראב"ן ז"ל אבל מחילה בלא ב"ד וזמנין לא בעיא קנין וכו' אם מחל לחבירו חוב שיש לו עליו הן בשטר הן בע"פ וכו' הואיל והחוב בינד הלנה זכה במה שיש בידו וכו' וכן מדשמואל דאמר שמואל המוכר שט"ח לחבירו וחסר ומחלו מחול וקא מחילה בלא שום קנין היא דאי בעי קנין ל"מ מחיל שפכר הקנהו לליקח ומסר לו השטר גם פתב השטר עליו פדתנן וחכ"א בין שפתב ולא מסר בין מסר ולא פתב לא קנה עד שיכתוב וימסור אלא ודאי הנה מחילה בלא קנין וטעמא מאי משום דאמרינן דק בחושבניה ולא פש ליה גבייה ולא מידי והוי כאילו הודה שאינו חייב לו פלום אלמא בלא קנין הוי מחילה וכ"ש דאם לא מכרו לאחר דמצי מחיל וכו' עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דאי אמרינן דבעינן קנין במחילתו עכ"ל דה"ט משום דהמכר הא' מכר מעליא הוא אמטו להכי בעי קנין השתא במחילתו למעקר ה"ד מכירה אהא קאמר פיון דהמכר שריר וקיים תו לא מצי למעקר ליה ולמחול אפי' ע"י קנין דהוי מחול חוב שאינו שלו ולא אהני ליה ולא מידי והיכי קאמ' חסר ומחלו מחול אלא ע"כ ה"ט משום דאמרי' דק בחושבניה וכו' והו"ל כמודה שאינו חייב לו והניא מכירה מעיקרא כמאן דליתיה ומשו"ה לא בעיא קנין דהודאה הוא דקא מודה ליה דלא פש גבייה ולא מידי ואנכי לא אכחד דה"ט דכתי' ראב"ן דדק בחושבניה וכו' זו היא דעת

הרב"ח דאשמוענין הקא אע"ג דתפיס שטר אצ"ל להם אתם עדי עכ"ל וכו' עליו הש"ך
שם סקע"ב ונ"ל דלא קאי אלא אמודה וכו' אבל במנחל הא פתב הטור סי' י"ב בפ"ם
הרי"ש דהמוחל ותפיס שטר אצ"ל וכן הבאתי לקמן סי' רמ"א דבעל העיטור ס"ל דהוי
ס' דדינא עכ"ל ולא הבינותי דהטור שם פתב ע"ד הרי"ש וא"א הרא"ש לא חילק אלמא
דלא ס"ל הכי ומי הגיד לו להרב ז"ל דהבע"הת קאי בפשיטת הרא"ש ולדחוק בדבריו
דלא קאי אלא אמודה לחוד ואדרבא הוא ז"ל תמה על הסמ"ע בסימן י"ב סק"ו עמ"ש
הסמ"ע סקכ"א ע"ש ממ"ש רמ"א ז"ל סי' רמ"א: וראיתי להב"ח סי' י"ב שכתב ונ"ל
ס"ל להרי"ש דהלכה כב"ש דשטר העומד ליגבות פגבוי דמי פדעת רוב הפוסקים עכ"ל
וכ"כ בא"הע סוף סי' ט' לדעת הרא"ש ז"ל ע"ש ולפ"ד ז"ל ק"ט פ"ן דהרי"ש טעמא
טעים דס"ל כב"ש א"כ הרא"ש דפליג עליה כמ"ש הטור עכ"ל דס"ל דכב"ה קי"ל
להלכה והרב"ח מוקי לשמעתיה דהרא"ש גבי קטלגית דס"ל כב"ש ותו איפא למידק
דהרא"ש בתשו' פ"ל מ"ד וס"ד סי' ד' תמ"ה תמ"ה יקרא על מה שנוהגין להגבות השטרות
שעברה עליהם השמיטה ע"ש שהאריך וה' מוהריק"ו שורש צ"ד נ"ט ל' דבר דס"ל
כב"ש דשטר העומד ליגבות פגבוי דמי כמ"ש המרדכי ע"ש ש"מ דהרא"ש ס"ל דהלכה
כב"ה דאמר לא פגבוי דמי ואילו לדעת הרב"ח בא"הע שם מוקי לדעת הרא"ש דס"ל
כב"ש ומה מאד יתפלא הרואה להב"ח גופיה בסי' ס"ז עמ"ש הטור דתשו' הרא"ש הלזו
הביא תשו' הרב מוהריק"ו וכתב עליה ותימה רבה איך יעלה על דעת לומר דקי"ל שהלכה
כב"ש ואנן קי"ל כב"ה ע"ש שהאריך וכתב נתעורר בזה הכנ"הג סי' י"ב במה"ב אות ז'
ע"ש ולא זכר שר האלף דברי הרב"ח בא"הע הניתנים למעלה גם לא דקדק עליו מדברי
הרא"ש וכתבתי בעניני' ועוד יש להעיר בדברי הרב"ח דלמ"ל למשפוני נפשיה למימר
דהרי"ש ס"ל כב"ש דע"כ ל"פ ב"ש וב"ה אלא בהך דמתו בעליהן עד שלא שנתו שפיון
שפבר קינא לה בעלה ונסתרה ועד שלא שנתו מתו הבעלים דהו"ל ס' שמה ונתה ואין לה
כתו' בהא הוא דקאמ' בה לאו פגבוי דמי אבל בעלמא מודו ב"ה לב"ש דפגבוי דמי כמו
שהכריחו התוס' שם בסוטה דכ"ה ע"ב בד"ה וב"ה סברי וכו' ע"ש א"כ מצי אתי הרי"ש
כב"ה דדוקא גבי סוטה דספק ונתה פדאי' בכתן' דפ"א ע"א ובהחולץ דל"ח ע"ב ע"ש
הוא דס"ל לב"ה דלאו פגבוי דמי: איברא דאנא נפשי אתמוהי קמתמה דא"ה הא דאמרי
רב ושמואל בס"פ כל הנשבעין דאין אדם מוריש שבועה לבניו ואותבוה מדתניא יפה
פח הבן וכו' ומשני ר"י הא מני ב"ש היא דאמר שטר העומד ליגבות כגב"ד ע"ש דאפתי
לא אפרוק דבשאר שטרות דעלמא מודו ב"ה לב"ש דכנ"ד והדרא קו' לדוכתה לרב
ושמואל ותו ק' שעיקר קו' התוס' בסוטה שם מדר"י דאמר בהמקבל דעל היתום להביא
ראיה שהשביחו דארעא פמאן דגבאי דמיא ותיכי שביק ב"ה ועביד כב"ש ע"ש ולא
מפלגא איתמר דב"ש במקום ב"ה אינה משנה אלא דאשפחן לר' יוחנן גופיה דס"ל כב"ה
ולא כב"ש דבפרק השולח דף ל"ז סבר ר"י למימר בשטר שיש בו אחריות נכסים אינו
משמט מ"ט דפגבוי דמי ותניא פנוניה וכי אתא עובדא לקמיה א"ל משמט א"ל ר"א והא
מר הוא דאמר אינו משמט וכו' והתניא פנוניה דמר א"ל דילמא ב"ש היא דאמר כג"ד
ע"ש אלמא דר' יוחנן פסיק ותני כב"ה דמשמט ותק"ל מאידך דר' יוחנן דפ' המקבל
דהורה להלכה כב"ש .

והשתא ליכא לשנויי דשאני כתו' סוטה משום ס' זנתה פמדנבר וע"ק דר"י גופיה דמעיקרא סבר דאינו משמט מאי דעתיה דשבתיק ב"ה ועביד כב"ש ובהחולץ שם סבר אב"י דס' מוציא מידי נדאי לב"ש מהך דנפל הבית עליו וכו' דב"ח מוציא תצי הנכסים מהיורשים שהם נדאים ומהך ליה רבא דטעמא דב"ש משום דס"ל שטר העו"ל פגבוי דמי ומסייע למלתיה מהך מתני' דסוטה ע"ש ולאב"י לעולם לאו פגבוי ושאני פתובה משום חזקתיה דהתוס' בכתן' שם בד"ה ושמעין להו לב"ש וכו' ע"ש ואילו התם בפרק המקבל קאמר אב"י אמלתיה דר"י דאמר על התומים להביא ראיה דארעא לגובינא קיימא אף אנו נמי תנינן ש' ס' זה קדם וכו' ש"מ דס"ל דשטר העו"ל כג"ל ואע"ג דהתוס' בהחולץ וכתו' שם פתבו שנויא אחרנא דבתר.

דשמעה מרבה סברא הא מיהא לפום מאי דמשנו מעיקרא תק"ל מהך דהמקבל ותו יש לברר מאי האי דקאמר ר"י לר"א בשביל שאנו מדמין נעשה מעשה מה דמות לדמיון אזה פנו דהאי דינא תלוי ועומד בשטר העומד ליגבות אי חשיב פגבוי או לא ובפלוגתא דב"ש וב"ה.

א"כ פי קאמר מעיקרא משמט היינו לומר דכגבוי דמי וכב"ש וכי הדר ביה למימר דמשמט היינו כב"א דאמר לאו פגבוי דמי. ונראה דמעיקרא סבר דלכ"ע כג"ד ולא נחלקו אלא בכתן' סוטה כדכ' התוס' שם בסוטה ונהדר קאמר ב"ש וב"ה בכלהו מילי פליגי וס"ל לב"ה דלאו כגבו"ד אמטו להכי משמט ונהך דהמקבל לאו.

משום שטר העו"ל כג"ד נגעו בה אלא פינו דכולהו ארעא ב"ח שקיל לה דלגובינא קיימא ארעא ושבתא ויתומים נמי פי מיתו ראיה דאינהו השביחו לאו' מגופיה דארעא שקלי אלא תביעת ממון בעלמא דומיא דט' זה קדם וכו' דממ"נ קוצץ האילן ע"ש בפירש"י ואינו ענין לכגבוי דמי פלל דאלת"ה תקשי לאב"י דאמר ס' מוציא מידי נדאי מהך מתני' דאילן דמנה מסייע לר"י וכי הדר ביה סבר דב"ש וב"ה פליגי בכולהו שטרי וס"ל דלאו פגבוי דמי ולהכי משמט שפיר ונהך ברייתא דילמא ב"ש היא ר"ל דילמא דתליא בפלוגתא דב"ש וב"ה ונהיא ב"ש היא ונדקאמר ליה בשביל שאנו מדמין ר"ל לפרש דלא פליגי ב"ה וב"ש אלא בכתובת סוטה אבל בשאר שט"ח מודו דכגבוי דמי ולהכי אינו משמט ולא נעשה מעשה להוציא ממון מהלוח משום דאיכא למימר דתליא בפלוגתא דב"ש וב"ה וקי"ל כב"ה דלאו כגבו"ד ומשמט אף ק' לאב"י דס"ל דלכ"ע אינו פגבוי ול"פ אלא בכתובה דלב"ש חשיב פגבוי משום חזקתא א"כ הך דברי' דקתני אינו משמט ומסייע מינה לר"י דאמר הכי אמאן תרמייה בשלמא לר"י כי הדר ביה מוקמה כב"ש אלא לאב"י דלא פמאן אתיאי בין לתי קמא שכ' התוס' בכתן' בין לתי ב' דתק"ל מקמי דשמעה מרבה פמאן מוקי להך דקתני אינו משמט לכן נלע"ד דר"י מעיקרא סא"ד דהך ברייתא אתיאי אפי' אליבא דב"ה וע"כ ל"פ אלא בשטר שאין בו אחריות נכסים דלב"ה לאו פגבוי דמי דלא חשיב כ"כ דקאי לגובינא אבל פשיש בו אחריו' נכסים אפי' לב"ה כג"ד ותינו דמפליג תנא בין שטר שיש בו אח"ן לשאין בו אח"ן אבל לב"ש לא שאני לן בין אית ביה אח"ן בין לדלית ביה אח"ן דבכולהו ס"ל דכגבוי דמי ונהך עובדא דקריביה דר"א בשטר שיש בו אח"ן משו"ה א"ל רב אסי ונהך מר הוא דאמר בכ"ה דאינו משמט א"ל וכי בשביל שאנו מדמין לחלק בין שטר שיש בו אח"ן לשטר שאין

בו נעשה מעשה דילמא לא שנא וכדס"ל לרב ושמואל התם ואהדר ליה והא מתני'
מסייעא.

ליה למר דשאני לן בין שטר שיש בו אחריות נכסים לאין בו וע"כ ב"ה היא לב"ש שטר
העו"ל כג"ד א"ל דילמא ב"ש היא ר"ל דלב"ה אפי' שטר שיש בו אח"ן לאו כג"ד
ומשמט ולכ"ש שטר שיש בו אח"ן בג"ד ואינו משמט אבל שטר שאין בו אח"ן מודו
להו לב"ה דלאו כג"ד וקי"ל כב"ה וכתובה דסוטה דסברי ב"ש נוטלת משום דשטר
העומד ליגבות כ"ד אב"א בכתן' שיש בה אחריות נכסים וב"ה דפליגי משום דאית בה
ספק זנתה והיגו לפום מאי דסא"ד ר"י דמודו ב"ה לב"ש בשטר שיש בו אח"ן דכג"ד
אבל לפום מאי דמהדר ליה דפליגי ב"ה אפי' בשטר שיש בו אח"ן מ"ה פליגי שפיר
בכתן' אפי' שיש בה אחריות נכסים בלא טעמא דס' זנת' ואפי' דס"ל דאפי' לב"ש לאו
כג"ד וכתו' שאני משום חינא הנה ס"ל כדר"י מעיקרא דשאני שטר שיש בו אח"ן דאלים
טפי וכג"ד והיגו דמפליג תנא בין אית ביה אח"ן לדלית ביה אח"ן ואלקבא דפ"ע דל"פ
אלא בכתן' דלב"ש אלמוה דלהוי פגבוי משום חינא ולתן' בתרא שכ' התוס' דבתר
דשמעה מרבה סברה ולב"ש כג"ד וצב"ה פליגי בה איפא למימר דאפתי קאי בשיתתיה
דלב"ה פשיש בו אח"ן כג"ד ותנא דשביעית דמפליג בין שטר שיש בו אח"ן לאין בו
אתיא ככ"ע וכדס"ל לר"י מעיקרא א"נ ב"ה פליגי אפי' פשיש בו אח"ן והו' ברי' היא
וכדהדר ביה ר"י ומתני' דסוטה לפום מאי דנהו ס"ל ד"י ואפי' למי דב"ה מודו פשיש
בו אח"ן אב"א פכתו' שאין בה אח"ן וב"ש דאמרי גובה משום חינא אב"א אפי' כדאית
בה אח"ן ולב"ה משום דגריעותא דס' זנאי אינה גובה ולמאי דאהדר ביה וס"ל דב"ש
וב"ה פליגי בשטר שיש בו אחריות נכסים אבל פשיש בו אח"ן אפילו לב"ש לאו פגבוי
דמי כדמפליג תנא דשביעית ומוקי לה ר"י כב"ש אב"א מתני' דסוטה בכתן' שיש בה
אח"ן אב"א משום חינא ואפי' אין בה אח"ן והו' ברי' דשביעית דמפליג בין יש בו אח"ן
לאין בו רב ושמואל פשיטא להו דב"ש היא ולדידהו שאני לן בין יש בו אח"ן לאין בו
ומתניתין דסוטה אב"א בכתן' דאית בה אח"ן אב"א בדלית בה ומשום חינא אבל לב"ה
לא שאני לן וכדבעי למימר ר"י ותלמודא דמסייע ליה לר"י מינה משום דס"ל דלב"ש
דאמר כג"ד ל"ש להו בין אית ביה הח"ן לדלית ביה א"כ ע"כ האי תנא דמפליג ב"ה
ואהדר ר"י דילמא ב"ש היא וע"כ ל"פ ב"ש וס"ל כג"ד אלא כדאית ביה: וראיתי
למוהר"ם שיף ז"ל בחי' לגטין שם שכתב וז"ל תנא פנותיה דר"י וכו' אף שי"ל דאתיא
כב"ש מ"מ תנא ברייתא פנותיה עכ"ל ולא הבינותי אי ר"ל וס"ל לר"י דהלקה כב"ש
בהא תק"ל וכי שביק ר"י ב"ה וצביד כב"ש כמו שהקשו התוס' בהמקבל שם או דר"ל
דשאני לן בין שטר שיש בו אח"ן לאין בו וכדמפליג ר"י וברייתא פנותיה דקא מפליגא
בהכי ולא מפשינן פלוגת' דב"ש וב"ה אלא דבהא כ"ע מודו וכדכתי' וצ"ל פעת ומעתה
הדדי בי להו דהמקבל דחזיתיה להרי"ף שכתב וה"מ דשנא ליה לההיא ארעא ניהליה
דמלנה אפומיקי וכו' כ"כ הרמב"ם בסכ"ג מה' מלוה לפי שאינם יכולים לסלקו בדמים
וכאלו היא מכורה אצלו כיון שלא פדאה האב ולא צנה לפדות' ושכ"כ הראב"ד ז"ל ע"ש
ובמקו' לשם כ' משם הראב"ד דמוקי לה פשעשאה האב אפומיקי מפני דתו לא מלו
יתמי לסלוקי ליתמי בזוזי ע"ש ולפ"ד ז"ל מתרצא שפיר קו' התוס' דסוטה ולר"י נהי
דאפי' שיש בו אח"ן ס"ל דלאו כג"ד הא מיהא בעשאה אפומיקי מפני דכמכורה בידו

דמי ס"ל דשפיר דמי ס"ל דשפיר מקרי גבוי לכ"ע וְעָדִיף טְפִי מְשֻׁטָר שְׂיֵשׁ בּוֹ אַח"ן
וּמְסִיִּים לּוֹ אֵת הַשְּׂדֵה דְבִהְנֶה ס"ל לב"ה דְלָאוּ כג"ד אֶלָּא שְׂרָאִיתִי לְרַבֵּינוּ בַּפ"ט מֵה'
שְׂמִיטָה הִלְכָה ו' שְׁפָתָב וְאִם סִיּוּם לּוֹ שְׂדֵה בְּהִלְוָתוֹ אִינוּ מְשַׁמֵּט עַכ"ל וְכִבֵּר הַק' עָלָיו
הֶרְמֵב"ן כַּמ"ש מָרְן בַּכ"מ מִשָּׁם הֶר"ן וְיֵמָּה שְׁתִּי דַס"ל דְלָא מְדַחֵינוּ אֶלָּא מֵאֵי דְאִיְדַחֵי
בְּגִמְרָא בְּהִדְיָא אֲבָל סִיּוּם לּוֹ שְׂדֵה פִּינוּ דְלָא אִיְדַחֵי לָא מְדַחֵינוּ לִיהֵעַכ"ל לַעֲנַד ק' דְמֵאֵן
שָׁם לִיהֵ דַע"כ הֵךְ בְּרִיָּתָא ב"ש הִיא מְדַקְתָּנִי סִפָּא וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִפִּי פָתַב לּוֹ פֶּל נְכֹסִי
אַחֲרָאִין וְכו' וְהִיָּנוּ בְּדִלָּא סִיּוּם וְהִיָּנוּ כַּב"ש א"כ מִי הִגִּיד לּוֹ לְרַבֵּינוּ.

דְרִישָׁא דְקַתְנֵי סִיּוּם לּוֹ שְׂדֵה מוֹדָה בָּהּ ב"ה וְע"ק א"כ גְּבִי הֵךְ דַּפ' הַמְקַבֵּל לַמ"ל לְאוּקוֹ'
בְּשַׁעֲשָׂאָה אַפּוֹתִיקִי מְפּוֹרֶשׁ לּוֹקְמָה בְּדַסִּיּוּם לּוֹ הֵךְ אַרְעָא וְסָגִי לְמַהוּי פְּגָבוּי אֶפִּילוּ בְּלֹא
עֲשָׂאָה אַפּוֹתִיקִי מְפּוֹרֶשׁ מִיְהוּ הָא וְדַאי לָא ק"מ דְבַסִּיּוּם נְמִי אַע"ג דְחָשִׁיב פְּגָבוּי מ"מ מְצוּ
יְתָמִי לְסְלוּקִי.

בְּזוּזֵי וְכִינוּ דְכֵן הוּא גּוֹבֵין אֵת הַשְּׁבִיחַ עַד דְמִיָּתוּ ב"ח רָאִיָּה דְאֶשְׁבַּח אַבְנֵהוֹן כַּמ"ש הַמ"מ
שָׁם וְע"ע בַּח' הֶרִיטְבָּא ו"ל בְּגִיטִין מִשָּׁם הֶר"ף אֲחִיו שֶׁל הֶרְאָ"ה וְיֵשׁ בְּדַבְּרֵיו טְעוֹת
הַנִּיכָר וְבִנְקֵל יֵשׁ לְתַקְנֵוּ ע"ש שׁוֹב מְצִאתִי לְהַבַּע"הח שְׁעַר מ"ה ח"א ס' יו"ד שְׁפָתָב ע"ד
רַבֵּינוּ הִלְלוּ וּמְסַתְבְּרָא וְאוּלָּם בְּאַתְרָא דְלָא מְסַלְקִי עַכ"ל וְלַפ"ד ו"ל לַע"ד קָשָׁה אֵי ר"ל
דְרַבֵּינוּ מְפָרֶשׁ הָא דְקַתְנֵי סִיּוּם לּוֹ שְׂדֵה בְּאַתְרָא דְלָא מְסַלְקִי אֲבָל בְּאַתְרָא דְמְסַלְקִי לֹא
אֶלָּא דְמְשַׁמֵּט הֵיכִי קַתְנֵי סִפָּא וְל"מ אֶלָּא אִפִּי פָתַב וְכו' אִינוּ מְשַׁמֵּט וְאִם הַכּוֹנֵה דַל"מ
בְּאַתְרָא דְלָא מְסַלְקִי דְאִינוּ מְשַׁמֵּט אֶלָּא אִפִּי פָתַב וְכו' א"כ לִיתְנֵי אֶלָּא אִפִּי בְּאַתְרָא
דְמְסַלְקִי אִינוּ מְשַׁמֵּט וְלַמ"ל לְתַנָּא לְמַתְנֵי הַקְּצוּוֹת הֶרְחוּקוֹת פִּינוּ דַב"ה הִיא וְנִלְע"ד
דְרַבֵּינוּ הִיא דִּינָא גְּמַר מֵהֵךְ דְהַמְקַבֵּל דְמוֹקִי לָהּ בְּהִיָּה וּמִיָּנָה שְׁמַעֵינוּ דַבְכ"ה אִינוּ מְשַׁמֵּט
פִּינוּ דְכַמְכוּרָה הִיא בְּיָדוֹ נְחַבִּיבָא לִיהֵ לְרַבֵּינוּ לִישְׁנָא.

דְבַרֵּי וְנִקְט לָהּ בְּסִיּוּם לּוֹ שְׂדֵה פְּלִישְׁנָא דְבַרֵּי זֶה נִלְע"ד לְדַעַת בַּע"הת וְחִזִּיתִיָּה לְמַרְדְּכִי
בַּפ' הַבַּע"י ס' נ"ב אַבְעָיָא לְהוּ לֵג' וְלֹא הָיוּ לּוֹ בְּנִים וְכו' וְנִרְאָה דְאֵלוּ הַדְּבָרִים עֲשָׂאוּם
חֲכָמִים פְּכִירוֹר דַּעַת וְלֹא מְטַעַם סְפֵק לְדוּנָם הַמַּע"ה שְׁאָם תְּפָסָה בַּס' לָא הָוִיא תְּפִיסָה וְכו'
וְתוֹ דְקִי"ל דְכָל שְׁטָר הַעו"ל כַּג"ד כַּב"ש גְּבִי ס' דְתַנְּן מֵתוּ בַּעֲלֵיהֶן וְכו' וְהָא דְפָרְכֵינוּ שְׁמָא
לֹא זָכָה לְהַבְנוֹת וְכו' לֹא מְשׁוּם ס' פְּרִיָּה הֵכִי שְׁלֹא תַגְבָּה פְּתוּבָה מַס' זוֹ דְוַדַּאי גְּבִיָּא כַּב"ש
וְכו' עַכ"ל וְהַדְּבָר תְּמוּדָה דְמַהִיכָא פְּשִׁיטָא לִיהֵ דְהִלְכָה כַּב"ש וְאַדְרַבָּא אֶשְׁכַּחֵן דְרַב וּשְׁמוּאֵל
דְלָא ס"ל הֵכִי וְר"י וְר"ל מַעֲקֵרָא הֵכִי הֵנָּה ס"ל וְהַדָּר בֵּית ר"י מְשׁוּם דְהִיָּא ב"ש הִיא
וְלֹא קִי"ל כְּנוֹתִיָּה גַם מ"ש כ"ש גְּבִי סְפֵק דְתַנְּן וְכו' אֵין לּוֹ שְׁחַר שְׁמַהוּדַאי כ"ש בַּס'
אַדְרַבָּא מְגַרְע גְּרַע אִם לֹא לְהַגִּיָּה בְּדַבְּרֵיו וְאֶפִּילוּ גְּבִי ס' דְתַנְּן וְכו' וְהֵתָם ס' זַנְאִי וְאֶפֶ"ה
סְבָרִי ב"ש דַּכַּג"ד מִיְהוּ קו' א' אִפְתִּי בְּדוּנְפָתָה קִיָּמָא וְיֵמָּה מְאֹד אֲנִי תְּמִיָּה עַל הַרַב
מוֹהֲרִיק"ו שְׁוֹרֶשׁ צ"ב שַׁכ' בְּפִשְׁטוֹת דְקִי"ל כַּב"ש דְשְׁטָר שְׂיֵשׁ בּוֹ חַח"ן אִינוּ מְשַׁמֵּט
וְאִיָּתִי סְמָא בִּידִיָּה דְבָרִי הַמְרָדְכִי הִלְלוּ דְפּוֹסֵק כַּב"ש וְהוּא פְּלֹא נְגַד הַפְּלֵל דַּב"ש בְּמַקּוֹם
ב"ה אִינָה מְשֻׁנָּה וְעוֹד דְרַב וּשְׁמוּאֵל וְר"י לָא ס"ל הֵכִי וְכִבֵּר צְוֹנְחוּ בּוֹ קַמְאִי דְקַמְאִי
וְהַשְׁל"ה גַּבְּרֵי הַמְקַבֵּל שָׁם פָּתַב דְכָל הַמְחַוְסָר מַעֲשָׂה בְּאוֹתוֹ עֲנֵן וְאֵין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ
לָא אֲמַרֵּינוּ פִּינוּ דְמַדִּינָא הוּא פֶּךְ חָשִׁיב כְּאִילוּ נַעֲשָׂה דְהֵכִי אֶשְׁכַּחֵן גְּבִי שְׁטָר הַעו"ל דְלָא
אֲמַרֵּי פְּגָבוּי דְמִי פְּדָאֲמַרֵּי בַּפ"ד דְסוֹטָה וְכו' דְכָל מְלִתָּא דְלָא הָוִי בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ פְּגוֹן

גביית השטר שאין בידו לגבותו שהיא צריכה לדגינים ולא בידו הוא דמי ימר דמנדקקי ליה ב"ד או לא חשבין פגבוי וכו' משמע דקי"ל פדברי ב"ש דשטר העו"ל כג"ד וכו' עכ"ל ולכאורה דברי הרב סתראי גינהו דברי שא פסיק ותני דשטר העומד לגבות לאו כג"ד ומייתי מהך דסוטה והיגו דהתם מוקמינן לפלוגתיהו דב"ש וב"ה בהכי וקי"ל כב"ה וכי היכי דלא תקשי משאר מקלי דאמרינן בהו פשוטי דמי אהא משני שפיר דכידו לעשות הדבר שאני משא"כ בשטר דבעי למיקם בב"ד ומי ימר וכו' א"כ איה הדר ביה ואמר משמע דקי"ל כב"ש דשטר העו"ל כג"ד אלא דר"ל דמהך דקאמר תלמודא שטר פינו דלגובינא קאי כמאן דגביה דמי משמע דס"ל דקי"ל כב"ש וישפן נראה דעת מוהריק"ו והדר אותביה ומסיק והא דאמרינן הךא האי שטר פינו דלגובינא קיימא וכו' לא.

היה חסר. פאן שום מעשה דמיירי שעשה השדה אפותיקי והוי ב"ח מוחזק בו וכו' מ הרי"ף והרמב"ם והרא"ש פדכתי לעיל בס"ד וכתב עוד ודכונתיה למאי דמסיק המרדכי בשטר העו"ל כג"ד לא פסק פן אלא בכתובה דס"ל גבי שטר כתו' מקרייא להחזיק דאלים פח מעכ"ד וכמוחזקת היא וכו' ומשום האי סברא דהאשה חשו' פמוחזקת בנכסי הבעל גבי כתובה שהיא תנאי ב"ד משו"ה פסק כב"ש אכל ודאי גבי דוניה ושאר שטרות דעלמא ס"ל כב"ה דשטר העו"ל לאו כג"ד וכו' עכ"ל ואנכי לא ידעתי במאי נחה דעתו במאי דמותיב מעיקרא דב"ש במקום ב"ה אינם משנה ומנ"ל להמרדכי לחדש דבר מעתה.

ולמימר מסתבר טעמיהו דב"ש ופסקינן פנותיהו דהא ודאי ב"ש פליג בקל שטרי דעלמא וס"ל דכג"ד פדאי' בפ' כל הנשבעין וכתו' ובהשולח שם הנותנים למעלה אלא שהמרדכי ס"ל דבהא קי"ל כב"ש ומי גלה לו רז אשר לא שיערוהו הרמב"ם והסמ"ג כמ"ש הוא ז"ל גופיה לעיל מניה דפסקו כב"ה לגבי סוטות דאינם נוטלות כתו' ועוד דפשטן של דברי המרדכי לא משתמען מלוהי בהכי אלא סתמא קאמר דקי"ל כב"ש וכל פי האי הו"ל לפרושי ולא למסתם לן סתומי ומוהריק"ו אילן גדול מצא ונתלה בו לקיים המנהג שלא נהגו לדון בשמטה דסמכו על ס' המרדכי ומה שתי' הרב של"הג דכתן' חשיבא כמעשה ב"ד דאמרי' ביה פגבוי דמי: איברא דהכי איתא בפרק המביא תניין דף ח"י אמ"ש דכתובה כמעשה ב"ד לענין שנקתבים ביום ונחתמין בלילה וטעמא משום דקא מחתנו אהדדי גמר ומשעבד נפשיה משעת כתיבה אף ע"ג דלא אחתים ע"ש בפירוש"י וכתב הרמב"ן שם בחי' דלאו משום תנאי ב"ד הוא אלא משום הנאה דמחתני אהדדי וטעמא דכתן' דאינה נשמטת משום דליתה בלא יגוש בפירוש"י שם ומה"ט פוגמת ונקפה הרי היא חוב ומשמטת פדאיתא התם ונ"ט לדבריו א"כ הא דתניא אין הפתו' נשמטת משום דהוי מעשה ב"ד אליבא דב"ש היא דאמרי' כג"ד ולב"ה דפליגי עליה בכתן' ואמרי' דלאו פגבוי דמי משמטת ורב ושמואל ס"ל כב"ש פדאיתא בסוגיא דהשולח התם ואינהו דאמרי' דאין הפתובה נשמטת אלא עד שתפגום פדאיתא התם והא דתנו וכל מעשה ב"ד אין משמיטין היגו פשעמדו לדין וגזרו איש פ' אתה חייב כ"וך אכל חוב שבכתובה דאינו משמט דאינה יכולה לגוש וכל היכא דליבא לא יגוש אינו משמט ומצאתי להר"ן בפ' ההלכות בר"פ אעפ"י אהא דאמרי' התם תצאי כתובה פכתובה לשביעית דפ' הרי"ף שאם פגמה ונקפה משמטת הפל תוספת וכתובה פתב ע"ז הר"ן

וְנִלְוֵהוּ בְּרֵשׁוֹתָיִם פִּירְשׁ לְשִׁבְעֵית לֹמֵר דְּכֹשֶׁם שְׂאִין שְׁבִיעֵית מְשַׁמְטֵת עֵינֵי קָרָה כְּתוּב מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי ב"ד א"כ זְקָפָה וּפְגָמָה וְהוּא לְתוֹס' וְלֹא נִהְיָא וְכוּ' ע"ש הָא קָמֵן דְּרֵשׁוֹת ס"ל דְּטַעַם הַפְּתוּבָה דְּאִינְהָ מְשַׁמְטֵת מִפְּנֵי שֶׁהִיא תְּנַאי ב"ד א"כ מְצִינּוּ חֶבֶר לֹס' הַמְרָדְכִי לְדַעַת הַשֵּׁל"ה גְּפָתָב שֶׁהוּא תְּנַאי ב"ד אֶלְא דְּאֶפְתִּי לֹא אֶפְרוּק דְּאִי סא"ד מִפְּנֵי שֶׁהוּא תְּנַאי ב"ד אֶמְרִי כְּגַבּוּי דְּמִי א"כ לִב"ה מְשַׁמְטֵת וְכֹדְכֵתִי אֶלְא וְדִאי דְּאִינוּ עֲנִין לְכְּגַבּוּי דְּמִי אֶלְא דְּאֶלְמוּהָ רַבְּנָן לְתַנְאָה דִּידְהוּ דְּלֹא לְשַׁמְיֵט.

וְתוּ דְּאִין דִּין שְׁמִיטָה נוֹהֵג אֶלְא בְּחֹב דְּאִיְהוּ אֶחָיִב נִפְשִׁיהָ אֶבֶל חֹב דְּכֵתוּבָה דְּרַבְּנָן שְׁדִיְוֵהוּ עֲלוּנְהָ לָאוּ בְּתוֹרַת שְׁמִיטָה הוּא כ"כ הֶרֶב מוֹהֵר"י בֶּן מִיגַשׁ וְ"ל הוּבָא בְּמִקְוֹמוֹ שָׁם בְּכֵתוּב ע"ע דְּקָרִי לִיהָ מַעֲשֶׂה.

ב"ד וּמְפָרֵשׁ. לְמַתְנִי דְּשִׁבְעֵית דְּקֵתְנִי וְכָל מַעֲשֶׂה ב"ד אִינָם נִשְׁמָטִים אֶפְתוּבָה קָאִי וְסָמָא בִּידְקָה מִפ' ב' אוֹחְזִין ע"ש אֶבֶל לָאוּ מְטַעֲמָא דְּכַג"ד דֹּא"א לְמִימֵר הֵכִי פְּדֵכְתִּי וְהֵרֵב"ח בְּסִי"ס ז' פֶּתַב לְהַשִּׁיג עַל ה' מוֹהֵר"י קוֹ דְּמִסְתַּיְיַע מְדַבְּרִי הַמְרָדְכִי דְּאִין פְּנוּנַת הַמְרָדְכִי לֹמֵר דְּקִי"ל כִּב"ש אֶלְא דְּאֶלְיָבָא דְּב"ש אֶמְרָה וְכוּ' וְאַחַר הַמ"ר א"א לְפָרֵשׁ בֶּן דְּבָרִי הַמְרָדְכִי דְּהֵדֵר וּמְפָרֵשׁ דְּכִב"ש קי"ל וּמְשַׁמַּע דְּשִׂאֲנִי.

פְּתוּבָה דְּהוּי מַעֲשֶׂה ב"ד פְּדֵבְרִי הַשֵּׁל"ה גְּכָר כְּתִיב' מֵאִי דְּנִלְע"ד וּמ"ש מְשׁוּם חִינְאָ כְּבָר פְּתַבּוּ בְּעֵינֵי וְיִתְנוּ: וּמְצִאֲתִי בְּרַפ"י דְּשִׁבְעֵית דְּמִיְיִתִּי בִירוּש' פְּרִיָּה דְּשִׁטְר אֶמְאִי מְשַׁמַּט יַעֲשֶׂה כְּמִלְוָה עַל הַמְשַׁכּוֹן וּמְשַׁנֵּי אֶמְרִי בְּשִׁטְר שְׂאִין בּוֹ אֶחָרִיּוֹת וּבְכ"מ דְּאָמַר אֶחָרִיּוֹת לָאוּ טְעוֹת הוּא וְהֵדֵר אִיְיִתִי עֲנוּבָדָא קוּמִי ר' יוֹחָנָן בְּשִׁטְר שְׂאִין בּוֹ אֶחָרִיּוֹת מְשַׁמַּט אֶמְרִי מִפְּנֵי שְׂאִינוּ לְמִדִּין מִן הַהִלְכָה אָנוּ עוֹשִׂין מַעֲשֶׂה כְּלֹמֵר מִן הַדִּין אִינוּ מְשַׁמַּט לְפִי מַה שְׁחִילְקָ בֵּין יֵשׁ בּוֹ אַח"ן לָאִין בּוֹ אַח"ז דְּהָא פְּשִׁיט בּוֹ אֶחָרִיּוֹת כְּגַבּוּי דְּמִי דְּקִסְבֵּר ר"י אֶחָרִיּוֹת ט"ס הִיא בְּשִׁטְר מִלְוָה וּמ"מ לֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה עַכ"ל וּמִפְּאֵן רָאִיהָ לְמֵאִי דְּכֵתִי בְּעֵינֵי דְּר"י לֹא פְּלִיג אֲדִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר אֶחָרִיּוֹת ט"ס הִיא וּלְפ"ד הִירוּשְׁלַמִּי דְּמוֹקִי לֵה כְּר"מ דְּאָמַר לֹא אֶמְרִי אֶחָרִיּוֹת ט"ס וּבִישׁ בּוֹ אַח"ן נַעֲשֶׂה כְּמִלְוָה עַל הַמְשַׁכּוֹן וְעַכ"ל דְּס"ל כְּגַבּוּי דְּמִי כִב"ש א"נ לְמֵאִי דְּס"ל דְּאֶחָרִיּוֹת ט"ס בֵּין יֵשׁ בּוֹ אַח"ז בֵּין אִין בּוֹ אִינוּ מְשַׁמַּט דְּאֶמְרִי כִב"ש אֶלְא דְּלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה בְּשִׁטְר שֶׁא"ב אַח"ן לֹמֵר שְׂאִינוּ מְשַׁמַּט וְקָשָׁה דְּהִיכִי שְׁבִיק לְב"ה וְעַבִּיד כִּב"ש דְּאָמַר שְׁטֵר הַע"ל כִּג"ד וּלְק"מ דְּהִירוּש' מְפָרֵשׁ לְטַעֲמָא דְּהַמְלִיחָה עַל הַמְשַׁכּוֹן אִינוּ מְשַׁמַּט דְּכֵתִיב אֶת אֲשֶׁר יִהְיֶה לָּךְ אֶת אֶחָיָה תִּשְׁמַט יְרֵךְ פֶּרֶט שְׂיֵשׁ לְאֶחָיָה בְּיָדָה כְּמ"ש הַר"ש שָׁם וּלְפ"ז לָאוּ מְטַעֲמָא דְּכַג"ד אֶלְא גְּזִירַת הַכְּתוּב כֹּל שְׂיֵשׁ לְאֶחָיָה בְּיָדָה אִינוּ נִשְׁמָט וְהָא דְּפְלִיג תְּנָא בֵּין שְׁטֵר שְׂיֵשׁ בּוֹ אַח"ן לָאִין בּוֹ מְשׁוּם דְּס"ל אֶחָרִיּוֹת לָאוּ ט"ס הוּא וְכִינּוּן שְׂאִין בּוֹ אַח"ן .

לֹא קָרִינּוּ בְּיָה שֶׁל אֶחָיָה בְּיָדָה: וְכַעַת נִמְצָא אֶתִּי הִירוּשְׁלַמִּי דְּשִׁבְעֵית וְהִי אִתָּא הֵתָם נִיחָא שְׁלֵא בְּשִׁטְר שְׁנַעֲשֶׂה כְּמִלְוָה עַל הַמְשַׁכּוֹן וְלֹא יִהְיֶה מְשַׁמַּט אֶמְרִי ר"י תְּפַתֵּר בְּשִׁטְר שְׂאִין בּוֹ אַח"ן וְכַר"מ וְהָא עֲנוּבָדָא קוּמִי ר"י בְּשִׁטְר שֶׁא"ב אַח"ן וְהוֹרָה מְשַׁמַּט אֶמְרִי מִפְּנֵי שְׂאִינוּ לְמִדִּין מִן הַהִלְכָה נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה וּפִירְשׁ הֶרֶב מוֹהֵר"א וְ"ל דְּר"מ ס"ל אִין אֶחָרִיּוֹת ט"ס וְאַח"ךְ כְּתִב ה"ג אֶתָּא עֲנוּבָדָא קוּמִי ר"י בְּשִׁטְר שְׂיֵשׁ בּוֹ אֶחָרִיּוֹת נְכֻסִים וְהוֹרָה מְשַׁמַּט אֶמְרִי מִפְּנֵי וְכוּ' כְּלֹמֵר אַעֲפ"י שְׂיֵשׁ לְתַרְזַן הַמְתְּנִי הֵכִי מִן הַסְּבָרָא דְּמ"מ שֶׁא"ב אֶחָרִיּוֹת מ"מ לְמַעֲשֶׂה אֲנִי חוֹשֵׁשׁ לֹא מִפְּנֵי שְׂאִינוּ לְמִדִּין מִן הַסְּבָרָא יֵשׁ לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה אֶלְא

למעשה חיישינו עכ"ל ולע"ד לא הבינותי דמדקאמר וכו"מ דאמר אחריות לאו ט"ס ש"מ לרבנן דר"מ דאית להו אחריות ט"ס אפי' בשטר שא"ב אחריות אינו משמט ובנדאי דר"י פרבנן ס"ל א"כ פי אתא עובדא בשטר שיש בו אח"ן אפי' לר"מ אינו משמט דיעשה כמשפון פדפריה תלמודא אבל לגירסא לשטר שא"ב אחריות וכדגריס הר"ש אע"ג דר"י ס"ל כמ"ד אחריות ט"ס ונהו מתניתין ר"מ הו"ל למימר דאינו משמט אלא שלא רצה לעשות כמ"ש הר"ש דדילמא הלכה כר"מ דאמר אחריות לאו ט"ס הוא אבל בשטר שיש בו אחריות דהו"ל כמשפון אליבא דכ"ע אינו משמט ומה הו"ש חושש להוראה ומה ראה על פכה להגיה בירושלמי ולנטות מן הדרך של הגאון הר"ש ז"ל ונראה דטעמו להשוות המעשה הלז כפום מאי דאתמר בגמרי דאמר דעובדא בשטר שיש.

בו אחריות ונהו דקאמר דלמעשה חיישינו ר"ל דילמא מתני' ב"ש היא דאמר כג"ד נאנן קי"ל כב"ה דלאו כג"ד הילכף פי כתי' ביה בשטר אח"ן משמט וכדאי בגמרין ונאו משום אחריות ט"ס וכשאין פתוב בו אחריות נכסים פראוי איהו ונראה דלגירסת הר"ש ופי' צ"ל דהא דלא בעי למעבד עובדא בשמעתיה דסבר אחריות ט"ס ואינו משמט איפא למי' דלא פסיקא ליה למפסק דאחריות ט"ס א"נ משום דאיפא למימר מתני' ב"ש היא וכדקאמר בתלמוד דידן אמנם בדברי הרב מוהר"א שפכתב אע"פ שיש בו אחריות וכו' ומתני' ה"כ מן הסברא וכו' נראה פשוט פוננתו כדכתי' נהי מסבר' אוקים לה כר"מ ובשטר שאין בו אח"ן ומינה ביש בו אח"ן אינו משמט מ"מ הא איפא לאוקומי נמי כב"ש ולהוראה פשיטא דכב"ה ראוי להורות ואיתא התם עוד בירושלמי דר' ירמיה מוקי לה למתני' בלנה שאין לו קרקע ולא שאני לן בין פתוב בשטר אח"ן לשלא פתוב פיון דלית ליה ארעא אבל בדאית ליה ארעא הו"ל כמשפון ואינו משמט כדס"ל להמקשה ואי ק"ל דקי"ל כב"ה דאמר שטר העו"ל לאו כג"ד ושאני משפון משום דקונה ב"ח משפון כדר"י וכדאמרי' בגמרין פרק השולח וה"נ למאי דסא"ד דר"י דמתני' פשאין פתוב בו אחריות ור"מ היא דאמר לאו ט"ס הוא א"נ בשטר שיש בו אחריות דלר"מ אינו משמט ולרבנן דאמ' אח"ט"ס בין שטר שיש בו אח"ן לאין בו אח"ן אינו משמט דאחריות ט"ס וכי ס"ל כב"ש דאמר שטר העו"ל כג"ד ולא כב"ה כפר פתבתי מאי דנלע"ד ובהכי נמי מייבתא דעתיה דרבי ירמיה: והתוס' שם בפרק השולח הקשו אהו דשטר שיש בו אח"ן דאינו משמט מהו דאונס קנס ופיתוי ותי' דכשפתוב בפ' אלים טפי ע"ש תדע דהא בעלמא קי"ל אח"ט"ס וכדמסיק בפ"ק דמציעא די"ד ע"ש ומנסכמת היא מפל הפוסקים כמ"ש בטוש"ע סי' ט"ל ע"ש ואילו לגבי שמיתיה ס"ל לר"י דשאני לן בין יש בו אח"ן לאין בו ותנא דכונתיה מוקמה כב"ש דאמר שטר העו"ל כג"ד וכי לא פתיב ביה אח"ן מאי הוי פיון דקי"ל אח"ט"ס ותו דמריה דהאי דינא אחריות ט"ס מר ניהו שמואל ואיהו מפרש הא דתנו מלנה בשטר היינו שיש בו אחריות נכסים ונלא בשטר שא"ב אח"ן וכיון דמר הוא דאמר אחריות ט"ס מאי אולמיה דהאי שטרא מהאי שטרא דאצטריה תנא לפלגינהו ולחד קרי ליה מלנה בשטר ולחד קרי ליה שלא בשטר ודחוק לומר דמוקמי' למתני' בשטר בלנה דלית ליה ארעא דלכ"ע לאו כג"ד דא"ה מאי אולמיה דמלנה בשטר ממלנה שלא בשטר ומאי קמ"ל מתני' דתני להו אלא בנדאי מידי הוא טעמא משום דאפתי קרינן ביה לא יגוש פיון דמחוסר גוביינא הוא וצריה דינא ודיינא וכדכתי' לעיל ונראה שדע' הרב ז"ל פיון דתנאי ב"ד הנהו מנה ומאתים אלימי טפי משט"ח דעלמא דלנה הוא

לעינים דמשטה הוא נאפתי לא אפרוק מחולשא דדילמא מעיקרא גמר ומחיל והשתא אהדורי הוא דקא מהדר ביה ולחייביה שבועה דלהשטאה אפנין והדר גבי לשטריה והרמב"ם בפ"ה מה' מכירה פתב לפיכך אם אומר בלב שלם אני גמרתני ואמרתני לעשות דבר זה א"צ דבר אחר פלל עכ"ל משמע דס"ל פל שלא אומר פן יכול לומר שלא אומר אלא דרף שחוק והתול שמע מינה כי תפיס שטרא ולא אהדריה מצוי אומר משטה אני בך מ"מ לכי טעין הכי מי מהימנין ליה בלא שבועה פנין דמודה דמחל או בדאיפא סהדי דמחל עקימת שפתיו דאמר משטה הניא מעשה דליהימניה בלא שבועה ולפי' ה' כנ"הג בדברי הר"י"ש לק"מ מהך דהמוכר שט"ח דשאני התם פנין דליתיה לשטר גביה תו לא מחזי פהשטאה מדלא אהדריה: ועמ"ש מרן בש"ע סי' י"ב ס"ח מחילה איצ"ק כ' הסמ"ע סקכ"א וה"ד דלא נקיט המחל השט"ח בידו דבתפיס שטרא פנין שאינו מחזיר לו מיד לא מהני ביה אפי' מחילה גמו' בלא קנין ועיין לקמן סי' רמ"א עכ"ל ולא ידעתי מי הזקיקו לפרש פן בדעת מרן נאדרבא מסי' רמ"א תיובתיה דשם כת' מור"ם אפי' אם הנה לו שטר או משכון אפי"ה הניא מחי גמורה עכ"ל ולשם כ' הסמ"ע סק"ז וצריף הנותן להחזיר השטר או המשכון אחר שמחל לו חובו עכ"ל והדבר קשה דמורם העתיק לתשו' מוהר"ם שהביא המרדכי ושם מבואר דא"צ להחזיר גם לשון וצריף אין לו שחר והכי הו"ל ונדקא פשהחזיר לו השטר או המשכון ולולי דבריו דסי' י"ב הנה נראה דר"ל דאין המחל יכול לעכב השטר או המשכון אצלו אבל בסי' י"ב פסיק ותני דבלא החזיר לו לא מהניא מחילה וכבר האריף בזה הכנ"הג שם: והרב דרכי נועם בח"המ סי' ג' פתב דהרא"ש ל"פ אדרי"ש שלא פתב אלא וא"א הרא"ש לא חילק בזה ולא פתב שחלק עליו משמע ליה דהרא"ש גופיה ס"ל פהרי"ש והאריף ובאמת פי נמצא אצלי הערות ותמיהות בדבריו ז"ל וכעת חמותי ראיתי אור ה' דבר משה ח"ב סימן ד' ורב דעמיה הם המדברים פלפלת כל שהוא בדברי הרב ד"ן ובכלל דבריהם דברינו ת"ל גם אשור' להרב פהונת עולם בתשו' סוף סימן ז' דף יו"ד ע"ב הרבה להשיב ע"ד הסמ"ע מדברי מורם וכדוקיין ע"ש וכמו שהשיגו הש"ך וראיתי להרב קרית מלך רב ח"ב בהלכות זכיה פ"ג דין א' שפי' בכונת הסמ"ע דסי' רמ"א דצריף להחזיר לו השטר ר"ל שיכוף אותו הלנה להחזיר לו השטר וכתב דבסי' י"ב חסר מדברי הסמ"ע לדעת רבינו ישעיה וע"ל סי' רמ"א ר"ל דלא קי"ל פנותיה ותבט עיני להרב משאת משה ח"ב סי' ס"ב דקס"ב ע"א שפי' דברי הסמ"ע דסי' רמ"א דחייב להחזיר השטר ללנה דמחי' גמו' היא ע"ש וצ"ע שלא נרשז מדבריו בסי' י"ב סקכ"א וכדכ' והעלה הרב משאת משה שם דדעת רי"ש יחידית היא ות"ל שפונתי לדעתו במה שהביא משאר דוכתי ובהך דהמוכר שט"ח וכו' ע"ש ת"ל: ע וממ"ש הרא"ש בתשו' ופסקה הטוש"ע סימן ע"ז בשנים שלוו בשטר א' ומחל לא מהם שאם הם עפ"ק נמחל גם לתבירו חלק שלו ע"ש אין להוכיח דס"ל להרא"ש דלא פהרי"ש דמשמע דאכתי מלנה תפיס שטרא בידיה דהתם פנין דמחל כל תביעה מסתמא כשפתב לו שטר ע"ז ובקנין ובהא מודה אפילו הרי"ש עיין בתשו' הרא"ש ואת"ל במחל גרידא וכמו שהעתיק מרן בש"ע שם פנין דמידי הוא טעמא דכל כמה דלא מהדר שטרא ללנה מורה דמשטה הוא בלנה וכמ"ש הכנ"הג ה"מ היכא דמחל כל החוב בפ' דשטרא חספא בעלמא הוא אבל בנ"ד דהמלנה בדעתו לגבות חלק תבירו דלא מחל אלא לראובן א"כ אפתי צריף לשטרא בידיה בכ"הג לא מחזי דלהשטאה איפנין משו"ה

מחי' מחילה מעליא אפי' להרי"ש כנלע"ד איברא דעלה ע"ד הקצרה לומר דהסמ"ע משמע ליה בדעת מרן בש"ע דס"ל פהרי"ש מדלא אנשמועין אפילו חוב שבשטר א"צ קננו לאפוקי מסברת הרי"ש וכן הבין בדעת מורם ממ"ש בסי' רמ"א ויש אומרים ה"ה חוב שבשטר וכו' דנדאי לסב' מור"ם דמחילתו מחילה צריף המלנה להחזיר השטר פדכתי' וכדמשמע להו לכמה מגדולי אחרונים וכל זה איננו שנה לי ובפשיטות פתב הסמ"ע בסי' מ' סק"ג וז"ל וה"ה אם הודה בע"פ שקבל החוב שבשטר או שמחל לו הניא מחי' עכ"ל: ולענין דינא פיון דהניא פלוגתא דאמוראי בירוש' ולא אתמר הלכתא פמאן ובגמרי' לא אדכר מאן דמחלק בהכי וכ"ש לדעת הרב"ח דמוקי לס' הרי"ש כב"ש ואפי' לדעת ה' כנ"הג דמשום השטאה הרב עצמו לא פסק פן וגדולי רבני האחרונים רנבא דאיתיה קמן ס"ל שלא פדעת הרי"ש וקרו לה סברא יחידאה היא ולא קי"ל פנותיה דהרי"ש וכן ראוי להורות וכ"ש להוציא מיד הנמחל ואפי' אם תפס מוחל לא מהניא ליה תפיסתו וכיפיון ליה למחדר שטרא ללנה דהלנה נתן שכר הסופר ודיניה הוא וזו היא דעת הרב בני חיי בסי' י"ב ותמה על הרב ד"ן במ"ש שפרא"ש אינו חולק רק שלא חולק גם בפ' דברי הסמ"ע שכתב וצריף להחזיר השטר וכו' דחה הפירוש שי"ל ר"ל בתנאי שיחזיר ע"ש ועד אחרן מופת דורינו הרב מוהרח"א ו"ל בס' ברפי יוסף סי' י"ב עמד וימודד אר"ש רחבת ידים פמדתו לכל רוח מבינתו וגם הוא ו"ל פירש בכוננת הסמ"ע דסי' רמ"א פמדנבר דמחוייב להחזיר לו השטר אלא שנה פתב הסמ"ע לדעת מור"ם אבל איהו לא ס"ל הכי ע"ש ולענ"ד קשה דממ"נ אם יפרש הכי בדברי מרן בש"ע מאין הרגלים לפרש פן ואם דעת עצמו אין זה מדרף תורתו של.

הסמ"ע ומה יענה צדיק זה במ"ש הסמ"ע בסימן מ' סק"ג אשר הוצגנו: (ח) מחילה נשאלתי מהב"ד של עיר ג' ירבא והוא הח' הש' הדיין המצויין כה"ר נחום הפהן נר"ו ומאן דעמיה וזה נוסח שאלתם שאלה יורנו מורינו רבי' נר"ו ה"ר יוסף פרץ יצ"ו הוציא כת"י של ה"ר מעתוק טכ'טוך יצ"ו שנתן בי'ד ה"ר דוד חי פרץ נ"ע וזה נוסחו כ"ט ידי אנה בי'ד חי פרץ יצ"ו פתמאניין רייאל נתאע ארוזא אלדי רייאל בתלת ריישאת ורבע תונסי דפ'עהום עלניא פיה כלוצת מן השביה נעטיהום לו נציב פ"י נציב הצעיר מעתוק טכ'טוך וכעת טען ה"ר מעתוק אמת שהכת"י הוא אבל באמת יש לי דו"ד עליו שאני שלחתי לו מעיר מאלטא שלא יפרע בעדי שו"פ וכשפתבתי לו הכת"י לא ידעתי שפתורת מתנה נתנם עד שמצאוני הר"י איספינוזא והר"א הפהן מתאונו ומיצר א"ל מה לה מתאונו א"ל יען שה"ר דוד חי פרץ לקח ממני כת"י בעד סף פ' רייאליס די רוזא אמ"ל וקלא בתורת מתנה ומח' נתנם בפנינו ואנו פותבים לה שטר עדות ע"ז וכתבו לו ודין אנחנו עדים ח"מ מעידים בתורת עדות גמו' איה פשנשבה ה"ר מעתוק טכ'טוך בעיר מאלטא שלח אגרת לחותנו הר"ד חי פרץ שלא יאמר שהוא קרובו שלא יפסיקו עליו ממון הרבה ואח"כ עמדו הק"ק של ליגורנא יע"א ופרעו בעדו סף תשע מאות רייאל די רוזא ועדיין סף ק' רייאל די רוזא תשלום סף שפסקו לפדיונו ואז אמרנו אעח"מ להר"ד חי פרץ מה יהיה בתשלום הסף הנז' ואמר הר"ד חי הנז' אני פורע מפסי סף פ' גרושום די רוזא בתורת מתנה לצורך פדיון חתני הנז' ואז מוצא שפתיו שמר ופרע הסף הנז' זהו מה שנעשה בפנינו ומ"ש בח' אדר א' ש' תקמ"ו וקניים ותוספת ביאור שהר"ד חי הנז' מחל ג"כ הסף שפרע וזה נשמט מלעיל וקניים יעקב בכ"ר דוד איספינוזא ואברהם הפהן פן

הר"א הכהן די לאַראַ עכ"ל הַעֲדִים הַנּוֹ' וְהַר יוֹסֵף אַחְוָה דְּמִיתָנָא הַר"ד חַי נ"ע טוֹעַן
שְׁלֵא אָמַר דְּוֹד אַחֵי שְׁנַתְּנָן בְּתוֹרַת מִתְּנָה אֱלָא בְּשִׁבִיל שְׁאַחְרִים זוּלְתוֹ יִתְּנוּ ג"כ בְּתוֹרַת
מִתְּנָה וּמִחְזֵ' אֲבָל הוּא בְּדַעְתּוֹ שְׁלֵא יִתֵּן בְּתוֹרַת מִתְּנָה מֵה שְׁנַתְּנָן בַּעֲדָהּ וְכַת"י שְׁלֵקַח מִיָּדָהּ
מוֹכִיחַ יוֹרְנוּ מוֹרְנוּ הַרְבּ הַמּוֹרָה הַדִּין עִם מִי וַיְבֵא שַׁכְּמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב דּוֹרְשֵׁין תַּחֲלוֹת
נוֹבִין וְנִדּוֹן.

בְּטַעֲנַת הַר יוֹסֵף וּדְבָרָיו אֵלֶּה שְׁבָאוּ כְּסִפֵּר הַחֲתוּם פִּי לֹא פוֹרֵשׁ בְּדַבְּרֵי הַשּׁוֹאֵל שְׁמָה
שְׁטוֹעַן וְאוֹמֵר שְׁאַחֵיו הַנְּעֻדָּר נ"ע לֹא נָתַן בְּתוֹרַת מִתְּנָה אֱלָא בְּשִׁבִיל שְׁיִתְּנוּ אַחְרִים זוּלְתוֹ
כַּמ"ש בְּשִׁאֲלָה וְאַנְחֵנוּ לֹא נִדַּע מֵאֵי קָאָמַר אִם הַכּוֹנֵנָה שְׁפָה אַמ"ל אַחֵיו דְּוֹד שַׁע"מ פֶּן נָתַן
לְעֵין רוֹאֵי וְלִבּוֹ בַּל עֲמוּ אֱלָא לְגִנּוּב דַּעַת זוּלְתוֹ וְלַעוֹלָם לֹא נִתְּכּוֹנֵן לְשֵׁם מִתְּנָה אֱלָא בְּתוֹרַת
הַלְוָאָה וְהַעֲד ע"ז שַׁאח"כ לְקַח מִמֶּנּוּ הַכַּת"י.

וְשִׁפְן א"ל דְּוֹד אַחֵיו הַנּוֹ' או"ד מְאַנְמֵדֵן דַּעְתּוֹ הַר יוֹסֵף הוּא מֵה שְׁטוֹעַן פֶּן וְלֹא. קִבֵּל
שְׁמוּעָה זֹו מְאַחֵיו רַק מְלִבּוֹ יוֹצִיא מְלִין וּמַעֲתָה אִם כְּנִים הַדְּבָרִים שְׁאַחֵיו דְּוֹד לֹא הִגִּיד לוֹ
מְאוּמָה אֱלָא שְׁרַעֲיוֹנוֹ הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ שְׁפָה הִיָּה דַּעְתּוֹ וְהַעֲד ע"ז מֵה שְׁלֵקַח מִמֶּנּוּ הַכַּת"י
פְּשִׁיטָא דְלֹאוּ כ"כ לְאַפּוֹקִי מְמוֹנָא מְאַנְמֵדֵן דַּעְתָּא וְאַפִּי' הַב"ד לֹא מְפָקִי מְמוֹנָא מִפְּחַ
אַנְמֵדֵנָא כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע ס' רַצ"ו וְלַעֲיִל בְּמַעֲרַכַת אוֹת א' מִדִּין הָאֲנְמֵדֵנָא בַּס"ד וְאִם טוֹעַן
שְׁפָה אַמ"ל אַחֵיו דְּוֹד בְּאֵנוּ לְמַחְלֻקַת בְּכִינְצָא בְּזָה שְׁנַחְלִקוּ גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל נו"ן ו"ל בְּאוֹמֵר
לְחַבְרֵיו שְׁפָה א"ל אֲבָא שְׁאַתָּה חַיִּיב לִי מְנָה דְלִהְרַמְב"ם וְסִיעַת מִרְחֻמוֹהֵי כָּל פְּהֵאי טַעֲנַת
ס' מִיקָרִי וְאִין נִשְׁבְּעִין עֲלֵיהָ אַפִּי' הִיָּסַת כַּמ"ש בַּפ"א וּפ"ד מֵה טוֹעַן.

וְהַרְאָב"ד שֵׁם בַּהַשְׁגוֹת וְלִשְׁם חֲלוּק עֲלָיו וּס"ל דְּמַקְרִיָּא טַעֲנַת וְדַאי וּמְזַקִּיקָתוֹ לְשַׁבּוּעָה
דְּאוֹרֵי' אִם הַנְּתַבַּע מוֹדָה בְּמַקְצַת ע"ש וְהַטּוֹר ס' ע"ה הַבֵּיא דַּעוֹת הַלְלוּ וּמ"ש בַּש"ע
וְאִין פֶּאן מְקו"ל שְׁפָכֵר עֲמַדְנוּ ע"ז בַּס"ד דְּבַנ"ד פִּי יִהְיֵינָן לִיָּה כָּל דִּילִיָּה וְחַשְׁבִּינָן לְטַעֲנַתוֹ
טַעֲנַת וְדַאי נִרְאָה דְּמַגֵּן שְׁוִיָּא דְּנִיחּוּזֵי אֲנָן אִי אִיתִיָּה לְדוֹד קָמָן וְקִטְעִין הַכִּי אִי מְהִימְנִינָן
לִיָּה בְּטַעֲנִיתָה הַלְלוּ אוֹ לֹא.

בְּרִישׁ כָּל מְרֵא'וֹ אִיכָּא לְמִיקָם עֲלֵה דְּמִלְתָּא אִי טַעֲנִין וְאָמַר שְׁפָה הִיָּה בְּדַעְתּוֹ וְלֹא לְמִתְּנָה
אַפּוֹיָן וְלֹא הוֹצִיא מִחֲשַׁבְתּוֹ בְּבִיטוּי שְׁפָתִים וְגַלּוּי דַּעַת אֱלָא מִחֲשַׁבְתּוֹ לִבּוֹ וּבַהַגּוֹזֵל בְּתָרָא
דְּקִי"ו ב' גְּרָסִי' ת"ר שְׁיִירָה שְׁהִיתָה מְהֻלְכַת בְּמַדְבָּר וְעַמֵּד גִּיָּסִס וּטְרַפָּה וְעַמֵּד א' וְהַצִּיל
וְכו' וְאִם אָמַר לְעַצְמֵי אֲנִי מַצִּיל הַצִּיל לְעַצְמוֹ וּמוֹקְמִינָן לָהּ בְּשׁוֹתְפִין וְכַגּוֹן זֶה שְׁוֹתְפֵי חוּלְק
שְׁלֵא לְדַעַת חַבְרֵיו אָמַר פְּלִיג לֹא אָמַר לֹא פְּלִיג וְכ"פ הַרְמַב"ם בַּפ"ה מֵה' שְׁוֹתְפִין דִּין ז'
ע"ש וְהַטּוֹר ס' קכ"א ע"ש אֱלָמָא דְּבַעֲינָן אֲמִירָה מְמָשׁ וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מִמ"ש הַמְרַדְּכֵי שֵׁם
וְהַעֲתִיקוּ מֶרֶן בַּב"י סוּף ס' קס"א פֶּסֶק רַאבִּי"ה דָּאִם אִין עֲדִים בְּדַבְּרֵי שְׁאַמֵּר פֶּן
נִשְׁבַּעְשְׁלֵא נִתְּכּוֹנֵן לְהַצִּיל אֱלָא לְעַצְמוֹ וְזוֹכָה עַכ"ל מוֹכַח דַּס"ל דְּבַכְּנֻת הַלֵּב סְגִי וְלֹא
בַּעֲינָן שְׁיִבְטָא בְּשַׁפְתָּיו וּבְאַמַת הַדְּבָרִים מִתְּמִיחֵין דְּשִׁיחַת כָּל הַפּוֹסְקִים וְלִישְׁנָא דְּגַמְרָא
בְּאַמִּי' תִּלְגָּא מִלְתָּא וְלֹא בְּנִתְּכּוֹנֵן לְבַד וּכְבָּר תְּמָה עֲלָיו מֶרֶן בַּס"ד בַּד"ה דְּבַעֲינָן אֲמִירָה
דְּוִקָא אֲבָל בְּמִתְּכּוֹנֵן לֹא מְהַנִּי דְּדְבָרִים שְׁבַלְב אִינָם דְּבָרִים וְעוֹד דְּהִיכִי קָאָמַר דְּנִשְׁבַּע הָא
הו"ל טַעֲנַת סְפֵק וְאִין נִשְׁבְּעִין עֲלֵיהָ וּמִפְּחַ זֶה פִּי' כְּנוֹנַת הַמְרַדְּכֵי דְּלִישְׁנָא דְּנִתְּכּוֹנֵן לֹא
דְּוִקָא אֱלָא דְּהִינּוּ לוֹ' דְּאָמַר לְעַצְמֵי אֲנִי מַצִּיל וְאִם הִיָּה שֵׁם הַשְׁוֹתְפֵי וְטוֹעַנּוּ טַעֲנַת וְדַאי
יִשְׁבַּע וְאִם לֹאוּ מ"ע חָרָם סָתָם עַכ"ל אֱלָמָא דְּבַעֲינָן אֲמִירָה מְמָשׁ גַּם מוֹר"ם כְּשִׁהַעֲתִיק

דברי המרדכי שם כתב ונ"ל ואם אמר שהציל לעצמו ואין לו עדים נשבע וכו' עכ"ל והוא מוסכם לפי מרן בבד"ה פמ"ד וכתב הרש"ך נשבע על פה שאמר בפניהם עכ"ל ר"ל דאז הו"ל טענת השותף שלא אמר טענת ודאי מ"ה נשבע כמ"ש מרן בבד"ה שם ומ"ש הטור פ"א שנתפונן להציל לעצמו וכו' לאו למימרא דתסגי ליה בכוננת הלב דרמ"א קרי בחיל שאמר ועיין בדבריו סימן קע"ו סכ"ח כמו שציין הוא ו"ל ואחז"ר מצאתי להרדב"ז ח"א סוף סי' קל"ו שכתב במילתא דלא הו"ל למידע נשבעין עליה ע"ש: וראיתי להרב"ח שם שכתב לנישב דברי ראב"ה דלא אמר ראב"ה אלא כשלא היה שם השותף ה"ה הוא דלא בעי' אמר אבל נתפונן לחוד סגי דלמי יאמר כן אם לא היה שם שום אדם ולשותף נשבע בטענת ס' אבל אם היה שם אדם אמרי' בגמרא דבעי' אמר עכ"ל אהמ"ר לע"ד דבריו אינם מובנים מכמה אנפי חדא דראב"ה קאי אמאי דאמרי' בגמרא אמר פליג וכו' והיגו בדאיתיה לשותף שיאמר לו ודינו של ראב"ה בדליתיה לשותף ק' לשמוע וע"ק דכי איתיה נמי ולא אמר אמרה ראב"ה באין לו עדים הו"ל ואין השותף עמו ועוד דמרן ו"ל אתי עליה מדין דברים שפלב אינם דברים ולפ"ד ו"ל מה יענה פי צדיק בטענה זו וע"ק דכי איתיה נמי ולא אמר אמאי לא מצי למימר נתפוננתי להציל לעצמי ונשבע על פה פיון דלדידיה דשותף נשבע אפי' על טענת ס' והיכי קאמר בגמ' לא אמר לא פליג ואם דעת הרב לומר דכל היכא דאיתיה לשותף בהדיה ולא אמר ליה מסתמא לא נתפונן להציל לעצמו ואפי' בשבועה לא מהימן כגון דא צריכא רבה וע"ק מ"ש ולשותף נשבע בטענת ס' וכו' דאין שבועה זו בכלל השבועה שנתפונן השותף בטענת ס' ע"ש סי' צ"ג ואם ר"ל ע"י גלגול שבועת השותף מאי אולמיה דהאי גלגול משאר גלגול וכעת צל"ע דבריו ועיין בתשו' הרב דבר משה ח"ב סי' ז"ן שהאריך: האמנם אלם צדק אנו בדין בתרייהו דמרן ומורם גרירנא דס"ל עד שיאמר בפ"י ולא בכוננה לחוד ודברים שפלב אינם דברים ואע"ג דלענן מתנה ס"ל למורם דהניין דברים כמ"ש בסי' ר"ז בס"ד ע"ש ובנ"ד מתנה הניא והאיכא מ"ד דברים שפלב אינם דברים במתנה הניין דברים אי מהא לא איריא חדא שהכנ"הג שם אות ל"ח כתב שבתשו' הרמ"ה העלה דרוב בנן ורוב מנן חלוקים בדבר ע"ש ועוד בה דשאני התם שהמקבל בא להוציא מיד הנותן אמתו להכי סברי מרן דברים שפלב הניין דברים ולא מפקינן ממונא מניה דנותן אבל בנ"ד כלפי לניא שפלב דברים שפלב אתי לאפוקי ממונא מיד הנתבע בהא פשיטא לענ"ד דכ"ע מודו דלא הניין דברים ואע"ג דהתובע נקיט כת"י הנתבע בידיה אפי"ה נקרא מוציא ול"מ כת"י אלא אפי' נקיט שטררא בידיה נמי מקרי מוציא כמ"ש מרן בב"י סי' ר"ן ע"ש ואין להאריך עוד בביתול טענה זו דבנ"ד לפי מה שהוא עשה מעשה מצות נתינה ואמר לעדים שהוא נותן בלשון מתנה ושמר מוציא שפתיו וקיים נדרו ואחר שגמר ונתן ובאו ליד הגבאי יביע אומר יוסיף אומץ שמחל לו בסוף שנתן מה יועיל ומה יוסיף מה שחשב בלבו ולא זו בלבד אלא גם אפי' אם אמר כן בפ"י מאן ציית ליה דלשתבע ולישקול וכ"ש דאמרו דעת גמור הוא דלשם מתנה גמורה אפונן ועת צרה היא ודברי אמת ניקרים דשקר קטעין שלא אמר כן אלא כדי שיתנו ג"כ אחרים זולתו דצ"ל דזולתו מאן נינהו שפבר אנשי הק"ק ליגורנא פרעו תשע מאות גרושויש ולא נשאר לתשלום קצבת מה שפסקו עליו אלא ק' גרושויש הקאמן פי יסופר שיתן מכיסו פ' כדי שזולתו יתנו כ' הס' פי לא להזכיר אלא הדברי' מוכיחין תוכחת מגולה כשמש

בצורה דמעיסקרא גמר ויהיב לשם מתנה גמו' משום מצנה רבה פגון דא מצנות פדיון
שבוים ונוסף גם הוא חתנו פן גילו אלא דהשתא אהדורי קמהדר ויצריה אלכישיה ותוהא
על הראשונות ועמד ונטל ממנו הכת"י פשי' דלא אהני לרמאה ברמאותיה ולא משגיחנן
ליה ולא בכת"י דנקיט ביה ותלי ביה זינינה אמור מעתה פיון שנתברר דאפי' דאיתיה
לדוד חי קמו וקטעין הכי לא מהנייא ליה טענתיה ולא מידי כ"ש יורש דאתי מחמתיה
והאי כת"י חספא בעלמא הוא פיון דאתו סהדי ואסהדו דמעיקרא לשם מתנה גמורה גמר
ויהיב וה"ר מעתוק בה שעתא לא שמיע ליה וקעולה על רוחו דלשם הלואה הוא דיהיב
ומ"ה כתב לו הכת"י והשתא דאיגלאי מילתא ע"פ ב' עדים דלשם מת' אכנין ובפני' איתמר
דלשם מתנה הוא דיהיב האי כת"י כמאן דליתיה ולא בכת"י בלבד אמרי' אלא אפי'
בשטר אם נכתב בחזקת שיהא חייב לו ונמצא שאינו חייב לו הך שטר אינו מעלה ואינו
מוריד והנתבע פטיר ועטיר כמ"ש הטור סי' מ' ומרן בש"ע סי' פ"א ס"ד ע"ש והקא
בנ"ד שה"ר מעתוק היה בשביה במאלטא והר"ד חי פרע בעדו הפ' ריאל לפדיונו ולא
נודע לו שבתורת מתנה נתנם לו ותבע ממנו כת"י בחשבו שבתורת הלואה פרע בעדו
הו"ל מודה בחזקת שיהא חייב וכשהגידו לו העדים שבתורת מתנה נתנם לו איגלאי
מילתא דאינו חייב למפרע והו"ל הך הודאה שנתחייב לו בכת"י כמאן דליתיה דמניא
דעיקר הך דינא מעובדא דהנה גנאי דבפ"ק דגיטין דף י"ד גמרינן לה ונתם בקנין ומעמד
ג' הנאי ואפי"ה פשנתברר שטעה דחשבי' ע"פ עדים אמרי' דקנין בטעות הוא וחוזר ה"נ
פיון דנתברר בעדים שבתורת מתנה נתנם לו א"כ הך הודאה דבכת"י בטעות הנאי וחוזר
ואין לנו לבדות חילוקים מדעתנו ומפני שאנו מדמין נעשה מעשה להוציא ממון מחזקתו
אלא שעדיין הלב מהסס בה דשאני הך עובדא דגנאי שנתברר הדבר שטעה בחשבוננו
בהעצאת עדים פדאוקמוה הגאונים וכתב עלה הרי"ף שם דטעמא תריצא הוא וכ"כ
התוס' בשם ר"ח ע"ש אבל הקא נראה דלא חשיב הך עדות מעליא דרח' אמר מפיהם
ולא מפי כתבם עיין בטוש"ע סי' כ"ח ומה שעמדתי ע"ז במ"א בס"ד ושאני שטר דמשום
נעילת דלת הקילו בו ושטרי מחאה ומודעא נמי תקנת חכמים היא דבכל דהו מבטל
החזקה ושללא להיות האנס זוכה בשל אחרים וכינצא וכמ"ש התוס' בפ' חזקת דט"ל
בר"ה מחאה וכו' ע"ש ובמקו' לשם כתב דהיינו הא דקמ"לאע"ג דמילתא דפשי' דזפין
לאדם שלא בפניו כמו שהק' התוס' שם ע"ש ולפי האמור ניתא דהיינו הא דקמ"ל אע"ג
דבעלמא קי"ל מפיהם ולא מפי כתבם הקא תקנת חז"ל היא לכתן' ע"ש אלא דבנ"ד נראה
דלא מהנייא עדותן אלא עד שמוסרין דבריהם לב"ד וב"ד יכתבו ויתנו לו ולא שמעצמן
פותבין ונותנין ועוד לכאורה אפי' מסרו עדותן לב"ד לא מהנייא שאין מקבלין עדות
שלא בפני בע"ד ואם קבלו אין דנים ע"פ אותה עדות כמ"ש בס"י כ"ח ואיכא למ"ד דתו
לא מצו להעיד דעבידי לאחזוקי שקרייהו כמ"ש שם אלא דאי מיהא לא איריא דדוקא
בתובע אבל בנתבע שפא להפטר מחובו מקבלין שלא בפני בע"ד וכבר עמדתי ע"ז
במקומו בס"ד ובנ"ד בא להפטר הוא אלא סו"ס מטעמא דמפיהם ולא מפי כתבם נראה
דלא חשי' שטר פלל וכ' מור"ם בס"י ס"א ס"ב שטר שלא ניתן ליכתב ואיכא למימר
שהעדים טעו אין דנין ע"פ אותו שטר דהני מפי כתבן ע"ש ובס"י ט"ל ס"ג כתב עוד דכל
שלא אמר כתבו וחתמו אע"פ שכתבו בשטר אינו אלא כפנקס בעלמא וכד דייקנא פורתא
אשכחנא דבנ"ד שטרא מעליא היא מפמה אנפי חזא ל"ק הטור ש"ע במודה בחזקת

שְׁהוּא חֵיב לֹו וְנִמְצָא שְׁאִינוּ ח"ל דְּפִטּוֹר דְּבַעֲיִנן עַד שְׁיִתְבָּרַר ע"פ עֵדִים שְׁטַעָה וּכְהֵךְ
 עֹבְדָא דְגִנְאֵי כְּמִדּוֹבָר אֵלָא מִשּׁוּם דְּהֵתֵם הַחֹב בְּשִׁטְר הֵנָּה וּבִגְנָאֵי דַע"י קִנְיָן הֵנָּה
 דְּאֵלִימְתָא מְלֵתָא דְשִׁטְר אוּ דְקִנְיָן אֶבְל בְּנ"ד שְׁהַחֹב בְּכַת"י שְׁאִין בּוּ לֹא זְמַן וְלֹא לְשׁוֹן
 מְהִימָן לְמִימַר כְּסָבוֹר הֵייתִי שְׁבַתּוֹרַת הַלְוָאָה פָּרַע עָלַי וְעַכְשָׁו שְׁנִתְבָּרַר לִי מִפִּי מַגִּידִי
 אֲמַת שְׁלֵשׁ מִתְנָה גָּמַר וְיִהִיב בְּוֹדָאֵי דְנֶאֱמָן מְגוּ דָּאֵי בְּעֵי לְמִימַר פְּרַעְתִּי לְדִידִן דְקִי"ל
 דְּבַחֹב שְׁבַכְת"י נֶאֱמָן לֹוּמַר פְּרַעְתִּי פְּדַעַת מְרָן הַש"ע ס' ס"ט ע"ש וְעוֹד בְּהַ פִּינָן שְׁהַעִידוּ
 שְׁאַחַר שְׁפָרַע הַר"ד ח' ס' הַפ' רִיִּיאַל אָמַר שְׁמַחַל לֹו הַסָּף הַנּוֹ' הו"ל כְּשִׁטְרֵי מְחִילָה
 דְּאֶצ"ל כְּתוּבוּ אֵלָא הַעֲדִים מְעַצְמָן כּוֹתְבִים וְחוֹתְמִים וְנוֹתְנִים כַּמ"ש מְרָן בַּש"ע ס' פ"א
 סכ"ט וְכ' הַש"ף שְׁם דְּטַעְמָא דְּבַהוֹדָאָה בְּעִינָן שְׁיִאמַר לְהֵם כְּתוּבוּ כַּמ"ש לְעֵיל ס' ט"ל
 מִשּׁוּם דְּלֹא לְהֹוֵי עַלְוִיָּה מְלֹנָה בְּשִׁטְר בְּלִי שְׁיִצְנָה עָלָיו לְכַתּוּב אֶבְל בְּעִנְיָן מְחִילָה א"צ ע"ש
 וְעִינָן בְּדְבָרֵי מוֹרָם ס' ט"ל וּבְהַש"ף שְׁם מְעַתָּה קָם דִּינָא שְׁה"ר מְעַתּוֹק פְּטִיר וְעַטְרִי
 מְהַסָּף הַנּוֹ' אֵלָא שְׁאֵם יִרְצָה הַיּוֹרֵשׁ לְהַטִּיל עָלָיו ח"ס שְׁבַשְׁעָה שְׁפַתְבַּחְת"י לְהַד"ד ח'י
 עֲדִינָן לֹא הִגָּד לֹו שְׁהַר"ד ח'י בְּתוֹרַת מִתְנָה נִתְנָם לֹו וְשְׁמַחַל לֹו עַל הַסָּף הַנּוֹ' זְהוּ מַה
 שְׁעַלְתָּה מְצוּדְתִי וּקְצָרוֹת הַשְּׁגָתִי וְה' יַעֲמִידְנּוּ עַל דְּבַר אֲמַת הֵלָא בְּהַ דְּבָרֵי זְעִיר שְׁם הַחֹו"פ
 מְתָא תוֹנֵס יַע"א בְּסִדְר שְׁתִּי אֲוֹתוֹתִי אֵלָה בְּקַרְבוּ מְשַׁנַּת וַיִּפְרָף וַיִּרְבֵּף ע"ה עֲוֹנִיאַל
 אֶלְחָאֵיִף סִילְט"א: (ט) מְחִילָה הָאוּמַר בְּפִנֵּי עֵדִים מְחַלְתִּי לְרֹאוּבֵן מַה שְׁהוּא חֵיב לִי
 וְרֹאוּבֵן לֹא הִיָּה שְׁם בְּשַׁעָה שְׁמַחַל לֹו הַמְלָנָה פְּשִׁי לַעַנ"ד דְּזָכָה רֹאוּבֵן וְאִין הַמְלָנָה יְכוֹל
 לְחַזֹּר בּוּ דְזָכִין לְאֲדָם שְׁלֹא בְּפִנֵּי וְאֵע"ג דְקִי"ל דְּהָא דְזָכִין לְאֲדָם שְׁלֹא בְּפִנֵּי הִיכָא שְׁהוּא
 זְכוּת גָּמוֹר אֵלָא הִיכָא דְאִית בְּהַ לְתָא דְחוּבָה לֹא וְהִכָא אִיכָא לְמִימַר דְאִית לִיהַ לְתָא דְחוּבָה
 קֶצֶת מִשּׁוּם שׁוֹנֵא מִתְנֹות יִחִיהַ נִלְע"ד דָּאֵי מְהָא לֹא אִינְרִיא דְמִקְבֵּל מִתְנָה שְׁאֵנִי אֶבְל מַחִי
 הַחֹב דְּאִינוּ אֵלָא הַפְּקַעַת הַלְוָאָה וּבַכ"ה ג' לֹא חֲשִׁי מִתְנָה וְדְמִדּוּמֵי רֶאֲיָה מְהָא דְקִי"ל גְּזַל
 הַגּוֹי אֲסוּר וְהַפְּקַעַת הַלְוָאָתוּ מְוַתְרַת שׁוֹב מְצַאֲתִי לְהַרְבַּ קְרִית מְלָךְ רַב ח"ב ס' י"א
 שְׁפַתְבַּח כֵּן ע"ע וְהִנֵּה בְּעַתָּה מוֹפַת דּוֹרְנּוּ הַרְבַּ מוֹהַרְח"א נַר"ו הַאִירוּ בְּרַקְיוּ תַבֵּל הֵלָא זְהַ
 אוֹת בַּס' יוֹסֵף אֲנִמָּץ ס' מ"ה אוֹת ה' עֲמַד וַיִּמְנֹדַד אַרְ"שׁ רַחֲבַת יְדִים עֵינִיָּה תִרְאָנָה כִּי מִמְּנּוּ
 תּוֹצְאוֹת חֵיִים: (י) מְחִילָה מִי שְׁקֵבֵל מְעוֹת מְחַבְּרֹו לְכַתּוּב .

לֹו שְׁטַר מַחִי וְכִינְצָא וְנִמְצָא הַשְּׁט' בְּטַל צָרִיף לְהַחְזִיר לֹו הַמְעוֹת וְלֹא מְצִי א"ל ע"מ
 לְכַתּוּב לְהַ שְׁטַר מְחִילָה קְבַלְתִּי הַמְעוֹת וְהִרִי פְּתַבְתִּי לְהַ הַרְשָׁב"א ח"ג הַנְּדַפְּס מִחְדָּשׁ ס'י
 ה' וְכֵן כְּתַב מוֹהַרִיט"ץ ו"ל סִימָן כ"ח ע"ש ב' קֶצֶת וְכ"כ הַכְּנ"ה ג' בְּתִשְׁו' הַנְּדַפְּסוֹת מִחְדָּשׁ
 ח"א ס' קנ"ט דָּף קפ"ה וְאֵם מַת הַמְקַבֵּל הַמוֹחַל אוּ דְאִיכָא ב"ח מְוַקְדָּם.

אִינוּ טוֹרָף מְהַלְקוֹחוֹת דְּאִינְהוּ לֹא סֵא"ד דְּשִׁטְר לֹאוּ מְעַלְיָא הוּא ע"ש וּמ"ש לְעֵיל סִימָן ו'
 בְּאִנְרָף: (יא) מְחִילָה הַמוֹחַל חוּב שְׁבַשְׁטַר מְשַׁכּוֹנָה מְחוּל אַע"ג דְּאִינוּ נְשַׁמְט מִיְהוּ
 בְּמִשְׁפַּתָּא דְּלֹא קִינְיָמָא לְגוּבִינָא לֹא מְצִי מְחִיל אֵלָא ע"י ק"ס הַרְשָׁב"א ח"ג הַנְּדַפְּס מִחְדָּשׁ
 ס' ע"ש: (יב) מְחִילָה לְדַעַת הַר"ר יִשְׁעִיָּה ו"ל שְׁפַתְבַּח הַטּוֹר ס' י"ב דְּהָא דְמַחִי אִינְצָק
 דְּוָקָא בְּדִלָא נְקִיט שְׁטָרָא אֶבְל בְּדִנְקִיט שְׁטָרָא עַד דְּמַהֲדַר לִיהַ שְׁטָרָא וְהָאוּמַר לְחַבְּרֹו
 זְרוּק חוּבֵי וְהַפְּטִיר נְאָבַד דְקִי"ל דְּפִטּוֹר הַלְוָה כְּמוֹ שְׁנִתְבָּרַר בְּסִי' ק"ך צ"ל בְּחוּב שְׁבַע"פ
 דְּוָקָא וְעִינָן לְהַמְש"ל רִישׁ פִּי"ו מַה' מְלֹנָה ע"ש וְאִתָּה דַע לְהַ דְּבַטְעָמָא דְּהַרִי"ש ו"ל
 אִיפְלִיגוּ הַרְב"ח וְהַרְבַּ כַּנ"ה ג' וְלְדַעַת הַכְּנ"ה ג' מִשּׁוּם דְּכִינּוּן דְּנְקִיט שְׁטָרָא מְצִי לְמִימַר
 מְשַׁטָּה אֲנִי בְּהַ וְצ"ע דְּאִמַּאי לֹא מְשַׁנֵּי הֵכִי בַּגַּמ' דְּהַזּוֹרֵק דָּף ע"ח כְּדְמִשְׁנֵי לְמַאי דְּאוּקְמָה

זרוק בתורת גטין ועיין פני משה בפני הירושלמי לשם: (יג) מחילה פתב הר' המבי"ט ז"ל בח"א סי' קל"ב דלדעת הגאונים דאין מחיל מועלת ברבית ה"ד ברבית דאורייתא אבל ברבית של דבריהם אלו ומודו דאם מחיל הלנה דהניא מחילה ע"ש ועיין בהרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' מלנה דין י"ג שהביא סברת הגאונים ולשם ביאר דס"ל דאפי' ברבית של דבריהם לא מהניא מחילה וצ"ע לקוטי קול יעקב דף נ"ח ע"ד והרב בני יעקב דע"ח ע"ג ועיין בהרא"ש ר"פ הרבית מה שהאריך בזה ועיין בבאר היטב יו"ד סי' ק"ס סק"ד: (יד) מחילה ראובן שהיה עליו פתובת אשה וב"ח ומת ראובן וחל"ש ואח"כ מתה אשתו ולא נשבעה שבועת האלמנה יכולי' הירשאים למחול אדם בקבר על שבועת אלמנה ועל התפסת צררי ואין הב"ח גובה מקרקע המיוחד לכתובתה זו היא דעת מוהר"י באסאן הובאו דבריו בש"ות מוהרימ"ט מ"ט ז"ל בח"ח"המ סי' ט' וכן יש ללמוד מדברי מוהרש"ך ז"ל בתשו' ח"א סי' ק"ן ולא כן דעת מוהרימ"ט שם בסימן י"א עיין כנ"הג סי' ק"ח בהג"הט אות פ"ו ועוד יש לזכות לירוש' מטעם אחר פשאומר הירוש' אי אפשי בתקנת חכמים וכו' שם אות פ"ז וע"ש בהגב"י אות ועיין מש"ל במערכת אות א' מדיני אי אפשי סי' בס"ד: (טו) מחילה מי שנתן מעות לחבירו בשביל .

שיתן לו מחילה ועכשו טוען המוחל דלא הניא מחילה יכול הנמחל לומר תן לי מעותי ואח"ך ארד עמך לדין כנ"הג בתשו' ועיין בס' כנ"הג ח"המ מ"הב סי' פ"ב בהג"הט אות ב' ובסי' ד' אות ג' בהגב"י והיא ל'ו נדפסה בח"א סי' א' וע"ע במה"ב סי' רמ"א בהגב"י אות ב' ושניהם מהמרדכי בפ"ק דבתראע"ש ודין הדין בפשרה דמ"ש וכו' מצאתי להרב פ"רם שלמה בח"המ סוף סי' ח"י ע"ש: (טז) מחילה בכל מקום שנגאמן לומר פרעתי נאמן לומר מחלת לי אף על פי שמחילה טענה גרועה היא עיין סי' ע' ס"א ובמקום דלא מהימן לומר עיין רס"י ע"ח ס"א ובסי' פ"ב סי"א פתב דאם יש נאמנות בשטר אע"ג דלא מצי למימר פרעתי יכול לומר מחלת לי עד שהמדקדקים כותבים והאמנתיו לומר שלא נפרעתי ובכל ענייני חוב זה ע"ש ועיין כנ"הג סי' ע"א בהג"הט אות כ"ב דמסיק דלמימר מחלת לי נאמן מיהו למימר פרעתי במגו דמחלת לי לא אמרינן דגרועה היא אצל טענת מגו ועיין בתשו' הרב משאת משה ח"הע סי' כ"ח באריכות: (יז) מחילה.

אע"ג דקי"ל מחיל אינה צ"ק מ"מ מחילה שע"י פשרה פגון שתבעו מנה ונתפשו לתת לו חמשים ומחל לו על השאר אע"ג דלגבי הה' חמשים הו"ל מחילה אפי"ה צ"ק וכן מתבאר מדברי התוס' בד"ה פשרה וכו' ע"ש וכ"ה בהעיקור דצ"ב ע"ד ע"ש ועיין כנ"הג סימן רמ"א בהג"הט אות ט"ו והטור בסס"י י"ב פתב בשם ה"ר ישעיה זל ז"ל מה שצ"ק דוקא במידי דמצי למהדר ביה פגון דאתן לה או במחול לה ותפוס שטרא וכו' וא"א ז"ל לא חילק עכ"ל חבל על דאבדין: (יח) מחילה קי"ל דהמוכר שט"ח לחבירו וחסור המוכר או הירוש' ומחלו מחול כמ"ש בסי' ס"ו סכ"ג וכתב הטור שם משם הרב התרומות דהירוש' אינו יכול למחול לעצמו ע"ש עיין מה שפלפל בחקמה מוהר"ם בולנה ז"ל בדרשותיו שבס' חיי עולם ד' ח' ע"ב ע"ש: (יט) מחילה הא דקי"ל מחילה בטעות לא הניא מחילה דוקא בע"פ אבל בכתב מהניא עיין בתשו' הפר"ח שפוקנט' מ"ח ח' ח"המ סי' ועיין בתשו' הרב כנ"הג שנדפסו מחדש בח' א"הע סי' ד' דל"ג ע"א: (כ) מחילה קי"ל מחיל איצ"ק כמ"ש בטוש"ע סי' י"ב וסי' רמ"א והרב קרית מלך רב ח"ב דכ"ה ע"ה ונסתפק השתא דנהוג עלמא לקנות מיד המוחל אם לא קנו מידו מצי למהדר ביה

מִיָּדֵי דְהוּה לְמוֹכֵר בְּכֶסֶף בְּאַתְרָא דְנִהְיֵי לְמַכְתָּב שְׁטָרָא דְלֹא קָנִי מְשׁוּם דְלֹא סְמָכָא דְעֵתִינָה עוֹד נִסְתַּפֵּק הָרֵב ז"ל מְחִילָה שְׁלֵא בְּפָנֵי הַנְּמַחֵל אִי מִהֲנִיָּא וְעֵינֵן לְמוֹכֵת דּוֹרְנּוּ מוֹהֲרַח"א ז"ל בִּס' יוֹסֵף אֲנָמֵן סִי' מ"ח אוֹת ה' ל'ו עֲלֵתָה אַרוּכָה ע"ש וְעֵינֵן בְּדִין טַעֲנוּ חֲטִים וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעוֹרִים דְּפִטוֹר גַּם מִדְּמֵי הַשְּׁעוֹרִים וַיְהִי רַבֵּן טַעֲמָא מְשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא מְחַל ע"ש וְע"ע בְּדִין שְׁהֵתָה כ"ה שְׁנָה וְלֹא תִבְעָה פְתוּבָתָה דְאַמְרֵי' מִסְתַּמָּא מְחַלָּה ע"ש: (כא) מְחִילָה.

קִי"ל הַמוֹחֵל לְחַבְרֵי מֵה שְׁיִטוּל מְנַכְסֵי יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ קוֹדֵם שְׁיִטוּל אֲבָל לְאַחַר שְׁיִטוּל מֵה שְׁיִטוּל נָטַל כַּמ"ש מֶרֶן בִּש"ע סִימֵן רַמ"א ס"ג נִסְתַּפֵּקֵי בְּאֵם זָכָה בְּאַחַד מִדְּרָכֵי הַהִקְנָאוֹת אֲלֵא שְׁעֵדִינֵן לֹא מְשַׁף אִי מְצִי הָדָר בֵּיהַ הַמוֹחֵל אוֹ לֹא וְהַתְּבוּנָתִי בְּדַבְרֵי הָרֵשֶׁפ"א ז"ל בְּתִשׁוּ' שְׁהִבִּיא מֶרֶן בִּב"י ז"ל שֵׁם דְּגַמְרָא לְהֵאֵי דִינָא מֵהָא דְאַמְרֵי' בִּפ' הָרַבִּית דִּס"ו אָמַר ר"ן אִי שְׁמִיט וְאֲכִיל לֹא מְפָקִינָן מִנֵּיהָ יַעו"ש מְשַׁמַּע דְּבַעֲיָנָן עַד דְּאֲכִיל מִמֶּשׁ הוּא דְלֹא מְפָקִינָן מִנֵּיהָ אֲבָל אִי שְׁמִיט לְחוּד לֹא מֵהֲנִי וּמִנֵּיהָ לְמוֹחֵל עַד שְׁיִטוּל דְּבַעֲיָנָן שְׁיִטוּל דְּוִמָּיָא דְהִכָּא אֲלֵא שְׁרֵאִיתִי בְּמִקוֹ' לְשֵׁם שְׁפֵתַב הַרִי"ד מְשַׁם ר"י וְר"ת דִּס"ל דְּאֲכִיל לֹא וְדוֹקָא אֲלֵא מִדְּאֲגָבִינָהּ וְאֲקִינָהּ וּמִסִּיָּעִי לְמִילְתֵּיהּ מְסוּגֵיָא דְהֵתָם יַעו"ש וְנִרְאָה שְׁזוֹ הִיא דַּעַת הַטוֹר ז"ל בִּסִי' כ"ט שְׁפֵתַב שְׁאֵם תְּפִס הַלּוֹקֵחַ לֹא מְפָקִינָן מִנֵּיהָ וְלֹא פֵתַב שְׁאֵם תְּפִס וְאֲכִיל פְּלִישְׁנָא דְגַמְרָא וְאַחֲרֵי נְמִשָּׁף מֶרֶן ז"ל שֵׁם ש"מ דְּאֲכִיל ל"ד וְנִרְאָה שְׁדַּעַת הָרֵשֶׁפ"א ז"ל ג"כ לְזֵה נוֹטָה וּמַעֲתָה קָם דִּינָא דְכִי הִכִּי דָּאִי שְׁמִיט וְאֲכִיל לֹא בַעֲיָנָן עַד דְּשַׁמִּיט וְאֲכִיל ה"נ בְּמוֹחֵל לֹא בַעֲיָנָן דְּשַׁמִּיט וְאֲכִיל אֲלֵא בְּתַפְסָה בְּעֵלְמָא סְגִי שׁוּב מְצֵאִיתִי לְהָרֵב הַפְּרִישָׁה ז"ל בִּסִי' כ"ט שְׁהִכְרִיחַ פֶּן מִדְּבַרֵי הַטוֹר עֲצָמוּ וּכְדוּקִינֵן וְנִסְתַּיִיעַ מִדִּין הַמוֹכֵר שֵׁט"ח לְחַבְרֵי בְּלֹא כַּת"וּמ דָּאֵם קָדָם הַלּוֹקֵחַ וְגָבָה מֵה שְׁגָבָה גָבָה יַעו"ש וְאַפְרִינֵן נְמִטִיָּה שְׁעֵיקָר דִּין לְמַדוֹ ר"ת ז"ל מֵהָ דָּאִי שְׁמִיט וְאֲכִיל כַּמ"ש בְּמִקְנָבְצָת שֵׁם יַעו"ש וְרֵאִיתִי לְגֵאוֹן יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א מוֹהֲרִיט"א ז"ל בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר שְׁמַחַת יו"ט בִּסִי' מ"ז אַרְי' נַעֲשֶׂה שׁוֹא"ל דְּמִי שְׁנָתָן רְשׁוֹת לְחַבְרֵי לְאַכּוֹל מִפְּרִוֹתֵי וְאַגְבֵּהִינָהּ וְלֹא אֲכִיל אִי מְצִי הָדָר אוֹ לֹא יַעו"ש וְנִרְאָה דְּשִׁגְיָא לִיָּה לְהָרֵב ז"ל הִיכָא דְּעֵיקָר רְשׁוֹת לְאַכּוֹל וְהוּא לֹא אֲכִיל וּמֵה שְׁהִבִּיא רְאֵיהָ מִדִּין פּוֹעֵל עֵינֵן מֵה שְׁהֵאַרְכְּתִי לְקַמֵּן בְּאוֹת פ' סִי' בִּס"ד וּמֵה שְׁהִבִּיא רְאֵיהָ מִדִּין אוֹרְחִים הַמְּסוּבִים בְּסַעוּדָה עֵינֵן מֵה שְׁהֵאַרְכְּתִי לְקַמֵּן מַעֲרַכַת אוֹת ק' מִדִּין קִידוּשֵׁין סִי' בִּס"ד יַעו"ש: (כב) מְחִילָה .

אֵע"ג דְּקִי"ל בְּאַלְמָנָה שְׁשֵׁהֲתָה כ"ה שְׁנִים וְלֹא תִבְעָה פְתוּבָתָה דְּאִינָה גּוֹבָה עוֹד דְּמִסְתַּמָּא מְחַלָּה כַּמ"ש בְּטוּש"ע א"ה ע סִי' ק"ה אֵע"ג דְּלֹא מְחַלָּה אֲמֵרִינָן אֲנֵן סְהָדִי מִדְּשִׁתְקָה כ"כ זְמַן וְלֹא תִבְעָה מִסְתַּמָּא מְחַלָּה ה"מ בְּכַתְנָן אֲבָל בִּשְׁט"ח אֵע"פ שְׁשֵׁהֲתָה פְמָה שְׁנִים גּוֹבָה אֵת חוּבוֹ אַחַר שְׁיִחְקֵרוּ וַיִּדְרָשׁוּ הַב"ד כַּמ"ש בְּטוּש"ע ח"ה מ סִימֵן צ"ח וְעֵינֵן בִּסְמ"ע וְהַב"ח וְהַטוֹר שֵׁם אֲבָל אֵם טַעֲנוּ הַלּוֹה שְׁמַחֵל לוֹ בְּפִירוּשׁ בְּמִקוֹם שְׁנֵאֲמָן לּוֹמַר פְּרַעֲתִי נֵאֲמָן ג"כ לּוֹמַר מְחַלָּת לִי אֵע"פ שְׁהִיא טַעֲנָה גְרוּעָה וְעֵינֵן בְּטוּש"ע סִי' פ"ב וּמֵה שְׁרַמְזִיתִי לְעֵיל סִי' א (כג) מְחִילָה.

רְאוּבֵן הַשְּׁפִיר בֵּיתוֹ לְשִׁמְעוֹן בְּעַד ה' שְׁנֵי וְהֵתְנוּ שְׁפָל הוֹצֵאָה שְׁיֵהִי בְּבֵתִים עַד ת"ק לְשִׁנָּה מְחַל הַשׁוֹכֵר לְמַשְׁפִּיר מַעֲשֶׂה בָּא לְפָנֵי וְדַנְתִּי שְׁלֵא זָכָה מְשׁוּם דְּהוּי דְּבָר שִׁב"ל כִּנ"ה ג סִי' ר"ט אוֹת כ"ה בַּהֲג"ה וְנִלְע"ד דְּצָרִיף שׁוּמַת בְּקִיאִים בְּשִׁיוּי הַבְּתִים דְּמְצִי אָמַר מְשִׁפִּיר

כי לא השפיר בסכום שהוא אלא בצירוף מחילת ההוצאות וכינן דמדינא המחילה בטלה שומא הקרא וגם נלע"ד שאם כתוב בלשון חיוב מעכשו מהני תנאה עיין בטוש"ע סימן ס' וצריך להתיישב בדבר ובאות כ"ו פתב דרנבא דרנבא וכמעט דמהני וכן אם יש שם שבועה מהני ע"ש ובאות מ': (ד) מחילה אפילו לדעת הר"ש שכתב הטור ססי"ב דהמוחל חוב שבשטר כל שלא החזיר השטר לו השטר לא מהני בלא קנן ע"ש נלע"ד דה"ד במוחל כל החוב פינן דהו"ל לאהדורי ליה שטרא ולא אהדריה ש"מ דלהשטאה אפנין ע"ש בכנ"הג במ"הב אבל במוחל מקצת החוב דלא מצי למהדר ליה שטרא מודה דמהני דליכא למתלי בהשטאה ועיין למהר"ם שיף בחי' לכתן' במ"ד לדף נ"ז באורף: (כה) מחילה ראובן חייב לשמעון מנה ואמר לראובן איני רוצה משלך פלום לשון גרוע הוא ולא הנייא מחילה כנ"הג סי' רמ"אבהג"הט אות ד' משם תשובת הרא"ש ו"ל פלל ס"ג סי"א ע"ש וכ"ה במישרים נט"ו ח"ג ע"ש: (כו) מחילה האחין שחלקו לקוחות הם כמבואר בש"ס ומזה יש להסתפק באחין שחלקו שטרות או שמכרו ז"לז ע"י גוד או איגוד כמ"ש בר"ס סי' ו' וחזר האח ומחל החוב אי הניא מחילה או לא עיין תשו' רמ"א סי' פ"ג ועיין לה' צמח צדיק סימן ס"ז בארנפה ונהראיה שהביא הגאון ממכנסת שט"ח לבעלה לא מקריעא דכל פרוטה יד שניהם שנה משא"כ באחין דכל א' אית ליה פלגא דידיה וברור: (כז) מחילה.

קי"ל אין אדם מקנה דבשב"ל כמו שנתבאר בסי' ר"ט ולענין מחי' על דבר שלא בא לעולם עיין להמש"ל בפ"ג מה' אישות דין א' בד"ה מעשה וכו' ע"ש: (כח) מחילה שטר מחילה ושטר חיוב שפתובים ביום א' שטר מחי' מעליא הוא עיין בב"י סימן מ"ג מחו' ט"ז ונהרשב"א ח"ג החידושים סי' ט' וי' ע"ש ונהרב משפט צדק דף קס"ח ע"א וב': (כט) מחילה.

קי"ל היתומים לאו בני מחי' נינהו כמ"ש בש"ע סימן ר"ס ס"ו ולאו דוקא יתומים אלא אפילו שאר קטנים בחיי אביהם כמ"ש בטוש"ע סי' ל"ז סי"ז ע"ש ובסימן רל"ה ס"ג פסק מרן הש"ע דקטן שמכר מטלטליו בפחות משות דינו בגדול דהניא מחילה ע"ש וקשיין אהדדי: וראיתי להראב"ד בהשגות בפכ"ט מה' מכירה דין ח' שהשיג עליו רבינו ז"ל בזה א"א שהקטן אין לו מחילה וכדאמרי' יתמי לאו בני מחילה נינהו ע"ש וה"ה ז"ל תי' פינן דתקנו חכמים להם מכירה משום כדי חיייהו הם תקנו שיהא טעמתן בגדול ע"ע וחיזיתיה להריב"ש ז"ל סי' כ' שכתב משם הרמב"ן ז"ל דהא דאמרינן קטנים לאו בני מחי' נינהו היינו במה שהוא פשאר ב"א אמרי' בהו מסתמא לא מחלי אבל במה שהוא מוחל הקטן מדעתו פשיטא דמחי' מחי' ע"ש ובהך דאונאה פחות משות אינו מחזיר צ"ל חדא מתרתי או דס"ל פהראב"ד דמחזיר האונאה או כס' ה"ה בדברי רבינו ז"ל ושכ"ד ז"ל אמנם דעת ה"ה ז"ל נראה דלא ס"ל כדעת הרמב"ן ממ"ש וגדולה מזו אמרו מתנתו מתנה וכו' עכ"ל דמאי ראיה מייתי ממתנה דמדעתיה יהיב להך דטעותא הוי אלא ש"מ דלא ס"ל כד' הרמב"ן גם ממ"ש במקונצת דמציעא במ"ד לדף צ"ב אהא דאמרי' גבי פועל דקוצץ עמו וע"י בניו הגדולים קאמר תלמודא א"ה גדולים נמי ומשני גדולים בני מחי' נינהו ע"ש פתב הרשב"א ז"ל אפי' הודיעם לא מהני משום דלאו בני מחילה נינהו ושללא כדעת הרמב"ן גם הריב"ש שם ובסי' תס"ח עלה בדעתו לומר דמחילה אפי' בינע ומחל לא מהני אלא שמצא להרמב"ן שכתב וכו' ע"ש: וראיתי להרב

מח"א בה' אונאה בסי' טו"ב שרצה להעמיד הא דאמרין יתמי לאו בני מחי' ניהו בשלא הגיעו לעונת הפעוטות וגבי אונאה מיירי בהגיעו כמ"ש רבינו ז"ל וישן נראה דעת הרמב"ן עכ"ל וצ"ל ובאמת שפך עלה בדעת קל'ה פמות שהיא אלא דלשון הברי' דהשוכר לא משמע הכי דמפליג מגדולים לקטנים וסתם גדו' גדו' ממש ואם איתא בקטנים גופייהו מצי לפלוגי בין הגיעו לעונת הפעוטות ללאו וגם מדברי הריב"ש בסי' כ' דמיירי בקטן שהוא בן ח' שנים כמו שהובא בשאלה ועלה מייתי דברי הרמב"ן דכתב דנהי דאין מחי' מחי' הא מיהא בינע לא משמע פן ודוק היטב פי הקצ'ר אמיי: (ל) מחאה בלשון המחאה צריף לכתוב פ' העדנו על עצמו לכתוב לו שמיקח דהוי לשון שליחות ולא שיקתבו שמענו שמיקח דהוי עדות מפי כתבם מור"ם בהגהה סי' ס"ג והם דברי הנמק"י ז"ל שכתבם מרן בב"י ומה שלא העלם על שלחנו נראה דלא ס"ל הכי דהתוס' ז"ל בפ' חז"ה דף ט"ל בד"ה מחאה וכו' הקשו דכיון דהוי שלא מדעתו כמו נותן ומוכר ולנה הו"ל מפי כתבם ות"י ז"ל דתקנת חכמים היא זו ע"ש ובמקונצת לשם הוסיף דהיינו הא דקמ"ל אע"ג דשלא מדעת כלל חשיבא ראיה שפיר והוא פתוס' ז"ל ומעתה אין חילוק במה שיפת' לשון שליחות להנצל מחששת מפי כתבם ולפ"ד לדין דבתריה דמרן ז"ל גרינא לא אכפת לן בלישנא דהעדנו: (לא) מטבע מעשה פי הנה הכי הנה ראובן נושה בשמעון מנה ופרע לו מהם ו' פרחים אדומים ואחר עבור יום או יומים בדק אותם ראובן ומצא מהם ט"ו חסרים במשקל וג' מהם ג"כ מזוייפים והלך לו אצל שמעון ונגד לו ע"פ הדברים האלה ויענהו אמת שגם אני מהגבוי אצלי מהזולת ממה שחייבים לי ומהגבוי אצלי אני פורע למי שאני חייב לו ואיני יודע אם הפרחים האלה החסרים והמזוייפים הם מה שפרעתיה או לא וראובן השיב הן הנה אשר גביתי ממך מעתה הן ספק בידי היכי לדיינו דייגי להאי דינא: זאת אשיב תרתי בלבי למצדד אצדודי דיש פנים לומר פיון דחובו של ראובן חוב מבנרר הוא ואינו יודע אם פרע לו כל הן' פרחים שלמים הם טבי ותקולי או אם החסרים ורעים הו"ל לשמעון בריא בחיובא וספק בפירעון דקי"ל פרו"ן דאמר בפ' הגוזל דמשתבע מלנה ונוטל וכמ"ש בטוש"ע סי' ע"ה ס"ט ויש פנים לומר פיון דבשעת הפירעון שהיו הפרחים בחזקת טבי ותקולי ויפרדו איש מעל אחיו א"כ כבר נסתלק החוב לגמרי וכי הדר ראובן ותבע חלוף וחסרון המטבעות פנים חדשות באו לכאן והו"ל ראובן פטוען הלוייתיה ושמעון אומר איני יודע אם הלוייתני דינא הוא דמשתבע שמעון ונפטר כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ה שם ואשפחנא דהאי מילתא באשלי רברבי בתראי תליא כמו שיתבאר בס"ד ומשום מצנה להביא מן ההדיוט אמרתי אשנה פ' זה.

ראשית מאמר הא דגרסי' בפ' חזקת דל"כ ההוא ערבא דאמ"ל ללנה הב לי ק' זוזי דפרעתי למלנה עלננה וכו' אמ"ל ולא פרעתיה אמ"ל ולא הדר' ושקלתינהו מנאי וכו' והלכתא וכו' היכא דקיימי זוזי לוקמו והנ"מ דא"ל אוזיפתיהו מנאי אבל א"ל הדרתינהו גיהלה מחמת דהוו שייפי וסומקי אפתי איתיה לשעבודא דשטרא ע"כ מפאן יש להוכיח דאי אהדרינהו מלנה משום דהוו שייפי וסומקי לא אמרינו פיון דבשעת הפירעון הוו בחזקת טבי ותקולי נסתלק מהחוב וכי הדר מלנה וטעין דחזא בהו קייהא דשייפי וסומקי חשיב להו כמלנה חדתא ונהי שטרא קמא נמחל שעבודו ומנה דאי טעין דלא ידע אי דידיה הוו או לא הו"ל פאומר איני יודע אם אני חייב לה אלא אמרי' פיון דהשתא

אשְׁתַּכַּח דְּהוּוּ שְׁיִיפֵי וְסוּמְקֵי אִיגְלָאֵי מִקְלָתָּ לְמַפְרַע דְּלָא פְרַעְיָה וְאַפְתֵי אִיכָא לְשַׁעְבוּדָא דְשִׁטְרָא וּמִינָהּ לְהִיכָא דְטַעֲנִין לָא יְדַעְנָּ אִי הֲנִי זִוּי דְשְׁיִיפֵי וְסוּמְקֵי אִי דִידִי אִו לָא אַפְתֵי מְלִנְהָ בְּרִיא בְּחִיּוּבָא קְאָיִם וְסַפְקָא בְּפִירְעוֹן דְּבַכ"ה ג' קי"ל דְּמִשְׁתַּבַּע מְלִנְהָ וּשְׁקִיל דְּכִי הִיכִי דְלַעֲנִין חוּב שְׁבִשְׁטֵר בְּמוּדָה לְנָה דְּהוּוּ שְׁיִיפֵי וְסוּמְקֵי אַפְתֵי אִיכָא לְשַׁעְבוּדָּ דְשִׁטְרָא וְלָא נְמַחַל שְׁעַבּוּדוֹ דְּכִנּוּתָהּ בְּאוּמֵר אִינִי יוֹדַע דְּלָא נְסַתְלַק הַחוּב דְּהוּו"ל בְּרִיא בְּחִיּוּבָא וְס' בְּפִירְעוֹן דְּמְלִנְהָ מִשְׁתַּבַּע וּשְׁקִיל אֲלָא דְאַפְתֵי אִיכָא לְמִימֵר דְּשִׁנְיָא הָּ פִּינּוֹן דְּהִלְנָה מוּדָה דְּהִנְפָּה זִוּי דְּהוּוּ שְׁיִיפֵי וְסוּמְקֵי דִידִינָהּ נִינְהוּ א"כ מוּדָה הוּא וְלָא נְסַתְלַק הַחוּב וּמִמִּילָא לָא נְמַחַל הַחוּב וְאַפְתֵי אִיכָא לְשַׁעְבוּדָּ דְשִׁטְרָא וְיִכּוּל לְחַזֵּר וְלִלוּת בּוּ אַבְּל בְּנ"ד דְּכִי פְרַעְיָה לְנָה לְמְלִנְהָ הִנְפָּה זִוּי בְּחִזְקַת טְבִי וְתַקּוּלִי הוּוּ וְהַשְׁתָּא נְמִי הָּ קַטְעִין לָא יְדַעְנָּ אִי הֲנִי זִוּי דְשְׁיִיפֵי וְסוּמְקֵי דִידִי אִינְהוּ אִו לָא בְּכ"ה ג' אִיכָא לְמִימֵר דְּשִׁפִּיר נְסַתְלַק הַחוּב וְנְמַחַל חוּב שְׁבִשְׁטֵר וְהוּו"ל בְּאוּמֵר אִינִי יוֹדַע אִם חֲזִיב אֲנִי לָהּ וְרֵאִיתִי לְרַב"א בְּמַקְוֶבְצָת לְשֵׁם שְׁפַתְבַּ מְשֵׁם עֲלִיּוֹת דְּר"י ו"ל דְּהָא קַמ"ל דַּאע"ג שְׁהִיּוּ יוֹצְאִין ע"י הַדְּחַק שְׁאִינּוּ חֲזִיב מִן הַדִּין לְחַזֵּר וּלְפִירְעוֹ וְכו' מ"מ פִּינּוֹן שְׁלָא סִירְבַּ זֶה לְקַבְּלֵן וְכו' אִיגְלָאֵי מִקְלָתָּ לְמַפְרַע דְּלָא פְרַעֲוֹן הוּא וְלָא נְמַחַל שְׁעַבּוּד הַשְׁטֵר כְּלָל וְכו' עכ"ל.

מְדַבְּרֵי רַבִּי נְלִמּוּד דַּאִם הִלְנָה מְסַרְבַּ לְקַבְּלֵן לְהִיכָא דְמוּדָה דְּדִידִינָהּ הוּוּ וּמְסַרְבַּ לְקַבְּלֵם אֲלָא דְּמִשְׁלֵם הַפְּחַת דְּאִיגְלָאֵי מִקְלָתָּ דְּפִירְעוֹן מְעַלְיָא הוּא וְנְמַחַל שְׁעַבּוּד הַשְׁטֵר וּמִינָהּ דַּאִי טַעֲנִין לָא יְדַעְנָּ בְּהוּוּ שְׁפִיר מְצִינּוֹן לְמִימֵר דְּנְסַתְלַק הַחוּב מִשְׁעַת הַפִּירְעוֹן פִּינּוֹן דְּבַהֲהִיא שְׁעַתָּא אַגְבִּינָהּ הִנְפָּה זִוּי בְּחִזְקַת טְבִי וְתַקּוּלִי וְכִי הִזְר מְלִנְהָ דְּהוּוּ בְּהוּוּ שְׁיִיפֵי וְסוּמְקֵי לְנָה אֲמַר לָא יְדַעְנָּ דְּנַעֲשָׂה כְּאוּמֵר אִינִי יוֹדַע אִם חֲזִיב אֲנִי לָהּ דְּמִשְׁתַּבַּע וּמַפְטֵר וְחִזִּיתָּהּ לְהַרמ"ה ו"ל בְּשִׁי הַנ"מ שֵׁם סִי' ו' שְׁבַתוּהָ דְּבָרִיו כְּתַב וְנ"ל וְדוּקָא דַּאִי פְרַע מְלִנְהָ מְנִינָה בְּהִנְהוּוּ זִוּי דְּיָהִיב לִיָּה לְגַמְרִי וְהִזְר אוֹזְפִינְהוּ נִינְהִלְיָה אַבְּל הִיכָא דְּיָהִיב לִיָּה זִוּי וְלָא אַרְצִי בְּהוּוּ מְלִנְהָ מְחַמַּת דְּלָא הוּוּ טְבִי וְתַקּוּלִי אַפְתֵי אִיכָא לְשַׁעְבוּדָּ דְשִׁטְרָא עכ"ל דַּעַת שְׁפַתִּיו בְּרוּר מְלָלוּ דְּהִיכָא דְּבִשְׁעָה דְּפְרַעְיָה לָא הֲרַגִּישׁ בְּהוּוּ אִי הוּוּ טְבִי וְתַקּוּלִי אִו לָא נְאֲתַפְרַע מְנִינָה לְגַמְרִי כִּי הִזְר מְלִנְהָ נְאֲמַר דְּאַשְׁכַּחְנָא בְּהוּוּ רַעוּתָא פְּנִים חֲדָשׁוֹת בְּאוּ לְכָאן וְא"נ הִזְר לְנָה וְקַבְּלֵם מְנִינָה אִינָם אֲלָא כְּמְלִנְהָ ע"פ שְׁמִשְׁעַת הַפִּירְעוֹן כְּבָר נְמַחַל שְׁעַבּוּד הַשְׁטֵר וּמִינָהּ אִי טַעֲנִין לְנָה לָא יְדַעְנָּ אִי דִידִי הֲוִינִין אִו לָא הִזְר דִּינָא בְּאוּמֵר לְחַבִּירוֹ חֲזִיב אַתָּה לִי מְנָה וְהִלָּה טוֹעֵן אִינִי יוֹדַע אִם חֲזִיב אֲנִי לָהּ דְּמִשְׁתַּבַּע וּמַפְטֵר וְאִם טַעֲנִין לְנָה הֲנִי זִוּי לָא דִידִי אִינּוֹן וּבְטְבִיעוֹת עֵינָא יְדַעְנָּ בְּהוּוּ דְּהִנְי אַחֲרִינִי נִינְהוּ דְּנִדְּאִי בְּזוּזִי אִיכָא טְבִיעוֹת עֵינָא וְכְדִתְנִן בְּהִזְקָב דְּנ"ב וְאִם הִיָּה מְכִירָה מְחִזִּירָה וְכו' אֲלֵמָּא בְּמַטְבַּע אִיכָא הִיכָּרָא וְע"ש דְּכ"א ע"ב בד"א וְהַתְּנִיָּא מְצָא מְעוֹת וְכו' שְׁכַת דַּאִית בְּהוּוּ סִימֵן ע"ש: (לב) מְטַבַּע.

בְּעִנְיִן תּוֹסַפְתָּ וְגַרְעוֹן בְּמַטְבַּעוֹת עֵינִין בְּמוֹהַרִי טִיץ ו"ל סִי' ג' ל וְבַה' מַח"א בְּהִלְכוֹת מְלִנְהָ מְסִי' נ"ג עֵינִין כְּנ"ה ג' סִי' ע"ד וְבַה' הַע סִי' ב"ן וְבַח"מ סִי' קַע"ו בְּהַג"ה ט אֹת מ"ט וְיַד אֲהֲרֹן שֵׁם וּבְתַשׁוּ' דְּבַר מְשֵׁה חִי"ד סִי' כ"ג עֵינִין שֵׁם בְּאַרְיִכוֹת: (לג) מְטַבַּע שְׁטֵר מְשִׁכּוּנָה שְׁכַתוֹב בּוּ סוֹף כ"ו וְ סוֹלְטָאֲנִים וְהִיָּה שְׁנָה בַּעַת הַהִיא חֲמִשָּׁה רִיאָלִים וּבִשְׁעַת פְּרַעֲוֹן עָלָה לְסוֹף שְׁשָׁה וְהִלְנָה רוֹצָה לְפָרוּעַ לוֹ שׁוּמַת ה' פְּעַרְהָ שְׁעַת הַמְשִׁכּוּנָה אִין שׁוּמְעִין לוֹ וְעֵינִין שׁוֹת הַרְשָׁבִיץ ח"ג סִי' טו"ב וְע"ד וְע"ה וְע"ז וְק"ג וְעֵינִין ש"ע ח"מ סִי' מ"ב וְכַכְּנ"ה ג' שֵׁם: (לד) מְטַבַּע.

ראובן חייב חייב לשמעון מנה ופרע לו ואח"ך החזירם לו באמור לו פי מצא אותם רעים ונחטאים עיניו מ"ש לעיל סי' ל"א ועיניו להרב פרם שלמה סי' ס"ב מוהריט"ן סי' רכ"ה דבר משה ח"מ סי' ס"ו כנ"הג סי' ע"ה בהג"הט אות ט"ו וי"ו וסי' רל"ב ועדות ביהוסף סי' מ"ח ס' האור"ות סי' ע"ה ובית אברהם שם: (לה) מטבע.

המלנה את חבירו ק' דינרים והחליף המלנה המטבע לגרעיות' עד שהק' דינרים הראשונים שנים פעת ק"ל המלנה אומר שיפרע לו מהישנות כשעת הלנאה והלנה אומ' לא כי אלא כשעת הפרעון עיניו בטור ש"ע סוף סי' ע"ד ובתשו' הרשב"א ז"ל ח"ב סי' קכ"ה ובח"ג סי' ל"ד ומ' נכתב שם בסי' ל"ד וז"ל וילשעבר שאלתי חכמי הגוים ואמרו שזה מחוקי המלכות הוא שיכול לומר המטבע הזה יתחלף כ"וך וכינון שפון קי"ל דינא דמלכותא דינא ע"ש: (לו) מטבע.

ראובן הלנה מעות לשמעון זהובים ששנים פאן בתונס ארבעה גרושויש לפורעם לו באיזמיר דינרים ששנים שם ד' גרושויש וב' פארות עיניו בה' מח"א בה' מלנה ובה' בנו בס' קמ"ר א ח"ב סי' יו"ד: (לז) מגו בשנים לא אמרי' דאין הא' יודע מה שבלב חבירו כ"כ התוספות בפ"ב דכתובות בד"ה אנוסים וכו' ועיניו בתוספ' בקידושין דף מ"ג בד"ה והשתא דתקון כו' הקשו על דבריהם הללו מסוגיא דהתם ות' הר"י מקוצי דשאני עדים דלא רמיא מלתא עליהו וילכו אמרינו אין האחד יודע מה שבלב חבירו אמטו להכי לא אמרי' מגו אבל כששניהם נתבעי' כל אחד מתפנין לדעת חבירו לכן אמרי' הקא דנאמנים במגו עכ"ל וזו היא שקשה על הרא"ש ז"ל בתשו' פל"ט סי' ה' דאפי' בדררא דממונא סבר לה מר דמגו בשנים לא אמרי' דמה יענה לסוגיא דהאיש מקדש וכמו שהקשו התוס' שם וכבר עמד ע"ז מוהר"י הלוי סי' ק"ך והניחה בצ"ע וכעת מצאתי לה' ש"ך בסי' פ"ב בכללי המגו סי' ב' ז"ך שהביא דברי התוס' דפ' האיש מקדש וע"ש בה' כנ"הג אות ק"ד בכללי המגו שנתעורר בדברי הרא"ש ז"ל ועיניו בהרב מגן גבורים ז"ל סי' א' ובהרב משאת משה ז"ל ח"ג בח"המ סי' ה' מה שדחק ליישב דברי הרא"ש הללו וכעת נדפסו תשו' הרב כנ"הג בס' בעי ח"ב סי' ע"ב ועיניו להרב שורש יוסף שורש י"א ענף י"ו שגם הוא ז"ל תמה ע"ד הרא"ש והטור ומרן בש"ע סי' ע"ב וע"ש בהש"ך סקנ"ח ע"ש: (לח) מגו ראובן הוציא בגד מתחת ידו ואמר בפני שנים חפץ של פ' א"ל תנהו לפ' א"ל חייב לי סף מה אי מהימן במגו או לא עד"ז נשאל מוהר"ם אלשקאר ז"ל סי' קכ"א ונהביא מדברי הרמב"ם בחידושיו לסנהדרין שהביא משם רבו רבינו יוסף הלוי בן מיגש ז"ל דלא חשיב מגו אלא פשאין הפסק בדבריו ע"ש מלתא בטעמא שוב מצאתי לה' הכנ"הג בכללי המגו אות רי"א שהביא תשו' זו ע"ש וע"ע שם אות קס"ב בדין מגו לאחר פדי דבור ע"ש ובתשובות הרדב"ז ח"א סי' ת"ז: (טל) מי שפרע.

ראובן מכר קרקע לשמ' בעד סף אלף וק"ק גרושויש וכבר הנה חייב לו המוכר סף ת"ק גרושויש וצוה לשלוחו לקבל מהלוקח ת"ק גרושויש והנה הנשאר מוזקפו מלנה הלוקח עליו לזמן מוגבל וקודם שנכתב השטר חזר בזהמוכר לענין דינא פשיטא דמצי הדר ביה דאנן אתרא דנהיגי למכתב שטרא וכינון דכן לא נגמר הפקר וכל א' מהם יכול לחזור בו כמו שנת' בסי' ק"ץ ס"ה ע"ש וילענין אם חייב לקבל מי שפרע קודם רואי פל ספר דנתי בדעתי דאין מקום למי שפרע אלא היכא דהמקח נגמר מד"ת וחכמי' הפקיעו המקח כמו

שְׁאֵמְרוּ גַבֵּי מְטֻלְטְלִין שְׁחַכְמִים תִּקְנוּ מְשִׁיכָה אֲבָל בְּקִרְקַע נְהִי דְמִדְאוּרֵי יִתְאָ נִקְנָה בְּכֹסֶף מ"מ בְּאֵתְרָא דְכְתָבִי עַד דְכְתָבִי שְׁטָרָא וְכִאִילּוּ לֹא הָיָה מְכָר כְּלָל.

שו"ר לְמָרְן הַב"י סִימָן ר"ד שֶׁהֵבִיא מִשָּׁם תְּלִמִידֵי הַרְשֵׁב"א ו"ל ש"כ"פ אֲלֵא דְמִשָּׁם הָרִי"ף פֶּתַח דְּאִיתִּיהָ בַּמ"ש וְהָר"ן ו"ל מְסַתְּפֵק בְּזֵה וְנֵר' לֹאמֵר דְּבִהְנִיחַ מִשְׁפּוֹן לִיתִּיהָ בַּמ"ש אֲבָל בְּנִתְיַנַּת הַמַּעוֹת אִיתִּיהָ ע"ש וּמָרְן בַּש"ע ס"ה פֶּתַח דְּבִנְתָן מִשְׁפּוֹן לִיתִּיהָ בַּמ"ש ע"ש אֲמַנָם בְּנִתְיַי הַמַּעוֹת אִיתִּיהָ בַּמ"ש וְכַדְעַת הָר"ן ו"ל וְלִשָּׁם בַּס"א פֶּתַח מִי שְׁנַתָּן דְּמִים וְלֹא מִשְׁפָּה הַמְטֻלְטְלִין וְכו' ע"ש מִשְׁמַע דְּנֹקָא מְטֻלְטְלִין וְלֹא בְּקִרְקַע אֲלֵא דִּישׁ לֹאמֵר דְּשָׁם נִקְטַע עֵינֵי קְרָא דְדִינָא דְגַמ' וְדוּק וְעֵינֵן בְּדַבְרֵי הָרָא"ש שֶׁפֶתַח הַטּוֹר שָׁם וְעֵינֵן כֵּן"ה ג' ס' ק"צ בַּהַג"ה ט אֹת ל"ז ע"ש: (מ) מִי שֶׁפָּרַע מִי שֶׁקָּנָה חֶפְצֵי ע"י שְׁלוּחָו וְחִזְרָ בּוֹ הַלּוֹקַח אִם הַשְּׁלִיחַ לֹא שִׁנְּהָ מַדְעַת מְשַׁלְּחוֹ הָרִי הַמְשַׁלַּח בְּמִי שֶׁפָּרַע וְאִם שִׁנְּהָ שְׁנִיָּהֶם אֵינָם בַּמ"ש ש"וֹת הָרִדְבָ"ז ח"ב בְּחֻדְשׁוֹת סִימָן ר"י: (מא) מְגוֹ הָאוּמָר לְחֻבְרֹו אֵל תִּפְרָעֵנִי אֲלֵא בְּפָנֵי פ' פ' נִטְעַן שֶׁפָּרַעוּ בִּינוֹ לְבִינוֹ אֵינּוּ נֶאֱמָן אֲבָל אִם אָמַר פְּרַעְתִּיהָ בְּפָנֵי פ' וּפ' וְהִלְכוּ לָהֶם לַמַּד"ה נֶאֱמָן וְהָק' ה"ה ו"ל בְּרִישׁ פֶּט"ו מַה' מְלִנְהָ וְהָרָא"ש בְּשַׁבּוּעוֹת בַּמ"ד לְדָף מ"א דְּאֵמַאי אֵינּוּ נֶאֱמָן לֹאמֵר פְּרַעְתִּיהָ בִּינֵי לְבִינָה מְגוֹ דְּאִי בְּעֵי אָמַר פְּרַעְתִּיהָ בְּפָנֵי פ' וּפ' וְהִלְכוּ לָהֶם לַמַּד"ה וְתִי דְּאֵינּוּ זֶה מְגוֹ טוֹב דִּירָא פֶּן יָבֵא פ' וּפ' מַמְד"ה וְיִכְחִישׁוּהוּ וְיִהְיֶה בְּדָאי ע"ש וְכ"כ רִשְׁב"ם בַּפ' חֲזַקת דַּמ"ה גַּבֵּי אֲנָמֵן שְׁמֹסֵר לֹו בַּעַל הַבַּיִת בְּעֵדִים ע"ש וְכ"כ רַבִּינוּ יוֹנָה ו"ל בְּעֵלְיוֹת הוּבָא בְּמָקוֹ לִישָׁם ע"ש.

וְרִאִיתִי לְהָרָא"ש ו"ל בְּתוֹס' לְשַׁבּוּעוֹת בַּד"ה וְקָתְנִי וְכו' דְּבַעֵי לְמִימַר דְּלָרַב מְצִי לְמִימַר אֲפִילוּ פְּרַעְתִּיהָ בִּינֵי לְבִינָה נֶאֱמָן בְּמָגוֹ דְּאִי בְּעֵי מ"ל פְּרַעְתִּיהָ בְּפָנֵי פ' וּפ' וְהִלְכוּ לָהֶם לַמַּד"ה אֲבָל לְשִׁמּוּאֵל לֹא ע"ש וּלְפ"ד הַלְלוּ בְּהָדָה דְּפָרַק חֲזַקת ה"נ ס"ל וְדוּק וְעֵינֵן לְהָר' מוהר"י בַּל ו"ל ח"א דָּף ט' ס' א' וְהַכֵּן"ה ג' ס' רכ"ג אֹת פ"ו בְּכֻלְלֵי הַמָּגוֹ ע"ש: (מב) מִיָּד.

מִי שֶׁנִּשְׁפָּע לְחֻבְרֹו לְפָרְנֵעַ לֹו חוּבּוֹ מִיָּד כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ הָיִי מִיָּד וְעֵינֵן בִּיבְמוֹת דַּמ"ז וְש"וֹת הָרַב צָמַח צְדִיק ס' תַּקְכ"א וּבִהְגָהַת בֶּן הָרַב ו"ל וּבְפָנֵי לְאַלְתֵּר עֵינֵן בְּתִשּׁוֹ הָרִיב"ש ו"ל ס' ע"ש: (מג) מִיָּחֲזִי כְּשֶׁקְרָא אִם מוֹתֵר לְכַתּוּב תְּשׁוּבָה קוֹדֵם שְׁיַעֲיֵן בְּהָ תְּשׁוּבָה לִיתָא לְדָרַב פְּפִי מְדָר"ן דְּלְמִיָּחֲזִי כְּשֶׁקְרָא לֹא חֲזִינִישׁוּנָן עַכ"ל הַלַּק"ט ח"א ס' רל"ה וּמִדְּבָרֵי הַש"ס בְּפָרַק כָּל הַגַּט דַּנ"ו ע"ב וְעֵינֵן בְּכַתָּן דַּכ"א וְעֵינֵן בְּתוֹס' שָׁם וּמָרְן ש"ע ס' מ"ו סכ"ד פֶּסֶק בְּסִתָּם כַּמ"ד אִפִּי בְּקִיּוֹם מַעֲשֵׂה ב"ד לֹא חֲזִינִישׁוּנָן וְאַח"כ הֵבִיא דַּעַת הַיֵּשׁ חוֹלְקִין וּבְנִדּוֹן הָרַב ו"ל דְּאֵינּוּ כָּאֵן לֹא עֵדוֹת וְלֹא מַעֲשֵׂה ב"ד אִפִּי רַב פְּפִי מוֹדָה וְלֹא הָיָה צ"ל וְלִיתָא לְדָרַב פְּפִי וְכו' וְק"ל: (מד) מְכִירָה הַמּוֹכֵר קִרְקַע לְחֻבְרֹו וְעָמַד אֲחֻד וְעָרְעָר לֹאמֵר שְׁהִיא שְׁלוֹ וְהַלּוֹקַח הוֹדָה שְׁהִיתָה שְׁלוֹ וְהוֹצִיאָהּ מִיָּדוֹ דַּעַת רַבִּי יוֹנָה דְּאֵינּוּ הַמּוֹכֵר חֲזִיב לְהַחֲזִיר לֹו הַמַּעוֹת שֶׁקִּבַּל בְּמְכִירָתוֹ דְּמְצִי אָמַר לִיָּה לְמָה לָּךְ לְהוֹדוֹת שְׁהִיתָה שְׁלוֹ עֵינֵן בַּטּוֹר ס' קמ"ו סכ"א וְכֵן פֶּסֶק מָרְן שָׁם בַּש"ע ס' ג' וְעֵינֵן בְּתִשּׁוֹ שֶׁהֵבִיא מָרְן בַּב"י ס' ר"ץ מְחֻדְשֵׁין ח"י: (מה) מְכִירָה רְאוּבֵן מְכָר חֲזַקת חֲצָרוֹ לְשִׁמְעוֹן וְהָיָה לֹו לְרְאוּבֵן שֶׁט"ח הַעוֹלָה בַּעַש"ג נֶגְדַּת הַגּוֹי בַּעַל הַמְּוֹלְקֵי לְנַפְוֹת חוּבּוֹ מְשַׁכִּירוֹת הַקִּרְקַע הַלְזָ וּבְכֻלְלֵי מְכִירַת הַחֲצָר מְכָר לֹו ג"כ הַשֶּׁט"ח הַהוּא כַּמ"ש בְּשִׁטְר הַמְּכָר בְּעֵדֵי יִשְׂרָאֵל וְאַח"כ תְּבַע שְׁמַעוֹן לְרְאוּבֵן שְׁיִכְתּוּב לֹו ג"כ בַּעַש"ג כִּי הִכִּי דְלָא מְצִי לְמִימַר לִיָּה גוֹי לֹא בַּעַל דְּבָרִים דִּידִי

את דבנמוסיהם עדי ישראל לא מעלין ולא מורידין דן אנכי ועיר שם דהדין עם שמעון וכופין את ראובן לכתוב לו שטר הודאה בעש"ג שהחוב הוא של שמעון באופן דמצוי למיכף ליה לגוי נת"ל שפף מצאתי להרדב"ז ז"ל בתשו' ח"ג סי' ת"ז שכ"כ ושמתתי שפיונתי לדעת גדול: (מו) מכירה.

ראובן יש לו כ"כ סחורה א"ל שמעון כל מה שיפתנו לה אחרים אני נותן לה ומשך לא קנה אא"כ ראובן קצב לו כ"וד וא"ל שמעון אני אתן מה שיפתנו לה אחרים אבל בלא קצבת ראובן מעיקרא לא דהו"ל דבר שאינו מסוייג תנמת ישרים סי' קנ"ג כנ"הג סי' ר"ט בהג"הט אות ד' ונסתפקתי אם נתן דמים אם מקבל מ"ש ונ"ל פשוט דחייב אם נתן לו סך מה ולקשיפתנו אחרים אם פיקתו פיקתו לו ואם הותירו הותירו לו וכעת צ"ע לדינא ועיין כנ"הג סי' ר"ד: (מז) מכירה היא דקי"ל אם המוכר והלוקח חלוקים בשווי הסחורה דאם משך הלוקח משלם כפי מה שתבע המוכר וכן אם המוכר שלח לו הסחורה אינו נוטל אלא כפי מה שאמר הלוקח כמ"ש בסי' רכ"א לאו דוקא הלוקח בעצמו אלא ה"ה שלוחו כנ"הג ועיין בתשו' יכין ובועז ח"א סי' ע': (מח) מכירה המוכר קרקע לחבירו בהקפה ונחבירו מקרה לשמעון ולא נתן לו הדמים אינו יכול המוכר להוציא מיד שמעון תשו' הגאונים סי' פ"ו כנ"הג סי' ק"ץ בהג"הט אות ט' ועיין מ"ש הוא ז"ל בסי' קצ"ו משם תשו' הגאונים גופייהו בחד סימנא ולא ידעתי מה חילוק יש בין הנושאים הללו וספר תשו' הגאונים לא ידעתי איה מקום כבודו מי יתן ידעתי ואמצאהו ועיין עוד בכנ"הג שם סי' קי"ב אות ה' בהג"הט: (מט) מכירה תלוייהו וזבין קרקע פחות משווי עיין הרדב"ז חלק א' שבשני סי' נ"ה: (נ) מכירה אלמנה שנשבעה על כתובתה ועדיין לא החליטו לה ב"ד הקרק' שהניח בעלה ועמדה האלמנה ונתנה ממנו לאחר ומתה עיין כנ"הג סי' רי"א בהג"הט אות ח"י ובס' בני שם בהג"הט אות א' ובס' בית דוד חא"הע סי' ועיין בהרב ט"ז סי' ע"ה סכ"ה מ"ש ועיין בהש"ף סי' רל"ב ובא"הע סי' צ"ו ז"ן: (נא) מכירה הקונה זכותיו של חבירו לא קנה לא בעתיד ולא בעבר כנ"הג סי' ר"ט בהג"הט אות כ"ג בשם ה' מעשה חייא סי' י"ו וזכורני שראיתי בש"הג דהמוכר איבד זכות שמכר והקונה זכה בעתיד ועיין להרב מ"ח לשם שקראתגר גדול על העושים כן ע"ע: (נב) מכירה קניית הרוי דאם הוא פלי יקר.

שמושכין בו חוטי פסוף לרקות' הדק היטב כתב מוהר"י עינאש במנהגים בסי' י' מדיני המצדנות שנוהגים בו היינו הקרקע שצריך סילוק מהאשה ויש בו דינא דב"מ וכן לעיקר קנייתו שנקנה בקניית הקרקע אבל לענין דין אונאה היינו כמטלטלין וע"ע בתשו' לשם סי' מ"ה: (נג) מכירה המוכר חפץ לחברו והגביהו הלוקח ברשות' המוכר והניח.

לשם ונגב פסק מוהר"י עינאש ז"ל. בתשו' ח"א סימן י"ט דאפי' ש"ח לא הוי ופטור אפי' מפשיעה ע"ש ורב מחמ מוהר"י בן נאיים בסי' ל"ה חלק עליו בזה ומצדד לומר דאפי' בגניבה ואבידה נמי חייב דהו"ל כש"ש ע"ש: (נד) מכירה ע"ת נשאלתי במעשה שהיה שראובן מכר חזקת חצרו לשמעון בסך ידוע והתנה עמו המוכר שאינו רשאי למכרו לגוי שמעון ומכרו לגוי מזו מי זכה במקחו אמנם מכירתו לא אהניא ולא מידי דהוי כמוכר דבר שאינו שלו כיון ששייר המוכר הא' זכות זה לעצמו אינו רשאי שמעון לשלוח בו יד או"ד כיון דשמעון עבר על התנאי ולא נתקיי' התנאי קיים והמעשה

בטל ופקע מיניה שמעון ההוא פלילא דזכיה והשבתי דחזי הוית לרבי ז"ל בפ"ח מהלכות גירושין דין י"ב ה"ז גטיף ע"מ שלא תנשא לי לפ' עד נ' יום דאם עברה ונשאת הגט בטל וכתב ה"ה ז"ל בשם הרמב"ן ז"ל דש"מ הנותן מתנה לחברו ע"מ שלא ימכרה ויעבר ומכרה המתנה בטלה ע"ש ויש להתבונן בדבריהם ז"ל מי אמרי' דדילמא ע"כ לא קאמר אלא בנותן מתנה בלא פסוף ובלא מחיר דמימר אמר נותן מזכות זה לא סילקתי עצמי דשיור הוא לגביה דנותן אמטו להכי שפיר בטלה המתנה אבל במוכר ומקבל דמי מכירתו תו לא פש גביה שום זכותא ולא מידי ואין תנאי זה עביד עקירה.

למכירה שוב מצאתי תשו' שאלה להרא"ש המעוז ומייתי לה הטור בסי' קי"א על ענין זה ובטעם הדבר ראיתי למרן הב"י ז"ל בס"י צ"ט שפכת בשם ה"ר יהודה והר"י בני הרא"ש ז"ל דלא ליקשו דברי הרא"ש אהדדי חבל על דאבדין ועיין בט"ז סי' רמ"א סס"ו מ"ש בשם הרא"ש ז"ל ע"ש וע"ש בש"ות הב"ח ז"ל סי' ל"ו ע"ש ולה' תורת חסד סימן קל"ח ע"ש: (נה) מכירה אשה שנתנה רשות לבעלה למכור רק שאינה רוצה למכור רק לראובן והלך ומכר לשמעון המכר בטל מהראנ"ח ז"ל ח"א סי' כ"ה כנ"ה ח"א"ה ע"ש צ' בהג"ה ט אות נ"ו וע"ש לה' מש"ל בפ"ג מהלכות זכיה דין ו' במי שנתן מתנה לחברו ע"מ שלא למכור ויעבר ומכר דהמכר בטל והמתנה קיימת ע"ש: (נו) מכירה המוכר קרקע לחבירו בשטר דלא קנה כל שאינו מוכר שדהו מפני רעתה כמ"ש בריש סי' קצ"א אע"ג דעיקר טעמא משום דלא סמכא דעתיה דמוכר להקנות שדהו אלא עד דמקבל זוזי כמ"ש רש"י בקידושין דכ"ו ולפ"ז איפא למימר דמוכר מצוי הדר ביה מיהו ולוקח מפי מטי שטרא לידיה קנה ולא מצוי הדר ביה דלאו בדידיה תליא מילתא מיהו אין הדעת נוטה דא"כ לקתה מד"הד דמוכר מצוי הדר ביה ולוקח לא מצוי הדר ביה וכ"נ שהוא דעת רש"י שפכת לשם בד"ה מפני וכו' וז"ל ניקח ליה דלינקטויה לנה שטרא ללוקח כי היכי דלא מצוי הדר ביה עכ"ל גם אשור' לרשב"ם ז"ל בפ' חזקת דמ"א בד"ה.

א"ל היכא וכו' וז"ל דכיון דכתב לה שטר מכירה אין יכולין עוד לחזור זה בזה וכו' עכ"ל. וכן העלה הכנ"הג להלכה שם בהגהב"י אות א' וכתב שכתשו' האריף מי יתן ידעתי ואמצאהו: (נז) מכירה ענין מקח שנעשה באיסור עיין אבא מוהריט"ץ סומך י"ו ובדרשוטי נש"ות ה' אנג'יל ז"ל סי' כ"ח ונש"ות הרב בני יהודה מדף ז' נאילף למוהר"י עיינאש זלה"ה שער אפרים סימן כ' וכנ"הג ונהרב יד אהרן בחא"ה ע"ס ר"ח וסי' קל"ד בהג"ה ט אות ו' ופנים מאירות ח"ב סימן ח' גו"ר ח"מ פלל ג' סי' ל"ב ובתורת חסד סי' ס"ו ורס"ט ושער אפרים סי' קי"ג ונהרב בני חיי בי"ד סימן של"ד ובח"מ סי' ר"ח ונהרב ד"ן בא"ה ע"ס ג"ן ונ"ה וח"ה סי' י"ו ונש"ות הכנ"הג בס' בני חיי סי' מ"ג לשו' מועתק מחבורו הגדול שם בסי' ר"ח ומוהריט"ץ סי' י"ו וקפ"ט וע"ר ע"ש ונהקא סי' כ"ח: (בח) מכירה סתם האומר לחבירו מכור לי חפץ זו או סחורה וכיוצא היינו במעות מדודים עד שיפרש שהוא בהקפה מוהרשד"ם ז"ל חח"ה סימן ק"ל כנ"הג סימן קע"ו בהג"ה ט אות ע"ט: (נט) מכירה המוכר קרקע לחבירו בהקפה ונחבירו מכרה לשמעון ולא נתן לו הדמים אינו יכול המוכר להוציא הקרקע משמעון תשו' הגאונים כנ"הג סי' קפ"ט בהג"ה ט אות ט' וצ"ל בדאית ליה לב"ח דאי לא מצוי טריף פדין שאר חוב דעלמא וזה פשוט: (ס) מכירה המוכר מטלטלין לחבירו ע"ת שאם יהיה לו בן יפדם בנו בסוף פדו חייב לקיים תנאו מוהריט"ץ סימן ג"ן ודע שבתוף דבריו פתב ואע"פ שעדיין לא נשא

אשה ולא היו לו בנים באותה שעה חייב ע"ש ולפי מהסם בה דהוי כמזכה לדבר שב"ל ואפ"ל בעובר דידיה דקנה היינו דוקא עד שינפר עיין סי' ר"י וצ"ע פעת לחלק: (סא) מכירה ישראל שמשפון קרקע ביד עכו"ם לזמן ואם לא יפרע לו לזמן המוגבל ביניהם הרשהו למכור ומת הישראל ואז נתפטר עם בניו ונתנו לו מקצת מהדמים וקבעו זמן לפירעון שארית החוב לז' שנים ואז עמד הגוי ומכר הקרקע והוא בכת ההרשאה ומת הקונה וקבעו"ם ועמדו בני הלנה ליטול הקרקע שלהם וליתן להם שאר החוב הדין עמהם הרשב"ץ ז"ל ח"א סי' נ"ב: (סב) מכירה מי שקנה קרקע מחבירו ויצאו עליו עוררין שהוא הקדש העכו"ם הנק' אלחב"ס אין לה מום גדול מזה ואפילו שיאמר לו אני אתקן את המעונות ואכתוב לה פתקא משופטיהם אין שומעין לו כי דמיהם שונות דברים הדברים מלין ע"ג מלין ואין להם ע"מ שייסמוכו הרדב"ז ח"א מההדשות סי' ש"ב ועיין בש"ע ומו"ם סי' רל"ב ועיין כנ"הג לשם בהג"הט אות נ"ז מ"ש משם מהר"ם מטראני ז"ל ג"כ ואות מ' מ"ש משם מוהרשד"ם והרדב"ז ע"ע אבל אם מכר לו סתם וטען הלוקח שבתשבו שהוא מולק"י ונמצאת חב"ס אין שומעין לו עיין תשו' בית שלמה סי' ט"ו ח' ח"המ: (סג) מכירה המוכר או הנותן מקצת מהחוב שח"ל ראובן בשטר וכתב לו שטר על.

המכר והמתנה ומסר. לו השטר ואחר כך התזירה לו בשביל הנשאר וטען עכשו שחזר ולקחו ממנו והי"ל שטר ע"ז ונאבד והב"ח אומר איני פורע אלא עד שאקח השט"ח שעלי עיין בתשו' מהר"א אלפנדארי ז"ל שהביא הכנ"הג בסימן ס"ו בהג"הט אות נ"ט וממנו נקח: (סד) מכירה מותר לקנות שטרות פחות משיויין אע"פ שיש למלנה משפון ומסרו לקונה עיין כנ"הג סי' ס"ו בהג"הט אות נ"א ועיין בטוש"ע י"ד סי' קע"ג: (סה) מכירה ראובן יש לו סחורה כ"כ.

וא"צ שמעון אם תמכור לי בסכום פ' כל שקל אקנה כל מה שיש לה אם מעט ואם הרבה וגמרו קניינם ותקעו כפם כמנהג התגרים שע"י ת"ך נגמר המקח ביניהם וכמ"ש סי' ר"א וכשבא למשוף נודע לקונה שיש למוכר ר"ן שקלים ועשה עצמו כאלו לא ידעו וכשבא אצל המוכר למשוף א"ל קניתי אבל איני רוצה לקנות אלא ה' שקלים מ"מ והמוכר אומר שיחויב לקנות כל הר"ן שקלים שיש לו שפך הנה מעשה והלוקח אומר אמת שפך הנה התנאי אבל לא אסיק.

אדעתאי שיש לה כ"כ והנלע"ד לחקור אם המכר קיים פיון שלא קצב לו כמה יקנה או לא ונראה דבאנו למחלוקת גדולי ישראל במחייב עצמו בדבר שאינו קצוב להרמב"ם ז"ל אינו חייב.

והרמב"ן ודעמיה ז"ל ס"ל דחייב וכמו שנתבאר כל זה בטוש"ע סי' ס' וסי' קל"ה וסי' ר"ז וכבר פסק מרן ז"ל בביתו ובשלחנו הטהור פדעת החולקים פי רבו הלא בספרתם וה"נ דכונתה שנתחייב במקח שאינו קצוב וקנה וגדולה מזו אני אומר דבנ"ד אפי' הרמב"ם והנמשכים מודו דקנה ומתחייב מהא דכתב הרשב"א בתשו' והביאה הרב"י בסי' ס' במקבל ליתן לחבירו מנה בכל שנה כל ומי חייב אי הוי פדכר שאין לו קצבה לדעת הרמב"ם ז"ל והשיב פיון שקצץ לו סכום המנה אע"פ שאין קצבת השנים ידועה

קני ליה הוי יתור לשון ואמאי לא שדינו ליה אע"ור עיין פירשב"ם ונראה דלא אייתי להירושלמי אלא לבאר למאי הלכתא קני האויר אהא מפרש להגבייה ולהשפיל כדאייתא בירושלמי וכעת ז.

אין הירושלמי מצוי אצלי: (ע) מכירה המוכר קרקע בזמן המגפה ב"מ אין ממפרו קנים דאע"ג דקי"ל אין לה אלא שעתו וכמו שנת' בח"ה מ"א סי' ק"א ע"ש היינו דוקא בזמן הראוי למכירה אבל לא זמן מגפה שו"ת הרשב"ץ ח"א סי' נ"ב ועיין במרן הב"י ו"ל בסיון ק"ט שהביא תשו' הרשב"ץ הלזו ודחה ראיתו ונסתייע מינה להפך ע"ש ועיין בטור לשם שהוכיח דבזמן הדבר אין שעה פלל ע"ש וכן ראו עינינו בעו"ה לתפ"ץ ועיין באריכות למהר"י אשפנזי ו"ל הנדפס מחדש ועיין בפרישה שם שהסכים לס' הרשב"ץ ע"ש ובתשו' הרב המפורסם מוהר"י עייאש ו"ל בס' בני יהודה סי' ז' מ"ש בזה וגם ראיתי להרב ט"ז ו"ל שם בס' ק"ט שהספיק דבשעת המגפה אין שעה פלל ע"ע אלא שהפל לפי ראות עיני הב"ד כי לפעמים יבא זה החולי בדינא רפאי ותשקוט הארץ מוהרש"ג סי' ז"ד: (עא) מכירה אלמנה שמכרה קודם שנשבעה אעפ"ו שנשבעה אחר כך אין ממכרה פלום ועיין בטור א' מחוט המשולש סימן ח"י: (עב) מכירה המוכר קרקע או מטלטלין לחבירו והלה מכר חפציו בזול להזמין לו מעותיו ושוב חזר בו המוכר בענין שנכאי בדינו לחזור בו אע"ג דהזיקו בזה אין לו דין מזיק להתחייב ועיין במציעא דף ע"ז ע"א ומהתוס' לשם בד"ה הו"ל מזיק וכו' ע"ש ועיין מ"ש הטור סי' קע"א סכ"ט דאי טעין נתבע לא טרחנא למיתי וכו' הדין עמו וכו' ע"ש ר"ל דאהני ליה האי טענה למיגד ליה אבל לא לחייבו בהפסד ואחז"ר נזדמן לידי ספר הרב בית דוד ו"ל וראיתי לו בח"ה מ"א סי' ק"ז שכ"כ שש אנכי: (עג) מכירה הלכה רונחת דאותיות אינם נקנו' אלא בכת"ום כדאיפסיקא הלכתא ועיין למרן סי' ס"ו ונסתפקתי במי שכותב לחבירו בשט"ח שיש לו על שמעון הריני מודה שחוב זה אע"פ שנכתב לשמי הוא לזכות לוי ומוסר לו השטר ובענין דאינו חב לאחרים או"ד פיון דמעיקרא לא הנה לו שום זכות בממון רק שמעכשו בא לזכות באותו ממון לא מהני אלא בכת"ום וממ"ש הטור סימן ס' משם הבע"ה שער נ"א בראובן שהוציא.

שטר על שמעון ושעיקר החוב הנה ללוי רק שנכתב ע"ש שמ' וכו' דהדין עם לוי ע"ש מוכח דדוקא התם משום דמעיקרא דידיה הוי ולא נכתב ע"ש אלא לסיבה וזכות שיש לו בה מעיקרא משא"כ במודה מהשתא דנכסי דלוי אינון לא מהני' אלא בכתי' ומסי' שו"ר להכנהג שם בהג"ה ט אות ס"ב שכתב משם הרדב"ז דמהניא הודאתו ואין ספר זה מצוי עכשו בידי וכמדומה שהוא בשיטת הבע"ה והטור קאי דבהך גוונא דשלוהו הוי אבל למשוי ליה שליח השתא לא מהני ועיקר השעבוד משעת ההלואה ודוק כי קצרת: (עד) מכירה ראובן יש לו כך וכך שקים מליאים צמר טעונים בספינה וכו"ך בדרך ים להעלותם לספינה ונטפל לו שמעון למוכרם לו בכ"מ שהם ונתן לו דמי השקים ודמי הצמר לזמן מוגבל ביניהם וטען הקונה השקים אשר היו מונחים דרך ים לספינה השכורה אצלו לזמן מה ועדיין איזה שקים ברשות המוכר ובין כך ובין כך הנה ביניהם דברי קטטה ואמר לו המוכר אם אתה רוצה לחזור כך גם אני כמורה ויענהו שמעון א"כ נתפרדנו והלכו להם שאל המוכר אם התרטה הזאת מהניא או לא: בראש אמ"ר פבר מילתא אמורה בפ' הרבית אמ"ר אסטיומא קנייא וחינו מה שנהגו הסותרים לקנות

ע"י וכבר נתבאר בטוש"ע סימן ר"א דמנהג הסוחרים לקנות ע"י שתוקעים כפם זה לזה דהולכים אחר מנהגם מידי דהנה אסטימוטא וכתב הרא"ש ז"ל בתשו' פ"ל י"ב סי' ג' דתקיעת פף הלזו קונה כמו הק"ס ע"ש וכינון דקונה קנין גמור א"כ לא נמחל בדבור וכמ"ש הריב"ש ז"ל סי' תק"ן ועיין סמ"ע ז"ל רס"י שט"ו והרב ת"הד ז"ל סי' שי"א עיין במור"ם סי' קפ"ט דלא מהני מחילה באמירה אמן מה שהם ברשות המוכר עדיין נראה דמהני מחילה בדבור בעלמ' דרשותו קונה לו עיין הרשב"ש ז"ל סי' ח"י וכן פשוט מדין ע"ע שמוחזק בגופו עיין בתוס' בפר"ק דקידושין די"ו בד"ה זאת אומרת וכו' ע"ש ועדין נשאר לנו לברר באותם השקים שמוכר המוכר לספן לטוענם בספינתו ועדיין לא פירע לו דמי השכירות כי כן דרף: השכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ובעל הספינה לא איכפת ליה בהא ומסר המוכר.

לקונה הפתקים. שפתב לו רב התנבל מקבלת השקים כמנהג והקרוב דחשובא ברשות שניהם ועיין בתשו' מרן בס' אבקת רוכל סימן קכ"ט ותשו' הרב המבי"ט ח"א סימן ותשו' מוהר"ם אלשי"ך סי' יו"ד בדין קניית הפרזל שפספינה: ועל דבר השקים אשר קנה הקונה ונתן הדמים צריך לחקור אם היה התקיעת פף גם עליהם דהני כק"ס כמו שנתבאר ונתן המעות א"כ קנה אותם קנין גמור והו"ל כאילו כליו של לוקח שנתבאר בסימן ר' דקונים לו.

בכל מקום שהם ברשות של שניהם ובסימטא ע"ש. ועדיין לפי מהסם לומר דדוקא שקנה הפלי קודם נתינת הצמר בהם דחשבינו ליה שפיר פלי של לוקח אבל כשפכר.

מליאים השקים וקנה אותם אפטר דלא מהני ועיין בתשו' הרב מוהר"י עיניאש ז"ל חח"המ בסי' י"ט: (עה) מכירה ראובן מכר חזקת חנות לשמ' ואח"ך קנה שמעון עוד חנות אחרת ועמד ומכר ללוי החנות הראשון שקנה מראובן ואח"ך עמד עוד ומכר החנות הב' ליהודה ושמ' נלב"ע וחל"ש ואחז"ר עמד יששכר והוציא שט"ח על ראובן מוכר החנות מוקדם לזמן מכירת החנות לשמעון לטרוף את החנות מיד לוי בחובו ולוי טוען כשקניתי החנות מאת שמעון היתה לו חנות אחרת ומקום הנחתי לה לגבות ממנו אחריות המוכר זיל לגביה דיהודה הקונה האחרון ואין לה עלי פלוס יורה המורה לצדקה הדין עם מי יבא שכמ"ה: זאת אשיב הנה הרא"ש ז"ל בתשו' והובאה בטור ש"ע סי' קי"א וז"ל ואם הלוקח שקנה מהלנה מכרו לאחר והאחר לאפי' עד ק' ובא ב"ח לטרוף מהלוקח האחרון פתב א"א הרא"ש ז"ל שאינו יכול לומר לו למה לא תבעת חובך מהא' וכו' ע"ש ובסי' קי"ו פתב וכל הדין שיש למלנה עם הלוקח כף דינו של לוקח א' שטרף ב"ח ממנו ובא הוא לטרוף מהלקוחות שקנו אחריו שהרי הוא כאילו יש לו שט"ח על המוכר בשביל אחריות שלו עכ"ל וכתב שם הסמ"ע ז"ל סק"ד פירוש פשם שהמלנה שיש לו שטר על הלנה כשאין ללנה טורף מהלקוחות שקנה אחריו כן הלוקח שטרפו מידו ואחריותו על הלנה המוכר לו כשאין למוכר נכסים חוזר הלוקח על הלקוחות שקנו אחריו לטרוף מיזן עכ"ל: (עו) מכירה ראובן ושמעון שותפים בקרקע ואין לכל א' חלק מבונר ועמד ראובן ומכר חלקו ממכרו ממכר אעפ"י שאינו מבונר ש"ד וכן מעשים בכל יום ושללא כדעת רשב"ם ז"ל בפ"ק י"ן דקכ"ו וע"ש בתוס'.

שוב מצאתי לה' בית דוד ו"ל בח"ה סי' ק"ט מהספר שהאריה בזה וזו הלכה העלה ועיין בהכנ"ה סי' ר"ט: (עז) מכירה ישראל שמוכר חזקתו לישראל חברו ובא הגוי בעל המול'קי או אחד מהממונים על אלו'אק'ף הנק' בלשון ערבי אלחב'ס וערער להוסיף בשכירות או להוציא מהחזקה שקנה אין לו על ישראל המוכר פלום דאין זו בכלל האחריות המוטלים על המוכר דלא מתמיה דמוכר הוא דאין על המוכר אלא אחריות דאיתי מתמיה פמו שמבואר בגמרא ופוסקים וזה פשוט וכן ראיתי לה' כנ"ה סי' רכ"ה בהג"הט אות ב' וג' וכה דגין ב"ר של פת הקודמין נ"ון נאנן יד עניי אנן ופעם א' אינע פשקנהראובן משמעון חזקת חצר א' בקרב ימים ערער הגוי בעל המול'קי על ישראל הקונה להוסיף בשכירות.

או להוציא מהחצר. וטען הקונה על המוכר שהוא פבר ידע בערעור הגוי ואח"ך מוכר ות"ל אחר התקירה הוברר הדבר ע"ד אמת דהכי הנה יהודה ולא בוש ונתבטל המקח בהסכמת אחי ורעי יצ"ו וצ"ו: (עח) מכירה קברת הקברים יש להם בית א' בשותפות עם ראובן ואחריו מות ראובן עמדו אנשי החברה ופי'סו לאחד מה' בני ראובן למפוך להם חלקו והסכים עמם ועדי המכירה א' מן החברים ושמש.

החברה ויש במכירה ג' ספקות הא' שהעד הוא. מבני החברה והב' הוא משרת החברה ואיכא מ"ד דמשרתי הבית אינם פשרי להעיד וה"ד שנה החלק שמכר אינו מבנרר עד שלא חלק עם אחיו וכבר ידעת פלוגתא דרבננותא בההו דפרק י"ן: דף קכ"ו גבי בכור ופשוט ע"ש ולקיים מכירה זו צריף שישלוק עצמו החבר מאותו החלק דאנן סהדי דמשעה שהזמין עצמו להעיד סילק עצמו כדי להכשיר עדותו א"כ הו"ל תחלתו בכשרות ולענן משרתי הבית פבר הסכימו כל גדולי ישראל להכשיר והרדב"ז ז"ל.

אדדורי אהדר ביה ועיין לקמן במערכת אות ע' סי' : ולענן החלק שעדיין לא הוברר בבתיים שאין בהם דין חלוקה ולא קיימי אלא לתשמיש לכ"ע מהני קודם חלוקה הלכה זו העלה הרב מוהר"א קובו ז"ל בס' אדרת אליהו פ"ד: (עט) מכירה קי"ל דקטן שמכר קרקע שירש א מאביו ועדיין לא הגיע לך' שנה יכול לחזור בו והדרא ארעא והדרא פירי כמ"ש בטור ש"ע סי' רל"ה ע"ש מה שפלפל בכל הסברות הנאמרים באמת בענן זה בספר אדרת אליהו סי' כ"ד באנרף וברוחב: (פ) מכירה ראובן קנה סחורה משמעון .

וטוען שלא קנה אלא בהקפה לזמן וראובן אומר שלא מכר לו אלא במעות לאלטר ונלע"ד שאם פבר היא ברשות לוקח ישבע לוקח ויפרע לזמן שהוא טוען ואם עדיין ברשות מוכר וקנאה באופן המועיל ישבע שלא מכר לו אלא במעות לאלטר ואז חייב גם הקונה לישבע לפטור עצמו מפריעת החוב ואחז"ר נדפסו תשו' הגאון מהר"י בן מיגש ז"ל ומצאתי לו בס' מ' שנשאל בזה והעלה בזה פדעתנו הקצרה תל"ית: (פא) מכירה קי"ל לקח מן האיש ואח"ך לקח מן האשה מקחו בטל מפני שיכולה לומר נ"ר עשיתי.

לבעלי כמ"ש בטוש"ע א"ה ע"ס צ' ולפעמים קונים בק"ס מן האיש תחלה לגמור המקח ואח"ך קונים מן האשה ואז חוזרים וקונים מן האיש ואני חוכף בזה דאפתי יכולה לומר נ"ר עשיתי לבעלי אא"כ שיקבלו ק"ס זה מזה לבטל אותה קנייה ואח"ך קונים מידו

וְכַעַת רְאִיתִי לְהֵרֵב בֵּית יַעֲקֹב וְ"ל סִי" כ"ח שְׁעָמַד בְּזֶה וְע"ע בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א וְ"ל לְגִטִּין אַהֲרָה מִתְנַיִ' דְּלִקְחָ מִן הָאִישׁ וְאִח"ך מִן הָאִשָּׁה מֵה שְׁהָאֲרִיךְ בְּזֶה ע"ש: (פב) מְכִירַת ס"ת.

רְאוּבֵן קָנָה ס"ת וּנְתָנוּ . בב"ה כִּשְׁל יָחִיד לְקִרְוֹת בּוּ בְּצַבּוּר כַּמְנַהֵג וְנוֹדַע כִּי שְׁנוֹת מְסָרָר הַסְמוּךְ לַמ' שָׁנָה שְׁקוּרִים בּוּ בְרַבִּים בְּהִגִּיעַ תַּר ס"ת הַלְזָה וְהִנֵּה בְּעִמְתָּהּ שָׁרָא דְעַנְיּוּתָא רְדִיף אֲבַתְרִיָּה עַד בְּלִתֵּי הַשְּׁאִיר לּוֹ צְוֹרְתָא דְזוּזָא כִּי אָפֶס כְּסָף וְהִלְחַם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל פֶּת שְׁעַפְשָׁה דְלִית בָּהּ תּוֹרִיתָא דְנִהְמָא וְאֵת הַלְבוּשׁ מְלֵא קַרְעִים טְלָאֵי ע"ג.

טְלָאוּ לְרַבּוֹת הַשְּׁחָקִים קַרְעִים שְׁאִינָם מִתְאַחִים וְעוֹד אַחֲרֵת: הִיָּתָה מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדְנּוּ כִּי חִיִּיב הוּא לַב"ב וְלִשְׁאִינָם בְּנֵי בְרִית וְהַנּוֹגְשִׁים אֲצִים תְּנָה אֵת נִש"י וְהוּא זָקֵן נֹכַח רַגְלִים מְעוֹנָה וּמְדוּכָה וַיְהִי בְרֵאוּתוֹ צָרַת נִפְשׁוֹ כִּי רַבָּה הָיָא עֲמַד הַשְּׁוֹאֵל וְשָׂאֵל כִּי הָאִם יוֹכֵל שְׁלוֹ לְפָרְוֶעַ חוֹבוֹתָיו וְהִנֵּה הַנְּשָׂאֵר לְכַסּוֹת בְּשָׂר בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה וּבְגִשְׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים וְכִמּוֹ הִצְ'עַר עָלָה: זֹאת אֲשִׁיב רֵאשִׁית מֵאֲמָר מוֹדַעַת זֹאת.

דְּאִין מוֹכְרִין ס"ת אִפִּי אֵין לּוֹ מַה יֵּאֱכַל אֱלָא לְלִמּוּד תּוֹרָה וְלִישָׂא אִשָּׁה וְכַתֵּב מְרֵן וְ"ל בב"י י"ד סִי" ע"ר בְּשֵׁם הַר"ם וְ"ל הִיָּינוּ דְּנֹקָא ס"ת הַעֲשׂוֹי לְקִרְוֹת בּוּ אֲבָל סְפָרֵי יְחִידִים וְכו' וְעוֹד שְׁקִדְוִישׁתָּן לֹא פְקַעָה בְּכַף וְהֵם בְּקִדְוִישׁתָּן בְּיַד הַלּוֹקְחַ כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בְּיַד הַמּוֹכֵר עַכ"ל וְצ"ל לְפִי טַעַם זֶה אֲמַאי אֵין מוֹכְרִין ס"ת הִיָּכָא דְלִיכָא לְעִיּוּלֵי כִּינּוּן דְּאִפְתִּי בְּקִדְוִישׁתָּהּ קָאֵי וְאֲמַאי סְלִקָא לָהּ בְּעֵינָא בְּתִיקוּ וּמְרֵן הַב"י וְ"ל בְּעֵי לְאוּקוּמֵי מְלִתְהָ דְהַר"ם וְ"ל בְּסוֹחֲרִים וְסוֹפְרִים.

אֲבָל הַקּוֹנֵי יְחִיד וְרַבִּים כִּי הִדְדֵי נִינְהוּ וְהִדְר ק"ל מְדַבְּרֵי. הַטּוֹר בַּא"ח סִי" קנ"ג דְּכַתֵּב דְּבִיחִיד בְּשְׁלוֹ יְכוּל לְמוֹכְרוֹ.

וְכַתֵּב דְּאִיכָא מ"ד דְּהַטּוֹר בְּשִׁיטַת אָבִיו הָרָא"ש וְ"ל אֲמָרָה דְּהֵאֲדִנָּא לִיכָא מ"ע בַּס"ת רַק בְּחֻזְמִשׁוֹן וְכו' וְנַר' לַע"ד דְּהִכִּי רַהִיט לְשׁוֹן הַטּוֹר בִּי"ד שֵׁם שְׁאֲחַר שְׁפַתְבָּ אֲסוּר מְכִירַת ס"ת פְּתַב וְ"ל וְכַתֵּב א"א הָרָא"ש וְ"ל שְׁזָה לֹא נֶאֱמַר אֱלָא לְדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים וְכו' עַכ"ל: (פג) מְכִירָה בַּעַל שְׁמֹכֵר בְּנִכְסֵי מְלוּג שְׁל אִשְׁתּוֹ שְׁלֹא מִדְּעַתָּה וּמִתָּה הָאִשָּׁה בְּחִי בַּעֲלָהּ שְׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ כְּזָה וְכִשֵּׁם שֶׁהִיא הִיָּתָה יְכוּלָה לְמַחּוֹת כְּפֹ בַּעֲלָהּ הַבָּא מִכְּזָה יְכוּל לְמַחּוֹת אַע"פ שֶׁהַבַּעַל עֲצָמוֹ הוּא הַמּוֹכֵר דְּזִכּוֹת זֶה יִרְשׁ מִכָּח אִשְׁתּוֹ וְכַמ"ש הַטּוֹר א"ה ע"ס צ' סכ"ה וְעֵינֵן בְּהַרְבַּ ב"ש שֵׁם סַקְמ"ו וּמַה שֵּׁיִשׁ לְגַמְגָּם בְּדַבְּרֵיו אֵינוֹ מְעַנְיִינוּ דְּפְשִׁיטָא לַעַנ"ד דְּמַה שְׁקִיבֵל מֵאֵת הַקּוֹנֵה דְּחִיָּיב לְשַׁלֵּם לּוֹ דְּלֹא גָרַע מִהַמּוֹכֵר שֵׁט"ח לְחַבְּרֵיו וְחִזּוֹר וּמְחַלּוֹ דְּמַחּוֹל וּמְשַׁלֵּם לְקוֹנֵה דְּמִי מִקְנָתוֹ כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע סִימָן ס"ו וּבְעִיקָר דִּינוֹ שְׁל הַטּוֹר יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן מִמַּאי דְּאָמְרֵי בְּכַתְּנ' דַּצ"ב הֵהוּא דְּזַבְּיָן לְכַתְּנ' דְּאִמְרֵיהּ בְּטוֹבַת הַנְּאָה וְע"ש בְּתוֹס' וְ"ל וּבְמִקּוּמוֹ הָאֲרַכְתִּי בַּס"ד: (פד) מְכִירָה .

אַע"ג דְּקו"ל דַּב"ח מְצִי לְהַגְבּוֹ' לְמַלְוָה קַרְקַע מ"מ בְּמוֹכֵר סְחוּרָה לְחַבְּרֵיו אֵינוֹ מוֹרִידוֹ לְשׁוּמָא דְּאִדְעַתָּא לְמַגְבָּא זּוּזֵי הוּא דְּזַבְּוֹן לִיָּה כַּמ"ש מְרֵן בַּב"י בַּסִּי" ק"א בְּשֵׁם הַרִיטְב"א וְ"ל וּפְסָקוּ בַּש"ע שֵׁם ס"ו וּמְלִשׁוֹן הַרִיטְב"א מוֹכַח לְפִי שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ כֵּן ע"ש אֲמָנָם הַסַּמ"ע פְּתַב דְּאִי בְּהִתְנָה עִמּוֹ מַאי אֲרִיָּא מְכִירַת סְחוּרָה אִפִּי בְּהַלְוָאָה נְמִי דְּכָל תְּנָאֵי שְׁבָמָוִן קִיָּים אֱלָא לָאו ש"מ אִפִּי בְּלֹא הִתְנָה עִמּוֹ וְעֵינֵן בַּב"י שֶׁהִבִּיא תְּשׁוֹ הַרְשָׁב"א שְׁמַנְהֵג הַסּוֹפְרִים לְכַתְּוֵב מְעוֹת בְּעֵינֵן וְסִיָּים עָלָה וְעֵינֵן בְּהַרִיטְב"א שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל ע"ש נִרְאָה

דְּמִסִּיעַ לִּיהִי לְדַבְרֵי הַסַּמ"ע וְעֵינָן בַּה' ט"ז שֶׁהֵבִיא דְבָרֵי הַתּוֹסֵ' בְּפָרֶק הַמּוֹכֵר פִּירוֹת בַּד"ה אִי דְלִית לָהּ וְכוּ' ע"ש: (פה) מְכִירָה רְאוּבֵן קָנָה מִשְׁמַעוֹן סְחוּרָה אֲשֶׁר הִיא נְתוּנָה בְּסָפִינָה וְלִהְבְּרִיחָה מִהַמְכָּס עֲשֵׂה לְרַב הַחוּבָל שְׁלִיחַ שֶׁהוּא קִנְיָה לִיתָן הַמְכָּס כְּפִי אֲשֶׁר יִתְּנוּ הַגּוֹיִים פְּחוֹת מִמָּה שֶׁיִּתְּנוּ יִשְׂרָאֵל וְהַזְכִּיר לוֹ סְכוּם מִשְׁקַל הַסְּחוּרָה וְחִזַּר רְאוּבֵן וּמְכָרָה לְלוֹי כְּפִי מִה שֶׁנֶּאֱמָרוּ זֶה לְזֶה וְנִסְעָה הַסָּפִינָה לְמָקוֹם אֲשֶׁר חָפֵץ לוֹי.

וַיְהִי בַּדְרָךְ וְעָמַד עָלֶיהָ נִחְשׂוֹל שֶׁל יָם וְנִטְבְּעָה. אִין פֶּאן מְכָר כָּלֵל וְאֵע"פ שֶׁפְּכָר נִתַּן מְקַצָּת מִהַדָּמִים שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה שׁוּם קִנְיָן מִדְּרָכֵי הַהִקְנָאָה וְגַם מִי שֶׁפָּרַע אִין פֶּאן מְרָן הַב"י בְּתִשׁוּ' שִׁבְס' אַבְקַת רוּכַל סִי' קכ"ט וְעֵינָן בְּטוֹש"ע סִי' ר"ד וּבְתִשׁוּ' מְהַר"ם אֶלְשֵׁיף סִי' יו"ד וְעֵינָן כַּנ"ה ג סִי' קצ"ח אוֹת י"ז בַּהג"ה ט שֶׁהַזְכִּיר תִּשׁוּ' מְרָן הַכ"ו הַלְזוּ: (פו) מְכִירָה רְאוּבֵן מְכָר לְשִׁמְעוֹן שֶׁט"ח שְׁיֵשׁ פִּי לוֹ עַל לְוִי וְכָתַב לוֹ שֶׁטֵר הַמְכָר וּמָסַר לוֹ הַשֶּׁט"ח וְהָיָה תּוֹבְעוֹ יוֹם יוֹם וְהָיָה דוֹחֵהוּ דִּיחֻוֵי בַדְמִי"ם וְעָמַד יְהוּדָה אֲחֵי שִׁמְעוֹן וּפָרַע לְרְאוּבֵן בְּעַד אֲחִיו וְנִשְׁמַע שֶׁלְוִי נִמְסַר הוּא וּמְמוֹנֵו לְמַלְכוּת וַיְהוּדָה תָּבַע אֶת רְאוּבֵן וַיְרְאוּבֵן דוֹחֵהוּ אֲצֵל שִׁמְעוֹן דַּעַת מְהַר"י מוֹלִינְיָא דְאִין בְּמְכָר הַלְזָה שׁוּם מַמְשׁוֹת כִּינּוּן דְלֹא קָבַל הַמְעוֹת דְּמְכִירַת שְׁטָרוֹת דְּרַבָּנָן וּקְלִישָׁא הִיא וְהַעִיד ע"ז שֶׁאִם חִזַּר הַמּוֹכֵר וּמְחָלוּ מְחוּל וְזָבִינָא חֲרִיפָא קָרוּ לָהּ רַבָּנָן לְמְכִירַת שְׁטָרוֹת וְחֵיבֵיב רְאוּבֵן לְהַחֲזִי' הַדָּמִים שֶׁקָּבַל מִיְהוּדָה וְגַזַּל הֵם בְּיָדוֹ וּב"ד נִזְקָקִין לוֹ וּמְרָן הַב"י ז"ל בְּתִשׁוּ' שֶׁבְּסִפְרָא אַבְקַת רוּכַל סִי' קל"א חֲלַק עָלָיו בְּכָל מְכָל כָּל וְאֶפְיָלוּ נוֹדַע לוֹ שֶׁנִּתְפַּס לְמַלְכוּת קוֹדֵם הַמְכָר וְדַחָה כָּל רְאוּיָתִיו בְּאַמַּת הַבְּנֵי וּפְסַק שֶׁיְהוּדָה הֵנִיחַ מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצָּבִי ע"ש: (פז) מְכִירָה קי"ל דְּהַמּוֹכֵר לְחַבְרִי בְּמִנְהָ וּפָרַע לוֹ הַלּוּקָח אֲלֵא שְׁטַעָה בְּמִנְיָן וְלֹא נִמְצָאוּ אֲלֵא צ' הַמְקַח קֵיִים וּמְחִזִּיר לוֹ הַשָּׂאָר כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס"ס"י ק"ץ ע"ש הֵינּוּ כַּשֶּׁאִמַּר לְבְּמִנְהָ סְתָם אַבְל אִם אִמ"ל בְּמִנְהָ זֶה וְנִמְצָא חֶסֶר צָדַד ה' מַח"א ז"ל בְּהַלְכוּת אוֹנָאָה סִי' א' לוֹמַר דְלֹא קָנָה ע"ש וְהָרַב בְּנוֹ שֶׁם עָמַד וְתַלְמֵאָה בְּפִלּוּגְמָא ע"ש מ"ש הַרְמַב"ם וְהַרְאָב"ד ז"ל ע"ש וְאִם נִתַּן לוֹ דִּינָר בְּמִקְחוֹ וְנִמְצָא מְזוּנָיָף אִם יוֹצֵא ע"י הַדְּחַק הַמְקַח קֵיִים וּמְחִזִּיר לוֹ הַפְּחָת וְאִם לֹא הַמְקַח בְּטַל הָרַב ז"ל שֶׁם בַּסִּי' ב' ע"ש וְעֵינָן בַּשֶּׁ"ע סִי' זכ"ר סִי"ז וּבְקִדּוּ' דָּף ז': (פח) מְכִירָה.

פְּחוֹת מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שְׁמֹכֵר הַקְּרָקַע שְׁיַרְשׁ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְגַם הַפִּירוֹת שֶׁאֵכָל הַלּוּקָח מְחִזִּירָם לוֹ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' רל"ה ס"ט ע"ש וְאִם מֵת הַלּוּקָח וְעַדִּין לֹא עָרַעַר הַמּוֹכֵר וּכְבָר אֵכָל הַלּוּקָח פִּירוֹת אוֹתָם הֵימִים אִם הַיּוֹרְשִׁים חֵיבִים לְהַחֲזִיר לוֹ אוֹ לֹא מִדְּבָרֵי הַכַּנ"ה ג שֶׁם בַּהג"ה בִּי אוֹת כ"ו וְכ"ז נִרְאָה פְּשׁוּט דְּחֵיבִים הַיּוֹרְשִׁים לְהַחֲזִיר ע"ש וְעֵינָן לַה' מַח"א ז"ל בְּהַלְכוּת זְכִיָּה וּמִתְנָה סִי' ל"ו: (פט) מְכִירָה הַמּוֹכֵר חָפֵץ לְחַבְרִי וְנִתַּן לוֹ הַדָּמִים וְלֹא מִשְׁפָּח וְקָבַל מִי שֶׁפָּרַע נִרְאָה דְּאוֹתָן הַדָּמִים גַּזַּל הֵם בְּיַד הַמּוֹכֵר וְנ"מ אִם קִדַּשׁ בָּהֶם אִשָּׁה אוֹ לְקַח בָּהֶם שְׂדֵה וְכִינְצָא נִרְאָה דְלֹא אִהְנוּ מַעֲשִׂיו וְעֵינָן לְהָרַב מַח"א ז"ל בְּהַלְכוּת גְּזִילָה סִימָן כ"ד וְע"ע שֶׁם בַּסִּי' ז"ך: (צ) מְכִירָה הָאוֹנֵס אֶת חַבְרִי לְמַפְּוֹר לוֹ חָפֵץ וְקָבַל הַדָּמִים בְּשִׁתִּיקָה אַע"ג זכ' בְּטוֹש"ע סִימָן שַׁנ"ט דְּאָסוּר מְדַבְּרֵיהֶם הֵינּוּ כְּשׁוֹכְפֵהוּ לְקָבַל הַמְעוֹת וְע"י כְּפִיָּה קָבַלְם אַבְל אִם קָבַלְם בְּשִׁתִּיקָה אֶפְיָלוּ אִיסוּרָא דְּרַבָּנָן לִית בָּהּ הָרַב מַח"א ז"ל בְּהַלְכוּת גְּזִילָה סִי' כ"ו ע"ש: (צא) מְכִירָה רְאוּבֵן הִלָּךְ אֲצֵל שִׁמְעוֹן לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ כו"כ אִמּוֹת בְּגַד צָמֵר וְקָצְבוּ סוֹף כָּל מְדָה לְעַרְףָּה הִהוּא וְהַתְּחִיל לְמַדּוֹד וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְסוֹף חֲמִשִּׁים אִמָּה הֵן חֶסֶר הֵן יִתַר חִזַּר בּוֹ הַלּוּקָח לוֹמַר שְׂאִי אִינְפְּשִׁי עוֹד לְקַנּוֹת אֲלֵא מִה שֶׁנִּמְדַּד וְהַמּוֹכֵר טוֹעֵן כִּי כְּבָר גְּמַרְנוּ הַמְקַח בְּעַד סוֹף ק' אִמָּה שׁוֹרֵת הַדִּין אִם גְּלָהּ

המוכר דעתו מתחלה שאינו מוכר פחות מק' אמה הדין עמו אבל אם הלוקח הוא ששאל ממנו למפור לו סך ק' אמה אם חזר בו רשאי שדרה התגר למפור לנה מעט ולנה הרבה ואינו מקפיד אבל המוכר אינו רשאי לחזור בו דא"ל לוקח לכל מקחי וחספי ירדתי לקנות ועיין להרב מח"א ז"ל בה' משיכה סימן א' מה שהאריך בנה: (צב) מכירה קי"ל האומר לתבירו תן לפ' מנה ותהא שדי קנויה לה קנה כמ"ש בטוש"ע סי' ק"ץ אם מכר מטלטלין ואמ"ל לקונה תן מעות לפ' וייקנו לה המטלטלין עיין לה' מח"א ז"ל בה' קנין מעות סי' כ': (צג) מכירה מי שהקנה לתבירו.

חתיכות בגדים בק"ס עיין לה' מח"א בה' חליפין סימן ג': (צד) מכירה קי"ל דהאומר לתבירו משנה פרה זו ולא תקנה אלא לאחר שלשים יום ומשה לא קנה אבל אם אמר לו מעכשו ולאחר שלשים יום קנה אפילו עומדת באגם כמ"ש בטוש"ע סי' קצ"ו וכ"ש אם עומדת בחצר לוקח ע"ש בסמ"ע וצ"ל בלא אומר מעכשו וביום ל' היתה עומדת ברשות לוקח מי אמרי' תצירו ש"א קונה לו והרב מח"א ז"ל בה' משיכה סי' ג' העלה דקנה ע"ש: (צה) מכירה המוכר חפץ לתבירו והחפץ היה מופקד אצל אדם א' וכשידע הנפקד אמר תקנה לי חצרי לקונה החפץ אם אמר פן מדעת המוכר דבריו קיימים אבל שלא מדעת המוכר לא אמר פלום עיין במו"ר סי' ר' ס"א ואם אמר המוכר לנפקד חפץ שיש לי בידיך תנהו לפ' נראה דקנה אע"ג דבעלמא קי"ל תן לאו פזכי דמי כמ"ש בטוש"ע סימן קכ"ה ועיין לה' מח"א ז"ל בה' קנין מעות סימן ו' ע"ש: (צו) מכירה ראובן קנה חטים משמעון ונתן לו הדמים ועדיין לא משה ואמר המוכר ללוקח אם תרצה לקחת יין באותם הדמים ונתרצו שניהם אע"פ שנתעפלו המעות אם חזר בו מקבל מי שפרע דלאו בתורת מלוה יתבינהו ניהליה ועיין להרב מח"א ז"ל בה' קנין מעות סי' ו': (צז) מכירה מעשים בכל יום שמוכרים מטלט' או מקרקעי וכשאינן להם מעות מצויים הקונים פותבים שט"ח על דמי המקח הן היום ראובן מכר מטלטלי וכתב לו שט"ח הקונה ומסרו לו ואמר לו לה ושוב עד למחר וכשבא אצלו אמר לו הדרי בי מהמכר אם נתחייב ראובן מי שפרע ואם היה קרקע אם נקנה קנין גמור או לא: זאת אשיב בפ"ק דקידושין די"ו תנא ע"ע קונה את עצמו בשטר ופריה האי שטר היכי דמי אילימא דכתב ליה שטר אדמי היינו כסף וכו' משמע מהכא דשטר חשוב ככסף וכו' וכי היכי דקרקע נקנה בכסף ובמטלטלי במי שפרע ה"נ אם כתב לו שט"ח מדעת שניהם וכן יש להוכיח מהא דאמ' בהאוננים דף ע"ז רשב"ג אומר מלמדן אותם שלא וכו' פיצד כותב לו אני פ' ב"פ מכרתי שדה פ' לפ' באלף זוז ונתן לי מהם ר' והריני נושה בו ח' מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים וכו' ע"כ אלמא דלא פרעליה כל דמי המכר פיון דכתב ליה שטר אשאר דמי קנה ואין אחד מהם יכול לחזור ואין לחלק דשאני התם דפרע ליה קלא מדמי המכר מ"ה מהני שטר אשאר אבל אי.

לא פרעיה פלל מצו לאהדורי דליכא. צד כסף הא ליתא דחלק מה שלא פרע כמה קנאו לוקח אלא בשטר וכדאמרי ברישא דבריי' שוב מצאתי במקובצת לשם שכ' משם הריטב"א ז"ל שכתב משם רבו ז"ל דל"ד קתני שנתן לו מאתים זוז אלא אפי' לא פרע ליה פלום אלא דרשב"ג סרכיה דת"ק נקיט ואזיל ע"ע גם אין לחלק דהתם המוכר.

פֶּתַח הַשְּׁטָר אָבֵל בִּנְיָן שֶׁהַלֹּקֶחַ פֶּתַח הַשְּׁטָר אֵימֹו' דָּלָא מְהַיְי תְּדָא דְאִין שׁוּם סְבָרָא בְּכַף וְעוּד הֵךְ דְּקִידּוּשֵׁין מִיְיָרִי שֶׁהַעֲבָד הוּא הַפּוֹתֵב דְּהֵיִינוּ הַלֹּקֶחַ וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁבָא וְ"ל בַּחֲוִי לְשֵׁם דְּק"ל דְּמֵאֵי קְאָמֵר הֵיִינוּ פְּסָף דָּאֵם פֶּן הַמְקִדָּשׁ בְּכֶסֶף וְכַתֵּב לֵה שְׁטָר עָלְיוּ תְּהֵא מְקַדְּשֵׁת וְכו' עַכ"ל פְּשִׁיטָא לִיה וְ"ל דְּבִשְׁט"ח אֵינָה מְקַדְּשֵׁת וְזוּ הִיא דְּעַת הַרְמַבְ"ן וְ"ל כַּמ"ש ה"ה מ וְ"ל בַּפ"ה מְה"א דִּין כ"ג מִשֵּׁם הַרְמַבְ"ן וְהַרְשָׁבָא וְכ"כ הַרְשָׁבָא בַּמ"ד לְדָף ח' מְנָה אִין פֶּאן מִשְׁכּוֹן אִין פֶּאן ע"ש וְכַתֵּב שְׁכ"כ לְעֵיל בַּמ"ד לְדָף ו' ע"ע וְעֵינִן בַּמּוֹר"ם וְ"ל בַּא"ה ע"ס' כ"ט וְבַה' חַל"ם ע"ש ס"ק וְתִיגְרִץ הַרְשָׁבָא דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּקָאֵמֵר הֵכִי מִשׁוּם דְּאֶפְתִּי לֹא יִדְעִינָן דְּגוּפּוֹ קְנוֹי וְאִינוּ אֶלָּא פְּחוּב אָבֵל לְמַסְקֵנָא דְּאֶמְרִי ע"ע גּוּפּוֹ קְנוֹי אִי פֶּתַח לִיה שְׁטָרָא אֲדָמִי לֹא נִפְיֵק דְּכֶסֶף אִין פֶּאן שְׁטָר אִין פֶּאן צ"ע דְּעַת עָלְיוֹן אַע"ג דְּלַעֲנָן קִידּוּשֵׁי אֲשֶׁה פְּשִׁיטָא לִיה דְּלֹא מְהַיְי הָא מִיָּהָא לְעֵנִין ע"ע מַסְפֵּק"ל אִי סְבָרַת הַמְקִשָּׁה לֹא קִיָּמָא אֶלָּא לְפּוּם מֵאֵי דַסָּא דְּאִין גּוּפּוֹ קְנוֹי או"ד לְאַחַר הַמְסָק' נְמִי דְּגוּפּוֹ קְנוֹי אַפ"ה קוֹנָה עֲצָמוֹ בְּשְׁטָר שְׁפּוֹתֵב עַל דְּמִי וְעָדִיף מְקִידּוּשֵׁי אֲשֶׁה אָבֵל מְקַח וּמְמַכֵּר דִּישְׁנָה בְּיַתֵּר מִיְיָ הַקְּנָאוֹת נִרְאָה דְּפְשִׁיטָא לִיה וְ"ל דְּמַהֲיְי אֶלָּא דְּבַמְשָׁכּוֹן פִּינּוֹן דְּלִית בֵּיה שׁוּם זְכוּת אֶפ"י לְגַבֵּי מַק"וּם ל"מ וּבְהֵכִי מְסַתֵּיִעָא מִקְלֵתָא מְהַיְי דְּפָרֵק הָאֲנָמְנִין שׁוּב מְצָאֵתִי הַדְּבָר מְפֹרָשׁ בְּתִשׁוּ' הָרַב מִשְׁאֵת בְּנִימִין ס' צ"ד ע"ש: (צח) מְכִירָה רְאוּבֵן נוֹשֶׁה בְּעָרֵל א'מְנָה וּבָא עַד הַשְּׁבָרִים עָמַד רְאוּבֵן נִגְדוּ לְהוֹצִיא בּוֹלְעוּ מִפִּי וּמְצָא לוֹ ב' פְּרִים בְּבֵית עָרֵל אַחַר וְיֵאוֹתוֹ וְ"לז לְמַפְנֵי אוֹתָם לֹא בְּאֶשֶׁר יִשׁוּמוּ אוֹתָן ב' יִשְׂרָאֵלִים הַבְּקִיָּאִין בְּשׁוּמְתָן וְהֵכִי הָיָה וּבָאוּ הַיִּשְׂרָאֵלִים וּפְנּוּ אוֹתָם מִפְּנֵה אֵל פְּנֵה לְבֹדְקָם יָפָה לְדַעַת הַעֲרֻכְתָּן וּפְסָקוּ הַדְּמִים וְכַתֵּב הָעָרֵל כַּת"י לְרְאוּבֵן בְּשִׂאֵרִית הַחֹב וְהַתְּנָה עִמּוֹ שְׁאֵם יָפָדָם אַחַר חֲדָשׁ א' הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְאַח"כ פֶּאֶמֶר הָעָרֵל אֶשֶׁר הַפְּרִים אֶצְלוּ לְרְאוּבֵן לְהוֹלִיכֶם לְבֵיתוֹ וְיַעַן שֶׁהַדְּבָר הָיָה לְעַתּוֹתִי עָרֵב לֹא מְצָא מִי מוֹלִיכֶם וְהַפְּצִיר רְאוּבֵן בְּעָרֵל לְהַנִּיחֶם אֶצְלוּ עַד לְמַחֵר וְנִתְרַצָּה הָעָרֵל לוֹ וְהֵי בַּפְּקָר עָנָה שְׁמַעוֹן אֶשֶׁר גַּם הוּא נוֹשֶׁה בְּעָרֵל אֶשֶׁר נוֹשֶׁה בּוֹ רְאוּבֵן וְשָׁמַע אֵת הַקּוֹל שִׁישׁ לוֹ ב' פְּרִים א הָעָרֵל פ' עָמַר וְהִבִּיא א' מִמִּשְׁרֵתִי הַשְּׂרָרָה יר"ה וּנְטִלְתֶּם מִבֵּית הָעָרֵל הַהוּא בְּחֻזְקָה וּבָאוּ לְהַתְּדַיֵּין רְאוּבֵן וְשָׁמַעוֹן מִי יִזְכֶּה בְּאוֹתָם ב' פְּרִים: וְהֵנָּה אֲרִישׁ דִּינָא יֵשׁ לְנוּ לְדַעַת אִם הַגּוֹי בְּכֶסֶף לְחוּד קְנִי וּמִקְנִי לְיִשְׂרָאֵל או"ד דְּוִקָּא עִם א' מְקַנֵּינִי הַמְטַלְטְלִים וּפְלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא הִיא כַּמ"ש בַּטּוֹר סִימֵן קַפ"ד וְלְשֵׁם כ' מוֹר"ם דְּבַנְתִּינַת מְעוֹת תִּסְגִּי לִיה וְנִחְלְקוּ בְּפִי הַסַּמ"ע וְהַשְּׁ"ף וְ"ל דְּלַעֲנָת הַסַּמ"ע יִשְׂרָאֵל מְגוֹי קְנִי בְּכֶסֶף לְחוּד אָבֵל גּוֹי מִיִּשְׂרָאֵל מְחַלְקָת וְלַעֲנָת הַשְּׁ"ף דְּמוֹר"ם מִיְיָרִי בַּהֲדִי א' מְקַנֵּינִי הַמְטַלְטְלִין ע"ש וְעֵינִן לְהַכֵּן"הַג שֵׁם מִיָּהוּ בַּנ"ד גִּיחְזִי אֲנִן דְּלֹא נָתַן הַמְּעוֹת בְּעֵינִן רַק בְּמָה שֶׁהוּא חֵיב לוֹ וּכְבָר יִדְעָת: פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא בְּמִי שְׁחֵיב לְחַבְּרוּ וְאִמ"ל אֶמְפּוֹר לָךְ מְטַלְטְלִין שְׂדַעַת י"א שֶׁהִבִּיא מֶרֶן בַּש"ע ס' כ"ד ס"י דְּהו"ל כְּמִי שְׁנָתַן לוֹ מְעוֹת בְּעֵינִן וְקָאִי בְּמִי שְׁפָרַע וְדַעַת הַיֵּשׁ חוֹלְקִי פִינּוֹן דְּלֵהוֹצֵאָה גִּיתְנָה לֹא קָאִי בַּמ"ש וְא"כ לַפ"ד הָאוֹמֵר דְּגוֹי הַמוֹכֵר לְיִשְׂרָאֵל הַמְּעוֹת לְחוּד קָנָה הֵכָּא לְדַעַת הִיא הָיָה בְּנִתְיַנַּת מְעוֹת וְקָנָה רְאוּבֵן קְנִינָן גְּמוֹר: עוּד יֵשׁ לְחַקּוֹר בְּהַגְבָּהָה שֶׁהַגְּבִיָּהוּ הַיִּשְׂרָאֵלִים אִם זָכָה רְאוּבֵן עַל יְדֵה דְּשְׁלוּחֵי דִּידֵיהּ נִינְהוּ אוֹ לֹא רֵאִיתִי לְהַטּוֹר וּמוֹר"ם וְ"ל ס' רַס"ה שְׁכ' שֶׁהַפּוֹעֲלִים לֹא נִתְפּוֹנְנוּ לְהַקְנוֹת ע"ש וּכְבָר עָמְדִיתִי עַל פֶּרֶט זֶה עֵינִן בַּמַּע' אוֹת פ' בְּאַרְיִכוֹת כִּיזֵּה ה' הַטּוֹבָה עָלֵי בַּס"ד: עוּד יֵשׁ לְחַקּוֹר בְּמָה שֶׁהַפְּצִיר רְאוּבֵן בְּעָרֵל לְהַנִּיחוֹ אֶצְלוּ וְנִתְרַצָּה לוֹ א"כ הו"ל אוֹתוֹ הַמְּקוֹם מְנֻשָּׂאֵל לְרְאוּבֵן וְזָכָה בְּהֵם דַּמ"ל אֲגוּרִי מ"ל אֲשִׁאוּלִי וְזֶה פְּשׁוּט וְעֵינִן

בסי' ר' ס"ב בדברי מור"ם ז"ל דבחקר שאינה של מוכר בדבור בעלמא סגי במתנה ע"ש וע"ע לה' ש"ף סי' קצ"ח סק"ו ע"ש ונעדין הלב מהסם בה מהא דכתב הש"ף שם דין ט' דבעינן ששכירות המקום קודם למכירה ע"ש אלא שהרב מח"א ז"ל חלוק עליו בזה כמו שכתבתי במערכת אות : עוד יש לחקור במ"ש הערל בכת"י אחר שמכרתי לראובן ב' פרים בסף כ"ך עדין אני חייב לו כ"ך אי חשיב פשטר לקנות ע"י ופשטר אי מהני בישראל במטלטלין עיין לעיל מערכת אות ח' סי' צ"ה מה שהארבתי בזה: (צט) מכירה ראובן מכר לשמעון קרקע ויהי פשמוע אשתו של מוכר צעקה צעקה גדולה ומרה ופערה פיה לבלי חק ורוצה לחזור בו מהמכר על דלא פתגם נשאל הרב משאת משה בח"ב סי' נ"ח ולא השיב ע"ז פלום יען כי הוא ז"ל בטל המכר מעיקרו דאינו אלא בקנין ואתרא דנהיגי למכתב שטרא לא קנה ע"ע ונאנן בדין הספימו ב"ד שלפנינו נ"ון לקיים דבר בקנין לחוד וכמ"ש לקמן במערכה זו ונ"מ לספיקו של הרב עומד בעינו וע"ע דף ח' ע"א במ"ש ומה שטען הממאן ותלה באשתו שאינה רוצה וכו' ביזו לרצותה בתרמקא דדיברי וכו' א"נ יגרשנה וכו' עכ"ל והרב ז"ל לענין שבועה קאי והם דברי הרב הגדול מוהר"א יצחקי ז"ל והרב מטה שמעון ז"ל חולק עליו בזה שם דף י"ב ע"א בד"ה עוד כתב הרב וכו' ע"ע שכתב דאינו חייב לפייסה אלא פדרה מה שנהגים להתפייס עש"ב וב"ד הצדק נ"ון הספימו שפל שהאשה ממאנת לסלק שעבוד פתובתה מהקרקע הנמכר משלשים דמי המכר ביז סופרי מתא וממשכנין בהם איזה חזקת קרקע ויאכל פירותיהם המוכר עד שירצה ופייס את אשתו ואם מת תוה הזמן נוטלת אותם הדמים בכתובתה ואני עני חובה בזה אם נתיקר השער א"נ שמכר בפחות משווייה אמאי אינה גובה מההפך מסכום שמכר לסכום ששונה עכשו קרקע: (ק) מכירה מכירת סחורה בדמי סחורה שמכר לו: שאלה ראובן מכר סחורה לשמעון בסף מה וכשתבע ממנו דמי הסחורה שקנה ממנו אמר לו מעות אין לי ואני קניתי סחורה פלונית לצורה עצמי קנה לה מאותה סחורה בסף מה שאני חייב לה וניאותו ז"ל ושמעון נתעסק באותה סחורה והצליח ולעת עתה רוצה לחזור בו פינן דראובן לא משף ולא הגביה ולא קנה בשום צד מדרכי הקניות כי אם בחוב שהיה לו עליו יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: תשובה ראשית מאמר הלא ידעת דעת עליון דעת מרן בשלחנו הטהור סי' קכ"ט ס"ב שפסק בראובן שמכר לשמעון מטלטלין במנה ונתחייב לו בדמים ואח"ך אמ"ל ראובן לשמעון מכור לו מטלטלין שלך בדמי המכר שיש לי ביזדה וא"ל הן נקנים אותם במטלטלין בכל מקום שהם אעפ"י שלא משף שדבר זה אינו מצוי לא גזרו בו רבנן והסמ"ע סק"ג הקשה משם המ"מ וא"ת אעפ"כ כמה יקנה פינן שאין המעות בעין ותי' דהו"ל פאילו המכר אא הוא בעין והחליפו זה בזה ע"ש וק' מ"ט איצט' למימר משום דמלתא דלא שכיחא ת"ל דהוי פחליפין וכבר ראיתי להרב לח"ם ז"ל שנתעורר בזה ולקמן יתבאר בס"ד ונעדין צריכין אנו למודעי אי לישנא דהרב"ם ומור"ם ז"ל דנקטו דאמר מוכר הא לקונה מכור לי הוא דמהני אבל אמר הקונה אראשון למוכר קני לה מטלטלין אלו בחוב שאני חייב לה לא מהני או"ד לא שנא וכשאני לעצמי אומר דאין סברא לחלק פינן דכל עיקר מטרין הוא דאקמוהו אדין תורה וד"ת מעות קונות מ"ל אמר קונה למוכר או מוכר לקונה וא"נ משום חליפין שכתב המ"מ אין סברא לחלק בין הנושאים ומצאתי און לי מפירש"י ז"ל בשנותו את טעמו דבפ"ק דקידישין דכ"ח פירש שהמוכר הא הוא הנה אומר לקונה וכו'

וּכְלִישָׁנָא דְרַבִּינוּ וּמְרֵן ז"ל וְאֵילּוּ בְּפֶרֶק הַזֶּהָב דַּמ"ו פִּי דְהַקוּנָה הוּא הָאוּמֵר ע"ע וְאֵם אֵיתָא דִּישׁ שׁוּם נִפְקוּתָא לְעֵנֵן דִּינָא בֵּין הַנוּשָׁאִים הוּוּ דְבַרֵּי רַש"י ז"ל סְתָרָאֵי נִינְהוּ אֱלָא ש"מ פְּחָדָא שְׁרִיין וְלֹא שְׁנֵי לֹן בֵּין אָמֵר מוֹכֵר הָא' לְקוּנָה מְכֹר לִי בֵּין לְשֹׁמֵר הַקוּנָה לְמוֹכֵר הָא' קִנֵּי לָהּ מְטַלְטְלִין הִלְלוּ דְבָכָל חַד מִהֵנִי גִּוְנֵי הַמְּכָר קִינִים פִּינֹן דְּמַעוֹת דַּע"י מְכָר נִינְהוּ מְלִתָּא דְלָאוּ שְׂכִיחָא הִיא וְלֹא גִזְרוּ בֵּהּ רַבְּנֵן וְאוּקְמוּהָ אַד"ת דְּמַעוֹת קוּנוֹת וְכֹן בְּקִדְשׁ חֲזִיתִי לְרַב"א ז"ל בְּמַקְוֵבָצ' לְמַצִּיעָא שָׁם וְהֵרַב נִמְק"י ז"ל שָׁם שְׂפֻתָב מִשָּׁם הַגְּאוּנִים הָרַאשׁוּנִים וּשְׂכ"כ ר"ח ז"ל שְׁאָמֵר לֹקֶחַ לְמוֹכֵר הָא' פָּרָה יֵשׁ לִי וְכו' וְסִינִים בְּמַקְו' וְכֹן פִּי רַבִּינוּ בְּהַלְכוֹת עַכ"ל.

וְאַנְכִי הָרוּאָה דְהָרִי"ף פְּתַב כַּפִּירִש"י דְקִידּוּשֵׁין וְכַלְשׁוֹן רַבִּינוּ שְׁהַעֲתִיק מְרֵן. גַּם אֲשׁוּר' לְהַרְשָׁב"א ז"ל בְּחִידּוּשֵׁיוּ לְקִידּוּשֵׁין שָׁם שְׂפִי שְׁאָמֵר קוּנָה לְמוֹכֵר כַּפִּירִש"י דְּמַצִּיעָא וּשְׂכ"כ בְּהַלְכוֹת ע"ש מְכָל אֱלִין נִשְׁמַע דְּתַרֵּי פִּירוּשֵׁי הַלְכָתָא נִינְהוּ וְלֹא נ"מ לְעֵנֵן דִּינָא פְּדַכְתִּי בְּעֵנֵיו' וְאֵילּוּ הָוּה בֵּינֵינְהוּ מִיַּדִּי לְעֵנֵן דִּינָא לֹא הָוּה שְׂתִיק הֵרַב הַנִּמְק"י ז"ל אַחַר שְׁהִבִּיא פִּירוּשׁ הַגְּאוּנִים לְאַשְׁמוּעִי שְׁאִין פֹּן דַּעַת הָרִי"ף אֱלָא וְדַאי דְלֹא שְׁנָא וְכַמְדוּבָר וְעוֹד בֵּהּ שֶׁהַנִּמְק"י ז"ל אַחַר שְׁהִבִּיא פִּי הַגְּאוּנִים פְּתַב וְכ"פ הַרְמַב"ם וְכו' וְאֵם אֵיתָא מֵאֵי וְכֹן פְּתַב הֵלֵא הַגְּאוּנִים וְהַרְמַב"ם ז"ל אֱלוּקִי בְּעֵינְסָתוֹן אֱלָא ש"מ פְּדַאמְרֹן דְלַעוּלָם הַמְּקַח קִינִים: וּמַעַתָּה חֲזוֹת קָשָׁה הִנְגֵּד לִי בַּמ"ש מְרֵן הַב"י ז"ל שָׁם שְׁאָחַר שְׁהִבִּיא פִּירִש"י דְּפֶרֶק הַזֶּהָב דְּהָוָה מְסָכִים לְפִי הַגְּאוּנִים וְר"ח פְּתַב אֲבָל הָרִי"ף פִּירוּשׁ פְּגוּן וְכו' שְׁאָמֵר לְשֵׁמ' מְכֹר אוֹתוֹ לִי וְכו' עַכ"ל דְּמִשְׁמַע פְּאֵילּוּ פִּירִש"י וְהָרִי"ף חֲלוּקִים לְעֵנֵן דִּינָא וְכַבֵּר הוֹכַחְנוּ דִּישְׁתַּמְעַע הַדְּבָר וְלֹא יֵאמֵר.

וְשׁו"ר לְהַכְנִי"ג בְּהַגְב"י שָׁם אוֹת ג' שְׂפֻתָב שֶׁה' עֲצָמוֹת יוֹסֵף תַּמָּה עָלָיו דְּאִין חֲלוּקִים בֵּינֵיהֶם כָּלָל ע"ש וְגַם רְאִיתִי לוֹ לֵה' עַצ"י ז"ל שֶׁהָק' עָלָיו ג"כ מְדַבְרֵי רַש"י דְּקִידּוּשֵׁין פְּמַדוּבָר וְנִלְע"ד פְּשׁוּט דְלֹא עָלָה מְרֵן הַחֲסִיד לְחֲלוּקֵי הַשְּׁוִין לְעֵנֵן דִּינָא כָּלָל אֱלָא לְעֵנֵן פִּירוּשׁ הַשְּׁמוּעָה וְזֶה לָהּ הָאוֹת דְּבָסִי ר"ד ס"ו פְּתַב וְז"ל וְנִתְבָּאָר שָׁם שְׁהַרְמַב"ם פְּתַב דָּאֵם הַמְּלִנְהָ הִיא מְחַמַּת שְׁקִנְהָ שׁוּם דְּבָר וְנִתְחַזְּיב לוֹ כֶּה דְמִים וְאִמ"ל אֲתוֹן לָהּ חֲפִץ בְּחוּבָהּ שְׁאֵנִי חֲזִיב לָהּ אַעפ"י שְׁלֹא מְשַׁכּוּ נִקְנָה לוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא וְכו' עַכ"ל עֵין רוּאָה לְמְרֵן ז"ל גּוֹפִיָה שְׁהִבִּיא דַּעַת הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁהַלּוֹקֶחַ הוּא הָאוּמֵר לְמוֹכֵר הָא' אֲתוֹן לָהּ חֲפִץ פ' בְּחוּבָהּ וְאַעפ"י כִּקְנָה וְזוֹ רְאִיָה שְׁאִין עָלֶיהָ תְּשׁוּבָה וְעוֹד דְלֹא מוּקִי הֵךְ דְּאַשְׁוִין בְּמְכָר דְלֹא קְנָה דְאַיִרִי נְמִי בְּחוּב שְׁמַחַמַת הַמְּכָר וְאַעפ"י כִּי לֹא קְנָה וְהִכָּא בְּמֵאֵי עֲסָקִינֵן בְּדַאמֵר לֹקֶחַ לְמוֹכֵר קִנֵּי לָהּ מְטַלְטְלִין אֵלוּ בְּחוּב שְׁאֵנִי.

חֲזִיב לָהּ וְאַמֵּאי דְחֵאוּהָ מְהַלְכָה הַרְמַב"ם ז"ל וְדַעַמְיָה כַּמ"ש הֵרַב אַמ"מ שָׁם וְלִקְמֹן יְתַבָּאָר עוֹד בַּס"ד: וְרְאִיתִי לְהַר' הַדְרִישָׁה שֶׁהוֹלִיד מְחַלּוֹקֶת חֲדָשָׁה בֵּין רַש"י לְהָרִי"ף ז"ל ע"ש וְאַנְכִי עֶפֶר וְאַפֵּר כְּבָר הוֹכַחְתִּי דְלִיכָא בֵּינֵינְהוּ וְלֹא מִיַּדִּי וְעַמּוֹ הַס"ד: גַּם אֲשׁוּר' לְהַרְבֵּי מַח"א ז"ל בְּהַלְכוֹת קִנְיֵן מְעוֹת ס' ד' שְׂפֻתָב בְּפִשְׁטוֹת שְׁאָמֵר הַלּוֹקֶחַ לְמוֹכֵר הָרַאשׁוֹן ע"ע: וְגַם רְאִיתִי אֶת הַלַּח"שׁ אֲשֶׁר דְּצָר הַרְב"א ז"ל שְׁיַצָּא לְדוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ דְלֹא אֲמַרִי בְּחוּב הַבָּא מְחַמַת מְכָר נִקְנוּ הַמְּטַלְטְלִין לְקוּנָה אַעפ"י שְׁלֹא מְשַׁה אֱלָא דְוֹקָא הִיכָא שְׁהַסְחוּרָה קְמִיָּתָא אַפְתִּי בְּעֵינָה קְמִיָּמָא דְהַשְׁתָּא הו"ל כְּחֲלִיפִין מִשָּׁם אֲבָל אִם הַסְחוּרָה קְמִיָּתָא אֵינָה בְּעֵין דְהַשְׁתָּא לֹא הוּוּ דוּמֵיא דְחֲלִיפִין לֹא קָלָא וְהַשְׁתָּא דְלֹא מְפִלִּיג בְּהֵנִי

משום דניחא ליה לפלוגי מניה ובניה עכ"ל עש"ב וילשון הסמ"ע מכחיש זה שכתב וז"ל דעשאו חז"ל פאילו המכר הא' הוא בעין והחליפו עם הדבר שמכר לו עתה עכ"ל הא קמן דלא מצריף להיות הסחור' הא' שתהיה בעין גם אשור' להלח"ם ז"ל שכ' בדע' המ"מ ז"ל וז"ל פלומר אעפ"י שהפרה שמכר לו אינה בעולם שהרי לא הצריף רבינו ז"ל שיהיה הפרה ברשותו אלא כיון שנתחייב בדמים קנה באותן דמים והכי משמע לישנא דיש דמים שהם פחליפין וחסבינן לה פאילו היא עתה בעולם והחליף פרה בשור וכו' ע"ש.

גם מלשון הר"י ו' מיגש ז"ל שהביא הר' עצמות יוסף ז"ל שם ע"ש דס"ל דלא בעינו שתהיה הפרה בעין ממש וז"ל ומ"ש מלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן הוא כמי שהחליף דמי שור שאותם דמי שור אינם מלנה אצל קונה וכו' הנה הוא כמי שהביא מעות בעת שקנה ממנו אפרה וכו' עכ"ל.

ודעת הרב לקיים המקח באותם המעות דליתנהו בעין ה"נ לדעת הרב המגיד דסובר לקיים המקח בתורת חליפין ה"נ נימא דחשבי' לה פאילו הפרה בעין דמנין לנו לחלק בסברת הגי' תרי ארינותא וכוונאי שגם ה"ה ז"ל לאו חליפין גמו' קאמ' דא"ה מ"ט דאיצטריף בגמ' למימר משום דהוי מלתא דלא שכיחא אוקמוה' אד"ת אלא ודאי כמ"ש הלח"מ ז"ל ומה שהק' הב"ח על מה שתירצו הרמב"ן והרשב"א ז"ל דא"כ בחוב שלא מחמת מכר נמי יהיה קונה בהנאת מחילה וכו' ע"ש אמתמה לענ"ד דאפי' בהנאת מחילת מלנה נמי קונה אלא משום דהוי מלתא דלא שכיחא כיון דלא משה' אבל בשאר חוב דשכיח אפתי תקנתא דרבנן דעביד משיכה במקומה עומדת ומאי אולמיה דמחילת מלנה ממעות גופייהו דלא קנו אלא עד דמשה' ודברי הטור דסי' ר"ד אינם ענין לדונגו דהתם מייירי במקרקעי ודוק פן נלע"ד: שלמא רבא למר גיהו נר"ו יאיר (קא) מכירה שאלה פתב הרמב"ם ז"ל בפ' כ"ד מה' מכירה דין י"ג האומר לחברו קרקע ודקלים אני מוכר לך אעפ"י שלא היו לו דקלים אם רצה לקנות לו ב' דקלים ה"ז נקנה המקח וכו' וכתב מרן הכ"מ דס"ל דמצד שלא.

היה ברשותו חשיב שלא בא לעולם ומצד שאעפ"י שלא היו ברשותו כיון שהיו בעולם בא לעולם מקרי ולגבי לוקח דנין אותו פאילו בא לעולם ולגבי מוכר פלא בא וטעמ' דכשהמוכר נותן לו השני דקלים הרי מקנים התנאי ואעפ"י שבשעת המקח לא היה ברשותו כיון שהיה בעולם ועתה הוא ברשותו הו"ל פאילו היה.

אותה שעה ברשותו אבל כשאין לו הדקלים כיון דבשעת המקח לא באו לרשותו וגם עתה לא באו והו"ל דבשב"ל אין לחייבו לשקנה לשיהיו דבשל"ב עש"ב משמ' דאין מחייבין אותו שיקנ' אבל אם קנה ובאו לרשותו אעפ"י שבשעת המקח לא היו ברשותו חייב המוכר לקיים וכן משמע לשון הרמב"ם ז"ל דנקנה המקח לגמרי ואין אהד מהם יכול לתזור המקח וכ"כ מהר"ש צרור בס' חוט המשולש סי' י"ג והביא דבריו ה' ת"הד ופסקו רמ"א בס"ה ר"ט ס"ה אם טרח המוכר וקנה הדבר שמכר צריף לקיים מקחו וכו' ע"ש וא"כ ה"נ בנ"ד שהוא בעולם אלא שאינה ברשותו בשעת המקח כיון שאח"ך קנאה חייב לקיים המקח מיהו מרן בב"י סי' שע"ד כתב שאם ערער וטען שלעצמו קנאה ולא פי היכי דליקו בהימנותיה רשאי ויש ללמוד משם דמספק אין מוציאין אותה מידו

דידו על העליונה ודוקא אם מודה דלצורך חברו קנאה אינו יכול לחזור בו ואם אין המכר קיים בתצור של לוי נראה דגם ראובן יכול לחזור בו שלא למכור חצר שלו לשמעון כמו קרקע ודקלים דאם אין לו דקלים לא נקנה אפי' קרקע וכמ"ש המ"מ ונ"ל דמנ"ל דמי ששכר לחברו ב' דברים בערף א' ואין לו אלא א' שיתחייב הלוקח לקנותו וקרי יוכל לומר לו לא קניתי הא' אלא בשביל חברו ע"ש וכ"כ מהרשד"ם סי' רנ"א דמי שנתן לחברו שני אלפים לקנות חצר ובתים דאם לא קנה א' מהם לא קנה חברו וקביאו ה' כנ"הג ונ"ל סי' ל"ג ע"ש ונראה שהוא תלוי במחלוקת שיהי איכא מ"ד דס"ל דאפי' לא קנה א' מהם קונה חברו וכן דעת רש"ב"ם אבל הרי"ף והרמב"ם ס"ל דכיון דקנה ב' בערף א' לא קנה הא' בלא חברו וכ"כ הטור סימן רי"ו ע"ש ועיין במהרשד"ם סי' ר"ס וכ"כ הט"ז סי' רי"ו בא' ששכר לחברו ב' מקומות בבית הפנסט ונתברר אח"ך דלא הנה לו אלא מקום א' שזה תלוי במחלוקת הרמב"ם ורש"ב"ם ואין להוציא ממון נגד הרמב"ם ע"ש מיהו בש"מ לבתרא דף ס"ט פתב הר"ן בשם הרא"ה ע"ד הרי"ף ונ"ל נראה מדבריו שעיקר המכר הוא השדה ומ"ש ודקל אינו אלא כמתנה שאם יתן לו דקל יקנה שדה ואם לאו לא יקנה ואפשר דלאו בכל ב' דברים אמרינו הכי אלא דוקא בדקלים כיון דאפשר דלא בעי להו וכי קאמר ודקלים לצורך קרקע קאמ' משום הכי מכר הקרקע תלוי בהו ע"ש א"נ דעת רש"ב"ם והרא"ה ונהר"ן ונ"ל דבשני דברים אפי' לא קנה א' קנה חברו וגם הרי"ף והרמב"ם אפשר דלא אמרו אלא בקרקע ודקלים דהוי תנאי משום דדקלים לצורך.

קרקע וליכא מ"ד בהדיא דבכל ב' דרכים אם לא קנה א' לא קנה חברו אלא המ"מ ונ"ל ומה שהוכיח הט"ז מסי' קפ"ב דין ח' שפתב ומיהו הלוקח יכול לחזור. ואומר איני רוצה לקנות אלא סאתים ביחד ע"ש י"ל דהיינו במין א' אבל בשני מינים אפי' לא קנה הא' קנה חברו ועיין במש"ל סוף הלכות זכיה ורמ"א בסי' ר"ט פסק במקנה לחברו דבר שלב"ל עם דבר שבא לעולם ע"ש וצ"ל דמייירי דוקא בשני קניינים שאין קשורים זה בזה אבל אם מכר בערף אחד ולא פרט ערף לכל א' ה"נ דלא קנה אפי' הדבר שבא לעולם או יש לחלק כמו בקרקע ודקלים בין דבר שלא בא לעולם כלל לדבר שהוא בעולם אלא שאינו ברשותו ומדברי המש"ל ונ"ל סוף הלכות זכיה לא משמע פן ע"ש אבל לדברי הרא"ה ניתא דדוקא בקרקע ודקלים דהוי תנאי משום דדקלים לצורך קרקע אבל ב' דברים אחרים אע"ג דלא קנה דבר שלב"ל קנה הדבר שבא לעולם ועיין בהרב כנ"הג סי' ר"ט אות מ"ד ומ"מ בנ"ד נר' דלכ"ע אם אין שמעון נותן החצר שקנה מלוי ראובן יכול לחזור שלא למכור חצר שלו כיון ששניהם קשורים ושהיא מפלל הקנייה ואם ראובן ימחול על קניית חצר של לוי תלוי במחלוקת מוהרשד"ם ומוהריב"ל ונ"ל גבי קרקע ודקלים הביאם הרב כנ"הג בסי' רי"ו דאם הלוקח רוצה המכר קיים בע"כ של מוכר אבל מהריב"ל ונ"ל ס"ל דאין חילוק בין מוכר ללוקח ע"ש וא"כ אין להוציא מיד המוחזק פן נלע"ד ותשובתו הרממה מהרה תצמח: מאתי הצעיר יצחק טייב ס"ע (קב) מכירה מעשים בכל יום שהמוכר חפץ לחברו בעודם נושאים ונותני' הקונה והמוכר בשיווי המקח ישבע המוכר שלא ימכור בפחות מסף כו"ך והלוקח ישבע ג"כ שלא יקח יותר מסף כו"כ ואז עומד הסרסור ומפשר ביניהם לא כשיעורו של זה ולא

בְּשִׁיעוּרוֹ שֶׁל זֶה וְכָל יָמֵי הַיִּיטִי מִצְטַעַר מֵהַ יְהִיָּה מִשְׁפֵּט אוֹתָן הַשְּׁבוּעוֹת עַד שֶׁמִּצְאָתִי לְהַרְדֵּב"וֹ בַּח"ג סִי' תפ"ג שְׁעֵמֶד בְּזֶה: (קג) מְכִירַת שְׁטָרוֹת.

רְאוּבֵן חֲזִיב לְשִׁמְעוֹן מְנָה בְּשֵׁטֶר לְזִמְן מְוֹגֵבֵל וְעֵמֶד שְׁמַעוֹן וּמְכָרוּ לְלוֹי בְּתו"וֹ וּלְפִנְרָעוֹ בְּזִמְן מְוֹגֵבֵל בְּתוֹדָה זִמְן הַמְּוֹגֵבֵל לְרְאוּבֵן וְכִשְׁמוֹעַ רְאוּבֵן יֵצֵא לְטַעוֹן אֲנֵא נִפְשָׁאֵי עָלֵי דִידִי לְיִהְיֶדֶר וְאֶפְרַע לְהַצ' בְּזִמְן שְׁהַגְבֵּלֶת לְלוֹי אִם שׁוּמְעִין לוֹ אוֹ לֹא: הִנֵּה רְאִיתִי לְהַכֵּן"הַג סִי' ס"ו אוֹת ב' בַּהַג"ה ט"ו שְׁפֶתֶב מִשָּׁם הָרַב הַמְבִי"ט ח"א סִימָן שֶׁכ"ח דְּדִינָא קְתָבַע הַלְוָה וְשׁוּמְעִין לוֹ וְשֶׁהִבִּיא רְאִיָּה לְדָבָר וּשְׁבַח"ב סִי' קמ"ד סְמָךְ עוֹד הַדְּבָר בְּרְאִיוֹת ע"ש וּכְעַת אֵין תְּשׁוּ' ה' הַמְבִי"ט מְצוּיִים אֶצְלֵי לְהִבִּין אֶמְרֵי בִינָה וְאוֹמֵר דְּמִיָּירִי בְּשִׁעְדִינִין לֹא הִגִּיעַ זִמְן פִּירְעוֹן הַלְוָה וּפְשִׁי' לִיָּה לֵה' ו"ל דִּיכֹוֹל לְמִוְכָרוֹ וְכִדְאֶמְרִינֵן בְּפָרָק הַחֹבֵל דְּפ"ח תּוֹזְבִין לְכַתְּנֹפֶתָה בְּטוֹבַת הַנָּאָה וְכו' אַע"ג דְּכַתְּנֹפָה לֹא נִתְּנָה לְיִגְבוֹת מַחֲזִיִּים וְכמ"ש הָרַב מוֹהֲרִיק"ו ו"ל שְׁוֹרֵשׁ פ"ט בְּעִנְיָן מַחֲזִילַת חוֹב שֶׁבְּשֵׁטֶר דְּאֶפְתִּי לֹא מְטָא זְמַנְיָה ע"ש אֶלָּא שְׁאֵנִי עֲנֵי חוֹכֵף בְּעִיקָר דִּינֵוֹ ו"ל פִּינֵן שְׁאֵין הַשְּׁטֶר נִקְנָה אֶלָּא בְּכַתִּי וּמְסִירָה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' ס"ו א"כ ע"כ בְּדְכָתֶב לִיָּה מְלוֹה שְׁטָרָא לְלוֹקֶחַ וְהָרִי הַכֵּן"הַג גּוֹפִיָּה בְּסִי קע"ה אוֹת ס"ג בַּהַג"ה ט פְּסִיק וְתַנִּי מִשָּׁם ה' מְקוֹר בְּרוּךְ סִי' נ"ט שְׁאֵם פְּכָר מְכָר שְׁטֶר לְלוֹקֶחַ תּוֹ לֹא מְצִי מְצָרֵן לְהוֹצִיאָה מִיָּדוֹ ע"ש וְאֵי רַבְּנֵן פְּלִיגֵי בָּהּ לֹא הוּ"ל לְהָרַב ו"ל לְמַסְתֵּם לֵן תְּרֵי סְתוּמֵי דְאֶתְרָאֵי נִינְהוּ וְאֶפְשֶׁר דְּגִדּוֹן הָרַב הַמְבִי"ט מִיָּירִי בְּמְכָר הַשְּׁטֶר בְּדָרָךְ אַג"ק וס"ל פְּדַעַת הָרִי"ף וְסִיעַת מְרַחְמוּהִי דְמַהֲנֵי וְכִדְפָּסְקוּ מָרְן בְּש"ע וּמוֹר"ם שָׁם סִי"א דְּלֹא בְּעֵי לֹא כַתִּי וְלֹא מְסִירָה רַק שְׁיֵאמֵר לוֹ בַּע"פ קָנִי.

לְהַ וְכו' כַּמ"ש בְּש"ע שָׁם שׁוֹב מְצָאֵתִי לְהַכֵּן"הַג שָׁם בַּהַג"ה בִּי אוֹת כ"ב שְׁפֶתֶב שְׁדַעַת ה' הַמְבִי"ט בַּח"א סִי' קס"ט פְּדַעַת הָרִי"ף וְדַעְמָיָה ע"ש וְעַט"ר הָרַב הַמְּוֹבָהֵק מְוִרֵי הָרַב חֵק נְתוּהִי"ו הֶשֶׁב יִשְׁיֵב בְּעִיקָר דְּבָרֵי הָרַב הַמְבִי"ט דְּכָל עִיקָר מְטָרִין לֹא הוּ"ל אֶלָּא מְשׁוּם דַּס"ל מֵר דְּמְכִירַת שְׁטָרוֹת אֵיכָה אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן אֶבֶל לְפּוּם מְאִי דְּמַסִּיק הַשְּׁ"ף שָׁם סִק"א דְּהַלְכָתָא כַּמ"ד מְכִירַת שְׁטָרוֹת מְדְאוּרֵיָתָא פְּדַעַת מָרְן בְּש"ע דְּוֹדָאֵי זְכָה הַלּוֹקֶחַ.

שׁוֹר לְהַשְּׁ"ף שָׁם סִקְע"ג בְּסִי קע"ה סִקְנָה שְׁחֻלְק ע"ד ה' הַמְבִיט וְע"ע לְהָרַב מַש"ל ו"ל בַּפ"ו מֵה' מְכִירָה דִּין יו"ד בַּד"ה מְשִׁמְכָר וְכו' שְׁגַמְגָם בְּרְאִיוֹת ה' הַמְבִי"ט וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה ה' מוֹהֲרִי"ע בְּתִשׁוּ' ח"א סִי' נ"ט ע"ע וְהָרַב מוֹהֲר"ש אֶלְפָּאֵסִי יִזִּי"א ס"ח לִי בְּזֶה דְבַנ"ד שְׁמְכָר לְלוֹי בְּהַמְתָּנָה אֶפִּי' ה' הַמְבִי"ט מוֹדָה דְּזָכָה הַלּוֹקֶחַ וְלֹא מְצִי לְסִלּוּקֵי לִיָּה הַלְוָה דְּמִיָּמֵר אֶמֶר הַא' גוֹחַ לִי וְהַב' קָשָׁה הִימְנֵו כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן קע"ה אֵלוֹ דְּבָרֵי הָרַב וְלִפ"ד אִם הַמוֹכֵר לֹא אֵיכָפֶת לִיָּה בְּהָאֵי א"נ הַלְוָה פְּרַעֲיָה לְאַלְתֵּר וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה זְכָה הַלְוָה וְלִפְמ"ש בְּהַשְּׁ"ף וְהַמַּש"ל וְהַרִי"ע וּמוֹרֵי הָרַב שְׁחֻלּוּקִים בְּדָבָר דְּרַוְבָא וּבְתִרָאֵי נִינְהוּ ל"ש מְכָר בְּהַמְתָּנָה ל"ש מְכָר בְּזוּזֵי לְאַלְתֵּר זְכָה הַלּוֹקֶחַ וְכּוֹנְטִינְהוּ גְּקִיטִינֵן אֶלָּא דְבַנ"ד אֶפִּי' הָרַב הַמְבִי"ט אֲזִיל וּמוֹדָה פְּדַבְרֵי הָרַב מוֹהֲרֵש"א יִזִּי"א וְתוֹ לֹא מִיָּדֵי: (קד) מְכָס.

רְאוּבֵן שְׁקָנָה מְכָס מֵהַמְלָךְ וְנִכְתָּב עַל שְׁמוֹ וּבָא שְׁמַעוֹן אַחַר כֶּף וְנִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ בְּשֵׁטֶר עֲדִי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִתְּנֵו מְשֻׁלְהֵם פְּלוּם אֶלָּא נִשְׂאוּ וְנִתְּנֵו בְּמָמוֹן הַמְלָךְ וּבְמָמוֹן שֶׁל בְּנֵי אָדָם וְרְאוּבֵן הוֹצִיא הוֹצָאוֹת מְקַצְתָּם מְדַעַת שְׁמַעוֹן וּמְקַצְתָּם שְׁלֹא מְדַעַתוֹ וְלִבְסוּף הִיָּה הַפְּסָד וְטוֹעֵן שְׁמַעוֹן פִּינֵן שְׁצָרִיף שְׁבוּעָה אֵינֵו בְּדִין שְׁיִשְׁבַע וְיִטְוֹל אִם טַעַנַת שְׁמַעוֹן עַל הוֹצָאוֹת

נהוגות ישבע ראובן שפך הוציא וישלם שמעון ואם טענתו על הוצאות בלתי נהוגות ישבע לעפב מה שפידו אבל לא להוציא משמעון הרדכ"ז ח"א סימן ק" כנ"הג סי' צ"ג בהג"הט אות כ"ח ועיין בסימן שע"ה בהג"הט אות ו' ועיין בסמ"ע נש"ף בסי' י"ד ס"ה ע"ש: (קה) מכירת קרקעות.

ראובן מכר לשמעון חצר ד. ק"ס ובהעצאת עדים ועדיין לא ניתנה פריעה ויצא לטעון הלוקח פי פשפש ומצא שבמקצת בתי החצר קירות נטויות שאינם נראים לעין רואה ומוכר אומר הן לו יהיה כדברך אני אמתן את כל אשר תמצא ידה לפשפש בחורין ובסדקין והקונה מאן ימאן ועוד לו אויב לטעון שהסרסור הטעהו שאמ"ל פ' נתן בדמיה סף כו"ך וסמך על דעתו וכשחקר ודרש הוברר פי שקר ענה אין בפייה נכונה מאחר שפן ראוי להיות חוזר ועד הג' לו בא שעיקר הקניה להאלמנה חמותו וכשקבלו ק"ס העדים מהמוכר אמ' שמכר ראובן לשמעון ולבי ולבא דהמוכר ידעי דהקניה היא לזכות חמותו א"כ סהדי לאו שלוחי דינדה הוו דמאן שויגהו שלים עמד השואל ושאל שורת הדין להיכן נוטה יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב על ראשון ראשון מאי דפתח ברישא הקונה לבטל את המקח משום דחזא ביה תינהא דע לה הידיד דכבר נתבאר בדברי רבינו בפט"ו מהלכות מכירה דין ו' כל הלוקח סתם אינו לוקח אלא דבר השלם מפל מום וכו' עכ"ל ופסקו הטוש"ע סימן רל"ב ס"ז ע"ש וגמרא גמיר מדין האונאה מק"ו וכמ"ש המ"מ ז"ל וא"כ דינא קתבע וגדולה מזו שאע"פ שפבר נשתמש ודר בחצר אם המומין הללו אינם נראים לעין רואה כל מה דתבע דהשתא הוא דאתחזו ליה משתבע ה"סות ובטל המקח וזו העלה הרי"ף בתשובות הנדפסות מחדש סי' קנ"ג וז"ל שאלה ראובן מכר חצר לשמעון ודר בו שמעון זמן ארוך ואח"כ תבע.

אותו ראובן ואמר שמצא בו מומין שבסתר ואמ"ל ראובן אמה שכנת בחצר כ"ז זה ולא תבעתני במומין וראית ומחלת ועוד שלא לקחת החצר ממני עד שפדקת ביז השכנים והודיעוהו כל המומין שבסתר ובגלוי ומצינו רז"ל אומרים במומין שבסתר אם יש מרחץ במדינה אינו יכול לטעון מפני שהוא בודקה בקרובותיו ואמה בודקת בשכנים יורנו רבינו אם יוכל אדם לטעון מומין בחצרות אם לאו ואם יוכל לטעון עד מתי יוכל לטעון יש לדבר קצבה או לא שיתכן שיקנה ביוקר ולבסוף הונלה ויחפש על המוכר כדי שיבטל המקח משום זול החצר ויפסיד המוכר ואם יש מומין מבטלין את המקח לאח"ז אותו זמן חייב ליתן שכירות למוכר פינן שבטל המקח או לא תשובה זה שטען שמעון על ראובן שמצא מומין ומחל אינו בא בטענה זו בבריא כדי שיתקיים המקח אלא שמא פינן שפן הוא ותחייב הלוקח שבועה שלא ראה אותם מומין אלא אותה שעה שתובע וזהו שכתבת דהלכה אף במומין שבסתר אינו יכול לטעון מפני שהוא בודקה בקרובותיו אין דנים זה אלא באותה שהזכירה ההלכה בלבד ואפי' בעבדים ושפחות אין דנין וטעמא דמלתא שא"א לו לאדם שיאמר אקח אשה זו ואח"כ אבדוק אותה כמו שעושין במקח ומשום פן צריף לבדוק בקרובותיו ואינו יכול לטעון דאמרינן אלמלא שפדק אותה בקרובותיו לא הנה נושא אותה ולא היה שדי זוגיה בכדי וכיון שנשא אותה אמרינן ודאי בדיק והודיעוהו קרובותיו ביום זה ונתפייס תדע דהמומין שאין ניכרין לקרובות אלא בשעת בעילה והאילונית הוא שיכול לטעון ונמצא שלא בכתובה אבל עבדים ושפחות וכל מקח שבדוק ואח"כ נותן הדמים אמרי' כל מום שהוא בראיה בעלמא אמרינן כפר

רָאָה וּנְתַפְּיִים אֲבָל אִם צָרִיכִין לְבַקֵּיאוֹן וְאִין רְאִינֵת הַלּוֹקֵחַ מוֹעִיל בָּהֶם יְכוּל הוּא לְטַעוֹן וְלֹא אֲמַרְיֵנוּ רָאָה וּנְתַפְּיִים דְּהָא לֹא הִכִּיר שְׂאִין דְּרַךְ בְּנֵי אָדָם לְהִרְאוֹת הַמְּקַח לְמִי שֶׁהוּא בְּקִי אֲלֵא סוּמָךְ עַל דְּעֵתוֹ הִילְכָךְ לֹא אֲמַרְי בְּחֻצְרוֹת בְּדִיקָה ע"י שְׂכָנִים שֶׁהָרִי הוּא בְּעֶצְמוֹ יְכוּל לְרְאוֹת מִשָּׂא"כ בְּאִשָּׁה וְעוֹד שְׂמָא הִחְמִירוּ בְּבֵת יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא יִנְהַגוּ בָּהּ מְנַהֵג הַפְּקָר כְּעֶבְדִים: וּמָה שְׂשִׂאלָתָּ בְּאִינָה מוּם בְּטַל הַמְּקַח לֹא הִזְכִּירוּ רז"ל בְּחֻצְרוֹת מוּמִין כְּמוֹ שֶׁהִזְכִּירוּ בְּאָדָם הִילְכָךְ חֲזִינוּן כָּל מִיָּדֵי דְקַפְדֵי בֵּיהּ אֵינְשֵׁי הָרִי זֶה יְבַטֵּל בּוֹ הַמְּקַח וּמָה שְׂשִׂאלָתָּ לְעֲנִין שְׂכִירוֹת כְּשִׁיבְטַל טַל הַמְּקַח דִּין זֶה חוֹזֵר לְעֲנִין הַהִלְכָה שְׂאֲמַרְהָ גְבַרְא דְלֹא עֶבֶד לְמִיגְר וּבֵיתָא דְלֹא עֶבְדָא לְאֲגוּרִי וּא"כ הוּא אֵינוֹ נוֹתֵן שְׂכִירוֹת .

וְאִם לֹאוּ נוֹתֵן שְׂכִירוֹת וּמָה שְׂשִׂאלָתָּ אִם יֵשׁ לְדַבֵּר זְמַן קָצוּב אֵין לוֹ אֲלֵא כ"ז שְׂשִׂתְגַלְהָ לוֹ הַמוּמִין יֵשׁ לוֹ לְתַבּוּעַ וְזוֹ שְׂאֲמַרְתָּ שֵׁישׁ בְּדַבֵּר הַפְּסֻד לְמוֹכֵר מִשּׁוּם יוֹקְרָא וְזוּלָא לֹא חֲזִינְשִׁינוּן לִיָּה דְמוֹכֵר אֶפְסִיד אֲנַפְשִׁיהָ דְהו"ל לְאוֹדוּעֵיהָ בְּמוּמִין שְׂבַסְתָּר וְאִי לֹא יָדַע אֵיִהוּ נְמִי לְהַנְּה מוּמִין הו"ל לְאֲתַנּוּיִי עֲלֵיהָ דְלִית לִיָּה לְמִיקָם עֲלֵיהָ בְּמוּם כָּלֵל בֵּין בְּסַתָּר בֵּין בְּגֵלוּי עכ"ל תָּא חֲזִי כְּמָה הִלְכְתָא גְבַרְוֹנָתָא שְׂמַעִי מִן הָדָא מְלִתָּא דְרַב: וּמַצְאֵתִי לְרַבִּינוּ יְרוּחָם נְתִיב י"א סוּף ח"ו שֶׁהִבִּיא תִשׁוּ' זֶה בְּקִיצוֹר וְהֶעֱתִיקוּ מִן זַל בְּב' ס'י רל"ב ס"ה וְהִנֵּה מֵאִי דְכָתַב רַבִּינוּ עַל טַעֲנַת רְאוּבֵן שְׂמַצָּא מוּמִין וּמְחַל שְׂאִינוּ בָּא בְּטַעֲנָה זֶה בְּבַרְיָא אֲלֵא שְׂמָא כִּינּוֹן שְׂכָן יִתְחַיֵּיב שְׂבוּעָה הַלּוֹקֵחַ שְׂלֵא רָאָה אוֹתָם מוּמִין אֲלֵא אוֹתָהּ שְׂעָה סְתָמָא עכ"ל מְשַׁמַּע דְאַפִּילוּ בְּמוּמִין הַגְּלוּיִים.

אִם טַעֲנָן שְׂלֵא רָאָה אוֹתָם עַד עֵתָה מְהִימֵן בְּשַׁבּוּעָה הַאֲנִידָאֵי לִיתָא דְכָלְלָא הוּא כָּל דְּנִדָּאֵי רָאָה אִי לֹא תַבְּעַ לְאַלְתֵּר אֲמַרְי מְסַתְּמָא מְחַל וּא"צ עָרַב לְדִין זֶה וּלְקַמֵּן יִתְבָּאֵר עוֹד וּבְנִדָּאֵי דְהָרִי"ף לֹא קָאִי אֲלֵא עַל הַמוּמִין שְׂבַסְתָּר כְּמַבְוֹאֵר בְּשִׂאלָה וּמִן בְּש"ע שֵׁם ס"ג כְּתַב וְז"ל הַמוֹכֵר לְחַבְרֵי קַרְקַע וְכו' וְנִמְצָא בְּמִקְחַ מוּם שְׂלֵא יָדַע בּוֹ הַלּוֹקֵחַ מְחַזִּירוֹ אִפִּי אַחַר כְּמָה שְׂנִים וְכו' אֲבָל כְּשֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אַחַר שְׂרָאָה הַמוּם ה"ז מְחַל וְכו' עכ"ל: א' אֵיבְרָא: דְבַעֲיָקְרָא דְמִלְתָּ' אֲנִי תְּמִיָּה מִמָּאֵי דְגָרְסִי .

בְּמִנְחוֹת דָּף ק"ח בֵּית בְּבִיתִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ וְנִפְל מְרָאֵהוּ נְפוּל וּפְסָקָה רַבִּינוּ בַּפְּכ"א מַה מְכִירָה דִין ו"ט וְטוֹש"ע ס'ר"ד וּמִינָּה הוֹכִיחוּ קַרְמֵב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְז"ל וְהָר"ן וְהָרִיטְב"א וְז"ל בַּח' פ' הַמְּקַבֵּל דָּף ס"ו בְּעוֹבְדָא דְגִיבָה דְאִם מְכַר חֲבִיּוֹת מְחַבִּיּוֹת שְׂשֵׁישׁ לוֹ וְהִתְחַמִּיצוּ מְקַצְתָּן.

דְּמַרְאֵהוּ חֲמוּץ ע"ש בְּדַבְרֵיהֶם וְע"ע בַּה"מ בַּפ"א מַה זְכִיָּה וּמִינָּה מוֹתֵיב וְרַמִּי ה' מְקוֹר בְּרוּךְ ז"ל בְּסִי' כ"ב לְסַבְּרַת הָרָא"ש ז"ל בַּפ' הַתְּקַבֵּל ע"ש וְאַפִּילוּ לְמָאֵי דְמוּקֵי הָרַב בְּנֵי חֲזִי בְּסִימָן קַנ"ד דְּקַכ"א דְּבַכ"ה גְּמַרְאֵהוּ נְפוּל דְקָאֵמֵר לְהַפְסִיד לְפִי הַמְּמוֹן דְּנִקָּא קָאֵמֵר וְלֹא לְהַפְסִיד הַפֵּל ע"ש סוּף סוּף תַּק"ל דְּאֵמָאֵי מְפָסִיד כָּלֵל כִּינּוֹן דְּהוּוּ מְקַח טַעוֹת וְעִינּוּן לְהַרְבַּ פַּר"ח בְּקוֹנְטְרִיס מִים חֲזִיִּים בְּהַלְכוֹת מְעִילָה וּבַפ"ו מַה מַּע"ה קַ וּבַפְּכ"א מַה מְכִירָה וּבַפְּכ"א מַה זְכִיָּה וּבְסַפְרֵי זוּטָא חֲזִיִּים וְחֻסָּד בְּמַעְרַת' דְּחֻסִּידֵי מַה שְׂהֶאֱרַכְתִּי בְּזַה כִּיָּד ה' הַטּוֹבָה עֲלֵי: שו"ר לְרַבִּינוּ יְרוּחָם ז"ל שֵׁם שְׂכַתְב וְז"ל אָדָם שְׂקָנָה בֵּית וְקוֹדֵם שְׂנַתָּן מְעוֹת נְפֵל וְלֹא הִתְחַזִּיק בּוֹ עֲדִינּוּן חֻזְקָה גְמו' אֲלֵא שְׂקָנָאוּ בַּק"ס י"מ שְׂכַתְבוּ שְׂיִכּוּל לְחֻזְרָא בּוֹ כִּי יֵשׁ לוֹ דִּין מִי שְׂקָנָה שְׂדָה וְיִצְאוּ עֲלֵיו עוֹרְרִין וְתִמְצָא דִּינוֹ מְבוֹאֵר בְּמִשָּׂא וּמִתָּן בַּח"ב וְאוֹתָהּ שְׂשִׁנְיָנוּ בֵּית בְּבִיתִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ וְנִפְל מְרָאֵהוּ נְפוּל צָרִיכִין אֲנוּ לֹאֵר שְׂנַתָּן מְעוֹת

כָּבֵד קוֹדֶם שְׁנֵפֶל וי"מ שְׁכַתְּבוּ שְׁאִינוּ יָכוֹל לַחְזוֹר וְלֹא דְמִי לְיָצֵא עָלָיו עוֹרְרִין דְּנִפְיֵלָה מְלֵתָא דְלֹא שְׁכִיחָא הִיא וְלֹא מְסִיק אֲדַעְתֵּיהָ וְלֹא שְׁיִיר בְּמִקְחוֹ וְגַמְר וּמְקַנָּה וּמְדַמְיָן אוֹתָהּ לְבֵית בְּבִיתִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ וּלְפ"ז הֵהִיא דְּבֵית בְּבִיתִי אֲיִירִי אֲפִילוּ לֹא נָתַן מְעוֹת וְאֲפִלּוּ לֹא הִחְזִיק בָּהּ חֲזָקָה גְּמוּרָה כְּלוּמַר שְׁלֹא עָשָׂה מַעֲשֵׂה הַמוֹכֵיחַ שְׁנִתְרַצָּה בְּמִקְחָא כַּמ"ש בְּמִקְוֹמוֹ וְיָצְאוּ עָלָיו עוֹרְרִין וְזֶה נִרְאֶה עֵיקָר עַכ"ל וְהִבִּיאוּ הַב"י בְּרַס"י רַכ"ו וְהָרַב כַּנ"ה ג' סִימָן רַצ"ו הִגֵּה"בִּי אוֹת י"ט וְהִקְרוֹב אֲצִלִּי דְלֹא פְּלִיגִי הֵנִי רַבְּנוֹתָא אֲלֵא בְּדָלָא הֵנָּה בֵּיהּ חֵיוֹתָא וְאַתְרָמִי דְּנִפְל וְכַדְמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן רַבִּינוּ יְרוּחָם דְּכַתְּבֵי דְּנִפְיֵלָה מְלֵתָא דְלֹא שְׁכִיחָא וּבְהִכִּי אֲיִירִי הֵךְ דְּבֵית בְּבִיתִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ דְּמַדְמִי לָהּ רַבְּנוֹתָא לִינִי שְׁהַחְמִיץ אֲבָל אֵי אֵינְתִּחְזִי בֵּיהּ רִיעוּתָא וְתִינְהָא פְּשִׁטָא דְּאִין פֶּאן מְכַר דְּהוּ"ל מְקַח טְעוֹת זֶה הַנְּלַע"ד מְכַוֵּן לְהִלְכָה: וְהִנֵּה בְּעַתָּה אֲנִיף יָדִי יָד פֶּהָה וְעַל הַשְּׁנוֹת עַל מַה שְׁטוּעֵן עוֹד הַמוֹכֵר יָבִיעַ אוֹמֵר אֲקוּמָה נָא וְאַסוּבְּכָה בְּבִיתִי הַחֲצָר וְהַגְּלָה אֲלֵיהֶם וּבְכָל אֲשֶׁר יִמְצָא בְּדָק אֲחֻזְקָהּוּ חֲזָקָה אֲלִימָתָא וְעַלִּי דִּידִי לְיָהֲדָר אֵת כָּל אֲשֶׁר אוֹצִיא עַל הַבֵּית לְחֻזְקָהּ וְהַקּוּנָה מְמַאן בְּכַתְּפֵי סוֹרְרֵת הֵלֵא זֶה הַדְּבָר מְפֹרָשׁ יוֹצֵא בְּתִשׁוּי הָרַב מְהֵר"י בֶּן מִיגַשׁ ו"ל ס' נ"א.

וְשִׁשְׁאַלְתֶּם רְאוּבֵן הַחֲלִיף עִם שְׁמַעוֹן בָּתִּים כְּשֶׁרָה וְאֲח"ז טוּעֵן שְׁמַעוֹן שְׁיֵשׁ בְּבִיתִים מוּמִין וְרְאוּבֵן מְשִׁיב אֲנִי מְתַקֵּן בְּאִנְפִּין שְׁיִסוּרוֹ. תִּשׁוּ" אִם הָיוּ הַמוּמִין הַנּוֹ" נִרְאִין לְעֵין וְלֹא יִתְעַלְמוּ מְכַל הַנְּכַנְס לְבֵית הַנּוֹ" וַיֵּשׁ לְרְאוּבֵן עֲדִים שְׁנִכְנַס בָּהּ שְׁמַעוֹן בְּעַת הַחֲלִיפִין אוֹ אֲח"פ דְּבָרֵי שְׁמַעוֹן שְׁאָמַר לֹא יָדַע בָּהֶם אִין בָּהֶם מְמַשׁ וְאִם הַמוּמִין בְּלִיתִי נִרְאִין אוֹ שְׁהֵם נִרְאִין אֲכֹן אִין שְׁם עֲדִים שְׁיַעֲדוּ עָלָיו שְׁנִכְנַס לְבִיתִים בְּעַת הַחֲלִיפִין אוֹ אֲח"פ הַשְּׁבוּעָה מְוַטְלָת עָלָיו שְׁלֹא נִכְנַס לָהּ וְלֹא רָאָה אוֹתָהּ וְלֹא יָדַע בָּהֶם כָּלֵל וְיִתְבַּטְּלוּ הַחֲלִיפִין אֲמָנָם מַה שְׁאֲמַ"ל ג"כ לֹא יָדַעְתָּ מֵהֶם אֲנִי אֲתַקֵּן אוֹתָם לָךְ בְּאִנְפִּין לְהַסִּיר הַמוּמִין הַנּוֹ" מֵהֶם רְאוּי לְהַתְּבוּנָה אִם הַמוּמִין הַנּוֹ" אֵינָם מְגוּרֵי הַבָּתִּים אֲלֵא בְּאִים אֲלֵיהֶם מְמַקּוּם אַחַר כְּגוֹן אֲמַת הַמַּיִם הַעוֹבְרֵת בָּהֶם אוֹ צְנוּר מַיִם מְקַלַּח עָלֵיהֶם אוֹ שְׁיֵשׁ לֹא מִן הַשְּׁכָנִים תִּשְׁמִישׁ בְּכַתְּלִים וּמַה שְׁיֵשׁ בְּכִינְצָא בְּזֶה שְׁבִהֲסֵרַת הַמוּמִין הַנּוֹ" יִהְיוּ הַבָּתִּים שְׁלֵמִים וְנִקְיִים בְּלִיתִי שְׁיַחֲדָשׁ דְּבָר בְּגוּרֵי הַבָּתִּים הֵנָּה חֲזִיב מְאֹד שְׁהוֹסְרוּ אוֹתָן הַמוּמִין הַנּוֹ" יִהְיוּ הַחֲלִיפִין קִיָּיִם וְאִם יִהְיוּ הַמוּמִין בְּגוּרֵי הַבָּתִּים כְּגוֹן שְׁיִהְיוּ הַכַּתְּלִים כְּפִי נִגְלִיהֶם שְׁלֵמִים וְאִינָם אֲלֵא מְדוּבָקִים אוֹ שְׁהִיָּה בְּעֵינָם נִרְ" שְׁלֵמִים וְנִמְצָא נִפְסָד אֲפִלּוּ שְׁבָנָה הַכּוֹתְלִים בְּאִנְפִּין שְׁפֵר הָרִיקָבוֹן שְׁהִיָּה בָּהֶם וְיִחְלִיף הַבְּנִין הַנִּפְסָד הַחֲלִיפִין אֵינָם קִיָּיִם לְפִי שְׁהַבְּנִין וְהַחֲדוּשׁ שְׁהוּא מְחַדָּשׁ בָּהֶם לֹא הִיָּה בְּבִיתִים קוֹדֶם חֲלִיפִין אֲבָל נִתְחַדָּשׁ עִתָּה אַחַר הַחֲלִיפִין וְהוּי כְּאִילוּ פְּנִים חֲדָשׁוֹת כְּאִילוּ לְכָאן מַה שְׁלֹא נַעֲשׂוּ הַחֲלִיפִין עַל כֵּן וְזֶה דוּמָה לְמַה שְׁאָמְרוּ לְעַנְיָן סַנְדֵּל שְׁנִטְלוּ ב' מִתְּרִיסוּתֵי שְׁהוּא טְהוֹר וְנִתְּנוּ סִיבָה לְזֶה מִשׁוּ" דְּפְנִים חֲדָשׁוֹת כְּאִילוּ לְכָאן וְכְּאִילוּ אֵינוּ אוֹתוֹ הַסַּנְדֵּל עֲצָמוֹ אֲבָל הוּא סַנְדֵּל אַחַר כֵּן הַעַנְיָן כְּאִילוּ הוּא הַחֲלִיפִין הַנּוֹ" וְהַחֲלִיפִין הַנּוֹ" הַבָּתִּים שְׁהַחֲלִיף קִצַּת הַכּוֹתְלִים הָרִי הוּא כְּאִילוּ הֵם בָּתִּים אַחֲרֵים זוּלַת אוֹתָן הַבָּתִּים שְׁנַעֲשׂוּ הַחֲלִיפִין עָלֵיהֶם: וְאֲמָנָם מַה שְׁהִיא מְחַפִּירוֹת שְׁהִיוּ בְּקִרְקַע וְכִינְצָא בְּזֶה כְּמוֹ בּוֹרוֹת שְׁיַחֲזִין וּמְעָרוֹת גַּם כִּי אִין כְּאִין דְּבָר שְׁיִאֲמַר עָלָיו פְּנִים חֲדָשׁוֹת כְּאִילוּ לְכָאן לְהִיוֹת הַבְּנִין וְהַכּוֹתְלִים נִשְׁאָרִים עַל דְּרָף שְׁהִיוּ עָלָיו בְּעַת הַחֲלִיפִין וְלֹא נִשְׁתַּנָּה מֵהֶם דְּבָר עִם כָּל זֶה לְחִיוֹת הַמוּם בְּעֵצָם הַבָּתִּים אֲפִלּוּ שְׁעָשָׂה בְּקִרְקַע רְצַפַּת אֲבָנֵי שְׁיֵשׁ וְכָל בְּעָלֵי תְּבוּנָה יִאֲמְרוּ שְׁנִתְּקוּן הַקְּרַקַּע בְּזֶה תִּיקוּן שְׁלֵם הוּאִיל וְהִיוּ הַבָּתִּים בְּלִיתִי שְׁלֵמִים בְּעַת הַחֲלִיפִין הַחֲלִיפִין בְּטָלִים מְעִיקְרָא וְאִף שְׁיַתְּקוּן אוֹתָן עִתָּה וְרָאָה לְזֶה מַה שְׁאָמְרוּ הִלְכָה אֲצֵל רוּפָא וְרִפָּא אוֹתָהּ

אינה מקודש' וכ"ש פאן להיות גוף הבתים חסר בעת החליפין ולא יושלם אלא בתוס' זו שנתוסף בה עתה עכ"ל: ומצאתי בהגהות המרדכי שלהי פתובות סי' רצ"ב 'שהביא תשו' זו והסמיה הראיות מהך דסנדל והך שהלכה אצל רופא והוסיף בה אינה דברים ולקמן יתבאר.

גם אשור לרבי' ירוחם סוף נתיב י"א שהביא תשו' זו שלא הביא ראיה אלא מהך דהלכה אצל רופא והרדב"ז בחדשות סי' ש"ב הביא תשו' זו והביא ב' הראיות וכלשון הגהת המרדכי והא לה לישנא דמתני' פכ"ו במסכת פלים משנה ד' סנדל שגפסק א' מאזניו ותיקנה טמאה מדרס נפסקה שניה ותיקנה טהור וכו' לא הספיק לתקן את הא' עד שגפסקה הב' וכו' טהור וכו' ודכונתה תנו התם פרק ח"י משנה ו' מטה שהיתה טמאה מדרס נשברה ארופה ותיקנה טמאה מדרס נשברה שניה ותיקנה טהורה וכו' לא הספיק לתקן הא' עד שגשברה הב' טהורה ע"כ שזמעת מינה דבחדא מתריסותיו ומארופות המטה לא פקע שמייהו ואפתי שם טומאה עליו אם כן דכונתה אם בתים דכל א' מנייהו מוקפת ד' כותלים לך נפיל פותל א'לא פקע מינה שמה דביתא ומצי מתקן לה וה' תחליט הדבר שוב מצאתי תוספ' הבא בגמ' פ' אלו קשרים דף קי"ב והכי קתני סנדל שגפסק ב' אזניו או ב' תריסותיו וכו' טהור א' מאזניו או א' מארכובותיו וכו' טמא וכלישנא דרבינו דנקט שניטלו ב' תריסותיו אלא דלא.

מסיים בה חזר ותיקנו שהוא טהור ומסיק התם דמתני' מיירי בסנדל ד' אזנים ור' תריסות שלא לשבר דבריו דר' יוחנן וטעמא דיהיב הרב משום פנים חדשות והכי איתא בגמ' התם ועיין בהר"ש שם ולענ"ד נראה ליישב דהתם תליא מלתא בדחזי למלתיה כדאיתא התם ובגשברה א' מהארפובות או נפסק אזן או תריס אפתי חזי למלתיה וטומאתו עליו אבל בגוף הבית מפי סתר בה פותל אזן סהדי דתו לא חזי למלתיה עיר פרוצה אין חומה ומומא הוא בגופא דביתא ומייתי רבי' שפיר מהך דבגתבטל שמו מעליו פרוצה טומאתו דפקע שמה ור"נ הדר ומחבר ליה אמרי' פנים חדשות באו לכאן הכא נמי דכונתה כנלע"ד והא דמייתי רבינו תו מדאמרינו בכתן' דע"ד הלכה אצל רופא וריפא אותה אינה מקודש' לפי מ"ש התוס' התם בד"ה חנם וכו' דטעמא משום דנמאס' בעיניו שפשוזכר שהיה בה מומין ע"ש לא דמיא כלל לתיקון הבית דבבגנן חדש ליפא למתלי בהני טעמי אלא בשתית הפוס דוקא אמנם רש"י ז"ל פירש משום דהטעתו בשעת תנאי הקידושין ולפ"ד ז"ל שפיר איפא למילף מינה לעגנן הכתלים לבטל המקח כמו בטול הקידושין: שו"ר במקו' שם שהאריך פי' רש"י דלא ניחא ליה .

דבעודה ארוסה יש עליה מומין ואפ' נתרפאת ואעפ"י שאינה נמאסת כלל עש"ב ומ"מ לא דמיא לפותל שגמאצא רעוע ותיקנו דליפא שום לתא דלא ניחא ליה ומהתיקמה מר"יו דאיהו ז"ל העתיק לתשו' הר"י נ' מיגש הלזו ומהך דהלכה אצל רופא ולא מייתי לאידך דסנדל וכדכתיבנא וקבעה להלכה ואילו בחלק אדם נתיב כ"ב ח"ד מייתי להך דהלכה אצל רופא ומאי דמפרשי לה התוס' משום דנמאסת בעיניו ע"ש ולפום ה"ט ליפא סייעתא לדיני של הר"י נ' מיגש ז"ל וכדכתיבנא וילשון הרמב"ם בפ"ז מה' אישות דין ט' מוכח בפירוש התוס' וכה העתיקו מרן בס"י ט"ל ובס' נחלת צבי שם העתיק לדברי התוס' הללו ע"ש ולפ"ז אין דמות ראיה להך ראיה להך דינא ולישיטת רש"י ג"כ לא מקרעא

וּכְדֹכְתֵיבְנָא בְּעִיּוּתֵינּוּ וְצ"ע לְדִינָא וְעֵינּוּ לְהַכְנִיחָהּ ז"ל שֵׁם בְּסִי רַל"ב בַּהֲג"ה אֹת ל"ב
וּבַהֲג"ב אֹת ט"ו ס"ז וְאֵין לְהַאַרְיָהּ וּמ"מ לְדִינָא מְסַתִּיבָא מְלַתִּיהָ דְהַר"י ו' מִיגֵשׁ ז"ל
שְׁפִיר מִהָ דְסַנְדָּל וּמִוֵּר"ם ז"ל הֶעֱתִיק הַגָּהֶת הַמְרָדְכִי בְּשֵׁם הַר"י ו' מִיגֵשׁ ז"ל וּמ"ש
מִוֵּר"ם כְּגֹן שֵׁא"ל פְּתִיל שְׁלֵם וְנִמְצָא רְעוּע וְכו' לְאוּ לְמִימְרָא מְשׁוּם דְאָמַר לִיהָ הִכִּי הוּא
דְמַצִּי לְמַהְדָּר בֵּיהָ הָא סְתָמָא לֹא דְהָא כְּבָר נִתְבָּאָר דְכָל הַלּוּקֶחַ סְתָם אֵינּוּ לּוּקֶחַ אֲלָא דְבָר
שְׁלֵם מְפֵל מוּם וְעוֹד הַמְרָדְכִי מְקוֹר דִּינּוּ ז"ל לֹא פֶתֶב פֶּן וְכֵן בְּדַרְכֵי מְשָׁה ע"ש אֲלָא
דְסַתְמוּ דְבָר הַשְׁלֵם מְכַר וְהוּי כְּמִי שְׁאָמַר לוֹ: וּמַעֲתָה קָם דִּינָא שְׁאָם יִתְבָּרַר עַפ"י בְּקִיאֵין
דְאִיפָא רִיעוּתָא בְּפִתְלִים אַעפ"י שְׁמַקְבֵּל עֲלֵיו לְתַקְנָם לֹא מְשַׁחֲיָנּוּ בֵּיהָ וְאַעפ"י שְׁאֵין
הַפְּתִיל כְּלוּל רְעוּע אֲלָא מְקַצְתּוּ וְאַעפ"י שְׁבַהֲסַרְתּוּ פְּתִיל שְׁלֵם מִן הַפְּתִילִים עֲדִינּוּ שֵׁם חֲצָר
עֲלֵיהָ וְהוּא מְכַר לוֹ חֲצָר וְלֹא בֵּית הַמְתַּבְּוֹן וְדִינִיק הֵיטֵב בְּדַבְרֵי הַר"י ו' מִיגֵשׁ בֵּין יָבִין
דְהַדְבָר תְּלוּי בְּמָה שְׁנִתְחַדַּשׁ מַעֲתָה מַה שְׁלֹא הָיָה בְּשַׁעַת מְכִירָה וְחִלְפִין כְּמַבְּנֹאָר בְּדַבְרֵי
הַר"י ו' מִיגֵשׁ דְכָל שְׁנִתְחַדַּשׁ דְבָר מַה שְׁלֹא הָיָה בְּשַׁעַת מְכִירָה חֲשִׁי פְּנִים חֲדָשׁוֹת וְאֵין זֶה
הַבֵּית שְׁנִמְכָר דוּק וְתִשְׁפַּח וְיִכָּל בְּשִׁלְיִשׁ טוֹעֵן הַקּוֹנֵה שְׁלֹא נָתַן לוֹ אוֹתוֹ הַסֵּף בְּמַחֲרִי
הַחֲצָר אֲלָא לְפִי שְׁסַמָּה ע"ד הַסְרָסוֹר הוּא הָיָה אוֹמֵר שֶׁפ' נָתַן בְּעַד דְמִי הַחֲצָר הַלְזָה כ"ו
וְלֹא רְצָה בְּעַל הַחֲצָר לְמַפְנֹר ע"כ הוֹסַפְתִּי עַל אוֹתָם הַדְּמִים וְקִנִּיתִי בְּסָכוּם זֶה וְלַעֲתָ עֲתָה
שְׁנִתְבָּרַר שְׁאוֹתוֹ פ' לֹא נִגַּע וְלֹא פָּגַע וְלֹא חָלוּ יָדַיִם וְהַבָּל יִפְצָה פִּיהוּ הַדְרִי בִּי דְמִן טְעָה
בְּדַעֲתִי הֵייתִי הֵן יָדִיעַ לְהוּי דְהָא דְקִי"ל הַנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּאֲמוּנָה אֵין לוֹ עֲלֵיו אוֹנָאָה כַּמ"ש
בְּטוֹר ש"ע ס' רכ"ז ס"ט פְּתֵב ה' מוֹהַרשֵׁד"ם בַּח"מ ס' תל"ג דְדוֹקָא אִם נִמְצָאוּ דְבָרֵינוּ
כְּנִים וְאַמְתִּיִּים אֲבָל אִם לֹא נִמְצָאוּ כְּדְבָרֵינוּ יֵשׁ לוֹ עֲלֵיו אוֹנָאָה ע"ש וְהֵן הִנֵּה דְבָרֵי ה"ה
ז"ל וְעֲבָרוּ זְכוּרֹן הַרְבֵּי ז"ל וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי לְעִיל בְּמַעֲרָכָתָא בְּדִינֵי אוֹנָאָה בַּס"ד ע"ש א"כ
יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה דְכְּוֹנָתָה לַנ"ד אֲלָא דְנִלְע"ד דְלֹא דְמִיָּא לְהַדְדִי וְגַבְהָ טוֹרָא בֵּינֵינוּ הוּוּ דְהַתָּם פִּינוּ
דַּאמ"ל הַמּוֹכֵר בַּכ"ו וְיָד קִנִּיתִיהָ דְעַבְדֵּי מַעֲשָׂה וְקִנָּה בְּמַחֲרִי זֶה שְׁפִיר אֲמַרִי דְלֹא לְשׁוּיִי
מְקַח סְמִיָּה אֲלָא דְאֲדַעֲתָא דְהוּא גְבָרָא קָא מְסַתְמִיָּה וְאֲזִיל לְמַקְנֵיָה בְּהַנָּה זוּזִי דְקִנִּי לִיהָ
אִידָהּ אֲבָל בַּנ"ד דְלֹא גָמַר וְקִנִּי דְנוֹדָי אִי בְּעִי לְאַהֲדוּרִי בֵּיהָ דְמַצִּי הַדָּר ש"מ דְלֹא אֲדַעֲתִיהָ
דְאִידָהּ קָא סְמִיָּה וְא"נ נִתְאַנָּה הַדָּר דִּינָא דְאֵין אוֹנָאָה בְּקַרְקָעוֹת וְהָרָא"ש ז"ל בְּתִשׁוּ' כָּלֵל
ק"ב ס"ג הַבִּיאָה הַטוֹר שֵׁם בְּסַעֲיָה ל' בְּשִׁינּוּי קַצָּת מִי שְׁרָצָה לְמַפְנֹר חֲפֵץ לְחַבְרוֹ וְלֹא
שְׁוִי בְּשִׁיעוּרִיהֶן וְהַסְפִּימוּ שְׁבַמָּה שְׁיָשׁוּם אוֹתוֹ לוֹי זֶה יִמְפְּנֹר וְזֶה יִקְנֵה וְאַחֲרֵי דְבָרֵינוּ לֹא
יִשְׁנוּ וְשֵׁם אוֹתוֹ כְּפִי רְאוּת עֵינָיו בְּעַרְףָּה שְׁבַעֲיָם וּמְסַר לוֹ הַחֲפֵץ בְּעַרְףָּה שְׁקַצֵּב לְהֵם לוֹי
וְאַח"ךְ הָרָאָה אוֹתוֹ הַקּוֹנֵה לְתַגָּר וְנִמְצָא שְׁאֵינּוּ שְׁוֵה אֲלָא חֲמִשִּׁים וּפְסַק הָרָא"ש דְהַדִּין
עִם הַקּוֹנֵה וּמַחֲזִיר לוֹ הַחֲפֵץ ע"ש וְע"כ מְשׁוּם דְלֹא דְמִיָּא לְהָהּ דְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּאֲמוּנָה
מְטַעֲמָא דְכִתְיָ בְּעִינּוּ וְאִי ק"ל עַל דְבָרֵי הָרָא"ש שְׁמָה שְׁטַעֲנָה הַקּוֹנֵה שְׁלֹא הָיוּ אֲלָא דְבָרִים
בְּעִלְמָא וְלֹא קִבֵּל קִנְיָן הַשִּׁיב הוּא ז"ל דַּא"צ קִנְיָן דְמְסִירַת הַחֲפֵץ תְּסַגִּי לִיהָ וּבַפ"ה דַּע"ז
דַּע"ב ע"א אֲמַרִי הָהוּא גְבָרָא דְאָמַר לִיהָ חֲבָרִיָּה מְזַבְּנָא לָהּ הָאִי אַרְעָא וְכו' בְּדַשְׁיָמִי
תְּלַתָּא וְכו' בְּדַאֲמַרִי תְּלַתָּא וְכו' וְא"ל אִידָהּ דְלִיתּוּ תְּלַתָּא אַחֲרֵינִי דְקִים לְהוּ טְפִי א"ר פְּפֵא
דִּינָא הוּא דְמַעַכְבַּ מְתַקִּיף לְהָ רַב הוּנָא בְּדַר"י מְמַאי דְהִנֵּי קִים לְהוּ טְפִי דִילְמָא הִנֵּי קִים
לְהוּ טְפִי וְהַלְכְתָּא כְּרַב הוּנָא בְּרִיָּה דַר"י ע"כ אֲלָמָא כָּל שְׁקַבֵּל עֲלֵיו שׁוּמַת מָאן דְהוּא תו
לֹא מְצִי חַד מְנִיָּהוּ לְמַהְדָּר בֵּיהָ: וְהִנֵּה רַש"י וְהָרָא"ש בְּפְסַקֵינוּ שֵׁם פִּירְשׁוּ בְּחִלּוּקָהּ
קַמִּיָּתָא דְאִי מְזַבְּנָא לָהּ בְּמַאָה כְּשִׁקְנוּ מִיָּדוּ ע"ע וּמְשַׁמַּע דְהַנָּה גְּמִי דְמִיָּתִי תְּלַמוּדָא

כְּשֶׁקָנוּ מִיָּדוֹ דָּאֵי לָא קָנוּ מִנִּיהּ מֵאֵן מְחִיבֵי לְקַבְּלֵי שׁוּמַת הֶנָּה בְּדַבּוּרָא בְּעֵלְמָא וְרֵאִיתִי לְהֵרִי"ף ז"ל בִּס"פ בֵּית כּוֹר בְּתֵר דְּאִיִּיתִי פֶּל הֶנָּה שְׁמַעְתָּתָא פְּתַב וְקִי"ל דְּהֵנִי שְׁמַעְתָּתָא פֶּלְהוּ בְּדֵא"ל מְעַכְשׁוֹ וְקָנוּ מִנִּיהּ עַכ"ל דַּעַת עֲלִיוֹן דְּתֵרְתִי בְּעִי' דֵּא"ל מְעַכְשׁוֹ וְקָנוּ מִנִּיהּ וְשֵׁלָא פְּדַעַת רְשׁוֹ וְהֵרֵא"ש דְּבִקְנֵנּוּ גְרִידָא סְגִי וְהֵרֵא"ש שֵׁם בְּפִסְקִי שְׁתִּיק וְלֵא אָמַר וְלֵא מִיָּדֵי מְשׁוּם דְּסִמָּה אִמָּה שְׁכַתְבַּב עַ"ז אַעפ"י שְׁאִינוּ מְכֻוֹן עִם דַּעַת הֵרִי"ף וְרֵאִיתִי לְהֵרִיטְב"א בְּחִי' בִּס' אֹרְרִין תְּלִיתָאֵי שַׁכְת' כְּפִירוּשׁ רְש"י וְכַתְבַּב עַ"ז וְכֹן בְּדִין דָּאֵי לָא אִמָּאֵי קָנִי לִיהּ.

וְלֵא שְׁקָנוּ לְמִפְּוֹר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה דְּהֵוָה קָנֵנּוּ דְּבָרִים הוּא וְעוֹד הִכִּי אָמַר קָנָה קָמָא אֱלָא שְׁקָנוּ מִיָּדוֹ שְׁהוּא מוֹכְרָה לּוֹ מַעְתָּה וְא"ת וְהָא אִסְמַכְתָּא הִיא י"ל בְּדֵא"ל מְעַכְשׁוֹ א"נ דְּלִיכָא אִסְמַכְתָּא אֱלָא בֵּא"ל אִם אַ עֲשִׂיתִי כְּדָפְי' בְּדוֹפְתָה עַכ"ל וְיֵשׁ לְהַעִיר דְּמַעֲיָקְרָא הִכְרִית הוּא ז"ל דְּקָנֵנּוּ שְׁיִמְפֹּר לָא מְהֵנִי וְלֵא מִיָּדֵי דְּקָנֵנּוּ דְּבָרִים בְּעֵלְמָא הוּא אִהָא מוֹקִי שְׁפִיר בְּדִקְנוּ מִנִּיהּ שְׁהוּא מוֹכְרָה לּוֹ מַעְתָּה ר"ל מַעְתָּה וְלַעַת שְׁיִרְצָה לְמִפְּוֹר א"כְּהֵרִי פְּאֵן מְעַכְשׁוֹ וְכִבְר נִסְתַּלְקָה אִסְמַכְתָּא וּמ"ש הוּא ז"ל וְלֵא שְׁיִקְנוּ שְׁיִמְפֹּר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁיִרְצָה לְמִפְּוֹר א"כ מֵאֵי מְהַדֵּר תּוֹ לְאִקְשׁוּיִי וְהָא אִסְמַכְתָּא הִיא גַּם מַה שְׁתִּירֵץ דְּהִכָּא לִיכָא אִסְמַכְתָּא דָּאִין אִסְמַכְתָּא אֱלָא בְּאוֹמַר אִם לָא עֲשִׂיתִי מְשַׁמַּע דְּלפ"ז אַע"ג.

דְּלֵא אַמ"ל. מְעַכְשׁוֹ מְהֵנִי וְהָא לִיתָא דָּאֵי הִכִּי הִדְרָא קוּשְׁיָא קַמִּיִּיתָא לְדוֹפְתָה דְּקָנֵנּוּ דְּבָרִים הוּא וְאִין עֲלִיָּה לּוֹמַר אֱלָא בְּדֵא"ל וְיִמְעַכְשׁוֹ וּמִמִּילָא פְּקַעָה לָהּ הָאִסְמַכְתָּא וְאִין לְהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הֵרִי"ף דְּלֵא ס"ל פְּדַעַת הֵרִיטְב"א בְּשִׁינּוּיָא בְּתֵרָא דְּבַכָּה"ג לִיכָא לְתָא דְּאִסְמַכְתָּא דְּמֵאֵי דְּאוֹקְמוּהָ הֵרִי"ף ז"ל בְּדֵא"ל מְעַכְשׁוֹ לָא מְשׁוּם אִסְמַכְתָּא הוּא דְּאָמַר וּס"ל כְּהַרְטַב"א ז"ל אֱלָא מְשׁוּם.

דְּבֵלֵא"ה לָא מְהֵנִי מְשׁוּם דְּהֵנִי קָנֵנּוּ דְּבָרִים אִמְטוֹ לְהִכִּי הִנְכַּרְח לְאוֹקְמוּהָ בְּדֵא"ל מְעַכְשׁוֹ: וְכֹן מְצִאתִי לְהֵרִיטְב"א ז"ל בְּחִי' רַפ"ק דְּבָבָא בְּתֵרָא זַף ג' אִהָא דְּפִרְיָה הֵתָם תְּלִמּוּדָא וְלְהַדִּירוֹ בְּהוּ קָנֵנּוּ דְּבָרִים בְּעֵלְמָא הוּא פְּתַב וְז"ל וְאֵי קִשְׁיָא הָא דְּגֵרְסִי בְּמַס' ע"ז הֵוָה גְּבָרָא דֵּאמ"ל לְחִבְרָיָה אֵי מְזַבִּינָנָא לָהּ לְהָאֵי אֶרְעָא לְדִידָהּ מְזַבִּינָנָא לָהּ בַּק' אֲזַל וּבְנָה בַּק"ךְ וְשַׁמַּע מִיָּנָה הָא וּבְנָה בְּמֵאָה קָנָה קָמָא וְאִמָּאֵי קָנֵנּוּ דְּבָרִי בְּעֵלְמָא הוּא וְכִבְר אוֹקְמָה רַבִּינוּ הַגְּדוֹל בְּדֵא"ל מְעַכְשׁוֹ וְקָנוּ מִיָּדוֹ דְּלֵאוּ קָנֵנּוּ דְּבָרִים הוּא אֱלָא מוֹכְרַ עַל תְּנָאֵי הוּא עַכ"ל מְרוּצַת דְּבָרֵינוּ ז"ל הוֹכִיחַ תוֹכִיחַ דְּלֵא הִנְכַּרְח הֵרִי"ף ז"ל לְאוֹקְמוּהָ בְּדֵאמ"ל מְעַכְשׁוֹ אֱלָא מְשׁוּם דְּלֵא לְיָהֵנִי קָנֵנּוּ דְּבָרִים וְלֵא חֲנִישׁ לְאִסְמַכְתָּא מְשׁוּם דַּס"ל כְּשִׁינּוּיָא בְּתֵרָא דְּהֵרִיטְב"א ז"ל וְיֵשׁ לְדַחוֹת קַצַּת דְּכֻוֹנַת הֵרִיטְב"א ז"ל לּוֹמַר דְּלֵמָּאֵי דְּאוֹקְמָה הֵרִי"ף ז"ל לְאוֹקְמָה מְהַאִסְמַכ' בְּדֵאמ"ל מְעַכְשׁוֹ מִמִּילָא מְתַרְצָא נְמִי מֵאֵי דַּק"ל דְּהָא קָנֵנּוּ דְּבָרִים הוּא מ"מ הָאִמַּת יוֹרָה דְּרַכּוֹ: וְחִזִּיתִיהּ לְהֵרַב הָעֵיטוֹר בְּשִׁטְרֵי תְּנָאֵי דַּכ"ג ע"ד פְּתַב וְז"ל וְהוּא דְּגֵרְסִינֵן עַ"ז הֵוָה דְּאָמַר לְחִבְרָיָה אֵי מְזַבִּינָנָא לְהָאֵי אֶרְעָא מְזַבִּינָנָא לָהּ לְדִידָהּ בַּק' אֲזַל וּבְנָה לְאִינְשׁ אַחֲרִינָא וְכו' פְּתַבו רַבּוֹנָתָא זִנְקָא פִּסְק וְקָנוּ מִנִּיהּ בְּלִשׁוֹן מְעַכְשׁוֹ הָא לֵא"ה לָא דְּקִי"ל דְּאִסְמַכְתָּא לָא קָנִיָּא וְזִנְקָא בְּדִקְיָיָא אֶרְעָא בִּידָא דְּלוֹקַח דְּוּמָיָא דְּפִרְקוֹ וְהִכְנִיסוּן לְתוֹף בֵּיתוֹ דְּאָמְרִינֵן הִיכָא דְּפִסְק עַד שְׁלֵא מְרַד קָנָה וּמִסְקָנָא דְּלֵאוּ אִסְמַכְתָּא הִיא דְּלֵא קֵאמ' מְלֵתָא יִתִּירְתָא אֱלָא לְדִידָהּ מְזַבִּינָנָא לָהּ בַּק' מֵאוֹתָם מְעוֹת שְׁהוּא חֲנִיב לּוֹ וּמְכַר לְאַחַר בַּק' קָנָה אַע"ג דְּלֵא קָנוּ מִנִּיהּ וְא"ל דְּהֵיָא עֲבָדָא פְּהָאֵי גְּוֹנָא הִיא עַכ"ל עֵין רוּאָה

דק"ל ז"ל מטעמא דהויא אסמכתא אהא כתב דאוקמוה רבנותא דפסק וקנו מניה בלשון מעכשו א"כ מאי דנחקיה תו לאוקומה דקנימא ארעא בידיא דלוקח.

פינן דאוקמוה דקנו מניה בלשון מעכשו כפר פקעא לה אסמכתא ובמאי דהדר ומסיק ומסקנא דלאו אסמכתא היא דלאו מלתא יתירתא וכו' תו לא איצטריה ליה למימר שקנה באותן המעות שתייב לו נהי דבכ"הג תו לא איצטריה למימר דקנו מניה וכדמסיים סוף סוף מאי דנחקיה לאוקומה בכ"הג טפי מלאוקומ' דמיירי בדקנו מניה פדאוק' רבנותא ועוד בה דבמוכר קרקע לחבירו בחוב שיש לו עליו פליגי בה הרמב"ם והראב"ד כמ"ש בטוש"ע סימן ר"ד אלא דבכח דמכר מודה הרמב"ם כמ"ש בטוש"ע סי' קצ"ט ומדברי הרב העיטור שהביא מור"ם בי"ד סי' עק"ב שכתב דאסור לעשות משכונה בחוב הקדום ע"ש בסעיף ג' בהגהה משמע דס"ל כד' הראב"ד ז"ל כפר עמדת ע"ז בספרי זוטא חיים וחסד מערתא דחסידי בס"ד: אלא הא מיהא אע"ג דאמר בדש"ימי לה בעינן קנין כמו שקכתב רש"י והרא"ש ונראה: דסב"ל ליה ז"ל פדעת האומרים דכל קנין כמעכשו דמי אמטו להכי לא הוצרכו לפרש בדא"ל מעכשו אבל הרי"ף והנה רבנותא דכתב בעל העיטור ס"ל דקנין גרידא לא חשיב כמעכשו וע"ע בתשו' הרשב"א ז"ל ח"ב סימן קפ"ה ובטוש"ע סי' ר"ו ומרן בב"י שם וה' כנ"הג שם ובטוש"ע סי' ר"ץ ואין פאן מקום להאריה בענין זה כי רב הוא ולהרי"ף ושא"ר רבנותא ז"ל דאוקמוה בדאמ"ל מעכשו וקנו מניה דתו לא מצו למיהדר בהו מודו דבמכר מטלטלי וכבר מש"א נ' בקרקע וכבר החזיק אפי' בלא קנין תו לא מצוי לאהדורי בהו וכן לדעת: האומרים דבמוכר דבר לחבירו במה שהוא חייב לו דקנה דאי שיימו לה שמאים שפברו להם נגמר.

הקנין ותו לא מצוי חד מנייהו למיהדר ביה אלא דסו"ס אי אישתכח ביה אונאה יש לו עליו אונאה דלא עדיף שאין לה עליו אונאה דקי"ל יש לו עליו אונאה כמ"ש הרא"ש בתשו' שם עכ"ל דל"ד לנושא ונותן באמונה וכדכתי': ואבא היום אל העין עין משפט בנ"ד דקא טעין הלוקח דהסרסור הטעהו וסמך על דעתו ונמצא.

פי שקר דבר והבל הביא גם הוא דלפי מה ששיעורנו שפיר קטעין ורב המרחק מנושא ונותן באמונה וכדכתי': וכדו חזי הוית להרב חוות יאיר סי' ס"ט דאיתשיל קמיה בלוי ש"בא אצל שמעון לקנות ממנו בית וא"ל אם תתן לי ת"ק ר"ט במחירה אני מוכר לה א"ל אני נותן לה ש' א"ל ונהלא נפתלי נתן לי ש"ן ונשבעת ש'לא אמפור בת' ואז נתן לו ת"י וכשנתלו ננו עליו חביריו שקנאה ביוקר הלך אצל נפתלי והשיבו להד"מ ואפי' בש' איני לוקחה והשיב שמעון להשביח מקחי אמרתי שזה דרך התגרים לישבע שפך קנה הסחורה אף כי שקר הוא והשיב הרב ז"ל שמעון פטור מדיני אדם אע"פ שהתחיל בו בהערמתו שיתבאר שנפתלי נתן לו ש"ן ולא שאל את פיהו לפני קנייתו וסמך על הימנותיה כי סבר מלתא דעבידא לאגלוזי לא משקרי אינשי ויש לו תרעומת על חבירו ועל עצמו וכו' וכ"ז דוקא אם כפר פרע לו לשמעון משא"כ אם עדין המעות בידו נ"ל דמצי למימר ליה על דבריה שאמרת שפבר רצה נפתלי ליתן ש"ן ונשבעת י"ל בנדאי בכ"הג אומדנא דמוכח שכ' הרא"ש דמהני אפי' במקר כמ"ש בהגהת הרמ"א סי' ר"ז ס"ד עכ"ל מפי עליון לו תצא דינא בהינומא דהיכא דאפתי לא יהיב זוזי דזביני שפיר מצי הדר ביה דמימר אמ"ל אנא אהימנותא דידך סמיכנא והא קא חזינא דלא מהימנת

וְלֹא תִימָא דְשַׁנְיָא דָּא מִמַּאי דְכָתַב הָר' דְהָתָם אַמ"ל דְסַמִּיךְ עֲלֵיהּ אַהִימְנוּתִיהּ מְשׁוּם
דְּאַשְׁתַּבַּע לִיהּ וְלֹא חָשִׂיד אֵינֵשׁ לְמַשְׁבַּע לְשַׁקְרָא וְהִינּוּ דְמַסְיִים בְּהָ הָרַב ע"ד שְׁאַמְרֵת וְכו'
וְנִשְׁבַּעַת דְּבָהָא אֲנִימְדָנָא דְמוֹכַח דְקַמְסַתְמִיךְ וְאַזְוִיל אַדְעֵתָא דִידִיךָ אֲבָל הֵיכָא דְלֹא אֲשַׁתְּבַע
אַלְא מְלִי בְעֵלְמָא נִינְהוּ אֵיפָא לְמִימַר לֹאֻ אַדְעֵתָא דִידִיךָ קְסַמִּיךְ אֲלֵא אַדְעֵתָא דִידִיךָ קְסַמִּיךְ
הָא לִיתָא חֲדָא דְהָא ז"ל מְסִינֵע לְמַלְתִּיהּ מְדַבְרֵי רַמ"א ז"ל בְּתַשׁוּ' הָרֵא"ש ז"ל וְתַשׁוּבַת
הָרֵא"ש ז"ל הִלְזוּ הֵלֵא הִיא פְתוּבָה בְּכָלֵל פ"א סִימָן א' וְהָתָם דְלִיכָא לְתָא דְשְׁבוּעָתָא פְּלִל
דוּק וְתַשְׁפַּח: וְתוּ דְשַׁאנֵי הָתָם אֹרְחָא דְעֵלְמָא פֶּל דְמוֹזְבִּין מוֹקִיר וּמוֹזְבִּין אֵיפָא לְמִימַר
דְּלוֹקָם לֹאֻ אַמִּימָרָא דְמוֹכַר קְסַמְסַתְמִיךְ אֲלֵא מְדַעַת' דְנַפְשִׁיהּ קָא יְהִיב וְהָרַב חֲדַשׁ בְּהָ דְבַר
דְאַפְּלוּ כִי אֲשַׁתְּבַע לִיהּ אֲבָל בַּנ"ד דְסַרְסוֹר הוּא דְאַטְעֵינָה לֹאֻ אֹרְחִינָה דְסַרְסוֹר לְהַפְּלִיג
בְּדַבְרִים מְלֵתָא דְעֵבִידָא לְאַגְלוּנֵי אַמְטוּ לְהַכִּי אַמְרִינּוּ שְׁפִיר דְאַדְעֵתָא דִידִיךָ דְסַרְסוֹר קְסַמִּיךְ
וְלֹאֻ אַדְעֵתָא דְנַפְשִׁיהּ וְע"ע לְהָרַב פַּמ"א ח"ב סִימָן ט"ל שְׁדָן אֵת הַדִּין בְּמִי שְׁמַכַר לְחַבְרִירוּ
סַחוּ' וַא"ל שְׁבַמְקוֹם פ' הִיא שְׁנָה כו"ך וְעַל דַּעַת פֶּן קָנָה וְנִמְצָאוּ דְבָרֵינוּ פְּזִיבִים וְשְׁקוֹרֵי
קְמַשְׁקַר דְהַמְקַח בְּטַל ע"ש וְעֵלָה בְּדַעַתִּי לְחַלֵּק דְהָתָם מְשׁוּם דְמָה אֵית לִיהּ לְמַעַבְד
דְהַמְוַכַּר הָרַחֵיק אֵת עֲדִיו וּמַהִיכָא יְבַרֵר הַדְבָר הָאֵמַת אֲתוּ אוּ לֹא אֲבָל הֵכָא הוּא"ל לְשִׁאוּל
אֵת פִּי הָאִישׁ שַׁאמ"ל הַסַּרְסוֹר וְכִינּוּן דְלֹא חָשׁ לְהָא ש"מ דְלֹאֻ אַדְעֵתָא דְאִידָךְ קְסַמִּיךְ אֲלֵא
אַדְעֵתָא דְנַפְשִׁיהּ הוּא דְקַעֲבִיד אֲלֵא דְמַדְבְּרֵי הָרַב חוֹת יָאִיר לֹא מְשַׁמַּע הַכִּי וְכַמְדַּן־בְּר:
אֵיבְרָא דְמַתְשׁוּ' הָרֵא"ש הִלְזוּ לְמַדְנּוּ שְׁאָם אַמ"ל פ' נָתַן לִי כו"ך וְקִנּוּ מִיָּדוּ וְקָנָה בְּאוֹתוּ
הַסְּכוּם וְנִמְצָאוּ דְבָרֵינוּ דְבָרִים הַמְצַוְדָּקִים תּוּ לֹא מְצִי לְמַהֲדַר בִּינָה אֲלֵא דְאִי אִישְׁתַּכַּח בִּינָה
אוֹנָאָה שְׁפִיר אֵית לִיהּ אוֹנָאָה דְהָאִיךְ נְמִי דִיֵּהב הַנְּדָ זוּנִי אִי זָבֵן לִיהּ וְאַשְׁכַּח בִּינָה אוֹנָאָה
מְצִי לְמַתְבַּע מַנְיָה וְכֵן מְצַאֲתִי לְהָרַב מוֹהֲרֵיט"ץ בְּסִי' רַל"ו ע"ב וְשַׁנִּי לִיהּ בֵּין הַף דְנוֹשָׂא
וְנוֹתַן בְּאַמוּנָה וְכַדְכַתִּי בְּעַנְיֵי' ת"ל וְהַנ"מ לְקַרְקַע דִּינָא הוּא דְהַמְקַח קִנְיִם דְאִין אוֹנָאָה
לְקַרְקַעוֹת אֲבָל בַּנ"ד זַד הַלוֹקָם עַל הַעֲלִיּוּנָה וְאִי בְּעִי לְמַהֲדַר בִּינָה לֹא קִרִי לִיהּ הַדְרָנָא
הַד"ר הוּא וְלוּ שׁוּמְעִין שְׁאַמַר כְּהַלְכָה וְתוּ לֹא מִיָּדִי: וְאַחַר הָאֲחַרְוִינִים אֲנִי בָּא בְּמַה שְׁטַעַן
עוֹד הַלוֹקָם שְׁעִיקַר הַקְּנִינָה הִיא לְחַמּוֹתוּ וְעִידֵי הַקְּנִינָה לֹא הִלְכוּ בְּשְׁלִיחוֹת דִּינָה כִּי הִיכִי
דְלַקְנוּ הַסוּדָר לְמוֹכַר וְאֵע"ג דְלִכִּי שְׁמַעָה נְתַרְצִית הָא מִיָּהָא בְּהָאִי שְׁעֵתָא הַדַּר סוּדָרָא
לְמַרָה מוֹדְעָא הִיוּ דְבָרֵינוּ דְהָאִי מְלֵתָא בְּאַשְׁלִי רַבְרָבִי תַלְיָא וּבְחַלּוּפֵי גִירְסָאוֹת כְּמַאי
דְאַיְבְּעִי לֹן בְּקִידוּשֵׁין דָּף כ"ו בְּקַנְיָן מְטַלְטְלֵי אַגַּב מְקַרְקַעֵי אִי בַעִי' צְבוּרִים אוּ לֹא וּבְעוּ
לְמַפְשֵׁט מְעוּבָדָא דַר"י דַא"ל לְחַכְמֵי' אִין לוּ תַקְנָה אֲלֵא שְׁיַקְנָה קַרְקַע וְיַקְנָה לְהֵם אַגְבוּ
וְכוּ' וְלַחַד מְהַגִּי' בְּדִלִיתִינָה לְמַקְבֵּל דְמַה"ט נְמִי לֹא אַקְנִינָהוּ בְּחַלִּיפִין כִּינּוּן דְלִיתִינָה לְמַקְבֵּל
לֹא מְהַנִּי קַנְיָן חַלִּיפִין וְכוּ' הַתּוֹס' דְמַפְּאֵן דְקַדְקַר ר"ש דְאִין מוֹעִיל ק"ס אֲלֵא בְּפִנֵי הַקּוֹנָה
וּפְלֵא גְדוּל הוּא בְּעִינֵי רִיב"ן שְׁהַרִי מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׁקוֹנִין בְּסוּדָר שְׁלֵא בְּפִנֵי הַקּוֹנָה
וְעוֹד דְבָכָל הַגְּמָרָא מְשַׁמַּע שְׁמַהֲנֵי ק"ס שְׁלֵא בְּפִנֵי הַקּוֹנָה ע"י אַחַר שְׁהַעֲדִים קוֹנִיִּים
מְהַמְקָנָה עְבוּרוּ וְכַדְאַמְרִינּוּ וְכוּ' וּבַנ"ד אַמְרִי' שְׁקִנּוּ מִיָּדוּ וְהָא שְׁקִנּוּ מִיָּדוּ מְשַׁמַּע בְּכָל
מְקוֹם שְׁהַעֲדִים רַגִּילִים לְקַנּוֹת מְהַמְקָנָה לְצוּרָךְ הַקּוֹנָה עַש"ב: וְגַם רְאִיתִי לְהַרְמַב"ן ז"ל
בַּחִי' שְׁבַסְפַר אוֹרִינִין תְּלִיתַאי שַׁכ' לְסַבְרַת ר"ש בְּשֵׁם וְאֵיפָא מֵאֵן דְכָתַב וְכוּ' וְכָתַב עֲלָה
וְהָא בְּנֹרְכָא הִיא דְהָא כּוֹתְבִין שְׁטַר לְלוּהָ אַף עַל פִּי שְׁאִין מְלוּהָ עַמּוּ בְּשַׁטְרֵי אַקְנִינָתָא הִיא
אַלְמָא קוֹנִין מְמַנּוּ לְחַבְרִירוּ שְׁלֵא בְּפִנֵי עַכ"ל וְהַרְשָׁפ"א ז"ל בַּחִי' שֵׁם הַבִּיא דְחִיָּה זוּ מְשֵׁם
ר"י ז"ל ע"ע וּבְשִׁיטָה שְׁלֵא נוֹדַע שֵׁם מְחַבְרָה הַבִּיא גַם הוּא סַבְרַת ר"ש הִלְזוּ וְכָתַב עֲלָה

וליתא מהך דכותבין שטר ללנה דאוקימנא ליה בשטרי אקנייתא ע"ש וקרא"ש ו"ל בפסקיו הביא להדחיות הנאמרים באמת בסברא אלא דיש שינוי קצת.

ריב"ן דהתוס' פתבו דהוא המתפלג על סברת הרש"ם וקרא"ש פתב דריב"ן בשיטת רש"ם קאי ועוד יש אינה שנויים: : והטור סי' קצ"ה סתם פדעת האומרים דמהני ק"ס שלא בפני הקונה ודעת הי"א דלא מהני ושאביו קרא"ש ו"ל הסכים לדעת הא' ומרן בב"י הביא פל דברי התוס' וקרא"ש ושכ"ד הרב העיטור והמרדכי וזו הלכה העלה בש"ע ס"ג שם אלא דמור"ם ו"ל הגיה ע"ז מדברי מהרי"ו דדוקא במתנה דמסתמא ניחא ליה אבל במקח דאפשר דלא ניחא ליה שניהם חוזרים עכ"ל וספר תשו' מהרי"ו לא ראיתו עד הנה מי תתן ידעתי ואמצאהו כי לא יכולתי לעמוד על דעתו ו"ל דמכל הנך ראיות דמיתו הנך רבנותא לאותובי לס' רש"ם משמע דל"ש ועיין נדרים דף ז"ך ומציעא דף צ"ד וכמה דוכתי בש"ס ואיך פסק ותני דוקא במתנה נהי דעיקר מלתיה דרש"ם אהך עובדא איתמר דבמתנה קאי ועלה קא מפלגי רבנותא קא מיהא מהראיות דמיתו מוכח שפיר דל"ש להו ו"ל בין מקר למתנה ומאי דיהיב טעמיה למלתיה דאפשר דלא ניחא ליה תק"ל מתניתין דקתני כותבים שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו וליחוש דילמא לא ניחא ליה וכבר תי' הרמב"ן בחי' שם אהך מתני' דאי לא ניחא ליה למקני אין שטר זה מחייבו לקנות וכן דעת הטוש"ע סי' רל"ח ע"ש סעיף ג' בהגה: ובכל הפוסקים המפורסמים שהביא מרן בב"י דקנימי בהדא שיטה אין גם אהך יספור ול' ידע לחלק בין מקר למתנה ותמהני על ה' מור"ם דעשה עצמו כאילו מפרש דעת מרן בש"ע והי"ל לכתוב ויש מי שאומר וכו' ולא לקבוע סברא זו ע"ד מרן והסמ"ע סקי"א פתב ובתשו' מהרי"ו פתב ואפילו במתנה י"ל דלא א"ל וכו' זו היא דעת רש"ם אע"ג דרש"ם לא יתיב ה"ט למילתיה אלא דניק ומוכח לדניגיה מהגמ' גופה מ"מ איכא למימר דהנינו טעמא דתלמודא דמיקרי במתנה משום שונא מתנות אלא מאי דמסיים וכתב ומשו"ה מסיק וכתב דאין לחלק בין מקר למתנה לא ידענא מאי קאמר דמהרי"ו קרי בחיל דדוקא במתנה כמ"ש ה' במ"א: וראיתי להכנ"הג אות יו"ד שאחר שכתב דברי מהרי"ו דשני ליה בין מקר למתנה דבמתנ' א"צ ליתן מעות אבל במקר צריך הקונה ליתן מעות דילמא לא ניחא ליה לקנות ולהוציא המעות פתב ע"ז והסמ"ע סקי"א פתב ובתשו' מהרי"ו מסיק דאין לחלק בין מקר למתנה עכ"ל והוא פלא דנניתי לס"ת תשו' מהרי"ו ונניחו היכי כתיב ביה גם מ"ש ולעיל סי' קע"א מיתי פלוגתא בזה וכו' קשה דא"ה תק"ל דמרן ה"תם בסי' קע"א פסק כמ"ד במתנה דשומעין לו משום שונא מתנות יחנה והכא פסק ותני סתמא דקונין שלא בפני הקונה בין במקר בין במתנה ומ"ש עוד הסמ"ע והא דסתם פאן המחבר נראה דה"ק וכו' וגם עתה ששמע הקנין שפא חזר בו הנותן וכו' לא הבינותי אם לא דט"ס בדבריו וצ"ל הקונה ואע"פ שיש ליישב כפשוטו מ"מ דחיק ואמי מרחיק ובעיקר מה שתלה דבר זה בטעמא דשונא מתנות אין לו מובן דא"ה פרנס לי הא דתנן זכין לאדם שלא בפניו כיצד פינן דחובה.

היא לו דיורד עמו לחייו דשונא מתנות יחנה וכן הך דנותן מתנה לחבירו שמע ושתק ולבסוף צונח היכי משכחת לה דזכה וכאלה רבות ומיהו עיקרא דמלתא מסתמא ניחא ליה במתנה אטו להכי שפיר קונין ק"ס מהנותן שלא בפני המקבל אלא דאי אמר לא בעינא משום דשונא מתנות יחנה דשומעין לו וכהך דרשב"ג גבי ז' אמות עיין סי' קע"א

ס"י ועינין לה' דברי אמת בקונטרס ז סימן ר' שהביא דברי הסמ"ע כמ"ש שאפילו שמע קנישנין שמא חזר בו ע"ע והרב ז"ל השמיט מדברי הסמ"ע תיבת הנותן וכמדומה משום דק"ל פדוקיין.

דינא יתיב דאנו בדידן דאזלינו בתריה דמרן בש"ע דפסיק. ותני דק"ס מהני אפילו שלא בפני הקונה ועינין סי' ק"ן ס"ה וסי' רמ"גסח"י אם פן טענה זו בטלה היא : איברא דאיפא למשדי נרגא בהיא זבינא דע"י סודר ואפתי לא יתיב דמי ולא כת' שטררא ואתרא דידן אתרא דנהיגי למכתב שטררא ודעת הריטב"א הובא בתשו' הרב מוהר"א ששון סי' ר"ו דמצי למקדור ביה דלא אלים ק"ס מקנן כסוף דבאתרא דכתבי שטררא כל כמה דלא כתב שטררא אע"ג דיהיב זוני מצי למקדור ביה וה' מהר"ם שלטון ז"ל בס' בני משה סי' ס"ה ס"ל דהתוס' נמי הכי ס"ל ע"ש אמנם הרשב"ש סי' ע"ט ובס' חוט המשולש בטור א' סי' ד' פסקו דאלימא מלתא דקנן וכדאמרינו בעלמא סתם קנן לכתובה עומד וכבר סדרתי סדר המערכה משמה דגמרא רבנו סבוראי דגמרי וסברי לקמן מע' אות ק' מדין ק"ס סימן בס"ד וכינו דפלוגמא דרבנותא היא והלוקח אפתי מוחזק במעותיו מאן ספין מאן רקיע לאפוקי ממונא מניה ורמי ליה מן ידיה קושטא קאי דבשנת תצמיח לפר"ק נתועדו שני הב"ד שבעיר וגמרו להורות מהיום שהוא והלאה לגמור המקח במגמר טוב ע"י ק"ס לחוד ותו לא מצי חד מנייהו למקדור ביה פדברירנא התם בס"ד הא מיהא בנ"ד דאיפא ריעותא בעיקר הק"ס דלדעת מהרי"ו כל שלא בפני הקונה לא מהני כמש"ל אהנייא הך ספיקא דדינא להיכא דאפתי לא נכתב השטר: זאת תורת העו'לה היא העו'לה דבכל חד מהנהך טענות שטען הלוקח שפיר מצי למקדור ביה דהיינו דאי אתבריר ע"י בקיאי דאיפא ריעותא באיזה כותלים וכיוצא שצריך לחדש דבר בגוף הכותלים וכיוצא זכה דדינו גם את השני שיברר שהסרסור אמ"ל פ' נתן סוף כו"ד בשומת החצר ונמצא דלא הד"מ גם את השלישי בצירוף סברת מהרי"ו עם סברת האומר דב"ס כל שלא נכתב השטר באתרא דכתבי שטררא שפיר מצי למקדור ביה באופן שפכ"ל א' מאלו הטעמים תסגי ליה לבטל את המקח ומה גם בנ"ד במותב תלתא פחדא והנלע"ד פתבתי: (קו) מלנה .

ע"פ מוקדמת למ"ד דמלנה בע"פ מוקדמת למלנה בשטר מאוסרת דמגבין תחלה למלנה בע"פ מוקדמת כמ"ש בטוש"ע סי' ק"ד סי"ג ע"ש היינו בעדים שאמרו יודעים אנו שלא נפרע עינין בלבוש א"נ כשבעלי השטר מודים שלא נפרע עינין כנ"הג שם אות ו' בהג"הט משם הרדב"ז ז"ל והיא בח"א שבשני סי' שנ"ה ע"ש א"נ מירי בעדין לא הגיע זמן פרעונה אלא שקדמה בהלואה עינין בתשו' הב"ח סי' ס"ג: (קז) מלנה .

קי"ל הרב שגלה מגלין שיבתו עמו . דאמרי' ביה וחי תן לו חיותו ומה"ט פתב הרדב"ז ז"ל בתשו' ח"ב שבשני סי' תשע"ב דמה"ט מלנה שהדג בשוגג אינו גולה שצריך ליתן כל ישראל עמו שהם עבדיו עש"ב ועינין בס' בני יהודה להרב מהרי"ע ז"ל דמ"ט ע"א: (קח) מלנה הא הריגי מלכות נכסיהם למלנה פדאימא בסנהדרין דף מ"ח ופסקו רבינו ז"ל בפ"ד מה' מלכים ה"ט ע"ש ולענין מלכי האומ' אי דיניי הכי צ"לד אי מקרי דינא דמלכותא ונ"מ לישראל הקונה מהמלך מנכסים של נהרג אם היה ישראל ח"ו אי קנה אי לא.

בזה ראיתי שאלה להרשב"א ז"ל בראשונות סי' אלה קע"ו שכתב וז"ל ואיני מכניס
עצמי בדין הרוגי מלכות של אומות העולם אם נכסיהם למלך או לא וכו' עכ"ל ואנכי
לא ידעתי במה נסתפק הרב ז"ל דאם פונתו דלא נאמר דין זה אלא במלכי יש' פדילפינו
להתם מקראי בפרק נגמר הדין ולא באו"הע אתמיהא דה"ד אי במלך שמשנה גזירותיו
על כל ההרוגים ע"פ גזירתו להיות נכסיהם בכל כ"הג דינא דמלכותא דינא ואפ"ל במילי
דמלכי ישראל אין דגין פן ואי בשאינו משנה גזירותיו על כל הנהרגים למלכות מאי
איריא דהכי דייגי מלכי ישראל דהא לאו בהא תליא אלא בהשנאת גזירותיו ועוד
דהרשב"א ז"ל גופיה בח"ב סי' קל"ד פתב דהא דקי"ל פל האמור בפ' מלך מלך מותר
בו הוא אפ"ל במלכי או"הע ג"כ ע"ש ומ"ש הא מהא: שו"ר לה' המאסף סי' שס"ט בהגב"י
אות נ"ו שכ' דלא נסתפק אלא בעיקר דינם בהרוגיהם של או"הע נכסיהם למלך או לא
שלא הוברר לו ז"ל משפט רשעים היכי דייגי.

אבל אם דינם של או"הע שיהרוגי או"הע נכסיהם למלך ודאי דדינא דמלכותא דינא ע"ש
ועיין לה' מהרח"ש ח"א סימן צ"ד משם מהרי"מ ז"ל וע"ע למת"ר"ם אלשיך ז"ל בתשו'
סי' ס"ז בתוך התשובה ועיין בתשו' הגאונים הנ"מ הנקרא בשם שערי תשובה סי' קצ"ד
שכ' שהמלך גוזר על הב"ד שיחרים על מי שיש לו ממונו שמצוה שלא לגלות ולהניח
מה שאצל יורשיו והחרם בטל ומבוסל קללת חנם לא תבא ע"ש: (קט) מלנה מוקדמת
בע"פ ומלנה בשטר מאונחת.

מ"ן בש"ע בסימן ק"ד סי"ג פסק ותני דמלנה ע"פ מוקדמת קודמת למלנה בשטר
מאונחת לגבות ממקרקעי וזו הלכה העלה בספר בד"ה ואחריו נמשך ה' ד"מ ע"ע
והשמיטו בש"ע להביא סברת הרי"ף ז"ל באחונות מרעהו וכ"ש אגן דבית מ"ן הש"ע
גרירנא דאין לסמוך על סברת הרי"ף ואפ"ל אם הייתה התפיסה מועלת פגון מטלטלין
במקומנו שהולכין אחר פסק מ"ן הש"ע פנודע לא מהניא תפיסתו וכ"כ הכנ"הג משם
הרדב"ז ז"ל לענין הנוהגים לדון ע"פ סברת הרמב"ם וכ"כ ה"ה שהרמב"ם סובר פדעת
רבינו הא"י גאון ז"ל ע"ע ואע"ג דש"ר רבים ונכפדים פליגי בהא על ה"ה פדעת רבינו
וכ"ש לדיון דגרירנא בתר הש"ע לית ביה שום ספיקא דנדאי לא מהניא תפיס' המאונחת
במקום שמועלת התפיסה וכדכתבנא: איברא דאפתי נשאר לנו לברר במ"ש מ"ן הש"ע
וז"ל פנין שעדים מעידים שקדם עכ"ל והוא מלשון הטור משום רבי הא"י גאון ז"ל ע"ש
וכ"ה בס' בע"הת שער ס"א ח"ג ע"ש דיש להסתפק בהבנת דבריו ז"ל אם רוצה לומר
שעדים יודעים שזמן ההלואה קדם אעפ"י שאינם יודעים אם פרעו אם לאו אעפ"י
שעבר הזמן דקי"ל המלנה את חברו בעדים א"צ לפורעו בעדי' אלא דאם המלנה חייש
לקנוניא בין המלנה והלנה ישבע המלנה וכמ"ש מ"ן בסי' קי"ד גבי הבא לטרון
מהלקוחות וכן גבי ערב הבא לפרוע למלנה במקום הלנה כמ"ש בסי' קכ"ט ס"ט דנשבועין
הלנה והמלנה לסלק חששת הקנוניא ומעתה ת"ם אג"י במה שראיתי להטור שם בסי' ק"ד
שהביא משם הראב"ד שנשאל בראובן שחייב לשמעון מנה ביעדים ומת ראובן תוך זמן
ההלואה והניח אחריו קרקע שנה מנה ועמד חנוה בן ראובן ולנה מלוי מנה ואין לו ממה
לפרוע אלא מאותו קרקע שהניח ראובן שאינו שנה אלא מנה וטען לוי כי שמא חנוה
פרע לה אחר מות אביו כשעבר הזמן ואף אם יאמר שלא פרעה איני מאמינו כי הוא
עושה עמה קנוניא להפקיע שעבודי ואף בשבועה אינו מאמינו עכ"ל ולא ידעתי לחלק

בין טורף וערב לדינו של הרֹאֵב"ד דכיון שראובנות תוף הזמן של ההלואה חזקה דלא פּרעיה ותו לא פּש גביה אלא שְמא פּרעו חנוּף ואמאי לא מהימן בשבועה או ח"ס פּיון שְהיא טענת שְמא ועוד יש להרגיש בדברי הרֹאֵב"ד שפּשזיפה ללוי המאןחר פּתב אלא שישבּע לוי שְלא פּרע חנוּף וכו' דאמאי שְמעון לא ישבּע שְלא פּרעו חנוּף אַח"מ ראוּבן אָביו ויפּרע חובו המוקדם בזמן ועוד אמאי גְבּי שְמעון פּתב ותלה השבועה בחנוּף שישבּע חנוּף שְלא פּרע לשְמעון וכו' שאינו מאמינו לחנוּף ולא הזכיר על דל שפּתיו שגם שְמעון המלנה המוקדם ישבּע שְלא גְבּה פּדין הטורף והערב ששניהם צריכים לישבּע ואילו גְבּי זכות לוי המאןחר לא הטיל השבועה אלא על לוי ולא הזכיר את חנוּף בשבועה ואם נפּשף לחלק בין מלנה בע"פ למלנה בשטור אפתי לא אִיפּרוּק מחולשָא דישאָר דוקיין מדין הטורף והערב פּדכתי בעניו'.

שו"ר להרב כנ"הג שם בסי' ק"ד אות ו' בהג"הט שפּתב משם הרדב"ז ו"ל בח"א סי' ק"ע וז"ל ודוקא שבּעלי השטרות מודי שְקדמָה אָכל בהודא' הלנה לחוד יש לחוש לקנוניא וכו' עכ"ל ומשטחיות דבּריו נראָה דס"ל ו"ל דאפּי ע"י שבועת הלנה לא מהני דאלת"ה הול"ל אלא עד שישבּע וזה פּדדייקנא מדברי הרֹאֵב"ד ו"ל והתימה מהר' הקביב ו"ל שְלא נתעורר בזה וכן יש לדקדק מלשון מָרן בש"ע שפּתב וז"ל פּיון שְהעדים מעידים שְקדמָה וכו' משמע דכשאינו בעלי השטרות מודים ואין עדים בדבר פּדברי המלנה שְהוא קדם אינו גוֹבָה והיינו פּדעת הרֹאֵב"ד וכדכתיבנא: ואחר החיפוש מצאתי תשו' הלזו והיא בח"א שפּשני סי' שנ"ה שאחר שְהביא דברי ה"המ ו"ל פּדעת רבינו פּתב וז"ל אלא דק"ל אם היא בהודאת הלנה נִיחוש שְעוּשָה קנוניא פּדי שְלא יגָבּה בעל השטר ואפּי מלנה בעדים נִיחוש שְמא פּרעו דקי"ל המלנה את חבּרו בעדים א"צ לפּרעו בעדים ועתה עוּשָה קנוניא ואומר שְלא פּרע כלום וכתב הילכף לא משפּחת לה אלא שבּעלי השטרות מודים שְעדיין חוב זה עליו עכ"ל ומרוצת דבּריו תוכיח דאפּי ע"י שבועה לא מהני פּדדייקנא ורואָה אָני שיש הפּרש בין דעת מָרן הש"ע ו"ל לס' הרדב"ז ו"ל דמָרן הש"ע תלה הדבר בעדים המעידים שְקדם זמן ההלואה ומשמע אעפ"י שאינם מודים בעלי השטרות מדאצטריך להעזאת עדים שְקדמָה וע"י עדים גוֹבָה המלנה המוקדם אעפ"י שיש לחוש שְמא פּרע ולא טעין המלנה המאןחר הרי הוא פּבא לטרוף מהלקוחות וכערב שאז ישבּעו ומשמע לי שְדעת מָרן ו"ל דבכה"ג לא אמרינו פּתח פּיה לאלם ואי לא טעין אָנו טענינו ליה וכמ"ש הרב כנ"הג שם משם הרדב"ז וכו"ה בתשו' הרדב"ז שפּתבתי אָכל דעת הרדב"ז פּגון דא טענינו ליה ולא גְבּי המוקדם אפּי ע"י שבועת הלנה וכדכתי' ובתשו' ה' המבי"ט ו"ל בח"ב סי' ח' פּתב פּנדונו בתוף התשו' וז"ל אָכל היכא דאיתיה לבעל דין קמן והוא מודה שפּתב וכו' ושְלא פּרע לו פּשיטא וכו' ולקנוניא נמי לא חיישינו ואפּי הנה חיישינו לקנוניא בשבועה דלא הנה קנוניא סגי וכו' עכ"ל וילדעתי אין זה סותר לדברי הרדב"ז דנדון ה' המבי"ט פּחוב שפּשטר מיירי ע"ש דאלימא טענתיה דבעל השטר דמצי אמר דאם איתא דפּרעָת שטרף בידי מאי בעי אָכל במלנה על פּה דליכא האי טענה דקי"ל א"צ לפּרעו בעדי' אינו מהנשבּעין ונוטלין כב"ח בשטר אעפ"י שְהוא מאןחר: וראיתי להסמ"ע סקל"א שפּתב לתרץ דברי מור"ם ו"ל דהוא ו"ל פּסק פּרבי' האי ובס"א פּסק דאם קדם המאןחר וגָבּה מה שגָבּה ע"ש

סק"ג מ"ש שם וְכֵן פְּתַח לְתַרְזֵן דְּכָאן מִיַּרְי שְׁשַׁעְבַּד נְכֻסִי לְכָל א' בְּפִנְי עֲדִים וּבְזָה וְכו' עכ"ל.

אָמַת שְׁכ"כ הַטּוֹר מִשֵּׁם הֶרְאָב"ד ו"ל אֵלָא הָא מִיָּהָא מִשּׁוּם דְּהֶרְאָב"ד ו"ל לְטַעֲמִיהָ אֲזִיל דְּפוֹסֶק כַּמ"ד שְׁעַבּוּדָא לָאו דְּאוּרִייתָא כְּמוֹ שְׁפִינִים וּמְסִיק בְּמַלְתִּיהָ אַבְל לְדִידֵן דְּקִי"ל שְׁעַבּוּדָא דְּאוּרִייתָא אִפִּי בְּסֵתָם הַלְנָאָה מְדְאוּרִייתָא נִשְׁתַּעְבְּדוּ לוֹ כָּל נְכֻסִי וְא"צ לְשַׁעְבְּד לּוֹ בְּפִנְי עֲדִים אַבְל בְּאָמַת עַל הַטּוֹר ק"ט דְּאֵמַאי הֶעֱתִיק תְּשׁוּ' הֶרְאָב"ד הִלְזוּ דְּתִשּׁוּ' זֹה הִיא לְשִׁיטַת הֶרִי"ף ו"ל וְכַמ"ש הַבַּע"ה שֵׁם וְנ"ל וְאִיכָא לְעִיּוּנֵי לִס' הֶרֶב דְּפֹסֶק דְּמַלְנָה בְּשִׁטְר מְאֻחֶרֶת גּוּבָה תַּחֲלָה מְמַלְנָה קוּדְמָת וְכו' ע"ז מְצֵאתִי תְּשׁוּ' לְהֶרְאָב"ד וְכו' עכ"ל וְכִבֵּר נוֹדַע שֶׁהַטּוֹר פּוֹסֶק כַּמ"ד שְׁעַבּוּדָא דְּאוּרִייתָא כַּמ"ש בְּפִי סִי' ס"ח ס"ל א"ע ש"א כ"כ לְמַאי הִלְכְתָא הֶעֱתִיק הַטּוֹר תְּשׁוּ' הֶרְאָב"ד הִלְזוּ וְס' הֶפְרִישָׁה וְדִרִישָׁה חֲסוּרֵי מְחַסְרָא מִסִּי ק' עַד סִי' ק"ן וְהַסְמ"ע פְּתַח שְׁהָאֲרִיף שֵׁם: שׁו"ר לְהֶרֶב"ח ו"ל שְׁפַתְב ע"ד הֶרְאָב"ד הִלְלוּ שְׁבִשְׁנֵי חֲלָקִים דֵּן אֵת הַדִּין שְׁאֵם הוּא עֲדִינן תּוֹף הַזְּמַן אֲזִי אִין הִקְדִּימָה לְמַלְנָה שְׁבִשְׁטֵר אֵלָא מִשּׁוּם דְּסְבִירָא לִיהָ לְהֶרְאָב"ד דְּפָדַעַת הֶרִי"ף וּבְחֻלְקָא שְׁעֵבֵר זְמַן הַהִלְנָאָה אִפִּי רַבִּינוּ הֵאִי מוֹדָה דְּמַלְנָה בְּשִׁטְר קוּדְמָת אַעפ"י שְׁזַמַּן הַשִּׁטְר מְאֻחֶר וְחֻלְקָא בֵּין מַלְנָה שְׁבִשְׁטֵר לְמַלְנָה שְׁבַעֲלָה פֶּה וְכִדְכֶתִי בְּעִיּוּנֵי ת"ל וְלִפ"ד אֵלּוּ יֵשׁ לּוֹמֵר דַּה"ט שְׁהִבִּיא הַטּוֹר תְּשׁוּ' הֶרְאָב"ד הִלְזוּ וְרֵאִיתִי לֵה' כַּנ"ה גֵּ' אֹת ט' בַּהֲג"ה שְׁבִסו"ד פְּתַח שְׁהַטּוֹר סוּבֵר פְּדַעַת הֶרִי"ף מְדַהֲבִיא סְבִרְתּוֹ בְּאַחֲרוֹנָה וְכו' עכ"ל וְכַמ"ש בְּתִשּׁוּ' זֹה שְׁחֻלְקָא עַל רַבִּי הֵאִי ו"ל דְּשַׁעְבּוּדָא דְּאוּרִייתָא וְכו' ע"ש וְלִפ"ד ו"ל א"צ לְמַה שְׁפַתְב הַסְמ"ע וְתַמְהֵנִי שְׁלֵא הַשִּׁיב ע"ד הַסְמ"ע דְּפִשְׁטָא לִיהָ דְּהַטּוֹר ס"ל כְּרַבְּנֵי הֵאִי ו"ל דְּנִהֵי דְּהַטּוֹר פּוֹסֶק כַּמ"ד שְׁעַבּוּדָא דְּאוּרִייתָא פְּדַכְתִּי הֵלֵא הֶרִי"ף גּוּפְיָה פְּסֶק בַּס"פ ג' פ' כְּרַב פְּפֵא דְּאֵמַר שְׁעַבּוּדָא דְּאוּרִייתָא וְאִיהוּ פְּלִיג אֲדַרְבֵּי הֵאִי ו"ל וְס"ל דְּמַלְנָה בְּשִׁטְר מְאֻחֶרֶת קוּדְמָת לְמַלְנָה בַּע"פ מְוִקְדָּמַת דְּאִיהוּ ו"ל יְהִיב טַעֲמָא נָהִי דְּמְדְאוּרִייתָא נְכֻסִיָּה דְּלִנְהָ מִשְׁתַּעְבְּדִי לְב"ח הָא מִיָּהָא לֵא חֻשְׁבִּי כְּמַכּוּרִין אֲצִלוּ וְאֵלִימָא מְלִתָּא דְּשִׁטְרָא דְּחֻשְׁבִּי כְּמַכּוּרִין לְגַבּוֹת קוּדְמָת מְלִנְהָ ע"פ הַמְּוִקְדָּמַת וְצָרִיף לְהַתִּישָׁב בְּדַבְרֵי הַבַּע"ה שֵׁם בְּמָה שְׁהִבִּיא מִשֵּׁם חֻכְמֵי לִנְוִיל בְּדַבְרֵי הֶרִי"ף דְּמַתְחִין פְּתַח דְּלֵא אוֹקְמוּהָ רַבְּנָן אֲדְאוּרִייתָא לְמַלְנָה ע"פ אֵלָא לְגַבִּי יוֹרְשִׁים וְכו' אֵלִמָּא דַּס"ל שַׁע"ד וּבְתוֹף כְּדֵי דִּיבּוּר פְּתַח דְּשַׁע"ד קְדָמָה לְשַׁעְבּוּדָא דְּרַבְּנָן אֵלִמָּא דְּמַלְנָה ע"פ אִין בְּהָ שְׁעַבּוּד נְכֻסִים מִן הַתּוֹרָה אֵלָא מְדַרְבְּנָן וּלְקַמָּן תְּבָאֵר.

נְמַצָּאתָ אוֹמֵר ג' טַעֲמִים שְׁהִבִּיא הַטּוֹר תְּשׁוּבַת הֶרְאָב"ד לְדַעַת הַכַּנ"ה גֵּ' מִשּׁוּם דְּהַטּוֹר ס"ל כְּהֶרִי"ף וְהֶרְאָב"ד בְּשִׁיטַת הֶרִי"ף אֲמָרָה אֵלָא דְּהֶרִי"ף ס"ל שְׁעַבּוּד' דְּאוּרִייתָא וְאֵלִימָא מְלִתָּא דְּשִׁטְרָא לְהִיּוֹת חֻשׁוֹב כְּמַכְרָ וְהו"ל לְקוּחּוֹת וְרַבְּנָן תַּקְנּוּ מְלִנְהָ עַל פֶּה אִינְהָ גּוּבָה מְהִלְקוּחּוֹת וְלְהֶרְאָב"ד שְׁעַבּוּדָא לָאו דְּאוּרִייתָא וְרַבְּנָן הֵם דְּאֵמְרוּ דְּמַלְנָה בְּשִׁטְר מִשְׁתַּעְבְּדִי נְכֻסִי לְנָה וּלְדַעַת הַסְמ"ע ו"ל מִשּׁוּם דְּמִיַּרְי בְּשַׁעְבְּד נְכֻסִי עֲדִים וְלִפ"ד ו"ל דַּעַת הַטּוֹר לְפִסּוֹק כְּרַבְּנֵי הֵאִי ו"ל וּלְדַע' הֶרֶב ב"ח ו"ל אֲפִשְׁר מִשּׁוּם חֻלְקָתָא שְׁעֵבֵר זְמַן הַהִלְנָאָה וְכִדְכֶתִיבָנָא וְס"ל דְּהַטּוֹר ו"ל סוּבֵר פְּדַעַת רַבִּי הֵאִי ו"ל וְכִדְכֶתִיבָנָא א"נ סוּבֵר פְּדַעַת הֶרֶב כַּנ"ה ג' ו"ל דְּפוֹסֶק הַטּוֹר ו"ל כְּרַבְּנֵי הֵאִי ו"ל: וְאֵחָרִי סְדֵרֵן שֶׁל פְּתוּבִים רָאָה רֵאִיתִי בְּתִשּׁוּ' הֶרֶב"ח סִי' ס"ג שְׁהָאֲרִיף בְּפִרְטָא זֶה וְת"ל שְׁפִינּוּנְתִי לְדַעַת עֲלִיוֹן בְּמַקְצָת וּפְשִׁטָּא לִיהָ דְּהַטּוֹר סוּבֵר פְּדַעַת הֶרְאָב"ד מִמָּה שְׁהִבִּיא דְּבִרְיוּ בַּסוּ"ד ע"ש וְלִפִּי מ"ש בְּב"ח דְּבַעֲבֵר הַזְּמַן מוֹדָה רַבִּי הֵאִי ו"ל וְכ"כ בַּסוּ"ד בְּתִשּׁוּ' הִלְזוּ אִין רֵאִיָּה דְּדִילְמָא

משום חלק שְׁעֵבֶר הַזְמַן הוּא שֶׁהִבִּיא תְשׁוּ' זוּ וְכִדְכַתְּנִי וְאַחַר שֶׁפִּלְפַל בְּחֻכְמָה כָּתַב וְנ"ל מִיָּהוּ כֹּל זֶה א"א בְּמִלְוֵה ע"פ וְעֲדִינִי לֹא הִגִּיעַ הַזְמַן שֶׁל הַפְּרָעוֹן אֲבָל אִם עֶבֶר זְמַן הַפְּרָעוֹן אִפְּי' אִם הַמִּלְוֵה וְכו' וְגַם הַלְוֵה מוֹדֵה דְחִיב לֹא אִפְּי' אִיכָּא לְמִיחַשׁ לְקִנוּיָא וְאַפְּי' רַבִּי הָאִי וְנ"ל מוֹדֵה בְּזוֹ דְּמִלְוֵה בְּשִׁטְרַת הַמְּאֻחֶרֶת הִיא דְּתַקְדּוּם וְאַף בְּשִׁבּוּעָה אִינוּ נֶאֱמָר כַּמ"ש הֶרְאֵב"ד לְהִדְיָא וְאַף דְּגַם הַמִּלְוֵה בְּשִׁטְרַת עֶבֶר זְמַנָּה מ"מ מֵאַחַר דְּמַצִּי לְמִימַר שֶׁטְרַהּ בִּידֵי מַאי בְּעֵי לֹא תִּיּוּשִׁי לְקִנוּיָא .

ע"ע שְׁהָאֲרִיף. אֲמֹר מַעֲתָה לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ אֲלֵא בְּמִלְוֵה תוֹף הַזְמַן וְהַעֲדִים מְעִידִים ע"ז א"נ כְּשֶׁבַעֲלֵי הַשְּׁטָרוֹת מוֹדִים שְׁעֲדִין לֹא פָּרְעוּ וְכַמ"ש הֶרְדֵּב"ז וְנ"ל וְאִין לְהָאֲרִיף עוֹד בְּעֵנִין זֶה: וְדַע דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי הָאֲמוּרָאִי אִי שֶׁעֲבוּדָא דְּאוּרִיית' אוּ דְּרַבְּנִין אֲלֵא כְּשֶׁלֹּא שְׁעֵבֶד לֹו בְּפִי כֹּל נְכֻסִי אֲבָל אִם שְׁעֵבֶד לְוֵה לְמִלְוֵה נְכֻסִי אִזְּ שֶׁעֲבוּד חָל מִדְּאוּרִייתָא וְעִינִין בְּחִי הֶרְשִׁבְּ"א וְנ"ל בְּרַפ"ק דְּקִדְוִישִׁין בַּמ"ד לְדַף ב' בַּד"ה מִלְוֵה הַפְּתוּבָה בְּשִׁטְרַת וְכו' ע"ע: אֵת זֶה אֲגִיד אַחַר שֶׁפְּתַבְתִּי זֶה רְאִיתִי לְהַרְבֵּ הַלְבוּשׁ סִי' ק"ע וְנ"ל מִלְוֵה וְכו' וְכִינּוּן שֶׁהַעֲדִים מְעִידִים דְּמִלְוֵה ע"פ מְוַקְדָּמַת וְכו' נ"ל וְהוּא שְׁיַעֲדוּ הַעֲדִים א"נ שְׁיַדוּעַ לְהֵם שְׁעֲדִין לֹא נִפְרַע וְאִם לֹא יָכוֹל בַּעַל הַשְּׁטָר לְטַעוֹן שְׁמָא נִפְרַע וְאַפְּי' בְּשִׁבּוּעָה לֹא יִטּוֹל בַּעַל הַמִּלְוֵה ע"פ אִם אִין לֹו עֲדִים שְׁלֹא נִפְרַע עַכ"ל וְהִינּוּ כַּמּוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ מִדְּבַרֵי הֶרְאֵב"ד וְכַמְדַּבְּרֵי.

גַּם רְאִיתִי לֹו שֶׁהִבִּיא ס' הֶרִי"ף הַחֹזֶק עַל רַבִּינוּ הָאִי וְנ"ל וְכַתֵּב עֲלֶיהָ וְהָכִי מְסַתְּבַר ע"ש: (קִי) מִלְוֵה. קִי"ל דְּבַעַל יוֹרֵשׁ בְּמִוֶּחֶזֶק וְלֹא בְּרֵאוּי שְׁאִם הִיָּתָה לָהּ מִלְוֵה אֲצֵל אַחֲרִים קוֹדֵם שְׁנִישְׂאָת וְלֹא גְבַתָּה אוֹתָהּ עֲדִין וּמִתָּה אִין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ מִלְוֵה פִּינּוּן שְׁעֲדִין הִיא אֲצֵל אַחֲרִים וְכ"ש אִם נִפְלָה לָהּ יְרוּשָׁה וּבְכֻלָּהּ מִלְוֵה שְׁבִיד אַחֲרִים אַעפ"י שְׁלֹא כָּתַב לָהּ דִּין וְדְבָרִים אִין לִי בְּנִכְסֵיהָ פְּדַעַת הֶרְאֵב"ש וְנ"ל אוּ בְּמִלְוֵה שְׁלוֹנְתָהּ לְאַחֲרִים מְנַכְסִים שְׁשִׁיירָה לְעַצְמָהּ וְאִין לְבַעַל רְשׁוּת בְּהֵם כָּלֵל וְקִנוּ מִיָּדוּ דְּדִין וְדְבָרִים אִין לֹו פִּינּוּן שֶׁהִיא כְּבָר נִשְׁוָאָה וְאַח"כּ לְוֹתָהּ כַּמ"ש ה' ב"ש סִי' צ' ע"ש וְשֶׁלֹּא פְּדַעַת הֶרְשִׁבְּ"א וְנ"ל וּמִהֲרִי"ו וְנ"ל שֶׁהִבִּיא מֶרֶן בַּב"י שֶׁם ע"ע דְּבַכְלָהּ מִלְוֵה בַּעֲלֵי בְּאוּמַר לָהּ דִּין וְדְבָרִים אִין לִי וְכו' אֲלֵא בְּהַסְפַּמַת מֶרֶן בַּש"ע שֶׁם וְגַם מוֹר"ם וְנ"ל לֹא הִגִּיעַ עָלָיו פְּלוּם וְכ"ש אֲנִי בְּדִידוֹ דְּבַתְרִיָּה דְּמֶרֶן בַּש"ע גְּרִירָנָא לְכֹן נִלְע"ד דְּאַפְּי' אִם הַמִּלְוֵה הִיא אֲצֵל הַבַּעַל עַצְמוֹ דְּהוּי מְוַחֶזֶק בְּנִכְסִים לֹא אֶהְיֵי חֻזְקָתָהּ וְלֹא מִיָּדֵי דְּאַנּוּ לֹא דִּינִינִין בְּדִין קִים לִי בְּמָה שֶׁהוּא הַפֶּה פֶּסֶק מֶרֶן בַּש"ע כַּמּוֹ שֶׁהָאֲרַכְתִּי בַּמַּע' אוֹת הַק' בַּס"ד ע"כ יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה מוֹצִיאִין מִיָּדוּ כְּפִי דַעַת מֶרֶן בַּש"ע כַּמּוֹ שְׁנַתְּבָאֵר: וְאַתָּה דַּע לָהּ דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי רַבְּנוֹתָא וְנ"ל אֲלֵא בְּמִלְוֵה דְּקִיָּמָא לְגוּבֵינָא אֲבָל בְּמִלְוֵה דְּלֹא קִיָּמָא לְגוּבֵינָא וְכִגוֹן רַחֵל שִׁישׁ לָהּ בֵּן מִיַּעֲקֹב וְנִשְׂאָת לְשִׁמְעוֹן וְהַתְּנִית עִמּוֹ לְזוֹן אֵת בְּנָה לְמִשְׁוֶה כ"ו דְּשָׁנִים בְּעַד כ"ו דְּפְרָחִים וְתִנְאִי הִיָּה הַדְּבָר שְׁאִם הַנְּעַר יִקְרָאָהּ אֲסוֹן הַשֵּׁב יִשִּׁיב שְׁמַעוֹן מִסָּף שְׁקַבֵּל חֶלְף מְזוֹנוֹתָיו לְפִי רֹוב הַשָּׁנִים וְלְפִי מַעוֹט הַשָּׁנִים וּמִתָּה הָאִשָּׁה וְאַחַר כֶּה מֵת הַנְּעַר הַהוּא דְּאִין שְׁמַעוֹן יוֹרֵשׁ אוֹתָם הַשָּׁנִים הַנִּשְׂאָרוֹת אִפְּי' לְדַעַת הֶרְשִׁבְּ"א וְדַעַמִּיהָ וְנ"ל פִּינּוּן דְּעִיקָר הַנְּהָר נְכֻסֵי נִתְּנּוּ לְהַשְׁבוֹן זֶה הִלְכָה הַעֲלָה הַרְבֵּ בֵּית דָּוִד וְנ"ל סִי' מ"ו מִהַסְפָּר ע"ש וְאִם הַנְּעַר הַהוּא יֵשׁ לֹו אִחַ מֵאִמּוֹ שְׁנִישְׂאָת עוֹד לְשִׁמְעוֹן כַּמְדַּבְּרֵי וְאַחַר מוֹת הַנְּעַר מֵת גַּם אַחֲיוּ בֵּן שְׁמַעוֹן צָרִיף לְדַעַת מִי יוֹרֵשׁ אוֹתָם הַשָּׁנִים הַנִּשְׂאָרוֹת יוֹרְשֵׁי הַבֵּן לְמִשְׁפַּחַת בֵּית אָבִיו אוּ"ד אִמּוֹ כְּבָר זְכָתָה בְּהֵם וּבְנָה מִשְׁמַעוֹן יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ וּכְשִׁמַּת בְּנָה שִׁישׁ לָהּ מִשְׁמַעוֹן שְׁמַעוֹן וְיוֹרְשֵׁי

יורשים אותם השנים שורת הדין פה היא שמעון ויורשיו יורשים אותה הורה גב'ר בגוב'רין הרב ב"ד ז"ל שם: (קיא) מלנה .

מי שחייב לתברו מנה ונשבע לו לפורעו לזמן פ' והלנה נושה בו עוד מלנה אחרת שלא נשבע על פרעונה ופרע לו מנה סתם והמלנה אומר שקבלם מהחוב שלא בשבועה ואפתי קאי בשבועתו לקיים מצנת פרי'עה בזמנה אין שומעין לו ונאמן הלנה לומר דהפרעון הוא לחוב שנשבע עליו דמסתמא לא שביק אינש לפרוע חוב שלא בשבועה לאסור אסר ופרע חוב שלא בשבועה ואפ' שעדיין לא הגיע זמן החוב שנשבע עליו הרדב"ז ז"ל בתשו' ח"א שבשני סי' רמ"ט ע"ש שהאריף: (קיב) מלקות .

אע"פ שאין דין מלקות נוהג אלא בסמוכי' שבא"י והאידין' א"י וח"ל להאי מלתא כחדא שריין הא מיהא תיקנו גאוני בתראי לקנוס את המתניב מלקות של תורה מ' זהובים כמ"ש מור"ם ז"ל בח"המ סי' ב' ע"ש ומ"ש מור"ם בי"ד סי' רט"ו וי"א שמלקין אותו וכו' ע"ש דהו"ל מלקות מן .

התורה דאילו מפת מרדות אפ' לדעת הי"א דאינו חייב מלקות שהביא מורם שם היינו מלקות של תורה אבל מ"מ פשיטא דחייב כמ"ש ה' ש"ף ז"ל א"נ צ"ל דלמ"ד מלקות מן התורה מחייבו נמי מ' זהובים שוב מצאתי להרב באר יעקב ז"ל בח"מ שם ובי"ד שם שפן כתב וכתב נפקותא אחריןא לענין פיסולי עדות וכ"כ בי"ד שם והביאה הרב תוס' מרובה בי"ד שם וע"ע להרב באר שבע סי' ז"ך ס"ב: .

(קיא) מלקות מי שנאבד לו חפץ וחושד בחבירו ורגלים לדבר פי הוא בעכריו יכול להלקותו אפ' ע"י מושל עכו"ם הרב פנים מאירות ז"ל ח"ב סי' קנ"ד ע"ש וממה שנסתייע מהך דבתרא דקס"ז לא משמע אפ' ע"י עכו"ם הא מיהא שמעינן דלא דוקא עד דטעין הבעל דין להלקותו אם נראה לב"ד שיש חשש ערמה וזיוף בכתב מלקהו עד שיודה ועוין בתשו' הרשב"ף ז"ל ח"ג סי' קס"ח: (קיד) מלקות .

רבינו בעל הטורים אין דרכו לכתוב דין המלקות בספרו הבהיר יען וביען אין דין המלקות נוהג אלא בב"ד הסמוכים ואנן הדיוטות אנן אלא דבהודאות והלנאות ובמידי דאיכא חסרון פיס ושכיח כדאיתא בפרק החובל ושאר דוכתי עבדינן שליחותיהו: (קטו) מלבוש .

מדינא שמין לאלמנה כל . מלבושים שעליה בין של חול בין של שבת אלא שנהגו שלא לשום לה בגדים של חול שעליה כמ"ש בטוש"ע א"ה ע סימן צ"ט ומנהג קהל עדתנו יצ"ו פה העירה יע"א לתת לה בגדים צבועים שחורים שצבעתן להתאבל על בעלה בהם אלא לפעמים כשאין לה בגדים מבעלה וצובעין חפצים יקרים כגון אהגורת כסף ומרקמות יקרים .

סביבותיהם חבלי כסף ובאים היורשים להתדיין ע"ז מפשרין ביניהם ולכשיאמרו יקוב הדין את החר פוסקים להם הדין שאם בחיי בעלה הייתה רגילה ללבוש מלבושים כאלו בחול הדין עמה ואם לאו שמין אותם כמה שוין קודם הצביעה .

ומה שהיתה רגילה ללבוש ומשלמ' מה שהפסידה ומנפין לה מפתנפת' והתיקש על שאר המלבושי' והשמלה והצעיף אשר מדרף הנשי' העבריות לצאת בהם לשוק לעת הצורך

מנהגנו הוא שכל עוד שהאלמנה הולכת לקבר בעלה בימים הנודעים כגון ערב שבת קדש וער"ח וערב יו"ט וכיוצא לקונן על בעליהן כמשפטן אזי אפילו אם אין לה או שהיו לה ואינם עושין עוד מעין מלאכתן מחוייבים היורשים לקנות לה כי זה כל האדם מסכת דר"ך אר"ן ואם נתארסה או נשאת שאז לאו אורח ארעא לילך אצל קבר בעלה הא' שקבר פקע לה אזי שמין אותם לה פמות שהן בעת צ ההיא: | ואם נמצא לה קמיע שעשה לה בעלה לעין הרע או לצרכי הלידה וכיוצא ותמיד היא לובשתו בין בחול בין בשבת שורת הדין נוטה אם היא מחנפה בטט של פסך ודאי ששמין לה הטט ורואין הקמיע אם פתוב בו לכל נושא קמיע זה שמין אותו לה או אם ירצו היורשים לקחת אותו ולתת מחירו ואם הוא פתוב לשמה דוקא זוכה בו חנם דאין לה זה נהנה וזה אינו חסר יותר מזה ועיין להרב ב"ד ז"ל בחא"ה ע"י ג"ן מה שהאריה בזה: (קיו) ממנה .

כשם שאסור לקלל הדיין פה אסור לקלל הממונה על הקהל מהראנ"ח ז"ל ח"א סי' קי"א כנ"הג סימן כ"ה אות נ' בהג"הט וזכורני דרבי אבא רב מרי ז"ל שגדה לא' בהכרזה על שולזל בכבוד פרנס הדור לפני מי שגדול הרב מוה"ר בעל זרע יצחק זיע"א ומוהר"ם נ'נאר תמ"ך והחזיקו בידו ועיין בכנ"הג סי' ח"ך בהג"הט אות ל"ו ובהרב ש"ך ז"ל סק"ט ובתשו' הרב מוהראנ"ח ז"ל ח"א סי' צ"ג ובתשו' ה' כנ"הג ח"מ סי' רל"ה ושם מתבאר דין המבזה אשת חבר וע"ע בפניני כנ"הג י"ד סי' רמ"ג סק"ג: (קיו) ממנה .

מה שנוהגין פה מתא תונס יע"א להניח פסא אליהו ז"ל ג' ימים מה שאין נוהגין פן בשאר עיירות לפי הנשמע שורש מנהג זה יסודתו בהררי קדש הרב מטה משה ז"ל הלכות מילה כמו שנתבאר לעיל מערכת אות ה' בדיני ההנמנה סי' בס"ד: (קי"ח) ממנה מה שנוהגין פה תונס יע"א בשבת בשלח לעשות תבשיל של חטים אחר שכותשין אותם מנהג זה ה"ן ל"ו שורש עיין בס' אליהו רבה סימן ר"ו סק"ה וע"ע לה' מג"א ז"ל בסס"י שכ"ד ע"ש ולפי שמנהג העיר הלזו אין עושין תבשיל זה בשמחות וגיל אלא עם פרסות רגל לכה נהגו לחזר אחר פרסת הרגל אפילו יותר מכדי דמיהן ושמעתי שם רמז ויהי בשל"ח נותריקון ונהגו ישראל השם ישמרם בשבת שירה לאכול חטים פרע"ה נותריקון פרסת רגל עם החטים ומלתא דבדיחותא היא: (קיט) ממנה .

אם אין מנהג ידוע לישראל למידין ממנהג העכו"ם הבע"הת בשמ"ט חלק ה' סי' ג' בשם הראב"ד ז"ל עיין ב"י סי' ע"ג מח' והש"ך שם סקל"ט עש"ב ועיין בהשגות בפכ"ה דמלנה דין יו"ד ומ"ש ה"המ עליו דאין לדברים הללו עיקר ועיין בטור סימן קל"ב .

ס"ה דפסק בדברי הראב"ד ועיין כנ"הג שם אות י"א . וי"ב ובסימן ר"א בהגהב"י ז"ל אות ק"ד ע"ש ועיין הרב פנ"ם שלמה ז"ל ח"מ סי' ל"א והרב זרע אברהם ח"מ סימן ח' דף צ"א ונהר עדות ביצקב דף רי"ד דברי אמת .

סי' י"ב דמ"ה ע"ד ולקמן במע' אות ק' מדיני תקיעת פה סימן ע"ש בס"ד: (קכ) ממנה . קהל עדתנו יצ"ו הספיקו שלא להוסיף בשכירות הבתים והנה איש א' עשה הערמה וקנה .

מאתו דבר א' והוסיף בשומתו סך מה שיגיע תוס' ידוע לזמן שקצבו בשכירות ואחר פלות הזמן הקצוב דר בו עוד ועכב תחת ידו באמור אליו חוששני . מנח"ש הפורץ גדר

והוריתי לדמות זה למ"ש מהרית"ץ ז"ל סי' ט"ז יעו"ש ואף שיש לחלק קצת האמת יורה דרכו ואם עדיין לא הוסיף לדור ומקצת מן הדמים אצלו ואומר השוכר שהנותר אצלו אדור בו והמשפיר אומר לא כי אלא תקח את הנותר הדין עמו דלא השפיר לו אלא לזמן המוגבל ודוק פי קצרותי: (קא) מנהג.

מה שנהגו למנות מיום ב' של ר"ח ולא מיום הא' הטעם שיום הא' הוא עבורו של חדש שעבר אמנם לענין נדרים אם אסר ע"ע עד ר"ח מותר אפילו ביום א' משום דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם דקרו ליה ריש נרחה ומזה יש ללמוד גם לשטרות ותנאים שהם לשון בני אדם עיין תשו' הרשב"א ז"ל ח"ג הגדפס מחדש סי' ז' ועיין בש"ע סי' ע"ג ס"ט וסמ"ע סקכ"ט וה' כנ"הג סי' מ"ג בהג"ה אות ל"ה ול"ו ע"ש: (קכב) מנהג קהל עדתינו נוהגים שכל הנוניא ותכשיטיה ומדודין ושמושי ערסא שתכניס פלה לחתן מוסיף לה שליש מלבר דהיינו חמשים למאה וכשהוא מגרשה גובה הפל אבל אם נתאלמנה אינה גובה אלא.

עיקר הפתובה ומה שהכניסה הם או דמיהו כף דנים הב"ד נו"ן לקדושים אשר בארץ הקמה וגם אשר בחיים עדנה קושטא קאי שלא נמצא כתוב אצלנו כתב מפורש לרבני מנהגי העיר יע"א וכבר ידעת להקת הפוסקים בענין המנהגים דבעינן שנתסר ע"פ ותיקין כמ"ש הת"ה ז"ל סי' שע"ב ע"ש וכבר בא חכם האיש אדוני האר"ש רב מקבציאל ז"ל בח"המ סי' בהגהב"י ז"ל מאות ד' ואסף איש טהור כל הדעות והלכה להלכה דאין מוציאין מהמוחזק וכ"ש מהיתומים ע"ש ואל תשיבני דהתם מיירי בתקנות הפתובות אבל הכא שאדרבא בשטר.

פתובה כתוב לאמר שנתחייב בכל סכי פתובה נדוניא ותוספת בין בחיים בין במות וכו' ואתה בא לארועי שטר פתובה ממנהג שבתורה שבע"פ הא ליתא מאחר שלעולם כף דנים ומורי' נמצא מערער ש"מ דמנהג קבוע ופשוט בעיר מימי קדם וכמ"ש מהרשד"ם ז"ל בח"המ סי' גנ"ת וז"ל וצ"ל שנר' לומר דמאחר דדבר זה נוהג.

במדינה נה ומנהג פשוט הוא וכו' הו"ל פאילו הנה שם תנאי מפורש וכו' שלא תגבה אלא סף כו"ד והמותר לירשים אע"פ שלא נכתב בכתובה בהדיא וכו' עכ"ל ונסתייע מדברי הריב"ש ז"ל ע"ש ויותר מאלה יש להוכיח דבר זה ואין הפנאי מסכים: שו"ר דמנהג זה יסודתו בהררי קדש בעיר ארגיל יע"א כמ"ש הריב"ש ז"ל בס"סי ק"ז ע"ש וכו"ה בתשב"ץ ז"ל ח"ב סי' רצ"ב תיקון ז ע"ש ובח"ג סי' ש"ג כת' דתקנה זו קבלוה עליהם אנשי תונס יע"א ע"ש ואע"פ שיש לדחות הא מיהא פיון דחזינו דהכי נהוג הב"ד של פה מתא יע"א מקדם קדמתה ש"מ דעדות הרב אינה אלא על העיד הזאת יע"א ואע"פ שהק"ק פורטוגיזסו יצ"ו אשר ישנו פה עמנו עומד אינם נוהגים פן אלא תגבה מ"ש בשטר פתובה עפ"י תקנות ידועות להם יצ"ו אין מזה פח לדחות שגם בארגיל יע"א ששם עיקר התקנה לא הנושוו כל הקהלות שבעיר אלא הקהל אשר באו מארץ אדום ולא הקהל הקדוש שהיו שם כמ"ש שם בסעיף תיקון ט' ע"ש גם הרב מוהר"י עייאש ז"ל במנהגים כתב בסי' ס"א דקהל אלפאנסניא ואשביליניא חלוקים בזה ע"ש באופן שכל המערער במנהג זה מבני קהלנו יצ"ו אין שומעין לו ומשתקין אותו: וגדולה מזו

איבער מעשה לפני מי שגדול הוא הראש מורי הרב חק נתן זיע"א באשה שהוסיף לה בעלה ת"ק גרושויש בתורת.

תוס' על סכי פתובתה ונלב"ע הבעל ובאה אלמנתו לגבות תוספת שני שפתב לה הבעל באומרה דתוס' א' פשטה: התקנה שלא לגבות נגד הדין ומאין הרגלים ליפות פח היורשים בתוספת זה הורה גב'ר מורי ז"ל דאינה גובה פלום פיון דכת' בשם תוספת פ' לי תוספת קמא פתוס' בתרא: (קכג) מניעה מניעת הריוח לא מקרי א' הפסד לענין תשלומין ונאונסין עיין שו"ת דברי יוסף סי' ל' מוהר"א ששון סי' ס"ט ועיין ש"ע א"ח בהלכות ח"המ ועיין לה' מח"א ז"ל בהלכות גזילה סי' י"א: (קכד) מסים ראובן מעיר אחרת וכל עסקיו שם ופורע מס במקום אשר היה דר שם בתחלה ולעת עתה איתדר ליה במתא אחריתי לסיבה ידועה לו אינו חייב ליתן עם אנשי המקום אשר הוא גר שם הרב קרית מלך רב ח"ב סי' י"ג: (קכה) מסים.

בענין משא מלך ושירים מנדא בלו והלך המוטלים על אנשי המדינה והפירים הסמוכים לה ובענין שר הפוטר א' מישראל הדר שם כל הני מקלי ואבזרייהו עין בתלתא סרכין אנשי ירושלם תובב"א הרב מוהרח"א נר"ו בס' חיים שאל ח"א: סי' ח"י י"ט ד' והרב שמתת יו"ט נר"ו ' והרב חתנו של מלך תובב"א בס' ברכות מים סי' סמן: (קכו) מסים.

הנותנים מס באמת וביושר נוהלים חלק אותם שאינם נותנים באמת וביושר ואלו נוהלים חלק חבריהם בגיהנם והאנשים שיש בידם למחות ומחפאים אעפ"י שהראשים נותנים כל פ' יורשים גיהנם ספר התסידים סי' רע"ח ע"ש ועיין הרב כנ"הג סי' קס"ג אות רפ"א בהגהב"י: (קכז) מסים בענין מסים וארנוניות ומנדא בלו משא מלך ושירים וההטלות המוטלים על קהל עדת ישראל פיזד שמין עיין בתשו' הרשב"א ז"ל סי' תרפ"ח הביאה מרן בב"י ס"י קנ"ו ובח"ג סס"ד תי"ד וח"ד סי' ר"ס הרשב"ץ ז"ל ח"ג סי' קל"ח מוהר"י קצבי סי' ט"ו דף מ"ז תשובת כנ"הג ז"ל ח"ב סי' ק"ה ח"ג סי' ע"ז בית דוד סי' ק' מהספר ובהשמטות דבר משה ח"ב סי' מ"ח מוהרח"ש ז"ל ח"א סי' ס"ד וס"ה ח"ג סי' ק"א משפט צדק ח"ג סי' י"ב נאמן שמואל מסי' צ' ואילך הרב פני אהרן ז"ל ח"המ בסי' טו"ב ה' משאת משה ז"ל ח"מ סי' ע' וע"ד הרב תורת משה ז"ל סי' כ"ב ה' אנג'יל סי' י"ד הרב מוהרשד"ם ז"ל סי' ע"ו ה' שמש צדקה ז"ל ח"מ סי' ג' וסי' הרב ברוך יצחק ז"ל הרם סי' הרב אדמת קרש ז"ל סימן ס"ב הרב פתי פהונה ז"ל ח"א סי' כ"א ח"ב סו' וח"י הרב גבעות עולם ז"ל סי' כ"ו הרב לב שמש ז"ל ח"מ סי' י"ג וי"ד ה' קרית מלך רב ז"ל ח"ב סי' ל"א ה' פמ"א ז"ל סי' נ"ד בח"א וס"א וקנ"ג ובח"ב סי' ח"י וסי' טו"ב הרב ז"ל מוהריט"ץ ז"ל ועיין להבנ"הג בסי' קס"ב בהג"הט והב"י מה שציין הרבה: פוסקים נ"ן וה' בני חיי שם: (קכח) מעשה ידי אשה לבעלה מודעת זאת: בקל הארץ הזאת נע"מי יע"א שמלאכת הנשים לעשות בְמְשִׁי או בתפירת בגדים וכיוצ' והנה היא לאה אשת יעקב היתה עושה מהמלאכות כאשר תעשינה שאר נשי העיר וגם בעלה מתעסק במלאכה הידועה לו והיה זן את אשתו כפי אשר תשיג ידו המעט הוא אם רב ועמדה לאה ונכנסה לפניו ממחיצתה ופשטה ידה בעסקי משא ומתן היתה באניות סוחר פהלכת גוברין יהודאין ועוד ידה נטויה עד שהגיע' להסתחר בתצר בית המלכות ועשתה והצליחה עד שהושיבה את בעלה בחנות בשוק ידוע לאנשים סוחרים

ואח"ז נלב"ע יעקב וחל"ש והניח אלמנתו לאה וב' בנות נשואות ולאח עוד משתדלה לעשות כמשפטה הראשון כי מתאמצת היא לגבות ממה שחייבי' לה בית המלכות ולפרוע ג"כ מה שהיא מחוייבת לזולת ולמיקם בספוקה וספוק בנותיה הם וכל אשר להם הן היום עמדה אחת מבנותיה לערער על אמה במה שתבזבז לאחיה וקרוכיה ועוד בה מה שפעדיף ונותנת לאחותה האחרת והם שנים בחלק הירושלמי ואינה רשאית לנותר.

במזון של אחרים אף היא תשיב אמריה ומען לאה ותאמר הלא זה עניי ונגיע בפי אשר עשה לי את כל: החיל הזה ומה לי ולכם פי באתם אלי פי תריבון עמדי ולדלוק אחריו אין יהבית ודידי יהבית והוספתי כהנה וכהנה וזה לה האות פי בכל הפתבים שמחוייבים לי הזולת אינם פתובים אלא על שמי שאין עסק זה נכלל בכלל מעשה ידיה שהוא לבעל או ליורשיו ומענה בתה ותאמר כלל לא הוא כל מה שקנתה אשה קנה בעלה יורה המורה לצדקה שורת הדין להיכן נוטה דין אמת לאמתו הנה שפרו אתו ופעולתו שלימה תהנה משכורתו מעם ה' אלהי ישראל אין חקר לתבונתו כמרצון פרע ע": זאת אשיב הנה האדון אבי התעודה ה' מוהרי"מ מט ז"ל בשניות ח"מ ס"י ס"ז כתב וז"ל ומה דמספק"ל בנשים האלה שהנם גבירות ונכנסות בתצרות שרי מלכים וטירותיהם והמה פאניות סוחר להביא טרף לביתם ומכלכלים את בעליהן זה כמה שנים ומפרי ידיהם עתקו גם גברו חיל עושר ונכסים אם נאמר אשה כזאת אין לבעלה זכות בכל אשר עשתה חיל פי מאחר שהוא אינו מעלה לה מזונות ואדרבא היא מפלכלת את בעלה ואת בניה ואת כל אשר אתה בבית אין הבעל זוכה במעשה ידיה בסתם ואין צריך לפרש ולומר איני ניוזנת ואיני עושה דכל שאין הבעל זנה במאי זכה במעשה ידיה עכ"ל וחסר הרב ז"ל וכתב ואפשר לומר דנשים אלו מתחלה שעושים במלאכה הן הבעל עדיין טורח במזונותיהם וכשהיא מרנוחת ונותנת בעין יפה בהוצאת הבית כל שלא אמרה איני ניוזנת וכו' ומדידיה קא אכלי וכל מה שהיתה הולכת ומשתפרת קמא קמא בטל לגבי בעל א"נ אפשר לומר פיון דאיפא רינח ביתא וכו' עכ"ל משטתחיות דברי הרב ז"ל נראה מעיקרא סבר לה מהדזנתה האשה לעצמה.

מדברי הר"ן ז"ל והנדר מצדד אצדודי בדרך אפשרות דזכה הבעל ואין ולא ורפאי בדידה ומעשה ת'ם אני לא אדע מה שראיתי להכנ"הג בא"הע ריש סי' פ' דפסיק. ותני משמיה דרביה.

ז"ל מדברי התשו' הלזו דזכו בעליהן ואחריו נמשך הרב באר היטב ואתמהה. ולעולם הוקשה לענ"ד דמאי מספק"ל להרב ז"ל לא יהיה אלא מציאה הא קנימא לן דמציאתה לבעלה תו מאי דכתב הר"ן ז"ל דאם אינה ניוזנת זכתה לעצמה: אמאי דתפוק ליה משום מציאה ואם נאמר דס"ל דאם אינה ניוזנת מציאתה לעצמה וכדעת הרמ"ה שהביא הטור בסי' פ"ד בכגון דא הנה צריך הרב לפרש הן אמת שהתוס' בריש פ' מציאות האשה ובמקו' לשם שקלו וטרו בהא אי מציאה בכלל מעשה ידיה או לא ע"ש וראיתי להרב מש"ל ז"ל בר"פ כ"א מהל' אישות שהביא ספקו של הרב מוהרי"מ מט ז"ל הלא בראשי ותמה עליו דמאי מספקא ליה דהאי מלתא באשלי רב רבי תליא דאיפליגו רב רבא ז"ל באלמנה ששבתה בנכסי תומים דלרשב"ם ודעמיה פל שהיא ניוזנת מן היתומים.

כָּל הַשֵּׁבַח הוּא לַיּוֹרְשִׁים וְאִפְּי' שְׂכַר טְרַחַה אֵינָה נוֹטֶלֶת כִּינּוֹן שְׁמַעְשָׂה יְדִיהָ לַיּוֹרְשִׁי וְלִהְרָאָב"ד אֵין חַיִּיב לְאִשָּׁה בְּמַעֲשֵׂי יְדִיהָ אֲלֵא בְּמָה שְׂרַגְלִלוֹת הַנְּשִׂים כַּגּוֹן טוֹנָה וְאוֹרְגָת וְאֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ לְמִלְאָכָה אַחֲרֵת הַיְלָפָה אִם הַשְּׂבִיחָה הָרִי הוּא לְעַצְמָהּ וְעֵינָיו בְּטוֹר א"ה ע ס' צ"ה וּבִתְשׁוּבוֹת הַרְשָׁב"א ו"ל שֶׁהֵבִיא מֶרֶן ו"ל בַּב"י שֵׁם וְהִיא ל'וֹ נְד'פֶסָה בַח"ד ס' קנ"ב דע"ד וְאֵין צָרִיף לְהַגִּיהַ הַרִיב"ש בְּמָקוֹם הַרְשָׁב"א ו"ל כַּמ"ש הַרְבַּ מוֹהַרשֵׁד"ם ו"ל בַּח"מ ס' ש"כ זֶה הֵבִיאוּ הַכַּנְ"ה גַּם שֵׁם וְהוּא ו"ל הֵבִיא מִתְּשׁוֹ שְׂפַחֲלֶק שְׁנֵי ס' ל"א וְהָרֹאֶה בְּתִשׁוֹ שִׁבַח"ד יִרְאֶה דְּבָרֵיהֶם כִּהְיִיתָן שְׂהַעֲתִיק מֶרֶן הַב"י ו"ל וְלִשְׁם הֵבִיא דְּבָרֵי רַבִּי פֶרַץ ו"ל וְכ"כ הַרְבַּ הַמַּגִּיהַ שֵׁם וְנַר' דְּלֹא פְּלִיגֵי הֵנִי רַבּוֹנוֹתָ אֲלֵא בְּאַלְמָנָה הַגִּיזוֹנִית מִן הַיְתוּמִים דְּלִרְשָׁב"ם.

וְדַעְמֵיהָ ו"ל ס"ל דְּשִׁבַח נְמִי אֵיתִיהָ בְּכָלֵל מַעֲשָׂה יְדִיהָ וְזוֹכִים בּוֹ הַיּוֹרְשִׁים דְּתַקְנַת חֻכְמִים הִיא מַעֲשָׂה יְדִיהָ כַּגֵּד מְזוֹנוֹת וְלִהְרָאָב"ד וְדַעְמֵיהָ ו"ל אִפְי' גִּיזוֹנֵת הַשֵּׁבַח לְעַצְמָהּ וְלֹא בְּכָלֵל מַעֲשָׂה יְדִיהָ הוּא דְאֵין חַיִּיב לְאִשָּׁה אֲלֵא בְּמִלְאָכָה שְׂרַגְלִין בָּהּ אֲבָל בְּאֵינָה גִיזוֹנֵת דְּמַעֲשָׂה יְדִיהָ לְעַצְמָהּ לַכ"ע הַשֵּׁבַח לְעַצְמָהּ דַּא"נ הֵנִי בְּכָלֵל מַעֲשָׂה יְדִיהָ הָרִי מַע"י גּוֹפִיָה דִּידִיהָ נִיגְהוּ וְסַפְקוֹ שֶׁל מַהֲרִי"מ ו"ל בְּאֵינָה גִיזוֹנֵת מִשְׁלַב בְּעֵלָה הוּא וְשִׂאֲדָרְבָּא הִיא הַמְכַלְפֶּלֶת אֶת בְּעֵלָה וְאֶת כָּל בְּנֵי בֵּיתָהּ א"כ פְּשִׁטָּא דְהַשֵּׁבַח דִּידִיהָ הֵנִי וְאֵי מִדְּמִינָן לְרִינּוֹחַ שְׂמֵרוּיָחִים בְּחֻצְרוֹת שְׂרֵי הַמְּלָכִים לְמַעֲשָׂה יְדִיהָ כִּינּוֹן שְׂאֵינָה גִיזוֹנֵת מִשְׁלַב בְּעַל אֵינָה צָרִיכָה לְפָרֵשׁ אֵינִי גִיזוֹנִית וְכוּ' כִּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הַרְבַּ ו"ל מִדְּבָרֵי הַר"ן ו"ל וְהַדָּר ק"ל לַה' מַש"ל ו"ל דְּשִׁאֲנֵי הֶתֶם דְּמִינֵי בְּאַלְמָנָה שְׂמַצִּיאָתָה לְעַצְמָהּ אֲבָל בְּנִשְׂוֹאָה דְּמַצִּיאָתָה לְבַעֲלָהּ וְכִשְׂתַּמְצָא לְוֹמֵר דְּמָה שְׂמֵרְנוֹחַת בְּחֻצְרוֹת הַמְּלָכִים אֵינָם נִכְלָלִים בְּסוּג מַע"י הָא מִיָּהָא לְהוּי כְּמַצִּיאָה וְלִזְכוּת בָּהּ הַבַּעַל וְכַדְדִּיקָנָא בְּעֵנִיּוֹתֵין וְכַתֵּב ע"ז הַרְבַּ ו"ל דְּאַפְתִּי מִיַּדִּי פְּלוֹגְמָא לֹא נִפְקָא דְהֵאִיכָּא הַרְמ"ה ו"ל דַּס"ל דְּבְּאֵינָה גִיזוֹנֵת מַצִּיאָתָה לְעַצְמָהּ כַּמ"ש בַּא"ה ע ס' ע"ד ע"ש וְאֵע"ג דְּהֵרָאָב"ד וְהַרְשָׁב"א ו"ל תְּלוּ זְנִיָּהוּ בְּמָה שְׂאֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְשַׁנּוֹתָהּ לְמִלְאָכָה אַחֲרֵת הֵינּוּ לְעַנְיָן שְׂאֵין הַשֵּׁבַח נִכְלָל בְּסוּג מַעֲשָׂה יְדִיהָ אֲבָל כִּי אֵתִינּוּ עֵלָה מִדִּין מַצִּיאָה תּוֹ לִיכָּא לְפִלּוּגֵי בֵּין טוֹנָה וְאוֹרְגָת לְשִׂאֲרַ מְלָאכּוֹת וּבְנִשְׂוֹאָה מַצִּיאָתָה לְבַעֲלָהּ אֲלֵא דְהַרְמ"ה ו"ל הַטִּיל בָּהּ תְּנַאָה דְּדוֹנָא בְּגִיזוֹנִית מִשְׁלַב בְּעַל אֲבָל בְּאֵינָה גִיזוֹנִית לְעַצְמָהּ.

תְּבַנָּא לְדִינָנָא בְּמֵאֵי דְאֵיתְשַׁל קָמֵן דְּבְּנִשְׂוֹאָה קו"ל כַּפְסֵק מֶרֶן בְּמֵאֵי דְּמַצִּיאָתָה לְבַעֲלָהּ כַּמ"ש בַּס' ע"ד וְלֹא חִזְקֵי בֵּין כְּשֵׁהִיא גִיזוֹנֵת מִשְׁלַב בְּעַל אוֹ כְּשֵׁהִיא גִיזוֹנֵת וְכַדְדַעַת הָרָא"ש ו"ל וְכ' עַל דְּבָרֵי הַרְמ"ה הַלְלוּ וְלֹא דַק וְכֵן הַעֲתִיקוּ הַטוֹר שֵׁם דִּינָא יְתִיב דְּכָבֵר זָכָה הַבַּעַל בְּכָל מָה שְׂעַשְׂתָּהּ וְהַצְלִיחָה וְזָכוּ בְּנוֹתָיו אַחֲרָיו וּמָה שְׂהַחֲזִיקָה לְטַעֲנָתָה שְׂמָה שְׂנַכְתָּבוּ הַכַּת"י שֶׁל בֵּית הַמְּלָכוֹת עַל שְׂמָה אֵין זֶה מַעֲלָה וּמוֹרִיד דְּקו"ל אִשָּׁה הַנּוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת בְּתוֹף הַבֵּית וְנִמְצָאוּ שְׂטָרוֹת יוֹצְאוֹת עַל שְׂמָה וְאוֹמְרַת שְׁלֵי הֵם שְׂנַפְלוּ לִי מִבֵּית אֲבָא עֲלֵיהָ לְהֵבִיא רָאִיהָ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' ס"ב ע"ש וְהָכָא בַּנ"ד אֵין לָהּ שׁוּם טַעֲנָה לְוֹמֵר שְׂנַפְלָה לָהּ מִבֵּית אֲבִיהָ אֲלֵא עֵינָה טַעֲנָתָה שְׂהִיא הִיא עֲשִׂתָהּ כָּל הַעֲנוֹשֶׁר הַהוּא פְּרִי יְדִיהָ הֵם וְכָבֵר נִתְבָּאָר דְאֵין טַעֲנָתָה זֶה כְּלוּם וְלִפִּי הַנְּשִׂמָע שְׂכָל מָה שְׂהַרְוִיחָה הַכָּל כְּאֲשֶׁר לְכָל הֵינָה בְּחַיִּי בְּעֵלָה א"כ כְּבָר זָכָה בְּהֵם בְּחַיִּי וְזָרְעוּ יִרְשׁ כְּמַשְׁפֵּט כְּתוּב הַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי וְהַמְּקוֹם יְהִיא בְּעֲזָרְנוּ עַל דְּבָר כְּבוֹד שְׂמוֹ וְס' הַרְבַּ גְּתִיבוֹת מִשְׁפֵּט שְׂצִינָן עֲלֵיו ה' מַש"ל ו"ל בְּקַשְׁתִּי וְלֹא מַצִּאתִיו: (קַכְט) מַע"ג קו"ל הָאוֹמֵר לְחַבְרוֹ מָנָה לִי בְּיַדְךָ תִּגְהוּ לְפִלּוּגֵי זָכָה וְאֵינָם

יכולים לחזור בהם כמ"ש בטוש"ע סי' קצ"ו ואעפ"י שצדיקין לא הגיע זמן הפרעון של הלנה שהמחהו אצלו פיון דסופו בא לידי פרעון וזמן אתי ממילא ולאפוקי פתובה דלא אתיא לידי גובינא אי מיתא היא ברישא וכן העלה הש"ך ו"ל שם סק"א ע"ש ולאפוקי מסברת ה' מוהרשד"ם ו"ל ח"מ סי' שנ"ט וכ"כ הכנ"הג שם בהג"הט אות ד' וכתב הרב נתיבות משפט דכ"ד דלא מצי המוןחזק למימר קי"ל כמוהרשד"ם וגם כל הנהו רבנותא ע"ש וכ"כ הרב פ"רם שלמה חלק ח"מ סי' נ"ד דק"ל והרב משאת משה ו"ל ח"ד סי' דף ל"ז ע"ג ובח"מ סי' נ"ג גם ה' עדות בינינו סי' קל"ג זו הלכה העלה ע"ש א(קל) מעשר עני.

נשאלתי ביום חולו ש"מ בחג הספוח ש' נפל"אות מתורתך לפ"ק מרחימו דנפשינן נהירו דעיינין חמיד לבא הח"וש לעין הבן יקיר לי טובינא דחפמי כה"ר נסים טובינא הי"ו במה שקנה אתרוג פשר פהלקתו בפרח א' ואח"כ נזדמן לו אתרוג נאה ומהנדך מן הראשון אם מותר לו ליתן שליש המוסף עבור ההדור ממעות מעשר שיש לו שהיא מפריש ממונו לעניים נהי דבענין עיקר קנין דאתרוג לא מצי עביד אלא מדנפשיה כמ"ש בי"ד סוף סי' מט"ר ע"ש הא מיהא לענין הדור מצנה מהו אי חשיב פעיקר מצנה ע"כ דברי שאלת חכם נר"ו: זאת אשיב דע לה הידיד דאיפליגו אמוראי במצות כבוד א"ו א משל מי דאיפא מ"ד משל אב ואיפא מ"ד משל בן פדאייתא בקידושין דל"ב ואותבוה למ"ד משל בן מדתניא האב ובנו מאכילין זה את זה מעשר עני ואי אמרת משל בן נמצא זה פורע חובו משל מע"ע ומשני לא צריכא להעדפה ופירש"י ו"ל עליו מוטל להאכילו ולהשקותו מדה בינונית ואי אביו צריף לסעודה יתיך' יאכילנו מע"ע עכ"ל אלמא מע"ג דבעיקר האכיל' והשתיה לא מצי למיהב ליה מדמי מע"ע פיון דלדידה משל בן וחיובא רמיא עליה הא מיהא במה שמעדיף על עיקר המצנה מע"ג דמצנה קא עביד והיא בכלל הפיבוד מצי למיהב ליה ממעשר עני ה"נ נלע"ד דכונתה מע"ג דבעיקר לקיחת אתרוג לא מצי למשקל מדמי מע"ע דחיובא רמי עליה אפי"ה במה שלוקח אתרוג מהנדך בתוספת שליש שרי ליה מריה למשקל מדמי מע"ע מע"ג דמסיק התם תבא לו מארה למישמאכיל את אביו מע"ע ואפי' בהעדפה דשאני התם דזילא ביה מלתא לאב שיתפרנס ממעות מע"ע פדאייתא התם משא"כ בקניית מצות אתרוג דליכא למישל להכי ואל תשיבני דכולה הו שקלא וטרייא היא אליכא דמ"ד דכבוד או"א משל בן אמטו להכי מוקמינו אהו ברייתא בהעדפה ושאני לן בין עיקר המצנה להעדפה אבל למ"ד משל אב ברייתא בעיקר אכילה ושתיה מתניא פיון דלא מחייב להאכילו משלו אמטו להכי שפיר מאכילו מדמי מע"ע דאין זה פורע חובו משל מע"ע פיון דלא מחייב אלא דסו"ס תבא לו מארה וכו' וכפשטא דברייתא וכדסא"ד דמקשה ורבינו ו"ל בפ"ו מה' מפרים פסק כמ"ד משל אב ע"ש ומה שיש לעמוד בדבריו ממה שפסק שם גבי.

ארנקי כבר עמדנו על דבריו בספרי הקטן חיים וחסד בס"ד א"כ נפל פתא בבריא דאין להוכיח מסוגיא דהתם דלא קיימא אליכא דהלקתא ונלע"ד דלא היא דבהאי מלתא דהעדפה שעל החיוב דשרי ממון מע"ע ל"פ בה הנה אמוראי דכלהו רבנן אצלו ומודו דשפיר מצי עביד העדפה שעל החיוב מדמי מעשר עני א"כ בנ"ד דהידור מצנה דהניא העדפה על עיקר לקיחת האתרוג הכשר פשיטא לענ"ד דמצי שקיל ממעות מע"ע וגדולה מזו נלע"ד שאע"פ שקנה אתרוג מהנדך בדמים יקרים ורצה לחזור בו ולמוכרו ולקחת

לו אַתְרוֹג אַחַר פֶּשֶׁר לְבַד שׁוֹמְעִין לוֹ אִף אוֹסִיף לְהַבִּיט מוֹהַר"ם מִינ"ץ ז"ל בְּתִשׁוּב' סִי קי"ב אַרְי נַעֲשֶׂה שׁוֹאֵל בְּרֵאוּבֵן שְׁקֵנָה אַתְרוֹג גָּאָה וְיִפָּה בְּדַמִּים יְקָרִים וְכָא שְׁמַעוֹן וְאִיבְדָּה אוֹ פֶּסְלָה וְאוֹמֵר לוֹ הֲרִי אַתְרוֹג פֶּשֶׁר תְּמוּרָתוֹ אִם שׁוֹמְעִין.

לוֹ וְהַשִּׁיב שְׁהַדִּין עִמּוֹ וְחִילָהּ מִדְּאִיבְעִינָא לֵן בְּמֶרְנָבָה דַּע"ח בְּהַפְרִישׁ שׁוֹר לְעוֹלָתוֹ וּגְנָבוֹ מִמֶּנּוּ מִי מְצִי מְפִטֵר נַפְשִׁיהָ אֲגַב פְּכָשׁ אוֹ תוֹר או"ד מְצִי נְגָנָב לְמִימֵר לִיהָ אֲנָא מְצֻנָה מִן הַמְּנוֹבָחָר בְּעִינָא לְמַעַבְדַּ וְהַדַּר פֶּשִׁיט לִיהָ דְּמְצִי מְפִטֵר נַפְשִׁיהָ בְּכָכָשׁ אוֹ תוֹר ע"ש וְנִהֲיִרְנָא כַּד הוֹינָא טְלִיא פֶּשְׁהָרְצִיתִי דְּבָרֵי הָרַב הִלְלוּ לְפָנַי מִי שְׁגָדוּל מוֹרֵי הָרַב תַּנָּא דִּידֵן הָרַב חַק נִתֵּן זִיע"א ת'מָה ת'מָה יְקָרָא הֲלֵא לְאַמוּנָה תוֹרַת ה' תְּמִימָה דְּרַכִּיָּה דְּרַכִּיָּה נִוְעַם אִיף אֶפְשָׁר לְקַבֵּל דְּבָר זֶה שְׁהַנּוֹדֵר הַפְרִישׁ שׁוֹר לְעוֹלָתוֹ בְּדַמִּים יְקָרִים וְחוּטָא נִשְׁפָּר מְשַׁלֵּם לוֹ כְּכָשׁ אוֹ תוֹר הַפֶּדָּה דַּעַת הַנּוֹדֵר שְׁפָכָר גְּלָה דַּעַתוֹ לְמַעַבְדַּ מְצֻנָה מִן הַמְּנוֹבָחָר יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֵא יֵאמֵר אֲלָא דְּהַכִּי קָא מְבַעֲינָא לִיהָ לְרַבָּא דְּפִשְׁיטָא לִיהָ דְּקָרָן שׁוֹר וְדָאִי בְּעִי לְשַׁלֵּם כְּמוֹ שְׁהַפְרִישׁ אֲלָא לְעִנְיָן פֶּפֶל הוּא דְּקָא מְבַעֲינָא לִיהָ שְׁגִיזִירַת הַפְּתוּב דְּמָאִי דְּבַעֲי לְמַפְסְדִּיהָ גְּנָב לְנִגְנָב מְשַׁלֵּם לִיהָ ע"כ בָּא בְּכַפְלוֹן מ"ה מְצִי אַמ"ל גְּנָב אִי לָאו דְּמִשְׁפַּחַת לְגְּנָב לָא הַנִּית מְחַיֵּיב לְהַפְרִישׁ שׁוֹר אֲלָא כְּכָשׁ אוֹ תוֹר א"כ מָאִי אֶפְסִידְתָּהּ אֲלָא כְּכָשׁ אוֹ תוֹר או"ד מְצִי א"ל אִי לָא אֲשַׁתְּכַח גְּנָב הָוָה מְפָרִישְׁנָא תוֹרָא אַחֲרֵינָא דְּמְצֻנָה מִן הַמְּנוֹבָחָר הָוָה בְּעִינָא לְמַעַבְדַּ א"כ גַּם הַפֶּפֶל תְּשַׁלֵּם לִי שׁוֹר אַחֲרָא אֲבָל בְּקָרָן פִּשִׁי לִיהָ דְּשׁוֹר מְעַלְיָא בְּעִי לְשַׁלּוּמֵי וּז"ש רש"י ז"ל וְאֶהְפֶּסְדָּא דְּהַקְדָּשׁ לָא מְחַיֵּיב וְכו' ר"ל דְּתִיפּוּק גְּמִי דְּחַיֵּיב לְשַׁלֵּם כְּפֶל גְּמִי שׁוֹר דָּאִי לָא אֲשַׁתְּכַח גְּנָב הָוָה נוֹדֵר מְפִטֵר נַפְשִׁיהָ בְּכָכָשׁ אוֹ תוֹר וְהָוָה מְפִסִּיד הַמְּנוֹבָחָ אֵהָא מְשַׁנֵּי דְּבַהֲקָדָשׁ לִיכָא תְּשַׁלּוּמֵי כְּפֶל אֲבָל קָרָן דְּהַקְדָּשׁ וְדָאִי דְּמְשַׁלֵּם מִן הַעֲלִיָּה שְׁבִנְכְסִיו א"ד הָרַב ז"ל וְרֵאִיתִי לֵה' גָּאוֹן צָבִי ז"ל בְּתִשׁוּב' סִימָן ק"ך שְׁהַשִּׁיג עַל מְהַר"ם מִינְץ מַס' דְּנַפְשִׁיהָ כְּמוֹ שְׁהַקְשָׁה הָרַב מוֹרֵי ז"ל אֲלָא שְׁהוּא ז"ל תַּפְסַּע עָלָיו דְּשִׁאֲנֵי עוֹלָה דָּאִין לֵה דְּמִים כְּדָאֲמַרִי בְּפֶסְחִים הַמּוֹכֵר עוֹלָתוֹ לֵא עֲשֶׂה וְלֵא כְּלוּם מִשָּׂא"כ בְּאַתְרוֹג שְׁיִוְכַל לְמוֹכְרוֹ אַחֲרָא שְׁקָנָאוּ ע"ש וְלֵא יִרְדַּ לְהַצִּיל מִתּוֹךְ הַשְּׁמוּעָה דְּלֵא אִיִּרֵי אֲלָא בְּכַפְלוֹן שׁוֹר לְתַרִי אַרְיָנוּתָא צְנִתְרוֹת זָהָב כְּמוֹהַר"י אַבּוּלְעָאֶפְיָא וְמוֹהַר"י נְבוֹן ז"ל שְׁעַל מְבוּכָה זֹו יִשְׁבוּ שְׁהוּבָאוּ דְּבַרְיָהֶם בַּס' נִחְפָּה בְּפֶסֶף חֶלְקָא א"ח סִי וְעִינֵן לְהַרְבַּ מַש"ל ז"ל בַּפֶּט"ו מִהֲלָכוֹת גְּזָקֵי מְמוֹן וְזִכּוּרָנִי.

שְׁרֵאִיתִי בַּס' תּוֹלְדוֹת יִצְחָק לְמוֹהַר"י חֲדָאד ז"ל כְּרַגְע' נִרְאָה לִי בַּחַד' לַב"ק שְׁפִי בְּכּוֹנְנַת רִש"י ז"ל כְּדַפְּנֵי מוֹרֵי הָרַב ז"ל וְכַעַת אֵינְנוּ פֶּה עַמְדִּי: וְלַעֲנֵן אִם מְזוֹנוֹת בְּנֵי הַקְּטָנִים אֲלָא שְׁהֵם יְתָרִי : עַל ו' שְׁנַיִם דְּאֲמַרִי בְּפָרָק נַעֲרָה שְׁעַלְיָהֶם הַפְּתוּב אוֹמֵר עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עַת זֶה הֵזֵן אֶת בְּנָיו הַקְּטָנִים יוֹתֵר מְשַׁשׁ אִי מְצִי לְזוּנָם מִמַּעוֹת מ"ע עִינֵן בְּדַרְיָשָׁה י"ד סִי רַמ"ט וְבַה' ט"ז וְהָרַב בְּרַפְּי יוֹסֵף זִיע"א שְׁם וְכַעַת אֵינּוּ מַעֲנִין לְהַאֲרִיף וּבְקוֹנְטְרִיס שְׁיִוְרֵי בְּרַכָּה לְהָרַב ז"ל שְׁם כְּתַב שְׁבִסְפָר בֵּית דִּינוּ שְׁלַל שְׁלֵמָה עַמְד וַיִּמּוֹדַד אַרְ"ש רַחֲבַת יָדִים בְּפֶרֶט זֶה ע"ש וַס' זֶה לֵא רֵאִיתִיו : עַד הִנֵּה מִי יִתֵּן יְדַעְתִּי וְאַמְצָאָהוּ: (קִלָּא) מַעֲשֶׂה ב"ד.

כְּשִׁנְגַּמֵר הַדִּין וְכוֹתְבִים מַעֲשֶׂה. ב"ד בִּיד מִי שְׁיָצָא זְפָאִי בְּדִינוּ נִקְרָא מַעֲשֶׂה ב"ד אֲבָל אִם הַסּוֹפְרִים כּוֹתְבִים בְּשֵׁם הַב"ד נִקְרָא ע"פ ב"ד עִינֵן בַּחֲזִי סְנֵהֲדָרִין הַמְּנוֹחֲסִין לְהַר"ן ז"ל

בפרק זה בורר במ"ד לרף ל' בד"ה מדבריהם וכו' ועיין בתשו' הרב המבי"ט ח"א סי' וזמה שציינתי לעיל אות ד מדין סי': (קלב) מעבב ממון חבירו אצלו.

ראובן ושמעון : שנתפסם שלחו לסופר שהוא עומד בפראנקי'אה סף חמשת אלפים רוזא לצורך איזה סחורות ובעוד שלא הגיעו נכסים אלו לידו שלח להם אגרת איך מקדמת דנא שלח ליה א' מסותרי פה מתא שקים טעונים צמר ולפי שלא ישרה בעיניו לא רצה להעביר דמיה בחשבון שביניהם הן עתה אם יש את נפשכם לקבל הצמר שהוא עשו והצליחו וגם אני אגמול לכם גמול טוב שאנפה מערה אשר הגדתי לסוחר הא' וכן גלה און הסוחר הא' שאם נתרצו ר"וש לקבל הצמר שהוא נתון תמן להם ולפי שראובן יש לו ג"כ שנתפסות אחרת עם לוי וגם שמעון נשתתף עמם.

בעסק.

א' הלך ראובן ללוי להמלך בו האם יקבל הצמר שהוא לזכותו ולזכות שמעון אם פשר הדבר יען שהסוחר שלא רצה לקבלה פקיע וממחה ובנדאי דחזא בה תינהא ויען לוי ויאמר קחו לכם ומצליחו בה והלך ראובן והגיד לשמעון את דברי לוי וייטבו דבריו בעיניהם.

ויקחו הצמר שהוא ואחר עבור שבוע א' הן יתר תבע לוי את ראובן איזה סף שחייב לו הוא ושמעון שנתפסו מפאת העסק שהיה ביניהם ויען ראובן ויאמר הלא תדעו פי הה' אלפים רוזא ששלחנו להסוחר בעל הצמר מהם לקחנו בהלואה מהערל ברבית ונשארת ששת אלפים אשר פרענו מפיס השנתפסות שבינותינו א"כ עשה זאת איפה וזכה עמנו בצמר וס' ב' אלפים המוטלים עליה שהם סף שליש הששת אלפים הם ממה שאנחנו חייבים לה וייטב הדבר בעיני לוי ונגמר הענין בדברים והאנשים האלה שלימים הם בהימנותיהו קיימי ועשו ראובן ושמעון מה שהוכשר בעיניהם בצמר שהוא והשביחו והצליחו ולעת עתה טען שמעון אמת שראובן העיר לי און בענין זה ושמתתי ועוד פי ראובן אמ"ל שלוי הבטיח לו שגם הוא ישלח להביא צמר אחר לזכות כל החברה וכיון שלא קיים תנאו מאין הרגלים לקיים השיתוף ולוי מכחיש בתנאי זה וגם ראובן רוצה לחזור בו כיון שלא היה שם קנין אלא דברים בעלמא ולוי ענהו והלא כל העסקים שנתעסקנו שנינו לא היו אלא בעל פה יען ציינתי אהדדי ומהימני אהדדי ואיך עתה תעז פניה לנגדי.

יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זה זאת אשיב הלא ידעת מה שכ' מורם ז"ל בהגהה סי' רצ"ב ס"ז ואם הרניח במעות וכו' א"צ לתת מן הרניח לבעל הפקדון מיהו אם בעל הפקדון תבעו וא"ל תן לי פקדוני וארנוח בהם לעצמי והלה מעפכו בידו חייב ליתן לו הרניח מפאן ולהבא וכו' עכ"ל ובסוף סימן פ"א כתב הש"ע ראובן קבע לשמעון רניח החוב שהיה לו עליו מכמה שנים ואומר שהתנה עמו לתת לו רניח ושמעון אומר שלא התנה עמו פטור שאף לדברי ראובן לא היה תנאי זה בשעה שצתחייב וכו' דוקא עד שיתנה עמו בתחלה הלא"ה פטור ות' הסמ"ע דמייירי פשלא הגיע זמן הפירעון א"נ לא תבע מעותיו ע"ש והנה לתירוץ א' כל שלאחר זמנו אפילו בדלא התנה נוטל הרניח וקשה דמור"ם תלי פיפה בדאמר לו בעל הפקדון תן לי פקדוני ואני ארויח בו מוכח דבלא תביעה אין לו ליתן לו פלום מהרניח והש"ך אי' דשאני.

פקדון מהלואה ע"ש והרואה דברי המרדכי בפ' הגזל סימן קכ"ד שמשם מקור דין מורם ז"ל בראובן ששלח לשמעון ארנקי מאי הים ובתוכו עשרה זקוקין בלא קשר משונה וכשחזר ראובן ותבע ממונו משמעון א"ל שמעון שהלנה אותם לגוי והרינוח ליתן לו ושמעון מכחיש שלא נדר ליתן לו הרינוח אלא דחאהו בדברים והשיב הרב ז"ל דשמעון חייב לשלם לראובן חלקו ברינוח דמסתמא לאו בתורת שליחות דפקדון היתה דעתו דלא משנה אינש נפשיה רשיעא ועוד שהגאונים אמרו שמה ששינונו המבטל פיסו של חבירו אין לו עליו אלא תרעומת זהו במקום שאין מרויח בו אבל אם מרויח בו חייב ליתן לו וכן הורה לנו ראב"ה.

וגם הרמ"ך שלח פ"א פס"ק ע"י יהודי ועכב פס"ו פשנתיים וגבה ממנו בע"כ י"ב זקוקין ואם שגינו הורנו עכ"ל ודבר זה לא הבינותי דבכסף איך יתחייב פינו שהוא לא נשתמש בו ולא הרויח פדמשמע מפשטן של דברים ולקמן יתבאר וכתב עוד אמנם פן הוא המבטל פיסו של חבירו והרויח בו שנותן הרינוח לבעל המעות דנקא אם נותנו לו מתחלה לקנות בו דבר להרויח וחזר ואמר לא קניתי ולא הרוחתי אלא לעצמי אבל בתורת פקדון לא וכו' ונראה דגבי פקדון נמי אם תובע פקדונו מפני שיאמר אני רוצה להרויח בו או להלוות והלה מעפב וכו' אם ידוע שפרויח בו חייב ליתן לו מכאן ולהבא שהרי הוא מזמן להלואתו וכו' עכ"ל וגם הביא שם תשו' רב האי ז"ל שפסק ליתן הרינוח ואוקמה כשתבע בעל הפקדון את שלו ע"ש ולכן כתב מור"ם שחייב ליתן מכאן ולהבא כמסקנת המרדכי דמשעת תביעה זכה במה שהרויח הנפקד דמבטל פיס הפקדון גרע משאר מבטל פיס דהתם אם הרויח הרויח לבעל המעו' והיינו כמי שנותן מעות לחבירו לקנות לו חפץ וקנה לעצמו במעות המשלם והיינו דינא דהתוספתא דמיייתי הרי"ף והרא"ש בפרק הרבי' ופסקה מרן בש"ע י"ד ס"י קע"א ע"ש ובשלא לקח פלוס תני דאין לו עליו אלא תרעומת ואיתמר עלה בירושלמי שם ובפרק המקבל הדין אמרה המבטל פיסו של חבירו אין לו עליו אלא תרעומת ובקנה באותן מעות חייב ליתן לבעל המעות אע"ג דלא תבעיה ובפקדון עד שיתבענו ואז חייב ליתן לו מכאן ולהבא אמנם במלנה אע"פ שתבעו אין לו לשלם ולדון הרא"ש: איירי במחוייב לבנו מפאת.

הדוניא אטו להכי פסק דאם לא התנה עמו בתחלה פטור ויש סעד לדבר זה מהך תוס'.

ואם ידוע שלקח מוציאה ממנו בע"כ וקהו אקהתא רבנותא ז"ל מדאמרין בריש פ' האומר דמה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות והרמב"ם ז"ל אוקים לדינא דתוס' בלקח במעות המשלם והך דפ' האומר בהגיתם אצלו מעות.

המשלם וקנה במעותיו שכ"כ בפ"ז מה' מכירה דין יו"ד ז"ל הנותן מעות לחבירו לקנות לו קרקע או מטלטלין והגיתם מעות חבירו אצלו והלה וקנה לעצמו במעותיו מה שעשה עשוי וכו' עכ"ל ובפ"ז מה' שלוחין דין ו' כתב ולקח וכו' עכ"ל.

סתמא ש"מ דלקח במעות הללו של המשלם וכ"כ המ"מ בשם הרמב"ן ז"ל בשם בעל נתיבות משפט וכ"כ הרשב"א ז"ל ולא ידעתי למה לא כתבו דכן הוא דעת רבינו ז"ל שוב מצאתי לו בדין י"ב שכ"כ גם מרן ז"ל בכ"מדכ"כ משם הך ז"ל וכתב עוד רבינו ז"ל דהורו המורים דאם קנה לעצמו במעות חבירו אחר שזקפו עליו במלנה הרי קנה

לעצמו ומקבלין ממנו פשאומו זקפתי אותם המעות על עצמי ואני אומר שאין זה דין אמת אלא המקח של המשלח.

וכו' עכ"ל ר"ל דאינו נאמן אלא בהעדאת עדים שאמר לפנייהם שזקף עליו במלנה מעות חבירו דאז אם קנה ואמר שלעצמו קנה מה שעשה עשוי ועיין בהמ"מ ובתשו' הרשב"א ז"ל סי' תתקל"ח ואחר זמן ראיתי לה' גו"ר חח"מ סי' כ"ב .

שעמד בס' זה ועיין בתשו' זכרון יוסף חח"מ סי' ג': (קלג) מעמד שלשתן. מלנה שלא הגיע זמנה אית בה דין מע"ג ועיין תשו' מוהרשד"ם חלק ח"המ סי' שנ"ט ומ"ש עליו הרב עדות ביעקב סי' קל"ג וצ"ע דאבל אם לא בא עדיין זמן החיוב אעפ"י שסופו לבא פגון מלמד המושפר כ"ך לחדש עם הבע"ה על השכר העתיד לבא לא מהני כמ"ש המבי"ט: (קלד) מע"ג.

דין מעמד שלשתן בעכ"ום שנתבאר בש"ע סי' קכ"ו סי' עיין לה' אדמת קדש סי' ס"א ור' יוסף קצבי ז"ל סי' כ"ו ע"ש וה' בני חיי סי' קכ"ו אות ד' בהג"ה טתשו' שאלה ע"ש: (קלה) מע"ג. אמר המוכר ללוקח בחוב שיש לי ביד פ' במעמד ג' לדעת הסוכרים דבאשה במעמד שלשתן מקודשת גם בקנין קרקע קנה כנ"הג סי' ק"ץ בהג"ה טת אות כ"ה משם הר"ם גאלאנטי ז"ל סימן ט"ו ונראה דט"ס: וצ"ל אמר לוקח למוכר איברא דבעיקר דינו אני תמיה דע"כ ל"פ רבי' רנחם והב"י ז"ל אלא אי הויא מקודשת מדאורייתא או מדרבנן אבל נדאי לכולי עלמא מקודשת א"כ בקנין קרקע לכ"ע קנה ועיין בב"י א"הע סי' כ"ה ומ"ש בס"ד במ"א ועיין בש"ות הרשב"ץ ח"ד סי' כ"ה ע"ש: (קלו) מע"ג.

ראובן המחה את שמעון אצל לוי ונחזר ראובן ומחל לשמעון החוב אינו מחול ש"ע ר"ס קכ"ו ועיין בכ"מ בפ"ו מהלכות מכירה דין ח' ובמ"ש הרב מש"ל ז"ל לשם ובש"ף סק"י וע"ע בהמש"ל ז"ל בדין אם נולד לוי אח"כ שנתבאר בש"ע לשם: (קלז) מע"ג אם צריך לפטור את הנמחה או / לא עיין בטוש"ע.

סימן קכ"ו פלוגתא בזה ועיין למהרח"ש ז"ל בח"ג סי' כש מע"ג ראובן חייב לשמעון מנה והמחהו אצל לוי שהוא גם פומחונייב לראובן ואח"ך טען לוי שאותו החוב רבית הוא שחייב לו אם לא יברר בעדים שאותו החוב של רבית הוא אין טענתו טענה פיון דנתרצה בהמחה וכדאמרי' בפ"ק דגטין דף י"ד הנהו גנאי דעבוד חושפנא וכו' אוקמוה הגאונים בעדים הרב מוהר"י ו' זל בתשו' הנ"מ סי' ז"ן ועיין מ"ש בזה לקמן במערכת אות ש' סי' בס"ד: (קלט) מעקה אקומה נא ואסובבה באר היטב את הדבר הקשה אשר אנכי רואה פה העירה יע"א מה טעם לא חשו להם על קיום מצות עשה דאוריית' לעשות מעקה לגגותיהם וכל שעטא ושעטא קא עברי על מ"ע ול'ק וכמ"ש בספרי ועיין בתוס' דקידושין דף ל"ג בד"ה מעקה וכו' ע"ש.

ומה מאד נפלאתי על רבנן ותקיפי ארעא הן לקדושים אשר בארץ. המה ואשר הם בתיים עד העולם פי לא שמעתי ולא ראיתי מי שמערער על זה ות"ל דחזרנים במצות וגודרים גדרים אפי' במצות דרבנן.

וכ"ש במ"ע ול"ת מן התורה והיה נראה לומר דהואיל והחזקות שלנו אפליגו בהו רבנותא אי דינם פמקרקעי. או פמטלטלי וכמו שפא בארנפה בכנ"הג ח"מ סי' ק"ס

במ"הק ע"ש וכינון דכון הוא הו"ל פאזר בַּעֲלָמָא אֲלָא דַּמְהָא לָא אַרְיָא דְלָא מְבַעֲיָא לְדַעַת
הַרְבּ הַמְאַסְף בְּסִי תכ"ז בהגהב"י אות יו"ד דְּהוּי דְּאוֹרְיִיט' וְעִינָן בְּסִי שִׁי"ד אֲלָא אִפִּי
לְדַעַת הַסְּמ"ג וְרַבִּי יְרוּחָם ו"ל דס"ל דְּלָא הוּי אֲלָא מְדַרְבְּנָן מ"מ אִפִּי לָא אֲיִפְרוּק דְּאִיף
הַעֲלִימוּ עֵינָן מִמְצוֹת דְּרַבְּנָן וְל"ת דְּגִרְרִיר בִּיזָה וְעוֹד הִיזָה נִרְאָה לֹאמַר דְּסִמְכוּ עַל מַה שְּׂאֲנוּ
פּוֹרְעִים שְׁלִישׁ בְּבִנְיָן עִם הַגּוֹי בְּעַל גּוֹף הַקְּרַקַּע פֶּאֶשֶׁר נִתְיַסַּד הַמְּנַהֵג עִפ"י הַעֲרַפְאוֹת
מִקְדָּם קְדַמְתָּהּ וּא"כ הו"ל פְּתָצָר שֶׁל ב' שְׁוֹתְפִים וְאֵע"ג דְּכַתְבַּת מָרְן ו"ל בְּסִימָן תַּר"ו ס"ז
דְּחָצָר הַשְּׁוֹת' תִּיבַת בְּמַעֲקָה נִרְא' דְּהִינּוּ דוֹקָא בְּשְׁוֹתָף יִשְׂרָאֵל וְלָא בְּשְׁוֹתָף גּוֹי וְכַמ"ש
מור"ם ו"ל בִּי"ד סִי רפ"א גְּבִי מְזוּזָה א"כ גִּימָא דס"ל לְרַבְּנָן ו"ל דַּהֲה"נ לְגַבִּי מַעֲקָה וְכַד
דְּיִיקְנָא פּוֹרְתָא אֲשַׁפְחָנָא דְלָאו מִקְלָתָא הִיא דְּמִידי הוּא טַעֲמָא גְּבִי מְזוּזָה הוּאִיל וּמְרַבִּי
לְהוּ מְדַכְתִּיב לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם אֲבָל בַּעַכ"וּם שְׁנוֹת רְשָׁעִים תִּקְצוֹרְנָה וְעוֹד דְּמְזוּזָה שְׂאֲנִי
שְׁנַרְאָה לְגוֹי פֶּאֶיְלוּ הַיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה פְּשָׁעִים וְכַמ"ש הַטּוֹר וְהַש"ע שָׁם וְכ"ש
דְּמוֹהַרש"ל ו"ל פֶּסֶק דְּאִפִּי דְּשְׁוֹתָף תִּיבַת בְּמַעֲקָה וְכַמ"ש הַש"ף בַּח"ה מְלִשָׁם סַק"ב וְעוֹד
דְּהַשְׁתָּא קְחוּזִינוּ דְּדִינִינוּ לְחֻזְקוֹת בְּמַקְרָקַעִי לְכָל דְּבַר לְעִנְיָן דִּינָא דְּבַר מְצָרָא וְלַעֲנִין מוֹכַר
ע"ת וְלַעֲנִין טִירְפָּא וְלַמוֹכַר בְּנִכְסֵי אָבִיו פְּחוֹת מַד' שְׁנָה וְכִינְצָא בְּשָׂרָא מִקְלִי דְּקַרְקַע וְלַפ"ז
הַדְרָא קוֹשְׁיָן וְאִין לֹאמַר כִּינּוּ דְּאִיפָּא מ"ד דְּשָׁל שְׁוֹתְפִים פְּטוּרָה מִן הַתּוֹרָה וּבְשְׁוֹתָף עַכ"וּם
אִיפָּא מ"ד דְּפְטוּרָה מְכֻלוּם סְמְכִי אֶהְיִי קוֹלִי דְּאִין לְהַפְקִיעַ הַמְצוֹת בְּקַלִּים שְׁבַדְמָאִי וְכ"ש
הַעִיר הַזֹּאת פְּלִילַת יוֹפִי וְכ"ש דְּקוֹשְׁטָא קָאִי בְּמְדוֹר הַמְּנוֹחָד לִישְׂרָאֵל אִין הַגּוֹי נְחָשֵׁב
לְכֻלוּם וְלָא נְחִית אֲלָא אִפִּירָא וְיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה וּמְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה וְכַמ"ש
הַכַּנ"ה גְּשָׁם לִישָׁב מְנַהֵג תִּירְיָא עָלָה בְּדַעַתִּי קְלָה פְּמוֹת שְׁהִיא דְּאִין לֹא שְׁחַר וְאוֹלָם מַה
שְׁנַלְע"ד לִישָׁב הוּא מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ דְּאִין דְּרַבְּנּוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּגִינָא אֲלָא פ"א לְזַמֵּן
אָרוּךְ וְכִינּוּ דְּלָא עֲבִידי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִיפָּא שׁוּם חִיּוּבָא דְּטַעֲמָא טְעִים קְרָא כִּי יְפוּל
הַנוֹפֵל מִמֶּנּוּ וְלִיפָּא וְדַמְיָא לְמ"ש הַרְשָׁב"א ו"ל בַּח"ב סִי מ"ה דַּגְּ הַמְּכֻסָּה בְּרַעֲפִים
פְּטוּר וְהַבִּיאֹו הַכַּנ"ה ג' ו"ל שָׁם אֲלָמָא דְּבַתֵּר תִּשְׁמִישׁ אֲזַלִּינוּ וְהִינּוּ טַעֲמָא דַּגְּגִי ב"הַכַּנ
וּבֵית הַמְּדַרְשׁ דְּפְטִירִי דְּכִינּוּ דְּלִיפָּא דִּירָה אִין מְשַׁתְּמָשִׁין בְּגִינָא וְעִינָן לְהַרְבַּח מַח"א בְּהַלְכוֹת
שְׁלוּחִין סִי י"א בְּדִין הַמְּתַקֵּן מַעֲקָה ע"י אַחַר אִם יִבְרָף.:

(קמ) מַעֲתָה. מַה שְׁנַהֲגוּ הַסּוֹפְרִים.

לְכַתּוּב בְּשִׁטְרוֹת לְכַטֵּל הָאֶסְמַכְתָּא מַעֲתָה וּמַעֲכָשׁוּ לָאו לְמִימְרָא דְּתַרְנוּיָהּוּ בְּעִינָן אֲלָא
דְּחָדָא מְנִיָּהּוּ סְגִיָּא דְּכָף לִי מוֹעִיל לְשׁוֹן מַעֲתָה. כְּמוֹ לְשׁוֹן מַעֲכָשׁוּ וְזֶה נ"ל פְּשׁוּט וְכֹן
מְצָאִי לְהַכַּנ"ה ג' ו"ל סִי ר"ז .

אוֹת קי"ג וּמְטִי בְּהַ מְשָׁם הַרש"ך ו"ל ח"ג סִי ז': (קמָא) מַעֲשֶׂה ב"ד. .

לְפַעֲמִים. בָּא וּבָא הַמְּלִיָּה לְתַבּוּעַ מְהַלְוָה מְעוֹת בְּשִׁטְר וְהַלְוָה הַשֵּׁב יָשִׁיב כִּי לָא הַשִּׁיגָה
יְדוּ לְגַדֵּל פְּרַע וְנוֹתָן אֲמַתְלָאוֹת.

לְדַבְּרִי וּכְשִׁמְתַּבְּרִיר לְנוּ שְׁכַדְבְּרִי כֹן הוּא נוֹתְנִים לֹא זְמַן לְגַבּוֹת אֶת הַפֶּל בְּבַת אַחַת אוֹ
לְזַמְנִים מְחֻלְפִים הַפֶּל לְפִי מַה שְּׁהוּא אָדָם וְזַמְנוֹ וְשַׁעֲתוֹ וְכוּתְבִין מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין בְּיַד
הַמְּלִיָּה וְכָל יְמֵי גְּדֻלְתִּי בֵּין בְּרַבִּי דְּרַבְּנָן שְׁמוּרִים הֵם לְבַנִּי יִשְׂרָאֵל וְנִדְנִיתִי לְפָנֵיהֶם בְּקַרְקַע
לְצוּוֹת לְסוֹפֵר שְׁיִכְתּוּב וּשְׁטָרָא דְּנָא לָא לְמַגְבִּי בִּיזָה שְׁלָא נְכַתְבַּת אֲלָא לְקַבִּיעַת זְמַן הַפְּרַעוֹן
דְּאִי.

לא"ח חיישינו דילמא גבי פהאי וקדר גבי פהאי וישרו דברי לפני מלכי ארץ וכעת
מצאתי לה' כנ"הג ז"ל סימן ס"ז אות כ"ב בהג"ה שפכת משם הרב מוהרש"ך ז"ל ח"א
סי' יו"ד דמעשה ב"ד פהאי לא מקרי מעשה ב"ד לענן שמיטה ע"ש וכעת אין תשובות
מהרש"ך ז"ל מצויה אצלי לראות שרשן של דברים: (קמב) מפתח.

מ"ש הרב הקבי"ן ז"ל בסי' קצ"ב בהג"ה הט אות ו' דאם הקנה לו סחורה שפתוך הבית
ומסר לו המפתח דקנה הסחורה אגב הבית ע"ש לא ק"ל הכי דזהו דוקא לדעת רש"ב"ם
ז"ל דסבר דקרקע נקנה במסירת המפתח כמ"ש בפ' חזקת דף נ"ב וע"ש בתוס' ז"ל
ובהג"מי בפ"ק ב' מהלכות זכיה ע"ש אבל אגן קי"ל פדעת הטור שדחה דבריו וכו' פסק
מ"ן זל ועיין בהג"מי בפ"ק א' דמכירה שכ"כ והיינו לדעת רש"ב"ם אעפ"י שקבע דבריו
אדברי רי"ב דפ' הפ"ה ע"ש ועיין בש"ע סי' ר"א ומ"ש הסמ"ע ז"ל וגם הכנ"הג ז"ל
באות ז' יש בו מהגמגום ועיין ברפ"ק דפסחים דף ד' בדברי רש"י והתוס' והר"ן ז"ל
ע"ש ובב"ב היטב א"ח סי' תמ"ח ע"ש ועיין בהר"ן בפ"ק דקידושין דף תרנ"ח דתלה
דיו זה במחלוקת בבלי וירושלמי ועיין לרבי ז"ל בפ"ק י"ב מהל' משפ"ב ומושב במוסר
מפתח לע"ה: (קמג) מצרנות נסתפקתי במי שהקדיש שדהו מהיום ולאחר מיתה ושדה
שאצלו נמכר אי קרינו ביה שפיר שדהו ומצי לסלוקי ללוקח מדינא דבר מצרא דהשתא
אפתי שדהו הנה למיחית לפירא או"ד פינון דארעא לאו דידיה הוא ולא זכי אלא בפירי
בעלמא ובגופא דארעא לית ליה מגרמיה פלוס פקע מניה דינא דב"מ ואת"ל דלית ליה
דב"מ אי קדם המקדיש וקנה מי מצי מצרו.

מסלק ליה כשא"ר אינשי דעלמא או"ד אהני ליה שפירא דזכותא דפירוטיה להאי מלתא
מיהא: זאת נלע"ד דלכאור' יש לדמות דבר זה להא דאמרי' בהמקבל דף ק"ח ארעא דחד
ובתי דחד מרי ארעא מעכב אמרי ביהא מרי ביתא לא מצי מעכב אמרי ארעא ופירש"י
ז"ל שהוא אינו חשוב שפן לכשיגיעו שני עומד להסתלק ממנה עכ"ל וכדאי דמייירי
דהבית יש לו לעמוד במקום זה לזמן ידוע הרא"ש ז"ל ולא דמי למשכנתא דאמרינו
התם בסמוך לית בה משום דינא דב"מ דר"א א"ל סבי דמתא מחסיא מאי משכונה
דשכונה גביה מאי נ"מ לדינא דבר מצרא ופירש"י ז"ל דאם מכרה למי שממון שפנת בידו
לית בה משום דינא דב"מ שנה שכן מצרא שפולה שכונה בידו ע"ש אלמא דהממשכן
אלים טפי דאם קנאה אין בן המצר מוציאה.

מידו ובמרי בתי אמרינו דלא מעכב וכ"ש לפירש"י ז"ל בפ"ק הרבית דס"ח שפירש
שכונה גביה דאין שפן קרוב הימנו ואם בא הלנה למוכרה אין בבעלי המצר שכן. לקנותו
עכ"ל משמע דמחלפה שיתיה וס"ל הקא דעדיף טפי מכן המצר וכ"כ הרא"ש ז"ל שם
ומ"ש מבתי דחד וארעא דחד דאפילו מאינש דעלמא לא מצי מפיק ארעא דשאני
משכנתא שהקרקע פ"ר הוא משועבד לו בחובו ולגובינא קאי דאי לא מגבי ליה נכסי
מדידיה שיימינו ליה ארעא ושקיל לה והוי פמאן דאית ליה זכותא בגופא דארעא מהשתא
משא"כ בארעא ובתי דמרי בתי לית ליה זכיה ולא שעבוד בגופא דארעא אלא עציו
ואבניו דוקא והשתא דאמינו להכי היכא דמקדיש פינון דלית ליה זכיה בגופא דארעא
הא לא דמי אלא לארעא דחד ובתי דחד וכי היכי דקי"ל מרי בתי לא מעכב אמרי ארעא
אע"ג דביתא שרייא וקנימא גו ארעיה ונהו ארעא גופה בעי לזבונה לאינש אחרניא מרי

ביתא לא מצי מעכב ליה כ"ש מקדיש שדהו דמכח מצר קאתי ואיפא למימר שפיר דה"ה נמי דאי בעו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר למוכרה לחולין דאין פח ביד המקדיש לזכות מדינא דבר מצרא כמו מרי ביתא: .

שו"ר להרשב"א ז"ל בתשו' ח"א סי' תשמ"ו וכתבה מורם ז"ל בסימן נז"ר דאינו יכול להקדיש בכ"הג פיון דינקא מארעא דהונוא הקדש מעתה ע"ש ועיין בשו"ת ה' דרכי נועם בח' ח"מ סי' ד' ועיין בס"פ השולח בפלוגתא דקנין פירות אי הונוא פקנין הגוף ועיין בשו"ת אהלי יעקב למוהריק"ש סי' א': (קמד) מצרנות דינא דב"מ פתב הרמב"ם ז"ל דמדרבנן הוא וקרא דנועשית הישר והטוב אסמך בעלמא הוא והפונה דמהו קרא ילפינו לתמן דינא דב"מ הואיל והוא רוצה למפור טוב וישר שיקנ' המצרן יותר מאדם אחר פחוק קונטרס ארעא דרבנן אות קע"א ונ"מ למי שנשבע שלא למפור לכו המצר אם השבו חלה עליו למ"ד דהשבו חלה על דבר של דבריהם כמ"ש הטור ב"ד סי' רל"ט: (קמה) מצרנות מנהגינו פה העירה יע"א עפ"י תקנת הרב תנא דידן מוהר"ר צמח צרפתי ובית דינו הצדק נוחי נפש זיע"א דאם הלוקח עשה שטר מכר פתוב וחתום נסתלקה יד המצרן מעליו וכך דנים הב"ד הבאים אחריו חלקם בחיים ואשר בחיים עדנה ואריכו ימים כי"ר וסח לי רבי אבא ז"ל ומורי גם הוא הרב חק נתן נר"ו דמעשה הנה בימי חכם גדול בדורו מוהר"א טייב זיע"א שקדם הלוקח וכתב שטר המקח והחתים עליו עדים דלאו מסופרי מתא נינהו והעד העיד האיש אדוני הארץ שקבל מהרב המתקן התקנה הלזו דלא מהני ליה אלא דנקא שנכתב ונחתם ע"י סופרי מתא ולא בשאר עדים דעלמא וכוף הורה הלכה למעשה ונגררו אחריו כל בית דינו וטעמא טעים דאי לאו עקרת למצרנות אבל ע"י סופרי דמתא לאו עבדי אי לאו דחזו ליה טעמא אלו דבריהם: והנה בעיקר הטעם תקנת הרב וב"ד ז"ל נראה משום דמספק"ל ז"ל אי חזקות דידן הנוהגות דינם כמקרקעי או כמטלטלי ואי דיינינו להו כמטלטלי נדאי דלית בהו דינא דב"מ מ"ה עבוד רבנן פריש' דהיכא דקדם וכתב שטרא דיינינו להו כמטלטלי ולפ"ז במולק"י אפילו לפום תקנת הרב ז"ל לא מהני ולא מידי ואפתי לא פקע פח המצרן דמוקמינו ליה אדינא דאורייתא ועיין בס' הרב מקור ברוך ז"ל סימן נ"ט ונהביאו הרב כנ"הג ז"ל סי' קע"ה בהג"הט אות ס"ג עמ"ש הטור שם סנ"ב דאם החזיק בקרקע קנה פתב הרב ז"ל דאם עשה שטר המכר ללוקח כפר החזיק ע"ש וספר זה לא ראיתיו עד מ הנה: אף את זה אני רואה דחזקות דידן דיינינו להו לענין טירפא ולענין מוכר בנכסי אביו ומשכנתא וכל דיני מקרקעי דיינינו להו כמקרקעי ועכ"ז תקנת הרב ז"ל במקומה עומדת ולפ"ז נראה דלאו מטעם ספיקא נחת לה הרב וכדכתבנא אלא משום דעדי שטרא מפקי לקלא ומסתמא שמע המצרן וכמ"ש הרשב"א ז"ל בתשו' הביאה הרב"י ז"ל מחו' ה' ועיין שו"ת בית יהודה סימן ב' והכנ"הג לשם בהגה"בי ז"ל אות נ"א וע"ע שם וכי היכי דלא ליתו לאנצווי ולמשתבע תיקון הרב ז"ל כף וכף לי מקרקעי כמטלטלי דבעי' סופרי מתא דאינהו נדאי קלא אית להו טפי ובהכי אמרינו מסתמא שמע ומחל פן גלע"ד: (קמו) מצרנות המוכר שט"ח לחבירו בפחות ורצה הלנה לסלקו מדינא דב"מ לדעת הרב המבי"ט ז"ל בח"ב סי' קע"ד דזכה הלנה דהו"ל מוחזק בנכסים ע"ש ומכמה ראיות והרב ש"ך ז"ל בסי' ס"ו סקע"ג ובסי' קע"ה סקנ"ה חלק עליו בזה ע"ע גם המש"ל ז"ל בפ"א מהלכות מכירה דין י"א בד"ה מי שמוכר וכו' ע"ש מיהו אנו בדין דגירנא פתר תקנת תנא דידן

מוהר"ן צָרְפְּתֵי זיע"א דָּאם הלוקח פֶּתַב פֶּבֶר וְשֵׁטֶר הַקְּנִיָּה פֶּקַע חִילָּה דב"מ כמש"ל
מִשֵּׁם הָרַב ז"ל בנ"ד לָא נִפְקֵי לָן מִיַּדֵּי דְלָא נִגְמַר עֵיִשְׁרָא קְנִיָּתִי הַשֵּׁטֶר אֶלְא ע"י כתי' וּמְסִי'
כמ"ש בְּסִימָן ס"ו וּמְכִי פֶתַב לִיָּה וְשֵׁטֶרָא פֶּקַע לִיָּה פְּלִילָא דְבֵר מְצָרָא וְהַסְפִּים ע"י הָרַב
זַחַק נִתְּנָן גַּרְוֵי וּמִיָּהוּ אִם מְכַר הַשֵּׁטֶר אַג"ק דְּקִנְיָה כמ"ש בס"ו ס"ו ס"י וְאַפְתִּי אִיתָא
לְפִלוּגְתָּא: (קמז) מְצָרְנוֹת צ"ע לְדִינָא בְּמִי שְׁמַכְר קַרְקַע לְבָנוּ מִי מְצִי בְּנֵי הַמְּצָר לְסִלְקוּ
או"ד אִין לָהּ טוֹב וְיִשְׁרָא יוֹתֵר מִהַמְּחִזִּיק בְּאַחְזוֹת אַבּוּתֵי ש"ף ח"ה מ"ס"י קע"ה סק"ל וּכְבֵר
נִרְאָה בְּעֵלִיל סֵפֶר אֲסִיפַת זְקָנִים לְמַצִּיעָא דָּף ו' שֵׁם שְׁהִבִּיא תִשׁוּ' הָרִי"ף ז"ל וְשֵׁהַסְפִּים
שְׁהִדִין עִם הַבֵּן וְהָאֲרִיף ע"ש וְעִיָּין סֵפֶר קוֹל יַעֲקֹב דָּף ט"ו ע"א וְעִיָּין בְּקִדּוּשֵׁין דָּף ל"ב
מ"ש בְּרָאוּי לְיִוְרָשׁוֹ וּמָה שְׁפִי שְׁטָה לָא נִודַע שְׁמָה מִשֵּׁם הָרָאָב"ד ז"ל ע"ש וְעִיָּין עוֹד
בְּדִרְשׁוֹתֵי מָה שְׁעֲמַדְתִּי בְּסוּגְיָא הַלְזוּ: (קמח) מְצָרְנוֹת קי"ל דָּאם הַמּוֹכֵר.

נִמְלָךְ בְּבֵן הַמְּצָר וְהוֹדִיעוּ הַדְּמִי וְא"ל לָא בְּעִינָא זִיל זְבִין לְעֵלְמָא א"צ קְנִין כמ"ש
בְּטוֹש"ע ס"י קע"ה ה"ל"א ע"ש וְהִינּוּ דוֹקָא. פְּשִׁנְגָמֵר הַמְּכַר וְנִסְתַּלַּק הַמּוֹכֵר וְנִכְנַס לְרִשׁוֹת
הַלּוֹקֵחַ וְשָׁנָתוֹ כָּל הַדְּמִים וְנִכְתַּב הַשֵּׁטֶר וְנִחְתַּם וְאִם מְנַהֵג הָעִיר לְחִתּוֹם גַּם הַמּוֹכֵר שְׁכַפְרָא
חֲתַם הַמּוֹכֵר ג"כ אֶבֶל בְּלֵא"ה אַע"פ שְׁאָמַר לוֹ לָא בְּעִינָא אִם חִזֵּר בּוֹ וְאָמַר נִתְּחַרְטֵתִי
וְרוּצָה לְקַנּוֹת הַדִּין עִמּוֹ ס' בֵּית דָּוִד ז"ל ח"מ סִימָן ס"ג מְהַסְפֵּר ע"ש וְעִיָּין מ"ש לְקַמּוֹן
בְּמַעֲרַכַת אוֹת ק' בְּדִינֵי קְנִין סוּדָר ס"י בס"ד: (קמט) מְצָרְנוֹת.

קי"ל דְּבִשְׁכִירוֹת לִיכָּא דִּינָא דב"מ כמ"ש בְּטוֹש"ע ס"י קע"ה בנ"ח ונ"מ. דָּאם מְכַר
הַמְּחִזִּיק קַרְקַע שְׁהוּא מְוִשְׁכָּר בְּיַד הַזּוֹלַת לְרִאוּבֵן אִין הַשׁוֹכֵר זוֹכֵה בְּדִינָא דב"מ עִיָּין
בְּתִשׁוּ' הַכְּנֵה גְּעִי חִי"י א"א סִימָן כ"ב כ"ג מָה שְׁהָאֲרִיף שֵׁם וְעִיָּין בְּתִשׁוּ' ה' דְּבֵר מִשְׁה
ח"ב סִימָן ס"א לְעַנְיָן מִי נִקְרָא מְוִחִזֵּק הַלּוֹקֵחַ אוֹ הַמְּצָרֵן ע"ש וְע"ע בְּהָרַב כנ"ה ג סִימָן
ק"ם אוֹת צ' בְּדִין הַשׁוֹכֵר אִם יִשְׁנֹנוּ בְּדִינָא דְבֵר מְצָרָא וְעִיָּין לֵה' גו"ד ח"מ פְּלִל ו' סִימָן א'
ס"ח וי"ט וְע"ע בְּתִשׁוּ' הָרַב כנ"ה ג ח"א דקל"א קל"ב קנ"א: (קן) מְצָרְנוֹת הָא דק"ל
הַמּוֹכֵר לְאַשְׁה לִית בִּיָּה דִּינָא דְבֵר מְצָרָא כמ"ש בְּסִימָן קע"ה פֶּתַב הָרַב מוהר"י עֵינָאשׁ
ז"ל בְּמִנְהֵגִים ס"ב מְדִין הַמְּצָרְנוֹת דוֹקָא מְצָרֵן.

אִיכּוּ מְסַלְקָה אֶבֶל שְׁוֹתָף שְׁפִיר מְצִי לְסִלְקָה וְכֵן פֶּתַב בְּהַדְּיָא שֵׁם מוֹרֵם ז"ל סמ"ז וְכֵן כָּל
הַנֶּה פְּגוֹן פְּרָגָא וּמְזוּנֵי וְכַתְּב עוֹד דָּאִין דְּנִין דִּין ת"ח בְּזִמְנֵי הַזֶּה לְעַנְיָן דִּינָא דב"מ וְעִיָּין
בְּמוֹרֵם ב"ד .

ר"ס ר"ה וס"י של"ד: (קנא) מְצָרְנוֹת חֲצָר שְׁנַמְכְּרָה וְלְרִאוּבֵן חֲנוּת בְּצַד הַחֲצָר אִין בִּיה
דִּינָא דב"מ הַרְשֵׁב"ץ ז"ל בח"א מס' חוֹט הַמְּשׁוֹלֵשׁ ס"י י"ט ע"ש וְכֵן מְצָאֵתִי לְהָרַב בֵּית
הַהוֹדָה בְּמִנְהֵגִים אוֹת א' מְדִין מְצָרְנוֹת מ"ש מִשֵּׁם הָרַב ז"ל: (קנב) מְצָרְנוֹת .

קי"ל דְּשׁוֹתְפִים בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן אִית לֵהוּ דִּינָא דב"מ כמ"ש בְּסִימָן קע"ה סמ"ט ע"ש וְע"ע
בְּהַג"מִי וְה"ה ז"ל בְּפִי"ב מָה שְׁ וּבְעִיטוֹר דָּף ק' ע"ד וְכַתְּב הַסְמ"ע ז"ל סִפְפ"ח דְּהִינּוּ
דוֹקָא אִם קָדַם לְמַצְרֵן וְקָנְהוּ אֶבֶל אִם הַמְּצָרֵן קָדַם אִין הַשְׁוֹתָף יְכוֹל לְסִלְקוּ אַא"כ הוּא
שְׁוֹתָף עִמּוֹ בְּאוֹתוֹ שְׁדָה עכ"ל וְאֶנְכִי לָא יַדְעָתִי בִּינּוֹן דְּהַגְּאוּנִים מְפָרְשֵׁי דְהָא דְקָא תְּלַמוּדָא
לְשׁוֹתְפִי לִית בִּיָּה דִּינָא דב"מ מִיָּרִי נְמִי בְּשׁוֹתָף דְּמִשְׁאָ וּמִתָּן וּבְשׁוֹתָף שָׁל קַרְקַע מְסַלַּק
לְבֵן הַמְּצָר א"כ מֵאֵן פְּלִיג לִיָּה לומר הַאי פְּדִאיִתָּהּ וְהַאי פְּדִאיִתָּהּ וְיִישׁ לְהַסְתַּפֵּק לְדַעְתּוֹ
ז"ל דָּאם קָדַם וּמְכַר לְשׁוֹתְפוֹ בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן וְיִישׁ לוֹ שְׁוֹתָף בְּאוֹתוֹ קַרְקַע אִם מְסַלְקוּ בְּדִין בְּן

המָצֵר שֶׁהַשְּׁוֹתֵף מְסַלְקוֹ כַּמִּשְׁכָּח בְּרַ"ס זֶה וּבְרַוֵּר לַעֲנִיד שְׁפָף שׁוֹרֵת הַדִּין נוֹטָה לְדַעַת הַמָּצֵר כִּינּוּן שְׂאִין כְּחוֹ אֶלָּא כְּמָצֵר וְיֵמָּה מְאֹד תְּמַהְתִּי עַל ה' מוֹהֵר יי עֵינָאשׁ ז"ל שְׁפָתָב בְּמִנְהִיגִי דָף קי"ו ס"ד מְדִינֵי הַמָּצֵרנוֹת דְּלֵא קי"ל הֵכִי אֶלָּא דְנוֹקָא בְּשׁוֹתֵף בְּקַרְקַע הַגְּמָכָר עַכ"ל דְרוֹב גְּאוֹנֵי קַמְאֵי הֵכִי ס"ל וְכַמ"ש הֵרַב הָעֵיטוֹר וְה"ה וְהַגְּמ"י וְהַב"י ז"ל זוֹלְתֵי רַש"י ז"ל ז"ל וּמֵאֵן דְּעַמְיָה: וְקַנְג' מְצֵרנוֹת.

קי"ל דְּמְכָרָה לְבַעְלִים הֵרַאשׁוֹנִים לִית בָּהּ דִּינָא דְבַר מְצָרָא כְּדֵאִיתָא בַּפ' הַמְקַבֵּל דַּק"ט וְכַתְבַּה ה"ה ז"ל בַּפִּי"ב מְהַלְכוֹת שְׁכָנִים הִלְכָה ו' וְכֵן הַגְּמ"י לְשֵׁם וְהֵרַא"ש לְשֵׁם מְשֵׁם הֵרַב הָעֵיטוֹר דְּבֵן הַמּוֹכֵר הָא' אֵינּוּ קְרוּי בְּעָלִים הָא' ע"ע וְכֵן הוּא בְּעֵיטוֹר דָּף ק' ע"ג אֲמַנְם הַנִּמְק"י מְשֵׁם הֵרַ"ן כְּתַב דָּאֵי זַבְנָה לְבָנוּ לִית בָּהּ דִּינָא דַּב"מ דְּוִמְיָא דְשׁוּמָא הִדְרָא מְשׁוּם וְעֵשִׂית הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב וְהִדְרָא נְמִי לְיוֹרֵשׁ לְפִירֵשׁ יי עַכ"ל וְהֵינּוּ מְדַאֲמְרִינּוּ בַּפ' הַמְפָקִיד דַּל"ה שְׁמוּ לָהּ לְאִשָּׁה בְּכַתּוּבָתָהּ וְאִינְסִיבָא וּמַתָּה בַּעַל לּוֹקַח הָיִי וְלֵא מְהַדֵּר וְלֵא מְהַדְרִינּוּ לִיָּה וּפִירֵשׁ יי ז"ל דְּכְלוּקַח שְׁוִיָּהוּ רַבְּנָן וְלֵא כְּיוֹרֵשׁ עַכ"ל הָרִי דְלַדְעַת רַש"י דָּאֵי בַּעַל כְּיוֹרֵשׁ.

שְׁוִיָּהוּ רַבְּנָן הֵנָּה מְהַדְרִינּוּ לִיָּה וְכֵן הוּא דַּעַת הַתּוֹס' שְׁם בַּד"ה לּוֹקַח וְכו' ע"ש דַּע"כ לֵא מְצִית לְאוּקוּמָא הָא דְכְלוּקַח שְׁוִיָּהוּ רַבְּנָן אֶלָּא בְּכַתּוּבָתָהּ לֵא מְהַדְרִינּוּ לִיָּה דָּאֵי הֵנָּה כְּיוֹרֵשׁ ע"כ דְּמְהַדְרִינּוּ לִיָּה דְּבַתְּלֹנְךָ לֵא מְהַדֵּר וְא"נ יוֹרֵשׁ הָיִי לֵא מְהַדֵּר דַּקי"ל יְרוּתָא וְכו' לֵא הִדְרָא וְכַמ"ש הַתּוֹס' שְׁם ש"מ: דְּפִשְׁטָא לִיָּה לְתַלְמוּדָא דְלְיוֹרֵשׁ נְמִי מְהַדְרִינּוּ גַם רַבִּינוּ בַּפְכ"ב מְהַלְכוֹת מְלִיָּה דִּין יו"ד כְּתַב בְּפִשְׁטוֹת דְּמַחְזִיר לְהֵם וּלְיוֹרֵשֵׁיהֶם וּבְנֵדָאֵי.

מִמְאֵי דְכַתִּי וְכֵן מְצָאֵתִי אַח"כ לְהֵרַב הַמַּגִּיד ז"ל בְּדִין י"ז ע"ש אֲמֹר מַעֲתָה דְהֵרָאָהּ שְׁהַבִּיא הַנִּמְק"י וְהֵרַ"ן ז"ל הָרִי הוּא כְּמִבְּנֹאֵר וְלַדְעַת הֵרַב הָעֵיטוֹר יי לֵא הוּא מְפָרֵשׁ לָהּ בְּאַנְפֵי אַחְרֵינָא עֵינּוּ בְּמִקְוֵיָתָא לְשֵׁם אַף ק"ה וְהַגְּמ"י מִי שְׁפָתָבוּ לַדְעַת הָעֵיטוֹר עַל.

דְּבָרוּ רַבִּינוּ מְשִׁמַּע לְהִדְאֵי לְמִימֵר דְּרַבִּינוּ אֵית לִיָּה גַבִּי מְכִירָה לְבַעְלִים הָא' דְנוֹקָא וְלֵא לְבַנְיָהֶם וּמ"ש גַבִּי שׁוּמָא דְיוֹרֵשׁ קְרִינּוּ בֵּיהּ ג"כ וְעֵשִׂית הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב וְיִרְאֵה דְלְהֵרַב הָעֵיטוֹר וְהַגְּמָשְׁכִים אַחְרֵי לֵא ק"ל מְהַדְרָא דְשׁוּמָא הִדְרָא מְשׁוּם דְהֵתָם מְשׁוּם דַּב"ח שְׁמוּהוּ לַב"ח וְלֵא מְדַעַתָּהּ זַבְנָה שְׁוִירֵי שְׁוִירָהּ רַבְּנָן לְגַבִּי יוֹרֵשֵׁי דְקַרִי כָּאֵן וְעֵשִׂית הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב אַבְל גַבִּי מְצֵרנוֹת כִּינּוּ דְבַעְלִים.

הֵרַאשׁוֹנִים מְדַנְפְּשִׁיָּהוּ וְדַעַתְיָהוּ זַבְנּוּ לֵא אֵלִימוּ כַּח יוֹרֵשֵׁי ג"כ וְכַהֲ דְאַפְלִיגוּ רַבִּינָא וְרַב אַחָא בְּמַצִּיעָא דַּל"ה ע"ב גַבִּי אַגְבִּיָּה אִיהוּ בְּחוּבּוּ ע"ש גַם פְּלֹגְתָא דְרַבְּנֹתָא בְּהַדְרָא דְשָׁמוּ לִיָּה וְאַזְל אִיהוּ וְשָׁמָּה לַב"ח דִּידְיָה מְצִי אַמ"ל לֵא עֲדִיפַת אֶת מְגַבְרָא דְאַתִּית מְחַמְתָּהּ דְאִיכָא מֵאֵן דְמוֹקִי לָהּ דְנוֹקָא שְׁהַב"ח שְׁמָה לִיָּה עַל יְדֵי הַב"ד דְלֵא מְדַעַתָּהּ וְאֵית בֵּיהּ וְעֵשִׂית הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב וְכֵן נִרְאֵה שְׁהַב"ח שְׁמָה לִיָּה עַל יְדֵי הַב"ד אֶבְל אִם הַב"ח שְׁמָה לַב"ח דִּידְיָה מְדַעַתָּהּ שְׁוִיכָא בְּפִלּוּגְתָא דְרַבִּינָא וְר"א עֵינּוּ בְּמִקְוֵיָתָא לְשֵׁם בְּאַנְרָף וְדַעַת מְרוֹן דְגַם בְּמִכְרָ לְבָן בְּעָלִים רַאשׁוֹנִים אֵין בֵּן הַמָּצֵר מְסַלְקוּ וְכַדִּין הַשׁוּמָא דְהִדְרָא נְמִי לְבָנוּ: וְרֵאִיתִי לְהַשְׁ"ף ז"ל סַק"ל שְׁעַמ"ש מְרוֹן וְה"ה אִם מְכָרָה לְבָן וְכו' עֲלָה וְנִסְתַּפַּק בְּמוֹכֵר קַרְקַע שְׁלוֹ לְבָנוּ וְכָא בֵּן הַמָּצֵר לְסַלְקוּ וְכו' צ"ע לְדִינָא עַכ"ל וְאֵהֵמ"ר אֵין מְקוּם לְסַפַּק זֶה אֶלָּא לַדְעַת בַּע"ה עַמְיָה ז"ל דַּס"ל דְלָבָן בְּעָלִים נְתָרוּקָן כְּחוֹ כִּינּוּן שְׁכָבֵר יִצְאָה מִיַּד אַבְיָו אַפְתִּי אִיכָא לְסַפּוֹקִי בְּאֵב שְׁלֵא יִצְאָה מִתַּחַת יָדוֹ אֶלָּא לִיד בְּנוּ מִי אַמְרִינּוּ דְהִקָּא

מוֹדָה לִיפּוֹת פֶּתַח הַבַּיִת או"ד לֹא שָׁנָא אֲבָל לְכַת הַסּוֹבְרִים דַּאֲע"פ שְׂיִצְאָה מִרְשׁוֹת הָאֵב וְזָכָה בָּהּ הַלּוֹקָח וְחִזְרוּ הַלּוֹקָח וּמְכָרָה לְבָן מוֹכֵר הָרֵאשׁוֹן דָּאִין בְּן הַמְּצָר מְסַלְקוּ כ"ש וְק"ו כְּשִׁמוֹכֵר הָאֵב לְבָנוּ דְלֹא חָלוּ בָּהּ יָדַיִם אֲלָא מִיַּד הָאֵב לְבָנוּ וּמָה מְקוּם לְסַפֵּק זֶה וְהוּ"ל לְקַבְּלָהּ סַפֵּק זֶה אֲסַבְּרַת יֵשׁ מִי שְׂחַלְקוּ וְכוּ' וְלַע"ד: אֲמֹר מַעֲתָה לְדִידֵן דְּגִרְיָנָא בְּתַרְיָה דְמָרְן וְסַתָּם לָן תִּנָּא כַּמ"ד דְּגַם בְּמוֹכֵר לְבָנוּ שָׁל בְּעָלִים רֵאשׁוֹנִים אִין בְּן הַמְּצָר מְסַלְקוּ כ"ש וְק"ו בְּמוֹכֵר לְבָנוּ דָּאִין בְּן הַמְּצָר יָכוֹל לְסַלְקוּ כַּנְלַע"ד פְּשׁוּט (נ"ב וְאֵח"ה נ"ל דְּאֲשַׁתְּמִיט מִיָּגִיָּה תִּשׁוּ' ה' ב"ח ס' י"ג דְּהַסְפֵּק הוּא בְּמִכְרָה לְבָן בְּחִי אֲבִיו וְהִדִּין שָׁל הָרֵאשׁוֹן דַּס"ל דְּבָן הָיִי כְּבָעָלִים הָא' הוּא בְּדַלְקָה אַחַר מִיתַת גְּבֵר): גַּם מ"ש הַרְש"ךְ בַּסְּקָל"א ע"ש לֹא הִבְיָנוּתִי אִם לֹא : דְּקָאִי אִישׁ מִי.

שְׂחַלְקוּ שְׂפַתְבָּ מָרְן ו"ל וְגַם רֵאִיתִי אֶת הַלַּח"שׁ אֲשֶׁר פָּתַח הָרַב בְּאֵר הַיֵּטֵב אוֹת ל"ה שְׂיֵשׁ בּוֹ חֲסָרוֹן הַנִּיכָר וְעֵינַיִן בְּש"ף שְׂצוֹנִין הוּא ו"ל: וְהִנֵּה בַּפ' הַמְּקַבֵּל שָׁם אָמַר ת"ח וְקָרוֹב ת"ח קוֹדֵם וְע"ש בַּפִּירֵש"י ו"ל דְּלֹא נִיחָא לִיהָ לְאוֹקוּמָה בְּדִינָא דַּב"מ וְעֵינַיִן בְּהַרִי"ף ו"ל דְּפִירֵשׁ לְמִיָּהֵב עֲצָה בְּבָא לִימְלָךְ לְמִי יִמְכֹּר וְהִינֵנוּ דְנִקֵּט בְּכָל הַנְּהָ לְשׁוֹן קוֹדֵם וְלֹא קִאָּמַר לִית בְּהוּ דִינָא דַּב"מ כְּדִקְאָמַר מִר גְּבִי הַנְּהָ וְכַדְפִּירֵשׁ"י ו"ל וְכַדְעַת הַרְמַב"ם וְהַרְא"ש ו"ל אֲמַנָּם הָרַב הַנִּמְק"י פָּתַח שְׂגִיָּה בַּע"ג בְּכַלְהוּ לִית בְּהוּ דִינָא דַּב"מ ע"ש גַּם מָרְן הַש"ע בַּס"ו פָּתַח דְלִית בְּהוּ דִינָא דַּב"מ וְכַרְ"ן פָּתַח לְדִינָא דַּב"מ כְּפִי מַה שְׂפִי רַש"י וְהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל וְכ"ה לְשׁוֹן הַרְמַב"ם בַּפִּי"ב: מַה מְכִירָה דִין ה' וְסוֹף הַלְכוֹת שְׂכָנִים יַעו"ש וְלַפ"ז פְּשִׁיטָא דִינּוּ שָׁל ו"ל אִף עֵדִינַיִן דְּאֲפִי לְהַנְּהָ רַבְּנוֹתָא יֵשׁ מְקוּם לְסַפֵּקוּ ו"ל דְּדוֹקָא קָרוֹבוּ קָאֲמַר דָּאִין לוֹ.

אֲלָא קְדִימָה בְּבָא לִימְלָךְ וְשָׁלָא בְּמְקוּם מְצָרָן אֲבָל בְּנוּ דְכַרְעָא דְאַבְנָה הוּא אִיכָּא לְמִימַר דְּאֵלִים פְּחִיָּה וְצ"ע וְעֵינַיִן מַה שְׂרַמְזַתִּי לְעֵיל ס' : וְדַע דְּהָרַב מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל בַּח"א ס' ק"ו נִסְתַּפֵּק בְּבַת בְּעָלִים רֵאשׁוֹנִים לְמ"ד בְּרֵאשׁוּי לִינְרֵשׁוּ בְּתוֹ ג"כ בְּכַלֵּל אִם קָדָם וּמְכָר לְבַתוֹ. מַהוּ שְׂיִוְכַל. בְּן הַמְּצָר לְסַלְקָה או"ד לֹא ע"ש וְאֲנָכִי הָרוּאָה לְרַבֵּינוּ שְׂבָדִין שׁוּמָא הַדְּרָא פָּתַח וְלִינְרֵשִׁיָּהֶם וְכוּ'.

הַעֲתִיקוּ מָרְן בַּש"ע וְגַבִּי בְּעָלִים הָא' פָּתַח מָרְן ו"ל וְהוּ"ה לְבָן וְכוּ' ע"ש וְאֲע"ג דְּקִי"ל הַמוֹכֵר לְאַשָּׁה לִית בְּהָ דִינָא דַּב"מ הָא אִיכָּא מ"ד דְּוָקָא בְּאַלְמָנָה וְכוּ' וְע"ע בְּתִשׁוּ' הָרַב ו"ל בְּמָה שְׂהָאֲרִיף וְסַפֵּקוּ שָׁל ה' ו"ל שְׂיִיף נְמִי בְּסַפֵּקוּ שָׁל הָרַב ו"ל דַּא"נ אֲמַרִּינַן דְּבְמוֹכֵר לְבָנוּ לִית בִּיָּה דִינָא דַּב"מ אֲכַתִּי מְבַעֲיָא לָן בְּמוֹכֵר לְבַתוֹ וְלַענ"ד פְּסוּ' שָׁאֵם הִיא יוֹרֶשֶׁת פְּשִׁי' דְכַח בְּן יֵשׁ לָהּ אֲלָא כְּשִׂאֲיָנָה יוֹרֶשֶׁת וּבְנִי אִין סַפֵּק בְּיָדָם וְאַשָּׁה הֵן סַפֵּק בְּיָדָהּ וְנ"מ לַענ"ד לְפִי מַאי דְכַתְּבִי בְּעַנְיֹתִין בְּדַעַת מָרְן ו"ל דְּפְשִׁיטָא דְהַבְּנָ זָכָה בְּמַקְחוֹ וּבַעַל הַמְּצָר עֲדִיו לְבָלוּם דַּה"ה נְמִי לְבַתוֹ הַיּוֹרֶשֶׁת וְסַפֵּק הַר' מוֹהֲרָאנ"ח בְּדוֹקְתִּיָּה קָאִי בְּאִינָה יוֹרֶשֶׁת וְכַדְכַתְּבִי שׁו"ר לְהָרַב כַּנ"ה גְּבַהֲב"י אוֹת נ"ח שְׂעַמַּד בְּסַפֵּק מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל וְחִילְקָא כְּדַכְתִּי וְהוּ"ל בָּא לוֹ דְרָף אֲרוֹנְפָה בְּאַרְשׁוֹת הַחַיִּים ע"ע: וְעֵדִין נְשָׂאָר לָנוּ לְכַרֵּר בְּדִין מְכָרָה לְבְּעָלִים הָא' אוֹ לְבָנוּ שָׁל מוֹכֵר דָּאִין בְּן הַמְּצָר מְסַלְקוּ וְכַדְכַר הָאֲמֹר אִם הַשְׁנוֹתָף אֵלִים פְּחִיָּה לְסַלְקוּ אוֹ לֹא דְכַר פְּשׁוּט הוּא כִּינּוּן דְּאִם מְכָרָה לְבָן הַמְּצָר וְאֲפִילוּ בָּאוּ שְׂנִיָּהֶם כַּא' הַמְּצָרָן קוֹדֵם כַּמ"ש בְּדַבְּרֵי מָרְן שָׁם סל"ז ע"ש וְכַב"י וְקִי"ל דְּשׁוֹתָף מוֹצִיא מִיַּד בְּן הַמְּצָר כַּמ"ש בַּס"א ע"ש דּוּן מְנָה דְּאֲפִילוּ אִם מְכָרָה לְבְּעָלִים הָא' אַחִי אוֹ שְׁנוֹתָפִי מְסַלְקִי

ליה: ודע דבמקו' לשם מייתי תשובת הרי"ף ו"ל ע"ד ראובן שנתן מתנה לבנו באחריות דקי"ל דאית ביה דינא דב"מ וטען המצרן לזכות ביה דהשיב דזכה הבן וזהו הישר והטוב וע"ז אמר יציבא בארעא וגיורא וכו' ונסתייע עוד מדין מכרה לבן בעלה הראשון ע"ש.

וכעת נדפסו תשובות הרב פני אהרן ו"ל ובח"ב ח"ה ס"מ סימן א"ך עלה ונסתפק בדין זה ובסוף דבריו הביא תשו' זו: (קנד) מצרנות אם המצרן יכול לעשות מורשה נגד הלוקח להוציא מידו קרקע שקנה.

דעת הרב הפרישה וכ"ה הספמתו בדרישה ובסמ"ע סי' קע"ה סקל"ה והספמת הרב ש"ך סקי"ט דלא מהני עד שיקנה לו באותו קרקע שיש לבן המצר ומיה שהק' הש"ך מס' קכ"ב דבשאר הרשאות לא בעינן קרקע ידוע ותי' דמתנתא לתקנתא לא עבדינן וכו' ע"ש כפר נמערור הרב פרישה ו"ל וקרובים הדברים ובימי הש"ך עדין לא נגה אור הרב ו"ל והרב"ח ו"ל פ"י כמ"ש בדרישה בד"ה פתב דמהני אפילו בשליחות דעלמ' ודחאו ברוח מבינתו ואע"ג שקהרב כנ"הג ו"ל בהג"ה ט אות ל"א.

הביא שני הדעות ולא הכריע ועין של מעלה לא שלטה בספר פרישה ודרישה והש"ך ו"ל לכן נלע"ד עיקר פדעת הרב סמ"ע והש"ך ו"ל ולענין גוד או איגוד אם יכול לעשות מורשה באנו למחלוק' הרבנים הנאמרים באמת: (קנה) מצרנות.

ראובן מוחזק בחצר א' ו' לשמעון. שבעת נסיעתו לעקור דירתו מארצו נתחייב למכרה לשמעון בסוף ידוע וחיוב.

עצמו לפיכך המצרנים בממונו: לסלקם מעל הקונה ועמד לוי וקנה השטר שהוא מאת שמעון בכל פחותיו וכשרצה לוי להחזיק בחצר שהוא פשעק דירתו עצמו המצרנים נגדו לאמר להם לבדם נתנה הארץ ולוי טוען הוא בא מכח שמעון ולשמעון נתחייב ראובן לסלק מעליו פח המצרנים וכן עשה פשמכר לשמעון ואנא בחדיקלה דשמעון קאי הדין עם המצרנים שזה שמכר שמעון ללוי מכר חדש הוא ולא נסתלקו המצרנים ממנו מרן הקדוש ו"ל בתשובותיו שפספר אבקת רוכל סימן קכ"ג וע"ש פרטי דינים השייכי לסי' בש"ע: (קנו) מצרנות.

קי"ל דבנותן מתנת קרקע לחבירו דאין ביה דינא דב"מ כמ"ש בסי' קע"ה סכ"ד מהגמרא דהמקבל דף ק"ח וטעם הדבר דניחא ליה לנותן שיקרא עליה שמו דלשם מתנה נתנה לו ועוד ביה טעמי אחרוני אשר הובאו ביאה יוסף מרן ו"ל לנו יש לדעת בראובן שקנה קרקע וכתוב בשטר שמכר קרקע פ"י וגם נתן אותו במתנה וטען בן המצר דנדאי לא הו' אלא זביני ולסלק בן המצר כתב לו ג"כ לשון מתנה והלוקח אומר דבמתנה נתנה לו ולא יזה סיבה נכתב לשון מכר עוד יש להסתפק אם יש נפקותא בין אם קדם לשון מכר למתנה או מתנה למכר דמי אמרינן היכא דנכתב לשון מכר מעיקרא חל זכותא דמצרן וכי הדר וכתב מתנה לאו פל כמניניה לאורועי פתיה אבל אם הקדים לכתוב לשון מתנה דהשתא נתרונן פח בן המצר פי הדר וכתב לו לשון מכר לא מעלה ולא מוריד או"ד לא שניא פנין דהפל הולך אחר החיתום ולקשחתמו העדים כבר כתובים שניהם מכר ומתנה והעולה על הדעת הוא דלשון מכר ומתנה קשה לזונגם בשטר א' דאינם יכולין לדור במקום א' ותו דא"כ עקרת פל דיני המצרנות שייכתוב המוכר ללוקח בשטר .

לשון מְכַר וּמִתְנֶה: . וְהִנֵּה בַּפ"ק דְּקִידוּשֵׁין דְּף כ"ו אָהָא דִּתְנִן קַרְקַע נִקְנָה בְּשֵׁטֶר אִיתָא
עֲלֵה אָמַר שְׁמוּאֵל ל"ש אֵלָא בְּמִתְנֶה אֲבָל בְּמִכְרָא עַד שְׁיִתְּן הַדְּמִים וּמוֹתְבִיָּה ר"ה מְדַתְּנִיא
בְּשֵׁטֶר כִּיצַד כּוֹתֵב לֹו שְׂדֵי מְכוּרָה לָךְ שְׂדֵי נְתוּנָה לָךְ ה"ז מְכוּרָה וּנְתוּנָה אִיהוּ א"ל וְאִיהוּ
מַפ"ל בְּמוֹכֵר שְׂדֵהוּ מִפְּנֵי רַעְתָּה רַב אֲשֵׁי אָמַר בְּמִתְנֶה בְּקִישׁ לִיתְנָה לֹו וְלָמָּה כָּתֵב לֹו לְשׁוֹן
מְכַר פְּדֵי לִיפּוֹת אֵת כַּחוּ וְהָא דְלָא נִיחָא לִיהַּ לְאוֹקוּמָה דְּבְּמִכְרָא מְכָרָה לֹו וְהָא דְכָתֵב לֹו
בְּלִשׁוֹן מִתְנֶה דְּלִיקְנֵי בְּשֵׁטֶר גְּרִידָא דְּלִפִּי"ז מִתְנֵי דִּינִיקָא טְפִי דְּקִתְּנֵי שְׂדֵי מְכוּרָה לָךְ
בְּרִישָׁא וְהִדְר תְּנֵי שְׂדֵי נְתוּנָה לָךְ דְּלִר"א אִיפְכָא אִיבְעֵי לִיהַּ לְמִתְנֵי א"נ לִיפּוֹת אֵת כַּחוּ
לְסַלֵּק בְּן הַמְּצָר כִּינֹן דְּכָתֵב לֹו לְשׁוֹן מִתְנֶה: .

וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב ח"ה ו"ל שְׁכָתֵב מִשֵּׁם הַת"י דְּאִיִּירֵי שְׁפִיר בְּשֵׁטֶר א' וְהָא דְכָתֵב לֹו בְּלִשׁוֹן
מִתְנֶה לְפִי שְׁהֶאֱמַת הוּא כְּפֹד עכ"ל נִרְאֶה דְּר"ל וְלֹא רַצָּה לְשַׁקֵּר . אֵלָא שְׁלִיפּוֹת כַּחוּ הוֹסִיף
לְכַתּוֹב לְשׁוֹן מְכַר וּמָה שְׁפִירֵשׁ ה' ח"ה אִינֵי מִבֵּין דְּהוּל"ל פְּדֵי לִיפּוֹת כַּחוּ שְׁיִקְנָה לְאַלְתֵּר
בְּלֹא נְתִינַת דְּמִים וְלֹא הוּל"ל שְׁפֹד הוּא הֶאֱמַת וְעוֹד א"כ לֹוקְמָה בְּמִכְרָא וּכְדֵי שְׁיִקְנָה לְאַלְתֵּר
כָּתֵב לֹו לְשׁוֹן מִתְנֶה וְכִדְּנִיקְנָא בְּעֵנִיֹו שׁו"ר לְהֵרֵב"ן ו"ל בְּחִידוּשֵׁיֹו לְכַתְּרָא שֵׁם שְׁתִּירֵץ
כֹּן וְכַמ"ש ח"ה לְהַת"י וְקו' מְהֵרִיב"ל ע"ע וְלַעֲנֵד לְשׁוֹן הַטּוֹר לֹא מִשְׁמַע כֹּן דֹּא"כ הו"ל
לְאוֹקוּמָה בְּמִכְרָא וְכִדְּכַתְּי: וְדַע דְּמִרְיָהּטָא דְּלִשׁוֹן רִש"י מִשְׁמַע דְּבִשְׁטָרָא כּוֹתֵב לֹו ב'
הַלְשׁוֹנוֹת וְכ"ה דַּעַת הַתּוֹס' מְעִיקְרָא אֵלָא שְׁבַת"י חֲדָשׁוֹ דְּבַב' שְׁטָרוֹת גַּם אֲשׁוּר לְרִשְׁב"ם
בַּפ"ק חֲזַקַת דְּף נ"א שְׁכָתֵב וְ"ל וְדָבָר הֵרֵגִיל.

הוּא שְׁכוֹתְבֵין בְּשֵׁטֶר הַמִּתְנֶה: לְשׁוֹן. מְכַר ע"ש שְׁהֶאֱרִיף בְּדָבָר וְנִרְאֶה פְּשׁוּט דְּלִשְׁטִיטַת
רִש"י וְרִשְׁב"ם דְּכוֹתֵב בְּשֵׁטֶר א' הַב' לְשׁוֹנוֹת דְּפַקַּע כַּח בְּן הַמְּצָר דִּנְקָא כְּשִׁמְתְּבֵרֵר בְּאַמַּת
דְּבְּמִתְנֶה בְּקִישׁ לִיתְנָה לֹו וְאִין לְבֹן הַמְּצָר זְכוּת בְּהַ"ש לְשׁוֹן מְכַר לְחֹיֵב לְעַצְמוֹ בְּאַחֲרִיּוֹת
אֲבָל כְּשִׁמְכֵר לֹו מְכַר גְּמוּר וְכָתֵב לֹו לְשׁוֹן מִתְנֶה לְאוֹרְעֵי כַּח בְּן הַמְּצָר לֹא אֶהְיֵי לִיהַּ וְלֹא
מִיָּדִי דֹּא"כ עַקְרָתָּ כָּל דִּין הַמְּצָרְנוֹת וְכִדְּכַתְּיבָנָא וְאִנֵּי עֵנִי מְצָאֵתִי עֶזֶר לְפִירִש"י וְרִשְׁב"ם
ו"ל דְּמִיִּירֵי בְּחַד שְׁטָרָא וְשִׁלָּא כְּדָבְרֵי הַתּוֹס' ו"ל דְּקִידוּשֵׁין וְלֹא כְּדָבְרֵי ר"י וְר"ת דְּחֲזַקַת
ע"ש דְּבִירוּשְׁלֵמִי עֲלֵה דְּהַף מִתְנֵי אִיתָא שְׁאֵל שְׁמוּאֵל לִר"ח כָּתֵב מִתְנֶה בְּלִשׁוֹן קִנְיֹן א"ל
אֲרַכְבִּיָּה אֲתֵרִי רַכְשֵׁי וּבְפִירוּשָׁא דְּהֵאִי מְלִתָּא אֶפְלִיגוּ הֵתֵם אִיכָּא מ"ד הוֹרַע כַּחוּ בְּשִׁתִּיָּהּ
הִלְכָּהּ בְּן הַמְּצָר זֹוּכָה כְּדִין מוֹכֵר וְאַחֲרִיּוֹת לִית לִיהַּ כְּדִין מִתְנֶה וְר"י מְמַלְחֵיָּא סְבַר לִיפּוֹת
כַּחוּ בְּשֵׁנֵי דְּבָרִים עַש"ב אֵלְמָא דְּכַחַד שְׁטָרָא כְּתִיבֵי וְגַם מִיִּירֵי רְקִים לֹן בְּגִנוּהַ דְּעוֹבְדָא
דְּבְּמִתְנֶה נִתְּן לֹו וְלִשְׁטִיטַת ר"י וְר"ת ו"ל שְׁכַת' הַתּוֹס' שֵׁם בְּחֲזַקַת דְּאִינוּ כּוֹתֵב שְׁתִּיָּהּ אֵלָא
כְּשִׁכּוֹתֵב מְכוּרָה אוֹ נְתוּנָה וְקֶאֱמַר וּפִי' כְּשִׁכּוֹתֵב מְכוּרָה בְּמִתְנֶה בְּקִישׁ לִיתְנָה אֵלָא מְשׁוּם
אַחֲרִיּוֹת ע"ש הִיָּינוּ נְמִי בְּמִתְבָּרַר שְׁבְּמִתְנֵי בְּקִישׁ לִיתְנָה לֹו וְכִינֹן שְׁנִתְבָּרַר שְׁפֹד הִנֵּה
הַמְּעַשָּׂה אַע"ג דְּכָתֵב בְּשֵׁטֶר לְשׁוֹן מְכַר אֲמַרִי לִיפּוֹת כַּחוּ וּשְׁמוּאֵל מִיִּירֵי בְּשִׁנְיָהֶם מוֹדִים
שְׁכָתוֹב מְכַר וְקִנְיָה לֹו כַּמ"ש בְּשֵׁטֶר וְעוֹד נַלַע"ד אַע"ג דְּלֹוקַח טוֹעֵן דְּבְּמִתְנֶה בְּקִישׁ לִיתְנָה
לֹו וְלֹא נְכָתֵב שְׁטֵר מְכַר אֵלָא לִיפּוֹת אֵת כַּחוּ לֹא מְהִימֵן כִּינֹן דְּלִשׁוֹן מְכַר כְּתוֹב בְּשֵׁטֶר
וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב ח"ה ו"ל דְּק"ל דְּאֵמַאי בְּשֵׁטֶר לֹא קִנְיָה אִימָא דְּבְּמִתְנֶה בְּקִישׁ וְכו' עכ"ל
וּלְפּוֹם מַאי דְּכַתְּיבָנָא קו' הֵרֵב אִין לָהּ מְקוּם גַּם מַה שְׁתִּירֵץ דִּינְדְּעִינוּ בְּנֹדָאי שְׁעִדְיִין חוֹב
הַדְּמִים עֲלִיו וְלֹא אֲמַרִינוּ בְּמִתְנֶה אֵלָא בְּסִתְּם דְּלֹא יְדְּעִינוּ בְּנֹדָאי דְּהִנֵּה מְכִירָה עכ"ל
אַחַה"ר לֹא כֹן אֲנִכֵי עַמְדֵי אֵלָא כְּדְּכַתְּי וְלְדָבְרֵיו ו"ל שֶׁאֵע"פ שְׁכָתוֹב לְשׁוֹן מְכִירָה לְחוּד
בְּסִתְּם נְאָמֵן לּוֹמַר בְּמִתְנֶה בְּקִישׁ וְכו' א"ל זֹוּכָה בְּבוֹר וְדוֹת שְׁהִנּוֹתֵן בְּעֵין יָפָה נוֹתֵן וְכַמ"ש

בירוש' והתוס' בשמו ועוד א"כ עקרת כל דין בן המצר ולא משפחת אלא בידוע בנדאי
שהוא מפירה והדברים מתמיהין וכן מצאתי בחידושי הריטב"א ז"ל בקידושין שם שכתב
ז"ל אבל הכא בדיקדעי' בנדאי דמתנה היא עכ"ל וכן מצאתי למוהראנ"ח ז"ל בתשו' ח"א
סי' קכ"ה : שפן כתב להדיא ע"ש : והנה התוספות בפ' חזקת פתבו משם ר"ת שפותר
שטר א' או מכורה או נתונה וקאמר אפילו פשכותב מכורה במתנה וכו' ליפות פחו וכו'
עכ"ל ור"ל דאו או קתני ובמתנה בקש וכו' ולמה כתב לו לשון מְכַר פְּדֵי לִיפּוֹת פָּחוּ וכו'
אמנם ראיתי להרמב"ן ז"ל בחידושי' לשם שכתב ז"ל ור"ת הק' וכו' ופי' דאו או קתני
ובמתנה בקש וכו' מפני שהיא רעה וכו' ולא קיבל דמי עכ"ל ר"ל לעולם במכר איירי
אלא פְּדֵי שְׁלָא יוכל לחזור בו הלוקח עד שלא נתן הדמים והיינו חלוקת שדי נתונה לה
ולא הנצרה הגמרא למכתב לו לשון מתנה דכיון דמייירי במוכר שדהו מפני רעתה פשיטא
שלא כתב לו לשון מתנה אלא פְּדֵי שְׁיִקְנָה לאלתר פְּדִין המתנה אבל בחלוקת מכורה לה
קשיתהו כיון דמייירי במתנה שנתן לחבירו סתם קרקע וילכף קני לאלתר למה כתב לו
לשון מְכַר ומשני ליפות פחו באחריות ולפ"ז מתני' לצדדין קתני שדי מכורה לה בסתם
שדה ובמתנה וכתב שטר מכירה ליפות פחו שדי נתונה לה במוכר שדהו מפני רעתה
וכתב שטר מתנה לקנות לאלתר אמנם הרשב"א ז"ל בחי' לקידו' שם פי' דכנלה במוכר
שדהו.

מפ"רע ובמתנה בקש וכו' ר"ל בקש לכתוב שטר מתנה וכתב מְכַר ליפות פחו וכו' וע"ע
במקו' לכתרא שם והרי"ף והרא"ש העתיקו. סוגיא דקידושין פצורתה ע"ש דס"ל דל"פ
לענין דינא אלא לחדש אוקמתא אחריתי והרמב"ם ז"ל בפ"א מה' מכירה השמיט דין
ר"א וכתב ה"ה דמפ' עלה דמוכר שדהו מפ"רע קאי וכתב הרב הדרישה והב"ח ז"ל
דגרסינו כגוי סוגיא דכתרא שפחק רשב"ם ועיין במוהרש"ל ז"ל וע"ע בפשיטת הרמ"ה
ז"ל בפ' חזקת סי' נ"ג דגריס כגוי הרשב"א דרב ביבי מסיים בה וכו' ולגירסא זו נחא
דאשפחן לר"א בהאומר דף ע"ז דמפליג במוכר שדהו מפני רעתה ע"ש ועיין בדרי'
והב"ח ז"ל שם והכנ"ה ז"ל שם מה שהאריכו בזה ועיין כנ"הג שם אות ג' בהגהב"י
ז"ל ובפרישה והרב"ח ז"ל ומופת דורנו מוהרי"א בספר דברים אפודים דרוש י"ט דף
ק"א כתב ליישב דברי הרמב"ם עפ"י גירסת סוגיא דכתרא ולא זכר שר שהרב פרישה
וה' ב"ח ז"ל קדמוהו בזה: אמור מעתה בין לשיטת רש"י ורשב"ם ז"ל ור"ת ודעמיייהו
ז"ל דבחד שטרא כות' מכירה ונתינה בין לדעת התוס' דקידושין ודעמיייהו ז"ל דמייירי
בב' שטרות וכאותה שאמרו בפרק נערה דע"ד אר"ץ ב' שטרות היוצאים בזה אחר זה
וכו' פשיטא א' במכר ושני במתנה ליפות פחו הוא דכתב ליה משום דינא דב"מ וכתבו
שם התוס' ז"ל ויצניע אותו של מְכַר דאם יראה שתייהן אית ביה דינא דב"מ דאפי' מתנה
שכתב בה אחריות אית בה דינא דב"מ עכ"ל וכדעת הרמב"ן שם בפ' חזקת שעל פי'
רשב"ם ז"ל דאפי' במתנה אי פתיב בה אחריות אית בה דינא דב"מ תי' מפי השמועה
דדוקא דכתי' אחריות בגוף המתנה אבל הכא במתנה גופה לית בה אחריות והאי לחודיה
קאי והאי לחודיה קאי תדע דאמרינו בכתובות ב' שטרות וכו' עכ"ל ויש מהגמגום דהקנ'
היא לשיטת רשב"ם ומשני ליה לפי המשוער לקיים סברתו ולא כן הוא דרשב"ם דמייירי
בחד שטרא וכדכתי' לעיל וצע"ד והרב העיטור דף ק' ע"ב הביא סברא הלזו משם הר"ש
והוסיף לומר ז"ל ואיכא למימר שיכול למכרה לו ע"מ שלא תהיה לבן המצר וכו'

עכ"ל וְהַרְמַב"ן ז"ל חָלוּק עָלָיו וְכַתֵּב וְהֵיחָד דְּכַתְּוֹבוֹת לֹמַר שְׁלִכְךָ נִתְכַּנְּוֹן דְּלִיטְמַר שְׁטָרָא דְזַיְבִי וְלָדוֹן בְּשִׁטְר הַמִּתְּנָה אֲבָל מִפִּי יָדְעִינוּ אֲנִן דְּאִיכָא שְׁטַר מְכָר יֵשׁ לוֹ דִּינָא דְב"מ כְּדָאֲמַרְי' נְאִי אֵית בֵּיה אַחֲרִיּוֹת אֵית בֵּיה דִּינָא דְב"מ וְה"נ לָא שְׁנָא דְכָל אִיעָרוּמִי לְבַטּוּלִי דִּינָא דְב"מ לָאו כְּלוּם הוּא עַכ"ל גַּם הַד' הָרִיטְב"א ז"ל הוֹבָא בְּמִקּוֹ לְכַתְּוֹבוֹ שֵׁם כְּתֵב כֹּס הַתּוֹס' וְהַרְמַב"ן ע"ש וְהַק' עוֹד כִּי כָּבֵשׁ לְשִׁטְר מְכָר טָעִין לִיה דְּמְכָר הוּא וְאִיעָרוּמִי מְעָרִים וְאִיבְעִי לִיה לְאִשְׁתְּבוּעִי אוֹ לְאַחֲרוּמִי עַל טָעֵנַת שְׁמָא וְכוּ' נִלְע"ד דְּמַרְאָה שְׁטַר מִתְּנָה דְּמִסְתַּמָּא לָא יִהְיֵב אִינְשׁ זֹוִזִי בְּכַדִּי לְשֵׁם מִתְּנָה אֲמִטּוּ לְהִכִּי סֵא"ד דְּחִיבֵי שְׁבוּ' אוֹ חָרָם אֲבָל כְּשֵׁהוּא מַרְאָה שְׁטַר מְכָר לְעֵנִין אַחֲרִיּוֹת אִינְלָנוּ לְטָעוֹן שְׁמָא בְּמִתְּנָה וְכַמְש"ל וְתִי מִשֵׁם הַרְמַב"ן ז"ל דְּאִי הֲוֹנְקִי לְהַשְׁבִּיעוּ וְלְהַחֲרִימוּ אִין זֶה הִישָׁר וְהַטּוֹב וְלִקְמֹן יִתְבָּאָר בִּס"ד: וְרֵאִיתִי לַה"ה בְּפ"ה מְהִלְכוֹת זֹו"מ דִּין א' שְׁהִבִּיא דַּעַת הַתּוֹס' וְהַרְמַב"ן וְאַח"כּ כְּתֵב הַס' הָאֲחֵרֵת דְּאָף בְּנוֹדַע שְׁיֵשׁ שְׁטַר מְכָר כִּינֹן שְׁכַתֵּב לוֹ שְׁטַר מִתְּנָה לִית בֵּיה דִּינָא דְב"מ וְהִיא סְבַרְתָּ הַר' נְטְרוֹנָאִי גְּאוֹן ז"ל כַּמ"ש הַר"ן שֵׁם בַּפ' נַעֲרָה וְמָה שְׁפִי הַרְשֵׁב"א בְּכַוֹנֵנַת דְּבָרֵי פֶן מִתְבָּאָר מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ן ז"ל שְׁהַעֲתִיקִי וְרֵאִיתִי לַהֲמַש"ל ז"ל שְׁהַצ"ע דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א ז"ל דְּמָה בִּיד הַמּוֹכֵר לַעֲשׂוֹת וְהָא צָרִיךְ קִנְיִן מְהַמּוֹכֵר לְקִנּוּת' כְּשִׁמְכָרוּ לוֹ וְשׁוֹב נִתְּנוּ לוֹ בְּמִתְּנָה דְּבְדָבָרִים לָא מְסַתְּלֵק עַכ"ל בְּקִיצוֹר וּבְתַחֲלָה עָלָה בְּדַעֲתִי שְׁהוּא נִתֵּן לוֹ בְּמִתְּנָה וְכוּ' לוֹ שְׁטַר מְכָר לִיפּוֹת כַּחוֹ לְעֵנִין אַחֲרִיּוֹת וְאַח"כּ כְּתֵב לוֹ עוֹד שְׁטַר מִתְּנָה לִיפּוֹת כַּחוֹ מִשׁוּם דִּינָא דְב"מ וּמִצָּאֵתִי אוֹן לִי בַשֵּׁל"ה ג' ז"ל מִשֵׁם רִיא"ז ז"ל שֵׁם בַּפ' נַעֲרָה כְּתֵב וְז"ל וְנִרְאָה בְּעֵינֵי שְׁאִין שְׁטַר מִתְּנָה מוֹעִיל לְדַחוּת בֶּן הַמְּצָר אֲלָא שְׁלָא קִיבֵל דְּמִי הַמְּכָר וְכוּ' אֲבָל אִם קִבֵּל דְּמִי הַמְּכָר וְאַח"כּ כְּתֵב לוֹ שְׁטַר מִתְּנָה ה"ז שְׁטַר עוֹלָה וְכוֹנֵנַתוֹ לְדַחוּת בֶּן הַמְּצָר שְׁזָכָה בְּדִינוֹ מִן הַדִּין עַכ"ל וְלִשׁוֹן הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהַרְ"ן ז"ל לָא מִשְׁתַּמְעֵי הִכִּי וּמְבוֹאָר יוֹתֵר בְּדְבָרֵי הָרִיב"ש ז"ל סִי' שִׁס"ט עַש"ב וְכַבֵּר רֵאִיתִי לְהַרְבּ מוֹהֲרֵי"ט ז"ל בַּח' ח"ה מ' סִי' ס"ז שְׁעֵמֵד בְּזָה בְּדַעַת הַגְּאוֹן וְיוֹתֵר מֵאַלְהָה וְתַרְגֻּמָּה בְּדַהֲתָנָה בְּשַׁעַת מְכִירָה שְׁאִם יָבֵא הַמְּצָרָן לַעֲרַעֵר הָרִי הַמְּכָר בְּטַל וְיִטּוֹל אוֹתָהּ בְּחֻצָּם וְכוּ' ע"ש וּמ"ש הַרְמַב"ן דְּמִשׁוּם דְּכַתִּי וְעֵשִׂית הִישָׁר וְהַטּוֹב אִין לְהַשְׁבִּיעַ אוֹ לְהַחֲרִים הַמּוֹכֵר כַּמְש"ל כְּתֵב מוֹהֲרֵי"ט ז"ל בְּתִשׁוּ' הַלְזוּ אֲבָל ח"ס מוֹזְדָּה וְרֵאִיָּה מִשְׁטַר שְׁיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת ע"ש: (קנז) מְצָרְנוֹת רְאוּבֵן יֵשׁ לוֹ בְּתִים יְתָרִים עַל צִנְרֵךְ דִּירְתוֹ וּבֶן הַמְּצָר מְכָר בֵּית אַחַר לְשִׁמְעוֹן לְדוֹר בּוֹ כִּי אִין לוֹ זוּלְתָהּ וְרֵצָה רְאוּבֵן לְהַפְקִיעוּ מִמֶּנָּה וּלְהוֹצִיאָהּ מִיָּדוֹ מִפְּנֵי שְׁהוּא בֶּן הַמְּצָר אִין שׁוֹמְעִין לוֹ דְּזָה הוּא הַטּוֹב וְהִישָׁר הַרְבּ זְקֵן אֶהְרֹן סִי' פ' ע"ש: (קנח) מְצָרְנוֹת.

כָּל סָפֵק שְׁיִפּוֹל בֵּין הַלּוֹקֵם וְהַמְּצָרָן דִּינֵינוּ בֵּיה קוֹלָא לְלוֹקֵם וְחוּמְרָא לְמַצְרָן כִּינֹן שְׁדִין הַמְּצָרְנוֹת אִינוּ אֲלָא מְדַרְבְּנֵן אֲלָא שְׁסַמְכוּ אוֹתוֹ אַקְרָא דְּוַעֲשִׂית הִישָׁר וְהַטּוֹב וְכוּ' וְהַטּוֹב וְהִישָׁר הוּא בְּכָל סָפֵק לְהַטּוֹת הַדִּין בְּזִכּוֹת הַלּוֹקֵם דְּלָא אֲתִי סָפֵק תְּקַנְתָּ רַבְּנֵן וּמִפִּיק דִּינָא דְּאוֹרֵייתָא הַרְבּ מוֹהֲרֵשֵׁד"ם ח"מ סִי' זר"ע ע"ש וְכַנְלַע"ד מִמ"ש הָרָא"ש בְּתִשׁוּ' כָּלָל נ"ה סִי' וְהִבִּיאוּ הַטּוֹר א"ה ע' סִי' קי"ח סל"ה ע"ש וְאִין לְחַלֵּק דְּמַצְרְנוֹת עֲדִיפָא דְּאַסְמְכוּהָ אַקְרָא דְּכוּלְהוּ לָא הֵוּוּ אֲלָא תְּקַנְתָּא דְּרַבְּנֵן וּמ"ל אַסְמְכוּהָ וּמ"ל לָא אַסְמְכוּהָ: (קנט) מְצִיאָה.

אָה.

שְׁתַּפְּיָם וְשֶׁהִתְנוּ בִּינֵיהֶם אֶפְי'. בְּמִצִּיאָהּ אִם אֶחָד מֵהֶם מִצִּיאָהּ בְּחִצְרוֹ דְקוֹנָה לֹא זָכָה לְשׁוֹתְפוֹ הַרְדָּב"ו ז"ל בְּחִדְשׁוֹת סִי תַרְי"ו וְלֹא יִדְעָתִי לְחַלֵּק בֵּין חִצְרוֹ לַד' אֲמוֹתָיו דְּנֹדָא זָכָה חֲבִירוֹ וְעֵינָן בִּשְׁ"ע סִי קַל"ח וְהַסְמ"ע סַק"ד וְעֵינָן לְמוֹרָם סִימָן קַס"ח וְע"ע לְה' מַח"א בַּה' מְשִׁיכָה סִימָן ד': (קס) מִצִּיאָהּ.

בַּע"ה שְׁנֵאָבֵד לֹא חֲפִץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְנִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ וְכֹא אָדָם אַחַר וּמִצִּיאָהּ לֹא זָכָה דְחִצְרוֹ קִנְיָה לֹא ה' מַח"א וְ"ל בַּה' קִנְיָן חִצְרָה סִי ז' ע"ש: (קסא) מִצִּיאָהּ. מִי שֶׁקִּנְיָה חִצְרָה וְכִבְרָה הֵיטָה: ל בַּה' מִצִּיאָהּ לֹא קִנְיָה אַח"ס הֵיטָה הַחִצְרָה כְּבָר קִנְיָה לֹא הֶרֶב כַּנ"ה גַּבְסִימָן רַס"ח בַּה"ה טֹאֹת יו"א (קסב) מִצִּיאָהּ.

רְאוּבֵן הַפְּקִיד כְּלִי א' בְּבֵית יִשְׂרָאֵל א' וְאַח"כּ הַפְּקִיד גֵּר א' מְעוֹתָיו בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְעַמֵּד שְׁמַעוֹן וְהַנִּיחָם בְּתוֹךְ כְּלִי שֶׁל רְאוּבֵן וּמֵת הֵגֵר מִי אֲמָרִינָן זָכָה. שְׁמַעוֹן בַּעַל הַחִצְרָה אוֹ רְאוּבֵן בַּעַל הַכְּלִי דְקִי"ל כְּלִי שֶׁל אָדָם קוֹנִים לֹא אִם רְאוּבֵן הַנִּיחַ הַכְּלִי שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת שְׁמַעוֹן פְּשִׁיטָא דְשְׁמַעוֹן זָכָה בְּמַעוֹת וְאִם הוּא הַנִּיחַ הַכְּלִי בְּרִשׁוֹת' שְׁמַעוֹן נִרְאָה דְתַלְיָא בְּפִלּוּגְתָא וְהַנְּכוּן דַּכ"ע מוֹדוֹ דְזָכָה שְׁמַעוֹן דְלֹא הִקְנָה לֹא לְבִטֵּל פֶּחַ רִשׁוֹתוֹ ה' מַח"א בַּה' קִנְיָן חִצְרָה סִימָן יו"ד עַש"ב: (קסג) מִצִּיאָהּ.

קִי"ל מִצִּיאָהּ לְקַיִים דְּבָרֵי הַמֵּת כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי רַנ"ב וְעֵינָן בְּרַבִּי בַב"י וְסַעֲיָפִי וּפְאָרוֹתָיו הֲלֹא הִמָּה כְּתוּבִים בַּה' כַּנ"ה גַּבְסִימָן וְ"ל לְשֵׁם מֵאוֹת יו"ג וְאַיְלָף וְע"ע לְהֶרֶב מְשַׁפְּטִים יִשְׂרָאֵל סִי מ"ד וְרַבִּינוֹ הַגָּדוֹל בַּס' אֲבָקָת רֹכֵל סִימָן צ"ב וְה' מַגֵּן גַּבּוּרִים סִי ס' וְה' אֲשֵׁרוֹת הַפְּסָגָה סִי כ"ב כ"ג מ"ש מְשֵׁם ה' בֵּית דָּוִד ע"ש: (קסד) מִצִּיאָהּ.

לְקַיִים דְּבָרֵי הַמֵּת אֵהָא דְתַנּוּן א בְּפָרָק מ"ש דָּף ק"מ ע"ב הָאוּמֵר אִם תִּלְד אֲשֵׁתִי זָכָר יִטוֹל מִנָּה וְכו' פִּירְשַׁב"ם ז"ל מְחַלֵּק נְכָסָיו הֵינָה וּמִצִּיאָהּ לְקַיִים דְּבָרֵי הַמֵּת עַכ"ל הֵינָה מַמ"ש מְחַלֵּק נְכָסָיו וְכו' וּמַמ"ש עוֹד א"נ בְּבִרְיָא וְכו' ש"מ דְּלֵהֲאִי פִי מוֹקִי לָהּ בִּשְׁ"מ וְקָשָׁה דַּא"כ אֲמַאי מְסִיִּים בַּה' וּמִצִּיאָהּ לְקַיִים דְּבָרֵי הַמֵּת לֹא הוּל"ל אֶלְא מְשׁוּם דְּדְבָרֵי ש"מ כְּתוּבִין וְכַמְסוֹ דְמוֹ וְעו"ק דְּבְמִצִּיאָהּ לְקַיִים דְּבָרֵי הַמֵּת אֶפִּילוּ בְּבִרְיָא נְמִי כְּדַמּוּכַח בַּסַּפ"ק דְּגִיטִין וְא"כ הֵינָה לֵיהָ לְאוֹקוּמִי בְּבִרְיָא וְכִי יִשְׁאַלְהָ בְּנָה פִּינוֹן דְּמִצִּיאָהּ לְקַיִים ד"ה אֶפִּילוּ בְּבִרְיָא א"כ אֲמַאי תַקְנּוּ חַז"ל דְּבָרֵי ש"מ כְּתוּבִים וְכַמְסוּרִין דְמוֹ כְּבָר תִּי הַתּוֹס' בַּס"פ מִצִּיאַת הָאִשָּׁה מְשֵׁם ר"ת דְלֹא אֲמָרִינָן מִצִּיאָהּ לְקַיִים דְּבָרֵי הַמֵּת אֶלְא כְּשֶׁהִנְשִׁלְשׁוּ הַמַּעוֹת בְּיַד שְׁלִישׁ אֶבֶל מִתְקַנְתּוֹ דְּבָרֵי ש"מ כְּתוּבִים וְכַמְסוּרִין דְמוֹ אַע"ג דְּאַפְתִּי אֵימְתִּיהוּ בְּרִשׁוֹתֵיהָ ע"ש וְאַחֲרֵיהּ נִמְשָׁכוּ גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל הַמּוֹרִים נו"ן א"כ אִם דַּעַת רַשְׁבָּ"ם לֹמֵר מְשׁוּ מַלְד"ה עַכ"ל כְּשֶׁהִנְשִׁלְשׁוּ הַמַּעוֹת בְּיַד שְׁלִישׁ א"ה לֹקְמָה בְּבִרְיָא וְעוֹד אִי מִיִּירֵי כְּשֶׁהִנְשִׁלְשׁוּ מָה הַלְשׁוֹן אוֹמֵרֵת מְחַלֵּק נְכָסָיו הֵינָה שְׁאִין זֶה הַלְשׁוֹן נוֹפֵל עַל נוֹתֵן מִתְּנָה וּמְשַׁלְשָׁה בִּיר שְׁלִישׁ וּמִצִּיאַת עוֹד בַּס"פ מִצִּיאַת הָאִשָּׁה אַחַר שֶׁהִבִּיא דְּבָרֵי ר"ת הַלְלוּ כְּתַב וְז"ל וְהַנְּכוּן אֶצְלִי שְׁאִין אוֹמְרִים מִצִּיאָהּ לְקַיִים ד"ה אֶלְא כְּשֶׁאוּמֵר בְּלִשׁוֹן צְנוּאָה שְׁאוּמֵר עָשׂוּ כ"ן אֶבֶל אִם אֲמַר בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה נְתִיתִי דְבָר פ' לַפ' אוֹ הִרְיָנִי נוֹתֵן דְבָר פ' לַפ' אִין אִין בְּזֶה מִצִּיאָהּ לַד"ה וּלְפִיכָף הוֹצֵרְכוּ לְתַמְנָן דִּין מִתְּנָת ש"מ שֶׁהוּא מְקַנְהָ בְּאַמִּירָה בְּעֻלְמָא ע"ש וְכָל זֶה שֶׁלֹּא כְּדַעַת רַשְׁבָּ"ם ז"ל וְג"כ דְּמִתְּנִיתִין יִטוֹל קַתְנִי וְעַכ"ל מְדִין מִתְּנָת ש"מ נִגְעוּ בַּה' דְקַנּוּ בְּאַמִּירָה בְּעֻלְמָא וְאַמַּאי נִקְטַ מִצִּיאָהּ לַד"ה וְחִזְיִתָּהּ לְמָרְן בַּב"י סִימָן רַנ"ב שְׁפַתְבָּ בְּשֵׁם הַרִיטְבָ"א ז"ל וּמְשֵׁם הַרְאָ"ה ז"ל דְּהָא דְאַמְרִינָן מִצִּיאָהּ לַד"ה

אפילו לא הוציא המעות מתחת ידו כל שצונה ליוֹרְשִׁים או למי שיש ספק בידו לעשות וקבל עליו או שתק יש בו משום מצנה לקד"ה ואפשר שזה ג"כ דעת רש"ב"ם ז"ל ובמצונה ליוֹרְשִׁים או למי שיש ספק בידו לעשות אלא דאפתי לא איפרוק דמאי דנחקה לאוקומה בפשי' בש"מ כמ"ש הרי"ף והרמב"ם ז"ל בפ"ח מה'זכניה דין ו' והרא"ש ז"ל וצ"ע כעת: (קסה) מקח טעות.

ראובן קנה סחורה שהיה מונח בתוכה בהקפה משמעון לפרוע לו לאט לאט לזמנים מחולקים ועדין לא ניתנה פריעה פי לא הגיע זמן מהזמנים המוגבלים ונכתב שט"ח על סך דמי הסחורה שהיא ובתוך.

כך עמד ראובן ומכר. לישראל.

זולתו מקצת מהסחורה והסחורה יש בה עפרורית מינה ובה דמפרך פריך אף לא נודע: לו שהרוב מהעפרורית דלא מתחזי לאלתר וכשרקד הסחורה. בנפה וכברה לברר העפרו' מהמובחר והנה עלה כולו קמשוננים מהעפרורית רובא דמינכר ואיתיה קמן אז הלה אצל שמעון והיה פי צעוק יצעק צעקה גדולה ומרה.

באמור אליו למה רמיתני פהתל. באנוש התלת בי ויענהו שמעון למה לא חסת לעצמך לבדוק יפה יפה ויען ראובן הלא זה הדבר מין סחורה הנז' מונחת בארזו ולא יכולתי לבדוק את הפל אלא עד מקום שידי מגעת וכשהורקדה נתגלית חרפתה בקהל עמד.

השואל ושאל למתבע אולפן לפרוש להם עפ"י התורה ויבא שכמ"ה: זאת. אשיב ראשית מאמר מקום יש בראש חקור דבר דאם הסחורה הלזו יכול לבדוקה הקונה לאלתר ואיהו לא בדק פשיטא דלא מצי תו למהדר ביה דאמרי' מסתמא אחולי אחיל גביה וכמ"ש המ"מ בפט"ו מהלכו' מכירה הלכה ג' והעתיקו הסמ"ע ז"ל סי' רל"ב סק"י וכפי הנראה מהצעת השואל פינו דמונחת היתה בתוכה אי אפשר לו לבדוקה יפה ואהדר דינא דכל זמן דמתגלי ליה מומא בה שעתא מצי למהדר ביה אפילו אחר כמה ימים כמו שכת' הרי"ף ז"ל בפ' הנהב והרמב"ם והטוש"ע שם ועדיפא מינה נמינה בקונה פרה ושחטה ונמצאת טריפה דמהדר ליה שחוטה וכן סדין או בגד לעשות בו חלוק והיה טעמו משום דלא מצי למיקם אמומא אלא לאחר שחטה וקריעת הבגד או חלוק ואם לחשף אדם לומר דמצי אמר ליה מוכר אי בעית למהדר אהדר לי כל סחורה ומאן שם לה למזבן מינה לאחרני דנראה דגם בזה לא צדק בטענתו חזא דמ"ל בסחורה מאה ליטרין או צ' ליטרין כל פהאי לא קפדי אינשי ותו דכשפכר אפתי לא קים ליה במומא ובדידיה קעבד דיורד ברשות הוא ודכונתה אם נשתמש בחפץ שקנה ולא נודע לו שיש בו מום ולכשיודע לו מחזירו אע"פ שאם נשתמש אח"כ לא מצי למהדר ליה ה"נ דכונתה ואין לחלק דהתם שאני דמתזיר לו החפץ כמות שהוא אבל בנ"ד מאי דזבין ליה לא הדר ליה דחסורי מחסרה הוא פבר כתי' דכל פהאי לא קפדי אינשי וגדולה מזו אשפחן במי שפכר סחורות מינים ממינים שונות ומכר א' ממיני הסחורות ההם ונודע לו לקונה אח"כ שא' ממיני הסחורות שקנה יש בה מום כל הראוי להיות חוזר חוזר דמצי למהדר ביה פינו דהמכירה היתה קודם הגלות נגלות המום וכן מתבאר מדברי הכנ"ה שם אות י"א בהג"הט ועיין מ"ש עוד לעיל מינה וכ"ש נ"ד דמינה וביה משתלים ועלה מן האר'ש דנראה לענ"ד דאי

האי מלתא מתברר לפום בקיאי טפי בהאי סחורה דאית ביה ריעותא לפום שומתה וקצבת זמנה דהוי מק"ט דמצי להדר ביה ברם אפתי פש גבן.

לברורי אי טעין מוכר סברת וקבלת ואחולי אחלית גבאי והקונה טוען לא הד"מ אי חשיבא טענת ספק ולא רמיא עליה שבועה אלא קבלת חרם ונמצא לגאון דמצריף ליה שבועה ותמה עליו הרדב"ז ז"ל בראשונות סי' קל"ו ודחה ליה דהא דאמרינן אין נשבעין על טענת ספק ה"מ במאי דהוה ליה למידע ולא ידע אבל כל פהאי דלא הוה ליה למידע משביעין ליה ע"ע אלא הא מיהא דבעינן עד דטעין.

מוכר ולא דאנן טענינן ליה זה הנראה לע"ד הקצרה פחתת היא ולא היא: (קסו) מק"ט. כן באו אלי האנשים להתדיין על הדין עסק ראובן יש לו לוח של חתיכת פסוף וחקוקי בו שמות מז' שמות שאינם נחקקים וחתף אותו לכמה חתיכות ומפה אותו לשמעון האנפון בחלי פסוף ולא נרגש מהו וכשפא להתכון.

דקדק בהם הרק היטב ומצא אותיות חקוקות משמות הקדש וטען ראובן שגם הוא קנה אותו מישראל אחר ופשט לו את הרגל דע דקי"ל מכר לו בשר פשר ונמצא טריפה או שאר איסורין והוברר שהוא טריפה או בכור וכינצא שאם הבשר הוא עדין בעין מחזיר לו הבשר למוכר ונוטל את דמיו אבל אם כבר אכלו הרי זה נוטל דמיו משלם אף על פי שנהנה באכילת אותו הבשר דבאיסור לא ניקח ליה ואדרבא קץ ביה כמ"ש בטוש"ע סי' רל"ד ועיין בטוש"ע סימן קצ"ז וכתב הטור עוד בח"מ שם משם הרמב"ם דדוקא באיסור תורה אבל באיסור של דבריהם לא ואע"פ שהמ"מ לא מצא מאין הוציא רבינו דין זה לא מפני כן נחלק על דבריו וכמ"ש הריב"ש ז"ל הביאו מרן בב"י שם ומעתה נובין ונדון במחיקת שמות החקוקים בפלים אי איסורייהו מדרבנן או לא אע"ג דלא נ"מ לנ"ד מידי דמפנין דאפתי איתגהו בעין מחזירן לו בע"כ של מוכר כמ"ש הרמב"ם והטור ש"ע שם אלא להתלמד אל מקום אחר הנה הרב מח"א ז"ל בגמורקיו לטור י"ד דף ל"ז ע"ג עלה ונסתפק בזהובים שפתוב בהן שמות ומסיק דאי נחקקו ע"י ישראל איסור מחיקתן מן התורה ואסורין בהנאה ע"ש וכעת אין הפנאי מסכים לעמוד בשרשן של דברים כי עת לחננה פי בא מועד ולנ"ד כף הוריתי להחזיר לו הדמים ומחזיר לו אותם החתיכות ועדיין יש מקום לדון בעיקר אותם החתיכות שאין בשום חתיכה מהם שם מהשמות שלם רק בחתיכה אחת שי"ן דל"ת ובאחרת אות יו"ד וכן בשאר השמות שבשאר החתיכות ועיין בזה להרב בית דוד ז"ל ח"ד סי' חל"ק מה שהאריף בענין לקדור האזפרות ע"ש וצריף להתנישב בדבר וכעת אין הפנאי מסכים כמו שנאמר: (קסז) מק"ט נתבאר בטוש"ע סימן ר"ל ס"ו דהמוכר לחבירו.

זין ונשאר בקנקנו של מוכר ואמ"ל שהוא צריף לשותותו מעט מעט והחמיץ מחזיר דא"ל הרי יינה וקנקנה ע"כ והיננו בדשקה שיעור שרגיל לשותות אבל אם שקה יותר מהרגיל בשתייתו לא וכ"הג כת' הטור בשם רבינו האיי ז"ל ועמ"ש שם בסמ"ע סקי"ב ואם אמר לו חביות אלו מכור לי ויהיו מונחים אצלך עד ג"ח והחמיץ הרי אלו ברשות לוקח דיין קאמר ליה זיין הנה הרב מח"א ז"ל בהלכות אונאה סי' י"א ע"ש מה שהאריף: (קסח) מק"ט נתבאר בדברי.

מור"ם ס"י רג"ל דהקונה מתבירו פסר בְּחִזְקַת פֶּסֶר צָרוּף וְנִמְצָא פֶּסֶר סִיגִים וְשֶׁהִמְקַח קִינִים וּמְחִזֵּיר לוֹ הָאוֹנָאָה וְהַשֵּׁיף תְּמָה עָלָיו דַּמ"ש מְמַכֵּר לוֹ חֲטִיִּם יָפוֹת וְנִמְצָאוּ רְעוֹת וְשֶׁהִמְקַח בְּטֵל וְשֵׁפֶן תְּמָה ע"ז מוהרשד"ם ע"ש וְהָרַב מַח"א בַּה' אוֹנָאָה ס"י ו' חִילַק בְּזֶה דְהִיכָא דְלִקְחַת חֲתִיכוֹת פֶּסֶר וְנִמְצָאוּ סִיגִים הִמְקַח קִינִים פִּינּוֹן דְּמַצִּי לְהוֹלִיכֵן לְצוּרָף לְצָרְפֵן וּלְנִקּוּתָם וּמְנַפֵּה לֹא מִן הַדְּמִים כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא בְּפִירוֹת טִינּוֹנָפֶת דִּיכּוֹל לְבָרְרָם וּמְנַפֵּה מִן הַדְּמִים מִשָּׂא"כ בְּלוֹקַח פְּלִי פֶּסֶר בְּחִזְקַת שֶׁהוּא צָרוּף לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ דָּאָז וְדַאי הִמְקַח בְּטֵל דְּמַצִּי אָמַר לִיה בְּכָלִי פֶּסֶר מְזוּנָק אָנִי רוֹצֵה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וְלֹא בְּכָלִי פֶּסֶר סִיגִים וְאָם.

מוליכו לצורף לצרפו פקע מניה שם פלי ודמיא למ"ד הרא"ש ז"ל בתשו' ונהביאה הש"ע והטור בס"ר ר"ב ס"ה ע"ש שו"ר להרב הגדול מהר"י עיניאש ז"ל בספר בית יהודה ח' ח"ה ס"י ס"ז שהאריף בפרט זה ע"ש: (קסט) מק"ט המוכר סחורה לחבירו בקנין ו ל ועדיין לא משף ושמע שמבזבז בנכסיו מקח טעות הוא ונקרא וזולא עלי דידיה דמוכר ליהדר הנדב"ז ח"א שבשג"י ס"י ו' וע"ע ס"י ס' ועיין ש"ע סימן ע"ג: (קע) מקח וממכר.

הקונה פרקמטיא מתברו מוכר אומר בכ"ו מכתתי והקונה אומר בפחות ואמר לוקח למוכר השבע וטול והמוכר אומר לקונה השבע והפטר פסק הרי"ף ז"ל פ"ו דמודה מקצת חייב לישבע ואין כאן הפוך שבועה כנ"הג מה"ב ריש ס"י פ"ז ע"ש ונראה דמייירי ודאי שפבר משף הקונה ועדיין לא נתן הפעות ודוק ועיין ס"י ר"ב ס"א ונהם דברי התוס' בְּחִזְקַת דָּף ו' ע"ש ובב"י וה' ג' המלך סימן הביא דברי התוס' הללו ולא זכר שר שפבר עלו על שלחן מלכים: (קעא) מק"ט ראובן תושב פה מתא יע"א נשפלהו לו מערי טורקיאס שקים טעונים מחרוזות של חוטי משי למוכרם ושמעון מתגרי עיר ארגיל כאן נמצא וכאן הנה עמד וקנאם ממנו להוליכם לעיר ארגיל יע"א וגם ראובן מסר בידו שקי משי אחרים ממין אחר למוכרם לו בתורת קומיסיון ושלח את הפל ליד לוי חברו של שמעון ואח"כ עמד שמעון וילך לוי אל ארגיל ועמד ומכרם לזולת בני ברית ושאינם ב"ב ועמדו הקונים וערערו עליו שמצאו מום קבוע תוך החרוזות ושמהשי מזוניף מתוכו בלוי ושרוף ועמד שמעון והרצה הדברים לפני הב"ד שבעירו יצ"ו ועמדו הב"ד ושלחו מתם כתבא די רשים פי הגיד להם שמעון הקונה שפשמכרו לזולת מצאוהו הקונים מזוניף בלוי ושרוף והוצרו לפחות להם מדמי מקנתו סף מרובה וששלח דוגמא מהמחרוזות הנהם להראו' לו למוכר ושהוא מעקל תחת ידו הפשי האחר שנמסר לו למוכרו תחת התביעה ולפי שעדין לא נתפטר עם הקונים לכשיתפטר יעמיד עדי ישראל ע"כ הגיעו הדברים מהב"ד יצ"ו ועמד שמעון ומנה אנטלר ליהודה להתדיין על דנא פתגם ועמדו לפני הב"ד יצ"ו וטען יהודה פי ממה שהחזירו הקונים לשמעון עדין יותר מכפר א' ובמה שנתפטר עמהם קרוב לשש מאות דורוס ונהרי הדוגמא מצויה להראות לכל העמים וראובן ישיב אמריו פי איני יודע מאומה מה שיש לי מכתתי ומי יידע אם הנה בהם זיוף ואת"ל דקושטא קאמר דילמא הוא החליפם שקנה פהנה וכהנה מהזולת ואת"ל דקים ליה דהני שקים דידיה הוו דילמא הקונים החליפו טוב ברע ומי הרשהו להתפטר עם הקונה פ"ו ששלדעתו להחזיר המקח לבעלים מי שם פה לאדם לעשות פשרה בדבר שאינו שלו ומי מאמינו בזה ויותר מאלה פרטי טענות ומתוך התשובה וותרו הספקות בעזר משדי ויבא שכמ"ה: תשובה לפי הנשמע מדברי המורשה שהגידו הב"ד בכתב מפניו שמה שהוגד להם מפי שמעון פי מום הנמצא הוא מום גדול ואין לה

מק"ט גדול מזה ובמק"ט לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין אלא כל אימת דאוגלי ליה מומא בנבינא איבעי ליה לאהדורי כמ"ש הרי"ף והרא"ש ז"ל בפרק הגזבה משמיה דהגאון ז"ל ופסקו הרמב"ם ז"ל ברפט"ו.

מה' מכירה ואחריהם נמשכו הטוש"ע סי' רל"ב ע"ש דבר זה מוסכם מכל הפוסקים קמאי ובתראי ואין בו שום חולק: איברא דאפתי איפא למיקם עלה דמלתא מפי הבקיאים אי מציי הקונה לבדוק המחרוזות הים בעת הקניה או לא דאי איפשר ליה למבדק ולא בדק מסתמא מחל וכמ"ש המ"מ ז"ל שם בשם יש מי שפכת ע"ש ומרן בב"י העתיק דברי המ"מ הללו בלי שום חולק אע"פ שלא העלהו על שלחנו אין בכך פלוגתא פנודע ובאר הגזלה העלה אותם להלכה והרדב"ז בראשונות סימן קל"ו וקל"ט תלה לה פיפי ע"ש אמנם הרב פני משה ח"ב יסימן נ"ה עמד ותלאה במחלוקת ועיין במוהריט"ץ ז"ל סי' רנ"ה והכנ"ה ז"ל שם אות ו' האריף בזה ובתשו' ספר בעי חיי ח"א סימן פ"א ע"ש וכעת אין להאריף ועיין להרב קרית מלך רב ח"א פט"ו מה' מכירה ועיין בתשו' הרב מגן גבורים ז"ל סימן ח' והרב נחפה בכסף ז"ל ח"מ סי' נ"ו וה' פרום שלמה ח"מ : סי' ס"ב ע"ע: וחזיתיה להרב מש"ל ז"ל שם שיצא לדון בדבר חדש .

במוכר לחבירו בהקפה ועדין דמי המקח ביז הקונה אותו אע"ג דהו"מ למבדק ולא בדק לא איבד זכותו דמידי הוא טעמא דאמרינו מחל ובתופס דמי המקח אמרי' דאיהו מסתמיף ואזיל אמאי דתפיס וכתב הרב ז"ל דמלתא דמסתברא היא ועוד ביה מדברי הבע"ה ז"ל גבי טענו חטים והודה לו בשעורים ע"ש א"כ בנ"ד שהקונה תופס דמי המשוי האחר איפא למימר בכ"הג לא מחל אלא שעדין יש לנו לדעת אם בשעת גמר הקנין שהיה לו לבדוק כבר נמסרו לו שקי המשוי האחר או לאחר מכאן דנר' פשוט דכי היכי דטענו חטים והודה לו בשעורים דאין לו אלא דמי שעורים ואי תפיס אמרי' לא מחל דסמיה אמאי דתפיס וכ' בע"ה דבעי' שיהיה תפוס בשעת הטענה ה"נ דכונתה אם אחר גמר ההקנאה אם יום או יומים נתחרש למוכר מסירת השקים של משי לא אמרינו בכ"הג סמיה אמאי דתפיס שבשעה שהיה לו לבדוק ולא בדק לא תפס פלוגתא ואין לחלק ולומר דע"כ לא קאמר המש"ל שאם היה תפוס לא מחל אלא שהיה תפוס דמי המקח עצמו שקנה בהקפה פמו שנתבאר בדבריו ז"ל אבל אם היה תופס דמי סחורה אחרת לא ובנ"ד דמי המחרוזות כבר היו פרועים כי פרעו הקונה ושקים האחרים מלתא באפי נפשה היא ונדמיה למאי דסובר הרא"ש ז"ל גבי נזקין דקי"ל דאי תפיס לא מפקינן מניה דוקא בדתפיס דבר המזיק גופיה עיין בפרק המניח נלע"ד דאין לחלק בדבר זה דכיון דכל עיקר מטריין לא הוו אלא משום דאמרינו כיון דלא בדק מסתמא מחל כל פמה דמציינו למתלי דלא מחל דסמיה אמאי דתפיס תלינו ורמינו סתמא אסתמא והכי משתמע מלוהי דה' מש"ל ז"ל שפכת וכ"ש שהם דמי המקח עצמו: .

ומעתה הן ספק בידי במאי דקי"ל דאם נשתמש בו אחר שידע במום אינו יכול לחזור בו דמסתמא מחל דאין אדם משתמש בכוס אלא א"כ בודקו וכיון דנשתמש ודאי שפדק ומחל כמ"ש המ"מ ז"ל ע"ש בתופס הקונה דמים כנגד הפלי ההוא מי אמרינו נמי דלא איבר זכותו דמסמיה ואזיל אמאי דתפיס וכמ"ש המש"ל ז"ל או"ד שאני התם דלא קעביד מעשה אלאדהו"ל למבדק ולא בדק אבל בנשתמש דקא עביד מעשה אמרינו אי לאו

דמחיל פּוֹלֵי הַיָּדוּשׁ הַיּוֹדֵעַ לֹא הָיָה עֹבֵד וּבִטְעוֹנוֹ חֲטִיִּים וְלֹא תָבַע שְׁעוּרִים אֵיכָּא לְמִימַר נְמִי דְלֵא
חֲשִׁיב עֹבֵד מַעֲשֵׂה מְאִי דְלֵא טְעִין בְּפִנֵּי הַב"ד וְלֵיכָּא לְמִימַר דְּאִי סֵא"ד לֹא מַחִיל וּבְעֵי
לְאַהֲדוּרֵי א"כ הו"ל חֲפֵץ בְּרִשׁוֹת מְרִיָּה קֶאָמִים וְהִיכִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּיהּ וְהוּי שׁוֹאֵל שְׁלֵא מְדַעַת
וְחֲשִׁיב גְּזֵלָן כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן שֵׁנ"ט דְּבַנ"ד הָא לִיתָא דְכִינּוֹן דְּבַהֲתִירָא אֲתִי לִידְוִיהּ מְצִי
אָמַר אֲשַׁתְּמֵשׁ בּוֹ וְיִהְיֶינּוּ לְמְרִיָּה אֲגְרִיָּה כַּמ"ש הָרִיטְבָּ"א ו"ל בְּחִידוּשׁוֹ לְקִידוּשֵׁין הִבִּיאֻ
הֶרֶב מַח"א ו"ל בַּה' אֲוֹנָאָה סִימָן ז' ע"ש וְאִין פָּאן : מְקוּם לְהֶאָרִיף : אֲתֵאֵן לְדִינָא שְׁרֵאוּבּוֹן
הַמּוֹכֵר טוֹעֵן אִינִי יוֹדֵעַ אִם זֶה הַמְּשִׁי הַמְּזוּנִיף דִּידִי אוֹ לֹא וְהַקּוֹנֵה טוֹעֵן בְּרִיא דְדִידִיהּ הוּא
מִי אֲמַרְינּוּ דְדָמִי לְחִיב אֲנִי לֵה וְאִינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיהּ דְּמִשְׁתַּבַּע הַקּוֹנֵה וּמַהֲדַר לִיהּ או"ד
דָּמִי לְאִינִי יוֹדֵעַ אִם אֲנִי חֲשִׁיב לֵה דְּמִשְׁתַּבַּע מוֹכֵר וְנִפְטָר וְאֲשַׁפְתָּנָא דְהֵאִי מְלֵתָא בְּאֲשַׁלִּי
רַבְרָבִי תִלְיָא בְּמִי שְׁפָרַע לְחַבְרִי מְעוֹת לְגַמִּים אָמַר לוֹ שְׁמַצָּא בְּהֵם מְטַבְּעוֹת מְזוּנִיפִים
וְהַנּוֹתֵן אֲוֹמֵר אִינִי יוֹדֵעַ אִם הֵם אֵלּוּ אוֹ לֹא וְהַמְקַבֵּל טוֹעֵן בְּבְרִיא דְדִידִיהּ הוּוּ שְׁדַעַת ה'
מוֹהַרשֵׁד"ם חֵה"מ סִי' פ"ו וְהֶרֶכּ מוֹהַרשֵׁד"ך ו"ל ח"ב סִימָן קס"ב גַּם הַרש"ך סִימָן רל"ב
סִקּוּט"ו הֶעֱתִיק תְּשׁוּ' מוֹהַרשֵׁד"ם ו"ל וְכָתַב עֲלֵהּ וּפְשׁוּט גַּם הֶרֶב כַּנ"ה ג סִימָן ע"ה בַּהֲג"ה ט
אוֹת ל"ב הֶעֱתִיק תְּשׁוּ' מוֹהַרשֵׁד"ם וּמוֹהַרשֵׁד"ך ו"ל הַנְּיָתְנִים לְמַעְלָה גַּם אֲשׁוּר לְהֶרֶב גו"ר
ח"מ פֶּלֶל ג' סִימָן מ' סְבָרִי מְרַנּוֹן דְּדָמִי לְאִינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיהּ דְּהוּהּ לִיהּ בְּרִיא בְּחִיבָא
וְסַפֵּק בְּפָרַעוֹן דְּמִשְׁתַּבַּע מְלֵנָה וּשְׁקִיל הֶכָּא נְמִי דְכָוְנֵתָה אֲבָל ה' חִינּוּף בֵּית יְהוּדָה סִי' ק"ז
וְהַט"ז סִי' ע"ה סִקְנ"ה הִבִּיא מַחְלֻקָּת הַדִּינִינִים שְׁנַחֲלָקוּ בְּדִין זֶה כַּמ"ש ה' חִינּוּף ב"י
וְהַסְפִּימוּ דְהוּי כְּאוֹמֵר אִינִי יוֹדֵעַ אִם אֲנִי חֲשִׁיב לֵה ע"ע וּבַנ"ד דִּינָא הוּא פִּינּוֹן דְתַפִּיס הַקּוֹנֵה
דָּמִי הַמְּשִׁי הָאֲחֵר מְצִי לְמִימַר קי"ל כְּמוֹהַרשֵׁד"ם וּמוֹהַרשֵׁד"ך וְהַשֵּׁי"ף וְה' גו"ר וְכ"ש
דְרַבִּים נִינְהוּ וְזֶה פְּשׁוּט: הַאֲמָנָם אֵלֶם צִדֵּק דַּע"כ לֹא אֲמַרִי רַבְנוֹת' דְּהַמְקַבֵּל טוֹעֵן בְּרִיא
לְגַבִּי הַפּוֹרַע חוּבּוֹ וּמִשְׁתַּבַּע וּשְׁקִיל אֵלָּא הִכָּא שְׁלֵא יֵצְאוּ מְרִשׁוֹתוֹ וְטוֹעֵן בְּרִיא דְהִנֵּי נִינְהוּ
אֲבָל אִם יֵצְאוּ הַמְּעוֹת מִיָּדוֹ וְהַחֲזִירוֹם לוֹ תוֹ לֹא מְצִי לְמַטְעֵן בְּרִיא לִי אַע"פ שְׁהַמְקַבֵּל
הַשְּׁנִי מִשְׁתַּבַּע מְצִי אַמ"ל אֲנָתָּה מְהִימְנָת לִי בְּשִׁבּוּעָה אִידָּךְ לֹא מְהִימֵן לִי וְכַדְקִי"ל גַּבִּי שׁוֹמֵר
שְׁמִסֵּר לְשׁוֹמֵר כַּמ"ש בַּרס"י אַר"ץ וּש"ו ע"ש וְאִין לְחַלֵּק דְשִׁאֲנִי שׁוֹמֵר דְכִי יִהְיֶיב לִיהּ
מִפְּקִיד דְאֲדַעְתָּא דִּידִיהּ הוּא דִּיִּהְיֶיב וְלֹא לְמִיִּהְיֶיב לִיהּ לְשׁוֹמֵר אַחֵר אֲבָל הֶכָּא מִיָּדַע יָדַע
דְאֲדַעְתָּא לְמִזְבִּינִינְהוּ לְעֵלְמָא הוּא דְשְׁקִילִנְהוּ לְהִנֵּי מַחְרוּזוֹת וְאֲדַעְתָּא דְהִכִּי נַחִית מַעֲיָקְרָא
וְדַמְיָא לְמֵאִי דְקִי"ל דְהַמְפְּקִיד ע"ד אֲשֵׁתוֹ וּבְנָיו הוּא מִפְּקִיד כַּמ"ש שָׁם הָא וְדֵאִי לִיתָא
מְפָמָה טְעָמִי חֲדָא שֵׁה' מוֹהַרשֵׁד"ם שָׁם מְסִיִּים דָּאִם מְקַבֵּל הַמְּעוֹת חֲזַר וּמְסָרָם לְאַחֵר אַע"ג
דְּגַבְרָא מְהִימְנָא הוּא סוּף סוּף אִינוּ יָכוֹל לְטַעוֹן טַעַנַת בְּרִיא וְאִיף יִשְׁבַּע בְּטַעַנַת שְׁמָא
וְיִוצִיא מְמוֹן מִהַנּוֹתֵן אֵלָּא דִינָא הוּא דְהַנּוֹתֵן יִקְבֵּל חֲרָם שְׁאִינוּ יוֹדֵעַ שְׁהִיוּ מְזוּנִיפּוֹת וּמְפָטֵר
ע"ע וּבַכ"ה ג לֹא אֲהִנֵּי תְּפִסָּה וְלֹא מִיָּדִי וְעוֹד בָּהּ שְׁלֵפִי הַנְּשַׁמֵּעַ בַּנ"ד הַסַּחֲרָה גַּמְפָּרָה
וְהִתָּה לְאִישׁ אַחֵר אֲנָשִׁי דָּמִים וּמְרָמָה הִלְלוּ בְּנֵי תְּמוּרָה אֲשֶׁר פִּיהֶם דְּבָר שְׁוֹא וְאִם
בְּיִשְׂרָאֵל אֲמַרִי מְצִי א"ל אֵת מְהִימֵן לִי אֲנִרְךָ לֹא מְהִימֵן בְּגוֹיִים לֹא כ"ש: גַּם מַה שְׁטַעֵן
שְׁנַתְּפִשֵׁר עִם הַקּוֹנִים וְהַנְּצָרָה לְפָחוֹת מְדָמִי מְקַנְתוּ סוּף מְרוּבָה וְשִׁיבְרַר ע"י עֲדֵי יִשְׂרָאֵל
כַּמ"ש בַּד"ק שֶׁל הַב"ד יצ"ו לֹא יִדְעָתִי מַה יּוֹשִׁיעֵנוּ זֶה אִם יִהְיֶה בְּדָבָר הַעֲדָאֵת יִשְׂרָאֵל אוֹ
לֹא דָּמִי הִרְשָׁהוּ לְהַתְּפִשֵׁר עִם הַלְּקוֹחוֹת עַד שְׁיִבְרַר ע"י עֲדֵי יִשְׂרָאֵל וְהַמּוֹכֵר מְצִי לְמִימַר
לִיהּ מִי שְׁמָךְ לְאִישׁ הַחֲזַר לִי אֵת מְקַחִי וְאִנִּי אֲטַפֵּל בּוֹ עַד שְׁנִרְאָה אִיף יְפוּל דְּבָר וְלֹא דָּמִי

ליורד לתוף שדה תבירו ונטעה אילנות דאומדין כמה אדם וכו' דשאני התם דהשבח
נראה וניכר לעיני רואי השמש.

משא"כ הקא בנ"ד ועוד בה דהתם נמי אם אמ"ל בעל השדה עקור אילנותיה שומעין לו
כמ"ש שם והקא בנ"ד המוכר צונח פכרוכניא מי שם פה לאדם הס כי לא להזכיר ולעולם
הוק' לענ"ד דברי מוהרשד"ם ו"ל אהדדי דבסי' פ' דן את הדין דהנזמן חשיב פריא
בחיובא וס' בפרעון ואילו בסי' קמ"ז בענין אלק'מיאס חשיב למוכר ספק אם אני חייב
לה ועלה בדעתי לומר דבסי' פ' מייירי בפורע לו דמי הלואה כיון.

דכבר חייב לו דמי הלואתו וקא להפקיע חובו בהני זויי ואשכחו גריעי ורעי ואיהו לא
הנה ליה בגנייהו אמרינן שפיר דאפתי גודא רבה שדי עלוניה והו"ל פריא בחיובא וס'
בפירעון אבל בנדון של אלק'מיאס שלא היה שום חוב קדום אלא שפרע לו דמי
התפצים שקנה ויפרדו איש מעל אחיו וכל אחד לדרך פנה והנה בעתה בא הקונה לחייבו
מחמת המום שמצא במקחו בהא ודאי חשבינן ליה כאומר אני יודע אם אני חייב לה.

שו"ר לה' מגן גבורים ו"ל בתשו' סי' ד"ן שנגרש מזה ע"ע ולענין הלכה עין רואה לה'
מוהר"י אדרבי ו"ל סי' צ"ג ולמהרשד"ם סימן קמ"ז ולה' מגן גבורים ו"ל שם תלתא
סרכין בהספמה עלו הם אמרו דהמוכר פטיר ועטיר אע"פ שיש קצת שנינוי דיעות במקר
לגוי ע"ש ובכנ"ה ו"ל סי' רל"ב בהגהב"י אות ל"ח ע"ש קושטא קאי דקי"ל אין נשבעין
על טענת הגוי אע"פ שטוען פריא פיהם דבר שוא וישאל הפא מחמת הגוי כגוי הוא
לגריעותא נמצאת אומר דאם הישראל טוען שמא מחמת הגוי שטענת ודאי שלו חשיבא
ס' ועי"ל סימן מה שרמזתי בדין מטבע וכעת נראה בעליל ס' מנחת יהודה חדש ממש
וראיתי בסי' ע"ד שעמד בזה ע"ע: (קעב) מקומות ב"הב.

אע"ג דמקומו' בית הפנסת דין קרקע אית להו דליבעו חזקת ג' שנים כמ"ש בסי' ק"ם
בהגהת ש"ע הא מיהא לענין תסגי ליה בשיבה עיין כנ"ה ו"ל סי' קצ"ב בהגהב"י אות י"ד:
(קעג) מקומות ב"הב. מה שנהגו שהבן הגדול יורש מקו' אביו מנהגם מנהג כנ"ה ו"ל סי'
ר"א בהגהב"י אות כ"א בשם תשובת הרשב"א ו"ל בכ"י ע"ש: (קעד) מקומות ב"הב.

ראובן היה לו מקום בב"הכ נחלת אבותיו ורוצה לישב בו כאדם המחזיק בשלו ולוי
הישוב אצלו מערער שלא ישב אצלו באותו מקום מפני שהוא גדול יותר ממנו ואין ראוי
לו לישב למעלה ממנו אין בדברי לוי המערער פלוג דבמקום שיש חסרון פיס אין חיוב
בכבוד הגון וילך ראובן ויחזיק בנחלת אבותיו ויקנים על עצמו תחת אבותיה יהיו בניה
הרב כנ"ה ו"ל סי' קע"א בהגהב"י אות ד' ע"ש ויותר מבואר בתשו' הרא"ש ו"ל פלל
ה' סימן ג' ע"ש ונ"ל דבמקום הקבוע לממונים על הקהל אף אם החזיקו אבותיו לעולם
במינוי ובישיבת המקום ההוא אי איהו לאו בר הכי בנד יושב חוץ למקומו ופשוט ועיין
בתשו' ח"ב שבשני סי' תרפ"ה מ"ש בזה: (קעה) מקום.

אין מקום נקרא אלא פשיש בו ד' אמות אבל פחות מכן אין שם מקום נק' עליו ונ"מ
לדינא למוכר ונותן מקום לתבירו בתוף קרקע שלו סתם דלא בציר מהאי שיעורא
הרשב"א ו"ל בחידושו ל'שבת פר"ק דף ד' בד"ה וקא בעי עקירה וכו' ע"ש וע"ע

בפירש"י ו"ל בסוטה דף מ"ד ע"א בד"ה והוא וכו' ומכרח מן הענין ועיין בתשו' מוהרי"ט ו"ל סי' פ"ז: (קעו) מקום.

נשאלתי לחוות דעתי על אודות שבכפר נאכל יש להם ב"הכ ומצד א' בנוי ומשנכיל היכל ה' וס"ת מונחים בו והנה בעתה עמדו מנהיגי הק"ק וקנו אוצר א' פדי. לעשותו טבילה פרי שתהא במקום מוצנע כמשפט בנות זרע ברוכי ה' וא"א להתקיים אלא בעקירת ההיכל להיות מקומו מעבר לאוצר שרוצים לעשות בו מקנה ישאל אי שרי להו מרייהו למעבד כ"הג או לא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הלא ידעת שאף למקילין קצת בקדושת ב"הכ שבככל דאיפא למ"ד אפילו בישובן ואיפא למ"ד דבבתים שלנו שהם קרקע הגוים ואין בהם לישראל אלא חזקה בעלמא וגם שאינם בנויים ברשות המלך ואיפא למיחש בהו לבטולייהו ח"ו ותו דאיפא למ"ד דוקא פשנו אותם מתחלה לשם ב"הכ אבל אם בנו בית ואח"כ הסכימו להתפלל בו קדושתו קילא כמ"ש כ"ז באר היטב בב"י סי' קנ"א וקנ"ב וקנ"ג וקנ"ד ועיין בנושאי פליו רבנו בתראי נו"ן מ"מ בקדושת היכל ליפא מאן דפליג תדע דאע"ג דקי"ל גגין ועליות לא נתקדשו ה"מ של ב"הכ אבל שע"ג ההיכל קדושים הם קדושה רבה כמ"ש שם ובנ"ד קרקע של ישראל ובנאוהו מתחלה לשם ב"הכ אלא שהיא ב"הכ שבככל ובאנו למהלוקת אי דוקא בחרבנה וגם כי בעו"הר יד או"הע תקיפא ובידום לבטלה און ששמעה לולי ה' שהיה לנו איה שיהיה בהיכל ליפא מאן דפליג אלא דלה"ט שיכולין או"הע לבטלה ח"ו איפא למימר אפילו היכל נמי אלא שאין נראה פן מדברי גדולי האחרונים נו"ן: (קעז) משכונה.

פרטי משכונה באתרא דמסלקי ואפותיקי סתם ומפנרש לענין הרבית עיין בשו"ת הרשב"א ו"ל הנדפס מחדש סי' מ"ג ועיין בש"ע סי' ס"ז ס"ג דכל שאינו יכול לסלקו אפילו יום א' מקרי אתרא דלא מסלקי: (קעה) משכונה היא דקי"ל דהמצרן אינו מוציא מיד הממשכן דוק' פשממשכן ודר בה אבל אי לא נחית לארעא אלא לאכילת הפירות מוציא מידו הרב מוהר"י עיינאש ו"ל במנהגים בדין המצונות ס"ד ע"ש וה"ה שנתף אבל אם קדם הממשכן וקנה אין בן המצר מוציא מידו ע"ש ס"ו: (קעט) משכונה הממשכן בבית אצל חברו ונראה בה מפולת ולא תיקן בע"ה ה"ז יורד ובונה וגובה עם מעותיו כנ"הג סי' שע"ו בהג"ה ט' אות ט': (קפ) משכונה.

בענין מה שעושין שלישי במשכונה דבעל הקרקע ממשכנה ודר בה והממשכן שוכרה לאחר והוא הנקרא שלישי וחוזר בעל הקרקע ושוכרה ממנו ועיין להרב מוהר"י עיינאש ו"ל במנהגי המשכונות ס"ב מ"ש בהיתר זה משם רבו ו"ל שלא מצא מקום למנהגינו פה אנחנו עושים וה' יכפר בעד ולפעמים מת השלישי אם הממשכן זוכה בשכי' הקרקע או לא זה היה מעשה לפני מי שגדול הרב תנא דידן ומורי גם הוא ה' חק נתן הי"ו וכך עלתה הסכמה שאם מת השלישי אין לבעל המשכונה שום זכות לגבות שכירות הקרקע לא מירשני השלישי ולא מהלנה כלל מיום שמת השלישי אלא דוקא אם יש עוד פירות באותה הקרקע חוץ מהבית אשר דר בה הלנה לאחר שיטול בעל גוף הקרקע שכירותו מבית הלנה תחלה ואם לא הספיק בית הלנה לשכירות בעל גוף הקרקע אזי יטול משאר קרקע של לנה והמעדיף יזכה בו בעל המשכונה ואם מת הלנה ג"כ אין לו על ירשיו כלום עד יום שמת ומעתה ומעכשו הסכמנו בהסכמה גמו' בכח ב"ד יפה שלא יוכל ולא

יורשה בעל המשכונ' לקבל פירות שכירות הקרקע הממושפן בידו אלא מיד שלישי דוקא או מיד השוכרים בתי החצרים הממושפנים בידו: (קפא) משכונה.

בשטר משכונות דנין דאפי' מת לנה בחיי מלנה ואם"כ מת מלנה גובין היורשי מהיורשי כמ"ש בסי' ק"ח ואני מסופק דבכל דוכתא שמזכיר מרן דין משכונה לגבות מיירי בדר וקוזיק בה ואוכל פירותיה משמע דבעינן דר בה ובא מעשה לפני רבי אבא ז"ל באחד שלא אכל פירות המשכונה כמה שנים ולא הגביהו גם אני נסתפקתי בא' שממשפן חצרו לאחר ואם"כ הוציאו הגוי בעל הקרקע והשפירה לערל ושהתה בידו זמן רב שלא אכל פירותיה ומת הלנה וכו' ופשרתי ביניהם ואחז"ר ראיתי למהר"י עייאש ז"ל בח"ה סימן מ"ב שכתב כל זמן שלא דר בה לא מהני ע"ש ועיין בתשו' רשב"ש ז"ל סי' ת' ע"ש: (קפב) משכונה.

הא דקי"ל דב"ח גובה מהבינונית משום נעילת דלת בפני לוויין כמ"ש בר"ס ק"ב ע"ש נלע"ד במלנה גרידתא דלית ליה הנאה במלנה זו עקרוה לדינא דאוריית' דב"ח גובה מזבורית ושהיה אצל בינונות אבל מי שמשפן שדה חבירו אצלו ואוכל פירותיה ואית בה זבורית מוקמינן לה אד"ת פיון דהקא ליפא למיחש לנעילת דלת דהא קא מתהני בהלנאה זו: אמנם מדברי ריא"ז ז"ל הובא בכנ"הג שם בהג"ה ט' אות א' דפסק דהנזמן לחבירו למחצית שטר דפסק דפלגא מלנה ופלגא פקדון גובה מן הבינונית ע"ש לא משמע כן ועדיין צריכין אצלי תלמוד ועוד ממ"ש הריטב"א ופסקו מרן בסימן ק"א דבמוכר סחורה שצריך ליתן מעות בעין ע"ש וכלפי לייא מסתברא דמסתמא מתהני במכירה נהי דטעמא דכיון דמסתמא אדעתא דהכי מכר והו"ל כמתנה וכל תנאי שבממון קיים ואח"ז רב נדפס ספר האורה וראיתי לו בסי' ק"א שהאריף ע"ש: (קפג) משכונה ראובן משפן ביתו לשמעון בניסן ואחר כך מכרה לו בתשרי וקרע שטר המשכונה ובא לוי לטרון הקרקע משמעון שהוא הלנה לראובן בתמוז וזמן זה קדם לזמן המכירה ומאחר זמן המשכונה אלא שפבר נקרע בשעת המכ' ונמחל שעבודו ואין פאן לפנינו אלא שטר המכר שזמנו בתשרי והחוב שזמנו בתמוז מוקדם ושמעון משיב פי פבר בניסן היתה משועבדת בידי מחמת המשכונה הדין עם שמעון ולא טרין לוי מוהר"ם מטראני ז"ל ח"א סי' קי"א ועיין ח"ב סימן קצ"ו כנ"הג סימן ק"ד בהג"ה ט' אות ח' וזכרני שפעמים שלש בא מעשה כזה לפני מי שגדול בדורינו ומורי גם הוא הרבסק נתן הי"ו וזן את הדין לתת את הקדימה לב"ח פיון שנקרע שטר המשכונה ועדין לא שאלתי את פי קדוש ועיין שו"ת הרשב"ץ ז"ל ח"ג סי' ר"ה: (קפד) משכונה.

ראובן משפן חצרו לשמעון בעד סף ת"ק גרושויש ושמעון מכר ללוי סף ש' גרו' בכתי' ומסירה פדחוי ונשאר סף ר' לשמעון והויל הקרקע ולא היה שיעור המספיק לשניהם נסתפקתי כיצד שמין מי אמרי' דהלוקח זוכה בחלקו במושלם פיון דשמעון זיכה לו החצר בעד הש' גרושויש או"ד חולקין לפי הממון או"ד שמעון נוטל חלק בראש שיעור הראוי לו דמוקדם הוא.

אם"כ מצאתי לה' מוהר"י עייאש ז"ל בח"א סימן ס"ד שפעמד בזה וזיכהו ללוקח בין לענין גביית הקרן בין לענין אכילת הפירות פיון שמכר כל השעבוד בעד אותו סף שקבל וכתב שיש מי שחולק עליו וסובר דיד שניהם שנה ע"ש: (קפה) משכונה.

מי שמשפון קרקע אצל חבירו וכתב לו שאם לא יפרענו לזמן שקצבו הרשות בידו למכרו למי שירצה וע"י ב"ד שיברור אם עבר ומכר ע"י ג' ב"א דאית בהו חד דגמיר וסביר ב"ד מקרי ואם קדם ומיחה בו שלא למכור אע"פ שעבר ומכר המכר בטל דלא הוי אלא שליח ויכול לבטל שליחותו הרשב"א ח"ג הגדפס מחדש סי' נ"ג ועיין בח"א סי' א' י' וקביאה הרב"י ז"ל בסי' ע"ב מחו' י"ו ע"ש ועיין בכנ"הג לשם בהגהב"י אות ע"ט ועיין בשו"ת מהר"ם מטראני ז"ל ח"ג סי' קס"ח ועיין הכנ"הג סי' ק"ץ אות ע' וצ"ע מדברי ה' התרו' שהביא הרב"י ז"ל לשם בסי' ע"ב לפום מאי דשמיע ליה למורי הרב הגדול חק נתן נר"ו פאשר הובאה בתשו' שאלה לכן מלה נר"ו בסוף ספרו ע"ש דס"ל דשליחות מכירת קרקע לא מצי הדר ביה דהו"ל פאילו זיפה לו הקרקע ע"ש ויש לחלק היכא דמעיקרא שנייה שליח למכירה דמירי בה בע"הת לנדון הרשב"א דמעיקרא לא נחית לה אלא למשפונה ודוק היטב ועיין בשו"ת המבי"ט ח"ב סי' פ"ו: (קפו) משפונה.

ראובן הוצרך למעות ואין לו קרקע ליטול עליה משפונה הלה אצל שמעון והלהו שדהו למשפנו אצל לוי ונמלה בו לוי המלנה וצויתי לסופר שיקנה שמעון הקרקע בק"ס ללוי ולשעבדו בעד הסף הנז' בתורת משפונה ואכל הלה וחדי ויבאר זה בשטרא דמשפנתא ולאחז"ר מצאתי להרב מהרי"ע ז"ל במנהגים בדיני המשפונות ס"א שכתב כזה ע"ש: (קפז) משפונה.

ראובן משפון חצרו לדודו למשפ עשר שנים ואחר עבור עשרים שנה נפטר המלנה ונשארה ביד בניו והיו משתמשין בה ובונים וסותרים פאשר יעשה האדם בשלו וגם אביהם כף הנה משתמש ולזמן איצטריכו להו זוזי והלכו אצל סופר וא"ל שימשפון להם הקרקע שיש להם וכשהביאו לו השטרות אף הוא ראה שאין לאביהם על הקרקע אלא משפונה ועשה שטר משפונה בכתיבה ומסירה ועדין השטר ביד הקונה ואחז"ר קרוב לשלש שנים עמדו יורשי המלנה הא' וטענו שהיא מוחלטת ביד אביהם ושכף אמר להם אביהם והעד על זה מה שפורעים מפיסם דמי הוצאות הבניינים יורה המורה הדין עם מי ויבא שכמ"ה: תשובה מודעת זאת פלוגתא דרבנן בירוד לשדה בתורת משפונה וטען שאח"ך לקחה ממנו אי מהימן או לא ופרן בש"ע סי' ק"ן ס"ב הביא לב' הדעות ומסורת בדינו לפסוק פדועה בתריית' וכבר הארכתי בענין זה בדין מודעא שעבר האונס בסי' בס"ד ע"ש וא"כ קמה לה החצר לזכות יורשי המלנה הא' והשיב על זה רחימו דנפשין הר"ד טייב הי"ו דלמנהגינו שפותבין בשטרי.

משפנתא ואם נתרצו להמשיך הזמן הרשות בידם א"כ הו"ל בתוך זמן ימי המשפונה ולא עלתה לו חזקה כמ"ש שם בס"א ע"ש ונומיתי לו דהאי מלתא איתשיל בה הרשב"א ז"ל בחדשות סי' כ"ט ע"ש ולא השיב על זה פלום ומשטחיות דברי השואל נראה דהכי פשיטא ליה וכיון דהרשב"א ז"ל לא חלק עליו בזה נראה דאודויי אודי ליה איברא דהתם מירי דתלי הדבר ביד המלנה להמשיך או לחייבו ללנה לפדות אמנם הלנה אין בידו לפדות אמטו להכי שפיר קרי ליה תוף זמנו ולא מצי למימר פרעתי כיון דלאו בדידיה תליא מלתא למפרעה אכל שטרי דידן דכתבינו דהרשות ביד שניהם להמשיך שפיר מקרי לאחר זמנו.

ומצוי למימר פרעתי ובר שבועה והדרא בעיית השואל לדנקמה: (קפח) משפון. המלנה את חבירו על המשפון ואמ"ל הלנה פרעתי והחזר לי משפוני והמלנה אומר איני יודע פתב הרשב"א ז"ל בסימן תתקע"ו דצריה להחזיר לו משפוניו ע"ש והביאו מרן בב"י סי' ע"ב מחו' כ"א ע"ש ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל ח"ב שפשיני סי' תש"ד מ"ש בזה והכנה"ג סימן ע"ו בהג"ה הט אות א' ע"ש: (קפט) משפון.

אין ממשפנין את הגרושה כשם שאין ממשפנין את האלמנה סמ"ע סימן צ"ז סקכ"ב וכן העתיק כנה"ג בהג"ה הט אות י"א אבל בתולה ממשפנין והט"ז פליג בהא דבכל פנויה אין ממשפנין וקרא דנקט אלמנה לאו דוקא אלא דאורחא דמלתא נקט ע"ש והש"ך ז"ל ס"ל דאפילו בגרושה ממשפנין ע"ש וצ"ע לדינא הן היום נראה בעליל ספר האורו"ת והספיק דדוקא אלמנה ותו ע"ש: (קצ) משפון.

ראובן נושה בשמעון מנה וכשתבעו אמ"ל יש לו משפון אצלה ששנה ו' וראובן אומר להד"מ הטור סי' ע"ב סי"ט והעתיקו מרן בש"ע סכ"ב שישבע הלנה וישלם השאר ולענין שבועה אי מדאורייתא או מדרבנן דעת הרב הפרישה שם דהוי שבועה דאורייתא פנין שהוא כופר בעיקר המשפון ודעת הרב ב"ח ז"ל שהיא שבועת היסת וזו הלכה העלה הש"ך ז"ל שם סקכ"ח ע"ש והנה בעתה נראה בארץ שו"ת הרי"ף ז"ל סימן צ"א ושו"ת הרמב"ם ז"ל סי' קצ"ו ובדברי קדשם פתוב לאמר שהיא שבועת התורה ועיין מ"ש המגיה לשם: (קצא) משפון.

ראובן משפן אצל שמעון חפץ והניחו בארז עם חפציו בלתי סגור הארז ונאבד החפץ שהוא עם שאר חפציו חייב ואבדו מעותיו הרדב"ז בחדשות סי' רמ"ה אבל אם נאנס ע"י בלשתי שוננסה לעיר פטור הרשב"ש סי' שנ"ט מוהר"י באסאן סי' צ"ה: (קצב) משפון. ראובן.

חייב לשמעון מנה ומסר לו כת"י שחייב לו גוי א' ואמ"ל שתגבה מן הגוי מנה שיש לה בדי ואם לא פרע לה הגוי החזר לי הכת"י ועלי לשלם לה ונאבד הכת"י מיד שמעון פנין שלא קבלו בחובו פטור וגובה חובו מראובן הרב מוהרי"ט ז"ל סימן קמ"ב ע"ש מלתא בטעמא: (קצג) משפון.

בעל שמשפן נכסי צ"ב של אשתו וטוענת שלא מדעתה עיין ש"ע א"ה ע סימן צ' ואם מודה הבעל עיין להרב מוהר"י עיינאש ז"ל בספר בית יהודה ח"א הא"ה ע ס"ז: (קצד) משפונה. ראובן משפן ביתו לשמעון לזמן מוגבל ובתוך הזמן לאיזה סיבה יצא מהבית והשפירה לאחרים וראובן מוחה בידו משום שסיעתו מרובה משל שמעון ועוד שאינו רוצה בשינוי.

בני אדם וכמה מיני. תואנות הנה אמת .

נכון הדבר מ"ש מרן בש"ע סי' שט"ו: (קצה) משפונה. שטר משפונה שפתוב לזמן שנה ושנים יעבור הזמן ולא יפרע שיהיה ברשות בעל המשפונה ובדי באי פחו למשוך המשפונה הנז' כל זמן שירצו שנה אחר שנה או לכופו לפדותה ונפטר בעל המשפונה וטוען ראובן אין אדם מוריש שבועה לבניו ויורשי שמעון משיבין שמת אביהם תוך

הזמן לפי שנמשכה עד עתה המשכונה כי בידי שמעון היה למשוך אותו וכ"ז ההמשכה תוף זמן הוא הרשב"א ז"ל ח"ג סי' כ"ט: (קצו) משכונה.

ראובן משפן חזקת ב' בתים אצל שמעון בעד סף ש"ת גרושוש לזמן ד' שנים ושם לא יפרע לו בתשלום הזמן המוגבל שתהיה החזקה מכורה מעכשו וא"צ קנן אחר ועבר הזמן ורוצה ראובן להחזיק בבתים ההם ושם צונח פי הבתים שנים כפליים מסוף המשכונה ראיתי להרא"ש ז"ל בסוף פלל ק"ח הביאו הטור ז"ל סי' ע"ג סכ"ו ועיין כנ"הג שם בהג"ה אות ל"ב והסמ"ע שם סקמ"ד והש"ף ז"ל שם סקמ"ט וה' תורת חסד ז"ל סי' רכ"ה וה' עדות ביצקב סי' קכ"ה והרב מ"ל ח"מ סימן ל"ד דף רל"ו ע"ד: (קצו) משכונה.

מי שנושה בחבירו סף מה ונתפטר עמו למשפן לו קרקע בתורת משכונה בנכיתא על זמן וקבל קנן ע"ז הממשפן מדעת המלוה דפשיטא דמהני כמ"ש בש"ע ח"מ ס"ז ע"ש. חזר בו המלוה ופסקתי להם שאינו יכול לחזור ושכבר נקנה לו הקרקע לזמן ימי משוף המשכונה ויש מהחברים ה"י שגמגמו בזה ומן השמים הורוני תשו' הפייר הגדול מוהר"י אבן מיגאס ז"ל סימן קכ"ד פסיק ותני פדכתי בעניו' ת"ל: (קצח) משכונה.

שאלה ראובן נושה בשמעון סף מה בתורת משכונה על חלקי החצרות שיש לו וראובן נסע משם וקבע דירתו במקום אחר ושלח מן רשה לגבות חובו משמעון קרנא ופירי מהשוכר החלקים ההם ועמדו לפני ב' מהב"ד של שם בנעד שד"ר נר"ו אשר נמצא שם בעת ההיא ונתפשו עז"ה שהחליט שמעון לראובן חלקי הקרקעות ההם בעד סכי המשכונה קרנא ופירי ותנאי היה הדבר שאם במלאות לו שנה עד ר"ח תמוז יפרע לו סוף המשכונה יחזיר לו הקרקעות ההם וימחול ראובן על סכי השכירות ושישלישו שטרי הקרקעות בידי שלישי פה מתא יע"א עד ר"ח תמוז פמנדובר כל זה היה בתמוז דאשתקד ושמעון קיים מצות שלום ע"י א' מהב"ד נר"ו ובהגיע תר תמוז דהאי שתא עמד ראובן ותבע מהשליש למסור לו ספר המקנה שהוא והוציא שטר השליחות המובא לו ונתימי עליה הנה ב' ב"ד גופייהו גם את הג' וחד שד"ר אחרנא שם היה ושם נמצא בימים ההם ושם כתוב לאמר עד ר"ח תמוז כשיהיו השכירות מצויות עכ"ל וכינן דמהלכות מלכים ומלחמותיהם אין עובר ואין שב א"כ אפתי לא מטא זמניה ועוד בה נהי דברי שא כתוב בר"ח תמוז שפיל לסיפיה דשטרא וכה דבר בחדש תמוז סתמא וקי"ל דבכ"הג תפוס לשון אחרון א"כ עד ר"ח אב הוא דאית ליה לראובן למתבע הנה שטרי עמד השואל ושאל יורה המורה לצדקה להיכן נוטה שורת הדין ויבא שכמ"ה: זאת אשיב על אחרון ראשון נהי דחדש סתם משמע מתחלת החדש ועד סופו אמטו להכי אם קבע אהד לחבירו לפורעו בחדש פ' דאין המלנה יכול לכופו אלא עד סוף החדש דהמע"ה ואיכא לפרושי דאכל החדש קאי אבל היכא דכתיב ביה בשטר בר"ח דבפ"י איתמר דביום ר"ח זמניה הוא אע"ג דלקמיה כתיב בחדש סתמא אמרינן בכ"הג ילמד סתום מן המפורש כינן דהני לישני לא סתרי אהדדי ובנגל אפטר לקימן וכבר כתב מרן ז"ל בב"י סי' מ"ב בשם הגה"מיי והספ"מ לזה דעת הטור ז"ל ופסקו בש"ע שם ס"ד כל היכא דלא סתרי אהדדי מקימן ע"ש ובנ"ד האי לישנא לא דחיק ולא רחיק דלעולם מלת חדש ממשמשת והולכת מר"ח ועד סוף החדש ואע"פ שהרב מוהריב"ל ז"ל בס"א סי' כ"ח צדד לומר

דהיכא דהגוי לישנא יתירא אמרי' לטפויי וחקורה הוי ע"ש ודכנותה בנ"ד שאתר שכ' בר"ח תמוז חזר וכתב ואם בזמן הנז' הוא שולח הסכום הנז' דהיינו בח' תמוז תו למה ליה למכתב דהיינו בחדש תמוז והוא סותר הקודם אלא עכ"ל דאדורי קא מהדר ביה ונראה דלא דמי דשאני נדון הרב ז"ל דאם נפרש ולא יהיו עדים נאמנים דר"ל דאין הגט קנים אלא אם לא יהיו עדים נאמנים שפא בתוך אותו זמן אינו סותר מה שהאמין לאשתו דנאמנות דאשתו לכשאין עדים שפא אבל נ"ד תיבת ר"ח מורה על עצומו של חדש ואי אמרת לטפויי אתא לכל החדש הוי סותר למלת ר"ח אלא ודאי דאינו סותר כלל וילמוד סתום מן המפורש ועוד דהרב ז"ל בדרך אפשרות קאמר לה וכ"ש בנ"ד דבמעשה ב"ד שבשטר השלישות כתוב לאמר שנתפטר עם המורשה שאם בר"ח תמוז אינו שולח לו המעות של סכי המשכונה יחלטו לו חלקים ההם וכו' מפורש יוצא דבר ר"ח קאי דוקא והוא קביעות הזמן ואע"פ כן התמצנו הדבר עד יום ר"ח אב ואיש על מקומו יבא בשלום: עתה אקום לעמוד על המבחן דמ"ש בשטר השלישות ויהיו השירות מצויות מה שלא נזכר תנאי זה בעיקר שטר הפטר ואומר עם קני דלישנא דשטרא המביא תניין מרישיה לסיפיה מדריס תחלה דבר דברים פהנייתו דבר הפטר ונתו שאם לא ישלח לו המעות בר"ח תמוז אזי מעכשו מכורים מכירה גמורה וכו' עכ"ל והענין בפטרות דמ"ש בשטר הפטר ואח"כ חזרו לאחוריהם וכתבו וז"ל והנה בעתה גיעו ליד הפטר השני שטרות ויהיו מופקדים תחת יד מעכ"ת עד הזמן הנז' דאם גדל פרע הרמ"ך הסף הנז' ליד פטר אז ישלח לו פטר השטר עם אד"הר ובאם לא גדל פרע בזמן הנז' והיו השירות מצויות וכו' עכ"ל.

לנו יש לדעת דהב' מהב"ד והך שד"ר דחתימי בשטר הפטר לא גלו רז זה ואיך נסוגו אחר לכתוב בשטר השלישות לחדש דבר מעתה גם על הדיין הג' ואיך שד"ר תגדל מדורו התימה במה נתברר להם הענין דהכי הנה לחתום עלויה .

וראשית מאמר לאו פסיפיה והנה באם באו העדים החתומים בשטר ואמרו תנאי הנה ולא נכתב וכת"י יוצא ממקום אחר פליגי בה רב רבבא כמ"ש הטור בח"מ סי' כ"ט וסימן מ"ו ובסימן פ"ב סי"ב ובדברי מרן בש"ע הגדילו התעורבות והסמ"ע בסי' מ"ו סקק"ד ובסי' פ"ב סקמ"ז יצא לחלק בין מלתא דעקרא לשטרא למלתא דלא עקרא לשטרא ותנאי לא עקר לשטרא אמטול הכי נאמנים אפי' כשכתב ידם יוצא ממקום אחר ע"ש קושטא קאי פכה דיות נשתפכו בהאי וכבר העמדתי ציונים במערכת אות תי"ו בדיני תנאי ע"ש הא מיהא לנ"ד לא נפקא מינה מידי חדא דלא פרושי קא מפרשי למלתייהו אלא במוסיפין על עדותן ופתחו בפד וסיימו בחבית ולא דייקי בלישנייהו ותו דשר"ר ואיך דיינא דלא חתימי בעיקר שטר הפטר שנכתב בתמוז דאשתקד והני רבנן דחתימי בשטר השלישות בי"ג טבת דהאי שתא קיימי כולה מקשה ומה גם דבאגרת שנשלחה למלנה כתוב פלשון שטר של הפטר ממש הרי פאן הודאת בע"ד .

ותו לא מידי: וכ"ת דל מהכא הך שטרא דכתיב בגויה והיו השירות מצויות וכמי שלא נכתב דמי מ"מ הא קא חזינו דאתיליד אונסא חדלו אנהות מפני חמת המציק ומאי אית ליה למעבד ודכנותה אשפחן במתפיס וכוותיה שנתבאר בסי' כ"א ובפורע מקצת חובו ומשליש שטרו שאם לא פרעו בזמן פ' יחזיר לו שטרו ויגבה כל חובו שנתב' ג"כ בסי'

נ"ה וסי' ר"ז סט"ו דאם ארעו אונס שעפכו נהר וכו' בטל הקנן דאנוס הוא ע"ש ובנ"ד
פינן דאיכא אונסא דאורחא אין השליש רשאי להחזיר השטרות של המכירה הא נדאי
לאו מלתא היא חדא דאונסא פהאי כ"ע ידעי דאונסא שכיח הוא דמזמן הפשר וקודם לו
פבר היו קול פחדים קול מלקמה מלכים מתדיינים והארחות עקלקלות והו"ל לאתנויי
וכל פמה דלא אתני איהו דאפסיד אנפשיה וסבר וקביל ואת"ל דהוי אונסא דשכיח ולא
שכיח הא קי"ל דבכ"הג איבעי ליה לאתנויי וכדאמר' בפרק מי שאחזו דף ע"ג ועיין
להר"ן בפ"ה הלכות שם ועיין בהש"ף ז"ל י"ד סי' רל"ב סקי"ב ובח"מ ריש סי' נ"ה
ומה שהאריך בענין זה גאון האחרון בס' תיים שאל ח"א סי' י"א.

ואחר כתבי מצאתי להרב ראש יוסף ז"ל ח"מ סי' כ"א שכתב בפירושו ודוקא באונסא
דלא שכיח ע"ש ובר מן דין נראה דבנ"ד כ"ע מודו דאונסא דאתיליד מזלא דהרמ"ך
איהו דקא גרים דהרמ"מ פבר זכה במקחו בחלקי הקרקעו' ההם מחדש תמוז דאשתקד
מיד ולא לתר כמש"וח במעשה ב"ד של הפשר וחזר ונשנה במעשה ב"ד של השלישות
באר היטב אלא שאם שלח הרמ"ך סף החוב במשלם שפא היה הדרא ארעא למאריה
והשתא דאיתנס הרמ"ך הנז' מקלקול הדרכים ותמ'נע היתה לשלוח סף החוב הנז' פסידא
דידיה הוא ולא פש לגביה ולא מידי בהקנאת הקרקעות ההם פן נלע"ד: (קצט) משפונה.

המוכר או הנותן דבר שב"ל ושעבד לו קרקע לאחריית וכתב לו לה וזכה בקרקע וכו'
קנה פן מתבאר מדברי הסמ"ע סי' ס' סקי"ט דאין לחלק בין משכון דמקרקעי למשכון
דמטלטלי דהא עמ"ש מור"ם בי"ד סימן עק"ב בשם בעל העיטור ז"ל דחוב הקדום אסור
לעשותו משפונה פתב הט"ז לשם דאם א"ל לה והחזק קנה ומסתייע ממ"ש מרן בא"הע
סי' כ"ח בענין הקידושין וכן בשאר קנייני המטלטלים עיין סי' ק"ץ : ואתה דע לה דלא
קי"ל פדעת בעל העיטור ומור"ם ז"ל אלא פמו שכ' מרן ז"ל בח"מ סימן ס' ס"ו והם
דברי בע"הת והביאו הב"י שם ובסי' ע"ב וכבר הארכתי בדרשותי לבאר דעתם ז"ל
ועיין סי' ר"ד ותלוי בגנוסחת הגמרא דקידושין בס"ד: (ר) משכון מי שהלוה לחבירו על
המשכון ובהגיע תור הפרעון אמ"ל לה ומכור אותו חפץ הממשון פידה ומכר.

ואח"כ הזמין לו מעותיו ורוצה ליטול החפץ בטענה שלא אמר לו מכור אלא לדחותו
מעליו לא אמר פלום וזוכה הלוקח במקחו עיין בטוש"ע סי' ס"ג סי"ז ובשו"ת קול אליהו
סי' י"ג מחלק ח"ה מה שפלפל בחקמה: (רא) משפונה.

ראובן פן יעקב מצא בין שטרות אביו שטר העתק מהעתק שטר משפו' על חזקת קרקע
של שמעון ושמעון הנז' מכר אותו קרקע ללוי ואחרי מות המוכר עמד יעקב הנז' לקבול
בב"ד נגד לוי הקונה וקבעו לו זמן ומת ג"כ הקונה ואח"כ מת יעקב יורה המורה היכי
לדיינו דיני להאי דינא וגם פי יורשי הקונה הם קטנים הנה שפרו אתו: תשובה ת"ש
הא דגרסינן בפרק אעפ"י ייחד לה : ארעא גבני' בלא שבועה וכ' עלה הרא"ש ז"ל בשם
הראב"ד ז"ל ושכ"כ ה"ר יונה ז"ל שלא אמרו פטור שבועה פידה וכו' אלא בכתובה
לפי שאינו עשוי להתפיסה צררי אחרני על הסמך הנה אבל בב"ח חוששין לפירעון
עכ"ל ודברי הראב"ד הללו נקבצו באו בס' בע"הת שי"ד ח"ג וז"ל והיכא דמשפן אינש
לחבריה משפונה על קרקע ומת לנה פחיי מלנה והיא משפונה מוחזקת פיד המלנה ואכל
פירותיה פנכיתא כ' הראב"ד בב"י ז"ל דאיכא מ"ד דגבי בלא שבועה וכו' אבל אם לא

דָּר וְהַחֲזִיק בָּהּ בְּחַיֵּי הַמְּלֵנָה וְכוּ' אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחֲזִיק בָּהּ אַחַר מֵיתַת הַלְּנָה אִם מֵת לְנָה בְּחַיֵּי מְלֵנָה אֲלָא בְּשִׁבּוּעָה וְכוּ' וְלֹא דְמִי לִיְיַחֵד לָהּ אַרְעָא דְגַבְיָא בְּלֹא שְׁבֻעָה דְכַתְּבָה שְׁנֵי אֲלָא גִיתָנָה לְגַבּוֹת מַחֲיִים אֲבָל ב"ח לֹא גָבִי אֲלָא בְּשִׁבּוּעָה אִם לֹא יָרַד וְהַחֲזִיק בָּהּ אַע"פ שְׁיִיחָדָה לְמִשְׁפּוּנָה עַכ"ל גַּם בַּש"נ א"ח ח"ד ס"ו ו' פְּתַב וְז"ל נִשְׁאַר לְנוּ עֲדִינָן לְבָרַר שְׁטַר מִשְׁפּוּנָה שֶׁל קָרְקַע אִם קוּנָה אוֹתוֹ בְּכַתִּיבָה וְכוּ' וּבְזֶה הוֹרוּ הַמּוֹרִים וְכוּ' פִּינּוּן שְׁיָרַד וְהַחֲזִיק בְּקָרְקַע וְכוּ' וְדוּקָא מְוַחֲזָקַת אֲבָל אֵינָה מְוַחֲזָקַת הָרִי הִיא פְּמֵלְנָה בְּלֹא מִשְׁפּוּנָה וְכוּ' עַכ"ל כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נֹחִים דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל בְּתִשׁוּ' תְּרַתִּי דְסִתְרָן דְּבָסִי אֶלְפִי ק"ם פְּתַב בְּפִשִׁי עַל שְׁטַר מִשְׁפּוּנָה דְכִינּוּן דְּמַת לְנָה בְּחַיֵּי מְלֵנָה אֵינָם גּוֹבִים בְּשְׁטַר מִשְׁפּוּנָה זֹו דְּאִין אָדָם מִש"ל ע"ש וְאֵילוּ בַסִּי תַתְקַל"ט נִשְׁאַל בְּרֵאוּבֵן שְׁהִיָּה מַחֲזִיק בְּמָקוֹם אֶחָד שֶׁל ב"ה כּו' וְאֵל מֵאֵי בְּעִית בְּהֵאֵי אַרְעָא וְא"ל דְּיָרֵף הִיא הֵא מִיָּהָא מִשְׁפּוּנָה הִיא לְגַבְיָא וְשִׁמְעוֹן מִכְחִישׁ וְכַתְּבַת ע"ז בְּסוּף הַתְּשׁוּ' וְה"ה וְהוּא הַטַּעַם אִם לֹא תִבַע שְׁמַעוֹן אֶת רֵאוּבֵן וְלֹא אַחַר פְּטִירָתוֹ תִּבְעוּ בְּנֵי שְׁמַעוֹן אֶת רֵאוּבֵן וְאַח"כּ מֵת רֵאוּבֵן אַעפ"י שְׁהִיָּה רֵאוּבֵן חַיִּיב לִישָׁבַע לִיּוֹרְשִׁים אֵין אוֹמְרִים אֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבֻעָה לְבָנָיו כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ עַכ"ל דְּשְׁנֵי דְהִיָּה רֵאוּ' מְוַחֲזָק בְּמָקוֹם ב"ה כּו' הֵוּא וְכִינּוּן דְּיָרַד וְהַחֲזִיק בָּהּ כְּמֵאן דְּגַבְיָא דְּמִי וְלֹא בַר שְׁבֻעָה הוּא מִשְׁא"כ בְּהֵף דְּלֹא יָרַד וְהַחֲזִיק בָּהּ.

וְז"ל הָרַב חֲזוּה הַתְּנוּפָה ס"ו פ"א הַמוֹכֵר שְׁטַר מִשְׁפּוּנָה לְחַבְרֵי וְחִזּוּר וּמְחִלוּ אֵינּוּ מְחוּל כִּי כְּמוֹ שְׁגוּף הַקָּרְקַע קְנוּי הוּא לְמֵלְנָה כְּפֵה הוּא קְנוּי לְמִי שְׁמַכְרוּ לוֹ וְהַמִּשְׁפּוּנָה מְוַחֲזָקַת בְּיַד זֶה הַמְּלֵנָה וְאֵין שְׁטַר מִשְׁפּוּנָה כַּשֵּׁט"ח וְכוּ' אֲבָל עֵיקַר הַמִּשְׁכּוּ' בְּיַד זֶה וְהוּא מְוַחֲזָק בָּהּ וְהוּ' לְכַמְשָׁפוֹן וְכוּ' עַכ"ל וְעֵינָן בְּמָרְן בַּש"ע ס"ו ס"ח וְסַמ"ע סַק"ך וְלִשְׁמ"ס"ל ע"ש וְבַסַּמ"ע סִימָן ס"ה סַק"ח וּבְמָרְן ש"ע ס"ו ק"ח ס"ב וְשִׁכְתָב מְוַחֲזָק בָּהּ ש וְכוּ' עַכ"ל וְהוּא ע"ד שְׁכַתְּבַת בְּבַע"ה ת"ז לְמַאֲרֵיָה דְּהֵאֵי דִינָא דְּהִיָּנּוּ בְּיַרְד וְהַחֲזִיק בָּהּ וְאֲכַל פִּירוֹתֵיהּ: וְתַבְּט עֵינֵי לְהַגָּאוֹן הַרְשָׁב"ש ו"ל בְּתִשׁוּ' ס"ו ת"ד שְׁנִשְׁאַל עַל רְזָא דְּנָא וְהַעֲלָה דְּאִם הַמְּלֵנָה הִיָּה אוֹכֵל פִּירוֹת הַמִּשְׁפּוּנָה בְּחַיֵּי וְגַם אַחֲרֵי מוֹתוֹ בְּהֵא קוּרָא אֲנִי מְוַחֲזָק וְכוּ' עַכ"ל מִשְׁמַע לְהַדְּיָא דַס"ל דְּאֲכִילַת פִּירוֹת לְחוּד מְהַנְיָא וְלִשׁוֹן בַּע"ה ת"ז ל' שַׁכ' מוֹכַח דְּבַעֲיָנָן גְּמִי שְׁדָר וְהַחֲזִיק בָּהּ וְאִם סַמַּף הָרַב ו"ל עַל מַה שְׁכַתְּבוּ בְּשְׁטָרֵי מִשְׁכַּנְתָּא יִלְף וְיַחֲזִיק וְיִשְׁפּוֹן וְכוּ' מֵאֵן לִימָא לָן דְּעַקִּימַת שְׁפַתִּים הָוִי מַעֲשֵׂה הָאֶלְפִי לָהּ שְׁלֵמָ'ה אֲשָׁרִי תַבְּחַר וְתַקְרַב וְעַל פִּיָּה יִשַׁק כָּל עַמִּי וְכַח"ג מְחוּט הַמִּשְׁוֹלֵשׁ ס"ו ה' פְּלָפֵל בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"ש ו"ל הַלְזוּ לֹא עַ'ט הָאָסַף וְעֵינָן לְהָרַב בֵּית יְהוּדָה בַּח"מ סִימָן מ"ב שְׁכַתְּבַת לְפִשֶׁר בְּקָרְן: וְיֵמָה שְׁהַעֲיַד א' מַהב"ד יצ"ו שְׁהַמְּשָׁפֵן בָּא לְקַבּוֹל לְפָנָיו עַל דִּין עֶסֶק בִּישׁ וְהוּדָה הַלְנָה שְׁהוּא חַיִּיב לוֹ אֵין בְּעַדוֹת זֹו פַּח לְהוֹצִיא מִהִיתוּמִים חֲדָא דְּצָרִיף לְבָרַר בְּאֵינָה זְמַן הִיָּה הַמַּעֲשֵׂה דְּאִיָּא לְמִימַר דְּבִינֵי בִינֵי פָרְעוּ מִשְׁלֵם וְעוֹד דְּהִיּוֹרְשִׁים קְטַנִּים וְאֵין מְקַבְּלִים עַדוֹת שְׁלֹא בְּפָנֵי בַע"ד וְקָטָן כְּמֵאן דְּלִיתֵיהּ דְּמִי וְעוֹד בָּהּ וְהוּא בֵּא' וְאֵין לְהַאֲרִיף עוֹד: גַּם אֲנִי שְׁמַעְתִּי וְכַמְדוּמָה שְׁרֵאִיתִי שְׁטַר מִשְׁפּוּנָה הַלְזוּ הַעֲתַק מְהַעֲתַק שְׁלֹא ע"י ב"ד וְגַם לֹא קִיָּמוּ הַב"ד הַחֲתִימוֹת וְאִם גְּמַחֵק וְצָרִיף לְחַקוֹר וְלְדַרְוֵשׁ בְּעֵיקַר הַעֲדוֹת בְּפָנֵי הַב"ד אַע"פ שְׁבָאוּ עַדִּי הַשְׁטַר עַצְמָם לְהַעֲיַד בְּפָנֵי הַב"ד וְדַעַת הָרַב ש"ף ו"ל שְׁצָרִיף ג"כ בְּפָנֵי הַלְנָה דְּוִקָא וְשְׁלֹא כְּדַעַת מוֹרָם ו"ל וְגַם צָרִיף לְכַתְּבוּב שְׁקָרְעוּ הַשְׁטַר הֵא' דְּאֵי לֹא"ה פְּסוּל וְאַע"ג דְּלֹא חִיָּיְשִׁינָן לַב"ד טוֹעִין שְׁכַחָה שְׁכִיחָא וְגַם שְׁיַעֲדוּ הַעֲדִים שְׁנַמְחֵק בְּאוֹנָס וְלֹא מַדַּעַת כָּל זֶה מְבוֹאָר בְּרִישׁ ס"ו מ"א וְכֵן בְּאַדְרַכְתָּא וְשׁוּמָא צָרִיף לְמַכְתָּב שְׁקָרְעוּ לְשְׁטָרָא קְדַמָּה ע"ש ס"ו

קט"ו ועיין בתשו' הריב"ש ז"ל סימן תי"ג שגשאל בהטפסת שטר מתנה ע"י ב"ד ונמצא א' מהם קרוב וא' מעדי השטר הוא אחד מהב"ד ואין עד נעשה זיין וקאריר הרב ז"ל להכשיר אפילו בלא עדים רק שיפירו חתימת העדים שהרי מדעתם שיטפסוהו יען יש בו זכות לנותן וכו' ע"ש ופרן ז"ל בב"י הביאו בקיצור ועיין במור"ם ז"ל בסס"ג.

דמיירי נמי אפילו בהטפסת שטר מכר דמעתיקים אות באות דאינו גובה בו אלא עד שיוציא גופו של שטר כמ"ש הסמ"ע ז"ל סקכ"ז ע"ש ובנ"ד לא מצאתי מקום להכשיר הטפסה זו הכפולה. זה הנלע"ד ועיני אדוני רואות ואת אשר יבחר בו יקריב אליו: (רב) משכונה.

ראובן משפן ביתו אצל שמעון בסך מה למשך כ"ך שנים וכתוב בשטר שבתוף הזמן אינו רשאי לפדות כמנהג ועמד ראובן בתוף הזמן אשר גבלו ונאותו ביניהם ורצה לפרוע לו דמיו והמלנה מעפב ע' והלנה א"ל טול חוקך ודור בבית בחנם עד דמשתלם זמניה והמלנה אומר אנא בעינא דלחיי דכתיב ושונא מתנות יחיה ועוד קול פחדים באזניו מהלכות מלכים ומלחמותיהם לא ניתא ליה | דלוקומו נכסי באחריותו יורה המורה.

לצדקה היכי לדיינו דיני להאי דינא ויבא שכמ"ה: זאת אשיב על ראשון ראשון בריש אמיר אציגה נא עמך הא דאיבעינא לן בפ"ק דקידושין דף ד' ע"ב בע"ע הנמכר לגוי אם נגאל לחצאין פנין דלא פתיב ביה כדי גאולתו כשדה אחרונה דכתיב ביה כדי או דילמא גמרין גאולתו וסבר ר"ש דכשם שאינו נמכר לחצאין כף אינו נגאל לחצאין ואב"י אמר את"ל נגאל לחצאין משפחת לה לקנלא ומשפחת לה לחומרא וכגון דאוקר וזל ואוקר ע"ש ורבינו ז"ל בפ"ב מהלכות עבדים דין ז פסק דנגאל לחצאין ודעת רבינו ז"ל דאב"י פליג אדר"ש תדע מדהו"ל למימר את"ל אינו נגאל לחצאין ועיין בחידושי הרשב"א ז"ל שם ז' וכבר תמהו עליו הרב כ"מ והלח"ם ז"ל ע"ש ותו דאיבעינא לן התם במוכר בית בבתי ערי חומה אם נגאלת לחצאין או לא וקי"ל פרבנן דאינה נגאלת לחצאין וכמ"ש רבינו בפ"א מהלכו' שמטה ע"ש ויש להתבונן במאי דמספק"ל בע"ע ובתי ערי חומה אם נגאלין לחצאין אי ר"ל שהעבד עושה חציו בן חורין ועובד את רבו יום א' ואת עצמו יום א' ובבית לאכול פירותיה לחצאין ומפשטא דתלמודא מוכח דמסתברא ליה דנגאל לחצאין אי לאו דאיכא למימר דגמרין גאולתו גאולתו משדה דקפיד קרא דאינו נגאל לחצאין והשתא נחזי אנן דאי אמרינן דאינו נגאל לחצאין אין העבד כופה את רבו לקבל ממנו חצי דמיו ומאי מספק"ל לתלמודא דלהו גביה פפקדון דמי הזקיקו לקבל ועוד נ"מ טובא דאי חשבינן להו פפקדון אי איתנסו או שנספסל המטבע או אלו נכסי אי חשבינן להו פפקדון אפתי נכסי ברשות מארייהו קיימי ואב"י אמאי לא קאמר משפחת לה לקנלא ולחומרא בכ"הג לקנלא דאי אמרינן נגאל לחצאין הנה זוי דפרעיה קמו ליה ברשותיה ואי הוקרו המטבעות מדינא דמלכותא השבח לאדון ואי אמרינן אינו נגאל פפקדון הו גביה ואם השביחו השבח לעבד ואמאי תלה השבח בעבד ואיצטריך: לאוקומה באוקיר וזל ואוקיר: וראיתי להרשב"א ז"ל בחידושיו לשם דק"ל היכי הו פפקדון גביה וקא איהו לפרעון קבלינהו דא"נ אינו נגאל לחצאין היינו בע"כ דאדון אבל אי מדעתיה קבלינהו אמאי לא הוי פרעון ואת"ל דאסור לגאול לחצאין פנין דקיבל איפרוק ליה וניתא ליה בדקבל סתם וכינון דמדינא לא חשיב פירעון חשבינן ליה פפקדון

אָבֵל אֵי אַתְּנִי בְּפִירוּשׁ שְׂיִהְיֶה פְּרַעוֹן בֵּין אַתְּ לִנְגָאֵל אוֹ אֵינוּ נְגָאֵל פְּרַעוֹן הָוִי ע"ש
וּמְדַבְּרֵיו לְמַדְנֵנו כֹּל כַּמָּה דְלֵא אַתְּנִי לְמַהוּ פְּרַעוֹן אַתְּ לִנְגָאֵל לְחַצְאִין אַפְתִּי נְכֹסִי
בְּרִשׁוֹת מְאָרְיִי הוּוּ קְיִימִי לְשִׁבְחָא וְלַהֲפֹסְדָא וְלִכְלֵל אֲנֹסָא וְלִקְמֵן ית' בס"ד: וְכַתֵּב עוֹד הֶרֶב
וּמִהֲבָא נְמִי מִשְׁמַע דְּאַף כִּשְׁח"ל נְגָאֵל לְחַצְאִין אֵינוּ עוֹבֵד אֶת עֲצָמוּ יוֹם א' וְאַתְּ רַבּוּ יוֹם
אַחַד וְאֵי קִרְקַע הוּא פְּגוֹן בֵּית בְּבִתִּי עָרִי חוּמָה אֵינוּ נוֹטֵל חֲצִי פִירוּתִיו אֲלֵא פְּלֵהוּ פִירוּת
דְּלוֹקֶחַ הָוִי דֹּאֵלֶת"ה הָאֵי נְמִי פִי אַתְּרָצִי וְקַבֵּל חֲצִי דְמִיּוּ הָאֵי אֲיִפְרוּק פְּלִגְיָה וְנִזְכָּה בְּחֲצִי
פִירוּתִיו מֵעַתָּה וּא"כ הִיכִי קִרְיֵנוּ לֵהוּ פִקְדוֹן אַדְרַבָּא פְּרַעוֹן גְּמוּר הָוִי עַכ"ל וְלֵא הִבִּינוּתִי
זֶה דְהֶרֶב ז"ל אוֹקִי לְמַלְתִּיָּה דְאַבְיִי בְּדַקְבֵּל סֵתָם וְכִינוּן דְּמַדִּינָא לֵא חֲשִׁיב פְּרַעוֹן כִּשְׁח"ל
דְּאֵינוּ נְגָאֵל לְחַצְאִין הוּו"ל הֵנָּה זִוְזִי כְּפִקְדוֹן אָבֵל אֵי אֲמַרְיֵנוּ נְגָאֵל לְחַצְאִין מְדִינָא פְּרַעוֹנָא
הָוִי וְלֵא הָוִי לְגַבְיָה כְּפִקְדוֹן א"כ מִמִּילָא דְּפִלְגָא אֲיִפְרוּק וְנִזְכָּה בְּחֲצִי פִירוּתִיו וְהַעֲבֵד אֵינוּ
עוֹבֵד אֶת רַבּוּ אֲלֵא יוֹם אַחַד: וְכַתֵּב עוֹד הֶרֶב ז"ל וּמִסְתַּבְּרָא מִמְשַׁכְּן שְׂדֵהוּ שְׁנַגְאֵל לְחַצְאִין
מְדִינָא כְּדַבְּעִינוּ לְמַכְתַּב אֵי גֵאֵיל לְחַצְאִין פִּירִי פְּלֵהוּ דְּמַלְנָה נִינְהוּ דְּכֹלְהָ שְׂדֵה אֲשַׁתְּעַבּוּדִי
אֲשַׁתְּעַבֵּד לְכֹלְהָ מַלְנָה וְעַד לֵא פְּרַע לִיָּה כֹּלְהָ מַלְנָה לֵא שְׁקִיל פִּירִי וְלֵא פְּלוּם וְכֵן נֵר'
דַּעַת רִשְׁבָּ"ם ז"ל לֹכּוּ עַכ"ל וְע"ש בְּתוֹסְפוֹת שֶׁהָק' עָלָיו מֵמָה שֶׁהָק' הֶרֶב ז"ל ע"ש: הָאֲמַנְם
לְעַנְנֵן דִּינָא נִרְאָה דְּלֵא פְּלִיגִי וּמִיָּהוּ בְּמִשְׁכְּן שְׂדֵהוּ לְחַבְּירוּ פְּשִׁיטָא דְּבַע"כ מְקַבֵּל חֲצִי
דְּמִיּוּ דְּלִיכָא לְמַגְמַר מְשֻׁדָּה אַחְוָה דְּגוֹזֵרֶת הַפְּתוּב הִיא אֲלֵא מִמְקַדִּישׁ וְכַמ"ש הֶרֶשְׁבָּ"א
ז"ל שֵׁם מִשְׁם הֶרֶמְב"ן ז"ל אֲלֵא שְׁלֵא פִירֵשׁ בְּדַבְּרֵיו דְּכִלְהוּ פִּירִי אֲכִיל אֲלֵא דְּמִשְׁמַעוֹת
דְּבַרִי רִשְׁבָּ"ם ז"ל דְּמִכְּרֵשׁ וְלִיקְדִישׁוּ בְּאַנְפִי נִפְשִׁיָּהוּ לְעַנְנֵן שְׁנַפְדִּין בְּפִנֵי עֲצָמֵן לְמִשְׁקַל
פִּירוּתִי דִּידֵהוּ מִשֵּׁא"כ בְּשְׂדֵה א' נְהִי דְּמִצִּי פִּרִיק וְאֵינוּ נִחְלֵט לְפַנְהִים בִּיּוֹבֵל הָאֵי מִיָּהוּ
הַגְּזַבְּרִים זֹכִים כְּכִלְהוּ פִּירִי דְּמִצּוּ אֲמַרִי לִיָּה שְׂדֵה הַקְּדֻשָּׁת וְלֵא חֲצִי שְׂדֵה אָבֵל לְכוּפּוּ
לְפְּרַעוֹן פִּינוּן דְּקִי"ל כְּרַבָּא דְּאֲמַר בְּהֶאֱמָנִים דָּף ע"ז דְּמֵאן דְּאוֹזְפִיָּה לְחַבְּרִיָּה ק' מְנָה
וּפְרַעְיָה זִוְזָא וְזִוְזָא פְּרַעוֹנָא הָוִי וְאֵין לוֹ עָלָיו אֲלֵא תְּרַעוֹנָת וְכו' וְאֵם אֵינוּ חֲקִיב לְקַבֵּל מִמְנוּ
לֵא קַבּוּלִי נְקַבֵּל מְנִיָּה וְלֵא תְּרַעוֹנָת תְּהוּי לִיָּה עַלְוִיָּה וְהֵינּוּ בְּתוּף זְמַנּוּ דְּאֵי לְאַחַר זְמַנּוּ
כּוּפְהוּ עַד שְׂיִתֵּן לוֹ כֹּל חוּבּוּ כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר בְּמִקּוּמוֹ וּמְצִאֵתִי לְהֶרֶשְׁבָּ"א ז"ל בַּח"ג סִי' ל"ז
שְׁנַשְׂאֵל בְּמִי שְׁפִרַע מְקַצָּת חוּבּוּ זְהוּבִים וּבִשְׁעַת גְּמַר הַפְּרַעוֹן הוֹזְלוּ וְטַעַן הַמַּלְנָה שְׂיִחְשָׁבוּ
הַזְּהוּבִים שְׁפִרַע לוֹ קוֹדֵם בְּעַרְףֵי שָׁל עַכְשָׁו וּפְסַק הַדִּין עִם הַלְנָה וּמַהֲדָ דְּעַבֵּד אֵם נְגָאֵל
לְחַצְאִין וּמֵאֵי דְּאֲמַר אַבְיִי עָלָה וּמַהֲדָ דְּהֶאֱמָנִים ע"ש וְלִשְׁם בְּסִי' מ"ג דִּי"ג ע"א פְּתַב וְז"ל
מִשְׁכְּנָה לְזִמְן וּבָא בַע"ה לְפָדוֹת בֵּין כֹּל חוּבּוּ בֵּין מְקַצָּתוֹ יְכוּל הוּא לְפָרוּעַ וְאַפְלִי בְּאַתְרָא
דְּלֵא מְסַלְקִי כְּדִקִּי"ל לְנָה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לְחַצְאִין וְהֵ"ה לְמִשְׁכּוֹנָה אֲלֵא שְׁהַמַּלְנָה אוֹכֵל פִּירוּת
כֹּל זְמַנּוּ כְּדְמוּכַח בְּקִידוּשִׁין בְּהֵהִיא שְׁמַעְתָּא דְּלְנָה וְגוֹאֵל וְגוֹאֵל לְחַצְאִין וְכֵן דְּרִישׁ פֶּרֶק
בֵּית כּוֹר בְּמֵאֵי דְּהָק' הֵתָם וְאַמֵּאֵי לִיקְדֻשׁוּ בְּאַנְפִי נִפְשִׁיָּהוּ וְאֵין מְפָרְשִׁין לְחֻכְם עַכ"ל כְּלָלוּ
דְּבַרִי שְׁבַחִי הַנִּיחְתָּנִים לְמַעְלָה הָיוּ צְרִיכִים פִּירוּשׁ אֲלֵא דְּמִשְׁמַע כְּדְמוּכַח בְּהֵהִיא דְּקִידוּשִׁין
אֵינָה הוֹכְחָה וְהֶרֶב ז"ל שֵׁם בַּחִי לֵא סְמָךְ ע"ז אֲלֵא מְדַבְּרִי רִשְׁבָּ"ם ז"ל לְפִי מָה שְׁפִי
דְּבַרִי כְּדַכְתִּי גַם אֲשׁוּר לְרַב"א ז"ל בְּמִקְנֻבְצָת בְּרִישׁ פֶּרֶק בֵּית כּוֹר שְׁכַתְּבַת מִשְׁם הֶרֶשְׁבָּ"א
ז"ל לִיִּישָׁב פִּי רִשְׁבָּ"ם ז"ל דְּנ"מ אֵם אֵין נְמַדְדִּין עֲמָה הוּו"ל כְּשְׂדֵה א' וְגוֹאֵל וְאוֹכֵל
פִּירוּתִיו אָבֵל אֵם הָיוּ נְמַדְדִּין עֲמָה נְהִי דְּגוֹאֵל לְחַצְאִין הָאֵי מִיָּהוּ אֵינוּ אוֹכֵל פִּירוּתִי חֲצִיָּה
וְכֵן בְּמִקְדִּישׁ וְגֵאֵל חֲצִיָּה נְהִי דְּאֵינוּ נִחְלֵט לְפַנְהִים הָאֵי מִיָּהוּ הַגְּזַבְּרִי זֹכָה בְּפִירוּתִי כֹּל הַשְּׂדֵה
ע"ש גַּם הֶרֶב בַּע"ה ז"ל בְּשַׁעַר ס"ט כְּתַב כֵּן וּשְׁכ"כ הֶרֶמְב"ן ז"ל וּמ"ש הֶרֶב שֵׁם דִּישׁ

ראיה מפרק בית פור גבי בטלה חלוקה ע"ש היא בדרך ק"י ע"ש ועינין להרב בני יעקב ז"ל דף צ"ז ע"ד מ"ש בזה והטור ז"ל סימן ע"ד ס"ח אמרינו דמאן דאכיל בנכיינתא משום דסבר מידי דהנה אשדה אחרונה ע"ע ועינין עוד בתשו' הרשב"א ז"ל ח"ג סי' מ"ג אשר הובאת לה ואין פאן מקומו להאריה: אמור מעתה קם דינא לפום רבנן דמצי למכפניה לנה למלנה לקבל מעותיו בגו זמניה אלא דאכיל פירי כוליה עד דמשלם זמניה ומה שטען המלנה דלא ניחא ליה לקבל מתנה דכתיב שונא מתנות יחיה הו אמת פי הרב התרומות בשער ל' בטל טענה זו וטעמא טעים דהרחבת הזמן היא להנאת הלנה שהמלנה נתחסר עמו עד זמן פ' היקפך מצי אמ"ל הלנה איני רוצה לקבל טובת הנאה מרובה יותר ע"ש ולגבי ממשפך שאוכל הפירות עד זמן פ' דהו"ל הנאה לתרונניהו א"כ היכי פייפינו לקבולי נכסי דידיה ולמיכל פירי הא מצי המלנה למימר לא בעינא דכתי' שונא מתנות יחיה הא ודאי לק"מ דשאני התם דמשעה שמשפך לו ביתו כבר זכה בפירותיה עד דמשלם זמניה ושהיא פקנויה אצלו כמ"ש רש"י ז"ל שם בפ' הרבית ע"ש וכ"ה מבואר בדברי הרמב"ן והרשב"א ובעה"ת ז"ל ואין זה מתנה כלל רק בתורת מקר ירד לה וקנויה לו לאותו הזמן וברור איברא דמה שטוען מקול פחדים באנניו פינו דבגו זמניה שפיר קא טעיין וע"ש בהרב בע"הת והטור ז"ל שם והכל לפי ראות עיני הב"ד ואנניהם תשמענה דבר ועינין מ"ש לעיל במערכת אות ה' מדיני הלואה סי': (רג) משיכה.

ראובן קנה סחורה משמעון . וצוה לגוי להוליכה לרשותו וכן עשה לכאורה נראה דלא מקרו משיכה דקי"ל דאין שליחות לגוי ועינין בתשו' הרשב"א ז"ל החדשות סי' ס"ג וכתבתיו באות ש' סי' עק"ב ע"ש אלא שה' מח"א ז"ל בה' קנין מעות סי' ט"ו פסק דמהני דלאו שליחות בעינן וכו' ע"ש וע"ע מ"ש ה' ז"ל בהלכות שלוחין סי' י"א ע"ש: (רד) משיכה.

מדידה לא הויא משיכה עינין בטור סי' ק"ק סי"ג מ"ש בשם הראב"ד ז"ל ועינין בטור י"ד סי' קל"ב הנה עכו"ם מודד וכו' ומ"ש עליו מרן ז"ל ועינין להמש"ל ז"ל בפ"ד מהלכות מכירה דין ה' ומה שרמזו ה' המגיה ז"ל עוד בזה ע"ש: (רה) משיכה.

אם משך בשתיקה עינין בס' קול אליהו סי' ט"ל: (רו) משטה. לא אמרינו דמצי אמר משטה הייתי בך אלא כשתבעו אדם שהוא חייב לו והשיבו הו דאמרינו כל פמה דלא אמר אתם עדי מצי אמ"ל משטה הייתי בך אבל באומר מעצמו לא כמבואר בש"ע סי' פ"א ועינין בתוס' ר"פ נד הנושא בד"ה אי דלא וכו' ע"ש ועינין ש"ף שם: (רז) משטה.

קי"ל באומר לחברו תן לי מנה שאפה חייב לי וא"ל הו ולמחר א"ל משטה הייתי בך דנאמן בשבועה דלהשטאה איכנון כמ"ש בטוש"ע סי' ל"ב ופ"א ע"ש אבל אם הנה בפני ב"ד אינו נאמן עינין בס' קול אליהו סי' ט"ל: (רח) מש"א בימי חכמי הגמרא הנה מש"א צרוף ס"ג.

ליטרין מליטרין דאתרא דנא עינין סי' ש"ח פי הוא שיעור ל' קבים תש"ך ביצים וכל ביצה משקלה אוקינא וחצי עולה אלה וח' אוקינאת הם שיעור ס"ג ליטרין: (רט) מבטל פיסו של' חברו. גרסינו בירו'ש' : בפרק א"נ משנה ג'.

ובפ' המקבל משנה ג' אמר ר' יצחק הדיא אמרה המבטל פיסו של חבירו אין לו עליו אלא תרעומת וקרי"ף ו"ל שם מיייתי הברייתא הנותן מעות לחבירו ליקח בהם פירות למחצית שוכר ולא לקח אין לו עליו אלא תרעומת דברים ומינה גליף דהמבטל פיסו של חבירו אין לו עליו אלא תרעומת דברים ולא אייתי מהא דגמרינן דא"ר יצחק המבטל פיסו של חבירו וכו' וכן מאי דאבעינא לן התם בירוש' בהמבטל שדה או חנותו ולא אפשיטא והנמק"י בפרק המקבל דאמרינן התם ר"י הנה דורש לשון הדייט הביא פל דברי הירושלמי הללו ע"ש וכתב רבינו ירוחם נתיב ל"א ח"ב טעמא דפטור.

משום דהוי גרמא בעלמא והרמב"ם בהלכות שלוחין בפ"ז דין ז' העתיק לשון הברייתא דמיייתי הירושלמי כמ"ש מרן הכ"מ והקשו הגה"מ מיי מהא דאמרינן התם דף ע"ג האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למזבו ליה חמרא ולא זבן משלם ותי' דמייירי שהתנה עמו שאם לא יקנה לו משלם ע"ש וכן פתב הרא"ש ו"ל עלהדאלת"ה הא קי"ל דהמבטל פיסו של חבירו אין לו עליו אלא תרעומת וראיתי לרב"א במקוב' שם שכ' משם הריטב"א ו"ל ונ"ל ומורי הרב תי' דהכא אפילו שלא קבל עליו תשלומין כלל פיון דנתן לו מעותיו לקנות לו סחורה ואלמלא הוא הנה לוקח ע"י עצמו או ע"י אחר אלא שנה הבטיחו וסמך עליו ונתן לו מעותיו על דעת פן הרי הוא חייב לשלם לו כל מה שהפסיד בהבטחתו בהיה הנאה דסמיה עליה משתעבד ליה מדין ערב ונה הענין בין פועלים דפרקין דלקמן דחייבין לשלם לבע"ה מה שהפסידו כשחזרו ונה דין גדול עכ"ל ובאמת שהיה כתוב אצלי בענין זה בדרה ארנפה חבל על דאבדין ועיין להש"ף ו"ל סי' רצ"ב סקט"ו מ"ש בשם ה' יש"ש ו"ל ועיין עוד להכנ"הג סי' קפ"ג מאות ל"ד בהגהב"י ועיין לה' מוהר"ש צרור בס' חוט המשולש ח"ד סי' א' דף מ' ע"ב ולהרב מהרח"ש ו"ל בס' תורת חיים ח"ג סי' ח"י ולהרב מוהרש"ך ו"ל ח"ב סי' קי"א ומ"ש ע"ד ה' מהר"ש הלוי ו"ל חלק י"ד סי' י"ד וחלק א"ה ע"ה סי' ה' משם הרב אביו ו"ל ולה' משפטי שמואל סי' קכ"א ולהרב מוהרש"ך ו"ל ח"א סי' קס"ז ולהרב מוהרש"ד"ם ו"ל ח"מ סימן קנ"ה והרב פני משה ו"ל ח"א סי' ל"ה והרדב"ז ו"ל בחדשות סי' כ"ד וה' מהר"י הלוי ו"ל סי' כ"ד ובתשובות הרשב"א ו"ל ח"ג סי' רכ"ז והרב פהונת עולם בחידושי לטי"ד סי' קס"א דף ג"ן ע"ד והרב דבר משה ח"ג סי' ד' והרב מחנה אפרים בה' גזילה סי' י"א ועיין עוד להרב בה' מלנה סימן מ"א: (רי) מודעא.

שאלה פי באה מעיר קצינטיןא יע"א באחד שהוציא שטר מתנה. וז"ל להיות שה"ר יהודה בן המנוח אברהם צפ"ג נ"ע החזיק בחנויות שהם בשוק הנק' באב לנואד הוא וחביריו כמש"ו בשטר שבידם ורצה ה"ר מאיר עתאלי בכ"ר.

המנוח חיים ידיע עתאלי נ"ע לערער עליהם בשביל שגם הוא מעיקרא ובראשונה נתן אותם לו המלכות והלך כדי לערער עליהם במחנה של מלך ותבע אותו ה"ר יהודה למחנה והפציר ה"ר יהודה הנז' לה"ר מאיר הנז' כדי שלא יפסיד אותו החנויות הנז' ונתרצה ה"ר מאיר הנז' ומחל לו בחנויות הנז' בשבועה חמורה בשי"ת שלא יערער עליהם כלל ועיקר לפי שהדין עמהם באופן שלא נשאר להם שום פחד ושום אונס ממנו כלל ועיקר ורצה לפשוט לו את הרגל כדי לחזור לעיר ואחר מפאן פשראה ה"ר יהודה וחביריו שיש בידי הכוללת מהמלכות והיו בני אדם ג"כ מערערין עליהם עמד ה"ר יהודה

הנז' ונתן לו במתנה גמורה קכ"ה גרושויש מן מוצא קצינטינא בשביל שאם יבאו אחרים לערער עליהם יעמוד הוא לעזר ולסיוע אליהם אצל המלכות וכן עמד בפנינו אנחנו הח"ל הר"י הנז' וא"ל הו' עלי עדים נאמנים וקנו ממני בקג"וש מע"ומ בדל"ב בש"ח ובשי"ת וכתבו וחתמו בכל לשון של זכות ויפוי פח בלי שום אונס וכפיה פלל אלא מרצוני הטוב ונפשי החפצה נתתי לו דא"ק שיש לי בארץ הצבי תובב"א ואגבן נתתי לו הסף הנז"ל במתנה גמורה חלוטה ומנוקה ומשופה מכל מיני ערעור שבעולם באופן שלא יהיה במתנה הנז' שום ערעור שבעולם וכן אמ"ל הנותן הנז' מתנה זו כתובה בכרא וחתמה בשוקא פי היכי דלא תהוי כמתנה טמירתא אלא כמתנה גלויה ומפורסמת לכל דלא למהדר בה לעלמין וקע"ע הר"י הנז' בש"ח בשי"ת שאם יבא א' מחבריו לערער על המתנה הנז' עלי ליהדר ונשבע הר"י הנז' בשי"ת שפיטל כל מו' ומו' דנפקי מגו מודעי מראשן לסופן ומסופן לראשן בפיסולי: עדיהו ועדי עדיהו ע"ד הרשפ"א ו"ל ונשבע הר"י הנז' על שבועתו שנשבע ש"ח בשי"ת שלא חישב בלבו לבטלו אלא פלבו כפיו עכ"ל השטר.

הנז' יורינו מורינו אם יש פח בשטר מודעא אם נמסרה עליו לבטל האי שטר או לא ושכמ"ה: תשובה בריש פל מרא'ינו נחזי אנו אי צריף להשיב על דבר אשר לא נשאלנו משני הפתות או מהחכם המורה צדק בעיר ההיא הלא זה הדבר מפורש יוצא בסייעתא דשמיא נ"ון הראשון האדם הגדול הריב"ש ז"ל סי' קע"ט כ' וז"ל פי העונה על ריב ומשיב דבר בטרם ישמע טענת ב' הפתות יחד אגלת היא לו וכלימה יען צדיק הראשון בריבו ובא רעהו וחקרו ויהי כמשיב צריף לסתור תשובת הראשון ולעזה עליו המדינה ועוד פי מתוך תשו' המשיב ילמוד הבע"ד לטעון טענות שיהיו בעזרו נמצא המשיב עשה פעורכי הדיינים עכ"ל ונ"מ לדינא בין ב' הטעמים שכתב הרב ז"ל דלטעם הא' היכא שמישיב לשואלו דבר הדר בעיר אחרת שאינו עתידין להתדיין לפניו הרשות נתונה בידי החכם המשיב אבל לטעם השני אע"פ שאינם מתדיינים אצלו נעשה פעורכי הדיינים שילמוד הטענות שיהיו בעזרו ומור"ם ז"ל בח"מ סימן טו"ב הביא ב' הטעמים שלא יכתוב שום חכם פוסק על דבר אא"כ וכו' עיי"ש וע"ע בתשו' מהר"ם מפאדווא ז"ל סי' מ"ד ומ"ה ונ"ד וסי' ס' ובתשו' ה' תות יאיר סי' רע"ג והר"ם מינץ ריש סימן ס"ז: גם אשו"ר להת"ה ז"ל בפסקים סוף סי' ס"ב שכ' ש וז"ל ונשאלת על האחים והאחיות איני משיבך דבר דיען הוא נוגע הוא בדיני ממונות וכן נהגו רז"ל לבלתי השיב אפילו דרף תשו' ושאלה בעלמא מא עכ"ל ובסי' רס"ז כ' וז"ל אין נסתי להשיב בדיני ממונות אם לא שהוברתי לפסוק הדין ברצון הבע"ד או מדייניהם עכ"ל גם הר"ם מפאדווא בסי' מ' פתב וז"ל אחר שהביא תשו' הרב ז"ל שפסי' ס"ב זה ימים מה נמניתי והייתי עם חברי לגדור עלינו גדר ולקבל עלינו שלא לענות על דברי ריבות בד"מ אם לא נהיה נדרשים מב' הבע"ד או מהדיינים עכ"ל ועיין במהרש"ל סימן כ"ד שגם הוא הביא תשו' מהרי"א אשר הובאת לה ותשו' מהר"ם מינץ ומשטחיות דברי פלם נלמוד דס"ל פטעם הב' שכתב הריב"ש ז"ל וכדכת' בעניינין ולהכי לא פלוג רבנן היכא דאתו למידן קמיייהו לדלא אתו והדלת סגרו מוסגר ומחלט אלא שראיתי להכנ"ה ז"ל שם בהג"ה הט אות י"ט שכתב משם הרב המבי"ט ז"ל שכתב נהגו המורים להשיב כשהמקום רחוק והרב באר שבע בקונט' התשו' סי' ט"ל הביא דברי הריב"ש ומהרא"י מוסרף תשו' הרב

מוהרלנ"ח ז"ל וְשִׁכְוֹלָם נִמְשְׁכוּ אַחַר תְּשׁוּ' מוהר"ם שְׁכַתְבּ וְשִׁשְׂאֲלֵתֶם עַל הַדִּינִים אֵין לָנוּ לְהַשִּׁיב כִּי אִם לְהַדְיִינִים שְׁלֵא אֲעֲשֶׂה עֲצָמִי כְּעוֹרְכֵי הַדִּינִים וְכו' עכ"ל אֲלֵא שְׁרֵאִיתִי לְמוֹהֲרִיק"ו ז"ל שְׁוֹרֵשׁ ע"ג שֵׁכ' וְז"ל אֲמַנְם כִּי ק' בְּעֵינֵי לְכַתּוֹב מְעַנֶּנּוּ זֶה בְּאֲשֶׁר לֹא שְׁמַעְתִּי דְבָרֵי הַמְתַּנַּגֵּד וְאֵלְמָלֵא פְּנִיךָ הֵייתִי נוֹשֵׂא לֹא הֵייתִי פּוֹתֵב עַד שׁוֹמְעֵי דְבָרֵי גַם הוּא וְאוֹלָם כִּי אֵין דְבָרֵי לְפָסוּק הַלְכָה מֵאַחַר שְׁלֵא שְׁמַעְתִּי דְבָרֵי הַחוֹלְקִים עכ"ל שְׁמַעְנוּ מִדְבָרֵי קִדְשׁוֹ כִּי שְׁלֵא לְפָסוּק הַלְכָה יָכוֹל לְכַתּוֹב אַע"פִּי שְׁלֵטְעַם הַשְּׁנֵי שְׁכַתְבּ הָרִיב"ש ז"ל לְפּוֹם מֵאֵי דְכַתִּיב' נר' לְאִסּוֹר גַּם מְמַרְוֹצַת תְּשׁוּ' מְהַר"ם ז"ל שְׁהִבִּיא הָרַב ב"ש ז"ל דְּמִטְעַם עוֹרְכֵי הַדִּינִים נִגְעוּ בָּהּ וְכֵן רִהֲטִי תְּשׁוּ' הַרְבָּנִים ז"ל שְׁכַתְבְּתִי וּבִדְכ' וַע"ע בְּתִשׁוּ' מוֹהֲרֵשֵׁד"ם ז"ל ח"מ סי' ק"ט אָף אוֹסִיף לְהַבִּיט בְּתִשׁוּ' הַר"ש בֶּן הַרְשֵׁב"ץ ז"ל וְזוֹלָתוֹ מְהַרְבָּנִים אֲשֶׁר שְׁכַתְבּוֹ וְז"ל שְׁהִיאֲזַהֲרָה אֵינָה אֲלֵא לְדִינֵן אֲבָל א"א הַרְשֵׁב"ץ ז"ל וְזוֹלָתוֹ מְהַרְבָּנִים אֲשֶׁר קִדְמוּהוּ בְּזֶה הַמְּקוֹם וּבְזוֹלָתוֹ פְּלִם נִדְרָשִׁים לְשׁוֹאֵל לְהַשִּׁיבוֹ כְּפִי שְׁאֲלָתוֹ וְהֵם אֵינָם גּוֹזְרִים שְׁהֵדִין כֶּף הוּא אֲבָל אוֹמ' אִם הֶעֱנֶנּוּ כֶּף הוּא הַדִּין כ"ו וְדִינֵי הַמְּקוֹם הַהוּא יֵרָאוּ אִם הַשְּׁאֵלָה אֲמַת יְדוֹנוּ כְּפִי הַתְּשׁוּבָה אֵי לֹא מִשְׁפָּחֵי בָּהּ פִּירְכָּא חוֹזְרִים וְשׁוֹאֲלִים עַד שְׁיִצְא הַדִּין לְאֲמָתוֹ כֶּף נִהְיָ דִּינֵי יִשְׂרָאֵל הַפְּשָׁרִים שְׁפּוֹנְתֶם לְהוֹצִיא הַדִּין לְאֲמָתוֹ וְכו' ע"ע שְׁהִיאֲרִיף בְּרֵאִיוֹת וּבִסו"ד כַּתְבּ וְז"ל וְכֵן נִהְיָ גְאוּנֵי עוֹלָם וְרַבָּנִים וְחַכְמִים וְכו' עכ"ל וְכַתְבּ עוֹד הַכֵּן הַג"ה ז"ל שֵׁם וְז"ל וּבְזַמְנֵינוּ זֶה הַמְּנַהֵג פְּשׁוּט שְׁחַכְם שְׁנִשְׂאֵל עַל דְּבָר א' אַע"פִּי שְׁנִשְׂאֵל מִן הַצַּד הַא' לְהַשִּׁיב דְּרָף תְּשׁוּ' וְשִׂאֲלָה וְיִרְאָה שְׁסַמְכוּ כִּינּוּן שְׁאֲוֹתוֹ הַדִּין לֹא יִבֵּא לְפָנֵיהֶם לְדִין לִית בֵּיהּ חֲשִׁשָׁא וּמ"מ מִדְּבָרֵי הָרִיב"ש ז"ל יִרְאָה שְׁאָף זֶה אִסּוֹר עכ"ל וְנִרְאָה לַע"ד דר"ל לְפִי הַטְעַם הַשְּׁנֵי שְׁכַתְבּ וְכַדּוּקֵינּוּ גַם מִדְּבָרֵי מוֹר"ם ז"ל שֵׁכ' וְלֹא שׁוֹם חַכְם פְּסוּק ע"ד אַא"כ וְכו' מִשְׁמַע שְׁלֵא כְּדַעַת הַרְשֵׁב"ש ז"ל וְא"כ הִיָּה מִן הָרֵאוּי שְׁלֵא לְיִטְפֹּל בְּעַנְיָן זֶה וְכ"ש בנ"ד דְּשִׁטְר מוֹדְעָא לֹא שְׁזַפְתּוּ עֵין רוֹאָה וּמְהַרְאוּי לְנַעֲוֹל שְׁעַר הַתְּשׁוּ' אֲלֵא שְׁכַבֵּר מְצִאתִי לְגָדוֹל בְּדוֹרוֹ הָרַב פְּרַח מ"א ז"ל בַּח"ב סי' ס"ד שְׁנִשְׂאֵל בְּשִׁטְר מַחִי וְהַשִּׁיב קוֹדֵם רְאוּתוֹ דְּשִׁטְר הַמוֹדְעָא ע"ע וְכַדָּאֵי הוּא הָרַב ז"ל לְסַמְוֵף עֲלֵיו וְלֶאֱחֹז בְּדַרְכּוֹ דְּרָף הַקִּדְשׁ גַּם כִּי הַשְּׁאֵל הַפְּצִיר עַד בּוֹשׁ דְּחַקְנוּ עֲצָמֵנוּ וְסַמְכָנוּ עַל דְּבָרֵי הַמְּקוֹלִים וְלֹא לְגִזּוֹר אוֹמֵר שְׁכָף הוּא.

הָרִין אֲלֵא לְתַלְמוּדָא בְּעֵלְמָא וְדִינֵי הַמְּקוֹם מֵהֶם אֲלֵא תוֹרָה וְאַח"כּ מְצִאתִי לְהַרְבּ דְּבַר מִשָּׁה ז"ל ח"ב סי' ג' שֵׁכ"כ: . רֵאשִׁית מֵאֲמָר יֵשׁ מְקוֹר חֲקוֹר דִּין מוֹדְעָא זֶה עַל מֵה אֲדַנְיָהּ הַטְּבַעוּ דְלֹא שְׁלֵטָא בָּהּ עֵינָא כְּמִדְּוֹבֵר לְדַעַת לַעֲוֹת יַעֲף דְּבַר שְׁאֵם הַר"ם עַתְאֲלִי מְקַבֵּל הַמְּתַנֶּה אַחַר שְׁהוֹדָה עִם בְּעֵלֵי הַחֲנוּיּוֹת וְנִשְׁבַּע בְּש"ח שְׁלֵא לְעַרְעֵר עוֹד כָּל לְשׁוֹב חֲזַר בּוֹ וְתַפְעֵם רִיחוֹ וְעַמֵּד וְגַזֵּם וְהַפְּחִיד לְהַר"י צַפ"ג בְּהַפְּחִידת מְמוֹן אוֹ הַפְּאוֹת וְכִינְצָא בְּדְבָר שְׁיָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ וְאֵין מִיָּדוּ מְצִיל כִּי שִׁיח וְכִי שִׁיג לוֹ בְּחֻצַּר בֵּית הַמַּלְכוּת וְיִדְעוּ הַעֲדִים בְּזֶה וַע"ז מְסַר מוֹדְעָא הַרִי"ץ שְׁאוֹתָם הַמְּעוֹת שְׁנָתָן לוֹ בְּתוֹרַת מַתְנֶה לְהַשְׁקִיט לוֹ מִיָּמֵי רַע מְהַמְעַרְעֵרֵי כְּנִגְדוֹ שְׁהַפֵּל הַבֵּל וְלַבֵּם בְּטוֹחַ שְׁאֵין לְהֵם מְעַרְעֵר וְיֵשׁ לוֹ יָד וְשֵׁם בְּמַלְכוּת זוֹלָתוֹ וְמֵה שְׁאֲמַר לוֹ כֵּן אֵינּוּ אֲלֵא כְּסוֹת עֵין לְהַמְצִיא לוֹ דְּרָף וּבֵית מְנוּס לְקַבֵּל הַסֵּף הַהוּא ע"כ נִתְחַכֵּם לְהַרְאוֹת לוֹ שְׁהֵם פְּחָדוּ פְּחָד.

מְזוֹלָתוֹ כִּי יַעֲמֹד לְיָמֵין הַרִי"ץ הַנִּז' וְכ"ז נִתְבָּרַר לְעֲדִים וַע"ז כְּתָבוּ וְחַתְמוּ וְאַת"ל שְׁלֵא יִדְעוּ כָּל הַנֵּי טְצִדְקֵי דְעַבְדוּ רַק שְׁיִדְעוּ נְאֻמָּה כִּי גַם עֲלֵיהֶם הִטִּיל מוֹרָף בְּלִבְכֶם עַד שְׁהוֹצְרָכוֹ לְתַת לוֹ הַמְּתַנֶּה הַהִיא אוֹ דִּילְמָא שְׁלֵא גַזֵּם וְהַפְּחִיד אוֹתָם כָּל אַחֲרֵי הַהוֹדָאָה

והשבועה כמו שנאמר אלא דאינהו גופייהו ביהווא פתדא הווי יתבי דילמא הדר ביה ויערער עליהם פי יש לאל ידו במלכות וגם פי נשבע בש"ח יצרא אלבישיה ואין אדם שליט ברוח ע"כ אמרו בלבם לברור לו מנה יפה וקראו בעצמם פאילו הם מתנייראים מזולתו ולהציל עשוק מיד עושקו וידפא עושק ובהיתרא שקיל ולבם לא נכון עמו וגלו דעתיהו לעידי המודעא דלאו מדעתיהו יתבי אלא מחמת האונס שחשבו לעזור להם אם ירצה והר"ם לא דבר מאומה מטוב ועד רע והנה אנחנו נתנה ראש ונשובה על צד הראשון ושם אחר שהודה שהדין עמם ונשבע.

בש"ח שלא לערער חזר ש לסורו להפחידם וגזם להלשין למלכות: הלא ידעת מ"ש הרמב"ם ו"ל בפ"י. מה' מכירה .

דין א' האונס את חבירו וכו'. או שהפחידו בדבר שאפשר לו לעשות בין ע"י גוונים בין ע"י ישראל ה"ז אנוס ומעשה וכו' עכ"ל ולעמוד על עיקרון של דברים אציגה נא עמה הא דגרסי' בפ' חזקת דף מ' רבא ור"י דאמ"ת דלא פתבינו מודעא אלא אמאן דלא צניית דינא אביי ורבא דאמרי תרנוייהו אפילו עלי ועלך דצנייתנו דינא ראוי.

לכתוב עלינו מודעא דזמנין דאין ב"ד מזמן מיד עכ"ל ונראה פשוט דהיכא דידענו דאין ב"ד מזמן מיד באותו מקום לכ"ע פתבינו אפילו אמאן דצניית דינא דכיון דאין הב"ד מזמן מה יתן ומה יוסיף היות הנדון צניית דינא כיון דליכא דיניי בארעא פרט למזמן אלא ע"כ בב"ד מזמן הוא דקאמ' רבא ורב יוסף דלא פתבי' מודעא אמאן דצניית דינא ואביי ורבא ס"ל כיון דמשפחת ליה זמנין דאין הב"ד מזמן מיד משו"ה פתבינו אפילו אמאן דצניית דינא דכיון דמשפחת ליה זמנין דאין הב"ד מזמן לא פלוג רבנו הילכה בכל גוונא פתבינו וכן מתבאר באר תיטב מדברי הרב הנמוקי יוסף ו"ל ע"ש: וראיתי להתוס' ו"ל במילתיה דרבא ור"י דק"ל מודעא דמאי אי דגיטא ומתנתא גילוי מלתא היא ואי דזביני והאמר רבא לא פתבי' מוד' אזביני וכ"ת רבא ור"י לית להו דרבא מ"מ הו"ל למיפרך ולשנויי כדפריך בסמוך אנהרדעי עכ"ל פשיטא דלא מצי תלמודא לאוקומי מלתא דרבא ור"י באונסא כי ההוא פרדסא דבהו עובדא אפילו למאן דצניית דינא פתבינו כיון דקטעין שפיר לקוחה היא בידי א"כ א"נ צניית דינא ושכיחי ב"ד מאי הוי וכדמסקי התו' במלתיהו אמלתיה דרבא אלא ר"ל הו"ל למפרך מודעא דמאי וכו' ולישני דרבא ור"י לית להו דרבא וס"ל דכתבי' מודעא אזביני וכן מצאתי לה' ח"ה ו"ל שכ"כ ת"ל והא דלא ניחא להו להתוס' לפרש דתלמודא אכלהו קפריי אי דגיטא וכו' ואי דזביני נהי דמצינו למימר דנהרדעי ורבא ור"י ס"ל דכתבי' מודעא אזביני הא מיהא לרבא קשה דאיהו הוא דאמר לא פתבינו מודעא אזביני ומשני לרבא מצינו למימר דמודה רבא דבהו עובדא פתבי' הא ליתא דעיקר שינויא אליבא דרבא ור"י לא אידכר ליה תלמודא כיון דהו שינויאי דכי ההיא דפרדסא לא מצי למיקם מלתיהו דרבא ור"י כמו שנאמר וזה פשוט אלא דאפתי איכא למידק אמאי דחיק ומוקי למלתיהו דנהרדעי פרבא ס"ל לישני בפשיטות דנהרדעי לא ס"ל פרבא אלא פרבא ור"י דס"ל פתבי' מוד' אזביני ועלה קאמרי כל מודעא דלא פתיב בה וכו' ונראה דלא ניחא ליה לתלמוד' לאוקומי מלתיהו בפלוגתא אלא דא"נ ס"ל פרבא מתוקמא מלתיהו כמעשה דפרדסא: וראיתי להגה' מרדכי בסי' תרס"ד שכתב וקשה לפירוש ריב"ם דאמ' לעיל רבא ור"י לא פתבי' מודעא אלא אמאן

דלא ציית דינא ובאיזה מו' איירי פגון דבגיטא ומתנתא פתבי בלא אונס בשביל ששביל ששביל ומו' דזביני נמי לא איירי דלא פתבי מודעא אזביני ובמודעא דאניס פעובדא דפרדסא לא איירי דלא ציית בי דינא שפיר ומיהו י"ל דאיירי במודעא דזביני נסבר כרבב"ח דאמר לקמן דכתבי מודעא וקא דלא פריד לרבה ור"י פי היכי דפריד לנהרדעי מההיא דרבא משום דלא הנה משני מידי עכ"ל ולשו' מגומגם ונלע"ד דה"ק דמאי איירי דלא ציית דינא הוא דכתבינו אפילו.

פי ציית דינא נמי פתבי פיון דמצי למטען לקוחה היא בידי וכמ"ש התוס' ומ"ש עוד ומיהו וכו' ה"ק דאמאי לא פריד. תלמודא ממלתיה דרבא דאמר לא פתבינו מודעא אזביני ולישני ליה דס"ל כרבב"ח וכמ"ש התוס' ותי' משום דלא הנה משני מידי ר"ל משום דרבא דפליג אמלתיה דרבה ור"י הוא דאמר לא פתבינו מו' אזביני א"כ ע"כ דרבה ור"י פמי לא בזביני קיימי ולא משני מידי וכמ"ש התוס' פמדנבר נחזיתיה לרבא ו"ל במקו' לשם שכ' משם הרב מוהר"י בן מיגאס ו"ל לתרץ קו' התוס' במודעא דמאי איירי ביה רבה ור"י דאיכא מ"ד דבמתנה קיימי אביי ורבא ובמודעא בלא אונסא דכיון דלא שקיל זוי לא נבעי אונסא אלא גלוי מלתא דמגלה דעתיה רלא ניחא ליה למיהב אכל במודעא דזביני דקא שקיל זוי לא הויא.

מודעא עד דמברר לאונסיה ע"ש ורבה ור"י ס"ל דאפילו במתנה דלא קשקיל זוי אי ציית דינא לא פתבינו עליה מודעא אלא היכא דמברר אונסיה אכל למאן דלא ציית דינא פתבינו מודעא אע"ג דלא מברר אונסיה ובמודעא דזביני אפי' אמאן דלא ציית דינא לא פתבינו מו' פיון דקא שקיל זוי עד דמברר אונסיה דהכי מוקמינו למלתיה דרבא כדפריד לנהרדעי ממלתיה דרבא דאמר לא פתבינו מודעא אזביני ומשני מודעא בלא אונסא הוא דקאמר אכל פי אניס פההוא עובדא דההוא פרדסא פתבי עכ"ל ולפ"ד ו"ל קא דאמר רבא שם דף מ"ח אמר רבא תליוהו וזבין ז"ז ולא אמרן אלא בשעה סתם אכל בשעה זו לא הווי זביניה זביניה ר"ל במסר מוד' ומברר אונסיה דעל שדה זו אונסיה א"כ האד פריד תלמו' וקא אמר רבא לא פתבי מודעא אזביני וכו' דהיכא דאמר קא דרבא אתמר ואפי' דמודה רבא בשדה זו ולא ארצי זוי ולא הו"ל לאשמועינן דלאו זביניה זביני ורשב"ם ו"ל פי' דבשדה סתם זביניה זביני ובשדה זו א"צ מודעא ע"ש ולפ"ד בשדה סתם אפי' מסר מודעא לא מהניא ופסולה היא פיון דמדעתיה בירר לו א' משדותיו והכי פשיטא לתלמודא דמלתיה דרבא ה"פ דאי לאו הכי הנה מצי לשנויי שפיר פי קאמ' רבא דזביניה זביני בדלא מסר מודעא אמרינו פיון דבירר א' משדותיו גמר ומקנה ליה אכל אם מסר מודעא קא גלי דעתיה דלא ניחא ליה לזבוי לא זה ולא זאת אכל לדעת האיכא מ"ד מהיכא פשיטא ליה לתלמודא דאמר רבא לא פתבינו מודעא אזביני ואח"כ ראיתי במקו' לשם דק"ל הכי דהיכא אמר רבא הכי ואדרבא בשדה זו וכו' ותי' דעיקר קו' הש"ס ממסקנא דתלמודא והלכתא בכלהו הוי ז"ז ונקט רבא לפי.

שהוא התחיל הדבר וכו' ג איכא טובא ע"ש ומשם הראב"ד ו"ל פתב דס"ל להמק' דאפי' מסר מודעא לא מהני נהמתרץ כמו כן תי' לו מלתא יתירתא ופי' אחר היינו דקא משני ליה מודה רבא היכא דמסר מודעא דמהניא ונהדר ק"ל א"כ אמאי נקט מעשה דפרדסא ותי' לאשמועי' דאונס ממון חשיב אונס ולאו דוקא תליוהו ויסורין ועוד אשמועינן אפילו

ע"י עדים וכתב עוד שם דלרבותא נקטיה עש"ב ונהרב מוהר"י בן מיגאס ז"ל דחה פירושו האיקא מ"ד ופי' כגון דתבע ליה ראובן לשמעון בדין וא"ל הב לי כ"ו דאית לי גבבא וא"ל אינדך להד"מ דלית עליה אלא שבועה דר"ן ואצטריף למעבד עמיה פשרה ומקמי דליעבד עמיה מסר מודע' עליה ועלה קאמר רבה ור"י דהאי מודעא לאו כלום היא משום דהא צניית לדינא ואפ"י נרבא פליגי דאע"ג דצניית לדינא פינו דכפר ליה אין לך אונס גדול מזה עכ"ל ואנכי לא ידעתי בכ"הג מאי כ"מ אי צניית דינא או לא צניית ונהרי לקמי בי דינא קא תבע ליה אלא דאיהו כפר ליה ותו ניקחוי אנו מ"ש מההוא עובדא דפרדסא דאפי' לרבא דאמר לא פתבינו מודה דכתבינו אזבינו במאי דאנסיה חברה דקא טעין לקוחה היא בידי דכי טעין הכי רמא עליה שבועה דכנותה פי תבעיה דאית ליה גביה ממונא והלה פפריה רמא עליה שבועה דר"ן דמ"ש בכפריה ממונא לא פתבינו אלא אמאן דלא צניית לדינא ואילו גבי פרדסא ל"ש לן בין צניית ללא צניית לדינא ונראה לחלק דשאני הו' עובדא דפרדסא דכבר טען גבי סהדי דנבנה מניה כמ"ש רשב"ם בשם ר"ח אמטו להכי פי הדר וכתב ליה שטרא דזביני מהשתא אגלאי מלתא למפרע דלאו לקוחה היא בידי אמטו להכי שפיר פתבי' ליה מודעא אבל בכפריה במאי דתבעיה בדין ועבוד פשרה ס"ל לרבה ור"י דאי צניית לדינא לא פתבינו ליה מודעא דאמרי' דילמא קושטא קאמר דלית ליה גביה ולא מידי אלא פי היכי דלא לישתבע הו' שבועה דר"ן יתיב מדעם דאתפשר ביה ואפ"י נרבא ס"ל פינו דכפריה בב"ד אין לך אונס גדול מזה מש"ה פתבינו מו' אפילו אמאן דצניית דינא בכ' הג איברא דאפתי לא איפרוק דכי יתבי' ליה כל דיליה דתובע וכתבי' מודעא ומודעתו קנימת מאי דכי ליהדר לדינא אפתי הא איהו קטעין דלית ליה גביה ולא מידי ולא מחייב אלא שבועה דר"ן כדמעיקרא וא"נ קבל התובע מדעם דאתפשר ביה מצי א"ל אינדך לא נחיתנא עמך לדינא אלא עד דמהדרת לי.

מאי דשקלת מני והאי מלתא קנימתיה מסברא ואשכחנא ליה בס' כנ"הג במ"הב סי' פ"ב אות ב' בהג"הט ע"ש ואע"ג דנהרב איירי במחז' נראה דה"ה בפשרה וכן מצאתי לה' פ"ה שלמה ז"ל בח"מ סוף סימן ח"י ע"ש וא"כ למאי מהניא האי מודעא דכתבינו ליה נאי משום לכי.

משפח ראיה או עדים וע"י מודעא זו מבטל הפשרה מה שמחל לו על השאר נראה דבכ"הג א"צ למודעא וכמ"ש הרשב"א ז"ל בתשו' ח"ב סימן רע"ח והביאה מרן ז"ל בב"י סימן י"ב ס"ו ופסקה בש"ע שם ועיון מה שעמדו בזה ה' מוהרימ"ט ז"ל ח"א סי' ק"ב וה' לב שמח ז"ל בח"מ סי' נ"א ונהרב מהר"ש ששון ז"ל בס' משפטים ישרים סי' ס' ונהרב משפט צדק ח"ג סי' י' דף כ"ח ונהרב פמ"א ז"ל ח"ב סי' ז' וה' נאמן שמואל ז"ל סי' ק"ד ואין פאן מקומו להאריף הא בכל הני א"צ (מודעא) ותו פי צניית דינא נמי אמאי לא פתבינו לרבה ור"י דודאי פל זמן שמביא ראיה סותרת הפשרה או המחילה והרשב"א ז"ל קרי לה מתנה ע"ש ואע"פ שמדברי הרא"ש בתשו' נראה דפליג אהו תשו' הרשב"א ז"ל ממ"ש בכלל ע"ד א"כ נימא דהר"י נ' מיגאס ז"ל ס"ל פנותיה הא מיהא אם מסר מו' מהני ואפי' הרא"ש ז"ל יודה דאם מסר מו' דמצי הדר ביה הא ליתא שפכר עמדו גדולים האחרונים הניתנים למעלה ויותר מחמת והעלו דלא פלג"ן בהדיניהו כחד' שרינו גם אשו"ר להרמ"ה בחי' לשם בסי' ק"ח שכתב בהא דרבה ור"י דמשפחת לה במודעא דפשרה דס"ל לרבה ור"י דכי צניית דינא לא פתבינו דהו"ל כמודעא דזביני היכא דלא

יְדַעֵי בַּיָּהּ סְהַדֵי דְאָנְסִים אַבְיֵי וְרַבָּא דְאָמְרֵי תְרוּנִיָּהּוּ אַע"ג דְצִיָּית דִּינָא פִּינּוּ דִיכּוּל לְמַכְפְּרֵיהּ וּלְאַשְׁתַּבּוּעֵי לִיָּהּ בְּשַׁקְרָא אִין לָהּ אֲוֹנָס גְּדוּל מְזָה וְקוּי"ל כְּאַבְיֵי וְרַבָּא דְבַתְרָאֵי גִינְהוּ וְדוּקָא בְּמוֹדְעָא דְפִשְׁרָהּ וּכ"ש בְּמוֹחַל אוֹ בְּמַתְנָה לַד"ה אַבְל דְזַבִּינֵי לֹא עַכ"ל מִתּוֹרְתוֹ שֶׁל ר"מ לְמַדְנּוּ ס"ל דְפִשְׁרָהּ דִּינָה כְּמַתְנָה וְזֶה שְׁלֹא פְדַעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל וְדַעְמִיָּה דַס"ל פִּשְׁרָהּ דִּינָה פְּמָכֵר וְיִתְבָּאֵר בְּמַקּוּמוֹ בַס"ד וְכִינּוּ דְדִינָא דְמַתְנָה לֹא בְעֵינּוּ שְׂיַדְעוּ הָעֵדִים וְיַכִּירוּ בְּאוּנָסוֹ אֲלֵא גְלוּי מְלִתָּא בְּעֵלְמָא סְגִי שְׁמַע מִינָה דְהָךְ חֲשִׁשָׁא שְׁמָא מְשַׁתְּבַע לְשַׁקְרָא חֲשִׁשָׁא גְמוּרָה הִיא וְחֲשִׁיב אֲוֹנָס וְכִשִּׁיטַת רַבִּי אֶבְרָם מִיַּגְאָס ז"ל: וְהֵרַב הַמְּאֹר פִּי מִי שְׂבָא לְעֵדִים וְאָמַר כְּתַבּוּ לִי .

מוֹדְעַ' שֶׁפ' אוּנָסֵי בְּכָךְ אִין לָהֶם לְחֲשׂוֹד אוֹתוֹ וּלְכַתּוּב עֲלֵיו מוֹדְעָא עַל פִּיו עַד שְׂיַדְעוּ בּוֹ שֶׁהוּא גְבָרָא אֲלֵמָא דְלֹא צִיָּית דִּינָא אַבְיֵי וְרַבָּא הֵם פְּדַבְרֵי גְהַרְדְּעֵי דְאָמְרֵי כֹּל מוֹדְעָא דְלֹא פְתִיב בַּהּ וְכו' וְכִינּוּ שְׁהָעֵדִים יוֹדְעִים בְּאוּנָס דְאָנְס שְׁוִין הֵם אַבְיֵי וְרַבָּא לְשַׁאֵר כֹּל אֲדָם וְכו' וְדִיָּיקִינּוּ עֲלֵהּ מו' דְמֵאֵי וְכו' וְהֵינּוּ דְאָמַר וּמוֹדָה רַבָּא הִיכָּא דְאָנְסִים כְּגוֹן מַעֲשֵׂה דְפְרַדְסָא וְכו' ע"ש הֵנָּה הֶרַב ז"ל מְפָרֵשׁ דְקו' הַש"ס הִיא דְרַבָּא וְרַבָּה וּר"י נָמִי שְׁלֹא פְדַעַת הַתּוֹס' וְכִבֵּר כְּתַבּוּ מ"ט לֹא נִיחָא לְהוּ לְהַתּוֹס' לְפָרֵשׁ הִכִּי וּלפ"ד הָךְ מְלִתָּא דְאָמְרֵי גְהַרְדְּעֵי סִיּוּמָא דְמְלִתָּא וְאַפְלוּהּ מְלִתָּא פְרִיף תְּלַמוּדָא וְהֶרְמֵב"ן ז"ל בַס' הַמְּלַחְמוֹת הַק' עֲלֵיו וְעוֹד אִם דְבָרֵי אַבְיֵי וְרַבָּא פְּדַבְרֵי גְהַרְדְּעֵי הִיכִי דִיָּיקִינּוּ בְּגִמְרָא מוֹדְעָא דְמֵאֵי וְכו' וְשַׁבְּקִין מִיַּמְרִיָּה דְרַבָּא גּוֹפִיָּהּ וְכו' עַכ"ל לְפִי מֵאֵי דְכַתְּבִין נִיחָא וְכָל עֲצֻמוֹ שֶׁל ה' הַמְּאֹר ז"ל לֹא בָּא לְתַרְץ אַמֵּאֵי ק"ל אֲמַלְתִּיָּהּוּ דְגְהַרְדְּעֵי וְלֹא אֲמַלְתִּיָּהּ דְרַבָּא כַּמ"ש הַתּוֹס' אֲלֵא אֵהָא מְפָרֵשׁ דְאַפְלוּהּ מְלִתָּא פְרִיף וּמִשְׁנֵי שְׁפִיר כְּנֹלַע"ד וְהֶרְמֵב"ן ז"ל שֶׁם וּבַחֲזִי הִבִּיא ב' פִּירוּשִׁים בְּשִׁמוּעָה זֹו ע"ש וְעֵינּוּ לַה' מוֹהֲרֵי"ט ח"מ ס' מ"ג מ"ש ע"ד וְכִבֵּר מְרָן ז"ל בַב"י סִימָן ר"ה מַחוּ' ד' הִבִּיא שְׁנֵי הַפִּירוּ' דְהֶרְמֵב"ן ז"ל וְכַתְּבֵי הוּא ז"ל דְכָל הַפּוֹסְקִים סְתָמוּ דְבַרְיָהֶם וְלֹא חִזְקוּ בֵּין צִיָּית דִּינָא לְלֹא צִיָּית בֵּין לְגַבִּי מַתְנָה בֵּין לְגַבִּי מְכָר וְכַתְּבֵי עוֹד מְרָן ז"ל שֶׁם וּמַדְבְּרֵי הֶרְמֵב"ן בְּפִירוּשׁ הַשְּׁנֵי מִשְׁמַע שְׁאָם ב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם הַוְרָמָנָא דְמְלַפָּא לְכוּף הַבַּע"ד שְׂיַדְוֵנוּ לְפָנָיו לֹא כְּתַבִּינוּ מוֹדְעָא דְהָוִי כְּמוֹ הִיכָּא דְאִיכָּא בִיד"וּוֹאֵר דְכִינּוּ דְלֹא אֲזִיל אַחֲוִילֵי אַחֲוִיל וְלֹא רְאִיתִי כֹּן בְּדַבְרֵי שׁוּם א' מִהַפּוֹסְקִים וְכו' עַכ"ל וּמַה"ט סְתָם לֹן תַּנָּא בְּשַׁלְחָנוּ הַקְּדוּשׁ וְלֹא חִזְקֵי בֵּין צִיָּית דִּינָא לְלֹא צִיָּית וְכֹן עֲמָא דְבַר כִּי בְּמַחְנֵינוּ הַוְרָמָנָא דְמְלַפָּא יר"ה בְּיַד שֶׁר הָעִיר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמִים הֵהֵם לְמַנּוֹת ב"ד הָרְאוּי לְהִיּוֹת כְּפִי הַזְּמַן וּבְיַד ב"ד לְרִדּוֹת אֵת הַנִּזְדוֹן לְקַבֵּל עֲלָיו אֵת הָרִין הַנִּגְזָר מִפִּיָּהֶם לְעֲנוּשׁ וְלִקְנָס וְלִהְבִּיאֹו אֶל בֵּית הַסְּפָלָא תַל"ית וּגְדוּלָּהּ מִזֹּו אִם יֵשׁ לְנִזְדוֹן אִיזְהוּ צַד לְהַשְׁמִט מוֹדִיעֵין הַדְּבַר לְמַלְכוּ' יר"ה וּמִשְׁגָּרִין שְׁלִיחָא לְכוּף הַנִּזְדוֹן לְעֲשׂוֹת מַה שֶׁהַב"ד גּוֹזְרִין עֲלָיו תַל"ית הָא מִיָּהָא אִם הַפְּצָא יִמְצָא גְבָרָא אֲלֵמָא כִּי שִׁיחַ וְכִי שִׁיג לוֹ בְּבֵית הַמְּלָכוֹת וּמְפַחַד הַמוֹכֵר אוֹ לְבֹא עִמּוֹ בְּפִשְׁרָהּ בְּאִיזָה עֵנְן שְׂיִהְיֶה כְּאַשְׁרֵי יִכְשֶׁר בְּעֵינֵי הָאָנְסִים וּמַגְזִימוּ בְּדַבְרֵי שְׂיֵשׁ סְפַק בְּיַדוֹ לְעֲשׂוֹתוֹ אוֹ יִרְאִים מְמַנּוּ פֶּן יִלְשִׁין בְּכָלֵל אוֹ בְּפֶרֶט וְיוֹדְעִים בּוֹ שְׁעַל הָרוּב דְבָרֵיו נִשְׁמָעִים לְמַלְכוֹת כּוֹתְבִין עֲלָיו מוֹדְעָא וְלְכַשְׂיִשְׁבֵּר זְרוּעוֹ וְיִגְרָשׁוּהוּ וְיִדְחֻהוּ כִּי יְפוּל הַנּוֹפֵל מֵאִיגְרָא רְמָא לְבִירָא עֲמִיקְתָּא כְּמוֹ שְׁעֲשׂוּיִם אֲנָשֵׁי זְרוּעֵי לִיפּוּל בְּשׁוּחָה עֲמוּקָה מוֹצִיאִים עֲלָיו הַמוֹדְעָא לְפָנָי הַב"ד אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמִים הֵהֵם וְעַל פִּיָּהֶם יִהְיֶה כֹּל רִיב עַל דְבַר אָמַת .

וּבְפִירוּשׁ הָךְ עוֹבְדָא דְפְרַדְסָא הִיכִי הֵנָּה עוֹבְדָא עֲמָדוֹ עֲלָיו אַבּוֹת הָעוֹלָם וְרַשְׁבָּ"ם ז"ל בְּשֶׁם ר"ח ז"ל וּבְמַקּוֹ לְשֶׁם וְהֶרְמ"ה ז"ל בַּחֲזִי לְשֶׁם ס' ק"ט וְה' הַמְּאֹר וְהֶרְמֵב"ם ז"ל

כָּל אֶחָד לְדַרְכּוֹ פָּנָה וְהָיָה וְי"ל פִּי בְדַעַת רַבֵּינוּ שְׁהַעֲדִים לֹא שָׁמְעוּ הַהִפְחָדָה ר"ל אִי לֹא מִזְבַּנְתָּ לִי כְּבִישְׁנָא לְשִׁטְרָא אֲלֵא שְׁבַעַל הַפְּרָדָס תְּבַעוּ בְּפָנֵיהֶם וְכַפְרִיָּה וּמִימַר אָמַר לְקוּחָהּ הִיא בְּיָדֵי וּמְסַר מוֹדְעָא וְהֵינּוּ כִפִּי ר"ח וְי"ל שְׁהִבִּיא רִשְׁבָּ"ם וְי"ל וְעֵלָה פְתַב ר"ח דְּכָל שְׁמַפְחִידוֹ בְּדָבָר שְׁיָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ דְּמַהְכָּא שְׁמַעִי כַּמ"ש ה"ה מ וְי"ל בְּשֵׁם הַרְשָׁבָ"א וְי"ל שְׁהוּא מְפָרֵשׁ שְׁכָבֵר הַמְמַשְׁפֵּן אָמַר לוֹ לְבַעַל הַפְּרָדָס אִי זְבַנְתָּ לִי מוּטָב וְאִי לֹא כְּבִישְׁנָא לְשִׁטְרָא דְּמִשְׁפַּנְתָּא וְהִלְךְ וְהוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לְעַדִּים וּכְשִׁתְּבַעוּ בְּפָנֵיהֶם הֵב לִי פְרָדָסָאִי א"ל מִינְךָ זְבַנְתָּיָהּ וְכַמ"ש רִשְׁבָּ"ם וְי"ל בְּשֵׁם ר"ח וְי"ל וְהִיא שִׁיטַת רַבֵּינוּ וְי"ל לַפ"ד ה"ה וְי"ל א"כ גְּמַרִּינוּ מֵהָאִי עֲוֹבָדָא דְּאֵם הַפְּחִידוֹ בֵּינוּ לְבִין עֲצָמוּ פְּהֵיָא דְּפְרָדָסָא א"נ דְּכֹוּתָהּ אִי מְצִי עֶבֶיד מְאִי דְּאֶגְזִים לִיה לְמַפְחִדִּיהָ וְאֶתְבְּרִיר לְסִהְדִּי כְּתַבִּי מוֹדְעָא אֲלֵא דְּבַהֲךָ עוֹב' דְּפְרָדָסָא א"א שְׁהַפְחִידוֹ קָמִי סִהְדִּי דָא"ה א"א לֹא לְכַפֹּר כַּמ"ש ה"ה מ וְי"ל שֵׁם וְהַשְׁתָּא מְפִי נֶפֶק שְׁטָרָא דְּזַבִּינִי אַגְלָאִי מְלִתָּא לְמַפְרַע דְּהֵינּוּ מְאִי דְּהֵנָּה מַפְחִיד אוֹתוֹ בֵּינוּ לְבִינוּ וְקָמִי סִהְדִּי קְטַעִין שְׁקָרָא וְלִמִּמַר לְקוּחָהּ הִיא בְּיָדוֹ.

וְגֵאֹן עוֹנָנוּ ה' מִש"ל וְי"ל נְתַקְשָׁה בְּדַבְרֵי ה"ה מ וְי"ל אֵלוּ וְשׁוּיָנְהוּ סַתְרָאִי נִינְהוּ וְהַנְלַע"ד כְּתַבְתִּי גַם מַה שְׁהַק' הַמִּש"ל עַל דְּבַרֵי ה"ה מ וְי"ל שְׁכַתְּבַּ שְׁזָה נְלַמַּד מְאוֹתוֹ מְעַשָּׂה שְׁהִבִּיא הָרַב הֵלֵא דַע דְּהֵתָם לֹא הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר אֲלֵא שְׁאֵם לֹא הָיָה מוֹצִיא הַשְׁטָר הָיָה גּוֹזְלוֹ אֲבָל בְּעֵלְמָא אִפִּי בְּדָבָר שְׁבִידוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ אֶמְרִינוּ גְזִים וְלֹא עֶבֶיד וְלֹא חֲשִׁיב אֹנִס וְכו' עכ"ל וְלֹא יַדְעַתִּי לְמָה תְּלָה זַיִּינְיָה לְמַלְתִּיהָ דַּה"ה וְי"ל הֵלֵא זֶה הַדְּבָר מְפֹרָשׁ יִנְצָא בְּדַבְרֵי ר"ח שְׁהִבִּיא ה' הַמְגִיד בְּשֵׁם הַרְשָׁבָ"א וְי"ל וְי"ל הַרְשָׁבָ"א בַּח"ב סוּף סִימָן רצ"ח וְעוֹד אֵתָה צָרִיךְ לְדַעַת שְׁכָל שְׁיֵשׁ סַפְק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ אֹנְסָא שְׁהוּא מַפְחִיד לְאֹנְסָא אוֹתוֹ בּוֹ ה"ז אֹנְסָא שְׁלֹא תֵאמַר שְׁאִינוּ אֹנְסָא עַד שְׁיַעֲשֶׂה בּוֹ אוֹתוֹ אֹנְסָא מְשׁוּם דְּגְזִים אִינְשׁ וְאוֹמַר שְׁיֵאֲנֹס וְלֹא יֵאֲנֹס וְכַעֲנִין שְׁאֶמְרוּ בְּהָאִי דְּנִקְט מְגֵלָא וְכו' דְּלֹא הִיא דְּשִׁאֲנִי הֵכָא דְּעֶבֶיד אִינְשׁ שְׁמַתִּירָא שְׁמָא יֵאֲנֹסוּהָ וְחֲשִׁיב שְׁפִיר אֹנְסָא ע"ג דְּלֹא הַתְחִיל גַּם הַרְשָׁבָ"א וְי"ל בַּח"ב ס' רכ"ז הִבִּיא דְּבַרֵי ר"ח וְי"ל וְדַבְרֵי הַרְמַב"ם וְי"ל מְרוֹנְחִים בְּיוֹתֵר וְלִשְׁמֵ דָף מ"ז רִישׁ ע"א פְתַב וְי"ל וְכ"ש בְּזָה שְׁהוּא בְּיַד הָאֹנְסָא כְּבָר וְכו' עכ"ל ש"מ דס"ל אע"פִּי שְׁאִינְם בְּיַד הָאֹנְסָא כְּבָר מְלִתִּיהָ דַּר"ח וְהַרְמַב"ם וְי"ל אֶמְרוּרִים.

גַּם בְּסִי רִישׁ דְּשֵׁם הִבִּיא דְּבַרֵי ר"ח וְהַרְמַב"ם פְּדָבָר הָאֶמּוֹר וְעוֹד שְׁם סִימָן ס"ב אֶמְנָם הָרַב מוֹהֲרִיק"ו וְי"ל שְׁרַשׁ קפ"א נִשְׂאֵל בְּמִי שְׁאִינְמוּ עָלֵינוּ לְהוֹלִיכּוֹ לְדִין בַּעַש"ג וְהַפְּחִידוּהוּ בְּכַף וּמַחְמַת זֶה נִתֵּן סוֹף יִתֵּר עַל פְּתוּבַת הָאִשָּׁה אִם יָכוֹל לְחַזֹּר וְלְתַבְּנֹעַ הַסֵּף הֵהוּא וְהַשִּׁיב דְּלֹא טַעֲנָה הִיא דְּעֶבֶיד אִינְשׁ דְּגְזִים וְלֹא עֶבֶיד וּכְהֵוּא דְּנִקְט מְגֵלָא וְכו' וְרַצּוֹ לְחַלֵּק דְּהֵתָם שְׁלֵא לְחִיבּוֹ בְּדַמִּי הַדִּיקָלָא אֶמְטוּ לְהַכִּי אֶמְרִי דִּיקְלָמָא גְזִים וְלֹא עֶבֶיד הָא מִיָּהָ חֲשִׁיב אֹנְסָא הִכָּא דְּגְזִים דְּמַסְתְּפִי מֵאִידֵךְ דִּיקְלָמָא עֶבֶיד וְדַחָה חִילּוּק זֶה מְדַבְרֵי הַמְרָדְכִי דְּמַדְמָה לְגְזִים וְלֵאֲנִים שְׁיִתְּנוּ כ"ו וְי"ל לְהָא דְּמַגְלָא וְהָא עֲוֹבָדָא דְּפְרָדָסָא תְּרַגְמָה רֵאבְלִיָּה וְי"ל דְּשִׁנְיָא הִיא דָא דְּהֵתָם כְּבָר רֵאִינוּ שְׁעַשָּׂה הָאֹנְסָא שְׁהַפְּהוּ אוֹ שְׁכַבֵּשׁ הַשְׁטָר שֶׁל הַמְשַׁפְּחָתָא דְּהוּא כְּמֵאן דְּעֶבֶד כִּינּוּן דְּבַרְשׁוּתִיָּה לְמַעַבְד וְיָכוֹל הוּא לַעֲשׂוֹת אֲבָל בְּדַבְרֵים שְׁמַפְחִידוֹ וְלֹא עָשָׂה הַדְּבָר אע"פִּי שְׁרָאוּ עַדִּים אוֹתוֹ אֹנְסָא לֹא פְתַבִּינוּ מוֹדְעָא וְאע"פִּי שְׁכ"ר ר"ח שְׁמַפְּיִן שְׁהַפְּחִידוֹ בְּדַבְרֵים שְׁבִידוֹ לַעֲשׂוֹת אע"פִּי דְּלֹא עֶבֶיד פְּתַבִּינוּ לִיה מו' פְּשִׁיטָא מֵאַחַר שְׁמוֹהַר"ם וְרֵאבְלִיָּה וְי"ל חוֹלְקִים הו"ל פְּלֹגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא דְּאוֹמְרִים הַמַּע"ה דְּמֵאן מְרַמִּי לִיה לְמַמְנָא מִיָּדָא דְּמוֹחֲזֵק לְמִימַר פְּהֵאִי פּוֹסֵק ס"ל בְּהִיּוֹתֵבֵר מַחְלֻקְתּוֹ בְּצַדוֹ עכ"ל וְאע"פִּי

שְׁהַחֲלִיקִים רַבֵּי מְנִי וְרַבֵּי בְּנֵי רַבִּי הָאֵי גֵאוֹן ו"ל בַּס' הַמְּקַח וּר"ח וְהַגְּאוֹן שֶׁהֵבִיא בְּעַל
הָעֵיטוֹר וְהַרְמַב"ם וְהַרְזו"ה וְהַרְמַב"ן וְהַר"ן וְהַנְּמַק"י ו"ל כְּלֵהוּ ס"ל דְּכָל שְׁנֵי שָׁפַק בְּיָדוֹ
לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁהִגְזִים הָיָה אֲנֹס וּמִהֲנִיָּא לְהוּ מוֹדְעָא כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר מִהַשְׁיטוֹת הַנְּאָמְרִים
בְּאֵמֶת וַיִּוָּשֶׁר הוֹבְאוּ ב"י מ"מ הָרַב ו"ל לְטַעְמֵיהָ אֲזִיל דְּהִיכָא דְתַרִי מַרְבְּנוֹתָא פְּלִיגִי מְצִי
הַמְּוֹחֲזָק לְמִימַר קִים לִי כְּנוֹתִיָּהוּ וְהַמַּע"ה כְּמוֹ שֶׁצִּינְיָתִי לְקַמְן מַעְרַכְתָּא אוֹת קו"ף ס' וְאֲנִי
בְּדִידוֹ אֵין אֲנִי תוֹפְסִין .

דְּגַל הַקִּים לִי נֶגֶד מְרִן ו"ל בַּש"ע כְּמוֹ שֶׁצִּינְיָתִי שֵׁם וְכִינֹן דְּמְרִן הָעֵתִיק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם
ו"ל וּבִיָּאֵר שִׁיחֻתִּיּוֹ בַּב"י דְּלֵא בַּעִי' שֶׁהִתְחִיל בְּדַבְרֵי הָאֲנֹס אֶלְא כֹּל שֶׁהִגְזִים בְּדַבְרֵי שֶׁבִּידוֹ
לַעֲשׂוֹתוֹ וּמְסַר מוֹדְעָא הַמוֹדְעָא קִינְיָת וּבַר מִן דִּין בַּנ"ד שֶׁמְסַר מוֹדְעָא כְּפִי הַנְּמַסֵּר אֶפְּלוֹ
מוֹהֲרִיק"ו ו"ל וְדַעְמֵיהָ מוֹדוֹ דְּמִהֲנִיָּא וְכַמ"ש הַכַּנ"ה ג ו"ל שֵׁם בְּאוֹת ז' בַּהֲגַהֲב"י מִשֵּׁם ה'
מוֹהֲרֵש"ך ו"ל ח"א ס' יו"ד וְנ"ל אֵין דְּבַרִי מוֹהֲרִיק"ו ו"ל אֲמוּרִי' אֶלְא דְּוֹקָא בְּדִלְא מְסַר
מוֹדְעָא וְהָאֲנֹס לֹא בְּרִיר אֶבֶל כְּשֶׁמְסַר מוֹדְעָא וְהָרָאָה לַעֲדִים שֶׁמְחִיבֵיבּוּ הָאֲנֹס כֹּל אֲנָפִין
שְׁוִין דְּמַקְרִי אֲנֹס עַכ"ל וְאֵין תְּשׁוּ' מִהֲרֵש"ך ו"ל מְצוּיָה אֶצְלִי כְּעַת לְרֵאוֹת הַדְּבָרִים
בְּשִׁרְשׁוֹן וְלַעֲמוֹד עַל בְּנֵי דְּמַדְבְּרֵי הָרַב מִשְׁמַע כִּינֹן שֶׁהָרָאָה לַעֲדִים אוֹנְסוֹ וּבְרִיר לֹון
וְגַם מְסַר מוֹדְעָא מִהֲנִיָּא אֶפְּלוֹ לְדַעַת הָרַב מוֹהֲרִיק"ו ו"ל וְאֵע"ג דְּנִדְּוֹן מִהֲרִיק"ו מִיָּרִי
בְּמַתְנָה שֶׁהוֹסִיף לְאֶלְמָנָה יֵתֵר עַל סְכִי כְּתוּבָתָהּ כַּמ"ש שֵׁם דְּעַד הַשְּׁתָּא לֹא אֵינִי בִּידֵיהָ
סְמָא דְּהָךְ תּוֹסַפְתָּ חֲשִׁיב כְּמַכְרֵי שֶׁקְּנוּ מִמֶּנּוּ הַרִיאוּן וְהַפְּרִישׂאוּן כְּדַכְתַּב הָרַב ו"ל בְּתַר
הַכִּי וְטַעְמָא דְּמַלְתָּא דְּכַשְׁלָא מְסַר הַמוֹדְעָא אֲמַרִינֵן דְּלֵא נְכַנְס הַפְּחַד בְּלַבּוֹ וְסַבֵּר דְּעַבִּיד
אֵינִשׁ דְּגִזְמִים וְלֹא עַבִּיד וְאֶשְׁפַּחֵן לְהַאי סְבָרָא בְּגַמְרָא דְּאֵיכָא לְמַתְלִי בְּהַאי וְמַה שֶׁמְכַר אוֹ
נִתְּן בְּרַצוֹן בְּדִלְא אֲנִים מְכִינֵן שְׁלֵא גָּלָה דַּעַתוֹ לַעֲדִים אֶבֶל אִם מְסַר מוֹדְעָא וְגָלָה דַּעַתוֹ
אֲמַרִינֵן דְּאֶחְשְׁבִיָּהּ אֲנֹס דְּדִילְמָא גִזְמִים וְעַבִּיד הַאי גְּבָרָא וְכִינֹן דַּס"ל לְמוֹהֲרִיק"ו ו"ל דְּאֲנֹס
הַהַפְּחִידוֹ וְהַגִּזְזִים לֹא חֲשִׁיב אֲנֹס הַיִּלְכָּף אִם רָאוּ הָעֲדִים שֶׁמְסַר מוֹדְעָא אֲמַרִינֵן הָא מִיָּהּ
לְגַבִּי דִּידֵיהָ אֶחְשְׁבִיָּהּ אֲנֹס הַיִּלְכָּף מִהֲנִיָּא לִיהָ הַמוֹדְעָא שֶׁמְסַר וּבְנִדְּוֹן מוֹהֲרִיק"ו ו"ל לֹא
מְסַר מוֹדְעָא עַל דְּנָא פְּתַגְּם הַנּוֹתָן וְכַמ"ש שֵׁם וְנ"ל וּבַר מִן דִּין וּמִן דִּין מִי יוֹצִיא מְמוֹן
מִיָּד הַמְּוֹחֲזָק בְּטַעְנַת הָאֲנֹס דְּלֵא מוֹכַח כִּינֹן דְּלֵא מְסַר מוֹדְעָא וְכו' עַכ"ל ש"מ הִיכָא דְּמְסַר
וּבְרִיר הָאֲנֹס וְהָרָאָה לַעֲדִים שֶׁפִּיר מִהֲנִיָּא הַמוֹדְעָא אֶלְא שֶׁמְדַבְּרֵי רֵאבִי"ה ו"ל שֶׁהֵבִיא
הָרַב ו"ל שֵׁם שֶׁכְּתַב וְנ"ל אֵי בְּעִינֵן דְּאֲנִי דְּעֵי' בְּאֲוֹנְסִיָּה דְּפִלְגִיָּא כְּעוֹבְדָא דְּפִרְדָּסָא דְּוֹקָא
וְכו' אֶבֶל כְּשֶׁהַפְּחִידוֹ וְלֹא עֲשָׂה הַדְּבָר אַע"פ שֶׁרָאוּ הָעֲדִים אוֹתוֹ הָאֲנֹס לֹא כְּתַבִּינֵן מוֹדְעָא
וְכו' עַכ"ל נִרְאָה מְדַבְּרֵי כִינֹן דְּדִינָא הוּא דְּלֵא כְּתַבִּינֵן אַע"פ שֶׁנִּכְתְּבָה כְּמִי שְׁלֵא נִכְתְּבָה
דְּמִי וְכַדְאֲמַרִינֵן בַּכ"ד בְּגַמְרָא שֶׁטֵּר שְׁלֵא נִיָּתֵן לִכְתַּב אַע"פ שֶׁנִּכְתְּבָה כְּמִי שְׁלֵא נִכְתַּב דְּמִי
גַּם מְדַבְּרֵי מוֹר"ם ו"ל נִרְאָה לְהַדִּיא שֶׁהֵבִין בְּדַבְּרֵי מוֹהֲרִיק"ו ו"ל דַּע"פ שֶׁמְסַר מוֹדְעָא
עַל מַה שֶׁהַפְּחִידוֹ וְגִזְמִים לֹא מִהֲנִיָּא וְלֹא מִיָּדִי תַדַּע שְׁעַל מ"ש מְרִן ו"ל הָאֲנֹס אֶת חֲבִירוֹ
וְכו' וְהַפְּחִידוֹ וְכו' כְּתַב מוֹר"ם ו"ל וּמִיָּהוּ יֵשׁ חוֹלְקִים וְס"ל וְכו' דְּגִזְזִים אֵינִשׁ וְלֹא עַבִּיד
מוֹהֲרִיק"ו עַכ"ל וּמְרִן מִיָּרִי בְּדַמְסַר מוֹדְעָא וְכַדְסִיָּים בְּעוֹבְדָא דְּפִרְדָּסָא וְכָל עֵיקָרוֹ שֶׁל
מוֹר"ם ו"ל לֹא אֶתָּא אֶלְא לְאֶשְׁמוּעִינֵן דְּפַחַד מְמוֹן מַקְרִי אֲנֹס וְכְתַבִּי' עֲלֵיהָ מוֹדְעָא וּמִיָּהוּ
י"ח וְס"ל דְּפַחַד וְגִזְזִים לֹא מַקְרִי אֲנֹס וְכִינֹן דְּלֵא מַקְרִי אֲנֹס מַה יוֹעִיל כִּי יִפְגַּע בּוֹ מְסִירַת
הַמוֹדְעָא כִּינֹן דְּלִיכָא אֲנֹס וְצַלַּע"ד כְּעַת לַעֲנִין דִּינָא וְעוֹד א"א דְּכָל הִיכָא דְּמְסַר מוֹדְעָא
אֶפְּי' אֶהַפְּחִידוֹ דְּגִזְמִים וְלֹא עַבִּיד אֶפְּתִי שׁוּם מַעֲשֵׂה אִם מְסַר מוֹדְעָא מִהֲנִיָּא דְּכִינֹן דְּאֶחְשְׁבִיָּהּ

לגבי דידיה מהניא המודעה אמאי מהריק"ו ז"ל שוינהו בפלוגתא מוהר"ם וראב"ה ז"ל ורב"ה האיי ור"ח דרב"ה האיי ור"ח בדמסר מודעה איירו כמ"ש בדברי ר"ח הניחנים למעלה ומהר"ם וראב"ה בדלא מסר מודעה מיירי אלא עכ"ל שדעת מוהריק"ו פדעת מוהר"ם וראב"ה ז"ל דאפי' בדכתב מודעה מגן שניא וטעמו ונמוקו עמו כמו שדקדקתי מדבריו שפתב ולא פתבין מודעה למימר אפילו פתב לא מהני וכדכתי' ואחז"ר גנדמן לידי תשובת הרב ראש יוסף ז"ל דף כ"א ע"א שגם הוא ז"ל ס"ל שאם מסר מודעה אאונס דהפחדה וגיזום מודה מהריק"ו דמהניא ונדון מוהריק"ו ז"ל בדלא מסר ואח"ך פתב ובמה שפתבתי נראה דאינו חולק מוהר"ם וראב"ה ז"ל אדברי רבינו האיי ור"ח ז"ל שפתב הוא ז"ל דחולקים עליהם דרבינו האיי ור"ח ז"ל מיירי בדגלו דעתייהו ומוהר"ם וראב"ה ז"ל בדלא מסרו מודעה וגלו דעתייהו ע"ש ולע"ד א"א לייחס סברא זו לראב"ה ז"ל כמדובר ולעת עתה ראיתי לה' מוהראנ"ח ז"ל ח"א סי' מ"ב נשאל במוסר מודעה על הגט שהפחידוהו למנסרו לאו"ה ע"י פ' שיש לו יד ושם עם המלך ובתשו' שם דע"ה ע"ד פתב וז"ל ומעתה אבא לחקור בענין אונס האיומים והגיזומים וכו' ואומר שאם יש עדים שהפירו האיומים וכו' יש לחוש להם ואע"פי שדברי מוהריק"ו ז"ל פתח פתוח לרוחה להקל בענין הגיזומים מלבד שלדעת הרשב"א חולק על זה וכו' אף מוהרי"ק וכו' ועוד שעיקר הסמך שמוהרי"ק סמך עליו הוא מפני שהאנוס לא מסר מודעה וכו' וכל שלא מסר מודעה עליו נראה דלא חשיב ליה אונס וכו' ואם נמסרה עליהם מודעה משנייא להו אונס ואונס הגיזומים ג"כ הנה אצל מוהרי"ק פגענו זה ולא החשיב אותו אונס פנין שלא היתה שם מודעה אבל בנ"ד שמוסר מודעה על האיומים והגיזומים יש עדים שהפירו בזה לא שייך לומר דעביד אינש דגזים ולא עביד דנדאי לא אמרי' לא עביד עכ"ל.

ואחר המחילה רבה לא הבינותי דהו טעמא שלא מסר מודעה אייתי לה בטר הכי ז"ל ובר מן דין ומ"ד וכו' פנין שלא מסר מודעה וכדכתי' לעיל בענינו' הא מיהא לענין דינא פנין שה' מוהראנ"ח ונהרב מוהרש"ך ונהרב מוהר"י אשקאפא ז"ל בספר ראש יוסף והכנ"ה הגביא דברי הרב מוהרש"ך ז"ל בלי שום חולק ובתשו' הרב כנ"ה ז"ל ח"ב סי' פ"א הביא דברי הרב מוהרש"ך ונהרב מוהראנ"ח ז"ל ולא חלק עליהם מי יבא אחרי האלהים האדירים האלה ובנדאי פנותיהו נקטינו שאם מסר מו' והפירו העדים באונס ההפחדה דהא אחשביה לגבי דידיה אונס אהניא ליה המודעה אף להוציא מיד האנס מה שפכר קבל שהרי בנדון מוהריק"ו ז"ל מיירי בשפכר נתנו להאשה מה שהוסיפו לה יתר על סכי פתובתה ולא זכתה אלא מפני שלא מסר מודעה הא אם מסר מודעה מהניא אפי' לאפוקי ממונא מינה לדעת הרבנים הללו וכן בנדון הרב כנ"ה ז"ל בתשו' לבטל המקח ע"ש ונהרב מוהריב"ל בח"ג סי' כ"ח פתב שפכרת הגאון דבאונס ההפחדה אע"ג דאפתי לא עביד מדעם חשיב אונס מוספמת מרוב הפוסקים וכו' ואפשר אפילו להוציא מיד המוןחזק ע"ש מ"ש בדרך אפשרות עיין לה' פרח מט"א ז"ל ח"א בסי' טו"ב וא"י ע"ע ח"ב סימן ז' נדע שדברי הרב מוהריב"ל ז"ל הללו הגדילוהם ערובות מדידיה לדידיה וכבר עמדו.

ע"ז להקת הנכזאים ה' מוהר"ש הלוי ח"מ סי' ל"ב וה' מוהרימ"ט סי' ג' ונהרב מוהר"ח ש בקונטרס המודעה. מדף י"ב והכנ"ה בתשו' שם וכבר פתבתי דלדין דגרירנא בתריה

דְּמָרְן ו"ל בש"ע לא נפ"ל מִיָּרִי וכו"ש פְּשָׁפוֹתַב הַמוֹדָעָא לְדַעַת הַרְבָּנִים הַנְּאָמְרִים בְּאַמְתָּ וְעוֹד בְּהַ בְּנ"ד שְׁאֵם הַר"ם עֲתָאֲלִי הוּא מְהַנְּכָסִים לְבֵית הַמַּלְכוּת אֲפִי לְמ"ד עֶבֶיד אֵינְשׁ דְּגִזְזִים וְלֹא עֶבֶיד הֵנִי מְוַחֲזָקִים דְּעֶבְדִּי וּמְהַנְּיָא בְּהוּ מוֹדָעָא וּכְמ"ש הָרַב מוהר"ש חֶסוֹן ו"ל הוּבָא בְּתִשׁוּי הָרַב מְקוֹר בְּרוּךְ ו"ל דָּף פ"ו ע"ד וְהִבִּיאָה הָרַב כְּנ"ה ג ו"ל שְׁם אוֹת ח"י ע"ש וּמַעֲיָן דְּוִנְגָמָא פְּתִבוּ הַתּוֹס' בְּפָרְק פֶּל הַנְּשָׁרְפִין דָּף מ"ו בְּד"ה עֶבֶיד אֵינְשׁ וְכו' מִשְׁם הַרוֹקַח ו"ל הָא אֲמַרִינְן עֶבֶיד אֵינְשׁ דְּגִזְזִים וְלֹא עֶבֶיד אֲלָא בְּסַתְּם בְּנֵי אָדָם אֲבָל בְּמוֹחֲזָק לְקָדָה לֹא עַכ"ל וְרוֹב הַנְּכָסִין לְבֵית הַמַּלְכוּת חֲזָקָתָן בְּכָדָה כְּמ"ש הָרַב ו"ל וְעֵלָה מִן הָאֲר"ש שְׁאֵם הַרִי"ץ מְסַר מוֹדָעָא עַל מַה שְׁהַפְּחִידוּ שְׁלִיחָה וַיַּעֲרַר עֲלֵיו לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וַיְדַעוּ הַעֲבָדִים כֹּל זֶה וְכָתַב לוֹ מוֹדָעָא מְהַנְּיָא לִיהַ שְׁפִיר לְהוֹצִיא בּוֹלְעוּ .

מִפִּיּו: אֵיבְרָא דְאַפְתִּי פֶּשׁ גִּבּוֹן לְבְרוּרִי בְּמַה שְׁכָתוּב בְּשִׁטְר וְנ"ל וְנָתַן לוֹ בְּמַתְנָה גְּמוּרָה סָדָה קכ"ה גְּרוּשׁוּשׁ וְכו' עכ"ל דְּהָאִי לִישְׁנָא מִשְׁמַע דְּהִנְדָּה זוּזִי בְּמַתְנָה יְהִיבִינְהוּ נִיְהַלְיָה וְכִיּוֹן דְּמַתְנָה נִיְהַו אַע"ג דְּלֹא פַת הַמוֹדָעָא וְהַפְּרָנוּ בְּאוֹנְסוֹ מְהַנְּיָא שְׁפִיר דְּאֲמַרִינְן תְּלִיּוּהוּ וְיִהִיב גְּלוּי דְּעֲתָא סָגִי וְה"ט כִּיּוֹן דְּבְמַתְנָה יְהִיב לִיהַ אִי לֹא דְאַנְסִי הוּא מַה לוֹ לְשַׁקֵּר וְכַדְכָתַב רַשְׁבָּ"ם ו"ל שְׁם ט"א דְּפָרִיף אִי בְּגִיטָא גְּלוּי מְלִתָּא הוּא ע"ש אֲמָנָם מ"ש בְּשִׁטְר נָתַן לוֹ סָדָה קפ"ה גְּרוּשׁוּשׁ בְּשִׁבִיל שְׁאֵם יְבוֹאוּ אַחֲרֵים לְעַרְעֵר עֲלֵיהֶם יַעֲמוֹד הוּא לְהֶם לְעוֹר וְלִסְיוּע אֲלֵיהֶם אֲצֵל הַמַּלְכוּת וְכו' כִּיּוֹן דְּמִטִּי לְהוּ הַנְּאָה מַנְיָה שְׁחִיבִיב עֲצָמוּ לְעַמּוֹד לְסִיּוּע אֲצֵל הַמַּלְכוּת לֹא חֲשִׁיב בְּמַתְנָה אֲלָא כְּמִכְר שְׁקִנוּ מְמַנּוּ עֲמִידָתוֹ אֲצֵל הַמַּלְכוּת וְכַבֵּר פְּתַב הָרַב מוהרִיק"ו ו"ל שְׁם ו"ל וְעוֹד נִלְע"ד דְּבָר פֶּשׁוּט מְאַחַר דְּמִטִּי לִיהַ הַנְּאָה בְּמַה שְׁהוֹסִיף לְאַשְׁתּוּ שְׁמַתוּף כְּדָה עֲשֻׁתָה לוֹ וְכו' וְגַם נִשְׁבַּעָה שְׁלֹא לְהִזִּיק הִיא וְאַחִיָּה וְלֹא לְגִרְוֹם לוֹ שׁוּם נִזְק וְכו' לֹא נִדוֹן אוֹתוֹ כְּתִלְיוּהוּ וְיִהִיב דְּלֹא הֵנִי מַתְנָה אֲלָא כְּתִלְיוּהוּ וְנִבְיָן וְכו' דְּנַעֲשֵׂה הוּא כְּקוּנָה אוֹתָם הַנְּאֹת תְּמוּרַת מַה שְׁהוֹסִיף לְהַ דְּאִין הוֹלְכִין בְּזָה אַחַר צְמָצוּם הַהַנְּאָה דְּמִטִּי לִיהַ אִם הִיא שְׁנָה לְמַה שְׁנֹתָן לוֹ חֲבִירוֹ תְּמוּרַתוֹ אוֹ לֹא כְּמ"ש הַתּוֹס' בְּפָרְק חֲזָקַת קֹדֶשׁ בְּבִיאָה וְכו' וְאֵע"ג דְּאִינוּ נֹתֵן לְהַ אֲלָא פְּרוּטָה וְכו' וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק מַתוּף מַה שְׁהַשִּׁיב הַרְשָׁב"א וְכו' וְלֹא עוֹד אֲלָא אֲפִילוּ נִתְּנָה לוֹ קֶצֶת מְעוֹת דְּבְמִכְר דְּכּוֹנְתָה אֲמַרִינְן אֲגַב אֲוִנְסָא דְּזוּזִי גָמַר וּמִקְנֵי וְכו' מִשְׁמַע דְּה"פ דְּבְמִכְר דְּכּוֹנְתָה פְּלוּמַר שְׁלֹא הִיָּה נֹתֵן כֹּל דְּמִי הַמִּכְר אֲלָא מִקְצָתוֹ הֵנִי ז"ז מְשׁוּם דְּאֲגַב אֲוִנְסָא דְּזוּזִי גָמַר וּמִקְנֵי וְכו' וְזֶה פֶּשׁוּט לְכֹל מִבִּין עַכ"ל וְרִאֲיָתִי לְהַרְשָׁב"א ו"ל ח"ב ס' רע"ח שְׁכָתַב וְנ"ל שְׁאֵע"פ שְׁקַבֵּל מִקְצַת מְעוֹת לֹא אֲמַרִי בְּכִי הֵאִי אֲגַם אֲוִנְסָא דְּזוּזִי גָמַר וּמִקְנֵי שְׁלֹא אִמ' אֲלָא בְּזוּזִי שְׁל דְּמִי הַמִּכְרָה אֲבָל כְּאֵן קֶצֶת וְכו' וְעוֹד דְּאֵף לְכַשְׁת"ל תְּלִיּוּהוּ וְנִבְיָן וְכו' דְּאַפִּילוּ בְּנֹתָן זוּזִי כֹל דְּהוּ קְאָמַר כְּדַעַת מִקְצַת הַגְּדוֹלִים וְכו' עַכ"ל וְהִיא דַעַת רַבִּינוּ יוֹנָה ו"ל וּבְמִקְוֵבָצַת לְמ"ר לְדָף מ"ח הִבִּיא מִשְׁם הַרְשָׁב"א ו"ל שְׁכָתַב וּמִכְּאֵן דְּקִדְקוּ דְּתִלְיוּהוּ וְנִבְיָן אֲפִי בְּפָחוֹת מִשְׁוִי הַקְּרָקַע זְבִינְיָה זְבִינְיָה וּמְסַתְּבָרָא לִי שְׁאִין דְּבָרִים אֵלוּ נְכוּנִים חֲדָא דְּאֵנְן דְּעֲתִיָּה דְּמוֹכֵר אֲמַרִינְן דְּאֲגַב אֲוִנְסָא דְּזוּזִי גָמַר וּמִזְבִּין הָא בְּלֹא זוּזִי לֹא וְהִיאָה יְתַרְצָה בְּפְרוּטָה עַל קְרָקַע שְׁנָה מְאָה וְכו' כְּנ"ל עַכ"ל וְכֵן מְצָאֲתִי לוֹ בְּחִידוּשֵׁי בְּפָרְק הַנּוֹקִין בְּמַאי דְּשִׁיף לְדָף נ"ח אֵהָא דְּאֲמַרִי הֵתָם וּמִקְמַת אוֹפְרוֹת אִין בּוֹ מְשׁוֹ סְקָרִיקוֹן וְכו' וְנ"ל וּלְפִי מ"ש בְּשְׁמַעְתָּתָא דְּתִלְיוּהוּ וְנִבְיָן דְּזְבִינְיָה זְבִינְיָה דְּנִקָּא פְּשָׁנָתָן דְּמִי שׁוּוִי שְׁל הַשְּׂרָה אֲבָל בְּפָחוֹת מִכְּדִי דְּמִי לֹא עַכ"ל וְהַנְּמַק"י ו"ל בְּפ' חֲזָקַת הִבִּיא מִשְׁם הַרִיטְב"א ו"ל כְּלִשׁוֹן הַרְשָׁב"א ו"ל הַמוֹבָא

במקנפלת לשם אשר הונף נאשר הורם אמור מעפה מ"ש הרשב"א ו"ל בתשו' שהביא מוהריק"ו ו"ל היא הפך דעת עצמו אלא לדעת מקצת גדולים שהזכיר הוא ול נאמתמה.

מה מוהריק"ו ו"ל שאחר שהרשב"א והריטב"א חולקין על סברא זו איך סמך על סברא א נעוד ע"כ לא פליגי אלא בקרקע משום דאין בו אונאה אבל במטלטלין כ"ע מודו דבעי' עד שימתן כל דמי המטלטלים כמ"ש הטור ריש סי' פ"ה משם רבי' יונה ו"ל ובהא איפא למימר דשוויי דמי הארכת הזמן אין לו שיעור מוגבל ודמי טפי קרקע דמה"ט אין בו אונאה ובדעת הרשב"א ו"ל נחלקו גדולי הפוסקים ו"ל במו שהאריך הרב כנ"הג ו"ל בהג"הט אות ג' שם והרבנים אשר הובאו האומרים שדעת הרשב"א ו"ל דאפילו בשנתן קצת דמי הקרקע וביניהם זכניי לא שלטו עיניהם בדברי הרשב"א ו"ל בחי' בפרק הנזקין שפבר עלו על מזבח הדפוס ושהוא ו"ל כ' ולפי מ"ש בשמעתת' דתליוהו ונבין ו"ז והיא ל"ו נדפס"ה פמו שהצגתיו לעיל והריב"ש ו"ל הימן קכ"ז דע"א ע"ד פתב ונ"ל נעוד דאפילו כנפניי הספימו המפרשים דלא אמרו תליוהו ונבין ו"ז אלא כל שנתנו לו כל שווי הקרקע אבל בפחות משווייו לא עכ"ל ומרן בש"ע לא הזכיר דבר זה אלא שממה שפכה ולקח דמי המקח נראה דס"ל ער שיחזן כל דמי המקח וכן נראה ממש בב"י שאחר שהביא דברי הנמק"י ו"ל בשם הריטב"א ו"ל ושכ"ד הר"ן ו"ל וכתב שכן נראה דעת רשב"ם ע"ש משמע דהכי ס"ל להלכה ומזה יש לתמוה שהעתיק דברי מוהריק"ו ו"ל שם להלכה פסוקה ועיין בהרב כנ"הג ו"ל אות ג' ולשם בש"ע ס"ד הביא סברת רי"ו בשם ים מי שאומר גם הרב מש"ל ו"ל רצה לדקדק פן מדברי רבינו ו"ל שהעתיקו מרן וכדוקיין הא קמן לפי מה שנתבאר דרשב"ם והרמב"ם ו"ל לפי המשוער וכדוקיין המש"ל ו"ל והרשב"א פמו שהוכחנו מדבריו בחי' והר"ן והריטב"א והריב"ש ו"ל סברי מרנן דתליוהו ונבין ו"ז נאכו התעודה הרב מוהרימ"ט ו"ל ח"א סי' ל"א הביא דעת רי"ו ו"ל דבמטלטלין אי אית בהו בכדי אונאה אין פאן תור' מקח וכו' ולא דמי לזסינא דקרקע דאמרי' אגב אונסא דזווי גמר ומקני ואע"פ שה' מוהריק"ו ו"ל פתב דכל דמטי ליה הנאה לנותן אע"פ שאינה פנגד המתנה לא נדון אותה פדין תליוהו ויהיב אלא פתליוהו ונבין וכו' ומיהו וראה שאע"פ שאמר דלא דמיא לזביני שאעפ"י שידענו שפאנס ו"ז מ"מ למתנה נמי לא דמיא לענן דבגלוי דעתיה בעלמא סגי אע"ג דאנן לא ידעינן באונסיה דטעמא מאי וכו' דאל"כ שהוא אנוס מה לו ליתן ולמסור מודע' אבל היכא דאיכ' הנאה פורתא איפא למימר מ"ה יהיב ומ"ה מסר מודעא ולעולם לא אגיס אלא שהוא רוצה ליהנות עכשו בהנאה מועטת וכיון דליכא אונס אמאי לא מהנייא מתנתא ומצאתי להריב"ש ו"ל ונ"ל ומ"מ כל שהוא מקבל מעות בגירושין דמי לזביני לענן שצריך שידעו העדים באנסו וכו' עכ"ל ועיין בה' כנ"הג שם אות ח' בהגה"ט ולענ"ד המתבאר מדברי הרשב"א ו"ל שם דהויא פמתנה לגמרי דוק ותשפחותשפוח ועיין להכנ"הג ו"ל שם אות צ' מ"ש משם מוהר"ם מטראני ו"ל וידיין עמית בתורה במוהרי"ט הי"ו פי צדיק יתגה הלא פתב הרב מוהרימ"ט ו"ל אלא בהנאה שהיא בעין שרוצה ליהנות עכשו גמר ויהיב בההיא הנאה מועטת פדמשמע מדבריו אבל בנדון דידן שהנאה ספק אם יבאו אחרי' לערער עליו פבר העדים מעידים ע"ז שיש מערערים וא"ת ואם יערערו ספק אם זה עומד להציל אין ההנאה בעין עכשו לא גמר ויהיב מתנה בעין משום ספק הנאה אם תבא אח"ך עכ"ל ועיין במור"ם מ"ש משם הריב"ש ו"ל שם סי' ר"ה ס"ד

ולענ"ד אין נר' לחלק בין היכא דמטי ליה הנאה לאלתר או לאחר מכאן ובכלהו חשיב זביני וכן מוכח מדברי התוס' שהביא הרב מוהריק"ו ו"ל דק"ל במקדש בשטר במה נקנה גופה ות' משו' דמתחייב לה בשאר כס"וע ולפום מאי דהנה ס"ל דהנאת ביאה דהיא לאלתר ומאי דמשנו משום שאר כס"וע בכלהו אמרינן דמקודשת פדין תליוהו וזבין והריב"ש ו"ל שם דע"א ע"ד אחר שהביא הספמת המפרשים דבעינן שיתן דמי שוויי אכל בפחות מדמיו תליוהו ויהיב וזביני לאו זביני הדר ק"ל תליוהו וקדש מקודשת אע"פ שהיא מקודשת בפרוטה ות' דשאני אשה שפן דרף כל הנשים להתקדש בפרוטה וכו' ור"ל שפך הוא כל דמי שווייה וכן ביאר בארנפה שם במקובצת משם הרשב"א ו"ל ע"ש וגם שהבעל מתחייב לה בשאר כס"וע וכו' עכ"ל אע"פ שהתוס' לא הוחרכו להאי טעמא אלא משום קדושי שטר הא מיהא קושטא קאי דה"ט סגי ומסגי לכל הדברים שהאשה מתקדשת בהם וכדכ' בעניותין ומ"מ מה שלמד מוהריק"ו ו"ל מדברי התוס' דאע"ג דלא קבל תמורת מה שמתחייב מקדושי אשה שמתקדשת בפרוטה פבר נתבא' בהרשב"א ו"ל דשאני אשה דכל קנין קדושין בפרוטה וכדכתי' וכבר עמד ע"ז המש"ל ו"ל שם ותמה עליו דלפי מאי דמסקו התוס' משום שמתחייב בשאר כס"וע אנדא לה הך טעמא ולעולם בעי' כל דמי שווייה ושאר כס"וע הווי דמי שווייה ע"ש ולא משמע מדברי הריב"ש ו"ל שם שכתב לטעמא דקנין אשה בפרוטה ועוד משום דמתחייב לה בשאר כס"וע אלמא דאפתי הך טעמא דקנין אשה בפרוטה אפתי קאי הכי נמי לדעת מוהריק"ו ו"ל דס"ל משום דלא בעינן כל שוויי של מקח וה"ט דאשה מתקדשת אפתי קאי לדינא ומה שיש לפלפל עוד בדברי המש"ל ו"ל הלא הוא פמס עמדי בקונטרס שושנת המלך בס"ד ולעת עתה ראיתי לה' מוהרימ"ט ו"ל ח"מ סי' ע"ב שגם הוא דחה ראיתי הר' מוהריק"ו ו"ל שהוכיח מדברי התוס' דלמסקנת התוס' פלהו לא הווי פזביני אלא משום דמתחייב לה בשאר פסות ועונה ע"ש ואם הרב מוהרי"ט נר"ו בא לומר פך הי"ל לומר דשאני התם דהיא הנאה עבידא דאתיאי פנדאי אכל הכא מאן .

לימא לן שיעמוד להציל וכמו שסיים הרב נר"ו: ועדיין נשאר לנו לברר בנ"ד ולומר דמצי טעין הנותן לא מדובשיך ולא מעוקציןך אלא שהכל הנה באונס גמור ולא ניחא לי בקניית אותה הנאה דמטיא לי מינך והו"ל פאנסוהו לקנות דלא אמרינן ביה אגב אונסא דזווי גמר ומקניי כמ"ש מרן ו"ל בב"י בשם בעל העיטור ו"ל מחו' ג' שכתב בסו"ד ו"ל אכל אם השעבודים ההם וכו' היו ע"ד המכירה כגון וכו' ובדין נתחייב שמעון לעשות לראובן איזה דבר תועלת חלף הדבר שהוא אשר נשתעבד וכו' בכה"ג דבר פשוט הוא לע"ד אע"ג דבעיקר הדבר הנה ראובן אנוס והנה אומר לא הוא ולא שפרו אלא שאנסו שמעון בעבור שממונו פידו מ"מ פינו דמטי ליה הנאה לראובן בההוא שעבודא דאשתעבד לשמעון שמתוך פך נתחייב ראובן באיזה דבר חלף השעבוד שהוא לא הוי פתליוהו וזבין וכו' עכ"ל מפני ש יוצא דאע"ג דלאו מדעתיה קנה ההוא קרקע ואנוס הנה אפ"ה חשיב פתליוהו וזבין דצריך מסירת מודעא מעליא בהפרת האונס פראוי פמכר ממש: ומעתה חל עלי חובת ביאו"ר במתנה זו שהנותן קבל עליו האחריות שיתהווי מחביריו כמ"ש בשטר הלזה אי אמרי' אי לאו מדעתיה יהיב מה לו לקבל אחריות אנפשיה ובפ' הגזקין דף נ"ח אהא דתנו לקח מהסקריקון וחזר ולקח מבע"ה מקחו בטל אתמר עלה אמ"ר ל"ש אלא דאמ"ל חזק וקניי אכל בשטר קנה ושמואל אמר אף בשטר

לא קנה עד שיכתוב אתריות ע"ש בפירש"י ו"ל וזה דסקריקון פשיטא דלא יהיב דמי הלוקח ממנו נהי דיהיב דמי לסקריקון דמי אותה הקרקע הא מיהא פשחור ולקחה מבע"ה לא יהיב ליה ולא מידי אלא דאמ"ל בע"ה ללוקח מהסקריקון לך חזק וקני לרב א"נ דכתב ליה שטר דמתנתא או מקר ולא קבל עליו אתריות לשמואל אם הלוקח מהסקריקון פשחור ולקח מבע"ה יהיב ליה דמי מקחו קנים ואפי' סקריקון גופיה אי יהיב דמי מקחו קנים ג"כ דהא רב הונא ס"ל דגזלן שהביא ראיה בשטר מכירה או עדי מכירה אין מעמידין הקרקע בידו דלית ליה דרב דאמר בשטר קנה אלא פשמואל דאמר עד שיכתוב לו אתריות ואפי"ה ס"ל דתלייהו ונבין ז"ז פדאי' התם בפ' חזקת דמ"ח ע"ב אלא ש"מ דשוניא הו' דסקריקון ונדאתי מתמיה דבכלהו בדלא יהבי דמי ניהו ובכ"הג לא אמר ר"ה אגב אונסא גמר ומקני דתלייהו ויהיב הוא ולא קנה אבל בתלייהו ונבין דסתם זביני כדיהיב דמי משמע סברא הוא דאגב אונסא גמר ומקני והכי נמי איתא התם דאותבוה לרב הונא מהו דסקריקון דמקחו בטל דאמאי לא אמר' אגב אונסא גמר ומקני ומשני' הא אתמר עלה בדלא כתב ליה שטר.

וכדאמר מר רב נהדר אותביה מדשמואל דאמר דאפי' בכתב לו שטר מקחו בטל ולא מצי לשנויי דר"ה ס"ל פרב דהא אמרי' לעיל דכל עיקר מילתיה דר"ה לא אתי לאשמועי' דגזלן שהביא ראיה אין מעמידין אותה בידו אע"ג דמתניתין היא אלא לאפוקי מדרב פמזנבר וקא דלא משני נמי בכתב ליה אתריות משום דרב הונא סתמא קאמר ומשני מודה שמואל היכא דיהיב זוזי ע"ש בפ"י רשב"ם ו"ל באנרף וקרי"ף וקרא"ש ו"ל פתבו פן לתרץ פי היכי דלא תקשי הלכתא אהלכתא דקי"ל הלכתא פשמו בדיני עד שיכתוב אתריות וקי"ל דתלייהו ונבין זביניה זביני ות"ל דלק"מ דהתם בדיהיב זוזי ואמרינו עלה בהא מודה שמואל ואע"ג דמסקינן התם בין ארצי זוזי בין לא ארצי ליה זוזי התם שאני פנין דבתורת מקר אתא לידיה דעתיה דלוקח למיהב זוזי ודעתיה דמוכר למשקל זוזי אבל גבי סקריקון ליכא מאן דיהיב זוזי ע"ש.

ואם תשאל א"כ אנסוהו ליתן דלאו דעתיה למשקל זוזי ולא מקבל מתנה דעתיה למיהב זוזי אמאי אין מתנתו מתנה עיין להרמ"ה ו"ל בחי' לשם סוף סי' קפ"ה בד"ה ומסתברא וכו' ע"ש עלה בקב"ץ דלדין דקי"ל כשמואל ער שיכתוב לו אתריות היכא דלא יהיב דמי אם כתב לו אתריות קנה ואפילו סקרי' גופיה או סתם גזלן דבגמ' מדמינו להו אהדדי ובכלהו אע"ג דלא יהבי מידי ונהי דשטר גרידא לא מהני דקי"ל כשמואל הא מיהא אם כתב לו אתריות קנה והטור סי' רל"ו ס"ב פסק גביסקריקון שאם קבל עליו אתריות קנה ובסי' קנ"א כתב נמי לדין גזלן דאין הראיה מועלת בו ואח"ך כתב משם רבי' יהודה ו"ל דאפי' לו נמי אתריות לא קנה ושאני סקריקון דלא קפיד אקבלת אתריות דכינן דכתב ליה דבע"ה מדנפשיה גמר ומקני משא"כ גזלן שאנסוהו גם על האתרות לא קנה עכ"ל ואיני מבין דבריו דאי מיירי כשאנסו גזלן גם על האתרו' א"כ דכונתה נמי בסקריקון אמאי מקחו קנים נהי דאיהו לא קפיד מ"מ פנין דאנסיה עד שכתב ליה אתריות דתו לא מצינו למימר דמדנפשיה גמר ומקני ליה פשיטא דלא קנה ועוד דבגמרא התם בפ' חזקת מדמי גזלן לסקריקון בדינא דשמואל וכדכתי' ובסי' רמ"ב כתב משם רבינו יונה גבי מתנה באונס שאע"פ שאם קבל עליו אתריות נכסים בשטר אינה מתנה פנין שאנסוהו לכה עכ"ל ואני תמיה פנין שאנס גם על האתרות מאי למימרא דכל עיקר טעמא

דְּשִׁמוּאֵל מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּכֶתְלִיָּהּ אַחֲרֵי מִדְּעֻתֶיהָ אֲנִי סִהֲדִי דְגַמְרִי וְיִהְיֶה כַּדְפִּירִישׁ"י וְ"ל
שֵׁם בְּחֻזְקָת וּבְהִנְזָקִין דְּכִינּוֹן דְּאַנְסוּוְהוּ גַם עַל הָאַחֲרֵיּוֹת פְּשִׁיטָא דְלֹא קָנָה.

שׁוּב רְאִיתִי שְׁדַבְרֵי רַבֵּינוּ יוֹנָה וְ"ל הִלְלוּ הֵם הַדְּבָרִים שְׁנֹאֲמָרוּ בְּעֵלְיָהּ בְּמִקְנָפְצָת בַּפ'
חֻזְקָת שֵׁם מִשֵּׁם רַבֵּינוּ יוֹנָה וְ"ל בְּעֵלְיוֹת וְ"ל וְקִי"ל כַּר"ה דְּאָמַר תְּלִיּוּהוּ וְנִבְיָן ז"ו אֲבָל
תְּלִיּוּהוּ וְיִהְיֶה לֹא קָנָה וְאֶפְּלוּ אִם כָּתַב לֹו אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים פִּינּוֹן דְּאַנְסוּוְהוּ לְכַתְּנָב לֹו אַחֲרֵיּוֹת
נְכָסִים לֹא קָנָה שְׁהָרִי מֵאֲנָסִי שְׁעָבַד לֹו נְכָסִיו וְהִדְעָת מְכַרְעָת כּוֹן וְסוּגְיָא נְמִי הִכִּי מוֹכְחָא
וְכו' אֲבָל לְשִׁמוּאֵל דְּאִית לֵיהּ דְּאֶפְּלוּ בְּשִׁטְר לֹא קָנָה וְדַאי ה"ט דְּקָנָה פְּשִׁכְתַּב לֹו אַחֲרֵיּוֹת
נְכָסִים מִשׁוּם דְּאֶמְרִינּוֹן לֹא הִיָּה אָנוּס עַל כְּתִיבַת אַחֲרֵיּוֹת דְּהִסְקָרִיקוֹן לֹא הִיָּה מְקַפִּיד אֵילֹו
שְׁמַע שְׁזָה מוֹנַע מִמְּנֹו שְׁעָבוֹד נְכָסִי וּבְדַאי לֹא קָנָה כְּמוֹ דְּלֹא קָנָה בְּכַתְּיבַת הַשִּׁטְר בְּלֹא
אַחֲרֵיּוֹת כִּי מ"ט יֵשׁ לְהַפְרִישׁ וּלְחַלֵּק בֵּין כָּתַב לֹו אֶת הַשִּׁטְר וּבֵין כָּתַב לֹו אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים
פִּינּוֹן שְׁהַפֵּל מִתּוֹךְ הָאֲנָס וְהָא דְּאֶמְרִי לְעֵיל לְאַפּוֹקִי מְדַרְב דְּאָמַר בְּשִׁטְר קָנָה קַמ"ל
כְּשִׁמוּאֵל וְכו' לָאו לְמִימְרָא דְּגַבִּי גִזְלוֹן קָנָה בְּכַתְּיבַת אַחֲרֵיּוֹת שְׁהָרִי אָנוּס הוּא עַל הָאַחֲרֵיּוֹת
פִּינּוֹן שְׁהַגְזִלוֹן אֹמַר לֹו שְׁיִכְתְּבוּ לֹו הָאַחֲרֵיּוֹת מִן הַטַּעַם שְׁפִי וְכו' עכ"ל וּמִכָּאֵן אַתָּה לְמַד
דַּמ"ש בְּטוֹר סִי קַנ"א כָּתַב ה"ר יְהוּדָה ט"ס הוּא וְצ"ל ה"ר יוֹנָה כִּי הוּא לְשׁוֹן רַבֵּינוּ יוֹנָה
וְ"ל וְכֵן הָא דְּמַסִּיָּים הַטוֹר שֵׁם בְּגִזְלוֹן שְׁאִינוּ הוֹרֵג נְפְשׁוֹת וְכו' הֵן הֵן דְּבָרֵי רַבִּי יוֹנָה וְ"ל
שֵׁם ע"ע גַּם אֲשׁוּ"ר לְהַרְשָׁב"א וְ"ל בְּחִידוּשָׁיו לְשֵׁם בַּפ' הַנְּזָקִין שְׁהַעֲתִיק לְדַבְרֵי רַבֵּינוּ
יוֹנָה וְ"ל הִלְלוּ בְּשֵׁם רַבֵּינוּ הֶרֶב רַב"ב ע"ש עוֹד כָּתַב בְּמִקְוֹ לְשֵׁם בַּמ"ד לְדָף מ"ט בַּד"ה
עָלָה בְּיַדֵּינוּ וְכו' וְ"ל כָּתַב לֹו בְּשִׁטְר אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים פִּינּוֹן שְׁלֹא רָאוּ עֵדִים שְׁאַנְסוּ עַל כֹּף
אִין אֹמְרִים מִחֻמַּת פְּחַד שְׁיַעֲבֹד נְכָסִים שְׁאֵע"פִי שְׁהוֹחֲזֹק בְּגִזְלוֹנוֹת עַל הַשְּׁדָה לֹא הוֹחֲזֹק
לְאַנְסוּ עַל שְׁאָר נְכָסִיו וְכו' עכ"ל הָא לְמַדְתָּ שְׁדַעַת רַבֵּינוּ יוֹנָה וְ"ל דְּקַבְּלַת אַחֲרֵיּוֹת מִן
הַסְתָּם מִהִנְיָא אֶפְּלוּ גַבִּי מִתְּנָה בְּאַנְסוּ וְגִזְלוֹן אֲלֵא אִם הַעִידוּ הַעֵדִים שְׁלֹא כָתַב לֹו
הָאַחֲרֵיּוֹת אֲלֵא עַד שְׁאַנְסוּ עַל כֹּף לְכַתְּנָב לֹו אַחֲרֵיּוֹת כְּמוֹ שְׁמַפְוֹרֵשׁ בְּדַבְרֵי וּבְדַבְרֵי
הַרְשָׁב"א וְ"ל בַּחֲ"י לְשֵׁם כְּדַכְתִּי וְכו"ה בְּהַנְמַקִּי וְ"ל בְּשֵׁם הֶרֶן וְ"ל מִשֵּׁם רַבֵּינוּ יוֹנָה וְ"ל
וְ"ל וְכַתְּב הֶרֶאֱב"ד וְ"ל וְ"ל וְכַתְּב הֶרֶאֱב"ד וְ"ל דַּמ"מ אִם אִם אִם לְאַנְסוּ לְכַתְּנָב לֹו אַחֲרֵיּוֹת
בַּפִּי אַף זֶה מְקַחוּ בְּטַל.

כ"כ הַר"ר יוֹנָה וְ"ל עכ"ל אֶמְרוּר מַעֲתָה מ"ש הַטוֹר בַּסִּי קַנ"א בְּשֵׁם הַר"י וְ"ל אֲבָל גִּזְלוֹן
שְׁאַנְסוּוְהוּ גַם עַל הָאַחֲרֵיּוֹת לֹא קָנָה וְכו' עכ"ל ר"ל שְׁאַנְסוּ אוֹתוֹ בַּפִּי עַל כְּתִיבַת הָאַחֲרֵיּוֹת
וְכֵן מ"ש בַּסִּי רַמ"ב בְּשֵׁם הַר"ר אֶפְּלוּ אִם קָבַל עָלָיו אַחֲרֵיּוֹת אִינָה מִתְּנָה פִּינּוֹן שְׁאַנְסוּוְהוּ
לְכֹף עכ"ל כֹּלָה חֲדָא מְלַתָּא הִיא רוּעָה א' אֶמְרוּן וּבְדַאיִכָּא עֵדִים שְׁאַנְסוּוְהוּ עַל כַּתִּי .

אַחֲרֵיּוֹת כְּמִדְּוֹבֵר: וְרִאִיתִי לְהַרְב פְּרִישָׁה וְ"ל בַּסִּי קַנ"א שְׁכַתְּב שְׁבַכְלָל דְּבָרֵי הַר"י הוּא
שְׁהַסְקָרִיקוֹן שְׁאִינוּ רוּעָה לְהַחֲזִיק בָּהּ לְעַצְמוֹ אֲלֵא לְמַפְוֹר לְזוּלְתוֹ אִמְטוּ לְהַכִּי אִינוּ מְקַפִּיד
עַל הָאַחֲרֵיּוֹת בְּשִׁבִיל הַלּוֹקֵחַ מִשׁו"ה אִם כָּתַב לֹו אַחֲרֵיּוֹת שְׁל נְכָסִים קָנָה דְּנִדְאִי מִדְּעֻתֶיהָ
יְהִיב אֲבָל גִּזְלוֹן שְׁרוּעָה לְהַחֲזִיקָה לְעַצְמוֹ וְדַאי דְּקַפִּיד עַל הָאַחֲרֵיּוֹת מִשׁו"ה אֶמְרִינּוֹן מְסַתְּמָא
הַכְרִיחוּ גַם עַל כְּתִיבַת הָאַחֲרֵיּוֹת דַּעַת עָלְיוֹן דְּבַגְזָלוֹן אֶפְּלוּ בְּסַתְּמָא אֶמְרִינּוֹן וְדַאי דְּאַנְסוּ
גַם עַל כַּתִּי אַחֲרֵיּוֹת פִּינּוֹן שְׁרוּעָה לְהַחֲזִיק בָּהּ לְעַצְמוֹ וְהַמְתַּבָּאָר מְדַבְרֵי ר"י הַנְּזָאֲמִים
בְּאַמַּת בְּמִקְנָפְצָת וּבַחֲ"י הַרְשָׁב"א וְ"ל וְהַנְמַקִּי וְ"ל לֹא זֹו הִיא הַדְּרָף שְׁדָרָף בָּהּ רַבֵּינוּ יוֹנָה
אֲלֵא דוֹקָא אִם יֵשׁ עֵדִים שְׁאַנְסוּ עַל כְּתִיבַת אַחֲרֵיּוֹת כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר וּלפ"ז מ"ש הַרִיב"ש וְ"ל

בתשוב' סי' ר"ן דף קע"ג על מאי דאיתשל קמיה בראובן שפכת שטר הקנאה בשם בנו הקטן ואח"ך נתנה במתנה לשמעון וחיוב עצמו בקנס עד שיירצה את בנו פשיגדל אם יערער והשיב הרב ז"ל וז"ל והטענה שטען שמעון שהיה אנוס על אותה ההקנאה אינה טענה דהא לא ידעינו באונסיה וכו' וגם בנ"ד אפטר פיון שהמתנה היא באחריות הרי היא פמכר פדאמרי' בפ' המקבל לגבי דינא דבר מצרא וכו' ועוד שלא היה לו לקבל אחריות וכו' אם לא שעשה הפל ברצו"ן וכו' עכ"ל ולכאורה תשובה זו היא שקשה דאיך לא חש לדברי ר"י ז"ל שהביא הטור בס' רמ"ב דבמתנה אע"פ שפכת לו אחריות בשטר אינה מתנה ולפי האמור ומפורש בדברי רבינו יונה ז"ל הוא בדאיפא עדים שאנסוהו ג"כ על כתי' האחריות פדכתיבנא אבל אם לא נאנס גם על פתיבת האחריות מתנתו קיימת ודברי הריב"ש ז"ל חיים וקיימים שוב מצאתי להרב סמ"ע ז"ל סי' ר"ה סק"י שפכת מדעתו הרחבה דבסי' רמ"ב מייגרי פשידוע דאותה מתנה עם כתי' אחריו נכסים הפל היה באונס עכ"ל ופלא פדבריו בפרישה סי' קנ"א והרב"ח ז"ל סי' קנ"א פתב פדברי הסמ"ע דסי' ר"ה ובסי' רמ"ב פתב פדברי הרב פרישה ע"ע וכן בקדש חזיתי להרשב"ץ ח"ב סי' רכ"ז שפכת משם הרשב"א בחי' משם רבו דאחריות לא מהני אלא לסקריקון משום דסקריקון לא קפיד אאחריות ולא אנוס ליה עליה אבל הכא פשם שהוא אנוס על המתנה פה הוא אנוס על האחריות שהאנס לא יניחהו אם לא יכתוב לו המתנה כשאר מתנות עכ"ל ומדבריו אתה למד דלאו למימרא שידעו העדים שאנסו אלא דמסתמא אמרינו פיון שאנסו ליתן ובשאר מתנות פותב בהם אחריות ולזה לא יכתוב לו אחריות דנדאי לא יניחהו האנס אם לא יכתוב לו בשטר אחריות וע"ע בסמ"ע סי' רמ"ב סק"ב שצידד לומר מדכ' מרו פיון שאנסוהו לכה ולא פתב לכה משמע דכל שאנס על הנתינה מסתמא נאנס גם על פתיבת האחריות.

גם הרב ט"ז ז"ל בס' ר"ה עלה ונסתפק בדברי מור"ם שם אלא שעדיין לא רנוח פיון דבסקריקון אם אנסו על פתיבת האחריות ג"כ מקחו בטל הא אם לא אנסו אותו מסתמא לא קפיד אאחריות ובגזלן נמי פל שלא ראו העדים שאנסו נמי ג"כ על האחריות אם פתב האחריות קנה א"כ היינו גזלן היינו סקריקון א"כ איך מחלק ביניהם הר"י שהביא הטור סי' קנ"א אמנם לשיטת האומרים דבגזלן מסתמא קפיד על האחריות וכי אנסיה מעיקר' אתרוניהו אנסיה אנתינה ואאחריותאטו להכי אפילו פתב לו אחריות לא קנה וסקריקון מסתמא לא קפיד אאחריות הילכה פ' חזינו דכת' ליה אחריות אמרי' מדעתיה גמר ומקני ליה ואה"נ אי איפא סהדי דאנסיה סקריקון למכתב ליה אחריות פשיטא דלא קנה אמנם דברי רבינו יונה ז"ל על כתי' האחריות אשר הובאו במקנפצת והרשב"א והנמק"י ז"ל אינו מורין פן פמזנבר וע"ק דרבי' יונה מוכיח דאפילו פתב לו אחריות לא קנה מדלא אוקים למלתי' דר"ה בפכתב לו אחריות ע"ש ואם איתא דבעינו שיראו העדים עד שאנסוהו על האחריות אפתי לא אפרוק דלוקמה למלתי' דרב הונא בפכתב לו אחריות וליכא עדים שראו שאנסו על פתיבת האחריות ועוד יש לחלק בין גזלן לאנס דבגזלן נמי אינו מקפיד אבל אנס שיתנו לו הקרקע מסתמא מקפיד על פתיבת אחריות ולפי"ז צדק הרב"ח ז"ל דבסי' קנ"א דמייגרי מדין גזלן פתב שצריך שיראו העדים שכופהו לכתוב לו האחריות ובסי' רמ"ב דמייגרי גבי אנס פתב מסתמא מקפיד על האחריות ולזה צריך תקור דבר לא ע"ט האסף וע"ע לה' כנ"ה סי' רמ"ב אות ג' בהג"ה

דין יו"ד דלא עשה ולא פלום והלוקח לא קנה ע"ש וכן גבי יפ"ת דכתיב ביה לא תתעמר ביה פסק רבינו ז"ל בפ"ח מה' מלכים דין ו' דאם עבר ומכר אינה מכורה ומחזיר הדמים וכו' עכ"ל וממוכר לצמיתות דאין מעשיו פלום אין ראיה דהתם לוקח נמי עובר כמ"ש רבינו ז"ל בר"פ י"א מה' שמיטה ע"ש ובמוכר מעשר בהמה פשהוא תמים דכתיב ביה לא יגאל ואמרינן התם בתמורה דה"נ דלא ימכר ע"ש וכת' רבי' בפ"ו מה' בכורות דין ה' יראה לי שהמוכר לא עשה פלום והלוקח לא קנה ע"ש וכד' לח"מ ז"ל מכל הני משמע אע"ג דמוכר הוא דקעבר אפי"ה מפקינן מניה דלוקח בע"כ א"כ אמאי לא משוו פלוגתיה דאב"י ורבא בנשבע שלא למכור ואין לומר דשניין פל הנהך דאיסורא דאית ביה לא פקע פלל אבל בנשבע שלא למכור ומכר מצי אמ"ל לוקח זיל אתשיל אשבועתך וחקם עוקר הנהך למפרע דא"ה בגירושין נמי אי לא בעינא למהדר למהני ליה לאנתו תימא ליה זיל אתשיל אשב"ו פיון שגירש באיסור דכונתה נמי בנשבע שלא למכור ומכר דאין המכר קיים ובע"כ מהדר לוקח וכן מצאתי בתשו' הרא"ש ז"ל פלל ה' סי' ד' על קהל שפעשו הספקמה בחרם שלא למכור שום אדם מקום שיש לו בב"הכ ועברו ומכרו דפסיק ותני דאין המכירה מכירה ע"ש אלמא לא מצי אמ"ל לוקח אתשילו אשבועתיהו מהשתא וישאר מקחי קיים נקי ובר אלמא מפיון דבשעת המכירה לא חלו ביה ידים משום גודא רבה דשרי עלה שבועת ה' ולסברת הרא"ש ז"ל הלזו לא ידעתי שכ"ול מה בפיו לתרץ לקו' התוס' דלוקי פלוגתיהו בנשבע שלא לגרש א"נ שלא למכור דלאב"י ודאי מהני דגבי מעשר ובכור אי לאו דגלי קרא הו"א דמהני ע"ש בפסגיא ובתוס' והיכא דלא גלי קרא פשיטא דמהני ולרבא לא מהני ועיין כנ"הג ח"מ סי' ר"ז אות ר"י בהגה"בי ומה מאד תמהתי על הראש המעוז זיע"א דתבר לגזיניה שבתלל ז סי' ד' שאול נשאל בקהל שפעשו תקנה בחרם שלא יכתבו שטרותיהם אלא ע"י סופרי ב"ד ואח"כ בטלה תקנה זו ונקת' כמה שטרות בין איש ובין רעהו ועדיין לא את החרם והשיב ז"ל דהשטרותקיימים אע"פ שהקהל עשו מכשול לצבור ונהדר ק"ל מפלוגתא דאב"י ורבא וקי"ל פרבא דלא מהני ותירץ דלא דמי דהתם פליגי במצות שא"א לבטלם ולא עבדינן ככל הנהו דמיייתי התם אונס שגירש ותורם מהרעה על היפה וממין על שאינו מינו וכאלה רבות דמיייתי הגמ' התם אבל התקנה שאפשר לשנותה ולבטלה וגם אפשר לבטל החרם בהא מודה רבא דמהני מאי דעבד ועוד חכם עוקר הנהך מעיקרו וכשיתירו את החרם פאילו לא הנה חרם מעולם והרי התקנה הב' קיימת וכן נזיר ששתה יין ונטמא למתים ואח"כ נשאל על נזרו אינו לוקה פאילו לא נדר מעולם עכ"ל ולפ"ד מתרצא שפיר קושניית התוס' פיון דמצי לאתשולי אשבועתיהו אע"ג דאפתי לא אתשיל פמאן דאתשיל דמי ואפילו רבא מודה דמהני ודומה לזה כתב הרשב"א ז"ל בראשונות סי' ח"י כמה שאין מברכין על המצות דאי בעי מחיל דכיון דמצי למעקר לה פמאן דמעקרא דמניא ע"ש שהאריף ובדרשותי מ"ש בזה בס"ד אלא שנשאר אצלי גמגום בדברי הרא"ש ז"ל במ"ש וגם אפשר לבטל החרם וכו' ואנכי לא ידעתי אופן ביטול החרם פיצד הוא אם ע"י התרה הלא זה הדבר מסיים ואזיל ועוד חכם עוקר הנהך וכו' ונראה דה"ק דיכולין לבטלו קודם שיעברו על החרם וע"י התרה ואת"ל פשעברו פבר קודם התרה מהני שפיר דחקם עוקר הנהך.

וכו' איך ש'יהיה ש'תי תשו' ב'דבר סתרא"י נ'יהו מ"ש ע'בר ומ'כרו וכו' לכת' הש'טרו'ת וז'כורנ'י ש'קה פ'תוב א'צ'לי ב'ע'נ'ן ז'ה ו'ה'נה א'ינ'נו וע"ק לענ"ד ד'ה'ה ת'שו'בה ד'מ'כירת מ'קומות ב"הכ נ'רא'ה ד'ס'ותרת ד'ב'ר'יו ג"כ ב'פ'סקים שכ' ב'פ'רק ה'רבית א'מאי ד'ש'י'ה ל'ד'ף ס"ה א'הא ד'א'מרי' ה'תם א'מר א'ב'ני ה'אי מ'אן ד'מ'סיק ד' ז'ז'א ב'ר'בית'א ב'ח'ב'ר'יה ו'י'היב ל'יה ג'לימ'א ב'ג'נו'י'הו פ'י מ'פ'קינ'ן מ'נ'יה ז'ז'י ג'לימ'א ל'א מ'פ'קינ'ן ו'ר'ב'א א'מר ג'לימ'א מ'פ'קינ'ן מ'נ'יה מ"ט פ'י ה'יכ'י ד'ל'א ל'ימ'רו א'ינ'שי ג'לימ'א ד'מ'כ'סי ו'ק'אי ד'ר'בית'א ה'וא ו'כ'תב ע"ז ה'רא"ש ז"ל ו'ל ו'נ"ל מ'ש'מע ד'וק'א ה'וא מ'ש'ום ד'ל'א ל'ימ'רו ה'וא ד'מ'ה'ד'רינ'ן ל'יה ה'א ל'או ה'כ'י ה'מ'ק'ח ק'י'ים ו'ל'א א'מרינ'ן פ'ינ'ן ש'נ'ע'ש'ה ב'א'יס'ור נ'ת'ב'ט'ל ה'מ'ק'ח ו'כו' מ'פ'אן פ'סק ר'ב'ינו ה'א'י ג'א'ון ז"ל ו'כו' ד'מ'ק'ח ק'י'ים ו'א'ין י'כול ל'ב'ט'ל ה'מ'ק'ח ב'ש'ב'יל ש'נ'ע'ש'ה ב'א'יס'ור ה'רי ש'ל'ה ל'פ'נ'יה ד'ד'ע'ת ה'רא"ש ז"ל פ'ד'ע'ת ר'ב'ינו ה'א'י ג'א'ון ז"ל ד'ד'ע'ת ר'ב'א מ'ק'ח ש'נ'ע'ש'ה ב'א'יס'ור ה'מ'ק'ח ק'י'ים ו'א'מאי ב'מ'כירת מ'קומות ב"הכ פ'סק ד'א'ין מ'מ'כ'רו מ'מ'כ'ר ו'נ'ר'א'ה ד'מ'ה'א ל'א א'יר'י'א ד'ב'כ'ל ה'ני א'ין ה'א'יס'ור ב'ג'וף ה'מ'כ'ירה א'ל'א מ'שו' ד'ד'מ'י ר'בית'א ה'נהו ז'ז'י א'ב'ל ב'נ'ש'ב'ע ש'ל'א ל'מ'פ'נ'ר ה'מ'כ'ירה ע'צ'מ'ה נ'ע'ש'ית ב'א'יס'ו' ד'ק'א ע'בר ו'מ'יח'ל ש'ב'וע'תו ו'ד'ומ'ה ל'מו'כ'ר יפ"ת ו'א'מ'ה ה'ע'ב'ר'יה ו'כ'ל ה'נ'ד'ר ד'ה'א'יס'ור ב'ג'וף ה'מ'כ'ר ע'צ'מו א'ב'ל מ"ש ב'ת'שו' הש'טרו'ת ד'ש'א'ני ש'ב'וע'ה ד'ח'כ'ם ע'וק'ר ה'נ'ד'ר מ'ע'יק'ר'א ו'כ'א'ילו ל'א ה'יה ו'מו'ד'ה ר'ב'א ד'מ'ה'ני ז'ו ה'יא ש'ק'ש'ה ו'מ'ע'ת'ה א'ני ע'ני ת'מ'יה.

על מ'רן ה'ק'דו'ש ז"ל ש'פ'סי ר"ח א'חר ש'ה'בי'א ה'רא"ש. ז"ל ד'ב'רי ה'רבית ה'בי'א ד'ב'רי ה'ג'ה"מ ש'כ'תב.

ש'א'ם נ'ש'ב'ע ש'ל'א. ל'מ'פ'נ'ר ו'ע'בר ו'מ'כ'ר א'ין ב'מ'ע'ש'יו פ'ל'ום ש'ד'ב'ר'יו ז"ל נ'ד'חו מ'ד'ב'רי ה'רא"ש ז"ל ב'ש'ם ר'ב'ינו ה'א'י ג'א'ון ז"ל ד'ל'פ'י ה'מ'ש'ו'ע'ר ל'א ר'אי ז'ה כ'ר'אי ז'ה ד'ה'נ'ש'ב'ע מ'וכ'ר ו'ע'ובר ב'מ'כירתו כ'מ'ד'ו'ב'ר ו'ע'וד מ'ה י'ע'נ'ה ל'ת'שו'בת מ'כירת.

מ'קומות ב"ה ו'א'ח'רי מ'רן ז"ל. נ'מ'ש'כו מ'ור'ם ז"ל ו'מ'ה'ריק"ש ז"ל ב'ה'ג'ה'ות'יו ש'ם ע"ע: ש'ו"ר ל'ה'ס'מ"ע ז"ל ש'ם ש'ה'ש'יג ע'ל מ'רן ו'מ'ור'ם ז"ל ב'ז'ה.

ו'ב'א'מ'ת ד'ת'שו'בה ז'ו ד'ת'ק'נ'ת ה'ש'טרו'ת מ'ס'י'ע'ת ל'מ'רן ו'מ'ור'ם ז"ל ד'ה'רא"ש ז"ל ס'ו'ב'ר ד'א'פ'ילו ל'ג'ב'י ש'ב'וע'ה נ'מי א'מ'ר'ה ל'מ'ל'ת'יה ד'ה'מ'ע'ש'ה ק'י'ים פ'ינ'ן ד'מ'צ'י ל'א'ת'שו'לי א'ב'ל ה'ה ת'שו'בה ד'מ'קומות ב"הכ ת'נ'א ד'מ'ס'י'ע' ל'ה'ס'מ"ע ז"ל ג'ם א'שו"ר ל'ה'מ'ש"ל ז"ל ב'פ"ח מ'ה מ'ל'נה ד'ין ט"ו ש'נ'ת'ע'ור'ר ב'ק'ן ש'י'א ז'ו ע'ל מ'רן ו'מ'ור"ם ז"ל ו'ש'א"ח כ' מ'צ'א ב'ת'שו' מ'ה'ר'ש"ך ז"ל ח"א ש'ת'מ'ה ע'ל מ'רן ע"ע ו'ל'א ר'א'ה ה'ס'מ"ע ז"ל ו'י'ו'ת'ר ק'ש'ה ל'ע"ד ד'ה'וא ז"ל ה'בי'א ל'ע'יל ב'ס'מו'ד ת'שו' ה'רא"ש ז"ל ד'ס'ו'ב'ר ד'ה'ל'כ'ת'א פ'ר'ב'א ע"ש ו'ה'יא ה'ת'שו' ש'ל ה'ש'טרו'ת א'ש'ר ה'ו'ב'את ב'כ'ל'ל ז' ס'י' ד' ו'נ'כ'ת'ב ב'ט'ע'ות ב'ד'ב'רי ה'ר'ב פ'ל'ל ח' ס'י' י"ד ו'ל'ש'ם כ' ד'ה'ש'טרו'ת ק'י'י'ם א'ע"פ ש'נ'כ'ת'בו ב'א'יס'ור ש'ב'וע'ה ל'כ'ן נ'ל'ע"ד ק'ל'ה פ'מות ש'ה'יא ד'א'ין ב'ד'ב'רי ה'רא"ש ז"ל ב'ת'שו'בו'ת'יו ה'ל'לו ש'ום ס'ת'יר'ה ד'ה'ק'ה'ל ל'א ה'ח'ר'ימו ע'ל מ'י ש'י'כ'ת'נו'ב ש'ט'ר ז'ול'ת ס'ופ'רי ב"ד א'ל'א ש'א'ם א'ינו פ'תוב מ'כ"י ה'ס'ופ'ר ש'ל'א י'ג'ב'ה ב'או'תו ש'ט'ר ו'ע'מ'דו ו'ה'ת'ק'ינו ל'כ'ת'נו'ב א'חר ש'ב'ג'וף ה'פ'ת'י'ב' ע'צ'מ'ה א'ין ב'ה ל'ת'א ד'ח'ר'ם א'ל'א ע'ד ש'ע'ת ה'ג'ב'י'ה ו'ע'כ'שו ה'רי ה'ם מ'ת'יר'ים ה'ח'ר'ם ו'י'ג'ב'ה א'ת ש'לו ו'ק'רי ל'יה מ'כ'ש'ול ה'ר'ב ז"ל י'ע'ן א'י'פ'ש'ר ש'א'י'ז'ה ש'טרו'ת ב'או ל'י'ד'י ג'ב'י'ה ו'ה'ג'ב'י'ה נ'ע'ש'ית ב'א'יס'ור א'ב'ל ה'ת'ק'נ'ה ה'ב' ק'י'י'ת ל'ג'בו'ת ב'או'ת'ן ה'ש'טרו'ת ש'נ'כ'ת'בו א'חר ה'ת'ק'נ'ה ה'ש'נ'יה א'ה'א ק"ל פ'ינ'ן ד'ה'ת'ק'נ'ה ה'א' ב'ח'ר'ם ו'ע'ז'י'ן ל'א ה'ת'ירו א'י'ה מ'ת'ק'י'מ'ת

השנייה והא קי"ל פּרְבָּא וְאַהֲא קְאָמַר פִּינּוֹן דְּמַצּוֹ לְבַטּוּלִי ע"י הַתְּרָה מוֹדָה רְבָּא וְאַף לְאוֹתָם שְׁגָבוּ פְּבָר בְּאוֹתוֹן הַשְּׁטָרוֹת דְּהָא קי"ל חֲכָם עוֹקֵר אֶת הַנְּדָר ע"ש זֶהוּ מָה שְׁנַלְע"ד וְכַמְדוּמָה שְׁפָרָה הַבֵּין הָרַב מִש"ל ו"ל בְּתַשׁוּ' הָרָא"ש ו"ל הִלְזוּ וּמִשׁו"ה עוֹד יָדוּ נְטוּיָה לְהַקְשׁוֹת לְמָרְן וְאַחַר כָּל זֶה רְאִיתִי לְהָרַב ט"ז ו"ל בִּי"ד ס' רַכ"ח סל"א דְרַמְי וּמוֹתִיב תְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש ו"ל הִלְלוּ אֶהְדְּדִי וְנִיחָא לִיה דְּהַדְר בְּיָה מֵהֵיא דְמְכִירַת מְקוּמוֹת וְהַעֲיָקֵר בְּתַשׁוּבַת הַשְּׁטָרוֹת דְּשִׁאֲנִי לִיה אִיסוּר שְׁאִינוּ מְתַבְטֵל לְאִיסוּר הַמְתַבְטֵל ע"ש וְעַיִין לְהָרַב כַּנ"ה ו"ל בַּח"מ סִימָן ר"ז אוֹת ר"י בַּהַג"ה בִּי ע"ש: וּמַעֲתָה נְחֲזִי אֲנִן אִם פְּתוּב בְּשֵׁטֵר הַמוֹדְעָא וְאֵע"פ שְׁנִכְתוּב לּוֹ כ"וּכ וְנִשְׁבַּע לּוֹ כַּמ"ש בְּשֵׁטֵר הַמְתַבְטֵל שְׁהַפֵּל הוּא בְּאִנּוּס שְׁלֹא בְרַצוֹנִי וְכו' מָה יִהְיֶה מִשְׁפֵּט הַשְּׁטָר הַלְזָה וּמַעֲשֶׂהוּ פְּגוֹן דָּא צְרִיכָה רַבָּה וּבְאִשְׁלִי רַבְרָבִי תִלְיָא וְהַסְפַּמַת הַרְשָׁבָא ו"ל וְאַחֲרֵיו כָּל יִשְׂרָי לֵב סְבָרִי מְרַנֵּן שְׁאֵם פְּסָלִי עַדִּי הַמוֹדְעָא תּוֹ לֹא מֵהַנִּינְיָא הַמוֹדְעָא כָּלֵל בְּשׁוּם אֲנָפִן בְּעוֹלָם כָּלֵל וְכַתְּב הָרַב גו"ר ו"ל בַּח"מ כָּלֵל ג' ס' ל"ב ו"ל וּבְעַנְיָן בְּיִטּוּל הַמוֹדְעוֹת אֵע"פִּי שְׁיִישׁ.

חולקים על הרשב"א ו"ל נראה לומר פִּינּוֹן שְׁנֵהֲגוּ הַסּוֹפְרִים לומר בְּשַׁעַת הַקְּנִיָן שְׁקַבֵּל הַמוֹדְעוֹת לְדַעַת הַרְשָׁבָא ו"ל וְהוּא סְבָר וְקַבֵּיל וְכַמוֹ דוֹר לּוֹ בְּחַיִּי רַאשֵׁי וְהַפְּטָר וּכְבָר קַבֵּל עָלָיו סְבָרַת הַרְשָׁבָא ו"ל וְנִתְבַטֵּל זְכוּתוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּזָה מְצִינוּ בְּתַשׁוּ' הַרְדָּב"ז ו"ל וְכו' וְאֵע"פִּי שְׁבַמּוֹדְעָא הוּא מְפָרֵשׁ וּמַתְנָה שִׁאֵע"פִּי שְׁיִפְסוּל עַדִּי הַמוֹדְעָא לֹא יִהְיֶה פְּסוּלִים וְכו' ע"ש וְשִׁהָרִיף וְעוֹד בַּנ"ד.

שְׁנִשְׁבַּע שְׁבַטֵל. כָּל מוֹדְעֵי וְכו' וְעוֹד נִשְׁבַּע ש"ח בַּש"יִת שְׁלֹא חָשַׁב בְּלַבּוֹ לְבַטְלָה עַכ"ל וְאֵע"ג דְּלְכַאוּרָה נְרָאִים הַדְּבָרִים סַתְר"אִי נִיגְהוּ דְמַעֲיָקֵרָא נִשְׁבַּע שְׁבַטֵל וְכו' הַאִי לִישְׁנָא רְהִיט וּמוֹכִיחַ דְמָסַר מו' וְאִיף פָּסַע לּוֹ לְאַחֲרֵיו וְנִשְׁבַּע.

בַּש"ח: בַּש"יִת. שְׁלֹא חָשַׁב בְּלַבּוֹ לְבַטְלָה וְכו' יוֹרָה יוֹרָה שְׁלֹא מָסַר מוֹדְעָא פְּבָר עֲמָדוֹ עַל פִּיּוֹצָא בְּזָה הָרַב מוֹהַרִיב"ל ו"ל.

וְסִיעַת מִרְחַמוֹהִי וְתַרְגְּמוֹהִי רַבֵּנּוּ נו"ן פִּי יַעֲלֶה עַל רוּחְכֶם שְׁמִסְרַתִּי מוֹדְעָא אִי לְזֹאת הַרְיָנִי נִשְׁבַּע לְבַטְלָה אִיבְרָא קוּשְׁטָא דְמִלְתָּא שְׁלֹא מְסַרְתִּי שׁוּם מוֹדְעָא כָּלֵל וְעַיִין לְהָרַב כַּנ"ה וְהַג ו"ל שְׁמֵ שְׁפַתְב מִשֵׁם הָרַב מוֹהַרִש"ך ו"ל שְׁאֵם נִשְׁבַּע אֲפִילוּ אִם פְּתוּב בְּשֵׁטֵר הַמוֹדְעָא אֲפִילוּ שְׁיִשְׁבַּע הַפֵּל הוּא מְפָנּוּ הָאִנּוּס לְאוֹ כָּל כְּמִינֵיהִ לְמִסּוֹר מוֹדְעָא לְבַטֵּל הַשְּׁבוּעָה וְכו' עַכ"ל וְאִין לְהָרִיף עוֹד בְּזָה פִּי פְּבָר בָּא חֲכָם פָּרַח מַט"א ו"ל בַּח"ב ס' ס"ד הַרְשׁוּם רַאשִׁית מֵאֲמָר הוּא צִיָּד בְּזָה צִדִּי צִדִּין וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה.

כָּלֵל הַעוֹלָה מְפָל הָאֲמוֹר דָּאִין לְבַטֵּל שְׁטָר פְּשָׁרָה זֹו בְּשׁוּם טַעֲנָה בְּעוֹלָם ע"ש הֵלֵא פָּה דְבָר צָעִיר קְדָשִׁים הַחוֹתֵם פָּה מְתָא תוּנְס יַע"א בְּסִדְר וְעַשִׁיתִּי הַיִּשָּׁר וְהַטוּב מִשְׁנַת הַל"א תַעֲנִי"ה לַפ"ק וְאַתָּה שְׁלוֹם: (רִיא) מוֹדְעָא.

הַעֲדִים נְאֻמָּנִים לומ' מוֹדְעָא הָיוּ דְבָרֵינוּ אֵע"פִּי שְׁפַתְב יָדוּן יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר ש"ע ס' מ"ו ס"ס ל"ז ע"ש עַיִין בְּכַתְּנֻבוֹת דִּי"ט דְלָר"ן אִינָם נְאֻמָּנִים כְּמוֹ שְׁאִין נְאֻמָּנִים לומר אֲמָנָה הָיוּ דְבָרֵינוּ וְלומר אֲמָנָה אִין נְאֻמָּנִים מוֹדְעָא נְאֻמָּנִים מ"ט הַאִי לֹא נִיִּתְּן לִיכְתֵּב דְהִיָּנוּ אֲמָנָה וְהַאִי נִיִּתְּן לִיכְתֵּב וּפִירַש"י ו"ל דְּמַצְנָה קַעֲבִיד לְהַצִּיל הָאִנוּס מֵאִנוּסוֹ וְסִיָּים הָרַב הַמְּאוֹר ו"ל וְהַעֲנִין עַל הַשְּׁטָר שְׁנִכְתֵּב עָלָיו מוֹדְעָא עַכ"ל וְר"ל שְׁשֵׁטֵר הַמְּכָר אֵע"פִּי

ש'יודעים העדים שאנוס הוא לכ"ע הצ"ל לחתום מ"מ פיון דסברי דמצנה קעבדי שפיר דמי וכתב ע"ז רשפ"ם בפ"ק חזקת דמ"ח ואעפ"י שכת"י יוצא ממקום אחר נאמני' דמלתא אחריתי היא ע"ש וצריף להתיישב בדבר דהא פי אמרי מוד' היו דברינו אין פאן מ"ר ונמצא דקעקרי לשטרא ועיין בכתובות והר"ן ו"ל שם בכתובות פ"ב דלפירש"י ו"ל דוקא פשאין כ"י יוצא ממ"א דלא גרע מאומרים אנוסים היינו מחמת נפשות דאין נאמנים כשכ"י יוצא ממ"א ע"ש ולפירוש רשפ"ם ו"ל לא קשה דהתם עקריה לכוליה ושטרא אבל בשטר מ"ר מאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים ושטרא דמודעא לגלויי דאנוס הוא ושפיר נכתב שטרא דזביני ודוק היטב פי קצרת: עוד פ"ב הרב המאור ו"ל דפי' גי' לכתב אמודעא קאי דאהני ה' שטרא לאפוקי ממונא דלוקח ממוכר עכ"ל וכן כ' הר"ן ו"ל באם נפרש ע"ש והעתיקו הסמ"ע סי' ק"ז ולענ"ד קשה מהא דאמרי' בפ' הרבית ד ע"ב גבי עובדא דההוא פ"ד דמבעיא ליה להש"ס דנהי דזביניה לאו זביני זוזי פמלנה בשטר או לא ומסיק דלא גי' לכתב וכתבו התוס' דנאמן לומר פרעתי אלמא לא אהני ה' שטרא כלל ואע"ג דאיכא למימר דה' המאור ו"ל והר"ן ו"ל קיימי בשיטת רבנותא דס"ל דשטר גמור הוא דלא גרע חיליה אלא גבי ממשעבדי ועיין לרב"א בש"מ לשם מ"מ הסמ"ע שכתב זה.

על הש"ע ומ"ן ו"ל בסי' ע' והט"ז שם פסקו דנאמן לומר פרעתי ע"ש ושאלתי בזה את מורי הרב חק נ"מ נר"ו וניחא ליה דה' עובדא דפרדסא מייירי פשאין פ"ב בשטר המכר קבלת המעות אלא דהעידו עליו שמכר ומשו"ה נאמן לומר פרעתי במגו דאי בעי אמר לא קבלתי כלל אבל הכא בנדון מודעא דניסן לכתב דקיימי בה הר"ן והר"ן ו"ל פ"ב שכתב שהעידו על המוכר שקבל דמי המכר דהשטא אי אמר פרעתי לא מהימן דהא לית ליה מגו א"ד הרב נר"ו ועיין בטור ש"ע סי' ר"ה בפ"ק דין זה ומ"ש אצלי במ"א בס"ד: ואתה דע לה שפ"ב פ"ב דעת מ"ן ו"ל דעדי המודעא אעפ"י שכתב י"ן יוצא ממ"א נאמנים ואין זה דעת הטור אלא דכל שכת' יוצא ממ"א אין נאמנים והסמ"ע סי' ר"ה סק"ב כת' דרבנותא קמ"ל בזה דאע"ג דאין העדים נאמנים לומר מודעא היו דברינו כמ"ש הטור והמחבר לעיל סי' מ"ו סל"ו וכו' עכ"ל צ"ד הרב בעדותו על הטור אף לא על המחבר ו"ל.

לכאן נמצא חסר מההעתק בעו"ה (הר) וכתב מוהריק"ש ו"ל בתשובה סי' קי"ו דבזמן הזה צריף שיהיו עדי המודעא בני תורה לזקוק בפ"ק ע"ש שהצריף ופעם א' יצאה מודעא וחתום בה ע"ה וגמגמו בה יען ע"ה הנה ובצירוף צניף בטלוח לגמרי עט"ר אבא מארי נר"ו וסיעת מרחמוהי הי"ו: (ריב) מודעא אם כתוב בשטר המכר או הפ"ש בפ"ק עדיהן ע"ד הרשפ"א ו"ל אע"פ שמ"ס מודעא ע"ז לא מהניא ולא מידי גו"ר חז"מ כלל ג' סי' ל"ב ועיין להרב פ"ח מט"א ו"ל ח"ב סי' ס"ד וגדולי הדור כת' של הקודמין הנהיגו לכתוב ובפ"ק עדיהן ע"ד הפוסקים אפילו שהוא יחיד נגד רבים ודבר זה למדו משטרות א"י ת"ו וכו' עלתה הספ"ת שלא לחוש במודעא עוד אפי' שמ"ס מודעא על זה: (ריג) מודעא אם מסר מודעא ועבר האונס על דבר זה נשאל איש צעיר פי המדבר במה שהנה מעשה קמיה דרבי אבא הי"ו שמעון ולוי אחים הם המדברים זקני העם ושטריו בסדר עליון עד עת בא דברו ויקצוף המלך מאד וחתמו בערה בו ויטן אותם במשטר מקום אשר אסירי המלך אסורים ובקרב הימים רצוהו למלך ברצי כסף וישפ"מו ויצאו איש

על מקומו ואז עמד לוי ומכר חזקת חצרו לראובן בסך ידוע וכתב לו שטר מכירה והחזיק בה פדת וכהלקה ואחר עבור זמן חזר ראובן הנז' ומכר חזקת החצר הנז' וחזר לוי והחזיק בחזקת חצרו הנז' פראוי ואח"כ מת לוי הנז' וחל"ש בעודו נגיד ומצוה ונשאר שמעון אחיו שר ושופט פדהנה הנה ונתמנה עמו ויהי משנה ש'ר שלם פי קרוב הוא לאחים הנז' ואח"כ מת שמעון וחל"ש ויהי שלום ראש לכל הממלכה ואשר על ידו השני א' מקרובי לוי הנז' ויהי פי ארכו הימים שלום רב זקנה ושיבה המנלג בזקנה ויצו את שלמה בנו למלא מקומו אף פי השועל נעשה ארי וידו כפל ועוד ידו נטויה אמלפי ואפרכי שמו נודע בשערים ויהי היום נשיא שעבר ומנו אחר תחתיו והנה ראובן הקונה לעולם לא ערער בתי לוי הנז' וגרשון בנו המחזיק בנכסי אביו לא דיבר לו ראובן הנז' מאומה מטוב עד רע על ענין חזקת החצר גם אחרי מות גרשון הנז' ונשארו אחריו לבני ושמי לא חלי ולא רגיש ראובן הנז' בחזקת החצר הנז' וכי נח נפשיה דראובן הנז' חנוף ופלוא בני ראובן הנז' עמדו וערערו על לבני בן גרשון בן לוי באמור אליו כי חזקת החצר הנז' לקחה לוי הנז' מאת אבינו ראובן הנז' באונס ולא ברצון והביאו בידם שטר מודעא בעדיו ובחותמו וכתוב עלויה הנפק ודין גוססיה בפנינו אעח"מ בא השם הטוב ה"ר פ' יצ"ו ואמר לנא ידע להוי לכוון פי פ' יצ"ו מכר לי חזקת החצר שלו הידוע לו במבוי הסמוך לטבארנא וחזקת האוצר הגדול שבתוף המבוי וחזקת האוצר הקטן הסמוך לטבארנא' הכל מכר לי באשר אתם רואים שפתוב וחתום בידי מחדש טבת מאישתקד ועכשו הרני אנוס ומוכרח מצד שולטנות המלכות ומצד האונס והפחד הנז' מוכרח אני להתפשר עמו ולבטל שטר המכירה הנז' ויכתוב לי פ' הנז' שטר משפונה על החצר והאוצרות הנז' והרני מוסר מודעא בפניכם שמחמת האונס והפחד הנז' אני מוכרח להתפשר עמו כנז' אבל אח"כ אתבענו לדין תורתנו הקדושה על ידי מסירת מודעא זו שמסרתי לפניכם ואבטל המודעא הנז' ואתבע ממנו חזקת חצירי ואוצרותי הנז' כמ"שוחתום עכשו בידי פי כל מה שאני עושה עתה ומתפשר עמו הכל הוא באונס שלא ברצוני ואף אם אבטל מסירת מו' זו בבטיול מו' ומו' דמו' ע"ס כל מודעי ובפסיול עדיהן את הכל אני מוכרח לעשות שלא ברצוני מחמת האונס הנז' ואח"ך אפלוול הכל ע"י מסירת מודעא זו ככל הנז' מסר פ' הנז' ל בפנינו מודעא זו ואנחנו עח"מ ראינו צרת נפשו ונדענו שהאמת אתו והברנו באונסו שאונס גדול הוא ע"כ קבלנו ממנו וכתבנו וחתמנו קודם שנתבטל שטר מכירת החצר והאוצרות הנז' ולבל תהיה האמת נעדרת כתבנו וחתמנו פה מתא תונס יע"א ביום ו' י"ד יום לחדש אייר שנת התצ"ט ליצירה ושריר וקיים עכ"ל ויענו בני גרשון מדוע אחרתם עד עתה נהרי אכליה שני חזקה בתי אביכם ולאחר מותו גם אבינו החזיק בהם יותר משני חזקת אבי א"כ מה זו שתיקה דאת"ל זקנינו לוי לקחה באונס אפטר גרשון אבינו חזר ולקחה מאביכם כמשפט והנה אנחנו באים מפח ורנשה ומה לכם ולנו פי באתם היום לפתוח בריב ומדון ויענו בני ראובן הנז' לאמר לו לעולם לא יצא אבינו מידי האונס שלעולם לא שקעה שמשו של א' עד שזרחה שמשו של אחר והאריקם למעני'תם בדברים הדברים ע"כ חל עלינו חובת ביאור ואפא בדרף קצרה בעט'יו של נח"ץ ומן השמים ירחמו להוציא הדין לאמתו ואורו אכי"ר: תשובה בריש כל מראי"ן מה שטענו לבני בן גרשון פי כפר מת האנס זקנו ופשיטא ליה שאם עבר האונס עלתה לו חזקה מכאן ולהבא חזי הנית מאן דפשיטא ליה ללבני הנז' מספקא ליה למהר"א ששון

ז"ל בסי' קי"ז ורצ"ד ששעלה ונסתפק בכה"ג וז"ל נסתפקתי אם במשל ראובן תליוהו ונזבין קרקע ומסר מודעא והכירו העדים באונסו ועבר האונס בנדאי והלוקח דר בקרקע שלש שנים אחר שעבר האונס אם נאמר שהלוקח נאמן אח"ך לומר זבינתה מינה נהרי הנותקתי בה שני חזקה אחר האונס ועיקר ספק זה אם דין תליוהו ונזבין דמי לדיו האומנין או אריסין או אפוטרופוסין שיירדו ממנויין ואכלו שני חזקה אחר שיירדו שהרי זו חזקה או דילמא דמי לגזלן דאמר' ביה דגזלן אין לו חזקה לעולם ועוד יש מקום לספק זה ממאי דחזינו להרמב"ם ז"ל בפ"י מה' מכירה שחילק בענין צורך מודעא בין חמסן לגזלן אעפ"י שדחו הפוסקים ז"ל את דבריו בענין המודעא מ"מ יש להסתפק בענין חקירתנו אם יש הפרש ביניהם וכו' עוד אני מסתפק וכו' דהרי פתב הטור בסי' קמ"ט וז"ל ויש אומרים אם הדבר ידוע שעשה תשובה גמורה נאמן וכו' או"ד דנדאי דמי לאנמן שהרי ידוע בנדאי שפא לידו באונס והוא נדאי וכו' עכ"ל ולנו יש לדעת הא דמספקא ליה להרב ז"ל באנס אי דמי לגזלן או לאנמן וכו' היינו משום פיון דבתורת גזילה ירד לה דתליוהו ונזבין הוא מקרי גזלן נדאי או"ד פיון שנתן דמי המכר קיל טפי מגזלן ומדמינן ליה לאנמן וכו' וא"כ מה הלשון אומרת ועוד יש מקום לספק הזה ממאי דחזינו להרמב"ם ז"ל וכו' דלפ"ז יורה יורה דלדעת הרמב"ם ז"ל פי היכי דלגבי מודעא מר סבר דא"צ מודעא סבר נמי דאין לו חזקה לעולם אבל חמסן דצריף מודעא ולא דמי לגזלן איכא למימר דדמי לאנמן וכו' אבל לפת החולקים על הרמב"ם במז"ל דס"ל דאפילו בגזלן צריף מודעא ואין לו חזקה לעולם א"כ היינו חמסן היינו גזלן ומשו"ה מספקא ליה להרב ז"ל לדעת החולקים דאע"ג דמשונה.

גזלן לחמסן לענין מודעא אפשר לענין חזקה איכא לפלוגי ביניהו דבגזלן אע"ג דצריף מודעא אין לו חזקה לעולם אבל חמסן אפשר דלא הוי בגזלן ולא דמי אלא לאנמן לענין זה וא"כ נדאי דנדאי הספק של הרב ז"ל לא הוי אלא לדעת הרמב"ם ז"ל אלא דהשתא מצדד לומר דלדעת החולקים יש מקום לספקו ז"ל איף שיהיה מידי ספיקא לא נפקא ולידדן דגרינא בטר מרן הש"ע ז"ל דפסק בסי' ר"ה ס"ח כדעת הרמב"ם ז"ל דמחלק בין גזלן לחמסן מקום יש בראש ז"ל לומר דלענין חזקה שוים הם והנה בנ"ד בני ראובן הגדולים שמעו מפי אביהם שלעולם לא קבל דמי המכר ולשון נוסח המודעא הכי מוכחא שכתוב בה ז"ל וילבטל שטר המכירה הנז' ויכתוב לי במקומה וכו' שטר משכונה על החצר וכו' משמע שלא קבל דמי המכר וכשלא קבל דמי המכר בפני העדים אע"פ ששבשטר המכר פתוב והודה שקבל המעות מידי גזלן לא נפיק וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' טוען דין ב' ובפ"ט מהלכות גזילה דין ט"ו ופסקו מרן בש"ע ח"מ ס"סי קנ"א ס"ג וז"ל גזלן פיצד וכו' אע"פ שהביא ראיה בשטר שהודה הבעל שמכר לו שדה ולקח דמים והבעלים אומרים לא מכרנו אלא מפני היראה הודינו לו מוציאין את השדה מידו ואין לו פלום וכו' עכ"ל ואע"ג דהתם בטוענין הבעלים בעצמם דהוי טענת פריא משא"ך בירש'י הא לאו מלתא היא חדא דבני ראובן טוענים ששמענו מאביהם שמעולם לא קבל דמי המכר ואין לומר נהלא אם אביהו הנה טוען פן אם הנה השטר מקוניים דכתי' עליה הנפק לא הנה נאמן ולא והנה הבא מנחו יותר מנחו דהא ליתא ששטר המכר שכתוב עליו מודעא הוי שטר שלא ניתן ליכתב וכמ"ש טוש"ע סי' ע' ס"ג וז"ל מי שמכר שדהו באונס ומסר מודעא וכו' המעות של האנס שביד המוכר יש להם דין מלנה ע"פ וגם נאמן

לומר פְּרַעְתִּי וכו' ע"ש אֶלְמָא שְׁאִין לָהֶם דִּין שְׁטֵר אַם נְאָמֵן הוּא לֹוֹמֵר לֹא קַבְּלִיתִי הַמְּעוֹת
וּאֵע"פִּי שֶׁהַ הַתְּרוּמוֹת בְּשַׁעַר מ"ו וְהַרִיב"ש ז"ל בְּסִי' שפ"ב חוֹלְקִים בְּזֶה אָנֹן בְּתַרְיָה
דְּמָרְן גְּרִירְנָא וּא"ת נִהְלֵא אַם רְאוּבֵן עֲצָמוּ הָיָה טוֹעֵן כֵּן הָיָה צָרִיף שְׁיִשְׁבַּע וְעַכְשָׁו שְׁמַת
הָא קי"ל אִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו הָא נְמִי לִיתָא חֲדָא פִּינֹן שְׁיִישׁ עֲדִים דְּמוֹדְעָה
דְּתַלְיָהּ וְנִבְיִן נִמְצָא הַקְּרַקַּע בְּחֻזְקַת רְאוּבֵן הַמוֹכֵר הָאֲנוּס וְהַלּוֹקֵחַ הָאֲנוּס הָרִי הוּא בָּא
לְתַבְּנֵעַ דְּמִי הַמְּקַח וְרְאוּבֵן אַם אָמֹר יֹאמֵר לֹא קַבְּלִיתִי אֶלְא מַה שֶׁהוֹדִיתִי הַפֶּל הָיָה מִפְּנֵי
הָאֲנוּס נְשַׁבַּע הָיִסֵּת וְעוֹמֵד בְּשִׁלּוֹ וְאִינוּ נוֹתֵן לוֹ כְּלוּם מִהַמְּעוֹת וּבכ"ה אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה
לְבָנָיו דְּכֻלְלָא כְּיִל לֹן הַרִיב"ש ז"ל שְׁלֵא אָמְרוּ אִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו אֶלְא דְּוִקָא
שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה אוּ הַמְּשָׁנָה אֲבָל שְׁבוּעַת הָיִסֵּת אָדָם מוֹש"ל וְהָכָא בנ"ד אַם טוֹעֵן לֹא
קַבְּלִיתִי וּבְאֲנוּס הוּא שֶׁהוֹדִיתִי אִי אִיכָּא חַיִּיב שְׁבוּעָה לֹא רְמִיא עֲלֵיהָ אֶלְא שְׁבוּעַת הָיִסֵּת
אֵע"פִּי שְׁמַדְבְּרִי ה' הַמְּבִי"ט ז"ל בַּח"ב ס' קי"א מוֹכַח דְּסָבַר לֵה מַר דְּאַרְף בְּשְׁבוּעַת הָיִסֵּת
אוֹמְרִים אִין אָדָם מוֹש"ל כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַמְּעִינֵן שֶׁם כְּבָר קָרָא עֲלָיו עֲרַעַר הַכֵּן"ה אֵע"פִּי בְּסִי'
ק"ח אוֹת צ"ב בַּהֲג"ה ט וְכַתֵּב עֲלָיו דְּאַשְׁתְּמִיטִיתִּיה תִּשׁוּ' הַרִיב"ש ז"ל דְּסִי' תפ"ג ע"ש
וְאִנִּי בְּעוֹנֵי חוֹכֵף בְּזֶה לֹוֹמֵר דְּלַדְעַת הַרְשָׁב"א ז"ל דְּאַפִּילוּ בְּשְׁבוּעַת הָיִסֵּת אָמְרִינֵן אִין
אָדָם מוֹש"ל וְהוּא מ"ש בְּתִשׁוּ' ס' תַּתְקַל"ט שְׁנִשְׁאֵל עַל רְאוּבֵן שֶׁהִחְזִיק בְּמִקּוֹם בִּי"הך
שְׁנֵי חֻזְקָה וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵנוּ שְׁלִי הוּא וְרְאוּבֵן מְשִׁיב שְׁלֵף הוּא אֶלְא שְׁמִשְׁכַּנְתּוּ לִי בְּמִנְהָ
וְשִׁמְעוֹן אוֹמֵר לַהֲד"מ וּמַת רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן תְּבַע אֶת יוֹרְשָׁיו שֶׁל רְאוּבֵן וּא"ת הָאֵב לֹא הָיָה
נְאָמֵן בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאִין אָדָם מוֹש"ל דַּע שְׁלֵאֲאָמְרוּ אִין אָדָם מוֹש"ל אֶלְא לְהוֹצִיא וְכָאֵן
פִּינֹן שְׁמִקּוֹם זֶה בְּחֻזְקַתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן וְיוֹרְשָׁיו אִין מוֹצִיאִין מִיָּדָם עכ"ל וְהָא וְדָאִי דְּרְאוּבֵן
לֹא הָוֵה רְמִיא עֲלֵיהָ אֶלְא שְׁבוּעַת הָיִסֵּת וּא"ת דְּס"ל כְּדַעַת הַרִיב"ש ז"ל דְּבְשְׁבוּעַת הָיִסֵּת
לֹא אָמְרִי אִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו א"כ מֵאִי ק"ל וּא"ת וְהָא אִין אָדָם מִיש"ל עַד
שֶׁהוֹצִיף לְחַלֵּק בֵּין לְהוֹצִיא וּבֵין לְהִחְזִיק אֶלְא וְדָאִי דְּלֵא הַרְשָׁב"א ז"ל בְּשִׁיטַת
הַרִיב"ש ז"ל וְיִפֶּה דֵּן הָרַב הַמְּבִי"ט ז"ל וּבְדָאִי דְּלֵא לְמַד הָרַב הַמְּבִי"ט כֵּן אֶלְא מְתִשׁוּ'
הַרְשָׁב"א ז"ל הַנּוֹ וְהִבִּיאָה הָרַב הַמְּבִי"ט ז"ל בְּאוֹתוֹ פ' לְעִנְיָנוּ קַחְנוּ מִשֶּׁם וּמַעֲתָה אִין
מִקּוֹם לְתַלּוּנַת הַכֵּן"ה אֵע"פִּי עַל הַמְּבִי"ט ז"ל וְאַדְרַבָּא עַל הַרִיב"ש ז"ל יֵשׁ לְתַמְנִיָּה
דְּאַשְׁתְּמוּטִי הוּא דְּאַשְׁתְּמִיט מִנְיָה תִּשׁוּ' הַרְשָׁב"א ז"ל שֶׁהִבְאִיתִי לְעִיל וְצ"ע וְאַפְשָׁר לֹוֹמֵר
דְּסוּבֵר הַרְשָׁב"א ז"ל דְּשְׁבוּעָה בַּכ"ה אֵע"פִּי בְּעִנְיָ שְׁבוּעָה חֲמוּרָה וּכְדַעַת קַצַּת מִן הַגְּאוּנִים
שֶׁהִבִּיא הַרְמַב"ם ז"ל בַּח' בְּפִרְק חֻזְקַת דְּל"ג בְּעוֹבְדָא דְּרַבָּה בַּר שְׁרָשׁוּם שֶׁם בַּד"ה אָמֹר
רַבֵּן וְכו' ע"ש וְעַדִּין צָרִיכִין אָנוּ לְמוֹדְעֵי וְעִינֵן בַּסְמ"ע ס' ס"ו סק"מ וְש"ף שֶׁם סק"ן:
וְלִמֵּאֵי דְּאַתִּינֵן עֲלֵהּ הָאָדָם יִרְאָה לְעִינִים פִּינֹן שֶׁהַמוֹכֵר מְסַר הַמוֹדְעָא עַל הַמְּכָר וְלֹא הִעִידוּ
הַעֲדִים שְׁמִנָּה בְּפִנְיָהֶם הַמְּעוֹת גְּזֻלָּן קָרִינֵן לִיָּה וּבְגֻזְלָן פְּשִׁיטָא דְּלַעוּלָם אִין לֹו חֻזְקָה: וְעַל
מ"ש עוֹד מֵהַר"א שְׁשׁוֹן עוֹד אָנִי מְסַתְּפֵךְ וְכו' שְׁאַפִּילוּ אַם גְּדוֹן אוֹתוֹ פְּגֻזְלָן הָרִי פְּתַב
הַטּוֹר גְּבִי גְּזֻלָּן שְׁאֵם עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה נְאָמֵן וְכו' דְּלֵא דְּמִי לְאֲנוּן שְׁאִין לֹו חֻזְקָה דְּהֵתָם וְכו'
וּא"כ פְּשַׁעְבֵּר הָאֲנוּס דִּישׁ לֹו לֹוֹמֵר דְּמִי לְבַעַל תְּשׁוּבָה וּמְדֵלָא מְהִנְיָא חֻזְקַתוֹ אוּ דִּילְמָא
דְּנִדְאִי דְּמִי לְאֲנוּן שֶׁהָרִי יָדוּעַ בְּנִדְאִי שְׁבָאָה לְיָדוֹ בְּאֲנוּס וְהוּא וְדָאִי וְכו' עכ"ל ע"ש וּבְרָאֵשׁ
אָמִיר אָנָּא דְּאָמְרִי דְּאִין מִקּוֹם לְסַפֵּק זֶה אֶלְא לְפִי דַּעַת הִי"א שֶׁהִבִּיא הַטּוֹר ז"ל דְּשְׁנֵי לִיָּה
בֵּין אֲנוּן דִּידוּעַ בֵּין גְּזֻלָּן וּמִשׁוּ"ה מְסַפֵּקָא לִיָּה וּכְשַׁעְבֵּר הָאֲנוּס שְׁאַפִּילוּ אַם גְּדוֹן אוֹתוֹ
פְּגֻזְלָן אֲפֻשָׁר דְּמִי לְעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה או"ד פִּינֹן שְׁיִישׁ עַדִּי הַמוֹדְעָא דִּינְיָנוּ לִיָּה כְּאֲנוּן שֶׁהוּא

בְּנֻדָּאֵי וּכְמוֹ שְׁהָאַרְיֵף הָרַב ו"ל אֲבָל לְדַעַת הַטּוֹר דְּלֹא שְׁנֵי לִיָּה בֵּין אֲנֹמֶן לְגִזְלֹן דְּנֻדָּאֵי לֹא קַמְבַּע"ל לְהָרַב ו"ל דְּאִידֵי וְאִידֵי חַד שְׁיַעֲוֹרָא הוּא וּא"כ מַה שְׁהִבִּיא הָרַב ו"ל הַכְרַעַת הַטּוֹר שְׁפַתְבּ וּמְסַתְבְּרָא וְכו' לֹאִין צְוֹרָף וְדִין גְּרַמָּא לִיָּה לְהַכְנִיג' ו"ל שְׁבָסִימָן קַמ"ט בַּהֲג"ה טֹא אֹת ל"ו עַמ"ש הַטּוֹר וּמְסַתְבְּרָא וְכו' הַעֲתִיק סְפָקוֹ שֶׁל הָרַב מוהר"א שְׁשׁוֹן ו"ל ע"ש וְלֹא כֵן אֲנֹכִי עֲמָדִי: וְהִנֵּה לֹא אֶכְחַד שְׁדַבְרֵי הָרַב מוהר"א שְׁשׁוֹן ו"ל שְׁגָבוּ מְמֻנֵי דְמַעֲיָקְרָא קָא מְבַעֲיָא לִיָּה בְּעֵבֶר הָאֲנֹסֵי אִי דִּינִינֵן כְּאֲנֹמֶן שְׁיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ אוֹ כְּגִזְלֹן הִיָּינוּ דְכְּגִזְלֹן נְמִי הוּא שְׁיִרְד מְגִזְלֵנוֹתוֹ אוֹ שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה אוֹ שְׁהִיָּה לוֹ אִיזָה שׁוֹלְטָנוֹת וְיִרְד מְגִדְוֹלְתוֹ דְּאִי מִיָּירֵי כְּגִזְלֹן דְּכִכְחוֹ אֲזַ פְּחוֹ עֵתָה מֵאִי מְסַפְקָא לִיָּה לְהָרַב ו"ל וּמֵאִי מְדַמֵּי לִיָּה לְאֲנֹמֶן שְׁיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ אֲלֵא פְּשִׁטָּא דְּמִיָּירֵי שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה וְכַמְדֻנְבֵּר וּא"כ מֵאִי הָאִי דְקָאֵמֵר בְּתֵר הִכִּי שְׁהָרֵי כַת' הַטּוֹר וְכו' דְּמְסַתְפֵּק וְאֲזִיל כְּשַׁעֲבֵר הָאֲנֹסֵי אִי דְמִי לְגִזְלֹן שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה אוֹ לְאֲנֹמֶן וּע"ק דְּדַבְרֵי מוהר"א שְׁשׁוֹן סְתָרֵי אַהֲדָדִי דְּבַתְּחִלָּה כְּתַב אִי דְמִי לְאֲנֹמֶן דְּאֲמַרִּינוּ בְּיָה אִם יִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה וְכו' וְאַח"כ כְּתַב דְּבָרֵי הַטּוֹר שְׁפַתְבּ וְלֹא דְמִי לְאֲנֹמֶן שְׁאִין לוֹ חֲזָקָה וְכו' וְהִיָּינוּ בְּנֻדָּאֵי אִפִּי' לְאַחַר שְׁיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ דְּהוּי כְּגִזְלֹן שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה וְלֹא עַל מוהר"א שְׁשׁוֹן בְּלַכַּד תְּלוּנְתֵינוּ אֲלֵא גַם עַל הַטּוֹר קִשָּׁה דְּנֻדָּאֵי אֲנֹמֶן שְׁיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה דְּבַרְיָתָא הִיא בְּפָרְק חֲזָקַת הַבְּתִים דַּמ"ו וּבְאֲנֹמֶן דְּמַטְלֵטְלִין פְּסַק הַטּוֹר סִי' קַל"ד ס"ד וּבְאֲנֹמֶן דְּמַקְרָקְעֵי פְּסַקוֹ נְמִי הַטּוֹר סִי' קַמ"ט סַכ"ט וּכְבָר נְתַעֲוֹרֵר בְּזָה הַב"ח ו"ל שְׁם בְּסִי' קַמ"ט סַט"ו וְכו' וְדוּקָא כְּשֶׁהַחֲזִיק בְּבֵית אַחַר שְׁיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ קָאֵמֵר לְקַמֵּן דִּישׁ לוֹ חֲזָקָה אֲבָל בְּהַחֲזִיק בְּבֵית בְּעוֹד שְׁהִיָּה אֲנֹמֶן וְנִשְׁאַרְתּ בְּחֻזְקָתוֹ גַּם לְאַחַר שְׁיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ אִין לוֹ חֲזָקָה וְכו' אֲבָל בְּמַקְרָקְעֵי מְצִי שְׁיַעֲרַעֵר וַיֵּאמֵר לֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְהַנִּיחַ בֵּיתִי בְּרִשׁוֹתוֹ אִף לְאַחַר שְׁיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ מֵאַחַר שְׁבָא לִידוֹ בְּעוֹדוֹ אֲנֹמֶן אִין לוֹ חֲזָקָה לְעוֹלָם אֲפִילוֹ לְאַחַר ג' שָׁנִים דְּאִיבְעֵי לִיָּה לְאַזְדַּהוּרֵי בְּשִׁטְרָא וְכו' עַכ"ל וְע"ע שְׁם בְּסַכ"ט וַיִּתְבָּאֵר עוֹד לְקַמֵּן בְּס"ד וּמַעֲתָה אִם נֵאמֵר שְׁהָרַב מוהר"א שְׁשׁוֹן הַבֵּין בְּדַעַת הַטּוֹר כְּמוֹ שְׁהַבֵּין הַב"ח ו"ל דְּלַדַּעַת הו"א דְּכְּגִזְלֹן אֲפִילוֹ מְחֻזֵּיק בְּאוֹתָהּ קַרְקַע עֲצָמָה שְׁהִיָּה דֵר בָּהּ בְּעוֹדוֹ גִּזְלֹן עֲלֵתָה לוֹ חֲזָקָה וּבְאֲנֹמֶן דוּקָא בְּקַרְקַע אַחַר שְׁלֹא דֵר בָּהּ מְקוֹדֵם וּבְכַשְׁעֵבֶר הָאֲנֹסֵי דְמִיָּירֵי שְׁהִיָּה דֵר בְּקַרְקַע מֵאֲזַ וְעַד עֵתָה וְכַנְרָאָה מְדַבְּרֵי ו"ל וּמַש"ה שְׁפִיר מְסַפֵּק"ל לְדַעַת הִיא וְכָאֵמֹר וּלְפ"ז מ"ש בְּתַחֲלַת דְּבָרֵינוּ אִי דְמִי לְאֲנֹמֶן שְׁאִם יִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה אִין לוֹ שְׁחַר וְעוֹד דֵּא"א לִיחַס סְבֵרַת הַב"ח ו"ל לְסַבְּר' מוהר"א שְׁשׁוֹן ו"ל שְׁהָרֵי הוּא עֲצָמוֹ כְּתַב בְּסִי' קַט"ו וְז"ל וְתוּ גִרָאָה לַעֲנִיד דְּמֵאִי דְאֲמַרִּינוּ יִרְד הָאָרִיס מְאָרִיסוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה הַפְּוֹנָה הִיא שְׁאֲפִי' שְׁלֹא יֵצֵא מִהַקְרָקַע הַהוּא מְפַל וְכָל אֲלֵא שְׁנוּדַע שְׁהִיָּה אַח"ךְ בְּתוֹכָהּ אִיזָה זְמַן שְׁלֹא הִיָּה אָרִיס שְׁלֵב עַל הַקְרָקַע עַכ"ז יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה אִם הַחֲזִיק ג"ש וְכַמ"ש הַטּוֹר יִרְד הָאָרִיס מְאָרִיסוֹתוֹ וְשְׁהֵתָה בְּיָדוֹ ג"ש אַח"ךְ יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה וְכו' עַכ"ל ע"ש וּא"כ צְרִיף לְדַעַת אִיף הַבֵּין מוהר"א שְׁשׁוֹן דְּבָרֵי הִיא שְׁפַתְבּ הַטּוֹר: .

וְרֵאִיתִי לְהָרַב ט"ז ו"ל שְׁם בְּסִי' קַמ"ט סַט"ו . שְׁפַתְבּ וְז"ל רַבִּים מְקַשִּׁים הָא גַּבֵּי אֲנֹמֶן דְּיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ אֲמַרִּינוּ יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה וְתִרְיָץ דְּהִיא דְּיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ הִיָּינוּ שְׁהַתְחִיל לְהַחֲזִיק אַחַר שְׁיִרְד מְאֲוֹמְנוֹתוֹ אוֹ בְּדָבָר שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ בְּעוֹדוֹ אֲנֹמֶן וְנִשְׁתַּהֲהָ אֲבָל בְּלֵא"ה אִין לוֹ חֲזָקָה בְּמַה שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ בְּעוֹדוֹ אֲנֹמֶן וְע"ז מְקַשִּׁים רַבִּים מ"ש מְגִזְלֹן שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה דְאֲמַרִּינוּ דֵּאֵע"ג דְּלֹא נִשְׁתַּהֲהָ בְּיָדוֹ אַח"ךְ אֲלֵא תְּכַף שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה נְאֻמֵּן וְתִי' וְכו' ע"ש

ופליאה דעת ממני דאיך אפשר לומר דלדעת הי"א דבגזלן שעשה תשובה מיד מחזיק
ואהני ליה אכילת שני חזקה שאכל בעודו גזלן דהא בעודו גזלן לא היה יכול למחות בו
ואיך יחזיק ולא אשכחנא פניצא בזה שתעלה חזקתו למפרע ולא אמרה אדם מעולם
ובנדאי דאין לומר דה' מוהר"א ששון ז"ל יפרש דברי הטור כמ"ש ה' ט"ז ז"ל דא"כ
מאי מספקא ליה שאפילו אם נדון אותו פדין אמן הרי אכל שני חזקה וכמו שמבואר
בדבריו שם וא"כ הדרא קושיא לדוכתה ומה יענה ומה יאמר לפירוש הי"א: וכשאני
לעצמי אען ואומר דנדאי דדעת הטור כל שירד ברשות פגון אריס ואמן וכו' אין להם
חזקה לעולם ואפי' לאחר שירד מאריסותו ואומנותו וכדעת הרמב"ן ז"ל וכמו שנתבאר
בהטור סי' ק"ן ס"ד שהרא"ש ז"ל קאי בפשיטת הרמב"ן ז"ל והטור בנדאי בפשיטת אביו
קאי ומודעת זאת בכל האר"ש אר"ש הקדש דרבנן קמאי ובתראי וא"כ איפוא שפיר
כתב הטור דלא דמי לאמן וכמ"ש הב"ח ז"ל ואמטו להכי יפה נסתפק הרב מוהר"א
ששון ז"ל דכשעבר האונס והיה דר בה בעודו אנס ולא יצאה מתחת ידו אף לאחר שעבר
האונס והחזיק בה ג"ש אי דמי לגזלן עלתה לו חזקה אפילו בכ"הג ואי דמי לאמן לא
עלתה לו חזקה בכ"הג וכמבואר וסוף סוף אפתי לא פלטן מתיובתא דאמילתיה אהדדי
מסי' קט"ו שכתב בדעת הרא"ש ז"ל שאף אם הייתה בידו בעודו אריס כל שהחזיק בה
שלוש שנים לאחר שירד מאריסותו עלתה לו חזקה ודקדק פן מדברי הטור מ"ש גבי
אריס שירד ושהתה וכו' משמע שהיתה בידו בעודו אריס ושהתה אח"ך עלתה לו חזקה
ואילו הבא בסי' קי"ז מספק"ל בדעת הטור אי דמי לגזלן או לאמן דאין לו חזקה ובנדאי
דלא מצית אמרת דאמן אין לו חזקה אפי' לאחר שירד מאומנותו אלא בכ"הג שכתב
הב"ח ז"ל וא"כ לפ"ד הווי דברי הטור סתראי אהדדי דבסי' ק"ן בס"ד בפירושא אהמר
וכדכתובנא והו' דסי' קמ"ט אגזיל וסמיה ליה ומ"ש ושהתה בידו וכו' משמע להפך
וסתראי נינהו וצ"ע והב"ח ז"ל הרגיש כמ"ש הטור ושהתה בידו פי' ושהתה שהחזיק
בה לאחר שירד האריס מאריסותו אבל לעולם לא הייתה בידו בעודו אריס וכו' ע"ש:
יכדי ללבן דברי הטור ז"ל על בורייני אני אפרש תחלה דברי הטור דבסי' ק"ן ס"ד ז"ל
וכ' הרמב"ן ז"ל היכא שידוע שירדה בה בתורת משכונה אין לו חזקה בה לעולם אפי'
אם ירוע ששאלו ימי המשכונה והחזיק בה ג"ש אח"ב והרמ"ה ז"ל כתב שאם אכל ג"ש
אחר שפלו ימי המשכונה יש לו חזקה וכ"כ הר"י אלברצלוני ז"ל ומדברי א"א הרא"ש
ז"ל יראה דברי הרמב"ן ז"ל עכ"ל וכתב הר"מ ז"ל וכ"כ הריב"ש ז"ל סי' שכ"ז ע"ש
ותשו' הריב"ש ז"ל הלזו הביאה הב"י ז"ל בסי' קמ"ט מחו' ז' באריכות וראיתי להרב
הדרישה שכתב ז"ל ועיין בריב"ש וכו' והרבה להשיב עליו ודאה דבריו ומאי דניחא
ליה להרב ז"ל הוא דלא קאמר הרא"ש ז"ל שאינו יכול לומר חזקתי ולקחתיה ושפך דעת
הרמב"ם ז"ל והאריף להוכיח פן ע"ע וע"פי דבריו ושברתו נמשך בספרו סמ"ע ע"ש:
ואתה דע לה דעיקרא דהאי פלוגתא בירד ברשות אי יכול לומר חזקתי ולקחתיה או
לא תליא במאי דגרסי' בפ' ח"ה דט"ל אמר ר"ל משום ב"ק וצריף למחות בסוף פל' ג'
וג' ובטעמא דהאי מלתא איפליגו בה רבנותא דליש מפרשים שהביא רשב"ם טעמא הוא
פי' היכי דלא מצי למימר אחר המקאה מכרת לי אלא דאע"ג דירד ברשות אם חוזר
וטוען חזרתי ולקחתי נאמן ועלתה לו חזקה ולרשב"ם ונתוס' פשיטא להו פנין דבע"כ
יודה שלא בתורת מקח ירד לה אינו יכול לומר חזרתי ולקחתיה ולכך מפרשי טעמא

דְּצָרִיף לְמַחֲוֹת בְּסוּף פֶּל שֶׁלֹּשׁ וְשֶׁלֹּשׁ דְּכִינּוֹן שְׁלֹא חֲזַר לְמַחֲוֹת עוֹר לֹא מִזְדַּהֵר בְּשִׁטְרָא
דְּזַבְינֵי וְאֶהְדוּרֵי הוּא דְקַמְהָדֵר מְהַמְחֵא תִּיָּהּ וְכַתְּבוּ עוֹד הַתּוֹס' ו"ל דְּלִפֵּי ה"ט הָא דְאֶמְרִינּוּ
שָׁם דָּף ל' וְה"מ דְּאֶכְלָה ז' שְׁנֵי אֲבָל שְׁתֵּית אִין לָהּ הַמְחֵאָה גְדוּלָּה מְזוּ פְּלִיגָא אַהֲדָה דְּבַר
קִפְרָא שְׁהָרֵי יָכוֹל לֹמַר הַמְחֵזִיק פִּינּוּן שְׁלֹא מִיָּתָה בּוּ בְּסוּף פֶּל ג' אֲוֹדְהָר בְּשִׁטְרֵיהּ אֲלֵא
וְדַאי דְלֵהָדָה סוּגֵיָא א"צ לְמַחֲוֹת בְּסוּף פֶּל ג' וּג' ע"ש וְנִרְאָה דְלִרְשָׁב"ם ו"ל מְצִינּוּן לְמִימַר
דְּסִבֵּר דְלֵא פְּלִיגֵי דְשִׁאנֵי מְעַרְעֵר פִּינּוּן דְּצוּנּוּחַ מְעִיקְרָא וּלְבִסּוּף שְׁתִּיק אֶמְרִינּוּ דְאֶהְדוּרֵי
הוּא דְקָא מְהָדֵר מְהַמְחֵא תִּיָּהּ וְהו"ל לְמִשְׁקֵל שְׁטֵרָא מִיַּד הַלּוֹקֵס וְכַמְדוּנְמָה שְׁזָהוּ שְׁפַתְב
רְשָׁב"ם ו"ל וְהָיָה לוֹ לְהִזְהַר בְּשִׁטְרוֹ לְעוֹלָם עַד שְׁיֻצֵיא הַשְׁטֵר מִיַּד הַשְּׁנֵי וְיִקְרַעְנוּ וְכו'
ע"ש וְהַלּוֹקֵס אִין לוֹ לְמַחֲוֹת דְּמִימַר אֶמַר מוֹכֵר הוּא דְאִית לֵיהּ לְמַחֲוֹת: וְרֵאִיתִי לֵה' הַמְּאֹר
ו"ל דְּמִינּוּחַ נִיחָא לִיהּ בְּשִׁיטַת י"מ דְּמְצֵי לְמִימַר אַחֵר.

הַמְחֵאָה חֲזָרְתִּי וְלִקְחֵתִי וְכו' וְאֶתְמוּהֵי קַמְתְּמָה וּמַנ"ל לְרְשָׁב"ם ו"ל לֹמַר דְּכָל יוֹרֵד
בְּרִשׁוֹת אִין לוֹ חֲזָקָה וְהָדֵר אוֹתְבִיָּה מְהָדָה דְּאֶכְלָל שְׁתֵּית אִין לָהּ הַמְחֵאָה גְדוּלָּה מְזוּ וְסִינִים
וְנ"ל אֲבָל לְדִידוֹן לֹא ק"מ דְּהָא אֶמְרִינּוּ דְּצָרִיף לְטַעוֹן וְלֹמַר לְאַחֵר הַמְחֵאָה לְקַחְתִּיהּ וְאִי
לֹא טַעֲוִין לֹא טַעֲנִינּוּ לִיהּ וְהַב"ע דְּלֵא טַעֲוִין דְּהָא קֵא' מְפֻלְגֵיָא זְבִינְתָהּ וְלֹא אֶמַר מִינְהָ זְבִינְתָהּ
וּלְאַחֵר הַשְׁטֵר אִם קִנְיָאָה מְאוּתוֹ פְּלִיגָא לֹא תוֹעִיל לוֹ קִנְיָתוֹ שְׁהָרֵי קִדְמוֹ בְּעַל הַשְׁטֵר וְכו'
עכ"ל ע"ש נִמְצָא לְפִי דַעַת הָרַב ו"ל דְּאִי טוֹעֵן הָכִי לְאַחֵר הַמְחֵאָה לְקַחְתִּיהּ נֶאֱמַן וְעוֹד יֵשׁ
לְהַכְרִיחַ דְּהַרְמַב"ם בְּפִט"ו מַה טוֹעֵן דִּין ז' דְּמִינְתִּי לְהָאֵי עוֹבְדָא וְלֹא פָּאָב דְּאִי טַעֲוִין מְהִימַן
מִשְׁמַע דְּלֵא קֵאֵי בְּשִׁיטַת הָרַב הַמְּאֹר ו"ל וְאֵע"ג דְּאוֹרְחֵיהּ דְּהָרַב ו"ל לְהַעֲתִיק וְלֹא לְחַדֵּשׁ
פֶּל פְּהָאֵי מִיְלַתָּא דְּחִיָּשִׁינּוּ דִּילְמָא אֶתִּינּוּ לְמִטְעֵי הו"ל לְפְרוּשֵׁי פִי הִיכִי דְלֵא לִיְהוּי תְּרֵי
פְּסָקֵי סְתָרֵי אֶהְדוּדֵי וּמַה גַּם פִּי ה"ה מ"ו"ל עֲמַד עַל תִּי' קו' זוֹ וְכַתְּבַל לְחַלֵּק בֵּין מוֹכֵר לְאַחֵר
בֵּין מוֹכֵר לְהַמְעַרְעֵר עֲצָמוֹ וְכַתְּבַל שְׁתִּי' זֶה מוֹכֵרָח בְּדִין זֶה ע"ע וּבְנֻדַאי דְלֵא קִינְיָאָה הָדָה
תְּיֻבְתָּא אֲלֵא בְּשִׁיטַת רְשָׁב"ם ו"ל כַּמ"ש הַתּוֹס' וְהו' הַמְּאֹר ו"ל שָׁם וְהַרְמַב"ן ו"ל
בְּמִלְחָמָתוֹ לְשָׁם וְכַשִּׁיטְתוֹ גְּבִי אֵינְדָה אֲכָל שְׁתֵּית וְכו' אֲבָל לְדַעַת הִי"מ וְהו' הַמְּאֹר ו"ל לְק"מ
כַּמ"ש הָרַב הַמְּאֹר ו"ל מַאי ק"ל לֵה"מ ו"ל דִּילְמָא דַעַת רַבִּינוּ כְּדַעַת י"מ וְהָרַב הַמְּאֹר
אֲלֵא וְדַאי מַאי דְּפִשְׁטָא לִיהּ לֵה"מ ו"ל בְּדַעַת רַבִּינוּ ו"ל דְּקֵאֵי בְּשִׁיטַת רְשָׁב"ם וְדַעַמְיָהּ
וּמִשׁוּם דְּלֵא סִינִים בְּהָ וְאִם הוּא עֲצָמוֹ שׁוּמְעִין לוֹ וְכַמְדוּנְבֵר וְהָרֵא"ש ו"ל גְּבִי אֵינְדָה דְּאֶכְלָל
שְׁתֵּית וְכו' נִתְעוֹרֵר בְּקו' זֹאת וְנִתְרַץ לָהּ דִּינְתִּיב בְּתֵרֵי אֲנָפִי וְהוּא ע"פ שִׁיטַת רְשָׁב"ם וְדַעַמְיָהּ
וְכַמְּאוּר: וְהִילָּךְ לְשׁוֹן הַרְמַב"ן ו"ל בְּשִׁיטְתוֹ טָאוּ גְּבִי הָדָה דְּבַר קִפְרָא דְּצָרִיף לְמַחֲוֹת בְּד"ה
פִּינּוּן שְׁמִיָּתָה וְכו' וּפְיִרְשָׁא רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל ו"ל וְכו' וְאִיכָא דְּאֶמְרֵי וְכו' וְהָרַב ו"ל דְּחָה אָה
הַטַּעַם דְּכִינּוֹן וְכו' דְּמַעֲיָקְרָא לֹאוּ בְּתוֹרַת זְבִינֵי אֶתָּא לִידְיָה לֹא מְהִימַן וְהַכְּרַעְתִּי כְּדָבְרֵי הָרַב
רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל ו"ל מְהִיָּא דְּאֶמְרֵי לְעֵיל אֲבָל שְׁתֵּית אִין לָהּ הַמְחֵאָה גְדוּלָּה מְזוּ וְאִם יָכוֹל
לֹמַר מְעִיקְרָא בְּתוֹרַת גְּזִילָהּ בָּאָה לִידֵי אוֹ לְפִירוֹת יְרֻדְתִּי וְאִח"ךְ לְקַחְתִּיהּ מִמָּה אֲמַאי לֹא
הָיָה מְהִימַן הָתָם לְמִימַר לְלוֹקֵס חֲזָרְתִּי וּלְקַחְתִּיהּ מִמָּה וְאִי הָיָה מְהִימַן לְמִימַ' הָכִי הָיָה
מְהִימַן נְמִי לְמִימַר מְמוֹכֵר לְקַחְתִּיהּ וְהָא שְׁתֵּית שְׁנִין וְכו' מִדִּין מְגוֹ אֲלֵא ש"מ שְׁאִינוּ נֶאֱמַן
לוֹ וְזֶה פֶּלֶל גְּדוּלָּה שְׁפָל הַיּוֹרְדִין בְּרִשׁוֹת אִין לָהֶם חֲזָקָה כְּדִין גְּזוּלָּה וְדִין מְחֻזְקִין בְּנִכְסֵי קָטָן
אֲפִילוּ הַגְּדִיל וְהַחֲזִיק בְּהָ ג"ש שְׁכָף דַּעַת רַז"ל וְרַבִּי הַגְּדוּל ו"ל כְּתַב כּוּן.

תַּדַּע דְּכָל יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אִיכָא עֲדִים וְרֵאִיָּה וְאִין לוֹ חֲזָקָה כְּמִטְלָט' וְהו"ה לְעַבְדִּים כְּדֵאִיתָא
לְקַמֵּן גְּבִי אֲוִנְגִינִים וְכו' עכ"ל וְע"ע בְּמִלְחָמָתוֹ בְּמַה שְׁהֶאָרִיף לְמַעֲנִיתוֹ בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת

בספרת רש"פ"ם ז"ל ועוד כתב הוא שם בשיטתו דף ו' בד"א וקא דאמרין וכו' י"א אע"ג דקי"ל שפ"ל היורדין ברשות אין להם חזקה וזה כיוצא ברשות שהרי ירד בשעה שאין בה חזקה ה"מ לשאר היורדין ברשות וכו' וזה קרוב למ"ש הרב רבינו שמואל ז"ל אלא שהטעם שכ' הוא דכיון שמתחלה לא ירד אלא ע"מ שאם ימות הבעל בחייה יסתלק וכיון שמת הבעל ה"ה כיוצא עכשו מתחלה לשדה של אשה זו אינו מחנור דאטו משפ"ן לו בית משפ"ן לו שדה לעשר שנים והחזיק בהג' שנים אחר שנשלם זמנו הוי מהימן לומר חזרתי ולקחתיה ממך הא ודאי לא וכו' עכ"ל ע"ש ועוד כתב בעובדא דרבה בר אבוחיב דף ו' בד"ה א"ל לקוחה וכו' וז"ל פי"ר ר"ח וכו' וי"א דהווי אתו סהדי ומסהדי דארעא במשכנתא אתא לידיה וכו' וכל כה"ג כל שיש עדים שיירד ברשות שוב אין לו חזקה כדמוכח בפ"קין וכו' עכ"ל ע"ש וראיתי בש"מ לבתרא שם בפ' חזקת דף ט"ל בד"ה וצריף למחות בכל ג' וג' וכו' וז"ל אי הוה מפרשי טעמא שלא יאמר לקחתיה אחר המחאה הו"מ ל דהא דאמרין לעיל אבל אכלה ו' שנין אין לה המחאה גדולה מזו לא פליגא אהי דהתם לא קאמר שלקחה אחר המחאה אלא קודם ולהכי.

לא מהימן אבל א"א לומר פן כדפירש רש"פ"ם ז"ל בכ"תן תוס' הרא"ש ז"ל עכ"ל ופשיטא לי שהטור ז"ל שכתב ומדברי א"א הרא"ש ז"ל יראה פ"דברי הרמב"ם ז"ל היינו דכלל הוא דסתמיה דדברי הרא"ש ז"ל פ"דברי התו' אם לא שחולק עליהם בפ"י וכמ"ש הר"י משפטי שמואל ז"ל בתשו' סי' קי"ח ע"ש וכן נמי משמע ממ"ש גבי הך דאכל שית שנין וכו' כי משם באר"ה דלא קאי בשיטת הרב המאור ז"ל ע"ש ואילו ראה הטור ז"ל דברי אביו ז"ל בתוספותיו ה"ה מחליט הדבר לומר וכן כ' א"א הרא"ש ז"ל: והנה בדעת הר"י ז"ל מ"מ ח"ב פ"ב ר"י הלוי ז"ל גופיה ואילו הרמב"ן ז"ל בשיטתו לשם פ"ב פ"ב פ"ב רבינו הגדול ובמלחמתו לשם פ"ב פ"ב דעת רבינו הגדול גם בש"מ למציעא דק"י פ"ב פ"ב פ"ב ר"י הלוי ז"ל גבי הך דאמרין מלוג אומר ה' וכו' וז"ל הרמב"ן לדעת הר"י ז"ל ור"ח ז"ל וכו' אבל מפ"ן דמודה דמשכנתא אתא לידיה לא מהימן דאמר' ליה פ"ן דמודי דמעיקרא בתורת משכונה אתא לידה הו"ל לאזדהורי בשטר זביני לאפוקי מחזקת משכונא וכל כ"הג לא מהימן וכו' עכ"ל ע"ש גם הרש"פ"א ז"ל בתשו' המינוחות להרמב"ן ז"ל סימן י"ב פ"ב ז"ל אחר שיש לראובן וכו' אע"פ שנמשך זמן המשכונה וכו' אי אפשר ללוי לטעון שחזר ולקחו מראובן לדעת הר"י ז"ל ע"ש גם בתשו' הרש"פ"א ז"ל שהביא הר"ב בי בשי" ק"ץ כ' וז"ל פ"ב הרש"פ"א ז"ל מי שנכנס ברשות וז"ל וטען לקוחה היא ב"די וכו' שי"א דנאמן וכו' וי"א שאינו נאמן וכו' וכן נראה דעת הר"י ז"ל וכו' עכ"ל ע"ש נמצא בד' הר"י ז"ל הרמב"ן והרש"פ"א ז"ל דקאי בשיטת רש"פ"ם והתוס' ז"ל שפ"ל היורד ברשות אין לו חזקה ולהרב העיטור דף פ"ד ע"ג ולרבינו ירוחם ז"ל ומטו כה משמיה דהר"י הלוי שכת' דעת הר"י ז"ל פ"דעת הי"מ והרב המאור ז"ל דיש להם חזקה גם בדעת הרש"פ"א ז"ל אפוקי אתנן חמית ביה דבתשובה שהביא הר"ב ז"ל בר"ס ק"ן וכן במינוחות סי' י"ב הביא הדבר במחלוקת ולא הכריע באמת מהנה ובש"מ לבתרא גבי הך וצריף למחות בסוף כל צ' וג' פ"ב בד"ה תגינא א"ל תגינא וכו' וקא דאמר ר"ל משום צ"ק זבו דההיא וכו' כ"די שלא יראה כחזר מהמחאתו

הא' וכו' עכ"ל יעו"ש והיגו פשיטת רש"ב"ם והתוס' ו"ל ודעמיהו ו"ל: גם אשו"ר להרב המגיד ו"ל בפ"ד מהלכות טוען דין ז גבי מ"ש רבינו ו"ל אין מחזיקין בנכסי קטן אפילו הגדיל וכו' עד שיאכל שלש שנים רצופות אחר שהגדיל עכ"ל והראב"ד ו"ל שם השיגו ונ"ל ואינו פן אלא אפילו הפלה ג"ש לאחר שהגדיל אינה חזקה וכן נראה מהגמרא עכ"ל וכתב שם ה"ה ו"ל שהרמב"ן והראב"א ו"ל קיימי בפשיטת הראב"ד ו"ל.

שלעולם אין לו חזקה פינון שירד בה בעוד שהיה קטן וכו' וכן מצאתי בשו"ת הרשב"א ו"ל ח"ג סי' קנ"ג וסי' ר"ך ע"ש וכן במגן ערוך להרמב"ן ו"ל בס"ס ה' ע"ש ואילו הנ"י ו"ל בפ' המקבל גבי הך דמלנה אומר ה' ולנה אומר ג' וכו' ומביאו הר"ב ו"ל בס"י ק"ן ס"ד פתב שהרמב"ן והראב"א ו"ל בהא פליגי ולהרשב"א אע"פ שירד בה ברשות יכול לומר חזרתי ולקחתי וכו' ואחרים אומרים דאפי' איכא עדים דבתורת משפונה ירד נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממה וכו' ויש מקשים לדבריהם ואמרו דכל היורד ברשות אין לו חזקה דומיא דארוס ושותף וכו' נאני השבתי על דבריהם דלק"מ וכבר הארכתי בזה בפ' ח"ה עכ"ל וכן העיד על עצמו בתשו' ח"ג סימן קצ"ז משמע דמינח ניחא ליה בפשיטת הנה רבנותא דס"ל דאע"פ שירד ברשות יש לו חזקה: והנה במאי דאפליגו רבנותא בהך דאין מחזיקין .

בנכסי קטן דלהרמב"ם ודעמיהו ו"ל דוקא כשלא החזיק אחר שהגדיל ג"ש אבל בהחזיק אחר שהגדיל ג"ש רצופות עלתה לו חזקה ולהראב"ד ודעמיהו ו"ל אפי' החזיק ג"ש אחד שהגדיל לא עלתה לו חזקה וכתב שכן נראה מהגמרא והוא דאם איתא דבהחזיק אחר שהגדיל ג"ש אהני ליה חזקתיה א"כ אפילו אחר אין מורידין לנכסי קטן דחיישינו דילמא מחזיק בו ג"ש אחר שהגדיל וכן מצאתי להר"א גופיה ונהביאו בש"מ לשם ונ"ל אמר רבא ש"מ אין מחזיקין בנכסי קטן וכו' מדקאמר אין מורידין קרוב וכו' הא אחר מורידין בחזקת אריס ואם איתא דמחזיקין בנכסי קטן לכשיגדיל אחר אמאי מורידין ליחוש דלמא מחזיק בהו משיגדיל ויאמר לקחתיה ממנו ולעולם לא נעמיד אפוטרופוס לקטן אלא ש"מ דאין מחזיקין דאמרי' ליה דילמא קטן לא הנה ידע ואפילו משיגדיל פינון דחזא לה אכיל ואזיל סבר דינך הוא ולא מיחה אבל קרוב מנא ידעינן חלקו וכו' עכ"ל ע"ש ואפרין נמטייה להריב"ש ו"ל בס"ס ש"ע א שפיאר דעת הראב"ד ו"ל כמדובר: איכא השתא מ"ש ה"ה ו"ל ואין לאחד מן הפירושי' הכרח גמור בגמרא ע"ש לא נתברר לי טעמו והלח"מ ו"ל הליץ בעד ה"ה וכתב משום דקטן אחר שייגדיל דייק ושואל בנכסי אביו וכו' ע"ש וכבר הראב"ד ו"ל המתיק הדבר בלשונו וכתב פינון דחזא לה אכיל ואזיל סבר דינך הוא וכו' ע"ש ואתה תחזו דעיקר טעמו של הראב"ד ו"ל דאמר אין מחזיקין משום דקטן לא ידע דהאי ארעא דאבונה היא וכשיגדיל גמי אכתי לא ידע ולא משום דירד ברשות הוא וכדעת רש"ב"ם והתוס' ו"ל ולפי"ז מצינו למימר דנהי דלהרמב"ן דטעמא הוי משום דירד ברשות הוא שהיא מכת הסוכרים דירד ברשו' אין לו חזקה לעולם ונ"ל בס' המלקמות גבי הך דבר קפרא אלא מחנורתא דשמעתא דאי ירד בה פשהיתה אשת איש לפירות מחמת הבעל לעולם אין לו חזקה פדיון קטן והגדיל ואכלה ג' שנים משהגדיל וכו' עכ"ל ע"ש אבל בדעת הרשב"א ו"ל שלא נתברר בבירור פמאן ס"ל לעולם מצינו למימר דכל היורד ברשות יש לו חזקה והכא גבי קטן היינו טעמא כמ"ש הראב"ד ו"ל משום דלא ידע דהאי ארעא דאבונה היא פי היכי דלימחי וא"כ בדעת

הַרְשָׁבָ"א ז"ל לֹא מְכַרְעָא לומר דס"ל פְּחַד מְהֵנָּה רַבּוֹנוֹתָא וּאֵע"פ שֶׁבִּשְׁמִי לְמַצִּיעָא פְּתַב לְדַחֲוֹת מֵאֵי דְהִקְשׁוּ רַשְׁבִּי"ם וּדְעֵמֵיהֶּם ז"ל דְּכָל הַיּוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אֵין לוֹ חֲזָקָה וְכוּ' הֵינּוּ לְשַׁקְלָא וְטְרִינְיָא וְלֹא לְעַנְגְּנִי דִּינָא אִף מ"ש בְּתִשׁוּ' ח"ב ס' ר"ך שְׁאַחַר שֶׁהִבִּיא הֵךְ דְּבָרֵי ר"ה דְּפָרְקֵי הַמְּפָקִיד וְהֵךְ דְּרַבְּהָ בַּר שְׁרֵשׁוּם פְּתַב וְז"ל פְּלוֹמֵר וּבַכ"ה הַבְּמִזְדָּהָר אֵינְשׁ בְּשִׁטְרֵיהֶּם לְעוֹלָם וְכוּ' עַכ"ל מִשְׁמַע דְּקָאֵי בְּשִׁיטַת הָאוֹמֵר דְּהַיּוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אֵין לוֹ חֲזָקָה דְּמִשׁוּ"ה בְּעֵי לְאַזְדָּהוּרֵי בְּשִׁטְרֵיהֶּם וְכֵן מִמֵּה שֶׁפְּתַב בִּשְׁמִי גַבִּי הֵךְ דְּבַר קַפְרָא כְּמִשׁ"ל: גַּם בְּדַעַת הָרָא"ש ז"ל אֵיפָּא לְמִיקָם עֲלֵה דְלִפִּי מ"ש הַטּוֹר מִשְׁמוֹ בְּסִי' ק"ן וְלִפִּי מַה שֶׁהוֹכַחְתִּי מִפְּסָקֵי וּמְדַבְּרֵי בִּשְׁמִי לְבַתְרָא דְקָאֵי בְּשִׁיטַת הָאוֹמְרִים דְּכָל הַיּוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אֵין לוֹ חֲזָקָה וְאֵילוֹ לִפִּי מ"ש גַבִּי הֵךְ דְּרַב הוֹנָא דְאָמַר אֵין מְחֻזְקִין בְּנִכְסֵי קֶטֶן וְהוֹבְאֵוּ דְּבָרֵי בִּשְׁמִי לְמַצִּיעָא שָׁם בְּד"ה ש"מ מְדַרְבֵּי הוֹנָא וְכוּ' פְּתַב וְז"ל ש"מ וְכוּ' אֲבָל קֶטֶן לֹא יָדַע דִּיהֵךְ דִּינָהּ וְכִינּוֹן דְּהִכִּי הוּא מְמִילָא יָדַעְנָא דְאֵין מְחֻזְקִין דְּלֹא מְצִי לְמַחֲזִינֵי לְעוֹלָם פִּינּוֹן שְׁיָרֵד לָהּ כְּשֶׁהִיָּה קֶטֶן וְלֹא יָדַע שֶׁהִיא שָׁל אֲבִיו וְכוּ' עַכ"ל ע"ש וְכוּ' הַטּוֹר ז"ל מִשְׁמוֹ בְּסִי' קמ"ט סכ"ג מִשְׁמַע לְהִדְיָא דְדוֹקָא מִשׁוּם הָאֵי טַעַמ' דְּלֹא יָדַע כְּשֶׁהִיָּתָה שָׁל אֲבִיו שְׁיִמְחָה אֲבָל בְּלֹא הִכִּי יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה אַע"פ שְׁיָרֵד בְּרִשׁוֹת וְכַבֵּר רְאִיתִי לֵה' מוֹהַרש"ך ז"ל בַּח"א סִימָן צ"ב וְקס"ט וְקפ"ט שְׁנִתְקַשְׁהָ בְּדַבְּרֵי הָרָא"ש ז"ל הִלְלוּ וְהוֹסִיף עוֹד לְהִקְשׁוֹת מִמִּי שֶׁ הָרָא"ש ז"ל גּוֹפִיָּה גַבִּי אֲנִי שְׁיָרֵד מְאֻמָּנוֹתוֹ וְכוּ' שְׁפִי ז"ל אֲפִילוֹ בְּכָלִים שְׁבָאוּ לִידּוֹ בְּעוֹדוֹ אֲנִי וְאֵם אֵיתָא דס"ל כַּמ"ד יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אֵין לוֹ חֲזָקָה מ"ט דְּאֲנִי וְכוּ' ע"ע וְאֵי מֵהָא לֹא אֵירָא דְשִׁאֲנֵי אֲנִי דְמִטְלִטְלִין פִּינּוֹן שְׁאֵין רְגִילוֹת לְהִשְׁהוֹת הַכָּלִים בְּיַד הָאֲנִי אַחַר שְׁיָרֵד מְאֻמָּנוֹתוֹ מוֹכָחָא מְלִתָּא שְׁלִקְחָם מִמֶּנּוּ וְכֵן תִּירֵץ מוֹהַרש"ח ז"ל בְּסִפְרֵי בְּנֵי שְׁמוּאֵל ס' מ"ז וְנ"ח וְנִחְזִיתִיהָ נְמִי דְתִי יִתִּיב לֵהךְ דְאֵין מְחֻזְקִין בְּנִכְסֵי קֶטֶן וְז"ל וְגַבִּי קֶטֶן אֲפִילוֹ בְּהִיּוֹתוֹ קֶטֶן וְכוּ' הוּא מִשׁוּם דְּקֶטֶן לֹא בַּר מְחֻזְקֵי.

הוּא אֲבָל אֵינּוּ יוֹדַע בְּתוֹרַת מְקַח אוֹ לֹא כִּי אֲפָשָׁר שְׁבַתוֹרַת מְקַח אוֹ מִתְּנָה יָרֵד וְכוּ' ע"ש גַּם הֵרַב עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב ס' נ"ז פְּתַב וְז"ל א"כ מִעֲתָה קֶטֶן שְׁאֲנֵי דֹאֵע"ג דִּינְדַעֵי דְיָרֵד בְּהִיּוֹתוֹ קֶטֶן שֶׁהוּא בְּשַׁעָה שְׁאֵין לוֹ בָּהּ חֲזָקָה דְלֹא בַּר מְחֻזְקֵי הוּא אֲפִילוֹ הֵיכָא דְהַגְדִּיל וְכוּ' מ"מ לֹא פִּיּוֹרֵד בְּרִשׁוֹת דְאָרִיס וְכוּ' מִיְהוּ דְהֵתֵם וְדֹאֵי שְׁלֹא בְּתוֹרַת מְקַח וּמִתְּנָה יָרֵד מִשְׁא"כ הֵכָא גַבִּי קֶטֶן דְאֲפָשָׁר דְּבַתוֹר' מְקַח יָרֵד בָּהּ הִילְכָהּ כְּשֶׁהַגְדִּיל וְהַחְזִיק בָּהּ אֵי לֹא מִטַּעַם דְּלֹא יָדַע בְּנִכְסֵי אֲבוֹהָ וְכוּ' מִשׁוּם יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת לֹא מְצִינּוֹ לְבֹא עֲלָיו וְכוּ' ע"ש וְכֵן נִסְתַּיַּע מִמֶּר זִקְנּוֹ שָׁל אֲבִיו ז"ל וְהוּא בְּשׁו"ת לָהֶם רַב ס' קס"א ע"ש וּלְפ"ז מ"ש הַנְּמַק"י ז"ל בְּשֵׁם הַרְנַב"ר ז"ל בַּפ' הַמְּפָקִיד שָׁם וְז"ל אֲפִילוֹ הַגְדִּיל וְהַחְזִיק בָּהּ ג"ש הַמְּחֻזְקֵי מְשִׁהֶחְזִיק הַקֶּטֶן אֵין לוֹ חֲזָקָה לְעוֹלָם פִּינּוֹן שְׁיָרֵד בָּהּ בְּשַׁעָה שְׁאֵינָה רְאוּיָה לְחֲזָקָה כְּלָל דְּהֵינּוּ בְּעוֹדוֹ קֶטֶן וְנִגְמָתוֹ בְּשׁוֹתָפִים אֵין לָהֶם חֲזָקָה אֲפִילוֹ עֵבֵר זְמַן הַשְׁוֹתָפוּת פִּינּוֹן שְׁמִתְחַלָּה יָרְדוּ בְּרִשׁוֹת כ"כ הַרְנַב"ר ז"ל וְכוּ' עַכ"ל גַּם מ"ש הָרִיטְב"א ז"ל בְּשִׁיטָתוֹ לְמַצִּיעָא פ' הַמְּפָקִיד וְז"ל אָמַר רַבָּא ש"מ וְכוּ' פִּירוּשׁ אֲפִי הַגְדִּיל הַקֶּטֶן וְאֲכָלוּ ג"ש בְּפָנָיו מְשִׁהֶגְדִּיל אֵינָה חֲזָקָה אַע"ג דְאֵיפָּא לְמִימַר שְׁיָדַע לְאַחַר שֶׁהַגְדִּיל שֶׁהִיָּה שָׁל אֲבִיו אוֹתוֹ הַקְּרָקַע וְלֹא מִיָּחָה פִּינּוֹן דְּתַחֲלַת יְרִידָתוֹ הִיָּה קֶטֶן וְהַתְחִילָה הַחֲזָקָה בְּשַׁעָה שְׁאֵינּוּ רְאוּיָה לְהַחְזִיק לֹא הוֹיָא חֲזָקָה וְכוּ' ע"ש וְז"ל הַרְמַב"ן ז"ל בְּשִׁי לְבַתְרָא דְרַף ו' ד"ה וְהָא אֲמַרִּינּוּ וְכוּ' י"א אַע"ג דְּקִי"ל כָּל הַיּוֹרְדִין בְּרִשׁוֹת אֵין לָהֶם חֲזוֹ וְזֵה פִּיּוֹרֵד בְּרִשׁוֹת שְׁהָרֵי יָרַר בְּשַׁעָה שְׁאֵין בָּהּ חֲזָקָה ה"מ לְשַׁאֲרֵי הַיּוֹרְדִין בְּרִשׁוֹת אוֹ פִּיּוֹרֵד לְנִכְסֵי קֶטֶן בְּנוֹדֵאֵי שְׁלֹא בְּתוֹרַת מְקַח יָרֵד וְכוּ' ע"ש

כָּל הַנְּבִיאִים הִלְלוּ וַתִּנְבְּאוּ בְּסִגְנוֹן א' דְּבַקְטָן יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת בְּנֹדָאֵי שְׁלֵא בְּתוֹרַת מְכָר יוֹרֵד וְשְׁלֵא כְּדַבְּרֵי ה' מוֹהֲרֵשׁ"ח וְהֶרֶב עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב ז"ל שְׁכַתְּבוּ לִינִישָׁב דְּבַרֵי הָרֵא"ש ז"ל דְּגַבֵּי קָטָן אֶפְשָׁר דְּבְתוֹרַת מְכָר אוֹ מִתְּנָה יוֹרֵד בָּהּ דְּלִפֵּי דְּבַרֵיהֶם ז"ל צ"ל דְּהָרֵא"ש ז"ל דְּפְלִיג אֶהְרַמְב"ן וְהָרֵיטְב"א ז"ל כְּדַבְּרֵי הָאֲמוֹר: וְחֲזִי הַגִּית לְהֶרֶב כִּנ"ה ז"ל בַּח"ב ס' ק"ן כַּהֲגַה"בִּי אוֹת א' שְׁנַתְּעוֹרֵר בְּדַבְּרֵי הָרֵי"ף ז"ל וְהִרְשָׁב"א ז"ל כְּמוֹ שְׁנַתְּעוֹרְרָנוּ וּמָה שְׁרָצוּ לְחַלֵּק בֵּין יוֹרֵד בְּרִשׁוֹת לְתוֹף הַזְּמַן לְיוֹרֵד אַחַר הַזְּמַן וְהָאֲרִיף בְּזַה יַעו"ש אַח"ה רַבָּה לֹא נִתְיַשְׁבוּ דְּבַרֵּי בְּעֵינֵי מַכְמָה אֲנָפִי חֲדָא דְּבְתוֹף הַזְּמַן לִיכָּא מֵאֵן דְּפְלִיג וְעוֹד ז"ל בְּמַלְחַמְתוֹ וּבְשִׁיטְתוֹ שֶׁם בְּבִתְרָא הִבִּיא דְּבַרֵי הָרֵי"ף ז"ל בְּעֵינָקֵר הָאֵי פְּלוּגְתָּא דְּיוֹרֵד בְּרִשׁוֹת שְׁהִבִּיאוּ רִשְׁב"ם וְהַתּוֹס' וְה' הַמְּאֹר ז"ל גַּבֵּי הַמְּחָאָה וְאִין צְנוּרָה לְהָאֲרִיף בְּזַה כִּי כְּבָר מִלְתָּא אַמּוֹרָה בְּדַבְּרִים הַנִּיחְתִּים לְמַעְלָה: וְאַף גַּם זֹאת יֵשׁ לְחַקּוֹר לְפִי מָה שְׁדַקְדַּקְנוּ מִדְּבַרֵי הָרַמְב"ם ז"ל לְעֵיל דְּקָאֵי בְּשִׁי הָאוּמָרִים דְּיוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אִין לוֹ חֲזַקָּה אִיף פְּסִיק וְתַנִּי גַּבֵּי קָטָן שְׁאֵם אַכְלָה הַמְּחֻזֵּק בְּפָנָיו ג"ש עֲלֵתָה לוֹ חֲזַקָּה וְכו' דְּהַזְּר בֵּיהּ מֵהֵיכָּא וּמָה שְׁפִסֵּק לְהַף דְּב"ק וְלֹאִידָף דְּאַכְל שִׁית הוּא ע"פִּי מָה שְׁתִּי הֶרֶב הַמְּגִיד ז"ל שֶׁם דְּלָא נִיחָא לִיהּ בְּשִׁינּוּיָא דְּה' הַמְּאֹר ז"ל וּמָה שְׁהוֹכַחְתִּי דְּלַעוֹלָם לְשִׁיטְתָּה ה' הַמְּאֹר וּדְעַמְיָה בֵּין לְשִׁיטְתָּה רִשְׁב"ם וְהַתּוֹס' וּדְעַמְיָהוּ ז"ל הַף דְּב"ק הֵנִי תִּיּוֹבְתָא לְהַף עֹבְדָא דְּאַכְל שִׁית שְׁנִין וְהַתּוֹס' ז"ל כְּתָבוּ דְּפְלִיגֵי אַהֲף דְּב"ק לְהַף וְכו' וְהֶרֶב הַמְּאֹר ז"ל נִיחָא לִיהּ בְּדָלָא טְעִין וְהֶרַמְב"ן חִילֵּק בֵּין מוֹכֵר שְׁיַצָּאָה מְרִשׁוֹתוֹ לְמַעְרַעֵר שְׁלֵא יַצָּאָה מְרִשׁוֹתוֹ וְלְהָרֵא"ש ז"ל נִיחָא לִיהּ בְּתַרֵּי אֲנָפִי כַּמ"ש בְּכִסְקִיו.

וּבְש"מ לְבִתְרָא מִשֶׁם הָרַשְׁב"א ז"ל תִּי דְּמוֹכֵר שְׁאֲנִי דְּלָא מְצִינָן לְמִימֵר דְּאֶהְדוּרֵי הוּא דְּקַמְהֵדֵר מִשׁוּם דְּהֵנִי מוֹדָה בְּמַקּוּם שְׁחָב לְאַחֲרִים וּמִשׁוּם דְּהֶרַמְב"ם ז"ל פִּסֵּק לְתַרְנִיָּהוּ וְלֹא חִילֵּק בֵּין אֵם טְעִין לְלֹא טְעִין וְכַמ"ש הֶרֶב הַמְּאֹר ז"ל הַנְּצָרָה ה"ה ז"ל לְחַלֵּק מָה שְׁחַלֵּק אֲבָל לְעוֹלָם אִין לְהוֹכִיחַ מִדְּבַרֵּי שֶׁם בְּשִׁיטָּה כְּמֵאֵן קָאֵי וְאֶדְרַבָּא יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִדְּפִסֵּק גַּבֵּי קָטָן .

עֲלֵתָה לוֹ חֲזַקָּה מִשְׁמַע דַּס"ל לְרַבֵּינוּ כְּדַעַת הָאוּמָרִים דְּיוֹרֵד בְּרִשׁוֹת יֵשׁ לוֹ חֲזַקָּה וְאִין לְדַחוֹת דְּרַבֵּי ז"ל מִיַּגְרִי כְּשִׁנְכַּס לְקַרְקַע כְּשִׁהוּא קָטָן וְיַצָּא בְּעוֹדוֹ קָטָן וְחֹזֵר וְהַחֲזִיק ג"ש רְצוּפוֹת מְשִׁהַגְדִּיל וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֶׁם גַּבֵּי אָרִיס וְכַמְבּוּנָאֵר לְעֵיל וְאַפ"ה סוֹבֵר .

הָרַאב"ד ז"ל דְּלֹא עֲלֵתָה לוֹ חֲזַקָּה דְּכִינּוּ שְׁהִיָּה קָטָן כְּשִׁנְכַּס לָהּ פַּעַם א' דְּלֹא יָדַע דְּהָאֵי אֲרַעָא דְּאַבְנָה הִיא וְאַמְטוֹ לְהַכִּי הַנְּצָרָה הָרֵא"ש לִיחַן טַעַם בְּעֵינָקֵר מִשׁוּם דְּקָטָן לֹא יָדַע לְמַחֲזִי וְלֹא סָגִי לִיהּ טַעְמָא דְּיוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אִין לוֹ חֲזַקָּה וְכַמּוֹ שְׁהַקְשָׁה ה' מוֹהֲרֵשׁ"ך ז"ל דְּלִפֵּי הַטַּעַם דְּקָטָן לֹא יָדַע לְמַחֲזִי אֲפִי יַצָּא וְנִכְנַס לֹא עֲלֵתָה לוֹ חֲזַקָּה דְּסַבֵּר דִּידִיקָה הִיא מָה לִי עִיּוּלֵי מ"ל אֶפּוֹקֵי דְּנֹדָאֵי הָאֵי לֹא מִלְתָּא הִיא דְּכָל כְּהָאֵי הו"ל לְהֶרַמְב"ם וְהָרַאב"ד וְהָרֵא"ש ז"ל לְפָרוּשֵׁי וְלֹא לְסִתְנָם וּבְנֹדָאֵי גִרְאָה שְׁדַעַת הָרַמְב"ם ז"ל כְּדַעַת הָאוּמָרִים דְּיוֹרֵד בְּרִשׁוֹת אִין לוֹ חֲזַקָּה: וְדַע דְּפִשְׁטָא דְּסוֹגְנִיָּא דְּרַפ"ב דְּכַתּוּבּוֹת מוֹכְחָא שְׁאַפְּלוּ הַחֲזִיק ג"ש לְאַחַר שְׁהַגְדִּיל אִין לוֹ חֲזַקָּה מִדְּפָרְכִינּוּ הֵתָם וּר"ה מִתְּנִי אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינּוּ וּמִשְׁנֵי אִיב"א אֲפִי הַגְדִּיל .

כַּמ"ל כְּלוּמֵר דָּאֵי מִמְתְּנִיתִין לֹא שְׁמַעִינּוּ אֲלָא דְּהִיכָא דְּאַכְל ב' בְּחִי הָאָב וְא' בְּפָנֵי הַבֵּן אֲפִי מְשִׁהַגְדִּיל אֲבָל הַחֲזִיק ג"ש אַחַר שְׁהַגְדִּיל לֹא שְׁמַעִינּוּ: מִמְתְּנִי אֲלָא מִדְּר"ה וְרֵאִיתִי

להרשב"א ז"ל בחי' לשם שהביא דעת הרמב"ם ז"ל בשם ר"י הלוי ודעת עצמו כשיטת הרמב"ם ז"ל והק' שם משמיהו דרבנוטא לדעת האו' דאפילו התזיק ג"ש לאחר שהגדיל אין לו חזקה א"כ ליתני מודה ר"י באומר לחבירו שלף היתה ולקחתיה ממה לאחר שהיתה שלף שירשת מאבותיה והחזקה ביה ג"ש לאחר שהיית גדול שנאמן שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שהיתה שלו שירשה מאבותיו והוא אומר לקחתיה ממה והחזקתי ביה ג"ש אחר שהיית גדול אינו נאמן דכיון שיש עדים שהיתה שלו משמת אביו כשיפיר ביה כשהוא קטן תו לא מוקמינו ליה חזקה ותו להכי לא בעי לאוקומי דכיון דיש עדים משמת אביו של זה כשיפיר ביה כשהוא קטן איהו בלא לידיה ע"כ או בשאלה או בשכירות או בגזילה ולא במקרה שאין מכירת קטן פלום וכו' דהא קי"ל כל מידי דאמי לאינשי בתדא מהנה גונו תו לית ליה חזקה פינו דהחזק עליו ברשות דהו"ל בעדים וראיה נאפי' אחר לית ליה.

חזקה ומאי קמ"ל הילכף אי תנא הכי לא שמעי' מינה הא דרב הונא וכו' וסיים עוד דלדעת הלוי. מפריקא האי תיובתא ע"ש ומשם אתה למד פי אין הכרח מסוגיא וכמו שהוכחנו: ודע דמכאן הוכחה גמורה שהרשב"א ז"ל.

סובר כדעת האומר' דהיורד ברשות אין לו חזקה מכיון למ"ש בש"מ לבתרא וכמו שכ' לעיל והוא הפך מ"ש בתשו' ח"ב סי' קצ"ז ומ"ש הר"י. הלוי משמו ודלא כמו שחילק הכנ"ה ג"ל סוף כל סוף דברי הרשב"א ז"ל תמוהים דסתרא"י גינהו ועוד צריך להבין דבסוף דבריו שם בחי' לכתובות הכריע כדעת הרמב"ם ז"ל ומטעמא דקטן לא ידע למחויי אע"ג דכתב שם באותו פרק באותו מקום דכל יורד ברשות אין לו חזקה וכמו שנתקשה מוהרש"ך ז"ל.

בדברי הרא"ש ז"ל. וכדכתבנא לעיל ולאפס הפנאי.

לא אאריף בזה סופא דמילתא בהא סליקנא ובהא נחיתנא דכל מ"ש הרב הדרישה ז"ל כדעת הרא"ש והרמב"ם ז"ל שם בסי' ק"ן אין מתקבל לפי מה שנתבאר מדבריהם ועיקר פלוגתניהו כמו שבאו הדברים בארובה עאכ"ו וצ"ע לדבריו ז"ל: ולענין פסקא דדינא כדעת רשב"ם ותוס' בפ' חזקת דט"ל וקרי"ף לדעת הרמב"ם ז"ל במלחמתו ובשיטתו לשם ובכמה דוכתי שם והרשב"א ז"ל בתשובה והגאונים ז"ל בהעצאת הרמב"ם ז"ל במלחמתו והרמב"ם ז"ל והנ"י ז"ל בשם הרנב"ר ז"ל בפ' המפקיד דט"ל והריטב"א ז"ל שם והכי איתא בש"מ למציעא בפ' הרבית דע"כ בעובדא דההוא גברא דמשפן פרדסא ע"ש ור"ח ז"ל בהעצאת הרמב"ם ז"ל והובא בש"מ למציעא דף ק"י והרא"ש ז"ל בהעצאת הטור בנו ז"ל וכמו שהוכחתי לעיל ג"כ מש"מ לבתרא וכן נמי ממה שהוכיח הרש"ח ז"ל בסי' מ"ז ונ"ח ע"ש והטור לדעת הב"ח ז"ל ואחריהם נמשכו גדולי אחרונים הריב"ש ז"ל סי' שכ"ז וה' ד"מ ז"ל סי' ק"ן ומוהרש"ך ז"ל סי' צ"ב וה' לחם רב ז"ל סימן קס"א עדות ביעקב סי' נ"ז ומוהרש"ח ז"ל סי' מ"ח וז"ן כל הגי' רבנוטא ס"ל דכל היורד ברשות אין לו חזקה לעולם: והנה הנהו רבנוטא דס"ל דהיורד ברשות יש לו חזקה י"מ שהביא רשב"ם ז"ל.

שם והרב הפאור ז"ל שם וקרי"ף בהעצאת תלמידו הרב הר"י אבן מיגאס ז"ל וכמ"ש הרב העיטור ז"ל בדיני המקאה ורבי' רבנחם ז"ל במישורים נתיב י"ב ח"ב ור"ת בהעצאת

רבי ירוןם ז"ל שם והרשב"א בתשו' ח"ב סי' קצ"ז וכמ"ש הנ"י ז"ל בפ' המקביל והרמב"ם ז"ל לפי דעתו וכמ"ש לעיל והר"ם והר"י אלברצלוני ז"ל ורבינו יונה ז"ל כמ"ש הטור בסי' ק"ן והטור לדעת הדרישה ולהקט נביאים אחרונים נקבצו באו הרשד"ם ז"ל סי' רמ"ט ומק"י אדרבי ז"ל סי' רי"א ומהר"א ששון סי' קט"ו: איפו השתא צריכין אנו למודעי מי הוא הנק' מן חזק ויכבד ראיתי להכנ"הג.

ז"ל שיהביא פלוגתא דרבנן בתראי בסי' קמ"ט אות נ"א בהג"הט וע"ש אות ס"ו ואות קנ"ט וצ"ע ובסי' קנ"ג אות ד' בהג"הט ועיין שו"ת עדות בייעקב סי' נ"ו ועיין כנ"הג סי' זק"ן אות ח"י בהגהב"י ועיין שו"ת מוהרי"ט סי' ע"ו ושו"ת פני משה סי' ט"ל באורח ושו"ת הרב פרם שלמה בחח"מ סי' ל"ג ול"ד ע"ש מיהו אנו דגרינא בתר מרן הש"ע הרי בסי' ק"ן הביא דעת האומ' דהיורד ברשו' יש לו חזקה באחרונה ומסורת בידינו די"א וי"א י"א בתרא עיקר וכמ"ש הרב כנ"הג בקליו והרב שלחן גבוה והרב יד מלאכי וכל האחרונים נמשכו אחריהם הלא בספרתם וכ"ש אם פנים אנו פדעת הרמב"ם ז"ל ואחריו נמשך הש"ע בסי' ק"ט וכתב וכן נ"ל עיקר היינו מסנס דטעם דלאו בר מחניי הוא פדמפרש ואזיל ע"ש ובנדאי דמרן הש"ע לא חש לדברי הריב"ש ז"ל שהרי העתיק דבריו בביתו על הטור בסי' קמ"ט ולא גלה סוד זה בשלחנו הטהור ונדאי כל פהאי מלתא הו"ל לאודועי וא"כ איפוא אם לאחר שעבר האונס שהתה ביד המחזיק ג"ש עלתה לו חזקה ואעפ"י שירד ברשות וכדעת הש"ע והותר ספקו של מוהר"א ששון בסי' ק"ט.

וכ"ש בנ"ד שאפילו נחזיק אותו פדין גזלן הרי מתו הגזלן וכן הגזלן ונהרי הם באים לדון עם בן בן הגזלן וק"ו דבן בן הגזלן בא בטענה שקנאה אביו יש לו חזקה ואנו טענינו להו הכי פדאיתא בפ' חזקת דף מ"ו וכדפירשב"ם ז"ל שם ובטוש"ע סי' קנ"ב ע"ש ואע"פ שירד בנו בבית בזמן שהיה סמוך על שלחן אביו ובהיה שעתא אין לו חזקה וכמ"ש בשו"ת הרב לח"ר ז"ל סי' קס"א וקס"ו הא לאו מלתא היא דכל עיקר דינו של הרב ז"ל לא סמיה אלא ממילתא דהריב"ש ז"ל וכמו שמבואר שם וכבר פתבתי דנראה דמרן לא חייש להאי מסורת דכתב הריב"ש ז"ל וכמדובר ומה מאד נפליתי על הכנ"הג ז"ל שפסי' קמ"ט אות ד' בהג"הט העתיק תשו' הרב לח"ר ז"ל בלי שום חולק כאילו הם הלכה למשה מסיני ובאות ס"ו לשם השיג על ה' מוהר"א ששון בכיוצא בזה וכתב דאין לחלק ולומר דע"כ לא קאמר הריב"ש ז"ל דאין לו חזקה אלא בטוען הבן שלקחה אביו אחר שירד לה ברשות אבל בטוען שבתחלה בתורת מקח ירד בה נאמן וא"כ ה"א טענינו ליתמי דאבונן מתחלה בתורת מקח ירד בה הא ליתא חזקת דא"כ מאי חזקה דהריב"ש ז"ל לומר נדאי דבן גזלן לא נאין לומר דשאני בן גזלן פיון דידע דאבנה גזלה משו"ה חזר וקנאה אבל ה"א פיון שלדעתו אביו קנאה פדת וכהלכה מהיכא ידע דמסר מודעא על המכר ומשו"ה חזר וילקחה הימנו בלי שום אונס א"כ איך שטר המודעא עדיין ביד מוסר המודעא ונהרי כל עצמו לא בא אלא לבטלה ולבערה הא ליתא חזקת דאפשר דמוסר המודעא איצרומי אערום וכו' ועביד תרמי נקיט חזקת וניהיב ליה חזקת או אפשר כת' חזקת לחוד וכשחזר וילקחה ממנו טען דאיכפס ליה שטרך דמודעא וכתב ליה שטר זבינא מעלייא ואיתרפס להו ליתמי.

דאלת"ה.

תקשי למוהר"א ששון ז"ל מאי מספק"ל ודוק פנ"ל: (ריד) מודעא פְרטי המודעא הלא
המה י בְּקוֹנְטְרִיס המו' למותרח"ש ז"ל וְעֵינֵי לְה' דְרָכֵי נֹעֵם ז"ל בְּסִי טו"ב וְהָרַב מִשְׁאֵת
מִשֶּׁה ז"ל ח"ב ס' כ"ח וְכ"ט וְל"ו וְל"ז וְל"ח וְבִהְרָבָה ז"ל ח"א שְׁבִשְׁנֵי ס' ק"א
וּבְתִשְׁבִּי"ץ ז"ל ח"ג ס' ס"ט וְבִה' לְשׁוֹן לְמוֹדִים ז"ל ס' ס"ה וְהָרַב מִכְּתָב מְאֵלִיהוּ ז"ל מ"ד
קכ"ח וּבְתִשְׁבִּי"ץ ח"ב ס' קס"ט וְרִי"ד וְס"ב וְעֵינֵי לְהָרַב יְד אֶהְרֹן ז"ל ח"א ה"ע ס' דק"ל
מִה שְׁכַתְּב מִשֵּׁם רַבְּנָן י בְּתִרְאֵי וְשִׁיכֵי לְדִין מְחִילָה וּמִתְנָה ע"ש: (רטו) מודעא.

רְאוּבֵן יֵשׁ לוֹ חֶצֶר בְּשׁוֹתְפוֹת עִם הַזֵּוּלָת. וְעַם בְּנָיו שְׁקֵנוּ חֶלֶק בְּחֶצֶר הַהוּא מְכִיסִם וְעַמֵּד
וְנָתַן לְחֲנוּף בְּנוֹ בְּמִתְנָה גְמוּרָה בְּשֵׁנַת תַּק"ח וְחֲנוּף הָיָה דָר בְּבֵית א' מְכַלֵּל הַבְּתִים שְׁקֵבֵל
מְאָבִיו וְאָחִיו פְּלוּא שׁוֹכֵן בְּבֵית שֶׁהוּא בְּחֻזְקָתוֹ וְחֻזְקַת א' אָחִיו חֲנוּף שְׁקֵנוּ אוֹתוֹ עִם בֵּית
אֶחָד בְּחֶצֶר הַהוּא מְכִיסִם וְנִמְצָא כְּתוּב שְׁבִשְׁנַת תַּקל"ו עַמֵּד הָאֵב וְנָתַן בְּמִתְנָה לְבְנוֹ חֲנוּף
הַבֵּית אֲשֶׁר הוּא שׁוֹכֵן בָּהּ וְהוּא מְכַלֵּל הַבְּתִים שְׁקֵבֵל בְּמִתְנָה כְּמִדּוּבָר וְגַם חֲנוּף סִילֵק עֲצָמוֹ
מִחֻלְקוֹ הַשׁוֹכֵן בָּהּ אָחִיו עֲבוּר הַמִּתְנָה שְׁקֵבֵל וְע"פ תְּנָאִים וְכָל זֶה הָיָה שְׁלֵא בְּפָנֵי פְּלוּא
וְרְאוּבֵן וְחֲנוּף קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם בְּקִשׁ"ם לְקִיָּים אֶת כָּל הַרְשׁוּם בְּכַתְּב אֲמַת וְא' מִן הַעֲדִים
הֵלֵךְ אֲצֵל פְּלוּא וּמָאֵן בְּתִנְאִים הָהֵם וְלֹא קֵבֵל ק"ס וּבְשֵׁנַת תַּקמ"ו נִלְב"ע פְּלוּא מְדַבֵּר
הַיּוֹת וְאָחֲרָיו בְּנוֹ וְנִשְׁאַרְהָ אֶלְמֵנַת פְּלוּא וּבְתוֹ נִשְׁאוּאָה וּבְכִסְלוֹ שֵׁנַת תַּקמ"ו עַמֵּד רְאוּבֵן
לְפָנֵי מִי שְׁגָדוּל בְּר"ו וְיִשְׁאַלְהוּ.

הַאִישׁ לֹאמַר הִנֵּה שְׁמַעְתִּי אוֹמְרִים כִּי הַמִּתְנָה שְׁנַתָּה לְבְנֵךְ חֲנוּף מְסַרְתָּ עֲלֵיהָ מוֹדְעָא וְיַעַן
רְאוּבֵן וְיֹאמַר הִנֵּה אֲמַת נִכּוֹן הַדְּבָר וְנִחְמַתִּי כִּי עֲשִׂיתִי וְאִינְנָה בְּיָדִי לְקוֹרְעָה וְלֹאבְדָה אֶף
אִתָּם עַדִּי שְׁאֵנִי מְבַטֵּל הַמּוֹדְעָא הַהוּא בְּיִטּוּל גְמוּר וְקֵבֵל מִיָּדוֹ ק"ס הָאֲדָם הַגָּדוֹל הַהוּא
בְּחֶבְרַת א' מִתְלַמְּדֵי הִי"ו וּבְתַמּוּז דְּהַאִי שְׁתָּא סִילֵק רְאוּבֵן לְאַרְעָא קְדִישָׁא וְחל"ש וּבְשֵׁנַת
תַּקמ"ח עַמֵּד חֲנוּף הַנּוֹז' לְבָנוֹת וְלְסַתּוֹר בְּשֶׁאֵר חֻלְקֵי הַחֶצֶר שְׁקֵבֵל מְאָבִיו בְּמִתְנָה מִשְׁנַת
תַּקל"ו וְעַמֵּדוֹ כְּנִגְדוֹ אֶלְמֵנַת פְּלוּא אָחִיו וּבְתוֹ הַנְּשׁוּאָה בְּאֲמֹר אֵלָיו הֲלֹא שְׁטַר מוֹדְעָא
כְּמוֹס עֲמָנוּ וְעַמֵּדוֹ לְדִינָא וְהוֹצִיאָו שְׁטַר מוֹדְעָא שְׁזַמְנוּ כְּתוּב סִינן שְׁנַת תַּקכ"ח וְכְתוּב בּוֹ
כִּי מִחְמַת שְׁבָנוּ פְּלוּא חִיָּיב לְעַרְלִים וְטָעְנוּ וְהַעֲלִילוּ עַל רְאוּבֵן אָבִיו שֶׁהוּא נִכְנָס עָרֵב בְּעֵדוֹ
וְחִשְׁשׁ שְׁיַעֲמָדוֹ כְּנִגְדוֹ לְגַבּוֹת מִחֻלְקֵי הַחֶצֶר שִׁישׁ לְבֹן הַנּוֹכְרַח לִתְּנֵן הַמִּתְנָה לְבְנוֹ חֲנוּף וְכַדִּי
שְׁלֵא יִרְאֶה הַדְּבָר כְּהַעֲרָמָה הַנּוֹצֵרָה לְהַקְדִּים הַזְּמַן מִסִּינן דְּאִישְׁתַּקֵּד וְלַעֲלוֹם לֹא נִתְּפֹנֵן
לְתַת לוֹ מְאוּמָה וְא' מְעִידֵי הַמִּתְנָה חֲתוּם בְּמוֹדְעָא וְת"ח אַחַר וְחֲנוּף מְשִׁיב שְׁטָרָא דְּמִתְנָתָא
מְטָא לְיָדֵי מִשְׁנַת תַּקכ"ז וּבְזַמְנוֹ נִכְתָּב וְגַם טוֹעֵן שְׁמָמָה שְׁסִילֵק עֲצָמוֹ מִחֻלְקוֹ אֲשֶׁר לוֹ
בְּחֶבְרַת אָחִיו מְגֹן שְׁוִיָּיא יַעַן לֹא נִתְרַצִּיתִי לְסִילֵק עֲצָמִי מִחֻצֵי הַבֵּית הַהוּא אֶלָּא בְּעֲבוּר
שְׁקֵבֵלְתִי בֵּית שְׁלִימָה מֵאֵת אָבִי יַעַן שְׁמַעְתִּי אוֹמְרִים שְׁמָסַר מוֹדְעָא עַל הַמִּתְנָה הַהוּא
וְסָבוּר הָיִיתִי דְּמוֹדְעָא מְעַלְיָא הִיא דְּהֵינְנוּ שְׁיִגְלָה דְּעַתּוֹ דְּלֹא נִיחָא.

לִיָּה וְהַשְׁתָּא דְּחֻזְיָנָא לְהַאִי שְׁטָרָא דְּמוֹדְעָא דְּלִית בֵּיהּ מִמְּשָׁא שְׁקָר עֲנָה הַדְּרִי מִהָךְ סְלוּק
כִּי לֹא קֵבֵלְתִי כְּנִגְדוֹ כְּלוּם וְהַבֵּית שְׁנַתָּה לִי אָבִי בְּעַת הַהוּא אִין שְׁקֵלִית. וְדִידִי שְׁקֵלִית
מִשְׁנַת תַּקכ"ז וְעוֹד הוֹצִיא חֲנוּף שְׁט"ח מִשְׁנַת תַּקל"ו מְסָכִי.

אֶלְף גְּרוּשׁוּשׁ עַל רְאוּבֵן אָבִיו ז"ל וְלֹאבִיו ז"ל לְקָרְעָה א' וּבְשֵׁנַת תַּקמ"ב עַמֵּד וּמְכָרוּ לְפְלוּא
בְּנוֹ בְּסִף אֶלְף וְת"ת גְּרוּשׁוּשׁ וְנָתַן ת"ת לְבַעֲלֵי הַמְּשָׁכּוֹנוֹת שְׁמִמְשָׁכְנַת הַחֶצֶר הַהוּא בְּיָדֵם
וְסִף אֶלְף הַנּוֹתָרִים לְזִמְן מְוָגְבֵל וְנִמְצָא כְּתוּב בְּיַד הַיּוֹרְשֵׁת שְׁבִשְׁנַת תַּקמ"ח הוֹדָה זְקִנָּה

שקבל מנכדתו האלף הנז' ונתנוה רוצה לטרוף ממנה יען שט"ח שבידו קדום לזמן המכירה יורה המורה שורת הדין ושכמ"ה: תשובה בריש כל מראי'ו נייחזי אנו הביטול שביטול .

המודעא אי מהנא או לא ואת"ל דמהנא אי חזרת לאיתנה הראשון וזוהי בה מזמן ראשון או"ד מפאן ולהבא הוא זוהי הלא זה הדבר בתורת של ר"מ פתוב אהא דקי"ל שאם |נתן גט לאשתו. בעודה ישנה ונגערה דא"צ ליתלו ממנה וליתנו לה אלא דנתנה קמייטא מהנא כמ"ש הטור א"הע סימן קל"ח וכתב עלה וכתב הרמ"ה ו"ל דה"ה מי שפסר מודעא על נתינת הגט וחסר וביטול המודעא מדעתו דאין צריף לחזור וליתלו ממנה עכ"ל.

ופשטן של דברים מוכיחין דכשחזר וביטל המודעא הרי היא מגורשת למפרע וכו' מבואר בלבוש שם סוף. סי' קל"ד ועו"ש אמור מעתה הני תרי בועי.

דגמרי אהדדי תרי פשטין ופשטי הסברא דמהני ביטול המודעא ולמפרע בטלה היא ואין לחלק דשאני התם דהפתיכה היתה מדעתו ולא מסר מודעא אלא על הנתינה ומשו"ה מהני הביטול וכמ"ש הרב"י שם משא"כ ה"כא דעל עיקר פתיבת שטר המתנ' נמסרה המודעא הא נדאי ליתא דשאני גט דבעי פתיכה נמי לדעתו מש"ה אמרי' דלא מהני הביטול למוד' שנמסרה על הנתינה אלא פשנכתב מדעתו רק דהנתינה היא שלא מדעתו ומסר מודעא אמטו להכי פשביטלה מהני שתתגרש באותו גט עצמו משא"כ ה"כא דאין הקניה תלויה בפתיכה עצמה אלא בהעדאת עדי הק"ס ושטר עומד לראיה בעלמא אע"ג דמסר מודעא על אותו ק"ס כשחזר וביטלו חזרה המתנה למקומה וצ"ל במוכר או נוטן בשטר: איברא.

דאפתי לא איפרוק מחולשא דהרי נמי עיקר הקניה בסודר תליא מלתא ולהי' ק"ס מסר מודעא הו"ל ה' ק"ס פמאן דליתיה דמי וכי הדר וקבל ק"ס ה' סודרא קמייטא הדרא למארה והיכי מצי הדר קני ביה לא היא פיון דלעיקר הביטול לא בעי קנין כמ"ש רבינו ז"ל בפ"ה מה' מכירה הלכה י"ב ע"ש ואהני האי קנין לטפויי אתא דהדרא סודרא קמייטא ולקנות למפרע ואע"ג דפלוגתא דאמוראי בר"פ הפותב בקנו מידו איפא מ"ד מדין ודברים קנו מידו ולא מגוף הקרקע ואיפא מ"ד דמגופה של קרקע קנו מידו ועל מבוכה זו ישבו אבות העולם בחצריהם ובטיריהם הלא בספרתם מ"מ אנו בדין בתריה דמרו גרינא ואיהו ז"ל בא"הע סי' צ"ב פסיק ותני כמ"ד מגופה של קרקע קנו מידו וכדעת הרשב"א ז"ל בראשונות סי' אלף ר"א וח"ב סי' שס"ב וסי' ש"א וח"ג הנדפס מחדש סי' ה' ע"ש ובמקונבצת בפרק חזקת במאי דשייף לדרף מ"ו גבי דין ודברים אין לי עיין מ"ש משם הרשב"א ז"ל ומרו הב"י ז"ל בח"המ סי' י"ב וסי' רמ"א וסי' רנ"ג וסי' שי"ו הביא לתשו' הרשב"א ז"ל הללו בשפה ברורה הלכה פסוקה: ואנכי עפר ואפר מידי דברי בזה עם הרב המורה מוהרש"א זי"א סח לי בזה דמלשון מרו ריש סי' ל"ז שכתב אא"כ סילק עצמו נמנו וקנו ממנו שנתנו לשותף וכו' עכ"ל משמע ליה להרב נר"ו דסובר כמ"ד מדין ודברים קנו מידו אמטו להכי איצטריף ליה למימר דבנתנו לשותף דבקנין גרידא איפא למימר מד"וד קנו מידו א"ד הרב ובה' דא"הע אמר רב נר"ו דאית גביה ד"וד בפרק כל כתבי הקודש ומעלומה יוצא אור עודנו חי כ"ר ולדעתי קל"ה פמות שיהא אין זה דעת מרו ז"ל אלא כדכתי' והכא ה"ק דתיבעי ליה מיהא ק"ס ולא

בסלוק עצמו בדברים בעלמא דאלימא מלתא דקנין דמגופה של קרקע קנו מידו וקני פמו
שנתנו לו שש אנכי ת"ל שאחז"ר מצאתי במקו' לכתובות במ"ד דלדף צ"ה בד"ה וכי כתב
וכו' שכ"כ משם הריטב"א ו"ל בדין השותף ע"ע ועיין עוד בס' אדרת אליהו למהר"א
קובו ו"ל סו' כ"ד דנ"א ונ"ב מ"ש בזה שו"ר להש"ף ו"ל שפכת ונ"ל דבלא קנין לא
מהני ועיין בא"ה ע"ס' צ"ב עכ"ל בא לו דרף קצרה מעט המחזיק את המרובה ואחז"ר
ראיתי לה' מוהרח"ש ו"ל בח"א ס' ל"ג שדקדק מאי דדייק הרב מוהרש"א ע"ע ועיין
עוד להרב לשון למודים ו"ל ריש ס' ר"ד בח"מ ועיין לה' בנ"י ח"א ס' נ"א ע"ש
זכינו לדין דלפי האמור בטלה המודעה ונזרה המתנה לאיתנה הא' משנת תקכ"ו ולמפרע
זכה במתנתו: ברם דאפתי איפא למיקם עלה דמלתא מהא דגרסי' בפ' הרבית.

דע"ב ע"א ההוא גברא דמשפן פרדסא לחבריה וכביש לשטרך דמשפנתא וכו' נכתב ליה
שטרך דנביני וכו' זוזי כמלנה ע"פ דמו וכו' הקא לא ניתן ליכתב ע"ש אלמא דהך שטרך
דנביני כיון דלאו מדעתיה זבין כמאן דליתיה דמי א"כ אי הדר ביה ומבטל מודעה הך
שטרך קמיינתא איתרע ליה ומהשת' הוא דקני ואע"ג דישי לחלק דהתם שאני כיון שנתנה
לבנו הקטן נמצא מוכר דבר שאינו שלו ומ"ה קאמר לא ניתן ליכתב אכל הקא ס"ד
ארעא דידיה היא ושפיר מצי זבין אלא דלא ניחא ליה בהך זבני ומסר מודעה בהך לא
אמרינן לא ניתן ליכתב פד דייקת אשפחת דדא ודא אחת היא דכל שטר שנכתב שלא
מדעת המוכר לא ניתן ליכתב קרינו ביה ועיין במקונפצת לשם בשם הראב"ד ו"ל
והריטב"א וכ"כ הטוש"ע ס"ס ע' דמי שמכר שדהו באונס ומסר מודעה אין לו דין שטר
וכו' ומהך דמשפן פרדסא כמ"ש מרן הב"י ע"ש והרמב"ם ו"ל בפכ"ג מה' מלנה דין ח'
כתב לב' החלוקות ומהך עובדא ועיין להבע"ה ו"ל בשער מ"ז ובגד"ת שם אמור מעתה
דאין לו דין שטר כלל וכי הדר ביה ובטל המודעה פנים חדשות באו לכאן ומזמן שטר
שני הוא דזכה ונפקא מנה למכר ונתן ביני ביני ודמייא למאי דכתב מוהריק"ו ו"ל שורש
ח"י אהך מאי דקי"ל דאלמנה שמכרה או נתנה קודם שנשבעה אפילו נשבעה אח"כ אינו
נקנה אלא מכאן ולהבא נכתב מוהריק"ו ו"ל דנ"מ לביני ביני ע"ש והובא בקיצור בחל"מ
ובית שמואל ו"ל ס' צ"ו סק"ב ע"ש וכן לגבי שטר הרשאה שנכתב שלא מד' הפורשה
אע"ג דנתרצה אח"כ אין אותו הקנין הא' מהני כלום כמ"ש ס"ס קנ"ג ועיין ס' מאירת
עינים והש"ף ו"ל ולעיל באות ה' מדין הרשאה סימן בס"ד מפל הני נשמע דשטרך קמא
חספא בעלמא הוא: ומעתה נובין ונדון בשטר שהוציא חנוף על ראובן אביו משנת
תקל"ו וראובן מכר לפלוא בנו קרקע אחר שהיה לו וזמן המכירה בשנת תקמ"ב ממה
שנתבאר לא זכה חנוף במתנה אלא מעת שביטל ראובן המודעה והביטול בשנת תקמ"ו
אין לו לטורף מלקוחות הללו שקרמו משנת תקמ"ב דאמרי ליה לקוחות טרוף ממתנתך
שקבלת אח"כ בשעת הביטול איברא עדין יד הטורף משגת בלקוחות למימר ליה נהי
דכי היכי דעדי המודעה מפקי לקלא אנו אמודעה סמכינן דאע"ג דעדי מתנה מפקו לקלא
הא איתברר לן דאמסר עלה מודעה והו"ל הך שטרך דמתנה פלא הוי ושפיר מצי טורף
מהדר להו הו"ל לאסוקי אדעת' דילמא פבר בטלה וא"נ סהדי דבטול לא אפקו לקלא
דילמא קרעיה ושרפיה ודמייא למאי דקי"ל המוציא שט"ח על חבירו ולא מצא לקיימו
נאח"כ מצא.

עדים לקיימו דגובה ממשן עבדים דביני ביני כמ"ש הסמ"ע והב"ח והש"ך והרב כנ"הג ז"ל בר"סי פ"ב ע"ש וה"ט דאמרין ללקוחות דהו"ל לאסוקי אדעתיהו דילמא משפח סהדי ומקיימם לשטרא וא"כ אינהו דאפסידו אנפשייהו ה"נ דכונתה פיון דמצי הדר ומבטל המודעא הו"ל לאזדהורי וכיון דכו אינהו דאפסידו אנפשייהו וכ"ש דשטרי מודעות כמה הרפתקי אית בהו משא"כ שטר מתנה הא מיהא לא איריא דשאני התם דשטרא מעליא נקיט בידיה מלנה וא"נ השתא לא אשפח סהדי לקיומיה עביד ושכיח בנקל לקיימו וכ"ש דקיום שטרות אינו אלא מדרבנן אבל הכא ביטול מודעא לא שכיח ולא אסיק אדעתיהו א דמלנה הוציא שטר מקנינים והלנה אומר פרוע הוא והמלנה אומר איני יודע דאי הדר מלנה ואמר דניקנא בחושבנאי ואשכחנא דלאו פריעה הוא עלה ונסתפק כ"ג אם טורף מהלקוחות דביני ביני נדעת עליון נראה דניחא ליה למימר.

דגובה. דהו"ל ללקוחות לאסוקי אדעתיהו דילמא הדר דייק ע"ש בסי' נ"ט והנמק"י ז"ל שכתב ולא איפסל שטרא לגמרי אשתמעון מלוהי דלגמרי הוא דלא איפסיל אבל למאי דביני ביני איפסיל ודלא כד' הרב ש"ך ז"ל אלא דמדברי הפרישה שכתב ושטר פסול משמע דס"ל פהריטב"א וכו' ולא העתיק תיבת לגמרי דייק טפי דס"ל פהש"ך וכ"ה בסמ"ע ע"ש ה"נ דכונתה אע"ג דאמר לא ידענא דהוי פמוסר מודעא על המתנה וכי היכי דהתם אמרין הו"ל לאסוקי אדעת' דילמא דייק ולא מצי א"ל אגא אפומה סמיכנא פי הדר ובטל ש"ד קושטא קאי דחלוקין הם דהתם שטרא מעליא ומקנינים בידיה דמלנה ומשום דאמר לא ידענא ס' הוא דלא איתרע משא"כ הכא דהמודעא מפקעת לשטר המתנה ועוד דהתם פיון דאי.

בעי ליה למיכף למלנה למהדר ליה שטרא מצי פייף ליה מדינא פמבואר שם משו"ה מצו אמרו לקוחות אגו אפומה סמיכנו ולנה שקל ליה לשטריה וא"נ הדרת למידק בחושבנא תו לא יש גבף אלא מלנה ע"פ ולא מצית למטרף מלקוחות משא"כ בנ"ד דאפתי שטר מודעא ברשותיהו קאים ומהיכא תיסק למיחש לביטול וכ"ש דלאו כ"ע דינא גמירי ובר מן דין פיון דמכירה קדמה לביטול מודעא לית דין ולית דין למטרף מהלקוחות הקודמין לביטול.

שו"ר לבעל העיטור ז"ל בדין מודעא דף פ"ג ע"ב שכתב נוסח ביטול המודעא ובדברי קדשו כתוב לאמר ומיזמא דגו וילעלם יזפה וכו' עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דלא מהני הביטול אלא מפאן ולהבא ושללא כדברי הרב הלבוש הנתינים למעלה: איברא דעדיין יש מקו' לומר דמצי טריף מדחזינו בשטר המכר שעדיין חייב לו הקונה סף אלה גרושויש כנו' בשאלה והשתא נחזי אגו אי הו שטרא מעליא ואי טוען לוקח פרעתי מי מהימן או לא ונראה דמהימן נטעמא דלא מצי מוכר אמ"ל שטרף בידי מאי בעי כשאר שטרות דהכא שטר מכר ובידיה דלוקח קאים ומתותי דיה נפיק ומהו דתני רשב"ג מי שמכר לחבירו באלה וזו וכו' כותב לו מוכר התקבלתי ממך ועדיין נושה בו ת"ק פדאיתא בפ' האומנין דף ע"ז אין להוכיח דלא מהימן לומר פרעתי דאי ס"ד מהימן מאי תקנה היא זו וכי בשביל שלא יחזרו בהם משוו לדמי המכר מלנה ע"פ אלא ע"כ דלא מהימן הא נדאי ליתא דע"כ הת"ק הנושה בו כותב לו שטר עליהם בפ"ע דאלת"ה זמנין דמשהה זוזי גביה עד דמחזיק בארעא שני חזקה וכובש לשטרא דמכר וכופר בממון חבירו וחסוקתו

אהנניא ליה לגופא דארעא אלא נדאי פדכתי ואע"ג דלישנא דבריימאלא ריהטא בהכי וכבר רמזתי זה לקמן מדיני מכי סי' ע"ש איברא בנ"ד דכתבו שטר הודאה מהמוכר בסיון תקמ"ו שקבל הסף שהוא יורה יורה.

דעד השתא לא פרענה למוכר וא"כ בשעה שפטר המודעא בכסלו אפתי אית ליה שעבוד למוכר על קרקע הנמכר מסף דמי המכר והריני טורפה בחובי הקדום למכר ולקוחות אינהו דאפסידו אנפשייהו דפרעו למוכר דהו"ל כמזיק שעבודו של חבירו דקי"ל כמאן דאמר דחייב כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהלכות חובל דין ט' ובפח"י מהלכו' מלנה דין ו' ועיין בטוש"ע סי' קי"ז ובכנ"הג שם ובסי' יוא.

נשפא שפ"ו ע"ש: (ריו) מודעא. כלל דמודעא במותב תלתא פחדא שרינו ואי.

בציר חז ואל השלשה לא בא מגן שניא הראשון שידעו העדים פי מה שתובע ממנו האנס הוא שלא פדין ושאינו חייב לו פלום ובא לחייב עצמו מחמת האנס והב' שידעו מפי האנס שהפחידו והגזימו להזיקו והג' שיש ספק ביזו לעשות הרע אשר הגזים אותו הרב המב"ט ז"ל בח"ג סי' קפ"א עש"ב שוב מצאתי להרב כנ"הג בסימן ר"ה אות מ"ז בהג"הט: (ריז) משכונה.

הגדתי היום כי יקרה במי שמוחזק בחזקת קרקע ע"פ התקנות הנהוגות מאצילי בני ישראל נז"ן ועומד המוחזק וממשכנה ביד ראובן בסוף מנה ואח"כ ביד שמעון בסוף מנה ג"כ וכן ביד לוי ויהודה וכו' וכל אחד מהם בלתי דעת חבירו ויהי היום נתגלה הדבר ועמדו כלם כאחד נגד המחזיק לאמה לו תנה את נש"י ולא נמצא אתו בלתי אם גוייתו ואדמתו כי החזקה הממושפנת בידם שמו אותה והכריזו עליה ולא הגיעה לחצי שיעור היכי לדינינו דיני להאי דינא עיני ראו ולא זר דדבר זה נפתח בגדולים בב"ד של פת הקודמין ז"ל וכף היו דנין שפעל חוב המוקדם מנפה מחובו עשרה למאה וב' לו ט"ו למאה והג' עשרים למאה וכן על דרך זה וטעמא יהבי למלתייהו משום דבעיקר דיני החזקות פליגי בה רבנותא דאיכא מרבנותא דארמי דדינא דמקרקעי אית להו וא"כ כל הקודם מחבירו ה"ז זריז ונשפר ואיכא מרבנות' סברי מרנן דלא דנין להו אלא כמטלטלי בעלמא ולפ"ד דינא הוא דחולקים כמ"ש בטוש"ע סי' ק"ד ואע"ג דהאדינא אנו בדין דינינו להו פה מתא יע"א כמקרקעי לכל מילי כמ"ש לעיל במע' אות ח' מדיני חזקה סימן בס"ד מ"מ דנו בדעתם ז"ל פדי שלא להוציא ב"ח המאןחר בפחי נפש וידיים ריקניות אוקמוה אספיקא לעשות פשר דבר פמדובר וכף היו דנין והולכין פעמים רבות ועיין להרב כנ"הג סי' ס' אות י"ב בהג"הט ובסי' קי"ג ומה שעמד ע"ד גאון רישלם הרב מוהריט"א ז"ל בס' שמחת יו"ט סי' מ"ד כי ממנו תוצאות חיים למאי דדנו רבנן דיני קשישאי תמ"ך וכעת בא מעשה ליזנו ופשרנו להם כדבר האמור ועמייתי בתורת קלורית לעזר ה' מוהרי"ט נר"ו שרטט וכתב לי לשמי את המאור הגדול רב אחאי נר"ו אחדש"ו כ"תר ונלע"ד דטעמא דמסתברא ונדרף ישר הוא האמנם פיון דפלוגתא דברבבתא היא אי הוה כמקרקעי או כמטלטלי נראה דהמוקדם יטול ג"ח והמאןחר יטול רביע וכ"הג כתב הרמ"ה פרק גט פשוט סוף סימן קס"ו דמסתברא דהיכא דלנה וחסור ולנה ואתו תרנייהו למגבי בהדי הדדי ואשתכח קרקע גבי לנה ולא ידע אי בתר דלנה מתרנייהו קנייה וכו' וקאתו תרנייהו בטענת בריא או בטענת שפא ולית ביה בהאי.

ארעא אלא כשיעור מאי דחזי ליה לפחות שבהם ההוא דקדים זמניה שקיל תלתא חלקי וההוא המאןחר מניה: שקיל ריבעא מה"ט: פיון דלפום טענתיה דקמא הנה דינא דלשקול כוליה ולפום טענתיה דבתרא הנה דינא דמפלג בשנה.

פלגא שקיל ממ"נ ואידך פלגא הו"ל ממון המוטל בספק ויחלקו וכו' עכ"ל הרי דאם טוענין בריא או שמא מי שזמנו קדם נוטל ג"ח והמאןחר נוטל רביע עכ"ל נר"ו ונומיתי לו קושטא קאי דכה"ג נמי פתב הבע"הת ז"ל שער מ"ג והטור סי' קי"ב ס"ה ומרן בש"ע שם ודברי טעם הם דפלגא מאן רמי ליה מן ידיה דא"נ כמטלטלי דמו פלגא מיהא שקיל ואידך פלגא דתליא בפלוגתא דינא הוא דפלגן בהדיניהו אלא שהדבר קשה לחלוק על ב"ד של פת הקודמין גאוני עולם תקיפי ארעא נינהו ז"ל והנלע"ד דלא אשתמיט מנייהו דברי בע"הת והטור ומרן ז"ל הנאמרים באמת אלא דס"ל שאני ספק מציאות לספק דעות ובספק דעות נראה להם לפשר כף ועוד בה דהחזקות לא איקרו ממון כלל דאינם אלא שוכני בעלמא אלא דתלו רבנן בתראי מתקני התקנות ועשו להם חומות וחיל מפני תיקון העולם ואתו בתראי ואיפליגו בתקנת' אי אלקמיה להאי מלתא דחזקות לדונם כקרקעות לאלומי לתקנתיהו או"ד דלא אלקמיה כ"כ אלא הוו כמטלט' וכיון דמעיקרא דדינא לא מקרו ממונא אלא מתקנת המתקנים ז"ל שפיר מצו ב"ד הבאים אחריהם למעבד ולתקוני מאי דמתחזי להו כף ג"ל.

לאוקומי דעתייהו ועיין להרב המבי"ט ז"ל ח"ב סי' קי"ג וח"א סי' רל"ט: איברא אם אחד מבעלי המשפונה דר בה ואוכל פירותיה אי דיינינו להו כמטלטלין הרי הוא כגבוי ולא פלגאה הוא וצריף להתניישוב בדבר מיהו כל זה הוא בחזקות הנוהגות בשכירות דוקא אבל אם הקנויות מבעלי המולק"י והוא הנקרא אצלם אלכלו וכ"ש הנק' אצלם אסתנ"זאל שהוא נותן לבעל המולק"י לשכירות קרקעית הקרקע אבל כל הפנוי ע"פ אותה הקרקע נכסי הישראל נינהו בכ"הג פשיטא דלכ"ע דינא כמקרקעי אית להו והמוקדם זכה בחובו ועיין לעיל שם במערכת אות ח' מדיני חזקה מה שפיררנו בפרטי דיני ז החזקות: (ריח) מודעא שוב מעשה בא לדינו פי ישובו אחים יחדו ומת א' מהם והניח בת חידאה קטנה לרבות כל מיני קטנ'יות ונתמנה אחיו אפוטרופוס על נכסי אחוהי מיתנא דגברא דאמיד ומןשפע בנכסי הוא ואת האלהים הוא ירא וכשגדלה הבת עמד דודה והשיאה ובירר חשבון עמה ועם בעלה ולא נתקררה דעתם עד שהזמינו עצמן לפני אחד מרבני העיר ונתפשרו ביניהם כמה שפאותו ז"ל וכו' שטר פטורין דכתיב ביה פתבו בכל לשון של זכות ויפוי פח ואופן המועיל ברצ"ון ובהשלמת דעתי בלי שום אונס כלל ועיקר אלא מרצוני הטוב ונפשי החפצה והשלמ' וכו' ובסו"ד כתוב לאמר וקבלו ע"ע תוקף שטר זה כתוקף שטרי נתיקין העשויים ע"פ האמת והצדק ועל דעת פוסק המקיימו אפילו הוא יחיד נגד רבים ואפילו סברתא דחויא היא ואע"פי שמקצתו מתקיים על פי סברת פוסק אחד וחולק בפרט אחר ומתקיים ע"פ ס' פוסק א' הכל מקובל עליהם כב"ד של רבינא ורב אשי ובבבטול מודעי ומודעי וכו' ובפיסול עדיהן וכו' ע"ד הפוסק המקיימו אע"פי שיהא יחיד נגד רבים וכו' והכל בש"ח וכו' עכ"ל ומסר לה כל הנמצא אתו מנכסי אביהוסכי הפשרה ועמדה ונשאת וניהי פי ארכו לו הימים עמד בעלה והוציא שטר מודעא שפוסרה הבת ובעלה סף ימים קודם לזמן הפשר וכת' ביה שהם יריאים מדודה שלא להראות להם החשבון ושלא יודה להם פיון שלא מצאו שום כתב בידם ונשבעו שלא

לכבטל מודעא זו וכו' עמד השואל ושאל דבר מי יקום משניהם שטר הפשר או שטר המודעא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראש לח"ל לי דרשי תחלות כפר מלתא אמורה בהא דאמרינו דרבה נרב יוסף דאמרי תרנויהו דלא פתבינו מודעא אלא אמאן דלא ציית לדינא והארבתי בזה ראשית מאמר ואין צריך לכפול הדברים ומינה לנ"ד האמנם אנכי הרוץ בעיקר האונס כי יראה פן לא יראה לה הקשבון או לא יודה לה דמאי אונס הוא הלא לאלהים פטרוני"ם ב"ד דקביע להו דוקתא בכל יומא ויומא זמניה הוא והנתבע גברא דציית דינא הוא ודחיל חטאין והי"ל להזמינו לב"ד וא"כ נראה להם להכריחו להראות הקשבון יש לאלהים שופטים בארץ שתי ב"ד בעיר אחת ידם נטויה להכריחו ומה גם דהאי גברא מעלייא הוא ואם יש הכחשה ביניהם ומזיקין אותו לשבועה ישביעו אותו הב"ד ולית דימחא בידיהו וקים לן בגויה דהאי גברא דלא חשיד אממונא כ"ש אשבועתא ומצינו ראינו להרשב"א ז"ל במינוחסות סי' רע"ג שכתב שאין רשע מישראל שישבע בלא אונס שאינו מקיים שבועתו וכתב הרב מוהרלנ"ח ז"ל סי' ונ"ל דאנו סהדי דכשנשבעו הפתות השבועה השנית לא נשבעו אלא אדעתא שתהא השבועה הא' בטילה אליבא דכ"ע ולא היו מכניסין עצמן בספק שבועה וכו' ע"ש וכתב הרב מוהריב"ל ספר ג' סי' ע"ז דאחזוקי אינשי ברשיעי לאשתבו' שבועת שוא לא מחזקין ע"ש ועיין לה' מהר"ם שלטון ז"ל בס' בני משה א' ונ"ל הרב משפט צדק ח"ב בסי' טו"ב דל"ח שמה שכתב שנתנה ונתחייב בה הוא כדי שיודה לה וכו' וא"כ הרי הוא כאונס הא ליתא חדא דהי"ל להשביעו ובנדאי שלא היה כופר דלא מחזקין לאינשי ברשיעי ומסיק עוד ונ"ל ומגלן שלא היה מודה שהוצרכו כדי שיודה להתחייב דאחזוקי אינשי ברשיעי .

לא מחזקין: איברא דאשכחן להרמ"ה ז"ל בחי' בפרק חזקת סי' ק"ח שכתב רבה ור"י דאמ"ת לא פתבינו מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא ומשכחת לה במודעא דפשרה דס"ל לרבה ור"י דכי ציית דינא לא פתבינו דהו"ל כמודעא דזביני היכא דלא ידעי ביה סהדי דאניס אפיי ורבא דאמ"ת אפילו עלה ועלי דאע"ג דציית דינא פיון דיכול למכפריה ולאשתבועי בשקרא אין לך אונס גדול מזה וקי"ל פאפיי ורבא דבתראי אינון וזה שלא פדעת הרשב"א במינוחסות וגאוני בתראי דאזלו ומודו פדעתיה ז"ל גם אשו"ר להרב דרכי נועם דק"ך שכתב ומ"מ שמעינו מפירשב"ם ז"ל שאם ב"ד מזמן בשעה שאיים עליו האי גברא דציית לדינא ולא חש להזמינו לב"ד ולבטל אונסו דאמרי' גמר ומקנה ולא שייך למכתב מודעא וכו' עש"ב ומאן דקמן כל שיש בה ידיעה מודעת זאת בכל הארץ דשני בתי דינין בעיר א' הזאת העיר יע"א בנקל יכול להזמין בע"ד בנועד ב"ד וכל שעתא ושעתא זמניה הוא והבע"ד מיכף פייפי לגזירת הב"ד לכל מי שזמינו ולית אינש דימחא בידיהו ומה גם דהאי גברא כל באי שער עירו יעידון יגידון דגברא דציית דינא הוא ולא חשיד אממונא וכ"ש אשבועתא ונושא ונותן באמונה וא"כ עיקר האונס ליתיה וממילא בטלה המודעא ושטר הפשר עומד בעינו וחזקתו חזקה אלימחא כמאן ועד עתה ונהירו דעינין הרב מוהר"ח א"נר"ו בר מני"ה דמר כת"ר לי ואת עטרות מורי הר' חק נתן זיע"א שרטט וכתב לי לשמי הלכתא דמשי"חא אחי וראש הרב מוהרע"ח נר"ו אחדש"ו כ"ת פדת מה לעשות למנ"ר נר"ו חזי הנית הפתב והמכתב האירו ברכיו ויהיו למאורות לנו לעינים אמנם משום דמצוה להביא מן ההדיוט ואומר עם קנ"י שאני לעצמי

דייקתי לשון המודעה דכתיב ביה מחמת כל האמור מוכרח אני שאתפטר עמו במה שירצה וכו' נראה דכל מסירת המודעה אינה אלא אם יתפטר עמו בינו לבינו כמו שירצה ואהא הוא דמסר מודעה ונשבע שלא לבטלה זה אין רצונו להתפטר עמו בינו לבינו כמו שירצה משא"כ שאחר הדברים האלה ח' ימים מזמן המודעה שנמנו וגמרו וביררו להרב המורה נר"ו להיות פשרן ביניהם הרי זה דבר חדש שנתחדש להם והסכימו דעתם ע"ז וכהאי גוונא לא מסר מודעה ונתקיים הפשר ביניהם בשבו' ובביטול כל מודעה בכל מיני חונק פיו ולבו שוין ולא נשא לשון נפשו לישיבע שבועה פניו דליכא אונס הגוף וכיוצא בו והרבה דברים נאמרו בו: ומצאתי און לי לסברא זו מאבי התעודה הרב מהרימ"ט ז"ל ח"ב סי' ל"א שכתב וז"ל עוד נראה לע"ד שאפילו אם היינו דנים הקיומים אלו פדין מתנה גמורה לא מהניא מודעה אלא כשפא בשעת ההודאה ומסר מודעה על מה שהיתה פנונתו לעשות שהוא ביטל או שאמר בסתם כל מה שאתפטר עם בע"ד שלא ע"י ב"ד של פלוני או פלוני או ע"י יתיה בטל אבל כגון שטר מודעה זו שאמר סתם שהוא מוכרח להודות לדבריהם ולכרות ברית עמהם והפל הוא באונס ואח"כ נתחדש שהסכימה דעת שתי הפתות וביררו דיין ביניהם לפשר ולגזור כל מה שיראה בעיניו כי בשעת מסירת מודעה לא היה יודע זו ועדין לא הסכימה דעתם בביררת הנבחר לא מהניא מודעה לבטל מה שנתחדש אח"כ דשפא אז היה סבור שאין שום דבר אלא להודות ע"כ לדבריהם פכתוב בשטר המודעה ואחר שהם נתרצו הביררה שפא נתרצה בלב שלם ועקשו חוזר בו ואע"פ שהסברא הישרה מקיימת פן יש הוכחה ג"כ מלשון הרמב"ם ז"ל פ"ו מה' גירושין שכתב וז"ל וכן מי שאמר וכו' שגראים הדברים שלא מסר מודעה אלא שהיה סבור שהיה מוכרח להודות בכל מה שירצו ממה שלא פירש ואמר כל מה שאתפטר וכו' שלא יהיה ע"פ הדין הגמור יהא בטל שאין בדעתו לומר להם כלל עש"ב הרי דרב אמרה ופי' אגיטא ומתנתא וכ"ש בפשרה דדינא כמכר עכ"ל חמ"ד לבאי מנ"ר אבנ"ר: ומעתה מפני יוצא מכל האמור דאין פאן אונס כלל וממילא המודעה הלזו בטילה היא ומבוטלת היא ואומר עם קנ"י כי יתבינן ליה כל דיליה דחשב"י ליה אונס ושפיר מסר המודעה על אותו האונס משא"כ האמת היא מיהא עין רואה הני שיטי"ן רהוטי רהוט בכתב מפני ש בשטר הפשר כתוב לאמר וקבלו עליהם כתנקה שטרי ותיקין העשוני' עפ"י האמת והצדק וע"ד הפוסק המקיימו ואפילו שיהא יחיד נגד רבים ואפילו סברתו דחוויה ואעפ"י שמקצתו מתקיים ע"פ פוסק וחולק בפרט א' הפל מקובל עליהם כב"ד של רבינא ור"א ובביטול מודעי וכו' ובפסול עדיהן וע"ד הפוסק פוסלן אפילו שיהיה יחיד נגד רבים וכו' והפל היה בשבועה חמורה וכו' ואתה ידעת שדעת הרשב"א ז"ל כל היכא דפסל עדי המודעה ה' מודעה מגן שוויא פחתת היא הן אמת דהאי מלתא אהקו בה מקהת' להקת הנביאים נו"ן ואיכא דאמרי דלא אמרה הרשב"א ז"ל אלא בדלא מסר מוד' גם על פיסול העדים אבל אם מסר גם על הפיסול קיימת אמנם אבי התעודה הרב מהרימ"ט אייתי סיעת"א דשמיא אשר הם סוברי"ם ויסבו"ר יוסף הוא השליט שר המסכ"ם דאעפ"י דמסר גם על הפיסול לא מהניא ה' מודעה ולא מידי והריב"ז ז"ל סי' קנ"ז כתב שאם היתה המודעה בלשון פולל שמסר המודעה על כל הביטול והביטול במאמר הביטול לכל הקודם במודעה נתבטלה המודעה ואין בה בית מיוחד וכן הסכים הרב מוהראנ"ח ז"ל ח"א סימן מ"ב ושאר הפוסקים אשר הובאו שם

וְשֵׁפֶן נוֹהֲגִין בְּכָל הַמְקוֹמוֹת שֶׁהִיא נֶשֶׁם וְע"ע לְהֵרֵב ד"ן מֵהַ שְׁהֲאָרִיהָ בְּזֶה בְּדַקְמ"ו וְלֵה' בְּנוֹ בִּס' גו"ר ח"מ פֶּלֶל ג' ס' ל"א וּבְהִסְפָּמָה עֲלֶיהָ דְכֹן עֵינָהּ וְהִכִּי נִהְיִי ע"ש וְכ' ה' מוֹהֵר"י אֲדָרְבֵי ו"ל סִימָן רל"ה דְגַם מִי שֶׁמִּפְקָפֵק בְּזֶה ה"ד הִיכָא דְעַדִּי הַמּוֹדְעָא אֵינְהוּ גּוֹפִינְהוּ עַדִּי הַפֶּשֶׁר אָבֵל כִּי עַדִּי הַפֶּשֶׁר עַדִּי אֲחֵרִינִי נִינְהוּ וּפְסִלִינְהוּ לְעַדִּי הַמּוֹדְעָא לִכ"ע נִתְבַטְּלָה הַמּוֹדְעָא ע"ש"ב קוֹשְׁטָא קָאִי דְאִפְתִּי מִיַּדִּי פְּלוּגְתָא לֹא נִפְקָא וְכָל הַיָּד הַמְרַבָּה לְבַדּוּק בְּסִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים גְּאוּנֵי בְּתַרְאֵי עֵין רוּאָה כְּמָה דִּיּוֹת נִשְׁתַּפְּכוּ בְּעַנְיָן הַמּוֹדְעָא וְאֲבִינְרִינְהוּ סְפָרִים הִרְבֵּה אֵין קִיץ אָמְנָם אָנּוּ בְּדִידָן מְנַהֵג אֲבוֹתֵינוּ בְּיַדֵּנוּ וְע"ר כ' אב"א ו"ל אֲשֶׁר יֵצֵק מִים עַל יְדֵי שְׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל מִקְּבֵלָה וְאֵילָף דִּין דִּינֵי קָמָאֵי דְקָמָאֵי ו"ל דְהִיכָא דְכְּתִיב בְּשִׁטְר הַפֶּשֶׁר בְּבִיטוּל מוֹדְעֵי וּבְפִסּוּל עַדִּיהֶן ע"ד הַרְשָׁב"א תו לֹא מְהַנְיֵיא הַמּוֹדְעָא אַע"פ שֶׁמְסַר הַמּוֹדְעָא גַם עַל הַבִּיטוּל וְכִשְׁזָכִינוּ לַהֲיוֹת סְנִיפִים לְהֵם עֲבָדוּ רַבְּנָן עֲנֻבְדָּא וּבִטְלוּ הַמּוֹדְעָא אַע"פ שֶׁמְסַרְהָ גַם עַל הַפִּסּוּל וְקִימּוּ וְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל לְפִי מֵאֵי דְשָׁמִיעַ לְהוּ לְרַבְּנוֹתָא בְּתַרְאֵי דְבָכִי הָאֵי בְּטֵלָה הַמּוֹדְעָא וּמוֹרֵי ה' כַּת"ר לִי הֵרֵב חֵק נִתָּן בְּסוֹף יָמָיו בָּא לִידּוֹ מְנַהֵג דְשִׁטְרֵי מַע"ה ק' יְרוּשָׁל' תוֹבֵב"א וְיִמְצָא פְתוּב וּבְפִסּוּל עַדִּיהֶן ע"ד הַפּוֹסְלָן וְאִפְי' שֶׁיְהִיא יַחֲזִיד נֶגֶד רַבִּים וּמִשָּׁם וְהִלָּא גְזַר אֲנָמֵר עַל סוֹפְרֵי מְתָא יַע"א לְכַתּוּב כֹּן וְכֹן הִיא דֵּן מוֹרֵי ה' וְסִיעַת מְרַחְמוֹהֵי נו"ן וְאֵין פּוֹצֵחַ פֶּה וּמִצְפָּצֵף מְשֻׁנֵּי ב"ד בְּעִיר א' וּמֵאֵן דְקָמֵן עַדִּיפָא טְפִי שְׂרָצָה וְהוֹסִיף מִדִּילָיָה לִישְׁנָא יִתִּירָא בְּכַח הַבִּיטוּל שֶׁקָּבֵל עָלָיו סְבֵרַת פּוֹסֵק א' וְאִפְיָלוּ אִם סְבֵרַתוֹ דְחוּיָה הִיא כַּב"ד שֶׁל רַבִּינָא וּר"א וּמִלְתָּא פְהֵאֵי הוֹכַח תּוֹכִיחַ לְקִיָּים הַפֶּשֶׁר וּלְבִטּוּל הַמּוֹדְעָא וּמֵה גַם דְהֵאֵי לֹא מְסַר מוֹדְעָא לְבִטְלִינְהוּ יוֹרֵה יוֹרֵה דְהִסְפִּימוּ וְיֵאוֹתוּ זֶה לְזֶה בְּרַעוּת נִפְשֵׁינְהוּ בְּדִלָא אֲנִיִּסֵי כָּלֵל וְהוֹסִיפוּ לְכַתּוּב הַבִּיטוּלִין בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וּפְיוּי כַּח מֵה שֶׁלֹּא הִנְרָגְלוּ הַסּוֹפְרִים לְמַכְתָּב מִקְדַּמַּת דְּנָא לְהוֹדִיעַ וּלְהַנּוֹדֵעַ עֲנֻצָם כַּח הַרְיָצוּי הַגָּמוּר בְּלִבָּב שְׁלֵם וְהַמּוֹסֵר עֲצָמוֹ בִּיטְלַת הַמּוֹדְעָא בְּרַצוֹן וְהַד"ע וְאֵל תִּשְׁבִּנֵי מִמ"ש ה' מוֹהֲרֵי"ט ו"ל ח"מ ס' ג"ם דְשָׁאֲנֵי הֵתָם דְמִיָּרֵי בְּדִלָא צוּהָ אֵלָא לְכַתּוּב לוֹ שִׁטְר הַמְּכָר אוֹ הַפֶּשֶׁר סְתָם וְלֹא צוּהָ עַל בִּיטוּל הַמּוֹדְעָא דוּק וְתִשְׁפַּח מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דִּלָּא הִנְרָגְלוּ הַסּוֹפְרִים מִקְדַּמַּת דְּנָא לְכַתּוּב כֹּל חִיּוּקֵי וְתִקּוּנֵי וְחוֹמֵר שִׁטְר פֶּשֶׁר זֶה כְּשִׁטְרֵי וְתִקּוּן הָעֲשׂוּיִים ע"פ הַדִּין וְהֶאֱמַת וְכ' הֵרֵב גו"ר ו"ל שֶׁם וְנ"ל וּבְעַנְיָן בִּיטוּל הַמּוֹדְעָא אַע"פ שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִין עַל הַרְשָׁב"א כִּינּוּן שְׁנֵהֲגוּ הַסּוֹפְרִים בְּשַׁעַת הַקְּנִיָן לוֹמֵר שֶׁבִיטְלַת הַמּוֹדְעָא לְפִי דַעַת הַרְשָׁב"א ו"ל וְהוּא סְבֵר וְקַבִּיל וְכו' נִתְבַטְּל' כֹּל זְכוּתוֹ וְכו' וְכִיּוּצָא בְּזֶה כְּתַב הַרְדָּב"ז ו"ל וְכו' וְאֵע"פ שֶׁבְּמוֹדְעָא מְפָרִישׁ הַמַּתָּנָה אֶף שֶׁיִּפְסִיל עַדִּי הַמּוֹדְעָא וְכו' כִּינּוּן שֶׁהַעֲדִים נוֹגְעִים וְכו' לֹא מְהַנְיֵי וְכו' הַבֵּט יָמִין וְרָאָה דְבָרֵי פִי חֲכָם הֵרְזִים הַלּוּי הוּא הַמְּסַבִּיר פָּנִים בְּהִלְכָה הַלְכָתָא גְּבַרְנוֹתָא וְכ"ש דְאָנּוּ בְּדִידָן פֶּה מְתָא יַע"א מְגַרֵר בְּתַרְיָה דְמָרְן הַש"ע ו"ל וְכַמוֹרָם ו"ל הִיכָא דִּלָּא פְּלִיג לְסְבֵרַת מָרוֹן וְהִנֵּי תַרִּי אֲרִינּוֹתָא לֹא הֵעֲלוּ עַל הַשְּׁלֶחֶן הַטְּהוֹר סְבֵרַת הַר"ן ו"ל וְכֹן מְצֵאתִי לְהַכְנִי"ה ו"ל שֶׁם אוֹת ק"ד בַּהֲגַה"בִּי שֶׁכֵּן כְּתַב בַּתו"ד ע"ש וְכו' ה' עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב ו"ל ס' ס"א ע"ד הַרְדָּב"ז ו"ל וּמֵאֲחַר שֶׁהֵרֵב דֵּן אֲחֵרֵי נִלְךְ וְאֵין לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמָאל וְעוֹד שֶׁכֵּן שָׁגוּר בְּפִי הַסּוֹפְרֵי שְׁנֵהֲגוּ לְכַתּוּב בְּכָל הַשְּׁטָרוֹת בִּיטוּל מוֹדְעֵי וְכו' וּפִיִּסּוּל עַדִּיהֶן לְדַעַת הַרְשָׁב"א ו"ל וְכו' א"כ קַבְּלָנוּ עֲלֵינוּ סְבֵרַת הַרְשָׁב"א ו"ל וְלֹא נַחֲוֵשׁ לְסְבֵרַת הַר"ן ו"ל וְכָל תְּנָאֵי שְׁבַמְמוֹן קִיָּים ע"ש אֵלָא לְגַבִּי גִט מִשׁוּם חוֹמֵר דְּבָר שֶׁבְּעֲרוּהָ כִּי רַב הוּא כְּתַב ה' מוֹהֲרָאֲנ"ח ו"ל שֶׁם וְנ"ל דָּאֵם נִהְגוּ לְכַתּוּב כֹּן בְּבִיטוּל מוֹדְעוֹת לֹא מְפָנֵי שֶׁסְּמָכוּ עָלָיו לְגַמְרֵי אֵלָא מְפָנֵי

סמך סדור הרמב"ם ז"ל וחוששין לסברת פולם אבל במקום שסברת הרמב"ם ז"ל לא תוסיף תת פחה פשיטא ופשיטא דאין לסמוך על ס' הרשב"א ז"ל לעשות מעשה וכו' ע"ש והיינו במאי דאתשיל קמיה בדינא דגיטא מפני חומר שבו אבל בדיני ממונות פל תנאי שבממון קנים ועוד בה דמין בש"ע ח"מ רובא דמינכר מוכח ודאין כפסקי הרמב"ם ז"ל ואנן בתריה דמין בש"ע גרירי פמדנבר: ואח"י נו"עם ה' מוהרח"א נר"ו עוד ידו נטויה אף הוא ראה הבין ודקדק בתוקף ביטול המודעה וכתב אותיות שתיים שהם הרב"ה וד"ן ואפנה על גמיו ואראה אף דחשבנין ליה אננס גמוד מ"מ הא איהו הדר ובקטלה בשטר הפשר וקבלו עליהם תוקף שטר זה בתוקף שטרי ותיקין וכו' כב"ד של רבינא ורב אשי וכו' וכתב ה' דרכי נועם וכו' ע"ש ואנן בדין פה מתא תונס יע"א קבלה בדינו מהרבנים קדמונינו ז"ל ועפ"י הראיה שמועה שמענו ועינינו ראו שהיינו דנין דהיקא דפיסל עדי המודעה לדעת הרשב"א ז"ל אעפ"י שמסר מודעה גם על הפיטול לאו פלום היא וכן ראיתי לר' אב"א הרב זלה"ה שהיה דן פו וכו' היה אומר שפך קבל מרבותיו נ"ן וכ"ש בנ"ד שהוסיף לכתוב בביטול מה שאין גילין הסופרים לכתוב וכו' וכ' הרב גור"ר ז"ל וכו' לה נא ראה ורנה צמאונה ע"כ לשון הזהב קלורית לעין יעמוד חי פריא עדיף כי"ר: ועל .

דברת שבועת האלהים פי הוא נשבע תחלה שלא לבטל המודעה ובשטר הפשר נמצא פתוב שנשבע לבטל המודעה ואיך יתקיימו שני המקראות הללו קראים שאין מתאחין הנה פבר מלתא אמור' בפסק הג' מאי דנלע"ד וכיוצא בזה נמצא להרב מוהראנ"ח ז"ל שם בהעתק נוסח המודעה דכתיב בגנוה שנשבע ע"ד המקום ב"ה וע"ד הנ"ב וע"ד כל חכמי ישראל אשר בנפוצות הגולה שלא לבטל מודעה זו ואחר כך עמד ובטלה בלתי שאלת חכם והספיק הרב ז"ל דמודעה זו נתבטלה לגמרי ושפן הספיקו גדולי דורו אלא שהוא ז"ל חוכה להחמיר לכתחלה בענין הגט וסמא דאייתי בדיקה הך דתמורה דכתי' בעניינתין אלא שהרב ז"ל קיצר והיה הקצ'ר אמיץ פי הוא ז"ל בפתח כתב שלא לכתוב אלא ריש מלין: ויכל בשל"יש פ'ה אליהו בהי"ר נר"ו ישלח דברו וכה תארו הנה נא הואלתי לדבר אל אדוני פי רב הוא מנ"ר נר"ו ומעתה לא נשאר לנו אלא חומר השבועה שנשבע שלא לבטל המודעה ותמיד תהיה בתוקפה פכלחונק וכו' ומתחלה הייתי סבור דהמודעה אינה היא אלא על הביטול שלא לבטל א"כ דל מהקא הביטול אפתי רמיא עליה שבועה של הפשר וחיוב לקיימה דעל זה לא נשבע אלא דיש לדוחה לומ' דהיינו הך דהא דנשבע שלא לבטל פאילו נשבע שלא לפשר וא"כ השבועה שבועת שוא דאין שבועה חלה על שבועה כמ"ש ה' דרכי נועם שם דף כ"א ע"ש: ואעיקרא דמלתא במי שנשבע שלא לבטל המוד' ואח"כ ביטל הנה הרב מוהראנ"ח ז"ל בח"א סימן מ"ב על מבוכה זו עמד היכא שנשבע המגרש שלא לבטל וגירש דהתרה שמתירין לו היינו השבועה שיתן ולא יתן אבל השבועה שלא לבטל המוד' לא נהגו העולם להתיר ואין איש שת לבו גם לזאת ומייתי רב ז"ל ממירא דרבא בתמורה פל מילתא דאמר רחמ' לא תעביד אי עביד לא מהני ודברי התוס' ז"ל שם והק' דא"כ לימא בנשבע שלא לגרש ושללא למפוך וכו' ותיגרץ דבכה"ג מהני משום שהוא בדה מלבו.

גם הרא"ש ז"ל בתשו' ח"י בע"א דלגבי שבועה לא שייך לומר אמר רח' לא תעביד דאפשר בשאלה וחוכה הרב לכתחלה מדברי הפרדכי במסכת שבועות שכ' דמי שנשבע

שלא למכור ושללא למחול ועבר ומכר ומחל לא מהני מטעמא דרבא אלא שפתב בס"ד שהוגד לו שהסכמות החכמים רבני קושטא להתיר ונדעתו בטלה אצלם וכו' יעו"ש ואף הרב לא כ"כ אלא לכתחלה משום דאפשר לכופו ליתן גט אחר מה שאין כן בדלא אפשר ואין דנין אפשר משאפשר.

גם הרב דרכי נועם ז"ל בא"ה ע"ג סי' ג"ן דף קע"ח ע"ג האריף בביתול שבועת. המודעא וחסור בו ממ"ש בחו"מ סי' י"ו שהבאנו לעיל.

פי שם לא ראה מקור הדין הזה דהוי כנשבע שלא למכור וכו' ותליא בדברי התוס' שם לה נא ראה שם באורף וברוחב שהעמיק והרחיב ולא הניח זוית ופנה וצלל במים אדירים ומתם תורה יוצאה וכן דעת מוהרשד"ם ז"ל בחא"ה ע"ג סי' ש"ף ובי"ד סימן קנ"א ומוהר"ם אלשיך ז"ל בתשו' סי' ע"א ומהרי"ט ז"ל בח"א סי' ס"ט וארכו לו הדברים והעמיק והרחיב בים התלמוד לה נא ראה ומוהראנ"ח ז"ל ח"ג סי' פ"ה דף מ"א ע"א והרבה פיוצא בזה הלא הם פתובים על ספר הפנסות ובספר בני חיי ואין אנו צריכין לכל זה דבתריה.

דמין ז"ל הב"י גרינא וכבר כתב מין ז"ל בב"י סימן כ"ח על דברי הגמרא אלו וממה שנתבאר בסמוך נדחו דברים אלו ומור"ם ז"ל שם בהגהה הלה אחריו ופסק דמי שנשבע שלא למכור ומכר המקח קיים ואע"ג שנסתר מחמתו שבי"ד סי' ר"ל חשש לסברת הגה וכתב לה בשם יש מי שאומר דחו לה בס' הכנ"ה שם דהתם לענין חוקר ההתרה אבל לגבי המקח סמכינו אפשרו בעיקרון של דברים בח"ה ובס' דרכי נועם שם דחה לדברי הסמ"ע ז"ל שחלק על מין ז"ל ומור"ם ז"ל ותפש להג"מ וכן עלה בהספמה הרב בנו גור"ר ז"ל בח' ח"ה פלל ג' סי' ל"ג וביא פן משם הרדב"ז ז"ל שפך הכריע והב"ח ז"ל דהוי ספקא דדינא והמע"ה: אמר מעתה דכיון דרובן של ראשונים ז"ל ומין ומור"ם ז"ל סברי מרנן דהנשבע שלא למכור ומכר המקח קיים ה"ן דכונתה בנשבע שלא לבטל המודעא וביתול קיים והמודעא בטלה ואפילו באתרא דאית להו קים לי כבר כתב הרדב"ז ז"ל הביאו גור"ר שם דכיון שנעשה שטר לדעת אותו פוסק שנהגו לפסוק פמותו תו לא מצי אינדי למימר כפוסק אחר וכו' וא"כ כיון דשטרי דידן נהיגי ספרייא לפ' מלתייהו בשעת קנין פדעת הרשב"א ז"ל תו לא מצו לאשתמוטי וכו' יעו"ש ואם הוא בעל נפש יחוש לעצמו ויתיר לשבועה זו שבידו שזהו טוב לו מלהיות שבועה שניה שבועת שווא לפי דעתו ואין מי שיתירה לו ואם לא רצה להתיר אשמו בראשו ושטר הפשר קיים והשבועה אינה מתבטלת כיון שבראה מלבו והמודעא בטלה מכל הני טעמי דכתי' בראש אמיר ובפרט לדין לפי מה שאנו נוהגין בביתול מודעא ונהרי הוא כמפורש לעיל כנלע"ד הקצרה ויודע אני שיתר ממה שכתוב כאן יש בספרן של ראשונים דחזינא ודלא חזינא דביארנא ודלא ביארנא הלא בספרת' אלא לדין אין אנו צריכין לכל זה לפי מנהגנו דגרינא בתר פסק מין ומור"ם ז"ל ומכ"ש דקיימו וקבלו ע"ד הפוסק אפי' במקצת ואפי' דחוייה כב"ד של רבינא ורב אשי ועל הפל לא יהיה אלא ספק שקול המוציא מע"ה זהו מה שנלע"ד הקצרה אם יסכימו עמי המורים הי"ו כי לא לבדי נתנה הא'רש וקהם משפט הבחירה ולא אני ואם שגיתי אתי תלין משוגתי אלו דברי קלורית לעין נר"ו: ודנא כתבא מפרש דשדר לנא חברנא הרב מוהרי"ט היו לפני מי שגדול רב

אחאי נר"ו שְלֵמָא רַבָּה לַגְבָּרָא רַבָּה אַחַדְש"ו כ"תר נלע"ד דְּכָל שְׁטַר שְׁפָתוּ בּוּ בִּיטוּל
כָּל מִינֵי מוֹדְעֵי וְכו' אֶפִּילוּ מְסַר מוֹדְעָא עַל בִּיטוּל עֲדִיחָן אִינוּ כְּלוּם כְּמוֹ שֶׁהַעִיד הֶרֶב
הַפּוֹסֵק שְׁפִין רָאָה וְשָׁמַע מִפִּי רַבְּנֵי אֶרֶץ נוּר"ן שְׁפִין נוֹהֲגִין ע"פִי דְּבָרֵי הֶרְדֵּב"ז וּמוֹהַרִימ"ט
ז"ל וְכַמ"ש הֶרֶב גּוּר"ר ז"ל כָּלֵל ג' סִי ל"ב וְכֵן נַר' דַּעַת מְר"ן וְרַמ"א ז"ל שְׁלֵא הַזְּפִירו
סְבַרְתָּ הֶר"ן ז"ל כַּמ"ש הֶרֶב כַּנ"ה ג' ז"ל בְּהַגְהַב"י אוֹת ק"ד ע"ש גַּם הֶרֶב עֲדוּת בְּיַעֲקֹב
סִי ס"ה וְכו' וְנֶאֱפִי מֵהֶרָאנ"ח ז"ל סִי מ"ב דָּף ע"א שְׁפָתָב דְּבַנְהֶגוּ לְכַתּוּב וְכו' נֶרְאָה דְּלֵא
אַמְרָה אֵלֵא לְעַנְנִן גֵּט דְּחֻשׁוּב בְּאִיסוּר א"א אֲבָל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת נֶהְגּוּ כְּהַרְשֵׁב"א ז"ל דְּכָל
תְּנֵאִי שְׁבַמְמוֹן קִיָּים וְלְכַאוּרָה נֶרְאָה דְּאֶפִּילוּ בְּמַתְנֵה מְהַנִּי פִּיטוּל עֲדִיחָן שְׁהָרִי פְתַב שָׁם
מוֹהֶרָאנ"ח ז"ל וְז"ל וְכ"ת נְהִי דְּאִין בִּיטוּל הַמוֹדְעָא וּפִיטוּל הָעֲדִים מוֹעִיל כָּל שְׁהִיָּה מִתּוֹךְ
הָאֻנְסָ מ"מ מֵאֵן מְסַהֲדֵי הָאִי אֲוֹנְסָא ע"כ לֹא מְפִיָּהֵם אָנוּ חִיִּים וְהַדְּבָר זְקוּק לְרֵאִיָּה וְהֵם
הָעֲדִים שְׁהִיָּה אָנוּס וּכְבָר פֶּסֶל מוֹדְעָתוֹ כְּמָה תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר חֲדָא דְּכַפִּי הַנֶּרְאָה מִדְּבָרֵי
הַשּׁוֹאֵל דְּלֵא פִּיטוּל אֵלֵא עֲדֵי הַמוֹדְעָא וְהָעֲדִים שְׁמַסְר הַמוֹדְעָא בְּפִנְיָהֵם לֹא כָּל עֲדִים שְׁיַעֲדוּ
שְׁהִיָּה אָנוּס שֶׁאֵע"פִי שְׁבַלְשׁוֹן פֶּסֶל עֲדֵי הַמוֹדְעָא אֶפְשָׁר לְכַלּוֹל עֲדֵי אֻנְסָ נֶרְאָה שְׁכָל
שְׁהִיָּה שָׁם אֻנְסָ שְׁיַיָּךְ לֹא מִדְּעָא כְּעַנְנִן שְׁאֶמְרוּ מִכָּאֵן מוֹדְעָא רַבָּה לְאוּרִיָּתָא מ"מ אִין
נֶרְאָה שְׁהַתְּנַהֲגוּ בְּגֵט בְּפֶרֶט זֶה אֵלֵא בְּלִשׁוֹן הַנְּהוּג שֶׁהוּא פּוֹסֵל כָּל עַד שְׁיַעֲדִי שֶׁהוּא מְסַר
מוֹדְעָא וּלְפִי"ז כָּל שְׁאָר עֲדִים שְׁיַכִּירוּ בְּאֻנְסוֹ וְלֹא הָעֲדוּ עַל מוֹדְעָתוֹ לֹא נְכַלְלוּ בְּפִיטוּל
הַזֶּה עַכ"ל מְבוֹאֵר דַּס"ל דְּגַם בְּגֵט וּמַתְנֵה מְהַנִּי פִּיטוּל הָעֲדִים אֶפִּילוּ אָמַר שֶׁהוּא פּוֹסֵל כָּל
עֲדוּת שְׁיַעֲדוּ שֶׁהוּא מְסַר מוֹדְעָא אִם אִין הָאֻנְסָ נִיכָר לְכָל פִּינִן שְׁצָרִיף לְעִידֵי מוֹדְעָתוֹ
שְׁיַעֲדוּ עַל הָאֻנְסָ וּכְבָר פִּיטוּל הוּא עֲדֵי הַמוֹדְעָא אֲבָל אִם הָאֻנְסָ נִיכָר לְכָל פִּינִן שְׁצָרִיף לְעִידֵי מוֹדְעָתוֹ
שְׁיַעֲדוּ שְׁמַסְר מוֹדְעָא לֹא נְכַלְלוּ בְּפִיטוּל הַזֶּה שְׁאָר עֲדִים שְׁיַעֲדוּ בְּאֻנְסָא וְלֹא הָעֲדוּ עַל
מוֹדְעָתוֹ דְּלֵא פִּיטוּל אֵלֵא עֲדֵי מוֹדְעָתוֹ אֲבָל בְּפִיטוּל עֲדֵי הַמוֹדְעָא אֶפְשָׁר לוֹ לְכַלּוֹל עֲדֵי
אֻנְסָ ג"כ וְנַר' דַּה"ד בְּגֵט וּמַתְנֵה דְּסִגִּי בְּהַפְרַת הָאֻנְסָ וְא"צ מוֹדְעָא אֲבָל בְּמְכָר דְּבַעֲיָנוּ
מְסִירַת מוֹדְעָא וְהַפְרַת הָאֻנְסָ אֶפִּילוּ לֹא פֶּסֶל אֵלֵא עֲדִים שְׁיַעֲדוּ שְׁמַסְר מוֹדְעָא בְּפִנְיָהֵם
וְלֹא נְכַלְלוּ עֲדֵי הָאֻנְסָ פִּינִן דְּבִטּוּל הַמוֹדְעָא אַע"ג דְּאִיכָּא אֻנְסָ הַנִּיכָר לְכָל אֶמְרִיָּן אַגַּב
אֻנְסָא דְּזוּזִיגְמַר וּמִקְנָה וְדִלֵא כַּמְהַרִּיט"ץ סִי קפ"ט שְׁקִיָּים דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א ז"ל כְּשֵׁאִין
יְדוּעַ הָאֻנְסָ לְכָל ע"ש דְּאִין נַר' כֵּן אֵלֵא בְּמַתְנֵה דְּוָקָא כַּמ"ש וְא"כ בַּנ"ד שְׁכַתְּב וּבְבִיטוּל
כָּל מִינֵי מוֹדְעֵי וְכו' וּבְפִיטוּל עֲדִיחָן וְכו' אֶפִּילוּ נִימָא דְּפִשְׁרָה זֹו דִּינָה כְּמַתְנֵה לֹא מְבַעֲיָא
אִם אִין הָאֻנְסָ נִיכָר לְכָל אֵלֵא לְעֲדֵי הַמוֹדְעָא דְּהַפְּסוּל מְהַנִּי אֵלֵא אֶפִּילוּ הָאֻנְסָ נִיכָר לְכָל
אֶפְשָׁר דְּכָל עֲדֵי הָאֻנְסָ בְּכַלֵּל דְּעַל הָאֻנְסָ שְׁיַיָּךְ לֹא מִדְּעָא נְעִיָּין לְמַהֲרַשְׁד"ם ז"ל סִי
תִּי"ט דַּס"ל דְּגַם בְּמַתְנֵה מְהַנִּי פִּיטוּל.

עֲדִים וְכ"כ סִי תל"ז ז"ל וְאִם הָעֲדִים שְׁהַפִּירוּ אוֹנְסוֹ וְכו' וּבַעֲיָנֵי נֶרְאָה דְּלִפִּי טַעַם
הַרְשֵׁב"א ז"ל וְכו' כָּל שְׁיַצְטָרֵךְ עֲדִים עַל הַמוֹדְעָא וְכַתֵּב לְשׁוֹן זֶה בְּשְׁטַר הַרְנִי פּוֹסֵל עֲדִים
שְׁיַעֲדוּ שְׁמַסְרְתִי מוֹד' מְהַנִּי ע"ש דְּמִיָּרִי בְּמַתְנֵה הָרִי דַּס"ל כְּדַעַת מוֹהֶרָאנ"ח ז"ל דְּכָל
שְׁהָאֻנְסָ נִיכָר וְצָרִיף עֲדִים שְׁיַעֲדוּ עַל הָאֻנְסָ אֶפִּי אָמַר הָרִי אֲנִי פּוֹסֵל עֲדִים שְׁיַעֲדוּ
שְׁמַסְרְתִי מוֹדְעָא מְהַנִּי דְּהַנִּי פֶּסֶל עֲדֵי מוֹדְעָתוֹ: אֲבָל מֵהֶרָאד"ב ז"ל סִי קע"ז וְקע"ט ס"ל
דְּבַמַּתְנֵה אֶפִּילוּ אָמַר בְּנוֹסַח זֶה בְּבִיטוּל מוֹדְעֵי וּבְפִיטוּל עֲדִיחָן פִּינִן דְּכַתּוּב בְּמוֹדְעָא
שְׁהָעֲדִים הַפִּירוּ בְּאוֹנְסוֹ סִגִּי גַם מֵהֶרָח"ש ז"ל ח"ב בְּקוֹנְטְרִיִס הַמוֹדְעָא דַּל"ז תְּמָה עַל ה'
מוֹהֶרַשְׁד"ם ז"ל וְהַסְפִּים עִמּוֹ בְּתִשׁוּ' א' דְּלֵא מְהַנִּי שׁוּם בִּיטוּל וּפִיטוּל עֲדִים בְּמַתְנֵה וְעִיָּין

בהכנ"הג ז"ל הגב"י אות ע"ט שְהביא דְבְרֵי המבי"ט ז"ל שְפֶתַב דְפִשְׁרָה דִינָה כְמִכָּר ה"ד
בְטַעֲנוֹת שְאִין לָהֶם בְּיָרוּר בּב"ד או שְיִישׁ עֶסֶק שְבוּעָה בְיַיְהִים אָבֵל תְּבִיעָה בְשִׁטְר שְאִין
בָּה עֶסֶק שְבוּעָה או אֲפִילוּ בַע"פ וַיֵּשׁ לָהֶם בְּיָרוּר שֶׁב"ד יִחְיִיבוּ אוֹתוֹ עַל הַכֹּל אֲלֵא שְיִידוּ
תְקִיפָא וּלְקָה הַנְצָרָה לְהַתְפַּשֵּׁר עִמּוֹ דִינָה כְמַתְנָה וְנִסְתַּיְע מִתְשׁוּבַת הַרְשָׁבָא ז"ל וּכ"כ
מוֹהֲרָאד"ב וּמֵהֲרִימ"ט ז"ל וּמְהָר"י מְלוּבְלִין וַע"ש אוֹת פ"ג וּכ"כ הָרַב פּמ"א ז"ל ח"א
סִי קו"ט וְהָרַב ר' בְּרוּךְ אֲנֶגְיֵל סִי י"א ע"ש אָבֵל מֵהֲרַח"ש ח"ב דכ"ז וּבְתִשׁוּ' סִי כ"א
חִילָק כֵּן לְדַעַת הַרְשָׁבָא אֲלֵא דְהַסְפִּים דְהַרְמְב"ם וְשִׁאָר פּוֹסְקִים ס"ל דְכָל פִּשְׁרָה דִינָה
כְמִכָּר אֲפִילוּ שְפִינְדַע הַתּוֹבַע בְּנֻדָּי שְחִיב לֹו וְרוּצָה לְגַזְזֵלוּ וּמָרָן ז"ל בְּסִי י"ב דִּין ט"ו
שְפִי תִשׁוּ' הַרְשָׁבָא ז"ל בְּמִי שְנַתְפַּשֵּׁר מְפִנִי שְלֵא מְצָא לֹו רְאִיָּה אוּ שְטָר וְאַח"כּ מְצָא
דְבִטְלָה הֵינּוּ מִשׁוּם דְהָיִי פִשְׁרָה בְטַעֲנוֹת כְּטַעֲם הָאֲחֵרוֹן שֶׁכ' הַרְשָׁבָא ז"ל שֶׁם וְהִבִּיא
מ"ש מוֹהֲרַשְׁד"ם ז"ל דְגַם הַרְשָׁבָא ז"ל ס"ל דְכָל פִּשְׁרָה דִינָה כְמִכָּר עֲש"ב וְאַנִּי מְצָאֲתִי
לְהֲרַמ"ה ז"ל בְּפָרְק חֻזְקַת סִי ק"ח וְנ"ל וּמִשְׁפַּחַת לָהּ דְבְמוֹדַעָא דְפִשְׁרָה דִס"ל לְרַבָּה וְרַב
יוֹסֵף דְכִי צִיִּית דִינָא לָא כְתִבִי דְהו"ל כְּמוֹדַעָא דְזִבְיָנִי הִיכָא דְלֵא יְדַעִי בְיָה סְהַדִי דְאַנּוּס
אַבְיִי וְרַבָּא דַאמ"ת אֲפִי עָלִי וְעָלִיךָ דַאע"ג דְצִיִּית דִינָא הִיכָא דִיכּוֹל לְמַכְפְּרִיָּה וּלְאַשְׁתַּבּוּעִי
בְשִׁקְרָא אִין לָהּ אֲנּוּס גְדוֹל מְזָה וְקִי"ל כְּאַבְיִי וְרַבָּא דְבְתַרְאִי נִינְהוּ וְדוֹקָא בְּמוֹדַעָא דְפִשְׁרָה
וּכ"ש בְּמוֹדַעָא דְגַט אוּ בְמַתְנָה וְכו' ע"ש הָרִי דִס"ל דְפִשְׁרָה דִינָה כְמַתְנָה דְאַפִּילוּ לָא יְדַעוּ
הַעֲדִים בְּאַנּוּסוֹ כּוֹתְבִין מוֹדַעָא דְחֻשִׁיב אֲנּוּס עַד שְיִכּוֹל לְכַפּוֹר אוֹתוֹ וְלִישְׁבַע א"כ אֲפִי יֵשׁ
עֶסֶק שְבוּעָה בְיַיְהִים פִּשְׁרָה כְּמַתְנָה וְאִין זֶה דְבָר רְחוּק אִם הַרְשָׁבָא ז"ל בְּשִׁיטַת הֲרַמ"ה
ז"ל גַּם הַרְשָׁבָא ז"ל ח"ב סִי רכ"ז כְּתִב דְהַרְמְב"ם ז"ל לָא אֲמַרָה אֲלֵא בְפִשְׁרָה שְאִין בּוֹ
מַחְמַת מְמוֹן כְּלָל וְנִמְשָׁף אֲחֵרִיו מוֹהֲר"א בֶּן טָנוּא בִּס' חוּט הַמְשׁוֹנֶלֶשׁ סִימָן כ"ז ע"ש מִיָּהוּ
הַרְשָׁבָא ז"ל עֲצָמוֹ סִימָן ס"ב כְּתִב דְאִין גְּרָאָה כֵּן מְפִשֵׁט דְבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל וּמוֹכַח
מְדַבְּרִיו שֶׁם דְכָל פִּשְׁרָה דִינָה כְמִכָּר אֲפִילוּ יְדוּע לְתוֹבַע שְחִיב לֹו וְרוּצָה לְגַזְזֵלוּ כְּדְבְרֵי
מוֹהֲרַח"ש ז"ל ע"ש הָרִי דְדִין זֶה בְּפִלּוּגְתָא דְרַבְּנוֹתָא וְאִין בְּיַדֵּינוּ לְהַכְרִיחַ וּמֵהֲרַח"ש
בְתִשׁוּ' קִיָּים הַפִּשֵׁר בְטַעֲמִים דְשְיִיכִי מֵהֶם לִנ"ד וּמ"מ פְּלוּגְתָא דְרַבְּנוֹתָא הוּא.

גַּם בִּנ"ד שְנִשְׁבַע שְלֵא לְבַטֵּל הַמוֹ רְאִיתִי לְמֵהֲרִיט"ץ ז"ל בְּסִי ע"ד וְהָרַב אֲנֶגְיֵל סִי י"א
שְקִיָּימוּ הַמוֹדַעָא בְכַח הַשְּׁבוּ' כִּינּוּ שְיִישׁ לֹו אֲנּוּס אֲנּוּ סְהַדִי שְלֵא נִתְרַצָּה לְהִיּוֹת רִשְׁע לְעַבְרוּר
עַל שְבוּעָתוֹ וַאֲע"ג דְנִשְׁבַע לְבַטֵּל וּפִיֶסֶל עֲדִים הַכֹּל עֲשָׂה בְאַנּוּס וְאִינוּ פְלוּם ע"ש וְהָרַב
דְרָכִי נִוְעַם ז"ל סִי י"ו דר"א ע"ג כְּתִב דְאַפִּילוּ הַתִּירוּ לֹו הַשְּׁבוּעָה אִם הָאֲנּוּס קִיָּים אִינְהָ
הַתְרָה וְגַט שְאִנִי ע"ש גַּם הָרַב מְשִׁפֵּט צְדָק ז"ל ח"ג י' ד' ל' ע"ג הִבִּיא תְשׁוּבַת מוֹהֲרַאנ"ח
ז"ל וְכְתִב דְלֵא אֲמַר' אֲלֵא מִשׁוּם שְלֵא הָיָה אֲנּוּס בְּדְבָר מִיָּהוּ מְלִשׁוֹן הָרַב שֶׁם שְפֶתַב וְנ"ל
דְלֵא מְהַנּוּ הַבִּיטוּלִים אֲחֵר שְמִסֵּר מוֹדַעָא וְלֵא נִשְׁבַע שְבוּעוֹת גְדוֹלוֹ' לְאַלֵּהִים ע"ד רַבִּים
מְפִנְרִשִׁים כְּמוֹ שְנִשְׁבַע בְשְׁבוּעָה שְלִפְנֵינוּ שֶׁל מוֹדַעָא שְלֵא יִבְטְלָנָה דְנֻדָּי דְלֵאוּ אֲגַבִּי
אֲנּוּסִיָּה גָמַר וּמִקְנָה וְכו' ע"ש מְשִׁמַע דְשְׁבוּעָה חֲמוּרָה עַל דַעַת הַמְקוֹם וַע"ד רַבִּים
מְפִנְרִשִׁים דְאִין לָהּ הַתְרָה דְנֻדָּי דְלֵא גָמַר וּמִקְנָה וּבִיטֵל שְבוּעָה חֲמוּרָה בְזָה וְכֵן מֵה
שְהַנְצָרָה לֹוֹמֵר מֵהֲרַאנ"ח ז"ל לָא אֲמַרִי אֲלֵא מִשׁוּם דְלֵא הָיָה אֲנּוּס הֵינּוּ מִשׁוּם דְגַם
מוֹהֲרַאנ"ח מִיָּרִי בְנִשְׁבַע שְבוּ' חֲמוּרָה ע"ד הַמְקוֹם ב"ה וַע"ד הַנִּשְׁבָּעִים בְּאַמַּת וַע"ד כֹּל
חֲכָמֵי יִשְרָאֵל וְכו' כְּמִבְּאָר בְּשִׁאֲלָה שֶׁם אָבֵל בְּסַתֵּם שְבוּעָה מוֹדָה הָרַב דְאַגַּב אֲנּוּסִיָּה גָמַר
וּמִקְנֵי וְכֵן מְצָאֲתִי לְהָרַב מוֹהֲרַאד"ב ז"ל בִּס' לָחֵם רַב בְּסִי ל"א שְפֶתַב וְנ"ל וְאִם נֶאֱמַר

דגט זה פסול מפני שיש בו שבועה חמורה במוך' ומ"ש כל הביטולים לא מהנו לדעת כל הפוסקים אלא היכא דליכא שבועה במוך' אבל היכא דאיכא שבועה במוך' לא אמרינן גמר ומגרש דחזקה אין אדם עובר על שבועתו אלא דהכל נעשה מחמת האונס וכו' מ"מ אין זה מספיק לעשותו גט בטל פניו שעשו כל הביטולים פדין וכשורה וכן הא קי"ל אם אמר מר"ה כל הנדרים שאני עתיד לידור יהיו בטלים הרי הם בטלים אם לא זכר התנאי בשעת הנדר ואולי דזה הנה פן שהתנה מקודם וכו' ויש הוכחה לזה קצת דאל"כ לא הנה אונס הגביר ברור כ"כ לכישהיה מכניס עצמו בספק שבועתו לעבור על שבועתו מפני האונס שהוא .

אלא שהיה הדבר פן בודאי או אולי ששאל מבית דין אחר על שבועתו וכו' עכ"ל הרי דס"ל דכיון שעשה כל הביטולים פדין וכשורה אמרינן ששאל מב"ד אחר קודם על שבועתו והא דאמרינן שבטל מר"ה כל הנדרים שעתידי לידור ולקשבע ולא זכר התנאי בשעת השבועה ומה"ט מהני הביטול אפילו היתה בשבועה חמורה דאין לו התרה ואע"פ שכתב הוכחה לזה מפני שאין האונס כ"כ ברור ולא עבר על שבועתו מפני אונס זה וכו' מ"מ משמע דאין זה עיקר טעמא אלא אפי' באונס גמור אמרינן הכי כ"ש בסתם שבועה שיש לה התרה דאמרי' ששאל על שבועתו בב"ד אחר גם ה' מוהריט"ץ ז"ל בסי' ע"ד אפשר דלא אמרה אלא בנ"ד ששבע על דעת המקום ב"ה וע"ד רבני ישאל שלא לבטל מודעא זו וכו' ע"ש ומ"מ הוי פלוגתא דרבנותא וכתב ה' עדות ביעקב סי' זה לדון במחלוקת דהמודעא בטילה והמתנה קנימת דאוקי חזד לגבי חזד ואוקי מתנה בחזקתה כמ"ש הרמ"ה והריטב"א בפירק המגרש ע"ש אבל ראיתי לה' עצמו בסי' דף קכ"ז שהסכים דכל שיש להסתפק במחילה אם למתנה גמו' נתפונן או לא על המקבל להביא ראיה וכן פסק מוהרד"ך בית ב' חדר ז' המקבל המתנה או לוקח קרוי בעל השטר להיות ידו עה"ת ע"ש וכ"כ עוד ה' עדות ביעקב ז"ל סימן ס"ז דקע"ה דכל ספק דדינא כה"ג דהוי בריא בחיובא וספק במחילה דהוי כאומר לחבירו הלוימני ואיני יודע אם פרעתיך דחייב וכן דעת מוהראנ"ח ז"ל והכנ"ה ז"ל ע"ש ב ועיין בס' שמחת יו"ט סימן ל"ב דף קכ"ו שכ' מחלוקת הרא"ה והריטב"א ז"ל בש"מ לכתובות בפ' הכותב דהרא"ה ז"ל ס"ל דלרב אשי לא אמרינן יד בע"הש ע"הת במחילה שהנמחל הוא מוחזק והריטב"א ס"ל דלכ"ע יד בע"הש על העליונה פניו שחיובו ברור ע"ש וכבר הרב עדות ביעקב עצמו סי' ע' דקפ"א אחר שכ' פדבריו סימן נ"ו כתב אכן אחר החיפוש מצאתי דדבר זה יוצא ויבא בפלוגתא דרבנותא והביא דברי הריטב"א דר"פ הכותב ע"ש ב ולפי דברי הריטב"א נר' דה"נ הול"ל דהמודעא קנימת והמתנה בטלה מס' הפך ממ"ש הריטב"א עצמו בפירק המגרש ומ"מ נראה לענ"ד פניו דבכל צד איכא פלוגתא דרבנותא וגם במי מקרי מוחזק אם הנותן או המקבל יש לפשר ביניהם פמו שהסכים הרדב"ז ז"ל בתשובה בפסול עדי המודעא דכל שהמודעא לאוקומי ממונא יש לדיין שיעשה פשרה ע"ש גם ה' שמחת יו"ט סימן ט"ל הוכיח מדברי הרשב"א ז"ל בפירק הזורק דפלוגתא דרבנותא דבפרעון או במחילה לא הוי כפריא בחיובא וספק בחזרה דחייב פניו דאיכא רגלים.

לדבר שכתב נפטר דאיכא מאן דאמר הכי א"כ שורת הדין נוטה דיחלוקו המלוה והלוה ע"ש ב ואע"ג דהרדב"ז ז"ל נמשך אחר דעת הרמ"ה דהנמחל הוא המוחזק ולאפוקי ממונא לא חיישינן למודעא בנדון דידן.

שִׁישׁ שְׁבוּעָה בְּמוֹדֵעַ אֶפְשָׁר דְּמוֹדָה הָרַב וּכ"ש אֲנִי בְּדִיּוֹן דְּאַשְׁכַּחן לְהַרְשָׁב־א וְהָרִיטְב־א
ז"ל דס"ל דְּהַנְמַחַל מְקַרִי מִןחֶזֶק וְיַד הַנְמַחַל ע"הת וְכֵן פִּירְשׁוּ מֵהֵרֵד"ך וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים
כמ"ש כנלע"ד אִם יִסְפִּימוּ עִמִּי: (ריט) מוֹרְדָת עַל דִּין עֶסֶק בִּישׁ.

רְאוּבֵן נִשְׂאָת לֹו בַת שְׁמַעוֹן וּמְנַהֲגִינוּ פֶּה מְתָא יַע"א שְׁבִסוּף לִיל ה' מִיַּחֲדִים הִחֲתָן וְהַפְלָה
בְּבֵית חֲתָנֹתוֹ וְסוּגְרִים הַבֵּית וְנוֹתֵן לָהּ אֵיזָה תְּכַשִּׁיט וּמִיַּנִּי מְתִיקָה וּפּוֹתֵחַ הַבֵּית וְיוֹצֵא
בְּשִׁמְחוֹת וְגִיל וְבִלִּיל שְׂשִׁי בָּא יָבֵא בְּרִנָּה פְּדֻרָּה פֶּל הָאֲרָץ וְהַפְלָה הַלְזוּ יַעַן לֹא מְטוֹהֲרָה
בַּעֲבוּר זֶה לֹא קָרַב אֵלֶיהָ פְּלִיל שְׂשִׁי וּבִיּוֹם א' פְּשִׁהֲגִיעַ זְמַן טְבִילָתָהּ מִיָּאָנָה בַּפְתָּרְהָ סוּרְרָת
לְהִיּוֹת לֹו לְאַשָּׁה.

לְנֶהוּג עֲמָה מְנַהֵג דְּרָךְ אֲרָץ וְנִלְאוּ קְרוּבִיָּה וְקְרוּבֵי הַחֲתָן לְהַשְׁתַּדֵּל עֲמָה לְקַחַת דְּבָרֵי מוּסַר
הַשְּׁכָל וְלֹא שְׁמַעָה אֵלֶיהֶם וְעִדְיִין בְּעַמְדָה עוֹמְדָת וְנִתְנָה קִצַּת אֲמַתְלָאוֹת לְדְבָרֶיהָ וְכִשְׂרָאָה
אֲבֵי הַחֲתָן שְׂאִין תְּרוּפָה לְמַחֲלַת בְּנוֹ עֶמֶד לְקַבֵּל בַּב"ד דִּינָא קְתַבַּע דְּמִי הַמְּוָהר שְׁנָתֵן לָהּ
וְהַהוֹצֵאוֹת שְׁהוֹצִיא לְצוּרָה חֲנוּפַת בְּנוֹ וְלִגְבוּת מֵהַנְּדוּנִיָּא שְׁהַכְנִיסָה מִבֵּי נִשְׂאָה וְשָׂאֵם לֹא
תְּסַפִּיק הַנְּדוּנִיָּא לְכַתּוּב עֲלֶיהָ שֵׁט"ח עַל הַמְּוָתֵר עֶמֶד הַשְּׂוֹאֵל וְשָׂאֵל כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת ע"פ
הַתּוֹרָה יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וְתַהִי מְשִׁכְנֹרְתוֹ שְׁלִימָה מֵעַם אֲבִינוּ שְׁבִישְׁמִים אַכִּי"ר: זֹאת
אֲשִׁיב הֲלֹא זֶה הַדְּבָר מְפֹנְרֵשׁ יוֹצֵא בְּפֶרֶק מ"ש דָּף קמ"א וּמֵאֵי דְּפִלְגִי בְּהַ הַרְמַב"ם
וְהָרַאב"ד ז"ל בְּהַשְּׁגוֹת פְּלִים נִקְבְּצוּ בְּאוֹ עֲלֵי בַּא"ר בְּטוֹר א"ה ע ס' ו' וּבְמֶרְן בְּבִי וּבִשׁ"ע
נְכַתֵּב מוֹר"ם.

בְּהַגְהָה וְז"ל וְאַפְּיִלוּ קוּדוּשֵׁין חוֹזְרִים דְּכִיּוֹן דְּנִשְׂאָת תּוֹ לִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׂיִאֲמְרוּ קוּדוּשֵׁי טְעוֹת
הוּא וּמְוָתֵר בְּקְרוּבוּתֶיהָ וְכַתֵּב ה' כְּנִ"ה ג ז"ל שְׁם אוֹת ד שְׁכָן דַּעַת הָרַב מוֹהֲרֵשׁד"ם
וּמוֹהֲרֵי"א וּמְהַר"ם מְלוּבְּלִין וּשְׁאָר פּוֹסְקִים ע"ש: אֵיבְרָא דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָ נִגְה אֹר חִידוּשֵׁי
הַרמ"ה ז"ל וְשֵׁם סִימָן ס"א פְּתוּב לְמַר בְּפִשְׁטוּת דְּאַפְּיִלוּ בְּנִשְׂוָאָה נְמִי קוּדוּשֵׁין לֹא הִדְרִי
דְּאַדְעָתָא דְּאַנְסוּבֵי יִהִיב לָהּ וְהָא אֵינְסָבָא ע"ש וְלַעֲנֵן דִּינָא נִרְאָה דַּא"ג דְּמַאֲבֵי וְרַבָּא
נְאִילָךְ קי"ל הַלְכָתָא כְּבַתְרָאֵי.

כְּפָר פְּתוּבוּ גְדוּלֵי הַמּוֹרִים ז"ל הִנֵּי מְלִי הִיכָּא דְּבַתְרָאֵי קָא חֲזוּ לְמִלִּי דְּקַדְמָאֵי אֲבָל הִיכָּא
דְּלֹא חֲזוּ אֲמָרִי מְסַתְמָא אֵילוּ מִיחֲזוּ חֲזוּ אֵינְהוּ הָווּ הִדְרִי בְּהוּ וּמוֹרוּ כְּנוֹתִיָּהוּ וּמֵאֵי דְּתָלוּ
זְנִיָּהוּ בְּנִשְׂוָאָה לִיכָּא לְמִיחַשׁ דְּלֵהֵאֵי טַעְמָא אֵיכָּא לְמִשְׁדֵּי בִּיָּה נִרְגָּא דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנָן
בְּגִזְרוֹתֶיהֶן תַּדַּע דְּקי"ל כְּרַבְּנָן דְּאַמְרֵי אֲלִמְנָה וְגִרּוּשָׁה בֵּין מִן הַנִּשְׂוָאֵין בֵּין מִן הָאִירוּסִין
צְרִיכוֹת לְהַמְתִּין שְׁלֵשָׁה חֲדָשִׁים מְשׁוּם הַבְּחִנַת זְרַע אָף עַל גַּב דְּבַאֲרוּסָה לִיכָּא לְמִיחַשׁ
לְהַבְּחִנַת הַזְרַע אֲלֵא ע"כ הִיָּינוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּלֹא פְּלוּג רַבְּנָן בְּגִזְרוֹתֶיהֶן ה"נ דְּכְנוּתִיָּה
כְּנ"ד אָף עַל גַּב דְּבְנִשְׂוָאָה לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְהַתִּיר קְרוּבוּתֶיהָ אֲפִי"ה לֹא פְּלוּג וְכֵן הִסְפִּימוּ
עִמִּי חֲבִירֵי הַיּוֹשְׁבִים עַל מְדִין וְעִשְׂיָנוּ מַעֲשָׂה וּמָה רַב גּוֹבְרִין לְהוֹצִיא מִיָּדָה נְגִד מִן קַמְיָא
הַרמ"ה ז"ל: וְעַל הַשְּׁנוֹת דְּבַר הַהוֹצֵאוֹת שְׁהוֹצִיא אֲבֵי הַחֲתָן וְשִׁימוּ לֹו הַפְּסַד מְמוֹן לְאִישׁ
יְדוּעַ דְּאַפְּסִיקָא הַלְכָתָא הֵתֵם דְּאַפִּי פְּרָסִי דִּירְקָא בַת תְּשְׁלוּמִין הִיא וְכֵן פְּסַק מְרָן בִּש"ע
שְׁם: אֵיבְרָא דַּע"כ הֵתֵם מִיָּרִי בְּחֻזְרָה בְּהַ בְּעוֹדָה אַרוּסָה אֲבָל בְּנִכְנָסָה לְחֻפָּה אַבַּע"ל
בַּפ' אַע"פִי דְּנ"ו דְּמֵאֵי קי"ל כְּרַאב"ע דְּבְנִכְנָסָה בְּתוּלָה גּוֹבָה מְאֵתִים אֵי חֲזִיבַת חֻפָּה קוּנָה
אוּ חֲזִיבַת בִּיאָה קוּנָה נְאִם תְּמַצָּא לּוֹמַר דְּחִיבַת חֻפָּה קוּנָה פְּרָסָה נְדָה מַהוּ חֻפָּה דְּחֻזְרָא
לְבִיאָה בְּעִינֵן או"ד לֹא שְׁנָא וְסָלְק' בְּתִיקוּ וְכִיּוֹן דְּכֵן אֵימָא דְּכֻלָּה תְּפּוּסָה לֹא מְפָקִינוּ מִיָּנָה

אָלָא דְמָרְן בִּשׁ"ע ר"ס ס"א פְּסִיק וְתַנִּי כְּסֵתָם מִשְׁנֵה וַי"ל פִּינּוּן שְׁהָאִישׁ הַכְּנִיס אַרְוִסְתּוֹ לַחֲנוּפָה אַע"פּי שְׁלֵא נִבְעֵלָה הָרִי הִיא כְּאֲשֶׁתּוֹ לְכָל דְּבָר וְכוּ' בַד"א פְּשָׁרְאֻיָּה לְבִיָּאָה אָבֵל אִם הִיָּתָה נְדָה וְאִח"ךְ כְּנֶסֶה לַחֲנוּפָה וְנִתְּנִיחָד עִמָּה אֵינָה כְּאֲשֶׁתּוֹ אָלָא לְכָל הַדְּבָרִים הִיא עֲדִינָן כְּאֲרִוּסָה מְאֹחַר שְׁהִיָּתָה נְדָה עַכ"ל וּמִדְּבָרֵי הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וַי"ל נִרְאָה דְלִגְמָרֵי חֲנוּפַת נְדָה אֵינָה קוֹנָה וְנ"מ דְאָפִי תְּפֻסָּה מְשָׁל בְּעֵלָה מְאֹחִים מִפְּקִי מִינָה וּלְאִפּוּקֵי מִדְּעַת ה' מוֹהַר־ש"ךְ וַי"ל ח"ג ס' ז"ך דס"ל דְכִינּוּן דְסְפִיקָא דְדִינָא הָרִי אִם תְּפֻסָּה לֹא מִפְּקִינּוּ מִינָה וְהַשִּׁיג עַל הַרְמַב"ם בְּזָה וְכַתֵּב הָרַב כֵּן"ה גַּם שָׁם אוֹת ה' שְׁהִרְבַּ מְגוֹן אֲבָרְהֵם וַי"ל הַלִּיץ שׁ טוֹב בְּעַד הַרְמַב"ם ע"ש גַּם אֲשׁוּר לְהִרְבַּ כֵּמ"א וַי"ל ח"א ס' קי"ד שְׁהִסְפִים לְדְבָרֵי הַרְמַב"ם וַי"ל דְאָפִילוֹ בְּתַפּוּסָה מוֹצִיאִין מִיָּדָה וְה' מוֹהַר־ש"ג וַי"ל בִּס' מְשַׁפְּטִים יִשְׁרִים ס' ל"ז כ"כ ע"ש וְאַנּוּן בְּדִידוֹן בְּתַרְיָה דְמָרְן בִּשׁ"ע גְּרִירִי וְהוּא וַי"ל הַעֲתִיק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וַי"ל דְלְדְבָרֵי הַפֵּל דְעַתּוֹ לֹמַר דְאָפִילוֹ תְּפֻסָּה מוֹצִיאִין מִיָּדָה פְּדַכְתִּיבְנָא תְּבָנָא לְדִינָנָא פִינּוּ דְדִינָנָא לְהַ פְּדִין אַרְוִסָה לְכָל הַדְּבָרִים א"כ הָדָר דִּינָא כְּחֻזְרָה בְּהַ מִן הָאֲרִוּסִין וְצִרְיָא לְשֵׁלַם בְּמִיטְבָא כָּל דְמִי הַהוּצָאוֹת בְּשִׁיעוֹר שְׁיִתְּבָאָר בִּס' י' וְכ"ש הַמְּוֹהַר שְׁנָתָן לְהַ וְאֵל תְּשִׁיבְנִי מִמ"ש הַרְדָּב"ז וַי"ל בְּחֻדְשׁוֹת ס' ר"ה דְאָפִי בְּלֹא נִבְעֵלָה כָּלֵל אֵינָה מְחֻזְרַת הַמְּוֹהַר אָלָא עַד שְׁיִגְרַשׁ דְהֵתָם מוֹכַח לֹמַר דְמִתְּחִלָּתָן לְבִיָּאָה קְאָמַר דוּק וְתִשְׁפַּח: בְּרַם אִפְתִּי אֵיכָא לְמִימַר דְבַנ"ד דְלֹא מְקַרְיָא חֻזְרָה .

, בְּהַ פִּינּוּן שְׁנָתָנָה אֲמַתְלָא לְדְבָרֵיהֶּ וְנִרְאוֹת קֶצֶת לְב"ד וְכִבְרַ פְּתַב ה' הַמְּבִי"ט וַי"ל ח"א ס' קס"ט וְח"ג ס' רי"ב דְבַכְה"ג לֹא קְרִינָן בְּהַ מוֹרְדָת וְעִינָן בְּכַנ"ה גַּם ס' ע"ז אוֹת ח' וַי"ד ע"ש:(רַף) מוֹדְעָא רְאוּבֵן יֵשׁ לוֹ תְּבִיעָה עַל שְׁמַעוֹן וְכַתֵּב הַרְשָׁאָה לְלוֹי לְעַמּוּד כְּנָגְדוֹ וְיַעֲשֶׂה כָּכֵל אֲשֶׁר יִרְאָה וְיִכְשֶׁר בְּעֵינָיו וְקוֹדֵם זֶה עֲמַד רְאוּבֵן וּמְסַר מוֹדְעָא עַל שְׁמַעוֹן שְׁכָל שְׁיַעֲשֶׂה הַמְּוֹרְשָׁה עִמּוֹ בְּטַל הוּא וּמְבֹטָל הוּא וְהַלֵּךְ הַמְּוֹרְשָׁה בְּתוֹם לְכַבּוֹ וְעֵשָׂה עִם שְׁמַעוֹן אֲשֶׁב הַוְכָשֶׁר בְּעֵינָיו עַל דְּבַר אֲמַת וְאִחֻז"ר הוּצִיא רְאוּבֵן מוֹדְעָא זֹו עַל שְׁמַעוֹן לְבַטֵּל כָּל מַה שְׁעֵשָׂה לוֹי וּלְהַחֲזִיק בְּמַה שְׁזָכָה ע"י.

לוֹי הִבָּא בְּהַרְשָׁאוֹתוֹ וְלַחֲרָחַר רִיב רִיב בְּמַה שְׁנָתְפָשֶׁר עִם לוֹי וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן א"כ מַה הוֹעִילוֹ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם לְתַבּוּעַ ע"י הַרְשָׁאָה שְׁכָל א' כְּתוּב הַרְשָׁאָה וְיִמְסוֹר מוֹדְעָא פִי אֲמַת פִּי שְׁיָקוּל הַדְּעַת נוֹתָן פִּי הָאֲמַת אָתּוֹ דְשִׁפִּיר קְטַעִין דְקִי"ל אִם בְּטַל שְׁלִיחוֹתוֹ וְלֹא נוֹדַע לוֹ הַבִּיטוּל מַה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוֹי כִּמ"ש בְּטוֹר וְש"ע ס' קר"ב ה"נ דְכּוֹנְתָה.

וְשׁוּב מְצִאתִי לְהַרְשַׁב"ש וַי"ל ס' קכ"ג דְפְּשִׁיטָא לִיָּה שְׁמוֹדְעָא קִיָּמַת וְהַפְּשָׁרָה וְהַמְּחִילָה שְׁעֵשָׂה הַמְּוֹרְשָׁה בְּטִילָה הִיא וּמִבְּן תֵּלַת ע"ש וְתַמְיָה אֲנִי פִינּוּן דְהַפְּשָׁרָה דִּינָה כְּמִכְרַ כִּמ"ש בִּס' ר"ה בְּעֵנִין הַפְּרַת אוֹנְסוֹ וְהַמּוֹדְעָא מְסָרָה בַעַש"ג וְזַכּוּרְנִי שֶׁה' עֲדוּת בִּיהוּסָרְף וַי"ל ס' עֲמַד עַל רְזָא דְנָא: שׁוּב מְצִאתִי לְמוֹהַר־ש"ל וַי"ל בִּיש"ש בְּפָרְק מְרֻנְבָה סוּף ס' ט"ז שְׁכַתֵּב שְׁלֵא כְּתַב שָׁם בְּנוֹסַח הַהַרְשָׁאָה בְּרַעוּת נְפִשָׁאֵי בְּדִלָא אֲנִיִּסְנָא לְפִי שְׁאִין פּוֹתְבִין ג"כ בְּיִטוּל מוֹדְעוֹת שְׁאִין שְׁיָיָד אוֹנְס דְאִיזָה אוֹנְס בָּא לְהַרְשׁוֹת.

שְׁלוּחַ לְהוּצִיא הַמְּמוֹן וְכוּ' עַכ"ל וְנִרְאָה דְלֹא מִיעֵט הָרַב וַי"ל אָלָא מְסִירַת הַמּוֹדְעָא עַל הַמְּוֹרְשָׁה אָבֵל אִם מְסַר מוֹדְעָא עַל הַנְּתַבְּעַ עֲצָמוֹ פְּשִׁיטָא דְמַהְנִיָּא דְלֹא עֲדִיף מַעֲשֶׂה שְׁלוּחַו מַמַּה שְׁהוּא עוֹשָׂה ע"י עֲצָמוֹ דְבְּמַעֲשָׂה ע"י מְצִי לְמְסוֹר מוֹדְעָא וּמְבַטֵּל מַה שְׁהוּא עֵשָׂה בְּעֲצָמוֹ וְכַשְׁעֵשָׂה שְׁלִיחַ אִינוֹ יָכוּל לְמְסוֹר מוֹדְעָא וְעוֹד דְהָרַב קָרִי בְּחִיל דְאִיזָה אוֹנְס בָּא

להרשות שלים ומ"ש להוציא ממון מכונן הענין ומצאתי במקדכי בפרק שבועת הערות
שכתב משם רבינו שמחה ז"ל מה שכותב ברעות נפשאי בדלא אניסנא אין צורף הואיל
ואין שינה בו מסירת מודעא עכ"ל: (רכא) מודעא פרטי דיני המודעות פעת נמצאו
אצלי תשובות הרב ראש יוסף ז"ל ומצאתי לו מדף י"ז ע"ב עד דף כ"ב ע"ב העמיק
הרחיב בכל דיני פרטי המודעות ומשם באר"ה: (רכב) מוסר על אודות האשה הפנשית
אשר: פצרה פיה במלשינות הדבר יצא מפי המלך אב"י ר"ם גידו"לי תרו"מה ומורי
גם הוא יד לקטן מן המעטן כותב אדם דברים פהנייתן להתלמיד שאני אפר.

כירה מוכן הוא לשמוע בלמודים במעשה שהיה באיש אחד שקנה בית א' מאלמנה ואותו
האיש החזיק בבית כמה שנים ושכירות החצר לבעל הקרקע סף ידוע ואחר זמן בא. הגוי
הממונה על הקרקע הנז' הנק' אלחבאס שהוא אמר כמה תפריעו בשכירות זה הקרקע
והכינה נה עצמה להלשין וכמבואר באורף בתוף התשובה ומפח זה נמשך לאותו האיש
הפסד גדול ועתה לשאל'ול הגיע אם תתחייב האשה באותו הפסד או לא ועוד שאלו כי
העדים אשר היו שם א' מהם היה ממשרתי הבית של האיש הנז' אם הוא פשר לעדות או
לא: תשובה לא נעלם ממני קוצר דעתי ומיעוט / השגת שפלי כי קצור קצרה ידי יד
כהה ונה החלי בס"ד מתחלה צריף להודיע כי עדות המשרת עדות גמורה היא דלא עדיף
מאוהב דקי"ל דעדוהו עדות גמורה היא כמ"ש בש"ע ר"ס ל"ג וטעמא דמלתא במ"ש
הסמ"ע ז"ל שלא נחשדו ישראל להעיד עדות שקר ח"ו ע"ש וכן מצאתי שהדבר בא
בבירור בתשו' הרדב"ז ז"ל ס"ס נ"ו וז"ל ולענין אם משרתי הבית פשרים להעיד או
לא דבר ברור הוא דעדוהו עדות גמורה היא דלא יהיה משרת הבית גדול מאוהב ע"ש
אלא שהכנ"הג בהג"הט אות ב' פתב שבח"ב סתר דבריו וכתב דנוגע' בעדות והרב
פליטת בית יהודה ז"ל מסכים למ"ש בח"א הן היום נדפס ספר האור"ות להגאון מוהר"י
אשכנזי זל וברי"ס ג"ל הוכיח להלכה ולמעשה.

פדעת הרדב"ז ז"ל בח"א ושפן עמא דבר וא"כ פיון דהעידו העדים כי בבא הגוי הממונה
לבית ולשאל'ול הגיע לאמר כמה תפריעו שכירות זה החצר אף היא השיב אמריה לאמר
כ"וד והוא היה אמר הגוי הממונה וכי הבית והעליה בסוף זה בתמיהה גדולה אז השיבה
לא כן עמדי כי זה הסוף אינו אלא על החצר אמנם העליה היא לפ' שבה אותה מפיסו
באלמות.

ואז עמד הגוי לקבול פנגדו ועי"ז נמשך לו הפסד גדול קצת ע"י עדים וקצת בינו לבינו
והן עתה שמים רעות עצמה האשה הנז' א' אשר אמרה כי העליה שכירותה בפני עצמה
ואין בפיה נכונה שהרי העליה שלה היתה מקדמת דנא וכשםכר' אותה לו התנה עמה
שלא יתן שום שכירות כמבואר בשטר מכירה א"כ איפוא איך תעזי פניה לאמר כי
הבתים והעליה חדשים מקרוב באו וא"ת דכונתה להציל הקרקע מידו בטענה שעמדו
עליה יחד למשפט לפני מרנן ורבנן דיני מתא מחסי"א יע"א וכאשר נתבאר במקום
אחר בס"ד וא"כ יכולה היא לומר דידו היא ודידי קמסרית ונמניא להאי מלתא דאמרין
בפרק הגזול בתרא דף קי"ז ע"א ההוא שותא דהו מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא
והאי אמר דידי הוא וקם חד מנייהו ומסרה ביד אנס אמר אבני יכול היא ודידי קמסרית
א"ל רבא לאו פל כמיניה אלא משמתנין ליה עד דמיייתי ליה וקאים בדינא ע"כ הרי דלא

קאָמער מחייבונג ליה אַלאַ משמתינו ליה אַלאַ דחויב אין פֿאַן ונהגה קרמב"ם בפ"ח מהלכות חובל הלכה ה' וכן הש"ע סי' חש"פ פתבו לדין זה ולא גלו סודם אם חייב פֿדין מוסר ממש או לא איברא דמור"ם בהגהתו פֿתב ונ"ל מ"מ אין לו דין מוסר אע"פ שהפסיד לחבירו עי"ז וכו' אַלאַ דההפסד אין חייב לשלם ולכאן' הנה עולה במחשבה לומר דלא קאָמער מור"ם ו"ל דאין לו דין מוסר אַלאַ לענגן שלא לאבד ממונו ולהענישו פֿמבואר בהרמב"ם והטור וש"ע אחריו חומרת דין מוסר אהא קאָמער מור"ם ו"ל דאין לו דין מוסר והיינו לענגן עונש האמור אַבל לענגן תשלומין מודה הוא דחייב לשלם וכך מורה הלשון דקאָמער אין לו דין מוסר וְלאַ קאָמער פֿטור מלשלם: איברא פֿד מעיינות שפיר אשפֿחת דא"א לומר פֿן מפמה אנפי חדא מדכתב בתר הכי ויש חולקים וס"ל דמקרי מוסר וחיוב לשלם לו פֿל היזקו וכו' משמע דל"ק סבור שאינו חייב לשלם ועוד דסברא א' שהביא מור"ם ו"ל היא סברת ר"א מטולא ו"ל והוא פֿמרדכי פֿפרק הגוזל פֿתרא סי' קצ"ג ונ"ל.

ההוא שותא וכו' פֿתב ר"א מטולא תקנת חכמים היא שלא יהא אדם רגיל פֿכף אַבל אינו נקרא מוסר ולהכי לא קאמ' מחייבי ליה אַלאַ דשמותי משמתינו ליה עכ"ל ומדקאָמער הרב ו"ל ולהכי לא קאָמער מחייבונג ליה: וכו' משמע להדיא דס"ל לר"א מטולא ו"ל דאינו חייב לשלם לו פֿלום וכיון שאין הכרע בדבר לחייב להאשה דמאי חזית דסמכתאמוהר"ם ו"ל ושבקת ר"א מטולא ו"ל: איברא פֿחפזי באמתחות.

הפוסקים אשפֿחנא דסברת מוהר"ם ו"ל היא עיקר דרוך מנגן ורוך בנגן קיימי בשיטתיה מוהרש"ל ו"ל בחי' לקמא סי' מ"ט שהביא דברי ר"א מטולא ו"ל שפֿתבתי וכתב עליו ונ"ל ונהגה דבריו נראה לי לחצאין דפשיטא דכל זמן שאינו מתפונן להזיק אין לו דין מוסר לפֿנסלו לעדות ולשבועה וכן פֿסק מור"ם בתשובה אַבל פֿדין תשלומין לא נ"ל שיפֿטר ואעפ"י שאינו מוסר ממש תדע דאי לא הוי מוסר לתשלומין אַלאַ היכא שמתפונן להזיק א"כ מוסר שהראה ממון חבירו ע"י אונס אמאי חייב אעפ"י שפֿוננתו אינה להזיק אַלאַ ודאי ל"ש מתפונן ול"ש אין מתפונן חייב בתשלומין וליכא בינייהו אַלאַ לאבד ממונו ולפֿנסלו לעדות ולשבועה פֿמבואר לעיל ומצאתי תשובה לגדול הדור מהר"י מולין ו"ל שפֿתב ונ"ל היכא שהמוסר הנה מתפונן להתיר פֿגון שעשה מחמת מורא שגגזם עליו חבירו וא"כ ודאי אינו פֿסול ומ"מ אפ"ה צריך לשלם לו מה שהפסיד פֿדין מוסר וכ"כ מור"ם בתשו' ונ"ל ומה שתקנו הקהלות שאין אדם נתפס על צערן דכיון דבשעת חמום הוא שעמד עליו אַחד בפֿרץ ומסרו קודם והזיקו וְחזר זה ומסרו שאין בו דין מוסר וה"ה אם חבירו חבל בו והנה פֿי יחס לבבו מסרו פֿיז גויים אין לו דין מוסר וְלאַ תיקנו הקהלות אַלאַ שלא לנדותו ולקונסו אַבל פֿדין תשלומין לא תיקנו וְכל א' משלם לחבירו פֿמוסר והוי פֿשני אנשים שחבלו זה בזה אַחד משלם לחבירו במותר נזק שלם וכן ראוי להורות ולפֿסוק והרבה תלו עצמם באילן גדול ר"א מטולא ו"ל ושרי להו מארייהו פֿי חלילה להורות פֿן עכ"ל הרי קמן פֿמה גאונים וגדולי הדורות שהביא מוהרש"ל ו"ל שפֿולם מסכימים לס' מוהר"ם ו"ל דעונשין ונידוי ליכא אַבל תשלומין איכא ומה שדקדק הר"א מטולא ו"ל מדקאָמער הש"ס משמתינו ליה וְלאַ קאָמער מחייבונג ליה נלע"ד דלדעת הנה רבנותא דפֿליגי אר"א מטולא ו"ל ס"ל דאין זה דקדוק דהא פֿי קאָמער הש"ס משמתי ליה לאו על עיקר המעשה שעשה אַלאַ דמשמתינו ליה עד דמיייתי ליה ולהוציא אותה

מידי אַנס קונדעם שײַעמנד לדין וְלֹא שײַעמנד לדין וְעֵדֵינוּן הִיא בְּרִשׁוֹת אַנְס וְטַעמָא דְּמִלְתָּא כּמ"ש אָבִי הַעֲזָרִי ו"ל וְהִבִּיאֵהוּ הַמְּרַדְכִי ו"ל שֶׁשׁ בָּאוֹתוֹ פ' בָּאוֹתוֹ מְקוּם וְנ"ל וְאֵע"ג דְּדִינָא הוּא כָּל דְּעָלִים גָּבֵר ה"מ הִיכָא דִּיכּוּל לֹא מֵר לְזֵה הִבִּיא רְאִיָּה וְעֵדִים וְיָבֵאוּ לְפָנֵינוּ.

וְיָרְאוּ אִם הִיא שְׁלוֹ וְיַחְזִירָנָה לֹא אִם יִזְכֶּה בְּדִין אָבֵל הִיכָא דְּמָסֵר לְמַלְפָּא לֹא יוֹעִילוּ. עֵדִים עוֹד דְּלֹא יוֹכְלוּ לְרָאוֹת.

אִם הִיא שְׁלוֹ עכ"ל וּמְשׁו"ה קָאמ' הַש"ס מְשַׁמְתֵּינָן לִיהָ עַד דְּמֵינִי לִיהָ וְקָאִים בְּדִינָא וְאֵה"נ אִם לֹא יוֹכֵל עוֹד לְהַצִּיל מִיַּד הָאָנְס אוֹ שְׁנַמְשָׁה לֹא הַפְּסֵד עִי"ז וְדָאִי דְּחִיב לְשַׁלֵּם לֹא כָּל מַה שְׁהַפְּסִיד לֹא: עוֹד רְאִיתִי מְרָאוֹת אֱלֹהִים לְמוֹהֲרַמ"א ו"ל בְּתַשׁוּ' סִי' פ"ו דְּצ"ג וְנ"ל דְּבִרּוֹר הוּא שְׁמִי שְׁהִזִּיק חֲבִירוֹ וְהַפְּסִידוֹ ע"י כֶּף דְּחִיב לְשַׁלֵּם לֹא כָּל מַה שְׁהַפְּסִידוֹ וְאֵע"ג דְּלֹא נִתְפָּנֵן לְהִזִּיקוֹ דְּקִי"ל אָדָם מוֹעֵד לְעוֹלָם בֵּין עַר בֵּין יִשָּׁן וְחִיב לְשַׁלֵּם כְּדָאִיתָא בּב"ק וְלֹא שְׁאֵנִי לָן בֵּין מְזִיד לְאָנוּס לְמִתְפָּנֵן לְשְׁאֵינֵנוּ מִתְפָּנֵן דְּהָא יִשָּׁן אִינוּ מִתְפָּנֵן לְהִזִּיק וְאֵפִי"ה חִיב לְשַׁלֵּם וְאֵע"ג דְּלֹא נִתְפָּנֵן אֱלָא לְהַצִּיל אֶת שְׁלוֹ אֵפִי"ה אִם הַפְּסִידוֹ עִי"ז חִיב לְשַׁלֵּם לֹא מַה שְׁהַפְּסִידוֹ וְכֵן הוּא בְּתַשׁוּ' מוֹהֲרַר"ם ו"ל וְהִבִּיא' הַמְּרַדְכִי וְכֵן נִרְאָה ג"כ בְּתַשׁוּ' הָרַא"ש ו"ל כָּלֵל י"ז הַשְּׁאֵלָה הִיא וְהִבִּיא' הַטּוֹר סִי' שֶׁפ"ח וְעֵינֵן בְּהַרְבֵּי ו"ל שֶׁשׁ וְדְבָרִים בְּרוּרִים וּמְבֹאָרִים בְּגוֹף הַתְּשׁוּבָה עֲצָמָה כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַמְּעִינֵן דָּאֵע"ג דְּבְמִרְדְּכִי פָּרַק הַמְּנִיחַ מְשַׁמֵּעַ דָּאִם אִי אֶפְשָׁר לְהַצִּיל אֶת שְׁלוֹ רַק ע"י גוֹיִים וְהִזִּיקוֹ עִי"ז פְּטוֹר נִרְאָה דְּדוֹקָא הִיכָא שֶׁא"א דְּוָמִיָּא דְּהִיָּה לֹא לְהַשְׁמֵט וְלֹא נִשְׁמַט שְׁהִבִּיא הַרְבַּ שֶׁשׁ רְאִיָּה מְמַנּוּ דָּאֵז אִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין כָּלֵל וְאִי אֶפְשָׁר לְיִטְוֹל רְשׁוֹת מֵהַב"ד אָבֵל כָּל שְׁאֶפְשָׁר לְהַמְתִּין עוֹד רָגַע וְלִיטְוֹל רְשׁוֹת מֵהַב"ד וְהִלָּף וְתַקְפוֹ ע"י גוֹיִים וְהַפְּסִידוֹ עִי"ז פְּשִׁיטָא דְּחִיב לְשַׁלֵּם וְכֵן פָּסֵק בְּהַדְּנָא מוֹהֲרִי"ו ו"ל וְתַדַּע דְּהָא בְּתַשׁוּבַת הַמְּרַדְכִי הַנּוֹז' לֹא קָאמ' דָּאִם א"א פְּטוֹר רַק כְּתֵב וְנ"ל מְעַשָּׂה בְּאֶחָד שְׁהַפְּקִיד אֶצֶל חֲבִירוֹ דְּבָר אֶחָד לְיָמִים כְּפָר בּוֹ וְעַמַּד הַמְּפָקִיד וְהוֹצִיא אֶת שְׁלוֹ ע"י כּוֹתִים אֲנָסִים וּמִתּוֹךְ כֶּף הַעֲלִילוֹ עַל הַנְּפָקֵד הַעַכ"וּם וְהַפְּסִיד מַה שְׁהַפְּסִיד וּפְסֵק הַרְבַּ ו"ל דָּאִם אֶפְשָׁר לְמַפְקִיד לְהַצִּיל אֶת שְׁלוֹ בְּעֵנֵן אַחַר חִיב לְשַׁלֵּם לֹא כָּל מַה שְׁהַפְּסִידוֹ עִי"ז כְּמוֹ שְׁהִיָּה לֹא לְהַשְׁמֵט וְלֹא נִשְׁמַט וְכו' הָרִי דְּלֹא כְּתֵב צַד הַפְּטוֹר רַק צַד הַחִיּוֹב לְהוֹרוֹת שְׁנֵה אֶפְשָׁר מְקַרִי כִּינּוּן שְׁהִיָּה לֹא לְיִטְוֹל רְשׁוֹת מֵהַב"ד וְכָל זְמַן שְׁלֹא נִטְל רְשׁוֹת מֵהַב"ד אֶפְשָׁר לְהַצִּיל בְּעֵנֵן אַחַר מְקַרִי וְחִיב לְשַׁלֵּם לֹא כָּל מַה שְׁהַפְּסִידוֹ וְכֵן מְשַׁמֵּעַ בְּמִרְדְּכִי פ' הַגּוֹזֵל בְּתַרָּא מְעַשָּׂה דְּרַבִּינוּ אֶפְרַיִם וְרַבִּי יוֹאֵל ו"ל שְׁהִלָּף לְהַקְבִּיל עָלָיו בַּעַש"ג וְעִי"ז הַפְּסִידוֹ מְמוֹן שְׁפָסֵק הַרְבַּ ו"ל שְׁצָרִיף לְשַׁלֵּם לֹא כָּל מַה שְׁהַפְּסִידוֹ כִּינּוּן שְׁהִיָּה לֹא לְיִטְוֹל רְשׁוֹת מֵהַב"ד וְכו' ע"ש וְגַרְסִינָן בְּקָמָא הַהוּא דְּהוּוּ מְנַצִּי עָלֵי בֵי תַרִי וְכו' וְהִיא הַסְּוִיָּא שְׁהַבְּאִתִּי בְּפִתַח דְּבָרִי וְסִיִּים וְכְתֵב וְלָכֵן פְּשִׁי צְרִיכָה הָאֲשָׁה לְשַׁלֵּם לַה"ר שְׁמִרְיָה כָּל מַה שְׁהַפְּסִידוֹ וְכָל הַהִזְקָא אֲשֶׁר בָּא עָלָיו עָלָה דִּינָה לְיַהֲדֵר וְאִינָה יְכוּלָ' לְטַעוֹן שְׁנִתְפָּנֵנָה לְהַצִּיל אֶת שְׁלָה שְׁכָבֵר כְּתֵב דְּלֹא טַעְנָה הִיא וְצְרִיכָה לְשַׁלֵּם כָּל מַה שְׁהַפְּסִידוֹ וְאֵע"פ שְׁהַמְּרַדְכִי הִבִּיא מְשֶׁם הַר"א מְטוֹלָא שְׁאִין לֹא דִין מוֹסֵר אֶפְשָׁר דְּלֹא מֵיִרִי הַרְבַּ ו"ל אֱלָא כְּגוֹן שֶׁא"א לֹא לְהַמְתִּין וְלִיטְוֹל רְשׁוֹת מֵהַב"ד אָבֵל כָּל שְׁאֶפְשָׁר לֹא לְיִטְוֹל רְשׁוֹת וְלֹא נִטְל וְדָאִי דְּמוֹדָה דְּחִיב לְשַׁלֵּם וְאֵף אִם יְהִיָּה חוֹלֵק לֹא הַכְּרִיעַ סְבָרְתוֹ נִגְדַּד כָּל מַה שְׁכְּתֵב עִי"ל: וְעוֹד רְאִיתִי הַדְּבָר בַּעַש"ו ע"ט רְצוֹן שֶׁל הַרְש"ד ו"ל שְׁכְּתֵב וְנ"ל כְּתֵב מוֹהֲר"ם מְלוֹבְלִין ו"ל אַע"פ שְׁמוֹהֲר"ם ו"ל פְּלִיג אַר"א מְטוֹלָא מ"מ נ"ל דְּקִי"ל כְּוֹתִיָּה דַר"א מְטוֹלָא וְלֹא נִהִירָא לְהַכְּרִיעַ וְלְפָסוּק נִגְדַּד מוֹהֲר"ם ו"ל אֲשֶׁר לֹא הִיָּה בְּדוֹרוֹ

כְּמוֹהוּ כַּמֵּשׁ מֵהֵרָא י"ו ל' ב'ס' פְּסָקִים וּכְתָבִים סִי קמ"ב ו'ל' וְשֵׁנִי מוֹהֵר"ם מֵאַרְיָה דְּכָל אֲתָרָא וּמְנַפְלָג וּבְקִי וְלֹא הָיָה: בְּדוֹרוֹ כְּמוֹהוּ וְכוּ' ע"ש וְעוֹד כִּי הִסְבְּרָא הָא' שְׁהִבִּיא מוֹר"ם בְּהִנְהִתּוֹ הִיא רַק סְבָרָא יַחֲדָא' וְהוּא ד"א מְטוֹלָא שְׁהִבִּיא הַמְרָדְכִי וְהָרִי הַמְרָדְכִי פ' הַמְנִיחַ פֶּתַח דְּרַבְּנִינְוֹתָא פְּלִיגִי עֲלֵנָה וְרַבִּינוּ יִקָּר עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה הַפֶּה סְבָרְתוֹ דס"ל פְּהִנְוֹ רַבְּנִינְוֹתָא וְכ"כ הָאֲגוּדָה ו'ל' שְׁפָן הִסְכִּימוּ הַגְּדוֹלִים וְכֵן הָרַב ד"מ ו'ל' מְסִיק פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא דְהִיא סְבָרַת הַנֶּה רַבְּנִינְוֹתָא שְׁפַתְבְּתִי וְגַם מְהַרְשֵׁ"ל ו'ל' פֶּתַח דְּחִלִּילָה לְהוֹרוֹת כַּר"א מְטוֹלָא ו'ל' ע"ש וְכַבֵּר פֶּתַח דְּבָרֵי מוֹהֵרֶשׁ"ל ו'ל' בְּאַנְרָה ב'ס"ד: זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה דְכִינּוּן דְרוֹב מְנַן וְרוֹב בְּנִי בַחְדָּא שִׁיטָה הִלְכְתָא הִיא.

וְלִיפָא לְמַנְדָּר מִינָה. שׁוֹב מְצֵאתִי לְהַכְנִיחַ ו'ל' סִי ק"מ בְּהַג"ה ט אֹת קנ"א שְׁפַתְב ו'ל' הַמְעֵלָה לְחַבְרֵינְוֹ לְתוֹגָר עַל חֻזְקָתוֹ וּמִכַּח זֶה גָּרַם לוֹ הַפְּסָר בְּשִׁכִּירוֹת חֵיב לְשֵׁלַם מְדִינָא דְגַרְמֵי ע"ש וּבְסִימָן שפ"ו בְּהַג"ה ט אֹת.

ל"ז וּבְסִי שפ"ח. בְּהַג"ה ט אֹת ח' (רַכָּג) מוֹסֵר דְּמִי שְׁהוֹחֲזוּ לְמִסְנֵר מְמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַעפ"י שְׁאֵסוֹר לְהַרְגוֹ בְּיָדִים הָא מִיָּהָא מְבַקְשִׁים עֲצָה וְתַחֲבוּלָה אוֹ לֹמֵר לְגוֹי לְהַרְגוֹ דְאַמִּירָה לְגוֹי חֲשִׁיבָא כְּהוֹרְדָה לְבוֹר דְקִי"ל מוֹרִידִין וְלֹא מַעֲלִין כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי שפ"ח סט"ו וְעִינֵן בְּתִשׁוֹ הָרַב בֵּית יַעֲקֹב ו'ל' סִי ב' מֵה שְׁעָמַד בְּזֵה וּבְסְבָרַת מוֹהֵרֶשׁ"ל ו'ל' הַחוֹלֵק בְּדִין זֶה עש"ב: (רַכָּד) מְוָקְדָם שְׁטֵר שְׁמוּכִיחַ מִתּוֹכּוֹ שְׁהוּא מְוָקְדָם לְהַרְשֵׁב"א ו'ל' פְּסוּל וְחַכְמֵי דוֹרוֹ חִלְקוּ עֲלֵיו וְדַעְתָּם לְהַכְשִׁירוֹ עִינֵן בְּשׁוֹ"ת הַרְשֵׁב"א ו'ל' הַנְּדַפְּסוֹת מְחַדָּשׁ סִי נ"ד: (רַפָּה) מְוָקְדָם שְׁטֵר מִתְּנָה מְוָקְדָם עִינֵן ב"י סִימָן מ"ג וְעִינֵן לְהָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל ו'ל' בְּבִיאָרוֹ וְסמ"ע וְש"ף וְכַנ"ה לְשֵׁם וְעִינֵן לְה' פמ"א ו'ל' ח"ב סִי מ"א וְהָרַב עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי סִי ל"ח וְהָרַב בְּנֵי יַעֲקֹב ו'ל' דָּף כ"ג וְעִינֵן ש"וֹת הַרְשֵׁב"א ו'ל' ח"ג סִי ג' וְח' וְעִינֵן לְה' יד אֲהָרִן חֵא"ה ע סִי ס"ו: (רַכּוֹ) מְוָקְדָם גְּבָרָא רַבָּה דְחַתִּים בְּשִׁטְרָא וְנִמְצָא זְמַן הַשְׁטֵר מְוָקְדָם בְּמַחְלֻקָּה הִיא שְׁנוּיָה לְהַרְשֵׁב"א ו'ל' אֵין פַּח בְּגַבְרָא דְחַתִּים לְשׁוּנְיָה שְׁטֵרָא מְעַלְיָא וְחַכְמֵי דוֹרוֹ חִלְקוּ עֲלֵיו ש"וֹת הַרְשֵׁב"א ח"ג סִי כ"ד: (רַכּוֹז) מְוָקְדָם קִי"ל שְׁטֵרֵי חוֹב הַמְּוָקְדָמִים פְּסוּלִים כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי מ"ג וְפִי שט"ח הַמְּוָקְדָמִין כְּגוֹן שְׁפַתְב לְלוֹת בְּנִיסָן וְלֹא לָנָה עַד תְּשַׁרְי וְאע"ג דְּלֹא נִיטָן לִפְתַּח בְּכ"ה ג וּמִתְנִי דְקַתְנֵי פוֹתְבִין שְׁטֵר לְלוֹה אַעפ"פ שְׁאִין מְלוֹה עִמּוֹ וְלֹא חִיָּשִׁי דִּילְמָא פְּתַבו לְלוֹת מִהַשְׁתָּא וְלֹא אֲצַטְרִיכוּ לִיָּה זוּזֵי עַד לְבַתֵּר הָכִי הָא אוֹקְמִינֵן לָהּ בַּפ"ק דְּמַצִּיעָא דִּי"ג בְּשִׁטְרֵי אַקְנִיָּתָא ע"ש בְּפִירֶשׁ"י ו'ל' מ"מ אֵי אִיתְרַמֵּי וְאִיקְלַע דְּכַתִּבְנָא פְּסוּל הוּא וְלפ"ז לֹא תִקְשִׁי דְלִפְסָלוֹ סְהָדֵי מִשׁוּם דְּסְהָדֵי לֹא שְׁמִיעַ לְהוּ דְרַב אִסִּי דְמוֹקִי לָהּ בְּשִׁטְרֵי אַקְנִיָּתָא דְוָקָא אֲכַל אִם נְפָרֵשׁ שְׁהַעֲדֵי הַקְּדִימוֹהוּ לְזִמְן הַהִלְוָה בְּכּוֹנְנָה קִשָּׁה דת"ל שְׁהַעֲדִים פְּסוּלִים וְכַבֵּר רֵאִיתִי לְהַתּוֹס' בַּפ' הַרְבִּית דַּע"ב ע"ב דק"ל הָכִי וְלֹא יִדְעָתִי מִי הַכְּרִיחָם לְזֵה וְאַפְשֵׁר מִשׁוּם דְּהַתָּם קָא מְדַמֵּי לִיָּה לְשִׁטְר שְׁיֵשׁ בּוֹ רַבִּית דְּעֵדִים גּוֹפִיָּהוּ עֲבָדֵי אִסּוּרָא בְּשִׁמַּת רַבִּית אוֹ בְּקַדִּימַת הַזְּמַן בְּיּוֹדְעֵין גַּם רַש"י ו'ל' בַּסַּפ"ק דר"ה פִּי שְׁהַקְדִּימוּ וְכֵן כָּל דְּבָרֵיו בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ל"ב ע"ש וְעִינֵן מֵה שְׁתֵּי הַתּוֹס' בַּפ' הַרְבִּית שֶׁם דְּלֹא מְפָסְלֵי הַעֲדִים ע"ש וְרַשֵׁב"ם ו'ל' בְּבַתְרָא דָּף ק"ע הִבִּיא ב' הַפְּרִיּוּשִׁים שְׁפַתְבְּתִי וְעִינֵן לוֹ ו'ל' שֶׁם דָּף קע"א: וְרֵאִיתִי לְהַרְמַב"ם ו'ל' בְּפִירוּשׁ הַמְּשַׁנָּה בַּפ"י .

דְּשִׁבוּעוֹת מֵה שְׁפִי לְחַד פִּי כַּמִּשְׁרֵשׁ רִשְׁיִי וְלִלְוֵתוֹסִי וְצָרִיף לְתַרְצִי כַּמִּשְׁרֵשׁ הַתּוֹסִי וְלִלְוֵתוֹסִי וְרִאֲתִי לְהַרְבִּי וְלִלְוֵתוֹסִי לְפִירוֹשׁ דְּכַתִּיבָנָא וְכַתִּב דְּרַבִּים כְּשִׁלּוֹ בּוֹ וְנִתְבַטַּל בְּטוּלוֹ מִן הַגְּמָרָא ע"ש וְאַנְכִי לֹא יִדְעָתִי אִם לֹא כְּמוֹ שְׁכַתְבָתִּי אַע"ג דִּישׁ לְדַחֲוֹת וְעוֹד לּוֹ שֵׁם פִּי מְוַקְדָּמִין שְׁטֵר שְׁלֹה.

בוּ וּפְרַע דְּנִמְחַל שְׁעִבּוּדוֹ ע"ש וְק' מִהָא דְאִמְרִינֵן בְּפ"ק דְּמַצִּיעָא דִּי"ו אַר"א אַר"י הַמּוֹצֵא ש"ח וְכו' אַמ"ל ר"ז לַר"א אֲנָא הוּא אֶת דְאִמְרַת מְשִׁמִּיהָ דַּר"י וְכו' וְאִם אִיתָא וְכו' ת"ל דְּהוּל"ל הַתְּנֵן שְׁט"ח הַמְּוַקְדָּמִין פְּסוּלִין וְכו' ע"ש וְשׁוֹב מְצִאֲתִי לְהַרְבִּי לַח"מ וְלִלְוֵתוֹסִי בְּרַפְכ"ג מֵה' מַלְנָה שְׁנַתְעוֹרֵר בְּקוֹשְׁיָא דְהָאִי מַתְנִי דְהוֹצִיא שְׁט"ח בְּהַכִּי מִתּוֹקְמָא בְּדִלִית לִיהָ ק"ס מִיְהוּ הַךְ דְּכוּתְבִין .

אוֹקְמָה ר"א בְּדִאִית בֵּיהָ ק"ס: וְדַע דְּמִסְוִגִּיא זֶה יֵשׁ לְלַמּוּד דְּשְׁטֵר שְׁנִמְחַל שְׁעִבּוּדוֹ וְשְׁטֵר מְוַקְדָּם פִּי הַדְּדִי נִינְהוּ וְעֵינֵין לְהַרְבִּי וְלִלְוֵתוֹסִי בְּסִי"מ מ"ג שְׁהִבִּיא מִשְׁם הַרִיב"ש וְלִלְוֵתוֹסִי בְּסִי"מ שְׁפ"ב שְׁהוֹכִיחַ כְּדַעַת ר"י דְּשְׁטֵר מְוַקְדָּם פְּסוּל לְגַמְרִי מְדַאֲקָשִׁינֵן וְתַפ"ל דְּהוּל"ל שְׁטֵר מְוַקְדָּם וְכו' וְעֵינֵין בְּנ"ש וְסַמ"ע וְש"ף וְלִלְוֵתוֹסִי נ"ח וְעֵינֵין כְּנ"ה גְּסִימֵן פ"ב אוֹת כ"ב בְּהַג"ה בִּי וְלִלְוֵתוֹסִי: (רַכּוּחַ) מוֹקְט'עָא הַלּוֹקֵחַ אַפְּאַל'טו הַנְּקָרָא מוֹקְט'עָא וְנִתְּנָן לְמַלְךָ סָף בְּתוֹרַת מְוַקְדָּם וְכָא שְׁמַעוֹן וְהוֹסִיף עָלָיו וְלִקְחָהּ אִינוּ חֲזִיב לִתְּנָן לּוֹ מֵה שְׁנַתְּנָן לְמַלְךָ אֲלָא יִלְךָ וְיִזְכָּה בְּפִאֲלָטוֹ וְרַאבוּן יִטּוֹל מְעוֹתָיו מֵאֵת הַמַּלְךָ מוֹהַרִימ"ט וְלִלְוֵתוֹסִי ח"א סִי"צ כְּנ"ה גְּסִימֵן קַצ"ד אוֹת י"ב בְּהַג"ה בִּי וְלִלְוֵתוֹסִי וְצ"ע אִם הַמַּלְךָ עֲוִית וְקַלְקַל וְלֹא הִתְּזִיר לּוֹ אֶת שְׁלּוֹ אִם חֲזִיב בְּדִין גְּרָמָא בְּנִזְקִין בְּדִינֵי שְׁמִים וְלֹאֲפִס הַפְּנָאִי לֹא עֲמַדְתִּי בְּזָה וְעֵינֵין כְּנ"ה גְּסִימֵן ש"ע בְּהַג"ה אוֹת ט' וְע"ע שְׁם וְסִי"ש וְאוֹת ז' ח' ט' וְאוֹת ע"ב וְעֵינֵין לְקַמֵּן בְּאוֹת ר' סִי"ב בְּסִי"ד מ"ש שְׁם וְע"ג דְּדַבֵּר שְׁאִין בּוֹ מִמֶּשׁ קְנָה מְדִינָא דְּמַלְכוּתָא עֵינֵין כְּנ"ה גְּסִימֵן רִי"ב בְּהַג"ה בִּי אוֹת ג' ע"ש: (רַכּוּט) מוֹרְדָת רַאבוּן נְשָׂא אֶת דִּינָה בֵּת יַעֲקֹב קְרוּבָה וּבְקָרְבַּי יָמִים עַד שְׁלֹא נִשְׂאָת חֲלָתָהּ אֶת חֲלָיָהּ וּבַעַת ז' בְּרַכּוֹת בְּקוֹשֵׁי הַעֲמִידוּתָהּ בְּקַהֲלָה עִם וּבְמוֹשֵׁב זְקֵנִים וְכִשְׁהוֹלִיכוּתָהּ לְבֵית הַחֲתָן כְּדַת הַנְּשִׂים לֹא מְצִאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ עַד אֲשֶׁר בְּתוּלָה נִישָׂא"ת אֲתִיָּא בְּמָה הַצַּד וְעַל צַד תְּנַשְׂאָנָה וְלִפִּי הַנְּשִׂמָע כִּי לֹא בָּא עָלֶיהָ כְּהַלְכַת גְּוַבְרִין יְהוּדָאִין אֲלָא אַחַר עֲבוּר כְּמָה הַרְפַּתְקִי וְטַצְדְּקִי וּמֵאֲזַן וְעַד עֲתָה הִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תוֹמ"ר נְהִי בְּכִי תְּמַרוּרִים וְאִינָה מִתְּפִינִיסַת לִישֵׁב אֲצִלוֹ כְּמִשְׁפֵּט הַבְּנוֹת הַהוֹלְכוֹת בְּתוֹרַת ה' וְנִפְשָׁה רִיקָה וְלֹא תוּכַל לְאָכּוֹל לֶחֶם וּמִיָּדִי דְּמִיָּזוֹן וְשָׂאֲלוּ הַרוּפָאִים לְדַעַת מַה זֶה וְעַל מַה זֶה וְיִלְאוּ לְמַצּוֹא הַפְּתַח וְלֹא מְצָאוּ מַעֲנָה לְהַשִּׁיב אֲמָרִים לְדַעַת סִיבָה זֶה עַל מַה אֲדַנְיָה הַטְּבַעוּ וְיִשְׂאֲלוּ אֶת פִּיהָ מַה צָרָה הִיָּתָה שְׁם וְתַעֲזוּ לָהֶם וְתֹאמַר הֵן אֲמַת כִּי לֹא אוּכַל לְהַבִּיט וּלְהַפִּיר מִרְאֵהוּ אֲכַל אֲנִי בְּעַצְמִי אִינִי יוֹדַעַת הַדְּבָר וְעוֹד הַקְּרוּבִים חוֹזְרִין וּמַגִּידִין גַּם בְּעוֹדָה בְּבֵית אָבִיהָ כְּשִׁמְסַפְרִים בְּפִנְיָהּ עַל דִּין עֶסֶק בִּישׁ שֶׁל הַנְּשׂוֹאִין מִתְּפַרְכְּמִין פְּנִיָּהּ וּבְכָה תְּבַכָּה וְכֵן הִיא נוֹהֲגַת וְהוֹלְכַת עַד הַיּוֹם וְהַיּוֹם בְּכָלֵל וְעוֹד אֲמָרוּ קְרוּבָהּ כִּי בַּעַת הַשְּׂדִיכִין קְרָאָה עֲרַעַר כִּי אִין דַּעַתָּה לִנְשָׂא לְזָה וּגְלַתָּה אֲזַן לְאַחַד מִקְרוּבָיָהּ וְהַעֲלִימָה הַדְּבָר מֵאָבִיהָ וְאִמָּהּ מִפְּנֵי הַבּוֹשָׁה כִּי לֹא כְּנִשִּׁים הַצְּנוּעוֹת וְכַדִּי .

בְּזִיּוֹן אוֹלִי תְּשׁוּב מִדַּעַתָּה וְקְרוּבִי הַבַּעַל אֲמָרוּ כִּי אִין זֶה אֲלָא מִחֲמַת שְׁנַתְּנִי עֵינִיָּה בְּקְרוּב אֲחַד אֲשֶׁר לָהּ וְתִרָא אֲנִתּוֹ כִּי טוֹב הוּא וְחֲשָׁקָה נִפְשָׁה בּוֹ עַל כֵּן הִיא עוֹשָׂה אֶת כָּל הַתְּלָאָה כְּדִי שְׁתַּתְּגַרֵּשׁ וְתַנְשָׂא לּוֹ וְקְרוּבָיָהּ אוֹמ' שְׁיִכְתּוּב לָהּ גִּט שֶׁהִיא מְוַתֵּרַת לְכָל ע"מ שְׁלֹא

תנשאי לפ' אלמוני אלא שמחמת אינה חולי ומעשה כשפים וזולת זה נדמה אליה פאריה ועמד אביה והולכה ושבה אל בית אביה פנעוריה פזר נתן לרופאים ולמתעסקים בדברים אחרים ולא חלו בה ידים ועדן מחזקת בהסתר פנים ממנו ע"כ יורה המורה לצדקה דבר ה' בפיהו אמת והדת נתונה פדת מה לעשות אם לקיים או לגרש ואם מתגרשת פיצד משתלמת מנצ"ב דידיה גם האיש הזה הוא מקהל קדוש פורטוגיזים יצ"ו שאבי הפלה יתן סך מעות מדודים קודם פניסתן לחופה אם הוא חייב להחזיר לה או לא כיון שהם פבר ברשותו גם יודיענו אם הבעל אינו רוצה לגרש ורוצה לישא אשה אחרת עליה כיון שבתנאי הק"ק שלא ישא אחרת עליה על הפל יבא דברו הטוב להשיב אמרים נכוחים על פי התורה ויבא שכ"מה:זאת אשיב אם פאנו להטפל בדין מאיס עלי אי פייפנו לבעל לגרש בטענה זו או לא דבר זה נפתח בגדולים גדולי הוראה נעשו פתין פתין ושורש מחלוקת זו יסודתו בהררי קדש פלתיה דרב ופיד דאמרידא בבבלה דאיתא בפ' אעפ"י דף ס"ג ע"ש בפירש"י ו"ל שפירש דאיירי באומרת מאיס עלי וע"ע בתוספות שם והרי"ף ו"ל פתב דתקנת רבני מתיבתא לכוף לאלתר ע"ש והרמב"ם ו"ל בפ"ד מהלכות אישות דין ז פתב שלא יהיו פנות ישראל פשבויית לבעל השנאויה להם ע"ש ועוד שרים ונכפדים עמו והחזיקו בסברא זו לעומת זה רברבתא אחריתי חלוקים בדבר שלא לכוף לגרש כמ"ש הרשב"א והר"ן וה"ה ו"ל ע"ש והעיד הרשב"א ו"ל שלעולם לא נעשה מעשה לכוף פסברת הרמב"ם ו"ל וגדולה מזו אמרו אפי' במקום שקבלו עליהם הוראת הרמב"ם ו"ל עכ"ז הוציאו מפלגן וא' מהן היא דין הפפיה באומרת מאיס עלי וכמ"ש גדולי המורים הלא פספרתם ואנן בדין בתריה דמרון ו"ל גרינא והוא ו"ל בש"ע בסי' ע"ז פסיק ותני דאין לכוף לגרש פלל ומי יבא אחרת המלך ואין לנו עוד עסק בזה: איברא דראיתי להרשב"ש ו"ל בתשו' סימן צ"ג והביאה מרון הב"י ו"ל שפתב דלענן פפיה אביו ו"ל והוא ו"ל דנים שלא לכוף אלא פנדון הזה ראיתי שטענת האשה שיהא מואסת אותו מחמת שאמה השיאתה לו בע"כ ועוד וכו' והנה מהטענה הא' שהיתה מואסת אותו קודם נישואיה ולא נישאת לו אלא בע"כ בזה אפי' האומרים שלא לכוף בטענת מאיס עלי יודו שפופין לגרש שמה שאמרו שלא לכוף מחשש שמא נתנה עיניה באחר.

ובזו הדבר מפורסם דבע"כ נשאה ונסתלקה חששא זו וכו' ובסוף דבריו פתב ו"ל והעולה מזה הוא שאם טוענת מאיס עלי פלא טעם אין כופין וכו' ואם נתנה אמתלא לדבריה כמו שקודם נישואיה לא היתה חפצה בו הוא קרוב לדון שכופין לגרש אלא דלענן מעשה לא הייתי מקל בזה וכו' עכ"ל דון מינה ואוקי באתרין דאפילו בטענה זו לא מלאו לבו הרב ו"ל לדון לכוף לגרש מה נענה אנן יתמי דיתמי ויכולני לפתור דע"כ לא חשש הרב ו"ל אלא פנדון שנשאל עליו שפבר היתה נשואה עמו פמה שנים ואח"כ מרדה אבל זו שמתחלתה מורדת ועומדת פמדובר בהא איפא למימר דלכ"ע לא חיישי' שמא נתנה עיניה באחר שוב מצאתי להרב ו"ל בסי' מ"א שנשאל על פיוצא בזה שפתב דאין לתלות בה מצערנא אלא אם אמרה בפירוש ומאיס עלי נמי ליפא ולא הזכיר ענן הפפיה משמע דאפי' בכ"הג אין כופין ומ"ש בסו"ד אם עמדה פמרדה ואומרת מ"ע תפסקי' כתו' וכו' עכ"ל היינו ברוצה לגרשה ולא ע"י פפיה נמצאת אומר ידינו מסולקות מדין הפפיה הס פי לא להזכיר והנה בעת"ה עת לדבר בענן הפתובה ונצ"ב שהכניסה לבעל

ובגמ' אהף עובדא דכלתיה דרב זביד אמרינן השתא דלא אתמר לא הכי ולא הכי תפסה לא מפקי מינה לא תפסה לא יתבינו לה ונחלקו בזה אבות העולם דאיכא מ"ד דאפילו תפסה מוציאין אותם מידה וזוכה בהם הבעל ואיכא מ"ד דאפילו תפס הבעל מוציאין אותם מידו ויתבינו לה ואיכא מ"ד דאי תפסה דוקא אין מוציאין מידה מיהו כפר כתבנא דאנו בדין בתריה דמין ו"ל גרירנא ואיהו ו"ל פסק לשם ס"ב דנוטלת בלאותיה הקיימים בין מנכסים שהכניסה לבעלה ונתחייב באחריותו בין נ"מ וכו' עכ"ל משמע דאפילו לא תפסה דסתמא קאמר ולא חילק בין תפסה ללא תפסה אלא גפי מורדת דבעינא ליה ומצערנא ליה ע"ש ומור"ם ו"ל פתב על דברי מין וי"א דאפילו בנכסי צ"ב אינה נוטלת מה שתפסה עכ"ל עין רואה דלדעת מין הש"ע דסובר דנוטלת בלאותיה הקיימים אע"פ שישנם ברשות הבעל וכן מטין דברי הרשב"ש ו"ל שם בסי"מ אף הגדוונאי שהכניסה לא תפסיד ממנה כלום ושכן היה דן אביו ו"ל מהאי לישנא משמע דלאו מטעם תפיסה אלא מדינא ומש"ה החליט הדבר דלא תפסיד כלום וכן ממ"ש.

בסי' צ"ג וילענין פתובה יתן מבלאותיה הקיימין וכו' מדקאמר יתן משמע שמוציאין מידו ואין אנו צריכין עוד להאריך בפרט זה כי כבר בא חכם הרזים מהר"ש צרור ו"ל בס' פרי צדיק סי' ב' והעלה ארוכה ולמסקנא תפס כמין ו"ל בש"ע ושכן.

ראוי להורות בכל מקום שקבלו פסקי מין ע"ע בדרה ארנפה ורחבה ואע"פ שאינה נותנת אמתלא לדבריה מפני מה מואסת בו מכל. מקום אין זה מעלה ומוריד לס' מין שהלה בעקבות הרמב"ם ו"ל ועיין במור"ם שם ס"ג ועיין מ"ש בזה הרב פ"ץ ו"ל שם שכתב בסו"ד דלהרמב"ם ומר"ן והרשב"ץ והרשב"ש ו"ל דא"צ שום אמתלא ע"ש ומעשה האריכות בזה לאין צורך: אשור"ה נא ואראה משפט המדודים שנתן אביה לבעל אי מדמינן להו לנצ"ב שבלו שאינו חייב לשלם הפחת או"ד מעיקרא אי יתבי הנה מדודים אדעתא לישא וליתן בהם והו"ל כמלה גביה או"ד פיון דברשותו קיימי אפילו למשתי בהו שכרא ואע"ג דלאו אדעתא דהכי יתבינהו וניהליה הא"מ יהא אי טעי למעבד לית אינש בארעא דימחא בידיה ותו איכא לספוקי אי ליתנהו למדודים בעינייהו אלא מאי דאתי מחמתיהו אי חשיבי כמדודים גופייהו או לא ובהא פשיטא לי דאי אמרת להוצאה ניתנו ע"מ לישא וליתן בהם פשיטא דגם אמאי דאתי מחמתיהו אלא אי אמרת קמו ליה ברשותי אפילו למשתי בהו שכרא תו ליכא לספוקי כלל והדעת נוטה דאינו חייב להחזיר דכיון דלהוצאה ניתנו הו"ל הני נכסי כנדוניא שבלו ונאבדו דפטור מלשלם אלא דוקא הקיימין היא נוטלתן כנלע"ד וילענין אם היא יכולה ל למכור מנכסי גדווניתה פל זמן שלא גירשה והיא עומדת במרדה ע"ד זה נשאל האשיל הגדול מהרלב"ח ו"ל סי' ל"ז דף נ"ט סוף ע"ד וזה הלכה העלה בד"ה הדין הא' דיכולה למכור פיון שהנדוניא שלה עש"ב ודעת מור"ם כמהרי"ו ו"ל דאין ליתן פיון דאם מתה יורשה ועיין לה' ב"ש סקכ"ט וכל זה ברוצה לגרש דאז מוציאים ממנו נצ"ב אפילו אם הוא תפוס כפסק מין ו"ל כמו שנאמר אבל אם אין רצונו לגרש צ"ע אם מוציאין נצ"ב לשכר הם תחת ידו אח"כ מצאתי להרשב"ש ו"ל שהביא משם הרב ט"ז דפשיטא ליה דוקא פשוטה לגרש ע"ש וילענין אי עבדינן ליה הרחקה דר"ת ו"ל לגרש כבר מצאתי תשו' שלקמה להרב מוהר"א אלפנדארי ו"ל בס' אליה רבה וזוטא סי' י"ג י"ד והנזשאים קרובים פאשר ירדוף הקורא גברא דשפיר חזי ע"ש: (רל) מומר באונס פשר להעיד עיין בתשו' הריב"ש ו"ל סי'

ק"מ: (רלא) מוּמַר יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵמִיר דָּתוֹ וְהָיוּ עָלָיו ב"ח יִשְׂרָאֵל וּמַת אָבִיו שֶׁל הַמוּמַר אֵין הַמְלִינָה גּוֹבֵה חוֹבוֹ מִיִּרְשָׁתוֹ לְפִי שְׂאֵין הַמוּמַר יוֹרֵשׁ וַיִּבְקֶשׁ חוֹבוֹ מִהַמוּמַר תְּשׁוּ' הַגְּאוּנִים וְ"ל סִי קל"ו כנ"הג סִי רפ"ג בהג"הט אות י"א ע"ש וְהִנֵּה בַעַת"ה נִרְאָה בְּעֵלִיל ס' הָאוּרָה לְרִש"י וְ"ל וְשֵׁם דָּף א' הָאֲרִיבְפָרְט זֶה ע"ש: (רלב) מוּמַר אֵין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי ר"ס קפ"ה וּבְשְׁלִיחוֹת הַמוּמַר אֵיןפְּלִיגוֹ רַבְרַבְתָּא עֵינֵין תְּשׁוּבַת מוֹהֲרִיק"א וְ"ל בְּדִינֵי גִיטִין סִימָן י"ד דָּף ע"ט וְעֵינֵין בַּש"הג בְּפָרְק הַמְבִיא גַבִּי מַתְנֵי' הַפֶּל פְּשָׁרִין לְהִבִּיא אֶת הַגֵּט דְּפָסֵק דְּהַמוּמַר יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לְהִבִּיא גֵּט לְאַשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל ע"ש וְעֵינֵין בְּשׁו"ת הָרַב הַמְבִי"ט וְ"ל ח"א סִי קמ"ה וּמוֹהֲרֵשֵׁד"ם וְ"ל ח"מ סִי נ"ט ע"ש וּבִתְשׁוּ' הַרְדָּב"ז וְ"ל ח"ב שְׁבַשְׁנֵי סִי תַרְכ"ז וְהָרַב דְּבַרֵי אֶמֶת קו' ז' ד' בס"ד: (רלג) מוּמַר מִי שְׂאָבִיו מוּמַר רַח"ל פְּשָׁפוֹתֵינִי אֵ שֵׁם בְּנֹו שֶׁהוּא יְהוּדִי וּמְזַפִּירִין שֵׁם אָבִיו מוּמַר פ' בָּן פ' מְזַפִּירִין שֵׁם יְהוּדוֹתוֹ וְא"צ לְשִׁנוֹת עֵינֵין כַּנ"הג סִי מ"ט אות א' בהג"הט וְעֵינֵין בְּתִשׁוּ' ה' שְׁבוֹת יַעֲקֹב וְ"ל ח"א סִי ק"ט בְּנוֹסַח וְכו' ע"ש: (רלד) מוּדָה בְּמִקְצַת קי"ל מוּדָה בְּמִקְצַת הַטְעָנָה חֵיִיב שְׁבוּעָה דְאוֹרְיִיתָא אָבִל כּוֹפֵר בְּכָל פִּינֹן דְחֻזְקָה אֵין אָדָם מְעִיז פְּנִיּוֹ בְּפָנֵי ב"ח פְּטוּר אֲלָא מְדַרְבְּנֹן רְמוֹ עֲלֵיהֶּ שְׁבוּעָה מְדַבְרֵיהֶם וְהִיא נִקְרָאת הִיסָת עֵינֵין בְּעָרוֹף עָרֹף הִיסָת וּבְטוּר ש"ע סִי ע"ה פ"ז פ"ח ע"ש וּמַעֲשֵׂה בָּא בְּיַדְנוֹ בְּרָאוּבֵן שֶׁהוּצִיא כַּת"י עַל שְׁמַעוֹן שְׁחֵיִב לוֹ וְ' גְרוּשׁוֹשׁ וְעוֹד טָעַן עָלָיו ג"כ שְׁחֵיִב לוֹ ט"ו גְרוּשׁוֹשׁ בַּע"פ וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן כִּי אֶמֶת פְּתַב יָדִי הוּא אָבִל פְּתַבְתִּי לְלוֹת וְלֹא לְוִיתִי וְשָׁפַךְ אֲנִי מִןרֶגֶל עַמִּי שְׂאָנִי מִקְדִּים לָךְ הַכַּת"י וְאֵח"ךְ תְּלֹנִינִי וּבִזְאֵת הַפַּעַם לֹא לְוִיתִי פְלוּם וְלֹא קַבְלַתִּי מְאוּמָה בֵּין מִפְּאֵת הַכַּת"י בֵּין מִהַמְלִינָה בַּע"פ שְׂאָמְרָת וְאַחַר שְׁחַקְרָנוֹ וְדַרְשָׁנוֹ בְּעֵנֵין לְהוּצִיא הַדִּין לְאַמְתּוֹ עַל הַמְבַחֵן וְנִתְבַּרַר לְנוֹ אַחַר הַדִּיּוּק פְּדַחְזִי שֶׁהַכַּת"י שָׁרִיר וּבְרִיר לְמַגְבֵּי בִּיָּה אֶמְנָם מִהַט"ו גְרוּשׁוֹשׁ אֵין הוֹכְחָה וְעַל דְּבַר זֶה נִסְתַּפְקָנוּ בְּיַצַּד מְשַׁבְּעֵין אוֹתוֹ הו"ל מוּדָה בְּמִקְצַת וְחֵיִיב שְׁבוּעָה דְאוֹרְיִיתָא פִּינֹן שֶׁהַכַּת"י לֹא גַבִּי בִּיָּה מְשַׁבְּעֵדִי וְא"כ לֹא חֲשִׁיב הִילָךְ כַּמ"ש בְּטוּש"ע סִי פ"ח סכ"ט או"ד פִּינֹן דְלֹא נִתְבָּאָר הַדְּבַר ע"י הוֹדָאת עֲצָמוֹ אֲלָא ע"י חֲקִירַת הַב"ד ל"מ מִקְדָּאָה וּכְבָר נִתְבָּאָר בַּס' ע"ה ס"ה וְסִי פ"ז ס"ה: (רלה) מוּמַר מִי שְׂיַצָּא מִן הַפְּלֶל רַח"ל אֵינוֹ יוֹרֵשׁ בְּחֻזְקוֹת שְׁהֵנִיחַ אָבִיו אוֹ שְׂאָר מוֹרִישָׁיו וְה"מ הֵיכָא שְׂיַצָּא מִן הַפְּלֶל בְּחֵי מוֹרִישָׁיו אָבִל אֵם פְּכָר מִתּוֹ מוֹרִישָׁין וְאַח"כּ יַצָּא מִן הַפְּלֶל שְׁפִיר יוֹרֵשׁ אָבִל לְעוֹלָם אֵין דְּנִין אוֹתוֹ לְהַחְזִיק בְּחֻזְרָ שֶׁל גוֹי לְמוֹכְרָה לְיִשְׂרָאֵל אוֹ לְהוֹרִישָׁה לְיוֹרְשָׁיו וְעֵינֵין לְמוֹהֲרַח"א בַּס' תוֹרַת חַיִּים סִי כ"ו בְּאוֹרְךָ קִצָּת וְאֵם לְאַחַר שְׁהַחְזִיק ג"ש חֻזַר לְיְהוּדוֹתוֹ אֵם עֲלָתָה לוֹ אוֹתָה חֻזְקָה לְמַפְרַע עֵינֵין לְמוֹהֲרֵשֵׁד"ם וְ"ל ח"מ סִי יו"ד קמ"ט בְּדִין גַּר שְׁהַחְזִיק וּבַמְהַרִּי"ו שֵׁם סִי ז"ךְ וַיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין גוֹי מְמַשׁ לְיִשְׂרָאֵל מוּמַר וְחֻזַר לְיְהוּדוֹתוֹ פִּינֹן שְׁקִידוּשָׁיו הוּוֹ תְּפָסִי בְּבַת יִשְׂרָאֵל וְכ"ש אֵם נִתְבַּרַר שֶׁהֵמִיר ע"י מַה שְׁהַעֲלִילוֹ עָלָיו אֲנָשִׁים דְּמִים וּמְרָמָה כִּי לֹא מְלַבּוֹ עֲשֵׂה אֶת כָּל הַרְעָה הַזֹּאת וְצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב בְּדְבַר בַּעז"הִי וְעֵינֵין בְּתִשׁוּ' הַרִיב"ש וְ"ל סִי ק"ע שְׁפַתְבַּ דְּמוּמַר בְּאוֹנָס פֶּשֶׁר לְהַעֲיִד ע"ש: (רלו) מוּמַר מַעֲשֵׂה בָּא לְיַדְנוֹ בְּרָאוּבֵן שְׁמָכַר שֵׁט"ח עַל שְׁמַעוֹן וּמְכָרוֹ לְלוֹי וּכְשֶׁהוּצִיא לְלוֹי הַשֵּׁט"ח לְגַבּוֹת מְשַׁמְעוֹן נִמְצָא שֶׁא' מְעִידי הַשְּׁטַר יַצָּא מִן הַפְּלֶל רַח"ל אַח"כּ הַכְּתוּב בְּשְׁטַר וְלֹא נִמְצָאוּ עֲדִים לְקִיָּים חֲתִימָתוֹ וּבַפ' מִי שְׁמַת דָּף קט"ו אֶמְרִינֵן הִנֵּה יוֹדַע לוֹ בְּעֵדוֹת עַד שֶׁלֹּא הָיָה גִזְלוֹן וְנַעֲשֵׂה גִזְלוֹן הוּא אֵינוֹ מְעִיד עַל כְּתַב יָדוֹ אָבִל אַחֲרִים מְעִידִים.

ומסקינן כגון שְהוֹחֲזוּק הַכַּת"י בַּב"ד ופירשב"ם ז"ל שְהוֹחֲזוּק בַּהֲנַפֵּק בַּב"ד טָרַם הַיּוֹתוּ
גִּזְלוֹן וְהַתּוֹס' דְּחוּ פִירֶשֶׁב"ם ז"ל דְּלֹא בַעֲי' הַנְּפִיק אֲלֵא כָּל שְׂרָאוּ ב"ד לַכַּת"י קוֹדֵם שְׁנַעֲשֵׂה
גִּזְלוֹן מִהַנִּי ע"ש וּלפ"ד ז"ל קָשָׁה דְּמֵאֵי אֲזִירָא דְּנִקְטַת תַּלְמוּדָא הַחוּזָק בַּב"ד אֲפִילוּ בְּעֵדִים
בְּעֵלְמָא תִּסְגִּי לִיהּ הֵיכָא דְּרָאוּ הָעֵדִים הַחֲתִי קוֹדֵם שְׁנַעֲשֵׂה גִּזְלוֹן וְהַרְמ"ה ז"ל שָׁם סִי
קַע"א פְּתַב כְּלִישְׁנָא דְּש"ס וּפְשָׁטָא דְּלִישְׁנָא מוּכַח פְּפִירוּשׁ הַתּוֹס' מִפְּמָה דְּוִכְתִּי דְּכֵהֲאֵי
לִישְׁנָא אֵיתָא בְּגִמְרָא וְלֹא עַל הַנְּפִיק קָאֵי כַּמ"ש הַתּוֹס' וּבִיּוֹתֵר עַל כָּל אֵיתָא בְּגִמְרָא
וּבְשִׁינְרֵי הַמְּקוֹ' פְּתַב מִשָּׁם הַר"ן ז"ל כְּלוּמַר שְׂרָאוּ שְׂטֵר זֶה בְּחַתִּימָה זֹו וְכוּ' עַכ"ל וְהַר"י
וְהַר"א ש"ש ז"ל כַּפ' ז"ב וְה' הָעֵיטוֹר ז"ל דָּף ל"ח ע"א פְּתַבוּ עֲלֵהּ וְקָא פְּרָשִׁי רַבְּנֵי שְׁהוֹחֲזוּק
אוֹתוֹ הַכַּת"י עֲצָמוּ בַּב"ד קוֹדֵם שְׁנַעֲשֵׂה גִּזְלוֹן עַכ"ל הַרִי הוּא כַּמְבוּ"אֵר דְּאֲתִי לְאַפּוּקִי
פִירֶשֶׁב"ם ז"ל דְּפִי הַנְּפִיק וְהַרְמְב"ם ז"ל בַּפ"ד מַה' עֲדוּת הַלְּכָה ה' כַּת' אֲבָל אִם הַחוּזָק
כַּת"י שְׁבִשְׁטֵר בַּב"ד וְכוּ' וּמָרְן ז"ל בַּכ"מ נִרְגַּשׁ בְּמֵאֵי דְּדִיִּיקְנָא וְאֵהָא פְּתַב דְּלֹאוּ דְּוִקָא
בַּב"ד אֲלֵא דַּה"ה רָאוּ עֵדִים וְכוּ' ע"ש וְהַטּוֹר סִימָן מ"ו סַכ"ט לֹא הַזְּפִיר ב"ד כָּלֵל אֲלֵא
פְּתַב אִם רָאוּ אֲחֵרִים וְכוּ' וְכַתְּבֵן מָרְן בַּב"י דַּל"ד ב"ד פְּמִדְּנָפֵר וּבַש"ע סַל"ד נִמְשָׁף אַחֵר
הַטּוֹר דְּבָרִיר טְפִי וְנִמְצָא רִשְׁב"ם ז"ל יְחִידָאָה בְּדָבָר זֶה וּמַעֲתָה בַּנ"ד כִּינֵן שְׁהַשְׁט"ח
בְּשַׁעֲהָ שְׁמַכְרוּ לְקוֹנָה עֲדִינֵן לֹא נַעֲשֵׂה מוּמָר אֲלֵא שְׁאִין עֵידי הַמְּכִירָה מִפִּירִין חַתִּימָתוֹ
וּבְעֵלְמָא קִי"ל דְּכּוֹתַב חַתִּימָתוֹ לְפָנֵי ב"ד כַּמ"ש בַּש"ע שָׁם סִי"ג וְה"ל גַּבִּי גִּזְלוֹן הֵיכָא
דְּאִיפָא עֲדִי שְׂרָאוּ חַתִּימָה זֹו קוֹדֵם שְׁנַעֲשֵׂה גִּזְלוֹן כַּמ"ש מָרְן ז"ל סַל"ד וּמוֹר"ם ז"ל מְסִיִּים
בָּהּ וְה"ה אִם הַמִּיר לַעֲכוּ"ם מִשָּׁם תִּשׁוּ' הַרִיטְב"א ז"ל שְׁהִבִּיא מָרְן בַּב"י מַחוּ' י' ע"ש
וּכְבָּר יְדַעַת מ"ש הַרִיב"ש ז"ל סִימָן ק"מ דְּמוּמָר בְּאַנְס פֶּשֶׁר לְהַעֲיֵד ע"ש וְהַמוּמָר הַלְּזָה
מַעַת שְׁהַמִּיר דָּר עִם אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו בְּשִׁכּוֹנַת יִשְׂרָאֵל וְשׁוּמַר שְׁבַת פְּהַלְכָתוֹ וְתַפְלוּתוֹ וְכָל
דְּקִדּוּקֵי סוּפְרִים רַק לְמַרְאוֹת הָעֵינַן לּוּבֵשׁ שְׁנֵי בְּגָדִים אֲבָל בְּשָׂאֵר עֲנִינֵינִי פִּישְׂרָאֵל גָּמוֹר
וְלֹא זֹו בְּלַבַּד אֲלֵא דְּקוֹבַע עֵתִים לְתוֹרָה עִם מַקְצַת ת"ח פֶּאֶשֶׁר הֵיִתָּה בְּאַמְנָה אֵתוֹ
וּכְשִׁשְׂאֵלוֹ אֵת פִּיּוֹ אֵיכָה נַעֲשֵׂתָה הַתּוֹע' הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל אָדָם חָשׁוּב כְּמוֹהוּ וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הִנֵּה
בְּשָׂמִים עֲדִי וְסִהְדִי בְּמִרוּמִים דְּעוֹבְדָא פִי הִנֵּה הִכִּי הִנֵּה דְּאֲכָלוּ בֵּיהּ קוֹרְצָא לֹא' מֵאַצִּילִי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פִּי פֶּעַר פִּיהוּ לְבִלִי חִק כָּל חֲרוּפִין וְגִידוּפִין וְנִתְקַבְּלוּ דְּבִרְיָהֶם אֲצִלוּ וְחַתְּמוּ
בְּעֵרָה בּוֹ וַיִּשְׁלַח מְלָאָכִים מְחַבְּלִים כְּרָמִים לְהַנְּקֵם מִמֶּנּוּ בְּכָל אוֹת נַפְשׁוֹ מְדַבְּרִי עִמּוֹ וְהִנֵּה
ג' אַנְשִׁים נִצְבִּים עָלָיו לְמַהֵר וּלְהַחִישׁ בִּיאָתוֹ עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמֶר אֵל תִּאָּחֲרוּ אוֹתוֹ
פִי לֹא יוּכַל שְׂאֵת בְּאִנְפֵן נִקְבְּצוּ בָּאוּ ח' שְׁלוּחִים אֲשֶׁר לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וַיֵּרָא פִי
כְּלָתָה אֵלָיו הִרְעָה וְהַעוֹלָה עַל רוּחוֹ פִי הִישְׁמַעְאֵלִים אֵינָם עוֹבְדֵי ע"ז הֵמָּה וְלֹאוּ בְּנֵי
תְּמוּרָה גִּינְהוּ דְּאֲדַרְבָּא מֵאַמִּינִים בְּיַחוּד וּבְשִׁלִּילַת הַגְּשָׁמוֹת וַיּוֹתֵר מֵאַלְהָה וְעוֹד בָּהּ אֲשַׁכְּחֵן
לְרוּז"ל הֵם אֲמָרוּ אֲלֵמָלֵא נִגְדוּהָ לְחַנְּנִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל וְעוֹזְרִיָּה הוּוּ פְּלַחִי וּמַתּוּף כִּף עֲמַד וְהַמִּיר
לְפָנֵים פְּנִי זַעַם לְהַצִּיל אֵת נַפְשׁוֹ וְאַח"כַּ עֲבַד כְּמָה טַעֲדִיקִי וְכַמָּה כְּרַפּוּרִין וְסַכְּן בְּנַפְשׁוֹ עַד
שְׁהַצִּיל אֵת עֲצָמוֹ וְאֵת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו וְהִלֵּף לְעַרִי אָדָם וּפְרָסֵם יְהִדוּתוֹ וּמַתְּהִלָּה בְּתוּם.

קוּשְׁטָא קָאֵי פִי טִינָא בְּלַבִּי הֵיִתָּה כִּינֵן דְּהִישְׁמַעְאֵלִים כּוּפְרִים בְּכַמָּה מְצוֹת הַפְּתוּבוֹת
בְּתוֹרַת מַרְע"ה בְּטַעֲנַת גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין וְחִלּוּפִיָּהוּ וְחִלּוּפִי חִלּוּפִיָּהוּ חִלּוּפִיָּהוּ חִלּוּפִיָּהוּ
וְחִלּוּפִיָּהוּ דְּבּוֹדָי כְּגוֹן זֶה יְהִרְגֵן וְאֵל יַעֲבֹר וּכְמוֹ שְׁהַאֲרִיף הַרְדָּב"ז ז"ל בְּשִׁנְיֹות סִי' צ"ב
וּמִשָּׁם הַרִיטְב"א ז"ל ע"ש מַה שְׁהַאֲרִיף שָׁם בְּדְּבָרִים הַיּוֹצֵאִים מִן הַלֵּב וְנִכְנָסִים לְלֵב אֲבָל
מַה שְׁתִּלָּה עֲצָמוֹ בְּאֵילָן גְּדוֹל חֲנַנְיָה מְשַׁאֲלֵי וְעוֹזְרִיָּה שְׁגָה בְּרוּאָה וְלֹא דִק חֲדָא דְּהֵתָם לֹא

ע"ז ממש הוואי אלא אנדרטי הוא דהוואי כמ"ש התוס' בע"ז דף ע"ש ועוד דהתם נמסרו ביד מלאכי או"הע דלא מרחמי ומפין ועונשין בכל מיני משחית ובכל מיני פנרענות מידי דלא קנין משא"כ שופטי ישראל אם רוח המושל תעלה פי יצא הקצף מלפניו ברגז רחם ינפור ישראל רחמנים בני רחמנים הא מיהא לגבי יש להסתפק אי אמרי' בכ"הג פסבור אנוס הוא והמומר על ידי אונס פשר להעיד כמ"ש הריב"ש ז"ל: וראיתי למרן בש"ע י"ד סימן קי"ט סי"א שכתב מומר שבעיר א' מאמין באלילים בפני פותים ובעיר אחרת נכנס בבית ישראל ואומר שהוא יהודי אין עושה יי"ן עכ"ל והרב פר"ת ז"ל סקי"ג כתב ואם המית ע"י האונס על שראינוהו שעושה כל מאמצי פחו ואינו עובר אלא לצד הספנה ואצ"ל בינו לבין עצמו הוא שומר הכל פיהודי פשר ה"ז נאמן עכ"ל לאפוקי בשא"ט בנפש הוא שהמיר כמ"ש הפר"ת ז"ל שם ונ"ד כפר מלתא אמור' דלאו בשאט בנפש הוא ואיכא למימר דבכ"הג אע"ג דלא איתחזק הכת"י קודם שהמיר לא תשיד לחתום שקר ולא לזניף ועיין להש"ף סקכ"ד והנלע"ד פתבתי: (רלו) מזונות.

ראובן הנה נשוי עם לאה ולו ממנה בנים נתמת לאה ונשא את רחל וילדה לו בת ועמדה וגבתה פתובתה שורת הדין שחייבים היורשים ליתן לה מזונות והיא תשב אצל אמה וטענה רחל שהיא פרנסה התומה מפיוסה והיורשי טענו אנהנו זננו אותה או פרענו לה נאמנים אע"ג דמזונות הבת פמעשה ב"ד ה"מ לגבי הבת עצמה אבל לא לגבי אמה שטוענת שלויתי לה ואפי' לגבי הבת דוקא שפאה לפרוע להבא אבל לא לאחר הזמן תשו' ה' מהר"י אבן מיגאס ז"ל הנ"מ סי' ס': (רלח) מזונות קי"ל המקבל עליו לזון את חבירו אין המלבושים בכלל המזונות אא"כ אמר און ואפרנס דהמלבושים בכלל הפרנסה כמ"ש מור"ם ז"ל סי' ס' ס"ד ע"ש והנה בהיותי בכפר נאכל מפני חמת המציק ע"פ הדב"ר רח"ל ספרי אינם אתי לברר הענין יען הן ספק בידי קשה דיוקא אדיוקא דרישא מ"ש דלשון מזונות לא קאי אלא אאכילה ושתיה ואפרנס אמלבושים לחוד קאי אמטו להכי אי כתב ליה און ואפרנס מחייב בתרנייהו דאון אכילה ושתיה ואפרנס מלבושים אבל בכתב לה אפרנס אותה אינו חייב אלא במלבושים ולא אכילה ואח"כ כתב וז"ל דמלבושים הם בכלל פרנסה האי לישנא משמע דלאו אאכילה לחוד משמע אלא מלבושים נמי ונ"מ אם כתב לחבירו אפרנס אותה חייב באכילה ומלבושים ומרן ז"ל בש"ע א"הע סוף סימן קי"ד כתב פל המחייב עצמו מדעתו לזון וכו' אינו חייב במלבושים אא"כ פירש און ואפרנס וכו' עכ"ל מריהטא דלישנא משמע פדוקיין קמא ונ"מ לענין דינא בכותב אפרנס לחוד דאינו חייב במזונות ובפרק מציאת האשה דס"ז תנא יתום ויתומה שפאו להתפרנס וכו' פירש"י ז"ל מזונות עכ"ל ולשם במתני' קתני המשא את התומה וכו' מפרנסין אותה וכו' עכ"ל דהיינו פרנסת הגדוניה ובפרק גערה דמ"ח תנא מי שהלה למ"ה ואשתו תובעת מזונות ב"ד יורדין לנכסיו וזנין ומפרנסין את אשתו ופירש"י זנין מזונות ומפרנסין פסות ולבוש עכ"ל והא דנקט ברישא תובעת מזונות לאו דוקא אלא דתנא קיצר לשון התביעה ומפרש בענין דינא ולא.

ידעתי דעת עליון למה לא פירש פן במאי דקתני מי שגשטתה וכו' דמתניא מקמי הך דמי שהלה וכעת אין לי ספרי' לראות ומדאצטריה תנא למתני תרנייהו שמע מינה דמזונות אינם בכלל פרנסה והאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ומעתה מ"ש רש"י ז"ל ביבמות דף ס"ו ע"ב אהא דתנא מכרו שניהם לפרנסה וכו' אורחא דמלתא נקט דאין

אדם מוכר כלי תשמישו אלא למזונות עכ"ל ק' נהי דאיכא למימר מזונות בכלל פרנסה וכדוקיין בתרא הא מיהא למימרא דפרנסה לא קאי אלא אמזונות לא אמרה אדם מעולם ופשיטא דכשם שאדם ראוי למכור כלי תשמישו משום מזונות ה"נ עשוי למכור משום לבוש דהא איכא מ"ד דאין מוכרין אלא למזונות משום בזיונא וילשם בפ' נערה דף ו' ע"ב רב זון מחטי דעליה ואבעינא לן בפ' דזון אי הווי פרנסת הבת דהיינו נדונייתה או"ד מזוני ממש ע"ש וילפי המשוער דלשון זון לא קאי אלא אמזונות ממש ונראה דהתם משום דאמר מחטי דעליה הוא דמספק"ל אי לישנא דעליה דאב ועכ"ל דנקט ר"י זון במקום פרנסה או"ד מלישנא דדברים הנאמרים בעליה והו"ל מזוני ממש פפשטא ומאי דפשי' מדקאמר שמואל זיל זון דמזוני קאמר ודחי לה לפרנסה ע"ש בתוס' ובפ' מציאת האשה דס"ח אהא דתניא התם הבנות נזונות ומתפרנסות מנכסי אביהן ובעו למימר דהא דקתני ומתפרנסות דהיינו פרנסת הבעל שהיא הנדוניא היינו ממאי דקתני נזונות ומתפרנסות דא' פרנסת עצמם וא' פרנסת הבעל במשמע ועכ"ל דפ' מזונות דקתני היינו מזונות פסות ולבוש נמי ודחי אידי ואידי בפרנסת עצמה ולא ק' הא באכילה ושתיה הא בלבושא וכסוייא מהכא משמע דלשון ניוזנית לחוד איכא למימר באכילה ושתיה אבל לבושא וכסוייא בלשון פרנסה נקראים וכפירש"י ז"ל בפ' מי שהלך המוכא לעיל דבתרגום בן משק ביתי בר פרנסת ביתי ובפ' ועל פיך ישק כל עמי תרגם יתזן ורש"י ז"ל שם פתב יתזן ויתפרנס שפך צרכי עמי יהיו נעשים על ידו.

ע"ש פי לפי הענין יורה דנדאי אליעזר הוא המושל בכל אשר לו ול"ד ענין המזונות וגבי יוסף נמי פיון דלא שלל רק הפסא ש"מ יתזן ויתפרנס קאמר ונלע"ד דבהא פליגי דנדאי הבנות נזונות אכילה ושתיה ולבושא וכסוייא קאמר ולמ"ל למהני תו ומתפרנסות אלא עכ"ל בנדוניית הבעל ודחי דניחא לתנא לפרושי למלתיה אבל בכותב לחבירו לזון אותו אין מלבושים במשמע עד שיכתוב און ואפרנס פיון דאין שום חיוב עליו אלא דבא לחייב עצמו מעתה דפשיטא דאפי' למאי דבעי למימר תלמודא דמזונות פרנסתי עצמה דהיינו אכילה ושתיה ולבושא וכסוייא ופרנסה היינו נדונייא ה"ד גבי בתו דכבר הוא חייב לה מתנאי ב"ד אבל הכותב לחבירו לזון ולפרנס פשיטא ופשיטא דאינו חייב בפרנסת הבעל אם יש למקבל בת הראייה לנשואין אבל נדאי פדאמרן ופשיטא לי ג"כ דאם לא כתב לחבירו אלא אפרנס אותה דאינו חייב במזונות אלא בלבושא וכסוייא דאע"ג דאשכחן דאם מכרו שניהם לפרנסה וכו' דהוי לשון מזונות כמ"ש רש"י ז"ל וילפי המשוער דגם לכסות מוכרין כלי תשמיש דהתם אינו לשון חיוב אלא לישנא דבריייתא והא דתנו בסוף פאה העובר ממקום למקום וכו' לן נותנין לו פרנסת לינה וכו' איתמר עלה בפ"ק דב"ב ד"ט מאי פרנסת לינה פורייתא אבי סדייא ע"ש ובריש' מפרש לה שמן וקטנית: כמ"ש הר"ש ז"ל שם ובנדאי דדמי לבא להתחייב ובגמרא.

דין מפרש לה אמדי דכסוייא ובריש' מפרש לה אמדי דאכילה ולפ"ז הדר ספקו בכותב לפרנס לחוד תלייא בפלוגתא דגמרין והירושלמי שוב מצאתי שורש דבר זה מקור נפתח בפרק מי שמת דתנו התם הבנות יזונו וכו' פירשב"ם מזונות ופרנסת נשואין וכתבו התוס' דאין נראה לריב"ן דהא מזונות היינו אכיל ושתיה ופרנסה היינו מלבושים וצרכי נשואין דתרי מלי גינהו עכ"ל הצ"ע ואני עני רואה דדברי רשב"ם וריב"ל ז"ל

אינם מכוננים עם סוגיא דפ' מציאת האשה דלמר זיונו פרנסת עצמן דהיינו אכילה ושתייה וגם לבושא וכסויה אבל פרנסת הבעל אינה בכלל זיונו אלא.

בהא דקתני ומתפרנסות ושללא כדברי רשב"ם ז"ל ולמר זיונו אכילה ושתייה ומתפרנסות לבושא וכסויה אבל פרנסת נשואיה לא קתני וריב"ן ז"ל פיילינהו לצרכי נשואיה בהדי פרנסה ועוד קשה לענ"ד בדברי רשב"ם ז"ל דמסיים למלתייה.

מהו דתנו בתנבות עד דתבגרון וכו' דהתם מתנאי ב"ד ופרנסת הנשואין אינו מתנאי ב"ד אלא תקנת חכמים. דמה"ט אם אמר לא ינשא מנכסיו שומעין לו ואילו גבי מזונות אין שומעין לו דאלים תנאי ב"ד כדאיתא בגמרא וטוש"ע אה"ע סי' קי"ב וק"ג ע"ש אלא הא מיהא מלבושים ודאי בכלל זיונו דקתני מתנאי ב"ד דה"נ קתני גבי אלמנתו ומתנא בביתו וכו' ופשיטא דהיורשים חייבים במלבושי האלמנה כמ"ש בטוש"ע שם סי' צ"ה ע"ש וזו היא שקשה לריב"ן ז"ל דבעי למימר דאין המלבושים בכלל זיונו דקתני במתני' דמי שמת דא"נ אמרינן בעלמא דזיונו מזונות דוקא שאני הקא דקאי אתנאי ב"ד ובכלל זיונו דהתנו ב"ד אמלבושים נמי והתמה יותר על ריב"ן ז"ל דמיייתי הך דקתני נזונות ומתפרנסות דתרי מלי ניהו וכו' והתם איפליגו בה אמוראי כדכתבנא לעיל ונר' דמהא לא איריא בין למר ובין למר דאין פרנס' הגדוניה בכלל המזונות.

אלא למר לבושא וכסות נמי ולמר. אכילה ושתייה אבל גדוניהא ה"ס פי לא להזכיר ורשב"ם ז"ל פיילינהו לכלהו בכלל זיונו ואחרי כתיבי נמצא אתי בפה פפר נאבל ס' מרן הב"י ז"ל וראיתי לו בסוף סי' ר"ז שכתב תשו' הרשב"א ז"ל שהעתיק מור"ם בסי' ס' אשר הובאת לה ז"ל אם יש בכלל מזונות מלבושים והשיב מי שפא לחייב עצמו שלא מתנאי ב"ד אין מוציאין לבעל השטר מלבוש מחמת חיוב מזונות סתם דיד בע"הש ע"הת אא"כ פירש און נאפרנס דפרנסה היינו מלבושים עכ"ל קרי בחיל דבתנאי ב"ד מלבושים בכלל מזונות ולמ"ד בפ' מציאת האשה דמזונות אכילה ושתייה ופרנסה לבוש וכסות לאו למימרא דאי לא קתני אלא נזונות אמרינן המלבושים בכלל.

מזונות דהא בעיקר תנאי ב"ד לא קתני אלא מתנא ועכ"ל דמלבושים בכלל דכ"הג נמי תני תנא גבי אלמנה וכדפרישי' אלא דס"ל דתנא דברייתא נקטינהו בתרתי דהו מתנאי ב"ד ולא מייירי בפרנסת הבעל דאינה מתנאי ב"ד אלא תקנת חכמים כמו שפנאמר ואידך ס"ל דלישנא דניזונית כולל מלבושים פלישנא דמתני' גבי תנאי ב"ד והא דתני תו מתפרנסות איירי בפרנסת הבעל דהיינו מתקנת חכמים: ותפ"ט עיני למרן ז"ל בב"י א"ה ע סוף סימן קי"ד .

שהביא תשובה הלזו בסגנון אחר ז"ל ונשאאלתם אם יש בכלל המזונות מלבושים משמו של רבי' האיי ז"ל אמרו שהמלבושים וצרכי הנשואים בכלל המזונות וריב"ם פתב דאין בכלל המזונות אלא מאכל ומשתה אכל מלבושים ונדוניהא פרנסה מקרו עכ"ל זה הוא מחלוקת רשב"ם וריב"ן ז"ל שפתבנו וכתב עוד ז"ל ומסתברא דהמלבושים בכלל המזונות ג"כ הם כמו ששנינו וכו' מתנא מנכסי וכו' ונדאי יש מלבושים מתנאי זה אלא כשפאים חכמים לחלק בין דין המאכל ומשתה לדין הפרנסה קורין לאלו מזונות ולאלו פרנסה וכו' עכ"ל וכאותה שאמרו מוציאין למזונות ואין מוציאין לפרנסה וכו' קרוב ממש למאי דכתי' בעניו' עלץ לבי.

וְכַתֵּב עוֹד ו'ל אֵלָא מִיהוּ מִי שְׂבָא לְחַיִּיב עֲצָמוּ שְׁלֵא מִתְנַאי ב"ד אִין דְּנִין וּמוֹצִיאִין לְבַעַל הַשְּׁטֵר הַמְּלַבּוּשׁ מִשׁוּם הַמְּזוֹן סֵתָם עַד שְׁיִפְרֹשׁ אֲזוֹן וְאַפְרָגָס כִּינּוּן שְׁלַפְעָמִים אֵינָם כּוֹלְלִים אוֹתָם בְּכֻלָּל הַמְּזוֹנוֹת וְכו' עכ"ל אע"ג דְּבַמָּה שְׁמַחְלָקִים חֲכָמִים בֵּין דִּין הַמְּזוֹנוֹת לְדִין הַמְּלַבּוּשִׁים בְּהַדְּמוּת מוֹצִיאִין וְאִין מוֹצִיאִין א"א לְכוֹלְלוֹ הָא מִיָּהָ אֲשֶׁפְּחוּ לְפַעְמִים אֵינָם נְכַלְלִים וְיָד בַּע"ה שׁ ע"הת וְעַדְיָן לֹא הִנְיָבָר לִי בְּדַעְתּוֹ ו'ל בְּכוֹתֵב אֲזוֹן וְאַפְרָגָס אִם פְּרָנְסַת הַגְּדוּנָיָא בְּכֻלָּל רַבִּינוּ הָאִי ו'ל שְׁהֵבִיא הוּא ו'ל ופ'י בְּלִשׁוֹן מְזוֹנוֹת לְחוּד נְכַלְלִין גַּם צָרְכֵי הַנְּיָשׁוּאִין וְהוּא ו'ל הַכְּרִיעַ דְּבַתְנַאי ב"ד נְכַלְלִין הַמְּלַבּוּשִׁים וּבְבָא לְחַיִּיב עֲצָמוּ אִינוּ חַיִּיב אֵלָא בְּמִפְרֹשׁ וְאַפְרָגָס וּשְׁתִּיק הָרַב ו'ל מְדִין צָרְכֵי הַנְּיָשׁוּאִין שְׂכַתְב רַבִּינוּ הָאִי גְּאוֹן ו'ל וּבְחֻזְרֵתִי לְעִיר תּוֹנָס יַע"א חֻזְרֵתִי עַל הַמְּקָרָא וּמְצַאֲתִי תְּשׁוּ' הַרְשָׁבָא ו'ל הַלְזוּ: הֲלֵא הִיא כְּתוּבָה עַל סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם ס'י קי"ו אֵלָא בְּמִקּוֹם שְׂכַתְב רַבִּינוּ הָאִי גְּאוֹן כ' רַבִּינוּ שְׂמוּאֵל וְהוּא רְשָׁבָא ו'ל כַּמ"ש מְשָׁמוּ לְעֵיל וּמָה שְׁדַקְדָּקֵתִי עַל רַש"י ו'ל בְּפָרָק נַעֲרָה דְּאִמַּי לֹא פִּירֵשׁ גְּבִי מִי שְׁנִשְׁתַּטָּה כֵּן מְצַאֲתִי לְרַב"א ו'ל בְּמִקּוֹ' שְׁעָמַד ע"ז וְהֵבִיא גִּירְסָאוֹת ע"ע וּמַאי דְּכַתְבִּי בְּעֵינֵי תִּין דְּמִתְנַאי ב"ד שְׂכַתְב וּמִתְזַנֵּן בְּבֵיתִי וְכו' דְּפָשִׁטָא דְּמְלַבּוּשָׁא דְּוָמִיא דְּמִתְנַאי בְּבֵיתִי דְּגַבִּי אֲשַׁתּוּ דְּפָשִׁי וּפָשִׁי דְּהֶאֱלָמְנָה יֵשׁ לָהּ כְּסוּת וּמְדוּר וְשָׁכַן מְצַאֲתִי לְהַרְשָׁבָא ו'ל בְּתִשׁוּ' הַלְזוּ כְּעַת מְצַאֲתִי לְרַב"א ו'ל בְּמִקּוֹ' עַל הַדְּ מִתְנִיתִין דְּמִיָּתִי תְּנַאי שָׁם דָּף נ"ב שְׂכַתְב מְשָׁם הַתּוֹס' דַּס"ל דְּלֹא תִקְנוּ לְאֵלְמָנָה אֵלָא מְזוֹנוֹת וְלֹא מְלַבּוּשִׁים וְשְׁהִרִיטְבָא ו'ל הַקְּשָׁה עֲלֵיהֶם מְדַאֲמְרִינּוּ פְּסוּק לִי שִׁירָאִי פְּסָקוּ לָהּ וּמְכַמָּה דּוּכְתִי בְּגִמְרָא ע"ע וְהַרְמַב"ם ו'ל בְּפִי"ח מָה' אִישׁוֹת פְּסָק דְּחַיִּיבִים ג"כ בְּכְסוּתָהּ וְהֵבִיא הַטּוֹר סִימָן צ"ד וְכַתֵּב ה"ה ו'ל שָׁם שְׁנָה הַדְּבָר מִן הַרְאִישׁוֹנִים וּמְבִנְיָר בִּירוּשׁ' וְכוּן הַסְּפִימוּ הַרְמַב"ם וְהַרְשָׁבָא ו'ל עכ"ל וְהָכִי מְפָרֵשׁ לָהּ בִּירוּשׁ' כְּמוֹ שְׁהוּבָא בְּמִקְוֹבְצָת לְשָׁם מְשָׁם הַרְמַב"ן ו'ל וּמְסִיִּים בָּהּ וּמִיָּהוּ דְּנִקְא בְּהִנֵּי דְּהִנֵּי תִקּוּנֵי רַבָּנָן ו'ל וְלֹא דְּקָדְקוּ בְּלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה לְגַמְרֵי דְּלַפְעָמִים קָרִי מְזוֹן אֲפִילוּ לְפָרְנָסָה דַּאמ"ל זֵיל זוּן וּפִירֵשׁ"י דְּלַפְרָנְסָה קְאָמַר עכ"ל וְכַתְּיָבָא בְּעֵינֵי תִין וּמְהָכָא סִינֵיעְתָא לְפִי רַבִּינוּ הָאִי גְּאוֹן ו'ל וְרַשָׁבָא ו'ל דַּר"פ מ"ש וְכַתֵּב עוֹד אֲבָל בְּמִקְבֵּל עֲלֵיו לְזוּן.

אֵת חֲבִירוֹ אִינוּ חַיִּיב אֵלָא בְּמְזוֹנוֹת מְשָׁם וְכו' עכ"ל וְכַדְבְּרֵי הַרְשָׁבָא הַנִּיחָנִים לְמַעְלָה עוֹד מְצַאֲתִי בְּמִקּוֹ' בַּמ"ד לְדָף ס"ח שְׁהֶאֱרִיף בְּפִירוּשׁ הַשְּׁמוּעָה וְתַמְצִית דְּבָרֵיו דְּמַעֲיָק' הָוָה ס"ל לְתַלְמוּד' דְּאִין הַמְּלַבּוּשִׁי בְּכֻלָּל הַמְּזוֹנוֹת דְּאִין לְבָנוֹת זְכוֹת בְּכְסוּת אֵלָא בְּמְזוֹנוֹת וּנְדוּנָיָא דְּהִינּוּ מִתְפָּרְנְסוֹת דְּקַתְנֵי בְּבִרְיָתָא וְחֻזְרֵת לִיָּה רַב"י דְּבְכְסוּת נָמִי אִית לָהּ וְלֹא בְּכֻלָּל מְזוֹנוֹת אֵלָא דְּהִינּוּ מִתְפָּרְנְסוֹת דְּקַתְנֵי ע"ע וְנִרְאָה דְּאִין לְלַמּוּד מְכָאן לְפּוּם מַאי דַּסָּא"ד דְּפָרְנָסָה הִינּוּ גְּדוּנָיָא וּלְפ"ז הַכּוֹתֵב לְפָנוּיָה אֲזוֹן וְאַפְרָגָס יָתָּה דְּחַיִּיב לִיתָן לָהּ גְּדוּנָיָא דְּשָׁאֲנֵי הָכָא דְּתַנָּא קָאִי בְּחִיּוּבָא דְּרַמְיָא עֲלֵיהּ דְּאִינֵשׁ וְהִינּוּ בְּמְזוֹנוֹת הַבַּת מִתְנַאי ב"ד וּנְדוּנָיָא מִתְקַנָּת חֲכָמִים וְכִיצַדְשָׁמִין וְכו' דְּעַד הַשְּׁתָא לֹא אֲסִיק אַדְעֵתִיָּה דְּחִיּוּבָא דְּכְסוּת וּלְבוּשׁ דְּבַנְתָן רַמְיָן עַל גְּכִסְיָה דְּמִזְנָן תְּנָן וְכוּן לְמַאי דְּאִמְרִינּוּ דְּזוּן מַחֲטִי דְּעֲלֵיהּ וּשְׂמוּאֵל דְּאָמַר זֵיל זוּן בְּפָרְנְסַת גְּדוּנָיָא קְאָמַר וְלִיכָא לְמַגְמַר לְבָא לְהַתְחַיִּיב לְזוּן אֵת הַבַּת לְתַת לָהּ גְּדוּנָיָא אֲבָל בְּבָא לְהַתְחַיִּיב לְזוּן וּלְפָרְנָס פְּשִׁיטָא דְּלֹאכִילָה וּשְׁתִּיָּה וּלְבוּשָׁא וְכָסוּ' קְאָמַר וְלֹא גְּדוּנָיָא וְכ"ש שְׁאִין בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם גְּדוּנָיָא פְּרָנְסָה.

איבְרָא דְלִישׁטָה זּוּ בְּכוּתֵב לְזוּן סְתָם אִין הַמְלִבוּשִׁים בְּכָלֵל דְּלָא עֲדִיף לְשׁוֹן הַבָּא לְהַתְחַיֵּיב מַעֲצָמוּ מְלִישְׁנָא דְמַתְנִיתִין דְּמַתְנַאי ב"ד דְּקַתְנִי וּמַתְזַנֵּן אִין לְהֵם אֲלָא אַכִּילָה וּשְׁתִּיָּה וְאַפִּי לְמַאי.

דְּקֵאָמֵר ר"ן דְּבְכִסּוֹת נְמִי חֲזִיב לָאו לְמִימְרָא דַס"ל דְּבְכָלֵל נִיזוּנָת דְּקַתְנִי בְּבְרִייתָא אֲלָא אַמְתְּפְרִינְסָת דְּקַתְנִי הֵתָם אֲלָא מִיְהוּ בְּמַאי דְּקַתְנִי וּמַתְזַנֵּן פְּשִׁיטָא דְלִדְיָדִיה דְּר"ן פְּסוּת בְּכָלֵל וְתַנָּא דְּבְרִייתָא תְּנִינְהוּ בְּתַרְתִּי וּכְדַמְפְרֵשׁ עֲלֵה דְהַךְ מַתְנִיתִין בְּיְרוּשְׁלַיִם מִיְהוּ בְּבָא לְהַתְחַיֵּיב פְּשִׁיטָא פֶּל כְּמָה דְּלָא פִּירֵשׁ וְאַפְרִינְס אִין לֹו עֲלִיו אֲלָא אַכִּילָה וּשְׁתִּיָּה דְּלָא עֲדִיף מְלִישְׁנָא דְּבְרִייתָא אַע"ג דְּאִיפָא לְמִימֵר דְּהִיא גּוּפָה קַמ"ל וְחֲזִיב נְמִי בְּכִסּוֹת וְלָאו פְּדַמְשָׁמַע מְלִישְׁנָא דְּמַתְנִי דְּלָא קַתְנִי אֲלָא וּמַתְזַנֵּן דְּתַנָּא דְּמַתְנִי נְקֻט נְפִישָׁה בְּקַצִּי"רִי וְאִין דְּגִין לְשׁוֹן הַמַּתְחַיֵּיב וְלִהְוֵצִיא מִיְדוֹ בְּכַה"ג וְזֶה נִלְע"ד פְּשׁוּט: (רַלְט) מְזוּנּוֹת קִי"ל אֲשֶׁה שְׁתַּפְסָה מְנַכְסִי בְּעֵלָה לְמְזוּנּוֹתִיהָ אֲפִילוּ קְדָמָה פְּתוּבָה לְב"ח ב"ח מוֹצִיא מִיְדָה כַּמ"ש בְּטוּש"ע סִי' כ"ז סַכ"ד וְכַדְעַת הָרִי"ף ו"ל שְׁהֵבִיא בַע"ה תְּוֹרָה וְהַטּוֹר שָׁם וְהִיא בְּתִשׁוּ' הָרִי"ף ו"ל שְׁנַדְפְּסוּ מִחֻדָּשׁ סִימָן רַנ"ח ע"ש וְהַרְב"ח ו"ל פְּתַב דְּמַהֲנִיָּא תְּפִיסָתָה וְכַתְבַּת עֲלִיו הַרְש"ךְ ו"ל דְּלָא נְהָגוּ פְּנוּתִיהָ ע"ש סַקט"ו וְעִינֵן לְהַכְנִי"ג ו"ל בְּהַג"ה ט אֹת ל"ד מַה שְׁהֵאָרִיף בְּזָה וְע"ע בְּתִשׁוּ' הַחֲדָשׁוֹת ח"ב סִי' ט"ל וּבְהֵרַב מִשְׁאֵת מִשָּׁה ח"ב ח"מ סִי' ס"ז דָּף קַע"ה וְעַמ"ש הָרִי"ף ו"ל הַטַּעַם מְשׁוּם דְּמְזוּנּוֹת הָאֲשֶׁה מְדַרְבְּנָן עִינֵן בְּהַכְנִי"ג שָׁם וְלִהְרַב תּוֹרַת חֻסָּד סִימָן קַמ"ו: וְאַם תְּפָסָה וְאַח"ךְ נְתַאלְמְנָה אִם מוֹצִיאִין מִיְדָה לְגַבּוֹת בַּע"ח אֵת חוּבוֹ עִינֵן בְּמָרְן ו"ל בְּב"י מ"ש מְשִׁם הַבַּע"ה ת"ל דְּלָא הִנְצָרְכוּ אֲלָא בְּעוֹדָה יוֹשְׁבֵת תַּחַת בְּעֵלָה אֲבָל אִם נְתַאלְמְנָה מוֹצִיאִין מִיְדָה וְעִינֵן בְּתִשׁוּ' הַרְדָּב"ז ו"ל סִי' תַק"ד וְהַרְבַּ פְּרַח מַט"א ח"א סִי' נ"ח וְהַרְבַּ אִוְרִים גְּדוּלִים ו"ל לִימּוֹד קַע"ד וְהַרְבַּ נְאָמָן שְׁמוּאֵל ו"ל סִי' ק"כ וְהַרְבַּ דְּבַר מִשָּׁה ו"ל ח"א ח"א הַע סִי' מ"ג וְעִינֵן בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"ץ זֵלַה"ה ח"א סִי' ש"ג דַס"ל דְּמַהֲנִיָּא תְּפִיסָתָה לְמְזוּנּוֹת פִּינּוֹן שְׁאֵנוּ כּוֹתְבִין בְּכַתּוּבָה שְׁקִנִּיתִי וְשַׁעֲתִיד אֲנִי לְקַנּוֹת וַיֵּשׁ לֹו חֲזִיב מְזוּנּוֹת מַתְנַאי ב"ד וְכו' ע"ש וְצָרִיף לְהַבִּין דְּהָרִי"ף ו"ל אֲתִי עֲלֵה מְטַעַם דְּב"ח אֵית לִיהָ שְׁעָבוֹד עַל נַכְסֵי לֹוה מְדַאוּרִייתָא וְלָא אֲתִי דְרַבְּנָן וּמְפַקִיעַ חוּב מְדַאוּרִייתָא וְצ"ע פְּעַת: (רַמ) מְזוּנּוֹת מִי שְׁהֵלָה.

לַמ"ה וְעַמְד אַחַר וּפְרִינְס אֵת אֲשֶׁתּוֹ הַנִּיחַ מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצָּבִי כַּמ"ש בְּטוּש"ע א"ה ע סִי' ע' יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם ה"ה שְׁהֵלָה לַמ"ה וְהַנִּיחַ בְּהַמָּתוֹ וְעַמְד אַחַר וּפְרִינְסָה אִם חֲזִיב לְשַׁלֵּם אוֹ לֹא וּלְפִי מַאי דְּכַתִּיבָנָא בְּעַנְיֵיתִין בְּקוּנְטְרִיסִי הַקְטָן חֲזִיִּים וְחֻסָּד בְּמַעֲרַת שׁוּרִי"ם דְּרוּשׁ בְּטַעַם מְחַלְקֵתָם נְרָאָה פְּשׁוּט דְּחֲזִיב וְכַעַת רְאִיתִי לֵה' .

בֵּית יַעֲקֹב ו"ל סִי' קַמ"א שְׁעַמְד בְּזָה ע"ש: (רַמָּא) מְזוּנּוֹת אַהָא דְתַנּוּ בְּפִרְק מִי שְׁאַחְזוּ דָּף ע"ח הָרִי זֶה גִיטָף ע"מ שְׁתַּשְׁמִשִּׁי אֵת אַבָּא ע"מ שְׁתַּנִּיקִי אֵת בְּנֵי כְּמָה הִיא מְנִיקָתוֹ ב' שְׁנִים ר' אוֹמֵר ח"י חֲדָשׁ מֵת הָאָב אוֹ מֵת הַבֵּן ה"ז גִּט וּבְגִמְרָא רְמִינּוּ עֲלֵה וּמִי בַעִי' פְּוִלִי הִיא וְהַתְנִיָּא שְׁמִשְׁתּוֹ יוֹם אֶחָד הִנִּיקָתוֹ יוֹם א' הָרִי זֶה גִּט וּמִשְׁנֵי רַבָּא מַתְנִיתִין בְּסַתָּם וּבְרִייתָא בְּמִפְרֵשׁ יוֹם אֶחָד וְרַב אֲשִׁי אָמַר כָּל סְתָם כְּמִפְרֵשׁ יוֹם אֶחָד דְּמִי וּמַתְנִי דְּקַתְנִי שְׁתִּי שְׁנִים וּר"י ח"י חֲדָשׁ לְמִימְרָא דְּבַעֲיָנּוּ יוֹם אֶחָד תוֹף הַזְּמַן וְהַזְּר אוֹתְבוּהָ לְרַב אֲשִׁי סִיפָא דְּמַתְנִיתִין וְסָלִיק בְּקוּנְטְרִיסִי וְכַתְבַּת הָרִי"ף ו"ל דְּאִיפָא מ"ד אַע"ג דְּרַב אֲשִׁי בְּתַרְאָה הוּא פִּינּוֹן דְּסָלִיק בְּקוּנְטְרִיסִי נְקִיטִינּוּ כְּרַבָּא דְּכָל דְּלָא פִּירֵשׁ יוֹם אֶחָד בְּעִינֵן שְׁתִּי שְׁנִים אוֹ

ח"י חֲדָשׁ לר"י והוא ו"ל פֶּסֶק פֶּרַב אֲשֵׁי כִּינּוּן דְּלֵא סְלִיק בְּתִיבְתָא אֶלָּא בְּקוֹשְׁיָא וְכַתְּבָא עָלָיו הָרָא"ש ו"ל וְנִרְאָה לִי עֵינֵיךָ כְּהַפּוֹסְקִים פֶּרְבָּא דֵּאע"ג דְּלֵא סְלִיק בְּתִיבְתָא קוֹשְׁיָא חֲזָקָה הִיא וְכִינּוּן דְּדִיִּיקִינּוּ מִמְתְּנִי דְּלֵא כר"א אִיךְ נִפְסוּק כְּמוֹתוֹ וְלִכְּנָן רְאוּי לִפְסוּק פֶּרְבָּא לְחוּמְרָא עכ"ל וְתִיבַת לְחוּמְרָא אִין לָהּ שַׁחַר דְּהוּא ו"ל טַעְמָא טַעִים דְּקוֹשְׁיָא חֲזָקָה הִיא וּמְתְּנִיתִין כְּוֹתִיָּה דְּרָבָא דִּיִּיקָא וְלֵא מְשׁוּם חוּמְרָא דְּרָבָא מְחִמֵּר דְּלִבְעֵי ב' שָׁנִים אוּ י"ח חֲדָשׁ לר"י וּמְצַאֲתִי לוֹ ו"ל בְּתִשְׁבֻּבָה כָּלֵל ו' סִימָן י"ט שְׁפַתְבָּא בְּחוּף דְּבָרָיו וְאוֹתְתַב רַב אֲשֵׁי וְנִתְקַיְיִמוּ דְּבָרֵי רָבָא דְּבִסְתָם בְּעֵי ב' שָׁנִים וְכוּ' מְשׁוּם דְּלִצְעוּרָה קָא מְכַוֵּין הִילְכְּפֵךְ אָנוּ דְּנִין לְשׁוֹנוֹ לְהַחְמִיר עכ"ל מֵעַתָּה דַּעַת שְׁפַתְיוֹ בְּרוּר מְלָלוֹ דְּמִשְׁמַע לְחוּמְרָא דְּבְעִינּוּן שְׁתֵּי שָׁנִים וְאָנִי עַתָּה תְּמִיָּה עַל מַה שְׂכ' מָרְן ו"ל ב"ב"י א"ה ע"ס קמ"ג דְּהָרָא"ש ו"ל מְסַפְקָא לָּהּ הִלְכְּתָא כְּמֵאן פֶּרְבָּא אוּ פֶּרַב אֲשֵׁי וּפְסִק לְחוּמְרָא פֶּרְבָּא ע"ש וְהוּא פְּלֵא דְּהָרָא"ש ו"ל קָרִי בְּחִיל אִיךְ פֶּסְקִינּוּ פֶּרַב אֲשֵׁי דְּקוֹשְׁיָא חֲזָקָה הִיא וְלֵא רְאִיתִי לְאַחַד מְנוּשָׂא פְּלִי וְשִׁנְתְּעוּרָר בְּזָה וְצ"ל"ע כַּעַת וּמָרְן ו"ל ב"ש"ע ס' קמ"ג פֶּסֶק כַּדְעַת הָרִי"ף וּכְהַרְמְב"ם ו"ל דְּסִתָּם נְמִי כְּמִפְרָשׁ יוֹם אֶחָד דְּמִי וּלְעִנּוּן מְמוֹן מְסַפּוּקִי מְסַפְקָא לָּהּ לְהַרְשָׁב"א ו"ל בְּחִידוּשָׁיו שָׁם בָּאֵם אָמַר לוֹ בֵּית זָה נִתּוּן לָהּ בְּמִתְנָה ע"מ שְׁתַּזוּן אֶת אָבִי אוּ אֶת בְּנֵי וְלֵא פִּירָשׁ לוֹ זְמַן דְּאִיכָּא לְמִימַר לְרָבָא צָרִיךְ לְזוּנּוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו וְלִרְבֵּי אֲשֵׁי כְּמִפְרָשׁ ע"מ שְׁתַּזוּן יוֹם אֶחָד אוּ שְׁעָה אַחַת דְּמִי וְאִיכָּא לְמִימַר דְּלכ"ע לְעִנּוּן מְמוֹנָא סִתָּם כְּמִפְרָשׁ כֹּל יְמֵי חַיָּיו דְּמִי דְּלֵא פְּלִיג רַב אֲשֵׁי אֶלָּא גְבִי גִיטִין מְשׁוּם דְּלִצְעוּרָה קָא מְכַוֵּין יע"ש שְׁהָאֲרִיךְ וּמְסִיק בְּצ"ע אֶלָּא שְׁרָאִיתִי לְמָרְן ו"ל ב"ב"י סִימָן קי"ד שְׁהִבֵּיא תְּשׁוּבַת הָרְשָׁב"א דְּפְשִׁיטָא לִיהַ דְּכָל יְמֵי חַיָּיו חַיִּיב לְזוּנּוֹ וְסִתְּמָא כְּמִפְרָשׁ לְעוֹלָם וּרְאִיָּה מְנַדְרִים דָּף כ"ח עַד דְּמִפְרָשׁ הַיּוֹם וְלֵא זְכָר ש"ר סוּגְיָתִין גִּיטִין הִלְזוּ וְעכ"ל דְּנִדְרָא פְּשִׁיטָא לִיהַ וְשָׂאֲנִי גִיטִין דְּלִצְעוּרָה קָא מְכַוֵּין וְהָא צִיְעָרָה כמ"ש: וּמֵעַתָּה יֵשׁ לְהַעִיר עַל הָרְשָׁב"א ו"ל בְּחִידוּשָׁיו וְה"ה ו"ל שְׁהָעֲתִיק דְּבָרָיו הִלְלוּ בַּח"מ הִלְכוֹת גִּירוּשֵׁין דִּין כ"ו שְׁהִנִּיתִי הַדְּבָר בְּצ"ע וְלֵא פְּשִׁיטָא לְהוּ מְהֵךְ דְּנִדְרִים וְצ"ל דְּשָׂאֲנִי גִיטִין כמ"ש שָׁם וְלִרְבֵּי אֲשֵׁי נְמִי תִק"ל מְהֵךְ מִתְּנִי דְּנִדְרִים דְּסִתָּם לְעוֹלָם הָיִי וְלַעֲנִיד דְּבָרֵי הַתְּשׁוּ' דְּמוּכָח דְּשָׂאֲנִי גִיטִין כְּמִדְּנִדְרָא וּבְמִמוֹנָא שְׁפִיר קָא יְלִיף מֵאִיסוּרָא וּבְחִי' ס"ל דְּשְׁפִיר מְצִינּוּ לְמַגְמַר מְמוֹנָא מְגִיטָא וּרְבָּא וְרַב אֲשֵׁי בְּמִמוֹנָא נְמִי פְּלִיגִי וְהָךְ דְּנִדְרִים לֵא מְכָרִיעָא דְּאָמַר לָהּ רַב אֲשֵׁי שְׂאֲנִי הָתָם דַּע"כ לְעוֹלָם קָאֲמַר דְּבָלָא לְעוֹלָם לֵא מְקַבֵּל מְנִיָּה מוּכָס וְאִמְטוּ לְהַכִּי בְּעִינּוּן שְׂיִאֲמַר בְּלִבּוֹ הַיּוֹם אָבֵל בְּמִתְנָה בְּגַט עַל מְנַת שְׁתַּנִּיק וְכוּ' וּבְמִתְחַיִּיב לְזוּן אֶת חֲבִירוֹ דְּמְצִי לְמִימַר הַיּוֹם וּמְצִי לְמִימַר לְעוֹלָם סְבַר רַב אֲשֵׁי דְּסִתְּמֵן נְמִי כְּמִפְרָשׁ יוֹם אֶחָד דְּמִי: וְצָרִיךְ לְבַרֵּר לְרָבָא דְּס"ל דְּסִתָּם כְּמִפְרָשׁ יוֹם אֶחָד דְּמִי ע"מ שְׁלֵא תִלְכִּי לְבֵית אָבִיךָ לְעוֹלָם וּמִדְּבָרֵי רַבִּינוּ ו"ל בְּפִירוּשׁ הַמְּשָׁנָה שְׁכַתְּב ו"ל אִינוּ ר"ל שְׁחִיבְתָּ לְהַנִּיקוּ ב' שָׁנִים לְפִי שַׁע"מ שְׁתַּנִּיקוּהוּ אַמ"ל וְהָעֵינֵיךָ אֶצְלָנוּ כֹּל סִתָּם כְּמִפְרָשׁ יוֹם אֶחָד דְּמִי עכ"ל נִרְאָה לְלַמּוּד דַּר"ל דְּלֵא שְׂאֲנִי לִיהַ לְרַב אֲשֵׁי בֵּין גִּיטִין לְדִינֵי מְמוֹנוֹת וּכְגוֹן בְּמִתְחַיִּיב לְזוּן אֶת חֲבִירוֹ דְּכָלְלָא הוּא דְּכָל שְׁלֵא קְבַע זְמַן לְדְּבָרָיו כְּמִפְרָשׁ יוֹם אֶחָד דְּמִי א"כ מ"ל גְּבִי גִיטִין מ"ל גְּבִי מְמוֹן וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ.

ג"כ מ"ש בְּחִיבּוּרוֹ שָׁם וְטַעְמָא טַעִים שְׁהָרִי לֵא פִי' כְּפָה זְמַן תַּעֲשֶׂה עכ"ל וּלְפִי"ז יֵשׁ לְתַמְנָה עַל ה"ה מ"ל שְׁהָעֲתִיק סְפִקוֹ שֶׁל הָרְשָׁב"א ו"ל וְלֵא גְלָהּ בְּזָה ד' רַבִּינוּ ו"ל כְּמִנְהַגּוֹ הַטּוֹב וּגְדוּלָהּ מְזוֹ דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּלֵא כְּתַב רַבִּינוּ כֵּן אֶלָּא לְגַבִּי גַט דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּלִצְעוּרָה

קא מכוון וקא צייערע חד יומא אַבל בַּמּוֹנָא דְּלִיפָא ה"ט וְאַדְרָבָא אִיפָא לְמִימַר פִּינּוֹן דְּלֵהֲרֹנְחָה אִיפּוּיִן אִיפָא לְמִימַר כּל זְמַן שְׁצָרִיף קְאָמַר וּלְפִי שְׁדַבְרִיּוֹ בָּאוּ בְּסִפְרֵי הַחֲתוּמִּים וְלֹא גָּלָה רַז זֶה מִשׁוּ"ה ה' הַמְּגִיד ו"ל לֹא הִזְכִּיר דַּעַת רַבִּינוּ ו"ל בְּסִפְקוֹ שֶׁל הַרְשָׁבָ"א ו"ל: אִיבְרָא דְּפִשְׁטָן שֶׁל דְּבָרֵי רַבִּינוּ ו"ל בְּרוּרִים כַּמ"ש וַיַּעֲדוּן יַגִּידוּן וְכַדְכַתְּנִי שׁוּב רְאִיתִי לְהַמְרָדְכִי ו"ל דָּף קנ"א לְהוֹכִיחַ מְלִשׁוֹן רַבִּינוּ ו"ל לְדַבְרֵי יַע"ש: גַּם נִרְאָה שְׂאִין זֶה דַּעַת מְרָן ו"ל בְּדַעַת רַבִּינוּ ו"ל שְׁהַעֲתִיק לְתַשׁוּבַת הַרְשָׁבָ"א ו"ל הִלְזוּ דַס"ל דְּכָל זְמַן שְׁצָרִיף קְאָמַר בְּהַלְכָה פְּסוּקָה וְכִסִּי קמ"ג הַעֲתִיק לְשׁוֹן רַבִּי וְטַעְמוֹ ו"ל דָּאִם אֵיתָא דַס"ל בְּדַעַת רַבִּינוּ כַּמ"ש הֲרַב הַמְרָדְכִי הִנֵּה פִּסְקִי סַתְרָא"י נִינְהוּ אֱלָא נְדָאִי דַס"ל דְּאִין הוֹכְחָה מְדַבְרֵי רַבִּינוּ ו"ל פֶּלֶל: וְרְאִיתִי לְהֵרָא"ש ו"ל בְּתַשׁוּבָה פֶּלֶל ו' ס' ח"י שְׁנֹשְׂאָל בְּמִי שְׁקַבֵּל עָלָיו לְזוֹן אֶת חֲבִירוֹ סֶתֶם וְלֹא קִבַּע לוֹ זְמַן אִם יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ כְּשִׁירְצָה אוֹ נֶאֱמַר לְעוֹלָם וּבְסִי"ט נִשְׂאָל עַל מִי שְׁפִטְרוּהוּ הַקְּהֵל מֵהַמַּס אִם יָכוֹלִין לְחַזֵּר בְּטַעֲנָה שְׁלֹא קִבְּעוּ לוֹ זְמַן כִּי פְּמָה מְקוּמוֹת מְצִינוּ סֶתֶם שְׁהוּא לְעוֹלָם נִדְרַר וְשְׁבוּעָה אִין לִי עָלֶיךָ דְּהוּא כָּל יְמֵי חַיָּיו וְכֵן הַכּוֹתֵב לְאֶשְׁתּוֹ דִּין וְדַבְרִים אִין לִי וְכו' אֲמַנְם יֵשׁ לְחַלֵּק בְּגִיטִין ע"מ שְׁתַּנִּיק בְּנֵי וְכו' וְתִי רְבָא וְכו' ור"א וכו' דְּלִרְבָּא סֶתֶם לְעוֹלָם וְלִרְב אֲשִׁי סֶתֶם יוֹם אַחַד וְגַבִּי ע"מ שְׁלֹא תִשְׁתִּי יִין לְעוֹלָם סֶתְמָא לֹא וְהִשִּׁי דְּטַעֲנַת הַפִּיטוֹר מֵהַמַּס.

דִּידוֹ עַל הַתַּחְתּוּנָה דְּמֵאֲחַר דְּבִסְתָם פִּיטוֹר יֵשׁ לְדוֹן לְשׁוֹן הַפִּיטוֹר לְכָל הַפְּחוֹת שְׂאִינָם יָכוֹלִין לְדוֹנוּ דְּכָל הַבָּא לְהוֹצִיא יָדוֹ ע"ה ת וכו' וְאִף פֶּלְפִי נְדָבָה אֲמַרִּינּוּ הֵכִי וְכו' שְׂאִינוּ הוֹלְכִין אַחַר נְדָבָה קִטְנָה וְכו' וְאֵע"ג דְּאֲמַרִּינּוּ וְכו' ע"ע מָה שְׁתִּי נְאוֹתוֹת רַב אֲשִׁי וְנִתְקַיְּמוּ דְּבָרֵי רַבָּא דְּבִסְתָם בְּעִינֵי ב' שְׁנִים דְּשְׂאִי גַבִּי גִט מִשׁוּם דְּלַצְעוּרָה קָא מְכוּיִן וְכו' וְהַמְקַבֵּל עָלָיו לְזוֹן אֶת חֲבִירוֹ לְזוֹן סֶתֶם אוֹ יִתֵּן לְחֲבִירוֹ ק' זְהוּבִים לְשָׁנָה דִּין זֶה פְּדִין הֵרָאשׁוֹן דְּבִשְׁנָה א' יִפְטֹר מִנְדְּרוֹ: וְרְאִיתִי לְהֵרָא"ש ו"ל בְּפִרְקֵי שְׁבוּעוֹת דַּכ"ה שְׁכַתֵּב עַל מֵאִי דְּאֲמַרִּינּוּ הֵתֶם ה"ד שְׁבוּעַת שְׁנָא כְּאוֹמַר יֶאֱסְרוּ עָלַי כָּל פִּירוֹת שְׁבַע עוֹלָם אִם לֹא רְאִיתִי גְּמַל פּוֹרַח בְּאוֹיֵר וְכַתֵּב עָלָיו ו"ל וְאֵע"ג דְּאֶסֶר עָלָיו כָּל פִּירוֹת בְּסֶתֶם וְלֹא הוֹכִיר לְעוֹלָם פִּינּוֹן שְׁלֹא קִבַּע זְמַן מְעוֹלָם נֶאֱסְרוּ עָלָיו לְעוֹלָם דְּאִיזָה זְמַן תַּתֵּן לוֹ דְּלֹא מְסַתְּבַר אֱלָא רַגַע א' וְכו' עכ"ל אֱלָמָא דַס"ל לְהֵרָא"ש ו"ל כָּל שְׁלֹא קִבַּע לוֹ זְמַן כְּמוֹ שְׁפִי לְעוֹלָם דְּמִי יַעו"ש וְקוּשְׁטָא קְאִי דְּדַבְרֵי הֵרָא"ש ו"ל קִשִּׁין לַעַנ"ד דְּרַבָּא הוּא דְּאוּקִי לְהַךְ מִתְּנִי בְּאוֹמַר יֶאֱסְרוּ וְכו' וְרַבָּא גּוֹפִיָה הוּא דְּאֶמַר כָּל סֶתֶם כָּל עוֹלָם דְּמִי כְּמוֹ ע"מ שְׁתַּשְׁמְשִׁי אֶת אַבָּא דְּכָל יְמֵי חַיָּיו דְּמִי וְלִר"א הִךְ מִתְּנִיתִין דְּשְׁבוּעוֹת אִיפָא לְמִימַר דְּמוּקִי לָהּ כְּאַבְיִי דְּתַנִּי בָּהּ שְׁרְאִיתִי גְּמַל פּוֹרַח וְכו' וְנַחְזִי אֲנִי אֲמַאי הֵרָא"ש ו"ל אֲצִטְרִיף בְּתַשׁוּ" לְמִימַר דְּרַבָּא ס"ל מִשׁוּם דְּלַצְעוּרָה קָא מְכוּיִן תַּכ"ל פִּינּוֹן דְּלֹא קִבַּע זְמַן לְעוֹלָם מִשׁ וְשְׂאִי נִדּוֹן הַמַּס וְחִיּוּב הַמְּזוֹנוֹת מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּהוּא לְהוֹצִיא יָדוֹ ע"ה ת ונלע"ד דְּמֵאִי דְּאִצְטְרִיף הֵרָא"ש ו"ל בְּתַשׁוּ" לְמִימַר דְּשְׂאִי גִט דְּלַצְעוּרָה וְקָא מְכוּיִן וְלֹא אֲתִי עָלָה מִשׁוּם דְּלֹא קִבַּע זְמַן וְאִיזָה זְמַן תַּתֵּן לוֹ אֱלָא עכ"ל כָּל זְמַן הַהֲנָקָה וְכָל זְמַן שְׁהָאָב חִי מִשׁוּ" דְּהַמְּגִרֵשׁ בָּא לְהוֹצִיא לְחַיִּיב' שְׁתַּנִּיק אֶת בְּנוֹ וְלִשְׁמַשׁ אֶת אָבִיו שְׁכַבְרָה הוּא מוֹחֲזֵק בָּהּ וְקִנְיָה עֲצָמָה בְּגִט וְאִיהוּ אֲתִי עָלָה מִכַּח הַתְּנָאִי דְּאִיפָא לְפָרוּשֵׁי נְמִי אֲפִילוּ יוֹם אַחַד וְנִדְּנִין בְּפְחוֹת שְׁבַע זְמַן דִּיד הַמְּגִרֵשׁ עַל הַתַּחְתּוּנָה אֵהָא קְאָמַר דְּשְׂאִי גִט דְּלַצְעוּרָה קָא מְכוּיִן הִילְכָה לְדוֹנוּ לְחוּמְרָא וְחֻשְׁבִּינּוּ לִיהּ כְּאִילוּ כְּתוּב הַתְּנָאִי בְּכַתֵּב מְפוֹרֵשׁ וּמְסִייעַ לְמַלְתִּיָּה מַעַל מְנַת שְׁתַּתֵּן לִי אִיצְטְלִיתִי אַע"ג דְּבַכָּל הַתּוֹרָה קִי"ל שְׁוֵה כְּסָף כְּכֶסֶף הֵכָא בְּעִינֵי אֲצִטְלִית דְּוִקָא וּמְפָרֵשׁ רַבָּא גּוֹפִיָה ה"ט מִשׁוּם דְּלַצְעוּרָה

קא מכוון: וראיתי להרב מוהראנ"ח ז"ל בח"א סימן ז"ך דמותיב ורמי דברי הרא"ש ז"ל דשבועות לדבריו שבתשובה הלזו ותל דבשלמא גבי איסור פירות כיון דאין להם זמן קבוע שפיר אמרינן איזה זמן תתן לו אבל במזונות מסתמא אדם מכין פרנסתו של כל השנה ע"ש ואח"כ דבריו אינם מוכנים לענ"ד דא"ה אמאי אצטריך גבי יניקה ושמוש האב לטעמא דלצעורה קא מכוון תפ"ל משום דאיזה זמן תתן לו ושאני מזונות דיד הנזון ע"הת וכיון דארסייהו דאינשי להכין פרנסתם כל השנה ומשו"ה נותן לה מזונות שנה א' ודיו וע"ק דהרא"ש ז"ל לא חייבו ליתן לו של כל השנה אלא משום דהשאל שאל במתחייב לזון את חברו סתם או ליתן לו ק' זהובים לשנה ע"ש והנלע"ד ר"ל במתחייב לזון את חברו או ליתן לו ק' זהובים לשנה סתם ר"ל שלא קבע לו זמן וע"ז דן הרא"ש ז"ל כיון שהזכיר לשנה חייב לזונו שנה אחת או ליתן לו ק' זהובים דאין פחות משנה אבל אם לא הזכיר לשנה כלל אינו חייב ליתן לו אלא פחות שבזמנים שו"ר למהרימ"ט ז"ל ח"מ סי' מ' שלא ישרו בעיניו דברי מוהראנ"ח ז"ל ודקדק בדברי הרא"ש ז"ל פדוקיין עש"ב: וראיתי להרב מח"א ז"ל הלכות שבועות סימן ו' דרצה לידון בשותף שנשבע לחברו שיהא שותף עמו דיכול לו' כל זמן שיירצה וכיון שנשפתף עמו זמן מה יצא ידי שבועתו ונהדר ק"ל מההיא דנודרין להרגין דבעינן עד שיאמר היום משום דסתמא לעולם משמע ולחלק יצא דמייירי דהוי בשב ואל תעשה כגון יאסרו כל פירות שבעולם עליו בין בדבר שהוא בקום עשה ע"ש ולענ"ד אין זה דע' הרשב"א בתשו' דקא קא יליף בחייב עצמו לזון סתם לעולם קאמ' ומהו דנודרין להרגין דאמר ואסרו כל פירות העולם עליו עד שיאמר היום מסתמא לעולם משמע והתמה מעולם בקיאותו ז"ל איך לא שלטו מאורות עיניו בתשובה זו והביאה מרן ז"ל בב"י פמזנבר וממשפטי התנאים לא גמרינן דהרשב"א ז"ל גופיה איהו גיהו מארי דשמעתא כמ"ש ה"ה ז"ל בפ"ז מהלכות אישות ע"ש ואיהו ז"ל בתשובה דידיה דמייירי בקום עשה לזון את חברו דחייב לעולם: ואתה דע לה דלרבנוטא דפסקו כרב אשי בסתמא כמפרש יום א' דמי לאו דוקא יום אחדקאמר אלא אפילו שעה א' סגי כמ"ש רש"י והתוס' והרשב"א ז"ל ושאר פוסקים ולפ"ז אי גמרינן במתחייב לזון את חברו בסתם מצוי למפטר נפשיה בסעודה א' וה"נ לדעת הרא"ש ז"ל דאתי עלה מטעמא דיד המוציא מחברו ע"הת איפא למימר דכי נשאל הכי אתשיל למתחייב לשנה אחת וע"ז השיב דחייב לזונו שנה א' וכדכת' בעניויתין: (רמב) מזונות לאה אשת יעקב פתובתה סף תקנ"ה גרושוש וכשנשוא עוד את רחל לאשה עמד וכתב לה שטר מתנה מסף ת"ק מחבובים לבד מנסכי פתובתה הנז' וילאה בן אחר ולרחל ג' בנים ונלב"ע יעקב הנז' וחל"ש ואז עמדה לאה לפני הב"ד ותבעה סכי פתובתה ומיאנו לשמוע אליה פעם ושנים והיא צונחת ככרוכיא לאמר תנה את נש' סכי פתובתי ואח"כ עמדה והוציאה מתחת ידה שטר מתנה הלזו לגבות מ"ש לה בעלה וכשראו הב"ד גופו של שטר נראה להם כמה ספיקות במתנה והחמיצו את הדין ואחר מספר ירחים נמנו וגמרו בין דין לדין הב"ד יצ"ו ועלתה הסכמתם ע"פי שורת הדין שתטול רביע סכי המתנה דוקא הן היום עמדה לאה ותבעה מזונותיה פי אינה רוצה לגבות פתובתה ונותנת אמתלא לדבריה דמעיקרא לא העיזה פנים לתבוע פתובתה אלא על סמך שטר המתנה פי העולה על רוחה שתזכה בכל סכי המתנה וסך פתובתה ותמשכן בהם קרקע ותהיזה גיונית מפירותיהן ברנח יותר ממה שיפסקו לה הב"ד יצ"ו בקצבת

מזונותיה והשתא מיהא דאגלאי מלתא דלא זכתה אלא בספי רביע המתנה לא יספיקו לה ואדרבא קצבת ב"ד עדיפא והו"ל תביעה בטעות דלא הוניא תביעה ונדמיה למי שתבעיה לנשא במרמה שאמ"ל פ' חפץ ב' לישא אותה שכתב הרא"ש ו"ל משם הירושלמי דהוניא תביעה בטעות כמ"ש הטור א"ה ע"ש ו"ל ע"ש והירושלים ישיבו אמרים דשנייא דא שהם הטעוה ורמזו אותה משו"ה דינא הוא דלא תשיבא תביעה אבל בנ"ד שהיא טעמה מעצמה מזל דידה הוא דקא גרים ואין עליהם חיוב המזונות אחרי התביעה יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב סברת האלמנה וטעוה סבר לה מר מורה א' הובאו דבריו בתשו' הרב מים רבים ו"ל בחח"ה מ"ג ע"ש והירושלים ותשובתם היא סברת המחבר ע"ש ואנן בדידן אין בידינו להכריע דכל חד לפום חורפיה מסתבר טעמיה אמר מעתה נובין ונדון מהו הנקרא מוחזק מי אמרינו פיון דהנכסים בחזקת הירושלים והיא תובעת להוציא מתחת ידם הו"ל היתומים מוחזקים ומצו אמרו לה קי"ל פסברת המחבר ו"ל או"ד פיון דנכסי מיתנא משועבדין למזונות אלמנה מתנאי ב"ד הו"ל האלמנה.

מוחזקת ומצי אמרה קי"ל פבר פלוגתיה דהרב ו"ל. אנכי הוואה דבר זה נפתח בגדולים ה"ה מוהרש"ך ו"ל בראשונות סי' מ"א דשמיע ליה דהאלמנה היא המוחזקת וסמוכות שילו מדאמר לוי כל שלא נשאת על היתומים שנתנו ע"ש באנרף והנראה לע"ד שאם ע"ז סוף הרב ו"ל יש להשיב דשאני התם שהחוב ברור והמחלוקת בפירעון דהיתומים אומרים פבר פרענו והאלמנה מכחשת בהא ודאי מודינא דהאלמנה מוחזקת משא"כ בנ"ד שע"י התביעה הופקעה מהמזונות שהם תנאי ב"ד אלא שאומרת שהתביעה בטעות שהטעמה את עצמה פשיטא דאין לה דמות להך דאמר לוי וכבר תמהו על הרב שני שרי צבאות ישראל הרב החבי"ב שם בהגהב"י אות י"ט ע"ש והמש"ל ו"ל בריש פי"ח מה' אישות ע"ע וכתב הרב ו"ל שבח"ג מתשו' הרגיש בזה ועכ"ז כתב שאני במקומי עומד והרבנים ו"ל הנה ראו פן תמהו על פכה ע"ש ואתה דע לה דבענין הנדוניא אפליגו רבנותא אי הוניא בכלל פתובה או"ד אינה אלא פחוב בעלמא ומרן בש"ע שם סי"ב פסיק ותני דנדוניא בכלל הפתובה לפיכך אם תבעה כתו' עיקר ותוס' בלבד אפילו נדונייתה מאה ק' הפסידה המזונות ע"ש וראיתי לה' ב"ש שם סקכ"א שכתב בפשיטות טות פיון דהוניא פלוגתא דרבנותא האלמנה היא מוחזקת ויש לה מזונות בשביל הנדוניא ע"ע וזה ודאי שלא פדעת מרן בש"ע כמו שנגמר גם אשו"ר לרבי בצלאל ו"ל בתשו' סי' ח' ט' י' שהאריף בזה והביא דעת ה' מוהר"ח פאפויסי ו"ל ורמזם שם הרב כנ"הג אות ל' ע"ש והנה עיקר סוגיית הגמ' דכתובות דצ"ג אהא דבעינן למימר דרבנן ור"י פליגי אם הנכסים בחזקת הירושלים או בחזקת האלמנה הבאה מפח תנאי ב"ד ובמלתיה דלוי צריף לעמוד בשרשן של דברים ובוריין ובמ"ש במקו' לשם אלא שאין הפנאי מספים הא מיהא אנן בדידן דבטר מרן ו"ל גרירי גיחזי אנן בהטעוה וא"ל איש פלוני פהו בעי למיסב לה דהוניא תביעה בטעות פדעת הירושלמי שהביא הרא"ש ו"ל לא הוניא תביעה ולא איבדה מזונותיה כל שלא תבעה בשופי ואחרי הרא"ש ו"ל נמשך בנו הטור ו"ל שם אמנם מרן הב"י כתב שם שהרי"ף והרמב"ם ו"ל לא חששו לדברי הירושלמי הלז פיון דבגמרין לא מפליג בהא ולכן בש"ע סתם לן סתומי על שתבעה פתובתה איבדה מזונותיה פדעת הרי"ף והרמב"ם כפי הפלל הנמסר לנו שפך תרי מגו תלת עמודי ההוראה מספיימים

לדעת אחת על פיהם יהיה כל ריב אלא שאח"כ הביא סברת הטור והרא"ש בשם י"א
פמנהגו הטוב וקי"ל פסתם משנה שפתם לנו בשלחנו ומעתה מה שגזקו הרב מים רבים
ורב דעמיה היינו דמר מדמה לה לדין הירושלמי ובמחלוקת היא שנויה בין הרי"ף
והרמב"ם ובין הרא"ש והטור ז"ל כמ"ש מרן בב"י והרב חלוק עליו בזה דע"כ לא פליג
הירושל' וגמ'ין אלא בהטעוה אחרים אבל כל שהיא טענה מעצמה אפילו לדעת
הירושלמי חשיב שפיר בשופי ולכ"ע אבדה מזונותיה ושללא פדעת הרב ב"ש ז"ל שכ'
שהאלמנה היא מוחזקת וכבר הושג מה' באר מים חיים ז"ל שם סי' כ"א ע"ש וכו' עלתה
הספמנתו בנזעזע וחברת אחי ורעי יושבי על מדי"ן ה' צבאות יגן עליהם כיר"א ועשינו
מעשה והפקענו האלמנה הלזו מהמזונות והמרור וכינצא ולית דין צריף בשש: (רמג)
מזונות.

המקבל עליו לזון את חבירו כל ימי חייו לכ"ע חייב ועיין בתשו' מוהר"ם שלנון ז"ל
בס' בני משה סי' י"ג ועיין בהרב חלקת מחוקק סימן קי"ד אות י"ג והרב ב"ש שם אות
ט"ו ע"ש: (רמד) מזונות הא דכתב הרא"ש דבשנה א' נפטר המקבל אבל אנו לא טענינו
ליה ה' דבר משה ז"ל בחי"ד סימן מ"ז ע"ש ועיין במהרח"ש ז"ל סימן מ"ח ועיין מה
שנסתפקתי לעיל: (רמה) מזונות.

מי שקבל עליו לזון את חבירו מדי שבת בשבתו סוף מה או סוף כ"וך לשנה לא אמרי'
בשנה א' נפטר אלא כל סוף שבת וסוף שנה קאמר וחיוב ליתן לו כל ימי חייו הרבדבר
משה ז"ל שם פה מצאתי רשום אצלי וכעת אינו עמדי וצריף להתנישב בדבר דמתשובת
הרא"ש הלזו שהביא מור"ם ז"ל בסי' ס' לא משמע הכי: (רמו) מזונות הא דכתב הרא"ש
ז"ל דמצ' .

: מיפטר נפשיה בשנה א' הטעם משום דיד בע"הש על התחנותה אבל אי פתוב בו בלשון
שבועה לא אמרה הרא"ש ז"ל מעולם ה' דבר משה שם ועיין במוהראנ"ח ז"ל ח"א סי'
ק"ך ובס' תורת חסד סימן אר"ך ע"ש וכן גלע"ד אם פתוב בו דלא פאסמכתא ודלא
כטו"ד לדעת רוב המפרשים דיד בע"הש על העליונה כמ"ש בסי' מ"ב ועיין לקמן מדיני
מתנה סימן ובאות ש' מדיני שטר סימן מה .

שהארכתי בפרט זה בס"ד: (רמז) מזונות. ראובן זן את בת קרובו זמן מה ולע"ע נפטרה
הבת וחל"ש ועכשו עמד ראובן ותבע מירשיה דמי המזונות מנכסי עזבונה והשפתי
דהת"הר ז"ל בסי' שי"ז נשאל על פיוצא בזה והשיב דחיבים לשלם לו דמי מה שאכלה
ופסקו מור"ם ז"ל בסי' רמ"ו ובי"ד סי' רכ"ג ביאר דגבי יתום פטור דמסתמא לג"ח
איפנין וא"כ בנ"ד ודאי דאין לו על יורשיה פלום וכ"ש שהיא קרובתו וכן לפי מה שחילק
מהר"א גאליקו ז"ל הביאו הרב כנ"הג ז"ל סימן כ"ח אות בהג"ה הבי דשאני לן בין מאכילו
בביתו לשולח לו למקומו ע"ש.

בנ"ד גמי פטור פנין שהיתה מאוכלי שלחנו וכן לשאר מהחילוקים שהביא הרב שם
איברא אנו בדין דבתריה דמרן ז"ל גראה שדעתו ז"ל דבכל גוונא פטיר ועטיר דכל
חילקה דרבינו אפרים מה' דקרע פסותי דחיב עד שיאמר לו קרע והפטור והיא גופא
קשיא דבגמרא אוקימנא לה בדאתא לידיה מעיקרא בתורת שמירה דוקא אבל כל דאתא
לידיה בתורת קריעה פטור וא"כ בהנמינו דומינא דאתא לידיה בתורת קריעה וכבר תמה

עָלְיוּ הַשָּׁרֵף וְלֹא נִהְיִיתָה בְּצַע וְנִרְאָה לַע"ד דְּרַבֵּינוּ אֲפָרַיִם וְלֹא מִפְּרֹשׁ לְסוּגְיֵית פְּרָק
הַחוּבֵל כְּפִי ה' הַמְּאֹר וְלֹא דִמְפָרֵשׁ לָהּ דְּלֹא מִמְעֵיט רַחֲמָנָא אֲלֵא מִדִּין הַשׁוֹמְרִים אֲבָל
בְּקִרְיָעָה דְקָא מְזִיק בְּיַדִּים וְדַאי דְחִיִּיב ע"ש וְהָכִי פִתְרָה לָהּ רַבִּי יְהוֹנָתָן וְלֹא הוּבָא בְּמִקּוּ
ע"ש וּלְפ"ז יָפָה דֵּן יָפָה הוֹרָה הָרַב רַבֵּינוּ אֲפָרַיִם וְלֹא וְכַבֵּר נִתְבָּאָר בְּש"ע ס"ס ס"א
דְּפֶסֶק דְּכִי אֲתִי לִידְיָה בְּתוֹרַת קְרִיָעָה מְעַקְרָא אֲפִילוּ מִדִּין קְרִיָעָה פְּטוּר.

מִעֲתָה יִרְאָה יִרְאָה דְדַעְתּוֹ וְלֹא בְּבֹא וְאֲכֹל עָמִי פְטוּר מִלְשָׁלֵם וְלִזְהָ נִתְפָּנוּן מִרְוֹ הַב"י וְלֹא
שְׂבִסִי קַכ"ח הַעֲתִיק תְּשׁוּ הָרִי"ף וְלֹא שְׂהִיבֵא בַע"ה תְּשַׁעַר ס"ה דְּפֶסֶק דְּהַגְנִית מְעוֹתָיו עַל
קָרָן הַצְּבִי וְסִיִּים וְעֵינֵן בַּת"ה דְּנִרְאָה דַּס"ל דְּחִלּוּקִים הֵם וְעַפ"י מֵאִי דְכִתִּיבָנָא וְע"ע בְּש"ע
סִי ר"ץ ס"ה וְעֵינֵן בְּדַרְשׁוֹתֵי מַה שְׂהִיבֵא בְּפֶרֶט זֶה פִּינֵד ה' הַטּוֹבָה עָלֵי לֹא ע"ט הַאֲתָף
וְעֵינֵן בְּפִרְיָשָׁה סִי רמ"א וְבַה' כַּנ"ה וְלֹא לְשֵׁם בַּהֲגַהב"י אוֹת ל"ז ע"ש: (רַמְח) מְזוֹנוֹת
אִיתְשִׁיל קִמְאֵי בְּרֵאוּבֵן שְׂהִיבֵנִי וְגַם דַּל"ה דַּל"ה וְלֹא נִשְׁאָר לוֹ בְּלִתֵּי אִם גְּוִיָּיתוֹ וְאֲדַמְתּוֹ
וְאִמ"ל לְשִׁמְעוֹן טוֹל קִרְקַע ע"מ שְׂאֵהִיָּה מֵאוֹכְלֵי שְׂלַחְנָהּ כָּל יָמֵי מִיגַר כָּל עוֹד נִפְשֵׁי בִי
וְאִף כִּי אֲחֵרֵי מוֹתֵי אֲתָה תִּהְיֶה מְטוּפֵל בְּצִרְכֵי קְבוּרָתִי לִיקַח לִי אֲרוֹן וְתַכְרִיכִין וְכֹן כָּל
פִּיּוּצָא בְּזֶה פְּהִלְכַת גְּוִיָּרִין יְהוּדָאִין וְלִימִים חָלָה רֵאוּבֵן אֶת חֲלִיוֹ עַל רֵאשׁ הַמְּטָה וְיִהִי כִי
אֲרָכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים עָנָה שִׁמ' וְאָמַר לְרֵאוּבֵן ע"מ לְזוֹנָהּ מְזוֹן הַבְּרִיאִים תְּנָאִי הִיָּה בִּינִי
וּבִינָהּ אִף מְזוֹן הַחוּלִים שְׂהוּא מֵאֲכָל קַל וְנָקִי וְרַפָּא יִרְפָּא טְעוֹן מִתָּן דַּמִּי"ס לֹא בָּא לְכָלֵל
הַתְּנָאִי וְרֵאוּבֵן אֲמַר פִּינֵן שְׂאֵף בְּצִרְכֵי קְבוּרָתִי אֲתָה חִיִּיב לִי בְּמְזוֹנוֹת הַצְּרִיכִים לְחֻלְיֵי
וְרַפּוּאֲתֵי מִי פְטוּרָה מֵהֵם: זֹאת אֲשִׁיב הִנֵּה מִרְ"ן וְלֹא בַב"י.

ח"מ בַּס"ס פְּתַב בְּשֵׁם הָרִיטְבָּא וְלֹא שְׂהִמְתַּחֲיִיב לְזוֹן אֶת חֲבִירוֹ וְחָלָה אִינוּ חִיִּיב
בְּרַפּוּאֲתוֹ אֲבָל צְרִיף לְתַת לוֹ דְּמִי מְזוֹנוֹת שְׂהִיָּה צְרִיף כְּשִׂהִיָּה בְּרִיא עַכ"ל וּפְסָקוֹ מוֹר"ם
בְּסִימָן ס' ס"ג ע"ש וּמִכָּאֵן תְּשׁוּ עַמ"ש הָרַב שְׂבוֹת יַעֲקֹב וְלֹא בְּתִשׁוּ וְהִבִּיאוּ הָרַב בְּאָר
הֵיטֵב שָׁם סַקט"ז דְּמִי שְׂקַבֵּל עָלָיו לְזוֹן פְּלָתוֹ חִיִּיב לִיתְּנוּ לָהּ מֵאֲכָלִים קָלִים מֵעַת לִידְתָּהּ
עַד ל' יוֹם ע"ש דַּמ"ש מְחוּלָה הַנְּזִיזוֹן שְׂפַתֵב הָרִיטְבָּא וְלֹא וְאֲפָשֵׁר דְּלִיָּדָה שְׂאֵנִי דְעֵבִידָא
דְּאֲתִיָּא דְרֹב הַנְּשִׁים מִתְּעַבְרוֹת וְיוֹלְדוֹת וְהוּו"ל לְמַתְחִיִּיב לְהַתְּנוֹת אֲבָל חוּלָה דְלֹא שְׂכִיחַ
הִנֵּה לִיָּה לְמַקְבֵּל לְהַתְּנוֹת וּמֵעַתָּה נ"ד שְׂהוּא חוּלָה וְלֹא שְׂכִיחַ לְכַאוּרָה הוּו"ל לְמַקְבֵּל
לְהַתְּנוֹת וְע"ש בַּמ"ש הָרַב בְּאָר הֵיטֵב בַּא"ה עַיִן סִימָן ע' אוֹת א' בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְהַרְשָׁ"ל
וְלֹא.

שׁו"ר לַהַב"ח וְלֹא בְּתִשׁוּ סִי מ"ו שְׂנִשְׂאֵל בְּמִי שְׂנִתְחִיִּיב לְזוֹן בְּתוֹ וְחַתְּנוֹ וְיִלְדָה ע"ש וְיִשׁ
לְעַמּוּד בְּקִצַּת דְּבָרֵי כְּאֲשֶׁר יִרְאָה הַמְּעֵינֵן: וְאִיבְרָא דִישׁ מְקוֹם לְחִלְקָא בֵּין נ"ד לְנִדּוֹן
הָרִיטְבָּא וְלֹא דִהִיָּא דְהָרִיטְבָּא שְׂלֵא קַבֵּל הַמְּקַבֵּל מִיָּדִי שְׂפַעְעוּרוֹ חִיִּיב עֲצָמוּ י"ל
דְּמִלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא לֹא קַבֵּל וְהוּו"ל לְהַתְּנוֹת אִף בְּנִדּוֹן זֶה שְׂחִיִּיב עֲצָמוּ תַּחַת הַקְּרַקַע
שְׂקַבֵּל מִמֶּנּוּ סְבָרָא הִיא לֹאמַר שְׂנִכְנַס הַקְּרַקַע תַּחַת כָּל דְּבָר הַצְּרִיף לוֹ דִּי מְחִסְרוֹ אֲשֶׁר
יְחַסֵּר לוֹ תַּדַּע שְׂהִרִי בְּחִלְתָּהּ הָאִשָּׁה חִיִּיב בְּרַפּוּאֲתָהּ כַּמ"ש מִרְ"ן וְלֹא בְּש"ע א"ה ע"ס
ע"ט וְאֵע"ג דְּהֵתֵם מְשׁוּם תְּנָאִי ב"ד הוּא דְאֵלִים טְפִי וְכַמ"ש הַסַּמ"ע וְהַשָּׁרֵף וְלֹא בְּסִימָן
ס' סַקִּי"ד יַעו"ש הֵינֵנו דְתְּנָאִי ב"ד אֲהֵנִי דַּע"ג דְעֵיִקֵר חִיּוּב רַפּוּאֲתָהּ כְּנִגְדַּ מְצִיָּאֲתָה דְכִי
לֹא מְצָאָה מְצִיָּאָה נְמִי חִיִּיב וְהֵינֵנו דְאֵלִים כַּחַתְּנָאִי ב"ד אֲבָל בַּנ"ד הַנּוֹתָן כְּבָר נָתַן וְהִלָּה
קַבֵּל מִמֶּנּוּ וְדַאי דְאֲמַרִּינוּ דְרַפּוּאָה נְמִי קַבֵּל עַלְוָה וְכַ"ה הַג דְנִתִּי בַמ"ש מִרְ"ן שָׁם בְּמַחֲסִיב

עצמו לזון חבירו או ליתן לו מאה זהובים לשנה דנפטר בשנה א' ע"ש ועיין כנ"ה ס' קס"ג בהג"ה א"ה אות קכ"ב דה"ד במחייב עצמו בלי קבלת שום דבר תמורת החיוב שהוא אלא דמעצמו רצה ונדר והיינו דדייק לישגיה דמור"ם וכתב נפטר מנדרו וכ"ה לשון הרא"ש ז"ל בתשובה פלל ז' ס' ח"י דר"ל דלא הוי אלא משום נדר אבל במחייב עצמו חיוב גמור בלישגיה מעלייא או שמחייב בעבור איזה הנאה שקבל ממנו פשיטא לי דלא מפטר ואזלינו בתר אומדן דעתא כמה אדם רוצה להתחייב לזון כדי לקבל מתנה זו ה"נ דכונתה בנ"ד שו"ר לה' בני שמואל ז"ל בס' ס' דחילק כ"הג לדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל דדבר שאין לו קצבה אינו מתחייב דוקא במתחייב בלי קבלת שום דבר תמורת חיובו ואע"ג דכתב זה כמסתפק כבר תלה לה פיפי בתשו' ס' יו"ד והרב מוהר"ש הלוי ז"ל קלסה ע"ש ומינה אל תזוע ועיין לה' ב"ד ח"מ ס' י"ג ועוד דכיון דראובן איש תככים דאידלד"ל דלדו"ל היעלה על הדעת שיתן לו קרקע שיש לו וכשיחלה נופל אל הקנפה ה"ס פי לא להזכיר ועוד נראה כיון דחייב עצמו בצרכי קבורה היאמן פי לא קבל עליו אלא שיעמוד מיתה פתאומית וע"ע בסמ"ע נש"ך ז"ל בס"ס ס' וס' קס"ג וס' רי"ב ובכ"ה ס' ר"ז אות ג' בהגהב"י וע"ע להרב ז"ל בס' קע"ז בהגהב"י מאות ח' ועיין בגיטין דע"ה ובספר בית דוד ז"ל חח"ה ס' ט"ו ע"ש ובשזכר נער לשירתו חייב ברפואתו כמ"ש הרב כנ"הג ז"ל סימוןשל"א בהג"ה אות ב' ע"ש ועיין במוהרש"ך ז"ל ח"א ס' קי"ו ובספר מעשה חייא ז"ל סימן ז' ע"ש: (רמט) מזונות.

על דין עסק ביש יבמה כבת ט"ו שנים נפלה לפני יבם קטן כבר שית כבר שבע דכבר איפסקא הלקתא בהחולץ דף מ"א דלאחר ג"ח אין לה מזונות לא מבעל ולא מיבם משמיא קנסויה. ברם מאן דקמן שאול ישאל האיש אבי היבמה שימפרו מהנדונייתה שהכניסה לבית.

בעלה או מהמטלטלין שהניח בעלה אחריו וילקח בהם קרקע ותהיה ניוזנית מפירותיהם וממעשה ידיה אי בת הכי היא ואבי היבם מאן ימאן למפור מחוט ועד שרוף נעל עד אשר יגדל הנער ונדעה נרדפה משפט הנער ומעשהו והלקה והיתה ושבה אל בית אביה ומן השמים ירחמו עליה: בריש פל מראיין ראו ראיתי להרב ד"מ בס' ק"ס שפתב בשם הג"מ בשם הר"ף בן אליה ז"ל על יבמה שנפלה לפני יבם קטן והנדונייא עדיין לא הוחזק בה שהיתה ביד שלישי ואע"ג דאינה ניוזנית אפילו מהנדונייא כיון שלא הוחזק בה ניוזנית וכ"ש שאומרת שהקרו לעולם יהיה קיים ע"ש.

עין רואה דאפי' בכ"הג דהקרו יהיה קיים והיא ניוזנת מפירותיהן דוקא בדלא הוחזקו בה יורשי הבעל שעדיין היא ביד שלישי אבל בהוחזקו בה אינה ניוזנת לא מעיקר הנדונייא ולא מהפירות וכמדונה שחידוש הוא שחידש הרב ז"ל דבלא הוחזקו מצו לזון מהנדונייא או מפירותיהן מה שלא נמצא לשום אחד מהפוסקים אלא שפה אחת לכלם דאין לה מזונות ולדעתי היא שעמדה למור"ם ז"ל שלא קבעו להלקה בסתם אלא דנקט בלשון י"א וגם פי יד הדוחה נטויה האמת יורה דרכו וא"כ בנ"ד שהנדונייא ברשות היבם מאן חשיב מאן ספין להוציא מידן אחר שפבר זכה בהם מורישם בעודנו חי: ואולם חזות קשה הוגד לי כמה שראיתי להרב המבי"ט ז"ל בח"א ס' קל"ג דאיתשל כה"ג ופשיט ליה דאפילו תפשוים היורשים מחזירין לידה ע"ש ולא זכר ש"ר דעת הר"ף ז"ל הלזו

דפשיטא ליה דבהוןזקו ביהם היורשים שפבר זכה בהם הבעל בחייו דאין מוציאין מידם גם מ"ש בעיקר טעם הדבר משום דבעל גופיה איפא מ"ד דממכרו בטל כ"ש יבם ואפילו להרמב"ם ז"ל ביבם אפשר דממכרו בטל וכו' עכ"ל וק"ט דמפנרש יוצא בדברי רבינו בפכ"ב מהלכות אישות דין ט"ו דאפילו מכר היבם בנכסי אחיו ממכרו בטל פיון שפתתבתה על נכסי בעלה הראשון ע"ש ועיין כנ"הג בסי' צ' בהג"הט אות ס"ח שכ"כ משמיה דהרב המבי"ט ז"ל: גם מ"ש ולדעת הרי"ף ז"ל והרמב"ן ז"ל אין ליבם בפירות נצ"ב פלום עכ"ל האמת דדעת הרי"ף ז"ל אפתי לא נתברר לי מיהו קושטא קאי שכ"כ רבינו וכבר קרא עליו ערער ה"המ ז"ל דכיון דס"ל שאם מתה בעודה שומרת יבם יורשי הבעל יורשים חצי נצ"ב אמאי אינו אוכל פירות גם הריב"ש ז"ל סי' קל"ז פתב דאין להורות בזה בדברי הרמב"ם ז"ל מאחר שה"המ זלה"ה המהפך בזכותו לא מצא מענה להליץ בעדו ע"ש.

גם מרן בש"ע סי' קס"ח סתם שלא פדעת רבינו ז"ל וכתב דעתו בשם יש מי שפכתב וכו' ע"ש תו איפא למידק דכנראה דהרב ז"ל ארפכה אתרי ריקשי משום דמעיקרא אתי עלה משום דממכרו בטל דין גרמא דהווי דידה והדר אתי עלה מטעם דאין לו בפירות נצ"ב ע"ש ונ"מ למאן דסבר להא ולא סבר להא דיוק: גם מ"ש וכיון שאינו יכול למפור א"כ הו.

ברשותה ותשתמש. בהם ותאכל פירותיה וכו'.

עכ"ל לא הבינתי זה דבעל גופיה לכ"ע לכתחלה אינו יכול למפור ואפילו בדיעבד איפא מ"ד דלא עשה פלום ואפ"ה אוכל פירותיהן אע"ג דהיא יכולה להשתמש בהם לפתרה אלמא דלאו הא בהא תלייא ועוד דשומרת יבם נמי א"י למפור ומאי אןלמיה דהאי מהאי: תו פ"ש גבן לברורי דעת שפתיו דממ"ש ותאכל פירותיהן משמע בנכסי צאן ברזל דמקרקעי ניגהו ותשתמש דקאמר היינו ותספיק צרכיהון גם ממ"ש עוד בסמוך ובפירות נצ"ב אפילו אם יש לה קרקעות ואם אין לה קרקעות של נצ"ב וכו' וכן מתבאר עוד ממ"ש וכן נראה שיש לו יכולת למפור וכו' עכ"ל משמע דעד השתא בנצ"ב דמקרקעי קיימינו.

איפו השתא אתמהה מה הלשון אומרת אפילו תפסום היורשים מחזירין אותן לידה עכ"ל דאטו קרקע בר תפיסה ובר החזרה הוא ועק"ט במ"ש עוד ואפילו לדעת הרמב"ם ז"ל דמכר הבעל קיים בדיעבד וכו' עכ"ל דע"כ לא קאמר רבינו דבדיעבד קיים אלא במכר מטלטלי נצ"ב אבל מכר קרקע נצ"ב מודה דממכרו בטל כמ"ש שם דין י"ד ובמרן ש"ע סי' צ' ע"ש: גם מ"ש דכל נכסי בעלה ימכרו וכו' פתב ה"המ ז"ל פיון שפותבין מטלטלי אגב מקרקעי וכו' עכ"ל ורבינו ז"ל בפ"ק ב' מהלכות יבום בנסח הפתובה כת' נוסח זה אלא שסובר ה"המ ז"ל דדבריו הללו מעיקר הדין דס"ל לא אלמוה לתקנתיהו אבל עכשו שכותב הוי מצד הדין ואפשר שסובר ה"המ ז"ל דמשו"ה אצטריך להו למכתב פן דלטעמיה אזיל דאין פח בתקנה ואתמהה על הרב כ"מ ז"ל שכתב בשם הריב"ש ז"ל דין זה ולא הזכיר לה המגיד ז"ל שהגיד דבר זה ואנן בדין הגם שאין נוהגין לכתוב בנסח הפתובה מטלטלי אגב מקרקעי מ"מ פיון דבתריה דמרן גרינא ואיהו ז"ל פסק בסי' קס"ח פדעת הרי"ף ז"ל וסיעת מרחמוהי דכח התקנה יפה ע"כ לא הוצרכו לכתוב

מטלטלי אגב מקרקעי בשביל דבר זה פדבר האמור ומכל מקום למפור לא דלא קיימא פתובה לגוביינא פדבעי למי לקמן בס"ד: גם במה שרצה ללמוד מדברי הר"ן בשם הרשב"א ו"ל אמר לה יש מהדיוק בדבריו ו"ל במ"ש להרמב"ן ו"ל בנ"מ פולן ובנצ"ב קצנין וכו' ע"ע דטפי הול"ל דבנצ"ב פכולן ובנ"מ וכו' ואיהו ו"ל סבר דאין ליבם בפירות נצ"ב פלום פמו שפיאר זה הרב בדבריו ונהי דהרשב"א ונהר"ן ו"ל במתה ועודה שומרת יבם קיימי ורבינו מודה בהא דירשי הבעל יורשים מחצה פמדובר וא"כ אין לנו אלא החצי מ"מ אין זה מספיק דלענין גלפותא דידיה לנדונו דפירות איצטריכא ליה הרי סברת רבינו ו"ל דכל הפירות הם שלמה דאניהו ו"ל מאכילת פירות קא ילפי ודוק: ואתה דע לה דעיקר מטרין סברת הרשב"א ונהר"ן ו"ל הלזו אין הכל שנים בה הלא בראשי הר"פ בן אליהו ו"ל אשר הונף דסבר כל שפבר זכה בהם הבעל בחייו אינה ניוזנית מהם אלא מפירותיהן פדכתיבנא ואין לומר דטעמיה דהר"ף ו"ל משום דסבר לה מר בהא פדעת ר"ת ונהרא"ש ו"ל דבמתה ועודה שומרת יבם בנצ"ב פחזקת יורשי הבעל ובחטיה כל פירות נצ"ב לבעל אמטו להכי לא זוכה ליבמה שתהיה ניוזנית מן הגדונוניא או מפירותיהן אלא משום שעדיין לא זכה בהם הבעל אבל לדין דסמכינו אמרו ו"ל בש"ע הרי הוא פסק דאין ליבם בנצ"ב: שהכניסה לאחיו אלא מחצה וכן במתה ועודה ש"י דנחלק א"כ יש לה חלק חצי בנכסי צ"ב ומוכרת וניזונת מפירותיהם זה אינו דא"כ תקשי למור"ם ו"ל דאיהו בשיטת הש"ע קאי ואיך העתיק דברי הר"ף ו"ל הללו להלכה אלא ודאי דס"ל דלאו הא בהא תליא ולעולם לא ס"ל פרב"א ונהר"ן ו"ל וא"ת ולדין מי ניחא דאפתי תקשי למור"ם ו"ל דמאחר שהעתיק דברי הר"ף הללו דס"ל דלא פהרשב"א ונהר"ן איך חזר בסוף.

וכתב ובמקום שהפירות שלו פך יכולה למפור וכו' עכ"ל הא ליתא במה דאיתי לס' הרי"ף אלא להיכא שלא זכה בהם הבעל דמוכרת הכל ודוק: גם. הטור שפתיב דבנ"מ לא תמפור שגם בהם יש חלק ליבם וכו' עכ"ל משמע להדיא דלא ס"ל פהרשב"א ונהר"ן ו"ל ומרן בב"י תמ"ה תמ"ה יקרא דלא ס"ל פנותייהו דמסתבר ליה טעמייהו ומעתה מאן חשיב להוציא מרשות היבם ואע"ג דאנו קיימינו כמור"ם היכא דלא אזיל פתר איפכא דמרן וכבר פסיק ותגי דיכול למפור בחלק שאוכלת פירות וכו' נר' דדוקא מפירי נחתינו לה לזבוגי ונהינו בנ"מ דדידה הו דאין לו בהם אלא פירות אלא דגבי מיתה ס"ל דירש מחציתן משו"ה אינה יכולה למפור אלא מחציתן אבל בנצ"ב דאחריותם עליו וכדידה הו דאין לה בהם אלא שבח בית אביה פשיטא דאין למפור ונהטור שפתיב טעם שאינה יכולה למפור בנצ"ב משום אכילת הפירות פדי גסבה אלא שעיקר מטרין לא הו אלא פינן דכל אחריותן עליו וכבר פא חכם הרלנ"ח ו"ל בסי' ל"ו וכתב דלא פתיב הרשב"א ונהר"ן ו"ל אלא בנ"מ ולא בנצ"ב ע"ש ואע"ג שהרב פרח מט"א ו"ל בח"א סי' ט"ו גמגם קצת בדבריו אין הלכה פתלמיד במקום הרב.

ורבו מוהר"ח הפהן ו"ל שם בסי' י"ו השג ישגי על כל דבריו וסמוך שתי ידיו על הרלנ"ח ו"ל ע"ש הראת לדעת פי אין פח בדינו לכוף לאבי היבם למפור מהגדונוניא פלום ולפי דברי הרלנ"ח אתו הרשב"א ונהר"ן ו"ל פדעת הר"ף דבנ"מ לכ"ע מוכרת מה שראויה לירש ובנצ"ב פלל פלל לא אלא דבלא הוחזק בה הבעל ס"ל דשפיר דמי: וגם ראיתי את הלח"ש אשר דבר האיש אדוני האר"ש לידון בדבר חדש דכל שהיבמה גדולה דמשיאין

לו עצה הגונה לחלוץ ולא ליבם דינא הוא דגובה פתנת' מיד ואשר הביא אלוה בידו הגה' הרי"ף בשם רבינו ישעיה ז"ל דבנפסלה בגט דאינה עולה תו ליבום דפסק דגובה פתנתה לאלתר עכ"ל עם שדברי הרי"ש ז"ל נכונים בטעמים מ"מ לא הונח לי לשון תנאי ב"ד שפותבין ליה וכשתנשאי לאיש אחר תטול מה שפתוב ליכי וכדתנן ביבמות דף קי"ז אלמא דבגבית פתנה תליא בנישואין לאחר והכא אפתי אגידא ביה לחלוץ לה ומאין הרגלים לגבות פתנה קודם חליצה: וראיתי לרבינו ז"ל בפ"ז מהלכות נחלות דין ג' שפתב מי שטבע במים שאין להם סוף וכו' יורשיו יורדין לנחלה וכו' ואין משיאין את אשתו וכו' מפני איסור פרת עכ"ל וכתב ע"ז הרמב"ד ז"ל ויש מ"ש שהיא אינה נוטלת פתנת' שאין אני קורא בה וכשתנשאי לאחר תטלי מ"ש ליכי עכ"ל ופשוטן של דברי רבי' נראה דלא ס"ל הכי שהרי תלה הממון בחזקת מיתה ואף הפתנה בכלל שאר הממון היתה וירידת היורשים לנחלה וגבית פתנה פתדא שרינון אלא שה"מ ז"ל העד העיד דרבינו מודה בזה לסברת האומרים דאינה גובה וטעמא דשאני ממון פתנה דתנאי ב"ד הוא לכשתנשאי והאי לאו בת נישואין היא וריהטא דלשונו ז"ל.

בפ"ב מה' יבום דין י"ד שפתב וז"ל וכל מקום שחולצת ולא מתניבמת וכו' חולץ ונותן לה פתנה עכ"ל משמע דסדרן של דברים קפסיק ותני דמעיקרא עביד לה חליצה ואז ראוייה לינשא ונהדר יחייב לה פתנה ולפי"ז אני תמיה על הרב המבי"ט ז"ל דאיך מסתמיה ואזיל.

בפר"ס ריא"ז הלזו והוא הפך סברת הרמב"ם והרמב"ד ז"ל לפי מ"ש ה"המ ז"ל וכדוקיין וכל יסודות הוראות ה' ז"ל סמוכים לעד על סברת הרמב"ם פנודע להרגיל בהוראותיו ועל סברת ריא"ז גופיה אנחנו תמ'הים מתנאי ב"ד כמבואר: וכזאת וכזאת קשה לענ"ד על מרן הב"י ז"ל שהביא משם הג"מ בילדה ומת תוף שלשים יום והיבם קטן דגובה פתנתה מיד עכ"ל ולא קח להשיב על תנאי ב"ד.

שו"ר בהגה"מ בכתובות סי' ש"ח שהוא מקור דין זה דנהדר ק"ל מתנאי ב"ד וסיים אטו מי שטבע בעלה במשל"ס לא תגבה וכו' עכ"ל ואנכי לא ידעתי במה נחה דעתו מתנאי ב"ד ומה מסתייע מטבע בעלה במים שאל"ס דאי אמרת דגביא ה"נ דקשה מתנאי ב"ד ובמה מתניבא דעתיה ועלה בדעתי קל"ה פמות שהיא לחלק ולומר דסבר לה מר פיון דקי"ל בטבע במים שאל"ס אם נישאת לא תצא וכן בהך דילדה ומת בתוף שלשים יום כמ"ש רבינו דרוב נשים ולדי מעלין ילדן א"כ שפיר קרינו בתרנויהו לכשתנשאי וכו' שהרי יש בה צד נישואין דהינו בדיעבד משו"ה הור"ה גב'ר בתרנויהו גובה פתנתה מיד אבל בנפסלה בגט דפסק ריא"ז ז"ל דגובה פתנתה מיד ק"ט דקי"ל כל יבמה הזקוקה לחלוץ אם נישאת תצא ולא תפסי בה קידושין אלא מספק ולהצריכה גט מהמקדש עיין בש"ע צבע סי' קנ"ט שמבואר כ"ז שם: שוב מצאתי להרב"י ז"ל בסימן טו"ב שפתב בשם תשו' הרשב"א ז"ל דמסק"ל במה שהדין נותן אם נישאת לא תצא אם גובה פתנתה פיון דבדיעבד לא תצא קרינו בה לכשתנשאי והדין הוא דאין אני קורא לכשתנשאי אלא לכשתנשא לכתחלה שפך הנה תנאי ב"ד והכריע דכל שיש בה צד נישואין אפילו בדיעבד קרינו בה שפיר לכשתנשאי תטלי ע"ש ומרן בש"ע לשם סל"ד פסק כן בשם יש מי שכתב ע"ש ותשו' הג"מ בילדה ומת תוף שלשים הובאה בב"י סימן

ק"ס ע"ש אָמַנְם תְּשׁוּבַת רַבֵּינוּ יִשְׁעִיָּה דְמֵינְרֵי בְּנַפְסָלָה בְּגַט דְּדִינָא הוּא אָפִילוּ נִישְׂאָת תַּצָּא וְהָיָה הַעֲלָמָה לֹא זָכַר שָׂר וּבְנֵדָאֵי מְשׁוּם דְקִשְׁיִתְיָהּ וְכַדְמוֹתֵבִינוּ: וּמָה מְאֹד נְפִלִיתִי מִהֶרֶב הַמְבִי"ט ו"ל דְּאִיהוּ ו"ל בַּח"ב סִי קַנ"ד וַח"ג סִי א' אֲזִיגְל וּמוֹדָה בְּדַעַת הָרֶאָב"ד וְהֶרֶמְב"ם ו"ל לַפ"ד ה"ה מ' ו"ל וְאֵינִי לְתִשׁוּ' הָרֶשֶׁב"א ו"ל הֶלְזוּ וּפְלִיג עֲלֵה דָאִין אֲנִי קוֹרָא לְכִשְׁתַּנְשְׂאֵי אֲלָא בְּמִי שְׁתַּנְשְׂא עַפ"י ב"ד וְלֹא בְּעַבְרָה וְנִישְׂאָת עַש"ב וְאִילוּ הָכָא קָא מְסַתְמִיד אַפְתְּפִיָּה דְרַבֵּינוּ יִשְׁעִיָּה דַס"ל דְּאֵפִי בַמ"ש אִם נִישְׂאָת תַּצָּא דְגוֹבָה פְּתוּנְפִתָּה מִיָּד וּמָה שְׁנַלְע"ד לֹמַר הוּא דְדַעַת רַבִּי יִשְׁעִיָּה וְה' הַמְבִי"ט ו"ל דְּטַבַּע בְּעֲלָה בַמְשַׁא"ל ס' שְׂאֲנִי פִינּוּ דְלַעוֹלָם לֹא מְשַׁכַּחַת לָהּ א' מְנִי אֲלֵף שְׁיִתְרִירָהּ לְהַנְשְׂא לְכַתְחֻלָּה מִשׁו"ה סְבָרִי מְרַנּוּ דַבְכ"ה ג' לֹא קָרִינוּ לְכִשְׁתַּנְשְׂאֵי דְעַל הָרוּב אִין לָהּ נִישְׂוֹאִין אֲלָא בְּדִיעַבְד אֲבָל בְּנַפְסָלָה בְּגַט אַע"ג דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָּ מְעַנְפֶּכֶת חֲלִיצָה הָא מִיָּהָּ מְצִי מְתָן וּמְזַדְקִי לִיהּ בִּי דִינָא וְחוֹלֵץ לָהּ וְשְׁפִיר קָרִינוּ בָּהּ לְכִשְׁתַּנְשְׂאֵי דְכָלְשַׁעַתָּא וְשַׁעַתָּא זְמַנְיָה הוּא דְמַפְנִיפִי ב"ד: שׁו"ר גּוֹפֵן שָׁל דְּבָרִים בַּש"ה ג' פ"ח דְּכַתְּוֹבוֹת שְׁפֶתַב .

לְהַד דָּאִם נַפְסָלָה בְּגַט דְּגוֹבָה פְּתוּנְפִתָּה מִיָּד וְאִת"ך פְּתַב פְּחַב וְיִשׁ מִן הַגְּאוּנִים אוֹמְרִים דָּאֵף הַמְנִיקָה שְׂאִינָה יְכוּלָּה לְהַנְשְׂא וְאִין אֲנִי קוֹרָא בָּהּ וְלְכִשְׁתַּנְשְׂאֵי וְכו' וְלַפ"ד אֵף בְּתוֹךְ ג"ח וְלִי נִרְאָה דְכָל אִשָּׁה רְאוּיָה הִיא שְׁתַּגְּבָה פְּתוּנְפִתָּה מִיָּד כְּשִׁתְּתַאֲלָמֵן וְכו' עַכ"ל וְלֹא יִרְדְּתִי לְסוּף דַּעַתְם דְּהַגְּאוּנִים ו"ל מִכַּח תְּנַאֲי ב"ד כְּמוֹ גּוֹדָא רַבָּה וְאִיהוּ ו"ל פְּלִיג עֲלֵינְהוּ וְלִתְנַאֲי .

ב"ד שְׁתִּיק רַב וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיָּדִי: גַּם אִשׁוּ"ר לְהֶרֶב ו"ל בַּפִּי"ח מַה' אִישׁוֹת דִּין ו' שְׁפֶתַב מְשַׁמְיָה דְּהָרֶשֶׁב"א וְהַמְפָּרְשִׁים ו"ל דְּמַנְקַת אַע"פ שְׂאִינָה יְכוּלָּה לְיִנְשְׂא גּוֹבָה פְּתוּנְפִתָּה מִיָּד עַ"ש וְלְכַאוּר' קִשָּׁה בְּדַבְרֵי ה"ה מ' ו"ל דְּאִיהוּ ו"ל בְּהַלְכוֹת נַחְלוֹת מְסַתְפָּר לִיהּ דַּעַת דִּישׁ מִי שְׁפֶתַב שְׁפֶתַב הָרֶאָב"ד וְאִסְבְּרָה גַּם בְּדַעַת רַבֵּינוּ דְכָל שְׂלֵא תַנְשְׂא אִינָה נוֹטְלַת פְּתוּנְפִתָּה וְהָכָא אֲזִיגְל בְּתַר אִיפְכָא וּבְשִׁלְמָא מ"ש פִּן בְּשֵׁם הָרֶשֶׁב"א ו"ל ל"ק דְּאִיהוּ ו"ל סְבוּר דְכָל שְׂאִם נִישְׂאָת בְּדִיעַבְד לֹא תַצָּא שְׁפִיר קָרִינוּ בָּהּ לְכִשְׁתַּנְשְׂאֵי תַטְלִי וּמִשׁו"ה בְּמַנְקַת דְקִי"ל מְפָרִישִׁין אוֹתָם וְדִיִּים וְכֵן בְּטַבַּע בְּמִים שְׂאֵל"ס דְּבַתְרַנְיָהּ אִם נִישְׂאָת לֹא תַצָּא מִשׁו"ה סְבָר דְּגוֹבָה כְּתו' מִיָּד אֲבָל .

לְדַעַת ה"ה מ' ו"ל קִשְׂיָא וְאִם פְּנִים אֲנַחְנוּ לְחַלְק דְּשְׂאֲנִי לְהוּ לַה"ה וְרִי"ש ו"ל וְה' הַמְבִי"ט ו"ל הַדְּ טַבַּע בְּמִים שְׂאֵל"ס דָּאִין לָהּ צַד נִישְׂוֹאִין לְכַתְחֻלָּה מִשׁו"ה שְׁפִיר ס"ל דָּאִין אֲנִי קוֹרָא בָּהּ לְכִשְׁתַּנְשְׂאֵי אֲבָל בְּמַנְקַת וְתוֹךְ ג"ח דְּשְׁפִיר חֲזִינְיָא לְאַנְסוּבִי לְכַתְחֻלָּה אֲלָא דְמַחְזְרִית זְמַן הִיא וְשְׁמַשְׂא מְמִילָא עֲרָבָא וּבְהִכִּי נוֹחִין לִי דְבָרִי מְרַנּוּ הַש"ע ו"ל דַבְס"ט סִי"ג פְּסַק בְּסַתְּם דְּמַנְקַת גּוֹבָה כְּתו' לְאַתְרַ ע"ש וְאִילוּ גַבִּי מִי שְׁטַבַּע בְּעֲלָה בְּמִים שְׂאֵל"ס לֹא פְתַב בְּסַתְּם דְּגוֹבָה אֲלָא שְׁפֶתַב פִּן בְּשֵׁם יִשׁ מ"ש ע"ש דְּהֵינּוּ דְּהַאִיפָא הָרֶאָב"ד וְה"ה ו"ל בְּדַעַת רַבֵּינוּ ו"ל דַס"ל דְלָא גָבִיָא וְה"ט פְּדַכְתִּי וְכ"ש לְפִי מַאי דְכַתְּבַ הַרְב"ש ו"ל שְׁם בַסְקו"ן דְּמֵינְרֵי דְּוָקָא בְּנִישְׂאָת פְּכָר וְכַתְּבַ דְּתִשׁוּ' הָרֶשֶׁב"א ו"ל אִיתָא אִם פְּכָר נִישְׂאָת ע"ש וְהִכִּי מְשַׁמַּע לִיהּ לְאַבִּי הַתְּעוּדָה מוֹהַרִימ"ט ו"ל בַּחֲאָה"ע סִי וְכו' ע"ש .

וְאַחַר הַנִּיּו"ק אֲנִכִּי הַרְוָאָה אִין זָה מְכַנּוּן בְּדַבְרֵי הָרֶשֶׁב"א ו"ל דְּנָהִי דְבָסִיוְמָא דְמַלְתִּיָּה נִקְטַת פְּכָר נִישְׂאָת וְכו' הָא מִיָּהָּ פִי דִיִּיקַת בְּעֵינְקָר דְּבָרֵי הַשְּׂאֵלָה וּמַאי דְּאִתְּמַ' עֲלָה עִין רוּאָה דְּגוֹפָא דְּעוּבְדָא בְּהַתִּירוּהָ לְיִנְשְׂא וְעַדִּין לֹא נִישְׂאָת וְהַדְר מַסְפַּק"ל בְּעַדִּין לֹא הַתִּירוּהָ אֲלָא

דקי"ל ביה אם נשאת לא תצא מי קרינן לכשתנשא ונאפילו בדיעבד או לא וזה ברור לענ"ד בכונת דבריו ו"ל ועוד קל"ט על הרב מוהרימ"ט ו"ל שדעתו בזה הפך הרב אביו ו"ל דבח"ג סי' א' פתב דמחלוקת הראב"ד והרשב"א ו"ל ביהא וקי"ל פהראב"ד והרמב"ם ו"ל ע"ש ואם איתא דלא פתב הרשב"א דגובה אלא בשנשאת פכר דילמא ביהא אפילו הראב"ד ו"ל מודה ואפושוי פלוגתא לא מפשינן אלא ודאי דעת הרב המבי"ט ו"ל בכונת הרשב"א אפילו בלא נשאת עדין: גם מדברי מרן בב"י ו"ל שהביא תשובת הרשב"א ו"ל הלזו בסי' טו"ב וסמוך ונראה אייתי לדברי הג"מ שסובר דגובה מיד ולא התנה ותלה הדבר בנשאת פכר משמע דדא ודא חדא היא ודלא כה' ב"ש ו"ל: שו"ר להרב החבי"ב ו"ל לשם בהגהב"י אות תק"ך שכתב דעות בזה ולא זכר שר דברי הרב המבי"ט ו"ל הללו ונלע"ד דהעיקר פדכתי ועוד דלא משוינן פלוגתא בין הרשב"א והג"מ ו"ל דפסק ביבמה שפלה לפני יבם קטן וילדה ומת תוך שלשים יום דגובה פתובתה לאלתר אע"ג דלאו בת חליצה מהשתא אלא דמהא לא איריא דאיהו ו"ל סבור דטבע במים שאל"ס דגובה פתובה פמדובר אלא הא מיהא מרן הב"י ו"ל שהעתיק דברי הגהות הללו בסי' ק"ס ובסימן טו"ב והעתיק דברי הרשב"א מוכח דדעתו ו"ל פהראב"א ו"ל דאפילו פלא נשאת קאמר וכדאמרן.

נקטינן מפל מה דאיתמר דבמנחת ותוף ג"ח לפום רנבא דאיתיה קמן דנוטלות פתובתן לאלתר וכמ"ש מרן הב"י ו"ל סי' י"ג וסי' צ"ה בשם ה"ה ו"ל בשם הרשב"א והמפרשים ו"ל ע"ש ובתה"ד סימן רי"ז פתב אע"ג דלא הגיע זמנה לינשא וכו' עכ"ל ולא זכר על דל שפתיו תנאי ב"ד לכשתנשא תטלי וכו' משום דפשיטא ליה ו"ל פיון דבת נישואין גמורה היא אלא דמחסרין זמן קרינן ביה שפיר לכשתנשא וכו' אמנם דעת הגאונים שהביא ריא"ז בש"הג הנתינים למעלה דלא גבייא פתובתה אלא עד דמטא זמנה להנשא ואנו בדין אמרו ו"ל סמכינן דפסק דגובה לאלתר עיין בסי' י"ג ובמי שטבע בעלה במים שאל"ס וילדה ומת תוך שלשים דבתרנייהו אם נשאת לא תצא גובה נמי לאלתר כמ"ש בסימן טו"ב סל"ז ובילדה בב"י סי' ק"ס ומור"ם שם ע"ע אלא שדעת מוהרימ"ט והרא"א גאליקו ו"ל שהביא הכנ"הג שם והרב"ש דוקא בנשאת פכר ומאי דכתבתי מה דנלע"ד הקצרה: תבנא לדין דעת רבי ישעיה שפסק בנפסלה בגט גובה לאלתר זו היא שקשה ואין לה חכר ואדרבא מדחזינו לרבנותא דתלו פפי משום דאם נשאת לא תצא משמע להדיא דבלא"ה לא גבייא וכן נראה שהיא ג"כ דעת הג"מ ו"ל דפסק בילדה ומת תוך ל' ומדמה לטבע במים שאל"ס משמע להדיא משום דבתרנייהו קי"ל אם נישאת לא תצא הוא דגביא ומעשה ת"ס אני לא אדע מאי דעתיה דה' המבי"ט דמסייע למלתיה מס' רי"ש ו"ל הלזו והיא גופה קשייא וכ"ש דהוא ו"ל בח"ב וג' פתב דאנו בתריה דהרמב"ם ו"ל אזילנא וכבר הגיד ה"ה ו"ל שלדעתו אינה גובה אפלי בהך דאם נשאת לא תצא דאין אני קורה ביה לכשתנשא אלא בראויה להנשא לכתחלה ומאי דמיינתבנא דעתיה דחסק: איברא מאי דקמן אף פי יתבינו ליה פל דיליה אחר הס"ר לא דמייא דשאני נדון רבינו ישעיה ו"ל דמיירי באסורה עוד עליו ביבום ולא חזיא תו לכנוס ולא קנימא אלא לחליצה לחוד מדינה ביהא הוא דסבר רב דגובה כתו' לאלתר אכל בנדונו ו"ל דשריא לאנסובי פדת משה וישראל אלא דמשיאין לו עצה הוגנת מאין הרגלים לומר שגובה פתובתה ולע"ד פעת: גם מה שנסתייע מתשו' הרשב"ץ ו"ל דביבם קטן ויבמה

גדולה שפופין לחלוץ ע"ש עם שעלה בנדעתי לחלק דס"ס לא מתסרא עליה אלא באיסור ביאה אלא שראיתי למוהריק"ו ז"ל בשורש פ"א ומביאו הד"מ שכתב פינצא בזה דלמ"ד מצות חליצה קודמת דינא הכי ועיין במור"ם בהגהה ע"ש ומרן בש"ע לא העלה סברת הרשב"ץ ז"ל הלזו וגם לא הובא אל ביתו ואנן קי"ל כמ"ד מצות יבום קודמת כמ"ש בש"ע סימן קכ"ו ע"ש ובר מן דין בנ"ד לא נ"מ מידי שפבר נתבאר בשאלה שהיבמה פבת ט"ו שנים והיבם פבר שית פבר שבע ובהא כ"ע מודו דאין פאן עצה הוגנת ומצוה ליבם דקי"ל מי"ק: עלה בקב"ץ דלפ"ד רוב הפוסקים הניחגני למעלה דלאחר שזכה הבעל ובאה לרשותו והחזיק בחייו בה אין פח בדינו להוציא מרשות היבם פלום ואפי' למכרו ולקחת קרקע שלא מדעת שתיקה וכשלא הוחזק בה הבעל ועדיין ביד שלישי הוא דס"ל להר"ף ז"ל דנזונית מהם או מפירותיהן ואפי' לדידן דאזלינו בתר מרן ז"ל במתה ועודה שומרת יבם יורשיה יורשים מחצה ואיפא מ"ד דיכול למפור פפי מה שראוי לירש פבר נתבאר בדברי מוהר"ח הפה"ח ז"ל שם דשרים רבים ונכפדים פליגי אהרשב"ץ ז"ל ונהר"ן ז"ל וכבר ראיתי להרב מוהר"י באסן ז"ל בסי' טו"ב שעמד בזה: שו"ר להכנ"ה ז"ל בסי' ק"ס בהג"ה ט אות ז אחר שהביא סברת ה' המבי"ט ז"ל כתב דמוהר"א מןטאל ז"ל פליג עליה וס"ל דאין מוציאין מיד היורשים ע"ש והיא ל'ו נדפסה בתשו' מהר"ש חסון ז"ל בספר משפטים ישרים סי' יו"ד ואייתי בידיה תשו' הרלנ"ח ז"ל ותרי ארינותא מהריק"א ומוהר"ק"א ז"ל דת"ר אין מוציאין מיד היורשים ואין לה לגבות כתו' פלום ונהדר ק"ל מתשו' המרדכי ז"ל בילדה ומת בתוה ל' והעלה קרוב למ"ד בעניויתין שש אנכי פי למקצת דבריו נתפונתי ואחריו יאיר נתיב מוהר"ש גאון ז"ל בהסכמ"ה עלה ע"ע נכעת ראיתי למוהר"י באסן ז"ל בסימן טו"ב שעמד בזה: (רנ) מתנה.

הא דקי"ל בכותב לזון ולפרנס את אשת חבירו דבמלבושים נמי חייב דמלבושים בכלל הפרנסה הם הרשב"ץ א בתשובה כתבה מרן ז"ל בסוף סימן ר"ז ופסקו בשלחנו בא"ה עי' קי"ד ומור"ם בח"מ סי' ס' ע"ש וכנ"ה ג' בהג"ה ט אות ג' ונסתפקתי בדברי הרשב"ץ ז"ל יען לא נמצא אתי בהיותי בכפר נאכל אם ר"ל דמשמעות לשון פרנסה היינו מלבושים או"ד טופיינא דלישנא משמע ליה דכיון דכתב איזון דהיינו מזונות והאי ולפרנס דכתב תו למ"ל אלא עכ"ל להתחייב לו במלבושים פתב לו פן ונ"מ בכותב לחבירו שחייב עצמו לפרנסו ולא פתב לזון דאינו אלא לפרנס לחוד דכתב ליה דאי אמרת משמעות דורשין א"כ חייב במלבושים ואינו חייב לזונו ואי אמרת דטופיינא דלישנא משמע ליה א"כ מסתמא לא איחייב אלא במזונות ולא במלבושים ומלשון מור"ם שכתב ואין מלבושים בכלל מזונות וכו' דמלבושים הוא בכלל פרנסה וכו' ע"ש משתמען מלוהי דלישנא קדריש דלמלבושים ליתנהו בכלל מזונות אבל בכלל פרנסה איתנהו וא"כ איפא למימר נמי דבכותב לפרנס חייב בתרנייהו ומדכתב אא"כ אמר איזון ואפרנס לא משמע הכי דעד דלא פתב לתרנייהו לא מחייב בתרתי ודברי הרשב"ץ א גופיה שיהביא הב"י ז"ל בסימן כ"ז לא משמע דחייב אלא בכותב איזון ואפרנס ונהדר ספיקון וצ"ע לדינא ועיין להכנ"ה ג' סי' ר"ז אות ה' סכ"ט בהגהב"י ומשם נהלאה ועיין בפירש"י ז"ל בכתובות דף מ"ח גבי הא דתניא התם ב"ד זנין ומפרנסין שכתב זנין מזונות ומפרנסין מלבושים ע"ש משמע דלשון פרנסה אמלבושים לחוד דנאק קאי וע"ש דף ו' ע"ב גבי ולפרנסה שמיין באב וע"ש בתוס' בר"פ מי שמת ע"ש ועיין בפ' אע"פ דף ז"ן

אמתניתין לפרנס את עצמה ועיין בסוף פאה גבי נותנין לו פרנסת לילה א' ועיין כנ"הג
סי' ר"ז מאות רכ"ג בהגהב"י ז"ל ועיין להרב בית דוד ח"המ סי' ט"ו ועיין לה' פר"ח
ז"ל בקו' מ"ח בפ"ך מה' אישות ע"ש: ולענין מנעלים אי הווי בכלל מלבושים עיין להרב
שער אפרים ז"ל סי' ק"ן שכתב דהווי בכלל פסות ועיין בשו"ת הרשב"א ז"ל ח"ב סי'
קפ"ג ועיין בטוש"ע סי' צ"ז וסי' רע"ח ועיין לה' ב"ד ח"המ סי' ז"ך דכתב דמנעלים לא
הווי בכלל פסות ומ"ה תנא בפירוש שהם פסות ומנעלים ע"ש ושו"ת הרב שבות יעקב
ח"א כ"ד: (רנא) מזונות הן את חבירו סתם אם יכול לחזור ולתבוע דמי אכילתו ממנו
עיין מור"ם סי' רכ"ח וסי' רנ"ג בי"ד בב"י וסי' ר"ץ ועיין כנ"הג ובס' פ"רם שלמה ח"מ
סי' ט"ו ועיין מה שהארבתי בדרשותי בס"ד ואם טען הנזון שיקבל ח"ס הן שלא לשם
מתנה איכיון והשתא קא מהדר מסיק הרב פ"רם שלמה ז"ל שם דאין שומעין.

לו ע"ש וצ"ל מ"ש מדין משטה דקי"ל דאם טען השבע לי שלא השטאה אכיונת שומעין
לו ואם מת הן אם יכול יורשו לתבוע עיין לה' מח"א ז"ל הלכות נזקי ממון ס"ו ועיין
לה' בית דוד סי' י"ו באר"ך וסי' ט"ו בח"מ ריש סי' מ"ח: (רנב) מזונות המקבל לזון את
חבירו סתם נפטר בשנה א' מור"ם ז"ל בסי' ס' בשם תשובת הרא"ש ז"ל ונלע"ד דלא
כ' הרא"ש ז"ל פן אלא במתחייב מעצמו בלי שום תמורת קבלת הנאה מהנזון אלא
בתורת נדר ונדבה והכי מוכח לשון הרא"ש אב"ל אם קבל ממנו הנאה וכעבורה חייב
עצמו לזון לא קא מייירי הרא"ש ז"ל.

איברא דמספק"ל אי שיימינן ליה הדיא הנאה ונזון כפי שיעור אותה הנאה או"ד אגב
אותה הנאה גמר ושהעבד עצמו כל ימי חייו וצ"ע פ"ע וכדאמרין בעלמא אי לאו דקביל
הנאה מניה לא הנה יחייב ליה מתנה אע"ג דלא ידעין פ"ה נהנה ממנו: (רנג) מזונות מי
שקבל עליו לתת לקרובו עני סף לשנה ולא קבע לו זמן צריף ליתן לו כל ימי חייו וכ"ש
אם כתב לו מדי שנה בשנה דמשמע כל ימי חייו עיין הרב מוהריט"ץ ז"ל סימן רס"ד
ע"ש ונלע"ד פ"ל זמן שצריף קרובו ועיין במור"ם סימן ס' ע"ש ומספק"ל פ"ע היכא
דמת המתחייב אי יורשיו חייבים לזון או לא וכ"ש היכא דהיורשים תומים קטנים.

עוד נסתפקתי בנתמוטט מעושרו המקבל אף לא העני אי שיימינן ליה לפי עושרו או לא
וכעת אין ספק אצלי: (רנד) מזונות נתבאר מדברי הריטב"א ז"ל שהביא מ"ן הב"י
בסימן ר"ז דהמתחייב עצמו לזון את חבירו דאין הרפואה בכלל והובא לעיל בסי' ע"ש
אמנם בחיוב מזונות האשה שהוא מתנאי ב"ד אלים טפי וחיוב ברפואה שאין לה קצבה
דהוי דומיא דמזונות אמנם בחולי שיש לו קצבה פ"ן דלא הוי דומיא דמזונות אינו חייב
ובחולי המגפה ב"מ חשיב שיש לו קצבה וכן העלה הרב בית דוד ז"ל בחא"ה ע"ס' מ"ג:
(רנה) מזונות אם חלתה האלמנה בחולי המגפה ב"מ אם חייבין היורשים ברפואתה
ובטוש"ע א"ה ע"ס' מ"ט נתבאר דחולי שאין לו קצבה חייבים היורשים משום דדמי
למזונות שאין להם קצבה ע"ש וצ"ל דחולי המגפה היכי לידעו דייני להאי דינא ומצאתי
להרב בית דוד ז"ל בח"מ סי' מ"ג מהספר שפסק דהיורשים פטורים ע"ש: (רנו) מזונות
אלמנה שתפסה מנכסי בעלה א מטלטלין ולפי התקנה עכשושהאלמנה ניונית
ממטלטלין דשבק בעלה והיורשים טוענין שיתנו הנכסים בידם למוכרם ולישא וליתן
בדמיהם ולהרויח בהם ולהעלות לה מזונותיה ועיין בתשו' מ"ן ז"ל ב"ד מ"ז ושאלתי

על זה למורה צדק תנא דידן מוהר"ש אלפאסי נר"ו ויען המלאך מכ"ר נר"ו שזו הלכה העלה בפסקיו שאין שומעין להם שלא יהיו בנות ישראל חיייהם תלויים מנגד ושהביא לזה ראיות פראי מוצק וכך דן הלכה למעשה פעמים שלש וכעת ראיתי להרב בית דוד ז"ל בחא"ה ע"ס ג"ן שעמד ענה בזה וכתב וכשמניחין תחת ידה כל מה שתפסה כל הנמצא בלי שום הטלת חרם אפילו בסתם רק שמחרימין עליה שלא תבזבז ושללא ליתן לאחרים עיין להרב ב"ד שם שגם הוא הביא תשו' מרן אשר הובאת לה ושללא ליתנם ביד שלישי להרויח בהם וכך הלכה העלה הרב ז"ל ע"ע: (רנז) מזונות.

אלמנה שתבעה פתופתה בתוך ג"ח לא איבדה מזונותיה וה"ט מחמת דאפתי אינה יכולה להנשא מחמת הבחנת הזרע דחיישי' בן תשעה לא' או בין שבעה לאחרון ונמצאת האלמנה באותם הימים משועבדת לזרע בעלה שמת אמטו להכי לא אבדה מזונותיה ואל תשיבני אלא מעתה מניקת ומעונבת שאינם יכולות להנשא א"כ אפילו תבעו פתופתן לא איבדו מזונותיה ולא נמצא בשום אחד מהמחברים שהשמיענו דין זה והטעם דשאני הנך דמה שאינם יכולות להנשא משום ספנת נפשות ולא גרם דבעלה הוא עיין לה' ב"ד חא"ה ע"ס נ"ב מה שהאריך וכן עשינו מעשה בנעדר אחי ורעי הי"ו וכעת נראה בעליל ספר ברכות המים לגאון ירושלים תובב"א כמוהרר"י מיוחס נר"ו וראיתי לו בדף קי"ו בע"ג שעמד ע"ז ובהסקמה עלה שאם אין האלמנה תפוסה איבדה מזונותיה ועיין לה' שמחת יו"ט דף ע"ט ע"ד מ"ש ע"ד הב"ד ז"ל הנאמרים באמת: (רנח) מזונות.

ראובן מתה אשתו בחייו והניחה. אחריה בן אחד ועמד האיש ונשא אשה אחרת וחל"ש והניח אחריו אלמנתו וכן אחר וב' בנות ובנו הגדול היה מתעסק עסק רב בנכסי עצמו ולא היה סמוך על שלחן אביו ואז עמד ואסף עזבון אביו קרנ"ו תרום וקצב למזונות אלמנת אביו ובניה כ"וד.

וכעת באו לחשבון האחים ויאורו עיני האח הגדול שאחיו יק'טן אינו מן הדין שיתפרנס מהאמצע יורה המורה לצדקה שורת הדין ומה יהיה משפט הנער ומעשהו ויבא שכמ"ה: זאת אשיב פשיטא הוא דאין קטן נזון מתפיסת הבית אלא מחלקו בירושה וזו הלכה העלה הרב מהר"ם מלובלין ז"ל בתשו' סי' פ"ט ורמזה הב"ש ז"ל סי' קי"ב ולית דין צריך בושש איברא דאפתי איכא למימר פנין דזון אותו בסתם בכלל אמו ואחיותיו אמרינן דלשם ג"ח איפנין וא"כ הוא באנו למחלוקת גדולי המורים שהרי"ף ז"ל בתשו' והביאה הרב בע"הת ז"ל דאין לו עליו פלוג' ותלמידו רבי' אפרים ז"ל חלוק עליו בזה כמ"ש הרב ת"הד ז"ל סי' שי"ז ע"ש ולהקת הנביאים על מבוכה זו ישובו הלא בספרתם ודעת מרן הב"י ז"ל בסי' קכ"ח דבייש לו המפרנס ממון של היתום שינקה מה שיעלה חלקו בהוצאה דבכ"הג לא אמרי' לשם ג"ח איפנין ע"ש ודעת מור"ם ז"ל לחלק בין יתום לשאר אינש דעלמא והרב כנ"הג ז"ל הביא משם מוהר"א גאליקו לחלק יצא בין כשזון אותו בתוך ביתו לשולח לו לתוך ביתו ע"ש ומעתה יראה אם המפרנס תופס בנכסי האח הנזון פשיטא דאין בנו פח להוציא מתחת ידו אבל אם אינו תפוס מאן חשיב לאפוקי ממונא מניה כלל גדול אמרי' בד"מ המע"ה: איברא דאפתי איכא למיקם עלה דמלתא בנ"ד דע"כ ל"פ רבנותא אלא בדקים ליה דאין לו למתפרנס על המפרנס פלוג' ושום צד חיוב שיש לתלות פי העולה על רוחו שאמם ואחיותיו מתפרנסין מאמצע מה לי הם

מ"ל הוא דלאו כ"ע דינא גמירי וכדאמרין מרינן בכ"ד בגמרא וכ"ש מלתא פדנא וכגון דא צריכא רבה ונהיה העלמ"ה מאנשים סותרים ודעת הגאון מהריק"ו ז"ל שורש ד' אע"ג דאיהו לא טעין אנו טענינן ליה ע"ש וקבעוה להלכה גדולי אחרונים וכלל הוא דמחילה בטעות וכ"ש במי שלא מחל בפירושו אלא דאנו אמדינן דעתיה דמסתמא מחל דפשי' דהיכא דאיכא למתלי דטועה בדעתו פסבור דמן הדין הוא ניהון דשפיר תלינן בהכי ועיין בתשו' מהרימ"ט בח"ה ס"מ סימן מ"א מה שעלה בסו"ד אימת אמרינן דמסתמא מחל ע"ש וע"ע בתשו' הרשב"ש ז"ל סי' שי"ד דף ס"ח ע"ב בד"ה וילענן וכו' וה' מוהרשד"ם בח"מ סי' שע"ג בענין מי שזן את אחיו וכתב שאם היה: מרויח במה שהיה מתעסק אמרינן דמסתמא לא מחל ע"ש ומ"ש מרן בש"ע סי' רפ"ו ס"א דאם הוצאת הקטנים במזונות יותר כל שלא מיחו מסתמא מחלו דהאחין השותפין מסתמא לא קפדי בהכי ומחלי ע"ש שאני התם דגדולים וקטנים ניהוין מתפיסת הבית דשותפין ניהו משא"כ כשהאחד ניהון והא' אינו ניהון פשיטא בכה"ג לא אמרי' מסתמא מחלי וכ"ש דהתם רבינו ישעיה חולק בהא ועיין בסמ"ע ז"ל שם וביריש סי' רפ"ח ובנ"ד אנו סהדי אי לא משום דלא גמירי דינא הוא מח"ו ימח"ה וכ"ש באחים מן האב דמסתמא קפדי אהדדי דלא מקרבי פולי האי וכ"ש לפי מ"ש הרב מהרימ"ט ז"ל בח"מ סימן צ"ב דף ק"ב ע"ב דהא דלא קפדי אהדדי דוקא כשהוא ניהוין יחד ע"ש א"כ בנ"ד לא מבעיני דחלוקין בעיסתן אלא דהאח הגדול הוא ניהון מנכסי עצמו כמו שנתבאר א"כ אין לנו לומר דלא קפיד אלא משום דנתעלמה ממנו הלכה זו והנלע"ד פתבתי: (רנט) מתנה.

ראובן נתן חזקת קרקע א' מהיום ולאח"מ כדבעי למעבד ומחמת הרגל קטטה עם בנו עמד ומסר הקרקע להקדש גויים שאינו יכול להצילה יש מי שהורה שצריך לקנות אחר בשווייה ויאכל הפירות האב והרב מהר"י בן מיגאס ז"ל חולק עליו אלא שמים כמה גם לו הפסד ומשלם עיין בתשו' הג"מ סימן ד"ן ובלוח הטעויות: (רס) מתנה.

במאי דאפליגו במקבל המתנה אי בעינן שמקבל המתנה יגיע לידו שטר מתנה אבל אי לא מטא שטר המתנה בידיה לא זכה דאימור כתב ונמלה ואיכא מ"ד דמשעוה שקנו מידו זכה המקבל וזהו דעת מרן בש"ע סי' ר"ן ס"ט ועיין להרב אדרת אליהו סי' ג"ן נאמן שמואל סימן ד' קס"ב ורב יוסף קצבי סי' מ' משאת משה די"ט וכ"כ ה' אבקת רוכל סי' ס"ט גבעת עולם סי' י"ד לב שמח סי' כ"ד חיים שאל ח"ב סי' פ"ב מגן גבורים סי' נ"א דף פ"ו ע"א: (רסא) מתנה שטר שכתוב בו איך נתתי לפ' כ"וך אם הוא לשון הודאה על מה שנתן כבר ואמרינן שפשיטא הנה הדבר ע"פיהדין ושטר זה אינו אלא לראיה או"ד לשון הקנאה ואם אינו עולה ע"פי הדין אותה הקנאה הו"ל ה' שטרא חספא בעלמא הוא ועיין בטור סי' ס' במחלוקת הרי"ף והרמב"ם ז"ל ובתשו' הרשב"א ז"ל שבהיא מרן ז"ל בב"י סי' ס"ו מגן גבורים סימן נ"ו אדרת אליהו סימן כ"ו נאמן שמואל סי' קס"א לב שמח סי' נ"ד קול אליהו ח' ח"מ סי' א' רב יוסף קצבי ד' ע' גבעת עולם סי' י"ד משאת משה מדף ל"א זרע אברהם ח"מ סי' ז' ובמ"א הארכתי: (רסב) מתנה.

שטר מתנת בריא שאין כתוב בו קנין פינון דכ"ע ידעי דאין קיום המתנה בלא קנין תלינן שהשמיט הסופר כתיבת הקנין דליכא מאן דטעי דבאמירה גרידתא מקנה קני בלא קנין הרב זרע אברהם ח"מ סי' ו' דף ע"ז ע"ע: (רסג) מתנה.

שֵׁטֶר שְׁפָתוֹב בּוֹ אֲנִי נוֹתֵן לִפּי כ"וּד קַרְקָעוֹת פְּדִינָם שְׁטָרוֹת בְּדִינָם וְהַלְנָאוֹת פְּדִינָם
וּמְטֻלְטְלִים פְּדִינָם וְלֹא פֶתֶב שְׁכֹן עֲשֵׂה וְהַקְנָה לוֹ כָּל דְּבָר לִפִּי הַקְנָאוֹת הַאִי שְׁטָרָא חֲסָפָא
בְּעֻלְמָא אִיהוּ וְעֵינֵי לְהַרְבּ בֵּית דְּוֹד בַּח"מ סִימָן קכ"ג שְׁהַאֲרִיף בְּזָה: ש (רסד) מִתְנָה.

ק"ל מִתְנָה ע"מ לְהַחְזִיר שְׁמָה מִתְנָה לְעַנְנֵי מִצְנֹת פְּדִיּוֹן וְדִינֵי מְמוֹנוֹת וְלְעַנְנֵי הַפְּוֹדָה
אֶת הַבְּכוֹר עַל מְנַת לְהַחְזִיר וְלֹא רָצָה הַפְּוֹדָה לְהַחְזִיר מִי אֲמָרִינֵן פְּיִיפִינֵן לִיה לְאֶהְדוּרִי
או"ד פִּינֵן שְׁלֹא קִיָּים הַתְּנָאִי הַבֵּן אִינוֹ פְּדוּי עֵינֵי בְּתִשׁוּ' מְהַר"י בֵּן מִיגָאס ו"ל ס' מ"ב:
(רסה) מִתְנָה.

רְאוּבֵן הַכְּנִיס בֵּית א' בְּגִדוֹנֵי: . אֲשֶׁתּוֹ וְכָתוּב בְּכַתְּנָבָה ע"פ הַתְּנָאִים דְּכַתְּנֵן וְטוֹעֵן הַיּוֹרֵשׁ
שֶׁהֵבֶת לֹא קִיָּיָה הַתְּנָאִים עַד שְׁתוֹצִיא הַשְּׁטֶר וְתִבְיָא רְאִיָּה שְׁקִיָּיָה הַתְּנָאִים וְהִיא מְסַרְכַת
וּמְמַאָּנַת בְּפֶתֶף סוֹרְרַת הַדִּין עִם הַיּוֹרֵשִׁים תִּשׁוּ' מְהַר"י אָבֵן מִיגָאס ו"ל הַג"מ ס' מ"ט:
(רסו) מִתְנָה הַנּוֹתֵן לְעַכּוּ"ם מִתְנָה פְּשֵׁהוּא שַׁכ"מ אִי מְהַנְיָא פִּינֵן דְּמִתְנַת שַׁכ"מ אִינָה
אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן וְתַקְנָתָא דְּרַבְּנֵן לִישֵׁר נְאֻמָּרָה וְלֹא לִב"ן או"ד לְזָה וְלְזָה נְאֻמָּרָה עֵינֵי בְּתִשׁוּ'
ה' הַמְבִי"ט ו"ל ח"ב ס' קכ"ג וְעֵינֵי לְעֵיל אוֹת א' מְדִין אַגְבּ וּבָאוֹת ג' מְדִין גּוֹי וּבָאוֹת ק'
מְדִין קִנְיֵן וּבָאוֹת תִּי"ו ס' ל': (רסז) מִתְנָה.

מִי שֶׁנָּתַן מִתְנָת קַרְקָע בְּשֵׁטֶר הָעוֹלָה בַּעַש"ג אִי חָשִׁיב כְּמִתְנָתָא טְמִירָתָא וְשֶׁאֵר פְּרָטִי
הַמִּתְנָה עֵינֵי בַטּוֹש"ע ס' ח' וּבְתִשׁוּ' רַב יוֹסֵף קָצָבִי ו"ל ס' כ"ג בְּאֶנְרֵף וְתִשׁוּ' הַכְּנ"ה
ו"ל ס' ע"ט וְה' עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב ס' ע"א וְע"ב: (רסח) מִתְנָה.

לְאָה רְשָׁה אֶת אַבִּיהָ וְקוֹנָדָם שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה סְלָקָה אֶת מְקַדְּשָׁה מִהַנְּכָסִים הֵהֵם פְּדִחְזִי וְעַמְדָה
וְכַתְּבָה כָּל נְכָסֶיהָ לְזַרְעָהּ אֲשֶׁר יוֹלֵד לָהּ כְּשֶׁתִּנְשָׂא וְאִם לֹא זָכְתָה לְהַפְּנוֹת תַּחְזוֹר הַיְרֻשָׁה
לְיֹרְשֵׁי אַבִּיהָ.

וּלְבַעֲלָהּ אִין לוֹ חֵלֶק וְנִחְלָה כָּלֵל וְעִיָּקֵר נִרְאָה דְּאִין לוֹ בְּמִתְנָה זֹו כְּלוּם פִּינֵן שְׁעִדְיִין לֹא
הָיָה עוֹבֵר וְאֶפְרִי נִשְׁוֹאִין חֲסוּרִי מִחֲסָרָה וְעֵינֵי בְּתִשׁוּ' מוֹהַרְשֵׁד"ם ו"ל בַּח' חַה"מ ס' ע"ת
בְּאֶנְרֵף: (רסט) מִתְנָה מִי שְׁרוּצָה לִיתֵן מִתְנָה מֵהַיּוֹם וְלֹאֲחַ"מ עֵינֵי בְּתִשׁוּ' תְּהַרְשָׁב"א ו"ל
ח"ג ס' קי"ח בְּחֻדְשׁוֹת מוֹהַרְשֵׁד"ם ו"ל ס' ש"ו וְש"ט וְתַמ"ט כַּנ"ה ג' שִׁי רָ"ן בְּהַגְהַב"י
אוֹת וּבְסִי קי"ב אוֹת ט"ו י"ו י"ז וּבְפָרַח מַט"א ח"א ס' ע"ט וְח"ב ס' א' וְמַהַר"ץ אֲשֶׁפְּנִזִּי
ס'.

ט"ז וַיֵּשׁ לְדָקֵדֵק בְּדָרְךָ הָא' שְׁאִינוֹ מְסַכֵּם וְעֵינֵי בַה' מַעֲשֵׂה חִיָּיא ו"ל ס' י"א: (רע)
מִתְנָה. מִי שֶׁנִּתְחַסְּבֵיב לְחַבְּרוֹ לִיתֵן לוֹ מְנָה כָּל שְׁנָה ע"מ שְׁרָאוּבֵן יִתֵּן לוֹ כ"וּד עוֹד לְשָׁנָה
וְלֹא רָצָה רְאוּבֵן לִיתֵן בְּשָׁנָה א' וְאֲחַ"פ נִתְרָצָה רְאוּבֵן לִיתֵן אִין הִלָּה חִיָּיב דְּמַשְׁעָה א' שְׁלֹא
רָצָה רְאוּבֵן לִיתֵן גְּפֻטֶר שְׁמַעוֹן מַחִיּוּבוֹ וְאֶפְרִילוֹ הַחִיּוּב בְּשִׁבּוּעָה הַרְש"ך ח"ד ס' ד' וְלָשֵׁם
כְּתִב דְּאֶפְרִילוֹ טָעַן שְׁכָף הָיָה הַתְּנָאִי וְאִין הָעֲדִים זוֹכְרִים מְזָה נְאֻמָּן בְּשִׁבּוּעַת הִקְסַת ע"ש
וְעֵינֵי בְּתִשׁוּ' תְּהַרְשָׁב"א ו"ל בַּטּוֹש"ע יו"ד ס' רכ"ח בְּשָׁנִים שְׁנָדְרוּ לִילָף לֹא"י כַּשֵּׁא' מִהֵם
נְאֻנְס הַשְּׁנִי פְּטוֹר וְעֵינֵי כַּנ"ה ח"מ מַה"ב ס' י"ג בְּהַגְהַב"י ו"ל אוֹת ב': (רעא) מִתְנָה.

הַנּוֹתֵן שׁוֹר. לְחַבְּרוֹ ע"מ שְׁיִחְזִירוּ לוֹ לְאַחַר שְׁלֵשִׁים יוֹם וּמַת הַשׁוֹר פְּטוֹר הַמְקַבֵּל ש"ע
ס' רמ"א ס"ז וְעֵינֵי ה' פָּרַח מַט"א ו"ל ח"א ס' קי"ו וּמוֹהַר"ם בֵּן חֲבִיב ו"ל בְּקוֹ' פְּפוֹת
תְּמָרִים בַּ' לְוָלֵב הַגְּזוּל וּבַהַמְש"ל ו"ל בַּפ"ג מַה' זְכִיָּה דִין יו"ד ע"ש וּבְתִשׁוּ' תְּהַרְשָׁב"א

ז"ל ח"א סימן אָלף וח"ב סי' רס"ח ועיין כנ"ה בהג"ה הט אות מ"ג ועיין בכיוצא בזה בהמש"ל ז"ל בפ"ב מהלכות מכירה דין ט' בד"ה פתב הטור וכו' ע"ש: (רעב) מתנה מי שנתן לחבירו וכתב לו בשטר שמכר לו קנה ואין עליו שום ערעור מוהראנ"ח ז"ל ח"א סימן קי"ו ומצאתי להכנ"ה הג סי' קל"א בהג"ה הט שכ"כ ושבח"ב סי' ב' נמי פתב מוהראנ"ח ז"ל פן ע"ש: (רעג) מתנה.

ראובן קבל בתים בתורת מתנה מאמו בשטר העולה בעש"ג ונשא אשה ועמד. אח"כ וכתב שטר הסתרה לאמו מהמתנה ההיא ע"י עש"ג ומת ולא הניח מקום לגבות אשתו כנתנתה אלא מאלו הבתים הדין עם האלמנה דנהי דמכשירין שטרותיהם אבל לאו דלקהוי חשוב יותר משטרות שלנו ובכ"ה הג אי עביד ע"י עדי ישאל לא אהני ליה ולא מידי ואין קפידא למלכות בזה דאף בשטרותיהם ימצא לפעמים בטל ומבטל עיין שו"ת הרשב"ץ ח"ג סי' ר"ו: (רעד) מתנה.

ראובן הנה לו דין ודברים עם שמעון על בית א' למי היא ועמד ראובן ונתנה במתנה ללוי ושוב תקפו ראובן לשמעון בדין והוציאה ממנו וחסר במתנתו באומר דבשעת המתנה עדיין לא זכיתי בה דין הוא שיזכה לוי בבית כדאמרי' גזל ולא נתייאשו הבועלים וכו' עכ"ל ראב"ן ז"ל הביאו הפלפול בסי' ד' מפיקסי ראב"ן ז"ל ועיין במרדכי בפר"ק דמציעא סי' רמ"ג ומצאתי להב"י ז"ל בס"י רע"א שכתבו ע"ש ור"ל דאמרי' בפ"ק דמציעא ההוא משותף דהו' מינצו עלה האי אמר דידי היא והאי אמר דידי היא וקם חד מנייהו והקדישה ואסיקנא דקדשא פיון דהאי משותף מקרקעי הו"א ע"ש ועיין בהרי"ף והר"ן והרמב"ן ז"ל בפרק שור שנגח גבי ההוא גברא דתקע לחבריה ועיין בדרשותי בס"ד: (רעה) מתנה שטר מתנה שכתוב בו בשנת נ"ח והי"ל לכתוב בשנת ע"ז מקבל המתנה נאמן לומר טעות הנה מיגו דאי בעי אמר שטרך מהנייא הוא ובשנת נ"ח קנו מידו ש"ע סי' מ"ג ס"ט והוא מתשו' הרשב"א ז"ל הביאו מר"ן הב"י ז"ל והיא לו נדפ'סה בסימן ג' ד' ו' ע"ש באנרף פל הצנרף וק' דהו"ל מגו להוציא ודעת כל הפוסקים זולת הריב"ש דמיגו להוציא לא אמרינן ועיין בש"ע סי' פ"ב בס"ב ובמוד"ם ז"ל שם ועיין סו"ס פ"ג וסימן קמ"ו ובכללי המיגו להש"ף סימן א' וי"ד ואם נאמר: דנדון הרשב"א מיירי שכתב הסתריק המקבל במתנה ניתק ועיין להכנ"ה הג סי' פ"ב באות א' מפללי המיגו שכתב שדעת הרשב"א והרמב"ן ז"ל דאמרינן מיגו להוציא ע"ש וק"ק על מרן ז"ל דהוא פסק דבמיגו להוציא לא אמרי' ודעת הכנ"ה הג בח"ב סי' קכ"א דגם הרי"ף ז"ל מפת הסוברים.

דאמרי' מיגו להוציא ע"ש: (רעו) מתנה. בעל פרחה אי שמה נתינה עיין בדרשותי.

בס"ד ובתשו' הפר"ח ז"ל שפקו' מים חיים סי' ה' ע"ש: (רעז) מתנה. מתנת שכ"מ.

פרטי מתנת שכ"מ דאין גמה. אלא לאחר מיתה עיין בשו"ת מוהריט"ץ ז"ל סי' למ"ד ועיין להרב פר"ח ז"ל בקונט' מים חיים בפ"ח מה' מלכים ע"ש: (רעח) מתנה.

מתנת שכ"מ ראובן צוה ששמעון יתנה אפטרופוס על בנו עד שיגיע לפרק הנושא ואם מת קודם הנשוא אין ינתנו להקדש ת"ת והכי הנה אין להקדש בזה פלום עיין במהריט"ץ ז"ל סי' ל"ח: (רעט) מתנה מתנת שכ"מ.

אם בִּשְׁטַר מִתְּנָה אֵינוֹ כָּתוּב בְּהֵרֵם רְמֵי בְּעַרְסִיָּה וְלֹא כְּתִיב בְּהֵרֵם נְמֵי דְהֵרֵם בְּרִיא וְצָרִיכָה קִנְיִן אוֹ כְּמִתְּנַת שְׂכ"מ הֶרֶב מוֹהֵר"א שְׁשׁוֹן ס' מ"ב מִסְתַּפֵּק בְּזֶה וּמְהַרִּיב"ל ז"ל ח"א ס' ס"א פְּשִׁיטָא לִיה דְּלֹא שְׁנֵי לָן אִם כְּתִב בְּחַיִּים וּבְמִנּוֹת אוֹ בְּמִנּוֹת וּבְחַיִּים עֵינֵן ש"ף רִישׁ ס' דנ"א וּכְנ"ה ג' אֹת ג' וְעֵינֵן מוֹהֵרשֵׁד"ם ז"ל ח' א"ה ע ס' ח' וְעֵינֵן בִּס' בְּנֵי אֶהְרֵן ס' ק"ט וְכָרֵם שְׁלֵמָה ס' ס"ח ע"ש: (רפ) מִתְּנָה.

מִתְּנַת שְׂכ"מ דְּקִי"ל הֵינְצָא בְּקוּלָר . דִּינוֹ כְּמִצְוֹה מִחֲמַת מִיתָה כְּמ"ש בְּסִי ר"ן ס"ח ע"ש רש"י ז"ל ב'פ' הַתְּקַבֵּל רס"ז ע"א פ'י לִיקְרָג לְמַלְכוּת ע"ש וְלִשְׁם דָּף י"ו וּבְמִנְחֹת דָּף ל' כְּתִב דְּנִתְחַיֵּב מִיתָה לְמַלְכוּת ע"ש גַּם רִשְׁבָּ"ם ז"ל ב'פ' מ"ש דָּף קע"ו פִּירֵשׁ פֶּן וְכֵן הֶרֶמְב"ם ז"ל בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָה ע"ש וּתְמַהֲנֵי אִיף לֹא הִשְׁגִּיחוּ בְּפִירוּשׁ הִירוּשְׁלַיִם דְּגֶרְסֵי עֲלֵה ב'פ' הַתְּקַבֵּל א"ר מְנָא וְלֹא סוּף דְּבָר אִמ' בְּקוּלָר שֶׁל סַפְנָה אֵלָא אֶפְיֵלוּ בְּקוּלָר שֶׁל מְמוֹן שְׁפָל הֵינְצָא לְקוּלָר בְּחֻזְקַת שֶׁל סַפְנָה ע"ש דְּכִינּוֹן דְּלֹא אֲשַׁכְּחֵן בְּגִמְרִין דְּפִלְיָגֵי אֲגַמְרָא דְּבִנֵּי מַעְרְבָא אֲמַאי דְּחֹאוּהוּ פְּלֹאחֵר יָד פֶּל הֵנִי רַבְּנוֹתָא וְאֵע"ג דְּקוּשְׁטָא קָאֵי דְּעוֹבְדָא דְּגִיבָא דְּמִינֵי הֵתֵם בְּגִמְרִין מִיָּרִי בְּקוּלָר שֶׁל סַפְנָה פְּשִׁיטָא דְּאִיכָא לְמִימֵר מְשׁוּם דְּמַעֲשֵׂה פִי הֵנָּה הֵכִי הֵנָּה תִּדַע דְּבִירוּשְׁלַיִם נְמֵי מִינֵי לֵהֲאֵי עוֹבְדָא דְּגִיבָא: וּמָה מְאֹד הִקְשָׁה לַעֲנֵ"ד עַל הָרָא"ש ז"ל דְּאִיהוּ ז"ל הָעֵתִיק מִלְתֵּיה דְּר' מְנָא אֵהָד מִתְּנִיתִין וּבְפָרָק מ"ש חֶלֶק עַל הָרִי"ף ז"ל שֶׁהִשְׁנוּה ד' גּוֹנֵי דְּמִתְּנִיתִי לְמִימ' פִּי הַדְּדִי נִינְהוּ וְכִתְבֵי דְּנֹדָאֵי דִּינְצָא לְקוּלָר יוֹצֵא לִיקְרָג הוּא וְאֵין לָהּ מְצוּה מִחֲמַת מִיתָה גְּדוּל מְזָה עכ"ל דְּנֹדָאֵי תְּבַר מֵר לְגִזְיוֹהָ וְאֶפְשָׁר דְּכִינּוֹן דְּמִסִּיִּים בִּירוּשׁ' דְּכָל קוּלָר בְּחֻזְקַת סַפְנָה וְכו' נֶקִיט הֵאֵי לִישְׁנָא וְהֶרֶמְב"ם ז"ל בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָה כְּתִב וְז"ל וְהֵינְצָא בְּקוּלָר הֵינְצָא מִבֵּית לִידוֹן מֵאֵת הַמְּלָךְ עכ"ל וּמְשַׁמַּע בֵּין יוֹצֵא לִידוֹן עַל דִּינֵי נְפֻשׁוֹת אוֹ עַל ד"מ וּבִפ"ח מֵה' זְכִיָּה דִּין כ"ד הָעֵתִיק הַמְּשֻׁנָה כְּצוּרְתָה ע"ש אָבֵל בִּפ"ב מֵה' גִּירוּשֵׁין דִּין י"ב פֶּסֶק לְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלַיִם ע"ש וּבִסְגֻנוֹן זֶה נֶקִטוּ הַטּוֹש"ע דְּבַח"ה מִלְשֵׁם סְתוּמֵי לָהּ סְתוּמֵי וְאֵילוּ בֵּא"ה ע ס' קע"ו סִי"ו הָעֵתִיקוּ לְדַבְּרֵי הִירוּשׁ' דְּאֶפְיֵלוּ שֶׁל מְמוֹן ע"ש גַּם הֶרֶשֶׁב"א וְהֶר"ן ז"ל בַּח' בְּפָרָק הַתְּקַבֵּל הָעֵתִיקוּ לְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלַיִם ע"ע וּמַעֲתָה מ"ש ה' מְרָאָה הַפְּנִים וְאֶרִיף לִישְׁנָא דִּירוּשְׁלַיִם וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר כְּנֶרְאָה דְּפִשְׁפֵּשׁ וְלֹא מְצָא עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ אֵלָא הַטּוֹר בְּלִבָּד וְלֹא זָכַר שֶׁר דְּהֶרֶמְב"ם וְהֶרֶשֶׁב"א וְהֶרָא"ש וְהֶר"ן ז"ל ג"כ הָעֵתִיקוּהוּ כְּמִדְּוָבָר: וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב הַלְבוּשׁ ז"ל דְּבַח"ה מִתְּפִס כְּשִׁיטַת רש"י ז"ל וּבֵא"ה ע לְשֵׁם כְּתִב בֵּין עַל עֵינֵן מְמוֹן בֵּין עַל עֵינֵן נְפֻשׁוֹת ע"ש וְעֵינֵן בְּדַבְּרֵי הָרָא"ש ז"ל הַנְּצָאֵרִים בְּאֵמַת מִיְהוּ דַּעַת רש"י ז"ל דְּמִפְּרֵשׁ בְּגִט דְּבַעֲיָנֵן יוֹצֵא לִיקְרָג קוּשְׁיָא: (רפא) מִתְּנָה מִתְּנַת בְּרִיא בְּמַאי דְּאִפְּלִיגוּ הֶר"י כֵּן הָרָא"ש וְסִיעַת מִרְחֻמוּהֵי כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִי רכ"ח בְּעֵינֵן מִתְּנַת בְּרִיא מֵהַיּוֹם וְלֹאֲח"מ אִם מוֹצִיאֵין הָאִשָּׁה עֵינֵן מוֹהֵרִיט"ץ ז"ל ס' נ"א: (רפב) מִתְּנָה.

אֵהָא דְּתַנּוּן בְּנִדְרִים דְּכ"ט הָרִי גְּטִיעוֹת הָאֵלוּ קִרְבָּן עַד שְׁיִקְצָצוּ אֵין לָהֶם פְּדִיוֹן וּמִתְּמָ' עֲלֵה בְּגַמ' וְלַעוֹלָם וּמְשַׁנֵּי א"ר פְּדַת פּוּדִין וְחֻזְרִין וְנִקְדָּשׁוֹת עַד שְׁיִקְצָצוּ וְלִכְשִׁיִּקְצָצוּ פּוּדִין פ"א וְדִיו עוֹלָא אֲמַר כִּינּוֹן שְׁנִקְצָצוּ שׁוּב אֵינוֹ פּוּדֵן וְכִתְבֵי הֶר"ן בְּשֵׁם הֶרֶשֶׁב"א ז"ל מְהָא שְׁמַעֲיָנֵן לְד"מ דְּהָאוּמֵר לְחַבְרֵי לָהּ חֻזְקָה וְקִנְיָה שְׁדָה זוֹ שְׁתָּהָא קִנְיָה לָהּ מַעֲכָשׁוּ עַד שְׁאֵלָה לִירוּשְׁלַיִם וְחֻזְרָא וּקְנָאָה מְמַנּוּ קוּדָם שְׁעֵלָה לִירוּשְׁלַיִם חֻזְרָא וְזוּכָה בְּהַתְּקַבֵּל שְׁכָף אִמ"ל לַעוֹלָם תְּהִיָּה שְׁלָף עַד שְׁאֵלָה לִירוּשְׁלַיִם וְכו' עכ"ל: וְאֲנֹכִי תוֹלַעַת סְפוּקֵי מִסְפַּק"ל כִּינּוֹן דְּלֹא עֲלֵתָה לוֹ קְמִיָּתוֹ אִיבְעֵי לִיה לְאֶהְדוּרֵי נְכִסֵּי דְּזַבִּינֵי אוֹ לֹא אֵי דְּמָיָא הֵאֵי מִלַּת' לָהּ

דאפליגו רב ושמואל במקדש אחרותו דרב סבר פינו דידע דאין קידושין תופסין באחרותו
אמרין דלשם פקדון נתן לה ומשו"ה מעות חוזרות ושמואל סבר דלשם מתנה נתן לה
ומשו"ה אמרי' דאין חוזרות פדאיתא בקידושין דף מ"ה או"ד שאני מקדש אחרותו דליפא
מאן דטעי דקידושין תופסין בה אמטו להכי סבר שמואל לשם מתנה נתן לה אבל המוכר
או הנותן עד שיעלה לירושלים שקנה מהמקבל אפי' דסבר דעלתה לו קנייתו והשתא
דאמור רבנן חוזרת לקונה או למקבל מעותיו חוזרות דנדאי שמואל לאו לכל מלת' אמר
מעות אינם חוזרות אלא בכה"ג דכ"ע ידעי דלא תפסי קידושין באחרותו ולא בשאר מלי
דעבידי אינשי למטעי דאלת"ה תקשי מדשמואל אדשמואל דבמקדש אחרותו סבר דמעות
אינ' חוזרות ואילו במוכר שדהו בשנת היובל קסבר דאינה מכורה כל עיקר ומעות חוזרות
פדאיתא בר"פ המוכר את שדהו ובגטין דמ"ג ע"ב אלא לאו ש"מ דמקדש אחרותו שאני
דאפילו דרדקי דבי רב לא טעו למימר דקידושין תפסי באחרותו משא"כ במוכר בשנת
היובל ודדמי לה שוב מצאתי להתוס' במציצא דט"ו ע"ב שחילקו בהכי ויעלוז לבי א"כ
בנ"ד קם דינא לשמואל דקנימא לן פנותייה דמעות חוזרות: איברא דאכתי פש גבן לברורי
לרב דאמר במקדש אחרותו דמעות חוזרות דמידע ידע דלא תפסי קידושין באחרותו ואמרי'
דלשם פקדון נתן לה כ"ש בהך דמוכר שדהו בשנת היובל דאפי' לשמואל מעות חוזרות
וא"כ היכי קסבר רב התם דמעות אינם חוזרות לימא דידע דאין במקר פלום פי יובל
היא ואמדינן דעתיה דלשם פקדון נתן לו בשלמא לפי מ"ש רש"י גבי מלתייה דרב ענן
דלרב דאמר דהמכר קנים לקצץ נטיעות ולמקניאגבה מטלטלי נחא דאימור דעתיה פינו
דלהאי מלתא מיהא איקרי מכורה היא לגביה אמטו להכי הדרי זביני אבל לפום מאי
דסברי מעיקרא וכן לרב יוסף התם דלא תליא פלוגתייהו אלא אי הדרי זביני או לא קשה
לשמע אם לא שנאמר דטעמא דרב הוא דשאני מקדש אחרותו דלא משפחת לה צד קנייה
פלל אבל מוכר שדהו בשנת היובל דארעא דידיה היא שפיר דיש לו בה לקוחים גמורי'
אלא דרחמנא לדידיה קמזהר בעמוד והחזר מש"ה שפיר קרויה מכורה אצלו ולקמן
יתבאר בס"ד.

נמצאת אתה אומר דלרב דאמר במוכר שדהו בשנת היובל הוי מקר ולא הדרי זביני הה"נ
בנ"ד איכא למימר דסבר מר דלא הדרי וכן לרב ענן דאמר התם בערכין וגטין דמוכר
שדהו ביובל סבר שמואל המעות אינן חוזרות דלשם מתנה איפיון ולא שני ליה בין טעות
דמקדש אחרותו להך דמוכר שדהו ביובל ובכלהו לא טעו אינשי ובנדאי דלשם מתנה יהיב
זווי א"כ הה"נ בנ"ד דסבר רב ענן פדשמואל דמעות אינם חוזרות: ואולם פשאני לעצמי.

אען ואומר דשניא הא דנ"ד מפל הנה דלא ראי זה כראי זה וטעמא רבה איכא במלתא
דנדאי כשקנאה הנותן קנויה היא לו לאלתר אלא שחוזרת מכח התנאי שפך אמ"ל עד
שאעלה לירושלים שהפונה שאפי' בעת שאני חוזר וקונה מהך הרי המתנה חוזרת תת
פחה מחדש פ"א והויא לה עקירה והנחה וכן מתבאר מדברי הר"ן ז"ל וז"ל פאילו אמר
בפי' הנטיעות האלו קרבן מעתה וקרבן לכשיפדה וכו' עכ"ל אלמא דשפיר חל עליה
הפדיון לאלתר אלא דמיד חל ההקדש פ"א וכהיא דקי"ל במקדש בשתי פרוטות א'
מהיום וא' לכשתתגרש דמדמינן לה התם בנדרים ע"ש דנדאי מיחל חיל גיטא ונ"מ למי
שנשבע לגרש את אשתו שהיתה מקודשת בשתי פרוטות כה"ג יצא י"ח שבועתו דשפיר
מקרי גרושין גמורין להאי מלתא ואע"ג דלא אריף למעבד הכי כמ"ש הרי"ף ז"ל דחשיב

בְּאֵנוֹס הַיָּיִנוּ לְכַתְחֵלָה עֵינַי א"ה ע ס' קל"ד וקנ"ד ע"ש: וְאַתָּה דַע לָךְ דְּלַעֲנִי נְטִיעוֹת הָיָה מְקוֹם לּוֹמֵר דָּלָא מִסְפֵּק"ל דְּנֻדְאֵי מְעוֹת אֵינָם חוֹנְרוֹת דְּאִמִּירְתוֹ לְגִבּוּהַ כְּמִסִּירְתוֹ לְהַדְיוּט וּכְאֵלוּ הַקְדִּישָׁן לְמְעוֹת הָאֵלוּ שְׁפָדָה בְּהוֹ הַנְּטִיעוֹת וְעֵינַי בְּתוֹס' בַּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין דָּף קל"ג ע"ב בד"ה וְלֹא תִשְׁיַיְמָה אֶת וְכו' ע"ש שׁוֹב רְאִיתִי לֵה' מִש"ל ו"ל בַּפ"ד מֵה' עֶבְדִּים שְׁנִסְתַּפֵּק בְּכִינְצָא בְּזָה בְּמוֹכֵר אֶת בְּתוֹ לְאַמָּה פְּשִׁיָּה נַעֲרָה וְלְכַשְׁתָּהּ בּוֹגֶרֶת ע"ש שְׁפַתְבַּ בְּזָה קְרוֹב לְמֵאֵי דְכְּתִיבָנָא עֲלֵךְ לְבִי וְעֵינַי בְּתִשׁוּי הַרְשָׁבָא ו"ל ח"ב ס' רס"א וּלְהִרְבַּ מַח"א ו"ל הִלְכוֹת שׁוֹת' ס' ד': (רפג) מִתְּנָה.

נִסְתַּפְקִיתִי בְּמֵי שְׁנָתוֹ לְחִבְרֵי מִתְּנַת קִרְקַע בְּשִׁטְר וְאַחַר זְמַן חָלָה הַמְּקַבֵּל וְנָטָה לְמוֹת וְקוֹדֵם יוֹם מוֹתוֹ קָרָא לְשִׁנֵּי עֲדִים וְאִמ"ל דַּעוּ כִּי הַמִּתְּנָה שְׁקַבְּלִיתִי מִפ' מִחֲלַתִּי אוֹתָהּ לּוֹ וְנִלְב"ע וְחִלִּי"ש וְהִשְׁתָּא נִיחְזִי אֲנִן בְּמַה קָנָה הַנּוֹתָן דְּאִפִּילוּ הַחֲזִיר לּוֹ שְׁטָרוֹ לֹא חֲזָרָה מִתְּנָה כְּמִבְּנֹאֵר בַּש"ע ס' ס"ו ס"ג וְאֵי מְשׁוּם דְּדַבְּרֵי ש"מ פְּכַתּוּבִין וְכְמִסּוּרִין דְּמוּ כְּמִבְּנֹאֵר בַּר"ס ר"ן הֲלֵא בְּגִדּוֹן דִּידֵן לֹא הַחֲזִיר לּוֹ הַשְׁטָר: (רפד) מִתְּנָה.

רְאוּבֵן כָּתַב שְׁטָר לְבָנוּ שְׁנָתוֹ לּוֹ בְּמִתְּנָה גִמּוּ' כָּל הַקְּרַקְעוֹת וְהַחֲזִיקוֹת שִׁישׁ לּוֹ אֶרְעָא מֵהַיּוֹם וּפִירֵי לְאַח"מ וְכוּ בְּפָרְק הָיָה בְּנוֹ מְקַבֵּל הַמִּתְּנָה כְּכָר עֲשׂוֹר וְנִיחָה כִּי אֶרְכוּ לּוֹ הַיָּמִים וְרְאוּבֵן נָשָׂא לּוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת אַחֲרֵי מוֹת אָם הַיָּלֵד וְהַבֵּן הַגְּדִיל וְהַשִּׂיאָו אָבִיו אֲדַהֲכִי וְהָכִי אֲתַגּוּר"י אִיתְגּוּר"ר הַנִּי נָשִׂי עַד שְׁשִׁלְהֶבֶת לֹא"ב יִגִּיעַ אִשׁ שְׁלֵהֶבֶת אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ עַד הָאֵלֵהִים יָבֵא דְבַר שְׁנִיָּהֶם וְכִרְאוֹת א' מֵהַב"ד שְׁטָר מִתְּנָה הַבֵּין וְדַקְדַּק בְּשִׁנֵּי הַמְּקַבֵּל כִּי קִטְוֹן הָיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְלֹא זִיכָּה לּוֹ ע"י אַחַר וְקָרָא עֲרַעַר בְּאוֹתָהּ הַמִּתְּנָה וְלִשְׁאוּ"ל הַגִּיעַ כְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת יוֹרֵה הַמּוֹרָה צְדַק מְשִׁפְטֵי ה' אֵמֶת וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: תְּשׁוּבָה קוּשְׁטָא קָאֵי כִּי מְשִׁטְחִיּוֹת דְּבַרֵּי הַרְמָב"ם ו"ל אֲשֶׁר הִעֲתִיקֶם מֶרֶן הַקְּדוֹשׁ ו"ל בְּסִי רַל"ה וְסִי רַמ"ג סִט"ו וי"ט ע"ש יִרְאֶה יִרְאֶה דְּבַהֲקִנְאֵת קִרְקַע שְׁאִינוּ תַּחַת יַד הַקְּטָן לְתוֹפְסוֹ לֹא זָכָה בּוֹ אֲא"כ זִיכָּה לּוֹ ע"י אַחַר ע"ש הָאֲמָנָם כְּכָר בְּאֶחָד מִכֶּם גְּדוּל אֲדוּנִינּוּ רַב תַּנָּא הוּא מוֹהֲרִימ"ט ו"ל בַּח' ח"ה מִסִּמָּן כ"א וְאוֹקְמָה בְּדִלְכָא ק"ס וְכו' וְכִי הוּ"ל סְהַדֵּי שְׁלוּחֵי נִיגְהוּ וְע"י זִיכָּה לְהֶם וְאֵע"ג דְּבָסִי כ"ב הִבִּיא דַּעַת מִי שְׁחֹלֵק עֲלָיו בְּזָה וְס"ל דַּל"ש וְלֹא זָכָה.

עוֹד יָדוּ נְטוּיָה לְהַשִּׁיב אֲמָרִים נְכוֹחִים לְמוֹצָאֵי דַּעַת עַש"ב וּמִסְתַּמָּא אַחְוִי אַחְוִי וְהוֹדוּיֵי בַר פְּלֹגְתִּיָּה וְאִת"ל דַּה' הַחֹלֵק אֶפְתִּי בְּשִׁיטְתִּיָּה קָאֵי מ"מ אֲנִן בְּדִידֵן דְּחֲזִינָן לְסִבְרַת ה' מוֹהֲרִימ"ט ו"ל וְמֵאֵי דְמַהֲדַר וְשִׁפִּיר קְמַהֲדַר וְזָכָה לְבַת הַהִיא בְּמִתְּנָתָהּ שְׁהִיָּתָה בַּת שְׁנָה א' וְדֵאֵי דְקוּ"ל כְּנֻתִיָּה וְה' הַחֹלֵק ו"ל לֹא יִדְעָנָא מֵאֵי אַהֲדַר וְבַר מִן דִּין וְמִן דִּין שְׁהַרְבַּ הַכַּנ"ה גַּם בְּסִי רַל"ה בַּהֲג"ה ט אוֹת ט"ו כָּתַב שְׁמָצָא לְהַרְשָׁבָא ו"ל בְּתִשׁוּי כ"י דַּס"ל כְּנֻתִיָּה דְמוֹהֲרִימ"ט ו"ל וְכַגּוֹן דָּא אֲמָרִינָן דְּאִילוּ רְאָה הַרְבַּ הַחֹלֵק תְּשׁוּבַת הַרְשָׁבָא ו"ל הַלְזוּ הֵנָּה הַדַּר בִּיָּה וְכו' עוֹד שְׁהַרְאֵד"ב כְּמִי הָכִי ס"ל וְע"ע בְּסִי רַמ"ג בַּהֲג"ה ט אוֹת כ"ו וְעֵינַי לֵה' מְשִׁאֵת מְשָׁה ו"ל חַח"ה מִסִּמָּן ה' דָּף כ"ב ע"ב וְכַבֵּר נְדָפְסוּ עוֹד תִּשׁוּי לְהַרְבַּ כְּנ"ה ג ו"ל וְבַח"ג מַח"ח הַמ' ס' קַס"ט הָאֲרִיף לְהַחֲזִיק סְבָרָא זוֹ ע"ש בְּאַנְרָף וְסִמָּן קַפ"ו וְעֵינַי לֵה' בְּתִי כְּהַנְּנָה ח"א חֲלֵק בֵּית דִּין סִמָּן ד' דַּפ"ח ע"א שְׁצִינָן ג"כ לְתִשׁוּי מוֹהֲרִש"ךְ ח"ב סִמָּן רִי"א וְהַרְבַּ הַמְבִּי"ט ס' קַפ"ב וְצ"ה וּבְמִנְחָסוֹת סִמָּן פ"ו וְע"ז כָּתַב הַרְבַּ וּמְזָה הָיָה נִרְאֶה שְׁחֹלֵק עַל מוֹהֲרִימ"ט ו"ל יָחִיד הוּא וְכוּן כְּמִזְנֻמָּה לִי מִן הָאֲחֵרוּנִים שְׁחֹלְקוּ ג"כ וְכַעַת לֹא הוֹנְקִנּוּ לְזָה עַכ"ל עֵין רוּאָה רּוּבָא דְאִיתִיָּה קַמָּן סְבָרֵי מְרָנָן כְּדַעַת הַרְבַּ

מוהרימ"ט ז"ל: המורם מזה דהרשב"א והראר"ב ומוהרימ"ט ז"ל תלתא סרכין בתדא שי קיימי ליישר ולקיים שטר מתנה הלזו ומרן ז"ל העתיק לשון הרמב"ם ובמאי דניחא ליה לה' מוהרימ"ט ז"ל לפרש דברי הרמב"ם ז"ל ע"ד זה דרף הקודש הולך סובב פוננת מרן בש"ע כי אין נסת"ר מחמת"ו ועינן בתשו' הרב תורת חסד סי' ע"ח דף נ"ח ע"ב ואע"ג דקי"ל כל היכא דפליגי רבנותא אי זכה המקבל במתנה או לא על המקבל להביא ראיה כמ"ש מוהריק"ו ז"ל שורש צ"ד ענף רמ"ח וטעמא טעים אע"ג דהמקבל נקט שטר בדיקה מ"מ לא מהני דיד בעל השטר ע"הת והכא מידי פלוגתא לא נפקא א"כ על המקבל להביא ראיה דהלקתא פנותיהו דמוהרימ"ט ודעמיה ז"ל: ואין לדחות ולומר דבשטר פדנא פתוב דלא פאסמך ודלא וכו' ואשכחן להרמב"ן ז"ל שפתב בשם רבינו סעדיה גאון ז"ל דאמר כל היכא דכתיב בשטר דלא פאסמכתא וכו' דינא הוא דיד בעל השטר על העליונה וכתבו מרן בש"ע סי' מ"ב בשם הרבה מהמפרשים ע"ש גם הרב כנ"הג ז"ל שם בח"ב בהג"הט אות מ"ה פתב שלזוה הספימו רבא דרבנותאע"ש הא נדאי לאו מלתא היא דלא אמרה הגאון ז"ל אלא היכא דכתיב בשטר לישנא דמשממע לתרי אנפי זכות לזו וחובה לזו וכו'.

להפך דבעלמא קי"ל יד בע"הש ע"הת ברם אי פתבי האי לישנא דלא פאסמכתא וכו' אמרינן דיד בע"הש ע"הע ויפנרש במה שהוא סייעתא לבע"הש אבל בנ"ד דעיקר הקנאה חסורי מחסרה וכדבעי למעבד לא עבד מה מעלה ומוריד האי לישנא דלא פאסמ' וכו' ואין זה ממלא חסרונו.

ונ"ל הרמב"ן בחידושו לכתרא דף מ"ה שפתב וז"ל משום דטופסי שטרות ונוסח' נכתבים בלשון שיד בע"הש ע"הת היקפה פותבים ליפות פחו שלא יהיה טופס זה כשאר טופסי אלא בכל לשון מסופק ידו.

ע"הע וכו' עכ"ל והגאון מוהריק"ו ז"ל סינים דבריו לשואלו וז"ל ואשר חזרת וכתבת דאין להזכיר טעמא דיד בעל השטר ע"הת אלא בלישנא דמשממע לתרי אנפי אבל לפלוגתא דרבנותא הדרינן לכללין דלא מפקינן ממונא מספיקא והשיב הרב שהפוננה דאע"ג שהמקבל מתנה בא בכח שטר מ"מ יד בעל השטר ע"הת וכו' עכ"ל והיינו דהדרינן לכללין דמספיקא לא מפקינן ממונא וא"כ אינו ענין לשאר יד בעל השטר ע"הת כי היכי דנימא היכא דכתיב דלא פאסמך וכו' יד בע"הש על העליונה וזה פשוט ועיין מה שרמזתי לעיל באות למ"ד בדין לשון המסופק בס"ד: ותדע לה עוד דאפליגו עוד רבנותא אי מהני האי לישנא להפקיע האסמכתא היכא דחזינו דאיכא אסמכתא במלתא דאיכא מ"ד דלא מהני כמו שנתבאר בסי' ר"ז ע"ש כ"ש להשלים חוקי ההקנאות ובתי החס"רים: איכרא דלכאורה נראה דדברי מוהריק"ו ז"ל: בפלוגתא דרבנותא תליא במאי דבעי רבא בפרק יש נוהלין דקל"ב בבריא הכותב נכסיו לאחד מבניו אי אמרינן דלא זכה ולא עשאו אלא אפטרופא או"ד דקנה ולא איפשיטא ע"ש וכתב עלה הרי"ף ז"ל דעבדינן לה לקולא ואיני.

אלא אפטרופוס וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' זכיה וכ"כ הר"י בן מיגאס ז"ל כמ"ש ה"המ ז"ל שם ע"ש: וראיתי בגה"מיי שפתב ע"ד רבינו ז"ל הללו וז"ל. וצ"ע דרבא בעי לה התם בבריא האיד ולא איפשיטא עכ"ל ולכאור' יראה יראה דסובר הגה"מיי

דמקבל המתנה הוא המוחזק פינו דתפיס שטרא בידיה ושללא פדעת רבי אמטו להכי אתמוהי קא מתמה אלא דאין זה נוח לי דמהיכא פשיטא ליה פולי האי דמקבל נקרא מוחזק לנכות במתנה יותר מהיורשים שהנכסים בחזקתן הם הן אמת שהרשב"א ז"ל בתשו' ח"ב סי' ל"ו כתב משם הגאונים ז"ל בנותן מטלטלין מהיום ולאחר מיתה וטוענים היורשים שמה מטלטלין הללו לקחם אחר זמן המתנה דהדין עם מקבל המתנה עכ"ל אלמא דמוקמינן הנכסים בחזקת מקבל המתנה ולא בחזקת היורשים ע"ש אי מהא לא איריא דהתם פדמסיים בה טעמא דכאן נמצאו נכאן היו וא"כ בחזקת המקבל והיורשים הטוענים שמה לאחר מכאן לקחם עליהם להביא ראיה משא"כ בנ"ד דאיכא למימר לאפוטרו' איכא וליכא הוכחה מעלייתא דלמתנה גמורה איכא ודאי דסברי מרנן פדעת הרי"ף והר"י בן מיגאס ז"ל ונהרמב"ם ז"ל ועוד דתשובה זו יצאו עליה עוררין והמה בכתובים מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' ש"ו ושי"ו והר"א ששון ז"ל ועיין להכנ"הג בסי' ר"ן בהגהב"י אות קט"ו ומה שהאר"י בזה ולא נאר"י בזה כי אינו צורך לענייננו סוף דבר דברי הגה"מ ז"ל ע: נחזיתיה להכנ"הג ז"ל בסי' רמ"ו אות ו' שכתב משם הרב מורה צדק ז"ל וז"ל ונהר"טב"א ז"ל כתב דמסתבר ליה פדברי האומרים דאדברא פינו שיש לו שטר מתנה הוא המוחזק במתנתו ועל היורשים להביא ראיה דלא נתפנון אלא לאפוטרו' פינו שלא נתבאר בתלמוד וכן נראה דעת הגה"מ ז"ל ע"ש ועיין בתשו' ה' בס' בעי חיי סי' ק"ה מ"ש בזה וח"ב סימן קפ"ה: אמור מעתה דברי מוהרי"ק ז"ל לאו כ"ע מודו בהו דהאיכא דעת האומ' שהספדים ע"ד הריטב"א ז"ל ודעת הגה"מ ז"ל דעת הרב מורה צדק ז"ל אלא שרחוק בעיני לפרש שדעת הגה"מ ז"ל פשיטא להו איכא ולתמוה על רבי' בכת סברתו וכ"ש דרבינו ז"ל קאי בפשיטת רביה ורביה דרביה ז"ל ונהכחון מה שפי' בכוננתו הרב כנ"הג ז"ל לשם הא מהא הריטב"א ודעמיה ז"ל פליגי ודאי אמהריק"ו ז"ל:

איכא דלשם באות מ"ד עמ"ש מרן הב"י ז"ל בשם הרשב"א ז"ל וז"ל וכל היכא דאיכא לספוקי בלשון המתנה אם נתפנון למתנה גמורה או לא על המקבל להביא ראיה וכתב ע"ז ופשוט הוא ולכאורה ק' פינו דאיכא הריטב"א ז"ל ודעת האומ' דעל היורשים להביא ראיה היא החליט הדבר לומר דפשוט הוא וניחא ליה להרב ז"ל דבגדון הגה"מ ז"ל ששטר המתנה אין בו מקום ספק רק שאנו מסופקים דילמא לא איכא למתנה אלא לאפוטרו' על היורשים להביא ראיה אבל היכא דאיכא לאסתפוקי בלשון המתנה גופה אי מהני או לא מודה הריטב"א ז"ל ודעמיה דעל המקבל להביא ראיה ע"ש"ב ומעתה בגדון מוהריק"ו ז"ל דמספק"ל בלשון עיקר המתנה שכתב וכו' אי מהני האי לישנא והויא מתנה או לא מהני האי לישנא ומעיקרא לא הנה מתנה מש"ה פשיטא ליה דיד בעל השטר ע"הת נאפילו להריטב"א ז"ל ודעמיה בדבר האמור א"כ בנ"ד דשטר המתנה צהיר ובהיר יודה יודה דלמתנה גמורה איכא ועכשוו פא להרע פחו ולומר דלא הנה זיכוי ע"י אחר עליו להביא ראיה ונכסי' בחזק' המקבל פינו ששטרו בידו: וכד דייקנא אשפחנא דלאו מלתא דקא אמיןא דחילוק הרב ז"ל ליתובי דעתא לומר דהרשב"א ז"ל לא פליגי אבל קושטא קאי דבמאי דכתב על היורשים להביא ראיה דהמקבל מוחזק יען שטרו בידו וכו' גלוי לכל העמים דבהה מלתא גופה חלוקים עליו הרי"ף והר"י בן מיגאס ז"ל ונהרמב"ם ז"ל וקרא"ש וטור ומרן ז"ל בש"ע דאנו בתריה גרירנא א"כ מה יושיענו זה

והדרא פתא נפלא בבירא: וכשאני לעצמי אען ואומר דבנ"ד פלהו רבנן סברי דהמקבל
הוי מןחזק דבשלמא בהו דבבירא פתב כל נכסיו איפא סברא למעליותא דלאפוטרופא
איפונין ואין שום הוכחה בדבר לבדר דעת הנותן שהוא אכל בנ"ד ידים מוכיחות הניין
דלמתנה גמורה איפונין והעד ע"ז דכשהגדיל מקבל המתנה והוצר הנותן שהוא למשכן
אחת מהקרקות הוצר לטול רשות מבנו שהוא וקנו ממנו סופרי מתא שנתן רשות
לאביו ע"ז ועד אחרן לעולם לא עלה על דעתו לבטל המתנה רק בא לקבול עליו בב"ד
על אשר שלח ידו לנתוש ולנתן ולתרוס בקצר הדרים בה ע"ז חרה לושירד שלא
ברשות פי עיקר המתנה לא היתה כ"א מהיום ולאחר מיתה וכל עוד שהיא בחיים אין לו
להשתמש בהם ואז עמד והוציא נוסח שטר המתנה שהיה תחת ידו לאשר ולקיים דבריו
דלא נתן לו אלא מהיום ולאחר מיתה וכשקרא אותו א' מהב"ד יצ"ו קרא עליו ערער על
אשר לא נמצא בו זיכוי ע"י אחר פניו דקטן היה באותה שעה מפל זה נראה ברור פשמש
בצהרים דמעיקרא ועד השתא למתנה גמורה איפונין ובכ"הג מודה הרי"ף ודעמיה ז"ל
דאמרינן דהמקבל הוא המןחזק פניו ששט' בידו וידו על העליונה לומר מעיקרא הנה ע"י
זיכוי ולא נכתב ואת"ל דאיפא סהדי דלא זכה ע"י אחר איפא למימר פניו דסופר כות'
השטר גמיר וסביר וספרא דוונקנאה הוא מצינו למימר דקבל מרבנותיו דייני גולה ז"ל
דדיינו כס' מוהרימ"ט ז"ל ודעמיה ואת"ל עוד דלאו כל אפיא שוין ואיפא למשדי בהו
נרא אפתי איפא טעמא דהמקבל מןחזק ומצי למימר קי"ל כסב' מוהרימ"ט ז"ל וכ"ש
דהרשב"א והראד"ב ז"ל סברי פנותיה מאן חשיב מאן ספין לאורועי שטרא דמתנתא
דתפיס בידיה ודי בזה וכ"ש דהריטב"א ז"ל סובר דהמקבל נקרא מןחזק וכדכתובנא:
ועוד נשמענו מן הדא ממ"ש בשטר המתנה וכו' אמ"ל כתבו וחתמו בכל לשון של זכות
ויפוי ואופן המועיל וכו' ובסוף השטר כתוב לאמר דלא פאסמכתא וכו' אלא פחונמר
וכחזק וכו' ובתיקון רז"ל עכ"ל א"כ איפה הרי הנותן בעין יפה נתן רשות לעדים לכתוב
שטר מתנה זו בכל אופן המועיל וגלה דעתו דלמתנה גמורה איפונין והם העידו שהדבר
נעשה כתיקון רז"ל ודאי אית לן למימר דשפיר עבוד זכיה ע"י אחר וא"נ אתו לב"ד
ואמרי דלא עבוד אינם נאמנים וקרי' פאן פניו שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד דכתב ידם
יוצא ממ"א: ומצאתי תשובה שלימה לרבינו ברוך ז"ל והיא במקדכי בפ' מי שמת סי'
תרי"ז וז"ל שאלתי מרבינו שמחה ז"ל על שטר שלא היה כתוב בו קנין הפירות פראוי
דלא הקנה לו קרקע לפירותיו אלא .

נתנו לו כדי לקחת הפירות של זה הקרקע אי אמרינן האי שטרא חספא בעלמא הוא וכו'
והשיב רבי' ברוך ז"ל אחר שכתוב בשטר המתנ' שנתן לו פח על הפירות של הקרקע
בקג"מ אג"ק וקבלו עליהם פחונמר שטרי קנין פירות העשויים כתיקון רז"ל וכו' ומעתה
שהעדים מעידים שנעשה כתיקון חז"ל זה הוא תיקון חז"ל לקנות קרקע לפירות וילמוד
עליון מתחתון ולא נאמר הכא יד בע"הש ע"הת ומאחר שחתמו העדים ע"ז אפי' נשאלם
עתה ויאמרו לא כף היה לית לן בה דלא אתי ע"פ ומרע ליה לשטרא וכיון שהגידו שוב
אינם חוזרים ומגידים וכו' עכ"ל הדברים מוכיחין דלא זכה ר"ב ז"ל למקבל אכילת
הפירות אלא משום דכתוב בשטר פחונמר וכתנ' חז"ל דמסתמא אמרינן דודאי עבוד כתי'
חז"ל אכל אם לא היה כתוב אלא דברי הנותן שאמר לעדים כתבו בכל לשון של זכות
ויפוי פח וכו' לא מהני מידי ועיין בתשו' מוהר"ם אלשיך ז"ל סימן פ"ו דף מ' ע"ג או

אֶפְשֶׁר דְּבַנְדוֹן רַבִּינוּ בְּרוּךְ ז"ל לֹא הָיָה כְּתוּב בְּשֵׁטֶר שֶׁהַנּוֹתֵן אָמַר לְעֵדִים כְּתוּב בְּכָל לְשׁוֹן
שֶׁל זְכוּת וְיִפּוּי פֶּחַ וכו' רַק בְּסוֹף הַשֵּׁטֶר כְּתוּב לֵאמֹר כְּחֹנֶמֶר וּכְחֹנֶזֶק וכו' מִשׁוּ"ה תְּלֹא
זִיגְיָה בְּמֵאֵי כְּתִיב כְּחֹנֶמֶר וּכְחֹנֶזֶק וכו' וְאֵה"נ אִם הָיָה כְּתוּב כָּל זְכוּת וְיִפּוּי פֶּחַ סוֹבֵר
רַבִּינוּ בְּרוּךְ ז"ל דְּמַהֲנֵי דְחֻזְקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ דְּכִינּוּן דֵּאִמ"ל לְעֲשׂוֹת בְּאִנְפֵּן הַמוֹעֵיל
וְדֵאִי דְגָמְרוּ שְׁלִיחוּתָם וְדַמּוּת רְאֵיָה לְזֶה מִמ"ש הַרְשָׁב"א ז"ל בְּשִׁנְיֹת סִי ש"א בְּשֵׁם
רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל דְּאֵם כְּתוּב בְּשֵׁטֶר וְאִמ"ל קִנּוּ מְמַנֵּי וּבְסוֹף הַשֵּׁטֶר כְּתוּב וּקְנִינָא מְנִיָּה הוּ"ל
שְׁנֵי קְנִינָיִם וכו' ע"ש וְעֵינָן לְמוֹהַרִּיב"ל ז"ל ח"ד סִי ל"ב דָּף נ"ו וְהֵרַב פָּרַח מִט"א ז"ל
ח"א סִימָן י"ד וק"י סִי תשפ"ב אע"ג דְּקִנְיָן א' הוּא מְדַבְּרֵי הַמְצָנָה וְאִיפָּא לְמִימַר דְּהֵכִי
עֲבוּד וּמֵאֵי ב' קְנִינָיִם דְּקָא חֲשִׁיב הָרַב ז"ל אֵלָּא הוּא הַדְּבָר דְּכִינּוּן דְּצוּנָה לְהֵם לִיטּוֹל בְּקִנְיָן
מִסְתַּמָּא הֵכִי עֲבוּד וְתוּ לֹא צָרִיךְ לְמַכְתָּב וּקְנִינָא וכו' אֵלָּא ע"כ דְּלֹא לְוִמֵי מְלִתָּא אֲתָא: שׁוּב
רְאִיתִי לְהַגְמָק' ז"ל בַּפ' ח"ה דַּמ"ז אֵהָא דְּאִמְרֵי הָתָם הֵאִי שְׁטָרָא דְּמִתְנַתָּא צָרִיךְ לְמַכְתָּב
בְּיָה כְּתוּבָהּ בְּשׁוּקָא וכו' כְּתוּב וְז"ל כְּתוּב הַר"ר יוֹנָה ז"ל שְׁאֵם אָמַר הַנּוֹתֵן לְעֵדִים כְּתוּב
בְּכָל לְשׁוֹן יִפּוּי הַשֵּׁטֶר וְהַרִי יֵשׁ בְּכָלֵל שְׁיִכְתְּבוּ כְּרֵאִי לְכַתְּוֹב בְּשׁוּקָא וּבְכִרְא וכו' וְכַתְּב
הַרְמַב"ן ז"ל דֵּאֵע"ג דְּהֵנִי שְׁטָרֵי דִילָן כְּתוּב בְּהוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת לֹא מְהֵנִי מִיָּדִי אִם
לֹא פִינְרָשׁוּ בְּשֵׁטֶר כְּתִיקוֹן חֲכָמִים ז"ל כְּדִפְרִישׁ ר"ח וְכַתְּב הַר"י ז"ל דְּכִינּוּן שְׁפּוֹתְבִין
הַסּוֹפְרִים כְּתִי כְּדִפְנֵי וְהַנּוֹתֵן רוֹצֵה שְׁיַעֲדוּ עֲלָיו נִמְצָא שֶׁהוּא נּוֹתֵנָה בְּלֵב שְׁלֵם וְנִרְאֶה
מְדַבְּרֵי שְׁפָן רְאִי לְהוֹרוֹת בְּדִיעֲבַד עַכ"ל ע"ש וְהַנִּרְאֶה דְּבָהָא פְּלִיגֵי דְּלַרְבִּינוּ יוֹנָה ז"ל
כִּינּוּן דְּצוּנָה לְהֵם לְעֲשׂוֹת יִפּוּי מַחֲשַׁבְתּוֹ נִיפְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא נּוֹתֵנָה בְּלֵב שְׁלֵם
וּמִסְתַּמָּא דְּכַתְּבוּהָ בְּכִרְא וכו' דְּחֻזְקַת שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְדַעְתּוֹ קְרוּבָה לְמ"ש הַרְשָׁב"א
מִשְׁמוּ אֲשֶׁר הַצְּגָתִי לְפָנֶיךָ וְעֵינָן בְּתִשׁוּ' מְהֵר"ם אֶלְשִׁיךָ ז"ל בְּסִי פ"ז בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָה וְעֵינָן
בְּתִשׁוּ' הָרַב דְּבַר מִשָּׁה ז"ל סִי פ"א מ"ש עַל דְּבָרֵי תִשׁוּ' זֹו וּלְהַרְמַב"ן לֹא תִסְגִּי לִיָּה
בְּאִמִּירַת הַנּוֹתֵן אֵלָּא עַד שְׁיַעֲדוּ עַל עֲצָמָם שְׁעֲשׂוּ כְּתִי חו"ל: גַּם אֲשׁוּ"ר לְהַטוּר סִי רַמ"א
שְׁכַתְּב בְּשֵׁם הָרֵא"ש ז"ל א אע"ג דְּבַעֲי תִנְאֵי כְּפּוּל אַנ"ה אִם כְּתוּב בְּשֵׁטֶר וּקְנִינָא
מִיִּנְיָה כְּחֹנֶמֶר כָּל תְּנָאִים וכו' הַתְּנָאִי קִיָּים וכו' וְדַעְתּוֹ קְרוּבָה לְסַכְרַת רַבִּינוּ בְּרוּךְ ז"ל
וְרַבִּי יוֹנָה וְהַרְמַב"ן ז"ל דְּכָל דְּקַבֵּל עֲלָיו כְּחֹנֶמֶר כָּל שְׁטָרוֹת כָּל חַד לְפִי עֲנִינּוּ אַעפ"י
דְּלֹא נְכַתְּב וְלֹא הָיָה הָרֵי קַבֵּל עֲלָיו לְקִיָּים דְּבַר זֶה כְּחֹנֶמֶר שְׁטָרוֹת הַכְּתוּבִים כְּתִי רז"ל
וְזֵהוּ תִי חו"ל לְזַכּוֹת לְקַטֵּן ע"י אַחַר וְאֵע"ג דְּהַנּוֹתֵן לֹא אִיכּוֹנִין לְהֵאִי וְלֹא יַדַע אֲתוֹ מְאוּמָה
כִּינּוּן דְּאִמַר לְסוֹפֵר לְכַתְּוֹב וּמְנַהֵג הָאֶרֶץ הֵהִיא לְכַתְּוֹב כֵּן דְּבָרֵי קִיָּיִם וְזֵה מִתְבָּאָר מִתְשׁוּ'
הָרֵא"ש ז"ל הִלְזוּ בְּמ"ש כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִין לְכַתְּוֹב כֵּן בְּאַרְצָנוּ עַכ"ל וְלֹא זֹו בְּלִבְד דְּהַנּוֹתֵן לֹא
יַדַע דִּין זֶה אֵלָּא אִי סִהָדִי נְמִי לֹא יַדַעִי לִית לָן בַּהּ וְדָבָר זֶה נִמְצָא לְרַבִּי הָאִי גְאוֹן בְּתִשׁוּבָה
שְׁהִבִיא הָרִיטְב"א ז"ל כַּמ"ש מְרַנָּא הַב"י ז"ל בְּסִימָן ע"א דֵּאֵע"ג דְּסַפְרָא לֹא יַדַע לְחַזוּקֵי
וְכו' ע"ש וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה כ' ה' הִלְבוּשׁ ז"ל בְּהָא דְּקִי"ל דְּאִין מְטַבַּע נִקְנָה בְּחִלְפִין וּלְפִיכָּד
אִין הַשְׁתִּיחוּף נִגְמַר בְּהַטְלַת הַמָּמוֹן לְכִיס אֵלָּא בְּקִנְיָן קַרְקַע וְאִגְבוּ מְטַבַּע וְאִפִּי כְּתוּב שְׁטָר
וְק"ס כְּתוּב ע"ז הָרַב הִלְבוּשׁ ז"ל בְּסִי קַע"ז סְתַמָּא דְּמִלְתָּא כָּל הַבָּא אֲצֵל עֵדִים וְאִמ"ל
שְׁיִכְתְּבוּ שְׁטָר עַל דְּבַר מַה בְּנֻדָּי קַבֵּל עֲלָיו לְקִיָּים כָּל חֹנֶמֶר וְאִינוּ יְכוּל לְחַזוֹר בּוּ וְכַתְּב
עַל זֵה הַסַּמ"ע וּבְאֵר הַגּוֹלָה וְדַבְּרִים.

שֶׁל טַעַם הֵם ע"ש וְכַתְּב הַט"ז לְמִימְרָא דְּאִילוּ כְּתוּב שְׁחִיבּוּ עֲצָמָם וכו' ע"ש: מְפִרְשׁ יוֹצֵא
שְׁכָל שְׁבָא אֲצֵל הַעֲדִים לְכַתְּוֹב אִיזָה עֲנָן הוּא סוֹמֵךְ עַל הַסּוֹפֵר לְאֲשֶׁר וּלְקִיָּים בְּכָל תּוֹנֶקָה

ואופן המועיל עפ"י הדין דלאו כ"ע דיני גמירי וסמוכות ש'לו על הסופר ומשום דלפעמים יקרה דהסופר נמי לא גמיר וא"נ גמיר וסביר ה'ן נסתר כמה הלכתא גברוןתא אמטו להכי נהגולכתוב שקבל ע"ע לכתוב שטר זה פחומר כל שטרות העשויות פתיקון חז"ל אע"ג דאינהו לא ידעי ונהותן לא צנה לכתוב זה סתמא דמלתא כל הפא אצל העדי לכתוב עגנו מה סתמו פפירושו לקנים ולאשר כל דבריו עפ"י הדין אמת נצדק ובנ"ד האי שטר א מרישיה לסיפיה מדריש דהנותן בעינו יפה נתן לקנים באופן המועיל וקעדים העידו שקבל עליו חומר שטר זה כתי' חז"ל מעתה קם דינא דנזכה הבן במתנתו שרירא וקנימא: ואתה דע לה דס' רבינו ברוך הלזו רמזה הרב"י ז"ל בסי' רי"ב וקעתיקה מור"ם ז"ל וקלבוש ז"ל להלכה ועיין בסמ"ע גם הרדב"ז ח"א סי' שכ"ט וה' מוהרימ"ט בח"א סי' ט"ל וה' לקחם רב סי' קע"ט וסי' קצ"ג ומוהר"ם אלשיך סי' פ"ו ומוהר"י הלוי סימן ס"ו ומוהרש"ח בס' בני שמואל סי' י"ג כלם פאחד סמוכים לעד על סברת רבינו ברוך ז"ל איברא דמוהרשד"ם בס' רע"א פתב לצדד דמאן לימא לפסוק הלכה פרי' ברוך ז"ל ובפרט היות דבר שלא הביאוהו הפוסקים ז"ל דאפשר דלא ס"ל הכי עכ"ל הצ"ל והרב גופיה בס' נ"ח וס"ט כת' לאמר שכתוב בו בשטר זה פחומר וכחונק שטרי דנהיגי בישראל ולשון זה מועיל לסלק האסמכתא וכו' ע"ש וצריך לחלק בין האופנים ואין הקומץ משביע הא מיהא הוי יחידאה נגד כל הנה רבנותא הניתנים למעלה וכ"ש דאיהו ז"ל בדרה אפשר אמרו לחד צד ע"ש והרב מוהראנ"ח ז"ל בח"א סי' ע"ז רצה לבטל שטר המתנה משום דקי"ל דמטבע אין נקנה בחליפין ע"ש והרואה בשטר אשר הובא בשאלה יראה יראה דכתוב בו כתי' חז"ל ש"מ דהרב ז"ל לא ס"ל ה' דרבינו ברוך ז"ל ואתמהה שיחלוק הרב על אחד מגדולי המורים ולא יזכיר על דל שפתיו סברתו ויגלה דעתו מאי טעמ' פליג עליה ופשוט אצלי פי לא שזפתו עין של מעלה הוא ה' מוהראנ"ח ז"ל: וראיתי להכנ"הג סימן ג"ר בהג"הט אות מ"ח שבהיא דברי הפרדכי ז"ל הללו וכתב לחלק בין ג' רבנינו ברוך ז"ל לג' מוהראנ"ח ז"ל ומר אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ ע"ש ועד בשחק כף עלה במצודתי קלה פמות שהיא אלא דכל זה איננו שנה לי דכל פהאי מלתא הו"ל למוהראנ"ח ז"ל לאתווי סברת רבינו ברוך ז"ל ולחלק לג' רבנינו ולא להעלים עין מסברתו ובנעמימה קדושה לחלק יצא וכתב משם תשו' מהר"י עזריה יהושע נ"ו דכיון דאיכא פלוגתא אי מהני לישנא דכהונגן וכת' חז"ל להשלים ההקנאה הצריכה והמע"ה עכ"ל נאנן בדין בתריה דמרו גרירנא ובתריה דמור"ם היכא דלא פליג אסברת מרו ונחזינו למרו רמזה ומור"ם העתיקה וקבעה להלכה ואחריו נמשך גם הסמ"ע עשה לה סמוכות מסברת הטור ש"ע אשר הוגף ואשר הורם ובנדאי פנותייהו נקטי' וכ"ש דהרדב"ז והמבי"ט ומוהרימ"ט והראד"ב והר"ש ומהר"ש כ' כמ"ש הכנ"הג ומוהר"י הלוי ומוהר"ם אלשיך סברי מרגן כס' רבינו ברוך ז"ל ודאי דהכי נקטינו למעשה וכ"ש לפום מאי דכתבנא בסברת מוהרשד"ם ומוהראנ"ח ז"ל: ואף גם זאת מצאנו ראינו במאי דפליגי במכירת שטרות אג"ק אי מהני אי לא כמ"ש בס' ס"ו ס"י ע"ש פתב הרא"ש דאפילו לסברת האומרים דמהני קנין אגב בעי מיהא למימר קני לך האי שטר א וכו' ע"ש בטור וכתב על זה הכנ"הג בהג"הט אות ז"ך ומטי ביה משם מהר"י ז"ל דאם פתוב בשטר בכל לשון של זכות ויפוי פח וכחומר כל שטרי קנה עכ"ל הנה זה עומד פמאמר קדישין הנאמרים באמת: ואין להתעקש ולו' דע"כ לא קאמרי הני רבנות'

אָלָא לְתַקוּן לְשׁוֹן כְּגוֹן שֶׁהִקְנָה לוֹ אג"ק מְטֵבַע וּבְעֵינָיו הָאֶסְמִכְתָּא כְּמִי שֶׁאָמַר לוֹ מְעַכְשָׁו וּבִתְנָאֵי גַּמִּי חֲשָׁבִינוּ לִיּה פְּאִילוּ פְּכֻלְיָה לְתַנְאֵיהּ וּבְפִירוֹת דְּקָל כַּמ"ד דְּקָל לְפִירוֹתָיו וּבְהִקְנָאת שְׁטַר אג"ק כַּמ"ד לִיּה קְנִי לָךְ וְכוּ' דְּקָל הֲנִי לָא הָיוּ חֲסָרִין אָלָא אֲמִירָה אָבֵל לְעִשׂוֹת הִקְנָאָה לְאַחַר וּע"י זִכְוִי לוֹ יִרְאָה דְּלֹא תִסְגֵּי לִיּה הָאֵי לְתַקוּנֵי מְאִי דְּחֲסָר לִיּה.

בְּהִקְנָאתוֹ הָא וְדַאי בְּוִרְכָּא הִיא חֲדָא דְּבִקְנֵין קַרְקַע וְאַגְבּוֹ מְטֵבַע הָנִי חֲסָר הִקְנָאָה גְּמוּרָה וְאַעֲפִי"כ אֶהְיֵי לִיּה הָאֵי לִישְׁנָא וְעוֹד דְּרַבִּי בְּרוּךְ ז"ל וְרַבְּנוֹתָא דְּקִינֵי מִי בְּשִׁיטְתֵיהּ אָתוּ עָלָה מְטֵעָמָא דְּאֵנָן אֶפְרָמִיָּהוּ דְּסִהְדִי סְמִכִינוּ וְהַנּוֹתָן יִשְׁלַח דְּבָרוֹ אֲלֵיהֶם לְעִשׂוֹת בְּכָל אֶפְרָן הַמוֹעִיל לְמַקְבֵּל לְקַיִים וְלֹאֲשֶׁר מִתְּנָתוּ בְּיָדוֹ וְהַעֲדִים הַעֲדִדוּ עַל עֲצָמָם שֶׁעֲשׂוּ פְתִיקוֹן חו"ל וְאַהֲיִמְנוּתֵיהּ סְמִכִי דְּעֵבוֹד שְׁפִיר פְּדַת מַה לְעִשׂוֹת וְעֲדִינוּ הָעֵינָן סוֹבֵל הָאֲרִיכוּ אָלָא שְׁאִין הַפְּנָאֵי מְסָכִים.

וְצוּר יִשְׂרָאֵל יִצְיָלְנוּ מְשַׁגִּיאוֹת וְיִרְאָנוּ מִתּוֹרָתוֹ נִפְלְאוֹת וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ לְטוֹבָה אוֹת וְיִקְרַב קִצְ הַפְּלָאוֹת וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל מְשִׁיחַ לְיִשְׂרָאֵל בְּשֵׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת מְשֵׁנַת וּבְהַר צִיּוֹן תְּהִי"ה פְּלִי"טָה וְהִיָּה קִדְשׁ בְּסֻדְרָא וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים וְעֵינָן לֵה' נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל ז"ל ס' ק"י דָּף קצ"ב וּלְהִרְבּ פָּרָם שְׁלֵמָה ז"ל ס' ז"ן דָּף קס"ב: (רפ"ה) מִתְּנָה.

רְאוּבֵן הִיָּה רוֹצֵה לְצֵאת מְעִירוֹ וַיֵּשׁ לוֹ שְׁטַר מְשֻׁכָּנָה עַל שְׁמֵעוֹן מִסֹּף יְדוּעַ וְכָתַב לְהִיּוֹת זוֹכָה בְּאַכִּילַת פִּירוֹת הַנְּכַנְסִים לְרַב הָעִיר וּלְכַנֵּי יִשִּׁיבָתוֹ בְּקַג"מ אֲגַב דַּא"ק וְנִפְטָר הָרַב אַחַר צֵאת הַנּוֹתָן וּבָא בֵּן הָרַב לְזָכוֹת בְּנִכְסִים הִלְלוּ מֵאֵת הַלְוָה אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ דְּלִרְב נָתַן מִתְּנָה זוֹ וְלֹא לִיּוֹרְשָׁיו וְגַם בְּנֵי יִשִּׁיבָתוֹ נִסְתַּלְקוּ מִפְּחוֹ דְּהָרַב הַמִּתְּנָה בְּמִקוּמוֹ אֵינוֹ הוּא הַמְזוּמָן אָלָא שֶׁהָר' עוֹדְנָו חֵי הוּא מְנַהֵג אֵת בְּנֵי יִשִּׁיבָתוֹ: וּבְעֵיקַר הַמִּתְּנָה גּוֹפָא יֵשׁ רְעוּתָא רַבְתָּא דְּלֹא מְסַר לוֹ שְׁטַר הַמְשֻׁכָּנָה וְהִקְנָהוּ לְהָרַב עַל יְדֵי כְּתִי וּמְסִירָה וְלֹא ע"י קְנֵין אג"ק וְשִׁיאֵמַר לוֹ קְנֵה לָךְ וְכוּ' וְהוּ"ל מְלוּנָה שֵׁיֵשׁ לוֹ ע"פ דְּמְטֵבַע אֵינוֹ נִקְנָה בְּחֻלְפִין מְרוֹן ז"ל בְּתִשׁוּי שְׁבַס' אֲבָקַת רוֹכֵל ס' קכ"ב וְחֲתוּמִים עָלָה רַבְּנָן דְּפְקִיעֵי שְׁמִיָּהוּ זִיע"א וְעֵינָן לְהַכְנִי"ה ג"מ ס' נ"ר בְּהַג"ה ט מֵאוֹת מ"ח וְעֵינָן לְקַמְן בְּאוֹת צ' מְדִין צְנוּאָה וּבִתְשׁוּי הָרַב הַלְזוּ: (רפ"ו) מִתְּנָה מִי שְׁנָתָן לְחַבְרִי חַפְּזָא בְּעוֹדוֹ יִשְׁן שֶׁהִנִּיחוֹ לוֹ בְּחִיקוֹ וְכִינְצָא צְדָד הָרַב מַח"א ז"ל בְּהַלְכוֹת קְנֵין חַצֵּר סִימָן י"ב דְּאַפִּילוּ בְּדַאִיכָא דְּעַת מִקְנָה לֹא קְנָה וְכָתַב דִּישׁ לְחַלֵּק ע"ש וּבְעֵינָן חַצֵּר אִם קוֹנָה לוֹ כְּשֶׁהוּא יִשְׁן עֵינָן לְהָרַב ז"ל שָׁם בְּסִי ט"ו וְאִם בָּא הַנּוֹתָן וְאָמַר שְׁלוֹ הוּא עֵינָן מוֹר"ם סוֹף ס' רכ"ב וְלְמוֹפֵת דּוֹרְנָו מוֹהַרְח"א נר"ו בְּס' חֵיִים שְׁאֵל בַּח"א ס' ע"ד אוֹת ל"ב: (רפ"ז) מִתְּנָה.

רְאוּבֵן נָתַן לְשְׁמֵעוֹן בֵּית אַחַת בְּתוֹרַת מִתְּנָה וְנִמְצְאוֹת הַבֵּית שְׁאִין כְּנֻלָּה שֶׁל הַנּוֹתָן מִי אֲמִרִינוּ כִּינָן דְּבִטְלָה מִקְצַת הַמִּתְּנָה בְּטְלָה כְּנֻלָּה או"ד זָכָה הַמְקַבֵּל בְּמַה שֶׁהוּא חֵלֵק הַנּוֹתָן אִם כָּתַב הַבֵּית נְתוּנָה לָךְ וְכוּ' פְּשִׁיטָא דְּאַפִּי מִקְצַת בֵּית קְרוּי בֵּית אָלָא אִפִּי כָּתַב לוֹ כָּל הַבֵּית אִפִּי"ה זָכָה הַמְקַבֵּל בְּחֵלֵק הַנּוֹתָן וְאַע"ג דְּבִמְכָר כַּה"ג לֹא קְנָה הֵתָם הֵינָנו טַעְמָא מְשׁוּם דְּמַצִּי אָמַר לוֹקְחָא מְקַח טַעְוֹת הוּא אָבֵל בְּמִתְּנָה בְּכָל דְּהוּא נִיחָא לִיּה וּבְמְכָר גַּמִּי יֵשׁ לְצַדָּד וְלוֹמַר דְּהַמְכָר קַיִים ה' מַח"א ז"ל בְּהַלְכוֹת זְכִיָּה ס' א' ע"ש וְעֵינָן בְּתִשׁוּי הָר' דְּבַר מִשָּׁה ז"ל ח"ב ס' ע"ה וְע"ו ע"ש וְבַה' מַש"ל ז"ל סוֹף ה' זְכִיָּה דִּין י"ב וְבַה' ט"ז סִימְוִרִי"ו בְּמַה שְׁנִשְׁאֵל ע"ש וְבַהַכְנִי"ה ג שָׁם בְּהַג"ה ט אוֹת ט': (רפ"ח) מִתְּנָה.

הנחתו קרקע לתבירו בתורת מתנה ואכל פירוטיה ואח"כ נתברר שהמתנה יש בה אסמכתא ולא זכה המקבל בארעא והיא נראת דארעא הדרא אבל פירי שאכל זכה בהן ולא הדרי ובמכירה כה"ג במחלוקת שנויה הא מיהא פיון דלא הוי אלא גזל של דבריהם לא נחתי לנכסי אלא משמתינו ליה נהדר מנגדינו ליה עיין להרב מה"א ו"ל בהלכות גזילה סי' כ"ה: (רפ"ט) מתנה.

קי"ל מתנת ש"מ שכתוב בה קננו לא פונו להקנות אלא בקננו ואין קננו לאסר מיתה כמ"ש בטור ש"ע סי' ר"ן וכתב מור"ם שם דאם הנותן לא בקש בקננו רק המקבל הוי פופוי פח ע"ש ויש לצדד בעדים שנסתפקו אם צריף קננו או לא דלאו דינא גמירי והספימו ליטול קננו מהו עיין להרב בית דוד ח"ה סי' קל"א ונרא' שדעתו נוטה לזכות המקבל אעפ"י שלא הכריע בכ"י: (ר"ז) מתנה.

הפותר שטר מתנה לאחד מבניו או לאחד מיורשיו או לאיש זר פרטים הנוטים לקיום דבריו ופרטים. המורים בטול דבריו עיין בתשו' הרשב"א שנדפסו פעת חדש ממש סי' קי"ח ובתשו' מוהרשד"ם ו"ל סי' ש"ו ש"ט תמ"ט ונהרב מוהרימ"ט ו"ל סי' קי"ט ומוהריט"ץ ו"ל סי' פ"ו ונהרב"ז ו"ל ח"א סי' ע"ז וה' פני משה ו"ל ח"א סי'.

וח"ב סי' י"ד וסי' נ"ח וה' לקח רב ו"ל סי' קצ"ח רי"ז מהר"ם די בוטון ו"ל סי' כ"ה ה' פרח מט"א ח"א סי' ע"ט וח"ב סי' א' וה' חוט השני סי' ג"ן וה' עבודת הגרשוני ו"ל סי' מ"ד ה' דרכי נועם ו"ל סי' כ"ה בח"מ ה' בית שלמה ו"ל סי' מ"ג מעיל שמואל ו"ל סימן מ"ב הרב נאמן שמואל ו"ל סי' ק"ט עד סי' קי"ג ה' פרם שלמה ו"ל ח"ה סי' ע"ד ה' שי למורא הובא באחרונים סי' מ"ג הרב בני חיי ו"ל סי' רנ"א בתשו' משם הרב החבי"ב ו"ל הרב בני משה סי' הרב משאת משה ו"ל ח"ב סי' א' הפר"ח ו"ל בקונ' מים חיים בפ"ח מה' מלכים עוד במוהריט"ץ ו"ל בסימן ל' מעשה חזיא בסי' י"א וק"ח מוהר"א אשכנזי ו"ל סימן י"ו ויש לדקדק בדרך השני שכתב שאינו מוסכם הן היום האירו ברכיו תבל הגאון הרמ"ה ו"ל שיטה למס' בתרא ועיין בפ' מי שמת סי' קל"ב מהספר ועיין כנ"הג סימן קי"ט אות ט"ו י"ו י"ז ובסי' ר"ן בהגהב"י ו"ל אות: (צא) מתנה.

של שכ"מ קי"ל מתנה של . שכ"מ שכתוב קננו לא קנה דאימור לא גמר להקנותו אלא בקננו ואין קננו לאסר מיתה כמ"ש בטור ש"ע סי' ר"ן סי"ז נסתפקתי אם נמצא הקננו בטל ע"פי הדין מי אמרינו הרי גלה דעתו דלא להקנותו אלא בקננו ולאו כ"ע דינא גמירי או"ד הרי נמצא הקננו בטל וכמאן דליתיה דמי.

שוב מצאתי לה' בית שלמה ו"ל בח"ה סי' מ"ב דף קנ"ה שצמד בזה ועיין בגטין דף י"ט גבי אין הקדש פחות משנה פרוטה ונתוס' הקשו על רש"י ו"ל דא"כ הווי להו ו' פרוטות ואנן תנן ה' ות' שדעת המקדש לא יחול על פחות משו"פ ע"ש וגבי מאי דקי"ל אם נעשה בו קננו ונמצא קננו גרוע דעת השואל פיון שנמצא הקננו גרוע בעלה לה המחילה דלא גמר למחול אלא בקננו ומדמה לה למתנת שכ"מ בקננו והגאון מוהרי"קו ו"ל שורש י"ד ענף מ"ח כת' דפשי' ליה דלא דמי.

פלל ולא ביאר דעתו ואנא בעניו' פתבתי בזה לעיל במערכת אות מ סי' (רצב) מתנה. עיין מ"ש הרי"ף ו"ל בתשובות הנדפסות מחדש סי' ה' בבעל שנתן מתנה לאשתו שיכול

לומר נח"ר עשיתי לה כמו שהיא יכולה לומר פן ע"ש גם הרב מוהר"ם ריקאנאטי ז"ל בסי' קצ"ח הביא תשו' זו ועיין לה' כנ"הג ז"ל בח' א"ה ע סי' צ' אות צ"ב וצל"ע רב דהתם חזקת אות מ"ט אוקי לה בג' שדות דוקא משום דקניימי לגוביינא דכתובה ואיפא איבה דמימר אמ' עיניה נסתת במיתה או בגירושין ועיין בפ' רשפ"ם ותוס' ז"ל משם ר"ח ז"ל ע"ש וכ"ה בפ"ל מהלכו' מכירה דין ג' אכל באיש ליפא האי טעמא: (רצג) מתנה.

ראובן נלב"ע וחלי"ש והניח אחריו ג' בנים ואלמנתו אם כל חי ומכלל עזבונו חלק א' מחזקת חצר א' ועמדה אלמנתו ונתנה במתנה החלק ההוא לנכדה מבנה הבכור ודין גוססיה דשטרא דמתנתא עמדה בפנינו אעח"מ האשה פ' אלמנת המנוח פ' נ"ע אחר שגשבעה שבועת האלמנה פדת וכהלכה שלא גבתה וכו' וכו' אמ"ל הווי עלי עדים וקנו ממני בקש"מ וכתבו וחתמו בכל לשון של זכות ויפוי פח בכל אופן המועיל ותנו ביד נכדי פ' להיות בידו לראיה ולזכות שמרצוני הטוב ונפשי החפצה והשלמה אני מודה בפניכם הודאה גמורה כמודה בפני ב"ד בלי שום זכר אונס פלל ועיקר איה נתי לו החזקה הודו' לבעלי הנז' בחצר פ' שזכיתי בה מפאת שטר פתובתי החזקה ונ' ותשמישיה ומוצאיה ומוכאיה ודיריה עם כל הנאותיה הפל נתי לנכדי הנז' מתנה לו מחיים מתנה לו גמורה שרירא וקנימת חלוטה וחתוכה פדת וכהלכה מגופה ומינפה ומשופה ומנוקה ומסולקת מפל מיני ערעורים שבעולם מתנת עלמין דלא למהדר בה ודלא להשגאה מינה מיומא דנן וילעלם.

וכן אמ"ל האשה הנז' שטרא דמתנתא דא כתובהו בשוקא וחתמוהו בכרא פי היכי דלא להוי כמלת' טמירת' אלא גלויה ומפונרסמת לכל ומעטה ומעכשו ילף ה"ר פ' הנז' ויחזיק בחזקת החצר הנז' חזקה גמורה וישכון וישפין וכו' הוא וכל באי פחו ולית מאן די ימחא בידיה וקנינו מיד האלמנה הנז' בקש"מ בדל"ב דלא וכו' ביום פ' בח' פ' בש' פ' וקניימ וחתום עליו ספרא דמתא וחד דעמיה ונפטרה האלמנה הנז' לב"ע וחל"ש ועמד אבי מקבל המתנה הנז' נגד ב' אחיו לזכות לבנו בחלק הנז' ויענוהו לאמר פי אין לאמנו פח לתת מתנה זו מכמה טעמי חדא אחוי לן שטר כתוב' ונדעה נרדפה כמה סכי כתובתה ועוד בה מאן שם לה וב"ד לא הגבו לה ולא החליטו לה ומאין הרגלים שתזפה עד שתתן ואת"ל ששטר כתו' בידה הרי אנו רוצים לסלקה במעות ולא ליתן לה נחלת אבותינו יורה המורה לצדקה ושכמ"ה: זאת אשיב בראש אמ"ר לפנים האר"ש הנה ארש"י היא מדברת בעיקר דינא באלמנה שבאת לגבות ואין שטר פתובה יוצא מתחת ידה פדת מה לעשות אי גביא מיתמי או לא הנה נא מצאתי כתי' מטהרת יד הקדש הלא אב דין אב"א למלכ"א ומורי גם הוא הראש הפעוז ר' אבא זיע"א וז"ל בימי חרפי נשאתי את ידי לדון בקרקע לפני מורינו הגדול מורי ה' ר' אברהם טייב נר"ו וחקירי עמית בתורה החכם השלם הדיין המצויין כמה"ר דוד צפג"ר נר"ו על דבר אלמנה שנשאת ומת בעלה האחרון והניח ממנה בן וכת ועמד הבן וכתב שטר מתנה לאמו כל נכסיו והאלמנה יתבא בבי מיגר אלמנותה וכל המטלטלין של בעלה בביתה מונחים ואין פוצה פה ומצפצף ועמדה האלמנה ונתנה לבתה במת"ג בית א' מחצר שהניחאחריו בעלה כמ"ש ביד הבת ועוד נתנה מהמטלטלין שתחת ידה ואף לאמתה תעשה פן ונתנה לה מטלטלין ויהי כשמוע הבן היטב חרה לו והלך בפני הב"ד יצ"ו הנז' ושלח והזמין את אמו וטען בפניהם שבשטר מתנה שכתב לה כל נכסיו כתוב לאמר ובתנאי שלא תתן מאומה לזולת וא"כ מתנה

שְׁנֵתָנָה לְאַחֲרֵים בְּטֵלָה וּמְבוֹטְלֵת וְהָאֲלֻמְנָה מְשִׁיבָה כִּי מֵה שְׁנֵתָנָה לְבִתָּהּ הוּא מְסַכֵּי
כְּתוּבָתָה וְשִׁפְךָ כְּתוּבָה בְּשֹׁטֵר הַמִּתְנָה שְׂבִיד בִּתְּהָ אַחַר שְׁנֵשְׁבָעָה שְׁבוּעַת הָאֲלֻמְנָה ע"י ב"ד
יז"ו וְאִז טָעַן הַיֹּרֵשׁ הַרְאִינִי נָא אֶת שֹׁטֵר כְּתוּבָתִיךָ לְדַעַת מֵה כְּתוּב בָּה הִמְעֵט הוּא אִם
רַב וְעוֹד שְׂאֵנִי רוּצָה לְסַלְקָהּ בְּזוּזֵי מֵה לָּךְ אֶצֶל קַרְקַע אַבּוּתִי וּכְשִׁחְקַרְתִּי בְּדָבָר וּמִצְאָתִי
שְׁהָאֲלֻמְנָה הַלְזוּ אֵין שֹׁטֵר כְּתוּבָתָה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה וְרוּצִים לְהַגְבוֹתָהּ כְּתוּב קְרוּבוֹתֶיהָ
תְּמַתִּי דְהִלְכָה רוּנְחַת הִיא דְהָאֲלֻמְנָה דְאֵין שֹׁטֵר כְּתוּב יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָה אֵינָה גּוֹבָה כְּתוּבָתָה
כְּמוֹ שְׁהִסְפִּימוּ גְדוּלֵי הַמּוֹרִים הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּבָה לְ"ו ע"ש וְאַחֲרָיו
נִמְשָׁךְ בְּנוֹ ו"ל בְּטוֹר א"ה ע"ס ק' וּמָרְן בְּש"ע שֵׁם וְהַרְשָׁד"ם ו"ל חָא"ה ע"ס קמ"ו
וּמוֹהֲרֵי"ט ז"ל ס' רע"ח וְהַר"ב חָא"ה ע"ס נ"א ע"ש וְסִיָּים מוֹהֲרַשְׁד"ם ו"ל שֵׁם וְאֵי
אֵיכָּא מֵאן דְּפָלִיג אֵינּוּ אֶלָּא בְּמִנְהָ וּמֵאֲתִיָּים מְשׁוּם דְּהוּוּ תְּנַאי ב"ד אֶבְל בְּנִדּוּנֵיָּא כ"ע מוֹדוֹ
דְּלָא גְבִיָּיא מִיְתָמִי ע"ש וְאֵע"פ שְׁסִיָּים עוֹד שֵׁם דָּאִם תְּפִסָּה לָא מְפָקִי מִיְנָה הָרִי כְּבָר בִּינְאָר
דַּעַתוֹ דְּדוֹקָא בְּמִטְלָטְלִין שְׂאֵין אָנוּ יוֹדְעִים שְׁהֵיוּ שָׁל בְּעֵלָה וְגַם לָא רְאִינוּ אוֹתָם בְּיָדָה
קוֹדֵם דְּאֵית לָהּ מְגוּ שְׁהֵם שְׁלָה אוּ נֶאֱבָדוּ אֶבְל בְּנ"ד קוֹדֵם שְׁנֵשְׁבָעָה נִתְּנָה אוֹתָם לְסַרְסוֹר
לְמַפּוֹר אוֹתָם וְגַם כָּל רוּאֵי יְכִירוּם שְׁהֵם שָׁל בְּעֵלָה פְּשִׁיטָא דְּלָא מְהַנְיָא לָהּ תְּפִסָּה וְעוֹד
מִצְאָתִי לְהַר"ן ו"ל בְּפָרְק אֲלֻמְנָה גְזוּנָת אַהָּא דְּאָמַר ר"א אֲלֻמְנָה שְׁתַּפְּסָה לְמִזְזוֹנוֹת מֵה
שְׁתַּפְּסָה תְּפִסָּה וְכוּ' שְׁכַתְב מְשָׁם רש"י ו"ל ו"ל וְדוֹקָא שְׁתַּפְּסָה מְסִימְטָא אוּ מַר"הֵר הוּא
דְּמְהַנְיָא לָהּ תְּפִסָּתָה אֶבְל מְרִשׁוֹת הַיֹּרֵשׁ דְּהֵינּוּ בְּבֵית שְׁהֵיְתָה דְּרָה שֵׁם עִם בְּעֵלָה לָא
מְשׁוּ דְּלֵאחַר מִיְתַת הָאֵב הָרִי הֵם בְּחֻזְקַת הַבַּיִת ע"ש וְכֵן כְּתַב הַמְּרַדְכֵי בְּשֵׁם הַר"ם ו"ל
ע"ש וְאִם לְמִזְזוֹנוֹת לָא מְהַנְיָא תְּפִסָּתָה אֶבְל בְּחֻזְקַת הַבַּיִת שְׁכַתְב הָרַב ו"ל כ"ש לְפִירְעוֹן
כְּתוּבָתָה דְּנֹדָא דְּהַתְּפִסָּה לְמִזְזוֹנוֹת עֲדִיף טְפִי כַּמ"ש שֵׁם וְעוֹד מִצְאָתִי לְהַר"ן ו"ל שֵׁם שְׁכ'
בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים דְּתְּפִסֵּת הַמִּטְלָטְלִין לָא מְהַנְיָא אֶלָּא תְּפִסֵּת מְעוֹת וְאַפִּילוּ לְמִזְזוֹנוֹת וְכ"ש
לְפִירְעוֹן כְּתוּבָה וְעוֹד שְׁשֵׁם נִתְּבָאָר מְדַבְּרֵי הָרִי"ף וְהַר"ן דְּלָא מְהַנְיָא תְּפִסָּה דְּלֵאחַר מִיְתָה
אֶלָּא לְמִזְזוֹנוֹת אֶבְל לָא לְפִירְעוֹן כְּתוּבָה וְכ"פ הַמְּרַדְכֵי ו"ל שֵׁם וְסִיָּים ו"ל וְכ"פ רש"י ו"ל
בְּתִשׁוּבָה שְׁכָל הַנְּכָסִים שְׁהֵנִיחַ הַמַּת הֵם בְּחֻזְקַת הַיֹּרֵשִׁים בְּכָל מְקוֹם שְׁהֵם וְאֵינּוּ מְשׁוֹנְעָבְדִים
לְכְתוּבָה וְאִם תְּפִסָּה אוֹתָם לֵאחַר מִיְתַת הַבַּעַל מוֹצִיאִין אוֹתָם מִיָּדָה וְיִנְתְּנוּ לַיֹּרֵשִׁים כְּלֵי
שׁוּם טַעְנָה וְכוּ' עכ"ל הָרִי נִתְּבָאָר דְּלָא אַהֲנָא לָהּ תְּפִסָּה דְּלֵאחַר מִיְתָה לְפִירְעוֹן כְּתוּבָה
וּמִצְאָתִי.

לְמָרְן מוֹהֲרִיק"א בְּתִשׁוּבָה חָא"ה ע"ס ו' דָּף ד' ע"ד שְׁכַת ו"ל עִם הַיּוֹת דְּמַרְגְּלָא בְּפִנְיָהּ
דְּאֲנָשֵׁי וְנָשֵׁי דְּתְּפִסָּה מְהַנְיָא לָהּ וּפְשִׁיטָא לָהּ כְּבִיעַתָּא בְּכוּתָתָא ע"כ צָרִיף אָנִי לְבָרַר
דְּלָא כְּמָה דְּס"ל דְּכָל תְּפִסָּה מְהַנְיָא אֶלָּא אֵיכָּא גְנוּנֵי דְּמְהַנְיָא וְאֵיכָּא גְנוּנֵי דְּלָא מְהַנְיָא
וְהַטִּיל בָּה ו' תְּנָאִים וְא' מְהֵם דְּאֵי תְּפִסָּה לְכְתוּבָה צָרִיכָה לְתַפְּסוֹ מְחִיָּים אֶבְל לְאַח"מ לָא
מְהַנְיָ וְאִם לְמִזְזוֹנוֹת אֶפִּילוּ לֵאחַר מִיְתָה מְהַנְיָ ב' צָרִיכָה הִיא לְתַפְּסוֹ בְּעַצְמָהּ וְלָא ע"י אַחַר
ג' צָרִיכָה ג"כ לְקַנּוּתָה בְּדַרְכֵי הַהַקְנָאוֹת כַּמ"ש שֵׁם וְכוּ' עכ"ל הָרִי מְבִנְאָר וּבְפִירוּשָׁא
אֲתַמַּר דְּאֵינָה מוֹעֵל הַתְּפִסָּה לְפִירְעוֹן הַכְּתוּבָה אֶלָּא מְחִיָּים וּבְסִימְטָא וְלִקְנוּתָם בֵּא' מְדַרְכֵי
הַקְנָאוֹת א"כ בְּנ"ד דְּאֵין בְּתְּפִסָּתָה אַחַת מְהַנְיָ פְּשִׁי דְּלָא מְהַנְיָא לָהּ תְּפִסָּתָה וְלָא תַּגְבָּה
כָּלָל וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מַמ"ש הַטוֹר שֵׁם ס' ס"ו ו"ל וְלְפִיכָּךְ אִם אֵיבְדָה כְּתוּבָתָה יִדְקְדּוּ
בְּכְתוּבַת הַקְרוּבִים וְכוּ' עכ"ל דֵּא"כ הוּא תְּמַה עַל עַצְמָהּ וְלִיטְעָמִיךָ מִי גִיחָא דְּקִשְׁיָא

הלכתא אהלכתא אלא ע"כ צריף אתה לומר דהתם לא מיירי אלא במנה ומאתים שהם מתנאי ב"ד דאלימא מלתא דב"ד.

תדע דבמנה ומאתים הוא דקא פסיק ותני שהרי מוצא דין זה ומקורו הוא מפ"ק דכתובות דקתני התם ב"ד של פהנים היו מגבין לבתולה ת' וזו ואתמר עלה בגמרא התם לא ב"ד של פהנים היו מגבין ת' וזו בלבד אלא אפילו משפחות מיוחדות שבישראל אם רצו לעשות פן עושין וכת' התוס' ו"ל שם ואפילו לא כ' בלשון תוספת אלא דחזו ליכי אפי"ה גובה וע"ז כתב הטור אם יש משפחות שנוהגים לכתוב בכתובה יותר משיעור חכמים פי' דהיינו ק' ק"ק הרשות בידם וסיים ע"ז לפיכך אם איבדה כתובהה וידקדקו בכתן קרובים דהיינו בעיקר הכתובה אם היא ממשפחה המיוחדת וכו' וזהו שסיים מור"ם בהגה ונ"ל אפילו כתב לה דחזו ליכי אפי"ה גבייא והם דברי התוס' שכתבתי וכו' בעיקר הכתובה מנה ומאתים ולא על הדינאיות דבגדונאיות ודאי דלית לן למסמך על כתובת קרובים דלא ימנע דהא' מבני המשפחה עשיר ופשוט בנכסי וא' עני היעלה על הדעת שאם העניה איבדה כתובהה שתטול כתובות קרובים העשירים ואפי' בשני אחים משפחת לה א' עני וא' עשיר פאותה ששנינו ב' אחים א' עני וא' עשיר שהניח להם אביהם מרחץ ועבדים וכו' א"כ נתת יד לפושעים שפגות העניים שבמשפחה שמינו הכתו' וידקדקו בכתובות קרובים העשירים ותטול פמותן אין זה מתקבל והתורה דרכיה דרכי נועם ומה שאמר מעכ"ל שאנו נוהגים להגבות לאלמנה שאיבדה כתובהה ככתו' בנות משפחה עדיין יש להשיב דלא נהגו פן אלא כשאין היורש טוען שכבר נפרעה או מחלה אלא שאין שטר כתו' בידה ולפיכך דקדקו בכתן בנות משפחה והגובה אבל בנ"ד שהיורשים טוענים שפרעה כבר יותר מסכי כתובהה כפי שיעור בני משפחה איה יכולים להגבותה דמ"ש משאר מלוה ע"פ דעלמא שאינה גובה מהיורשים אלא בא' מג' דרכים שנתבארו בס' ק"ח ע"ש ואף אם נאמר פדבריהם פן הוא דלא שאני לן בין טענו היורשי טענת פירעון או מחילה ללא טענו דלעולם גובה בקרובותיה עדיין יש להשיב שלא תגבה במחצית סך שבפחות מקרובו דכל המדות שאנו מודדין אינם אלא עפ"י מדותיהן של חכמים והם ו"ל כשתיקנו כתובת אלמנה לא תיקנו לה אלא חצי סך כתובה אלמנה דומיא דידה בכל סכי כתו' וכל שלא נמצאת במשפחה כתובת אלמנה יש לנו לשער בכך דכיון דאין שטר כתו' יוצא מתחת ידה ידה על התחונה וכבר הראונו כתו' א' מקרובותיה ואין בה אלא אלה ת"ת דינרים דל מנייהו ת"ר שהם סך שלישי שמוסיף לה הבעל ומנהג פה מתא תונס יע"א דהאלמנה אינה גובה סך התוס' פשו להו ת"ר דינרים ולפי הנשמע כבר תפסה וגבתה יותר מת"ת גרושוש ע"כ אמרתי יפה השתיקה פי לא ידעתי טעם למעכ"ל ועוד אני תמיה שהשביעה מעכ"ל להאלמנה הלזו דמורי הרב נר"ו הוא קרוב להאלמנה שני בשני וגם עם חבירי ר"ד היא קרובה והו"ל כמישלא נשבעה דלאו ב"ד מקרו וכן מצינו למרן הב"י בא"ה סי' צ"ו שכתב משם הרשב"א ו"ל ונ"ל אלמנה שנשבעה בפני ב"ד של ג' וא' מהם קרוב מה שנשבעה הרי היא כמי שלא נשבעה משום דצריכה לישבע בב"ד ואין פאן ב"ד עכ"ל ע"ש וכ"ש שהם ב' דוקא גם אין לומר פיון שהיורש כתב לה פל נכסיו במתנה כמש"ו א"כ התפצים ההם שלקחה הם מצד המתנה והבית שנתנה לזולת הוא מפאת סכי כתובהה ושכ"כ בשטר המתנה ההוא נדא דכשעמדה בדין טענה שהתפצים והבית פולם מפאת כתובהה פי העולה על דעתה פי סכי כתובהה יותר מאלה

ומבקשת ליטול יותר מהיורש ולא הנפירה ענין המתנה כלל היא לא טענה איך ניקום אנו ונטעון לה מה שהוא נגד היורש אדרבא טוענין ליורש כל מה דמצי אבוהון למטען אבל לא להוציא מהיורש וכ"ש למקבל המתנה דאין טוענין לו ועליו להביא ראיה ועוד שאפ"י האלמנה עצמה מפי יצאה מב"ד תו לא מצינא למטען טענה אחרת שלא ממין הטענה הא' כמ"ש בטוש"ע סימן ר' ע"ש ועוד דעיקר מתנה זו בטלה ומבוטלת דאטו בשופטני עסקינו שיתן כל נכסיו לאמו והוא יחזר על הפתחים לפרנס את עצמו ואת בני ביתו ובאמת דרשתי וחקרתי בענין היטב והענין פשמת האב היתה האם בוכה ומבכה ואומרת אוי לה על שברה שפעת תהיה כפופה לכלתה ונזונת מתחת ידה וכשמע בנה כף קרא לסופר וכתב לה כל נכסיו וזמן השטר והמצבה יוכיחו ולא נתפנון אלא לחלוק לה כבוד בפני פלגה ולא לשם מתנה גמורה איכונן ומצינו להטור סי' רמ"ו שכתב ונ"ל ואע"פ שהנזונת נותנת בסתם אנו הולכים אחר אומד הדעת וכו' וכן הפותב לא' מבניו כל נכסיו לא שגא בריא לא שגא ש"מ לא עשאהו אלא אפוט' דהיינו פדי שיכבדוהו ויהיו שומעין לו עכ"ל גם מצינו לו בא"ה ע"ס' ק"ז שכתב ונ"ל הכותב כל נכסיו לאשתו בין בריא בין שכ"מ אע"פ שקנו מידו לא עשאהו אלא אפוט' וכו' וכתב עליו מרן הב"י משום דאומד הוא דאין אדם מניח בניו ונותן לאשתו ולא נתפנון אלא פדי שיחלקו לה כבוד עכ"ל והכא בנ"ד שהסופדים מספידים ובאותה שעה נכתב השטר כמו שהעידו עדי השטר בנודאי אומדן דעת הוא דלחלוק לה כבוד נתפנון ועוד מצינו למוהריק"א ונ"ל והוא בתשו' הרב דרכי נועם ונ"ל דמן הדין אינה גובה בשטר המתנה אף אם יש בו קנין אם יש שם גלוי מלתא בעלמא שאינה ברצונו אע"פ שלא היה שם שום אונס ומ"מ אם יש שם שבוועה צריף לקיים ע"ש א"כ בנ"ד שלא היה שם שום שבוועה ויש גלוי מלתא רבה שלא כתב לה אלא להפיק רצונה שתהיה פלגה נשמעת לה נדאי דלא זכתה ולא קנתה מתנה זו כלל כמדובר ועוד מצינו להטור בח"מ סי' רמ"א שכתב ונ"ל כל הנזונת על תנאי אם נתקיים התנאי נתקיימה המתנה ואי לא לא וכו' עכ"ל והנה הנזונת הנז' הטיל תנאי במתנתו ע"מ שלא תתן לאחרים וכבר הודית האלמנה בפני מעכ"ת שכתב נתנה פמה וכמה חפצים לבתה וא"כ אין מקום לחול מתנה זו ועוד מצינו למור"ם בהגה סי' ר"ז שכתב דבמתנה דברים שפלב הניין דברים וכתב הסמ"ע מאחר שנתנה בחנם באומדן דעת כל דהו מבטל המתנה ואמרין בה דלא גמר בדעתו ליתן ממונו בחנם עכ"ל והכא איפא גלוי דעתא רבה פדכתבנא ועוד מצינו להב"ח שם בס"ט צ"ט סק"ך על שאלת הרא"ש ונ"ל שכתב שמי שנותן נכסיו לאחר לא קנה עד שיעשה שיור דאם לא עשה שיור אנו סהדי דלא גמר ומקני נכסיו והוא יהיה מחזיר ע"הפ ואף השיור שעושה צריף שיהיה שיור גדול שיוכל להרויח בו פרנסתו ובעינן משעה שכתב לו כל נכסיו צריף שיחזיק המקבל המתנה בכלול ולא תזוז מידו דתלמודא לא מיירי אלא בהכי עכ"ל ובנ"ד ליפא האי תנאי ואפילו חדא וכ"ש דבעינן פלהו תנאי וגדולה מזו מצאנו דאף פתובה הפסידה שכתב הרא"ש ונ"ל כלל מ"א הכותב נכסיו לאשתו וכו' אפ"י שייר הרבה איבדה פתובה שבשביל הכבוד שעשה לה גורם המחילה עכ"ל א"כ בנ"ד דיפה פח הבן פכח האב שבשביל אותו כבוד שעשה הבן נמחלה פתובה ואם נפשך לחלק על המקבל להביא ראיה שהוא בא להוציא מחזקת היורש מן התורה ועוד דמצינו להרא"ש ונ"ל כלל ס"ה שכתב דיש מקומות דאפ"י גלוי לא בעינן אלא דאזלי' פתר דברים

שבלב פגון דזבין ולא אצטריו ליה זוזי וכו' (פאן נמצא חסר מאכילת הני עכברי רשיעי) עוד מצינו להכנ"הג ח"מ סי' צ"ו אות ג' שפכת שאם.

נתנה מנכסי בעלה ומנכסי גנוניתה פאחד הו"ל פקני את נחמור דלא קנה עכ"ל. ולפי הנשמע נתנה הבית מנכסי האב ושאר מטלטלין מנכסי גנוניתה או להפך א"כ הני את נחמור ועוד יש להאריך עוד בענין זה ומי שחותרמו אמת נחננו בדרך אמת אכ"ר: ואבוא היום אנא לגבי אב"א מנ"ר נ"ר זי"עא אדברה וינרוח לי ראשית דעת חקור דבר עין רואה דעדי השטר שפיך נכד האלמנה הלזו לא העידו אלא על שושבעה שבועת האלמנה כדת וכהלכה אבל על מה שזכתה בחזקה מפאת סכי שטר כתובתה לא קמסהדי אלא מפיה אנו חיים פנראה שהמשוער בדעתה פיון שושבעה קמה לה ארעא ברשותה ושפיר מציא ליתנה למאן דתצבי ולית אינש דימחא בידהא או"ד לא חתימי אלא מפי אתברר להו דגבתה החזקה הלזו.

כדת וכהלכה ואשפחן דהאי מלתא תליא בפלוגתא דאמוראי דגרסינן בפ"ב דכתובות דף כ"ד איבעיא להו מהו להעלות משטרות ליוחסין וכו' ומסיק פגון שכתוב אני פ' פהו לויית מנה מפ' נחתימי סהדי מי אמרי אמנה שבשטר הוא דקמסהדי או"ד אפולה מלתא קמסהדי ר"ה ור"ח חד אמר מעלין וחד אמר אין מעלין ע"כ והנראה מדנקט תלמודא בכ"הג דכתב איהו אני פ' פהו לויית מנה מפ' נחתימי סהדי ולא נקט בפשיטות בשטר שכתוב בו פ' פהו לנה מפ' מנה ש"מ דתלמודא בכה"ג לא קא מבע"ל ולא פליגי אמוראי ואיכא מ"ד אין מעלין אלא דלכ"ע מעלין פיון דעדים גופייהו קאמרי פ' פהו ולא קמבע"ל אלא בכתב איהו אני פלוני פהו נחתימי סהדי דאיכא למימר דאמנה שבשטר דוקא דקא מסהדי ולא על מאי דאמר איהו אני פ' פהו או"ד עדים אפולה מלת' מסהדי ובהא הוא דפליגי אמוראי ולפ"ז לא ידענא מאי ק"ל להתוס' ו"ל שם מהו דג"פ בשני יוסף ב"ש שאם היו משולשין כותב לסימן שהוא פהו דמאי סימן פיון שהעדים חותמים אע"פ שאין מפירין בו שהוא פהו וכו' ע"ש דמאי קו' דהתם משפחת לה בכתבו העדים יוסף ב"ש פהו לנה מפ' דבכ"הג נדאי העדים אפולה מלתא קמסהדי.

גם לפי מה שתי' ו"ל אפתי שמיע להו דאפילו במלי דקאמרי סהדי איכא למימר דהעדים לא אפולה מלתא קמסהדי אלא היכא דהוזקו שני יוסף ב"ש דכהן אתי לסי' לברר מי הוא הלנה או המוכר וכו' ע"ש גם אשו"ר להרא"ש ו"ל בתוספו' שם שהק' מהו דפרק ג"פ וניחא ליה במ"ש התוס' ע"ש ואנכי לא ידעתי דלפ"ד ו"ל אמאי נקט תלמודא בכתב איהו אני פ' פהו נחתימי סהדי ולא נקט בפשיטות דכתבי סהדי פ' פהו וכדכת' וכ"ש דשמעינן מינה דאפי' בכתבי סהדי נחתימי מבע"ל דאיכא למימר דאפילו בכתבי סהדי אמרינן לא אפולה מלתא קא מסהדי אלא דמהא לא איריא דאיכא למימר דנקט בכ"הג דכתב איהו נחתימי סהדי נמי איכא למימר דעדים אפולה מלתא קמסהדי א"כ לא מפריעא ואפתי בדוכתייה קאי פיון דתלמודא נקט בכ"הג ש"מ דבהא הוא דקא מבע"ל ופליגי בה אמוראי ואין לומר דתלמודא מודא סרביה דמק' נקיט ואזיל דקאמר אלימא דכתי' אני פ' פהו וכו' אהא מהדר לא צריכא דכת' אני פ' פהו פנדקאמרת' אלא בנחתימי סהדי בחייב מנה לפ' דאפתי לא איפרוק פיון דאשפחן דבפ' ג"פ קאמר תלמודא דכהן הני סי' ש"מ דהתם בכתב עדים פ' פהו והקא דוקא קא מבעיא להו דכתב איהו נחתימי סהדי ומאי

ק"ל להתוס' והרא"ש ז"ל: שו"ר במקו' בכתנ' דל"ד ע"ב בד"ה איבעיא וכו' שכתב משם הרא"ה ז"ל וז"ל פי' האי דקא מספק"ל דוקא בלישנא דידיה כהאי דאמ' אני פ' פהו אבל בלישנא דסהדי נדאי מהני עכ"ל ולא נסתיע מהו דפ' ג"פ אלא מגופא דלישנא דתלמודא וכדכתנ' בעניותין ובדף ל"ה ע"א בד"ה אב"א וכו' כת' משם הריטב"א ז"ל וז"ל דכתיב ביה אני פ' פהו ונחתימי סהדי וכו' דוקא בהא הוא דאבעיא ליה אבל בשטר שכתוב בלשון עדים פ' פהו לנה פשיטא דאפולה מלתא קמסהדי ונהדר ק"ל מהו דתנו העורר על השדה ועשאה סימן לאחר איבד זכותו והיגו שהמוכר מכר את שדה שלו ועשה סימן לאותו שדה שהיה העד מערער עליה וכתב בשטר מכרתי לפ' קרקע פ' שהמזר שלו שדה שלי וחתם המערער איבד זכותו א"כ תפשוט מינה בכותב אני פ' פהו ונחתימי סהדי דאמרי' אפולא מלתא מסהדי ומאי קמבע"ל והיכי פליגי בה אמוראי ותי' דהתם דאיכא דררא דממונא לגבי דידיה אע"ג דבעל דבר הוא שעשאה סי' ואיכא למימר דעדים לאו אפולה מלתא מסהדי אפי"ה היכא דאיכא דררא דממונא לגבי סהדי הו"ל למיזק טפי ולא לחתום ומדחתם אמרינן דהדר ביה מהו ערעור ואיבד זכותו הילכף מהתם לא תפשוט ולמאי דפשיט דפליגי בה אמוראי דמ"ס בכתב איהו אני פ' פהו ונחתימי סהדי אין מעלין ליוחסין דעדים לא אפולה מלתא מסהדי אלא אמנה שבשטר מסהדי צריף לחלק בין היכא דמטי ליה דררא דממונא לסהדא דהו דעשאו סי' דפשיטא דאפולה מלתא מסהדי אבל היכא דלא מטי לסהדא דררא דממונא כהו דאני פ' פהו אמרינן דלא אפולה מלתא מסהדי ולמ"ד מעלין דעדים אפולה מלתא מסהדי אמטו להכי אם חתם עליה בעד איבד זכותו ולפי"ז הנה נראה לכאורה דלדעת הרא"ה והריטב"א ז"ל דכת' העדים דאמרי' אפולה מלתא מסהדי אם העדים עשו סי' ששדה זו שמכר פ' המזר שלה של פ' זכה אותו פ' באותו שדה דאפולה מלתא מסהדי והא דקתני וחתם עליה המערער לא איירי אלא בעשאה המוכר סי' לאחר ולא העדים אבל בשעשאוה העדים זכה פ' באותו שדה אבל לדעת התוס' והרא"ש ז"ל אפי' בכת' עדים פ' פהו לאו אפולה מלתא מסהדי ולא זכה אותו פ' דעדים אמכירת שדה זו קמסהדי ולא דייקי פולי האי אלא פשהוהזקו שני יוסף ב"ש ועשו' סי' פיון דבכ"הג נדאי יתבי דעתיהו למיזק טפי דעיקר הסי' לא בא אלא לברר מי הוא זה יב"ש משא"כ לדעת הרא"ה והריטב"א פמדנבר אמנם לרבנן הרא"ה והריטב"א ז"ל דמסקי למלתיהו דאפי' בכה"ג לא אמרינן דעדים אפולה מלתא מסהדי אלא דוקא במאי דאבעיא לן בכוננת פהו דבשמא מרק דייקו טפי אמכירתו מי בעל דברים הוא החייב או מוכר ולא על מה שעושים לסי' והריטב"א כתב משם רבו ז"ל דבעדים מהני דאמרינן אפולה מלתא מסהדי אלא דהוי מכתבם ואנן קי"ל מפייהם ולא מפי כתבם אלא א"כ נכתב בשטר גמור ע"ש: וראיתי להר"ן ז"ל בפי' ההלכות שכתב לדברי הרא"ה ז"ל הנתינים למעלה דכי מספק"ל נמי דוקא בהו דשייף למיזק בשמא דידיה לפי שהמלנה תלוי בזה אבל הנה מלי דמתאמרי בשטרא נדאי לא מסהדי סהדי עליוהו אלא דאיהו אמר הכי וטעמא דמלתא לפי שהסופרים אפשר שכותבים על שמות בני אדם כמו שמונהזקין בעיר וכו' עכ"ל ולפ"ד למדנו שד' הרמב"ן ז"ל פדעת התוס' והרא"ש ז"ל דאפי' בשמא וכתבו העדים מספק"ל אי אפולה מלתא מסהדי ולמ"ד אין מעלין מעלין משטרות ליוחסין אפילו בכ"הג ולמ"ד מעלין אפי' בכתב איהו אני פ' פהו מחזיקין אותו בכהו דעדים אפולה מלתא מסהדי אפילו אמאי דקאמר איהו אבל

לפ"ד הַרְשֵׁב־א שְׁפֹתַב הֶרֶ"ן וְהָרָא"ה וְהָרִיטְב־א ו"ל בְּכַתֵּב אִיהוּ הוּא דְפָלִיגִי אֲבָל בְּכַתְּבוּ עֵדִים פ' פֶּהֶן לְוָה כ"ע מוֹדוּ דְמַעְלִין דְּבִשְׁמ' שֶׁהוּא עֵינְקֵר הַהִלְוָאָה וְהַמְכִירָה וְבוּ תְלוּי לְמַעַן דַּעַת אִי זֶה הוּא הַמוֹכֵר אוֹ הַלְוָה דְיִיִקִי סְהַדִי טְפִי אֲבָל בְּעֵשׂוּ הָעֵדִים הַקֶּרְקַע סִי לִפ' לֹא דְיִיִקִי טְפִי פִינֵן דְאִית לִיה דְרָרָא דְמִמוֹנָא וְאִין אֲנִי מְחִזְקִין אוֹתוֹ קֶרְקַע לְאוֹתוֹ פ' אֲלֹא דְנִקָּא בְּדַחְתָּם הַמְעַרְעֵר גּוֹפִיָּה דְכִינֵן דְאִית דְרָרָא דְמִמוֹנָא אִיבְד זְכוּתוֹ דְאֲמָרִינֵן דְהָדֵר בְּיָה וְאוֹדוּיִי אֹדִי שֶׁהִיא שֶׁל הַמְחִזֵּק בְּהַ וְרַבּוֹ שֶׁל הַרִיטְב־א ו"ל ס"ל דְּבַכ"ה ג נְמִי אֲמָרִינֵן שְׂאָם פְּתָבוּ הָעֵדִים לְסִי לְקֶרְקַע שֶׁל פ' זָכָה אוֹתוֹ פ' דְעֵדִים אֲפִנְלָה מְלִתָּא מְסַהְדִי אֲלֹא דְהָא דְלֹא זָכָה אֲלֹא בְּחַתְּם הַמְעַרְעֵר מְשׁוּם דְהָנִי מְפַתְּבָם וְאֲנִי בְעִי מְפִיָּהֶם וְלֹא מְפִי כְתָבָם כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר וְע"ע בְּמִקְוֹ לְשֵׁם: וְרִאִיתִי לְהַרְשֵׁב־א ו"ל ח"ב סִי שְׁנ"ב דְאִיתִי לְתַלְמוּדָא בְּפִלּוּגְתָּא דְאֲמֹרָאִי בְּמַעְלִין מְשֻׁטֵּר לְיוֹחֶסֶין דַּח"א מַעְלִין וַח"א אִין מַעְלִין וְכַתֵּב ו"ל וְכִינֵן דְלֹא אֲתַבְרִיר לֵן מֵאֵן אֲמַר הָכִי וּמֵאֵן אֲמַר הָכִי מְסַפִּיקָא לֹא מְפִקִינֵן מְמוֹנָא וְדַכְוֹתָה נְמִי נ"ל בְּאוֹ אֲנִי יוֹסֵף פֶּהֶן לְוִיתִי מִפ' וְכו' דְסְהַדִי לְאוֹ אֲפִנְיִי סְהַדִי אֲלֹא בְּמִנְהָ שְׁבִשְׁטֵר אֲבָל אִם הִיָּה פְתוּב בְּשֻׁטֵּר אֲמַר לְנוּ יוֹסֵף ב"ש וְכו' דְהָנִי סִימֵן אִילּוּ פְתַב יוֹסֵף הַפֶּהֶן ב"ש וְכַמ"ש בְּפֶרֶק ג"פ אִם הִיָּה פֶּהֶן יְכַתֵּב פֶּהֶן דְּבַכ"ה ג אֲפִנְלָה מְלִתָּא מְסַהְדִי וְכו' עכ"ל וְהִיָּנוּ כַּדְכ' בְּעֵנְיוֹ לְתַרְזֵן קוֹ הַתּוֹסֵ' וְהָרָא"ש ו"ל אֲבָל הָרָא"ה ו"ל וְהָרִיטְב־א ו"ל לֹא הָעֵלוּ עַל דֵּל שְׁפֹתָם הֵךְ דְפֶרֶק ג"פ נִרְאָה מְשׁוּם דַּס"ל דְּבַהֲחֻזְקוֹ ב' יוֹסֵף ב"ש וְעוֹשִׁין סִי שֶׁהוּא פֶּהֶן אַע"ג דְּכַתֵּב אִיהוּ וְחַתִּימִי סְהַדִי בַּכ"ה ג אֲמָרִי דְאֲפִנְלָה מְלִתָּא מְסַהְדִי וְכַמְדוּמָה שְׁהַר"ן ו"ל לֹא רָאָה תִשׁוּ' הַרְשֵׁב־א ו"ל הַלְזוּ אֲלֹא שְׁנִרְאָה לּוֹ מַחִי' שְׂאֲלִמְלֵא פֶּן לֹא הִיָּה כּוֹתֵב וְכֵן נִרְאָה מִדַּעַת הַרְשֵׁב־א ו"ל אֲלֹא שְׁבִרָאֵשׁ גְּלִי נִתֵּן דַּעַת הַרְשֵׁב־א ו"ל שו"ר לְהַכְּנֵ"ה ג סִי מ"ט בְּהַגְהֵב"י אוֹת י"ב שְׁנִתְעוֹרֵר עַל הֶרֶ"ן ו"ל כְּדוּקִינֵן וְכַתֵּב עוֹד מְשֵׁם מְהַרְשֵׁ"ל ו"ל שְׂיֵשׁ תִּשׁוּ' אַחֲרַת לְהַרְשֵׁב־א ו"ל סִי אֲלֵף קַנ"ו סוֹתְרַת שְׁפֹתַב בְּפִשְׁטוֹת דְעֵדִים לְאוֹ אֲפִנְלָה מְלִתָּא מְסַהְדִי ע"ש וְאֲנִי עֲנִי אוֹמֵר אַעֲפ"י שְׁמ"ש הַכְּנֵ"ה ג לְחֻלּוֹק ע"ד מְהַרְשֵׁ"ל ו"ל דְּבָרִים אֲמִתִּיִּים דְשָׁנִי לֵן בֵּין פְּשְׁעֵיִקֵּר הַדְּבָר תְלוּי בּוֹ לְכַשְׁעֲשֻׂאָה סִי וְכַמוֹ שְׁהָאֲרִיף הָרַב וְכַדְכְּתִיב' וְכַשְׁעֲשֻׂאֲמִי אוֹמ' דְּבִלְא"ה ל"ק דְּהִתָּם נְמִי שְׁהַבְעֵל הוּא שְׁעֲשֻׂאָה סִי לְקֶרְקַע שְׁקִיבֵל מְאִשְׁתּוֹ לְשֹׁאֵר קֶרְקַע שֶׁל קֶרְקַע שֶׁל הַקֶּדֶשׁ וְהָעֵדִים הָעִידוּ שֶׁהוּדָה עַל מַה שְׁהַכְּנִיסָה לּוֹ הַבַּת דְּבָהָא נְדָאִי עֵדִים לְאוֹ אֲפִנְלָה מְלִתָּא מְסַהְדִי כַּמ"ש הַרְשֵׁב־א בְּתִשׁוּ' בַּח"ב הִיא הָעוֹלָה וְהַרְדָּב"ז ו"ל בְּרָאֵשׁוֹ סִי רַס"ח תְּפַס בְּמִןְשֶׁלֶם דְעֵדִים אֲפִנְלָה מְלִתָּא מְסַהְדִי הִיכָא דְכ' פ' פֶּהֶן לְוָה מִפ' דְלֹא פְלִיגִי בְּגַמ' אֲלֹא בְּדַחְתָּב אִיהוּ וְחַתִּימִי סְהַדִי וְכַדַּעַת הָרָא"ה ו"ל וְלֹא זָכַר שֶׁר דַּעַת הַתּוֹסֵ' וְהָרָא"ש ו"ל אִם הָיָה תּוֹסֵ' וְהָרָא"ש ו"ל מְצוּיִים אֲצִלוּ וְלֹא דְבָרִי הַרְשֵׁב־א ו"ל דַּסִי אֲלֵף קַנ"ו וּמְסִיק דְלָכָל מִיְלִי אֲמָרִי דְעֵדִים אֲפִנְלָה מְלִתָּא מְסַהְדִי אֲלֹא דְכַשְׁעֲשֻׂאוֹהָ סִימֵן אִיבָא לְמִימַר חִיְיִשִּׁינֵן שְׂמָא הִיָּה אֲרִיסוֹ וְטַעוּ וְאֲמָרוּ שֶׁהִיא שֶׁל פ' ע"ש וְה' מוֹהַרְשֵׁד"ם סִי רַס"ג נִשְׂאֵל בְּשֻׁטֵּר מְכִירַת קֶרְקַע שְׁמַכְר הָאֲפוּטְרוֹפּוֹס וְטַעְנוּ הִיתּוּמִים מִי יֹאמֵר שֶׁהִיָּה אֲפוּטְרוֹפּוֹס וְהָעֵדִים אֲמָכִירָה לְחוּד קָא מְסַהְדִי וְלֹא עַל הִיּוֹתוֹ אֲפוּט' וְהַשִּׁיב הָרַב דְאִין בְּטַעְנָה זֹו מְמַשׁ וְהַבִּיא דְבָרִי הָרָא"ה ו"ל הַלְלוּ וְכַתֵּב דְאַפְי' לְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל נְמִי לֹא פְלִיג אֲלֹא בְּיוֹחֶסֶין כַּמ"ש ה"ה מ"ו ו"ל עוֹד כְּתַב פִּינֵן דְעֵיִקֵּר הַמְכִירָה תְלוּיָה בְּמַה שֶׁהוּא אֲפוּט' דְנְדָאִי דְבַכ"ה ג אֲמָרִינֵן דְסְהַדִי מִיְדֻק דְיִיִקִי טְפִי וְדָמִי לַמ"ש הַתּוֹסֵ' הִיכָא דְהִתְחַזְקוּ שְׁנִי יב"ש וְכַתוּב פֶּהֶן לְסִי דְנְדָאִי אֲפִנְלָה מְלִתָּא מְסַהְדִי פִינֵן דְשִׁיף לְעֵיִקֵּר מְלִתָּא לֹא אֲמָרִי לֹא דְקִדְקוּ הָעֵדִים לְדַעַת ה"ג גְּבִי

אפוטרופוס ועוד קצת ראיה מהא דאמרינו אין העדים חותמין על השטר א"כ נעשה גדול עש"ב גם ה' מוהר"ש הלוי ז"ל בח"מ סי' י"ב הביא דברי מוהרשד"ם ז"ל הללו ונשפתב שכ"ד מוהריב"ל ז"ל וכתב דאפילו להרמב"ן לא פליג אלא בשמות שהעדים סומכין על מה שהחזיקו בני אדם לקרות אבל בשאר מקלי הפתו' בשטר מידק דייקי טפי ע"ש ותבט עיני לה' כנ"הג בח"ב סי' צ"ז שנסאל על אלמנה שמכרה קרקע של בעלה וכתב בשטר המכירה שאותו קרקע גבתה אותו בכתן' ומתה האלמנה וטוענים היורשים כי לא נשבעה על כתובתה ולא גבתה ועד ממהר ששטר כתובה עודנו קיים בלתי קרוע והשיב באנרף ובדף צ"ט ע"א פתב וז"ל הנה בנ"ד המכירה תלויה בזה דאם האלמנה הזאת לא נשבעה ולא גבתה בכתן' אין מכירתה כלום וכ"ש אם נאמר דלא חילק הרא"ה ז"ל בין פשמלנה תלויה בה אלא בלישנא דידיה אבל בלישנא דסהדי בכה"ג עדים אפולה מלתא מסהדי ע"ש שהאריף וה' פרח מט"א ז"ל ח"ב סי' ע"ז נשאל בתנאי ההישבון ע"פ התנאים שונים מכתן' בעלה הא' ע"ש שהאריף והעולה מדבריו שם דבדבר שעל העדים לידע כגון כהן או אפוטרו' וכינצא בנדאי אמרי' בהו דעדים אפולה מלתא מסהדי ע"ש ותשו' זו הובאה משמו בתשו' ה' גו"ר בחא"הע כ"ל ד סי' י"ד פדמותה וכצלמה ועיין עוד שם סוף סי' י' סט"ז ע"ש מ"ש המחבר ז"ל ומרן בב"י סי' מ"ט העתיק תשו' הרשב"א דח"ב דסי' שנ"ב לפסק הלכה בלי שום חולק ע"ש אלא בהך הי"ו קאי על יוסף ולא על אביו אבל מודה הוא דאם כתוב כהן אמרינו דעדים אפולה מלתא מסהדי היכא דכתבו העדים פ' כהן לנה מפ' וכו' ע"ש ומה שלא העלהו על שלחנו הטעור היינו מה"ט דפליג עליה בב"י דקאי הי"ו על אביו ולא משום דס"ל מר דעדים לאו אפולה מלתא מסהדי ומור"ם ז"ל שם העתיק לתשו' הרשב"א ז"ל הלזו לפסק הלכה ועיין להש"ף ז"ל שם סקט"ו מה שפלפל בכתמה ומה שהעלה באנרף וכתב הכנ"הג ז"ל שם בהגה"בי אות י"ב דלענין הלכה הרדב"ז ומוהריב"ל והרב המפה ז"ל סתמו בדברי הרא"ה ז"ל ושפן נראה.

מסתמיות דברי מוהריב"ל ז"ל בח"ב ומוהרשד"ם ומוהר"ש הלוי ומוהראד"ב ז"ל וכתב אמנם דוקא כשהמלנה תלוי בזה ע"ש ובמה"ב פתב שמוהר"ם די בוטון ומוהר"ש ז' וניליסיד ז"ל ס"ל כהראד"ב ז"ל ושמוהריב"ל ז"ל ס"ל לחלק בין יוחסין למזון כסברת מוהרשד"ם ז"ל עש"ב: נקטינו מכל האמור דבכתב לנה וחתמי סהדי / קי"ל כמ"ד אין מעלין משטרות דעדים אמנה שבשטר הם מעידים ולא אפולה מלתא אבל בדברי העדים שאומ' פ' כהן לנה ובלא הוחזקו שני יב"ש פליגי בה רבנותא דלדעת התוס' והרא"ש ז"ל אמרינו דלאו אפולה מלתא מסהדי ואין מעלין משטרות ליוחסין אבל דעת הרשב"א והרא"ה והריטב"א והר"ן ז"ל ס"ל דבכ"הג אמרינו דעדים אפולה מלתא מסהדי וברבבתא בתראי פליגי בה דאיכא מ"ד דדוקא בדבר שעיקר המלנה תלוי בה ואיכא מ"ד דלכל מלי אמרי רבנו דבדברי העדים אמרינו אפולה מלתא מסהדי אלא שרבו העומדים בסברא זו כמזון ורבנן דידן שהאשה הנזמנת היא האומרת שזכיתי בה מפאת כתובתי הו"ל פתב איהו וחתמי סהדי דבכ"הג רובא דאיתנהו קמן ס"ל דאפי' במזון אמרינו דלאו אפולה מלתא מסהדי ואע"פי שעיקר הדבר תלוי במה שגבתה בכתובתה דבלא"ה אין פאן מתנה ודמאי הא למ"ש מוהרשד"ם ז"ל דאם אינו אפוטרו' אין פאן מכר אשר הונף ואשר הורם התם שאני דסהדי הוא דקאמרי שהאפוטרופו' מכר אבל בנ"ד דהיא קאמרה הכי מה איכפת להו לסהרי.

גם בנדון הרב כנ"הג ו"ל שבתשו' שכתוב בפטר שגבתה בכתובתה הו הגה דברי העדים ובאותו נדון עצמו חילק הרב בין אם. פתוב וגבתה לאם פתוב שגבתה ע"ש ובנ"ד מוכח טפי דלאו אגבייה מסהדי שהרי בענין שבועת אלמנה כת' אחר שגשבעה שבועת אלמנה שלא גבתה וכו' האריכו למעניתם לבאר אופן השבועה להורות דבקה קמסהדי ובענין מה שזכתה בה בספי פתובתה תלו הקולר בצנארה ועוד דהו"ל למכתב הכי אחר שגשבעה וזכתה בחצר פ' מפאת פתובתה עמדה ונתנה אלא ש"מ קושטא קאי דאין להם ידיעה מענין הגבייה וכ"ש אם נחלק עוד דע"כ לא קא' מוהרשד"ם ו"ל דאם אינו אפורופוס אין פאן מְכַר אֵלָא לַעֲנֵנו מְכִירָה דְּנֻדָּי סְהָדֵי דִּיִּיקֵי טְפֵי פִי הִיכֵי דְּלֵא לִיקְטֵי דְּרָרָא דְּמֻנָּא לְקוֹנָה אֲבָל בְּמִקְבֵּל מִתְּנָה אִיפָא לְמִימַר דְּאִפִּילוּ בְּמִלֵּי דְּסְהָדֵי אֲמַרִּינֵן דְּעֵדִים לָאו אֲפֹלָה מְלֵתָא מְסָהָדֵי אֵלָא שְׁלֵא מְצָאֵתִי לְמִי שְׁסוֹבֵר כֵּן: שו"ר לְמַרְן הַב"י ו"ל סי' שע"ה שְׁהִבִּיא מִשָּׁם הַר"י בֶּן הָרָא"ש ו"ל שְׁנִשְׂאֵל בְּרֵאוּבֵן שְׁנִשְׂאֵא אִשָּׁה שְׁיֵישׁ לָהּ בֵּית מִבְּעֵלָה הָא' וּמַת רֵאוּבֵן וְאִח"כ מְתָה אִשְׁתּוֹ וְעַמְדָה הַבַּת הַלְזוּ וּמְכָרָה בֵּית א' שְׁהִיְתָה לְרֵאוּבֵן בְּטוֹלִיטוּלָא וּבְעוֹד שְׁרֵאוּבֵן הִרְחִיק גְּלוּד נְפִלָה הַבֵּית עַד הִיְסוּד בָּהּ וְהִגִּיעַ נְזִק לְקָהֵל מֵאוֹתָה פְּרָצָה וְנִתְּנָו רְשׁוֹת לְסוֹפֵר שְׁיִבְגָה אוֹתָה מְכִיסוֹ וְיִחְזִיק בָּהּ וּבֵא הַקוֹנָה אוֹתוֹ הַבֵּית מִהַבַּת חוֹרְגָת.

ראובן לערער על הסופר ונמצא כתוב בפטר שפיז ראובן שאם הבת גבתה אותו בית בספי פתובתה והשיב ו"ל מדין התלמוד אין העדים חותמין על הפטר אא"כ נתברר להם שהקרקע היא שלו והמוכרת הזאת אפשר שירשתה מאמה שמתה אחר מות בעלה וגבאתו בכתן וכו' עכ"ל ולכום מאי דכת' משמיה דהרא"ש ו"ל בתוספותיו וכמו שהובא במקו' לשם נראה דקאי בשיטת התוס' דאפילו במלי דעדים אמרינן דלאו אפולה מלתא מסהדי א"כ הנה ליה הר"י בן הרא"ש ו"ל פליג אדאבוהו ו"ל נדא עקא ומרן בב"י לעולם מתאמץ לאוקי ס'.

הטור כס' אביו ו"ל ונלע"ד דלק"מ. דסובר הר"י ו"ל דבשמות פהן וכינצא שפיר .

אמרינן דעדים לאו אפולה מלתא: מסהדי. וכן במצור פ' של פ' אין להחזיק אותו קרקע לפ' דלאו אפולה מלתא מסהדי אבל במוכר קרקע חזקה אין העדים חותמין בפטר עד שיתברר להם שהוא של המוכר איברא דהר"י בן הרא"ש ו"ל פליג ודאי אדהרשב"א בתשו' סי' תרכ"ט והביאה מרן בב"י סי' קמ"ז בלאה שמכרה הבתים שלה לראובן בנה דאין מכאן ראיה דהביתים הם של לאה לפי שהעדים לאו אפולה מלתא מסהדי עכ"ל דלפי דעת הר"י בן הרא"ש ו"ל דאין חותמין העדים על פטר המכירה אא"כ נתברר להם שהיא של המוכר א"כ ראיה היא שהביתים הם של לאה ואפשר דל"פ ומר אמר חדא ומא"ח דהרשב"א ו"ל מיירי שבפטר המכר כתוב אני לאה מכרתי הבתים שיש לראובן ולא שהעדים כתבו מכרה להם הבתים אלא דאמרה היא וחתמי סהדי דבכ"הג סובר הרשב"א ו"ל דעדים לאו.

אפולה מלתא מסהדי ובתשו' האחרת שהביא מרן ו"ל בסי' קמ"ז שם סמוך לתשו' זו מיירי נמי שהבעל הוא שעשאא סי' להקדש ולא העדים וכדכת' לעיל ודרשינן סמוכים וילמוד סתום מן המפורש אבל הר"י בן הרא"ש ו"ל.

אֵינִי כְּשֶׁפְתוּב בְּשֹׁטֵר הַמְּכַר שְׁמֵכָרָה הַבַּת הַבָּתִּים שֶׁיֵּשׁ לָהּ לִפְּ דַּבְּכָה אֶמְרִינּוּ כִּינּוּ
דְּמִלֵּי דְסִהְדֵי נִיגְהוּ וְדָאֵי מִיְדָק דְּיִיקֵי טְפִי וְתוֹזְקָה אֵין חוֹתְמִין עַל שְׁטֵר הַמְּכַר עַד שְׁיִתְפָּרֵר
לָהֶם וְשֶׁהוּא שְׁלַל הַמּוֹכֵר: וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב כִּנְהֵג שְׁמֵ בְּסִי שַׁע"ה בַּהֲגַהֲבִי .

אוֹת ח"י דְרָמִי וּמוֹתִיב מִתְּשׁוּבַת מְהֵרָם שֶׁהֵבִיא הַמְּרַדְכֵי דְפָסִיק וְתַנִּי אֵין לָהֶם לְעֵדִים
לְדַקְדָּק אִם הֵיא שְׁלֹו וְאֵינּוּ מְעִידִין אֱלָא עַל הַמִּתְנָה וְכַתְּבֵם מִשְׁם מוֹהֲר"ש ן' וִילִיסִיד ו"ל
לְחַלֵּק בֵּין הַמִּתְנָה דְּמִיִּירֵי בְּהַ מוֹהֲר"ם ו"ל וּבֵין הַמְּכַר דְּמִיִּירֵי בְּיַהֲרֵי הַר"י בֶּן הָרָא"ש ו"ל
ע"ש וְכַמְּה דְּכַתְּיָבְנָא בְּעֵנִיו לְחַלֵּק בְּכַף לַנְּ"ד בְּמִתְנָה וְאֵע"פִּי שֶׁהַדְּבָרִים חֲלוּקִים דְּלִגְבֵי
עֵדִים גּוֹפִיָּהוּ מ"ל מְכַר מ"ל מִתְנָה דְּלֵא אֶמְרִינּוּ לֵא שְׁדֵי אֵינְשׁ זִוְזִי בְּכַדִּי אֱלָא לִגְבֵי מוֹכֵר
וְקוֹנֵה וְלֵא לִגְבֵי עֵדִים מ"מ הַדְּבָר יֵצֵא מִפִּי הַמְּלַךְ מוֹהֲר"ש ן' וִילִיסִיד ו"ל אֵיבְרָא דְנִלְע"ד
דְּדְבָרִים קָשִׁים דַּהֲר"י בֶּן הָרָא"ש ו"ל אֲתִי עֲלָה מִדִּין הַתְּלִמוּד דְּאֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַד
שְׁיִתְפָּרֵר לָהֶם וְקִרוּבִים הַדְּבָרִים לִמ"ש מוֹהֲרֵשׁד"ם ו"ל וְהֵבִיאֹתִיו לְעֵיל וְאֵילוּ מוֹהֲר"ם
אֲחָא עֲלָה מְטַעֲמָא דְּאֵין עַל הָעֵדִים לְדַקְדָּק בְּזַה וְק' לְזוֹנְגָם וְהַשְׁנִי נוֹחַ לִי מ"ש הֵרֵב
דְּמוֹהֲר"ם אֵיִירֵי בְּדְבָרֵי הַנּוֹתֵן וְחִתִּימֵי סִהְדֵי דְּאֵין עֲלֵיהֶם לְדַקְדָּק בְּמַה שֶׁהוּא אֹמֵר וְהַר"י
ן' הָרָא"ש ו"ל אֵיִירֵי בְּדְבָרֵי הָעֵדִים וְכַדְּאֹקִימָנָא לָהּ בְּעֵנִיו וְעוֹד תִּי מִשְׁם מוֹהֲר"ש ן'
וִילִיסִיד ו"ל דְּשִׁאֲנִי נִי גְדוֹן הַר"י ן' הָרָא"ש ו"ל דְּלַעוֹלָם הַבַּת הַמּוֹכֵרֵת הַלְּזוּ אֵין לָהּ שׁוּם
שְׁיִיכּוֹת בְּאוֹתָהּ הַבַּת בְּכ"ה אֵיִירֵי מִיְדָק דְּיִיקֵי וְדְמִי לְהוֹחֲזִקוּ ב' יב"ש דְּאִם כְּתוּב בְּשֹׁטֵר
פ' פֶּהֶן דְּהֵנִי סִי וְדְיִיקֵי וּמְסִהְדֵי וְכַמ"ש הַתּוֹסֵף ע"ש וְאֲחַה"ר אֵין זֶה מִתְקַבֵּל דְּעֵין רוּאָה
דַּהֲר"י בֶּן הָרָא"ש ו"ל מְסִתְמִיָּה וְאֵזוּל אֲדִינָא דְּגְמָרָא דְּאֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַשְׁטֵר עַד
שְׁיִתְפָּרֵר לָהֶם וְכו' וְעוֹד דְּבַנְדוֹן הַר"י ן' הָרָא"ש ו"ל הַבַּת בְּטוֹלִיטוּלָא וְהַבַּת בְּאַרְץ אַחֲרַת
כַּמ"ש בְּשִׁאֲלָה שְׁרָאוּ הַרְחִיק גְּדוּד לְמִקּוּם שְׁאֵין מְפִירִין אוֹתוֹ וְצַע"ד וּמְדְבָרֵי הַר"י בֶּן
הָרָא"ש ו"ל לְמַדְנּוּ שִׁאֵע"פִּי שְׁלֵא נִכְתָּב בְּשֹׁטֵר הַמְּכִיר' שְׁנִשְׁבַּעָה שְׁבֻעָה אֶלְמָנָה אֲמָה אִפִּי
אִם לֵא הַגְּבוּהָ ב"ד אוֹתוֹ הַבַּת מ"מ כִּינּוּ שְׁמֵכָרָה בְּתַה הַיּוֹרֶשֶׁת אֲמָה אֶמְרִינּוּ חֲזָקָה דְּאֵין
הָעֵדִים חוֹתְמִין בְּשֹׁטֵר עַד שְׁיִתְפָּרֵר לָהֶם בְּאֵיזָה אֲנֹפֶן זְכָתָה אֲמָה עַפ"י הַדִּין וְהָאֲמָת וּלְפִי
מַה שְׁחִילֵק מוֹהֲר"ש ן' וִילִיסִיד דְּהִיכָא דְּהַדְּבָר יָדוּעַ דְּאֵין לְרֵאוּבֵן בּוֹ זְכוּת וְעָמַד וּמְכָרוּ
אוּ נִתְּנוּ לְשִׁמְעוֹן דְּאֶמְרִינּוּ דְּנִדְאֵי שְׁהָעֵדִים עָמְדוּ עַל הַמְּבָחָן וְנִתְפָּרֵר לָהֶם בְּיִרוּר מְסִפִּיק
אִיף זֶה הַקְּרָקַע הוּא שְׁלֹו וְאֵין לְהַרְהֵר אַחֲרֵיהֶם כְּמִדְּבָר נִלְע"ד דְּלֵא אֶמְרָה הֵרֵב ו"ל אֱלָא
הִיכָא שְׁלֵא גְלוּ דְּעַתָּם בְּאֵיזָה אֲנֹפֶן זְכָה בְּקִרְקַע זֹו אֲבָל אִם גְּלוּ דְּעַתָּם כִּיֵּצַד הֵיא שְׁלֹו
וּמַהִיכֵן נִתְפָּרֵר לָהֶם וְנִתְפָּרֵר אַח"ךְ לִב"ד שְׁאוֹתוֹ הַבְּיִרוּר מְגִן שְׁנִיָּא פְּשִׁטָא שְׁאֵין פַּחַ
בְּאוֹתוֹ שְׁטֵר לְהַחְזִיק בְּקִרְקַע לְרֵאוּבֵן הַמּוֹכֵר אוּ הַנּוֹתֵן וְדְמִיָּה הָא לְמֵאֵי דְקִי"ל בְּמַחְזִיק
בְּשֹׁטֵר וְנִמְצָא אוֹתוֹ שְׁטֵר בְּטַל דְּלֵא עֲלָתָה לוֹ חֲזָקָה כַּמ"ש בְּטוּש"ע סוֹף סִי קַמ"ו ע"ש
וּבִנְ"ד שְׁפְתוּב בְּשֹׁטֵר הַמִּתְנָה שְׁזָכִיתִי בְּחַלֵּק הַחֲצָר מִפְּאַת כְּתוּבָתִי וְכו' יָדִים מוֹכִיחוֹת
הוֹנִיין דְּעֵדִים אֲדִידָה קָא סְמִכֵי וּמְפִיָּה אָנוּ חִיִּים וְאֶמְרִי לְמַקְבֵּל (זִיל אֵיִיתִי רְאֵיָה דְּהַגְּבוּהָ
ב"ד אוֹתוֹ קִרְקַע וְע"ע בְּתִשׁוּ' ה' כִּנְהֵג ו"ל בְּס' בְּעֵי חִיִּי ח"א סִימֵן קַכ"ד שְׁהָעֵתִיק כֹּל
דְּבָרֵי שְׁפִסְפֵר כִּנְהֵג בְּסִי מ"ט וּמַה שֶׁהִגִּיָּה בְּדְבָרֵי כַּמ"ש בְּכַנְהֵג מַה"ב וְאֵין לְהַאֲרִיף
עוֹד בְּפִרְט זֶה דְּנִדְאֵי לֵא שְׁמָה מְתִיא וְלֵא מְפִיָּה אָנוּ חִיִּין עַד שְׁיִבִיא רְאֵיָה הַמְּקַבֵּל
וְכַדְּכַתְּיָבְנָא: וּמַעֲתָה נִתְּנָה רֵאֵשׁ לְמַעַן דַּעַת דְּבַר הַמְּשִׁפֵּט בְּאֶלְמָנָה שְׁנִתְּנָה מְנַכְסֵי הַיּוֹרֶשִׁים
קוֹדֵם שְׁנִשְׁבַּעָה אוּ שְׁנִשְׁבַּעָה וְלֵא הַגְּבוּהָ ב"ד אִם מְכִירְתָהּ אוּ מִתְּנָתָה קִינִימַת אוּ לֵא הַקּוֹל
קוֹל רֵאֵשׁ הַמְּדְבָרִים בְּעֵנֵין זֶה הוּא הַר"י ן' ו"ל בְּתִשׁוּבָה שֶׁהֵבִיא הַטּוֹר בַּא"ה ע סִי צ"ו

ס"ד שאם מקרה האלמנה או שנתנה מנכסי היורשים קודם שנשבעה מה שנתנה או מקרה קיים ומנכין אותו מהכתובה עכ"ל ומדקאמר ומנכין אותו מכתוב' משמע דמייירי בנשבעה אח"כ בשעת גביית כל סכי כתובה ומהנייא השבועה למפרע למה שמקרה או נתנה דנדאי לא תגבה כתו' אלא בשבועה וכתב ע"ז הטור ומשמע מדבריו אפילו מקרקעי ושהרא"ש ז"ל הביא דבריו בפסקיו לפסק הלכה אבל בתשובו' חילק דדוקא במטלטלי אבל לא במקרקעי ע"ש וכמדתה שהטור לא ראה עיקר תשו' הרי"ף ז"ל אלא מה שהביא הרא"ש אביו ז"ל בפסקיו אמטו להכי פתב ומש' מדבריו אפילו מקרקעי.

נדבר השם בפיהו אמת שלעת עתה נדפסו תשו' הרי"ף ז"ל ובסי' כ"ה הובאה שאלה זו וכה דבר האישי אדוני האר"ש שאלה אם מקרה אלמנה קודם שבועתה ונתנה קרקע במתנה או מטלט' ואח"כ נשבעה שבועת האלמנה מי אמרינו פיון שנשבעה וראויה ליטול מה שהניח בעלה אגלאי מלתא למפרע שמכירתה או מתנתה קיימין או"ד פיון שמכרה או נתנה בשעה שאינה ראויה ליטול כלום מאותן נכסי' יהיו מכירתה או מתנתה בטליון.

תשובה כף אמרה המשנה אלמנה בין מן הנזישואין בין מן האירוסין מוכרת שלא בב"ד ואיתמר עלה בגמ' בשלמא מן הנזישו' משום מזונות וכו' ודבר זה שלא נשבעה שאם תאמר כנשבעה אין לה מזונות לפי שלא תשבע עד שתתבע כתו' בב"ד ומשעה שתובע' כתו' בכ"ד אין לה מזונות ודין המכירה והמתנה בדבר זה שוין לדברי הפל עכ"ל ולענ"ד דבריו ז"ל שגבו ממני דאיך תלה השבו' בתביעת הכתובה דוקא ומעשים בכל יום שנשבעת האלמנה שלא גבתה ואינה תובעת כתובה וניחא לה בהכי שאם מתה יורשיה יורשים כתובה ואח"כ מצאתי להר"ן בפ' אלמנה ניוזנית אהו מתניתין דמוכרת שלא בב"ד שהביא תשו' הרי"ף הלזו ודייק בה דוקיין ת"ל וכעת מצאתי להרדב"ז ז"ל ח"ב סי' תק"א שהביא משם תשו' הרי"ף ז"ל שסובר כדעת הר"ן ז"ל ע"ש וכעת מצאתי להריטב"א ז"ל באי' שבועות דף קע"ב ע"ב מן הספר שהביא תשובת הרי"ף ז"ל הלזו ע"ש איך שיהיה דעת עליון שפתי ברור מללו דכי איתשל אמכירת מקרקעי או מטלטלי הוא דאיתשל ומייירי נמי בנשבעה אח"כ ועליה השב ישיצ גדולה תשובה שמעשיה קיימין וא"צ למשמעות מדבריו כמ"ש הטור ועוד בא דמהו ראיה שהביא מהו דמזונות דאלמנה מוכרת שלא בב"ד ממקומו מוכרח דמייירי במקרקעי קעי דקי"ל אין גובין למזונות אלא במקרקעי כדאמ' אתם בכתובות דנ"א וס"ו וצ"ה ע"ש ועיין בטוש"ע א"ה ס' ס' צ"ג ס"ד ע"ש ודע לה דע"כ לא פליג הר"ן ז"ל על הרי"ף ז"ל אלא כשמכרה או נתנה קודם שנשבעה ואח"כ נשבעה דלדעת הרי"ף ז"ל אהנייא השבועה דלאחר אר המכירה והמתנה למפרע ולהר"ן לא אהנייא למפרע והו' דמוכרת שלא בב"ד מייירי בשכר נשבעה אבל אם נשבעה כבר אע"פ שלא הגבוה אותו קרקע נראה דמכירתה או מתנתה קיימין איברא דבפ' אלו מצאו' דל"ב ומייתי לה הרי"ף והרא"ש ז"ל שם משמע דאע"ג דא"צ ב"ד מן מחין הא מיהא הדיוטות דבקיאי בשומא של קרקעות בעיא ע"ש א"כ בנ"ד דלא פתיב בשטר אחר ששמו לה אותו חלק שבחצר מצו היורשים למימר לה מאן שם לה ועלה בדעת לומר דהאי מלתא נמי תליא בפלוגתא דלדעת הרי"ף דס"ל דאפי' מקרה ונתנה קודם שנשבעה מהנייא לה לאחר שתשבע ה"נ דכונתה דכי משימו ליה אמרינו דשפיר זכי למפרע דמאי שנא שומא משבועה ואדרבא איכא למימר דשומא עדיפא משבועה דגבי שבועה איכא למימר טפי דלא מהני למפרע דאימור לא משתבעא

כדאמרין בעלמא פְּרָשֵׁי אֵינְשֵׁי מְשׁוּבְעָה אָבֵל בְּשׁוּמָא לֹא שְׁיִיף ה"ט אָבֵל לְדַעַת הַחֹלְקִים
עַל הָרִי"ף ו"ל וס"ל דְּכָל עוֹד שְׁלֵא נִשְׁבְּעָה אַע"פ שְׁנִשְׁבְּעָה אַח"כ לֹא עֲשֵׂתָה כְּלוּם אֵיפֹא
לְמִימַר נְמִי דַּה"נ כְּשֵׁלֵא שְׁמוּ לָהּ ב"ד שְׁל הַדְּיוֹטוֹת כִּינּוּן דְּבִשְׁעַת הַמְּכִירָה וְהַמְּתָנָה אֵין לָהּ
לְיִטּוֹל קוֹדֵם שׁוּמַת הַבְּקִיָּאִים אַע"פ שְׁשׁוּמוּ לָהּ עַכְשָׁו אֵינוּ זֹכָה הַקּוֹנָה וְהַמְּקַבֵּל לְמַפְרַע
שׁו"ר לְהֵרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּי כָּלָל ו' ס' ח' שְׁכַתְּב עַל אֶלְמָנָה שְׁנָתְנָה.

מְנַכְסֵי בַעֲלָה קוֹדֵם שְׁנִשְׁבְּעָה וְקוֹדֵם שְׁהַגְבוּהָ ב"ד דְּאֵין מְתָנָתָה קִינִימַת דְּקִי"ל כְּרָבָא דְּב"ח
מְפָאן וְלַהֲבָא הוּא גּוֹבָה וְעוֹד גְּרִיעָא טְפִי שְׁאֵינָה נְפָרַעַת אֶלָּא בְּשׁוּבְעָה וְשְׁמָא לֹא תִשְׁבַּע
וְאֶפְרִי נִשְׁבְּעָה אַח"ךְ לֹא חִיילָא הַמְּתָנָה לְמַפְרַע עַכ"ל וְאַע"ג דְּמִלְוָה נְמִי כִי אַמ"ל לְוָה
אַשְׁתַּבַּע דְּלֹא פְּרַעִית מְזַקִּיקוּ לְשׁוּבְעָה הַתָּם נְמִי דְקָא טְעִין לִיה אֲשְׁתַּבַּע לִי אָבֵל אֵי לֹא
טְעִין אִיהוּ אָנּוּ לֹא טְעִינּוּ לִיה אָבֵל בְּכַתּוּבַת אִשָּׁה שְׁהִיא מִן הַיּוֹרְשִׁים אָנּוּ טְעִינּוּ לְהוּ
כְּדַתְנּוּ בְּכַתְּנָן דְּפ"ז ע"ש גַּם אֲשׁו"ר לְמַרְדְּכִי בְּסו"פ הַכּוּתֵב שְׁהִבִּיא פְּלוֹגְתָא דְּרַבְּנּוֹתָא
בְּאִשָּׁה שְׁנָתְנָה מְנַכְסֵי בַעֲלָה קוֹדֵם שְׁנִשְׁבְּעָה דְּדַעַת רֵאבִי"ה ו"ל שְׁמַתְנָתָה קִינִימַת אַעפ"י
שְׁמַתָּה וְלֹא נִשְׁבְּעָה וְשִׁכְּנָה הַסְּפִים רַבִּי יוֹאֵל וְכֵן דְּנּוּ בְּקוֹלוֹנְיָא וְכֵן הֵר"ם וְהַעִיד שְׁכָּף דְּנּוּ
בִימֵי הַקְּדָמוֹנִים הַזְּקֵנִים ע"ש וְזֶה שְׁלֵא כְּדַעַת הָרִי"ף ו"ל שְׁלֵא קִינִים הַמְּתָנָה אֶלָּא בְּנִשְׁבְּעָה
אַח"ךְ וּמִשׁוּם דְּאֶמְרִינּוּ חִיילָא לְמַפְרַע וְלֹא דְמַתָּה וְלֹא נִשְׁבְּעָה דְּבָהָא ס"ל אֵין אַמִּש"ל
וְאַח"כְּ כְּתִב שֶׁהֵר"ם פְּסִק הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה אַע"פִי שְׁרֵאבִי"ה וְרַבִּינוּ בְּרוּךְ וְרַבִּינוּ שְׁמֻחָה
פְּסִקוּ דְמָה שְׁנָתְנָה הָאֶלְמָנָה קוֹדֵם שְׁנִשְׁבְּעָה מְתָנָתָה קִינִימַת נ"ל דְּדַבְּרֵי הַגְּאֹנִים עֵיקַר
שְׁפִסְקוּ דְּאֵין מְתָנָתָה קִינִימַת וְכו' דְּקִי"ל כְּרָבָא דְּב"א מְפָאן וְלַהֲבָא הוּא גּוֹבָה וְהַקְּדִישׁ עֲדִיף
טְפִי מְפָר דְּהָא הִיכָא דְּמַקְדִּישׁ לְוָה מוֹסִיף עוֹד דִּינָר וְכו' עַכ"ל וְלֹא יִדְעָתִי מִי הַזְּקִיקוּ לְזֶה
דְּבַהֲדִיָּא קְאָמַר תְּלַמוּדָא דְּהִיכָא דְּזַבִּין מְלוּהָ אֲתִי לְוָה וְטַרְיָף ע"ש וְאַנִּי תְּמִיָּה עַל הָרִי"ף
ו"ל וְשִׁאָר רַבְּרַבְתָּא דְּס"ל דְּמַתְּנָתָה קִינִימַת דְּמָה יַעֲנוּ לְהָךְ דְּרָבָא דְּב"ח מְפָאן וְלַהֲבָא הוּא
גּוֹבָה גַּם שְׁאָר הַפּוֹסְקִים שְׁלֵא הִשְׁיִגוּ עֲלֵיהֶם מִהָךְ דְּרָבָא לְכֵן נִלְע"ד דְּהָרִי"ף ו"ל מִיִּירֵי
בְּאֶלְמָנָה שְׁמַעְרַעְרַת עַל הַמְּכִירָה וְעַל וְעַל הַמְּתָנָה וְלֹא הַיּוֹרְשִׁים דְּבַכָּה"ג ס"ל דְּחִיילָא
הַשְׁבּוּעָה לְמַפְרַע אָבֵל אַה"נ כִּי אֲתוּ יוֹרְשִׁים וּמְסֻלְקוּ לָהּ בְּזוּזֵי מְכִירְתָּהּ בְּטִילָה וּמְחַזְרַת
הַדְּמִים לְלוֹקַח וּבְמַתְּנָה לֹא זָכָה וְלֹא כְּלוּם שְׁהִיא נְתָנָה לוֹ קַרְקַע שְׁאֵינוּ שְׁלָהּ וְלֹא נְתָנָה
לוֹ שְׁטַר כְּתוּבָה לְזִכּוֹת בְּסַפֵּי כְּתוּבָתָה אֶלָּא קַרְקַע אוֹ מְטַלְטְלִין וּמְכִי אֲתוּ יוֹרְשִׁים וּמְסֻלְקֵי
לָהּ שְׁקִלוּ דִידְהוּ וְעֵינֵין בְּפִירִש"י ו"ל בְּפִרְקָא כ"ש דְּל"א ע"א גְּבִי זַבִּין מְלוּהָ וְקַדִּישׁ מְלוּהָ
דְּבַהֲכֵי מִיִּירֵי אַבְיֵי וְרָבָא שְׁמַכְר וְהַקְּדִישׁ הַקַּרְקַע הַמְּשׁוֹנְעָבֵד וְלֹא הִשְׁט"ח ע"ש: (רַצַּד)
מְתָנָה רְאוּבֵן נָתַן מְתָנָה לְבְּנָיו קַרְקַע / חֲצָר א' אֲשֶׁר לוֹ בְּמַתְּנַת שְׁכ"מ וְכַתּוּב בְּשְׁטַר
הַמְּתָנָה הַלְזוּ ו' ו' וְאֵין לְבְּנֵי הַנְּז' לְמַפְּנֹר אוֹ לְמַשְׁכָּן הַחֲצָר הַנְּז' וְאִם עָבְרוּ וּמְכָרוּ אֲזִי תִהְיֶה
לֹא"י תוֹב"ב וְכו' עַכ"ל וְעַמֵּד אֲחַד מֵהַבְּנִים הַלְלוּ וְנָתַן חֶלְקוֹ בְּחֲצָר הַנְּז' לְזוּלְתוֹ בְּמַתְּנָה
גְּמוּרָה כְּדַחְזֵי וְעַמֵּד הַפְּקִיד וּמִשְׁגִּיחַ עַל כּוֹלָל א"י ת"ו לְעַרְעַר עַל מְקַבֵּל מְתָנָה הַלְזוּ בְּאֶמְרוֹר
אֲלוֹי כִּינּוּ דְתַנְאֵי הִיָּה הַדְּבָר שְׁלֵא יִמְפְּנֹר וּמִמִּילָא שְׁלֵא יִתֵּן וְכִינּוּ דְעַבְר אֵימִירָא דְּהַנּוֹתָן
וְהַנּוֹתָן גְּזֹר אֲנִי מְרָא שְׁאִם יַעֲבֹר תִּהְיֶה לֹא"י אִם מִשְׁעָה שְׁעַבְר וְנָתַן זָכוּ בָּהּ כּוֹלָל א"י ת"ו
וְהַמְּקַבֵּל הַשָּׁב יָשִׁיב אֶמְרֵיו בִּי לֹא נְאָמַר בְּדַבְּרֵי הַנּוֹתָן אֶלָּא מִשְׁכּוּנָה אוֹ מְכָר וְלֹא מְתָנָה
כִּי לֹא פּוֹרֵשׁ יוֹרֵה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה כְּדַת מָה לְעַשׂוֹת וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב בְּרֵאשׁ כָּל
מֵרָאִי"ן קוֹדֵם נוֹשְׂאֵי כָּל סִפְר סִפְרֵי דְּבִי רַב נו"ן דְּנָתִי בְּדַעַתִּי קל"ה כְּמוֹת שְׁהִיא כָּלָל
גְּדוֹל אֶמְרוּ לְעוֹלָם אֶמְדִּינּוּ דַעַת הַנּוֹתָן וְהַמְּתָבָאָר מְדַבְּרֵי שְׁכָּל חֲפָצוֹ וְרַצּוֹנוֹ שְׁלֵא

להוציא מרשותם והלכה והיתה לאיש אחר מ"ל מכירה מ"ל מתנה ונקט בדבריו משכונה או מכר יען הווי מלי דשכיחי ועבידי אינשי למפור או למשפן אבל ליתן במתנה דלא שכיחא דלא שביק אינש נפשיה ונהיב לאחריני וסוף דעתו קראו בשמותם עלי אדמות ושוב מצאתי למוד ערוף הוא בדינו בפרק בני העיר דכ"ו ע"ב אמר רבא האי בי פנשפתא חלופא וזכני שרי אוגורה ומשכונא אסיר וכו' מתנה פליגי בה ר"א ורבנא חד אסר וחד שרי מאן דאסר דהא תפקע קדושתה מאן דשדי אי לאו דהו"ל הנאה מניה לא יהיב הדר הו"ל מתנה כזביני ע"כ ונראה פשוט דמאן דאסר נמי מסתבר ליה טעמא דאי לאו דהו"ל הנאה מניה לא יהיב ליה אלא משום דהכא שאני דתפקע קדושתא אבל בעלמא אנה"ל דמתנה כמכר ויש לדון בזה ולומר אע"ג דעיקר פלוגתייהו באיסור והתר תליא איכא למשמע מניה לדיני ממונות וכגון דז' טובי העיר שנתנו בה"כ במתנה ואתרו בהו ומימר אמרי מתנה לאו כזביני היא ולא אהני מעשייהו והמקבל אומר מתנה כזביני שאני זכאי באמתי וילעגן איסור והתר קי"ל כל היכא דפליגי ר"א ורבנא הלכה כדברי המקל וכן פסקו כל הפוסקים זילתי רי"ו ז"ל וכבר תמה עליו מרן ז"ל בב"י א"ח סי' קנ"ג ע"ש וילעגן ממונא קי"ל חומרא לתובע וקולא לנתבע אמר מעתה אש"ורה נא ואראה מי הוא בעל דברים דחשי' מוחזק והו"ל נתבע ולקולא מי אמרינן דהבה"ד בחזקת טובי העיר והמקבל בא להוציא מידן ואמרינן ליה מתנה אינה כמכר או"ד בחזקת מאריה דהשתא והמקבל מוחזק פינון שיירד לה בתורת מתנה ברשות ורצון זט"ה אלא השתא הוא דאתיליד ספק אי מתנה כמכר או לא וכד דייקנא פשוטה לפניה פינון דכל עיקר מטרינן דלא הו"ל לזט"ה למהדר אלא משום דאי אמרינן מתנה לאו.

כזביני איכא לתא דבהא תפקע קדושתא ובאיסור והתר קי"ל כדברי המקל ותו לא מצו למהדר בהו זט"ה איברא דאשפחנא לר"א ורבנא גופייהו לעגן ממונא דאיפליגו בהא בפ"ק דמציעא דף ט"ז אהא דבעא שמואל מניה דרב בגזל את השדה ומכרה לאחר ואח"ך עמד הגזלן וקנאה מהגזלן מי מצוי גזלן להוציא מידו פאילו קנא אחר או לא ואמר רב מה מכר א' לשני כל זכות שתבא לו דניקו ליה דליקו בהימנותיה להכי טרח וקנאה לזכות הלוקח ואמרינן תו התם דאם נפלה לגזלן אותה שדה פירושה לא זכה לוקח דלא טרח ולא מידי פי היכי דנימא דניח' דניקו בהימנותיה מנותיה פירושה ממיל' נפלה ואם הגזלן נתן במתנה לגזלן אותה שדה שגזל ומכר פליגי בה ר"א ורבנא חד אמר מתנה פירושה דלא טרח ולא מידי אלא ממיל' אתיא הילכף מוציאה מיד הלוקח וחד אמר מתנה כמכר דאי לאו דטרח וארצי קמיה לא יהיב ליה מתנה מפאן משמע דמ"ד מתנה לאו כזביני דמי לא שמיע לה פלומר לא ס"ל הך טעמא דאי לאו דהו"ל הנאה מניה וכו' ודלא במה דכתבנא ורבנא ז"ל בפ"ט מה' גזילה דין י"ג פסק דמתנה כמכר וזכה הלוקח והשנה מדותיו בין לעגן איסור והתר בין לעגן ממונא וטעמא טעים דאי לאו דטרח וכו' שתתקיים בידו ע"ש וכתב ה"ה מ"ז"ל שר"ח פסק כמ"ד פירושה מיד הלוקח ורבנא פוסק כמ"ד כמוכר ואולי משום דמסתבר טעמא דמ"ד כמכר ע"ע ואנכי לא ידעתי מי הכריחו למשכונא נפשיה ולמימר ואולי משום דמסתבר וכו' לימא בפשיטות דכללוא הוא כדברי המקל והכא השדה ביד הלוקח והוא המוחזק והגזלן מוציא מידו ואדרב' זו היא שקשה לדעת ר"ח ז"ל והרשב"א ז"ל דפסקו כמ"ד פירושה ודינא הוא דהגזלן מוציא מיד הלוקח ונראה שדעתם ז"ל פינון דמה שהחזיק הלוקח הוא מחמת הגזלן חזקה שלא

כדין היא ולא הוּיָא לָהּ חֲזָקָה אֲלִימָתָא לְאִוְקוּמֵי אַרְעָא בְּרִשׁוּתֶיהָ וְהִנֵּה זִוְיָ דִּיהִיב מְלוּהָ גְבִיָּה דְגִזְלָן נִיגְהוּ כַּמ"ש בְּמָקוֹ' לְשֵׁם אֲבָל חֲזָקַת הַגִּזְלָן שֶׁהוּא מְחַמַּת הַגִּזְלָן חֲזָקָה גְּמוּרָה הִיא אֲמִטוּ לְהִכִּי סְבָרֵי מְרַנְן דְּהַגִּזְלָן מְקָרֵי נִתְבָּע וְקוּ"ל קוֹלָא לְנִתְבָּע וְלֹא מְפָקֵי מִנֵּיהּ וּלפ"ז זִוְהֵי שְׁקֻשָּׁה לְהֵרֵב הַמַּגִּיד.

ז"ל דִּיפָּה קְאָמְרֵי ד"ח וְהַרְשָׁב"א ז"ל דְּהַגִּזְלָן הוּא הַנִּקְרָא מְוַחֲזָק וְנִתְבָּע וְהוּ"ל לֹוֹקַח מוֹצִיא וְקוּ"ל קוֹלָא לְנִתְבָּע וּמוֹדִין דְּמִתְּנָה לְאוּ פְּמָכָר אֶהָא מְשַׁנֵּי וְאוּלֵי מְשׁוּם דְּמִסְתַּבֵּר לִיהָ טַעְמָא דְּמֵאֵן דְּאָמַר פְּמָכָר דְּמֵי וְכִינּוּן דְּאִתִּינּוּ עֲלֵהּ מְשׁוּם דְּמִסְתַּבֵּר טַעְמִיהָ תּוּ לִית לָן לְפִלוּגֵי בֵּין לְהַקְלָל בֵּין לְהַחְמִיר וְכַתּוּב שְׁנֵה לְדַעְתּוֹ ז"ל וְאִיהוּ לֹא ס"ל הִכִּי אֶלָּא פְּדַעַת ר"ח וְהַרְשָׁב"א ז"ל: וְרִאִיתִי לֵה' כ"מ ז"ל שְׁפַתְבַּעַל דְּבָרֵי ה"ה מ"ז ז"ל הִלְלוּ וְזוּתֵר גְּרָאָה דְּטַעְמּוֹ לְפִי שֶׁהַלּוֹקַח מְוַחֲזָק בְּקַרְקַע וּבְטַעְנַת פֶּל דְּהוּ מוֹקְמִינּוּ לִיהָ בִּינְדִיָּה עַכ"ל וְכ"כ בַּב"י ס'י שַׁע"ד ע"ע וּלְפִי מֵאֵי דְּכַתְּבֵי בְּעֵנְיוֹ' לְדַעַת ה"ה מ"ז ז"ל שֶׁהוּא סוֹבֵר דְּחֲזָקַת הַלּוֹקַח הַבָּאָה מְחַמַּת הַגִּזְלָן רְעָה הִיא וְטָפֵי נִקְרָא מְוַחֲזָק הַגִּזְלָן הַבָּא מִפֶּחַ הַבְּעֻלִים וְכ"ה דַּעַת הָרֵא"ש ז"ל וְכַמ"ש הַטּוֹר ז"ל שֶׁם מְשׁו"ה לֹא מְצִי ה"ה ז"ל לְמִי טַעְמָא דְּהַרְמ"ה אֶלָּא שְׁדַעַת הַרְמ"ה הִיא פִּינּוּן דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָ הַקְרַקַע הִיא תַּחַת יָדוֹ וְרִשׁוּתוֹ שְׁפִיר נִקְרָא מְוַחֲזָק וּפְסָקִינּוּ כַּמ"ד פְּמָכָר וְלֹא מְפָקִינּוּ מִנֵּיהּ אַחַר כ"ז מְצָאֵתִי לְהַרְב"ח ז"ל שַׁכ"כ בְּפָשִׁי' ע"ע וְעֵינּוּ לְהֵרֵב פְּרִישָׁה ז"ל שֶׁם פִּי גַם הוּא עֲשָׂה מַעֲשֵׂמִים וְקְרוּבִים הַדְּבָרִים וְנִרְאִין וּלְפִי"ז נִיחָא דְּהָרֵא"ש ז"ל אַעפ"י שְׁפָסַק בַּב"ד כַּמ"ד מִתְּנָה פְּמָכָר וּמוֹקְמִינּוּ לָהּ.

כִּיָּד מְקַבֵּל הַמִּתְּנָה. וְשָׂרִי.

לִיהָ מֵאֲרִיָּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ תַּשְׁמִיּוּשֵׁי חוֹלִין וְאֵלוֹ הֵכָא גְּבִי נִתְנוּהָ הַבְּעֻלִי' לְגִזְלָן פָּסַק כַּמ"ד מִתְּנָה אֵינָה פְּמָכָר וְכַהֲאֵי דְּכַתְּיבְנָא בְּעֵנְיוֹתֵין נִיחָא דְּהֵתָם מְקַבֵּל הַמִּתְּנָה בְּהִיתְרָא אֲתָא לִינְדִיָּה מְזוּט"ה אֶלָּא דְּהַשְׁתָּא אִיתִיהָ לְסַפִּיקָא אֵי חֲשָׁבָא מִתְּנָה פְּמָכָר אוּ לֹא אֲמִטוּ לְהִכִּי אֲמָרִינּוּ קוּ"ל כַּמ"ד מִתְּנָה פְּמָכָר אֲבָל לְגַבֵּי גִזְלָה דְּחֲזָקַת הַלּוֹקַח קְלִישָׁא הִיא דְּאִתִּי מִפֶּחַ גִּזְלָן בְּהַדְּיָא קְאָמַר הָרֵא"ש ז"ל דְּהַגִּזְלָן הַבָּא מִפֶּחַ הַבְּעֻלִים הוּא הַנִּקְ' מְוַחֲזָק וְנִתְבָּע וְלֹא מְפָקִינּוּ מִנֵּיהּ וְאֲמָרִינּוּ הִלְכָהּ וּמוֹרִין כַּמ"ד מִתְּנָה אֵינָה פְּמָכָר שׁו"ר לְהַנְמַק"י ז"ל שְׁפַתְבַּעַל מְשׁוּם הַרְשָׁב"א ז"ל פְּדַכְתִּיב' בְּטַעְמּוֹ וּמְסִיִּים בָּהּ וְאֵע"ג דְּתַפִּיס לָהּ לֹוֹקַח תַּפִּיסָה בְּקַרְקַעוֹת לְאוּ פְּלוּם הִיא עַכ"ל נְעוּד נִלְע"ד בְּכּוֹנוֹת ה"ה מ"ז ז"ל שְׁפַתְבַּעַל וְאוּלֵי דְּטַעְמּוֹ מְשׁוּם דְּמִסְתַּבֵּר לִיהָ וְכו' ר"ל דְּבַהֲדָף דַּפ' בְּנֵי הָעִיר מוּכַח דַּר"א וְרַבִּינָא תַּרְנֻיָּהוּ ס"ל הֵךְ טַעְמָא דְּאֵי לְאוּ דְּאִית לִיהָ הַנָּאָה מִנֵּיהּ וְכו' אֶלָּא מְשׁוּם דְּבָהָא תַּפְקַע קַדְוִשְׁתָּא הוּא דְּאָסַר וְס"ל דְּלֹא הָוֵי פְּמָכָר וְכַדְכְּתִיבְנָא רֵאשִׁית מֵאֲמָר וְכִינּוּן דְּאֲשַׁפְּחוּן דַּה"ט תַּרִּיצָא וּמִסְתַּבֵּר הוּא פָּסַק פְּנוּתִיהָ כַּנִּלְע"ד אַע"ג דְּדַחֲחִיק וְאִתִּי מְרַחֲחִיק וְאִין לְהַאֲרִיף: וְאִתְּהָ דַע לָהּ דְּגָרְסִינּוּ בְּפָרְק מְרוּבָה דַּע"ט ת"ר גְּנַב וְכו' וְנָתַן בְּמִתְּנָה וְכו' מְשַׁלֵּם ד' וְה' וְכו' מֵאֵי קַמ"ל רִישָׁא אֲצַטְרִיכָא לִיהָ וְכו' סִיפָא וְכו' וְלַחֲלֻקָּה זֹו דְּגַנְבַּ וְנָתַן בְּמִתְּנָה דְּמְשַׁלֵּם לֹא חָלוּ בָּהּ יָדִים ש"מ דְּמִתְּנָה פְּמָכָר וּלְפ"ז ק' א"ה בְּמֵאֵי פְּלִיגֵי רַב אַחָא וְרַבִּינָא אֵי מִתְּנָה פְּמָכָר אוּ לֹא וּבְמֵאֵי דְּכַתְּיבְנָא בְּעֵנְיוֹ' נִיחָא דְּוִדָּאֵי לַכ"ע מִתְּנָה פְּמָכָר דְּאֵי לְאוּ דַּהוּ"ל הַנָּאָה מִנֵּיהּ לֹא יִהִיב לִיהָ אֶלָּא דְּלַגְבֵּי בַה"ד דְּבַהֲדָף תַּפְקַע קַדְוִשְׁתָּא לֹא סְמִכִּינּוּ אַהֲדָף טַעְמֵי דְּאֵי לְאוּ וְכו' וְגַבֵּי נִתְנָה לְגִזְלָן נְמִי ס"ל פִּינּוּ דְּסו"ס מְמִילָא אֲתִיָּא טָפֵי אִית לָן לְדַמוּיֵי לִירְוִשָׁה מְזַבִּינֵי אֲבָל בְּעֻלְמָא אַנְה"נ דַּכ"ע מוֹדוֹ דְּמִתְּנָה פְּמָכָר דְּמִיָּא וְכַסְתָּם הֵךְ בְּרִינֵי' אֶלָּא שְׁרִאִיתִי לֵה"ה מ"ז ז"ל בַּפ"ב מַה' גְּנִיבָה דִּין

יו"ד עמ"ש רבינו גנב ונתנו לאחר במתנה וכו' כתב ז"ל וז"ל פתבו המפרשים טעם דאף ע"פי שהפתוב לא הזכיר אלא מכירה שהמתנה בכאן בכלל מכירה משום דדומיא דטביקה היא כל זמן שמשתמש לו עכ"ל ולא ידעתי מי הזקיקו לזה דכינון שהוא כת' בדעת רבי דמסתבר ליה טעם מ"ד מתנה כמכר דאי לאו וכו' מה לו לחזר אחר טעם המפרשים ואם המפרשים אמרו ה"ט אפשר דהנה מפרשים בשיטת ר"ח והרשב"א ז"ל קיימי דס"ל בהה דגזלן דמתנה אינה כמכר ואמטו להכי טעמי טעמא להאי דינא אבל לשיטת רבינו רנוחא שמעתתא מטעמא דמסתבר ליה נחזיתיה להרא"ש ז"ל שם שכ' בפ' מרובה גנב ונתן אשמועין דמתנה כמכירה עכ"ל אע"ג דהרא"ש גבי גזלן ס"ל דאינה כמכר ה"תם שאני דאיכא טעמא רבה דדמיא.

טפי לירושא דאתיא ממילא וכדכתיבנא בעניותין ועדין מלח חסר במלתיה דרב המגיד ז"ל שכתב דומיא דטביקה כ"ז שמשתמש לו חכם מהו אומר. נחזי הוית לרב"א ז"ל במקונפצת לשם שהקשה משם הרשב"א ז"ל תמיהה לי מהיכא תיתי שתהא המתנה בכלל המכירה פאן מה שאין פן בכל מקום לענן פתי ערי חומה ולענן גניבת נפש עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דאפילו לגבי תשלומי ד' וה' ק' עליה לומר מתנה כמכר ואילו גבי הא דאמרינן עשה שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה ממנו כתב הוא.

ז"ל בסי' תרי"ח דהוא הדין נתנו במתנה שהיא כמכירה כדאמרי' מרי' בריש הגזקין גבי לגבות מן הזבורית וכו' עכ"ל והיינו הא דאמר ה"תם דב"ח גובה מן הזבורית אע"ג דהו"ל. לל'.

עדין ומכרה ואינו טורף משום פסידא דלקוחות אהא בעי רב אחדבוי במתנה היאך עשו גימא התקנה גם במתנה אע"ג דליכא טעמא דפסידא דלקוחות או"ד ל"ש ולא אפשטא ופסקו הרי"ף והרמב"ם ז"ל בפ"ט מהלכות מלנה דין ב' דמתנה גמי דינא כמכר וכ"כ ה"המ זל שם ומינה יליף הרשב"א ז"ל דגבי עשה שורו אפותיקי ונתנו במתנה דאין ב"ח גובה הימנו א"כ מאי ק"ל הקא גבי תשלומי ד' וה' אמנם דעת התוס' בפ' הגזל דצ"ח ב' בד"ה לנה וכו' דהה דעשה שורו אפותיקי דוקא מכרו אבל נתנו ב"ח גובה ממנו ולקמן תבאר בס"ד איה"ב ובסו"פ יש בכור אפליגו ר"מ ורבנן בשדה החוזרת ביובל אם נתנה במתנה דלר"מ אינה חוזרת ביובל דמתנה אינה כמכר ולרבנן חוזרת דמתנה כמכר ופסק רבינו ז"ל בפ"א מה' שמקשה דין י"ט פתכמים דמתנה כמכר ע"ש ולפ"ז הך דברייטא דקתני גנב ונתן לאחרים במתנה משלם תשלומי ד' וה' לא אתיא אלא פרבנן דלר"מ דאמר אינה כמכר אינו משלם ד' וה' וכגון הא צריף למודעי דבפרק המוכר שדהו דל"א נתנו גבי פתי ערי חומה א' הלוקח ואחד הנחתן לו במתנה וכו' נחלט וקאמר עלה בגמ' מתני' דלא כר"מ דאיהו ס"ל מתנה לאו כמכר ע"ש וה"תם לן תנא פתכמים ובירושלמי פ"ק דמעשר אהא דנתנו מעשר שני אין מוכרין אותו אבל נותנין זה לזה מתנת חנם אמרו עלה מתני' ר"מ היא דאמר מתנה אינה כמכר דלדידיה ק' סתמא אסתמא ולרבנן כשם שאין מוכרין מעשר כה אין נותנין ונהי דאיכא מ"ד ה"תם דאתייהא לד"ה ובמזמן חבירו אצלו וכמ"ש הר"ש שם הא מיהא מודה הוא דלרבנן דאמרי מתנה כמכר אסור ורבינו בפ"ב מה' מעשר דין י"ז לא כתב להה דנותנין זה לזה מתנת חנם ונראה מזה שפובר דעת הירושלמי דהה מתני' ר"מ היא וכמ"ש בירושלמי ואכתי לא אפרוק דהו"ל לאתויי

הך דמומן את תבירו והרע"ם ו"ל פ"א פ"א בפ"א המשנה ומסיים למלתיה דבמתנה ממש אסור וכדברי הירוש' נכזאת ונכזאת ק' ממאי דתנן בפ"ב דמעשרות הנה עובר בשוק אמר טולו לכם תאגים וכו' וכת' עלה הר"ש אע"ג דאמרינן בהפועלים דמקח קובע למעשרות המתנה אינה.

כמכר ובירוש' פליגי דשמואל אמר ר"מ היא דאמר מתנה אינה כמכר ע"ש דהיכי סתם לן תנא הבא והתם בפ"א דמעשר כר"מ ובערכין סתם פרבנו ואע"ג דאיכא למ"ד התם דאתיא אליבא דכ"ע הא מיהא לשמואל קשו סתמיות אהדדי ורב פפא דאמר התם בערכין דאתיא נמי כר"מ ושאני התם דרבי קרא למתנה דהויא כמכר הא אותבוה התם מיובל דרבי קרא ופליגי ר"מ ע"ש ועיין לרבינו ז"ל בפ"ה מהלכות מעשר דין ז' והיינו כמ"ד בירושלמי דמתני' ד"ה היא ועיין בהר"ש ז"ל שם ומהתימא מהתי"ט ז"ל במ"ש בפ"א דמעשר ע"ד הרע"ם ז"ל אבל אפשר ויכול להיות וכו' דאיהו העלים עינו השגחתו מדברי הירוש' דשמואל מוקי לה כר"מ ומ"ד דאתיא לד"ה הן הנה דברי הרע"ם ז"ל ולא רצייתי עוד להאריך בענין זה פי אינו כ"כ מענייננו אשנה פרק איה"ב וכדו חמות"י ראיתי אור לה' סמ"ע סי' קי"ז סקי"ב שהביא תשו' הרשב"א ז"ל דסי' תרי"ח פאליו היא הלכה פסוקה בלי שום חולק ולא זכר שר דברי התוס' דקמא אשר הכינותי גם הב"ח אחר שהביא דברי הרשב"א ז"ל הללו מציאה מצא במרדכי הארוך דס"ל דנקא מכר וכו' גם ה' כנ"הג ז"ל העתיק דברי הסמ"ע והב"ח ז"ל ולא הרגיש מדברי התוס' דקמא הנאמרים באמת ותבט עיני בה' מש"ל בפ"ח מה' מלנה דין ה' שפכת משם התוס' בפ' בתרא דמ"ט דנתנו לב"ח אינו גובה ממנו וכו' עכ"ל וט"ס נפל בדבריו ז"ל וצ"ל בפ' נערה ואנהירנהו לעינינו ומצאתי לרש"י ז"ל שפכת וז"ל ואע"ג דמתנה כמכר לענין שעבוד התם הוא דאי לאו דעביד ליה ניסא לנפשיה לא הוה יתיב ליה מתנה אבל הכא ליכא למימר הכי עכ"ל ומ"ש דלענין שעבוד מתנה כמכר היינו מהך דמיתתי הרשב"א ז"ל מר"פ הנזקין פדכת' לעיל ונראין דברי הרב ז"ל דסובר פדעת הרשב"א ז"ל דעשה שורו אפומיקי ונתנו דאין בע"ח גובה ממנו אע"ג דליכא טעמא דפסידא דלקוחות כדאמרינן גבי שעבוד דזבורית בר"פ הנזקין א"כ מצאנו חכר טוב לס' הרשב"א ז"ל ומהתוס' שם כתבו דיש מקומות דאין המתנה כמכר כגון שעשה שורו דאם נתנו ב"ח גובה ממנו ואין פאן מקומו.

הדרי נפשיה אתמוהי מתמה פיון דאשכחן דהאי מילתא דמתנה כמכר פלוגתא דתנאי כמאי פליגי רב ושמואל אי מתנה כמכר או לא ואיהו שתיק מניה. תלמודא ולא קאמר לימא בפלוגתא דהני תנאי פאורחיה דש"ס בכל דוכתא וע"ק בדברי ה"ה שפכת משם המפרשי' דאע"ג דהכתוב לא הזכיר אלא המכירה בכאן המתנה בכלל המכירה דמאי דנזקיה לאשכוחי טעמא אליבא.

דר"מ דאמר המתנה אינה כמכר בפשיטות הול"ל אליבא דרבנן דאמרי בעלמא מתנה כמכר וכ"הג איכא למיזק על הרא"ה ז"ל הובא במקו' במרובה במ"ד לדף ע"ד אמאי דפריה התם אהקדש מיהא לחייב שכת' וז"ל פיון שהמתנה כמכר לענין ד' וה' עכ"ל דאי אליבא דרבנן אמרה למלתיה הא בעלמא נמי ס"ל דמתנה כמכר ואי אליבא דר"מ הא אשכחן לר"מ אפי' במקום דרבי קרא קסבר מתנה כמכר כדקאמר בערכין שם ומאי אולמיה דתשלומי ד' וה' משאר מלי וזו היא שקשה במה שהק' הרשב"א ז"ל בגנב ונתנו

לאחר דמהיכא תיתי שתהא המתנה פמכר משא"כ בבתי ערי חומה וגנבת נפש הנה מ"ש גבי גנבת נפש ר"ל משום דרחמנא אמר והתעמר בו ומכרו ולא אשפחן מ"ד דאם נתנו נמי חייב ועיין בפ"ט מה' גניבה מ"ש משא"כ בבתי ערי חומה ואתמהה דמשנה שלמה שנינו א' המוכר לו וא' הניתן לו במתנה דמתנה פמכר ומריש הנה אמינא דר"ל דהתם אפי' לרבנן דאי לאו דרבי קרא הו"א דמתנה אינה פמכר א"כ ה"א דלא רבי קרא מ"הת דהמתנה פמכר אלא דלפי"ז צ"ל דס"ל דלא גמרינן מבתי ערי חומה ומהיכא פסיקא דלא גמרינן מניה לדעלמא דאע"ג דמכירה פתיב מתנה נמי בכלל היתה ואם נפשך לומ' משו' דהו"ל בתי ע"ח ויובל שני פתובים הבאים פאחד ואין מלמדין אפתי תק' הניחא למ"ד אין מלמדין וכו' פדפריה הש"ס בכ"ד ע"כ נלע"ד דהכי ק"ל מדלא קאמר תלמודא עלה דלא כר"מ פדקאמר גבי יובל ובתי ערי חומה ש"מ דס"ל לתלמודא דלגבי ד' וה' אתניא ככ"ע ואפילו ר"מ מודה דמתנה פמכר ואהא מק' שפיר והא גבי בתי ע"ח אע"ג דרבי קרא פליג ר"מ וסבר דמתנה אינה פמכר ותי' משם הראב"ד ז"ל וז"ל ומ"מ נשתרש בחטא דטביחה ומכירה דומיא דטביחה כל שנשתרש בחטא עכ"ל האי מלתא איתא לה לעיל דף ס"ח ע"ב והיינו אליבא דמ"ד דאם טבח או מכר לפני יאוש אינו משלם תשלומי ד' וה' דכיון דאיהו לא קני ליה אפתי ברשותיה אבל לאחר יאוש שקנאו הגזלן ואהנו מעשיו חייב בד' וה' והיינו דקאמ' נשתרש בחטא דאהנו מעשיו שקנאו ביאוש וקי"ל כמ"ד אפילו לפני יאוש חייב וכן פסק רבינו בפ"ה מה' גניבה דין י"י והראב"ד לא השיג עליו פלוג' א"כ ק' אמאי נקט האי טעמא דנשתרש בחטא ולא נקט טעמא דרבא מפני ששנה בחטא דאתי אפי' כמ"ד לפני יאוש אלא דהיא גופה קשיא דבריייתא קתני מפני שנשתרש בחטא והכי נייד רבא מה"ט ופי' ששנה אלא עכ"ל דרבא פרושי קא מפרש לה אליבא דמ"ד אפי' לפני יאוש וכן מצאתי לה' המאירי ז"ל הובא במקו' לשם שפתב וז"ל ופי' נשתרש ר"ל ששנה באולתו פאדם שנשתרש ואינו יכול לזוז ממנה עכ"ל ולפי"ז מצינו למימר דהראב"ד ז"ל נקט לישנא דבריי' דקתני נשתרש והפנונה אפילו למ"ד לפני יאוש ששנה בחטא וכדמפרש לה רבא התם ומעתה יכולני לפתור מ"ש ה"המ ז"ל משם המפרשים דומיא דטביחה כ"ז שמשתמש לו ר"ל כל זמן שמשתמש לו לטביחה או למכירה או ליתנו במתנה שעדיין לא שב מאולתו עוד טומאתו בו והרא"ש ז"ל שפתב ואשמועינן דמתנה פמכר לאו פללא הוא לדעלמא אלא ר"ל ה"א גבי ד' וה' אשמועי' דמתנה פמכר אפילו לר"מ ומטעמא דאהנו מעשיו למ"ד או ששנה בחטא למ"ד פדבר האמור: למאי דאתינן עלה דרב אחא ורבינא במאי פליגי אטו תנאי שקלו מעלמא איכא למימר פדכתיבנא דלעולם בדעלמא קי"ל פרבנן דמתנה פמכר אלא דהתם גבי בי כנישתא פינון דבהא תפקע קדושתא איכא למימר דרבנן חוששו להפקעת הקדושה אפילו לגבי מתנה ולא הויא בכלל מכירה תדע דגבי מעשר דאין מוכרין אותו אינו אלא משום איסור בזיון קדשים כמ"ש הרמב"ם ז"ל שם בפ"ה המשנה שם ואמרו עלה בירוש' דלרבנן דס"ל דמתנה פמכר אסור ליתן וכבר כתבתי דרבינו ז"ל בחיבורו השמיט להך דנותנין ז"ל לזו במתנת חנם דאיהו ז"ל פסק פרבנן וכדכת' אלא דמהא לא איריא דבגמרין קאמר טעמא משום דמעשר ממון גבוה הוא פדאיתא בקידושין דף נ"ד וע"ש בתוס'.

איהו שיהיה מהירושלמי מוכח דס"ל לרבנן דאפי' באיסור דרבנן משום בזיון קדשים אמרינן מתנה פמכר ולשון רבינו ז"ל בפ"ה המשנה לא משמע משום דממון גבוה הוא

ולא ע"ט האסוף אטו להכי גפי ב"הך דאיפא בזיון הקדושה אמרינו אינה פמכר אפי' לרבנן דר"מ וחכ"א פינן דאיפא טעמא דאי לאו דאית ליה הנאה מינה וכו' משו"ה חשיב פמכר ובדעלמא ובהך דגזלון נמי פינן דלא אחינו עלה למימר דקנה לוקח ודאי דטרח וקנה פי היכי דליקו בהימנותיה ומאומדן דעת בעלמא הוא תדע דאי פריש ואמר לעצמי קניתי מוציאה מיד הלוקח וכמ"ש רב"א ו"ל במקנפצת לשם אלא דקנה סתם והדר טעין לגבי לוקח דאמרינו מסתמא אומדן דעת הוא דטרח פי היכי דליקו בהימנותיה ומה"ט פירוש דממילא נפלה לא זכה לוקח דהא לא טרח פי היכי דאמרינו דעתיה דניחא ליה דליקו בהימנותיה ובמתנה דלא טרח אע"ג דבעלמא קי"ל דכמכר דמניא היכא דבטרח תליא אומדנא משו"ה במתנה הו"ל פירוש וח"א אמרי' דאי לאו דטרח קמיה וכו' הדר מתנה פזביני ומ"ש התוס' ו"ל בפך נערה דיש מקומו' דמתנה אינה פמכר פגון עשה שורו אפותיקי וכו' דעתם לומר פינן דעיקר טעמא דאין ב"ח גובה משום פסידא דלקוחות במתנה דליפא ה"ט אפילו לרבנן אינה פמכר ולא אמרי' דאי לאו דאית ליה הנאה וכו' דמשום הך הנאה לא מפסדינו להמלנה הלואתו ובדוקא נקט רבא עשה שורו אפותיקי ומכרו וכו' דאלת"ה הו"ל לאשמועין רבותא טפי דאפי' נתנו ולא דמי לשעבוד דר"פ הנזקין דאפילו במתנה עשו תקנה דהתם סו"ס אינו מפסיד הלואתו אלא דגובה מן הזבורית מיהא ואינו מפסיד לגמרי: ולענין מאי דקי"ל בכותב למלנה מטלטלי אגב מקרקעי דמדינא דגמרא ב"ח גובה מן הלקוחות פדאי' בפ' חזקת דמ"ד פתב הרא"ש ו"ל בתשו' פלל מ"ט ונהביאה הרב"י ו"ל סי' ס' דמשמע מינה דה"ה במתנה עשו תקנת השוק כמ"ש מרן הב"י ו"ל וכו' דהרשב"א אין דעתו פן וכן כ' בסי' שנ"ו ע"ש ודברי הרשב"א ו"ל לא נתבארו איה מקום פבודם ועיין בכנ"הג סי' שנ"ו בהגהב"י אות ד' וראיתי לה' דברי אמת ו"ל בפאלות סי' יו"ד דל"ח ריש ע"ג אחר שיהביא פלוגתא דהרא"ש ונהרשב"א ו"ל ויתר דברי אחרונים פתב וז"ל זיפני ה' ומצאתי להרשב"א ו"ל סימן תרי"ח דאית ליה שפמתנה איפא תקנת השוק עכ"ל ונאני עני לא הבינתי דבריו דהרשב"א ו"ל התם קאי אדינא דגמ' דאמר רבא עשה שורו אפותיקי וכו' אין ב"ח גובה ממנו אהא פתב ו"ל וה"ה במתנה ואילו בתקנת השוק דקאי בה מרן ו"ל היינו בשעבר ליה מטלטלי אגב מקרקעי דאילו מדינא דגמרא ב"ח גובה ממנו פדאמרן ומפני תקנת השוק תיקנו דאינו גובה ממנו ואין זה מןזכר בדברי הרשב"א ו"ל איברא דבדברי הרב ו"ל גופיה איפא למידק דמעיקרא פי אתשיל בלנה שיהקדיש נכסיו והדר מייתי להא דאם הנכסים מטלטלים נכתב לו מטלטלי אג"מ מק גובה מהן וכדאמר רבא עשה שורו אפותיקי ומכרו אין ב"ח גובה ממנו ונ"ל דה"ה נתנו דמתנה פמכירה פדאמ' ריש הנזקין גפי לגבות מן הזבורית וכו' עכ"ל ולא ידענא מאי קאמר ונלע"ד דהכי קאמר דהתם בדלא פתב ליה מטלטלי אג"מ דמה"ט לא נקטו רבא במלת' הקדישו אלא מכרו משום דבהקדישו אפי' בדכתב לו מטלטלי אג"מ אין ב"ח גובה ממנו אבל מכרו אם פתב לו מטלטלי אגב מקרקעי ב"ח גובה ממנו וכמ"ש התוס' שם בד"ה שורו וכו' ע"ש ורצה והוסף לה מדיליה דמתנה דינה פמכר שאם לא פתב לו מטלטלי אג"מ ונתנו במתנה אין ב"ח גובה ממנו אא"כ פתב לו מטלטלי אג"מ אבל לענין תקנת השוק לא זכר שר על דל שפתיו לא לגבי מכר ולא לגבי מתנה פלל ומהתימה מהרב דברי אמת ו"ל וכדכתי' בעניו': וראיתי להרב תורת חסד ו"ל בסי' קל"ח ארי נעשה שוא"ל במי שיהפיר את ביתו

לשמעון בזול ותנאי הנה הדבר שאם ימפור אותו הבית שהרשות ביד הקונה להוסיף בשכירות לכל אשר יחפוץ ואין מידו מציל ועמד המשפיר ונתנה לבנו האם יוכל הבן להוסיף בשכירות כמו אם מכרה או"ד מכירה הנה התנאי ולא מתנה והשיב ו"ל דמתנה ומכר חד דינא אית להו לענגן שעבוד פדאי' בפ' הגזקין וכו' עכ"ל ואח"כ ר' אשתמיטתיה דברי רש"י בפרק נערה.

הנאמרים באמת ונ"ל ואע"ג דמתנה פמכר לענגן שעבוד התם אי לאו דעביד ליה ניקא לנפשיה לא הנה יהיב ליה מתנה אבל בנו ליפא למימר הכי עכ"ל מפורש יוצא דעת עליון דלגבי אב דיהיב מתנה לבריה לא חשיב פזביגי דכל עיקר מטריין לא הושוו למתנה פמכר אלא משום הך טעמא דאי לא דעביד וכו' אבל לגבי האב לבנו בלא"ה הנה ליה למיהב והדר מתנה דלא ליהגי פזביגי וכיון שהשוכר נתנה לבנו ותנאי הנה כל זמן שימפור והוא לא מכר אלא נתן ובמתנת האב לבן אינו פמכר ואעפ"י שהתוס' שם פתבו דהתם מתנה פמכר ונקט בגין משום טעמי אחרוני ע"ש דר"ה שקלא וטריא בעלמ' הוא ואס"ל דקושט' הכי ס"ל הי"ל להרב ו"ל לאתויי הסברות ולהכריע בכך מאזני שקלו הטור איברא דהרשב"א בשניות סי' קס"ג אייתי להך דפ' הגזקין דמתנה והדר מספק"ל במתנת שכ"מ דאינה חלה אלא לאח"מ ואייתי מ"ש בידיה הך דפ' יש נוחלין דקל"ג ושכן דעת הרי"ף ו"ל וכ"ה דעת רשב"ם והרא"ש שם דבמתנת פריא אין אלמנה נזונית מהמשועבדים והיגו הך דתנו בהגזקין אין מוציאין למזון האשה מן המשועבדים אבל מתנת שכ"מ דגריעא מוציאין ואח"ך הביא דברי הגאונים החולקים על סברא זו ומה שהק' הרי"ף ו"ל על סברתם וע"ז פתב ואע"פ דטעמא דמתנה הוא שהיא פמשעבדי משום דאי לא הו"ל הנאה מניה וכו' פדאייתא התם לכאורה לא שייך ה"ט גבי יורש דבין כף ובין כף אדם נותן ליורשיו וכו' אפילו הכי לא פלוג רבנן וא"נ דאפילו ליורש עצמו לא הנה נותן בלשון מתנה אלא מניחו על דינא סתם אלא אם כן נהנה ממנו עכ"ל ולפי טעם השני שכתב הרב ו"ל מה יענה לכותב מתנה לבן בין הבנים שאם מניחו על הסתם אינו יורש אלא חלקו הא למדת שדעת הרשב"א ו"ל דגם בבנו אמרינן מתנה פמכר ומצאנו תנא דמסייע ליה הרב תורת חסד ו"ל דאע"ג דמייירי בנותן לבנו אפי"ה הניא פמכירה ואפתי לא איפרוק מחולשא ממאי דכתי' וממאי דבעינן למימר קמן: וכתב עוד הרב תורת חסד ו"ל וכן יש להוכיח מהך דפ' בגי העיר דפליגי רב אשי ורבינא אי אמרינן דבמתנה שייך למימר פסידא כמו לוקח וכלל דידן כל היכא דפליגי ר"א ורבינא הלכה פדברי המקל והתם לענגן איסור והיתר אתמר עכ"ל ואני עני לא יכולתי להלום דברי קדשו דמאן דכר שמה דפסידא דלוקח גבי ההיא דבגי העיר דהתם פליגי משום דבהא תפקע קדושתא ואידך ס"ל אי לאו דאית ליה וכו' כמ"ש גם מ"ש הרב ו"ל והתם לענגן איסור והיתר אתמר לא ידענא מאי היא והנראה לע"ד המעט הוא שפוננתו דלא תימא נהי דקי"ל פדברי המקל הא מיהא ה"מ באיסור והיתר אבל ממונא איפכא שמעינן דחומרא לתובע וקולא לנתבע והכא השוכר הוא הנתבע ואית לן למפסק כמ"ד דהמתנה אינה פמכר וליקום שוכר בזהקתיה פאשר היתה באמנה אתו הבית וקם לו אהא משני שפיר נהי דאי הוו פליגי ר"א ורבינא הו"ל למפסק קולא לנתבע מ"מ פיון דעיקר פלוגתייהו באיסור והיתר אתמר ובא"וה קי"ל הלכה פדברי המקל אע"ג דנ"מ לממונא מ"מ הכי פסקי' הלכה ומורין כן דמתנה פמכר אע"ג דהני חומרא לנתבע ומצאתי לו חבר

טוב הוא הקדוש מְרֹן ו"ל בב"י ח"מ סי' ס"ז אהא דאמרינן בפ"ק דמפכות תרי לישנא במלנה לחבירו לעשר שנים לחד לישנא משמט ולאידך לישנא לא משמט ואפליגו רבנותא כמאן הלכתא ודעת האומרים דהלכתא פהך לישנא דאינה משמטת ולקולא משום דשביעית בז"הו דרבנן הילכף נקטינן לקולא והק' מְרֹן ו"ל הא בספיקא דממונא נקטינן קולא לנתבע והק' הוי איפכא קולא לתובע ונ"ל טעמא משום דשמטה איסור הוא ומקילים דלא תנהוג כיון דמדרבנן היא בז"הו ונהי דנ"מ לענין ממונא והוי חומרא לתובע מ"מ כיון דבעיקרא דדינא לא אתינן למבעי אי מפקי ממונא מהאי גברא אלא לענין איסור אי נהיג שביעית או לא לקולא נקטי' עכ"ל ולענ"ד הקצרה זו היא דעת הרב תורת חסד ו"ל אעפ"י שקצור במקום שאמרו להאריה הן אמת ושכרת מְרֹן ו"ל הלזו כבר רבו עליה שרים רבים ונכבדים עיין בה' כנ"הג ו"ל שם ושאר רבבכתא מגדולי אחרונים נו"ן ואין פאן מקומו: אפס.

פי ע"ז מה שהעלים עין בפלוגתא דאשלי רבבכי פהך דנתנוה לגזלן דפליגי בה אי הלכתא כמ"ד כמכר או לא פאשר ערכתאי אני עני מערכות אלהים מערכה מול מערכה וכ"ש שהרב ו"ל ממחזיקי דגל הקי"ל כמ"ש בתשו' ואי משום דפשיטא ליה להרב ו"ל דקרקע בחזקת בעליה קיימא והשוכר בא להוציא מיד בעל הקרקע וכמבואר בסיומן שי"ב ושט"ו ושי"ו ע"ש כל פהאי מלתא הו"ל לפרש ולא לסתום ועוד בה דהאיפא רבנותא סברי מְרֹן דבספיקא דדינא ופלוגתא חזקת השוכר אלימא טפי מבעל הקרקע וכמו שהאריה בזה רב תנא הוא בפ"ז מה' שכירות דין ב' ובפט"ו מה' טוען דין י"א ע"ע ועיין להרב פרם שלמה ו"ל חא"ה ע"ס' ל"ז ובח"מ סי' נ' וע' וה' דבר משה ו"ל סי' ס' בתחלת התשו' וה' משאת משה ו"ל ח"ב סיומן י"ט ע"ש וכיון דאיפא פלוגתא דהרמב"ם והרמ"ה והרא"ש ושאר פוסקים ו"ל כמזנובר במה ניחא דעתו ו"ל להפקיע את הבית מיד השוכר ואיבעי ליה להרב למעבד העמדה והערך דברי אלהים חיים: וגם ראיתי את הלח"ש אשר דבר האיש אדוני האר"ש מוהריט"ץ ו"ל סי' ב' שאול נשאל במי שכתב לאחותו פשימכור חלקת השדה? תן לה סך מה ועמד והקדישו מי חייב ליתן לאחותו הסך שהוא או לא והשיב הרב ו"ל דמתנה והקרא אינה בכלל מכירה ע"ע א' הרואה תמ"ה תמ"ה יקרא דאיך פשיטא ליה דמתנה אינה כמכר ולא הביט בעין השגחתו במאי דפליגי תנאי ואמוראי ורבנן סבוראי פעמים שלש ורובא דמינכר ס"ל דבכל דוכתא אמרינן מתנה כמכר.

והנה.

נראה לומר דטעמא מאי אמרו רבנן דמתנה כמכר משום דאי לא דאית ליה הנאה מניה וכו' וגבי הקדש דלא שייך למימר הכי פשיטא ליה להרב דכ"ע מודו דלא הוי כמכר אלא דהרב נקט לישניה בקצירי וגם אני שמעתי משמיה דהר' מארה דארעא דישראל עיר הקדש הרב החסיד כמוהר"י אלגאזי זיע"א רמי ומתיב אתשובה זו דפשיטא ליה דהקדש לחוד ומכר לחוד מהא דאמרינן התם במרובה גב והקדיש משלם ד' וה' ואמרינן עלה אשמועינן מ"ל מכרו להדיוט מ"ל מכרו להקדש ע"כ שמעתי ונלע"ד ואם דל הוא ע"פי מאי דכתי' לעיל משם הראב"ד והרשב"א ו"ל דהתם שאני הואיל ואשתרש ושנה בחטא דומיא דטביחה ומכירה מתרצא שפיר דה' מוהריט"ץ ו"ל ומינה שמעינן דבעלמא הקדש

ומכר תרי מלי ניהו והאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי: אתאן לרישא לעגנו שאלתנו לדעתיה קל"ה כמות שהוא דאין במתנת הבן כלום כי כל עיקר פוננת האב אינה אלא שלא יוציאנה מרשותו א"כ מ"ל מכרו מ"ל נתנו במתנה וכל אפיא שוין ומודים בנ"ד דמתנה פמכר ונקט מכירה ומשכונה משום דהני שכחי ומצויים משא"ך במתנה מלתא דלא שכיחא וכמ"ש הרב תורת חסד שם וכל חפץ ורצון האב הנותן למען תהיה הארץ לעולם עומדת ברשותם ולא תהיה לאיש זר פמזנבר וכ"ש שהעולה על דעתיה קל"ה כמות שהיא דכל היכא דמשפעי קרא או בלשון בני ארם בלשון שלילה שלא ימכור משמעותו שלא תהיה צד יציאה מרשות לרשות ואין הפנאי מספים עמי לעמוד על דבר זה עד יערה עלינו רוח ממרום איה"ב: ברם פש גבן לברורי במ"ש בשטר המתנ' שאם עבר ומכרו אז תהיה לא"י תוב"ב ולא נתברר בשאלה אם פשנתן הבן המתנה עודנו האב חי או חלף הלה לו לבית מועד לכל חי וחל"ש דנ"מ טובא לעגנו דינא דאם פבר מת האב מצי למימר מקבל מתנה מהבן דל מהכא מתנת האב השתא מיהא זכה בה בתורת ירושה ופקע ליה הך תנאה ושורא דשייר האב לגביה אהדר ליה בירושה.

הנה האדון הרא"ש המעוז בפלל ע"ט בתשו' אשר הובאת בטור סי' קי"א שואל פעגנו מדין הנותן מתנה לחבירו ע"מ שלא יחול עליה שום שעבוד ובתו' דבריו ז"ל כתב וכמו שיכול להתנות ע"מ שלא ימכרה וכו' ועבר ונתן דאי אמרינו המכירה שמכר המקבל קיימת הרי עבר על תנאו ונתבטלה מתנתו והדרא למאריה הילכף אמרי' דהמכר בטל ואם מת האב פבר אז זוכה המקבל מפח הירושה שירש מאביו הנותן דהשייר ששייר לעצמו הוא התנאי ע"מ שלא למכור כל זה מבואר שם בטור ופסקו מרן בש"ע האמנם לא תעזוב נפשי לשאול אם פשנתן הבן המקבל עדין האב חי וקיים ולא נשמע הדבר עד שמת מי מצי אמ"ל הבן המקבל פינון דבזמן המתנה הנה האב חי והך מתנה מגן שוייא אעפ"י דהשתא מיהא מת ונפלה לי בירושה פנים חדשות באו לכאן או"ד בטר השתא אזלינו וכבר ירש הבן וזכה למפרע ולכאורה הנה נראה להביא ראיה ממ"ש מור"ם ז"ל בסי' רי"א באומר שנה זו שאירש מאבא מכור לה קנה וכו' וכתב הסמ"ע ז"ל דירושה ממילא אתיא ע"ש אלמא דההיא דזביניה לאו זביניה זביני דהוי מוכר דבר שאינו שלו אפי"ה אי מית האב זכה במקחו ה"נ אע"ג דההיא שעתא דיהיב עבר על תנאי האב ומתנתו בטלה לכי מייית האב שבה והיתה לאיתנה אלא דיש לדחות דשאני התם דמעיקרא אדעתא דהכי נחית אמטו להכי סבר ר"ת פינון שבייר לו מקחו וירושה ממילא אתיא משו"ה קנה משא"כ ה"כא בנ"ד דהמתנה מעיקרא בטילה היא ומבוסלת ועוד דהתם ליכא גלוי דעת האב ועבר על מצות האב אלא שמאליו ומעצמו עמד ומכר מה שירש מאביו וירושה ממילא קאתיא אבל ה"כא בנ"ד שהאב גלה דעתו דלא ניחא ליה להוציאה מרשותו והוא עבר אמריה מההיא שעתא פקעא המתנה למפרע וכן מתבאר מדברי הרא"ש בתשו' שם וכן מתשו' שהביא הטור בסי' רמ"א ופסקה מרן ז"ל סי"א ע"ש שכ' הרי המתנה בטלה למפרע ע"ש וכ"כ הב"ח ז"ל שם והא דבעא מניה שמואל מרב בגולן שמכר שנה שגזל ונחזא ולקחה מבועלים מהו שיוציאה מיד הלוקח כמו אם קנאה אחר ופשי' ליה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו ולא לקחה אלא כדי שיעמידנה בידי הלוקח מתקוף לה רמי בר חמא מפדי במאי קנה האי ארעא לוקח בהאי שטרך האי שטרך חספא בעלמא הוא אלמא בלוקח ויהיב דמי דזבינא וכתב ליה שטרך דזבינא פינון

דלאו דידיה היא שטרא דנקוט בידיה חספא בעלמא הוא וכ"ש במקבל מתנה דלא דמי פשי' דסמוכות שלו האי שטרא דנקוט בידיה וכיון שעבר על התנאי ונתבטלה המתנה למפרע האי שטרא פמאן דליתיה דמי והכא ליפא למימ' כי היכי דליקו בהימנותיה כדאמרינו גבי גזלן דשאני התם משום דטרח וזבין משא"כ בירוששה דממילא נפלה וכדאמ' התם והכא בנ"ד ליפא למתלי בסמכא דעתיה ולא סמכא דעתיה ודוקא בקונה בכסף ומחיר ולא במקבל מתנת חנם וזה פשוט הילכף נלע"ד ברור דמצי הדר ביה גותן וזוכה בנחלת אבותיו והדין דין אמת ניהי הקצ"ר אמין גדון בדלי דלות: ואולם עדין יש מקום בראש למתלי האי מלתא בפלוגתא דאמוראי דבפ' מ"ש נשוי דף צ"ח אמרינו שהוא גברא דזבין לכתובת אמיה בטובת הנאה וא"ל אי אייתא אם ומערערא לא שכיבת אם ולא ערערא ואתא איהו וקא מערער סבר רמי ב"ח למימר איהו במקום אמיה קאי וכי היכי אמיה הו"מ לערער ה"נ איהו דירית לההוא זכותא דאמיה ומצי מערער ועיין בפירש"י ז"ל שם במאי דק"ל מסוגיא דגזלן דאמרינו דניחא ליה דליקו בהימנותיה ושאני ליה בין מכר לירוששה וכדאמרן ע"ש ואהדר ליה רבא נהי דאחריות לא קבל עליה אחריות דידיה מי לא קבל עליה ע"כ א"כ בנ"ד בשלמא לרמי ב"ח ניחא דאיהו במקום אב קאי וכי היכי דאב הנה מצי לערער ולבטל המתנה והדרא ארעא למארה ה"נ איהו אלא לרבא אחריות דידיה מי לא קבל עליה ונלע"ד דלא שמה מתיא וגבה טורא בינייהו דהתם עכ"פ טובת הנאה אית ליה בגנוה דכתן אמיה ומצי שפיר זבין ושטרא מעליא הוא פל אימת דלא ערערא אם אבל הקא בנ"ד דהוי כמוכר דבר שאינו שלו ואין לו בו שום זכות מפי עבר אתנאה דהטיל בה האב פקעא שמה דמתנתא והו' שטרא חספא בעלמא איהו והיה בדעתי להרחיב עוד הענין מקור מקור דין אם ידע מקבל המתנה שיהא נתונה לו על תנאי וקעבר אמיקרא דאב הנותן אי מדמינן האי מלתא למאי דאפליגו רבנותא בהו' גזלן שמכרה לאחר אי מייירי בהפיר בה שאינה שלו או לא כמו שפא בארנפה במקובצת לשם ובנמק"י ז"ל ושאר פוסקים ז"ל אלא השתא מיהא לא צילא דעתאי מגו דאתקצ"אי דסובלי חולאים פולי האי ורמי בערסאי חס"ר משום יד אתרבאי ואני תפלה הצעי"ר הח"י עיניו יחזו ר"ב נהורא"י: אכן רגע אדבר דאפתי איפא למיקם עלה במלתא דנ"ד במ"ש בשטר ואין לבני רשות למפור וכו' ולא כתב תנאי פפול הן אמת איפא מרבנותא סברי מרגו דבמזון לא בעינן תנאי פפול כמ"ש בטור סימן רמ"א הא מיהא ע"מ מיהא בעי כמ"ש הרא"ש ז"ל שם והכא לא תנאי פפול ולא ע"מ פתיב ונהי דלשון רשות כמו לא יוכל וכתב הרא"ש ז"ל דהוי כמו לא אוכל לאכול בשעריה דהוי עפובא סו"ס ע"מ מיהא בעי כמ"ש הרא"ש ז"ל כמדובר אלא דבנ"ד דהוי מתנת שכ"מ אשפחן דתלייא בפלוגתא דרבנן שמוהר"ם אלשיך ומוהרימ"ט ז"ל ס"ל דבמתנת שכ"מ ומצנה מחמת מיתה לא בעינן תנאי פפול והרמ"ע מפאנו ז"ל ס"ל דבעינן כמ"ש הכנ"הג ז"ל סימן ר"ז אות ל"א בהגהב"י ע"ש ואני עני מצאתי חבר טוב להרמ"ע ז"ל הוא הרבפרישה ז"ל בסי' רמ"א דמוקי לתשובתו דבעי' תנאי פפול או ע"מ דמייירי במתנת ש"מ וכתב דהכי דייק לשון הרא"ש ז"ל ע"ש ואע"פ שהרא"ש ז"ל הזכיר בה קנין וקי"ל דמתנת שכ"מ בקנין מגו שוייא ה"מ בנותן פל נכסיו אבל בנותן מקצת נכסיו קנין בעיא כמתנת בריא כמ"ש בטוש"ע סי' ר"ן ע"ש אמור מעתה נפל פתא בבירא עמיקתא דהמתנה קיימת והתנאי בטל שאינו בגדר התנאי פלל כמו ששיערנו וצריך

להתיישב בדבר מי הוא הנק' מן חזק המקבל או הנותן ור"ל שאם המעשה היה שנתן הבן
בחי' האב דאמרינן המתנה בטלה כמדתן מי מצי אמ"ל מקבל קי"ל כהרמ"ע והפרישה
בדעת הרא"ש ז"ל דאפי' בש"מ בעינן תנאי כפול או או הנותן מצי אמ"ל קים לי
כמוהר"ם אלשיך ומוהרי"מ ט"ז ז"ל דבש"מ לא בעינן תנאי כפול או ע"מ וכינן שכן תנאה
הוי וכינן שעבר על התנאי הויא הך מתנה בטלה ומבטלת ויש צדדים לומר שאם לא
היה התנאי שתהיה לא"י אלא תחזור לבן המקבל מתנה מאביו כינן שהמקבל מה שירד
בה תליא בפלוגתא כמבואר והבן ירד לה בתורת מתנה גמורה מאביו והרי היא בתוקתו
אלא ממה שעבר על התנאי אתינן לאורועי פחו פשיטא דמוקמינן לה בתוקת הבן שירד
בה כדין אלא שאנכי הרוצה דבנ"ד אינה חוזרת לבטלים אלא לא"י והו"ל בני א"י הם
דקא מפקו לה מיד המקבל מהבן הדרין לספקן מי הוא הנקרא מן חזק בני א"י או המקבל
מהבן ועוד שפסק אחר נופל בלשון השטר שכתוב בו ואם עברו וכו' אז תהיה לא"י דהאי
לישנא דיהיה מידי פלוגתא לא נפיק ועיין לעיל במערכת אות יו"ד סי' אלא דבמתנת
שכ"מ סובר מרן ז"ל בתשו' שבס' אבקת רוכל וה' המסכים עמו דלשון מתנה משמע
ע"ש מה שעמדתי בזה: ועוד יש לצדד לחקור חקור דבר מי אמרינן דלא קפיד האב
הנותן אלא שלא ימכרו השני בנים כי אז יסתלק שמו מן החצר והוא מכל וכל אבל אם
לא מכר אלא אחד דאפתי שמו עליו ואחולי אחיל לגביה תנאיה ועיין בה' כנ"הג ז"ל סי'
ר"ץ אות י"ט בהג"הט דמייתי פלוגתא במי שמתנה שני אפטרופוסים ומת אחד מהם וכו'
ע"ש וממנו נקח לנ"ד ויש לדחות: ואחר זמן רב נראה בעליל לארץ ס' יוסף אומץ
למופת דורינו מוהרח"א נר"ו וראיתי לו בס' ס"א שכתב מפי השמועה דמקוהו אקתא
דהיכי מצי סבר ר"מ דהמתנה אינה כמכר לענין החזרת היובל דמקרא מלא דבר הפתוב
ביחזקאל סימן מ"ו גבי נשיא כי יתן מנחלתו שחוזרת ביובל והרב נר"ו הוסיף בה דלרבנן
דאמרי מתנה כמכר משמע אפילו האב לבנו וכן מוכח בתורת פהנים דדרשינן ושבתם
איש אל אחוזתו לרבות בנו וכו' איברא דיש מקום לחלק בין האב שנתן לבנו וכו' ע"ש
שהאר"י קצת ולפי מאי דכתב רש"י ז"ל בכתנ' דהאב הנותן לבנו אינו כמכר דליכא
למימר טעמא דאי לאו דעביד ליה ניקח לא הנה יתיב ליה מהך דיחזקאל ראיה אלימתא
ולקראי"א ז"ל בח"ב סי' קס"ג אשר הכינתי ק' ומאי דק"ל ז"ל לר"מ דאמר מתנה
אינה כמכר מהיא דיחזקאל על צד הדוחק הגמור יאמר נא אני עני דר"מ סבר זהו מה
שחידש הפתוב גבי מלך שלעולם נחלתו לא תסור מזרעו ועלה אין להוסיף פדכתיב ולא
יקח הנשיא מנחלת העם וכו' רק לזרעו אין לה הפסק אמטו להכי כי יתן לאחד מבניו
שפיר כי היא נחלתו אבל אם יתן לעבדיו אע"ג דבעלמא לא אמרינן מתנה כמכר אלא
משום דאי לאו דאית ליה הנאה מניה לא הנה יתיב ליה וגבי מלך דכ"ע דיליה ולא צריף
להו ולא להנאתיהו א"כ לגבי מלך הו"א דמתנה אינה כמכר קמ"ל ומשום נחלתו לזרעו
כמדובר ואע"ג דאיכא למידק מניה דמלך הוא דחוזרת לו ביובל מטעם האמור אבל שאר
אינשי דעלמא לא וש"מ דמתנה אינה כמכר ואהא דתנן בפ"ק דב"ב קנה בית דירה הרי
הוא פאנשי העיר מיד פתב הרמ"ה ז"ל שם בשיטתיה הנדפסת מחדש דוק קנה אבל
נפלה לו בירושה כינן דממילא אתייה לא ובמתנה פלוגתא דרב אשי ורבינא ע"ש ועיין
במור"ם ז"ל סי' קס"ג בח"מ ע"ש: (רצה) מתנה קי"ל הפותב נכסיו לאחר אין רוח
חקמים נוזה הימנו כמ"ש בטוש"ע סימן ר"ן ע"ש הרב ראש יוסף בתשובה דף ח' עמוד

ב' רצה לומר דונקא בדאית ליה פני אכל לגבי שאר יורשים לא נהדר ביה ממ"ש רשפ"ם ז"ל דקא עקר לירושפה דאורייתא ע"ש וילדעת רבינו האי גאון ז"ל דס"ל דאם אינו מניח לירושפיו אין המתנה קנימת ומתניתין בדשייר לירושפיו א"כ לדבריו ז"ל היכי משפחת לה מתנת שכ"מ בכל נכסיו ע"ש מ"ש בזה דווקא בתשו' הרב הלזו שבועה סעיפי' מסתעפים ממנה: (רצו) מתנה.

נותן מתנה לחבירו בק"ס פדת מה לעשות ולא מטא שטרא ליד המקבל אלא לאחר מות הנותן מרן הב"י ז"ל בסוף סי' ט"ל כ' לתשו' הריב"ש ז"ל סימן קס"א דלדעת ר"ח וקרי"ף ז"ל לא קנה ורנבא דרבנותא ס"ל דקנה וכ' ע"ז מרן שם דהו"ל ר"ח וקרי"ף יחידאי לגבי פל הנה רבנותא ועיין בש"ע סי' ס"ג סי"ד וסי' רמ"ג סי"ב וסוף סימן ר"ן ויבדעת הרמב"ם ז"ל נחלקו בו ה"ה ז"ל ס"ל דחולק על קרי"ף ז"ל וכ"כ הריב"ש ז"ל שם והנמק"י וקרי"ן ז"ל ס"ל דס"ל פקרי"ף ז"ל ועיין כנ"ה סי' ש"ל אות פ"ב בהגהב"י ועיין לה' תורת חסד ז"ל סי' רל"ה וה' פני משה ז"ל ח"א סי' ק"ד וה' גבעות עולם ז"ל סי' י"ד וה' לב שמת ז"ל סי' כ"ב בח"מ וסי' כ"ד דף פ"ב ועיין למופת דורינו בס' חיים שאל סי' פ"ב וכתב ה' פני משה ז"ל דאם קנו העדים מהנותן ומת אפילו לדעת קרי"ף ז"ל כותבין ונותנין למקבל ע"ש מלתא בטעמא ועיין לה' קול אליהו ז"ל בח"ה סי' א' וסי' ב' ע"ש והביא דברי הרב פני משה ז"ל שפתי: (רצו) מתנה.

ראובן נתן מתנה לשמעון שלא בפניו וזיכה לו ע"ו אחר ועדין לא שמע שמעון והשביחו הנכסים שנתן ראובן לשמעון במתנה אינו זוכה בהם שמעון אלא ראובן הנותן פיון דמצי שמעון לכשישמע לומר אי איפשי במתנה זו פן מתבאר מרבירי רשפ"ם ז"ל בפ' י"ן דקכ"ו אהא דאמרי' התם בכור שמייחה מייחה ע"ש במקו' במה שהארי: (רצח) מתנה מי שהיה חשוף בנים ועמד ונתן נכסיו במתנה גמורה מהיום ולאחר מיתה וא"כ זיכהו ה' ולקח אשה אחרת ונולד לו זש"ק המתנה היא בטלה ומבטלת דקי"ל כרשפ"ם ז"ל דאמדינו דעת הנותן ואם שמע שמת בנו וכ' נכסיו לאחרים ואח"ך בא בנו דהמתנה בטלה כמ"ש בטוש"ע סי' רמ"ו זו הלכה העלה מהר"ם מלובלין ז"ל סימן ק"ח ע"ש וה' כנ"ה שם בהג"הט אות א' פתב על דברי הרב ז"ל הללו וז"ל ולבי מגמגם בזה שמדברי מוהראנ"ח ז"ל ח"א סוף סימן ל"א משמע דלא ס"ל הכי ועיין להרב דברי אמת ז"ל קו' ז סימן ה' מה שכ' משם מוהר"ם ריקאנאטי ז"ל: (רצט) מתנה מרן הב"י ז"ל בריש סי' ס' וסי' שנ"ז הביא דעת הרא"ש ז"ל דס"ל דגם במתנה עשו תקנת השוק ושהרשפ"א ז"ל חולק וסוגיין דעלמא פקרא"ש ז"ל ושבין פסק בש"ע ודעת הש"ף ז"ל שם ולשם דאפילו הרשפ"א ז"ל מודה להרא"ש ז"ל ולענין מתנת שכ"מ אם עשו בה תקנת השוק פמתנת בריא עיין לעיל באות זה סי' רצ"ז ולקמן במע' אות ת' סי': (ש) מתנה הנותן מתנה לבנו הגדול הסמוך על שלחן אביו עיין בב"י סי' ע"ר וסימן שס"ו ובתשו' הרב מוהר"י באסאן ז"ל סימן ע"ג באור: (שא) מתנה ראובן נתן כל נכסיו לשמעון ויתנאי היה הדבר שאם ראובן יצטרף לפרנסתו יתפרנס ממתנתו והוצרה ראובן לאותו דבר ולא תבע את שמעון רק לנה מלוי אם יוכל לוי לגבות הלואתו ממקבל המתנה וכן אם טוען המקבל שאינו מאמין לנותן שאין לו במה להתפרנס ראיתי להבע"ה ז"ל ש' ס"ד ח"ב שכ' בזה דברים נכונים וכ' הרב גידולי תרומה ז"ל שדין זה לא נמצא בפוסקים וראוי למי שאמרו וע"ע להרב כנ"ה ז"ל סי' רמ"א אות ל"ו בהג"הט ועיין בתשו' הרא"ש ז"ל

שְׁהִיָּא הַטּוֹר סִימָן רמ"ו ע"ש: (שב) מַתְּנָה שְׁטֵר מַתְּנָה שְׁפָתוֹב בּוֹ וְהוּדָה פ' שְׁהִקְנָה לִפ' דא"ק וְאִגְבֵּן נְתִיתִי לוֹ כ"וּךְ פְּרָחִים אִי מַתְּנָה זֹו קִינְיָת אוֹ לֹא דְבָר זֶה נִפְתַּח בְּגְדוּלִים כְּמוֹ שֵׁנִת' בְּהֶרֶב הַתְּרוּמוֹת ז"ל ש' ס"ד ח"ב וְהַטּוֹר סִי' ס' הִבִּיא דְבָרֵיהֶם וּכְבָר עֲלֵתָה אֲרוֹכ"ה בְּדַבְרֵי מֶרֶן ז"ל בְּב"י וְהַכֵּנ"ה ג בְּמַה"ק וּבְמַה"ב שֵׁם בְּיָתֵר שְׁאֵת וְכַעֲת רֵאת' עֵינֵי לְמֵאֲרָה דְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל בְּס' זָרַע אֲבָרְהָם בַּח"מ מְכִי וְאֵילָף וּבִתְשׁוֹ מוֹהֲרַח"ש ז"ל ח"ב סִי' ד' וּבִתְשׁוֹ הֶרֶב מְגֹן גְּבוּרִים ז"ל סִימָן נ"ה וּבִתְשׁוֹ הֶרֶב פֶּרַח מִט"א ז"ל ח"א סִי' מ"ז וּבִתְשׁוֹ הֶרֶב מִטָּה יוֹסֵף ז"ל ח"א סִי' ד' וְבַה' מִש"ל ז"ל בְּפִכ"ב מַה' מְכִירָה דִין ח' וְהֶרֶב בְּנֵי יַעֲקֹב ז"ל מִדָּף ק' וּבִתְשׁוֹ הֶרֶב מִשְׁפֵּט צֶדֶק ז"ל ח"ב סִי' נ"א ע"ש מִשֵּׁם מוֹהֲרַשֵּׁד"ם ז"ל וּמֵאִי דְכַתִּיבָנָא בְּעֵינֵי תִינן לְעֵיל סִי' בְּפֶרֶט זֶה וּבִתְשׁוֹ הֶרֶב מִשְׁאֵת מִשֵּׁה ז"ל בַּח"מ סִימָן ז' וּבְהֶרֶב דְבָר שְׁמוּאֵל ז"ל סִי' ר"ב וּבְס' אֲדָרַת אֲלֵיהוּ סִי' כ"ג וְכַעֲת נִדְפְּסוּ תְשׁוֹ הֶרֶב שְׁב"א ז"ל ח"ד וְשֵׁם בְּסִי' קכ"ט בִּיאָר דְבָרֵי שְׁהִיָּא מֶרֶן בְּב"י שֵׁם בְּקִיצוֹר וְגַם כַּעֲת נִדְפְּסוּ תְשׁוֹ הֶרֶב"ף ז"ל הֵלֵא הִיא בְּסִי' תְּבַל עַל דְּאֲבָדִין: (שג) מַתְּנָה.

רְאוּבֵן יֵשׁ לוֹ ד' בְּנִים וְכ' שְׁטֵר מַתְּנָת בְּרִיא לְאַחַד מִבְּנָיו וְדִין עֶמֶד בְּפָנֵינוּ אַעֲח"מ ה"ר פ' יצ"ו וְכָף אִמ"ל הַע"ע וְכו' וְקָנוּ מִמֶּנִּי בְּקִשׁ"מ וְכָתְבוּ וְחִתְמוּ בְּכ"ל ש"ז וּפ"ד וְתָנוּ בְּיַד בְּנֵי פ' יצ"ו לְהִיּוֹת בְּיָדוֹ לְרֵאֵיָה וְלִזְכוּת שְׁמֵרְצוּנֵי הַטּוֹב וְכו' בְּלֵי שׁוּם זָכַר אֲנֹס וְכו' אִיף נְתִיתִי לוֹ מֵעַכְשָׁו חֲזָקַת בֵּית א' הִידוּעָה לִי בְּחֶצֶר פ' וְהִיא הַבֵּית אֲשֶׁר הִיא כַּעֲת בְּחֵלְקֵי וְכו' מִשְׁוֹחֲרֵת מְכָל שְׁעֵבוּד בְּתוֹרַת מַתְּנָה וְיִפְרַע לְגוֹי בְּעַל גּוֹף הַקְּרַקַע כָּף וְכָף בְּכָל חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ וְתוֹ לֹא וְהָרִי הוּא מְסוּלָק מְכָל הִירְוִשָׁה שְׁאֵנִיח אַחֲרֵי וְלֹא יִטּוֹל עִם אַחֲיו חֵלְק בִּירְוִשָׁה כָּלָל וְכו' הַכָּל נִתֵּן פ' הַנּוֹז לְכֵנוּ הַנּוֹז ע"ד וְאֲנֹפֶן הַנּוֹז וּמַע"וּמ יֵלָף פ' הַנּוֹז וְיִחְזִיק בְּחֲזָקַת הַבֵּית הַנּוֹז חֲזָקָה גְּמוּרָה עַל תְּנַאי הַנּוֹז עכ"ל הַצ"ל עַל וְעָלָה הָאִישׁ הַנּוֹתֵן מְעִירוֹ הַנּוֹז אַחֲרֵי זְמַן לֹא וְאִח"ךְ גִּפְטֵר בְּנוֹ הַמְּקַבֵּל וְחַל"ש וְהֵנִיח אַחֲרָיו אֲלֵמְנָתוֹ וִיתוּמִים קִטְנִים וְאִח"ךְ מֵת הָאָב הַנּוֹתֵן בְּתוֹכֵי יְרוּשָׁלַם תוֹב"ב וְהֵנָּה בַעֲת"ה עֲמֻדָה הָאֲלֵמְנָה הַנּוֹז לְגִבּוֹת כְּתוּב' מֵהַבֵּית הַנּוֹז וְהָאֲפוּטְרוֹפּוֹס שֶׁל הִיתוּמִים עֲרֵעְרוּ עָלָיו שְׁאָר הָאֲחִים בְּאֲמֹר אֲלֵיו הִךְ שְׁטָרָא דְמַתְּנָתָא חֲסֵפָא בְּעֵלְמָא הוּא דֵאִין לוֹ לְאָב לְסַלֵק אֶת בְּנוֹ מֵהִירְוִשָׁה וְשַׁעֲנָה הָאֲלֵמְנָה א"כ חֲזָרָה כָּל הִירְוִשָׁה לְד' הָאֲחִים וְחֲגֵבָה מְחַלֵק בְּעָלָה הַמַּגִּיעַ לוֹ בִּירְוִשָׁת אָבִיו ז"ל וְהָאֲפוּטְרוֹפּוֹס מֵאֵן יִמָּאן יַעַן כִּי הֵבֵן גִּפְטֵר בְּחֵזֵי אָבִיו וְהו"ל הֵנָּה נְכֵסֵי רֵאוּי וְהֵלְכָה רוּחַת דֵאִין כְּתוּבַת אִשָּׁה נְגִבִית מְהֵרָאוּי כְּבָמִן חֲזָק דְמִקְוִלֵי כְּתוּבָה שְׁנוֹ וְאֵע"ג דֵאִיכָא מ"ד דַּע"כ לֹא אִמְרוּ מִקְוִלֵי כְּתוּבָה אֲלֵא בְּמִנָּה מְאֵתִים שְׁהֵם מַתְּנַאי ב"ד אֲבָל הַנְּדוּנֵיָא שְׁמַכְנִסַת לְבַעֲלָה הָרִי הִיא כְּשֵׁאָר ב"ח הָא מֵיָהָא בְּב"ח גּוֹפִיָה כְּמָה דִּיּוֹת נִשְׁתַּפְּכוּ וְכַמָּה קוּלְמוּסִין נִשְׁתַּבְּרוּ אִי ב"ח גּוֹבָה מְהֵרָאוּי אוֹ לֹא וְכַדַּעַת מֶרֶן בְּש"ע הַגְּדִילוֹ הַתְּעוּב"ת אִם כֵּן מֵאֵן סָפִין מֵאֵן רְקִיעַ לְהוֹצִיא מִמּוֹן מֵהִירְוִשָׁים דְנִכְסֵי בְּחֲזָקַתִּיהוּ קִינְיָמֵי וּמִרְגְּלָא בְּפִנְיֵיהוּ דְרַבְּבִין מְסַפִּיקָא לֹא מְפָקִי מְמוּנָא וְנִכְסֵי הִיכָא דְקִינְיָמֵי וְתַעַל שְׁוַעֲתָם שְׁאוּל שְׁאֵל לְחֲזָקַת מִשְׁפֵּט יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצִדְקָה עַל דְבָר אֲמַת וְבָא בְּשִׁכְרוֹ מֵעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם יִחַדּוּ יִהְיוּ תְּמִים וְלִשְׁלוֹם אִין קִין עַד עַתְּ בָּא קִין בָּא יָבֵא בְּרִנָּה הַמְּלָאָף הַגּוֹאֵל כִּיר"א: זֹאת אֲנִשִּׁיב בְּרִישׁ מֵרַא"ן בְּרַם עֵיקֵר שְׁוֹרְשׁוּהִי דְנָא פְתַגְּם בְּפִי"ן דְקִנְיָן וְתִנן הַתֵּם הָאוּמֵר אִישׁ פ' בְּנֵי לֹא יִירֵשׁ עִם אַחֲיו לֹא אִמֵר כְּלוּם שְׁהִתְנָה עִמְש"ב וְנִרְאָה פְּשׁוּט דַּל"ש אִמֵר לֹא יִירֵשׁ כְּלוּם ל"ש אִם אִמֵר לֹא יִירֵשׁ כ"א כ"וּךְ דְכַתְרַנְיָהוּ אִית בִּיָּה מַתְּנָה עִמְש"ש בְּתוֹרָה וְדָבָר זֶה קִינְיָתִיהוּ מְסַבְּרָא וּמְצֵאֵתִי בְּדַבְרֵי ה' מוֹהֲרִיב"ל ז"ל בַּח"ב סִי' מ"ח ע"ש

ובסיפא דקתני חילק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לא' וכו' ואם אמר בלשון ירושה לא אמר כלום פתב רשב"ם ז"ל דמתני' דלא כריב"ב דאמר אם אמר על מי שאווי לנורשו דבריו קיימין ורבנן נקט ריבה וכו' וכ"ש היכא דעקר כל הנחלה מהאחים והוריש לאחד מהם לא אמר כלום עכ"ל ש"מ דלרבנן פחדא שריין ריבה ומיעט פערק כל הנחלה והוריש לא' מהם ולפ"ד רשב"ם ז"ל מתניתין רבנן היא א"כ לריב"ב פיון דנפ"ל מביום הנחילו את בניו שהתורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שיירצה כדאי התם דף ק"ל אפי' אמר לא ירש פ' בני והוריש לאחר דבריו קיימין איברא דממ"ש ז"ל ואינו יכול לסלקו מירושא זו אלא ע"י שייתן בלשון מתנה לשאר בניו כל נכסיו או יאמר שאר בני ירשו כל נכסי ואלויבא דריב"ב עכ"ל דכונתו מבוארת דהאי סתמא דרישא אתיין ככ"ע פיון דערקו בהדיא ירושה דאורייתא ולא פליגי רבנן ור"י ב"ב אלא באומר פ' בני ירשני דלרבנן פיון דבלשון ירושה לא מהני אלא בלשון מתנה וכדמסיים בתלוקת ריבה לא' וכו' ולריב"ב בלשון ירושה שאומר פ' בני ירשני אבל בלשון שלילה כ"ע מודו דלא אמר כלום דמתנה בפירוש עמ"ש בתורה אמנם לדברי הרע"ם ז"ל שפתב ואינו יכול לסלקו מן הירושא אלא אלא עד שייתן במתנה נכסיו לשאר בניו עכ"ל ולא פתב או שיאמר בלשון ירושה לריב"ב כדכתב רשב"ם ז"ל משמע דס"ל הו' מתני' פולה רבנן היא אבל לריב"ב דבריו קיימין וזה שלא פדעת שאר הפוסקים כמו שיתבאר וראיתי להתי"ט ז"ל שהעתיק לדברי הנמק"י ז"ל שכתב ואפילו לריב"ב דאם אמר מי שאווי לנורשו דבריו קיימי' אע"ג דממילא משמע שיש השארה לאחין מ"מ פיון שאמר בלשון לא ירש משמע פמתנה עמש"ב עכ"ל וזה נדאי דעת רשב"ם ז"ל וכדכת' בעניו' וצ"ל דהרע"ם ז"ל קצר בענין ומודה לדבריהם וכתב עוד הרב הנמק"י משם הריטב"א ז"ל שפתב משם רבו ז"ל ומיהו אם סיים בדבריו ואמר כל שאר בני ירשו כל הנכסים דב"ק לריב"ב ויש חולקים עכ"ל דעת הרב ז"ל ואע"ג דמ"ש לא ירש פלוני בני דבריו בטלים הא מיהא בהו' דאמר אלא שאר בני ירשו דב"ק דהוי כאו' פ' בני ירשני דאע"ג דאע"ג דממילא נעקרו שאר האחין דס"ל לריב"ב דב"ק נדעת החולקים לא ידעתי.

אם הפוננה דכולה מתני' רבנן אבל לריב"ב דב"ק וממילא דשאר האחין ירשו או"ד דס"ל פיון דאמר לשון לא ירש דמתנה על מ"ש בתורה לא יגהה מזור שאר דבריו האחרונים לתמן מעונות דבריו האחרונים.

ומצאתי דבר נאה ומתקבל בטעם האומר שצריך לסיים דבריו ולומר אלא פ' בני ירש וכו' הוא הרא"ם ז"ל הובא במקו' לשם דק"ל אהא דאמרי' התם אב"א פולה ריב"ב וכו' וז"ל והא דתנן איש פ' בני לא ירש עם.

אחיו לא אמר כלום לא תימא רבנן היא ולא ריב"ב ה"מ היכא דאמר איש פ' בני ירשני דממילא אסתלקו להו שאר אחיו מן הנחלה א"נ פ' בני ירש כ"ו וד' ובני פ' כ"ו אבל היכא דאמר איש פ' לא ירש עם אחיו אע"ג דממילא שמענו דשאר אחיו ירתי ליה פיון דלא אמר בהדיא פ' ופ' ירשני אשתכח דעידן לא העביר הנחלה ממקומה שהרי לא הקנה אותה כלל לאחד מהם כדי שתסתלק מן הא' וכיון שלא העביר אותה ממקומ' ממילא נפלה ההיא ירושה להוא בן בין הבנים ומ"ה לא איכפת לן במאי דאמר איש פ' לא ירש עם אחיו פיון דהא נפלה לה ממילא וזוהי בה בחולקיה וכו' עכ"ל ודברי טעם הם ונמוקם

עמם דכיון דהקנה את הנכסים לאחיו תו לא פש גביה דאבוי מידי לאורתי ואפשר שזהו טעמו של רבו של הריטב"א ז"ל וכן מתבאר מדברי הרשב"א ז"ל בתשו' שהביא מרן ז"ל בב"י על בני האחיות וכו' ואעתיקנה לקמן בס"ד ולפ"ד ז"ל שמתנה עמ"ש בתורה תק' פיון דלא זכה בנכסים א' מבניו בע"כ דאב האי בן לירש דהירוש' ממילא נפלה קמיה וזוהי בחלקו פדת משה וישראל ואולם יש מקום לל'ן יען מודעת זאת בכל הארץ דרבו סתם שפוטב הריטב"א ז"ל מר גיהו רבא הרשב"א ז"ל על הרוב וממה שהביא רב"א ז"ל שם במקנפצת למ"ד לדר קנ"ו אהא דאמר הנה משמשו כעבד וכו' משם הרשב"א ז"ל וז"ל הילכה אם אמר תחלה בני הרי הודה והתזיקו בבנו וכיון שפן פשחזר בשעת מיתתו ואמר עבדי הרי הוא פאומר על בנו לא ירש דלא אמר פלום דא"א לו להעביר בלשון לא ירש וכו' עכ"ל משמע דס"ל דאתי עלה משום דלשון לא ירש גרע טפי דקא מכוין לעקור נחלה דאורייתא והוי מתנה עמש"ב אלא שאח"כ מצאתי דברי הרשב"א ז"ל מבוארים במה שכ' הריטב"א ז"ל בשמו כמ"ש הרב המגיד ז"ל בפ"ו מה' נחלות דין ג' עמ"ש רבינו ז"ל לפיכה אם אמר בני לא ירש לא אמר פלום וכו' כתב וז"ל פשוט אם אמר לא ירש עם אחיו ושאר אחיו ירשו הפל זכו עכ"ל וצ"ל דמ"ש הרשב"א ז"ל במקו' דא"א להעביר הנחלה בלשון לא ירש וכו' ר"ל בהאי לישאנא לחוד אלא עד דמסיים ושאר אחיו ירשו ולפי"ז גבי עבד נמי אם אמר פ' עבדי ובני ירשני דב"ק אין פאן מקומו ונלע"ד פשוט דדעת הני רברבתא ז"ל דלא מבעיא פשאמ' תחלה פ' ופ' בני ירשוני ופ' בני לא ירש דקדמה הקנאת נכסיו לשאר האחין דפשיטא דמה שאמר אח"כ ופ' בני לא ירש לא מעלה ולא מוריד אלא אפילו הקדים תחלה ואמר בני פ' לא ירש דבהאי מלתא דבריו לעו והיו פלא היו דאכתי לא נפקי נכסי מרשותיה דאב אפי"ה פי הדר ואמר ופ' בני ירש נכסי.

דבריו קיימין ותמן את המענות ודבריו קיימין: נחמותי. ראיתי אור הגנוז יצא על הארץ חידושי הרמ"ה ז"ל לשם סי' ו' שפתוח דבריו כתב וז"ל דע"כ ל"ק ריב"ב וכו' אלא היכא דאמר פ' בני ירש כל נכסי ולא פ' בני לא ירש וכו' אבל באומר פ' בני לא ירש עם אחיו א"נ לא ירש אלא כ"וד וכו' לא אמר פלום דכי פתיב ביום הנחילו את בני התורה נתנה רשות לאב להנחיל וכו' ה"מ באומר איש פ' בני ירשני וכו' אבל היכא דתלה ירושת ראובן בלא ירש דשמעון לא אמר פלום וכו' פלוו של דבר לא נתנה התורה רשות לאב אלא להנחיל לכל מי שירצה מירושיו אבל להעביר מאחד מירושיו בפירוש לא וה"מ היכא דתלה להנחלת ראובן בהעברת שמעון מהנחלה אבל אם אמר ראובן בני ירשני ולא ירש שמעון אחיו פלל פיון.

דלא תלי לה ירושת ראובן בלא ירש שמעון דב"ק דכיון דאמר פ' בני ירשני קנה ודקאמר שמעון לא ירש מלתא באנפי נפשה היא וכמאן דליתה דמאי עכ"ל. תמצית דבריו ז"ל דכל שאמר לא ירש ראובן אלא שמעון א"נ לא ירש ראובן בני ושמעון בני ירש דתלה ירושת שמ' בלא ירש דראובן דהיינו שהקדים העברת הנחלה לירושת האח האחר לא אמר פלום ואפילו לריב"ב ולא משפחת לה לשיתקיימו דבריו בהעברת הנחלה אלא עד שפקדים לירושת אחיו מהבנים וזכה בנכסי מורישו דהשתא נמי לכי אמר נמי לא ירש האח האחר אמרי' פמלתא באנפי נפשה דמאי ומקיימין דבריו ובגוונא אחריןא לא ואע"ג דהרמ"ה ז"ל בדבריו הא' סתם לן סתומי שכתב דכי פתיב והיה ביום הנחילו וכו' ה"מ

פִּשְׁאָמֶר פ' בְּנֵי יִרְשָׁנֵי סֶתֶם וכו' הֵינּוּ לֹמֵר שְׁלֹא הֶקְדִּים לֹמֵר לֹא יִרְשׁ אֲבָל תִּחְלָה אָמֵר
 פ' בְּנֵי יִרְשָׁנֵי אַע"ג דְּאָמֵר תּוֹ פ' בְּנֵי לֹא יִרְשׁ הו"ל כמ"ד יִרְשָׁנֵי סֶתֶם וְדִינֵי לָהּ פְּמִלְתָּ
 בְּאֲנָפֵי אֲנָפֵי נִפְשָׁה וְכִמְאֵן דְּלִיתָהּ דְּמִיָּא אָמֵר מֵעַתָּה בְּאֹמֵר לֹא יִרְשׁ בְּנֵי פ' אֲלֵא בְּנֵי פ'
 הָא מְלִתָּא תְּלִיָּא בְּאֲשֵׁלִי רַבְרָבִי דְּלִדְעַת הֵר"א מְמִיז וְהֵרְשֵׁב"א וְהֵרִיטְב"א ו"ל וְהֵמ"מ
 וְהֵנְמִק"י ו"ל דְּבָרָיו קִינִימִין פִּינֵן דְּנִכְסֵי נִפְקוּ לִיהּ מִרְשׁוֹת הָאֵב וְנִתְרוֹקֵן פְּחוּ מֵהֶם אֲבָל
 לְדַעַת הֵרֵמ"ה ו"ל וְהֵיזַח חוֹלְקִים שְׁהֵבִיא הֵרִיטְב"א ו"ל אֵין בּוֹ מוֹעִיל: וּמַעַתָּה אֲשׁוּר"ה
 נָא וְאָרְאָה אֵת הַמְּרָאָה הַגְּדוֹל הֵזַח קוֹנֵי הַנִּיכָר בְּדַבְרֵי מֶרְן הַקְּדוֹשׁ ו"ל בְּב"י שְׁהֵטוּר
 בְּסִי רַפ"א הָעֵתִיק דְּבָרֵי הֵרֵמ"ה ו"ל בְּקִיצוֹר וְכַתֵּב עָלָיו מֶרְן ו"ל וְדַבְרָיו נְכוּנִים וְנִמְוָקֵם
 עִמָּם וְקִצַּת דְּבָרָיו אֵלּוּ כ' ה"ה ו"ל בַּפ"ו מֵה' נְחֻלוֹת וְכו' עכ"ל הַנִּינְתָּנִים לְמַעַלָּה וְאֶחָד
 הָרוּאָה וְא' הַשׁוֹמֵעַ תְּהו"ם אֵל תְּהו"ם קוֹרָא דְּהֵנִי קִרְאֵי קָשׁוּ אֶהְדִּי וּפְלַג"ן בְּהַדְיָהּ
 וּבְשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר הָעֵתִיק דְּבָרֵי הֵרֵמ"ה ו"ל וְכַתֵּב ע"ז מוֹר"ם ו"ל בְּהֶגְהָה וְכֵן אִם אָמֵר
 וְכו' דְּבָרֵי ה"ה ו"ל וְנוֹשְׂאֵי פְּלִי מֶרְן ו"ל בַּש"ע לֹא הֵעִירוּ מִפְּלָזָה פְּלוּם וְכו' לֹא הִזְכִּיר
 מִזֶּה פְּלוּם וְעֵינֵן בְּאֵר הַגּוֹלָה ו"ל וְכִבְרָ רֵאִיתִי מְלָכִים מִתְּדִינֵינִים עַל מְבוּכָה זֹו הֵלֵא בְּסִפְרָתָן
 סִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים נו"ן וְיִתְבָּאֵר דְּבָרֵיהֶם לְקַמֵּן: וְאֵנִי טָרֵם אֲחַל"ה לְדַבֵּר כְּמַעַט רַגַע אֲשַׁנֶּה
 פֶּרֶק זֶה בְּלִשׁוֹן הַשְּׁטֵר הַכְּתוּב בַּנ"ד וְהֵרִי הוּא מְסוּלֵק מִפְּלִי הַיְרֻשָׁה שְׁאֵנִיחַ אַחֲרֵי וְכו'
 הַגֵּם שְׁלֹא נִכ' בּוֹ וְלֹא יִטּוֹל עִם אַחֲרֵי חֵלֵק בִּירְוִשָׁה פְּלָל וְכִי נִחְזִי אֲנִי הָאֵי לִישְׁנָא דְּמְסוּלֵק
 אֵי הָיִי פְּלִשׁוֹן דְּלֹא יִרְשׁ אִו לֹא וְרֵאִיתִי לְמֶרְן בְּב"י שְׁהֵבִיא תְּשׁוֹ א' לְהֵרְשֵׁב"א ו"ל עַל א'
 שְׁהִיּוּ לוֹ בְּנֵי אַחֲרֵי וְכֵן אִחַ וְכו' וְהֶקְדִּים וְנָתַן מִתְּנָה לְכֵן אַחֲרֵי בְּתִים וְכו' בְּצַוֵּן אֲתוֹ שְׁבָאֵלוֹ
 הַבְּתִים הַנְּתוּנִים סֵלֵק פְּלִי חֵלֵק וְזִכּוֹת בֵּן אַחֲרֵי מִפְּלִי יְרֻשָׁתוֹ וְכו' וְהֵשִׁיב לֹא מְצִאתִי לְבָנֵי
 הָאַחֲרֵי זִכּוֹת בְּנִכְסִים אֵלּוּ שְׁאֵין אָדָם יְכוֹל לְסֵלֵק הַיְרֻשָׁה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְּנָה
 עִמָּש"כ וְכו' וּפְסִקָּה מֶרְן בַּש"ע ס' רַפ"א וּמִתְּשׁוּבָה זֹו לְמַד מֶרְן ו"ל בְּתִשׁוֹ שְׁבַס' אֲבָקַת
 רוּכַל ס' צ"ב דְּבָאֹמֵר יִטּוֹל כ"וּךְ לְבַד הָיִי כְּמִסְלָקוֹ מִן הַיְרֻשָׁה וְלֹא אָמֵר פְּלוּם דְּמִתְּנָה
 עִמָּש"ב ע"ש וְמֵה שֵׁיזַח לְדַקְדָּק בְּתִשׁוֹ הֵרְשֵׁב"א ו"ל הֵלְזוּ בֵּין ב' הַטְּעָמִים שְׁפָתַי
 דְּלִכְאוּרָה נִרְאִין מְחֻלְקִין עֵינֵן בְּתִשׁוֹ מֵהֵרֵשֵׁד"ם ו"ל ס' שִׁי"ח מ"ש בְּזֶה וְהֵלְכָה זֹו הָעֵלָּה
 דְּלַעוֹלָם טַעַם א' לְהֵם שְׁלִשׁוֹן סְלוּק כְּמוֹ לֹא יִרְשׁ דְּלֹא אָמֵר פְּלוּם חֵי וְקִינִים ע"ש וְעֵינֵן
 לְהֵרַב פֶּרַח מִט"א ח"א ס' ס"ז מֵה שְׁפָלְפַל בְּדַבְרֵי מוֹהֵרֵשֵׁד"ם ו"ל הֵלְלוּ וְעֵינֵן לְהֵרַב בְּתִי
 פְּהוּנָה בְּחֵלֵק בֵּית דִּין דַּפ"ו מֵה שְׁנִתְעוֹרֵר בְּפֶרֶט זֶה מְפֻנְרֵשׁ יִנְצָא דְּמֵאָמֵר מְסוּלֵק מֵהַיְרֻשָׁה
 אִו יִטּוֹל סָךְ כָּךְ לְבַד כְּמוֹ לֹא יִרְשׁ דְּלֹא אָמֵר פְּלוּם וּבְמִסְיָם בְּה' פ' בְּנֵי יִרְשׁ פְּלִגְוָתָא
 דְּרַבְּנוֹתָא פְּמִדּוּבָר: וְחִזִּיתִיהּ לֵה' מִש"ל ו"ל שְׁם אַחֲרַי שְׁהֵבִיא דְּבָרֵי א' הַטּוֹר.

בְּשֵׁם הֵרֵמ"ה ו"ל שְׁאֵם אָמֵר פ' בְּנֵי לֹא יִרְשׁ אֲלֵא כ"וּךְ וְכֵן אִם אָמֵר רֵאֵבֵן יִרְשׁ חֵלְקוֹ
 וְחֵלֵק שְׁמַעוֹן לֹא אָמֵר פְּלוּם פְּתַב וְ"ל וְעֵינֵן בְּתִשׁוֹ הֵרֵא"ש ו"ל פְּלָל פ"ב ס' ה' עַל
 שְׁמַעוֹן שְׁאֵמֵר מְנָה לַפ' בְּנֵי וְלֹא יִרְשׁ אֵי הָיִיא חֲזָרָה וְצַע"ד עכ"ל עֵינֵן רוּאָה פְּשִׁיטָא דְּלֹא
 קָאֵי בְּשִׁיטַת הֵרֵמ"ה ו"ל דַּס"ל פְּלִי שְׁלֹא אָמֵר תִּחְלָה פ' בְּנֵי יִרְשׁ כ"וּךְ אֲלֵא שְׁהֵתְחִיל בְּלֹא
 יִרְשׁ פ' דְּלֹא אָמֵר פְּלוּם הָא מֵיָהָא פִּינֵן דְּהֵרְשֵׁב"א ו"ל סוּבֵר דְּכְשִׁמְסִיִּים סִיִּים וּפ' יִרְשׁ
 דְּבָרָיו קִינִימִין מֵעַתָּה בֵּין נְבִין שְׁהֵרְשֵׁב"א ו"ל חוֹלֵק עַל הֵרֵמ"ה ו"ל כְּנֵרָא"ה חו"ש לַעֲיִן
 וְכ"כ בְּפִשְׁיטוֹת מוֹהֵרִיק"ש בְּהֶגְהוֹתֵיו ע"ש וְאֶתְמַהָּה שְׁלֹא הֵעִיד עַל דְּבָרֵי מֶרְן ו"ל פְּלָל
 שְׁבַב"י עֲשָׂאֵן כְּקֵרָאִים הַמְּתַאֲחִים בֵּין שְׁהוּא מוֹסְכָם עִמּוֹ כְּנֵרָאָה מְשִׁטְחֵי דְּבָרֵי מֶרְן
 הַב"י ו"ל וּבְתִשׁוֹ שְׁבָאֲבָקַת רוּכַל אֲשֶׁר הוּבֵאתָ לָהּ מ"מ הֵרֵא"ש ו"ל מְצִי סְבַר כְּהֵרְשֵׁב"א

ו"ל וכי אתשיל הרא"ש ו"ל אחזרה אתשיל וצע"ד ותשו' הרא"ש ו"ל הלזו הביאה הטור
סי' רנ"ג ע"ש וב"ח ו"ל: גם מ"ש ע"ד מוהרש"ך ו"ל במי שצנה שיתנו לבתו פל נכסיו
ואל יתנו שום דבר לבן המשומד שאפ"י הנה הבן ישראל פשר נפקעה הירושה ממנו
ונכתה הבת וכו' עכ"ל הא ודאי פשיטא דלדעת הרמ"ה ו"ל קנתה הבת והה דאמר תו לא
ירש פמאן דליתה דמי ואי לדעת הרשב"א ודעמיה ו"ל בין הקדים לא ירש פ' או ירש פ'
פינן דאפקינהו לנכסי מרשותו דבכ"ו קיימים כמו שצאמר ולפ"ז לא ידעתי מה שכ' הרב
ו"ל ע"ד מהרש"ך ו"ל הקלו איפא לספוקי לעננן דינא בכמה מלי עכ"ל ותשו' מהרש"ך
הקלו אינם בנמצא אתי ולא ראיתו עד הנה קצורן של דברים דלשון לא ירש כלל או
לא ירש אלא כ"ו או וכו' ובזה מסולק דבריו בטלים ואין להם על מה שייסמוכו ובמסיים
בה וירש פ' בני מרן הב"י ו"ל בביתו ובתשו' ומור"ם ו"ל הקריבו את הרחוקים וכבר
ראתה עיני לאבי התעו' מוהרימ"ט ו"ל בח' ח"ה מסימן צ"ה מ"ש משם רב א' ומ"ש הוא
ו"ל ע"ע גם הרב תלמידו בכניסתו ובתשו' בס' בעי חיי סי' ע"ט וק"ו וה' עדות בייעקב
ו"ל סי' ע"א וע"ב והרב פרח מט"א ח"א סימן ס"ז וה' מגן גבורים ו"ל סי' ס' והרב
משאת משה ו"ל ח"ב סי' א' מהם השלימו ומהם נטו להיות חלוקים ע"ע והרואה ומתבונן
בדברי הרמ"ה ו"ל יראה יראה דחלוק הנה עם הרשב"א ו"ל ומה דעמיה ומה מאד נפליתי
מה' סמ"ע ו"ל שבסק"ט פתב וז"ל שאם אמר פ' בני לא ירש אלא כ"ו ופ' בני ירש
כ"ו פל שבלשון ירושה לא אמר פלום כמ"ש בס"ג והם הפך דברי מור"ם ו"ל ועיין
להש"ך ו"ל סק"ה מ"ש ע"ד הסמ"ע ו"ל ואם גורס כג' לא הבינותי דבריו ו"ל ובנ"ד
שפתוב והרי מסולק מפל הירושה ולא ירש עם אחיו וכו' יש להסתפק אי דיינינו ליה
כמ"ד ושאר אחיו ירשו הפל דלדעת מרן ומור"ם ו"ל שפיר גזרתו ודבריו קיימין או"ד
פינן שלא גמר דבריו בהנאה ושאר אחיו ירשו לא אמר פלום והו"ל נכסי בחזקת פל
היורשים וראיתי לה' מוהרשד"ם ו"ל שם בס' שי"ח שפתוב בתוך דבריו וז"ל ובנ"ד
אע"ג דמלישנא דקאמר אלף לבד הוי פאילו קאמר לא יתן לו אלא אלף לבנים ומטעם
זה הנה נראה שהצנואה בטלה משום דדמי למתנה עמש"ב מ"מ נראה פינן שאמר מתחלה
שיטול הבחור שנה בשנה ושאר נכסיו נותן לב' אחין חזר הדבר להיות פדברי הנמק"י
ו"ל וכו' ממילא משמע שהשאר נתן לאחיו ע"ע נר' מדבריו דלא קיים הצנואה הלזו אלא
מפני שפבר בתחלה הוריש אכל אם לא אמר פן בתחלה דבריו בטלים אלא דנדון הרב
לא.

הזכיר אח"כ לשון משמעות ירושה לאחין משא"כ בנ"ד שאמר אח"כ לא ירש עם אחיו
יכולני לפתור דר"ל אלא שאר אחיו ירשו ועיין לה' מש"מ שם דף ב' ע"ב מ"ש אני
שאני רואה דלשון צנואה דנ"ד הוא ניהו לישנא דמתניתין דקתני לא ירש עם אחיו לא
אמר פלום ובנדון מוהרשד"ם ו"ל גופיה בתחלה השנה אותו ואח"כ אמר אם לא ישא
שמעון יטול אלף לבנים דממילא משמע שהשאר נתן לאחיו חלוק עליו הרב פרח מטה
אחרן ו"ל דף קל"ב ע"ג ע"ש ונלע"ד דבנ"ד אפי' מוהרשד"ם ו"ל מודה דלא אמר יציי
כ"צ ואם לקשה אדם לומר דהא קי"ל מצנה לקיים דברי המת ואפ"י בכריא הנותן כמו
שפסק מרן בש"ע סימן רנ"ב ס"ב ע"ש אף אתה אמור לו הרבה תשו' בדבר חדא דדוקא
במצנה ליורשיו אכל לא לאחרים כמ"ש מוהרימ"ט ח"א סי' כ"ב ומוהר"א ששון ו"ל
סי' נ"ב ועיין כנה"ג שם אות כ"ה בהגהב"י ועוד בה' עיין אות ל"ד ואות ל"ה דבשטר או

בהעברת נחלה לא אמרי' מצוה לקיים דברי המת ע"ש ובנ"ד הנותן מצוה לעדי השטר שיכתבו השטר ושיתנוהו לו ועוד דהאיפא העברת נחלה כמדובר ואין להאריף: ואתה דע לה דכל מאי דכתיבנא דלריב"ב דקי"ל ששתורה נתנה רשות לאב להנחיל מדכתיב וקהיה ביום הנחילו את בניו וכו' וכן מ"ש הרמ"ה ז"ל שאם אמר תחלה פ' ופ' בני ירשו ופ' בני לא ירש דבמאמר א' פבר זכו וקנו הנכסים בניו והו' דאמר ופ' לא יירש פמאן דליתיה דמי וכן להרשב"א וסיעת מרחמוהי דאפילו התחיל בגנות לא ירש וסיים בשבח ירש פ' דמהני ואיפא מ"ד דפליגי ואיפא מ"ד דהאי דינא שלמא בעלמא הוא ואין פל הדברים אמורי' אלא בשכ"מ שדבריו קיימין להנחיל ונהיה בר אורותי הוא אבל בפריא אבע"ל ה'תם דף קל"א ודעת רשב"ם ז"ל שם בד"ה אמ"ל רב פפא לאבני וכו' דאפשיטא בעיניו דאפי' בפריא אמרה ריב"ב למלתייה וכדעת ה' המאור ז"ל אלא שהו' גורס ש"מ אפילו בפריא ש"מ ע"ע נכתב הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות שזו היא דעת ר"ח ז"ל ג"כ ובחנ' לשם כ' שגם רבינו סעדיה גאון ז"ל ס"ל דאפשוט בעיניו וכ"ה דעת הרמ"ה ז"ל כמ"ש שם בחי' סי' קל"ו קל"ז ע"ש אמנם הרי"ף ז"ל פתב דבעינא לא איפשיטא הילקף לא עבדינו בה עובדא בפריא ורבינו ז"ל בפ"ב מה' זכיה פתב וז"ל אבל הפריא אין דבריו קיימין עכ"ל וכת' ה"ה ז"ל בעינא לא איפשיטא נכתב רבינו האיי גאון ז"ל ובהלכות והרא"ש ז"ל דלא עבדינו בה עובדא בפריא ומפני זה פתב אין דבריו קיימים עכ"ל ומ"ש משם הרא"ם ז"ל כ"ה במקו' לשם בד"ה א"ל רב פפא וכו' ומ"ש א"ל רב פפא וכו' הם תשלוים דברי הרא"ם ז"ל ממ"ש בסו"ד אלו דבריו ז"ל אלא שאני רואה חילוק בין דברי הרי"ף ז"ל לדברי רבינו ז"ל ששהרי"ף לא פתב אלא דלא עבדינו בה עובדא אבל אם תפס הפריא מודה הוא דאין מוציאין מידו פכל תיקו דממונא ואילו רבינו פתב דאין דבריו קיימין משמע דלא אמר פלום ואפי' תפס מפק' מניה ובפ"ו מה' גחלות דין ה' פתב ואם קיה פריא אינו יכול להוסיף ולא לגרוע וכו' עכ"ל וכתב ה"ה ז"ל בעינא היא נכתב הרי"ף ז"ל דלא אפשיטא ולא עבדינו בה עובדא ולזה פתב רבינו ז"ל ואינו יכול לפי שפול ספק שיפול שם אין מוציאין מן היורשים בד"ת שהם מוחזקין וכו' עכ"ל משמע שדעתו ז"ל שאין מוציאין דוקא אבל אם קדם ותפס בפריא דהו"ל השתא מוחזק ה"נ דאין מוציאין מידו ומ"ש בה' זכיה אין דבריו קיימין לא משמע הכי וראיתי להנמק"י ז"ל שפתב על מה שפתב הרי"ף ז"ל ולא איפשיטא וז"ל והר"ש ז"ל כ"כ בפירושו הילקף בפריא עבדינו פרבנו שאין יכול להעביר הנחלה מזה לזה בלשון ר'נשה ואפי' תפס מפקינו מניה דלאו דידיה שקל וכינון דדבריו בטלים נמצא שהיורשים אחרים מוחזקים בנכסיהם עכ"ל ולדעתי זו היא דעת רבינו איברא שראיתי בהגהמ"י שם בהלכות גחלות שפתב על דברי רבינו הללו בשם רבינו שמואל השתא דלא איפשיטא לן וכו' הילקף מספקא לן וכו' ומה שתפס תפס וכ"כ ראב"ה ז"ל וכו' עכ"ל ובנדאי דהר"ש שפתב הנמק"י ונפתב הגה"מיי אינו רשב"ם ז"ל דכבר כת' דרשב"ם ס"ל דאפשוט בעיניו ואפי' בפריא והר"ש שפתב הנמק"י ז"ל חולק עם רבינו שמואל שפתב הגה"מיי והנלע"ד שדע' הרי"ף ז"ל דאפי' תפס מפקינו מניה וכדעת הר"ש שהביא הנמק"י ז"ל דגבי מאי דאבע"ל ה'תם הפותב נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא בפריא מאי ולא איפשיטא פתב עלה ולא אפשיטא בעיניו ולקולא עבדינו ולא עשאה אלא אפטרופא עכ"ל האי לישנא משמע טפי דאפי' תפסה לא מהני ולא מידי וכן במאי דאבעינא לן ה'תם בכותב נכסיו לבניו וכתב

לאשתו קרקע כל שהוא דאיבדה פתובתה בכריא האיה וכתב הרי"ף ז"ל תיקו הילכף מוקמינו פתובה אחזקתה ועל הבעל להביא ראיה דמחלה עכ"ל ורבינו בפ"ו מה' זכניה פתב וז"ל הנותן נכסיו לא מפניו וכו' בין שהוא בריא לא עשאו אלא אפוטרופו' ונהרי הוא בכל הנכסים פאחד מאחיו וכו' עכ"ל.

וראייתי להגה"מיי שפכתב וז"ל וצ"ע דרבא בעי לה התם בכריא והאיה שכתב רבינו דאין דבריו קיימין פתב הוא ז"ל דר"ש פתב דאם תפס תפס ע"ע ונהביאותיו לעיל שאם פנונתו שפך נמי דעת רבינו א"כ אמאי הקא ק"ל וקתם ניחא ליה ואם הפנונה דר"ש חולק על רבינו אמאי לא ק"ל על רבינו פהקא ועיין מ"ש לעיל סי' קס"א ומ"ש ה"ה משם הר"י אכן מיגאס ז"ל בהא דאיבעינא לן בכריא הנותן ולא אפשוט הילכף לקולא עבדינו ולא עשאון אלא אפוטרו' עכ"ל ולא ידעתי אמאי לא הביא דברי ההלכות פמנהגו: וראיתי להרל"ם שם בהלכות שהק' ממ"ש רבינו ז"ל שם דאם היה בריא אינו יכול להוסיף וכו' דכיון דלא איפשטיא הי"ל למימר ואם תפס לא מפקינן מניה ותי' פיון דמספק"ל בדעת ריב"ב פסקינן פרבנו וכו' עכ"ל ובכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא דלא אפשוט וכתב הרי"ף ז"ל מוקמינו פתובתה אחזקתה פתב הנמק"י משם.

הר"ש הילכף איבדה פתובתה משום דהיא המוציאה מיד היורשים ועליה להביא ראיה דכל היכא דלית ליה לשטרך שעת הפנשר מקרי בעל השטר מוציא וה"נ היא המוציאה ולא יכולתי להלום דברים הללו דאדרבא שטר הפתובה היתה לו שעת הפנשר כל ימיו ומתנאי ב"ד ושטר המתנה לא חלו בו ידים וצ"ע ד ועלה על דעתי לומר דשטר פתובה פיון דלא ניתן לגבות מחיים דזמנין היא מתה ברישא קרי ליה לא היתה לו שעת הפנשר ומצאתי להרמ"ה ז"ל בסי' ק"ן שהוא סובר פדעת הרי"ף ז"ל ושיש מי שכתב כס' הר"ש ז"ל הלזו ע"ע ועל מה שהק' הרל"ם ז"ל עלה בדעתי לחלק בין היכא דקאמר תלמו' תיקו להיכא דלא איפשוט דכי קאמר תיקו אהני תפיסה ונהיכא דלא אפשוט מסתמא לא מהני תפיסה אלא שצריף ערב גדול לחפש אחר כל הבעיות ועוד דבכותב נכסיו לבניו ולאשתו קרקע כל שהוא פתב הרי"ף ז"ל תיקו וכתב עלה מוקמי' כתו' אחזקתה וכבר ראתה עיני לאישי כה"ג העומד על המשפט שפתינו ברור מללו בסי' כ"ה ס"ב שכתב בזה דעות הרא"ש והנמק"י ז"ל גם בסימן שמ"ו סק"ה וי' וסי' שצ"א סק"ג עמד וימודד אר"ש רחבת ידים קחנו משם ובואה ולמאי דאמאן עלה בהך בעינא דרבא בכריא דדעת הרי"ף ז"ל וה"ג ור"ח ורמ"ג ונהרמב"ם ונהרא"ש והטוש"ע ז"ל סי' רפ"א פלם פאחד פה אחד דדבריו בטלים ונ"מ שפראה מדברי פלם דאפילו תפיסה לא מהנינא פדכתי' ומעתה נובין ונדון בנ"ד דכתב לבנו בתורת מת' בריא ודאי ליכא מאן דפליג ואפילו לרבנו פל שאמר בלשון מתנה דבריו קיימין אלא שממ"ש הרי הוא מסולק מפל הירנשה וכו' משמע פאילו אמר יטול זה בחלקך בןשתי' ובפי"ן דקל"ח ת"ר ש"מ שאמר תנו מאתיים זוז לפ' בני בכור פראוי לו נוטלן ונוטל חלק בכורתו אם אמר בבכורתו ידו על העליונה אם רצה נוטלן רצה נוטל חלק בכורה וש"מ שאמר תנו מאתיים זוז לאשתי וכו' וש"מ שאמר תנו מאתיים זוז לפ' ב"ח וכו' ומתמה משום דאמר פראוי לו נוטלן ואת חובו ונדילמא פראוי לו בחובו קאמר ומשני הא מני ר"עק היא דדייק לישנא יתירא וכו' ודעת רשפ"ם ז"ל דקושני' הש"ס אפוליהו קאי אלא דנקט מאי דסליק מניה אמנם בשניירי המקובצת נתונים נתונים המה פשיטת הרמ"ה ז"ל אגב אסיפא ובקצה ההרמ"ה ז"ל פתב בשם הרא"ם ז"ל

דגבי בנו ואשתו דמקריבא דעתיה גביהו איפא למימר דמטפי להו הנהו מאתיים וזו אכל לגבי אחר דלא מקריבא דעתיה גביה לית לן למימר דמטפי להו הנהו מאתיים וזו אלא בראיה ומשו"ה קא מתמה עלה וכו' עכ"ל ולשיטת רשב"ם ז"ל נמי איפא אקרובי דעתא דבבנו ואשתו פשאמר בבכורתו או בכתובתה ידן על העליונה ואילו גבי ב"ח אי אמר בחובו נוטלן בחובו דוק' ואין לו יד על העליונה שוב מצאתי להנמק"י ז"ל שפתיב דל"ג גבי ב"ח ידו ע"ה דדוקא בבנו ואשתו דמקריבא דעתיה גביהו וכו' הריטב"א ז"ל עכ"ל וכן גי' הרי"ף והרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות זכיה דין י"ט ע"ש ואם הרא"ם ז"ל גריס פנותיהו קושניו דאמאי לא מתמהאלא גבי ב"ח אין לה מקום דמגופה דבריינתא מוכח דדעתו של אדם קרובה אצל אשתו ובנו מדקתני בהו ידן על העליונה ולא קתני הכי גבי ב"ח ואפשר דגריס פנותיה ולא מטעמא דדעתו קרובה אלא משום דמחזי פרבית מאןחרת וכמ"ש ה"ה ז"ל שם משם הרשב"א ז"ל והנמק"י ז"ל משם הריטב"א ז"ל והרא"ה ז"ל ע"ש ואפשר שזוהי שיטת רשב"ם ז"ל דאיהו גריס פגרסתינו ופפרש דקוש' הש"ס אפולה בריינתא אלא משום דגבי ב"ח איפא לתא דאיסור רבית ואקרובי דעתא לא אמרי' פלל הקא א"נ הרא"ם ז"ל גריס כגי' הרמ"ה ז"ל והרא"ש ז"ל והטור סי' רנ"ג דגבי ב"ח נמי גרסי ידו על העליונה ובסי' קצ"ו כת' ולא חיישינן משום רבית אלא דילמא אית ליה גביה חוב אחרניא ומלנה לא ידע ביה ע"ש במה שהאריף הרמ"ה ז"ל ודע דגי' הש"ס לפ' ב"ח והיא גי' הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל שם והרא"ש ז"ל ואם לא אמר בראוי לו נוטלן בחובו ולפ"ד ז"ל ה'א דאמרינן בפ' אלמנה נזונית דף צ"ו לפ' ב"ח רצה בחובו נוטלן רצה במתנה נוטלן וכו' זו היא שקשה דהתם לא קאמר בראוי לו והתוס' שם תירצו דכי קאמר לפ' ב"ח משמע דלמתנה איפנין מדקאמר לפ' והאי דקאמר ב"ח מראה מקום הוא לו מאן גיהו פ' ובהכי מיירי ה' דכתובות והקא פדאמר לב"ח דוקא ע"ש ונראה דה"ה נמי אם אמר בעל חובי פ' לית לן בה דמאי אית ליה למימר ב"ח סתם אכתי לא ידעי' מאן איהו וע"כ למימר ב"ח פ' ופשוט.

ושוב מצאתי בחידושי הרמב"ן ז"ל בפ"ין שהק' מסוגיא זו ות' דתלמודא התם לא דק בלישניה דלאו סוגיא בדוקתה היא א"נ שאמר בפ' לשון מתנה ע"ש וכן הוא בהנמק"י ז"ל ע"ע ומה שהקשה הרל"ם ז"ל בדברי הרשב"א שהביא הרב המגיד ז"ל עם דברי הרשב"א ז"ל שהביא מוהריק"ו ז"ל שורש י"ב ע"ש דע שלשון מוהריק"ו ז"ל הן הנה דברי הרמ"ה ז"ל שם אות באות והאריף שם ביותר ואינו מן הפלא אם נתחלף בלשון זה הרשב"א במקום הרמ"ה ז"ל ע"ע ודע דהרשב"ם ז"ל כתב בד"ה רצה וכו' וז"ל וה"ה אם אמר תנו מאתיים וזו לפ' בני סתמא ולא אמר בבכורתו דידו על העליונה וכו' יתא דנקט הקא בבכורתו אתא לאשמועינן דאע"ג דפריש בהדיא בבכורתו אפי"ה וכו' עכ"ל ואם המתנה יתירה על חובו יזכה במתנה ויגבה ממנה חובו והשאר מפח המתנה וכ"כ ה"ה ז"ל שם בשם הרשב"א והרא"ש ז"ל חלק עליו דכיון דלא הזכיר בכורה ש"מ דלמתנה איפנין ע"ש וה"ה בפשוט שאמר תנו לפ' בני מאתיים וזו דנוטלן יתר על חלקו בירושה פינן דלא אמר בירושתו וכן מתבאר מדברי הטור שם וכתב שהרמ"ה ז"ל ג"כ סובר פהרא"ש ז"ל ע"ש בשיטת הרמ"ה בסי' קצ"ו שהאריף להוכיח דבר זה וראיתי למרן בב"י שהביא תשובה א' להרשב"א במ"ש לבנו הגדול שיטול מאתים וזו אחר פטירתו מחמת ירושה ומת ובא הגדול ליטול מאתים וזו ולחלק עם אחיו בשאר נכסים

והשיב שאין לו אלא מאתיים וזו או חלק ירונשתו שאם רצה האב לינתם לו יתר על חלקו למה כ' לו מחמת ירונשה וכו' עכ"ל ומה שיש לעורר בדבריו ז"ל שמשמע שאם לא כתב לו אלא סתם זוכה בשתיקה והם נגדיים למ"ש ה"ה ז"ל משם הרשב"א ז"ל וכתבם מרן ז"ל שם סמוך ונראה וקבר עמדי ע"ז גדולים חקרי לב עינין בהכנ"הג שם אות ז"ך ומרן בש"ע שם ס"ח פסק דידו על העליונה ואינו זוכה בשתיקה וכתב על זה ויש חולקים וס"ל דזוכה בשתיקה ומור"ם ז"ל פתב והסברא הא' נראה עיקר ע"ש ולפ"ז קם דינא בנ"ד דהיורשים של מקבל המתנה ידם על העליונה אם נידון שטר זה באומרו וקרי הוא מסולק מפל הירונשה שאגית אחרי וכו' אלא אמר בפירו' מחמת ירונשה ואי אמרינן דלשון מתנה גרידא הוא אינו זוכה אלא באותה הבית אעפ"י שהירונשה מגעת לו ביותר פדעת הרא"ש ז"ל והטור ונכתב בש"ע באותיות רמ"א ז"ל אלא שראיתי לה' בתי , פהונה בח' בית דין סוף סי' י"ב עמ"ש הש"ע בי"ד סי' ר"פ ס"ת שנקרעה בו יריעה וכו' בתוך ג' והגיה אבל לא יותר עכ"ל פתב הרב ז"ל ולפי הנראה הגהה זו מדברי מרן ז"ל וכיון שלא הורה המקום קים לן שהיא השמטה ממרן ז"ל מלשון הש"ע וכו' עכ"ל ובהגהה זו של הפשו' ראשם עליה טור ע"ע א"כ בנדאי דאינה מתורת מרן ז"ל אבל סו"ס פינן דמור"ם ז"ל פתב סברא זו בלי חולק הדין דין אמת וכשאני לעצמי רואה דמתנה זו תלויה בסילוקו ובלא ירש שכת' דנתבאר דדבריו בטלים הם ועוד חזר וכתב ויחזיק בבית הנז' ע"ת הנז' וכיון שתלה מתנתו בולא ירש אמרינן פינן שפטלה אצל לא ירש בטלה נמי אצל המתנה ואעפ"י שסברא זו קיימתיה מדעתי קל"ה פמות שהיא פעת מצאתי להאשל אשר ברמה בפ"ן אהא דתנן התם המחלק את הנכסים והשונה להם את הבכור ריבה לא ומיעט לא וכו' פתב הרמ"ה ז"ל בסי' ו' בתוך דבריו וז"ל ואפ"י לריב"ב דאמר דאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין ה"מ דליכא בכור א"נ דאיכא בכור ולא השונה להם את אבכור אבל הכא פינן שהשונה להם את הבכור וכו' מגו דאיבטל מימריה גבי מאי דטפי ליה מחולקיה בטיל ליה גבי מאן דטפי ליה מחולקא דשאר פשוטין דהא דינא דפשוט ובכור מחד קרא נפקי וכו' ואב"א סברא נמי הוא פינן דתלי ליה למילתיה בל' ירונשה ולפום ירונשה דאורייתא לית ליה לנפויי ליה לבכור ולטפויי ליה לפשוט הו"ל בעיקר ירונשה מתנה עמ"ש בתורה ותנאו בטל לגמרי ואפילו לגבי פשוט דהא תלינה להקנאה דיליה בירונשה ואין זו ירונשה וכו' ואפ"י היכא דפריש דכי טפי לחד מנייהו מחלק ירונשה דהא איך פשוט טפי ליה לאו פלום הוא דהו"ל פאי"ש פ' בני לא ירש עם אחיו וכו' עכ"ל וה"ה בפ"ו מה' נחלות הביא סברא זו משם מהר"י אבן מיגאס ז"ל גם הטור בסי' רפ"א הביא דעת החולקים עליו וע"ש במרן ז"ל בב"י ותמהני על רבינו הטור ז"ל דסוגיות ושמועות הרמ"ה ז"ל כל יומא ויומא בפנמיה ולא הזכירו על דל שפתיו וסו"ד הרמ"ה פתבם בתחלת דבריו והמה בפתובים ראשית מאמר ומרן ז"ל בש"ע כהר"י בן מיגאס ז"ל ע"ש אלא דאכתי יש לבעל דין לחלוק דדילמא דעת הר"י בן מיגאס ז"ל מטעמא קמא שכתב הרמ"ה ז"ל פינן דתרוניהו מחד קרא נפקי דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו שהתורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אימתי בזמן שלא יוכל לבכר ויקנים מצות הבכורה אבל אם לא קיים מצות הבכורה כבר פקע מניה פלילא דנתנה לו התורה רשות להנחיל כמו שמפן' בדברי הרמ"ה ז"ל ולאו מטעמא דתלה לה בלשון ירונשה והקנאה כמדובר ובחד גופא איפליגו אמוראי אי פלגינן דבוריה או לא בפ"ן דקל"ד כגון

בעל דאמר גרשתי אשתי כבר אינו נאמן ועדין נידונית כא"א למיתה אבל להבא אם אמר גרשתי ואח"כ קלקלה נאמן משום דמ"ל לשקר פיון דבידו לגרשה ובאומר גרשתי למפרע אי נאמן בלהבא איפא מ"ד דנאמן בלהבא ומפטירא מחנק דפליגין דבוריה במ"ש תחלה .

גרשתייה דמהשתא נאמן בלהבא ואיפא מ"ד פיון דלא מהימן למפרע לא מהימן בלהבא ע"ש וה"נ דכנותה פיון דמתנה ותנאי על מ"ש בתורה בדבור א' נאמרו וכ"ש שהקנין גומר הענין והוא באחד מדהא ליתא הא נמי ליתא ונהי דבנ"ד לא דמניא לעדות א' על ב' והעדים.

קרובים לאחד פיון דבעדות א' נתבטל כל השטר כמ"ש מרן בש"ע סי' נ"א ס"ו ע"ש דאיפא למימר דשאני עדות דאפולה מלתא קא מסהדי משא"כ בנותן זימסדר דבריו איפא למימר אי בטלה לגבי האי לא בטלה לגבי אידה דכל חדא תיקו אדוכתה והשתא דאית להכי איפא למימר נמי דמהד גרשתי למפרע לאו ראיה היא דהתם נמי פעין עדות היא לאפוקי לאשתו מחזקת א"א לפוטרה אם קלקלה אלא הא מיהא בנ"ד דתלה למתנת בנו בסילוקו שלא ירש נלע"ד דליפא מאן דפליג דלא אהני מעשיו ואל תשיבני ממ"ש מוהר"ם מפדנוא ז"ל בסימן מ"ד בשאלה השנית ופסקו מור"ם ז"ל שם סי' נ"א שאם היה פתוב בשטר שנים או ג' דברים ונתבטל השטר בדבר אחד לא נתבטל השאר ע"ש דהתם לא תלאם זה בזה אבל בנ"ד שתלאם זה בזה בטל הא' גם את השני בטל מאליו פדכתיו ובפ"ק דגיטין ד"ח בכותב גט שחרור לעבדו נאמן לו' בפני נכתב ובפ"נח ואם פתוב בו עצמה ונכסי קנויין לה עצמו קנה נכסים לא קנה דבגט שחרור הימנוהו רבנו לומר בפ"נ ובפ"נח אבל בנכסים לא מהימן עד דמקיים השטר ואבעיא לן בכותב כל נכסי קנויין לה דקי"ל דעבד נמי בכלל נכסים הוא פלגין דבוריה ומהימן לקנות עצמו ב"ח ואינו נאמן בנכסים או"ד לא פלגין דבוריה ואי מהימן אהאי מהימן אהאי א"נ ואי לא מהימן אהאי לא מהימן אהאי ונהדר אמר אפני מתוך.

שלא קנה נכסים לא קנה עצמו וכ' התוס' משום דיד בע"הש ע"הת ורבא ס"ל דפלגין. דבוריה ע"ש ורבינו בפ"ז בה' עבדים דין ב' פסק פרבא ע"ש ואין זה דומה לנ"ד דהתם ג"ש והקנאת נכסים תרי.

הקנאות ניהו אמטו להכי סבר רבא דפליגי דבוריה ורבינו בסוף פי"ד מה' עדות פתב הפותב נכסיו לב' כא' בעדות א' והעדים קרובים לא' ממקבלי המתנה ורחוקים מן השני הרי השטר פסול מפני שהוא עדות א' עכ"ל וכתב מרן בכ"מ דשאני גבי עבד דאמרי' פלגי' לדבוריה משום דעבד חשיב כתרי גופי דמעיקרא עבד והשתא לגבי מתנה חשיב ב"ח פנים חדשות באו לכאן משא"כ בשטר א' שהיא עדות א' דאע"ג דגופים מחולקים ע"ש והנ"ד נלע"ד פשוט דכל אפייא שוין דלא אמר פלום פיון דבחד גופא הוא ותלה מתנתו בהסתלקו מן הירושא ולא הורישא לזולתו וכ"ש שהקנין הוא גמר הענין פיון דהנותן בריא והוא הקנה על תנאי דהסתלקות פשיטא לענ"ד דאין דבריו קימין וראיתי לה' פרח מט"א ז"ל סי' נ"ט ששאל שחתום בתנאי הכתובה ומפללם במנהג ההשכון פתוב לאמר שאם לא ישאר זרע מהפלה יחזיר לראובן שהוא ממשפחתה ואם ראובן יפקד מושבו יחזיר לשמעון וא' מהעדים קרוב לשמעון מי אמרינו בהא עדות שבטלה

מקצתה בטלה כולה והשיב דלא נתבטל רק תנאי ההשבון וחילקה ממ"ש רבינו ז"ל שם
שאם פתוב בשטר נתתי לראובן חצר פ' וילשמעון חצר פ' ונמצאו העדים קרובים לזה
ורחוקים לזה זה שהם רחוקים ממנו מתנתו קנימת שאלו ב' עדויות בשטר א' וכו' וה"נ
בנ"ד פיון שפתוב בשטר כתו' זו תנאים רבים מעניינים נפרדים לא נפסל ולא נתבטל
העדות כ"א לתנאי ההשבון לבד וכו' עכ"ל ולענ"ד ואם דל הוא דלא דמי נהי דהמקנה
א' הוא הא מיהא הזוכי גופי' מחולקים ופי' מחולקים וסובר רבינו ז"ל דבתרי גופי פלגינו
דבוריה אע"ג דהנותן א' הוא וכהוא דהפותר כל נכסיו לעבדו דחשבינו ליה כתרי גופי.

אבל בחד גופא העד והמתחייב לא אמרה רבינו ז"ל מעולם ומה שהביא תשו' ה' מוהר"ם
מפדנוא ז"ל וחלק על הסמ"ע ז"ל בפ' דבריו ע"ע לענ"ד אינו מוכן ואין פאן מקום.
להאריף וכתב עוד ואין לומר פיון דכתוב בסוף הכתו' ולקיים כל הנ"ל נטל קנין גוש"מ
וכו' הרי דלגבי קנין מקריא עדות א' ושייף לומר עדות שבתלה מקצתה וכו' וי"ל כיון
דמתחלה נחלקו העדויות בעיקר גוף הענין אע"ג דהיו בקנין א' אין בכך פלום וכו' וזה
כיון הרמב"ם ז"ל בסי"ד שאעפ"י שהמקנה א' וכו' שהפל היה בקנין א' וכו' עכ"ל ולענ"ד
עדיין יש לחלק בין גוף א' לב' וכדכתי' בעניויתין איברא דנ"ד לא דמי.

למ"ש מוהר"ם מפדנוא ז"ל ולא למ"ש הרב פרח מט"א ז"ל דהתם שאני שהם פרטים
מחולקים ולא שייכי בהדי הדדי אבל בנ"ד דתלה המתנה בסילוק מדהא ליתא הא נמי
ליתא וזה נלע"ד ברור וכ"ש שיז בעל השטר על התחתונה כמ"ש התוס' ז"ל גבי עבד
הנתינים למעלה: וראיתי לרשב"ם ז"ל שכתב אהא דתנו בפיון דקל"ג ש"מ שאמר נכסי
לה ואחריה לפ' שאם היה הא' ראוי לנורשו אין לשני במקום הא' פלום וע"ז פ' ז"ל א'
נוטלו משום ירושה וכו' פיון שעשאו יורש וזכה בדין תורה פי קאמר תו ואחריה לפ'
הוי מתנה עמ"ש בתורה וכו' וגם אפי' אם פירש אני מורישך ע"מ שיטול האי ב' אחריה
הוי נמי מתנה עמ"ש"ב והוי המעשה מעשה והתנאי בטל עכ"ל ומינה איכא למגמר לנ"ד
דאעפ"י שתלה המתנה בתנאי שלא ירש והו' תנאה הוי מתנה עמ"ש"ב שפיר אמרינו
התנאי בטל והמעשה קיים א"כ זכה במתנה הלזו וג"כ יורש עם שאר אחיו בנכסי עזבונו
אביהם ונלע"ד דלא דמי דשאני התם מפי עשאו יורש וא"ל אני מורישך כבר זכה שפיר
מן התורה וכי הדר ואמ"ל ע"מ שיטול האי ב' אחריה הוי תנאה קא משדי אדינא
דאורייתא ולא מוקים לדינא דאורייתא אלא ע"מ שיקבל האי שאחריו יטול האי ב' אמטו
להכי אמרינו ביה שפיר מתנה עמ"ש"ב והתנאי בטל והמעשה קיים דמדאורייתא קא זכי
פיון דשונייה יורש והוא ראוי לנורשו דזכתה לו תורה כבר משא"כ בנ"ד בכריא הנותן
מתנה לבניו ושדי בה תנאה ירש שפיר המתנה דלאו שכ"מ הנה ולא בלשון ירושה
קאמר אלא מתנה ע"מ ואינו זוכה אלא עד גמר הקנין ובחדא מחתה מחתינהו וכיון
דאשפחו דהו' תנאה לא מתוקם אליבא דהלכתא דלא ירש הוי מתנה עמ"ש"ב והמעשה
והתנאי בטלים אבל התם מפי קאמר אני מורישך שפיר זכה דלאו קנין בעי ובגמר שפתיו
נתפס והו' תנאה דקאמר בתר הכי מגן שוניה דמתנה על מש"ב כנלע"ד והו' דאמרינו
בפ"ב דביצה דף ד' ופסקו מרן בש"ע סי' רנ"ג סי"ב ש"מ שאמר שיתנו לפ' מאתים זוז
וישא את בתי זוזי שקל וברתא אי בעי נסיב ואי בעי לא נסיב ע"ש ע"ז כתב הרב
מוהראנ"ח ז"ל ח"א ס' ע"ז ז"ל מפירש"י ותוס' נראה דטעמא הוא משום דתפיס לשון
ראשון דדברי שכ"מ פכתובין וכמסורין דמו ומיד כשאמר תנו ת' זוז לפ' הוי כאילו

מסרם דדברי ש"מ פכתובים וכמסורין דמו ומעשה יש חילוק גדול בנ"ד דאין זכות מתנה זו באה בכת אמירה בעלמא עד דנימא משעת אמירה א' זכה במתנה ותנאי אי בעי וכו' שאין זוכים בה אלא מפת הקננו והקננו לא הונפר אלא אחרון עם זכרון התנאי וכו' ולא שינה לומר פאן שפבר זכו קודם התנאי וכו' שאין קודם הקננו פלום וכו' ע"ש אמר מעשה שפתי צדיק ברור מללו דבכריא לא אמרינו תפוס לשון א' וזכה והתנאי בטל פיון דאינו נגמר אלא בקננו וכיון דשדי תנאה עמש"ב המעשה בטל שלא גמר להקנות בהך ק"ס אלא ע"מ הך תנאה וכיון דרבנו בטלו לתנאה ממילא בטלה מתנתו וגבי קידושין דאיפליגו ר"מ ור"י במקדש את האשה ע"מ שאין ליה עלי שאר כס"וע דר"מ סבר תנאו בטל והמעשה קיים ופיר"שי ז"ל בס"פ הפועלים דצ"ד משום דמפי אמר הרי את מקודשת לי אקדישה ליה וכי אמר ע"מ שאין ליה עלי שאר וכו' הוי מתנה עמש"ב עכ"ל והיינו דבכרי רשפ"ם ז"ל גבי ש"מ המוריש למי שראוי ליורשו ומטיל תנאה עמש"ב כמנדבר אלא שאח"כ ראיתי להתוס' בפ' אעפ"י דף נ"ו בד"ה ה"ז מקודשת וכו' שבסו"ד הביאו פירש"י ז"ל הלזו ותמהו עליו דלר"מ בעינן תנאי קודם למעשה וכו' ע"ש ובגזיר די"א אהא דתנו הריני גזיר ע"מ שאשטה יין וכו' ה"ז גזיר ואסור וכו' ומפרש טעמא בגמרא משום דהוי מתנה עמש"ב וכתבו התוס' דכי אמר הריני גזיר הוי גזיר לכל מלי וכי מטיל ביה תנאי אין התנאי פלום עכ"ל והיינו כד' רש"י ז"ל גבי קידושין כמו שצאמר ועיין בתוס' פ"ב דביצה דף ד' אהא דאמרינו התם האומר הריני גזיר ע"מ שאגלח מעמש"ב ע"ש ואחז"ר נדפס ספר בית הבחירה לה' המאירי ז"ל ובחז' לגזיר די"א שרש"ט.

וכתב רחמו דנפשין ונהירו דעינין הרב פמהר"ם הלוי נר"ו כ' בזה הענין ואבינריה דברי הנאמרי בעליה וראויים למי שאמרו ונהה התוס' שם בפ' אע"פ לא ס"ל פדעת רש"י ז"ל בקידושין וכד' התוס' דגזיר ק"ל מתרנניהו דאמאי המעשה קיים פיון שהתנה עליו ות' דאי לאו דילפינו מתנאי בני גד וב"ר דהתנאי מבטל המעשה פשלא נתקיים התנאי לבסוף הו"א דלעולם המעשה קיים והשתא דילפינו מתנאי ב"ג וב"ר אמרינו דיו פי היכי דהתם לא הנה תנאי עמש"ב ה"נ מנה דאי הוי מתנה עמש"ב אמרינו דתנאו בטל והמעשה קיים ע"ש ולפי האמור מידי פלוגתא לא נפקא דלדעת רש"י ודעמיה ז"ל היכא שנתפס בלשון ראשון כגון שכ"מ דדבריו ככת"ומ דמו וכן גבי גזיר דמפי אמר הריני גזיר חל עליו קדושת גזירות אבל בשאר מלי דאינו נתפס בלשון א' פיון דתלי למלתיה בתנאה אי לא קיים לתנאה בטל הדבר מעיקרו אלא שעדיין הלב מהסם לד' רש"י מהא דאמרינו בפ' הרבית דכ"א באומר ע"מ שאין ליה עלי אונאה דאיפליגו בה רב ושמואל ולכ"ע המכר קיים ובעי למימר תלמודא דפליגי בפלוגתא דר"מ ור"י במתנה עמש"ב דאמאי לא אמרינו פיון דלא מכר אלא .

ע"ת שאין לו עליו אונאה יתבטל המכר מעיקרו דאינו נתפס בלשון א' וכן גבי שביעית דאמרו בפ"ק דמפות במלנה ע"מ שאין השביעית משמטת דסא"ד דתלמודא דטעמא דשמואל משום דהוי מתנה עמש"ב ונראה דהתם אין היכר באונאה אלא עד אחר שמשך הלוקח וכבר נעשה מעשה המקיים את המקח תו לא אתי הך תנאה ומבטל ליה דומיא דשכ"מ דאמרינו ביה ככת"ומ דמו וה"נ גבי השביעית כבר הלנה לו ואתא לידיה תו לא אמרינו דבטל המעשה דכבר נעשה והתנאי .

בְּטַל .

וְהַשְׁבִּיעִית מְשַׁמְטָתוֹ וּלְפֹנִים מְסַקְנָא דְגַמְרָא בְּלֹא"ה מְתַרְצָא שְׁפִיר דְּכָל זֶה לְדַעַת רִש"י ז"ל אֲבָל לְדַעַת הַתּוֹס' כָּל שְׂאִינוֹ מִתְּנָה עִמָּש"ב בְּלֹא"ה תְּנָאוֹ בְּטַל וְהַמְעָשָׂה קִיָּים א"כ הָאִי מְלִתָּא דַּנ"ד בְּאִשְׁלֵי רַבְרָבִי תְּלִיָּא וּלְעוֹלָם הַיּוֹרְשִׁים נִקְרָאִים מְוַחֲזָקִים לְגַבֵּי מְקַבְּלֵי הַמְּתָנָה וְאֵע"פ שֶׁמְקַבֵּל הַמְּתָנָה יוֹרֵשׁ ג"כ כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְתִּי בְּזֶה בְּכַמָּה דְּוָכְתִּי בַס"ד .

אִיבְרָא דְאַפְתִּי נִשְׁאָר לָנוּ לְבָרַר לְפִי מֵאִי דְכִתְיָבָנָא דְלְדַעַת הַתּוֹס' בַּנ"ד אֲמַרִי הֵתָם הַמְּתָנָה קִיָּיִמַת וְהַתְּנָאִי בְּטַל הָא מִיָּהָא לִירֵשׁ בְּשִׁאָר נְכֹסֵי דְאַבְוָה אִיכָּא לְמִימַר דְלֹא זָכָה מְדַאֲמְרִינֵן הֵתָם בְּפִי"ן אֲשֶׁר הוֹבֵאתָ לָהּ רֵאשִׁית מְאֲמְרֵינוּ דְאַיְתָמַר עֲלֵה לִימָא מִתְּנִי"ר ר"מ הִיא וְלֹא ר"י וְכו' וּמִשְׁנֵי אֲפִילוֹ תִימָא ר"י הֵתָם יָדְעָה וּמְחִלָּה הֵכָא לֹא קָא מְחִיל וּפִירֵשׁ"י ז"ל דְּמָה הַנָּאָה לְבָן לְמַחֲוֹל וְאֵע"פ שֶׁשְׁשַׁמְתָּ אִין זֶה מְחִילָה דְאַיְנוֹ רוּצָה לְהַכְעִיס אֶת אָבִיו עַכ"ל נִשְׁמַעֵינָה מִן הַדָּא דְהִיכָא דְאִית הַנָּאָה לְבָן אֵע"ג דְלֹא מְחַל בְּפִי אֲמַרִי מְסַתְּמָא דְמְחַל וְא"כ בַּנ"ד שְׁנַתְּנֵן לוֹ בֵּית מְשֻׁחָרְרַת בְּהִיא הַנָּאָה מְחַל חֶלְקוֹ בִּירְוִשְׁתָּ אָבִיו אֲלֵא שֶׁהַתּוֹס' בַּפ' אֵע"פ"י שֶׁם בְּאוֹתוֹ דְּבוּר כ' דְלִרְוֹנָה דְמִלְתָּא נְקֻטָּה ע"ש וְכֵן כ' הַרְשָׁב"א ז"ל הוּבָא בְּמִקּוֹ בְּפִי"ן שֶׁם ע"ש דְּמַסִּיק דְאַפִּילוֹ מְחַל בְּפִירוּשׁ לֹא מְהַנִּי דְהַנִּי כְּאוֹמֵר מַה שְׂאִירֵשׁ מְאַבָּא מְכוּר לָהּ לֹא אָמַר כְּלוּם ה"נ אִם אָמַר לְאַחִיו מַה שְׂאִירֵשׁ מְאַבָּא מְחֹל לָהּ לֹא אָמַר כְּלוּם ע"ש מְלִתָּא בְּטַעֲמָא וְכ"כ בְּפִשְׁטוּת בְּתוֹשׁוֹ ח"ג ס' קצ"ד ע"ש וּמְכִירַת עֲשׂוֹ לִיעֻקֵּב אֵע"ה כְּבָר עֲמָדוֹ עֲלֵיהָ גְדוּלֵי עוֹלָם וְהַרִיב"ש ז"ל ס' שַׁכ"ח פְּתַב דְלִפְנֵי הַדְּבִיבּוֹר הִנֵּה מִתְקַיָּיִם הַדְּבָר בִּינִיָּהֶם ע"ש וְכֵמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְתִּי בְּדְרוּשִׁים בְּקוֹ מְעַרְתָּא דְחִסְדֵי דְרוּשׁ ג' בַּס"ד וְכַתֵּב עוֹד הַרְשָׁב"א ז"ל שֶׁם אֲבָל מְדַבְּרֵי רִשְׁב"ם ז"ל נִרְאָה שֶׁהוּא סוֹבֵר שְׂאֵם מְחַל הַבָּן בְּפִירוּשׁ מְרַצוֹנוֹ הוֹיָא מְחִילָה וְכו' וְאַיְנוֹ מְחַנּוֹר בְּעֵינֵי וְכו' עַכ"ל וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל נִרְאָה דַּל"ש לֵן בְּמוֹכֵר אוֹ בְּמוֹחֵל לְאַבְיוֹ אוֹ מְסַתְּלֵק מִירְוִשְׁתָּ אָבִיו בְּכָל גְּוֹנָא לֹא מְהַנִּי בִּינוֹן שְׂאִין עֲתָה בְּיָדוֹ וְעַתִּיד לְבָא אַחַר מִיתַת אָבִיו וְכֵן .

לְאַחִין לֹא מְהַנִּי דְהַנִּי כְּאוֹמֵר מַה שְׂאִירֵשׁ מְאַבָּא מְכוּר לָהּ דְלֹא אָמַר וְלֹא כְלוּם וּבַפ' חֲזַקַת דָּף מ"ט מִיָּיִתִי תְּלַמוּדָא הָא דְאָמַר ר"ה נִחְלָה הַבָּאָה לְאָדָם מִמְּקוֹ אַחַר אָדָם מִתְּנָה עֲלֵיהָ שְׁלֵא יִרְשָׁנָה וְכַדְרָבָא וְכו' כְּגוֹן זֶה וְכו' וּפִי רִשְׁב"ם ז"ל וְכַדְרָבָא כְּלוּמַר בְּאַיְזוֹ נִחְלָה מוֹעִיל הַתְּנָאִי בְּנִחְלָה הַבָּאָה לוֹ בְּתַקְנַת חֲכָמִים וְכו' אֲבָל נִחְלָה דְאוֹרִיָּיתִי לֹא יוֹעִיל תְּנָאִי דְבַע"כ הָא שְׁלוֹ הִיא אֲלֵא א"כ יִתְּנָה לְאַחֲרִים בַּל מִתְּנָה עַכ"ל וְצ"ל דְלְאַחֲרִים נָמִי לֹא מְהַנִּי דְהַאֲוֵמַר מַה שְׂאִירֵשׁ מְאַבָּא מְכוּר לָהּ לֹא אָמַר כְּלוּם דְאַיִן אָדָם מְקַנָּה דְבָר שֶׁלֵּב"ל וּמ"ל מְכָר מ"ל מִתְּנָה כַּמ"ש מְרֵן ז"ל סוֹף ס' ס"ו וְכ"כ הֵרַב מְשַׁפֵּט צְדָק ח"פ סִימָן י' וְהִבִּיאָה ג"כ ה' כַּנ"ה ג' ז"ל בַּס' רִי"א אוֹת ה' בַּה"ג הַט: וְרֵאשִׁיתִי לְהַרְ"ן ז"ל בַּר"פ הַפּוֹתֵב אֵהָא מְלִתָּא דְרַב כְּהֵנָּא שְׁכַתֵּב דְהָא דְאָמַר ר"ה נִחְלָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם וְכו' כְּלוּמַר שְׁעַכְשׁוֹ בְּשַׁעֲרֵי שְׁמִסְתְּלֵק מִמָּנָה אִינוֹ רְאוּי לִיּוֹרְשָׁה דִּירְוִשְׁתָּ הַבְּעַל קוֹדֵם נִישׁוּאִין אָדָם מִתְּנָה עֲלֵיהָ שְׁלֵא יִרְשָׁנָה וּלְאַפּוֹקִי יִרְוִשְׁתָּ הָאָב בִּינוֹן שְׂרָאוּי לִיּוֹרְשׁוֹ בְּכָל שַׁעֲרֵי הָרִי הוּא כְּאִילוֹ זָכָה בָּהּ לְעַנְיָן דְלֹא סָגִי בְּסִלּוּק אֲלֵא בְּמְכָר אוֹ מִתְּנָה וְאִי אֲפֹשֶׁר שְׁהַרִי לֹא זָכָה בָּהּ לְגַמְרִי וְלֹא בָּאָה לְרִשׁוּתוֹ שְׁיִוְכַל לְהַקְנוֹתָהּ וְכו' עַכ"ל וְחֲשַׁבְתִּי דְרַפִּי לְהַעֲמִיס הַדְּבָרִים הַלְלוּ לְדְבָרֵי רִשְׁב"ם ז"ל וְה"ק א"כ יִתְּנָנוּ לְאַחֲרִים בְּמִתְּנָה וּר"ל שְׁנָה אִי אֲפֹשֶׁר דְלֹא מְצִי לְהַקְנוֹתָהּ וְהָא דְנִקְטַת מִתְּנָה דְוָקָא מְשׁוּם דְהַנִּי כְּסִילּוּק דְמִיָּירִי בִּיָּה ר"ה דְקָאֵמַר מִתְּנָה שְׁלֵא יִרְשָׁנָה

והראב"ד בפיי"ב מה' אישות דין ח' שפכתב ואיך יאמר לאביו או לאחד ממורישיו ד"וד
אין לי בנכסיך אחר מיתתך ואין אדם מקנה מה שאין לו בו זכות עכ"ל לאו דוקא אביו
או אחד ממורישיו אלא אפילו לאחר פינושעכשו אין לו זכות בו ולפ"ז רשפ"ם ו"ל
והר"ן ו"ל אמרו דבר אחד אלא דרשפ"ם ו"ל תלי ויניגה משום דירושית האב
מדאורייתא והר"ן ו"ל אתי עלה משום דכל שעתיא זמניה מפי מניית וכ"כ ה"ה בפכ"ג
מהלכות דין ה' בשם הרמב"ן ו"ל והרמ"א והרמ"ה ו"ל בחי' בפיי"ן סי' ק' אייתי עלה
דמשעה דאתייליד ראוי לירשו ולא בר מחילה הוא ע"ש וע"ע להמש"ל שם מה שכ'
בד"ה מעשה וכו' ומ"ש בפלפול ודיוקא לעיל ואחז"ר זכיתי וראיתי להרב ב"י יעקב ו"ל
דף ע"ה ע"א שגם הוא ו"ל נתקשה בדברי רשפ"ם הללו וכדוקינין ויישב דבריו ע"פ מאי
דכתובנא בענייתין בשי' הר"ן ו"ל ת"ל ית' שמו ועלה מן האר"ש דדברי רשפ"ם ו"ל
דפ' יש נוחלין דמהנייא מחילת הבן בירושית אביו הפך דעת כל הפוסקים ו"ל והפך דבריו
ועיין בב"י א"ה ע"ס סמן צ"ב נמצא דלנ"ד לא נמצא לנו פח לבטל המתנה אלא דעת רש"י
ו"ל דבפ' הפועלים ודברי התוס' דנזיר הנתינים למעלה דמדבריהם למדנו דבשאר מלי
אם לא נתקיים תנאו בטלה מתנתו ומצו למימר היורשים קים לי כנותייהו דהאיפא תרי
ארנונותא: (שד) מתנה ראובן יש לו בכור וב' פשוטים מאשתו הא' וג' בנים אחרים
מאשתו השנייה ועמד ונתן במתנה גמורה כל נכסיו מקרקעי ואג"מ במתנת בריא ולא
שייר פלוס לבני האשה הא' ואח"כ נלב"ע וחל"ש א' מהבנים מקבלי המתנה וירש אותו
אביו הנותן ובהיותו ש"מ כתב שטר צנואה עז"ה שבהיות שפכר נתן במתנה כל נכסיו
לג' אחים הנז' ואירע העדר בא' מהם וזכה בחלקו בתורת ירושה לכה צנה פשהוא ש"מ
שיטלו בניו האחרים כ"ה גרושוש והשאר הרי אני נותן אותו מעכשו לפ' ופ' בני מקבלי
המתנה הנז' החזקה וכו' וג"כ המטלטלין וכו' וכ"ז צנה לפנינו וכו' עכ"ל והאריה בחליו
יתר על ג' שנים ומת מאותו חולי ועכשו ערער הבכור על המתנה הנז' פי לו משפט
הבכורה ומקבלי המתנה אומרי' פי יזכה בחלק הבכורה מאותם הכ"ה גרושוש שצנה
ליטול בניו בני האשה הא' ונשאלתי לחזות דעתי להיכן הדין נוטה ומי שחותרמו אמת
ינחני במעגלי צדק משפטי ה' אמת : כיר"א: זאת אשיב חזי הנית דהאי שטר אית ביה
רעותא במ"ש הרי אני נותן מעכשו וכו' דלישנא דמעכשו הו"ל מתנת בריא וכ"ש ממ"ש
בפירוש אח"ך מתנה מחיים וכו' וכיון דדין מתנת בריא הויא צריכא קנזן וכל שלא קנו
מידו לא זכו מקבלי המתנה כמ"ש מוהרשד"ם ו"ל סי' שי"ו והספיק עמו מוהרמ"א שם
ונכדו ה' מוהרש"ח סי' ל"ד ושנים רבים ונכבדים אלא שהרב משפט צדק ח"א סי' ט"ז
דף ע"א ע"ב כתב לחלק דדוקא שאין פתוב לבסוף כל זה צנה בצנאות ש"מ וכו' דאם
כתו' פן למידין מן התחתון ע"ש שהאריה אלא שבמה שכתב עוד שאף מוהרשד"ם יודה
בזה חלק עליו הכנ"ה ו"ל בסי' רנ"א אות ד' ע"ש ועיין לה' מוהרש"ש ו"ל ח"ג סי' ד'
שהאריה בזה ובנ"ד שנשבע ש"ח לקיים מתנה זו אפי' למ"ד כפוסק א' אפי' שתהיה
סברתו דחוויה נראה פשוט וכ"ש בנ"ד שיותר מג' שנים החזיקו בנכסים והשטרות גבו
אותם ועוד דמעיקרא משנת הקנ"ז כפר נתן להם את אשר לו ובניו הם היו המתעסקים
כמו שקבלו כאשר היתה באמנה אתו המתנה הא' כמ"ש שם וכשמת הגיד מרדכי וזכה
בחלקו להוציא מהם עמד וכתב להם שטר צנאות ש"מ א"כ היש לה מחזיקים יותר מהם
ומאן חשיב ומאן ספין ומאן רקיע להוציא מידם ועל דבר הבכור הלא בראש"י נתבאר

בסי' רפ"א דבנותן מתנה לית ליה ביה ע"ש ונראה פשוט דבכל ספק יד המקבליים ע"הע
פינן דהנכסים בחזקת המקבליים כב"ר והשט"ח נגבו ונכתבו על שמם וכ"ש דבנ"ד נשבע
לקיים המתנה זו ע"פ הפוסק המקיימה ואפי' הוא יחיד ולכשת"ל שיזכו בחלק השליש
שזכה אביהו מירושת בנו שמת כמזנובר גיחזי אנו השתי בנות שהניח אחריו הזקן מאן
ליקום בספוקיהו ופרנסת ג' וננייתם נתבאר בסי' רנ"ג ס"י ונ"ל ש"מ שנתן מתנה והניח
נכסיו לירשיו אם יצא עליו שטר גובה פולו מהירשים: (שה) מתנה חקיקור דין בענין
צוואה שהיה פתוב ביה שאם ח"ו יארע ממנו העדר מחליו זה אזי יתנו מנכסי עזבונו סוף
ק"מ גרושוש לאחיו והשאר לבני אחיו פ' וכו' עכ"ל מורה באצבע דאינם זוכים במתנה
זו אלא לאחר מיתה וכבר ידעת שהטור בריש סי' נ"ר פתב גפי מתנת ש"מ דזכה המקבל
לכשימות למפרע משעת נתינה וכו' עכ"ל ומרן הב"י ו"ל תמה עליו מדאמר' מתנת שכ"מ
אינה קונה אלא לאחר מיתה עכ"ל וה' פרישה והב"ח ו"ל תי' דנדאי אינו קונה לא
לאח"מ ומה"ט מוציאין למזונות האשה והבנות דכיון דהם מתקנת חז"ל חלים משעה
שהוא גוסס אבל מתנת ש"מ אינה אלא לאחר יציאת נשמה ועיין בסי' רנ"ב סק"ב אלא
למפרע דקאמר ר"ל דל"ת אין שטר לאח"מ ע"ש: ומעתה זו היא שקשה כיון דאפילו
תקנת חז"ל אלקויה לחול מפי הני גוסס א"כ כ"ש ירושה דמדאורייתא היא ונימא מפי
הני גוסס חל על נכסיו תורת ירושה ומפי זכה ביה שנה א' בתורת ירושה שוב אין לה
הפסק וכמ"ש בסי' רמ"ח וא"כ בטלת דין מתנת ש"מ לעולם כל שאינו נותן לאלתר
נדבר זה נפתח בגדולים שהרב נ"י ו"ל בפ' י"ן דכ"ד כ' שהרמב"ן ו"ל הק' האיד נמצא
דינו ורגלינו במתנת ש"מ שהיא בתנאי והלא אינה חלה לאלתר עד לאחר גמר מיתה
ובמקו' לשם כ' ו"ל א"כ מתנ' ש"מ שקונה היכי משפחת לה ומתנ' ש"מ אינה קונה אלא
לאחר מיתה וכבר קדמה ירושה דאורייתא וכענין שאמ' לקמן וכו' עכ"ל ונדבר זה נפתח
בגדולים מוהרש"ח ו"ל בסי' י"ט ומוהר"ח ש"י ו"ל בסי' ח' ח"ג משם מוהר"א חסון ו"ל
וה' פ"רם שלמה ו"ל בסי' מ"ג ע"ש ואע"פ שמלשון מור"ם ו"ל בריש סי' ד"ן לא משמע
הכי שפתב ונ"ל ואין חילוק בין צנה לתת מיד לאחר מותו או שצנה לירשיו ליתן לאח"ז
והם ע"פ מ"ד הנמק"י ו"ל שם ועיין במקו' באריכות לשם ומצאתי לה' דבר משה ו"ל
בח"ב סי' מ"ב מה שהאריף בפרט זה גם הר' העסיד ו"ל בס' קהלת יעקב בסי' תקנ"ט
הביא תשו' הרב פ"רם שלמה אשר הובאת לה וכתב שכל ראיותיו פראי מוצק ע"ע ולהרב
בית דוד סי' קל"ב: (שו) מתנה תשובה מענין השאלה ע"ע המתנה מהיום ולאח"מ:
אחדש"ו כת"ר לכאורה נראה דהמתנה לאשה קיימת שנתן לה גוף הקרקע לפירוטיו
אבל מ"ש דאחר מיתת' תהיה החזקה לזרע שיש לו ממנה תלוי בפלוגתא שכתב הכנ"ה
בסי' רנ"ג אות ח"ד אם תהיה לשון מתנה או לא ובתשו' סוף סי' קס"ד הסכים דאפילו
בש"מ יכול המוחזק לומר קי"ל כמ"ד דלא הוי לשון מתנה וכ"ש בברייתא ע"ש ועיין
בתשו' מרן ו"ל בס' אבקת רוכל סי' ע' שכתב דהוי לשון מתנה והסכים עמורב א' שם
בתשו' סי' ע"א מיהו משמע שם דה"ד בש"מ אבל בברייתא לא דומיא דלשון יטול ויחזיק
ויקנה ויזכה דהוי לשון מתנה בשכ"מ אבל בברייתא אין מועילין כדקי"ל בסי' רנ"ג כ"א
בתרא ע"ש: וראיתי להרב משאת משה ו"ל ח"ב סימן כ"ג במתנת ברייתא שכתוב ויחלקו
חתיני ובני חלק כחלק וכו' שכתב שהמתנה בטלה מטעם דכ"ל לבנו וחתנו בחזקת מחתה
וכיון דלבנו בלשון ירושה קאמר ה"נ.

לחתנו בלשון ירושה קאמר דאי הא פדאיתא וכו' הו"ל לפרש וא"ח דבמתנה קאמר לתרניניהו הא אין אדם מקנה אפילו לבנו דבר שלב"ל ע"ש ודבריו תמוהים שְהרי כתב הטור סי' רנ"ג בשם הרמ"ה וכן יחלוק פ' בנכסי לא מהני בבריא ע"ש וא"כ בלא"ה לא זכה חתנו אבל בנ"ד לכאו' אפילו לדעת מהר"א גאליקו ז"ל דתהיה הוי לשון מתנה אפי' בבריא הקא דכלל הזרע שיש לו עבר ועתיד ואין אדם מקנה אפי' לבנו דבר שלא היה בעולם א"כ משמע דבלשון ירושה קאמר לתרניניהו אבל הא ליתא שְהרי הכנ"הג ז"ל בסי' רפ"א אות מ"ג כתב בשם הרשב"ץ ז"ל דהיכא דמהני לשון מתנה ה"ה אם נתן בלשון מתנה לאחר או ליורש מהני ותשו' הרשב"ץ ז"ל היא בח"ב סי' רכ"ז וז"ל ואע"פ שדביבור א' אמר לבנו ולבתו לשון מתנה דיינינו לבנו לשון ירושה פדיניה ולבתו לשון מתנה פדיניה יע"ש ולע"ד יש קצת ראיה מדאמרי' בבתרא דקל"א בנו ואחר אחר במתנה ובנו אפטרופוס והרמב"ם בפ"ו מה' זכיה וקרא"ש ז"ל והטור ומרן ז"ל סי' רט"ו פי' בכותב פל נכסיו לא' מבניו ולאחר פאחד ואחר קנה חצי הנכסים במתנה והבן הוי אפטרופוס על השאר לאחר ע"ש ולא אמרינו פינן דלאחר הוי מתנה ה"נ לבנו או איפכא א"כ ה"נ אי יחלוקו הוי לשון מתנה אעפ"י שדביבור א' אמר יחלוקו בנו וחתנו דיינינו לבנו לשון ירושה פדינו ולבנו לשון מתנה פדינו ודלא כה' משאת משה ז"ל מיהו בנ"ד נר' דהוי כמו נכסי לה ואחריה לפלוני ואפי' למ"ד דלשון תהיה הוי לשון מתנה הקא מודה דלשון מתנה שכתב לאשה מהני גם לבנה אחריה דאפי' בשתי שדות לא' אמר לשון ירושה ולא' אמר לשון מתנה מהני לשון מתנה דחד לאידך פמבן' בסי' רפ"א ונהכי אמרינו בבתרא דף קכ"ט נכסי לה ואחריה ירש פ' אפי' הב' אינו ראוי ליורשו קנה ופסקה הטור סי' רח"ם ע"ש אלמא אפילו לשון נכסי לה שאמר לא מהני אפילו ללשון ירושה שאמר לשני וכ"ש לשון מתנה דמהני ללשון תהיה ואע"ג דלא נתן לאשה הגוף אלא לפירותיו זכה הבן אחריה בכל דהא גבי נכסי לה ואחריה לפלוני בבתרא דקל"ו ס"ד דאין לא' אלא קנין פירות ואפי"ה קנה אחריה בכל וכן סבר ר' בבריייתא שם ולא פליגי רשב"ג ור' אלא אם הא' קנה הגוף ואם מכר אם השני מוציא מיד הקוחות או לא אבל לכ"ע אם לא נתן לא' אלא פירות ואחריה לפ' אם מת א' קנה אחריה הפל יעו"ש וה"נ דכונתה ואע"ג דנכסי לה ואחריה ירש פ' מדמינן לה בגמ' לשתי שדות ושני בני אדם דבעי' בתוה פדי דבור ע"ש פבר הספימו רוב אחרונים הרא"ם והכנ"הג ז"ל סי' רפ"א בהג"הט אות ס"ב דמתנה א' א' הפל חשוב תוה כ"ד ע"ש וכ"כ מהר"ש צרור ז"ל בס' חוט המשולש סי' ב' וקרב פני משה ז"ל ח"א סי' ל"ד והפמ"א ז"ל ח"א סי' ס"ז ע"ש ומ"ש הכנ"הג שם משם מהרי"א סי' קכ"ה דה"ד פששני אינו ראוי ליורשו אבל פשהשני ראוי ליורשו לא מהני לשון מתנה של אחד לשני ע"ש והדבר פשוט דה"ד בש"מ אבל בבריא אפילו השני ראוי ליורשו מהני ליה לשון מתנה של א' שְהרי כתב מהרי"א ז"ל שם הטעם וז"ל ולפי שאין לשון ירושה מועיל בו ואין אדם מוציא דבריו לבטלה כף דייני' לשון מתנה דא' גם לשני אבל פשהשני ראוי ליורשו ומועיל בו לשון ירושה אדרבא הדין נותן שפונן לירושה ע"ש א"כ במתנת בריא דלא מהני לשון ירושה אמרי' דלשון מתנה של ראשון מהני גם לשני משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה דומיא דנכסי לה ואחריה לפלוני דבש"מ הוי לשון ירושה ואין לשני פלום ובבריא הוי לשון מתנה מה"ט דאין דבריו קנימי' בירושה ובזה א"צ למ"ש הרב כנ"הג שם על תשו'

מהרי"א ו"ל סי' גר"ן דאפי' ב'שני ראוי ל'קורשו' ל' מתנה של א' מהני לשני ושמה שאני
התם דהא' נמי ראוי ל'קורשו' ע"ש דלק"מ דבסי' מיי'רי פ'שמועיל לו לשון י'רושה אכל
בסי' גר"ן מיי'רי בקנן דלא מהני לשון י'רושה א"כ אדרבא דלשון מתנה דא' מהני לשני
מה"ט דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכ"כ עוד מהרי"א בסי' קכ"ה ו"ל וא"ת ונימא
איפ' שפוננתו היתה ללשון מתנה פיון שאמר אח"ך שאחר פטירת הנרע שיתנו ללאה
ולאחרים עמה כ"כ וכ' ואין אדם מוציא דבריו לבטלה ואם ללשון י'רושה נתפנון אין בדבריו
פלוס דאין לירושה הפסק וי"ל דלא מהני לשון מתנה דא' גם לשני אלא תכ"ד אכל
לאחר תוך כ"ד לא ה"ק ע"ש הרי דאם הנה תכ"ד אפילו הנה הב' יורש אמרי' דלמתנה
נתפנון פדי לקיים דברי המת שאמר ואחריו לפ' מיהו ק' דגבי נכסי לה ואחריו לפ' דאם
הא' ראוי ל'קורשו' אין לב' פלוס ואמאי לא אמרי' דלשון מתנה הוא לקיים דברי המת
שאמר תכ"ד ואחריו לפ' אלא נדאי דלירוש מסתמא אמרי' דבירוש נמן לו אפי' לבטל
דבריו שאמר ואחריו לפ' וה"נ א"ל דלשון מתנה של א' לא מהני לשני אם הוא יורש
אפי' אמר ואחריו לשלישי בתכ"ד וכ"כ הרמ"ה ו"ל ב'חידושו' לכתרא שם גבי נכסי לה
ואחריו י'רש פ' ו"ל וה"ה אם אין הא' ראוי ל'קורשו' והנה השני ראוי ל'קורשו' פיון שהנה
השלישי ראוי ל'קורשו' בין שלא הנה ראשון ראוי ל'קורשו' בין שהנה ראוי ל'קורשו' אין
לשלישי במקום שני פלוס דאין לשון מתנ' אלא לשון י'רושה וירושא אין לה הפסק
יעו"ש הרי דאפי' אין ראשון ראוי ל'קורשו' דהני לשון מתנה אם השני ראוי ל'קורשו' אין
לשלישי במקום שני פלוס ולא אמרינו דלשון מתנה של א' מהני גם לשני לקיים דברי
המת שאמר ואחריו לפ' משום דלירוש האי י'רושה וירושא אין לה הפסק ועיין להרמב"ן
ו"ל ב'מלחמות ב' י"ן: ומ"מ בנ"ד לשון מתנה של אשה מהני גם לבנה אחריו אע"פ
שהוא יורש פמו נכסי לה ואחריו י'רש פ' ואע"ג דמתנת בריא היא וכ' ה' מח"א ו"ל
הלכות זכיה ומתנה סי' ט"ל דבמתנת בריא דנכסי לה ואחריו לפ' מיי'רי שאמר ואחריו
מעכשו לפ' דאל"כ איך זכה השני ע"ש מ"מ הקנן הני פמעכשו ועוד שהרי הרמב"ם
ו"ל כתב דאין לשני אלא מה ששייר הא' ואי מיי'רי באומר מעכשו השני מוציא מיד
הלקוחות וכמ"ש המ"מ ו"ל שם דין ד' ע"ש וכ"כ מרן ו"ל בסי' רח"ם העתיק לשון
הרמב"ם ו"ל ובדין ז' כתב ואין כל אלו הדברים אמורים אלא באומר ואחריו לפ' ולא
אמר מהיום אכל אמ"ל ואחריו לפ' מהיום ומכר הא' השני מוציא מיד הלקוחות משמע
בהדיא דגם במתנת בריא מיי'רי בדלא אמר מעכשו וכן מתבאר בתשו' הראב"ן אשר בס'
אבקת רוכל סי' ע"ב והספיק עמו מרן ו"ל ורפנים אחרים בסי' ע"ג ע"ש ושור"ר לה'
מח"א סי' מ' שהק' פן על המ"מ ו"ל ע"ש: וראיתי לה' כנ"הג ו"ל בתשו' סי' קס"ד דף
קצ"ח שכתב ו"ל עוד יש רעותא בלשון זה שאמר מן הנכסים שירש ממני וכו' שגראה
מתוך דברים אלו שמה שריבה לבנו ה"ר דוד הוא בלשון י'רושה וא"כ הוא לא מהני וכו'
ושמה תאמר ומה בכך הרי ראוי ל'קורשו' בנו ומה שנתן בל' מתנה שאמר בני המנוח
כה"ר יהושע יקחו מנכסי ובנדאי דלשון יקח לשון מתנה הוא וכו' וכאן דל'ירשי בנו
אמר לשון מתנה אע"פ ש'לבנו נתן בלשון י'רושה מהני וכו' ליתא דלא אמרינו הכי אלא
בנותן לשון מתנה לנה שאינו ראוי ל'קורשו' אכל למי שראוי ל'קורשו' אפי' לשון מתנה הני
לשון י'רושה וכו' ואע"פ שיש חולקים וסוברים דלמי שראוי ל'קורשו' לשון מתנה מהני
פיון דהני פלוגתא דרבנותא יכול המחזיק לומר קי"ל וכו' ע"ש ב' ודבריו תמוהים דלא

נחלקו הפוסקים בלשון מתנה ליורש אי הוי ירושה אלא בש"מ אבל במתנת פריא לכ"ע אפי' לשון נכסי לה ליורש הוי מתנה ויש לשני מה ששייר הא' כמו שפסק הרמב"ם ומרן ז"ל בסי' רח"ם וא"כ ה"נ לשון יקח שאמר לראשון אי הוי לשון מתנה בפריא גם לשני דלשון ירושה אינו מועיל בו אמרי' דלמתנה נתפונן משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכמ"ש מוהרי"א בסי' גר"ן דמייירי בא' ג"כ ראוי לנרשו דלשון מתנה דידיה מהני ליורש ב' וה"ה במתנת פריא מה"ט דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכמ"ש: אבל מרן בתשו' בס' אבקת רוכל סימן מ' באחד שנתן לאשתו נכסיו ע"מ שאחר מיתתה יהיו להנער נקדה פתב וז"ל ואפילו אם לא היתה שום לשון מתנה בנער אלא לשון ירושה פיון שבוזקנתו פתוב לשון מתנה נגרר לשון ירושה דנער אחר לשון מתנה דידה וקנה והוי כשני אנשים בשדה א' ותוף כדי דיבור דמתנה דידה הוי לשון ירושה דנער שהרי כ' בשטר הצוואה כי ע"מ פן נתתי לאשתי כל הנכסים שלי שאותו הנער יורש שלה וכל כ"הג ודאי דלשון מתנה דידה מהני לנער עכ"ל ודבריו תמוהים דבפי"ן אמרינו דנכסי לה ואחריה לפלוני כשני שדות ושני בני אדם דמו ופירשב"ם ז"ל משום דאין לשני בחיי ראשון פלום הוי מתנות חלוקות ע"ש ולדעתו דהוי כשני אנשים בשדה א' לא היתה צ"ל ותוף כדי דיבור וכו' דאפילו שקה בין זה לזה יותר מכדי דיבור מהני כמ"ש הטור סי' רפ"א ע"ש ועיין במהר"א ששון ז"ל סי' קפ"ח הביאו הרב כנ"הג ז"ל שם שנסתפק אם הרמב"ם ז"ל ס"ל בשני בני אדם ושדה א' מהני בלא תכ"ד ואפשר שזה דעת מרן ז"ל ומ"מ משמע מדבריו דדוקא בנ"ד שכתב ע"מ פן נתתי וכו' הוי תכ"ד אבל בלא"ה לא חשבי' כל המתנה תוף כדי דיבור גם הרב משפט צדק ז"ל פקפק על דברי מהרד"ך וכתב דאין לעשות מעשה הביאו ה' כנ"הג ז"ל שם ולדידהו בנ"ד נמי לא זכה בנה אחריה: ועוד יש להסתפק בעיקר המתנה לאשה שלא נתן לה גוף הקרקע אלא לפירותיו מהיום ולאח"מ דהא בסתם מהיום ולאח"מ הטעם דלא חיישינו לחזרה שלא נתן אלא לאח"מ היינו משום די"ל דה"ק הגוף מהיום והפירות לאח"מ כדאמרי' בבבא קט"ו ע"ע ברשפ"ם ז"ל אבל הקא שלא נתן אלא הפירות חיישינו לחזרה ועיין הכנ"הג ריש סי' רמ"ח שכתב בשם הרמ"ב ז"ל בתשו' באומר גוף ופירי מחיים ולאח"מ דחזרה הוי ותשו' ה' פני משה ז"ל היא בח"ב סי' צ"א ע"ש ב' אבל ה' בני אהרן ז"ל סי' ק"ט פתב דהוי כמו בחיים ובמות שהוא כמו מעתה ועד עולם והסכים עמו מוהר"ש אלגאזי ז"ל שם סי' ק"י וכתב עוד דכיון שאמר מחיים ולא מהיום ר"ל מחיים אם לא אחזור בי ואפילו נאמר דמחיים הוי כמו מהיום נראה דלא חזר אלא מהפירות ע"ש אבל אם אמר גוף ופירות מהיום ולאח"מ לכ"ע חיישינו לחזרה ודלא פהרב שמחת יו"ט ז"ל דף ק"ט ע"ב שכתב בשט' דלא שייך לפרש הגוף מהיום והפירות לאח"מ זמנו של שטר מוכיח דהוי כמפרש מהיום אם לא אחזור בי ע"ש דהא במהיום ולאח"מ גוף ופירי מתבאר מדברי ה' פני משה וה' בני אהרן ז"ל דלא אמרי' דהוי כמפ' מהיום אם לא אחזור בי וכ"כ הרשפ"א ז"ל סימן תקס"ג ופסקו רמ"א ז"ל בסי' רנ"ז המקדיש קרקע מהיום ולאח"מ לא קידש כלל משום דא"א לפרש גוף מהיום ופירות לאח"מ דהוי אוכל פירות משל הקדש ע"ש ואמאי לא אמרי' הוי כמפרש מהיום אם לא אחזור בי וכ"ש כשלא אמר מהיום דלא אמרי' זמנו של שטר מוכיח לזה ומה שהביא מדאמרי' בר"פ האומר בקידושין באומר מעכשיו ולאחר שלשים יום הוי תנאה לשמואל ותנאי הוא אם לא אחזור בי כמ"ש

רש"י ז"ל יעו"ש לא זכר מְרַן בְּשֵׁם הַרִיטָב"א וְהַרְמַב"ן ז"ל בחי' שֵׁם וְהַרְשָׁב"א ז"ל בְּתִשׁוּ' ס' תש"ו דְּדָחוּ פִּירֵשׁ"י ז"ל אפ"י דְּהִתְנַאי הוּא אִם יבואו שְׁלֵשִׁים יוֹם וְיִהְיוּ קִיָּמִים ע"ש וְכָבֵר ה' דְּבָרֵי אֱמֶת בְּקוֹנֵט' דָּף ח' ע"ד דְּבִמְהִיּוֹם וְלֹא ח"מ לֹא שִׁינָה לְפָרֵשׁ תְּנַאי זֶה ע"ש וּא"כ בנ"ד דְּלֹא נִתַּן לָהּ אֲלָא הַפִּירוֹת מֵהַיּוֹם וְלֹא ח"מ לֹא שִׁינָה לְפָרֵשׁ תְּנַאי זֶה הַגּוֹף מֵהַיּוֹם וּפִירוֹת לֹא ח"מ וּמֵהַיּוֹם אִם לֹא אֶחָזֵר בִּי דְּמִשְׁמַע דְּעַל הַפִּירוֹת קֹאֵמֵר מֵהַיּוֹם וְלֹא ח"מ וְכ"כ בְּסוֹף וְתִזְכּוּ בְּפִירוֹת הַחֲזָקָה מֵהַיּוֹם וְלֹא ח"מ מִיְהוּ יֵשׁ לְחַלֵּק וְצ"ע: וְעוֹד לְפִי הַנְּשַׁמֵּעַ שְׁהִיְתָה קִטְטָה בִּינֵיהֶם וְהִיְתָה אֲנֻלְצָתָ עַל שְׁהִיְתָה רוּצָה לִישָׂא יְבִמְתּוֹ וּבִמְתַּנְהָ כָּל שְׁנֵיכֶר הָאֲוֹנִס אֲפִילוּ לֹא מָסֵר מוֹדְעָא לֹא הָיוּ מִתְּנָה וְכ"כ הַרְשָׁב"ש ז"ל ס' קע"ג דָּאִם הָאִישׁ הַנּוֹתֵן הַזֶּה לֹא כָּתַב אֲלָא מִחֲמַת שְׁהִיְתָה אֲנֻלְצָתָ אוֹתוֹ וְהִיא גּוֹבֵרֶת עָלָיו אִין לָךְ אֲוֹנִס גְּדוֹל מִזֶּה וּבִמְתַּנְהָ כָּל שְׁמִתְבָּרַר הָאֲוֹנִס בְּטִלָּה אַע"פ שֶׁלֹּא מָסֵר מוֹדְעָא הִלְכָּהּ אִם נִתְבָּרַר זֶה בְּטִלָּה הַמְתַּנְהָ וּכְגוֹן זֶה פְּתַח פִּיךָ לֹאֲלֵם וְהוּא רָאוּי לְעוֹרֵר עָלָיו הַיּוֹרֵשׁ אֲפִילוּ הוּא גְּדוֹל יַעו"ש גַּם הַרִי"ף ז"ל בְּתִשׁוּ' ס' ב' בְּטִל מִתְּנָה מַה"ט דְּכִמּוֹ שְׁיִכּוּלָהּ הִיא לּוֹמֵר נַחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי בְּדָבָר שֶׁנִּתְנָה לוֹ כִּי הוּא יָכוֹל לּוֹמֵר נַחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְאִשְׁתִּי ע"ש וּמ"ש מְרַן הַב"י ז"ל בַּא"ה ע סִימָן צ' דְּנִרְאָה מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל דֵּה"ד כְּשִׁטְעֵנָה נ"ד עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא טְעֵנָה מְכִירְתָהּ וּמִתְּנָתָה לְבַעֲלָהּ קִיָּמִים ע"ש ה"ד בְּסִתָּם אֲבָל בְּאֲוֹנִס יְדוּעַ וְדַאי דְּטְעֵנִי לְיִוְרֵשִׁים וְכ"ה גַּם כָּתַב הַרְשָׁב"א ז"ל בְּתִשׁוּבָה ז"ל ח"ב ס' רצ"ח בְּאִשָּׁה שְׁהִיְתָה בַּעֲלָהּ מִתְּקוּטָה עֲמָה תְּמִיד כְּדִי שֶׁתִּמְחַוֵּל מִקְצַת כְּתוּבָתָה וְנִתְפַּיִסָּה וּמְחַלָּה לוֹ וַיֵּשׁ לָהּ עֲדִים עַל הָאֲוֹנִס וְכו' ע"ש בְּס' כ"ה וְא"כ אִם נִתְבָּרַר בנ"ד שְׁהִיְתָה קִטְטָה בִּינֵיהֶם מִי יוֹכֵל לְהוֹצִיא מִמּוֹן מְחֻזְקַת הַיּוֹרֵשִׁים וְעַיִן לְהַרְבֵּ פֶּרַח מִטָּה אֲהָרָן ז"ל ס' יו"ד וי"א וְקנ"א כְּנֻלָּה"ד: א הַצְעִיר יִצְחָק טִיִּיב ס"ט (שז) מִתְּנָה רְאוּבֵן הָיוּ לוֹ בָּנִים וְלֹא יִזְנָה סִיבָה כָּתַב לְאִשְׁתּוֹ מְקַרְקְעֵי מִתְּנַת בְּרִיאָה וּבִקְשׁ"מ וְכָל מֵאֵי דְּמִתְקַרֵּי גִכְסִי וְלֹא שִׁינָה לְעַצְמוֹ כְּלוּם וַיְהִי אַח"מ הַבַּעַל עֲמָה הָאִשָּׁה וְנִתְנָה קֶרֶעַ חֲצָר לֹא מִבְּנֵיהָ וּבִשְׁטָר מִתְּנָה חֲתוּם הַאֲב"ד שֶׁל הַעִיר תִּמ"ךְ וּבִשְׁטָר מִתְּנַת הָאִשָּׁה לְבָנָה חֲתוּם בּוֹ ג"כ הַאֲב"ד שֶׁנִּתְמַנָּה אַחֵר הַעֲדָר הַאֲב"ד הַא' ז"ל וַיִּרְדּוּ הַבָּנִים מִקַּבֵּל הַמְתַּנְהָ לְתוֹךְ הַחֲצָר הַהִיא וְסָתַר וּבָנָה.

כָּכָל אֹתוֹ נִפְשׁוּ בְּאֲדָם הַעוֹשָׂה בְּשָׁלוֹ עַד דּוֹר ג' מִזְּמַנָּם הַנּוֹתֵן אֲזִי קָמוּ וְעָרְעָרוּ עַל עֵינָר מִתְּנַת זְקִינָם לְוִקְנָתָם בְּאֲוֹנֵרָם אֲלֵיו מִתְּנָה זֹ. בְּטִילָה וּמְבֻטְלָת וּמְמִילָא מִתְּנַת.

זְקִינָתָם לְבָנָה ג"כ בְּטִילָה וּב"ד שֶׁבְּעִירָם פִּלְג"ן בְּהַדְיָהּ פִּלְג מוֹרִין כֵּן וּפִלְג מוֹרִין כֵּן נִמְנוּ וְגָמְרוּ לְשָׁלוֹחַ יָד שְׁלַחוּ מִתָּם לִי לְשָׁמִי לְחַוֹת לָהֶם דְּעִתִּי קל"ה כְּמוֹת שְׁהִיא לְהִיכֹן נוֹטָה אֲנִי נִפְשָׁי קוּשָׁטָא בְּסוּבְלֵי חֲלָאִים מִתְּנִינֵן.

גּוֹפָא בְּתֵר רִישָׁא כְּמוֹ תִּלְאִי"ם וְעוֹד. אַחֲרֵת הִיְתָה וְעַת צָרָה הִיא צָרָה וּמְצוּקָה צוּק"ה ע"ג צוּק"ה שְׁחַמְתָּה מְרַנְבָה מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְחָה וַיָּךְ אֶת הַכְּפִתּוֹר הָרִאשׁ הַמְּעוֹז צִיץ גִּזְר הַקִּדְשׁ מְשִׁיחַ אֱלֹהִים הוּא הַדָּר הַיּוֹשֵׁב עַל הַמְּשָׁפֵט וְשִׁפְט בְּצִדְקָה דִּינָא דְּמִלְכוּתָא הַלְכָתָא גְּבָרָוּתָא בְּרִאשׁ כָּל אֲדָם הָרַב הַחֲסִיד וְנִצְדָק קָדֵשׁ מוֹהַר"ש אֶלְפָּאִסִי צוּק"ל הִנֵּה מִתַּת"ו שְׁלִשְׁלֵמָה נִחְשָׁכוּ עֵינֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְרוּחוֹת מְסָפְרוּ' זוֹ לְזוֹ אוֹי לְנוּ כִּי פָּנָה וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל מְעַלִּין אֶת הַמְּדוּמ"ע בַּק' וְאֶחָד אִין דִּי בְּאֵר וּשְׁמַעְתָּתָא בְּעֵינָא צִילוּתָא הָאֲמָנָם אֲלֵם צִדְקָה הַפְּתוּב קִבְעוּ לְחֻבָּה הַדָּבָר יִצָּא מִפִּי סוּפְרֵי רַבָּנָן נִינְהוּ יִשְׁצ"ו אֲזִי אֲמַרְתִּי הִנֵּה בָּאתִי אֲשָׁנָה

פָּרָק זֶה נֹאסֵדֵר הַמְעַרְכָה מִשְׁמָא דְגַמְרָא לְבֵא לְפָרָק נְגַמֵר הַדִּין וְזֶה הַחֲלִי וְה' אֱלֹהִים יַעֲזֹר לִי.

כִּי הוּא מְנַת כּוֹסֵי וְחֻבְלֵי. צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי.

אכִי"ר: זֹאת אֲשִׁיב אָנִי טָרָם אַחֲלִ"ה לְדַבֵּר דְּבַר בַּעֲט"ו מֵה שְׁנוּגַע לַעֲנִין דִּינָא אֲמַרְתִּי אֲסַפְרָה סְפִירַת הָאוּמ"ר בְּמִימְר קַדִּישִׁין בְּגוּפָא דְשִׁמְעֵתָא עֵיקַר שְׁוֹרְשׁוּהִי מְקוֹר נְפִתְחָ בְּכַמְה דְּוֹכְתִי בְּגַמְרָא וּבִסְפ"ק דְּגִיטִין דִּי"ד אֵימָא הָתָם אָמַר מַר זִוְטָרָא תְּלַת מִיְלֵי עֲבוּד רַבְּנָן כְּהִלְכְתָא בְּלֹא טַעְמָא חָדָא מְנַיְהוּ הָא דְאֲמַרִּינָן אָמַר שְׁמוּאֵל הַכּוֹתֵב נְכֻסִיו לְאִשְׁתּוֹ לֹא עֲשָׂאָה אֵלָא אַפּוֹטְרוֹפָא וּפִיר"שִׁי וְ"ל כְּאִילוּ קַבְלָה מִמַּרְע"ה הַלְכָה מְסִינִי דֵא"צ לְתַת טַעַם וְלֹא עֲשָׂאָה אֵלָא אַפּוֹטְרוֹ'.

ואַע"פ שְׁפַתְב בְּלִשׁוֹן מַתְנֵה לֹא קִנְתָּה וְאִין טַעַם בְּדַבֵּר אֵלָא כְּפֵה תִקְנֵו וְהַפְקַר ב"ד הַפְקַר וְנִזְהוּ לִשׁוֹן רִשְׁבָ"ם וְ"ל בְּפָרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין דָּף ק"ל"א דְּבָרֵי גְבוּאָה הֵם לְפִי שְׁאֲנַחְנוּ מְנַיְחִין מֵה שְׁפַתּוֹב בְּשִׁטְר שְׁנַתָּן לָהּ וְלִילֵף אַחַר אֲנַמְדֵן דַּעַת הַנּוֹתָן וְכו' ע"ש וְע"ע בְּתַשׁו' הַגְּאוּנִים וְ"ל שְׁבַסְפֵר שְׁעָרֵי צְדָק ש"ג מַחֲלָק הַד' סִי"כ ט"ט רִישׁ דָּף ו' וְלִקְפֵן יַתְבָּאָר בִּס"ד.

וְחִזִּי' לְרַבְּנוֹתָא דְמַקְהוּ אַקְהֵתָא בְּהַאי הַלְכְתָא דְאֲמַרִּי' אָמַר שְׁמוּאֵל וְרַמּוּ לִיָּה מְדִידִיָּה אֲדִידִיָּה דִר"י הוּא דְאָמַר מְשִׁמִּיָּה דְשְׁמוּאֵל הַלְכָה כְּרִיב"ב דְּבַנּוֹתָן לְבָן בֵּין הַבְּנִים דְּבָרֵי קִיָּיִמִין וְהָתָם וְהָכָא מִיָּירִי בִש"מ מְדַבְעֵי רַבָּא בְּתַרְנוּיְהוּ בְּבָרִיא הֵיאֵף וְהָרִי"ף וְ"ל כְּתַב בְּשֵׁם רַבְּנָן לְתַרְזֵן דְּרִיב"ל מִיָּירִי בְּאוּמַר פְּלִיִּשְׁנָא דְמַתְנִיתִין וְשְׁמוּאֵל מִיָּירִי בְּכּוֹתֵב פְּדַנְקֻט בְּלִיִּשְׁנִיָּה וְהִלְכְתָא בְּלֹא טַעְמָא הִיא וְדַרְב הוּנָא דְאָמַר הַכּוֹתֵב כֹּל נְכֻסִיו וְכו' וְקָא מֵהַדְּרוּ לְהוּ לִימָא הַלְכָה כְּרִיב"ב מִיָּירִי בְּאַחִין וְכו' כִּי הָרִי"ף בְּתַשׁו' סִי"ב דְּדוֹנְקָא בְּכַתֵּב לוֹ בְּשִׁטְר אֲבָל אוֹמַר הַחֲזִיקִי בְּנְכֻסִים ע"ש וְרִשְׁבָ"ם וְ"ל לֹא גַתְקַרְרָה דַּעַתּוּ בְּזָה וְלֹא שְׁאֲנִי לִיָּה לְחַלְק בֵּין אוֹמַר לְכּוֹתֵב וּבְתַרְנוּיְהוּ לֹא עֲשָׂאָה אֵלָא אַפּוֹטְרוֹפָא אֵלָא דְרִיב"ב אֵיָּירִי בְּדַאָמַר לָהּ בְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה וְשְׁמוּאֵל בְּכּוֹת' לִשׁוֹן מַתְנֵה אוֹ אוֹמַר דְּכָל שְׁהוּא לִשׁוֹן יְרוּשָׁה בֵּין בְּאֲמִירָה בֵּין בְּכַתִּיבָה קְנָה וּבְלִשׁוֹן מַתְנֵה בֵּין בְּכַתִּיבָה בֵּין בְּאֲמִירָה לֹא עֲשָׂאָה אֵלָא אַפּוֹטְרוֹפָא וְדַרְב הוּנָא בְּלִשׁוֹן מַתְנֵה וּבֵין כְּתַב וּבֵין אָמַר ע"ע גְּבִי הָא דְאֲמַרִּינָן לַעֲלִיל הַלְכָה כְּרִיב"ב: וְרִאִיתִי.

לְהַר"י מְטָרָאֲנִי בִּס' הַמְכָרִיעַ סִימֵן ז"ךְ דְּאֵיִיתִי לְדַבְרֵי הָרִי"ף וְ"ל וְלְדַבְרֵי רִשְׁבָ"ם וְ"ל בְּצַבִּיוֹנָם וּבְקוּמְתָן וְהוּא וְ"ל לֹא נַחַה דַּעַתּוֹ לְחַלְק בֵּין אוֹמַר לְכּוֹתֵב אוֹ בֵּין לִשׁוֹן יְרוּשָׁה לְלִשׁוֹן מַתְנֵה שְׁאִילוּ הָיָה חִילּוֹק בֵּין אוֹמַר לְכּוֹתֵב אוֹ מְלִשׁוֹן מַתְנֵה לְלִשׁוֹן יְרוּשָׁה הָיָה מְחַלְקוֹ הַתְּלִמוּד אֵלָא מְדַאָמַר סְתָמָא מְשַׁמַּע דְּאִין חִילּוֹק בֵּינֵיהֶם ע"ש וְנִרְאָה דְּטַעְמּוֹ מְשׁוּם דְּבָהּא דְּבַעֲי רַבָּא הָתָם בְּבָרִיא הֵיאֵף וּבְעֵי לְמַפְשֵׁט מְדַקְתְּנִי הַכּוֹתֵב נְכֻסִיו לְאִשְׁתּוֹ וְיִצְא עָלָיו שֵׁט"ח תִּקְרַע כְּתוּבָתָהּ וְכו' אִי בִש"מ הָא אֲמַרְתָּ דְלֹא עֲשָׂאָה אֵלָא אַפּוֹטְרוֹפָא וְכו' וּמֵאִי קוּשְׁיָא דְלַעֲוֹלָם בִּש"מ וּמֵאִי כּוֹתֵב דְּקַתְּנִי הֵיָּינוּ בְּאוּמַר כְּאוֹתָהּ שְׁשִׁינּוּ בִר"פ הַכּוֹתֵב דְּקַתְּנִי הַכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ וְרַמִּינָן עָלָהּ וּמוֹתְבִינָן מֵאִי כּוֹתֵב אוֹמַר וְלְרִשְׁבָ"ם וְ"ל נְמִי אֲמֵאִי לֹא מְשִׁנִּי בְּדַכְתֵּב בְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה וְאִי מְהָא לֹא אֵירָא דְבְּכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ לֹא מְצִי לְמַכְתֵּב בְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה דְאֵפִי רִיב"ב מוֹדָה דָּאִם אָמַר עַל מִי שְׂרָאוֹי לְיִוְרָשׁוּ פ' יְרֻשָׁנִי בְּמַקּוֹם שֵׁישׁ לוֹ בֵּת לֹא אָמַר פְּלוּם אֵלָא צָרִיף לְאוּקוּמָה פְּדַאוּקוּמָה הָתָם וְלְהַר"י נְמִי גִיחָא טְפִי לְאוּקוּמָה כְּפִשְׁט' בְּהַכּוֹתֵב כְּדַרְב עוּיָרָא וְרַבִּינָא מְלַאֲפוּקָה מְפִשְׁטָה וְהַרְב וְ"ל כְּתַב לְתַרְזֵן

דְּהַתָּם מִיָּרִי פְּגוֹן דְּשִׁיר מִיָּדֵי וְאֵע"ג דְּאָמַר ר"ה הַפּוֹתֵב כֹּל נְכֻסֵי ל"ד אֵלָא מִיָּרִי בְּדִשְׁיָר פּוֹרְתָא וּמְשׁוּם דְּלֹא עָסִיק הֵתָם בְּהַאי דִּינָא מְשׁוּם הֵכִי לֹא דַק וְאִי ק"ל אֲמַאי לֹא מוּקִי הֵךְ בְּרִייתָא כּוּר"י הַנְּחַתּוּם בְּדִשְׁיָר פּוֹרְתָא וְהָא דְכָתֵב כֹּל נְכֻסֵי לֹא דַק לֹא הִיא דְלִישְׁנָא דְמַתְנִיתָא לַחֲוּד וְלִישְׁנָא דְמִימְרָא לַחֲוּד וְעוּד דְקַתְנִי רִישָׁא כְּתֵב לְמַחְצָה לְשְׁלִישׁ וְלַרְבִּיעַ וְהֵדֵר תְּנִי כְּתֵב כֹּל נְכֻסֵי ש"מ דְּהַאי כֹּל דִּינָקָא.

וְנִרְאָה מְשׁוּם דְלַרְבִּינָא וּר"ע תְּרַנְוִיָּהּ מְשׁוּם דְרָבָא אָמַרִי לְמַלְתִּיָּהּ וְרָבָא הוּא דְבַעֵי בְּבָרִיא הִיאָדָּה מְשׁוּ"ה לֹא בַעֵי תַלְמוּד' לְמַפְשֵׁט מַהֵךְ בְּרִייתָא וְשִׁפִּיר מַהֵדֵר לִיה מִמִּלְתִּיהָ דְרָבָא גּוֹפִיָּה לְמִימְרָא דְרָבָא שִׁפִּיר שְׁמִיעַ לִיה הֵךְ בְּרִייתָא אֵלָא דְלֹא מְצִי לְמַפְשֵׁט מִינָהּ בְּבָרִיא דֹא"ל בִּש"מ וּבְהֵנָּה גְּוֹנֵי דְרַבִּינָא וְרַב עֹוִירָא דֹא"ל מְשִׁמְיָה אִיבְרָא דְאִי קִשְׂיָא הָא קִשְׂיָא ע"ד הַתּוֹס' בִּפ' מ"ש דַּק"ן אֵהָא דְאָמַר רָבָא אָמַר ר"נ חֲמִשָּׁה עַד שְׁיִכְתּוּב כֹּל הַנְּכֻסִים דַּק"ל ו"ל דְּאֲמַאי לֹא חָשִׁיב גַּמִּי הֵךְ דְּתַנָּיָא כְּתֵב כֹּל נְכֻסֵי לְאִשְׁתּוֹ וְיִצְא עָלָיו שֵׁט"ח ר"א תִּקְרַע כְּתוּבָתָהּ וְכו' וְכֹל נְכֻסֵי קְאָמַר הֵתָם וְתִי דְכִלְהוּ נְכֻסֵי לָאו דִּנְקָא שֹׁא"צ אֵלָא יוֹתֵר מִכְּתוּבָתָהּ עַכ"ל אִיבְרָא דַּק"ל בְּדַבְרֵיהֶם דֹא"ה מֵאִי פִּיִּסְקָא לְמַחְצָה לְשְׁלִישׁ וְלַרְבִּיעַ דְּלֹא תִלְיָא מְלִתָּא אֵלָא בְּכּוֹתֵב לֵה יוֹתֵר מִכְּתוּבָתָהּ וְלִקְמָן תִּבְּאָר וְהֵתָם רָבָא קְאָמַר לֵה מְשִׁמְיָה דְר"ן וְכִינּוּן דְשְׁמִיעַ לִיה לְרָבָא דְכֹל נְכֻסֵי לָאו דִּנְקָא אֵלָא דְכֹל שְׁהוּא יוֹתֵר מִכְּתוּבָתָהּ קָרִי לִיה כֹּל נְכֻסֵי וּמִדְרָבָא קְאָמַר לֵה מְשִׁמְיָה דְר"ן ש"מ דְּהֵכִי ס"ל א"כ מֵאִי בַעֵי לְמַפְשֵׁט מִינָהּ בַעֵיָא דְרָבָא בְּבָרִיא הִיאָדָּה פִּינּוּ דְמִיָּרִי בְּדִשְׁיָר וְשִׁמּוּאֵל דְּאָמַר לֹא עֲשָׂאָה אֵלָא אֲפּוֹטְרוּפָא מִיָּרִי בְּדִלָּא שִׁיר כֹּלֵל כְּדֹא' הֵתָם בִּפ' מ"ש וְנִרְאָה דְנִיחָא לִיה לְתַלְמוּדָא לְשִׁנּוּי מִמִּלְתִּיהָ דְרָבָא גּוֹפִיָּה טְפִי מִמִּלְתִּיהָ דְאָמַר רָבָא מְשִׁמְיָה דְר"ן וְתוּ דְהֵךְ שְׁנוּיָא אֲתִי מְדִיּוּקָא דְלֹא חָשִׁיב לִיה בְּהֵדִי הֵךְ חֲמִשָּׁה וְעוּד דֹא"ל לְעוֹלָם כֹּל נְכֻסֵי דִּנְקָא וְהָא דְלֹא חָשִׁיב לֵה מְשׁו' דְבִפְלוּגָתָא לֹא קְמִיָּרִי כְּמוֹ שְׁתִי הַתּוֹס' עוּד שֵׁם: שו"ר לְהַרְבּ הַמְּאֹוֹר שִׁצְא לְדוֹן בְּדָבָר חֲדָשׁ דְּהָא דְאָמַר שְׁמוּאֵל לֹא עֲשָׂאָה אֵלָא אֲפּוֹטְרוּפָא דִּנְקָא בְּיֹרְשִׁים קְטַנִּים אֲבָל בְּיֹרְשִׁים גְּדוֹלִים אֲפּוֹטְרו' לְדִיקְנָנִי לֹא מוּקְמִינּוּ אֲבָל קְטַנִּים בְּנֵי מְעַבְד לֵהוּ אֲפּוֹט' נִינְהוּ וְקִשְׁיָתָהּ דְר"י הַנְּחַתּוּם אֲמַאי לֹא מוּקִי לֵה בְּיֹרְשִׁים גְּדוֹלִים וּבִש"מ וְנִיחָא לִיה ו"ל דְּאוֹרְחָהּ דְתַלְמוּדָא לְשִׁנּוּי בְּמֵאִי דְאִיתָא בְּגַמְרָא טְפִי מְלִשְׁנוּיִי בְּמֵאִי דְלֹא אִיתָמַר בְּגַמְרָא ע"ש וּמִינָהּ אִיכָּא לְמִימַר לְדַעַת הָרִי"ף ו"ל גַּמִּיכִינּוּ דְאִשְׁפַּח תַּלְמוּדָא לְאוּקוּמָה בְּדָרְב עֹוִירָא וְרַבִּינָא דְאִתָּמַר בְּגַמ' יוֹתֵר מְלִאוּקוּמָה בְּכּוֹתֵב הִינּוּ אוּמ' גַּם אֲשׁוּר לְהַרְמְב"ן בְּחִי שֵׁם אֲמִלְתִּיהָ דְשְׁמוּאֵל דְּאִתִּי מֵאִי דְקָשׁוּ בְּה רַבְּנוּתָא וּמֵאִי דְמִשְׁנוּ ר"ח וְהָרִי"ף וְרַשְׁב"ם ו"ל וְאַחַר שְׁפַלְפֵּל בְּחֻקָּהּ כ' מְשֵׁם הָר"י בֶּן מִיגָּאס ו"ל דְרִיב"ב מִיָּרִי בְּמִפְרָשׁ דְּבָרָיו דְלִשְׁם מִתְּנָה אֲפּוֹיָן וְדְשְׁמוּאֵל בְּדִלָּא פִי דְבָרָיו וְהוּוּ בְּה מַהֵךְ דְר"י הַנְּחַתּוּם וּמְשִׁנֵי בְּה שִׁפִּיר כְּדַבְרֵי הָרַב הַמְּאֹוֹר ו"ל וְהַרְמְב"ם ו"ל בִּפ"ו מַה זְכִינָה הַעֲתִיק מִימְרָא דְשְׁמוּאֵל וּבִפ"ו מַה גְּחֻלוֹת כְּתֵב לְחַלְק בֵּין כּוֹתֵב לְאוּמַר כַּד הַהֲלָכוֹת כַּמ"ש ה"ה מ' ו"ל וְע"ע בְּעִיטוֹר ו"ל בַּה' מִתְּנַת ש"מ דַּצ"ה בְּאוֹרְךָ וְהָרִא"ש ו"ל הִבִּיא כֹּל דְבָרֵי הַגְּאוּנִים הַנְּאָמְרִים בְּאִמַת וְדַעַתוֹ קְרוּבָה אֲצֵל רַשְׁב"ם ו"ל וְכ"כ בְּטוֹר סִי רַמ"ו וְלִקְמָן תִּבְּאָר בַּס"ד וּבְנִדּוֹן דְפִלְגִי רִיב"ב וְרַבְּנָן וּבַעֵי בְּגַמְרָא בְּבָרִיא הִיאָדָּה לְרִיב"ב דְש"מ בַּר אוּרְוִי הוּא אֲבָל בְּבָרִיא מוּדָה לְרַבְּנָן או"ד אִפִּי בְּבָרִיא אֲמָרָה לְמַלְתִּיהָ וּפְלִיג לְרַבְּנָן אִפִּי בְּבָרִיא וּבַעֵי לְמַפְשֵׁט מִדֹא"ל ר"ן לְרַבִּי שְׁנִיתָם מְשִׁנְתְּכֶם כְּרִיב"ב אֲלָמָא אִפִּי בְּבָרִיא אָמַר רִיב"ב וְשָׁקִיל וְטָרִי לְמַפְשֵׁט בַעֵינ וְלֹא אֲפִּשׁוּט וְהַרְמְב"ם ו"ל בִּפ"ו מַה זְכִינָה כְּתֵב דָּאֵם

אמר פן בבריא לא אמר פלום וכ' ה"המ ז"ל בעיא דלא אפשיטא וכ"כ רב האי גאון ז"ל וההלכות דלא עבדי בה עובדא ומפני זה פתב דאין דבריו קנימין עכ"ל ואפתי לא אפרוק מחולשא דא"נ לא אינפשוט לא הו"ל לרבינו ז"ל להחליט ולומר דאין דבריו קנימין ולא הו"ל למכתב אלא ה"ז ספק ונ"מ להיכא דתפס הבן לא מפקינן מיניה דאורחיה דרבינו למכתב בכל בעיא דלא אפשוט דספיקא דממונא ובשלמא לדעת הר"ף ז"ל ניחא דכבר השריש לנו הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות בפ' פיצד הרגל גבי עלתה לראש הגג שדעת הר"ף ז"ל דכל הבעיי דסלקי בתיקו פותבו הר"ף ז"ל פאילו נפשטו לפטור הנתבע ויפקח עינו ויראה החולק עז ע"ש שהאריה אבל על רז"ל ק' ושהפיל שן עבדו וסימא את עינו שפתב דיוצא בשנו ונותן לו דמי עינו תמהו עליו דבעיא דלא אפשיטא ואיך מוציאין מידו אלא שפכר ביאר דבריו בפ"ז מה' חובל דאם תפש העבד אין מוציאין מידו ובהכי מיירי בה' עבדים ע"ש: ומצאתי להרמ"ה בחי' בפ"ן סי' קל"ז דקצ"ו דס"ל דאבעיין אפשוט דאפי' בבריא נמי אמר ריב"ב ואע"ג דאפסיקא הלכתא פנותיה ה"מ בש"מ אבל בבריא לא קי"ל פנותיה אלא פרבנו והאריה להוכיח ולהכריח סברא זו מסוגיית הגמרא ע"ש ולע"ד קשה פיון דשמואל דאמר הלכה כריב"ב בש"מ דוקא קאמר ומר ניהו הוא דאמר הכותב נכסיו לבנו לא עשאו אלא אפטרופו' ע"כ דבש"מ מיירי דבבריא לא ס"ל פנותיה אלא פרבנו דלא אמר פלום א"כ מאי קמבעיא ליה תו לרבא בבריא היאך פיון דקי"ל בבריא פרבנו דלא אמר פלום דל מהכא טעמא דאפטרופוס בלא"ה לא קנה וכ"ת אליבא דריב"ב קא מבע"ל הא ליחא חדא דמאי נ"מ למבעי אליבא דלא פהלקתא ועוד בה דהרמ"ה ז"ל שם סי' קל"א גבי בעיא דרבא פתב ולא אפשוט ועבדינן בה וכו' ע"ש 'והר"ם בה' נחלות פ"ו ח"י פיון דמספקא לן אי פליג ריב"ב ארבנו אפי' בבריא או לא ולא אפשיטא לא מפשינן פלוגתא ועבדינן פרבנו ואמרי' דמודה ריב"ב וה' מוהר"י לבית הלוי סי' ק"ז עמד בחקירה הזאת דאמאי לא פתב אם תפש לא מפקינן מניה פהך דהקנה קרקע לא' ומטלטלין לא' שפתב שאם תפס הלוקח לא מפקינן מניה ותי' דיש לחלק דהתם שאני שיצאו מרשות המוכר והספק אם דינא דאגב מהני פשהקנה קרקע לא' ומטלטלי לא' אמנם בזה הס' הוא אם נתפנון לשם מתנה או לא משו"ה אם תפס מפקינן מניה ועדין צ"ע ע"ש.

וצריך חיקור דין בדברי רבינו ז"ל דברוב המקומות פתב אם תפס אין מוציאין מידו אי איתיה להאי חילוק שפתב ה' ז"ל וילדעת הר"ם ז"ל ק' בהך דבעי רבא גבי הכותב לבנו או לאשתו לא עשאן אלא אפטרופא בבריא היאך ולא אינפשוט ורבינו החליט דבין בבריא ובין ש"מ לא קנו דאמאי לא כת' ואם תפסו לא מפקינן מניהו פשאר בעיות דלא נפשטו אבל לדעת מוהר"י הלוי ז"ל ניחא פיון דהספק בזה אם נתפנון למתנה או לא משו"ה אפילו תפסו מוציאין מידו ותו פיון דלדעתו ז"ל דרבינו סובר דבבריא פיון דמספקא לן אי פליג נמי ריב"ב או לא ועבדינן פרבנו דאפילו אמר פ' בני יירשני לא אמר פלום ונ"ל דרבא מספק"ל בדעת ריב"ב אי ריב"ב מודה לרבנו או לא ורבא קמבעיא ליה לשמואל דאמר הכי בריב"ב דאפי' בבריא דבריו קנימין ובכותב קאמר שמואל דלא עשאו אלא אפוט' אי אמרה שמואל אפילו בבריא אף ע"ג דליבא טעמא פי היכי דלשתמעון מלוהי או לא ובבעיא דרבא קמיינתא עבדינן בה פרבנו ואפי' בשניר אין דבריו קנימין ואפילו באומר ובכותב אפילו לריב"ב היכא דלא שניר אמרי דלאפוט' הוא דאכוין

ואפי' בְּבְרִיא דא"ל דלריב"ב אָפְּיְלוּ בְּבְרִיא קאָמַר וא"ל נְמִי דְבְרִיא לֹא מוֹקִים אַפּוֹט' דְּלִשְׁתַּמְעוֹן מְלוּהִי מְשׁו"ה לֹא קָנָה וְאָפְּי' תַּפְס מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְהָרִי"ף ו"ל פְּתַב בְּעֵי רָבָא בְּבְרִיא הֵיאֵף וְלֹא אַפְשׁוּט וְעַבְדִּי לְקוֹלָא דְּלֹא עֲשָׂאָה אֱלָא אַפּוֹט' כְּבָר פְּתַבְתִּי מַה שְׁהַעִיד הָרַמְבַּ"ן ו"ל בְּסִפְר הַמְּלַחְמוֹת דְּדַעַת הָרִי"ף ו"ל בְּכָל בְּעֵי דְּלֹא אַפְשׁוּט כּוֹתַב בְּפִשְׁטוֹת כְּאִילוּ נִפְשְׁטוּ לְפָטוֹר הַנְּתַבַּע וּמ"מ הָכָא אִיכָא לְמִימַר דַּס"ל פְּדַעַת רַבִּינוּ לְפּוּם מַאי דְּכַתְּבִי לְעֵיל: וְאוּלָם חֲזוֹת קִשָּׁה הַנְּגִיד לִי בְּדַבְרֵי הָרַב הַגַּה"מ מִי דְּעַל מ"ש בֵּין בְּרִיא בֵּין ש"מ לֹא עֲשָׂאָה אֱלָא אַפּוֹט' פְּתַב וּצ"ע דְּרָבָא בְּעֵי לֶה הֵתֵם בְּבְרִיא הֵיאֵף עַכ"ל וּבְמַאי דְּבַעֵי רָבָא בְּבְרִיא הֵיאֵף אָמַר רִיב"ב דְּכַתְּבִי רִבִּי שָׁם דְּאִין דְּבְרִיו קִיָּמִין וְחִזוֹר וּשְׁנַאָה בַּפ"ו מַה נִּחְלוֹת לְשָׁם כ' הַגַּה"מ מִי בְּעֵי דְּרָבָא הֵתֵם בְּבְרִיא הֵיאֵף וְסִלְקָא בְּתִיקוּ וְהַשְׁתִּי דְּלֹא אַפְשׁוּט לָן אִי אָמַר רִיב"ב אוֹ לֹא הִילְכֵף מִסַּפְק"ל וּמִי שְׁתַּפְּס תַּפְּס וּכ"כ רִבִּיא ו"ל עַכ"ל.

וְהָא דְּאָמְרִינָן הֵתֵם בַּהֲמַחְלָק נְכָסִיו לְבָנָיו וְכ' לֹא שְׁתּוּ קַרְקַע כֹּל שְׁהוּא אִיבְדָה כְּתוּ בְּעֵי רָבָא בְּבְרִיא הֵיאֵף וְלֹא אַפְשׁוּט וְרַבִּינוּ ו"ל בַּפ"ו מַה זְכִיָּה פְּתַב דְּבִין בְּבְרִיא בֵּין ש"מ אִיבְדָה פְּתוּבְתָהּ וְכ' הַגַּה"מ מִי צ"ע דְּקָאִי בְּתִיקוּ וְנִרְאָה לֹאמַר מְשׁוּם דְּכָל תִּיקוּ לְקוֹלָא וְהַמַּע"ה כְּדָפְּי' בַּס' הַנְּזָקִין סִי ו' הִילְכֵף עֲלֵיהֶּ לְהַבִּיא רָאָה עַכ"ל וְהִנֵּי קָרָאִי קְשִׁינָא אֶהְדְּדִי דַּמ"ט דְּרַב דְּבַחְדָּא עֲמַד וְלֹא עָנָה עוֹד וְהַצ"ע וּבְאִידָף צְנוּחַ וּלְכַסּוּף שְׁתַּק וּבְאִידָף פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וְלֹא חֲרִיָּה וְאִשְׁרֵי אֲנִי אַחְזָה דַּעַת עֲלִיוֹן דְּשִׁנְיָן דָּא מִן דָּא וְלֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה דְּהֵתֵם בְּכוֹתַב כֹּל נְכָסִיו לְבָנוּ אוֹ לֹא שְׁתּוּ דְּאָמַר שְׁמוּאֵל דְּלֹא עֲשָׂאָה אֱלָא אַפּוֹטְרוּפָא עֵין רוּאָה דְּשִׁטְרָא מְעַלְיָא וְכַדְבְּעֵי לִיה לְמַעַבְד עַבְד פְּדַת שְׁל תוֹרָה נְקֻטִי בִּידִיָּהּ וְאָתוּ רַבְּנָן וּבְצָרִי וְגוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין וְדַבְּרוּ דְּבָרֵי גְבוּאָה וְהַתְּקוּן רַבְּנָן מְאֻמְדָּן דַּעְתָּא לְאוֹרוּעֵי הָאִי שְׁטְרָא דַּמְתַּנְתָּא וְנִהְגוּ בָּהּ מְנַהֵג הַפְּקָר ב"ד כַּמ"ש רִש"י וְרַשְׁבָּ"ם הֵנָּה הֵנָּם בְּרֹאשׁ אַמִּיר וְרִשׁוֹתָא מְשׁו"ה ס"ל ו"ל דְּכָל כְּהָאִי אִי אִיְתַרְמִי לָן בְּכ"ה גְּמִי תְּקוּן רַבְּנָנָא לֹא מְסַתְּבָרָא דְּאֶדְרָבָא אִית לָן לְמִיזַל בְּתַר עֵיקְרָא דְּדִינָא וְנִסְמְיָהּ לְתַקְנָתָא וְנִימָא דְּכָפִי הָאִי לֹא תְּקוּן רַבְּנָן וְהַעֲמַד הַדְּבַר עַל חֲזַקְתּוֹ וְכַדְאָמְרִי בְּשִׁבְעוֹת דַּמ"ח גְּבִי אִין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּ לְבָנָיו דְּבַעוּ לְמַגְמַר מִיָּנָה לְפּוּגָם שְׁטְרוּ וְאִיתְמ' עֲלָה הָבוּ דְּלֹא לְהוֹסִיף עֲלָה ע"ש.

גַּם הָרָא"ש הַמְּעוֹז בְּתִשׁוּ רִישׁ סִי ג' וְהַבִּיאֵו הַטּוֹר אַה"ע סִי קִי"ח סִי"א בְּעַנְנֵן תְּקַנְתָּ מוֹלִינָא בְּגַבִּיִת פְּתוּבָה פ' דְּכָל סַפְק הַנּוֹפֵל בְּתַקְנָה תְּדַחָה הַתְּקַנָּה מְפַנֵּי הַדִּין וְנַעֲמִיד הַדְּבַר עַל הַדִּין ע"ש.

גַּם הַגָּאוֹן מוֹהֲרָא"ם ו"ל בְּתִשׁוּ ח"א סִי טו"ב פְּתַב שְׁהוֹכִיחַ מִהַתְּלַמוּד וּמִהַפְּנוֹסְקִי דְּהִיכָא שְׁהָאָחַד מוֹחֲזֵק מִצַּד הַדִּין וְהִלָּה מוֹחֲזֵק מִצַּד הַתְּקַנָּה מִי שְׁהוּא מוֹחֲזֵק מִצַּד הַדִּין הוּא הַנֶּקֶד מוֹחֲזֵק וְאֶחָדִי נִמְשָׁף מְשָׁף תוֹר"ה הָרַב מוֹהֲרִיק"ש ו"ל בַּס' אֶהְלִי יַעֲקֹב סִימָן נ' ע"ש ה"נ כִּינּוּ דְּנִקְטִי שְׁטְרָא בִּידִיָּהּ וּמְאֻמְדָּן דַּעְתָּא דְּרַבְּנָן עַבּוּד הַלְכְּתָא בְּלֹא טַעְמָא דְּלֹא עֲשָׂאֵן אֱלָא אַפּוֹטְרוּ' מְטַעַם הַפְּקָר ב"ד מ"מ גְּהִי דְּהַפְּקָר ב"ד הַפְּקָר מְדַאוּרִיָּתָא הוּא כְּדַאָמְרִינָן בַּפ' הַשְׁוֹלֵחַ דַּל"ז מ"מ ה"מ בְּמַאי דְּאֶפְקִירוּ בְּפִירוּשָׁא אַתְּמַר וְלֹא מְכַלְלָא אֲבָל בְּמַאי דַּמְסַפְק"ל אִי נִהְגוּ בְּהָאִי הַפְּקָר אוֹ לֹא אִית לָן לְמִיזַל בְּתַר דִּינָא לְאַחְזוּקִי שְׁטְרָא טְפִי מִתְּקַנְתָּא וְהִינּוּ דַּק"ל לְהַג"מ מִי גְּבִי דְּלֹא עֲשָׂאֵן אֱלָא אַפּוֹטְרוּפָא דְּכַתְּבִי רִבִּי דְּאֶפְיְלוּ בְּבְרִיא דְּרָבָא בְּעֵי לֶה הֵתֵם וְכִינּוּ דְּלֹא אַפְשׁוּט הוּל"ל דְּבְבְרִיא קָנָה לְאוֹקוּמִי שְׁטְרָא דַּמְתַּנְתָּא אַחְזַקְתִּיהּ: שׁוּב מְצַאֲתִי לֶה מְקוּם שְׁדַעַת הָר"ן ו"ל לְמַפְסַק דְּבְבְרִיא קָנָה שְׁכּוֹן פְּתַב בְּעֵינָן

דלא אינפשוט וכינון שפון מסתברא דקנה קננו גמור דכינון דהלכתא בלא טעמא היא לא נקטי' מינה אלא מאי דפי' בהדיא עכ"ל הוא הדבר אשר דברנו בעניו' תלי"ת ובהדי דהפוחב קרקע.

כל שהוא לאשתו דאמרינו אומדן דעתא הוא דכינון ששתקה אמרינו בהיה הנאה דאחשבה בהדי בני מחלה כתו' והא דלא מני לה בהדי הנך תלת מילי דהווי פהלכתא בלא טעמא משום דאיכא טעמא דשתקה ולא מחתה בו כשהפקיע שעבוד פתובתה במה שנותן לבניו ועוד דלא חשיב אלא במלי דאמוראי וכינון דלא הוי אלא מאומדן דעתא אם פון בבריא דמבעיא ליה לרבא בבריא.

היאך הנה ליה לרב לפסוק דבבריא לא מחלה פתובתה וכדעת שאר רבנותא דפסקו דמוקמינו לשטר פתובה אחזקתיה עד דמייתי ראיה דמחלה אהא משני הגה"מ מי משום דבשאר תיקו דממונא עבדינו לקולא דהמוציא מע"ה והכא גבי פתובת אשה דאינה אלא מדרבנן דקי"ל פרבנן פדאיתא בפרק שני דיני גזירות דף ק"י וכדאמרינו עלה הכא מקולי כתובה שנו פאן הילכף עליה להביא ראיה שלא מחלה.

ובכותב לבן בין הפנים דמבעיא ליה לרבא דבבריא היאך דדעת ריב"ב דקי"ל פנותיה פסק רבינו דבבריא דבריו קיימים על זה כתב הגה"מ מיי בפשיטות דאי תפיס דכף היא המדה בכל בעיי דלא אינפשוט אלא דלשון רבינו לא רהיט בהכי דכתב אין דבריו קיימין דמשמע דאפילו תפיס מפקינן מינה ונה דעת הרל"ם והר"י לבית הלוי ז"ל בדעת רבי' פדכתיבנא וכן היא דעת הנ"י שכתב דאי תפיס מפקינן מינה דלאו דידיה שקל הילכף בבריא עבדינו פרבנן דאינו יכול להעביר הנחלה וכו' עכ"ל משתמע.

מלוהי ז"ל דס"ל פדעת הרל"ם ז"ל בדעת רבינו דכינון דהא דמבעיא לן אי ריב"ב מודה לרבנן בבריא או"ד אפילו בבריא פליג השתא דלא אפשוט נקטינו פרבנן ואינו יכול להעביר הנחלה: איברא דלא מן השם הוא זה אלא דהנ"י לשיטתיה אגיל דס"ל בעלמא דכל בעיי דלא אפשוט אפי' תפיס מפקינן מינה ואתה תחזה ל"ו עלתה ארוכה ה' בריש פ' שנים אוחזין גבי תקפה א' בפנינו ע"ש ומ"ש ועבדינו פרבנן לאו מטעמא דכתיבנא אלא דקושטא קאמר א"נ משום דכ' הוא ז"ל שדעת רבינו האיי גאון ז"ל ור"ש בדעת הרי"ף ז"ל נהי דפסיקא ליה בדעת הרי"ף דהכי ס"ל בכל בעיי פדכתי' משם הרמב"ן ז"ל אבל בדעת רבינו האיי גאון ור"ש דלא פסיקא ליה אי ס"ל הכי או לא משו"ה אצטריף להדי טעמא: וצופה הייתי להכנ"הג שם להכנ"הג שם אות ו' שכתב משם ה' מורה צדק שכתב משם הריטב"א ז"ל דמסתבר ליה פדברי האומרים דכינון דינש לו שטר מתנה הרי הוא מוחזק במתנה ועל היורשים להביא ראיה שלא נתפנון אלא לאפוטרין פינון דלא נתבאר בתלמוד וכן נראה דעת הגה"מ מיי עכ"ל אם הדברים פפושטן אינם אלא מן המתמיהין דאפילו בשט"ח ברור קי"ל יד בע"הש ע"הת דה' כב"ה דאמרי שטר העומד ליגבות לאו פגבוי דמי וס"פ השואל אמרינו האי מאן דאגר ביתא לחבריה וכתוב ליה שטר ואמ"ל הא קבלת עשר שנין והלה אומר חמש דינא הוא קרקע בחזקת בעליה עומדת וע"ש בפירש"י ז"ל ותוס' ולא חשבינו לשוכר מוחזק משום דנקט שטרך בידיה וכן בכתב למעלה ספל ולמטה קפ"ל ובכתוב בו שית מאה וזוזא אמרינו שית מאה אסתירי וחד זוזא פדאי' בפ' גט פשוט ובטוש"ע סי' ע"ב מיהו בהני איכא למימר דהנתבע טוען בריא

אָבֵל הָכָא דְבָרִים הַמְסוּרִים לִלְבַב דְּמִי יִימַר דְּנִתְפַּוּוֹן לְאַפּוֹטְרוֹ וּבְמִשְׁפִּיר לְשָׁנָה דִּינָר לְחֻדְשׁ דְּמִסְפָּקָא לָן אִי תְּפֻס לְשׁוֹן רַאשׁוֹן אוּ תְּפֻס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן וְאָמַר ר"נ קַרְקַע בְּחֻזְקָת בְּעֻלְיָה עוֹמְדָת וְאִפִּילוּ בָּא בְּסוּף הַחֻדְשׁ כְּדָאִי הָתָם סו"פ הַשּׁוֹאֵל וּפִירֵשׁ"י ו"ל שְׁנָה הַסְּפֵק לֹא בָּא עֲכָשׁוּ וְכוּ' ע"ש וְעֵינֵין בְּהַש"ף ס' ש"ב סק"ד וס' ש"ז וְהַנְּלַע"ד דְּדַעַת הָאוּמְרִים וְהַסְּפֵמַת הָרִיטְב"א ו"ל לֹא פִּלְלָא פִּינְיָלִי דְּכָל דְּאִיפָּא בֵּין הַנּוֹתָן וְהַמְקַבֵּל דִּין וּדְבָרִים .

דְּבַעַל הַשְּׁטֵר מְקַרֵי מְוַחֲזֵק עַל הַנּוֹתָן אֲלֵא דְּוִקָּא בְּהַאי דִּינָא דְּהוּי הִלְכְּתָא בְּלֹא טַעְמָא וּכְדֻכְתֵּי בְּעֵנִי' וְשִׁכּוֹן מְצֵאֵתִי לְהַר"ן וְיַחְסְתִּי ס' זוּ לְהַגֵּה"מ מִי נִזְהָ דַעַת הָרַב מוֹרָה צְדֵק ו"ל ג"כ דְּהָכִי שְׁמִיעַ לִיה בְּדַעַת הַהַג"מ מִמַּאי דְּדִינְקָנָא וְהַכֵּן"הַג הַשְּׂאִי דַעַת הַגַּה"מ מִי לְדַעַת ה' מוהר"י הַלּוּי וְאוֹתְבִיָּה מִהַגְּהָה אַחֲרַת וְאַחַה"ר אוֹתָהּ הַגְּהָה לֹא קִיָּמָא אַהֲדָה דְּהַפּוֹתֵב לְאַשְׁתּוּ לֹא עֲשָׂאָה אֲלֵא אַפּוֹטְרוֹפָּא א"ה מֵאִי שְׁיִטָּא דְּמַחֲלִיָּה דְּמַאי מְחִילָה שְׁיִיכָא גְּבַהּ אֲלֵא אַהֲדָה דְּהַמְחַלֵּק נְכֻסִיו לְבָנָיו וְכַתֵּב לְאַשְׁתּוּ קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא וְכְדֻכְתֵּי וְיִמָּה שֶׁהַגִּיָּה הָרַב תִּיבַת עֲלֶיהָ שֶׁהִיא בְּרַפָּא וְצָרִיף לְהִיּוֹת עֲלֵיהֶם ע"ש לִפ"ד ו"ל צָרִיף לְהַגִּיָּה דְּמַחֲלָה בְּמַקּוֹם שְׁלֹא מְחַלָּה זֶה פְּשוּט וְהַנְּרָאָה לַע"ד פְּתַבְתִּי: וְעֵלָה מִן הָאֲר"ש לַעֲנִין דִּינָא לְדַעַת הָרַב מוֹרָה צְדֵק וְגַם לִפִּי מ"ש בְּעֵנִי' שְׁדַעַת הָרִיטְב"א וְהַגֵּה"מ מִי פְּדַעַת הָאוּמְרִים דְּבְּכָרִיא לֹא לְאַפּוֹטְרוֹ וְאַפּוֹטְרוֹ וְאַע"ג דְּלֹא תְּפִיס מְחֻזְקִינֵן לִיה בְּנְכֻסִי וְלְדַעַת הָרַמְב"ם לִפִּי מ"ש הַר"ל"ם וְהָרַב מוהר"י לְבֵית הַלּוּי נְהִי דְּלֹא מְחֻזְקִינֵן לִיה בְּנְכֻסִי מִיְהוּ אִי תְּפִיס לֹא מְפָקִינֵן מְנִיָּה וְאַנֵּן בְּדִידוֹן דְּגָרִירִי בְּתַר מְרֵן בִּש"ע צ"ע לְדִינָא אִי תְּפִיס בְּכָרִיא מְהוּ דְּלֹא גָּלָה ר"ז לֹא בַכ"מ וְלֹא בַב"י וְאַנֵּי אִינִי בְּקִי בְּמַנְהֵג עֵירֲכֶם פִּיצַד דְּנִין שְׂאֵם דְּנִין ע"פִי דְּגָל הַקִּי"ל וְדָאִי אִם תְּפִישׁ לֹא מְפָקִינֵן מְנִיָּה דְּמַצִּי לְמִימַר קִי"ל לְפְדַעַת הָאוּמְרִים וְהָרִיטְב"א וְהַגֵּה"מ מִי לִפְמ"ש הָרַב מוֹרָה צְדֵק דְּאַפִּילוּ לְכַתְּחֻלָּה מְחֻזְקִינֵן לִיה בְּנְכֻסִי וְשִׁכּוֹן דַעַת הָרַב"ן ו"ל כְּדֻכְתֵּי וְכ"ש אִם תְּפִיס דְּמֵאן רְמִי לִיה מִיְדֵיהָ וְאִם מְנַהֵגֵם לְדוֹן ע"פִי מְרֵן בִּש"ע בְּהָא צ"ע וְלִקְמֵן יִתְבָּאַר בַּע"ה"י: וְהִנֵּה בַעַת"ה עַת לְדַבֵּר בְּכּוֹתֵב לְאַשְׁתּוּ אוּ לְבָנוּ .

וְקִנּוּ מִיְדוּ מִי אֲמָרִינֵן דְּמִלְתָּא יִתִּירְתָּא דְּעַבְד לְאַפּוֹקָה לְמַתְנַתָּא בְּטַעְנַת אַפּוֹט' וְלֹאֻקוּמִי שְׁטָרָא דְּמַתְנַתָּא אַחֲזַקְתִּיהָ לְמַזְפִּי בְּנְכֻסִי אוּ דִּילְמָא לֹא שְׁנָא חֲזִי הַוִּית לְרַבִּי הַגְּדוֹל הָרִי"ף ו"ל בְּתִשׁוּ דְּאִיתְשַׁל קַמְיָה עַל רְזָא דְּנָא וְנ"ל שְׁאֵלָה עַל הַפּוֹתֵב נְכֻסִיו לְאַשְׁתּוּ לֹא עֲשָׂאָה אֲלֵא אַפּוֹטְרוֹ וְהַעֲמַדְנוּהָ דְּוִקָּא בְּכּוֹתֵב וְכוּ' כְּגוֹן שְׁטֵר בְּלֹא קִנְיָן או"ד אִפִּי קִנּוּ מְמַנּוּ לֹא עֲשָׂאָה אֲלֵא אַפּוֹטְרוֹפָּא תְּשׁוּבָה הַפּוֹתֵב כָּל נְכֻסִיו לְאַשְׁתּוּ בֵּין בְּקִנְיָן בֵּין שְׁלֹא בְּקִנְיָן לֹא עֲשָׂאָה אֲלֵא אַפּוֹטְרוֹ עַכ"ל וְכ"כ הָרַמְב"ם שְׁם בִּפ"ו מַה' זְכִיָּה הַפּוֹתֵב נְכֻסִיו לְאַשְׁתּוּ אַעֲפ"י שְׁקִנּוּ מִיְדוּ לֹא עֲשָׂאָה אֲלֵא אַפּוֹטְרוֹפָּא וְכוּ' עַכ"ל אִיבְרָא דְּאִיפָּא לְמִיְדוּ בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ דְּאַמַּאי נְטָרִיָּה עַד הָכָא וְלֹא פְתָבוּ לְעֵיל גְּבִי הַפּוֹתֵב כָּל נְכֻסִיו לְבָנוּ דְּאַפִּילוּ בְּקִנּוּ מִיְדוּ דְּקָדִים אֲמָרָה וְאִי מְשׁוּם דְּעֵיקַר מְלִתְיָה דְּשְׁמוּאֵל כִּי אִיתְמַר גְּבִי הַפּוֹתֵב לְאַשְׁתּוּ אִתְמַר וְנִיחָא לִיה לְמַנְקֻט חִידוּשָׁא בְּעֵיקַר מִימְרֵיהָ דְּשְׁמוּאֵל אִפְתִּי עֲלֶיהָ אֲנִי דֵּן דְּאַמַּאי לֹא קִבַּע מְלִתְיָה דְּשְׁמוּאֵל בְּרִישָׁא וְלֹאֻשְׁמוּעִי בִּיה דְּאַפִּילוּ קִנּוּ מִיְדוּ לֹא עֲשָׂאָה אֲלֵא אַפּוֹטְרוֹפָּא גַם בְּדַבְרֵי ה"ה ו"ל יֵשׁ מִהַדְּגָשׁ דְּעַל מ"ש רַבִּינוּ הַפּוֹתֵב כָּל נְכֻסִיו לְבָנוּ וְכוּ' כְּתֵב ו"ל וְיֵשׁ מִי שְׁכַתֵּב שְׂאֵם קִנּוּ מִיְדוּ קִנְהָ דְּאִין קִנְיָן לְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס עַכ"ל דְּמַאי דַעַתְיָה דְּרַב דְּאִי אִתָּא לְאַשְׁמוּעִי דְּאִיפָּא מֵאן דְּפָלִיג עֲלֶיהָ דְּרַבִּינוּ וְס"ל דְּאִם קִנּוּ מִיְדוּ קִנּוּ א"כ הו"ל לְמַכְתֵּב הָכִי גְּבִי פּוֹתֵב לְאַשְׁתּוּ וְלִימָא וּמ"ש רַבִּינוּ וְאַפִּילוּ קִנּוּ מִיְדוּ וְכוּ' יֵשׁ מִי שְׁכַתֵּב דְּאִם קִנּוּ מִיְדוּ קִנְהָ וְלֹא לְכַתּוּב גְּבִי בְּנוּ דְּלֹא כְּתֵב שְׁם רַבִּינוּ דְּאַפִּילוּ קִנּוּ מִיְדוּ לֹא קִנְהָ

והנראה כפי קוצר דעתי דרבינו ז"ל שאני ליה לענין דינא בין פותב לאשתו לכותב לבנו
דגבי פותב לבנו פיון דבר ירושה הוא והתורה נתנה רשות לאב להנחיל למי שיירצה לבן
בין הבנים או לבת בין הבנות אע"ג דאיכא אנומדנא ואמרי' דלאפוטר' הוא דאכיון מפי
חזינו דעבד מלתא יתירתא לאקנויי מניה בקנין דחזינו האנומדנא ומוקמינו למתנתא דהא
איכא קצת ירושה דאורייתא ומפקעינו למתנתא דרבנן אבל גבי פותב לאשתו דלאו בת
ירושה היא אלמיה רבנן למתנתיהו למיזל בתר אנומדנא ולמימר דלאפוטר' הוא דאפנון
לאוקומי נחלה דאורייתא משו"ה ס"ל ז"ל דאפי' קנו מיזדו אפתי איכא למימר דלאפוטר'
הוא דאפנון ויש להספיק נמי לזה דעת הר"ף ז"ל דכי אתשיל בכותב לאשתו הוא
דאתשיל דאע"ג דריקטא טא דלישנא לא משמע הכי וה"ה ז"ל גברא דשפיר חזי דרבינו
לא גלה רז זה גבי הפותב לבנו אלא גבי הפותב לאשתו לא פסיקא ליה להיכן דעתו של
רבינו ז"ל נוטה ואהא פתב גבי פותב לבנו דיש מי שפכתב וכו' וטעמא טעים דאין קנין
לאפוטרופוס דמה"ט ליכא לפלוגי בין פותב לאשתו לכותב לבנו ונראה דהא דמשמע
להו להרי"ף והרמב"ם ז"ל דאפילו קנה מיזדו לא עשאיה אלא אפוטר' היינו מהך דר"י
הנחתום דלוקמה בש"מ והב"ע בשקנו מיזדו אלא לאו ש"מ אפילו בקנו מיזדו נמי לאפוטר'
הוא דאפנון וס"ל ז"ל היכא דאיתמר גבי פתב לאשתו הוא דאתמר אבל גבי בנו לא
ומטעמא דכתיבנא בעניו: ומצאתי און לי לחלוק זה דמ"ש הר"י בן מיגאס ז"ל לתרץ
מילתיה דשמואל דק"ל לרבנותא ותו ז"ל אף בחלקות דריב"ב מיירי בדפירש ושמואל
בדלא פירש ותמהו עליו מהך דר"י הנחתום דאמאי לא מוקי לה בש"מ וכדפירש וניחא
להו ז"ל דהתם בכותב לאשתו קתני לה ובאשתו אפי' בדפירש לא עשאיה אלא אפוטר'
אבל בבנו אי פריש הואיל וחבתו של האב אצל בנו יעשה כפירושו א"ד ז"ל ולענ"ד טפי
הול"ל מטעמא דכתי' דבבנו איכא קצת נחלה משא"כ בכותב לאשתו הו אמת דטעמא
דכ"ה ז"ל איתיה בגמרא בהא דקי"ל המזכה לעובר לא קנה ואפי' לר"מ דאמר אדם
מקנה דבר שב"ל מודה הוא דאין אדם מקנה למי שאינו בעולם אבל המזכה לעובר דידיה
קנה מ"ט דעתו של אדם קרובה אצל בנו כדאמרינן בפרק מ"ש דקכ"ו ע"ש וניחא להו
למי שנויא מטעמ' דאתמר בגמ' ותו דהדברי' ק"ו ומה התם דמדינא לא זכה דאין אדם
מקנה למי שאינו בעולם אפי"ה אהני הך טעמא דדעתו של אדם קרובה אצל בנו לעשות
מי שאינו זוכה פזוכה הכא דמדינא מתנתא מעליא היא ואתו רבנן ותקנו דלא תהוי מתנה
אלא אפוטר' פי' דלא זכינן זכותא דפירש דבריו דלמתנה אפנון משום חיבתו של האב
אצל בנו אינו דין שיעשו הזוכה פזוכה: איכרא דהרמב"ן ז"ל בחי' שם גבי הפותב כל
נכסיו לאשתו וכו' אייתי לדברי האומר לחלק בין פותב לאשתו וכדכתי' וכת' ע"ז ודברי
הבאי הם ע"ש ואין משיבין את הארי חזי דנלע"ד מתרי טעמי דכתיבו הם ז"ל וכדכתי'
מלי דקשוט ניגהו ויש ליחסם להרי"ף והרמב"ם ז"ל כמדובר ואע"ג דאיכא למדחי ולומר
דמ"ש רבינו גבי אשתו ולא גבי בנו אע"ג דנקטיה ברישא חדא משום דסרכיה דרבינו
הרי"ף ז"ל נקיט והרי"ף ז"ל גבי פותב לאשתו אמרה ועוד דהאי דינא גמר ליה מהך
דר"י הנחתום דלא מוקי לה כשקנו מיזדו וכדכתיבנא והתם בנותן לאשתו מתנה וכו' היש
מי שפכתב שהביא הרב המגיד ז"ל דאם קנו מיזדו קנו משנו להך דר"י הנחתום כדמשנו
לה הר"ן והרמב"ן ז"ל דניחא ליה לתלמודא לשנויי במאי דאיתביה בגמרא מ"מ מאי
דכתיבנא בעניו בדיוק דברי רבינו הוא הנכון ומה גם דאורחיהו דרבנותא לחלק בהכי:

ונחזיתיה לרב"א ו"ל במקונבצת דאיייתי משמיה דר"י ו"ל דכתב לס' מי שכ' שהביא הרב המגיד ו"ל בשם איפא מאן דאמר נתתי עלה מהך דר"י הנחתום פקונשין ע"ש וכבר כתי' מאי דנלע"ד שוב מצאתי עוד במקו' שם שהביא משם הרשב"א ו"ל שפתב משם הרב"א ו"ל דבקנן זכה מקבל המתנה וק' עליו מהך דר"י הנחתום והרשב"א ו"ל תי' דבריו כמ"ש הרב המאור והרמב"ן ו"ל הנאמרים באמת וידוע דרבינו יונה מר גיהו אהד מרבותיו והרשב"א ו"ל גם אשו"ר להריטב"א ו"ל בחי' לגיטין שם שפתב דבקנן זכה המקבל מתנה ע"ש ועל הרוב הוא הר"א ו"ל וגם הרשב"א הוא מרבותיו ובתשו' סי' תתקנ"ח פסק דבקנן מהני ושכ"כ הרב"א ד בפירושו ומסיק הדברים הם ברורים בעיני עכ"ל אפס כי ע"ז דבסי' אלה מ"ח תבר לגזינה וכו' דאפילו קנו מידו לא מעלה ולא מוריד ע"ש ומרן הב"י ו"ל שם העתיק דסי' תתקנ"ח והעלם עין שלמעלה מאידך דסי' אלה מ"ח ונראה דס"ל דלאו הרשב"א חתים עלה וכיוצא בזה פתב מרן ו"ל כמה זמני דבסי' תתקנ"ח מיייתי לה משם הרב"א ו"ל ושהדברים ברורים בעיניו ומה גם לדין דאנהרינהו לעיניו רב"א ו"ל במקו' דתני תנא מתניתא דהרשב"א ו"ל ומאי דשקיל וטרי בדברי הרב"א ו"ל וצ"ל דתשו' של סי' אלה מ"ח לאו מתורתו של הרשב"א ו"ל אלא מפוסק אחר היא וכדאמרין בכל דוכתי בגמרא ועיין להכנ"הג שם ואם פנים אנחנו לחלק בין הנשואין וכדעת רי"א שהביא הרמב"ן ו"ל הא נדאי אהד הוא דבסי' תתקנ"ח דמייירי בכותב לבנו ס"ל פהר"א ו"ל ובסי' אלה מ"ח דמייירי בכותב לאשתו ס"ל כדעת רבי' יונה ואע"פ שלשונו במקונבצת ובתשו' לא רהיט בהכי מ"מ דחקינן ומוקמינן בהכי פי היכי דלא נסתרו תרי תשובו' אהדדי ועלה מן האר"ש דהר"א ו"ל והריטב"א ורבו סברי מרנן דבקנן קנו: ברם פש גבן לברורי פיון דמתנת שכ"מ בכל נכסיו .

היא אדרבא פי הויא בקנן ס"ל לשמואל דבטלה ומבוטלת היא דלא גמר להקנות אלא בקנן ואין קנן לאחר מיתה פדאיתא בפרק מ"ש דקנ"ג ומארא דשמעתא הכא ר"י משמיה דשמואל ולפ"ד הני רבנותא קשיא דשמואל אדשמואל איברא דהתם רמו דשמואל אאידיך דשמואל דאמר קנה ומשנו התם דקנה במיפה פחו וס"ל לרבנותא ו"ל דכי היכי דקנן ביפוי פח משוי להקנאה הקנאה מעליא ה"נ בכותב לא' מבניו אע"ג דבמתנה בעלמא אמרי' דלא עשאו אלא אפוטרו' היכא דאקני ליה ביפוי פח אמרי' דגלי דעתיה דלמתנה גמו' הוא דאפונן דאלת"ה קנן ביפוי פח מאי בעי הכא פיון דלאפוטרופוס הוא דאפונן: אלא דאי ק' הא קשיא מהו בעי רבא בבריא היאך דמאי קמבעיא ליה פיון דבבריא לא מצי לאקנויי אלא בקנן פשיטא פיון דאיכא קנן דקנה ונראה דדעתם ו"ל בשלמא גבי שכ"מ דבדבוריה קא עביד מעשה וכי איכפל וטרח והקנה לו בקנן ביפוי פח מוכחא מלתא ואגלויי דעתיה דלמתנה גמו' אפונן אבל בבריא דלא תסגי ליה לאקנויי בלא קנן מאן מוכח דלשם מתנה אפונן והדרינן לדינא דשמואל דלא עשאו אלא אפוטרופוס אלא דקא מבעיא ליה דהא קאי איהו וזה נלע"ד פשוט וקול הטו"ר נשמע פתב הר' יונה איכא מ"ד בכותב פל נכסיו לבנו לא עשאו אלא אפוטרופוס דוקא שלא פתב לו בקנן אבל פתב לו בקנן קנה דכותב דוקא אמר ונראה דאייירי במיפה פחו דאמר תנו פל נכסי לפ' ואף פתובו ואפי"ה לא קנה עכ"ל: ואיני מבין דבריו דהא איכא מ"ד פתב פיון שיפה פחו בקנן ואתא למימר דנקט הפותב למימרא דאף במיפה פחו דאמר תנו ואף פתובו לא קנה אפתי בקנן לא קאמר ותימא דדעת האי איכא מ"ד יפוי פח

לפתיב ל"ע אָלָא יפוי פֿח דְקִנְיָן מֵהַגֵּי וְכִדְאָמְרִי בְעֵלְמָא אֲלִימָא מִלְתָּא דְקִנְיָן וּמְרֹן ו"ל
בב"י דר"ל פֿינֹן דִּיפּוּי פֿח דְכִתִּיבָה לָא מֵהַגֵּי ה"ה יפוי פֿח דְקִנְיָן ע"ש וְהִילָךְ לְשׁוֹן רַבִּינוּ
יוֹנָה ו"ל הַמוּבָא בְמִקּוּן דָּף ע"ד ע"ג וְאִם פֿתֵב פֿל נְכֻסִי לְאִשְׁתּוֹ אוּ לְבָנָיו וְכֵתֵב קִנְיָן
בְּשֵׁטֶר אֵיפָא מ"ד קִנְיָיָה גְמוּרָה הִיא פֿינֹן דִּיפָה פּוּחוּ בְשֵׁטֶר דְכּוֹתֵב דְנֹקָא קְאָמְרִינֵן וְלֹא
נִהִירָא לִי דֵהֲפּוֹתֵב נְכֻסִי סְתָמָא קְאָמֵר לָא שְׁנָא בְקִנְיָן לָא שְׁנָא בְלֹא קִנְיָן דֵּהָא קְאָמְרִינֵן
שְׁהוּא מִיפָה פֿחָה בְּדִרְךָ הַקְנָאָה דְלִשְׁתַּמְעֵן מְלִיָה מֵהָאֵי טַעְמָא נְמִי אֲפִילוּ בְקִנְיָן רֵאָיָה
לְדָבָר דֵּהָגֵי תְלַמוּדָא וְכוּ' וְדַחִיק וּמוֹקִי לָהּ לְרַבִּינָא וְכוּ' וְלֹא מוֹקִי לָהּ בְּשֵׁטֶר אֲקִנְיָתָא כִּי
הִיכִי דְמוֹקִי לָהּ בְּעֵלְמָא וְכוּ' אָלָא ש"מ אע"ג דְקִנְיָן מִנְיָה נְמִי לֹא עֲשָׂאָה אָלָא אַפּוּט' וְכוּ'
עכ"ל וּמֵאֵי דְפִשְׁיטָא לִיָּה ו"ל דֵּהָא קְאָמְרִינֵן שְׁהוּא מִיפָה פֿחָה בְּדִרְךָ הַקְנָאָה וְכוּ' הָא
דְשַׁמְיַע לִיָּה הִכִּי דְשַׁמוּאֵל בְּמִיפָה פֿחָה קְאָמֵר הִינְנוּ מְדֻסִיִּים וְאֲזִיל וְנִרְאָה בְּעֵינֵי דְשַׁמוּעָה
זוּ צָרִיכִים אָנוּ לְהַעֲמִידָהּ בְּמִיפָה פֿחָה וְאָמֵר תְּנוּ נְכֻסִי לְאִשְׁתִּי וְגַם פֿתּוּבוּ וְכוּ' עכ"ל עש"ב
דַּעַת שְׁפִתָּיו בְּרוּר מְלֵלוּ דֵהֲשַׁמוּעָה ע"כ לְהַעֲמִידָהּ בְּמִיפָה פֿחָה וּאֲפִי"ה לֹא וּמִינָהּ גָמֵר נְמִי
לְהִיכָא דְקִנְיָן מִנְיָה וּמְסִייעַ לְמִלְתִּיָּה מְדַלָּא מוֹקִי לָהּ הֵךְ דַּר' יְהוּדָה הַנְּחֻתָּוִם בְּשִׁקְנוּ מִיָּדוּ
וְיָפָה פּוּנֹן מְרֹן ו"ל שְׁפִתֵב שְׁאָפִי' יָפָה פֿחָה וְכוּ' הִדַּר דִּינָא לְמֵאֵי דְכִתִּיבָנָא לְתִי תְשׁוּבוֹת
הַרְשָׁפ' אַ עפ"י מֵאֵי דְכִתִּיבָנָא בְּדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל דְכּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ אַ ע"פ שְׁקִנְיָן מִיָּדוּ לֹא
עֲשָׂאָה אָלָא אַפּוּטְרוֹ וּמֵהֵךְ דַּר"י הַנְּחֻתָּוִם אָבֵל בְּבָנוּ אֵי קִנְיָן מִיָּדוּ קִנְיָן הַבֵּן אַב"א מְטַעְמָא
דְכִתְבוּ הִיא מְשׁוּם דְדַעַתוֹ שֶׁל אָב קְרוּבָה אָבֵל בְּנוֹ אַב"א מְטַעְמָא דְכִתִּיבָנָא בְּעֵינֵינֵינוּ
מְשׁוּם לְאוֹקוּמֵי מַקְצֵת יְרוּשָׁה וְכִדּוּ חֲזִית לְהַרְשָׁפ' אַ ו"ל בְּמִינְחָסוֹת סִי' ט"ל דְאַתְשֵׁל קִמְיָה
בְּמִי שְׁנַתֵּן נְכֻסִי לְאִשְׁתּוֹ וְקִנְיָן מִיָּדוּ וְהַשִּׁיב פְּלוּגְמָא דְרַבְּנֹתָא וְלַדַּעַת הָאוּמְרִים דְבְקִנְיָן מִיָּדוּ
קִנְיָתָה לְזָה דַּעַתוֹ נוּטָה וְהֵךְ דַּר"י הַנְּחֻתָּוִם תְּרִיץ יְתִיב כַּמ"ש בְּמִקּוּן וְכֻסִּי' ע"א חֲזַר וְנִשְׂאֵל
עַל דִּין עֶסֶק וְהַשִּׁיב דַּר"ח וְהַרְי"ף דְבַרְיָהּ דְבְרִי קַבְלָה מְאַבּוּתִיָּהּ דְשִׁנִּי לְהוּ בֵּין אוֹמֵר
לְכּוֹתֵב וּבְכּוֹתֵב לֹא עֲשָׂאָה אָלָא אַפּוּטְרוֹ' אֲפִילוּ בְקִנְיָן וּמִיפָה פֿחָה דַּל"ה אֵין שֵׁטֶר
לְאַח"מ וְכִדְכִתִּי בְּעֵינֵי תְלִי"ת עוֹד פֿתֵב דְמַתְּנַת בְּרִיא דְאִינָה אָלָא בְקִנְיָן וּאֲפִי"ה לֹא קִנְיָה
וְכִבֵּר כְּתִי מַה שְׁנַלְע"ד בְּזָה עוֹד הִבִּיא רֵאָיָה מֵהֵךְ דַּר"י הַנְּחֻתָּוִם וּמְסִיק אָלָא שְׁמַע מִינָהּ
דַּל"ש וְלָזָה דַּעַתִּי נוּטָה עכ"ל וְאַתְמָה'ה דְבִשְׁלָמָא מֵהֵךְ דַּסִּי תַתְקַנ"ח לֹא קִשְׂיָא דְאִיכָּא
לְמִימֵר דֵּהֲתֵם כְּדִתִּי דֵּהֲתֵם בְּכּוֹתֵב לְבָנוּ וְהִכָּא בְכוֹת' לְאִשְׁתּוֹ אָבֵל הֵךְ דַּסִּי' ט"ל דְמִיָּרִי
נְמִי בְּאִשְׁתּוֹ מֵאֵי א"ל וְאֵע"פ שִׁישׁ לְחַלֵּק דֵּהֲתֵם מִיָּרִי דְבְקִנְיָן מִנְיָה וּבִיבֵר דְבְרִי וְנִתֵּן לָהּ
רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת בָּהּ חֲפָצָה בְּהָא אֲפִי אִשְׁתּוֹ זְכָתָה מ"מ הַרְוָאָה יְרָאָה דְבַעֲיָקֵר הַדְּבָר דְאִם
קִנְיָן מִיָּדוּ דְקִנְיָתָה פֿתֵב לְזָה דַּעַתִּי נוּטָה וּבְסוּ"ד פֿתֵב וְכ"ש שְׁבִיבֵר דְבְרִי וְנִתֵּן לָהּ רְשׁוּת
וְעוֹד בָּהּ שְׁאֲחַר שְׁפִתֵב וְלָזָה דַּעַתִּי נוּטָה הִדַּר ק"ל מֵהֵךְ דַּר"י הַנְּחֻתָּוִם אֲמֵאֵי לֹא מוֹקִי לָהּ
בְּשִׁקְנוּ מִיָּדוּ אֲלֵמָא דַּעַת עֲלִיוֹן פֿל שְׁקִנְיָן מִיָּדוּ לְחוּד תְּסַגִּי לָן לְאַפּוּקָה מְאַפּוּטְרוֹ וְזְכָתָה
זְכִיָּיָה גְמוּרָה בְּמַתְּנָתָה וּמְדַבְרֵי מְרֹן הַב"י א"ה ע סִי' ק"ז נִרְאָה שְׁרָצָה לְתַרְזַן תְּשׁוּ
הַמִּינְחָסוֹת לְהַדְדִי דְמֵאֵי דְכִתֵּב לְזָה דַּעַתִּי נוּטָה לֹא קֵאֵי עַל מַה שְׁקִנְיָן מִיָּדוּ דְבָהָא לֹא הַשְׁנָה
דַּעַתוֹ לְדַעַתֵם אָלָא דְקֵאֵי אֲמֵאֵי שְׁכַת' דְכְּשִׁבְיָר דְבְרִי דְקִנְיָתָה אָבֵל בְּקִנְיָן מִיָּדוּ לֹא קִנְיָתָה
כַּמ"ש בְּסִי' ע"א וְז"ל מְרֹן ו"ל שֵׁם וּמ"ש דְכָל הִיכָא דְמוֹכִיחַ וְכוּ' כ"כ הַרְמַב"ן וְהַר"ן ו"ל
וְכ"כ הַרְשָׁפ' אַ ו"ל וְכ' בְּתִשׁוּ' לְהַרְמַב"ן ו"ל סִי' ט"ל אַע"פִי שִׁישׁ חוֹלְקִים בְּדָבָר לְזָה
דַּעַתִּי נוּטָה וְכוּ' קְרִי בְּחִיל דְשַׁמְיַע לִיָּה לְמְרֹן ו"ל דְקֵאֵי הִיכָא דְאִיכָּא הוֹכְחָה בְּשֵׁטֶר וּמְבָרַר
דְבְרִי דְלַמְתָּנָה אַפּוּנֵן וְכֵתֵב מְרֹן ו"ל עוֹד שֵׁם וְכֵתֵב ה"ה ו"ל דְאִם קִנְיָן מִיָּדוּ קִנְיָן וְרַבִּינוּ

בח"מ הביא דעת רבינו יונה בזה וכבר כתבתי תשובת הרשב"א סי' אלף מ"ח ועיין
תשו' הרמב"ן סי' ע"א עכ"ל דוק ותשפח פרבתי שזוהי דעת מרן ז"ל: איכרא דאפתי
לדידיה לא אפרוק תשו' תתקנ"ח דנדאי הך תשובה מתורתו של הרשב"א ז"ל כמ"ש
מרן ז"ל בהקדמתו ועד אחרון דבמקו' העתיק דבריו בחי' לשם שחלק על רבינו יונה ז"ל
ותלה פיפי לסברת הרמב"ד ז"ל כדכתיבנא לעיל ואם אמת נכון הדבר אשר דברנו לחלק
בין פותב לאשתו לפותב לבנו יש לניחס סברא זו גם למרן ז"ל ומשו"ה הך תשו' דסימן
תתקנ"ח דמייירי בכותב לבנו העתיקה בח"מ סי' רמ"ו ופסקה בש"ע ס"ד וגבי פותב
לאשתו רמז לתשו' אלף מ"ח דמייירי בכותב לאשתו משום דק"ל הך תשו' דסי' ט"ל
דמייירי נמי בכותב לאשתו וכ' עלה ולזה דעתי נוטה דמשמע טפי דקאי אמאי דסליק
מניה אמטו להכי בתקמה יסד אר"ש ונהדריה אלפני פניו דקאי בברר דבריו וגבי דין
הקננו פתב דברי ה"ה ז"ל ומסיק וכבר כתבתי תשו' הרשב"א סי' אלף מ"ח דהתם בכותב
לאשתו איירי ורמז בעין בתשו' המיוחסות סי' ע"א והשתא באו תשובות הרשב"א ז"ל
אשר שזפתם עין של מעלה מרן זל פחדא שריין והיו לאחדים ולדרכו דרף הקדש סדר
בשליחנו הטור דגבי פותב לבנו פתב דע"י קננו זכה הבן במתנה וגבי פותב לאשתו פסק
בא"ה דאפילו קנו מידו לא זכתה והדברים ברורים אף נשאר לנו לדקדק בדברי מרן
ז"ל בש"ע גבי בנו אחר שפסק בס"ד פסתם משנה דבקננו קנה בס"ז פסע לו לאחוריו
ועמד ותלאה בפלוגתא ומחלוקת שנויה והסמ"ע ז"ל לחלק יצא בין קננו שבשטר דבהא
הוא דפליגי רבנותא אבל בקנו מידו אפי' רבי' יונה מודה דקנה ע"ש מלבד שהוא ז"ל
העיד שאין טעם לחלק בכך עוד בה לעת מצא דברי רבינו יונה ז"ל בצביונו וקומתו ומאי
דמסייע למלתיה מדלא מוקי להך דר"י הנחתום בדקנו מידו כהנה דאוקי להו בשטרי
אקנייתא מוכח להדיא דס"ל לרבי' יונה ז"ל דאפי' בדקנו מניה לא אפונן אלא לאפוטר'ו
דאם איתא הדרא קו' לדנותה דאמאי לא מוקי לה בדקנו מניה ומ"ש הב"ח שם ס"ח
דהב"י הפך הקערה ורבינו יונה מודה דבקננו קנה ע"ש כר' כ' דברים פהנייתו בשם
רבינו יונה ז"ל ואין להאריך עתה באתי עת לעסוק האי עיסקא במאי דכתיבנא בהאי
שטרא דמתנתא שהקנה לאשתו מטלטלי אגב מקרקעי ואשפחן להרשב"א ז"ל בתשו'
סי' תתקנ"ח שכתב מ"מ נ"ל ברור שקנו פל הנכסים מתנה וכו' שהרי כ' להם מטלטלי
אג"מק אלא ודאי נתבאר שבייר הוא דבריו ושללא נתפונן לאפוטר'ו אלא למתנה גמורה
עכ"ל דבר זה יסודתו בהררי קדש ה' מוהר"י בן מיגאס ז"ל דכתב לתרוצי מלתיה
דשמואל דאמר לא עשאה אלא אפוט' מדאפסי' הלכתא כריב"ב ולהכי מוקי לה כשלא
בייר דבריו דלשם מתנה אפונן אבל אם בייר דבריו קנה והיינו דריב"ב ומינה גמר
הרשב"א ז"ל דבכותב מטלטלי אג"מק נתבאר מדבריו שללא נתפונן לאפוטר'ו אלא
למתנה גמורה הוא דאכיון אמור מעתה באנו למחלוקת דלד' הי"א שהביא הרמב"ן ז"ל
דל"ק ה' מוהר"י בן מיגאס ז"ל דבבייר דבריו קנה אלא ונקא בכותב לבנו אבל בכותב
לאשתו אפי' בייר דבריו דלאו לאפוטר'ו אלא למתנה לא קנתה ולא עשאה אלא
אפוטרופא א"כ אי חשבינן לפותב מטלטלי אג"מק כבייר דבריו לא קנתה דבאשתו לא
עשאה אלא אפוטר'ו אבל לדעת הרמב"ן ז"ל דשמיע ליה בדעת רשב"ם ז"ל דלא שנא
ובתרנייהו אם בייר דבריו קנו ה"נ בנ"ד זכתה ומדברי הרשב"א ז"ל הללו לא מוכח
מידי כמאן ס"ל דהוא ז"ל מייירי בכותב לבנו ואעיקרא דדינא סברת ה' מוהר"י בן מיגאס

וה"מ סתראי גינהו: ומריש הנה אמינא דבסי' תתקנ"ח הפותב כל נכסיו לג' בנני דאיפא למימר דלאפוטריו הוא דאפנון אמ' אם איתא דלהכי אפנון וילגרועי למתנתא לשותק ויפה היתה לו שתיקה.

ומה לו אצל הקנאת מטלטלי אג"מ מק דאי לאורועי למתנתא דמטלטלין אדרבא השתא קמה וגם נצבה במקרקעי דלא ת"מ קני המקרקעי כפירושו כמ"ש סי' תתפ"ב אלא ש"מ דלמתנה גמורה הוא דאפנון ואפקה מחששת אפוטרופוס וכיון דלהכי הוא דאיתא זכו אהא דמטלטלין ולא נתפנון להקנות פלום אלא לגלוני דעתיה דלמתנה גמורה אפנון משא"כ הך דסי' תתקנ"ח דמיירי בעיקר ההקנאה אגב דוק ותשפח: איברא דתמותי ראיתי אור בתשו' הרב משאת משה ז"ל ח"מ סי' ח' דל"ד ע"ד דאייתי בדיניה תשו' הרשב"א ז"ל הלזו וכתב דהרא"ש ז"ל בתשו' פלל ע"ה סי' ב' פליג עליה וצדד לקרב את הדיעות ולא זכר שר האל"ף תשו' הרשב"א ז"ל גופיה דסי' תתקנ"ח והתימה על מרן בש"ע דבס"סי רמ"ח פסק לתשו' הרא"ש ז"ל ובקרי רמ"ו פסק תשו' הרשב"א ז"ל סי' תתקנ"ח נמצאת אומר דהשתא מיהא דאשפחן להרמ"ה דס"ל דהקנאת מטלטלי אג"מ לא מפקא מאפוטריו וכדכתובנא גם בגדון הרשב"ש ז"ל הוא פכותב בפטר דקנו מגיה בקש"ם ומטלטלי אג"מ ומצדד אצדודי לקניי המתנה מפמה צדי צדדים ולא העלה על דל שפתיו שהמתנה בקש"ם ואג"מ דלא ס"ל פהרשב"א ז"ל ומצינו חב"ר טוב להרמ"ה ז"ל ואם נפשך לו' דס"ל להרשב"ש ז"ל פדעת הי"א שפתב הרמב"ן ז"ל דגבי אשתו אפילו במקבר דבריו דלמתנה גמורה אפנון לא מהני לה ולא מידי ולא עשאה אלא אפוטריו ונדון הרשב"ש ז"ל פכותב לאשתו הוא אין זה מתקבל דכל פי האי הו"ל לפרש ולא לסתום ותו דהוא ז"ל אגיל ומורה כשמעתא דזקנו הרמב"ן ז"ל ובאותה תשובה עצמה הספיק לדברי זקנו הרמב"ן ז"ל בחי' בפ' י"נ ע"ש אמנם מרן דבש"ע סי' רמ"ו פסק תשו' הרשב"א ז"ל דסי' תתקנ"ח איך פסק לתשו' הרא"ש ז"ל דכלל ע"ה סי' ב' דבס"סי רמ"ח ובב"י סי' ר"ן הביא תשו' הרשב"א דסי' תתפ"ב זוהי שקשה והתימה שלא נתעוררו בזה נושאי פליו גדולים חקרי לב ז"ל וכמו שתמה על זה ה' משאת משה ז"ל שם ואחר עבור זמן מה השמש יצא על הארץ והארץ האירה בספר הבהיר משחא דרבותא ובסי' ר"ן סי"ז עורר חנייתו על זה והצריך להתיישב בדבר הזה: ומעתה פנו דמרן ז"ל בא"ה גבי כותב לאשתו העלים עין דע"י הקנאת מטלטלי אג"מ זכו במתנה כמ"ש בח"מ סי' רמ"ו גבי הפותב לבנו ומה גם אחרי ראותינו להרמ"ה והרשב"ש ז"ל דס"ל דלא זכתה מאן חשי' לאפוקי ממונא מחזקת היורשים וכבר פתבו הפוסקים דכל פלוגתא דרבנותא לא מפקינן חזקת היורשים וכ"ש לפי מה ששיערנו בענינו' בדעת מרן ז"ל דס"ל לחלק בין כותב לבנו לכותב לאשתו א"כ בנ"ד לא זכתה פלל אלא שפעת מצאתי למרן ז"ל בתשו' שבספר אבקת רוכל סי' ע' שהביא דברי הי"א שהביא הרמב"ן ז"ל וכתב מ"ש הרמב"ן ע"ז שהם דברי הבאי ע"ש מ"מ או' אני עני דאילו ראה מרן ז"ל דברי הרמ"ה והרשב"ש ז"ל הנותנים למעלה לא הנה דחי תרי מקמי חד הוא הרשב"א ז"ל ואנן בדין בהגלות נגלות דבריהם ז"ל עלליהו סומכים וממונא לא מפקי' מחזקת היורשים שהם מוחזקים חזקה מעליא מדין תורתנו הקדושה ולא ראיתי להאריך ואם יש את נפשכם ללמוד על כל הפרטים הלא פל האר"ש רחבת ידים בס' הכנ"הג ז"ל והרב תורת חסד סי' רכ"ט והרב עדות ביצקב ז"ל סי' כ"ו וע"א והרב פרח מט"א ז"ל

ח"א סי' ט"ל ועיין עוד להרב מוהר"ש גאון ו"ל בספר משפטים ישרים בסי' ל"ד: (שח) מתנה.

אתשיל קמאי מהב"ד של אי ג'רבא יע"א ע"ד עסק שטרך דמתנתא ור"ן אנחנו עדים ח"מ בא בפנינו פ' והוא בלב שלם ונפש חפצה ואמ"ל הווי עלי עדים וקנו ממני בק"ג וכתבו בכל לשון של זכות ויפוי פח וחתמו ותנו ביד אשתי פ' שמרצוני הטוב צדקת עליה ג'מיע מא פסבני אלא תחת תחת הרקיע מקרקעי ואגבן מטלטלי הכל פאשר לכל תביע ותרהו ותצדק ותעשה פרצונה ואין מוחה בידה אע"ד מן נאכלת וואחדא'פיג'נן אלדי פי' חצתי אלדי ענדו יאכ'דוה אליורשים מתאעי אמא בקינת רזקי פולו מתנה גמורה לאשתי הנז' בדלא למימר אפוטרו' עשיתיה ולאכנ כול מא נטוול אנא בחיים חייתי פולו מתאעי וכיף נחב נעמל פי' רזקי ומא אלו חד מעאיא אפי' שו"פ ומעכשו זכתה אשתי פ' אלמתנה הנז' כנז' וקנינו מיד פלוני הנז' בדל"ב דלא כאס' ודלא פטופסי דשטרי אלא פחומר וחוקק מתנות דנהיגי בישרט ותיקון חז"ל ויהי זה שלום ע"כ נוסח השטר ואח"ך מת הבעל בחיי אשתו ואח"ך מתה אשתו ונפשנו לשאול הגיעה יורנו מורנו אם המתנה קיימת ויזכו בה יורשי האשה ואם בטילה היא יזכו בה יורשי הבעל ויבא שכמ"ה ע"כ נוסח השאלה: זאת אשיב הלא בראשי דהאי שטרך חסורי מחסרא ואשתמוטי קא משתמיט מניה ולא פתיב ביה וכך אמ"ל האי שטרך דמתנתא כתבוהו בברא וחתמוה בשוקא וכו' ובפ' חזקת דף מ' איתא התם אמר"י א"ר האי מתנתא טמירתא לא מגבינן בה ופליגי בה בתרי לישני.

דבר יוסף ואיפא ביניהו סתמא נהדר מבעיא ליה סתמא והאי דלא אמ"ל אטמרו וכתובו ולא אמר להו נמי כתבוה בברא וכו' אלא סתמא אמ"ל כתובו ואפליגו בה דרבינא סבר לא חיישינן ורב סבר חיישינן ומסיק הלכתא חיישינן ואע"ג דלא אמר להו אטמרו לא מגבינן בה עד דאמר להו כתובו בברא וכו' וכתב עלה הרי"ף ו"ל כ' ברבינו האיי גאון ו"ל דלא רגילין בצוואות למיחש לסתמא ומעשים בכל יום פד נפקא תפקדת' דמצוה מחמת מיתה ומקיימין לה וגבינן בה ולא חיישינן למאי דלא כת' בה בפרהסיא עכ"ל ומדברי רבינו הגדול נלמוד דבצוואות אע"ג דלא פתיב שטרך דתפקדתא כתבוה בברא דהיא מתנת פרהסיא מקיימין לה ומגבינן בה אע"ג דלא פסיקא לן דא"ל הנותן לסהדי כתבוה בפרהסיא אלא מפי נפקא אתפקדתא קמן דמצוה מח"מ דאע"ג דלא ידעין דאמ"ל הנותן ולא פתיב בה נמי שפיר מגבינן בה ופשוטן של דברים מוכיחין דזוקא בצוואות דמח"מ הוא דהקילו הגאונים ו"ל לגבייהו דאשכחן לרבנן דהקילו נמי לגביה בכמה מילי פדאיתא התם בכ"ד ה"נ הקילו לגבייהו דאע"ג דלא אמ"ל הנותן ולא פתיב נמי בשטרך מקיימין ליה ומגבינן ביה אכל בבריא אוקמוה הגאונים אדינא דגמרא דלסתמא חיישינן ולא מגבינן בה וכן מצאתי להרי"ף ו"ל בתשו' סי' ח' שכתב בתו"ד הלא תראה שהגאונים ו"ל לא חשבו למתנתא אלא במצוה מחמת מיתה ולפי שאין קונה אותה המקבל אלא לאחר מיתה וכו' ע"ש משמע דהגאונים ו"ל לא הכשירו אלא מתנת מצוה מח"מ אע"ג דלא פתיב בה כתבוה בשוקא וכו' מגבינן בה ומטעמא דכתי': איברא שדברי רב האיי גאון ו"ל הקילו קרבו ויאתיון בס' שערי צדק סוף שער ג' וז"ל ושאלתם שהתובע שטוען שלא יעידו עליו שהמתנה שנתן היתה מתנה פרהסיא יש לה לדעת שעיקרה מר"י א"ר וכו' והלכתא חיישינן אין אנו שומעין מזה שמתנת סתמא לא

מגבינו בזה אכל שמענו דחיישינו ועניינו שיש להתנישב בדבר ולענין אם ראוייה המתנה ליתבטל ואם יש בזה דחוי ומעשים בכל יום ראויים ומפורסמים פשהאב נותן לבנו נכסים בין בלשון מתנה מפורש בין.

פינצא בזה כמ"ש אמר"ש יטול יחזיק וכו' כלם לשון מתנה היא ולא אמרו לשון פרהסיא ולא כתבו וחתמו בשוקא לא גרע מלשון מתנה ועוד שבדבריהם פשידוע שהיא מתנתא טמירתא נאמר לא מגבי בזה אכל אם נתן הנותן למי שנתן לו מה שאמר עליו שהוא מתנה אין אנו מוציאים אותו מידו אע"פ שאמר לעדים אטמרו כתובו לימא שנתאמר בו מתנה סתם עכ"ל ולא הבינותי דתרי לישגי דר"י קנימי אמאי דאמרי מתנתא טמירתא לא מגבינו בזה דלחד לישנא מדא"ל סתמא אע"ג דלא אמ"ל אטמרו אפ"ה לא מגבי בזה ועלה מבעיא לן הי מנייהו דהני תרתי לישגי דעבדינו פנותיה ורבינא אמר דלא חיישי דכל כמה דלא אמ"ל אטמרו שפיר מגבינו בזה ותינו פלישנא קמא ורב אשי דאמר חיישינו היינו כל"ב דעלה קאמר רב יהודה אמר רב לא מגבינו בזה וכן פ"י רשב"ם ו"ל אלא דק"ק על רשב"ם דאיהו ו"ל דייק מדקאמר חיישינו ולא קאמר לא מגבינו בזה למירא דאי תפיס לא מפקינן מניה ולעיל אמלתיה דרב יהודה אהו לישנא דכל דלא אמ"ל כתובו בקרא וכו' פסול יעו"ש והנראה שדעתו ו"ל דרבינא ור"א דאמרי תרנייהו כל"ק ובסתמא מגבינו ביה ותינו דקאמר רבינא אין חוששין דלכתחלה שפיר מגבינו בזה ורב אשי סבר נהי דאי תפיס לא מפקי' מניה הא מיהא דלכתחלה לא מגבינו ביה ותינו דקאמר חוששין ולא קאמר לא מגבינו ביה ודעת הגאון הא דנקט חוששין לאו דחיישינו בעיקר המתנה משום דלא פתיב בזה כתובו בשוקא דלהא כלל לא חיישינו פינו דכלישנא דר"י קמא נקטינו אלא דחוששין להתנישב בדבר לעיוניה אי איכא צד דחוי ולא ידעתי מה הדחוי ומה טיבו עד שמצאתי להרב בעל העיטור ריש ה' מתנה דצ"ג ע"ד שכתב ודייקי רבנותא מדקאמר סתמא חיישינו ולא קאמר לא קני אלמא חששא היא ואיכא לדקדוקי עלה דמלת' פגון דפייס מניה חד גברא למכתב ליה מתנ' ונהו מדחי ליה זמנא בתר זמנא ובתר הכי אמ"ל לסהדי כתובו ליה סתמא דהיה ודאי איכא למיחש למתנתא טמירתא וכו' אכל כתב ליה מדעתא דנפש' ליכא למיחש להאי חששא ולא מחזקינן להאי מתנתא טמירתא וכן השיב רבינו אפרים ו"ל ע"ש: אמר מעתה שדעת רבינו האיי גאון ו"ל שבתשו' הלזו לא מסתיימא אמלתיה דכה"ג דכתב הרי"ף ו"ל ואולם הרב המעתיק ספר שיערי צדק נתחלה לו בהעתקה שם רבי' האיי גאון ו"ל בשם גאון אחר ואינה מתורתו של רבי' האיי גאון ו"ל אלא דאפתי לא אפרוק דבתשו' הלזו קא מסהיד דמעשים בכל יום ראויים ומפורסמים להגבות מתנה בסתם אע"ג דלא פתיב בזה כתבו בשוקא ומסתמי' ואזיל אדינא דתלמודא דקאמר חיישי ואילו רה"ג ו"ל דמייתי הרי"ף ו"ל לא קא מסהיד אלא אמצוה מח"מ דבהנהו שטרי דלא פתיב בהו פתובה בשוקא מגבו בזה ורבנותא ורבינו אפרים שכתב העיטור דדייקי מלישנא דגמרא דקא' חוששין אם יש דחוי א"כ כף הוא מתנת פריא כמתנ' מצוה מח"מ פינו דמדינ' הוא דמקימי לה ומגבינו בזה אמנם דעת הרי"ף פדעת רה"ג: דמדינא דגמרא חיישינו דתינו דלא מגבינו בזה אלא.

דבמצוה מחמת מיתה הקילו הגאונים אלא דאפתי לא אתנח לן מאי דנקט הרי"ף ו"ל בהלכות ובתשו' במצוה מח"מ ולא ש"מ דאי טעמא הוי משום דהקילו אפילו בש"מ נמי

אשכחן דהקילו ואמר ר' דברי שכ"מ ככת"מ דמו: וראיתי להרמב"ם ז"ל ברפ"ט מה' זכיה שכתב שכ"מ שצנה ואמר אל תגלו וכו' מצנה מח"מ אצ"ל גלו המתנה אלא אע"פ שכתובה סתם אין חוששין לה שמה מסותרת היא עכ"ל עין רואה דרבינו ז"ל שאני ליה בין מתנת שכ"מ בין מתנת מצנה מח"מ וכדוקיין וכתב הכ"מ ז"ל בהלכות בשם רה"ג ז"ל ע"ש וה"ה ז"ל טעמא טעים תרי טעמי חד משום גם אהבתם גם.

שנאתם פבר אבדה א"נ דכשם שהקל ר"ש במסוכן האומר כתבו גט לאשתו שיכתבו ויתנו לפי שמתוך טרדתו אינו יכול להאריך ולומר כתבו ותנו ה"נ לענין מתנתו אמרינן שמתוך טרדתו אינו יכול להאריך ולומר כתובה בשוקא ע"ש ולא נקט משום דדבריו ככתובין וכמסורין דמו משום דא"ה אפילו בשכ"מ נמי ורבינו ברפ"ד כתב בין פריא בין חולה צריך לומר כתובו בשטרך וכו' ע"ש אלא דבש"מ דאמר ר' ככת"מ דמו פי הכי דלא תטרף דעתו עליו כשלא יתקיימו דבריו אפילו להכי הקילו בדרכי ההקנאות אבל משום דטרוד בנפשיה לא יוכל להאריך לא אמר ר"ש אלא במסוכן גבי גט ומינה.

דמתנתו פגטו והיינו מצנה מח"מ וה"ה ז"ל שם אחר שביאר דעת רבינו ז"ל וכדדייקנא בענין פתב אבל קצת הגאונים חלקו והביאו דברי הרב בעל העיטור ז"ל הנזכרים למעלה ומסיים מדברי הבעל העיטור ומטי בה משמיה דה' מוהר"י אבן מיגאס ז"ל קאמר רבינו הרב וכו' הורה בתשו' הגאון נמי פה מצינו לו תשובה בענין זה נמי וכן הורה עכ"ל ולפי מה שנתבאר בדעת הרי"ף בהלכות ובתשו' דה"מ במצנה מח"מ דוקא ואין להאריך: ועלה מן האר"ש דבמצנה מחמת מיתה ליפא מאן דפליג דאע"ג דלא כתי' בה כתובהו בשוקא והוא נמי לא אמר להו לסקדי אלא כתובו סתמא מגבינן בה שפיר אלא בכריא וחולה דעת רה"ג והרי"ף והרמב"ם ז"ל לא מק' לה ולא מגבינן בה ודעת הגאון בתשובה ורבוותא ורבינו אפרים ז"ל דבין פריא וכ"ש שכ"מ דכל היכא דליפא למיחש דדיחוי קא מדחי ליה דלא נקבל מדינא דגמרא שפיר קיימי' לה ומגבינן בה: והתוספות שם בד"ה איפא וכו' הקשו לפום מאי דמסקי' והלכתא חיישינן א"כ איך מגבינן פלהו מתנתא דאין אומר לסקדי כתבו בשוקא וכו' ומיהו לפי שנוהגים עתה לכתוב בשטרי מתנתא וא"ל מתנה זו כתובה בשוקא וחתמוה בכרא הילכך פי אמ"ל נמי סתמא דעתו לומר כמ"ש בשטרות ובימי האמוראים לא היו נוהגים לכתוב פה לכה אמ"ל בפירוש כתובה בשוקא וכו' עכ"ל מרוצת דבריהם הוכח תוכיח דבשטרי מתנה היו פותבי' כתובהו בשוקא אלא מודעת זאת בכל הארץ וקים להו ז"ל בגנונייהו דכל שטרי מתנה דאין הנותן אומר להם אלא סתמא אהא שפיר מקשו דאפסיקא הלכתא לסתמא חיישינן ותירצו מה שתיקרו שאלא הא מיהא אי נפיק שטרא דמתנתא דלא פתיב ביה כתבו בשוקא וחתמו בכרא פשר אפי' לא צנה פן וכו' עכ"ל אלא שאני חוכה בזה דהגאון ז"ל בתשו' העד העיד דמעשים בכל יום ראויים ומפורסמי' רסמי' לגבות שטרי מתנו' דלא פתיב בהו כתובה בשוקא ואי אשתני מנהגא מזמן האמוראים לזמן הגאונים ומזמן הגאונים לזמן רבותינו בעלי התוס' ז"ל אמתמה ונוד בה דהגאונים ז"ל דייקי לה מדינא דגמרא דקאמר חיישינן והתוס' תלו זינייהו במאי דלא אמ"ל הנותן דמסתמא פי קאמר ליה כתוב היינו כמו שנוהגין אבל למכתב מיהא מכשרי': והרא"ש ז"ל שם בפסקיו כתב והאידין דלא חיישינן לסתמא משום דנהיגי למכתב וכו' דעתו שיכתוב פמנהג וכו' וכ"כ רבינו ה"ג ז"ל דהאידין לא חיישינן לסתמא וכנראה דלא ראי זה כראי זה דהגאון מכשר אפילו

בדלא פתיב בשטרך ולא אמ"ל הנותן לסהדי ואילו הרא"ש ז"ל לא מכשיר אלא בדכתב בשטרך וכן מצאתי לו בתשו' אחרת פלל ס"ח סי' י"ב שהשואל פתב בתו"ד אמנם והואיל ונהגו לכתוב בכל השטרות פן פי קאמר סתמא פפי המנהג קאמר ואע"ג דאמרי' בפ' חזקת והלקתא חיישי' כפר פירשוה שבימיהם לא היו פותבים בשטר פתבוה בשוקא בלא צונאת הנותן אבל עכשו שנהגו לכתוב פן פי קאמר סתמא אדעתא דהכי קאמר וכו' והשיב ע"ז הרא"ש ז"ל וכל דבר שנהגו במדינה נה לכתוב פן הן נאמנות הן פתבוה בשוקא פל מי שקנה בסודר שיכתוב השטר דעתו שיכתבו פמנהג המדינה ואצ"ל שיכתבו עכ"ל והביאה הטור סי' ס"א ע"ש נראה פשוט דלא אהני מנהגא אלא לענין דאין הנותן צריף לומר לעדים אלא פתבו ומסתמא אע"ג דלא אמ"ל בשוקא ובברך אבל פתיבא מיהא בעי ושללא פדעת הגאון ורבנותא שכ' בעל העיטור: איברך דחזיתיה להרא"ש ז"ל בתשו' אחרת פלל ע"ח דאיתשיל קמיה בראובן שנתן קרקע לאשתו במתנת שכ"מ ובאים יורשי הנותן לבטל המתנה לפי שאין פתוב בה פתבוה בשוקא והשיב דע פי אין המתנה בטלה בשביל זה דגרסינן בפ' חזקת וכו' וכו' ר"י בעל התוס' דהאידידא דלא חיישינן לסתמא וכו' הילכף פאילו אמר פתבוה וכו' וכ"כ רה"ג וכו' עכ"ל והאי דנקט בשאלה בש"מ אם הפונה במצוה מח"מ מה לו אצל המנהג ודעת ר"י דהלא זה הדבר מפורש יוצא בהלכות משמיה דהגאון אשר צדיק יאחז דרכו ואם פל ש"מ דעלמא כפר נתבאר בדעת רה"ג והרי"ף והרמב"ם ז"ל דלהאי מלתא דינו כבריא אמטו להכי מאריה דביתא תלי זינייה במנהגא וע"פ דברי ר"י בעל התוס' והנה בעת"ה נאת פל ונוכחת דשמיע ליה להרא"ש ז"ל פדעת התוס' ז"ל לא שנא לא אמר להו הנותן והם פתבו בשטר פתבוה בשוקא ול"ש לא אמר להם ולא פתבו דהיא דנהוג לכתוב אע"ג דלא פתבו לית לן בה מידי דהנה אאחריות.

דאמרינן ט"ס א"נ סמכינן אתשו' הגאון המיוחסו' האי' ורבינו אפרים דכתב הרב העיטור ואדברי ר"י בעל התוס' לפום מאי דשמיע ליה הרא"ש ז"ל בתשו' הלזו דא"צ לכתוב פלל כ"ש אם נכתב אלא דשללא בצואת הנותן באתרא.

דנהיגי למכתב דאמרינן מסתמא פי קאמר להו לסהדי למכתב שטרך דמתנתא אדעתא למכתב פמנהג המדינה: אפס פי ע"ז מ"ש ה' העיטור ז"ל באותו פרק' באותו מקום וז"ל ואנן לא חיישי' ולא אמר פתבוה בשוקא ובברייתא דלאו מנהגא דילן לכתוב בשטר פתבו וחתמו בשוקא ובברייתא פי אמר פתוב סתמא פתיקון שטרות קאמר מסתמא אבל בימי רבנותא היו פותבין עכ"ל אם הרבנותא שפכת הרב ז"ל הנה הנם רבנן האמוראים א"כ עכ"ל דט"ס נפל בדבריו ז"ל וצ"ל ומנהגא דילן למכתב אבל בימי רבנותא דהיינו הגאונים לא היו פותבין וכמו שהעידו רבנותא בעלי התוס' או פלך לדרך זה וה"פ ואנן דלא חיישי' לסתמא ולא אמר פתבוה בשוקא ובברייתא ור"ל לא הנותן אומר לעדים פתבו בשוקא ולא העדים דכת' בשטר מתנת פרהסייא ומשני פיון דלאו מנהגא דילן למכתב א"כ מסתמא פי אמ"ל סתמא פתבו פמאן דאמר להו פתבו פתיקון השטרות ואע"פ שללא נכתב פמו שנקתב דמי וכדעת בעלי התוס' לפום מאי דשמיע להרא"ש ז"ל פמדובר .

וע"ע בתשו' הרשב"א ז"ל ח"א סי' טו"ב: וקול הטור נשמע בסי' רמ"ב ס"ח וכתב א"א הרא"ש ז"ל והאידידא דלא פתבינן בשטר וכתבוה בשוקא וכו' הילכף הוי פאילו

אמר פתבוקה בשוקא וכו' עין רואה דבמאי דפתח לן סייים ואתמוהי קמתמה דלא פתבי בשטר ומסיים הוי פאילו אמר פתבוקה בשוקא משמע הא פתיבא מיהא בעי ומרן ז"ל בב"י הראה ב' פנים בדברי הרא"ש ז"ל וניחא.

ליה בדעת הרא"ש ז"ל דכתיבא מיהא בעי אבל דברי הטור אי אפשר לפרשם אלא כפי קמא דאף על גב דלא נכתב כמי שנכתב דמי בין בברייתא בין בש"מ ע"ש ולפ"ז הך תשו' דהרא"ש ז"ל דכלל מ"ח שהעתיקה הטור סי' רנ"ג בקיצור.

גבי ש"מ לפום מאי דשמיע להרא"ש ז"ל בדברי ר"י בעל התוספות לא מן השם הוא זה משום דהיא מתנת שכיב מרע אלא אפילו בברייתא וכדעת הטור סי' רמ"ב לפי מאי דמסיק בדעתיה דמרן בב"י ע"ש בסימן ס"א ותשו' אביו בסי' ס"ח דשמעת מינה דלא אהני מנהגא אלא דלענן דאין צריף לומר לעדים אבל פתיבא מיהא בעי א"כ הטור תבר לגזיזיה אלא ודאי דעת מרן ז"ל דכעת הטור הא ודאי חדא היא וכי היכי דלא בעי אמירה ה"נ דלא בעי פתיבא כמ"ש בכלל ע"ח ומ"ש מהר"ם ז"ל בתשו' דשייכי לס' קמא סי' ה' בשם.

התוס' דפ' חזקת דאע"ג דלא אמ"ל הנותן מצו הערום לכתום וכו' עכ"ל אלמא דלא היקלו אלא לגבי אמירה אבל פתיבא מיהא בעי ומסתמא גם הרא"ש ז"ל בשיטת רבו ז"ל אמרה אי. מהא לא איריא דה"נ הרא"ש ז"ל בסי' ס"ח כ"כ אלא דבכלל ע"ח ביאר שיחותיו מדברי התוס' דכתבו דכתי' נמי לא מעכבא וה' הדרישא ז"ל האריף להוכיח ולהספיק דעת התוס' לפירוש א' שכ' מרן ז"ל גם בב"ח פן כתב בפשיטות ע"ש קושטא קאי דרבנותא בתראי האריכו למענייתם הרב מוהרימ"ט ז"ל ח"מ סי' ר"ן והרב מוהר"י קצבי ז"ל סי' כ"ג.

ונתנופח עם ה' מוהרי"ט ז"ל בנו של ה' מוהרימ"ט ז"ל ע"ש והרב נאמן שמואל ז"ל סי' ק"ב ועיין. לה' כנ"הג ז"ל שם מה שציין לתשו' גדולים חקרי לב.

וה' מוהרש"ח בתשו' סי' ל"א ומה שפעלה בהסקמה ובתשו' ח"ב: סי' ז"ן דבתשו' בס' עדות ביצקב: ומרן ז"ל. בש"ע פסק כמו שנטה דעתו רבי' דהפתיבא מעכבא ע"ש ולא: הזכיר.

על דל.

שפתיו ז"ל תשובת הרא"ש ז"ל דכלל ע"ח ומה"ט הסכימה דעתו הרב בנו של ה' מוהרימ"ט ז"ל דתשו' זו נעלמה מעיני מרן ז"ל כמ"ש משמו ה' מוהר"י קצבי ז"ל וכמר זר נחשב שהטור שם העתיקה ומרן ז"ל שם את מקורה הערה והיה העלמ"ה גם הרב דרושה והב"ח ז"ל לאלקפטא בידיהו תשו' הרא"ש ז"ל הלז וכבר ראתה עיני לה' הדרישא שם סי' קנ"ג העמיק הרחיב בבואור תשו' זו ואוקמה במצוה מח"מ ע"ש ולפ"ד מרן ז"ל בדעת הטור דאפי' בשאר מתנות דלא כתיב בהו פתבו בשוקא מגבינן בהו שפיר צ"ל דהתם מדינא והכא פתר מנהגא שנשתרבב כמ"ש הב"ח ז"ל שם סי' רמ"ב וה' משחא דרבנותא ז"ל אע"ג דמאריה דאתרא הוא נאנן.

בתריה דמרן הש"ע גירי וכ"ש דמנ"ר ז"ל גר המערבי צה"ר לו כסברת מרן בש"ע דהא נטתה דעתו לפירוש קמא דכ' מרן ע"ש מה שהאריף סי' רמ"ב ס"ג בד"ה שם לפיכך

וכו' ויָשַׁב עַל הַמְּקָרָאוֹת וְאֵין לִי לְהַאֲרִיף עוֹד בְּעֵינַי זֶה וְעַיִן בְּסִמ"ע שָׁם סק"ג בַּמ"ש דְּלִקְמֵן יִתְבָּאָר דְּהַאֲדָנָא וְכו' וְדוּק הֵיטֵב.

וְאִם נִפְשָׁה לְקַיָּים מִתְּנָה זֹה מִפְּנֵי שְׁפָתוֹב בְּהַ קִנְיָן וְאִמְרִינוּ בְּעֵלְמָא דְשִׁטְר אֵית לִיה קְלָא דְסִהְדִי דְשִׁט' מִפְּקִי לְקָלָא דְמַה"ט מְלִנְה בְּשִׁטְר גּוּבָה מְהִלְקוּחוֹת פִּינֵן דְשִׁטְר קְלָא אֵית לִיה לְקוּחוֹת אֵינְהוּ דְאַפְסִידוּ נִפְשֵׁיהוּ א"כ לָא מְשַׁפְּחַת לָהּ מִתְּנָתָא טְמִירְתָּא עַל יְדֵי עֲדִים דַּא"ל אִטְמְרוּ א"נ דְאַמְר לְהוּ פְּתַבוּ בְּשׁוּקָא וּבְדִלִית בְּהַ קִנְיָן אֲלָא בְּנוֹתָן קַרְקַע ע"י שְׁאָמַר שְׂדֵי נְתוּנָה לָהּ דְמַהְנֵי אִפִּי' בְּכַת"י הָעֲדִים וְעַיִן לְהַסְמ"ע וְהַב"ח רִישׁ ס' קצ"א וּרְב"א בְּמִקו' שָׁם פְּתַב דַּה' מוֹהַר"י בֶּן מִיגָאָס ו"ל דְּמַצְדָּד אֲצַדוּדִי לְמִימַר הֵכִי וּמִשָּׁם י"מ פְּתַב דְאַפִּי' בְּקִנְיָן בְּעֵינֵי דַּא"ל בְּשַׁעַת קִנְיָן פְּתַבּוּהָ בְּשׁוּקָא וּמְסִיק ה"ט בְּתַרְא עֲדִיר.

טְפִי וּמְסַתְּבַר וְעַבְדִּינוּ כְּנוֹתִיָּה עַכ"ל גַּם אֲשׁוּ"ר לְהַרְבּ הָעֵיטוֹר ו"ל שָׁם פְּסִיק וְתַנִּי וְאֵע"ג דְּאֵית בְּהוּ קִנְיָן מִתְּנָה טְמִירְתָּא הִיא עַכ"ל וְכַמְדֻנְמָה דְּהַרְמַב"ן ו"ל לָא הָיָה גּוֹרֵס בְּדַבְרֵי הַרִיב"ם ו"ל מֵאֵי דְמְסִיק וְה"ט בְּתַרְא עֲדִיר טְפִי וּמְסַתְּבַר וְעַבְדִּינוּ כְּנוֹתִיָּה מְדַכ' לְחוּ' שָׁם וּבְתַשׁוּ' לְגֵאוֹן בְּקִנְיָן לְחֻדִּיָּה נְמִי וְכו' וְאֵי לָא אָמַר הֵכִי חֵינִישֵׁינוּ לְסַתְּמָא וּר"ח ו"ל.

סְמַךְ כֵּן וְדַבְרֵי ר"י הַלְוִי מֵטִין כֵּן עַכ"ל מְדַקְאֵמַר מֵטִין וְלָא קֹאֲמַר הֵכִי מְסַתְּבַר לִיה ש"מ דְּלָא הָוָה גְּרִיס בְּמִלְתִּיָּה הֵכִי וְהַרְמ"ה ו"ל בַּח' שָׁם ס' קי"ב בַּד"ה בְּרַם וְכו' דְעָתוֹ לֹמַר דַּע"י דְאַלִּמָּא מְלַתִּיָּה דְקִנְיָן בְּסַתְּמָא לָא חֵינִישֵׁינוּ לְמִתְנָה טְמִירְתָּא ע"ש בְּמַה שְׁהַאֲרִיף וְהַטוֹר שָׁם ס' רמ"ב ס"ז הִבִּיא דַּבְרֵי ר"י הַלְוִי הַלְלוּ בְּלִי שׁוּם הַכְרַעָה וְלָא הִטְיָה אֲלָא פְּתַב שְׁאָבִיו הָרַא"ש ו"ל הַסְפִים לְסַבְרָא בְּתַרְיִיתָא ע"ש וְעַיִן לְהַרְבּ דְרִישָׁה בְּמַה שְׁנַדְחַק דְמַהִיכֵן שְׁמִיעַ לִיה מְדַבְרֵי הָרַא"ש ו"ל הֵכִי ע"ש וְלַע"ד מִשׁוּם.

דַּאִי ס"ל לְחַלֵּק בְּהֵכִי לָא הָוָה שְׁתִּיק מְלֵאשְׁמוּעֵינוּ כֵּל כְּהֵאֵי מְלַתָּא וּמְדַסְתֵּם ש"מ דְּלָא שְׁמִיעַ וְאֵנִן בְּדִידוֹן דְּגִרִירֵי בְּתַרְיָה דְמָרָן ו"ל כְּכַר מְלַתָּא אֲמוֹר' דְאַפִּילוּ ע"י קִנְיָן נְמִי לָא סְגִי וְכו"ש דְרוֹב בְּנֵן וְרוֹב מְנֵן קִינְיָי בְּחֻדָּא שִׁטָּה וְעַיִן בַּב"י ו"ל: אֵיבְרָא דְאַכְתִּי אֵיכָּא לְמִיפָּה בְּזַכּוּתִיָּה דְמַקְבֵּל מִתְנָה מִמַּאי דְכְּתִיב בְּשִׁטְר מַעֲתָה זְכָתָה אֲשַׁתִּי פ' הַנּוֹ' בְּמִתְנָה הַנּוֹ' דְאַשְׁפָּחוֹן לְמַרְנָא הַב"י ו"ל שָׁם דְכְּתַב מִשְׁמִיָּה דְרַבִּינוּ יְרוּחֵם ו"ל וְאִם הִחְזִיק אוֹתוֹ בְּהַ מַעֲכָשׁוֹ לָא שְׁיָיָף בְּהַ דִּין מִתְּנָתָא טְמִירְתָּא עַכ"ל וּמְרַהוּט לְשׁוֹנוֹ מוּכַח דַּאֲע"ג דְּלָא הִחְזִיק אוֹתוֹ בְּפוּעֵל אֲלָא דְכְּתַב לִיה יִלָּף וְיַחְזִיק מַעֲכָשׁוֹ סְגִי דָּאֵם.

בְּהִחְזִיקוּ מִמֶּשׁ מַה הַלְשׁוֹן אוֹמְרַת מַעֲכָשׁוֹ דְבְּהִחְזִיק מִמֶּשׁ: אֵין חִלּוֹת לְתַיְבַת מַעֲכָשׁוֹ וְנִרְאָה שְׁזוֹ הִיא דַּעַת מָרָן בְּדַבְרֵי רִי"ו ו"ל מְדַכְּתַב בְּתַרְיָה תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א ו"ל ס' תַּתְקַצ"ד שְׁאֵם פְּתוּב בְּשִׁטְר יִלָּף וְיַחְזִיק אַע"ג דְּלָא פְּתִיב בְּיָה חֲתָמוּ בְּפַרְהֶסְיָא וְכְּתַבוּ בְּשׁוּקָא כְּשֶׁר דִּזָּה הָוִי.

פְּרָסוּם עַכ"ל. מְפֹרָשׁ יִנְצָא דְבְּכַתִּי לְחוּד הַשִּׁטְר כְּשֶׁר וּלְהֵכִי.

מָרָן סְמִכִּינְהוּ אֶהְדְּדִי א לְמִימַר יִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפֹרָשׁ וּמ"ש רַבִּינוּ יְרוּחֵם ו"ל וְכֵן כ' הַרְמַב"ם ו"ל ט"ס וצ"ל וְכֵן פְּתַב הַרְשָׁב"א ו"ל וְתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א הַלְזוּ נִרְאָה לִי שְׁהִיא קִינְצוֹר מִתְּשׁוּ' אַחֲרַת שַׁבְּח"ב ס' שַׁנ"ג הִבִּיאָה הַכְּנַ"ה ו"ל שָׁם אוֹת יו"ד.

עוֹד שְׁאֲלַתֵּם עַל שִׁטְר מִתְנָה שְׁאֵין פְּתוּב בּוֹ פְּתַבּוּהָ בְּשׁוּקָא אִם הִיא מִתְנָה אוֹ לָאוּ תְּשׁוּבָה רְאִיתִי נִוְסַח שִׁטְר הַמִּתְנָה פְּתוּב בּוֹ יִלָּף וְיַחְזִיק וְכו' א"כ הָרִי נִתַּן וְרַצָּה לְפָרְסָם אַחַר

שְׁאָמַר יִלְךָ עֲכָשׁוּ וַיַּחְזִיק וְכוּ' אֵת"ל זֶה שְׁאָמַר יִלְךָ מֵעַכְשָׁו וַיַּחְזִיק אֵין לָךְ גְּלוּי יוֹתֵר מִזֶּה וְכוּ' ע"ש דַּעַת שְׁפָתָיו בְּרוּר מְלֵלוּ דַּע"ג דְּאֶפְתִּי עֲדִינן לֹא מְטָא לִידָא דְמִקְבֵּל מְכִי אִמ"ל יִלְךָ וַיַּחְזִיק מֵעַכְשָׁו עֲקִימַת שְׁפָתַיִם הֵוִינָא מַעֲשָׂה וְתוּ לִיכָא לְמִיחָשׁ וְלוֹמַר לְמַתְנָה טְמִירְתָּא אֶפְנוֹן וּמ"ש הֲרִשְׁבָּ"א בְּתִשׁוּ' סִי' שֵׁנ"ג וּמ"ש דְּאֶפִּילוּ בְּסִתְמָא הֵוִי מַתְנָה טְמִירְתָּא וְכוּ' אֲשַׁגִּירָתָּ לִישְׁנָא הוּא וּר"ל דְּחִינְשִׁינן לֹמַר לְמַתְנָתָּא טְמִירְתָּא הוּא דְּאֶכּוּיִן וְכַדְדִּינְקִי רַבְּנוֹתָא מִדְּקֶאֱמַר חִינְשִׁינן לְמִימַר לְעִיּוּנֵי אִם יֵשׁ צַד דִּיחֻוּי וְכַדְכְּתִי' לְעִיל אֶלְא בְּדַא"ל אֲטַמְרוּ וּכְתוּבוּ בְּעִינָן עַד דְּמְטִיָּא לִידְקָה.

דְּתוּ לֹא מְפָקִינוּ. מְנִיָּה כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' הֶגְאוּנִים שְׁבִסוּף שַׁעַר ו' מַח"ד וַיַּחְזִיק בְּשִׁידוּעַ שְׁהִיא מַתְנָה טְמִירְתָּא וְכוּ'.

אִם נָתַן הַנּוֹתָן וְכוּ' אֵין אָנוּ מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ אַע"פִּי שְׁאָמַר לְעֵדִים אֲטַמְרוּ וְכוּ' ע"ש דְּוֹן מְנִיָּה דְּבִסְתָּמָ' דַּע"ג דְּאֶפְתִּי לֹא מְטָא לִידְקָה בְּאֶמִירָה לְחוּד תְּסַגִּי לִיָּה וּמ"ש הֲרִי"ף בְּתִשׁוּ' סִי' ח' שְׁהַמַּתְנָה פְּשִׁיגִיעָה לִידוֹ דְּמִלְתָּא דְּעֵבִידָא לְאֶגְלוּנֵי וְכִינן דְּאָמַר דְּטְמִירָא וְלֹא רָצָה לְגַלּוּתָּהּ וְכוּ' ע"ש ה"ד בְּדַא"ל אֲטַמְרוּ דְּעֵלָה נְמִי אֲתִשִּׁיל אֶבְל בְּסִתְמָא אַה"נ מְצִי סְבַר פְּהֲרִשְׁבָּ"א וְרִי"ו ז"ל וְכַדְכְּתִי': וְלַעֲנֵד גַּם מְרֵן הוֹלְךָ וְאוּר בְּסִבְרָא זֹו דְּבַמְחוּ' .

ד פְּתַב מִשְׁם הֲרִ"ן ז"ל דְּמְטִי בְּהַ מְשָׁמָא דְּרַבְּנוֹתָא דְּדִינְקִי מִדְּקֶאֱמַר מַתְנָה טְמִירְתָּא לֹא מְגַבִּי בְּהַ וְלֹא קֶאֱמַר אֵינָה פְּלוּם יֵשׁ לְדוֹן אִם הֶחְזִיקוּ בְּהַ אוֹ שְׁהַחְזִיק בְּפִנּוּי וְלֹא מִיָּחָה בּוֹ בַּכ"ה גְּמִהִנָּא וְכוּ' וְכֵן הִזְיָה דֵּן הֲרִי"ף וְכוּ' וְכַתְבַּ ע"ז מְרֵן וְכַבְּרַ כְּתַב' לְעִיל בְּזָה ע"ש וְלִכְאוּ' פִּלְג"ן בְּהִדְיָהוּ דְּלְעִיל כ' מְשָׁמִיָּה דְּהֲרִשְׁבָּ"א דְּאֶפִּי' בְּאֶמִירָה סִגִּי' וְאֵילוּ הֲרִי"ף וְרַבְּנוֹתָא סְבָרִי מְרֵנן עַד דְּהֶחְזִיקוּ אוֹ הֶחְזִיק בְּפִנּוּי וְלֹא מִיָּחָה בּוֹ וְלִפִּי מֵאֵי דְּכְתִיבְנָא נִיחָא דְּרַבְּנוֹתָא קֵא דִּינְקִי מִמְלִתְהָ דְּרַב יְהוּדָה א"ר הֵאֵי מַתְנָתָא טְמִירְתָּא לֹא מְגַבִּינוּ בְּהַ דְּלַחַד לִישְׁנָא דַּאֲמ"ל אֲטַמְרוּ וְלֹאִידְךָ לִישְׁנָא דְּלֹא אֲמַר לְהוּ כְּתַבוּ בְּשׁוּקָא אֶבְל לְמֵאֵי דְּמִסְקִינוּ דְּבִסְתְּמָא חִינְשִׁינן וְלֹא קֶאֱמַר לֹא מְגַבִּינוּ בְּהַ פִּי אִמ"ל יִלְךָ מֵעַכְשָׁו וַיַּחְזִיק תְּסַגִּי לָן לְבִטּוּלֵי לְהַ דְּחִינְשִׁינן וּמַעֲתָה מַא"ח וּמַר א"ח וְלֹא פְּלִיגִי וַיְפָה פִּינוּן מְרֵן ז"ל בְּדְכְּתַב וְכַבְּרַ פְּתַבְתִּיו וְכוּ' נִתְבָּאָר לְעִיל ס"ג וְלִשְׁם פְּתַב מוֹר"ם דְּאִם הֶחְזִיקוּ אוֹ כ' לוֹ יִלְךָ וַיַּחְזִיק וְכוּ' וְלִכְאוּרָה לֹא רֵאִי זֶה כְּרֵאִי זֶה דְּלַמַּר לֹא קֶאֱמַר אֶלְא עַד שְׁיַחְזִיקוּ אוֹ הֶחְזִיק הוּא לְפִנּוּי וְלֹא מִיָּחָה בּוֹ וְלַמַּר ל"ש הֶחְזִיקוּ ל"ש פְּתַב לִיָּה יִלְךָ וַיַּחְזִיק קִנְהָ אֲמַנְם לְפּוּם מֵאֵי דְּכְתִי' בְּדַעַת מְרֵן הַב"י ז"ל דְּמְרֵן.

הַעֲתִיק דְּבָרֵי הֲרִ"ן הֶלְכָה פְּדִינָא דְּמַתְנָה טְמִירְתָּא וּמוֹר"ם מְיִירִי בְּסִתְמָא פְּמְבּוֹאָר בְּתִשׁוּ' הֲרִשְׁבָּ"א ז"ל פְּמוֹ שְׁנַאֲמַר: אֲמַנְם מְחַבְּרֵי הֲרַב בְּעַל הָעֵיטוֹר שְׁם שְׁפָתַב דְּמַתְנָה ק . מֵעַכְשָׁו.

פִּינוּן דְּמְטִיָּא לִידְקָה קֶמָא בְּרִשׁוּתִּיהָ וְאִיתְפְּרִסְמָא מְלִתָּא לֹא חִינְשִׁינן לְסִתְמָא וְכִי חִינְשִׁי לְסִתְמָא דְּהוּנָא לֹאח"ז הִיא עַכ"ל מְשָׁמַע דַּס"ל דְּאֶפִּילוּ בְּסִתְמָא בְּעִינן דְּמְטִיָּא לִידְקָה דְּהַמְקַבֵּל אִם לֹא שְׁנִדְחוּק בְּדְבָרֵיו דַּמ"ש בְּמַתְנָה מֵעַכְשָׁו ה"ל דְּכְתִי' בְּהַ מֵעַכְשָׁו דְּחִשִּׁיב לְהַ פְּמֵאֵן דְּמְטִיָּא לִידְקָה דְּמִיָּא וּמ"ש הוּנָא לֹאח"ז ר"ל בְּדְלָא פְּתִיב בְּהַ מֵעַכְשָׁו יִלְךָ וַיַּחְזִיק וְכוּ' וְטַעֲמָא רַבָּה אִיכָאֶפִּינוּ דְּאֶמְרִינוּ בְּעֵלְמָא מְלִנָּה בְּשִׁטְר גּוּבָה מְהַלְקוֹחוֹת וְה"ט דְּסִקְדִּי מְפָקִי לְקֵלָא וְשִׁטְר קֵלָא אִית לִיָּה דְּכְתַב לִיָּה מֵעַכְשָׁו יִלְךָ וַיַּחְזִיק אֵין לָךְ גְּלוּי יוֹתֵר מִזֶּה דְּרָצָה לְהַחְזִיקוּ מֵעַכְשָׁו וְאֲזַדָּא לְהַ חֲשִׁשָׁא דְּמַתְנָתָּא טְמִירְתָּא וְאוּלָּם מְדַבְּרֵי ר"י בְּן מִיגָאָס

ז"ל הובא במקו' לשם אהא דמסקי' והלקתא בסתמא חיישינן שפכתב וז"ל האי סתמא דחיישינן למתנה טמירתא ליתיה אלא במתנה לאחר זמן אבל במתנה מעכשו פיון דאקני ליה ביה הוא יומא ומטא לידיה קמא ליה ברשותיה ואין לה פרסום גדול מזה וכ"כ הרי"ף ור"ה גאון נמי וכו' אבל ודאי אי אהדר ביה מקמי דתמטי האי מתנתא לידא דמקבל וקטעין דלמתנתא טמירתא הוא דאיפנון וילהכי כתב ליה סתמא טענתיה טענה דהא אפתי לא מטא לידא דמקבל כי היכי דתתפרסם בהכי עכ"ל קרי בחיל דאפילו בסתמא בעינו עד דמטיא המתנה לידיה דמקבל וכו' בקדש חזיתיו להרמ"ה ז"ל בחי' שם סי' קי"ב שפכתב דברי הר"י בן מיגאס ז"ל הללו ומנה דעת רבו בעל ההלכות והגאון ז"ל ומסיים בה וראויים הם רבו' הבאים לסמוך עליהם אפילו שלא בשעת הדחק עכ"ל וזו היא שקשה על הרשב"א דהיכי פליג ארבנונתא ולהעלים עין מדבריהם דאפי' פליג הו"ל לאתויי סברתם ולפלוג עלייהו ולא למנקט מלתא הלכה פסוקה: והנה בעת"ה חזות קשה הוגד לי במ"ש הרדב"ז ז"ל בתדשות סי' תק"ם דק"ל על הרי"ף ז"ל דכתבו משמו דאם החזיקו קנה במ"נ אי בדאמ"ל אטמרו אפילו החזיק נמי לא קנה ע"ש ושיחת כל הפוסקים והרי"ף גופיה ורב' האי גאון ז"ל כולהו ז"ל דאפילו בדא אטמרו אם החזיקו או החזיק בפניו ולא מיחה קנה וצע"ד ועדין צריכין אנו למודעי במאי דמשנו רבנו בדבורייהו דהיכא דלא מטא לידא דמקבל הו' מתנה וקטעין למתנה טמיר' איפנון טענתיה טענה היכא דשכיב נותן ולא קטעין פלוס ושטרא קאי בסתמא מי אמרי' אם איתא דלמתנה טמיר' איפנון הו"ל למטען ולא לשתוקי או"ד יורשים במקום אבונהו ניהו וכל היכא דהנה מצי למטען אבונהו טענינו להו ואע"ג דאי טעין איהו בטענת בריא קאתי דלטמי איפנון אבל יורשים לא קאתו עלה אלא בטענ' שפא מורישן למתנתא טמירתא הוא דאיפנון אי מיהא לא אריא דקי"ל כל טענ' יורש שויה רבנו בטענת ודאי כמו שהארכתי לעיל במערכת אות ד' בדיני פתובה סי' בס"ד ונראה דהאי מלתא דמיא למאי דקי"ל הכותב נכסיו לאשתו לא עשאא אלא אפוטרו' אלמא אע"ג דשטרא מעליא נקטא בידה אמרינן אימור לאפוטרופוס טרופוס הוא דאיפנון ומרעינן לשטרא ה"נ דכונתה ואת"ל דהתם אתמר עלה הלכתא בלא טעמא כב' כ' התוס' בנ"ד דקצת טעם יש בדבר ועוד בה דהא דאמרו' בפ"ק דגיטין די"ג והוא שלא משו' וכו' כתב רש"י ז"ל שפשמ שאביהו הנה יכול לחזור בו כף יורשיו הבאים מפחו ע"ש אלמא אע"ג דאמר אבונהו תנו פיון דכל זמן דלא משו' המקבל הו"מ הנותן למהדר ביה ה"נ יורשים דאתו מחמתיה מצו למהדר בהו ועיין בש"ע סי' רמ"ו ס"ו: תבנא לדינא דלדין דאזלינן בתר פסקי מרן ז"ל בב"י ובש"ע לפי מה ששערנו דכל דכתי' סתמא דלא פתיב בה פתובה בשוקא אי פתיב בה מעכשו גלף ויחזיק א"נ מעכשו יזכה אע"ג דאפתי לא מטא לידיה דמקבל כמאן דמטא לידיה דמיא ושפיר זכה במתנה ואל תשיבני ממ"ש בשטר דכל זמן שהוא חי הכל הוא שלו לעשות בו ככל אשר יחפוץ ולית מאן דימחא בידיה וכו' וא"כ כה"ג לא מצי להחזיק מעכשו דמצאתי תשו' להרשב"א ז"ל פתבה מרן ז"ל ס"ס רנ"ח והיא ל"ו נדפס"ה בח"ג סי' קי"ד באורף וז"ל ומ"ש עוד שלא הקנתה להם אלא מה שישאר לאח"מ ולא גמרה ליתן להם ולא סילקה רשותה מהם שהרי יכולה ליתן במתנה לכל מי שתראה וכו' אין טענתו פלוס שאע"פי שיכולה ליתן ולמפור פל מה ששיירא הוא למקבל המתנה וכו' אלא ה"ק איזוהי מתנת בריא שהיא כמתנת שכ"מ דל"ק אלא לאח"מ כל שפכתב ליה

מהיום תהיה שלך אם לא אֶחָזֵר בִּי עַד לְאַחֵ"מ וכו' עכ"ל דעת עליון אע"ג דהֶרְשָׁוֹת
נְתוּנָה בְּיַד הַנּוֹתֵן לְחֻזְרָא בּוּ פֻל כְּמָה דְלֵא הֶדֶר בֵּיהּ זְכָה הַמְקַבֵּל בְּכָל הַנִּמְצָא אֲתוּ לְאַחֵ"מ
א"כ שְׁפִיר אֶהְיִיָּא לִיהּ מ"ד לִיהּ יִלְף וְיִזְכֶּה מֵעַכְשָׁו דְלֵא לְבַעֵי לִיהּ לְמַכְתָּב בְּשִׁטְרָא
דְּמִתְנַתָּא כְּתוּבָה בְּשׁוּקָא וכו' אֲלֵא דְבִאֲמִי גְרִידָתָא תִּסְגִּי לִיהּ וּכְדַבְרֵי רַבָּנָא: עוֹד יֵשׁ יָד
לְקַיָּים מִתְנָה זֹו מִמ"ש הַטּוֹר בְּסִי רִמ"ו בְּשֵׁם רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל שְׂאֵם פְּתַב בְּשִׁטְרָא הַמִּתְנָה
שְׁיֻכַּל לְמַפּוֹר וְלִיתֵן לֵא אֲמַרִי לְאַפּוֹט' אִיפּוֹנוֹן וְעֵינֵן בְּב"י מ"ש מִשֵּׁם תִּשׁוּ' הֶרְשִׁב"א ז"ל
וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב כְּנֵה"ג שֵׁם אוֹת ל"ג בְּהַגָּה"בִּי שְׁכַתְּבֵהּ מוֹהֶר"א מְוִטְאֵל ז"ל דְּאֵם פְּתַב
בְּשִׁטְרָא כְּתוּבָה בְּבִרָא וכו' מוֹדָה דְּלִמְתַּנָּה גְּמוּרָה אִיפּוֹנוֹן וְלֵא לְאַפּוֹטְרוֹפָא וְשֵׁה' מוֹהֶר"ש
יוֹנָה כֵּת' דְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא הִיא ע"ש וּתְשׁוּבַת הֶרְבָּנִים הִלְלוּ לֵא זְכִינוּ לְאוּרֵן דְּאִי לֵא
כְּתִיב בְּהוּ כְּתוּבָה בְּשׁוּקָא תַּפ"ל דְּחֵיִישִׁינוּ לְסַתְּמָא דְּהִכִּי אִיפְסִיקָא הִלְכְּתָא וְצ"ל דְּחַד
מִתְרִי אֲנִפִי הֵא' דִּס"ל כְּדַעַת מְרֵן בְּפִירוּשׁ קִמָּא בְּדַבְרֵי הֶרָא"ש ז"ל וְכֵד' הַסִּמ"ע וְכִמ"ש
לְעֵיל א"נ כְּדַכְּתִיב בֵּיהּ מֵעַכְשָׁו יִלְף וְיִחְזִיק וְכֵד' הֶרְשִׁב"א ז"ל וְיִמְרֵן כֵּד' הֶרָ"ן וְכֵדַכְּתִי
אֲלֵא דְּבָהָא דְּאָמַר לֵא עֲשֵׂאָהּ אֲלֵא אֶפּוֹטְרוֹפָא אִפִּי הַחֲזִיק מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ כִּמ"ש הֶרְמַב"ם
ז"ל בְּפִרְקָא יו"ד מַה' זְכִיָּה וְהַטּוֹר שֵׁם ס"י רִמ"ו ע"ש אֲלֵא דְּשִׁנְיָא הַחֲזִיק מֵעַצְמוֹ לְהַחֲזִיקוֹ
הַבְּעֵלִים אוֹ הַחֲזִיק בְּפִנְיֵו וְלֵא מִיָּחָה בּוּ כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר נְכַעַת אִינוּ מֵהַעֲנֵנֵן וְאִין הַפְּנָאִי מְסַכִּים
לְהַאֲרִיף אִיף שְׁיִהִיָּה בְּנ"ד דְּכַתְּנֵן בְּמִתְנָה גְּמוּרָה וְתַמְפּוֹר וְתַתֵּן וכו' כֵּל הִנֵּי לִישְׁנֵי מוֹכְחֵי
דְּלִמְתַּנָּה גְּמוּרָה אִיפּוֹנוֹן וְלֵאוּ לְמִתְנָה טְמִי': וְעַד אֶחָרֵן הִנֵּה מְקוּם אֲתִי פְּתַח פְּתוּחַ מְצֵאֲתִי
לְאַשֶׁר וְלְקַיָּים מִתְנָה זֹו מִמָּאִי דְּכַתְּבֵהּ בְּשִׁטְרָא וְקִנּוּ מִמֵּנִי בְּק"ג וְכַתְּבוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת
וְיִפּוּי כֹּחַ וְחַתְמוֹ וְתִנּוּ בְּיַד אֲשֶׁתִּי וכו' וְקִנְיֵנוּ מִיָּד וכו' וְדֵלֵא פְּאֶסְמַכְּ וְדֵלֵא כְּטו"ד
אֲלֵא כְּחוֹנָמַר וְחוֹנוֹק שְׁטְרֵי דְּנִהִיגִי בְּיִשְׂרָאֵל כֵּתִי חו"ל וכו' ע"כ הֵלֵא יְדַעַת דְּבָר זֶה נִפְתַּח
בְּגְדוּלִים ז"ל דְּהֵאִי לִישְׁנָא יוֹרָה יוֹרָה דְּהַנּוֹתֵן נִיחָא לִיהּ לְמַעַבְדַּ נִיחָא לְמַקְבֵּל וְלְמַעַבְדַּ
לִיהּ כֵּל טְצַדְקֵי דְּשִׁיכִי לְקִיּוּמָה לְהֵאִי מִתְנַתָּא דְּאִינְהוּ מְפָרְסְמִי לְמַלְתָּא וְכַתְּבֵי שְׁטְרָא
מֵעֵלְיָא וְשׁוֹרֵשׁ דְּבָר זֶה מְקוֹר נִפְתַּח בְּחֵי הֶרְמַב"ן ז"ל שֵׁם בְּשֵׁם אִיפָא מ"ד דְּבִשְׁטְרֵי דִּילֵן
דְּכַתְּיָבְנָא בְּהוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת הִנְהוּ כְּתָבִי וּמְפָרְסְמִי לֵהּ לְמַלְתָּא דְּמִיָּפָה כְּחוּ ע"ש
וְכִבֵּר עֲמִדְתִּי עַל רְזָא דְּנָא לְעֵיל בְּמַעֲרַכַת אוֹת לְמ"ד מְדִין חֲזוּקֵי שְׁטֵר סִי בְּס"ד וְעֵינֵן
מ"ש מוֹרֶם ז"ל מִשֵּׁם רַבִּינוּ בְּרוּךְ ז"ל הָא מִיָּהָא מִיָּדִי פְּלוּגְתָּ לֵא נִפְקָא וּפְסַק מוֹרֶם ז"ל
ס"י רַנ"א דְּבִפְלוּגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא הַיּוֹרֵשׁ הוּא הַמְּוַחֲזֵק כְּדַת שֶׁל תּוֹרָה ע"ש וְעֵינֵן לֵה'
מְשֻׁפֵּט צֶדֶק ז"ל ח"א סו' ח"י וס' וְח"ג סִי ט"ל וְה' לֵב שְׁמַח ז"ל ח"מ סִי כ"ד וְה'
מוֹהֶר"ח"ש ז"ל ח"ב סִי כ"א וְה' תּוֹרַת חֻסָּד ז"ל סִי רַל"ו וְה' מוֹהֶר"ש גָּאֹן ז"ל סִי ל"ד
וְה' פְּרַח מִט"א ז"ל סִי ח"ג סִי ט' וְה' עֲדוּת בְּיַעֲקֹב סִי ע"ב דְּקִי"א וְהֶרְבֵּנְאָמֵן שְׁמוּאֵל
ז"ל סִי ק"ב דְּקִמ"א וְה' פְּרֶם שְׁלֵמָה ז"ל ח"מ סִי ט"ו וְהֶרֶב זֶרַע אֲבָרְהָם ז"ל סִי ה' דַּע"ד
וְהֶרֶב דְּרַכִּי נִוְעֵם ז"ל ח"מ סִי י"ב וְה' גו"ר ז"ל ח"מ כָּלֵל ה' דְּקַל"ג וְהֶרֶב מְשֻׁאֵת מְשֻׁה
ז"ל ח"מ סִי ה' דְּכ"ג וְתִשׁוּ' הַכְּנ"ה ג סִי קִס"ד דְּקִנ"ז וּמְדַבְרֵי ה' מוֹהֶרִיב"ל ז"ל שְׁהִבִּיא
הֶרֶב הַכְּנ"ה ג סִי ס"ו אוֹת ז"ך בְּהַגָּה"ט שְׁכַתְּבֵהּ וְאֵם פְּתוּב בְּכָל לְשׁוֹן ש"ז וְיִפּוּי כֹּחַ וכו'
קְנָה ע"ש אֲלֵמָא ס"ל דַּע"ג דְּחֻסָּר הַהִקְנָאָה אֶהְיֵי הָאִי לְאַקְנוּיִי וְע"ע בְּהַג"ה ט אוֹת כ"ג
וְדֵלֵא כְּמִהֶרַח"ש וְכִבֵּר הָאֲרַכְתִּי לְעֵיל וְהִבְאֲתִי דְּבָרֵי הַכְּנ"ה ג סִי ר"ג אוֹת מ"ח בְּהַג"ה ט
וְסִי רַמ"ב וְסִי קַע"ו אוֹת י"ז וְלִכִּי תְּדוּק בְּנ"ד לְכ"ע דְּאֶהְיֵי הָאִי לִישְׁנָא פְּאִילוּ פְּתוּב
בְּשִׁטְרָא וְכַתְּבוּהָ בְּשׁוּקָא דְּשִׁטְרָא דְּהַהִקְנָאָה שְׁטֵר מֵעֵלְיָא הוּא אֲלֵא דְּאִימּוֹר דְּחֵיִישִׁינוּ

דילמא לאו למתנה גמו' איפונן אטויל הכין פי אמר פהאי לישנא אנלאי מלתא דמדעתיה קניהב ומצאתי אילן גדול הרמ"ה ו"ל דף פ"ז ריש ע"ב דה"ט דלא קני לא משום דמחסרא קדא מאנפי ההקנאות הוא אלא מספיקא הוא דלא קנה דאי מתברר מפנמא דסהדי דמ"ט גופיה א"נ מפום סהדי אחרני וכו' עכ"ל ומפי מסהדי סהדי דשטרא דאמ"ל ליפות פח המקבל והם כתבו פתיקון חז"ל אם איתא דאמר להו אטמרו אין זה תיקון חז"ל ואדרבא אורועי מרעי לשטרא אלא נדאי דאמ"ל סתמא וליפות פחה ואינהו דאתרשי להו למכתב מתנת פרהסיא דלא מחזקינן לעדים דמדנפשניהו פתבי וע"ע לה' פני משה ו"ל ח"א סי' ס"ד ע"ש מקל הגי מילי דכתיבנא בעניותין המתנה הלזו קמה וגם נצבה ונכתה האשה ויורשיה הבאים מחמתה זכיה דאורייתא: ועוד אחרת היתה בקיום המתנה הלזו ממ"ש בשטר המתנה וקנו ממני וכו' וקנינו מיז פ' הנז' וכבר כתב הרשב"א ו"ל ח"ב סי' ש"א אע"ג דאין קרקע נקנה אגב קרקע היכא דכתוב בשטר פהאי לישנא אהני לאקנויי ביה קרקע אג"ק ומרן בב"י סי' קצ"ה קבעה ג"כ להלכה פסוקה בלי שום חולק ודלא כמ"ש הרב בית יהודה ו"ל ח"מ סי' ס"ב דאין זה דעת מרן בש"ע דלא אשקחן למרן בב"י דאיתי מאן דפליג אהאי דינא והרב מוהר"ש יונה ו"ל ספוקי מספק"ל אי איפא מאן דפליג על הרשב"א ו"ל פשפש ולא מצא וה' מוהריב"ל ס"ד סי' ל"ב לא מצא שום חולק אלא מסברא דנפשי' שמייע ליה דאם איתא לא הוו שתקי מינה שאר פוסקים ע"ש והאי פללא ממ"ש הרי"ף על הגאון כה"ג וכבר רבו עליה גדולים חקרי לב ובמקו' אחר הארכתי בס"ד נאנן בדידן דגרירי בתריה דמרן בב"י ובשלחננו ובמפה אשר עליו אין לנו לזוז מדבריהם ומה גם כה' המבי"ט ו"ל ח"א סי' שכ"ט וה' מוהר"א ששון ו"ל סי' קכ"ג וה' מוהרשד"ם ו"ל ח"מ סי' שכ"ג וה' מוהר"י אדרב"י סי' קצ"ו וה' מוהרש"ך ח"א סי' קע"ז והתימה מהרב מוהר"ם אלשיך ו"ל סי' פ"ו דפשיטא ליה דשאר פוסקים חולקים על הרמב"ן ו"ל וקנותייהו נקטינן ורבו מרן העתיק תשובת הרשב"א ו"ל והרמב"ן ו"ל בלי שום חולק וצע"ד וכבר עמדתי על ענין זה לעיל במערכת אות א' מדיני אג"ק סי' בס"ד ועיין להכנה"ג שם אות ס"ז וש"א ובתשו' נכעת נשאר לברר במטלטלין שנשארו אחרי מות הנותן אי אמרינן פאן היו בשעת המתנה וכאן נמצאו לאח"מ הנותן וקיימי בחזקת האשה ויורשיה או"ד הנה דהו בשעת המתנה אזלו לעלמא והני אחרניי נינהו ובחזקת יורשיי הבעל קיימי עד דמיתו יורשי המקבל ראיה דמטלט' הללו הן הנה היו ברשות הנותן בשעת המתנה הנה מרן בב"י סי' ר"ן הביא תשו' להרשב"א ו"ל דכתב משמן של גדולים דס"ל פאן נמצאו וכאן היו וכו' העלה בשלחננו שם סכ"ו ע"ש ובסי' קי"ב ס"ד כתב פהאי מלתא בשם י"א וכו' ולפי הכלל המסור בדינו דס"ל למרן כס' י"א בתרא וכדסתם לן בס"י ר"ן ואלו רבינו סי' ס' ס"ו סתם דעל התובע להביא ראיה שהיו אצלו בשעת המתנה ע"ש ובאמת פשוטן של דברים נראה דלא דמי דגבי מטלטלי שאני דהא קא חזינו דקיימי ברשות נותן ומסתמא אמרינן מעיקרא גמי ברשותיה הו משו"ה לא מפקינן להו מרשות המקבל אלא בראיה אבל זהובים דמכסו וקיימי מאן לימא לן דהו ברשותיה דנותן בהיא שעתא דמתנה וכ"כ הש"ך סי' ס' שם סקכ"ח ע"ש בקיצור גם הרב הסמ"ע מצד אצדודי והרב פני משה ח"א סי' ס"ו קרא ערער ע"ד הסמ"ע אלא שהרב כנ"הג בתשובה ח"ב סי' קס"ד דף קצ"ה מסכים לדברי הסמ"ע ו"ל דשאני לן בין טענת הנתבע בבריא לטענת היורשים בשמא ולפי זה בנ"ד דהתובע

והנתבע בשמא קאתו הדר דינא והו"ל פבריא ובריא וכ"כ ה' מוהרשד"ם ז"ל ח"מ דרכ"ג ע"א שאלה ש"ט ועל המקבל להביא ראיה וכ"ש בנ"ד דתנאה הוי דיכול למפור פל מה שיצאה דאיפא למימר מטלטלי דהו"ל בשעת המתנה מכר אותם והני אחריוני ניהו וכל טענת היורש פטענת בריא חשיבא אפילו נגד יורשים הבאים להוציא וזה פשוט.

מיהו לפום מאי דשמיע לן מדברי מרן ז"ל דסי' קי"ב ור"ן דעל היורשים להביא ראיה והמקבל יאכל הלה וחדו דכאן הוי וכאן נמצאו כמ"ש הרמב"ן והרשב"א ז"ל משמן של גאונים ז"ל עכ"ל דהה' דסי' ס' גבי זהובים שניא היא מהמטלט' דמתחוזו וקנימו וכמדובר: (שט) מתנה.

יעקב נשא את לאה נתלד לו את רש"ל ותמת לאה וניקח גם את רחל נתלד לו את יהודה ודינה וליעקב קרקע חצר א' שפרה רוחו ועמד וכתב שטר מתנה לאשתו חצי החצר ולבניו הנוולדים לו מאשתו זאת חצי החצר הנז' וד"ן דשטרא אעח"מ עמד בפנינו פ' נכד אמ"ל הווי עלי עדים נאמנים וכשרים וקנו ממני בקש"ם בדל"ב וכתבו וחתמו בכל לשון של זכות פח ואופן המועיל ותנו ביד אשתי פ' להיות בינה לראיה ולזכות שמרצוני הטוב בלי שום זכר אונס פלל ועיקר אני מודה בפניכם הודאה גמורה פמודה בפני ב"ד חשוב יצ"ו שהקניתי לה ארבע אמות קרקע ואגבן ק"ס ייסדתי לאשתי חצי החצר הידועה לי פה פפר פ' יע"א לגבות ממנה דמי פתובתה כדמש"ו אחר העדרי מעולם אאי"ו ואם באולי היא שוה יותר מסכי פתובתה הרי הוא נתון לה במתנה גמורה שרירא וקנימת וחתוכה וחלוטה משופה ומנופה מפל מיני ערעורין מהיום ולאת"מ וגם פן אני מודה בפניכם הודאה גמורה כנז' שחצי החצר הנז' הנשאר הרי הוא נתון במתנה מעכשו מהיום ולאת"מ לבני הנוולדים מאשתי הנז' והרי אני מזפה להם על ידה המתנה הנז' וג"כ אני מודה בפניכם כנז' שכל מה שקניתי ועתידי אני לקנות מטלטלי אגב מקרקעי ה"ה במתנה גמורה לבני הנז' מלבד העשרה גרושוש ששיירתי לי ולזכותי ואחר העדרי מן העולם אאי"ו יקחו אותם בני שיש לי מאשתי הנז' בתורת ירושה פמו שזכתה להם התורה הקדושה והשאר הלא המה במתנה לבני הנזפרים כנז' ומעתה תלך האשה פ' ותזפה במתנה הנז' לה ולבניה הנז' זכיהגמורה לה ולבניה מהיום ולאת"מ נכד אמ"ל פלוני הנז' האי שטרא דמתנתא פתבוהו בברא וחתמוהו בשוקא פי היכי דלא תהוי פמתנת' טמירתא אלא מתנה גלויה ומפורסמת וקנינו מיד פ' הנז' בקש"מ בדל"ב וכמ"ד ומפול"ל דלא וכו' ודלא וכו' וכת' רז"ל וקהי זה בעישור א' לחדש ניסן המכנ' ש' התקנ"ו לפ"ק והפל ש"וב וקנים.

ואח"ך ילדה לו עוד ג' בנות אחרות והאב פבר השיא את בתו דינה הנז' ניהי פי ארכו לו הימים חלה את חלו אשר מת בו ונלב"ע וחל"ש והאם רובצת על האפרוחים ועמדה היא ג"כ והשיאה שנים מהבנות אשר ילדה אחר המתנה והנה בעתה פאשר הגדיל יהודה שדי נרגא באחד מפעלי אחיותיו הדר עמו בחצר רמו תגרי אתגו"רי אתג"ור וכל מגמת פניו לגרש ולהוציא את בעל אחותו ובאו להתדיין על דנא פתגם ואז הוציא יהודה האי שטרא דמתנתא והראה אותו ואת נהווי ואשר אני אהזה לי חזותא מלתא דאית ביה פמה ספקי ואמר חלו"תי היא אכתוב סדרן של ספקות ואשיב על ראשון ראשון בעזר משדי גואלי חונן לאדם דעת במעגלי צדק ינחה שבילי: : הספק הא' במאי דכתיב בשטרא

ש"ז ועוד ידו נטויה בתשו' אחרת להרמב"ן ו"ל בסי' נ"ח שפתיב דסתם פל אדם רצונו
שפתהא מתנתו קנימת וכל שאפשר לדון בו נדון עכ"ל ואע"פ שה' מוהר"י אדרבי ו"ל
בסי' ק"ל הביא תשובת מוהרשד"ם ו"ל הלזו בהעלם שם הבעלים ואוקי לה בתשו' מ"מ
בעיקר דברי הרמב"ן ו"ל והרשב"א לא מלאו לבו לזוז מדברייהם אלא במה שרצה
להוסיף בה מדיליה וה' מוהרשד"ם פקפק בדבר ע"ש ותשו' הרמב"ן ו"ל פסקה מור"ם
ו"ל ריש סי' רי"ב ע"ש ומה גם בנ"ד דבהאי שטרא כתוב לאמר וכתבו בכל לשון של
זכות ויפוי פח ואופן המועיל וכו' וכבר כ' ה' העיטור ורי"ו משם תשו' רה"ג ו"ל בהאי
לישנא וכו' מ"ש בסוף השטר וכתיוון רז"ל הני מילי אתו לתקוני מלתא דהקנאה וכבר
הארבתי בזה במערכת אות למ"ד בדין לשון חיזוקי סופר סי' בס"ד: ועל השנו"ת מ"ש
עוד שם אגב ק"ס וכו' קושטא קאי דבגוסחי שטרי קשישאי דפה מתא יע"א ה"כ הו
נהגי למכתב ואנא נפשאי קראתי ערער ע"ז אלא שראיתי לה' מוהרשד"ם ו"ל בח"מ סי'
שי"א שכתוב בשטר שנשאל עליו בהאי לישנא ולא חלי ולא מרגיש בהאי גם אשו"ר
לה' נאמן שמואל סי' ק"י שהביא נוסח שטר דכתיב פהאי לישנא והרב ו"ל הנה בודק
בעוקצי אותו שטר מתנה ולא שת לבו לזאת ואנכי העירותיהו לעיל במע' אות א' מדיני
אגב סי' בס"ד והנה בעתה נראה בעליל ס' משח"א דרבותא לאורי"ן תליתאי בגמוקי
ה' מוהרש"א ו"ל בגמוקי ח"מ סי' ר"ן סי"ז ראיתי שנגזש מזה וכבר הארבתי לעיל
פמדובר: ואל השלשה מ"ש הנולדים דהי מנייהו מפקת ואמאן תרמינה לדבר הזה אנכי
סדרתי מערכה לעיל במע' אות בי"ת מדיני בנים והעליתי דלשון בני אדם כולל את אשר
ישנו ואת אשר עדיין לא היה אמר מעתה יש מקום חיקור דין פינון שכולל העתידים
לבא וכו' אחר זמן המתנה אי בני זכיה נינהו או לא דע לה דבפרק מ"ש דקמ"ב ע"ב
אימא התם ההוא דאמר לדביתהו נכסי להו לבגין דיהווי לי מנין וכו' הנה ודאי לא קנו
דאפתי ליתנהו וכו' ע"ש ופשיטא לי דמיירי בבריא מדקא סלק דעתיה דאפתי ליהווי ליה
בגין מינה ובמתנת בריא לא תסגי ליה בלא קנין ואפי"ה פשיטא ליה לתלמודא דלא קנו
משום דאפתי ליתנהו וכדאמרין מרינן התם לעיל דק"מ דאפילו לר' מאיר דס"ל דאמר
מקנה דבר שלא ב"ל מודה הוא דאין אדם מקנה למי שלא בא לעולם ע"ש וכן מצאתי
לרב"א ו"ל בשניירי המקו' בשם הרא"ם ו"ל גם הרמ"ה בחידו' שם סי' ל"ג האריף
להוכיח דמיירי בבריא ע"ש והרמב"ם ו"ל בפכ"ב מה' מכירה דין י"א פתיב סתם וסמוך
ונראה פתיב מזה לעובר דידיה דקנה ע"ש וכתב המ"מ ו"ל דדעת רבינו כמ"ד אפילו
בבריא מדסתם לן סתומי ע"ש וה"נ אמרי' בהאי דינא וכ"ש שהדבר מוכרע מעצמו הרי
הוא פמבואר: וראיתי למרן ו"ל בב"י ס"ס רנ"ג מחודשים ט' שהביא תשו' הרשב"א
והיא ל"ו נדפס"ה בח"ג סי' קי"ט דאתשיל קמיה בשכ"מ שאמר שני שדות שיש לי יהיו
לבני פ' אם יהיו לו בנים זכרים ומת ואח"ך יהיו לו לפ' בנים זכרים והשיב בני פ' לא זכו
לפי שלא היו בעולם ואין אדם מקנה דבר שב"ל וכ"ש לדבר שאינו בעולם וכדאמרין
התם אימור דשמעת ליה לר"מ בדבר שב"ל אבל לדבר שב"ל מי שמעת ליה עכ"ל ולא
ידענא מ"ט העלים עין של מעלה מהאי עובדא דאיתא לה התם בתלמודא מהו טעמא
גופא דאפילו ר"מ מודה וכדכתובנא והו"ל לאתויי הו עובדא ולחדושי בה דבר דאפילו
לר"מ דינא ה"כ פמדובר: ותבט עיני בתשו' למוהר"ם ו"ל הובאה בפרדכי בפ' מ"ש
דאתשיל קמיה בפי שהיו לו בנים מאשתו ראשונה וכשנשא אחרת התנה עם פניו

שְׁהַבְנִים שִׁיְהִיו לוֹ מֵאֲשֶׁתוֹ זֹאת חוֹלְקִים בְּשָׁנָה עִמָּהֶם וְלֹא נוֹלַד לוֹ מִמֶּנָּה כִּי אִם בֵּת אַחַת אִם זָכָתָה אוֹ לֹא וְהַשִּׁיב לֹא זָכָתָה חֲדָא דְאִין הַבְּנוֹת בְּכָלֵל הַבְּנִים וְכוּ' ע"ל וְכָבֵר עִמְדָתִי עָלָיו בְּמָקוֹם אַחֵר ס'י' ב"ס"ד וְכָתַב עוֹד וְנ"ל וְעוֹד אִפִּי' אֵת"ל דְּבַכ"ה ג' לֹא שִׁיְיָד לְמִימַר אִין אָדָם מִקְנָה דְּבָר שֶׁלֵּב"ל וְהַבְּאֲתָם רְאִיָּה מִפִּי י"ג דְּדַחֵי שְׁאֲנֵי הָבָא דְּמַעֲיָק' ל"א לִיָּה בֵּל' יִרְתוּ וְכוּ' וּפִיר"ש י"ו ל' שְׁאֲנֵי מִקְנָה לְהֶם הַשְׁתָּא וְלְכַשְׁיָמוֹת אֲז הַיּוֹרְשִׁים בְּעוֹלָם ה"מ בְּבֹן בֵּין הַבְּנִים ע"כ"ל וְלֹא בְּרִיר לָן דְּעֵתִיָּה דֵּה' מוֹהַר"ם אִי מוֹדָה לֵהוּ ו"ל בְּבֹן בֵּין הַבְּנִים דְּלֹא שִׁיְיָד בֵּיָה דְאִין אָדָם מִקְנָה דְּשֵׁב"ל דְּלִכִּי מֵיִתִּי הָא אֵיתְנָהוּ בְּעוֹלָם כְּדַעַת הַשְׁוֹאֲלִים או"ד לְדַבְּרֵיהֶם קֵאמ"ל וְאִיְהוּ לֹא ס"ל הֵכִי וְהֵכִי מִשְׁתַּמֵּע לְמַלּוּהֵי וּבֵין הֵכִי וּבֵין הֵכִי ק' מֵהָד עוֹבְדָא דְּלִסוּף הו"ל בְּנֵי וְקֵאמַר תְּלַמוּדָא דְּלֹא קָנָה וְלֹא פְּלִיג אֲלֵא בְּבִנֵי קְשִׁישָׁא אִי הָנִי כֵאמ"ל קְנֵי אֶתְּ וְחִמּוֹר דְּלֹא קָנוּ ע"ש וְאֵמַאי וְהָא הָבָא דְּבֹן בֵּין הַבְּנִים הוּא וְיוֹתֵר גִּיש לְתַמְנָה עַל הַשְׁוֹאֵל וְעַל פִּירֵש"י שֶׁהֵבִיא הַשְׁוֹאֵל.

שׁוֹב מְצָאֵתִי לְהַתּוֹס' שָׁם דְּקֵל"א בְּד"ה ש"מ וְכוּ' שְׁפַתְבוּ בְּפִירֵש"י ו"ל הַלְזָה וְתַמְהוּ עָלָיו מִמַּאי דְאֶמְרִי הֵתָם גְּבִי הַמּוֹפָה לְעוֹבְרָא אִימּוֹר שְׁמַעַת לִיָּה לִר"מ וְכוּ' כְּקוֹשְׁיָן מֵהָד עוֹבְדָא תִּלִּית וְעֵלָה בְּדַעַתִּי לֹמַר דְּהֵתָם בְּגִדּוֹן מוֹהַר"ם הַתְּנָאֵי הָיָה עִם הַבְּנִים בְּנִיּוֹ שִׁיְיָד לוֹ מֵאֲשֶׁתוֹ רֵאשׁוֹנָה שְׁקַבְלוּ עֲלֵיהֶם שְׁיַחְלוֹק עִמָּהֶם וְלֹא שְׁפַתְב לְהֶם הָאָב אֲלֵא דְאִין לְזָה שׁוֹרֵשׁ וְלֹא מִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן וְלִיִּישׁב דַּעַת רִש"י וְהַשְׁוֹאֲלִים לִיָּם הַנְּלוּיִם אֲלִיו גִּרְאָה דְּבִאוּמַר לְשׁוֹן יְרוּשָׁה כִּינּוֹן דְאִין חֲלוֹת לִירּוּשָׁה אֲלֵא מִכִּי מֵיִתִּי וּבִהֲאֵי שְׁעֵתָא הָא אֵיתְנָהוּ בְּעוֹלָם וְשִׁפִּיר זְכוּ אֲבָל בְּאוּמַר בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה דְּמֵהַשְׁתָּא קְנֵי וְאֶפִּי' בְּאוּמַר מֵהִיּוֹם וְלֵאח"מ הָא מִיָּהָא אֲרַעָא הַשְׁתָּא קְנֵי לֵה שְׁפִיר אֶמְרִינּוּ דְאֶפִּי' לִר"מ אִין אָדָם מִקְנָה לְמִי שֶׁלֵּב"ל וְהַמּוֹפָה לְעוֹבְרָא וְהָד עוֹבְדָא נְמִי דְאֶמַר נְכִסֵּי לְבִנֵי דְלֵהוּ לִי מִנְּהָ פְּלֵהוּ בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה נִינְהוּ מִשׁו"ה פְּשִׁיטָא לִיָּה לְתַלְמוּדָא דְּהִנְהָ וְדֵאִי לֹא קָנוּ וְכוּ' בְּמּוֹפָה לְעוֹבְרָא זֵהוּ הַנְּלַע"ד לִיִּישׁב דְּבִרְיָהֶם ו"ל וְאִי ק"ל הָא ק"ל לְדַבְּרֵי מְהַר"ם ו"ל דְּפְשִׁיטָא לִיָּה דְאִין הַבְּנוֹת בְּכָלֵל הָא אִם הָיוּ בְּנִים זֹכִיִּים א"ה מֵאִי קֵמ"ל הָאָב דְּפְשִׁיטָא שְׁפַל בְּנִיּוֹ מֵהַ שִׁיְיָד לוֹ וּמֵהַ שִׁיְיָד לוֹ בְּנֵי יְרוּשָׁה נִינְהוּ אֲלֵא ע"כ לְטְפוּיִי אֶתְּא דְאֶפִּילוּ בֵּת נְמִי תִּירוֹת כְּבָרָא וְהָבָא לִיכָא לְשׁוּיִי כִּמ"ש הַתּוֹס' הֵתָם גְּבִי הֵהוּא דְאֶמַר נְכִסֵּי לְבִנֵי וְלִית לִיָּה אֲלֵא חֲדָ בְּרָא וּבְרֵתָא דְאִי קָרוּ לְחֲד בְּרָא בְּנֵי לְפָה הַנְּצָרָה לֹמַר כֵּן אֲלֵא ע"כ לְאֶמְשׁוּכֵי לְבְּרֵתָא בְּנַחְלָה אֶתְּא וְתִי' שְׁאֵם מְצָא שְׁטַר מִתְּנָה לְאַחֵר אִין בּוֹ פְּלוּם אֲבָל בְּגִדּוֹן מְהַר"ם ו"ל לֹא גִחִית אֲלֵא לְאוּקוּמֵי נַחְלָה לְבִנֵי הָאֲשָׁה שְׁרוּצָה לִישָׁא: וְעֵלָה מִן הָאֵר"ש דְּלִכ"ע הַבְּנוֹת הַנּוֹלְדִים אַחֵר זְמַן הַמִּתְּנָה אִין לְהֶם חֲלָק וְנַחְלָה בְּתוֹף אַחִיָּהֶם וְאֶפִּילוּ שִׁיְיָדוּ בְּנִים מֵאַחֵר עֲלוֹת דְּמַלְת הַנּוֹלְדִים כּוֹלְלָת אֲשֶׁר כְּבָר נוֹלְדוּ וְאֵת אֲשֶׁר עֲדִינּוּ לֹא הָיָה וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה הִיא הַעוֹלָה דְאִין לְנוֹלְדִים אַח"ךְ חֲלָק בְּמִתְּנָה א"כ אִיפָה אִיכָא לְמִימַר דְאֶפִּילוּ הַנּוֹלְדִים כְּבָר לֹא קָנוּ דְּהָנִי לִיָּה כְּקִנֵי הַחִמּוֹר וְכִקְנֵי אֵת וְחִמּוֹר אִיכָא לְמ"ד דְּלֹא קָנָה פְּלָל וְאִיכָא לְמ"ד קָנָה הַפֵּל וְאִיכָא לְמ"ד קָנָה מְחַצָּה וּמְרָן בְּסִי' ר"י פֶּסֶק דְּקָנָה מְחַצָּה ע"ש מִיָּהוּ אֲשַׁפְחוּן לֵה"מ ו"ל בִּפ"ט מֵהַ אִישׁוֹת שְׁפַתְב לְתַרְזִי הַסּוּגִיּוֹת דְּקִידוּשִׁין וּבְתַרָּא לְחֲלָק יִצְאָ דְּבַכּוֹלְלָן בְּבֵת א' דְּקִידוּשִׁין לִכ"ע לֹא קָנָה פְּלָל אֲבָל בְּמַחְלָקוֹן דְאֶמַר אֵת וְחִמּוֹר הוּא דְּפְלִיגֵי בְּהָ אֶמּוֹרָאֵי וְע"ש וּבִנְד"ד כְּכִלְיָנָהוּ לְכָל הַנּוֹלְדִים בְּחֲדָא מְחַתָּה א"כ לֹא קָנָה פְּלָל וּמֵאֵן דְּקָמֵן כִּינּוֹן דְּשִׁכִּיב אָב בְּרָא יְרִית בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה וְלֹא מִשׁוּם מִתְּנָה דְּבִטְלָה וּמְבַטְלָת הִיא אִיבְרָא פֶּד דְּיִיקְנָא אֲשַׁפְחוּן דְּמְרָן ו"ל לֹא ס"ל הֵכִי דְהוּא ו"ל כְּדַעַת הָאוּמְרִים דְּדַחוּ הָד הַגְּיָא דְּקִידוּשִׁין מְקַמֵּי הָד סוּגִיא

דפ' מ"ש וסוגיות פלגן בהדיניהו ולא שגוי לו בין בכולל למחלק לב' עניינים כמ"ש בש"ע
 א"ה ע"ס מ"א ע"ש ובזה תבין ותשפיל מ"ש הש"ף ז"ל סי' ר"י שם ונ"ל ועיין בא"ה ע
 סי' מ"א עכ"ל שם רמ"ז דלדעת מרן אין לחלק בעניינם כמ"ש ה"ה ז"ל וא"כ לדין
 נקטינו פדעת מרן בש"ע דאע"ג דכלילנהו פחדא שריין קם דינא דהנה דליתנהו לא קנו
 אבל הנה דאיתנהו זכו זכיה מעליא: ואולם נשאר לנו לקרר דהשתא דאמרי' דהנולדים
 זכו במתנה זו דאפתי מידי ספקא לא נפקא דאיפא למימר דלא נתכונן אלא לבנים ולא
 לבנות ומ"ש בלשון רבים בני הנולדים יען פי העולה על רוחו פי גם הנולדים אח"ך
 הטה יטלו חלוקה והוא לא ידע דהנה לאו בני הקנאה ניהו אבל לבנות לא עלתה על
 דעתו כלל ואין כל ישעו ונפצו אלא לסלק רש"ל בניו מלאה לכן תלה בנולדים לו
 ולמיקם עלה דמלתא תא ואחוינהו דא דגרסינו בפ' מ"ש דקמ"ג הווא דשדר פסקי דשראי
 לביתיה אמר"א הראויים לבנים הראויים לבנות לבנות ולא אמרן אלא דלית ליה
 פלתא אבל אי אית ליה פלתא לכלתיה שדר ואי בנתיה לא נסיבן לא שביק בנתיה וניהיב
 לכלתיה ע"ש ופירש"י וסתם שלח לחלק לבני ביתו עכ"ל ר"ל שהוא שלח אותם לחלקם
 לבני ביתו אלא שלא פירש דבריו מי יטול אלא סתם והוכרח לפרש פן דא"א דשלח
 אותם סתם ולא צוה לחלקם לב"ב מאין הרגלים לחלקם כלל דאפתי ברשות מרייהו
 קיימי ונ"מ למילי טובא אלא ש"מ דשלח אותם לחלקם והא דאמרינו הראויים לבנים
 לבנים והראויים לבנות וכו' ואשה בכל אלה לא מצאתי דאמר הראוי לאשתו לאשתו
 דעדפא מבנתיה וכלתיה והנ"י ז"ל פתב ומיירי שאין לו אשה דאי הו"ל אשה פשיטא
 דלאשתו שדר אלא דמתה וכו' עכ"ל ואיפא למידק פינן דר"א מצדד אצדודי אי אית ליה
 בנתו נסיבן ולא נסיבן ואי אית ליה פלתא וכו' למה פסקא דלית ליה אשה והול"ל ואי
 אית ליה אשה יתבינו להו לאשה ובדאית ליה אשה והנה פסקי דשיראי לא חזו לה
 מחמת זקנתה וחזו לכלות והבנות לדידהו יתבינו מיהו גם הטור פתב בשם הרמ"ה ז"ל
 דה"מ בדלית ליה אשה אבל אי אית ליה אשתא אשתו כגופו והו"ל למשקל מאי דחזי לה
 אע"ג דחזי נמי לכלתיה ולבנתיה דכיון דאיהי כגופיה לא שביק אינש נפשיה וניהיב
 לכלתיה ולבנתיה וה"נ דמיירי בששלח השיראי לחלקם אלא באשתו אמרו מקדמא
 ואתיא ושקלא מאי דחזי לה והרב"ח השיא דעת הרמ"ה לדעת אחרת והנלע"ד פתבתי:
 והנה פשוטן של דברים לפום מאי דכתיבנא בדעת הרמ"ה ז"ל והטור והנ"י ז"ל חמשה
 חלוקים בראוי לבנות אשתו זאת דוחה לבנותיה אז דלא נסיבן ובנתיה דלא נסיבן דוחין
 לכלתיה וכלתיה דוחה לבנתיה דנסיבן דמ"ש והראויין לבנות לבנות היינו דנסיבן דאי
 אית ליה פלתא דחזי להו נהדר אית ליה בנתיה דלא נסיבן דחזי לכלתיה ולקמן תבאר
 בס"ד.

ורשב"ם ז"ל כ' דאיתא בירושלמי בפ"ב דיני גזירות מי ששלח ואמר ינתנו לבני הבנות
 בכלל ואם בשעת מיתה אמר ינתנו אלו לבני אין הבנות בכלל עכ"ל וכתב הרב שדה
 יהושע ז"ל דהירושלמי חולק אש"ס דידן ע"ש ואהמ"ר שרי ליה מריה דבא לחלוק את
 השוין דנחזי אנו מאי דעתיה דרשב"ם ז"ל שיהביא דברי הירושלמי ושתיק ולא אמר ולא
 מידי איברא דעת שפתינו ברור מללו דק"ל טובא בהא דאמרינו תו התימ ההוא דאמר
 נכסי לבני והו"ל ברא וברתא מקרו אינשי לחד ברא בני או לא ומסיק דקרו וברא שקיל
 לכלהו נכסי ואמאי נחזי אנו אי אית בהו הראוי לבנות לבנות וכדאמר ר' אמי סמוך

וּנְרָאָה וְלֹא מִשְׁתַּמֵּיט דְּבַכְלֵהוּ נְכֹסֵי לִיכָא מִיַּד דְּחֻזֵי לְבָנוֹת וְאִי מִשְׁפַּחַת לֵה דְלִית בְּהוּ שְׁפִיר שְׁקִיל לֵהוּ לְכַלְהוּ הֵךְ בְּרָא אַמְטוּ לְהֵכִי אֵינִי לְהִירוּשְׁלָמִי דְשָׂאנִי לִיָּה בֵּין הָאוּמֵר וְהוּא בְּרִיא לְהָאוּמֵר בְּשַׁעַת מִיתָה דְהָא אוּקִים לְהֵךְ עֲוֹבָד' בְּאוּמֵר בְּשַׁעַת מִיתָה וּמִינָה דְמֵאֵי דְקָאָמ' הַבְּנוֹת בְּכָלֵל הֵינְנוּ בְּבָרִיא וּר' אַמִּי בִש"מ הוּא דְקָאָמֵר א"נ הִירוּשְׁלָמִי אֵינְרִי בְּאוּמֵר הַמְעוֹת הַלְלוּ יִנְתְּנוּ לְבָנֵי דְמִיַּד דְּחֻזֵי לְתַרְנוּנֵיהוּ וְכִינּוּן דְכֹן יַד פְּלִם שְׁנָה אֵלֵא דְלִפִּי זָה צ"ל דְלֵא הו"ל אֵלֵא חַד בְּרָא דְאִי אֵית טְפִי מֵאן מְעִיִל הַבְּנוֹת בְּכָלֵל הַבְּנִים בְּשַׁלְמ' בְּהֵךְ דְּפִסְקֵי דְשִׁירָאֵי דְכִינּוּ דְמַלְבוּשֵׁי נִינְהוּ וְאָמֵר לְחַלְקֵם לְבָנֵי בֵיתוּ אֶחָד הַבְּנִים וְאֶחָד הַבְּנוֹת הָיוּ בְּסִקְרָה אַחַת אַבְל בְּמַעוֹת מֵהִיכָא תִּיתֵי דְבְּרָא וּבְרַתָּא לְשׁוּי בְּהוּ פַּחְדָּא דְאִין לְבָנוֹת בְּמָקוֹם הַבְּנִים פְּלִל: אֵיבְרָא דֵהֵרֵמ"ה ו"ל בְּחִידוּשֵׁי שְׁם סִי מ"א פְּתַב דְּמִיַּד דְּחֻזֵי לְתַרְנוּנֵיהוּ הַבְּנוֹת וּלְבָנִים פְּלִגְן בְּהַדְיָהוּ וְהוֹכִיחַ כֵּן מְגוּפָא דְשְׁמַעְתָּתָא וּבְסו"ד פְּתַב וּבְהַדְיָא אֶמְרִינּוּ בִירוּשְׁלָמִי וְכו' דִּש"מ אַע"ג דְאָמֵר בְּהַדְיָא לֹא יִנְתְּנוּ אֵלֵא לְבָנֵי כִינּוּן דְּמִיַּד דְּחֻזֵי לְבָנֵי וּלְבָנוֹתֵיהוּ הוּא בְּנוֹתֵיהוּ בְּכָלֵל וְכו' ש"ש הִיכָא דְשַׁדֵּר סְתָמָא עַכ"ל דַּעַת עֲלִיּוֹן דַּע"ג דְאֵית לִיָּה בְּנֵי טוּבָא הַבְּנוֹת בְּכָלֵל אֶפִּילוּ בְּמִיַּד דְּחֻזֵי לְתַרְנוּנֵיהוּ פְּגוֹן וְכו': וְתַבְּט עֵינֵי לֵה' אָבִי הַתְּעוּדָה ה' מוֹהֵר"י אָבִן מִיגָאס ו"ל בְּתִשׁוּ"סִי ל"ב דְאֶתְשִׁיל קַמֵּיהָ בְּהֵאֵי עֲוֹבָד' דְּפִסְקֵי דְשִׁירָאֵי אֵי בְּבָרִיא אוּ בִשְׁכ"מ וְהַשִּׁיב וּמְסִיק וְלִיכָא הֵכָא הַפְּרֵשׁ בֵּין מִתְּנַת בְּרִיא לְמִתְּנַת שְׁכ"מ עַכ"ל וְק' דִּבְש"מ אֶמְרִינּוּ בִירוּשְׁלָמִי דְאִין הַבְּנוֹת בְּכָלֵל וְאִי ס"ל דְּפִלִּיג אֶתְמַלְמוּדָא דִּידֵן א"כ מְצִינוּ חֶבֶר טוֹב לֵה' שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ ו"ל וְלִיכָא לְמִימֵר דְלֵא קָאֵי אֵלֵא אַמֵּאֵי דְסִלִּיק מִנֵּיהָ פְּדִפְרֵשׁ לִב"ב דְּוִדָּאֵי לִיתָא דִּמ"ש וּמ"ט לְחַלְקֵן וְתוּ דְהַשׁוֹאֵל שְׂאֵל עַל מִימְרָא דֵר' אַמִּי אֵי בְּבָרִיא אוּ בִשְׁכ"מ וְעִדִּינּוּ תְּשׁוּבָה תוֹלָה וְאִי ס"ל דִּירוּשְׁלָמִי וּגְמִרִין פְּלִיגֵי אַמֵּאֵי קַמְדְּחִיק לְאֶפּוֹשֵׁי פְּלוּגְתָּא וְלֹא נִמְשַׁף אַחַר דַּעַת רַבּוּ הֵרִי"ף ו"ל דְאֶמְלַתִּיהָ דְרַבִּי אַמִּי אֵינִי לְהִירוּש' וְאֵיכָא לְמִימֵר דִּס"ל גְּבִי פִּסְקֵי שִׁירָאֵי כִּמ"ש הוּא ו"ל דְאֶפִּילוּ בִשְׁכ"מ ס"ל לְרַבִּי אַמִּי דְהִרְאוּיִין לְבָנוֹת דַּעַתוּ מוֹכַחַת עֲלֵיו דְלִמְיַהֵב לְבָנְתֵיהָ אוּ לְכַלְתֵּיהָ אַבְל הִירוּש' מִיַּרִי בְּמַלְתָּא דְשׁוּנָא לְתַרְנוּנֵיהוּ דְבְּבָרִיא הַבְּנוֹת בְּכָלֵל וּבִשְׁכ"מ אִין הַבְּנוֹת בְּכָלֵל וְא"כ מְצִינוּ חֶבֶר טוֹב לְהֵרֵמ"ה ו"ל שְׁזַכְרְתִי לְעֵיל: וְרֵאִיתִי לְהֵרֵא"ש ו"ל בְּתִשׁוּ"סִי פְּלִל פ"ה סִי ג' שְׁפַתְבּ בְּתו"ד שְׁאִין הַבְּנוֹת בְּכָלֵל הַבְּנִים אֵלֵא שְׁפַחֲיוּ אֶמְרִי מְסַבְרָא שְׁאָדָם חֲפִץ בְּכַבּוּד בְּנוֹתֵיהוּ שְׁתַּהֲיִינָה מְלוּבְשׁוֹת בְּכַבּוּד שְׁיֵהִיו לְהֵם קוֹפְצִים כְּדִמְפְּלִיג הֵתָם בֵּין נְשׁוּאוֹת לְשְׁאִינָן נְשׁוּאוֹת עַכ"ל וְהָא דְמְפְּלִיג הֵתָם בֵּין נְשׁוּאָה לְשְׁאִינָה נְשׁוּאָה הֵינְנוּ לְהִיּוֹתָם זוֹכוֹת אֶפִּי הִיכָא דְאִיתְּנָהוּ לְכַלְתֵּיהָ וּבְנִתֵיהָ דְמִנְסָבֵן אַבְל הִיכָא דְלִיתְּנָהוּ לְכַלְתֵּיהָ וּבְנִתֵיהָ דְלֵא מִנְסָבֵן פְּשִׁיטָא דְבְּנִתֵיהָ דְמִנְסָבֵן שְׁקֵלִין מֵאִי דְחֻזֵי לֵהוּ וְלֹא יַדְעֵתִי מִי הִכְרִיחוּ לּוֹמֵר ה"ט וּמַלְתָּא דְפְּשִׁיטָא דְבְּנָתָן דְלֵא מְנָסִיבֵן אֶתְרַקְפָּתָא דְאֶבְוֵהוּן רַמְיָן אַבְל בְּרַתִּיהָ דְמְנָסִיבֵן אֶגְבְּרִיָּהוּ רַמְיָן וְכַלְתֵּיהָ נְמִי רַמְיָן אֶגְבְּרִיָּהוּ וּמְסַתְּמָא לְמֵאן דְרַמְיָן הוּא דְשַׁדּוּ לֵהוּ וְלֹא הו"ל לְמִיַּהֵב אֵלֵא לְהַנְשׁוּאוֹת דְמֵהִיכָא תִּיתֵי לְמִימֵר דְלִדִּידָהוּ שַׁדֵּר וּבְשִׁינְרִי הַמְקוּנְפָצָת פְּתַב מִשְׁם רַבִּינוּ יְהוֹנָתָן ו"ל וּמְסַתְּפָרָא כְּדִי לְחַבְּבֵן בְּעֵינֵי בְּעֵלִיהֵן וְכו"כ הַנְּמַק"י ו"ל: וְרֵאִיתִי לְהֵרֵמְב"ם בִּפ"ו מֵה' זְכִיָּה דִּין י"ב שְׁפַתְבּ מִי שְׁשַׁלַּח פְּלִים מִמ"ה וְאָמֵר יִנְתְּנוּ אֵלוּ לְבָנֵי הָרִי אֵלוּ יִנְתְּנוּ לְבָנִים וּלְבָנוֹת הָרֵאֵוִי לְבָנִים סְפָרִים וְכִלֵּי מְלַחְמָה וְהִרְאוּ לְבָנוֹת פְּלִי מְשִׁי הַצְּבוּעִים וְחִלֵּי זָהָב יִטְלוּם הַבְּנוֹת הָיוּ רֵאוּיָם לְזַכְרִים וּלְנִקְבוֹת יִטְלוּ אוֹתָם הַזְּכָרִים וְכֹן הַמְשַׁלַּח לְבֵיתוּ פְּלִים וְהָיוּ בְּהֵם פְּלִים הִרְאוּ לְבָנוֹת יִטְלוּ אוֹתָם בְּנוֹתֵיהוּ אֶמְדָּן דַּעַת הוּא שְׁלָהֵם שְׁלַח וְאִין לוּ בְּנוֹת אוּ שְׁהָיוּ בְּנוֹתֵיהוּ נְשׁוּאוֹת יִטְלוּ אוֹתָם נְשִׁי בְּנֵי שְׁהַדַּעַת

נוטה שְׁלֵהֶם שְׁלַח עכ"ל הַחֲלוּקָה הַא' שֶׁהִיא מֵהִירוּשָׁלַיִם כָּתוּב וְאָמַר יִנְתְּנוּ אֱלוֹ לִבְנֵי
פְּלִיִּשְׁנָא דִירוּשָׁלַיִם אֲבָל הַחֲלוּקָה הַב' הִיא מִימְרָא דְר' אֲמִי בְּגִמְרִין שֶׁכָּתוּב הַמְשַׁלַּח פְּלִים
לְבֵיתוֹ סֵתָם וְכו' אֲנֻמְדֵן דַּעַת הוּא שְׁלֵהֶם שְׁלַח וְכו' מִמְרוּצַת דְּבָרֵינוּ נִרְאֶה דַּאֲעַפ"י שְׁלֵא
שְׁלַח לָהֶם לְחַלְקָם לִבְנֵינוּ וְלִבְנוֹתֵינוּ מֵאֲנֻמְדֵן דַּעַת הוּא דְאֲמַרֵי דְלַחֲלֵק הוּא דָּא פְּנוֹן וְאִין
זֶה דַּעַת רִשְׁפִּי"ם שְׁכ' וְסֵתָם שְׁלַח לְחַלְקָא לְב"ב עכ"ל וְהָכִי מִסְתַּבְּרָא דְאִטּוּ פֶּל מֵאֵן דְּמִשְׁדַּר
לְבֵיתֵיהּ מִיַּדֵּי אֲדַעְתָּא דְלַחֲלֵקָם מִשְׁדַּר לִיהּ וְכ"כ הֶרִיב"ש ז"ל ס"י קכ"ט בְּפִשְׁיטוֹ וְאִם
דַּעַת הֶרֶמְב"ם ז"ל פֶּן הו"ל לְהֶרִיב"ש ז"ל לְהֶרִיב"ש מִדַּעַת רַבֵּינוּ אֱלָא וְדָאֵי דְגַם רַבֵּינוּ
הָכִי ס"ל וִימָאֵי אֲנֻמְדֵן דַּעַת הוּא שְׁלֵהֶן שְׁלַח קָאֵי עַל דְּסַמִּיךְ דְּהוּא שְׁלַח לְחַלְקָא סֵתָם כַּמ"ש
רִשְׁפִּי"ם וְעַל מ"ש רַבֵּינוּ דָּאִם הִיּוּ בָהֶם הֶרְאוּיִים לְזִכְרִים וְלִנְקֻבוֹת יִטְלוּ אוֹתָם הַזְּכָרִים
כָּתוּב ה"ה ז"ל פֶּשׁוּט הוּא שְׁדַעְתּוֹ קְרוּבָה אֲצֵל בְּנֵינוּ יוֹתֵר מִבְּנוֹתֵינוּ עכ"ל וִימָאֵי דְפִשְׁיטָא
לִיהּ לְרַב הֶרֶמ"ה הוּא וּפְלִיג פְּדַכְתִּי לְעֵיל וּמָה שֶׁהֶכְרִיחַ הֶרֶמ"ה מֵהִירוּשָׁלַיִם דְּקֶאֱמַר
וְלִבְנוֹת פְּבָר תִּרְגְּמָה רַבֵּינוּ בְּמָאֵי דְחֻזֵי לְבָנוֹת פְּגוֹן פְּלִי מְשִׁי הַצְּבוּעִים וְחֻלֵי זֶהָב דְּלֵא חֻזוּ
פְּלָל לְבָנִים וְקוֹל הַטוֹר נִשְׁמַע בְּסִי רַמ"ה הַשּׁוֹלַח חֲפָצִים שִׁינְתָּנוּם לְבָנֵי בֵיתוֹ וְכו' וְיַחֲלֹקוּ
פֶּל אֲחָד הֶרְאוּי לּוֹ וְכו' וְכָתוּב הֶרֶמ"ה ז"ל וְאִם יֵשׁ בָּהֶן דְּבָר הֶרְאוּי לְבָנִים וְלִבְנוֹת יִנְתְּנוּ
לְבָנִים עכ"ל ז"ל הֶרֶמ"ה בַּחֲסִי סִימֵן מ"א וּמִסְתַּבְּרָא דָּאֵי אֵיכָּא דְחֻזֵי לְבָנִים וְלִבְנוֹת יִהְיִינוּ
לְהוּ לְבָנִים וְלִבְנוֹת דְּהָא בְּנִים וּבְנוֹת חֻזָּא מַחֲתָה קָא נַחֲתִית לְהוּ גְמָרָא בְּהָאֵי עֲנִינְיָא
הֶרְאוּיִים לְבָנִים לְבָנִים הֶרְאוּיִים לְבָנוֹת לְבָנוֹת וְאֵי אֲמַרְתָּ דְּדִינָא דְּבָנוֹת לְגַבֵּי בְּנִים בְּהָאֵי
עֲנִינְיָא נִינְדָּהּוּ לְעִנְיָן יִרְוֶשָׁה בְּעֵי הֶרְאוּיִין לְבָנוֹת נְמִי וִימָאֵי לְבָנוֹת אֱלָא לָאו ש"מ פֶּל חַד
וְחַד מָאֵי דְחֻזֵי לִיהּ כִּי הִדְדִי נִינְהוּ וְאֵי שְׁדַר מִיַּדֵּי דְחֻזֵי לְכַלְהוּ שְׁקִלֵי לִיהּ פְּוִלְהוּ וְעוֹד דְּמִינְהּ
גּוֹפ' שְׁמַעַת לִיהּ דְּקֶאֱמַר הֶרְאוּיִין לְבָנִים לְבָנִים הֶרְאוּיִין לְבָנוֹת לְבָנוֹת אֱלָמָא פֶּל חַד מִנִּינְיָהּ
אֵית לִיהּ זְכוּתָא בְּמָאֵי דְחֻזֵי לִיהּ וּמִמִּילָא שְׁמַעַת דָּאֵי חֻזֵי לְתַרְנוּיָהּ אֵית לְהוּ זְכוּתָא בְּגוּוּיָהּ
וְתוּ דְבִירוּשָׁלַיִם פֶּרַק שְׁנֵי דִינֵי גְזִירוֹת מִי שְׁשַׁלַּח מִמְדִּינַת הַיָּם וְאָמַר אֱלוֹ יִנְתְּנוּ לְבָנֵי
בְּנוֹתֵינוּ בְּכָלֵל וְאִם אָמַר בְּש"מ אֱלוֹ לְבָנֵי אֵין בְּנוֹתֵינוּ בְּכָלֵל דְּש"מ אַע"ג דְּאָמַר בְּהִדְיָא
אֱלוֹ לְבָנֵי פִינוֹן דְּמִיַּדֵּי דְחֻזֵי לְבָנֵינוּ וְלִבְנוֹתֵינוּ הוּא בְּנוֹת בְּכָלֵל וְכ"ש הִיכָא שְׁדַר סֵתָמָא
עכ"ל הַבַּט יָמִין וְרָאֶה דְהֶרֶמ"ה מְגוּפָא דְשְׁמַעְתָּא מוֹכַח לְהָאֵי דִינָא וְהַב"י דְּבָר ה' בְּפִיָּהּ
אָמַת שְׁכָתוּב וּפִשְׁוֹט הוּא כְּדַבְרֵי ר"א וְכֵן מְצָאֵתִי לְהַמְגִיחַ: גַּם הֶרֶל"ם ז"ל לֹא שְׁלֵטָה עֵינֵינוּ
כְּדַבְרֵי הֶרֶמ"ה ז"ל מִשּׁוּם הָכִי דִק וְאֲשַׁפַּח לְחַלְקָא בֵּין דִּין הִירוּשָׁלַיִם שְׁאָמַר לְבָנֵי וּבֵין
דִּינָא דְר' אֲמִי דְשְׁלַח סֵתָם ע"ש וְלֹא הִיא כְּמִבְּרָאָר כְּדַבְרֵי הֶרֶמ"ה ז"ל אֲמַנְם כְּדַבְרֵי הַטוֹר
ק' לְהוֹלְמֵן דְּכָתוּב כְּדַבְרֵי הֶרֶמְב"ם ז"ל וּפְלִגְן בְּהַדְיָהּ וְתִימָא מְפָרֵן ב"י
דְשִׁתִּיק וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיַּדֵּי וְאֵי ס"ל דְּלֹא פְּלִיגֵי וּמוֹקִי לְהוּ בְּאִיזָה אוֹקְמָתָא אֲמָאֵי בְּש"ע
לֹא הֶעֱתִיק אֱלָא כְּדַבְרֵי הֶרֶמְב"ם ז"ל שו"ר לְמָרְן ז"ל בְּסִפְרָא בְּדָק הַבֵּית שְׁכ' ע"ד הֶרֶמ"ה
ז"ל הִלְלוּ וּמ"מ הֶרֶמְב"ם ז"ל חוֹלֵק עֲלֵינוּ וְלְכַדְבָּסְמוּף עכ"ל וְהוּא פְּלֵא פִינוֹן דְּס"ל ז"ל
דְּמִלְתָּא דְפִשְׁיטָא הִיא כְּדַבְרֵי ר' אֲמִי אֲמָאֵי לֹא אֲשַׁתְּפוּף חֲמִימֵי עַל הֶרֶמְב"ם ז"ל מִדְּבָרֵי
ר' אֲמִי וְהַטוֹר וְהַרְבַּח ז"ל תְּלָה בְּדַעַת מָרְן שְׁכָתוּב ע"ד וּפִשְׁוֹט הוּא וְכו' מָה שְׁלֵא עֲלָה
עַל דַּעַת מָרְן ז"ל וְכַבֵּר נִתְבָּאָר דְהַר' פְּרִיִשָׁה וְדִרִיִשָׁה וְהַסְמ"ע וְהַב"ח ז"ל אֲשַׁתְּמוּטֵי הוּא
דְקָא מְשַׁתְּמִיט מִנִּינְיָהּ כְּדַבְרֵי מָרְן ז"ל בְּס' בַּד"ה שְׁכָתוּב לְהִדְיָא דְהֶרֶמְב"ם פְּלִיג אֲסַכְרַת
הֶרֶמ"ה ז"ל וְהַמְש"ל ז"ל וְהַרְבַּח מַח"א ז"ל בַּה' זְכִינְיָה סִי מ"ג אַחַר אֲשֶׁר נִגַּה עֲלֵינוּ אוֹר
שִׁיטַת הֶרֶמ"ה ז"ל אֵין מְקוּם מְעַמָּד וּמוֹשֵׁב לְמָה שְׁחַלְקוּ ז"ל וְגַם כְּדַבְרֵי מָרְן בְּבַד"ה דְּס"ל

דפליגי ואחריו נמשך בש"ע קם דינא לדידן דנקטינו פדעת מרן בש"ע ל"ש אומר לב"ב ל"ש אומר לבני מלתא דחזיא לתרנויהו בנים הוא דשקלי להו א"כ בנ"ד דהמתנה היא קרקע חצר דהיא חזיא לתרנויהו ברא שקל ברפא לא תשקול ולא מידי ומה גם דמתנה זו פדין מתנת ש"מ פיון שפתוב בה מהיום ולאח"מ: ועל מ"ש בשטר וקריני מזפה להם מתנה זו על ידה וכו' איפא למיקם עלה היכי לדינו דייני להאי דינא דבפרק י"ג דקל"ב אהא דתנן הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא איבדה פתנפתה ומשני אומר רב פפא במזפה להם ע"י אחר ופירשב"ם ו"ל שנתנו לו בסודר שלה להקנות לבנים כדקי"ל בכליו של קונה דמוכחא מלתא מדקא משתדלא לזפות לבנים וכו' ודאי נתרצית וכו' עכ"ל ומ"ש ו"ל בכליו של קונה וכו' לא הנה צריף לאותו דבר דרב גופיה הוא דאמר בכליו של קונה ומאי נ"מ אי הכי הלכתא או לא דרב מיהא לטעמיה אגיל איברא דלא ידענא האי סודר דידה היכי משפחת לה דאי אחרים יתבו לה במתנה הא אשפחן דר' מאיר ורבנן פליגי בה דרבנן סברי יש קנין לאשה בלא בעלה ור"מ סבר אין קנין לאשה בלא בעלה כדאיתא בפ"ק דקידושין דכ"ג ובשלהי נדרים דפ"ח אמ"ר אפי' אומר לה הנותן תעשה מה שתראה אין לאשה קנין בלא בעלה כר"מ והא דלא ניחא ליה לרשב"ם ו"ל לפרושי שזיפה לבניו בעדים על ידה ואי קשיא לך דרב סבר אין קנין לאשה בלא בעלה הא מותבינו התם ממתני' דערובין דקתני מזפה להם ע"י אשתו ומהדרינו דאית לה חצר באותו מבוי דמגו דזכייא לנפשה זכייא נמי לאחריני ה"נ פיון דכתב לה נמי קרקע כל שהוא לבדה זכייא נמי לבניו דמסתברא דבחד הקנאה הנאי ומגו דזכייא לנפשה זכייא נמי לבניו: ונחזינהו להרמב"ן ו"ל שם בחידושו שכתב והא אין קנין לאשה בלא בעלה כדאמרינו בעירובין אבל לא ע"י אשתו עכ"ל ואתמהא דמתניין קתני מזפה להם ע"י אשתו ומינה פריף התם בנדרים עד דמוקי לה ביש לה חצר באותה מבוי וצריף להדחק דה"ק טעמא דאית לה חצר באותה מבוי הא לא"ה לא ומה שתי' ו"ל ואיפא למימ' פגון דיהב לה לדידה בהדיהו מגו דזכייא לנפשה זכייא לאחריני כדאיתא בשלהי נדרים עכ"ל לא הבינותי דמשנה שלימה שנינו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא גם מ"ש ו"ל כדאיתא בשלהי נדרים לא ירדתי לסוף דעתו דהתם אהו מתני' דערובין מוקמי לה בהכי דקתני מזפה להם ע"י אשתו וכדכתבי' ונראה משום דלא משמע ממתני' דבהקנאה א' אקנינהו לבניו ולאשתו ואהא קאמר ואיפא למימר דיהב לה לדידה בהדיהו ור"ל בחדא מחתה דבהקנא' א' מחית להו כנלע"ד ליישב דבריו לענין דינא עיין להרמב"ם פ"ג מה' זכייא ופ"ד שם וטוש"ע א"ח סי' שס"א ס"ט ובי"ד רי"סי רכ"ב ובא"ה ע"י סי' פ"א סי"א והרב חלקת מחוקק ועיין סי' רמ"ג סי"ד ע"ש ובנ"ד פיון דבהקנאה א' אקנינהו לדידהו ולדידה אמרינו שפיר מגו דזכייא לדידה זכייא נמי לדידהו אמור מעתה המתנה הלזו קמה וגם נצבה ויהודה גבר באחיו הוא הזוכה ואין לאחיו ואחיותיו חלק ונחלה עמו ואכל הלה וחדו והנלע"ד פתבתי: מערכת אות נון (א) נאמנות.

ראובן הוציא פתב יד שמעון שחייב לו מנה ושהאמינו עליו באו' לא פרעמני אלא שלא נכתב בו שהאמינו שלא נכתב בק"ס וטען שמעון שפרעו אלא שלא חש למשקל הכת"י דמימר אומר פיון דלאו שטר חוב גמור הוא לא מעלה ולא מוריד והמלנה אומר שלא פרעו הלנה ושהוא כבר האמינו עמד השואל ושאל שורת.

הדין דברי מי שומעין יורה המורה לצדק ויבא שכמ"ה: זאת אשיב אם באנו לברר עיקר
דין המוציא כת"י על חבירו והלה אומר פרעתי והמלנה אומר א"כ שטרך בידי מאי בעי
כבר מלתא אמורה בספרן של צדיקים נו"ן מיהו אנו בדין בטר מרן הש"ע גרירי והוא
ז"ל פסק כמ"ד דהלנה נשבע ונפטר כמ"ש בס"ט ע"ש מיהו אם פתוב בו נאמנות
נתבאר עוד שם דאין הלנה נאמן ע"ש והטור שם סעיף י"א פתב וז"ל י"א שצריך קנן
על הנאמנות שאם לא פן אינו מועיל ובע"הת פתב דא"צ קנן וכן נראה עכ"ל והנה בפי
שבועת הדיינים דמ"ב גרסינן התם ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת עלי כל אימת דא'
לא פרענא אזל ופרעיה באפי סהדי רבא ואביי דאמרי תרנויהו הא הימניה מתקוף לה
רב פפא נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי מסהדי מי המניה ההוא דאמ"ל לחבריה מהימנת
לי כפי תרי דכל אימת דלא פרענא אזל ופרעיה אפי תלתא אר"פ כפי תרי הימניה כפי
תלתא לא הימניה מתקוף לה רב הונא בריה דר"י תרי פמאה ומאה פתרי וכו' ע"כ
ופירש"י ז"ל לנה שאמר למלנה בפני עדים בשעת הלואה נאמן אתה עלי כל זמן שתאמר
לא התקבלתי ולא אוכל לומר לך פרעתי עכ"ל וכ"כ הר"ן ז"ל בפ"י ההלכות שם ונראה
דס"ל ז"ל כמ"ד דלא בעי קנן אלא באמירה גרידא סגי דאל"כ הו"ל לפרושי וש"מ
דס"ל נמי ל"ש הימניה טפי מנפשיה דוק' לא שנא הימניה כפי תרי דבכלהו לא בעי קנן
דבהי דהימניה כפי תרי שתקו יחדו ולא גילו רז זה דבנאמנות כה"ג בעיא קנן אלא
נדאי ש"מ דס"ל ז"ל דלא שנא המניה טפי מנפשיה ל"ש כפי תרי לא בעו קנן וש"מ נמי
דבתרנויהו לא מהני אלא בשעת הלואה דהו"ל כמתנה המלנה על הלנה דאדעתא דהכי
הלנהו אבל לאחר הלואה לא מהני מיהו איפא למימר ה"מ בלא קנן אבל ע"י קנן מהני
דאלימא מלתא דקנן ונחזיתה להרי"ף ז"ל בפ"י זה בורר אהא דתנו התם נאמן עלי אפא
נאמן עלי אביה וכו' רמ"א יכול לחזור בו וחכ"א אינו יכול לחזור בו ואיתא עלה אמר
רב דימי וכגון דקבלה עליה בחד אבל בתרתי דאיפא תרתי לריעותא אפי רבנן מודו
דלא מהני ודעת התוס' שם דקאי אדרבנן דע"כ ל"ק דמהני וא"י לחזור בו ה"מ דקבלה
בחד ע"ש ומשמע שזו היא דעת הרי"ף ז"ל מדהעתיק למימרא הלזו דאי אדר"מ קאי
מאי נ"מ להעתיקה פיון דהלכתא פחכמים וכדאפסיקא התם הלכתא וכתב ע"ז הרי"ף
ז"ל והיכא דקביל עליה קרוב או פסול כפי תרי חזי לגאון דקאמר דאפילו קנו מניה
בב"ד מציי הדר ביה דקנן בטעות הוא דרחתמנא אמרי' על פי שנים עדים ורבותא אחרנינא
אמר דאי קבל עליה וקנו מניה לא מציי למחדר ביה דקי"ל דאין לאחר קנן פלום
ומסתברא כותיהו דהא אפילו קביל עליה לבעל דינו כפי תרי וקנו מניה לא מציי לחזור
בו כדאמרי בשבועות ההוא דאמר לחבריה מהמנת לי כפי תרי כל אימת דאמ' לא פרענא
וכו' עכ"ל ובנדאי הגאון נמי בשיטת הרי"ף והתוס' קאי דרב דימי אדרבנן קאי אלא
אעיקר' דמלתא היכא דקנו מניה אי אלימא מלתא ופסק דלא אבל מ"ש דקנן בטעות
הוא דר'ח' אמר על פי ב' עדים אתמהה דא"ה אפילו קבלה עליה בחד לא דרחתמנא אמר
על פי שנים עדים וכ"ש קרוב או פסול ולקמן נתבאר ונראה דדעת הרי"ף ז"ל לפרשה
בדקנו מניה דוקא אבל בלא קנן לא מהני דהאיפא תרתי לריעותא חד ופסול וקי"ל כרב
דימי דאמר ע"כ לא קאמרי רבנן דאינו יכול לחזור אלא בדקבלה בחד דליכא אלא חד
לריעותא אבל בתרתי לא אלא ע"כ דשאני הכא דקבלה דמהני פיון דקנן הוא והא
דלא מיייתי ראיה הרי"ף ז"ל מהי קמייטא דאמ"ל את מהמנת לי כל אימת דאמ' וכו' דהא

חד הוא ובעד דפסול וע"כ לאוקומה בקנן פי היכי דלא תקשי מהד דרב דימי כמזנבר משום דאיכא למימר שניא הך דנאמנו קלישתא היא דלא המניה אלא מנפשיה דוקא ולא לגבי סהדי ודמיא לדמבליה בחד היקף לא בעי קנן אבל באידה דהימניה כבי תרי אע"ג דאתו סהדי דפרעיה לא מהמני הו"ל פתרת לריעותא אלא ודאי צ"ל דמייירי דהמניה בקנן ושפיר מסתייע מניה לקבליה בתרי אע"ג דהו פתתי לריעותא פיון דקנו מניה תו לא מצי למהדר ביה ומעתה זו היא שקשה לדעת רש"י וקר"ן ו"ל לפי המשוער דאפילו בהמניה כבי תרי לא בעי קנן מהד דרב דימי דקאמר וכגון דמבליה עליה בחד כמו שנאמר ורש"י ו"ל פירש דרב דימי אדר"מ וה"ק דר"מ דאמר יכול לחזור בו אע"ג דמבליה בחד אבל לרבנן אפי' קבליה כבי תרי ופליגי מן הקצה אל הקצה והתוס' שם הק' עליו ופי' דאדרבנן קאי וכשיטת הרי"ף ו"ל גם אשו"ר להר"ן ו"ל בחי' לשם בפרק ז"ב שהביא פירש"י דקאי רב דימי אדר"מ ופי' הרי"ף ו"ל דאוקמה אדרבנן וכדכתי' לעיל והמחנן אצלו הוא פירש"י ו"ל ע"ש נמצאת אומר דלדעת רש"י וקר"ן ו"ל דהלכתא פנותיהו אפילו קבליה כבי תרי לא מצי למהדר ביה אע"ג דאיכא תרתי לריעותא ומינה לגבי מהימנת לי ל"ש מנפשיה ל"ש מבי תרי מהימן ולא בעי קנן ורבי' בפ"ז מה' סנהדרין פסק אפילו בתרתי לריעותא אם נגמר הדין אינו יכול לחזור בו ואם קנו מידו אפילו קודם גמ"ד א"י לחזור בו ע"ש שהוא ו"ל מפרש דר"ד אדר"מ קאי כשיטת רש"י ו"ל וכ"כ מרן בכ"מ והר"מ ו"ל ע"ש ולטעמיה אגיל בפט"ו מה' מלנה דין ג' שפסק בנאמנות מנפשיה ובנאמנות בי תרי דמהני ולא הצריח לקבלת קנן בהו פלל ועיין כפי' המשנה לרבינו שמבוארים דבריו שם דלרבנן דהלכתא פנותיהו בין קבלו בחד או כבי תרי ואפילו בלא קנן אחר גמ"ד וקודם גמ"ד בקנן הרי הוא כמבואר: ומעתה ת'ם אני לא אדע מ"ש המרדכי בפ' זה בורר וז"ל האלפסי פסק דאם קבל עליו חד קרוב או פסול כבי תרי וקנו מניה לא מצי למהדר ביה וכן פסק המיימוני וכו' עכ"ל דאיהו השנה הדעות דלהרמב"ם ו"ל אפילו בלא קנן מהני וכדכתי' ומדכתב רבינו התנה המלנה על הלנה וכו' בשתי החלוקות נראה פשוט דמייירי שהתנאי הנה בשעת ההלואה שהתנה עליו וע"מ פן הלנה וכפירש"י ו"ל וקר"ן ו"ל הניתנים למעלה: וראיתי לה' המ"מ ו"ל שכתב בה' מלנה שם משם ר"מ ו"ל דוקא בהתנה כה בשעת הלואה אפי' לא קנו מידו א"נ לאחר הלואה וקנו מידו הא לא"ה כמה נשתעבד ולשון רבינו מורה פן שאמר התנה ולא אמר אחר ההלואה כמש"ל עכ"ל ממ"ש לדברי הר"מ בדין דמייירי דהימניה מנפשיה ש"מ דס"ל לה' המ"מ ו"ל דאפי' בהימניה כנפשיה בעינן דוקא בשעת מתן מעות ולאחר הלואה ובקנן אבל שלא בקנן לא מהני והסכים לזה דעת רבי' ו"ל וזה ג"כ דעת רש"י וקר"ן ו"ל כמזנבר ונראה דבשעת ההלואה פיון שע"מ פן הלנה הוי כלאחר גמ"ד דלא מצי תו למהדר ביה ומשתעבד ליה בדמי ההלואה ותנאי הנאמנות כחדא שריין אבל לאחר שהלנה בלי שום תנאי פי אמ"ל מהימנת לי כמה משתעבד דהו"ל כקבל קרוב או פסול ואפתי לא גמר דינא דמצילמהדר ביה פל כמה דלא קנו מניה אלא אי קנו מניה הא קי"ל דאין לאחר הקנן פלום אבל בשעת הלואה ל"ש בין הימניה כנפשיה ותו לא או הימניה כבי תרי אעפ"י דמפסל סהדי בתרנייהו לא בעינן קנן ושללא דעת הרי"ף ו"ל דסובר דהימניה כבי תרי בעינן קנן דבלא"ה לא מהני וטעמו פיון דהוכרח לפרש דמלתיה דרב דימי דקאי אדרבנן כמו שהוכיחו התוס' לחלוק ע"ד רש"י

ז"ל א"כ מנלן דס"ל לרבנן דבקבליה פתרי מצי הדר ביה פינו דאיפא תרתי לריעותא
א"כ היכי אמרי דמהימנת עלי כבי תרי דמהיני אפילו נגד עדים משו"ה הוכרח לאוקומי
דמיירי ע"י קנן וכדכתיב: וראיתי להר"ן בחי' בפ' זה בורר לשם שפתיב ע"ד הרי"ף ז"ל
הללו במה שנסתייע מהך דשבועות ונ"ל והק' עליו ומאן לימא לן דהתם מיירי בקנן
אדרבא אימא לה דבלא קנן מיירי ומינה שמעינן איפכא דהיכא דקבל עליו כשנים א"י
לחזור בו עכ"ל ולכאורה מ"ש ומינה שמעי' איפכא וכו' דבר תימא הוא דהא רב דימי
קאמר דוקא בדקבליה עליו בחד ולא בשנים אלא ר"ל שפרש פשיטת רש"י ז"ל דרב
דימי אדר"מ קאי אבל אפילו בתרתי לריעותא ס"ל דמהיני וכההיא דשבועות ולפי מה
שתי' הר"ן בדעת הרי"ף ז"ל בראיה שהביא מהך דשבועות דה"נ קאמר דנדאי התם בלא
קנן מיירי וטעמא דמהיני התם משום דהוי פאילו קנה מניה דלנה פינו דבשעת הלואה
מלנה אתני תנאיה וכשהודה הלנה משמעבד דומיא לערב דבשעת מתן מעות משמעבד
אע"ג דלא קנו מניה וכו' עכ"ל לפי"ז לדעת הרי"ף ז"ל ל"ש בהמניה טפי מנפשיה ל"ש
כבי תרי שלא בשעת הלואה לא מהיני בלא קנן וכדעת ה"המ ז"ל בדעת רבינו ורבינו
מאיר ז"ל וכדברירנא בעניו' ולפ"ד הר"ן הללו נחה דעתנו במה שהרי"ף ז"ל העתיק
שם בשבועות הנה דמהימנת לי וכו' ולא גילה דעתו בהך דמהימנת לי כבי תרי דמיירי
דוקא בקנן כמ"ש בפ' זה בורר לפי הנראה מפשט דבריו דאוקמה דמיירי בקנן אלא
נדאי כל שהוא בשעת הלואה לא בעינן קנן ונרא"ש ז"ל הק' ע"ד הרי"ף ז"ל וכתב
דההיא דשבועות אפי' קנן לא בעי פינו שקבל עליו הלנה שיהיה המלנה נאמן וכו' הרי
האמינו עליו ופסל כל העדים המכחישים דבריו וכל תנאי שבממון תנאו קיים עכ"ל
ועכ"ל דס"ל דדוקא בשעת הלואה דהו"ל תנאי שבממון דר"ל שע"ד פו הוא שהלנהו
אבל לאחר הלואה מה מקום לחול התנאי אלא ממה שדמהו לאומר אל תפרעני אלא
בפני פ' ופ' שא"צ קנן אלא קבלה עכ"ל בהך דאל תפרעני אלא בפני פ' ופ' ל"ש בשעת
הלואה ל"ש לאחר הלואה כמ"ש הרמב"ם ז"ל ברפ"ט מה' מלנה ע"ש ולטעמיה אזיל
שהעתיק בשבועות דיני הנאמנות בסתם והנמק"י בפרק זה בורר שם הקשה למ"ד דרב
דימי אדרבנן קאי מהך דשבועות ותי' דרבינו האלפסי מפרש לה בקנן דאין אחר קנן
כלום עוד תי' דהתם כשהתנה עמו בשעת הלואה דבמשיכת המעות גמר ומשעבד נפשיה
ודמי לקנן עכ"ל ויש לדקדק במ"ש ונר' דהרי"ף ז"ל מפרש לה בקנן וכו' דהא חזינו
דהרי"ף ז"ל קרי בחיל דבקנן מיירי ומה הלשון אומרת ונראה דהרי"ף מפ"ל וכו' ע"כ
נראה דהב' תירווצים הם בכוננת הרי"ף ז"ל אם כפשוטו דבקנן מיירי א"נ בשעת הלואה
וקרי ליה בקנן כמ"ש הר"ן בחי' כמו שנתבאר: וצופה הייתי לה' בע"הת שער כ"ו ח"ג
סי' ב' שפתיב ואל תטעה שקנן יצטרף לנאמנות שאף בלא קנן וכו' מהיני וכו' דלאו
שעבדא דנכסים איתיה דלצטרף קנן אלא כמו התראה הוא שלא יפרענו בלא קבול
שטר או שובר ובכל ענין שמה התראה ודמיא הא למה ששנינו מתנה שומר חנם להיות
כשואל ואפילו בדברים דבההיא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה וה"נ בההיא
הנאה דקא מהימן ליה שמלנה לו מעותיו גמר ומשעבד נפשיה עכ"ל וגבי הא דאמרינן
התם בשבועות דל"ח אמ"ל אל תפרעני אלא בעדים וכו' כתב בע"הת בשער כ"ה ח"ב
סי' א' ונ"ל ופסקו רבנותא שתנאי זה בין התנהו בשעת הלואה בין שהתנהו לאחר
שהלנוהו וכו' התראה גמורה היא ולא מצי למטען בתר הכי פרעתי וכו' דבהאי עניינא

ליכא לפלוגי בין בשעת הלואה בין שלא בשעת הלואה דהא לאו שעבודא הוא פי הכי דנפלוג בינייהו וכו' אלא התראה בעלמא היא ובכל ענין שמה התראה וכו' עכ"ל.

ומדחזינו להרב ז"ל דמדמי דין הנאמנות לדין אל תפרעני אלא בפני פ' ופ' כמ"ש שם בשער כ"ו אשר הונף ואשר הורם וכתב וז"ל ולא שעבודא דנכסים איתיה וכו' אלא כמו התראה הוא שלא יפרענו בלא קבול שטר או שובר ובכל ענין שמה התראה כמ"ש בשער כ"ה כמו שהקדמנו עכ"ל ש"מ דס"ל ז"ל דדא ודא חדא היא וכי הכי התם ס"ל דל"ש לן בין בשעת הלואה לשלא בשעת הלואה א"צ קנין והרב גד"ת ז"ל דקדק בדברי הרב ז"ל נהי דמה"ט שפיר אמרינו ל"ש לן אבל מאידך טעמא דכתב הרב בטר הכי דבההיא הנאה דקא מהימן ליה ומלנה לו מעותיו גמר ומשעבד נפשיה וכו' משמע דוקא בשעת הלואה דקא מהימן ליה ומלנה לו מעותיו תדע דההיא דשומר חנם מתנה להיות פשוטאל משמע מדברי הפרדכי דמהני משום דהתנה הכי בשעת מסירה הא לאחר מפאן לאו פלום הוא עכ"ל פשי' כל היכא דקתני מתנה בשעת מסירה היא וכדפשיט ליה תלמודא התם דשאני הכא דמעיקרא לא שעבד נפשיה ע"ש בפירש"י ז"ל ואדרבא זו היא שקשה למאי דמוקי שמואל דמתנה ש"ש להיות פשוטאל בשקנו מידו תהי ביה הראב"ד ז"ל כיון דבשעת משיכה הוא למ"ל קנין ע"ש במקונבצת מ"ש משם הראב"ד והרשב"א ז"ל אלמא פשי' להו לרבנותא דמייירי בשעת מסירה אלא דלשמואל לא מהני בלא קנין פדיהבי טעמא הראב"ד והרשב"א ז"ל שם והנה עיקר ראית הרב בע"ה ז"ל דלא בעינו קנין לנאמנות הוא מהו דתנן מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה ואמר עלה דלר"י דאמר גבי שאר וכסות תנאו קיים דתנאי שבממון הוא פשיטא דמהני אלא משום דשמיע ליה לתלמודא דמתני' ר"מ היא משו"ה יהיב טעמא דמעיקר' להכי הוא דשעבד נפשיה ע"ש בפירש"י ז"ל ובמקונבצת דכל שהתורה לא חייבה לו בשום דבר שיהא שומר מ"ה מצי לאתנויי כל פמה דבעי אבל שאר וכסות דקפיד רחמנא לא יגרע וכן בשביעית דכתיב ביה לא תגוש ס"ל לר"מ דהוי מתנה עמ"ש בתורה משא"כ בשומרים דלא קפיד רחמנא אלא קבל עליו השמירה יתחייב בכ"ו ודאיכא דהתנה בתחלה שלא יתחייב לא קפיד רחמנא ע"ש"ב דכוותה גבי הלואה מדאורייתא פי טעין פרעתי מהימן ומפטר וכי אתא מלנה והתרה בו שלא יפרענו אלא עד שיקבל שטר או שוברו התראה הוי וחיילא ההתראה עלוניה וא"צ קנין בדבר ומשום דק"ל דאיכא למימר שאני התם דמתנה להחזיק בשלו אבל להוציא אהא מיייתי מש"ח דהתנה להיות פשוטאל שהוא חייב באונסין וכי נאנסו מפקינו מניה אלמא דמהני תנאה בלא קנין אפי' בבא להוציא וכי הכי דהתם טעמא דמלתא משום דבההיא הנאה וכו' ה"נ בההיא הנאה וכו' והדר דינא דאין לחלק בין הבא להוציא לבא להחזיק ובתרייהו אמרי' דהוי התראה ומנהיגי בלא קנין והרב גד"ת ז"ל תי' דסובר רבינו דכל עוד שעומד בהלואתו שמניחה בידו ואינו תובעה ממנו נראה דמהימן ליה ובההיא הנאה משתעבד עכ"ל ולפ"ד למדנו שאם הלוחו לזמן ובתוך הזמן התרה בו שאל יפרענו אלא בפני פ' לא מהני פינון דליכא טעמא דבההיא הנאה פינון שאינה שעת הלואה ואלא מצי תבע לממוניה דאפתי לא מטא זמניה אם פן מה שהניחה להלואה גביה לאו משום דהקפניה ומשו"ה לא מהני התראה וצריף ערב' רב למדנו מדברי הרב גד"ת ז"ל שדעת הבע"ה ל"ש בהקפניה טפי מנפשיה גרידא ל"ש בהקפניה כפי תרי ל"ש בשעת הלואה ל"ש שלא בשעת הלואה בכלהו לא בעינו קנין ובאמירה

לחוד שמה התראה ומהני ושללא פדעת רבינו מאיר ז"ל שהביא הרב ושללא פדעת הרמב"ם ז"ל לפי מ"ש ה"המ ז"ל כמנדנבר: עוד ראיתי להבע"ה שער י"ג ח"ב סי' ב' שפכת בענין כת"י שיש בו נאמנות וז"ל ואיפא מ"ד דדוקא דכתיב ביה בההוא כת"י קננו על הנאמנות וכו' ולא יחול על עצמו עד שינתנה שהאמינו ומסתברא דלא צריך קננו וסברתנו בשער כ"ו ובזה נסתפק ה"ר יהודה וכו' עכ"ל.

ומצאתי לה' העיטור ז"ל בדיני חוב דס"ב ע"ד שפכת וז"ל ואיפא מ"ד פיון דליפא קננו בנאמנות לא מהני והרב המחבר הצ"ע עכ"ל וכמדומה דמר גיהו ה"ר יהודה שפכת בע"הת ומדברי הרב התרומות הללו נשמע דל"ש בשעת הלואה לשלא בשעת הלואה אלא פל כת"י הינצא וכת"י ביה נאמנות מהני אפילו בלא קננו מדקא פסיק ותני דלא מפליג ועוד דהרב ז"ל מסתמיה ואזיל אמ"ש בש' כ"ו וכבר נתבאר דהתם הכי ס"ל פדכתיבנא: וחזי הוית להטור סי' כ"ב גבי קבלת עדות קרוב או פסול דפסק פדעת הרי"ף דדוקא בסד אבל תרתי לא דכיון דתרתי לריעותא לא מהני אלא ע"י קננו וע"ז כ' ונהיא דאמ"ל לתבריה מהימנת לי כבי תרי וכו' דמהניא פתב הרמ"ה דוקא דאמ"ל הכי בשעת הלואה וכו' או לאחר הלואה וקנו מניה אבל לא קנו מניה לא פיון שקבל עליו פסול כבי תרי דאדם קרוב אצל עצמו עכ"ל וכ' מרן בב"י מתוך רבינו משמע שדעת הרמ"ה פדעת הרי"ף ז"ל דהיא דשבועות דקנו מניה היא עכ"ל ויש לעורר שאם הטור ס"ל שדעת הרי"ף כהרמ"ה ז"ל אמאי לא פתב דין זה משמיה דהרי"ף ז"ל ותו דהטור אייתי להך דאמ"ל מהימנת לי כל אימת דאמר' דלא פרענא ובנאמנות פהאי אי לנה מיייתי דפרעיה מפטר וע"ז פתב שהרמ"ה ז"ל דוקא בשעת הלואה או לאחר הלואה וקנו מניה ובנאמנות כבי תרי לא שמעינו אי בשעת הלואה נמי בעי קננו פיון דהימניה אפ"ל נגד ק' עדים או"ד פיון דאדעתא דהכי אונפיה א"צ קננו והרי"ף ז"ל לא פתב שהוא ע"י קננו אלא בהך דהימניה כבי תרי דמינה אייתי ראיה לסתור סברת הגאון ז"ל ודבריו מוכיחין דאפילו בשעת הלואה בעי קננו דמדמה לה לקבלת קרוב ופסול אבל בהימניה טפי מנפשיה איפא למימר דס"ל דאפילו שלא בשעת הלואה לא בעי קננו וכדכתיבנא לעיל ואם הטור יפרש דברי הרי"ף ז"ל פדעת הר"ן ז"ל בחי' דבתרנויהו לא בעי קננו אבל פל שהוא בשעת הלואה סגי וס"ל דל"ש הימניה טפי מנפשיה להימניה כבי תרי אי בשעת הלואה לא בעי קננו ושללא בשעת הלואה בעי קננו א"כ סברת הרי"ף והרמ"ה ז"ל פחדא שריין כמ"ש מרן בב"י ולא כמ"ש דהיא דשבועות דקנו מניה דזה אינו מדברי הרי"ף ז"ל אלא פשאינו בשעת הלואה גם מ"ש מרן ז"ל אלא שהוסיף לומר שאם התנה פן בשעת הלואה בלא קנו מניה מהני לפי המשוער דבתרנויהו בשעת הלואה וקננו שפכת הרי"ף ז"ל לא דוקא לפי מ"ש הר"ן בחי' ומ"ש משם הנמק"י כפר כת' מאי דנלע"ד בכוננת דבריו ז"ל: והנה רבני מגדולי אחרונים נו"ן המה ראו פן תמהו בדברי הטור הללו שבסי' כ"ב הביא דעת הרא"ש דפליג על הרמ"ה ז"ל ומסתמא קאי בשיטת אביו ואילו בסי' ע"א הביאו דברי הרמ"ה להלכה בלי שום חולק והרב פו"ד והרב"ח ז"ל ניתחא להו לחלק בין היכא דהימניה טפי מנפשיה ואפילו שלא בשעת הלואה לא בעי קננו אלא בהימניה כבי תרי בנאמנות פהאי שלא בשעת הלואה לא מהניא אלא בקננו ע"ש וכבר ביררנו בדעתנו הקצרה מאי דנלע"ד והרב ט"ז ז"ל סי' ע"ה שם ס"ל דלא שנה דהימניה טפי מנפשיה בנאמנות מנות קלישתא ל"ש הימניה כבי תרי פל שלא בשעת הלואה לא מהני בלא קננו

ע"ש והב"ד של פת הקודמים נו"ן והב"ד הבא אחריה' אשר היו לפנינו הם דני' בהסכמ' הרב"ח ואנחנו נעשינו סניפי' להם והש"ף סי' ע"א הסכים לדברי הרב"ח לדינא אע"פ שפקפק בקצת דבריו וכן היא הספמת הכנ"הג ו"ל שם אות ו' בהג"הט וע"ע בהש"ף ו"ל סי' ס"ט סקי"ט שהולך ואור בשיטת הרב"ח ולדעתו בסי' ע"א ע"ש גם הר' האורות נמשך אחר הרב"ח והש"ף ודלא כהט"ז ע"ע ולדעתו בנ"ד על בעל הכת"י להביא ראיה שהכת"י נכתב בשעת הלואה או בשעה שנתן לו הסחורות כמ"ש הרדב"ז ו"ל בחדשות סי' תקל"ד ע"ש אמנם הש"ף שם בסי' ע"א סקל"ה עמ"ש מרן פשמצוה הלנה מועיל אפי' בלא קנין והגיה עליו מור"ם ו"ל דוקא פשאר פן בשעת הלואה כתב ע"ז הש"ף ו"ל וכשכתוב בו נאמנות מסתמא אמרינן שאמר פן בשעת הלואה או שקנו ממנו על הנאמנות ולאפוקי אם ידוע בבירור שאמר פן לאחר הלואה ולא קנו ממנו אז אין מועיל הנאמנות וכ"כ הסמ"ע ו"ל עכ"ל ולפ"ד דבנאמנות מנפשיה א"צ קנין אפי' לאחר הלואה כמדובר ע"כ מ"ש הקא דאם ידוע בבירור שאמר פן לאחר הלואה ולא קנו ממנו דאין מועיל הנאמנות היינו בהימנוהו כפי תרי בכ"הג אין מועיל והו"ל לפרש ועיין בתשו' הרב זרע אברהם בח"מ סי' ק' דע"ה ע"ג מ"ש בדברי מור"ם ע"ש אמר מעתה דעת הסמ"ע והש"ף ו"ל דאם הכת"י אינו מתברר שלא קנו מידו אמרינן מסתמא קנו מידו ושלא כדברי הרדב"ז ו"ל הללו ובר מן דין כפר נתבאר דאנו אין לנו אלא דברי מרן ו"ל בש"ע לפ"ד הב"ח והש"ף והכנ"הג וכ"ש שרבים מהאחרונים הכי ס"ל ואנו בדין פה היו דנים פה הקודמים ועד אחרן כמו שראו ומה גם לדעת הרב גד"ת בדעת בע"הת כל זמן שמיניח לו ההלואה אצל הלנה חשיב בשעת הלואה פדכתי לעיל וכן מצאתי לה' מוהר"ש גאון ו"ל בתשו' סי' טו"ב דל"א ע"א ע"ש וכעת מצאתי להרשב"ש ו"ל בס' תיקון סופרים שבס' יבין שמועה דס"ד ע"ג שכ"כ.

מכל ה"מ דכתבנא בעניו' נראה פשוט שהכת"י הלנה שכתוב בו הנאמנות מנות שריר וקיים ולא מהימן הלנה למטען פרעתי וגובה חובו במיטבא. חדא דבנ"ד ליפא סהדי דפרעיה אלא לנה הוא דקא טעין פרעתי ובנאמנות פהאי דקלישוגריע דעת תלתא סרכין הב"ח והש"ף והכנ"הג ו"ל פדעת מרן דאפילו לאחר הלואה א"צ קנין ותו דאינו ידוע ומבורר דלא הנה קנין ודעת הסמ"ע והש"ף ו"ל דמסתמא אמרינן דנה ע"י קנין ויכ"ל בשלי"ש בהרחבת הזמן חשיב בשעת הלואה כד' גד"ת ו"ל והרב מוהרש"ג ו"ל כמדובר והקא בנ"ד במוטב תלתא פחדא שריין פן נלע"ד הקצרה אם יספימו עמי אחי וריעי הי"ו: (ב) נאמנות במקום שנוהגים שבכל שטר חוב פותבין נאמנו' ובשטר א' לא נכתב דינו כמו שנכתב עיין בתשובות הרשב"א ו"ל סי' א' ס"ח ועיין בתשו' הרב פנ"ם שלמה ו"ל בח"המ סי' י"א מה שעמד בזה ובדיני נאמנות לגבי היורשים ע"ש: (ג) נאמנות שטר שיש בו נאמנות ונמצא המלנה כפרן בד"א בעדים בטל הנאמנות סי' ע"א סי"ג וכתב ה' עבודת הגרשוני ו"ל סי' י"ט דלאו דוקא בעדים אלא כל שמחזיקים אותו לכפרן בטל הנאמנות וראיה מדאמרינן מרינן בפרק המדיר אהא דתנן ומשמשתו גדה וכו' ה"ד אי דידע לפרוש ומוקי לה בהנהזוק גדה בין שכינותיה ע"ש: (ד) נאמנות קי"ל דבהא מין לנה למלנה נוטל המלנה בלא שבועה כמ"ש בריס"י ע"א בש"ע וכתב הרב המגיד בפט"ו מה' מלנה דין ג' דאי בשבועה למ"ל נאמנות בלא"ה דינא הכי הוא והספדים לומר דאפילו במלנה ע"פ דליפא ה"ט ואיפא למימר דהימניה ובשבועה קאמר אפי' הכי דינא הוא

דְּנֶאֱמָן בְּלֹא שְׁבוּעָה דְסִתָּם נְאֻמָּנוֹת בְּלֹא שְׁבוּעָה מְשֻׁמַּע עַכ"ל וְהִבַּע"ה ת' ו"ל שְׁעַר כ"ו ח"א ס' ד' ה'ק' מ"ש הַגְּאוּנִים בְּמִלְוֵה שְׁהֶאֱמִין לְלוֹה דְנֶאֱמָן בְּשְׁבוּעָה וְת' שְׁאֲנִי הֵיִיא מְשׁוּם דְאֶמְרִינָן לְבִטּוּלֵי שְׁטָרָא הִימְנִיָּה וְלִכִּי בְּטִיִּל שְׁטָרָא הָרִי הוּא בְּטַעֲנָתוֹ כְּשֶׁאָר תּוֹבְעִים דְרַמְיָא עֲלֵיהּוֹ שְׁבו' הִיִּסַּת דְלֹא קִבִּיל עֲלֵיהּ דְלֹא לִיִּתְבַּע לְעוֹלָם עַכ"ל וְהִילָךְ לְשׁוֹן הָרִי"ף ו"ל ב'פ' הָרַבִּית אָבֵל וְכו' מִלְוֵה שְׁפָתַב לְלוֹה כָּל אֵימַת דְאֶמְרַת פְּרַעְנָא לְהֵאֵי שְׁטָרָא מְהִימְנַת עָלֵי כַּד אַמ"ל פְּרַעְנָא מְהִימָן וְכו' אֶלָּא מִיְהוּ מְהִימָן וּבְשְׁבוּעָה דְכִינָן דְלֹא פָתַב לִיָּה מְהִימְנַת אִפִּי' בְּלֹא שְׁבוּעָה לֹא פְטָרִינָן לִיָּה מְשְׁבוּעָה דְחִיִּישִׁינָן דִּילְמָא הִכִּי אַמ"ל מְהִימְנַת עָלֵי לְבִטּוּלֵי שְׁטָרָא דִּילִי וְלִהְיוּ בְּמִלְוֵה ע"פ וְכו' וְאֶמְרִינָן יָד בַּע"ה שְׁעַל הַתַּחְתּוֹנָה וְהֵאֵי נְאֻמָּן דְכָתַב לִיָּה לְבִטּוּלֵי שְׁטָרָא הוּא דְכָתַב לִיָּה הִכִּי אָבֵל מִיָּדִי שְׁבוּעָה לֹא מְפָטֵר וְכו' עַכ"ל וְלִיפָּא לְמִימַר דְאֶדְרָבָּא פִּינָן דְהַמְלִיָּה תְּפִיס שְׁטָרָא דְהַהֲלֹנְאָה וְהַלְוֵה תְּפִיס שְׁטָרָא דְנֶאֱמָנוֹת וְהַמְלִיָּה בָּא לְהוֹצִיא מֵהַלְוֵה אֵי לִישְׁתַּבַּע לִיָּה לִימָא דִּיָּד בַּעַל הַשְּׁטָר ע"ה ת' וְלֹא לְשָׁקוֹל מִיָּדִי דְהִכָּא שְׁטָרָא דְמִלְוֵה כְּמֵאן דְמַעְקֵר הוּי פִּינָן דְהִימְנִיָּה מִלְוֵה לְלוֹה וְהֵא קִטְעִין דְכַרְעִיָּה אֶלָּא הֵא מִיָּהֵא הו"ל כְּטוּעֵנוּ ע"פִּי עֲצָמוֹ דְמִזְקִיקוֹ לְהִיִּסַּת.

עַד פֶּאן מְצִאתִי נִחְבָּל עַל דְאֶבְדִּין: (ה) נְאֻמָּנוֹת כַּת"י שְׁכ' הַלְוֵה לְמִלְוֵה וְכִשְׁאֶפְרַעְנוּ אֶטּוֹל כַּת"י מְמַנּוּ אֵי חֲשִׁיב נְאֻמָּנוּ פִּינָן דְתִלְה בְּדַעְתּוֹ לְחִזּוֹר וְלִיִּטּוֹל הַכַּת"י כְּשִׁיפְרַעְנוּ מְשֻׁמַּע מְמִילָא דְכָל שְׁלֹא חִזּוֹר וְנִטְל הַכַּת"י בְּחֻזְקַת שְׁלֹא פָרַע וְעִינָן בְּתִשׁוּ' הָרַב יָכִין וּבְכַעַז ח"א ס' י"ג בְּשׁוֹתְפִין שְׁתִּלוּ פְרִידַת חֲבִילַת הַשְּׁוֹתְפוֹת בְּחֻזְקַת הַשְּׁטָרוֹת דְכָל שְׁלֹא נִקְרְעוּ בְּחֻזְקַת שְׁהֵם עֲדִינָן עוֹמְדִים בְּשׁוֹתְפוֹת וְעִינָן לְהָרַב עֲדוֹת בִּיהוֹסָף ח"ב ס' י"ג דָּף ל"ו ע"ב וְהָרַב פֶּר"ח מִטָּה אֶהְרֵן ו"ל ח"ב ס' כ"ח וְהָרַב פָּרַם שְׁלֵמָה ו"ל ח"א"ה ע ס' ל"ג דְצ"א וְכַעַת נִרְאָה בַּעֲלִיל סֶפֶר מְשֻׁחָא דְרַבּוּתָא וּבְנִמוּקֵי הָרַב מוֹהַרש"א ו"ל בְּסִי' מ"ט עָמַד בְּגוֹסַח כַּת"י פְּתוּב לֵאמֹר: (ו) נְגִידִים רֵאשֵׁי עִם קוֹדֶשׁ הַמְתַּמְנִים עַל הַצְּבוּר בְּכַח שְׁיִרוּתָם בְּחֻזְרַת בֵּית הַמְּלָכוֹת מְצוּנָה קַעֲבָדִי פִּי עַל הָרוּב יִגִּיעַ הַנְּאָה לִישְׁרָאֵל עַל יָדָם לְדַבֵּר עַל לֵב הַמְּלָךְ לְהַשִּׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְּׁחִית וּמִיָּנָה שְׁאֵם נִשְׁבַּע אִפִּי' ע"ד רַבִּים שְׁלֹא לְשַׁבַּח עוֹד מִתִּירִין לוֹ לְכַמוֹ שְׁמִתִּירִין לְכָל נִשְׁבַּע עַל דְבַר מְצוּנָה כְּפֹה עֲלָה בְּדַעְתִּי וְשׁוּב מְצִאתִי לְהַגָּאוֹן מְהֶר"ם ו"ל בְּתִשׁוּ' ח"א ס' ט"ו וְעִינָן בְּשִׁינֵי כַּת"י הַג' י"ד ס' רַכ"ח אוֹת קכ"א ע"ש: (ז) נְדוּנְיָא הַבַּעַל אֵינּוּ יָכוֹל לְמַכְנֹר מְנַכְסֵי אִשְׁתּוֹ שְׁהַכְנִיסָה בְּנְדוּנְיָתָהּ בֵּין מְלַבּוּשִׁים בֵּין פְּלִי כְּסָף וְזָהָב וְאֵם מְכַר שְׁלֹא בְרִשׁוּתָהּ הַמְּכַר בְּטֵל וְעִינָן בְּתִשׁוּ' בְּנֵי מִשָּׁה ח"מ ס' מ"ח וְבַהּ מוֹהַר"י בְּאַסָּן ס' ס"ז וְבַהּ בֵּית יְהוּדָה ח"א"ה ע ס' ז' אֶמְנָם הַמְתַּנּוֹת שְׁנָתָן לָהּ אֵם עָבַר וּמְכַר הַמְּכַר קִיָּים וְתַכְשִׁיטֵי זָהָב וּבְדוּלַח אֵם הוּא דְחוּק בְּפִרְנָסָתוֹ יִמְכְּרֵן וְיִטּוֹל מְהֶרֶינַח דְהַמְתַּנּוֹת שְׁקַבְלָה מְבַעֲלָה נַעֲשִׂים כַּת"י אֶצְלוֹ שְׁאוּכַל פִּירוּתִיהֶם כַּת"י בַּש"ע א"ה ע ס' צ' סִי"ד וְט"ו וְעִינָן לָהּ בֵּית שְׁמוּאֵל וְה' ח"מ ו"ל וּבַבְּאָר הֵיטַב שָׁם וּבְחֻלָּק ח"מ ס' צ"ז ס"מ א גְּבִי' ב"ח אֵם גּוֹבָה מִהֶם וְעִינָן בַּה' פֶּרַח מִט"א ו"ל ח"א ס' ק"ג מַה שְׁחַקֵּר בְּדִינָן אֵלוֹ לְעִנָּן מְכִירַת הַבַּעַל וְלְעִנָּן גְּבִיַּית בַּעַל חוּב וּבַח"ב ס' ע"ג וְע"ש בַּהַכַּת"י הַג' בַּהַגְּבִי' אֵת מ"ד וְמ"ש ע"ד הַרְב"ח ו"ל שָׁם וְעִינָן בְּתִשׁוּ' הָרַב מְשֻׁחָא מְשָׁה ו"ל ח"א ס' ד' ע"ש מְשֻׁם מוֹהַר"ש גָּאוֹן ו"ל וּבְדַבְרֵי הָרַב בְּסִי' כ"א וְכ"ב וְדַבְרֵי ה' מוֹהַר"א נְבוֹן ו"ל בְּסִי' כ"ג וְעִינָן בַּה' עֲדוֹת בִּיהוֹסָף ח"ב ס' ז' וְכַעַת נְדָפְסוּ תִשׁוּ' הַכַּת"י הַג' וּבַח"ב ס' ט"ל הָאָרִיף בְּכָל זֶה וְגַם נְדָפְסוּ תִשׁוּ' הָרִי"ף ו"ל ע"ע ס' כ"ט וְסִי' רַנ"ה ע"ש: (ח) נְדוּנְיָא אִשָּׁה שְׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲלָה אֶצְלָה רַאוּבֵן וּמְשָׁפְנוּ חֲפָצִים מִמָּה שְׁהַכְנִיסָה לְבַעֲלָהּ בְּנְדוּנְיָתָהּ וּמַת

בעלה והלכה אצל ראובן לפדות החפצים וטען ראובן שיש לו עוד עליו חשבונות ומלנה
ישנה ורוצה לגבות מהם אין שומעין לו כיון שפשעה שמשפנו אצלו לא הודיעה מזה
הרשב"ץ ז"ל ח"ב סי' קפ"א: (ט) ג' דונגא פבר רמזתי לעיל דאין הבעל יכול למכור
מהגדונגא שמכנסת הפלה לבעלה ועיין בטוש"ע א"ה ע"ז סי' צ' האמנם מי שפסק לבתו סך
כ"ד מדודים מעות בעין ובמקום הסך הקצוב הכניסה לו בגדים ומלבושים פשיטא דיכול
למכרם ולית אינש די ימחא בידיה כיון שהחפצים הללו באו תמורת המעות בעין והמנהג
שהמעות שיקבל מחמיו אין לחמיו פה להשיב מה יעשה בהם והשתא הנה חפצים מחמת
המעות קא אתיין וכן מצאתי לה' עדות ביהוסף ז"ל ח"ב סי' ז' ע"ש ונ"מ דב"ח של החתן
גובה מהם ופשוט הוא: (י) ג' דונגא אב שהכין ג' דונגא לבתו ששדכה לראובן והלכה
והיתה לאיש אחר שלא מדעת אביה לא זכתה באותם בגדים מוהר"י אדרבי ז"ל סי' ת"ט
כנ"ה ג' בח' ח"ה מ"סי' ס' בהגהב"י אות כ"ג: (יא) ג' דונגא אב ששדך בתו ופסק ליתן לה
כ"ד והכין לה אם היא תפוסה בהם אין ב"ח גובה מהם דלדין דגרינא פטר פסק מרן
ז"ל ואיהו ז"ל ס"ל דאף במתנה עשו תקנת השוק ועיין בב"י ח"ה מ"סי' ס' אכל אם אינה
תפוסה לא קנתה דאין כאן לתא דתקנת השוק ועיין בשו"ת מהר"ם מטראני ז"ל סי' קי"ד
ח"ג ולשיטתיה אגיל דאיהו בר פלוגתיה דמרן ז"ל כמ"ש בב"י שם ועיין להכנ"ה ג' לשם
אות נ"ב ובסי' צ"ז בהגהב"י אות מ"ז ועיין בהריב"ש ז"ל סי' קכ"ה ובה' בית דוד ח"מ
סי' ז"ך אשר כל דבריו אמת וצדק והדין דין אמת שהב"ח גובה מהם דדוקא בבגדים
וכלים שעשה לה להשתמש בהם מיד דאז אפ"י עדיין לא לבשה ולא נשתמשה בהם אין
הב"ח גובה מהם כמו שנתבאר שם בסי' צ"ז אכל בבגדי ג' דונגא דלא עבידי לאשתמושי
בהו אלא בהגיע תר נערה לפרק הנושא שפיר מצי ב"ח גובה מהם וכך עלתה ההספמה
בנעד מורי הרב חק נתן נר"ו וסיעת מרחמוהי ועיין בתשו' מהר"י אדרבי סי' ת"ט: (יב)
ג' דונגא הא דקי"ל דחייב להשיא את בתו לפי כבודו כמו שנת' בש"ע א"ה סי' נ"ח דוקא
למצוה בעלמא אכל לא פייפינן ליה וכ"ש דאין יורדין לנכסיו כמ"ש מור"ם ז"ל שם סי'
ע"א ועיין עוד בש"ע ס"י קי"ג: ודע דמ"ש מרן בש"ע סי' נ"ח דמשערין לפי כבודו
פתבו התוס' שם בכתן' דף ס"א דדוקא עד עישור נכסי אכל טפי לא ע"ש: וחדשות אני
מגיד כי בשנת שמר"ו משפט בהיותי בפפר נאב'ל מעשה בא לידי על אודות אשה
הקוצי"ת בת איש פהן פי תחל לזנות והנה היא הרה לזנוגים ומחזקות בשכנותיה עם
פועלי און אשר לא מזרע ישראל המה וזאת אומ' כי מפלוגי אלמוני בן ברית עוד היום
לא טובה השמועה קלא דלא פסיק בתערו' איסור פיסולי גוים ואביה ירק ירק בפניה
כפעם בפעם למען תלך בדרך אתם אחר גמסם ונתם העזה פניה ותאמר לא פי באלה
חפצתי מפקנא לית לה א"ב הענן מיום המעונן פלי וכליו רעים חביב עליו ממונו יותר
מגופו ורוחו ונשמתו רח"ל דינו של פרוטה כדינו של מנה ואינו רוצה להשיאה ולפסוק
לה בנשואיה אפילו כבתולות הצנועות כפי מנהג קהלם יצ"ו ואפ"י כבנוגיים והעידו עליו
דגברא דאמיד בנכסי הוא און ששמעה דברים קשים ויותר מאלה נסתפקתי אם בכ"ה
דקא מחללת את אביה וכ"ש כי בעו"הר אחותה יצאה לתרבות רעה עבדא תמורה
והארורה הזאת היא מתהלכת בין החיות כמ"ש מור"ם בא"ח סי' קנ"ח סמ"ב ע"ש ומה
שיש לעורר על דברי המרדכי ז"ל הלא הוא פמוס עמדי בס"ד ועוד פי פדאי הוא הדבר
לגדור גדר עריות ובעלה משמרה פי תהיין לאיש ד"א כהלכת גוברין יהודאין ועלה

בְּדַעְתִּי קל"ה פְּמוֹת שְׁהִיא דְּכָל כה"ג נְדָאֵי פְּיִיפִינוּ לִיה לְהַשְׁיָאָה לְגַבְרָא דְּמַנְטֵר לָהּ וְאִי
בְּעַל לָא בְּעֵי לְמִיסְב לָהּ אֶלְא עַד שְׁיַפְסֹךְ הָאָב לְבַתּוֹ פְּמַנְהַג אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר פְּיִיפִינוּ
לִיה וּמְנָא אַמִּינָא לָהּ מְאוֹתָהּ שְׁאֲמָרוּ בְּהַשְׁוֹלַח דְּל"ח הֵהִיא אַמְתָּא דְּהַנּוֹת בְּפִנּוּמְבִדְתָּא דְּהוּ
קָא עֲבָדֵי בְּהָ אִינְשֵׁי אִיסוּרָא פְּלִיגִי בְּהָ אַבְיֵי וְרַבִּינָא דְּמ"ס אִי לָאו דְּאָמַר ר"י אַמ"ר
הַמְשַׁחֲרֵר עֲבָדוֹ עוֹבֵר בְּעֵשֶׂה הֵנָּה אַמִּינָא פְּיִיפִי לִיה לְמַאֲרָה וְכוּתֵב לָהּ גִּטָּא דְּחִירוֹת' וּמ"ס
בְּכ"הג אִפִּי ר"י מוֹדָה מְשׁוּם מְלֵתָא דְּאִיסוּרָא ע"ש הָא לְמַדְתָּ דְּלכ"ע מִיָּהָ מִיָּהָ פְּיִיפִי
לְאַפְקוּעָה מְנִיָּה אַע"ג דְּאִית לִיה פְּסִידָא דְּקָא נְפָקָא לְחִירוֹתָא דְּלָא לִיָּתוּ לִידֵי מְכָשׁוּל
אִינְשֵׁי וּל"פ אֶלְא בְּאִיסוּרָא דְּמְשַׁחֲרֵר אִי אִיתָהּ אִפִּי בְּמֵלְתָהּ דְּאִיסוּרָא אוּ לָא אַבְל מְשׁוּם
פְּסִידָא דְּמַאֲרָה לִיפָא מֵאֵן דְּחִינְשׁ לָהּ וְאִין לֹאמַר נְהִי דְּכַתֵּב לָהּ גִּטָּא דְּחִירוֹתָא מ"מ פּוֹתֵב
שְׁטֵר עַל דְּמִיָּה וְכַאוֹתָהּ שְׁשִׁנְיָנוּ בְּמִי שְׁחִצְיוּ עֲבָד וְחִצְיוּ בְּן חוֹרִין ע"ש חֲדָא דְּלָא קָאמַר
תְּלִמוּדָא הֵתֵם פְּדִקְתָּנִי מְתַנִּיתִין וְעֵינִין בְּגִיטִין דְּרָפ מ"ג וּבְעַרְכִּין דְּרָפ ל' בְּמוֹכֵר עֲבָדוֹ לַח"ל
ע"ש וְעֵינִין בְּש"ע י"ד ס' רס"ז סע"ט ע"ש כְּנַלְע"ד הַקְּצָרָה וְאִם שְׁגִיתִי אִתִּי ת"מ וּבְעֵינִי
דִּינָא בְּתִשׁוּ מוֹהַר"י מוֹלְכּוֹ בְּס"ס שְׁלַחַן גְּבוּהָ וְעֵינִין לָהּ בֵּית דָּוִד ז"ל בְּסִי מ"ה ע"ש מְשִׁם
מַהֲר"א בְּן יַעֲיֵשׁ ז"ל בְּמִי שְׁהִלְף לְמַד"ה וּבְגִרָה בְּתוֹ דִּישׁ רְשׁוֹת לְב"ד לִירֵד לְנִכְסֵי
וְאוֹמְדִין דְּעַתּוֹ פְּמָה הִיָּה רוּצָה לִיָּתֵן וּמְשִׁיאִין אוֹתָהּ מְנִכְסֵי וּפְסִקוּ הֶרֶב יָד אַהֲרֹן ז"ל ס' ח"ן:
(יג) גְּדוּנְיָא הַפּוֹתֵב לְחַתְנּוֹ לְהַכְנִיס בְּכָלֵל גְּדוּנְיָת אִשְׁתּוֹ קֶרְקַע א' אִם בְּעַל הַמְּצָר
מְצִי לְסַלֵּק לִיה אוּ לָא פְּתֵב מוֹהַר"א ח"ז ל' בְּתִשׁוּ ח"א ס' קי"ו דְּרָפ קס"ח רִישׁ ע"ג
דְּאַפְשֵׁר שְׁאִינוּ בְּכָלֵל מְכָר וְעֵינִין כְּנ"הג בְּסִי קַע"ה אוֹת ק"ח בַּהֲג"ה ט: (יד) גְּדוּנְיָא הָאָב
שְׁפִסְק לְהַשְׁיָא אֶת בְּתוֹ בְּסִי כ"וּךְ מְעוֹת מְדוּדִים וְכוּךְ מְלַבּוּשֵׁי וְהִבֵּל בְּקַשׁ"מ פְּמַנְהַג
ק"מ פּוֹרְטוּגִי"ס יצ"ו אֲשֶׁר פֶּה הָעִירָה יַע"א וּנְפִטֵר הָאָב וְהַנִּיחַ בְּת גְּשׁוּאָה פְּכָר בְּחִיּוֹ
וּבַת הַמְּשׁוֹדְכָת הַלְזוּ וּבַת בְּלִתִּי מְשׁוֹדְכָת פִּיצַד חוֹלְקִים וּפְשִׁטָּא דְּהַבַּת הַנְּשׁוּאָה זְכָתָהּ
בְּגְדוּנְיָתָהּ וְהַבַּת הַבְּלִתִּי מְשׁוֹדְכָת תַּנְּשָׂא מְחַלְקָהּ זֶזוּ הַבַּת שְׁפִסְק לָהּ אַבִּיָּה פְּלִיגִי בְּהָ רַבְּנָן
וְעֵינִין בְּמוֹר"ם א"ה ע' ס' נ"ב וּבַח"מ ס' רפ"ו וּבְסַמ"ע שְׁם וּבְהֶרֶב כְּנ"הג ז"ל שְׁם וּלְשִׁם
בַּהֲג"ה ט אוֹת ח' וְט' וּבְתִשׁוּ הֶרֶב תּוֹרַת חֲסֵד ז"ל ס' ע"ד מַה שְׁהֶאֱרִיף בְּזָה וְדַעְתּוֹ לְחִיּוֹ
ע"י קִנְיָן ע"ש וּבְסִי ע"ו פְּתֵב עוֹד מְזָה ע"ש: (טו) גְּדוּנְיָא רָאוּבֵן שְׁדָף בְּתוֹ עִם שְׁמַעוֹן
וְחִיּוֹ עֲצָמוֹ לְהַכְנִיס בְּגְדוּנְיָת בְּתוֹ סִף כ"וּךְ וּקְבַעוּ זְמַן לְנִיְשׁוּאִין וּבְקִנְס לְמַתְחַרְט וּמַת
הָאָב הַפּוֹסֵק תּוֹף הַזְּמַן וְהַנִּיחַ אַחֲרָיו הַבַּת הַמְּשׁוֹדְכָת וְאַחֲוֹתָהּ אִם זְכָתָהּ הַבַּת הַמְּשׁוֹדְכָת
בְּמַה שְׁפִסְק לָהּ אַבִּיָּה וְהַשְׁאָר תַּחְלוֹק עִם אַחֲוֹתָהּ או"ד פִּינּוּן שְׁעֵדִין לָא נְשִׂאֵת אַפְתִּי בְּחִזְקַת
מוֹרִישָׁן קִיָּמִי נְכִסֵּי וְתַחְלוֹק הִיא וְאַחֲוֹתָהּ בְּעַזְבוֹן אַבִּיָּהֶם שְׁנָה בְּשָׁנָה דְּבָר זֶה נִפְתַּח
בְּגְדוּלִים מְרֵן מוֹהַר"ק א"ז ל' בְּתִשׁוּ ס' י"א דְּרָפ נ"א וְה' הַמְּבִי"ט ז"ל בַּח"א ס' שְׁכ"א
וּמוֹהַר"י אַדְרָבִי ז"ל ס' שַׁע"ט וּמוֹהַר"ש חִיּוֹן ז"ל ס' ט"ו פְּלָהּוּ ס"ל דְּזְכָתָהּ הַבַּת
הַמְּשׁוֹדְכָת בְּאוֹתָהּ פִּיִּסְקָא וְעֵינִין בְּמוֹר"ם א"ה ע' ס' נ"א וּבַח"מ ס' רפ"ו וּבְסַמ"ע סְקַנ"ד
וּבַה' פָּרַח מְטָה אַהֲרֹן ז"ל ס' ס"ב מַה שְׁהֶאֱרִיף בְּזָה וְלָהּ בֵּית דָּוִד חַא"ה ע' ס' ל"ה ע"ש
וְאוּלָם מְסוּפְקִי פִּינּוּן שְׁהָאָב הִיָּה יְכוּל לְבַטֵּל הַשְׁדִּיכִין ע"י פְּרִיעַת הַקִּנְס שְׁקַצְבוּ בִּינֵיהֶם
אִם יְכוּלָה הַבַּת הָאֲחֵרַת לֹאמַר אֲנִי יוֹרֶשֶׁת פַּח אַבִּי שְׁהִיָּה יְכוּל לְבַטֵּל הַשְׁדִּיכִין וְאַפְרַע
הַקִּנְס מְחַלְקִי וּמְמִילָא בְּטִלָּהּ הַפִּיִּסְקָא וְיַחְזוֹר הַדְּבָר לְאַבִּינוּ וְנַחְלוֹק בְּשָׁנָה וְדַע הָא דְּאָמְרִינוּ
בְּפָרֶק מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי דְּרָפ צ"א הֵהוּא גַבְרָא דְּזַבְנָה לְכַתְּנֹפֵת אִמּוֹ בְּטוֹבַת הַנָּאָה וְא"ל אִי
אַתָּיָא אִם וּמְעַרְעֵרָה לָא מְרַצִּינָא וְכוּ' מֵתָה אַמִּיָּה וְלָא עַרְעֵרָה וְאַתָּא הוּא וְקָא מְעַרְעֵר סְבַר

רב"ח למימר אִיהוּ בְּמִקוּם אַמִּיהָ קָאֵי וְכוּ' וְיִרְשׁ זְכוּת זֶה שְׁהֵינָה לְאִמּוֹ לְעֶרְעֵר וְתִבְטַל
הַמְכִירָה וְרָבָא דְפְּלִיג עֲלֵיהָ הֵתָם הֵינּוּ מְשׁוּם דְּאַחֲרֵי דִידֵיהָ מִי לֹא קָבַל עֲלֵיהָ וְכוּ' וְהֵינּוּ
פִּינּוּן דְּהֵבֵן גּוּפִיָּהּ הוּא גֵּיּוֹן תּוֹ לֹא מְצִי לְעֶרְעֵר הוּא עֶרְעוּר גּוּפִיָּהּ וְעֵינָן בְּמִקוּם לְשֵׁם
דְּמְצִי טָרְף ע"ש וְעֵינָן בְּתִשׁוּ' הָרָא"ש ז"ל פֶּלֶל נ"ה ס' ז' וּבִטּוֹר א"ה ע ס' קי"ח וְלַעֲיִל
בְּמַעֲרַכַת אוֹת ד' ס' ט' מַה שְׁצַדִּדְתִּי בְּזֶה בַס"ד וְעַמ"ש בְּטוֹר א"ה ע ס' צ' ס' ט' בְּמִכְר
הַבַּעַל בַּנ"מ וְלֹא מִיְחַתָּה אִם הֵבֵן הַיּוֹרְשָׁה יוֹרֵשׁ פְּתָה וְיִכּוּל לְמַחֲוֹת כְּמוֹ שֶׁהִיא הֵימָּה יְכוּלָה
לְמַחֲוֹת וְע"ע לְעִיל בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ ס' ט' זְמַה שְׁרַמְזִתִּי שָׁם: (טז) גְּדוּנְיָא רְאוּבֵן הַשֵּׁיא
אֶת בְּתוֹ וְנִשְׂאָר מִהַגְּדוּנְיָא שְׁלֹא גְּדוּמְנָה לוֹ בִּשְׁעַ' הַנְּשׂוּאִין מִדְּלִית אִיפְּסֵר וְכַתּוּב עֲלָיו שֵׁט"ח
לְחַתְּנוֹ וּמֵתָה הַבַּת אִם חֲזִיב לְשֵׁלֶם לְחַתְּנוֹ סָף שְׁבִשְׁטֵר הוּא אוֹ לֹא עֵינָן בְּתִשׁוּ' הָרְדָב"ז
הֵינְשׁוֹנוֹת ס' קמ"ד ומ"ש ע"ז הָרַב עֲדוּת בְּיַעֲקֹב ס' ל"ג: (יז) גְּדוּנְיָא רְאוּבֵן שְׁדָף בְּתוֹ עַם
בֶּן שְׁמַעוֹן וְהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שְׁאֲבֵי הַמְּשׁוּדָּכַת יְכַנְּסֵי לְבָתוֹ בְּגְדוּנְיָתָה סָף כ"ו לְזִמְן מְוַגְבֵּל
אֲשֶׁר יֵאוּתוּ בֵּינֵיהֶם וְקִנְס לְמַתְחָרְט וְהַפֵּל נַעֲשֶׂה בְּקִשׁ"מ עַל כָּל מ"ד וּמְפוֹ"ל וְחַתְּמוּ
הַעֲדִים וּבְהַגִּיעַ תֵּר נַעֲרָה לְפָרֶק הַנּוֹשֵׂא יֵצֵא לְטַעוֹן לְוִי שְׁרְאוּבֵן חֲזִיב לוֹ סָף מְנָה שְׁבִשְׁטֵר
וְזִמְן הַפְּרַעוֹן לְכַשְׂיֶרְחִיב ה' אֶת גְּבוּלוֹ וְהַעוֹלָה עַל רוּחוֹ שְׁיִטּוֹל מִהַגְּדוּנְיָא שְׁהַזְמִין לְבָתוֹ
וְהַרְחִיב גְּבוּלוֹ קָרִי בִּיהָ וְרְאוּבֵן הַשֵּׁב יָשִׁיב כִּי כָּל הַחֲפָצִים שֶׁהִכִּין לְבָתוֹ כָּלֵם בְּהַקְפָּה
וְאֲשֶׁר אֵי מְבַנֵּי בְרִית וְשִׂאֵינָם ב"ב עֲמַד הַשְּׂאֵל וְשִׂאֵל פְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת ע"פִי הַתּוֹרָה יוֹרָה
הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב דְּבָר זֶה נִפְתַּח בְּגְדוּלִים הָרֵאשׁוֹן אָדָם הַגְּדוּל
בְּעֵנְקִים הָרִיב"ש ז"ל ס' קכ"ט פְּסִיק וְתַנִּי שֵׁאֵם הֵיָה הַדְּבָר בְּקִנְיָן זְכָתָה הַבַּת וְאַחֲרָיו כָּל
יְשָׁרֵי לֵב ה' מוֹהַר"י בֶּן צִיִּיח ז"ל וּמְרָן מְלָפָא מוֹהַר"י קָאֵרוֹ ז"ל בְּתִשׁוּ' בְּדִינֵי נְשׂוּאִין ס' י"א
וְדַעַת הָרַב מוֹהַר"י קָאֵרוֹ שְׁאֲפִילוֹ הֵיָה הַדְּבָר בְּקִנְס זְכָתָה הַבַּת כְּסַתְמִי' דְּבָרֵי
הָרִיב"ש ז"ל ע"ש וְהָרַב מוֹהַר"מ ט' בַּחַח"מ ס' צ"ג כְּתוּב פִּינּוּן שְׁבַמְחַלְקַת הִיא שְׁנוּיָה
טוֹב לְפָשֵׁר בֵּינֵיהֶם ע"ש וְאַנּוּן בְּדִינּוֹן בְּתַרְיָה דְּמְרָן גְּרִירֵי בְּפִסְקִיו וְתִשׁוּבוֹ וּמַעֲתָה מ"ש
הַסַּמ"ע ז"ל בַּס' רפ"ו לְיִשָּׁב תִּשׁוּ' מוֹהַר"י דְּסַתְרֵי אֶהְדְּדִי לְחַלֵּק יֵצֵא בֵּין שְׁהַדְּבָר נַעֲשֶׂה
ע"י קִנְס לְמַתְחָרְט אוֹ לֹא וְאַחֲרָיו נִמְשָׁף ה' בֵּית שְׁמוּאֵל ס' נ"א יַע"ש מְדַבְּרֵי תִשׁוּ' ה'
מוֹהַר"י קָאֵרוֹ ז"ל עֵינָן רוּאָה בְּתֵר אֵיפְכָא אֲזִינֵל וְלֹא שְׁאֵנִי לִיָּה וְכַדְכַתְּנִי וְהָרַב מוֹהַר"י
אֲדַרְבֵּי ז"ל ס' שַׁע"ט נִשְׂתָּה דַעֲתוֹ שְׁזַכָּתָה הַבַּת בְּמַה שְׁנָדָר לָהּ אֲבִיָּה לְצִוְרָף גְּדוּנְיָתָה
וְע"ש בַּס' ת"ט שְׁכַתְב דְּבַגְדֵי גְּדוּנְיָתָה הֵם בְּגָדֵי שְׁבַת וְהֵם בְּחַזְקַת הָאִישׁ עַד שְׁיִתְנַם
לְבָתוֹ ע"ש וְנִרְאָה שְׁנִדּוּנוֹ הֵיָה שְׁהַשִּׁדּוּכִין בְּלֹא קִנְיָן וְכַמוֹ שְׁמַבִּיא מִתְשׁוּ' הָרִיב"ש ז"ל
שְׁלֹא זְכָתָה הַבַּת ע"ש וְהָרִיב"ש גּוּפִיָּהּ מְסִיק לְמַלְתָּיָה דְּאִם הֵיָה הַדְּבָר בְּקִנְיָן זְכָתָה הַבַּת
ע"ש וְה' בֵּית דּוֹד ז"ל בַּחַח"מ ס' ז"ך מִהַסְפָּר כְּתוּב בְּסוּף דְּבָרָיו עַל דְּבָרֵי ה' מוֹהַר"י א'
ז"ל וְז"ל וַיֵּשׁ לְגַמְגָם דְּהֵתָם בְּכִסּוֹת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו יֵשׁ לוֹמֵר כֵּן מִפְּנֵי שְׁאֵינּוּ מְוַכְרַח לַעֲשׂוֹת
לְהֵם מְכּוּנְפָדִים מְיֻתְרִים אֲבָל גְּדוּנְיָא הוּא מְוַכְרַח דַּל"כ לֹא יֵשׂא אוֹתָהּ הַחַתָּן בְּלֹא אֵלוֹ
הַדְּבָרִים וְהוּ"ל כְּבַגְדֵי חוּל דְּמַקְנֵי לָהּ לְגַמְרֵי וְעֵינָן לְהַרְב"ח ז"ל חַא"ה ע ס' ל"ה מִהַסְפָּר
מַה שְׁהָאֲרִיף בְּעֵנָן זֶה וְדַבְּרֵי ה' מוֹהַר"י ז"ל ע"ש וּבְהָרַב כַּנ"ה בַּחַח"ה ע ס' נ"א
בַּהַג"ה ט אוֹת א' וְכַתּוּב עוֹד הָרַב ז"ל בַּחַח"מ ס' ס' בַּהַגְהַב"י אוֹת כ"ג מִשֵּׁם הָרַב
מוֹהַרְאֲנ"ח ז"ל בְּתִשׁוּ' כ"י דְּבַגְדֵי הַגְּדוּנְיָא שְׁיִיחַד אוֹתָם הָאֵב לְבָתוֹ אֵינן הַב"ח גּוֹבָה מִהֵם
אֵע"פ שְׁלֹא לְבָשָׂה אוֹתָם עַכ"ל א"כ מְצִינּוֹ חֶבֶר לַמ"ש הָרַב בֵּית דּוֹד בַּח"מ דְּבַגְדֵי גְּדוּנְיָא
כְּבַגְדֵי חוּל דְּמֵינָן ע"ש וְאִם כְּתוּב בְּשִׁטְר דְּקִנְיָא וְדַאֲקָנָה וְשַׁעֲבַד לוֹ מְטַלְטְלֵי אַג"מ מִק פְּלִיגֵי

בַּה רַבּוֹנוֹתָא דְלָמָּד דְבַמְתַּנָּה לֹא עָשׂוּ תַקְנַת הַשּׁוּק לֹא זָכְתָה הַבַּת וְלָמָּד גַּם בְּמַתַּנָּה עָשׂוּ
תַקְנַת הַשּׁוּק זָכְתָה הַבַּת וְאָנּוּ בְדִינָן דְגָרִירִי בְתַר מָרְן בַּשּׁ"ע מְפָרֵשׁ יוֹצֵא בְדַבְרֵי בַח"מ
ס' ס' דָּאָר בְּמַתַּנָּה עָשׂוּ תַקְנַת הַשּׁוּק וּכְמוֹ שֶׁהֶעֱלָה בְבֵיתוֹ בֵּית נֶאֱמָן שֶׁם וְעֵינֵי בְהַרְב
כַּנ"ה אֹת כ"ג שֶׁם וְדוּק פִּי קִצְרֵתִי לְאַפְס הַפְּנָאֵי יֵתֵר עַל פֶּן בְּסַבְּלֵי חֲלָאִים מַתְנִינָן לָהּ
וּמִי שֶׁחֹתְמוֹ אֲמַת יַעֲמִידְנּוּ עַל דְבַר אֲמַת אַכִּי"ר וְכִּף עֲלֵתָה הַסְפִּמְתְּנוּ וְעָשִׂינוּ הַלְכָה
לְמַעֲשֶׂה בְּנֵעַד חֲבָרִים יוֹשְׁבֵי עַל מַדִּי"ן שְׁמוֹרִי"ם הֵם לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל ה' עֲלֵיהֶם יִחִיו וְכַעַת
רְאִיתִי לֵה' בְּנֵי יַעֲקֹב ו"ל דְצ"א ע"ב שֶׁעֲמַד בְּמַת אַבִּי הַמְשַׁוֵּדְכַת אִם חֲיִיבִים יוֹרְשָׁיו: (יח)
נִזְקִין רְאוּבֵן הוֹצִיא מִבֵּיתוֹ חֶדֶר אֶחָד שֶׁהָיָה לְעֲשׂוֹתוֹ אוֹצֵר הַכֶּנֶת מְזוֹנוֹתָיו וְשִׁנְתָּפוּ בְּאַמְצַע
הַחֶצֶר מְעַכֵּב עָלָיו בְּאַמּוֹר אֵלָיו לְמַחֵר יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְתוֹשִׁיב בַּהּ דִּיּוֹרִין וְתַרְבָּה הַדְּרָךְ עָלֵי
וְרְאוּבֵן אִמ"ל לְכַשְׁיִבְקַע הַנָּאֵד וְכַעַת שֶׁאֲנִי רוֹצֵה לְעֲשׂוֹתוֹ בֵּית דִּירָה יֵשׁ אֱלֹהִים שְׁנֹפְטִים
בְּאַרְץ וְשִׁמְעוֹן אוֹמֵר לֹא בְעֵינָא דְאִישְׁתִּיק הַשְׁתָּא וְלְמַחֵר אִיקוּם עֲמָךְ בְּדִינָא וְדִינֵי עֵינֵי
בְהָרָא"ש ו"ל בְּרַפ"ק דְבַתְרָא וּבַתְשׁוּ' הָרַב פָּרַם שְׁלֵמָה ו"ל בַּח"מ ס' ל"ב וּל"ג שֶׁהָאֲרִיף
ע"ש וְזָכוּרְנֵי שֶׁהָרַב בֵּית דָּוִד ג"כ פָּתַב בְּעֵנִין זֶה וְאֵינְנוּ פָּה עֲמָדִי וְעֵינֵי בְהָרִי"ף ו"ל ר"פ
הַמוֹכֵר אֶת הַבֵּית גְּבִי מִנֵּי עֲלִיָּה אֲפּוֹקָא וְע"ב ב"י ס' זק"ן ס' ח"ע ע"ש בְּשֵׁם הַנִּמְקָאֵי ו"ל
דְלָא בְעֵינֵי שְׁיִמְתִּין עַד שְׁיִכְפוּהוּ ב"ד דְבִין כֶּף וּבִין כֶּף מְזִיקוּ בְרַאָיָה ע"ש מְשַׁמַּע דְאִי
לָאו ה"ט שׁוֹמְעֵין לוֹ וְדוּק: (יט) נִזְקִין בַּחוּרִים רְצִים עַל סוּסִים וְהַחֲתָן רוֹכֵב עַל פֶּרְדָּה
וְבָא אָדָם אַחֵר רוֹכֵב וְרִץ וּמִפְּחַ מְרוּצָתוֹ הִזִּיק הַפֶּרֶד שְׁרוֹכֵב עָלָיו הַחֲתָן חֲיִיב עֵינֵי תְשׁוּ'
הָרָא"ש ו"ל פֶּלֶל ק"א ס"ה וְהוּבָאָה בְּטוֹש"ע ס"ס שֶׁע"ח וּמָרְן לֹא הֶעֱתִיק עֵנֵי הַחֲתָן
הַמוּבָא בְהָרָא"ש ו"ל וְהַטוֹר מְשׁוּם דְהָאִישׁ הַמְזִיק אֵינּוּ מִבְּחוּרֵי וּמְשׁוּ"ה חֲיִיב וּמַעֲשֶׂה
פִּי הֵנָּה הִכִּי הֵנָּה אָבֵל אִם הָיָה אֶחָד מִהַבְּחוּרִים פְּטוֹר כְּמוֹ שְׁפִסִּים רַמ"א ו"ל בְּשֵׁם הַתּוֹס'
וְאֶגְוֹדָה דְסוּפָה וְעֵינֵי לֵהכֵּן הֵג שֶׁם וְכֹל זֶה נֶעְלַם מֵעֵינֵי ה' בֵּית דָּוִד ו"ל בַּח"מ ס' קמ"ח
שֶׁהוּא ו"ל עֲמַד וְתַלְאָה בְּגִלְגַל הַמַּחְלֻקָּת וְהַגְדִּיל הַמְדוּרָה עַל מוֹהֲרִיק"ו וּמָרְן ו"ל ע"ש
וְאח"ה מ' לֹא דַק בְּזֶה וְח"א מְהַרְב אֵין בְּיָדֵי: (כ) נִזְקִין פְּרִטֵי נִזְקֵי שְׁכָנִים.

בְּתִשׁוּ' הַרְמַב"ן ו"ל ס' צ"ג דָּף ס"ג ע"א וּבְסִפְר רַבִּי יוֹסֵף קֶצְבִי ו"ל ס' ד' ע"ש"ב: (כא)
נִזְקִין בְּחֶצֶר שְׁמַעוֹן עֲלֵתָה נְטִיעַת תְּאֵנָה מֵאֲלִיָּה בְּאֹמְרָם ע"י הַטְּלַת הָעוֹף וּמְזִקָּת לְחֶצֶר
רְאוּבֵן וְטוֹעֵן רְאוּבֵן עַל שְׁמַעוֹן לְסַלֵּק אֶת נִזְקוֹ מֵעָלָיו לְעַקּוֹר תְּאֵנָתוֹ וְשִׁמְעוֹן יִשִּׁיב פִּי יֵשׁ
סַפְּנָה בְּדַבָּר קוֹץ אֲתָה וְסַלֵּק הַנִּזְק הַזֶּה מֵעָלֶיךָ נִרְאֶה דְאֶפִּילוּ שְׁנִטְעָה לְכַתְּחֻלָּה וְהִרְחִיק
פְּרָאוֹי אֶלָּא עַכ"פ מַחֲמַת גִּוְדֵל עֲנַפִּיָּה הַגִּיעַ הַנִּזְק פִּינּוֹן דְאִיכָּא סַפְּנָה בְּדַבָּר הַדִּין עֲמוֹ
כְּדִאִיתָא בְּגַמְרָא בַּפ' לֹא יִחְפּוֹר דָּף כ"ו וְהֶעֱתִיקוּ הָרַב ב"י בְּסִי קנ"ה סל"ו וְכ"ש הֶקָּא
שְׁמַאֲלִיו עֲלֵתָה נְטִיעַתוֹ וְעֵינֵי בַה' בֵּית דָּוִד חַח"מ ס' צ"ה מ"ש בְּזֶה ע"ש וְכַעַת הָאִיר
מִמְזַרְח סִפְר הַבְּהִיר חֲיִים שְׁאֵל לְמוֹפֶת דּוֹרְנוּ הָרַב מוֹהֲרַח"א נר"ו וּבַח"א ס' כ"א וְכ"ב
עֲמַד וַיִּמְנָד אַרְ"ש רַחֲבַת יָדִים עֵינֵיךָ תִּרְאֶה: (כב) נִזְקִין מֵהַ שְׁנִטְפָּק מְהַר"ם מִינֵץ ו"ל
סִימָן קי"ג וּמ"ש עָלָיו ה' מוֹהֲר"ץ אֲשֶׁפְּנִזִּי ו"ל ס' ק"ד בְּעֵנֵי הַגּוֹנֵב אֲתָרוּג מְהוֹדָר מֵהַ
מְשַׁלֵּם ע"ש וּמ"ש הַמַּש"ל ו"ל פִּט"ו מֵהַלְכוֹת מַע"ה ק וּמ"ש אֶצְלֵי בְּדַרְשׁוֹתֵי בַס"ד וְע"ע
לֵה' אֲדַמַּת קֹדֶשׁ ו"ל ס' ס"ד וְה' נִחְפָּה בְּכֶסֶף דַּפ"ט וְהָרַב מוֹהֲר"י אַבּוּלְעָאֲפִיָּא ו"ל שֶׁם
וְכַעַת רְאִיתִי גּוֹפֵן שֶׁל דְבָרִים בְּתִשׁוּ' הַר"ם מִינֵץ ו"ל וַיֵּשׁ לָנוּ מְקוֹם לְהַעֲרִיר עַל מְקַצָּת
דְבָרֵי הַרְבָּנִים הַנִּז' עַמ"ש"ה ו"ל בְּעֶצְמוֹ: (כג) נִזְקֵי שְׁכָנִים.

קי"ל דבְּהִינּוּק עֲשׂוֹן דְּאִין לֹו חִזְקָה וְדוּקָא בְּעֲשׂוֹן תְּדִיר שְׁהוּא רַבָּא דִּיּוֹמָא אֲבָל שְׁאָר עֲשׂוֹן דְּאִפְיִיה וְתַבְשִׁיל לֹא שְׂאָם רְאָה וְשִׁתְּק מַחֵל מִיְהוּ לְכַתְּחִילָה מְצִי מְעַכְבּ וּמוֹר"ם ז"ל הִבִּיא דַעַת הַת"ה דְּז"ל דְּאִפְיִלוּ לְכַתְּחִיל לֹא מְצִי מְעַכְבּ וְשִׁפְן רְאוּי לְהוֹרוֹת כַּמ"ש בְּסִי קַנ"ה סִל"ו וְלַע"ע נִר' בְּעֵלִיל תְּשׁוּ' מְרַן ז"ל בְּס' אֲבָקָת רוּכַל סִי קִי"א גְּזוּר אֲמַר שְׂאִין לְסַמְנֵי עַל סְבֵרַת הַת"ה דְּז"ל כְּלָל ע"ש וְע"ש בְּס' אֲבָקָת רוּכַל סִי ק"ך מַה שְׂבִיָּאָר בְּעַנְוֹן הַנְּזָקִין וְהַשְּׂתִיקָה וְאֲח"ך מִיְחָה וּמַה טַעֲנָה טוֹעֵן וְאִם מִפְּת מוֹכֵר אוֹ נוֹתֵן הוּא בָּא ע"ש: (כד) נְזָקֵי שְׂכָנִים.

רְאוּבֵן הָיָו לֹו חֲלוּנוֹת לְרַה"ר וְשִׁמְעוֹן ג"כ הָיָה בְּכוֹתְלוֹ חֲלוֹן לְרַה"ר וְלִשְׁמַעוֹן בֵּית תַּבְשִׁיל בְּצַד חֲחֲלוֹן הַהוּא וְהָיָה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ הָעֲשׂוֹן וְלֹא הָיָה מְגִיעַ לְרְאוּבֵן רִיחַ הָעֲשׂוֹן יַעַן כִּי בֵית הַתַּבְשִׁיל לֹא הָיְתָה מְקוֹרָהּ מִכָּל צְדָדֶיהָ וְהָיָה הָעֲשׂוֹן מִתְפָּר וְעוֹלָה דְרָף הַהוּא וְעַכְשָׁיו קָרָה אֶת הַבֵּית הַהוּא מִכָּל פְּנוֹתֶיהָ וְהוֹסִיף בָּהּ חֲלוּנוֹת וְהוֹנִק רְאוּבֵן בְּעֲשׂוֹן וְטוֹעֵן שִׁמְעוֹן כִּי הַפּוֹתֵל שְׁלָף הָיָה רְחוּק וְהַמוֹכֵר שְׂמֹכֵר לָהּ הַבֵּית לְקַח מִר"ה רְקַרְב כְּתוֹלֵי חֲחֲלוּנֵי וּמִחֲמַת כֵּן מְגִיעַ לָהּ הַנְּזָק הַשְּׂבִיבָהוּ לְקַדְמוֹתוֹ וְלֹא תֵאָוֶנָה אֵלֶיהָ רְעָה וְרְאוּבֵן מוֹדָה בְּזָה שְׁלֵקַח מִרְשׁוֹת הַרְבִּים לְתַקֵּן אֶת הַבֵּית הַדִּין עִם ש' שְׂאִין לֹו לְטַעוֹן שְׂקָנָה רַה"ר דְּמֵאֵן מְזַבֵּין מֵאֵן מִפִּיס מֵאֵן מַחִיל מוֹהַר"י קָאָרוֹ ז"ל בְּתֵשׁוּ' שְׁבִס' אֲבָקָת רוּכַל סִי קִי"א וְיֵשׁ לְלַמּוֹד מְדַבְּרִיו ז"ל דְּלִפִּי הַמְּנַהֵג שְׁהַשְּׂרָרָה יִר"ה מוֹכְרִים מִר"ה לְמִי שְׂיַחְפּוֹן א"כ הַדִּין עִם רְאוּבֵן: (כה) נְזָקִין רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שְׁוֹתְפִים בְּבֵית הַסְּמוּף .

לְכוֹתֵל שְׂבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת וּבְחִזְקַת שְׁתֵּיהֶן נִמְשָׁכִים בּוֹ מִיְמוֹת חֲצִירוֹתֵיהֶם וּמִהַחֲצִירוֹת עוֹד נִמְשָׁכִים לְחֲצַר זוּלְתָם עַד חוּץ מִהַמְּדִינָה וְעַמֵּד רְאוּבֵן וּבְנָה עוֹד חֲצַר אַחֲרַת לְפָנִים מִחֲצָרוֹ וּמִיְמֵי שְׁתֵּי חֲצִירוֹת נִשְׁפָּכִים לְבִיב הַמְּשׁוֹתֵף וְעַמֵּד שִׁמְעוֹן וּמִיְחָה בּוֹ שְׁלֹא לְהַמְשִׁיף מִיְמֵי הַחֲצַר הַחֲדָשָׁה לְחוּף בִּיב הַמְּשׁוֹתֵף כִּי ע"י רְבוּי שְׁפִיכַת הַמַּיִם מִתְלַחֲלָחִים הַכּוֹתְלִים וְנִהְיָ דְהַחֲזִיק לְחֲצַר א' לְב' חֲצִירוֹת לֹא הַחֲזִיק: אֲמַת אֲגִיד כִּי שְׁפִיכַת הַמַּיִם חוּץ מְבֹנָר הוּא כַּמ"ש ה' מַהֲר"א שְׁשׁוֹן ז"ל.

סִי ס"ח ע"ש וּמִיְנָה בנ"ד שְׁהוּא שׁוֹפֵף בְּרְשׁוֹתוֹ וּמִשָּׁם וְהִלָּאָה יוֹרֵד וּמִתְפַּשֵּׁט לְרְשׁוֹת אַחֲרַת שְׂפָכֵר הַחוּזוֹק בָּהּ בְּמִקְצַת נִרְאָה דְּמְצִי לְהוֹסִיף עַל חִזְקָתוֹ פִּינּוֹן דְּבִשְׁלוֹ הוּא עוֹשֶׂה וְרֵאָזִיָּה מַמ"ש הַנִּמְק"י ז"ל בְּרַפ"ק דְּבִתְרָא וּפְסוּקוֹ מוֹר"ם ז"ל בְּהִגָּה סִי קכ"ג סִי"ב ע"ש וּבַסִּמ"ע וְעַיִן לְהַרְבֵּ פָּרַח מַט"א ז"ל ח"א סִי ל"ח וְעַיִן לְה' בֵּית שְׁלֵמָה לְמוֹהַר"ש חֲסוֹן ז"ל בַּח"ה מ"סִי י"ב וְה' בֵּית דָּוִד ז"ל ח"ה מ"סִימֵן צ"ח ע"ש וּמוֹר"ם בְּסִי קַנ"ד ס"ב וְהַכֵּנ"ה ג שָׁם: (כו) נְזָקִין רְאוּבֵן יֵשׁ לֹו חֲצִירוֹת זוֹ לְפָנִים מִזוֹ וְכָל מִיְמוֹתֵיהֶן וְטוֹנִפִי בַּה"כ שְׁלָהֶם הָיוּ וְגָרִים דְּרָף מְזַרְח וְלֵאִיזָה סִיבָה הַסְּכִימָה דַעַתוֹ לְשִׁנוֹתָם דְּדָף מְעַרְב וְשִׁמְעוֹן שְׂכַנּוֹ הַקְּרוּב אֵלָיו מְצַד מְעַרְב מְעַכְב עַל יְדוֹ בְּאוּמָרוֹ כִּי בְּהַמְשָׁף הַפּוֹתֵל אֲשֶׁר רוֹצֵה רְאוּבֵן לְהַמְשִׁיף שָׁם מִיְמוֹתָיו שָׁם שָׁם לֹו כְּוֹתֵל הַבְּאָר וְהַבּוֹר שְׂבִיחָתוֹ וְע"י הַמַּיִם הַסְּרוּחִים וְנִפְּסִים מִתְקַלְקֵל הַפּוֹתֵל וְיִתְעַרְבוּ הַמַּיִם הָרְעִים בְּמַיִם הַיְפִים וְנִמְצָאָת מִפְּסִיד אוֹתִי בְּבָאָר וּבְבוֹר וְרְאוּבֵן מְשִׁיב כִּי רְחוּק מִמָּךְ הַדְּבָר יוֹתֵר מֵה' טְפָחִים וְאֲעֲשֶׂה בְּנִין חִזְק וְאִסּוּד בְּסִיד וְלֹא תֵאָוֶנָה אֵלֶיהָ רְעָה וְשִׁמְעוֹן מְשִׁיב לֹא מְדוּבְשִׁיף וְכו' וּמַה לִּי וְלָהּ כִּי בְּאֵת בְּגְבוּלֵי הַשְּׂחִית אֶת נַחֲלָתִי וְלִרְפָּאת הַשְּׂבָר עַל גְּקֵלָה לֹא תִמְחַץ וְלֹא תִרְפָּא שְׁקוּל טִיבוֹתֵיהָ וְשָׁדִי וְכו' יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדְקָה: זֹאת אֲשִׁיב אֶהָא דַתְּנֵן לֹא יַחְפּוֹר אָדָם בּוֹר סְמוּף לְבוֹר שֶׁל חֲבִירוֹ וְכו'

ולא אמת המים ולא בריכת כוכסין אלא א"כ הרחיק מפותל חבירו ג' טפחים וסד בסיד וכו' ופירש"י ז"ל מפני שהתפירה הסמוכה לבור מחלשת פתלי הבור ומרפא אותם עכ"ל ר"ל ע"י המים שבחפירה ולא משום דכל מרא ומרא קא מרפא ארעא וע"ש בתוס' ז"ל ואהא דתנן תו התם מרחיקין וכו' את מי רגלים ג"ט וכו' תני עלה בד"א בכותל לבנים אבל בכותל אבנים טפח ושל צונמא מותר פירש"י ז"ל לבנים של טיט שנתניבשו בחמה והם גמזקים מחמת המים וצונמא סלע עכ"ל: וראיתי להרמ"ה ז"ל בשיטתו הגדפסת מחדש סי' ל"ח שכתב וז"ל ומסתברא דה"מ במשתין או בשופכין לפי שעה בעלמא הוא אבל בביב של מימי רגלים וגומא שמי רגלים נקיים לתוכה ותדירי דנפיש הזקניו אפילו בכותל אבנים נמי בעי ג' טפחים וסד בסיד פדברירנא במתניתין דייקא נמי דבריימא דקא מפליג לא מייירי אלא במשתין דאקראי בעלמא הוא עכ"ל וכו"ה מבואר בדבריו בחי' בפי' המשנה סי' ג' ע"ש וזו היא דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' שכנים דין ב' שכתב וז"ל מרחיקין וכו' ואת הגומא שמתקבץ בה מי רגלים מן הפותל ג"ט עכ"ל ומייירי אפילו בכותל אבנים שלא חלק אלא במשתין לחוד ע"ש דין ו' אלא שלא הצריך לסוד בסיד ג"כ פדעת הרמ"ה ז"ל מדלא פתיב לדין הגומא בהדי דינא דאמת המים ונברכת שהזכיר בראש הפרק ונ"מ נמי דלדעת הרמ"ה ז"ל בשאר מים שאינם מי רגלים צריך הרחקה ג"ט כיון דמקווי וקניימי אלא דלא בעי נמי סד בסיד ולדעת רבינו ז"ל אפילו הרחקה ג' טפחים לא בעי דנדאי נחתינו דרגא ממי רגלים שאין דרפם להזיק וראיתי לה' מ"מ ז"ל ע"כ נמ"ך וחבל על דאבדין): (כז) נזקי ממון קי"ל ב' שהיו מהלכים בדרך ואחד רץ והזק המהלך בריץ חייב לשלם משום שהוא משונה אבל בערב שבת פטור מפני שהוא ברשות כמ"ש בטוש"ע סי' שע"ח ס"ח ע"ש פאיסי בן יהודה דאפסיקא הלכתא פנותיה בפ' המניח דל"ב ע"ב ואיתמר עלה מאי ברשות איכא כדר"ח בואו ונצא לקראת שבת מלכתא ע"ש והרי"ף ז"ל העתיק ברייתא פצורתה ולא העתיק מאי דאמר עלה מאי ברשות וכו' ולא דעתיה למה וראיתי להרא"ש ז"ל שכתב וז"ל למה לטרוח להכין צרכי שבת עכ"ל ואין דברים הללו אמורים בגמ' ולשם בהג"א ז"ל כתב וכן פירש"י ז"ל עכ"ל ברש"י.

שלאפינו אינו אלא שכתב על דברי הברייתא ברשות פדמפרש לקמן עכ"ל והיינו הא דמוקי לה כר"ח וכתב ע"ז הא"ז ז"ל ומתוך כך יש ללמוד דלאו דוקא בע"ש אלא משעה שהתחיל לתקן צרכי שבת לאפות לבשל ולצלוח ה"ז ברשות דהיינו מחצי היום ולמעלה שהתחיל היום להעריב עכ"ל ואנכי לא ידעתי מה יתקן הרב במלת בי"הש ועוד מאי בעי תלמודא מאי ברשות איכא הא איכא פל צרכי שבת כמ"ש הוא ז"ל ויראה דסובר הרב ז"ל דנדאי תלמודא פשיטא ליה דע"ש חשיב ברשות פל צרכי שבת לאפות ולבשל וכו' אלא דק"ל ב"הש מאי ברשות איכא דהא אתסר ליה לאפות ולבשל ולקנות ולתקן וא"כ ב"הש יתהחייב ואמאי פטריה תנא ומשני דאכתי מקרי ברשות דמצוה קעביד מצרכי שבת בדר"ח וכו' אלא דק"ל על הרב ז"ל דמאי דוחקיה לחלק מחצי היום ולמעלה ולא לימא בפשיטות פל ע"ש קרוי ברשות להכין צרכי שבת דנדאי פל יום ו' קרוי ע"ש בלשון משנה ולא נעקם לשון הברייתא דקתני ערב ר"ל משעה שיתחיל להעריב ונר' דסובר הרב ז"ל דמאור הבקר עד תצות כיון דאכתי משיף זמנא טפי למ"ל לרוץ הן עוד

היום גדול ולא ברשות מקרי ותייב אבל פשהתחיל להעריב קרי ביה פי פנה היום פי נטו צללי ערב וטרוד בצרכי שבת למהר לטרונן להכין אשר יחסר לו.

והרמב"ם בפ"ו מה' חובל דין ו' פתב וז"ל אבל בע"ש פטור פדי שלא יפנס שבת והוא אינו פנוי עכ"ל משמע מדבריו שאפילו הוא רץ לעסקי חול פטור פדי שיפנס שבת והוא פנוי ובפני המשנה פתב בפני מפני שב"א נחפזים ללכת לדבר מצוה עכ"ל וכבר נדחק הרב פרישה ז"ל שם ותי' שיהיה פנוי מצרכי שבת ועסקי שבת גם רבינו ז"ל לא הביא הך דברשות כדר"ח ומרן בש"ע העתיק לשון רבינו והשמיט שאר דבריו שפתב שלא יכנס שבת והוא אינו פנוי ועיין במור"ם וסמ"ע ז"ל.

ואנכי לא ידעתי טעם להרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל דלא אייתו להך דר"ח לאשמועין דאפילו הקבלת פני שבת חשיב ברשות ופטור פינון דנ"מ לענין דינא וראיתי להר"ן ז"ל שם שפתב משם הרמ"ה ז"ל וז"ל ואפילו לא נקט בידיה מידי לצורך שבת דאי בעי ליה למימר דטרוד או למסחא פנוי ידיו ורגליו או למשני בסותיה וכו' עכ"ל ת"ם אני לא אדע מ"ל להרב ז"ל להביא עצות מרחוק ושביק מאי דאיתמר עלה בגמרא ותלמודא נמי אמאי מהדר לאשפוחי כדר"ח ולא קאמר מאי דתנו במתניתין צריף אדם לומר בתוה ביתו ע"ש עשרתן ערבתן וכו' אלא מוכרח דמתניתין מיירי קודם ביה"ש מדתנא הדליקו את הנוז והדר תני סיפא ספק חשיכה ספק אינה חשיכה וכו' שהיא ביה"ש א"כ קשה על הרב ז"ל דאי קאי בין השמשות לא שיהי' למימר עשרתן וכו' דאסור ואי קאי קודם ביה"ש הו"ל למנקט שאר צרכי שבת ועו"ק דאמאי לא קאמר בגמ' למסחא פנוי ידיו ורגליו ולשנות מלבושו כמ"ש הרב ז"ל אלא פשיטא דתלמודא דייק מדקתני ביה"ש דמשמע כל ביה"ש פטור עד הקבלת פני שבת וסיים הר"ן ז"ל ואויתי מאי דאמר בגמ' כדר"ח וכו' לומר דכי האי נמי היינו לצרכי שבת משום שהיא לכבוד שבת וכ"ש פשרצים לצורך קיום שבת דכתיב בקרא עכ"ל הנה תקן ה' ז"ל דברי המשביב אלא שעדין יש להרהר אסכרת השואל דקאמר מאי ברשות איכא ולא אס"ד למימר הנה מיילי דכתב הרמ"ה ז"ל ולזה יש להשיב דהמק' לא אסיק אדעתיה דתנא צורך מצוה קרי לה רשות וההמשביב אשמועי' דאפי' פהאי חשוב צורך שבת.

פינון דלכבוד שבת הוא והיינו מדקתני ב"הש וכדכת' שכ' משם ה"ר יהונתן ז"ל דבע"ש דרף בני ברית לרוץ להכין צרכי שבת או לקנות שמן לנר של שבת וכו' ושיינין עלה בגמ' מאי ברשות איכא פלומר פינון דנקט ביה"ש ובי"הש אין דרף בני ברית להיות עסוקים בצרכי שבת שכל ישראל זריזין הם במצות ומשני פיוצא לקראת פלה וכו' עכ"ל ודבריו ז"ל קרובים למאי דכתבנא בענינו' ומדברי פלם נלמוד שכל שרץ בע"ש דפטור אינו אלא בעוסק בצרכי שבת פגון אפיה וצליה ובישול וקניית צרכי שבת אלא דלדעת הא"ז ז"ל דוקא מחצות היום דאז מטריד פי פנה היום אבל מעלות השחר דכיון דאפתי זמנא אריכתא למ"ל לרוץ משו"ה אם רץ הוי משונה ותייב ושאר פוסקים ז"ל לא חלקו ונלע"ד דהכל לפי העת והזמן והנהגת העיר ועיין להרב"ח ובעו שהעמקתי ונלע"ד דה"ה ברץ לב"ה וב"המדר או לקראת רבו וכיוצא דחשבינו ליה דבר מצוה ופטור: (כח) נהגו נוהגים.

פְּשָׁאוֹמְרִים הַפּוֹסְקִים נוֹהֲגִין אוֹ נִהְגוּ ר"ל שֶׁהוֹקֵבֵעַ הַדְּבָר גּוֹפִיָּה בּב"ד אֲבָל פְּשָׁאוֹמְרִי
רְגִילִין ר"ל שֶׁהוּא לְשׁוֹן מְנוֹרָגֵל בְּפִי הַסּוֹפְרִים וְלֹא מְשׁוּם שֶׁצְנִיָּה עָלָיו עֵינָן לֵה' מוֹהַר"י
לְבֵית הַלּוֹי ו"ל ס' ס"ו וְעֵינָן מ"ש עָלָיו הֶרֶב מוֹהַרְרַח"א עֲשָׂאֵל ו"ל הוֹבָא בְּסִפְרָא זָרַע
אֲבָרְהָם ח"ה מ' ס' ה' דָּף ע"ה סוֹף ע"ד ע"ש: (כט) נְשׂוֹאִין מִנְהַג עִיר אֲרָגִיל יַע"א
בְּכַתְּוֹבַת בְּנֵי דְכָרִין שֶׁהַדִּינָר הַמְּנוֹתָר עַל שְׁנֵי פְתוּבוֹת צָרִיף שִׁיְהִיָּה דְנוֹקָא מְקַרְקַע וְלֹא
מְטַלְטְלִין כְּמוֹ שֶׁהַעִיד ע"ז הָאִישׁ אֲדַנִּי הָאֲרָץ הֶרֶב מוֹהַר"י ע"ז ו"ל בְּמִנְהַגִּים ס' ס"ז ע"ש
וְרֵאוּבֵן מִתּוֹשְׁבֵי עִיר אֲרָגִיל נָסַע מְעִירוֹ וְבָא לְשִׁפּוֹן כְּבוֹד בְּאַרְצָנוּ וְאַנְחָנוּ הוֹלְכִים אַחַר
מָרְן הַש"ע וְבְנֵי הָאִשָּׁה הָא' מְעִיר אֲרָגִיל וְבְנֵי הַשְּׁנִיָּה מִפָּה מִתָּא הֵיכִי לְדִינָנוּ דִּינָנוּ לֵהֲאִי
דִּינָא וְע"כ מְצֵאתִי וְחָבֵל ע"ד): (ל) נר"ו שְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן הַדְּרִים בְּעִיר א' וְא' מֵהֶם
מֵת אָבִיו וְהָאֲחֵר עוֹדְנָו אָבִיו חֵי וְרֵאוּבֵן הוֹצִיא כַּת"י עַל יוֹסֵף ב"ש שְׁאָבִיו חֵי וְכַתּוּב בּוֹ
אֲנִי יוֹסֵף ב"ש נר"ו לְוִיתִי מִפ' כ"ו וְהוּא טוֹעֵן פִּי לְעוֹלָם לֹא לְנֹה וּמ"ש בֶּן שְׁמַעוֹן נר"ו
קָאִי אִיוֹסֵף אֲבָל שְׁמַעוֹן מֵת וּנר"ו אֲלַפְנֵי פְּנֵי קָאִי דְאִיְהוּ הַלְלוּהָ פָּה הַמְדָּבָר וְאִפִּי עֵדִים
דְּעָלְמָא מְסַתְּמָא אִינוּ מְתָאֵר הַבְּרָכָה אֲלֵא עַל הַנּוֹשָׂא הָעֵנָן הוּא הַלְלוּהָ הַמְדָּבָר עֵינָן בְּתִשׁוּ
הַרְשָׁב"א ו"ל שֶׁהִבִּיא מָרְן ו"ל בְּב"י סוֹף ס' ע"ח שֶׁכְּתוּב דְּהוּי סִימָן כְּשֶׁכְּתוּבוּהוּ הָעֵדִים
וּמָרְן ו"ל בְּב"י חֵלֶק עָלָיו דְּלֹא הָוִי ס' דנר"ו קָאִי אֲלַפְנֵי פְּנֵי דְהֵינָנוּ אִיוֹסֵף וְלֹא לְאָבִיו
ע"ש וְהִנֵּה אַע"פִּי שֶׁבְּדָרְךָ אֲפִשְׁרוּת אֲמָרָה דְאֲפִשְׁרָא דְקָאִי אִיוֹסֵף לֹא לְמִימְרָא דְהֵיכִי מְשַׁמַּע
לִיָּה לִישְׁנָא אֲלֵא לְעֵנָן אֲפּוֹקִי מְמוֹנָא לֹא מְפָקִינוּ דְהָא אִיכָא לְמִתְלֵי דנר"ו קָאִי אִיוֹסֵף וְלֹא
לְאָבִיו וּמַעֲתָה מַה שְׁמַקְשִׁים הָעוֹלָם וּמְטוּ בָּהּ מְשַׁמְיָה דְהֶרֶב מוֹהַרְרַח"א ו"ל מֵהָדָּפ"ק
דַּע"ז דְאֲמַרִּינוּ וְעוֹד אַחֲרַת הַיְתָה בְּרוּמֵי וְכו' אַחֲוִיָּה דְמַרְנָא וְיִיפְנָא וְאָמַר ר' אִשִּׁי פִיָּהֶם
הַכְּשִׁילָן לְרִשְׁעִים דְאִי אֲמַרִּי וְיִיפְנָא אַחֲוִיָּה דְמַרְנָא כְּדַקְאֲמַרִּי הַשְׁתָּא דְאֲמַרִּי אַחֲוִיָּה דְמַרְנָא
וְיִיפְנָא מַרְנָא גּוֹפִיָּה וְיִיפְנָא הוּא אֲלֵמָא דְפְּשִׁיטָא לִיָּה לְתַלְמוּדָאִי דְקָאִי אֲלַפְנֵי וְלֹא אֲלַפְנֵי
פְּנֵי כְּדַעַת הַרְשָׁב"א ו"ל וְשִׁלָּא כְּדַעַת מָרְן ו"ל ע"כ שְׁמַעְתִּי וּלְפִי מַאי דְכְּתִיבָנָא בְּעֵינָיו
אִין מְפָאֵן הוֹכְחָה דְנֻדָּאִי מָרְן מוֹדָה דְפְּשׁוּטָן שֶׁל דְבָרִים דְקָאִי אֲלַפְנֵי טְפִי.

מִלְפְּנֵי פְּנֵי אֲלֵא דְלֵאפּוֹקִי מְמוֹנָא אִיכָא לְמִתְלֵי בְּהֵכִי וְלֹא מְפָקִינוּ וּר' אִשִּׁי נָמִי ה"ק דְאִי
אֲמַרִּי וְיִיפְנָא אַחֲוִיָּה דְמַרְנָא תּוֹ לִיכָא לְמִתְלֵי דְקָאִי אֲמַרְנָא אֲבָל הַשְׁתָּא דְאֲמַרִּי אַחֲוִיָּה
דְמַרְנָא וְיִיפְנָא אִיכָא לְמִימַר טְפִי דְקָאִי אֲשִׁלְפְּנֵי מַרְנָא מְלִמִּימַר דְקָאִי אֲלַפְנֵי פְּנֵי וּפִיָּהֶם
הַכְּשִׁילָן שֶׁלֹּא אֲמַרוּ לְשׁוֹן בְּרוּר דְקָאִי אַחֲוִיָּה דְהוּל"ל וְיִיפְנָא אַחֲוִיָּה דְמַרְנָא אֲבָל הַשְׁתָּא
אִיכָא לְמִימַר דְקָאִי אֲמַרְנָא אַע"ג דְלַעֲנָן מְמוֹנָא לֹא מְפָקִינוּ וְתַלְמִינוּ דְקָאִי אִיוֹסֵף דְלַפְנֵי
פְּנֵי תַדַּע דְבַגְמָרָא אֲשִׁכְחָן דְפְּלִיגֵי תַנָּאִי בְּקָרָא אִי נְדָרְשׁ לְפָנָיו אוֹ אֲלַפְנֵי פְּנֵי ג"כ א"כ
נְחִזִי אֲנָן הֵיכִי פְּשִׁיטָא לִיָּה לְהַרְשָׁב"א ו"ל דְקָאִי אֲדַסְמוּף לִיָּה דְנוֹקָא אֲלֵא עכ"ל דס"ל
לְהַרְשָׁב"א ו"ל דְמְשַׁפְּטַת הַלְשׁוֹן לְהַנִּיחַ הַבְּרָכָה אֵל הָאֵב וְלֹא לְבָרַךְ אֶת הַבֵּן בְּמִקּוּם דְאִיכָא
אֵב אֲבָל סוֹבֵר דְאִיכָא לְמִימַר נָמִי דְבַמְאִי דְמַסִּיק מְלִתָּא דְשִׁטְרָא יְבִנְרָךְ גְּבַר וְאִין לְנוּ
לְהוֹצִיא מְמוֹן מִחֻזְקָתוֹ: שו"ר לְהֶרֶב מוֹהַרְרַח"א ו"ל בְּרֵאוּשׁוֹ ס' כ"ח שֶׁהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי
הַתּוֹסֵ' בְּכַר"ק דְיוֹמָא דָּף יו"ד בַּד"ה אִינִי יוֹדַע וְכו' דְפְּשִׁיטָא לְהוּ דְאֲדַרְבָּא פְּשִׁטָּה דְקָרָא
דְקָאִי אֲדַסְמִיָּה לִיָּה ע"ש וְע"ע לֵה' ו"ל בְּסִי' מ' וְבְסִי' מ"ד וְקָרוּ הַדְּבָרִים דְכָל עֵינָר ס'
מָרְן ו"ל לְפָרֵשׁ דְקָאִי אִיוֹסֵף ר"ל דְמְצִי' לְפָרוּשֵׁי הֵכִי וְלֹא מְצִי' לְאֲפּוֹקִי מְמוֹנָא וּלְפִי מַה
שֶׁשִּׁיעֲרָנוּ אִין רְאִיָּה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' דְיוֹמָא דְנֻדָּאִי אִפִּי לְמ"ד דְקָרָא נְדָרְשׁ אֲלַפְנֵי פְּנֵי לֹא
יְכַחִישׁ דְלַפְנֵי עֲדִיף טְפִי אֲלֵא דְהַרְשָׁב"א ו"ל סוֹבֵר דְבְּמִקּוּם אֵב לֹא שְׁבִיק לְאֵב וּמְבָרַךְ

לבו ועיניו להש"ף ו"ל שם סקי"ד: (לא) נתינה אשכחן דקאמר יתנו לפ' כ"וך ור"ל בחובי עיניו בפ"ין דקל"ח והש"ף סי' רכ"ג סקט"ל מתמה על זה ועיניו לה' מח"א ו"ל בהלכות זכיה סי' ל"ח שהוכיח מגמרין ומירושלימי והרשב"א ונהר"ן דס"ל הכי ע"ש: מערכת אות סמך (א) סברא אם נמצאת סברא א' לשום פוסק ולא נמצאת לזולתו אין לסמוך עליו דא"א לא הווי שתיקי מינה שאר פוסקים וכמ"ש הרי"ף ו"ל בפ"ק יו"ד דיבמות עיניו בתשו' ה' מוהרשד"ם סימן קמ"ו ומ"א וח"א ושצ"ב וה' משפט צדק ח"ב סימן ל"ו דע"ג ע"ג ועיניו לה' פרח מטה אהרן ח"ב סי' ח' דף מ' ע"ב ובה' כנ"הג סי' ר"ז אות.

ט"ל בהג"הט ומוהר"ש ו"ל ח"א סי' י"א ע"ש אכל מה נענה בתריה דמ"ן ו"ל שסברת האגודה הלזו שפכת עלה מוהר"ח ש ו"ל דיחידאה הוא ולא גמרא גמירי לה שאר פוסקים ע"ש ומ"ן הב"י ו"ל קבעה להלכה בביתו ובשלחנו בחלק א"ח סי' ק"ן ע"ש וע"ע להרב בני חיי ו"ל בחלק א"ה ע"ס נ"א מה שחידש בזה: (ב) סבלונות ראובן קשר הזיווג עם בת שמעון וכתב שטר השידוכין ואח"ך עמד המשנה ושלח למשנהכתו פלי פס"ף וכלי זהב כמו חלאי"ם מעשה ידי אמן וגם את הלבוש בגדים נאים ובתו"ך זמן השידוכין נפטר ראובן פשיטא דלא זכתה בסבלונות הללו המשנהכת דאנן סהדי דאדעתא דאנסובי הוא דיהיב לה זמן שמיא אנסוהו וכמ"ש מוהרשד"ם ו"ל בחלק א"ה ע"ס קס"א ולכשתוכה המשנהכת במה ששולח אליה המשנהכת בעודה בבית אביה צריכים אנו למודעי כמה תנאים ואם חסר אחד מהם לא זכתה כלל הא' שיהיו מדברים העשויים להשתמש בהם בנות ישראל בעודם בבית אביהם במש"ך זמן השידוך.

הב' שיהיו הדברים שבאומר דעת מתבלין וכלים קודם הגעת זמן הנשואין. הג' שפ"ך נשתמשו בהם בבית אביה במש"ך זמן ומי השידוך.

הד' צריף שיאכל וישתה שום סעודה בבית חמיו שמתמת כן שלח הדורון דבנדאי נתאש מהן ומחיל עליהן. הו' צריף שתהיה הסעודה קודם ששלח הדורון אבל אם שלח קודם הסעודה לא מהני.

וכתב הרב בית דוד ו"ל ח"א ע"ס ל"ו מהספר משום דקשה למצוא מציאות כל התנאים הנאמרים באמת משו"ה החליט הרב מוהרשד"ם ו"ל סי' ל"ו דלא זכתה הבת ע"ש באריכות: (ג) סטראי ראובן קנה קרקע משמעון ולוי הוציא שט"ח על שמ' מוקדם לזמן מכירת אותו קרקע ורצה לטרוןף אותה מידו יען לא נמצא לשמעון נכסים בני חרי וראובן משיב כי כ"ך פ"רע לה בגדים מפאת חוב שיש לה עליו ויאמר לוי אמת כן הוא אבל יש לי עליו חוב אחר מאןחר וגביתי אותם בגדים מפאת אותו שט"ח המאןחר הדין עם לוי ואפ"י גבה בפני עדים מאחר שהחוב המאןחר הוא מלנה שבשטר מ"ן הב"י ו"ל בתשו' שבס' אבקת רוכל סימן קכ"ו וע"ע מזה שם ועיניו בטוש"ע סי' נ"ח ופ"ג מדין סטראי גינהו ע"ש ועיניו בתשו' הרב משאת משה ו"ל סי' ד' ח"ג והש"ף ובספר רבי יוסף קצבי ו"ל סי' טו"ב: (ד) סטראי מה שנתבאר בס"ל נ"ח דין סטראי גינהו עיניו בתשו' רבי יוסף קצבי סי' טו"ב מה שהאריף שם ובתשו' שפסוף ס' שער יוסף למופת דורנו מוהר"ח א"ר"ו סי' ו' דף י"א עיניו מ"ש הסמ"ע ו"ל סק"י והעתיקו הכנ"הג ו"ל שם אות ז בהג"הט

והש"ף סק"א חלק עליו וה' פרח מטה אהרן ז"ל ח"ב סי' ב' ג"כ חלק ע"ד הסמ"ע ז"ל ע"ש וקרב עבודת הגרשוני אישר וקנים דברי הסמ"ע.

ז"ל וקרב מוהרח"ש ח"ב סי' ל"א נטתה דעתו לדעת הש"ף ע"ש ועיין בתשו' הרי"ף ז"ל סי' רס"ד ורע"ח ותשו' הרמב"ם ז"ל שבס' פאר הדור סי' ר"ה סמוכים דרבנן סברת ה' ובחלוקי דיני פרט זה עיין להרדב"ז ח"א שבשני סי' רמ"ט וקרב מוהר"י באסאן ז"ל סי' מ"ג ומרן בס' אבקת רוכל סי' קכ"ו וה' פני משה ז"ל ח"א סי' נ"ח וה' תורת חסד ז"ל סי' קל"ז וקרב עדות ביצקב ז"ל סימן מ"ו וקרב פרח מטה אהרן ז"ל חלק שני סימן כ"ב וכ"ג וקרב עדות ביהוסף ז"ל חלק ב' סימן ל"ו וקרב אדרת אליהו ז"ל.

סימן י"ט וקרב אדמת קדש ז"ל סי' ע"א וקרב נחפה בכסף ז"ל ח"המ סי' כ"ד והר' כנ"הג ז"ל בתשו' ח"המ ח"א סימן ז"ך ועיין להמש"ל מה' מלנה דין ט' ופי"ו דין ט' וה' מעיל שמואל ז"ל בחי' על הרמב"ם ז"ל פ"א מה' שלוחין וקרב גד"ת ז"ל שער י"ט דף ק' וקרב נתיבות משפט מדף י"ט וע"ע בתשו' הרשב"א ז"ל ח"ג סי' ש"ף: (ה) סלוק ראובן גברא דאמיד בנכסי ומתעסק רב מעסקות ומפלל עסקיו יש לו איזה עסק עם שמעון ושמעון יש לו איזה עסק עם לוי וכללות העסק הוא ע"י ראובן ושמעון כמשרת אצלו ואינו ניכר לעולם שיש לו איזה עסק עם ראובן כלל כי כל השטרות והכתבים נכתבים משם ראובן ועמד יהודה וקנה סחורות מראובן וכתב עליו שט"ח ומשפן בידו קרקע הידוע לו ואחר שחתם סופר מתא יע"א נתנו לגרשון בן לוי וחתם בשט"ח ההוא ואח"כ רב נתגלה הדבר שיש ללוי חלק באותו עסק עם שמעון ושמעון עם ראובן ויש על יהודה ב"ח אחרים בשטר ובע"פ וטענו הב"ח שבשטר פיון שנפסל השטר שביד ראובן שטר שבידם שריר וקנים לגבות מהקרקע שגם! להם שעבד יהודה אותה קרקע ועמד לוי וסלק עצמו מאותו ממון בקש"מ ונכתב ונחתם אי מועיל אותו הסלוק או לא ואת"ל דמועיל מי אמרינו דבעינן שיסלק קודם שקרא ערער על השטר ונא"ד ל"ש ואת"ל דמועיל הסלוק אפילו אחר שקרא ערער אי גובה באותו שטר מזמן השטר הראשון ונמצא.

דראובן זוכה בקרקע הממושפן שבידו קודם זולתו או"ד מהשתא דסילק לוי עצמו הוא דגובה ונכה הב"ח המשוע' לו הקרקע אחר השטר הא' קודם. הסלוק: ויבא שכמ"ה:זאת אשיב עיקרא דהאי מלתא איתא בפ' חזקת דמ"ב אמר שמואל השותפין וכו' ומעידין זה ע"ז ופירשב"ם ז"ל ומעידין זה על חלקו של זה להעמידו בידו אם בא אחר מן השוק לערער עליו וכו' עכ"ל ופרי"ף אמאי נוגעים בעדות הם ופירשב"ם ז"ל דכל זמן שלא חלקו לגמרי אם יטול שום מערער כלום מהשדה יפסידו שניהם ונמצא דלעצמו מעיד עכ"ל וראיתי במקו' שהק' משם הרשב"א ז"ל דלשון נוגעים דקאמר קשה דהא בעלי דבר הוא ומעיד לעצמו ואינו נוגע בעדות ות' דאורחא דמלת' הוא דמרגיש בתירוץ שיוכל המתיר לחרץ דהיינו שפוסק ממונו ונותנה לחבירו ולפיכך מק' ואזיל דלשון נוגע בעדות דקאמר וכדמקשה בסוף וקלא מעמידה בפני בעל חובו וכו' עכ"ל וראויין הדברים למי שאמרן אלא דאשפחין בעדות לעצמן וקאמר בהאי לישנא כדאיתא בקידושין דף מ"ג אמר רב נתמן האומר לשנים צאו וקדשו לי אשה הן הן עדיו הן הן שלוחיו וכו' וכן בד"מ ופרי"ף הני נוגעים בעדות ניהו ע"ש אע"ג דלעצמן הם מעידין

וקאמר פֿהאי לִישָׁנא וְכֵן בר"פ חֲזַקת דָּף כ"ט גְּבִי מאן מְסַהִיד שְׁכָבִי וּפְרִיָה הֲגִי נוֹגְעִים
בְּעֵדוֹת נִינְהוּ וְכוּ' דִּהְתָּם נְמִי נְגִיעָה בְּעֵלְמָא הוּא דְאִיפָא וְעֵינֵן בְּמַקְוֵי לְשֵׁם מ"ש מְשֵׁם
הַרְשָׁבָא ז"ל וְהִדְר פְּרִיָה וְכִי מְסַלֵּק נְפִשְׁיָה מִנְיָה מִי מְסַתְּלֵק וְהִתְנַיָא בְּגִי הָעִיר שְׁנֹגְנֵב
ס"ת אִין דְּנִין בְּדִינֵי אוֹתָהּ הָעִיר וְאִין מְבִיאִין רְאָיָה מְאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר וְאִם אֵיתָא לְסַלְקוּ
בִי תְרִי מְנִיָּהוּ וְלִדְיִינֵנוּ וְכוּ' מְדַבְּרֵי רְשָׁבָא ז"ל שְׁפַתְבּוּ בְּד"ה דְלִישְׁמִיעָה וְכוּ' וְז"ל וְאִינוּ
יְכוּל לְסַלֵּק עֲצָמוּ שְׁלֵא יְהִיָה נוֹגֵעַ בְּעֵדוֹת וְכוּ' עכ"ל מְשַׁמַּע דְּמַפְרֵשׁ דְּלִסְלִיקוּ תְרִי סְהָדִי
מְנִיָּהוּ וְלִדְיִינֵנוּ בְּדִינֵי עִיר אַחֲרַת וּלְפִי"ז סוֹבֵר דְּאַפִּילוּ לְהַעֲיִד יְכוּל לְסַלֵּק עֲצָמוּ וְלִהַעֲיִד
וּל"ש לָן בֵּין עֵדוֹת לְדִין וּמְדַבְּרֵי רְשָׁבָא ז"ל מוֹכַח דְּפְשִׁיטָא לִיָּה דְמַהֲגֵי סְלוּק לְדִינֵינִים
טְפִי מְהַעֲדִים מִמ"ש בְּד"ה מִי.

מְסַתְּלֵק וְכוּ' וְז"ל מִי הֲוֵי סְלוּק גְּמוּר אֲפִילוּ לְגַבֵּי עֵדוֹת דְלָא הֲוֵי נוֹגֵעַ בְּעֵדוֹת פְּלֵל וְיְכוּל
לְהַעֲיִד עכ"ל מְדַכְּתֵב אֲפִילוּ לְגַבֵּי עֵדוֹת מְשַׁמַּע כ"ש לְגַבֵּי דִין וְהִתְנַיָא דְאַפִּילוּ לְגַבֵּי דִין
קְתַנֵּי אִין דְּנִין וְהָא דְפְרִיָה מְעֵדוֹת וְלֹא מְדִין כּוּר"ש מְשׁוּם דְאַמְלִיתָיָה דְשְׁמוּאֵל קָאִי דְאַמְרָה
לְשַׁמְעַתְתָּיָה גְבִי עֵדוֹת הַשְׁנוֹתְפִי וְרֵאִיתִי לְהַתּוֹס' ז"ל שְׁהַקְשׁוּ דְהִיכִי מַהֲגֵי סְלוּק וְהָא בְּעֵינֵן
תְּחִלְתּוֹ וְסוֹפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת וְהָכָא תְּחִלְתּוֹ בְּפִסְלוֹת וְכוּ' ע"ש: וְאַנְכִי לֹא יַדְעַתִּי מ"ט ל"ק לִיָּה
אַמְלִיתָיָה דְשְׁמוּאֵל דְאִוְקִים לָהּ בְּכוֹתֵב לוֹ דִין וּדְבָרִים אִין לִי וְכוּ' דְהֲוֵי תְּחִלְתּוֹ בְּפִסְלוֹת
וּלְקַמֵּן יִתְבָּאָר בּס"ד וְתִירְצוּ דְלֹא שְׁיִיף תְּחִלְתּוֹ בְּפִסְלוֹת הָכָא פִּינֵן שְׁאִין הַפְּסְלוֹת תְּלוּי
בְּגוּף אֵלָא בְּמִזְמוֹן עכ"ל וְכ"כ הָרַא"ש ז"ל שֵׁם בְּפִסְקִיו ע"ש וְיִרְאָה טַעַם לְדְבָרֵיהֶם ז"ל
דְּבִשְׁלָמָא בְּפִסְלוֹת קוֹרְבָה לִית בֵּיהּ תְּקַנְתָּא אֲבָל בְּפִסְלוֹת מְמוֹן פִּינֵן דְּמַצִּי מְסַתְּלֵק חֲשָׁבִינֵן
לִיָּה מְעִיקְרָא פְּאִילוּ מְסוּלֵק וְעוֹמֵד אֲמַנְם מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בַּפ' בָּא סִימֵן דָּף ו' בְּד"ה וּר"מ
הִיא וְכוּ' דְהַק' אֵהָא דְפְרִיָה בְּפִרְק חֲזַקת וּלְסַלְקוּ וְכוּ' דְבְּעֵינֵן תְּחִלְתּוֹ בְּכַשְׁרוֹת כְּדִקוּ"ל
הָכָא וְכַתְּבוּ ע"ז וְכוּ' לְדִין פְּשֵׁר טְפִי פֵל הַפְּשֵׁר לְדוֹן פְּשֵׁר לְהַעֲיִד וְקוּ' זֶה הִיא לְפִי תִי
קָמָא דְמַתְנִיתִין מְצִיָא אֲתֵיָא כְּרַבְּנֵן וְכוּ' מוֹהַרש"א ז"ל שֵׁם מְדַבְּרֵיהֶם לְמַדְנֵנוּ דְּמְשַׁמַּע
לְהוּ דְּתַלְמוּדָא אֲדִין קָא פְּרִיָה וְאִין לְפִרְשֵׁי דְבְּרֵיהֶם דְּחֲזַקת דְּעַל חֲלֻקַת הַדִּין הוּא דְקִשְׁיָא
לְהוּ פְּדַבְּרֵיהֶם בְּנִדָה וְיָמָה שְׁחַלְקוּ בֵּין פִּסְלוֹת הַגּוּף לְמַעוֹת הַיְיָנוּ בְּדִין אֲבָל בְּעֵדוֹת אֲפִילוּ
דְּמִזְמוֹן בְּעֵינֵן תְּחִלְתּוֹ בְּכַשְׁרוֹת דְּנִדָּא לִיתָא חֲדָא דֵא"ה תַּק"ל אַמְלִיתָיָה דְשְׁמוּאֵל דְּמִיָּרִי
בְּעֵדוֹת וְאִוְקִי לְמַלְתָּיָה בְּמְסַלֵּק נְפִשְׁיָה מִנְיָה וְעוֹד דְּאַפְתִּי תַּק"ל דְּהָא תַּנּוּן פֵּל הַפְּשֵׁר לְדוֹן
פְּשֵׁר לְהַעֲיִד וְהֲרִי הַמְּסַלֵּק עֲצָמוּ דְכָשֵׁר לְדוֹן וּפְסוּל לְהַעֲיִד וְהִדְרָא קוֹשְׁיָא לְזוֹכְתָהּ אֵלָא
נִדָּא דְהַתּוֹס' דְּחֲזַקת מְפָרְשֵׁי דְקוּ' וְלִיסְלִיקוּ תְרִי מְנִיָּהוּ וְכוּ' אַעֲדִים קָאִי וְרֵאִיתִי לְהַרְמַב"ן
ז"ל בַּח' בַּפ' חֲזַקת שֵׁם שְׁפַתְבּוּ וְז"ל וְאִמְאִי לִיסְלִיקוּ וְכוּ' פִּירוּשׁ לְעֵדוֹת וְלִדְיִינֵנוּ עַל פִּיָּהּ
וְכוּ' עכ"ל קָרִי בְּחִיל דְקוּ' הַש"ס אַעֲדִים קִיָּמָא וְכַתְּבַת עוֹד וְק"ל לְרַבְּנוֹתָא וְהָא בְּעֵינֵן
תְּחִלְתּוֹ בְּכַשְׁרוֹת וְכוּ' וְנִיחָא לְהוּ שְׁאֲנִי נוֹגֵעַ בְּעֵדוֹת מְחַמַּת מְמוֹן מְשַׁאָר פְּסוּלִים דְּגַבֵּי מְמוֹן
לֹא מְקָרִי תְּחִלְתּוֹ בְּפִסְלוֹת פִּינֵן דְּמְטִי לִיָּה הַנְּאָה מְנִיָּה לָאוּ בְּר עֵדוֹת הוּא פְּלֵל וְהַשְׁתָּא הוּא
דְּחִיָּל עַלְיָהּ שֵׁם עַד וְהוּ"ל תְּחִלְתּוֹ בְּכַשְׁרוֹת דְּהֵיאָה שְׁעַתָּא לָאוּ עַד הוּא פְּלֵל דְּאִין אָדָם
מְעִיד לְעֲצָמוּ וְכוּ' אֲבָל בְּפִסְלוֹת אַחַר עֲדִים פְּסוּלִים אַקְרוּ עכ"ל וְאִין לְהַעֲמִים דְּבָרִים הַלְלוּ
בְּכוֹנוֹת הַתּוֹס' דְּלִשׁוֹנֵם ז"ל לֹא רְהִיט בְּהִי וְהַרְמַב"ן ז"ל תִּי שְׁלֵא נְאָמַר תְּחִלְתּוֹ בְּפִסְלוֹת
רַק בְּמִי שְׁהִיָּה קְרוֹב וְנִתְרַחַק וְכוּ' שְׁהִיָּה זֶה מְעִיד לְמִי שְׁהִיָּה קְרוֹב וְכוּ' בְּשַׁעַת רְאָיָה אֲבָל
שְׁעַכְשׁוּ נְסַתְּלֵק מְמוֹן זֶה אִין זֶה מְעִיד לְקְרוֹבוֹ וְלֹא לְמִי שְׁהִיָּה קְרוֹבוֹ בְּשַׁעַת רְאָיָה שְׁהִיָּה
מְמוֹן אַחֲרִים הוּא וְלֹא שְׁלוּ וְלֹא אַחֲרִים הוּא מְעִיד וְכוּ' וְזֶה הַטַּעַם מְסַפִּיק לְמִי שְׁהִיָּה יוֹדֵעַ

עדות לקרובו ונסתלק אותו קרוב מאותו ממון וְהוּא פֶּשֶׁר וְכוּ' עכ"ל וּבְמִקּוּל לְשֵׁם הַקִּשָּׁה הַרְשָׁב"א ז"ל ע"ד הַרְמַב"ן מְדַאֲמְרֵינוּ בִּירוּשְׁלַמִי פֶתַב פֶּל גַּכְסִי לְשָׁנֵי בְּנֵי אָדָם וְהַעֲדִים פְּשָׁרִים לְזֶה וּפְסוּלִים לְזֶה ר"י אָמַר פֶּסוּל וְכוּ' וְאִם אֵיתָא לְמָה פֶּסוּל יִסְתַּלַּק הַקְּרוֹב וּלְדִיּוּנֵנוּ הַרְחוּק עַפ"י אֵלּוּ וְתִי אִנְהוּ"נ דְּלֹא עֲדוּת בְּטוּלָה אָמַר אֶלְא פְּסוּל וְאֵע"פ שֶׁאָמַר שֵׁם אַר"א מִתְּנִי מְסִינְעָא לַר"י מַה שְּׁנִים נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קְרוֹב אוּ פֶּסוּל עֲדוּת בְּטוּלָה וְכוּ' לֹא לְדַמּוּיִינְהוּ לְגַמְרֵי קֶאֱמַר דְּהִקָּא עֲדוּת בְּטוּלָה לְגַמְרֵי קֶאֱמַר וְהֵתָם לֹא בְּטוּלָה אֶלְא עוֹד שְׁלֹא נִסְתַּלַּק הַקְּרוֹב אִינוּ מְעִיד לְרַחוּק וְכוּ' עכ"ל וּמִהֲכָא שְׁמַעִינוּ דְּלִדְעַת הַרְשָׁב"א ז"ל מִהֲנֵי הַסְּלוּק לְהַחֲזִיר עֲדוּת שְׁבַשְׁטֵר לְאִיתְּנָה הָא' וְרֵאִיתִי לְמָרְן ז"ל בַּס' בַּד"ה בַּסִּי נ"א שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל בְּפֶרֶק חֲזַקְתָּ וְז"ל נ"ל דַּה"מ כְּשֶׁלֹּא נִסְתַּלַּק אוֹתוֹ שְׁהַעֲדִים פְּסוּלִים לוֹ אֲבָל אִם נִסְתַּלַּק מֵאוֹתוֹ מְמוֹן פְּשָׁרִים לְאוֹתָם הַרְחוּקִים לוֹ עכ"ל הֵן הַדְּבָרִים שְׁפָתְבִּיתִי מִשֵּׁם הַרְשָׁב"א ז"ל עַל הַדְּדִירוּשְׁלַמִי וְהַשְּׁ"ף ז"ל.

בַּסִּי נ"א סק"ז הִבִּיא דְּבָרֵי מָרְן בַּבַּד"ה הַנִּיחְתָּנִים לְמַעְלָה וּלְפִי שְׁלֹא שְׁלֵטוּ עֵינֵינוּ בְּדְבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל הַנְּאָמְרִים בְּאֶמֶת כִּי לֹא יֵצְאוּ לְאוֹר בְּזַמְנוֹ לְפִיכָּה חֲשִׁיב כִּי הֵם דְּבָרֵי הַרְמַב"ן ז"ל וְהַשִּׁיג עַל מָרְן הַשְּׁ"ע ז"ל שֶׁהַרְמַב"ן מִיִּירֵי בְּהַדְּפָא חֲזַקְתָּ וְלֹא אִתְּהַדְּדֵי דִירוּשְׁלַמִי דְּמִיִּירֵי דְּבְטוּלָה פֶּל הַעֲדוּת עכ"ל ע"ש וְכַבֵּר כ' שְׁנֵרֶשׁ דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל וְשֶׁהוּא ז"ל פֶּתַב פֶּן לִיִּישֵׁב דַּעַת הַרְמַב"ן ז"ל פְּדַכְתִּי וְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל בַּפְּט"וּ מִהַלְכוּת עֲדוּת וְדַעַת הַתּוֹס' דַּפ' חֲזַקְתָּ שְׁהַסְּלוּק מוֹעִיל אֶפְיִלוּ לְגַבֵּי עֲדוּת גַּבֵּי פִּסּוּל מִחֲמַת מְמוֹן וּמָרְן הַכ"מ הַעֲתִיק לְדְבָרֵי הַתּוֹס' לֹמַר שְׁזֵוּ הִיא דַּעַת רַבֵּינוּ ז"ל וְנִמְשָׁף אַחֲרָיו בַּשְּׁ"ע סִי ל"ג סט"ו וְכַמוֹ שְׁהַעֲלָה בַּב"י שֵׁם הַדָּר דִּינָא לְכִי מִסְתַּלַּק לְוֵי מֵאוֹתוֹ מְמוֹן וְהוּ"ל גְּרִשׁוֹן מְעִיד עַל מְמוֹן שֶׁל אַחֲרִים וְלֹא עַל מְמוֹן אָבִיו פְּדַכְתִּי: וְהִנֵּה בַּעַת"ה רֵאִיתִי לְעַמּוּד עַל דַּעַת הָרֵא"ש ז"ל בְּתַשׁוּ בְּעַנְיֵן הַסְּלוּק אִי מוֹעִיל לְגַבֵּי עֲדִים אוּ דְּוָקָא לְגַבֵּי דִּינֵינִים וְרֵאִיתִי שְׁדְּבָרֵיו סַתְּרָא"י נִינְהוּ שְׁבַכְלָל נ"ח סִימָן א' הִבִּיא סוּגְיַת חֲזַקְתָּ וְקוֹשְׁתִּי ר"י דְּבַעֲיָנוּ תַחֲלָתוֹ בְּכַשְׁרוֹת וְיִמָּה שְׁחַלַּק בֵּין פִּסּוּל קוֹרְבָה לְפִסּוּל מִחֲמַת מְמוֹן וְשֶׁכֵּן הִנֵּה סוּבֵר מוֹהַר"ם ז"ל וְשׁוֹב חֲזָר בּוּ מוֹהַר"ם ז"ל לְפִי שֶׁמְצָא תִירוּץ אַחַר דְּלְגַבֵּי עֲדוּת ל"ש לָן בֵּין פִּסּוּל הַגּוֹף לְפִסּוּל דְּמְמוֹן דְּלְכַלְהוּ לֹא מִהֲנֵי סִילּוּק וְעַתָּה כְּשֶׁלְּמַדְנוּ בְּתַרְא דְּקַדְקָא בְּסוּגְיָא זֵוּ שְׁתִירוּץ זֵה אִינוּ דְּוָקָא כ"א לְשִׁמּוּאֵל שֶׁאָמַר שְׁוֹתָף מְעִיד עַל יְדֵי סִילּוּק מִדְּתַנְיָא אִין דְּנִין וְאִין מְבִיאִין רֵאִיָּה אֶלְמָא דְּאִין הַסְּלוּק מוֹעִיל וְקוֹשָׁה לְשִׁמּוּאֵל וּמִשְׁנֵי לְעוֹלָם סִילּוּק מוֹעִיל פְּדַקְאֵמַר שְׁמּוּאֵל וְשֶׁאִנִּי הֵתָם דְּלְשִׁמִּיעָה קִיאִי וְאִי אֶפְשָׁר לְהַסְתַּלַּק מִהֲנָתוֹ.

וְהָא דְּקֶאֱמַר וּלְדִיּוּנֵנוּ מִשׁוּם דְּנִקְט רִישָׁא דְּבָרֵי יִתָּא דְּקַתְּנֵי אִין דְּנִין וְאִין חִילּוּק בֵּין דִּין לְעֲדוּת עכ"ל בְּקִיצוֹר וּלְשֵׁם בַּסִּי ב' פֶּתַב דְּאִין סִילּוּק מוֹעִיל אֶלְא בְּדִין וְלֹא בְּעֲדוּת וְהִבִּיא דַּעַת הַר"ש דַּס"ל דְּאֶפְיִלוּ לְגַבֵּי עֲדוּת מוֹעִיל הַסְּלוּק וְשֶׁכֵּן הִנֵּה דֵּן רַבִּי מֵאִיר ז"ל וְאִח"ךְ חֲזָר בּוּ שְׁמַצָּא תִי אַחַר ע"ש.

וּלְשֵׁם בַּסִּי ג' פְּסִיק וְתַנִּי דְּמִהֲנֵי סִילּוּק לְגַבֵּי עֲדִים מִהַדְּ סוּגְיַת דְּחֲזַקְתָּ ע"ש וּלְשֵׁם בַּסִּי ד' סִי"ד ע"ש גַּם בְּכָלֵל ג' סִי י"ג פֶּתַב בְּפִשְׁטוֹ דְּסִילּוּק מוֹעִיל בֵּין לְדִין בֵּין לְעֲדוּת דְּתַלְמוּדָא דְּפָרִיף וּלְסִלְקוֹ תְּרִי וְכוּ' בְּוָלָה שְׁמַעְתָּתָא בְּעֲדִים קִיִּימָא אֶלְא מִשׁוּם דְּפִסּוּל מְמוֹן הוּא לֹא בְּעַנְיֵן תַּחֲלָתוֹ בְּכַשְׁרוֹת ע"ש כִּי שֵׁם בְּכָלֵל נ"ח סִי ג' כ' דְּהַסְּלוּק מוֹעִיל בֵּין לְדִין בֵּין לְעֲדוּת וְכ"כ לְשֵׁם בַּסִּי ח' ע"ש גַּם שֵׁם בְּפֶרֶק חֲזַקְתָּ לֹא הַעֲתִיק אֶלְא תִי ר"י

וּכְבָר כְּתוּב בְּתְשׁוּבָה שֶׁם שְׁמִסְכַּת בְּתָרָא לְמַד בְּאַחְרוֹנָה וְעוֹד סָמַךְ מֵהַטּוֹר שְׁכַת' בְּסִי' ל"ג תי' ר"י לְחֵלֶק בֵּין פִּיְסוּל הַגּוֹף לְפִיְסוּל הַמָּמוֹן ע"ש וּכ"ג ג"כ בְּכָלֵל ו' סִי' ט"ו ע"ש הָרֵאָתָה לְדַעַת וְשֵׁאוֹתָה תְשׁוּבָה וְשִׁהְסָפִים בָּה עִם ר"מ ז"ל הִיא מְשֻׁנָּה רֵאשׁוֹנָה וְכָל שְׁאָר הַתְשׁוּבָה שֶׁהִבְאִתִּי וּפְסָקִיו הֵן הֵנָּה בְּמִשְׁנֵה אַחְרוֹנָה וּכ"ה בְּפִסְקֵי הָרֵא"ש ז"ל שֶׁם וּפְסָקֵי תוֹס' ע"ש: וְאַתָּה דַע לָהּ דֵּהָא דְמוֹתֵיב הַש"ס וְכִי מְסַלֵּק נִפְשִׁיָּהּ מִי מְסַתְּלָק וְהִתְנַיָּא וְכוּ' הָא דְפְשִׁיטָא לִיָּה לְתַלְמוּדָא דְלֵא מְהִי סִילוּק פִּירֵשׁב"ם ז"ל מִשׁוּם דְחִיְיִשִּׁינָן לְקַנּוּנְיָא שְׁאֲחַר שְׁיִסְלַק עֲצָמוֹ מִן הַשְּׂדֵה כְּדִי שְׁיַעֲיֵד לוֹ עֲלֵיָה וְיַחְזוֹר לְשׁוֹתְפוּתוֹ וְה"ט דְבְרֵינִי' דְקַתְנִי אֵין דְנִין וְכוּ' וְאֵין מְבִיאִין רְאִיָּה מְאֻנְשֵׁי אוֹת' הָעִיר דְשִׁאֲנִי ס"ת דְאִי אֶפְשָׁר לְהַסְתַּלֵּק אֲבָל בְּשִׁאָר מְיָלִי מְצִי לְהַסְתַּלֵּק ש"מ הֵינְנוּ דְשְׁמַעִי מִמְלַתְיָה דְשִׁמוּאֵל דְלֵא חִיְיִשִּׁינָן לְקַנּוּנְיָא וּכ"כ הַנִּמְק"י ז"ל וּמְצִאתִי בְּמַקְנָבְצָת לְשֵׁם אֵהָא דְמִשְׁנֵי תַלְמוּדָא דְקַבֵּל עֲלֵיָה אַחְרֵי וְכוּ' דַק"ל דְנִיחּוּשׁ לְקַנּוּנְיָא שְׁמָא יִסְתַּלֵּק כְּדִי שְׁיַעֲיֵד וְיַחְזוֹר עִמּוֹ בְּקַרְקַע וְתִי' דְכָל שְׁאֵין לוֹ בּוֹ עֲכָשׁוּ פְלוּם נִסְתַּלְקָה נְגִיעָתוֹ וְאֵין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין לוֹ שְׁאֵם אֵתָה אֹמֵר כֵּן נִיחּוּשׁ לְכָל הָעֲדִים שְׁמָא שְׁכּוּרִים הֵם עַכ"ל וְנִלְע"ד אַח"כ הֵם דְאֵין הַגְּדוֹן דּוֹמָה לְרֵאִיָּה דְנִדְאִי חֲזַקָת כָּל אָדָם שְׁאֵינוּ שְׁכּוּר וּמֵהִיכָא תִיִּתִי לְפִסּוּל שְׁטָר כְּשֶׁר שְׁבִידוֹ שֶׁל אָדָם מְפָנִי חֲשָׁשׁ זֶה אֲבָל בְּשְׂדֵה שְׁהִיא שְׁלוֹ וְדִינָא הוּא דְפִסּוּל לְהַעֲיֵד עֲלֵיָה אֲלֵא שְׁהוּא מְסַלֵּק עֲצָמוֹ מִמְּנָה אֵיכָּא לְמִיחָשׁ דִּילְמָא עֲבָדוּ קַנּוּנְיָא בִּינֵיהֶם וּלְשִׁיטָה זֶה צְרִיכִים לְדַעַת הֵיכִי מְפָרֵשׁ מֵאֵי דְמוֹתֵיב לָהּ וְכִי מְסַלֵּק נִפְשִׁיָּהּ מִי מְסַתְּלָק וְכוּ' כִּינּוֹן דְכְבָר פְּשִׁיטָא לִיָּה דְלֵא חִיְיִשִּׁינָן לְקַנּוּנְיָא.

וְנִרְאָה פְּשׁוּט דֵּהָא דְפָרִיף מְדַקְתְּנִי אֵין מְבִיאִין רְאִיָּה ש"מ דְחִיְיִשִּׁינָן לְקַנּוּנְיָא וְלֵא אִמ' כִּינּוֹן שְׁנִסְתַּלֵּק עֲכָשׁוּ וְנִסְתַּלְקוּ נְגִיעָתוֹ דַא"ה לְסִלְקוֹ תְרִי מְנִיָּהּ וּלְדִינְנוּ וְעוֹד נִרְאָה דְמְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׁמִפְרֵשׁ בְּעֵלְיוֹת שְׁהִבִּיא בְּמַקּוֹ לְשֵׁם דַס"ל דְאֵין הַסִּילוּק מוֹעִיל עֲכָשׁוּ דְחֲשָׁבִינָן לִיָּה כְּאֵילוֹ לֹא הִיָּתָה שְׁלוֹ מְעִיקְרָא וְכוּ' עַכ"ל.

וּפִי' שֶׁם עוֹד דְקוֹ הַש"ס דְלְסִלְקוֹ תְרִי מְנִיָּהּ וְיַעֲיֵדוּ וְג' לְדִינְנוּ ע"ש וּלְפִי"ז דַעַת הָרַב ז"ל לְפּוֹם מֵאֵי דְמְתַרַץ שְׁאֲנִי ס"ת דְלְשְׁמִיעָה קָאִי אֲבָל בְּשִׁאָר מְיָלִי מְהִי הַסִּילוּק בֵּין לְדִין בֵּין לְעֵדוֹת אַע"ג דְהַשְׁתָּא הוּא דְקָא מְסַלֵּק נִפְשִׁיָּהּ וְהַק' עוֹד דְהֵיכִי מְהִי סִילוּק וְהָא בְּעֵינָן תְּחִילְתוֹ בְּכִשְׁרוֹת וְכַדְק"ל לְהַתּוֹס' וְשִׁאָר רַבּוֹתָא ז"ל וְתִי' מִשֵׁם הָרֵאָב"ד ז"ל דְדוֹקָא בְּפִיְסוּל מַחְמַת קְוֹרְבָה אֲבָל הֵכָא מִשׁוּם חֲשָׁדָא דְנִגּוּעִים בְּעֵדוֹת וְכִי מְסַלֵּק חֲשָׁדָא כְּשִׁרִים בֵּין לְדִין בֵּין לְעֵדוֹת עַכ"ל וְהֵנָּה הָרַב הַלְבוּשׁ ז"ל בְּרִישׁ סִי' ל"ז כְּתוּב דְטַעַם פִּיְסוּל עֲדִים מַחְמַת הַנָּאָה לָאו מִשׁוּם דְחֲשָׁדִינָן לְהוּ אֲלֵא מִשׁוּם דְהֵי מַעֲיֵד לְעֲצָמוֹ וְאָדָם קְרוֹב אֲצֵל עֲצָמוֹ וְהָרַב סַמ"ע ז"ל חֵלֶק עֲלִיו דְלֵא הֵי אֲלֵא מִשׁוּם חֲשָׁדָא וְאַחְרֵי נְמִשָּׁף הַש"ף ז"ל וְזֵהוּ דַעַת הָרֵאָב"ד כְּמִדְוֹבֵר וְהָרַב מוֹהַרֵיב"ל ז"ל מְסַתְּפֵק בְּטַעַמוֹ שֶׁל דְבָר אֵי מִשׁוּם חֲשָׁדָא אוֹ מִשׁוּם דְאָדָם קְרוֹב אֲצֵל עֲצָמוֹ וּבְפִלּוּגְתָא דְרַבָּנָן הַלְבוּשׁ וְהַסַּמ"ע ז"ל כַּמ"ש הַכְּנ"ה ג' ז"ל שֶׁם.

וּנ"מ בֵּין שְׁנֵי הַטַּעַמִּים הַלְלוּ יִרְאָה לִי דְלַמ"ד מִשׁוּם חֲשָׁדָא לֹא פְסִלִינָן לְהוּ אֲלֵא מְדַרְבָּנָן אֲבָל לַמ"ד מִשׁוּם דְאָדָם קְרוֹב אֲצֵל עֲצָמוֹ פְסִלִינָן לְהוּ מְדַאוּרֵיָּתָא וְלַקְמָן אוֹת ש' סִי' ט"ז כְּתַבְתִּי מִשֵׁם הָרַב הַחֲסִיד זִיע"א בְּקַוְנְטְרִיס אַרְעָא דְרַבָּנָן אוֹת תַל"א שְׁהָרַב מוֹהַרֵיב"ל מְסַתְּפֵק בְּזֵה וְכַעַת אֵין תְשׁוּ' מְהִרִיב"ל ז"ל מְצִוִּיּוֹת אֲצֵלִי לְרֵאוֹת שְׁרָשָׁן שֶׁל דְבָרִים.

איה שְׁיִהְיֶה דַעַת הַרְאָב"ד ו"ל דְּבַפְּסוּל מְמוֹן הַסִּילוּק בֵּין לְדִין בֵּין לַעֲדוֹת וּמִשָּׁם הַר"י
בֵּן מִיגָאס ו"ל בְּחִידוּשָׁיו כְּתַב וְז"ל וּלְעֵנִן סִילוּק נִפְשֵׁיָהּ וְכוּ' דְּוָקָא בַּס"ת לֹא מְצִי מְסַלְקֵי
אַבְל מִיָּדֵי אַחֲרֵינָא אַע"ג דְּהַשְׁתָּא מְסַלְקֵי נִפְשֵׁיָהּ מְסַהְדֵי ע"כ קִיצוּר דְּבִרְיוּ ו"ל וְאַתָּה
תְּחַזֵּה כְּמָה מְרַבְּנוּתָא סְבָרֵי מְרַבְּנֵי דַאע"ג דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּמְסַלְקֵי נִפְשֵׁיָהּ כְּשָׂרִים לַעֲדוֹת:
: וְרֵאִיתִי לְהַרְמ"ה ו"ל בְּשִׁיטָתוֹ הַנְּדַפְּסָת מְחֻדָּשׁ לְשָׁם סִי' אַחַר שְׁהַעֲתִיק הַסְּוִיבֵּי הַלְזוּ
כְּתַב וְשִׁמְעִינֵן מְהֵרָא דְּכָל דְּהוּי סְהָדָא נּוֹגַע בְּעֲדוֹת אִפִּי' בְּדֶרֶךְ רְחוּקָה בְּיוֹתֵר דְּאִית לִיה
הַנָּאָה פְּסוּל לְאַסְהוּדֵי בְּהַ וְכוּ' ע"ע וְכוּ' רַבֵּינוּ ו"ל בַּפ' ט"ז מֵהַלְכוֹת עֲדוֹת דִּין דְּוָכְתַב
עוֹד וְז"ל וְשִׁמְעִינֵן נְמִי הַשְׁוֹתְפִין לֹא מְצִי לְאַסְהוּדֵי לְהַדְדִי אֱלָא בְּמִדְּי דְּמְסַתְּלַק מִנְיָה וְכוּ'
וְדוּקָא דְּהוּיָא תְּחַלְתּוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת כְּגוֹן דְּוַבְּנִינְהוּ לְתַרְנוּיָהּ לְהַהוּא מְדַעַם שְׂאָם מְעַלְמָא
נְפִיק מְעַרְעַר עַלְנוּיָה דְּהַהוּא מְדַעַם דִּינְיָה הוּא דְּלֹא לִיזִיל הַאי שְׁוֹתְפִי לִיה לְשׁוֹתְפִיָּה
דְּהַאי מְדַעַם דְּמוֹכַר הוּא דְּהוּ"ל נּוֹגַע בְּעֲדוֹת אֱלָא הֵיכָא דְּמְסַתְּלַק מִנְיָה הוּ"ל תְּחַלְתּוֹ וְסוּפּוֹ
בְּכַשְׁרוֹת דְּהַא מְעַיְקָר' בְּשַׁעַת יְדִיעָה כִּי אֲתִידַעָא לִיה הַאי סְהָדוּתָא לִית לִיה לְהַאי סְהָדָא
זְכוּתָא בְּגוּנָה כְּלָל דְּאַפְתִי בְּרִשׁוֹת מְאַרְהַ הוּא קְאִי וְכוּ' אַבְל הֵיכָא דְּהוּי תְּחַלְתּוֹ בְּפַסְלוֹת
כְּגוֹן דְּאַתִּי לְאַסְהוּדֵי לִיה לְשׁוֹתְפִיָּה דְּמִזְבֵּן וּבְנָה דְּכִי וּבְנָה שְׁוֹתְפִיָּה לְתַרְנוּיָהּ וּבְנָה
דְּאַשְׁתַּכַּח דְּבַשַׁעַת יְדִיעָה בְּפַסְלוֹת הוּא אַע"ג דְּסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת פְּסוּל כְּדַאמְרִינֵן בְּפֶרֶק י"כ
גְּבִי פִּסּוּל קְרוּבִים שׁ וּפִּסּוּל נּוֹגַע בְּעֲדוֹת נְמִי פְּפִיּוּל קוֹרְבָא דְּמִי דְּקִי"ל דְּקְרוּב אָדָם
אַצֵּל עַצְמוֹ וְכוּ' עכ"ל מְדַבְּרֵי אֱלָה מְשַׁמַּע דַּס"ל כְּדַעַת הַלְבוּשׁ דְּלֹא מִשׁוּם חֻשְׁדָא אֱלָא
מִשׁוּם דְּאָדָם קְרוּב אַצֵּל עַצְמוֹ וְכַדְכַתִּי' וְכַתַּב עוֹד ו"ל וְכוּ' שׁ דְּהַתָּם סְתָמָא קְאָמַר עַד שְׁתָּהּ
תְּחַלְתּוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת מְשַׁמַּע דְּהַכִּין דִּינָא בְּכַלְהוּ אַנְפִּין דְּפִיּוּלֵי עֲדוֹת וְכוּ' עכ"ל הַרְוָאָה
יְרָאָה דְּכָל הַךְ בְּרִיּוּתָא בְּפִיּוּלֵי הַגּוּף וּבְפִיּוּל קוֹרְבָא מְתַנָּיָא וְלֹא בְּפִיּוּלֵי נְגִיעַת מְמוֹן
כְּלָל וְעוֹד דַּלְפ"ד הַגְּאוֹן ו"ל מֵאִי מוֹתֵיב מִיָּנָה הַתָּם לְמ"ד בְּקַרְקַע יְכוּל לְהַעִיד אַע"פִי
שְׁעַדִּין לֹא נִתְפַתַּח וְכוּ' וְהֵינּוּ מְדַמְהֵדֵר תַּנָּא לְמַתְנֵי זֶה הַכְּלָל כֹּל שְׁתַּחֲלָתוֹ וְכוּ' דְּמִרִישָׁא
שְׁמַעִינֵן לִיה כְּדַפְּי' רַשְׁב"ם ו"ל שָׁם ע"ע לִימָא לִיה דְּאַתָּא לְאַתּוּי פְּסוּל מְחַמַּת מְמוֹן דְּבַעִי
נְמִי בְּהוּ עַד שְׁתָּהּ תְּחַלְתּוֹ בְּכַשְׁרוֹת וַאֲע"ג דְּמְסַתְּמָא קְאִי בְּפִיּוּל הַגּוּף וְאַתָּא לְאַתּוּי
בְּפִיּוּל הַגּוּף וְלֹא בְּפִיּוּל מְמוֹן הַא מִיָּהּ לְשׁוּיָהּ לְכָל הַנָּה אַמּוֹרָאֵי בְּתִיבְתָא דְּחִיקָא
טְפִי: כְּתַב עוֹד ו"ל דְּבַקִּידוּשֵׁין דַּמ"ג הַאוּמַר לַב' צָאוּ וְקַדְשׁוּ לִי אֵת הָאִשָּׁה הֵן הֵן עַדִּי
הֵן הֵן שְׁלִיחֵי וְכוּ' וְכֵן לְדִינֵי מְמוֹנוֹת וּפְרִיָּהּ מֵאִי קְסַבְר וְכוּ' וּמְסִיק וְהַשְׁתָּא דְּתַקוֹן רַבְּנֵן
שְׁבוּעַת הַיִּסְת וְכוּ' נּוֹגַעִים בְּעֲדוֹת נִינְהוּ וְכוּ' וְאִי ס"ד דְּגְבִי פִּיּוּל דְּנוֹגַע בְּעֲדוֹת כִּי הוּי
סוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת וְכוּ' הַא כִּינֵן דְּאַשְׁתַּבְּעוּ לִיה לְלוּנָה לִיגְבּוּ מִנְיָה לְגַמְרֵי וּמִהַשְׁתָּא לְסַהְדוּ לִיה
לְמַפְטָרִיָּה מִמְלִנְה דְּהַשְׁתָּא לֹא נּוֹגַעִים בְּעֲדוֹת נִינְהוּ וְע"ע בְּאַרְיִכוֹת וְחִזְיָתִיָּה לְהַרְמַב"ן ו"ל
שָׁם בְּחִידוּשָׁיו לְשָׁם דַּק"ל דְּיַפְטוֹר אוֹתָם הַלוּנָה מִהַשְׁבוּעָה וְיַעֲדוּ דְּהַשְׁתָּא אֵינָם נּוֹגַעִים
בְּעֲדוֹת וְתִי' דְּכַדִּי שְׁיַעֲדוּ לוֹ הוּא שְׁפַטְרָם ע"ע וְכַבֵּר הַתּוֹס' שָׁם הַק' כֵּן וְתִי' דְּהַתּוֹרָה
הַאֲמִינָה לַעֲדִים בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכֵן מְצִאתִי לְהַרְשֵׁב"א ו"ל לְשָׁם וְכֵן תִּי' בְּשִׁיטָה שְׁלֹא נּוֹדַע
שְׁמָה לְשָׁם בְּקִידוּשֵׁין ע"ש וּלְפ"ד ו"ל קוֹשְׁיַת הַרְמ"ה ו"ל בְּמַקּוּמָה עוֹמְדַת דְּאַחַר
הַשְׁבוּעָה יַעֲדוּ לוֹ.

שׁוּב מְצִאתִי לְהַרְשֵׁב"א ו"ל בַּחֲזִי' לְקִידוּשֵׁין שָׁם שְׁכַתְּב כֵּן וְעֵינֵן בַּסַּמ"ע וּפְרִישָׁה סִי' קכ"א
סִי"ז ע"ש: כְּתַב עוֹד ו"ל וְז"ל תַּדַּע דְּהַא נְמִי כִּי אַקְשִׁי מִמְתַּנִּי' דְּבַנֵּי הָעִיר וְכוּ' וְקָא מְקַשִּׁי
עַלֵּיהּ דְּשְׁמוּאֵל וְאַמְאִי לְסַלִּיקוּ תַרִּי מִנְיָהּ וְלִידוֹן לְהוּ וְלֹא מְקַשִּׁינֵן עַלֵּהּ מְדַקְתְּנִי וְאִין

מביאין ראיה ליסלקו תרי מנייהו ולהדרו ליה ש"מ דגבי עדים מודה שמואל דכי הו
תחלתו בפסלות אע"ג דהונוי סופן בכשרות פסולין דאלת"ה הא דאקשי מדויינים דלא
איירי בהו שמואל מעדים דאיירי בהו שמואל עדיפא טפי לאקשוני ליה אלא דגבי עדים
מודה שמואל דתחלתו וסופו בכשרות בעינו וקא גבי בני העיר שנגב להם ס"ת פיון
דבעי סהדי דמסהדי דהאי גברא גנביה הו"ל תחלתו בפסלות דהיא שעמא דאתידע
לסהדא דהאי גברא גנביה אפתי לא אסתלק מניה ונהו אית ליה חולקא אע"ג דאסתלק
בתר הכי והו"ל סופו בכשרות פסול עכ"ל: ובסימן קל"ד פתב עוד וז"ל וש"מ דמידי
אחרנא דלאו ס"ת מסלקי נפשיהו ודייני דלגבי דיינים לא בעינו תחלתו וסופן בכשרות
אלא נחתי לדינא עד דגמר דינא וכיון דסליקו נפשיהו מקמי דנחתי לדינא אשתכח
דתחלתו וסופן בכשרות וה"מ גבי דיינים אבל גבי עדים פיון דבעו לאסהודי דהאי גברא
גנביה לא מהני פי מסתלקו עתה דבשע' ראיה פסולין הו והו"ל תחלתו בפסלות ופסולין
כדכתי' לעיל וה"נ מסתברא דאי לת"ה אדק"ל דיינים תק"ל עדים דאיירי בהו שמואל
עד השתא.

מיהו הא ודאי דאקשי' ולסליקו תרי מנייהו ולדיינו ליכא למילף מינה דב' שדנו דיניהם
דין דכי מקשינו הכי לטעמיה דשמואל קא מקשינו דמפדי מאן שמעת ליה דאמר השותפין
מעידין זה לזה שמואל דאמר שנים שדנו דיניהן דין ואע"ג דשמואל ב' שדנו קאמ' ה"מ
היכא דאפשר אבל היכא דלא אפשר פגון דאיכא תלתא דלא בעו לאסתלוקי אפילו
לכתחלה נמי וכו' עכ"ל והנה עיקר ההכרח שפנה עליו ודייק פבר תרגמוהו רבנו ז"ל
בכמה אנפי אי משום דנקט דיינים משום דבריינא נקטא דיינים ברישא א"נ אעדים קאי
ולדיינו בדייני עיר אחרת ונקט תרי משום עדים ולדין ג' כמ"ש במקו' לשם ומ"ש דנקט
תרי משום דשמואל לטעמיה דאמר שנים שדנו דיניהן דין ומשו"ה הוצרך לחלק בין
היכא דאפשר להיכא דלא אפשר דאפילו לכתחלה ע"ש אין זה מוכרח דבלא"ה מלתיה
דשמואל מצינו לאוקומי כשנתנו לו לשותפו כמ"ש הרשב"ם ז"ל אלא משום יגדיל תורה
ויאדיר כמ"ש הרמב"ן ז"ל וקרב כנ"הג סימן ל"ג בהגהב"י אות כ"ג פתב דקי"ל כר'
אבהו דבעינו ב' ואפילו למאן דפסיק כשמואל וכו' ע"ע אחזה"מ לא דק דכל הך שקלא
וטרניא אלכא דשמואל ולשון הרמ"ה ז"ל דייק טפי והרשב"א במקו' לשם ומ"ש
רשב"ם לאשמועינו דל"ש דדין ודברים מהני פתב הרמב"ן ז"ל לא דשמואל אתא
לאשמועינו אלא דתלמודא שקיל וטרי משום יגדיל תורה ויאדיר וא"כ מאי דנחקה
דתלמודא למנקט תרי ולחלק בין היכא דאפשר להיכא דלא אפשר ועוד לפ"ד ז"ל דאי
איכא תרי דזבנו לס"ת להמוכר או שפתבוהו לעצמן מצו להסתלק ולהעיד דתחלתו
בכשרות דומיא דשדה דאיירי בה שמואל לפי שיטת הגאון הרמ"ה ז"ל ואיך פסיק ותני
תנא ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר פלל לא וקא משכחת לה בכ"הג דכתי' וד'
הרמ"ה הלזו יש לייחס אותה לר"מ ז"ל רבו של מהר"ש ז"ל שכתב ע"ד בפלל נ"ח אשר
הונף ואשר הורם שכתב פשלמד בתרא חזר בו מפי הר"ם דאמלתייה דשמואל דמיירי
בעדים קאי פולה שמעתתא שהסלוק מהני אפי' לגבי עדים ע"ש דאיכא למימר דס"ל
כדעת הרמ"ה דשמואל איירי בהפיר בה קודם ר"ל כשקנאה מן המוכר קודם שבא
הערעור וכדכתי' לעיל משמיה דהגאון הרמ"ה ז"ל וזו היא ג"כ שיטת רבינו ברוך ז"ל
שהביאו הגהמ"יי בפיו מה' עדות ע"ש וכעת ראיתי לאבי התעודה מוהרימ"ט ז"ל בח"ב

סי' כ"ו עלה ונסתפק אם הסילוק מהני בעדים או לא והביא דברי התוס' דחזקת דכפיסו' ממון מהני והביא תשו' הרא"ש שר' מאיר הנה דן כן ושוב חזר בו לפי שמצא תי' אחר מרבינו יהודה מפריש וכשילמד בתרא דקדק מאותה סוגיניא דפריה אדשמואל דמיירי בעדות מהך דבגו העיר ולסליקו תרי מנייהו ויעידו אלמא דקאי אעדים דק' מינה לשמואל והדר ק"ל דאמאי לא מפטרניהו הלנה דמסתלקי משבועה ויעידו על המלנה ע"ש וכבר כתי' דהרמב"ן ו"ל בחי' הק' כן ותי' דמחזי שע"מ כן פטר אותם כדי שיעידו ע"ש וכן מצאתי במקו' לשם והדר ק"ל תו מה שהק' התוס' לשם וכתב ע"ז אלא נראין הדברים דאין סלוק מועיל בעדים דלפי מה שתי' בקו' ר"א אין להוכיח דלא מהני סלוק בעדים אלא משום דלא מקרי סילוק ובמאי דק"ל תו פבר תי' התוס' פמנדנבר א"כ אין הברח מסוגיניא זו לשיטת רבי מאיר ו"ל ומ"ש עוד ו"ל ובקדושי כסף דאמרינו בירושלמי דלא מהני קשה דליהבו אינהו הנהו פרוטות וליסדהו עכ"ל לעד"ן דהא נמי מתרצא כמ"ש התוס' שם שהתור' האמינה לעדים ע"פ דבריהם ולא ע"י שישבעו ע"ש ה"נ נאמנים ולא עד שישפרעו מפיסם ועוד דלפ"ד ו"ל תק"ל הך דשכבי דנקט אגרא דליהבו אינהו הנהו זויזי דאגרא וליסדהו אלא ע"כ כמ"ש הנמק"י ו"ל דלא מקרי סלוק בכ"הג דמ"ל פוטרו או דיהבי אינהו ואם נפשך לחלק בין קדושיין דבפרוטה לאגרא דשכבי דלא עבידי אינשי דיהבי פולי האי הא ליטא דמי לא עסקי' דקדישה בתרקבא דדינרא פבנתי' דר"א והדר ק"ל לסברת רבי' ברוך ור"מ ו"ל כמו דק"ל להרא"ש ו"ל מהך דשמואל דבעדים איירי ותי' דשמואל מיירי ביודעים עד שלא קנו דהוי תחלתם בכשרות וכו' ע"ש וקרובים דבריו לדברי הרמ"ה ו"ל אפרין נמטייה.

וכתב עוד לתרץ דאמלתיה דשמואל לק"מ דהא בעינו תחלתו בכשרות ועל חלק חבירו לעולם הוא פשר אלא לפישהיה לו בה שנתפות נפסל ועכשו שמניח אותו חלק לחבירו חזר לכשרותו ע"ע גם בזה אפרין נמטייה שנתפנון לדעת הרשב"א ו"ל המובא במקו' לשם והביאו מרן ו"ל בס' בד"ה פדכתי לעיל.

אף אוסיף להביט שפכת עוד ו"ל ואי משום שנתפות הרי מתחלה עומד לחלק דשנתף חולק שלא מדעת וכל העומד ליגזוז כג זוז דמי וכו' עכ"ל הנה מאי דפשיטא ליה להרב ו"ל דקרע המשנתף כחלוק דמי באשלי רב רבי תלמי הא דאמרינו בפ"ן דף קכ"ו והוא בכור דזבין נכסי דידיה ודפשוט וכו' לא עשה ולא כלום מר סבר לא עשה כלום בפלגא ומ"ס בכלהו ופירשב"ם אפי' בחלק פשיטותו לא קנה לפי שעדין לא חלקו אבל חלק בכורה א"צ חלוקה ע"ש והתוס' שם חלקו עליו דחלק פשיטותו נמי מה שעשה עשוי רק על חלק אחיו לא עשה ולא כלום והק' ע"ז פשיטא וכי ע"ז צריה לישאל רבא ע"ש ובמקו' לשם הביא משם הרשב"א ו"ל דחולק על רשב"ם בזה דס"ל כל שלא הוברר חלק השנתף אינו יכול למפור מדאמרינו התם דס"ב פלגא בארעא דאית לי רבועא פלגא דאית לי בארעא פלגא אלמא אפילו קודם שהוברר יכול למפור ע"ע ולע"ד יש ליישב דהתם מיירי בשדה שניכר חלק פל' א' מהשנתפין אלא שהמחלוקת היא בין הקונה והמוכר שהמוכר אומר לא מכרתי לך אלא חצי החצי שיש לי .

והקונה אומר כל חצי שלך מכרתי לי ע"ז אומר נחזי אנו איך פתב ליה דאי כת' פלגא דאית לי בארעא פולי פלגא מכר לו ואם פתב ליה פלגא בארעא דאית לי רבועא אבל

לעולם דמייני בְּחֵלֶק הַמְּבֻנָּר וּמִצָּאתַי לְהַמְרָדְכִי בְּפִי"ן סִי תִשְׁצַ"ג שְׁהִבִיא מְשֻׁם ר"י מְפָרִישׁ ז"ל גּוֹפִיָּה דְחֹלֶק עַל רִשְׁבָּ"ם ז"ל וּס"ל דְּחֵלֶק הַפְּשׁוּט מְכוּר וְנִפְּה פִּינוּן הָרֵב ז"ל לְדַעְתּוֹ שֶׁכ' וְהו"ל כְּמוֹ שֶׁהוּא חֵלֹק דְּכִינוּן דִּיכּוֹל לְמַפְנֵי חֲשָׁבִינוּן לִיה פְּמִי שְׁחֵלֹק וְשִׁפִּיר מַעֲיָד לוֹ עֲלִיו וּלְפ"ד אִם יִזְכֶּה הַמְעַרְעֵר וְזוֹכֶה בְּחֻצֵי הַשְּׂדֵה שְׁעָרָעַר עַל חֵלֶק רְאוּבֵן וְלֹא עָרְעַר עַל שְׁמַעוֹן שְׂרָאוּבֵן יִפְסִיד חֵלְקוֹ שְׁהָרִי הוּא כְּמוֹ שְׁחֵלֹק וְרִשְׁבָּ"ם ז"ל שְׁפָתַב בְּד"ה נוֹגְעִים וְכו' דְּכִינוּן שְׁלֹא חֵלְקוֹ כֹּל מַה שְׁיִטְוֹל הַמְעַרְעֵר יִפְסִיד זֶה עֲמוֹ וְכו' ע"ע אִיפֹא לְמִימַר דְּרִשְׁבָּ"ם ז"ל לְטַעְמִיהָ דְּכִינוּן שְׁלֹא חֵלְקוֹ כֹּל מַה שְׁיִטְוֹל יֵשׁ בּוֹ חֵלֶק שְׁמַעוֹן וּמִפְסִיד עֲמוֹ וְצָרִיף לְהַתִּישָׁב בְּדָבָר וּלְדַעַת הָאוּמָר כְּמִי שְׁחֵלֹק וְאִינוּ מִפְסִיד כְּלוּם הָא דְחֻשְׁבִּי לְהוּ נוֹגְעִים בְּעֵדוּת מְשׁוּם דְּהִיּוּם אוֹ לְמַחֵר יוֹצִיאָנָה ג"כ מְשַׁמְעוֹן וְנִרְאָה דְּגַם הִנֵּה רַבְּנוֹתָא דְּפִלְגִי אֶסְבְּרַת רִשְׁבָּ"ם אֲזִלִי וּמִדּוֹ דְּמִפְסִי עֲמוֹ דְּלֹא חֲשָׁבִינוּן לְחֵלֶק חֲבִירוֹ כְּמִי שְׁחֵלֹק דְּמִי אֵלֹא לְעַנְיָן שְׁיִכּוֹל לְמַפְנֵי חֵלְקוֹ אֲבָל לֹא לְשַׁאֵר מְלִי וּבְנֻדָּי דְּמוֹדָה רִשְׁבָּ"ם ז"ל דְּבַמּוֹכַר חֵלֶק מְשַׁדְּהוּ שֶׁהוּא מְכוּר וּכְאוֹתָהּ שְׁאֲמָרוּ בְּמִנְחֹת דַּק"ח בֵּית מִבֵּיתִי מְכוּר לָךְ וְכו' מְרָאֵהוּ כְּפוּל וְכו' אֲלֵמָא יְכוֹל לְמַפְנֵי מִבֵּיתִי וּמְשַׁדְּוֹתֵי חֵלֶק א' דְּכּוֹלָה אַרְע' דִּידִיָּה הִיא וְלֹא פְּלִיג רִשְׁבָּ"ם ז"ל אֵלֹא בְּדָבָר הַמְשׁוֹתֵף עִם אַחֲרִים דְּבָכָל חֵלֶק שֶׁהוּא מוֹכֵר יֵשׁ לְשׁוֹתְפוֹ בּוֹ וּמִפְנֵי כֶּף אִינוּ יְכוֹל לְמַפְנֵי תַדַּע דְּהַרְשָׁב"א פְּלִיג אֲדַרְשָׁב"ם ז"ל וּס"ל כְּמִי שְׁחֵלֹק דְּמִי כַּמ"ש בְּמָקוֹ' לְשֵׁם אֲשֶׁר הוּנָף וְאֲשַׁפְּחוּן לְהַרְשָׁב"א ז"ל גּוֹפִיָּה בְּתִשׁוּ' הַבִּיאָה מֶרֶן ז"ל רִי"ס קַע"ה וְז"ל וְכֵן הִדִּין נוֹתֵן שְׁמַאֲחַר שְׁיֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּקַרְקַע בְּכָל חֵלֶק וְחֵלֶק שְׁמוֹכֵר הָנִי הַמְחַצִּית שְׁלוֹ אַחֲרֵי שְׁלֹא הַנּוֹכֵר וְכו' עכ"ל אֲלֵמָא דַּס"ל ז"ל דְּלֹא חֲשִׁיב כְּמַבְנֵר אֵלֹא הוּא הַדָּבָר דְּלַעֲנֵן מְכִירָה פִּינוּן שְׁיִכּוֹל לְחֵלֹק חֲשִׁיב כְּמִי שְׁחֵלֹק דְּהַעֲמוֹד לְיָגֹז וְכו' וְעִיִּין בַּסַּמ"ע סַק"ה וּמ"ש עֲלִיו ה' ט"ז ז"ל דִּישׁ לְהַתְּבַנְּן בְּדַבְּרֵי וְאִין כְּאִן מְקוּם לְהַאֲרִיף בְּפֶרֶט עַד עַת בֹּא דְּכָרוּ בְּדִינֵי מְכִירָה בַּע"ה אִיה"ב.

וְכַתֵּב עוֹד ה' ז"ל וְז"ל וְלִהְכִי לֹא מוֹקִי לָהּ תַלְמוּדָא כְּגוֹן שְׁהַשְׁוֹתָף נִתְּנוּ לְחֲבִירוֹ וְכו' דַּמ"מ לְעַנְיָן חֵלְקוֹ תַחֲלָתוֹ בְּפִסְלוֹת הוּא וְאֵע"פ שְׁנִתְּנוּ וְכו' ע"ע וְאֲנָכִי עֲנִי לֹא הַבִּינוֹתִי דְּכָרִיו ז"ל דַּמ"ל תִּקְנָה לוֹ בְּלִשׁוֹן דו"ד אִין לִי בְּשַׁדָּה זוֹ אוֹ שְׁנִתְּנָה בְּמַתְּנָה דְּלַעֲלוֹם עַל הַשְׁוֹתָף הוּא מַעֲיָד וּלְחֵלֶק הַשְׁוֹתָף לַעֲלוֹם.

הוּא כְּשֶׁר דְּכֵמָאן דְּחֵלֹק הוּא מַה יִּתֵּן אוֹ מַה יוֹסִיף שְׁיִנּוּי הַלְשׁוֹן וְרִשְׁבָּ"ם וְהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ז"ל דַּק"ל הֵכִי הִיָּנוּ דְּלֹא לְמַהֲדַר בְּתַר לִישְׁנָא דְּלֹא מְהַיִּי וְלְמִשְׁקַל וְלְמִטְרָא וְאֵהָא תִּי מְשׁוּם יְגִדִּיל תּוֹרָה וְכו' וְלֹא שְׁמוּעִי דְּהָאִי לִישְׁנָא נְמִי מְהַיִּי בְּשַׁקְנוּ מִיָּדוּ כְּמַדְּוֹבֵר אֲבָל לְעַנְיָן דִּינָא פְּשִׁטָא דְּלֹא נ"מ מִיָּדִי וְדַבְּרֵי הָרֵב צָרִיכִים לִי תַלְמוּד: וּמ"ש.

רִשְׁבָּ"ם הָא דְּלֹא מוֹקִי לָהּ בְּנִתְּנוּ לוֹ בְּמַתְּנָה וְכו' אַע"ג דְּאִיהוּ ז"ל ס"ל דְּחֵלֶק הַפְּשִׁיטוֹת אִינוּ יְכוֹל לְמַפְנֵי מְשׁוּם דְּאִינוּ מְבֻנָּר כְּדַכְתִּי נַר' דַּה"ק יְבָרַר חֵלְקוֹ וְיִתְּנוּ לוֹ בְּמַתְּנָה וְזֶה פְּשׁוּט וְרִיאִיתִי לְעַמּוּד ע"ד מֶרֶן בַּש"ע דְּאִיהוּ ז"ל בְּסִי' ל"ג אִיָּתִי לְתִי הַתּוֹס' דְּבְּפִסְוֹל מְמוֹן לֹא בְּעִינֵי תַחֲלָתוֹ וְסוֹפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת ע"ש וְהַתּוֹס' כְּתָבוּ כֵּן לְתַרְץ מֵאִי דַּק"ל אֵהָא דְּפָרִיף וְלְסִלִּיקוֹ תִּרִי מִנִּיָּהוּ וְכו' וְכַדְכְּתִי שְׁרַבִּי מֵאִיר ז"ל הִנֵּה סוֹבֵר כֵּן וְכַשְׁמַצָּא לַר"י מְפָרִישׁ תִּי אַחַר הַדָּר בִּיָּה מְהִיָּא וְהַטַּעַם דְּחֵלֹק זֶה לֹא נִמְצָא בְּגַמְרָא אֵלֹא מְשׁוּם דַּק"ל חֲדִיתוֹ הִיא דִּינָא וְכִינוּן דְּאֲשַׁכְּחָנָא שְׁנוּיָא אַחֲרֵינָא תּוֹ לֹא אֲמָרִי הֵךְ דִּינָא וְהַרְמַב"ן ז"ל תִּי תִי אַחַר כְּדַכְתִּי וְסַמָּה עֲלִיו יָדוּ הַרְשָׁב"א ז"ל כְּמַדְּוֹבֵר וְא"כ מֶרֶן ז"ל בַּש"ע אַחַר שְׁהִבִיא תִי

התוס' אמאי בסי' נ"א הביא דברי הרמב"ן ז"ל וְהַרְשָׁב"א ז"ל וְלֹא הֵלֵךְ בְּדַרְךָ רַבִּי מֵאִיר ז"ל אֲלֵא ע"כ לומר דמֵרֵן הַש"ע אֶסְתַּבְּרוּ לִיה דְּבַרִּי הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ז"ל לְמַפְסֵק פְּנוּתִיָּהוּ אַע"ג דבלא"ה הקו' פְּכָר מְתַרְצָא שִׁאעֲפ"י שְׁהַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּ' ח"ב ס' רל"ו לֹא כ"כ מ"מ אִיהוּ ז"ל הַכְּרִיעַ מִדַּעְתּוֹ לְפִסּוּק פְּדַבְרֵי שְׁבַחֲדוּשֵׁי וְאֵע"ג דְּבַדְבְּרֵי הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ז"ל קו' הַתּוֹס' מְתַרְצָא שְׁפִיר לֹא נִמְנַע מִלְּכַתּוּב דְּבַרִּיהֶם לְמִימְרָא דְהִלְכְתָּא פְּדַבְרֵי הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ז"ל אֵלֹא לְתִירוּצָא בְּעֵלְמָא וְאִי אֲשַׁפְּחוּ שִׁינּוּיָא אַחֲרִינָא אִין לְזוּז מִס' הִלְזוּ אֲלֵא אַע"ג דְּקו' מְתַרְצָא שְׁפִיר כְּתִי הַתּוֹס' אִפִּי"ה דְּבַרִּיהֶם ז"ל הִלְכוֹת קְבוּעוֹת גִּינְהוּ וְלֹא כְּמוֹ שְׁחִיָּשֵׁב הַש"ך ז"ל מִשֵּׁם ה' הַעֲיִטוּר ז"ל דְּלֹא מְהַי סִילּוּק אֲלֵא קוֹדֵם הַעֲמַדְתֶּם לְדִין אֲבָל אִם עָמְדוּ לְדִין לֹא מְהַי דְּלֹאֲחֻזְקֵי מִלְּתִיָּהוּ הוּא דְקָא מְסַתְּלֵי ע"ש.

נלע"ד שְׁאִין דַּעַת הַרְשָׁב"א וְהַתּוֹס' וְהַרְא"ה ז"ל פֶּן דַּאֲהָא דְאַמְרִינּוּ בְּקִדּוּשֵׁין וְהַשְׁתָּא דְתַקּוּן רַבְּנָן וְכו' הַק' דְּלֹאֲחַר שְׁיִשְׁבְּעוּ יַעֲיָדוּ וְכו' וּמֵאִי קוּשְׁיָא דְכִבֵּר עָמְדוּ בְּב"ד וְנִשְׁבְּעוּ דְנֻדְאֵי הַךְ שְׁבוּעָה כְּמוֹ סִילּוּק דְמֵיָא אֲלֵמָא ס"ל דְאַפִּילוּ לְאַחַר שְׁעָמְדוּ בְּב"ד וְנִשְׁבְּעוּ דְהֵינּוּ סִילּוּק ס"ל דְמְהַי וְשִׁלָּא פְּדַעַת ה' הַעֲיִטוּר ז"ל וְאִי מִשׁוּם עֵדִים הִתְתּוּמִין עַל הַשְּׁטַר נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁנַחֲקָה עֵדוּתָן בְּב"ד פְּכָר תְּרַגְּמָה ה' הַלְבוּשׁ ז"ל ס' ל"ו וְנ"א דְדוֹקָא לְעַנְּנָן שְׁלֵא יוֹכְלוּ לְחַזֵּר מַעֲדוּתָם הַפְּתוּב בַּשְּׁטַר דְהוּ"ל כְּמִי שְׁהֲגִיד עֵדוּתוֹ בְּב"ד שְׁאִינּוּ יְכוּל לְחַזֵּר וְלִשְׁנוֹת דְּבַרִּי וְלִהְגִיד אֲבָל כַּה"ג לֹא עֲש"ב וְעֵינָן בַּה' אֲדַרְתָּ אֵלֵיהוּ ז"ל לְמוֹהַר"א קוּבוּ ס' כ"ד בְּדִין הַסִּילּוּק מַה שְׁהֲאָרִיךְ וְלֹא נִמְצָא אֲתִי אֲלֵא לַעַת עֵתָה בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה: וְלַעֲנֵן אִם מְסַתְּלֵקִים הָעֵדִים אִי חֲשַׁבִּינּוּ הַשְּׁטַר מְזַמֵּן הַפְּתוּב בּוֹ אִי מְזַמֵּן הַסִּילּוּק הִנֵּה בְּעַנְּנָן שְׁיִחַזְרוּ וְיַעֲיָדוּ שְׁפַתְבּ מֵרֵן בְּסִי' ל"ו דְמְהַי אִי זוֹכְרִים הָעֵדוּת מִתּוֹךְ הַשְּׁטַר פְּתַב וְנ"ל וְהַרִי הוּא כְּשֵׁטֶר הָא' וְכ"ה בְּתִשׁוּ' הַרְא"ש ז"ל בְּכֻלָּל נ"ח פְּעַמִּים שְׁלֵשׁ לְשׁוֹנוֹהָ יוֹרָה יוֹרָה דְמְזַמֵּן הָא' גּוֹבָה בּוֹ דְלֹא הוּ"ל לְמַכְתַּב אֲלֵא הַרִי הוּא כְּשֵׁטֶר לְחוּד אֲלֵא ש"מ דְהָא קַמ"ל דְגַם בְּעַנְּנָן הַסִּילּוּק פְּתַב הַרְא"ש ז"ל פְּלָל ג' סו' י"ג וְנ"ל סִילּוּק מוֹעִיל אֲפִילוּ אַחַר הַמַּעֲשֶׂה לְהַכְשִׁירוֹ לְמַפְרַע וְכו' עכ"ל וְהָא פְּשִׁטָּא.

לִיה מְסַבְּרָא דְנִפְשִׁיָּה דְהַרְאָיָה דְמֵיָתִי ז"ל א"א לְמִימַר דְסִילּוּק מוֹעִיל אֲלֵא ש"מ דַּס"ל דְאַדָּם הַמְסַתְּלֵק חֹזֵר לְאִיתְּנוּ הָא' וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מִמ"ש בְּפִסְקֵי בַּפ' ג"פ בַּמ"ד לְדָף קַס"ג אַהָא דְאַמְרִינּוּ הֵתָם הַרְחִיק ב' שִׁיטִין וּמִלְּאָהוּ בְּקִרְוּבֵי דְכָשֶׁר וְכו' פְּתַב וְנ"ל וְדוֹקָא בְּיוֹם שְׁנַכְתַּב אֲבָל לְיוֹמָא אַחֲרָא לֹא דְכִינּוּ דְשֵׁטֶר פְּסוּל הוּא וְלֹא הִנְכָשֶׁר אֲלֵא בְּמִלּוּי דְקִרְוּבִים לֹא נִשְׁתַּעֲבָדוּ נְכֻסֵי אֲלֵא מִיּוֹם הַמִּלּוּי וְהוּ"ל שְׁטַר מְוַקְדָּם עֲש"ב אֲלֵמָא דְמַכְּאֵן וְלִהְבָּא הוּא דְכָשֶׁר לֹא דְמִי פְלָל דְהֵתָם פִּינּוּן שְׁהַרְחִיק שְׁנֵי שִׁיטִין נְפִסֵל כֹּל הַשְּׁטַר מַעֲיָקְרוּ מ"ה אִי חֲתִימֵי קִרְוּבֵי לְהַכְשִׁירוֹ לְיוֹמָא אַחֲרָא הוּ"ל שְׁטַר מְוַקְדָּם אֲבָל בְּסִילּוּק מְסַלֵּק הַקִּרְוּב דְמַעֲיָקְרָא הַשְּׁטַר כְּשֶׁר לְגַבֵּי הַרְחוּק וְכְמוֹ שְׁהֲאָרִיךְ הַרְמַב"ן ז"ל בַּח' לְשֵׁם מִשׁוּ"ה כִּי מְסַתְּלֵק מַחֲלֵק הַקִּרְוּב הַנְּכָשֶׁר כֹּל הַשְּׁטַר וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִין לְמוֹצָאֵי דַּעַת וְאֵת"ל סְטֵרָא"י גִּינְהוּ פְּכָר מְסוֹרֶת הִיא בְּגִידֵינוּ מֵהַר' הַטּוֹר דְּכָל הֵיכָא דְהַפְּסָקִים וְהַתְּשׁוּ' סְתָרֵי אַהֲדָדִי קִי"ל פְּדַבְרֵי שְׁבַחֲשׁוּבוֹת דְאִינְהוּ בְּתַרְאֵי טְפִי וְעוֹד שְׁהֶם הִלְכָה לְמַעֲשֶׂה וְעֵינָן בְּדַבְרֵי מֵרֵן הַש"ע ס' מ"ה סט"ו וְסמ"ע סקל"ז דְכְּשִׁישׁ בּוֹ קִנְיָן עֲדִיו בְּחַתּוּמֵי זְכִין לּוֹ מְזַמֵּן הָא' וְעֵינָן בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א ז"ל ח"ב ס' ח"י ע"ש.

איבֵּרָא דְאִפְתִּי אִיכָא לְמִיקָם עֲלֵה דְמִילְתָא דְעֵיקָר הַסִּילּוּק אֵינוּ מוֹעִיל אֲלֵא בְּפִיִּסוּל הַבָּא מִחֶמֶת נְגִיעַת מָמוֹן דְּלִכִּי מִסְתַּלֵּק הָדָר לְכַשְׁרוּתֵיהָ אֲבָל לֹא בְּפִיִּסוּל מִחֶמֶת קְוֵרְבָה דְּבַעֲיָנוּ תַחֲלָתוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוּת וּבִנְ"ד הָעֵד הוּא בְּנוֹ שֶׁל הַשְׁנוֹתָף בְּאוֹתוֹ מָמוֹן וְנִמְצָא הַבֵּן מְעִיד לְזוֹפוֹת אֲבִיו מֵעֵתָה מֵהַ יָתֵן וּמֵהַ יוֹסִיף סִילּוּק אֲבִיו לְהַכְשִׁירוֹ לְזוֹלַת פִּינּוֹ דְּהַפִּיִּסוּל הוּא מִחֶמֶת קְוֵרְבָה וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה רְאִיתִי לְהַרְשָׁב"א ז"ל בַּח"ב ס' רל"ו שֶׁכ"כ ע"ש וְכַד דְּיִיקָנָא אֲשַׁכְּחָנָא דְלֹא דְמֵיָא דְשִׁאֲנִי גְדוֹן הַרְשָׁב"א ז"ל שְׁפִיִּסוּלוֹ מְסִיבַת קְוֵרְבַת יְהוּדָה הוּא לְעֵין רוּאָה הַשְׁמָשׁ וּפְסוּל מְעֵיקָרָא מְשַׁעָה שְׁנַכְתָּב אֲבָל בִּנְ"ד דְּהַקְוֵרְבָה שְׁנַקְרַב בְּנַקְרַב אֵינָה נְרֵאִית לְעוֹלָם אֲלֵא ע"י שְׁבַשְׁבִּיל וְנַכְתָּב בְּכַשְׁרוּת פְּדַחְזִי: (ו) סִילּוּק אִשָּׁה שְׁסִילְקָה עֲצָמָה מְשַׁעְבוּד פְּתוּבָת' דִּינוֹ כְּמַחֲלָה דְלֹא בְּעֵינּוּ אֲלֵא גְלוּי מְלִתָּא בְּעֵלְמָא וְסָגִי לְבַטַל הַסִּילּוּק כִּנְ"הג ס' ר"ה: (ז) סִילּוּק הַמְּסַלֵּק עֲצָמוֹ בְּדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם נְסַתְפַּק הָרַב מוֹהֲרָאֲנ"ח ז"ל בְּחִידוּשָׁיו לְכַתְּנוּבוֹת גַּבִּי הָא דְאֶמְרִינּוּ נַחְלָה הַבָּאָה לְאָדָם מִמָּקוֹם אַחַר מִתְּנָה עֲלֵיהָ שֶׁלֹּא יִירָשְׁנָה אִי דְוָקָא בְּמִלְתֵּיהָ דְרַבְּנָן וְהוּא לְטוֹבָתוֹ וּמְעַשְׂיוֹ גְרָמוֹ לוֹ הוּא דְמַהֲנִי הַסִּילּוּק דְּוָמֵיָא דְמְזוֹנוֹת שְׁיִכּוּלָה הָאִשָּׁה לֹא מֵר אֵינִי עוֹשֶׂה וְאֵינִי גִיזוֹנִית אֲבָל בְּמִלְתָּא דְאֶרְיִיתָא אַע"ג שֶׁהוּא לְטוֹבָתוֹ וּמְעַשְׂיוֹ גְרָמוֹ לוֹ לֹא מְהֵנִי סִילּוּק לְדָבָר אוֹ דִּילְמָא אֵין חִילּוּק בֵּין דְאֶרְיִיתָא לְדְרַבְּנָן אֲלֵא כָּל יְרוּשָׁה הַבָּאָה לְאָדָם ע"י מְעַשְׂיוֹ שְׁמַעְשְׂיוֹ גְרָמוֹ לוֹ דְאֵינָה נַחֲלַת אֲבוֹתָיו אֲלֵא מִחֶמֶת עֲצָמוֹ כְּגוֹן נַחֲלַת אִשְׁתּוֹ וְכֵן כ"הג מְהֵנִי סִילּוּק וְהַכְרִיעַ שֶׁם ה' ז"ל דְּכָל שְׁעֵתִיד לְזוֹפוֹת מִן הַתּוֹרָה לֹא מְהֵנִי וְעַמ"ש הָרַב הַמַּגִּיד ז"ל בַּפ"א מֵה' נַחֲלוֹת דְאִיכָּא מ"ד דְּטַעְמָא דְרַב פְּהֵנָא דְאֶמְרַנְחָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם מִמ"א מִתְּנָה עֲלֵיהָ שֶׁלֹּא יִירָשְׁנָה הוּא מְפִנִי שְׁיִרְנוּשַׁת הַבַּעַל דְרַבְּנָן וּי"מ שֶׁהוּא מְפִנִי שְׁבָא לוֹ ע"י מְעַשְׂוֹ וְאֵינָה כִּירְנוּשַׁת מְשַׁפְּחָתוֹ יַע"ש קוֹנְטְרִיס אַרְעָא דְרַבְּנָן אוֹת תַּס"ה וְעֵינּוּ לְהַמְש"ל ז"ל בַּפכ"ג מֵה' אִישׁוֹת מֵהַ שְׁהָאֲרִיף בְּזֵה: (ח) סִימְנִי קֶטֶן עַגְוִן יָבָם קֶטֶן שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ שְׁנוֹתָיו אֲלֵא ע"פִי אִמּוֹ וְאִשָּׁה א' שְׁהֵיָתָה שֶׁם שְׁאֶמְרוּ שְׁהִיּוֹם הוּא קְרוֹב לְתַשְׁלוֹ י"ד שְׁנָה וְנִבְדַּק ע"פ שְׁנִיִּים עֲדִים כְּשֵׁרִים וּמְצָאוּ בּוֹ ב' שְׁעֵדוֹת עַל הַכֶּף אַרְנוֹפוֹת כְּמוֹ שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי אֲצַבַּע וְיֹתֵר וְהֵם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה כְּמוֹ שְׁיַעוּר ב' אֲצַבְּעוֹת רֹחֵב בֵּינֵיהֶם וְעוֹד אֶמְרוּ שֵׁישׁ בּוֹ רִיבּוּי שְׁעֵרוֹת מֵהַ דִּינוֹ שֶׁל יָבָם זֶה אִי מְקַרִי גְדוֹל אוֹ לֹא וְה' מוֹהֲרָש"א ז"ל שֶׁרִטְט וְכַתֵּב ע"ד פְּתוּגָם פְּסָקָא דְדִינָא וּבְעֵנִיּוֹתֵי הַשִּׁיבוֹתֵי עַל מְקַצַּת דְּבָרָיו וְאֵין צוֹרֵף לְהַעֲתִיק דְּבָרָיו כִּי כְּבָר נִדְפְּסוּ בַּס' הַבְּהִיר מְשַׁחָא דְרַבּוּתָא בַּח' לֹא"ה עַ סִימֵן קַס"ח: אֵלוֹ דְּבָרֵי הָרַב הַמְּנוֹפְלָא ח"ק כְּמוֹהַר"ר שְׁלֵמָה אֶלְפָּאֲסִי יִזִּי"א אַכִּי"ר.

הַאוֹתוֹתֵינוּ"ת צַהֲלוֹנוֹ"י מְכַתֵּב אֱלֹהִים עַל דְּבַר הַיָּבָם אֲשֶׁר לֹא נִמְצָאוּ לוֹ עֲדִים כְּשֵׁרִים שְׁהִגִּיעַ לְשְׁנוֹתָיו וְנִבְדַּק וְנִמְצָאוּ בּוֹ שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת אַרְנוֹפוֹת עַל הַכֶּף בְּרַחוּק ב' אֲצַבְּעוֹת וְחֻשׁ שֶׁל סִבְרַת הַרְמָב"ם ז"ל דְּבַעֲי' סְמוּכִים לְמַעַבְד עוֹבְדָא לְכַתְּחֵלָה וְהָאֲרִיף בְּזֵה רַב גּוֹבְרִיָה מִנִּי"ר נִר"ו וְאוֹלָם לֹא כֵן אֲנִכִי עֲמָדִי בְּעֵיקָר כְּנוֹנַת הַרְמָב"ם ז"ל אֲלֵא דְרַבִּינוּ בְּעֵי תַרְתִּי שְׁיֵהִיו דְוָקָא בְּמָקוֹם הָעֵרְוָה וְשְׁיֵהִיו שְׁתֵּיָהוּ בְּצַד א' אוֹ שְׁתֵּיָהוּ לְמַעְלָה אוֹ שְׁתֵּיָהוּ לְמַטָּה אוֹ שְׁתֵּיָהוּ עַל אִיבְרֵי הַזֵּרַע וְאֶפִּילוֹ רְחוּקִים זֶה מִזֶּה אֲבָל א' לְמַעְלָה וְא' לְמַטָּה לֹא הָיוּ סִימֵן וְהָא גּוֹפָה ק"ל לַה' כ"מ וְה' לַח"מ ז"ל דְּמַנ"ל לְרַבִּינוּ לֹא מֵהַ דַּא' לְמַעְלָה וְא' לְמַטָּה דְלֹא הָיוּ סִימֵן דְּבַש"ס לֹא קָאֶמְרַ אֲלֵא בְּמָקוֹם א' וְכו' ע"ש וְע"ז סְמָךְ מִרְן בַּש"ע שְׁהַשְׁמִיט מְקוֹם א' לְמַטָּה דְאֶפִּילוֹ א' לְמַעְלָה וְא' לְמַטָּה הָיוּ סִימֵן כַּמ"ש ה' ב"ה ז"ל וּמִנְ"ר נִר"ו אֲבָל לְמִימַר דְּסוּבְר רַבִּינוּ דְאֶפִּילוֹ עַל הַכֶּף עֲצָמוֹ בְּעֵינּוּ קְרוּבִי לֹא מְשַׁמַּע לֵיהָ וְכִמוֹ

שהוכחנו מהכ"מ והלח"מ ו"ל ועוד נשמעינה מן הדין ממ"ש רבינו בפ"ד מהלכות עדות
אקא דקי"ל דבעי' שיעידו העדים על דבר שלם דכתיב דבר ולא חצי דבר כיצד אם זה
אומר אני ראיתי שפירה א' בצד ימינו של זה וזה אומר אני ראיתי לו שפירה בצד שמאלו
אינם מצטרפים וכו' עכ"ל והיינו מדאמרין בפרק מרובה דף ע' ע"א אומר שפירה בגבה
ועד א' אומר בכריסה וכו' ע"ש וכתב מרן הכ"מ ו"ל והב"י ח"ה ס' ל' דמפרש לה
רבינו דהיינו צד ימין וצד שמאל ע"ש ובנדאי מה שהזקיקו לזה לאוקומי הך מלתא
אלקבא דרבנן דר"ש דפליגי בגבה וכריסה כדאיתא בפ' בא סימן משו"ה מפרש לה דהיינו
ימין ושמאל ואם איתא דבעי' סמוכים פי לא הוי חצי דבר נמי מאי סהדויתא איפא פיון
דאפתי לא הוי סי' למחשביה גדול אלא ש"מ דכל ששתייהו בצד א' מקום א' מקרי ואפילו
רחוקים זה מזה וכדאמרן ומ"ש עוד רבינו שם נמצאו שתי גומות זה בצד זה וכו' לאו
למימרא דסמוכים קאמר אלא ר"ל שתייהו למעלה או שתייהו למטה ומ"מ דעת מרן בש"ע
דסובר אפי' א' למעלה וא' למטה הוי סי' ק' שהעתיק לשון רבי' ו"ל ומאי דנראה לחלק
לפום ריהטא בין גומות בלא שער לשער עצמו לא מסתבר ומש"ה גם בביתו ב"י לא
הוזכר דבר זה ולא בש"ה ופוסקים אלא נדאי קושטא קאי דסירכיה דלשון רבינו נקיט
ואזיל וילמוד תחתון מן העליון והטור לא העתיק לשון זה ע"ע ומעתה גם מ"ש התוס'
והרא"ש ו"ל במקום אחד הוא לאפוקי אחד בקשרי ידיו ואחד בקשרי אצבעותיו אבל
כששתייהו בקשר א' תו לא בעינן סמוכים ואנן בדידן שהעידו העדים שיש לו שתי
שערות על הפ"ף וארנפות נדאי דבר חליצה הוא ולכתחלה עבדינן עובדא וילענן ריבוי
השערות שהקל בזה הרב"ח ו"ל לענן חליצה לא בעינן כפיפה יפה דן יפה הורה מנ"ר
נ"ר דאין לסמוך על דבריו בזה איש חליצה גם במה שהכריח לפרש פנונת מרן בסי'
ס"ח דנקט ס' הטור והתרומה ושבק פל הגי רבנותא הדין עמו תורת אמת היתה בפיהו
פי צדיק מני"ר נ"ר.

גם במה שהסכים לפרש פנונת הרי"ף ו"ל דלאו למימרא שיהיה בכולן כדי לכוף והאריף
בזה לזה דעתי נוטה פנונתיה דמני"ר ומטעמיה ובמה שעמד מני"ר נ"ר ע"ד התוס' דפרק
מ"ש אפריין נמטייה וכבר עמד ע"ז מהר"ש הלוי ו"ל ע"ש וקרובים דברי מכת"ר לדבריו
ו"ל אלא דאפתי לא אפרוק מחולשא דבאו דבריהם ו"ל שלא מענין קו' ופירוקא דהו
בה ועוד דבאלין דקא מפליג תלמודא בין חליצה למיאון הגם הוא דהו"ל למקבע
למלתייהו ועדין צע"ד כעת ועיין להמש"ל בפ"ב מה' אישות ע"ש סיפא דמלתא.

בהא סליקנא ובהא נחיתנא דזה בר חליצה מעלייתא הוא לכתחלה וזריזין ומקדימין
וחביבה מצוה בשעתה ואני תפלה למען יאריף ימים על ממלכתו ומלכים מחלציה יצאו
עיניו יחזו עד אשר יגדלו ברבות הטובה על התורה ועל העבודה עד פי יבא שילה משיח
לישראל אכ"ר: (ט) סימנים ע"ד עסק שנמצא הרוג בבית עפוי"ם חסר הראש אף יש
סי' וטביעות עינא בשאר איבריו וכתבתי ע"ז באריכות פדבעי למעבד אבדורי אבדור
והיה הנשאר אמרתי אם אעלהו על ספר לעת מצא איה"ב: לענן מה שהעידו על העיקום
שבאצבעו האמצעי שפידו הלא זה הדבר מפורש יוצא בתשו' הרד"ך ו"ל והביאו רבינו
ב"י על אשה שהעידה שהיה לו רישם באצבעו מצד אינה חולי ונשאר עקום מעט דסי'
מובהק הוא אפי' להתיר אשת איש החמורה עכ"ל וילדעתו ו"ל אפילו לרבנן דס"ל דשומא
לא הוי סי' מובהק היינו באומר שומא יש לו באבר פ' אבל אם אומר במקום פ' ג"כ הו"ל

כְּנֻקָּב בַּגֵּט בְּצַד אוֹת פ' כָּף מְבֹאָר בְּתִשׁוּבָה בְּדִבְרֵי ו"ל וְה' מוֹהֲרִיב"ל בַּס"א כָּלֵל א' סִי
ח' מִסְתַּפֵּק בְּזֶה וְלֹא נִטָּה לְהַתִּיר וְרֵאִיתִי לְהַכְנִיחַ אוֹת שִׁס"ז בְּהַגְהִב"י ו"ל שְׁפַתְב
דְּמוֹהֲרֵשֶׁד"ם ו"ל וְהַרְש"ך ו"ל כְּתָבוּ שְׁגָם הַרְד"ך ו"ל לֹא אֲמָרָה אֲלֵא בְּדִרְךָ אֲפֹשֶׁר ע"ע
וְלֵע"ד קִנְיָה לְשִׁמּוֹעַ חֲדָא שְׁרַבִּינוּ ב"י ו"ל הִבִּיאוּ לְפָסֶק הֶלְכָה וְעוֹד שְׁמוֹהֲר"ם מְלוֹבְלִין
בַּסִּי ז' וְכִסִּי פ"ט הִבִּיא גוֹף תִּשׁוּבַת הַרְד"ך וְיַדְבְּרֵי קְדָשׁוֹ כְּתוּב לְאֹמֵר דְּאִתְתָּא דָּא שְׁרַבִּיא
מִה"ט ע"ש וּמִינָּה גְמָרָא גְמִיר מוֹהֲר"ם ו"ל לְגַדּוֹנוֹ נִמְצָא דַעַת הַרְד"ך וְנִדְעַת רַבִּינוּ ב"י
ו"ל וְבַעַל הַמַּפָּה כִּמ"ש הַכְּנ"ה וְהִלְבוּשׁ וּמוֹהֲרִימ"ט וּמְהַר"י בְּלוֹבְלִין דְּהוּי סִי מְנוֹבָהֶק
בְּיוֹתֵר אֲפִילוּ לְגַבֵּי אִיסוּר וְנִדְעַת מוֹהֲרֵשֶׁד"ם וּמוֹהֲרַח"ש וּמוֹהֲרִיב"ל וּמְהַר"י אֲדַרְבֵּי ו"ל
נִקְטוּ בָּהּ לְהַחְמִיר גַּם הֶרֶב מִשְׁאֵת בְּנִימָן ו"ל אֵיבָרָא דְאַכְתִּי לֹא פְלִטָן דְּשִׁאֲנִי גְדוֹן הַרְד"ך
ו"ל שְׁהִיָּה בּוֹ רוֹשֵׁם בְּצַד הָעֵינָקוּם וּמִשׁוֹ"ה חֲשִׁיב לִיָּה בַּסִּי מְנוֹבָהֶק מִשֶּׁא"כ בַּנ"ד שְׁאִין בּוֹ
אֲלֵא עֵינָקוּם דִּילְמָ' הוּי סִי מְנוֹבָהֶק וְעוֹד שְׁהַעֲד לֹא יָדַע בֵּין יְמִינוֹ לְשִׁמְאָלוֹ רַק הֵהוּא אֲמַר
בְּאַצְבָּע אֲאֻמְצָעִי שֶׁל יָדוֹ א"כ לֹא הוּי סִי מְנוֹבָהֶק אֲלֵא דְבִנְיָה רֵאִיתִי לְהַב"ש סַקַע"א שְׁפַתְב
מִשֶּׁם הַט"ז דְּבַנְדוֹן הַרְד"ך אֲצ"ל בְּאִיזָה אֲצָבַע וּבְצִלְקַת פְּלִיגִי בָּהּ הַמ"ב וְהַט"ז ע"ש
וּבְנִדְאֵי דַבְנ"ד לֹא הוּי אֲלֵא סִי הָאֻמְצָעִי אִפִּי לְהַרְד"ך ו"ל וְאֲפִילוּ לְרַבֵּנּוּ דְּפִלִּיגִי אֶהְרֵד"ך
ו"ל נִרְאָה דַל"פ עֲלִיָּה אֲלֵא בְּשׁוּמָא דַס"ל מַר כִּי סִימָן מְקוּמָה הוּי סִי מְנוֹבָהֶק בְּיוֹתֵר אֲבָל
בְּעֵינָקוּם וְרוֹשֵׁם בְּצַדוֹ מוֹדִים דְּהוּי סִימָן לְגַמְרֵי וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדְּבַרֵי ה' בֵּית שְׁמוּאֵל ו"ל
וַא"כ בַּנ"ד נִרְאָה דַלכ"ע הוּי סִימָן מְנוֹבָהֶק הָאֻמְצָעִי וְלָמ"ד סִימָנִים דְּאוֹרִיּוֹתָא אִתְתָּא
שְׁרַבִּיא: גַּם בְּעַדוֹת שְׁרַבִּילוֹ מְלִמְטָה דַקוֹת מִרְאָה בְּיוֹתֵר מִשְׁאָר בְּנֵי אָדָם וּבְעוֹנֵינּוּ לֹא
הַפְּלִיג לֹאמַר כֵּן נִרְאָה בְּרוּר דַס"י זֶה יֵצֵא מִכָּל אֲרוּךְ וְגוֹי דְּהוּי סִי גְרוּעַ וְנִכְנַס לְסוּג סִי
מְנוֹבָהֶק קִצַת וּמַעֲתָה אִם כְּנִים אֲנַחְנוּ דְשִׁנֵּי סִימָנִים אֵלוֹ שְׁבַגּוּפוֹ הוּ"ל סִימָנִים אֲמַצְעִיִּים
בְּאֵנוּ לְמַחְלֻקַת דְּאִיכָּא מ"ד דְּבַהֲצִטְרָף ב' הַסִּימָנִים שְׁבַגּוּפוֹ מְסַקִּינּוּ לְהוּ דְרַגְא וְקָרִינּוּ לְהוּ
סִי מְנוֹבָהֶק בְּיוֹתֵר אֲמוּר רַבֵּנּוּ בְּטַעֲמָא דְלֹא שְׁכִיחַ בְּחַד גְּבָרָא תְרֵי סִימָנִים חֲשׁוּבִים
לְמְנוֹבָהֶק קִצַת וּמ"ש הֶרֶב תַּה"ד ו"ל וּפְסָקוֹ מוֹר"ם ו"ל דְּאֲפִילוּ מֵאָה שְׁאִינֵם סִימָנִים
מְנוֹבָהֶקִים אִינֵם פְּלוּם כְּבָר פִּירְשָׁה הַמ"ב מִשֶּׁם מֵהֲרַא"י דְּמִיירֵי בְּסִימָנִים גְּרוּעִים דְּנֻקָּא
אֲבָל לֹא בַסִּי אֲמַצְעִיִּים וְכ"כ הַט"ז כִּמ"ש ה' ב"ש סַקַע"ג ע"ש וְהַכִּי מִשְׁמַע רִיבְהִטָּא דְלִישְׁנָ'
דְּמוֹר"ם דְּעַל סִימָנֵי אֲרוּךְ וְגוֹי קֵאֵי לְמֵאֵי דְסָלִיק מִנְיָה גַּם הֶרֶב כְּנ"ה גְּלֵשׁ אוֹת שַׁע"א
כְּתַב שְׁכֵן הַסְּפִים בְּתִשׁוּבָה וְלֹא פְלִיגִי עֲלִיָּה אֲלֵא דַהַת"ה ד ו"ל מִיירֵי בְּסִימָנִים גְּרוּעִים
וּמוֹהֲרִיב"ל ו"ל דְּמְסַפְקָא לִיָּה בְּאַמְצָעִיִּים אֲלֵא דְמוֹהֲרַח"ש ו"ל כְּתַב דְּאֲפִילוּ בְּאַמְצָעִיִּים
כְּתַב כֵּן וּשְׁמוֹהֲרִיב"ל ו"ל לֹא רָאָה הַדְּרָךְ דְּמַתִּיר בְּצִיּוּרֵי הַסִּימָנִים וּשְׁחַח"ז רָאָה לֵה' מ"ב
ו"ל שְׁפִי דְּנֻקָּא אֲגְרוּעִים בְּיוֹתֵר וְכִמ"ש מִשְׁמוֹ ה' ב"ש ו"ל וּבְשֶׁם ט"ז וְכַמְדַּנְבָּר.

וּמַעֲתָה הִיָּה נִרְאָה לְהַתִּיר עַפ"י ס' הִנֵּי רַבּוֹנוֹתָא וְלִסְמֹנָה עַל הַמְּקוּלִין וְטַעֲמָא כִּינּוּ דְּבַחַד
סִימָנָא מְנוֹבָהֶק קִצַת מְפָקִינּוּ לֵהּ מֵאִיסוּרָא דְּאוֹרִינֵי לָמ"ד סִי דְּאוֹדִינִיחָא וְלַעֲנֵן הַחֲזַרְתָּ
אֲבִידָה וְהוֹרְדָה לְנַחְלָה מְהַנּוּ סִימָנִים מְנוֹבָהֶקִים בְּסַתָּם וְלֹא בַעִי מְנוֹבָהֶקִים בְּיוֹתֵר אֲלֵא
דְּבִאִיסוּר כְּרַת הַחֲמִירוֹ וְכ"כ רַבִּינוּ ו"ל בַּפ"ז מֵה' נְחֻלוֹת וּמְרָן ו"ל בַּש"ע סִי רַפ"ד ע"ש
וַאֲע"ג דְּנִקְטוּ לִישְׁנָא דַס"י מְנוֹבָהֶקִים דְּנִדְאֵי דְעַל אֲמַצְעִיִּים קִיִּימֵי דַאלַת"ה הִיוּ מִשְׁיֵאִין אֵת
אֲשֶׁתוֹ ג"כ וְזֶה בְּרוּר וְכ"כ הַסַּמ"ע ו"ל לְשֶׁם וְכִנ"ה גְּלֵשׁ אוֹת א"ך בַּהַג"ה ט וּמַעֲתָה כִּינּוּ
דְּמִדְּאוֹרִיּוֹתָא שְׁרַבִּיא וְלֹא פֶשַׁח גְּבֵן אֲלֵא חוּמְרָא דְּרַבֵּנּוּ סְמִכִּינּוּ אַמ"ד דַב' סִימָנִים שְׁבַגּוּפוֹ
מְצַטְרָפִין לְהִיּוֹתוֹ קְרוּי סִי מְנוֹבָהֶק בְּיוֹתֵר וְעוֹד מִן הַדָּא שְׁבַד' פְּלִיו נְתַנּוּ בְּהֵם סִימָנִים

ואיכא מרבנותא דס"ל דלישנא בתרא דקאמר לא חיישינו ומתני' בסומק'י וחינוכי הכי הלכתא וכו' נראה מדברי התוס' שפיתבו דלמסקנא לא חיישי' לשאלה וזו היא דעת הרשב"א והר"ן והריטב"א והמרדכי ו"ל סוף יבמות אלא דמרון ו"ל פתב ע"ד ולא דסקמא אינון ומ"מ בכ"הג דנ"ד דד' פליו ובפרט פתונת וכובע ומנעל ומצנפת שיצא מביתו לבוש בָּהֶם אָנן סהדי דלא עבדי דמושלי אינשי הני פלים וכ"כ ה' עדות ביהוסף ומוהרלי"מט ו"ל חאה"ע סי' ל"ה ע"ש בפתשו' שלקמה בטוב טעם ודעת והרב כנ"הג לשם אות שי"ן הביא סברת רבו ו"ל ושכ"ד הר"ם מפאדונה ומוהרח"ש ומוהרי"ט בן יעיש ו"ל והרב ו"ל נטה להחמיר ועיין בית שמואל ו"ל סקס"ט שפכת דמייירי בארנקי שנמצא לבוש במלבושו דשאני ארנקי דאפשר דהיה מונח מקדם משא"כ בכתונת: אמר מעתה בהצטרף הב' סימנים אמצעיים שפגופו עם סימני פליו מסתברא דלכ"ע מהני וכבר ראיתי להרב גינת נרדים חא"הע סימן כ"ד שנשאל במי שנמצאו לו סימנים ששני שיניו האמצעיים התחתונים שבורים דלדעת הר"ר גרשון ו"ל דהוי סימן מובהק ביותר למשרי א"א ולדעת הר"א הלוי ובית דינו ו"ל דלא הוי אלא סי' מובהק בסתם וכיון דע"י סי' אמצעי מפקי' לה מאיסור תורה תו לא רמיא עלה אלא איסורא דרבנן ובהצטרף טעמא אחרניא אזלינן בה לקולא פשאר איסורי דרבנן ע"ש.

ובנ"ד איכא פלוגתא דרבנן בתראי דס' מת"ת ומהרי"ו ומר"ן מאוגר והמבי"ט והרד"ך והראנ"ח ומוהרי"ט בן יעיש ו"ל ומוהרי"ט סברי מרון דמצטרפים אמנם הת"הד ומוהרש"ל ומוהרשד"ם ומר"י אדרבי ומוהראד"ב ומשפט צדק ו"ל פתבו דאין מצטרפים ע"ש בכנ"הג אות שע"ה עמד וימודד אר"ש מערכה לקראת מערכה ועיין בפתשו' בני משה ו"ל ולעגנן הפרת בין בן ברית ובין שאינו בן ברית בין ערל לישראל ודאי מנכרא מלתא בין מהול לבלתי מהול אמנם בין ישראל לישמעאל צריף לדעת כמה יודע איפא אי משום דישאל בר פריעה וישמעאל עדיין לא ניתנה להם פריעה הא אמרו ו"ל שאברהם אע"ה לא פרע משום דנתמעה ע"י תשמיש איברא דראיתי לה' המבי"ט ו"ל ח"ג שפכת ו"ל והנוצרי שבראה שהכירו הנוצרי מן הישמעאלים מפני שהנוצרים הם ערלים מפל וכל והישמעאלים אין להם ערלה אבל אין עושים פריעה וכ"כ מוהרשד"ם סי' כ"ב וז"ל והכירו היותו יהודי שהיה מהול כמשפט היהודים עכ"ל וראיתי לה' כנ"הג ו"ל באות שכ"ח בהגהב"י שפכת דמהר"ם אלשקר ו"ל שאני ליה בין נמצא בתוך שלשה או לאחר ג' ע"ש ואין בן דעת המבי"ט ומוהרשד"ם ו"ל ע"ש וצ"ע דאפתי אימור מומר הוא וי"ל דבהאי ודאי חששא רחוקה דמומרים מיעוטא דמיעוטא גינהו: ועוד איכא טעמא רבא בשריותא דהאי אתתא ממאי דאיתא בתוספתא ופסקה רבינו לשם בהלכות גירושין דין כ"ז שפכת וז"ל ישראל שאמר וכו' אבל אם אמר אחד יצא עמנו מעיר פ' ומת מחפשינן באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא תנשא אשתו עכ"ל ואע"ג דהתם מייירי באומר הגוי שמת אבל בנ"ד ליכא אפילו חד דמסהיד עליה דשכיב וכו' מ"מ הרי מצינו הרוג לפנינו מונח מאי אית לך למימר דילמא אינש אחרניא הוא פניו דלא נפקד ממנו איש אלא זה אמרינו דנדאי הוא פי היכי דהתם אע"פ שלא הנכיר שמו ושם אביו אלא באומר מת יהודי שיצא עמנו סגי בחיפוש ה"נ דכונתה בנמצא יהודי הרוג אע"ג דלא בקיאין ביה ולא בסימניו ולא בטביעות עינא סגי ע"י חיפוש: (י) סימנים.

הא דאפליגו בפ"ב דמציעא דז"ך אי סימנים דאורייתא או דרבנן וקאמר תלמודא דנ"מ לאהדורי ליה לצ"מ עיין בתשו' מהר"י אבן מיגאס ז"ל סי' טו"ב: (יא) סמיכה. האב שיהא מןמחה בשחיטה ובדיקה יכול לסמוך את בנו ולהעיד עליו שיהא מןמחה ופקיע הרב פרי הארץ ז"ל ח"ב בי"ד סי' י"ב עש"ב ועיין להרב הלק"ט ח"א סימן ל' ועיין להפר"ח ז"ל סי' קי"ט ועיין לה' שבות יעקב ז"ל ח"א סי' מ"ג והוצרכתי לזה יען שראיתי פה מתא יע"א החתומים בסמיכה שני קרובים גמורים ונקפני לבי ע"ז עד שמצאתי וראיתי המאו' הגדולים האלה ואורו עיני אל: (יב) ספק קי"ל כל ממון המוטל בספק כל דאלים גבר ובז' דרכים נחלק ואסף איש טהור הכנ"הג בסי' קל"ט בהגהב"י אות ג': (יג) ס"ס.

בפלוגמא דרבנותא לא אמרינן ס"ס הרב"ז ז"ל ח"א סי' קי"ט שו"ת ה' לחם רב ז"ל סי' כ"ז אבל מוהרשד"ם ז"ל ח"א"הע סימן ל"א קרי ליה ס"ס ע"ש ועיין כנ"הג ח"המה מה"ק סי' קי"ב בהג"הט אות ד' ועיין פר"ח א"ח סי' תפ"ט ס"ח ועיין בט"ז א"ח סי' תרמ"ח סק"ה ועיין בשו"ת הלכות קטנות סי' קמ"ו ועיין בדרשות מוהר"ש פרימו ז"ל סדר וישב ועיין בה' פרח מט"א ז"ל ח"א סי' ל"ו ול"ז ונ"ה וקי"ג ובח"ב סי' כ"ג: (יד) ס"ס כל מה שאנו מתירין ס"ס מטעמא דרנבא נגעו בה עיין למוהר"י הפהן בס' בית ועד סי': (טו) ס"ס.

דפלוגמא דרבנותא קי"ל מספקא דתיקו דתלמודא מוהר"י קולון ז"ל שרש כ"ה מוהר"א אלקובו ז"ל סי' ד' דף כ"ג ע"א ובספק מצאיות קיל מתיקו מוהריק"ו שורש עק"ב ועיין במוהר"א אלקובו ז"ל שם ועיין בס' מש"ל בפ"ד מה' בכורות ועיין כנ"הג ח"מ בסי' ר"ז בהגהב"י אות רי"א ועיין בשו"ת הרב שער אפרים ז"ל ס"סי ע"ב וסי' ע"ט: (טז) ס"ס.

בדרבנן כל ספיקא שהיא ס"ס לחומרא אפי' בדרבנן אזלינן לחומרא זה הנה נראה לכאורה אבל התוס' בעירוני דל"ת בד"ה ספק טבל והר"ש במס' ידים פ"ד משנה ב' פתבו אפילו בתלת ספיקי לקולא ועיין בהמש"ל ז"ל בפ"ד מה' בכורות בסוף הפסק ובפ"ד מה' שאר אבות הטומאות דין א' ובפ"ו מה' מקנאות דין ו' מה שהאריך למענייתו בחקירה זו ועיין להשע"ה ז"ל בהלכות מקנאו' בכללי הס"ס סי' ה' ועיין לה' יד מלאכי ז"ל סי' תק"ה ועיין להרב יד אהרן בחא"הע סי' ס"ז באריכות פרטי הס"ס ושאר ספיקות: (יז) סרסור.

הנזמן חפץ לסרסור להכריז עליו ונתן ראובן סכום כ"וד אינו יכול לחזור בו הרשב"ץ ז"ל ח"ג סימן ס"ז: (יח) סרסור. ראובן שנתן חפץ לשמעון הסרסור למוכרו והסרסור סבב עד שבא החפץ ליד לוי שהוא נושה בראובן אין על הסרסור שום תרעומת מראובן ולא לסרסור על לוי כנ"הג סי' פ"ו בהג"הט אות ה' ועיין עוד בתשו' הרמ"ה בס' בעי חיי ח"ב סי' נ"ט: (יט) סרסור.

הסרסור אינו המסרסר דסרסור שליח בעלמא אבל המסרסר פוסק עם בע"ה ואם הותר או פיקח שם שם לו כנ"הג ר"סי קפ"ה בהג"הט ועיין בפ"י רשב"ם ז"ל בפ' הספינה דפ"ז במתני' דסרסור דלא משמע הכי דמתני' קתני סרסור ומפרשי' לה דלוקח בסכום ידוע ובלשון הש"ס נק' ספסירא עיין בהמפקיד דמ"ב ועיין בהסמ"ע סי' רל"ב ס"ק ט"ל ודוק בלשון הש"ס שכתב סרסר ע"ש: (ך) סרסור.

הסרסור שגמר המקח בכל דבר פראוי לו ואח"ך מחלו זה לזה נוטל שכירותו ה' שער אפרים ו"ל סי' ק"ן ול"ד למ"ש מור"ם סוף סי' קפ"ה ועיין במור"ם ס"ס דצ"ד וכעת ראיתי להרב בנ"י חיי שם סי' קפ"ה שהביא דברי הרב שער אפרים וע"ש מ"ש ע"ד: (כא) סרסור.

ראובן נתן חפץ לסרסור למכרו ונכנס שמ' עם ראובן בדברים עד שגמר ומכר לו החפץ שביד הסרסור וקבל הדמים ובקא הסרסור נמצא שמכר פבר החפץ ללוי וקבל הדמים אם יתחייב מי שפרע ללוי דהו"ל פתורה זהו דעת הרב אנג'ל ו"ל אבל דעת הרב בית דוד דאפילו מי שפרעלא מחייב עיין בספר בית דוד בח' ח"המ סי' קי"ב באריכות: (כב) ס"ס.

אי מפקינן ממונא מחזקת היו"שים או מיד המוחזק עיין להכ"הג ו"ל סי' ר"ה מאות ע"ה ואלף ולמורה"ם שלטון ו"ל בס' בנ"י משה סי' י"ד ול' וע"ט ובכנ"הג סי' קצ"ה בהגהב"י אות ט' ומהר"א ששון ו"ל סי' קי"ו ומקריב"ל ח"א סי' פ"א ומוהרשד"ם ו"ל ח"המ סי' תמ"ט ומוהר"ש הלוי ו"ל סי' מ"ה וה' מעשה חייא ו"ל דקכ"ד ונהרב פנ"י משה ו"ל ח"א סי' ל"ד וב"ד סי' קצ"א וח"ב.

סי' י"ד ונ"ט וה' בנ"י אהרן ו"ל סי' ע"ו ע"ז ק"ט ק"י קי"א ונהרב תורת חיים ו"ל ח"א סי' י"א י"ד ט"ו י"ו וה' דרכי נועם ו"ל סי' כ"ז דף רכ"ז ונהרב בנ"י חיי ו"ל סי' קצ"ה בהג"הט והב"י סי' רמ"ג ונהרב פ"ם שלמה ו"ל סי' ס"ז ס"ח ונהרב פ"ח מט"א ח"א סי' ה' וח"ב סי' קי"ד עדות ביצקב סי' קל"ח זרע אברהם ו"ל ח"מ סי' ו' דף פ"א שמש צדקה ח"מ סי' ל"ה דט"ל ע"ד בהגהת הרב בנו הרב בנ"י יצקב ו"ל סי' י"א י"ב י"ג משפטים ישרים סי' כ"ג ומוהר"ש גאון ו"ל סי' ל"ד ל"ו ונהרב נאמן שמואל סימן קי"ב ומשאת משה ח"א כוף סי' נ"ט ח"ב סימן י"ג ע"ע להרב שמש צדקה חלק י"ד סי' י"ד דף ס"ד ה' דבר משה ו"ל ח"ב סי' ה' הרב נחפה בכסף ו"ל ח"מ סוף סי' ב' הרב גינת ורדים ו"ל פ"ל ו' סי' ט' הרב אדרת אליהו ו"ל סי' ר"ב ותשו' הרב כנ"הג ו"ל בספר בעי חיי ונהרב עץ הדר ו"ל סי' צ"ח וסי' ז"ן ע"ש: (כג) סרסור.

ראובן מסר חגורה אחת לסרסור ידוע למוכרה ויען פי לא מצאה ידו די מחסורו עמד ומשכנה אצל שמעון וכשנודע הדבר לבעל החגורה תבע משמעון לתת לו חגורתו ויהי פמשיב לא בעל דברים דידי את: זאת אשיב נהי דהסרסור אין לו חזקה היינו לגבי בעל החפץ אבל לגבי דידיה הן לו יהיה אלא גנב פדין גנב מפורסם ונוטל הבע"ה את פליו בלא דמים לא הוי אלא שנותן לו מה שהלנה עליו ונוטל חגורתו ויש לי ראיות על דנא רזא אלא שפבר נדפס ס' בעי חיי להר"ב כנ"הג ו"ל ח"ב סי' קל"ח עיין שם מה שהאריף בזה: (כד) סרסור.

ראובן נתן לשמעון הסרסור חפצים למכור אותם ללוי והלף אצלו ולא ערבו לו ובהחזרת הסרסור נאבד לו אחד מהחפצים דעת הרב כנ"הג ו"ל סי' קפ"ה אות ח' בהגהב"י שהסרסור פטור ודעת רבו וה' מוהרי"ט בן יעיש ו"ל לחייב ע"ש ודבריהם באו בתשו' הרב ו"ל בס' בעי חיי ח"ב סי' קל"ט ע"ש אבל אם אמ"ל תמכור אותו ללוי ואם לאו תחזירהו לי פטור ע"ש ובסמ"ע סי' קפ"ה סקי"ח ע"ש: (כה) סרסור.

מי שנתן חפץ לסרסור למנוכרו בעד כ"ו אינו רשאי ליקח אותו לעצמו לפיכך אם הוקר השבח לבעל החפץ מוהרש"ך ח"ב סי' קי"ז ע"ש וע"ע להרב ב"י סימן קפ"ה בתשוב' שהביא מוהר"א נתמייאש ומוהר"ח אל'פנדארי זצוק"ל באו"ק: (כו) סרסור.

מי שנתן חפץ לסרסור למנוכרו אע"פ ששעדיין לא נמכר קאי עליה בש"ש אע"ג דאפתי לא מטא ליה מניה הנאה פ"ו דלכשימכר מטא ליה הנאה כמ"ש בש"ע סי' קפ"ה ס"ח ע"ש וכן מצאתי במקו' למציעא במ"ד לר"ף מ"ג אמתניתין דהמפקיד מעות וכו' שכ"כ משם הרי"ף ז"ל ומסייעא ליה מלתיה מדקאמר בגמרא התם פ"ו דשרוי ליה רבנו לאשתמושי בגוניהו הו"ל שואל עליהו ואע"ג דהתם קאמר דהו"ל שואל להתחייב באונס' נמי התם לרב הונא הוא דקאמר הכי אבל לרב נחמן לא הוי אלא ש"ש כדאימא התם וקי"ל פ"ב נחמן כמ"ש פ"ה הפוסקים ובטוש"ע סי' רצ"ב ס"ז ע"ש ועוד דבנ"ד אפילו רב הונא מודה דלא הוי אלא ש"ש דהתם ה"ט דחייב באונסין משום דבתורת שמירה נחת עליהו וס"ל לד"ה פ"ב יוסף דאמר שומר אבידה ש"ש משום פרוטה דעני כדאימא התם דכ"ט וכן מצאתי להתוס' שפתבו פ"ו עלץ לבי נ"גל אבל בנ"ד דליכא משום פרוטה דר"י פשיטא דאפילו לר"ה לא הוי סרסור אלא ש"ש וכמ"ש הרבנים ז"ל: (יד) ספר תורה.

ראיתי ב"י אדם פשכותבין ס"ת ומניחין אותו בהיכל הקדש מתנים באותה שעה שאם ירצה לעקור דירתו ולעלות לא"י ה"רשות בי"ד ודאי דתנאם קיים והו"ל נכסי דידיה ואם ימצא ב"ח לגבות חובו מהמקדיש יכול ליטול הס"ת בחובו מוהרי"מ ט"ז ז"ל ח"ד סי' ד' ותשוב' ה' מעשה חייא ז"ל סי' ח' ועיין כנ"ה ח"ה מ סי' צ"ז בהג"ה ט"ו כ"ו ע"ש: (כח) סרסור.

חדשים מקרוב באו נהגו שהמביא גוי מאוהביו לקנות איזה סחורה לאחר שהולך הגוי תובע סרסירותו ונהגו פ"ו קרוב לשלשים שנה ומעתה הממאן ליתן אין שומעין לו וכן מצאתי להכנ"ה ז"ל בסימן קפ"א בהג"ה ט"ז אות י"ד: (כט) ס"ת.

על דבר אמת המתנדבים בעם להביא ס"ת לב"ה א"כ אשר הם מתפללים שם ולפעמים פי קרה שנטתה דעתו להתפלל בב"ה הכנ"ה אחרת בעבור איזה סיבה ורוצה להוליך עמו ס"ת שלו למקום שהלך להתפלל שם להיות לו לתפארת ולתהלה ולשעילה לקרות בס"ת שלו גם את זאת להשגים ולפקע עליו אם יארע בו איזה קלקול באופן שיהיה ובני הקהל טענו עליו פ"ב זכינו בו ואי אמה רשאי להפקיע זכותינו.

דבר זה נפתח בגדולים הוא הגאון מוהרא"ם ז"ל בתשוב' ח"א סי' נ"ד ד"פ ע"ג כ' ולענין להוציא מידם ולהוליכו לב"ה הכ שהלך להתפלל בה ולקבוע שם תפלתו לא יצא מתחת רשותו אע"פ שנתנה ב"ד הגבאים משום דאומדנא דדעתא היא שלא פ"ה להקדישה לב"ה והוא אלא מפני שהיה קובע שם תפלתו כדאוכחנא לעיל וכו'.

והא דנסתפק לכונן ג"כ היכא דמתו הבועלים ובניהם קיימים אם הם עומדים במקום הבועלים או לא נלע"ד דבמקום הבועלים קיימי דהא אומדנא דדעתיהו שלא פ"ה כונו הנודרים והמתנדבים לידור ולהתנדב לב"ה הכ שהקהל מתפללים בה יותר משאר בתי פנסיות אלא כ"י שיהיו הקדשותיהם שמורים ומשגיחם שם מהם ומבניהם ומפל

קרוביהם שמתפללים שם שאם יצטרכו גניזה ושמירה יתירה מגניבה ואבידה ומקלקול וכיניצא הם יהיו משתדלים יותר משאר כל הקהל כמו שאנו רואים היום בעינינו ולא יהיו כשאר הקדשות שאין להם בעלים או שנושתקעו שם הבעלים מהם שאין שום אדם משגיח עליהם כ"א הגבאים וכו' והו"ל פקדירה דבי שנתפי לא חמימי ולא קרירי ועוד פדי שיהיה לו ולכל קרוביו המתפללים שם לכבוד ולתפארת מכל אנשי קהלתו וכו' וכיון שפן הוא גם הקרובים בכלל האומדנא כמו הבעלים עצמם וכו' ע"ש שהאריף ואע"פ שהרב מוהריב"ל ז"ל ח"ג סימן קפ"ב על דעת עליון לחלוק הדר ביה מההיא פאשר ירדוף הקורא: מערכת אות העין (א) עבדים קי"ל דבמטלטלים עשו תקנת השוק כמ"ש בטוש"ע סי' ס' אבל לא בקרקעות דקלא אית להו ובכל דוקתא אמרינו עבדא כמקרקעי דמו והיינו משום דכתי' ביה והתנחלתם.

אותם כמ"ל בס"ד ולענין תקנת השוק הרב כנ"הג שם סי' ס' בהג"הט אות ח"י הביא משם תשו' מרן בב"י דס"ל דלהאי מלתא פמטלטלי דמו ושפן דקדק מדברי הרב מוהרשד"ם ז"ל בס' יש"ש אבל ה' מוהרשד"ם והש"ף ז"ל ח"מ סי' שנ"ו ריש סק"ד הביא דברי מוהרשד"ם ז"ל הללו וכתב שאין דבריו נכונים וצ"ע ע"ש וענין לה' דבר משה ז"ל ח"ג סי' טו"ב וענין לה' המפורסם מוהר"י עינאש זיע"א בתשו' ח"מ סי' י"ב מה שעמד בזה: (ב) עבדים.

הא דאמרינו בכמה דוכתי עבדים הוקשו לקרקעות ה"מ במלי דאורייתא אבל לא לענין שצריף בהם חזקה שלש שנים וכו' וכן לענין תפיסה פן מסקנת הרב תומת ישרים ז"ל סי' ר"ד וחקק על הרב הסוכר הפך דבר זה ודעת הכנ"הג סי' קל"ה בהג"הט אות ב' פדעת הרב תומת ישרים ז"ל וענין מה שהארכתי בקונטרס חסד ואמת דרוש שבת הגדול בס"ד: (ג) עבדים.

הא עבדים הוקשו לקרקעו' דוקא עבדי דכתיב בהו נחלה דכתיב אותם וכו' אבל לא שאר אדם וענין בזה להרב המגיד ז"ל בפ"ד מה' טוען דין ב' וענין בתוס' בפ"ק דקידושין דף ז' בד"ה וא"כ וכו' ובמגילה דפ"ג בד"ה שמין וכו' ובת"הד סי' שי"ח ובמרן הב"י ז"ל סו"סי זכ"ר ובפי"ג מה' מכירה דין י"ג ע"ש ובה' מש"ל ז"ל ה' טוען שם ובדרשוטי דרוש שבת הגדול מ"ש בעניו' בס"ד: (ד) עדות קי"ל השוכר עדי שקר פטור מדיני אדם וחיוב בד"ש כמ"ש בטוש"ע סי' ל"ב וענין מ"ש הש"ף ז"ל סק"ג ומ"ש עליו הרב באר יעקב ז"ל וענין בתשו' הגאון מוהר"י אבן מיגאס ז"ל סי' קס"א: (ה) עדות קי"ל דהמלנה והלנה ברבית קצוצה פסולים מן התורה וברבית של דבריהם פסול מדבריהם כמ"ש בטוש"ע סי' ל"ד ס"י וענין בתשו' הרב פנים מאירות ז"ל סי' כ"ו ומ"ש עליו הרב באר יעקב ז"ל שם: (ו) עדות ראובן הוציא שט"ח על שמעון שנתפטר עמו בסוף אלף ות"ק גרושוש לשנה בפירעון חובו וחתום בו סופר מתא יע"א והעד הב' העיד כשקבל ק"ס מיזו שלא בפני הסופר והמלנה לא קבל אלא סוף אלף גרושוש לשנה ונתחייב שמעון שבועה להכחיש את העד האומר שלא נגמר הדבר אלא בסוף אלף ות"ק גרושוש ונשבע ע"ז בפני שני עדים ואח"ך נזכר המלנה כשקבל הלנה ק"ס מיזו הסופר היה שם עוד עד אחר חכם ומורה גם הוא נר"ו ובא והעיד בפני הב"ד יצ"ו ובפני הלנה שחייב עצמו לפרוע סוף אלף ות"ק גרושוש לשנה והנה פשיטא דחיוב לפרוע למלנה אלף ות"ק לשנה

כְּמוֹ שֶׁהַעִידוֹ הֵב' עֵדִים וְעוֹד בָּהּ שֶׁהוּא נִפְסָל לְעֵדוֹת לְאַלְתֵּר כִּמ"ש מָרְן ז"ל ב"ש"ע סי' פ"ז סכ"ט וע"ש בסמ"ע וּבְעֵת רְאִיתִי לְהֵרֵב פָּרֶם שְׁלֹמֹה ז"ל ח"מ סי' ו' ע"ש ובב"ד הִתְרִינוּ בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים תָּן דַּעְתָּהּ הַדָּק הַיָּטִב שְׁאַתָּה בָּא לְהַכְחִישׁ אֶת הַעֵד שֶׁהוּא חָכָם וְדַיָּן וְהוּא עוֹדְנוּ עוֹמֵד בְּהַכְחָשְׁתּוֹ בְּפֶה מְלֹא וּבִפְנֵימִי וְאוֹמֵר שְׂאֵדְרָבָא הֵם הַפְּצִירוּ בּוֹ עַל זֶה: (ז) עֵדוֹת.

יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְכוּ לְהַתְדַּיֵּן לְפָנָי ע"ש"ג וְהָיָה לְיִשְׂרָאֵל עֵדוֹת וְהִלְךְ וְהַעִיד דַּעַת מֵהַרְש"ל ז"ל ב'פ' הַגּוֹזֵל אֶע"ג דְּלֹא שְׁפִיר עֲבַד הָא מִיָּהָא לֹא מְשַׁמְתִּינָן לִיה אָמְנָם הַט"ז ז"ל בְּסִימָן כ"ח בְּהַשְׁמָטוֹת חֲלוּק עָלָיו בְּזֶה גַם הֵרֵב כִּנ"ג ז"ל שֶׁם בְּהַג"ה ט אֹת יו"ד פְּסִיק וְתַנִּי הָכִי וְלֹא הַזְכִּיר לְדַבְרֵי מֵהַרְש"ל ז"ל וְזוֹ הִיא שְׁקֻשָּׁה: (ח) עֵדוֹת שְׁמַעְתִּי שְׁבַעֲרִי קוֹצֵמְטִינָא מְנַהֵג מַלְכִּיהֶם שְׁמִי שְׁנַתְחַיֵּיב בְּדִינִיהֶם חָנֵק חֵק שְׁמוֹ עַל הַיְהוּדִים לְחַנּוּק אֶת הַנְּדוֹן בֵּין שֶׁהוּא בֵּין בְּרִית וּבֵין שְׁאִינוֹ ב"ב וְנִסְתַּפְקֵתִי אִם יִהְיוּ כְּשָׂרִים לְהַעֲיֵד דְּבַג' עֲבִירוֹת וְא' מָהֶם ש"ד יִהְרֵג וְאֵל יַעֲבֹר וְאִם הֵרֵג וְלֹא עֲבַר אַעפ"י שְׁאִינוֹ חַיִּיב מִיָּתָה מ"מ עוֹבֵר הוּא וּמִיִּפְסָל הוּא לְעֵדוֹת עַד שְׁמַצְאֵתִי לֵה' זָקֵן אֶהְרֵן סִימָן ב'ג"ד שְׁעֵמֵד בְּזֶה וּמְסִיק לְהַכְשִׁיר: (ט) עֵדוֹת דְּקִי"ל אֵין מְקַבְּלִין עֵדוֹת שְׁלֹא בְּפָנָי בַּע"ד כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן כ"ח וְלַעֲנִין אֵי הָא דְּאֵין מְקַבְּלִין מְדַאֲרִייתָא אוֹ מְדַרְבְּנָן כְּבָר עֲמַד ע"ז הֵרֵב כִּנ"ג ז"ל שֶׁם בְּהַג"ה ט אֹת מ"ב וּמ"ש שְׁנֵהֵג כֵּן וְאַרְיָה לֹא מְצִאתִי וְה' נֶאֱמָן שְׁמוֹאֵל ז"ל ס' ע"ב דְּק"ד ע"א הִבִּיא מְשֵׁם הַרְשָׁב"א ז"ל דְּהָיָה מְדַאֲרִייתָא יַעו"ש וְעֵינֵין לֵה' תּוֹרַת חֲסֵד ז"ל ס' קמ"ח וְהֵרֵב עֵדוֹת בִּיהוֹסֵף ז"ל ס' מ"ד ח"א וְעֵינֵין לְהֵרֵב מוֹהַר"י בְּאֶסְאֵן ז"ל ס' ע"ג דְּפִשְׁיטָא לִיה דְּהָיָה דְּאֲרִייתָא ע"ש וְלֹא זָכַר שֶׁר דְּבָרֵי מֵהַרְד"ך ז"ל וְשָׂאָר פּוֹסְקִים שְׁצֵינֵין הַכִּנ"ג שֶׁם: (י) עֵדוֹת קִי"ל דְּקַבְּלַת עֵדוֹת בְּעֵינָי ג' כִּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' נ"ח ע"ש רְאוּבֵן וְשִׁמ' קִבְּלוּ עָלֵיהֶם לְדַיָּן א' לְדַיָּן בִּינֵיהֶם וְהוּא בְּאֶחָד וְהִבִּיאוּ עֵדִים וְקִבְּלוּ הַדַּיָּן אֶת עֵדוֹתָן וְאֶחָד ה' ע"י שְׁבַשְׁבִּיל הַנְּצָרְכוּ לְצַרְף עִמּוֹ שְׁנַיִם אַחֲרֵים מֵהַב"ד לְגַמּוֹר לָהֶם אֶת הַדֵּין עַפ"י הַעֲדָאָת אֹתָם הַעֲדִים אֵין צָרִיכִי הַעֲדִים עוֹד לְבֹא לְהַעֲיֵד לְפָנָי ב' מֵהַב"ד הַנּוֹסְפִים אֶלֶּא הַדַּיָּן הָא' יִגִּיד לָהֶם מֵה שֶׁהַעִידוֹ לְפָנָיו וְדַיָּן עַל פִּי ה' חִינּוּף בֵּית יְהוּדָה ס' קי"ו: (יא) עֵדוֹת הָא דְּקִי"ל כּוֹפֵר בְּמִלְוָה כְּשֶׁר לְעֵדוֹת כּוֹפֵר בְּפִקְדוֹן פְּסוּל לְעֵדוֹת עֵינֵין בְּמִקְנוֹבָצָת לְמַצִּיעָא בְּמ"ד לְדָרְך ד' וְעוֹד עֵינֵין בְּתִשׁוֹ הֵרֵב מְהָר"י אָבֵן מִיָּגָאָס ז"ל ס' ח"י: (יב) עֵדוֹת עַד אֶחָד בְּשִׁטְר פְּתַב הַרְאָב"ד ז"ל בְּפכ"ז מֵה' מִלְוָה דֵּין א' דְּשִׁטְר בַּע"א דִּינוֹ כִּכְת"י דְּאֵי טְעִין פְּרַעְתִּי נֶאֱמָן דְּלֹא גָבִי מְשַׁעֲבָדִי בֵּינוֹן דְּלִית לִיה קָלָא בֵּינוֹן דְּמ"ה ט גּוֹפְיָה סְבָרִי מָרְנָן הַגְּאוּנִים ז"ל דְּבִכְת"י לֹא מְצִי אִמ"ל מִלְוָה לְלוֹנָה אִם אֵיתָא דְּפִרְעָתָ לִי שְׁטָרָה בִּידֵי מֵאֵי בְּעֵי כִּמ"ש הַרְמָב"ן ז"ל ב'ס' הַמְּלַחְמוֹת סו"פ גֵּט פְּשׁוּט ע"ש וְעֵינֵין בְּסמ"ע ס' כ"א סִק"ד וְעֵינֵין בְּתִשׁוֹ הַרְשָׁב"א ז"ל שֶׁהִבִּיא ה' ב"י ז"ל ס' ס"א מַחוּ' ד' וּבַח"ג הַנְּדָפְס פְּעַת ס' מ"ב דְּסִבֵּר לָה מֵר אַע"ג דְּשִׁטְר בַּע"א לֹא גָבִי מְשַׁעֲבָדִי הָא מִיָּהָא מְצִי א"ל שְׁטָרָה בִּידֵי מֵאֵי בְּעֵי ע"ש דְּאִיהוּ ז"ל מִפְּת הַסּוֹבְרִים בִּכְת"י דַּע"ג דְּלֹא גָבִי בִּיהָ מְשַׁעֲבָדִי אֵינוֹ נֶאֱמָן לֹמֵר פְּרַעְתִּי כְּמוֹ שֶׁהוּבָא לְעֵיל מְעַרְכָת אֹת ד' ס' ב'ס"ד ע"ש: (יג) עֵדוֹת הַמְּזַכֵּר ש"ש לְבַטְלָה פְּסוּל לְעֵדוֹת הֵרֵב כִּנ"ג ז"ל ל"ד בְּהַג"ה ט אֹת ח"י בְּשֵׁם רַמ"א ס' י"ב וְעֵינֵין לְהֵרֵב דְּבָרֵי אָמַת בְּקוֹנְטְרִיס דל"ה ע"א וְאֵנִי עֲנִי מָה אֶעֱנֶה וּמָה אוֹמֵר דְּרוֹב בְּנֵי אָדָם נִכְשְׁלִין וּמְזַכֵּרִין ש"ש לְבַטְלָה אֶפְּלוּ בְּמִקּוֹם שְׁאִינוֹ נָקִי עֲלוּבָה עֵינִסָה שְׁנַחְתוּמָה מַעִיד עָלֶיהָ וְהֵרֵב עַט"ר הֵרֵב הַמו' בַּעַל חֵק נִתֵן זֵיע"א הוּא הָיָה אוֹמֵר בֵּינוֹן דְּכֻלְהוּ מִידַע יְדַעִי.

הו"ל פקבלו עליהם אפילו עד פסול שנתבאר ברי"ס צ"ב צ"ב דמהני קבלה בהו ומה יושיענו זה בהעצדת קידושין ונזרה וקבלה קידושין מאחר בהעצדת עדים א פשרים ממש: (יד) עדות קי"ל קוברי המת ביו"ט א' פשרים לעדות מפני שהם סוברים דמצוה קעבדי ודוקא.

כשאינו יודע שאסור אבל בידע וראה שכל הנקבר ביו"ט מתעסקים בו עממין מזיד הוא ופסול ולא מפעיא דאין טוענין אלא אפי' אי טעין לא מהימן דמעשים בכל יום הוא שוב מצאתי להרב כנ"הג ו"ל שם אות יו"ד שהביא משם ה' משאת בנימן ו"ל דדוקא בדטען איהו אבל אנו לא טענינו ליה ע"ש כמ"ש בטוש"ע סי' ל"ד ס"ד ע"ש וביום א' של חג נלב"ע א' מהב"ד וחל"ש ונתעסקו בו עממין בקבורתו ויהי איש א' מהחברה איש זרוע ובעל נפש ונרא פי לא יכול הגוי לחצוב קבר פראוי והקהל בדוחק בחמה מפני החמה וירק את חניכיו וגם יקב חצב וכשמעי זאת הוכחתיו בשבט ויען ויאמר שהוקשה בעיניו להיות הקהל בצער בחום היום ואף גם זאת בהיות קבר א' מהב"ד עקום ומעוקם ולש"ש נתפונן ומאחר שקבל עליו את הדין לכפרה חזר לכשרות להעיד: (טו) עדות.

אי סהדי אפולה מלתא קמסהדי או לא עיין בהרב"י סי' מ"ט מחו' ט' ועיין בהכנ"הג שם בהגהב"י אות י"ב וי"ג וי"ד וט"ו ובמה"ב אות ד' וה' ובתשו' הרב בספר בעי חיי סי' קל"ד דף קנ"ב וסי' ס"ד וח"ב סי' צ"ו דף צ"ח ע"ש ובהש"ף שם סקט"ו ובה' פרח מטה אהרן ו"ל ח"ב סי' ע"ז ובה' גינת נרדים ו"ל פלל ד סי' י"ד וה' מטה יוסף ו"ל ח"מ ח"ב סי' א' והרב עדות ביהוסף ו"ל ח"ב סימן ל"ג דף ק"ד וסי' ד"ן דקי"ב והרב סם חיי סי' ח' והרב תורת חסד ו"ל סי' צ' וה' דבר משה ו"ל חא"הע סי' מ"ד וה' שאגת אריה ו"ל סי' כ"ח וה' משאת משה חא"הע סי' כ"ו דקע"ט ועוד זכורני שהרב אש דת ו"ל עמד בזה ואיננו פה עמנו היום: (טז) עדות קי"ל כל זמן שמביא עדים או ראיה סותר את הדין כמ"ש בטוש"ע סי' ד' ועיין בתשו' הגאונים בספר הפרדס הנדפס מחדש דף כ"ז ע"א בשאלה המתחלת ודשאלתון וכו': (י"ז) עדות קי"ל כל מי שידע לחבירו עדות ויש לחבירו תועלת בעדותו חייב להעיד אם יתבענו להעיד לו בב"ד כמ"ש בש"ע סימן כ"ח ע"ש נרא' דבעדו' קטטות ומריבות וביושין וחרופין דאין כאן תועלת ממון ודאי דאינו חייב להעיד לו אף אם יתבענו בב"ד אחד חכם וא' רש ואיש תככים מדלית איסר ועמדו שני האנשים המתנדבים בעם והפרישו מממוןם נדבה ומשכנו קרקעות להיות קרנם פרום בכבוד והת"ח אוכל מפירותיהם לכל ביתו להיות פנוי ושפוי בדעתו ללמוד תורה וכו' הנה מונה שנה אחר שנה אחר זמן אנשי בליעל יצאו ויעבירו קול במחנה העברים שהחכם שכיב אדיגרי ושחייבים לו הזולת.

בעבור זה ויהי פשמוע האנשים האלה שלמים הם אמרו בלבם לסלק יד החכם מן אכילת הפירות של הקרקעות ובא החכם לפני הב"ד לתפוע משכנו הקרובים אליו ויודעים כל מסותריו אם חייבים לו שום בני אדם ואם יש לו ממון והשכנים לא רצו להעיד אם ישנו בכלל אם לא יגיד פינן דליכא חיוב ממון אלא מניעת הרינוח אי חשיבא ממון או לא זכורני שה' חות יאיר ו"ל סי' ר"ס עלה ונסתפק בזה וכעת איננו פה עמדי ועיין מה שרמזתי לעיל במערכת אות מ בדין מניעת הרינוח אי חשיבא ממון ע"ש.

וצ"ע בְּמִי שְׂיִוְדַע עֲדוּת עַל רְאוּבוֹן שְׂבִינָה ת"ח וְרְאוּבוֹן מְמָאן לְהַעֲיֵד וּלְפּוּם דִּינָא דנ"מ חֲזִיב לִישְׂרָאֵל דְּדַהֲבָא אִי חֲשִׁיבָא מְמוֹן אוֹ לֹא פִינָן דְּאִינוּ מְפָסִידוּ מְשָׁלוּ וּמְלִשׁוֹן הַטּוֹש"ע שְׂפֻתָב וַיֵּשׁ לוֹ תוֹעֵלַת מְשֻׁמַּע דְּאֶפִּילוּ בַּכ"ה ג חֲזִיב לְהַעֲיֵד: (ח) עֲדוּת.

מְרָן בַּב"י ס' כ"ח הִבִּיא מְשֻׁם תְּשׁוּבַת הָרָא"ש ו"ל בְּמִי שְׂטוֹעֵן שְׂיַחְרִימוּ הַב"ד עַל פֶּל מִי שְׂיִוְדַע שְׂיֵשׁ פִּיֶּסוּל בְּרְאוּבוֹן שְׂיִבָא וַיַּעֲיֵד לְפָסְלוֹ מִן הַשְּׁבוּעָה אִין שׁוּמְעִין לוֹ חֲלִילָה לֹא תִהְיֶה כְּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל לְבִינֵישׁ בֶּן בְּרִית בְּרַבִּים וְגַם הַתּוֹבֵעַ פֶּן רְאוּי לְנִזְיָפָה וְהַטּוֹר ס' צ"ב הַעֲתִיק תְּשׁוּ"ז וְזוֹ נִכְתָּב שָׁם מְרָן דְּהַרְשֵׁב"א ו"ל שְׂהִבִּיא הוּא חוֹלֵק ע"ז וּבִש"ע שָׁם ס"י הִבִּיא תְּשׁוּבַת הָרָא"ש ו"ל הַלְּזוּ וּמְסִיִּים בְּהָ אָבָל אִם אוֹמֵר בְּנִדְאִי שְׂיֵשׁ לוֹ עֲדִים שְׂעֵבֵר עַל הַשְּׁבוּעָה הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ ע"ש נִכְתָּב הַסַּמ"ע ו"ל דַּס"ל דְּלֹא פְּלִיגִי הַרְשֵׁב"א וְהָרָא"ש ו"ל דְּהַרְשֵׁב"א ו"ל מִיִּירִי בְּאוֹמֵר שְׂיֵשׁ לוֹ עֲדִים ע"ש וְאַפְרִינָן נְמֻטְיָה שְׂכֹן כְּתָב מְרָן עֲצָמוֹ בַּס' בַּד"ה וּלְפִי זֶה אִין מְקוֹם לַמ"ש הַט"ז ו"ל שָׁם וַעֲיִין לְהַרְב"ח ו"ל שָׁם וְהַשְׂפ"ד ו"ל סַק"ז וְה' כַּנ"ה ג ו"ל בַּהֲגַהֲב"י אוֹת ו' וַעֲיִין לְהַמְש"ל ו"ל בַּפ"ב מַה' טוֹעֵן דִּין א' מ"ש בְּזֶה וּבְהַרְבַּ מְשֻׁפְּטִים יִשְׂרָיִם ס' מ"ו וְהַרְבַּ בְּנִי אֶהְרֹן ו"ל ס' נ"א וְכַעַת נְדַפְסוּ תְּשׁוּ"ה הַרְשֵׁב"א ח"ג וְהִיא ל"ו נַדְפַס"ה שָׁם ס' וַע"ע מַה שְׂכָתָב הַרְבַּ הַמַּגִּיהָ לְשָׁם.

וְהַרְבַּ אוֹרִים וְתַנּוּמִים ו"ל יִצְאָ לְחַלֵּק דְּהָרָא"ש ו"ל מִיִּירִי בְּמִבְקָשׁ מַהֲב"ד לְהַטִּיל חֶרֶם וְהַרְשֵׁב"א ו"ל מִיִּירִי בַּבַּע"ד עֲצָמוֹ שְׂמַחְרִים דְּנִדְאִי דְרִשְׁאִי וְאִנּוּ אִין לְנוּ אֵלָא כְּדַבְרֵי מְרָן שַׁב"ס בַּד"ה וְאַחְרֵיוּ נְמֻשָׁה בַּש"ע: (ט) עֲדוּת.

רְאוּבוֹן וְשְׂמַעוֹן הָיוּ בְּאֶחָד מֵעָרֵי הַפְּרָזוֹת וְהַלְּנָה רְאוּבוֹן לְשְׂמַעוֹן פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ ע"מ שְׂיִכְתָּבוּ לוֹ פִּיחְקָא לְגַבּוֹת מַחְבִּירוֹ שְׂבַעֲיָר וְכַפֵּל בִּינֵיהֶם הַפְּרֵשׁ שְׂרְאוּבוֹן טוֹעֵן שְׂהַלְּנָה לוֹ שְׁנֵי אֲלָפִים וְשְׂמַעוֹן בְּחֻשְׁבוֹ בְּאֶמְרוֹר אֲלֵיו שְׁלֹא הַלְּנָהוּ אֵלָא אֶלְף וְכִבֵּר מְסַר לוֹ פִּיחְקָא לְגַבּוֹת מַחְבִּירוֹ כַּמְשֻׁפֵּט וְעַמְדוֹ לְפָנָי ב"ד עַל דִּין עֶסֶק וְטַעֵן רְאוּבוֹן הֲלֹא לֹוִי הִנֵּה בְּאוֹתוֹ פָּרַק וּבְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂהַלְּנִיתָּה שְׁנֵי אֲלָפִים וַיַּעֵן שְׂמַעוֹן וַיֹּאמֵר אִם כֹּה יֹאמֵר לֹוִי שְׂהַלְּוִיתֵנִי שְׁנֵי אֲלָפִים עָלַי לְשֹׁלֵם לָךְ בְּמִיטְבָּא וְאִז עַמְדוֹ הַב"ד וְצוּוּ עַל חֲכָם הָעִיר הִהִיא לְקַבֵּל הַעֲדָאָת לֹוִי בְּמוֹתָב תְּלַמָּא כְּדַחְזִי וְהַעֲיֵד לֹוִי בְּפִנְיֵיהֶם שְׂפ"א הַלְּנָה לוֹ אֶלְף וּפ"ב הַלְּנָה לוֹ אֶלְף בְּמְקוֹם אַחַר וְכַשְׂפָּאָה קַבְּלַת עֲדוּת הַלְּזוּ חֲזַר בּוֹ שְׂמַעוֹן וַאֲמַר יִקְוֹב הַדִּין אֵת הָהָר וְאִינִי מְקַבֵּל עָלַי עַד אֶחָד יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדְקָה אִם שׁוּמְעִין לוֹ אִם לֹא וַיִּבֵּא שַׁכַּמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב מוֹדְעָא רְבָא הָא דְאַמְרִינָן בַּפ' זֶה בּוֹרֵר דָּף כ"ה נְאָמְן עָלַי אֲבָא נְאָמְן עָלַי אֲבִיךָ נְאָמְנִים עָלַי שְׁלֹשָׁה רוּעֵי בְּקָר רַמ"א יְכוּל לְחַזֹּר בּוֹ וְחַכ"א אִינוּ יְכוּל לְחַזֹּר בּוֹ וְאַסִּיקְנָא פִּי פְּלִיגִי לְאַחַר גְּמַר דִּין אָבָל קוֹדֵם גְּמַר דִּין לַכ"ע יְכוּל לְחַזֹּר בּוֹ וְאַפִּילוּבְּאֵתָן לָךְ ס"ל לְרַבְּנָן דְּאִינוּ יְכוּל לְחַזֹּר בּוֹ לְאַחַר גַּמ"ד וְקִי"ל פְּחֻכְמִים כַּמ"ש הָרִי"ף ו"ל וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר וּמְרָן בַּש"ע ס' נ"ב ע"ש: וְרִאִיתִי לְהַרְשֵׁב"א ו"ל בְּרִאשׁוֹנוֹת ס' תַּקס"ח שְׂאוּל נִשְׂאָל בְּמַקְבֵּל עֲדוּת עֲדִים הַנּוֹגְעִים בְּדַבְּרֵי וּלְאַחַר שְׂהַעֲיֵדוּ חֲזַר בּוֹ מְקַבְּלָתוֹ אִם שׁוּמְעִים לוֹ אוֹ לֹא וְהַשִּׁיב דְּאִינוּ יְכוּל לְחַזֹּר בּוֹ דְּכִי הִיכִי דְקַבְּלַת קְרוֹב אוֹ פְּסוּל לְאַחַר גַּמ"ד אִינוּ יְכוּל לְחַזֹּר בּוֹ ה"נ הַעֲדָאָת עֲדִים חֲשִׁיבָא כַּגַּמ"ד וְכַדְאַמְרִינָן בְּשְׁבוּעוֹת דָּף ל' דְּעֲדוּת בַּגַּמ"ד הוּנָא ע"ש וְהַרְוָאָה יִרְאָה דְּהַתָּם לְאוֹ לְהֵאֵי מַלְתָּא אֲתַמַּר אֵלָא לְעַנְיָן דְּבַעֲלֵי דִינִים בְּשַׁעַת גְּמַר דִּין בַּעֲלֵי שְׂיִהִיוּ בַּעֲמִידָה כְּעֲדִים דְּהוּי גַּמ"ד דִּידְהוּ דְמֵאֵי אִית לְהוּ תּוֹ לְמַעְבַּד אָבָל לְגַבֵּי הַעֲדָאָת הַקְּרוֹבִים וּפְסוּי אַפְתֵּי מְחַסְרֵי מַעֲשָׂה ב"ד שְׂיִדְקָדְקוּ בְּדַבְרֵיהֶם וְעֲדוּתָם

וכדאָמרינן הַתָּם בַּפ' ז"ב דָּף ל' ע"א ר' נְחֵמְיָה אֹמֵר נִקְיֵי הַדַּעַת שְׁבִירוּשְׁלִים פָּה הָיוּ נוֹהֲגִים וְכוּ' וּמִקְבָּלִים עֲדוֹת וּמוֹצִיאִין אֶת כָּל אֶדָם לַחוּץ וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִים בְּדָבָר וְהַגְדוּל שְׁבָהֶם אֹמֵר אִישׁ פ' אֶתָּה זָכָאִי וְכוּ' ע"ש אֶלְמָא דְלֵאחַר קַבְּלַת הָעֲדוֹת אַפְתִּי הוּא מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה הַב"ד לִישָׂא וְלִיתָן בְּדָבָר וְכִמוּ שְׁמִבְּנֹאָר בְּטוֹש"ע ס' ח"י ע"ש הָא מִיָּהָ גִבְרָא רַבָּא אָמַר מְלֵתָא מִי יָבֵא אַחֲרֵי הַמְּלָךְ הַמְּשֻׁפָּט: וְכַתֵּב עוֹד וְז"ל וְהוּ"ל כְּפֹאֲתָהּ שְׂאֲמָרוּ בְּפֶרֶק י"ן דְּקַכ"ט עֲבָדֵי גִנְבַתְּ וְכוּ' רְצוּנָהּ הַשְּׁבַע וְטוֹל וְנִשְׁבַּע אֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר ע"ש וּמָה גַּמ"ד יֵשׁ שָׁם וּמִי יָשֵׁב בְּדִין אֶלָּא וְדָאִי כִּינּוּן שְׂאִין אַחַר מַעֲשִׂים אֱלוּ כְּלוּם שְׁהַעֲדוּ הָעֲדוֹת תּוּ לֹא מְצִי מְהֻדְרֵי בַע"א דְּכִינּוּן דְּהַגִּידוּ שׁוּב אֵינָם חוֹזְרִים וּמַגִּידִים וְכוּ' עַכ"ל גַּם בְּזָה נִלְע"ד דִּישׁ לְהַשִּׁיב דְּבִשְׁלָמָא גַּבִּי שְׁבוּעָה אֵיכָּא לְמִימַר מָאִי אֵית לִיהָ לְמַעֲבַד אַבְּל בְּקַבְּלַת הָעֲדוֹת אַפְתִּי יֵשׁ בָּהּ לִישָׂא וְלִיתָן בְּעֲדוּתָן וְכַדְכֵּתִי הָא מִיָּהָ זֹו הִיא דַּעַת דְּהַרְשָׁב"א אַבְּל ה' הַמְּאִירִי וְז"ל בְּחִידוּשֵׁי לְסַנְהֶדְרִין שָׁם נְהָבִיאֻ ה' כְּנ"ה גַּם שָׁם בַּמַּה"ב ס' כ"ב בַּהַג"ה טֹאוֹת ב' פֶּתַח דְּהַעֲדָאָת עֲדִים גְּרִידָא לֹא הָוּא גַּמ"ד אֶלָּא עַד שְׂאִימָרוּ הַב"ד פ' אֶתָּה זָכָאִי ר"ל שְׂגָמָרוּ הַדִּין ע"פ אֹתָהּ עֲדוֹת ע"ש גַּם אֲשׁוּ"ר לְהַרְמ"ה בַּחִי בַּפִּי"ן שָׁם ס' קט"ו וְז"ל וּבַעֲיָנּוּ נְמִי שְׂאִימָרוּ לוּ ב"ד צָא תָּנּוּ לוּ וְכוּ' תַּדַּע דְּהָא דְּוֹמְיָא דְּנֶאֱמָן עָלֵי אַבָּא קְתָנִי מָה הַתָּם לֹא הָוּי גַּמ"ד אֶלָּא דְּאָתוּ אַבִּי וְאַבִּיָּה וּמִסְהָדִי וְאִמ"ל ב"ד חֲטִיב אֶתָּה לִיתָן לוּ ה"ב דְּלֹא הָוּי גַּמ"ד עַד דְּאָמְרֵי ב"ד לְנִתְבָּע חֲטִיב אֶתָּה לִיתָן לוּ וְכוּ' עַכ"ל אֶלְמָא פְּשִׁטָּא לִיהָ לְהַרְמ"ה וְז"ל דְּהַעֲדָאָת עֲדִים גְּרִידָא לֹא חֲשִׁיבָא גַּמְרֵי דִּין וּמְסִינַע לְמַלְתִּיהָ שָׁם מְהַף דְּר"ן אֲשֶׁר הוֹבֵאֲתָ לָהּ וּמִיָּנָה יִלְיָף לְנִשְׁבַּע ע"ש א"כ מְצִינּוּ חֲבֵר טוֹב לַה' הַמְּאִירִי וְז"ל וְכֵן בְּקִדְּשׁ חֲזִיתִי לַה' מוֹהַר"י אֶבְרָם מִיָּגָאָס וְז"ל בְּהָא דְּאָמְרֵי וְנִשְׁבַּע אֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוּ דַּס"ל דְּאֶפִּילוּ נִשְׁבַּע לֹא הָוּי גַּמ"ד עַד שְׂאִימָרוּ לוּ ב"ד שְׁלָם שְׁפָכָר נִשְׁבַּע כַּמ"ש הַרְמָב"ן וְז"ל בְּחִידוּשֵׁי לְשָׁם וּמִיָּנָה לְהַעֲדָאָת עֲדִים דְּהָא תְּלִמוּדָא מְדַמָּה הָף דְּנִשְׁבַּע לְהָף דְּנֶאֱמָן עָלֵי אַבָּא וְכוּ' ע"ש אֶלָּא שְׁהַרְמָב"ן וְז"ל שָׁם חֲלוּק עָלָיו בְּזָה ע"ש גַּם בְּמִקוּ' לְשָׁם הִבִּיא דְּבָרֵי רַבִּי הַר"י אֶבְרָם מִיָּגָאָס וְז"ל בְּלִשׁוֹן הַרְמ"ה וְז"ל בְּשָׁם א"ל וְכַתֵּב עָלָה וְהָאִי סְכָרָא בְּתָרָא טְפִי עֲדִיף דְּאִית' מַס' קָמָא עַכ"ל וּמְסִינִים בָּהּ בְּמִקוּבְצָת שְׁהַרְמָב"ן וְז"ל דְּחָה סְכָרָא זֹו וְשַׁכ"ד הַרְשָׁב"א וְז"ל ע"ש נְמַצָּאֲתָ אֹמֵר שְׁדַעַת הַר"י אֶבְרָם מִיָּגָאָס וְהַרְמ"ה וְהַמְּאִירִי וְז"ל בְּמוֹתֵב תְּלֵתָא בְּחֻדָא שְׂרִינּוּ סְבָרֵי מְרַנּוּ דְּהַעֲדָאָת הָעֲדִים גְּרִידָא לֹא חֲשִׁיבָא גַּמ"ד אֶלָּא עַד דַּאִמ"ל הַב"ד זִיל שְׁלָם שְׁפָכָר הָעִיד וְעָלָה עַל דַּעַתִּי קַל"ה כְּמוֹת שְׁהִיא לֹמֵר דְּהַרְשָׁב"א וְז"ל גּוֹפִיָּה ע"כ לֹא הַקַּל אֶלָּא בְּמִקְבָּל הַעֲדָאָת עֲדִים הַנּוֹגְעִים בְּדָבָר דְּאֵיכָּא לְמִימַר דְּלֹא מְפָסְלִי אֶלָּא מְדַרְבָּנּוּ וְכִמוּ שְׁצַדָּד הָרַב מוֹהַרִּיב"ל ח"ב ס' ז' וְעֵינּוּ לְרַבִּי"ן חֲסִידָא הָרַב אַרְעָא דְּרַבָּנּוּ וְז"ל ס' תַּל"א ע"ש אַבְּל בְּמִקְבָּל עַד א' דְּמַדְּאוּרֵיָּתָא.

אֵינּוּ קָם לְטַעֲנַת מְמוֹן אֶלָּא לְעַנּוּן שְׁבוּעָה בְּלִבָּד אֵיכָּא לְמִימַר דִּיּוּדָה הַרְשָׁב"א וְז"ל דְּמְצִי הָדָר בִּיָּה עַד דַּאִמ"ל ב"ד זִיל שְׁלָם שְׁפָכָר הָעִיד דְּאֶפֹּשִׁי פְּלוּגְתָא בִּינֵי רַבּוֹנוֹתָא לֹא מְפָשִׁינּוּ וְהָא וְדָאִי לִיתָא דְּהוּא וְז"ל תְּלִי זִינְיָה מְהַף דְּשְׁבוּעוֹת דַּעֲדוֹת כַּגַּמ"ד הָוּי וְתוּ מְסַתְּמִיף וְאֶזְזִיל אַהָף דַּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין דְּנִשְׁבַּע וְאֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוּ וְטַעֲמָא טַעֲמִים דְּתוּ לֹא מְצוּ לְמַהֲדָר בְּהוּ דְּכִינּוּן שְׁהַגִּידוּ שׁוּב אֵינּוּ וְכוּ' וְהֵינּוּ גַּמ"ד דִּידָהּ דָּאִין אַחַר מַעֲשִׂיהֶם כְּלוּם נְזָה פְּשׁוּט.

וְהַמְּרַדְכֵי שָׁם אֵינְתִי בִּידָהּ תּוֹס' דְּקַתְּנִי נֶאֱמָן עָלֵי אַבָּא וְכוּ' יָכוֹל לְחַזֵּר בּוּ עַד שְׂשִׁמְעַת מְפִי הַדִּינִים דַּר"מ וְחַכ"א אֵינּוּ יָכוֹל מְשַׁהֲנַעַד הָעֲדוֹת ע"כ וְנֶרְאָה דְּהַתּוֹס' הַלְזוּ לְגַבִּי עֲדוֹת

מתנייא ולפי פשוטן של דברים ר"מ וחקמים פליגי בפלוגתא דהני רבנותא דר"מ סבר
אע"פ שהעידו עדות כל עוד שלא שמעו.

מפי הדיינים גזר דין שגזרו עפ"י אותה עדות יכול לחזור בו וחק"א פיון שהעידו עדות
היינו גמ"ד דידהו פיון דתו לא מצו מהדרי בע"א דאי מיירי תנא בקבלת אבא לדון ובהא
פליגי סבר דר"מ דעד שלא שמעו מפי הדיינים דהיינו שגמרו דינם יכול לחזור בו אבל
מששמעו אינו יכול לחזור בו וחקמים ס"ל משהעידו העדים בפני ב"ד אע"פ שלא גמרו
את הדין א' לחזור בו א"כ ק' לר"י דאמר התם לאחר גמ"ד מחלוקת דלר"מ אפילו לאחר
גמ"ד יכול לחזור בו ואמר רבא לפני גמ"ד כ"ע לא פליגי דיכול לחזור בו כדאיתא התם
דל"ד אלא ע"כ דתנא בדקבל עליו אבא לעדות משתעי והתימא מהר"י אבן מיגאס ו"ל
וסיעת מרחמוהי שלא נרגשו מהתוס' הלזו גם תגדל התימה על הרשב"א ו"ל דלא סייע
למלתיה מהתוס' הלזו והרחיק את עדיו אלא דלפי מאי דאוק' לה בהעדאת עדים צ"ל
דהא דקתני נאמנים עלי ג' רועי בקר פדי נסבא חדא דלגבי עדות ג' מאי עבידתיהו אלא
דאשגירת לישנא דמתני' דמיירי בענין קבלה לדון וסרכיה דתנא דמתניתין נקיט ואזיל.

שוב חפשי ומצאתי תוספתא זו בפ"ה וכו' היא שנויה נאמן עלי אבא וכו' יכול לחזור
בו עד שישמעו מפי הדיין דר"מ וחק"א אינו יכול לחזור בו ע"כ ולא תני בה משהנעד
עליו ובקבל עליו לדון ולא בקבל עליו להעיד הקרובים והפסולים אלא דאפתי לא אפרוק
דתני תנא דר"מ דלאחר שישמעו מפי הדיין א"י לחזור בו ובגמרא התם מיירי דר"ל
ור"י בהא פליגי בדר"מ וחקמים ואמאי תלמודא לא מיייתי האי תוספתא לאותביה לחד
ולסייעי לחד וצ"ע פעת והמרדכי פתב ע"ז וכן פסק הר"ם דלאחר שהעידו העדים הני
כגמ"ד ואם קבל עליו קרוב או פסול או הנוגעים בעדות אינו יכול לפנסלם לאחר שהעידו
בב"ד עכ"ל ותשו' זו היא הובאה בתשו' הרשב"א ו"ל פמו שמבואר שם וכן מצאתי
להרדב"ז ו"ל בתשו' החדשות סי' תש"ג שכתב על תשו' הרשב"א ו"ל הלזו שהיא מתשו'
מהר"ם ו"ל שפאו בכלל תשובות הרשב"א ו"ל ע"ש וכבר כתבתי דמקומו מוכרח
ונראה דהוא ו"ל מוקי לה להתוספתא דמיירי בהעדאת העדים וכדכתי' בענין: וכתב עוד
המרדכי ונשאל לר"מ ע"ע ראובן שתבע לשמעון הלוייתיה מנה ושמעון משיב
פרעתי הונאמנת עלי אשתיה ואם תאמר שלא פרעתייה אפרע לה ושאלו ב"ד לאשתו
ואמרה שלא פרע וחזר בו שמעון ואמר איני מקבלה עלי והשיב דחזרתו חזרה פיון שלא
נגמר הדין דתנו נאמן עלי אבא וכו' אבל לפני גמ"ד יכול לחזור בו ועוד פלוגתא דר"מ
ורבנן בשיש שם עוד עד אחר וכו' ונ"ל דפסק זה פליג אפסק דריש פרקין עכ"ל ופשוטן
של דברים דקאי על מ"ש לעיל מעשה בא לפני ר"מ באחד.

שאמר נאמן עלי אותו גוי וקנו מניה וכשהרגיש שהוא מטה דבריו ולוקח שונד רצה
לחזור בו ופסק דלא מצי הדר ביה וכו' עכ"ל אלמא דס"ל אע"ג דאיכא תרתי לריעותא
אמטו להכי לא מצי הדר ביה אבל באידך עובדא לא קנו מניה משו"ה שפיר מצי למהדר
ביה הא ליתא דלפי משמעות הדברים שאותו גוי אפתי לא אמר למלתיה אלא מפי חזא
ביה תינוהא דמטה דבריו ולוקח שונד בעי למהדר ביה ע"ז פסק אע"ג דלא אמר
לסהדותיה פיון דע"י קנין הוא הו"ל כגמ"ד דתו לא מצי הדר ביה דכונתה בהעיד עדות
בב"ד אע"ג דלא קנו מניה פיון דחשיב העדאת העד כג"ד תו לא מצי למהדר ביה ומ"ט

דר"מ תבר לגזיוניה אלא דאפתי איפא למיזק בדברי המרדכי הללו דאמאי לא ק"ל דפליג
דידיה אדידיה ר"מ אלא מהו דריש פרקין ולא ק"ל מהו עובדא דמייתי התם סמוך
ונראה נאי משום דהו נאמנת עלי אשתה איפא תרתי לריעותא הא איהו ו"ל קאמר לה
בתר הכי ועוד וכו' ושוב ראיתי להרב"ח ו"ל שהביא תוספתא הלזו וכתב עליה דבדוּתא
ובכלל דבריו דברינו ת"ל עלץ לבי ויגל שפיוננתי בזה לדעת עליון: והרב כנ"הג ו"ל
שם בהגהב"י אות צ"א הביא משם הגהה דק"ל על המרדכי ו"ל דמאי ק"ל מהו דר"פ
דגבי פותי בקנין הנה והכא בלא קנין ע"ש וכבר פתבתי בעניו' דהגוי אפתי לא אמר
לסדוּתיה דהו"ל פקודם גמ"ד ואפ"ה משום דהנה בקנין אחשביה כמי שגמר עדותו
אע"ג דבלא קנין חשיב גמ"ד גם מ"ש הרב ו"ל שדעת המרדכי פדעת הגאון שהביא
הרי"ף ו"ל דבקבל עליו קרוב או פסול כפי תרי אפילו קנו מידו יכול לחזור בו ע"ש
אהמ"ר אין זה מתקבל דמוקי לה מסברא דנפשיה וכגון דא צריה למודעי דתשובת
הרשב"א ו"ל הלזו שהיא למוהר"ם כמו שהוכחנו אינה מסכמת כלל לגמרי עם דברי
הרשב"א ו"ל אשר הובאו במקו' שם בפיון שבתשו' זו גריס ונשבע בנא"ו אינו יכול
לחזור בו וכגירסת רשב"ם ו"ל שם ולפי גירסא זו אם הוא עדין לא נשבע יכול לחזור
בו אבל במקו' לשם כ' שהרשב"א ו"ל נמשך אחר גירסת הרמב"ן ו"ל דגריס נשבע בלא
נא"ו ואינו יכול לחזור בו ע"ש ונ"מ כשעדיין לא נשבע וחסר בו אין חזרתו חזרה אלא
ישבע ויטול את שלו ועיין בתוס' שם: ולענין פיקסא דדינא ראיתי להריב"ש ו"ל סי'
ת"ץ שנסאל כמי שקבל עליו עדות ישמעאל וחסר.

בו וע"ז כתב ו"ל ואע"ג דאמרינן בגמ' לפני גמר דין יכול לחזור בו כבר הספיקו הרבה
מן האחרונים אשר ראוי לסמוך עליהם דלגבי עדות הוי גמ"ד כל שנתקבלה בב"ד עכ"ל
נראה שלא כתב הרב ו"ל כן אלא לפי שפיקמו לא נגלו צפוני טמוני המאורות הגדולים
האלה ה' מוהר"י אבן מיגאס והרמ"ה והרב המאירי וראב"ן ו"ל ואע"ג שהרמב"ן
והרשב"א חלקו ע"ד הר"י אבן מיגאס כמ"ש במקובצת הא מיהא אנו בדין הן היום נגה
עלינו אור הרמ"ה והרב המאירי וראב"ן ו"ל מאן חשיב לאפוקי ממונא מיד המוןחזק
והרב"ח ו"ל שם כתב פיון דספיקא דדינא ופלוגתא דרבנותא היא ראוי לפסוק כמחול
לה ובא לחזור ולהוציא מיד חברו אין שומעין לו דהא איפא רבנן דסברי בהעדאת העד
לפני ב"ד חשיב גמ"ד ובאתן לה וחסר בו ובא התובע להוציא מיד הנתבע עפ"י אותה
עדות אין שומעין לו דכללא הוא ממונא היכא דקאי ליקו אדונכתיה ולא מפקינן ליה מיד
המתחזק בו ע"ע ודברי טעם הם ומה גם פי עין רואה אשלי רב"י ס"ל דאפילו כמחול
לה מפקינן ולא נגלו להרב"ח ו"ל וכדכתבנא ומרן בב"י בריש סי' ל"ג הביא תשובת
הרשב"א והריב"ש ו"ל הללו ולא העלה אותם על השלחן ואפשר דמספק"ל לדינא
ואהניא לן כמחול לה וכדברי הרב"ח ו"ל ואע"ג דלגבי שבוועה פסק דאם נשבע א"י
לחזור בו אפילו בלא גמ"ד ושלא פדעת הרמ"ה ו"ל שאני שבוועה דאין אחריה פלום
אבל העדאת עדים אפתי מחסרא מתן ומשא של הב"ד וכדכתב' לעיל אמנם מורם בסי'
כ"ב עמ"ש מרן בש"ע שם מי שקבל עליו לדין קרוב או פסול אם נגמר הדין אפילו
באתן לה אינו יכול לחזור בו וע"ז כתב מור"ם ו"ל ולענין עדות משנתקבלה העדות אינו
יכול לחזור בו ע"ש אלמא דס"ל למור"ם ו"ל דאפי' באתן לה העדאת העדים חשיב גמ"ד

אפילו באתן לה ומוציאין מידו ונשלא פדעת הרב"ח ז"ל וכן תפס במושלם הרשב"ץ האחרון בחוט המושלם ח"א סי' ט"ו ענף ב' ע"ש והרב"ז ז"ל בחדשות סי' תש"ג.

ואני עני עדיין במקומי אני עומד ואומר עם קנ"י מאחר עלות המראה הגדול הזה הרמ"ה והרב המאירי ז"ל נצרכין לבית מדרשו של שם גדול רבינו מוהר"י אבן מיגאס וראב"ן אין להוציא הממון מיד המונחזק במקחול לה או אמן לה כמ"ש הרב"ח אחר שמרן ז"ל בש"ע לא העלה סברת הרשב"א ז"ל על השלקון הטאהור ואיפא למימר דאי שמיע להריב"ש והרב"ז ומור"ם והרשב"ץ האחרון דברי הרמ"ה וה' המאירי וראב"ן שדעתם נוטה לדברי מוהריב"ם ז"ל הווי הדרי בהו ועוד בה פי לפי הנשמע שהב"ד גופייהו אשתמוטי קא משתמיט מנייהו הלכה זו ונתעלמה מהם שאם כבר נתקבלה העדות א"י לחזור בו עד שיתנועעו עם א' מהב"ד שלא נמנה עמהם באותו דין והגיד להם דבר המשפט כתוב לאמר אם פנים הדברים איפא למימר מי איפא מידי דב"ד לא ידעי והאי גברא ידע דילמא העולה על רוחו הוא שאם יעיד כדבריו אהני ליה לפוטרו משבועה ואי לא אהדורי הדרנא בי מקבלתי שקבלתי עדות עד א' וכי יתבינו ליה כל דיליה ואמרין שפבר קבל עליו ואנן בדידן גרידי בטר מור"ם ז"ל היכא דלא פליג אמרן ז"ל בש"ע זו הלכה העלה אפילו באתן לה משנתקבלה העדות א"י לחזור בו קא מיהא בנ"ד איפא ריעותא אחרנא דקא טעין נהי דקבלת עד אהד היינו פשיעיד בפניו ויברר דבריו אבל שלא בפניו לא ועוד דלאו דינא גמיר שאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד ולדעת מרן בש"ע דאפילו בדיעבד וקבלו אין דנין עפ"י אותה הקבלה ואנן בדידן בטר מרן ז"ל גרידן ובהא נדאי שיהדין עמו ואע"פ ששקנו מידו יכול לחזור בו וכמ"ש ה' מוהר"י אדרבי ז"ל סי' קצ"ג ונהביאו הכנ"הג שם בסי' כ"ב בהג"הט אות ו' ואע"פ שמתקייב שבועת הקיסת שלא ידע בנ"ד נראה פשוט שלא ידע וכה הראני ידי"ן ה' מוהרי"ט נר"ו מ"ש הרמ"ה בחי' לסנהדרין שם ודבריו ז"ל מטין לומר פיון דאעיקרא אסמכתא היא דהוא סבור דמי יימר דיעיד לא נפיק מדי דאסמכתא עד דחזי לסהדא באפיה ע"ש ועיין בטוש"ע סי' א"ך ובמור"ם ז"ל שם וכ"ש דמעיקר הדין שהב"ד דיאמרו לנתבע שילך אצל העדים שיעידו בפניו כמ"ש בטוש"ע סי' כ"ח ע"ש והב"ד יצ"ו לא הודיעוהו לנתבע שצריך שיעידו בפניו דלאו כ"ע דינא גמירי אלא שצריך שידיעוהו שורת הדין ואם ידע ונתרצה אה"נ למ"ד דהעדאת עדים הניא גמ"ד תו לא מצי הדר ביה אבל כל שלא נעשה בכל אלה שלא הודיעוהו נלע"ד דמצי למהדר ביה וכ"ש בהצטרפות דעת האומרים דהעדאת העדים לא הניא גמ"ד וגם לפי הכרעת הרב"ח ז"ל דבאתן לה נקטינו כנותנייהו דהני רבנותא וכד עלתה הספמתנו והסקמת הב"ד יצ"ו ולפי שיש מהב"ד יצ"ו חלוק בזה פשרנו ביניהם וזה משפט שלום: (ד) עדות ראובן הוציא פנקס כתוב בכת"י עד אהד שקבל שמעון מנכסי אביו ע"י הב"ד סד' כ"וד ושמעון צונח פכרוכיא דלא קבל כלום רק אם אבי ראובן והוא עומד עליהם ושלחנו אחר העד אשר כתב בפנקס שהוא ואמר שעבר מזכרונו רק יודע שהיה לכתוב זה הפנקס ע"י ב"ד וזה כת"י ובלא"ה הרי כת"י יוצא ממ"א וכתב מרן ז"ל בסי' מ"ו ס"י דמקיימין השטר ע"ש וא"כ חשיב כשטר ונתבאר בס"י דעד א' בשטר והלה אומר לא לוייתי נשבע להכחיש את העד ע"ש א"כ בנ"ד חייב שבועה דאורייתא איברא דבסי' ס"א ס"ו נתבאר דאם אינו כתוב בשטר בתורת העידנו על עצמו שהוא מצוה את העדים לכתוב הודאתו אין לו דין שטר גמור לגבות ממשעבדי ע"ש

ור"ל דְּכַשְׁהוּדָה עֲכָשׁוּ גָבִי מִבְּנֵי חָרִי וּא"כ דְּהֵתָם הָיָה הַחֹב קָדוּם עֵינָן בְּתַשׁוּבַת הָרָא"שׁ שֶׁהֵבִיא הַטּוֹר שָׁם אָבֵל בְּבֹא לְהַתְחַיֵּיב מִפֶּח לְשׁוֹן שְׁטֵר זֶה נִרְאֶה דְּלֹא מְהַי וְאָרִיף לְהַתְיַשֵּׁב בַּדְּבָר: (כא) עֲדוֹת מְלִיף שֶׁהַעִיד עֲדוֹתוֹ בְּטִילָה דְּלֹא בַר הַגְּדָה הוּא דְּקִי"ל פְּרָבָא דְּאָמַר כֹּל מִלְתָּא דְּאָמַר רַחֲמֵנָא לֹא תַעֲבִיד אִי עֲבִיד לֹא מְהַי וְעֵינָן בְּדִרְשׁוֹ דְּרוּשׁ לְמְלִיף כְּשֵׁר מוה"ר וְשְׁלֵמָה נָטַף וְעֵינָן לְהַפְר"ח ו"ל בְּקוֹנְטְרָיס מֵיָמִים חַיִּים בַּפ"ג מְה' מְלָכִים ע"ש: (כב) עֲדוֹת .

עַד שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי לְחַתּוּם וְצִנּוּה לְאַחַר לְחַתּוּם בְּעֵדוֹ אִינוּ כְּלוּם עֵינָן בְּטוֹש"ע סִי ע"ה ס"ה וְעֵינָן בְּתַשׁוֹ הַרְשָׁב"ץ ח"א סִי קכ"ח וְעֵינָן לְקַמֵּן אוֹת צ' סִי ג' וּבִקְצַת שְׁטָרוֹת שְׁבָאוּ מִמ"ה רְאִיתִי שְׁכּוֹתָבִים אָנוּ פ' וּפ' צִנּוּ פ' בְּעֵדוֹ וּבְהַרְדָּב"ז ו"ל בַּח"ב שְׁבַשְׁנֵי סִי תַק"ץ: (כג) עֲדוֹת.

מִי שֶׁהַעִיד בְּעֲבִירָה דְּמִנְגְּדִינוּ לִיָּה כְּדָאֲמַרִּינוּ מְרִינָן בְּפִסְחִים דְּף קי"ג ע"ש דַּעַת הַסְּמ"ג בְּלֵאנִין סִימָן רי"ג מְשׁוּם דַּעֲבַר אֲמִימָרָא דְּרַחֲמֵנָא דְּכַתִּיב לֹא יָקוּם עַד א' בְּאִישׁ וְאִפִּילוּ לְחַיִּיב הַנְּחָשׁד שְׁבוּעָה לֹא יָקוּם אֲלֵא דְּלַתְבִּיעַת מְמוֹן דְּוָקָא הוּא דְּקָם לְשְׁבוּעָה פִּינוּ דְּהִלָּה טוֹעֵנוּ מִשֵּׁא"כ בְּדָבָר עֲבִירָה: וּמַעֲתָה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּאִשָּׁה שֶׁהַעִידָה בְּדָבָר עֲבִירָה א פִּינוּ דְּלֹא בַת עֲדוֹת הִיא מִנְגְּדִינוּ לָהּ אוּ לֹא וּבְאִשָּׁה הָאוּמָרַת פ' תַּבְּעֵנִי עַמ"ש מוהרי"קו ו"ל שְׁוֹרֵשׁ ל"ג וּקפ"ט וְהַרְשָׁב"ץ ח"ג סִי ר"ד וּבְמוֹהַרְשֵׁד"ם ו"ל חִי"ד סִי רט"ו וְהָרַב שְׁעַר אֲפָרִים ו"ל סִי ס"ה וְה' בֵּית דִּין ו"ל בַּח"ה מ"ה מסי' ו' עש"ב:.

(כד) עֲדוֹת קי"ל דְּקָרוֹב וְנִתְרַחַק כְּשֵׁר לְעֲדוֹת מִיָּהוּ אִם כְּבָר נִפְסַק הַדִּין בְּעוֹדוֹ פְּסוּל אַע"פ שֶׁנִּתְרַחַק אִינוּ חוֹזֵר וְתוֹבֵעַ עַפ"י עֲדוֹתוֹ מוֹר"ם ו"ל סִי ל"ג סִי"ב וְהַטַּעַם פְּתַב הָעֵיטוֹר ו"ל דְּף ל"ח סַע"א דַּעֲבִיד אִינִישׁ לְאַחְזוּקִי דְּבוּרִיָּה עַכ"ל וּבִמְקוֹנְפֶצֶת שְׁבִסוּף שִׁיטַת הַרמ"ה ו"ל הַנְּדָפֶס מִחֻדָּשׁ בְּמֵאִי דְּשִׁיף לְדָף קנ"ט מְסִיָּים בְּה' ו"ל נְהַרִי הוּא כְּעֵין נוֹגַע בְּדָבָר עַכ"ל ע"ש וּמַעֲתָה אִין מְקוּם לְמָה שְׁפִי בְּכּוֹנֵת ה' הָעֵיטוֹר בַּס' בֵּית אֲבָרְהָם ע"ש: (כה) עֲדוֹת הֵן סַפֵּק בְּיָדֵי בְּמִלְאָכֵי הַשָּׁרַת הַמְתַּרְאִים כְּבָנֵי אָדָם וְכִמוֹ דְּאָמַרִּינוּ בְּקִידוּשֵׁין דַּל"ב דְּהַמְלָאָכִים שְׁנִתְרָאוּ לְאַבְרָהָם אַע"ה דְּמוֹת עֲרַבִּיִם נְדָמוּ לוֹ ע"ש אִם הַעִידוּ עַל מָה שְׁרָאוּ מְקַבְּלִים עֲדוֹתָם אוּ לֹא וְתַבְּעֵי לָהּ ג"כ לְמ"ד דְּמוֹת מ"ה שׁ נִרְאוּ לוֹ וְהַפִּיר בְּהֵם דַּמ"ה שׁ נִינְהוּ וְכַדְאִיתָא הֵתָם בְּקִידוּשֵׁין ע"ש אִם הַעִידוּ לְפָנֵי אַע"ה אִם הָיָה בְּדִין לְקַבֵּל עֲדוֹתָן וְעוֹד יֵשׁ לְחַקוֹר לְמ"ד צוּרַת עֲרַבִּיִם נְדָמוּ לְאַבְרָהָם אַע"ה וְלֹא הַפִּיר בְּהֵם מְלָאָכִים אִי שְׁרִי לְהוּ מְרִיָּהוּ לְהַדְמוֹת לְבָנֵי אָדָם וְלְבּוֹא לַב"ד וְלְהַעִיד עַל מָה שְׁרָאוּ דַּהֲב"ד טוֹעִים בְּדַעֲתָם בְּחֻשְׁבָּם בְּנֵי אָדָם נִינְהוּ הָא מִיָּהָא לְדִידְהוּ הָנִי כְּרַמָּאוֹת וְתַבְּעֵי לָהּ הָא לְכַשְׁת"ל דַּמ"ה שׁ בְּנֵי הַגְּדָה נִינְהוּ הֵינּוּ בִּידוּעִים מְקַבְּלִינוּ עֲדוֹתֵיָהוּ אָבֵל לְהַדְמוֹת וְלְהַתְרָאוֹת כְּצוּרַת אָדָם וְאִין בְּהֵם מְכִיר אֲפָשֵׁר לוֹמַר דְּלֹא אָרִיף לְמַעַבְדַּ הַכִּי: וּמַצָּאתִי מְדָרְשׁ לְרז"ל בַּב"ר פ' ס"ד סִי י"ט ו"ל קָמוּ הַשָּׁרִים זֶה מִכָּאֵל וְגַבְרִיאֵל מְשַׁחוּ מִגִּין וְכַתְּבוּ שֶׁהַכּוֹרָה לִיעֲקֹב וְכו' וְהוּבָא ג"כ בִּפְלִקוּט יִשְׁעִיָּה סִי רפ"ח ע"ש עַכ"ל נִרְאֶה דְּמִלְאָכֵי הַשָּׁרַת מְשׁוּוּ לְהוּ שְׁטָרָא מְעַלְיָא דְּבָנֵי הַגְּדָה נִינְהוּ וּמִיָּקְרוּ אֲנָשִׁים שְׁפִיר וַא"ת דְּכִי נָמִי בְּנֵי הַגְּדָה הָווּ מֵאֵן מְסַהִיד אַחְתִּימַת יְדִיָּהוּ לְקִיּוּמִיָּה לְשְׁטָרָא הָא וְדֵאִי לְק"מ דְּמִדְּאוּרִיָּתָא עֲדִים הַחֲתוּמִין עַל הַשְּׁטֵר נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁנִחְקָרָה עֲדוֹתָן דְּמִי אֲלֵא מְדַרְבָּנָן אֲצָרִיכוּ לְקִיּוּם שְׁטָרוֹת וְכַדְאִיתָא בַּפ"ב דְּכַתְּבוֹת דַּכ"כ וּבַכ"ד בַּש"ס: עוֹד נִסְתַּפְקִיתִי

דאת"ל דמ"הש בְּנֵי הַגְּדָה נִינְהוּ אִי תִסְגִי לְהוּ בְּחַד פִּינֹן דְּחִידוּשׁ הוּא וְכַדְאָמְרִינוּ בְּעֵדוּת
הָאִשָּׁה שְׁמַת בְּעֵלְהָ דְאָפִי אִשָּׁה אַחַת נְאָמְנָת אוּ דִילְמָא פִּי יְהֻבִּינוּ לְהוּ דִּינָא דְהַגְדָה הוּ"ל
כְּהִלְכַת גּוּבְרִין דְּבַעֲיָנוּ תְרִי וְהַתְּבוּנָתִי בְּדָבָר וְרֵאִיתִי בְּלִבִּי דְּוֹדָאִי מ"הש לָאוּ בְּנֵי הַגְּדָה
נִינְהוּ דְּבַעֲיָנוּ עֵדוּת שְׁאֵתָה יְכוּל לְהַזְיָמָה וְלִיכָא אֱלָא שְׁמַדְבְּרִי רַבִּינוּ בַּפ"ב מַה' רוּצָח דִּין
ט' שְׁכַתְּבַת עֵדוּת שְׁאֵין אַתָּה יְכוּל לְהַזְיָמָה בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת א"כ הֵדֵר סְפִיקוֹן בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּלֵא
בְּעֵינֵינוּ עֵדוּת שֵׁא"א יְכוּל לְהַזְיָמָה וְכַדְעַת רַבִּינוּ ו"ל הֵלְזוּ פְּתַב הֶרְדֵּב"ז בְּחִדְשׁוֹ סִי' שֵׁל"א
ע"ש וְעֵינֵינוּ לְהַרְל"ם ו"ל בַּפ"ד מַה' סְנֵהֲדֵרִין דִּין ז' עֵש"ב וְהֶרַב הֶחְסִיד בְּסַפֵּר שְׁמַע יַעֲקֹב
בַּס' תּוֹלְדוֹת מִיְיָתִי בִּידְהָה מְדַרְשׁ אֲשֶׁר הוּנַף וְלִפִּי דְרָכּוֹ פִּירֵשׁ שְׁהִיָּה לִיעֲקֹב אַע"ה דִּין
שְׁטֵר ע"ש וְלִפִּי הַמְּשׁוּעֵר ק' לְשִׁמּוֹעַ וְגַם לִפִּי דְרָכּוֹ ו"ל פְּכָר כְּתַבְתִּי בָּאוֹת שִׁי"ן מְדִין
שְׁטֵר ע"ש בַּס"ד דִּישׁ לְגַמְגָּם בְּדְבָרֵינוּ ע"ש וְעֵינֵינוּ בְּנִזִיר דָּף ד' ע"ב דְּקֶאֱמַר הַש"ס דְּכִי
נִזִיר אֱלֵהִים יִהְיֶה הַנְּעֵר מְלֶאֱךָ הוּא דְּקֶאֱמַר לֵה וְנַעֲשֶׂה נִזִיר עַפ"י הַגְּדַת הַמְּלֶאֱךָ וְעֵינֵינוּ
בְּרַבִּינוּ בַּפ"ג מַה' נְזִירוֹת דִּין ט' וְכַתְּבַת מְרֹן דְּלִמ"ד בְּעֵינֵינוּ שְׁיִתְּפֹנֵס בְּדָבָר הַנְּדוּר סוֹבֵר
דְּקֶרָא דְּמְנוּחַת הוּא דְּקֶאֱמַר לְכַדְס"ד דְּתַלְמוּדָא ע"ש וְעֵינֵינוּ בְּמַכּוֹת דְּכ"ב דְּקֶאֱמַר הַש"ס
בְּנִזִיר שְׁמִשׁוֹן וּפִירֵשׁ"י דַּע"י מְלֶאֱךָ הִתְּהָה נְזִירוֹתוֹ וְכִינֹן שְׁנִזִירוֹתוֹ מְלַמְעֵלְהָ אִינְהָ בְּשִׂאֲלָה
וְהִינְנוּ כַּמ"ד דְּלֵא בַּעֲי' שְׁיִתְּפֹנֵשׁ דְּבָר הַנְּדוּר וְקֶרָא מְלֶאֱךָ הוּא דְּקֶאֱמַר לִיָּה וְהַנְּכַרְח רַש"י
ו"ל לְפָרֵשׁ כֵּן לְמַסְבַּר טַעְמָא דְּגַמ' דְּקֶאֱמַר לִיָּה בְּשִׂאֲלָה וְהִינְנוּ ע"כ לְמ"ד שַׁע"י מְלֶאֱךָ
קַבֵּל נְזִירוֹתוֹ וְאִין פַּח בַּב"ד שֶׁל מְטָה לִישְׂאֵל וְכַתְּבַת עוֹד רַש"י ו"ל דְּאִיתְּדַמְּכָרְשִׁי מְשׁוּם
שְׁהוּא נִזִיר מִן הַבְּטָן וְר"ל וַא"כ קֶרָא דְּכִי נִזִיר יִהְיֶה הַנְּעֵר מִן הַבְּטָן מְנוּחַת הוּא דְּקֶאֱמַר לְ
מ"מ פִּינֹן דְּמִן הַבְּטָן קַבֵּל עֲלֵיהָ אִיְהוּ גּוּפִיָּה לָא מְצִי לְאַתְּשׁוּלִי עֲלֵיהָ פִּינֹן דְּלֵא נִזִיר אִיְהוּ
וְאָבִיו נְמִי לָא מְצִי לְאַתְּשׁוּלִי עֲלֵיהָ מְכִי יִצָּא לְאֹוִיר הָעוֹלָם פִּינֹן שְׁחַל עַל הַנּוֹלֵד תּוֹ לָא מְצִי
לְאַתְּשׁוּלִי וְר"ל מְשַׁנְתָּנוּ דְּקֶתְנֵי נִזִיר בְּמִי שְׁהִזִירוּ אָבִיו מִן הַבְּטָן וְרַש"י ו"ל הַקְּשָׁה עַל
שִׁיטָה זוֹ דַּמ"מ בְּעוֹדוֹ בְּבִטָּן מִיָּהָא בְּעֵי לְאַתְּשׁוּלִי וְאָפִילוּ מֵת אָבִיו בְּשִׂאֲלָה מִיָּהָא הִנְהָ
בְּהִיא שְׁעֵתָא בְּעוֹד שְׁהִיָּה בְּבִטָּן אִמּוֹ וְעֵינֵינוּ לְהַמְש"ל שָׁם.

בה' נְזִירוֹת שְׁנִסְתַּפַּק בְּמִי שְׁהִדִירוּ אָבִיו מִי מְצִי הַבֵּן לִישְׂאֵל אוּ הָאֵב וְהֵדֵר פְּשֻׁטָה מְדַבְּרִי
רַש"י. ו"ל וְאִנֹּן בְּעַנְיֹוֹתֵינוּ כְּתִיבָא מֵאִי דְּנִרְאָה לַעֲנִי"ד: (כו) עֵדוּת.

עַד אַחַד פּוֹטֵר אֶת הַנְּשָׁבֵעַ מְשִׁבּוּעָה אֲפִילוּ לְמַחְזִיב שְׁבֻעָה דְּאוּרִיָּתָא לְדִידוֹ דְּגִרִירָנָא
בְּתַרְיָה דְּמְרֹן לִפִּי פְּלִלְיוֹ סִימֹן ע"א וְסִי' פ"ז וְעֵינֵינוּ בְּתַשׁוֹ הֶרְדֵּב"ז בַּח"ב. שְׁבֻשְׁנֵי סִימֹן
תַּש"ך דַּס"ל דְּוִקָא שְׁבֻעָה דְּרַבָּנֵינוּ ע"ש וּמ"מ אִם רוּצָה הַתּוֹבֵעַ לְהַטִּיל חֶרֶם סְתָם הַרְשׁוּת
בְּיָדוֹ עֵינֵינוּ בַּטוֹ סִימֹן פ"ד אֲבָל אִם הִיָּה עֵיקָר הַחַיִּיב אִינּוּ זְנֻקְקוֹ אֱלָא לְהַטִּיל ח"ס עַד א'
פּוֹטֵרוֹ אֲפִילוּ מְהַטִּיל ח"ס וְעֵינֵינוּ בַּכַּנ"ה ג סִי' ע"ה בַּהַג"ה ט אוֹת י"ט וְלַעֲנִין לְהִיּוֹת נְשָׁבֵעַ
וְנוֹטֵל וְעַד אַחַד מְסִייעוֹ גּוֹבָה בְּלֵא שְׁבֻעָה: (כז) עֵדוּת.

רַאוּבֵן חֲתוּם עִם שְׁמַעוֹן בַּשֹּׁט"ח לְשַׁעַל לְוִי יְכוּל לְקַנּוֹתוֹ עֵינֵינוּ בַּש"ע סִי' ס"ו. ס"ך וְסַכ"א
וְעֵינֵינוּ תַּשׁוֹ הֶרִיב"ש סִי' ר"י וְבַה' מַש"ל ו"ל בַּפ"ו מַה' מְכִי דִין י"א בַּד"ה פְּתַב הֶרִיב"ש
וְכו' ע"ש: (כח) עֵדוּת.

מִי שְׁגָמַר מְקַח עִם חֲבִירוֹ וְקַבֵּל. בַּק"ס וְהִיּוּ עֵדִים בְּהַכְּמָנָה שְׁרָאוּ הַקְּנִין וְעַכְשָׁו רוּצָה
לְחַזֵּר בּוֹ וְאוּמַר דְּכִינֹן שְׁלֵא הִיָּה שָׁם עֵדִים דְּשִׁלָּא יַדְעָתִי שְׁהֵם בְּחִדְרָה בְּהַכְּמָנָה וְלַכְּדָה

השטתי בך אין בדבריו פלום מפמה טעמי ועיין להרב כנ"הג סי' קצ"ה בהג"הט אות ט'
שכ"כ משם השל"הג ז"ל בפ' ז"ב ועיין בשו"ת הרב מוהר"י קצב"י ז"ל סי': (כט) עדות.

דעת ר"ת דשלישי בראשון פסול להעיד וכמ"ש בריש סימן ל"ג וכתבו התוס' בפ' זה
בזר דף כ"ח בד"ה רב וכו' והוכיח מדאמר' אבא לר' בפ"ן דקכ"ח דשלישי בשני פשר
משמע דבראשון פסול וכו' ואע"ג דאיתא התם דרבא מוסיף ולא חולק מ"מ כת' שם
התוס' דר"ח רוח אחרת היתה אתו בפירוש אותה השמועה ע"ש ועוד הביא ראיה
מהירושלמי דקאמר אשת פינחס פשר להעיד לה מרע"ה משמע דלפינחס גופיה לא
והיינו משום דמרע"ה א' בג' לפינחס יעו"ש: וראיתי להגאון באורו"ת לשם סק"ג שכתב
משם אבי אמו ז"ל דאימור הירושלמי סובר כרבה וכמ"ש רש"י ז"ל בחומש דאלעזר
בן אהרן לקח בת יתרו ממש אחרות צפורה א"כ מצד קורבה ג' בא' הנה פשר רק מצד
קורבת צפורה אחרות אמו והבעל פאשתו פסול אבל לאשתו פשר משום דהו"ל תרי.

בעל פאשתו דלא אמרינן ע"ש והנה מה שהביא ממדרש ומפירש"י ז"ל בחומש אמתקא
דשם נתבאר דבת פוטיאל מבנות יתרו שפטם ובת יוסף שפטפט ע"ש וא"כ אינה בת
יתרו ממש אלא מבני בניו ונפל פתא בביא איבא דבפי"ן דף ק"ט בעי תלמודא למימר
דאלעזר נשא בת יתרו ממש אלא דלא קיימא הכי למסקנא ועיין בפ' טבול יום דקאמר
התם אהרן קרוב וכו' ולמ"ד פינחס פהן הנה א אמאי לא ראה אלא ש"מ דג' בא' פסול:
(ל) עדות.

לענין משרתי הבית אם פשרים להעיד הרב פליטת בית יהודה סי' ח' הורה גבר
ואכשרנהו והרדב"ז בח"א בסי' נ"ז ה"נ ס"ל דלא גרע מאוהב ושונא ובח"ב סי' שי"ב.
כתב דנוגעים בעדות ולע"ע נר' בעליל ספר האורו"ת להגאון מוהר"י אשפנזי ז"ל
וראיתיו שהעלה להלקה ולמעשה פדעת הרדב"ז בח"א ושפן עמא דבר ועיין שו"ת
מוהריק"ש ז"ל סי' ק"ב דף נ"ד ע"א וכעת ראיתי תשו' רבינו מהר"י אבן מיצאס ז"ל
שכ"כ ועיין בתשב"ץ ח"ג סי' ו' ע"ש ובאדרת אליהו סי' כ"ד דף נ"ג ע"ש ועיין .

בתשו' הרדב"ז התדשות בענין עדות קודשין ע"ש: (לא) עדות. הא דמי שנשבע
להכחיש א.

את העד דהתובע ועד אחר מצטרפין לפוסלו מכאן ולהבא כמ"ש הש"ע סימן ל"ד סכ"ו
עיין בתשו' הרדב"ז ז"ל ח"א שבשני סי' ס"ד ולעיל . מערכת אות ד' סי': (לב) עדות.

נוגע בעדות דפסול בד"מ אי הוי דאורייתא או דרבנן עיין בקו' ארעא דרבנן סי' תל"א
ותע"ד: (לג) עדות ראובן ושמעון עמדו למשפט . ונפל ביניהם הפרש ואמ"ל אחד
לחבירו הלא אהרן אחיה עד בדבר אמ"ל איך אתה מקבל עדות קרובי ונטל ק"ס מיד
הב"ד שהוא מקבלו פשני עדים פשרים ואחיו לא קבל ושוב העיד אהרן פדברי בר
פלוגמיה דאחיו וטען שלא קבל הוא בק"ס פשיטא דבכדי טעין שמפינון שקבלו להעיד
וכבר הגיד אינו יכול לחזור בו אפילו בלא ק"ס כמ"ש מור"ם סימן כ"ב משם הריב"ש
סי' ת"ץ ונהיאו מרן ב"י ריש סי' ל"ג ומשם הרשב"א ז"ל סי' תקס"ח ועיין בב"ח סי'
כ"ב וכ"כ בתשו' חוט המשולש כס' התשב"ץ ח"א סימן ט"ו ענף ב' ע"ש ועיין עוד
בתשו' הרדב"ז ז"ל בח"ב שבשני סי' תש"ג בענין עד הנוגע בדבר וידע בו וקבלו וכבר

הגיד עדותו דתו לא מצי למקדר ביה ע"ש ובתשובות הרשב"ש ז"ל סי' רי"א ורי"ב ע"ש: (לד) עדות.

שנוטלים שְׂכָר לְקַבֵּל עֲדוֹת וְלִכְתּוֹב וְלִמְסוֹר פְּשָׁרִים וְשִׁפִּיר עֲבָדֵי אָבֵל אִם קִבְּלוּ הָעֲדוֹת מִצְּוָה עֲלֵיהֶם לְהַגִּיד וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר הַרְשָׁבָ"א ז"ל בח"ג סי' י"א וְעֵינֵינוּ בְּב"י סִימָן כ"ח מְחוּ' ד' וּבִתְשׁוּ' הָרַב פָּרַם שְׁלֵמָה ז"ל בח"מ סִימָן כ' בְּאֲנֹרָה וְכָתַב ע"ז הָרַב הַמַּגִּיחַ ז"ל בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁבָ"א ז"ל דְּבִזְזָה מְתוֹרֵץ שִׁפִּיר הָא דְאֲמַרְיֵנוּ בְּגִמְרָא שְׁבוּעָה שְׁלֵא אַעֲיָדָה שְׁבוּעַת שְׁוֹא וּבִירוּשְׁלָמִי אָמַר דְּהִיא שְׁבוּעַת בִּיטוּי וְהַשְׁתָּא נִיחָא דְש"ס דִּינָן מִיָּבֵרִי אַחַר שְׁקַבֵּל הָעֲדוֹת דְּהֵנִי שְׁבוּעָה לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְשְׁבוּעַת שְׁוֹא הִיא וְהִירוּשְׁלָמִי מִיָּבֵרִי קוֹדֵם שְׁיִהְיֶה עַד בְּדָבָר עַכ"ל וְצָרִיךְ לְהַתְּיָשֵׁב בְּלִישְׁנָא דְתַלְמוּדָא דִּינָן וְהִירוּשׁ: (לה) עדות.

מִי שֶׁכָּתַב לוֹ שְׁטַר הַרְשָׁאָה וְנִמְצָא שְׁאֵינוֹ מְתוֹקֵן וְהֵלֶךְ הַמְּוֹרָשֶׁה לְעֵדִים וְכָתַב לוֹ שְׁטַר אַחֵר וְשֶׁהוּא פֶּשֶׁר עֵינֵינוּ בְּב"י סי' מ"ט וְלֵה' בְּנֵי שְׁמוּאֵל לְשֵׁם וְעֵינֵינוּ לְהַרְשָׁבָ"א ז"ל ח"ב סי' שִׁי"ו וּבְחִין בְּפֶרֶק הַתְּקַבֵּל וּבַח"ג סי' י"ב וְתַמְצָא נַחַת רוּחַ וְדוּק: (לו) עדות.

הָא דְקִי"ל חֲזָקָה. אֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַשְׁטַר אֲלָא א"כ נַעֲשֶׂה גְדוּל לֹא נֶאֱמָרָה אֲלָא בְּעֵדִים יְדוּעִים.

וּמִן חֲזָקִים נְמִיסוּפְרֵי הַדִּינִים שֶׁהֵיוּ רְגִילִים לְכַתּוֹב הַשְׁטָרוֹת בְּזִמְנֵי חֲכָמֵי הַתְּלִמוּד וְהֵם בְּקִיאִים בְּרוּב הַדִּינִים וְכו' הַרִיב"ש ז"ל סי' שַׁע"א ע"ש"כ מְזָה מְזַת וְשׁוּב: מְצָאֵתִי דְמַלְתִּינָה דְהָרַב ז"ל לֹא כ"ע מוֹדוֹ בָּהּ וְכָבֵר נִתְבָּאָר בְּכַנ"ה ג סי' רל"ה אוֹת כ"ג וְכ"ד בַּהֲגַהֲב"י ע"ש"ב וְע"ע בְּמַה"ק סי' מ"ב בַּהֲגַהֲב"י אוֹת י"ב וְעֵינֵינוּ בְּתִשׁוּ' הָרַב פָּרַם שְׁלֵמָה ז"ל בַּח"מ סִימָן א' בְּאַרְיִכוֹת: (לז) עדות.

מֵה שֶׁשְׁטַעַן לְחַבְרֵי שְׁיֹדַע לוֹ עֲדוֹת וְהֵלָה כּוֹפֵר בּוֹ אֵינוֹ חַיִּיב שְׁבוּעָה הַרַב"ח ז"ל רִישׁ סי' כ"ח וְסִי' פ"ז ס"ס ט"ל וְדָלָא כְּרִיא"ז וְעֵינֵינוּ בְּתִשׁוּ' מִים רַבִּים חֲלָק ח"ה מ סי' א' וְעֵינֵינוּ בְּשׁו"ת הַרְשָׁבָ"ץ ז"ל ח"ג סי' ט"ו מֵה שֶׁהָאֲרִיךְ בְּפֶרֶט זֶה שֶׁכָּתַב שֶׁהַרִיב"ש ז"ל נִהַג לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הָעֵדִים וְכֵן בְּאַרְצוֹת אֲדוֹם ע"ש מְמַנּוּ תוֹצְאוֹת חַיִּים וְעֵינֵינוּ כַּנ"ה ח"ח מ מה"ק סִימָן פ"ז בַּהֲגַ"ה ט אוֹת נ"ט וְעֵינֵינוּ בְּשׁו"ת בֵּית הַהוֹדָה לְמוֹהַר"י עֵינֵינוּ ז"ל ח"ח מ סי' ה' אוֹת ח' וְסִימָן ח"ן ע"ש: (לח) עדות.

ב"ד שֶׁל שְׁלֵשָׁה א' דְּגָמִיר וּב' דְּלֹא גָמִירִי כָּלֵל שֶׁיִּשְׁבּוּ לְדוֹן וְקִבְּלוּ עֲדוֹת לְחוֹבְתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן שְׁלֵא בְּפִנְיֵי וְגַם שֶׁלְשֵׁתָם יַחַד הֵם שׁוֹנְאָיו שֶׁל רְאוּבֵן חֲמִירָא גּוֹפָה שֶׁל קַבְּלַת עֲדוֹת מִגּוֹפָה שֶׁל דִּינּוֹת וּבְעֵינֵינוּ שֶׁלְשָׁה מְוַמְחִין וְאֶפְרָיִם בְּדִיעֵבַד וְאֶפְרָיִם הַחֹלְקִים עַל זֶה בְּדָבָר עָרְוָה יוֹדוּ דְּבַעֲיָנוּ שֶׁלְשָׁה מְוַמְחִין אֶפְרָיִם דִּיעֵבַד וְאֶפְרָיִם שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִים בְּזֶה יְכוּל רְאוּבֵן לֹאמַר קִים לִי דְּבַעֲיָנוּ ג' דְּגָמִירִי אֶפְרָיִם בְּדִיעֵבַד וְלִכ"ע וְעוֹד שֶׁכָּל הָעֵדִים שֶׁקִּבְּלוּ ע"ז הָעֵנִין נִמְצָאוּ פְּסוּלֵי עֲדוֹת מְעַבְרֵי חֲמוּרוֹת שֶׁיֵּשׁ בֵּינָם וּמְכָאן מוֹדַעָא עַל מֵה שֶׁטוּעָן ר' שֶׁהֵם שׁוֹנְאָיו כָּל הַג' דִּינִים דָּאָף דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן הַבַּע"ד לֹאמַר שֶׁהֵם שׁוֹנְאָיו בְּנ"ד מִיַּחַשׁ מִיָּהָא חֵינֵינוּ וְא"כ אֵין דִּינָם שֶׁל ב"ד הִלְלוּ דִּין אֶפְרָיִם בְּדִיעֵבַד ה' פָּרַם שְׁלֵמָה ז"ל בַּח' ח"מ סי' ג' דָּף קט"ו ע"א: (טל) עדות.

עֵינֵינוּ בְּש' פָּרַם שְׁלֵמָה בַּח"ד סי' י"א וּבְחֲלָק א"ה ע סי' ל"א וְנ"א: (מ) עדות. מִי שֶׁתְּבַע אֶת הַיּוֹרְשִׁים שְׁמוֹרִישָׁם חַיִּיב לוֹ מְנָה וְעַד א' מְעִידוֹ בְּזֶה לֹא אֲמַרְיֵנוּ בַּח"ה מְתוֹף שְׁאֵינוֹ

יכול להשבע משלם עיני כנ"הג סי' נ"א בהג"הט אות ח': (מא) עדות נשים נאמנים בעדו דם בתולים מהר"ם מיניץ ז"ל כנ"הג מה"ק סי' ל"ז בהגהב"י אות י"ב ע"ש ואין ספר זה מצוי ביד יען נסתפקתי כיון דעדות נשים כמאן דלימא נהא האמינו א"כ אפילו אחת מהנה או"ד פהלקת גוברין בעיניו ואין עדות פחות מב' וצ"ע.

ומהו דנאמן עלי אבא נאמן עלי אביה דאפליגו בה רבנותא דאיכא מ"ד דוקא במקום דיין או עד א' דליכא אלא חדא לריעותא אבל במקום שנים לא דהו"ל תרתי לריעותא קרוב ואחד וע"כ לא פליגי אלא בדקבלום בלא קנין אלא שפבר נגמר הדין אבל אם קנו מיזם אהני אפילו איכא תרתי לריעותא וכמו שפבר נגמר הדין אבל אם קנו וא"כ בנ"ד דמהני עדות נשים לכתחלה הו"ל כפסול וקנו מיזם דמהני אפילו דאיכא תרתי לריעותא אלא דאפתי איכא למימר דשאני קרוב דבר עדות הוא אלא גזרתו עומדת לעומתו יען היותו קרוב וכשר הוא לעדות שאר בני עלמא משא"כ באשה דלאו בתור' עדות היא ואע"פ שהרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' סנהדרין פתב שאר הפסולים מחמת עבירה ישנם בכלל הקבלה ע"כ מ"מ בני עדות הם ולכי מהדרי בתשובה שפיר בני עדות נינהו פי לא בנשים וא"כ הדרא בעינין לדנקטה ועינין שו"ת מוהרי"ט ז"ל ח"א סו' נ"ב ועינין כנ"הג ח"המ סי' כ"ט וע"ע סי' ל' בהג"הט אות י' ומהרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' אישות דין ב' ובש"ע א"הע סי' קנ"א דאפילו אשת אחת נאמנת על העדאת השתי שערות ובמור"ם ז"ל ס"ס"י ל"ה ונהרב בית דוד ז"ל סי' י"ו ע"ש: וראיתי למהר"י ז"ל ונהביאו הרב"י ז"ל שם שפתב וז"ל בא מעשה לפני.

הר"י ע"כ מצאתי וחקל ע"ד): (מב) עדות. ראובן צנה לסופרים.

לכתוב לו שטר על שמעון וכשהראה אותו להמורה בהוראה דקדק בו ומצאו שאינו עולה ע"פ הדין וקרא החכם לסופרים ואמר להם ששמעון צנה להם שיכתבו לו שטר. העולה ע"פ האמת והצדק וכפי קוצר ידיעתנו נראה לנו שזה הוא שטר פשר ומעולה ונסתפק החכם אם יכולים לחזור ולכתוב שטר אחר.

פהוגן בלי ידיעת שמעון ובקנין מחדש כיון שפבר עשו שליחותו ואמרינו בפ"ק ג"פ דף קע"א עדים שעשו שליחותם אינם חוזרים וכותבים אלא דאלימי ע"ש אלא דבגטין דס"ב אמרי' דסבר ר"ש למימר עשו שליחות ואותביה אספא לא אמר להו ה"נ דכונתה ואע"ג דבנ"ד פבר נמסר ביז בעלים וסלוקי סליק להו לשלוחים כדאימא התם מ"מ כיון דאמ"ל פתבו וחתמו ותנו ביז פ' איכא למימר עד שתהא נתינה פראוי ליפות את פחו והאי נתינה לא חשיבא נתינה אלא חספא בעלמא ועינין בתשו' הרא"ש ז"ל שהביא הטור ז"ל סי' מ"ט ותשו' הרשב"א ז"ל שהביא מרן בב"י שם הלא המה נדפסה בח"ג סי' י"ב וי"ג ועינין בסמ"ע והש"ך ז"ל שם ובסי' ע"א: (מג) עדות.

עדי קידושין אם צריכים דרישה וחקירה כדיני נפשות עינין שו"ת מוהרי"ט ז"ל ח"א סי' קל"ח ומוהרי"ט ז"ל סימן כ"ט וסי' ד"ן כנ"הג א"הע סי' מ"ב ויד אהרן לשם וכנ"הג ח"מ סי' ל"ו באריכות ומוהר"ח ש בתשו' סי' ל"ד ושו"ת ה' דברי יוסף ז"ל סי' ט"ו: (מד) עדות עדים ששלחו עדותן לב"ד בכת"י אין דינין עפ"י אותה עדות ודלא בר"ת ז"ל דמכשיר עינין סי' כ"ח סי"א ע"ש ורחימו דנפשיין ראב"ן בן מלך מלכי צדק מוה"ר המופלא נר"ו הקשה לדעת ר"ת מאותה שאמרו בשבועות דף ל"ד אמ"ר צורבא מרבנן

דינע סהדותא לחבריה וזילא ביה מילתא למיזל לב"ד דזוטא מניה לא ליזיל וה"מ
בממונא אכל באיסורא אין חקמה ואין תבונה וכו' דישלח דבורא בכת"י ובאיסורא נמי
אמאי אזי"ל לקיים לאפרושי מאיסורא או להתיר וישלח עדותו בכת"י ובו בפרק תירץ
מוה"ר נר"ו פ"ן דליתיה בכפיה גבי האי דינא דזוטא מניה חשיב לאו בר הגדה הוא
והו"ל פאלם דאמעוט פ"ן דאינו ראוי לביקה א"ד בן הרב נר"ו.

ולע"ד לבי מהסם ביה פ"ן דאיתיה במל"ת דאיסורא ולגבי דלאו. דזוטא מניה היכי קרינו
ביה לאו בר הגדה.

והנלע"ד דר"ת ז"ל סובר פדעת הרא"ש ז"ל ודעמיה דבהה דמציא שק או קופה דמיימי
מניה תלמודא בשבועות דקתני בזמן ואינה לפי כבודו דמתעלם סובר הרא"ש ז"ל דאסור
להחזיר דקא מזלזל.

בכבודו עיין בפ' אלו מציאות שם בהרא"ש ז"ל. גם הרב כנ"הג הביא דעת זו משם
הרדב"ז ז"ל דהיינו הא דקאמר דבממונא לא ליזיל ר"ל אסור לילף אכל באיסורא מותר
לילף דאין זה בייזוי לודאין חקמה וכו' אכל אה"נ דמצי לשלוח כת"י לדעת ר"ת ז"ל:
ואחז"ר נראה בעליל ס' האורו"ת לה' מוהרי"א ז"ל ולשם פתב קרוב למאי דכתיבנא
ושלא פדעת מוה"ר נר"ו למימרא דשפיר קרינו ביה ראוי לביקה וע"ש מה שתיירץ וכעת
ראיתי להרשב"ש ז"ל בס' תיקון סופרים שבס' יבין שמועה להרשב"ץ ז"ל שהקשה על
סברת ר"ת ז"ל כמו שהקשה אחינו בן הרב נר"ו הנז' ע"ש: (מה) עדות .

נשאלתי בדבר קידושין לחיות דעתי קל"ה כמות שהיא הלא זה הדבר ראובן עמד ושידף
בתו בפומבי ואחר ימים קרוב לעשרה חדשים ויותר קרא ערער שמעון באמור אליהם
שקרוב לשלשה שנים מקודשת היא לו בעדים והביא עד א' וכה דובר שקרוב לשלשה
שנים נכנס לחצר אבי הנערה הלזו ומציא בה שמ' המערער ועמו ב' אנשים ושאל
אותם האנשים אמור בס"ט לשמעון שנתן קידו' לבת ראובן ושאל את פיהם בגופא
דעובדא היכי הנה והם השיבוהו שאמרונו לשמעון עד מתי מאנת לקחת אשה פדרה כל
הארץ השיב המערער לא מציא ההוגנת לו אמ"ל הרי.

בת ראובן לפניו תן לה הקידושין וישב אותם המערער פי אפס כסף אכל יש טבעת של
גחשת אי מהניא לקידושין הריני מוכן לתת לה קידושין ויענוהו ודאי מהניא לקידושין
ולא איחר הנער לעשות הדבר פי חפץ בבת ראובן אז אמרה הבת מה טיבן של קידושין
ומה עניינם אמ"ל דע לה אם תקבל כסף או ד"א ויאמר לה בפנינו הרי את מקודשת וכו'
הרי את אשתו לכל דבר וזר לא ימשול בה וחרה ושאלה אם טבעת של גחשת תספיק
לזה ואמרו לה פן ואז עמד שמעון המערער ונתן הטבעת לבת ראובן וקדשה בו וכששמע
העד כל האמור אמר לשמעון הבא לנו מזמרת הארץ ונאכל לשמחת קידושין וירץ הנער
ויביא תמרים מהשוק ובעוד הנער בחוץ יצא אחד מהעדים ויתן את התמרים לפני העד
הנשאר מהזוג ובפני העד הנה והנשאר מהתמרים נתן לבת דאובן וכשלקחה התמרים
מהנער אמ"ל לשם קידושין ואמ"ל העד הנשאר מה לא ימשול בה וחרה ושאלה אם טבעת של
גחשת תספיק לזה ואמרו יען בו בפעם לא נמצא העד הלזה הוספתי לה קידושין אחרים
כל זה דובר העד אשר העיד בפני ב"ד של ג' בפפר נאב"ל וזה נוסח קב"ע דידהו ועכשו
מתו השני עדים האחרים והבת צועקת מר כי להד"מ ושכמ"ה: תשובה ראשית מאמר

נחזי אנן בעדות העד הזה שאומר בפניו ובפני חבריו אי תשיבא פעד א' לבר וקי"ל כמ"ד.

עד אַחַד בְּקִדּוּשֵׁי אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ כָּלֵל וְכַמְבֹּאֵר בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים הוּבְאוּ בַּב"י א"ה ע"ס מ"ב ע"ש באר"ש טוֹבָה וְרַחֲבָה וּא"כ א"נ קָאָמַר דְּעַר אַחַר הֵיָה עִמּוֹ בּוּ בְּפִרְק אִיהוּ גוֹפִיָה דְקָאָמַר הָכִי וְאַפְתִּי פְּנִיָה מְלֵתָא דְסֵדוּתָא אֲפֹנְמָא דְחַד סֵדָא קִיָּמָא אוֹ דִּילְמָא פִּינּוֹן דְקָא מְסֵהִיד דְאִיכָא בְּהֵדִיָה סֵדָא אַחֲרִינָא הו"ל פְּהוֹחֲזָקָה בַּא"א ע"י שְׁנֵיָהֶם וְאַמְרִי' בְּכַתְּנֻבוֹת דְכ"ג אָהָא דְתָנוּ רַבֵּנּוּ שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִתְקַדְּשָׁה וְשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִתְקַדְּשָׁה ה"ז לֹא תִנְשָׂא וְאִם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא וְאוֹקְמָה אַבְיִי בַּע"א וְתַרְנֻנְיָהּוּ בְּפִנּוּיָה קָא מְסֵהִיד וְהָאִי דְקָאָמַר נִתְקַדְּשָׁה הָוִי חַד וְהָק' הַתּוֹס' דְאַמְאִי לֹא תִנְשָׂא לְכַתְּחֵלָה ע"ש וּמָה מְאֹד נִפְלְאֵתִי עַל רַש"י ז"ל דְבִאֻקְמָתָא דְרַב אִשִּׁי דְלִקְמִיָה פְּתַב וְז"ל וַאֲפִי"ה לֹא תִנְשָׂא מִשּׁוּם לְזוּת.

שְׁפַתַיִם עַכ"ל דְאַמְאִי לֹא קָאָמַר הָכִי בְּאוֹקְמָתָא דְאַבְיִי וְכַדָּק"ל לְהַתּוֹס' נָהִי דְאִיכָא לְמִימַר דְבַהֲרָה דַּאֲר"י לְעֵיל הַתָּם דְשְׁנַיִם אוֹמְרִים מֵת וְכו' דְתַרְגְּמָה נְמִי אַבְיִי בַּע"א וְהָק' דְאַמְאִי לֹא תִנְשָׂא לְכַתְּחֵלָה וּמִשְׁנֵי כַּדָּר"א מִשּׁוּם לְזוּת שְׁפַתַיִם וְכו' וַא"כ פְּכָר מְלֵתָא אַמּוּרָה בְּאִידָה דְאַבְיִי וְלֹא אַצְטְרִיף לִיהָ לְגִלוּנֵי רַש"י ז"ל אֶלָּא בְּמְלֵתָא דְרַב אִשִּׁי דַּס"ס הו"ל לְרַש"י ז"ל לְמַכְתָּב גַּבִּי מְלֵתִיָה דְאַבְיִי כְּדַמְשֵׁנִי וְכֵן לַר"א וְעוֹד לִיכָא טַעְמָא דְלְזוּת שְׁפַתַיִם אֶלָּא בְּהֵיָתָה א"א וְעַד א' אוֹמַר שְׁמַת בַּעֲלָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה אַבְל קִידּוּשֵׁי בַּעַד א' לֹאוּ פְּלוּם הוּא כִּי ע"כ נִלְע"ד דְרַש"י גוֹרֵס רַב פְּפָא וְכַגִּירְסַת הָרָא"ש ז"ל וּמִשּׁוּ"ה לֹא קָאָמַר פְּלֵל מִשּׁוּם דְרַב פְּפָא אִית לִיהָ דְעַד א' בְּקִידּוּשֵׁי חוֹשְׁשִׁין לוֹ כְּדִאִיתָא בְּקִידּוּשֵׁי דַּרְף ס"ה ע"ש וְאַע"ג דְהָכָא רִיעָה דְהָא אִיכָא חַד סֵדָא דְמַכְחִישׁ לִיהָ וּבְכֵן מ"ש הַתּוֹס' ז"ל לֹא הִנְהָ צְרִיף לַה"ט ע"ש בַּד"ה וְתַרְנֻנְיָהּוּ וְכו' לַק"מ: וְאַתָּה דַּע לָהּ דַּמ"ש הַתּוֹס' וְלֹא הִנְהָ צְרִיף לְהָאִי טַעְמָא וְכו' ר"ל דְאַמְאִי נִקַּט דְתַרְנֻנְיָהּוּ בְּפִנּוּיָה קָא מְסֵהִיד כִּי הָכִי דְתַהֲוִי עֲדוּתָם מְוַכְחֶשֶׁת בְּקִידּוּשֵׁי כִּי לִיכָא הַכְחָשָׁה נְמִי אֶלָּא דְעַד א' אוֹמַר נִתְקַדְּשָׁה וַא"נ קָאָמַר דְעַד אַחַר הֵיָה עִמּוֹ לֹא תִצָּא שְׁאִין דְבָר שְׁבַעְרָוּהָ פַּחוּת מִשְׁנַיִם וּבְשִׁלְמָא אִי מִיָּרִי הַבְּרִיָּיתָא בְּתַנְשָׂא לְכַתְּחֵלָה אַמְטוֹ דְהָכִי אַצְטְרִיף לְמַתְנֵי דְאִיכָא הַכְחָשָׁה לְמִשְׁרֵי לְכַתְּחֵלָה דְבַלֵּא"ה.

הָוִה חִיָּישִׁי וְלְכַתְּחֵלָה לֹא תִנְשָׂא אֶלָּא הַשְׁתָּא פִּינּוֹן דְבְּרִיָּיתָא בְּנִשְׂאָת פְּכָר מִתְנַיָּא וְלַעֲנִין שְׁלֹא תִצָּא נִחְתָּא מֵאִי אַרְיָא דְנִקַּט הַכְחָשָׁה וְאַהָא ק"ל ז"ל אַבְל תִּימָא פִּינּוֹן דְמִיָּרִי בְּהַכְחָשָׁה אַע"ג דְקָאָמַר נִתְקַדְּשָׁה בְּפִנּוֹ וּבְפִנּוֹ עַד אַחַר אַמְאִי לֹא תִנְשָׂא לְכַתְּחֵלָה: וְרִאִיתִי לְהַרְבַּח ח"ה ז"ל דְדִיָּיק דְכִינּוֹן דְאִינְהוּ ז"ל עַל מְבוּכָה זוֹ יִשְׁבוּ דְאַמְאִי אַצְטְרִיף לְמַנְקַט חֲזָקָה דְלִיָּהּוֹי.

הַכְחָשָׁה אַמְאִי נִקְטוּ בְּדַבְרֵיהֶם גְּוַחְקָא דְהֵיָינוּ הַכְחָשָׁה וְחִי' פְּדַכְתִּי וְכֵן דַּעַת הַרְבַּ בֵּית שְׁמוּאֵל ז"ל סִי' מ"ב וְסִי' מ"ז מְכֻוֹנָת הַתּוֹס' הַנִּיָּתְנִים לְמַעֲלָה וּכְבָר מְלֵתָא אַמּוּרָה: נַחְזִיתִיָהּ לְהַרְ"ן ז"ל דַּק"ל בְּפִשְׁטוֹת דְאַמְאִי אַצְטְרִיף לְטַעְמָא דְאִידָה אוֹמַר לֹא נִתְקַדְּשָׁה דְתִזְדִּיק דְבַלֵּא אִמַר פְּלוּם אַסְרִינּוּ לָהּ אֲפֹנְמִיָה דְאַמְרִי' נִתְקַדְּשָׁה וְאַמְאִי עַד א' בְּקִידּוּשֵׁי לֹאוּ פְּלוּם הוּא דְאִין דְבָר שְׁבַעְרָוּהָ וְכו' דְכִינּוֹן דְטַעְמָא מִשּׁוּ"ה הוּא מִשְׁמַע אֲפִילוּ אִמַר נִתְקַדְּשָׁה בְּפִנּוֹ וּבְפִנּוֹ אַחַר לֹאוּ פְּלוּם הוּא וְכו' עַכ"ל וְהֵיָינוּ דְלֹאוּ שְׁנֵינְיָא עַל קו' הַתּוֹס' דַּמ"ה נִקַּט ה"ט דְאַפִּילוּ אִמַר וְכו' חַדָּא דְלֹא מִשְׁתַּמְעֵן וּמוֹכְחֵן מְלוּהִי בְּהָאִי וְעוֹד מֵאִי קָאָמַר בְּתַר הָכִי תִי' הַרְמְב"ן ז"ל דְמִשְׁמַע דְעַד הַשְׁתָּא בְּסַגְנוֹן הַתּוֹס' קָאִי מְדִלָּא פְּתַב וְהַרְמְב"ן

ז"ל תירץ וכו' דוק דעת שפתיו ברור מללו דא"נ דקמסהיד דקאי דידיה וסהדא אחרנא הנה בהדיה כשנתקדשה תנשא לכתחלה.

וכן בקדש חזיתי לרב"א ז"ל במקו' דכתב פן משם הריטב"א ז"ל ונ"ל ואע"פ שאמר שנתקדשה בפניהם אינו פלום וכדאיתא. בקידושין במתני' דחבילה וכו' ע"ש ביאור דבריו דהתם בקידושין פריה למ"ד דנתקדשה בפני עד א' אין חוששין לו מהו דחבילה ולא משני בעד אחד אומר נתקדשה בפניו ובפני עד אחר ונלע"ד דהו"מ נמי לאתויי ממאי דפריה ליה התם מאומר לאשה קדשהו דאסור בקרובותיה דלא אוקמה בעד א' ואומר אחר הנה עמו ואפשר דמהא לא ארניא דהש"ס חידושא טפי ניחא ליה לאשמו' דאע"ג דאפילו חד: סהדא לימיה קמן אפילו הכי אסור בקרובותיה ולקשנא דבריתא משתמע טפי הכי דתלינא מלתא בעקימת שפתיים ההוא אמר הן ולא הנה בידיהאפי' חד סהדא אבל הו' דחבילה דמוקי לה תלמודא בשנויי דחיקי פדאיתא התם מוכח מינה שפיר הריטב"א ז"ל ולא מהאיך ואפריין נמטינה להרב עצמות יוסף ז"ל שגם הוא ז"ל הוכיח מהו דחבילה פדברי הריטב"א ז"ל: ותבט עיני להרל"ם ז"ל בפ"ד מה' אישות דין יו"ד שהק' לדברי הת"הד סי' רי"ב דבעי למימר דבכ"הג חוששין מהו דאומר קדשתיה ומהו דחבילה וניחא ליה הש"ס עדיפא מינה קא משני ע"ש וכבר כתי' בעניו' דבהו' דחבילה ליפא למימר הכי: גם אשו"ר לה' מוהרי"מ ט"ז ז"ל פראשונות סימן ט"ו דדחה מההלכה דברי דעת הת"הד ז"ל מהו דחבילה ע"ש ונעלה סמיה הוא ז"ל בחלק א"הע סי' מ"ב שכתב וז"ל וכבר הוכחתי וכתבתי במקום אחר שלא פדבריו ע"ש ומרן הב"י סי' מ"ב כתב ע"ד הת"הד הללו וז"ל ואינו נראה לע"ד כלל וכן כתב הרשב"א ז"ל ע"ש ואע"ג דבעיקר ראית דברי הרשב"א ז"ל יש לחלק דלא ליסתרו לדברי הת"הד ז"ל וישפן מצאתי להרב מוהרי"מ ט"ז ז"ל ת"ל מ"מ קושט' קאי דינא הוא פדעת מרן הב"י ז"ל דלא פסברת הרב ת"הד ז"ל וכן נראה שפן דעת מור"ם ז"ל מדלא.

אסיק לדעתיה במפה ש"מ פדעת מרן ז"ל קאי: וצופה הייתי לה' מקראי קדש ז"ל בדרט"ו ע"א דק"ל בדברי הלח"ם ז"ל דאי מוקמינו להו בהכי אמאי מותרת בקרוביו ובהו' דחבילה אמאי מותר החבילה בספק פיון דמקודשת ודאית היא ועיין בשו"ת שאגת.

אריה וק"ש שאלה ח"י ועיין מוהר"ם שיר ז"ל לפתובות: אמור מעתה דעת התוס' לפ"ד מהרש"א ונהר"ן ונהריטב"א ועצמות יוסף ומרן מוהרי"מ מט דלא כה' ת"הד ז"ל: (מו) עדות. שאול נשאל זעיר שם על דין עסק ביש בזקן אחר בנזמן בכ"ר שמואל לוי נ"ע על אודות מקרה רע שקראו בליל י"ב לחדש פסלו שקה הולך ובא מנהר הנק' מנזל תמים לעיר נאב'ל ושם פדנהו ההוא יש מקנה.

מים הנגרים מהנהר אשר הוא לצד מערב ללכת עד הים העומד במזרח ומרי עכדו בשטח ההוא שם נפל שדוד ולא עלה עוד ונהיו עמו שם ישראל וגויים ועל דבר זה נתקבלו עדויות ע"י ב"ד של עיר נאבל גם אנחנו פה העיר תונס .

יע"א וכה תארום א' לאחת למצא חשבון: זהו נוסח העדות שהעידו על ה"ר בנימן הלוי במוטב. תלתא פחדא הוינא יתבין אנן דח"ל פד אתא קדמנא היקר ה"ר יצחק טיבי יצ"ו אביה של האשה צולטאנה אשתו של ה"ר בנימן כה"ר שמואל הלוי נ"ע ונהעיד בתורת עדות ברורה ומאןשרת אחר האיום והגיוזם בואם לא יגיד פדחזי קאל נאר מאסיין הנוא

והיקר יצחק בכ"ר פריג'א חדאד ידורו פסוואני וג'א יצחק חדאד הנז' וקאל ליצחק טיבי הנז' הייא נקעו פי צ'אר האד אלגוניה קתא תופ'א אלקאיילא פ'יף דכ'לת לצ'אר אלגוניה זאת אלגוניה קאלת ליצחק טיבי אסחאל בנתה אסגירא וואג'בהא יצחק חדאד קאלא בנתו סגירא שמדת קאלתלי טפלא שמדת וטפלא מאת ראזלה א' פלוואד בד'פול ולדהא קאל ליהא האדא אלי בנתו מאת רג'להא פלוואד קאלתלו לגוניה.

אנוה קאל אנא פונת סאצ'ר פ'יף מאת זא יצחק טיבי וקאל ליצחק חדאד סמעת פ'יף יקול באס תקול לעדות זא יצחק חדאד קאל לגוי אנתי פונת סאצ'ר קאלו אנא עמרי מא מסית פאן האדה אטריקא ועד חלפ'ת עמרי מא בקת נדפ'ול לדאף למנצ'ע וואג'בו יצחק חדאד וקאלו בלאה עליה פ'יף מאת וואזכו לגוי קאלו הנוא סבך וואנא ווראה מא רית חתא נקלב ליהודי ראשו אלוטא וסאקיה לפוק וטאח עליה לחמל וג טויץ מא ראינא סי פתר קערנא עלא סט אלנוואד וזא לחמאה מתאעו יעייט מיקול ליהודי מאת ולבהים צ'אע גזע חוואייג'ו והבט בקינא.

נרזאוה קראם מן שאעא יטלע סי חד רינא ונאחד טאלע מסחבלנא בן אדם לקינא לבהים טאלע וה"ר יצחק חדאד הנז' העיד ג"כ פ'יף קאל זא נוסח העדות מלה במלה: שושן גריבי עד אפרים פריץ עד אברהם סעאדא עד עוד נוסח קב"ע בנאבל במוכתב תלתא פחדא וכו' זא גנדמנא ה"ר נסים בג' יצ"ו ונשדנאה עלא לילית אלדי טאח פ'יהא ה"ר בנימן הלוי פלוואד קדאס פאן מן יום פסאר וקאל לינא לילית אוטנאס פסאר אלדי הייא לילית אלמולוד ענד אלגויים ונשדנאה אם מן אוקת פליל וקאל ה"ר נסים הנז' וחנא פרגנא מן מנזל תמים אנוול אליל קבל אלעשא ומסינא שיעור סת מייאל באס אוסלנא לאלווד פ'יף קטענא אלוואד טאח ליהודי פלוואד ונשדאה: תמא סי צ'אוו קמאר וולא כוכבים קאל לנא תמא צ'אוו אלקמר מן תחת: אסחאב אמא לכוכבים מא תמאסי האדי עדות נסים הנז' וכיף ג'א גנדמנא ה"ר חיים בותאן וקאל פ'יף קאל נסים עדות א' ח' טבת ש' תצמי"ח ע"כ נוסח קב"ע: פ' עד פ' עד פ' עד עוד נוסח קב"ע בנאבל.

במוכתב תלתא פחדא וכו' נאמא גנדמנא עד אחד נאחר האיום וכו' העיד ששמע מגוי מסיח לפי תומו אלדי אנא קאעד פ'י חאנות ה"ר יצחק וזאן ונהווא מעאייא וג'א אלגוי וקאל אתרזינא פ'י בנימן מתאע צ'אר אג'לד פאן פול טריקא יסל'פני.

וכיף נג'י נעטיה ודלחין מא לקינאסי אסכון יעטיני חתא פ'לס אנא פונת האצ'ר קודאמו פ'יף אהבט ונהווא סאבק ונאנא ווראה וראיתו טאח פלוואד ובקא אלוואד יגרגב פ'יה חתא אנסל קרב אלבחר וג'טויץ פ"י אוסט אלוואד ולא טלעסי כטאר קד מא ווקפת באס יטלעסי אולא טלעסי פ' עד פ' עד פ' עד עוד נוסח קב"ע בנאבל במוכתב תלתא פחדא וכו' פד אתא גנדמנא ה"ר מיכאל פ'לפון.

יצ"ו והעיד בתורת עדות גמורה אחר האיום והגיונים פנדזי וכו' נאמר אלדי סאעת אלדי פאנו יפ'רפסו פ'י בנימן הלוי ג'א גוי קאל ליהום קאעדן תפרפסו פ"י האד ליהודי קאלולו קאעדן נפרפסו קאל ליהום אלגוי עטיווני מייאתאין רייאל נזיבו ל'כום איך ש'יהיה אתפ'צ'ו מעאה במייאת רייאל פ'יף מסאווי לה"ר יצחק פהן באס יצ'מנו פ'ילפ'לוס צ'אר אלגוי וקאל אנא מא נערפ'וסי נאנין וג"כ ישועה טייב אלדי הנוא עאם צולטאנא מרת בנימן הנז' העיד פ'יף פלאם בנימן הנז' וזו היא העדות שהעידו בפנינו אעהח"מ יום

בי"ט שבט שנת תקמ"ח תוספת ביאור קאל ישועה הנז' על אס צ'אר אלגוי גיר קאלולו
אכתובלנא בלעדאלא דיה אסאעא צ' אלגוי ע"כ נוסח הקבלת עדיו והעדים: ר' אברהם
פלוס ר' אברהם סעאדה ר' שושן ג'ריבי.

זה נוסח עדות שהעיד ה"ר נסים ג'ג בפני ב"ד הצדק יצ"ו: במוטב תלתא וכו' כד אתא
קדמנא ה"ר נסים ג'ג. יצ"ו ואחר האיום.

והגיוזום פדחזי למעבד עמד על רגליו והעיד בתורת עדות גמורה ודין נוסחיה אנא פננת
מאסי מן מגזל תמם לנאבל וכאן מעאנא ה"ר בנמן הלוי מריוואח אוצלנא אלונאד אלדי
זאוו מן למערב ויצוב פלבחר לג'יהת אלמזרח ולונאד הנז' יתסמא ונאד לבנה וצורת
קטיענא פלוואד מן צפון לדרום ונדכלו פלוואד בין לבחר אלונאד וכיף ג'ינא נקיטנא
אהבט אלגוי קאס בינא אליוואד לקא סאהל קטע אליוואד אלמזכור חתא לשפ'ת אליוואד
ווילקא פיף וולא סהל הבטנא אנא ויהודי אפוי'ר וג'י תמן גויים וקטענא וכיף קטענא מן
ונאד צ'אונרת ונג'הי לקית בנמן אלמזכור ראכב עלא בהים ולחאמאר מעאה שאדדו
פיף וצאל לננסט אליוואד דאה אליוואד לג'יהת אלכחאר וואנא ראנית ברטותו ונדו מן
תחת אלברנוץ קמהא ג'י מרתינן ומן אלמוצ'ע אלדי קאם ידו וראנית ברטותו פלוואד
חתא לבחר שיעור מן דראייבת אלגראנא חתא אלמסכוכא ולחאמאר מתאעו נגיז אליוואד
ומן ג'דווא סאבו מיית עלא שפת אלבחר ואלבהים אלדי כאן ראכב עליה קענדא נסתייו
וג'י סאעתאיון והאף אסאעא טלע חי מן אלבחר בכרדעתו וליהודי כאן לאבש צרוול
קר'פי וכאבוט צוף ומחאנזם בסמלא וכברנוט בינד ע"כ נוסח קבלת העדות: פ' דין פ' דין
פ' דין נוסח קב"ע בב"ד הצדק עיר תהלה תונס יע"א על ענין הנהר ההוא ומשפטו
נטבעו והליוכו במוטב תלתא וכו' איף אתו קונדמנא תרי סהדי מהימני ואמרו כי בדרף
מגזל תמם לנאבל יש שם נהר נקרא לבנה לצד מערב וכנגדו לצד מזרח זה הים הגדול
והדרף סלילה ביניהם כמהלף ח' עגלות זו בצד זו או יותר וכל הדרף ההוא מהנהר והנהר
בכלל ועד הים הפל הוא חול הים ומקנה הנהר ההוא עמוק מהדרף כ"כ ובימות הגשמים
ע"י שבאים רוב מים לנהר מהרים וגבעות אשר בקצותיו מתגברין המים ומחטטין
במחילות החול לעבור במעבר דרף החול בשטח המהלף ההוא ובוקע ויורד במעמקי
החול ומתפשט והולף ואז נופל החול אל תוף המים ההם ונעשה כמין חריץ וחוזרים
ונופלים חלקי קצוות החריץ שבצד צפון ודרום הנעשים כמין חומה והרוצים לעבור
דרף השטח ההוא פשעוברים מעט מחמת שגראה בעיניהם שהמים בלתי מרובים ולא
ידעו ולא יבינו שהמים כבר הם מתפשטים והולכים דרף מחילות החול יען המקנה של
הנהר עמוק מן הדרף כמדובר ונמצא העובר שם נטיו רגליו וטבע בקבר התהום וגם
אשר יראה החול כמין חומה בצדדי החריץ יחזור ויפול עליו ע"י מרוצת ונתינת המים
גבורות מי גשמים ותנועת קלות העמדת החול שהוא כמין עפר תחום כי מתחלה כשנוקב
ויורד הוא ברוחב אמה מ"מ עד שמתפשט ברוחב יותר כ"כ וכאמות ולאורך הזמן עד
שמיגע לים הגדול וע"ז נופלים החומות אשר יהיו בקצותיו בתחלה ע"י הפישוט ההוא
ובעבור זה הנופלים שם מוטבעים דרף קבורה שם מיתתם שם קבורתם זה דרכו כל
מות החורף ואין מי שיגיע לחצי השטח ההוא ללכת דרף ים אלא מיד או ניצול או נטבע
שם בחול ורוב הגויים אשר אירע להם שנפלו בדרף אותו השטח לכשיספרנו המים
ותיבש הארץ ורוח חזקה מנשבת באותו החול שפאותו השטח אזי ימצאון שם טמונים

בחול אָמַנְם שְׁנָה שֶׁהַגְּשָׁמִים מְרֻבִּים אִי אֲפֹשֶׁר לָהֶם לְהַמְצִיא יַעַן שֶׁמִּתְרַבֶּה הַחֹל כ"כ עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּהַר גְּבוּהַ בְּדֶרֶךְ הַשְּׁטַח הַהוּא עוֹד אָמַר לָנוּ אֶחָד מִן הָעֵדִים שֶׁאֵירַע לוֹ שֶׁעֲבַר בְּאוֹתוֹ הַשְּׁטַח בִּימֹת הַגְּשָׁמִים וְהוּא רוֹכֵב עַל הַפְּרָדָה בְּחֻשְׁבוֹ כִּי הַמַּיִם הָיוּ מִן הָאֲרֻבּוֹהַ וְלִמְטָה וְכַמְעַט שֶׁכָּבַר נִטְבְּעָה כָּל הַפְּרָדָה בְּמַעֲמָקֵי הַחֹל וּבְדֶרֶךְ גַּם הוּא נִיצוֹל.

גַּם הָעֵד הַב' שֶׁאֵירַע יָרַע לוֹ שֶׁעֲבַר בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ בְּתַחֲלַת הַתְּפֹשְׁטוֹתוֹ לֹא הִסְפִּיק לַעֲמוֹד שָׁם כְּמַהֲלָךְ ב' פְּסִיעוֹת אוֹ ג' עַד שֶׁמִּצָּא עֲצָמוֹ טְמוּן בְּחֹל וּבִקְנֻשֵׁי הַצִּילוּהוּ וְעוֹד הִגִּידוּ עַל ה"ר חַיִּים בִּיתְאֵן הִי"ו כְּשֶׁעֲבַר אַחֵר ה"ד נְסִים גַּג' שֶׁנִּטְטִיו רִגְלָיו וְנִטְבַּע בְּעַמְקֵי הַחֹל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ וְלֹא נִיצוֹל כִּי אִם ע"י זֶנֶב הַחֲמוֹר שֶׁאֲחַז בּוֹ שֶׁכָּבַר הָיָה קָרוֹב לִיבֻשָׁה וְהַחֲמוֹר הָיָה מְסִייעוֹ לְמִשׁוֹף עֲצָמוֹ לִינְצֹל ע"כ דְּבָרֵי הָעֵדוּיוֹת כ"ז נִתְקַבֵּל בְּכַנְיָנוּ בְּחֻדְשׁ שֶׁבֶט ס' חֶק וּמִשְׁפָּט ש' וּכְגֻנָה זְרוּעֵיהֶ תְּצַמִּי"ח: פ' דִּינֵן פ' דִּינֵן א' דִּינֵן זֹאת אֲשֵׁיב בְּרֹאשׁ אֲמִי"ר הִדָּה אֲמָרָה לֵב יוֹדֵעַ מֵרַת נִפְשׁוֹ קֶצֶת רוּחַ כְּבִלֵי הָעֵיגוֹן וְכַמָּה מְנִי חֲנוּרָבָא נ"מ רח"ל וְגִדּוּלֵי הַמּוֹרִים הָרֵאשׁוֹנִים אֲחַזוּ שְׁעַר וְאֵת הָאֲחֲרוֹנִים הָאֲרִיכוּ לְמַעַנִּיתָם הֲלֹא בְּסִפְרָתָם לְמַקְנוֹמָתָם בְּשִׁמוֹתָם בְּחֻצְרֵיהֶם וּבְטִירוֹתָם אִישׁ עַל דָּגְלוֹ בְּאֲנֹתָן א' הַמְרַבָּה וּא' הַמְמַעֵיט וְגַם כִּי חֲנוּמֵר אִיסוּר עָרְנָה חֲמוּרָה כִּי רַבָּה וְכִי שֶׁמֶתָא הוּא מֵאֵן דְּשָׂרֵי בְּמַיִם שֶׁאֵל"ס וְכַעֲבוּבָדָא דר' שִׁילָא דִּין גֵּרמ"א דַּעֲצִירָא"ה וְתַמְנ"ע הָיְתָה שְׁלִיחוֹת יָד לְקַטֵּן מִן הַמַּעֲט"ן אָדָם מוֹע"ט מְהֻבֵּל יַמְעַט.

וְאוּלָם בְּרֹאוּתֵי רֵאשׁ הַמְדַבְּרִים הֵר"ם בְּמַז"ל בְּתִשׁוֹ וְהִבִּיאָה מְרֻן ז"ל בְּב"י א"ה ע ס' י"ז דמ"ד ע"א וְרַבִּינוּ בְּצִלְאֵל ב'י ל"ב שֶׁכְּתֹב וְז"ל אֵין מְדַקְדָּקִים בְּעֵדוּת אִשָּׁה עֵגוּנָה וְכָל הַמְחֻמֵּר וְדוֹרֵשׁ בְּדַבְּרִים אֵלּוּ לֹא יָפָה הוּא עוֹשֶׂה וְאֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחֶה הֵימָנוּ שֶׁעֵינֵקֵר תִּקְנַתָּם בְּעֵגוּנָא הַקִּילוּ מִשׁוּם עֵיגוֹן ע"ש וְיוֹתֵר מֵאֵלָה פֶּתַב הָרַב שֶׁם בְּשֵׁם הָרֵא"שׁ וּבְשֵׁם רַבּוֹ וְעֵינֵן בְּמוֹר"ם ס' י"ז סכ"א וְהֵר"א סג"ל בְּסִפְרָ גִּינַת וְרָדִים כָּלֵל ג' ס' ה' וְכַס"ס י"ד וְכַס"ס כ"א וּבְכַרְט בְּס' ד' שֶׁהַפְּלִיא עֲצָה הַגְּדִיל תּוֹשִׁיָה לְהַגְדִּיל הַמְדוּרָה עַל הַמְתַּעַקְשִׁים בְּהִיתָר עֵגוּנוֹת אֲפִילוּ בְּסִבְרָא יַחֲדָאָה וְשֶׁאֵינּוּ אֵלָא מִן הַמְתַּמְיָהִין ע"ש הִיא שֶׁעֲמָדָה חֲס"ר מִשׁוּם יָד עֲמַד וְיִמְוָד אֲרָץ לְהַטְפִּיל בְּהֵאֵי עֵנִינָא לְסִדֵּר הַדְּבָרִים וְלְהַרְצוּתָן לְשִׁנֵּי שָׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל ה' עֲלֵיהֶם יַחֲיוּ אַכִּי"ר וּבְרִירָא דְאוּרִייתָא מְפִיָּהֶם וְעַל פִּיָּהֶם יִהְיֶה כָּל רֵיב קִטְנוֹן וְגִדּוֹל ע"כ אֲמַרְתִּי אֲדַבְּרָה וְיִרוּחַ לִי וְה' אֱלֹהִים יַעֲזֹר לִי: רֵאשִׁית מֵאֲמַר צ"ל דְּאֵי אֲתַתָּא דָּא אֲפַתֵי קִינְמָא בְּאִיסוּר תּוֹרָה או"ד פִּקְעַ מְנַגָּה אִיסוּרָא וְתוֹ לֹא פֶּשׁ גַּבְהָ אֵלָא אִיסוּרָא דְרַבְּנָן עֵין רוּאָה פִּינוֹן דְּמִדְּאוּרִייתָא אֲזִלִּין בְּתַר רַבָּא וְרוּב הַנְּטַבְּעַ בְּמַיִם וְלֹא רֵאִינוּהוּ שֶׁעֲלָה לְמִיתָה אֲזִלֵי א"כ וְדֵאֵי פִקְעָא מֵאִיסוּר תּוֹרָה וְהֵינּוּ דְּאֲשֶׁתְּבַע רַב נַחְמָן לְפִי שֶׁשְׁמַע גַּמְל"ת דְּתַדְהוּ אֲזִיל וְאָמַר מֵאֵן אֵיכָּא בִּי חֲסָא טְבַע חֲסָא וְאָמַר.

רַב נַחְמָן אֲכָלָהוּ כְּנוּרֵי לְחֲסָא כְּדֵאִיתָא בְּשִׁלְהֵי יְבָמוֹת ע"ש דְּהֵיכִי מְצִי מְשֻׁתְּבַע וְלֹא חֵינֵשׁ דִּילְמָא נִיצוֹל ע"י דָּרַ. כְּעוּבָדָא א"נ דָּגְל טְרָדוֹ לְחַבְּירוֹ וְחַבְּירוֹ לְחַבְּירוֹ עַד שֶׁהִקִּיאוּ לִיבֻשָׁה וְכַעֲבוּבָדָא הֵר"מ כְּדֵאִיתָא הֵתָם אֵלָא וְדֵאֵי פִינוֹן דְּמִדְּאוּרִייתָא בְּתַר רַבָּא אֲזִלִּין וְאֲפִילוּ לְהַעֲנִישׁ בְּמִיתַת ב"ד בְּמַכָּה אֲבִיו וּמְקַלֵּל מִשׁוּ"ה שֶׁפִּיר מְשֻׁתְּבַע אֵלָא שְׁחַז"ל חֲשָׁשׁוּ דִּילְמָא אִיתְרַמִּי לְהוּ כְּהֵנָּה עוּבָדָא דְרַע"ק וְר"מ: וְכֵן מְצִאתִי בְּהַג"מ דְּשֵׁם בְּשֵׁם מוֹהַר"ם ז"ל ע"ש וְגִדּוּלָה מְזוֹ כְּתֹב ה' הַמְבִי"ט ז"ל בַּח"א ס' קל"ה דְּאֲפִילוּ בִּיבֻשָׁה אִם הִלָּךְ לְהִסְתַּחַר וְלְהַחֲזִיר בְּעֵינֵירוֹת וְלֹא שָׁב לְבֵיתוֹ כְּפַעַם בְּפַעַם מִדְּאוּרִייתָא שְׂרָא.

דְּרַוְבָא דְעֵלְמָא כִּי נָפְקִי בְּכ"ה גַּיְוֹבּוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ ע"ש וּאֵע"פ שֶׁה' פָּנֵי מֹשֶׁה ז"ל גִּמְגָם בְּזֶה כַּמ"ש הַכֹּנֵן הֵג שָׁם ע"ש מ"מ בַּנ"ד שְׁנֵטְבַע בְּמִים וְלֹא רָאוּהוּ שְׁעָלָה לִיפָא מֵאֵן דְּפָלִיג דְּמִדְּאוּרִינְיָתָא שְׁרָיָא וְע"כ ל"פ ה' מוהר"י קָאָרוֹ וּמוהר"ם מְטָרָאָנִי ז"ל אֵלָא בְּנֻטְבַּעָה הַסְפִּינָה וְהָאֲנָשִׁים בָּהּ בְּתוֹךְ הַחֹדֶר שְׁהָעֵדִים לֹא רָאוּ עֲצָמוֹתָם טְבוּעִים בְּמִים מִמֶּשׁ דְּבָהָא קֶסֶבֶר מוהרי"ק א"א ז"ל דְּאֶפְתִּי בְּאִיסוּר תוֹרָה קִיָּיֵמָא וּלְמוהר"ם מְטָרָאָנִי ז"ל אֵפְּלוּ בְּכ"ה גַּיְוֹבּוּ לֹא מִתְסָרָא אֵלָא מִדְּרַבָּנָן פְּמִבְּנָאָר בְּתִשׁוּי מְרֵן בְּדִין מִים שֶׁאֵל"פ וּבִשְׁוִ"ת ה' הַמְבִי"ט ז"ל ח"א מִסִּי קַפ"ה עַד סִי קַפ"ט יַעו"ש אֵבֶל כָּל שְׁהָעֵדִים שְׁרָאוּ עֲצָמוֹתוֹ שְׁנָפְלָ לְתוֹךְ הַמִּים מִמֶּשׁ וְלֹא רָאוּהוּ שְׁעָלָה לְכ"ע נְפָקָא מֵאִיסוּר תוֹרָה מִשׁוּם רַוְבָא פְּדָאָמְרֵן: אִיבְרָא דְּאֶפְתִּי בְּעֵינָן לְהוֹצִיאָהּ מֵאִיסוּר תוֹרָה בְּעַת שְׁרָאָה שְׁטַבַּע אֶפְתִּי בְּאֶשְׁלֵי רַבְרָבִי תֵלִיא דְּאִיפָא מ"ד דְּנֻקָא בְּאוֹמֵר שְׁשָׁהָא עָלְיוּ בְּכַדִּי שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ כִּי הִיכִי דְּבָמִים שִׁיל"ס בְּעֵינָן הֵךְ תְּנָאָה לְכַשְׁתַּנְשָׂא לְכַתְחֻלָּה ה"נ בְּמִים שֶׁאֵל"ס לְשָׂאָם נִשְׂאָת לֹא תַצָּא אֵבֶל אִי בְּצִיר תְּנָאָה אֶפְתִּי בְּסַפְקָא א"א קִיָּיֵמָא נִאֶפְּלוּ אִם נִשְׂאָת תַּצָּא וְזוֹ הִיא דְּעַת רַבִּינוּ ז"ל בְּפִי"ג מֵה"ג דִּין י"ט וְז"ל עַד א' אוֹמֵר רָאִיתִיו וְכו' שְׁטַבַּע בְּיָם הַגְּדוֹל וּמַת עַכ"ל וְכַמ"ש ה"ה מֵה"ג דִּין י"ט וְז"ל עַד א' אוֹמֵר רָאִיתִיו וְכו' ע"ש וְכֵן דְּקִדְקָ מְרֵן שָׁם בְּדִין ד' מִמ"ש רַבִּינוּ ז"ל בְּמִים שֶׁאֵל"ס וְלֹא עָלָה וְכו' ע"ש וּאֵע"פ דְּאִיפָא לְמַדְחִי בְּדִיּוּקָא קִמָּא הָא דְּנָקֵט וּמַת לְרִיבּוּתָא דְּאִפִּי"ה אִם לֹא אָמַר קְבָרְתִּיו לֹא תִנְשָׂא וְכֵן בְּמָה שְׁדִקְדָק מְרֵן ז"ל בְּמ"ש רַבִּינוּ ז"ל עָלָה וְכו' הֵינְנו נְמִי דְּאִפִּי"ה לֹא תִנְשָׂה דְּנֻלָּא עָלָה אִינָם דְּבָרֵי הָעֵד וְאָבֵד זָכְרוּ וְנִשְׁתַּפַּח שְׁמוֹ יוֹכִיחַ נְדוּקָ.

וְגַם רִיבּוּתָא דְּגִמְרָא דְּקִמָּאָר טְבַע חֶסֶף גְּרִידָא לֹא מִשְׁמַע הָכִי וּפְסָקוּ רַבִּינוּ ז"ל שָׁם וּמְרֵן ז"ל הַרְגִישׁ בְּזֶה וְכַתֵּב דְּאֶרִישׁ דִּינָא סְמִיךְ ע"ש וּמִיָּהוּ בְּגִמְרָא דְּלֹא סְמִיךְ וְלֹא אֶתְפָּרַשׁ הָאִי דִּינָא פָּלַל לֹא מִשְׁמַע הָכִי וְעֵינָן בְּשׁוֹ"ת מוהרי"ט ז"ל סִי ע"ו.

אֶפְסֵי כִּי עַז לְהַרְהֵר אַחֲרֵי הָאֱלֹהִים הָאֲדִירִים הָאֵלָה וּמָה גַּם שְׁהָרְשָׁפִי א"א ז"ל בְּמִינוּחֵסוֹת סִי קַכ"ח וְהַרִיבִי"ש ז"ל סִי שַׁע"ט כְּתָבוּ כֵּן לְהַדְיָא כַּמ"ש מְרֵן ז"ל שָׁם וּבְב"י שָׁם סַכ"ג ע"ש וְכֵן דְּעַת מוהר"ם אֵלְשֶׁקֶר ז"ל סִי קִי"א וְהַרְדָּב"ז בִּישְׁנוֹת סִי רַע"ג וּבְחֻדְשׁוֹת ח"א סִי רַנ"ח וְה' לְחָם רַב ז"ל סִי ל"ד וּמוהרי"מ ז"ל בַּח"א סִי י"ג וּמ"ח וּקַל"ט ע"ש.

אֶמְנָם דְּעַת ר"ח בְּפִירוּשׁוֹ וְהַרְמַב"ם ז"ל בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה לְגִיטִין דָּף כ"ט לְפִי דְּעַת רַבִּינוּ בְּצִלְאֵל בְּתִשׁוּבָה סִימֵן כ"א וְדְעַת ר"י וְר"ת וְהָרָא"ש ז"ל בְּבִכּוּרוֹת דָּף ד' ע"א בְּד"ה חֲלָב וְכו' ע"ש בְּמ"ש מוהר"ם שְׁלִטוֹן ז"ל בְּתִשׁוּי סִי ז"ך וְדְעַת הַרְדָּב"ז ז"ל בֵּית כ"א וְהַר"ש שְׁרָבִיט הִזְהִב אֲשֶׁר הוּבָא בְּשׁוֹ"ת לְחָם רַב סִי ט"ל וּמוהר"ר יְהוּדָה הוּבָאוּ דְּבָרֵי בְּשׁוֹ"ת מוהר"ם אֵלְשֶׁקֶר שָׁם וְה' הַמְבִי"ט ז"ל לְהַקְתָּ הַנְּבִיאִים.

מִתְנַבְּאִים בְּסַגְנוֹן א' דְּלֹא בְּעֵינָן הֵךְ תְּנָאָה דְּשִׁהִיָּה לְהוֹצִיאָהּ מֵאִיסוּר תוֹרָה וּמְרֵן ז"ל בְּש"ע שָׁם סַל"ג וְל"ד הָעֵתִיק לְשׁוֹנוֹת. הַרְמַב"ם ז"ל הַנִּינְתָנִים לְמַעַלָּה וּבְנֻדָּאֵי שְׁדַעְתוֹ דְּעַת עָלְיוֹן כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ וּבָא הַכ"מ וּב"י גַּם מוֹר"ם ז"ל שָׁם הַסְפִּים.

לְדְעַת הַר"ם בְּפִירוּשׁ הַמֶּשׁ לְדְעַת הַרְשָׁפִי א"א ז"ל ע"ש וּבְתִשׁוּי סִימֵן ד' וּמ"ה עֲשֵׂה סְנִיף לְסַבְרַת הַרְמַב"ם ז"ל בְּפִירוּשׁ הַמְשָׁנָה. וּתְבַט עֵינֵי לְהַרְבּ מוהרי"ט ז"ל חֵא"ה סִי ל"א שְׁכַתֵּב לֹא כְּתָבוּ הַרְשָׁפִי א' וְהַרִיבִי"ש ז"ל אֵלָא לְאֶפְוִקֵי שְׁיַעֲדוּ עַל הַסְפִּינָה שְׁנִשְׁפָּרָה אֵבֶל כָּל שְׁמַעֲדִין עַל אֶחָד שְׁנֵטְבַע נְדָאֵי שְׁכַנּוֹנָתוֹ שְׁשׁוּב לֹא רָאָה שְׁעָלָה וְכו' ע"ש וְגַם רָאִיתִי

את הלח"ש נשכתב מהר"ם בן חביב ו"ל והובא בס' גו"ר שם סי' ז' שיצא לדון בדבר
קדש דאפי' לרבנן דבעו הך תנאה דשהייה להוציאה מאיסור תורה היינו דוקא כשלא
עבר עליו שנה אחת מעין שננטבע אבל כל שעבר עליו שנה א' דהיינו אבד זכרו וכו'
נשכתב רבינו ו"ל פיון שלא ידענו איה מקום כבודו כל אפיא שוין דלא בעינו הך תנאה
דשהייה ע"ש גם אשו"ר למוהר"ם שלטון ו"ל שם נשכתב' דהך תנאה דשהייה לאו
מדאורייתא הוא אלא מדרבנן אפילו להרשב"א ו"ל ודעמיה ע"ש ועיין לה' כנ"הג ו"ל
שם בהגהב"י אות תצ"ח ובס' יד אהרן ח"א סי' תרמ"ז וח"ב אות רל"א ע"ש .

ד פרט הב' לידע להודיע ולהודיע לרבנותא דסברי דבעינו תנאה דשהייה כמה הוא
שיעור הששהייה המעט הוא אם רב דבר זה מתורתו של הריב"ש ו"ל למדנו שיעורו ג'
שעות עיין בתשובו' סי' תי"ו וכן היא דעת הראד"ב ו"ל סי' ל"ד ע"ש נכתב מוהר"א
ששון ו"ל סי' א' דמשמע ליה מאותה שאמרו גבי נחונגא חופר שיחין שנפלה בתו לבור
והודיעו את ר"ח בן דוסא שעה א' אמ"ל שלום שעה ב' אמ"ל שלום שעה ג' אמר להם
עלתה וכו' ע"ש ופירש"י ו"ל שלום שעדיין יכולה לחיות וכן בשניה אבל בשלישית
שאינה יכולה לחיות אמ"ל עלתה וכו' ע"ש ומוהר"ח ו"ל בקו' עיגונא דס"ג ע"א עלה
ונסתפק אי תחלת שעה ג' קאמר או דילמא ע"ס שעה ג' ונטה להקל דבתחלת שעה ג'
נמי סגי גם הרב"ח ו"ל בתשו' סי' ע"ט כתב בפשיטות דשיעורא הוי שתי שעות ומהך
עובדא דנחונגא ע"ש ולשם דף ק"ד ולע"ד קל"ה פמות שהיא נראה דע"ס שעה ג' קאמר
דדומיא דשעה א' וב' דע"כ לא אמר להם שלום אלא ע"ס שעה א' מדלא קאמר כשאמ"ל
נפלה אמ"ל שלום ותלי לה בשעות למימרא דכל דיבור ודיבור שהיה יוצא מפיו של
אותו צדיק בסוף כל שעה ושעה הנה א"כ כשאמ"ל עלתה בסוף שעה ג' הוא דאמר להו
ועוד פיון דבשעה שניה אמ"ל שלום איך יצויר דבתחלת שעה ג' נכנסה לספנת מיתה
מה זו שלום הנה לשלום מר ולומר דשעה ג' מקצתה לחיים ומקצתה למיתה א"כ נתת
דבריך לשיעורין הס' פי לא להזכיר אלא ודאי ע"ס שעה ג' קאמר וכן מטין דברי הריב"ש
ו"ל ע"ש וראיתי למוהרי"מ ט' בח"א א"ה ע"ס כ"ו שדחה לראיה דהך עובדא דנחונגא
דשעה לאו דוקא דשליש שעה נמי קרוי שעה וכמ"ש התוס' בסוטה דף ח' גבי מרים
המתינה למשה שעה א' וכו' ע"ש ולענ"ד ק' דא"נ אשפחן התם דחלק שלישי שעה קרוי .

שעה מ"מ לאו למגמר מניה לכוליה תלמודא ומה גם דאיכא למ"ד דאפתי באיסור תורה
קיימא. אמנם נראה דהרב ו"ל משום דנראה בעיניו שיעמוד האדם תחת המים חי שלשה
שעות הואדבר רחוק כמ"ש הרב ו"ל שם ומשום הכי הוכרח לפרש בן אבל אי ק' הא ק'
מדאמרינן בר"פ אין עומדין חסידים הראשונים היו שוהין ג' שעות שעה קודם התפלה
ושעה בתפלה ושעה אחר התפלה ופריה עלה בגמרא וכי מאחר דט' שעות היו שוהים
ביום.

בג' תפלות תורתם ומלאכתם אימתי נעשית וכו' ע"ש אלמא שעות דעבוד רבנן דשנ"ו
בדיבוריהו שעות ממש קאמר שו"ר לרבינו יונה. ו"ל בפ"ה ההלכות שכתב: ו"ל אע"ג
דבכל מקום דאמרינן פירושו שעה מועטת הכא פי' שעה א' מו"ב ביום והביאו הרב
מג"א בא"ח בר"ס צ"ג ע"ש וזה ודאי נלע"ד ראיה שאין עליה תשובה לדברי ה'
מוהרי"מ ט' ו"ל וכן מ"ש בפרק במה מדליקין דף.

ל' גבֵי הַלֵּל שְׁעָה א' וכו' הַמְתִּין שְׁעָה וכו' הַמְתִּין שְׁעָה וכו' ע"ש בְּנֵדָא לְאו דְּנֻקָּא אֱלָא בְּהָא מִיָּהָא הֵיכָא דְקָאִי תַנָּא בְּשִׁיעוּר לַעֲנִין אִיסוּר וְהִיתֵר בְּנֵדָא דְנֻקָּא וְכַגּוֹן דַּפ' כ"ש וְכֵן שְׁעָה א' מְאָכֵל לוּדִים וכו' וְאִי לְאו דְּבָרֵי הָרַב ז"ל הו"א הֵיכָא דְקָחְשִׁיב וְאֲזִיל תַנָּא וּנְחִית לְמַנְיָנָא שְׁעָה בְּדִיוקָא קְאָמַר מִשָּׂא"כ פִּי קְאָמַר שְׁעָה וכו' אה"נ דְּלָאו דְּנֻקָּא וְדוּק וְכֵן מ"ש שְׁעָה א' צָבַר עֲפָרוֹ ב' גָּבֵל עֲפָרוֹ וכו' עַד שְׁעָה עֲשִׂירִית בְּנֵדָא דְנֻקָּא וְדוּק וְעִינֵין לֵה' יפ"ת ז"ל בב"ר דס"ז וְהַש"ף בִּי"ד ס' שפ"ט סק"ד וְעִינֵין ש"ף י"ד שֵׁם וְגַבֵּי אֲבִילוּת אִם נִהַג שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם הַרְגֵּל לְאו דְּנֻקָּא עִינֵין מַג"א ס' תַקמ"ח ס"ק וּבְשׁו"ת ה' מִשָּׂאת בְּנִימָן ז"ל כִּי נ"ד וּבְפִירִש"י ז"ל בְּחֻנְמֵשׁ פ' בָּא ע"פ וְיִסְעוּ מְרַעְמָסָס וכו' שְׁכַתְבּוּ ק"ך מִיל הֵיךָ וְהִלְכוּ לְפִי שְׁעָה וְהִתֵּם ע"כ לְאו דְּנֻקָּא וְעִינֵין בְּנִזִיר דָּף טו"ב בְּנִזִיר שְׁלֵשִׁים וְגַם וְשְׁעָה א' ע"ש וְדַעַת הַכְּנֵהג שֵׁם בַּהֲג"ה אֹת תַכ"ג נִרְאָה דְקָאִי בְּשִׁיטַת רַבּוֹ גַם ה' דְּרַכִּי נִוְעַם ז"ל בַּחֲא"ה ע סִימָן ס"ג וְהָרַב פָּרַח מַט"א ז"ל ח"א ס' ל"ג וּל"ו שְׁכַתְבוּ סְבֵרַת ה' מוֹהֲרִימ"ט ז"ל בְּאַחְרוֹנָה נִרְאָה דְקָיִמִי בְּשִׁיטְתָּיָה גַם ה' גו"ה דכ"ט שֵׁם מְסָפִים וְהוּלְךָ לְסְבֵרַת הָרַב שֵׁם וְהָרַב דְּבַר מְשֵׁה בַחֲא"ה ע ס' י"ג פְּתַב פֶּן בְּשֵׁם פְּמָה רַבְּנוֹתָא בְּתַרְאִי וְה' יֵד אֲהָרֵן ז"ל שֵׁם בַּהֲג"ה אֹת תַק"ן פְּתַב בְּשֵׁם הָרַב מוֹהֲר"י קַצָּבִי ז"ל שְׁדַבְּרִי מוֹהֲרִימ"ט ז"ל עֵיקָר וְהִכִּי נִקְטִינֵן וְשִׁפְן הַעֲלָה הָרַב פְּנֵי מְשֵׁה ע"ש א' הָרוּאָה עִינֵיו יַחְזוּ דְּרַבְרַבְתָּא בְּתַרְאִי דְאֲזִלוּ וּמִדּוֹ כְּפִי דַעַת.

הָרַב מוֹהֲרִימ"ט ז"ל לְפִי דַעַת הַתּוֹסֵף דְּסוּטָה וְכ"ש לְפּוֹם מֵאִי דְכַתִּיבָנָא בְּעִנְיֹתֵין שְׁזוֹ הִיא נְמִי דַעַת רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל וְמִי כְמוֹהוּ מוֹרָה גְבָרָא רַבָּה קְמַסְהִיד דְּבַכ"מ דְקָאֲמְרִינֵן שְׁעוֹת פִּי שְׁעָה מוֹעֲטָת וְכ"ש לְפִי מֵאִי דְחִזְקֵלְק הָרַב מוֹהֲרִי"ט ז"ל שֵׁם דְהֵף עֲוֹבְדָא דְנַחוּוֹנִיָּא לְאו דְּמִי לְנֶפֶל לָיִם אוֹ לְנֶהָר דְשָׁאֲנִי בּוֹר פִּינֵן דְאִית גְּקִיָּי סְלַעִים וּמְצִי לֵה לְהַסְתַּבְּףָּה בְּהוּ וּלְמִיקָם תְּלַת שְׁעֵי מִשָּׂא"כ בְּנֶהָר וּבֵיָם ע"ש וְכ"כ הַרְב"ח ז"ל שֵׁם בְּסִי ע"ט וְסִי ק"ד ע"ש וְלֹאחֲזוּר נְמִצָּא אֲצֵלִי סְפָר אֵלֵיָה רַבָּא וְזוּטָא וּמְצָאֵתִי לוֹ בְּתַשׁוּ' ס' י"ג שְׁהִבִּיא דַעַת מוֹהֲרִי"ט ז"ל הַלְזוּ ע"ש: פָּרַט ג' יִבִיעַ אוֹמַר דְאֶפְתִּי פֶשׁ גָּבֵן לְבְרוּרִי דְהֵאִי עֲוֹבְדָא פִי הֵנָּה בְּלִילְיָא הֵנָּה וְהַעֲדוּ שְׁהִיָּה אוֹר.

הַלְבָנָה נִרְאָה מִתַּחַת הַעֲנָן וְכִסָּה אֶת הַבְּהֵקֶת הַכּוֹכָבִים וּמְפֹרֵשׁ יוֹצֵא מִמֶתְנִי דְשְׁלֵהִי יְבָמוֹת מְעִידִין לְאוֹר הַנֵּר אוֹ לְאוֹר הַלְבָנָה וְהַנִּרְאָה דְמִתְנִי אֵינִירִי בְּרֵאִיָּת הַפְּרַת הַפְּרָצוּף דְהוּי בְּקָרוֹב וְאוֹר הַנֵּר יוֹכִיחַ דְלֹא מְשִׁיף וְהַרְוִיָּה בְּלוֹ הָאִי וְכֵן פְּתַב הַנְּמִק"י ז"ל וְז"ל שְׁלֵא רָאוּ אֱלָא לְאוֹר הַנֵּר אוֹ לְאוֹר הַלְבָנָה עַכ"ל ע"ש וְכֵן כַּת' הַתִּי"ט ז"ל בְּשִׁמּוֹ וְהַרְמַב"ם שֵׁם בְּדִין כ"ב וּמְרֵן ז"ל בַּש"ע סר"ב שֵׁם הַעֲתִיקוּ לְהַף מִתְנִיתִין גְּבִי הַפְּרַת הַפְּרָצוּף עִינֵין שֵׁם: שֵׁם: וְהַשְׁתָּא נְחֲזִי אֲנֵן דְאִיכָּא לְאֶסְתְּפוּקִי.

בְּחֻדָּא מִתְרִי אֲנִפִי מִי קְגָבִי הַפְּרַת הַפְּרָצוּף סָגִי אוֹר הַנֵּר אוֹ אוֹר הַלְבָנָה פִּינֵן דְקָא חֲזִי לֵיה פְּנִים אֵל פְּנִים מִשָּׂא"ך לְהַבִּיט אִם עָלָה אִם לֹא עָלָה דְרֵאָיָה חֲזִיקָה בְּעֵי דְשָׁמָא עָלָה לְמִקּוּם רְחוּק קְצַת וְלֹא שְׁלֵטָא בִּיהָ עֵינָא דְדִילְמָא לְהָא לֹא סָגִי אוֹר הַנֵּר אוֹ אוֹר הַלְבָנָה.

אוּ פְלֻף לְדַרְךָ זוֹ דְבַהֲפְרַת הַפְּרָצוּף בְּעֵי וְהַרְוִיא טְפִי דְצָרִיף לְהַסְתַּפֵּל יָפָה וּלְדַקְדַּק יָפָה בְּצוּרַת הַפְּרָצוּף מִשׁו"ה בְּעֵי אוֹר הַנֵּר אוֹ אוֹר הַלְבָנָה אֲבָל בְּהַבְטַת אֲפִילוּ אִם יַעֲלָה וְיִרְאָה בְּרִיחּוּק מְקוּם בְּצִיר מְאוֹר הַנֵּר וּמְאוֹר הַלְבָנָה סָגִי וְלָזָה הַדַּעַת נוּטָה דְאִי חִיזִישִׁינֵן לְשָׁמָא עָלָה בְּרִיחּוּק מְקוּם וְלֹא שְׁזַפְתּוּ עֵין רוּאָה א"כ אֲפִילוּ בְּרֵאוּהוּ בִּיּוֹם וְשָׁהוּ עָלָיו בְּכַדִּי

שפתצא נפשו היכי שררא מדאורייתא פיון דאיכא למיחש שעלה בריחוק מקום ולא ראוהו אלא ודאי דכל שלא ראה שעלה במקום שנפל וקרוב לקצוות המקום חזקתו למיתה ובדאורייתא דאזלינו בתר רובא שררא.

שבתאי וראה לה' מוהר"א ששון ז"ל בס"ס א' שכתב בפשיטות דלא מסתבר לחלק בין ראה דהפרת הפרצוף ובין הפרת הגולם שעלה מן הים ועוד כתב ז"ל ממאי דכתי' אנו בעניו' שש אנכי ומעתה עדיין מהסם לפי בה במה שהעידו שהלכנה נראית מתחת הענן ובעד פוכבים יחתום והנה לענן הבהקת הפוכבים אי סגי או דילמא אור הלכנה תנו דעת ה' מוהר"א ששון ז"ל פבר פתבתי דאור הלכנה מיהא בעי ועיין ברפ"ק דפסחים דף ד' ובגדרים דף מ"ז ותבט עיני לרבנו בתראי דפליגי בהאי מילתא דלהרב דוד לחמי ז"ל ל"ש אור הלכנה ל"ש הבהקת הפוכבים סגי וכי תנו אור הלכנה לאו למימרא דבציר מאור הלכנה לא מהני דההיא לענן הפרת הפרצוף מתנניא אבל לראית העלאת הגולם הבהקת הפוכבים סגי והרב מוהר"ד גרשון ז"ל תהי בה מדברי מוהר"א ששון ז"ל הנתינין למעלה דאדרבא הנה סא"ד דהרא"ש ז"ל דראית העלאת הגולם בעיא אורה טפי מהפרת הפרצוף ולא סגי ליה באור הלכנה אלא דלמסקנא לא אסתבר ליה לחלק והר"א סגן לוי ז"ל נטה לימין מהר"ד לחמי ז"ל פאשר הובא בשו"ת גו"ר א"הע בסימן כ"ה עש"ב איכו השתא בנ"ד שהיה אור הלכנה נראה מתחת הענן ודאי דעדיף אורה מאור הפוכבים וזה לך האות שהעידו שראו גולם א' שעלה והפירו בו שהוא חמור וכיוצא בזה מצאתי להרב דבר משה ז"ל שם סי' ט"ז דף ל"א ע"ד שהוכיח במישור לגדונו במה שראה הסוס ע"ש ועוד נשמענייה מן הדא ממ"ש מוהר"א הלוי ז"ל ונ"ל מאחר שאמרו שלא ראוהו עוד ממילא משמע שעכוב והעדר ראיתו לא היתה אלא מצד הטבוע בעצמו שאלו היה חשוף אפלה מרובה שגרים מניעת ראיתו עליתו של נטבע מן הנזהר פיצד אמרו שלא ראוהו עוד הרי אלו היה שם אורה היו רואים אותו שעלה מן הנזהר וכו' ע"ש ובנ"ד כתוב בקבלת עדות של גמל"ת וג טויץ מא ראיינא סי פאטר ובקבלת עדות שבנאבל כתוב ולא טלע סי חאד אלא לבהים וכו' ועוד בנ"ד שראה צורת החמור עולה מן הנזהר וגם העיד ישראל העד שראה ראש הגלימא והנפת היד פעמיים שלש יראה יראה דהיה להם אור מספיק ונחזותא מלתא היא ואם איתא דעלה מן הנזהר עינוהי מטויפי דשפיר חזי אלא דההעדר מצד הטבוע שלא עלה כמדובר: אמור מעתה לפי המשוער יראה וירצה דאשה זו היא יוצאת מאיסור תורה פיון שהעידו עליו שראו אותו בראייה חוששית שנפל לתוך המים ויכסו אותו ונמורו ושהו יותר משתי שעות כנז' ואע"ג שבקב"ע שלפני ב"ד הצדק כתוב פשתי שעות דמשמע דעד השלשה לא בא הרי שבקב"ע שבנאבל שהיא קדמה לקב"ע שבפנו ב"ד וצ"ו כתוב ב' שעות או ג' וקרוב הדבר לומר שכשהעיד בפני ג' בנאבל היה סמוך מאד למאנרע ויהיב דעתיה טפי.

משא"כ כשהעיד בפני ב"ד יצ"ו היה אחר עבור קרוב לשנה דילמא: לא דק א"נ דמפרשינו דיבוריה שאמר שתי שעות ר"ל ויותר עד ס' ג' שעות ואע"ג דמפשטן של דברים לא מוכחי הכי מ"מ כל היכא דמציינו לשנויי.

משנינו ועוד משמע שפנונת דברי העדות ששיעור הב' שעות שאמרו היינו לאחר שנפל ונגרר ממקומו וראו הנפת ידו ואח"ך שהו השיעור שהוא גם בקבלת עדות של גמל"ת

כתוב שנשמתהו שם פמה שעוה ונהגה בעיקר דין שהיה האיקא מ"ד דבמים שאל"ס לא בעי שהיה פלל ומה גם לדעת הר' פני משה ז"ל דשורים.

רבים ונכבדים הכי סבירא ליהו ואפילו למ"ד דבעינו שהיה במים שאל"ס דן ידיו הרב פני משה ז"ל שם דאינו אלא מדרבנן ואת"ל דאורייתא לא יהבי רבנן שיעורא דשהיה אלא דהריב"ש ז"ל ודעמיה דסברי מרנן דבעינו ג' שעוה וכבר כתבתי שדעת מהר"ם מטראני והב"ח ומוהר"ש ז"ל ס"ל מתחלת שעה ג' סגי וכ"ש לדעת מוהרימ"ט וכמה רבנותא בתראי דאזלי ומודו פנותיה דבשעה א' סגי נמצאת אתה אומר דאי אמרינן חזותא מלתא היא שפיר נפק"ל מאיסור תורה ואפתי רביע עלה איסורא דרבנן: פרט ד' יחנה דעת באיש הלוי הנה שמש פחו מחמת זקנתו חזותו מוכיח עליו הפך לבן ובפרט שהוא מרובה בגדים כנו' בקבלת עדות ומחוסר שיטה כאשר הגידו יודעיו ומפיריו ונפל שמה וביא במעמקי המים וחול הרבה כעין רפשי וטיט אומדנא דמוכח פי יפול הנופל שם מיתתו שם קבורתו אלא דאין לנו רשות להשתמש באומדנות להתיר ערוה החמורה לשמשא לכתחלה ואע"ג דבהגה' המרד' לשם כתב משם מהר"ם מנורדון ז"ל דדייק מדלא קתני במים שאל"ס אשתו אסורה לעולם שתלו רז"ל על חכמי הדור ויראי שמים שיתבוננו וישפילו על עגני המאנרע וכו' ע"ש גם הרב המבי"ט ז"ל שם העתיק תשו' הר"א ממיץ ז"ל שהתיר אשת ר"ש שנטבע בספינה בלי שום עדות אלא מחמת סברות ואומדנות ע"ש כבר חלקו על הר"ם מנורדון ז"ל פמה רב רבני וכתב הב"י ז"ל וז"ל דכל הגס לבו בהוראה להתיר אשה ע"פי אותה התשובה עתיד ליתן את הדין ולכן שומר נפשו ירחק ממנה אע"פ שהר"מ מטראני בתשובה ובתשו' הב"י תלה לה פיפי מ"מ מי יק'ל ראשו נגד מרן ז"ל והרב המבי"ט ז"ל גופיה לא עליה לחוד בנה דייק ע"ש ואע"פ שמהרא"י ז"ל בכתבים נטיו אשוריו ללכת אחר האומדנות אפילו אומדנא שנדחית בגמרא וחילק בזמנים שכ"כ בסי' קל"ט ז"ל ובעו"ה עכשו בגלותינו אנו מפגזרים ומפגזדים מעט בכל מקום ואילו היה רחוק פרחוק ר' או ש' פרסאות היה נודע ונשמע לנו וכו' ונראים הדברים בזמנינו אפי' אדם בינוני אם איתא דחי הוא עדיין הו"ל קלא זה פמה שנים טפי וטפי מקלא דצורבא מרבנן בזמן חכמי התלמוד שהיו ישראל עם רב בכמה וכמה מקומות וכו' ה"מ שאני דלא נחית הרב ז"ל אלא להורות לנדון דידיה שפבר נשאת דהוי רובא דשכיח נפקא לה מאיסור תורה אבל לא להתירה להנשא לכתחלה וכדעת הר"ם מנורדון ז"ל גם אשו"ר לה' מוהרי"ט ז"ל שכתב ז"ל שיודעים .

לשוט ויורדין לקרקעו של ים ושוהים שם הרבה אותם צריכים אימון ורגילות הרבה לכלפל את רוחם פשיעור מה. שמשערין שישוהו בכדי פניסה ויצאה שהם שטים אבל מי שאינו יודע יודע לשוט ולא להעמיק ויורדים במעמקי מים מיד נטרדים והולכים עכ"ל ועיין לה' דרכי נועם חא"ה ע"ס' ס"ג שהעתיק דברי הרב ז"ל ובסו"ד כתב ז"ל והיה בדעתי לומר שפעדויות אלו שטבע ג' פעמים ולא עלה עוד שדי בזה לעדות של מיתה גמורה ושומה בפי כל באי עולם שע"ז האופן אי אפשר לחיות לפי שפעם ג' נתבטלו.

חושיו וכחיו ופוחח פיו. מרדיפת המים ומתמלאת בטנו מים ונטבע בקרקעית הים מ"מ להיות שזה הוא מדרף הטבע והסברא ולא בא מפונרש כעת בדברי הפוסקים ולאפס

הפנאי וספרי אינם אתי איני ממשפן עצמי לעשות מעשה עד שאפנה ואשנה עכ"ל ובסי'
י"ג פתב וז"ל סימנים אלו: דקאמרי היכא הם סימני מיתה ודאית שְהרי דרף הנטבעים
המומתים פף הוא שיוֹרדים ועולים פעם אחר פעם עד שנטבעים ומתים וכו' אמנם אם
ירצה החולק להתעשק ולחלוק עלינו נגד טבע האנושי וכו' עכ"ז מוכרח שיוֹדה לנו וכו'
דאם נשאת לא תצא ע"ש ובנ"ד נראה דגרע טפי ממ"ש בקב"ע של העכו"ם מא ראית
חતા אנקל ראו אלוטא וצאקה לפוק ולחמל עליה וכו' ידים מוכחות הויין דאפילו
המתעשק יודה שנטבע ושוב לא עלה אלא שנראה שאין עדות העכו"ם מכוננת כנגד
עדות ישראל ונראה ליישבם דהיינו העכו"ם ראה אותו כשנפל והמשא נפל עליו ונהפף
ואח"ך כשהוליכו המים לצד הים נתקן וכ"הג יישוב הרב דרכי נועם ו"ל שם באחד
שהעיד שראה את הטבוע אוהז בזנב השור ואחד שראהו אוהז בקרן השור ותי"כ"הג
ע"ש: פרט ה' יראה לעינים בנ"ד איפא למימר דלמאי דחששו רבנן דילמא ניצול לא
משפחת לה דאי חיישינן לה דילמא ניצול ע"י דף וכעובדא דר"עק איפא למימר דשאני
התם דנשברה הספינה לפניו ושכיחי דפי דידה ולא פש גבן אלא חד ספקא דילמא דף
העלהו וניצול ע"י משו"ה אסירא מדרבנן משא"כ פי לא שכיח דף מאין הרגלים לומר
דאתרמי ליה דף מעלמא ודילמא ניצול ע"י דהו"ל ס"ס ספק הנה דף ס' לא הנה ואת"ל
הנה דילמא לא ניצול שעל ספק לא ניצול אפילו בדאורייתא שרינן ומתהפף ספק דף
מציל ספק לא דלאו פל שעמא ושעמא מתרחיש דמציל ואת"ל דמציל ספק הנה ס' לא
הנה וכ"ש דמפי השמועה דעל אותו דרף הנה לא עברה ספינה מעולם ולא זו הדרף שם
אניות יהלכו וכו"כ אין לנו לתלות דאתרמי דף מלמעלה ותדע דבעובדא דר"עק דקאמר
נשברה הספינה אמרינן שרף הצילו ובעובדא דר"מ דנטבעה אמרינן גלי טרדהו ע"ש
וכן מצאתי להרב"ח ו"ל בתשו' סי' ע"ט וק"ד שפן פתב וכן משמעות הרב המבי"ט ו"ל
שם אלא שאין עכשו מצוי אתי: הן ספק בידו דילמא גלי אנפלוה וכעובדא דר"מ
וכעובדא דר' שילא באגמי דסומקא אם לדין יש תשובה ממה שנתבאר בקב"ע של ב"ד
יצ"ו וז"ל ומהות השטח ההוא דהנפלים שם נטבעים דרף קבורה במעמקי החול ואינו
בכלל נפל למים שאל"ס אלא שנטבע בחול ונפלו עליו מים שזה הנה בתחלת התפשטותו
ממ"ש בקבלת עדות של נאבל והד אלואד וכו' וכבר עליהום אלמא וכו' שצעדין קרקעית
השטח ההוא נראית בחזקה ותחתייה תעמוד הבהרת פלובמהמורות בל יקומו גם פי
העידו שפל הנפול שם ימצאו אותו טמון בחול וגם פי העדים אירע להם פהנה וכהנה
נדאי שאין זה בכלל נפל למים שאל"ס ונהי דירדן נמי מקרי מים שאל"ס וכמ"ש הרד"ך
ו"ל ושאר רבנותא ממ"מ שניא דא ולא דמא דהמתבונן ודייק טפי בקבלת עדות בלבבו
גבין דלא מקרי מים שאל"ס וא"צ להאריף במוחש ועיין לה' בגי משה ו"ל לשם שפמה
מרבנותא התירו אפילו בתוך הים הגדול באומדנא דלא שייך חששא דגלי ע"ש אלא
שה' ו"ל שם חוכה להחמיר ואת"ל דהוי ספקא אי מקרי מים שאל"ס או שיל"ס הניא
ספקא דרבנן ולקולא וכ"כ הרב בית שמואל ו"ל בשם הט"ז ע"ש.

וגדולה מזו פתב הרב אנג'ל בתשו' סי' נ"ט שאפילו יכולים לברר אם הוא יש לו סוף
או לא אין בודקין אחריו ועבדינן ליה ספקא לספקו לס' אחר ע"ש: (מז) עדות. קי"ל
דעדים דמטי להו הנאה מהה עדות אי מסלקי נפשיהו מההיא הנאה מצו לאסהודי כמ"ש
בטוש"ע סימן ל"ז ס' י"ט ועיין מ"ש הרש"ך ו"ל ע"ש וראיתי להרדב"ז ו"ל בח"ב

שְׁבַשְׁנֵי סִי תר"ו שְׁנִסְתַּפֵּק אִי דוֹקָא לְאוּקוּמֵי מְמוּנָא מְהֵנֵי הַסִּילוּק אֲבָל לֹא לְאַפּוֹקֵי או"ד
ל"ש וְהַעֲלָה דל"ש ע"ש וְעֵינֵן בִּשְׁעָשׂוֹת בְּס"ךְ בְּדִין הָאוּמָר תְּנוּ מְנָה לְעֵינֵי עִירֵי וְכו'
וְאֵין מְבִיאִין רְאִיָּה מְאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר וְכו' עכ"ל דְּהַנּוּי לְאַפּוֹקֵי וּבְסִילוּק מְהֵנֵי: (מח) עֵדוּת.

קי"ל דְּעַדֵי מְמוֹן מְצַטְרָפִין כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ל' ס"ו וְהַ"נַּ עַד א' אוֹמֵר הֶלְוָהּ וְעַד א'
אוֹמֵר הוֹדָה בְּפָנֵי דְּמְצַטְרָפִים וְהֶרְדָּב"ז בַּח"א סִי קע"ג וּבַח"ב שְׁבַשְׁנֵי סִי תר"ל פְּתַב
דְּאַפִּילוֹ א' אוֹמֵר בְּיוֹם פ' וְהַב' אוֹמֵר בְּיוֹם אַחַר אֵין פֶּאן הַכְּחָשָׁה דְּאַפְשָׁר דְּשְׁנֵי הֶלְוָאוֹת
הָווּ וְהַמְלִיחָה הוּא דְּמִשְׁנֵי לְהוּ הֶלְוָאָה א' הִילְכָּהּ שְׁפִיר מְצַטְרָפֵי עכ"ל וְעֵינֵן בִּשְׁעָשׂוֹת ע"ש ס"ו
מ"ש בְּשֵׁם הַרְמ"ה ו"ל שְׁהִבִּיא הַטּוֹר ו"ל שְׁעָשׂוֹת צ"ע: (מט) עֵדוּת .

עַד דְּמִטֵּי לִיָּה הֶנְאָה מְאוֹתָהּ הַעֲדָאָה דְּקִי"ל דְּפָסוּל לְהַעֲיֵד כִּמ"ש בְּסִי ל"ז ע"ש אִם יָדַע
בוֹ דְּמִטֵּי לִיָּה הֶנְאָה וְקָבְלוּ בַק"ס אוֹ לְאַחַר שְׁהִגִּיד עֵדוּתוֹ בְּפָנֵי ב"ד אֵינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בוֹ
וְכִמ"ש בְּסִי כ"ב ע"ש בְּמוֹר"ם ו"ל וְאִם לֹא יָדַע בוֹ וְהִשְׁתָּא מִיָּהָ נוֹדַע לוֹ הו"ל קִנְיָן
וְקָבְלָהּ בְּטַעוֹת וְחִזֵּר עֵינֵן בְּתַשׁוּבַת הֶרְדָּב"ז בַּח"ב שְׁבַשְׁנֵי סִי תש"ג וְנִלְע"ד דְּיָכוֹל בַּע"ד
לְהַטִּיל עָלָיו חֶרֶם סְתָם שְׁלֹא יָדַע דְּמִטֵּי לִיָּה הֶנְאָה וְאִפִּי"ה קָבְלָהּ עַלְוָהּ וְכֵן אִם טוֹעֵנוּ
הִלָּה דְּבִרְיָא לִי דִּיְדַע מְזַקִּיקוֹ לְהִיִּסַּת וְדַע דְּבִדְבָרֵי הֶרְדָּב"ז ו"ל לֹא הֶזְנַפְר שְׁנָטַל קִנְיָן עַל
הַקָּבְלָהּ אֲלֵא הָא מִיָּהָ שְׁפָבֵר הָעִיד דָּתוֹ לֹא מְצִי לְמַהֲדָר בְּיָהּ וְכַדַּעַת הַמְרָדְכֵי וְהַרִיב"ש
ו"ל שְׁפַתְב מוֹר"ם בְּסִי כ"ב: (נ) עֵדוּת בְּעֵנֵן תְּרִי וְתִרֵי אִי הָוֵי סְפִיקָא דְּאוֹרֵיִתָּא אוֹ
דְּרַבְּנָן לְהַקְטֵי הַנְּבִיאִים בְּחֻצְרֵיהֶם וּבְטִירוֹתָם וְהֶרְדָּב"ז ו"ל בַּח"ב שְׁבַשְׁנֵי סִי תש"מ ט פֶּסֶק
כִּמ"ד מְדַרְבְּנָן וְכַתְּב שְׁפָבֵר הָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ פֶּן בְּתַשׁוּבָה ע"ש וְעֵינֵן לְהַרְב מוֹהֲרֵי"א ו"ל
בְּקוֹ אֲרַעָא דְּרַבְּנָן סִי תרנ"א ע"ש וְה' כִּנ"ה ג ח"ה מ סִי ל"א וְח' א א"ה ע סִי מ"ז: (נא)
עֵדוּת.

עֵדִים שְׂאִינָם יוֹדְעִים לְקִרוֹת אֵת הַשְּׁטֵר אֵינָם יְכוֹלִים לְחַתְּנָם דְּשָׂמָא הֵם מְעִידִים עַל מְנָה
וְכַתּוּב בְּשְׁטֵר מְאִתֵּינָם וְשְׁנֵי קוֹרִים לְהֵם אֵת הַשְּׁטֵר וְהֵם חוֹתְמִים וְאִם אֵינָם מְבִינִים לְשׁוֹן
הַשְּׁטֵר יִתְרַגְּמוּ לְהֵם הַקּוֹרִים כִּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן מ"ה ע"ש וְאִם הָעֵדִים אֵינָם מְבִינִים
לְשׁוֹן הַמְתַּרְגֵּם וְלֹא הַמְתַּרְגֵּם לְשׁוֹנָם אֵין בָּם מוֹעִיל וְעֵינֵן בְּתַשׁוּבָה הֶרְדָּב"ז ו"ל ח"ב שְׁבַשְׁנֵי
סִי ת"ר: (נב) עֵדוּת קִי"ל דְּאֵין מְקָבְלִים עֵדוּת בְּלִילָהּ וְאִם נִתְקַבְּלָהּ הָעֵדוּת אֵין דְּנֵינָם
עַפ"י אוֹתָהּ עֵדוּת וְיְכוֹלִים לְחַזֵּר וְלְהַגִּיד לְפִי הַסְּפָמַת רַבָּא דְּרַבְּנוֹתָא כִּמ"ש בְּס"ס כ"ח
וְעֵינֵן בַּהַכְּנ"ה ג בַּהַגְּב"י מְאוֹת קמ"ו ע"ש וְאַתָּה דַּע לְהָ דַּמ"ע מִן הַתּוֹרָה לְהַעֲיֵד כָּל מִי
שְׂיֵשׁ לוֹ עֵדוּת לְחַבְּרֵי וְלְמִסְרָה בְּפָנֵי ב"ד כִּמ"ש הַרְמָב"ם ו"ל בַּפ"א מַה' עֵדוּת ע"ש
אֲמֹר מַעֲתָה דִּהֵן סְפַק בְּיָדֵי אִי חֲשִׁיבָא מְצַנֵּת עֵדוּת מ"ע שְׁהַזְמֵן גְּרָמָא הוֹאִיל וְאֵינָהּ נוֹהֲגָת
בְּלִילָהּ פְּדָאֲמֵרִי גְּבִי צִיצִית וְתַפְּסִילִין עֵינֵן בְּפֶרֶק הַמוֹצָא תַּפְּסִילִין ע"ש וְלִפְי"ז קָשָׁה אֲמַאי
אַצְטְרִיף מִיְעוּטָא לְפָסוּל מְעֵדוּת פְּדָאֲמֵרִין בַּר"פ שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וְלַדַּעַת ר"ת שְׁכַת' הַתּוֹס'
בַּר"ה דל"ג דָּאָם רְצוֹ לְקַיֵּים מְצַנֵּת עֲשֵׂה שֶׁהַז"ג אֵינְשָׁר חֵילִיָּהּ ע"ש וְנ"מ לְדְּבָרִים שְׁעֵדוּת
הַנְּשִׂים מוֹעֲלַת בְּהֵם: (ג) עֵדוּת קִי"ל עֵדִים שְׂאֵמְרוּ שְׁקָר הָעֵדָנוּ אֵינָם נְאָמְנֵי לְפָסוּל
הַשְּׁטֵר וְחֵיבִים לְשַׁלֵּם מְדִינָא דְּגָרְמֵי דְּמִשְׁעָה שְׁחַתְּמוּ גְּרָמוֹ הַהַפְּסָד כִּמ"ש בְּסִי ל"ח וְבַה'
כִּנ"ה ג ו"ל שְׁעָשׂוֹת בַּהַג"ה ט אוֹת ח' וּבְסִי שַׁפ"ו אוֹת ס"ד ע"ש: וְלַעֲנֵן עַד אַחַד אוֹמֵר שְׁקָר
הָעֵדָתֵי עֵינֵן בְּתַשׁוּבָה הֶרְדָּב"ז ח"ב שְׁבַשְׁנֵי סִי זר"ת שְׁחִילָק בֵּין אִם נִתְפָּשֵׁר עִם הַמְלִיחָה אוֹ
דִּינָהּ דִּינָא אוֹ עַל יְדֵי עַש"ג ע"ש: (נד) עֵדוּת עֵדִים שְׂאֵמְרוּ שְׁקָר הָעֵדָנוּ חֵיבִים לְשַׁלֵּם

מדינא: דגרימי הרא"ש בתשו' פלל נ"ח ס"ו ופסקה הטור בסי' ט"ו סל"ד ומרן בש"ע סי' כ"ט ס"ב ע"ש: וראיתי לה' מח"א ז"ל בהלכות עדות סי' ו' אריה ע"ה ונסתפק במעיד שקר מחמת אונס אי חייב לשלם ע"ע והנה בספ"ב דכתובות דף ח"י אהא דתנן עדים שאמרו אנוסים היינו וכו' אם אין כת"י יוצא ממקום אחר נאמנים ואם כת"י יוצא ממ"א אין נאמנים ובגמרא אמרינן דבסיפא ל"ש אמרו מחמת ממון ל"ש אמרו מחמת נפשות אינם נאמנים אבל רישא דאין כת"י יוצא ממ"א דוקא מחמת נפשות אבל מחמת ממון אין נאמנים דאין אדם משים עצמו רשע ע"ש ומעתה נובין הללו שאמרו אנוסים היו והעידו שקר היכי דמי אם כת"י יוצא ממ"א אינם נאמנים ושטרך מעליא הוא ואם אין כת"י יוצא ממ"א אם אמרו מחמת נפשות נאמנים והשטר בטל וחספא בעלמא הוא ואם מחמת ממון פיו דאינם נאמנים שטרך בחזקתיה ומה מקום לתשלומין וצ"ל דספקו של ה' ז"ל במקום שאין העדים נאמנים ומשלם הלה עפ"י עדותם יאכל הלה וחדדי הא מיהא לגבי דידיה מצי אמ"ל לנה איני מפסיד להציל עצמי מן א האונס במציל עצמו בממון חבירו: (נה) עדות קי"ל דהגב ונהגזלן פסולים להעיד כמ"ש בש"ע סימן ל"ד ונתבאר ג"כ שם בסי' שמ"ח ושנ"ט דגזל וגניבת הגוי אסורה ע"ש ועיין בסי' שמ"א ש"ע מדין משחק בקוביא עם העפוי"ם ע"ש מפל האמור משמע דבגב וגזל מן הגוי פסול לעדות ולדעת הרמב"ם ז"ל וסיעת מרחמוהי דהוי דאורייתא ועיין בפ"ה סי' שמ"ח ושנ"ט א"כ לא בעו הכרזה ולדעתו מותרים דלא הוי אלא מדרבנן בעו הכרזה ואח"ז ראיתי למוהריק"ש ז"ל בס' ערוך לחם סימן ל"ד שכ"כ משם הרדב"ז ז"ל והוא ז"ל נטה להכשיר משום דלא משמע להו לאינשי ע"ש ולענ"ד דאתמהה דנהי דבגמרא אמרינן לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו הא מיהא התוספות והנמשכים אחריהם פתבו דכן הוא האמת ע"ש אבל בלא"ה לא נעוד דאי אמרי' גבי לא תחמוד מנין לנו לחדש דבר מעתה וצע"ד הן היום נראה בעליל ספר הבהיר חיים שאל ח"א למופת דורנו נר"ו וראיתי לו בסי' ע"ט אות כ"ט שהביא דברי מוהריק"ש ז"ל הללו בצביונם ובקומתן ושוב נדפס ח"ב מספר חיים שאל וכתב משם הרדב"ז ז"ל גופיה דמכשיר דשמיע להו לאינשי דמצוה קעבדי ע"ש ועיין שם מ"ש משם ס' חשק שלמה ומה שהגיה הוא נר"ו בדברי מוהריק"ש ז"ל: (נו) עדות.

ראובן מכר שתי טבעות של שמעון באלף סיקינו"ס ואמר לשמעון שלא מכר אותם אלא בת"ת סיקינו"ס ואח"ך שמע מיהודה ולוי שידועים נאמנה שנמכרו באלף והלך שמעון לפני הב"ד וקראו לעדים ואמרו אמת היה הדבר אבל ראובן הפציר עד בוש שלא לגלות דבר זה ואמר אני משביע אתכם ואמרו פן יהי אם פשרים להעיד אחר שעברו על השבועה שהשביעם שמעון הרב משאת משה ז"ל בח"ב סי' ב' ח"ה מצד להתיר ולא השלים הענין פי אל על יקראוהו בישיבה של מעלה זיע"א: (נז) עדות.

קי"ל דאין מקבלין עדות שלא : בפני בע"ד כמ"ש בש"ע סי' כ"ח מיהו דוקא בתובע אבל בנתבע מקבלין כמ"ש מרן הש"ע שם ועיין מה שהקשה הש"ך ומה שתירץ הוא ז"ל ומ"ש משם מהרימ"ט ז"ל וע"ע לה' ש"ך סי' מ"א סק"ב ונ"מ לענין דינא והנתבע מוחזק מצי למימר קי"ל כהש"ך ז"ל כ"ש שהגאון בעל האורו"ת הסכים לדברי הרב ש"ך ע"ש והרב מוהר"ש גאון ז"ל בספר משפטים ישרים סי' ל"א ואע"פ שדעתו שאין מקבלין העד העיד שרבני שאלוניקי סלקי בחיים זיע"א קבלו אע"פ שפבר ערער ובטל

דעתו אצל דעתם עיין בסוף התשובה ועיין לה' פרח מט"א ו"ל ח"ב סי' מ"ט וקרב מוהר"י באסאן ו"ל סי' ע"ג דף מ"א ע"ד ובעיקר הדין דאין מקבלין שלא בפני בע"ד אם יכולים לחזור ולהעיד בפניו בב"ד עיין במערכת אות א' מה שציינתי בסי' בס"ד וכתב הריב"ש ו"ל בסי' קע"ו שאם יראה לב"ד שיש לחוש שיבשו העדים מבע"ד להעיד לחובתו יקבלו שלא בפני בע"ד ואח"ך חוזרים ומקבלים בפני בע"ד כדי שלא יוכלו לשנות דבר ממ"ש בפני ב"ד משום וכו' וכן היה נוהג הוא עצמו ו"ל ומעתה נראה שדעתו שאע"פ שהעידו שלא בפני בע"ד חוזרין ומעידין בפני בע"ד וכמ"ש הוא בסי' ק"ח וציינתי לעיל במערכת אות א' שם עיין עוד בסי' רל"ו להרב ו"ל במי שהוא אלם ומוסר שיכולים להעיד שלא בפני בע"ד וכמ"ש מרן שם בסי' כ"ח ועניין לפסול העדים אם צריך בפניהם או לא עיין בתשו' הריב"ש ו"ל סי' רס"ו דקפ"ט ע"א דכתב דמקבלין מהך דכתובות דף ד' ע"ש ועיין לה' פמ"א ח"א סי' פ"ח: (נח) עדות.

קי"ל דת"ח שיש לו עדות ממון אינו חייב לילך ולהעיד לפני ב"ד דזוטר מניה אכל אם יש צד לאפרושי מאיסורא חייב דאין חכמה וכו' כמ"ש בטוש"ע סי' כ"ח ס"ה ע"ש ועיין בדרישה ובהסמ"ע שם שהביא פמה עניינים בזה ועוד אחרת היתה פגון אם א' לנה מחבירו בפני שנים ואחד מהם ת"ח ובעמדם בפני הב"ד פפר ובא ע"א ונתחייב שבועה דאורייתא להכחיש את העד פגון דא צריך החכם לבא ולהעיד שלא יתחלל שם שמים בשבועה לבטלה ושקר ח"ו כ"כ הר"ם ישראל ו"ל בס' משאת משה ח"ב סימן ס"ג דף קס"ד ע"ד ע"ש ואע"פ שיש לאפרושי מאיסור פשוט לחין שלשה לקבל עדותו מ"מ מצוה בו יותר מבשלוחו ומצוה על הת"ח לחוש ביותר על קדושת שם שמים יתברך ויתעלה וזה הוא כבודו של החכם: (נט) עדות.

לענין עדות הקרובים מצד האם אי פיסוליהו מדאורייתא או מדרבנן ונ"מ לעדי קידושין אי אמרינן מדאורייתא אינה צריכה גט דאין פאן קידושין דגזירת הפתוב אפילו כששניהם מודים אין פאן חשש קידו' דכל דבר שבפירוה אין פחות משנים אכל אם אינם פסולים אלא מדרבנן פאנו למחלוקת רב אחאי צריכה גט וילדעת הרי"ף א"צ גט ועיין הרשב"א ח"ב סי' ר"ל עש"ב דלד' רב אחאי צריכה גט וילדעת הרי"ף א"צ גט ועיין בתוס' בפר"ק דקידושין דכ"ג והנה הרמב"ם בפ"ג מהלכות עדות פתב דקרובי האב מן התורה וקרובי האם אינם אלא מדרבנן ע"ש ונחלקו גדולי ישראל בהבנת דבריו דאם הפנונה דאיןם אלא מדרבנן חלוקים עליו הרמב"ן ו"ל בס' מגן המצות בשורש ב' והרשב"א שם בתשו' והרא"ה בס' החינוך בפ' כי תצא וה"מ ו"ל בפ"א מה' אישות גבי קידושין פס"פ פתב אע"פ שכ' מדברי סופרים אעפ"כ הוא מן התורה וחונקים הבא עליה וסוקלים נערה המאורסה ע"ש וכ"כ הריב"ש ו"ל בסי' י"ד והרשב"ן ו"ל בס' זונה הרקיע ובתשו' בסי' קל"א מח"א ונכדו מוהר"ש צרור זל בטור ב' סי' ד' ובנו הרשב"ש סי' ת"ק דוק ותשכח ומוהר"ם אלשיקר ו"ל סי' מ"א ומוהר"י אדרבי ו"ל סי' ח' רל"א רל"ו רס"ד הרב משפט צדק ו"ל ח"א סי' מ"ג דקמ"ז מוהרשד"ם ו"ל ח"א הע סי' ל"ג מוהרש"ך ח"א סי' ג' ומ"ז וח"ב סי' ר"ב מוהר"ש חיון בכיארורו סוף סי' ל"ג מוהרש"ש א"ה ע סי' מ"ב ה' משפט צדק ח"ב סי' ע"ד דף ק"ף ה' משפטי שמואל סי' קכ"ד ומוהרי"מ ט"ו ו"ל ח"א הע ס"ס סי' מ"ג כ' דמהני ס"ס וכמ"ש מוהרשד"ם ו"ל שם ושאר פוסקים הנאמרים באמת ועיין במרן הכ"מ ו"ל והרל"ם וה' מש"ל ו"ל בפ"ד מה' אישות

והרש"ך ז"ל בח"המ סי' ל"ג סק"א ע'לה ב'הספ'מה ד'פסו' מן התורה ועיין בתשו' מוהריק"ש ז"ל סי' פ"א ע"ש: א'מנ'ס מ'רן הב"י בא"הע ס"סי מ"ב פ'תב ול'כת'חלה פ'שלא נ'שאת י'ש ל'חוש לה'צ'ריכה ג'ט וכ"כ ה' ת'נ'מת י'ש'רים סי' פ"ג וה' ד'ב'רי א'מת סי' ע"ד וה' א'ליה ר'בה ד'ף ס"ח ה'א'ריה ב'זה ו'ה'רב ד'ב'רי א'מת ב'ק'נ'נ' כ"ו נ'טה לה'ח'מיר ו'ה'רב האורו"ת ש'ם ב'סי' ל"ג וה' ש'מ'חת יו"ט ז"ל סי' ע"ה ו'ה'רב א'ד'רת א'ליהו סי' יו"ד ע"ש ול'ע'נ'ן ס"ס ש'פ'תב מוהרש"ד"ם ז"ל ו'א'ח'ריו פ'ל י'ש'רי ל'או א'ל'יב'א דכ"ע ה'יא ו'אי'פ'א מ'ר'ב'נו'תא ב'ת'ר'אי ד'פ'ליגי ב'ה ע"ש ב'ס'פ'ריה'ם ה'נ'י'ת'נ'ים ל'מ'ע'לה ו'ב'ת'שו' ה'רב כנ"הג ז"ל ה'נ'ד'פ'ס'ות מ'ח'ד'ש ועיין לה' ב'אר י'ע'ק'ב ח'ח"המ סי' ל"ב ו'ה'רב ב'ני י'ה'ודה ד'ף ב"ן ע"ד ועיין כנ"הג ב'חא"הע סי' מ"ב בה'גהב"י מ'אות כ"ט וב'א'ח"מ סי' ל"ג אות יו"ד בה'ג"הט ו'ה'רב י'ד א'ה'ר'ן בא"הע ש'ם ועיין מה ש'פ'ל'פ'ל ב'ח'ק'מ'ה ה'רב האורו"ת בא"המ סי' ל"ג ב'א'ר'ך: וב'ש'נת ת'ק"ס"ח א'יר'ע מ'ע'ש'ה ב'כ'פ'ר סו'ס'א ש'נ'ת'ק'ד'ש'ה א'חת ב'פ'ני ע'דים ו'נ'מ'צ'א א'מ'ה'ם ק'רו'ב ל'מ'ת'ק'ד'ש'ת מ'צ'ד פ'י א'ם ה'ע'ד א'חות א'ם ה'מ'ת'ק'ד'ש'ת ו'ח'ש'ש'נו ל'ס'ב'רת מ'ר'ן ז"ל ב'ב"י ש'פ'תב ב'חי' ה'וב'א ל'מ'ע'לה ש'א'ם ל'א נ'ש'את צ'ריכה ג'ט ועיין ב'מוה'ר'ח"ש ז"ל ח'ל'ק א"הע סי' מ"ב ד'ף ק"נ ו'ב'ת'שו' ה'רב ג'ב'ע'ות ע'ולם ז"ל סי' י"א ד'ף י"ז ע"ג ו'ד'ף כ"א ע"א וה' ש'מ'חת יו"ט ז"ל ש'ם ו'פ'ס'ק'נו ד'ב'ע'יא ג'ט א'ל'א ש'מ'צ'א'נו ר'אי'נו ש'י'ש ע'וד ש'ני ר'יע'ו'ת'ו'ת ב'או'ת'ם ה'ק'י'ד'ו'ש'ין מ'צ'ד ה'ל'ש'ו'ן ו'א'פ'לי'גו ב'הו ר'ב'ו'ן'ת'א ו'ה'ס'פ'מ'נו מ'ן א'ז ו'ה'ל'א'ה פ'ל ד'אי'פ'א ת'ל'ת'א ס'פ'וק'י ד'פ'לו'ג'ת'א ד'ר'ב'ו'ן'ת'א ו'כ'י'נ'צ'א נ'פ'ק'א ב'ל'א ג'י'ט'א פ'מ'ס'ק'נ'ת ה'רב א'ליה ר'בה ו'זו'ט'א ז"ל ד'ף ע"א וה' ק'ול ב'ן ל'וי ז"ל ב'פ'ס'ק ה'ק'י'ד'ו'ש'ין א'ש'ר לו ע"ש ו'ש'ל'ח'נו ב'מ'כ'ת'ב ל'א'מ'ר ל'ד'י'ין ש'פ'ע'יר סו'ס'א ד'ב'כ"הג א"צ ג'ט: (ס) ע'דו'ת.

קי"ל פ'ל ד'ב'ר ש'ים ב'ו צ'ד ה'נ'את מ'מ'ון ל'ע'ד'ים א'ין מ'ק'ב'ל'ים ע'דו'ת'ם ע'ל ש'ום צ'ד ה'נ'א'ה כ'מ"ש ב'טו'ש"ע סי' ל"ז ו'נ'ר'א'ה פ'שו'ט ד'ה'ס'ר'ס'ור פ'ל ע'וד ש'ל'א ג'ב'ה ש'כ'ר ס'ר'ס'רו'ת'ו או א'פ'ילו א'ם ג'ב'ה פ'כ'ר א'ל'א ש'ה'לו'ק'ח או ה'מו'כ'ר ב'א ל'ב'ט'ל ה'מ'ק'ח ב'אי'ז'ה ט'ע'נ'ו'ת ו'ה'ו'כ'ח'שו ב'י'נ'י'ה'ם ו'ה'ס'ר'ס'ור ב'ע'דו'ת'ו מ'ת'ק'י'ים ה'מ'ק'ח א'ין מ'ק'ב'ל'ים ע'דו'ת'ו ד'א'ין ל'ה מ'ט'י ה'נ'א'ה יו'ת'ר מ'ז'ה ו'ז'ה ב'רו'ר ל'ע'נ"ד.

ש'וב מ'צ'את'י ב'ה'כ'נ"הג סי' ל"ו אות מ"ה ש'פ'תב ש'פ'ת'שו'ב'ת'יו כ"כ ועיין בתשו' ה'רב ב'ע'י ח'י'י סי' נ"ה נ"ו וב'ח"ב ב'ע'י ח'י'י סי' נ"ט פ' ועיין ב'טו'ר'ש"ע סי' קכ"ג ב'ד'ין ה'מ'ו'ר'ש'ה ועיין כנ"הג ש'ם: (סא) ע'דו'ת. קי"ל פ'ל ש'אי'נו ל'א ב'מ'ק'ר'א ו'ל'א ב'מ'ש'נ'ה ו'ל'א ב'ד'ר'ך א'ר'ץ ה"ז ב'ח'ז'ק'ת ר'ש'ע ו'פ'ס'ול ל'ע'דו'ת מ'ד'ב'ר'י'ה'ם ל'פ'י'כ'ך א'ין מו'ס'ר'ין ע'דו'ת ל'ע"ה ו'א'ין מ'ק'ב'ל'ין מ'מ'נו ע'דו'ת כ'מ"ש ב'טו'ש"ע סי' ל"ד סי"ז ע"ש ו'ר'אי'ת'י ל'ה'ר'ד'ב"ז ב'ח'ד'ש'ו'ת ח"א סי' ש"ב ש'כ' ו'כ"ש ל'ע'נ'ן ק'י'ד'ו'ש'ין ע'כ"ל ו'ה'ע'ת'יק ה' כנ"הג ז"ל סי' מ"ג בה'ג"הט ש'ם ו'א'ני ע'ני ת'מ'י'ה ד'אי'ף ה'ח'ל'י'ט ה'רב ל'ב'ט'ל ע'דו'ת'ו מ'ה"ט פ'י'ו'ן ד'א'ין פ'ס'ול'ו א'ל'א מ'ד'ר'ב'נ'ן ו'ל'ע'יל ב'מ'ע'ר'כ'ת זו אות ס' ה'א'ר'כ'ת'י ב'ע'דו'ת ק'רו'ב'ים ה'א'ם ד'ל'ד'ע'ת ה'או'מ'ר א'י'נ'ם פ'ס'ול'ים א'ל'א מ'ד'ר'ב'נ'ן ח'לו ה'ק'י'ד'ו'ש'ין וע"ע ב'ת'ש'ב"ץ ח"ג סי' ו' ו'ב'ה'ר'ל"ם ז"ל ב'פ'י"א מ'ה' ע'דו'ת ו'ה'נ'ה ב'ע'ת"ה נ'ר'א'ה ב'ע'ל'יל ס' נ'ה'רו'ת ד'פ'ש'ק א'ג'ב א'ס'י'פ'א א'ת'י'א ת'ש'ו'ב'ת ה'ג'או'נ'ים ז"ל וע"ש ב'סי' כ"ג ו'כ"ד מה ש'ה'א'ר'י'ף ב'פ'י' ב'ר'י'ת'א זו ד'פ'ר'ק א'לו ע'ו'ב'ר'ין ד'ף מ"ט ע"ב ד'ב'ר'ים א'ח'ד'ים ח'ד'ים ו'ק'ל'ים: (סב) ע'דו'ת.

קי"ל עדים הַחַתּוּמִּים בְּשֵׁטֶר נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁנִּחְקְרָה עִדּוּתָם בּב"ד דְּמִי כּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי כ"ט ע"ש וּנ"מ שְׁאֵם חֲזָרוּ בָּהֶם וּכְת"י יוֹצֵא מִמ"א אֲמָרִינֵן פִּינֵן שֶׁהֲגִיד שׁוּב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמִגִּיד וְעִדּוּת הֶרְאִשׁוּנָה קִיּוּמָת וְהַשְׁנִיָּה בְּטֵלָה הִיא וּמִבְּנֵי הַרְמָב"ם ז"ל בּפ"ג מ'ה עִדּוּת דִּין ו' וְעִיּוּן בְּטוֹש"ע סִי מ"ו וְזוֹ הִיא שֶׁקִּשָּׁה עַל הָרַב מוֹהֲרֵש"ך ז"ל ח"ב סִי א' ע"ש וּכְבָר תְּמַה עָלָיו ה' מִש"ל ז"ל וְלֹא נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ בְּמָה שֶׁרָצָה לִיְיָשֵׁב דְּבָרָיו א' מִהֶרְבָּנִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּדוֹרוֹ גַּם ה' בְּנֵי יַעֲקֹב דָּף מ"ד וְע"ע לְהַרְבֵּי פְתִי פְקוּנָה ח"א סִי ז"ך בְּבֵית נַעַד וְכַעַת נִדְפַס סֵפֶר שְׁעָרֵי צֶדֶק מִתְּשׁוּ' הַגְּאוּנִים בְּחֶלֶק ה' שְׁעַר ו' סִי מ"ה שֶׁפְתַב דְּבָנֵי מַלְקוּת נִיבְהוּ וְלַעֲדוּת הָא' שׁוֹמְעִין ע"ע וְע"ע בְּתִשׁוּ' הַלֵּק"ט ח"א סִי מ"ד אִם נִפְסָל מִפְּאֵן וְלִהְבֵּא ע"ש: ע' (סג) עִדּוּת.

ב' עִדִּים שֶׁהִנְחִיחוּ דְּנֹדָאֵי חַד מִנֵּיהוּ שֶׁקוֹרֵי מְשַׁקֵּר אִם מְצַטְרָפִי לַעֲדוּת אַחֲרַת עִיּוּן בְּזָה לַה' שֶׁ"ה ז"ל רִישׁ סִי ל"א ע"ש"ב וְעִיּוּן לְהַרְבֵּי מִשְׁאֵת מְשָׁה ז"ל ח"ח"ה מ סִי ז"ך דָּף ע"א ע"ד וְלַה' בֵּית יַעֲקֹב ז"ל סִי קכ"ד וְה' דְּבָרֵי אֶמֶת בְּקוֹנְטְרִיס ח' דָּף ע"ט ע"ב וְע"ג וְהוּ הַיּוֹם נִרְאָה בְּעֵלִיל ס' חֲיִים שְׁאֵל לְמוֹפֵת דּוֹרְנוּ ה' מוֹהֲרֵי"א נר"ו בח"א סִי ל"ג הַעֲמִיק הֶרְחִיב רַבֵּת שֶׁל תּוֹרָה וְאִתָּה תַּחֲזוּה וּבְהַסְכָּמָה עָלֶיהָ דָּאִין מְצַטְרָפִין לַעֲדוּת אַחֲרַת וְשִׁכּוֹן מְצָא לְהַרְבֵּי מוֹהֲרֵי אֶבֶן מִיגָאס ז"ל ע"ש בְּסֵפֶר אוֹרֵינֵן תְּלִיתָאֵי וְלִהְרִיטְב"א בַּח"י שְׁבוּעוֹת ע"ש: (סד) עִדּוּת קִידוּשִׁין.

נִוסַח עִדּוּת שְׁנֵתִּקְבְּלָהּ. בְּקִהֵל תְּאַסְתּוֹר ע"י שְׁנַיִם יוֹדְעֵי סֵפֶר וְהַשְּׁלִישִׁי מִיּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְדִין נִוְסָחָה בְּיַד הַב"ד שֶׁל עִיר תּוֹנֵס יַע"א יוֹדְעֵי לַכַּת"ר אֵינְהוּ זָא קְוֹדְמָנָא ה"ר יַעֲקֹב אַבְרָהָמִי וְג' אֲב פִּי'יָדוּ וְרַקָּא בְּחַתִּימוֹת פְּבוֹדְכֶם לְקַהֵל אֶלְכָף וְקָאֵל לַעֲדִים אֶלְדֵי פְּאָנוּ חֲאָצְרִין וְקַת לְקִידוּשִׁין מִפְּרָחִין וְצִוְבַת פִּי' תְּאַסְתּוֹר גְּוֹאָג' עִדִּים וְג' בְּנֵהוּם וְעַמְלוּלוּהוּם אִיּוֹם וְגִיזוּם פֶּל חַד וְחִדּוֹ וְאוֹחְנָא בְּמוֹתָב תְּלִתָא פְּחָדָא הַוִּינָא יְתַבִּין וְקָאֵל אֶלְדֵי ה"ר יַעֲקֹב הַנּוֹ עֵטָא לְקִידוּשִׁין לְטַפְלָא נַאפְג'א רִיִּיאַל וְקָאֵל לִיהָא הַרִי אִתָּה מְקוֹדְשֵׁת לִי בְּמִטְבַּע זָה פְּדַת מְשָׁה וְיִשְׁרָאֵל וְלַעֲדִים וְאַחַד אֲשָׁמוּ חֲיִים פִּי'יָתוּסִי וְאַחַד אֲשָׁמוּ חֲיִים אַבְרָהָמִי וְהָאֵד לְקִידוּשִׁין פְּאָנוּ פ"י מֵאָג'ר וְאֵד אֶלְעִדִים אֶלְדֵי מֵא דְכְּרֵהוּמְסִי יַעֲקֹב פִּי' חֲסוּב אֶלְעִדִים אֶלְדֵי עֲנָדוּ קוֹדְמָאם אֶדְיִינִים מִחַמַּת אֶלְדֵי נִסְהוּם וְכִיף מִסָּא לְתַאסְתּוֹר הוּמָאן אֶלְדֵי פִּי' פְּרוּהוּ אֶלְדֵי הוּמָאן ג"כ פְּאָנוּ חֲאָצְרִין וְחַתִּימֵי עָלֶיהָ יַעֲקֹב מְעָרָךְ וְדוּד סַעֲאָדָא וְאַבְרָהָם גְּוִזְלָאן וְהָיָה זָה בְּיּוֹם י"ג לְחֹדֶשׁ פְּסִלוֹ: שׁוּב קִבְּלַת עִדּוּת בְּחֻזְרַת אֶחָד מִהַעֲדִים וּז"ן בְּיַד בִּי דִּינָא רַבָּה דְּקַהֵל קְדוּשׁ תּוֹנֵס יַע"א יוֹדְעֵי לַכַּת"ר אֶלְדֵי זָא יְהוּדֵי אַכְוִיר וְקָאֵל לַהַד"מ וְאַנָּא רַגְ'בְּנֵי בּוּ מְנַזֵּל אֶלְמַקְדָּשׁ בָּאָס גְּסִלְפּוֹ עִדּוּת וְכַנְנַת מֵאָסִי נִסְהַדְלוּ מֵאֲכַלְתַּנִּיסִי מְרַתִי קִאֶלְתַּלִּי נִכְאָף עָלָא אוֹלְאָדִי וְהַרְבַּת מְנוּ מִחַמַּת אֶלְדֵי רַגְ'בְּנֵי יַאָסֵר וְקָאֶלְלִי עָלָא חֲאָצְרִי חֲצָלַת קוֹלַת לְלַמְלָךְ יר"ה קִדְשֵׁתָהָא וְנִכְאָף דְּלַחֲוִין יַעֲקֹבִי עָלָא אֶדָא סַהוּדְנָא וְכִיף שְׁמַעְנָא הָאֵד אֶלְקָאוּל מְסִינָא לַעֲדִים לְקִינָא וְנֵאחַד מְנֵהוּם צְפִיר וְאַחַד פִּי' תְּאַסְתּוֹר קוֹלְנָא לוֹ אֶדְיִינִים בְּעַתּוֹ אוֹרָאָה וְחָבוּ וְרַמְיוּ עָלֶיהָ חֲרָאמוֹת מוֹת פְּבָאָר וְיָמוֹת מִיְתָה מְשֻׁנָּה עָלָא אֶלְעִדּוּת אֶלְדֵי עֲטִית פְּאָן תְּאַבְתִּין אֲוּוֹ לֹא וּבְקִינָא נִכְאוּפּוֹ פִּי'הָ חַתָּא קָאֵל אֲנָא מֵא פּוֹנְתָסִי תְּאַצְרִי וְלֹאֲכֵן בּוּ מְגַל רַגְבְּנֵי עָלָא פְּאָטֵר סַבְנַת לְמַלְכוּת יר"ה וְאֵד אֲסִי נִסְאָר קְדָאמָנָא אָנוּ ח"מ וּבְחַד ר' אַבְרָהָם סַעֲאָדָא וּבְחַד יְהוּד אוּכְרִין וְחַתִּימֵי עָלֶיהָ ע"ה דוּד סַעֲאָדָא ס"ט הַצְעִיר יַעֲקֹב מְעָרָךְ ס"ט וְעַמְד יַעֲקֹב הַמְעַרְעֵר וְהוֹדָה בְּפִנֵּי ב"ד יַצ"ו שֶׁלֹּא קִדְשָׁה מְעוֹלָם אֶלָּא

מחמת הקטטה שהיה בינו ובין המקדש ופיגס לו העדים הנז' להעיד שקדשה והיה זה ביום א' י"ח לחדש כסלו.

וזמן החזרה י"ג לחדש כסלו: זאת אשית פגון דא צריכה מלתא רבתא כמה הלכתא גברוונתא דהאשה הלזו נתקדשה ע"י סופרי ב"ד פה מתא באלול דאשתקד ולפ"ד יעקב המערער שנתקדשה לו פבר חמש שנים ומחצה הן חסר הן יתר ונמצאו עדים הללו באו להפקיע.

קידושין גמורים האחרונים שנעשו ע"י שני סופרי ב"ד יצ"ו והעדים הללו מיושבי אהלי קדר אנשים ריקים נודע בשערים בת שער וכשנתקבלה העדות היה שלא בפני האשה ושלא בפני המקדש שקדש בפני שני סופרי ב"ד כנז' ומקבלי העדות לא בקיאי בדיני קבלת העדויות ומשפטיו חקיו ומצותיו ועוד בה צריף לדעת אם בעדות פהאי.

בעי דרישה וחקירה או לא וכמה סעיפים המסתעפים בענין זה ואשיב על ראשון ראשון בעדי הקידושין אם בני קבלת עדות ניהו פיון שאינם לא במקרא ולא במשנה וכו' עיקרא דהאי מלתא איתא בשילהי פ' אלו עוברין דף מ"ט ע"ב ת"ר ששה דברים נאמרו בע"ה אין מוסרין להם עדות וכו' פירש"י ז"ל אין מזמנין אותו לשמוע דבר להעיד עליו עכ"ל מהאי לישנא משמע דדוקא לכתחלה אבל אם פבר הזמין להעיד והעידו שפיר מקבלין סהדותיהו ותנא תנא ואין מקבלין ממנו עדות וכו' משמע דאפילו בדיעבד לא מקבלין מניה: (ע"כ נמצא וחקל על דאבדין) (סה) עדות נשים יעקב נשוי עם לאה ועיני לאה רכות זו היא סימ"ת עין ויקר מקרהה שחלתה בחולי עיניים הן כעון פהתה ונמצאת סומא משתי עיניה ובאה לפני ב"ד לקבול על בעלה באמור אליו שהוא חבל בה בהפאות שהפה אותה במנעלו על ראשה דין גרמא סמ"י מכאן ותובעת דמי חבלתה כאשר משפט פתוב והבעל ישיב אמריו לא נגע ולא פגע בהפאת הראש רק ע"י קטטה הפה אותה על ידיה ועמדה האשה והביאה נשים עדים בדבר שפדבריה פן הוא שהפה אותה על ראשה והבעל עודנו מחזיק בדבריו ומכחיש את הנשים המעידין עליו עמד השואל ושאל למען דעת שורת הדין היכן נוטה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב למפורסמות אין צריף ראיה דאשה פסולה להעיד מן התורה פדילפינן לה בפרק שבועת העדות מדכת' ועמדו שני האנשים ובעדים הכתוב מדבר והרמב"ם ז"ל ברפ"ט מהלכות עדות נתן טעם מדכת' ע"פ שנים עדים לשון זכר ולא לשון נקבה וכבר תמה עליו מרן הכ"מ ז"ל שהרי פל התורה פולה בלשון זכר נאמרה ועיין בתוס' דבב"ק דף ט"ו בד"ה השנה הפתוב וכו' ואהא דתנן התם ע"פ עדים בני חורין בני ברית איתמר עלה בני חורין למעוטי עבדים בני ברית למעוטי נכרים וצריכא וכו' אבל עבד דשניי במצות אימא לא צריכא ופירש"י ז"ל דגמר לה לה מאשה והא דלא קתני ולא נשים משום דפשיטא פיון דלא מקרו אנשים וגבי עדות אנשים פתיב אבל עבד ונכרי סד"א פיון דאנשים מקרו לתכשרו לעדות קמ"ל ועיין בתוס' דף פ"ח שם בד"ה אי עבד וכו' והרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה ובפ"ט מה' נזקי ממון דין י"ג נתן טעם מה שהוצרך למעוטי גבי נזיקין אע"ג דכבר אמעיט בשאר עדויות דעלמא שלא תאמר הואיל ואין מצויים באריות הסוסים וברפת הבקר וגדרות צאן אלא עבדים והרועים וכיוצא בהם אם העידו שבהמה זו הזיקה

את זו שומעין להם ואם העידו קטנים או נשים שאדם זה חבל את זה וכו' סומכין עליהם
אין הדבר פן אלא אין מחייבין לעולם ממון עד.

שיהיו עדים פשרים להעיד בשאר עדויות וכו' עכ"ל וכתב במקנפצת לשם משם הר"מ
מסרקסתא ו"ל ו"ל פתב הרמב"ם ו"ל וכו' דאיצטריף לאשמועינן הכא הך דינא שלא
תאמר וכו' וכן הדין בכל עדות ממון שבועולם אע"פ שהוא דבר שאין דרפן של בני אדם
הפשרים ליפנס באותן המקו' כגון מקומות שהם מושב מיוחד לנשים לבד בעזרותיהן
אין מקבלים עדותן כלל לא לענין חזקה ולא לענין שום טענת ממון לפי מ"ש הרמב"ם
ו"ל עכ"ל והרא"ש ו"ל שם בפסקיו תירץ עוד הא דאיצטריף תנא לאשמועינן דהני
פסולים לעדות סד"א דלענין נזיקין ראוי להאמין לכל אדם כדי שישתלם לנזיק דמי נזקו
א"נ שור של נכרי שנגח לשור של ישראל שאין מוציאין מנכרי אלא בעדים פשרים
ע"ש והטור בסי' ת"ח הביא תי' זה משם רש"י ו"ל ועוד כתב שם לשון הרמב"ם ע"ש
ופשיטא דהרא"ש ו"ל לא פליג אמ"ש הרמב"ם ו"ל אלא משום דפשיטא ליה דבעדות
ממון אין להאמין הנשים כלל אפילו במקומות המיוחדים להם משום הכי נניד מדברי
הרמב"ם ו"ל ומוקי לה בשור של נכרי שנגח שור של ישראל דהני חדושא טפי ומר
אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וכמ"ש הרב ת"ה ו"ל סי' שנ"ג וכמו שיתבאר לקמן
גם אשו"ר להרשב"א בשניות סי' קפ"ב שנסאל על חלקי מקום ב"הכ שנתנה חנה וכו'
וכתב בתשו' הרמת"ה דעו שעדות הנשים אפ"י שיהיו אלה וכולן שוות בעדות אחת אין
עדותן עדות וכו' נאני רואה מתוך אותן הקונדריסין שכתבתם שאתם תוקעים עצמכם
על עדות הנשים ואולי מצאתם פן לא' מן הא' במקומות שהנשים יושבות בב"הכ מפני
שהוא מקום מיוחד לנשים ואין האנשים נכנסים לשם בזמן שהנשים יושבות שם ונאנחנו
לא נדע דברים אלו ולא שמענו מעולם ואין ראוי לסמוך עליהם אע"פ שאנו מחזקים
אותם לענין פי שנים בככור וכו' אבל לענין ממון דעלמא אין עדותם כלל אפילו
מאה נשים לאו פעד א' דמנין ותדעו עוד דאפ"י במקום שהם נאמנות אפילו אלה אינם
אלא פעד אחד וכו' עכ"ל הראת לדעת דעת הרמב"ם ו"ל וכמ"ש הר"ם מסקרתא ו"ל
והרשב"א והרא"ש והטור ו"ל לפום מאי דכתבנא דאפילו במקום שאין מצויין האנשים
אלא נשים לבד אין עדותן עדות כלל לענין ממון ומעתה מ"ש מוהריק"ו ו"ל סוף שורש
ק"ף משם הגהת המרדכי דאפילו דבר שיש בו ממון וכדאמרינן התם דחיה נאמנת לומר
זה בכור ואפילו שיש בו הוצאת ממון ה' סלעים לפהו עכ"ל לאו למימרא לכל מילי ממון
קאמר נאמנים להוצאת ממון דמחיה ליפא למגמר מינה דשניא היא דאי אפשר להיות
ע"י אנשים דחלילה לאנשים להיותם מילדות כמ"ש הרשב"א ו"ל בתשובה שם אלא
דר"ל פנין דאשפחן דנאמנות אפילו גבי ממון במקום דלא אפשר בע"א הכי נמי
דבקטטות ומריבות היכא דליפא דררא דממונא מהימני' להו וכמזנופה שפל זה נעלם
מהת"ה פי שאול נשאל הרב ו"ל בעדות נשים במקומות ב"הכ של נשים שפל מה
שהשיב הרב ו"ל לחלק בין נזיקין לשאר מילי פל דבריו הפך האייתנים מוסדי ארץ
הנתינים למעלה ולא שבקינן סברת הני אשלי רב"ב למעבד עובדא וכ"ש לאפוקי
ממונא עפ"י סברת ה' תה"ד ו"ל גם אשו"ר מרן בב"י סס"י ל"ה שאחר שהביא תשו'
הרשב"א הלזו פתב וכו' הם דברי הרמב"ם בפ"ט בהלכות נזקי ממון והנינו פדשמיע ליה
להר"ם מסקרתא ו"ל וכתב שם עוד מרן ו"ל ו"ל ולאפוקי מדברי מוהריק"ו ו"ל סי'

ק"פ ושהת"הד סי' שנ"ג האריף בזה ואין דבריו נראים בעיני עכ"ל מרוצת דבריו תוכיח דס"ל בדעת הרב מוהריק"ו דאפילו לענין ממון דעלמא נאמנים נשים להעיד והיגו מ"ש שם בשם הגהת המרדכי ולע"ד לא מפריעא ותוכן דבריו כמ"ש בעניינתין אמנם הת"הד ז"ל קרי בחיל דנאמנים אף לענין ממון דעלמא ולענ"ד שה' כנ"הג ז"ל דעתו פדעת מוהריק"ו ז"ל פדכתי מ"ש שם בהגהב"י אות י"ז וז"ל דכל הגדולים שזכרתי למעלה באות ח' אינם מכשירין עדות נשים אלא בדברי מריבות וקטטות אבל לענין ממון לא זולתי הת"הד ז"ל וכו' עכ"ל ומדלא חשיב נמי לדעת הרב מוהריק"ו ז"ל בהדי הת"הד ז"ל ש"מ דס"ל דגם הרב מוהריק"ו ז"ל לא אמרה אלא לענין מריבות וקטטות ולא לענין ממון וכדכתי' בעניו' ובאמת הטיבו אשר דברו הני תרי ארינותא: הרב מואר"ש הלוי ז"ל כסול"ח והרב מוהרא"ש בח"א בסי' ב"ח דאי הנה.

שמיע ליה להת"הד ז"ל. תשו' הרשב"א ז"ל הלזו הנה הדר ביה משמעתיא ומה גם בהגלות נגלות דעת הרמב"ם והר"ם מסקרתא ז"ל והרא"ש וטור ז"ל לפום מאי דכתיבנא.

והנה בעת"ה הגלקט. מפל זה דברבכתא.

בסדא שיטה קיימי נאנו בדידן בתריה דמרון ז"ל גרירי וכתב שם הכנ"הג שה' מוהר"י פורמון ז"ל ג"כ לא נראו בעיניו דברי הת"הד ז"ל ומורם גופיה לא קבעה הלכה לדורות אלא בשם י"א אמרה.

אמור מעתה מאן חשיב מאן ספין מאן הקיע לאפוקו ממונא בעדות הנשים נגד האלהים האדירים האלה ומה רב גובריה ורב חיליה דדיןו הכי נגד מרון שב"ה ז"ל פי העד העיד בנו האיש אדוני הארץ שלא נראו בעיניו דברי הרב ת"הד ז"ל ומי יבא אחרי המלך: ובר מן דין ומן דין פי יתבינו להו פל דילייהו ונסמוף אנשים לקבולי סהדותניהו וקא תבעה דמי תבלתה נהי.

דשבת דידיה. הוא.

דמעשה: ידיה לבעלה ורפוי נמי בכלל מה שחייב הבעל לאשתו ואפילו לקתה מעצמה הא מיהא פש גביה נזק וצער ובנשת מ"מ הלכה רוחת דאין דנין דיני. קנסות בבבל והני דיני קנסות נינהו במבואר בטור ש"ע סי' א' וסי' ת"ד ואין צורך להאריך.

בזה ואע"ג דתקנת. הגאונים בשתי ישיבות לנדות את החובל עד שיפייס את הנחבל.

כמ"ש ה"מ בעדות גמו' שהיא פשרה מדאורייתא. דהו"ל.

מחוייב מדינא דקנסא אלא דחסריה לארעא דישראל אמטו להכי תקון רבנו לשמותיה עד דמפייס לחבריה אבל היכא דליכא סהדי אלא נשי דתקנו רבנו נמי לקבולי סהדותיהו כה"ג וכמ"ש הת"הד ומור"ם ז"ל שם פל כה"ג לא משמתין ליה פלל ובעלמא אמרינו תקנתא לתקנתא לא עבדינו ועוד בה מאן לימא לן דעל ידי הפאת המנעל בראשה דבר הגורם לסימת עין הא איהו קא טעין כי חולה היא כמו חלא"ם המתרגשות ובאות על האדם הנה זאת עולה דפטיר ועטיר הבעל ולענין אי רמינו עליה שבועה דקושטא קאמר לענ"ד לא רמינו עליה שבועה מכמה טעמי חדא דאי נמי מודה לא מחייב דהו"ל מודה

בקנס פטור עיין בהסמ"ע ו"ל סי' פ"ז סקע"א ע"ש ועוד דלאו פריא הויקא דע"י הפאה
נסתמית עינה ותו פש גבן פמה טעמי למפטריה משבועה עכ"ז להפיס דעתה נמנינו
וגמרנו להשביעו ומי שרוצה לחלוק בדברים אלו עליו להביא ראיה כל אפוקי ממונא זו
היא שקשה.

ושלום על דיני ישראל ועל ישראל ועל רבנו: (סו) עדות אם העדים צריכים פנונה
שיתפנונו להעיד בשעת ראיתם את המעשה או דילמא דלא תלה רחמנא אלא בראיה
וידיעה ובחד מהנה תסגי להו: זאת אשיב מדברי רבינו הגדול בפ"ה מה' עדות דין ה'
וכפי מה שהגיה מרן ו"ל בכ"מ דל"ש בד"מ ל"ש בד"ן בין נתפנונו בין לא נתפנונו עדות'
קיימת ושפן דעת הרא"ש ו"ל בתשו' עכ"ל והיא בכלל ס' סי' ג' ופסקה מור"ם ו"ל סי'
ל"ו וקול הטור"ר שם והעתיק דברי רבינו עפ"י הגהת מרן ו"ל בכ"מ וכן הוא לשון מרן
בש"ע שם וכ"ה דעת הרשב"א ו"ל בתשובה סי' א' א"ל ע"ג והובאה בב"י שם וברפ"ק
דמכות דף ו' אהא דתנו התם אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול בטלה כל העדות ואמרין
בד"א וכו' איתמר עלה היכי אמרי' להו.

אמר רבא הכי אמרינו להו למיחזי אפיהו או לאסהודי אתיתו וכו' ופירש"י ו"ל הכי
אמרין להו למבדקיניהו לקרוב או לפסול. אם מתחלה.

לעדות נתפנונו עכ"ל ומסיק אם אמרי לאסהודי אתו אם נמצא א' קרוב או פסול בטלה
כל העדות: ואם אמר למחזי אתו מה יעשו ב' אחים וכו' מוכח בהדיא דלא בעו סהדי
פנונה אלא דחוייתא מלתא היא.

אמטו להכי אע"ג דאית בהן קרוב או פסול לא בטלה העדות בהנה דלאו קרובים ופסולים
נינהו אלא דכי מתפנוני. לאסהודי הו"ל פחד ובנמצא קרוב או פסול דבטלה כל העדות
ו"ל הר"ן ו"ל בפירוש ההלכות אם אמר פנונו לראות בעלמא לא נעשית עדות אחת.

ואינה מתבטלת בעדות הקרובים ופסולים ואם אמרו שמתחלה היתה פנונתנו לראות פדי
להעיד עדות' בטלה עכ"ל והדברים ברורים. דהעדים א"צ פנונה בראיתם פדי להעיד:
ומעתה תם אני לא אדע הא דאמרין בכריתות די"ג אמר אב"י מודה ר"מ לתכמים שאם
א"ל שנים יודע אתה בעדות פ' והוא אמר לא ידעתי פטור דאי בעי אמר לא נתפנונתי
לעדות ופירש"י ו"ל יודע אתה בעדות והוא השביעו ולא הודה וסייב אתה קרפן שבועת
העדות מגו דמצוי למפטר נפשיה בהתיירא ולומר מאי לא ידעתי לא נתפנונתי להיות עד
עכ"ל מוכחא סוגיא זו דעדות בלא פנונה מגן שו"ת ו"ל תוס' ישנים מכאן אומר רבי
וכן דן הלכה למעשה דעדים ששמעו הדבר מפי בעל המעשה אף לא נתפנונו להעיד ולא
הובאו שם לשם עדות לית בעדותן פלוגא אם באים אחר זמן להעיד בב"ד עכ"ל.

ונה דבר ק' א"ף דן הלכה למעשה הפך הסוגיא י"א בדוכתה וא"נ סוגיין פלגן בהדייהו
מאי חזינה דסמכת אהאי ומאי אולמיה דהאי מהאי: (סז) עדים שטר שכתוב שזמנו בזמן
פ' ואומרים העדים שזמנו מאוחר אלא שהם הקדימו הזמן לסיבת מה אינם נאמנים עיין
בטור סי' מ"ג ועיין בהכנ"ה ס' כ"ט בהג"ה אות י"ג ועיין בה' ש"ף ו"ל שם סקכ"ד
והרב בני יעקב ו"ל דף נ"א ע"ד: (סח) עדים מי שנתן או מכר שט"ח לחבירו ופיסל
העדים שיעידו שחזר ומחלו דקי"ל דמחול לא מהני ונהרי הוא מחול מוהרי"ק ו"ל שורש

פה וְהִבִּיאוּ מֶרֶן הַבִּי סִי ס"ה בָּאָר הַגּוֹלָה סק"ט: (סט) עֲדִים נִסְתַּפְקְתִּי בְּשָׁנֵי נְבִיאֵי הָאָמֶת שֶׁהֵעִידוּ עַל רְאוּבֵן שֶׁחָלַל אֶת הַשִּׁבְתַּת בְּמִזִּיד וְדָבָר זֶה נִגְלָה לָהֶם ע"י נְבוּאָה שֶׁשָּׁרְתָה עֲלֵיהֶם וְתַבְעֵי לָהּ בֵּין לַמֶּלֶךְ דְּחָבַר א"צ הַתְּרָאָה וּבֵין לַמֶּלֶךְ דְּאָמֶר צָרִיף הַתְּרָאָה נְמִי פְּגוֹן שֶׁהִגִּיד לָהֶם עַל פִּי הַנְּבוּאָה שֶׁהִתְרִי בָּהֶם ב' עֲדִים וְלֹא הִסְפִּיקוּ לְהִגִּיד עֲדוּתָן עַד שֶׁשָּׁמְתוּ מִי חֲשָׁבִי עֲדוּתָן עֲדוּת לְהַעֲנִישׁ עַפ"י דְּבָרֵיהֶם אוֹ לֹא דְהוּא עַד אוֹ רָאָה בְּעֵינָיו וְלֹא בְּעֲדוּת מִפִּי הַגִּיד הַנְּבוּאָה וּמֵאוֹתָהּ שֶׁאָמְרוּ בְּסִנְהֶדְרֵין דַּפ"ט בְּנְבִיאֵי הַכּוֹבֵשׁ נְבוּאָתוֹ לְתַנָּא דְתַנָּא קַמֵּיהּ דְר' דְלוּקָה וּפְרִיף מֵאֵן מִתְרִי בֵּיהּ וּמִשְׁנֵי דְמִתְרִי בֵּיהּ חֲבֵרוֹהֵי וְכוּ' אֶלְמָא אַע"ג דְּעֲדוּת זוֹ אֵינָהּ בְּרָאָה רַק בְּמָה שֶׁהִגִּיד לָהֶם בְּנְבוּאָה אַפִּי"ה חֲזִיב לַר"ט וְכֵן בְּמָה שֶׁנִּסְתַּפְקְתִּי בְּהַרְוֵג הַנְּמַצָּא וְלֹא נִוְדַע מִי הִכְהוּ וְנִוְדַע לָנוּ ע"פ שְׁנֵי נְבִיאִים שֶׁשָּׁרְתָה עֲלֵיהֶם הַנְּבוּאָה וְהִגִּידָהּ לָהֶם הַהוֹרֵג אִם דָּנִים ע"פִּי נְבוּאָתָם אוֹ לֹא וּמִמָּאֵי דְאָמְרִין בְּכַמְּה דְּוֹכְתִי יְהֵא מִנְחָח עַד שֶׁיִּבְאֵאֲלֵיהוּ נְרָאָה דְנֶאֱמָן רוּחַ וְעוֹשִׁין עַל: פּוּו.

וְעֵינָן בַּפ"ב דְתַמּוּרָה גַּבֵּי הַלְכוֹת שֶׁנִּשְׁתַּפְּחוּ בְּאֶבְלֵי שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה וְעֵינָן לְרַבֵּינוּ בַּפ"ט מַה' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה וּבְקִנּוּטְרִיס תּוֹס' יוה"ד וְעֵינָן בְּשִׁבְעוֹת דָּף י"ז דְאָמְרִין ע"פִּי נְבִיאֵי וְעֵינָן בַּפ"י יו"ד מַה' בֵּית הַבְּחִירָה דִּין שֶׁהַנְּבִיאֵי אַמ"ל זוֹ נֶאֱכָלְתָּ וְזוֹ נִשְׁרַפְתָּ ע"ש וְכָל כְּהֵאֵי מְלֵתָא דְרוּשׁ וְקַבְלָה שְׁכָר וְכוּ' ג' פְּתַב הַרְדָּב"ז ו"ל בַּח"ב שֶׁבְּשָׁנֵי סִי תַשַׁע"ב גַּבֵּי מְלָךְ שֶׁהָרַג בְּשׁוֹגֵג ע"ש וְעֵינָן לְעֵיל בְּמַעְרַכַת אוֹת מ סִימָן: (ע) עֲדִים.

קו"ל עֲדִים שֶׁכְּבָשׁוּ עֲדוּתָן בַּב"ד קִינִימֵי בְּלֹאוּ דָאֵם לֹא יִגִּיד כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי כ"ח וְדִנְקָא אִם בָּאוּ בְּפָנֵי ב"ד וְכָבָשׁוּ אֶבְל חוּץ לַב"ד לִיכָא מִשׁוּם אִם לֹא יִגִּיד כְּמוֹ שֶׁמְבִנְיָאָר שָׁם וּמ"מ חֲזִיבִים לְצֵאת יְדֵי שְׁמִים וּנ"מ דָאֵם חֲזָרוּ בָּהֶם וְרוֹצִים לְבֹא לַב"ד וְלִהְיִיד וְאֲדַהֲכִי וְהִכִּי הֵעֲנִי הַנְּתַבֵּעַ וְאֶחָד מֵהֶם רוֹצֵה לְצֵאת יְדֵי שְׁמִים וְחֲבִירוֹ אֵינּוּ רוֹצֵה לְצֵאת יְדֵי שְׁמִים אוֹ הֵעֲנִי וְאֵין לוֹ מַה לְפָרוּעַ צָרִיף לְשִׁלְמֵם חֲלָקוֹ וְחֲלָק חֲבִירוֹ עֵינָן לַה' קִרְיַת מְלָךְ רַב בַּה' עֲדוּת דָּף ד"ן ע"ד: וְאֵתָה דְעֵלָךְ לָךְ דְּבַכָּל דְּנֹכְתָא דְאָמֶר חֲזִיב לְצֵאת יְדֵי שְׁמִים אִי תַפְסֵי שְׁפָנְגִידוֹ אִי מְפָקִינָן מִנְיָה אוֹ לֹא פְּלִיגֵי בְּהַ רַבָּנָן שֶׁהֵרַב כַּנ"ה ג' שָׁם בַּה"ט אוֹת כ"א פְּתַב מִשְׁם מְהַר"ם מִינֵץ ו"ל דְלֹא מְפָקִינָן מִנְיָה ע"ש וְהַשְׁ"ף סק"ג הִבִּיא מִשְׁם מוהרש"ל ו"ל ג"כ דְהִכִּי ס"ל וְהֵרַב חוֹת יְאִיר ו"ל סִי מ"ד אַע"פִּי שֶׁפָּקַק בְּדַבְרֵי מוהרש"ל ו"ל מ"מ לֹא מְלֹאוּ לְבוֹ לְחֲלֹק עֲלָיו וּמִסִּיק דָאִין הַמְּוַחֲזֵק יְכוּל לֹמַר קו"ל נִגְדַת הַרִיב"ש וּמְהַרְשָׁל ו"ל ע"ש וְהֵרַב שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"א סִי קמ"ו הַכְרִיעַ דְבִאֲסוּר תּוֹרָה פְּגוֹן אִם לֹא יִגִּיד נְקֻטִין כַּמ"ד אִי תַפְסֵי לֹא מְפָקִינָן מִנְיָה אֶבְל בְּאֲסוּר רַבָּנָן פְּגוֹן אֶבְל רַבִּית וְכִיּוּצָא .

מְפָקִינָן מִנְיָה עַש"ב: (עא) עוֹבֵר . קו"ל הַמְּזַפֵּה לְעוֹבֵר לֹא קָנָה וְה"ד עוֹבֵר דְאֶחָדֵי אֶבְל עוֹבֵר דִּידָהּ קָנָה מ"ט דְּדַעַתוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֶצְל בְּנוֹ וְגַמֵּר וּמְקַנֵּי לִיהַ מִשְׁא"כ בְּשִׁאֵינוּ בְּנוֹ דְלֹא גָמַר וּמְקַנֵּי וְעֵינָן בְּטוֹש"ע סִי ר"י: וְרֵאִיתִי לְמֶרֶן הַבִּי ו"ל שָׁם שֶׁכְּתַב מִשְׁם ה' הַעֲיָטוֹר ו"ל וְז"ל וּמִסְתַּבְּרָא דְאֶפְּלוּ בְּתוֹף מ' יוֹם שֶׁל יְצִירָה הוּא אֶלָּא דְבַעֲיָנוּ הַנּוֹפֵר הַעֲוֹבֵר עַכ"ל וְאֵתְמַהֵה דְטַפֵּי מִשִּׁיף זְמַן הַפְּרַת הַעֲוֹבֵר מִזְמַן הַיְצִירָה דְזְמַן הַיְצִירָה מ' יוֹם וְהַפְּרַת הַעֲוֹבֵר ג' חֲדָשִׁים כְּדֵאִיתָא בַּפ"ק דְנִדְוָה דָּף ח' ע"ש וּבַס' ה' הַעֲיָטוֹר ו"ל דָּף נ"ט סע"ג כְּהַ מְצֵאתִי וּמִסְתַּבְּרָא אַפִּי בְּתוֹף מ' יוֹם שֶׁל יְצִירַת הַנִּלְדָּה לֹא בְּעֵינָן הַפְּרַת הַעֲוֹבֵר עַכ"ל וְעֵינָן אֵינוּ מְדוּקְדָק כ"כ.

וְכַתֵּב עוֹד מֶרֶן הַבַּי"ו" לְאָבֶל הַנִּמְקָ"י וְ"ל פֶּתַח מִשֵּׁם הַרִיטְבָ"א וְ"ל מִסְתַּבְּרָא פְדַעַת
הָאוּמְרִים דְּדוֹקָא לְאַחַר מ' יוֹם אָבֶל תּוֹף מ' יוֹם מִיָּא בְּעֵלְמָא הוּא עַכ"ל וְלִי נִרְאָה דְּבַרִי
ה' הָעֵיטוֹר וְ"ל עַכ"ל וְכ"כ עוֹד בְּסִי רַנ"ג סַמ"ב וְאַנְכִי לֹא יַדְעָתִי דַּעַת הַנְּמַק' וְהַרִיטְבָ"א
וְ"ל דְּתַלְמוּד עָרוּף הוּא בְּיַדֵּינוּ בִּיבְמוֹת דַּס"ט ע"ב דְּקָאֵמַר ר"ח אַהָא דְּתַנְיָא בַּת פֶּהוּ
שְׁנַשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל וּמַת בּוּ בַּיּוֹם טוֹבָלַת וְאוֹכְלַת לְעַרְב דְּאוֹכְלַת עַד מ' יוֹם דַּא"נ מְעַבְרָא
מִיָּא בְּעֵלְמָא הוּא וְכֹן אַם נִמְצָאָת מְעוֹבְרַת וְאוֹכְלַת עוֹשֶׂה חֲשָׁבוֹן לְשֵׁלֶם קָרוּ וְחוֹמָשׁ עַד מ'
יוֹם אָבֶל כָּל אוֹתָם מ' יוֹם לֹא מְקַרְיָא מְעוֹבְרַת אַע"ג דְּאִיגְלָאִי מְלִתָּא הַשְׁתָּא הֵימָּה דְּלִמְפְרַע
מְעוֹבְרַת ע"ש א"כ סַבְר' ה' בַּע"ה ע"ל הִיא שְׁקִשָּׁה וְאִיף מֶרֶן הַבַּי"ו" וְ"ל סַמְדָּה עֲלֵיהָ וְשׁו"ר
לְהַשְׁרִיף וְ"ל שְׁהַכְרִיעַ פְּסֻבְרַת הַנִּמְקָ"י וְהַרִיטְבָ"א וְ"ל מְהַדְּ דְּפָרְק אֶלְמַנְהָ דְּכַתְיָבָא לְעַנְיֵו'
יַח ת"ל וְלֹא יַדְעָתִי מ"ט לֹא אֲשַׁתְּפוּף חֲמִימִיָּה עַל ה' הָעֵיטוֹר וּמֶרֶן הַבַּי"ו" ל: אַף אוֹסִיף
לְהַבִּיט בְּחַבְרוֹ ה' הָעֵיטוֹר וְ"ל שֵׁם שְׁפֹתַי וְאֵע"ג דְּקִי"ל כְּרַבְּנֵן דְּפִלְגִי עֲלֵיהָ דַּר"י דְּעוֹבֵר
לֹא פְּסוּל כְּדַפְּנִי רַב אֶלְפֶּס וְ"ל בְּהַלְכוֹת ה"מ בְּתַרוּמָה אָבֶל בְּמִמוֹנָא מוֹדָה דְּעוֹבֵר יֵשׁ לוֹ
לוֹ זְכִיָּה עַכ"ל ע"ש שְׁהַבִּיא רְאִיָּה לְדְּבַרְיוֹ א"כ ש"מ פְּסֻבְרַת בַּעַל הָעֵיטוֹר דְּזְכִיָּה דְּעוֹבֵר
אֶלְיָא טְפִי לְגַבֵּי מְמוֹנָא א"כ מִינְהָ דַּאֵע"ג דְּגַבֵּי תַּרוּמָה לֹא חֲשָׁבִינוּ.

לִיָּה עוֹבֵר לְפְסוּל אִמּוֹ מְלֶאכְלוּל בְּתַרוּמָה: בְּבַצִּיר מִמ' יוֹם לְגַבֵּי זְכִיָּה חֲשָׁבִינוּ לִיָּה שְׁפִיר
עוֹבֵר כְּנֹלַע"ד לְהַלִּיץ אַע"פִי שְׁאִין הַדַּעַת סוֹבְלַת דְּהָא דְּבַעֲיָנוּ מ' יוֹם הוּא' מִצַּד הַטְּבַע
דְּשְׁאִינוּ נִקְרַשׁ לְגַמְרוֹן הִיצִירָה אֶלְא עַד מ' יוֹם וְכָל דְּמַקְמִי הַכִּי לֹא חֲשָׁבִינוּ לִיָּה כָּלִל:
וּבְזָאָת קָשָׁה לַע"ד עַל מ"ש מוֹהַרָא"ה וְ"ל בְּקוּוֹט' גֹּן הַמְּלָךְ סִי פ"ט שְׁיַצָּא לְדוֹן בְּדַבָּר
חֲדָשׁ שְׁאֵם זְכִיָּה לוֹ הַמְּזוּכָה בַּיּוֹם ל"א לְעַיְבוּרָה יְיָלְדָה לְשַׁבְעָה דִּיּוֹדָה הַנִּמְקָ"י וְ"ל דְּסַגִּי
דְּהַכִּי אֶמְרִינוּ גַּבֵּי הַיְפָר עוֹצָרָא דְּבַעֲיָנוּ ג' חֲדָשִׁים דְּבִיּוֹלְדַת לְשַׁבְעָה תְּסַגִּי לִיָּה.

בְּשַׁנֵּי חֲדָשִׁים וְשְׁלִישׁ פְּדַאִיתָא בְּנִדָּה: וּפִירַשׁ"י וְ"ל ש"מ נִיכָר. עוֹבְרָה לְשְׁלִישׁ יָמֵהָ דְּהֵינּוּ
ב' חֲדָשִׁים וְשְׁלִישׁ וּקַמ"ל דְּאֶזְלִינוּ בְּתַר רוּב נְשִׁים א"כ מִינְהָ יִלְפִינוּ לְנִדּוֹן דִּידוֹן וּגַבֵּי נִדָּה
דְּלִיכָא לְמִיקָם עֲלֵהָ דְּמִלְתָּא רַק אַחַר שְׁתַּלְדַּ מְשׁו"ה אֶזְלִינוּ בְּתַר רוּב נְשִׁים דְּיִלְדוֹן לֹט' וְאִין
לְהַקֵּל עֲלֵיהָ א"ד הָרַב וְ"ל בְּקִיצוֹר וּלְפ"ד סוּמְכוּס מוֹדָה דְּיִלְדָה לֹז' תְּסַגִּי לָהּ בְּשַׁנֵּי חֲדָשִׁים
וְשְׁלִישׁ אֶלְא דַּאִין לְהַקֵּל מְשׁוּם דְּרַוְבָּא לֹט' יִלְדוֹן וְכַה"ג דְּיִיק תַּלְמוּדָא.

בְּפָרְק בֶּן ס"ו מִדְּבַרִי רַב מְשׁוּם ר"ש דְּאָמַר כָּל יָמֵי בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרָה אִינוּ אֶלְא
ג' חֲדָשִׁים דִּיּוֹלְדַת לֹז' נְמִי אִין עוֹבְרָה נִיכָר אֶלְא לְג"ח דַּאֵס"ד עוֹבֵר נִיכָר לְשְׁלוּשׁ יָמֵהָ
לְמ"ל ג' בְּתַרִי וְתַלְתָּא תְּסַגִּי א"ל לְעוֹלָם אִימָא לָךְ עוֹבְרָה נִיכָר בְּשְׁלִישׁ יָמֵהָ וְזִיל בְּתַר
רַוְבָּא ע"ש אֶלְא דְּלִפִּי"ז מַאי אַהֲדַר לְהוּ אַפְתִּי רְאִיָּה גְדוּלָה הִיא בִּינּוּ דְּרוּב נְשִׁים לֹט' יִלְדוֹן
דַּע"כ סוּמְכוּס סוֹבֵר דְּיִלְדָה לֹט' בְּרוּב נְשִׁים וְלֹא כַּמ"ד רַוְבּוֹ שְׁלֵ רַאשׁוֹן וְרַוְבּוֹ שְׁלֵ אַחֲרוֹן
וְאַמְצָעִי שְׁלֵם פְּדַאִיתָא הֵתָם בְּדַרְף ע"ד וְהַדְרָא קו' לְנוֹכְתָה דְּאַמַּאי קְאָמַר זְכָר לְדַבָּר אֶלְא
עַכ"ל דְּסוּמְכוּס סוֹבֵר לְעוֹלָם אִינוּ נִיכָר אֶלְא בְּג"ח אִפִּי יוֹלְדַת לֹז' וּמְש"ה קְאָמַר זְכָר
לְדַבָּר דְּלִית לִיָּה רְאִיָּה אֶלְא אִיּוֹלְדַת לְתַשְׁעָה דְּבַעֲיָנוּ ג"ח אָבֶל בִּיּוֹלְדַת לֹז' לִית לִיָּה רְאִיָּה
וְאַהָא קְאָמַר זְכָר: שׁו"ר לָהּ מוֹהַרְש"א וְ"ל שְׁפִירְשׁ כֹּן וְכַתֵּב שְׁהַגְאֹן מוֹהַרְש"א וְ"ל
סוֹבֵר דְּסוּמְכוּס מוֹדָה וְתַמָּה עֲלִיו כְּדִיּוֹקְנָא בְּעַנְיֵו' אֶמְרוּר מַעֲתָה דַּה' גֹּן הַמְּלָךְ וְ"ל בְּשִׁיטַת
הַגְאֹן וְ"ל אֶמְרָה לְמִילְתֵּיהָ וּבִירוּשְׁלַמִּי פ' הַחוֹלֵץ אִיתָא לָהּ דְּסוּמְכוּס וְהַדְרָא מִיָּמֵי דְּרַבִּי
זַעֲרָא בְּשֵׁם וְכו' אֶפִּילוּ רַוְבּוֹ שְׁלֵ רַאשׁוֹן וְרַוְבּוֹ שְׁלֵ אַחֲרוֹן וְאַמְצָעִי שְׁלֵם הַיְפָר הָעוֹבֵר

ע"ש ומשמע דס"ל ביולדת לז' וס"ל דתמר לט' ילדה אע"ג דלא פתיב ביה וימלאו ימיה ויעיין בהרא"ם ז"ל ויעיין להרב יפה מראה ז"ל שם מ"ש בזה: איברא דבעיקר דמיונו אני חוכה דמה ענין עיקר יצירת הנולד להפרת העובר וכדכתיבנא ועוד דא"ה הא דאמרין התם ביבמות דאוקלת עד מ' יום ליחוש לילדה לז' ומל"א יום אפסר לה ואת"ל דמדאורייתא אזלינן בתר רובא ורוב נשים לט' ילדן מ"מ היכא דנמצאת מעוברת דעושה חשבון ממ' יום ואילך לשמועין נמי דבילדה לשבעה עושה חשבון מל"א יום ולא נמצא דבר זה בש"ס והרמב"ם ז"ל פ"ח מה' תרומות וצע"ד: (עב) עובר.

קי"ל המזכה לעובר ע"י אחרים לא קנה. כמו שנתבאר בשם ר"י עיין בטוש"ע ובגדרים סו"פ השותפין איתא התם שהוא גברא דהו"ל ברא דהנה.

שמ"ט פ"פי דכתנא אסרינהו נכסי עליה א"ל ואי הוה בר ברה צורבא מרבנן מאי הו"ל ליקני הדין דאי הוה בר ברי לקנינהו ופי' רש"י ז"ל ליקני אדין וכו'. משום דאפתי לא הוה בר בריה בעולם והו"ל מזוזה לעובר ומהמזוזה לעובר לא קנה עכ"ל ואמרי עליה בפומבדיתא דהאי קני ע"מ להקנות הוא ולא קני והנה מדברי רש"י ז"ל הללו מוכח דס"ל שפכר היתה פלתו מעוברת ואפ"ה לא קנה ע"י זכוי ואע"ג דאמרי בפ"ק מ"ש דקמ"ב דעובר דידיה קנה דאמרין דעתו של אדם קרובה אצל בנו סובר רש"י ז"ל דה"ד בנו אבל לא בן בנו וכדעת הרא"ש ז"ל בתשו' פ"ל פ"ב סי"ד עיין ד"מ ז"ל שם ובהגה דאי לא מעברא פ"ל ליכא מ"ד דקנה כדאיתא התם בגמרא ובטוש"ע שם ואפשר נמי דאפילו לרב נחמן: דאמר קני עמ"ל קנה היינו היכא דאיכא עובר בעלמא מיהא להקנות לו אבל בדלא מעברא אפילו ר"ן מודה דלא קנה ורב אשי דחי לרב נחמן דמסתייע מסודרא דקני עמ"ל קנה דשאני סודרא אי בעי תפיס ליה ליכא מאן דימתא בידיה ותו דסודרא דהשתא קני ליה חפצא אבל התם לא קנה בריה אלא עד דהנה בריה צו"מ ובהיא שעתא הדרא סודרא למרה מהכא משמע דר"א ס"ל דקני עמ"ל לא קנה ואתמהה דבפ' מרובה דף ע' אהא דאמר ר"א פ"ן דכתב ליה פ"ל דמתעני עני מן דינא קבלית עלי שליח הוי וכו' כת' הרמב"ן ז"ל בס' המלחמות דרב שרירא גאון ורב האיי גאון ז"ל למכ"מ לקנות עמ"ל דשליחא שנונייה וקני ע"ש אלמא דר"א סבר דקני עמ"ל קנה וכי פליג הכא אדר"ן לכן נלע"ד דלא פליגי רב נחמן ור"א אלא הכא גבי עובר דליתיה בעולם וליכא למימר קני מהשתא כדי להקנות לאידך דלא ניתא ליה לאבוהי דליקני בריה אלא עד דאתי בר בריה צו"מ דלרב נחמן אפילו בעובר קנה ומסודרא דלא קנה פ"ל ומקני ול"ש בין הזוכה איתיה בעולם ומצי לאקנויה ליה מהשתא או לא ור"א אדחיייה דסודרא מהשתא קני וכו' אבל בהרשאה דזוכה מעכשו השליח להקנות לאחרים זכה שפיר: ודעת הרי"ף ז"ל לפ"ד הרמב"ן ז"ל נראה דסובר פ"ן דאפ"י בעובר אמרי קני עמ"ל קנה דאהה מתני' דפ' מ"ש אם ילדה אשתו זכר וכו' פסק הרי"ף ז"ל כר"י דאמר משנתנו בעובר דידיה הואיל ונדעתו קרובה אצל בנו ע"ש ודבריו הללו מפרסן אגרי דפ"ק אלמנה לכ"ג פסק פתקמים דר"י דעבד אוכל בתרומה ואין חלק העובר מעכב דאין זכיה לעובר אפי' בירושה הבאה מאליה וכבר השיגו הרמב"ד ז"ל ותיגרן הרמב"ן ז"ל משנתנו מתקנת חקמים בשכ"מ שלא תטרף דעתו עליו ע"ש והקנשי מורגש דקי"ל מלתא דליתיה בכריא ליתיה בשכ"מ אחר זמן מצאתי להרא"ש ז"ל ששיגו בזה

ותי הריטב"א ז"ל דאיתיה בכריא בקני עמ"ל לה פדאיתא בנדרים עכ"ל ועיין להנ"י ז"ל שם והיינו כר"ן וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מה' נדרים דין ז ע"ש: (עג) עובר.

קי"ל המזכה לעובר דלאו דידיה לא קנה פיון דליתיה בעולם שאין אדם מקנה למי שישנו בעולם דבר שלב"ל ה"נ אין אדם מקנה דבר שישנו בעולם למי שאינו בעולם כמ"ש בטוש"ע סי' בי' ר"י ע"ש: ואני עני ואביון.

נסתפקתי במי שמחייב עצמו לעובר לזכות לו אי מהני מידי דהנה אדבר שלא בא לעולם דנהי דאינו נקנה הא מיהא במחייב עצמו חייב וכמו שנתבאר בסי' ס' יעו"ש ועיין בתשו' ה' מעשה חייא סי' ט' ובתשו' ה' משאת משה ז"ל ח"ה מ סי' ו' ה"נ למי שאינו בעולם או"ד גרע טפי מאן דליתיה בעולם אע"ג דדבר.

הנקנה איתיה בעולם ממתחייב בדבר שלב"ל. פיון דס"ס הזוכה ישנו בעולם: וראיתי להרב המבי"ט ז"ל בשניות סי' קל"ה: שפכת לגדונו במזכה לבתו דבר שלב"ל דקנתה פי היכי דעובר דידיה זוכה אע"ג דאינו בעולם הואיל ונדעתו קרובה אצל בנו ה"נ דבר שלא בא לעולם.

דתרנייהו פהדי גינהו עכ"ל הצ"ל: איברא דבפ' מ"ש אהא דאמר ר"ה המזכה לעובר לא קנה אתיביה ר"ן מדקתני אם תלד אשתי זכר ה"ז יטול וא"ל משנתנו איני יודע מי שנאה דר"ה אית ליה התם אפי' באומר לכשתלד לא קנה אבל לרב נחמן דסבר מיהא דלא קנה מ"מ באומר לכשתלד ס"ל דקנה ומצי לאוקומי מתניתין בהכי אבל לר"ה דאמר אפילו לכשתלד לא קנה ק' וכמ"ש התו' וכ"ז רמז רש"ב"ם ז"ל בפ' מ"ש ואתרו ליה דילמא ר"ה מתני' ר"מ היא דאמר אדם מקנה דבר שלב"ל למי שאינו בעולם מי שמעת ליה ע"כ מהקא מוכח דגרע טפי מי שאינו בעולם מדבר שלב"ל אלא דמהא לא תידוק דהש"ס דר' דחיייה קאמר דמשו"ה לא בעי למימר מתני' ר"מ היא משום דמצי לדחוייה ע"כ לא קאמר ר"מ אלא וכו' מיהו לדידיה קושטא קאי דתרנייהו פהדי גינהו ומתני' ר"מ היא מיהו מהו דפ"ק דגיטין דף י"ג דאמר ר"ה מנה לי בידך תנהו לפ' נאמר אמי טעמ' משום דהני כמ"ד ליה בשעת מתן מעות משתעבדנא לה ולכל דאתי מחמתה ואותביה אביי אלא מעתה הקנה מלנה זו לנולדים אינו נקנה דאפילו לר"מ וכו' ה"מ למי שישנו בעולם אבל למי שאינו בעולם מי אומר וכו' משמע להדיא דקושטא דמלתא הוא ונראה דה"ט דהתוס' בפ"ק דכתובות דף ז' אהא דק"ל אדשמואל דאמר המזכה לעובר קנה מאידך דשמואל דאמר הלכה כר"י דאמר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ובפ"ק דגיטין משמע דטפי גרע מי שאינו בעולם וכו' עכ"ל ולא אייתו בידיהו הו' דפ' מ"ש והיינו משום דמהתם לא ארייא דאיפא למימר פדכתי' וכד דייקנא אשפחנא דאי אפשר לומר פן דהא ר"ה כר"מ ס"ל פדאי' ביבמות ותק"ל מדידיה אדידיה אלא עכ"ל דשני לן בין דבר שלב"ל למי שא"ב וזו היא שקשה לע"ד בפשטא דסוגיא דמדקאמר ולימא ליה ר"מ היא וכו' ור"ל דמתניתין דקשיתיה לוקמה כר"מ ואמאי קאמר איני יודע מי שנאה ואיהו דאמר כרבנן דר"מ דאמרי דלא קנה דהא איהו ס"ל כר"מ והו"ל לאותבי' לר"ה מניה וביה ומה מאד תמהתי מרש"ב"ם ז"ל דארפכה אתרי רכשי דמעיקרא פתב ואמר קאמר ואיני יודע מי שנאה ונהדר קאמ' הא איהו גופיה ס"ל כר"מ וכו' עכ"ל ואתמהא וכבר ראיתי במקובצת דק"ל הכי בפשטא דסוגיא ע"ש ועכ"ל דהתוס' דנקטו

ההיא דג'טין משום דבפשי' תק"ל: והנה התוספות בכתובות תי' לחד תירוץא דסבר
שמואל דבר שלב"ל דדבר הנקנה ע"י מכר או ע"י מתנה ליתיה במזפה ואע"ג דהזוכה
ישנו בעולם מה שא"כ פיון דדבר הנקנה איתיה בעולם דביתר חפצאאזלינו וסברת
שמואל הפוכה מדר"ה והו' סוגיא דג'טין דפריף אלא מעתה וכו' אליבא דר"ה וכו' ע"ש
ואע"ג דגמרא מיייתי התם מלתיה דשמואל עלה דאמר אפילו במלנה וחדר מיייתי מלתיה
דאמימר ועלה פריף אלא מעתה צ"ל דלא קאי אלא אדר"ה דע"כ שני ליה בין ישנו
בעולם לאינו בעולם אבל לשמואל אין ה"נ דקנו הנולדים והבן דה"נ אשפחן לר"ן דאמר
אין אדם מקנה דבר שלב"ל שאפ"י אחר שפא לעולם יכול לחזור בו דגרע טפי הקנאתו
ובמזפה לעובר נהי דס"ל לא קנה הא מיהא לכשתלד קנה ולר"ה במזפה לעובר אפילו
לכשתלד לא קנה ובדבר שלב"ל.

ס"ל דמשפאו לעולם א"י לחזור שבו בו ע"ש: מעתה מ"ש ה' המבי"ט דכי הדדי נינהו
לא אתיא פחד דלר"ה במכ"ש אתיא דטפי גרע מקנה למי שאינו בעולם ממקנה דבר
שלב"ל ולשמואל נרב נחמן איפקא דדבר שלב"ל גרע טפי ממקנה למי שא"כ ולדידהו
ה"ן נסת"ר דינו של ה' ז"ל וצע"ד פעת: תבנא לספקן דלר"ה דס"ל טפי גרע מקנה למי
שא"כ ה"ה נמי במחייב עצמו אע"ג דמהני בדבר שלב"ל אפ"י לא מהני למי שאינו
בעולם אבל לשמואל נר"ן דס"ל דמי שא"ב אלים טפי למר פדאית ליה ולמר כדא"ל
כ"ש דמהני במחייב עצמו למי שא"ב פיון דמהני אפ"י בדבר שלב"ל: והנה הרי"ף ז"ל
בפרק הרבית פסק פ"ן בדבר שלב"ל דאפילו לאחר שיצאו הפירות לעולם יכול לחזור
ע"ש ובפרק מ"ש השמיט דברי רב נחמן דאמר לכשינולד קנה ולא אייתי אלא מלתיה
דר"י דאמר המזפה לעובר לא קנה ולא אשפח לתרוצי מתני' אלא בבנו דוקא משום
דקרוכה דעתיה דאב לגבי בריה ומדלא אוקמיה בדאמר לכשינולד וכדתרגמה רב נחמן
ש"מ דסבר ר"י דבעובר אחר לא משפחת ליה שום זכיה ועוד דהרי"ף ז"ל בפ' אלמנה
לכ"ג פסק פ"ב דר"י דאמרי עובר אינו פוסל בתרומה ועבדי צ"ב אוכלים בתרומה
ע"ש וזו היא שקשה בדברי הרי"ף ז"ל פיון דהוא ז"ל פסק דמשום דקרוכה דעת האב
אלל בנו זוכה אפילו במתנה כ"ש ירושה הבאה מאליה דאלימא טפי פדאיתא התם
בגמרא וא"כ איך פסק גבי תרומה דאין לו זכיה אפילו בירושה הבאה מאליה וכבר
פתבנא בס' הקודם דברי הרב העיטור ז"ל דשני ליה בין תרומה למזונא ע"ש והראב"ד
ז"ל השיג עליו בזה והרמב"ן השיב דסובר הרי"ף ז"ל דר' יוחנן מוקי למתני' משום
תקנתא דש"מ שלא תטרף דעתו עליו משום דקרוכה דעתו אצל בנו אם לא נתקיימו
דבריו ולא מדינא והו' מתנייתין דתרומה בדינא קמשפעי בדינא דאיסורא וסובר ג"כ
דלרבא לא שני לן בין ירושה הבאה מאליה למתנה וכנותיה קי"ל ועיין בהרא"ש ז"ל
מה שהשיג על דבריו ואי הנה ס"ל להרי"ף ז"ל פ"ן דאמר לכשינולד קנה מה צריף
לעילי נפשיין בכל הני דחיקי פאוקמתא דר"י אלא ע"כ ס"ל דלר"י ל"ש ליה ואפילו
אמר לכשינולד לא קנה וא"כ לדעת הרי"ף ז"ל דבר שלב"ל ושאינו בעולם פי הדדי נינהו
ולשון הרמב"ם ז"ל בפכ"ב מה' מכירה הלכה יו"ד נוטים לזה שכ' וז"ל פשם שאין אדם
מקנה דבר שלא בא לעולם כף אין אדם מקנה למי שא"ב וכו' ע"ש וכן הוא לשון הטור
בסי' ר"י ע"ש אבל דעת ר"ח והרא"ש ז"ל באומר לכשינולד קנה ע"ש וכרב נחמן ועיין
בפרן הב"י ז"ל שעמד בזה לברר פל הדעות ע"ש: עין רואה דלדעת הרי"ף ז"ל והרמב"ם

והרמב"ן והרב העיטור והרמ"ה זצ"ל דדבר שלב"ל ולמי שא"כ אידי ואידי חד שיעורא
הוא ויפה דן יפה הורה ה' המבי"ט ז"ל לפום.

רבנו רבא דאיתיה קמן ואפשוט בעיניו. להגי רבנותא דמצי.

מחייב נפשיה פיון דגופו איתיה בעולם מידי דהנה אדבר שלב"ל אף ק' לפי"ז אמאי
קאמר ר"ה איני יודע. מי שנאה דאפילו לר"מ דס"ל פנותיה ה"מ דשלב"ל אכל למי
שאינו בעולם לא דאיפא לאוקומה אפי' לרבנו ומתני'.

במחייב נפשיה דלד"ה חייב דה"נ בעיניו לאוקומה במבשרני א"נ לכשינלד אע"ג דלא
קתני דאורחיה דתנא למנקט לישנא קלילא משא"כ פהך עובדא: שוב. מצאתי הא
דאמרין בפרק י"ג דקל"א אמ"ל, רב פפא לאפני בין למ"ד יסבון בין למ"ד ירתון הא
אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפ"ל לר"מ וכו' ה"מ וכו' אכל לדבר שא"ב לא וכו'
ופירשב"ם ז"ל דכיון דהמקבל בעולם יכול הנותן לשעבד עצמו לו שיתן לו מה שיקנה
לו אכל הכא לא מצו משעבד נפשיה עכ"ל ש"מ דלחייב.

עצמו למי שא"ב. גרע טפי דאע"ג דהמשעבד והמחייב עצמו איתיה.

בעולם ותלמו' הו"מ למנקט ואפי' במחייב עצמו בדבר שלא בא לעולם קנה דכתובה
חייב השעבוד עצמו הוא ה"א בדבר שלא בא לעולם אכל למי שאינו בעולם לא אלא
משום דלאו בפ"א אתמר במחייב עצמו דמודו רבנו מש"ה נקט בפשיטות ר"מ מיהו לענין
דינא מדד"מ נשמע לרבנו ובמכ"ש אתניא: ותפבט עיני להגאון מוהרי"מ ז"ל בחח"מ
ס"י פ"א שפתב וז"ל ותו ק"ל למר מאותה דפרק מ"ש ההוא.

דאמר וכו' וא"א. למאי דסא"ד דלא מחלק בין דבר שישנו למי שאינו אפילו פרבנו
אתניא ובשנתחייב המנה בלשון חייב וכו' עכ"ל קושטא קאי דהש"ס ידע שפיר דר"ה
כר"מ ס"ל וסתם משנה ר"מ היא וזו היא שקשה לע"ד בפשטא דסוגיא וכדכת' ועמ"ש
הרב ז"ל והוא קרוב למאי דכתיבנא בעניותין קם דינא דלא מצי להקנות לעובר דלאו
דידיה ע"י שחייב עצמו וסלוק הוא מדבר שלב"ל: אם פתוב בשטר מתנה ומכר (עד)
עזבו.

וצנואה בלשון עזבו פולל מטלט' ומקרקעי וכל מידי דמקרי נכסי וזה פשוט וכ"כ הרב
פרם שלמה ז"ל בח"מ סי' ה' ע"ש: (עה) עיסקא. ראובן ששידך בתו לשמעון ונתן לו
מעות להסתחר בתורת עיסקא כל שנפרד הזווג זמן קצוב מקרי ויכול לחזור בו כנ"הג
סימן קע"ו בהגהב"י אות קנ"ג גם אנכי איש צעיר נסתפקתי במנהג ק"ק פורטוגיזיס
הי"ו שמנהג' לתת לחתן מעות בעין ולפעמים פי יקרה להקדים לו קודם פניסתו לחופה
שכף הוא עיקר המנהג שאם נתפרדו מה דינו באותו רינח דמי דמיא להא דאמרין דלא
כתב לה אלא ע"מ לכונסה או"ד שאני התם דקרנא בעי למהדר אכל הכא דאינו אלא
הרנחה בעלמא ואי איפא נמי משום מבטל פיסו של חבירו שוב מצאתי למהר"ם לשידול
זל בתשו' סי' ל"ג שצאאל ע"ד זה והשיב דזכה המשודך ברינח פיון דקמו ליה באחריות
ע"ש וע' להכנ"הג ז"ל סי' קפ"ג בהג' הטור אות"ר אמנם ה' המב"ט זל ח"ג סי' קמ"ו
הטיל בה תנאה שאם ביטול השידוך בא מצד המשודך לא זכה ברינח ע"ש ואח"המ אינו
נר' פיון דקבל אחריות: (עו) עיסקא שטר עיסקא פיון דפלגא מלוה ופלגא פיקדון באותו

חלק שלפיקדון נוטל הבכור פי שנים אבל לא בחלק המלנה כמ"ש מרן ז"ל בסי' רס"ח וכ"ז פשוט ואח"ך מצאתי להכנ"הג שם פאות ל' שכ"כ משם מוהר"י אדרבי ז"ל א יעו"ש: (עז) עיסקא ראובן שהיה חייב לשמעון ובהגיע זמן הפירעון אמר לראובן שיתעסק בהם למחצית ש"ך ונאנסו אח"ך ביד הלנה חייב בכל האונסים כמו בתחלה מור"ם סי' ק"ך ור"ס קע"ו ומרן סל"ה וסי' קפ"ב ס"ו ובי"ד סי' קע"ז ובש"ך סקל"ח ובחן' מהרש"ל סו"פ החובל ובמרדכי שם ובתשו' בני יעקב ז"ל סי' י"ב ובה' מש"ל ז"ל רפ"ו מהלכות מלנה יעו"ש ועיין בחידושי אנשי שם סו"פ החובל אות ו' ויש לגמגם בדבריו ועיין לה' בית דוד ז"ל בחלק ח"ה מ"ה סי' ע' מ"ש בזה ועיין לה' מח"א ז"ל בה' שומרים סי' א"ך ובה' שמחת יום טוב דף קי"ד ע"ב ע"ש: (עח) עיסקא ראובן אמר לשמעון קנה סחורה שתרכזה ואני אפרע דמיה ותתעסק בה למחצית ש"ך והלך ע"פ וקנה מאת הזולת ושוב חזר בו ראובן אם קצב לו בכמה יקנה חייב לשלם לו הרב בית יעקב סי' קי"ו ונאנו בדין בתריה דמרן בש"ע גרירנא דס"ל כמ"ד אפילו בדבר שאין לו קצבה מתחייב ועיין מה שהארבתי לקמן בדין.

ערב סי' בס"ד: (עט) עיסקא קי"ל שטר עיסקא פלגא מלנה ופלגא פקדון כמ"ש בטוש"ע סי' ק"ח ס"ד ע"ש ונאני עני נסתפקתי אי משתעבדי נכסי המתעסק מתחלת העסק ונ"מ למאי דמכר ביני ביני ולבסוף אשתכח פל קרנא ושלח ידו ואכל המלנה והפיקדון אי מצי טריף בעל העיסקא מהנה חלק המלנה פשאר שטרי חוב דעלמא או"ד שאני שאר שטרי מלנה ה"ט משום דמלנה מידע ידע דמלנה להוצאה ניתנה אפילו למשתי בה שכרא אמטו להכי מצי טריף משעת הלנאה דמלנה גופיה מסתמיף ואזיל אמקרקעי דאית ליה אבל גבי עסקא דלאו להוצאה יתביה נהליה פי היכי דנימא דהמלנה אהנה מקרקעי דאית ליה סמיף אלא אדעתא לישא וליתן בהם פהלכת גוברין תגרי מתא אתגו"רי אתגו"ר וכמו שזחלקו אבות העולם נז"ן בשנותפים שהטילו לכיס אחד מנה וא' מאתיים והפסידו הכל אי בעל המנה משלם חמשים מביתו כמ"ש בטוש"ע סימן קע"ו ע"ש עלה ונסתפק הרב כנ"הג ז"ל שם בהג"הט אות ל"ג אי טריף מהלקוחות למ"ד משלם מביתו ע"ש והקרוב לומר פינן דלמשרי רביתא שויגהו רבנן פמלנה לגביה נראה דנותנין עליו פל חומרי מלנה וטורף מהלקוחות ועדיין לא מצאתי מפנרש יוצא בדברי הפוסקים ושאלתי בזה את פי עליון תנא דידן הראש המעוז הוא הקדוש כמה"ר שלמה אלפאסי זיע"א ואחרי הויכוח פדבועי למעבד הספימה דעתו דעת עליון למאי דכתי' בעניו' שמח לבי ניגל ועיין בתשו' ה' משאת משה ז"ל ח"ג ח"ה מ"ה סי' ה' וסי' ו' ע"ש: (פ) עיסקא ראובן נתן לשמעון אלה פרחים: בתורת עיסקא ולחלוק בריוח ב' שלישים שים לבעל העיסקא ושליש למתעסק ושיטול גרוש בכל שבוע ש"ך טרחו ועמלו ולא התנו בהפסד ונמצא ההפסד שורת הדין מהו הנה מרן ז"ל בש"ע י"ד סי' קע"ז סכ"ז פתב שאם התנו על חלוקת הריוח ולא התנו על ההפסד אם היה שם הפסד יפסיד המתעסק שני שלישים כפי הריוח שהיה מרויח ועיין לה"ט ז"ל וצל"ד בנותן לו ש"טו דמדינא שרי להתנות בכך דתנאי קנים ויפסיד שלישי: שלישי: (פא) עיסקא ושאלתי בראובן שקנה סחורות משמעון יתר על פדי דמיהו בעבור הרחבת זמן הפירעון ושוב אמ"ל בוא ונשתתף יחד עז"ה שפס מה שאמה חייב לי יהיה בידך בתורת קרן השותפות גם אמה תניח בכיס השותפות סך כ"ך והריוח לאמצע וכן בהפסד ולמקצת ירחין עמד ראובן ושאל מאת שמעון להטיל לו עוד

לתוך פיס השותפות סך מה נייענהו הלא תקח לה סחורה פ' בסך כ"וך והשאר מעות וכן עשה ושם לו הסחורה ביותר מחומש משיווייה וכשראה ראובן שכ"כ הפסיד בסחורה הלזו עמד ושאל עוד משמעון שיוסיף להוסיף בתוך פיס השותפות סך מה פן ואולי ימלא סרוננו ואף גם בזאת הפעם לא השיב ידו ונתן לו סחו' ומעות ונמצא הפסד יותר מחומש משער השנה בשוק והרויחו ושאל השואל אם הפסד הסחורו' מוטל על שניהם או דילמא עליה דידיה דשמעון ליהדר פיון שהוסיף בשותפה וגם אמנה שעיקר השותפו' במקומו שתייב לו מדמי סחורות איה תקנייב בהם השיתוף יורה המורה לצדקה שורת הדין דין אמת לאמתו ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראשית מאמר תא ואחונינה מאי דגרסינן ס"פ החובל אהא דתנו ה'תם קרע פסותי חייב ורמינן עלה מדתני לשמור ולא לקרוע ומשני הא דאמא לידיה בתורת שמירה וכו' דכיון דאמא לידיה בתורת שמירה ונתתייב כדן שומר שחייב באונסין תו לא מסתלק בדברים בעלמא ולא הווי אלא פטומי מילי האי דקאמר ליה קרע פסותי וכו' ומזה דן ידן המרדכי שם סי' ק' במי שהלנה לחבירו עשה ליטרין לזמן קצוב ואחר עבור הזמן אמ"ל יהיו בידה למחצית שחר ונאנסו דחייב באחריותו דלא נסתלק מחובו בדברים בעלמא כהה דקרע פסותי פיון דהווי לגביה דמי דחייב בפשיעה ותו לא מסתלק ומפטר בדברים בעלמא ע"ע וכתבו מרן בב"י סי' פ"א מחו' סי' ט"ל ובסי' קפ"ג ס"ז בקיצור ובי"ד סי' קע"ז ובס' המפה בח"מ סי' קע"ו שם וסוף סי' ק"ך וממילא שאם הרויח לנה בדמי ההלנאה אין לו ליתן למלנה פלוס פיון דנכסי אפתי ברשותיה קנימי להתחייב עליהו באונסין.

לא זו אף זו דאי מדעתיה בעי למיהב ליה לא מציי יהיב דשחר מעותיו הוא נוטל וזה פשוט שוב מצאתי להרב כנ"הג ז"ל בהגה"כ כי אות ה' שכ"כ משם מהרש"ל ז"ל ביש"ש ע"ע וקעת אינו עמדי לדעת דעת עליון אם דעתו לומר דאפילו אי בעי למיהב מחינו בדיקה או"ד שא"צ ליתן לו וה' קצר בהעסקה.

לבד זה מצאתי למרדכי בפרק הגוזל סי' קכ"ד במבטל פיסו של חבירו והרויח בו שנותן הרויח לבעל המעות ה"ד בנותנו לו מתחלה לקנות דבר להרויח בו וכו' אבל ברווחא אי מתרמי ליה זבינא למזבן לא חייבוהו לתת וכו' עכ"ל ריקטא דלישא משמע להדייא גהי דלא מחייב למיהב אבל אי בעי למיהב מציי יהיב ודלא כדכתיב בעניו' גם מור"ם ז"ל בסי' רצ"ב ס"ז כתב א"צ לתת לבעל הפיקדון מן הרויח וכדדייקנא מדברי המרדכי פי ממנו העתיק מור"ם ז"ל והנלע"ד הקצרה דשאני פיקדון פיון דלאו.

בתורת הלנאה אתו לידיה אטו להכי אמרי' אי בעי למיהב ש"ד ולא מחזי פרביתא אבל בנדון הרב בפ' החובל דמיירי דמעיקרא בתורת הלנאה וקמו ליה ברשותיה לאונסין פי יהיב מחזי פרבית ולפי"ז מאי דמסיק בה מור"ם ז"ל דאי תבע פקדונו והלה מסרב דחייב ליתן לו הרויח בכ"הג בהלנאה אם עבר זמן הפוגבל ומסרבמלפרוע אין לו ליתן פלוס אע"ג דהרויח בהם דשניא הלנאה מפקדון.

אף אוסיף להביט בתשו' הרא"ש פלל ס"ו סי' ח' הביאה מרן בב"י סוף סי' פ"א ובש"ע שם סל"ב בראובן שתבע משמעון רינח החוב שהיה עליו מפמה שנים ואמר שהתנה לתת לו רינח ושמעון אומר שלא התנה שמעון פטור אפילו משבועה שאפילו לדברי ראובן לא היה תנאי זה בשעה שנתחייב שמעון ואף אם אמר שמעון אח"כ אני אתן לה

רִינַח דְּבָרִים בְּעֵלְמָא הֵם בְּלֹא קִנְיָן וְיִכּוּל לְחַזֵּר בּוֹ עַכ"ל מִשְׁמַע לְהִדְיָא דְאֶפִּילוּ בְּהִלְוָאָה מִבְּעֵי לְוָה לְמִיָּהֵב וְלֹא קָרוּ לִיהּ מְהִדְרָנָא אַע"ג דְּלֹא הִתְנָה מִתְחִלָּה שְׂאֵם לֹא אֶפְרַע לָךְ בְּזִמְנָן פ' יְהִי בְּרִשׁוּתָךְ וְאֵם אֲרוּיַח בְּהֵם אֶתְּנָן לָךְ אֲלֵא דֹאמ"ל אַח"ךְ אֲנִי אֶתְּנָן לָךְ רִינַח ש"ד: וְרִאִיתִי לְהַסְמ"ע ז"ל סַקס"ה דְּתַהֵי בְּהּ מְהֵיָא דַסִּי רַצ"ב דְּאִי תְּבַע מְעוּתִיו חֲזִיב לִיתְּנָן לּוֹ הֲרִינַח וְלֹא שְׂאֲנִי לִיהּ לְהֵרֵב בֵּין מְלוּנָה לְפִיִּקְדוּן כְּדִכְתִּיבְנָא וְכֹן מְצִאתִי לְהַש"ף ז"ל שֵׁם סַקס"א ע"ש וְנִיחָא לִיהּ דְּהִקָּא מִיִּירִי כְּשֵׁלֵא הִגִּיעַ זְמַן פִּירְעוֹן עַכ"ל וְלַע"ד לֹא יִדְעָתִי דְּלִשׁוֹן מוֹר"ם ז"ל מְוַעֲתַק מְהֵרָא ש"ז ז"ל שְׂרָאוּבֵן תּוֹבַע שְׁחֲזִיב לּוֹ מִכְּפָה שְׁנִים הִיִּתְּכֹן שְׂבָכֵל הַשְּׁנִים לֹא הִגִּיעַ זְמַן הַפִּירְעוֹן וְעוֹד דְּכִינּוֹן דְּאֶפְתִּי לֹא מְטָא זְמַן הַפִּירְעוֹן אִיִּךְ יִצְוִיר שְׂשֻׁמְעוֹן יִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ לְתַת לּוֹ רִינַח וְקִנְיָנָא זֹו שְׂיִיכָא נְמִי לְמֵאִי דְּמִשְׁנֵי עוֹד דְּהִקָּא מִיִּירִי כְּשֵׁלֵא תְּבַעוּ דְּבִלָּא תְּבַעוּ מִי הִזְקִיקוּ לְחֲזִיב עֲצָמוֹ לְתַת לּוֹ רִינַח וְעוֹד דְּהִרְוָאָה כְּדִבְרֵי הַמְּרָדְכִי בְּפִרְקֵי הַחֹבֵל עֵינָיו יִחַזּוּ דְּמִיִּירִי שְׁהִלְוָהוּ לְזִמְנָן קָצוּב וְאַחַר זְמַן אַמ"ל יְהִי בִּינְדָךְ לְמַחְצִית שְׂכָר וְמוֹר"ם ז"ל בַּס"י ק"ך בִּינְדָךְ שְׂלֵאֲחַר זְמַן הַהִלְוָאָה אָמַר לִיהּ וְקָא פְּסִיק וְתַנִּי דְּלֹא אָמַר כְּלוּם וְה"ט דְּאִין כֹּחַ בְּדִבְרֵים בְּעֵלְמָא לְהַפְקִיעַ חוּבּוֹ ע"ש וְכִדְבְּרֵי הֵרָא ש"ז ז"ל שְׂכ' בְּתִשׁוּ' דְּכְשֵׁלֵא הִתְנָה מִתְחִלָּה דְּבָרִים בְּעֵלְמָא הֵם: (פב) עֵיִסְקָא הַמְתַּעֲסַק בְּשֵׁל חֲבִירוֹ וְאִמ"ל טוֹל מַה שְׂעֵלָה בְּחִלְקָךְ בְּהִרְיוּחַ וְאַח"כּ אַמ"ל שְׂמָה שְׁנָתָן לּוֹ הוּא מְהִקְרָן עֵינָן בְּטוֹש"ע ח"מ ס' פ"א ס"ל ע"ש וְע"ע בְּתִשׁוּ' הֵרֵב מוֹהֵר"ם בַּר בְּרוּךְ ז"ל הֵאֲרִינְכוֹת ס' תַּתְכ"ח וּמִשְׁם בְּאֵרָה דְּנֶאֱמָן בְּמַגּוֹ דְּאִי בְּעֵי אַמ"ל לְהַד"מ בֵּין בְּקָרָן כֹּן בְּרִינַח ע"ש וְכִדְבְּרֵי הַש"ף ז"ל שֵׁם סַקס"ז ע"ש דְּמִיִּירִי שְׁחוּב וְעַסְק בַּע"פ וְע"ע בְּתִשׁוּ' מְהֵרָם ז"ל שֵׁם ס' תִּשְׁצ"ב וְעֵינָן לְהִרְדָּב"ז ז"ל בְּחִדְשׁוֹת ס' קמ"ד וְה' תּוֹרַת חֶסֶד ז"ל ס' .

קל"ג וְהֵרֵב פְּרַח מַט"א ז"ל ח"א ס' ע"ד וְקַט"ו וְהֵרֵב דְּבַר מִשְׁה ז"ל ח"ב ס' י"ג וּמִתְבָּאָר ג"כ שֵׁם שְׂאֵם טַעַן טְעִיתִי בְּחִשְׁבוֹנֵי שְׂכ' מוֹר"ם ז"ל שֵׁם: (פג) עֵיִקוּל מִי שְׂמַחְזִיב לְחֲבִירוֹ מְמוֹן וּמְצָא אִיזָה מְטִלְטְלִים שְׂל הִלְוָה בִּיד אַחַר וְעַפְכָּם וְכָא בַעַל חוּב אַחַר וְעַפְכָּם עֵינָן שׁוֹת' ה' הַמְבִי"ט ז"ל ח"ג ס' צ"ב וְעֵינָן כַּנ"ה ג בַּח"מ סִימָן ס' בַּהֲג"ה ט אֹת יו"ד וְעֵינָן בַּב"י וּבַכַּנ"ה ג ס' קל"ג: (פד) עֵיִקוּל .

ק"ל מְלוּנָה שְׂרָאָה אֶת הִלְוָה מְבַזְבְּזוּ נְכָסֵיו וּמִתְיִירָא שְׂכְּשִׁיבָא זְמַן הַפִּירְעוֹן לֹא יִמְצָא מִמָּה לְגַבּוֹת וְרוּצָה לְעַקֵּל מְמוֹן שְׂיִישׁ לּוֹ בִּיד אַחֲרִים שׁוּמְעִין לּוֹ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' ע"ג ס"י ע"ש וְכ' הַסְמ"ע ס"א וְדוּקָא בְּשֻׁטֵר דֹּא נ"ט טַעִין פְּרַעְתִּי הַמְלוּנָה גוּבָה מְמַנּוּ לְכְּשִׁישְׁבַע אֲבָל בְּמְלוּנָה ע"פ דְּאִי טַעִין לְוָה פְּרַעְתִּי נֶאֱמָן וּמִשְׁתַּבַּע וּמְפִטֵר אִין מְעַכְבִּין דְּקִי"ל הַמְלוּנָה אֶת חֲבִירוֹ בְּעֵדִים א"צ לְפִנְרַעוּ בְּעֵדִים ע"ש וְלֹא הִבִּינוּתִי דְּכִינּוֹן דְּמִיִּירִי שְׂבָא הִלְוָה בְּתִיִּךְ הַזְמַן תּוֹ לֹא מְהִימָן הִלְוָה דְּקִי"ל חִזְקָה דְּאִין אֲדָם פּוֹרַע גּוֹ זְמַנְיָה וְכִינּוֹן דִּישׁ עֲדִי הַהִלְוָאָה וְהַזְמַן אַמֵּאִי אִין מְעַכְבִּין וְעֵינָן בְּדִבְרֵי הֵרָא ש"ז ז"ל שְׂהִבִיא הַטּוֹר שֵׁם ס' ט"ו וְבַה' פְּרִישָׁה וְהַרְב"ח ז"ל ע"ע וְכַעַת נְדַפְסוּ תְּשׁוּבוֹת מְרָן ז"ל בַּס' אַבְקַת רוּכַל וְשֵׁם בַּס' קַס"א וְחֲתִימִי עֲלָה תְּלַתָּא סְרַכִּין נו"ן וּבְגִדוֹנָם לֹא הִנָּה הַחֹב אֲלֵא ע"פ הַעֲדוּיוֹת שְׁנִתְקַבְּלוּ בַּב"ד וּפְסָקוּ לְעַקֵּל וְאִין לּוֹמַר דְּשְׂאֲנִי הֵתָם דְּבַהֲעֲדָתָא אַחַד מְהֵעֲדִים כְּתוּב לֵאמֹר שְׂאֲמַר הִלְוָה דְּבִזְמַן נִישׁוּאֵי הַבְּנוֹת יִפְרַע לְהֵן וְהִרִי עֲדִינָן לֹא הִגִּיעַ זְמַן הַנִּישׁוּאֵין וְהו"ל כְּמְלוּנָה תּוֹף הַזְמַן דְּאִינוּ נֶאֱמָן לּוֹ הִלְוָה פְּרַעְתִּי הָא לִיתָא חֲדָא דְּאִין פְּאֵן אֲלֵא עַד אַחַד בְּדָבָר זֶה וְעוֹד נְקוּט מִיָּהֵא דָּאֵם הוּא בְּתוֹף הַזְמַן אֶפִּילוּ בְּהִעֲדָתָא עֲדִים גְּרִידָא מְעַכְבִּין וְשֵׁלֵא כְּדִבְרֵי הַסְמ"ע .

ומה שחולק עליהם מטעמי תריצי אחרוני ע"ש וכ"ה בתשו' מוהריק"ו שו"ת ק"ט
ובתשו' מוהר"י באסאן ז"ל הובא בתשו' מוהרח"ש ז"ל ח"א סי' פ"ד נכתב וז"ל ונשכן
פסקו האחרונים ונשכן אנו נוהגים מעשים בכל יום ע"י ב"ד אנשי אמת כשיראו שיש
אמתלא בדבר אפילו שאין ראיה קלל מעפבין עכ"ל גם אשו"ר לה' משפטים ישרים סי'
כ"ב שהנדון שנשאל עליו לית ליה לתובע שטר ולא כת"י רק העדאת עדים שהעידו
שאמ"ל שישלח לו חשבונותיו וראיה שאם טוען הלה וכבר שלחתי לה החשבונות הנה
נאמן ואפ"ה פסק לעכ"ב ובסו"ד כתב ולא ראיתי להאריף שכל האחרוני שראיתי כלם
מספמים פדעת ה' מוהריק"ו ז"ל וה' ת"הד וה' מוהרשד"ם וה' מוהרש"ך וכו' עכ"ל
ע"ש: (פה) עיקול מי שיש לו שטר על חבירו בזמן ויבא בתוך הזמן לב"ד ואמר מצאתי
מנכסי פ' נאני ירא שאם יבאו לידו ויבריחם ממני ולא אמצא מקום לגבות את חובי אם
רואה הדיין שיש אמתלא לדבריו שלא יוכל לגבות את חובו כשיגיע הזמן מצוה על הדיין
שיעפב את הממון עד שיגיע הזמן כמ"ש בש"ע סי' ע"ג ס"י ע"ש זוהי מסקנת מרן ז"ל
בב"י נכתב שכ"כ בתשובה והספיקו עמו חביריו ז"ל והיא ל"ו נדפס"ה בס' אבקת רוכל
סי' קס"א וקס"ב ולשם פתב דדוקא באיש עני אבל בגברא דאמיד בנכסי לא ע"ש וכיוצא
בזה פתב הרדב"ז ז"ל בהדשות סי' ס' במי שרצה לילך למ"ה תוך הזמן דאם איש עני
הוא יכול לעפב עליו כדי שיעשה מלאכתו ויפרע את חובו מהשאר היתר על מזונותיו
ע"ש וע"ע בתשו' מוהרח"ש ח"א סי' פ"ד מה שהאריף בזה בחילוקי דינים נכתב שאם
הממון בעין יכול לעפב לכ"ע ע"ש באורף וע"ע בתשו' מהר"ש חסון ז"ל בס' משפטים
ישרים סי' כ"ב מה שהאריף בזה בטוב ט"וד ובתשו' רב יוסף קצבי ז"ל סי' כ"ה דף ס"ז
ע"א ובספר אורו"ת להגאון מוהרי"א ז"ל ועיין כנ"הג סי' י"ד אות ל"ג ל"ד ל"ה
בהגהב"י מדינים הללו ע"ש משם מוהרשד"ם ז"ל סי' ק"ב שפ"ו ת"ח ע"ש ועיין בתשו'
הרב עדות ביהוסף ח"ב סי' ט"ו וה' מגן גבורים ז"ל סי' צ"ב והרב גור"ר פלל ד סי' י"ו
והרב מים רבים ח"ה ע"ה סי' כ"א כ"ב ט': (פו) עיקול.

תקנת רגמ"ה ז"ל דאין לעקל הספרים בשביל חוב ויש תוס' בתקנה זו מד"ת עיין
במרדכי פ"ק המקבל ומתבאר שם שהספרים הלומדים בהם ע"ש ונ"מ למאן דלאו בר
הכי ויש לו ספרים רשאי לעקלם לפי תקנת רגמ"ה ז"ל ועיין באורף בהכנ"הג סי' ע"ג
ע"ש ובסי' קל"ג אות ט"ו בהגהב"י ז"ל: (פז) עיקול פ"ד נודע תקנת העיקול כמ"ש
מוהריק"ו שו"ת ק"ט והת"הד סי' ש"ה ומור"ם שם בסי' ע"ג מ"ש שם והרב המבי"ט
בח"ב סי' ל"ג פתב וז"ל ובכל יום בבית דינינו באים לעפב ואין אנו שומעין להם פי אם
בראות פסק דין או שטר או עדות או אמתלא ולא בטענה ופרעור בעלמא עכ"ל וכן נהגו
פה מתא ב"ד הקודמים ונאנחנו צעירי הצאן אלא שאם הוא לזמן מועט אם יום או יומים
אפילו באמתלא כל שהוא מעפבין ועיין כנ"הג סי' קל"ג אות ט"ו בהגהב"י מה שעמד
בזה ברוח מבינתו ועיין בתורת חיים למוהרח"ש ח"א סי' פ"ד: (פח) עיקול שאלה ראובן
מכר לשמעון תכשיטי זהב משונבצים באבנים טובות ומרגליות וקבעו זמן מוגבל
לפירעון דמיהם ובהגיע תר הפירעון לא מצאה ידו לגדל פ"רע ועמדו בפני ב"ד והורו
להם שיקברו התכשיטים ואם יפחתו יפחתו לקונה ואם הותירו הותירו לו ולפי שחש
בראשו אולי יחסרון ונפחת בדמיהן עמד ועיקל ע"י ב"ד התפצים שיש לש' ביד לוי
ואח"כ עמד יהודה לתבוע משמעון שטר חוב שיש לו עליו ואז עמד והרשהו ליטול

התפציים שפיך לוי לגבות חובו מהם וראובן יצא לטעון שפכר זכה בהם משעה שעיקל אותם ע"י הב"ד יצ"ו עמד השואל ושאל פדת מה לעשות ודבר מי יקום משניהם עפ"י התורה יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הלא ידעת תשו' הרא"ש המעוז הובאה בטור ח"מ סי' ק"ו ס"ה במה שפסגר חנות הלנה פסיק ותני דאין זה גבייה ע"ש וה"נ דכונתה וכ"ש דקעבד מעשה ולכאורה נראה לומר דשאני התם דהמטלטלים שהם בחנות הלנה אפתי ברשותיה דלנה קיימי משא"כ בנ"ד שהתפציים בינד שלישי קיימי וכד דייקת פורתא אשפחת דלאו מלתא היא דהרא"ש ו"ל תלי זייגיה שפל זמן שלא שמו הסחורה ונתנויה למלנה אין זה גבייה ע"ש אלא דבעי' שתנתן למלנה דוקא א"כ מ"ל חנותו מ"ל שלישי ושור"ר להרב בני אהרן ו"ל סימן מ"ו ששואל על כיוצא בזה וסמא אייתי בידיה תשובת הרא"ש ו"ל הלזו ומסיק וכתב מכל זה נראה פשוט דאין כח בעיכוב להחשיבו כגבייה וכו' ע"ש גם אשו"ר לה' כנ"הג בתשו' ח"א סי' ר"ב ששואל על גדון ששואל עליו הרב בני אהרן ו"ל ואייתי בידיה תשובת הרא"ש ו"ל הלזו ושוב פתב פלל העולה דעיכוב שעשה הדיין לא עשה אלא עיכוב ולא מקרי גבייה וכו' עכ"ל וכן בקדש חזיתי להרב כנ"הג שם בסי' ק"ד בהג"ה אות כ"א שפתב וז"ל אז אין מוציאין מידו דוקא שגבה בו ובאו לידו אבל אם מעכבן בינד מי שהם תחלה לא מקרי גבייה מהר"ם מטראני ו"ל ח"ג סי' צ"ד ע"ש וכן יש להוכיח מדברי הרב מוהרש"ך ו"ל ח"ג סי' קצ"ד שהביא הרב כנ"הג ו"ל סי' קי"ז אות ה' בהג"ה וז"ל ואם עכב נכסי ראובן בינד שמעון בשביל חוב שחייב לו ולא גבאם ונאבדו גובה משאר נכסים עכ"ל ואי ס"ל להרב ו"ל דהעיכוב מקרי גבייה א"כ קמו ליה ברשותיה דמלנה ואם נאבדו נאבדו לו ועוד בה בנ"ד בשעה שעכב ראובן ע"י ב"ד נכסים שפיך לוי עדיין לא הוברר חיובו על שמ' דמאן לימא לן דמחסרי משווייהו א"כ אפתי לא ידע במה מעכב ועיין בתשו' ה' בני אהרן מ"ש בזה: (פט) עליו פל היכא דכתיב עליו בכתוב משמעוטה עליו ממש הא מיהא איפא דפירושו אצלו כמו ועליו מטה מנשה ואיפא פלוגתא דתנאי בשאר דוכתי דאיפא דס"ל דבהה נמי עליו לאו דוקא אלא ר"ל קרוב לו ואצלו עיין בת"כ בפ' ויקרא פ' כ"ח והרב קרבן אהרן ו"ל שם וכן בלשון המשנה בגיטין פ' השולח דל"ז אמר רשב"ג בד"א בזמן שכתוב עליו אוננו וכו' והתם לאו עליו ממש ע"ש בש"ס ובפירש"י ו"ל וכן בלשון התלמוד בפ"ק דמציעא שהוא שטר דיתמא דנפק תברא עליה והיינו על עניינו ולא עליו ממש ע"ש ומזה דן ידין הגאון מוהריק"ו ו"ל שרש פ"ט ענף רל"ג בשטר שכתוב בו נאמנות אם לא כתוב עליו תברא דאי נקיט לנה תברא בידיה אנדא לה נאמנות דלאו עליה ממש אלא על ענייני השטר דוק ותשפח: ו ערב ראובן חייב לשמעון מנה והעמיד לו ערב לפירעון המנה ועמד הערב ונתפטר עם שמעון בסוף פ' והערב רצה לזכות במנה מראובן ע"ד זה נשאל הרב בני יעקב ו"ל בסימן י"ג והעלה דאין לראובן לפרוע לערב אלא כמו שפרע לשמעון ע"ש: (צא) ערב.

ראובן חייב לשמעון סוף וקבעו זמן לפירעון הסוף ההוא למשך ב' שנים לחשבון כ"וד מדי חדש בחדשו והעמיד לו את לוי עפ"ק בקש"מ פדחזי ואחר עבור זמן מה עמד ראובן לפני ב"ד יצ"ו לטעון על שמעון פי השעה דחוקה ושער המקח וממפר סגור בנגר ומנעול על מסגרתו סביב ועמדו הב"ד יצ"ו והרחיבו לו עוד זמן ב' שנים אחרים והנה בעת"ה

עמד הערב שהוא טעון כי לא נשתעבד בערבות אלא לזמן שתי שנים ולא יותר וכיון שהרחיב לו הזמן פטיר ועטיר מהערבות.

עמד השואל ושאל אם שומעין לדבריו אם לאו ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בראש אמי"ר כי יתבינו ליה כל דיליה וקונה מיהא פלגא הנקצבת השתי שנים הראשונים אין לו פה להשיב להפטר מחיוב ערבות וע"ד קצבת השתי שנים הנוספות נראה דבחושלי רב רבי תלמי הנה האדון הרב התרו' שער ל"ה ח"א סימן י"ג פתב דתשו' דקמאי דאין הערב נפטר בכך ומסיים בה ה' שזו היא שקשה בד"מ וכו' וכתב עוד ואצ"ל בקבלן ושאל את רבו הרמב"ן ושפך השיבו עש"ב גם הטור סי' קל"א ס"ד הביא תשו' הרמב"ן ו"ל הלזו וכתב מרן ו"ל בב"י ושכ"כ רבי' ירוחם ו"ל ע"ש וראיתי לו למרן ו"ל בבד"ה שכתב שלדעתו יפלא למה לא יועיל לערב טענתו דהערבות לא הנה אלא לזמן והואיל ובאותו זמן היית יכול לגבות ולא גבית אתה הוא דאפסידת לנפשך וקרוב אצלי לומר דהאי תשובה לאו הרמב"ן ו"ל חתים עלה עכ"ל.

גם אני עני גם בעיני יפלא על מרן ו"ל איך יעלה על לב על תשובה המכוננת לתשובה דקמאי והרב בע"הת ו"ל העיד שפך השיב לו הרמב"ן ו"ל והעיד מרן הב"י שגם רבינו ירוחם ו"ל פתב פן בשמו וקול הטו"ר קרי בחיל בשם הרמב"ן לומר דלאו הרמב"ן חתים עליה ובסמוך ונראה הביא מרן בב"י דברי בע"הת ש' ככ"ו סי' מ"ד ואיך העלים עין מדבריו הללו וכ' הרב"ח שע"ד בס' בבד"ה נמשך בש"ע וכתב ע"ד תשו' זו וצריף להתנישב בדבר והוא פלא.

שו"ר לה' כנ"הג ו"ל שם בהגהב"י אות כ' שקרא ערער והרבה להשיב ע"ד מרן שכבד"ה הללו ע"ש ועיין למרן ו"ל בש"ע דגבי ערב פתב וצריף להתנישב וגבי ב"ח פתב סתמא לדברי הרשב"א ו"ל צריף לחלק בין נתרשל לאומר לו הערב גפה חוכך ועיין להרב גד"ת ו"ל שם שער ל"ה ח"א סי' י"ג מ"ש בזה והרב לח"ר ו"ל סי' צ"א פתב שאין מי שחולק על הרמב"ן ו"ל ע"ש ודלא כמור"ם ו"ל שכתב ע"ד מרן בש"ע וצריף להתנישב בדבר ו"ל כי יש חולקים וכתב שהוא מהר"י וי"ל ו"ל ואח"ה אין הלשון צודק שיתלה הדבר בצריף להתנישב מפני סברת החולק והעיקר כמ"ש הרב"ח והכנ"הג ו"ל שם ובתשו' ח"א סי' פ"ט דף ק' ע"א שרמז למה שהוק"ל ע"ד הרמב"ן ו"ל בס' בד"הב ולפי שלא מלאו לבו לחלק מ"ה פתב וצריף להתנישב בדבר למעבד עובדא להוציא מיד הערב: והנה חזות קשה הוגד לי במה שראיתי להרב מוהרי"ט ו"ל סי' צ"ד שהרבה להרחיק סברת הרמב"ן ו"ל מההלכה ושאח"ך מצא בבע"הת תשו' לקמאי דס"ל דהערב נפטר הרי בפירוש שהגאונים הראשונים חולקים על הרמב"ן ו"ל והרמב"ן יחידאה הוא עכ"ל והם דברים תמוהים שע"ד פתב בע"הת ו"ל וזו היא שק' בד"מ ואי ס"ל דנפטר הערב מאי זו היא שקשה בד"מ ויותר מאלה יש לעמוד בדבריו אלא שפבר ראיתי לה' משאת משה ו"ל ח"מ סוף סי' ל"ג עמד וימודד אר"ש רחבת ידים ע"ע וה' מוהראנ"ח ו"ל ח"א סי' ס' חלק את השוין ושוניה למלתיה בפלוגתא ועיין להכנ"הג שם ובתשו' אשר הובאת לה ולה' אדמת קודש סי' ס"א מה שהליץ בעד הרמב"ן ו"ל: ולענין הלכה אנו בדין בתריה דמרן ו"ל גרירנא פיון שלא הספים לס' הרמב"ן ו"ל בס' בד"ה ובש"ע עמד ותלאה בצריף להתנישב בדבר וה' מוהרי"ט ו"ל תנא הוא ופליג והרב

החבי"ב בכניסתו ובתשובתו העלה דאין להוציא מהערב וה' עדות ביעקב סי' מ"ט וה' משאת משה שם ושאר רבנים אחרונים לזה דעתם נוטה מאן חשיב מאן ספין מאן רקיע להוציא מיד המון חזק כן נר' לע"ד הקצרה: (צא) ערב.

ראובן נשפדף עם בת שמעון והתנו ביניהם שהמתחרט מהשידוך יתן לחבירו שפגדו סף מה בתורת קנס בענין דין צא מדין האסמכתא כמו שנתבאר בא"ה ע"י ו' וח"מ סימן ר"ז וקנו בקנין מיד המשפחה ומיד דוד הבחורה פי אין לה אב שדודה נכנס ערבן פרען בעדה שאם תתחרט הוא יפרע סף הקצוב ביניהם ולעת עתה מיאנה הבת להנשא להמשפחה ההוא באומרה פי היא לא נטלו קנין מידה בחיוב ההוא והמשפחה ההוא ידו או חזת בדודה לאמר לו אם ערבתי לרעה וכו' ע"ד זה נשאלתי לחוות דעתי קל"ה פמות שהיא: דע פי הרשב"א ו"ל בח"א סי' א"ל ו' נשאל במי שהשאל חפץ לחבירו לזמן ואם לא החזירו לזמן יתן סף כ"ד וקצמיד ערב ע"ז ולא החזיר ופסק דהשואל פטור מדין אסמכתא והערב הרי חייב עצמו בק"ס וכו' ע"ש מפורש יוצא דאשפחן חייבא לערב אע"ג דהשואל פטור א"כ ה"ה בנ"ד מאחר שחייב עצמו בק"ס ומה גם דמור"ם ו"ל סי' קכ"ט ס"ח שהעתיק תשו' הרשב"א הלזו והשמיט שהיה בקנין: ואולם תמהני דמתוך דברי הרשב"א ו"ל משמע דעיקר מטרין לחיובי לערב אינו אלא מפני שנטל קנין ע"ש ואפשר דס"ל למור"ם ו"ל פיון שהיה לו ערב בשעת שאלת החפץ א"כ הוי כערב בשעת מתן מעות דבלא קנין נמי משפדב בההיא הימנותא דהימניה ואע"ג דהויא אסמכתא לית לן בה וכמ"ש שם ודעת הרשב"א ו"ל נראה דהכא שאני דא"נ העמיד לו הערב בשעת שאלת החפץ לא תסגי ליה בלא קנין דהכא השואל החזיר את החפץ ולא קם גביה ולא מידי ונהי דשיימיה ולשלם במיטבא לאחר זמן השאלה מ"מ פיון דהויא אסמכתא רחמנא פטרניה והערב רמינו עליה חייבא דליקו קפצא ברשותיה ובר תשלומין הוא כל הנשום דמים והא ודאי לא משפחת לה לחייבא אלא בשקנו ממנו דליקניה חפצא מהשתא ולבחר זמן שאלה לכי הדרא שאלה בעינה דמשיכה לא שייכא דחפצא גבי שואל הוא משא"כ בשאר ערב דהלאה דמלוה ברשות לנה קיימא ולכי לא פרע הלנה הערב שעבד נפשיה לפרוע פרעות מעדית שפנכסיו בהא ודאי איכא למימר דבההיא הימנותא דהימניה טפי מלוה גמר ומשעבד נפשיה.

גם עלה בדעתי לאוקומי מלתא דהרשב"א ו"ל דהערב לו ערב לאחר ששאל לו החפץ משו"ה בדקנו מניה הוא דמחייב ומור"ם ו"ל מייירי בהעמיד לו בשעת שאלה ומ"מ לישנא מפיק ודחיק ואתי מרחיק וגם פי אין דרכו של מור"ם ו"ל להעתיק ולנתק מענין לענין בחילוף הנושאים וצ"ע: ועל מ"ש עוד הרשב"א ו"ל אע"פ שאין נפרעין מן הערב תחלה ה"ד בדאיכא חייבא על ב' וכו' ע"ש הק' הרב"ח ו"ל מהא דאמרי' בבכורות גבי שני יוסף בן שמעון דבעי למימר ר"י התם דאם לקחו שדה אחת בשנותפנות מצי מלוה לגבות ממנה מ"נ ואותבה רבא מדתנו אין נפרעין מן הערב תחלה ונכסוהי דבר נש אינון ערבין ליה ומי איכא מידי דלדידה לא מצי תבע ולערב מצי תבע וכו' ע"ש אלמא דהיכא דליכא חייב ללנה ערב נמי מפטר ולע"ד רב המרחק ביניהם דהתם ודאי לחד יוסף בן שמעון הלנה וחיוב לשלם אלא דלא מצי תבע מלוה משום דכל חד מנייהו מצי דחי ליה והמע"ה היקף בכ"הג חשיב ודאי לנה וערב חייבים וכיון דלא מצי תבע ללנה משום הך ריעותא לערב דידיה נמי לא מצי תבע דבכ"הג קרינו ביה אין נפרעין מן הערב

תחלה אבל בנדון הרשב"א ז"ל פינו דמעיקרא לא חל החיוב על השואל משום דאסמכתא היא ולא קניא א"כ ערב מתחייב מצד קנייתו בחפץ שנטל בקנינו להקנותו באותן הדמים שקצב השואל אם לא יחזיר החפץ לזמן פמנדובר וכוונאי שזה פונת הסמ"ע ז"ל שם ואם הקצ"ר אמיץ ע"ע בסי' ק"ל סקי"ב שגוראין דבריו לפום מאי דכתב' בעניו' וע"ע להסמ"ע בסי' קכ"ו סק"ה ע"ש ועיין בקו' חסד ואמת דרושים הו' היום נראה בעליל ספר אהבת דוד למופת דורנו מוהרח"א נר"ו והביא גוף התשובה מס' הפתים ע"ש בפ' י"ב ועיין בקו' טוב עין להרב הנז' דל"ה ע"ש: (צג) ערב בענין ערבות ערבות הגוי נשאלתי מב"ד אי ג'רבא יע"א במעשה שבא לפניהם וזה נוסח שאלתם ראובן שהיה לו חוב אצל גוי אחד במדינה אחרת ומצא את שמעון הולך לאותה מדינה שהגוי דר בה ונכנס עמו בדברים עד שנתפשו בדברים ע"ז האופן דהיינו שראובן הנז' נתן לשמעון ק"ל גרושויש וכתב עליו מאתיים גרושויש בתורת חוב גמור וחיוב עצמו שמעון לראובן בעד ר' גרושויש בתשלום שנה מזמן שקבל ממנו הק"ל גרושויש ושמעון הנז' ילך ויתבע הגוי הע' גרושויש בין יפרע בין לא יפרע הפל לפי זכותו ובהגיע שמעון הנז' לאותה מדינה שהגוי דר בה תבע להגוי בהחוב וכפר הגוי במקצת החוב ובמקצת פשט לו את הרגל ורצה לתבוע אותו בעש"ג ונתברר לו ממי שיודע הגוי שאינו יכול להוציא ממנו פלום כי יש בידו פתב מעש"ג דמתקרי עקד אלפ"ס ילמדנו רבינו אם יכול שמעון לחזור על ראובן מפת אלו הטענות ושכמ"ה: תשובה חזרתי על כל צדדי השאלה הזאת וצדדי צדדיה ולא מצאתי לחייב את שמעון בחוב שהיה לראובן אצל הגוי שאם היה הענין על ידי ערבות פגון שנוכנס שמעון ערבן בעד הגוי הלנה פינו שלא היה הערבות שלא בשעת מתן מעות וקי"ל דבעי קנין פמבואר בטוש"ע ח"מ ר"ס קכ"ט ואפ"י פתב לו שטר על הערבות לא מהני אלא ע"י קנין פמבואר שם בסעיף ה' ואפ"י שהיה ערבן קבלן אי לא קנו מניה לא משתעבד פמבואר שם אלא שהחילוק בין סתם ערבן לערבן קבלן אחר ההנחה שהיה הדבר ע"י קנין לענין הספד שפפר בו הגוי שאם היה סתם ערבן מפטר שמעון אע"פ שהיה הלנה גוי פמבואר במור"ם שם ס"ח ובסמ"ע שם סכ"ה נמצא שלא יתחייב שמעון הנז' בחוב הספד הנז' אלא עד שיהיה ערבן פרען וקנין ואם חסר א' מהנה מןפטר ואם אמת היה הדבר בענין שהחוב היה בשטר העולה בעש"ג ומכר לו השטר צריף שיהיה השטר בענין שהוא פשר בדינינו ואז נקנה בכתיבה ומסירה אבל אם הוא פסול בדינינו אע"פ שהגויים גובים בו הו"ל פמלנה על פה כמ"ש הטור והב"י ז"ל בסי' ס"ו ס"ה וש"ע שם ס"ו וסמ"ע שם סכ"ז ואם היה החוב בכת"י של גויים יש להסתפק אי הני ככת"י של ישראל דנקנה בכת"י ומסי' פמבואר שם או דילמא מגרע גרע וכבר עמד על ספק זה ה' מהר"א ששון ז"ל סי' רי"ז וסלקא לה בתיקו ומאי דמספק"ל לה' ז"ל פשיטא ליה להרב בצלאל אשכנזי ז"ל בתשובה סי' ל"ו דמהני ביה כת"ומ דלאו דוקא בכת"י של ישראל הוא דמהני וכן הספדים הרב מוהרימ"ט ז"ל בח' ח"המ סי' צ"ה ע"ש וכוונאי לא שבקינן פשיטותא דרבינו בצלאל ומוהרימ"ט ז"ל משום ספיקו של הרב מהר"א ששון ז"ל ועיין בהכנ"הג סי' ס"ו בהג"הט אות י"ט ואחז"ר נדפסו שו"ת מוהריק"ש ז"ל ובסי' ב' פשיטא ליה ג"כ דמהני כח"ומ בכת"י של גוי ע"ש שהוכיח פן מדברי הרשב"א ז"ל ג"כ ועיין בתשו' הרב גו"ר ז"ל ח"המ פלל ה' סי' י"ו ע"ש ובתשו' הרב ח"ז"ל סי' ל"ז וקל"ד וקל"ו וקרב משאת משה ז"ל בחי"ד סי' ח"י דף ע"ג וה' תורת

חֲסֵד ו"ל ס' קס"ט וקע"ג וְהָרַב פָּרַח מִט"א ו"ל ח"ב ס' ז' ד' י"ד וְהָרַב מִשְׁפֵּט צָדֵק ו"ל ח"ג ס' יו"ד דָּף ל"ב ל"ג וְה' מִש"ל ו"ל פכ"ה מה' מְלִנְה דִּין ג' וּבְשׁו"ת ה' רֹאשׁ יוֹסֵף ו"ל ס' א' וּבְתִשׁוּ' הָרַב פְּרִי הָאֲרֶץ ו"ל ח"ה מ' ס' ג' וְא"כ לֹא מִשְׁפַּחַת לֵה' דְּמַחְיִיב שְׁמֵעוֹן בְּסֵף הַחֹב שֶׁל הַגּוֹי אֲלֵא בְּחֻדָּא מַג' גּוֹנְנֵי אוֹ שְׁנַכְנִס עֲרָבָן פְּרַעַן בְּעַד הַגּוֹי ע"י קַנְיָן וְאִזּוּ בֵּין יִכְפֹּר הַגּוֹי בֵּין יוֹדֵה הַכֹּל הוּא לְזָכוֹת שְׁמֵעוֹן אוֹ שְׁהִיָּה הַחֹב בְּשִׁטְר הַעֲשׂוֹי בַּעֲש"ג דְּכִשֵּׁר בְּדִינֵינוּ אוֹ בַּכֶּת"י וְהִקְנֵה לוֹ הַשִּׁטְר הַהוּא עַל יְדֵי פְתִיבָה וּמְסִירָה וְאִזּוּ אִם יִכְפֹּר הַגּוֹי יִשְׁבַּע רְאוּבֵן לַגּוֹי כַּאֲשֶׁר הוּא הַמִּשְׁפֵּט וְיִהְיֶה מֵה' שְׁיִהְיֶה לְזָכוֹת שְׁמֵעוֹן וְכֹל זֶה לֹא מֵהֵי אֲלֵא כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה הַשִּׁטְר הַהוּא קוֹדֵם שְׁנִכְתַּב עֲקֵד אֶלְפ'לֵס אֲבָל אִם נִכְתַּב עֲקֵד אֶלְפ'לֵס קוֹדֵם לְזִמְן הַשִּׁטְר פְּשִׁיטָא דֵּהֵהוּא שְׁטָרָא חֲסֵפָא בְּעֵלְמָא אִיהוּ דָּאֵם נַעֲשֶׂה הַשִּׁטְר ע"י שְׁמִכְר לוֹ שִׁטְר שֶׁל עַכּו"ם פְּשִׁיטָא דְלֹא קִנִּי וְלֹא מִיַּדֵי דְאִין לֵהּ מְקַח טְעוֹת גְּדוֹל יוֹתֵר מִזֶּה וְאִין לְזֶה צִוְרָף רְאִיָּה דְפְשִׁיטָא יוֹתֵר מִבִּיעֵתָא בְּכוּתָחָא וְאִם הִיָּה הָעֲנִיָּן ע"י שְׁנַכְנִס עֲרָבָן קַבְלָן וְקִנְיָן אִם הִיָּה עֲנִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כַּאֲשֶׁר הִמְצָא יִמְצָא עֲקֵד אֶלְפ'לֵס זִמְנוֹ קוֹדֵם לַשִּׁטְר הַחֹב הַהוּא פְּשִׁיטָא דְהִגְוֵי מְקַח טְעוֹת כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע ח"מ ס' קפ"ו ס"ב וי"ג וש"ע שְׁם ס"י וי"א וְהַכֵּן"הַג שְׁם בַּהֲג"ה ט אוֹת ל' ע"ש וּבְנֻדָּי דְטְפִי אֵלִים מַעֲמֵד שְׁלִשְׁתָּן מַעֲרָבָן קַבְלָן וְאִפִּי"ה פְּסָקוֹ אִם הִיָּה עֲנִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִיָּה מְקַח טְעוֹת וְכ"ש בְּעֲרָבָן קַבְלָן וְשׁוֹב מַצְאֵתִי בַּהֲכֵן"הַג ס' קכ"ט בַּהֲג"ה ט אוֹת ט"ו שְׁכַתָּב וְנ"ל אִם הָעֲרַב לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ שְׁלֹא הִיָּה בְּטוֹחַ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִרְאֶה מִדְּבָרֵי מַהֲרִי"ו ו"ל דְּפִטוֹר וְעִיָּין בְּטוֹר ס' קכ"ו ס"ב וי"ג וּמִשְׁם תִּלְמוּד לְדִין זֶה עַכ"ל וְכ"ש בַּנ"ד שְׁהִיָּדִים מוֹכִיחוֹת וְגוֹפָא דְעוֹבְדָא הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ שְׁרָאוּבֵן הַנּוֹז' הִיָּה יוֹדֵעַ בְּטִיב הַגּוֹי שְׁהִיָּה עֲנִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה עֲנִיּוּתָא בְּתֵר עֲנִיּוּתָא וְע"ז הוֹסִיף לוֹ נוֹפֵף מְשִׁלּוֹ ק"ל גְּרוֹשׁוֹשׁ סֵף וְהִרְחִיב לוֹ זִמְן וְכַוְנָתוֹ לְהַעֲרִים וְלִמְצוֹא פְתַח לְהַתִּיר רַבִּית קְצוּצָה וְיָדוּ עַל הַתַּחֲתוֹנָה וְאִי מִשׁוּם שְׁזַקֵף עָלָיו הַחֹב הַהוּא בְּמִלְנָה לִיכָּא לְמִיחַשׁ וְהָרִי זֶה דוֹמָה לְמִי שְׁכַתָּב לְלוֹת וְלֹא לְנוֹה דְקִי"ל דְּפִטוֹר וְעִיָּין בְּתִשׁוּ' אֶהְיֵי יַעֲקֹב ס' ב' וי"ד וְצוֹר יִשְׂרָאֵל יִצְיָלֵינוּ מִשְׁגִּיאוֹת וְיִרְאָנוּ מִתּוֹרְתוֹ נִפְלְאוֹת אַכִּי"ר: גַּאֵם הַחֹתֵם פֶּה מְתָא תוֹנִס יַע"א בַּח' תַּמּוּז יַה"ל שְׁנַת הַנְּגִי נוֹת"ן ל"ו א"ת בְּרִיתִי שְׁלוֹם.

עוֹנִיָּאל בְּלֹא"א מו"ר מְרַדְכֵי אֶלְחָאִיף יֶאֱרִיף יָמִים כִּי"ר. רֹאִינוּ אֵת דְּבָרֵי הַשְּׂאֵלָה וּמַה שְׁנִגְזֹר עָלֶיהָ מִהֵבֵן יִקִּיר לָנוּ הַחֲכָם הַשְּׁלֵם וְהַכּוֹלֵל סוּה"ר כַּהֲ"ר עוֹנִיָּאל אֶלְחָאִיךְ ס"ט וְיִפֶּה דֵּן וְיִפֶּה הוֹרָה פִּי כָּל דְּבָרָיו אֲמַת וְצָדֵק דְּנֻדָּי הַהוּא שְׁטָרָא אִי בְּצִיר לִיָּה חַד מִהֲנֵף צָדִדִי שְׁצַדֵד הַחֲכָם הַפּוֹסֵק נִר"ו לֹא מְחִיִּב שְׁמֵעוֹן כָּלֵל מִצַּד הַחֹב שְׁעַל הַגּוֹי וְלֹאֲפֵס הַפְּנָאִי אִין לְהֶאֱרִיף.

כ"ד הַחֹתֵמִים פֶּה מְתָא תוֹנִס יַע"א בְּסֻדָּר וְהִיָּתָה לוֹ וְלִזְרַעוֹ אֲחָרָיו ש' אֲשֵׁרִי"ךְ יִשְׂרָאֵל לַפ"ק: יוֹסֵף הַכֵּהֵן שְׁמָרְיָה קְאָטְאָרִיּוֹס דְּוֹד נְגָ'אֵר. (צד) עָרַב מִי שְׁאֲמַר לְחַבְרִיּוֹ מְכֹר לְזֶה אֵל תִּירָא וְאֲנִי הַנְּגִי עוֹמֵד אִין זֶה עֲרַבּוֹת עִיָּין לֵה' בֵּית דְּוֹד ו"ל ס' ל"ח וְעִיָּין בְּעֲרָכִין דָּף ד' דְּמִפְרָשׁ לְמַתְנֵי דְקַתְנֵי עָלֵי ר"ל עָלֵי לְטָרוּחַ וְלִהְבִּיאוֹ קְאָמַר וְעִיָּין בְּפִירִש"י ו"ל שְׁם: (צה) עָרַב שְׁשָׁם רְאוּבֵן שְׁנַתְעָרַב לְשְׁמֵעוֹן בְּעַד לוֹי וְלוֹי עָשָׂה שְׁנוֹתָפוֹת עִם שְׁמֵעוֹן וְשָׁם הַשִּׁטְר הַהוּא לְבִטְחוֹן הָרִי הוֹדֵה שְׁמֵעוֹן שְׁרָאוּבֵן אִינּוּ חִיָּיב לוֹ כְּלוּם ה' מוֹהַר"ם אִיסְרָלָאס ו"ל ס' נ"ג כַּנ"הַג ח"ה מ' ס' ע"ה בַּהֲג"ה ט אוֹת מ"ג: (צו) עָרַב רְאוּבֵן נוֹשֶׂה בְּשְׁמֵעוֹן מִנָּה וְלִשְׁמֵעוֹן גְּזַדְמָן לוֹ דְרָף לְצִאת מִהַעִיר לְמַד"ה וְעַכְבּוֹ רְאוּבֵן לְאֲמַר לוֹ לֹא אֲשַׁלְחָה כ"א פְּרַעֲתַנִי מִשְׁלֵם וְאִמ"ל לוֹי הַנִּיחוּ וְאֲנִי אֶפְרַע לָהּ עַד זִמְן פ' וְהִלָּף לוֹ שְׁמֵעוֹן

ושוב חזר בו לוי משום דלא נטל בקנינו אין בדבריו כלום דהו"ל כמתזיר השטר ומשפון
שנתבאר בסי' קכ"ט דחייב אפילו בלא קנינו ונעשה כאומר לו פטור אותו ואני אשלם
הילכה חייב לשלם כפי מה שהיה יכול לגבות משמעון ה' בית דוד ז"ל ח"מ סימן ל"ח
והרב מוהרי"קו ע"ש וכעת נראה בעל"ל ס' גבעות עולם לה' מוהרי"קו ז"ל ונשם בסי'
כ"א פסק פן ע"ש ואין פן דעת הרדב"ז ז"ל ח"ג סי' תק"ג וה' מוהר"ש צרור בח"ד בטור
שני סי' צ"א ולא שבקינן סברת תרי אריותא מקמי ה' מוהרי"קו וה' בית דוד הנז'
ופשיטא דאי הווי חזו להו הווי פסקי הכי וכן הסכימו מורי הוראה הי"ו: (צז) ערב.

האומר לחבירו אתן לך שטר שתהיה ערב בעדי אם קבל ק"ס חייב ואם לאו אינו חייב
מור"ם ס"י קכ"ט ומשמע דהערבות קנימת אע"ג שלא נתן לו ויש לחקור אמאי לא
מצי מיפטר נפשיה ולימא ליה אדעתא למשקל אגרא עייל נפשיה והשתא דלא שקילנא
אגרא לא משתעבדנא וליכא למימר משום דמצי אמר ליה מלוה מאי איכפת לי בהאי
דשעבדנא דידך לגבאי בלי שום תנאי הנה ואי אית לך דינא זיל ואשתעי בהדי לנה הא
ליתא דהא פסק מור"ם בסי' ר"ה סי"א דהמתניב עצמו בדבר שאינו חייב דינו כמתנה
לכל דבר ע"ש וכי היכי דמתנה בגילוי מלתא בעלמא סגי ה"נ במתניב עצמו בדבר
שאינו חייב והכא אנו סהדי דלא שעבד נפשיה אלא משום דקבע ליה אגרא וכ"ש לפי
מאי דכתב מור"ם גופיה בסי' ר"ז ס"ה דאיכא מ"ד דמתנה דברים שבלב הניין דברים
ע"ש וכ"ש הכא דבפירושא אתמר הנה שפרו אתו: (צח) ערב ראובן לנה מגוי ונכנס
שמעון ערב בעדו ע"ד שלא יגבה מהערב תחלה ואח"כ עמד הגוי וגבה מהערב וחזר
שמעון לתבוע מראובן מה שפרע בעדו לגוי והביא עדים ראובן שבפניהם פרע לגוי את
חובו חייב ראובן לשלם גם לשמעון מוהר"ח יעקב ז"ל בספר סמא דחיי סי' א' חח"ה
ע"ש ועיין בס' פ"מ שלמה ח"מ מכ"ב וסימן מ"א: וצ"ש ערב.

ראובן חייב לשמעון ולוי ערבן פרעו קבלן בעד החוב לזמן שקצבו ביניהם והלכו המלוה
והלוה למ"ה ופרע לו מקצת והיה הנשאר כתב לו שטר אחר לפרוע לו בזמן פ' ומת
והניח אחריו יתומים קטנים ועכשו בא לגבות מהערב אין שומעין לו עיין במוהרי"ט ז'
ז"ל סימן צ"ד וע"ע בפ"ט האסמכתא סימן ק': (ק) ערב מה שנהגו ליכנס ערב בשחיטת
הפרה שאם תצא טריפה יפסיד הערב ואם תצא פשרה יתן לו בעל הפרה כ"ד הרא"ש
ז"ל בתשו' וכתבו הטור ז"ל סי' ר"ז סכ"ד ופקפק בזה לומר דלא קנה שאין פאן קנין
להתחייב והנלע"ד דלתירוץ ב' של הרב"י ז"ל שם אם היה בתורת ערבות שחייב הערב
נדוק.

וראיתי בספר תיקון סופרים להרשב"ש ז"ל דף ס"ז ע"ב המחובר לספר יבין שמועה
להרשב"ץ זלה"ה דהספדים לחייב הערב וחילק בתשו' הרא"ש ז"ל ועיין לה' מח"א
הלכות ערב סי' א' ועיין לעיל באות אל"ף מדין אסמכתא סי' בס"ד: (קא) ערב שנים
שנכנסו ערבים לאחד אם יכול המלוה לגבות מאחד מהם עיין בטור ש"ע ס"י קל"ב
וכנה"ג ז"ל שם בהג"ה ט אות ד' ועיין בה' סמ"ע והש"ף ז"ל רס"י ע"ז ונשם ס"ד ונש"ף
וסמ"ע שם: (קב) ערב מי שנכנס ערב בעד בנו אם באמת שנפלה לו ירושה במ"ה וכל
זה בק"ס ונתברר שפבר באותה שעה נפלה לו ירושה ועתה באו לידו הו"ל אסמכתא
ולא קני עיין במוהרי"ט ז' סימן צ"ג: (קג) ערב נסתפקתי אם ערב לקטן אם מתחייב

כִּינּוּן דְהַשְׁתָּא קָטָן לָאוּ בַר חַיִּיבָא הוּא וְאִמְרִינוּ בְּבִכּוּרוֹת דַּמ"ח מִי אִיפָא מִיָּדִי דְלִנְה לָא מִתְחַיֵּיב וְעָרַב מִתְחַיֵּיב וְהִתְנַן אִין נִפְרָעִין מִן הָעָרַב תְּחִלָּה וְכו' ע"ש או"ד שְׁאֵנִי קָטָן דְנָהִי דְהַשְׁתָּא מִיָּהָא לָאוּ בַר חַיִּיבָא לְכַשְׁיִגְדֵּל מִיָּהָא חַיִּיב לְשֵׁלָם כַּמ"ש רַבִּינוּ ז"ל בַּסִּפְכ"ו בַּה' מְלִנְה וּפְסָקוּ מֶרֶן ז"ל ס' קל"ב ע"ש וְאִפְרִי לְדַעַת הַרְשָׁפָא ז"ל בְּרֵאשׁוֹנוֹת ס' א' ו' וּבַח"ב ס' כ"ב וּפְסָקוּ מוֹר"ם בַּס' קכ"ט דְמִשְׁפַּחַת לִיָּה זְמַנִּין דְמִתְחַיֵּיב הָעָרַב אַע"ג דְלִנְה פְטוּר וְהִיא דְבִכּוּרוֹת מִתְרַצָּא ע"פִי מֵאִי דְכְתִיב בְּעֵינֵי בְּדָרוּשׁ לְפָרֶשֶׁת זְכוּר מ"מ אִיפָא לְסַפּוּקֵי דְהִכָּא שְׁאֵנִי דְקָטָן סוֹפּוֹ לְבֵא לִיָּדֵי חַיִּיב וְנ"מ אִם לְעָרַב עֵינִידִית וְלִקְטָן הַלְנָה זְבוּרִית: וּמַמ"ש הַתּוֹס' בְּרַפ"ק דְמַגִּילָה דָּף י"ט וּבְרַכּוֹת דָּף ט"ו דְלַר"י דְמַכְשִׁיר בְּקָטָן טַעֲמָא טָעִים מִשּׁוּם דְסוֹפּוֹ אֲתִי לְכָלל חַיִּיב ע"ש אִין רֵאָיָה דְדִילְמָ' פְּדַעַת רַש"י ז"ל בְּבִכּוּרוֹת דָּף מ"ח דְכִינּוּן דְמִתְחַיֵּיב מִדְבַּרֵיהֶם מִתְחַיֵּיב בְּדָבָר קָרִינוּ לִיָּה ע"ש אֲלָא שְׁהַתּוֹס' שֶׁם תְּפָסוּ עָלָיו ע"ש אֲלָא דְאִפְתִּי הָדָּ דְעָרַב לְקָטָן עֲדִיפָא דְהָדָּ חַיִּיב גּוֹפִיָּה דְלִנְה בְּעוּדוֹ קָטָן חַיִּיבָא רַמְיָא עָלֵיהָ לְגַדֵּל פֶּר"ע כְּשִׁיגְדֵּל מִשְׁא"ךְ בְּהָדָּ דְמַגִּילָה נְהִי דְכַשְׁיִגְדֵּל חַיִּיב בְּמִצּוֹת קְרִיאַת מַגִּי' מ"מ מְכָאן וְלִהֲבָא הוּא בְּרִיא בְּחַיִּיבָא וְלֹא לְשֵׁלָם לְמַפְרַע דְמְכָאן וְלִהֲלָאָה לְחַוְשָׁבְנָא וְעֲדִינִין צְרִיף לְהַתְיַשֵּׁב בְּדָבָר וְעִינִין בַּה' כַּנ"ה ז"ל ח"ה מ"ס' בַּהַג"ה ט' אֹת: (קד) עָרַב מִי שְׁנַתָּן בְּיַד חֲבִירוֹ שְׁטָר אוֹ כַּת"י שְׁכָל שְׁיִלְנָה לְפָלוּנִי עַד סָף כּו"ךְ אֲנִי מִתְחַיֵּיב מִעַכְשָׁיו לְפָרוּעַ בְּעֵדוֹ בְּקַש"ם מִי אִמְרִינוּ כִּינּוּן דְהָעֵדִים שְׁהֶם שְׁלוּחִים לָא יָדְעוּ מִי הוּא וְלֹא הִפְרִיחוּ לָא הָווּ שְׁלוּחִים דִּינְדִּיָּה או"ד ל"ש: דַּע מַמ"ש בְּטוֹש"ע ר"ס ו' בְּשִׁטְר שְׁפָתוֹב בּוֹ אֲנִי פ' לוֹיִתִי מִמֶּה מְנָה הָרִי זֶה הַמוֹצִיא אוֹכָה בּוֹ ע"ש וּמִיָּרִי בְּשִׁטְר וְעֵדִים כַּמ"ש שֶׁם וּבְבַע"ה ת ש"ג וְשִׁל"ב ע"ש ש"מ דַּאֲע"ג דְהָעֵדִים לָא יָדְעוּ וְלֹא הִפְרִיחוּ מִי הוּא הַמְלַנְה וְאִפִּי"ה זּוֹכָה בְּחוּב שְׁבִשְׁטָר זֶה וְאִבְיִי דְפָלִיג עָלֵיהָ דְרַבָּא בְּהָא לָאוּ מִשּׁוּם דְלֹא מְשׁוּי לִיָּה שְׁטָר אֲלָא דְחַיִּישׁ לְנִפְיָה אֲפִילוּ דְרַבִּים פְּדַאִיתָא הֵתָּם בְּגַמְרָא ע"ש.

שׁוּב מְצִאתִי רֵאִיתִי לְהֵרָא"ש ז"ל בְּתַשׁוּבָה פְּלָל ס"ח סִימָן ט' שְׁנַשְׂאָל עַל מִי שְׁשַׁעֲבַד עֲצָמוֹ שְׁכָל מוֹצִיא שְׁטָר חוֹב זֶה שְׁיִגְבֶּה מִמֶּנּוּ וְכו' וְהַשִּׁיב דְשִׁטְר זֶה קִיָּים וְגוֹבָה אוֹתוֹ מִי שְׁמוֹצִיא אוֹתוֹ וְהִבִּיא רֵאָיָה מִהָדָּ דְגִיטִין כִּי הִיכִי דְמִשְׁתַּעֲבַדְנָא לָהּ כָּף לְדַאֲתִי מִתְמַתָּה וְע"ז אִם הַשֵּׁב תְּשִׁיב לָא דְמִי דְשְׁאֵנִי הֵתָּם שְׁהַמְלָנָה הִנְה יָדוּעַ הָא לָהּ רֵאָיָה מַמ"א שְׁאֵינּוּ תְלוּי בְּזֶה אֲלָא אַע"פ שְׁאֵינּוּ הַמְלָנָה נִזְכָּר בְּשִׁטְר הָנִי שְׁטָר מְעַלְיָא מְהָא וְכו' אֲנִי פַב"פ לוֹיִתִי מִמֶּה וְכו' גּוֹבָה בּוֹ אַע"פ שְׁלֹא נִזְכָּר שֶׁם הַמְלָנָה בְּשִׁטְר וְכֵן בַּנ"ד וְכו' וְא"ת שְׁאֵנִי הֵתָּם וְכו' מ"מ הַלְנָה הִפְרִיחַ וְיָדַע פְּנִים אֶל פְּנִים לְמִי שְׁשַׁעֲבַד עֲצָמוֹ לוֹ אֲבָל הִכָּא לָא הִפְרִיחַ וְיָדַע מִי הוּא מוֹצִיא שְׁטָר וְכו' הָא לָהּ רֵאָיָה הֵרָאשׁוּנָה וְכו' שְׁאֵינּוּ הַדְבָר תְלוּי בְּזֶה אֲלָא הָאֲדָם יָכוֹל לְשַׁעֲבַד עֲצָמוֹ וּנְכָסִיו אֲפִילוּ לְמִי שְׁאֵינּוּ מִפִּירוֹ וְכו' עכ"ל פְּנִיָּה דְהָרַב ז"ל גָּמַר לְהֵאִי דִינָא מִבִּינְיָא דְכִי פְרַכַּת מַה לְדַאֲתִי מִתְמַתָּה שְׁכֵן בְּשַׁעָה שְׁהַעִידוּ הָעֵדִים עַל הַשְׁטָר הַעִידוּ עַל אָדָם יָדוּעַ וְאִגַּב לְכָל מֵאן דַּאֲתִי מִתְמַתָּה אֲבָל הִכָּא לָא הָעֵדִים מְעִידִים בְּשַׁעַת הַהַעֲדָאָה עַל שׁוּם אָדָם יָדוּעַ אִמְרִינוּ לוֹיִתִי מִמֶּה יוֹכִיחַ דְבִשְׁעַת הַהַעֲדָאָה נִכְתָּב עַל שֶׁם גְּעַלְמַם עַד שְׁמַצָּא מִי שְׁיִלְנָהוּ אֲלֵמָא לָא בְּעֵינֵי שְׁיַעִידוּ הָעֵדִים עַל אָדָם יָדוּעַ וְא"ת ס"ס בְּשַׁעָה שְׁמַסְרוּ לוֹ יָדַע הַלְנָה לְמַלְנָה פְּנִים אֶל פְּנִים הָא לָהּ הֵרָאָיָה הֵרָאשׁוּנָה דְלֹא תְלִיא בְּהָא וְא"ת שְׁאֵנִי הֵתָּם דַּאֲגַב הַמְלָנָה וְכו' הָא בְּאִידָהּ דְלוֹיִתִי לָא בְּעֵינֵי דְמַפְרִיחַ פְּלָל זֶהוּ הַנִּלְע"ד פְּנִיָּתוֹ ז"ל וְרֵאִיתִי לַה' מַש"ל בַּפְּכ"ד מַה' מְלָנָה דִין ט' שְׁתַּמָּה עָלֵיוּבְּזֶה מֵאֲחַר שְׁדַחָה הֵרָאָיָה הֵרָאשׁוּנָה אִיף חֲזוֹר וּבְנָה מַה שְׁהָרַס עַכ"ל וּכְבָר כַּת"י מֵאִי דְנִלְע"ד אִיבְרָא דָּאִי

קושניא הא ק' פיון דמעיקרא פתב שמה שלא הזכיה שם המלנה פדי שלא יצטרף לכתובה ומסי' או להרשאה א"כ ע"כ מייירי דידע המשמעבד למי שעבד עצמו א"כ מאי דחי להך דלוייתי ממה ק' משום דהפיר פנים אל פנים וכו' דה"נ בנ"ד איפא למימ' מעשה אי הנה הכי הנה ולפי האמור אפתי לא תפשוט בענין דהמתחייב לפרוע בעד חבירו לא ידע ולא יכיר בו אף בשעה שנמסר לו ולא דמי להך דהרא"ש ז"ל איברא מהך דמסיים ז"ל וכ"מ בשאול על מעשה גלית ששעבד עצמו ונכסיו ליתן עושר למי שיפה הפלשתי ובא דוד והפיהו ונתחייב לדוד ע"ה באותו ממון פדאמרין במסכת סנהדרין דף ר' שקידש דוד באותה מלנה ושאול ס"ל דהמקדש במלנה אינה מקודשת וכו' עכ"ל ש"מ אע"פ שלא נתברר החיוב עד שהפה הפלשתי אפי"ה חל למפרע החוב ה"נ בנ"ד אע"פי שבשעה שיצא ערב לכל מי שילנה או ימכור לו ולא ידע אי מי זה ואינהו פשלנה או קנה מתחייב ואין לחלק דשאני התם דבהך הנאה דמפה הפלשתי הנה אשר חרף מערכות אלהים חיים גמר ושעבד נפשיה אבל ה"כ לא דערב נמי אסמכתא הוא אלא דבהיה דמהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה ועוד ה"כ בנ"ד שחייב עצמו מעכשו נסתלקה האסמכתא: וראיתי לה' מוהרשד"ם ז"ל בחח"ה ס' ל"ח שגשאל על פיוצא בזה והשיב מהא דאמר' בר"פ המדיר ויעמיד לה פרנס וכו' ופריף פרנס לאו שליחותיה קעביד ומשני באומר כל הון אינו מפסיד וכו' וכתב ע"ז ה"ר"ן ז"ל דבכ"הג לאו שליחותיה קעביד ואינו חייב לפרוע וכו' עכ"ל וצ"ל לד"ד ה"ר"ן ז"ל מה בין זה לענין חיוב שאול לדוד הע"ה דהתם נמי לא יחד שום אדם ידוע ואיך נתחייב בזה והתם נמי לאו לשון ציווי אלא כל אשר יכנו קאמר ולשון כל השומע קולו הוא כמו והיה האיש אשר יכנו וגו' יעשרנו המלך וגו' הוא כמו יכתוב גט וכו' וזה אינו אלא ייעוד המפה ולא צוואה על עושה ההפאה ועכ"ל דשאני לשון אינו מפסיד דלא עשה לשון חיוב פלל אבל גבי יעשרנו המלך וגו' משמע טפי דהוא לשון חיוב וראיתי למוהרשד"ם ז"ל שם שכתב ואע"פי שאין לחלק דדוקא התם דקא' אינו מפסיד לבד אבל בנ"ד וכו' אמנם כפי הנלע"ד אינו ברור כ"כ דהא בההוא דכל הון לא אמרינו דאין חייב לפרוע אלא משום דלא קאמר זון הא אמר זון אפילו אמר לא יפסיד לבד חייב וכל טעמא דפטור אינו אלא משום דלא קא' בלשון ציווי וכו' עכ"ל ואח"הר דאי מהא לא ארייא דלא מפליג תלמוד דידן באומר הון לאמר זון אלא לענין איסור נדר דאי אמר זון שהוא לשון ציווי.

הו"ל שליחותיה קעביד ועבר על נדרו אבל האומר כל הון לאו משום שליחות הוא ושרי ליה מריה אבל לא למימרא דחייבא תלייא בהאי לישנא אלא דנלע"ד דהא בהא תלייא דאי שליחותיה קעביד בר תשלומין הוא ואי לאו שליחותיה קעביד פטיר ועטיר אבל לישנא דלא יפסיד נראה דאינו מעלה ואינו מוריד.

וכתב עוד ז"ל איברא דמדברי הרא"ש ז"ל פלל ס"ח ס' ט' נראה דמהני ואת"ל דמ"מ אפשר לצדד לחלק ולחייב מ"מ ידוע הוא דכלל יש לנו בדין המע"ה וכו' עכ"ל. ואח"ה אין בזה ספק לחלוק על תשובת הרא"ש ז"ל וראיותיו ואנן בדידן בתריה דמרון ומור"ם ז"ל גרירנא היכא דלא פליג אמרון ז"ל וכבר נתבאר שם בסי' נ' שהביא מורם ז"ל תשובת הרא"ש ז"ל לפסק הלכה ולדעת הסמ"ע גם היא דעת מרון ז"ל בסי' ס' ס"י ע"ש וענין בש"ף סק"ט ע"ש וע"ע בסק"ח ומצאתי עוד למוהרשד"ם ז"ל שם בסי' ר' שכתב שהנה מפקפק בדין זה של ערב והראה לו אהד מרבני דורו תשובת הרא"ש ז"ל הלזו וכתב

וגם פי נראה כי לא היה צריך ראיה הא לה מ"ש הריב"ה סי' נ' וכו' ונצא דין זה מפ' ג"פ
ההוא שטר דנפיק וכו' עכ"ל וכבר כתבתי דהרא"ש גופיה מההיא דפ' ג"פ ונהו דשאול
דמייתי בתר הכי עינן מ"ש הש"ף ו"ל סק"ט ולאפיי דפליג אדברא וס"ל דלא גבי ביה
לא תק"ל הוה דשאול דעיקר טעמו לאו משום דלא חל החיוב משום דלא הוה הפך שם המלנה
דנדאי בב"הג חייב אלא משום דתנייש לנפילה וכמדובר שו"ר להתייר הגדול מוהרימ"ט
ו"ל בתשו' חח"המ סי' כ"ג שעמד בתשו' הרא"ש ו"ל הלזו וכמו שהק' המש"ל ו"ל
והכליע בנעימה מ"ש בעניו' והאריה בפרט זה והביא תשו' מוהרשד"ם ו"ל הנאמרים
באמת והרחיב הדבור בפרטי הברירה וכל אפיזרייהו ע"ע ועינן לה' כנ"הג ו"ל סי' תכ"ט
בהג"הט אות ו' ובס' בעי חיי סי' פ"ט: (קה) ערב שאלה ראובן סרסור בפתח ערל א'
והוא יודע דעת הערל אם דל ואם עשיר ושמעון היה מסתחר באחד מפפרי העיר כ"ח
חדשים וכיום ביאתו לעיר פגע בו הסרסור ואמ"ל שמעתי עליה שיש לה סחורה פ'
רצונה שתמכנה לערל לזמן מוגבל ויאותו בשומת הסחורה ובגבול הזמן ומסר לו
הסחורה והיא ולא עברו ימים מעטים והנה הערל ההוא בא עד השברים שבר אל שבר
וטען שמעון על הסרסור פינן שהוא בקי בחדרי הערל במוצאיו ומובאיו וכל רז לא אניס
ליה איך יעשה פזאת בישראל לרמותו ולהכשילו בפח יוקשים משגא עור בדרה לאבד
מזון חבירו ולהרויח דמי הסרסור ויש לו עדים שראובן הסרסור כבר היה יודע
שהערל שבור היה מעיקרא והו"ל כמזיק ביזים וחיוב מדינא דגרמי יורה המורה לצדקה
הנה שברו אתו לא יחרוהו רמיה צידו ונתיי האמת נהדר"ת ויבא שכמ"ה: תשובה בראש
פל מראין תא ואחוינהו הא דגרסי' בפ' הגוזל דף צ"ט המראה דינר לשלחני תני חדא
אומן פטור הדיוט חייב ות"ח בין אומן בין הדיוט חייב אמ' רב פפא פי תניא אומן פטור
הדיוט חייב וכו' דלא צריכי למגמר פלל ובתר הכי מייתי עובדא דר"ח דלא צריף למגמר
וחייב עצמו לפנים משורת הדין ונהדר מייתי דר"ל אחוי דינרא לר"א אמר מעלייא הוא
אמ"ל חזי דעל דינך קא סמיכנא אמ"ל פי סמכת עלי מאי למימרא דאי אשתכח בישא
בעי לאחלופי וכו' וכתבו התוס' בד"ה אחוי דינר לר' אלעזר ו"ל אפתי הנה צריף למגמר
דאי לא הנה צריף למגמר לא צריף וכו' אע"ג דלא אמר הנה מחייב אי לאו דהנה צריף
למגמר וכו' עכ"ל ולא הבינותי זה דאדברא מ"ש דאע"פי דלא צריף למגמר ובדין הוא
דפטור הא מיהא אי אמ"ל ע"ד סמכינן מחייב וכבר ראיתי למתקן ש"א ו"ל שחלק עליהם
בזה וכו' ויש סעד לדבריהם ו"ל מדלא מוקי להנה תנויי דסתרון אידי ואידי בדלא צריכי
למגמר דהשתא הו"ל אומן דקתני בהוה תנויי בחדא שריין אלא הוה דקתני אומן חייב
בדא"ל ע"ד קסמיכנא ועוד פי פריף לר"ח מדלא הנה צריף למגמר ופטור משמע דאי
הנה צריף למגמר חייב ואע"ג דלא אמר ליה ע"ד קא סמכינן ש"מ בבקי דלא צריף
למגמר אע"ג דאמר ליה ע"ד קס מפניןפטור ובצריף למגמר אע"ג דלא אמר ליה ע"ד
סמכינן חייב משו"ה לא מקשי אדר"ח אלא מדלא הנה צריף למגמר ובבקי גמור דמאי
הו"ל למעבד בכל גוונא פטור אע"ג דאמ"ל ע"ד קא סמכינן: ודעת הרי"ף ו"ל דבאומן
דלא צריף למגמר פטור אע"ג דאמ"ל ע"ד סמכינן דמסתמא אומן בקי סומכין עליו
וכאילו אמ"ל בפירוש ע"ד קא סמכינן וטעמא דלא מחייבין מדינא דגרמי אלא היכא
דפשע קצת ואומן בקי לא מקרי פושע אצל הדיוט פינן דאפתי צריף למגמר וא"ל ע"ד
סמכינן הו"ל פושע וחייב ועכ"ל דר"א אפתי צריף למגמר והדיוט הוא להאי מלתא

דהו"ל פושע קצת וחיוב מדינא דגרמי פדאיתא עלה אבל בבקי לא מקרי פושע ולהכי לא מצי לאוקומי חד מהנה תנויי בבקי ובדאמר ליה ע"ד סמכינן כמ"ש הר"ן ז"ל וכתב הרב המאור ז"ל דאם הלוקח והמוכר לפניו אע"ג דלא אמ"ל ע"ד סמכי חייב דסתמו בפירושו ועובדא דר"ח מוכיח פן דאי לאו דלא הנה צריף למגמר הנה חייב מן דינא ור"ל דבלא גמיר נמי פיון דלא אמר ליה ע"ד סמכינן הנה פטור אלא ש"מ דמייירי פדוהו קיימי תובע ונתבע קמיה ופטור התובע ע"פי מאמרו וכתב ע"ז הרמב"ן ז"ל במלקחיות דכה מצא בהלכות ספרדיות דאי מוכחא מילתא דע"ד סמיה לא צריף לאודועיה ע"ע ולפי זה אין מקום לקו' המרדכי והתוס' ע"ש דעובדא דר"ח הנה מוכחא מילתא דע"ד סמכינן וכגון דקיימי קמיה תובע ונתבע וכדכת' וקדעת הרמב"ם ז"ל בפ"י מה' שכירות דין ו' ע"ש ובהמ"מ ע"ע וה"ד פשמואל דבאמן גמור אע"ג דאמ"ל ע"ד סמכינא פטור וקדעת הרשב"א והרמ"ה ז"ל כמ"ש במקובצת ע"ש אמןם דעת התוס' ומהרי"א ז"ל ס"ל דאפילו באמן בקי גמור כי אמר ליה ע"ד סמכינן חייב ועיין בהמ"מ ז"ל שם: וכתב עוד בהג"א נעוד אומר רבינו יואל ז"ל דה"ה אם מראה לחבירו מטבע או סחורה וסמך עליו אם אין אמן חשוב חייב לשלם ורבינו אפרים ז"ל חולק בזה ופי' דר"י בדינר מייירי ובכ"הג ש"אם האומר אומר טוב אז צריף לקבלו ע"פ ואינו יכול להשטט ולכה חייב אפילו אם לא אמ"ל ע"ד סמכינא אבל משכונ או מקח אין לו ליקח ולקנות בע"כ עכ"ל ויותר מבןארים הדברים בשו"ת הרשב"ץ ז"ל וז"ל ח"ב סי' קע"ד ע"ש: וראיתי לה' של"הג שאחר שהביא מחלוקת רבינו יואל ורבינו אפרים ז"ל כתב וז"ל ומפאן יש ללמוד פלוגתא גבי המלוה את ראובן והראהו לשמעון אם הוא טוב ונאמן ואמוד בנכסים ואמ"ל שמעון שהוא טוב ואמוד דלרבינו יואל אע"ג דמצי להשטט שלא להלוות לו אעפ"כ אם נמצא אח"כ שאין ראובן טוב ואמוד חייב שמעון לשלם ההפסד ולא שייף הכא חילוק בין אמן להדיט דאין זה תלוי באמונות אם לא שחלק בין בקי בו ורגיל אצלו תמיד לשאין לו בו בקיאות ורגיל אצלו תמיד ומ"מ לפחות בשאינו בקי בו חייב לשלם לשמעון ההפסד עכ"ל ור"ל דבבקי אין לחייבו מדינא דגרמי פיון דלאו פושע הוא אבל מי שאינו בקי בו הו"ל פושע וכדברי הר"ן ז"ל הנ"ל למעלה: וכתב עוד ה' של"הג ז"ל אבל לרבינו אפרים פיון .

דמצי משתמטט שלא להלוות לו אין שמעון נתפס בדבורו זה ופטור מלשלם ההפסד וכו' עכ"ל אמור מעתה דנ"ד תלי בפלוגתא דרב רבתי ופלה בדעתתי לו' דבנ"ד כ"ע מודו דחייב דבמראה דינר אם הנה בשכר חייב והכא פיון שהסרסור מרויח שכר הסרסראות הו"ל בשכר וחיוב וכד דייקנא אשפחנא דלאו מילתא היא דשאני שלחני שהוא נוטל שכר על בקור הדינר מ"ה חייב אבל בנ"ד הסרסור אינו נוטל שכרו על ידיעת הלנה אם טוב ואם רע אלא על קיום המכר ותנאו והו"ל לגבי ידיעת אותו הערל הקונה מה טיבו עושה עמו בחנם ונהדר דינא דבפלוגת' דרבנותא תליא ואין פנו פח להוציא מהסרסור: עוד עלה בדעתתי לומר דע"כ לא פליגי רבנותא אלא בראו' שרצה להלוות את שמעון ונמלה בלוי דומיא דהמראה דינר לשלחני אבל אם לוי עצמו הלה לראובן ויעצהו להלוות לשמעון וראובן נודע אליו שלוי הוא השליט בכל אשר לשמעון בנדאי על סמיכות דבריו הוא עושה אע"ג דלא אמ"ל ע"ד קסמיכנא ואם נמצא שמעון דלא אמיד לוי חייב לשלם ואם פנים אנהנו בחילוק זה יאותו לנו דברי מהרי"ו ז"ל שהביא מור"ם ז"ל בר"סי קל"ט

ואפ' לא נתערב בהדיא רק שאומר למלנה ללוות ללנה פי בטוח הוא ועשה על פיו והנה שקר חייב לשלם עכ"ל דאיה החליט דין זה דתלי בפלוגתא דרבנן ודאי שני ליה בין פשפא מעצמו ואמ"ל להלוות ועשה על פיו בין פשפא המלנה להמלה בו: שוב אנה אלהים לידי תשו' מהרי"ו ז"ל והענין שראובן נושה בשמעון ג' מאות זהובים ונתן לו מאתיים ושלשים מזומנים וע' זהובים מהחוב שיש לו על גוי וראובן לא ניחא ליה בהחוב השיב שמעון אינה צריה לידאג הקרן הוא בטוח ופסק מהרי"ו ז"ל אם האמת הוא פה שהחוב הנה בטוח בעת ההיא אז פטור ראובן אבל אם לא הנה בטוח בעת ההיא חייב שמעון לפרוע לראובן כיון דר' קא סמיה על שמעון מידי דהנה אמראה דינר לשלחני ונמצא רע כמ"ש בפ' הגוזל קמא וכו' עכ"ל.

וצ"ל הדבר אשר אנכי דובר דנדון מהרי"ו ז"ל ששמעון מאליו ומעצמו אמ"ל שיקבל בחובו הע' זהובים מהגוי שהוא בטוח הילקף ע"ד קא סמיה הילקף בכל גוונא חייב אפילו למאן דמפליג במראה דינר דהתם נדרש לאשר שאלוהו וכיון דבקי הוא ומצי אידיה לאשתמוטי מלקבל איפא מ"ד דפטור משא"כ בנדון מהרי"ו ז"ל דהוא המציא לו החוב לקבלו אע"ג דמצי לאשתמוטי חייב כיון שלא נמלה בו המקבל והבן ועיין להרב ש"ך ז"ל מ"ש משם מהרש"ל ז"ל ובמאי דכתי' לענ"ד דנדון מהרי"ו מוספם לכ"ע: איברא.

דכל הדברות והאמירות היינו בטועה בדעתו דסבור הוא שהוא בטוח בעת ההיא ולא נמצא בטוח דומיין דשולחני דנראה בדעתו שהדינר יפה ולא כיון להאמת משו"ה אמרינו בדלא צריה למגמר פטור דמאי אית ליה למעבד דלא הוי פושע פמדנבר אבל אם הנה בקי בו שהנה רע ע"פי עדים ואמ"ל יפה ועשה ע"פיו ופטור לנותנו נלע"ד ברור דאין לה דינא דגרמי ופושע יותר מזה וגרע מהדיוט דמקרי פושע לחייבו דכיון דלאגמורי אפתי צריה לא הול"ל יפה הוא אע"ג דלביה אנסיה כ"ש פשיודע בו שהוא רע מעללים שברי פלים דנדאי חייב לשלם: ותבט עיני לה' פני משה ז"ל בח"ב סימן קנ"ט שלא החליט לחייב למשיא עצו משום דפושע הוא וכו' דלא מצינו חייב בפשיעה אלא בשומרי' וכו' עכ"ל וצ"ע ואני תמיה שלא השגיח בדברי הר"ן ז"ל שכ' בפשי' לחייב ההדיוט מטעם פושע ע"ע ובנדאי לא שבקינן דברי הר"ן והרשב"ץ ז"ל ודעת השואל ועבדינן פנותיה דהרב פני משה ז"ל וכעת ראיתי בתשו' מטהיוסף ח"ב סי' ג' וד' שעמד בנדון דומה לדין זה: (קו) ערב.

ראובן יצא ערב לשמעון בעד לוי במה שיקיף לו וצנה עליו שלא יקיף לו בלתי רשותו ופעם אחת בא לוי הלנה לקנות לו סחורה מאת שמעון והערב ראובן הנה שם ולא דבר מאומה ושמעון מכר לו ולא שאל את פי ראובן אם יתן לו או לא אע"ג דראובן ראה ושתק לא אמרי' בכ"הג שתי' פהודאה דמיה הרב כנ"הג ז"ל בתשו' ח"א ח"ה סימן קס"א וק"ע וכן אם נתערב בעד פ' ופ' במה שיתן להם ופעם אחת נתן לאחד מהם לבדו לא נשתעבד הערב שם סי' ק"ע ע"ש: (קז) ערב ראובן נכנס ערב בעד שמעון בעד סף כ"וד והנה המלנה נושה בשמעון סף אחר והנה גובה מראובן וטען שמה שגבה הוא ממה שחייב לו ולא ממה שראובן ערב בעדו הדין עמו כנ"הג בתשו' החדשות סי' פ"ט וביאר שם שאע"פ שנתארף הזמן ועמד הערב והתרה במלנה לגבות חובו ונתרשל מלגבות לא נפטור הערב וע"ע להרב ז"ל בח"ב סימן רל"ט מ"ש הרב אהיו ז"ל: (קח) ערב.

רְאוּבֵן תּוֹשֵׁב תּוֹנֵס יַעֲקֹב וְשֵׁלַח לְשִׁמְעוֹן תּוֹשֵׁב "פְּרָאֲנִיקָיָא לְשִׁלּוֹחַ לֹו מִיַּי סְחֹרֹוֹת וַיִּמָּאן לְשִׁלּוֹחַ כִּי לֹא הָאֲמִין וְעַמְד לֹוי הַחֹנֶה פֶּה תּוֹנֵס יַעֲקֹב וְשֵׁלַח אֶל שִׁמְעוֹן שְׁיִשְׁלַח לְרְאוּבֵן כָּל אֲשֶׁר יִצְוֶהוּ וְהוּא עֶרְבָן פֶּק"ג בְּעֵדוֹ וְאִזּוּ שֵׁלַח שִׁמְעוֹן לְרְאוּבֵן כָּכֵל אֹנֹת נִפְשׁוֹ וְרְאוּבֵן וְלֹוי שְׁוֹתֵפִים הָיוּ מִקְדָּמַת דְּנָא וּלְעַת עֵתָה נִתְפָּרְדָּה חֲבִילַת הַשְׁוֹתֵפֹת שְׁבִינִיָּהֶם וְעַמְד לֹוי וְתַפְס נְכֹסֵי שִׁמְעוֹן יַעֲקֹב וְשֵׁלַח עִפ"ק בְּעֵדוֹ כְּמִדְּבַר וְרְאוּבֵן טוֹעֵן פִּינּוֹן שֶׁהוּא הַלְוָה וְנִד שִׁמְעוֹן נְטוּיָה לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ ג"כ מָה רְאִיתָ לְהִיּוֹת נְכֹסֵי שִׁמְעוֹן בְּרִשְׁוֹתָהּ וְלֹא בְּרִשְׁוֹתַי וְלֹוי מְשִׁיב חוֹשְׁשֵׁי לְשִׁמְעוֹן וְיִתְבַּע נְכֹסֵי תְּבַרִּיחִים מִמֶּנִּי וּמְטִי לִי פְסִידָא וְעוֹד כֹּה כִּי בְּעַת חֲלֻקַּת הַשְׁוֹתֵפֹת תְּנֵאִי הִנֵּה הִדְבַּר שֶׁנְּכֹסֵי שִׁמְעוֹן יִהְיוּ בְּרִשְׁוֹתַי וְרְאוּבֵן כּוֹפֵר בְּזֶה יוֹרֵה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה שׁוֹרֵת הַדִּין לְהִיכֵן נוֹטָה וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב מוֹדַעַת זֹאת פְּלוֹגְתָא דְּרַבְּנָן סְבוּרָאֵי נו"ן דְּמַלְוָה לְחַבְרִי לְזַמַּן וּבְתוֹף הַזְּמַן א"ל שֶׁהוּא מְתִירָא פֶּן לֹא יִמָּצֵא מְקוֹם לְגַבּוֹת אֶת חוּבוֹ לְזַמְנֵי דְלָרַב יְהוּדָאֵי גְּאוֹן וְהִרְמַב"ן וְהִרְשָׁב"א וְהִרְיָב"ש ו"ל אַע"פ שֶׁהַמְּלוּה נֹתַן אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵי וְהַלְוָה מְבַזְּזֵי מְנַכְסֵי אִין שׁוֹמְעִין לֹו דְלֹא נִיְתְּנָה מְלוּה לְיִגְבוֹת בְּתוֹף הַזְּמַן אֲמַנְם דַּעַת הִרְיָ"ף וְהִרְא"ש וְהִטוּר ו"ל דָּאִם ב"ד רוֹאִים אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵי הַמְּלוּה שׁוֹמְעִין לֹו וּמְרָן ו"ל בְּש"ע ס' ע"ג פְּסַק דַּעַת הִרְיָ"ף ו"ל וְסִיעַת מִרְחֻמוֹהִי וְכַתֵּב מְרָן בְּב"י דְּמִסְתַּבֵּר טַעֲמִיָּהּ וְשִׁבְתָּשׁוּי הַרְמַתָּה הַלְכָה זֹו הַעֲלָה וְחַבְרִי נו"ן קִיִּימוּהָ בְּיָדוֹ עִש"ב: וּמַעֲתָה נְחֻזִי אֲנִן בְּדִין עָרַב הַטּוֹעֵן פֶּן דְּרַבְּנָן ו"ל אֲזִלוּ לְטַעֲמִיָּהּ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' קל"א ע"ש שֶׁכַּתֵּב הַטּוֹר בְּשֵׁם הַרְמַב"ן ו"ל עָרַב אוֹ קַבְּלוֹן שֶׁתְּבַע מֵהַלְוָה לְהוֹצִיאֹו מֵהַעֲרָבוֹת אִין שׁוֹמְעִין לֹו אַע"פ שֶׁהַלְוָה מְבַזְּזֵי נְכֹסֵי כְּמוֹ שֶׁאִין הַמְּלוּה יְכוֹל לְתַבְּנֹעַ אֶת חוּבוֹ תוֹף הַזְּמַן אִף שֶׁהַלְוָה מְפַסִּיד נְכֹסֵי כֹּה אִין זְמַנּוֹ שֶׁל הָעָרַב עַל הַלְוָה עַד שְׁיִפְרַע בְּשִׁבְלֵי עַכ"ל דַּעַתוֹ ו"ל דַּעַרְב אִפִּי לְאַחַר זְמַן הַהַלְוָה חֲשִׁיבָא כְּמַלְוָה תוֹף הַזְּמַן פִּינּוֹן דְּכָל כְּמָה דְלֹא פִּרַע בְּשִׁבְלֵי אִפְתִּי תוֹף הַזְּמַן מְקָרִי: וְרְאִיתִי לֵה' כַּנ"ה ג ו"ל שֵׁם בַּהַג"ה ט אֹת ו' עֲלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּדִינוֹ שֶׁל הַרְמַב"ן ו"ל אִי מִיִּירֵי דְנִקָּא בְּתוֹף הַזְּמַן וְכַתֵּב מְשֵׁם מְהִר"ש יוֹנָה ו"ל דְּכַתְּיָי בְּעִנְיֵי וְה' כַּנ"ה ג ו"ל דְּקָדַק עַל בַּע"ה ת ו"ל שֶׁעַר ל"ה ס' ל' שֶׁהִבִּיא דְּבַרֵי הַרְמַב"ן ו"ל שֶׁאִין הָעָרַב כּוֹפֵה לְלוֹה לְסַלְקוֹ מֵהַעֲרָבוֹת וְלֹא בִּיָּאָר שֶׁאֲפִילוֹ שֶׁעָבַר זְמַן הַהַלְוָה ע"ע שֵׁם וְאֲנִכִּי הַשֶּׁפֶל לֹא הִבִּינֹתִי זֶה דְּהַרְמַב"ן ו"ל קָרִי בְּחִיל דְּמִיִּירֵי אֲפִילוֹ בְּעֵבֶר זְמַן הַהַלְוָה מִמ"ש ו"ל וְכִמוֹ שֶׁהָדִין פֶּשׁוּט שֶׁאִין הַמְּלוּה יְכוֹל לְתַבְּנֹעַ הַלְוָתוֹ תוֹף הַזְּמַן וְכו' וְהִרֵי כָּאֵן אִין זְמַנּוֹ שֶׁל לֹוה עִם הָעָרַב אֲלֵא לְאַחַר שְׁיִפְרַע עַכ"ל דָּאִם אִיתָא דְּמִיִּירֵי בְּתוֹף זְמַן הַהַלְוָה לִימָא הִכִּי כְּמוֹ שֶׁהַמְּלוּה אִינוֹ יְכוֹל לְתַבְּנֹעַ תוֹף הַזְּמַן כֹּה הָעָרַב וְלִמ"ל לְמַכְתָּב וְהִרֵי כָּאֵן אִין זְמַנּוֹ שֶׁל לֹוה עִם הָעָרַב אֲלֵא לְאַחַר שְׁיִפְרַע אֲלֵא לָאו ש"מ דַּה"ק דַּעַרְב אֲפִילוֹ לְאַחַר זְמַן כְּמַלְוָה תוֹף הַזְּמַן פִּינּוֹן שֶׁעֲדִינּוֹן לֹא פִּרַע בְּשִׁבְלֵי וְעוֹד מִמ"ש הַבַּע"ה ת ו"ל בְּתַחֲלַת דְּבַרֵי ו"ל וּמִסְתַּבְּרָא דַּעַרְב לִית לִיהָ רִשְׁוֹתָא לְמַתְבַּע מִיָּדִי לְלוֹה וְלִמְיָר לִיהָ הוֹצִיאֲנִי מִן הָעֲרָבוֹת עַד שְׁיִפְרַע הַמְּלוּה מְשִׁלוֹ וְכו' שֶׁיְכוֹל לֹוּמַר לֹו הַלְוָה וְכו' אֲחֹוֵי לִי פְסִידָה וְכו' עַכ"ל וְכוּדָאֵי פְּשִׁיטָא דָּאִם עַמְד הָעָרַב וּפְרַע לְמַלְוָה תוֹף זְמַנּוֹ דָּאִין הָעָרַב יְכוֹל לְתַבְּנֹעַ מֵהַלְוָה דְּאִפְתִּי לֹא מְטָא זְמַנְיָהּ אֲלֵא וְדָאֵי דְּמִיִּירֵי בְּאַחַר זְמַן וּפְסִיק וְתַנִּי עַד שְׁיִפְרַע בְּשִׁבְלֵי דְּהַשְׁתָּא מְחֹוֵי לִיהָ פְסִידָא וְע"ז מִיִּיתִי הַבְּרַת הַרְשָׁב"א ו"ל ג"כ וְכַדְכְּתִיבָנָא וְנִמְצָאוּ הַבַּע"ה ת וְהַרְמַב"ן ו"ל שֵׁם בְּסִי' מ"ד מְכוֹנְנִים יַחַד וְהִרַב כַּנ"ה ג ו"ל נְדַחַק בְּזֶה לְחַלֵּק בֵּין עָרַב לְקַבְּלוֹן וְאֹקִי לְמַלְתִּיָּה דְּהַרְמַב"ן ו"ל שֶׁכַּתֵּב עַד שְׁיִפְרַע לְצַדִּיין דְּלֹא קָאֵי אֲלֵא אֲקַבְּלוֹן לְחוּד וְצ"ע לְדִינָא: גַּם מָה שֶׁהָעֲלָה הָרַב ו"ל

בדעת הטור שכתב תשובת הרמב"ן ז"ל בערב שפא אצל המלנה בזמנו והתרה בו בפני עדים שיתבע ממנו מהלנה ואם לאו יפטר מהערבות ולא רצה המלנה וכו' אין הערב נפטר בקדו וכו' ונ"ל דאם תובע את הלנה בזמנו שיוציאנו מהערבות הדין עמו וכו' עכ"ל שפדין זה אינו חולק על הרמב"ן ז"ל דהכא מיירי בערב שאינו קבלן ולא פליג הרמב"ן ז"ל אלא בקבלן דהוי כמלנה עש"ב ואני עני ואביון לא כן אחרשוב וישוב דברי הטור ז"ל כף הם דבתחלה הביא דברי הרמב"ן ז"ל שסובר דערב התובע ללנה להוציא מן הערבות דאין שומעין לו ואפילו שהלנה מבזבז נכסיו פדין המלנה עם הלנה בתוך זמן ההלנאה וחלק עליו בחלק המבזבז בערב ולנה שכ"כ למעלה גבי מלנה שאם הוא מבזבז אפילו בתוך הזמן יכול לתבוע אמןם בערב אח"ז ומלנה תוך זמן פהדדי ניהו כמ"ש הבע"ה והטור שם משמו ואינו מבזבז עדיין לא גלה דעתו נהי דגבי לנה בתוך זמן ואינו מבזבז פשיטא דאין שומעין לו הא מיהא גבי ערב אע"ג.

דכהדדי ניהו יש חיקור דין אם הערב הולך אחר המלנה לומר לו תבע את חוכה פדי שאפטר מהערבות או דילמא גלף אחר הלנה לתובעו שיפרע חובו ויפטר מהערבות אע"ג דפשיטא בתוך זמנו לא מצי לתובעו לפרוע הא מיהא לאחר זמנו מצי אמ"ל לא נתרציתי להיות ערב בשבילה אלא עד זמן פ' אהא מייתי תשובת הרמב"ן ז"ל דסבר דלגבי מלנה לא מצי תבע שיגבה חובו ומודו לו בהא מיהו לגבי לנה פליג עליה וס"ל דיכול לפרוע מטעמא דלא נתרציתי וכו' כמבואר בדבריו וזה ברור לענ"ד.

וכן מצאתי לה' פרישה עלץ לפי נגל כי פוננתי לדעת גדול הנאמר ומרן בש"ע הביא דעת הרמב"ן ז"ל דלגבי מלנה לא מצי תבע הערב בשם יש מי שכתב וסיים עלה וצריף להתנישב בדבר כי בספרו בד"ה תמה על סברא זו נכתב דלא הרמב"ן ז"ל חתים עלה ואתמהה ממרושבב"י כתב ע"ד תשובה זו שהביאה רבינו ירוחם ז"ל ולא הזכיר על שפת קדשו שגם ה' בע"הת שם סי' י"ג הביא תשובה זו ובנדאי שהטור לא נמצא בידו ס' רבינו ירוחם ז"ל א"כ מאחר עלות תשובה זו על שלחן מלכים תלתא סרכין הבע"הת ורבי' ירוחם והטור איף יצדק לומר דלא הרמב"ן ז"ל חתים עלה ונהלא ב' תלתא דייגי גולה חתימי עלה וקבעוה להלכה ומרן ז"ל לפי מה שחלק על סברת הרמב"ן ז"ל הלזו לכה השמיט דינו של הטור שיכול לתבוע ללנה שיפרע דע"כ לא קאמר הכי אלא משום דלא מצי פייף למלנה אבל לדידיה דס"ל דמצי פייף למלנה לא פש ליה גבי לנה ולא מידי ומור"ם ז"ל הביא כי יש חולקים כי סברת בד"ה למרן לא יצא טבעו לעולם בזמן מור"ם ועיין סמ"ע ופ"ף וילקמן יתבאר בס"ד: איברא דיש מקום עיון דמרן ז"ל גופיה לעיל סי' קי"א הביא בב"י תשו' הרשב"א ז"ל בח"ב סי' קפ"ז שאול נשאל במ"ד אשתדוף ב"ח גבי ממשעבדי אם ה"ד באשתדוף תוף זמן ההלנאה דמאי אית ליה למלנה למעבד או"ד אפילו נתרשל לגבות אח"ז ההלנאה ואח"כ אשתדפו מצי גבי ממשעבדי והשיב וכי אומרים למלנה ע"כ צמוד ותבע חוכה פדי שינפה חבירה ופסקה בשלחנו שם סי"ד ע"ש ודבר זה מספיק ומודה לס' הרמב"ן ז"ל א"כ מ"ט לא ניחא ליה ז"ל דברי הרמב"ן ז"ל הללו והנלע"ד דדעת מרן ז"ל דשאני גדון הרשב"א ז"ל שהלוקח אין לו עסק ודין ודברים עם המלנה לבא בגבולו לומר לו גבי את חוכה פדי שאקנה את חלקת השדה ואהנה בטוח כי יאמר לו המלנה מה לי ולך כי באת אלי לא תקנה ולא תכופ אותי לגבות אבל הערב דמעיקרא לא הלנה המלנה ללנה אלא על סמך שעבודו של ערב סובר

מָרְן ו"ל דבכ"הג שפיר מְצִי אמ"ל עָרַב לַמְלִיכָה עַד זְמַן הַהִלְוָה נִתְרַצִּיתִי לִהְיוֹת מְשׁוֹנְעָבָד לָהּ וְלֹא יוֹתֵר וְלֹא כֹל פְּמִינָהּ לַהֲרוֹיִם זְמַן יוֹתֵר לְלִנְה וְלַהֲשָׂאָר בְּשַׁעֲבוּד אֲצִלָּהּ אֲכַל גְּבִי לֹקֵחַ לֹא שָׂנֵא נִתְרַשֵּׁל בְּשֵׁב וּא"ת לֹא שָׂנֵא הֲרָחִיב לוֹ הַזְּמַן פְּדֻרְהִיט לִישָׂנָא דְהַרְשָׁב"א ו"ל וְרֵאִיתִי לֵה' גַּד"ת ו"ל שָׁם סִי י"ג שְׁמִסְתַּפֵּק בְּזָה וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי וְע"ע לֵה' כִּנ"הג ו"ל בְּסִי קִי"א אוֹת כ"א בַּהֲגַהֲבִי שְׁעָמַד בְּזָה ע"ע וְהָרַב הָאוּרו"ת ו"ל בְּסִימֵן קִי"א סִקְז"ך פְּתַב וְה"ה אִם הֲרָחִיב לוֹ הַזְּמַן לֹא עֲדִיף מְעָרַב דְּסִי קִל"א עכ"ל וּלפ"ד ו"ל דְּבָרֵי מָרְן ו"ל סִתְרָא"י נִינְהוּ דְּגַבִּי עָרַב חֶלֶק עַל הַרְמַב"ן ו"ל פְּדָבֵר הָאָמֹר אִם לֹא פְּדַכְתִּי בְּעִנְיָו וּלפִי"ז מ"ש דְּלֹא עֲדִיף אִינּוּ מְדוּקְדָק וְהַבּוֹ: תַּבְנָא לְדִינְנָא דְלַדְעַת הַרְמַב"ן וְהָרַב בַּע"הת וּרִי"ו וְהַטּוֹר ו"ל אֵין שׁוֹמְעִין לְעָרַב פְּשִׁיטַבַּע הַמְלִיכָה אֲכַל לַתְּבוּעָה מִהִלְוָה לַדְעַת הַטּוֹר ו"ל לְפִיּוֹם מֵאֵי דְכַתְּבִי שׁוֹמְעִין לוֹ וְעִינֵין בְּשִׁ"ף סִק"ו וְבַהֲט"ז ו"ל שָׁם וּמ"ש לְהַקְשׁוֹת מִסִּי קכ"ט סִי"ב ע"ש אַח"ה לֹא הִבְנִיתִי דְּבָרֵי פְּעַת וּבנ"ד הַגֹּדֵד הַגֹּדֵד לִי כִי הִלְוָה אִינְנוּ כְּתָמוּל שְׁלִשׁוּם וְאֵין הָעָרַב בְּטוֹחַ פְּשִׁיטָא שְׁשׁוֹמְעִין לְעָרַב אֲפִילוּ לְד' הַרְמַב"ן ו"ל שָׁם ע"ע וְעוֹד מִן הַדָּא שְׁפָבֵר הָעָרַב תַּפְס וְכַתְּב הָרִיב"ש ו"ל בְּתִשׁוּבָה שָׂאִין בְּנוּ פֶחַ לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ ע"ע בַּהֲרַשְׁד"ם חַח"המ סִי ז"ן: (קט) עָרַב רְאוּבֵן נִשְׁבַּע שְׁבוּעָה חֲמוּרָה שְׁלֹא לִהְיוֹת עָרַב לְשׁוּם אָדָם בֵּין קָרוֹב בֵּין רְחוֹק וּפְעַם אַחַת מְצָא לוֹי דוֹחֵק אֶת קָרוֹבוֹ לְהִבְיִאוֹ אֶל בֵּית הַסֹּהַר שְׁחִיב לוֹ מְנָה וְאָמַר לוֹ רְאוּבֵן הַנֵּחַ ל וְאֲנִי עָרַב וְנִטַּל בַּק"ס וּבְקָרַב יָמִים בָּרַח הִלְוָה וְתַבַּע הַמְלִיכָה אֶת רְאוּבֵן הָעָרַב וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלֹא אֲנִי מְשֻׁבָּע וְעוֹמֵד שְׁלֹא לִהְיוֹת עָרַב לְשׁוּם אָדָם וְאִיךָ תַּחוּל הָעָרְבוֹת הַדִּין עִם הַמְלִיכָה וְאֵין בְּדַבְרֵי הָעָרַב מְשֻׁבָּע וְעִינֵין בַּטּוֹש"ע סִי ר"ח וּבְתִשׁוּבָה ה' רֹאשׁ יוֹסֵף דָּף ל"ז ע"א וּב': (קִי) עָרַב.

רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן קָנוּ סְחוּרָה מִגּוֹי א' וּפְרָעוּ לוֹ מִקְצַת הַדְּמִים וְהַגּוֹי לֹא הָאָמִין לְשִׁמְעוֹן עַד שְׁקִבַּל עָלָיו לְפָרוֹעַ לְרְאוּבֵן כֹּל מָה שְׁנִשְׂאָר לוֹ מִדְּמֵי הַסְּחוּרָה וְעָמַד אַח"ך שִׁמְעוֹן וּפְרָע לְרְאוּבֵן חֶלְקוֹ בְּשָׂאֵרִית דְּמֵי הַסְּחוּרָה וּמַת הַגּוֹי חִיב רְאוּבֵן לְהַחְזִיר לְשִׁמְעוֹן מָה שְׁפָרַע לוֹ מִחוּב שְׁל הַגּוֹי מוֹהֲר"ם בַּר בְּרוּךְ ו"ל בְּתִשׁוּבָה הָאֲרָנוֹפּוֹת סִי תַתִּי"ו מְשֻׁמִּיהַ דְּרַגְמ"ה ו"ל ע"ש מְלִתָּא בְּטַעְמָא סִי קִל"ג וּקפ"ג: (קִיא) עָרַב.

נִשְׂאֵלְתִי בְּרְאוּבֵן מְעִיר אַרְגִּיל יַע"א הִנֵּה נוֹשֶׁה בּוֹ גּוֹי אֶחָד סָף מָה וְכַד נִפְגַּר הַגּוֹי הַמְלִיכָה עָמַד אֶחָד מִבְּנָיו וְתַבַּע מְרְאוּבֵן הִלְוָה סָף הַחוּב וְלֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ בְּעַת הַהִיא פְּדִי גְּאוּלְתוֹ וְלֹא נִתְפָּיִיס הַגּוֹי לְהָאֲרִיף אֲפִיָּה וְגַבִּי דִּילִיָּה אֲלֹא בְּתִנְאִי שְׁיַעְמֹד בְּנוֹ שְׁל רְאוּבֵן וַיִּתְחַיֵּיב בְּסָף הַהוּא כְּאֵלוֹ הוּא הִלְוָה וְאֵין לוֹ שְׁיִיכּוֹת עִם הָאָב כְּאֵלוֹ אִינּוּ וּלְתוֹעֵלַת אָבִיו רְאוּבֵן עָמַד וְזָקַף עָלָיו הַחוּב הַהוּא וְקָרַע הַשֵּׁט"ח שְׁהִנֵּה עַל אָבִיו וְנִכְתַּב עָלָיו שְׁטֵר הָעוֹלָה בַּע"ש"ג וְאֵז עָמַד הָאָב וְכַתְּב שְׁטֵר שְׁעָבוּד עַל נְכִסָּיו לְכַשִּׁיפְרַע הַבֵּן לְגוֹי וְלֹא שְׁלָם לוֹ הָאָב וְשִׁמְעִיקְרָא הוּא יַפְצִינּוּ מִהַגּוֹי וְדִין גְּנוּסְחִיָּה עָמַד.

בְּפִנְיֵינוּ א"ע ח"מ ה"ר פ' וּאִמ"ל הֲלֹא תִדְעוּ שְׁהַגּוֹי הַנֵּק' פ' נוֹשֶׁה בִּי ס"ך כ"וּך מְשַׁנֵּת תַּקִּל"ד וּמְקָרוֹב נִפְגַּר הַגּוֹי הַנּוֹ' וְעָמַד בְּנוֹ וְזָקַף הַחוּב הַנּוֹ' עַל. בְּנֵי ה"ר פ' בְּעַקְדַת עֵש"ג שְׁכָל סְכִי הַחוּב הֵם לְאַחֲרִיּוֹתֵי וְלֹא נְכִנס מֵהֵם לְרִשׁוֹת בְּנֵי פְלוֹם וְלִמְעַן הִנֵּה לְבוֹ נְכוֹן בְּטוֹחַ בַּה' שְׁעָלִי לְפַצּוֹתוֹ מִהַגּוֹי הַנּוֹ' קָנוּ מִמֶּנִּי בַקֵּשׁ"ם וְכַתְּבוּ וְחַתְמוּ וְתִנּוּ בְּיָדוֹ לְרִאֲיָה וּלְזִכּוֹת שְׂאֵנִי מוֹדָה בְּפִנְיֵכֶם הו"ג שְׁמַעְכֶּשׁוּ שְׁעָבַדְתִּי לוֹ כֹּל הַקְּרָקְעוֹת שְׁיִשׁ לִי בְּעִיר הַזֹּאת בְּעַד הַכִּי הַחוּב הַנּוֹ' אִם לֹא אֲפַצְצוּ מִהַגּוֹי הַהוּא כְּשִׁיִּדְחִקְנוּ לְמַעוֹת בְּלִי שׁוּם סִירוֹב וּמִיָּאוֹן

כָּלֵל וְקַע"ע אַחֲרֵי חוֹמֵר שְׁטֵר זֶה כְּחוֹמֵר כֵּל שְׁטֵרֵי שְׁעֵבוּדִים דְּנִהְיֵי בְּיִשְׂרָאֵל כְּתִי
חַז"ל דְּלֹא וְכו' וְדָלָא וְכו' בְּבִיטוּל כֵּל מוֹדְעֵי וְכו' וְלִרְאָיָה וְלִזְכוּת בְּיַד הַבֵּן קִנְיָנוּ א"ע ח"מ
מִיַּד הָאֵב הַנּוֹז בְּקַש"מ בְּדַל"ב עַל כֵּל הַנּוֹז"ל וְהִיָּה זֶה בְּיוֹם ג' בְּשַׁבַּת כ"ה לַחֲדָשׁ אֲדָר ה'
ש' תְּקַמ"ח לִפ"ק וְהַפֵּל שְׁרִיר וְקִיָּים וְנִחְתִּים עֲלֶיהָ סִפְרָא דְּמִתָּא וְחַד דְּעַמִּיָּה וְכַתּוּב עֲלֶיהָ
הַנֶּפֶק מִב"ד שְׁבַעִיר תּוֹנֵס יַע"א וְכַעַת טוֹעֵן הַבֵּן הַנּוֹז' שְׁאֲחֵר זְמַן מָה עֵמֵד וּפְשִׁט לֹא אֵת
הַרְגֵּל לִפְנֵי מִתָּא תּוֹנֵס יַע"א לְהַסְתַּחֵר וּבַתּוֹף כֶּף אֲתָא הֵהוּא אַרְמָאָה וְלִמְקַצַּת יִרְחִין
הַתַּחְתָּן עִם א' מְגֹדוּלֵי הַמַּלְכוּת וְעֵמֵד וְתַבַּע אֵת חוּבוֹ מִהַבֵּן וְעֵמֵד וְתַבְעוּ וְנִדְחָקוּ וְלִחְצוּ
וְאַלְצוּ וְלֹא נִתְנוּ הַשִּׁיב אֵת רוּחוֹ עַד שִׁיפְרַע לֹא אֵת חוּבוֹ וְכָל מָה שֶׁהִיָּה פּוֹרַע לֹא הִיָּה פּוֹתֵב
ע"ג הָאֲלַעְקָד וְכִשְׁנִפְרַע לְגַמְרֵי תַבַּע הַבֵּן מִהַגּוֹי גּוֹף הַשְּׁטֵר וַיִּמָּאן לְתַתּוֹ לֹא יַעַן כִּי צָרִיף
הוּא לֹא לִירֵד לְחֻשְׁבוֹן עִם אֲחֵיו לְדַעֲוָה כַּמָּה הִיָּה עֵינֵי הַחֹב פֶּן יֵאמְרוּ אֵלָיו שֶׁהִיָּה בּוֹ
יֹתֵר מִהַסֵּף הַפְּתוּב בּוֹ וְקָרַע הַפְּתִיחָא שֶׁל הָאֲלַעְקָד הַנּוֹז' כִּי כֵּן הוּא בְּנִמוּסִים שְׁלֵא לְכוּף
אֵת הַמַּלְנָה לְהַחֲזִיר לֹא שִׁט"ח כִּינּוֹן שְׁפָתוֹב ע"ג הַפִּירְעוֹן וְעוֹד שְׁקָרַע הַפְּתִיחָא כַּמְזוֹנֵר
וְטוֹעֵן הַבֵּן שִׁישׁ לֹא עֵדִים עַל הַפִּירְעוֹן שְׁפָרַע לְגוֹי הַסֵּף הַנּוֹז' וְשִׁאח"ךְ הָאֵב מְטָה יָדוֹ וְעֵמֵד
וּמְכַר אוֹתָם הַקְּרָקְעוֹת וְהַחֲזוֹקוֹת הַמְשֻׁנְעָבִדִים בְּיַד בְּנוֹ עַל הַחֹב הַנּוֹז' כְּנֹז' וְהִנֵּה בַעַת"ה
עֵמֵד הַבֵּן הַנּוֹז' וְלִשְׁאוּ"ל הַגִּיעַ אִם שׁוֹרֵת הַדִּין נוֹטָה לְטָרוּף מִהַלְקוֹחוֹת בְּכַח הַשְּׁטֵר שֶׁבִּידוֹ
וְנִתְּן אֲמַתְלָא לְדַבְּרֵי שְׁלֵא עָרַעַר עַד עַתָּה הֵהוּא אָמַר עַד בְּשַׁחַק נֶאֱמַן כִּי כָּל עוֹד שֶׁהִיָּה
יְכוֹלֵת בְּיָדֵי לְהַסְפִּיק לְחֵם וּמְזוֹן לְאֲנָשֵׁי בֵּיתֵי שְׁמַתֵּי יָד לִפְנֵי שְׁלֵא לְזַלֵּל בְּכַבוֹד אָבִי דְּמַחְזִי
כְּחוּכָא וְאֲטוּלוּלָא שְׁמוּכַר לְאַחֲרֵים דְּבַר שֶׁהוּא מְשׁוֹנְעָבֵד לְזוּלַת וְשֶׁכֶּבֶר יָדַע מִהַפִּירְעוֹן כְּנֹז'
וְעוֹד חָשׁ בְּרֵאשׁוֹ אוּלֵי יְהִיָּה הָאֵב נִתְבַּע בְּב"ד הַצֵּדֵק עַל שְׁגָבֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת לְכַשִּׁינְאָו
בְּיָדִים רִיקְנִיּוֹת מְדַמֵּי מְקַחֵם וְעוֹד כִּי לֹא יִמְנַע מִהֵיּוֹת הַלּוֹקָחִים מְזוּלְזִין בְּכַבוֹד אָבִיו עַל
כֵּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצַאֲתָם וְלִית אֵינֶשׁ דִּימְתָא בִּידְיָהוּ כִּי הָאֲמַת אֲתָם וְקָשָׁה לְבָן לְשִׁמּוֹעַ
חֲרַפַּת הָאֵב אֲבָל מָה יַעֲשֶׂה הַבֵּן שְׁלֵא יַחֲטֵא קַמֵּי שְׁמַיָּא גְּלִיָּא וַיּוֹדַע שְׁעַר עַמִּי כִּי קִצּוֹר
קִצְדָה יָדֵי מִהַשִּׁיג טָרַף לְבֵיתֵי אֲפִילוֹ פֶּת קִיבֵר וְאֵינוֹ נִיזוֹן אֲלָא בְּקַב שֶׁל חֲרִיפִין חֲרַפָּה
וְקַלְסָה וְכַדִּי בִּזְיוֹן צַדִּיק הוּא ה' ע"כ אֲמַרְתִּי אַעֲרָפָה מִשְׁפָּט לִפְנֵי כָּל יוֹדְעֵי דַת וְדִין וְהֵם
יִירוּנֵי מִשְׁפָּטֵי ה' אֲמַת וּמְפִיָּהֵם אֲנוֹ חַיִּים וְנֶאֱמַן בַּעַל הַגְּמוּל לְשִׁלְּמֵם לְהֵם שְׁכָרֵם מְשַׁלְּמֵם
לְהַחֲיוֹת לֵב נְדָפָאִים בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק נְפוּחֵי כְּפָנָא וְעַת צָרָה הִיא וּנְפִשׁוֹת אֲבִיּוֹנִים יוֹשִׁיעוּ
ה' עֲלֵיהֶם יַחֲיוּ כִּיר"א: זֹאת אֲשִׁיב בְּרִישׁ כֵּל מֵרֵאשִׁי"ן נַחְזִי אֲנִי לְכַשִּׁיתְבְּרֵר הַדְּבָר שְׁפָרַע
הַבֵּן הַנּוֹז' לְגוֹי הַנּוֹז' הַחֹב הַנּוֹז' כִּפִּי מָה שִׁיתְבְּרֵר לְפּוֹם דִּינָא דְּחֻשְׁבִּיב פִּירְעוֹן וּבִירּוֹר גְּמוֹר
אֵי מְצִי טָרִיף מִהַלְקוֹחוֹת אוֹ לֹא וְאוֹמֵר חֲלוֹת"י הִיא אֵהָא דְּגָרְסִינָן בְּפ' ג"פ דָּף קַע"ד עָרַב
שֶׁהִיָּה יוֹצֵא שִׁט"ח מִתַּחַת יָדוֹ אֵינוֹ גּוֹבָה וְאִם כְּתוּב בּוֹ הַתְּקַבְּלָתִי מִמָּה ה"ז גּוֹבָה ע"כ
וּבְפִירוּשׁ שְׁמוּעָה זֹאת אֲפִלִּיגוּ בָּהּ אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי כַּמ"ש הַתּוֹס' וְהַרְבַּ הַמְּאוֹר וְהַרְמַב"ן בְּחִי
וּבְמִקְנֻפְצָת לְשֵׁם וְהַרְמַב"ה וְהַרְמַב"ם בְּכַפ"ו מָה' מְלֹנָה וְהַמ"מ שֵׁם וְהַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָה ס'י
תַּתְּפ"ח וְאֲנוֹ אֵין לְנוֹ עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת ע"ע וְאוֹמֵר עִם קַנְיָי זֹהִי דְּרָף יִשְׁרָה לְהַשִּׁיב אֲמָרִים
בְּדָרָף קִצְרָה דְּרָף שְׁכַבְשׁוּהוּ רַבִּים וְנִכְבְּדִים נוֹ"ן זִיע"א וְהִנֵּה רַבִּינוּ הַטּוֹר ז"ל בְּסִי' ק"ל
ס"ד כְּתַב מְשֵׁם רַשָּׁב"ם ז"ל דְּכִי כְּתַב מְלֹנָה לְעָרַב הַתְּקַבְּלָתִי בְּלִתִּי מִמָּה אֵהָנֵא לִיָּה לְעָרַב
לְטָרוּף מִהַלְקוֹחוֹת שְׁמֵכַר הַלְנָה אַח"כ דְּחֻשְׁבִּיב מְלֹנָה בְּשִׁטֵּר גְּמוֹר אֲמַנְם הַר"ר יוֹנָה ז"ל
ס"ל דְּלֹא אֵהָנֵי לִיָּה מֵאֵי דְּכַתַּב לִיָּה מְלֹנָה הַתְּקַבְּלָתִי אֲלָא לְגַבִּי לְנָה דְּלֹא מְצִי לְמִימַר
פְּרַעֲתִי אֲבָל לֹא לְטָרוּף בּוֹ מִהַלְקוֹחוֹת ע"ע וּמְרָן ז"ל בְּש"ע הַבֵּיא הַשְּׁמִי הַסְּבָרוֹת שֵׁם

בְּשֵׁם יֵשׁ מִ"שׁ וַיֵּשׁ מִ"שׁ הָא' סְבֵרַת רִשְׁבָּ"ם ז"ל וְהַב' ס' הַר"ר יוֹנָה ז"ל וְהַרְבַּח ז"ל
פָּתַח בְּסוּ"ד שֶׁהַש"ע פָּסַק הַסְּבָרוֹת וְלֹא הִכְרִיעַ ע"ע וְאַנְי תְּמִינָה דְהֶרֶב ז"ל בְּכֻלְיֵי הַפּוֹסְקִים
אוֹת ס"ב פְּלֵא פִּינֵל דְהִיכָא דְמָרְן הַש"ע ז"ל מְבִיא שְׁתֵּי סְבָרוֹת בְּשֵׁם י"א וִי"א דְעָתוֹ
לְפָסוּק כִּי"א בְּתָרָא וְכו' ע"ש וְאַנְי בְּדִידָן יָד עֲנִי אֲנִי מְסֻנְרַת בְּיָדֵינוּ פְּלֵל זֶה מְפִי בַת
הַקּוֹדֵמִין נו"ן ז"ל וְיָמָה גַם הִבִּיא דְבַס' בַּד"ה לְמָרְן פָּתַח ע"ד הַרְר"י ז"ל שְׂכ"כ הַבַּע"ה
ז"ל וְכַמ"ש הַרְב"ח ז"ל שֶׁם דְּאִיְתִי תִנָּא דְמְסִיעֵה לִיה נֹזֶה פְּשׁוּט נְמַצְאֵת אֶתְהּ אוֹמֵר אֲנִי
בְּדִידָן בְּתָרֵיהּ דְמָרְן הַש"ע ז"ל גְּרִירָנָא וְדַעְתּוֹ ז"ל דְאַפִּילוּ פָּתַח לוֹ הַלְוָה לְעָרְב הַתְּקַבְּלָתִי
מִמָּה אֵינִי יָכוֹל לְטָרְוֵהּ מִהַלְקוּחוֹת אֲלָא לְעֲנִי דְהַלְוָה לֹא מְצִי לְמִימַר לִיה פְּרַעְתִּי אֶהְיָא
לִיה לְעָרְב מֵאֵי דְכָתַב לִיה הַמְּלָנָה הַתְּקַבְּלָתִי מִמָּה: .

וְהִנֵּה דַעַת הָרַב הַלְבוּשׁ ז"ל שֶׁם בַּס"ג לֹמֵר דְהָא דְלֹא מְצִי לְמִי לְוָה פְּרַעְתִּי ה"ד לְגַבֵּי
מְלָנָה אֲבָל אֵי טְעִין פְּרַעְתִּי לְגַבֵּי עָרְב לְמַהֲיָמְנִיה בְּשִׁבּוּעַת הַיָּסֵת ע"ע וְאַנְי תְּמִינָה דְאֵי הָכִי
אֲמֵאֵי נִקְט לְמַלְתִּיָּה דְהַר"י אֵינִי טוֹרָף מִהַלְקוּחוֹת לְאַשְׁמוּעִינִי רְבוּתָא טְפִי דְאַפִּילוּ לְגַבֵּי
עָרְב מְצִי לְמִימַר לִיה פְּרַעְתִּי וּמְמִילָא וְדֵאֵי דְלֹא טְרִיף וְעוֹד לְפִי הַנְּרָאָה דַּע"כ ל"פ רִשְׁבָּ"ם
וְהַר"י אֲלָא לְעֲנִי לְטָרְוֵהּ מִהַלְקוּחוֹת אֲבָל לְעֲנִי דְלֹא מְצִי לְמִימַר פְּרַעְתִּי כ"ע מוֹדוֹ וְאִם
אֵי תֵא דְדוֹקָא לְגַבֵּי מְלָנָה אֲבָל לְגַבֵּי עָרְב מְהִימֵן הִיכִי מְצִי טְרִיף מִהַלְקוּחוֹת וְהָא קִי"ל
דְטוֹעֲנִים לְלוֹקָחִים וְא"כ גִּיחוּשׁ דִּילְמָא פְּרַעְתִּיהּ לְוָה לְעָרְב וְא"נ מוֹדָה דְחִיּוּשֵׁינוּ לְקַנּוּיָא
וְאִם נִפְשָׁה לֹמֵר דְבָהָא נְמִי פְּלִיגֵי קָשָׁה דַּא"ה אֲדַמְפְּלֵגִי בְּלִקּוּחוֹת לְפִלְיָגוּ בְּעָרְב גּוֹפִיָּה.

שׁו"ר לְהֶרֶב כַּנ"ה ז"ל שֶׁם אוֹת י"א שְׁנַתְעוֹרֵר בְּזֶה עֲלֵץ לְפִי וַיְגַל וְאֶהָא דְאַמְרִינִן בַּפ'
חֻזְקַת דַּט"ל הָהוּא עָרְבָא דְאַמַר לִיה לְלוֹה הַב לִי מָאָה זוּזֵי דְפְרַעְתִּי עֵילְנָה לְמְלָנָה א"ל
וְלֹא פְרַעְתִּיהּ אַמ"ל וְלֹא הַדְרִית שְׁקֻלְתִּינְהוּ מִנְּאֵי שְׁלַחָה רְבָא לְקַמְיָה דְאַבְנֵי אַמ"ל כ"ה
מֵאֵי אֵי דְמִיָּא לְמ"ד אֵינִי שְׁטָרָא וַיִּפָּא הוּא מִיְהוּ שְׁטָרָא מְעֻלְיָא הו"ל וְאַרְפָּס דָּא דְאַמְרִינִן
מ"ל לְשַׁקֵּר ה"נ אִם אֵי תֵא דְמְשַׁקֵּר לִימָא לִיה דְלֹא פְרַעְתִּי פְּלֵל וְאֵע"ג דְהִנֵּי מְגוֹ לְהוֹצִיא
וְאַיְכָא לְמ"ד דְלֹא אַמְרִינִן שְׁאֵנִי הָכָא דְנִקְיֵט שְׁטָרָא בִּידְהִי דְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְהוֹצִיא כַּמ"ש
שֶׁם הַתּו' בַּד"ה וְהִלְכְתָא וְכו' ע"ש או"ד פִּינִן דְקָא מוֹדָה הו"ל שְׁטָר שְׁנַמְחַל שְׁעַבּוּדוֹ וְאַיְנִי
חֻזְרֵי וְלוֹה בּוֹ וְכ"כ הַרְמ"ה ז"ל בְּחִיּוּשֵׁינוּ לְשֶׁם סִי מ"ט ע"ש.

מִהָכָא מְשַׁמַּע דְאֵי טְעִין לִיה לְוָה פְּרַעְתִּיהּ דְאַיְנִי נְאַמֵּן וְלֹא מְבַעֲיָא לִיה הָכָא אֲלָא דְמוֹדָה
דְפְרַעְתִּיהּ הו"ל שְׁטָר שְׁנַמְחַל שְׁעַבּוּדוֹ וְכַתְּב הָרַב ט"ז וְזוֹ הִיא רְאָיָה בְּרוּרָה לְדַבְרֵי
הַסַּמ"ע ז"ל ע"ש וְכ"ד הַרְדָּב"ז ז"ל בְּחֻדְשׁוֹת סִי תַנּוּ ע"ש וְכַתְּב הָרַב כַּנ"ה ז"ל שְׂכ"ד
ה' גַּד"ת ז"ל ע"ש וְכ"ה בְּהַרִיב"ש ז"ל בְּסוּף סִי קַע"ח שְׂכ"כ בְּפִשְׁיֻטוֹת ע"ע וְכַתְּב הַסַּמ"ע
שְׂכ"כ הַמ"מ ז"ל בְּהַדְרָא וְכַתְּב עַל הָרַב שְׁ"ף ז"ל סְקִי"ג דְאַדְרָבָא מְשַׁמַּע הַפָּה שְׁפָתַב וְנָתַן
לוֹ זְכוּתוֹ דַּר"ל בְּכַתְּבִי וּמְסִי' וְכו' ע"ש וְאַח"ה רַבָּה לֹא נִתְפַּנּוֹן לְזֶה אֲלָא שְׁמַסֵּר שְׁטָר
הַהַלְוָה שֶׁהוּא זְכוּתוֹ וְגַם הַתְּקַבְּלָתִי דְאֵז אֵינִי יָכוֹל לֹמֵר פְּרַעְתִּי לְמְלָנָה וְלֹא לְעָרְב וְשָׁפֵן
דַּעַת הַרְשָׁב"א ז"ל וְכ"כ הַרְדָּב"ז ז"ל בְּתַשׁוּ' אֲשֶׁר הוֹבֵאֵת לָהּ וּמִשֵּׁם הַרְשָׁב"א ז"ל וְכֵן
בְּמָן וּבְצֵת בְּפָרָק חֻזְקַת גַּבֵּי עוֹבְדָא דְעָרְבָא שְׁפָתַב מִשֵּׁם הַרְשָׁב"א ז"ל דְבָנְתָן לוֹ זְכוּתוֹ
וְכַתְּב לוֹ הַתְּקַבְּלָתִי תוֹ לֹא מְהִימֵן לֹמֵר פְּרַעְתִּי לְעָרְב אֲבָל מִשֵּׁם שְׁיֻטָּה לֹא נוֹדְעָה לְמִי
פָּתַח דְצָרִיף לְהַקְנֹת הַשְׁטָר בְּכַתְּבִי וּמְסִירָה ע"ש וְצָדֵק הַסַּמ"ע ז"ל בְּמָה שֶׁהִבִּיא דְבְרֵי
הַרְשָׁב"א ז"ל שֶׁהִבִּיא הַמ"מ ז"ל גַּם הַרִיב"ש ז"ל פָּתַח מִשֵּׁם רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל שְׁאֵינִי יָכוֹל

לומר פְּרַעַתִּיהָ לְעַרְב וְהַרְשָׁבָא ז"ל בְּמִקְוֵצָת לְשֵׁם בְּפִדְק חֲזַקַת פְּתַב שְׁכ"כ רַבּוּ הוּא הַרְרִי ז"ל וְחֻזְיָנָן לַהֲהַרְרִי ז"ל שְׁלֵא הַצְרִיף כְּתִי וּמָסִי וְעוֹד דְּאִי הִקְנָה לוֹ הַשְׁטֵר בְּנִתִּי וּמְסִירָה גּוֹבָה מִמְשַׁעְבְּדֵי אֶפִּילוּ לַה"ר יוֹנָה ז"ל וְזֵהוּ ג"כ פְּנוּנַת הַרְרִי ז"ל שֶׁהִבִּיא מֶרֶן הַב"י ז"ל בְּשֵׁם הַרְשָׁבָא ז"ל וְרַבּוּ כַּמ"ש בְּמִקְוֵצָת וּדְלֵא כַּהֲרַב"ח וְהַשְׁ"ף ז"ל וְלַעֲנִין דִּינָא פִּינּוּ.

דְּמֶרֶן ז"ל בַּב"י צִיָּין לְתִשׁוּ' הַרִיב"ש ז"ל וּבִש"ע הִבִּיא פְּלוּגְתָא דְרַשְׁבָּ"ם וְה"ר יוֹנָה ז"ל לְעַנְיָן טִירְפָא נִרְאָה פְּשוּט דַּס"ל דְּאִינוּ נְאָמֵן לִזְמַן לִזְמַן פְּרַעַתִּי לְגַבִּי הָעַרְב וּכְמ"ש הַכַּנ"ה גַּבְרֵי י"א וְהַצְגָתִּיו לְפִנֵּיהָ הָא מִיָּהָא לְעַנְיָן טִירְפָא פְּכָר הוֹכַחְנוּ דְדַעַת מֶרֶן בִּש"ע דְּאִינוּ טוֹרָף פְּדַעַת הַרְרִי ז"ל: אִיבְרָא דְמוֹדָה הַרְרִי ז"ל דְּהִיכָא דְכַתַּב לְנָה לְעַרְב פְּשֵׁהֲכַנִּיסוּ עַרְב הַרְרִי מִשְׁעַבְד עֲצָמֵי מַעֲכָשׁוּ שְׁכָל זְמַן שְׁתַּפְּרַע אוֹתוֹ הַחֹב שְׁנַעֲשִׂית עָלָיו עַרְב לַפ' הַמְלָנָה פְּאָלוּ קַבְלִיתִי הַמְעוֹת מִמָּה ה"ז גּוֹבָה מִלְקוּחוֹ וְכו' שְׁאִין לָהּ מְלָנָה בְּשִׁטְר גְּדוּלָה מְזוּ כַּמ"ש הַטוֹר וּפְסָקוּ מֶרֶן בִּש"ע וּמִדְטִירָף מִהִלְקוּחוֹת ש"מ דְּלֵא מְצִי לְמִימְרַפְרַעַתִּי לְעַרְב דְּאִי לַת"ה הָא קִי"ל טוֹעֲנִין לְלוֹקַח וְכִי הִיכִי דְהַמּוֹכֵר הֵנָּה מְצִי לְמַטְעוֹן פְּרַעַתִּי לְעַרְב ה"נ טוֹעֲנִין לְלוֹקַח אֶלָּא עַכ"ל דְּהִיכָא שְׁטָרָא שְׁכַתַּב הַמְלָנָה לְנָה בְּשַׁעְבּוֹד נְכָסִיו חָשִׁיב שְׁפִיר מְלָנָה בְּשִׁטְר כַּמ"ש הַטוֹר וְהַעֲתִיקוּ מֶרֶן הַש"ע ז"ל פְּמִדְוֹבָר וְאִם לְחִשָּׁף אָדָם לִזְמַן דַּע"כ לֹא קְאָמְרִינוּ דְּהַנִּינְיָא מְלָנָה בְּשִׁטְר אֶלָּא בְּדַכְתַּב לִיהָ הַמְלָנָה לְעַרְב הַתְּקַבְּלִיתִי וּבַנ"ד אִין בְּיָדוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי אִף אִתָּה אֲמוֹר לוֹ שְׁפָכְר פְּתַב הַסַּמ"ע ז"ל סְקִי"ד דְּהָא דַּב דְּבַעֲיָנָן שְׁיִכְתּוּב לוֹ הַמְלָנָה הַתְּקַבְּלִיתִי הִינְיוּ דְּנֻקָא בְּדַלִּית עֲדִים שְׁפָרַע לְמְלָנָה דְּאִי אִית לִיהָ עֲדִים תּוֹ לֹא צְרִיף לְהַתְּקַבְּלִיתִי וְכֵן הַעֲתִיקוּ ה' כַּנ"ה ז"ל שְׁמַ בְּאֹת י"ג ע"ש גַּם הָרַב שְׁ"ף ז"ל סְק"ט סִינְיַעִיָּה מַמ"ש מֶרֶן ז"ל בִּש"ע בַּסִּי קַל"ב ס"ב דְּמַחֲזִית בְּחֻדָא מַחֲתָה לְכַתּוּב לוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי אוֹ שְׁיֵשׁ לוֹ עֲדִים ע"ש וְאֵע"ג שֶׁהַט"ז ז"ל ס"ג חֲלוּק עַל הַסַּמ"ע ז"ל בְּזֵה נִרְאָה דְּאִין דְּבָרֵיו ז"ל עוֹמְדִים בְּמִקּוּם דְּאִיתָא תְּלַתָּא סְרַכִּין: וְעוֹד נִלְע"ד דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי הִנְי רַבּוּנְתָא אֶלָּא פְּשֵׁהֲחֹב מְוֹכְתַב עַל הַמְלָנָה וְעַרְב הוּא דְקִטְעִין פְּרַעַתִּי לְמְלָנָה אֶבְל בַּנ"ד שְׁכָל עִיקַר הַחֹב נַעֲקַר וְנִיתַק מֵעַל הָאֵב וְנִכְתַּב עַל הַבֵּן אִין לוֹ טַעֲנַת פְּרַעַתִּי לְמְלָנָה וּמִמִּילָא הִנְי הַבֵּן מְלָנָה דְּאִבּוּהִי וְהָא קָא נְקִיט שְׁטָרָא בִּידְהָא וְשְׁפִיר מְצִי לְמִימַר אִם אִיתָא דְּפְרַעַתִּי לִי שְׁטָרָה בִּידֵי מֵאִי בְּעִי דְשְׁטָרָא מְעַלְיָא הוּא פְּדַכְתִּי וְכִינּוּ דְשְׁטָרָא מְעַלְיָא הוּא כַּמ"ש הַטוֹר וְהַש"ע שְׁמַ א"כ קָלָא אִית לִיהָ וְהִלְקוּחוֹת אִינְהוּ דְאַפְסִידוּ אַנְפְּשִׁיָּהוּ וְאִי אִינְהוּ גּוֹפִיָּהוּ לֹא חָשׁוּ לְעַצְמָן מִי יַחוּשׁ עָלֵיהֶם וְאֵע"ג דְּבִשְׁטֵר זֵה אִינּוּ פְּתוּב פְּאָלוּ הַתְּקַבְּלִיתִי מִמָּה הַמְעוֹת כַּמ"ש הַטוֹר וְהַש"ע פְּמִדְוֹבָר לִיכָא לְמִיחַשׁ דְּאַפִּי אִם תְּמַצָּא לִזְמַן הָאִי לִישְׁנָא מִיְצָרָה צְרִיף וְאִי לֹא פְּתַב לִיהָ לְנָה הִיכִי כִי הִיכִי דְלִהּ עַרְב פְּמְלָנָה עֲצָמוֹ אֲמָטוֹ לְהִיכִי שְׁפִיר טִירָף וְאִי לֹא פְּתַב לִיהָ הִיכִי מְגוֹן שְׁוִיָּא הָא מִיָּהָא בַּנ"ד שְׁעִיקַר הַחֹב הוּא מְוֹכְתַב עַל הַבֵּן שְׁפִיר מְקַרִי מְלָנָה הָאֵב וְתוֹ לֹא צְרִיף לְהַנָּה שׁוֹפְרִי דְלִישְׁנָא כִי הִיכִי דְלִהּ חָשִׁיב שְׁפִיר מְלָנָה דְּבִלָּא"ה חָשִׁיב שְׁפִיר מְלָנָה וְשְׁטָרָא מְעַלְיָא הוּא וְקָלָא אִית לִיהָ דְנְכָסִיו מְשׁוּעְבְּדִים שְׁעַבּוֹד גְּמוּר וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מַמ"ש בְּשִׁטְר שְׁעִלִי לְפַצּוֹתוֹ מִהַגּוֹי וְהִנְי מְזַקִּיקוֹ לְמַפּוֹר אוֹתָם הַקְּרַעוֹת הַמְשׁוּעְבְּדִים דְּלִהּ שְׁעַבְדָּם לוֹ אִי מְהָא לֹא אִירְנִיָּא וְכַמָּה תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר חֻדָא דְּהָא אִית לִיהָ סְהַדִּי דְּפְרַעַתִּי קְאָמַר וְעוֹד הָא אִינְהוּ קְטַעֲיָן דְּהַגּוֹי לְחֻצוֹ וְדַחְקוּ פְּהָ מְתָא וְאִבּוּ עוֹדְנוּ עוֹמֵד בְּמִקּוּמוֹ רַב הַמְרַחֵק וְעַדִּי הַפִּירְעוֹן יוֹכִיחוּ פְּאֵן הִיוּ וְכַאֵן נְמַצָּאוּ וְעוֹד בָּהּ הָרִי בְּכַלֵּל הַקּוּבְעִים זְמַן לְפִירְעוֹן וְכוּתַב כָּל חֻזְיָנֵי סוֹפְרִים לְפִירְעוֹ

בזמן המוגבל ואעפ"י כי טעין הב"ח שלא פָּרְעוּ הַלְוָה גוֹבֵה בְּשִׁבוּעָה וְאִין רְאִיָּה לְפִטוֹר
מִכָּל הַנֶּה טַעֲדִקִי דְחִזּוּקִי סוֹפְרִים וְאִם אֲמֹר יֵאמֶר הָאוֹמֵר אֶפְתִּי פּוֹשַׁע הוּא דְלֹא שְׁקִיל
הַשֵּׁט"ח מֵהַגּוֹי וְכִבֵּר פָּתַח מֶרֶן ו"ל בַּשֵּׁ"ע שֵׁם וְנ"ל עָרַב שְׁפָרַע לְמַלְוָה וְלֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ
הַשֵּׁטֶר פּוֹשַׁע הוּא ע"ש אַף אֶתְּהָ אֲמֹר לוֹ שְׂאֵנִי הֵתֵם שֶׁהַחֹב מִן־כֶּתֵב עַל הַלְוָה וְאִיפֹא
לְמִיחַשׁ דִּילְמָא הֵדֵר וְגַבִּי לִיָּה מְנִיָּה מִשׁוֹ"ה חֲשִׁיב פּוֹשַׁע מִשְׂא"כ הֵכָא בַּנ"ד שֶׁהַחֹב נֶעְתַּק
מֵעַל הַלְוָה לְגַמְרִי וְאִי אִיפֹא חֲשִׁשָׁא דְהֵדֵר גּוֹי וְגַבִּי עָלֵי דִידִיָּה דְבָו לִיהֵדֵר וְהָאֵב פִּטִּיר
וְעִטִּיר וְגִדּוּלָה מְזוּ מְצִאתִי לֵה' כַּנ"ה ג' ו"ל שֵׁם אוֹת י"ז שְׁכַתֵּב מִשֵּׁם הָרַב מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"א
ס' ר' שְׂאֵם הַמְלֻוָּה הוּא גּוֹי אַע"פ שְׂאֵל הַחֲזִיר לוֹ לְעָרַב הַשֵּׁטֶר לֹא הוּי פּוֹשַׁע פִּינּוֹן
דְּבִדְיָנִיָּהֶם אִינוּ נִפְטָר מִהַחֹב אֲלֵא בְּעַדֵי הַפִּירְעוֹן ע"ש דְּכֹוֹתָהּ בַּנ"ד פִּינּוֹן דְּבִדְיָנִיָּהֶם אִם
כְּתוּב הַפִּירְעוֹן ע"ג אוֹ שְׁקָרַע הַפִּתְחָא שֶׁל הַעַק"ד בְּטִיל וְחֲשִׁיב כְּעַפְרָא דְאַרְעָא וְבִדְיָנִיָּהֶם
אִינוּ יָכוֹל לְכּוֹפּוֹ לְהַחֲזִירוֹ לוֹ גּוֹפּוֹ שֶׁל שֵׁטֶר כְּמוֹ שֶׁהַדְּבָר יְדוּעֵ אִין לוֹ בְּזֵה שׁוּם צַד פְּשִׁיעָה
ע"כ נִלְע"ד לְפִי הַמְשׁוֹנָעֵר שְׂאֵם יָבִיא עֵדִים שְׁפָרַע לְגּוֹי חוֹב זֶה לְכ"ע טוֹרָף מִהַלְקוֹחוֹת
אַחַר שִׁישְׁבַּע שְׂאֵל נִפְרַע מֵאֲבִיו אַחַר שְׁפָרַע לְגּוֹי וְמִי שְׁחֹתְמוּ אֶמֶת הוּא יַעֲמִידֵנוּ עַל דְּבַר
אֶמֶת לְהוֹרוֹת וְלִדּוֹן דִּין אֶמֶת מִשְׁפָּטִי ה' אֶמֶת אַכִּי"ר: (קִיב) עָרַב רְאוּבֵן הִיָּה חֲזִיב לְשִׁמְעוֹן
מָנָה וְכִשְׁעֵבֶר הַזְּמַן לְחֻצוֹ וְאַלְצוֹ לְפָרְנֵעַ לוֹ חוֹבוֹ וְלֹא מְצָא לְאֵל יְדוּ פְדִי גְּאוּלְתוֹ וְעֵמֵד לוֹי
וְנִכְנַס עַפ"ק בְּעַדוֹ לְזִמְן מוֹגְבֵל וְכַתֵּב שִׁמְעוֹן עַל לוֹי שֵׁטֶר הָעוֹלָה בַּעַש"ג עַל עָרְבוֹת הַלְזוֹ
וְכִשְׁבָּאוֹ לְהַתְדַיֵּין דְּנָתִי בְּדַעְתִּי דְּהָעָרַב פִּטִּיר וְעִטִּיר דְּקִי"ל עָרַב שְׂאֵל בְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת
לֹא מִשְׁתַּעֲבֵד אֲלֵא בְּקִנְיָן וְגוֹיִים לֹא בְּנֵי תוֹרַת הַקְּנָאִת קִנְיָן נִינְהוּ וְלֹא שְׁמִיעַ לְהוּ כָּלֵל
א"כ בְּמָה נִשְׁתַּעֲבֵד דֹּא"נ מְכַשִּׁירִין שְׁטָרוֹת הָעוֹלָם בַּעַש"ג ה"מ בְּמִלֵּי דְלֹא בְּעוֹ ק"ס אֲבָל
בַּנ"ד דְּבִלְאֵי ק"ס לֹא מִשְׁתַּעֲבֵד כָּלֵל אִין דְּנִים ע"פִי שְׁטָרוֹתֵיהֶם וְאִין קַפִּידָא לְהֵם בְּזֵה
דְּבִדְיָהוּ נְמִי כְּמָה וְכְמָה שְׁטָרֵי דְלֹא מְעֵלוּ לְפִי גְּמוּסָם וְהַפְּלִילִים דְּנִין לְהֵם דְּבִטְלִים הֵם
וּמְבוֹטְלִים וְלֹא יִיפּוּ כַּחַם חו"ל יוֹתֵר מִשְׁטָרֵי דִידָן דְּבִלְאֵי ק"ס לֹא מְהַנִּי וְלֹא מִיִּדִי וְעוֹד בְּהַ
אַנָּא דְאַמִּינָא דֹּא"נ עֲבוּד עַש"ג ק"ס אִינוּ מוֹעִיל דְּעֵדִים הַנּוֹטְלִים ק"ס מְדִין שְׁלִיחוֹת נִגְעוּ
בְּהַ כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע ס' קצ"ה וְקִי"ל דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְגּוֹי כַּמ"ש בַּטּוֹש"ע ס' קפ"ב וְכ"ש
בַּנ"ד דְּלִיפֹא ק"ס כָּלֵל וְדָבָר זֶה קִינִימְתִּיָּהוּ מְסַבְּרָא וְאַח"כ זְכִיתִי וּמְצִאתִי לְהַרְשֵׁב"ש ו"ל
ס' תַּמ"ט שְׁפִטֶר אֶת עָרַב שְׁחֲזִיב עֲצָמוֹ בְּשֵׁטֶר הָעוֹלָה בַּעַש"ג וּמִשְׁטַעֲמָא דְּגוֹיִים לֹא בְּנֵי
תוֹרַת קִנְיָן נִינְהוּ ע"ש וְכֹן מְצִאתִי לְהַרְדָּב"ז ו"ל בְּחֻדְשׁוֹת ס' שַׁע"ט אֲלֵא שְׁכַתֵּב שְׁזוֹ ד"ת
אֲבָל מִשׁוּם דִּינָם תִּקִּיפֹא עָלֵינוּ וְאוֹמְרִים שְׂאֵתֵם מִפְּקִירִים מְמוֹן מְדַעְתִּיכֶם וְאִין זֶה כְּתוּב
בְּתוֹרָה ע"ש וְאַנּוֹן בְּדִידָן תַּל"ית אִין פּוֹצְהָ פֶּה וּמְצַפְצַף אֲלֵא אוֹמְרִים הַנַּח לְהוּ לִישְׁרָאֵל
בְּנִמוּסֵיהוּ אֲזִלִּי וּמְצִאתִי עוֹד לֵה' ו"ל ס' תַּקֵּמ"א שְׁכַתֵּב דְּבַכָּל דְּהוּ דְּחִי לְתַקְנֵת' לְהַכְשִׁיר
הַשְׁטָרוֹת הָעוֹלָם בַּעַש"ג וּמוֹקֵמִי לֵה אֲדִינָא דְּאוֹרִיָּיתָא ע"ש: וְאוּלָּם מ"ש הַרְשֵׁב"ש ו"ל
עוֹד שֵׁם לְפִטוֹר אֶת הָעָרַב מִשְׁטַעֲמָא אַחֲרֵינָא שְׁנִתְעָרַב בְּכָל מָה שִׁיתְחַזִּיב רְאוּבֵן דְּהוֹנִיָּא
אֶסְמְכְתָא וְלֹא מְחַזִּיב ע"ש עֵין רוֹאֵה דְּכָל עָרַב אֶסְמְכְתָא הוּא דֵּה"ק לִיָּה דְּאִי לֹא פִרְעִיָּה
לוֹה אִיָּהוּ לִיקוּם בְּחִרְיָקִיָּה וְקִי"ל כָּל דְּאִי אֶסְמְכְתָא הִיא וְאִפִּי"ה חֲזִיב וְה"ט דְּבִהֵיָּה הַנָּאָה
דְּקֵא מְהִימָן לִיָּה גָּמֵר וּמְחַזִּיב נִפְשִׁיָּה כְּדִאִיתָא ס"פ ג"פ וְעֵינּוּ בְּתִשׁוֹ הַרְשֵׁב"א ו"ל ס' אֲלֵף ג'
אֲמָנָם זְכוּרֵי שְׁרָאִיתִי לְאַחַר מְגִדּוּלֵי הַמְּחַבְּרִים עָלֵה וְנִסְתַּפֵּק בְּמִי שְׂאֵמֵר אֲנָא עָרַב
בְּעַד פ' לְכָל מִי שִׁילְוָה לוֹ פ' אִם מְתַחַזִּיב אוֹ לֹא וְעֵמֵד וְתִלְאָה בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא בְּמִתְחַזִּיב
בְּדָבָר שְׂאִינוּ קְצוּב ע"כ אֲנִי זוֹכֵר וְנ"מ לְדִידָן דְּאֲזִלִּינוּ בְּתַר פִּסְקִי מֶרֶן בַּשֵּׁ"ע וְנִתְבָּאֵר

שדעת מֶרֶן ז"ל לפסוק כמ"ד שְׁהוּא חַיִּיב ע"ש סי' ס' וסוף סי' ר"ז ע"ש א"כ בַּנְדוֹן הרשב"ש ז"ל נְמִי אִם הִיָּה הַדָּבָר בְּעֶרְב לְיִשְׂרָאֵל אִם הוּא קוֹדֵם הַלְוָאָה וּכְנֻדוֹן שְׁפַתְבְּתִי אֲתִיָּא דְכִיֵּרָא דְכִיֵּרָא מְחַיִּיב וְאִם שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַלְוָאָה ע"י קִנְיָן שְׁפִיר מְחַיִּיב וְלֹא חִיְיָשִׁינָן לְלֵתָא דְאַסְמַכְתָּא כְּנֻלַע"ד הַקְצָרָה.

שׁוּב מְצַתִּי לְהֶרֶב כְּנ"ה ז"ל סי' ס"ח אֹת ב' בְּהַג"ה שְׁפַתְב לְתִשׁוּבַת הַרְדָּב"ז ז"ל סי' שַׁע"ט בְּשִׁנּוּי קִצָּת אָף מַה שְׁרָמַז עוֹד לְהַרְדָּב"ז ז"ל בַּח"א סי' קנ"ו וסי' קצ"ז יִגְעַתִּי וְלֹא מְצַתִּי: (ק"ג) ע"ש"ג. קי"ל דְּאִין מְטַלְטְלִין נְקִינִין בְּשִׁטְרָה שְׁיִכְתּוּב לֹא מְטַלְטְלִין שְׁלֵי מְפֹרְשִׁין לָהּ כְּמוֹ בְּקִרְקַע וְלֹא בְּשִׁטְרֵי רְאִיָּה אֲלֵא דוּק' בְּמִשְׁיכָ' אוּ בַק"ס דְּהו"ל חֲלִיפִין וְאִם נִהְיִי לְקִנּוּת בְּשִׁטְרָה אֲפִילוּ בְּשִׁטְרוֹת הַעוֹלוֹת בַּעַש"ג הוֹלְכִים אַחַר הַמְּנַהֵג מִיָּדִי דְּהוּא אֲסֻמוּתָא הַרְדָּב"ז ז"ל הִבִּיאֻ כְּנ"ה ז"ל סי' קצ"ח בְּהַג"ה אֹת כ"ג: (ק"ד) ע"ש"ג הֶרֶב הַמְּאַסְפָּה בְּסִי קצ"ד בְּהַג"ה אֹת ב' עֲלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּמִי שְׁקִנְהָ קִרְקַע מַעַכ"וּם וְכִתְבוּ הַשִּׁיגָ' לְבִפְנֵי קַס וְעִדְיִין לֹא כ' הַשִּׁטְרָה וְהִבִּיא דַּעַת מֵהַר"א גְּאֲלִיקוּ ז"ל דְּס"ל דְּלֹא קָנָה וְכָתַב וְאֵע"פ שְׁהִרְאִיֹּת שְׁהִבִּיא אִינְן מְכַרְיעוֹת כְּבָר הוֹרָה זְקֵן ע"ש וְעִינִין בְּשׁו"ת הַרְשָׁב"א ז"ל סי' תַּתְקַפ"ב וְבַח"ג סי' ט"ו וי"ו שְׁפַתְב דְּקָנָה דְּמַהֲפִנְקַס יוֹצִיאֻ הַשִּׁטְרוֹת ע"ש וְעִינִין בְּב"י רס"י ס"ח וּמור"ם בְּהַגָּהָה לְשֵׁם: (קטו) עֲשִׂיר.

יְקַרָּא הָאָדָם עֲשִׂיר כְּשִׁאִינוּ עֲנִי עִינִין בְּדַבְרֵי מור"ם ז"ל ר"ס פ"א וְצָרִיף לְבָרַר הַדְּע"מ שְׁאֵנִי עֲשִׂיר וְנִמְצָא עֲנִי דְכָתַב בַּח"ה ע"ס ל"ח דְּבַעֲיִנִין שְׁמַכְבָּדִים אוֹתוֹ מְחַמַּת עוֹן שְׁרוּ ע"ש וְהַחֲלִיק בְּרוּר לְעִינֵי רוּאָה הַשְּׁמֵשׁ: (קטז) ע"ש"ג רְאוּבֵן הוֹצִיא שְׁט"ח הַעוֹלָה בַּעַש"ג בְּעַד א' עַל שְׁמַעוֹן שְׁחַיִּיב לֹא כ"וּד וְהִלָּה הָשֵׁב יָשִׁיב כִּי פְרוּעַ הוּא כִּי פְרָעוּ וְרְאוּבֵן מְכַחֵשׁ בְּזָה זֶה הִיָּה מַעֲשֶׂה לְפָנָי מִי שְׁגָדוּל הָרֵאשׁ הַמַּעוֹז תַּנָּא דִּידֵן וּמור"ם גַּם הוּא הֶרֶב חֶק נָתַן זֵיע"א וְנִדְתִּי לְפָנָיו בְּקִרְקַע נְהִי דְבְשִׁטְרֵי דִידֵן דְּעַד א' יִשְׂרָאֵל הַחֲתוּם בְּשִׁטְרָה וּמוֹדָה בְּהַלְוָאָה אֲלֵא שְׁטוּעֵן פְּרוּעַ אֲפִלְיָה בְּהַרְבָּבָתָא סִיעַת"א דְשִׁמְיָא זֵיע"א אִיכָּא מ"ד פִּינֵן דְקָם הוּא לְשְׁבוּעָה וְאִינוּ יְכוּל לִישְׁבַע שְׁהִרֵי מוֹדָה בְּעִיקָר הַהַלְוָאָה וּמִתּוֹף שְׁאִינוּ יְכוּל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם וְאִיכָּא לְמ"ד דְאַפִּילוּ בְּכ"ה ז"ל נְמִי נִשְׁבַּע וּמִיפְטָר כְּמ"ש בְּטוֹר וּמֶרֶן ז"ל בְּב"י סי' נ"א ל"ו עֲלֵתָה אֲרוּכ"ה וְבַש"ע שְׁמֵם סָתָם כְּמ"ד דְּחַיִּיב לְשַׁלֵּם וְאִח"ךְ הִבִּיא דַּעַת הַחוֹלְקִים וְקי"ל כְּסָתָם מְשַׁנָּה דְמֶרֶן הַש"ע אִיכָּרָא דְאַפְתִּי אִיכָּא לְמִימַר דְּוִקָּא בְּעַד א' יִשְׂרָאֵל דְּבַר הַגָּדָה הוּא שְׁאֵע"פ שְׁאִינוּ קָם לְמַמּוֹן מ"מ קָם הוּא לְשְׁבוּעָה וּמִתּוֹף שְׁאִינוּ יְכוּל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם אֲבָל בְּעִדּוֹת גּוֹי דְלֹא בַר הַגָּדָה וְלֹא בַר הַזְמָה הוּא פְשִׁי לְעַנ"ד דְּאִינוּ זוֹקֵק לְשְׁבוּעָה דְאוֹרְיִיתָא וְכָבֵר הַאֲרַכְתִּי לְקַמָּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ש' סִימָן בְּמוֹדָה מְקַצָּת לְגוֹי ע"ש וְקי"ל דְּהָא דְאַמְרִינֵן מִתּוֹף שְׁאִינוּ יְכוּל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם ה"ד בְּמַחְזִיקֵי שְׁבוּעָה דְאוֹרְיִיתָא אֲבָל לֹא בְּמַחְזִיקֵי שְׁבוּעַת הַיָּסֵת מְשוּם דְּהַיָּסֵת גּוֹפָה תַּקְנִיתָא וְתַקְנִיתָא לְתַקְנִיתָא לֹא עֲבָדִי וְכְמוֹ שְׁרַמְזִיתִי לְקַמָּן בְּמַעֲרַכַת אוֹת ש' סִימָן וְכִינֵן דְּגוֹי לֹא בַר הַגָּדָה אִינוּ זוֹקֵק לְשְׁבוּעָה דְאוֹרְיִיתָא וְתוּ לֹא אֲמַרִי מִתּוֹף שִׁיל"ם הַיָּלְכָה נִשְׁבַּע וּנְפִטָר וְאֵע"ג דְּמְשוּם דִּינָא דְמִלְכוּת' מְקַבְּלִים סְהַדוּתֵיהוּ ה"מ הִיכָּא שְׁהוּא כְּשֵׁר בְּדִינָנוּ כְּמ"ש בְּטוּש"ע סי' ס"ח ע"ש אֲבָל בְּשִׁטְרָה שְׁהוּא בְּעַד א' דְּבִדְיָנוּ אִיכָּא מ"ד דְאַפִּילוּ בְּטוּעֵן פְּרוּעַ נְאָמָן בְּשְׁבוּעָה דִּינִינֵן לְהוּ הָכִי וְאֲפִי' לְדַעַת הַחוֹלְקִים פִּינֵן דְלִיכָּא לְמִי בְּעִדּוֹת גּוֹי מִתּוֹף שִׁיל"ם פְּמַדְבָּר וְאֵצְ לְהַאֲרִיף עוֹד כִּי נִלְע"ד פְּשׁוּט.

ועוד נשמיענה מן הדא דגוים גופייהו לא משווי נפשייהו ואזדו לטעמייהו זה אומר בכה וזה אומר בכה ועל דעת א' לא יסמכו כי הפלילים בני קדר הטוען נגד חבירו שהוא חייב לו והלה כופר בעיקר ההלואה והביא התובע עד א' בשטר או בע"פ נשבע התובע וגובה אמנם פלילי בני יפת ה"ן דנים שהנתבע נשבע להכחיש את העד אע"פ שהוא פתוב וחתום בעש"ג ועיין בתשו' הרא"ש ז"ל שהביא הטור סוף סי' ס"ח והרדב"ז ז"ל ח"ב בלשו' הרמב"ם ז"ל סי' ו' וי"ט וכי יריבון אנשים חטאים ע"ד עסק ביש במוציא שטר חתום על חבירו רשע פמותו בעד א' והתובע אומר לפלילי בני תדר אזילנא המזפהו בדינו לישבע ויטול והנתבע אומר לפלילי בני יפת אזילנא הפוטרו בשבועה משפט רשעים פהלכת גוברין יהודאין שהתובע הולך אחר הנתבע ע"כ לא יקומו רשעים במשפט אשר נתבע אהב א"כ דון מינה בנ"ד נמי אי יתבינו להו כל דילייהו ודיינינו להו כדייניהו הא מיהא מצי נתבע למפטר נפשיה למימר לפלילי בני יפת אזילנא ואשתבע ואפטר אנו נמי הכי דיינינו להו ומשתבע נתבע היסת ומפטר וכסברת האומ' הן דנשבע היסת כמ"ש הרב ש"ף ז"ל שם ומפטר ואת"ל שנשבע שבועה דאורייתא קאמר מרו הש"ע מ"מ ה"מ בעד א' ישאל אכל בעד א' גוי לא אמרה אדם מעולם וכדכתי' בעניותין וכו' עלה בהס' פמה מה מורי הרב ז"ל להלכה ולמעשה הור"ה גבר פדברי התלמיד.

ואל תשיבני ממ"ש הרשב"א ז"ל בתשו' וכתבו הב"י שם ופסקו מור"ם ז"ל סי' ס"ח ס"א דאין חילוק בין חתום עליו עד אחד גוי או שנים עכ"ל דשאני התם דהכי דינא דמלכותא דידהו משא"כ מלכותא דידן שכתב נתבאר נמוסם וע"ע בתשב"ץ ז"ל ח"ג סי' קכ"ד שכתב במלוא הזמנים ועברו הזמנים פיון דבדיניהם נשבע ונפטר ולא מצי אמ"ל שטרף בידי מאי בעי ה"נ דיינינו ליה דמצי למימר פרעתי וסמכתי לדון בדיני העש"ג פיון שכתוב בעש"ג ע"ש גם שיאמר לו אם דנים בעש"ג.

אמצא המעידים על הפירעון משא"כ בעידי ישראל פי לא נחשדו להעיד שקר חלילה ועוד בה דמצינא לפייס הערבי לדון פרוצוני בצד הטיה לא כן בישאל ולא שאינו יכול הלנה לתפוע העש"ג אלא שהוא מדמה ברעיונו כי שמא המלנה יוליכנו לדון בעש"ג וכל זה מתברר מדברי הרב ז"ל ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל הנזכרים למעלה פי ממנו תוצאות חיים למאי דכתי' בעניותין: מערכת אות פא (א) פאטור.

ראובן שלח מיני סחורות לשמ' הדר בפראנקייה למוכרם ולהלבישם בסחורות אחרות אשר יודיענו וכן עשה אלא שנשאר אצלו אינה סף ולראובן נזדמנה לו דרוך ללכת אל עיר מושב שמעון ועודנו בלאזריטו בא אצלו שמעון ועד שלא תבעו ראובן מה שחייב לו הודיעו שיש מין סחורה פ' בעד סף כ"כ אם יש את נפשך לקנות והשיב לו עשה והצליח והלך לו ואח"כ אמר לו פבר נגמר הענין ואחר ימים אמ"ל שלא רצה למכור הפל אלא בבת אחת ואח"כ אמ"ל אם תרצה לקנות מקונה אחר מקצתו מוטב אלא שצריך להוסיף בשומתו ויען ראובן ויאמר פטוב בעיניך עשה וקנה לו כנגד מה שהוא חייב לו והותיר והנה בעת"ה בהגלות נגלות בעיניו מפי מגידי אמת פי באותו השיעור שאמ"ל מתחלה קנאו לעצמו וממנו מכר לו שאל השואל פיון שהוא חייב לו פבר ואמ"ל שילך בשליחותו לקנות לו אותה הסחורה והלך וקנאה לעצמו ממה שהוא חייב לו אי אהנו מעשיו או לא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: תשובה הנה מרו ז"ל בב"י סי' קפ"ג

הביא תשול'להרשב"א ז"ל והיא ל"ו נדפס"ה בח"ג סי' קל"ב בראובן שהיה לו מעות ביד שמעון ואמ"ל שיקנה לו קרקע פ' וקנאו לו ונתן דינר ביד המוכר ואת"כ מכרו שמעון ללוי שלא מדעת ראובן ועכשו אומר לו ראובן שאני רוצה לזכות באותו מקח שקנה שמעון בעבורי אם המקום מקום שקונין קנין גמור בנתינת אותו דינר הדין עם ראובן וכו' עכ"ל ובגדון הרב השלים שבגדו מעות המשלם עדיין לא נתן דמי המקח לא משל עצמו ולא משל המשלם אלא דינר א' שנוהגים לקנות בו ופסיק ותני דזכה המשלם דמסתמא אמרינו חזקה שלים עושה שליחותו ודע שכל מה שכתב מרן הש"ע שם הנותן מעות לחבירו לקנות לו קרקע או מטלטלי וכו' כתב מור"ם ז"ל תשובת הרשב"א ז"ל הלזו ע"ע.

למדנו מדבריו דלא שני לן בין נמן לו מעות לקנות לו או פיון שהיה לו מעות אצלו כבר למימרא דדא ודא חדא היא והנה לא נתבאר בדברי הרשב"א ז"ל באותן המעות שהיו לו לראובן ביד שמעון באיזה אופן היו בידו אי בתורת מלנה דאית ליה או בתורת פקדון איתנהו בידיה דא"ל פיון דמלנה להוצאה ניתנה קמו ליה ברשותיה והשתא ראובן לא יחייב ליה מידי לשמעון למקני ליה אות' קרקע כ"הג א"ל דלא קנה משלם ואפי' אמ"ל שמעון קניתי לך לא קנה כמ"ש רבינו ירוחם ז"ל הביאה מרן הב"י שם אלא דהתם מיירי דלא הנה לשלים ממונו של משלם הא מיהא כל דהו"ל הנה זוני דראובן לגבי שמעון במלנה ורשו לא קנה המשלם אבל אי הוה הנה זוני דאית ליה לראובן גבי שמעון פקדון ניהו הו"ל הנה זוני ברשות מרייהו קנימי וכמאן דיהיב ליה דמי ואיכא למימר דאפילו איתנהו גביה בתורת מלנה כל כמה דמטי זמניה חשיבי להאי מלתא כפקדון בידיה ומצאתי לה' מוהריב"ל ז"ל בח"ג סי' קי"א שנסאל במי שמכר לחבירו מין סחורה להוליקה למ"ה ודמי אותה סחורה ילבשם שם בסחורה פ' ולשולחה ליד המוכר והקונה הנז' לא קיים תנאו אלא שהיה עושה סחורה בפירתו של חבירו עמד השואל ושאל אם זכה המוכר בעל דמי הסחורה כמה שהרויח הקונה שהוא והרב ז"ל הביא פלוגתא דרבנותא בקנה במעות המשלם אחר שזקפם ע"ע דיש מן המורים שהורו שזכה לעצמו ושהרמב"ם וסיעתו ס"ל דזכה המשלם וכתב ז"ל איכרא דיש לחלק ולומר שאני התם שבאו המעות לידו בתורת שליחות לקנות אותה הסחורה משו"ה לא בעי הדר אבל בההוא עובדא באו לידו בתורת מלנה עכ"ל ולפ"ד ז"ל אי שמיע ליה הך תשובת הרשב"א ז"ל וכתבה מרן ז"ל שצ"ל דמוקי לה שבאו לידו בתורת פיקדון ולא בתורת הלואה והדבר.

קשה דהיה לו לפרש ולא לסתום וזו הלכה העלה וז"ל ואחר שכתבתי זה אני מודיע לשואל שדעתי וסברתי דבהלבשה הראשונה לא שנא אם הלבשה במה שהתנה עם ראובן לא שנא שכל הרינח הוא של היתומים ואפילו שזקפם עליו במלנה ובשאר ההלבשו יש להסתפק וכו' עכ"ל והכנה"ג שם בהג"הט אות י"ג העתיק דברי ה' מוהריב"ל הללו אלא דמ"ש הרב דאפילו שנה בשליחותו הפל למשלם כתב עלה דה' מוהרש"ך ז"ל משם של"הג ז"ל דפליג בהא ע"ש ולשם באות י"א העתיק מ"ש מוהריב"ל לחלק בין היכא דאתו לידיה בתורת שליחות לקנות לו להיכא דאתו לידיה בתורת הלואה ע"ש ולא ידעתי למאי הלכתא קבעה הרב להלכה פאן דמהריב"ל ז"ל בהס' כמה עלה לחייב את הקונה ולזכות בו המשלם ולא כתב פן אלא בדרך שיש לחלק

בְּכֹה וּמָה גַם דְּפִשְׁטֹן שֶׁל דְּבָרִים הַמוֹכִיחִין מִדְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל דְּלֹא שָׁנִי לֹן מִדְּסַתָּם לֹן סְתוּמֵי אֲלֵא דְפָסִיק וְתַנִּי דְזָכָה רְאוּבֵן.

וְאַתָּה דַע לָךְ דְּבַנ"ד שְׁהַמְעוֹת הִלְלוּ שְׂבִיד שְׁמַעוֹן אֵינָם בְּתוֹרַת מְלִנְה גְבִיָּה אֲלֵא כְּפִקְדוֹן דְּמוֹ וְכֵן מְצִאתִי לֵה' הַמְבִי"ט בַּח"ג סִי קַע"ה ע"ש וְכִינֵן דְּאָתוּ לְגַבִּיָּה בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן וַאֲמ"ל לְקַנּוֹת לֹן סְחוּרָה פ' חָשִׁיב כְּמִי שְׁנַתָּן לֹן מְעוֹת לְקַנּוֹת לֹן דְּמִי וּמְרָן בַּש"ע שְׁם פְּסֻק פְּדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל וְסִיעַת מִרְחֻמוֹהִי שְׁאֲפִילוּ זְקָפֵן עָלָיו הַשְּׁלִיחַ בְּמִלְנְה זָכָה הַמְשַׁלַּח ע"ש וְעַד אֲחֵרָן דֶּהַמְשַׁלַּח הוּא מְוַחֲזֵק בְּמָה שְׁהוֹתִיר בְּדְמֵי הַסְּחוּרָה שְׁמַכְר לֹן עַל מָה שְׁהִיָּה אֲצֵלוּ כְּמִבְּנֵאָר בְּשִׂאָלָה מֵאֵן סְפִין מֵאֵן רְקִיעַ לְמִרְמִיָּה לִיָּה מִן יְדִיָּה וְכִלְל גְּדוֹל אֲמָרוּ בַּד"מ הַמַּע"ה וּמַעֲתָה קָם דִּינָא שְׁאָם יְבָרַר רְאוּבֵן שְׁאֹוְתָה הַסְּחוּרָה שֶׁאֲמ"ל לְקַנּוֹתָה לֹן שְׁהַשְּׁלִיחַ הֵלֵךְ וּקְנָאָה וּמְכָרָה לֹן בְּיוֹתֵר מְמָה שְׁקַנְאָה לֹא אֲהֵנִי לְרַמְאָה רַמְאוּתָהּ וְלֹא אֲהֵנוּ מַעֲשִׂיו: וְכַעַת מְצִאתִי לְהַרְשָׁבָ"ץ ו"ל ח"ב סִי רכ"ט שְׁנִשְׁאָל בְּשִׁוְתָפִין שְׁחֵלְקוּ וּנְשָׂאָר אֲצֵל א' מִהַשְּׁוֹתָפִין שְׁאֵרִית מְמוֹן חֲבִירוֹ וּנְשָׂא וְנָתַן בְּהֵם עִם שְׂאָר מְמוֹנוֹ וְתַבַּע הַשְּׁוֹתָף הָאֲחֵר חֵלְקוּ מְמָה שְׁהָרוּיחַ בְּעַסְקִיו שְׁיִטְוֹל הַרְיֹנַח שְׁיַעוֹר מָה שְׁיַעֲלָה לֹן בְּחֵלְק מְמָנוּ וּפְסֻק הַרְב ו"ל דֶּהֲדִין עִמוֹ וְהִבִּיא דַעַת דִּישׁ מִהַמּוֹרִים וְהַרְמַב"ם דְּפִלִּיג עָלֵיָּהוּ ע"ש וְק"ו הַדְּבָרִים וְדוּק וְתַשְׁפַּח וּמ"ש הַרְב דְּזוֹכָה בְּחֵלְקוּ בְּרִינּוּחַ כְּפִי שְׁיַעוֹר מְעוֹתָיו לֹא בְּיָאָר הַרְב ו"ל אִם צָרִיף לִיטְוֹל שְׂכָר טְרַחוּ מִחֵלְק הַשְּׁוֹתָף חֲבִירוֹ וְנַר' שְׁדַעַת הַרְב ו"ל כִּינֵן דְּמַתְעַסֵּק בְּמְמוֹנוֹ וּמְמוֹן חֲבִירוֹ אֲמָרִינֵן מְגוֹ דְּטְרַח אֲדִינְיָה טְרַח נְמִי בְּדַחְבְּרִיָּה אַע"ג דְּאִין חֲבִירוֹ מַתְעַסֵּק עִמוֹ כְּלָל וְכַדַּעַת הַסְּמ"ג וְכַמ"ש מוֹר"ם בִּי"ד סִי קַע"ז ס"ג ע"ש וְכֵן מ"ש הַרְב מוֹהֲרִיב"ל ו"ל דְּבַהֲלַבְּשָׁה הָרֵאשׁוֹנָה כָּל הַרְיֹנַח הוּא לִיתוּמִים אִי בְּעִית אֵימָא כְּדַאֲמָרוּ כִּינֵן דְּמַעֲוֹרְבִין וְכַסְּיוֹ עִם גְּכַסִּי הִיתוּמִים וּמַתְעַסֵּק בְּהוֹן יַחַד אֲמָטוֹ לְהַכִּי אִין צָרִיף לְהַעֲלוֹת לֹן שְׂכָר טְרַחוּ וְאִיבְעִית אֵימָא כָּל לְגַבִּי יְתוּמִים כ"ה ג לִיכָא לְתָא דְהֵאִי אִיסוּרָא אֲמָנָם עַל מ"ש מוֹר"ם ו"ל ח"מ סִי רצ"ב דָּאִם תַּבַּע הֵלָה אֵת פְּקֻדוֹנוֹ וְהֵלָה מְסַרְב חֲיִיב לִיתָן לֹן אֵת הַרְיֹנַח קָשָׁה שְׁהִי"ל לְפָרֵשׁ אֲחֵר שְׁיִטְוֹל שְׂכָר טְרַחוּ וְאֵע"פ שְׁהוּא דְבָר מוּעַט כִּינֵן דְּמַעוֹת הֵן וְכ"ה ג אֲמָרִי גְבִי אֲשָׁה שְׁהַשְּׁבִיחָה בְּנְכַסִּי הִיתוּמִים וְאִינְיָה נִיזוֹנָת מֵהֵם דֶּהַשְּׁבַח לִיּוֹרְשִׁים וְנוֹטְלַת שְׂכָר טְרַחְתָּה וְאִם הַנְּכַסִּים הֵם מְעוֹת נוֹטְלַת דְבָר מוּעַט בְּשְׂכָר טְרַחָא כַּמ"ש בְּטוּש"ע א"ה סִי צ"ה אֲלֵא דְלְגַבִּי אַחִים כְּשֶׁהַשְּׁבַח לְאֲמָצַע א"צ לִיתָן לְהֵם שְׂכָר טְרַחָם מְשׁוּם דְּאַחִים מְסַתְמָא מְחִלִי אֲהַדְדִי כַּמ"ש הָרֵא"ש ו"ל בַּפ' מ"ש אֲהֵךְ מַתְנִי דֶּהֲנִיחַ בְּנִים גְּדוֹלִים דַּקְמ"ד ע"ש וְכ"כ הַרְמ"ה ו"ל בַּח' לְשָׁם סִי ד' דַּר"ט רִישׁ ע"ג ע"ש וּמִבְּנֵאָר בְּדַבְּרִיָּהּ שְׁהַגְּדוֹלִים שְׁנַתְעַסְקוּ בְּחֵלְקָם וְחֵלְק אַחֵיהֶם כְּמוֹ שְׁדַקְדַּק הַרְמ"ה ו"ל שְׁם בְּרִישָׁא דְמַתְנִי ע"ש וּמִבְּנֵאָר שְׁם דְּבִשְׁוֹת' דְּלֹא אַחִי נִינְהוּ חֲיִיבִים לִיתָן שְׂכָר טְרַחָם וּלְפִי מ"ש מוֹר"ם ו"ל שְׁם בִּי"ד דֶּהַשְּׁוֹתָף א"צ לִיטְוֹל שְׂכָר טְרַחוּ וְא"כ לְמָה לִי טַעְמָא דְאַחִים מְחִלִי וּבְשׁוֹתָפִין דְּלֹא אַחִי חֲיִיבִים לִיתָן ש"ט וְנ"ל דְּשִׁאנִי הָתָם דְּמַדְנַפְשִׁיָּהוּ שְׁקִלִי לְנְכַסִּי דְאַבְוָהוֹן וְא"כ הו"ל כִּינֵן לְתוֹף שְׁדָה שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת הֵלְכָף כְּשִׂאָר שְׁוֹתָפִין דְּלֹא אַחִי שְׁמִין לְהֵם וּבְאַחִי אֲמָרִי דְמְחִלִי אֲהַדְדִי אֲבָל בְּשׁוֹתָפִין דְּמַדְעַתָּם נְשַׁתְּפוּ ע"מ שְׁאֲחַד מֵהֶם לְבַדּוֹ הוּא מַתְעַסֵּק בַּכ"ה ג אִין צָרִיף לִיתָן שְׂכָר טְרַחוּ וְלִינִישׁב דְּבָרִי מוֹר"ם דְּסִי רצ"ב כִּי לֹא פוֹרֵשׁ שְׁצָרִיף לִיתָן לֹן שְׂכָר טְרַחוּ אִיכָא לְמִימַר דַּה"ק יִטְוֹל הַרְיֹנַח בְּעַל הַפְּקֻדוֹן אֲחֵר שְׁיִטְוֹל הַנְּפָקֵד שְׂכָר טְרַחוּ וְלֹא הוֹצֵרָה לְבָאָר זֶה דְּלֹא לְהַכִּי אֵינְשִׁיל וְסַמָּךְ עַל מָה שְׁנַתְבָּאָר בִּי"ד כִּי שְׁם בִּיתוֹ וְע"ע בְּמָה שְׁעַמְדָּתִי ע"ד מוֹר"ם ו"ל הִלְלוּ בְּמַעֲרַכַת

אות שי"ן מדיני שותפין ע"ש ומ"ש המרדכי ס"פ הגוזל דאפילו בפקדון כל שלא תבעו אין צריף ליתן לו הריוח ע"ש פבר אוקמיה הסמ"ע בסי' רצ"ב סק"ך בדאמר בפני עדים דלעצמו הוא מרויח ע"ש ובה' כנ"הג שם בהג"הט אות כ"ו ע"ש ודומה לזה קי"ל באחין שהשביחו בנכסי אביהן שאם אמר בפני עדים ראו מה שהניח לנו אבא ונהרי אנו עושין ואוכלין הרי כל השבח לעצמן אע"פ שנתעסקו גם בנכסי חלק האחין כמ"ש בטוש"ע ריש סי' רפ"ז ע"ש ומ"ש מרן בש"ע סי' קפ"ג בדעת הרמב"ם דאפי' זקפם ע"ע לא זכה השליח ע"ש שאני התם כינו דאמ"ל המשלח לקנות לו במעותיו קרקע או מטלטלי הוי כמאן דתבעיה דמי שנתבאר בסי' רצ"ב שם שהריוח לבעל המעות והחונן לאדם דעת יחוננו מאתו עין רואה ואזן שומעת להבין אמרי בינה בחכמה ובתבונה ובדעת ויראת ה' היא אוצרו עד מקום שהיד מגעת אכ"ר: (ב) פאטור ראובן מתושבי עיר ארגי"ל יע"א בא להסתחר פה מתא יע"א ועמדו אנשים סוחרים מתושבי מתא ארגי"ל יע"א ושלחו לראובן פרקמטיאות ומעות בעין והרשוהו למפור הסחורות ונדמים אשר שלחו לקנות להם ליטראס די קמביו מסוחר פה מתא לגבות הליטרא בעיר ליוורנו כמנהג התגרים ועמד ראובן וקנה ליטרא מסוחר אדומי בעד סף ד' אלפים רוזא לערף הק' רוזא בסף רס"ז וחצי ממטבע פה העירה והקתיבם בפנקס אדומי בשם שמעון ולוי ולאחד עבור ג' ימים קנה עוד מישראל סוחר סף ד' אלפים ושלש מאות רוזא בעד סף תקע"ט ממטבע פה מתא והקתי' כנז' ועוד קנה מהאדומי הנז' ב' אלפים וג' מאות לשם שמעון ולשם לוי ב' אלפים וכך וכתבו בפנקס הסוחר הישראל וכשנזדמן לו לגלות און סוחר ארגי"ל נראה בדעתו כי הדברים ק' לשא' יזכה בקנייתו בזול והא' ביוקר וזן בדעתו להשוות מהו הקניה בהשואה גמורה וכך כתב להם פן דהוי חזרת הליטרא של האדומי מליוורנו פרוטיסמאדא ועמדו בעלי הליטרא לגבות מהערל שנטל וקבל המזון מיד הקונים ולא נמצא אתו לשלם כל החוב והלואי שיזכו במחצית הדמים והנה שמעון ולוי הוגד הוגד להם כי קניית הליטרא מהאדומי היא בסף רס"ז וחצי כמדובר וכינו שהוסיף בשומתה הו"ל כשליח ששינה משליחותו שנתבטלה שליחותו אי נמי דהו"ל כקנאה לעצמו וזכותו וחסור ומכרה להם יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה וראובן משיב כי בתם לבבי ובגניון כפי עשיתי זאת שלא להטיל קנאה בין ההקנאות: זאת אשיב מודעת זאת פרטי דינים שוש בתורת השליחות בעובר על דעת משלחו ומוסיף פגון זבין לי ליתכא וזבן פורא פורא וזבין ליתכא ונתבאר בדברי רבינו בפ"א מה' שלוחין והש"ע סי' קפ"ב ויש עוד נושא אחר נקרא משנה מדעת משלחו דמעשיו בטלים אפילו בדברים שאין דרף הבעלים להקפיד עליהם פגון נתאנה פחות משות דבבעלים אמרינו מסתמא מחל ואילו בשליח חוזר במקח וכתב מהר"י קולון ז"ל שורש דברים הללו בטוב טעם ודעת ומרן הב"י סי' קפ"ג הביא דבריו בדרף קצרה ובשלחנו סי' קפ"ח ס"ה קא פסיק ותני כל היכא שהשליח משנה מדעת המשלח בטלה השליחות מפל וכל עכ"ל איברא דיש מקום לחלק דלא נאמרו דברים הללו אלא כשהנזק בא מחמת שינוי דעת בעלים אבל אם בא הנזק מחמת דבר אחר לית לן בה ואע"ג דדמי לתחלתו בפשיעה וסופו באונס מ"מ לענין שליחות אית לן למימר דלא בטלה שליחות בכ"הג וכבר עמדו ע"ז רבנו סבוראי הלא זה הדבר מפורש יוצא בכנ"הג סי' קפ"ב בהגה"ב מאות ז"ך ע"ע והרב ש"ך ז"ל סי' קפ"ג סק"ט כתב בפשיטות משם הרב המבי"ט ז"ל דדוקא וקרא וזולא אבל אונס אחר על המשלח

ע"ע ואני מצאתי למוהריק"ש ז"ל בתשו' הנדפסות מקרוב סי' מ"ה שגשאל בראובן ששלח חביות של קאפאראס לשמעון למכרם ולשלוח לו ראזוס בספינה א' והשליח שינה ושלח לו ליטרא די קמב"ו על ארגז אחד בספינה א' ונטבעה הספינה ומשיב השליח מ"ל ראזוס מ"ל ארגז דאין הנזק מחמת השינוי והשיב הרב לחייב השליח ע"ש אמנם הרב מהר"ח ז"ל פטר השליח בטענתו היא מוצאת בתשו' ה' מוהריט"ץ ז"ל סי' קכ"ט והרב מוהריק"ש חולק עליו וכתב שכ"ד הריב"ש ז"ל ע"ש גם אשו"ר לה' מש"ל ז"ל בריש ה' שלוחין שהביא תשו' מרן הב"י ז"ל שדחה פל ראיות הרב המבי"ט ז"ל ע"ש ועיין לה' דרכי נועם ז"ל סי' ר"א ע"ש ולה' משאת משה ז"ל ח"ב סי' ס"ד וח"ג סי' י"ג ולה' נחפה בכסף ז"ל ח"מ סי' ח"י ולה' דבר משה ח"ב סי' ט"ז ע"ש ולה' תורת חסד סי' ק"ס ולה' אורח לצדיק ח"מ סי' ה' ע"ע ותשו' הכנ"ה ז"ל להקדשות בח"א ס"ב ק"ד וקט"ו ע"ש ולה' דברי יוסף ז"ל סי' מ"ה ולה' מים רבים ח"מ סי' ד' ואילך ובתשו' הרב קול אליהו הנדפס מחדש סי' ר"ב מח' ח"מ ע"ש וכנ"ה סימן קפ"ג אות ל"ג בהגה"בי ועלה בדעתו להאריך בפרט זה אלא שגנאה לע"ד דבנ"ד לא שמא מתייא דין שליח ששנה בשליחות כלל דהתם השינוי והתמורה בקיום השליחות עצמו כמו שיתבאר מדין הגמ' עצמה וממה שגשאלו עליו הרבני העליו' למעלה ז"ל אבל בנ"ד שהמשלח סתמא קאמר ליה תקנה לי ליטראת ובשעת הקנייה בתום לבבו קנה לזכות שמעון ולוי וכתב בפנקס האדומי לשמם בסכום שקנה בלי תוספת ומגרעת ולאחר שגמר שליחותו כדהו"ל למעבד להם עבד אם חזר והוסיף בסכום מה יתן ומה יוסיף לענין ביטול השליחות למפרע ולא מבעיא בנ"ד שהשליח נותן אמתלא לדבריו על מה עשה פכה שונדאי פטיר ועט' אלא אפילו את"ל שפמרד עשה הדבר הזה כדי לזכות לעצמו הפרש הסכום אין זה בכלל משנה פיון דבשעת הקנייה עשה שליחותו על קו האמת והיושר ולאחר מעשה אמרינו שניא דא בשנותו את טעמו כנלע"ד לענ"ד הקצרה.

ובדין נושא נותן באמונה דאין לו אונאה אם נמצא שהוסיף בטלה אמונתו כמ"ש הרשד"ם ז"ל בתשו' ופשוט הוא כמ"ש הרב כנ"ה סי' רכ"ז ואפי"ה המקח קיים ועיין בתשו' מוהר"ש צרור ז"ל שבתשו' התשב"ץ ח"ד סי' י"א באנרף: (ג) פאטור.

דיני ופרכי הפאטורים עיין כנ"ה ח"מ סי' קפ"ה בהג"הטו אות ד' וה' וכ"ב ומוהר"ם גאלאנטי ז"ל. סי' ע"ז ע"ח ומוהריט"ץ ז"ל סי' מ"ז וסי' שפ"ו בהג"הט אות ל"ד ואות ע' וסי' רצ"א בהג"הט אות ל"ח ואות מ"ח: (ד) פאטור.

הפאטורים אינם רשאין להשתמש במעות בעלי הסחורה וכ"ש במעות ששלחו להם לקנות סחורות כנ"ה ח"מ סי' רצ"ב בהג"הט אות ב' משם המבי"ט ז"ל ח"ג סי' ק"ע וע"ש בגוף התשובה: (ה) פאטור ראובן שלח לשמעון סחורות בתורת פאטורים למכור ולגבות ולהלביש כדרך הפאטורים ושיקח שכרו.

פמנהג והשיבו שמעון בכתב פי הוא מוחל לו על שכרו ואח"ך חזר בו הדין עמו ואין בזה משום מחוסרי אמנה ועיין בה' מוהרשד"ם ז"ל סי' שפ"ד ועיין כנ"ה סי' קכ"א בהג"הט אות ל': (ו) פאטור ראובן פאטור של שמעון ולוי ושלח שמעון לראובן שיעשה לו סיגורטא בעד הסחורה שרוצה לשלוח לו ולוי שלח עם שמעון סחורתו בספינה א' וראובן הפאטור טעה במקום שיעשה הסיגורטא בשם שמעון שצנה.

לו עשה בשם לוי שלא צוה לו לעשות הסיגורטא ונשברה הספינה או נטבעה וכיוצא ונתחייב הסיגורדור לשלם דמי הסחורות הים עכשיו טוען לוי שזה זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו ושמעון אומר את"ל שלוי זכאי בדינו ראובן חייב לשלם לי שזו פשיעה וראובן טוען דלא זכה לוי מעולם דע"כ לא אמרינו דזכין לאדם שלא בפניו אלא במתפונן לזכות לו אבל הכא הוא לא נתפונן אלא לקיים מצות המצווה ונתחלף לו אחד עם אחד ועוד לא אמרינו זכין לאדם וכו' אלא פשיעה זכות גמורה אבל הכא שמפסיד שכר הסיגורטא לא מקרי זכות גמורה ועיין בהרב מחנה אפרים ז"ל הלכות זכייה סי' ו' ובה' שלוחין סי' י"א ועיין לה' בית דוד דף מ"ז ומה שהק' על רש"י עיין במהרש"א ז"ל ועיין להכנ"הג ז"ל בסי' קפ"ב בהג"הט אות ע' וע"א: (ז) פאטור.

שאמר למשלחו שמכר סחורתו בהקפה ולקח משכון ואח"ך בא עד א' ואמר שנעשית המכירה בתנאי שימתן לו ערב בטוח והשיב הפאטור פן הנה בשעת המכירה אבל בשעת לקיחת הסחורה לא רצה לימתן ערב ונתן משכון אין כאן סתירה שיכול לתרץ מ"ש שלא הנה בערבות הוא בשעת לקיחת הסחורה הרב לחם רב ז"ל סי' צ"ד עיין פנסת הגדולה סי' ע"ט בהג"הט אות ל"ח: (ח) פאטור.

הפאטורים שומרי שכר הם עיין כנ"הג סי' רצ"א וסי' ש"ג בהג"הט אות ו' ועיין להרב גו"ר ז"ל בח"מ פלל א' ועיין להרב פ"מ שלמה ז"ל בחח"מ סי' פ"א מ"ש בזה באר"ך: (ט) פאטור. ראובן יש לו חוב אצל יהודה ושלח לשמ' לוי לגבות את חובו מיהודה וגבה לוי מקצת ושמעון מקצת ונשפר לוי שמעון פטור משם ה' מהרש"ך ז"ל כנ"הג סי' ע"ז בהג"הט אות א' ולא דמי לשנים שלוו דהתם נשפעדו למלוה פאחד כמ"ש בסי' ע"ז ועיין מ"ש כנ"הג סי' ע"ז בהג"הט אות א' משם הרב מוהרש"ך ז"ל: (י) פאטור.

ראובן דר בעיר א' והנה פאטור של שמעון שהיה בעיר אחרת ונתפשו שכל הסחור' שיקנה ראובן וישלחה לשמעון יקח כ"וך למאה בשביל טרחו ונשפעו להתנהג בנאמנות גמורה וכראות ראובן שמעון הנה מוכר הסחורות בפחות משוויים הנה כותב לשמעון ערכי הסחורות הערף האמתי אם הודה אח"כ שהיה מעלה לו הערכים או שנודע ע"פי עדים אע"פ שנותן אמתלא לדבריו שהיה עושה פן בשביל שלא ימפור שמעון בפחות משוויין הפל תלוי בראות עיני הב"ד אי אינש מעליה הוא נאמן ואם לאו נעשה חשוד על הגזל עיין כנ"הג סי' צ"ב בהג"הט אות ב' וע"ע עליו בסי' פ' בהג"הט אות ה': (יא) פאטור.

ראובן פאטור שמעון ושלח לו בלי חסרון ונזק פלל ואח"כ כתב לו שחסר פלי השק אינו נאמן לומר טעיתי מוהרי"ט ז"ל חח"מ סי' פ"ו כנ"הג סי' ע"ט בהג"הט אות יו"ד: (יב) פאטור ראובן שלח לשמעון פאטור שלו סחורה וצוה עליו שלא למכרה והניחה בפונדק ולאחז"ר בא ראובן לעיר שמעון ומכר סחורתו הוא בעצמו אין לו לשלם לפאטור פלל כנ"הג סי' של"ה בהגב"י אות י"ב ונ"ל דמ"מ שמין לו שכר טרחו במה שנתעסק לקבלה ולשומרה בפונדק כפי שומת הבקיאין ואינו עליה אלא שומר חנם אע"פ שהפאטורים שומרי שכר הן כמש"ל: (יג) פאטור.

ראובן שאמר לשמעון שיקנה סחורות ללוי והוציא שמעון כתב מיהודה שהוא שלח לו שיקנה סחורות ללוי ושימתן לו ה' למאה בעד פאטוריאה ושתק ראובן חייב לימתן לו מה

שְׁהָרָאָה לֹו דְבַכּ"ה גְּאֻמְרִי שְׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה דְּמִיָּא מֵהֶרֶשׁ"ךְ וְ"ל ח"א ס' פ"א וע"ע שְׁמַעִיר בְּפֶרֶט דְּאֻמְרִי לְפַעְמִים דְּלֹאוּ פְּהוּדָאָה דְּמִיָּא: (יד) פְּאָטוֹר.

רְאוּבֵן פְּאָטוֹר שְׁמַעוֹן וְהֶלֶף מְעִירוּ וְהַנִּיחַ לְוִי לְקַבֵּל הַסְּחוֹרוֹ הַעֲתִידִים לְבֹא לְאֵל מְקָרִי שׁוֹמֵר שְׁמֹסֵר לְשׁוֹמֵר דְּאֻמְרִי לֹא אֶתוּ לִידְוָה בְּתוֹר' שְׁמִירָה דְּלִיְהוֹי עֲלֵיְהוּ שׁוֹמֵר כִּנ"ה גְּאֻמְרִי רַצ"א בִּהַג"ה טו"ח קמ"ח בְּשֵׁם מֵהֶרֶאד"ב וְ"ל סִימֵן וּפ"א: (טו) פְּאָטוֹר.

אָמַר הַפְּאָטוֹר לְרְאוּבֵן שְׁיִקְבֵּל הַסְּחוֹרוֹת וַיִּשְׁלַחֵם בְּיַד שְׁמַעוֹן וְרְאוּבֵן שְׁלַחֵם בְּיַד יְהוּדָה הַנִּי שׁוֹמֵר שְׁמֹסֵר לְשׁוֹמֵר וְחַיִּיב כִּנ"ה גְּאֻמְרִי רַצ"א בְּשֵׁם הֶרֶאד"ב וְ"ל וְצָרִיף לְרְאוּבֵן עֵיקָר הַתְּשׁוּבָה יַעַן גְּסַתְפַּקְתִּי אִם הַחַיִּיב עַל הַפְּאָטוֹר אוֹ עַל רְאוּבֵן שְׁקַבֵּל הַסְּחוֹרוֹת עַד לְכַתְּמִי לְתוֹנֵס לְחַטוֹ"ל: (טז) פְּאָטוֹר.

הַפְּאָטוֹרִיאַס שְׁבוּיִנְצִיָּא שְׁקִנְדָּם הַגָּעַת הַסְּחוֹרוֹת לְיָדָם מִנִּיחִים אוֹתָם בְּלֹא זֹאֲרִיטוּ וּמִנִּיחִים שׁוֹמְרִים עֲלֵיהֶם שְׁפָל הַשׁוֹלְחִי לְיָדָם עַל דַּעַת פֶּן הֵם שׁוֹלְחִים וְאִם פֶּשְׁעוּ הַשׁוֹמְרִים פְּטוֹר הַפְּאָטוֹר מִלְּשַׁלֵּם וְלֹאוּ דְּנֻקָּא פֶּשְׁעוּ הַשׁוֹמְרִים אֲלֵא אֲפִילוּ אִם גָּנְבוּ הֵם בְּעֲצָמָם פְּטוֹר מִלְּשַׁלֵּם וְאֲפִילוּ אִם יִמְצָא הַדְּבָר וְלֹא יִהְיֶה לְשׁוֹמְרִים לְשַׁלֵּם לֹא יִפְרְעוּ הַפְּאָטוֹרִיס כִּנ"ה גְּאֻמְרִי רַצ"א בִּהַגְּהַב"י אוֹת מ"ג וּמ"ד וּמ"ה: (יז) פְּאָטוֹר.

רְאוּבֵן הַיּוֹשֵׁב בְּאִזְמִיר פְּאָטוֹר שֶׁל שְׁמַעוֹן הַיּוֹשֵׁב בְּתוֹנֵס שְׁלַח לֹו סְחוֹרָה וְצוּהָ עֲלִיו לְמִןְכְּרָה בְּמַדוּדִים וְאִם לֹא מְצָא שְׁיִמְכֹּר בְּמַדוּדִים שְׁיִקְנֶה לֹו סְחוֹרָה מִשֵּׁם וְרְאוּבֵן הַפְּאָטוֹר לֹא כֵן עָשָׂה אֲלֵא קָנָה לֹו סְחוֹרָה מְעִיר אַחֲרַת וְהַפְּסִיד בָּהּ שְׁמַעוֹן טוֹעֵן עַל הַפְּאָטוֹר כִּינֵן שְׁשִׁינָה מִדַּעַת מִשְׁלַחוּ בְּטִלָּה שְׁלִיחוֹתוֹ וְקָמָה לֹו הַסְּחוֹרָה בְּרִשׁוֹתוֹ וְהַפְּחַת הוּא לְבַדּוֹ שְׁלֵם יִשְׁלֵם כִּמ"ש ה' מוֹהֲרִיק"ו וְ"ל וּפְסָקוּ מֶרֶן וְ"ל בִּש"ע סוֹף ס' קפ"ג וְהַפְּאָטוֹר טוֹעֵן כִּינֵן שְׁלֵם אָמַר בְּלִשׁוֹן שְׁלִילָה שְׁלֵם תִּקְנֶה אֲלֵא מִשֵּׁם הַנִּי לִיהַ כְּמוֹרָה מְקוֹם הַדִּין עִמּוֹ הָרַב כִּנ"ה גְּאֻמְרִי רַצ"א בְּתִשׁוֹ שְׁבַס' בְּעֵי חַיִּי סִימֵן קט"ו וְשְׁדָבָר זֶה מִןְסַפֵּם מְפָל הַתְּגָרִים בְּנֵי בְּרִית וְשְׁאִינָם בְּנֵי בְּרִית ע"ש: (יח) פְּאָטוֹר.

רְאוּבֵן שְׁלַח סְחוֹרוֹת לְשְׁמַעוֹן הַדָּר בְּעָרֵי פְּרָאֲנָקִיאָה וְהִיָּהֲנוֹתָן לֹו שְׁנַיִם לְמֵאָה שְׁפָף הַתְּנוּ מִתְּחִלָּה וְכָתְבוּ שְׁטֵר ע"ז וְכִשְׁהוֹזְלָה הַסְּחוֹר' בְּפָחֹת שְׁלִישׁ מִשְׁוֹנָה שְׁלַח לְרְאוּבֵן לֵאמֹר לֹו שְׁאִינִי מִתְּפִיִּיס אֲלֵא בִּג' לְמֵאָה וְרְאוּבֵן שְׁלַח לֹו הַסְּחוֹרָה בְּסַתָּם וְלֹא הוֹדִיעוּ מֵאוּמָה וְעַכְשָׁו טוֹעֵן רְאוּבֵן כִּי נִכּוֹן לְבוּ בְּטוֹחַ עַל הַתְּנָאִי הַרְאִשׁוֹן וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן כִּי אֲדַעְתָּא דִּידִי טָרַחְתִּי וְלַע"ד יֵשׁ לְדַמּוֹת דִּין זֶה לִמ"ש בִּש"ע בְּסִי אר"ךְ וְכִינֵן שְׁרְאוּבֵן שְׁלַח לֹו הַסְּחוֹרוֹת אֻמְרִי מְסַתְּמָא סְבַר וְקַבִּיל אֲלֵא שְׁמוֹר"ם וְ"ל כְּתַב שָׁם דָּאִם יֵשׁ קְצִיצָה מִתְּחִלָּה דְּמְסַתְּמָא ע"ד קְצִיצָה א' מִשְׁוֹ וְכָתַב הַסִּמ"ע וְ"ל רְבוּתָא קמ"ל אֲפִילוּ אִם חִזַּר בּוּ הַמּוֹכֵר בְּנִתִּים אֲפִי"ה אֲלִימָא מְלִתָּא דְּקְצִיצָה ע"ש אֲלֵא שְׁמַדְבְּרֵי הַרִיטְב"א וְ"ל שְׁהוּבָא בְּמִקְוֹבָצָת לְמַצִּיעָא בִּמ"ד לְדָף ע"ז נְרָאָה דְּלֵא ס"ל הַכִּי ע"ש וְהִנֵּה בַעַת"ה נְרָאָה בְּעֶלְזֵל סָפֵר הַבְּהִיר יוֹסִיף אֲנֻמֵּן בְּחַתִּימַת ס' ק"ה לְמוֹפֶת דּוֹרְנוּ ה' מוֹהֲרַח"א זִיע"א וְאֲרָאָה אוֹתוֹ אוֹת הוּא בְּצָבָא הִנֵּה זֶה עוֹמֵד עַל פְּתָגָם רְזָא דְּנָא ע"ש: (יט) פְּאָטוֹר.

רְאוּבֵן שְׁלַח לְשְׁמַעוֹן הַדָּר בְּעִיר אֲזְמִיר סְחוֹרוֹת שְׁיִמְכֹּרָם בְּעִירוֹ כְּפַעַם בְּפַעַם וּלְפִי שְׁרְאוּבֵן הַנְּצָרָף לִילָף לְאִזְמִיר וְיִרָא רְאוּבֵן כִּי עֲדִינֵן לֹא נִמְכְּרוּ קְצַת סְחוֹרוֹת בְּאוּצָר שְׁמַעוֹן עָמַד וּנְטָלָם מִמֶּנּוּ וּלְמִקְצַת יְרַחֲזֵן מְכָרָם כְּרָצוֹנוֹ וְשְׁמַעוֹן תְּבַע שְׁכַר הַפְּאָטוֹרָה

מאחר שפבר טרח בה להביאה מהספינה ולהכניסה ברשותו וראובן מסרב דאינה נקראת אלא ע"ש הגומרה ועיקר שפבר הפאטורה על המכירה עיין להגאון האחרון מוהרי"ט ז"ל בחח"מ סי' ק"י ובה' כנ"הג ז"ל סי' קפ"ד בהג"הט אות ד' ותשו' הרב שציינן שם היא ל"ו נדפס"ה בס' בפי חיי.

סי' ק"ד וכעת השמש יצא על הארץ ספר יוסיף אנומן עמד על זה ע"ע ובכל זה וכיוצא בו המנהג עיקר והפל פמנהג המדינה: (ד) פוגם שטרן קי"ל המוציא שט"ח על חבירו ואמ"ל הלנה פרעתיך כ"ך והמלנה אומר לא פרעת לי כ"א כ"ך דאם אין נאמנות בשטר נעשה פוגם שטרן במה שהודה שקבל ואינו גובה אלא בשבועת המשנה כמ"ש בטוש"ע סי' פ"ד ע"ש ואילו דלנה לא טעין אשתבע לי ואמרי' בגמרא דאמרינו ללנה זיל שלים ואי אמר ישבע לי אזי משביעין אותו וכמ"ש בטוש"ע סי' פ"ב שפא דא בפוגם שטרן דאע"ג דלא טעין לנה אנו אמרינו למלנה אשתבע כמ"ש בס"י פ"ב ופ"ד ע"ש ובס"י פ"ב נתבאר אם המלנה ת"ח אין משביעין אותו ולא מגבינו ליה דאם תפס זכה ע"ש ולא נתב' דין גבי הפוג' שטרן בת"ח היכי לידעינו דייגי דאיפא למימר פיון דמדינא דמתני' רמו עליה שבועה בפוגם לא פלוג רבנו בין ת"ח לשפאר אינש דעלמא או"ד פיון דאחמור רבנו על ת"ח שלא יגבה ממון שע"י שבועה א"כ מ"ל שבועה שע"י טענת הלנה לשלא ע"י טענת הלנה: שו"ר להרב לח"מ ז"ל בפ"ד מהלכות מלנה דין ב' שעמד ותלאה בסלע המחלוקת שהרב ז"ל דקדק בדברי רבינו פפולים וסותרים ואם הדברים כפשטן כמ"ש בדין ב' טען הלנה ואמר ישבע לי וכו' שלא פרעתי לו אלא כ"ך דמשמע אפי' בפוגם שטרן בעיניו שיאמר הלנה ישבע לי וזה אינו דבגמ' דשבועות דמ"א אמרינו בהדיא מה בין זה לפוגם שטרן א"ל התם אע"ג דלא טעין איהו טענינו ליה אנו וכו' והפ' דברי עצמו שכתב בדין ואמרי' לו פשיתבע השבע ואח"כ תטול וכו' שר"ל הב"ד אע"פ שלא טען הלנה וזה פשוט ה' מש"ל ז"ל ע"ע ולתרוץ זה כתב הלח"מ ז"ל דמה שחזר וכתב דין פוגם לסמכיה לדין אם הנה המלנה ת"ח ללמד דעת דבדין פוגם נמי אם הנה ת"ח אין נזקקין לשבועתו וכתב ז"ל שאין נראה פן מדברי הטור שפסי' פ"ב הביא דין הת"ח בכופר בכל ובס"י פ"ד גבי דין פוגם לא ביאר דין הת"ח ע"ע ולפ"ד גם הרב בע"הת שפשער א"ך ח"א הביא דין ת"ח גבי פרעתיך פולו ובח"ד דאייתי לדין פוגם לא כתב דין ת"ח ע"ע ולע"ד דמרון אינו סובר פן פדעת רבינו ז"ל חזא דלא שביק הרמב"ם ז"ל ופוסק פהטור ז"ל ואם שדעתו שגם בע"הת ז"ל סובר פן וכדכתבנא הא מיהא הו"ל לכתוב סברת הרמב"ם ז"ל בשם י"א אלא נדאי דס"ל דלא פליגי שו"ר למתקן שצור ז"ל בחוט המשולש ח"ב סי' ה' דף מ"ז ע"ג שדקדק בדברי רבינו פמו שדייק הרל"ם ז"ל ותירץ מה שתירץ הרל"ם ז"ל ג"כ ושוינהו בפלוגתא ע"ש שהאריף ואיפא למיזק א"כ פי קאמר בגמרא התם מה בין זה לפוגם שטרן אמאי לא קאמר דאיפא בינייהו ת"ח דבפוגם משביעין ליה משא"כ בשפאר חוב ולענין דינא אם תמצא לומר דהרמב"ם ז"ל חלוק בדבר פיון דבע"הת והרא"ש והטור ז"ל ס"ל דבפוגם.

לא מסקי להשבע להת"ח הכי נקטינו וכ"ש אם נאמר שזו היא דעת הרמב"ם ז"ל לפ"ד מרון בש"ע: ואפתי נשאר לנו לקברר לפי מ"ש מור"ם ז"ל בי"ד סי' רמ"ב ושל"ד דהאינדנא לית לן דין ת"ח לענין ליטרא דדהבא ע"ש מאי דעתיה ז"ל בהאי דינא ועמ"ש מרון בש"ע בח"מ ריש סי' ט"ו להקדים דין ת"ח ולהפ' בזכותו פתב הסמ"ע דאין דין

ת"ח בזמנינו זה עכ"ל ועיין מ"ש הרב ש"ך ז"ל שם ובסו' סי' א' ועיין מ"ש מור"ם בסוף סי' רס"ב דק"ל ת"ח בתזקת שאינו משנה בדבורו וכו' פתב הסמ"ע ז"ל סקמ"ו צ"ע אם דין ת"ח נוהג בזמן הזה ע"ש מה שהאריף והב"ח סי' ט"ו שם פתב בפשיטות דדין זה נוהג בת"ח בז"ה ע"ש וכ"ד הרב מאמר קדישין ז"ל בסי' א' וט"ו ורס"ב והביא משם הרב שבות יעקב ז"ל שסובר פן וכמ"ש הש"ך ז"ל בסי' א' משם מוהרימ"ט ז"ל ע"ע וכעת ראיתי למופת דורינו ה' מוהרח"א ז"ל בברפי יוסף ח"מ סימן ט"ו ס"ג שהאריף בזה פמדתו לכל רוח מבינתו ע"ע: (כא) פוגם.

קי"ל פוגם שטרן אינו גובה אלא בשבועה ואע"ג דלא טעין לנה אשתבע לי אגן טענינו ליה משא"כ בטוען שלא פרע כלום אי טעין לנה אישתבע לי. משבעינן ליה ואי לא טעין אגן לא טעני ליה אלא אמרי ליה זיל שלים כמ"ש בטוש"ע סי' פ"ד ופ"ב ע"ש וכתב מרן הב"י ז"ל מחו' ב' משם בע"הת ז"ל דגרסינן בירושלמי שאם פגמו בנו לא ישבע שתקנה שהתקינו בו התקינו בבנו לא התקינו עכ"ל דברי בע"הת שם סי' ו' על מה שהתקינו הגאונים שבועה חמורה פעין של תורה על הלנה שטוען שאין לו מה לפרוע דהיכא דמת הלנה והמלנה טוען על היורשים שהניח להם אביהם ממון והם אומרים שלא הניח להם כלום אם נשבעים שבועה חמורה שהיתה מוטלת על אביהם אילו טען פן ע"ז פתב שיש מן המורים אומרים דק"ו הוא דאם אביהם שלא נפטר על ידי שבועה מעיקר החוב אלא שטוען דהשתא מיהא לית ליה מגרמיה כלום ולכי הווי ליה נכסי חייב לשלומי אפי"ה משבעינן ליה שבועה חמורה מתקנת הגאונים דלכי משתבעי יורשים דלית להון מאבוהין כלל דלא שבק ואלא מידי פטירי ועטורי ופקע חובייהו לגמרי.

אינו דיושנחמיר עליהם בשבועה חמורה וע"ז השיב הבע"הת ז"ל דהאי סברא ליתא וכיון דשבועה זו תקנה דבתראי היא לא תקנוה אלא על הלנה עצמו ולמאי דתקון רבנן תקון למאי דלא תקון לא תקון וכדגרסי בירוש' גבי פוגם שטרן שאם פגמו בנו לא ישבע שתקנה שהתקינו בו התקינו בבנו לא התקינו וכו' עכ"ל וצ"ל דאם הפונה שפני המלנה אמרי שלא פרע לאבינו אלא כ"ו ונהלנה אומר כי פרעו פלו או"ד הלנה טוען שפרע להם הכל והיורשים אומרים שלא פרע להם אלא מקצת ועלה קאמר דבבנו לא התקינו ולע"ד אין זה מתקבל דכיון דירשו השטר כמות שהוא וטוען לנה שפרע להם והם מודים במקצת אמאי לא דיינינו להו פדין כל פוגם שטרן דאינהו גופייהו הווי בעלי השטר והודו במקצת אבל אם לא גבו כלל אלא שהלנה טוען שפרע לאביהם הכל והם אומרים ששמעו מאביהם שלא גבה אלא כ"ו דבכ"הג אביהם חייב שבועה מן התורה והיורשים פטורים דבבנו לא התקינו ואחז"ר ראיתי להש"ך ז"ל סק"א שקרא ערער ע"ז דבטען הלנה פשעתי ליורשים והם מודים במקצת פיון דטעמא דרמו שבועה רבנן על המלנה משום דגובינא לא דייק מ"ל הוא מ"ל בנו והביא לשון הירושלמי שהוא בפרק הפותב משנה ז' דמייירי בפגמו אביו ומת וכן הוא בגמרינן בפרק כל הנשבעין דף מ"ח ע"ב הפוגם את שטרן ומת יורשיו נשבעין ונוטלין ע"ש והוא מכונן ללשון הירושלמי תני יורש שפגם אביו שטר חובו הבן גובה שלא בשבועה בזה יפה פת הבן מכח האב שהבן גובה שלא בשבועה והאב אינו גובה אלא בשבועה ע"ש ויפה דן ויפה הורה פי ש"ך ישמרו: דעת ותורה וכו': (כב) פוגם.

קי"ל דפוגם שטרו לא יפרע אלא בשבועה ואע"ג דלנה לא טעין אנו טענינו ליה וה"מ בשעבר זמנו אבל בתוך זמנו כיון דקי"ל כמ"ד חזקה לא פריע אינש גו זמניה גובה שלא בשבועה אלא דאי טעין לנה אשתבע לי כיון דאיחברע להאי חזקה דהא חזינו דפרעיה אמטו להכי משביעי ליה כמ"ש בטוש"ע סי' פ"ד ס"ב ע"ש וה"ה ו"ל כתב ע"ד רבינו ז"ל וז"ל אבל אני חוכה בדין פוגם שטרו דהא איבטלה לה חזקה דאין אדם פורע תוך זמנו שהרי פריע והלה מודה במקצת וצ"ע עכ"ל ומ"ש הר"ם ו"ל שכ"כ בשם רבינו וכו' ט"ס וצ"ל רבינו האיי ו"ל והק' הרב לסברא זו אמאי לא קא' בגמרא איכא בין פוגם לשאינו פוגם פשטען שפרע בתוך זמנו מקצת שאינו גובה אלא בשבועה וכשאינו פוגם גובה בלא שבועה דלא איבטלה חזקה דאין אדם פורע תוך זמנו ע"ש וכן הק' הט"ז ו"ל ע"ע וקושיא זו לדעת מרן ו"ל לדעת הרמב"ם ו"ל דבסי' ע"ח כתב על סברת הרי"ף והר"י בן מיגאס ו"ל דסברי מרנן שגם מהלנה גובה בלא שבועה שגם הרמב"ם ו"ל סובר בן והכי נקטינו ע"ש וע"כ אפילו בטוען הלנה בריא ואין חילוק בין יתומים שטענתם שפא ללנה גופיה שטוען בריא ושללא פדעת הרא"ש ו"ל דמחלק בכך ע"ש בטור ובסמ"ע סקי"ג ע"ש ואילו גבי פוגם שטרו פסק מרן ו"ל דאם טען שפרעו תוך זמנו ומודה מקצת דגובה בלא שבועה היינו שאין ב"ד משביעין אותו בלא טענת הלנה אבל אם טען הלנה ישבע לי משביעין אותו א"כ אמאי לא קאמר איכא בין פוגם לשאינו פוגם בתוך זמנו וטען הלנה אשתבע לי דבפוגם שומעין לו ובשאינו פוגם אין שומעין לו כמדובר ובעיקר קושית הר"ם זו היא שקשה ג"כ לדעת המ"מ ו"ל שהצ"ע לדעת רבינו ונטתה דעתו ו"ל לומר דאינו גובה אלא בשבועה וכדעת רבינו האיי ו"ל שהביא הטור נלע"ד דהמ"מ לא ק"ל כלל דאמר לה דא"א לומר דאיכא בינייהו דפרע גו זמניה דאיכא חזקה דלא פריע וכו' דמרא דהך שמעתא ר"פ ור"פ ס"ל כמ"ד עביד אינש דפרע גו זמניה כדאיתא התם בר"פ השנותפין ע"ש פיוצא בדבר אמה מוצא ברפי"ב מה' מלנה עמ"ש רבינו דאין נפרעין בלא שבועה מיתומים קטנים אפילו היה פתוב בו כל תנאי שבעולם כתב הראב"ד ו"ל דהכי מוכח מגמרא דערבין דלא מוקי לה בשטר שיש בו נאמנות וכתב ע"ז המ"מ ו"ל אינה ראיה משום דלא שכיחא דמ"הט נמי לא אוקמוה כשמתנה ומת וכו' והק' הר"ם ו"ל ואכתי לוקמה במת תוך זמנו דליכא למימר לא שכיחא ע"ש ולפי המשוער לא ק"מ דהתם אמלתיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע קיימינו ואינהו ס"ל כמ"ד עביד אינש דפרע גו זמניה כדאי' התם וכבר הארכתי במ"א בס"ד: (כג) פוגם שטרו.

קי"ל דבפוגם שטרו אינו גובה אלא בשבועה ודוקא בפוגם לאחר זמן המוגבל לפירעון החוב אבל בתוך זמנו לא ולא אמרינו כיון דפרעיה גו זמניה פקעא לה הך חזקה דלא עביד אינש דפרע גו זמניה אלא אפתי קי"ל הך חזקה כמ"ש בטוש"ע ריש סי' פ"ד ועיין מרן בש"ע ס"ב אא"כ טען הלנה ישבע לי והסמ"ע ו"ל תמה עליו דמנ"ל למרן דין זה להזקיקו שבועה פי טעין לנה ישבע לי והש"ף ו"ל כתב ע"ד מרן ו"ל ולא נהירא ועוד הק' עליו דא"ה אין נפרעין מיתומים קטנים דילמא הנה טעין אבונהו ישבע לי דכל מה דהנה מצי אבונהו למטען אנו טענינו להו לינתמי עכ"ל ויש לחלק בין האב שטוען בריא להיתומים שהב"ד טוענין עליהם מספק ועיין בסמ"ע סי' ע"ח סק"ב ושם במור"ם ס"ב הביא פלוגתא ועיין בסמ"ע ו"ל שם מ"מ לדינא נראה פשוט דביתומים לא טענינו

להו בשמא להזקיקו למלנה להשבע וכן העלה הרב קרית מלך רב ח"ב סי' ע"ב דף מ"ט וכן ראוי להורות פנין שדברי מרן ז"ל חלוקים עליו ב"ד של פהגים הסמ"ע והש"ך ז"ל: (כד) פוגם שטרו.

קי"ל דהמוציא שט"ח על חבירו ואמ"ל הלנה כ"וד פרעתיך והמלנה אומר לא פרעתיך אלא כ"וד הו"ל פוגם שטרו ואינו גובה אלא בשבועה אע"ג דלנה לא טעין אישטבע לי ב"ד אומרים לו אשטבע וטול ולא זו בלבד אלא אע"ג שהפירעון שמודה בו המלנה הנה ע"י עדים או שפכת לו המלנה שובר אעפ"כ אינו גובה השאר אלא בשבועה ולא אמרינו אם איתא דפרעיה טפי הו"ל למפרעיה קמי סהדי או לכתוב שובר כמשפט הראשון דא דאמרינו ההיא זמנא אתרמוי אתרמו ליה סהדי לכתוב שובר והשתא לא אתרמו ליה סהדי והדרינו לכלליו דפרענא דניק וגבינא לא דניק כמ"ש בפרק הפותב דף פ"ז ובטוש"ע סי' פ"ד ע"ש ואע"פ שמדברי הרא"ש ז"ל בס"י טו"ב שם יורה דדוקא כשפוגם בע"פ ואין הפירעון בשט"ח וכו' עכ"ל היינו שכתוב בעצמות השט"ח אבל כל שנכתב חוץ מהשט"ח הוא הנק' שובר ודאי דחשיב פוגם שטרו מהו טעמא דאיתרמי ליה וכן מוכח בסוף דבריו מהראייה שהביא דע"כ לא מבעיא ליה אלא בעדים דאיכא למימר איתרמי ליה וכו' עכ"ל ומה"ט נמי לא שנא עדים לא שנא שובר אע"ג דיש לחלק בשלמא גבי עדים מצינו למימר דהכי איתרמו ליה ולא טרח ולא מידי אבל בכתי' השובר דטריחא ליה מלתא הו"א דלא ניחא ליה למפרעיה ולמסמך אהימנותיה דמלנה האמנם ראיתי להרב בע"ה שער א"ך ח"א סי' ג' אחר שהביא סוגיית הגמרא שכתב וז"ל ומסתברא דה"ה אם פרע מקצתו ע"י שובר שנפרע בשבועה על השאר דאמרינו אתרמי ופרע אידך בלא שובר והראייה בזה מדאמרי' בפרק גט פשוט האי מאן דנקט שטרא בר מאה זוזי לא לישווייה בר חמשים חמשים עבוד רבון מלתא דניחא ליה למלנה וכיחא ליה ללנה דניחא ליה ללנה כי היכי דלפגום שטריה עכ"ל דבמאי דניחא ליה למלנה הוא דכשיכתוב לו שובר על החמשים נמצא הלנה דואג פן יאבד ממנו השובר וממילא יזרז עצמו לגדל פרע כל החוב וניחא ג"כ ללנה דכשיכתוב לו שובר נפגם שטרו אלקא דע"י כתי' השובר ג"כ חשיב פוגם שטרו והא דלא מיייתי ראיה מאידך דמיייתי התם בגמרא דמאן דנקיט תרי בר חמשים חמשים לא לישווייהו בחד דלא ניחא ליה למלנה דלפגום שטריה וכו' דאם איתא דע"י שובר לא חשיב פוגם שטרו אמאי לא משווינו להו בחד בר מאה וכי יפרע ליה חמשים יכתוב שובר ולא חשיב פוגם שטרו דמימר אמר מלנה דילמא בשעתא דפרע לי לא אתרמי לי שעתא למכתב שובר ונמצא פוגם שטרו הלכך לא עבדינו ליה חד בר מאה שלא מדעתיה אבל אה"נ אי כתב ליה שובר לא חשיב פוגם שטרו אבל מהו דחד בר מאה לא לישווייה תרי בר חמשים דהמלנה לא יקבל מהלנה עד שיכתוב לו שובר א"כ במאי ניחא ליה ללנה דלפגום שטרו דמלנה אלא ש"מ דע"י שובר חשיב נמי פוגם שטרו וכן מצאתי להרמ"ה ז"ל בחדושי' לשם סי' ק"י וסי' קי"ב שכתב וז"ל ניחא ליה למלנה כי היכי דלא לפגום שטריה דאי יהיב ליה חמשים וכו' ואי הוי חד שטרא כי יהיב ליה מקצת מחייב לקבולי מניה בע"כ ולמכתב ליה תברא אההוא מקצת ואשטכח דקא מפגים שטריה בע"כ וכו' עכ"ל דעת שפתי' ברור מללו שהוא סובר כדעת בע"הת והטור: וראיתי לאבי התעודה מוהרי"ט ז"ל בח"ה סי' קפ"ג שנסתפק בדיון השובר אי פוגם השטר וצדד בפ' השמועה דקאמר אתרמוי אתרמי ר"ל דאתרמי שהיו עדים

מצויים שם שלא בהזמנה משא"כ בשובר דדייק עד שיקה שובר וכו' עכ"ל ולפ"ד רש"י ז"ל חולק על הבע"הת ז"ל ודעמיה שפתיב וז"ל או"ד לאו משום דדייק אלא אתרמוני אתרמי דהווי עדים התיב בהווי זמנא עכ"ל מדקאמר אתרמי דהווי עדים התיב משמ' להדיא דשלא בהזמנת הלנה אלא במקרה בעלמא ובמקו' לשם הביא תרי לישגי דרש"י ז"ל וז"ל אתרמוני אתרמי ליה האי דפרע ברישא בעדים לאו משום דאיהו הנה דדייק לפרוע בעדים אלא אתרמוני אתרמי דבאנפי סהדי פרע ופלג נמי איך פלגא שלא בעדים ואינו נפרע אלא בשבועה לישנא אחרנא אתרמוני אתרמי ופרע שלא בעדים עכ"ל נראה שהחילוק בין תרי לישגי הוא כפי' אתרמוני אתרמי אי קאי אפירעון קמא דפרעי בסהדי או אפירעון שני דפרעיה בלא סהדי ונ"מ דלפי לישנא אחרנא אע"ג דכשפרע לו פ"א הזמין הלנה עדים או עד שפתיב לו שובר המלנה אפתי איפא למיחש דילמא בפעם ב' אתרמי דלא פרעיה בעדים ולא לקח שובר ואינו נפרע אלא בשבועה אבל לל"ק דאתרמוני אתרמי קאי אפירעון קמא דאתרמי ליה דפרע באנפי סהדי ולא הזמין אותם הלנה ואם פתיב הלנה שובר מהמלנה אמרי' דדייק שלא לפרוע אלא בשובר ונפרע שלא בשבו' נמצאת אומר דפירש"י ז"ל שלפנינו מוכח דס"ל שלא פדעת בע"הת ז"ל כמו שצדד ה' מוהרימ"ט ז"ל שו"ר להרב כנ"הג ז"ל שם אות א' שפתיב וז"ל יפה פתיב מוהרש"ף ז"ל וכו' שרש"י נהרא"ש ז"ל בתשובה דביני שיטי חולקין ע"ז וכו' עכ"ל שמהקראיה שהביא הרא"ש ז"ל מוכח דל"ש עדים ל"ש שובר וכבר כתי' מאי דנלע"ד הקצרה: עוד צדד הרב מוהרימ"ט ז"ל ואפשר נמי אתרמוני אתרמי ליה עדים בנקל לפיכך הזמנים לכה אבל בזמנא תניינא לא מצאם מזמנים ולא איכפת ליה למטרח למכניפיהו וה"ט נמי שיני' בשובר דאתרמי ליה קולמוס וכו' עכ"ל ומהתימה על הרב ז"ל שלא השגיח בפירש"י כלל: גם אשו"ר להרב נתיבות משפט פרג'ע נראה לי בדף רצ"ז ע"ג שהוכיח מדברי רש"י ז"ל שפתיב דהווי עדים התיב דהיינו שנמצאו שם בלא הזמנת הלנה א"כ בשובר דליכא למימר הכי חזר הדין וכו' עש"ב וכדעת מוהרש"ף ז"ל שהביא הכנ"הג משם ה' מורה צדק במדובר ולענין דינא הרי נתברר שדעת הרמ"ה ובע"הת והטור ומרן ז"ל בש"ע והר' מוהרימ"ט ז"ל שאף ע"י שובר חשיב כפוגם שטרן ואינו גובה מהלנה אלא בשבועה: (כה) פוגם שטרן.

אע"ג דקי"ל הפוגם שטרן אע"ג דכתב לו שובר אינו גובה אלא בשבו' הא מיהא כשפתיב הפירעון ביני שיטי דהשט"ח לא חשיב כפוגם שטרן כמו שנתבאר בטוש"ע סי' פ"ד משם תשובת הרא"ש ז"ל שפתיב בכלל ס"ה סי' ה' וכלל ס"ח בס"י טו"ב שנהגו לכתוב הפירעון ביני שיטי וע"ז פתיב ועוד אני אומר דאפילו בשטר שאין בו נאמנות אם הפירעון פתיב ביני שיטי אין זה נקרא פ"ש עכ"ל ואיכא למידק מהא דאפליגו ר"י ור"י בפ' ג"פ דף ק"ע ב'מי שפרע מקצת דר"י סבר יחליף ור"י סבר יכתוב לו שובר ואמ"ל ר"י נמצא זה צריף לשמור שוברו מן העכברים ולמה לי כולי האי טצדקי יכתוב הפירעון ביני שיטי דבנקל ימצא מי שיכתוב כמ"ש הרא"ש ז"ל בתשו' שם ובשולמא למ"ד יכתוב לו שובר לק"מ דאיהו סבר דעבדינן מלתא דניחא למלנה פדי דהלנה צריף לשומרן מן העכברים וע"ז יכוף עצמו למהר פרעון השאר דמ"הט נמי ס"ל דלא יחליף דאם יחליף אינו מוזדרז לפרוע השטר כי לבו בטוח וה"נ אם יכתוב ביני שיטי אע"ג דאיהו נפגם הא מיהא אינו מוזדרז כ"כ לפרוע השאר וכדאמרינן התיב מאן דנקט חד שטרן דלא לשונייה בתרי

בר חמשים חמשים ע"ש בפירושב"ם ו"ל אלא למ"ד יחליף בין ע"י עדים בין ע"י ב"ד
אמאי לא תסגי ליה בכתי' הפירעון ביני שיטי שוב ראיתי להרמ"ה ו"ל בחי' לשם סי'
י"ד דק"ל בין לר"י ובין לר"י דכתוב ביני שיטי שטרך דאי מחיק ליה מיפסל ליה שטרך
דאמרינן דילמא תנאה הנה ביה וכו' ותי' לא תק"ל לר"י דה"ט דיתחליף פי היכי דלא
לפגום שטרך ולר"י נמי פדי לכוף לפורעו עכ"ל מפורש יוצא שדעת הרמ"ה ו"ל
דבכתי' פרעון נמי ביני שיטי חשיב כפוגם שטרך שלא פדעת הרא"ש ו"ל גם ראיתי לה'
מש"ל ו"ל ריש פי"ד מהלכות מלוה שהביא תשו' הרא"ש ו"ל הלזו וכתב עלה ומדברי
בע"ה ו"ל שער כ"א ח"ד נראה שחולק ע"ז וס"ל דאפילו יש ללנה שובר בפירעון
קרינן ליה פוגם ומקראיה שהביא שם נר' דאין לחלק בין פירעון שביני שיטי לשובר
שביד הלנה ע"ש עכ"ל דממה שהוכיח בע"ה ו"ל דע"י שובר נמי חשיב פוגם
שטרך מדקאמר מר דניחא ליה ללנה דליפגום שטרך דמלוה ואם איתא שע"י שובר לא
חשיב פו"שט הא מפי כתב ליה שובר לא חשיב פו"שט ה"ה והוא הטעם בכתי' ביני
שיטי דאם אינו פוגם שטרך ע"י פירעון ביני שיטי אפתי מי ניחא ליה ללנה ולא שוינן
להו בתרי שטרי בר חמשים ולפ"ד יש לתמוה על הטור ומרן בש"ע דפסקו כס' בע"ה
ו"ל דאף ע"י שובר חשיב פו"שט וסמוך ונראה פסקו לדברי הרא"ש ו"ל ולפי דברי
המש"ל ו"ל פלגין בהדיהו וכן בקודש תזיתיה להרב נתיבות משפט ו"ל שכתב
שהבע"ה ו"ל חולק על דעת הרא"ש ו"ל ותמה על הטור ע"ש גם ממ"ש שם הרמ"ה
ו"ל סי' קי"ב גבי מאן דנקיט תרי שטרי ואמר לשוינהו חד בר מאה דלא שמעינן ליה
משום דניחא ליה ללנה דליפגום שטרך דאם איתא דע"י שובר לא חשיב פוגם שטרך
אמאי לא שמעינן ליה פיון דמצי למכתב ליה תברא אלא ש"מ דע"י שובר חשיב נמי
פוגם שטרך ע"ש ה"ה נמי בכתי' ביני שיטי אם איתא דלא חשיב פו"שט אמאי לא עבדינן
בחד בר מאה ויכתוב הפירעון ביני שיטי דתו לא מפגם אלא ש"מ דשובר וביני שיטי
פחדא שריין ומהתימא על הטור והרא"ש (ומרן) כמדובר נחזי הניית לה' מוהרימ"ט ו"ל
שם שכתב ואין להוכיח ממאי דאמרינן בפרק ג"פ גבי שני שטרי בר חמשים ואמר
שוינהו ניהלי בר מאה לא עבדינן עבוד רבנן מלתא דניחא ליה למלוה פי היכי דלא
לפגום שטרך וא"א דכתי' לא מקרי פוגם שטרך ונהרי בידו שלא יפגום אלא יתן פתיבה
הא לאו מלתא היא דירא שמא יעכב מלפרוע לו גם לא ימצא הכנה לכתוב כמו דאיתי
ליה וכו' עכ"ל ולפ"ד ו"ל גם הקראיה שהביא בע"ה ממשטרך דבר מאה לא לשווייה
בתרי בר ו' משום דניחא ליה ללנה דלפגום שטרך אינה ראיה נהי דאי כתי' ליה שובר
לא מקרי פו"שט הא מיהא מימר אמר לנה מי יימר דהיא שעתא אתרמוי אתרמי ליה
הכנה לכתוב שובר וכ"ש אי פרענא ליה ב"הש וכמ"ש הר' מוהרימ"ט ו"ל ומדברי
בע"ה ו"ל נראה דמעיקרא מסתברא ליה הכי דל"ש בין עדים בין שובר דבתרנייהו
איכא למימר דילמא לא דייק ואתרמוי אתרמו ליה עדים או שובר ונהדר מיייתי תו ראיה
והטור ס"ל כנותיה לענן דינא דשובר ועדים פי הדדי נינהו מסברא ולא סמך על הראיה
דאיכא למשדי בה נרגא ולענן ביני שיטי דנקל הוא כמ"ש הרא"ש ו"ל ואפילו ב"הש
אינו מתעכב כ"כ כמו פתיבת שובר לכן פסק בסברת הרא"ש המעוז ו"ל הלא אב ואחריו
נמשך מרן ו"ל בש"ע וחידישי הרמ"ה ו"ל לא נראו בזמן מרן ו"ל דקרי בחיל שם בסי'
י"ד דגם ביני שיטי חשיב פו"שט: (כו) פוגם שטרך.

קי"ל דהפוגם שטרן אינו גובה אלא בשבועה ואם כתו הפירעון ביני שיטי השט"ח לא מקרי פו"שט פמו שנתבאר בטוש"ע סי' פ"ד ס"ג ע"ש נכתב הרב"ח ז"ל דלפי מנהגנו עתה שאנו פותבין הפירעון לאחורי השטר ה"נ דלא תשיב פוגם שטרן גם הרב מוהריק"ש ז"ל בהגהותיו לשם כ' בפשיטות דה"ה לכתבן מאחורי השטר עכ"ל גם הש"ך שם סק"ד פתב בפשי' ואין חילוק בין נכתב הפירעון ב"ש או אחורי השטר או בקצתו אחר חיתום השטר אע"ג דמצוי גיזו ליה וכו' עכ"ל והכנ"הג שם פתב לדברי הרב"ח ז"ל הניתנים למעלה להלכה פסוקה בלי שום חולק ע"ש.

אמנם בסי' ק"ח אות צ' בהגב"י הביא משם תשו' ה' המבי"ט ז"ל ח"ב סי' קמ"ט דס"ל דכתי' מאחוריו חשי' פוגם שטרן פמו שובר ואינו גובה אלא בשבועה ושהב"ח ז"ל חולק בזה ע"ש. ותשו' ה' המבי"ט ז"ל פעת אינם מצויים אצלי לחזות בנזעם שיח סוד דבריו דכל עיקר טעמו של הרא"ש ז"ל הוא משום דבנקל ימצא מי שפותר לו א"כ מ"ל ביני שיטי מ"ל מאחורי השטר אלא שהרא"ש ז"ל דבר פמו שנהגו בימים ההם וכמ"ש הב"ח ז"ל גם הרב משפט צדק ז"ל הנדפס מחדש פסיק ותני תנא דבכתי' מאחורי השטר לא מקרי פוגם שטרן ע"ש וזו הלכה העלה ה' דבר משה בח"פ סי' צ"ה וכן בקדש חזיתי לה' פרי האדמה שנתדמן לידי לפי שעה שכתב בפ"ד מה' מלנה פן ע"ש ובפרק השואל דק"ג ע"א אמרי' איבעי ליה למכתביה אגביה א"נ למכתב עלה תברא וכו' ועיין במקו' לשם ובסוף פ"ק דמציעא אהא דתנו ואם יש עמו סמפון יעשה מה שבסמפון פירש"י ז"ל דהיינו שובר וכו' התוס' שם בד"ה סמפון שיש עליו עדים וכו' דכשהוא ביד הלנה קרי ליה שובר וכשהוא ביד המלנה קרי ליה סמפון ע"ש ומייתי עלה בגמרא גופא וכו' סמפון היצא לאחר חיתום שטרות כשר ופי' רש"י ז"ל דכשהוא כתוב בשט"ח אחר החתימה וכו' וכת' שם במקו' ואפי' כתוב בכתב יד לנה בלא שום עדים ע"ש ומצאתי בתשו' הר"י פן מיגאס ז"ל בתשו' סי' קמ"ז שכ' ז"ל סמפון היצא לאחר חיתום שטרות קנים ודנים בו בין שכתוב בשטר או מאחוריו ל"ש הנה בכתב יד המלנה ל"ש בכתב אחר וכו' ע"ש שהאריך קושטא קאי דלאו לענין פו"שט קאי מתניתין ותלמודא אלא לענין קיום הסמפון הא מיהא ש"מ דרגילין היו לכתוב הפירעון מאחורי השטר וקאמר הרב ז"ל ל"ש פתב מלנה או אחר וכדאמר התם איבעי ליה למכתביה אגביה אלקא דרגילים היו לכתוב אחורי השטר לפי"ז הרא"ש ז"ל שכ' שנהגו לכתוב ביני שיטי הוא מנהג מחודש ועכשו שנהגו לכתוב מאחורי השטר הוא שחזרו למנהג הקדום ולא הו"ל למרו ז"ל להעתיק ביני שינוי: גם על ה' המבי"ט ז"ל יש לעורר עד שאראה אותו בספרו היקר.

וראיתי למרו הש"ע ז"ל סי' ז"ן שכתב שמונתר להשהות שטר של מנה אע"פ שאינו חייב לו אלא חמשים והוא שיכתוב שובר על גבו ממה שגבה או שיכתוב שובר בפ"ע וימסירונו ללנה עכ"ל אלמא דמנהג הנה לכתוב ע"ג השטר מאחוריו.

ומפאן נראה שהבחירה ביד המלנה רצה לכתוב מאחוריו אע"ג דהשתא לא הוי פוגם שטרן אין הלנה יכול לכופו לכתוב לו שובר פי היכי דלפגום שטריה רצה לכתוב לו אע"ג דהשתא הא מפגים לשטריה הא מיהא אית ליה צד הנאה במה שיכופו עצמו הלנה לפרוע הפל גם הסמ"ע ז"ל סי' פ"ב סקט"ז כמ"ש מור"ם דהו"ל לכתוב שובר פתב הוא ז"ל פי' הן לכתוב לו שובר ממש או להחליף השטר או לכתוב הפירעון ע"ג השטר עכ"ל

מדדייק למכתב או לאחורי השטר אחר חלוקה דיחליף נראה דמרונייהו פי הדדי נינהו דאין השטר נקרא פגום מדלא נקט סדרא דמתני' רי"א יחליף רי"א יכתוב לו שובר ואח"כ יכתוב מנהג שפותר ע"ג השטר אלא ש"מ דבשובר דפוגם שטרו נקט ברישא והדר תני יחליף דלא מפגים שטרא ודכונתה בכותב ע"ג שטר אע"ג דהתם לאו בהכי מייירי הא מיהא קרב ו"ל דייק טפי בלישניה גם הש"ף ו"ל סי' ד"ן סק"ו פתב בפשיטות דאם אפשר לכתוב הפירעון ע"ג השטר או ביני שיטי יכתוב ואין המלנה יכול לעפב עכ"ל פיון שהנתבע אמ' להביא ראיה על הפירעון הנשאר ע"ש.

הא למדת דכילינהו בחדא הפתי' ע"ג השטר וביני דלא פליג קרב א"א אלא בשובר: דתיישי דילמא מרפס ע"ש. שוב מצאתי להסמ"ע ו"ל ריש סי' ג"ן שכתב ונ"ל ואף שיכתוב לו המלנה שובר מ"מ מקרי פגום אם לא שפתוב פירעון ע"ג השטר גופו עכ"ל.

דעת שפתיו כמו שדייקנו מדבריו ר"סי פ"ב ת"ל עלה בקב"ץ קם דינא דל"ש בין פתב הפירעון בשטר בין שכתב מאחורי השטר לא מקרי פוגם. שטרו שהב"ד אומרים לו.

השבע וטול אלא הרי הוא נסאר שט"ח דאמרינן ליה ללנה זיל שלים ואי טעין לנה אשתבע לי שומעין לו. ואינו גובה אלא בשבועה וכ"כ הסמ"ע ו"ל שם סק"ט ע"ש: ולענין אם מת הלנה והניח.

יתומים קטנים אם טוענין הב"ד מאי דמצי אבוקהון למטען ונ"מ אם מת אח"כ מלנה דקי"ל דאין אדם מש"ל לע"ד דבפוגם שטרו נמי אמרינן אין אדם מש"ל וכבר הארכתי לעיל במערכת אות א' סי'. בדין אין אדם מוריש ש"ל בס"ד: (כז) פוגם שטרו.

הא דקי"ל אם פתוב הפירעון ביני שיטי או מאחורי השטר דאינו נקרא פוגם שטרו אינו אלא שפוגם פעם שפורע לו כותב לו הפירעון אכל אם אינו כותב בקל פעם רק שיקבל ממנו פרוטרוט וכשיעלה לחשבון כ"וד אזי כותב פללות סף הפירעון בכ"הג פו"שט מקרי ה' משפט צדק בח"ג סי' ל"ו ודברי טעם הם: (כח) פוגם כת"י קי"ל דפוגם שטרו אינו גובה אלא בשבועה ואם הפירעון פתוב ביני שיטי גובה שלא בשבועה כמ"ש בטוש"ע סי' פ"ד ס"ג ע"ש ואם החוב בכת"י דלדעת מרן ו"ל דנאמן הלנה לומר פירעתי כמ"ש בסי' ס"ט אי פירע מקצת וכתב הפירעון ביני שיטי מי אמרי' אם איתא דפרע ליה טפי הו"ל למכתב הך פירעונא נמי ביני שיטי או"ד פיון דבכת"י דינא הוא דנאמן לומר פירעתי מסתמי' ואזיל אעיקרא דדינא דכת"י דעת: ה' מוהר"א ישראל ו"ל דנאמן הלנה ומופת דורנו ה' מוהרח"א ו"ל בס' חיים.

שאל ח"א סי' ע"ב אות ב' מסתפק בדבר ל ע"ע: (כט) פוגם שטרו. דקי"ל דהפוגם שטרו אינו גובה אלא בשבועה ואפילו איהו לא טעין ב"ד אומרים לו השבע וטול ואם מת המלנה עד שלא נשבע פתב מרן ו"ל בש"ע סוף סי' פ"ד דאין יורשיו גובין פלום ע"ש ודבריו מתשובת הרא"ש פלל ס"ח סי' י"ד והביאה מרן ו"ל בב"י ע"ע ואילו בסי' ק"ח סי"ד פסק מרן בש"ע ונ"ל זה שאמרנו בדין זה אין אדם מוריש שבועה לבניו אין דנין מדין זה לכל הדומה לו אלא הרי הפוגם את שטרו ומת אע"פ שאינו גובה אלא בשבועה הרי בניו נשבעים שלא פקדנו אבא וכו' וגובין שאר השטר וכו' עכ"ל וכבר עמדו בזה רבני אשכנז הרב הלבוש והסמ"ע והש"ף ו"ל ויתר להקת הגביאים נון ע"כ אמרתי

אַלקטָה נָא באַמרי"ם לְדַעַת מַאי נ"מ לְעֵנִין דִּינָא בֵּין תִּי הֶרְבְּנִים הִלְלוּ אֱלֹהִים יַעֲזֹר לִי אַכִּי"ר: הָרַב.

הַלְבוּשׁ ז"ל בְּסִי פ"ד תִּגְרֵץ דְּהִיכָא דְּמַת לִנְה בְּתוֹף הַזְּמַן פִּינּוּ שְׂאִינוּ מְחֻנְיָב שְׁבוּעָה אֱלָא עַד דְּטַעֲיָן לִנְה אֲשַׁתְּבַע לִי וְכִינּוּ דְּקִילָא הִיא לָא אַחְמוּר עַל הַיּוֹרְשִׁים שְׁלָא לְגַבּוּתוֹ מֵהַלְנָה הִילְכָה גּוֹבִין מֵהַלְנָה אֲבָל אִם מַת אַחַר.

זְמַן דְּמַחְזִיב. שְׁבוּעָה מְדִינָא דְּמַתְנִי דְּהַפּוֹגֵם שְׁטָרוּ אִינוּ גּוֹבָה אֱלָא בְּשְׁבוּעָה אַע"ג דְּלָא טַעֲיָן אִיהוּ דְּחַמִּירָא פְּנִלִי הִיא אִם מַת הַלְנָה אִין יוֹרְשִׁיו גּוֹבִים דְּאִין אָדָם מִש"ל וְע"ע לֵה' ז"ל מ"ש בְּסִי ק"ח ס"ד וְאִנִּי עֲנִי לָא יִכְוֹלְתִי לְהִלָּם דְּבָר זֶה דְּבַגְמָרָא אַמְרִי דְּרַב וְשְׁמוּאֵל ס"ל דְּאִין אָדָם מִש"ל וְכָבֵא לְגַבּוּת יְתוּמִים מִיְתוּמִים דְּקַתְנִי בְּמַתְנִי דְּדוֹקָא בְּמַת מַלְנָה בְּרִישָׁא וּר"א פְּלוּג עֲלֵיהּ וּמוֹקִי לְמַתְנִי בְּכָל עֲנִין וְלָא אַמְרִינוּ אִין אָדָם מִש"ל וּמַסִּיק דְּבַעו לְמַעַקְרָא לְהָא דַּר"וּשׁ הִילְכָה הָבוּ דְּלָא לִוְסִיף עֲלֵהּ כְּגוֹן פּוֹגֵם דְּעַבְדִּינוּ בִּיהּ כַּר"א וְאָדָם מִש"ל וְלָא כַּר"וּשׁ דַּאמ' בַּכ"ה גְּמִי אִין אַמְש"ל וְהִיאָה נְמַצָּא יְדִינוּ וְרַגְלִינוּ בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ דְּהַפּוֹ"שׁט לְאַחַר זְמַנּוּ דְּעַבְדִּינוּ כַּר"וּשׁ דְּבַעו לְמַעַקְרָה וְיֹתֵר מְאַלְהָ יֵשׁ לְהַתְּפִלָּא.

בְּדַבְּרֵיו ז"ל וְכָבֵר הָאַרְיָה הַסַּמ"ע ס' ק"ח סק"ל וְיִתְבָּאַר לְקַמְן בַּס"ד. אִיף שְׁיִהְיֶה דַעַת עֲלִינוּ הָרַב ז"ל דְּבַפּוֹגֵם שְׁטָרוּ וְעַבְרַת הַזְּמַן וּמַת הַמַּלְנָה אִין יוֹרְשִׁיו גּוֹבִין אוֹתוֹ מְמוֹן פִּינּוּ דְּרַמְיָא עֲלֵיהּ דְּאַפְוִהוֹן שְׁבוּעָה שְׁלָא בְּטַעֲנָה: וְהָרַב סַמ"ע ז"ל שָׁם ס' פ"ד סַקט"ו הִבִּיא מְשָׁם רַבִּינוּ יְרוּחָם ז"ל נכ"ו.

ח"ג לְחַלְקַת בְּעִיקָר דִּינָא בֵּין עֲמַד בְּדִין וְנִתְחַזְּבִיב שְׁבוּעָה בֵּין לָא עֲמַד בְּדִין דְּכִשְׁעַמַּד בְּדִין אַמְרִי אִין אָדָם מִש"ל ע"ש וְלָא הִבְיַנּוּתִי דְּבָרֵיו פִּינּוּ דְּפּוֹגֵם שְׁטָרוּ וּמִן הַלְקוּחוֹת וְע"א מַעֲיַד שְׁהוּא פְּרוּעַ וְהַבָּא לְיַפְרַע שְׁלָא בְּפִנִי הַלְנָה שְׁבוּעָה רַמְיָא עֲלֵיהּ אַע"ג דְּלָא טַעֲנּוּ אֲשַׁתְּבַע לָן וּמַאי אֲוִלְמִיָה דְּעַמַּד בְּדִין לָא עֲמַד.

וְעו"ק לִי דְּהַתָּם בְּפָרְק פֶּל הַנְּשַׁבְּעִין מִיְתִי לָה דְּעַמַּד בְּדִין וְכו' וְאָמַר עֲלֵה אִם אִיתָא דַּלְר"וּשׁ אִיתָא וְאִי לִיתָא אֱלָא דַּר' אַמִּי הוּא דְּסַבְר לְמִימַר הַכִּי וְרַב נַחְמָן אֶהְדַּר לִיה אִי אִיתָא לְדַרְב וְשְׁמוּאֵל אִפִּי לָא עֲמַד בְּדִין וְאִי לִיתָא לְדַר"וּשׁ אֶפִּילוּ עֲמַד בְּדִין וְאִין סַפֵּר רַבִּי אַאָה יְרוּחָם ז"ל כְּעַת אֲצִלִּית (ל) פּוֹגֵם שְׁטָרוּ.

הָא דְּקִי"ל דְּפּוֹגֵם שְׁטָרוּ צָרִיף שְׁבוּעָה וְאֶפִּילוּ מְדַקְדָּק הַמַּלְנָה בְּחַשְׁבוֹנוֹ לְצָרִף אֶפִּילוּ פְּחוֹת מְשֻׁנָּה פְּרוּטָה כַּמ"ש בְּטוּש"ע ס' פ"ד וְהִינּוּ אֶפִּילוּ בְּעַדִּים דְּלִיכָא לְמִימַר אַעְרוּמִי קְמַעְרִים דְּקוּשְׁטָא קְאָמַר וְלֵאמַת מַת דְּבָרֵיו הָאַחֲרִים דְּבַעֲי לְמִימַר בְּשִׁקְרָא פְּדַאִיתָא בְּגַמְרָא דְּשְׁבוּעוֹת וּמָרְן דְּנַקֵּט הִיא דִּינָא קְאִי גְמִי אַמ"ש אֶפִּילוּ בְּעַדִּים וְכֵן מְצַאֲתִי בְּתִשׁוּ' לְהַכְּנִי"ג הַנְּדַפְּסוֹת מְחַדָּשׁ ס' קי"ג בַּח' ח"ה מ"ע ע"ש בְּטוּ"ט וְדַעַת: (ל) פּוֹעֵל קי"ל דְּפּוֹעֵל יְדוּ כְּיַד בַּע"ה בְּנָאם הַגְּבִיָּה מְצִיאָה זְכָה בָּה הַב"ה וְאֵע"ג דְּהוּא לִיה תּוֹפְס לְבַע"ח בְּמַקּוּם שְׁחַב לְאַחֲרִים וְאֵע"ג דְּתַפְּסָה ע"י שְׁלִיחַ לָא מְהַנְּיָא בְּמַקּוּם שְׁחַב לְאַחֲרִים וְלַדַּעַת הַתּוֹס' בַּפ"ק דְּמְצִיעָא דִּי"א אַע"ג דְּשׁוֹנִיָּה שְׁלִיחַ וְעַמ"ש לְקַמְן בְּמַעְרַכַת אוֹת ק' ס' ט' אֲבָל פּוֹעֵל עֲדִיף דְּהוּ"ל כְּיַדוּ שְׁל בַּע"ה בְּע"ש בְּמַצִּיעָא וְלָשֵׁם דָּף י"ב אֶהָא דְּתַנּוּ מְצִיאַת עֲבָדֵיו הַעֲבָרִים וְכו' וּבְטוּש"ע ס' ע"ד ע"ש וּמַעֲתָה יֵשׁ לָנוּ לְבָרַר הָא דְּגַרְסִי בְּפָרְק חֲזַקַת דָּף ג' אָמַר רַב נַחְמָן וְכו' הַבּוֹנָה פְּלִטְרִין בְּנַכְסֵי הַגֵּר וְכָא אַחַר וְהַעֲמִיד דְּלִתּוֹת קְנָה מ"ט קַמָּא לְבַנִּי

בְּעֶלְמָא הוּא דְאַפְיָה מְרִיחָטָא דְסוּגְיָא מְשַׁמַּע דְלִבְנֵי נְמִי מְנַכְסֵי גַר גִּינְהוּ מְדַקְאָמַר קָמָא לִבְנֵי.

בְּעֶלְמָא הוּא דְאַפְיָה דְלִית בְּהוּ שׁוּם זְכִינְה אֵלָא דְהוּא מְסוּדָר סוּדָר הַמְעַרְכָּה דְלִבְנֵי וְעוּד דְאִי הוּוּ לִבְנֵי דְבוּנָה בְּמֵאִי פְקַע זְכוּתִיה מְנִינְהוּ דְלִקְנִינְהוּ מְעַמִּיד הַדְּלָתוֹת וְאַשְׁפַּחְנָא דְהֵאִי מְלִתָּא בְּאַשְׁלֵי רַבְרָבִי תְלִינְא דְרַב"א ז"ל בְּמִקּוּ' לְשֵׁם אֵינִי בִידִיָּה סְבַרְת רִיב"ם ז"ל דְהֵנִי לִבְנֵי דְבוּנָה גִינְהוּ אֵלָא דְכָבֵר נְפִקוּ לִיה מְרִשׁוֹתוֹ וְנַעֲשׂוּ בְכָלֵל נְכֹסֵי הַגֵּר ע"ש שְׁהֶאָרִיף.

אָמְנָם בַּח' הַרמ"ה ז"ל שֵׁם סִי רַכ"ה מְצָאֵתִי לוֹ שְׁפַתְב דְדוּקָא בְּלִבְנֵי הַגֵּר פִּינּוּן שְׁלֵא נִתְפּוּנּוּ לְזוֹכוֹת בְּלִבְנֵים אֵלָא דְאַגְבֵּהֶנְהוּ לְצוּרָה בְּנִינְא וְאִיהוּ לֹא הַעֲמִיד הַדְּלָתוֹת מ"ה לִבְנֵי נְמִי לֹא קָנָה בְּהַגְבֵּהֶתָּן אֲבָל אִם הַלְבָנִים מְשַׁל הַבוּנָה לֹא גָרַע מִיּוֹרֵד לְתוֹף שְׂדֵה שֶׁל חֲבִירוֹ וּבָנָאוּ שְׁלֵא בְרִשׁוֹת שְׁאֵם אָמַר עֲצִי וְאַבְנֵי אֲנִי נוֹטֵל שׁוֹמְעִין לוֹ הִילְכָף לֹא קָנָה קָמָא וּבְתָרָא נְמִי לֹא קָנָה דְלִכְשֵׁיטוּל עֲצִיו וְאַבְנֵיו מְמִילָא הַדְּלָתוֹת נְעַקְרִים וְע"ע |בְּמָה שְׁהֶאָרִיף: וְהַטּוֹר ז"ל סִי רַע"ה הִבִּיא הַרְבֵּה דְעוֹת בְּזָה שְׂדַעַת רַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה ז"ל שְׁהַעֲצִים וְהַאֲבָנִים

בֵּין אִם הֵם שְׁלוֹ אוֹ שֶׁל גַּר וּקְנָאָם כְּבָר בְּהַגְבֵּהָה חֲיִיב הַשְּׁנִי לִיתָנָם לוֹ וְכִינּוּן שֶׁהָא' לֹא קָנָה קָרַקַע הו"ל פִּיּוֹרֵד לְתוֹף חֲרַבַת חֲבִירוֹ שְׁלֵא בְרִשׁוֹת וּבָנָאָה שְׁלֵא בְרִשׁוֹת ע"כ וְאַנְכִי לֹא יִדְעָתִי דְמֵאַרְיָה דְדִינָא דְבוּנָה פְּלִטְרִין רַב נִחְמָן וְאִיהוּ דְאָמַר בַּפ' הַשּׁוֹאֵל דַּק"א הַיּוֹרֵד לְתוֹף חֲרַבְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וּבָנָאָה אִם אָמַר עֲצִי וְאַבְנֵי אֲנִי נוֹטֵל שׁוֹמְעִין לוֹ ע"ש וַאֲ"כ שְׁפִיר קָאָמַר הַרמ"ה ז"ל דַּב' לֹא קָנָה דְדְלָתוֹת כְּמֵאֵן דְמַעְקָרִי דְמִינּוּן פִּינּוּן שְׁיִוִּכֵל הָא' לִיטּוּל עֲצִיו וְאַבְנֵיו וְאֵע"ג דְהַרְשָׁפִי א"א ז"ל ס"ל דְכָל שְׁקָדָם בַּעַל הַחֲרַבָּה וְאָמַר לְבוּנָה אֲנִי אֲתָן לָךְ הַדְּמִים שֶׁל בְּנִין דְתוֹ לֹא מְצִי לְמִימַר עֲצִי וְאַבְנֵי אֲנִי נוֹטֵל כַּמ"ש בְּמִקּוּ' לְשֵׁם וְהַמ"מ ז"ל בַּפ"י מַה גְּזִילָה דִין ח' וְהַנְמַק"י וּמְרָן הַב"י לְשֵׁם וְנִימָא דְדַעַת רַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה ז"ל כֵּן וּמ"ש חֲיִיב לִיתָנָם לוֹ אֲדָמִים קָאִי וּר"ל בְּקָדָם וְאָמַר כֵּן עֲדִין הַדְּבָר קָשָׁה דְלֹא פְתַב הַרְשָׁפִי א"א ז"ל הֵכִי אֵלָא גְבִי חֲרַבְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ דְכָבֵר שְׁלוֹ הִיא מ"מ פִּינּוּן שְׂדֵה יָרֵד לְבוּנוֹת שְׁלֵא בְרִשׁוֹת סְבַר לָה מַר דָּאָם קָדָם וְאָמַר דְמִים אֲנִי נוֹתֵן לָךְ שׁוֹמְעִין לוֹ אֲבָל בְּבוּנָה בְּנַכְסֵי הַגֵּר דְהַפְקָרָא גִינְהוּ אֵלָא דְלֹא גָמַר לְנִטְרִירוּתָהּ וְבָא זֶה וְהַעֲמִיד דְלָתוֹת לָאוּ פֶל כְּמִינְיָה לּוֹמַר אֲנִי אֲתָן לָךְ אֵת הַדְּמִים וְאַפְל' קָדָם וְאָמַר אִין שׁוֹמְעִין לוֹ וְנִלְע"ד לִיִּישָׁב דַּס"ל לְרַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה ז"ל דְכִינּוּן דְמְצִי מְפִיִּיס לְבוּנָה לִיטּוּל הַדְּמִים וְקָמוּ לִיה כְּנִתְלִים לְדִידִיָּה וַאֲ"נ לֹא מְפִיִּיס בְּהָא שְׁעֵתָא מוֹעֲטָת עַד דְאֵתִי בּוּנָה וְתַבַּע עֲצִיו וְאַבְנֵיו וְקָם בְּדִינָא וְדִינֵי תִקְנוּ לִיה רַבָּנָן זְכִיָּה בְּגִינְיָהוּ דְלִיָּהוּ הַעֲמַדַת הַדְּלָתוֹת גָּמַר נְטִירוּת' וְזָכָה בְּקָרַקַע זֶהוּ מַה שְׁנִלְע"ד לִיִּישָׁב וְלֹא רְאִיתִי לֹא מִהַמְחַבְרִים שְׁנִתְעוֹרַר בְּזָה: עוּד כְּתַב הַטּוֹר ז"ל שְׂדַעַת הַרְא"ש ז"ל דְלֹא מְשַׁכַּחַת לָה דִינָא דְגָמְרָא אֵלָא דְבוּנָה מְלַבְנִים עַל דִּי פּוֹעֲלִים אֲבָל בְּבוּנָה מְלַבְנִים ע"י פִּינּוּן דְקָנָה אוֹתָם בְּהַגְבֵּהָה וְכ"ש בְּלִבְנֵים דִּידִיָּה הוֹאִיל וּמְצִי לְמִימַר עֲצִי וְאַבְנֵי אֲנִי נוֹטֵל ב' לֹא קָנָה ע"ש וְהִינּוּ פְדַעַת הַרמ"ה.

בְּחָדָא וְכַדְעַת רַבִּינוּ יִשְׁעִיָּה בְּחָדָא וְאַנִי תְמִיָּה פִּינּוּן דַּס"ל לְהַרְא"ש ז"ל דְבְבוּנָה ע"י עֲצָמוּ קָנָה הַלְבָנִים בְּהַגְבֵּהָה א"כ אִי בּוּנָה ע"י פּוֹעֲלִים נְמִי אֲמַאי לֹא קָנִי דְהָא אֲשַׁכְחֵן לְרַב נִחְמָן גּוֹפְיָה דְאָמַר פּוֹעֵל יָדוֹ כְּיָד בַּע"ה בְּעֵדִיף מְשֻׁלוּחוֹ כְּדְאָמְרִינּוּ בַּפ"ק.

דמצינעא דף ט' ר"ן ור"ח דאמרי תרננייהו המגביה מציאה לחבירו ל"ק חבירו ואותבוה מדתניא פועל בזמן שאמ"ל בע"הב עשה מלאכה עמי היום מציאתו לבע"הב ומשני שאני פועל דידו כיד רבו אלמא אע"ג דשליח לא מהני פועל זוכה לבע"הב דידו כידו וכי היכי דבמציאה אע"פ שמציאה דרף פועלתו קנאה בע"הב ה"נ פועלים בהגבהתם ע"י פועלתם ינפה בע"הב ואנכי הרואה דהרא"ש ז"ל קא יהיב טעמא למלתיה דע"י פועלים לא קנו שהם לא פונונו לקנות עכ"ל דמאי קאמר אי ר"ל שלא פונונו לזכות לעצמן פגון דא צריקא רבא דמשמע דאם פונונו לקנות לעצמם זכו בהם ור"נ לטעמיה דאמר ה"תם דאע"ג דאמ"ל חבירו תנה לי.

ולא.

אמר תחלה אני זכיתי בה לעצמי אפי"ה קנה לעצמו וס"ל תחילה דקתני סיפא לגלויי רישא כדאיתא ה"תם מיהו הדרא קושיא דמודה רב נחמן בפועל דקנה ואי ר"ל שאם לא פונונו לקנות לבע"הב צריק שיקונו לזכות לבע"הב וכל כמה דלא איפנונו להקנותו לא קני בע"הב הן אמת דמדברי רש"י ז"ל שם אהא דקתני סיפא ואם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום פירש"י.

ז"ל דא"כ המגביה מציאה לחבירו ל"ק פינו דנהבה ליה. קנייה בהגבהה ממ"נ או קנייה קמא דלא מתפנון להקנות לחבירו הא ינהבה ניהליה במתנה ואי לא קנייה קמא משום דלא ה"ה מתפנון להקנות הו"ל הפקר עד דמטא לידא דהאי וכו' עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו אי קנייה קמא דלא נתפנון להקנות לחבירו וכו' אלמא דמסתמא לא זכה לו אלא שיש בדברי רש"י ז"ל מהדיוק דמעיקרא פתב דקניה קמא במה שלא נתפנון להקנות לחבירו משמע דחבירו לא קנה עד שיתפנון להקנות לו.

אבל לדידיה מסתמא קני ליה נהדר קאמר ואי לא קניה קמא משום דלא ה"ה מתפנון לקנות משו"ה הניא לה הפקרא וכו' ע"ש אלמא בסתמא לא קנה המגביה לעצמו אלא עד דפריש ואי לא פריש אפתי הניא הפקרא ותו דרש"י ז"ל גבי הא דאתמר עלה דלר"ן תחילה דסיפא לגלויי רישא וכו' לא פירש"י ז"ל דקנייה קמא ובמתנה ינהבה ניהליה אלא דגלי אדעתיה דמהפקרא לדידיה אגבהה ע"ע וילדעת הטור בסי' רס"ט שהמגביה יאמר בפירוש אני מגביה לפ' א"כ לרב נחמן דאמר ל"ק ס"ל אפילו בדאמר מצי הדר ביה כל כמה שלא מסרה לחבירו וכו' זו לא נמצאת: לשום פוסק ולא ידעתי מי הכריחו להסמ"ע ז"ל ליחס סברא זו למרן ז"ל וזה ש"ך ז"ל חלוק בזה מס' שאר פוסקים ובסוף הס' הביא קו' התיו"ט ז"ל ועיין למורנו ה' זרע יצחק ז"ל ולפי"ז יראה דהרא"ש ז"ל הכי ס"ל דפועלים לא פונונו להקנות שלא אמרו בפירוש פן ועוד יש לעורר בדברי רש"י ז"ל במ"ש ואי ל"ק קמא פינו דלא מתפנון לקנות הני הפקר וכו' פינו שפכר הגביהה ונטלה בידו קנה דאמרי חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו ונחצרו גופא משום יד אתרביא וכיון דחצר קונה לו שלא מדעתו ה"ה ידו וביבמות דנ"ב אמרינן דבעודר בנכסי הגר וסבור שהם שלו לא קנה משו' שלא נתפנון משמע להדיא דלזכות בעי פונה ומעתה קשה על רבינו ישעיה והרא"ש ז"ל דסברי דבהגבהה לחוד קני ולא משפחת לה דינא דבונה פלטרין אלא ע"י פועלים כמ"ש הרא"ש ז"ל והו"ל לו' בפשיטות אפילו בנה על ידי עצמו שלא נתפנון לזכות הא ודאי לאו מילתא דנדאי דאדעתא לזכות הוא דבנה ועוד

שאני עודר בנכסי הגר דלא נקיט מדעם בידיה דנימא ידו קונה לו אפי' שלא מדעתו פדין קצור אבל הכא הלבנים מטי לידיה וידו קונה לו שלא מדעתו פדאמרן אלא דדעת הרמ"ה ז"ל נהי דשלא מדעתו קנאה לו ידו הכא דלא אפנון לקנות אלא ע"י בנן לא זכתה לו ידו במה שלא נתפנון הוא לזכות וזה ברור לע"ד.

אחר כ"ז מצאתי לתוס' שם בפ' חזקת דף נ"ד בד"ה אדעתא וכו' שכתבו בפשיטות דבעינן עד שיתפנון לזכות ע"ש דבהנה עובדי דפישח בדיקלא דאי אדעתא דחיותא ל"ק דיקלא וכו' מאן דזכי זכייה אדעתא דציבי לא קנה ארעא וטעמא דל"ק משום דמחשבתו נפקת מתוך מעשיו דפישח מחד גיסא ובזכייה הוא דשקיל לרב רבי ושביק לזוטרי מוכיח שלא נתפנון לזכות בדיקלא וארעא דמעשיו מוכיחים על פנונתו אבל בסתמא דליפא הוכחה להפך אמרינן דקנה.

וכתב עוד דבפ' הפרה אמרינן דבהחזיק בשטר' של גר וכו' והענין דהתם ל סבא מר"ן המחזיק בשטרותיו של גר וכו' ופירש"י ז"ל שטרות של גר ששעבד לו ישראל אחר קרקעותיו מהו לקנות את השטר עכ"ל ונראה דנדאי מפי מניית גר פקע ליה לשעבודא דגר מרקע ובחזקת מרא קנימא וכדאמרינן התם משכוננו של ישראל בינך גר ובא אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו ויחייב טעמא דמכי מניית גר פקע ליה לשעבודא וקם ליה ברשותא דמאריה אלא דהכי קא מבעיא ליה מאן דמחזיק בשטרא מסתמא אין דעתו לזכות בנייר דלאו כל פמיניה להחזיק בו מהפקר אלא שדעתו לקנות על ידו קרקע המשועבד וזה לא החזיק ר"ל ואיגלאי דטעה בדין דאין לו זכייה בקרקע פמדובר אבל לאו למימרא דאי החזיק קנה אלא דר"ל דמדינא אין לו להחזיק הילכך שטרא נמי לא קנה דלא יחייב: דעתיה מעיקרא אלא על הקרקע ולראייה על הקרקע אבל לא נתפנון לקנות את הנניר מצד עצמו ואי קדם אחר והחזיק בה לצור ע"פ צלוחיתו קנה ב' וראיתי לרב"א במקו' לשם שהקשה על פירש"י ז"ל מדקאמר הא לא החזיק דכי.

אחזוק נמי לא קנה דפקע שעבודיה וכדוקינן ופי' דבשטר מכר מיירי ושטרא נמי לא קנה וכל מי שהחזיק בקרקע מוציא השטר מידו ע"ע. ונראה דרש"י ז"ל לא פירש הכי משום דהעיקר חסר מן הספר דכף הול"ל ובא אחר והחזיק בקרקע פדאמר התם גבי משכוננו של ישראל בינך גר ובא אחר והחזיק בו וכו' אבל האי לישנא דהא לא החזיק ר"ל מן הדין לא זכה להחזיק ורש"י ז"ל שפירש דאמא אחר והחזיק בשטר פן צריך לפרש דארעא למרא הדרא ומאי נפק"ל בשטר הילכך צריך לומר אם בא אחר ותפס ולפי' הרא"ם ז"ל נמי צ"ל דטעה.

בדעתו וסבור פשם שהקרקע נקנה בשטר ה"נ המחזיק בשטר אדהכי והכי קדם אחר והחזיק בה ועיין במוהרש"ל ז"ל בתקמת שלמה ויש"ש סי' ח"י: ורבינו ז"ל בפ"א מה' זכייה דין ט' מפ"ל פדעת הרא"ם והרשב"א ז"ל דבשטר קרקע של גר פדי לקנות הקרקע ה"ז לא קנה אלא השטר בלבד דוק' לצעפ"ץ עכ"ל והיינו פדכתי' דהמחזיק בשטר טועה בדעתו פסבור שע"י השטר זוכה בקרקע ולא עלתה בידו אלא לזכות בשטר פדתי' ועיין להלח"ם ז"ל דהק' דהבעיא לא אפשיטא אלא על מאי דמתמה עלוניה דמאי מספק"ל למימר דאדעתא דשטרא החזיק וכי לצור ע"פ צלוחיתו הוא צריך אהדר ליה משום

דלצור משו"ה קא מבע"ל וְכַל מ"ש הרל"ם ו"ל בְּשִׁיטת רש"י וְרַבֵּינוּ ז"ל פְּבַר בְּעֵינֵינוּ
פְּתַבְנוּ מַאי.

דנלע"ד.

אָמְנָם מַה שֶׁהָק' עַל רש"י ו"ל דְּמַהֲיָא פְּשִׁיטָא לִיהַּ יִרְאֶה בְּדוּחַק דְּמִשְׁמַע לִיהַּ דְּכָל פְּהַאי.
לִישְׁנָא אָמור רַבֵּנּוּ בְּכַפִּילָא לְמִימַר דְּקוּשְׁטָא הָכִי הוּא דְּכַוְנָתָהּ בַּפ' הַסְּפִינָה דַּע"ו לְצוּר
וְהָכִי הִלְכְּתָא: וְרַאֲיִתִּי לְהַשְׁ"ף ו"ל סִי' רס"ג.

ס"ק"ג שְׁפַתְב דְּרַבֵּינוּ ז"ל קְשִׁיתִיָּה דְּמַאי קָא מִבַּע"ל אִם זָכָה בְּשִׁטְר דְּנֻדְאֵי זָכָה דְּאָמְרִי
חֲצָרוּ שְׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ אֶלָּא וְדַאי דְּר"י סָבָא לָא ס"ל הָא דְּרִיב"ח דְּמִמִּילָא
זָכָה בְּשִׁטְר מְשׁוּם חֲצִירוֹ וְתַלְמוּדָא דְּפָרִיף אִמְלִיתִיָּה דְּרַבָּא גְּבִי מְשִׁכּוֹנוֹ שְׁל גֵּר בֵּינָד יִשְׂרָאֵל
וְכו' מְדַרְיב"ח וְלָא פָּרִיף הָכָא מְשׁוּם דְּרַבָּא אֲשַׁכְּחֵן לִיהַּ דְּסָבַר כְּרִיב"ח פְּדָאִיתָא בַּפ'
הַשְׁוֹאֵל ע"ע וְאֶחָהּמ"ר לְשׁוֹן רַבֵּינוּ אִינוּ סוֹבֵל דְּמְשׁוּם חֲצִירוֹ זָכָה בְּשִׁטְר וְעוֹד דְּהֶתֵּם רַבָּה
וּבְהַשְׁוֹאֵל רַבָּא וְרַמּוּ מְלִיתִיָּה דְּרַבָּא אֶהְדְּדִי ע"ש וְעֵיקַר קו' הַרש"ך ו"ל הֵינּוּ מַאי דַּק"ל
לְהַתּוֹס' ו"ל בַּפ' חֲזַקַת דִּידּוּ.

מְשׁוּם חֲצִירוֹ אֶתְרַבָּאי וְחֲצָרוּ קוֹנָה לוֹ שְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ וְתִירְצוּ דְּהָא דְּחֲצָר קוֹנָה לוֹ שְׁלֹא
מִדְּעַתּוֹ הֵינּוּ שְׁאִינוּ יוֹדַע אִם הִיא בְּחֲצִירוֹ וְאִם הִיָּה יוֹדַע הִיָּה. רוֹצֶה לְקַנּוֹת אֶבֶל אִם יוֹדַע
וְלֹא מִתְּפִינֵן לְקַנּוֹת קְנָה עַכ"ל לַפ"ד ו"ל בְּיוֹדַע גְּרַע טְפִי דְּבַעֲיֵנּוּ עַד שְׁיִתְּפִינֵן לְקַנּוֹת וּבַפ"ק
דְּמִצִּיעָא דָּף י"א אֶהָא דְּתַנּוּ הֶתֵּם רָאָה אוֹתָם רְצִין אַחַר הַמְּצִיאָהּ וְכו' וְאָמַר זָכָתָה לִי שְׁדִי
זָכָתָה לוֹ וְכו' וְעוֹד דְּאָמַר רִיב"ח חֲצִירוֹ שְׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ אֶלְמָא אַע"ג דְּלֹא
אָמַר קְנִי וְכו' עַכ"ל וּלפ"ד דְּחֲזַקַת דְּרִיב"ח מִיִּירִי בְּדָלָא יָדַע אֶבֶל בְּיַדַע בְּעֵינּוּ שְׁיִכּוֹנֵן
לְקַנּוֹת מַאי רָאִיָּה מִיִּיתוּ וְאִם נֹאמַר שְׁהַפְּנִיָּה דַּא"צ אֶמִּירָה אֶלָּא בְּמִתְּפִינֵן לְחוּד סְגִי וְנֶאֱמַן
לוֹ אֲנִי נִתְּפִינֵנִי לְזַכּוֹת נִיחָא וּלְפִי מַאי דְּאוּקְיָמָנָא הֶתֵּם דְּרִיב"ח מִיִּירִי דְּנוֹקָא בְּחֲצָר
הַמְּשַׁתְּמַרְת א"כ מִתְּנִי דְּמִיִּירִי בְּשִׁדָּה לֹא קְנָה עַד שְׁיִתְּפִינֵן לְקַנּוֹת א"כ מַה הוֹכִיחוּ הַתּוֹס'
מְדַרְיב"ח דְּמִיִּירִי בְּחֲצָר הַמְּשַׁתְּמַ' אֶלָּא עַכ"ל דְּהַתּוֹס' דְּמִקְשָׁה דְּלֹא סַא"ד לְחַלֵּק בֵּין חֲצָר
הַמְּשַׁתְּמַרְת לְשִׁדָּה אִמַּאי לֹא הוּק"ל אִמְלִיתִיָּה דְּרִיב"ח דְּאָמַר חֲצִירוֹ שְׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ
שַׁל"ם מִמִּתְּנִי דְּאָמַר זָכָתָה לִי שְׁדִי דְּמִשְׁמַע עַד שְׁיִתְּפִינֵן לְזַכּוֹת אֶלָּא עַכ"ל דְּפְשִׁיטָא לִיהַּ
דְּאָמַר זָכָתָה לִי לָאו דְּנוֹקָא וּמ"ש אַח"ך בַּד"ה אָמַר וְכו' דַּק"ל אִמַּאי מוֹתֵיב אִמְלִיתָא דְּרַבָּא
דְּאָמַר מְשִׁכּוֹנוֹ שְׁל גֵּר בֵּינָד יִשְׂרָאֵל וְכו' מְדַרְיב"ח לִיפְרוּךְ לִיהַּ מִמִּתְּנִי וְתִי מְשׁוּם דְּמִתְּנִי
הָנִי מְשׁוּם דְּנִתְּפִינֵן לְזַכּוֹת דְּאָמַר זָכָתָה לִי לְכָף פָּרִיף מְדַרְיב"ח עַכ"ל לָאו לְמִמְרָא
דְּקוּשְׁטָא הוּא דְּמִתְּנִי דְּנוֹקָא בְּנִתְּפִינֵן לְזַכּוֹת דַּא"ה אִדְּמוּתֵיב לִיהַּ מְדַרְיב"ח לְסִייעִיָּה מִמִּתְּנִי
וְלוֹתְבִיָּה לְרִיב"ח אֶלָּא ר"ל דְּלֹא סְגִי לִיהַּ לְאוֹתְבִיָּה מִמִּתְּנִיתִין דְּאִיכָּא לְמִימַר בְּאוּמַר זָכָתָה
לִי וּמְדַרְיב"ח נִשְׁמַע דְּלָאו דְּנוֹקָא אִם הִיָּה מְאָרִיף טְרַחָא לְכָף פָּרִיף מְדַרְיב"ח וְע"כ מִתְּנִי
לָאו דְּנוֹקָא וְכֵן מְצִאתִי לְמוֹהַרש"א ו"ל אֶלָּא דַּלְעַנ"ד נִרְאֶה דְּלֹא פְּתַבוּ הַתּוֹס' אֶבֶל אִם יוֹדַע
וְלֹא נִתְּפִינֵן לְקַנּוֹת לֹא קְנָה אֶלָּא הִכָּא דְּהָנִי כְּמִי שְׁנִתְּפִינֵן שְׁלֹא לְזַכּוֹת בֵּינּוּ דְּדַעַתִּיָּה אֶאֱרַעָא
דְּוּמִיָּא דְּפִשַׁח בְּדִיקָלָא מְחַד גִּיסָא וְזָכִי זְכִיָּה דְּשִׁבְק לְזוּטְרִי וְשִׁקַּל לְרַבְרָבִי שְׁמַעְשִׂיו
מוֹכִיחִין שְׁפִינֵן שְׁלֹא לְזַכּוֹת: וְהִנֵּה בַּעַת"ה חֲזִי הָנִי לְאֲבִי הַתְּעוּדָה הָרַב הַגְּדוֹל מוֹהַרִימ"ט
ו"ל בַּח"א סִי' ק"ן דְּמִיִּיתִי לְנִדּוּנִי שְׁהַמְקַדְּשׁ נְטִל תְּפִיחַ וְכִסְבוּר שְׁקִנְהוּ וְהָרִי הוּא שְׁלוֹ
וְיִכּוֹל לְקַדְּשׁ בַּהּ אִשָּׁה וְנִמְצָא שְׁאִינָה שְׁלוֹ דְּלֹא קְנָה וְכַהֲיָא דִּיבְמוֹת בְּעוֹדָר בְּנִכְסֵי הַגֵּר

וּכְסוּבּוֹר שֶׁהֵם שָׁלוֹ דְלָא קָנָה לְפִי שְׂלָא נְתַפְנוּן לְזִכּוֹת בְּכָף וּמִיָּהוּ י"ל דִּידוּ עֲדִיף מְעוֹדָר דְּאִשְׁפָּחוּן חֲצִירוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁל"ם וְכוּ' וְאָמְרִי בַפ"ק דְּמִצְעָא דְחֻצָר מִשּׁוּם יָד אֲתֵרְבֵּאי וְכוּ' וְכִינּוּן דְּחֻצִירוֹ קוֹנָה לוֹ שְׂלָא מְדַעְתּוֹ וְכוּ' כ"ש יָדוּ וְהָכִי מִשְׁמַע בַּס"פ הַנְּזָקִין דַּס"א גַּבֵּי לְקַח וְנָתַן בִּידָהּ ה"ז גְּזוּל גְּמוּר וְכִתְבוּ הַתּוֹס' וְכוּ' עכ"ל וְאָנִי טָרַם אַחֲל"ה לְדַבְּרַי אֲרֻדָּה נָא וְאֲרָאָה גּוֹפֵן שֶׁל דְּבָרִים אֵהָא דְתַנּוּן הָתָם עָנִי הַמְּנַקֵּף בְּרֵאשׁ הַזֵּית מַה שֶׁתַּחֲתִיו גְּזוּל מִפְּנֵי דְרָכִי שְׁלוֹם תְּנִי עֲלָהּ אִם לְקַט וְנָתַן בִּידָהּ ה"ז גְּזוּל גְּמוּר פִּירֵשׁ"י ו"ל אִם לְקַט וְנָתַן.

ע"ג קַרְקַע בִּידָהּ הוֹאִיל וּמָטוּ לִידֵיהָ גְּזוּל גְּמוּר הוּא עכ"ל מִשְׁמַע מִפִּי דְמַלְקֵט בִּידוּ א' לְאַחַת וְאַח"כּ נּוֹתְנָם ע"ג קַרְקַע בַּכ"ה הוּא דְחֻשִׁיב גְּזוּל גְּמוּר וְכֵן מִטֵּין דְּבָרֵי רַבֵּינוּ ז"ל בַּפ"ו מַה' גְּזוּלָהּ דִּין י"ג שְׁפָתַב וְז"ל וְאִם הָעָנִי מְקַבֵּץ בִּידוּ בְּרֵאשׁ הַזֵּית וּמִשְׁלִיף לְאַרְצֵי ה"ז.

גְּזוּל גְּמוּר שֶׁהָרִי הִגִּיעוּ לִידָהּ הַזּוֹכָה בָּהֶם עכ"ל מִשְׁמַע דְּלָא חֻשִׁיב גְּזוּל גְּמוּר אֲלָא דְמָטוּ לִידֵיהָ דְרָף קַבּוּץ וְלֹא דְרָף לְקִיטָה וְהַתּוֹס' ז"ל כְּתִבוּ נִרְאָה דְאִצְטְרִיף לְאִשְׁמוּעֵינוּ דְתוֹלְשֵׁן בִּידוּ וּמִפִּילָן אַעפ"י שְׂלָא וְכוּ' וְלֹא אֲחִזּוּ בָהֶם אֲלָא כְּדִי לְהַפִּילָן עכ"ל מִשְׁטָחִיוֹת דְּבָרֵיהֶם נִרְאָה דְחִלּוּקִים בְּעֵיסָתָן אֲסָבְרַת רַש"י וְרַבֵּינוּ ז"ל דְלַרְש"י וְרַבֵּינוּ מִתְנִי' דְקַתְנִי מִפְּנֵי דְרָכִי שְׁלוֹם דְנוֹקָא מִיָּרִי בְתוֹלְשֵׁן בִּידָהּ וּמִשְׁלִיכֵן לְאַרְצֵי וּמִתְנִיתָא בְּמַלְקֵט ע"י עַל יָד וּלְדַעַת הַתּוֹס' ס"ל דְמִתְנִי' דְקַתְנִי מִפְּנֵי דַר"ש כְּשֶׁלָּא בָּאוּ לִידוּ כָּלֵל אֲלָא שְׁמַכָּה בְּאִילָן וְהַזֵּיתִים נוֹפְלִים וּמִצְאָתִי בִירוּשָׁלַיִם שֶׁם דְתַנִּי עֲלָהּ הֵדָא דְאֵתָא אִמ' בְּאַרְעָא אֲבָל בְּלוֹקַח בִּידָהּ זָכָתָהּ לוֹ יָדוּ וּפִירֵשׁ הָרַב שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ ז"ל דְמִתְנִי' דְקַתְנִי מִפְּנֵי דַר"ש דְנוֹקָא מִיָּרִי בְּמַנְקֵף וְאִינָם וְאִינָם נוֹגְעִים בִּידוּ כָּלֵל כְּגוֹן שַׁע"י מִקְלוֹת אוֹ ד"א אֲבָל.

הַלּוֹקַח וּמִפִּיל לְאַרְצֵי אַע"פ י שְׂלָא נְתַעַכְבוּ בִּידוּ וְלֹא נְתַפְנוּן לְקַנּוֹת דְאִי לֹא פְּשִׁיטָא כְּדַכְתַּב הָר"ן ז"ל עכ"ל וּבַחֲזִי' הַרְשָׁב"א ז"ל לְשֵׁם כְּתַב לָאו נָטַל וְנָתַן בִּידָהּ בְּמִתְפַּנּוּן לְזִכּוֹת קְאָמַר וְאַעפ"כּ יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם גְּזוּל גְּמוּר וְהָכִי אֵיתָא בְּגְמָרָא דְבָנֵי מְעַרְבָא וְכוּ' עכ"ל מַהָא שְׁמַעֵינוּ דְדַעַת הַרְשָׁב"א אַע"פ י שְׂלָא נְתַפְנוּן לְקַנּוֹת אִשְׁמוּעֵינוּ תַּנָּא דְקָנָה הָעָנִי וְהוּי גְּזוּל גְּמוּר בְּלֹא מִתְפַּנּוּן דְאִי בְּמִתְפַּנּוּן מֵאִי לְמִמָּרָא וְהַשְׁתָּא לְפּוּם מֵאִי דְכְתַבִּית יְהִיבִית אֲנָא נְפִשְׁאֵי דְדַעַת הַרְשָׁב"א ז"ל דַּס"ל דְהָא דְקַתְנִי מִתְנִי' וְאָמַר זָכָתָהּ לִי שְׂדֵי וְכוּ' דְלָאו דְנוֹקָא דְאָמַר וְכוּ' דְלָא אֵתָא לְאַפּוּקֵי אֲלָא אֲמִירָה אֲבָל כְּוֹנָה מִיָּהָא בְּעֵי לֹא תַק"ל דְהִכָּא קְאָמַר דְאִשְׁמוּעֵינוּ מוֹעֵינוּ תַּנָּא אַע"ג דְאִינוּ מִתְפַּנּוּן דְאִיכָּא לְמִימַר דִּידוּ שְׁאֲנִי דְעַדִּיפָא זְכִייתָהּ כְּמִדּוּבְרַי נְעוּד דְהָתָם בְּשְׂדֵה דְגַרְיָעָא קְנִייתָהּ כְּדִאִיתָא הָתָם וּמַעֲתָה אֲתַנּוּחַ לֵן דְמֵאִי דַק"ל לְדַעַת הַרְמ"ה ז"ל דַּס"ל דְבַהֲגָבָהּ לֹא קָנָה דְלֹא נְתַפְנוּן דְמַה יַעֲנָה לְהֵיָא דְמַנְקֵף דְאִשְׁמוּעֵינוּ תַּנָּא דַאע"ג דְלֹא נְתַפְנוּן לְזִכּוֹת מִפִּי מָטוּ לִידֵיהָ זָכָה בָּהֶם זְכִייהָ גְּמוּרָה וְהַנּוֹטָלָם גְּזוּל גְּמוּר בִּידוּ וְאַת"ל דְסוּבֵר הַרְמ"ה ז"ל כְּדַעַת רַש"י וְרַבֵּינוּ ז"ל דְכָל שְׁהוּא דְרָף לְקִיטָה לֹא חֻשִׁיב זְכִייהָ אֲלָא עַד שִׁיתְקַבְּצוּ בִּידוּ כְּדַכְתִּי אֲפִתִי לֹא אֲפָרוּק דְמֵאֵן לִימָא לֵן דְבַהֲגָבָהּ לְצוּרָף בְּנֵן לֹא חֻשִׁיב אֲלָא כְּדָרָף לְקִיטָה אֲלָא נִרְאָה דְשְׁאֲנִי עָנִי דְמִשְׁעָה שְׁעָלָה לְרֵאשׁ הַזֵּית כָּל מַעֲיָנֵינוּ לְזִכּוֹת בְּשִׁכְחָה כְּמָה שִׁיזְמֵן לִידוּ אֲלָא שְׁכַן דְרָף הַמְּלַקֵּט לְהַפִּיל לְאַרְצֵי וְשׁוּב נוֹטָלוּ בְּבַת אַחַת אֲבָל בְּהַבּוֹנָה לֹא נְתַפְנוּן לְקַנּוֹת הַלְבָנִים אֲלָא עַד שִׁיְהִיוּ בְּנוֹיִים בְּפּוֹתֵל וְאִיְהוּ לֹא גְמַר נְטִירוּתָא וּלְפִיכָף לֹא קָנָה וְאִין לְהוֹכִיחַ לַפ"ז דַעַת הַרְמ"ה ז"ל בְּהָךְ דְהַמְּנַקֵּף אִי ס"ל כְּרַש"י וְרַבֵּינוּ ז"ל אוֹ כְּדַעַת הַתּוֹס' ז"ל וְכַדְכְתִּיבָנָא וְהַדְּבָרִים מוֹכִיחִים

בדקדוק דבריו ו"ל פדברירנא ויה דעודר לא שמה מתייא דלא מתורת יד הוא זוכה אלא
בחוקה וקא לא אכונן לקנות פיון דסבור דארעא דידיה ובדידיה הוא עודר והדברים
ברורים לע"ד ומרן הש"ע ו"ל תפס לשון הטור ו"ל שנוטה דעתו ו"ל לדעת הרשב"א
ור"ח ו"ל ועיין בסמ"ע ובס' באר הגולה: ונתתיקה להרמב"ן ו"ל בחידושי ליבמות גבי
ה דעודר דמדמי לה לחולץ ליבמתו ונהדר וקדשה לשם יבום ופריה התם לא קא מכונן
למקני הקא מכונן למקני וכו' שפתב וז"ל ו"ל וכו' אבל דבר פשוט הוא שאין קנין.

שלא לדעת לא שגא במטלטלי ל"ש בקרקעות ואותה שאמרו בפרק המניח דף כ"ט
לוקמה למעלה מג' אפילו לא נתכונן לזכות בה משום מפקיר נזקיו נגעו בה וכך פירש"י
ו"ל ואין לי להאריה והתוס' משתבשין בזה עכ"ל והענין דהתם דאמר דר"א סבר
המפקיר נזקיו חייב ורמו מדר"א ההופך את הגלל בר"ה והונק בהו אחר חייב ואמר ר"א
ל"ש אלא שנתכונן לזכות בהם אבל לא נתכונן לזכות בהם פטור ואוקמה רב אשי
כשהפכה פחות משלש דלאו הגבהה אלא עד שיתכונן ומאי דוחקיה דרב אשי לאוקמה
כגון שהפכה לפחות משלש וטעמא פי נתכונן לזכות בה הוא אין מתכונן לזכות בה לא
לוקמה למעלה מג' ואע"פ שלא נתכונן לזכות בה חייב ע"כ ופירש"י דאם נתכונן לזכות
אפילו בפחות מג' קנה דאיכא למ"ד דהבטה בהפקר קניא עכ"ל והתם בסוגיא דשלהי
מציעא אוקים ר"ן למתניתין דאין שומעין לו דקש ותבן דהפקר וכששכרו בע"ה ללקט
דבהגבהה דפועל דידו פיז בע"הב זכה בו בע"הב ושכרו עליו הילקף אין.

שומעין לו ובריינתא בשכרו להביט ולשמך דאפתי בעל הבית לא זכה מ"ה פי אמ"ל טול
בשכר שומעין לו ולפ"ז כ"ע אית להו דבהבטה בהפקר לא קנה מדלא אוקי למתני'
ובריינתא בהבטה בהפקר קא מפלגי ורבא לחד לישנא כ"ע הבטה בהפקר קנה ולאידך
לישנא לכ"ע הבטה לא קניא א"כ לא אתיא אלא לחד לישנא דרבא ועוד דרבא קא מהדר
בהמניח מתני' קשיתיה מאי ארייא הפך ליתני הגביה וכו' ש"מ דרבא נמי קאי פנותיה
במק' ומאי דוחקיה וכו' והכי מצי אמי ללישנא בתרא דס"ל לכ"ע הבטה ל"ק ועוד ק"ט
בדברי התוס' שם בהמניח: דנקטו בפשיטו' דהבטה בהפקר קניא פאילו הוא דבר מוספם
בלי חולק ונראה' פשוט דכוננתם ו"ל.

פיון דאיכא למ"ד דהבטה בהפקר קניא א"כ אפילו למ"ד ל"ק בהגבהה פחות משלש כ"ע
מודו דמהניא פיון דסו"ס קעביד מעשה פורתא: וראיתי במקו' לשם במציעא שהק' משם
הרשב"א .

: ו"ל אהא דמיימי התם שומרי ספיחי שביעית נוטלין שכרן וכו' דקסבר הבטה בהפקר
קניא וקלא איהו אינו מתכונן לקנות לעצמו אלא לצורך הצבור וכו' עכ"ל אין לנו ריח
מפאן דס"ל דבעי פנונה לזכות ותק"ל ממ"ש בחי' לגיטין גבי המנקה פדכתיבנא לעיל
דהקא שאני פיון דמתכונן לקנות לצבור פאלו פירש דלא ניחא ליה לקנות ובהא ליכא
מ"ד דקני ואין פאן מקו"ל: והנה התוס' בהמניח כתבו דאין להוכיח מפאן דכי מתכונן
לקנות סגי ליה בפחות מג' דשאני קנין הפקר דהקילו בקנייתו דהא אפילו בהבטה קני
ר"ל למ"ד א"כ בדין הוא דבהגבהה דקעביד מעשה תסגי ליה בפחות מג' אבל בשאר
הקנאות איכא למימר דלבעי ג' לאפוקי מדין לבוד כמו שיתבאר במקומו בס"ד א"נ
אפילו את"ל דדין זכיות הפקר ודין שאר הקנאות שקולים הם הך דהופך בגלל מייירי

שְׁהֶפְכָה בְּרַגְלֵיו שֶׁל הוֹפֵף דָּאז פְּלִי קוֹנִים לוֹ וְאֵע"ג דָּאִין פְּלִי שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ אֲלֵא בְּסִמְטָא אוֹ בְּרִשׁוֹת שֶׁל שְׁנֵיהֶם כִּמ"ש בְּסִי' ר' הֵתָם שְׁאֵנִי דְמִיד מוֹכֵר קָא קִנֵי וְאִין לוֹ רִשׁוֹת לְהֵנִיחַ אֲלֵא בְּרִשׁוֹת מוֹכֵר אֲבָל בְּהֶפְכָר פְּלִי קוֹנִים לוֹ דְרִשְׁאֵי.

לְהֵנִיחַ בְּר"ה וְלְהִתְחַיֵּיב בְּנִזְקִין כִּמ"ש בְּמִקוּמוֹ בְּס"ד.

כ' עוֹד א"נ פְּשֶׁהֶפְכָם בְּיַד דָּאז סְגִי בְּפָחוֹת מִג' וְעֵינִין בְּתוֹס' בְּפָרֵק הַגּוֹזֵל דַּצ"ח בְּד"ה וְה"מ וְכו' וּבְפ"ק דְּמַצִּיעָא דְנ"ו ע"א בְּד"ה הוֹאִיל וְיָכוֹל וְכו' יַע"ש וְלְהֵאִי שְׁיִנּוּיָא ק' פִּינּוֹן דְּמִטוֹ לִידְנִיָּה לֹא בְּעֵי. פְּנוּנָה פְּהֵף דְּמִנְקָף דְּאִשְׁמוּעֵינּוּ תַנָּא אַע"ג דְּלֹא מְטוֹ לִידְנִיָּה אֲלֵא דְרָף נְפִילָה אִפִּי"ה זְכָה בְּהֶם זְכִיָּה גְמוּרָה כִּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּהִנְזָקִין הַנִּזְתָּנִים לְמַעְלָה וְהָק' ר"א ל"ש אֲלֵא שְׁנִתְפַּנּוֹן לְזִכּוֹת בְּהֶם וְכו' פִּינּוֹן דְּבִידּוֹ אַע"ג דְּלֹא נִתְפַּנּוֹן קָנָה וְצ"ל דְּשְׁאֵנִי מְנַקָּף בְּרִאשׁ הַזִּית דְּכָל עֲצָמוֹ לֹא בָּא אֲלֵא לְזִכּוֹת בְּשִׂכְחָה מִשׁו"ה מְפִי מְטוֹ לִידְנִיָּה זְכָה בְּהֶם אֲבָל הַהוֹפֵף הַגָּלֵל בְּר"ה פִּי לֹא נִתְפַּנּוֹן לְזִכּוֹת לֹא חֲשַׁבִּי לִיָּה מְמוֹנֵי לְהִתְחַיֵּיב בְּנִזְקִין דְּהו"ל חוֹפֵר בּוֹר בְּר"ה דְּפִטוֹר אֲבָל פִּי מְכוּנָן לְזִכּוֹת קָם לִיָּה בְּרִשׁוֹתֵיהָ וְקָנְהוּ לְהִתְחַיֵּיב בְּנִזְקִין וְכוּן מִתְבָּרַר מִפִּירִש"י ו"ל וְכ"ה דַּעַת הַתּוֹס' פְּדִכְתִּי וְלִפִּי"ז מ"ש הָרַמְבַּ"ן ו"ל וְהוֹס' מִשְׁתַּבְּשִׁין בְּזָה לֹא יִדְעָתִי טַעְמוֹ וְאַתָּה דַּע לָהּ דְּלִפִּי מַה שְׁהֶעֱלָנוּ בְּזָה בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּהַמְנִיחַ דְּהוֹפֵף בְּגִלְלֵי חֲלוּקִים מִמְּנַקָּף נִתְיָשְׁבוּ דְבָרֵי הָרַב מוֹהֲרִימ"ט ו"ל דְּאִיָּתוֹ סְמָא בִּידְנִיָּה מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' דְּהַמְנַקָּף פְּדִכְתִּי בְּעֵנִי: וְהַדָּר ק"ל לְהָרַב ו"ל מַהֵף דְּפָרֵק הַפְּרָה דְּהַמְחַזִּיק בְּשִׁטְרוֹתָיו שֶׁל גֵּר וְכו' ע"ש וְכֹאִילוּ עֵינֵי שֶׁל מַעְלָה לֹא שִׁלְטָה בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דַּפ' חֲזַקַת שְׁנִתְעוֹרְרוּ בְּקוֹשְׁיָא זֹה כְּמוֹ שְׁהִרְחַבְנוּ הַבִּיאֹר לְמַעְלָה וְהָרַב עֲצָמוֹ בְּסו"ד הִבִּיא סוּגְיָא זֹה וְכֹמוֹ שְׁיִתְבָּאָר בְּס"ד: שׁו"ר לְהַמְש"ל ו"ל בְּפ"ה מַה זְכִיָּה דִּין ט' שְׁצִינּוֹן לְדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּחֲזַקַת וְהַנְזָקִין וְסוּגְיָתִי פ' הַמְנִיחַ וְלִתְשׁו"ה מוֹהֲרִימ"ט ו"ל הַנְּאָמֵר בְּאַמְתָּ וְקָצַר בְּמִקוּם שֶׁהִ"ל לְהַאֲרִיף דְּהֵף דְּהַנְזָקִין מְסִייעָא לִיָּה לְמוֹהֲרִימ"ט ו"ל וְהֵף דְּחֲזַקַת וְדְהַמְנִיחַ הַנְּיָנִין תִּיּוּבְתִיָּה וְיִמָּה יַעֲנֶה ה' ו"ל בְּהֵף דְּהַנְזָקִין וְשׁוֹב מְצָאֵתִי לוֹ בְּפִי"ז מַה גְּזִילָה דִּין ח"י שְׁפִירִשׁ שִׁיחֻתָיו וְהִתִּימָא מִהָרַב הַמְגִיָּה שֶׁלֹּא גָלָה רַז זֶה כְּמִנְהַגוֹ הַטּוֹב וְיִמָּה שְׁפִירִשׁ הָרַב ו"ל בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּהַנְזָקִין וְדָאִי שֶׁלֹּא בְּדַבְרֵי הָרַב בְּ"א ו"ל בַּחֲי' לְשֵׁם וְהָר"ן ו"ל כְּמוֹ שְׁהֶעֱלִיתִי וְהִירוֹשְׁלַמִּי מְסִייעָא לְהוּ כְּדַבֵּר הָאִמּוֹר גַּם מַה שְׁהַכְרִיחַ מְסוּגְיָא דְּהַמְנִיחַ דָּאִי לְפ"ד ה' ו"ל דְּיָדוֹ קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדְּעַתּוֹ וְכו' עַכ"ל מַאי דְּפִשְׁטָא לִיָּה לְהָרַב ו"ל דְּהֵף דְּהוֹפֵף מִיָּבֵרִי דְּהֶפְף בְּיָדוֹ כְּבָר כְּתַבְתִּי זֶה מִשֵּׁם הַתּוֹס' לְחַד מְאַנְפִי וְאִין לְדַקְדָק מְכָאן דְּהַגְבָּהָה פָּחוֹת מִג' סְגִי בְּמִתְפַּנּוֹן לְקוֹנוֹת וְדוּק: וְעַדִּין נִשְׂאָר לָנוּ מְקוּם לְבָרַר הָא דְּתַנּוּ בְּשִׁלְהִי הַמְקַבֵּל מִי שְׁהֵנָּה פְּתִלוֹ סְמוּף לְגִינַת חֲבִירוֹ וְנִפְל הַפּוֹתֵל לְתוֹף הַגְּנָה וְאִמ"ל בַּעַל הַגְּנָה פְּנָה אֲבַנְיָה וְאִמ"ל הַגִּיעוּף אִין שׁוּמְעִין לוֹ וְאִם אָמַר לוֹ אֲתָן לָהּ אֵת יִצְיָאוּתָהּ אִין שׁוּמְעִין לוֹ.

וְפִרְיָה עָלָה בְּגִמְרָא טַעְמָא דְּפִנְיָנְהוּ הָא לֹא פִּנְיָנְהוּ לֹא וְהָאֵמַר רִיב"ח חֲצָרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה שֶׁלֹּא מִדְּעַתּוֹ וְכו' וְאִיכָּא לְמִידָק מַאי פְּרִיָּה וְהָא אוֹקְמִי לְמַלְתִּיהָ דְּרִיב"ח בְּחֲצָר הַמְשַׁתְּמָרַת דְּוָקָא פְּדִאִיתָא הֵתָם בְּפ"ק דְּף י"א אֲבָל בְּחֲצָר שְׁאִי מְשַׁתְּמָרַת בְּעֵינֵי שְׁיָהֵנָּה עוֹמֵד בְּצַד שְׂדֵהוּ וְלִדְעַת רַבִּינוּ ו"ל בְּעֵי נְמִי שְׁיָאֵמַר זְכָתָה לִי שְׂדֵי כִּמ"ש בְּפִי"ז מַה גְּזִילָה וְכִמ"ש הָרַב הַמ"מ ו"ל שֵׁם וְרַבִּינוּ ו"ל כְּתַב דְּהַגְּנָה כְּחֲצָר שְׁאִינָה מְשַׁתְּמָרַת הִיא ע"ש אִמְטוֹ לְהַכִּי שְׁפִיר קִתְנֵי דְּלֹא קָנָה עַד שְׁיִפְנָה אוֹתָם וְרִאִיתִי לְהַתּוֹס' ו"ל שֵׁם שְׁכַתְבוּ דְּבָלָא רִיב"ח הֵנָּה

א"ש דאין קונה לו אלא בעומד בצד שדהו הילכף אי לא פנינהו לא קנה דכש"אמ"ל הגיעוהו לא הנה עומד בצד שדהו ע"ש דהתוס' אזלי לשיטתיהו דלא בעינו שיאמר ג"כ זכתה לי שדי פדכתי לעיל משו"ה באינו עומד שם הוא דלא קנה אבל אם הנה עומד שם אעפ"י שלא אמר זכתה לי שדי קנה וילכפי פריה מדריב"ח דלא בעינו עומד א"כ.

עכ"ל דס"ל להתוס' דהגנה פחצר המשפמרת היא ושללא פדעת רבינו ז"ל אבל לדעת רבינו ז"ל קשה דמאי פריה מדריב"ח דלא אמר למלתיה אלא פחצר המשפמרת דוקא וראיתי לרבינו ז"ל בפ"ח מהלכות שכנים דין ח' וז"ל מי שנהיה פתלו וכו' אבל אם לא פנה לא קנה שלא אמר לו אלא לדחותו עכ"ל.

משמע הא לא"ה קנה ואמאי אינו יכול לחזור פיון דבעינו עומד בצד שדהו ואומר זכתה לי שדי ואין לומר דמתני' מיירי בגנה המשפמרת דמהיכא פשיטא ליה להמק' למימר דמתני' מיירי בגנה המשפמרת ולותיב מנה לריב"ח אדרבא מדתלי הקנאה בדפנינהו למימרא דבלא פנינהו לא קנה ש"מ דמיירי בגנה שאינה משפמרת כשאר כל הגנות כמ"ש רבינו ז"ל דהגנה פחצר שאינה משפמרת ועוד דהי"ל לרבינו ז"ל לבאר זה כי היכי דלא נטעי לענין דינא פיון דאיהו ז"ל פללא פניל דהגנה אינה משפמרת ועו"ק לענ"ד בפשיטא דשמעתא דמאי קא פריה לריב"ח דע"כ לא קאמר ריב"ח אלא במציאה והפקר שאין דעת אחרת מקנה אותו אבל הכא דבמתנה נתן בעל הפותל לבעל הגנה אפילו פחצר שאינה משפמרת לא בעינו עומד בצדה פדאיתא התם בפ"ק א"כ הדרא קו' לדנקתה על התוס' דא"נ לא הנה עומד שם כש"אמ"ל הגיעוהו קנה פיון דאיכא דעת אחרת מקנה אותו ואם נפשך לומר דהכא לאו אליבא דרב פפא דמפליג התם בהכי אנו קיימין אלא אליבא דר"א דמשני התם דר"ג מטלטלי אגב מקרקעי הקנה להם וכו' ולית ליה הא דרב פפא וכמו שית' בס"ד סו"ד לר"פ גופיה תק"ל טעמא דפנינהו הא לא"ה לא קנה אמאי נהי דמצינו למימר דכי אמ"ל הגיעוהו לא הנה עומד שם הא מיהא פיון דדעת אחרת מקנה אותו קנה אע"פ שאינה משפמ' פמדובר: וראיתי להתוס' שם בפ"ק בד"ה וכי ר"ג וכו' דק"ל ונהלא חצר ר"ג ששם התבואה חצר המשפמרת היא משו"ה לא בעינו עומד בצדו ותי' ז"ל נהי דלר"ג משפמרת היא מ"מ לדידהו מיהא אינה משפמרת פיון שפערבת שם תבואתו ע"ש ויראה דר"פ דמפליג בין מציאה למתנה משום דדעת אחרת מקנה אותו ולא בעינו עומד בצדו היינו דוקא פשממשפמרת מיהא לזכותן אבל פשאינה משפמרת פלל מודה ר"פ דבעי' עומד בצדו וס"ל דגנה אינה משפמרת כמ"ש רבינו ז"ל משו"ה לא קנה בעל הגנה אלא בדפנינהו דוקא וכש"אמ"ל הגיעוהו לא הנה עומד שם והכא מיירי באינו עומד שם אבל לריב"ח דס"ל דבמשפמרת לא בעי' עומד קשה ולפי"ז עכ"ל דהמק' חשיב לגנה פחצר המשפמרת ואנכי הרואה דרבינו ז"ל פשיטת רבו הרי"ף ז"ל אמרה דלא קי"ל כר"פ ומציאה והפקר ומכירה ומתנה פהנדי גינהו כמ"ש בדבריו בפ"ד מה' זכיה וכמ"ש ה"ה ז"ל משם הרמב"ן ז"ל ע"ש וכינון דהוא ז"ל ס"ל דגנה פחצר שאינה משפמרת א"כ מאי פריה הש"ס מדריב"ח דמיירי דוקא פחצר המשפמרת ויתבאר בסמוך איה"ב.

ועדיין יש מקום חקיקור דין מ"ט לא קנה אלא עד דפנינהו פיון שהאבנים הם ברשות בעל הגנה ולשם נפלו מפי אמ"ל הגיעוהו קנה דמ"ש ממקח וממכר דאמרו בפירק הספינה דף

פ"ה נשאם הפירות היו ברשות לוקח וקבל הלוקח לקנותם שניהם אינם יכולים לחזור בהם וע"כ לא פליגי רבנותא אלא בחצר שאינה משתמרת אלא למוכר אבל במשתמרת ללוקח כ"ע מודו דקנה כמ"ש בטוש"ע סי' ר' באריכות ע"ש ובשלמא לדעת רבינו ז"ל דסובר דהגנה אינה משתמרת משו"ה לא קנה אלא עד שיפנה אבל לדעת התוס' ז"ל דאוקי' בעניי' דס"ל דהגנה בחצר המשתמרת היא הן לו יהו אלא דאינה משתמרת אלא למקבל המתנה לחוד לכ"ע קנה: ומצאתי במקובצת לשם אהו מתני' דכותל הסמודלגנה שכ' בשם הראב"ד ז"ל וז"ל דהא מתני' ראה אותן רצין אחר המציאה וכו' ואמר זכתה לי שדי זכתה לו שדהו ה"נ הרי קנה דמדעתיה הוא וא"ל אע"פ שקבל עליו כיון שלא אמר תזכה לי זכיות החצר שלא מדעת היא מיהו מדריב"ח קשה דהא גנה המשתמרת היא וקשיא לי דהא לענין מכר אמרינו ברשות לוקח כיון שקבל עליו מוכר קנה לוקח ואע"פי שלא אמר תזכה לי חצירי וא"כ תקשי ליה ברייתא אמתניתין ואיכא למימר דשאני התם דמכח מוכר עייליה לרשות לוקח וכיון שקבל עליו תו לא צריף אבל הכא ממילא אתי לה נכמציאה דמאי ובעינן הגבהה דלקנייה ולריב"ח מיהא קשיא הראב"ד עכ"ל.

וביאור דבריו ז"ל לענ"ד דק"ל מ"ט לא פריף הש"ס אלא ממילתיה דריב"ח ליפרוף ממתני' וכדק"ל להתוס' ז"ל וכתב דא"ל שלא אמר תזכה לי גינתי אהא פריף מדריב"ח דאוקי' למתני' באינה משתמרת אטו להכי בעינן שיאמר תזכה לי אבל בחצר המשתמרת אע"ג דלא אמר תזכה לי זכתה לו חצר וגנה בחצר המשתמרת היא ונהדר ק"ל אפתי ליפרוף ברייתא אמתני' דברייתא קתני לענין מכר ברשות לוקח קנה ואע"ג דלא אמר תזכה לי חצירי ואמאי פריף מדריב"ח אהא משני משום דאיכא למימר שאני התם דעייליה ברשות מוכר וכו' ע"ש ודבריו לענ"ד מדוניקים מדברי התוס' דהם ז"ל נקטו במלתיהו עומד בצד שדהו ונהו מלתא אמוראי גינהו דאמרי לה ומאי אולמיהו דהנהו אמוראי להק' מנייהו טפי מדריב"ח אלא משום דהתוס' אודו לטעמיהו דמתני' דקתני זכתה לי שדי לאו דוקא כמדובר מ"ה לא מצו' למימר דהו דאמר זכתה וכו' ומ"מ עדיף לאקשוני מהו דעומד מדריב"ח דכמה אמוראי קיימי בהדה שיטה דבעי' עומד ובלא"ה קושית הש"ס היא דת"ק ממתני' לדריב"ח או לשאר אמוראי אע"ג דרנהטא דלישא דהתוס' לא משמע הכי.

ויש לחקור לדעת הראב"ד ז"ל דס"ל בין דעייליה ברשות מוכר לשלא ברשות אם נכנסו חמורים טעונים מאליהם לרשות לוקח ואח"ך פינן אם יכול לחזור בו כיון דעייליה בלי רשות מוכר וה"ד טעמא דהמקשה הוא דקא יזיב דלא קשיא ליה מברייתא משום דאיכא לחלק בהכי ובמקומו ית' ומהו דמשוה חמריו ופועליו ועיין להתוס' ז"ל בס"ד.

איף שיהיה למדנו מדבריו דס"ל דגנה בחצר המשתמ' היא דאי לא"ה מאי פריף מדריב"ח לאוקומה בגנה שאינה משתמרת: עוד כתוב במקובצת לשם בשם גיליון תוס' ז"ל וז"ל 4 דאי לאו דריב"ח הנהו א"ש וכו' דהנהו מצי לאוקומי באינה משתמרת דבעינן עומד בצד שדהו לכ"ע עכ"ל נראה דה"פ דק"ל לוקמה באינה משתמרת וכדוקיין ואין פאן מקום להאריף עוד בענין זה: הדר' בי למאי דקשה למ"ש בדברי הרא"ש ז"ל דקאמר דלא משפחת ליה לדינא דר"ן אלא בבונה ע"י פועלים דאפתי אמאי לא זכה כיון דפועל ידו

כַּיֵּד בַּע"ב וּבְפֶרֶק הַסְּפִינָה דְפ"ה מִיֵּיתִי הֵךְ דְּתַנְיָא מְשֵׁךְ חַמּוּרָיו וּפּוֹעֲלֵיו וְהַמְשִׁיכֵן לַתּוֹף בֵּיתוֹ בֵּין פֶּסֶק עַד שְׁלֵא מְדַד בֵּין מְדַד עַד שְׁלֵא פֶּסֶק שְׁנֵינְהֶם יְכוּלִים לַחְזוֹר בָּהֶם וְכוּ' וְהֵנָּה רַשְׁבַּ"ם ז"ל גִּירְסָא זוֹ קַיִימָה מְדַבְּרֵי זְקֵנוֹ ז"ל וּפִירֵשׁ שְׁהַלּוּקַח מְשֵׁךְ וְהַכְּנִיס הַחַמּוּרֵי הַטְּעוּנִים הַתְּבוּאָה וְכֵן הַפּוֹעֲלִים שֶׁל הַמּוֹכֵר בְּפֶתֶף יִשְׂאוּ הַתְּבוּאָה דְּאוֹתָהּ הַמְשִׁיכָה לֹא מְהֵנָּה וְכֵן מְצֵאתִי לְרַש"י ז"ל בַּע"ז דַּע"כ שֶׁפֶתֶב מְשֵׁךְ הֵימְנוֹ חַמּוּרָיו וּפּוֹעֲלֵיו הָרִי שְׁהֵינָה מְבִיא חַמּוּרָיו טוֹעֲנִים פִּירוֹת וּפּוֹעֲלֵיו נוֹשְׂאִים בְּפֶתֶף וּמְשַׁפֵּן חֲבִירוֹ וְהַכְּנִיסֵן לַתּוֹף בֵּיתוֹ עַכ"ל וְהֵינּוּ כַּעֲדוֹת רַשְׁבַּ"ם ז"ל דְּהַחַמּוּרִים וְהַפּוֹעֲלִים הֵם שֶׁל הַמּוֹכֵר וּמְשַׁפֵּן בַּע"ב לַתּוֹף בֵּיתוֹ דְּלֹא חֲשִׁיבָא מְשִׁיכָה כִּינּוֹן דְּאַפְתִּי לֹא פֶרְקֵן וְהוּ"ל מְשִׁיכָה ע"י אָדָם וּבְהֵמָה וְלֹא שְׁמָה מְשִׁיכָה וְהַתּוֹס' שֶׁם בְּפֶרֶק הַסְּפִינָה ל"ג חַמּוּרָיו וּפּוֹעֲלֵיו אֵלָּא חַמּוּרִין וּפּוֹעֲלִים דְּאִי גִרְסֵי חַמּוּרָיו הֵנָּה מְשַׁמַּע דְּלוּקַח וְנָה לֹא יִתְכּוֹן דְּאַפִּי בְּלֹא פֶרְקֵן נְמִי וְעַכ"ל דְּפִשְׁטָא לְהוּ ז"ל דְּהַגְבַּהֲתָּ הַפּוֹעֵל כְּהַגְבַּהֲתָּ בַּע"ב וְרַש"י ז"ל וְרַשְׁבַּ"ם ז"ל נְמִי לֹא פְּלִיגִי בְּהָא אֵלָּא דְּמִשְׁמַעוֹת דּוֹרְשִׁים אִיכָּא בִּינְיָהוּ דְּלְרַש"י ז"ל וְרַשְׁבַּ"ם ז"ל כִּי קַתְּנִי חַמּוּרָיו וּפּוֹעֲלֵיו נְמִי מְשַׁמַּע אֲבָל לַעֲנֵן דִּינָא אִיכָּא לְמִימַר סְבָרִי מְרַנֵּן דְּהַגְבַּהֲתָּ הַחַמּוּרִין וְהַפּוֹעֲלִין שֶׁל הַלּוּקַח כַּיֵּדוֹ הֵן וְקָנָה וְנָה שְׁלֵא כְּדַעַת הָרֵא"ש ז"ל אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם וְהָרֵא"ש ז"ל שֶׁם בְּבִרְיָתָא הֵבִיא הַבְּרִיָּתָא פְּגִירְסַת הַתּוֹס' חַמּוּרִין וְכוּ' ע"ש שׁוּב מְצֵאתִי בְּמַקְוֵי צֵת לְשֶׁם שְׁפֶתֶב חַמּוּרִין וְכוּ' וְאִית דְּגִרְסֵי חַמּוּרָיו וּפּוֹעֲלֵיו פִּי חַמּוּרָיו וּפּוֹעֲלֵיו שֶׁל לּוּקַח וְכַגּוֹן שְׁלֵא נִתְּפוֹנּוּ לְזַכּוֹת בְּפִירוֹת לְלוּקַח בְּהַגְבַּהֲתָּן וְכוּ' עַכ"ל שְׁמַעֲיָנָן מִן הַדָּא דְּאַפִּילוּ פּוֹעֵל דְּהוּי כַּיֵּד בַּע"ב אֵינּוּ זֹכֶה לְבַע"ב עַד שְׁיִתְכּוֹנֵן הַפּוֹעֵל לְזַכּוֹת לוֹ וּבְנָה נִיחָא דַּעַת הָרֵא"ש ז"ל דַּע"ג דְּבַע"ב בְּהַגְבַּהֲתָּ לַחּוּד אַע"ג דְּלֹא אֲפִוּוּן קָנָה וּבְפּוֹעֵל עַד שְׁיִתְכּוֹנֵן לְקַנּוֹת לְבַע"ב וּמְשׁו"ה לֹא פֶתֶב דְּלֹא מְשַׁפַּחַת לָהּ דִּינָא דְּבוּנָה פְּלִטְרִין אֵלָּא בְּבוּנָה ע"י פּוֹעֲלִים וְכֵן צְרִיף לְפִרְשׁ בְּדַבְּרֵי הַטּוֹר ז"ל הַנִּיחְתָּנִים לְמַעְלָה וְז"ל וְא"א הָרֵא"ש ז"ל פֶּתֶב דְּלֹא מְשַׁפַּחַת לָהּ דְּקָנָה הֵב' אֵלָּא כְּשֶׁבְנָה הֵא' בְּלַבְנֵי דְּגֵר ע"י פּוֹעֲלִים שְׁהֵם לֹא כְּוֹנּוּ לְקַנּוֹת וְכוּ' עַכ"ל וְר"ל וְכַשְׁלֵא נִתְּפוֹנּוּ הַפּוֹעֲלִים לְקַנּוֹת לְבַע"ב וּמָה שֶׁהוּא ז"ל גִּרְסֵי חַמּוּרִין וְלֹא חַמּוּרָיו מְשַׁמַּע דְּלִפִּי גִירְסָא זוֹ מְשַׁמַּע דְּשֶׁל לּוּקַח הֵן כַּמ"ש הַתּוֹס' א"כ צ"ל דְּמִיָּרִי דְּנֹקָא כְּוֹנּוּ לְקַנּוֹת לְבַע"ב לְכֹף גִּרְסֵי חַמּוּרִין דְּהֵינּוּ שֶׁל בַּעַל הַפִּירוֹת דְּזוֹ תְּקוּ' כְּפִשְׁטָה: וְעַדִּין יֵשׁ לְבַרְרָה הֵא דְּאִמְרִינָן דְּפּוֹעֵל יְדוּ כַּיֵּד בַּע"ב אִי דְּנֹקָא פּוֹעֵל יִשְׂרָאֵל אֲבָל פּוֹעֵל גּוֹי לֹא או"ד לֹא שְׁנָא גּוֹי ל"ש יִשְׂרָאֵל וְנִלְע"ד פִּשְׁוֹט דְּפּוֹעֵל נְמִי שְׁלִיחַ הוּא וְלֹא נְפִיק מִתּוֹרַת שְׁלִיחוֹת אֵלָּא דְּעַדִּיף.

טְפִי מְשַׁלִּיחַ דְּאִילוּ שְׁלִיחַ הֵיכָא דְּתַפְס לְבַע"ב בְּמַקּוּם שְׁחָב לְאַחֲרִים לֹא קָנָה מְשַׁלְּחוֹ אֲבָל פּוֹעֵל אַע"ג דְּשְׁלִיחָא מ"מ עַדִּיף טְפִי דְּחֻשִׁיב כַּיֵּדוֹ שֶׁל בַּע"ב אֲמִטּוּ לְהַכִּי אִי תַפְס לְבַע"ב אִפִּי בְּמַקּוּם שְׁחָב לְאַחֲרִים הוּי פְּקַנְנָן בַּע"ב וְדַבָּר זֶה קַיִימָתִיהוּ מְסַבְּרָא אַח"כ מְצֵאתִי אֲוֹן לִי בְּדַבְּרֵי גִילְיוֹן תּוֹסְפוֹת הוּבָא כְּמַ"ד לְדָף יו"ד בַּד"ה תּוֹפְס וְכוּ' וְז"ל נְעוּד דְּר"י הַכֵּהן אֹמֵר דְּרָבָא פְּרִיף לָהּ מְפּוֹעֵל דְּהוּי שְׁלּוּחוֹ שֶׁל בַּע"ב וְכוּ'.

עַכ"ל אֲמַנָּם לֹא מְשַׁמַּע הֵכִי מְדַבְּרֵי עֲלִיּוֹת דְּר"י ז"ל דְּאוֹקִי לְהֵךְ דְּתַנְיָא מְשֵׁךְ חַמּוּרָיו וּפּוֹעֲלֵיו שֶׁל לּוּקַח כְּוֹנֵן שְׁלֵא נִתְּפוֹנּוּ לְזַכּוֹת בְּפִירוֹת לְלוּקַח בְּהַגְבַּהֲתָּן וְכוּ' עַכ"ל אֲבָל אִם כְּוֹנּוּ לְזַכּוֹת לְלוּקַח בְּהַגְבַּהֲתָּן קָנָה הַלּוּקַח וְהֵינּוּ מְדִין שְׁלִיחוֹת וּפּוֹעֵל יְדוּ כַּיֵּד שֶׁל בַּע"ב הֵב וְאַמַּאי לֹא אוֹקְמָה בְּפִשְׁטוֹ שֶׁהַחַמּוּרִין וּפּוֹעֲלֵיו גּוֹיִים דְּכִי כְּוֹנּוּ לְזַכּוֹת לְלוּקַח בְּהַגְבַּהֲתָּן לֹא קָנָה דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי אֵלָּא ש"מ דְּלֹא שְׁאֲנִי לִיָּה בְּדִין פּוֹעֵל א' יִשְׂרָאֵל וְא' גּוֹי אֵלָּא

בגוי דאע"ג דמפנין להקנות לבע"ה בְּהַגְבֵּהְתוּ לֹא קָנָה הַבַּעַל הַבַּיִת וּבִישְׂרָאֵל כְּשֶׁאִינוּ מִתְפַּנֵּין לַקְנוֹת לְלוֹקַח.

ומשו"ה קאמר הרב ז"ל א"נ חמרי ופועליו דקתני בישראל מתוקמא שפיר בלא נתפנון לקנות ללוקח גם מדברי התוס' שכתבו שם חמרי ופועליו גרסינן דאי חמרי ופועליו משמע דקאי ללוקח ולא יתכן דא"כ אפי' לא פרקן עכ"ל דאמאי ניידימגלי רש"י ורשב"ם ז"ל לימא דמייירי בפועליו גויים דלאו בני שליחו' נינהו לזכות לישראל בהגבהתן מ"ה עד שייפרק אלא דס"ל להתוס' נמי דפועל ידו פי' בע"ה אפי' שהוא פועל גוי וכן יש להוכיח מדברי הרא"ש ז"ל דאוקמ' להך דבונה פלטרין דלא משפכת לה דזכה שני אלא בבונה ע"י פועלים שלא פנונו לזכות לו בדכתי' ואמאי לא אשפכ לה בפשיטות דהפועלים גויים דלאו בני שליחות נינהו לזכות בהגבהתן הבע"ה באבנים דגר פמדובר אלא ש"מ סברי מרנן דישראל וגוי להא מלתא פהדי נינהו: וראיתי לה' מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' שע"ו שגשאל במחזיק לקרקע עפרות זקב דמה שהפועלים חופרים בקרקע והוא נוטן שפךרם אי מהניא האי חזקה והשיב פשיטא לי דהנייא חזקה גמורה דמ"ל חפרו הם בשבילו מ"ל חפר הוא נאפי' שהגוי לאו הוא מתורת שליחות אני אומר אלא פינון דכ"ע הכי עבדי דפרעי לגויים החופרים וכו' וכהא דכתב הרע"ב ז"ל בפ"ב דפאה וגו' קצרוה גויים וכו' פירוש ולא שקצרוה פועלים גויים לישראל דאי הכי הוי פאילו קצרוה ישראל עכ"ל ולא הנה צריך הרב להסתייע מר' הרע"ב ז"ל דהכי איתא בירושלמי עלה מתני' פשקצרוה לעצמן אבל קצרוה לישראל סיבת ותני פן אין שוכרין פועליו גויים לפי שאין בקיאיין בלקט עכ"ל גם הרמב"ם ז"ל בפ"ה המש' פתב וז"ל בפשקצרוה לנפשותם או לעשות הניק אבל אם ישפור אותם או קצרו לבעל השדה הוא סיב עכ"ל גם הר"ש ז"ל פתב בפשקצרוה לעצמם ולא בפועלים פושיים עכ"ל ורבינו ז"ל בפ"ב מה' מת"ע דין ה' פתב וז"ל שדה שקצרוה גויים לעצמן וכו' פטורה וכו' עכ"ל וכתב מרן הכ"מ ז"ל דקדק רבינו לכתוב גבי קצרוה גויים לעצמן ללמד דאילו קצרוה לישראל סיבת פדאי' בירוש' עכ"ל וכן פתב להדיא רבינו שם דין יו"ד ע"ש ומפל זה משמע דאפילו בפועל גוי קרינן ביה ידו פי' בע"ה דאלת"ה פינון דאין שליחות.

לגוי הו"ל כמו שברתה הרוח דלא קרינן ביה ובקצריכם וכו' ולפי"ז לא יכולתי להלום דברי הרב ז"ל דמתחלה פתב דאפי' שהגוי לאו בר שליחות כלל וכו' אלמא פשיטא ליה דפועל נמי בכלל שליח הוא וכדעת הר"י הפהן ז"ל שכתבנו ואח"כ פתב לאו מתו' שליחות.

אני אומר פינון דכ"ע הכי עבדי וכו' שמורה שדעתו ז"ל פינון דכ"ע עבדי הכי נאדעתא דהכי נחתו וכו' קנה מידי דהנה אסמוטתא בפ' הרבית ונת' בטוש"ע סי' ר"א ע"ש והדר מיייתי ראיה מדברי הרע"ב ז"ל דפועל גוי מחייב לבע"ה בפאה ד"ת ועכ"ל משום.

דפועל לאו בכלל שליח הוא דאי בכלל שליח אין שליחות לגוי. ולא קרינן ביה ובקצריכם וכו' וכן.

מתבאר מדברי הירושלמי ורבינו בפירוש המשנה דכל שהוא לדעת ישראל ובקצריכם קרינן ביה אע"ג דלא הוי פועל. וכ"כ הפר"ח ז"ל בנמוקיו על הרמב"ם ז"ל שם: וראיתי להרב חזון נחום ז"ל כ"י שכתב וז"ל אבל אם.

קצרוה לישראל דהיינו מדעת בעלים ששכרן לפועלים חייבת דכיון שהוא מדעת בעליו ובקצריכם. קרינו ביה אעפ"י דאין שליחות לגוי וכו' דעת שפתי ברור מללו שפתי דעת דרמנא תלי במה שהוא נקצר מדעת בעלים חייבת ולא מתורת שליחות ולא מדין פועל ובהכי אנדא לה ראית הרב מוהרשד"ם ז"ל אלא שדינו חי וקיים כיון דאדעתא דהכי הוא דנחית כמ"ש שם ובעלמא אמרינו דפועל מדין שלים הוא והיכא דאין שליחות לגוי פועל נמי דכונתה: וראה ראיתי להרב הגדול מח"א ז"ל בהלכות שלוחין סי' א' ארי נעשה שוא"ל במתקן המעקה ע"י אומן גוי אי מצי מברך עליו נאמא בידיה דפועל ידו כיד בע"ה וכתב ע"ז שהשליח שרוצה לזכות לחבירו היכא דקא מכנין לזכות לחבירו אבל פועל וכו' אפילו אי בשעת הגבהת המציאה לא היה בדעתו להגביה אלא לעצמו הרי היא של בע"ה וכו' עכ"ל אמת שפן יש להוכיח מדברי התוס' דפ' הספינ' שכתבו דאי גרסינו סמרי ופועליו של לוקח קנה לוקח בהגבהתו אפילו לא נתפוננו לזכות לו כדכתבנא לעיל אבל לדעת עליות הר"י ז"ל דמוקי לה דוקא בנתפוננו לזכות ללוקח וכן מ"ש הטור בשם וו' הרא"ש ז"ל בהך דהבונה פלטרין בבונה ע"י פועלים ולא כווננו לזכות לו כמו שנתבאר משמע דס"ל ז"ל דאפי' בפועלים בעינן עד שיתפוננו לזכות לב"ה ואי לא לא קנה וא"כ מאי דפשיטא ליה להרב מח"א ז"ל באשלי רב רבי תליא ונראה דע"כ לא קאמר הרב רבי יונה והרא"ש ז"ל דבעינן עד שיתפוננו לזכות לבע"ה היינו בסתם פועל כמו נפש עמי היום עורך עמי היום דכונתה בפועלים הנושאים פירות או הבונים פלטרין דהו פועלים למלאכה דועה מ"ה בעינן דוקא עד שיתפוננו לזכות לבע"ה אבל בפועל שנושכר לבע"ה ללקט מציאות דכל עצמו לא נשכר אלא לזכות לו במציאות משו"ה כל כמה דלא הדר בין זכה בע"ה אע"ג דפועל איכנון לזכות לעצמו קנה כיון.

דמלאכה מיוחדת להם הנה ליה כמו נפש ועורך. עמי ומעשה מ"ש הרא"ש ז"ל גבי בונה פלטרין ולא כווננו לזכות ר"ל לא לעצמן ולא לבע"ה: וכמו שצדדתי לעיל בביתאור דבריו ז"ל: ולמ"ש.

עוד הרב מח"א ז"ל בשם מהרש"ך ז"ל דאפוטרופוס שתפס ליתומים במקום שחב לאחרים מהנאי תפיסתו לא היה צריך להרחיק את עדיו שהרי הטור בסי' ק"ה כ"כ משם ר"ח וב"י משם הרא"ש ז"ל ועיין מה שציניתי לעיל במערכת אות ח' סי' ל"ז ובאות תי"ו סי' ח"י: כתב עוד הרב מח"א ז"ל ובפ"א מה' תרומות הביא הרב כ"מ בשם.

הא"ח שכתב בשם הראב"ד ז"ל דאם קנה מהכופתי שבולים. לצורך מצנה ומרחן כותי בשביל ישראל חייבין בתרומה דשלוחו של אדם כמותו והרב ז"ל תמה ע"ז דהא קי"ל דאין שליחות לגוי עכ"ל וראיתי להפר"ח ז"ל בנמוקיו לשם שכ' מדאורייתא אין שליחות לגוי אבל מדרבנן לחומרא אמרינו יש שליחות לגוי וכו' עכ"ל ולפ"ז מ"ש הראב"ד ז"ל.

שהם חייבין בתרומה היינו מדרבנן ופטורה מן התורה דמן התורה כל שנתמרחו בידי גויים אפילו דגן של פטור מן התרומת כמ"ש מרן ז"ל דין י"ג משם מהרי"ק ז"ל ע"ש: כתב עוד הפר"ח ז"ל ומה שתמה הכ"מ על הראב"ד ז"ל דמנין לו לחלק בין מוכר עצמו לכותי אחר יפה הק' עכ"ל לענ"ד כן יש להוכיח מדקדוק לשון רבינו ז"ל שכתב דין י"ד מוכר גוי וכו' ומרחן גוי וכו' הואיל ובאו לעונת המעשרות ברשות עפ"ם ומרחן עפ"ם

עכ"ל מדכתב ומרחן העפוי"ם משמע דקאי על העפוי"ם המוכר עצמו דאי לאו הכי הול"ל ומירחן עפוי"ם ודו"ק: ומ"ש עוד הרב ז"ל ולי נראה ברור דה"ק שאם מריח גוי ע"י צווי ישראל חייב דהו"ל פאילווישראל עצמו מרחו אבל אם המוכר פותי מריחו מעצמו בסתם פטור ומוכר דנקט אורחא דמלתא נקט וה"ה בכותי אחר עכ"ל וכצ"ל.

וצ"ל דע"י צווי שפתב הרב ז"ל דלא בחנם דלא מקרי פועל דקנוי לבע"ה בזמן הפעולה ומה"ט אמרינן דידו פיד בע"ה ומשו"ה לא מחייב אלא מדרבנן אבל אי הוה הפועל (בשכר) חייב מדאורייתא דהוי פאילו מירחיה בע"ה הישראל ודגנא קרינן ביה וה"נ מסתברא דאלת"ה לוקמה מלתא דחייבא דמיירי בפועל דבכלל שלים הוא פדכתי לעיל ונחלקת ופטור בציווי נמי אלא דבחנם עשה עמו אלא ש"מ כל שממריח ע"י פועל גוי חשיב פידו שפיר וחייב בתרומה מדאורייתא.

אמנם עדין צריך להתיבון מ"ט גבי פאה אמרינן קצרוה גויים בחנם כל שמדעת ישראל חייב בפאה מן התורה ובקצריכם קרינן ביה ואילו גבי מרוח אפילו מדעת ישראל ובציווי אינו חייב אלא מדרבנן אמנם לפי מ"ש הרב ח"ן והובא לעיל דפי' מדעת ישראל ר"ל ששכרן לפועלים א"כ נמצאת אומר דכל שע"י פועלים בין פאה בין בתו"מ חייבין מן התורה אבל שלא על ידי פועלים כיון שיש שליחות לגוי לחומרא מדרבנן היקף אפילו שמרחן עפוי"ם לישראל חייבים מדרבנן וצ"ל דגבי פאה נמי חייבין מדרבנן ולא מעיט רבינו ז"ל אלא שקצרוה לעצמן וע"ע בדברי הרב פר"ח ז"ל מה שדבריו ז"ל באו בכיוון בהך דאין שליחות לגוי ע"ש: ומצאתי להרב חזון נחום ז"ל בנמוקיו להרמב"ם ז"ל אחר פרשתו למס' תרומות כ"י הקדש שכתב לתרץ מאי דק' למרן ז"ל על דה"ה דק"ל אין שליחות לגוי וז"ל לענ"ד דהכא משום קנס שרצה להפקיר מעליו מתנות עניים ששכר פועלים גויים כדי להפקיע או אפילו לא שכרן אלא שבאו מאליהן חיישינן שמא ישכור או יעשה עמהם שיקצרוה ולכן בענין זה אמרי' דשלוחו כמותו בגוי ולא מדינא והכי משמע התם מלשון הירושלמי שהוא משום קנסא דהכי איתא בירוש' מתניתא כשקצרוה לעצמן אבל אם קצרוה לישראל חייבת ותנינן אין שוכרין פועלים גויים מפני שאינן בקיאים בלקט ע"כ והפנונה אפילו אם יהיה בע"ה עמהם לא ישפיר שמא לפעמים יעשה דרך רמאות שלא יהיה עמהן והפועלים גויים לא יניחו לעניים ללקט ולכן עשו סניג לדבריהם ולא פלוג רבנן בין יהיה עמהם או לא וגזרו שלא ישכור פועלים גויים מ"מ ואם איתא שמן הדין אמרינן חייבת משום ששלוחו של אדם כמותו מה טעם הוא זה מפני שאין בקיאים בלקט וילמדם הבע"ה אלא כיון שמן הדין אין שליחות לגוי ומן הדין פטורה יבא להקל.

ונראה לע"ד כי גם הרב א"ח מפרש שלוחו של אדם כמותו לאו מדינא קאמר אלא לענין זה כדי שלא יפקיע ממנו מצות ת"מ אמרי רבנן לחומרא שלוחו ש"א כמותו עכ"ל מדברי הרב ז"ל למדנו דמ"ש רבינו ז"ל בהלכות מת"ע פ"ב דין יו"ד דאין שוכרין פועלים גויים ואם שכר וקצרוה חייבת בחלה לאו מדאורייתא קאמר אלא משום קנסא וש"מ דס"ל לרבינו ז"ל דפועל גוי לא חשיב ידו פידו של בע"ה וכן משמע נמי מדבריו ז"ל בפירוש המשנה שכתב שם במסכת פאה קצרוה גויים וכו' לנפשותם וכו' אבל אם ישכור אותם או קצרו אותה לבעל השדה חייבת בפאה וכו' עכ"ל משמע דלא שני ליה בין בחנם בין

בְּשֹׁכֵר וצ"ל לפ"ד הָרַב חזו"ן ו"ל דְּהָא דְמַחְזִיב בְּפִאָה דְקָאָמַר אֵינּוּ אֱלָא מְדַרְבְּנָן וצ"ל
אֲמַאי הָרַב חזו"ן ו"ל בָּא לּוּ דְרָף אַרְנֶפֶה וְלֹא אָמַר בְּפִשִּׁיטוּת דְמְדַרְבְּנָן יֵשׁ שְׁלִיחוֹת
לְחוּמְרָא וְכַפְשִׁטָא דְשִׁמְעָתָא דְפִרְקֵי הָרַבִּית וְכַמ"ש ר"ח וְרַש"י ו"ל וְכַדְנֶקֶט הַפְר"ח ו"ל
וְאִפְשָׁר שְׁדַעְתּוּ ו"ל אִפִּי לְמַאן דְּפִלִּיג הֵתָם אֶסְבְּרַת ר"ח וְרַש"י מוֹדָה הֵכָא דְקִנְס קְנִסוּהָ
חז"ל פְּדֵי שְׁלֹא יִפְקִיעַ מִמְּנֹו מִצְנֹת ת"וּמ וּמ"ש מוֹהֲרִי"קוּ ו"ל בְּשִׁיטַת רַש"י ו"ל דְּכָל
שְׁנֵימָרְחָ ע"י גוֹיִם פְּטוּי הֵיִינוּ מִן הַתּוֹרָה אֲבָל מְדַרְבְּנָן חֲזִיב וְכֵן מְבֹאָר עוֹד בְּדַבְרֵי הָרַב
חזו"ן נְחוּם ו"ל שָׁם: וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁב"א ו"ל בַּחִי לְקָמָא בַּמ"ד לְדָף נ"א וּבְמִקְוֹ לְשָׁם
וּמִשָּׁם הַרְשָׁב"א ו"ל אֵהָא דָּא דְאֲמַרִּינוּ הֵתָם בּוֹר שֶׁל שְׁנֵי שְׁוֹתְפִין הֵיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה אִי
דְשׁוּוּ שְׁלִיחַ תְּרוּנִיָּהוּ וְאֲמַרִּי לִיָּה זִיל פְּרִי לֵן וְכו' אִין שְׁלִיחַ לְדַבְרַי עֲבִירָה הַקְּשָׁה הַרְשָׁב"א
ו"ל לֹקְמָה בְּשִׁלְיַח גוֹי וְתִי דְאִין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי עַכ"ל וְאֵע"ג דְּחִפִּירַת בּוֹר נְמִי מְלִתָּא
דְאִיסוּרָא הִיא מְדַקְאָמַר עֲלָה אִין שְׁלִיחַ לְדַבְרַי עֲבִירָה וּבְמִלְתָּא דְאִיסוּרָא אֲמַרִּינוּ יֵשׁ
שְׁלִיחוֹת לְגוֹי כַּמ"ש לְעִיל וְדַעַת הַרְשָׁב"א ו"ל מִכַּת בְּעֵלֵי סְבָרָא זֹו כַּמ"ש הַמ"מ ו"ל
בַּפ"ה מַה' מְלוּהָ דִין ד' וְעֵינִין בַּכ"מ ו"ל שָׁם וּבב"י י"ד ס' קס"ט ע"ש הָא וְדָא בְּנֶרְכָא
הִיא חֲדָא דְהוּי אִיסוּרָא דְחִפִּירַת בּוֹרוֹת בַּר"ה דְאָסוּר מְשׁוּם קְלָקוּל דְרַכִּים וְנֶרְאָה בְּרוּר
דְאִינוּ אֱלָא מְדַבְרֵיהֶם וְזַכּוּרֵי שְׁאֲבִיר הָרוּעִים מֵהַרִּימ"ט ו"ל מְסַתְּפִק אִי אֲמַרִּינוּ אִין
שִׁלְד"ע בְּאִיסוּרָא דְרַבְּנָן.

וְכַעַת רֵאִיתִי לְהָרַב הַחֲסִיד בְּקוּנְט' אַרְעָא דְרַבְּנָן בְּמַעְרַכַת אוֹת א' ס' יו"ד שְׁהִבִּיא סְפָקוּ
שֶׁל הָרַב ו"ל וְלֹא זָכַר שֶׁר מְסוּגֵיָא הֶלְזוּ וְלַעֲנִי"ד נֶרְאָה רֵאִיָּה שְׁאִין עֲלֵיהָ תְּשׁוּבָה וְכִינּוּ
דְקָלְקוּל דְרַכִּים לֹא הוּי אֱלָא מְדַרְבְּנָן לֹא אֲמַרִּינוּ בִּיָּה יֵשׁ שְׁלִיחוֹת לְגוֹי מְדַרְבְּנָן לְחוּמְרָא
דְהו"ל תְּרַתִּי דְרַבְּנָן וְעוֹד דְכִינּוּ דְמִדְאֹרִיָּתָא א"ש לְגוֹי וְהו"ל גוֹי אֲדַעְתָּא דְנִפְשִׁיָּה קְעֵבִיד
דַּכ"ה ג לֹא אֲמַרִּינוּ מְדַרְבְּנָן נַחְמִיר לְמִשְׁנֵי שְׁלִיחַ לְגוֹי לְחֲזִיב לְכַעַל הַבּוֹר בְּנִזְקִין וּמְדַבְרֵי
הַרְשָׁב"א הֶלְלוּ יֵשׁ לְלַמּוֹד דְבַגּוֹי לֹא אֲמַרִּינוּ אִין שִׁלְד"ע מְדַמְשֵׁי תַלְמוּ' אִין שְׁלִיחַ לְדַבְרַי
עֲבִירָה וְעֲלָה מִק' הַרְשָׁב"א ו"ל דְלֹקְמָה בְּשִׁלְיַח גוֹי ש"מ דְפִשִׁטָא לִיָּה דְבַגּוֹי לֹא אֲמַרִּי
אִין שְׁלִיחַ לְדַבְרַי עֲבִירָה וְכֵן מְצָאִיתִי לְמֶרֶן ו"ל בב"י ח"מ סס"י שַׁפ"ח שְׁפֵן דֵּן מִשָּׁם
הַרְשָׁב"א ו"ל בְּתְשׁוּבָה ע"ש וְלַעֲנִי"ד פְּשׁוּט הוּא פִּינּוּן דְלַגְבֵי גוֹי לִיכָא טַעְמָא דְדַבְרֵי הָרַב
וְדַבְרֵי הַתַּלְמִיד וְכו' כַּמ"ש רַש"י וְכו' כַּפ"ב דְקִידוּשֵׁין: מ וְאוּלַם עֲדִינּוּ נֶרְאָה לְנוּ לְבַרְר
לְפִי מ"ש הַתּוֹס' בַּפ' מְרוּבָה דָּף ע"ט ע"א בַּד"ה נִתְּנוּ לְבַכּוּרוֹת בְּנוּ וְכו' דְהָא דְאֲמַרִּינוּ
אִין שִׁלְד"ע ה"ד בְּיַדַע הַשְׁלִיחַ שְׁהַדְבָר אָסוּר אֲבָל אִם לֹא יַדַע הַשְׁלִיחַ הָאִיסוּר יֵשׁ שְׁלִיחַ
לְדַבְרַי עֲבִירָה ע"ש אֲמַאי לֹא מוֹקִי לֵה בְּשִׁלְיַח יִשְׁרָאֵל וְלֹא יַדַע שְׁקָלְקוּל דְרַכִּים אָסוּר
וְנֶרְאָה דְלֹא דְמִי דְהֵתָם לֹא יַדַע שְׁהוּא גְנוּב וְאֲדַרְבָּא בְּעֵלְמָא אֲמַרִּינוּ חֲזַקָה שְׁפָל מַה שְׁהוּא
תַּחַת יָדוּ שְׁלֵ אָדָם הוּא שְׁלוּ מ"ה סְבָרֵי מְרַנּוּ דַּבְכ"ה ג לֹא אֲמַרִּינוּ אִין שִׁלְד"ע וְחֲזִיב הַשְׁלִיחַ
אֲבָל גְּבִי בּוֹר מֵאֵן לִימָא לֵן דְלֹא הֵוָה יַדַע וְכִי טַעֲנֵי נְמִי דְלֹא הוּוּ יַדַעִי לֹא מְהִימְנֵי לְחֲזִיב
הַמְשַׁלַּח נִזְהָ פְּשׁוּט לַעֲנִי"ד וְעֵינִין בְּתוֹס' בַּרפ"ב דָּף י"ד וּמַה שְׁהַקְשָׁה הַנִּמְק"י ו"ל שָׁם ע"ד
וְחֶלֶק עֲלֵיהֶם וְבִיש"ש לְקָמָא שָׁם וּבְהַשְׁ"ף ו"ל ח"מ ס' שַׁמ"ח וְאִין כָּאֵן מִקּוּ"ל וּמְצָאִיתִי
לְה' שַׁע"ה ו"ל בַּפְר"ז מַה' מְעִילָה דָּף ז' שְׁהַאֲרִיָּה בְּעַנְיָן זֵה: .

אֱלָא שְׁעֲדִין יֵשׁ לְעוֹרֵר לְפִי מַה שְׁרְשׁוּם בְּזַכּוּרֵי שֶׁה' מוֹהֲר"ם דִּי בּוּטוֹן ו"ל בְּתְשׁוּ' ס'י
פְּסַק דָּאֵם הַמְשַׁלַּח אָנְסֵ אֵת הַשְׁלִיחַ לְקֵיִים דְבַרִּי מְשַׁלְחוּ בְּמִלְתָּא דְאִיסוּרָא בַּכ"ה ג יֵשׁ
שִׁלְד"ע וצ"ל לפ"ד ו"ל אֲמַאי לֹא מוֹקִי לֵה בְּהֵכִי שְׁהַשְׁוֹתְפִים בְּכוּר אָנְסוּ לְאָדָם אַחַד

לחפור להם בור ואין פאן מקו"ל: הדררי בי להרב מח"א שהביא דברי הא"ח ותי' דאיינרי בפועל ידו פנד בע"ה ונסתייע מהירושלמי דפאה האמור בראש הענין ולפ"ד ו"ל מ"ש רבי' דאם קצרוה פועלים גויים תינתן בפאה מדאורייתא הוא ודלא כמ"ש הרב חזו"ן ו"ל והכי משתמע מלוהי דהרב מוהרשד"ם ו"ל וכדכתי' לעיל בס"ד ולפי זה מ"ש הא"ח דשליחו של אדם פמותו ר"ל פועל דידו פנד רבו אפילו בגוי ורחוק הוא ושיאמר הרב"ד ו"ל לשון מושאל הפך הדין בהלכה רונסת דאין שליחות לגוי במקום פועל דידו פנדו ועוד דצריף לברר דבריו דאפילו בגוי אמרי' הכי דחידוש הוא פמו שנתפאר: וראיתי לה' שע"ה ו"ל בפ"א מה' תרומות שהק' על הרב מח"א ו"ל מהך דהפכה דאמאי לא מוקי לה בשותפים שהשפירו פועל גוי דנהי דאין שליחות לגוי הא מיהא פועל ידו פנדו אלא משמע דלא שפא ע"ע.

ובהיותי עסוק בענין זה פאן נמצא וכאן הנה שלים ציון ע"הק תובב"א נהירו דענינין ר"ב נהורא"י חמ"ד לבא והוא רח"מ ר"ב רחומא"י הרב הפולל מהר"ם סוזין נר"ו משה שפיר פל השופרות סח לי בזה דאיהו נר"ו ס' הרב מח"א ו"ל עמד ותלאה במחלוקת שנויה דבפ' השוכר דף צ' איבעיא להו מהו ושיאמר אדם לגוי חסום פרה ודוש ביה מי אמרינן אמירה לגוי בשאר איסורין שבות או לא דרש"י ו"ל ס"ל דמיינרי בתבואה של נכרי והתוס' ס"ל דמיינרי בתבואה של ישראל ע"ש וסבר לה מו"ר נר"ו דבהכי פליגי דבגוי נמי אמרינן ידו פנד בע"הב ואי תבואת ישראל הנאי מאי קא מפעייא ליה יש אמירה לגוי או לא תפ"ל דאיהו גופיה קא עביד מעשה דידו פנדו אלא ע"כ בתבואה של גוי ולא מספ"ל אלא משום אמירה אבל התוס' סוכרים דבגוי פועל לא אמרינן ידו פנד בע"הב ומשו"ה מוקמי לה בתבואת ישראל א"ד הרב נר"ו ונומיתי לו מלבד דדברי התוס' לא רהטי בהכי עוד ביה דבמלתא דאיסורא לא אמרינן פועל ידו פנד בע"הב אלא הוי פדין שלים בעלמא ואין שליחות לגוי כמדובר ובה נסתלקה גם קושף' הרב שער"ה ו"ל ונחה דעת הרב מוהר"ם נר"ו והספיקה דעתו דעת עליון: עוד כתב הרב שע"ה ו"ל ולכן העיקר פמו שתיגרץ מורי הרב דהא דאמרי' דא"ש לגוי ה"ד במידי דבעי שליחות כגון הפרשת תרומות וכיוצא אבל במידי דלא בעי שליחות כגון מירוח אם בא חבירו ומריחו שלא מדעתו מה שעשה עשוי ביה ודאי לא אמרינן אין שליחות לגוי וכו' עכ"ל ואנכי לא ידעתי דא"כ הדרא קו' הרשב"א ו"ל לדנקתה דלוקמה דשוו שלים גוי לחפור הבור ומאי משני הרשב"א ו"ל דאין שליחות לגוי פיון דלא בעי שלים והרב מח"א ו"ל למד תי' זה מתורתו של הרשב"א ו"ל גבי טבילת פלים ע"י גוי ונראה שדעתו ו"ל פיון דהויא מלתא דקלקול דרכים דאיכא איסורא לא מצי עביד שלא מדעת הפועלים והויא בכלל מידי דבעי שליחות איף שיהיה בפועל גוי אי אמרינן דידו פנד בע"הב לא אתפרר דלדעת ה' חזו"ן וה' שע"ה ו"ל פשיטא להו דלא אמרינן והרב מח"א ו"ל שם ובהלכות קננין חצר סי' ט"ו לא החליט לומר.

דהוי פנדו פמו שיראה המענין ואתה תחזה: אמור מעתה נתנה ראש ונשובה לדברי המש"ל ו"ל בפ"ב מה' זכיה בהך דבונה פלטרין שרמז למ"ש הטור בסי' ר' בשם הרב"ד ובפ"ד מהלכות מכירה ביאר דבריו שהטור הביא משם הרב"ד ו"ל ו"ל הטור הכניס הלוקח את החמורים לביתו עם התבואה וכו' והרב"ד ו"ל כתב דאפילו מדד

לוקח על התמורים לא קנה שלא נתפנון למשיכה ולקנות במדידה זו דלמדידה בעלמא נתפנון ולא מסתברא עכ"ל.

ותימא דהטור י"ד סי' קל"ב פתב הנה הגוי מודד הגביהו תחלה לקנותו קנאו עכ"ל וכתב מרן ז"ל שם פירוש אעפ"י שהגביהו בשעה שהיה מודד לא קנה מפני שאותה הגביה לא היתה לקנות אלא למדידה עכ"ל וזהו פסברת הראב"ד ז"ל עכ"ד ז"ל.

ומעין דוגמא של מעלה הוק"ל לענ"ד על מרן הב"י ז"ל בס' בד"ה סימן קפ"ט עמ"ש הטור שם וז"ל ואין המקח מתקיים אלא א"כ יקנה לו המקנה אבל אם היה לו פיקדון בידו והספים לקנות בסכום ידוע שאמ"ל ליתן לו למפקיד לא קנה עכ"ל ודבריו תמוהים מדאמרין בפירק הספינה דאם המקח ברשות לוקח קנה וכמו שהק' לעיל.

וכעת ראיתי למרן הב"י בס' בד"ה שנתעורר בזה ת"ל ומכח קושיא זו הגיה במקום בידי צ"ל ביד אחרים וראיתי להרב"ח ז"ל שקיים גירסא א' ותי' דשאני התם דהמזכר נתרצה והקנה לו והטור מייירי בפיקד שאמ"ל למפקיד בסכום שאותו לה יהיה קנוי לי החפץ המופקד אצלי ושתק המפקיד דבכ"הג לא אמרינן שתיקה פהודאה דמאי ע"ע.

אחרי אינו מתקבל לאוקי אוקמתא בדברי הפוסקים שמורי"ם לבני ישראל ובעלמא אמרי' דאמורא דרפ"ו לפרש ולא לסתום ועוד ק' מהו דכותל שנפל לגנת חבירו ואמ"ל הגייעה וס"ד דתלמודא עד דפנינהו ולא קשיא ליה מהו ברייתא אלא ממילתיה דריב"ח ודכת' לעיל בענין: עוד כתב מרן ז"ל בס' בד"ה ומדברי רבינו בסי' צ"ד שכתב אם כתב לו שטר אחר שקבל המעות והחזיק כמה שנים ולא לשם קנייה פי הנה סבור שישפיק לו שטרו ובא אחר והחזיק בו זכה עכ"ל מזה יש ללמוד שאם משו או הגביה מטלטלין ולא נתפנון לקנות לא קנה וכן יש ללמוד עוד ממ"ש בס"י ר' בשם הראב"ד ז"ל שאפילו מדד הלוקח על התמורים לא קנה שלא נתפנון למשיכה ולקנות במדידה זו עכ"ל ואנכי עני לא יכולתי להלום דבריו הללו ודא דהא דמסתייעת מדברי הראב"ד ז"ל הרי הטור כתב ע"ד הראב"ד הללו ולא מסתברא וא"כ תליא בפלוגתא ועוד פיון דבסי' קצ"ד כתב הטור בפשיטו' פיון שלא פיון לשם קנייה אלא ע"י שטר אעפ"י שנתן פבר המעות וכתב השטר והחזיק אפי"ה לא קנה א"כ איך חלק על הראב"ד ז"ל בהו דעבד לוקח לפ"ד מרן דברי הטור ז"ל סתרא"י נינהו: (לב) פועל.

קי"ל דפועל אוכל משל בע"הב לפי מה שפסק עמו לפי מנהג המדינה כמ"ש בטוש"ע סי' של"א ע"ש מן התורה אין לו מזונות מבע"ה אלא בשעת מלאכה אוכל ועיין בתו' בפ' השוכר דפ"ז בד"ה ואלו אוכלין וכו' ע"ש והא דתנן התם דריב"י אמ"ל פסוק להם פת וקטנית בעי תלמודא פת קטנית תנן או פת וקטנית תנן וכו' פתבו התוס' הא פשיטא דר"י אמר לבנו פת וקטנית ולא פת של קטנית וכו' לא ניחא להו לפרש דהא הוא דמבעיא לן היכי אמר לבנו ודא דמאי דקאמר פת קטנית תנן וכו' הול"ל היכי אמ"ל ועוד מאי נ"מ מאי דנהנה הנה ועוד מאי האי דאקדר ליה צריכא ומשני דבלא ני"ו פת של קטנית משמ' לכן פתבו משו' דאין רגילות לעשות פת של קטנית ונ"מ לאדם האומר לפועלו ליתן להם פת קטנית שצריכה ליתן להם פת וקטנית מחמת שאין רגילות דחקינן לפרש פו.

או"ד פת וקטנית תנן אם תנא בנ"ו להורות עד שיאמר בנ"ו מתחייב בתרנייהו ואי לא לא וצ"ל מ"ט השמיטו הפוסקים דבר זה נהי דפסקו פרש"ג הא מיהא נ"מ לענין דינא למי שפסק להם או בעיר חדשה וכדאמר' מרי' התם דף פ"ד ע"ש: (לג) פועל ד קי"ל דפועל ידו פיד בע"הב כמ"ש סוף סי' ע"ר ע"ש ומזה דן ידן ה' מח"א ו"ל בהלכות שלוחין סי' א' במי שפנה לו מעקה הגוי מצי מקבר עליו דכידו הוא ע"ש ועיין בטור סי' רע"ה ובמור"ם ו"ל בדין פועל שלא נתפונן לזכות לבע"הב בנכסי הגר ע"ש: (לד) פועל.

כל אדם העושה עם חברו פעולה או טובה לא יוכל חברו לומר לו בחנם עשית עמדי הואיל ולא צויתיה אלא חייב לימן לו שכרו מור"ם סי' רס"ד ס"ד וכתב ע"ז הרב ב"ד ו"ל סי' ג"ל ומפאן נראה לע"ד דמי שעמד ושרת את החולה בלי צוואת החולה שחייב לשלם לו ולא מצי למימר לשם מתנה אפונן ע"ש: (לה) פירעון.

האומר לחברו מנה לי בידיך ואמ"ל הן ופרעתי לך בפני פ' ופ' צריך לברר ואם לא הביאם לא הפסיד מוהר"י וי"ל כנ"הג סי' ע"ה בהג"הטו אות ד': (לו) פירעון. שותפים חייבין לגויים וישראלים אין א' מהם יכול לומר שרוצה לפרוע לגויים ולא לישראל מפני קידוש ה' ה' מוהרשד"ם ו"ל סי' קס"ד כנ"הג ח"המ סי' קפ"ג בהג"הטו אות מ"ו: (לז) פירעון ישראל הקונה מולק"י שישראל מחזיק בו וכפי ההספמה שנותן לו סוף קצוב למאה עפ"י אשר נוהגים בעירנו יע"א עפ"י תקנת האמת והצדק גדול הדור בזמנו מוהר"ץ צרפתי זיע"א אם טוען הקונה פרעתי נאמן בטענתו אבל בז"הז דלא שוו בשיעוריהן וצריך למקם בדין' ודיני פי טעין קונה פרעתי לא מהימן ורצה מדאמרין ברפ"ק דב"ב בד"ה עד ד' אמות בחזקת שנתן יתר מפאן בחזקת שלא נתן דמימר אמר מאן לימא דמחייבי לי רבנן וכו' כדאיתא התם ועיין בפירוש"ם ו"ל ואת"ל דמחייבי מי ימר כמה מחייבי ליה רבנן פינן שאין לו קצבה ועיין פי' רשב"ם ו"ל.

שוב מצאתי להכנ"הג בסי' ע' בהג"הט אות ו' שכתב בדין זה ע"ש ואפילו למאי דתקן ה' מוהר"ץ צרפתי ו"ל דיש קצבה בדבר אם המנהג לכתוב שטר שנסתלק מחזקתו וקבלת המעות אינו נאמן ועיין ה' כנ"הג ו"ל בסימן קצ"א בהגהב"י אות נ"ו באורף: (לח) פירעון.

ראובן הלך לקנות סחורה מתנותו של שמעון ופרע לו הדמים ובעוד שהיה בודק בהם הטובים הם אם רעים עבר קוזדור א' וראה שיש בהם מעות חדשים וכבר הכריז המלך שלא להוציאם בהוצאה נחטפם והלך לו אין ראובן חייב פלום ה' ראש יוסף בתשו' דף נ"ו ע"ב: (טל) פירעון קי"ל דאם אין מעות ללנה לפרוע חובו למלנה ודחהו אצל מטלטלים או אם אין לו מטלטלי ודחהו אצל מקרקעי אינו יכול המלנה לומר ללנה זיל טרח והבא לי מעות דגם אני מעות הלניתה וטעם דינע המלנה דמלנה להוצאה ניתנה ואין סמיכת דעתו אלא על הקרקעות מעיקרא כמ"ש הסמ"ע ריש סי' ק"א ואין חילוק בין מקרקעי למטלטלי כמו שנתבאר מדברי הסמ"ע שם אלא שראיתי לה' שע"ה ו"ל בפ"א מה' מלנה דין ז' שהביא משם רבינו ישעיה ו"ל דדוקא במקרקעי הוא דלא אמרינן ליה ללנה זיל טרח ואייתי לי זוזי אבל במטלטלי אמרינן והרב ו"ל דקדק מדברי הטור כדכתיב' בדעת הסמ"ע ע"ש: (מ) פירעון קי"ל דכשהלנה אין לו מעות ורוצה לפרוע את חובו מהמטלטלים או קרקעות אם אין לו מטלטלין שהבחירה בידי הלנה לימן לו מה

שִׁירָצָה וְאִין הַבְּחִירָה בְּיַד הַמַּלְנָה לְבָרוּר לֹו מְנָה יָפָה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' ק"א ס"ב וּמְנָה הַשָּׁג יִשְׁיג הָרַב מוהר"ש אֶלְפָאסִי ס' זִיע"א עַל מָה שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִים לְדוֹן בֵּין אִישׁ וּבֵין רַעְהוּ כִּי יִקְרָה בְּאֶחָד שִׁישׁ לֹו בְּתִים מְוַשְׁפָּרִים בְּיַד הַזּוֹלָת וְהַנְּצָרָה לְאַחַר זְמַן לְאַחַד מִהַבְּתִים לְדוֹר בָּהּ הוּא אֹו בְּנוֹ וְכִבָּר תִּיקְנוּ פֶת קַדְמוֹנִינוּ נו"ן שְׁלֹא לְהוֹצִיא שׁוֹם שׁוֹכֵר שְׁאִין עֲסָקִיו רַעִים כ"א לְצַנְרָה עֲצָמוֹ אֹו לְבָנָיו וְלִכְשֶׁהֵיוּ הַבְּתִים מְוַשְׁפָּרִים שְׁוִין בְּצַבְיוֹנָם וּבְקוֹמָתָם וְרוֹצָה בְּאֶחָד מֵהֶם הַחֲלוּ עוֹלִים קוֹל צְנוּחָה מְאִי חֲזִית זִיל לְגַבִּי אִידָה זִיל הֵכָא קָא מְדַחָה לִיה זִיל הֵכָא קָא מְדַחֵי לִיה הִסְפִּימוּ הַב"ד יצ"ו לְעֲשׂוֹת גּוֹרֵל בְּיַנְיָהֶם וְכָהָ הָיוּ דְנָיִם אַחֲרֵיהֶם וְהָרַב ז"ל לֹא נָחָה דַּעְתּוֹ מְנָה שְׁאֶפְי' הַמַּלְנָה אִין לֹו לְבָרוּר אֶלָּא הַלְנָה וְסָח לִי בְּזָה דְלַעוֹלָם לֹא הָיָה דָן ע"פ הַגּוֹרֵל אֶלָּא שְׁדוּחָה הַבַּע"ד שְׁיָדוּנוּ אֶצֶל הַב"ד זוֹלָתוֹ וְנִלְע"ד דְּלֹא דָנוּ עַפ"י הַגּוֹרֵל אֶלָּא לְשֹׁלָא יָבֵא הַמְשַׁפֵּיר לִידֵי תַרְעוּמַת מִהַנְּשַׁפָּרִים כִּי הַגּוֹרֵל יִשְׁבִּית רִיב וּמְדוֹן וְיָפָה עֲשׂוֹ הַב"ד שֶׁל פֶת הַקּוֹדְמִין נו"ן וְהָרַב ז"ל אִין וְלֹא וְרַפְיָא בִּידְיָהּ: (מא) פִּירְעוֹן .

אֵהָא דְאֶפְלִיגוּ רַבְנוֹתָא בְּמַלְנָה שְׁחֹשֵׁשׁ לֹו פֶן פְּשִׁיבָא זְמַן הַפִּירְעוֹן לֹא יִמְצָא הַלְנָה מִמָּה לְפָרוּעַ אִם יָכוֹל לְתַבְּנֵעַ בְּתוֹךְ זְמַנוֹ וּלְעַקֵּל מְמוֹנוֹ אִם לֹא כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן ע"ג עֵינִין לְהָרַב נְאֻמָן שְׁמוּאֵל ז"ל ס' פ"ד ע"ש"ב וְאִם יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה לֹוּמַר קי"ל דְּהָיוּ בְּרִיא בְּחַיִּיב וְסָפֵק בְּפִירְעוֹן ע"ש פְּרָטִי דִּינָיִם בְּזָה: (מב) פִּירְעוֹן.

מְטַבֵּעַ זָהָב הַנֶּקֶד מַח"ב כִּי הוּא חֶסֶד כ"כ אִינוּ יוֹצֵא בְּהוֹצָאָה אֶלָּא ע"י הַדְּחָק אִם פָּרַע הַלְנָה מִהַחֶסֶד אִם חֲזִיב הַמַּלְנָה לְקַבְּלָם אֹו לֹא. רִאִיתִי לְהָרַב מ"מ ז"ל בְּפִי"ד מַה' מַלְנָה דִּין כ"ו שֶׁפֶתַב בְּשֵׁם רַבְּנֵינוּ יוֹנָה ז"ל דְּאִם הָיָה מְפִיר בְּהֶם אִינוּ חֲזִיב לְקַבְּלָם עַכ"ל וְהִיָּינוּ בְּנוֹדָאֵי אַע"ג דְּמִשְׁלָם לֹו דְּמִי הַפְּחָת וְכַתַּב ע"ז הַמ"מ ז"ל וְעִיקָר ע"ש וְאִם נִפְשָׁה לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָא שְׁפָכָר קַבְּלָם דָּתוֹ לֹא מְצִי לְאַהֲדוּרִינְהוּ אֶבֶל אִם מְעִיקָרָא לֹא בְּעָא לְקַבּוּלִינְהוּ לֹא פִּיפִינֵן לִיה צָרִיף לְמִיקָם עֲלָה דְּמִילְתָא וְעֵינִין לְעִיל בְּמַעְרַכַת אֹוּת מִמְּדִינֵי מְטַבֵּעַ ס' מ"ש שֵׁם בַּס"ד וְע"ע בְּדַבְּרֵי הַמ"מ ז"ל בַּפ"ב מִהַלְכוֹת מְכִירָה דִּין י"ב וּמ"ש שֵׁם בַּנ"ד: וְאִם אַחַר שֶׁהַחֲזִירִים לְלָנָה וְנִתְרַצָּה וְקַבְּלָם וְטַעַן עַל הַמַּלְנָה הַחֲזִירִית לָהּ תַּמּוּרְתָן טְבִי וְתַקּוּלֵי וְהַמַּלְנָה טוֹעֵן לְהַד"מ אִם הָיָה הַחֹזֵב בְּשֵׁטֶר יִשְׁבַּע הַמַּלְנָה וְשִׁקִּיל דְּלֹא אַתְרַע שְׁטָרָא בְּהָהּ פִּירְעוֹן דְּכִינֹן דְּלֹא סִיבַר וְקַבְּלָם ע"מ לְהַחֲלִיף גְּלִי דַּעְתִּיהָ דְּלֹא חָשִׁיב לִיה פִּירְעוֹן עַד דְּמַתְרַצָּה בְּשָׂאָר זוּזֵי ה"ר רַבִּי יִשְׁעִיָה בְּמָקוֹ' לְשֵׁם וְעֵינִין בְּטוֹש"ע ס' ז"ן: (מג) פִּירְעוֹן.

קי"ל בְּרִיא בְּחַיִּיבָא וְסָפֵק בְּפִירְעוֹן חֲזִיב כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן ע"א וְה"ד שֶׁהַסָּפֵק הוּא בְּעַנְיָן עֲצָמוֹת הַפִּירְעוֹן אִם פָּרַע אֹו לֹא אֶבֶל אִם הַסָּפֵק הוּא בְּעַנְיָן הַדִּין פְּגוֹן דְּפִלְגִי רַבְנוֹתָא אֵהָהּ פִּירְעוֹן אִי חָשִׁיב פִּירְעוֹן אֹו לֹא דְמַלְנָה גּוֹפִיָה חָשִׁיב כְּאוֹמֵר אִינִי יוֹדַע אִם פִּרְעַמְנֵי דְאִינוּ נִפְרַע דְּהַלְנָה ג"כ מְצִי אַמ"ל קִים לִי כַּמ"ד דְּחָשִׁיב פִּירְעוֹן וְעֵינִין לְהָרַב מַש"ל ז"ל בְּפִי"ב מַה' מְכִירָה דִּין י"ז וּבַפ"א מִהַלְכוֹת טוֹעֵן דִּין ט' וְעֵינִין לְה' פֶּרַח מַט"א ח"ב סִימָן י"ב דָּף כ"ד ע"ש וְהָרַב נִחְפָּה בְּכֶסֶף ז"ל ח"מ סִימָן ח' דַּס"ח וּבִתְשׁוּ' הָרַב כַּנ"ה ג' ז"ל ח"ב סִימָן ד"ן וּבְכִלְיֵי הַקִּי"ל אֹוּת י"ב וּבְהָרַב שְׁמַחַת יו"ט ז"ל וְהָרַב קָרִית מְלָה ר"ב ח"ב בְּתַשׁוּבוֹת ס': (מד) פִּירְעוֹן לְנָה אֹוּמַר הַחֲזוֹר לִי הַשְּׁטֶר וְאַח"כּ אֶפְרַע לָהּ וּמַלְנָה אֹוּמַר לֹא כִי אֶלָּא שְׁלָם אֶת נְשִׁיָהּ וְאַח"כּ אַחֲזִיר לָהּ הַשְּׁטֶר צָרִיף הַמַּלְנָה לִיתָן

השטר ביד שלישי עד שיקבל מעותיו ואפילו כתוב בשטר שבועה על הפירעון שומעין ללנה עד שימתן השטר ביד שלישי הרב"ז ו"ל ח"ב שבשני סי' תש"ס ע"ש: (מה) פירעון.

קי"ל תזקה אין אדם פורע חובו בתוך זמנו כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ח וכתב ע"ז מהר"א ששון ו"ל סי' ע"ד וקביאו הרב כנ"הג שם אות ט' בהג"הט ה"ד במעות אבל לא בסחורה דבסחורה עביד איניש דפרע גו זמניה עכ"ל וקרב מח"א ו"ל בהלכות גביה סוף סי' ו' חלק עליו בזה לומר דלא שנא ונסתייע מדברי ה"המ ו"ל בפ"ק יו"ד מהל' מלנה דין ב' ע"ש: (מו) פירעון .

ראובן משרת לשר אחר והשר ההוא הלנה לקהל אחד סף מה והקהל שלחו מתם סף מה מהחוב ההוא ע"י יהודי א' אינה פרקמטיא ועמד היהודי ההוא ומכרה לזולתו וכשבא ראובן משרת השר ההוא אצל היהודי אשר שלחו לו הקהל הפרקמטיא לגבות אז אמ"ל שפ"כר הסחורה הנז' לזולת לפרוע לו סף כ"כ גרושויש מדמי הפרקמטיא ההיא ויען היו המעות אשר הזמין הקונה מעות נחנשת ולא רצה לקבלם וקבל ממנו סף חמשים ריאלים והשאיר סף המאטים ריאלים אצלו ואח"כ בא בנו של מוכר הפרקמטיא אצל הקונה לקבל סף הק"ק ריאלים הנשארים אצלו ואמ"ל וקלא פבר אמר אביה ליתנם למשרת השר ויען ויאמר לו כי פבר קבל ממקום אחר ואני אחזור לקבלם ולא בא וסגר החנות הקונה פדרכו ולמחר השפים ומצא שנגנבו אותם הק"ק ריאלים שאלו מאתי על מי מוטל להפסיד ב"י סי' ע"ד קצ"ח ק"ך קנ"ו ס"ט.

ע"כ נמ"ך וקבל ע"ד: (מז) פנקס ראובן גברא דאמיד מיקרי ארעא דבב מאח עצמי ובשרי הגיע זמנו להפטר וחל"ש והניח זרעו ואתריו ומפללם בן קטן ואחר עבור יום או יומים בא שמעון ואמר קלא תדעו כי קניתי סחורה אני ואביכם חלק פחלק ומכרנו ממנה באשראי לסוחר א' משאינם בני ברית ולפי שאביכם כביר מצאה ידו ולו שם בגדולים בפחצר בית המלך נכתב השט"ח העולה בעש"ג ע"ש אביכם להשתדל בפירעון בזמנו ומשקל הסחורה שקנה הגוי הלנה כ"וד ועדיין מונח ושמור אצל אביכם מאותה סחו' משקל כ"וד וכך תמצאו כתוב בפנקס אביכם אז עמד הבן הגדול פשפ"ש ול"ו מצא במספר במשקל כאשר דבר שמעון ונמצא כתב בספר מכה"י אביו הדברים שהנזיתו אין חסר אין יתר.

עמד השואל ושאל אם מוציאין מהיורשים בכח אמתלאות הללו ואפילו שפפללם יתום קטן מצורף לזה כת"י אביהם יורה ה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראשי פרקים לתשובת הקיצור כי עת לחננה כי בא מועד בע"ה מודעת זאת מ"ש הרא"ש המעוז ו"ל בתשו' פלל פ"ו והובאה בטור סי' צ"א סי"ד בקיצור שנסאל בראובן שפסר לשמעון אלף זהובים לעסק ובתוך ד"ח נפטר שמעון בלא צנאה נאח"מ שמעון יצא פנקס וכו' ופסק דמוציאין אפילו מיתום קטן וכן פסק מרן ו"ל בש"ע שם ס"ה ובסוף סי' ק"ז פסק מרן בש"ע דאין להוציא מהיתומים מה שנמצא כתוב בפנקס אביהם ע"ש והיא תשו' הרשב"א שהביא בב"י שם ולשון הסמ"ע מכוננים כלשון מרן בש"ע שתלה הדבר בקמה שיש רגלים לדבר שמ"ש בפנקס הוא אמת וקרב ש"ף ו"ל לא נחה דעתו מזה דאפתי איפא למיחש דהדר פרעיה אלא דהתם מיירי שמת בתוך זמנו ושיש לכוין ג"כ בזה בדברי הסמ"ע עם שאינו מדוקדק ע"ש ואחה"ר נמצא העיקר חסר בדברי מרן ו"ל

בש"ע דלא תלה כפי לפנקס אלא משום שיש רגלים לדבר ור"ל ומתברר יפה מהפנקס שלא פגעו באיזה צד ואנפן שיראה לב"ד ומפלקם תוך זמנו וכיוצא בו.

ומצאתי למרן בבד"ה סי' ס"ט שהביא לתשו' הרשב"ץ בשם בע"הת ז"ל דמשנה מה שנמצא פתוב בפנקסו למת בתוך זמנו ומת בנדויו והודה בשעת מיתה והיא ל' נדפס'ה בח"א סי' ל"ב ע"ש וכתב עלה מרן בבד"ה שם דפנקס עדיף מכת"י דכיון דבדו הוא הו"ל למוחקו או לכתוב פגעונו פנגדו וכיון שלא עשה פן מוכחא מלתא שלא פגע וגובין מן היורשין אפילו לאחר זמנו ע"ש ובח"ב סי' קצ"ד ביאר דפנקס הוי פחייב מודה ע"ש ולכאורה דברי הרב דלא פמאן דלהרשב"א ז"ל הפנקס אינו מעלה ואינו מוריד דמאי דלא פתב פגעונו אמור עינינו אנסייה וגם שלא פדברי הרא"ש והטור ז"ל דסתמיות דבריהם יוכיחו משום דאיכא רגלים לדבר שמ"ש הוא אמת וכמו שהעתיק הש"ע וכמ"ש הסמ"ע פמנדב"ר א"כ ק' על מרן הב"י שהעתיק תשו' הרשב"ץ ז"ל הלזו ולא אמר עלה ולא מידי אלא דטעמא טעים שהיה בידו לכתוב ולא פתב מוכחא מלתא דלא פגע וכן מצאתי לו בח"ב סי' קמ"ג שתלה הדבר בדאיכא רגלים לדבר והביא בסו"ד תשו' הרא"ש ז"ל דכלל פ"ו שהביא הטור סי' צ"א ע"ש.

שו"ר להרב כנ"הג שם אות מ"ו בהגהב"י שכתב ע"ד מרן בבד"ה שכ"כ הרדב"ז ח"א סי' קמ"ח וה' המבי"ט ז"ל ח"א סי' ע"ד ותמה על שלשת הרועים איך אפשר להיות מ"ש בפנקס אלים טפי משטר חתום עליו שאינו גובה אלא בשבועה ובפנקס פתוב גובה שלא בשבועה דהוי פמודה בשעת מיתה והרדב"ז ז"ל פתב אפילו מיתומים קטנים והספימה דעתו דעת עליון דהרשב"ץ ז"ל מייירי פשמת בתוך זמנו ושלא פדברי מר"ן והרדב"ז וה' המבי"ט ז"ל ושמה שכ' הרשב"ץ ז"ל ואם היה בתוך זמנו קאי נמי אפנקס ע"ש עד פשחק שפך עלה בדעתי דעת הדיוט האמנם לא נתקררה דעתי דא"ה הכי הו"ל למכתב שאם היה חייב בכת"י או נמצא בפנקסו שהוא חייב לו ומת תוך זמנו או נדוהו וכו' ולא לכתוב דין הפנקס אחרי אומר דמת תוך זמנו או נדוהו וכו' דוק ותשכח.

ומה גם אחרי ראיתי תשו' הרשב"ץ שכתב סי' קצ"ד כי שם קרי בחיל דהפנקס חשוב פמי שהודה בשעת מיתה ע"ש ומרן ז"ל דבר ה' בפיהו אמת גם הרדב"ז ז"ל שם בסו"ד כ"כ אלא דהוק"ל וכי עדיף הפנקס מכת"י דקי"ל דנאמן לומר פרעתי ותירץ דפנקס עדיף וטעמא טעים כמ"ש מרן ז"ל בב"י לדברי הרשב"ץ ז"ל הנאמרים באמת והוא ז"ל לא ראה דברי הרשב"ץ ז"ל וקיים הלכה זו פדעתו וכטעמיה דמרן ז"ל וה' כנ"הג בתשו' ח"א סי' ע"ד דע"ט ע"ג הקוזיק ג"כ במ"ש בכנ"הג אלא דנטיו אשוריו ממ"ש בכנ"הג שמשלום דברי מרן בבד"ה אינם דעת עצמו אלא שהם דברי הרשב"ץ ז"ל ע"ע: תבנא לדינא שבדעת הרא"ש והרשב"א ז"ל חלוקים בעיסתן הסמ"ע והש"ך דלדעת הסמ"ע אפילו לאחר הזמן אם יש רגלים לדבר מוציאין מהיתומים וכמשמעות דברי הטור ז"ל שם וכדברי מרן ז"ל בש"ע וכמו שהוא מבואר יותר בדברי הרא"ש ז"ל בתשו' וכן נראה דעת הרשב"ש ז"ל בתשו' סוף סי' י"ד שכתב ז"ל ומענין הנמצא בפנקס הפיתנא וכו' ונשאר עלי כ"וד חייבים היורשים לתת מה שכתוב בו לפי שרגלים לדבר שבדקדוק כ"כ וכ"כ הרא"ש ז"ל בפנקס פל שרגלים לדבר שבדקדוק נכתב גובים אפילו מהיתומים וכו' וכ"כ א"א הרשב"ץ ז"ל בתשו' עכ"ל עין רואה שהרב תלי זיינייה במה שרגלים

לדבר שנכתב אמת ואולם חזות קשה הוגד לי מ"ש בסי' תס"ט מי שתבע היורשים ע"ש יתנוהו לו אחר שנשבע שלא נפרע מאביהם וכו' עכ"ל ובאמת שדבריו ז"ל באו בתכלית הקיצור שלא הצריח שיהא רגלים לדבר שמ"ש בפנקס הוא אמת כמו שכתב הרא"ש ז"ל והרב עצמו בסוף סימן י"ד אשר הובאת לה גם אשור להרא"ש ז"ל בכלל ק"ג סי' ג' דפסיק ותני שלא להוציא מהיתומים בטענת הפנקס שמה נפרע ולא נחקק ע"ש ופסקה הטור בסי' ר"ץ סל"ו והיגו ודאי משום דליכא רגלים לדבר שמ"ש בפנקס הוא אמת והטור עצמו בסי' צ"א הביא תשובת אביו שבכלל פ"ו וע"כ משום דהתם דאיכא רגלים לדבר כמבואר בדברי הטור שם וע"כ לומר דבהכי מייירי הרשב"ץ ז"ל ואעפ"י שלא פירש שוחותיו וגם ראיתי להרשב"ץ ז"ל ח"ב סי' קצ"ו שהצריח להוכיח דאין להוציא ממון בכח הפנקס ובסו"ד הביא תשו' הרא"ש ז"ל שבכלל ק"ג ע"ש והיגו ודאי כדכתיב' בעניו' ולשם כלל ק"ג סי' ב' דיפה פח הפנקס להשביע על מה שכתוב בו שהוא אמת ע"ש ואינו ענין לזה דבעל הפנקס עודנו חי ונותן דעתו ולבו כמו שהצריח שם ועיין במורם סי' צ"א ס"ד: ותבט.

עיני לאבי התעודה הרב מוהרימ"ט ז"ל בתשו' בח"מ סי' קכ"ד דק"ל ע"א שהשנה את החלוקים הרשב"א והרא"ש ז"ל דנדון הרא"ש ז"ל שאני שיש רגלים לדבר שפכות על ענייניו ולא יחטיא השערה ממנו נקח וכו' ע"ש אמנם דעת הש"ך בסי' ק"ז דרגלים לדבר לא מהני בטענת פרעתי אלא דמייירי שהיה תוך זמנו דבהכי מייירי מרן ז"ל בסי' צ"א שהם מדברי הרא"ש ז"ל כלל וכו' ע"ש הן אמת שבדברי הרא"ש ז"ל מבואר כמ"ש ואפילו אם היה המלנה תובעם היה הלנה יכול לעכב כמו תוך זמנו וכו' ועוד מטעם שפי' חשוב תוך זמנו ואף באלו ההוכחות לא טענינו ליתמי פרעתי וכו' דלא חיישינו להתפסת צררי תוך זמנו וכו' עכ"ל האמנם המדקדק בדברי הרא"ש ז"ל שם יראה יראה שע"י אותם ההוכחות די והותר וכמו שפייס אח"ך ז"ל ועוד יש להביא ראיה מפנקסו שהאדם רגיל לעשות בתוך ביתו ולכתוב בו פל ענייניו ממתני' וכו' עכ"ל ע"ש ר"ל דאם באנו לדון אותו ענין תוך זמנו א"צ לאותם ההוכחות ואם אינו חשוב תוך זמנו מתקיימת ההוראה להוציא מהיתומים ע"י אותם ההוכחות דוק ותשפח משו"ה הטור והש"ע לא תלו הדבר אלא פשיש רגלים לדבר אבל אם היה בתוך הזמן פשי' ופשוט כנלע"ד הקצרה ונלע"ד דהרא"ש גופיה לא פסיקא ליה דחשיב הך עובדא תוך זמנו אלא אי כתוב בפנקס שחייב לפ' מנה לפורעו לזמן פ' ומת תוך הזמן אז ליכא מ"ד דאינו מוציא מהיתומים: וראיתי לה' מוהראנ"ח ז"ל ח"א סי' ט"ו שנשאל על פנקס שכתוב בו שקבל מנכסי פ' כ"וך ומת והשיב דראוי לסמוך עליו והביא תשובה הלזו ואח"כ כתב וכל מה שצריח לעיין בזה אין חיישינו לפירעון ונטעון ליורשים וכו' ע"ש ויש להרגיש בדבריו דתק"ל לדברי הרא"ש ז"ל גהי דחשבינו לפנקס שמ"ש בו הוא אמת מ"מ נחוש לפירעון ואיך פסק ז"ל להוציא מהיתומים ולא טענינו להו' אלא נראה דס"ל דעל סמך מ"ש דחשיב תוך זמנו והיגו כדעת הש"ך.

גם הרב מוהרשד"ם בח"מ סימן כ"ב נשאל שאלה זו שנשאל עליה מוהראנ"ח ז"ל והשיב דהוי בתוך הזמן וכמ"ש מוהראנ"ח ז"ל שם ואח"כ פתב ז"ל ואעפ"י שאין כאן שטר מהחוב ולא הודאת החייב מ"מ דבר זה ברור מאד כמו שהוא שטר ויותר וראיה לדבר תשו' הרא"ש ז"ל וכו' והחזיר לראובן מעותיו גם בנ"ד וכו' עכ"ל ומדבריו אתה

למד שאחר שהחזיק הענין תוך זמנו הדר ק"ל שאין פאן שטר מהחוב ואהא מייתי תשובת
הרא"ש ז"ל דמשום דתשבין ליה פתוך זמנו ורגלים לדבר החזיר לראובן מעותיו גם
כנ"ד וכו' עכ"ל ומאי דמוקי הכנ"הג דברי הרשב"א ז"ל שהביא מרן ז"ל בבד"ה דמייירי
דווקא תוך זמנו לא נחה דעת מנה הרב משאת משה בח"ה סוף סי' ל"ה עש"ב גם ה'
מוהריק"ש ז"ל בהגהותיו סי' ס"ט הביא דברי הרשב"א ז"ל ומ"ש עליו דאפילו לאחר זמנו
וכתב ע"ז ז"ל וראיתי פן שעשו מעשה לפני חכמי הדורות שלפנינו עכ"ל ולכל הדברות
אשר העתיקו אנשי חזקיה"ו לתרץ דברי הרשב"א ז"ל לדברי הרא"ש ז"ל דמר אמר
חדא ומא"ח ול"פ אפתי לא איפרוק מחולשא מ"ש הרשב"א ז"ל דאין לסמוך עמ"ש
בפנקס ממה שלא פתב הפירעון בפנקס דאמור מ"המ אנסיה ומייתי סייעתא למלתיה
מפרק המוכר גבי שטר פיס דף ע' ע"ש פיון דמארי דביתא תלי וייגיה באונסא דמ"המ
מ"ל דאיפא רגלים לדליפא רגלים מ"ל תוך זמנו לאחר זמנו גם לדברי הרשב"א ז"ל
לפי מ"ש מרן ז"ל בב"י והמבי"ט ז"ל טעמו משום דהפנקס בידו וכו' הו"ל לצוות את
ביתו כי פרוע הוא אע"ג דבידו הוא לצוות אפ"ה לדייני א"י דאימור מ"המ אנסיה
דכונתה בפנקס אע"ג דבידו לכתוב מה שפרע אמרינו דמ"המ הוא דאנסיה וקי"ל פדייני
א"י דאינו גובה אלא מחנה כמ"ש בטוש"ע סימן ק"ח ע"ש.

ואפשר לחלק דע"כ לא פליגי דייני גולה ודייני א"י אלא בצנוואה דאין דרף לצוות אלא
בשעת מיתה כמ"ש רשב"ם ז"ל שם אבל הפנקס שבידו לכתוב פל אימת דבעי אם איתא
דפרעיה לא הנה משתמט מלכתוב בפנקסו אלא דאפתי ק' דחיישינו דפרעיה ואנסיה
מ"המ לאלתר ועיין לה' פרק מט"א ז"ל ח"א סוף סי' מ"ד שהביא דברי הרשב"א ז"ל
והרא"ש ז"ל ומה שתיירץ הרב מוהרימ"ט ז"ל ומה שהוליד שאינו נאמן לומר פרעתי
ע"ש ולעיל במע' אות ט' מדין טעיתי ציינתי המסתערף מדין טעיתי בס"ד וכעת אין תשו'
מוהריב"ל מצויות אצלי לראות שרשם שלדברים במקומם בצביונם ובקומתם יען ראיתי
להרב גבעות עולם בתשו'.

סי' כ"ח שהביא תשו' למהריב"ל ח"א סי' צ"ד שנסאל שאלה כנ"ד ועדיפא מינה וחוכך
דאינו גובה מחלק היתום הקטן ובקושי התירו לגבות מחלק הגדול הגם שהיה פתוב
בפנקס המת ובעדים נמי וכן רגלים לדבר שלא פרע וכו' והגם שכתב הרא"ש וה'
המבי"ט שהביא תשו' הרשב"א ז"ל וכו' פבר פתב ה' פמ"א ח"א סי' ק' דשאני אותם
הגדונים שיש אומדנות בריאות וטובות שאינו יכול לומר פרעתי ורגלים לדבר טובא
שלא פרע ושללא החזיר ובפרט שבתשו' הרא"ש ז"ל וכו' ומה שמועיל הפנקס הוא לענין
שלא יכפור ויאמר לא היו דברים מעולם אבל לענין פרעתי או החזרתי הפנקס אינו
מעלה ואינו מוריד וכו' ע"ש שהאריך והוא פדעת הש"ך ז"ל וכתב שם שהרשב"א מייירי
בתוך זמנו ע"ש וכעת מצאתי ראיתי בתשו' הרב מטה יוסף ז"ל בח"מ סי' ח' וט' שהביא
דברי הרשב"א והרא"ש ושהרשב"א ז"ל הנתינים למעלה העמיק הרחוב וגם נתנוכח בזה
עם ה' הגדול כמוהר"י פראג"י ז"ל ומפליא לעשות ע"כ הטוב והישיר בעיני אלהים ואדם
לפטר בדבר כאשר יושט עליו כפי ראות עיני הב"ד מאמתת הפנקס ומוצאיו ומובאיו
והפל לפי מה שהוא אדם ועיין בתשובות הרב מים חיים חלק ח"ה סימן ח' ע"ש: (מח)
פנקס.

מנהג סופרי העש"ג להיות להם פנקס גדול לכתוב בו שגמרו ביניהם המוכר והקונה ואח"ך כותבים הפנקס שפבר יצא ממנו שטר אותו הפנקס תשיב פשטר גמור פיון שממנו יוצאים השטרות עיון בתשו' הרשב"א ז"ל ח"א סי' תתקפ"ב ובח"ג הר"מ סי' ט"ו וט"ז: (מט) פנקס ראובן ושמעון שנתפין וראובן יש לו הפנקס של חשבונותיהם הוא הפותב ומסדר מוצאיהם ומובאיהם של כל עסק השות' ונמצא פתוב שלוי נושה בהם סף מה פשם שהפנקס מחייב את ראובן הכותב פף מחייב את חבירו שמעון כנ"הג סי' צ"א בהג"הט אות ח"י: (נ) פנקס.

חשבון שפותב על פנקסו יכול לומר טעיתי אע"ג דליפא מגו מור"ם סי' פ"א ס"סי כ"ה וע"ש בש"ף: (נא) פלגינן דבודיה. חלוקי ופרטי דין זה עיון בהכנ"הג חלק ח"ה מה"ק סי' ל"ד בהגהב"י מאות ס"ט עד אות ע"ו ובקונטרס ארעא דרבנן אות י"ו ובתשו' הרב פ"רם שלמה ז"ל בח' ח"מ סי' ז' ע"ש: (נב) פלוגתא דרבנותא.

דבר שהפוסקים חולקים בו ולא תפיסו חד מנייהו אם הוא דבר דשייך בו חלוקה חולקים ואם לא שייך ביה חלוקה כל דאלים גבר מור"ם סוף סי' קל"ט ע"ש ומקור דין זה מהת"הד סי' שו"ב ואתה הידיד פקח עיניך וראה גופן של דברים פי ממנו תוצאות חיים ועיון בטוש"ע וט"ז ונש"ף וה' משאת בנימן סי' י"א חולק בזה דלא אמרינן בפלוגתא דרבנותא כל דאלים גבר ועיון להכנ"הג אות ה' בהג"הט ולהרשב"ץ ח"ב סי' רע"ב שהעמיק הרחיב ולהרב דרכי נועם ח"מ דף רכ"א ועיון בדברי רשב"ם והתוס' בפ"ק חזקת דף ל"ב גבי ארעא היכא דקניימא תיקום וכו' משום פלוגתא דרבה ור"י ואין לנו טעם להכריע הלכתא כמאן וזווי היכא דקניימי לוקמו דבעל הקרקע מוחזקת בידו וכן מעות ביד הנתבע ודברי הרב בדלא תפיסו חד מנייהו ועיון להרב מש"ל בפ"ד מה' טוען דין ח' מה שהקשה ע"ז מדברי רבינו בה' ערכין ע"ש ומדבריו אתה למר דקאי בשיטת ה' ש"ף ז"ל בכוננת מור"ם וע"ע להמש"ל ז"ל בפ"ז מה' שכירות ע"ש משם מוהרא"ש ז"ל סי' כ"ו ועיון עוד בפט"ו מה' טוען דין י"א ולה' פ"ח מט"א ז"ל ח"א סי' כ"ו ולהרב כנ"הג ז"ל סי' ש"ב ובספר בעי חיי להרב ז"ל ח"א סי' ר"י ור"י"א ולה' פ"רם שלמה ז"ל ח"מ סי' פ"ב ולהרב דברי אמת סי' יו"ד דף ל"ח ע"ב: (נג) פסק דין לדין דגרירנא בתר מ"ן הש"ע ז"ל וסבר לה מר דבפסק דין אינו נאמן לומר הלה פרעתי וקמו שנתבאר בס"ל ט"ל סעיף י' ל"ד בפסק"ד ול"מ דחתימי עליה תלת אלא אפילו תרי או חד פיון דמידי הוא טעמא פיון דמעשה ב"ד קלא אית ליה פ"ד לי ב"ד של א' פמו ב"ד של ג' ומו"הר נר"ו הנה מסתפק בדבר ועיון בשו"ת משאת משה ח"ב סי' ח"י ועיון בהש"ף סי' כ"ג סק"ז ומ"ש הרב שם דבחתים עליו דיון אחד פטור משבועה אפילו לסברת הרא"ש ז"ל ע"ש ותימה הוא מי גרע פסק דין של דיון אחד מאילו טענו אתה חייב לי שחייב שבועת היסת ועיון בשו"ת מוהרש"ך ח"א סי' ע"ז: (נד) פסק דין לא יכתוב החכם הפסק דין ויתנהו ביד הבע"ד שמא מתוכם ילמדו לשקר מור"ם ז"ל סי' י"ז ס"ח ונ"ל דלהאי טעמא במלתא דלית בה טענות כגון סדר נחלות וכינצא ש"ד: (נה) פסק דין אם נאמן הדיון לומר שפ"ד טען ראובן וכ"ד השיב שמעון ונצא פ' חייב בדינו והבע"ד מכחיש באומרו שלא היו הטענות על סדר שאמר הדיון עיון לה' מגן גבורים ז"ל סי' א' וסי' פ"ט ועיון בטוש"ע סי' כ"ג ובמה שציון הרב כנ"הג שם ובס' בית שלמה סי' ותשו' ה' כנ"הג ז"ל בס' בעי חיי ח"א ח"המ סי' י"ד וסי' ע"ג והרב משפט צדק ז"ל ח"ג סי' ס"ד וכעת

נראה בעליל ס' אבקת רוכל למרן גאון עוזנו ו"ל נראיתי לו שבסימן קע"ט פתב בעניינים אלו ואין הפנאי מסכים וע"ע בתשו' הרב כנ"הג שם ח"ב סי' במחלוקת מוהר"א ששון ומוהרש"ך ו"ל ועיין בס' כנ"הג שם ע"ש בזה ועיין בתשובות סי' ע"ג אשר הובאת לה מה שפתב בזה: (נו) פסק דין מנהגינו פשוטבין פס"ד ביד הבע"ד שפנגדו חייב לו שבועה שמבררין דעתנו לכתוב שבועה דאורייתא או דרבנן וזכורני שראיתי בתשו' הרב חות יאיר סי' שעמד בזה ולא אדע מה דבר בו אדוני האר"ש: (נז) פקדון מה שנהגים הסוחרים שמי שנותן לחבירו פקדון להוליכו עמו אומר לו הנפקד להמפקיד השליכהו ארצה ונוטלו הנפקד ומוליכו עמו וטעם למנהגם דכשנוטלו מן הארץ אין לו עליו דין שומר עיין בתשו' ה' מוהרי"ט ו"ל חלק ח"מ סי' קי"ו ובתשו' מוהר"ח ש"ו ו"ל סי' כ"ד ח"ב ועיין לה' מח"א ו"ל בהלכות שומרים סי' ו' ע"ש ועיין כנ"הג סי' רצ"א בהג"ה ט"ל ומ' וקי"ו ע"ש: (חן) פקדון מי שהפקיד אצל חבירו ליתן לראובן ב"ח נאח"כ חזר ותבעו ממנו ואמ"ל שחייב לו ראובן והמפקיד אומר כת"י פרוע הוא דאין מגו מגברא לגברא במה שהוא תפוס לא צדק בדינו ולא אהנייא ליה תפיסתו ועיין להרב מוהרי"ט ע"ו ו"ל סי' מ"ח: (נט) פקדון.

נפקד ששלח ידו בפקדון וקודם : שנשתמש בו נגנב אי מחייב לשלם או לא ה"ז ספק ועיין להמח"א ו"ל בה' גזילה סימן י"ט: (ס) פקדון. מי שהפקיד אצל חבירו שק מלא חפצים ונשתמש באחד מהן ונגנב מחייב משום שליחות יד על כל החפצים או"ד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי עיין לה' מח"א ו"ל בה' גזילה סי' כ"כ שנטה לומר דאינו חייב: (סא) פקדון .

קי"ל המפקיד מעותיו אצל חנוני או אצל שלחני ואינם קשורים בקשר משונה יכול להשתמש בהן וכיון דכן קמו ליה ברשותו להיות עליהם כש"ש להתחייב בגניבה ואבידה ואם נשתמש בהם כבר חייב גם באונסין כמ"ש בטוש"ע סי' רצ"ב ס"ז ע"ש: נראיתי לה' ש"ך ו"ל סק"ח שכתב דמוכח בתוס' במציעא דכ"ט דאפי' תובע אותם המפקיד קודם שהוציאם הנפקד אין צריך להתזיר אותם המעות עצמם אלא יכול ליתן לו ממעות אחרים עכ"ל תנן התם מצא דבר שאינו עושה ואוכל ימכור ומה יעשה באותן הדמים רט"א ישתמש בהן הילקף אם אבדו חייב באחריותם רעק"א לא ישתמש בהם לפיכך אם אבדו וכו' ובגמרא ע"כ לא פליגי לחייב אם אבדו לנפקד אלא אם מותר לו להשתמש בהם אבל אם לא התיר לו לכ"ע פטור מאבידה דלא הוי עלייהו אלא ש"ח לימא תהוי תיובתיה דר"י דאמר שומר אבידה שומר שוכר משום פרוטה של עני ומשני בגניבה ואבידה דכ"ע ל"פ אע"ג דאין לו התיר משמיש חייב דהו"ל ש"ש פי פליגי באונסים ואבדו דקתני באונס ור"ט סבר פיון דשרו ליה רבנן לאשתמושי בגנייהו הו"ל שואל עלייהו ורע"ק סבר לא שרו ליה רבנן וכו' ע"כ ובפ' המפקיד דף מ"ג תנן המפקיד אצל שלחני מעותיו וכו' מותרים יכול להשתמש בהם לפיכך אם אבדו חייב באחריותו ואתמר עלה ואר"ה ואפילו נאנסו ור"נ אמר ואפילו נאנסו לא וכו' ע"כ והיינו אעפ"י שלא נשתמש בהן אלא פיון דשרי להשתמש בגנייהו הוי עלייהו פשואל אבל אם נשתמש בהם כבר היכי אמר ר"ן נאנסו לא פיון דשואל הוא וכן פירש"י ו"ל ונראה דר"ה ור"ן בדרבה ורב יוסף קא מפלגי דר"ה ס"ל דנפקד אעפ"י שאסור להשתמש בהם כגון שקשורים בקשר משונה חייב בגניבה ואבידה משום פרוטה דר"י דמ"ל שומר אבידה או שומר פקדון

משו"ה פינון דמןותר להשתמש בהם סלקינו ליה לדרבא דשואל להתחייב באונסין ור"נ ס"ל כרבה דשומר אבידה שומר חנם ובמידי דשורי להשתמש בהו כל כמה שלא נשתמש פטור מכלום ובתר דנשתמש סלקינו ליה חד דרגא למחוי עליוהו ש"ש ומתני' דפ' אלו מציאות והמפקיד דתני אבדו אתנין כפשטן ובאמת אחר פתבי זה מצאתי להתוס' שם בפ' אלו מציאות בסו"ד שכתבו בע"א ושיטה זו שכתבתי לא קיימא כלל דקי"ל כר"י ור"נ ועכ"ל דר"י לא קאמר אלא באבידה ועיין בספר המאור ובמקו' לשם והנה התוס' שם הק' בתחלת דבריהם אמאי נקט תלמודא בדר"ה והו"ל שואל ולא קאמר והו"ל לנה וכו'.

עני אני לא ידענא מאי ק"ל ז"ל דטובא איפא בין שואל ללנה דהמלנה חבירו על המטבע לדעת התוס' בקמא צ"ז משלם לו עדיפות ואע"ג דאפתי איתנהו בעינייהו פמאן דליתנהו דמיין פינון דלהוצאה ניתנה משא"כ בשואל דשאלה בעינה הדרא ואפילו שואל שלא מדעת דהוי גזלן קי"ל הגזלנין משלמין כשעת גזילה ע"ש באריכות ובה' מ"מ בפ"ד מה' מלנה דין י"ב ובסמ"ע סי' ע"ד סקט"ו ע"ש משו"ה נקט תלמודא שואל פינון דשורי ליה רבנו להשתמש בהם מסקינן ליה מש"ש לשואל ולא מש"ש ללנה וכתבו עוד ואם נאמר דאם באו בעלים קודם שהוציאם חייב להחזיר אותם המעות עצמם א"ש אלא דא"א דבפרק המפקיד פריה ר"נ לר"ה מדתניא גזבר שהפקיד מעות אצל שלחני מותרים בלא קשר משונה והם של הקדש וכסבור הם שהן שלו אי הוציא השלחני מעל הגזבר משום דהו"ל שלחני כשלוחו של גזבר דלר"ה דאמר פינון דשורי ליה רבנו להשתמש הנה ליה שואל מאי אריא הוציא כי לא הוציא נמי ע"ש בפירש"י ז"ל ואי חייב להחזיר הם עצמם כשיתבעם הגזבר א"כ לא קנאם השלחני כשלא הוציאם וא"כ מאי פריה כי לא הוציאם גמי אלא ודאי דאפילו אם אותם המעות עדיין בעין אין צריה להחזיר הם עצמן עכ"ל והנרצה מדבריהם ז"ל דלר"ה דאית ליה שהוא חייב דהו"ל שואל עליוהו וקנויים הם אצלו מוכח שפיר לר"י דאמר בדמי אבידה חייב באונסין וכי היכי דלר"ה פינון דחייב באונסין אינו חייב להחזיר הם עצמם מדפריה מאי אריא הוציא ה"נ לר"י אבל לר"ן דקי"ל פנותיה כמ"ש מרן ז"ל הש"ע שם לא הוי אלא ש"ש ודאי דלא חשבינן ליה כקנויים אצלו ולדידיה אה"נ אם עדיין לא נשתמש בהם לא הוי עליוהו אלא ש"ש ואם בא המפקיד ותבע מניה פקדונו צריה להחזיר לו הם עצמן ולא תמורתן ומאי ראנייה מיתי הש"ך ז"ל מדרב הונא לרב נחמן ואפשר ליישב דבריו ז"ל דנדאי פשיטא להו להתו' דהנאת חלוף המעות לא חשיבא להתחייב בה השלחני משום מעילה פינון דלא קאי על המעות אלא כש"ש לרב נחמן אבל לרב הונא פינון דקאי עליוהו כשואל ומצי להחליף פריה שפיר: (סב) פקדון ראובן הפקיד אצל שמעון חפץ א' ושכחו ונתנאש ממנו זכה בו הנפקד דבהיתרא אתא לידיה ומשום השב תשיבם ליכא בפקדון ה' מח"א ז"ל בה' קנן חצר סי' ח' ע"ש: (סג) פקדון.

קי"ל השואל חפץ מחבירו אינו רשאי להשאילו לאחר דמצי אמ"ל אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר כמו שנתבאר בטש"ע לנו יש לדעת אם עבר השואל והשאיל לזולתו מי מצי משאיל להוציא מיד מי שהוא בידו או דילמא מצי אמ"ל לאו בע"ד דידי את: (סד) פקדון המפקיד פירות וכיוצא ביד גוי חזקתו להחליף הפקדון הרמב"ם ז"ל סוף פי"א מה' מעשר ע"ש: (סה) פקדון מי שהפקיד אצל חבירו בשטר וכתוב בו שהנפקד

קבל עליו אחריות אפילו הכי מצי למטען גאנסו מגו דהחזרת וקאחריות שקבל עליו אינו אלא מגניבה ואבידה ואפי' בש"ש דאיכא אונסא דלא שכיח ובסתם אחריות לא אמרינו דקבל עליה אלא אונסא דאתיליד א"כ אפתי אית ליה מגו דגאנסו בגאנסא דלא שכיח הרשפ"א ז"ל בתשובה ח"ג הנ"מ סי' כ"ב: (סו) פקדון אחד שהפקיד אצל שנים ואבד הפקדון בפשיעה וא' מהם אין לאל ידו לפרוע אם מתחייב השני לפרוע בעדו דעת מור"ם ז"ל דחייב דחל השעבוד על שניהם כמ"ש בריש סימן ע"ז ועיין בתשו' מור"ם ז"ל סי' ז"ך ובהש"ך סק"א ובה' פרח מט"א ז"ל סי' י"ב וסי' ק"ג: (סז) פקדון ר"וש שנותפין היו ועמד לוי ותבע מראובן הנמצא אצלו כעת יען שמ' דר בעיר אחרת רחוקה מהלך ח' ימים ואמ"ל שמפי השמועה למד שמורישו הפקיד אצלו סך מה וכשנסע משם נלב"ע וחל"ש ועמד א' מיקירי ותבע מהאחים השנותפין הנז' סך המפקד אצלם כי יש לו צד קורבה מסטרא דגוקבא ושאה"כ נתפטר עמהם שחייבו עצמם לתת ליורשים ששה למאה בכל שנה מרינח העסק שמתעסקים בממון הנז' ושכתב עליהם שטר עיסקא בכל האמור ולע"ע תובע קרנא כ"ך כפי מה ששמע מהזולת אף אינה עדות ברורה ופירא מזמן השטר וראובן השב ישיב כי אינינו הוא הנפקד רק אחיו שמעון ובלתי ידיעתי כי לא הייתי שם אלא בעיר אחת רחוקה מהלך ח' ימים ואחר כמה חדשים שנפטר המפקיד פשחזרתי למקומי ספר לי אחי את כל העשוי ושכבר שלח בהם יד לצורך השותפו' שבינו ובין אחיו ועמד וגלה אנו רבני המקום ז"ל והיתה תשו' הרב ז"ל שיהיו אצלו שהוא מקום בטוח עד אשר בא יבא אחד מיורשיו ואחר עבור ד' חדשים או יותר בא א' איש ישראל מקרובי המלכות ותבע אח הממון המפקד כי אשה אחת מנשי קרוביו היא ממשפחת המפקד ולפי שחששתי לעצמי שאם יוציא אותם מכח האלמות ממנו למחר יבאו היורשים האמתיים ויאמרו אלינו מי הרשה אתכם לתת הממון אשר הנפקד אתכם לזולת יורשיו ומשום שאימתו של זה האיש מוטלת עלינו בכח המסור בינו וביד קרובה מן השררה יר"ה הייתה הפצירה לכתוב עלינו שטר עיסקא בשם יורשי המפקד ולקבוע להם שכר קצוב לחלקם לערף ששה למאה והכל היה בגאנס גמור ולא נמצא מי שיעיד על המודעא מחמת היראה המוטלת לכן נתחכמנו ורמזנו רמזים אשר כל רואיהם יכירום שהדבר נעשה מחמת האלמות וקורבת המלכות ולכשיבא השטר יתברר הענין והשטר איננו בנמצא ומה לי ולך כי באת אלי לך אל אחי שמעון כי הוא הנפקד ולא אני ועוד בה כשפיררתי חשבון השות' עמו ואחזות מרעהו חזר אחי שהוא הנפקד ונטל מה שהנפקד אצלו כלך אצל אחי ותתבע ממנו פקדון מורישך.

יורה המורה לצדקה דבר המלך ונתו ושכמ"ה: זאת אשיב דבר פשוט הוא שאין השותף מתחייב במה שהנפקד אצל שותפו אלא דוקא אם הנפקד אצל שניהם יחד כמ"ש בדברי ה"ה ז"ל בפכ"ה מה' מלנה ופסקו מור"ם ז"ל בריש סי' ע"ז ע"ש ואולם אחר שנשתמש בו אחיו נעשה אצלו פקדון כמלנה כמ"ש מרן ז"ל בש"ע סי' רצ"ב ס"ז ע"ש בהש"ך א"כ הו"ל כא' מן השותפים שלנה מאחר לצורך השות' דס"ל להרמב"ן ז"ל דהשותף השני משמעבד ואנו בתריה דמרן ז"ל גרירי דפסק בנותיה כמ"ש שם איכא למימר כיון דהשותף אשתמש ביה לצורך השותף ונתרצה והסכים למעשיו הו"ל פלוגה א' מהשותפים כמזכיר נראה דל"מ למה שמקובלני מהב"ד של כת הקודמים דבכל דנקתא שפוחת

מור"ם ו"ל וכן"ל להורות פסקינן פנותיה ומור"ם פסק פדעת הרא"ש ו"ל דאין השותף הב' משתעבד כל שלא היה שם בשעת הלואה אלא אפילו לד'.

מֶרֶן בש"ע שאני הכא דשלא בתורת הלואה באו לידו דנימא המלנה אחר שיודע ששהלואה היא לצורך השותפות ונהנה ממנה השותף אמדי' דעתיה של המלנה שלא הלנה לנה אלא על אמונת שניהם הוא שהלנה לו וכמ"ש ה' גד"ת ו"ל סי' מ"ד דף מ"א והרב גבעות עולם סי' כ"ב וכ"ש לדעת ה' בית אברהם שם דס"ל דאפילו לדעת הרמב"ן ו"ל דוקא כשהודיעו המלנה ללנה שלצורך השותף הוא לנה אכל בסתמא לא דאמור לצורך עצמו והמלנה אהימנותיה קסמיה ולא על סמך חבירו והרא"ש ו"ל אפילו בכ"הג נמי פליג ע"ש אכל בנ"ד בתורת פקדון אתו לידיה ונהי דחננני הוא ומותר להשתמש בהם הא מיהא לאו בתורת הלואה אתו לידיה פי היכי דנימא פינו דמטי הנאה נמי לשותף אמרי' דהמלנה שהיא המפקיד על סמך שניהם הפקיד ובר מן דין הא קא טעין דאחיו השותף חזר ונטל מה שהתפקד אצלו ואע"פ שהרב"ח ו"ל ס"ג שם פשיטא ליה דאעפ"י שחזר ולקח מה שלנה אפתי שעבודא על השותף משעת הלואה ע"ש שיש גמגום בדבריו במ"ש אכל לדעת הרא"ש ו"ל לא וכו' דלד' הרא"ש ו"ל מעיקרא לא חל על השותף השני השעבוד כלל ומה לנו אצל החזרה וכבר מצאתי לה' מוהריק"ש ו"ל בהגהותיו דפשיטא ליה דאם חזר ולקח פטור השותף השני ע"ש וכן נראה דעת מוהרדב"ז ו"ל בחדשות סי' קפ"ד אלא דהוא ו"ל הולך ואור פדעת הרא"ש ו"ל פאילו היא הלכה פסוקה.

איה שיהיה אין דברי הרב"ח ו"ל עומדים נגד הרדב"ז ומוהריק"ש ו"ל ועל דברת מה שהודה ראובן שנכתב עליו ועל אחיו כמזונב נראה פינו שאין השט' לפנינו ומפיו אנו חיים א"כ נהמניה במ"ש שאלצו ולחצו וליכא למימר דאין זה מגו טוב כי הוא ירא פן היום או מחר המצא ימצא השטר ונמצא בדאי וכ"הג כ' רשב"ם ורבי' יונה בעליותיו הובא במקו' והרא"ש ו"ל בפסקיו אהא דאמרינן בפ' חזקת דף מ"ה אהא דתנו אונן אין לו חזקה אמר רבא לא שנו אלא שפסר לו בעדים אכל מסר לו שלא בעדים יש לו חזקה ע"ש ועיין במהריב"ל בח"א בדיני מגו דנ"ו ע"ג ובה' כנ"הג סי' פ"ב אות פ"ו דשאני התם דעדי המסירה שפסר לאונן איתגהו קמן והו"ל כמפקיד אצל חבירו בעדים דס"ל לרבה דצריף להחזיר לו בעדים משו"ה פי טעין החזרתיו לא מהימן וכ"ת נהימניה במגו דאי בעי אמר החזרתיו בפני עדים והלכו להם למד"ה אין זה מגו טוב כי ירא פן יבואו ויכחישוהו פי עיקר החיוב מסורה בעדים שהפקידו אצלו אכל בנ"ד שאין שום עדות ושטר לפנינו אפילו מגו גרוע אמרינן שלא להוציא וכ"ש דלדעת התו' בשבועות דף מ"א בד"ה תיובתא וכו' דהאי מילתא בפלוגתא דאמוראי אליבא דריב"ב ע"ש ועוד תלמיא בגירסאות ועיין בהרי"ף והרמב"ם ו"ל בפ"ח מה' מלנה ובהראב"ד ובה"המ ו"ל מיהו כ"ז בדאיכא עדים של הלואה ושל התנאי כמ"ש הסמ"ע ו"ל שם סק"א וכ"ה' המגיד ו"ל שם והר"ן ו"ל וע"ע בה' כנ"הג ו"ל בהג"הט אות י"ב וצע"ד.

א"כ בנ"ד דליכא סהדי דמסהדי דשקיל שטרא מגו דאי בעי אמר אתו יורשים ופרעתניהו ותברא פתב לי ואירכסא לי מהימן לומר דאנוס אנוס גמור הוא ומרן בש"ע ס"ד פסק

דבטוען פֿרעעטיק בייני לבינה אינו נאָמן במגו דפֿרעעטיק בפני פ' ופ' והלכו להם למד"ה ועיין בהסמ"ע ז"ל משום דאיכא חזקה ע"ש: (סח) פֿרוטָה.

משקל הפֿרוטָה חצי שעוֹרָה שֶׁל פֿסָף כמ"ש מֶרֶן בש"ע ח"מ רי"סי פ"ח ועיין בהסמ"ע ז"ל מה שֶׁקָרָא תגֵר על קדושי אִשָּׁה דאִיהָ מְהַי פֿרוטָה ע"ש וכן לענן ועיקר פֿתוּבָה דְהוּי תנאי ב"ד ועיין בה' כנ"הג ז"ל לְשֵׁם וְעֵינָן בְּתוּבו' הַרִיב"ש ז"ל סי' רפ"ג שֶׁעָמַד בְּחִקֵּירַת הַסֵּמ"ע ז"ל וְעֵינָן בְּתוּשׁו' ה' בֵּית יַעֲקֹב ס' קי"ג: (סט) פֿרָנְסָה.

נסתפקתי בהא דאמרינן דפֿרָנְסָה היינו מלבושים והוסיף הרב המבי"ט ז"ל דגם המדור וְכָל צָרְכָיו כמ"ש בח"א סימן א' ע"ש אם היינו דוֹקָא שְׁפָתוֹב מְזוּן ופֿרָנְסָה אָבָל אִם פֿתוּב פֿרָנְסָה לְחִיד מְפָרְשֵׁינָן לָהּ לְמְזוּנוֹת וצ"ע פֿעַת וְעֵינָן בְּמַעֲרַכַת אוֹת מ מְדִינַי מְזוּנוֹת ס' בס"ד: (ע) פֿרָנְסָה.

המחייב עצמו לזון ולפֿרָנְסָה אֵת חֲבִירוֹ צָרִיף לִתְּנוֹן לוֹ בְּגָדֵי שְׂפָת ויו"ט לְפִי פְּבוּדוֹ כנ"הג ס' ר"ז בהג"הט אות רל"ו: (עא) פֿרִיעַת חוֹב. קי"ל דָּאִין נִפְרָעֵין שְׁלֵא בְּפָנֵי ב"ח אא"כ מוֹדִיעֵין אוֹתוֹ אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּלֵף הַשְּׁלִיחַ וְיַחְזוֹר בְּתוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם עִם קוּיִם הַשְּׁטָר וְהַשְּׁבוּעָה כמ"ש בטוש"ע סימן ק"ו ע"ש.

ראובן מוֹחֲזֵק בְּחֵלֶק א' בְּחֶצֶר וּלְאִיזָה סִיבָה עָקַר דִּירְתוֹ מֵאַרְץ מוֹלְדָתוֹ וַיֵּלֶף לוֹ אֶל אָרְץ הַיָּם עִיר לִיוּרְנֹו וְקָבַע דִּירְתוֹ שָׁם שְׁנוֹת מִסְפָּר הַסְּמוּף לִמ' הֵן יֵתֵר וְיֵהִי בִּימֵי הַרְבִּים הֵם אִירַע מִפְּוֹלַת בְּחֶצֶר הַהוּא עַד הַיְסוּד בָּהּ וּמִנְהֵגֵי הַמַּחְזִיקִים בְּבֵתֵי נְכָרִים פֶּה מְתָא יע"א שֶׁכָּל הַהוֹצָאוֹת שֶׁיִּצְטָרְכוּ לְבַנְיָן הַנְּהַרְסוֹת מְחֻנְיִיבִים הַמַּחְזִיקִים לְהוֹצִיא מִפִּיסָם וּמְשַׁלְשִׁין בִּינֵיהֶם דְּהֵינּוּ שְׁלִישׁ הַהוֹצָאָה מוּטָל עַל הַמַּחְזִיקִים וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁים עַל בַּעַל הַקְּרָע אֲלֵא שְׁאִינוּ פוֹרַע מִפִּיסוֹ פְּלוּם אִף יֵהִיו בְּתוֹרַת קְדִימָה מְשַׁכְּרִוֹת הַחֶצֶר הַהִיא אִי לְזוֹת עָמַד בַּעַל הַקְּרָע נֶגֶד הַמַּחְזִיקִים וְתֵלָה זַיְינָהּ בְּבִגְדוֹת הַנְּהַרְסוֹת וְכִפָּה אוֹתָם ע"י הַשְּׂרָרָה יר"ה כִּי חָק לְיִשְׂרָאֵל הַמַּחְזִיקִים וְאֵז עָמְדוֹ שְׁאָר הַשְּׁוֹתְפִין שֶׁל רְאוּבֵן אֲשֶׁר אִינְנוּ פֶּה לְקַפּוֹל בְּדִין פְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת וְנִמְנֹו וְגָמְרוּ הַב"ד וּבִיָּרְרוּ אַחַד חֲכָם מִקְרוּבָיו וְכִי יֵשׁ לוֹ עֶסְקִים עִמּוֹ וּמִינְוֵהוּ בְּכַח ב"ד יָפָה לְמִשְׁכּוֹן חֵלֶק רְאוּבֵן בְּמַה שֶׁהוּא צוֹרֵף לְחֵלְקוֹ בְּהוֹצָאָה וּלְגַלוֹת אֲנֹן רְאוּבֵן מַה יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל וְעֵשָׂה וְהַצְּלִיחַ וּמִשְׁכּוֹן חֵלְקוֹ שֶׁל רְאוּבֵן בְּעַד סְכֵי הַהוֹצָאָה לְמִשְׁפַּחַת שְׁנַתִּים יָמִים וּבְתוֹף זְמַן זֶה רְאוּבֵן חֵלָה אֵת חֲלִיוֹ אֲשֶׁר מַת בּוֹ וְהִנִּיחַ אַחֲרָיו זָרְעוֹ לְבָרְכָה וְעָבַר זְמַן הַמְּוֹגָבֵל לְמִשְׁכּוֹן וְהַזְמִין לְדִין הַמִּשְׁכּוֹן אֵת הַחֲכָם הַמְּמוֹנָה וְשָׁאֵל זְמַן מַה"בֵּד לְהוֹדִיעַ אֵת בְּנֵי רְאוּבֵן מַה מַעֲנֶה בְּפִיהֶם וְעָבַר קָצִיר פְּלָה קִיץ וְהִרְחִיבוּ לוֹ זְמַן זְמַנָּם זְמַנֵּיהֶם וְעָדִין תְּשׁוּבָה תוֹלָה וְהַמִּשְׁכּוֹן צוֹנֵחַ פְּכָרוּכָא וְאִין עוֹנָה דְבָר עָמַד הַשׁוֹאֵל וְשָׁאֵל אַחַר שֶׁהַב"ד לֹא מְצָאוּ אֲנָשִׁי חֵיל יְדֵיהֶם אִי הַרְשׁוֹת נְתוּנָה בְּיַד הַב"ד לְמַפְּוֹר וְלְהַחֲלִיק חֵלֶק חֲזָקַת בְּנֵי רְאוּבֵן שְׁלֵא בְּפִנֵּיהֶם אוֹ לֹא.

יורה המורה לצדקה תורת אמת ויבא שכמ"ה: זאת אָשִׁיב כְּכָר מְלֵתָא אַמּוּרָה בַּפ' הַפּוֹתֵב דַּפ"ח אֵהָא דְתַנּוּן וְהַנְּפָרַעַת שְׁלֵא בְּפָנֵי בַּעֲלָה לֹא תִפְרַע אֲלֵא בְּשׁוּבָעָה דר"י סְבַר דְּוֹקָא בְּכַתְּוֵן אִשָּׁה וּמִשׁוּם חֲנָא הוּא דְנִפְרָעִים שְׁלֵא בְּפָנֵי הַלְוָה אָבָל בְּשָׂאֵר ב"ח לֹא וּפִירַשׁ"י ז"ל בְּפִירוּשׁ הַמְּשָׁנָה דַּה"ט דְנִשְׁבַּעַת מִשׁוּם דָּאִי אִיהוּ הֵנָּה טָעִין אִישְׁתַּבַּע לִי דְלֹא פֿרַעַתִּיךָ הֵנָּה מְשַׁבְּעִי לָהּ הַשְּׂתָא דְלִיתִּיהָ קָמֵן אֲנֹן טָעִינָן ע"ש.

וְרָבָא אָמַר רַב נַחְמָן אָפִילוּ לַב"ח נָמִי כְּדִי שְׁלֵא יְהֵא כֹּל אֶחָד וְאֶחָד נוּטֵל מְעוּתָיו שְׁל
חֲבִירוֹ וְהוֹלֵךְ לַמ"ה וְאַתָּה נוֹעַל דְּלַת בְּפָנֵי לוֹוִים וּפְסָקָה הָרִי"ף וְהֶרְמַב"ם וְהֶרְשָׁב"א
וְהָרָא"ש ו"ל פְּנוּתִיהָ דְרַב נַחְמָן וּכ"פ מְרוֹן ו"ל כַּש"ע שָׁם וְנִרְאָה דְלַדִּידָן דְגִרְרִי בְּתַר
פְּסָקֵי מְרוֹן ו"ל כַּש"ע דְשִׁטְר מְשִׁכּוֹנָה גּוּבָה אָפִילוּ מִיְתוּמִים קִטְנִים כַּמ"ש בְּסִי' ק"א סִי"ג
וְאָפִילוּ בְּמַת לְנָה בְּחַיֵּי מַלְנָה וְאַח"ךְ מַת לְנָה ע"ש נִרְאָה דְאִין פְּאֵן עֶסֶק שְׁבוּעָה וּמָה גַם
כִּי בַנ"ד רְאוּבֵן אֵינּוּ מְפִיר מִי הוּא בַע"ח כְּדִי לְפָרְעוּ וְעוֹד שְׁמַת בְּתוֹךְ זְמַן שְׁגָבְלוּ
לְמִשְׁכּוֹנָה וְאַת"ל דְחִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא פְּרַעוּ בְּנֵי אַחְרֵי מוֹת אַבְיָהֶם פְּכַר פְּתַבְנוּ דְאִין לְהֶם
הִיפְרָ בְּמַלְנָה וְאִם שְׁלַחוּ מְמוֹן לְפָדוֹת הַקְּרָקַע אֵינָם שׁוֹלְחִים אֲלָא לִיד הַמְּמֻנָה שְׁהִי"ל
ג"כ עֶסֶק מַש"וּמ עִם אַבְיָהֶם אוֹ לִיד הַב"ד וְאִם נִפְשָׁךְ לֹא מְרָ דַע"כ לֹא קָאָמַר רַב נַחְמָן
הַב"ח נָמִי נִפְרָעִיהָ שְׁלֵא בְּפָנֵי אֲלָא בְּכַגּוֹן שְׁבִשְׁעָה שְׁלֵנָה הַלְנָה מִהַמְּלָנָה שְׁנִיָּהֶם בְּעִיר א'
וְעַמְד הַלְנָה וּפְשִׁט לֹא אֶת הַרְגָל לַמַּד"ה בְּהָא חִיּוּשֵׁינָן לְנַעֲלֵית דְּלַת דִּיהִיָּה כֹּל א' וְא' נוּטֵל
מְעוּתָיו שְׁל חֲבִירוֹ וְיִלְךְ לֹא לַמַּד"ה אֲבָל בַּנ"ד שְׁהַלְנָה לֹא לְנָה בְּמַקּוּמוֹ וְהִלְךְ לַמַּד"ה הַדַּר
דִּינָא דְאִין נִפְרָעִין מִן הָאֲדָם אֲלָא בְּפָנֵי וּכְדַמְתַּמָּה בִּירוּש' וְכִי נִפְרָעִים מִן הָאֲדָם שְׁלֵא
בְּפָנֵי שָׁם בְּכַתּוּבּוֹת אַהֲרָ מִתְּנִיתִין הָא לִיתָא חֲדָא שְׁה' הַנְּמַק"י ו"ל בְּפָרְק הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה
אַהֲרָ דְתַנּוּ הֶתֶם הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה וְכו' וְאִמ"ל לְכַנּוֹת וְכו' וְתַכְלִית דְּבָרֵי ו"ל נְהִי דְעִיקָר
הַתַּקְנָה מִשׁוּם נַעֲלֵית דְּלַת מִיְהוּ הַשְׁתָּא דְתַקּוּן רַבְּנָן לֹא פְלוּג רַבְּנָן בְּתַקְנַתָּם ע"ש וְכִי הִיכִי
דְלָא מְפַלְגִינָן בְּעַנְיֵינֵי חַיִּיבִים אִי מַחְמַת הַלְנָה אוֹ מַחְמַת מְלִתָּא אַחְרִיתִי ה"נ דְלָא פְּלַגִּינָן
בְּמַצִּיאוֹת הַחַיִּיב וְעוֹד בְּהַ הַיְעָלָה עַל לַב ב"ד שְׁמִשְׁכּוֹנָה וְנוּטֵלִים מְעוּתָיו שְׁל אָדָם.

לְשִׁיבְרָךְ לִילְךְ לַמַּד"ה לְגַבּוֹת אֶת חוּבוֹ וּבְפִרְט לְדָרֵי בְּעָרֵי פְּרָאנְקִיָּא דְקָשָׁה הַדְּבָר
לְגַבּוֹת מִהֶם ע"פ הַדִּין כְּמוֹ שְׁהַעִיד ה' מוֹהֲרַשְׁד"ם ו"ל ח"מ ס' .

הַס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר וְלֹא הַמְּשַׁכֵּן יַעֲלֶה עַל לְבוֹ לְעוֹלָם דְּבָר זֶה וּלְעוֹלָם דַּעַת הַב"ד
וְהַמְּשַׁכֵּן סְמָכָא דַּעֲתִיָּהּ עַל הַחֲכָם הַמְּמוֹנָה כִּי קָרוֹב הוּא וְכִי שִׁיח וְכִי שִׁיג לֹא בְּעֶסֶק
מַש"וּמ עִם רְאוּבֵן וְאִם הוֹדִיעוּ בְּחַיֵּי אוֹ לִירוּשָׁיו אַחְרֵי וְלֹא הִשְׁיִבוּהוּ דְבָר אֵינְהוּ
דְאַפְסִידוּ אֲנַפְשִׁיָּהּ וּמ"ל אֲצַל ב"ד שְׁאִין תַּקְלָה יוֹצֵאת מִתַּחַת יָדָם חֲלִילָה וְדַעֲעִיָּהּ
דַּהַב"ד וְהַמְּשַׁכֵּן שְׁיַחְזִירוּ עַל הַקְּרָקַע הַמְּמוֹשְׁכָן וְלֹא עַל הַלְנָה בְּלַבַּד וּמוֹדִינָא דְאִי מְצו
הַב"ד לְמִשְׁכּוֹנֵי בֵּיד אַחְרֵינִי וְלֹא נַחְתִּי אַזְבִּינִי דְזַכֵּן לְאָדָם שְׁלֵא בְּפָנֵי וְכַמ"ש הָרָא"ש
ו"ל וּפְסָקוּ מְרוֹן הַש"ע ו"ל שָׁם דְטָבָא לְהוּ טְפִי עֲבַדִּינָן לְהוּ וְהַשְׁתָּא מִיְהֵא דְלֹא אֲשַׁכְחָן
גְּבָרָא לְמִשְׁכּוֹנָה אֲצַלוּ שְׁפִיר עֲבוּד לְזַבּוּנָה וְעוֹד נִרְאָה דַּבְנ"ד נָמִי אֵיכָא טַעֲמָא דְנַעֲלֵית דְּלַת
דְאִי לֹא מְשַׁכְחוּ הָאִי גְּבָרָא דִּיהִיב גַּכְסִי לְמִיקָם בְּסַפּוּקָה שְׁל חֲצַר בְּבִנְיָן הַנְּהַרְסוֹת הִנָּה
בְּעַל הַקְּרָקַע מְפָקִיעַ זְכוּת חֲזַקְתּוֹ שְׁל רְאוּבֵן וּלְפִי"ז וְדִאִי דְנַחְתִּי לְנַכְסִיָּה אִי לֹא אֲשַׁכְחוּ
מֵאֵן דְמִמְשַׁכְּנָה כַּח ב"ד יָפָה לְזַבּוּנָה: (עב) פְּרִיעַת חוּב שְׁל חֲבִירוֹ.

קִי"ל הַפּוֹרַע חוּב שְׁל חֲבִירוֹ אֵינּוּ חַיִּיב הַלְנָה לְשִׁלְּמוֹ לֹא כַּמ"ש בְּטוֹר ש"ע ס' קכ"ח
וּבְמַלְנָה גּוֹי פְּלִיגִי בְּהַ רַבְּנוֹתָא שָׁם כַּמ"ש שָׁם וְעִינָן מוֹר"ם ו"ל ס"ב מ"ש בְּמַלְמַד שְׁהִנָּה
אֲצַל בַּע"ה וְכו' וּמ"ש עֲלֵיו הָרַב ש"ף ו"ל סְקִי"א ע"ד מוֹר"ם וְכו' כְּהַרְבַּ גִּינַת וְרָדִים כָּלֵל
ג' ס' יו"ד וְהַרְבַּח ו"ל בְּתִשׁוּ' ס' מ"ד וְהַר"ב שַׁע"א ס' קנ"ב וְהַרְבַּ נַחֲפָה בְּכֶסֶף ח"מ
ס' ס"ד וְע"ע לְהַ מְגַן גְּבוּרִים ס' מ"ג: (עג) פְּרִיעַת ב"ח.

קי"ל מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהם פשהניח להם ממה לפרוע כמ"ש בטוש"ע כסי' ק"ז ע"ש. ראובן הנה נושא נותן באמונה ונטרפה לו השעה ובא עד השברים והשתרגו עליו על צנארו חובותלישראל ולא נמצא אתו מאומה ולתם אזל ואין פסות בקרה אשר יחסר לו וילך סוב"ב עיר ועיר גולל ודופק על שערי בת רבים המתנדבים בעם וקובץ על יד ועשה והצליח ואסף איש טהור ובא אל ביתו טעון ברכה והנה פשבתו פגעה בו מדה"ד וילך מנו"ח בית מועד לכל חי וחל"ש ועמד השואל ושאל אם הפעלי חובות יש לאל ידם לגבות חובם ממה דאסף וקבץ והניח ליורשיו אחריו או לא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בריש פל מראין מודעת זאת דאם הלנה עודנו חי דאין הב"ח גובה ממה שקבל בתורת צדקה וכדתנא בתוספ' ופסקה הרמב"ם ו"ל בפ"ו מהלכות מתנות עניים וז"ל מעשר עני אין פורעין ממנו מלה עכ"ל.

האמנם לגבי היורשים נחזי אנו דאם התנדבו לעני ועד שלא בא לידו מת אם יורשי העני זוכים להוציא מיד המתנדבים או לא ובשלהי פ' נערה אמרינן שהוא דאמר ג' דונגיא לברתא זיל ג' דונגיא אמר ר' אבא פ' פורנא ליתמי ופירש"י זיל ג' דונגיא לברתא קצובים היו תכשיטי הבנות כ"ך לבושים.

פורנא ליתמי הרניח ליתומים וכו' ע"ש וכתב הריטב"א ו"ל ב' דונגישו שם ושמעתי מרבתי שאין להם לתת לה עד שתנשא ואם מתה בנתיים אין ליורשים פלום אבל האומר תנו מאתם זוז לפ' לג' דונגיתיה סייבים לתת לה מעכשיו ונקרא זולא דידה הני ולא עוד אלא אפילו מתה קודם שתנשא זכו בהם יורשיה דבכ"הג לאו קפידא הני אלא פמראה מקום וכהיא דפרק השוכר בנותן דינר לעני ליקח בו חלוק שרשאי ליקח בו טלית וכן דעת הרשב"א ו"ל עכ"ל: ולעמוד על עיקר ראיה זו אציגה נא עמך הא דאפליגו רבנו ור"מ ה"ם בפ' האומנים דף ע"ח במשנה מדעתו של בע"ה דלרבנו לא הני פגזלן ולר"מ הני פגזלן ובעי תלמודא לאשפוחי הי ר"מ ומייתי מצבע ודחו לה ונהדר מייתי מהא דתנא מגבת פורים לפורים וכו' והינו בגבאי צדקה שגבה לחלק לעניים לצורך סעודת פורים ונהדר תני בעני שנתנו לו לצורך סעודת פורים וקאמר משום ר"מ מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהם רצועה לסנדלו ורשב"ג מיקל וס"ד דבהא פליגי דר"מ סבר משנה מדעת בע"ה גזלן הני ורשב"ג פרבנו ודחי התם אדעתא דפורים הוא דיהבו ליה אדעתא דמידי אחרנא לא יהבו ליה וכיון דלאו אדעתא דהכי יהבו ליה נמצאו המעות בחזקת הפעלים והני פגזלן ונהדר מייתי תו מהא דתנא משום ר"מ הנותן דינר לעני ליקח בו חלוק לא יקח בו טלית מפני שמעביר ע"ד בע"ה וכו' ש"מ מפני שמעביר ע"ד בע"ה וכו' ש"מ ע"כ.

פשטא דשמעתא מגבת פורים דאדעתא דהכי הוא דיהבו ליה רשאי לשנות וכ"כ הרא"ש ו"ל וכן האריף הריטב"א ו"ל הובא במקובצת שם וכ' שפן דעת הרי"ף ורבבו משם הרמב"ן ו"ל וכ"ד הרמב"ם ו"ל בפ"ב מה' מגילה ע"ש.

זוהי שקשה. ע"ד הטור א"ח סי' תרצ"ד שפסק דאין העני רשאי לשנותו וכבר תמה עליו מרן ו"ל בב"י שם ומ"ש דרבי' ירוחם ו"ל גריס גי' אחרת ע"ש גם זה אינו נראה דשבק גירסת הרי"ף ואביו ו"ל ותפס גירסא אחרת גם הביא הגירסא הפתובה בסמ"ג) ובמרדכי ובהג"מ ולא נחה דעתו ע"ש ע"ע להר"ל"ם בתשובתו הרמ"ה ס"י רצ"ד שהוא

ז"ל ג"כ ה'לך אחר חלופי הג'רסאות ומצאתי במקו' שם שכ' משם רבי' יהונתן ז"ל שפכת
ורשפ"ג מיקל שיכול העני לעשות מהם רצונו וקי"ל פנותיה דנהי דאסור לשנות מדעת
בע"ה אבל אי עביד לא מקרי גזלן וכו' עכ"ל דעת עליון דאיסורא מיהא איפא ודייק לה
לענ"ד מדקתני רשפ"ג מיקל ולא קתני ורשפ"ג מתיר אלא דמיקל דלא מקרי גזלן אלא
דקשה על רבינו יהונתן ז"ל דמאי איסורא איפא בעשותי שלא מדעת בע"ה אלא משום
דשארית ישאל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ור"מ אוסר ומקא דמיקל רשפ"ג לעני
לשנות מעות פורים ומוקי למתניתין מטעמא אחרינא אלמא דרשפ"ג מיקל ומתיר קא'
ואיך פתב הרב ז"ל דאסור לשנות מדעת בע"ה אלא דלא מקרי גזלן: (ע"ד) פריעת ב"ח
מאןחר במקום שיש ב"ח מוקדם.

ראובן נושים בו שמ' ולוי וחובו של שמעון קדום משל לוי וראובן לית ליה מגרמיה
כלום אלא שט"ח על יהודה וכשאצו ולחצו לוי לראובן לאמר תנה את נשי' עמד ומסר
לו השט"ח ההוא והמחהו אצל יהודה במע"ג ויהי כשמנע שמעון היטב חרה לו ודינא קא
תבע פי חובו קדם ולו משפט הבכורה ולוי השב ישבי פי מן השמים זכו לו ואכל הלה
ותדי עמד השואל ושאל פדת מה לעשות יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב
בריש כל מראי"ן נחזי אגן בתפיסת השט"ח אי מהניא או לא.

הלא זה הדבר נפתח בגדולים כמו שהובא במקן ב"י א"ה ע"ס צ"ג וע"ש בהכנ"ה
בהגהב"י אות ע"ה ע"ש ומסתברא דע"כ לא פליגי רבנותא אלא בתפיסה בעלמא דבהכי
מיקרו רבנן ז"ל אבל כל שמסרו לו הב"ח מדעתו והקנהו לו בכתי' ומסירה פדחזי מודים
כ"ע דזכה לו המקבל ואין לזרים אתו איברא דאכתי לא איפרוק דהא מצי מחיל ליה
ללנה וכדאמר שמואל המוכר שט"ח לחבירו וחתר ומחלו מחול וכמו כן פסק מרן בש"ע
פמדובר.

האמנם אלם צדק בנ"ד פי ראובן הלנה איש תככים וקא עד השכרי"ם ואין לו במה
לפרוע וכבר מוכר השט"ח למי שנושה בו באנו למחלוקת גאוני בתראי אי מצי מחיל או
לא כמ"ש מור"ם ז"ל בסי' ס"ו סכ"ה ואעפ"י שהרב ש"ך ז"ל סק"ץ פסק כמ"ד דאינו
יכול למחול מ"מ הא הטיל בה תנאה דדוקא אם עדיין הוא חייב לו בלא"ה אבל אם מכרו
לו בפירעון חובו יכול למחול ע"ש.

והאמת שלא נתקרה דעתי מחילוק הלנה. ונעמיתי בתורה ארי שבתבורה ה' בעל ערף
השלחן נר"ו הראני אות"ו שדעת הרשפ"א ז"ל הובא במקובצת בפ"ב דכתובות במ"ד
לדף י"ט בד"ה כגון שחב לאחרים וכו' ע"ש שהק' לתירוץ הראב"ד ז"ל מהך דפ' החובל
וע"ז אומ' נאנא גברא חזינא תיובתא לא חזינא וכו' ופרקינן בין במוכרת לאחרים בין
במוכרת לניזק בעצמו יכולה היא למחול לבעל דאפילו פי מכרה לניזק עצמו משעה
שמכרה לו נמחל שעבוד נזקיו וחתרה ומחלה וכו' ע"ש"ב והתם בדלית לה דא"א היא
ע"ש.

אמור מעתה דינא הוא היכא שמכרו לו בפירעון חובו יכול למחול א"כ ה"ה נמי אם
המחהו אצל אחר השני זכה דמ"ל מחל מ"ל זיכהו לו במע"ג. ואולם לענ"ד אע"ג דמצי
מחיל הא מיהא לזכותו לאחר אינו רשאי ולא אהנו מעשיו ולא מבעיא לדעת הש"ך ז"ל
שנטה לד' הרי"ף ז"ל וכמה מרבנותא דס"ל דמכירת שטרות דאורייתא ורצה להסכים

לזה גם דעת מרן ז"ל בש"ע כמ"ש סק"א אלא דבסק"פא מצדד בזה ע"ש והנה רבנותא מקהו אקתתא למ"ד מכירת שטרות מדאורייתא.

א"כ אמאי אם מחלו מחול ומכח קו' זו סברי מרנן נו' ונדמכירת שטרות אינה אלא מדרבנן ומחילה מדאורייתא ואתי דאורייתא ומפקע מכירה דרבנן כמ"ש במקובצת בפרק הפותב במ"ד לדרף פ"א ע"ש ולמ"ד מכירת שטרות מדאורייתא תי' דהמלנה יש לו על הלנה ב' שעבודים שעבוד הגוף ושעבוד ממון מדין ערב דנכסוהי דבר נש אינון ערבין ליה כדא' בבכורות דמ"ח ושעבוד הגוף מדין עבד לנה לאיש מלנה הילכף פשמוכר השט"ח לחבירו אינו נמכר אלא שעבוד הממון ולא שעבוד הגוף ולכי הדר מלנה ומחל ליה הא פקע מניה שעבוד הגוף וכינון דלנה מפטר ממילא גם הערב דהיינו נכסיו פטירי ועטירי כמ"ש הר"ן ז"ל שם בפרק הפותב ע"ש ואתייא מחילה דאורייתא ומפקע למכר דרבנן דקליש פורתא דהא לא מצוי לאקנויי ליה מלנה ללוקח שעבוד הגוף דאית ליה לגבי לנה אבל במעמד ג' דאין קנייתו אלא מדרבנן דהלכתא בלא טעמא נהי דאלמוה לתקנתיהו דאם חזר ומחלו אינו מחול היינו משום תקנת השוק למסמך דעת המוכרים כמו שהאר"י בזה הרב ש"ף ז"ל רי"סי ק"א ע"ש אבל להפקיע מכירה דאורייתא לא אלמוה רבנן ואפילו לדידן דקי"ל כמ"ד דמכירת שטרות א"א מדרבנן וכמו שהאר"י בזה בענינו' במערכת אות מ"ם מדין מכירת שטרות בס"ד אפי"ה לא זכה הב' וטעמא דידיה הוא דבשלמא פשמוחל לו חובו מצוי אמר לנה ללוקח מכח מאן אתית מכח מלנה הא איהו אחולי אחיל גבי כמ"ש במקו' בפרק הפותב שם אבל לנתק פחו מהלנה ולמנסרו לאחר דלא אחולי אחיל הוא פשיטא לענ"ד דאין שומעין לו ולא אהני לרמאה רמאותיה ונדבר הנה הסכימו עמי אחי ורעי יושבי על מדין שמהם תורה יוצאה בהנומא: וזה הדבר אשר שלח אלי במקתב למ"ר הוא אחינו הר"ב ערף השלחן נר"ו.

למרה המשרה המורה לצדקה הרב נר"ו יאיר: אחדש"ו כת"ר פדת מה לעשות נלע"ד שזכה הראשון במכירת השטר ואין בע"ח גובה ממנו שהרי פתב הטור ומרן בסי' קי"א סכ"ג וז"ל אם יש ללנה שני מלוים שהלוו לו ובאים פאחד לגבות מב"ח ש'לו אם הלנה הלנה לב"ח בשטר לאחר שלנה ממנו הוא ב' יחלוקו ואם תפס אחד מהם זכה בתפיסתו וה"נ פינון שקנה השט"ח נראה דהויא תפיסה ואע"ג דכתב רבינו ירוחם ז"ל ופקסו מור"ם ז"ל סי' ק"ד ס"ג.

דאם תפס שטרות אפילו המוקדם לא הוי כתפס ממון ויחלוקו ה"ד בלא קנין אבל אם הקנה לו בכת"ומ הויא תפיסה כדמוכח מדברי הרשב"א סי' תתקי"ד ונהביאו מרן בב"י שם וכ"הג קי"ל בסי' ר"ט ס"ד גבי מוכר דבר שלא בא לעולם דאפילו לא.

תפס אלא פתב לו שטר ומסרו לו כמאן דתפס דמי וה"נ דכונתה: וכן מצאתי לה' המבי"ט ז"ל ח"ב סי' קס"ד וז"ל אם יתברר שמסר בידו השטר והקנה לו בכתיבה ומסירה א"ל דיכול לגבות מהם ולא ב"ח אחר קדום פי אפילו מכירה זו מדבריהם ויכול בעל השטר למחול וכו' וכ"ש אם כת"ומ של שטרות אלו הנה על ידי ב"ד דדבר פשוט שאין ב"ח מוקדם יכול לגבות מהם שהרי כ' בצרור הפסוף תלמיד הרשב"א ז"ל שאם גבו שטרות ע"י ב"ד שאין בע"הש יכול למחול וכינון שאינו יכול למחול הרי הוא פגבוי וכו' ע"ש הרי דס"ל דאע"ג דהנה יכול למחול אם לא גבו אותו ע"י הב"ד אפי"ה אין ב"ח קדום

גובה ממונו וה"נ זכה הא' ואע"ג דטעמא דזיכור למחול משום דעדיין גוף הלנה משונעבד למלנה וע"י מחילה פקע שעבוד הגוף וממילא פקע שעבוד ממון מדין ערב וה"נ במעמ"ג פקע שעבוד הגוף ונסתלק ומה"ט אינו יכול למחול מ"מ נראה דטעמא דזיכור למחול משום דשעבוד הגוף נשאר למלנה דאילו למ"ד מכירת שטרות דרבנן ודאי במחילה דאורייתא מפקעא מכירה דרבנן ובמע"ג אע"ג דהוי דרבנן משום תקנת השוק אלמיה ועשאיה פדאורייתא שאינו יכול למחול וא"כ מע"ג לא פקע מכירת שטרות דאורייתא עכ"ד מנ"ר נר"ו ולא כן אנכי עמדי שהרי בע"הת ז"ל שער נ"א ס"ו ס"ל פדעת הרי"ף ז"ל דמכירת שטרות דרבנן ובסוף שער כ"ח כ"ט טעמא ושם קאמר דזיכור למחול אחר שפירו משום דאמרינן אפתי דמאן דזבניה איתיה גביה דהא מצי למימר ליה אידיך לאו בע"ד דידו את אכל הקא פנין דאודי ליה חברה דיהיב ליה וכו' וכבר נסתלק הא' וכו' ע"ש הרי דס"ל דקנין שטרות דרבנן והא דזיכור למחול משום דלא נסתלק המלנה אכל ע"י מעמ"ג נסתלק מהפלל וכ"כ הרא"ש ז"ל בפ"ק דגיטין ונ"ל אכל מוכר שט"ח וכו' אין קנין נתפס בו להקנות אותו שעבוד ללוקח הילפך נשאר זכות למלנה בו ומחילתו מחי אכל מע"ג עיקר הקנין וכו' משום תקנת השוק וכו' וכמו שתקנו שנקסי הלנה ישמעבדו לשני בלא קנין משום תקנת השוק תקנו גביה שגופו ישמעבד לב' ולא יוכל הא' למחול וא"כ בטלה עיקר התקנה וכו' ע"ש ובתשו' ובפ" הפותב ס"ל דקנין שטרות דרבנן אלמא משמע דאפילו דמכירת שטרות דרבנן אינו יכול למחול אלא משום דיש לו זכות להמלנה וה"נ דעת מרן ז"ל דמכירת שטרות דרבנן דרבינו הביא דברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל דס"ל ה"כ וכבר כ' בהקדמתו דג' אלה עמודי הוראה במקום ששנים מהם מסכימים לד' א' הלכה פחותם וכ"ש פשפולם מסכימים לדעת א' ומרן דפסק בישראל שפירא לגוי פאילו מוכר לישראל ס"ל דאפילו למ"ד מכירת שטרות דרבנן יכול למפור לגוי.

והריטב"א ז"ל לרנוחא דמלתא קאמר כמ"ש הר"ב ש"ף ז"ל ומוהרמ"ח בתשו' סי' י"ב ע"ש אלא נראה דלכ"ע לא פקעה מכירת שטרות ע"י מעמ"ג דלא פקע שעבוד הגוף ע"י מעמ"ג אלא בגררא דשעבוד נכסים ומע"ג פקע משום תקנת השוק ועיקר התקנה לשעבוד נכסי' ולא התקינו ג"כ שעבוד הגוף ולא יפקיעו שעבוד הנכסים ע"י מחילה כמ"ש הרא"ש ז"ל בפ"ק דגיטין א"כ פשפירא כפר שעבוד הנכסים לא שייך תקנת השוק דשעבוד הגוף לבדו אינו.

נמפר ובגררא דשעבוד הנכסי' התקינו שעבוד הגוף לשני כנלע"ד ותשובת מור נר"ו מהרה תצמיח ותופיע אור בבית מדרשנו ושלמא' רבא למר ניהו רבא נר"ו: ע"ה יצחק טייב ישצ"ו. וזאת תשובתי דבק מאת מרא נדאין דין אמת לאמתו הרב מוהרי"ט נר"ו.

אחר דרישת שלומו פמשפט לאוהבי שמו זאת או"ת מקבלה ואילך כתבא די רשים פעולת צדיק ויזר"ח יצחק באר"ש ההיא והאר"ש האירה מכבודו אורו עיני או"ר בעד או"ר עין רואה שם שם לו דין ודברים בענין תפיסת השטר והלא פה דברי מידי דברי בו פה אל פה יחדתי אליו הדבור ענין פלוגתא דרבנותא בתפיסת השטרות ודברי מרן בא"הע ותשו' הרשב"א ז"ל סי' תקי"ד בכל חקויותיו פאשר באו הדברים ראשית מאמר הוא דמאי דאנהריגהו לעינינו עמ"ש הטור ומרן ז"ל סי' קי"א סכ"ג פמזנבר בדברי קדשו התם שאני דלנה נאח"פ הלנה והלנה דדינא הוא דיחלוקו אמטו להכי אהנייא להו

תפוסתו אפילו בלא פתיבה ומסירה כמ"ש בדברי הבע"הת ז"ל בסוף שער מ"ג ובטור שם.

דמדינא קא זכי מדך"ן אלא משום דחבירו נמי זכה בשעבוד זה אהניא ליה תפוסתו פיון דהלנה לית ליה מגרמיה פלום אלא הנה שטרי והיגו דך"ן כמ"ש בטוש"ע שם ובסי"פ"ו ע"ש.

אמנם ההיא דסי' ק"ד מיירי בדאית ליה נכסי אלא שאינו כדאית ושוים ז"לז וכן מתבאר מדברי הטור ומרן ברס"י הלנה ונה דסי' ר"ט שיה שיהביא כת"ר אחה"ר לע"ד דלא דמינא פלל ואינה אלא לדוגמא בעלמא דהתם משום דתפוסת הפרי מפקעת דבר שלא בא לעולם דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מניה ס"ל להגה"מיי והת"הד ז"ל דשטר נמי מפקיע טענת דבר שלב"ל פגון שפכר יצאו הפירות לעולם דחשיב ליה דשמיט ואכיל סברי מרנן דשטר במקום שמיט כמ"ש הסמ"ע ז"ל ואפילו לדעת הרב בני יעקב ז"ל דס"ל דמהני השטר אפילו קודם יציאת הפירות לעולם מ"מ אפתי לא דמינן אהדדי דוק ונתשכח ומה שיהביא ג"כ כת"ר מתשו' המבי"ט ח"ב סי' קס"ד קושטא קאי פעת ואינו מצוי עמי במחיצתי אפס קצהו ראיתי שיהביא הרב כנ"הג ז"ל בסי' ס"ו בהג"הטו אות ס' ובסימן ק"ד בהג"הט אות ד' ע"ש: (עה) פריעת ב"ח.

קי"ל פריעת ב"ח מצנה וכופין את הלנה לפרוע חובו כמ"ש בטוש"ע סי' צ"ז. נתתי את לפי לעמוד על שרשן של דברים להבין אמרי בינה רישא דכל רישין הא דא דאמרינו בפ' הכותב דף פ"ו א"ל רב פהנא לר"פ לדידה דאמרת פריעת ב"ח מצנה וכו' והנה לדעת עיקר שורש מצנה זו מאין חולקה רש"י ז"ל שם פתב מדכתי' הן צדק שיהא הן שלף ולא שלף צדק כדאיתא בב"מ עכ"ל ונהתם פליגי בה דאיכא מ"ד לנ"ו ב"אמונה בדברים דהוי מחוסר אמנה ואיכא מ"ד שלא יהא אחד בפיה ואחד בלב אבל לפריעת חוב ליכא מאן דדריש לה הכי: ומצאתי במקונצת בכחן' שם שכתב שהתוס' הקשו על רש"י דהתם דרשינן שלא יהא א' בפיה וא' בלב והקא פיו ולבו שוין שלא לפרוע וכו' ע"ש ואומר אי מהא לא ארייא דאימור ר"פ ס"ל כר"י התם דר"י התם דדריש למחוסר אמנה ומנה לאמתתה דבריו לפרוע לבעל חוב את חובו.

ומשם רבי יונה ור"י מקורביל והרא"ה ז"ל פתב מדכתיב והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליה את העבוט החוצה ע"ש הדבר קשה דחשיב בה"ג מ"ע להלקותו עד שתצא נפשו ואני מצאתי להרמב"ם ברפ"א מה' גזילה דין ד' שכתב איזהו עושק זה הלוקח ממון האדם וכו' פגון שהיה לו ביד חבירו הלנאה וכו' והוא חובעו ואינו יכול להוציא ממנו וכו' על זה נאמר לא העשוק וכו' עכ"ל גם הרב החינוך מצנה רל"ו האריף לבאר שהמעכב ממון חבירו שבדרך הלנאה ודוחהו בלף ושוב או באלמות הוא בכלל לאו דלא תעשוק ע"ש ע"כ באה המצנה והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק ונהרי היא מ"ע מן התורה משו"ה מכין אותו לקיימה: וכעת זכיתי ומצאתי להרמב"ם ז"ל בחידושי ספר החינוך שגם הוא ז"ל האריף בזה פמנדובר: .

ולענין היתומים בפריעת חוב אביהם אי איתנהו נמי במ"ע דפריעת חוב אביהם פיון דבמקום אבונהו קיימי או לא נראה פשוט דלמ"ד פריעת ב"ח מצנה ה"נ גפי נתמי דמארה

דההיא שְׁמַעְתָּא רב פְּפָא ריש פ' שום הִיתומים אהא דְאָמַר ר' ין מְרִישָׁא לָא הָוֵה מְזַקֵּיקָא לְנַכְסֵי יְתָמֵי מ"ט מְשׁוּם דְאָמַר ר"פ דְפָרִיעַת ב"ח מְצָנָה וּקְטָנִים לָאו בְּנֵי מְעַבְד מְצָנָה נִינְהוּ שְׁמַעַת מִינְהּ דְבַגְדוּלִים דְבְנֵי מְעַבְד מְצָנָה נִינְהוּ נְזַקְקִין לְנַכְסֵיהֶם מְשׁוּם דְפָרִיעַת ב"ח מְצָנָה פִי הִיכִי דִהָוֵה אַבְוֶהוֹן מְחִיב וְאֵהָא דְאָמַרִינּוּ בַּפ' מִי שְׁהֵי נְשׁוּי דָּף צ"א הֵהוּא גְבָרָא דִהּוּ מְסָקוּ בֵּיהּ מָאָה זְוִי וְשָׁבַק חַד קְטִינָא דְאַרְעָא דִהָוֵה שְׁוִינָא חֲמִשִּׁים זְוִי אֵתָא ב"ח קָא טְרַיָּף לָהּ אֲזוּל יְתָמֵי יְהִיב לֵיהּ חֲמִשִּׁים זְוִי הִדְר קָא טְרַיָּף לָהּ אֵתוּ לְקַמְיָה דְאַבְנֵי אַמ"ל מְצָנָה עַל הִיתומים חוֹבַת אַבְוֶהוֹן הִנֵּה חֲמִשִּׁים זְוִי מְצָנָה עֲבָדִיתוּ הַשְׁתָּא פִי טְרַיָּף וְכו' אֲבָל אִי לָא פִרְעוּהּ מְנַפְשִׁיָּהּ לָא מְחִיבֵי לָהּ וְכַדְמִסִּיק דָּאִי אַמ"ל הִנֵּי חֲמִשִּׁים זְוִי דְאַרְעָא סְלוּקֵי סְלִיקוּהּ וְטַעֲמָא דְלָא מְחִיבֵינּוּ לָהּ לְפָרוּעַ חוֹבַת אֲבִיהֶם פְּדִמְחִיבֵינּוּ לְאַבְוֶהוֹן נִרְאָה מְשׁוּם דְאַבְוֶהוֹן אִיהוּ דְשָׁקִיל לְזוּזֵי דְמַלְוָה וְאִיתֵיהּ בְּעֵשָׂה לְהַשִּׁיב מְמוֹן הַבְּעָלִים כַּדְנַפְק"ל מְקַרְאֵי לְמַר כְּדָאִית לֵיהּ וְלְמַר כַּדָּא"ל אֲבָל יְתוּמִים פִּינּוּ דְמַדִּידְהוּ לָא יְהִיב לִיתְנָהוּ בְּהָאֵי עֵשָׂה אֲלָא מְשׁוּם כְּבוֹד א"וּא וְכַתְב רש"י ז"ל דָּאִין זֶה מְצָנָה מְפִרְשָׁת אֲלָא מְדַרְבְּנָן ע"ש אֲבָל אִי שָׁבַק לָהּ אַבְוֶהוֹן נַכְסֵי פְּשִׁטָּא וְדָאִי דְמְחִיבֵי לָהּ בִּי דִינָא לְפָרוּעַ חוֹבַת אֲבִיהֶם אֲלָא דְבִיתוּמִים קְטָנִים אִין נְזַקְקִין כְּדִהִיבֵי טַעֲמָא אֲמוּרָאֵי הָתָם בַּפ' שׁוּם הַדְּיָיִנִים אֲמָנָם הַתּוֹס' הָתָם דַּפ"ו בַּד"ה פְּרִיעַת ב"ח וְכו' פְּתָבוּ אַפִּי בְּדִלְכָּא אֲחָ"מ מְצָנָה עַל הִיתומים וְהָא דָּאִין כּוֹפִין מְשׁוּם דְמְצוֹת כְּבוֹד א"וּא מְצָנָה שְׁמַתָּן שְׁכָרָה בְּצַדָּה וְאִין ב"ד שָׁל מְטָה מְוִזְהָרִין עָלֶיהָ וְהָק' עַל רש"י ז"ל דַּס"ל דְמְצוֹת דְרַבְּנָן לָא פְּיִיפִי מְדָאֲמַרִי מְצָנָה לְקַיָּים דְבָרֵי הַמַּת וּבִהַשְׁוֹלַח אֲמַרִינּוּ דְכוּפִין אֵת הַיּוֹרְשִׁים ע"ש אַע"ג דְאֻקְמוּהּ הַתּוֹס' שְׁלֵהִי פ' מְצִיאַת הָאֲשָׁה דִהָא דְמְצָנָה לְקַיָּים דְבָרֵי הַמַּת מִיָּיִרִי כְּשֶׁהוֹשְׁלִישׁוּ בְּיַד שְׁלִישׁ ע"ש וְכִינּוּן דְאַפְתֵי נַכְסֵי דְמִיתְנָא קַיָּיִמִי בְּהָא וְדָאִי דְכוּפִין אֵת הַיּוֹרְשִׁין לְקַיָּים דְבָרֵי הַמַּת אֲבָל לְפָרוּעַ חוֹבַת אֲבִיהֶם מְנַכְסֵי דִידְהוּ לָא הָוֵי אֲלָא מְשׁוּם לְתָא דְמְצוֹת כְּבוֹד א"וּא ס"ל לְרש"י ז"ל דְלָא הָוֵי אֲלָא מְדַרְבְּנָן וְא"ת וְלִדִּידְהוּ מִי נִיחָא פִּינּוּ דְמְצוֹת כְּבוֹד א"וּא מְצָנָה שְׁמַתָּן שְׁכָרָה בְּצַדָּה אַמָּאֵי כּוֹפִין אֵת הַיּוֹרְשִׁים לְקַיָּים דְבָרֵי הַמַּת הָא לִיתָא דְמְצָנָה לְקַיָּים דְבָרֵי הַמַּת לָאו מְשׁוּם כְּבוֹד א"וּא נִגְעוּ בָּהּ אֲלָא מְצָנָה דְרַבְּנָן הִיא מְצָנָה בְּאַפִּי נְפִישָׁה וְעִיקַר קוֹשְׁיָתָם בְּמָאֵי דְכָלְלָא פְּיִיל רש"י ז"ל דְמְצוֹת דְרַבְּנָן לָא פְּיִיפִינּוּ דִהָא אֲשַׁפְּחוּ דְמְצָנָה לְקַיָּים דְבָרֵי הַמַּת דְמְצָנָה דְרַבְּנָן וְכוּפִין עָלֶיהָ: וְנִרְאִיתִי לְרַב"א ז"ל בְּמָקוֹ' שָׁם גְּבִי הֵהוּא דְשָׁבַק חַד קְטִינָא דְאַרְעָא שְׁכ' מְשִׁם רש"י ז"ל בְּמַהְדוּרָא קָמָא וּמְשׁוּם הִנֵּה זְוִי דְלָא מְכַרְחִינּוּ לָהּ אִי לָא בְּעוּ לְמַעַבְד מְצָנָה וְהָא דְאָמַרִינּוּ בְּפָרְק הַכּוֹתֵב דְעַל מ"ע מְפִין אוֹתוֹ עַד וְכו' ר"פ אֲמַרָה לִהְיָא גְבִי בַע"ח.

גוּפִיָּהּ וּמְשׁוּם פִּירְכָּא דְפָרִיף לִיהּ רַב כְּהֵנָּא אֲשַׁתְּמִיט נְפִישָׁהּ וּמְדַמָּה פְּרִיעַת חוֹב לְסוּפָה וְלוּלָב וְלָאו מִלְתָּא הִיא עַכ"ל וְאַנִּי עֲנִי דְבָרִיו ז"ל אִינָם מוּבָנִים לִי דְמַעֲיָקְרָא יָרַד בְּרִשׁוֹת לְחַלְק דִּהָא דְאָמַר רַב פְּפָא כּוֹפִין וְכו' הֵהִיא גְבִי בַע"ח גוּפִיָּהּ אֲבָל לְגַבִּי יוֹרְשִׁים לָא קָאֲמַר ר"פ וְהִדְרָקְאֲמַר מְשׁוּם פִּירְכָּא דְפָרְכִי רַב כְּהֵנָּא אֲשַׁתְּמִיט נְפִישָׁהּ וְכו' וְלָאו מִלְתָּא הִיא נִרְאִין הַדְּבָרִים דְאַפִּי גְבִי בַע"ח גוּפִיָּהּ ס"ל לְר"פ דְלָא פְּיִיפִינּוּ דְלָא דְמִיָּא מְצוֹת פְּרִיעַת ב"ח לְסוּפָה וְלוּלָב אֲלָא דְלָא שְׁתַּמוּטִי נְפִישָׁהּ מְפָרְכִיהָ דַּר"כ הוּא דְאָמַר כֵּן וְתוּ דַּר"כ גוּפִיָּהּ אֲתַשׁוּלִי הוּא דְקָא מְתַשִּׁיל לִיהּ וְאִי ס"ל לְר"פ דָּאִין כּוֹפִין לִימָא לִיהּ דָּאִין כּוֹפִין וְהַתּוֹס' הוּק"ל מַה זֶה שְׁאַלְהּ וְתִי בְּחַד תִּירוּצָא דְלִמָּאֵי דְבָרֵי לִיהּ מְצָנָה פְּשִׁטָּא דְכוּפִין וְהִדְר לִיהּ תְּנִיתוּהּ דְמְצָנָה וְכוּפִין ע"ש.

ובמקו' שם כ' משם רש"י ז"ל במהדורא קמא אמר לא בעינא מאי פיון דמצנה היא מי פייפינו ליה ומחתינו לב"ח בנכסיו וכו' ולנה נמי פיון דמצנה היא ואדידיה רמיא פייפינו ליה ומחתינו לב"ח אנכסיה עכ"ל הגי שיטי"ן רהוטי רהוט דר"פ קושטא קאמר ולא משום לאשתמוטי ואי לא מסתפינא אמינא דט"ס וצ"ל וי"מ משום פירכא וכו' ועלה קאמר רש"י ז"ל ולאו מילתא היא אלא דר"פ דינא קאמר: וכתב עוד שם במקונצת בשם תר"י ז"ל וז"ל פי' דבבבא בתרא נחלקו רבא ור"פ רבא אמר פי השעבוד שיש למלנה על הלנה הוא מן התורה הקלפה המת וכו' א"נ גו זמניה קי"ל דלא פרע אנש גו זמניה עכ"ל.

הנה מ"ש בבבא בתרא נחלקו רבא ור"פ ליתא פל עיקר איברא דהתוס' ריש פרק הגזקין דף ו' בד"ה פיון דדיניה וכו' הוכיחו מסוגיא דהתם דרבא ס"ל דשעבודא דאורייתא ע"ש. וכ"מ להרשב"א ז"ל והרשב"א ז"ל בחי' למס' קידושין במ"ד לדף י"ג שהוכיחו פן מהד' דפ' הגזקין פדברי התוס' אבל מ"ש הרשב"א ז"ל שם להוכיח עוד ממאי דאסקינו בשלהי ג"פ דרבא שעבודא דאורייתא ס"ל מדקאמר רבא יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם ב"ח חוזר וגובה אותו מהם ור"ן נמי הכי ס"ל עכ"ל לא אשפחן בפ' ג"פ דאיתא להאי מילתא דכ' הרב ומימרא זו איתא בכמה דוכתי בגמרא ובפ' י"נ דקכ"ד אמרה ר"ן משמיה דרבא בר אבנה ע"ש איברא דבפרק מי שיהיה נשוי דף צ"ב אהא דאמר רמי בר חמא ראובן שפטר שדה לשמעון וזקפן עליו במלנה ומת ראובן ואתא ב"ח דראובן וקטרף לה משמעון ופייסיה בזוזי דינא הוא דאמרי ליה בני ראובן אפא שבק לן מטלטלי גבן ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח אמר רבא אי פקח אידך מגבי להו ארעא ונהדר גבי לה מנייהו וכו' והיינו משום שעבודא דאורייתא ע"ש פירש"י.

ומאי דק"ל להרשב"א ז"ל מדאמרינו ספ"ק דערכין דף ו' דכ"ע מלנה אינה גובה מן היורשים וכו' ושם גרסינו רבה וכו' ע"ש דודאי רבה ס"ל דשעבודא לאו דאורייתא וכדאיתא התם שלהי ג"פ ע"ש ובגנוסחי דידן פתוב רבה אלא דאורחיה דתלמודא למנקט מלתיה דרבה מקמי דרב יוסף והתם בערכין איפכא מתנייא ומשו"ה פתב הרשב"א ושם ומאי דדייקנא על תלמידי רבינו יונה ז"ל שכתבו בבבא בתרא נחלקו רבא ור"פ נראה דט"ס וצ"ל בפרק שום הדיינים דהתם ר"פ יהיב טעמא דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים משום פריעת ב"ח מצנה וקטנים לאו בני מעבד מצנה נינהו ורבא אמר משום שובר והוכיח הרשב"א ז"ל מהא נמי דרבא ס"ל שעבודא דאורייתא ור"פ ס"ל שעבודא לאו דאוריית' ויתבאר עוד לקמן אבל מ"ש תר"י ז"ל דמת גו זמניה וקי"ל דלא פרע אנש גו זמניה אתמהא דרבא ס"ל דעביד אנש דפרע גו זמניה וכדאיתא ברפ"ק דב"ב דף ה' ע"ש ונראה דהא דנקטו דמת גו זמניה וקי"ל וכו' היינו לדין דקי"ל הכי כר"ש דנ"מ לענין דינא ולא אליבא דרבא קאמר ומאי דפשיטא להו לתר"י ז"ל דר"פ ס"ל שעבודא לאו דאוריית' קושטא קאי דהכי משתמע מלוהי דהא ר"י ור"ל דאמרי שעבודא דאוריית' ס"ל גובין מהיורשים ומלקוחות ורב ושמואל דסברי להו דלאו דאורייתא סברי דאין גובין לא מהיורשים ולא מהלקוחות א"כ ר"פ דאמר אין גובין מהלקוחות ע"כ משום דס"ל לאו דאורייתא ונהא דגובה מהיורשים משום תקנת לווין נגעו בה אמנם מדינא אינו גובה וכדבר ושמואל וה"נ איכא למשמע מדקאמר פריעת ב"ח מצנה ואי ס"ל שעבודא דאורייתא מאי שפיטא דמצנה הקא פיון דמדאורייתא משתעבדי נכסי הלנה למלנה

וילקמן יתבאר עוד בס"ד: איברא דאשכחן לרבננותא דמקהו אקהתא ורמו דר"פ אדר"פ דאשכחן בפ"ק דקידושין דף י"ג קאמר ר"פ מלנה ע"פ גובה מן היורשים דשעבודא דאורייתא ועל מבוכה זו ישבו גאוני עולם: והרי"ף ו"ל שלהי פ"ק ג"פ תפס לעיקר סוגיית קידושין הלזו דס"ל לר"פ דשעבודא דאורייתא והדר ק"ל מדידה אדידה ותירץ דעיקר טעמא דגובה מהיורשים היינו משום דשעבודא דאורייתא והא דקא יהיב טעמא קא בג"פ שלא תנעול דלת דהיינו טעמא דאוקמוה רבנן אדאורייתא ולא עבוד רבנן תקנה פדעבוד גבי לקוחות ע"ש ואע"ג דלא דמו לקוחות ליורשים דלקוחות מטי להו פסידא בממונא דידהו משא"כ יורשים דלאו מידי חסרינהו המלנה דמנתא דידיה הוא דקא שקיל מ"מ אשכחן לרבנן במלי טובא דהקילו לגבי יורשים פאותה ששנינו הפא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וקי"ל נמי דטוענין ליורש ותנן נמי הפא מחמת ירנשה אינו צריך טענה וכיוצא אהא קאמר דמשום נעילת דלת לא עבוד רבנן תקנתא ואוקמוהא אדאורייתא והרמב"ן ו"ל בחי' בפ"ק ג"פ פתב ודברי רבינו הגדול בכאן אינם מחנורים עכ"ל ולא גלה סודו מ"ט ואפשר דדייק פדוקיין וכבר פתבנו מאי דנלע"ד תדע דא"נ סבר ר"פ שעבודא לאו דאורייתא ובדין הוא דאינה גובה מן היורשים וכדס"ל לרב ושמואל אלא דמשום תקנת לנה אמרינן דגובה אבל לקוחות דליכא ה"ט אוקמוה אדאורייתא ולמה ליה לר"פ למיהב טעמא משום פסידא דלקוחות פנין דכדיניה דיינינן ליה ובהא א"ל דלא תימא פנין דמשום תקנת לנה אמרינן גובה מן היורשים א"כ מה"ט גופיה מגבי' גם מהלקוחות דחיישינן לנעילת דלת דמצי מלנה לאשתמיט שלא להלוות משום דילמא לנה מזבין נכסיה ולא מצי טריף אהא קאמר שפיר דלא עבדינן תקנתא אלא למגבי מהיורשים דלא מפסדי מדידהו אבל היכא דמטיא פסידא לאחריני לא עבדינן תקנתא ומוקמינן לה אדאורייתא: שו"ר להרמב"ן ו"ל בחי' שפספ"ר אוריין תליתאי ה"תם בפ"ק דקידושין שביאר שיחותיו מה"ט לא הספיק תי' הרי"ף ו"ל וכדכת' בעניו ועוד הק' עליו מדאמר ר"פ גופיה פריעת בע"ח מצנה ואמ"ל רב פהנא לדידה אי אמר לא בעינא פלומר דאמרת דפלגינת גבי יתמי ואמרת פריעת ב"ח ליתיה משום שעבוד נכסים אלא מצנה וכו' ע"ש גם הרשב"א ו"ל שם הביא קושיא זו משם הראב"ד ו"ל ע"ש מאי דפשיטא להו ו"ל דר"פ דקאמר מצנה ע"כ דס"ל דשעבודא לאו אדאורייתא אחה"ר לענ"ד אינו מוכרח דהתם ר"פ שום היתומים אר"ן מרישא לא הנה מזדקיקנא לנכסי יתומים וכו' ואתמר עלה מ"ט לא אמר ר"פ פריעת בע"ח מצנה וכו' ואשכחן ליה לר"ן דסבר דשעבודא דאורייתא מדאמר יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם ב"ח חוזר וגובה אותה מהם וכדאיתא בפ' יש נוחלין דף קכ"ד והרשב"א ו"ל גופיה סמוך ונראה הוכיח דמאן דס"ל הכי היינו משום דס"ל דשעבודא דאורייתא וא"כ איך אתי ר"פ ויהיב טעמא למלתיה דר"נ במאי דנשמע מניה דסבר דשעבודא לאו דאורייתא אלא ודאי דא"כ ס"ל דשעבודא דאורייתא קרי ליה מצנה דנ"מ גבי יתומים קטנים דלאו בני מעבד מצנה גיהו דאין נזקקין לנכסיהם ועוד בה דאי אמר לא בעינא מפין אותו עד שתצא נפשו והרי"ף ו"ל בפ"ק הכותב העתיק למלתיה דר"פ ומאי דא"ל רב פהנא.

והרמב"ם ו"ל בפ"ב מהלכות מלנה דין ד' פסק כמ"ד שעבודא דאורייתא ושם דין ח' פתב דמצנה לפרוע וכו' ובספ"י ח ויתבאר לקמן בס"ד ועיין לתוס' שם בפ' הכותב בד"ה

אי אָמַר לֹא נִיחָא לִי וכו' ע"ש: וְהַתּוֹס' בְּפָרֶק גֵּט פְּשׁוּט שֵׁם פְּתָבוּ בַד"ה גּוֹבָה מִן הַיּוֹרְשִׁים וכו' מִשֵּׁם ה"ר אֱלִיהוּ דְהָא דְפָסִיק ר"פ הֵתָם דְשַׁעֲבֻדָּא דְאוּרֵיִתָּא הֵיִינוּ לְעֵנָן קָרְבָן וכו' ע"ש וּבְקִידוּשֵׁין פְּתָבוּ מִשֵּׁם ר"ח ז"ל.

וְהַרְמַב"ן ז"ל בְּחִידוּשָׁיו בַּפ' ג"פ סִימָן קמ"ח תְּהִי בָּהּ דַּא"ה ר"פ הֵלְכָתָא לְמִשְׁיחָא קְפָסִיק וְתַנִּי וְעוֹד הַק' עָלָיו הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א דַּא"כ לֹא הו"ל לר"פ לְמַנְקֻט מְלַתְיָה בְּלִשׁוֹן כּוֹלֵל ע"ש וְהַתּוֹס' דְקָדְקוּ בְּזָה וְכָתְבוּ דְאֵינְרִי הֵתָם לְעֵיל בְּמִשְׁנָה וכו' ור"ל וְהו"ל סְתָמוּ כְּפִירוּשׁוֹ: וּבִשְׁיטָה לֹא נִוְדַע שֵׁם מַחְבְּרָה בְּקִידוּשֵׁין כ' שְׁהַגָּאוֹן רי"ץ ז"ל תִּי דְהָא דְקָאָמַר דְשַׁעֲבֻדָּא דְאוּרֵיִתָּא ה"ק מִשׁוּם נְעִילַת דְלַת אֱלֻמוּהָ כְּמוֹ שַׁעֲבֻדָּא דְאוּרֵיִתָּא ע"ש וְה"ט דְנְעִילַת דְלַת לֹא אֲדַכֵּר הֵתָם בְּקִידוּשֵׁין אֲלֵא בַּפ' ג"פ וּבְקִידוּשֵׁין סְתָם סְתוּמִי מִשׁוּם שַׁעֲבֻדָּא וְדַע שְׁהַגָּאוֹן הַרִי"ץ ז"ל שְׁכָתַב ה' ז"ל וְכֵן מ"ש עוֹד מִשֵּׁם הַרִי"ץ דְשַׁעֲבֻדָּא דְאוּרֵיִתָּא אֵינוֹ הַרִי"ץ בְּעַל הַהֲלָכוֹת דְהַרִי"ץ בְּעַל הַהֲלָכוֹת פָּסֵק דְשַׁעֲבֻדָּא לֹא דְאוּרֵיִתָּא וּבְשִׁלְהִי ג"פ מְפָרֵשׁ מְלַתְיָה דְרַב פֶּפְאָ בְּאַנְפָּא אַחְרִיתִי וְכַדְכֵתִי: וְרֵאִיתִי לְרַב"א ז"ל בְּשִׁינְרִי מְקוֹב' לְשֵׁם שְׁכָתַב מִשֵּׁם הַר"י בֶּן מִיגָאס ז"ל דַּר"פ ס"ל דְבַמְלָנָה בְּשִׁטְרָא אֵיפָא שַׁעֲבֻדָּא דְאוּרֵיִתָּא וּבַמְלָנָה ע"פ לִיפָא שַׁעֲבֻדָּא דְאוּרֵיִתָּא וּבְאַמַּת סְבָרָא זֹו דְלֹא כְּמָאן דַּמ"ד הֵתָם שַׁעֲבֻדָּא דְאוּרֵיִתָּא ס"ל א' מְלָנָה בְּשִׁטְרָא וְאֲחַד מְלָנָה ע"פ וּמ"ד שַׁעֲבֻדָּא לֹא דְאוּרֵיִתָּא ס"ל אפ"י בְּשִׁטְרָא אֵינוֹ גּוֹבָה ע"ש וְהִנֵּה רֵאִיתִי לְרִשְׁ"י ז"ל שֵׁם בְּקִידוּשֵׁין בַּד"ה לֹא דְאוּרֵיִתָּא שְׁכָתַב אֲלֵא מְלָנָה בְּשִׁטְרָא שֶׁהוּא שְׁיַעֲבָדוּ דְכָתַב לִיה נְכָסִיו אַחְרָאִין לָךְ וּמִשְׁתַּעֲבָדִי וכו' עכ"ל וּבַד"ה אֵינוֹ גּוֹבָה וכו' כָּתַב וְז"ל אֲבָל מְלָנָה בְּשִׁטְרָא הוּא עֲצָמוּ שְׁיַעֲבָדוּ דְכָתַב כָּל נְכָסִים דְאִית לִיה אַחְרָאִין לְשִׁטְרָא דְנָן עכ"ל מְדַבְרִי רַבֵּינוּ לְמַדְנֹו אֲפִילוּ לְשִׁמוּאֵל דְאָמַר שַׁעֲבֻדָּא לֹא דְאוּרֵיִתָּא הָא מִיָּהָא הֵיכָא דְכָתַב לִיה שַׁעֲבֻדָּא וְאַחְרִיּוֹת עַל נְכָסִיו מִשְׁתַּעֲבָדִי אֲבָל בְּשִׁטְרָא גְרִידָא דְלֹא כְתִיב בִּיהָ שַׁעֲבֻדָּא אַחְרִיּוֹת נְכָסִים דֵּינוּ כְּמְלָנָה ע"פ וּמְדְאוּרֵיִתָּא לֹא מִשְׁתַּעֲבָד וְדַנְקֻטוּ רַב וּשְׁמוּאֵל דְמְלָנָה ע"פ אֵינוֹ גּוֹבָה דְשַׁעֲבֻדָּא לֹא דְאוּרֵיִתָּא לֹא לְמִימָרָא דְבְּשִׁטְרָא הוּי מְדְאוּרֵיִתָּא בְּכָל גְּוֹנָא אֲלֵא דְנָקָא בְּדַכְתִּיב שַׁעֲבֻדָּא נְכָסִים אֲלֵא דְנָקֻט מְלָנָה ע"פ מִשׁוּם שֶׁהִיא מְלַתָּא פְּסִיקְתָּא אֲבָל בְּשִׁטְרָא אֵיפָא דְהוּי דְאוּרֵיִתָּא וְאֵיפָא דְהוּי לֹא דְאוּרֵיִתָּא וּלְפִי"ז רַבָּא דְאָמַר הֵתָם בַּפ' ג"פ ד"ת א' מְלָנָה בְּשִׁטְרָא וְא' מְלָנָה בַּע"פ אֵינוֹ גּוֹבָה אֲלֵא מְנָכְסִים ב"ח מ"ט שַׁעֲבֻדָּא לֹא דְאוּרֵיִתָּא בַּמ"ע אֵילִמָּא בְּדַכְתִּב לִיה שַׁעֲבֻדָּא אַחְרִיּוֹת אַנְכְּסִיָּה אַמְאִי לֹא טְרַיְף הָא אֲשַׁתַּעֲבָדוּ לִיה נְכָסִיָּה אֲלֵא עכ"ל דְמִינְרִי בְּשִׁטְרָא מְלָנָה בְּעֵלְמָא דְלֹא כְתִיב אַחְרִיּוֹת נְכָסִים וְדַכְּוֹתָהּ עוֹלָא דְאָמַר גּוֹבָה מְנָכְסִי מִשְׁוֹעֲבָדִי פְּשִׁטָּא דְאֲפִילוּ לֹא כְתִיב בִּיהָ אַחְרִיּוֹת נְכָסִים דְלֹא גֵרַע מְמְלָנָה ע"פ אֵיבְרָא בְּמֵאִי דְקַעֲבִיד תְּלַמוּדָא צְרִיכּוּתָא הֵתָם בְּקִידוּשֵׁין דְאִי אֵיתָמַר בְּהַךְ קָאָמַר שְׁמוּאֵל מִשׁוּם מְלָנָה הַפְּתוּבָה הִיא בְּתוֹרָה וכו' דַּא"נ כְּתוּב בְּתוֹרָה מֵאִי הוּי מִי כְּתִיב שַׁעֲבֻדָּא אַחְרִיּוֹת נְכָסִים וְנִרְאָה דַּה"ק דְהִנֵּה אֲמִינָא דְמְלָנָה הַפְּתוּבָּה בְּתוֹרָה לִימָא טְפִי וְכְמָאן דְכְּתִיב בָּהּ אַח"נ דְמִינָא: וְרֵאִיתִי לְהַרְשֵׁב"א ז"ל בַּח"י שֵׁם שְׁגָם הוּא חִידוּשׁ דְכָר זֶה בְּדַעְתּוֹ הַרְחֵבָה וְנִסְתַּיַּע מְדַבְרִי רִשְׁ"י ז"ל הַנְּאָמְרִים בְּאַמַּת אֲלֵא דַּק"ל דְכִי לֹא כְתִיב נָמִי נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁנִכְתַּב דְקִי"ל אַחְרִיּוֹת ט"ס ע"ש וְעֵינָן בַּפ' הַשּׁוֹלְחַן דַּל"ז גְּבִי שִׁטְרָא שְׁיֵשׁ בּוֹ אַחְרִיּוֹת נְכָסִים וּבְהַתּוֹס' וּבְמֵאִי דְכְּתִיבָנָא בְּעֵנְיוֹ לְעֵיל מְעַרְכַת אוֹת א' מְדִינִי אַחְרִיּוֹת סִי וּמְדִינִי אַפּוֹתִיקִי סִי בַּס"ד: תְּבַנָּא לְדִינָנָא בְּמַצּוֹת פְּרִיעַת חוּב מְהִיתוּמִים שְׁדַעַת רִשְׁ"י ז"ל אַמְאִי דְלֹא שְׁבַק אַבְוֵהוֹן מִיָּדִי אֲלֵא מְדִידָהוּ יְהִיבִי א"נ לְדִינָא דְגְמָרָא דְמְטַלְטְלִי דִינְתָמִי לֹא

משמעבדי לב"ח ושבק אבנהון דיתמי מטלטלי דה"נ חשיב כמאן דמדידהו קא יתבי פיון דב"ח לא מצי למגבא מניהו וקא רמיא על יתומים אלא מצות פבוד או"א דהיא מדרבנן אמטו להכי אי פרעהו לב"ח מדידהו או מהנה מטלטלי דשבק אבנהון מצוה קעבדי אלא אי אמרי לא בעינא למעבד מצוה פיון דלא הויא אלא מדרבנן לא פייפינו להו והו דמצוה לקיים דברי הגמ' דכייפינו להו פבר תי' לה דמנכסי דמיתנא ניהו ולא מדידהו.

נדע דהתוס' התם בפ' הכותב פתבו אפילו בדליפא אחריות נכסים מצוה על היתומים גדולים לפרוע חובת אביהם משום מצוה פבוד או"א אלא דאין ב"ד מוזהרין עליה פיון דמתן שפרא בצדה והנה מ"ש ו"ל דהיינו מקרקעי היינו לדינא דגמרא דמטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח משו"ה לא פייפינו ליתמי דכיון דמצות פבוד או"א הוא דקעביד ומתן שפרא בצדה אבל בטר דתקנו חז"ל דמטלטלי דיתמי משמעבדי לב"ח הוה הנה מטלטלי דשבק להו אבנהון פמי שהניח להם אחריות נכסים דמדינא גבי ב"ח ופשיטא דכייפינו להו וגבי קטינא דארעא או"א דשבק להו אבנהון מטלטלי לא פייפינו להו פיון דמדינא לא משמעבדי דהו"ל הנה וזו דיתמי ניהו וקא רמיא עלייהו מצות פבוד או"א: והרמב"ם ו"ל בפ"א דין ח' פתב מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהם מן המטלטלים שהניח ואם לא רצה היורש ליתן אין כופין אותו וכו' עכ"ל נראה דהיינו לדינא דגמרא דמטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח וכדכתיבנא ומדברי רבינו למדנו דאם לא הניח להם אביהם אפילו מטלטלי אין פאן מצות פבוד או"א לפרוע מנכסי דידהו ובספ"ח ביאר ו"ל דהו עובדא דקטינא דארעא דאמ"ל מצוה עבדיתו מיירי דהנה וזו דפרעו יתמי לב"ח מדמי מטלטלי דשבק אבנהון אבל בדלא שבק ליפא מ"ע דכבוד או"א וכו' הרב המגיד ו"ל ונראה דהיינו לדינא דגמרא דמטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח הא מיהא פיון דמטלט' דשבק אבנהון ניהו.

איפא מ"ע דכבודא ואלפי"ז מ"ש ה' המגיד ו"ל שם דבהניח מטלטלי כופין אתמהה אי איירי מדינא דגמרא דכיון דלא משמעבדי עבדי אמאי כופין דא"כ עקרת מאי דאמור רבנן לא משמעבדי ואי בטר תקנת הגאונים ו"ל דמשמעבדי מי איפא מ"ד דאין כופין מ"ל נכסים שיש להם אחריות מ"ל נכסים שאין להם אחריות וכו' הרב המגיד אבל הרשב"א ו"ל פתב וכו': וחזיתיה להר"ן ו"ל בפ' פקד' הכותב גבי פריעת בע"ח מצוה שפתב משם רבינו חננאל וכן הדין ביתומים שירשו מטלטלי דקי"ל דמצוה על היתומים לפרוע חובת אביהם וכתב עליו וז"ל אי להפוטם קאמר לא נהירא דלקמן גבי קטינא דארעא משמע דלא פייפינהו אביי וכו' הילכך נראה דכי אמרינן מצוה על היתומים מצוה דרבנן קאמר ולא פייפינו ע"ש ולא ירדתי לסו"ד דהתם גבי קטינא דארעא דאזול יתמי ופרעו מנכסי דידהו כמ"ש רש"י משו"ה לא פייפינהו ורבנן חננאל במטלטלי דשבק אבנהון קאי ומאן לימא לן דר"ח ו"ל בשיטת הרמב"ם ו"ל קאי דמוקי לה בירשו מטלטלי מאבוהו דילמא בשיטת רש"י ו"ל ותוספות קאי ואפילו לפ"ד הרמב"ם ו"ל היינו לפום דינא דגמ' דמטלטלי דיתמי לא משמעבדי לב"ח אבל בטר תקנת הגאונים ו"ל דאפילו במטלטלין פייפינו להו ור"ח לפום האידנא קאמ' אלא דלא ניה' ליה להר"ן ו"ל למימר הכי בדעת ר"ח ו"ל דא"ה מאי קמ"ל דפשיטא שלאחר תקנת הגאונים ו"ל נכסים שיש להם אחריות ונכסים שאין להם אחריות פחדא שריין אמנם מדברי רש"י ו"ל במהדורא קמא שהביא במקו' גבי הו קטינא דארעא נראה דמיירי בהניח להם אביהם מטלטלין

ממ"ש א"נ דכי אַמרינו מצנה על היתומים וכו' ה"מ אם יש מטלטלין דאבנהון וכו' ע"ש מפלל דעד השתא בדשבק אבנהון מטלטלי מוקי לה גם הריטב"א ז"ל הובא שם פתב ע"ד ר"ח ז"ל כמ"ש הר"ן ז"ל ואפתי אין הכרע בדבר דאימור דר"ח ז"ל מוקי לה כפירוש קמא דרש"י ז"ל ואני מצאתי במרדכי פ' הפותב שהביא דברי ר"ח ז"ל וכתב שפן דעת הרא"ם וריב"ק והקשה עליהם דמטלטלי דיתמי לא משמעדי לב"ח ותי' דה"מ ביתומים קטנים ושהיא דקטינא דארעא ביתומים קטנים ולא הבינתי דהא קאמר אזול יתמי פרענה וכו' אתו לקמיה דאבני וכו' אמ"ל מצנה עבדיתו וכו' אלמא גדולים הוו ועוד דאי בקטנים איך קאמר ליה מצנה עבדיתו וקא קטנים לאו בני מעבד מצנה נינהו מיהו בקא איכא למימר דאבני ס"ל כר"ה ברקיה דרב יהושע דפליג בקא אדר"פ כדאימא בר"פ שום היתומים וטעמא טעים דאין נזקקין לנכסי יתומים קטנים משום דחיישינו לצררי ומסיק התם דלדידיה פשחייב מודה א"נ דשמתוהו ומת בנדויו נזקקין הא מיהא מטלטלין דיתומים קטנים לא משמעדי ושפיר קאמר להו מצנה עבדיתו דקטנים בני מעבד מצנה ובגדולים פייפינו אפילו במטלטלין אלא דאפתי לא אפרוק דריהטא דשמעתא דגדו' הוו וכדכתי': שוב מצאתי עוד במרדכי פרק מ"ש גשוי סי' רל"ה שכתב דאבני אית ליה דר"ה ברקיה דרב יהושע ע"ש שהאריך קצת ואפתי לא אפרוק מחולשא פדזייקנו ומדברי פל הגוף רבנותא עין רואה דר"ח דינא דגמרא קאמר ולא מתקנת הגאונים פדזייקנא שפיר וכדתרגמוה מוה סבי דמייגרי ביתומים גדו' דבמטלטלי דאבנהון משמעדי לב"ח: הדר בי לדעת הרשב"א ז"ל שכתב ה"ה דבהניח מטלטלין כופין את היורשים אפשר דקאי בשטיט ר"ח ז"ל לפום רבנו ז"ל דביתומים גדולים מטלטלי משמעדי לב"ח: ותבט עיני למרן ז"ל בב"י סי' ק"ז שהביא תשובת הרשב"א ז"ל שכתב דבהניח להם אביהו מטלטלין כופין את היתומים אפילו בשוטים פשהם גדולים דבני מעבד מצנה נינהו וכו' ושאיין לאחרים עליהם חוב דטפי עדיף מצנה דידיהו לפרוע חובת עצמם וכו' עכ"ל ורבנאי דלפום דינא דגמרא קאמר דמטלטלי לא משמעדי לב"ח דאי בתר תקנת הגאונים מטלטלי נמי משמעדי לב"ח והיכי מצו לפרוע חובת עצמם והרשב"א גופיה הוא מפת הסוברים דשעבודא דאורייתא כמ"ש בחי' לקידו' דף י"ג ע"ש אלא דס"ל פדעת ר"ח ז"ל דביתומים גדולים מצנה וכופין אותם לפרוע חובת אבנהון במטלטלי דשבק להון ומ"ש כשישנו פאן ואפשר לכופן בגוף אבל אם אינם פאן אין יורדים לנכסיהם וכו' עכ"ל אי ס"ל ז"ל פדעת ר"ח ז"ל דמטלטלי דשבק אבנהון משמעדי לב"ח (פדליתגהו) לקמן מאי הוי וקא קי"ל כרב נחמן דאמר ב"ד יורדין לנכסיו ונתבאר בטוש"ע סי' ק"ו ע"ש ומנ"ל להרשב"א ז"ל לחלק דכייפינו להו בשוטים וכדליתגהו קמן לא נחתינו לנכסייהו כשאר ב"ח דעלמא דמ"ש.

ומ"ש עוד והיינו נמי דתנו בפירק הכותב מי שמת והניח אשה וב"ח ויורשים ויש לו פקדון או מלנה וכו' ינתן ליורשים ולא אמרי' מצנה על היתומי' לפרוע חובת אביהם עכ"ל אע"ג דלא ברשותיהו הוו קיימי דמ"הט סבר ר"ט ינתנו לפושל שפקה למר לב"ח ולמר לכתובת אשה אע"ג דמטלטלי דיתמי לא משמעדי לב"ח הא מיהא סבר ר"ט דה"מ היכא דהוו ברשותיהו אבל הגי פינון דלא ברשותיהו קיימי ינתנו לבע"ח או לכתובת אשה כדאוקמוה בעלי תריסין רש"י והרי"ף ורבינו יהונתן ז"ל הובאו במקומצת שם ושאר רבנותא ור"ע אפי' בכ"הג סבר ינתנו ליורשים והב"ח והאשה יצאו נקיים

מנכסיהם ע"ש בפירש"י ז"ל ש"מ דלא נחתינו לנכסיהו אע"ג דאי הוה הנה יורשים גדולים וכיפינו להו בשוטים מ"מ למיחת לנכסיהו לא נחתינו אלא ינתנו ליורשים והב"ד פייפי להו בשוטים לקיים מצות פריעת ב"ח: וכתב עוד והינו דאמרינו בפרק מ"ש נשוי דף צ"א א"א אמר רבה בר חמא וכו' ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי אלמא אפילו חוב שעל שמעון רואין אותו כמטלטלי דיתמי ומפקינו מניה ונהבנו להו וכ"ש דלא פייפינו להו לפרוע חובת אביהם עכ"ל דעת עליון דמלתיה (דרב"ח) מייירי ביתומים קטנים דלאו בני מעבד מצוה ניהו משו"ה לא פייפינו להו וכ"ש דלא נחתינו לנכסיהו קא מיקא מיפרי פייפינו להו אפילו בשוטים כדמסיים ז"ל אבל הני דפרק הפותב ומ"ש נשוי חדא מהני תלת אנפי דאמרן ובגדולים איתנהו הכא דאפשר למכפינהו וכו' כמטלטלי דשבק אבוקהו ומפקינו מניהו בשוטים וכו' עכ"ל והנה מאי דמוקי הרשב"א ז"ל דמלתיה דרב"ח ביתומים קטנים אחד הרואה דלא רהטא בהכי מדקאמרי ליה מטלטלי שבק אבונא גבא אלמא אינהו גופייהו דקא משתעו בדינא ודיינא: וצופה הייתי להטור ז"ל ר"סי ק"ז שכתב מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהם וכופין אותם בכך כמו שפופין את אביהם ובסי' צ"ז סכ"ט פתב שפריעת ב"ח מצוה היא וכופין אותה עד שתצא נפשו כד לקיימה עכ"ל והכנ"הג שם פתב ובסי' רע"ח ס"י פתב בשם הרשב"א דאין כופין בשוטים אלא בהורדת נכסים ומשמע דהכי ס"ל עכ"ל דברי הר"י הלוי והרשב"א ז"ל הללו הובאו במקו' בפרק יש נוחלין למ"ד לדרף קכ"ד שכתב הר"י הלוי דאם אמר היורש איני רוצה להטפל בנכסים אלא הרי הם לפניכם אין שומעין לו אלא כופין אותו להטפל בהם ולמכור אותם ולגבותם וכתב ע"ד הרשב"א ז"ל ואני תמיה מנין לו וכי כופין בשוטים מי שאינו רוצה להטפל בנכסי אביו לפרוע אלא אם רצה אומר לב"ד איני רוצה להטפל שומו לו והורידוהו לדין דקי"ל שעבודא דאורייתא ואפשר דלמ"ד פריעת ב"ח מצוה שכופין אותו כשומר לא בעינן למעבד מצוה אבל לדין אין כופין בשוטים אלא בהורדת נכסים עכ"ל ומרוצת הדברים מוכיחין דלמאי דס"ל להר"י הלוי דכופין היורש להטפל בנכסי אביו מתמה שפיר וכי כופין וכו' אלא אומר לב"ד שומו לו והורידוהו דשעבודא דאורייתא והו"ל נכסי המלנה וע"ז פתב ואפשר למ"ד פריעת ב"ח מצוה עיקר המצוה פריעה ממש משו"ה כופין אותו להטפל ולמכור ולהגבותו לקיים מצות פריעת ב"ח אבל לדין כיון דאמר הרי הנכסים לפניכם אין כופין אותו על אגבויי אלא בהורדה לנכסים תסגי ליה ובזה נסתלקה קושיות הכנ"הג ע"ד הרשב"א ז"ל מדידה אדידה למה שאמר כופין אותו בשוטים היינו היכא דמסרב מלפרוע פסוף ונשנה פסוף וכדתי' ומה שהק' עוד הכנ"הג דכל הפוסקים פסקו דפריעת ב"ח מצוה וכו' ונלע"ד דמ"ש ולדין אין כופין לא קאי אבר פלוגתיה דלמ"ד פריעת ב"ח מצוה אלא לפום מאי דמתרץ לסברת הר"י הלוי דלמ"ד פריעת ב"ח מצוה ר"ל עד דמטפל ומיייתי זוזי לב"ח ונשזוהי עיקר מצות פריעת הב"ח אהא קאמר ולא היא דלדין בהורדת נכסים דקאמר לב"ד שומו ונהבו לב"ח חשיב שפיר קיים מצות פריעת ב"ח והרב ז"ל האריה ופלפל בתשובת הרשב"א ז"ל הלזו ומסיק ואולי אילו הנה בידינו תשו' הרשב"א כדמותו וכצלמן היו מתבררין דבריו עכ"ל הן היום משמא מיהב יתבי עשו את אשר אין זוכה פזוכה נראה בעליל והארץ האירה תשובו' הרשב"א ז"ל ח"ג וד' ומצאתי לו בח"ד סי' קנ"ב שכתב אכתוב לה מה שאמרו בפרק הפותב פריעת ב"ח מצוה

וכו' וכתב ר"ח ז"ל וכן דין היתומים שירשו מטלטלין וכו' וכן כתבו רבותינו הצרפתים דמצנה על היתומים וכו' וכן נראה מדברי הריב"ם ז"ל וכדבריהם נ"ל דהוכיח מאותה דס"פ מ"ש וכו' אלמא אגבויי מגבינו בע"כ וכו' עכ"ל זו היא הראיה שהביא מרן ז"ל משם תשובת הרשב"א ז"ל בקיצור ואנכי לא ידעתי אם פגנתו ז"ל בראיה זו למימרא דכייפינו ליורשים לפרוע חובת אביהם והלא ממקומו מוכרע מדקאמר ר"פ פריעת ב"ח מצנה וקטנים לאו בני מעבד מצנה ניהו ומשו"ה אין ב"ד נזקקין לנכסיהם הא בגדולים דבני מעבד מצנה ניהו כייפינו דפשיטא פי קאמרינו נזקקין להם היינו הב"ד והב"ד נפרעים מן האדם מדעתו ושללא מדעתו ור"פ גופיה הוא דאמר מפין אותו וכו' כמ"ש בפרק הכותב אם פגנתו ז"ל בראיה זו דאפי' ממטלטלי דשבק נמי אבנהו מפר כייפינו להו וכדעת ר"ח ז"ל מאן פסקה להו מתני' דפ' מ"ש בדשבק מטלטלי מתני' דילמא במקרקעי מתני' ודברא פשטא דשמעתא מוכחא דבמקרקעי קיימא ומ"ש ז"ל וכ"כ רבותינו הצרפתים עין רואה דבתוס' שם בפרק הכותב ובפרק מ"ש דף קנ"ו פתבו דמתני' מיירי בשהניח להם אביהם אחריות נכסים ולא מטלטלים אלא ודאי דלא קאי הרשב"א ז"ל אלא לענין דמיכר כייפינו דוקא וכדמיייתי בתר הכי מהו דר"וש וכן מתבאר ממ"ש עוד וי"א דאין כופין אלא מצנה ומהו דקטינא דארעא ע"ש ולפי מהסם בה דהתם אזול יתמי ופרענה לב"ח מנכסי דידהו דאפי' ר"ח מודה דלא כייפינו אלא בהניח מטלטלין ואי ס"ל דהו עובדא דקטינא מיירי בדשבק אבנהו מטלטלין כמ"ש הרמב"ם ז"ל וכדכת' א"כ ע"כ דהרשב"א ז"ל בכפיית מטלטלי קא קאמר ומאי מייתי מהו דפרק מ"ש דמיירי במקרקעי וכדדייקנא: וכתב הרב ועוד נ"ל ראיה ברורה ממתניתין דפרק הכותב וכו' ועוד מדאמרינו בפ' מי שהיה נשוי וכו' עכ"ל והם ראיות שהביא מרן ז"ל איברא דמ"ש עוד ועוד מדאמר ר"ן גבו מעות אין לו ת"ם אני לא אדע דהשתא לענין הבכור ליטול פי שנים דרבה סבר גבו קרקע יש לו דבחי האב כבר נשתעבד לו וקרינו ביה בכל אשר ימצא לו גבו מעות אין לו דהלא ראוי ואין הבכור נוטל פי שנים בראוי פכמוחזק ור"ן סבר איפכא ע"ש בפירש"י ז"ל ולא גבי ב"ח פלוגתיהו ונראה דמינה שמעינו דרבה ס"ל שעבודא לאו דאורייתא וכדאמרינו התם בשלהי פרק ג"פ ומינה דאין ב"ח דאבנהו גובה מהם ולרב נחמן דאמר איפכא גבו קרקע אין לו דהוא ארעא לא קרינו ביה בכל אשר ימצא לו ממילא נמי דב"ח לא גבי מינה ואע"ג דר"כ ס"ל דשעבודא דאורייתא כדברירנא לעיל הא מיהא גבי ראוי מודה דלא חל שעבוד עלונה אבל גבו מעות כיון דמעות הללו והמעות אגבייה מחזי כמאן דברשותיה קיימי והבכור נוטל פ"ש וממילא בע"ח גובה מהם דשעבודא דאורייתא: ומ"ש עוד ז"ל עוד הסכימו הראשונים מנכסי עצמם ליכא אפילו מצנה ואף מלשון ר"ח ז"ל שכתבתי נראה כן עכ"ל אם דעתו ז"ל דלר"ח ז"ל דבמטלטלי דשבק אבנהו כייפינו להו אין להוכיח דבדליכא שבק מטלטלין אפי' מצנה ליכא דאיכא למימר בדשבק כופין בדלא שבק מצנה מיהא איכא וכדעת רש"י והתוס' הנתינים למעלה והוא ז"ל הכריע דלסברת האומרים דליכא מצנה בדשבק אבנהו מהו דפרק מ"ש דיורשי האב אומרים הבן מת תחלה ואוקמוה שמצנה לפרוע חובת אבנהו ואי אפילו מנכסי דידהו איכא מצנה פי מת הבן בראשונה מאי הני בין כה ובין כה מצנה עליהם לפרוע חובת אביהם ע"ש ונראה דבלא"ה איכא למימר דלמאן דס"ל דליכא מצנה מוקי להא דקתני יורשי האב שמ' ולוי אחי דראובן כמ"ש רשב"ם ז"ל לחד

פירושא במתניתין אלא דקשה לענ"ד דא"ה היכי מצו לאוקומי משום מצוה על היתומים וכו' פיון דאחיו ניהו לא רמיא עליהו לפרוע חובת אחיהם ונראה דה"ק דאי מיהא לא תפשוט דמתניתין בירשי האב מאי ניהו חנוף ופלוא בני ראובן דמצוה עליהם לפרוע חובת אביהם אלא שאני חוכה בעיקר הראייה נהי דאיפא מצוה היינו היכא דמדנפשוייהו בעו למעבד אבל הכא דלא גלו דעמייהו דלא בעו למעבד מצוה וטעמי דהבן מת ברישא ופטירי מדינא ונהדר ק"ל ו"ל מהו עובדא דקטינא דארעא דפשוטא.

דעובדא בדלא שבק אלא הו קטינא דארעא ותו לא מידי ובהס' כמה עלה וז"ל וכדי ליישב כל הדברים ולהטיל שלום בין השמועות אני אומר שהדין הזה לא צדדין דאיפא פעמים שפיון מטלטלין דאב ופעמים אפי' מטלטלים שלהם ואני אפרש בשלא הניח האב מטלטלים מצוה בלבד בלא כפייה והיינו קטינא שלא הניח האב מטלטלים כלל ולפיכך מצוה בלבד ומשום כבוד האב שלא יקרא לנה רשע ולא ישלם והיינו נמי הו דפ' מ"ש דאילו מת הבן ראשון ולא ירשו ממנו כלום אין כופין אותם לפרוע דבדיני כפייה היא מתנייא עכ"ל וכו"ש לפי מאי דכתבינא בעניו דהיררשים.

צווחו פכרוינא דלא ניחא להו מת הבן א': וכתב עוד. אבל פשהניח מטלטלין מצוה על היתומים וכופין אותם והיינו דר"נ דאוקי למתניתין דמצוה על היתומים לפרוע שאילו מת האב לא היו כופין אותם לפרוע ולכתובה ולב"ח עכ"ל כפר כתי' להשיב על ראיה זו דבהניח להם קרקע מתנייא וכמ"ש התוס' שם דבהניח להם אחריות.

ונכסים ע"ש ואת"ל. סתמא מתנייא ואפילו בהניח מטלטלין נמי כופין היתומים א"ל דע"כ לא קאמר הכי רב נחמן אלא דלא תפשוט בעיני דהקנה וקנה והוריש משמעבד אהא ק"ל דמהא לא תפשוט דלעולם בעלמא בהקנה וקנה והוריש לא משמעבד והכא משום מצוה אבל בתר דמסקינו דאקני וקנה והוריש משמעבד א"כ אם מת האב ברישא ב"ח גובה מדינא מנכסי ראובן שירש מאביו שנשמעבד לו וא"ל דמשום מצוה גרידא לא פייפיון מטלטלי דשבק אבוקונו אלא דלישא דתלמודא מוכח דדינא הכי ובעי' לאוקומי מתני' דמהאי טעמא הוא דאי מיית האב ברישא הו"מ הב"ח לגבות את חובו בכפיית הב"ד וכן נמי דפשיטא לן דירש משמעבד וה"ט דמתניתין מ"מ דינא יתיב משנה ראשונה לא וזה במקומה גבי פריעת בע"ח מהיתומים: עוד יש לי פרפורי דאי יורשי האב דמתניתין בחנוף ופלוא מיירי א"כ ע"כ טעמא דמצוה לפרוע חובת אביהם מנה לא תזוע ואין להאריף: ומ"ש עוד דמתני' דפ' הכותב ופ' מ"ש נשוי ונהיא דגבו מעות בדינא ממש קמיירי פלומר שיורדים לנכסיהם וכו' תמצית הדברים כל היכא דהוי חיובא מדינא מיחת נחתו לנכסיהו אבל היכא דלא הוי חיובא.

מדינא אלא לקיים מצוה דהוי חובת גברא מיכף פייפיון להו לקיומי מצוה אבל מיחת לנכסיהו לא נחתו ונפקא מינה אלא דנפק"מ מקום קטנים או למיחת לנכסיהו עכ"ל דהכי דהוי מדינא איתה בקטנים ולמיחת לנכסיהו: ומ"ש עוד תדע דהנהו דפ' הכותב פליגי ר"ט ור"ע אתא לאשמועינו דר"ט סבר דמדינא נחתנו לפושל שבקהם.

ור"ע סבר ליררשים הא במצות תומים לא מיירי כלל עכ"ל דר"ט דאמר נחתנו לפושל היינו דנחתנו לנכסיהו ומפקי' מלנה ונפקד ולמיהב לכתן' ולב"ח ע"כ דהוי מדינא ור"ע סבר דמדינא (לא) נחתנו לנכסיהו אלא דנחתנו ליררשים ואה"נ דמשום מצות

פריעת חובת אביהם היכא דהו גְדוּלִים וְאִיתְגְּהוּ קָמוּן פְּיִיפִינוּן לְהוּ אֱלָא דְמִתְגִּיתִין דִּינָא מִתְגִּינָא וְלֹא מִצְוֹת תּוֹמִים כְּלָל וְאֵע"ג דְּבִהֲנִיחַ מִטְּלָטְלִין אִין יוֹרְדִים לְנִכְסֵיהֶם ה"מ הִיכָא דְהוּ בְּרִשׁוּתֵיהוּ דִּינְתִי אֲבָל הֲגֵי דְלָא הוּוּ בְּרִשׁוּתֵיהוּ אֱלָא בְּרִשׁוּת הֵלְוָה אוּ הִנְפְקָד ככ"הג סְבַר ר"ט גְּחִתִּינוּ לְנִכְסֵיהוּ: וְכַתְּב עוֹד וְהֵיכָא דְמִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי.

דְּכֻוֹנְתֵיהוּ הִיא בְּדִינָא מִמֶּשׁ וְכ"מ לְהַרְשָׁבָ"א ו"ל כח"ג סי' קי"ד דְּסִרְכֵיהָ נִקְט בְּסִבְרָא זו ע"ש וְאֵהָא דְתֵנּוּן בִּפ' כָּל הַגֵּט דָּף ל' הַמְלִיחָה מְעוֹת אֶת הַפְּהֵן לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ מִחֻלְקוֹ וְכו' מֵת צָרִיף לִיטוֹל רִשׁוּת מִהִיּוֹרְשִׁים פִּירִש"י ו"ל לְעִיל לִיטוֹל רִשׁוּת מֵהֶם לְפִי שְׁאִין חוֹב זֶה מְוֹטֵל עֲלֵיהֶם לְפָרוּעַ יְטוֹל מֵהֶם רִשׁוּת אִם רוּצִים שְׁנִתְקַבְּלִים חוֹב זֶה בְּשִׁבְלִים יַעֲכֹב מַעֲשָׂרוֹת עֲצָמוֹ עכ"ל וְלֹא יִדְעָתִי שְׁכו"ל בְּמֵאֵי עֶסְקִינוּן אִי בְּדִשְׁבַּק לְהוֹן אֲרַעָא נְטִילַת רִשׁוּת לְמָה לִי פִינוּן דְּאֲרַעָא לִב"ח מְשַׁתְּעַבְדָּא וְאֱלָא בְּדִלָא שְׁבַק א"כ מִשְׁמַע דְּבִנְטִילַת רִשׁוּת מִהֲגֵי לְאֲפִטוֹרִיָּה לִבְע"ה מִמַּעֲשָׂרוֹת וּמִיָּגָה סִיפָא דְקִתְנִי אִם הֵלְוֹנוּם בְּפִנֵי ב"ד אִין צָרִיף לִיטוֹל רִשׁוּת מִן הִיּוֹרְשִׁים וּפִירִש"י ו"ל דִּישׁ כֹּחַ לִב"ד לְהִטִּיל חוֹב זֶה עַל כָּל הַפְּהֵנָה לְפִי שְׁתַּקְנַתֶּם הִיא שְׁיִמְצָאוּ מְעוֹת לְהֵלְוָה עכ"ל וְהִינּוּ כְּרַאב"י דְּמִיָּתִי תִלְמוּדָא הֵתֵם הַמְלִיחָה מְעוֹת אֶת הַפְּהֵן וְכו' בִּב"ד וְנִתְּנוּ מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶם בְּחֻזְקַת אוֹתוֹ הַשְּׁבֵט פִּירִש"י ו"ל שְׁיִקְרִיב לְהֶם בְּאוֹתוֹ הַשְּׁבֵט רְאוּי לִיּוֹרְשִׁים וְכָל לוֹיִים זֹכִים בְּמַעֲשָׂרוֹת לְפִיכָף יַעֲכֹב זֶה אֶת הַמַּעֲשָׂרוֹת בְּשִׁבְלִי הַקְּרוֹב לְהֶם בְּלוּיָה עכ"ל דֵּה"נ דְּבִלָּא שְׁבַק אֲבֻהָוֹן אֲרַעָא אֱלָא דְכִשְׁלָא בְּפִנֵי ב"ד צָרִיף נְטִילַת רִשׁוּת אֲבָל בְּפִנֵי ב"ד כֹּחַ ב"ד יָפָה שֶׁא"צ נְטִילַת רִשׁוּת וְאֲפִתִי אִיכָּא לְמִימַר דְּמִתְגִּינָא אֲפִילוּ בְּדִשְׁבַּק אֲבֻהָוֹן אֲרַעָא וְהָא דְבְּעֵי נְטִילַת רִשׁוּת מְשׁוּם דְּמִצְוֹ יוֹרְשִׁים לְסִלּוּקִי לִבְע"ה בְּזוּזִי וּמ"ש רִש"י ו"ל דְּאִין חוֹב זֶה מְוֹטֵל עֲלֵיהֶם לְפָרוּעַ ר"ל חוֹב זֶה שֶׁל מַעֲשָׂרוֹת אִינוּ מְוֹטֵל עֲלֵיהֶם לִיתֵּן הַמַּעֲשָׂרוֹת אֱלָא סְלוּקִי מְסִלְקִין לִיהִ בְּזוּזִי דְּמִי אֲרַעָא וְסִיפָא נְמִי בְּדִשְׁבַּק אֱלָא מְשׁוּם דְּכַח ב"ד יָפָה דְּלָא אֲמַרִּינוּן דְּמִצְוֹ לְסִלּוּקִי בְע"ה בְּזוּזִי אֱלָא דְזִנְכָה בְּמַעֲשָׂרוֹת וְנְטִילַת רִשׁוּת דִּיּוֹרְשִׁים וְהֵלְוָה בְּפִנֵי ב"ד כְּחֻזְקַת שְׁרִינִין וְיֵשׁ עוֹד לְבַרְרֵי אִי הֵלְוָה זֶה מְלִיחָה בְּשִׁטְר אוּ מְלִיחָה ע"פ וְיִרְאָה דְּתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְּאִמּוֹרָאִי דְּלִמָּאן דְּאִמַּר שְׁעִבּוּדָא דְּאוֹרִיָּתָא ס"ל דְּמְלִיחָה ע"פ גּוֹבָה מִהִיּוֹרְשִׁים וְלִמ"ד שְׁעִבּוּדָא לָאו דְּאוֹרִיָּתָא אִינָה גּוֹבָה מִהִיּוֹרְשִׁים כְּדִכְתִּיבְנָא לְעִיל אֱלָא דְּאִי אֲמַרִּינוּן אֲפִי' בְּדִלָּא שְׁבַק אֲבֻהָוֹן אֲרַעָא מִהֲגֵי נְטִילַת רִשׁוּת לְהַפְקִיעַ חוֹבַת הַמַּעֲשָׂרוֹת מִב"ה ה"נ מְלִיחָה ע"פ אֵע"ג דְּאִינָה גּוֹבָה מִהִיּוֹרְשִׁים אֲפִי"ה מִהֲגֵי נְטִילַת רִשׁוּת אִם רוּצִים הִיּוֹרְשִׁים וְעַדִּין הֵן סְפַק בְּיָדִי סִיפָא דְקִתְנִי וְאִם הֵלְוֹנוּם בְּפִנֵי ב"ד אִין צָרִיף לִיטוֹל רִשׁוּת אִי בְּמְלִיחָה ע"פ נְמִי יָפָה כֹּחַ ב"ד לְהַפְקִיעַ חוֹבַת הַמַּעֲשָׂרוֹת מִבְּע"ה וְאִת"ל אִינְדִי וְאִינְדִי חֵד שְׁיַעֲוֹרָא וְרִשׁוּת יוֹרְשִׁים וְהֵלְוָה בְּפִנֵי ב"ד אֲפִתִי אִיכָּא לְסִפּוּקִי בְּדִלָּא שְׁבַק אֲבֻהָוֹן כְּלָל דְּלִית גְּבִיָּהוּ דִּיּוֹרְשִׁים אֱלָא מִצְוֹת כְּבוֹד א"וּא וְלִדְעַת הַתּוֹס' בִּפ' מ"ש דְּקִנ"ו בְּד"ה מְצָוָה וְכו' שְׁכ' דְּאֲפִילוּ לִמ"ד מְלִיחָה ע"פ אִינוּ גּוֹבָה מִהִיּוֹרְשִׁים אֵע"ג דְּמְצָוָה לְפָרוּעַ מְדִידָהוּ מ"מ אִין כּוֹפִין ע"ש פִּינוּן דְּהוּנָא מְצָוָה דְּאוֹרִיָּתָא אֱלָא שְׁאִין ב"ד מְוֹזְהֵרִין עֲלֵיהָ א"ל דְּמִהֲגֵי רִשׁוּת הִיּוֹרְשִׁים אֲבָל בְּהֵלְוָה בִּב"ד מִי גִימָא פִּינוּן דִּב"ד גּוֹפִיָּהוּ אִין כּוֹפִין עֲלֵיהָ לָא אֵלִים כֹּחַ הִב"ד לְפָקוּעַ חוֹבַת הַמַּעֲשָׂרוֹת מִבְּע"ה וְאִיכָּא לְמִימַר נְמִי דְּמִהֲגֵי פִינוּן דְּמִדְּאוֹרִיָּתָא הִיא אֲבָל לְדַעַת רִש"י ו"ל בְּפָרְק מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי דְּלָא הוּנָא אֱלָא מְצָוָה דְּרַבְּנִין יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִי מִהֲגֵי נְטִילַת רִשׁוּת הִיּוֹרְשִׁים לְאֲפִטוֹרִיָּה לִבְע"ה מִחֻבַּת הַמַּעֲשָׂרוֹת וּבְמְלִיחָה ע"פ אֲפִי' לִמ"ד אִינוּ גּוֹבָה מִן הִיּוֹרְשִׁי הָא מִיָּהָא פִּינוּן דְּבִשְׁטָר מִיָּהָא גְּבִיָּא בְּנְטִילַת רִשׁוּת עֲשׂוּהוּ כְּמְלִיחָה בְּשִׁטְר

ובדשבק מטלטלי נמי אע"ג דמדינא מטלטלי דיתמי לב"ח לא משתעבדי הא מיהא נכסי דאבוהון נינהו ואחשבהו פארעא אכל היכא דלא שבק פלל ומדידהו בעו למיהב איפא למימר דלא אלים רשות היורשים לאפטורי לבע"ה מחובת המעשרות אלא מדאמר ראב"י בכתובות השבט משמע בכל גוונא מהני הלנהו בפני' הב"ד ועדין צריה להתנישב בדבר: ובגמרא נהי דצריה ליטול רשות תנא רבי אומר .

יורשים שירשו ומי איפא יורשים דלא ירשי אלא אר"י יורשים שירשו קרקע ולא שירשו פספים ופירש"י. ז"ל שירשו קרקע שעליהן מוטלת המצנה לפרוע חובת אביהם עכ"ל מ"ט דר"י סבר שעבודא דאורייתא ומלנה ע"פ גובה מן היורשים פדאיתא בשלהי גט פשוט וצריה נטילת רשות כי היכי דלא לסלוקי בזוזי וכדכתי' ומ"ש ז"ל שעליהם מוטל מצנה לפרוע ר"ל מצנה על היתומים.

לפרוע חובת אביהם בהניח להם אחריות נכסים וכמ"ש התוס' בפ' מ"ש דף קנ"ו וכדכתי' לעיל והנה מאי דאר"י אכל פספים לא משמע דאפילו נטילת רשות לא מהניא וזה הפך פשוטו של דברים המוכחין כפירש"י ז"ל שכת' במתני' מפני שאין חוב זה מוטל עליהם לפרוע יטול מהם רשות אם רוצים וכו' קרי בס"ד דאע"ג דלא רמיא חיובא עליהו מהניא להו רשות היורשים לאפטורי לבע"ה ולפי מאי דכתבנא בעניו' בפירש"י דמייירי בדשבק להון ארעא אלא דכח ב"ד יפה דא"צ נטילת רשות ומריהטת לישאנא דרש"י מוכח דרבי ארישא קאי דוק ותשפח ולקמן יתבאר עוד בס"ד: והתוס' כתבו דל"מ קאי ארישא וה"פ הא דצריה ליטול רשות ה"מ בירשו קרקע דא"כ צ"ל דבלא ירשו קרקע א"צ ליטול רשות הא נדאי ליתא דאדרבא פיון דלא ירשו ואין עליהם לפרוע חובת אביהם כ"ש דצריה ליטול רשות ולכום מאי דכתבנא בדעת רש"י דהא קמ"ל דבירשו קרקע צריה ליטול רשות ומהני לפטורי הבע"ה מחובת המעשרות אכל בלא ירשו לא מהני נטילת רשות דה"נ בהניח פספים לא מהני נטילת רשות וכדכתבנא: ואחר כותבי זה מצאתי להרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה שכתב אם מת צריה ליטול רשות מהיורשים שירשו ממנו הקרקע והגיע שעבוד החוב לפי שאם אולי לא ירצו בזה אלא יפרעו מה שעל אביהם מן החוב אחר שיתברר ויקחו מתנותיהם עכ"ל דעת עליון דרבי ארישא קאי וטעם נטילת רשות פדכתי' בעניו' שמשח לפי ויגל גילה אחר גילה ורבינו לא גילה דעתו בסיפא ונלע"ד פדכתי' א"נ ה"ק א"צ ליטול רשות הא מיהא אי אתו יורשים ואמרו בעינן לסלוקי לבע"ה בזוזי שומעין להם שאמרו פהלקה ולא הוצרך רבי לפרש אם החוב בשטר או בע"פ דהוא ז"ל מפת הסוכרים כמ"ד שעבודא דאורייתא כמ"ש בפ"א מהלכות מלנה דין ד' וכדכתבנא לעיל: וכדו חמו'תי ראיתי או"ר להרב המאור ז"ל דפירש דרבי אסיפא קאי וכד' התוס' וטעמא טעים דבפני ב"ד פמלוה בשטר דמיא וגבינן מן היורשים עכ"ל ולענ"ד קשה דאי נמי חשיב פמלוה ע"פ שפיר גביא מן היורשים דרבי ס"ל שעבודא דאורייתא דאמר בכור נוטל פי שנים בפמלוה עיין פירוש"ם ז"ל דקע"א ע"ב בד"ה ומשני לטעמיה וכו' ור"י נמי הכי ס"ל וכדכתבנא וכתב עוד ונהיא דתנא ראב"י אומר וכו' פירוש ואע"ג דלא הוו יורשים כגון שהיו לו בני אחיות.

והם אינם לא פהנים ולא לויים ונהיא אפליגא אמתני' והרמב"ן ז"ל בספר המלחמות תמה עליו דאפי' מלנה ע"פ גביא דהו"ל בתוך זמנו דלא עביד אינש דפרע גו זמניה

כדאמר' בפרק השותפין עכ"ל התם בר"פ השותפין ר"ל הוא דאמר הכי ואבני ורבא פליגי עליה אלא דאפסיקאן הלכתא התם כר"ל ואני תמיה דמ"ט דרב הרחיק את עדיו ולא ממאי דס"ל לר"י מלנה ע"פ גובה מן היורשים פדוקיין ומסיק ו"ל אלא נדאי ארישא קאי ואעפ"כ צריף ליתול רשות שמא יחזרו בהם ע"ש אבל מניה גופיה לא חיישינו דלא הדר ביה דלא מתוקינו ליה מהדרנא הוא הילכף מפרישין עליו בחזקת שעמד בדבריו וא"צ ליתול רשות ממנו כ"כ בחי' שם: וכתב עוד ו"ל אבל פשיטתו מטלטלי אפי' נתנו רשות אינו רשאי שהחוב פבר אבד שעבוד ואין מפרישין על האבוד ע"ש וזה ג"כ דעת הרמב"ם ו"ל בפ"ז מה' מעשר דין ז ע"ש וכתב ה' מוהר"י קורקוס ומרן ו"ל בכ"מ שפן כ' הרמב"ן והרשב"א ו"ל ע"ש והרדב"ן ו"ל בספר יקר תפארת קצר במקום שאמרו להאריף וע"ע בחי' הריטב"א ו"ל שם שפכת פדעת הרמב"ם ו"ל והרשב"א ו"ל וכן מצאתי להבע"ה שער כ"ו ח"ג: איברא דאפתי איפא למיקם עלה דמלתא לדעת ר"ח דבהניח מטלטלין נמי גובה מן היורשים ולדעת הרשב"א ו"ל דכופין היתומים לפרן' מהמטלט' שהניח אביהם אפילו בשוטים ה"ק ר"י אבל בירשו כספים אפילו רשות לא מהנייא דאין מטיל על היורשים לפרוע חובת אביהם מהמטלטלים שהניח אחריו ואפי'.

למאי דמשני המרדכי דהא דאמרנו מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח ה"מ ביתומים קטנים הרי הוא כמבואר לעיל הקא נדא לא מצוי לאוקו' מתני' ביתומים קטנים דא"ה רשות דידהו מאי מהנייא: ותחזו בציון עיני להרשב"א ו"ל בחי' לשם שהביא דברי בעל המאור ו"ל ומה שתפס עליו הרמב"ן ו"ל והק' עוד דאי מדינא פשלא הניח אלא מלא מחט אמאי גובה מלא קרדום דמצו יורשים למימר דמלא מחט יתבינו לך אלא נדאי ארישא דמתני' קאי והכי קאמר אי איפא יורשים שיירשו קרקע מצו יתבי ליה רשות להפריש וכו' אבל פשלא ירשו קרקע אעפ"י שנתנו לו רשות אינו מפריש וגובה שפבר אבד ואין מפרישין על האבוד וכו' וכ"ש יורשים שיירשו מטלטלים שאפילו נתנו לו רשות אינו רשאי וכו' ע"ש מפני רש' יוצא בדבריו ו"ל פיון דלאו מדינא אלא מתקנתא להיות מפריש על חלקם דנקא בהניח להם קרקע ואפילו מלא מחט פיון דמצוי לגבות פהיהא דקטינא שפיר מצוי מפריש אבל במטלטלים הו"ל כמפריש על האבוד ואינו ענין לפריעת ב"ח וכמו שהאריף ו"ל: שוב מצאתי לו בח"ג בסי' מ"ד שאול נשאל מרבני דורו ו"ל והו' בה' לדידיה דסבר לה מר דבהניח מטלטלין כופין היתומים לפרוע חובת אביהם מה' דפרק פל הגט וכדדייקנא בעניויתין והשיב להם עפ"י מדותיו ומה שפירש בשמועה כמדובר עש"ב: ודע שה' בע"ה שער י"ד ח"ד סי' ב' הביא תשובה אחת להר"ז הלוי בשם תשו' להר"ם בר יוסף ו"ל דס"ל דהא דקי"ל דמצנה על היתומים לפרוע חובת אביהם בדאית ליה נכסים ונחלה פקטינא דארעא דאבני וכו' וה' גדו"ת ו"ל הק' דהקא סתם לן כסברת הר"ם בר יוסף ו"ל ובשער ס"א פתב מתו צריף ליתול רשות ופסק דאין חייבים ואפילו מצנה ליפא פי לא שבקלהו ע"ש ומדברי הרשב"א ו"ל בחידושינו נחה שקטה אר"ש כמו שנאמר כמדובר: ובצפיתנו צפינו בהג"א דפ' הכותב שכתב בשם מוהרי"ח ו"ל ונ"ל מיהו היכא דלא הניח להם אביהם פלום וכו' אבל מצנה איפא משום פבוד א"ו מיהו איפא למ"ד שאינו חייב בכבוד אביו רק משל אביו אבל משלו אפילו מצנה ליפא וכן קי"ל בספ"ק דקידושין עכ"ל וילדעת רש"י ו"ל פרק מ"ש נשוי דלא הנייא אלא מצנה דרבנן ל"ק דהבעיא היא בעיקר מצנות פבוד א"ו מדאורי'.

אָבֵל אַה"נ דְּמִדְרַבָּנִן מִצְנָה קַעֲבִיד אָבֵל לְדַעַת הַתּוֹס' בְּפֶרֶק מִי שְׁהִיָּה שְׁפִתְבוּ דְאַפִּילוּ לְמ"ד מְלוֹה ע"פ גּוֹבָה מִהַיּוֹרְשִׁים כִּי פִרְעִיָּה לְבַע"ח מִצְנָה קַעֲבִיד פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים מוֹכִיחִים דְּמִדְאֹרְיִיתָא הִיא וְהָא דְלֹא פִיִּיפִינָן עֲלֵהּ מִשׁוּם דְּהוּי מִצְנָת עֲשֵׂה שְׁמַתָּן שְׁכָרָה בְּצַדָּה כַּמ"ש בְּפֶרֶק הַכּוֹתֵב ק' וְתוּ דְאִיכָא מֵאן דְּאָמַר הֵתָם בְּקִידוּשֵׁין דָּף ל"א קְתַנִּי מְכַבְּדוּ בְּמוֹתוֹ פִּיצַד וְכו' דְאַמַּאי לֹא קְתַנִּי פִּיצַד הָרִי שְׁהִיָּה עֲלֵיו חוֹב לְאַחֲרִים וְלֹא הִנִּיחַ פְּלוּם לְדַעַת רִש"י ז"ל וּמְטַלְטְלִין לְשָׂאָר הַפּוֹסְקִים דְּחִיבִין לְפָרוּעַ חוֹבַת אַבִּיָּהֶם וְהִנֵּה לְדַעַת הָרַב מוהר"ח ז"ל אַבְיִי בְּקִטְיָנָא דְאַרְעָא דְאַמַּר לְהוּ מִצְנָה עֲבָדִיתוּ לְדַעַת רִש"י אֲתִי כַּמ"ד מִשְׁל בּוֹן וְדָן אֵת הַדִּין לְמַעַבְד עוֹבְדָא וְר"י נְמִי דְאַמַּר דְאַפִּילוּ לֹא הִנִּיחַ לְהֶם אֲלֵא מְלֵא מַחֲט גּוֹבָה מְלֵא קַרְדּוֹם פְּקִטְיָנָא דְאַבְיִי ה"נ ס"ל אֲלֵא דִישׁ לְחַלֵּק קֶצֶת וְהַתּוֹס' שֶׁם בְּקִידוּשֵׁין פְּתַבוּ נִרְאָה דְהִלְכָה כַּמ"ד מִשְׁל אָב ע"ש וְלַעֲיָקָר הַקּוֹשְׁיָא עֵין רוּאָה שְׁכָבַר הַרְשַׁב"ש ז"ל בְּתַשׁוּ' ח"ד אֲשֶׁר הוֹבֵאתָ לָּךְ רֵאָה וְהַתְקִין טַעַם לְשִׁבַח פְּדִי שְׁלֵא יִקְרָא אַבִּיָּהֶם לְוָה רִשְׁעֵי וְלֹא יִשְׁלַם ע"ש וְכ"ה ג פְּתַבוּ הַתּוֹס' שֶׁם בְּכַתְנ' אֵהָא דַּק"ל ז"ל מְדַאֲמַרִּינָן הִנִּיחַ לְהֶם פָּרָה וְכו' וְתִירְצַן דְּהֵתָם הָנִי קְלוּן הָאָב ע"ש אֲלֵמָא נְהִי בְּכַבּוּד אֵינוּ אֲלֵא מִשְׁל אָב מ"מ בְּקְלוּן שְׁלֵא יִקְרָא רִשְׁעֵי מִצְנָה קַעֲבִיד: וְעֵלָה מִן הָאֲר"ש דְּבִשְׁבַק לְהוֹן אַבְוִהוֹן אַרְעָא לְדִינָא דְגַמְרָא נְמִי אִי מְלוֹה בְּשִׁטְר וְיִתּוּמִים גְּדוּלִים אוּ מְלוֹה עַל פֶּה וּבְאַחַד מַג' דְּרַכִּים גּוֹבָה מִן הַיּוֹרְשִׁים וְכִיִּיפִינָן לְהוּ וְנַחֲתִינָן לְנַכְסֵיָּהוּ וּבְדִלָא שְׁבַק לְהוּ אֲלֵא מְטַלְטְלִי מְדִינָא דְגַמְרָא לֹא מִשְׁתַּעֲבָדִי לְב"ח אֲלֵא לְדַעַת ר"ח וְהֵרָא"ם וְהֵרִיב"ק ז"ל דְּגּוֹבָה מִן הַמְטַלְטְלִין בֵּיתוּמִים גְּדוּלִים פְּדַעְבוּד רַבָּנָן פְּדַשְׁנוּ בְּפֶרֶקֶיָּהוּ וְדַעַת הַרְשַׁב"א וְדַעַמִּיָּה ז"ל דְּמִיכַר פִּיִּיף לְהוּ נְמִי אַפִּילוּ בְּשׁוּטִים אֲלֵא מִשׁוּם מִצְנָת כַּבּוּד א"וּא דְּהוּיָא מִצְנָה שְׁמַתָּן שְׁכָרָה בְּצַדָּה דִּאִין ב"ד שֶׁל מְטָה מוֹנְזֵהִין עֲלֵיהָ וְאַפִּי' לְמ"ד מִשְׁל אָב שְׁנֵיָּא דָא דְלֹא מְקַרִי אַבְוִהוֹן לְוָה רִשְׁעֵי וְלֹא יִשְׁלַם וּבְדִלָא שְׁבַק פְּלַל דַּעַת רַוְכָא דְרַבְּנוּתָא דְאַפִּילוּ מִצְנָה לִיכָא אֲמָנָם דַּעַת רִש"י גַּבִּי קִטְיָנָא דְאַבְיִי וְדַעַת הַרְזִי"ה ז"ל וְהֵרָא"ם בּוֹן יוֹסֵף ז"ל שְׁהִבִּיא ה' בַּע"ה ת' ז"ל אַע"ג דְלֹא מְחִיבִי מְדִינָא הָא מִיָּהָא מִצְנָה אִיכָא דְלֹא לִיקְרִי אַבְוִהוֹן וְכו': וְהַשְׁתָּא מִיָּהָא דְתַקּוּנֵי הַגְּאוּנִים ז"ל דְּמְטַלְטְלִי דִּינְתִּמִי נְמִי מִשְׁתַּעֲבָדִי לְב"ח וְיִהְיִינָן לְהוּ דִּינָא דְמְקַרְקְעִי לְמַכְפִּינְהוּ וְלְמִיחַתָּ לְנַכְסֵיָּהוּ וְלְמַגְבִּי מֵאִי דְמַסְקִי בְּאַבּוּהוֹן מִיָּהוּ בְּדִלָא שְׁבַק פְּלַל אַכְתִּי בְּפִלוּגְתָא דְרַבְּנוּתָא קִיָּמָא וְכַדְכַתְנִי' וְהִנֵּה לְמֵאן דַּס"ל דְּהִיכָא דְלֹא שְׁבַק אַבְוִהוֹן פְּלַל אַפִּילוּ מִצְנָה לִיכָא מוֹקְמִי לְעוֹבְדָא דְקִטְיָנָא דְאַרְעָא דְאַבְיִי דַּאמ"ל מִצְנָה עֲבָדִיתוּ בְּדַשְׁבַּק לְהוֹן מְטַלְטְלִי מִיָּירִי וְכַדְתַּרְגְּמָה הַרְמַב"ם ז"ל ספ"ח מה' מְלוֹה ע"ש: וְהַטּוֹר שֶׁם סִי' ק"ז סִי"ח הַעֲתִיק הַף עוֹבְדָא דְקִטְיָנָא פְּלָה פְּמוֹת שְׁהִיא דְמִשְׁמַע אַפִּילוּ בְּדִלָא הִנִּיחַ פְּלַל זָכָה הַב"ח בְּהַף חֲמִשִּׁים זוּזִי וְה"ט כַּדַּאמ"ל אַבְיִי מִצְנָה עֲבָדִיתוּ וְזוּהִי שְׁקִשָּׁה דְהוּא ז"ל בְּרִיס"י פְּסִיק וְתַנִּי דְבִלָא יִרְשׁוּ פְּלוּם אַפִּילוּ מִצְנָה לִיכָא וְאִי מִיָּירִי בְּדַשְׁבַּק לְהוּ מְטַלְטְלִי וְכַדְעַת הַרְמַב"ם ז"ל הו"ל לְפָרֵשׁ דְּמַתְקַנַּת הַגְּאוּנִים גּוֹבִין מְדִינָא וְתוּ לֹא מְהַנִּיָּא לְהוּ אִם פִּירְשׁוּ וְאַמְרוּ אָנוּ נוֹתְנִים בְּשִׁבִיל הַקְּרַעַע וּמְרָן בְּב"י הִבִּיא דַּעַת הַמְּפָרְשִׁים בְּסַלְעַת הַמְּחַלְוֹקַת ע"ש וְאַכְתִּי הו"ל לְפָרֵשׁ דְּמִיָּירִי בְּהִנִּיחַ מְטַלְטְלִין דַּנ"מ טוֹבָא לְעַנְנֵי דִינָא דְלִבְתַּר תַּקְנַת הַגְּאוּנִים יִגְבּוּ הַמְטַלְטְלִין וְהַמְקַרְקְעִי כַּמְדוּבָר: וְשׁו"ר לְמָרְן ז"ל בְּסַפֵּר בַּד"ה שַׁעַמ"ש בְּב"י וּפְשׁוּטָא הוּא פְּתַב מֵאַחַר שְׁפִסְקָנוּ בְּתַחֲלַת סִי' ש"י כְּדַבְּרִי הַאוּמ' לֹא תַנִּיחַ לְהֶם אַבִּיָּהֶם פְּלוּם אַפִּילוּ מִצְנָה לִיכָא הִיא דִּינָא.

ליתיה לדין אחר תקנת הגאונים לגבות ממטלטלי דיתמי דאם לא הניח להם מטלטלי אינו יכול לחזור ולטורף מהם פיון דליפא למימר הני חמשים מצנה עבדיתו ואם הניח להם מעיקרא הו"ל לגבות פדי חובו מהמטלטלים ומהקרקעי ומהתנמה על רבינו שכתב בתחילת דין זה שאם לא ירשו מאביהם פלוס אפילו מצנה ליפא למה פתב דין זה פיון שאחר תקנת הגאונים ליתיה עכ"ל והלשון יש בו מהדיוק דמעיקרא פשיטא ליה דמייגרי בשלא הניח להם אביהם פלוס ואהא ק"ל ממ"ש בתחלת הסי' דבכ"הג אפילו מצנה ליפא נהדר קאמר וקאידנא ליתיה לדין אחר תקנת הגאונים ולתקנת הגאונים בהניח מטלטלין היא נהדר קאמר דאם לא הניח להם מטלטלים אינו יכול לחזור וכו' ואח"כ פתב והניח להם אביהם והכנ"הג בסי' הנז' בהגה"בי הביא הלשון מתקן ומוכן מעצמו דמין אצדודי קא מצדד במאי עסקינן אם בלא הניח או הניח ושבין פה ובין פה ק' על הטור: וראיתי להרב הפרישה ו"ל שיחס דעת הטור פדעת הרמב"ם ו"ל דמייגרי בהניח מטלטלין ותמה עליו דסתם דבריו ולא פתב לאחר תקנת הגאונים ו"ל גובה מן הדין ע"ש ועל מ"ש הטור שם סי"א והנמשך פרטי דינים מדינא דגמרא ניהו קרא ערער בס' בד"ה שם ע"ש ומ"ש עוד ה' הפרישה דאיפא נ"מ גם בז"הו אם אין ידוע שלא הניח להם אביהם מטלטלי והב"ח טוען שהניח להם מטלטלין שאם נתנו סתמא החמשים דיכול הב"ח לומר ממה שירשו נתנו לי וצ"ע עכ"ל.

אהמ"ר אין זה מתקבל דאי מייגרי בטוענו שפא אלא דמסתמא ממה שירשו נתנו אין זה מופת חותם להזקיקם שבועה דלא הויא אלא טענת שפא וכמ"ש ריס"י זה בשם תשו' הרי"ף ו"ל ואי בטוענו בריא אפילו שאין משפט הלשון מורה פן לא רמא עליהו אלא שבועה וכמ"ש הרי"ף שם ואי משום אתפוסי חמשים זוי אדרבא אינהו תפושים בהך קטינא דארעא: וראיתי להרב תפארת שמואל ו"ל בנמוקיו שגם הוא דרף בדרף הקודש לה' הפרישה ו"ל בהניח מטלטלי מייגרי וכדינא דגמרא וכתב עוד א"נ נפקא מינה לדעת הגאונים במכר מטלטלין דמצנה מיהא איפא עכ"ל ור"ל דקי"ל דאחר תקנת הגאונים ו"ל דב"ח גובה ממטלטלים שהניח להם אביהם אם עמדו היורשים ומכרום אינם חייבים לשלם כמ"ש שם סי' ק"ו ושם עמדו היורשים ופרעו לב"ח בסתם מצי למהדר ולמטרף הך קטינא דארעא דמסתמא בשביל חובת אביהם הוא דאגבוה לב"ח: והרב האורו"ת ו"ל בתנאים סק"י המציא ג"כ נפקותא בדרף רחוקה ע"ש והנה בעת"ה נדפס מחדש חדש ממש ספר פתיבה לאחד מרבני אשפנז וראיתי לו בחידושו שם גבי הך קטינא דאב"י שכתב עוד נפקותא אחרת והוא שאם נאבדו המטלטלין לאחר שפרעו משלהם שאין היורשים לומר שהמעוט נתנו בעד הקטינא והמטלטלי שהניח הרי נאבדו וכו'.

והנה הרמב"ם ו"ל פתב בדין זה שהיתומים סילקו לב"ח במטלטלי עצמם משמע דס"ל דאם נתנו משלהם המעות. אע"ג דהניח להם אביהם מטלטלים יכולים לומר שנתנו בעד הקרקע עכ"ל אהמ"ר מלשון הרמב"ם שכת' מן המטלטלין משמע שלא נתנו לו המטלטלים טלים עצמם הלא המאה הבאה מן המטלטלין ועוד לפ"ד ו"ל דעובדא דקטינא הכי הוה א"כ הכי הוה"ל אבל אם נתנו משלהם יכולים לומר שנתנו בעד הקרקע: וכתב עוד ו"ל אפילו אחר תקנת הגאונים אם נאבדו אלו המטלטלין פיון שסילקו במעות שלהם יכולים לומר שנתנו בעד הקרקע ע"ש פל זה פתב הרב ו"ל לפי שיטתו וכבר פתיבנא מאי דנראה לע"ד הקצרה ועיין לה' נאמן שמואל ו"ל סי' פ"ו ולהרב מח"א ו"ל

בה' גְּבִינֵת חוֹב סִי ט' וְאֵין לְהֶאֱרִיךָ עוֹד כִּי הִחֲלִישָׁא גְּבַרְהָ קִנְהָ קוּיֵתִי ה' יִשְׁלַח דְּבָרֵי וְיִחַלְמֵנִי כִּי"ר: (עו) פְּרִיעֵת ב"ח גוֹי.

קִי"ל פְּרִיעֵת ב"ח מְצֹנָה כְּדִקְי"ל ר"פ שׁוּם הִיְתוּמִים וְאֶמְרִי בְּפֶרֶק הַכּוֹתֵב דָּף פ"ו אָמַר רַב פְּהֵנָּא לר"פ לְדִידָה דְאֶמְרֵת פְּרִיעֵת ב"ח מְצֹנָה אִי אָמַר לָא בְּעֵינָא לְמַעְבַּד מְצֹנָה מֵאִי אִיכָּא לְמִימַר אִמ"ל תְּנִיתוּהָ בְּד"א בְּמִצְוֹת לָא תַעֲשֶׂה אֲבָל בְּמִצְוֹת עֲשֶׂה מִפִּין אוֹתוּ עַד שְׁתַּצָּא נַפְשׁוֹ עֵינָן בְּפִירֵש"י ו"ל דְּמַהִּין צְדָק מִפִּיק לַעֲשֶׂה וְיִשְׁאַר רַבְּנוּתָא מְקַרְאֵי אַחֲרֵינֵי מִפְּקִי לָהּ כַּמ"ש בְּמִקְוֵפְצָת וְכִבְר פְּתַבְּנוּ לַעֲלִיל בְּס"ד וּמַעֲתָה נּוֹבִין וְנִדּוֹן אִי.

ב"ח גוֹי אִי אֵיתָא מְפָלְלָא דְחַיּוּבָא אוּ לָא וְאֵתָהּ דַּע לָהּ דְּמָרְן ו"ל בְּב"י סִי ס"ו מַחוּ י"ג הִבִּיא תְּשׁוּ' לְהֶרִיטְב"א ו"ל דְּפִשְׁיטָא לִיהָ דְּכָל מְלֵתָא דְאָמַר רַחֲמֵנָּא ד"ת יִשְׂרָאֵל וְגוֹי מִשְׁמַע אֲבָל מְלֵתָא דְלָא הָוִיא אֲלָא מְדַרְבְּנָן לָזָה נְאֻמְרָה וְלָא לְבָנֵי נַח ע"ש: אָמַר מַעֲתָה רַמְיָא עָלֵי חַיּוּבָא עַל בַּא"ר אִי פְּרִיעֵת ב"ח מְצֹנָה דְּעַבְדֵי רַבְּנָן דְּמִשְׁנ"ו בְּדַבּוּרֵיהוּ אִי הָוִיא מְדַאֲוֵרֵיָתָא וְכַדְמִשְׁמַע לָהּ לְרַבְּנוּתָא מְקַרְאֵי לְמַר כְּדָא"ל וְלְמַר כְּדָא"ל או"ד לָא הָוִיא אֲלָא מְדַרְבְּנָן וְקַרְאֵי אֶסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא נִינְהוּ קוּשְׁטָא קֵאִי גְּבַרְהָ דְשְׁפִיר חֲזִי אֲגַמּוּרֵי מוּרֵי מְגַמַר מְצֹנָת עֲשֶׂה דְאֲוֵרֵיָתָא קְאָמַר מְדַפְשִׁיט לִיהָ לר"פ גּוֹפִיָה מְאָרְהָ דְשְׁמַעֲתָא מְהָא דְתַנּוּן אֲבָל מ"ע מִפִּין אוֹתוּ עַד שְׁתַּצָּא נַפְשׁוֹ בְּמ"ע דְּסוּפָה וְלוּלֵב וְעֵינָן בְּתוּס' דִּק"ל דְּמֵאִי קַמְבַּע"ל ע"ש וְכֵן מְתַבָּאָר נְמִי מְדַבְּרֵי הַרְבְּנוּתָא אֲשֶׁר הוּבְאוּ בְּמִקּוּ' לְשֵׁם וּמְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בְּפ"ב מְה' מְלִנְהָ דִּין ד' גְּבִי לְנָה אָמוּד וְרַמְאֵי וּמְרָאָה עֲצָמוּ שְׁאִין לוֹ פְּלוּם שְׁיֵשׁ פַּח בְּיַד הַב"ד לַעֲשׂוֹתוֹ עַד שְׁיַפְרַע ב"ח וְכו' שְׁפְרִיעֵת ב"ח מְצֹנָה וּמִינְהָ דְאִי אָמַר לָא בְּעֵינָא לְמַעְבַּד מְצֹנָה דְּכִיִּיפִינוּ לִיהָ כְּשֶׁאָר מ"ע.

גַּם אֲשׁוּר לְהֶרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּבָה פְּלָל ח' סִי ב' וְהִבִּיאָהּ הַטּוֹר וְטוֹש"ע סִי ע"ג ס"ה דָּאִם יֵשׁ עָלָיו חוֹב וְאֵין לוֹ מָה לְפָרוּעַ עַד שְׁיִמְפָּן חֲפָצָיו וְנִשְׁבַּע שְׁלָא לְמַפְּנֵי חֲפָצָיו לְפָרוּעַ מָה שֶׁהוּא חַיִּיב אֵין הַשְּׁבוּעָה חָלָה דְהוּ"ל נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְצֹנָה דְמוֹשְׁבַּע וְעוֹמֵד מְהַר סִינֵי הוּא לְמַפְּנֵי אֶת אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ לְפָרוּעַ ב"ח דְּפְרִיעֵת ב"ח מְצֹנָה וּמִפִּין אוֹתוּ עַד שְׁתַּצָּא נַפְשׁוֹ אִם אֵינּוּ רוּצָה לְפָרוּעַ עַכ"ל אֲלֵמָא סְבַר לָהּ מַר דְּמִצְוֹת עֲשֶׂה דְאֲוֵרֵיָתָא הִיא וְאֵין הַשְּׁבוּעָה חָלָה עָלֶיהָ דְאִי ס"ל דְלָא הָוִיא אֲלָא מְדַרְבְּנָן הָא מַר הוּא דִּס"ל דְּהַשְּׁבוּעָה חָלָה עַל מְצֹנָה דְרַבְּנָן כַּמ"ש בְּכָלֵל י"א סִי ג' וְכַת' הַטּוֹר סִי צ"ז סכ"ט שְׁפְרִיעֵת ב"ח מְצֹנָת עֲשֶׂה הִיא וּמִפִּין אוֹתוּ עַד שְׁתַּצָּא נַפְשׁוֹ כְּדִי לְקַיְימָה עַכ"ל דַּעַת קְדוּשִׁים שְׁפְרִיעֵת ב"ח מְצֹנָה דְאֲוֵרֵיָתָא הִיא וְדָלָא כַּמ"ש ה' מְהַר"א מוֹט"ל ו"ל הַמּוּבָא בְּתִשׁוּ' ה' מוֹהַר"ש ו"ל ח"ג סִי ז"ן וְכִבְר הוֹשֵׁב מְהַרְבַּ הַמְחַבֵּר ו"ל שָׁם ע"ש: הִנֵּה כִּי כֵן לְפִי מָה שֶׁהַשְּׁרִישׁ לָנוּ הַרִיטְב"א ו"ל דְּבַדְבַר תּוֹרָה לָזָה וְלָזָה נְאֻמְרָה א"כ גַּם פְּרִיעֵת ב"ח גוֹי דִּינָא הֵכִי אֲלָא דְנִרְאָה לְחֵלֶק דַּע"כ לָא קְאָמַר הַרִיטְב"א ו"ל אֲלָא בְּעֵינָן הַהִקְנָאוֹת תַּדַּע דְּגַמְרִינוּן קִיחָה קִיחָה מְשֻׁדָּה עֶפְרוֹן אֲבָל בְּמִילֵי דְמְצֹנָה אַע"ג דְאֵית בְּהוּ דְרָרָא דְמְמוֹנָא לָא רָאִי זָה כְּרָאִי זָה לִישְׂרָאֵל נְאֻמְרָה וְאֶדְרַבָּא בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל דְקִי"ג אֶמְרִינוּן דְּהַפְקַעַת הַלְוָאֹת גוֹי שְׂרָאִי וְזוּהִי שְׁקֻשָּׁה עַל הַרְמַב"ם ו"ל שְׁכַתֵּב בְּפ"א מְה' גְּזִילָה אֶפִּילוּ כּוּתִי עַע"ז אָסוּר לַעֲוֹשְׁקוֹ אוּ לְגוֹזְלוֹ וְכו' וְלִשְׁם פְּתַב אֵיזְהוּ עוֹשֵׁק וְכו' כְּגוֹן שְׁהִיָּה לוֹ בְּיַד חֲבִירוֹ הַלְוָאֹה וְכו' דְהָא קִי"ל הַפְקַעַת הַלְוָאֹתוֹ מוֹתֵרֵת וְתִירֵץ מְרֵן ו"ל בְּכ"מ דְרַבִּי סוּבַר כְּפִירֵש"י הַפְקַעַת הַלְוָאֹתוֹ שְׁאִינוּ גּוֹזֵל מִמֶּשׁ שְׂרִי כִּי לִיכָּא חֲזִילוֹל ה' דְטוֹעֵן לִיּוֹרֵשׁ נְתִיתִי לְאֲבִיךָ וְכו' ע"ש וּמִינְהָ

כְּשֶׁהגוי תוֹבֵעַ אֶת חוֹבוֹ בְּרִיא בְּחֵיבָא מְחֵיב הַיִּשְׂרָאֵל לְשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא אֲלֵא דְלֵא אֲתִינּוּ
עָלֶיהָ אֲלֵא מִשּׁוֹם דְּאִיפָא ח"ה וְלֵאוּ מִשּׁוֹם מְצָנָת עֲשֵׂה דְפְרִיעַת ב"ח וְע"כ אֵין לְחַלְק בְּדַבְרֵי
הַרִיטְבָ"א ז"ל פְּדֻכְתִּי אִיבְרָא הַרְמַב"ם ז"ל בְּפ"א מֵה' מְלִנְה דִּין ו' הִנֵּה לֹו מְטֻלְטְלִין אוּ
קֶרְקַע וְהִנֵּה עָלֵיו שֵׁט"ח לְפוֹתִים וְאָמַר הָרִי פֶל גְּכִסִּי מְשׁוֹנְעָבְדִי לְכוֹתִים וְאִם יִטְלוּ אוֹתָם
הַיִּשְׂרָאֵל בְּחוֹבָם יֵאָסְרוּ אוֹתֵי הַפוֹתִים בְּחוֹבָם וְהִנֵּה בְּשִׁבְיָה הוֹרוּ רַבּוֹתֵי שְׂאִין שׁוֹמְעִין לֹו
וַיִּגְבוּ הַיִּשְׂרָאֵל וְכִשְׁיָבוּאוּ הַפוֹתִים וַיֵּאָסְרוּהוּ פֶל יִשְׂרָאֵל מְצָוִיִּם לְפְדוּתוֹ וּפְסָקוֹ הַטּוֹש"ע
ס"ס ק"א וּא"א דְהַגּוֹי לִיתִּיה בְּמְצָנָת עֲשֵׂה דְפְרִיעַת חוֹב תפ"ל דְּאֵין שׁוֹמְעִין לֹו מִשּׁוֹם
דְּפְרִיעַת ב"ח יִשְׂרָאֵל קָא מְקַיִּים מְצָנָת עֲשֵׂה מִשְׁא"כ פְּרִיעַת ב"ח דְּגוֹי אֲלֵא ש"מ דְּאִידי
וְאִידי אֵית בְּהוּ מ"ע וּמ"מ יִשְׂרָאֵל עֲדִיף טְפִי וּמִיְהוּ אִיפָא לְמִימַר דְּלִפִּי מֵה שְׁטוֹעֵן הַלְנֵה
דְּהַגּוֹיִים יֵאָסְרוּהוּ וַיִּנְיַחוּהוּ בְּשִׁבְיָה וְאָמְרוּ ז"ל שְׁבִי קִשָּׁה מְכֻלּוֹ דְּכֻלְהוּ אִיתְנַהּוּ בְּיָה וְאֵין
לֵד דְּבַר שְׁעוֹמֵד בְּפָנֵי פְקוּחַ נְפִשׁ וּמְמִילָא לֹא חִיְיָשִׁינּוּ לַמ"ע דְּפְרִיעַת ב"ח אֵהָא יְהִיבוּ רַבָּנִי
בְּטַעֲמָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל מְצָוִיִּין לְפְדוּתוֹ: שְׁבִתִּי וְרָאָה בְּתַשׁוּבַת הַרְשָׁב"ש ז"ל סִי תַקַּע"ג
דְּמִפְשֵׁט פְּשִׁיטָא לִיָּה דְּאִפִּילוּ בְּחוֹבוֹת גּוֹי אִיתִּיה בְּכָלֵל פְּרִיעַת ב"ח מְצָנָה וְרָאָה מְדַאֲמְרִינּוּ
בְּפֶרְק הַגּוֹזֵל יִשְׂרָאֵל וְגוֹי הַבָּאִים לְפָנֶיהָ לְדִין אִם אֵתָּה יְכוֹל לְזַכּוֹתוֹ בְּדִינֵינוּ אוֹמְרִים לֹו
כֶּף אָנוּ דְּנִים וְאִם אֵתָּה יְכוֹל לְזַכּוֹתוֹ בְּדִינֵיהֶם אָמַר לֹו כֶּף אֵתָּם דְּנִים וּבְחוֹב בֵּין בְּדִינֵינוּ
בֵּין בְּדִינֵיהֶם חֵיב עוֹד שְׁהָרִי גְפָסְקָה הַלְכָה דְּגִזְלוּ אָסוּר וְכו' ע"ש וּלְפִי מ"ש דְּלֵא מְקַרִי
גִזְלוּ אֲלֵא הַפְקַעַת הַלְוָאָתוֹ דְּשָׁרִי לִיָּה מְאֲרִיָּה כְּמִדְּנָבְר וְהַנְרָאָה לַענ"ד הַקְצָרָה שְׁכָף רְאוּי
לְהוֹרוֹת: (עז) פְּשִׁיעָה רְאוּבֵן נִגְנַב לֹו מְחִנּוּתוֹ אֵיזָה חֲפָצִים וְלֹא יָדַע מִי הוּא זֶה וְאֵיזָהוּ
אֲשֶׁר גָּנַב ע"כ צָוָה לְנוֹעָרוֹ הַמְתַּלְמֵד אֲצֵלוֹ בְּמִלְאָכְתּוֹ שְׁלֵא יִכְנַס לְחִנּוּת וּלְפְתוּחָה עַד עַת
כָּא רְאוּבֵן כְּעַל הַחִנּוּת וּבִיּוֹם א' בְּכֶקֶר עֲמַד הַנֶּעַר הִנֵּה וּפְתַח דְּלִתֵּי הַחִנּוּת וַיֵּשֶׁב שָׁם וְאִח"ךְ
הַנִּיחָה פְתוּחָה וְנִכְנַס לְחִנּוּת אֲחֶרֶת וְחָזַר וַיֵּשֶׁב בְּחִנּוּת רְאוּבֵן וְשׁוּב יֵצֵא חוּץ מִהַמְּבֹוֹי שְׁיֵשׁ
בּוֹ הַחִנּוּת וְהִלֵּךְ אֲצֵל הַחִנּוּנִי לְקַנּוּת מִמֶּנּוּ מֵה שְׁצָרִיף לְסַעֲוֹדָתוֹ וְהַחִנּוּת פְתוּחָה וְטוֹעֵן
רְאוּבֵן שְׁכַעַש"ק הַנִּיחַ הַחֲפָצִים בְּחִנּוּת וְלֹא נִמְצְאוּ וְכָא לְהַתְדַּיִן וְצוּעַק מֵר עַל מֵה שְׁהַתְרָה
בּוֹ שְׁלֵא לְפְתוּחַ הַחִנּוּת בְּלִתֵּי בְּמַעֲמַד וּבְמוֹשָׁב רְאוּבֵן וְהַנֶּעַר אוֹמַר כִּי לֹא רָאָה הַחֲפָצִים
בְּחִנּוּת וְלֹא גָנַב מְאוּמָה וְהַעֲדִים מְעִידִי שְׁהַנִּיחַ הַחִנּוּת פְתוּחָה פְּעָמִים כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר: וְהִנֵּה
אִם בְּאִנּוּ לְדוֹן כְּעַל הַחִנּוּת פְּדִין נִגְזֵל דְּנִשְׁבַּע וְנוֹטֵל צָרִיף שְׁיַעֲיָדוּ הַעֲדִים שְׁנִכְנַס רִיקָם
וַיֵּצֵא טְעוֹן פְּלִים תַּחַת פְּנֵפִיו וְשְׁהַנְגִּזֵל אָמוּד בָּהֶם כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי צ' וּבנ"ד הַחֲפָצִים
שְׁטוֹעֵן רְאוּבֵן שְׁנִאֲבָדוּ קְלִים הֵם הָיוּ וְע"ע בְּתַשׁוּ' ה' מוֹהַרְשֵׁד"ם ז"ל סִי קַע"ד אָךְ בְּמֵה
שְׁהַנִּיחַ הַחִנּוּת פְתוּחָה צָרִיף חִיקוֹר דִּין אִי חֲשִׁיב פּוֹשַׁע או"ד גְּרָמָא בְּנִזְקִין בְּעֵלְמָא וּבְפּוֹרֵץ
גְּזַר לְפָנֵי בְּהַמַּת חֲבִירוֹ וַיִּצְאָה אִיפְלִיגוּ בְּהַ רַבּוֹנוֹתָ הַרְאָב"ד וְהַרְמ"ה ז"ל וְסִיעֲתָא דְּשְׁמִיָּא
דְּחֵיב עַל הַבְּהֵמָה וְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל בְּפ"ד מֵה' נ"מ דְּפָטוּר כַּמ"ש הַטּוֹר סִימָן שְׁצ"ה
ע"ש בְּב"י וּבְסַפֵּר בְּד"ה וּבְמוֹר"ם ז"ל שָׁם וְהַסְמ"ע ז"ל כְּתַב דְּאָפִי' לְמ"ד פְּטוּר ה"מ
בְּדִינֵי אָדָם אֲבָל בְּדִינֵי שְׁמִים חֵיב ע"ש וְעַיִן בְּמַהְרֵשֵׁד"ם ז"ל ח"מ שְׁחִילְק בֵּין ב"ח
דְּנִיָּדִי ע"ש: (עז) פְּרִיעַת ב"ח.

קו"ל דְּפְרִיעַת חוֹב מְצָנָה פְּדֵאֵי בְּפֶרְק הַכּוֹתֵב וְכַתֵּב הַטּוֹש"ע סִי צ' סט"ו וּבְמוֹר"ם
דְּמַפִּין אוֹתוֹ עַד שְׁתַּצָּא נְפִשׁוֹ לְקַיִּים מְצָנָה זוּ ע"ש וְהַדְּבָרִים מוֹכִיחִים דְּהָגוּ מְצָנָה דְּאוֹרִיָּתָא
וְכ"כ הַרְדָּב"ז ז"ל בְּח"ב שְׁבַשְׁנֵי סִי תר"י עַש"ב וְעַיִן בְּה' ב"י ז"ל י"ד סִי רל"ח וּבְח"מ

סי' ע"ג וכמ"ש לקמן באות ש' מדין שבועה סי' ובקונט' ארעא דרבנן מה"ב סי' קפ"ז ע"ש: (ט) פשיעה.

ראובן חייב לשמעון מנה והניחיהו במשמר עד אשר יג'דל פ'רע לשמעון בחובו והלך לוי בדרך ערמה לשר בית הסוהר לאמר לאסורים צאו ויצא ראובן מבית פלא ופשט לו את הרגל נתיב לא ידעו עיט ועמד שמעון לקבול אצל לוי פי הוא הנה בעוכריו לאבד ממונו והשבתי דהגר' לע"ד דלוי פטור בדיני אדם דאינו אלא גרמא בעלמא ואהא דאמרי' בפ' הכונס דנ"ח אריב"ל ד' דברים העושה אותם פטור מדיני אדם ותייב בדיני שמים וכו' ופורץ גדר לפני בהמת חבירו והנינו בה אי בכותל פריא בדיני אדם נמי לתייב פירש"י ז"ל דקאי אפנותל דוקא אבל אם נאבדה בהמה פטור דלא עביד מעשה וע"ש בתוס' והרא"ש ז"ל וכן היא שיטת הרי"ף ז"ל ועיין בהרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' נזקי ממון דין כ' והטור סי' שצ"ו ומור"ם שם תפס שיטת הרמב"ם ז"ל ועיין בה' כ"מ ז"ל שהביא תשובת רבינו לחכמי לונגל ובתשו' הרשב"ם חלק ח"ה מ סי' שצ"ו ובכנ"הג לשם עיין בטוש"ע סי' קל"א סי"ב גבי ערב לגופו של לנה ולא על הממון: (פ) פשרה.

ראובן נושים בו הרבה בני אדם ועמדו אנשים של צורה ופשוו ביניהם שכל אחד מהם יגבה חצי החוב שלו וימחול על הנשא ונמרו הענין ושכל אחד יביא שטרו ליד הפשרנים וכן עשו והצליחו לבד אחד מהם שהתל בהם ולא מסר שטרו ליד הפשרנים ואחר שקיבל חצי חובו רצה לחזור בו פי לא נטל בקנין ולא החזיר השטר ונדתי דלא אהניא לרמאה רמאותיה פיון שקבלו מה שגזרו הפשרנים וכמ"ש מוהרשד"ם ח"ה סוף סי' י"א וסי' ז"ג ועיין בהכנ"הג סי' י"ב בהג"הט אות ו' ובה' תורת חיים ז"ל ח"ב סי' ל"ח דה"ה התובע אינו יכול לחזור בו ע"ש וכן מצאתי לה' משאת משה ז"ל ח"ה מ סי' ס"ב ואפילו תפס אח"ך משאר ב"ח מוציאין מידו עיין להרב מגן שאול סימן ז"ד: (פא) פשרה ראובן תבע מחבירו מנה והלה פוטר בכל וראובן שכח שיש עדים בדרך ועמד ונתפטר עמו בתמשים ואח"ך מצא שהיו עדים בדרך הו"ל פשרה בטעות וחזור הרי"ף ז"ל בתשובה סי' ק"ד וקכ"ד ובתשו' מרן שבס' אבקת רוכל סי' קמ"ב: (פב) פשרה ראובן נתפטר עם אשת אביו .

פנגד שבועת אלמנה ופטרה וכשפאה להנשא נדרה לבעל סף יותר ממה שגבתה מנכסי בעלה הא' ואז עמד ראובן לערער והוריתי להם משפט כתוב בספר דרכי נועם דף כ"ב ע"ב סי' טו"ב: (פג) פשרה.

קי"ל דפשרה צריכה קנין כמ"ש בטוש"ע סי' י"ב ס"ה ע"ש וכתב מרן בש"ע שם סי"ג דאם הנתבע קבל גזרתם וכתב עליו שטר בלשון הודאה או בלשון חיוב אעפ"י שלא קבל קנין על הפשרה אינו יכול לחזור בו ע"ש וכ"ש אם מסר הדבר שגזרו עליו הפשרנים ועיין בתשו' הרב מוהרשד"ם ז"ל סוף סי' י"א וי"ב ועיין בהכנ"הג שם אות י"ו ועיין לה' מוהר"ח ש"ז ז"ל ח"ב סי' ל"ח ועיין בתשו' הרי"ף ז"ל סי' קצ"ג וקצ"ח ובתשו' מרן ז"ל שבס' אבקת רוכל סי' עק"ב ובס' זמן אהרן ז"ל סי' קנ"ט: (פו) פשרה.

קי"ל דלאחר גמר דין אין הדיינים רשאים לעשות פשרה כמ"ש בטוש"ע סי' י"ב ס"ב וכתב ריא"ז ז"ל הובאו דבריו בס' השל"הג ז"ל בפ"ק ז"ב דה"מ להטיל עליהם הפשרה שלא מדעתם אבל על ידי פיוס ופיתוי אדרבא מצנה קעביד והבאת שלום בין

אדם לתבירו ע"ש והב"ח ז"ל חלוק בדבר וה' ש"ף ז"ל פתב ע"ד הרב"ח ז"ל הללו ומה שהביא עוד שם דדבריו שאין דבריו נכונים והנלע"ד דמ"ן ז"ל בש"ע לא ס"ל הכי מדסיים בה ז"ל אבל אחר שאין הדין רשאי לעשות פשרה ביניהם שלא במושב הקבוע למשפט עכ"ל דאטו אחר שאינו דיין מי מצי להכריחם לקבל דעתו לעשות פשרה שלא מדעתם אלא עכ"ל דה"ק דאחר יכול לפייס ולפתות הבע"ד אבל הב"ד אפילו בכ"הג בפיתוי ופיוס לא מצו עבדי הכי כנלע"ד בדעת מ"ן ז"ל וילעגו אם עבר הדין ועשה פשרה אחר גמ"ד כ' ה' מוהריק"ש ז"ל סי' מ"ד דהוי פטועה בדבר משנה וחזור ועיין בהכנ"הג סי' כ"ה בהג"הט אות כ"ח: (פה) פשרה קי"ל פשם שאסור להטות את הדין כף אסור להטות את הפשרה לא יותר מחבירו כמ"ש בטוש"ע סי' י"ב ס"ב ע"ש ונראה פשוט דה"ד פשמטה בפשרה מאהבתו של זה או משנאתו של זה אבל פשנראה לדין שטענות האחד הם יותר חזקים ובריאים יותר מחבירו או שהדין במחלוקת הפוסקים שנוי והדבר שקול אלא שנראה לב"ד פת הסוברים הא' יותר נכונה מסברת האחרת רשאי להטות בפשרה וכף אנו נוהגים לדון וכף במקודש חזיתי לב"ד שלפנינו נו"ן דנים בפשרה בכ"הג והפלל לפי ראות עיני הב"ד ובלבד שיכנין את לבו לשמים ואחז"ר גנדמן לידי ס' תשו' הרב הגדול מוהר"י באסאן ז"ל ובס"י ק"ו פתב מזה ועיין לה' כנ"הג אות ז ע"ש משם ה' מוהרימ"ט ז"ל: (פוא פשרה).

קי"ל פשרה בטעות בטלה כמ"ש בסי' כ"ה ואפילו שנשבע שלא לבטל הפשרה אם נתברר אח"כ שהיה בטעות כגון שלא מצא ראיה לדבריו ושוב מצא ראיה בטלה הפשרה ושבועה נמי אין פאן ועיין בתשו' מ"ן הב"י ז"ל שבס' אבקת רוכל סי' קמ"ב ע"ש: (פז) פשרה.

פרטי הפשרה בטוש"ע סי' י"ב ודיני פשרה בטעות עיין כנ"הג חלק ח"מ מה"ק בסי' כ"ה מאות נ"א ואילך: (פח) פשרה. מי שהיו עליו ב"ח הרבה ולא היו רוצים הסותרים להתפשר עמו ואמר הלנה לאחד מהם שיעשה עמו חסד לאמר שהוא רוצה להתפשר כדי להתראות לשאר ב"ח שיש מהסותרים שרוצים בפשרה אבל אמה תטול משלם בלתי שום אריכות הזמן והכי הנה נכתבו שטר הפשרה וחתמו בו כל הסותרים והאיש הזה חתם גם הוא עמם וטוען עכשו שלא חתמתי אלא ע"ת זה הדין עמו ויטול משלם לא לתר הרש"ך ז"ל ח"ג סי' ח' כנ"הג ח"מ סי' ר"א בהגהב"י אות כ"ד: (פט) פשרה.

לוי ירד מנכסיו והיו עליו ב"ח הרבה וקצתם רצו להתפשר עמו וקצתם מסרבים בפתח סותרת כ' מוהרש"ך ז"ל בח"ג סי' ח' שפכר פסק בח"ב סי' קי"ג דכופין זה את זה וכ"כ בספר פליטת בית יהודה סי' כ"א ומוהר"י לירמא ז"ל סי' כ"ב שם בטעמא אמור רבנן דמנהג הסותרים בכף הא למדת במקום שאין מנהג קבוע אין כופין אותם וצריף לחקור במנהג סותר עירינו זה תונס יע"א ועיין בה' משאת משה ז"ל חלק ח"המ סי' נ"ב ובס' ברפי יוסף סי' י"ב אות י"ד ע"ש: (צ) פשרה.

שאלה ראובן הוציא כת"י על שמעון שח"ל ת"ר גדוש וכתב בו וכשאפרע לו הסף אקח ממנו כת"י הנז' וטוען כי כפר נתפשו בו בת"ק גרוש ע"י שר העיר וקבלת אותם וראובן מכחיש אלא ששר העיר הביא לי הסף שהוא בלי שום זכר פשרה ועוד באותם הימים לא מצאתי לי שום עד על מה שטענת כי לא חייבתי עצמי רק להפציר ורדיפת שלום

בינה ובין השלטון אשר הייתי משרת אותו להיות אני משתדל בפירעון אף לא להתחייב
הן היום מצאתי אנון לי עד א' שמעיד שהתניתי עמך להיות אתה המתחייב וא"כ הניא
פשרה בטעות ושכמ"ה: תשובה ממדב"ר קדמות אתיא אח"ל אח"ל הא דת"ר בסנהדרין
דף ה' ביצוע בשלשה דר"מ וחכ"א פשרה ביחיד וכו' והא דנקט ת"ק ביצוע וחקמים
פשרה עיין בתמים דעים סי' ר"ז דבר דבור על אונפניו אר"א ש"מ פשרה אינה צריכה
קננו דאי ס"ד צריכה קננו למ"ל תסגי בתרי ולקנו מניה פי היכי דלקו עליה סהדי
והלכתא פשרה צ"ק ופירש"י ו"ל ואפי' בג' דהיינו למ"ד בג' והכריע ר"א דטעמא דר"מ
משום דבפשרה נמי צריף הקרע וכמ"ש התוס' ו"ל ע"ש: והרי"ף ו"ל פסק כמ"ד בשנים
ובקננו וכתב עליו הנמק"י ו"ל לאו דוקא שנים דבחד סגיא ע"ש והנה הגם דדברי הש"ס
דקאמר מ"ד בתרי אפילו בחד והא דקאמר בתרי פי היכי דלקו עליה סהדי ע"כ א"כ
כששניהם מודים בפשרה אפילו על ידי א' וקנו מיזם פשרה גמורה היא ומ"ש הרי"ף
ו"ל לישנא דרשב"ג היינו פי היכי דלקו עליה סהדי דלא ליתו לידי הכחשה וכן י"ל
דעת הרמב"ם בפכ"ב מה' סנהדרין: וראיתי להרב המגיד ו"ל שהק' ו"ל כמה פח יש
בפשרה מדין פינן דבפשרה צריכה קננו והלא בדין נמי אם קנו מיזם אינם יכולים לחזור
וכו' עכ"ל ולכאורה קשה דמאי קושיא פינן דכתבו המפרשים אפילו ביחיד מהניא פשרה
וכמ"ש הוא ו"ל והא דקאמר רשב"ג תרי פי היכי דלקו עליה סהדי כדאמרן ובדין נמי
בעי שלשה אבל שנים שדנו אין דיניהם דין אם לא ע קננו שקבלו עליהם מידי דהנה
בקרוב ופסול ואפשר דהרב ו"ל לא מוטיב אלא לרבינו ו"ל כפי מה שפירש הוא ו"ל
דדוקא בשנים וג' מהני בפשרה ושינויא דגמרא דחזקה בעלמא הוא אמטו להכי שפיר
דייק דמה יפוי פח וכו' זה נ"ל לדעת הרב ו"ל ודוק: והנה ראיתי להתוס' ו"ל אהא ברייתא
גופה ד"ה יפה פח וכו' שהק' קושית ה"ה ו"ל וק"ל דלפי שיטת הש"ס נראה דלק"מ
וכמ"ש וצ"ל דעת התוס' ו"ל כפי דעת רבינו ו"ל כפי שיטת ה"ה ו"ל או שנאמר דקו'
התוס' לפום מאי דסא"ד למימר אפילו בחד וכמ"ש מוהרש"א ו"ל בדבור הקודם לזה
ותירוצ' ה"ה כתי' התוס' ו"ל: עוד הקשה הרב המגיד ו"ל פינן דמסיק מ"ד תרי אפילו
בחד סגיא אמאי לא פסק רבינו ו"ל אפילו ביחיד ע"ש ולע"ד נראה דרבינו ו"ל העתיק
הברייתא בצורתה דצריף שנים פי היכי דלקו עליה סהדי ואמר ר"ן אם מודים ו"ל
אפילו ביחיד וזה לא ביאר רבינו ו"ל או משום שהעתיק לישנא דרשב"ג או משום מלתא
דפשיטא דכיון שע"י קננו ומודים ו"ל אז מהיכא תיתי לומר שאינה פשרה גמו' היא לפי"ז
דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ו"ל אפילו ביחיד מהניא ע"י קננו כששניהם מודים וא"כ
בנ"ד שנעשית ע"י יחיד ושלא בקננו לאו ממשא אית בה: ואם לחשונה אדם לומר והלא
כתב הרב"י ו"ל סימן י"ב בשם תשו' הריטב"א ו"ל ופסק אותה בשלחנו דאם קבל גזרת
הפשרנים אינו יכול לחזור אפי' שלא ע"י קננו יעו"ש וא"כ הךא דביחיד מהניא ולא
מחסרא אלא פירעון הפשרה במקום הקננו א"כ פשרה גמורה היא אף אתה אמור לו
דמאן דדמה הא לא חש לקמחזה חדא דכבר מלתא אמורה דפשרה ביחיד לא מהניא אלא
כששניהם מודים והכא התובע מכחיש שלעולם לא קבל המעות בתורת פשרה ועוד והו'
לו שקבל פירעון מפאת פשרה כל אימת דבעי למהדר מצי הדר ביה אבל נתבע לא מצי
הדר ביה והרי שלף לפניה מ"ש הרב העיטור ו"ל בדין פשרה דף מ"ח ע"ד ו"ל ומסתברא
דפשרה בלא קננו ופרע ליה ההיא פשרה בקננו הוא לגבי תובע ונתבע לא מצי הדר ביה

אָבֵל תּוֹבֵעַ מְצִי הָדָר בֵּיהּ לְהַרְי"ף ו"ל בְּתִשׁוּ' עכ"ל וּבִיאָוֹר כְּנֻנְתּוֹ רְצוּיָהּ הִיא שְׁפִירְעוֹן הַפְּשָׁרָה בְּקִנְיָן הוּא לְהִנָּאת הַתּוֹבֵעַ לְעִנְיָן שֶׁהִנְתַּבֵּעַ לֹא מְצִי.

הָדָר בֵּיהּ אָבֵל תּוֹבֵעַ אֵלִים פְּחִיָּה וּמְצִי הָדָר בֵּיהּ הָרִי לֵךְ דְּפָרִיעַת הַמָּמוֹן אֵינָהּ בְּקִנְיָן אֶלָּא לְהִנָּאתוֹ אָבֵל אִי בְּעִי הָדָר בֵּיהּ מְצִי: וּמַעֲתָה מ"ש הָרִיטְבָ"א ו"ל שְׁאֵם הַנְּתַבֵּעַ קַבְלֵב־שֹׁטֵר אֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְכַתֵּב מ"ש בְּעַל הָעֵיטוֹר פִּירְעוֹן לֹא־וְנָקָא עכ"ל הֵינְנוּ דְּוָקָא נִתְבַּע לֹא מְצִי הָדָר אֶלָּא דְּהָרִיטְבָ"א ו"ל לֹא נִחִית אֶלָּא לְגַבִּי נִתְבַּע שְׁפָהּ שְׁאֵלוֹהוּ אָבֵל וְדָאֵי דִּיּוּדָה דְּהַתּוֹבֵעַ מְצִי הָדָר בֵּיהּ כִּי עֵינָקֵר לִימּוּדוֹ מִדְּבָרֵי הָרַב בְּעַל הָעֵיטוֹר ו"ל וְכֹאמּוֹר: וְרֵאִיתִי לְהַכְנִי"ה ו"ל בַּח"ב בְּהַגְהַב"י אוֹת ד' שֶׁהִרְבָּה לְהַק' עַל הַמְּפָרְשִׁים דְּדוּקָא נִתְבַּע לֹא מְצִי הָדָר אָבֵל תּוֹבֵעַ מְצִי הָדָר בֵּיהּ וְכַתֵּב וְחַשׁ לִיהּ לְזַרְעָא דְּאָפָא דְּלִימָא הָכִי וְכו' וְהַחֲלִיט הַדְּבָר דַּכ"ש תּוֹבֵעַ דְּלֹא מְצִי הָדָר בֵּיהּ עַש"ב וּבְנֻדָּאֵי שְׁלֹא רָאָה דְּבָרֵי בְ"הֵעִי הִלְלוּ וְלִכְפָּה כ' כֵּן וְאֵם אֲמֹר יֵאמֵר דְּאֵלִים שֹׁטֵר מִפִּירְעוֹן דְּהָרִיטְבָ"א ו"ל מְאָרֵי דְּהָאֵי דִּינָא פְּתַב וְז"ל וּמ"ש בְּ"הֵעִיט פִּירְעוֹן לֹא־וְנָקָא עכ"ל עֵינ רֹאָה דְּנֻדָּאֵי פְּשִׁיטָא לִיהּ דְּפִירְעוֹן אֵלִים טְפִי וְלֹא יִהְיֶה הַבָּא מִפְּחוֹ יוֹתֵר מִפְּחוֹ דְּזָה וְנֻדָּאֵי לֹא נִיִּתְּן לִיָּאֵמֵר וְדוּק וְעֵינֵן בְּשׁוֹ"ת מְשֻׁפְּטִים יִשְׁרִים ס' ט"ו: וְע"ל מְטַעְמָא אַחֲרֵינָא לֹא־וְנָקָא דְּהָאֵי פְּשָׁרָה לִית בָּהּ מְשֻׁשָׁא מְחַמַּת כִּי הַתּוֹבֵעַ טוֹעֵן כִּי בְּשַׁעַת הַפְּשָׁרָה לֹא נִמְצָא בְּיַדֵּי הַכַּת"י גַּם לֹא הָיוּ עֵדִים וְהוּ עָתָה מְצָאֵתִי אוֹן לִי הַכַּת"י וְגַם ע"א שְׁמֵבִיאֵו לִידֵי שְׁבוּעָה דְּאוֹרֵיִיָּתָא וּמַעֲתָה הָיוּ פְּשָׁרָה בְּטַעוֹת וּמִנָּא אֲמִינָא לֵה מ"ש הָרַב הָעֵיטוֹר ו"ל וּמְבִיאֵו גַּם הַנִּמְק"י ו"ל לְשֵׁם גַּם הַרַב"י ו"ל בַּס"ס י"ב שְׁאֵם לֹא מְצָא הַשֹּׁטֵר וְכו' יָכוֹל לְחַזֵּר עַש"ב: וְאֵם נִפְשָׁה לֹא־וְנָקָא לֹא־וְנָקָא אֶפְיִלוּ בְּלֹא קִנְיָן מְחַמַּת שְׁנַעֲשִׂית ע"י אִישׁ חֵיִל טוֹב הָאֶרֶץ וּמְצִינּוּ לְמַרְדְּכִי ו"ל בַּפ"ק דְּסִנְהֶדְרִין דְּרִין וְהַרַב"ח וְהַכְנִי"ה ו"ל ח"א שְׁפָתָבוּ מְשֻׁמוּ שְׁאֵם נַעֲשִׂית ע"י טוֹבֵי הָעִיר מְהִנָּא אֶפְיִ בְּלֹא קִנְיָן אֶרֶץ אֲנִי אֲעִנָּה יָאָה עֲנִיּוֹת"א לְהַאֲמֹר הָיוּ מְכַמָּה אֲנַפִּין חֲדָא דְּכִינּוּן שְׁפָתָבְתִּי מְשֻׁם בַּע"ה ע"ל דְּאֶפְיִלוּ פְּשַׁעֲשִׂית בְּקִנְיָן פְּדִין כָּל פּוֹשְׁרֵי פְּשָׁרָה אֵם לֹא נִמְצָא בְּיָדוֹ הַשֹּׁטֵר אוֹ שְׁלֹא מְצָא עֵדִים וְרֹאָהּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְעוֹד דְּהַמְרְדְּכִי לֹא אָמֵר דְּמַהֲנָיָא ע"י טוֹבֵי הָעִיר בְּלֹא קִנְיָן אֶלָּא דְּוָקָא בַּג' וְהָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ דְּבָרֵי הַמְרְדְּכִי וְרַבִּינוּ יוֹסֵף הַלּוֹי ו"ל חֲלוּק בְּזָה וְכַתֵּב דַּבְּג' פְּשָׁרָנִים לֹא בְּעִי קִנְיָן וְכ"ש אֵם נַעֲשָׂה בְּמַעֲמַד טוֹבֵי הָעִיר וְכו' עכ"ל א"כ דְּעִתִּיָּה דְּרַבִּינוּ יוֹסֵף ו"ל לֹא־וְנָקָא בַּג' וְאֶפְיִלוּ בַּג' הַדְּיוֹטוֹת וְכ"ש אֵם הֵם טוֹבֵי הָעִיר אָבֵל בְּתָרֵי וְכ"ש בְּחַד לֹא מִיַּדֵּי מְהִנָּא וְעוֹד דְּכַד תְּדוּק שְׁפִיר אֲשַׁפְּחַת דְּמַלְתִּיָּה דְּרַבִּי ו"ל לֹא־וְנָקָא הִיא דְּטַעְמִיָּה דְּרַב יוֹסֵף לֹא־וְנָקָא רַב אֲשִׁי שֶׁהִכְרִיחַ לְמ"ד בְּשִׁלְשָׁה מְוָכַרְח שְׁלֹא בְּקִנְיָן דָּאֵי לֹא לִיקְנוּ מִנִּיהּ תְּרֵי וְלֵהוּוּ עֲלֵיהּ סְהָדִי וְכו' וְלֹא אֲדַחֲנָיָא מְהַלְכָה וּמֵאֵי דְּמַסְקִינוּ נְהַלְכָה פְּשָׁרָה צְרִיכָה קִנְיָן וְכו' הֵינְנוּ לְמ"ד תְּרֵי אוֹ חַד וְדִלָּא פְּרִישׁ"י וְהַתּוֹס' ו"ל אָבֵל לְדַעַת רַשׁ"י וְהַתּוֹס' דְּאֶפְיִלוּ בְּשִׁלְשָׁה מְהִנָּאֵי שְׁלֹא ע"י קִנְיָן אֶפְיִלוּ שִׁיָּהּ טוֹבֵי הָעִיר וְעֵינֵי הָעֵדָה לֹא מִיַּדֵּי אֵית בָּהּ וְדוּק הֵיטֵב: וְעוֹד שְׁכָבֵר כְּתַבְתִּי דְּהַתּוֹבֵעַ לֹא גָמַר הַפְּשָׁרָה וּבְעֵינֵן תְּרֵי כִּי הֵיכִי דְּלֵהוּוּ עֲלֵיהּ סְהָדִי וְכִמוּ שֶׁהֶאֱרַכְתִּי בְּדָבָר מַעֲתָה כִּינּוּן שְׁנַתְּבָרֵר דְּהָאֵי פְּשָׁרָה לִית בָּהּ מְשֻׁשָׁא וּמְצִי הָדָר בֵּיהּ נִתְבַּע וּמֵאֵי דְּקַמְהָדָר לִיהּ שְׁמַעוֹן שֶׁהַחֹב הוּא עַל הַמְלֵךְ וְכו' וְכִמוּ שְׁנַתְּבָרֵר בְּשִׁאֲלָה בְּאִנְרָה נ"ל לְכַאוּרָה דְּרֵאוּבֵן יִשְׁבַע עַל זֶה וְיִטּוֹל כִּינּוּן שַׁכְתִּי בְּיָדוֹ וְאֵע"ג דַּבְּכ"י בְּעֲלָמָא אֲמַרִּינוּ דִּישְׁבַע וְיִפְטֹר דְּלֹא מְצִי אִמ"ל שְׁטָרָה בְּיַדֵּי מֵאֵי בְּעִי וְכִמְדֻנְבָר בְּטוֹר ש"ע ס' ט"ע ע"ש הַכָּא נ"ל דְּהָיוּ כְּמוֹ כַּת"י שְׁיִשׁ

בו נאמנות פנין שקבל ע"ע וכשאפריענו הספד הנז' אטול הכת"י הנז' נמצא דכל עוד שלא לקח הכת"י אנו דנין אותו שהוא מקויים בנאמנות.

אבל מה אעשה דיש סוכרים דאין זה במשמעות הכת"י להיות בו דין נאמנות וסמכו דבריהם דהכי אורחיהו למכתב בלשון ישמעאל ואף את"ל דאיפא לפרש הכי ואיפא לפרש הכי מ"מ יד בעל השטר על התחונה וכמו שנתבאר בסי' ס"ב ע"ש וא"כ הדר דינא ששמעון ישבע שבועה דאורייתא לפי שיש לו עד א' שלא אמר לראובן שאכתנן לה הכת"י ואני אפרע לה ואפטר גם ישבע לו שבועה שלא העלה הספד בחשבון עם המלך וגם בזה יש עד אחד מסייעו שגפרע שמעון מאת המלך וא"כ חייב שבועה זה נ"ל ברור כשמש בצדקרים ועיין להמש"ל ז"ל בפכ"ו מה' מלנה דין ד' ע"ש: מערכת אות צד"י (א) צוואה.

שאלה שמעון ולוי אחים שנתפסם בפל מפל כל ומת שמעון והניח אחריו ד' בנים יצחק אליהו שלמה שמואל והיה לוי מתעסק בכל אשר היה עושה בחיי אחיו והן בעון פגעה מדת הדין גם בלוי והנפה ביום ד' מדבר היות רח"ל וקרא לסופר וכתב שטר צוואה ודין גוססיה אעח"מ וכו' וכו' צנה לנו בצואת שכ"מ שאם ח"ו יארע העדר ממנו מזה החולי אשר הוא שוכב בו עתה אז יהיו מעתה ה"ר פ' ופ' ופ' אפטרופוסים ושלטנים על כל נכסי עזבוני ועל נכסי עזבון אחיו המנוח ה"ר פ' פדי שיעמדו ויקבצו כל נכסי העזבון הנז' בין שיש להם פה העירה או בעיר אחרת ומינה אותם מינוי גמור ועוד צנה שהאפוט' הנז' נאמנים על העזבון הנז' נאמנות גמורה על כל אשר יאמרו על העזבון הנז' ופטר אותם פיטור גמור ושכל מה שיעשו בנכסי עזבונו ועזבון אחיו בין לתקוני בין לעויתי הפל עשוי ולית מאן דימחא בידיהו כלל.

וגם צנה שאם ח"ו יארע ממנו העדר מחולי זה אז יתנו מנכסי עזבונו סד"ק גרושויש לאחיו ה"ר פ' יצ"ו והשאיר יהיה לבני אחיו כל הנז' צנה בפנינו אעח"מ בצוואת שכ"מ פד קציר ורמי בערסיה ומ"ש וח' ביום ה' ד' לחדש תמוז שנת התקנ"ז: פ' ער פ' עד.

ויש לחקור ולעמוד על פרטי צוואה זו הא' שלא נזכר בשטר צוואה דמית מגו מרעיה וכינון דכונ הני חיישינו שמה נתברא מאותו חולי ובטלה הצוואה הנז' ואח"כ חלה את חליו אשר מת בו: גם את השני שאלהו הראשון מד' אחים הנז' מת בחיי הנותן בליל ו' והנותן מת לעתות ערב שבת קדש א"כ נמצאת אומר חלקו של אליהו שעדיין לא זכה בו כי לא נתן להם אלא אחר שארע העדר ממנו א"כ הדרא מתנה למרה ולכי מיית חזרו הנכסים ליורשיו וזכה אחיו של הנותן במחצית חלקו של אליהו שעדיין לא זכה בו או דילמא אחיו של אליהו זוכים בחלקו: גם את הג' פי לפי הנשמע שהבן שלמה בשעת המתנה היה כבר בן חמש שנים ומחצה והבן הד' שמואל כבר ב' שנים ומחצה ה"נ זכו במתנה זו או לא פנין שלא זכה להם ע"י אחר: ואת רב"ע דלא כתיב בהאי צוואה כתובה בכרא וקי"ל דחוששין לה למתנת' טמירתא.

גם לפי הנשמע מעדי הצוואה שאחר שסיים דבריו המצווה אמ"ל הסופר מה הועילו מעשן שנתת הנכסים לבני אחי הנפטר ועכשו אם יארע העדר ממנו אשתה אשר אהבת כנפשה תפול לבני אחיה לקיים מצות יבום בעירום ובחוסר כל פי סלקת אותו בק"ק גרושויש ואז ישב משתומם אדעהי ונהכי נכנס אחיו לבקרו וכינון שראה אותו עמד ולא

ענה עוד ונשבו לפניו קרוב לחצי שעה ואין דובר דבר ידים מוכיחות הניין דניחא ליה בהעלם והסתר דבר המתנה ועוד בה יתר דקדוקי סופר ומתוך התשו' יתבאר הכל בס"ד: זאת אשיב על דבר שאינו פתוב ואתפטר מגו מרעיה דאיכא למיחש דילמא נתרפא בו מאותו חולי וחסר בו מהצנועה הלזו והיורשים מוחזקים בנכסים שהם אין צריכים ראיה אלא מדין תורתנו הקדושה שמתעלה ועל מקבלי המתנה להביא ראיה לזכות במתנה זו ואע"פ שגם מקבלי המתנה יורשים ג"כ ניהו הא מיהא בחלק העודף על חלקם אינם זוכים בו אלא מכח שטר מתנה זו והו"ל כשאר מקבלי מתנה ועליהם להביא ראיה ועיין מה שהארכתי בפ"ט זה באות יו"ד ס"ז: והנה בעיקרא דהאי מילתא אפליגו אמוראי בפ"ק מ"ש דקנ"ג דרבא אמר נהרי מת נהרי קברו מוכיח עליו והעמידהו על חזקתו שמתוך אותו חולי מת נקנה המקבל ואביי איתביה מספינה שאע"פ שרובן לאיבוד נותנין עליו חומרי חיים וכו' חולים שרובן לחיים לכ"ש ואתמר עלה דשמעתא פ"ק דרבא אלא פ"ק וכו' וכתב רשב"ם ז"ל דרבא לא הדר ביה וקי"ל פנותיה דשמעתא אליבא דר"ן קיימא דקי"ל פנותיה דדיינא הוא ונחית לעומקא דדינא גם התוס' לחד תירוץא ס"ל דלהכי נקט תלמודא דאזלא פ"ק ואלא קאמר דאזלא כר"מ משום דר"ן דיינא הוא וכו' ע"ש למימרא דר"ה בריה דרב הושע ה"נ ס"ל ולאומיה שמעתתיה דרבא אוקמה פ"ק אע"פ דאתיא כר"מ למפסק הלכתא פנותיה גם הרב העיטור ז"ל דף צ"ח רע"ג כתב דבעל המתיתת פוסק פ"ק אע"ש וכן דעת ראב"ה וראב"ה ובעל ס' חפ"ז כמ"ש הג"מיי בספ"ח מה' זכיה ע"ש אמנם רבינו האי גאון ז"ל הובא בתשו' הרשב"א ז"ל כ"י משמו אשר הובא בספר כנ"ה ס' רנ"א בהג"ה הט אות י"ט ע"ש שהאריך בראיות אלא שהוא ז"ל גריס רבא באל"ף אמנם העיטור והרא"ש ז"ל הוכיחו דרבה בה"א גרסינו ודע שמצאתי בש"י ש"ט מקובצת הנדפסת אגב אסיפה בשיטת הרמ"ה ז"ל שכתב משם הרא"ש ז"ל דהלכתא פ"ק אע"ש וצ"ל דט"ס וצ"ל הרא"ם ז"ל ולפי"ז נראה דיפה פוןן מ"ן ז"ל בס' בד"ה ע"ש וצ"ע בדברי הטור ז"ל ומ"ש הגה"מיי דריא"ז פוסק פ"ק אע"ש וכ"מ להשל"הג ז"ל בשם ריא"ז ז"א ע"ש: וראיתי להרמ"ה ז"ל שם בס' סי קל"ג שכתב וז"ל ודוקא דלא אפתחוק דמת מגו מרעיה אבל היכא דאפתחוק דמת מגו מרעיה מהשתא מוקמי ליה אחזקתיה ואלא חיישי' שמא עמד בנתים פיון דאפתחוק גבי אינשי דמת מגו מרעיה איתרע ליה רובא דרוב חולים לחיים לגבי דהאי וכו' עכ"ל.

גם אשור' להרב נ"י ז"ל שכתב ומ"מ יכולים העדים לסמוך על רפואתו ע"פי נשים ועבדים המשמשים אותו ואין צריכים לעמוד עמו שלא לזוז מביתו אלא פיון ששואלים לבני ביתו ובני אדם הרגילים עמו והם אומ' הכביד פ' הכביד פ' ונפטר מתוך פ"ה הרי הוא בחזקת שמת מאותו חולי וכו' עכ"ל וכתב הרשב"א ז"ל בתשו' ח"ב סי' קכ"ז על שטר צוואה שאין פתוב בו ומגו מרעיה אתפטר ושאל השואל אם העדים קיימים ואומרים פריא לנו דמגו מרעיה אתפטר אם יעשו שטר ע"ז פיון שלא עשו שליחות והסכים עמו הרשב"א ז"ל פנותיה ומטעמיה ועוד בה דהו"ל שטר מתנה שכותבים אפילו עשרה או מכר שלא באחריות ע"ש ואע"פ שכת"י יוצא ממקום אחר אפי"ה יכולים לחזור ולכתוב אע"ג דע"ז מגרע גרעי לכח היורש פיון דתשלום שליחותיהו קעבדי ואינם סותרים מ"ש בשטר הצנועה סתמא דאינו אלא כמפרש ע"ש מה שהאריך בזה הרב הנמק"י ז"ל שם בטוב טעם ודעתי ובנ"ד ידים מוכיחות הניין דביום חמישי סמוך לחצי היום צנה

ובעש"ק יצאה נשמתו גם העדים ברור להם דמגו מרעיה אתפטר לבית עלמיה ואין פאן בית מיוחד אע"פ שהם הרחיקו ממנו ולא קרב זה אל זה מאותה שעה שכתבו הצוואה כמשפט החולי מדבר באופן רח"ל ולא שזפתו עין ואם ירצו העדים לכתוב עוד שטר מזה ידם נטויה פדכתיב' משם הרשב"א והשואל והנמק"י ו"ל ועיין בש"ות יכין ובעז ח"א סימן ל"ב דפסיק ותני דהמתנה בטלה כמ"ש הרמב"ם ו"ל ע"ש וא"ה מרבנותו שלא ירד לחלק אם העדים מצויים לשאול אותם כמו שפייס הרמב"ם ו"ל גם לא הזכיר על דל שפתיו דברי הנמק"י ו"ל ואתמהה דכגון דא הנה לו לבאר מפל מאי דכתיבנא והדין נוטה ונהלכה רוחת דמתנה וצוואה זו אין בה ריעותא שלא נכתב בה ומגו מרעיה אתפטר ויכולים עוד העדים לכתוב פדכתיב' וע"ע במרן הב"י ס"סי כ"ט ע"ש ולעיל אות מ"ם סי' קמ"ה בס"ד: ועל דברת מקבלי המתנה בני אחיו שיצחק ואליהו גודלים יותר מבני י"ג שנה ושלמה בן חמש שנים ומחצה בשעת נתינת המתנה ושמואל כן שתי שנים ומחצה ובבריא לא מהני זכייה לקטן אלא במזפה לו ע"י אחר ובנ"ד לא זפה לו ע"י אחר ומתנת שכ"מ היא אי מהניא או לא: הנה דבר זה מתורתו של ה' מוהרימ"ט ו"ל בח' ח"המ ס"סי צ"ו למדנו ב' שיש מי שרוצה לומר דאפילו במזפה לו ע"י אחר מהני אבל בלא זפה לו ע"י אחר פינו דליתיה בבריא ליתיה בשכ"מ ואע"ג דדברי שכ"מ ככת"ומ דמו"ה"מ היכא דהקנאה מעלייא היא אלא דבציר לה כתי' ומסירה אבל בנ"ד דאין פאן הקנאה מדינא לא מעלה ולא מוריד היותו שכ"מ והכנ"הג ו"ל סי' רכ"ג בהגהב"י אות פ"א כ' דתרי קולי לא עבדינן ע"ש ולענ"ד פן יש להוכיח מדברי התוס' פ"ק דמציעא די"ב בד"ה אא"ב וכו' שכתבו ו"ל דמדברבנן אין סברא שיתקנו שתי זכיות וכו' עכ"ל וצ"ל ודמות ראיה לזה ממאי דאמרינן גבי שבועה דבשבועת היתת לא מפכינן דעיקר שבועת היתת דרב נחמן ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ע"ש ד' ה': ומעתה נובין ונדון משפט הנער ומעשהו אי בר זכייה לנפשיה או לא אלא ע"י אחרים ובפ' התקבל דס"ה אמר רב ג' מדות בקטן צרור וזרקו אגוז ונוטלו זכה לעצמו ולא נתנו חכמים דבריהם לשיעורין בכמה שנים אלא דתלוי בהבחנת הקטן ואילו גבי הפעוטו' דקתני מקחם מקח וכו' אתמר עלה ועד כמה פבר שש פבר שבע פבר עשר כל חד לפום חורפיה פדאייתא בהנזקין אלמא דתלי בשנים וחריופתי' שוב מצאתי להתוס' שם אהא דתני התם קטנה היודעת לשמור את גיטה מתגרשת ואיזו היא היודעת וכו' אסיקנא שידעת להבחין בין גיטה לד"א כתבו התו' ו"ל היינו הפעוטות פבר שש פבר עשר כל חד לפום חורפיה וכנגדם בקטנה מתגרשת והשתא אי שיעוריה דר"י דאמר חפץ ומחזירו לאחר שעה קודם לשיעורא דפעוטות הנה סברת ר"י איפקא מדר"ח עכ"ל והקושי בדבריהם מורגש דלא הו"ל למקבע מלתייהו אלא אהא דאמרי' אגוז וזרקו וכו' דמיירי בהבחנת החפץ הצריך לבלתי נצרך דכנותה צרור וזרקו וכו' ולוקמה בפעוטות דוקא דאלת"ה סברת ר"ח ור"י הפפיים ומה להם אצל גיטין לילול פתר זכיות וכבר נתעורר בזה הרב חי הלכות ו"ל ע"ע ועמ"ש התוס' ו"ל דפעוטות פנגדן בקטנה מתגרשת זו היא גירסת רש"י ו"ל לקמן במלתיה דרבא דצרור וזרקו וכו' פנגדום בקטנה מתקדשת למיאון וכנגדם מתגרשת ועיין בדברי ה' המאור ו"ל בסוגיין וביבמות פ' ב"ש אהא דאמרינן התם דף ק"ז ע"ש רחב"א כל קטנה שאינה יודעת לשמור קידושיה אינה צריכה למאן והתם אפסיקא הלכתא פנותיה ע"ש ומרן בש"ע א"ה ע"י קמ"א ס"ו פתב בפירוש דהבחנת

הגט הני פמו הבחנת אגוז מצרור ע"ש שהוא נמשך אחר גירסת הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל פמו שנתבאר בפ"ד מה' אישות ובפ"ב מה' גירושין ופי"א ע"ש דהאי שיעורא בציר מפעוטות.

מיהו ראיתי בהרא"ש ז"ל שכתב דשיעור הפעוטות היינו שיעור דלעיל שידעת לשמך את גיטה עכ"ל וק' דהתם אוקימנא לה בהבבנה דומיא דצרור וכדכתבנא שו"ר לה' המאור ז"ל שכ"כ בפ"י ועיין להכנ"הג ז"ל סי' ע"א בהג"הט אות ס"ה ובהגהב"י אות ל"ג וגם הנ"י חולק בזה ויחיד הוא בדבר ע"ש: אמר מעתה שלמה חי אע"ג דלא הו"ל אלא ד' שנים ומחצה מצי זכי לנפשיה וכינון דדברי שכ"מ בפתובים וכמסורים דמו ש"ד.

איברא דאפתי באשלי רב רב רב תליא דאי האי דאמרינו זוכה לעצמו מדאורייתא לחיי דלא בציר ליה אלא מסירה והא הו"ל דברי שכ"מ ככת"ומ דמו בשאר מקבלי מתנות דעלמא אבל אי זכיתו לא הויא אלא מדרבנן הא אמרינו דתרי זכיות לא עבדינו וכבר ראיתי לה' המגיד ז"ל ברפכ"ט מהלכות מכירה מ"ש בזה ויש קצת גמגום בדבריו וזכורני שקהר מח"א ז"ל בה' זכיה עמד בדבריו ז"ל ומרן הש"ע בא"ח סי' תרנ"ח ס"ו העתיק לשון הרמב"ם ז"ל שבפ"ח מה' לילב שהוכיח מדבריו הרב ז"ל שם דס"ל לרבינו כמ"ד דזכית קטן מדאורייתא ע"ש ומעתה ש"ד מצו זכי לנפשיה שלמה חי מדאורייתא ולא מתקנתא דרבנן: והנה התוס' שם בהתקבל בד"ה שאני וכו' הקשו מדתנן.

מציאת חש"ו אין בהם משום גזל אלא מפני דרכי שלום ואפילו לר"י א"א מדרבנן ותיקצו דעת אחרת מקנה אותם שאני עכ"ל וכ"כ הרשב"א ז"ל בחי' שם וכ"כ ה' המגיד ז"ל בפ"י יו"ד מהלכות זכיה והר"ן ז"ל בפירושו ההלכות שם ובהכי אתנח להו ז"ל הא דאמרינו בקידושין איש זוכה ואין קטן זוכה ע"ש ובפסחים דף צ"א בד"ה איש וכו' ג"כ פתבו פן ונסתייעו מדמסקי' בפ"ק דמציעא דף י"א דהיכא דדעת אחרת מקנה לא בעי עומד בצד שדהו ה"נ דכונתה ע"ש: עוד הקשו התוספות בהתקבל מדתנן בפ"ב ש' דזפין לקטן ע"י אחר והא איהו גופיה מצי זכי ותיקצו בקטן בציר מהאי שיעורא דצרור מייירי מתניתין ע"ש ולפי"ז צ"ל דקטן דגבי מציאה מייירי בהגיע כפר לשיעור צרור אלא משום דליכא דעת אחרת מקנה אותו אע"ג דתני ליה תנא בהדי חרש ושוטה מיהו גבי מציאת קטן לאביו מפני שמריצה אצלו כדאיתא בפ"ק דמציעא דף י"ב ופסקה הרמב"ם ז"ל בפ"ה היינו מכן שש ומעלה ע"ש ופירושו מוכרח מהסוגיא בין לשמואל בין לרחב"א ודוק.

והא דלא ניחא להתוס' וסיעתם לאוקי מתני' דמציאת חש"ו בקטן דבציר משיעורא דצרור וכדאוקימנא למתני' דפרק מ"ש משום דאי מייירי בבציר משיעורא דצרור לא מצי למימר ר"י דיש בו משום גזל דדבריהם ולא מפני ד"ש איכא וכן מצאתי בירושלמי עלה הדין אגוז ומשליכו צרור ונוטלו המוצא בידו פמוצא באשפה צרור וזרקו אגוז ונוטלו גזילה גזל מפני דרכי שלום.

ועוד תי' ז"ל דבבבנין חליפין אינו מבחין עכ"ל ור"ל דדוקא דבר הנמסר להם מיד אבל דבר שאינו נמסר לידו אלא דזוכה בו ע"י קנין אינו זוכה לעצמו ע"י עצמו אלא ע"י אחר וביומר מבואר הדבר בדברי הר"ן ז"ל ע"ש ואחריהם נמשך מרן בש"ע שם סי' רמ"ג

ע"ש ואע"ג דהתוס' מוקמי לה לחד תירוץא דמירי בקטן טפי פדכתבנא וכו' כ' ה"ר"ן ז"ל בפ"ש אחרים ע"ש.

ולע"ד דלענין דינא ל"פ תרי שינויי אלא דאוקים מתני' במאי דמסתבר טפי אמור מעתה בהלנאות ושט"ח שעל העפ"ם דמעיקר הדין פלוגתא דרבנןתא אי מהני בהו כת"ומ או לא נאפילו ל"ד דמהני בהו פתיבה ומסי' ה"מ היכא שהשטר או הפתיבה פשר בדינינו אבל אם הוא פסול בדינינו אעפ"י שפשר בדיניהם אינו נקנה בכת"ומ כמ"ש בש"ע סי' ס"ז ס"ו ועיין בסמ"ע סק"י"ב א"כ כל שנמצא פתיבה של המצונה על העפ"ם ואינם עיקרים בדינינו לגבות בהם לא מהני בהו אפילו כת"ומ א"כ לא זכו בהם מקבלי המתנה גדולים וקטנים: ותבט עיני להכנ"הג בסי' ס"ז בהגהב"י אות ק"ו שפכתב עמ"ש רבינו דעת הרמב"ם פתב בתשו' שאם היה המקבל קטן לא זכה בהם וכו' עכ"ל וצריך לבאר באיזה קטן קאמר דאי דבציר מצרור תפ"ל דלאו בר זכיה פלל אלא ודאי דקטן דבר זכיה ואפי"ה בשטר' לא קנה ולא נתן טעם לדבר פיון דדברי שכ"מ פכת וכמו דמו הו"ל כאילו נמסר השטר לידו ועלה בדעתו לומר דכיון דקי"ל כמ"ש התו' והר"ן ז"ל דבזכיות קטן צריך שיהיה תחת ידו ומה שנותן לו השטר אין גופו ממון הקלף לא קנה עד שפצאתי תשובת כנ"הג מתשו' הרב בס' בעי חיי ח"ב הנק' בפ"ש עץ הדר סי' קפ"ו ששאל בשכ"מ שנותן לכן בתו שטר חוב שיש לו על חתנו ונלב"ע והיורשים טוענים דלא זכה חנוף בשטר זה וכתב ע"ז בסוף התשובה וז"ל עוד יש להסתפק בנ"ד שפא קטן זה הגיע לעונת צרור וזרקו וכו' ואיך שיהיה פשהגיע לעונת הפעוטות וא"צ זכיה ע"י אחר זכה הא ליתא שלא אמר וכו' אלא במטלטלים והגיעו לידו אבל בהקנאה אחריתי לא וכו'.

ובנ"ד שלא הגיעו המעות או השטר ליד הקטן לא קנאו וכתב דבנ"ד אפי' לדברי הר"ן ז"ל זכה חנוף המקבל פיון דשכ"מ הוא ודברי שכ"מ ככת"ומ דמו ונהרי הוא כמי שמסר לו המעות או השטר לא היא פיון דטעם הר"ן ז"ל דקטן ליתיה בפאר הקנאות ולא קנה עד שיבאו לידו וא"כ אפי' בשכ"מ המזפה לקטן הדין פו שאם לא באו לידו אינו זוכה דתרי קולי לא עבדינו שיתקנו חכמים שיהיו זוכים ושיהיו דברי שכ"מ ככת"ומ דמו עכ"ל מפנ"ש יוצאפדכתי' בעניו' וק"ל: ועוד ההקפות שביד העפ"ם בלתי שט"ח אם זכו מ קבלי המתנה הגדולים מרן הב"י ז"ל בסימן רי"ג הביא משם הרא"ם ז"ל דלא מקנו במתנת שכ"מ וטעמא טעים משום דלא סמכא דעתיה ומרן ז"ל תמה עליו דמאי איכפת לן בסמיכת דעתו ע"ש והפרישה והב"ח ז"ל פירשו דהפוננה דלא סמכא דעת הנותן ע"ש ובשלחנו לא העלהו אלא סתמא קאמר ומשמע דלא שני ליה בין מלוה שביד ישראל לבין מלוה שביד עפ"ם וכדעתו בב"י ומור"ם ז"ל פתב דעת רא"ם ז"ל בפ"ש י"א ע"ש ס"ך מיהו לפי מה שנתבאר בש"ע סי' קפ"ו סכ"ב דיש מי שחולק וס"ל דבלוה גוי נאמר ישראל לגוי מנה שיש לי בינך תנהו לישאל פ' לא קנה דלא עדיף מעמד ג' מזכיה וקי"ל דאין זכיה לגוי ע"ש בהסמ"ע ובש"ף וכו' דנים פה מתא יע"א וכן קבלתי מפי עליון הוא הרא"ש הרב נר"ו מוהרש"א הי"ו זי"א נמצאת אומר דליתיה בבריא וכיון דליתיה בבריא ליתיה בשכ"מ: ועל דבר חלק אליהו אם זוכים בו אחיו או"ד חזר חלקו לנותן ונהרי הוא בחזקת כל היורשים ובפרק יש נוהלין דף קל"ו אהא דתנן הנותן נכסיו לבניו לאחר מותו דהיינו ארעא מהיום ופירי לאח"מ אפליגו ר"י ור"ל במקר הבן

בְּחַיֵּי הָאָב דר"י סֵבֶר קִנְיָן פִּירוֹת פִּקְנֵי הַגּוֹף דְּמִי וְלֹא קָנָה לוֹקַח ור"ל סֵבֶר לֹא פִקְנֵי הַגּוֹף דְּמִי וְקָנָה לוֹקַח וְאוֹתְבִיָּה ר"י מְדַתְנֵיָּא נְכֹסֵי לָהּ וְאוֹתְרִיָּה לִפ' וְאוֹתְרִיָּה לִפ' וְכו' וּמַת שְׁנֵי בְּחַיֵּי רֵאשׁוֹן יַחְזֵרוּ הַנְּכֹסִים לְיֹרְשֵׁי א' וְאִם אֵימָא לְיֹרְשֵׁי נוֹתָן מִבְּע"ל וּמִשְׁנֵי אוֹתְרִיָּה שְׁאֵנִי וְעֵינֵי בְּפִירוֹשׁ רִשְׁבִּ"ם ז"ל בְּאוֹרְהָ וּלְשֵׁם פֶּתַח וְז"ל וְאֶפְלוּ מֵת הֵבֵן בְּחַיֵּי הָאָב יֹרְשִׁים עוֹמְדִים בְּמִקוֹמוֹ לִירֵשׁ מִתְּנָתוֹ שְׁמִשְׁעָה שְׁפֶתַח לוֹ הָאָב הַגּוֹף קָנָה לָהּ לְגַמְרֵי וְאוֹתוֹ זְכוּת מִנְחִילוֹ לְיֹרְשָׁיו.

גַּם הַטּוֹר בְּסִי' נז"ר פֶּתַח וְז"ל וְאֶפְלוּ מֵת הֵבֵן בְּחַיֵּי הָאָב יֹרְשָׁיו עוֹמְדִים בְּמִקוֹמוֹ לִירֵשׁ מִתְּנָתוֹ וְכו' מֶרֶן הַב"י ז"ל שֶׁכ"כ רִשְׁבִּ"ם ז"ל וְכו' עכ"ל וְהֵינְנוּ בְּשִׁפְכָר זָכָה הֵבֵן בַּגּוֹף בְּעוֹדָה חַי מִשְׁעַת כְּתִי' אֲבָל בְּשֵׁלֵא יִזְכָּה הַמְקַבֵּל אֲלֵא לְאַחַר מֵימַת הַנוֹתָן פְּשִׁיטָא דְאִין לוֹ זְכוּת לִירֵשׁ כְּדִי לְהוֹרִישׁוֹ וְכָל שְׁפֵן דְּבַעְיָקָר דִּינוֹ שֶׁל רִשְׁבִּ"ם ז"ל לֹא ב"ע מוֹדוֹ דְּאִשְׁפַּחַן לְהַרמ"ה ז"ל בְּשִׁיטָתוֹ לְשֵׁם ס' קע"ט דְּפִלְגִי בְּהָא וּס"ל דִּינְחֵזְרוּ לְיֹרְשֵׁי הָאָב עש"ב.

מ"מ בנ"ד נר' לע"ד פְּשוּט דְּכָל אִפְיָא שְׁוִין וּבְהַדְנֵיָּא אִמְרִינֵן שֵׁם בְּפָרְק יֵשׁ נוֹחֲלִין ד' קל"ב בְּכוֹתֵב תְּלִתָּא לְבְרִתָּא וְתִלְתָּא לְבְרִתָּא וְתִלְתָּא לְאִנְתְּתִיָּה וְשִׁכְבַת בְּרִתָּא חֲדָא דְהִזְדַּר הָאָב וְיִרִית לְבְרִתִּיָּה וְתַגְבִּי פְתוּבָה מִנִּיהָ ע"ש וְאִין לוֹמַר דְּשְׁאֵנִי נִדוֹן דִּידֵן שְׁאֵנִי סְהַדִּי שְׁפִנְתָּ הַשֶּׁכ"מ לְסַלֵּק מְעַלְיוֹ אַחִיו כְּדִי שְׁלֵא יִירֵשׁ וְאִמְדִּינֵן דְּעַתִּיָּה דְאִי הִנְהָ שְׁמִיעַ לִיהָ דְּמַת הִנְהָ הִזְדַּר וְנִהִיב לְהוֹ לְשִׁאָר בְּנֵי אַחִיו גַּם חֵלֵק אֵלֵיהֶוּ וְקו"ל כְּרִשְׁב"ן דְּאִזְלוּנֵן בְּתַר אִנְוְדֵן דְּעַת הַנוֹתָן כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר בְּרִי"ס קמ"ו ע"ש הָא וְדִאִי לֹא שְׁמָה מִתְּיָא שְׁפָכָר מְסַר לְנוּ פֶּלֶל גְּדוֹל הָרֵא"ש ז"ל בְּתִשׁוּ' פֶּלֶל ע"ד ס"ו וְהִבִּיאָה הַט"ז סס"י פֶּר"א וְז"ל דְּכָל הִיכָא דְּאִזְלוּנֵן בְּתַר אִנְוְדֵן אֵנִי מְבַטְלִין הָאִי מַעֲשָׂה שְׁעֵשָׂה וְנִשְׁאָר הָעֵנֵן כְּמוֹ שְׁהִיָּה בְּתַחֲלָה כְּמוֹ שְׁשִׁמְעַ שְׁמַת בְּנוֹ אֵנִי אִמְדִּינֵן לִיהָ דְּאִילוּ הִיָּה יוֹדַע שְׁפִנְוֹ קִיָּים לֹא הִיָּה כּוֹתֵב נְכֹסִיו לְאַחֵרִים הִילְכָהּ כְּשִׁבָא בְּנוֹ יִירֵשׁ וּבְאִנְוְדֵן דְּעַתָּא אֵנִי מְבַטְלִין וְנִשְׁאָרוּ הַנְּכֹסִים בְּחֻזְקָתָם אֲבָל בְּגִדּוֹן זֶה אִף כִּי יָדוּעַ שְׁפִנְתָּו לְהַבְרִיחַ הָאִחַ לֹא עָשׂוּ דְּכָר שְׁיֵשׁ בּוֹ הַבְּרַחָה וּבְדְּכָרִים שְׁפִלְבַּ לֹא מַעֲקָרָא נְחִלָּה דְּאוֹרְיִיתָא עכ"ל וְתִשׁוּ' זוֹ פְּסָקָה מְהֵר"ם ז"ל וְהִלְבוּשׁ וְהַסְמ"ע הָעַתִּיקוּ דְּבָרֵי הָרֵא"ש וְהַטּוֹר ע"ש ה"נ בנ"ד אע"ג דְּאֵנִי סְהַדִּי דְּכּוֹנְנַת הַנוֹתָן לְסַלֵּק אֶת אַחִיו הַחַי מ"מ פִּינֵן שְׁלֵא עָשָׂה דְּכָר אַחַר שְׁמַת אֵלֵיהֶוּ שְׁיֵשׁ בּוֹ הַבְּרַחָה נִשְׁאָר חֵלֵק אֵלֵיהֶוּ לְנוֹתָן וְאִחִיו הַחַי יוֹרֵשׁ חֵלְקוֹ עִם בְּנֵי אַחִיו דְּדְּכָרִים שְׁפִלְבַּ אִין בְּהֵם מוֹעִיל לְעַקּוֹר נְחִלָּה דְּאוֹרְיִיתָא דְּבִמְאִי דְּאִפְלִיגוּ רַבְּנוֹתָא בְּאוֹמַר תְּטוּל אִשְׁתִּי כְּאֶחָד מִן הַבְּנִים וְכו' וְנִתְמַעְטוּ מִן הַבְּנִים בְּחַיֵּי הָאָב אִם נוֹטְלַת כְּשִׁעַת אִמְרִיָּה וְתַטּוּל חֵלְקָא קִטְּן אוֹ תַטּוּל כְּשִׁעַת חֵלְקָה גְּדוֹל דְּלְרִשְׁבִּ"ם וְהָרֵא"ש וְכו"ד הַרמ"ה לְשִׁיטָתוֹ לְשֵׁם בְּפָרְק יֵשׁ נוֹחֲלִין דָּף קכ"ח ס' ק"ד ע"ש ס"ל דְּנוֹטְלַת חֵלְקָא גְּדוֹל כְּשִׁעַת חֵלְקָה אִמְנָם הָרֵאָב"ד מְסַתְּפָא בְּדְּכָר כַּמ"ש הָרֵא"ש בְּתִשׁוּ' פֶּלֶל מ"א וְהַרְמְב"ן ז"ל כַּמ"ש בְּשִׁיטָתוֹ לְשֵׁם שְׁאֵחַר שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי רִשְׁבִּ"ם ז"ל פֶּתַח וְצ"ע וְכֵן מְצִאתִי בְּמִקְוֹבָצָת וְהוֹסִיף לוֹמַר שְׁאָף רַבִּי יוֹנָה וְהַרְשִׁבִּ"א מְסַתְּפָא לְמִלְתָּא גַּם הַנִּמְק"י ז"ל כ"כ עוֹד מִשֵּׁם הָרֵאָ"ה ז"ל וּמֶרֶן ז"ל בַּא"ה ע ס' ק"ח פְּסָק פְּרִשְׁבִּ"ם וְהָרֵא"ש וְהַטּוֹר ז"ל דְּאִזְלוּנֵן בְּתַר שְׁעַת חֵלְקָה בֵּין לְשִׁתְּטוּל חֵלְקָא קִטְּן אוֹ לְשִׁתְּטוּל חֵלְקָא גְּדוֹל וּבנ"ד נִימָא הִכִּי דְּאִזְלוּנֵן בְּתַר שְׁעַת חֵלְקָה וּכְבָר מֵת אֵלֵיהֶוּ וְיִזְכּוּ בְּכָל נְכֹסֵי אַחִיו הַנְּשִׁאָרִים לֹא דְּמִיָּא פֶּלֶל דְּהֵתָם הֵינְנוּ טַעְמָא מִשׁוּם דְּכָל דְּעַתָּו לְהַשׁוֹוֶתָהּ כְּאֶחָד מִן הַבְּנִים דְּהִכִּי קְאָמַר לָהּ חֵלְקָא כְּחֵלְקָא תַטּוּל עִם בְּנֵי אִמְטוֹ לְהִכִּי סְבָרִי מֶרֶן דְּכָף ס"ל אִם נִתְמַעְטוּ אוֹ נִתְרַבּוּ פְּלָלוֹת כְּפִלּוֹת הַהַשְׁוֹאָה וְכֵן מְתַבָּאָר מְדְּבָרֵי הַרמ"ה

בְּשִׁיטְתוֹ לְשֵׁם ע"ש אָבֵל הָכָא לֹא תִלָּה מִתְּנָתוֹ בְּאַחֲרִים אֲלֵא דְלִדְיָה קִנְיָהּ וְכִינּוּן שְׁמַת
חֲזָרוּ הַנְּכָסִים אֲצֵל הַנּוֹתָן וְע"ע בְּמִקּוֹ' בַּמ"ד לְדָף קפ"ו בַּד"ה וְשִׁמְעִינוּ מִהָכָא דַּש"מ
שְׁאָמַר תָּנוּ לִפ' מָנָה וּמַת מְקַבֵּל בְּחַיֵּי נוֹתָן אֵין נוֹתְנִין לְיֹרְשָׁיו דְּכִינּוּן דְּלֹא זָכָה בָּהֶם מְקַבֵּל
בְּחַיָּיו דְּאֵין מִתְּנַת שַׁכ"מ אֲלֵא עַד לְאַחַר מִיתָה אֵין יֹרְשָׁיו עוֹמְדִים בְּמִקּוֹמוֹ לְזָפוֹת בְּמִתְּנָה
שְׁלֵא זָכָה בָּהּ וְכו' עכ"ל וְזֶה פְּשׁוּט פְּדֻכְתִּיבְנָא: וְז"ל מוֹר"ם וְז"ל בְּסִי רַמ"ח ס"ז אָמַר
נְכָסֵי לְפָלוּנֵי וְאַחֲרָיו לְיֹרְשָׁי וְהָיָה לוֹ בְּשַׁעַת הַמִּתְּנָה בַּת אַחַת וְאַח"ךְ נוֹלְדוּ לוֹ בָּנִים יֵשׁ
אוֹ דְּזָכְתָה בָּהֶם הַבַּת שְׁלֵא הָיְתָה כְּנוֹנָתוֹ אֲלֵא עַל הַיֹּרְשִׁים שְׁהָיו לוֹ בְּשַׁעַת הַמִּתְּנָה כְּנ"ל
עכ"ל וְאֵי הָאֵי מִלְתָּא שְׁיִיכָא בְּהָךְ דְּתַטּוּל אֲשַׁתִּי הוּ"ל הָאֵי דִּינָא לְמוֹד עָרוּף הוּא בְּיַדְנֵנוּ
דְּאָמַר רַבָּא וּבְעֵי הַבָּאִים לְאַחַר מִפְּאֵן אֲלֵא וְדָאֵי דְּלֹא שְׁיִיכֵי אֶהְדְּדֵי וּכְדֻכְתִּי בְּעֵנִיו וּמָה
שְׁנַמְצָא בְּתִשׁוּ' מִהֵרִיק"ש וְז"ל הַגְּדָפְס' ח' ס' א' בְּעֵנֵן וּוְאִקָּף אֲדָרִי'ן דְּבִמְתָה אַחַת מִהֶבְנוֹת
תְּזַכָּה אַחוּתָה בְּחֻלְקָה וְלֹא הִתְקַדַּשׁ מִהָךְ דְּבָן לֹוי שְׁמִכְר לְיִשְׂרָאֵל שְׁדָהּ וְכו' מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן
שְׁלוֹ וְאֵם אָמַר לִי וּלְבָנֵי מַת יִתֵּן לְבָנָיו עֵינֵן בְּתִרָא דַּס"ג ע"א וְלֹא אֲשַׁתְּמִיט בְּגִמְרָא אוֹ א'
מִהַפּוֹסְקִים לְאַשְׁמוּעִינוּ שְׁאֵם מַת אֶחָד מִהֶבְנִים בְּחַיָּיו שְׁיִחְזוֹר חֻלְקוֹ לְלוֹקֵס וּבְעֵנִיו לֹא
הַבְּנֵי דְּהֶבְנִים אֵינֶם זֹכִים בְּמַעֲשֵׂר שְׁשִׁייר מִקּוֹמוֹ הַמוֹכֵר לְעֲצָמוֹ אֲלֵא אַחֲרֵי מוֹתוֹ א"כ
מֵאֵין הַרְגָּלִים לֹאמַר שְׁאֵם מַת א' מִהֶבְנִים הַנְּמַצָּאִים שְׁעֵדִינֵן לֹא הָיְתָה לָהֶם שְׁעַת הַפְּשֵׁר
בְּמַעֲשֵׂר לֹאמַר שְׁיִחְזוֹר חֻלְקוֹ לְלוֹקֵס וְהָרַב וְז"ל גְּדוֹנוֹ הָיָה שְׁיִזְנָה הַמְּקַדֵּשׁ הוּא וּבָנָיו כֹּל
יְמֵי חַיֵּיהֶם וְיַד כָּלָם שְׁנָה מִשׁוּ"ה יֵשׁ פָּנִים לֹאמַר דָּאֵי מַת זֹכִים בְּחֻלְקוֹ הִתְקַדַּשׁ וְלֹא אַחֲרָיָהּ
ע"ש אֵינוֹ עֵנֵן לְגְדוֹנוֹ כֹּלָל דְּהֵתָם כְּשֶׁהִקְדִּישׁוּ וְשִׁייר הַפְּיֹרוֹת לוֹ וּלְבָנוֹתָיו כֹּל יְמֵי חַיֵּיהֶם
אָמַר' וְדָאֵי כֹל עוֹד שְׁיִשְׂאָר מִהִזְרַע הֵן רַב לְמַעַט לֹא יִזְכָּה הִתְקַדַּשׁ וּכְמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הָרַב
וְז"ל מִהֶעֱנֵן זֶה לְשׁוֹ' עַד שְׁיִפְרֹשׁ אָבֵל הָכָא בַּנ"ד שְׁהוּא נוֹתָן מִתְּנָה מְמוֹנוֹ לְאַחֲרִים וְאֵינוֹ
נִקְנָה אֲלֵא לְאַחַר מִיתָה פְּשִׁיטָא כְּשִׁמַּת א' מִהֶמְקַבְּלִים שְׁיִחְזוֹר חֻלְקוֹ לְנוֹתָן וּכְשִׁמַּת הַנּוֹתָן
יִחְזוֹר לְיֹרְשָׁיו וּכְדֻכְתִּי בְּעֵנִיו גַּם אֵין לְחֻלְקָא בֵּין אֵם כֹּלָל כֹּל הַמְּקַבְּלִים יַחַד וּמַת אֶחָד
מֵהֶם לְמַפְרִישׁ וּבָא פ' וּפ' דְּאֵין לְנוֹ לְחֻדָּשׁ סְבָרוֹת וְחִילּוּקִים מְדַעְתָּנוּ לְמַעַקֵּר נִחְלָה
דְּאוֹרֵיית' צָא וּלְמַד מַמ"ש הָרָא"ש וְז"ל בְּתִשׁוּ' נְהָבִיא וְהַטּוֹר בַּא"ה ע"ס ק"ח בְּמִנְהַג
מְוֹלְבֵינָא שְׁחוֹלְקִים עֲזוּבוֹן הַמַּת יֹרְשָׁיו וְהַאֲשָׁה כְּשִׁאֵין שָׁם שְׁיַעוֹר שְׁתִּי: כְּתוּבוֹת וּמַת הַבֵּן
וְלֹא גְלָה דַּעְתּוֹ וְעַמְדוֹ הַבְּנוֹת בְּמִקּוֹמוֹ וְיִצָּא שֵׁט"ח עַל אֲבִיהֶם וְרוֹצָה לְגַבּוֹת מִמְחֻצִית
הָעֲזוּבוֹן הַנּוֹגַע לְזַרַע כְּמִנְהַג וְהַשִּׁיב הָרָא"ש וְז"ל אַע"ג דְּאֶנְדֵּן דַּעַת שְׁהַבֵּן רוֹצָה לְחֻלְקָא
וְלֹא לְנוֹתָר מ"מ כִּינּוּן דְּלֹא גְלָה דַּעְתּוֹ נַעְמִיד הַדְּבָר עַל דִּין תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה עַש"ב הָרִי
קָמֵן דְּאֵין לָהּ אֶנְדֵּן דַּעַת יוֹתֵר מִזֶּה אִפִּי"ה כִּינּוּן דְּלֹא אָמַר בְּפִירוּשׁ נַעְמִיד הַדְּבָר עַל דִּין
תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה וְע"ע בַּמ"ש ה' הַמְּגִיד וְז"ל בַּפ"ב מִהַלְכוֹת זְכִינְיָה גַּבִּי מַעֲשֵׂה דְּסִבְתָּא
דְּאִיתָא בְּפָרְק י"ן דְּקכ"ז וְדוּק וּמְצָאֵתִי לְמוֹהַרְשֵׁד"ם וְז"ל בְּסִי קל"א שְׁכַתְב דְּלֹא זָכָה כֵּן
הַבַּת כִּינּוּן שְׁמַתָּה הַבַּת בְּחַיֵּי אִמּוֹ ע"ש: עַת לְדַבֵּר דְּבָר בַּעֲט"וּ בְּהָאֵי תְּפַקְדָּתָא דְּלֹא כְּתִיב
בָּהּ כְּתוּבָהָא בְּשׁוּקָא וְכו' אֲנִי טָרַם אַחֲלֵה לְדַבֵּר אֲצִיגָה נָא לְפָנֶיךָ הָא דְּגָרְסִינוּ בַּפ' חֻזְקָת
דָּף מ' אִמַר ר"י אָמַר ר"י הָאֵי מִתְּנָתָא טְמִירְתָּא לֹא מַגְבִּינוּ בָּהּ וְכו' וּפִירְשַׁב"ם וְז"ל דְּשָׁמַא
נְתָנָה לְאַחַר כְּבָר וְלֵה"ט צ"ל דְּבִי שְׁקָנָה אוֹ יִרַשׁ אֵיזָה דְּבָר וּבְעַת וּבְעוֹנָה הִיא נְתָנָה
בְּסִתֵּר דְּהַשְׁתָּא לִיכָא לְמִיחַשׁ לְמִיָּדֵי אֵם זָכָה הַמְּקַבֵּל עוֹד כְּתִיב אוֹ לְעֲשׂוֹת מוֹדְעָא לְחֻבְרָתָה
נְתַפְנוֹן כְּדִלְקָמֵן עכ"ל וְאֵע"ג דְּמִסְקִינוּ דְּלֹא הוֹיָא מוֹדְעָא לְחֻבְרָתָה דְּמִתְּנָתָא טְמִירְתָּא
כְּמֵאן דְּלִיתָא הוֹיָא מ"מ דַּעַת.

הנותן בסתר לכה נתפונן שיהיה אבל לעגנו דינא קושטא קאי דלא אהני ליה מודעא זו ולא מידי והרב"ם ז"ל בפ"ה מה' זכיה נתן טעם שנה מערים פדי לאבד ממון אחרים. שיתזור וימפרנה אחר שיתן עכ"ל ולה"ט יש מקום לדון במי שנתן מתנה מסותרת ולא ונה יד העדים מידו עד שמת שהמתנה קיימת ויש להתיישב בזה והרב"ד ז"ל נתן טעם שיתבד ממון המקבל דמסתמא לא נתן לו מתנה זו אלא שפבר קבל הנאה ממנו והוא רוצה להערים שלא תועיל כה פירוש הר"מ ז"ל ולא הבינותי זה דאדרבא מה"ט הול"ל דזכה המקבל ולא אהני לרמאה רמאותיה ודברי ה' מגדל עוז ז"ל בזה באין מבין וה' לח"ם ז"ל פירש בכוננת הרב"ד ז"ל בקרוב לשיטת רשב"ם ז"ל ונכון הוא וע"ע ובשיטת הרמ"ה ז"ל הנדפס מחדש פתב דטעם רבינו ז"ל וסייע מהאי פירושא מדהניא מודעא לתברתה ואע"ג דאדחקיא לאו לגמרי אדחקיא ע"ש באנרף ועוד בה שהמקבל לחצו ואלצו לנותן עד שכתב ליה האי מתנתא ודעתיה למהדר ביה וכי היכי דלא ליקרו ליה אינשי מהדרנא טמר ליה למתנתא ע"ש: ובפירוש מתנתא טמירתא איפא תרי לישני דרב יוסף לחד לישנא דאמר להו לסהדי אטמרו וכתבו לו ולאידך לישנא דלא אמ"ל כתבו בשוקא וחתמוהו בקרא ואיפא ביניהו דאמ"ל סתמא כתבו ולא אמר להו אטמרו ולא כתבו בשוקא וכו' דל"ק קנה המקבל ולל"ב לא קנה עד דאמ"ל כתבו בשוקא ומכע"ל סתמא מאי כל"ק וקנה או"ד כל"ב ולא קנה ואפליגו בה דרב אמר לא חיישינו ור"א חיישינו והלכתא חיישינו ע"כ.

ופירש"י ז"ל לא חיישינו דאינה טמירתא אלא פשרה ור"ל כל"ק דר"י דלא הנייא מתנתא טמירתא עד דאמר להו זילו אטמרו ור"א דאמר חיישינו פירוש דלא מגבינו בה אלא חיישינו וספק הוא והיכא דקיימא ארעא תיקום והלכתא חיישינו דלא מגבינו בה עכ"ל ור"ל לכתחלה ואי מגבי לא מהדרינו ומעתה אתמהה במה שראיתי לה' המגיד ז"ל שם שהשנה דעת רשב"ם ז"ל לדעת ר"ח ז"ל ודעמיה מיה דחוששים ופסולה ע"ש איברא דבפירוש רש"י אשר בהלכות לא כתב אלא דלא מגבינו בה דוקא ואפשר שפך היה גורס ה' המגיד בפירוש"ם והנה רבינו ז"ל שם השנה מתנת שכ"מ למתנת בריא שצריכה להיות גלויה ומפור' ואם אמר כתבו בסתר לא אמר פלום וע"ז כתב ז"ל לפיכך פל שטר מתנת קרקע שאין פתוב ואמ"ל פ' הנותן שבו בשוקים וכו' חוששין לה שפא מתנה מסותרת ולא זכה המקבל עכ"ל וה"ה ז"ל אחר שהביא מחלוקת אבו' העולם בפ' והלכתא חיישינו הביא סעד לסברת ר"ח ורבינו ז"ל דר"ל פסולה לגמרי דאינהו קיימי אמלתיה דר"י דאמר לא מגבינו בה ע"ש ומסיק וז"ל ודברי המחבר עיקר דודאי סתמא ה"ה כמתנתא טמירתא וכן נראה סעד לזה וכן בדין השכ"מ וכו' עכ"ל ודברי הגאון שהביא הרי"ף ז"ל שם דאין רגילות בצונאות למיחש לסתמא וכו' היינו במצוה לאח"מ דלא פסתם שכ"מ כמבואר בדברי ההלכות ורבינו ברפ"ט שם וכמ"ש ה"ה ז"ל שם ושם אבל בשכ"מ חיישי' לסתמא וכן מתבאר עוד מדברי הגאון ז"ל המובא בהלכות ורבינו פ"ט שם פתב דש"מ שאמר לא תגלו מתנה זו עד לאחר מיתה מתנתו קיימת ואינה מתנה מסותרת שבעת שהקנה שהוא לאחר מותו הרי אמר גלו אותה עכ"ל אלמא דלא מתקיימא אלא משום דאמ"ל לאחר מיתה גלו אותה ולא בסתמא דבכ"הג כמאן דמפרש דמי: וראיתי להר"ם ז"ל שדעתו לומר דפסק רבינו כמ"ד חוששין ר"ל ספקא הוי ומה"ט נקט קרקע שאין בו תפיסה ומזה נמשך וכתב לפיכך דהיינו דמעיקרא מיירי

באמ"ל תספורו וכו' עכ"ל ואח"הר פי כל פהאי הו"ל לפרושי דבמטלטלין היכא דתפס לא מפקינן מגיה ולא להטמינה ברמ"ז וכדעת ה"ה זל דכתב משום דבתחלה הזכיר פריא וש"מ ובש"מ כתב רבינו בפ"ט אע"ג דלא אמר בשוקא מהני וכו' עכ"ל ואיני מבין דבריו ז"ל דהתם במצונה מחמת מיתה הוא דקאמר ומדברי הגאון נכדכת' נכן כ' ה"ה ז"ל דבמצונה מחמת מיתה היקלו בו וכו' נכדכתניא בגיטין דף צ"ז ומתבאר בדברי רבינו בפ"ח דין כ"ג ע"ש אכל ממ"ש רבינו בפ"ט מדין מתנת שכ"מ משמע איפכא וכדוקיין ועלה בדעתתי לומר דמ"ש הרל"ם ז"ל דחולה היינו שכ"מ וכו' ר"ל שכ"מ המצונה מ"מ וכד' הגאון ז"ל אלא דממה שסיים אח"כ נכתב ומ"ש רבינו ולפיכך וכו' איירי בבריא דוקא עכ"ל לא משמע הכי דלא הול"ל אלא בשכ"מ סתמא דוקא ור"ל ולאפוקי מצונה מ"מ וצע"ד.

ואחז"ר ראיתי להרב משאת משה ז"ל חלק ח"המ סי' ה' דף ה' סוף ע"ג וד' שדעתו נוטה למאי דדייקנא בדברי הגאון והרמב"ם ז"ל ות"ל וממ"ש הטור והרא"ש ז"ל דהאידידנא לא כתבינן בפ"ט פתובהו בשוקא וכו' משום דנהיגי למכתב בכל שטרי המתנה הכי הילכף פשמצונה לכתוב שטר מתנה סתם דעתו שיכתבוהו כמנהג הסופרים הילכף הני כאלו אמר פתבוהו בשוקא וכו' עכ"ל והקנשי מורגש וכמו שפבר נתעורר מרנא הב"י ז"ל ופירש בשני אופנים הפן הא' דכי נפיק שטר מתנה לקמן ולא פתיבביה פתבוהו בשוקא וכו' לא חיישינן ליה למפסלה משום דנהיגי למכתב בכל שטרי ומסתמא פשמצונה סתם דעתו שיכתבו כמנהג הסופרים וזה הפירוש מכונן בלשון הטור כמ"ש מרן ז"ל והפירוש הב' שהשטר כתוב בו פתבו בשוקא וכו' מיהו הנותן לא צנה ע"ז שיכתב בשוקא וכו' רק הסופר כ"כ מעצמו ואין אנו חוששינן למה שלא: צנהו לכתוב פינן דרגילים לכתוב פן בכל השטרות מסתמא שדעת הנותן שיכתוב לו כמנהג הסופרים ושכ"ד התוס' ז"ל ע"ש אמור מעתה דלהאי פירושא צריף שיהיה כתוב בפ"ט המתנה פתבוהו בשוקא וכו' אלא שלא צנה הנותן ומרן ז"ל נטה דעתו לפי זה ממ"ש התוס' ע"ש וכ"כ בש"ע שם ס"ה דהא דלא חיישינן ר"ל לנותן שלא אמר בפירוש לסופר כתוב וכו' ומיהו הסמ"ע ז"ל נטה לפירוש הא' כמו שהאריף בפ"וד ע"ש גם הרב"ח ז"ל אלא דאין ראיה משום דהרב ז"ל נחית לפרש דברי הטור וכבר מרן העיד דהטור אינו סובל רק פירוש א' כמדובר אמנם הרב פ"וד כף דעתו וכמו שפיאר שם וכבר בא חכם אבי התעודה ה' כנ"הג בהגהב"י אות י"ג העריף מערכה מול מערכה מלכים מדיינים שהרב משפטי שמואל ומוהריב"ע ומוהר"ם די ביטון וה' מוהרימ"ט ז"ל דקיימי בשיטה אחת לתפוס העיקר פי' ב' וכמסקנת מרן ז"ל ושבנגדם חלוק עליהם ה' משפט צדק ומוהרש"ח ושאר רבנותא ז"ל גם מרן ז"ל בש"ע סי' ס"א אזיל ומורה כתי' שני שכתב שאם המנהג לכתוב פתבוהו בשוקי כל מי שמצנה לכתוב הסופר סתם דעתו שיכתוב וכו' עכ"ל והנה כל טצדקי דעבד הרב פ"וד ז"ל לקיים פירוש א' הוא שבזמן התלמוד היו פותבים פתבוהו בברא וכו' ומזה נשתרלב המנהג שכותבים אפילו שלא צנה הנותן ואח"כ נשתרלב ביותר עד שלא היו פותבי' פתבוהו בברא וכו' ג"כ וכיון דבכל השטרות אין פותבים אין חוששינן ע"ש ואנן בדין כל השטרות של מתנה פותבים בהם פתבוהו בשוקא וכו' וכשלא נמצא כתוב מפקפקין בה מלהכשירה וזה ברור האמנם בשטרי מתנות ש"מ מסופקיני בהם אם המנהג לכתוב בהם פתבוהו בשוקא או לא איברא דצריף ערב גדול

דבכ"הג חיישינו פיון שרגילים לכתוב וכו' פיון דהוי דבר פרטי וצ"ע לדינא לדעתו ו"ל דאנו בדידן דגרינא בתריה דמרו ו"ל פבר נתבאר דעתו פדכתיבנא ונהי דלא חיישינו לצוואת הנותן לסופר הא מיהא בעינו שפשיזאא השטר לפנינו נמצא פתוב בו פתבוהו בשוקא ולא אמרי אע"ג דלא נכתב פנכתב דמי ועיין בתשו' מהר"י קצבי ו"ל מה שפלפל פחקה בסי' פ"ג ובתשו' הרב דרכי נועם ו"ל סי' י"ב ובתשו' משאת משה ח"ב סי' ה' ע"ש: איברא דאפתי פש גפן לברורי שהוא צנה בתוך ג' ימים לחליו ולד' הרא"ש ו"ל שהביא הטור ו"ל משמו בסי' ר"ן דכל ג' ימים הראשו' יש לו דין שכ"מ ומפאן ואילך יש לו דין מצנה מחמת מיתה וכו' ושהרמב"ם לא חילק בין תוך ג' ימים בין לאחר ג' ימים ע"ש ומהתימא על רבינו שדברי הרא"ש ו"ל הם דברי הירושלמי במסכת פאה כמו שהביא מרו הב"י ו"ל שם ואיך יחלוק רבינו על הש"ס ערוך ואנו בענינו אשפסן להירושלמי דפאה בגיטין פרק התקבל אהא דתנו ר"ש שזורי אומר אף המספן איתמר עלה בירוש' תני אף החולה וכו' מה בין מספן לחולה פדרך פל הארץ מספן פל שקפץ עליו החולי דרך ארץ הקרובים נכנסים אצלו מיד והרחוקים לאחר ג' ימים ואם קפץ עליו החולי אלו ואלו נכנסים אצלו מיד והנה רבינו ו"ל פ"ט מהלכות זכיה הביא דין שקפץ עליו החולי שנק' מצנה מחמת מיתה אמנם בש"מ לא חילק בין תוך ג' ימים לאחר ג' ימים והנלע"ד דס"ל לרבינו ו"ל דלא מפליג בהכי הירושלמי אלא למאן דתני אף החולה וס"ל דלאחר ג' ימים חשיב מצנה מח"מ ודינו פיוצא בקולר? אבל למאן דתני אף המספן ס"ל דדוקא בקפץ עליו חליו הוא דחשיב מצנה מחמת מיתה אבל פשהוא חולה פדרך פל הארץ אף דהוי לאחר ג' ימים לא הוי דומיא דיוצא בקולר אלא כשאר שכ"מ דעלמא ולדעת הרא"ש ו"ל נראה דס"ל דמאן דתני אף החולה במלתיה דר"ש שזורי נמי לא פליג אמאן דתני מספן לענין דינא פלל אלא דלמאן דתני מספן משמע ליה דהאי לישנא בקפץ עליו חליו מייירי ומאן דתני אף החולה מוקי לה בחולי שהפל נכנסין אצלו דהיינו לאחר.

ג' ימים דהוי נמי פמספן ומצנה מחמת מיתה מיקרי ומיהו בהכביד עליו חליו מדבר הוות רח"ל וחולה זה קופץ ונקפץ וגם שמינה אפוטרופוס על נכסי עזבונו וגם מה שאמר אם ימות מחולי זה אשר הוא שוכב בו וכו' יורה יורה דהו"ל פמצנה מחמת מיתה אלא שראיתי לה' משאת משה ו"ל בח"ב סי' ה' דף כ"ב עלה ונסתפק אי חשיב מצנה מח"מ קפץ עליו חליו מדבר באנפל רח"ל ומסיק ו"ל דהוי כשאר שכ"מ ע"ש וגם אני ראיתי שטרות פתוב בהם פתבוהו בכרא וחתמו' בשוקא וכו' מסופרי דווקני ו"ל: ועל דבר הפתוב שמינה אפוטרו' גם על נכסי עזבונו אחיו נ"ע אי איישר חיליה או לא שלא מצאנו מינוי אפוטרופוס שלא אביהם או הב"ד הדודאי"ם נתנו ריח ואין בהם מועיל וכ"ש להאמינם וכו' וכבר כ' הכנ"ה ו"ל סי' ר"ץ בהג"ה הט אות ט' משם מוהר"ם ו"ל סי' מ"ב דאפי' אבי אביהם לאו פל פמיניה לאוקומי אפוטרופוס אנכדיו ע"ש וק"ו לאחי אביהם מי שם פה לאדם למנות על עזבונו אביהם אפוט' דנדאי להאי מלתא פאינשי דעלמא הוא: ומעתה נבין ונדון פיון דלגבי האי מלתא לא קיימא שטרא דצוואה מי אמרי' פיון דבעדות א' היא בטלה בטלה מקצתה בטלה פלה או"ר פל חדא וחדא פיקום אדנכתה והיה הנשאר ראוי לעלות על שלחן מלכים רבנו ניהו וזכו המקבלים: זאת אשיב הלא זה הדבר מפורש יוצא פפרק אלמנה ניוזנית אהא דתנו התם פתובתה ד' מאות זוז ומכרה לזה

בְּמִנְה וְכו' וְלֹא־חָרוֹן יָפָה מִנְה וְדִינָר שֶׁל אַחֲרוֹן בְּטֵל וְשֶׁל כָּל־מִמְכָּרִים קִיָּים וְאִיתְּמַר עַל־הָ
בִירוּשָׁלַיִם עַד כַּדּוֹן פְּשִׁמְכָרָה לְהֵן בַּד' שְׁטָרוֹת מְכָרָה לְהֵם בְּשִׁטָּר אֶחָד תִּפְלֹגְוֹתָא דַּר"י
וְרִשְׁב"ל דְּאִיתְּפְּלִיגוֹן כְּתַב נְכָסִיו לִב' בְּנֵי אָדָם כְּאֶחָד וְהָיוּ הָעֵדִים כְּשָׂרִים לְזָה וּפְסוּלִים
לְזָה וְכו' ר"י אָמַר מֵאַחַר שֶׁהוּא פְּסוּל לְזָה וּפְסוּל לְזָה וְרִשְׁב"ל אָמַר פְּסוּלִים לְזָה וּכְשָׂרִים
לְזָה אָמַר ר' לְעֶזְרַי מִתְּנִי מְסִינְעָא לִיָּה לַר' יוֹחָנָן מָה הַשָּׁנִים נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוֹב אוֹ
פְּסוּל עֲדוּתָם בְּטֵלָה אֶף הֵג' וְכו' חַד אָמַר יָאוּת אָמַר ר' לְעֶזְרַי וְחִרְנָא אָמַר לֹא אָמַר ר' לְעֶזְרַי
יָאוּת מֵאֵן דְּאָמַר יָאוּת אָמַר ר' לְעֶזְרַי נְעֻשִׁית עֲדוּת אֶחָד מֵאִישׁ אֶחָד וּמֵאֵן דְּאָמַר לֹא יָאוּת
אָמַר ר' לְעֶזְרַי נְעֻשִׁית בְּשָׁנֵי פְתִי עֲדִים כְּשָׂרִים לְזָה וּפְסוּלִים לְזָה ע"כ: וְהִנֵּה הָא דְמִדְּמָה
תִּלְמוּדָא הֵךְ דְּמְכָרָה בְּשִׁטָּר א' ד' שְׁדוּת לַד' בְּנֵי אָדָם כֹּא' וְלֹא־חָרוֹן בְּטֵלָה מִקְחָא מֵאַחַר
שְׁיָפָה עוֹד דִּינָר וְאִין הַפְּסוּל מִצַּד הָעֵדִים כָּל־לְהֵךְ דְּכַתַּב לִב' כְּאֶחָד וּקְרוֹבִים הָעֵדִים
לְאֶחָד מֵהֶם דְּהַפְּסוּל בְּגוּף הָעֵדִי אַע"ג דְּלִגְבֵי אֵידֵךְ כְּשָׂרִים הָעֲדוּת קִיָּיִת פִּינּוֹן דְּבַחַד
עֲדוּת הִיא דָּאָם בְּטֵלָה מִקְצָתָה בְּטֵלָה כְּנֹלָה ש"מ דְּשָׁמִיעַ לִיָּה לְתִלְמוּדָא דַּר"י ל"ש לִיָּה
בֵּין חַד גּוּפָא לְתַרֵּי וּבֵין הַפְּסוּל מִפְּחַ הָעֵדִים לְפִיִּסוּל מִצַּד הַמּוֹכֵר פִּינּוֹן שְׁמֹכֵר לֹא־חָרוֹן
בְּפַחוֹת דִּינָר בְּטֵל כָּל שְׁלִיחוֹת דְּמְכָר וְכִלְנָן בְּטִילִין וְר"ל אֶפְּיִלוֹ בְּעֲדוּת אַחַת עַל מִתְּנָה לִב'
כֹּא' הו"ל כְּשָׁנֵי פְתִי עֲדִים וּכְשָׂרִין לְזָה וּפְסוּלִין לְזָה וְאֶצ"ל בְּמִכִּירַת ד' שְׁדוּת לַד' כְּאֶחָד
בְּשִׁטָּר אֶחָד דְּנֻדָּי כֹּב' פְתִי עֲדִים חֲשָׁבִינּוֹן לְהוֹ וּבְרַפ"ק דְּגִיָּטִין מִיָּיתִי בִירוּש' דְּאִבְעִיָּא
לְהוֹ כְּתַב כָּל נְכָסִיו לְעַבְדּוֹ דְּאֶתְּ אָמַר הוּא גִיָּטוֹ הוּא מִתְּנָתוֹ מָה אֶתְּ עֵבִיד בְּגִט הוּא וְעֶרְרוֹ
בְּטֵל אוֹ כְּמִתְּנָה הוּא וְעֶרְרוֹ קִיָּים וַיִּבָּא כְּהֵדָא כְּתַב כָּל נְכָסִיו לִב' בְּנֵי אָדָם כְּאֶחָד כְּשָׂרִים
לְזָה וּפְסוּלִים לְזָה וְכו' ר"י אָמַר פְּסוּל לְזָה וְלְזָה וְרִשְׁב"ל אָמַר כְּשָׂרִים לְזָה וּפְסוּלִין לְזָה
אָמַר ר' אֶלְעֶזְרַי מִתְּנִי מְסִינְעָא לִיָּה לַר"י וְכו' ע"ש וְהִתּוֹ דְּכַתְּנָן הִבִּיאוּ דַעַת הִירוֹ לְדַמּוּי
נְמִי חַד גּוּפָא בְּתַרֵּי עֲנִינֵי דְּהָא מִתְּנָה וְהָא גִיָּטָא לִב' כְּאֶחָד בְּעֵנִין א' וְלַר"י בַּעֲי' עַד שְׁיָצָא
מִן הַפְּחַ שׁ הַפּוֹעֵל פְּנוֹנַת הַנּוֹתֵן אוֹ הַמּוֹכֵר וּכְשִׁנְמִצָּא דְּבָר א' מְעַכַּב מִצַּד הַדִּין שֶׁל הַמְּכָר
אוֹ שֶׁל הַמִּתְּנָה בֵּין שֶׁהוּא מִצַּד הָעֵדִים בֵּין שֶׁהוּא מִצַּד הַמּוֹכֵר לַר"י שְׁקוּלִים הֵם וּבְגִמְרִין
ספ"ק דְּמִכּוֹת אֵהָא דְּאֶמְרִינּוֹן הָתָם אֵילְעָא וְטוֹבִיָּה קְרִיבִיָּה דְּעֶרְבָא הוּא סְבַר ר"פ לְמִימַר
גְּבִי לֹנָה וּמִלְּוָה רַחֲיִקִי גִינְהוֹ וְכו' מִהֵכָא מִשְׁמַע דַּר"פ לֹא ס"ל כַּר"י דְּהִירוּש' דַּר"י פִּינּוֹן
דְּקָרוֹב לְעֶרְב הו"ל כְּכַתַּב לִב' בְּנֵי אָדָם כֹּא' דַּס"ל פְּסוּל לְזָה וְלְזָה אֵלָא כַּר"ל וְרַב הוֹנָא
בְּרִיָּה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ נְמִי לֹא מִהֵדַר לִיָּה לַר"פ אֵלָא מִשּׁוּם דְּאִי לִית לִיָּה נְכָסִי לְלֹנָה בְּתַר
עֶרְבָא אֲזִיל מְלֹנָה ע"ש הָא לֹא ה' וּכְגוֹן הֵךְ דַּר"י ס"ל דְּכָשֵׁר וְאֵם נְאֻמַּר דְּמִיָּירִ בְּמִלְּוָה
ע"פ לֹא מוֹכְחָא כָּל־לְדַבַּע"פ מוֹדָה ר' יוֹחָנָן דְּהָאִי לְחוֹדְיָה קָאִי וְהָאִי לְחוֹדְיָה קָאִי וּכְמוֹ
שְׁנִכְתַּב בְּב' שְׁטָרוֹת מְכָר הִב' שְׁדוּת דְּאֶחָרוֹן בְּטֵל וְהַשְּׂאָר קִיָּיִם אֵלָא שְׂרָאִיתִי לְהַר"ן
ו"ל בְּפִירוּשׁ הַהִלְכוֹת שְׁכַתַּב וּמִלְּוָה בְּתַר עֶרְבָא אֲזִיל וְהו"ל כְּאֵילוֹ נְכַתַּב הַשְּׁטָר עַל הַמְּלֹנָה
וְעַל הָעֶרְב וְכו' עכ"ל וְעוֹד דְּאֶפְּיִלוֹ בְּעֲדוּת ע"פ פִּינּוֹן דְּכֹנְלָה חֲדָא עֲדוּת הִיא שְׁזָה לֹנָה וְזָה
עֶרְב גְּרָאָה דַּלְכ"ע עֲדוּת שְׁבִטְלָה מִקְצָתָה בְּטֵלָה כְּלָה וְאֵם נִפְשָׁךְ לֹמַר דַּר"ל ס"ל דַּבְּכ"ה
נְמִי אֶמְרִינּוֹן כְּשָׂרִים לְזָה וּפְסוּלִין לְזָה נְקוּט מִיָּהָא פְּלַגָּא דְּרַב פְּפָא וְר"ה לֹא ס"ל כַּר"י
הָאֶמְנָם לְפִי מֵאִי דְּפִי הַרָאָב"ד ו"ל שֶׁהִבִּיא הַר"ן דְּהַלְוָה וְהָעֶרְב מוֹדִים בְּהַלְוָאָה אוֹ שְׁיָשׁ
עֲדִים אַחֲרֵים ע"ז אֵלָא שְׁטוּעֵן הַלְוָה שְׁפָרְעוֹ וְאֵילְעָא וְטוֹבִיָּה הַעֲיָדוֹ שֶׁהוֹדָה בְּפִנְיָהֶם הַיּוֹם
שֶׁלֹּא פָּרְעוּ מִשּׁוֹ"ה סְבַר ר"פ דְּהִנֵּי רַחֲיִקוֹן מְלֹנָה דְּקָא מְסַהֲדוֹ עֲלֵיָּה דְּלֹא פָּרַע שְׁפִיר
מְקַבְּלִים עֲדוּת וְאִין פֶּאֵן דְּמוֹי לְהֵךְ מִלְּתָא דַּר"י דְּנֻדָּי פְּשִׁי דְּאִי לֹאֹ מִשְׁטַעְמָא דְּמְלֹנָה בְּתַר

עָרְבָא אֲזִיל הֵנָּה מְקַבְּלִין סְהַדוּתָהּ וְכַדְכֵתִי וְכַמְדוּמָהּ לַע"ד שְׁזָהוּ מַה שְׁהַכְרִיחוּ לְהֶרְאֵב"ד ו"ל לְפָרֵשׁ כֵּן וְלֹא נִיחָא לִיה לִפ' כְּפִירֵשׁ"י ו"ל: שו"ר לְהַרְבּ הַמְּאֹר ו"ל שְׁהִבִּיא פִּי הֶרְאֵב"ד ו"ל וְכַתֵּב ע"ז דְּמָה שְׁדַחְקוּ לְהֶרְאֵב"ד ו"ל לְפָרֵשׁ שְׁטַעֲנוּתֵיהֶם שְׁוֹת בְּעֵיקַר הַהִלְוָה וְהַעֲרָבוֹת אֲלֵא שְׁמֹחֲלָקִים בְּפִירְעוֹן שְׁהוֹדָה בְּפָנָי אֵילְעָא וְטוֹבִיָּה שְׁעֵדִין לֹא פָרְעוּ וְכו' וְכַמְדוּמָהּ לִי שְׁדַחְקוּ לְהַרְבּ ו"ל בְּפִירוּשׁ זֶה שְׁלֵא רָצָה לְהַעֲמִידָה כְּשִׁטְעֲנוּתֵיהֶם בְּעֵיקַר הַהִלְוָה מִשּׁוּם דְּהָא קו"ל דְּפִלְגִין דְּבוּרָא וּפְשִׁיטָא לִי דְּבַכ"ה ג' שְׁנָאֲמָנִים כְּדָרְבָא דְּאָמַר פ' בָּא עַל אֲשֶׁתִּי מִצְטָרְפִין לְהוֹרְגוּ וְלֹא לְהוֹרְגָה עַכ"ל וּפִירֵשׁ"י ו"ל בְּסִנְהֶדְרִין דָּף יו"ד וְהִינּוּ דְּפִלְגִין דְּבוּרָא דְּהָא חַד דִּיבּוּרָא הוּא וְלִגְבֵי הָאִי מְהִימָן וְלֹא מְהִימָן לְגַבֵּי הָאִי עַכ"ל ה"נ חַד דְּבוּרָא הוּא דְּזָה לְזָה וְזָה עָרַב וּמְהִימָן לְגַבֵּי לְזָה וְלֹא לְגַבֵּי עָרַב וְאֲנָכִי לֹא יִדְעָתִי דְּוִדָּאִי כִּף עֲלֵתָהּ עַל דְּעָתוֹ שֶׁל רַב פֶּפְא אֲלֵא דַר"ה בְּרִיָּה דַר"י פְּלִיג עֲלֵיהָ דְּמִלְוָה בְּתַר עָרְבָא אֲזִיל וְנִמְצָאֵת הַעֲדוּת נִמְשַׁכֵּת גַּם אֶל הָעָרַב וְלֹא שְׁיָיֵף בְּהָא פְּלִגִין דְּבוּרָא דְּעָרַב וְלְזָה כְּחַד גּוּפָא הוּוּ וְכִינּוּן דְּלִגְבֵי עָרַב לֹא מְהִימָנִי ה"נ גַּבֵּי לְזָה: וְהַרְבּ הַמְּאֹר ו"ל כְּתֵב ע"ד הֶרְאֵב"ד ו"ל הִלְלוּ וְאֲנִי לֹא מְסַתְּבֵר לָן הֵכִי דַע"כ לֹא קְאָמַר רַבָּא דְּפִלְגִין דְּבוּרָיָהּ אֲלֵא בְּתַרֵּי גּוּפֵי אֲבָל כְּחַד גּוּפָא פְּלוּגְתָּא דְּרַב מְרִי וְרַב זְבִיד בְּפֶרֶק י"ן דְּקַל"ד כְּבַעַל שְׁאָמַר גְּרַשְׁתִּי אֶת אֲשֶׁתִּי וְכו' עַכ"ל וְהַעֲנִין דְּרַב יוֹסֵף סָבַר דְּבַעַל שְׁאָמַר גְּרַשְׁתִּי אֶת אֲשֶׁתִּי נֶאֱמַן הוּאִיל וּבְיָדוֹ לְגַרְשָׁהּ וְהַדַּר מִיִּתִּי מִמְרָא דְּרַבֵּי יוֹחָנָן דְּאָמַר אֵינוּ נֶאֱמָן וְהַדַּר רַמּוּ לָהּ אֵאִידָהּ דְּאָמַר רַבֵּי יוֹחָנָן נֶאֱמָן וּמִשְׁנֵי כִּי קְאָמַר נֶאֱמָן לְהַבָּא כִּינּוּן דִּישׁ בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁהּ וְדִקְאָמַר אֵינוּ נֶאֱמָן לְמַפְרַע הוּאִיל וְאֵין בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁהּ לְמַפְרַע וְאִבְעֵינָא לְהוּ בַעַל שְׁאָמַר גְּרַשְׁתִּי לְמַפְרַע מַהוּ דְּלִהִימָנִיהָ לְהַבָּא מִי פְּלִגִין דְּבוּרָא אוּ לֹא פְּלִגִי דְּבו' וְאִפְלִיג ר' מְרִי וְר"ז ח"א פְּלִגִין וְח"א לֹא פְּלִגִין וּפְרִיָּף לְמ"ד לֹא פְּלִגִין מֵאִי שְׁנָא מְדָרְבָא דְּאָמַר אִישׁ פְּלוּנִי בָּא עַל אֲשֶׁתִּי הוּא וְאַחַר מִצְטָרְפִין לְהוֹרְגוּ וּמִשְׁנֵי בְּתַרֵּי גּוּפֵי בּוֹעַל וְאִשָּׁה פְּלִגִין אֲבָל כְּחַד גּוּפָא דְּהִינּוּ אִשָּׁה ל"פ לְמַפְרַע וְלִהַבָּא אֲבָל לְמ"ד הֵתֵם אִפִּילוּ בְּלְמַפְרַע וְלִהַבָּא דְּהוּוּ חַד גּוּפָא וּפְלִגִין ה"נ בְּעֵדִים דְּעָרַב וְלְזָה פְּלִגִי וּמְהִימָנִי לְגַבֵּי לְזָה וְלֹא לְגַבֵּי עָרַב מִשּׁוּ"ה פִּירֵשׁ הֶרְאֵב"ד ו"ל דְּמִיָּרִי כְּשִׁטּוֹעַ עַל הַפִּירְעוֹן וְלֹא עַל עֵיקַר הַהִלְוָה דְּמֵאֵן לִימָא לָן דְּרַב פֶּפְא ס"ל כַּמ"ד חַד גּוּפָא לֹא פְּלִגִין וְכַתֵּב ע"ז הַרְבּ הַמְּאֹר ו"ל דְּאִפִּילוּ לְמ"ד הֵתֵם פְּלִגִין דְּבו' כְּגוֹן אָמַר לְמַפְרַע לִיהִמָּנִיהָ בְּלִהַבָּא שְׁהֵם ב' זְמָנִים אֲבָל בְּזְמַן א' וְגוּף א' לִיכָּא מ"ד הִילְכֵהּ כִּינּוּן דְּעָרַב בְּמִקּוּם לְזָה קָאִי דָּאִי לִית לִיהָ אֲזִיל לְזָה בְּתַר עָרַב וְהַדַּר עָרַב עֲלֵיהָ דְּלְזָה דְּתַרְוַיָּהּ כְּגוּף אֲחַד דְּמוּ וּבְזְמַן א' חָלָה הַעֲדוּת עַל שְׁנֵיהֶם וְכו' עַכ"ל וְיִרְאָה דְּלֹא קִיָּמָא מְלֵתָא אֲלֵא לְרַב הוּנָא דַּאמ"ל לר"פ מְלָוָה בְּתַר עָרְבָא אֲזִיל דְּחִשְׁבִין לְהוּ כְּחַד גּוּפָא אֲבָל לר"פ דְּסָבַר לְאַכְשׁוּרִינְהוּ גַבֵּי לְזָה עַכ"ל דְּלֹא ס"ל הֵכִי אֲלֵא דְּהוּ"ל תַּרֵּי גּוּפֵי וּפְלִגִין דְּבוּרָא וְאִפִּילוּ ר"פ וְר"ה בְּהָא פְּלִיגִי: וְהַרְמַב"ן ו"ל בְּסִפְרֵי הַמְּלַחְמוֹת כְּתֵב ע"ד הַרְבּ הַמְּאֹר ו"ל שְׁאִין זֶה כְּוִנַּת הֶרְאֵב"ד ו"ל שְׁעֵדִין הַדְּבָר ק' אִמָּאִי לֹא פְּלִגִי דְּבוּרָא וְלִיהִמָּנִיהָ גַבֵּי לְזָה שְׁהוּא חֲזִיב לּוּ וְלֹא גַבֵּי עָרַב כַּדְס' דַּר"פ לְמִימַר וְכו' עַכ"ל וְלֹא הִבִּינוּתִי זֶה דְּלִהַרְאֵב"ד ו"ל דְּמַפְרַשׁ לָהּ בְּמוֹדִים בְּהִלְוָה וְעָרְבוּת וּמְחֻלָּקִים בְּפִירְעוֹן פְּשִׁיטָא דַּר"פ ס"ל דְּפִלְגִין דְּבוּרָא אֲלֵא דַּר"ה אֲתִי עֲלָהּ מִשּׁוּם מְלָוָה בְּתַר עָרְבָא אֲזִיל וְעֵינִין בַּש"ע ס' נ"א וְדַבְרֵי הֶרְאֵב"ד ו"ל הֵלֵא הֵם בַּס' תְּמִים דְּעֵים ס' רל"ו וַע' בְּפֶרֶח מַט"א ח"ב ס' נ"ט: (ב) צְנָה לְחֻתָּם.

מה שנומצא בקצת שטרות פ' צנה לחתום את פ' וכתב שמו החותם בעד חבירו אין בו מועיל וכמ"ש הרשב"א ז"ל ח"ב סי' קי"א והובאה בקיצור במרן הב"י ז"ל בסי' מ"ה מחו' ב' בשם הרשב"א ז"ל ח"א סי' קכ"ח באנרף קצת ובקבלו עליהם חתימת סופר בעבור זה שאינו יודע לחתום מהני מנהגא מידי דהנה נאמן עלי אבא וכו' דסי' כ"ב ע"ש ואם יש הכחשה בקבלה אין מוציאין מיד הנתבע וכו' בשטר חזקה הנכ' פדת וכהלכה ובא רעהו והוציא שטר מוקדם על החצר שהוא מחתימת צנה לחתום ראובן אני שמעון דלאו סופר מתא ונחלקו הב"ד איפא מ"ד דהכי נהוג להכשיר והני פקבלו ונאמן עלי אבא וכו' ואיפא מ"ד דלקד"ם נראה דכיון דהלה מוחזק בשטר פדחזי אין להפקיע ממנו חזקתו כיון דמדינא שטרא דהאיך חספא בעלמא והתקנה תליא בפלוגתא וכן מתבאר מדברי הרשב"א ז"ל בתשובה ח"ג סי' ת"ג ע"ש ומדברי הרא"ש ז"ל בתשו' פל"ג נ"ה סי' ז' והובאה בטור א"ה ע"ש ומה גם דהרשב"ש ז"ל בתשו' סי' תקס"ה כתב דבר נידוי הוא מכ"ש דהמקרה לעדים הנגיד דאעפ"י שחותמים הם בעצמם וכ"ש הכא בנ"ד ול"ש דחתם אני פ' צוני פ' לחתן' בעדו ל"ש חתם שמו של העד וכתב ע"ז צנה לחתום כמו שמתבאר מדברי הרב ז"ל שם ובתשו' הרשב"א ז"ל ח"א סי' קכ"ח.

ואפילו באתרא דקבלו עליהם סופר לחתום דוקא כשחותם שמו ושצנהו פלוני אבל כשכותב שם העד צנה לחתום לא מהני פלל וכן מתבאר מדברי הרשב"א ז"ל שם וע"ע בתשו' הרדב"ז ז"ל ח"ב שבשני סי' תק"ץ ועיין בתשו' ה' מוהרי"מ ט"ז ז"ל בח"ה סימן צ"ו: ואתה דע לך שאם הסופר עצמו הוא העד בשטר וחותם בעד חבירו נראה פשוט דלא מהני דנמצא כל עדות השטר ע"פ עדותו וכן מתבאר מדין הקיום דהעד אינו מעיד על חתימת חבירו הוא ואחר דנמצא שלשה רבעי ממון יוצאים על פיו עיין בסימן מ"ו.

שוב נדפסו תשו' הרב כנ"ה הג הנק' ס' בעי חיי סי' מ"ז וראיתי לו ששהאריף בזה ועיין בתשו' הרב תורת חסד סי' ק"ם ובתשו' הרשב"א ז"ל ח"ד הנדפס מחדש סי' קצ"ט במה שחותם חב"ק ר"ל חתימת במסירת קולמוס ע"ש שהוא לשון הש"ע סי' מ"ה ס"ה לקוח מרבינו ירוחם ז"ל משם הרשב"א עיין במרן הב"י ז"ל שם: (ג) צנואה.

שכ"מ שהיה לו בכור וב' פשוטים וצנה שיחלקו בשנה יען כי בחיי הפסיד הבכור מממון אביו ואם ערער יטלו הפשוטים כ"ו וד' יתרים צנואה זו קיימת הרשב"א ז"ל ח"ג סי' קע"ז ומיירי שאמר פן בתוך כדי דיבור ע"ש: (ד) צנואה.

מי שכתב שטר צנואה לאשתו וכתב והבתים תשפון בהם כל ימי חיייה מי אמרינן מיעוט רבים שנים ולא תנקה אלא בב' בתים דוקא או"ד על כל הבתים צנה כתב מהרח"ש סי' י"ט כיון דבלשון ה"א הידיעה קאמר ועל פלהו קאמר: (ה) צנואה שכ"מ שצנה בשעת מיתתי שקבל מראובן הקרן ונשאר עדין בידו הרניח וכ"ז היה בוער ראובן והוא שותק אין שתיקה זו מחייבתו ולא פהודאה דמייא מהרש"ך ז"ל ח"ג סימן צ"ח הכנ"ה ח"ג סי' קל"ח בהג"ה ט אות י"ט ועיין בסי' ר"ן ועיין כנ"ה ח"ג סי' ל"ב בהגהב"י אות נ"ז: (ו) צנואה.

נשאלתי על דין עסק שטר צנואה ודי"ן א"ע כשהיה פ' על ערש דוי הוא ואשתו ובניו ובת אחיו בחולי המגפה ב"מ) ולא יכול שום אדם ליכנס אצלם אפילו מקרוביהם (מחמת שנה החולי הוא חולי המתדבק ב"מ) אלא פ' שהיה שוכן אתו בבית הוא ואשתו ובניו

מְשָׁרְתִים אוֹתָם לִיְלֵה וַיּוֹם בְּכָל מִינֵי שִׁירוֹת וְאִמ"ל הַחֹלָה שְׂיִבְקָשׁוּ שְׁנִים אוֹ ג' מְשָׁרְתִים בְּעֶרְףְּ שְׂכִירוֹת שְׂיִהֶיָה כִּי הַמְּשָׂא כְּבֹד עֲלֵיהֶם וְהַשִּׁיב פְּלוּנֵי שֶׁא"צ שְׂאָנוּ מְשָׁרְתִים כְּבֹן לְאָב וְאִזְ אִמ"ל הַחֹלָה הַנּוֹ' אִם נְחִיָה אֲנִי וּבֵיתִי תִרְאֶה מָה אָנוּ עוֹשִׂים עִמָּךְ מְטוֹב פְּאֲשֶׁר עוֹשִׂים הָאֲנָשִׁים הַטּוֹבִים וּמְבַקְשִׁים מֵהַקָּב"ה שְׂיִרְפְּאֵנוּ וְאֵלּוּ הַדְּבָרִים אִמ"ל הַחֹלָה הַנּוֹ' וְהִיָה זֶה הָעֲנָן פְּשִׁיָה מִיִּשְׁבֵּב בְּדַעְתּוֹ וְשֶׁאֲלָנוּ אוֹתוֹ עַל הֵן הֵן וְעַל לָאוּ לָאוּ וְהַשִּׁיב אוֹתָנוּ דְבָרִים מִיִּשְׁבָּיִם וְאִח"ז אָמַר שְׂמַעוּנִי אֲתֶם עֲדִים אִיךָ פ' וְאֲשֶׁתוֹ יֵשׁ לָהֶם חוֹב אֲצִלִּי סָף כ"ו וְיַעֲזֵן הָאִישׁ פ' וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֶלָּא אֲנִי חַיִּיב לָךְ שְׂכִירוֹת הַבַּיִת וַיַּעֲנֶהוּ הַחֹלָה הַנּוֹ' אֲנִי נִתְתִּי לָךְ מַחֲלָה עוֹלָמִית עַל הַשְּׂכִירוֹת שְׂאֵתָה חַיִּיב לִי וּמִלְכּוֹד שְׂמַחְלָתִי בַּשְּׂכִירוֹת וְזוֹלָתִי נִתְתִּי סָף כ"ו וְךָ מִתְּנָה גְמוּרָה מִתְּנַת עֲלַמִּין וְכו'.

וְאָמַר לָנוּ הַחֹלָה הַנּוֹ' שְׁטֵר מִתְּנָה זֹו פְּתוּבָה בְּבָרָא וְכו' וְהִיָה זֶה הָעֲנָן בְּיוֹם שֶׁבַת קוֹדֵשׁ וּבְיוֹם א' חֲזָרְנוּ וְשֶׁאֲלָנוּ אוֹתוֹ וְאָמַרְנוּ לוֹ אֲתָה רוֹצֶה בְּמָה שְׂאֵמַרְתָּ עַל פ' עַל עֲנָן הַמִּתְּנָה אוֹ לָאוּ וַיַּעֲזֵן הַחֹלָה הַנּוֹ' וַיֹּאמֶר אֲנִי רוֹצֶה נִתְתִּי לוֹ מֵאֲתָמוֹל וְלֹא מֵהַיּוֹם וְהִבֵּה נִתְפָּס לָכֶם בְּקִנְיָן לַחֲזֵק הָעֲנָן וְקִנְיָן בְּיַדֵּינוּ בְּקַשׁ"מ בְּדַל"ב וְהִיָה זֶה ז"פ וְכו' וְשׁו"ק עַכ"ל הַשְּׁטֵר הַצְּנוּאָה.

וְשֶׁאֵל הַשְּׁוֹאֵל אִם הַשְּׁטֵר הִזָּה עָשׂוּי פְּתִקְנוֹ וְזָכָה הַמְּקַבֵּל אוֹ לֹא וַיְבֹא שְׁכַמ"ה: זֹאת אָשִׁיב בְּרִישׁ כָּל מֵרָא"ן אֲתִנְהִלָּה לְאִטִּי בַּמ"ש נִתְתָּ לִי כו"ך וְכו' אַעֲפ"י שְׁלֹא הַזְּכִיר הַמְּקַבֵּל יָדִים מוֹכִיחוֹת הַיָּיִן וְעוֹד בַּמ"ש ק' פְּרָחִים שְׂפָכָר נוֹדַע מ"ש הַטּוֹר מִשֵּׁם הַרַמ"ה ז"ל בְּסִי רַנ"ג ס' ל"ד דְּלֹא קִנְיָן אֶלָּא בְּאֵגֶב וְכַתֵּב הַרַב"י ז"ל ע"ז וְהֵם דְּבָרִים נְכוּנִים בְּטַעֲמָם ע"ש.

גַּם מֵהַ שְׂאֵמַר נִתְפָּס לָכֶם בְּקִנְיָן כְּדִי לַחֲזֵק הָעֲנָן דְּבִלָּא קִנְיָן לֹא מְהַנְיָא מִיַּדֵּי פִינּוֹ דְּהוּיָא מִתְּנָה בְּמַקְצַת דְּדִינָה כְּמִתְּנַת בְּרִיא דְּאִינָה נְקִינִית אֶלָּא בְּקִנְיָן כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר בְּסִי: וְעוֹד יֵשׁ לְעוֹרֵר שְׂבִשְׁעַת הַצְּנוּאָה וּמ"ש פְּתוּבָה בְּבָרָא וְכו' וְהִיָה נוֹתֵן כָּל זֶה הִיָה בְּיוֹם שַׁב"ק וּבְיוֹם א' לֹא נִאָמְרוּ אֶלָּא רֵאשִׁי פְּרָקִים שְׂפָךְ א"ל רְצוּנָךְ בְּמָה שְׂאֵמַרְתָּ עַל פ' וְכו' וְאִמ"ל נִתְתִּי מֵאֲתָמוֹל וְלֹא הִסְפִּים לֹא סְכוּם וְלֹא מִשְׁפָּט הַמְּקַנִּים אֶת הַמִּתְּנָה: וְעוֹד יֵשׁ לְעוֹרֵר בַּמ"ש וְקִנְיָן מִיַּדֵּינוּ דְּקו"ל בְּכִלְיוֹ שֶׁל קוֹנֵה לֹא בְּכִלְיוֹ שֶׁל מְקַנֵּה כַּמ"ש בְּסִי קו"ה וְעוֹד שְׂאִין פְּתוּבָה בְּהַ מַעֲכָשׁוֹ וְעוֹד שְׂלֹא נְכַתֵּב בְּהַ שְׂמַת מֵאוֹתוֹ חוּלִי וְא"כ עַל הַמְּקַבֵּל לְהִבִּיא רֵאשִׁי שְׂמַת מֵאוֹתוֹ חוּלִי וְלֹא נִעְתַּק מִחוּלִי אֶל חוּלִי כַּמ"ש בְּסִי ר"ן: לְדַעַת הָרַא"ש ז"ל דַּס"ל דְּעַד ג' יָמִים מְקַרִּי שַׁכ"מ וּמְכָאן וְאִילָף דִּינוֹ כְּמִצְוֶה מִחַמַּת מִיתָה וְא"כ אֶפִּילוּ בְּמִנְהַ מְנַכְסִי קִנְיָה כְּמִבְּנֹאָר בְּסִימֵן רַנ"ג סח"י ע"ש וְאַעֲפ"י שְׂמִצְוֶה מִחַמַּת מִיתָה לֹא בְּעֵי קִנְיָן אֶפִּילוּ בְּנוֹתֵן מְקַצַּת הָרִי כְּתוּב שְׂלַחְזֵק הָעֲנָן אָמַר הַנּוֹתֵן וְכִינּוֹ שְׂפָן קִנְיָה כְּמִבְּנֹאָר בְּסִי ר"ן ס"ט ע"ש וְא"כ אֶפִּילוּ בְּכִלְיוֹ שֶׁל מְקַנֵּה קִנְיָן דְּלֹא לְעִיָקֵר הַמִּתְּנָה אֲצִטְרִיף קִנְיָן דְּאָנוּ מְוַשְׁלָף אִישׁ נִעְלוֹ יִלְפִינוּ וְהֵתֵם בְּעִיָקֵר הַקִּנְיָן לֹא נִגְמַר אֶלָּא ע"י שְׂלִיפַת הַנְּעֵל אֶבֶל הָכָא פִּינּוֹ דְּלִפּוֹת פָּחוּ בְּעֵלְמֵ אֲמַרִּי דְּמַהֲנִי כְּנַלְע"ד: וְאִיירָה"י שְׁנִרְאָה דְּדַעַת הָרַא"ש ז"ל יְחִידִית כַּמ"ש / הַב"י ז"ל הֵגַם דְּמִלְשׁוֹן הַסַּמ"ע ז"ל בְּסִימֵן ר"ן ס"ק י"ט תְּפַס בְּמִוִּשְׁלָם דַּעַת הָרַא"ש ז"ל שְׂהִבִּיא מוֹר"ם ז"ל מ"מ נִרְאָה דְּהַרְמַב"ם ז"ל פְּלִיג בְּהָא וְמַה"ט לֹא הִעֲלָהוּ עַל שְׂלַחְנוֹ הָא מִיָּהָא בְּקַפְצָא עֲלֵיו הַחוּלִי לַכ"ע מְקַרִּי מִצְוֶה מִחַמַּת מִיתָה וְכַנ"ד שְׂהִיָה חוּלָה מְדַבֵּר הַיּוֹת אִין לָךְ קַפְצָא עֲלֵיו הַחוּלִי יוֹתֵר מְזָה וְדוּגְמָא לְזָה לְקַהֵת

גביאים אחרונים אמדנה למת פתאום לעגנושבועת אלמנה וכמ"ש מוהרשד"ם ז"ל חא"ה ע סימן קל"ב והרב דרכי נועם ז"ל חלק א"ה ע סי' ר"ה והרב פרח מט"א ז"ל ח"ב סי' ס"ה וסי' ע"ן ועיין להרב הר"י לבית הלוי ז"ל סי' י"ט שפתיב דרנבם למיתה והחיים יודעים שימותו והאריה שם וא"כ ודאי דקנה המתנה המקבל מאחר שהנותן דיינינו ליה כמצנה מחמת מיתה כמדובר: ואולם לפי מהסם בה דכתיב בפטר הצנואה והאי שפרא כתובה בברא וכו' דמאי אצטריה לכולי האי פיון דדיינינו ליה כמצנה מח"מ הלא נתבאר בסי' רמ"ב דבמצנה מחמת מיתה לא צריה למימר הכי וליפות פחו לא קאמר אלא למחר ועל הקנן.

ע"כ נמ"ך וחקל ע"ד (ז) צנואה. ראובן חשקה נפשו לעלות לא"י ת"ו וחקלק נכסיו כפי אשר נדבה רוחו אנתו ולפי שהיו לו בנים נשואים ובלתי נשואים ריבה לב' בנים הבלתי נשואים וכל המזון מוטל ביד האחים הנשואים ועלה האיש הוא מעירו לשכון כבוד בארצנו ויתנישב ויען פי א' מבניו הבלתי נשואים לא היה שם בפעה שחילק נכסיו על פן שלח אליו בכתב מפורש סדר הצנואה מה שהוסיף בחלקו על יתר אחיו הנשואים מנא אמון עא הלא היא כתובה ביום ז"ך לחדש אלול ואמ"ל שפבר הוא רוצה לירד בפסינה ההולכת ליפו בער"ה וסדר הצנואה היא לא נעשית בעדים ושטר וקנן רק בע"פ וגם האחים הנשואים אזלי ומודו בכל דברי האגרת ששלח לבנו מא"י ת"ו אלא שטוענים דילמא אהדורי הדר ביה בעודינו חי בנא אמון יע"א ועוד טוענים שקודם מותו הקדיש ת"ק זהובים וא"כ חזר בו מהמתנה: ראשית מאמר אהא דתנו בגיטין דף ס"ה בראשונה היו אומרים וכו' חזרו לומר אף המפרש בש"יירא ובגמרא אר"ה היו אומרים היוצא בקולר ואומ' כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו גיטו כמתנתו וכו' ומה גיטו אעפ"י שלא פירש פיון דאמר כתבו אע"ג דלא אמר תנו אף מתנתו פיון דאמר תנו אע"ג דלא קנו מניה ע"כ ועיקר מילתיה דר"ה אהך דפ' מי שאחזו ש"מ הרי זה גיטו וכו' דאיתא התם דף ע"ב ע"א וסובר תלמודא דה"ה ליצא בקולר דחד טעמא אמנם במפרש ויוצא בש"יירא לא אשכחן דמדכר לה תלמודא וכתב הרי"ף ז"ל למימרא דהכי הלכתא דתניא במתניתין פוליהו כש"מ דמצנה מח"מ ניהו וכן הלכתא גם בפרק מ"ש במ"ד לדף קמ"ד כ"כ גם אשור"ר לה' העיטור דף צ"ח ע"א שפסק דהמפרש ויוצא בש"יירא נמי לענן מתנה כש"מ דמצנה מח"מ ע"ש.

וכן מצאתי להרמ"ה בכתבא במ"ד לדף קמ"ו סי' פ' ע"ש ואי ק' בשלמא יוצא בקולר ומסופן פיון דבהילי כ"כ אין ספק בינדם לברר דעתם ולומר תנו אלא ביוצא מדעתו ורצונו מ"ט העמידו דבריו בלי שום קנן ומצאתי להרשב"א ז"ל בחי' לגיטין שם שתי שזהו חידושו של ר"ה שעשאום כמסופנים וכמצוים מחיים כדי שלא תטרף דעתם עליהם עכ"ל לפי"ז מ"ש הרב המגיד ז"ל אחר דברי רבינו יונה ז"ל וכן הסכים הרשב"א ז"ל יש לומר דאדעת רבינו קאי וזה ודאי שלא פדברי מרן הב"י ז"ל סי' ר"ן סי"ג משם ה"ה ז"ל דהרשב"א ז"ל כרבי יונה ז"ל ס"ל ע"ע.

מיהו הרי"ן ז"ל כתב שהרשב"א ז"ל סובר פדעת רבו ז"ל ואתמא ממאי דכתי' גם הריטב"א בחידושו לגיטין הק' מאי דק"ל להתוס' והרשב"א ז"ל ות' וז"ל דמפרש ויוצא קמ"ל דהוה בכלל הגוף ע"ש ומצאתי במרדכי ב"פ מ"ש סי' תרכ"א שהביא דברי הרי"ף

במתנה במקצת ובקנין חוזר פדין כל המצנה מח"מ וכדכ' עכ"ל ולפי דברי הרי"ף והר"י
ז"ל אמר דבר א' וזה שלא פדברי הרא"ש והר"ן וה"ה והמקו' פדכתי'.

וגם ראיתי את הלח"ש שפתיב הרמב"ן ז"ל בחדושיו לגיטין שם במ"ד לזף ע"ב אחר
שהביא ד' החולקים על הרי"ף ז"ל וזכאי הוא רבינו ז"ל לסמוך עליו ודאי דהמפרש
כמסנפן ויוצא לדרך פיוצא בקולר שהם קרובים למיתה ואינם חוזרים ומצוים לביתם
עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דגם הרי"ף ז"ל לא אמרה אלא פשטין דעתו לחזור וממילא
אתה למד דרבינו יונה ז"ל אפי' בכ"הג פליג ובדעתו לחזור כ"ע לא פליגי גם נראה
מדבריו ז"ל שאם מתחלה ירד להשתקע אע"ג דלא אתדר ליה וחזר למקומו אינו חוזר
במתנתו וליתא דאפילו ירד להשתקע אם חזר בו חוזר ולפיכך וכו' שפתיב הנמק"י ז"ל
ארישא דמילתא קאי דהרבה מהם הולכים להשתקע וכו' ודוק ומעתה חל עלינו חובת
ביאור במפרש ויוצא אם יש קצבה מתי יחשב מפרש בים אם הוא דוקא בעת נסיעתו
ממש דוקא דומיא דיוצא בקולר או"ד משעה ששבר הספינה או השירא ועסוק בהכנת
המהלך דרך ים או יבשה: וראיתי להכנ"הג סי' נ"ר בהגהב"י אות ו' שפתיב משם
מוהרש"ך ז"ל וז"ל דאפי' לדעת הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל היינו שבאותה שעה שמפרש
ליה ויוצא בשירא צנה מה שצנה אבל אם מה שצנה הנה קודם שפירש בים או יצא
בשירא אין לו דין מצנה מח"מ עכ"ל והמתברר אצלי לאו דוקא בשעה שמפרש קאמר
אלא פשגמר בדעתו לעקור דירתו ולדרוך בציות ולרפוב אניות מקרי שעתו והאמת כי
תשו' מהרש"ך ז"ל לא ראיתיו עד הנה אף ראיתי בס' באר היטב סק"ג שהביא דברי
מוהרש"ך ז"ל הללו בתוספת קצת ממה שהביא הכנ"הג היינו באותה שעה שמפרש בים
וכו' צנה מה שצנה דומיא זו דיוצא בקולר או מסנפן אבל אם מה שצנה הנה קצת ימים
קודם שפירש בים אין בזה דין מצנה מח"מ אלא דין מתנת בריא וכו' עכ"ל הדברים
מוכחים כמו שצדדתי בעניינתן מיהו בנ"ד נלע"ד דלא נ"מ מידי פיון שפנא אמון בהיותו
חד פרעא אארעא וחד פרעא א מברא חזר וסידר צנונתו ומתבאר מתוך הפתיב שהוא
שג"כ עשה חריצות והשתדלות לקיים הצנואה פעם ושתיים ושלש ודאי ליכא מאן דפליג
ועוד דבנ"ד מאן לימא לן דהנות הצנואה קודם דילמא בו ביום ועוד מקצת ימים שפתיב
הרב דבר שאין לו שיעור ואעפ"י שהיורשים מוחזקים מ"מ האמת יורה דרכו: אמתאן
לרישא דבאין דעתו לחזור במתלוקת היא שנויה אם הרי"ף ורבינו יונה ז"ל נחלקו בה
או לא דלדעת הר"ן והרא"ש ז"ל ובמקו' דלא אמרה הר"י ז"ל אלא בהולך להסתחר
ודעתו לחזור דהני פמצנה מח"מ אבל פשיירד להשתקע מודה לו להרי"ף ז"ל אבל מדברי
הרמב"ן והנמק"י ז"ל נראה דבהא הוא דפליגי אבל המפרש ויוצא להסתחר אפילו הרי"ף
ז"ל מודה לו להר"י ז"ל דלא הני פמצנה מחמת מיתה א"כ בנ"ד שהולך לקבורה ולא
לסחורה וכו' א"נ דהר"י ז"ל בהא נמי פליג לא קי"ל פנותיה נגד כל הנה רבנותא
דכתיבנא וכמ"ש מרן ז"ל בשלחנו וכינון שפן קם דינא דאעפ"י ושאין בה שטר מקיימין
דבריו ואין צריך קנין כמ"ש מרן בש"ע שם פדין מצנה מחמת מיתה ע"ש: ומעתה אבוא
נבא למה שטוענים היורשים שפא חזר ובטל את הצנואה שודאי שיוכל לחזור בו
פמבואר שם בטוש"ע אם מפני ספק מוציאין מידי הצנואה או לאידך גיסא שהוכחנו
בחזקת היורשים ומקבלי המתנה מחמת הצנואה באים להוציא מחזקת היורשים הילכך
מצי אמ"ל דילמא אהדורי אהדר ביה בא"י ת"ו ודע דבפ' מ"ש דקמ"ח אמר ר"ן ש"מ

שְׁכַתב כָּל נְכָסָיו וְכו' אִם עָמַד אֵינוֹ חוֹזֵר חֲיִישִׁינָן שְׁמָא יֵישׁ לוֹ נְכָסִים בְּמַדִּינָה אַחֲרַת ע"כ וְהַקּוֹשֵׁיא מְבֹאֲרַת דְּאֲדַרְבָּא הַעֲמַד הַנְּכָסִים בְּחֻזְקַת מְרִיבֵיהוּ הַנּוֹתֵן וְנִימָא דְאֵין לוֹ נְכָסִים אַחֲרִים עַד שְׁיָבִיאוּ הַמְקַבְּלִים רְאִיָּה שְׁיֵישׁ לוֹ נְכָסִים אַחֲרִים וְכַתְב הַרְמַב"ן ו"ל בְּחִידוּשָׁיו לְשֵׁם שְׁהֶרָאב"ד ו"ל הַקְּשָׁה כֵּן וְנִיחָא לִיה פִּינּוֹן דְּאָמַר שְׂדֵה פ' ופ' וְלֹא אָמַר כָּל נְכָסֵי מוֹכְחָא מִלְתָּא דְאִית לִיה נְכָסִים אַחֲרִים וְזֶה הַטַּעַם אֵינוֹ אֵלָא לְנוֹתֵן נְכָסָיו לְאַחַד בְּפִרְט אָבֵל הָאוֹמֵר שְׂדֵה פ' לִפ' וְשְׂדֵה פ' לִפ' בְּמַחֲלָק וְאֵין לוֹ נְכָסִים אַחֲרִים לֹא עכ"ל נִמְצְאָתָא אוֹמֵר לְדַעַת הַרְאָב"ד ו"ל ג' חֲלוּקוֹת הֵן בְּנוֹתֵן לְאַחַד וּמְפָרֵט שְׂדֵה פ' ופ' פִּינּוֹן דְּהַמְקַבֵּל א' הוּא וּמְפָרֵט וְלֹא אִמ"ל כָּל נְכָסֵי ש"מ דֵּיִשׁ לוֹ נְכָסִים אַחֲרִים בְּמַדִּינָה אַחֲרַת אִם עָמַד חוֹזֵר בְּאַחֲרוֹן וְלֹא וּבְנוֹתֵן לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם פִּינּוֹן דְּצָרִיף לְפָרֵט כָּל א' וּא' מַה יִּקְבֹּל אִם עָמַד חוֹזֵר בְּאַחֲרוֹן וְלֹא חֲיִישִׁינָן שְׁמָא יֵישׁ לוֹ נְכָסִים בְּמַדִּינָה אַחֲרַת דְּמָה הִיָּה לוֹ לֹמַר וְהִיָּינוּ אִידָךְ דְּרַב נַחְמָן דְּמִיָּתִי תִּלְמוּדָא מִקְמֵי הָכִי וּבְנוֹתֵן כָּל נְכָסָיו לֹא נָמִי פִּינּוֹן דְּאָמַר לִישְׁנָא מְעַלְיָא לְשׁוֹן כּוֹלֵל וְאֵינוֹ פּוֹרֵט לֹא חֲיִישִׁינָן שְׁמָא יֵישׁ לוֹ נְכָסִים אַחֲרִים בְּמַד"ה פִּינּוֹן דְּהַנּוֹתֵן מוֹחֲזֵק בְּנְכָסָיו עַל הַמְקַבֵּל לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁיֵישׁ לוֹ וּלִפ"ד ו"ל ה"ה דְּהִנּוּה מְצִי תִּלְמוּדָא לְאוּקִי מִתְנִי בְּמַחֲלָק וּכְאִידָךְ דְּרַב נַחְמָן וְהִי לִישְׁנָא דְאַחֲרִים דְּקַתְנִי בְּדוּקָא אֵלָא דְלֹא מְשַׁמַּע לִישְׁנָא דְמִתְנִיתִין דְּקַתְנִי לֹא שְׁיִיר אֵין מִתְנִתּוֹ קִיָּיִמַת וְקוֹשְׁטָא הוּא דֹא א' קִנְחָא וְאֵינָה בְּטִלָּה אֵלָא לְגַבֵּי הָאַחֲרוֹן.

וְדַע שְׁיֵישׁ לִי לְגַמְגָם בְּדַבְרֵי הַרְאָב"ד ו"ל שְׁכַתב ו"ל דְּכִינּוֹן דְּאָמַר שְׂדֵה פ' ופ' וְכו' עכ"ל דְּמִיָּרִי בְּמַחֲלָק מְדַקְאָמַר ש"מ וְכו' לְאַחֲרִים דְּמְשַׁמַּע לְרַבִּים א"כ הַדְרָא קוֹשֵׁיא לְדוֹנְפֹתָה וְהַרְב ו"ל קִבַּע בְּעֵינֵי דְבָרֵי רַב נַחְמָן אֵלָא צ"ל דְּתִלְמוּדָא בְּלֹא"ה מוֹתִיב לִיה שְׁפִיר מִמִּתְנִי וּבְמֵאֵי דְמִשְׁנֵי לְמִתְנִיתִין נִיחָא נָמִי הֵךְ: וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁב"א ו"ל בְּתִשׁוּ' ס' אֶלְפָּה נ"ח דְּאֵיָּתִי לְדַבְרֵי הַרְאָב"ד ו"ל בְּסַגְנוֹן אַחֵר ו"ל ש"מ וְכו' פִּירֵשׁ הַרְאָב"ד ו"ל דְּוּקָא בְּמַחֲלָק נְכָסָיו וְאָמַר כ"וּךְ לִפ' ופ' וְלְאַחֲרוֹן אָמַר נְכָסֵי לִפ' וּמְדַלָּא קָאָמַר וּשְׁאָר כָּל נְכָסֵי מְשַׁמַּע שְׁכַפְנוֹתוֹ הִיָּתָה לְתַת לוֹ הַנְּכָסִים הַיְדוּעִים לְנוּ וְיֵישׁ לוֹ נְכָסִים אַחֲרִים וְכו' עכ"ל ור"ל הִיָּינוּ דְּמִשְׁנֵי תִּלְמוּדָא בְּאוֹמַר כָּל נְכָסֵי ר"ל אִפִּי תִיָּמָא דְּמִתְנִי וְר"ן בְּמַפְרֵט וּמַחֲלָק מִיָּרִי כְּדִמְשַׁמַּע לִישְׁנָא דְאַחֲרִים אֵלָא דְּמִתְנִי מִיָּרִי בְּאוֹמַר לְאַחֲרוֹן כָּל נְכָסֵי הִילְכָף לֹא מַחֲזִקִּינָן דְאִית לִיה נְכָסֵי בְּמַקּוֹמוֹת אַחֲרוֹת וְר"ן מִיָּרִי כְּשֵׁלֵא אָמַר לְאַחֲרוֹן כָּל נְכָסֵי אֵלָא נְכָסֵי: וְחֻזְמִיתָה לְהַגְאֹן הַרְב מִש"ל ו"ל בִּפ"ח מַה זְכִיָּיָה וּמִתְנָה דִּין ד' שְׁהַבִּיא דְבָרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל הִלְלוּ וְהִק' עָלֵינוּ כְּדִמּוֹתְבִיָּה מִמִּתְנִי אִמְאֵי לֹא מְשַׁנֵּי דְּמִתְנִי מִיָּרִי בְּשִׁאָמַר שְׂדֵה וְכָרֵם וּמְטַלְטְלִין לִפ' ופ' וּפ' דְּהַשְׁתָּא לֹא שְׁיִיף לֹמַר שֶׁהִי"ל לֹמַר לְאַחֲרוֹן שְׁאָר כָּל נְכָסֵי פִּינּוֹן דְּבַחְדָּא מַחֲתָא מַחֲתִינָהוּ עכ"ל וּבְכַפְשִׁיטוֹת הִנּוּה מְצִי לְאַקְשׁוּיֵי דְּמִתְנִי בְּדָאָמַר וּשְׁאָר כָּל נְכָסֵי וְלֹא דְכִלְהוּ בְּחֻזְקָא מַחֲתָא וּכְבָר כְּתַבְתִּי בְּמֵאֵי דְּנִלְע"ד בְּזֶה דְּהַרְאָב"ד ו"ל אִמְסַקְנָא קָאֵי וְמַה שְׁתִּי וְכ' דְּהָכִי דֵּיָּיק מִתְנִי דְּתַנִּי שְׁכ"מ שְׁכַתב כָּל נְכָסֵי דְּמְשַׁמַּע דְּאָמַר בְּפִירוּשׁ כָּל נְכָסֵי עכ"ל צ"ע דְּגַם בְּמִקְלִיתָה דְּרַב נַחְמָן אִיתָא כָּל נְכָסֵי וּמוֹקְמִי לָהּ בְּאוֹמַר נְכָסֵי וְלֹא כָּל נְכָסֵי: וְהַרְמַב"ם ו"ל כְּתַב ו"ל ש"מ וְכו' ה"ז כְּמִתְנָה בְּמַקְצָת וְאִם קָנוּ מִיָּדוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר וְחֻזְשִׁין שְׁמָא נְשַׁאָרוּ לוֹ נְכָסִים אַחֲרִים בְּמַד"ה וְכו' עכ"ל וְכַתְב ה' הַמַּגִּי"ד ו"ל שְׁאִם לֹא הִיָּה קִנְיָן יְכוֹל לְחֻזֵר בּוֹ מִמָּה נִפְשָׁף ע"ש וּבְמַקּוֹ לְשֵׁם הַק' מֵאֵי דְּקוֹשֵׁיא לִיה לְהַרְאָב"ד ו"ל דְּאֲדַרְבָּא אוּקִי מְמוּנָא בְּחֻזְקַת הַנּוֹתֵן וְתִי פִּינּוֹן דְּאִיכָּא קִנְיָן לִיכָּא לְאוֹרוּעֵי אֵלָא בְּאוֹמְדָנָא דְּמוֹכַח ע"ש שְׁיֵישׁ בְּדַבְרֵי טְעוֹת הַנִּזְכָּר וּלִפ"ד ו"ל אִפְשָׁר שְׁלִזָּה נִתְפַּוֵּן

רבינו ז"ל ובתשו' הרשב"א ז"ל הלזו פתב עוד משם הרשב"ד ז"ל וז"ל עוי"ל דכינו דהקא בשקנו מידו היא דאי פשלא קנו מידו אדרבא פל שאפה אומר שיש לו נכסים אחרים לא מבעיא אם עמד אפילו מת אין מתנתו פלוס וכו' עכ"ל וכמו כן פתב הרא"ש ז"ל שם ע"ע וז"ל הרמ"ה ז"ל שם סי' צ"א וז"ל ברם צריף את למידע דכל היכא דאמרינו בהאי עניינא אם עמד אינו חוזר מחמת חששא דיש לו נכסים במ"א כמש"מ לכ"ע דבעיא קנונו בין פשמת בין פשעמד ואי לא קנו מניה אע"ג דמת לא קנה דהשתא לאפוקי ממונא מחזקת מאריה חיישינו שפא יש לו נכסים במ"א לאפוקי ממונא מחזקת נותן לא כ"ש עכ"ל ונדעת הה"מ ז"ל לא כן היא אלא שאם מת זכה המקבל ואין היורשים יכולים להוציא מידם שיאמר ה"ז מתנת ש"מ במקצת דבעיא קנונו שלא אמר חיישינו אלא לתועלת המקבלים עכ"ל ולא הבינותי מה הלשון אומר ואין היורשים יכולים להוציא מידם וכו' דאי מייירי שפבר קבלו מה שנתן להם דהו"ל מוחזקים בנכסים הילקף אין מוציאין דליכא למיחש שיש לו במ"א אמןם בעמד אע"ג דמוחזקים מוציאין מידם ממ"נ כמדובר א"כ מאי פריף הש"ס ממתני' לימא ליה מתני' מייירי בשלא קבלו פלוס הילקף מספקא דשפא יש לו במ"א לא מפקינן ועוד דא"ה אמאי אצטריף ליה להרב המגיד ז"ל לומר שלא אמר חיישינו אלא לתועלת המקבלים דהאי מלתא אתמהא דיד המקבל ע"הת פינן שהוא פא להוציא ולא הול"ל אלא פינן דהוא מוחזק ואם סבור הרב ז"ל דאפילו באינו מוחזק זכה אפילו פלא קנונו דלא חשי' וכו' א"כ חלוקים עליו חביריו הרשב"ד והרשב"א ז"ל והרמ"ה ורא"ש ז"ל: אמור מעתה בנ"ד בחששא זו שטוענים היורשים שפא חזר במתנה זו במחלוקת היא שנויה דלדעת ה"ה ז"ל דלא אמרי' חיישינו אלא לתועלת המקבלים ה"כא אי חיישינו הוי פסידא דמקבלים ולדעת הגה רבנוטא דוקא היכא דהנייא בקנונו ואי לא לא חיישינו דאוקי ממונא בחזקת הנותן א"כ שפיר חיישינו שפא חזר בו והו"ל אחים הנשואים יורשים והאחים שאינם נשואים מקבלים המתנה בחלק העונדף ומצו למימר האחים .

הגדולים לקטנים הרי פל נכסי האב בחזקתנו ואתם באים לזכות בחלק הפותר מפת הצנואה א"ד אהדורי אהדר ביה פינן דלית ביה קנונו דרובא פליגי אס' ה"ה ז"ל מנין לנו הרגלים להוציא מחזקתם: ואתה דע לה דבנותן מתנה לחבירו מהיום ולאח"מ ולאחר זמן מת הנותן וטענו היורשים כי נכסים הללו קנאם אחר שכ' לה המתנה ואין לה זכות בהם והמקבל אומר כי פבר היו לו בשעת המתנה פתב הבע"ה ז"ל שער מ"ג ח"ד סי' י"ג שהורו הגאונים שהכל בחזקת מקבלי המתנה וכ"כ הרשב"א ז"ל בשניות סוף סי' ל"ו ומשם הגאונים אבל הטור בסי' קי"ב פסק דבחזקת יורשים נכסי קיימי עד שיביאו ראיה ע"ש ומרן בש"ע ס"ס ר"ן פסק פדעת דגאונים ז"ל ובסימן קי"ב הביא דעת הגאונים ביי"א בתרא דס"ל פנותייה ע"פי הפלל המסור בידינו ולא תק' מסו' סי' ס' ס"ו דהתם בטוען פריא וכמ"ש הסמ"ע ז"ל ע"ש ואע"ג דהרשב"א ז"ל פראשונות סי' תתקנ"ח פסק דבכל ספק שבשטר המתנה יד בעל השטר על התחונה פינן דבא להוציא מיד המוחזק וכתב מרן הב"י ז"ל בסי' רמ"ו וזה פשו' וכתבה בש"ע שם ס"ה ע"ש הא לא דמייא דהתם עיקר הספק הוא אם נתכונן למתנה או לעשות אפוט' ואין פאן מתנה פלל משו"ה פסק הרשב"א ז"ל דאין להוציא מיד המוחזק משא"ך באידך דהמתנה קיימת אלא שטוענים שפא אח"כ קנאם בזה יפה פח המקבל וכיוצא בזה פתב ה' מהרלנ"ח

בְּרֵאשׁוֹנוֹת סִי ע"ו בְּעִנְיָן אֵי נִדְרָשׁ לִפְנֵי או לִפְנֵי פְּנֵי וכו' ו"ל וְנִרְאָה דִּיד מְקַבֵּל הַמִּתְּנָה
ע"ה ע דְּבִשְׁלֵמָא אִם הִיָּה הַסִּפְקָא נּוֹפֵל עַל זְכוּת הַמִּתְּנָה מְעִיקָרָא י"ל דְּנִכְסִים בְּחִזְקַת יוֹרְשִׁים
קָיָיְמִי אֲבָל בֵּינָן שֶׁהַמִּתְּנָה מִפְּרִשְׁתָּא שֶׁהוּא זֹכֶה וּמִסִּפְקָא אִתָּהּ בָּא לְבִטְלָהּ מִצַּד הַתְּנָאִי עָלֵיו
לְהֵבִיא רְאִיָּה וכו' עכ"ל ובג"ד דְּהִיּוֹרְשִׁים מוֹדִים בְּצִוּוֹאָה וְגַם מֵנָא אֲמוֹן שְׁלַח אֲלֵיהֶם
לְאֹמַר סֵדֶר הַצִּוּוֹאָה בְּכִלְלוּתֶיהָ וּפְרָטֵי פְּרָטֶיהָ וְעַכְשָׁיו הֵם בָּאִים מִכַּח סִפְקָא שְׁמַא חֲזַר בּוֹ
בְּעִלוּתוֹ הִקְרָה ת"ו עָלֵיהֶם לְהֵבִיא רְאִיָּה וְאֵפ"י שֶׁה' כֵּן"ה ג סִי רמ"ו בַּהֲגַב"י אֹת ע"ד
וּבְסִי ר"ן אֹת קט"ו הָאֲרִיף בְּפֶרֶט זֶה וְאִכָּפָא מ"ד דְּהִרְשָׁב"א ו"ל שְׁבַח"ב מִשְׁמַיִהוּ
דְּהֶגְאוּנִים קָאֻמַר לֵה וְלֵיהָ לֹא ס"ל אֲלֵא דִּיד הַמְקַבֵּל ע"ה ת עש"ב אֲנִי בְּדִידָן לֹא נ"מ מִיָּדִי
דְּאֲנִי בְּתַרְיָה דְּמָרָן ו"ל גְּרִירָנָא וּכְבָר נִתְבָּאָר דְּעַתּוֹ לְזִכּוֹת לְמְקַבֵּל וְהִיָּנוּ ע"פִי הַחִילּוּק
הַנּוֹ' וְגַם הָרַב כֵּן"ה ג חִילְקָא פֶּן וְנִסְתַּיַע מִתְּשׁוֹ' מֵהֶרָאנ"ח ו"ל הַלְזוּ וְעִיָּן מֵהַשְׁתַּרְכֵּתִי
בְּפֶרֶט זֶה לְעִיל בָּאוֹת מ' מִדִּין מִתְּנָה סִי בִס"ד: עֵתָה בָּאתִי לְבָאָר מִשְׁפֵּט הַהִקְדָּשׁ שֶׁהִקְדִּישׁ
בֵּא"י ת"ו בְּעוֹדָנּוּ חֵי אֵי מְקַרֵי חֲזָרָה או לֹא וְאֵי חֵל הַהִקְדָּשׁ או לֹא וְהִנֵּה בְּחֲזָרָה בְּכָל
הַמִּתְּנָה קִי"ל דְּיִתִּיכִי מְבִטֵּל דְּיִתִּיכִי כְּדֵאִיתָא בְּפֶרֶק מ"ש דְּקַל"ה אֲמַנְם בְּחֲזָרָה בְּמִקְצַת
אֲבַעְיָא לָן הֵתָם דְּקַמ"ח וְהִלְכְתָא חֲזָרָה בְּמִקְצַת הֵוִיא חֲזָרָה בְּכּוֹלָהּ וְעִיָּן לֵה' בְּתִי כְּהִנֵּה
ו"ל חִילְקָא בֵּית דִּין סִי ד' וּמִשְׁאֵת מִשֵּׁה חח"מ סִי א': (ח) צִוּוֹאָה רְאוּבֵן צִוּוֹאָה שְׁכ"מ
שְׁכָל מֵה שֵׁישׁ לוֹ מְקַרְקְעֵי וּמְטַלְטְלֵי הוּא מֵיָּנִיחַ לְבִתּוֹ רַחֵל אֵי זְכָתָה בְּמִתְּנָה זוֹ או לֹא:
תְּשׁוּבָה לֹא זְכָתָה דְּלִשׁוֹן מֵיָּנִיחַ הוּא גְּרוּעַ וְעוֹד דְּלֹא עֲשָׂאָה אֲלֵא אֲפּוֹטְרוּפָא וְכָל מֵה
שְׁדוּחְקִים לְאוֹקוּמֵי יְרוּשָׁה דְּאוֹרִיָּתָא שְׁפִיר דְּמֵי ה' רֵאשׁ יוֹסֵף ו"ל בְּתְּשׁוּבָה סִי ב'
בְּאֲרִיכוֹת: (ט) צִוּוֹאָה.

שְׁטַר צִוּוֹאָה וְדִין מְקַצַּת גּוֹסְסָה. אֲנוּ עֲדִים ח"מ מְעִידִים בְּתוֹרַת ע"ג אִיף שְׁנַכְנִסְנוּ אֲצֵל
הָאִשָּׁה פ' וּמְצִאנוּהָ חוֹלָה מְוֹטְלַת עַל עֶרְשׁ דְּוִי וְדַבְּרָנוּ עִמָּה וּמְצִאנוּהָ בְּדַעַת מִיּוֹשְׁבַת
לְהַשִּׁיב עַל הֵן הֵן וְעַל לֹא לֹא וְדַבְּרִים מְכּוֹנְנִים בְּפִיָּה כְּבָנֵי אָדָם הַבְּרִיאִים וְאֵז צִוּוֹתָה
בְּפִנְיָנו ח"מ וְכָף אִמ"ל הֵוִי עָלֵי עֲדִים וְכַת"ח כָּל לִשׁוֹן זְכוּת וְיִפּוּי פַח בְּכָל אֲנָפִן הַמוֹעִיל
וְתִנּוּ בְּיַד אַחֲוִיתִי לְהִיּוֹת בְּיָדָה לְרֵאִיָּה וְלִזְכוּת אִיף שְׁנִתְּתִי לְזַרְעֵי הַיִּצְאָה מִבְּנֵי פ' בֵּין הַמְצִוּוּיִים
וּבֵין הַעֲתִידִים לְבֵא וכו' חִילְקָא הַחֲצָר פ' שְׁיִרְשָׁתִי מֵאֲבִי.

וְנִכְיִתִי לְהֵם הַחֲזָקָה הַנּוֹ' ע"י בְּנֵי הַנּוֹ' מִתְּנָה וכו' מִתְּנָה מְסוֹלְקַת וכו' מִתְּנָה מְפּוֹרְס' וכו'
כְּתוּבָה בְּבָרָא וְחִתְמוּהָ בְּשׁוּקָא וכו' וּמַע"ו מ' יִלְכוּ מְקַבְּלֵי הַמִּתְּנָה וְיִחֲזִיקוּ בְּחִזְקַת חֲצָר הַנּוֹ'
ע"י אֲבִיָּהֶם הַנּוֹ' וכו' וְקָנִינוּ מִיַּד הָאִשָּׁה הַנּוֹ' לְאֲלֹמֵי בְּקַש"ם וכו' בְּיוֹם פ' ש' וְקָיָיִם.

פ' עַד פ' עַד. וְהִבֵּן הַנּוֹ' חֲזִיב לְזוּלַת סָף שְׁקַדְמוֹ לְזִמְן הַמִּתְּנָה וְכַתְּנֵבַת אִשָּׁה וְשָׂאֵלוּ לְדַעַת
אִם שְׁטַר הַמִּתְּנָה שְׁרִיר וְקָיָיִם וְאִין לְהֵם פָּה לְהַשִּׁיב או"ד בְּטִילָה וּמְבּוֹטְלַת הִיא וְזוֹכָה
בְּחִילְקָא הַחֲצָר בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה מֵאִמּוֹ וְגוֹבֵין מִמֶּנּוּ ב"ח וְכֵן בְּגִירָשׁ אֵת אִשְׁתּוֹ או מֵת אֵי גוֹבָה
כְּתוּ' יוֹרֵה הַמוֹרָה לְצַדִּיקָה וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב רֵאשִׁית בִּיקוּר"י קו"ל לָנוּ יֵשׁ לְדַעַת
מ"ש וְאֵז צִוּוֹתָה מְח"מ וכו' מֵאֵן קָאֻמַר לֵה פִי עֲדִין לֹא הִתְחִילָה לְסִדֵּר דְּבְרִיָּה אֲלֵא שֵׁאח"ך
הַעִידוּ וְ"ל כָּף אִמ"ל הֵוִי עָלֵי עֲדִים וכו' וּבְסִדֵּר צִוּוֹאָתָה לֹא נִזְכָּר הִיּוֹתָה מְצִוּוֹה מְחַמַּת
מִיָּתָה או שְׁהִיָּת' מִתְּאוּנָנַת עַל עֲנִין הַמִּיָּתָה אֲלֵא ש"מ שְׁהַעֲדִים מְלַבֵּם הוֹצִיאֵו מְלִים וְמֵה
רְאוּ עַל כָּכָה וְכָבָר כְּתוּבוֹ הַפּוֹסְקִים ו"ל שְׁלַעוּלָם אִין לְפָרֵשׁ וְלֹא לְהוֹסִיף בְּכַנְנַת הַמְצִוּוֹה
רַק שְׁיַעֲתִיקוּ דְּבָרָיו כְּאֲשֶׁר יְבִטָא בְּשִׁפְתֵי הַבֵּט יָמִין וְרֵאֵה תְּשׁוֹ' גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל שְׁכּוֹתְבִים

ה'לשון פמות ש'הוא ללועזים בלעז איש ואיש בלשונו ואם אמת הנה הדבר שפך אמ"ל הי"ל לכתוב וכך אל הוו עלי עדים שאני מצווה מח"מ וכו' כמו שהובא פן בתשוב' הגאונים והרבנים ז"ל ואם באמת שראו אותה מתאוננת וכינצא הו"ל לפרש ולא למסתם סתומי ונ"מ טובא לענגן דינא בין מתנת שכ"מ למצוה מח"מ כמ"ש בפ"ש מ"ש והרמב"ם ז"ל בפ"ח מה' וטוש"ע סי' ר"ן ע"ש.

מאן דקמן לנ"ד דנדאי שלא נתנה במתנה אלא חלק החצר שנפל לה בתורת ירושה מאביה ובנדאי דחשיבא מתנה במקצת שהרי שיירה מטלטלין את הלבוש ושמושי ערסא דלאו בערטילאי עסקינן ואי דיינינן לה כמתנת שכ"מ א"כ צריכה קננו ובלא קננו לא מהניא פלום כמ"ש רבינו שם דין י"ד ומרן בש"ע ס"ד שם ע"ש ובנ"ד כתוב לאמר וקנינו מיד האשה הנז' לאלומי וכו' דשמעת מינה דס"ל דלעיקר המתנה לא בעינא קננו.

ואין זה ענגן למ"ש ה"ה ז"ל שם דין ר' וז"ל ומ"מ נראה דאף בלא קננו אם מת זכו וכו' ע"ש דשאני התם דמיירי שהדבר תלוי שהן כל הנכסים שיש לו וכו' ע"ש אבל בנ"ד שייחודה מה שנתנה שאין בלשון שום משמעות שיהיו כל נכסיה א"כ הו"ל מתנה במקצת ולא סגינא בלא קננו ומאי לאלומי דקאמרי ועוד מרי ועוד נראה לע"ד דגרע טפי האי לישנא דאית בה ולאלומי ממה שלא נכתב בה קננו כלל ואיכא למימר במש"מ שנתן נכסיו שהדבר גלוי שהן כל נכסיו וכתוב בשטר המתנה וקנינו ממנו לאלומי לא מהני דמדינא קננו בעי אע"ג דכי לא נכתב ס"ל לה"ה ז"ל דאם מת הנותן זכה המקבל מודה הוא דאי כתוב וקנינו לאלומי דלא מהני כנלע"ד: תבנא לדינא פינו דפשיטא דמתנה במקצת היא וכדברירנא ומדינא בעינא קננו ואם לא אינה פלום וא"כ מאי דקאמרי סהדי וקנינא לאלומי בדיחא היא כמי שלא קנו מידו ולא זכה המקבל במדובר אבל אי דייני' ליה כמצווה מח"מ קושטא קאי דלא בעינן קננו אפילו במתנה במקצת כמ"ש רבינו ז"ל שם דין כ"ג ובש"ע שם ס"ז ע"ש אמטו להכי כתבו וקנינו לאלומי אלא שעדין הלב מהסם דפשטן של דברים מוכיחים שהעדים מאליהן ומעצמן הספימה דעתן לחזק שטר מתנה הלזו יתר שאת ולכן נטלו מידה בקננו ולאלומי והשכל גומר שאין הדעת יודעת מאי אולמיה ואדרבא המשוער אצלה שאין קיום והעמדה לדבריה אלא ע"י קננו דלאו ב"ע דינא גמירי דמתנת שכ"מ אינה צריכה קננו ואדרבה מגרעות נתן אלא שהעולה על רוחה דלא סגי בלא"ה כשאר הקנאות דעלמא ודאמרינן במיפיה את פחו דהיינו שהמצוה יאמר לעדים וקנו ממני ליפות פח המקבל וכן משמע מפ"י רשב"ם ז"ל פ"ק מ"ש דף קנ"ב ע"א בד"ה והלקתא וכו' שפכת וז"ל דליפוי פח של מקבל מתנה צוה לכתוב עכ"ל אלמא צריף המצוה שייאמר פן ולא מפייהן של עדים אנו חיים שוב מצאתי הדבר יוצא מפי הרצב"ש ז"ל בס' יכין ובנעז ח"ב סי' ל"ז ותורף דבריו לבטל המתנה וז"ל לכן מתנה זו פינון שלא אמרה להם קנו מוסף על המתנה בטילה היא וכו' וגם היא לא אמרה לעדים קנו ממני מוסף על המתנה וכן נראה מלשון השטר שכ' בו וכדי לייפות פח הצוואה זו קנינו מידה של מיימוני' ולא בא בשטר אמרה לנו קנו ממני מוסף על המתנה.

נמצא מטעם זה מתנה זו היא בטלה עכ"ל: איברא דמודינא דאי איתנהו לסהדי קמן ונשיילינהו היכי הנה עובדא נאמרו דהיא אמרה להו דמצוה מח"מ היא נאמרה לנו לקנות ממנה לאלומי נלע"ד דמהימני אע"ג דקי"ל לעדים החותמים על השטר כמו שהעידו ומסרו

עדותן בפני ב"ד דמי וכינון שהגידו שוב אינם חוזרים ומגידים שאני הקא דפרושי הוא דקא מפרשי לסקהדותיהו ושפיר מצו למימר מימר הכי קאמרין וכמ"ש הר"ן ו"ל בתשובה סי' מ"ו הובאה בב"י וש"ע סי' כ"ט ע"ש ואשפחן לר"ן דר"ר בר"י דשיילינהו לסקהדי היכי עובדא וא"ל דהנות מתאנחא דמינתא ולא תחמי לאחוקא ואמר ר"ן א"כ הו"ל הך אפתא מצנה מת"מ ואפי' במקצת אם עמד חוזר ע"ש אלא דאיפא למימר דשאני התם דאפתי לא מסרו עדות לב"ד ולא כתבו בשטר עדות משא"כ בב"ד מ"מ קושטא קאי אי דינא יתיב דמהימני וכדכ' בעניו' וכן מצאתי להרשב"ץ האחרון ו"ל בחוט המשולש טור הא' סי' נ"ז ומתשובת הריב"ש ו"ל סי' קס"ח ע"ש גם אשור"ר לה' מוהר"ש צרור ו"ל שם בטור ב' סימן ב' דף מ"ב ע"ג ומתשובת הריב"ש ע"ש.

מעשה קם דינא אי איתנהו לסקהדי קמן ואמרה דהאשה הלזו לא אמרה ולא מידי אלא מדנפשיהו עבוד היכי דסא"ד דהרשות נתונה והיך כותבת ולא הזכירה ענין מיתה ולא לאלןמי פשיטא לענ"ד דמתנה זו מגן שניא ולא זכו מקבלי המתנה והבן הוא היורש ונד האשה וב"ח פשוטה לגבות ממנתא דידהו פדת של תורה אלא היכא דליתנהו לסקהדי קמן דלשיילינהו א"נ דאיתנהו קמן ואעקר מנייהו מלתא מאי הוי עלה דהאי תפקדמא מי אמרינו פינו דהני סהדי זוגא דרבנו ניהו וחקוקת חבר שאינו יוצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן ואמרינו הכי הנה פדבעי למעבד עבדו איברא דאשפחן פלוגתא דתנאי בפירק יש נוחלין דף קל"ח לגבי בית דין ואיפא מ"ד דחיישינן לב"ד טועין ואע"ג דאפסיקא הלכתא דלב"ד טועין לא חיישינן ע"ש פבר פתב הרשב"א ו"ל בתשו' סי' אלף קמ"ט דאנן סהדי דרוב הדיינים שיושבין עכשו בדין אינם בקיין עש"ב אם בדיינים אמרה הרשב"א ו"ל ק"ו לשאר רבנודלא רמייא עלייהו מלתא פשיטא דלא דייקי וכדאמרי' התם ב"ד בתר עדים דייקי ע"ש בפירוש רשב"ם ו"ל ואהא דאמרי' חזקה דאין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה גדול כתב הריב"ש ו"ל סי' שע"א דלא אמרינו אלא בעדים הידועים ומחזקים כמו סופרי הדיינים שהיו רגילין לכתוב השטרות בזמן חכמי התלמוד והם בקיין ברוב הדינים וכו' ע"ש ובמערכת אות ב' מדין ב"ד יעו"ש שהארכת בס"ד: ומצאתי לה' מוהר"י בן מיגאס המובא בשניירי המקו' לכתרא ואיתנהו אגב סיפא בחי' הרמ"ה לכתרא בדרף ט"ו סוף ע"א שכתב ו"ל הילכך אי כתבו עדים וקנינא מניה מוסיף על מתנתא א"נ פתיבנא ליה מוסיף על מתנתא דא אמרינו מדכתבי ליה הכי מפלל דאתברר להו דליפות פחו הוא דאיכפונן בהאי שטרא א"נ בההוא קנין וכגון דאמ"ל כתבו וכו' עכ"ל דעת שפתיו ו"ל ברור מללו דמחזקי להו לסקהדי דהכי אמר לון המצנה ושללא פדעת הרשב"א אשר הונף ואשר הורם וצריף להתנישב בדבר להוציא מחזקת יורשים שהם א"צ ראיה ומדאורייתא זכין: ואשוב אתפלא עוד במ"ש עוד ותנו ביד אחותי פ' להיות בינה לראיה ולזכות איה שנתתי לזרע היצא מבני וכו' דמי שמע פזאת שהמתנה לזרע בנה והזכות שבשטר הם לזכות אחותה והענין ממקומו מוכרע שהנותנת הלזו מידע ידעה פי בנה נושים בו הזולת ולשמא ילחצוהו הב"ח ומקרעו ליה לשטר המתנ' ומגבה להם חלק החצר שזוכה בו מאמו לכן נתחכמו לו חכמת נשים להיות השטר בינד אחותה ולא תעשנה ידיו תושיה גם בזה לא פנונו שמוע לכתוב שטר המתנה פהלקתו וכמשפטו ואח"כ כתבו שבכלל צוואתה שיהיה השטר מופקד אצל אחותה או זולתה ונ"מ בב"ד דלא מטא שטרא לזוכה בחיי הנותן ובאנו למחלוקת אבות העולם נו"ן ודעת ר"ח

והרי"ף והרמב"ם לדעת הנמק"י ושאר רבנותא ז"ל לא קנה ודעת ר"ת והרמב"ן
והרשב"א והרמב"ם לדעת המ"מ ז"ל בפ"ט מהלכות זכייה דין כ"ד וכ"ד הריב"ש ז"ל
סימן קס"א דקנה ועיין בפרק בב"י ס"י ט"ל שכתב דר"ח ז"ל יחידאי לגבי פל הנה
רבנותא עכ"ל ועיין בה' כנ"הג שם אות פ"ב בהגהב"י ואע"ג דבנ"ד פתוב קנן פיו
דכתב לאלמי רואין אותו פמי שאינו וא"כ הו"ל פמי שלא קנו מידו ולכ"ע בעינן עד
דמטא שטרך ליד המקבל או למי שזיכה לו ע"י אלא שעדיין יש לצדד בנ"ד שאמר פתבו
ותנו ביד אחותי דחשיב פאלו זכתה לה השטר להיותו מןפקד אצלה לזכות מקבלי המתנה
ועיין לה' כנ"הג סי' ד"ן אות ע"ו ע"ז ע"ח ולקמן יתבאר בס"ד ועיין בתשו' הרב לב
שמח ז"ל בח"המ סי' כ"ב מה שהאריך בזה ע"ש: עתה אקום יאמר העבד לדעת פי אני
מסתפק במ"ש עוד איך שנתתי לזרע הינצא מבני פ' בין המצויים בין העתידים לבא
וכו' דפשיטא דהעתידים לבא לאו בני זכייה נינהו ואפילו במעונות פתב הנ"י דלא מהני
אא"כ הופר עונות ועיין במערכת אות ע' מדין עובר מ"ש בזה ובהופר העונות נמי לא
אמרן אלא באב המזכה לעובר דידיה אבל באם המזכה לעובר דידיה לא קנה כמ"ש ה'
המבי"ט ז"ל ח"א סי' של"ט הן אמת דה' פני משה ז"ל ח"א סי' צ"א חלוק הנה ועיין
לעיל מערכת אות ד' מדין דעתו של אדם ע"ש דאפילו למ"ד אמו נמי מזכה לעובר ה"מ
אב או אם לעובר דידיה אבל לעובר דבן הבן פליגי בה רבנן עיין כנ"הג סי' ר"י אות
ח"י בהג"הט ודעת מור"ם ז"ל שם דלא קנה ע"ש ובנ"ד דאינה מעונות אף אב דאמר
לדביתהו נכסי לבני די יהווי לי מינה לא קנו פדאיתא בפרק מ"ש דף קמ"ב ע"ב וכ"ש
במת הנותן ולא נולד המקבל אמור מעתה דהו"ל פקני את נחמור דקי"ל קנה מחצה
והו"ל ה' מחצה לירוש': איברא דאפתי איפא לברורי במ"ש לזרע היוצא מבני וכו'
דהיינו ר"ל דעתיד לצאת כמו הינצא השדה ות"א דיפקי דהיינו זרע העתיד לצאת מבנה
נהדר קאמר בין המצויים בין העתידים לבא והוא סותר הקודם והו"ל חזרה וחזרה בכולא
א"נ כמ"ד יקנו המצויים בזרע שעתידי לבא וכגון דא לא קנה פלל דהו"ל פקני בחמור
דאמרינן התם לא קנה ע"ש.

וטוש"ע שם ואת"ל דפירוש הינצא דקאמר ה"א ר"ל שפבר יצא ושעתידי לצאת והיינו
דמפרש ואזיל בין המצויים בין העת"ל א"כ באנו למחלוקת ה"המ ז"ל בפ"ו מהלכות
אישות פתב ע"כ לא פליגי דקני את נחמור בב' עניינים חלוקים אבל אם פלל שתייהם
בבת א' דכ"ע לא קנה ועיין שם בהרא"ש והר"ן ז"ל ושיטה לא נודעה שם מחברה
לקידושין פרק הא"מ וכ"כ הריטב"א ז"ל בחי' לשם וכ"כ משמו הרב מוהרימ"ט ז"ל
ח"מ סי' נ"ב מיהו אנו ברידן בתריה דפרן גרירן וכבר בח' א"ה ע"ס מ"א פסק כמ"ד
לא שני לן וסוגיא דקידושין אדחייא ועיין במערכת אות ק' מדין קני את נחמור בס"ד
ונמצא פתוב בזכרונות מה' מוהר"ם די בוטון ז"ל בתשו' סימן מ"ה נשאל ע"ד פתגם
וכעת אינינו פה עמדי ומי יתן ידעתי ואמצאנו הן היום קם דינא דזכה הירוש' במחצה
כמו שפסק מרן בש"ע שם סוף סי' ר"י ע"ש ועיין בתשו' ה' פרח מט"א ז"ל ח"ב סי'
טו"ב ותשובת הרב תורת חסד ז"ל דף ל"ד: ואולם זו היא שקשה מה שכתב עוד ומעתה
ומעכשו ילכו מקבלי המתנה ויחזיקו בחזקת החצר ע"י אביהם הנז' וכו' ולפי"ז הו"ל
מתנת בריא ולא סגיא בלא קנין כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ח מה' זכייה דין י"ח ומשם
בש"ע שם סי' ר"ן ס"ט ופי' מור"ם דאפילו לא שמענו מפי הנותן רק שבא השטר בפנינו

פְּתוּב בּוֹ מַעֲכָשׁוֹ וְלֹא אֶמְרִינָן ט"ס וְהַסּוֹפֵר מְדַעַת עֲצָמוֹ כ"כ ע"ש בַּסְּמ"ע סַקְכ"ו אֶלָּא
שְׁמֵרָן ו"ל בְּתַשׁוּבָה שְׁבַס' אֲבָקֶת רוּכַל ס'י פ"ג ס"ל דְּתַלְיָנָן בַּט"ס וּמור"ם חוֹלֵק עָלָיו
וּמְהַר"ם מְפַדְוּאָ ו"ל הַסְּכִים לר' מור"ם ו"ל ע"ש בַּסְּמ"ע סַקְכ"ז גַּם אֲשׁוּר לַהֲרַצְב"ש
ו"ל בַּסְּפָר יָכִין וּבְנֵעֻז ח"א ס'י קי"ו שְׁפַתְב דְּשֹׁטֵר מְתַנַּת שַׁכ"מ שְׁפַתוֹב בּוֹ מַעֲכָשׁוֹ בְּלֹא
קִנְיָן וּבִיטָל הַמְּתַנָּה וְהַעִיד שְׁפָף דֵּן הָרַב אָבִיו הַרְשַׁב"ש ו"ל ס'י שַׁמ"ט ע"ש זֹאת אוֹמְרַת
דַּהֲרַשְׁב"ש וּבְנֵו הַרְצַב"ש וּמור"ם מְפַדְוּאָ ו"ל אַרְבָּעָה רְאִשֵׁי פְתֵי אַבוֹת פְּתָדָא שְׁרִינָן
לְבַטָּל הַמְּתַנָּה שְׁפַתוֹב בָּהּ מַעֲכָשׁוֹ וְאִין פְּתוּב בָּהּ קִנְיָן וְכ"ד מוֹהַרִיב"ל ו"ל בַּסְּמ"ע ס'י ס"ב
וְהוֹכִיחַ פֶּן מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם וְהַנִּמְק"י ו"ל וְלֹא קִיָּים שְׁטֵר הַמְּתַנָּה הַהוּא אֶלָּא מְשׁוּם דְּנִפְק
דְּק וְאֲשַׁכַּח בְּשִׁפּוּלֵי שְׁטָרָא כָּל הַדְּבָרִים הַנִּזְ"ל אֶמַר וְצִוָּה ר"ש הַנּוֹז' בְּהִיּוֹתוֹ מְצִוָּה מְח"מ
וְכֹ' וְשִׁהַפֵּל הוֹלֵף אַחַר הַתְּחַתּוֹן וְכֹ' ע"ש וְנִדּוֹן הָרַב ו"ל בְּשֹׁטֵר צִוּוּאָה הַבָּא לְפָנָיו וְלֹא
בְּשִׁמְעוּ מִפִּי הַמְּצִוּוֹה וּבְעֵיקָר דִּינָא דְּמְתַנַּת שַׁכ"מ שְׁפַתוֹב בָּהּ מַעֲכָשׁוֹ דְּאִינָהּ כְּלוּם וְשַׁהֲר'
מוֹהַרִיב"ל ו"ל הוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם ו"ל דְּהָכִי ס"ל קָרָא עָלָיו עֲרֵעַר הָרַב מוֹהַרֲש"ך
ו"ל בַּח"ב ס'י ק"ח שְׁלֹא כ"כ אֶלָּא לְעֵנָן שְׁאֵם עֲמַד אִינּוֹ חוֹזֵר אֶבֶל לְעֵנָן קִיּוּם הַמְּתַנָּה
אֶפְשָׁר שֶׁאֵעִפ"י שְׁפַתוֹב מַעֲכָשׁוֹ וּבְלֹא קִנְיָן הַמְּתַנָּה קִיָּיֶמַת ע"ש וַא"מ אִין זֶה מְתַקַּבֵּל
דְּלְעֵנָן הַחֲזָרָה דִּינִינָן לִיָּה פְּמְתַנַּת בְּרִיא וְלְעֵנָן קִיּוּם הַמְּתַנָּה דִּינִינָן לִיָּה פְּמְתַנַּת ש"מ
וּכְבָּר תְּמַה עָלָיו מוֹהַרֲח"ש ו"ל בַּח"ב ס'י ג' ס'י"א ע"ש וּמַה שְׁהִבִּיא מְשִׁם הָרַמְבַּ"ן ו"ל
בַּח"י לְבַתְּרָא שַׁכ"כ בְּפִירוּשׁ ע"ש הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבַר הַרְשַׁב"ש ו"ל מְשִׁמוֹ וּמ"ש
הָרַמְבַּ"ם ו"ל ט"ס וְצ"ל הָרַמְבַּ"ן ו"ל וּמִמְקוֹמוֹ מְנֻכָּרַע וּמֵאֵי דְשִׁמְיַע לִיָּה לַה' מוֹהַרִיב"ל
ו"ל מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם ו"ל ה"נ שְׁמִיַע לִיָּה לַהֲרַצְב"ש ו"ל בַּסְּפָר יָכִין וּבְנֵעֻז ע"ש וְהָכִין יֵשׁ
לְהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הָרַב מוֹהַר"י אֶבֶן מִיגַאס ו"ל בְּתַשׁוּ' ס'י צ"ו ע"ש וְלֹא שְׁבָקִי פְּשִׁיטוּתָא
שֶׁל כָּל הַנִּי אֲשֶׁלִּי רַבְרָבֵי מְשׁוּם פְּקַפּוּקָה שֶׁל ה' מוֹהַרֲש"ך ו"ל גַּם הָרַב מוֹהַרֲשַׁד"ם ו"ל
ס'י שִׁי"ו דִּינִיק הָכִי וּכְדַבְּרֵי ה' מוֹהַרִיב"ל ו"ל ע"ש וּמִיָּרִי בְּשֹׁטֵר צִוּוּאָה אֲשֶׁר נִשְׁאָל עָלָיו
וְכ"כ הָרַב מוֹהַר"י אֶדְרָבִי ו"ל ס'י פ"ד ע"ש וְע"ע לַה' תּוֹרַת חֶסֶד ס'י רַל"א ע"ש וְעַד
אֲחֲרָן ה' מְשַׁאת מֹשֶׁה ו"ל ח"מ ס'י ב' הָאָרִיף בְּדַבְּרִים הַמְּצַוְדָּקִים: וּמַה שְׁלֹא פְּתַבוּ הַעֲדִים
וּמַגּוֹ מְרַעָה אֲתַפְטְרַת וּפְסַק מָרָן ו"ל בַּש"ע ס'י רנ"ה דְּהַמְּתַנָּה בְּטִיָּלָה דְּנִכְסֵי בְּחִזְקַת
יּוֹרְשִׁים קִיָּיֶמִי ע"ש אֵי מְהָא לֹא אֲרִיָּא שְׁפֵן הַעֲלִיתִי בְּמִקּוֹם אַחַר בַּס"ד כַּמ"ד דְּסוּמְכִים
עַל מְשִׁמְשֵׁיו וּבְנֵי בֵיתוֹ וְלַהֲעִיד עַש"ב: אֵיבְרָא דְאַפְתִּי פֶּשׁ גִּבּוֹן לְבָרוּרֵי דְכִי יְהִבִּי לְמַקְבֵּלַת
הַמְּתַנָּה הַלְזוּ כָּל דִּילָה לּוֹמַר דְּשֹׁטֵר מְתַנָּה מְעַלְיָא הוּא הָא מִיָּהָא פִּינּוֹן דְּקַטְנָה הִיא וְסַמּוּכָה
עַל שְׁלַחַן אַבִּיָּה כָּל זְכוּת דְּמַטִּי לָהּ וְיִהְיֵו לָהּ אַחֲרֵינִי דְאַבּוֹהָ הוּא מִיָּדֵי דְהִנָּה אֲמַצִּיאָתָהּ
כַּמ"ש הָרַב נַמְק"י ו"ל בַּפ"ק דְּמַצִּיעָא כַּמ"ד לְדַף י"ב מְשִׁם אֵיכָא מ"ד וְשֶׁהָרָן ו"ל מְסַכִּים
בְּזָה ע"ש.

גַּם הַשְּׁ"ף ו"ל בַּסִּי ע"ר כְּתַב שַׁכ"כ הָרִיטְב"א מְשִׁם הָרַמְבַּ"ן ו"ל ע"ש וְכ' ה' מוֹהַרֲשַׁד"ם
ל אַח"ה מ' ס'י שַׁצ"ו שְׁגַם ר"ת וְהַמְרָדְכֵי מְשִׁם מוֹהַר"ם ו"ל הָכִי ס"ל ע"ש וְאֲת"ל
דְּהַרְאָב"ד ו"ל פְּלִיג בְּהָא כַּמ"ש ה' מוֹהַרֲשַׁד"ם מ"מ הַיּוֹרֵשׁ הוּא הַמְּוֹחֲזָק וְדִישְׁרָן סְמִיכֵי
עֲלוּהֵי וְה' מוֹהַר"ם ו"ל קָבַעוּ לְהַלְכָה בְּלִיתִי שׁוּם חוֹלֵק וְנִקְטִי ט'י פְּנוּתָהּ דִּינָא הִיא דְלֹא
פְּלִיג אַמְר"ן כְּדַכְתִּיבְנָא בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי דְהָכִי נְהוּג ב"ד שֶׁל פֶּת הַקּוֹדְמִים נ"ו זי"עא וְכ"ש
לְפִי מַה שְׁהַעֲלִיתִי לְעֵיל בְּמַעְרַכַת אוֹת ב' ס'י שְׁכּוֹפִין לְלוֹהָ לְטַעוֹן קי"ל נִגְדַע בַּע"ד פְּדִי
שְׁיַזְכָּה בְּדִינּוֹ וּמַצָּא ב"ח לְגַבוֹת אֵת חוֹבוֹ ע"ש וְעֵינָן לְקַמָּן בְּמַעְרַכַת אוֹת ק' מְדִינֵי הַקִּי"ל

ע"ש: האמנם עדין צריכים אנו למודעי אי מצי האב למימר נהי דרבנן תקנו לי זכיה במתנת בתי מ"מ אלא נפשאי אי איפשי בתקנה הלזו וכדאמרן בכתובות דף פ"ג ורפ"ק דבב"ק דף ח' ובכמה דוכתי בגמרא אלא שראיתי למרדכי פ"ק דבב"ק סי' עז"ר דלא שייכא האי מלתא אלא היכא דליכא פסידא לאתריני ע"ש וכבר עמדתי על דבריו ו"ל במערכת אות א' מדיני אי אפשי ע"ש בס"ד.

שוב מצאתי לה' כנ"הג שם בתשו' ח"מ סי' קמ"ו דף כ"ח ע"ש שעמד בכינוצא בזה ופסק דכופין אותו לומר קי"ל כמו שכופין על מדת סדום אלא שאין כופין אותו לעשות מעשה למחות באשתו ע"ש וכ"ש בנ"ד לעשות מעשה לעקור תקנת' דרבנן להפקיע זכות הב"ח שהוא מתחייב להם: ונדשיות אני מגיד פי הוגד הוגד לי מפי סופרים רבנן ניגהו סהדי דתפקדת' הדין דאינהו מנפשייהו הוא דעבוד הכי ונטלו קנן מידה סתם גם מ"ש היא מצווה מח"מ אמרו שפך דנו בדעתם וכבר העליתי במ"א דלא קי"ל הכי לענין דינא לדידן ע"ש וגם הגידו לי שיש לה עוד חלק בתנות א' המגיע לה מירושת אביה וירש אותה הבן אחריה אמור מעתה הוברר הענין דמתנת שכ"מ במקצת היא וקנן בעיא והכי העידו שהקנן לא הנה אלא לאלומי כמו שאינו מכל ה"מ דכתי' כ נלע"ד דמתנה זו בטלה ומבטלת היא והירש הוא מוחזק מדאורייתא וקשה הדבר להוציא מוחזקתו ומי שחותרו אמת יעמידנו על דבר אמת אכ"ר: (י) צדקה.

ראובן שמועה שמע שקרובו הדר במקום פלוני שרא דעניותא רדיף אבתריה והפריש מממונו נדבה לשולחם לו על ידי ציר אמונים אדהכי והכי נתברר דמושפע הוא בנכסי נראה פשוט דלא זכה דקי"ל כר"ש בן מנסיא דאמר לעולם אומדין דעת הנותן ודכונתה בנ"ד אמרי' אילו הנה יודע ראובן שקרובו עשיר הוא לא הנה נותן לו פלום אף מסופקני אם כבר באו לידו ורוצה לזכות בהם אי איישר חיליה לאפוקי מיניה או"ד לא עדיפא האומדנא וסמכינו עליה אלא להחזיק אבל לא להוציא תו מסופקני אם בעוד שלא באה המתנה לידו העשיר מי אמרינו עני הנה באותה שעה וזכה בה או דילמא דלא אהני הך טעמא אלא בעובר ממקום אל מקום שכבר נטל בתורת צדקה אין מחייבים אותו להחזיר אבל לזכות מפאן ולהבא לא ובמי שהיה חשוף בנים וכתב כל נכסיו לאחר ואח"ך מתה אשתו ונשא אחרת וילדה לו בנים דדעת הרב מהר"ם מלובלין סי' ק"ח דמהנייא אומדנא אפי' וכו' שלאחר מתנה ע"ש ואעפ"י שהכנ"הג ר"סי רמ"ו לב טהור מגמגם בזה מ"מ לא דחינו פשיטותיה דמר מקמי גמגום לב דמר ומה גם לאפוקי ממונא מהנותן.

וראיתי לה' המבי"ט ז"ל ח"ב סי' ק"ב שגשאל במי שנתן בית לב' בנותיו להתפרנס משכירות והעשירו דזכה בשכירות: מערכת אות קוף (א) קבלת עדות. קי"ל דאין מקבלין עדות אלא בפני בע"ד כמ"ש בטוש"ע סי' כ"ח ע"ש.

ראובן נושה בשמעון סך מה בלי שום ראיה ושם חלה את חליו כבד מאד וראובן חש בראשו אולי בא עד קצו ואינו יכול לגבות את חובו יען פי שמעון יש לו בנים קטני קטנים ע"כ הכניס עמו שני אנשים ואמ"ל מה אתה אומר בסכום שקניית בו סחורה פ' מסף כ"וד ויען ניאמר לו שמעון שלח ואין לי עמך פלום רק שכ"וד שקנה מהסחורה הנז' מנזחים הם אצלה חזר ראובן ואמר לשמעון והסחורה פ' וענהו גם הסחור' האחרת היא קנויה ממעותה ואין לי בה פלום גם שאל ראובן לשמעון הסחורה האחרת המנוחת

תחת יד איש פ' מה אתה אומר ויען ויאמר גם היא שלף ואין לי בה שום זכות וכא לפני לקבל עדותן בתקרת עוד ב' מהב"ד יצ"ו אם מקבלים עדות זה או לא ושכמ"ה: זאת אשיב הטור בסי' ק"י אייתי פלוגתא אי מקבלים עדי צנואה ע"ש אלא דמייורי התם בקב"ע בפני האפוטרופוס אבל בדליכא אפוטרו' איכא למימר דכ"ע אין מקבלים אלא שראיתי למרן ז"ל בב"י סי' כ"ח שהביא משם מ"ך בשיטה א' דצנואת אביהם מקבלים עדות על הקטני דאלמוה רבנן פדי שלא תטרף דעתו עליו עכ"ל והק' הרב החבי"ב ז"ל באות נ"א דהטור בסי' ק"י כ' לסברא זו בשם הרמב"ן והרא"ש ונהר"ן ז"ל ותי' לחד תירוץ דדבריהם הם לפני האפוטרופוס ומה"ש מ"ך בדליכא אפוטרופוס מקבלים עדי צנואה עכ"ל אלא דכ"ז איננו שנה לי דהתם בעדי צנואה דוקא דאיכא נמי טעמא דאלמוה רבנן פדי וכו' אבל בנ"ד דע"י שאלה ששאל לו המלנה פמה אתה חייב לי אין זה בסוג צנואה אלא בסוג הודאה ונתבאר בטור ש"ע ריש סי' ק"ח דבהודאה אביהם לפני מותו גובים מתומים קטנים ומסיים בה והוא שנתקבל העדות בחיי אביהם שאל"כ אין מקבלים עדות בפני קטן עכ"ל ומרן ז"ל בש"ע שם כ' בס"ג ובהודאה תוך זמן צריף שנתקבל העדות בחיי אביהם וכו' וכתב הסמ"ע ז"ל דכשצנוה אביהם הרי הדבר ידוע מפי מקבלי הצנואה שעדין חייב וכו' דבכה"ג שהדבר מבותר מקבלים עדות אפי' בפני הקטן וכו' עכ"ל ונשאר לנו לקרר איך מקבלים אפילו בחיי האב לפי מ"ש הטור בשם ריב"א ז"ל בסומן כ"ח דאם הנה הנתבע חולה אין מקבלין וכו' דמזלו גרם וכו' משם הראב"ד ז"ל דאפי' לקבלו ולהניחו ברשות ב"ד אין שומעין לו ע"ש אם לא שהב"ד קבלו העדות בפני החולה: (ע"כ נמ"ך וחקל ע"ד): (ב) קבלת עדות.

קי"ל אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד מיהו אם משכחת לה דהשתא העדים פשרים ולאחר זמן יהיו פסולים באיזה צד מקבלין שלא בפני בע"ד מור"ם ז"ל בספר המפה סימן ק"ם ס"י ע"ש ונ"ל דדוקא בכה"ג דכשאיבא המערער ודאי יהיו פסולי' אבל לחוש לו שפא למחר יהיה קרובו בקורבת הפסולת או שפא ירשיע לא וברור ועיין לעיל אות יו"ד מדין תומים סי' וע"ע בפרט דין זה דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד בתשו' הרב פ"רם שלמה ז"ל בח"מ סי' ג' ובתשו' מזהר"ח ש"ס י"ט ונהר"ב תורת חסד ז"ל סי' קמ"ח והר"ב עדות ביהוסף ז"ל ריש סי' ע"ג ונהר"ב נאמן שמואל סי' פ"ו האריף: (ג) קבלת עדות.

ק"ל אין מקבלין עדות בפני תומים קטנים כמ"ש בסי' כ"ח וק"ח וק"י ע"ש ונ"ל דאם הניח תומים גדולים וקטנים והתקקו לקבל העדות לגבות מהתומים גדולים אפי"ה לגבי תומים קטנים לא חשיבא קבלה שוב מצאתי שפן היא דעת ה' מוהר"ם אלשיך ז"ל סימן קכ"ו ע"ש שהוכיח בראיות הראויות אליו ובטל את העוררין: (ד) קב"ע.

אין מקבלין עדות שלא לפני בע"ד ובעדות קידושין נמי דינא הכי פיון דנ"מ לענן ממון שאם מת מתחייב במנה ומאמים וכיוצא וכן לענן בנשת שאם רוצה לגרשה שהרי נפסלת לכהן ומצאתי להרדב"ז ז"ל בחדשות בח"א סי' ע' שפסק דמקבלין ומוהרשד"ם ז"ל חא"ה ע"ס ז"ך האריף בזה ע"ש ועיין לעיל במע' אות ד' מדין דרישה וחקירה סי' בס"ד מה שרמתי מזה ע"ש: (ה) קב"ע.

אם מקבלים עדי צנואה פּכר פּתבתי בּזַה הענינו ונאבד ממני ולעת עתה ראתה עיני להר"ב בית דוד ז"ל בסי' ל"ד שעמד בּזַה ע"ש: (ו) קבורה. המלנה יכול לעכב מלקבור את .

המת עד שיפרעו לו את חובו פּשאינו מבני משפחת הלנה עיין במור"ם ז"ל סי' ק"ז ס"ב ועיין בהסמ"ע נש"ף ובאר היטב ז"ל מ"ש בּזַה ועיין לקרב כנ"הג סי' צ"ז אות כ"ג בהגהב"י ועיין לה' בני אהרן ז"ל סימן.

נ"א מ"ש משם המנהג וע"ע למהריק"ש ז"ל בהגהותיו מ"ש משם הרדב"ז ז"ל והוא הפך ממ"ש הרדב"ז ז"ל בתשובות החדשות סימן של"ח ועיין בה' פרי האדמה ז"ל דף ג"ן וד"ז ח"א ובתשו' הרשב"ש ז"ל סי' רט"ו וה' חות יאיר ז"ל סוף סי' קל"ט מה' בני חיי סי' ק"ז מ"ש בּזַה ואנן בדין לא עבדינו ה' עובדא אפילו בכל הנה גונוני דמוקמי לה הרבנים הללו כף קבלתי מדייני קשישאי זיע"א וטעמא יתבו למלתא שלא ליתן פתחון פה לפלילים לדון אותנו בכ"הג ח"ו דבדיניהם אין דנים פן ובעו"הר עמא דארעא אנלא ומדלדלא ומחוייבים לעכ"ם ואם רואין אותנו דנין פן כ"ש שיש לאל ידם לדון פן ואפילו בדליפא חד מהנה גונוני דמוקמו לה הרבנים ז"ל דילפי משקללתא ולא מתקנתא זה דרפם פסל למו ולפעמים שיעמוד גברא אלמא מהאומות לעכב עומדים פנגדו לפלילים ומוחין בידו והרשות נתונה לקוברת ומהאי טעמא הם אמרו ז"ל דאין דנין אסידור בע"ח פאשר משפט פתוב בגמרא ופוסקים ז"ל ומרן ז"ל בסי' צ"ז ע"ש משום דבדיניהם אין דנין פן ואין פותחין בפניהם פתח של אורה פמזנבר: (ז) קבורת הפעל מפתובת אשתו.

ראובן סמוך על שלחן אביו ושוכן בבית אחת מבתי החצר של אביו ופגעה מד"הר בבן ועמד האב והוציא הוצאות לצורך תקריכין וקבורה פמנהג אנשי המדינות והפל הוא בהקפה מהזולת עד אשר ימכור מעזבון בנו והאלמנה ממאנת ומעפכת על ידו העיזה פניה ותאמר לו שלא למכור שום דבר עד אשר נגבה פתובתי יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב דבר האדון הרשב"א ז"ל בתשו' סי' אלף ק"ג ובמיוחסות סימן ס"ד והרא"ש ז"ל פלל ט"ו סי' ג' וריש פלל נ' פתחו לזכות האלמנה דלא מצינו חיוב על האלמנה בקבורת בעלה ואישה חייב בקבורתה פחת פתובתה ושנינו בתוס' אשה וב"ח גובין והוא יקבר מן הצדקה ע"ע ועל סמוך זה כת' הרדב"ז ז"ל סי' של"ח בחדשות שנשאל בכינצא בנ"ד בבן שמת בחיי אביו והבן סמוך על שלחן אביו שאינה חייבת בקבורתו וכתב ז"ל שהראשונים נו"ן פסקו פן נאמת יהגה חפו פדכתי' אמנם ראיתי להריב"ש ז"ל סי' ק"ד דף ג"ן ע"ב שכתב דאם קדמה האלמנה ותפסה המטלטלים כדי פתובתה אין מוציאין מידה אבל אם קדמו היורשים והוציאו וקברוהו ממה שפינדם מנכסי המת שישלמו להאלמנה מה שחסר מסוף פתובתה זה לא שמענו עכ"ל והנה במיוחסות לא זיכה את האלמנה מפני שכתו' מטלטלי אג"מק אלא דאיכא למימר מפני שהינה תפוס מחיים ונ"מ שאם אין פתוב בכתן' מטלטלי טלי אג"מק ותפס היורש והוציא בקבורתו אינו חייב לשלם כמ"ש הריב"ש ז"ל.

ובתשו' סי' אלף ק"ג שנשאל לחייב את האלמנה לקבור אותו משלה שהיורשים לא היו תפוסים פנכסי המת יפה הורה דאינה חייבת לקבור אותו מנכסי פתובתה וכן מבואר

בתש"ו הרא"ש ז"ל פלל ט"ז משם הרמ"ה ז"ל דאשה שגבתה פתובתה אין לחייבה לקבור בעלה ע"ש דמייירי שתפסה פבר וגבתה וכן צריף לפרש דבריו שפריש פלל נ' ע"ש.

אמור מעתה שדברי הרדב"ז ז"ל בתש"ו דברי יחיד הם אם לא שנאמר שמנהג עירו לכתוב מטלטלי אג"מק וכדעת הרשב"א ז"ל במינוחסות והריב"ש ז"ל מייירי פשאין כות' ואין בדין אתרא שאין פותבין שעבד לה מטלטלי אג"מק מודעת.

זאת נתבט עיני לה' תורת חסד סי' צ"ב שהביא משם רב אחד שרצה לחלק דאפילו תפסו היורשים אם לא מכרו פבר ופרעו לצורף קבורה והתכריכין כי לא תועיל להם שום דבר תפיסתם אפי' לדעת הרי"בש דהוא ז"ל מייירי בהוציאו ממה שיש תחת ידם פבר וכ"כ הרב פרום שלמה ז"ל חא"ה ע"ל סי' ל"ח ע"ש אמנם הרב תורת חסד ז"ל כתב בסו"ד דאין לזוז מדברי הריב"ש ז"ל ומרן ז"ל בש"ע סי' קי"ח סי"ז פתב אלמנה שגבתה פתובתה אין מוציאים מיידה לקבור' בעלה ע"ש וכבר זה מוספם אפי' לדעת הריב"ש ז"ל פינו דכבר זכתה וגבתה ומור"ם ז"ל ביאר עליה תש"ו הריב"ש ז"ל דאם קדמו לה היורשים אינה מוציאים מיידם ומר אמר חדא ומא"ח ול"פ נכתב ה' נח"ץ ז"ל ומטי בה משמיה דרבניה אמרה דכל שלא תפסה יכולין לכתחלה ליטול מנכסיו לצורף קבורתו ושפן עמא דבר ע"ש נתבט עיני לה' ד"ן ז"ל נשאל ע"ז והביא מתש"ו הרדב"ז ז"ל דפסיק ותני שקוברים אותו בתחלה ממה שהניח והשאר נוטלים ש א והב"ח פינו שעל דעת פן נשאת לו ודלא פהריב"ש ז"ל וכו' ר"ל שחילק בין קדמה ותפסה היא או קדמו היורשים ותפסו ושכתב מהריק"ש ז"ל שנהגו בדברי הרדב"ז ז"ל וע"ע מה שהאריף ולפי"ז דברי הרדב"ז ז"ל סתרא"י נינהו ועיין לה' פרום שלמה ז"ל שם גם הרב כנ"הג בס"י קי"ח אות כ"ח בהגהב"י אות כ"ח פתב משם הרדב"ז ז"ל ח"א סי' קנ"ב שאם קברו את המת במלבושיו חייבים לשלם מדין מזיק שעבודו של חבירו ע"ש ואני עני חפשי בתש"ו הרב ח"א ולא מצאתי ומהקא מוכח דמנהג עירו הוא ז"ל פותבין בכתן' מטלטלי טלי אג"מק מדקרי לה מזיק שעבודו של חבירו ואלו הרדב"ז ז"ל בתשובה האחרת שהביא הרב ד"ן ז"ל קרי בחיל שעל דעת פן נשאת לו ולכתחלה קוברין אותו מנכסיו הן אמת שדבריו בתש"ו קשה דמה יענה הרב ביום שיזנבר בו התוספתא שהביאו הראשונים דקתני והוא יקבר מהקנפה ועוד על מה שהביא הכנ"הג בשם ריא"ז ז"ל אשר הובא בספר של"הג ז"ל דאזיל ומודה בס' הרדב"ז ז"ל שהביא הרב ד"ן ז"ל קשה מהתוספ' קו' הלזו וע"ע לה' בית דוד ז"ל חא"ה ע"ל סי' פ"א מהספר ומה שהאריף (בדברי) הריב"ש ז"ל והיז אהרן ז"ל שם בהגב"י אות כ"ח ואנן בדין אשה בכל אלה לא מצאתי שערערה על קבורת בעלה לעולם א"כ אמרינן סברו וקבלו שע"ד פן נישאו להם לבעלים ועל ענין עסקי הפתובה עיין לה' ד"ן חא"ה ע"ל סי' ז' ולהרב אדמת קדש ז"ל סי' ל"ה.

ועט"ר ה' חק נתן ז"ל זיע"א הנה מוחה ביד הקרובים שלא להרבות בהוצאות. וגם ביד הגזברים של חכרת גמילות חסדים שאין ליטול כל פד מהיורשים דמי אחרות קבר כמנהג ונתקבלו דבריו לא כן עתה בעו"קר: (ח) קבורה .

עיר שיש בה ב' ל קהילות ולכל א' מהם בית מועד לכל חי ועמדו אנשי קהל א' וקנו עוד קרקע ולא רצו להשתתף עמהם אנשי הקהל האחרת ועמד אחד מבני הקהל האחר וקנה מהממונים מקום קבורה.

לו ולבניו פ' ופ' ולבני בניו פ' ופ' וכו' ומתה אשת הקונה שלא היתה בכלל הנז' בשטר הקנייה וכן מתה אשת בנה וקברום שם ולע"ע מת א מבני בניו ורוצה לקבורו שם וטוענים הקהל פי פבר.

נשלם החשבון שהיו בתנאי המכירה ואעפ"י שהבנים עדיין פחיים הרי קברו במקומם נשים ועוד טענו לבטל המכר שלא נעשה ברשות כל הקהל דבר זה נחלקו בו אבות העולם הרב המבי"ט ז"ל בח"ב סי' כ"ח פתב יפה פח הקונים שמה שקברו מה שאינם מחוייבים הו"ל פגרים ועוד נ"ל דבני בנים עד דור רביעי וראיה מירידת יעקב אע"ה למצרים דכתיב בניו ובני בניו אתו וכתוב ובני פרוץ וצרון וטמול והם דור רביעי ע"ש.

ומרן הקדוש ז"ל בתשו' שפספר אבקת רוכל בסי' קי"ג וקי"ד הביא תשובת ב' רבנים והוא ז"ל השיב ע"ד ובסי' קט"ו הביא תשו' מוהר"י ציינאח ז"ל והספמת הרדב"ז ז"ל ורבנים אשפנזים ובסי' קי"ו השיב מוהר"י ציינאח ז"ל ובסי' קי"ז חזר מרן ז"ל לבאר ולפרש שיחותיו ברור מללו שהדין עם הקהל ישצ"ו עש"ב ועיין בתשו' הרב המבי"ט ז"ל ח"ב סי' כ"ח: ומזה יש ללמוד למתחייב לפרנס את חבירו שכתב פ' ופ' ובניו ובני בניו והזמין לו אחר במקום אחד מהם וכן לענגן דור ד' וצ"ע בדור חמישי לדעת ה' המבי"ט ז"ל פינן דאיפלוג דרא פולי האי לא קרינו ביה בני בניו ובדור רביעי הוא דאשפחן ראיה מיעקב אע"ה ותו לא או"ד לא שפא פינן דאפקתיה מבני בניו עד דור ד' ה"נ דור ה' וצריף להתיישב בדבר וכעת אין הפנאי מספים ועיין בטוש"ע א"ח סי' רי"ח מ"ש גדולי האחרונים לפי גי' התוס' והרמב"ם ז"ל: (ט) קניה כל דבר שקנייתו מן התורה אחד ישראל ואחד גוי במשמע תורה א' לזה ולזה נאמרה אבל דבר שקנייתו אינו אלא מדרבנן לישראל נאמרה ולא לאו"ה נאמרה כ"כ הריטב"א ז"ל והביאו הרב"י ז"ל סי' ס"ו מחו"י"ו ע"ש וכן נראה דעת התוס' ז"ל בגיטין די"ג בד"ה מעמד שלשתן קנה אלא שהרא"ש ז"ל מסיים בה וטעמא טעים משום דהוי פהלקתא בלא טעמא משמע דאי לא האי טעמא אפי' מלתא דרבנן אפילו לגוי נאמרה והרב בע"הת ז"ל בשער כ"ח ח"ב סי' א' הביא משם הרי"ף ז"ל בתשו' ומקנתא דרבנן היא בין לישראל ובין לגוי ומביאו הטור בסי' קכ"ו והיא ל' נדפס'ה בתשו' הרי"ף ז"ל סי' רל"ח ועיין לעיל באות ג' מ"ש בס"ד ועיין בתשו' ה' המבי"ט ז"ל ח"ב סי' קכ"ב ע"ש: (י) קנן אין אדם מקנה דבר שלב"ל כמ"ש בסימן ר"ט ורי"א ועיין בקודשין דף כ"ג אהא דאמרינו התם אין קנן לעבד בלא רבו ומ"ש הריטב"א ז"ל בחידושיו לשם ע"ש: (יא) קנן דברים.

הנוטל קנן שלא למפוך או למשכן בית פ' קנן דברים הוא מוהר"ם מלובלין ז"ל סי' ק"ח כנ"ה ח"ה סימן ר"ג בהג"ה הט אות כ"ג אבל אם פירש מעבשו כשאמפננה לא אמפון אלא לה או בשקבל הקונה לכשיהיו לה מעות אמפון לה מעבשו קנה ועיין בטוש"ע סימן ר"ו ועיין בתשו' המבי"ט ז"ל ח"ב סי' קצ"ב: (יב) קנן הקונה חפץ מתבירו ונתן הדמים ל ועדיין לא משף המוכר אם מותר להשתמש במעות ועיין לה' הלק"ט.

ח"א סימן קס"ט שהשיב פניו דשארית ישראל לא יעשו עולה שפיר דמי ופליאה דעת ממני מה זו שאלה שהרי כבר כ' הרי"ף ו"ל פָּרַק הַזֶּהָב וְהַרְמַב"ם ו"ל.

פ"ז מה' מכירה והטור ס"סי קצ"ח דש"ר ומשו"ה חייב באחריותו ועיין בפירש"י ו"ל בפ' הַזֶּהָב דף נ"ח ועיין לה' מח"א ו"ל בה' ענין מעות סי' י"א ועיין להמש"ל ו"ל: (יג) קנין ושבועה. עובדא הכי הנה ראובן נלב"ע וחל"ש וברא וברתא לא שבק ועמדו בני אחיו פי להם משפט הירושקהלפול נגד אלמנת דודם להגבות לה כתובתה ולזכות בשאר עזבונו דודם והאלמנה מיאנה בכתף סוררת פי רוצה היא לזון מנכסי בעלה עד שתתבע כתובתה פתנאי ב"ד ואז עמדו אנשים של צורה ופשרו ביניהם לשום כל העזבונו מקרקעי ומטלטלי ותטול מריש כל נכסי סכי כתובתה והשאר יחלקו מחצה ליורשים ומחצה להאלמנה והשביעה שבועת אלמנה פדחזי ונמצא בשומת כל העזבונו סף אלה ומאמינים ונטלה היא סף כתובתה שהם תש"ס גרושויש ונשאר ת"ם גרושויש אף בחלוקות ובשטר הפשר כתו' לאמר שהפל נעשה בקש"מ ושבועה חמורה פראוי ע"ד המב"ה ועל דעת הנשבעים באמת ליישר ולקיים כל הכתוב אחת לאחת והנה בעת"ה אחר עבור מקץ שבע שנים עמדה האלמנה לינשא והגד ליורשים מפי אשה אחת שבשעה שגשבעה שבועת האלמנה העלימה חפצים קרוב לסף ק"ס גרושויש וכשפאה בפני א' מהב"ד נר"ו הודית שפך למדוה מפניו שהיא אינה חייבת לתת ליורשים באותו זמן אלא עד שתתבע כתובתה והיניא פליא קרנא ואחד מהאחים היורשים נלב"ע וחל"ש והניח בן יונק משדי אמו יורה המורה לצדקה היכי לדינו דייני להאי דינא ויבא שכמ"ה: זאת אשיב על פיוצא בזה שאול נשאל ה' דרפי נועם ו"ל בח"מ סי' י"ו דף ר"ב ע"ב במעשה שפא לפניו והשיב דאנו סהדי דניחא ליה לאינש למשקל פורתא האידנא מלמשקל טפי בתר עידן ועידניו וכדאמרי אינשי טבא צנא מקרא והאריף בראיות ע"ע ואעפ"י שיד הדוחה נטויה להשיב מ"מ הרואה יראה דעיקר מטרינ לא הוו ליה להרב ו"ל אלא מאומדן דעתא כמבן' בדבריו ו"ל אלא שבנדונו ו"ל לא השביעה לאלמנה אמטו להכי איפא אומדנא דמוכחא דגמרו ומחלו לה אכל בנ"ד דקפדי עד שישביעה לא אלימא טפי האומדנא ואיפא למימר בכ"הג דקנין בטעות הוא וכל קנין בטעות חוזר כנז' אלא שהלב מהסם בנ"ד דאיפא שבועה חמורה ע"ד המב"ה וכו' ליישר ולקיים כל הכתוב א' לאחת וכבר ידעת מאי דאפליגו רבנוחא בהא ולד' ה' מוהריב"ל ו"ל לומר דקנין אין פאן שבועה אין פאן ומרבנוחא הבאים אחריו חלקו עליו בזה ועיין להרב כנ"הג ו"ל סי' בהגהב"י אות נ' ואות נ"א וסי' ר"ז בהגהב"י מאות ר"ו ובסי' ר"ט מאות ט"ו בהגב' ותשו' הרמ"ה ח"א ס"סי א' וע"ג וע"ח וקל"ו וקע"ט וח"ב סי' ע"ד תמצית דבריו ו"ל דסוגינא דעלמא אזלא דלא כמהריב"ל ו"ל ועיין להרב לב שמת ו"ל ח"מ סימן ח"י והרב פרח מט"א ח"א שי' קכ"א וח"ב סי' י"ב וק"ל והרב בני משה א' י"ג מוהרח"ש ו"ל ח"ג סי' כ"ו משפטים ישרים נאמן שמואל סימן ק"ב מוהר"ש גאון ו"ל.

סי' ט' פָּרַם וְשִׁלְמָה ו"ל ח"מ סי' ר"ג ה' משאת משה ו"ל ח"מ סי' כ"ו הרב דבר משה ו"ל ח"א י"ד סוף סי' ל"ח ה' בית דוד ו"ל ח"מ סימן קמ"ג הרב מש"ל ו"ל בפ"ח מה' מכירה דין י"ו קרית מלך רב דף קצ"ו פהונת עולם סי' ז' וח' ומקרוב נדפס ס' טל אורות להרב מוהר"י בן ג'ניא ו"ל אגב אסיפא דספרא מרי טב עמד וימודד אר"ש בענין זה וע"ע ואז עמדנו ופשרנו ביניהם במה שהיא תועלת.

ליתומים וע"ע להרשב"ש ז"ל. סי' תקכ"ב ע"ש: (יד) קביעות זמן לשוכר: שמעון ולוי אחים ירשו ממורישם ב' בתים והשפירו לראו' בית אחת מהב' והדר בה אח"ז ובעוד שלא חלקו עמד שמעון וקבע זמן ב"ד לראובן השוכר שלא מדעת לוי אחיו ובתוך הזמן עמדו האחים ועשו חלוקה בבתים ההם ונפל בגורלו של שמעון הבית המושפך ביד ראובן בחלקו והוא הוא שקבע זמן לשוכר ולכשהגיע הזמן אשר גבלו תבע מהשוכר להריק לו הבית ויצא ועמד השואל ושאל אם שומעין לו דהא מטא זמניה דהשתא מיהא הך ביתא דידיה הוא או"ד אזלינן בטר שעת קביעות הזמן והיא שעתא לית ליה זכייה אלא בחצייה יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הו' אמת פי מתורתו של הרב

מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' תי"א למדנו דהשנותף רשאי להשפיר בית שיש לו בשנותפות עם הזולת אפילו שלא מדעתו פיון דהיא קנימא לאגרא ואספרה למלתיה מדקי"ל סחורה שיש לה זמן ידוע למכירתה דרשאי השנותף למכור בהגיע תור מכירתה אפילו שלא מדעת חבירו כמ"ש בטוש"ע סימן קע"ו וסט"ו וה"נ הבית כל שעתא זמניה הוא למיגר ע"ע אבל להריק הבית שלא מדעת חבירו נראה דאינו רשאי דחובה היא לו דמי יימר דמדנדק ליה שוכר ואין חבין לאדם שלא בפניו אלא דבנ"ד דאחר החלוקה נפל בגורלו הך ביתא הוא דאיכא לספוקי ומצאתי להרא"ש המעוז ז"ל בכלל צ"ט סי' ג' כי שאול נשאל בחצר של שני שנותפין ולראובן חצר א' מצד א' סמוך לה וטען על אחד מהשנותפים שקנה ממנו שאם יעלה בחלקו אותו צד שבצד חצירו שיוכל לפתוח חלונות לאותו צד ולא ימחא בידו והכי הנה דכשחלקו עלה בגורלו של המוכר אותו צד והשיב הרא"ש ז"ל פיון שעדין לא חלקו אעפ"י דכשחלקו עלתה לו בגורלו אין בו מועיל דקי"ל האחים שחלקו לקוחות הם דאין ברירה וכמי שהחליפו זה עם זה דמי ופנים חדשות באו לכאן ועוד דדמי לשדה זו לכשאקחנה תהיה קנויה לה דלא קנה ע"ש נשמענה מן הדא דכל עוד שלא חלקו אין במעשה הא' פלוס אעפ"י דכשחלקו עלתה לו בגורלו מהנה תרי טעמי שכתב הרא"ש ז"ל ה"נ דכונתה בנ"ד פיון דבנ"ד היכא דקבע ליה זמנא לא הנה כולא ביתא דידיה אע"ג דהשתא מיהא בטר חלוקה דידיה הוא לא אהני ליה האי קביעות דפנים חדשות באו לכאן ולא אמרינן איגלאי מלתא למפרע דדידיה הוא ואע"ג דבתשו' הרשב"א ז"ל ח"ב סי' ר"א נראה דפליג אתשו' הרא"ש ז"ל הלזו כב"ר כתב' לקמן בעניו' במע' אות שי"ן מדין שכירות דמר אמר חדא ומא"ח ולא פליגי גם ה' משאת משה ז"ל ח"א י"ד סי' טו"ב דף.

ע' ע"א הסכים דהרשב"א והרא"ש ז"ל בחדא שריין ואת"ל דפליגי לדין לא נפק"ל מידי דאנן בתריה דמרון ז"ל בש"ע גרירי והוא ז"ל בסי' קנ"ד סי"ז פסק לתשובת הרא"ש ז"ל הלזו ומינה לא תזוע: וראיתי לה' מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' רפ"ו שכתב בתו"ד עוד נשאל ממני הגע עצמה שבית זה שהשוכר דר בו ואחד מהאחים אמ"ל שיצא מהבית ואח"ך נפל לו בגורלו אם תעלה אמירתו או לא והשיב הרב ז"ל דלא עלתה לו אמירתו וכרפר כפה.

ברבורין וברד לחלק בדין הברירה היכא דחב לאחרים בשאינו חב ולא זכר שר האל"ף תשובת הרא"ש ז"ל הנצבת עמה והביאה הטור סי' קנ"ד: ואולם נשאר לנו לברר דבנדון

הָרַב מוהרשד"ם מִיְיָרֵי בְּשֵׁאֵין הַשְׁנֹת' מִסְכִּימִי עֲמוּ בַקְבִיעוּ' הַזְמַן שֶׁקִּבַּע וְגָלוּ דַעַתִּיהוּ דְלֹא נִיחָא לְהוּ כַּמְבֹרָאָר שֶׁם אָבֵל בִּנ"ד אִם טוֹעֵן שְׁמַעוֹן דְאַחֵיו שְׁמַע וְשִׁתְקוּ אוֹ אִם אֲחֵיו מוֹדָה לְדַבְרֵיו הֵיכִי לְדַיְיָנוּ דַיְיָנוּ לְהֵאֵי דַיְנָא כִּי הֵךְ שְׁתִּיקָה מְהֵנָּא או"ל.

אַמַּת אַגִּיד כִּי בְכִינְצָא בְּזַה אֵיפֹא פְּלֹגְתָא דְרַבְּנָן בְּתַרְאֵי נו"ן דַּעַמ"ש הַרְמְב"ם ו"ל בַּפ"ה בַּה' שְׁנֹתֵימָן מֵא' מְהַשְׁנֹת' שְׁשִׁינְיָה הַמְנַהֵג וְשְׁמַע חֲבִירוֹ וְנִתְרַצָּה ה"ו פְּטוֹר שְׁדַעַת הָרַב מוהריב"ל ו"ל בַּס"א כָּלֵל ה' דָּף ע"א דְפִירוּשׁ נִתְרַצָּה ר"ל שְׁאֲמַר רוֹצֵה אֲנִי וְה"נ שְׁמִיעַ לִיָּה לְהַסְמ"ע ו"ל ס' קַע"ו סַקל"ד אָבֵל דַּעַת הָרַב מוהרשד"ם ו"ל בַּח"מ ס' רִי"ט בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי בְּתִשׁוֹ' וְה' מוהראנ"ח ו"ל ח"א ס' ס"ד דְּבַכ"ה אֲמַרִי שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְּמֵיָא וְע"ש בַּהַכְנָה הַט אֹת פ"ב וְזוֹ הִלְכָה הַעֲלָה זָרַע אֲבָרָהֶם ו"ל ח"מ ס' ח"י וְדִישְׁרֹן סְמִינְ עֲלוּהֵי תְּלִמְתָא דְּמַרְחָמֵי ה' מוהרי"ך וְה' מוהר"ם חִיוֹן וְה' מוהר"י קוֹנְקִי זַל"ל כְּדַעַת הָרַב מוהרשד"ם וְהָרַב מוהראנ"ח ו"ל וַא"נ דְּדַעַת מוהריב"ל וְהַסְמ"ע ו"ל דְּבַעֲיָנוּ עַד שְׁיֵאמַר רוֹצֵה אֲנִי אֵי טְעִין שְׁמַעוֹן כְּשֶׁקִּבַּע זְמַן הַשְׁזֹכֵר וְהוֹדִיעַ לְאַחֵיו הַשְׁנֹתָף וְנִתְרַצָּה בְּמֵלָא פּוּם וְהַשְׁזֹכֵר מְכַחֵשׁ בְּזַה מִי הוּא הַנֵּק' מְוַחֲזֵק מִי אֲמַרִינָן הַשְׁזֹכֵר הוּא דְקֹאִים גּוֹ בֵּיתָא אוֹ הַמְשַׁפֵּיר מְאַרְיָה דְּבֵיתָא וּמְדַבְרֵי הַטוֹש"ע ס' שִׁי"ב סַט"ז וְשִׁי"ז ס"ב נִרְאָה פְּשׁוּט דְּהַמְשַׁפֵּיר הוּא הַנֵּק' מְוַחֲזֵק וְכַבֵּר הַעֲרַכְתִּי בְּזַה בַּס"ד בַּמ"א וַא"כ נִשְׁבַּע מְשַׁפֵּיר וְיִנְצָא הַשְׁזֹכֵר לְאַתְרָא אֵלָא דְבִנ"ד אִם טוֹעֵן הַשְׁזֹכֵר טַעֲנַת בְּרִיאָה שְׁשִׁמַּע אֵין הַמְשַׁפֵּיר יְכוֹל לְטַעוֹן טַעֲנַת בְּרִיאָה שְׁלֹא שְׁמַע אוֹ שְׁלֹא הַסְפִים בְּמַעֲשָׂיו לְמַר כְּדֹאִית לִיָּה וְלְמַר כְּדֹאִית לִיָּה וְהַשְׁנֹתָף לְאוֹ בַר עֲדוּת הוּא כִּי אֲנָשִׁים אֲחִים הֵם וְאֵין עֲלֵיו אֵלָא חֲרָם סְתָם וְאַפְתִּי פֶּשׁ גְּבֹן לְבַרְוֵי אִם הָיוּ הַשְׁנֹתָף וְהַשְׁזֹכֵר מוֹדִים שְׁשִׁמַּע וְשִׁתְקוּ א"כ תְּלוּיָהּ בְּפִלּוּגְתָא דְרַבְּנָן כְּדַכְתִּי מִי הוּא הַנֵּק' מְוַחֲזֵק לֹמַר קִי"ל כְּסִבְרַת פ' הַפּוֹסֵק וְאַשְׁכַּחְנָא דְהֵאֵי מְלִתָא נְמִי בְּאַשְׁלִי רַבְרָבִי תְּלִינָא וְעֵינָן לְהַכְנָה הַט ס' ק"ם בַּהַכְנָה הַט אֹת י"ד וְהָרַב דְּבַר מִשָּׁה ו"ל ח"ב ס' ס' וְה' עֲדוּת בֵּיהוֹסֵף ו"ל ס' ל"ה וְנ"א וְתִשׁוֹ' הַכְנָה ו"ל ס' ר"ו וְה' מַש"ל ו"ל בַּפ"ז מַה' שְׁכִירוֹת דִּין ב' שְׁהַסְכִּימוּ דְפְּלֹגְתָא דְרַבְּנֹתָא הַשְׁזֹכֵר הוּא הַנֵּק' מְוַחֲזֵק ע"ע וַאח"ז רַב נְדַפְסוּ תִשׁוֹ' הָרַב כַּנ"ה וְבַח"ב שְׁפָרָאשׁוֹן ס' רִי"ח שְׁעַמַּד בְּשִׁנְתָף שְׁהַשְׁפִּיר שְׁלֹא מְדַעַת חֲבִירוֹ אוֹ שְׁשִׁמַּע חֲבִירוֹ וְשִׁתְקוּ ע"ש וְתִלִּי"ת שְׁפִינְתִי לְרוֹב דְּבַרְוֵי ו"ל עֲלַץ לְפִי וַיְגַל: (טו) קְבִיעוּת.

זְמַן לְשׁוֹכֵר. קִי"ל הַמְשַׁפֵּיר בֵּית לְחֲבִירוֹ אֵינוֹ יְכוֹל לְהוֹצִיא אוֹ עַד שְׁיִדְעֵנוּ בִּימֹת הַגְּשָׁמִים מְהַחֵג' חַג הַפֶּסַח וּבִימֹת הַחֲמָה שְׁלִשִׁים יוֹם וּבְכַרְפִּים י"ב חֲדָשׁ כַּמ"ש בְּטוֹר ש"ע ס' שִׁי"ב ס"ה ע"ש וְאַנְן בְּדִידָן בְּהֵאֵי מְלִתָא דַיְיָנִין פֶּה מְתָא יַע"א כְּדִין כְּרַפִּים וְלֹא זֹ אָף זֹ שְׁאֲפִילוּ בְּשִׁנְיָה מְעוֹבְרַת קוֹבְעִים לְעוֹלָם שְׁנָה א' תְּמִימָה וְאֵין זֶה מְשׁוֹרַת הַדִּין דְּכָל מְקוֹם שְׁאֲמָרוּ חֲכָמִים י"ב חֲדָשׁ וְתִלוּ הַזְמַן בְּחֲדָשִׁים אֵין חֲדָשׁ הָעֵיבּוֹר בְּכָלֵל וְכֹאֲוֹתָהּ שְׁשִׁנְיָנוּ נוֹתְנִין לְבִתּוּלָה י"ב חֲדָשׁ וּמִינְקַת חֲבִירוֹ כ"ד חֲדָשׁ וְכֹן כָּל פִּיּוּצָא בְּזַה וְה"ל דְּכֹוֹתָהּ שְׁפָרָה נִהְגוּ הַב"ד שְׁל פֶת הַקּוֹדֶמִין נ"ון וְאַנְן יִתְמִי בְּתַרְיָהּ גְרִירִי: וְחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד בְּרֹאבוֹן שְׁהַשְׁפִּיר בֵּיתוֹ לְשְׁמַעוֹן וְדַר בָּהּ וַאח"ז תְּבַעוּ לְהַרִיק לוֹ אֶת הַבֵּית בְּאֲמֹר אֵלָיו שְׁכַבֵּר עֲבַר הַזְמַן שְׁקַצְבְּתִי לָךְ וְשְׁמַעוֹן אֹמַר לֹא שְׁמַעְתִּי בְּלִתִּי הַיּוֹם.

שוב בא מעשה שהודה השוכר שקבע לו זמן אלא שהמשפיר אומר לזמן שנה א' וכבר מלאו ימיו והשוכר או' לא כי אלא שנתים ימים קבעת לי ועדיין לא שלמו עמד השואל ושאל מי הוא הנקרא מנתוק מאריה דביתא.

דאפילו לדברי השוכר במשלם שניא אליו מפקנא אית ליה והדרא ארעא למארה או"ד בטר השתא אזלינן והשתא מיהא שוכר הוא דקאים בה ועד השתא בתוקמיה קיימא ואיפא למ"ד דלכל מילי אמרינן שכירות ליומיה ממכר הוא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב לא נפלאה היא ולא רחוקה סוגיא בדנפקתה בסו"פ השואל דק"ג א"ר אומר רב נחמן האי מאן דאוגיר ליה לחבריה ביתא לעשר שנין וכתב ליה שטררא וא"ל נקיטת ה' שנין מהימן ופירש"י ז"ל וכתב ליה משפיר לשוכר שטר שהשפיר לו לעשר שנים ולא נכתב בפטר זמן ולאח"ז בא לפני ב"ד ואמ"ל שפכר דר בה ה' שנים וזה אומר לא דרתי אלא ג' שנים מהימן הבע"ה דקרקע בחזקת בעלים על כל דבר ספק הבה לפנינו עכ"ל.

וכן דעת הרי"ף ז"ל ממ"ש וכתב ליה שטר וליפא זמן בפטר וכו' עכ"ל וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' שכירות דין י"ד וז"ל המשפיר בית לחבירו בפטר לעשר שנים ואין בו זמן השוכר אומר לא עבר מזמן השטר אלא שנה א' והמשפיר אומר כבר עברו ושלמו ושכנת עשר שנים על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא ראיה נשבע המשפיר היסת ויצא מן הבית עכ"ל וכתב ה"ה ז"ל מימרא דר"נ עכ"ל ולא הוצרך לפרש שהוא כפירש"י ל פינן שפון מפנרש בהלכות ורבי' ז"ל סרכיה נקיט ואזיל והג"מיי פתב וכפירש"י ז"ל ויש מפרשים בע"א ע"ש וכן פירוש הרא"ש ז"ל ונמשך אחריו הטור ז"ל סי' שי"ז ס"ב ומרן ז"ל בש"ע שם דמשמע להו ז"ל דאי כפיר"ח ז"ל שכתבו התו' שהשכירו' ביז המשפיר וא"ל השוכר הא נקיטת אגר ביתא דחמש שנים שעברו והמשפיר כופר ואר"ן דמהימן השוכר דכיון דאכלה פכר ולא אמרינן בכה"ג קרקע בחזקת בעלים עומדת א"כ דפריה התם בפרק המקבל דף ק"ו הלכתא אהלכתא אמאן דקאמר פירות בחזקת אוכליהו קיימי והא קי"ל ברב נחמן דקאמר קרקע בחזקת בעלים עומדת ליהדר ולטעמייה קשיא דר"ן אדר"ן דאיהו דאמר מהימן השוכר אלמא פירות בחזקת אוכליהו והא איהו גופיה קאמר קרקע בחזקת בעלים עומדת אלא מאי אית לך למימר דשאני לן בין מלתא דעבידא לאגלוני דאתו עדי שטר כדפיר"ש שם אלא ש"מ דמילתיה דרב נחמן לאו באכילת פירות שאכל פכר מיירי אלא להחזיק פגוף הקרקע לדור בה עוד ועוד לפירוש התוס' מאי ארייא דנקט רב נחמן ואמ"ל נקיטת חמש שנין דאפתי פש חמש שנין לימא סתמא לסוף א"ל נקיטת אגרה מאי נ"מ לאשמועינן דאתא לסוף ה' שנים אבל לשיטת רבנותא טובא קמ"ל דאע"ג דשמעינן ליה לר"ן דאמר דבחדש העיבור דמשפיר דקרקע בחזקת בעליה עומדת הו"א דוקא דינא דחדש העיבור הוא גמר זמן שכירותו דהמשפיר לשנה ולסוף השנה רוצה השוכר לזכות בחדש העיבור ולצאת התם הוא.

דקאמר ר"ן קרקע בחזקת בעלים עומדת אבל היכא דאפתי לא מטא זמניה ופשוו ליה ה' שנין דקיימא ברשותיה מדעתיה דמשפיר הו"א בכי האי מודה ר"ן דקאמר בחזקת שוכר קיימא אהא קמ"ל ר"ן דאפי' בכה"ג נמי אמר"ן קרקע בחזקת בעלים עומדת ואעפ"י

שְׁהַרְמַב"ם ז"ל כְּשֶׁהֶעֱתִיק מִימְרָא דְר"ן כְּתִב וְשִׁכְנַת עֶשֶׂר שָׁנִים שָׁמָּה לֹא חָשׁ לְבָאָר זֶה:
אִיבְרָא דְיַשׁ מֵהַדְיוּק בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ ז"ל אַחַר שְׁהֶעֱתִיק דִּינָא דְגַמְרָא זֶה שֶׁכִּי לְעֵיל דִּין ב'
הַמְשָׁפִיר בֵּית לְחַבְרֹו לְשָׁנָה וְנִתְעַבְרָה וְכוּ' הָרִי חֹדֶשׁ הָעֵיבוּר שֶׁל מְשָׁפִיר שְׁהַקְרָקַע
בְּחֻזְקַת בְּעָלִים וְכוּ' וְבַע"ה שְׁאָמַר מֵר לְזִמְן זֶה הַשְּׁפָרְתִי וְהַשׁוֹכֵר אֹמֵר לֹא שְׁכַרְתִּי אֲלֵא
סָתָם אוֹ לְזִמְן אֲרוּךְ עַל הַשׁוֹכֵר לְהַבִּיא רְאִיָּה וְאִם לֹא הַבִּיא רְאִיָּה יִשְׁבַּע הַמְשָׁפִיר הַיִּסְת
וְיִצָּא מִן הַבַּיִת עַכ"ל וְהֵינּוּ דִינָא דְר"ן דְּאָמַר בְּתַר הָכִי וְאִדְרַבָּא אֵינְדָּה דַּאֲע"ג דְּנִקְטַ שְׁטָרָא
בִּידְיָה וְס"ד דְּהַמְקַשָּׁה דְּאִי חֲשָׁבִיהָ כַּשֵּׁט"ח וְהַיְמָנִי לְשׁוֹכֵר אֲבָל בְּהַדְּ חֲלֻקָּה דְּמִינְרִי
בְּלֵא שֵׁטֶר אֵין כֹּל חֹדֶשׁ.

גַּם עַל הַטּוֹר יֵשׁ לְעוֹרֵר דְּבִסְיָמָן שִׁי"ז פֶּסֶק לְמַלְתִּיהָ דְּר"ן וְכַפִּירוֹשׁ רִש"י פְּמִדְוֹבָר וְכִסִּי
שִׁי"ב שֵׁט"ו הֶעֱתִיק מִשֵּׁם הַרְמַב"ם ז"ל חֲלֻקָּה זוֹ וְמָרְן ז"ל הֶעֱתִיק דְּבְרֵי ה"ה מִז"ל
בְּאוּמְרוֹ רָאָה זֶה חֹדֶשׁ וּמְגַרְעוֹת נִתְּן מִדִּין הָאָמֹר בְּסִי שִׁי"ז דְּמִינְרִי בְּשֵׁטֶר וְכַדְכַתִּי.

גַּם מָרְן הַש"ע נִמְשָׁף אַחַר לְשׁוֹן הַטּוֹר וְאֵנְכִי לֹא יִדְעָתִי: וְרֵאִיתִי לְהַפְרִישָׁה שָׁם בְּסִי שִׁי"ב
שְׁפָתַי וְכַתֵּב הַרְמַב"ם וְכוּ' אַע"ג שֶׁהוּא מוֹדָה שֶׁלֹּא קָצַב לוֹ זִמְן וְיָכוֹל לְהוֹצִיא אוֹ אֵימַת
שְׁיִרְצָה מ"מ נְפִיק לִיה מְנִיָּה כְּשֶׁהוּא בְּאֲמָצַע זִמְן הַשׁוֹכְרִים צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ קוֹדֵם שְׁלִשִׁים
יּוֹם עַכ"ל וְר"ל בִּימֹות הַחֲמָה אֲבָל בִּימֹות הַגָּשְׁמִי מִהֶחָדָּ עַד הַפֶּסַח כְּמַבְרָאָר שָׁם.

גַּם ה' ב"ח ז"ל פִּי כֵּן בְּדִבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל וְכוּ' בְּסִמ"ע בְּקִיצוֹר אֲלֵא דְאֶפְתִּי לֹא אֶפְרוּק
מִחֻלְשָׁא דְלִפִּי מ"ש הַרְמַב"ם ז"ל וְהַטּוֹר דְּמַלְתִּיהָ דְּר"ן דְּתַבַּע לִיה בְּמִשְׁלַם זְמַנְיָה וּפְסָקוּ
דִּיּוֹצִיא אוֹתוֹ מִן הַבַּיִת אֲלֵמָּה דַּס"ל דְּמוֹצִיא אוֹ לְאַתֵּר בְּלֵא קְבִיעוֹת זִמְן וְהַרְבַּ פְּרִישָׁה בְּסִי
שִׁי"ז נִרְצָה בְּדִבְרֵי הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר הִלְלוּ פְּדוּקִינִי וְלֹא תִיַרְץ כְּלוּם כְּמִדְוֹמָה דְּלֹא נִחָה
דְּעָתוֹ בְּמ"ש בְּסִי שִׁי"ב מִמָּאִי דְּכַתִּיבָנָא בְּעֵינֵינִי: וְתַבַּט עֵינֵי לֵה' גַּד"ת ז"ל שְׁעַר ס"ח
ח"א סִימָן ז' שְׁנַתְעוֹרֵר בְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ ז"ל הִלְלוּ מְרִישָׁיָה לְסִיפִיָּה דְּאִדְרַב' הַאי חִידוּשָׁא
גְּרַע טְפִי דְּבַתְחֻלָּה הוֹדִיעֵנוּ שְׁאֵעַפ"י שְׁפָכְרָ דְּרַ הַשׁוֹכֵר אֶהְיִי הַיּוֹת קְרָקַע בְּחֻזְקַת בְּעָלִיָּה
עוֹמְדָת וְהָכָּא פֶּסֶק דְּאֶהְיִי חֻזְקָתוֹ מְכָאן וְלֵהָבָּא שְׁלֵא יְדוּר עוֹד בְּבַיִת ע"ש וְלִפִּי מָאִי דְּכַתִּי
מְשָׁמִיָּה דֵּה' פְּרִישָׁה וְהַרְב"ח ז"ל הָכָּא נָמִי חִידוּשָׁא קַמ"ל דַּאֲע"ג דְּהַשׁוֹכֵר אֵיט לִיה חֻזְקָה
מִתְקַנָּת ב"ד בְּחֻזְמָה מְפָנִי הַחֲמָה וְכוּ' הוּא דְּמִשְׁתַּבַּע שׁוֹכֵר וְדָר בָּהּ כֹּל זִמְן שְׁתַּקְנוּ הַב"ד
אֶהָא קַמ"ל דְּעַדִּיפָא חֻזְקַת קְרָקַע בְּחֻזְקַת בְּעָלִיָּה עוֹמֵד וְלֵאפּוֹקִיָּה לְאַתֵּר: גַּם אֲשׁוּר
לְהַכְנִיָּה ז"ל שָׁם סִימָן שִׁי"ב אוֹת מ' בַּהַג"ה ט עָמַד וַיִּמּוֹדֵד אַר"ש בְּדִבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל
בְּמָה שְׁנַתְעוֹרֵר הַרְבַּ גַּד"ת ז"ל וְכַמָּה שְׁנַתְעוֹרְרָנוּ בְּעֵינֵינוּ וְמָה שְׁתִּירְץ לֹא נִמְלַט מֵהַדוּחַק
דְּמֵאִין הַרְגָּלִים לְאַסּוּקִי אֲדַעָתִין דְּהַשׁוֹכֵר הַדָּר בְּבַיִת דְּלִיָּהוּי מוֹחֻזַק אִם לֹא כְּדַכְתִּיבָנָא:
לְדַאֲתוֹ עֲלֵה דְדַעַת רִש"י וְהַרְי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַטּוֹר וְמָרְן ז"ל בְּש"ע כְּפּוּם מָאִי דְּשָׁמִיעַ
לְהוּ ז"ל בְּפִירוֹשׁ מַלְתִּיהָ דְּרַב נַחְמָן הֵיכָא דְּהַמְשָׁפִיר אֹמֵר שְׁפָכְרָ אֲשַׁתְּלִים קְסִטִּיָּה דְּשׁוֹכֵר
מִהֵימָן וּמִשְׁתַּבַּע הַיִּסְת וְלִימָא לְשׁוֹכֵר קוּם פּוּק מָאִי בְּעֵית בְּהַאי אַרְעָא אַע"פִי שְׁהַתוּס'
הַסְפִּימוּ לְפִיר"ח ז"ל וְכֵן הָרַב"ד ז"ל הוּבָא בְּמִקְוֵבָצַת שָׁם וְה' הַמְאֹר וְהַרְיָטְב"א לְשָׁם
וּבְנַמְק"י ז"ל הָא מִיָּהָא לְעֵנִין דִּינָא מֵר אָמַר חֲדָא וּמַא"ח וְלֹא פְּלִיגִי דְּמִיָּדִי הוּא טַעְמָא
אֲלֵא מִשׁוּם דְּקְרָקַע בְּחַז"ב קְיִימָא וְה"ט אֶהְיִי לִיה לְכָל חַד מִהַנְּדָּ אֲנִפִי וּמִשְׁמַעוֹת הוּא
דְּאִיָּא בִּינֵיָּהוּ לְמִסְבַּר קְרָאִי וּבַהַג"א ז"ל שָׁם כְּתִב עַל דְּבְרֵי הָרַא"ש ז"ל דְּשָׁמִיעַ לִיה
כְּפִירִש"י ז"ל דֵּה"ט אִם הַשׁוֹכֵר וְכוּ' וְהוּא פִּי ר"ח ז"ל וְכוּ' הַגַּה"מִי עַל דַּעַת הַרְמַב"ם

ו"ל: וכעת ראיתי להרב תומת ישרים ו"ל סימן ס"ב שנשאל במשפיר שטוען על השוכר שפבר הודיעו שיצא מן הבית בזמן שקבעו הבית דין איש איש ממקומו והשוכר פחש בו מי אמרי קרקע בחזקת בעלים עומדת והמשפיר נאמן בשבועה או"ד שהתראת הי"ב חדש אינה מעין שכירות הקרקע אלא דבר חוץ מהשכירות פיון דמדינא מחייב המשפיר להמתין י"ב חדש א"כ הוא בא לבטל זכות השוכר עליו להביא ראיה עכ"ל ושערי תשובה לו ננעלו בזה ולפום מאי דכתבנא בעניינינו משם ה' פרישה ו"ל דסי' שי"ב שפירש דברי הרמב"ם ו"ל אפשוט בעיניא דאפילו המשפיר טוען נגד זמן הב"ד שומעין לו והיינו הא דקמ"ל הרמב"ם ו"ל כמנדבר ועיין בתשו' ה' כנ"הג ו"ל סי' קנ"ג דף קמ"ח דכתב דאפי' היכא דלא מצי לסלוקי לשוכר דאפתי לא מטא זמניה אמרי קרקע בחזקת בעלים עומדת וכדכתבנא בעניינינו וממילא קם דינא בספקו של ה' תומת ישרים דישבוע המשפיר היסת ומפקנא אית ליה: (טז) קביעות זמן.

ראובן לנה משמעון מנה וקבע לו זמן לפרוע לו חובו לכשימכור סחורה פ' שיש לו ביריד פ' ובא זמן היריד ולא נמכרה והמלנה טען פיון דכבר עבר זמן היריד מ"ל נמכרה או לא נמכרה והלנה משיב דבמכירת הסחורה תליא מלתא עיין להרב פ"ה שלמה ו"ל ח"מ סי' ט' שדן לחייב את הלנה ע"ש ונלע"ד דאין מקום לספק זה אלא כשלא נמצא קונה לאותה סחורה כלל אבל אם נמצא קונה אלא כדאיבעי ליה למיהב בדמיה לא יהיב פשיטא דחייב לקיים מצות פרעון: (יז) קביעות זמן.

מי שנתחייב לתבירו מנה ולא מצאה ידו כסף ישיב לבעליו ונתרצה הב"ח לגבות חובו לזמנים ושם יעבור א' מהזמנים ולא פרע לו קצבת הזמן שהוא מחוייב לפרוע לו כל מה שנשאר אצלו בב"א הדין עם המלנה וליכא משום ליתא דאסמכתא דבלא"ה הוא מחוייב לפרוע לו בב"א וכן מצאתי למהריב"ל ו"ל ח"א סימן ק"א ע"ש: (יח) קנס ראובן נשפדף עם בת שמעון ותנאי הנה הדבר להביא לה מנה ס' כ"ו וקנס למתחרט כפי ס' המנהר והקול נשמע קול דממה דקה יחד תלחשו פי חולה היא בחולי הנק' פראנס"י ולא האמין להם יעצוהו רעיוניו לייחד הדבור עם קרובותיה ויענוה זאת העצה היעוצה לשלוח המנהר והתכשיט ע"י אמו ויתברר הדבר האמת הוא או לא והכי הנה ונסתפלה במקום הנגלה ולא מצאה בה שום דופי פי עדיין הנה החולי שרוי בקרבה ולא נודע איו ואז יצאה צהלה ושמה ולמקצת ירחין יצאו אבעבועות ונראו בעליל רח"ל.

עמד השואל ושאל אם חוזר וזוכה במנהר והתכשיט אשר שגר לה דמום גדול וחולי מדבק הוא ואדעתא דהכי לא מחית אינש בפשיה לספקא יורה המורה לצדקה שורת הדין ל להיכן נוטה ויבא שכמ"ה: זאת אנשיב דבר פשוט הוא דלא אמרינו נסתחפה שדהו אלא משנתקדשה דשדה דידיה היא ומזלו גרם אבל לא במשונדכת דאפתי לאו שדה דידיה הוא כמ"ש הרא"ש ו"ל בתשו' פ"ל ל"ד סי' א' וכתבו מ"ן ו"ל בב"י סי' ט"ל ע"ש ופשיטא דחולי הנז' חולי מתדבק הוא ומקצה מתמת מיאוס ואין לה מום גדול מנה וכבר מ"ן ו"ל שם תמ"ה תמ"ה יקרא על הרשב"ש ו"ל שפתב צרעת לא הוי מום ויישב דבריו דלא פתב פן הרב ו"ל אלא לפי דברי השואל שתלה הדבר בטומאת צרעת אהא שפיר אהדר ליה דהאידינא כ"ע טמאי מתים גינהו ע"ש וכתבו הרב חל"ם והרב ב"ש ו"ל סי' קי"ז סקי"ב עמ"ש מור"ם ו"ל שם טען על אשתו שהיא מצורעת הוי מום ו"ל לאו דוקא

מְהֵרָה ד' מְרֵאוֹת נִגְעִים הַפְּתוּבִים בַּתּוֹרָה אֵלֶּה ה"ה שְׁחִין וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה מֵה שְׁהָעוֹלָם
מְחַזְקִים לְמוֹם וְלֹא הָיָה מוֹם עוֹבֵר דְּאֶפְשָׁר דְּכָל שְׁהִיְתָה מְצוּרַעַת אַף שְׁנִתְרַפְּאָת קוֹדֵם
אִירוֹסִין הָיָה מוֹם דִּישׁ לְחַוֵּשׁ שְׁמָא תַחְזוֹר וְדָמִי לְמ"ש לֹא יִשָּׂא אִשָּׁה מִמְשַׁפַּחַת מְצוּרַעִים
וְכִשְׁהִיְתָה צְרַעַת בְּגוֹפָה אֶפְשָׁר דִּישׁ לְחַוֵּשׁ אֶפְיָלוּ בְּפַעַם א' וְכו' וְצָרִיף לְתַתִּיב בְּדָבָר
אִם פְּטוֹר בְּלֹא קִנְס בְּשִׁמְכָרָר עַל מְשׁוּדָּכַת שְׁלוֹ שְׁהִיָּה לָהּ בְּיַלְדוּתָהּ חֶסְרוֹן הַנּוֹז"ל עכ"ל
וְהִינּוּ בְּנִתְרַפְּאָת כְּבָר אֵלֶּה דִישׁ לְחַוֵּשׁ לְשִׁמָּא יַחְזוֹר וְכָבָר בָּא בְּיַדְנוּ מַעֲשֵׂה פְהָא גּוֹנָא
וְשָׂאֲלֵנוּ אֵת פִּי הָרוֹפְאִים בְּקִיָּאִין וּמְנַחֲחִין וַיֹּאמְרוּ כָּל שְׁהוּא רָאוּי לְהִיֹּת חוֹזֵר בְּעַמּוּד
וְהַחְזִיר קָאִי וְכָף אֲזַן שְׁשִׁמְעָה עַל מִי שְׁנִתְרַפְּאָ וְיִלְאָחַר זְמַן רַב חֲזַר לְסוּרוֹ רַח"ל גַּם נוֹדַע
דְּחוֹלִי זֶה לֹא דִינִינֵנוּ לִיָּה דִינָא דִישׁ לָהּ מְרַחֵץ בְּעִיר וְכו"ש דְּאִינוּ נִיכָר וְאַחֲרוֹן הַכְּבִיד
דְּבִמְשׁוּדָּכַת לֹא דִינִינֵנוּ וְכָדָקִי כְּמוֹ שְׁהִעֲלָה ה' בֵּית יְהוּדָה וְכו"ל בַּחא"ה ע' ס' א' ע"ש מְפָל
הָיָה מְלִי נִרְאָה לַע"ד דָּאִם כְּנִיִּים הַדְּבָרִים כְּמוֹ שְׁנִתְרַפְּאוּ בַּעֲלֵי"ה נִתְּנוּ לְחֻזְרָה וְלִהְשָׁבוֹן
הַמְּנוּהָר וְהַתְּכַשִּׁיט וְלִית דִּין צָרִיף בְּשֵׁשׁ אִם יִסְפִּימוּ עִמִּי אַחֲרֵי וְרַעֲי יוֹשְׁבֵי עַל מְדִין וּמְנִי
וּמְנִיָּהוּ תַסְתִּינֵם שְׁמַעְתָּתָא וְיִתְקַלַּס עַלְמָה הָלֹא כ"ד זְעִיר שְׁם חַחוּתָם בְּסִדָּר לְדַרְשׁ אֵת ה'
מְשַׁנַּת אֲזַר רַא"ה וְיִסְפִּר"ה לְפָר"ק וְשְׁלוֹם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל אַכִּי"ר: (יט) קִידוּשִׁין .

שְׂאֵלָה רַאוּבֵן קִידֵשׁ אִשָּׁה וְנָתַן לָהּ שְׁנֵי גְרוּשׁוֹשׁ וְאִמ"ל שְׂאֵלָה תְּתַקְּימוּ הַקִּידוּשִׁין אֵלֶּה עַד
שְׁיִשְׁלַם לָהּ סֵף חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים גְרוּשׁוֹשׁ וְעַל דַּעַת כֵּן קִבְּלָהּ הַב' גְרוּשׁוֹשׁ שֶׁל הַקִּידוּשִׁין
וְאִם לֹא יִשְׁלִים לָהּ הַסֵּף הַנּוֹז' לְעַרְב שֶׁל מְחַרְתוֹ הַקִּידוּשִׁין בְּטָלִים וְהָיָה בְּלֹא הָיָה וְלֹא
קִבְּלָהּ עַד שְׁפִירְשׁוּ הַדְּבָרִים כְּשִׁמְלָה בְּאֵר הַיֵּטֵב שַׁע"מ כֵּן קִבְּלָהּ אִם הַקִּידוּשִׁין הִלְלוּ
קִיָּמִין אוֹ לֹא יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדָּקָה וְיָבֵא שַׁכְּמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב כִּינּוּן שְׁפָאֵנוּ לְיַד מְדָה זֹו
א"כ הָיָה תְּנָאָה וּבְעֵי מְשַׁפְּטֵי הַתְּנָאִים.

הָרֵאשׁוֹן תְּנָאִי כְּפוּל דִּהִינּוּ אִם תְּשָׁלִים לִיָּה כ"ה גְרוּשׁוֹשׁ אֲנִי מְקַבְּלָת ב' גְרוּשׁוֹשׁ אֵלוּ
בַּתּוֹרַת קִידוּשִׁין מִיְדָה וְאִם לֹא תְשָׁלִים לִי כ"ה גְרוּשׁוֹשׁ אֵין קִבְּלָת הַשְּׁנֵי גְרוּשׁוֹשׁ אֵלוּ
לְשֵׁם קִידוּשִׁין וְיָהִי לְשֵׁם פְּקוּדוֹן אֲצָלִי.

הַשְּׁנֵי שְׁיָהִיָּה תְּנָאִי קוֹדֵם לְמַעֲשֵׂה דִהִינּוּ אִם תְּשָׁלִים לִי תְשָׁלִים סֵף כ"ה גְרוּשׁוֹשׁ אֲזַ
קִבְּלָתִי שְׁנֵי גְרוּשׁוֹשׁ אֵלוּ לְשֵׁם קִידוּשִׁין וְכו' וְלֹא שְׁיִאמַר לָהּ הָרֵי אֵת מְקוֹדֶשֶׁת לִי בַב'
גְרוּשׁוֹשׁ אֵלוּ בַתְּנָאִי שְׂאֵשְׁלִים לָהּ כ"ה גְרוּשׁוֹשׁ דֹּא"ה הַמַּעֲשֵׂה קִיָּים וְהַתְּנָאִי בְּטַל וְה"נ
דְּבַעֲיָנוּ הֵן קוֹדֵם לְלֹאוּ אִם תְּשָׁלִים לִי וְכו' כַּמ"ש בְּטו' ש"ע א"ה ע' וְהַבְּי וְהַלְבוּשׁ בְּסִי
ל"ח ע"ש אֲמוֹר מַעֲתָה מ"ש הַטּוֹר שְׁם וְאִם לֹא אָמַר לָהּ ע"מ אֵלֶּה אִמ"ל אִם אֲתוֹן לָהּ מְנָה
בַּתּוֹף שְׁלִשִׁים יוֹם תִּהְיֶה מְקוֹדֶשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה אֵין הַקִּידוּשִׁין חֲלִין אֵלֶּה מַשְׁעָה שְׁנִתְּנוּ לָהּ
לְפִיכָף אִם קוֹדֶשֶׁה אַחַר קוֹדֵם שְׁיִתְקַיִּים הַתְּנָאִי מְקוֹדֶשֶׁת לְשְׁנֵי עַכ"ל הַדְּבָר קֶשֶׁה כִּינּוּן
דְּלֹא כְּפָלִיָּה לְתַנָּאָה הַתְּנָאִי בְּטַל וְהַמַּעֲשֵׂה קִיָּים.

גַּם בַּמ"ש עוֹד דָּאִם אָמַר לָהּ ע"מ שְׂאֲתוֹן לָהּ מְנָה כְּשִׁקְיָים הַתְּנָאִי יַחְוּלוּ הַקִּידוּשִׁין לְמַפְרַע
אֵע"פִי שְׂאֵלָה אָמַר מַעֲכָשׁוּ שְׁכָל הָאוּמַר ע"מ כְּאוּמַר מַעֲכָשׁוּ דְּמִי עַכ"ל דְּהִכָּא פְּשִׁטָּא לָה'
וְכו"ל דְּבִאוּמַר ע"מ תוּ לֹא צָרִיף לְמַשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים וְלַעֲיִל מִינָהּ אֵינִי פְּלִגְמָתָא דְּרַבְּנּוֹתָא
בְּהָא וּמְרָן בַּש"ע שְׁם נְמִשָּׁף אַחֲרֵיו וְעַכ"ל דֵּה"נ קְאָמַר דְּלָמ"ד צָרִיף מְשַׁפְּטֵי הַתְּנָאִים
אֶפְיָלוּ בְּמַעֲכָשׁוּ צ"ל דְּקִיָּים וְכוּן הִנָּף דְּאָמַר לָהּ אִם אֲתוֹן לָהּ תּוֹף שְׁלִשִׁים יוֹם וְכו' וְאוּלָּם
אֲנִי בְּדִינּוּ בַּתְּרִיָּה דְּמְרָן וְכו' לְגִירֵי וְהוּא וְכו"ל סְתָם לָן כַּמ"ד דְּבִאוּמַר מַעֲכָשׁוּ אֵין צָרִיף

משפטי התנאים מיהו בהה דשלישים יום צ"ל פדכתאי: שו"ר להרב תורת חסד ז"ל סי' ק' שעמד ע"ז ומסיק דמ"ש בדין הקידו' במחלוקת היא שנויה ודנין בה פדין הספקות ואם לא אמר לשון על מנת אלא ע"ת אין שם דין תנאי כלל והיא מקודשת אעפ"י שלא קנים התנאי וכן ביאר זה שם הלבוש ס"ב (ד) קידושין.

המקדש את האשה ולא אמר לה הרי את מקודשת לי אלא הרי את מקודשת סתם וקבלה מידו והיו עוסקין באותו ענין עיין בטוש"ע ובב"י ר"סי ז"ך ובח"מ והב"י שם ובתשו' ה' אדמת קדש חא"ה דצ"ד והעולה מדבריהם דגט מיהא בעיניא: (כא) קידושין ראובן קדש את רחל בפני שני עדים שאחד מהם נשוי לאחות המתקדשת.

ואתה דע לה דבקרובי אשתו אי הוי פסולייהו מדאורייתא או מדרבנן הנה הרמב"ם ז"ל רפ"ג מהלכות עדות פתב שכל הקרובים מן האם או מדרה אישות פולן פסולות מדבריהם ע"ש וכבר ידעת דכל מילתא דילפינן לה באחד מי"ג מדות או מדרשה קורא אותה מדבריהם או מדברי סופרים כמ"ש בש"ש בשרשיו וה"ה והכ"מ ז"ל בריש הלכות אישות גבי קידושי פסוף ומרן בש"ע ס"סי מ"ב פסק דצריכה גט וכ"כ ה' תומת ישרים ז"ל סי' כ"ג והרב ברפי יוסף סי' מ"ה והרב דברי אמת בקונטרס סי' כ"ו והרב שמחת יו"ט סי' מ"א ועיין לה' כנ"הג ז"ל שם אות ל"ח בהג"הט מ"ש משם תשו' הגאונים ז"ל ומאי דכתיבנא בעניינתין לעיל במערכת אות א' מדין אשת פהו ובמע' עי"ן מדיני עדות בס"ד: (כב) קידושין מה שנוהגים לחזור ולקדש מי שקדש ע"י שליח נ"ל משום דמצוה בו יותר מבשלווחו מיהו רוב העולם אין נוהגין פן עכ"ל ה' מוהר"ם בר ברוך ז"ל בתשו' הארנכות סי' תל"ב ולא נתבאר בדבריו ז"ל אם בשעה שקדשה הבעל עצמו צריה לברך ברפת אירוסין פיון דהשתא מיהא קא עביד מצוה או"ד פיון דכבר היא מקודשת וכל הברכות בעינו עובר לעשייתו וכינו דכו .

מאי דהנה הנה והנייא לה ברכה לבטלה: וראיתי להריב"ש בתשו' סי' ת"ח שנסאל על מה שנוהגים לקדש ע"י שליח ובשעת החופה חוזרים ומקדשין על ידי עצמם וחוזרים גם פן לברך ברפת אירוסין ורוב החכמים מלמדים אותם שלא לברך פל עיקר והשיב הרב ז"ל שהחכמים יפה הם עושים ומסיק וכו' שפנדון זה לחזור ולקדש אין פאן מצוה כלל כי לא אמרו אלא שמתחלה מצוה לקדשה בו יותר מבשלווחו אבל לאחר שנתקדשה על ידי שלוחה מעתה כבר היא מקודשת גמורה וכו' ע"ש ועמ"ש וחוזרים ג"כ לברך ברפת אירוסין וכו' מוכח דבשקדשה השליח כבר ברוך ברפת אירוסין וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' אישות דין המקדש בין ע"י עצמו בין ע"י שליחו מברך וכו' וע"ז יפה הורו החכמים שלא לחזור ולברך אע"ג דהשתא מיהא קא עביד מצוה לקדש בו דהה מצוה אינה אלא בתחלת הקידושין כמ"ש הרב ז"ל אבל אם לא בירך השליח לא נתברר בדברי הרב ז"ל מ"ש הוא ז"ל מאחר שנתקדשה ע"י שלוחה מעתה היא מקודשת גמורה ומה מקום לברכה אחר קיום המצוה אבל ראיתי להרשב"ץ ז"ל ח"ב סי' ע"ד שהאריך בזה ומסיק דאם לא בירך השליח צריה לברך ודומה למי שנתעטר בטלית ולא ברוך או לבש תפילין ולא ברוך דכל שעוהם עליו מברך עליהם וה"נ פל שלא גמר המצוה בנישואין וחופה עדיין בידו לברך אבל אם כבר ברוך השליח אינו חוזר ומברך ע"ש ויש להסכים לזה דעת הריב"ש ז"ל דאפוי פלוגתא לא מפשינן: ואתה דע לה דכל ימי הייתי

מִצְטַעֵר עַל מַה שְּׁנוֹהֲגִים פֶּה מִתָּא יע"א כְּשֶׁמְבַרֵּךְ הַחֶכֶם בְּרַפְת אִירוֹסִין וְנִישׁוּאִין בְּנִיגוֹן כְּשֶׁמְזַכֵּיר אֶת הַשֵּׁם כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם עוֹנִים בְּרוּךְ הוּא וּב"ש אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ הָעוֹלָם בְּנִיגוֹן וּתְסַמֵּר שְׁעַר בְּשָׂרֵי בְּהִזְכִּירָם שֵׁם אֱלֹהֵינוּ לְבִטְלָה דְּפִשְׁיטָא וּפִשְׁיטָא מֵאֵי דְאַמּוֹר רַבְּנָן כָּל הַמְזַכֵּיר ש"ש לְבִטְלָה וְכו' לֹא סוּף דְּבַר אֲמָרוּ שֵׁם בֶּן אַרְבַּע אֲלֵא ה"ה לְכָל ז' שְׁמוֹת שְׂאִינָם גְּמַחְקִים וְלַעוֹלָם מְנַעַתִי חֲכִי מְלַהֲזִפִּיר וְלִמְחֹת בְּיַד אַחֲרִים לֹא מְצִינָא דְכָבֵר נְהִיגוּ מִימֵי עוֹלָם וּכְשֶׁנִּים קְדַמוֹנִיּוֹת וְכַעַת מְצִאתִי אוֹן לִי תִשׁוּ הַרִיב"ש ז"ל הִלְזוּ שְׁפַתְבּ בְּסוּף דְּבָרֵינוּ אֲבָל מַה שְּׁמוֹנְעִים מְלַהֲזִפִּיר מְלָכוֹת בְּזֵה אֵינִי מְבִין טַעַמָּם שְׂאִין הַמְלָכוֹת ש"ש וְאֲפֹשֶׁר לְבָרֵךְ בְּלִשׁוֹן הַזֶּה בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְלֶךְ הָעוֹלָם א"קִדְשׁ עַל הָעֲרִיּוֹת וְכו' עכ"ל מְדַהֲשֵׁמִיט ז"ל מִלֵּת אֱלֹהֵינוּ אַתָּה לְמַד דְּהוּאֵא בְּכָלֵל ש"ש לְבִטְלָה וְהֵאִיפָא סְהָדָא רַבָּא ז"ל אֵי לִזְאֵת הַשׁוֹמֵעַ יִחְדַּל וְעָלְיוּ תְּבֵא בְּרַפְת טוֹב.

שׁוֹב רְאִיתִי לֵה' מִש"ל ז"ל בַּפ"א מְהַלְכוֹת בְּרָכוֹת וְעֵינַי לְהִרְב כַּנ"ה ג ז"ל וְלִהְרַב יַד אֲהָרֹן ז"ל בְּטוֹר א"ה ע ס' ל"ד ע"ש דִּינִים מְחֻדָּשִׁים בְּעֵנִין בְּרַפְת אִירוֹסִין וְנִישׁוּאִין: (כג) קִידוּשֵׁין עַל דְּבַר הָעֲדוּיּוֹת שְׁנֵתְקַבְּלוּ בַב"ד וְדִי"ן כְּמוֹתַב תְּלֵתָא הוּנִיָּא יְתַבִּי אָנּוּ ב"ד דְּחִתִּימֵי לְתַתָּא כַּד אָתוּ קְוֹדְמָנָא תְּרֵי סְהָדֵי מְהִימְנֵי ה"ר יוֹסֵף צְרָפְתִי אֶלְפִיטָן וְה"ר דָּוִד זִינְוֹן הַמְכֻוֹנָה בְּדוֹד וְקָמוּ עַל רַגְלֵיהוֹן וְאַחַר הָאִיּוֹם וְהַגִּיזוּם כְּדַחֲזֵי הָעֵידוּ בְּפִנְיֵנוּ בְּתוֹרַת עֲדוּת גְּמוּרָה אֵיךְ בְּיוֹם שַׁבַּת קִדְשׁ פְּרִשְׁת זְכוֹר שְׁקוֹרִין בּוּ מִי כְּמוּךְ כְּאָנּוּ קִאֲעֻדְנִין פִּי צ'אַר שְׁלֵמָה לוֹצְאַטוּ פִּי בֵּית לְחֶתֶן יוֹסֵף סוֹלִימָא אֶלְדִּי הֵנוּא חֶתֶן מְעָא בְּנַת שְׁלֵמָה לוֹצְאַטוּ יצ"ו וְהֵאֲדָךְ שַׁבַּת כְּאֵן שַׁבַּת לְבָרְכָה מְתַאֲע לְחֶתֶן הַנּוֹז' וְכְאָנּוּ קִאֲעֻדְנִין מַעֲאָה פְּלַבִּית הַנּוֹז' אֶלְפִיטָנִים יוֹסֵף כְּאַרְיִלְיוֹ אֶטְבִּיב וְוָלְדוּ כִּיף .

כְּאָנּוּ קִאֲעֻדְנִין אֶלְכוּלִיָּא כְּלֵט עֲלִיהוּם שְׁלֵמָה אוֹבוּ אֶלְפֵלָה הַנּוֹז' וְקַעַד מַעְהוּם וּבְעַד קָאֵם יוֹסֵף כְּאַרְיִלְיוֹ הַנּוֹז' וְאַפ"ד מִן אֲלִבוֹתִשָּׂא דִּי מְאַחֲזִיָּא רוּם אֶלְדִּי פ' סְעוּדָה וּמְלֵא כְּאֵם מְנַהָא וְעַטְסָאָה לְשְׁלֵמָה הַנּוֹז' וְקִאֲלוּ כִּן'ד הָאֵד אֶלְפָּאֵס מְאַחֲזִיָּא מִן עַנְדֵי קִידוּשֵׁין עֲלָא בְּנִתְפָּה לְוָלְדֵי וְכַדָּא שְׁלֵמָה הַנּוֹז' מִן יַד כְּאַרְיִלְיִג הַנּוֹז' וְשָׂרְבוּ וְקִאֲל דָּוִד מִן בְּעַד מֵא שָׂרְבוּ קִאֲל שְׁלֵמָה הַנּוֹז' לְכְּאַרְיִלְיוֹ הַנּוֹז' בְּסִי"טוּ וְתַבּוּסוּ פִּי בַעֲצָאוּם בְּעֵץ' אֲמָא צְרָפְתִי הַנּוֹז' קִאֲל מֵא יְתַפְּכְרִסִי עֲלָא אֶלְכְּלֵמָא אֲדִי זְהוּ מַה שְּׁהָעֵידוּ בְּפִנְיֵנוּ בְּתוֹרַת עֲדוּת גְּמוּרָה בְּיוֹם ג' ח"י לְחֻדְשׁ מְנַחֵם י"ה ל' שְׁנַת הַתַּק"ס וְחֻמְשׁ לִיצִירָה וְאַנּוּ ב"ד מוֹדִיעִים שְׁיוֹם הַנִּישׁוּאִין שְׁל ה"ר יוֹסֵף סוֹלִימָא הֶחֱתֵן הַנּוֹז' הִזָּה בַד' בְּשַׁבַּת עֲשָׂרָה יָמִים לְחֻדְשׁ אָדָר ש' הַתַּק"ן וְשַׁבַּע לִיצִירָה כַּמִּש"יּוּחַ בְּשִׁטְר הַכְּתוּבָה : שְׁל הֶחֱתֵן הַנּוֹז' וְקִיָּים: פ' דִּינִין פ' דִּינִין וְלִפִּי הַמְשׁוֹעֵר כִּי בְּנוֹ שְׁל כְּאַרְיִלְיוֹ הַנּוֹז' בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק הִזָּה כְּבָר שְׁמוֹנָה וְתִשְׁעֵי שְׁנָיִם וְעַמַּד הַשׁוֹאֵל וְשָׂאֵל אֵם חוֹשְׁשֵׁין לְקִידוּשֵׁין הִלְלוּ אוֹ לֹא יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וְיָבֵא שַׁכַּמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב רִאשִׁית מְאַמֵּר עַל דְּבַר בַּע"ה ב .

הַמְזַמִּין לְאָכּוֹל וְלִשְׁתּוֹת יֵין שְׁהַשְׁמָחָה בְּמַעוֹנוּ וְעוֹרָךְ לְפָנֵיהֶם שְׁלַחֲוֹן מְלֵא דְשֵׁן בְּשָׂרָא שְׁמִינָא וְחֻמְרָה חֲדַת וְעִתִּיק כְּפָרִים עִם גְּרָדִים וְהַמְסוּבִין שְׁשִׁים וְשְׁמֵחִים כְּשֶׁמְחָה בְּקִצִיר וּבְתוֹף הַסְּעוּדָה עַמַּד אֲחַד מִהַמְסוּבִין וְשִׁגְרָ כּוֹס יֵין וְקִידְשׁ בּוּ אֶת בַּת רַעְהוּ אֵי הוּוּ קִידוּשֵׁין אוֹ לֹא דְבַר זֶה מִתּוֹרַת מִשָּׁה לְמַדְנּוּ שְׁפַתְבּ בַּהֲגָהָה ס' כ"ח ס'י"ז שְׁהִיא מְקוֹדֶשֶׁת עַש"ב וּפְשׁוּטָן שְׁל דְּבָרִים גְּרָאִין דְּבָרֵי רַבִּינוּ ז"ל דְּמְקוֹדֶשֶׁת גְּמוּרָה קְאָמֵר אַע"ג דְּמוֹר"ם ז"ל קִאֲי עַל מ"ש מְרֹן ז"ל בַּש"ע דְּהַמְקוֹדֶשׁ בְּדָבָר שְׂאִין בַּע"ה מְקַפִּיד עָלְיוּ דְּמַסְפֵּק דּוֹקָא

ומור"ם ז"ל אייתי למלתייה עלה ולכאורה דבר הלמד מעניינו נלע"ד דלא ראי זה כראי זה דגבי אורח מקודשת גמורה קאמר ולא מבצניא לדעת מוהראנ"ח ז"ל בכ"י שהביא ה' כנ"הג שם בהג"הט אות ע"ו והרשב"ץ ז"ל שהביא הרב מח"א ז"ל בהלכות גזילה סי' ד' וכמנדמה שה' ז"ל הוא ניהו שהראה תשובה לה' מש"ל ז"ל בפ"ה מה' אישות דין ח' וכ"כ מוהר"ש צרור ז"ל בח"ב מחוט המשולש משם הרשב"ץ ז"ל והפרישה דסברי רבנן פדעת רבינו דפסק דאינו אלא קידושי ספק ה"ט דמייירי בדבר שאינו שו"פ דבעי דלא קפדי עליה וליכא לתא דגזל אלא משום דחיישי' שמא שו"פ במידי הלכה מקודשת מספק וכמו שנתבאר בדברי רבינו שם בפ"ד אלא דלדעתם ז"ל אין פאן מקומו בפ"ה דמייירי בדין מקדש בגזל וכמ"ש הרב המגיה ז"ל שם ולפ"ד ז"ל היכא שהדבר ההוא שו"פ אם אין דרף בעלי בתים להקפיד מקודשת גמורה ולא חיישינו דילמא האי בע"ה מקפיד ולשון רבינו ז"ל מוכיח שפתב סתם דאין הבע"ה מקפיד משמע דכל אפיא שוין וכמ"ש ה' המגיה שם וא"כ בנ"ד שקדש בכוס של מים שרופים דשנה כמה פרוטות ודאי דהויא מקודשת קידושי גמורים ומור"ם ז"ל שפתב ע"ז דין האורח לא נקט תמרה ואגוז דעל הרוב אינם שונים פרוטה אלא סתם להורות נתן דבשו"פ מייירי ומקודשת קידושי גמורים אלא אפי' לדעת הרל"ם והב"ח והט"ז וב"ש ז"ל דס"ל דמייירי אפילו בשו"פ ואינה מקודשת אלא מספק משום לתא דגזל והטעם משום דילמא בע"ה קפדנא הוא והמשוער אצלי שזו היא ג"כ דעת ה' המבי"ט ז"ל ח"א סי' י"ד שהביא הרב כנ"הג שם והרב בנו בראשו' סי' ק"ן ומוהר"י אדרבי ז"ל סי' יו"ד ע"ע תלתא סרכין הללו ס"ל דטעמא דרבינו משום דילמא האי גברא קפדנא איהו אמטו להכי גם בשו"פ אינה מקודשת אלא מספק אלא בדידעינו בנדאי שאינו מקפיד פגון שהוא קרובו וכמ"ש מוהר"י אדרבי ז"ל שם דמקודשת בנדאי וכל דלא ידעינו בנדאי שאינו מקפיד אפילו בשו"פ אינם אלא קידושי ספק ואומר אני עני דע"כ לא פליגי רבנותא אלא במי שנטל אינה דבר שלא מדעת בעלים הילכף אפי' דשו"פ חיישינו דילמא האי בע"ה מן המקפידין אמטו להכי לא הוה אלא ספק קידושי אכל בנ"ד שהבע"ה ביום שמחת לבו הביא את האנשים הביתה וטבוח טבח והכין ומזמין אורחים הרבה להרבות את השמחה ובעין יפה הוא מערף את השלחן וערף אותו מכל מאכל אשר יאכל ויין משתייהם כ"ע לא קפדי אם יתן איש אל רעהו אינה דבר מהמסודר וערוף על השלחן פינן דמדעתיה קא יתיב וכן מבואר בדברי הרשב"ץ ז"ל ח"ג סי' צ"ה ובנו ז"ל סי' תקפ"ג ונכדו ח"ב מספר יכין ובעז סי' א' וכן מצאתי לה' מוהר"ח ש"ז ז"ל ח"א הע סי' י"ג שכ"כ בפשיטות וכן מתבאר מדברי מוהרי"מ ז"ל שם וע"ע לה' מוהר"ח ש"ז ז"ל סימן ל"א דף קנ"ח ע"א שפתב פן ומדבריו אתה למד שהוא ג"כ ס"ל בדעת רבינו פדעת הרל"ם ז"ל דוק ותשפח ודלא כהט"ז ז"ל הובא בבית שמואל דס"ל דאינם אלא קידושי ספק ומאי דק"ל ז"ל ממ"ש מרן ז"ל בא"ח פבר תרגומה רבנן סבי ניהו ז"ל וכ"כ רבינו יונה ז"ל בפרק אלו דברים והביאו מרן ז"ל בב"י א"ח סימן קס"ט ועיין בה' מג"א ז"ל שם ובמוהר"ש"ל ז"ל ביש"ש בפ"ה נ"ה סי' ד' ע"ש ואין לדקדק מדברי מור"ם ז"ל דדוקא כמה שמבנר לחלק האורח לבדו אכל אם מזמן לפני אורחים הרבה אין לו רשות לזכות בו לעצמו ולקדש בו את האשה דלמאי ניהוש הן לו יהי דהו"ל שנותפים במזמן אצל כל האורחים אין פאן טענת מאן פליג לך פינן דכולהו חמרא ומפלא כהדדי ניהו והו"ל פזווי דשנותף חולק שלא מדעת חבירו

דזווי פֿמאן דפֿליגן דמו פֿדאיתא בפ' הרבית וכ"כ רבינו שם ופסקו מֶרן ז"ל בש"ע שם
באם היתה סחורה מִשְׁנוּתֶפֶת בִּינֵיהֶם ע"ש ומה גם דשיחת פֿל הפוסקים הִרְשָׁפִ"ץ וּבְנוּ
וּנְכָדוּ ז"ל וכן בַּקֶּדֶשׁ חֲזִיתִי לְהַרְדֵּב"ז ז"ל בַּחֲדָשׁוֹת סִי' תי"ד דְּכַתֵּב סֵתְמָא שְׁנִטְל פּוֹס א'
מִהֶמְזוּמָן לִפְנֵיהֶם וְזֶה נִלְע"ד פֿשוּט פֿבִּיעֵתָא בְּכוּתָא וְאִין לִפְקֶפֶק דְּדִלְמָא בְּכוֹס זֶה קֶאָמֶר
וּבְאֵנוּ לְצֹלַע הַמַּחְלֻקָּת אוּ בּוּ אוּ בְּמָה שְׁבַתוֹכוּ אוּ בּוּ וּבְמָה שְׁבַתוֹכוּ עֵינִן לְהִרְשֵׁב"ש ז"ל
שֵׁם וְהִרְצַב"ש בְּנוּ בְּסִפֵּר יָכִין וּבִעֲזוּ שֵׁם מִפְּמָה טַעֲמֵי חֲדָא פֿינִן דֶּאֱמ"ל פֿוֹד הֵד אֶלְכָּאָס
מֵאֲחֵיָא יוֹרָה יוֹרָה דְּלֵא נִתְפֹּנֵן אֶלָּא עַל מָה שְׁבַתוֹכוּ דְּנֹקָא וְעוֹד פֿינִן דְּעִיקָר הַכוֹס הוּא
שֶׁל בַּע"ה נְהִי דְּמַדְעֵתִיָּה קָא יְהִיב לְהוּ הֵינּוּ אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה קִבֵּל עֲלֵיהּ אֲבָל עַל הַכוֹסוֹת
וְדֵאִי כ"ע קֶפְדִּי וְלֵא עֲלֵה עַל לֵב הָאוֹרֶחַ לְקֶדֶשׁ בְּדָבָר שְׂאִין הַבַּע"ה בְּמִזְמִין לִפְנֵי הָאוֹרְחִים
לְאֶחָד וּלְהָאֲכִיל פֿגוֹן פֿלִי תִשְׁמִישֵׁי סְעוּדָה וְעֵינִן בַּתְּשׁוּ' הַרְדֵּב"ז ז"ל בְּסִי' קי"ד גַּם
הִרְשֵׁב"ש ז"ל שֵׁם פֶּתֵב דֵּאִין הַכְּנוּנָה אֶלָּא עַל הֵינִן שְׁהֵם מְסוּבִין לְאֶחָד וּלְשֵׁתוֹת: אִיבְרָא
דְּאֶפְתִּי פֿשׁ גִּבֵּן לְבְרוּרֵי בִנֵּי דְּשִׁהֲאוֹרֶחַ נָתַן הַכוֹס מִהֵינִן הֶמְזוּמָן לְבַע"ה בְּעַד קִידוּשֵׁי בֵּיתוֹ
מִי אֲמַרִּינֵן פֿינִן דְּרִשְׂאֵי לִיתֵן מִהֶמְזוּמָן לְמִי שְׁיִרְצָה מ"ל הָאֵב הַבַּע"ה מ"ל אַחַר או"ד אָנּוּ
סְהֵדִי דְּכָל מֵאִי דְּמִשְׁתַּיִיר מִהֶמְזוּמָן לְקַמֵּיָּהוּ דְּאוֹרְחִים לְבַע"ה מִהֲדַר אֲשַׁתְּכַח דְּאֶפְתִּי אִית
לִיָּה זְכוּתָא בְּגוּנָה דְּסְעוּדָה נְהִי דְּאִי בְּעֵי אוֹרֶחַ אֲכִיל וּשְׁתִּי לִית מֵאֵן דְּיִמְחָא בִּידִיָּה הָא
מִיָּהָא פֿל פֿמָה דְּלֵא אֲכִיל אֲשַׁתְּכַח דְּלֵא נִפְיָק מְרִשׁוּתָא דְּמַרְיָה א"כ בְּמָה קֶדֶשׁ אֵת בֵּית
בַּע"ה פֿינִן דְּמִדִּידִיָּה קָא יְהִיב לִיָּה אִיבְרָא דְּאִיפָא פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוּתָא בְּאוֹרֶחַ הַמִּיָּסֵב
בְּסְעוּדָה אֲצֵל בַּע"ה מֵאִימְתִי זוֹכָה הָאוֹרֶחַ דְּאִיפָא מֵאֵן דְּאֶמֶר דְּמִדְּאֲגָבָה קִנְיָה וּקְמָא לִיָּה
בְּרִשׁוּ' אֲפִילוּ לְקֶדֶשׁ בּוּ אֵת הָאִשָּׁה וְהִרְשֵׁב"ש ז"ל מִהֲדַעַת הַלְזוּ כַּמ"ש שֵׁם בַּתְּשׁוּ' וְאִיפָא
מ"ד עַד שְׁיִתֵּן לְתוֹף פֿיּוּ נֵאֲבִי הַתְּעוּדָה מִהֲרִימ"ט ז"ל בְּרִאשׁוֹנוֹת סִי' ק"ן מִהֶסְבְּרָא הַלְזוּ
וּכְבָּר פֶּתְכְנוּ בְּעֵנִיּוּ בַּמ"א בַּס"ד א"כ מִיָּדִי פְּלוּגְתָא לֵא נִפְקָא דְּלִמְ"ד עַד שְׁיִתֵּן לְתוֹף פֿיּוּ
דְּנֹקָא ס"ל דְּאֶפְתִּי בְּרִשׁוֹת מְאָרָה קְמָא קִיָּמָא וְיָכוֹל בַּע"ה לְקֶאֶשׁ בְּמָה שְׁמֶזוּמָן בְּפִנֵּי
הָאוֹרְחִים כַּמ"ש הַכֵּן הֵג בְּשֵׁם מוֹהֲרִימ"ט ז"ל שׁוֹב מְצֵאֲתִי לְהַכֵּן הֵג ז"ל שֵׁם שְׁנִסְתַּפֵּק
בְּזֶה וְכַתֵּב שׁוֹה' מְקוֹר בְּרוּף עֲלֵה וְנִסְתַּפֵּק בְּהֵאִי מְלֵתָא וְצָרְפוּ לְסַפֵּק אַחַר לְהַפְקִיעַ
הַקִּידוּשִׁין לְמִ"ד בְּהֵדִי סְפִיקֵי מְבַטְלִין הַקִּידוּשִׁין ע"ש וְלִקְמֵן יִתְבָּאָר בַּס"ד: וּמַעֲתָה אֲבָא
נְבֵא חֲקוֹר דְּבוּר פֿי פֿפִי הַנְּשַׁמֵּעַ פֿי בְּעַת שְׁקֶדֶשׁ הָאֵב הַיְלִדָה הַלְזוּ לְבָנוּ הוּא כְּבָר תִּשְׁעַ
כְּבָר עֶשֶׂר אִי חָלוּ הִנֵּה קִידוּשִׁין אוּ לֵא.

דוֹרְשִׁין תְּחִלּוֹת אִם בָּאנוּ לְהֵאָרִיף בְּשִׁי' הַגְּאוּנִים ז"ל בְּפִירוּשׁ הַשְּׁמוּעָה וּסְבָרְתֵם בְּפִסֵּק
הַהֲלָכָה וְלִהְצִיג מַעֲרֻכּוֹת אֱלֻקִּים חַיִּים מַעֲרָכָה מוּל מַעֲרָכָה פֿגוֹן דָּא צְרִיכָא רַבָּא בְּרַם
נְקִיטְנָא נְפִשָׁאֵי בְּקִצְרֵי קִצִּיר אֲמִיץ לֵא עֲלֵתָה אַרוּכָה: רֵאשִׁית מֵאֶמֶר אֵהָא דְּגִרְסִינֵן
בְּפִרְק הַא"מ דַּמ"ה הִנְהוּ בִּי תְרֵי דִּהוּוּ שְׁתוּ חֲמָרָא תוֹתִי צָפָא דְּכִבְלֵ שְׁקֵל חַד מִנֵּיָּהוּ פֿסָא
דְּחֲמָרָא וְיִהִיב לִיָּה לְחַבְרִיָּה וְאִמ"ל בְּרַתְּוּ לְבְרֵי וְקֶאָמְרֵי דְּאֲפִילוּ לְרַב וּשְׁמוּאֵל דְּקֶאָמְרֵי
בְּקִטְנָה שְׁקִבְלָה קִידוּשִׁין שְׁלֵא מַדְעַת אֲבִיָּה חֵיִישִׁינֵן שְׁמָא נְתַרְצָה הָאֵב אֲבָל שְׁמָא נְתַרְצָה
הַבֵּן לֵא חֵיִישִׁינֵן וְטַעֲמָא דְּמִלְתָּא ע"ש בְּפִירִשׁ"י ז"ל וְלִמְיַחַשׁ נְמִי דִּילְמָא הַבֵּן שְׁוֹנֵיָּה שְׁלִיחַ
לְאֲבוּהָ לֵא חֵיִישִׁינֵן דְּלֵא חֲצִיף אִינֵשׁ לְמִשׁוּי לְאֲבוּי שְׁלִיחַ לְקֶדֶשׁ לוּ אִשָּׁה וּפְרִיף וְדִילְמָא
אַרְצוּי אַרְצוּיָּה קְמִיָּה וּמִשְׁנֵי דְּבְפִירוּשׁ אֶמֶר רַבִּינָא דְּלֵא ס"ל לְהָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל ע"כ
וּפְשִׁטָא דְּכָל הָאִי עֲבָדָא מִיָּרֵי בְּבֵן גְּדוֹל דְּמַצִּי הוּא לְמִשְׁנֵי שְׁלִיחַ אֶלָּא מִשׁוּ' דְּלֵא חֲצִיף
לְמִשְׁנֵי שְׁלִיחַ וְאִי אַרְצוּי אַרְצֵי קְמִיָּה אֲבִוָה דְּנִיחָא לִיָּה בְּהֵד אֲתֵתָא אוּ שְׁשַׁמְעֵנוּ שְׁנִתְרַצָּה

מְצִי אַבְנֵה לְמַהְוֵי לִיה שְׁלִיחַ פִּינּוּן דְּזִכּוֹת הוּא לֹו ע"ש בפירוש"י ו"ל אַבְל בְּבִן קָטָן דְּלֹאוּ בַר שְׁלִיחוֹת הוּא לֹא לְמַשְׁנֵי שְׁלִיחַ לְאַחֲרֵינֵי וְלֹא לְמַהְוֵי אִיהוּ שְׁלִיחַ לְאַחֲרֵינֵי פְּשִׁיטָא דְּאִין פְּאֵן חִלוֹת הַקִּדּוּשִׁין דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְקָטָן וּמְלִמָּה בְּרִירָא הִיא: אָפֶס כִּי עֵז מַה שְׁרֵאִיתִי לְהַגָּאוֹן מוֹהֵר"י קוֹלוֹן ו"ל שְׁנֵרֵשׁ לְמַ"ד דָּף ל"ג ע"א שְׁפָתַב עַל אוֹדוֹת בְּן י"א שְׁנָה שְׁקִדְשׁ לֹו אָבִיו אֲשֶׁה בְּטַבְעַת וּפְסָק הַר"י בַּר"י דְּצָרִיכָה גִט מְשׁוּם דְּזִכְיָן לְאָדָם שְׁלֹא בְּפָנָיו וְעוֹד פִּינּוּן שְׁהַגְדִּיל וְלֹא מִיָּחָה מֵאֵן לִימָא לֹן דְּלֹא.

רְצָה וְשֵׁרְבִינוּ קְלוֹנִימוֹס אִישׁ רוּמִי וּלְשַׁב"ש ו"ל חוֹלְקִים עָלָיו ע"ע וְהַאֲמַת שְׁלֹא נֶאֱמַר טַעְמָא דְּזִכְיָן לְאָדָם וְכו' אֲלֹא כְּשֶׁגָּלָה דַעַת הַבֵּן קוֹדֵם דְּאִז חָשִׁיב זְכוֹת כְּמוֹ שְׁמִבְּנֵי אַר בְּמִפְרָשֵׁי הַשְּׂמוּעָה וְהִינּוּ בְּגִדוֹל דְּבַר שְׁלִיחוֹת וְלֹא בְּקָטָן דְּלֹאוּ בַר שְׁלִיחוֹת וְיוֹתֵר מֵאֵלָה יֵשׁ תְּמִיהוֹת בְּסִבָּרָא זֹו וְכִבְרַת מֶרֶן ו"ל בַּב"י ס' מ"ג פְּתַב ע"ד הִלְלוּ שְׁדַבְרִים תְּמוּהִים הֵם ע"ש וּבִתְשׁוּ' ס' ז' דָּף ז' ע"א אַחַר שְׁהַקִּיף הַסִּבָּרָא זֹו כְּתוּר שֶׁל עֲכָנְאִי פְּתַב וְז"ל הִילְכֵּךְ לִיתָא לְהֵאִי תְּשׁוּבָה כְּלָל וְאֶפְשָׁר שְׁאִינָה תְּלִמִיד טוֹעָה כְּתַבָּה וְתִלָּה עֲצָמוּ בְּאֵילָן גְּדוֹל ר"י ו' ר"י וְאִינוּ ר"י ו' ר"י הַמְּפֹרָסִם וְח"ו מְלַטְעוֹת אִפִּי' קָטָן מְקַטְנֵי תְּלִמִידֵיו וְכו' וְאֵף עַל פִּי שְׂמוֹהֵרִיק"ו ו"ל הִבִּיא תְּשׁוּבָה זֹו שֶׁל הַר"י בַּר ר"י לֹאוּ כִּיפִי תִלָּה לָהּ וְלֹא הִבִּיאָה אֲלֹא לְלִמּוֹד מְמַנָּה בְּקִדּוּשֵׁי קְטָנָה וְכו' וְאֶפְשָׁר לֹומר עוֹד שְׁבַעַל תְּשׁוּבָה זֹו יִהְיֶה מַה שְׁיִהְיֶה לֹאוּ מְדִינָא קְאָמַר אֲלֹא לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁאִינְרַע בּוֹ עוֹבְדָא שְׁהִיו ע"ה הוֹרָה כֵּן כְּדֵי שְׁלֹא יִזְלָלוּ בְּאִיסוּר א"א וְהִכִּי דִּינִיק לִישְׁנִיָּה שְׁפָתַב שְׁלֹא יִהְיוּ בְּנוֹת.

יִשְׂרָאֵל הַפְּקָר וְאִין לְפַקְפַק בְּאִיסוּר וְכו' עכ"ל מֶרֶן הַקִּדּוּשׁ ו"ל גַּם מוֹהֵר"י ו' צִינְיָאָח ו"ל שְׁם דָּף ה' אַחַר שְׁפָסַק דְּאִין בְּקִדּוּשֵׁי הָאָב לְבָנוּ הַקָּטָן מִמֶּשׁ וְאֶפִּילוּ גְּתַרְצָה אַח"ךְ אִין בּוֹ מוֹעִיל בְּרֵאִיוֹת בְּרוּרוֹת רֵאוּיוֹת אֲלֵיו הִבִּיא תְּשׁוּ' מוֹהֵרִיק"ו ו"ל הִלְזוּ וְתַמָּה עָלָיו וְכַתְּב וְנוֹכַל לֹומר דְּדַעַת ר"י בַּר ר"י דְּקָטָן בַּר י"א שְׁנָה יֵשׁ לֹו דִּין שְׁלִיחוֹת וְתַמָּה עָלָיו מֶרֶן שְׁם דְּאִין גְּבִיא רְשָׁאי לְחַדְשׁ דְּבַר מַעֲתָה ע"ש אֲמַנְם לְעַנְיָן דִּינָא פְּתַב מוֹהֵר"י ו' צִינְיָאָח ו"ל וְז"ל וְלִכְּן אִין לָנוּ לְהַצְרִיכָה גִט וּלְפִינְסָלָה לְכַהֲנָה אֲלֹא מְשׁוּם רְוּחָא דְּמְלִמָּה וְכֵן אִם קִדְשָׁה בְּכּוֹס שֶׁל יַיִן שְׁאִינוּ מְתַקְּיִים עַד שְׁיִגְדִּיל דְּהָא לְשַׁתִּיָּה עוֹמֵד וְשַׁתָּאוּ בְּפָנָיו בְּזָה וְדֹאֵי יֵשׁ לָנוּ לְסִמְנָךְ ע"ד רַבִּים הַגְּדוֹלִים גְּאוּנִים וְרַבָּנִים רֵאוּשׁוּנִים אֲשֶׁר הוֹכִיחוּ סְבָרְתָם בְּרֵאִיוֹת בְּרוּרוֹת וְהוֹכְחוֹת גְּכוּחוֹת וְחוֹלְקִים עַל הַגָּאוֹן אִישׁ רִיב"י יִצְחָק בַּר יְהוּדָה בְּסִבָּרָא זֹו וְאִין לָנוּ לְזוּז מְדַבְרֵיהֶם כִּי מִימֵיהֶם אָנוּ שׁוֹתִים וּמְפִיָּהֶם אָנוּ חַיִּים עכ"ל הַרְבַּ וּמֶרֶן הַב"י תְּפַס עָלָיו דְּהֵאִיכָא הַרמ"ה וְהַר"ן ו"ל דַּס"ל דְּאֶפִּילוּ גְּתַאֲפְלוּ הַמְּעוֹת הָיוּ קִדְשׁוֹ עכ"ל וְלִדְיָן דְּגִרְיָנָא.

בְּתַרְיָה דְּמֶרֶן ו"ל דְּסַבְרָ לָהּ מַר דְּאֶפִּילוּ בְּקְטָנָה לֹא חִינְיָשִׁי לְשַׁמָּא גְּתַרְצָה הָאָב כַּמ"ש בְּסִי ל"ז וְכַדַּעַת הַנֶּךְ רַבְרַבְתָּא אֲשֶׁר הוֹבָאוּ בֵּית יוֹסֵף ו"ל כ"ש בְּקָטָן וְכֵן מְצִאתִי לְהַרְבַּ מוֹהֵרֵשׁד"ם ו"ל בַּחא"ה ע"ס' ה' אַחַר שְׁהַשִּׁיג עַל סְבָרַת ר"י.

בַּר יְהוּדָה הִלְזוּ וְכַתְּב שְׁהַדְבַר מְתִמִּיה וְאִין בּוֹ מִמֶּשׁ וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שְׁאֵם בָּאֵנוּ לְחוּשׁ לְכָל הַסְּבָרוֹת הַנְּמַצָּאִים בְּקוֹנְטְרִיטִים כְּמַעֲט לֹא הִנְחַתָּה בַת לְאַבְרָהָם אַע"ה וְכַתְּב עוֹד וּמ"מ אַחַר שְׂמוֹהֵרִיק"ו ו"ל שְׁהוּא רַב גְּדוֹל וּמְפֹרָסִם הִבִּיא הַסִּבָּרָא הַזֹּאת רֵאוּי לְחוּשׁ קָצַת לְדַבְרֵיו וְנִרְאָה בְּעֵינֵי דְבַנ"ד אִין לְחוּשׁ אַחַר שְׁרֹוב הַפּוֹסְקִים הַמְּנוֹבְהָקִים אֲשֶׁר מְפִיָּהֶם אָנוּ חַיִּים לֹא הַזְּכִירוּ רְמֵז מְזָה אֲלֹא אֲדַרְבָּא מְצָאֵנוּ רֵאוּנוּ שְׁאֶפִּילוּ בְּקְטָנָה וְכו' פְּתַב הַרְי"ף

ז"ל דכלהו רבנותא קמאי רב אחא משבחה ורבינו האי גאון דחו להא דרב ושמואל וכו' וכו' הרמב"ם וכו' וכ"ש בקטן שקדש לו אביו אשה דפשיטא דלא חיישינן דאותה סברא דחזנה היא מפל גדולי עולם ראשונים ואחרונים דלא חיישינן לומר שמא פשגדל ארצויי ארצי וכו' וכ"ש באב שקדש אשה לבן דאיתמר בפ"י בגמרא דליפא למיחש פלל וכו' והדברים ק"ו ומה פשהבן גדול שבאותה שעה יכול לקדש אפ"ה אם קדשה האב בלא גלוי דעתו אפילו נתרצה אח"ך לא הוה קידושין בקטן דלא שייך ביה קידושין בההיא שעתא על אחת כמה וכמה דלא הוה קידושין פלל ואין לחוש ולהחמיר בזה וכו' נראה שלא הנה מוהריק"ו חושש לדברי ר"י הנז' לענין הדין גבי קטן וכדמשמע קצת מדבריו וכו' משמע דכיון דפליגי עליה הרבנים הנז' הלכה פנותיהו וכו' וזו היא פנותו מעיקרא ולרונחא דמלתא אני או דאפילו לדעת ר"י בר יהודה בנ"ד מודה דליפא למיחש פלל דע"כ לא לא קאמר התם אלא משום דהוה קידושין בטבעת וכשנתגדל הבן איפא למימר דבשנתרצה הוה קידושין בעין אכל בנ"ד בכוס של יין וכו' מודה ר"י דלא הוה קידושין פלל וכו' עכ"ל עין רואה כמה הפליג לדחות סברת ר"י בר יהודה ועל צד הדוחק אוקמה כסברת הג"ה דבעינן שיהיו קידושין קיימין בשעה שהגדיל הבן ושה' מוהריק"ו ז"ל פליג עליה וס"ל דהלכה כר' קלונימוס והרשב"ש ז"ל דפליגי ושהיא דחזנה מפל גדולי ישראל: גם אשו"ר למוהר"ש צרור בס' חוט המשולש ח"ב סי' י"ב שנשאל על פיוצא בזה ובסו"ד פתב וז"ל ועוד נלע"ד טעם אחר להתר הבת הזאת והוא פתח כפתחו של אולם וכו' אין פאן בית מיחוש פלל לפי שבו שמעון כפי מה שהנגד לי בעת ההיא הנה פבן ח' שנים ואם הדברים פנים שהבן הנה קטן אין קידושי אביו פלל וכו' וא"ת אם הקטן עצמו קדש דקי"ל אין מעשה קטן פלום אכל בנדון זה שאביו קדש לו אפשר לומר שיש ממשות במעשיו גם זה נראה פשוט דלאו מידי הוא דאי משום שליחות אין קטן עושה שליח וכו' וא"כ מאחר שבו שמעון זה הנה קטן בעת ההיא ולא פא לכלל איש אין במעשה אביו פלום עכ"ל ואח"ך הביא מ"ש מרן הב"י ז"ל בפשם מוהרי"קו ז"ל ומה שתמה עליו וגם הביא דברי מוהרשד"ם ז"ל הנאמרים באמת ומה שהרבה לתמוה עליו ומה שהליץ בעדו לחלק בין אם קדש בדבר המתקיים לאחר שהגדיל הבן לדבר שאינו מתקיים פגון פוס של יין וסיים ומסיק וא"כ זכינו לדון בנ"ד וכו' אין הקידושין בעולם ולכל הני טעמי נראה לע"ד הדבר פשוט שבת ראו' מותרת להתקדש לכל מי שתרצה כמש"ל וכו' עכ"ל והספיק עמו רבו הר"ן ז"ל ע"ש: ונחמו'תי ראיתי אור בתשובת הרב יכין ובעז ז"ל בח"ב סי' א' שהשי' על דון וז"ל הטעם הב' פי האיש רשאי לקבל קידושי בתו וכו' נמצינו למדין לפי"ז בנדון שלפנינו שהקידושין הא' הם בטלים ואין להם על מה שייסמוכו וזה דרף נקיה וקלה פדי לבטלם וכו' עד ולענין מ"ש שהבן אחר שהגדיל נתרצה בקידושי אביו ונחששתם לזה דע כי רצון אינו מועיל לקיים הקידושין וכו' ולא שייך הכא אפי' חד טעמא מהנהו טעמי אם תיתי עלה מתורת שליחות הבן קטן ואינו בר שליחות ואי מטעם ארצויי ארצי הרי הבן קטן ואין לו רצון הלכך בנדון הזה אין חוששין למה שנתרצה הבן אחר שהגדיל וכו' עכ"ל.

גם ה' מוהרש"ך ז"ל ח"א סי' צ"ג רצה לחלק ולומר אע"ג דאין קידושי קטן פלום ה"ד פשהקטן עצמו הוא המקדש אכל בקידש ע"י גדול ואחר שהגדיל נתרצה יש מקום חלות קידושין ורצה ליחס סברא זו להר"י בר יהודה שהביא מוהרי"קו ז"ל וחסור ודחה סברא

זו ובתורה דבריו פתב ואפילו אם נתרצה הקטן בעודו קטן וגלה דעתו דניחא ליה בהאי אתתא מלתא דפשיטא היא דניחותא דקטן ורצויו לאו מלתא היא ומסיק וז"ל באופן שדברי הרב הם תמוהים ואין לחוש להם בלי ספק והיא סברא דחוייה שלא מצינו לה רמז בתלמוד ולא בספרי הגאונים וע"כ אומר דאדרבא יראה לי בלי ספק דגריע טפי פשנעשו הקידושין ע"י גדול כנ"ד מפשנעשו ע"י קטן וכו' עכ"ל גם הרב משפטי שמואל סי' קי"ו דקל"ז הביא דברי מוהרי"קו הללו והקיפם בתשו' ערוכות לה נא ראה וע"ע בדרך קע"ה ע"ד שכתב שנעשה מעשה בהסקמת רב אחד אשכנזי להתיר ע"ש.

גם הרב משפט צדק ח"א ריש סי' ס"ה הביאו תשו' מוהרי"קו ז"ל הלזו והספיק למה שדחאוה ה' מוהרש"ך ורבי בצלאל ז"ל בסי' ד' ע"ש שכ' דגם לדעת הר"י בר יהודה אינה מקודשת אלא מדרבנן ע"ש וגם ראיתי את הלח"ש שכתב ה' לחם רב סי' כ"ה שס' הר"י בן ר"י תמוהה היא ואפילו לפי סברתו אינם אלא קידושי דרבנן וכינון דפליגי רבנן עליה בספיקא דרבנן מתירין לכתחלה וכ"ש אנו בדינן דבתריה דמרו ז"ל גרינא ובביתו המלאה והרחבה ובתשו' הרמ"ה דחאה בשתי ידים ועיין לה' כנ"הג סי' מ"ג אות י"א בהגהב"י וכ"ש בנ"ד דאיכא עוד ריעותא אחריתי במה שקידוש מהיין של בע"ה וכמש"ל משם הכנ"הג משם ה' מקור ברוך דספקא דדינא הוא ומצטרף לספק אחר כמש"ל ועיין בתשו' הרב בית יהודה ז"ל ח"א בחא"ה ע"ס' כ"ו שפסק בן בפשיטות ועוד בה ריעותא אחריתי בלשון המקדש שאמר כ'וד אד אלכאס די מאחייא קידושין עלא בנסו ואשכחן להרשב"ץ ח"א סי' כ"ג שכתב וז"ל האשה הזאת אינה מקודשת כלל מפמה טעמים הא' וכו' וה"נ וכו' שפשאמר לו קידושין על בתך אין מוכיח בדברים אלו שהאשה הוא מקדש ודומה לזה למי שנתן לחבירו דינר לקנות קרקע ואמ"ל המקבל פסו זה על קרקע וכו' ע"ש שהאר"י והרשב"ש בנו ז"ל להביא דברי תשובה זו והמשל והדמיון וגמגם בה דלשון עלא בנתה בשביל בנתה ולישנא מעלייא הוא ובסימן תקפ"ג בד"ה אמנם וכו' פתב ש'לשון מה' דאומר בשביל שאינם קידושין ע"ש והר"ש בנו לשם בס' יכין ובעז הביא דברי זקנו הרשב"ץ ז"ל בשם המפרשים להלכה והספיק דלא הוו קידושין כלל ע"ש אי לזאת נלע"ד דבנ"ד מפמה טעמי חריצי הילדה הזאת שרייא לאתנסבא למאן דתצבי ודברי אלה להלכה ולמעשה אם יסכימו עמי אחי ורעי השומר אמת ישמרם אכ"ר.

שוב מצאתי שהתשובה שהביא מוהרי"קו ז"ל בשם הר"ן בן מכיר ז"ל הלא היא כתובה על ספר הישר הפרדס לרש"י ז"ל דף קכ"א ע"ד ושהרשב"ש ורבי קולונימוס חולקי עליו בזה ולזה הספיקה דעת רש"י ז"ל : ודין פתקא דשדר לי חביבי ה' המערך ערך השלחן אחר כת"ר בעגנן קטן שקדש לו אביו אשה אכתוב לכת"ר מה שרשום אצלי בקיצור דמרו ושאר אחרונים תמהו על תשובת ר"י בר"י ודחו אותה מהלכה וכתב מרו בתשובה שאיזה תלמיד טועה כתבה ותלה עצמו באילן גדול ועוד אפטר דלא מדינא קאמר אלא במקום שהיו ע"ה הורה בן ע"ש ואני מצאתי תשובה זו בס' הפרדס לרש"י ז"ל דף כ"א ע"ג ודף כ"ב וכן מצאתי לראב"ן ז"ל דף קמ"ט ע"ג שהביא תשו' זו וכתב עליה ואעפ"י שאין משיבין את הארי לאחר מיתה וכו' הרי דראב"ן ז"ל העיד דגאון הגאון היוולדה ומחזיקה ולא תלמיד טועה ושם מוכח בבירור דאפילו בעודו קטן הוו קידושין מדינא ע"ש ראיתו והא דאמרנו נתרצה בהן לא אמרינו ה"ד בגדול שקדש לו אביו שלא מדעתו ולא בקטן ע"ש וכן ראיתי למהר"י באסאן בתשו' סי' למ"ד יישב בן דעתו

ע"ש מלתא בטעמא וגם בס' הפרדס הביא מעשה דהשאלתות דמיירי בקדש האב אשה לקטן בבשר משמע דאפילו בדבר שאינו מתקנים עד שיגדיל כמו בשר לדעת ר"י הוי מקודשת וגם השאלתות משמע דהכי ס"ל לפי מה שתמה רש"י ז"ל שם דאם הייתה קטנה אפילו קודשה גדול יכולה למאן וא"כ קשה אמאי הוצרך לטעמא שלא קבלה הבשר לשם קידושין ובלא"ה אינם קידושין פינון שהנער קטן פן י"א שנה אלא משמע דס"ל פדעת ר"י דקידושי האב לבנו קטן הוי קידושין וכבר פתב הרב שמחת יו"ט ז"ל סי' ע"ה דכלל מסור בדינו מפי ספרים ומפי סופרים דלענן איסור ערוה לכתחלה יש לחוש לכל הסברות ואף אנו שקבלנו הוראת מרן הב"י ז"ל לענן איסור וממון אבל באיסור ערוה מחמירין ככל הסברות לכתחלה כשאין עגון בדבר ובנ"ד בנקל כופין אותו לגרש וכו' ע"ש וא"כ בנ"ד מי יקל ראשו נגד הגאון באיסור ערוה וכ"ש דנראה דגם השאלתות ס"ל ה"כ כמ"ש ולע"ד אלו נראה מרן ז"ל עדות ראב"ן ז"ל וס' הפרדס דתשו' זו של גאון שחילק בין גדול לקטן וגם השאלתות דס"ל ה"כ לא היה מקל לכתחלה בלא גט כמ"ש מרן גבי פיסולי אישות דחשש לדעת הרמב"ם לכתחלה ע"ש וגם קצת אחרונים מוהראנ"ח ומק"ר באסאן ז"ל חששו להפ' תשו' באיסור א"א ע"ש ומה שאצטרף כת"ר בנ"ד דברי הרשב"ץ ז"ל דכשאמר לו קידושין על בתי אינו פלוג פלוג מוהרח"ש סי' י"ג לא סמך על טעם זה דהרשב"א נהרא"ש ונהריב"ש נראה דלא ס"ל ה"כ גם מהרב"א סי' י"ט חולק בזה וכתב דגם הרשב"ץ ז"ל לא אמרה אלא בנ"ד ונמשך אחריו ה' משפט צדק ז"ל ח"ב סי' ע"ד ע"ש ומידי פלוגתא לא נפקי ומה שנסתפק הרב מקור ברוך וה' כנ"ה ז"ל רואה אני דהרב"ז סי' תי"ד ומהרח"ש סי' ל"א דנ"ד שקדש לבת בעל הסעודה ואפ"ה דס"ל דהוי קידושין ולא שבקינן פשיטותא דהרר"ז ז"ל ומוהרח"ש ז"ל משום ספקו של ה' מקור ברוך ז"ל ונהריב"ש ז"ל דף מ"ד ע"ג הספיק עם הרב עדות דבס"ס דפלוגתא דרבנותא לא שרינו לכתחלה בלא גט עש"ב אם פן נראה לע"ד אם אפשר בגט מהיות טוב כופין אותו לגרש אבל אם אי אפשר שריא להנשא במקום עיגון בלא גט זה פתבתי לכת"ר בקיצור נמרץ ובע"ה אתראה עמו ושוי"ש: ע"ה יצחק טייב יצ"ו זו תשובתי להרב נר"ו אחד"שו כת"ר אנגרינהו לעינין דתשובת הר"י בר יהודה ודישרן סמכן עלוהי בס' הפרדס וראב"ן ז"ל ולא שלטו מאורות עיני מרן הב"י ולא תלמיד טועה פתבה פי מאיש לנקה זאת מיהו ודאי לענן דינא דהרשב"ש ורבינו קלונימוס ז"ל וראב"ן ז"ל פליגי עלה ורבנן סבוראי מרן ומק"ר ציניאח ומוהרשד"ם ומוהרי"מט וה' משפטי שמואל וה' לחם רב וה' משפט צדק ומוהר"ש צרור ויותר מאלו מקהו בה אקהתא ועושי מוקפת חומה מכל צדדיה ומגדולי אחרוני זמנינו מוהר"י עיניאש ז"ל פשיטא ליה כביעתא בכותחא דלא למיחש לה וממ"ש הטור ומרן בסי' קמ"א סי"ח דאם הנער רף בשנים בודקין אותו לגט גדולי המחברים מוהרש"ל ומוהרי"מ"ט והרב"ח והחל"ם והב"ש ז"ל וזולתם הפה ראו פן תמהו ולא אוקמוה בקידוש לו אביו וכדעת ר"י בר יהודה משום דס"ל דסברא זו דחוייה היא וכמ"ש הפוסקים הנאמרים באמת וה' מש"ל ז"ל בפ"ו מה' גירושין פתב וסבור הייתי לומר דס"ל פדעת הר"י בר יהודה ע"ש ולענ"ד א"א לומר פן בדעת מרן ז"ל שהוא ז"ל דחה סברא זו בב' ידים וגם בדעת הטור א"א לומר פן דא"ה הו"ל לבאר בהלכות קידושין דין זה לחוש לסברא זו להצריכה גט מיהא אלא ודאי דלא חש לה פל עיקר וע"ע במוהרי"מט ז"ל שם

בחה"ה ע"ס"מ"א שְׁהִיבֵי אֵיךְ דְּפָרְק מ"ש ע"ש וּכְבָר פְּתַבְנוּ מִשָּׁם מוֹהֲרֵשֵׁד"ם ו"ל וְנ"ל
וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שְׁאֵם בְּאֵנוּ לְחַיֵּשׁ לְכָל הַסְּבָרוֹת הַנִּמְצָאוֹת בְּקוֹנְדְרִיסִים כְּמַעֲט לֹא הִנְחַתָּ
בֵּת לְאַבְרָהָם אַע"ה ע"ש וְתוֹ בִּנ"ד דְּאִיכָא תוֹ סְפִיקָא אַחֲרִיתִי שְׁהַפּוֹס הוּא שָׁל בַּע"ה וְכִמוּ
שְׁנִסְתַּפְקוּ בְּזֵה ה' מְקוֹר בְּרוּךְ וְה' כִּנ"הג ו"ל אַע"פִי שְׁהוּא ו"ל צִיָּין לְתִשׁוּבַת מֵהֲרַח"ש
מִשׁוּם דַּס"ל ו"ל דְּבַכ"הג לֹא אֶמְרִי לֹא שְׁבָקִינוּ פְּשִׁיטוּתָא דְהִנֵּי רַבָּנוּ בִּינוּ דְאִינְהוּ ו"ל לֹא
נִחַתִּי לְהֵאֵי סְפִיקָא כְּלָל וְאֵל תַּתְמָה עַל הַחֲפִץ אִי לֹא סֵא"ד לְמִיחַתָּ לְהֵאֵי סְפִיקָא זֹו הוּא
דְרַפָּה שָׁל תּוֹרָה אִם בְּמַטְבֵּעַ לְשׁוֹן עַל בִּתְהָ פְּכָר מְלִתָּא אַמּוֹרָה וְאִיכָא מ"ד דְאַפִּי לְדַעַת
ר"י בַר"י בְּעִינוּ שְׁיִקְדַּשׁ בְּדָבָר הַמְתַּקֵּימַת לְאַחַר שְׁהִגְדִּיל וְלֹא בְּמִיָּדִי דְאַכִּילָהּ וּמִיָּדִי
פְּלוּגְתָּא לֹא נִפְקָא וּמִיּוֹם שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִין בְּיַדְנוּ הִלְכָה בְּרוּרָה מְפִנֵי הַיָּד
שְׁנִשְׁתַּלְחָה וְרַבּוּ הַדְּעוּת אִי לְזֹאת יָפָה לְנוּ וְכִשֵּׁר הַדְּבָר לְהִיוֹתְנוּ נוֹטִים אַחֲרֵי הַרְבִּים
קַמְאֵי וּבְתַרְאֵי נְאֻדוּנֵי יוֹדַע כִּי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה קָשִׁים לְרַצוֹת וְדִי בְּזֵה וְתִשׁוּ כַּת"ר מְהֵרָה
תַּצְמַח הָלֵא פֶה דְבָרֵי נְאֻמָן אַהֲבַתְהָ בְּלֵב שְׁלֵם וְנִפְשׁ חֲפָצָה: ע"ה עֲנוּיָאֵל אֶלְחֵאֲרִי
ס"טאח"ךְ נִתְרָאִינוּ פְּנִים אֵל פְּנִים בְּנוֹעַד הַרְבָּנִים חֲבִירֵינוּ יוֹשְׁבֵי עַל מִדִּין יִשְׁצ"ו וְהַסְכַּמְנוּ
לְפִוֹטְרָה בְּלֵא גִט כְּלָל וְנִשְׁאֵת וְהִלְכָה וְהִיָּת' לְאִישׁ אַחַר וְה' אֱלֹהִים אָמַת יַעֲמִידְנוּ עַל דְּבַר
אָמַת שְׁלֵא נִכְשַׁל בְּדָבָר הִלְכָה מִשְׁפָּטֵי ה' אָמַת אַכִּי"ר: וּמ"ש לְעִיל שְׁפַתּוֹב אֶצְלֵי בְּמִקּוֹם
אַחַר הַגֵּה זֹאת מְצָאנוּ אֲמַרְתִּי זֶהוּ מְקוֹמוֹ לְחַבְרָתָא אֶת הָאֵהֶל לְהִיּוֹת אַחַד: (כד) קִידוּשִׁין
מְפָאן מוֹדַעָא רַבָּא שְׁמַנְהָג פְּשׁוּט פֶּה מְתָא יַע"א שְׁהַקְרוּאִים לְסַעוּדַת חֲתָן אוּ לְשִׁאָר
שְׁמַחוֹת כִּי יִקְרָה שְׁאַחַד מֵהַקְרוּאִים לוֹקַח פּוֹס יֵין אוּ שְׁכָר מֵהַמּוּבָא עַל הַשְּׁלַחָן וּמִשְׁגָּרוֹ
לְחַבְרֵי הַמְזוּמָן עִמוֹ וְאִמ"ל בְּזֵה תַהֲיָה מְקוֹד' בִּתְהָ פ' לְבָנֵי פ' וְנִתְרַצָּה וְקַבְּלוּ מִיָּדוֹ דִּינֵינוּ
לֶה כְּמִקּוֹד' גְּמוּרָה וְאִין פּוֹצָה פֶּה וּמְצַפְצַף.

כְּעַת תַּרְתִּי בְּלִבִּי לְדַעַת שְׁנִרְשׁ דְּבָר זֶה אִיָּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ וְהִלְכָה זֹו עַל מָה אֲדַנְיָה הַטְּבָעוּ
עֲזָרֵי מַעַם ה' עֲנִשָּׁה שְׁמִים וְאַרְץ: וְאוֹמֵר עִם קִנְיִ אֶת זֹו אֲגִיד מ"ש מְרֵן הַב"י ו"ל בַּא"ח
סִי קַס"ט בְּשֵׁם ר"י ו"ל בְּפָרְק אֱלוּ דְבָרִים אֵהָא דְלֹא יִתֵּן פְּרוּסָה לְשִׁמְשׁ וְכו' דְדוֹקָא
לְשִׁמְשׁ אֲבָל שְׁאָר בְּנֵי הַסַּעוּדָה יְכוּלִים לְתַת ז"ל וְכו' שְׁמַאֲחַר שְׁהוּא נוֹתֵן אוֹתָם אִינוּ
מְקַפִּיד בְּמָה שְׁנוֹתְנִים אֱלוּ לְאֱלוּ וְכו' עַכ"ל וּפְסָקוּ מוֹר"ם ו"ל שָׁם וְאִין לְהַקְשׁוֹת מְהָא
דְתַנּוּ בְּחֻלִין דָּף ל"ד אוֹרְחִים הַנִּכְנָסִים אֶצְלָב עַ"ה אִינָם רְשָׁאִים לְיִטְוֹל מְלַפְנֵיהֶם וְלִיתֵן
לְבָנוּ אַא"כ נִטְלוּ רְשׁוֹת מִבַּע"הב וְכו' וּפְסָקוּ הַטּוֹר שָׁם סִי ק"ע דְּשָׁאֲנֵי הֵתָם שְׁבָנוּ אִינוּ
מֵהַמְסוּבִין בְּסַעוּדָה וּמִשׁוּם מַעֲשָׂה שְׁהִיָּה דְמִיָּתִי הֵתָם בְּגִמְרָא וְרִאִיתִי לֶה' מַג"א ו"ל שָׁם
סַק"ג שְׁכַתְבֵּי שְׁרַבִּינוּ יוֹנָה ו"ל מִיָּרִי בְּהַנִּיחַ לְחַם הַרְבָּה עַל הַשְּׁלַחָן ע"ע וּמֵאֵי דְנִרְאָה
לַע"ד פְּתַבְתִּי וְהוּא גּוֹפִיָּה בְּסִי קַס"ט סַק"ד פְּתַב בְּפְשִׁיטוֹת עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ יוֹנָה ו"ל
דְלֵאֲחַר חַר שְׁלֵא זִימָן אֲסוּר וְאִם דַּעְתּוֹ ו"ל לּוֹמֵר דְּבַהֲנִיחַ לְפַנִּיָּהֶם לְחַם הַרְבָּה רְשָׁאֵי לִיתֵן
אַפִּי לְאַחַר צָרִיף עֲרַב: וְחִזִּיתִיָּה לְהַרְשָׁב"ץ בַּח"ג סִי צ"ג שְׁנִשְׁאֵל עַל רְזָא דְנָא וְהַשִּׁיב
דְּקִידוּשִׁין גְּמוּרִים הֵם וּמִיָּתִי מְסַבְרָא דְנִפְשָׁיָהּ וּכְדָבָרֵי רַבִּינוּ יוֹנָה הַנִּיחֵם לְמַעֲלָה וְלֹא
זָכַר שֶׁר וְהַזֵּר ק"ל מְהָד דְחֻלִין כְּדַכְתִּי וְתִי ו"ל דְּשָׁאֲנֵי הֵתָם מִשׁוּם מַעֲשָׂה שְׁהִיָּה וְעוֹד
חִידַּשׁ בְּהָ דְבָר שְׁאֵע"פִי שְׁאָמַר אִינוּ רְשָׁאֵי מ"מ אִם נִתְנוּ לֹא הֵוִי גְזֵל אַע"פִי שְׁלֵא נִטְל
רְשׁוֹת ע"ע הָרִי הַוְכָרֵר לֶה שְׁדַעַת הַרְבֵּ ו"ל דְּכִינוּ דְנָתֵן לְאַחַד מֵהַמְסוּבִין דְּמִיָּרִי בֵּיהַ הַרְבֵּ
ו"ל וצ"ל דִּילְמָא בַּע"הב מְקַפִּיד וַא"נ שְׁתִּיק וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיָּדִי דְלֵמָא מִשׁוּם כְּסוּפָא
כְּדָאֲמַר בַּה"מ וַאֲע"ג דְּאָמַר בְּפִירוּשׁ לֹא הֵוִיָּא מְקוֹדְשַׁת דְּמִשׁוּם כְּסוּפָא הוּא דְקָאֲמַר גַּם

אשו"ר להרב"ח ז"ל שם שפכת בפשיטות שיכולים המסובין ליתן ז"לז ומייתי דברי רבינו יונה ז"ל ועוד קשה לדברי הרשב"ץ ז"ל דדילמא האי דקתני אינו רשאי משום דנותן לבנו דלית ביה לתא דגזל אבל לאחר אה"נ דהוי גזל וצע"ד: וראיתי למור"ם ז"ל בא"ה ע"ס כ"ח סי"ז שפכת משם הגהות אלפאסי אורח שיושב אצל בע"ה ונטל חלקו וקדש בו מקודשת עכ"ל וכ"ה הלשון בד"מ והפננה פיון שבע"הב פירר לו חלקו זכה בו ודידיה הוי ושפיר מצי לקדש בו את האשה אבל אם האורח אוכל בסעודה עם בע"ה ואין חלקו מבורך פשי דאינו יכול לטול מהמזומן לפניהם וליתן לאחר ולקדש בו וזה נדאי שלא פדעת הרשב"ץ ז"ל במ"ש דנהי דאינו רשאי אבל אם עבר ונתן אין בו משום גזל ואפשר דבכ"הג שאינו מבורך חלק האורח הוויא ס' מקודשת דדילמא דכיון דכבר מונח על השלחן ואי בעי אורח אוכל ה"כ מצי ליתן ולקדש ולקמן יתבאר בס"ד: וראיתי להרב"ש ז"ל שם סקמ"ו דק"ל מהך דאורחים אינם רשאים ליתן ות"ל ז"ל דדוקא בבנו אבל לקדש בו אשה רשאי וכן ליתן ז"לז וכ"כ הרב"ח ז"ל שם עכ"ל ולא ידענא מאי קאמר דאי משום מעשה שהיה בבנו היה אדרבא איפא למימר כ"ש לאחר דשפא אין לבע"הב יותר פדאיתא התם בגמרא ועיקר קושיותו ז"ל מתורצת במאי דכתבנא דשאני חלק המבורך לאורח ומצאתי למוהרש"ל ז"ל בימו הגדול בפרק גיד הנשה סי' ד' שפכת בפשי דהא דקתני לבנו לריבותא נקטיה דאע"ג דמסתמא ניחא ליה אפי"ה משום מעשה שהיה אמר שאינו רשאי אפילו לבנו וכ"ש לאחר דאינו יכול ליתן ע"ע והא דלא ניחא ליה לשנויי דהא דנקט בנו משום דבעי למתני אינו רשאי אלא אסור ומשום גזל מוכח קצת דס"ל למוהרש"ל ז"ל פהרשב"ץ ז"ל ועדיין יש לדחות לדאתן עלה לפי מאי דכתבנא דלא מיירי הגהות אלפאסי אלא במכיר חלקו שוב מצאתי להבאר היטב סקל"ד שפכת פן ואע"פי שבא"ח סימן קנ"ו סקט"ו הדר ביה ע"ש פיון דלא אשכח במוהרש"ל ז"ל מ"ש מ"מ האמת יורה דרכו: איברא דאי קשיא על מור"ם ז"ל שפסק לדברי הגהות אלפאסי הא קשיא דבהשוכר את הפועלים דצ"ב אבעיא לן פועל משל עצמו הוא אוכל או משל שמים למאי נ"מ דאמר תנו לבני ואשתי דא"א משל עצמו הוא אוכל יתבינן להו ואי אמרת משל שמים הוא אוכל לדידיה זיפה רחמנא לבנו ולאשתו לא זיפה לו ופירש"י ז"ל משל עצמו התורה הוסיפה בשכירותו וכיון שפן פי היכי דמצי למיתב שכירותו לאחרני ה"נ אכילתו פיון דבכלל שכירותו היא אלא אי אמרת משל שמים מתורת ג"ח וצדקה וכל זמן דלא אתא לידיה לא זכה ליה למיהב לאשתו ובניו ע"ע והיינו דקאמר דא"ל תנו לאשתי וכו' דמוכח דמקמי דאתא לידיה קאמר ובהכי הוא דאשכח תלמודא למימר נפקותא אבל אם פבר אתא לידיה פשיטא ליה לתלמודא דמצי יהיב וכן דעת רש"י ז"ל דכל היכא דמטא לידיה דידיה הוי ומצי למיהב: אמנם התוס' ז"ל ס"ל שלא זיפה לו הפתוב אלא מה שהוא לועס ואוכל ואין בו פח ליתן פלום ע"ע וכן דעת תלמידי הרי"ף ז"ל שהובא במקובצת לשם משמע להדיא דאע"ג דמטא לידיה אפתי לא זכה ביה למיהב לאחרני ואסיקנא בפלוגתא דתנא דידן סבר משל שמים הוא אוכל ותנא ברא סבר דמשל עצמו הוא אוכל ופסקו הרי"ף והרמב"ם ז"ל פתנא דידן דמשל שמים הוא אוכל והטור ח"ה סימן של"ז סי"ו פכת בפשיטות שלא זכתה לו תורה אלא מה שיאכל הוא וכו' וזה נדאי פדעת התוס' ותלמידי הרי"ף ז"ל ואח"ך פתב וי"א אם פבר נטלו בידו לאכול יש לו רשות ליתנו לאשתו ובניו שפבר זכה הוא בעצמו וכו' עכ"ל

וּמָרְן הַבִּי קָבַע בְּדַבְרֵי הַי"א וְלֹא הִרְאָה מְקוֹמוֹ וְלִפִּי הָאָמֹר הִיא דַּעַת רַשִׁי ו"ל כַּמְדוֹבֵר
וְהַטּוֹר ו"ל חֵלֶק עַל סִבְרָא זֶה וּמָרְן הַשֵּׁעַ שֵׁם סִי'ו הַעֲתִיק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל וְז"ל פּוֹעֵל
שָׁאֵמֶר תֵּן לְאִשְׁתִּי מַה שֶּׁהִיָּה לִי לְאֹכֹל אוֹ שָׁאֵמֶר הַרְיֵנִי נוֹטֵל מְעַט מִזֶּה שְׁנִטְלִיתִי
לְאֹכֹל לְאִשְׁתִּי וּבְנֵי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אַע"פִּי וְכו' עַכ"ל דַּעַתוֹ ו"ל דְּלֹא שְׁנֵי לֵן בֵּין מְטָא
לִידְהָה אוֹ לֹא מְטָא דְבִכְלֵהוּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אַעפ"י שְׁבֵרֵר חֵלְקוֹ וּמוֹר"ם ו"ל לֹא פֶתַב פְּלוּם
ש"מ דְּאִזְוִיל וּמוֹרָה פְּנוּתִיהָ דְּמָרְן ו"ל מַעֲתָה זֶה הִיא שֶׁק' דַּע"כ דַּעַת הַגְּהוֹת אֶלְפָּאֵסִי פְּדַעַת
רַשִׁי ו"ל דְּבַמְטָא לִידְהָה זָכָה וּמְצִי לְמִיתַב לְאַחֲרֵינֵי וְה"ה לְקַדְּשׁ בּוֹ אֵת הָאִשָּׁה ה"נ בְּאוֹרַח
דְּמ"ש וְכִינּוֹן דְּרַבְּנוֹתָא פְּלִיגִי עַל רַשִׁי ו"ל פְּמִבְּרֵי וּמָרְן ו"ל בַּשֵּׁעַ פְּנוּתִיהָ וּמוֹר"ם
בַּשֵּׁעַ אִזְוִיל וּמוֹרָה הִכִּי אִיף פֶתַב דִּין זֶה בְּפִשְׁטוּת וְיִרְאָה דַּס"ל דְּאוֹרַח שְׁאֵנִי פִּינוֹן
דְּמַדְעַתִּיהָ דַּבַּע קְאָכִיל מְסַתְמָא מְנוּתֵר לִיהָ בְּכָל מְאִי דַּעֲבִיד אָבֵל פּוֹעֵל פִּינוֹן דְּלֹא
מַדְעַתִּיהָ קְאָכִיל אֶלְא מְשׁוּם זָכוּת דְּזָכוּ לִיהָ רַחֲמֵנָא בַּע"כ דַּבַּע"הָ לֹא נִיחָא לִיהָ וְרֵאִיתִי
לְאַבִּי הַתַּעֲוֹדָה מוֹהֲרִימ"ט ו"ל בְּרַאשׁוֹנוֹת סִי' ק"ן עֲלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּמִי שֶׁהִיָּה מְזוּמָן בְּסַעֲוֹדָה
אֶצֶל חֲבֵירוֹ וְלִקְחַ תְּפֹחַת א' וְקַדְּשׁ בּוֹ אֵת הָאִשָּׁה אִם מְקוֹדְשֵׁת וְהָדַר פִּשְׁטָה מֵהָאִי דַּתְּנָן
בַּפ"ז דְּמֵאִי דְּפָרִיף בִּירוּשָׁלַיִם וְלִית בֵּיהָ מְשׁוּם גְּזֵל וּמְשַׁנֵּי דְּרוּצָה בַּע"ה בְּנַחַת רוּחַ שָׁל זֶה
שֶׁהַזְמִינוּ וּבְנוֹדָאֵי מְשׁוּם שֵׁא"א לוֹ לְאוֹרַח לְאֹכֹל בְּלֹא הַפְּרָשָׁה ע"ע מִשְׁמ' מְדַבְּרִיו ו"ל
שַׁבַּע"הָ יָדַע שְׁאִינוֹ מְאִמִּינוֹ וּמְפָרִישׁ לְאֹכֹל וְנַתַּת רוּחַ הִיא לוֹ שְׁיֵאֵכֵל הַמְזוּמָן אֶצֶלוֹ
וְלִשְׁמ' מִיְיָתִי בִירוּשָׁלַיִם דַּר"י וְר"י בַּר"י הָיוּ זוֹרְקִין זֶה לְזֶה וּמְאַבְדִּין אֵת הָאֹכֵל אֶלְא לִפִּי
שֶׁהַלְשִׁינוֹ לוֹ שְׁלֹא הָיוּ מְאִמִּינִים אוֹתוֹ הִיָּה מְעִינֵן וְק' מְאִי מְקַשָּׁה בִירוּשָׁלַיִם וְלֹא נַח"ר
הוּא לוֹ דְּמֵאִי קוֹשְׁיָא פִּינוֹן דַּלְדַּעַת הַבַּע"הָ שֶׁהוּא נֶאֱמָר וּמְצִי אֶכְלִי מֵהִיכָא תִּיתִי שֶׁהִיָּה
לוֹ נַח"ר לְאַבְדַּת הָאוֹכְלִים אֶלְא עַכ"ל דְּבַלְאוֹ ה"ט נְמִי נִיחָא לִיהָ לְבַע"הָ אִפִּי לְאַבְדַּת וְכ"ש
לְקַדְּשׁ בּוֹ אֵת הָאִשָּׁה וְנִרְאָה דְּקוֹשְׁיַת הַשֵּׁ"ס עַל ר' וְר"י פִּינוֹן דַּחֲזוֹ דַּבַּע"הָ קָא מְעִינֵן
בְּהוּ ש"מ שְׁאִין לוֹ נַח"ר אֶלְא בְּמָה שֶׁיֵּאֵכְלוּ וּמְשׁוּם דְּאִיְהוּ יָדְעִי דְּמְשׁוּם חֲשָׁד הוּא דַּהֲוָה
מְעִינֵן וְאֵה"נ דִּישׁ לוֹ נַח"ר אִפִּי לְאַבְדַּת וּמַעֲתָה תָּם אֲנִי לֹא אֲדַע מַה רְאָיָה מִיְיָתִי הִרְבַּ ו"ל
דְּנוֹדָאֵי שְׁיֵשׁ רְשׁוּת דְּאֶפִּילוֹ לְאַבְרָם נַח"ר לְבַע"הָ וְכֵן הוּא מְבִנְיָר בַּלְשׁוֹן הַר"ש ו"ל: עוֹד
הִבִּיא רְאָיָה מִדַּתְּנָן הֵתָם פּוֹעֵל שְׁאִינוֹ מְאִמִּין לְבַע"הָ נוֹטֵל גְּרוּגְרַת אַחַת וְאוֹמֵר זֶה נִתְשַׁע
הַבָּאוֹת וְכו' וְחוֹשֶׁף גְּרוּגְרַת אַחַת רַשְׁבַּג"א לֹא יַחֲשׁוּף מְפָנִי שֶׁהוּא מְמַעַט בְּמִלְאֲכָתוֹ שֶׁל
בַּע"הָ ר"י אוֹמֵר לֹא יַחֲשׁוּף מְפָנִי שֶׁהוּא תְּנַאי ב"ד וּמְדַבְּרֵי פְּלָם נִלְמוּד שְׁיֵשׁ בְּאוֹתָהּ
גְּרוּגְרַת שֶׁל תְּרוּמָה מְשׁוּם גְּזֵל וְלִהְכִי קְאָמֵר תְּנַאי קְמָא שְׁחוֹשְׁףָה גְּרוּגְרַת א' פְּגִגְדָה מְאִכִּילָתוֹ
וְרַשְׁבַּג"ג דְּאָמֵר לֹא יַחֲשִׁיף יְהִיב טַעֲמָא מְשׁוּם שֶׁהוּא מְמַעַט בְּמִלְאֲכָתוֹ שֶׁל בַּע"הָ כְּלוֹ וְכו'
אֲחוּלֵי אַחִיל גְּבִי כְּדִי שְׁיֵאֵכֵל וַיַּעֲשֶׂה מְלִאֲכָתוֹ וְר' יוֹסִי תְּלִי טַעֲמָא בְּתַנַּאי וְכו' שְׁתָּהָא
תְּרוּמָה מְשָׁל בַּע"הָ וְכו' ע"ע וְלֹא הִבִּינוּתִי זֶה דַּתְק"ל אֵהָף דְּמִזְמִין דְּאָמְרִי נַח"ר הִיא לוֹ
וְר' וְר"י עֲבוּד עֲוֹבְדָא וְזוֹרְקִים ז"ל וְאִם לִפ"ד נְמִי מְשׁוּם דְּלֹא מְצִי אֶכִּיל בְּלֹא"ה אֲחוּלֵי
אַחִיל גְּבִיָה אֶלְא וְדָאֵי נִרְאָה בְּרוּר דְּהַמְזוּמָן אֵת הָאוֹרַח דְּמַדְעַתִּיהָ קָא יְהִיב לִיהָ וּמְנִיִּים לְפָנָיו
דַּעַתוֹ גּוֹמְרַת שְׁיַעֲשֶׂה מַה שְׁיִכְשֵׁר בְּעֵינָיו הָאוֹרַח אָבֵל פּוֹעֵל שֶׁהוּא אוֹכֵל בַּע"כ שֶׁל בַּע"הָ
וְהַפּוֹעֵל מְדַבְּרֵיהָ שְׁקִיל כְּדִי שְׁבִיעָה אֲמַטּוֹ לִהְכִי אֵינוֹ מְנוּתֵר אֶצֶלוֹ וְאֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ אֶלְא מַה
שְׁמוֹטֵל עֲלָיו לִיתָן וְהַשְׁתָּא דַּאֲתִית לִהְכִי אִם הִרְאָיָה שֶׁהִבִּיא מִפ' הַפּוֹעֵלִים הַנִּצְבָּת עִמָּהּ
שְׁדָן בְּדַעַתוֹ הִרְבַּ ו"ל דְּאֶדְרַבָּא פּוֹעֵל עֲדִיף מְאוֹרַח פִּינוֹן דַּבַּע"כ קָא יְהִיב לִיהָ מִן הַחַיִּיב
וּבְהִכִּי מִיְיָתִי דַּעַתִּיהָ ו"ל רַחֲמֵי דְּנַפְשִׁין בְּר' אוֹרְיָן וְבַר אֶבְהֵן הִרְבַּ מוֹהַרַח"א נַר"ו מִיְיָתִי

לפשיטות מדברי התוס' שכתבו שלא זפתה לו תורה אלא מה שלועס ואוכל והלא סברת רש"י ז"ל עומדת מנגד דס"ל מפי מטא לידיה זיפה לו הפתוב ופירש הרב נר"ו דפועל דמשולחן גבוה קא זכי עדיף מאורח דמדעתיה דבע"הב קא אכיל אי בעי יהיב ליה ואי בעי לא יהיב ליה ואפי"ה דעת התוס' לא זיפה לו הפתוב אלא במה שלועס ואוכל וכ"ש אורח דמדעתיה דבע"הב וא"כ אין להוכיח מסברת רש"י ז"ל דסבר מפי מטא לידיה ותילף מינה לאורח דפשיטא דשאני פועל דעדיף ואתי במדובר ודפח"ח.

אמנם לפום מאי דכתיבנא בעניותין אדרבא כלפי לניא דפועל גרע טפי מאורח כיון דלא מדעתיה קא יהיב ליה אלא גודא רבא שדי עלוניה ואנדא לה ראית הרב ז"ל: ואם פנים אנחנו בכונת הירושלמי מעתה מ"ש מור"ם זל שנטל מחלקו לאו דוקא חלק מבורך אלא במה שהנח לפניהם קרוי חלקו.

שוב מצאתי לעיקר שורש הדברים בסוף פ"ב דקידושין משם ריא"ז ז"ל שכתב ונר' בעיני דבע"ה הזמין אורחים לשלחנו ולקח א' מהם וקדש את האשה מקודשת שאין בע"הב מקפיד עליהם אם יעשו כל חפציהם במנותיהם עכ"ל ופשיטא ליה דהאשה שקדשה אינה מהמזמנין בסעודה של בע"הב ואפי"ה מקודשת וטעמא טעים מפני שאינו מקפיד במה שיעשו כל חפציהם במנותיהם איברא דאכתי איכא למיחש כמ"ש בעניו ר"ל שפירר להם חלקם או"ד כל מה שהניח לפניהם קרוי מנותיהם איברא דמור"ם ז"ל הביא בדבריו במברר חלקם והיגו שכתב ונטל חלקו ר"ל שהוא מבורך ולפיכך שינה הלשון והוצרך לכתוב פן כי היכי דלא תקשי הך דפרק ג' שאכלו דאינו רשאי ליתן אפי' לבנו כ"ש לאחרים כמו שברירנא ודלא פהירושלמי לפי מה ששיערנו ואפי' לפי שיטת הירוש' איכא למימר דטפי ניחא ליה לבע"הב שיאבדו האוכלין דרף בדיחות האורחים ממה שיתנו למי שלא הזמין הוא בעצמו וראיתי לה' מוהרימ"ט ז"ל שהביא גם הוא הגהת אלפאסי ז"ל עלה ונסתפק בכונתו ע"ע ואנכי לא ידעתי דלפ"ד ז"ל דפועל ואורח פהדדי נינהו א"כ א"נ במברר חלקו מיירי ריא"ז ז"ל אפתי אמאי מקודשת הא בעי' עד שילעוס ובפועל כתב הרמב"ם ז"ל אמר תנו לבני ממה שנטלתי לאכילתי אין שומעין לו והביאו הרב ז"ל לעיל וע"ק לפי מה שצדד לומר דבמנותיהם לאו דוקא וק"ל הך דפרק גיד הנשה וכדכתב הרב ז"ל גופיה לעיל דבנו אמרי' וכ"ש אחר דאסור ע"ש: גם צריך לחקור דבתחלת דברי הרב מוהרימ"ט ז"ל שכתב וז"ל עוררתני להסתפל בדין התפוח שנטל מעל השלחן ונתן לחבירו עכ"ל מש' מדבריו שאף חבירו היה מיסב עמו בסעודה וא"כ הך דדמאי לא שמה מתניא דהנה למיתב לאחרני דלאו מבני הסעודה קא יהבי: ש בירושלמי רפ"ג אהא דתנו מאכילין את העניים דמאי וכו' ר"ן הוה מאכיל פועליו דמאי דייק דרבנן ס"ל דהפועלים אינו רשאי ליתן לפניהם עד שיתקן אלמא דבע"הב משלו מתקן ורמי מדתנו פועל שאינו מאמין לבע"הב מתקן משלו לרבנן ומשני דהך דפועל באוכל עם המנויין והכא באוכל מן האבוס והענין הוא כי הדמאי אינו רשאי לפרוע ממנו חובתו אבל אם נותן בתורת צדקה וגמילות חסדים שרי ליה מאריה הילכך פשאוכל הפועל מאבוס שדרף להאכילבו הפועלים הו"ל חובתו ומוטל על הבע"ה לעשר אלא שהפועל אינו מאמינו משו"ה מעשר משלו אבל פשהוא אוכל עם המנויין אז הוי בתורת ג"ח ואינו מצד חובתו ופטור מן המעשר ע"כ ואנכי לא ידעתי מאי ק"ל נהי דסברי מרנן דאינו מאכיל את פועליו דמאי עד שיתקן הא מיהא הפועל אינו מאמינו ולכך מתקן משלו

דה"ל קתני התם המזמין את חבירו לאכול והוא אינו מאמינו וכו' ועו"ק פ"ן דמתנ' דפועל על פרחין במאכיל עם המנויין דא"צ בע"הב לעשר פ"ן דבתורת ג"ח הוא דקא יהיב ליה אמאי קתני שאינו מאמינו אפילו במאמינו נמי דינא הכי דהמזמין את חבירו נמי פ"ן דבתורת ג"ח קא יהיב ליה פטור מלעשר ואם המזמין רוצה להפריש מדת חסידות היא ואמאי תני באינו מאמינו שו"ר בירושלמי עלה דמתנ' דמאכילין גלין את העניינים דמאי דתני עלה וצריף להודיע וכו' ע"ש א"כ פשלא הודיעו ע"כ שפבר תיקון הבע"ה והם לא הימנוהו שהוא מתקן ועדיין הקושיא ראשונה במקומה עומדת וראיתי בירוש' עלה דהפועל דקאמר ר"א בשם ר"ה עשו אותו שאינו מאמינו לבע"ה וכתב מהר"א ליב ז"ל אף בתבר הנה יכול למתני דהא מותר להאכיל פועליו דמאי דרף צדקה ותינו פשאוכל עם המנויין כדמוקי לה לעיל בפ"ג ע"כ ותלי"ת: (כה) קידושין נסתפקתי על דבר יתומה שנתקדשה לדעתה ולדעת אמה והיא קבלה הקידושין מיד המקדש וענין זה נעשה בחדש תמוז של אשתקד ונתברר לנו שקידושין גמורים הם בהסכמת החבירים וכששאלנו על שנותיה העידה אחות אמה שברור לה שבחדש אדר קרוב ליום פורים נכנסה לשנת י"ב באופן בעת שנתקדשה היתה כבת י"א שנה וד' חדשים הו חסר הו יתר: ונתבאר בש"ע סי' קס"ט סי"א דאין סומכין על הנשים בעדות השנים ע"ש אמנם בבדיקת שערות סומכין על נשים פשרות כמ"ש מר"ן ז"ל בש"ע סי' קנ"ה סט"ו ע"ש ואם בדרקו אותה ומצאו לה שתי שערות לא מהנו דשומא בעלמא הם ואפילו נשתהו בה עד לאחר י"ב שנים אין בהם מועיל לדעת מר"ן ז"ל שכתב עד שתביא אחרות בסתם ואח"ך הביא דעת הי"א וקי"ל הלכה כסתם כמ"ש סי"ד ועיין הב"ש ז"ל סקכ"א ע"ש לענין עדות הנשים תוף י"ב שנים: ולענין המיאון מן הקידושין מרן בש"ע פ"ב בין מן הנשואין בין מן הארוסין ולפ"ד הרמב"ן ז"ל שהביא הרב"י ז"ל שאם היא עצמה קבלה הקידושין צריכה למאן וכ"כ הרב בית שמואל ז"ל סעיף קנ"א ע"ש: (כו) קידושין על מי שנתן תפוח בקידושה ואמ"ל בטבעת זו עיין בתשו' הרשב"א ז"ל סי' א"ף קפ"ו שכתב שאם ראתה במה מתקדשת ואמר לשון המורגל מקודשת ולבסוף כתב וטוב שיחזור ויקדשנה פעם אחרת פן תפשוט ידה ותקבל קידושין מאחר ותבא לב"ד אחר ויקלקלה ע"ש ובגדון דידן הבת פניה מגולות כדגלו' אינשי ולפניה מסר להמקדש התפוח ונתן לה בתורת קידושין וכשרצה לקדשה בחו"כה שמעה וסברה וקבלה אלא שאמ"ל שאין מקדשין בחו"כה: (כז) קידושין קי"ל המקדש את האשה ע"מ שהוא צדיק גמור אף על פי שהוא רשע כל ימיו ה"ז מקודשת מספק שמא הרהר תשובה בלבו כמ"ש בטוש"ע א"ה ע"ל ס"ל ס"א ו"ד בדלא קביל תשובה אבל אם בנדאי קבל עליו תשובה הרי זו מקודשת קידושין גמורים מדקאמר שמא הרהר בתשובה ועיין בתשו' הרב זקן אהרן ז"ל סי' ב' ובמה שהארבתי בספרי זוטא חיים וחסים במערתא דדייני דרוש.

בס"ד ואם נאמן הוא לומר שהרהר בתשובה דעת הב"ש ז"ל שם סקנ"ה דנאמן ע"ש ואם עדיין יש בידו הגזילה והסכים בדעתו לקיים מצות השבה אי הויא מקודשת הרב רבינו ירוחם ז"ל מביא דעות י"מ בזה כמ"ש מר"ן ז"ל בב"י שם ומסתמיות דברי הש"ע משמע דס"ל דמידי ספיקא לא נפק' כמ"ש ה' חל"ם ז"ל שם סקמ"ד ע"ש ואפ"ל למאי דכתבנא אם עשה תשובה בנדאי מקודשת קידושין גמורים בכ"הג דפלוגתא דרב רבא

ס' קידושין הוא: : ומצאתי להרב המבי"ט ז"ל בספר בית אלהים שער ב' פ"ב ופ"ג שכ' שהמקבל עליו תשובה ומתחרט אעפ"י שלא השלים חלקי.

התשובה דהיינו ד' חלוקי כפרה אפי"ה צדיק מקרי משעה שקבל עליו התשובה ואפילו בגזל וגנב ועדיין לא השיב את הגזילה וחוששין לקידושיו פסתם רשע דאומרים דילמא הרהר תשובה וצדיק גמור מקרי כשהתנה ע"מ שאני צדיק עי"ש ולא זכר שר המס' פים סברת החולקים שהביא רבינו ירוחם ז"ל פמדרן ועיין להרב משפט צדק ז"ל ח"א סי' מ"ג ומ"ד ולה' עדות בינינו ז"ל סי' י"ט מ"ש משמיה דה' תורת חסד ז"ל: נבחה (כח) קידושין מנהיגו פה מתא יע"א לכסות ו פני הפלות בשעת הקידו' ומנהג זה סודתו בהררי קדש כמ"ש הרשב"א ז"ל בתשובה והובאה בב"י א"ה סי' ל"א ע"ש ואהא דתנן ברפ"ב פלה יוצאה בהינומא פירש"י ז"ל הינומא לשון תנומה שמכסות פני הפלה ועיניה סגורות עד שתישן עכ"ל: (ט) קידושין .

קהל שהספימו שלא לקדש ו אשה אלא ע"י ב"ד וגזרו בתרמות ואלות התורה לכל העובר ועמד א' וקדש אשה בלי הזמנת ב"ד וכן מי שנשבע שבועה חמורה שלא לקדש אשה פ' ועבר וקדשה אי הווי קידושין או לא ואי דמיא למאי דאפליגו אבני רבא ברפ"ק דתמורה בכל מלתא דאמר רח' לא תעביד דלרבא דהלכתא פנותיה אי עביד לא מהני ע"ש והתוס' שם דף ו' בד"ה והשתא כתבו דבאיסור שבועה שנשבע וברה האיסור מלבו מודה רבא דמהני ע"ש והרא"ש ז"ל שם בתשו' פלל ז סי' ד' חלק עוד דבאיסור שבועה דמצי לאתשולי עליה מודה רבא דמהני ע"ש מיהו לדעת הג"מ שהביא מור"ם ז"ל בי"ד סי' ר"ל דמי שנשבע שלא למכור ועבר ומכר דלא אהנו מעשיו יש לחקור מאי דעתיה בקידושין והתוס' שם לא הק' אלא אנשבע שלא לגרש ועבר וגירש ולא נקטו במלתייהו קידושין ע"ש ועיין בתשו' מוהרשד"ם ז"ל ח"ד סי' קט"ו ועיין בש"ע א"ה סי' י"ג במקדש תוף צ' לגרושה וכ"ד חדש למניקה דצריכים גט ע"ש ועיין בסמ"ע וה' בני חיי סי' ד"ח ומה שהארבתי בזה לעיל במע' אות מ מדיני המודעה בס"ד: (ל) קידושין שלחו מתם מכפר סוסא ענין העדאת קידושין וד"ן מעשה שהיה פ' צ'אר חיים רועא וה"ר חיים הנז' פאן גאייב וכ'רג'ת מרתו מן צ'אר וכ'אלאת זוז בנתהא פ' צ'אר ודכל'ו תלת בחורים לצ'אר וקעדו באש ילעבו פלוז וטלב בחור מנהום אלוז מן ענד טפלא מנהום ומא חבת סימעטיה וצ' אוכתהא פלוז ובעד מא אןפאוו אלעאב וקעדו יכצרו פ'לוז ויאכלו קעדו ותפלמו לבחורים הנז' עלא טפלא אוכרא אלדי כדאת קידו' ומסאת לתונס ג' אווכת אטפלא אלדי קאעדא מעא לבחורים הנז' קאלת פאן אנא מא עטאני חד קידושין קאם ונאחד מן לבחורים הנז' פיידו מוץ קאלהא נתי תחב קידושין פוד האד אלמוץ קידושין קאמת הייא כדאתו מן ידו לונחתו פלבית אלדי קאעדן פיהא תכף ומיד אח"ך קאם בחור אכ'ור קאל ליהא פ'וד האד לכמס לוואת קידושין מן ענדי בעד מא כדאתהום קאמת אוכתהא אלי אצגאר מנהא צ' ארבתהא עלא ידה טיירתהא להא בעץ' מן לווז קאלו להא קאלף האד וף קידושין ורזעת לבתולה אלדי עטאהא אלוז לבחור קידושין לקטתהום מן אל קאעא פצרתהום וקאעדא תאכול פיהום וכיף קאעדא תאכול פיהום אכ'ר אלוזא קאל ליהא לבחור אלדי עטאהא אדוף ראהום קידושין קאמת אטפלא לווחתהא מן פומהא וראונהא ג' בחורים הנז' ונאחד מנהום ולד כאלת אטפלא ונהוא העיד על כל הנז' ושני בחורים הנז' שנתנו העידו זה על זה כמו שהעיד העד הנז' עכ"ל העדות: זאת אשיב הן

אָמַת כּי רבו גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל הָאוֹמְרִים דְּקְרוּבֵי הָאֵם נְמִי פְּסוּלִים מִן הַתּוֹרָה וּבְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁפָּתַח בְּפִי"ג מֵהַלְכוֹת עֲדוּת שֶׁפְּסוּלִים מְדַבְּרֵיהֶם וְכַתּוּב מֶרֶן ז"ל מִשּׁוֹם דְּגַמַּר לָהּ בָּאֵם אֵינוֹ עֲנִין לְאֲבוֹת תְּנָהוּ עֲנִין לָאֵם וְכו' ע"ש רַבּוֹ בּוֹ הַדְּעוֹת הַרְשָׁב"ץ וְהַ תּוֹמַת יִשְׂרָיִם סִי פ"ג וְאַחֲרֵיהֶם כָּל יִשְׂרָיִ לֵב כַּמ"ש הַכֵּן"הַג ז"ל בַּא"ה ע סִי מ"ב וּבַח"מ סִי ל"ג וְהַשֵּׁי שֶׁמֶסִּיק דְּהוּי דְּאוֹרְיִתָּא אָבֵל מָה נַעֲשֶׂה שְׁמֶרֶן בְּב"י א"ה ע סוֹף סִי מ"ב הַכְרִיעַ דַּעְתּוֹ הַרְחֵבָה שְׁאֵם עֲדִינָן לֹא נִשְׂאֵת צְרִיכָה גִּט ע"ש וְעִינָן בְּתִשׁוּ' הֶרֶב מוֹהֲרַח"ש ז"ל בְּקוֹנְט' עֵיגוֹנָא סִי מ"ב דָּף ק"ץ וְבַה' גְּבַעוֹת עוֹלָם ז"ל סִי י"א דָּף י"ז ע"ד וְדָף נ"ה ע"א וְהֶרֶב דְּבָרֵי יוֹסֵף ז"ל סִי מ"ד וְעַד אַחֲרָן גָּאוֹן יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א בַּס' שְׁמַחַת יו"ט דָּף ע"ה וְעִינָן לֵה' בֵּית שְׁמוּאֵל ז"ל סִי סִי וְיָמֵי יָבֵא אַחֲרֵי הַמְּלָכִים הָאֲדִירִים לְהַתִּירָה לְשׁוֹק בְּלֹא גִּט וְעִינָן בְּסִפְרָא אֲלֵיָהּ רַבָּא זְוֹטָא מְדָף ס"ח וְהֵלְאָה: וְעוֹד בְּהַ צְרִיכָה לְחַקֹּר אֵם נִתְפָּוֶנוּ שְׁנֵיהֶם לְהַעֲיֵד וְדָבָר זֶה נִפְתַּח בְּגְדוּלִים וְעִינָן לֵה' גְּבַעוֹת עוֹלָם ז"ל שֶׁמֶסִּיק וְעִינָן לְהַב"ש ז"ל שֶׁמֶסִּיק סִי וְאֵת"ל דָּאִין כָּאֵן אֶלָּא עַד א' וְנֶאֱמַר גְּרִירֵי בְּתֵר מֶרֶן בַּשֵּׁ"ע דְּפִסְקָא שֶׁמֶסִּיק דָּאִין חוֹשְׁשִׁין לְקִידוּשֵׁין מ"מ מִקּוֹבְלָנִי מְגֻדוֹל בְּדוֹרוֹ הֶרֶב ד"ן ז"ל דְּשִׁמְעֵה לִיָּה דְלֹא נִפְקָא בְּלֹא גִיטָא אֶלָּא עַד דְּמִשְׁתַּכַּח אֵינָהּ רִיעוּתָא אַחֲרֵיתִי אָבֵל בַּלֹּא"ה לְכַתְּחֵלָה חוֹשְׁשִׁין לְעַד אַחַד וְדָבָר זֶה בְּפִיָּהוּ אָמַת שַׁכ"מ לֵה' דְּבַר יוֹסֵף ז"ל בְּסִימָן ט"ו דָּף ז"ך רַע"ג שַׁכ"כ מִשֶׁם הֶרֶב מוֹהֲרַש"ך ז"ל ח"ב סִי קנ"ח ע"ש וְאֵין תִּשׁוּ' הֶרֶבָּנִים הִלְלוּ מְצוּיִים אֶצְלֵי אֲמָנָם ה' מוֹהֲרַש"א ז"ל בְּסִפְרָא מִשְׁחָא דְּרַבּוּתָא בַּא"ה ע סִי ע"ב הַעֲיֵד מִשֶׁם הֶרֶב אָבִיו ז"ל וּמִשֶׁם מוֹהֲרִי"ך דָּאִין חוֹשְׁשִׁין כָּלֵל עִינָן בְּנִמּוּקֵי הֶרֶב אָבִיו ז"ל שֶׁמֶסִּיק.

אֲמָנָם בְּנ"ד שַׁאמ"ל כּוֹד אֵד אֶלְמוּץ קִידוּשֵׁין וְלֹא אָמַר תְּהִיָּה מְקוֹדֶשֶׁת אֶלָּא מִשְׁמַע שְׁהַמוּץ קִידוּשֵׁין וְכַבֵּר הָאֲרִיכוּ בְּזֵה רַבְּנֵי הַהוֹרָאָה וְהֶרֶב פְּרִי הָאֲרִיץ סִימָן ג' הָאֲרִיץ בְּכָל הַסְּעִיפִים וְעִינָן בְּתִשׁוּ' הַרְשַׁב"ש סִי ת"ק וְתִשׁוּ' הֶרֶב מוֹהֲר"י לְבֵית לױ כָּלֵל א' סִי ד' וְתִשׁוּ' הֶרֶב מוֹהֲר"א בְּן חֲסוֹן ז"ל אֶשֶׁר הוֹבֵאת שֶׁמֶס: גַּם שֶׁלֹּא אָמַר לִי אַעֲפ"י שִׁישׁ לְהַשִּׁיב דְּחֻשְׁבִּינָן לֵהוּ בְּעַסּוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין סוֹף סוֹף מִיָּדִי פְּלוֹגְתָּא לֹא נִפְקָא בֵּין מוֹהֲרִיב"ל וְהַרְדָּב"ז ז"ל וְעִינָן לֵה' כַּנ"ה ז"ל שֶׁמֶס אוֹת ט"ל בַּהַג"ה ט וְהֶרֶב יַד אַהֲרֹן אוֹת כ"ו וְהֶרֶב פְּרִי הָאֲרִיץ ז"ל שֶׁמֶס וְאֵע"פִי שֶׁהַמְּקַדֵּשׁ הַשְּׁנִי אָמַר מִן עַנְדֵי אֵיכָּא לְמִימַר לְקַדְּשָׁה לְאַחַר וְלֹא לְעַצְמוֹ וְעִינָן בְּתִשׁוּ' הֶרֶבָּנִים הַנְּצָאֲרִים בְּאָמַת תּוֹ דְּבַעֲיָנָן לְשׁוֹן הַמּוֹרָה לְהַבָּא כַּמ"ש מוֹר"ם סִי ז"ך ס"ה וְעִינָן בְּתִשׁוּ' מוֹהֲר"י הַלּוּי שֶׁמֶס וְהַ פְּרִי הָאֲרִיץ שֶׁמֶס: וְעוֹד בְּהַ דְּהַאָּמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ דָּאִינוּ אֶלָּא דְּרָף שְׁחֹק וְהַתּוֹל שְׁהַרִי לְאַחַר שְׁקַדְּשָׁה הַא' חֲזוֹר הַשְּׁנִי וְקִידְשָׁה וְעִינָן בְּמוֹר"ם ז"ל שֶׁמֶס סִי ז"ך וְהֶרֶב בֵּית שְׁמוּאֵל סִי וְהַ דְּבָרֵי יוֹסֵף סִי ט"ו ט"ז: וְכִינָן דַּא"צ גִּט אֶלָּא לְכַתְּחֵלָה כְּשֶׁעֲדִינָן לֹא נִשְׂאֵת תִּסְגִּי לֵהוּ כָּל הַנְּהַרְסִיפִי לְהַתִּירָה לְכַתְּחֵלָה וְנִתְּנוּעַדְנוּ יַחַד וְהַסְּפָמָנוּ הַסְּפָמָה גְּמוּרָה מְפָאֵן וְהֵלְאָה דְּבַתְּלֵתָא סְפִיקֵי דִּישְׁתַּכַּחוּ בְּקִידוּשֵׁין אוֹ בְּפִלּוּגְתָּא דְּרַבּוּתָא מְקִילִינָן לְכַתְּחֵלָה וּבְהַסְּפָמַת אֲלֵיָהּ רַבָּא זְוֹטָא דָּף ע"א וְהֶרֶב קוֹל בְּן לױ בַּסִּי ג' בְּפִסְקָא הָאֲרוּךְ בְּעִנָן קִידוּשֵׁין שֶׁמֶס וְלֹא אֲמָרִינָן כָּל סְפִיקָא דְּפִלּוּגְתָּא דְּרַבּוּתָא חֲשִׁיבָא חַד סְפִיקָא בֵּינוּ דְּכוּלְהוּ חֲסָרוֹן רִיעֵזָה נִינְהוּ ע"ש: (לֹא) קִים לִי.

כְּפָר כְּתַבְתִּי לְעֵיל אוֹת כ"ב דָּאֵנָן בְּדִידוֹן אַתְרָא דְלֹא נְהִיגִי לְדוֹן בְּטַעֲנַת קוֹ"ל אֶלָּא הִיכָּא דְלֹא נִתְּפַרַר הַדִּין בְּדְבָרֵי מֶרֶן בַּשֵּׁ"ע וּמוֹר"ם פְּשָׁאֵינוּ חוֹלֵק עַל מֶרֶן ז"ל אוֹ דְּרַבְּנָן בְּתַרְאִי פְּלַגְן בְּהַדְּיָהוּ בְּבִיאוֹר דַּעַת מֶרֶן הִיכָן נוֹטָה פְּשִׁיטָא דְּהַמְּוַחֲזָק מְצִי לְמִימַר קִים לִי ע"כ אֲמַרְתִּי אֶלְקִטְנָא נָא וְאַסְפָּתִי בְּאוֹמְרִי"ם שִׁיחַ סוּד שְׁרָפִי קוֹדֶשׁ שְׁמוֹרִי"ם לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

ואריש דינא אני אמרתי לבאר תחלה אי טענת קי"ל חשיבא פטענת פריא או פטענת
שפא הלא זה הדבר מפורש יוצא בדברי ה' כנ"הג ז"ל סי' ד' בהגהב"י אות ה' שדעת
הגאון מוהרי"קו ז"ל שורש קפ"ב דהו"א טענת פריא ושהרב לחם רב ז"ל סי' קס"ד
כתב דשומעין לו אעפ"י שמוהריב"ל ז"ל חלוק עליו וכתב הכנ"הג שלא פתב פן אלא
לפי שלא ראה למוהריב"ל ז"ל אלא מ"ש בח"א אבל אם ראה שבח"ב פתב שהיא סברת
יחיד לא הנה פותב פן וצ"ע עוד לתשו' מוהרשד"ם ומוהרש"ך ובג"י שמואל ומוהר"י
הלוי ז"ל ע"ע וע"ע עוד במוהריב"ל ז"ל ח"א פל"ל י"ב סימן ס"ז דסברת מוהרי"קו ז"ל
יחידא היא וע"ע לה' מוהרימ"ט ז"ל ח"א סי' ע"ב ולה' פרח מטה אהרן ז"ל ח"ב סי'
נ"ו דף נ"ט ע"א וה' תורת חסד ז"ל סי' ע"ו כתב בפשיטות דהו"א טענת שפא וע"ע בה'
פרח מטה אהרן ז"ל ח"א סי' י"א דף ל"ה ע"א וב' ודף ל"ח ע"א וב' והרב עדות בינינו
ז"ל סי' ס"ד דף ק"ס והרב דבר משה ז"ל ח"ב סי' ה' והרב גינת נרדים ז"ל ח' ח"המ
פל"ל ג' סימן כ"ט וכמזונה שבימי הרב דבר משה ז"ל לא נראה ס' גינת נרדים וכתב ה'
בתי פהנה ז"ל ח"ב דף ס"ג ע"ג דרנבא דרבנותא ס"ל דטענת קי"ל טענת שפא: (לט)
קי"ל.

לדעת האומרים דטענת קי"ל היא טענת שפא יש לחקור דהו"ל פריא בחיובא וספק
בפירעון דאין ספק מוציא מידי ודאי ודמ"א למנה הלוימני ואיני יודע אם פרעתיך דחייב
לשלם כמ"ש בש"ע סי' ע"א ס"ט וע"ע בהסמ"ע והש"ף ז"ל שם אבל לדעת מוהרי"קו
ז"ל דחשיבא טענת פריא נחא דהו"ל פריא ובריא ואוקי ממונא בחזקת מאריה ועדיין
יש לנו לדעת פ"נ שהדבר שנוי במחלוקת והנתבע מצי למימר קים לי כמ"ד שאיני חייב
לה והתובע טוען דהרי רבנו ס"ל דדינא קא תבענה א"נלכשת"ל דטענת קי"ל חשיבא
פטענת שפא הו"ל שפא ושפא ואוקי ממונא אחזקתיה וא"נ לא נפק"ל מידי בטענת קי"ל
אי חשיבא פריא או שפא: ומעשה בא לדינו באחד שנתמנה אפטרופא על נכסי יתומים
ע"י ב"ד הצדק נו"ן וכשגדל היתום ב"ר עמו החשבון ומסר לו את כל הנמצא אתו וכתב
לו שטר פטורין בכל חיובי סופרים ותקוני רז"ל ואח"ז הוציא היתום שטר מודעא על
כל הפטורין ואשכחא בה פלוגת' דרבנות' דרבנו בתראי אם המודעא קיימת או לאו
כמו שנתבאר הדברים לעיל במערכת אות מ בקונטרס המודעות בס"ד ונסתפקנו אי
מצי אפוט' לומר קי"ל כמ"ד המודעא בטלה ונמצא שטר הפטורין שבדי שריר וקיים
שלא להוציא מחזקתו או"ד פ"נ שהדבר ברור שנסכי היתום הו"ו אצלו ע"י ב"ד הו"ל
כפריא בחיובא ושפא חייב בפירעון דהא איכא מ"ד דהמודעא קיימת ולעיל אות כ"ב
כתבתי משם הרב לחם רב דכ"ע דהספק בפירעון מפח קי"ל לא אהנייא ליה טענת קי"ל
פ"נ שהחוב מבזבז ומזתי לע"ע בה' מש"ל ז"ל בפ"א מה' טוען ע"ש וכעת ראיתי להרב
כנ"הג סי' ר"ה אות י"ב בסו"ד שכתב וז"ל עוד אני מרבה בזה ואני אומר פ"נ דהוי
שפא ושפא לא מחייב לצאת יד"ש ה"ד כשהמחלוקת התובע והנתבע היא בפלוגתא
דברבתא אי מחייב מעיק' חייב בזה או אינו חייב אבל כשהמחלוקת היא אי הוי פירעון
או לא הוי פירעון חייב לשלם אפילו בדיני אדם דהו"ל פאומר לתבירו מנה הלוימני
ואיני יודע אם פרעתיך דחייב לשלם.

ואחז"ר באו לידי תשו' מהראנ"ח ז"ל נראיתי שם שכתב אפטר שפא יוכל לומר קי"ל
אלא כשהספק הוא על עיקר החוב דלפי סברא א' חייב ולפי סברא אחרת פטור ולא חל

החיוב אָבֵל כְּשֶׁהַחֹב הוּא מְבֹרָךְ וְהַמְחִלֵנֶת עַל הַפִּיטוֹר לֹא מְצִי לְמִי קִי"ל וּמוֹהַרְאֵד"ב
ז"ל תִּלְתֵּל זֶה בְּמַחְלֹנֶת מַהֲרִי"קוּ וּמוֹהַרִיב"ל ז"ל אִם טַעֲנַת קִי"ל טַעֲנַת בְּרִיא אוֹ טַעֲנַת
שְׁמָא עַכ"ל וּבְסִימָן ס' אוֹת מ"א הֶעֱתִיק דְּבָרֵי מוֹהַרְאֵד"ב ז"ל וְרָמַז לְמָה שֶׁכָּתַב פֶּאֶן וּבְסִי'
ד' ע"ש וְה' מִש"ל ז"ל בַּפ"א מַה טוֹעֵן וְנִטְעֵן דִּין ט' הִבִּיא תְּשׁוּ הַרְאֵד"ב ז"ל וְכָתַב עָלֶיהָ
שְׂאִין דְּבָרָיו נִרְאִים וְרָמַז לְתִשׁוּבַת הָרַב מוֹהַרְאֵד"ב ז"ל ע"ש וְאִין תְּשׁוּ מוֹהַרְאֵד"ב ז"ל
מְצוּיִים אֲצֻלְנוּ וְנִרְאָה שֶׁדַּעַתוֹ מִשׁוּם שֶׁכָּתַב בְּלִשׁוֹן אֲפִשָׁר כְּמוֹ שֶׁהֶעֱתִיק הַכֵּן"הֵג ז"ל
כְּמִדְּבָר וְאֵעִפ"י שֶׁהָרַב ז"ל לֹא בִיָּאָר שִׂיחֻתָיו מ"ט לֹא נִרְאוּ לוֹ דְּבָרֵי הַרְאֵד"ב ז"ל כְּבָר
נִתְבָּאָר בְּפִי"א מֵהַלְכוֹת מְכִי דִין י"ו דְּשִׂאֲנֵי הֶכָּא דְּאָרְף הַמְלָנָה אֵינוֹ טוֹעֵן בְּרִיא שְׁלֵא נִפְרַע
שֶׁהָרִי אֵלְקָא דְּרַבּוּתָיו שֶׁל רַבִּי נִפְרַע וְא"כ הוּ"ל הַלְוִיתִיָּה וְאֵינִי יוֹדַע אִם פֶּרַעַמְנִי
דְּפִשִׁטָּא דְּפִטוֹר כִּינֵן שֶׁהַמְלָנָה גּוֹפִיָּה אֵינוֹ יוֹדַע בְּבִירוֹר שְׁלֵא נִפְרַע וְעוֹד דְּשִׂאֲנֵי אֵינִי יוֹדַע
אִם פֶּרַעַתִּיָּה דְּרִיעָא טַעֲנַתִּיָּה דְּהוּ"ל לְמִידַע וּמִשׁוּ"ה חִיָּב אָבֵל בְּסַפֵּק פְּלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא
לֹא שְׂיִיָּה לֹמַר טַעַם זֶה וּלְפִי"ז מְצִי לְמִימַר קִי"ל כַּמ"ד פֶּרַעַתִּיָּה וּמְבֹרָךְ עַכ"ל וְעֵינֵינוּ
בְּתִשׁוּ"ה פֶּרַח מִטָּה אֶהְרֹן ז"ל ח"א ס' ל"א דָּף ע"ג ע"ב מ"ש מִשָּׁם מוֹהַרְאֵד"ב ז"ל דְּלֹא
אֶמְרִי בְּרִיא בְּחִיבָא וְסַפֵּק בְּחִזְרָה דְּחִיָּב אֵלָא כְּשֶׁהוּא שְׁמָא גְרוּעַ דְּהוּ"ל לְמִידַע וְכו' עַכ"ל
וְכַמְדֻמָּה שֶׁזֶּאת הִיא הַתְּשׁוּ"ה שֶׁרָמַז הַמִּש"ל ז"ל בְּהַלְכוֹת טוֹעֵן ע"ש וְנֵה הַפֶּה מ"ש הַכֵּן"הֵג
ז"ל בְּשִׁמּוֹ אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם עוֹד מְצִאֲתִי לֵה' פַּמ"א ז"ל ח"ב ס' י"ב דָּף כ"ה ע"ג
שֶׁהִבִּיא תְּשׁוּ"ה מוֹהַרְאֵד"ב ז"ל הַלְלוּ וְכָתַב וְכִינֵן דְּאִין בְּיַדְנוּ לְהַכְרִיעַ כְּמֵאן פֶּסְקִינוּ הַלְכָה
הוּ"ל לִידַע כְּגוֹן זֶה וְדֹאֵי מְצִי לְמַפְטָר גּוֹפִיָּה אֲפִילוּ בְּסַפֵּק פִּירְעוֹן וְהִנֵּה מְקוֹם אֲתִי לְהֶאֱרִיף
אֵלָא דְּנִרְאָה דְּאִין צִנְרָף ע"כ לְשׁוֹן הָרַב ז"ל: גַּם אֲשׁוּ"ר לְהָרַב נִחְפָּה בְּכֶסֶף ז"ל ח"מ ס' ט'
דָּף פ"ח שֶׁהִבִּיא דְּבָרֵי מוֹהַרְאֵד"ב ח הַנִּיטְנֵי לְמַעַלָּה וְדְּבָרֵי מוֹהַרְאֵד"ב ז"ל וּמ"ש עָלָיו
מִש"ל ז"ל וְהַכְרִיעַ דְּהוּ"ל מוֹהַרְאֵד"ב ז"ל יְחִיד הוּא בְּדָבָר וּפִטוֹר מְלִשְׁלֵם אֶמְנָם הָרַב
עֲדוּת בְּיַעֲקֹב ס' ס"ז דָּף קע"ה ס"ל דְּהוּ"ל פֶּסְקִי בְּפִירְעוֹן יע"ש: שְׁבַתִּי נִרְאָה לֵה' עֲדוּת
בְּיַעֲקֹב ז"ל ס' ע' דָּף קפ"ב שֶׁעֲמַד וְתִלְאָה בְּפְלוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא אֶהָא דְּגָרְסִינוּ בַּר"פ הַכּוֹתֵב
אִם מִתָּה יוֹרְשָׁה וְאוֹכֵל פִּירוֹת בְּחִיָּה וְלָמָּה כָּתַב לֵה' ד"וּד אֵין לִי בְּנִכְסֵיָּה שְׁאֵם מְכָרָה
וְנִתְנָה קִיָּים וּפְרָכִינוּ עָלֶיהָ וְתִימָא לִיָּה מְכָל מִקְלֵי סְלִיקַת לָךְ וּמִשְׁנֵי אֶמַר אֲבִי יָד בַּעַל
הַשְּׁטָר עַל הַתְּחַתּוּנָה וְכָבָר מְלִתָּא אֲמוּרָה לְעֵיל בְּקוֹנְטְרִיס הַמוֹדְעוֹת בְּמַע' אוֹת מ בְּמֵאֵי
דְּאֲתִשִּׁיל קַמָּאֵי וְעֵינֵינוּ בַּס' מִטָּה מִשָּׁה סִימָן ג' דָּף י"א: (לג) קִי"ל אִם לֹא טַעֵן הַפְּנוֹחֵזֶק קִיָּים
לִי דַעַת ה' מוֹהַרִיק"ש ז"ל ס' צ"ג דְּאִי לֹא טַעֵן אֵיהוּ אֲנִן לֹא טַעֵנִינוּ לִיָּה ע"ש אֶמְנָם
הָרַב דְּבַר שְׁמוּאֵל ס' מ"א וּמ"ד דְּטַעֵנִינוּ לִיָּה ע"ש וְעֵינֵינוּ בְּתִשׁוּ"ה ה' עֲדוּת בִּיהוֹסָף ח"ב
דָּף ל"ז ע"ב בַּסִּי י"ג וּבְתִשׁוּ"ה הַכֵּן"הֵג ח"ה מ ס' ז"ן: (לד) קִי"ל.

אִם הַב"ד טוֹעֵנִים קִי"ל לְנִכּוֹת הִתְוַמֵּים עֵינֵינוּ הַכֵּן"הֵג סִימָן נ"ה אוֹת ח"י בַּהֲגַהֲבִי שֶׁכָּתַב
מִשָּׁם ה' מִשְׁפֵּט צָדֵק ח"ב ס' ה' וְתִשׁוּ"ה שֶׁרָמַז הֵלֵא הִיא בָּאָה וְעָלְתָה בַּס' בְּעֵי חִי"ב
סִימָן קס"ד דָּף קצ"ה: (לֵה) קִי"ל מִי שֶׁזֹּזָכָה בְּמָמוֹן חֲבִירוֹ בְּטַעֲנַת קִי"ל וּמִת קוֹדֵם שֶׁטַעֵן
קִי"ל אֵי טַעֵנִי הַיּוֹרְשִׁים כְּמוֹ שֶׁהִיָּה טוֹעֵן מוֹרִישָׁם דַּעַת מְהֵר"ש גָּאוֹן ז"ל דְּאִין הַיּוֹרְשִׁים
זוֹכִים בְּטַעֲנָה זוֹ וְהָרַב כַּנ"הֵג בַּס' בְּעֵי חִי"ב ס' קס"ד דָּף קצ"ד כָּתַב דְּשִׁפִּיר זוֹכִים
ע"ש וְלַע"ד דְּבָרָיו מִמ"ש הַטּוֹר א"ה ע ס' צ"ו בְּמוֹכַר בְּנִכְסֵי מְלוּג שֶׁל אֲשֶׁתּוֹ וּמִתָּה
דְּהַבְּעַל עֲצָמוֹ יוֹרֵשׁ כַּח אֲשֶׁתּוֹ שֶׁהִתָּה יְכוּלָה לְמַחֹת ע"ש וְעֵינֵינוּ מֵה שֶׁהֶעֱרַתִּי עָלָיו עַמ"ד
בְּכַתְּנוּבוֹת דָּף צ"ב גְּבִי הַהוּא גְּבָרָא דְּזַבִּין לְכַתְּנוּבַת אִמְיָה בְּטוֹבַת הַנְּאָה ע"ש וְעֵינֵינוּ לֵה'

עדות בְּיַעֲקֹב ו"ל סי' כ"ה דף נ"ט ע"א וע"ע בהכנ"הג ו"ל סי' רמ"ו אות ז"ך בהגהב"י וסי' כ"ה במ"הב אות ו' בהגהב"י ובמָרְן סי' כ"ו: (לו) קי"ל מי מְצִי טְעִין לְהַחְזִיק מֵה שְׂפִידוֹ לְזוּלְתוֹ הָרַב תּוֹרַת חֶסֶד ו"ל סי' ס"ז פְּתַב דִּיכּוֹל זְבוּלוֹן לְהַחְזִיק מֵה שְׂפִידוֹ לְלוֹי ע"ש וע"ע לה' פְּרִי הָאָרֶץ ח"ב סי' קכ"ו אות ב' בהג"הט: (לז) קיום הב"ד.

אם אין מכירין אותו יתקנים השטר בעדי המלוה שיבאו העדים או שכת"י יוצא ממ"א עיין פל זה בטור ש"ע סי' מ"ו מסי"ג ועיין בתשו' הרשב"ץ ו"ל ח"ב סי' ב"ך: (לח) קים ליה בדרכא מניה. בכל דונקתא דאמרינן קלב"ם אם תפס לא מפקינן מניה שב"י ס"סי קע"ו גונטרקיס ארעא דרבנן אות קו"ף ע"ש ועיין לה' שע"ה ו"ל בפ"ה מה' עבדים דין ז' ובהשמות לשם: (טל) קיום כת"י קי"ל דמקיימין את השטר אפילו שלא בפני בע"ד דפדאפסי' הלכתא בפ' הגוזל בתרא דף קי"ב דאע"ג דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד פירש"י ו"ל שהיו הערים מבקשים לילף למדינת הים מביאן לב"ד ומעידין על כת"י וב"ד פותבים וכו' ע"ש והתוס' והרא"ש ו"ל הק' עליו דבכה"ג אפ"ל בקבלת עדות גופיה דינא הכי לכן פ"ל דבכל גונא מקיימין וה"ט משום דעדים החתומים על השטר פמי שנהקרה עדותן בב"ד ורבנן הוא דאצרכו ליה קיום אמטו להכי הקילו עליו לקנים אפילו שלא בפני בע"ד גם מרן ו"ל בכ"מ בפ"ג מהלכות עדות דין י"א פתב דרבינו ו"ל לא חילק וס"ל פדעת רש"י והתוס' ע"ע וכל זה לפ"ד דרש"י מוקי לה דלא משפחת לה לקיומי שלא בפני בע"ד אלא היכא שהעדים מבקשים לילף למד"ה ולענ"ד אין זה משמעות הלשון דא"כ הול"ל וכגון שהיו העדים וכו' ומצאתי במקנפצת שפתב דרש"י אשמועינן דלא תימא דדוקא בקבלת עדות הקילו בהולכים למד"ה שלא יפסיד הלה מעותיו דתו לא משפח סהדי אחרוני אבל חתימת העדים אם לא יקיימו הם בעצמם לא ימנע מהיות מצויים המפירים פתב ידם ע"ש.

גם מרן ו"ל כב"י סי' מ"ו הליץ בעד רש"י ו"ל שלא יחלוק לענן דינא דבכולהו גונני מקיימין וה"ט דקיום שטרות דרבנן ע"ש: והרשב"א ו"ל בתשובה הביאה מרן בב"י שם פתב טעם שמקיימין שטר שלא בפני בע"ד משום שהמקיימין לא על מנה שבשטר הם מעידין אלא על חתימת העדים עכ"ל ובפ"ב דכתובות דף נ"א אפליגו רבי ורבנן דר' סבר עדי הקיום אחתימת דיניהו.

מסהדי ורבנן סברי על מנה שבשטר אינהו מסהדי וכתבו התוס' והרא"ש ו"ל דלר' אפילו יאמרו אמנה שבשטר אנו מעידים לא יועילו דבריהם וכן לרבנן אם יאמרו אחתימת דיניהו הם מסהדי ע"ש ואפסיקא התם הלכתא פרבנן ע"ש והענין דהתם פליגי בעדי השטר גופייהו שפאים לקיים כת"י אבל פשאחרים פאים לקיים כת"י לכ"ע אחתימת מת דיניהו קא מסהדי וראיתי במקנפצ' לקמא שם דף קע"ו ע"ד מהספר שכ' משם הרמ"ה ו"ל דהא דמקיימין השטר שלא בפני בע"ד דוקא ע"י אחרים אבל אינהו לא דעל מנה שבשטר הם מעידים והדר דינא דלא מקבלינן עדות שלא בפני בע"ד ע"ש דעת עליון פינן דק"ל פרבנן דהיכא דעדי השטר אינהו דמקיימי שטרא פל עדותם אינה אלא על המנה שבשטר דאין קיום למנה אלא ע"י עדות אבל פשעדים אחרים מקיימין פבר העדים העידו על המנה וכמי שנהקרה אלא דהם אמרו יתקנים על ידי עדים המעידים על חתימת ידן ולפי"ז דעת רש"י ו"ל יש לנו ליחסה לסברא זו ורבנותא קמ"ל דאע"ג דכבר פתבו

עדותם וסא"ד דמצו לקיומי חתימת ידיהו שלא בפני בע"ד דאחתה' ידיהו קא מסהדי קמ"ל דאפיי"ה חשבנין ליה דאמנה שבשטר אינהו מסהדי והדר דינא דאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד אלא היכא במאי עסקינן שהעדים מבקשים לילה למד"ה וכסברת הרמ"ה ו"ל אלא דאפתי ק' מי הזקיקו לרש"י ו"ל לפרש דהקיום ע"י עדי השטר עצמן לימא סתמא דמקינים ע"י עדים אחרים.

וסברת הרמ"ה הלזו לא מצאתי לה חבר ואדרבא מסדר הקיום שפתב הרמב"ם ו"ל והטוש"ע דנקטו לקיימו ע"י העדים החתומים בשטר ברישא משמע דעדיף טפי וכמ"ש הרב"ח ו"ל שם ועלה כתבו סתמא דמקינים.

השטר של"ב בע"ד: וחזיתי לה פרישה ו"ל ס"ח שהק' לרבנן דאמרי אמנה שבשטר הם מסהדי איף מקיימים על ידי עדי השטר שלא בפני בע"ד ע"ש וזה באמת דעת הרמ"ה ו"ל להלכה דאין מקיימין ע"י עדי השטר שלא בפני בע"ד ות"י ס"ס הא אין מעידין עכשו דבר חדש אלא שאומר זה כתב ידי שפ' לזה מפלוני ובשעת הלואה היתה החתימה עכ"ל מריהוט דברי הרב נראה דבעינן שיהיו זוכרים העדים ענין ההלואה ואם לזה נתפונן קשה דעד פאן לא פליגי רבנותא אלא באומרים העדים אין אנו זוכרים זה הענין פלל ע"ש בש"ע אלא ר"ל פאלו הם אומרים פן ואין פאן מקום להאריף אמור מעתה שלא מצאנו סברת הרמ"ה ו"ל הלזו לשום פוסק שראתה עיני: והשתא נחזי אנו במוציא כתב יד על יתומים קטנים או שלא בפני בע"ד אי דינינן ליה כשאר שטרי ומקיימין ליה או לא דשאני שטר הואיל ומדאורייתא פמי שנהקרה עדותם בב"ד דמי שפיר מקילינן לקיומיה שלא בפני בע"ד אבל כתב יד לא ונראה דלפי טעמיה דהרשב"א ו"ל דעל חתימת ידן הם מעידים ל"ש בין שטר לכת"י דדא ודא חדא היא נאפ' לדעת התוס' איפא למימר נמי דלא שניא דמאן לימא לן דכת"י של אדם בהודאתו אינה פמי שנהקרה וגבי אומר לא לוייתי והוציא עליו כת"י שלנה הוחזק כפרן לאותו ממון ולא מצי למימר פרעתי כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ח והתוס' והרשב"א ל"פ לענין דינא פלל.

שו"ר לה' מח"א ו"ל בה' עדות סי' טו"ב שפתב משם הריטב"א בשם רבותיו ו"ל דכתבו דכת"י של אדם חשיב כמאה עדים ומזה למד המח"א ו"ל וכיון שפן מקיימין כת"י שלא בפניו דמן התורה חתימה פמי שנהקרה דמי וכן נראה מתשו' הרשב"א ו"ל במינוחסות סי' כ"ב עכ"ל וכעת אין תשובות הרשב"א ו"ל במינוחסות מצויות אצלי הראת לדעת דעת עליון דמשני לכת"י מן התורה פמי שנהקרה לדעת הריטב"א ו"ל ורבותיו והרשב"א ו"ל עוד נראה לע"ד דסברא זו לא נפלאה ולא רחוקה ואסבריה אנשלי רברבי דגרסי בפרק שום היתומים דף נ"ב ואם אמר תנו מנה לפ' נזקקין לנכסי יתומים קטנים ונותנים ופי' רש"י והתוס' דר"ל דתנו מנה לפ' שאני חייב לו ע"ש ואי ק"ל דמנא ידעי' שאמר פן אם לא בהעצאת עדים שאמ' והא קי"ל אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד וקטן כשלא בפניו דמי והתוס' כתבו לכך נראה דהיכא דחייב מודה במלוה על פה נזקקין ויעידו העדים ששמעו הודאת האב וכו' ולא אמרי' אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין כיון שהדבר ברור בלי שום גמגום וכו' ע"ש: ואגכי חזון הרביתי עין ראתה מ"ש במקו' לקמא דף קע"ה ע"ב מהספר שכ' משם הראב"ד ו"ל ו"ל והשתא ק"ל כיון שאין

מקבלין עדות על יתום קטן מהיכא ידעינן שאמר קנו וכו' א"נ משפחת לה ע"י שטר צוואה שכתב בכת"י תנו כ"וך לפ' וכו' עכ"ל .

ומצאתי להבע"ה שער י"ד ח"א סי' י"א וְהַרְשָׁב"א ו"ל בח"ב סי' רכ"ז שגם הם העתיקו לדברי הראב"ד ו"ל הללו ע"ע. ואיפא למידק דאפתי לא איפרוק דכי כתב כתי"י מאי הוי פשיטא דאמרי' ליה קנים שטרך וחות לדינא ואי אמרינן דאין מקיימין שלא בפני בע"ד אלא שטר ווקא אב"ל כתי"י לא הדרא קו' הרב לדנקתה מהיכן ידעי' דאמר תנו אלא ש"מ דעת קדושים שכת"י של אדם פמי שנוקרה בב"ד ושפיר מקיימין שלא בפני בע"ד ויתומים קטנים ואע"ג דהרשב"א ו"ל מוקי לה בשנינויא אחרתא וכן הראב"ד ו"ל מ"מ לענן דינא לא פליגי אלא לצדודי אנפי אחרניי ואין הדין משתני בחילוף התירוצים אלא במאי דמסתבר לאוקומי.

ואולם לא אכחד שומא היתה בלבי בדברי הראב"ד ו"ל שכתב דמשפחת על ידי שטר צוואה שכתב בכת"י ולא קאמר בפשיטות ע"י שטר צוואה שחתמו ע"י עדים דפשיטא טפי דמקיימין שלא בפני בע"ד ואמאי טרח להמציא בכתב בכת"י וכל מעתיקי דבריו כף העתיקוהו ואם אתא לאשמועינן דכת"י נמי מתקנים אין זה מתקבל ממשפט הלשון וחזן למקומו למגמר אגמורי אגב אורחין ובהיותי נבוך בזה מצאתי להר"ן וְהַרְא"ש ו"ל בפ' אלמנה ניוזנית שכתבו משם הרמב"ן ו"ל משם הראב"ד ו"ל שכ' שהעמידה להו דאמר תנו בשכתב עדות הצוואה בשטר וע"ז הק' הרמב"ן דא"א לכתוב שטר צוואה מחיים ולא לאח"מ ע"ש ולפי"ז יפה פוין הראב"ד ו"ל שכתב שבצוואה שכ' בכת"י ולא סיימוה קמיה דהרמב"ן ו"ל א"נ דהראב"ד גופיה אהדורי אהדר ביה ממאי דק"ל להרמב"ן ו"ל וחדש ביה דבר שכתב בכת"י וְהַרְמַב"ן ו"ל שמע להאי ולא שמע להאי מעתה מצינו טו"ט ודעת למה שהוצרך הראב"ד ו"ל שיהיה שטר הצוואה בכת"י: וְחִזְיָתִיהָ לְמָרְן בַּב"י סי' ק"י שהביא משם רבינו ירוחם שכתב דשטר הצוואה אין מקיימין אותו אלא בפני בע"ד ולא דמי לקיום שטרות דעלמא דאמרינן עדים החתומים על השטר פמי שנוקרה עדותם בב"ד דמי דשטר צוואה אינו אלא לזכרון דברים בעלמא והא דאמרי' אם אמר תנו מנה לפ' נזקקין לנכסי יתומים קטנים מיירי שכתב בכת"י תנו כ"וך לפ' פל זה מדברי הראב"ד ו"ל וכו' עכ"ל ש"מ דס"ל פדעת הראב"ד ו"ל דאע"ג דאין מקיימין שטר צוואה הא מיהא בכת"י מקיימין וכל שכת' בכת"י תנו מנה לפ' מקיימין כתי"י וגובין מנכסי יתומים קטנים ולא נתברר לקו"ד אי שמיע ליה לרבינו ירוחם ו"ל שכתב הראב"ד ו"ל פן בפירוש או משום דק"ל בדבריו דאמאי לא קאמר בפשיטות בשטר צוואה בעדים אלא משום דס"ל דכינן דלזכרון בעלמא הוא אין מקיימים או אפי' דתרי הראב"ד ניהו ומ"מ למאי דאתאן עלה דעת רבינו ירוחם ו"ל שהראב"ד ו"ל סובר דשטר צוואה אין מקיימין אב"ל כתי"י מקיימין אפילו בפני יתומים קטנים: והנה ממה שהוכחנו מדברי הראב"ש ו"ל בפרק אלמנה ניוזנית שכ' משם הראב"ד ו"ל דמקבלים עדי צוואה ומקבלים עדי הקיום אפילו בפני יתומים קטנים ולא הביא מה שהק' עליו הרמב"ן ו"ל דא"א לכתוב שטר צוואה כמ"ש הר"ן ו"ל ומעתה אשור"ה נא ואראה מ"ש בתשו' פ"ה סי' ט' מ"ש בתוך דבריו בנדון זה אם אין השטר מקנינים אין מקיימי' אותו אלא בפני בע"ד ע"ש המקלים בועדו הנה ראו פן תמהו דלימוד ערוך הוא בידינו ונהלכה רוחת דמקיימין את השטר שלא בפני בע"ד וְהַרְבֵּה תשו' נאמרו בו וְהַרְבֵּה ב"י ו"ל הביא תשו' הר"י בן הראב"ש ו"ל

וה' מוהרלנ"ח ז"ל ולא נתקשרה דעתו עד ששפציאה מצא לדברי רבינו ירוחם ז"ל הניתנים למעלה דלהראב"ד ז"ל אין מקיימין שטר וקרא"ש ז"ל בשטר צנואה קא משתעי ע"ש קושטא קאי שדבריו ז"ל שגבו ממני דקרא"ש ז"ל קא פסיק למילתיה אשט"ח שעל המוריש שיוורשו נתן מתנה לקטן ולא בשטר צנואה וכבר בא חכם הרזי"ם הכנ"הג בהגהב"י אות ד' תמ"ה תמ"ה יקרא ע"ד מרן ז"ל הללו ע"ש.

נקוט מיהא לדעת מרן ז"ל קרא"ש יסב"ר ול"ו ידע ס' קראב"ד ז"ל פנותיה דאין מקיימין עדי צנואה ולפ"ד מרן קרא"ש ז"ל סותר עצמו מהפסקים לתשו' שבפסקיו הביא דברי קראב"ד ז"ל דמוקי להך דאמר תנו בפכתב עדותיו בשטר ובנדאי דאמר להו קיימו שטר ייכו וחותו לדינא ומקיימין אפילו ביתומים קטנים דמייירי ביה תלמודא דערכין ואלו בתשו' פסק ותני אין מקיימין ומוקי לה מרן ז"ל בשטר צנואה ואי לא מסתפינא אמינא דגם דעת הר"י בן קרא"ש ז"ל שפירץ לדברי אביו דבכל מקום שרואה דברי אביו ז"ל מחולקים מהפסקים להתשובות הרניני הולך אחר הפסקים ע"ש ואם הדברים כפשוטן אין להם שחר דאנן לא מדברי קרא"ש ז"ל אהדדי מותבין אלא ממאי דאפסיקא הלכתא דמקיימין וכמו שתמה מרן ז"ל בב"י לכן נלע"ד דהר"י בן קרא"ש ז"ל מוקי לה נמי בשטר צנואה וכדאוקמה מרן ז"ל דס"ל בקראב"ד ז"ל לדעת רבינו ירוחם ז"ל ומשום דק"ל מדברי קרא"ש ז"ל בפסקיו שכתב בפרק אלמנה משם קראב"ד ז"ל דכתב ומקיימין שטר צנואה שלא בפני בע"ד אהא קאמר שהוא הולך אחר הפסקים אלא דבעיקר תי' זה שהולידו והחזיקו מרן ז"ל תמוה דבדברי קרא"ש ז"ל מייירי בשט"ח ולא בשטר צנואה: ומעתה לדעת מרן ז"ל דמוקי לדעת קרא"ש ז"ל בתשו' כד' רבינו ירוחם ז"ל בדעת קראב"ד ז"ל דשטר צנואה אין מקיימין בפני תומים קטנים עכ"ל דמוקי להך דאי אמר תנו נזקקין בפכתב בכת"י א"כ ש"מ דקרא"ש ז"ל ס"ל דמקיימין הכת"י בפני תומים קטנים כשאר שטרות דעלמא ושאני שטר צנואה דאינו אלא לזכרון דברים בעלמא ולפי המשוער אצלנו דגם הר"י בן קרא"ש בדעת אביו הולך ואור בסברא זו אלא דאפתי יד הדוחה נטויה לדחות דקרא"ש ז"ל מוקי להך דאמר תנו במוסר דבריו או שהב"ד מפירין כת"י דתו לא צריף לקיומי וכדמוקי לה קראב"ד גופייהו לחד שינויאי וס"ל בקראב"ד ז"ל בהדא דאין מקיימין שטר צנואה מטעמא דזכרון דברים בעלמא ופליג עליה בהדא דאלו להקראב"ד ז"ל כת"י נמי מקיימי דחשי' נמי כמי שפסקיה בב"ד א"נ דעדים אחתימת ידיהו קא מסהדי ולא על מנה שבשטר ואלו להקרא"ש ז"ל ס"ל כדעת התוס' דטעמא דמקיימי השטר מטעמא דכמי שפסקיה ובכת"י לא אמרי' כמי שפסקיה אף אתה אמר לו מה לנו לחלוק השוין ולאפושי פלוגתא ביני רבנותא גדול השלום רבנו שלמא בינייהו.

אמנם אדם צדק ממ"ש הטור סי' ק"י ס"ט במי שצוה ואמר תנו מנה לפ' נזקקים לנכסי תומים קטנים וכו' ודוקא שצוה בשטר שכתב בכת"י וניכר שהוא כתב ידו וכו' וכת' מרן ז"ל שזהו לדעת קרא"ש ז"ל שאין מקבלים עדות על הקטנים אפי' בפני אפוט' כמ"ש הטור שם ונהדר ק"ל איף כתב שאם ניכר שהוא כת"י נזקקין הא בעי' שיהיה מקויים בחיי האב כמ"ש קרא"ש ז"ל בתשו' שהביא הטור ע"ע ולענ"ד קל"ה פמות שיהא דס"ל בקראב"ד דמקיימין הכת"י בפני תומים קטנים וניכר דקאמר היינו על ידי עדי הקיום אלא דמרן השתא אפתי לא אייתי לדברי רבינו ירוחם ומוקי להך תשו'

דְהָרָא"ש בְּשִׁיטַת הַרְאָב"ד ו"ל אֲמַרְהָ לְמַלְתִּיהָ אֲמַנָּם לַפ"ד מְרֵן ו"ל הַשְׁתָּא דְדַעַת הָרָא"ש
וְהַטּוֹר דְּבַכְת"י אֵין מְקַיְימִין בְּפָנֵי יְתוּמִים קְטָנִים וְאִהָּא מוֹתִיב שְׁפִיר וְנִיחָא לִיהּ בְּחַד
מְתָרֵי אֲנָפִי שְׁנַתְקַיְימִים בְּחַיֵּי הָאָב א"נ שֶׁהַכַּת"י יִנְיָכֵר לַב"ד שְׁאִינוּ צָרִיךְ קִיּוּם ע"ע.

וְאַנּוּ בְּרִיָּה קְלָה לָא יִדְעָנָא לְכוּיִן אִמְר"א בְּמֵאֵי דְמוּקִי לֵהּ בְּנַתְקַיְימִים בְּחַיֵּי הָאָב בְּמֵאֵי עֶסְקִינּוּ
אִילְמָא נְתַקְיָיִם בְּחַיֵּי הָאָב בְּפָנֵי א"כ מֵאֵי דְנוֹחֲקִיהָ לְאוֹקוּמָה בְּשִׁטְר שְׁפַתְבּ בַּכְת"י לּוֹקְמָא
בְּפִשְׁיטוֹת בְּשִׁטְר צְנוּאָה בְּעֵדִים דַּע"כ לָא קְאָמַר הַרְאָב"ד ו"ל דְּאִין מְקַיְימִי שְׁטַר צְנוּאָה
אַלָּא דּוֹקָא שְׁלֵא בְּפָנֵי וּמִשׁוּם זְכָרוֹן דְּבָרִים בְּעֵלְמָא הוּא אַבְל בְּפָנֵי לָא וְתוּ דְהוּ"מ
לְאוֹקוּמָה בְּעֵדֵי צְנוּאָה אַע"ג דְּלֵהָרָא"ש ו"ל אֵין מְקַבְּלִין עֵידי צְנוּאָה אֲפִילוּ בְּפָנֵי
אֲפוּטְרוֹפּוּס הָא מִיָּהָ לְפָנֵי הָאָב הַמְצָנוּה פְּשִׁטָּא דְמְקַבְּלִין וְשְׁאֵנִי אֲפוּטְרוֹפּוּס דְּמַפְּח
יְתוּמִים קְטָנִים קָא אֲתִי וְאֵי עֶסְקִינּוּ שְׁנַתְקַיְימִים בְּחַיֵּי הָאָב וְשְׁלֵא בְּפָנֵי א"כ הָדְרָא קו'
לְדוֹפְתָהּ וְאִם נִפְשָׁהּ לּוֹמַר לְעוֹלָם שְׁלֵא בְּפָנֵי הָאָב מְקַיְימִין אֲפִילוּ שְׁטַר צְנוּאָה דְּזְכָרוֹן
דְּבָרִים בְּעֵלְמָא.

אַבְל גַּבֵּי יְתוּמִים קְטָנִים אֵין מְקַיְימִין וְטַעְמָא רַבָּא אִיכָּא בְּמַלְתָּא דְּבִשְׁלָמָא גְדוּל אֲפִילוּ
שְׁלֵא בְּפָנֵי כְּלָפְנֵי דְּמִי דְּהָא מְצִינּוּ לְקִיּוּמֵי בְּפָנֵי וְהוּי רָאוּי לְבִילָהּ שְׁאִין הַבִּילָהּ מְעַפְכַּת
בוּ אַבְל קְטֹן דְּאֲפִילוּ בְּפָנֵי כְּשֵׁלֵא בְּפָנֵי דְּמִי הִילְכָהּ אֵין מְקַיְימִי וְאֵין מְקַבְּלִין עֵדוֹת אֲפִילוּ
לְפָנֵי אֲפוּטְרוֹפּוּס דְּמַחְמַתִּיהָ קָא אֲתִי לְדַעַת הָרָא"ש ו"ל דָּא לִיתָּא שְׁאֵם דַּעַת מְרֵן כֹּן א"כ
לְקַמִּיָּה כִּי מֵהֵדֵר לְשִׁנּוּי תִּשׁוּ' הָרָא"ש ו"ל דְּאָמַר בְּהָ שְׁאִין מְקַיְימִין הַשְׁטַר שְׁלֵא בְּפָנֵי
בַע"ד שְׂרִטְט וְכַתְּב דִּיתוּם קְטֹן שְׁאֵנִי אִמְרֵי מֵהֵדֵר תּוּ לְאֲשְׁכּוּחֵי טַעְמָא גַּבֵּי יְתוּם קְטֹן מִשׁוּם
דְּאִיכָּא לְמִיחַש לְפִירְעוֹן לִימָא לָן מֵר מִשׁוּם דְּאִינוּ רָאוּי לְבִילָהּ שְׁאִינוּ רָאוּי לְהַעִיד בְּפָנֵי
וּמֵאֵי אִירָיָא חֲשָׁשָׁא דְּפִירְעוֹן אַלָּא וְרָאִי ש"מ דַּעַת מְרֵן דְּגְדוּל שְׁלֵא בְּפָנֵי וְקְטֹן בְּפָנֵי
כְּהַדְדִי נִיגְהוּ וְאִם נִפְשָׁהּ לּוֹמַר עוֹד לְעוֹלָם בְּפָנֵי הָאָב וְהָא דְלָא אוֹקְמָה בְּשִׁטְר צְנוּאָה
בְּעֵדִים בְּפִשְׁיטוֹת טְפִי מִשׁוּם דַּס"ל כְּהַרְמַב"ן דְּפִלִּיג אֵהָרָאב"ד ו"ל דָּא"א לְכַתּוּב שְׁטַר
צְנוּאָה בֵּין בְּחַיִּים בֵּין בְּמוֹת כַּמ"ש ה' עֲצָמוּ מִשְׁמוּ אֲשֶׁר הוּנַף וְאֲשֶׁר הוּרַם אַע"פ
שְׁהָרָא"ש ו"ל לָא הִבִּיא מִשְׁם הַרְמַב"ן וְכַדְכַּתִּי וְלָא נִיחָא לִיהּ לְהָרָא"ש וְהַטּוֹר בְּמֵאֵי
דְּמִשְׁנֵי לָן מְרֵן כְּמַדּוּבַר אַפְתִּי לָא אֲפָרוּק מְחוּלְשָׁא לּוֹקְמָה בְּפִשְׁיטוֹת בְּעֵדֵי צְנוּאָה וְנַתְקַיְימִים
בְּחַיֵּי הָאָב וּבְפָנֵי רֵאשִׁית מֵאָמַר הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבַר עַמ"ש וְדוֹקָא בְּשִׁטְר שְׁפַתְבּ בַּכְת"י
שְׁזַהוּ לְדַעַת הָרָא"ש ו"ל דְּאִין מְקַבְּלִין עֵידי צְנוּאָה ר"ל דְּמֵאֵי דְּנוֹחֲקִיהָ לּוֹקְמָה בְּפִשְׁיטוֹת
בְּעֵדֵי צְנוּאָה אִהָּא מִשְׁנֵי לְטַעְמִיהָ דְּאִין מְקַבְּלִין עֵדֵי צְנוּאָה א"כ כִּי הָדֵר ק"ל הָא בְּעִינּוּ
שְׁיִהְיָה מְקוּיָיִם בְּחַיֵּי הָאָב וְהוֹצֵרָה לְשִׁנּוּי שְׁנַתְקַיְימִים בְּחַיֵּי הָאָב א"כ שְׁאֵלָה בְּעִינָה הָדְרָא
דְּנִימָא מֵר בְּעֵדֵי צְנוּאָה וּבְנַתְקַבְּלָהּ בְּחַיֵּי הָאָב וּבְפָנֵי וְאֵין כָּאֵן מְקוּם לְהַאֲרִיךְ.

אִיךְ שְׁיִהְיָה דַּעַת מְרֵן הַקְדוּשׁ ו"ל בְּדַעַת הָרָא"ש ו"ל וְהַטּוֹר כְּדַכְתִּי דְּבַכְת"י אֵין מְקַיְימִין
שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד וּבְפָנֵי יְתוּמִים קְטָנִים וְעַכ"ל דַּמ"ש לְתַרְץ דְּבָרֵי הָרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּ'
דַּס"ל כְּדַעַת רַבִּינוּ יְרוּחִם ו"ל לְהַרְאָב"ד ו"ל הִינּוּ לְעַנְיָן דְּאִין מְקַיְימִין שְׁטַרֵי צְנוּאָה אַבְל
לְעַנְיָן שְׁמַקְיָיִם כַּת"י שֶׁל אָדָם לָא וְהוּ דְּאָמַר תְּנוּ דְּנִזְקִין לְנִכְסֵי יְתוּמִים קְטָנִים מִיָּרֵי
בְּשִׁטְר שְׁפַתְבּ בַּכְת"י וְנַתְקַיְימִים בְּחַיֵּי הָאָב א"נ שְׁנִיכָר לַב"ד דְּלָא נִיחָא לִיהּ לְמְרֵן לְפָרֵשׁ
מ"ש הַטּוֹר וְנִיכָר שְׁהוּא כַּת"י שְׁנַתְקַיְימִים אַחֲרֵי מוֹת הָאָב אַע"פִּי שְׁהוּא מְפָרֵשׁ בַּמ"ש נִיכָר
פִּי' .

ע"י הקיום: . זאת תורת העולה לדעת מרן הב"י דהרא"ש ונהטור ס"ל דאין מקיימין הכת"י אלא בפני בע"ד ולא בפני יתומים קטנים ולא בפני אפטרופו' אבל דעת הראב"ד וה' בע"הת והרשב"א (והריטב"א) משם רבותיו לפי מ"ש הרב מח"א ו"ל ס"ל אע"ג דשטר צנואה אין מקיימין התם היינו טעמא משום דלזכרון דברים בעלמא הוא אבל בשכתב בכת"י דליכא ה"ט שפיר מקיימין שלא בפניו ובפני יתומים קטנים וכ"ש בפני אפטרופוס ומוציאים בכת"י מנכסיהם אם הוא בתוך הזמן או אם הודה על מטלטלין ידועים שהם של פ' וזה דעת מרן ז"ל בש"ע סי' ק"י שכתב וז"ל קטנים שהודה מורישם בכת"י וכו' ומוציאים מהן וכו' עכ"ל ולא הטיל בה תנאה שנתקיים בחיי האב או שניכר לב"ד ולקמיה שכתב מרן ז"ל ויש מ"ש וכו' פתב שיהיה ניכר לב"ד וכו' עכ"ל היינו לסברת הרא"ש ונהטור אבל לדידה לא צריף להפכת ב"ד אלא שפיר מקיימין הכת"י ע"י עדים המפירים חתימת מורישם וכ"כ הסמ"ע סקח"י וסקכ"ג ע"ש אלא שראיתי להרב ז"ל בסי' ק"ח סקי"ג שהמשיך דעת המחבר לדעת הטור דבעינו שיהא הכת"י ניכר לב"ד ע"ש ובסי' ק"י המשיך דעת המחבר לדעת הרמב"ם ז"ל ואחה"ר מ"ש שם בסי' ק"ח שלא בדקדוק אלא לענין שהוא בכת"י לאפוקי שטר צנואה כמו שצאמר: ותבט עיני לה' מוהראנ"ח ז"ל בראשונות סי' ט"ו שאול נשאל בפי שמת והניח יתומים קטנים ובפנקסו כתוב לאמר שהוא חייב לאחרים אם מקיימין אותו ע"י עדים בפני יתומים קטנים להגבות לפי שמחוייב לו ואחר שהצריף להסכים ס' הרא"ש ונהטור דס"ל דמקיימין הכת"י בפני יתומים ונזקקין לנכסיהם ומ"ש הטור שהכת"י יהיה ניכר ר"ל ע"י הקיום וכדכתי' בעניו' אלא דהדר ביה יען גדולי אחרונים לא הספימו לפרש פן ולהם שומעין וכו' עכ"ל ובנדאי דגם מרן ז"ל מפרש ע"י קיום לחד תירוץא אלא שהצריף להיות שנתקיים ע"י האב ובדף ל"מ"ד ע"ב כתב וז"ל עלה מכל מ"ש דבכת"י מקיימין אפילו ע"י עדים וגובין בו מיתומים קטנים וכו' עכ"ל וראיתי להכנ"הג בתשו' הגדפסו' מחדש סי' ז"ן דף ל"מ"ד ע"ג שהביא לדברי מוהראנ"ח ז"ל הללו ומפשי' דבריו נר' דמסכים והולך שאם הכת"י בתוך הזמן מקיימין חתימת יד הלנה אפילו בפני יתו' קטנים ולא חלק על הרב בעל הקונטרס אלא בחתימת יד העדים שבכת"י פי היכי דלא להוי חשיב כשטר ואפי' לאח"ז ע"ש ובסי' ע"ה חזר הר' ושנה פרקו וכתב שה' בני אהרן ז"ל טעה ג"כ וס"ל כדעת בעל הקונטר' בענין חתי' העדים ושגם ה' ראש יוסף ז"ל ס"ל דמקיימין הכת"י בפני יתומים קטנים אלא שחדש בה דבר דאפילו בחתי' יד העדים שבכת"י והרב כנ"הג חלוק עליהם בזה דדוקא בחתימת יד הלנה הוא דמקיימין שלא בפניו דהוי כפי שהודה עכשו בפנינו עש"ב וכן בקדש חזיתי למוהרשד"ם ז"ל ח"מ סי' קמ"ו דאיתאשיל בכת"י שליחות שנתקיים בב"ד של ג' תלתא סרכין ונהקיום הזה של"ב בע"ד אי שפיר עבוד רבנן יען קראו עליו ערער ופשי' לו מהף דהגוזל דאפסיק הלכתא דמקיימין השטר של"ב בע"ד ואח"כ כתב וז"ל ואע"ג דהיה אפטר לחלק קצת דדוקא בקיום שטרות וכו' משום דכמי שנתקרה דמי אבל בכת"י נראה דליכא ה"ט ונהיה אפטר לומר דדוקא בפניו אבל של"ב לא מקיימין לא היה אפטר לומ' פן דלא לישתמיט שום פוסק דלימא חילוק זה כמ"ש שאר חילוקים ע"ש ועוד הוכיח מדברי הטור סי' ס"ט דפליג ארב שרירא ז"ל דמפליג בין קיום שטרות לקיום הכת"י בענין לקיים החתימה משני שטרות ומב' פתובות ואין לחלק בקיומן ועוד בה מדברי הרשב"א ז"ל שכתב דעדי

הקיום לא על מנהשפשטר הם מעידין אלא על חתי יד העדים ע"ש: גם אשו"ר לה' תורת חיים ו"ל בח"א סי' ל"ב ארי נעשה שוא"ל בקיום פנקס בפני יתומים קטנים ועלה בדעתו הרחבה לחלק בין שטר לכת"י דאם אמרו בשטר דמקיימין שלא בפני בע"ד התם ה"ט דמדאוריני' עדות הכתובה בשטר פמי שנקקה בב"ד דמי לא כן בכת"י וכמו שרצה לחלק ה' מוהרשד"ם ו"ל אלא שה' מוהרשד"ם ו"ל נראה בעיניו שחילוק זה הוא קל על פני המים ממ"ש ונהיה אפשר לחלק קצת וקדר ביה מוהר"ח ש"ו"ל והסכים שאין לחלק בקדו ונסתייע מדברי הראב"ד והרב בע"הת והרשב"א ורבינו ירוחם ו"ל וכדכתיבנא בעניו עלץ לפי ויגל ועוד לו מדברי הטור ובע"הת ו"ל שחלקו על רב שרירא וכמ"ש מוהרש"ם סי' ב': : עלה בקב"ץ דעת קדושים אמוראי ניהו הראב"ד ובע"הת והרשב"א והריטב"א ורבותיו לדעת ה' מח"א ומוהראנ"ח והרב תורת חיים ומוהרשד"ם ותלתא סרכין דעבוד מעשה רב וה' בני אהרן וה' ראש יוסף וה' כנ"הג ומר"ן ו"ל דאנן בתריה גרינא פלם פאחד עונים ואומרים דמקיימין כת"י הלנה שלא בפניו ובפני יתומים קטנים וגובין מנכסיהם אם הוא בתוך זמנו ואע"פי שהרב"ח סי' ק"י והש"ך שם ובסי' מ"ו סק"י ס"ל דאין מקיימין הכת"י ע"ע עין רואה רבו פמו רבו האומרים לקיים ואעפ"י שעלה על דעתם לחלק בין שטר לכת"י כמ"ש הם ו"ל וכמו שהסכים הש"ך דעת הסמ"ע בזה על מה שכתב בסי' ל"ה סק"ט ע"ע אהמ"ר לא שמה מתיא ורב הפרחק דהתם מייירי להעיד הבן על כת"י אביו שמחוייב לזולתו דהשתא אפומיה מפקי' ממונא דהו"ל כמו שמעיד הבן על האב שהוא חייב לפ' מנה והתורה אמרה לא יומתו אבות על בנים וכו' ע"ש ולפ"ד ו"ל נמצא הסמ"ע ו"ל סותר עצמו והרב"ח ו"ל קרי בחיל דמוהרש"ך ו"ל ס"ל דמקיימין הכת"י ע"ש וכבר כתבנו דלדעת הסמ"ע והרמב"ם והמחבר ו"ל ס"ל דמקיימין הכת"י וכיון שדעתו יפה היכי ניחא ליה דהרב הסמ"ע ו"ל תבריה לגזיזה: שו"ר לה' בית דוד ו"ל ח"מ סי' ח"י דף כ"ו שעל מבוכה זו ישב והשיג השיג על הש"ך ו"ל בקושיון וזו הלכה העלה הרשות נתונה לקיים הכת"י ע"י עדים שלא בפני בע"ד ובפני יתומים קטנים וכדעת מרן והסמ"ע ומהרשד"ם ו"ל ע"ע ועד אחרן הרב בית אברהם בסי' מ"ו עלה בהסכמ"ה ולהורות נתן דמקיימין הכת"י של"ב בע"ד ודלא פהש"ך עש"ב: ואני עני ואביון זה חזיתי ואספרה לג' עמודי הוראה עט"ר רבי אב"א ועמו הש"ר ה' ד"ן ידיו ומורי גם הוא ה' חק נתן זכר פלם לחיי עד שישבו לקיים כת"י של"ב בע"ד ויען שמורי ה' ו"ל והרב ר"ן קרובים היו הוצרכו להושיב עמיהם דין אחר ונדתי לפניהם בקרקע מדברי הרש"ך ו"ל הנאמרים באמת ויענו אותי ויאמרו הלא ידעת שאנחנו מתלמידיו של אברהם אבינו הוא הרב ר' אברהם טייב זיע"א גדול אדונינו אשר יצק מים על ידי שני צנתרות הנהב קדישי עליונים גדולי הדור כמוהר"א הפהן ו"ל ומוהר"ץ צרפתי ו"ל וכוף הנה נוהג לקיים הכת"י שלא בפני בע"ד וגם ה' ש"ך מודה שאם נהגו לקיים הכת"י שלא בפני בע"ד מנהגם מנהג והעידו בגודלן פי פעמים רבות נתקיים הכת"י בפניהם וכוף עשו גם הם נו"ן ואנן יד עניי אנן עשינו מעשה על ידינו יד פהה במי שהוציא כת"י לנה שמת והניח יתומים קטנים ואשרנוהי וקיימנוהי בהעדאת עדים ונהיה בתוך זמנו והגבינו למלנה מנכסי יתומים על פי העדאת ג' נאמנים שמורי"ם לכל בני ישראל ולע"ע נתחונרו הדברים כשמלה עפ"י התורה יפה

דנו יפה הורו ב"ד הצדק חלקם בחיים כי"ר ועיין בתשו' ה' אנג'יל סי' כ"ו דף מ"א ע"א וע"ב: שוב נזדמן לידי כרג"ע נראה לי תשו' המנוחסות .

וראיתי לו שנשאל בכת"י הלנה שבא לגבות במקום שיש על הלנה עוד מלנה בשטר וכתב ע"ז וז"ל ועוד דאפשר לומר וקרוב בעיני דאפי' בכת"י ידו אין אנו חוששין לומר נזדייף וכו' דקיום שטרות דרבנן ומדאורייתא לא צריף וכו' ומאי שנא חתי' ידו וכו' ומ"ש מב' אנשים וכו' ואפילו יחלוק בעל הדין בין חתי' ידו לשטר בעדים מ"מ כפר ירד זה לבתים קודם שיבאו אליו בעלי המשכונות וכו' עכ"ל מוכח דעת עליון דאין דעתו לחלק בין חתי' ידו לשטר בעדים דבכולהו אמרינו פמי שנחקה ומדאורייתא לא בעי קיום אלא מדרבנן אלא שאם הבע"ד רוצה לחלוק בנ"ד כפר ירד וכו' וממה שהוכחנו ג"כ שזו היא דעת הרשב"א ז"ל והיו לאחדים: והנה בעת"ה נגה אור ס' משחא דרבנותא לתלת סרכין פחדא שריין ומורינו הרב מוהרש"א זיע"א בס"י ק"ח סי"ו דאין נלאו ורפיא בדיקה ע"ש ואנו אין לנו אלא מה שקבלנו מאבותינו הקדושים וכ"ש שהספמת רוב האחרונים פן וכמו שנתבאר: (מ) קנס.

ראובן קשר הזויג עם בת שמעון וקבע זמן לנישואין וקנס למתחרט ובהגיע תר הנערה לפ' בתולה נשאת לזמן אשר גבלו והמשדף הזה אי"ש סחור"ה ע"ג אי"ש לבנה ואת העס"ק אשר עס"ק מזולתו שנתנו לו הון רב דגברא דמעלי הוא צדק צדק ומשום יוקרא וזולא במיני הסחורות אינרע לו הפסד ועלה לו בחלקו יתר על אלה גרושוש ומרוב אמונתו באהבתו ובחמלתו התנו עמו בעלי העיסקא שמחצית מה שירויח מפאן ולהבא יגבו אותו מפאת חלקו מהפסד פמדובר ואם יסכימו לבטל השותפות הרי כל החוב מחול לו והנה בעת"ה פי בא מועד פרק הכונס וכבר הכין מה שהוא צריף לחנפתו פמנהג אנשי המדינה קרא עליו ערער שמעון שאינו משיא את בתו עד שיהא פרוע מסף החוב שהוא ומחויב הקנס שהוא אמר פטיר ועטיר דאדעתא דהכי שיהא מחוייב ממון לזולתו לא חייב את עצמו שאל השואל אם שורת הדין פה היא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בריש פל מרא"ן צריכין אנו למודעי הא דגרסינן בפ' מי שאחזו דף ע"ג ההוא גברא דזבין ארעא לחבריה וקביל עליה פל אונסא דמתיליד וכו' אדעתא דהכי לא קבל וכו' כ' ע"ז הר"ן זל בפ"י ההלכות וז"ל נמצאת אמור שג' מיני אונסים הם אונס דשכיח וכו' ואפי' בממון לא הני אונס מדהו"ל לאתנויי ולא התנה וכו' עכ"ל שפעין מהכא דמלתא דשכיחא ועבידא לאתנויי פל פמה דלא אתני דאדעתא דהכי לא מחית בפשיה מוכחא מלתא דמפייס בההו אונסא לכי אתי.

אמור מעתה חל עלינו חובת ביאור אי אונסא דהפסד ממון דאתגורי אתגור ועניות הני שכיח ובאונס דשכיח וסליק אדעתא הו"ל לאתנויי דלכי אתי לא מחייב או"ד לא שכיח ולא איבעי ליה לאתנויי וכאלו התנה בפירוש דאדעתא דעניותא לא מחייב בפשיה בקנס והעולה על הדעת לומר דהאי מלתא באשלי רב רבי תליא אהא דאפליגו במס' נדרים דף ס"דדר"א סובר דפותחין בנולד וחקמים אוסרים ואתמר עלה דטעמיה דר"א מדאשכחן רחמנא פתח למשרי בנולד דכתיב פי מתו פל האנשים המבקשים את נפשך ומיתה נולד הוא ופתח ליה רחמנא ורבנן סברי הנהו מי מייתי והאמר ר"י משום רשב"י פל מקום שנאמר נצים ונצבים וכו' אלא שירדו מנכסיהם ושיטת רש"י שכתב בשעת הנדר מתו

שִׁירְדוּ מִנְכֻסֵיהֶם וּמִשָּׂה לֹא יָדַע וְסִיּוּמָא דְתִירוּצָא הֵךְ דְאִמְרִי פֶל מְקוּם וְכו' וְאֲנָכִי לֹא יָדַעְתִּי מִי הִזְקִיקֶם לְרַבְּנָן לְאֶתְוֵי מֵהֵךְ דְאִמְרִי דְתָן וְאֲבִירָם הָיוּ אוֹתָם הָאֲנָשִׁים וּבְפִשְׁטוּת הוּל"ל מֵאֵי מֵתוּ שְׂכָבְרָ מֵתוּ בְשַׁעַת הַגָּדֵר וַיִּרְאֶה מִשׁוּם דִּק"ל אֲשֶׁר בְּקִשׁוֹ אֶת נִפְשֵׁהּ מִבַּע"ל לְמִימַר מֵאֵי הַמְּבַקְשִׁים דְּמִשְׁמַע דְּעוֹדָם חַיִּים וּמְבַקְשִׁים אֲמַטוּ לְהִכִּי מִיִּיתוּ מֵהֵךְ דְאִמְרִי פֶל מְקוּם שְׁנֵאמַר וְכו' עכ"ל שִׁירְדוּ מִנְכֻסֵיהֶם דְקָרִי לְהוּ פִי מֵתוּ וְהֵם עֲדִינָן מְבַקְשִׁים אֲלָא לְפִי שִׁירְדוּ מִנְכֻסֵיהֶם אֵין דְבַרְיָהֶם נִשְׁמַעִים מִיְהוּ ר"א דְגָמַר מִיְגִיָּה דְפּוֹתְחִין בְּנוֹלָד מֵהֵאֵי קָרָא לֹא שְׁמִיעַ לִיהֵ הָאֵי דִיּוֹקָא וְאִפְתִּי אִיכָא לְמִדָּק לְשִׁיטַת רִש"י ז"ל שְׂפִי שְׂכָבְרָ מֵתוּ שִׁירְדוּ מִנְכֻסֵיהֶם בְּשַׁעַת הַגָּדֵר וְא"כ הוּ"ל נְדָרֵי טְעוּת וְא"צ הַתְּרָה דְהִכִּי אִמְרִי הֵתָם בַּר"פ ד' דְנְדָרִים נְדָרֵי שְׁגָגוֹת וְכו' וְאִתְמַר עֲלֵה וְא"צ שְׂאֵלָה לְחֻכָּם וַיִּיק מִדְּתַנִּי תַנָּא מְוֹתְרִים הֵם וְכו'.

וְעוֹד קָשָׁה דְנוֹדַי מ"ש רִש"י ז"ל גְּבִי כִי מֵתוּ וְכו' אֵהִכִּי אֲשַׁתְּרִי פֶה הוּא חֲרָטָה וְכו' לְמִימָרָא דְבַעֲי שְׂאֵלָה לְחֻכָּם טַעְמוֹ וְנִימוּקוֹ עִמּוֹ דְהֵתָם בְּפָרְק ר"א מִיִּיתִי הָא דְתַנָּא הַמְּוֹדָר הַנָּאָה מִחֲבִירוֹ אֵין מִתִּירִין לוֹ אֲלָא בְּפָנָיו מִדָּא"ל רַחֲמָנָא לְמִשָּׂה בְּמִדְּוֹן נְדָרְתִּי בְּפָנָי יִתְרוֹ לִךְ לְמִדְּוִן וְהֵתַר גְּדָרְךָ ש"מ דְבַעֲי הַתְּרָה וּפִירִש"י דִּיתְרוֹ הִדִּירוֹ לְמִשָּׂה שְׂלֹא לְשׁוּב לְמַצְרִים מְפָנִי אוֹתָם הָאֲנָשִׁי הַמְּבַקְשִׁים לְהוֹרְגוֹ וְאָמַר רַבִּי ת"ח מְפָר לְעַצְמוֹ עכ"ל הֵן עֵתָה רַגַע אֲדַבֵּר בּוֹ מ"ש וְאָמַר ר' ת"ח מְפָר לְעַצְמוֹ כָּעַת לֹא מְצִאתִיו וְאֲדַרְבָּא אִיפְכָא שְׁמַעִי דְתַנּוּ בְּפָרְק ג' דְנִגְעִים עֵיִם וְאֵין אָדָם מִתִּיר נְדָרֵי עַצְמוֹ וְאֵם נִפְשֵׁהּ לּוֹמַר דְמִתְנָי בְּשִׁאָר בְּנֵי אָרַם מִתְנָיִיא אַבְלִית"ח מְפָר לְעַצְמוֹ לִיתָא דְאִשְׁפַּחֵן בְּגִמְרָא הֵתָם דְפ"א דְדַרְרִישׁ מְלֵא יַחַל דְבָרוֹ מְפָאן לְחֻכָּם שְׂאִינוּ מְפָר לְעַצְמוֹ וְרַבִּינוּ בַּפ"ו מַה שְׁבוּעוֹת דִּין ג' כְּתִב דָּאֵין אָדָם מִתִּיר נְדָרֵי עַצְמוֹ וְכְתִב ע"ז מְרֵן הַכ"מ ז"ל הֵךְ מִתְנָי דְנִגְעִים וְאֲנָכִי לֹא יָדַעְתִּי טַעַם רַבִּינוּ שְׂלֹא כְּתִב דְלִישְׁנָא דְבַרְיִיתָא דְאִפִּילוֹ חֻכָּם אֵינוּ מְפָר לְעַצְמוֹ וְאֵם סוֹבֵר רַבִּינוּ דְמִתְנָי וּבַרְיִיתָא פִּלְגֵן בְּהַדְיָהוּ וּפְסִק כְּמִתְנָי א"כ אֲמַאי לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ דְחֻכָּם מְפָר לְעַצְמוֹ כְּסֻתָּם דְמִתְנָי דְלֹא מְמַעֵט אֲלָא שְׂאָר כָּל אָדָם וְגַם דַּעַת רִש"י ז"ל נְמִי דְמִתְנָי וּבַרְיִי נְמִי פְּלִיגִי דְתַנָּא דְמִתְנָי סִבֵּר דְדוֹקָא שְׂאָר כָּל אָדָם אֲבָל חֻכָּם מְפָר לְעַצְמוֹ וְתַנָּא דְבַרְיִיתָא סִבֵּר דְאִפִּילוֹ חֻכָּם אֵינוּ מְפָר לְעַצְמוֹ וְתַפְס רִש"י ז"ל כְּתַנָּא דְמִתְנָיִתִּין דְסִבֵּר חֻכָּם מְפָר לְעַצְמוֹ נִיחָא אֲלָא דְאָמַר רַבִּי אֵין לוֹ מוֹבָן וְעוֹד דְמִי הַכְּרִיחוּ לָזָה נְדָרִישׁ לֹלֵא שְׂאֵלוֹ וְעוֹד יֵשׁ לְעוֹרֵר דְהֵתָם דָּף ז' אֵהֵא דְאִמְרִינָן חֻכָּם מְנַדָּה לְעַצְמוֹ וּמְפָר לְעַצְמוֹ וּפְרִיף פְּשִׁי וְכו' דְמַאי קוֹנְשִׁיא הָא קַמ"ל דְמִתְנָי דְנִגְעִים בְּשִׁאָר כָּל אָדָם דְאֵינוּ מְפָר לְעַצְמוֹ אֲבָל ת"ח מְפָר לְעַצְמוֹ וְדִלֵּא פֶהֶךְ בְּרִייתָא אֵיבְרָא דְהֵתָם לָאוּ בְּנָדָר וּשְׁבוּעָה מִיְיָרִי אֲלָא בְּנָדוּי וְכַמ"ש הָרֵא"ש ז"ל שְׁם וְע"ע בְּהֶר"ן ז"ל שְׁם מ"ש מִשְׁם הַרְשָׁב"א ז"ל וְהֵיא דַּעַת הָרֵאָב"ד ז"ל בְּהַשְׁגוֹת וְת פ"ו מַה ת"ת ע"ש וּבְמֶרְן הַכ"מ וְהֵא דְאִמְרִי בַּפ"ק דְחֻגִיגָה הִיתַר נְדָרִים יֵשׁ לָהֶם עַל מַה שְׁיִסְמוּכוּ דְכְתִיב אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְּאִפִּי וְכו' בְּאִפִּי נִשְׁבַּעְתִּי וְחִזְרִתִּי כִי לָאוּ לְמִימָרָא דַּא"צ הַתְּרָה דְחֻכָּם מְפָר לְעַצְמוֹ דְבַהֲדָיא אִמְרִי בְּפָרְק הַסְּפִינָה רַע"ה דַּב"ק יוֹצֵאָה מַה"ס וְאוּמ' אוּי לִי שְׁנִשְׁבַּעְתִּי וְעַכְשָׁו שְׁנִשְׁבַּעְתִּי מִי מְפָר אֲלָא דַּה"ק דְהוּי פְּתַח פְּתוּחַ לִישְׂאֵל עַל הַשְׁבוּעָה וְכֵן פִּירִש"י ז"ל שְׁם אֲמָנָם הַתּוֹס' שְׁם בַּד"ה וְעַכְשָׁו שְׁנִשְׁבַּעְתִּי וְכו' לֹא כֵן יָדְמוּ אֲלָא שְׁהַחֲכָם מְפָר לְעַצְמוֹ וְאֵהֵא ק"ל מֵהֵךְ דְחֻכָּם אֵינוּ מְפָר לְעַצְמוֹ ע"ע וְלִשְׁיטַת רִש"י ז"ל לַק"מ אֲלָא שְׂדַבְרֵי רִש"י ז"ל סִתְר' אֵי נִינְהוּ דְבַנְדָרִים קְאָמַר דְחֻכָּם מְפָר לְעַצְמוֹ וּמַרְע"ה הִתִּיר לְעַצְמוֹ וּבַחֲגִיגָה קְסִבֵּר דָּאֵין הַקַּב"ה מְפָר לְעַצְמוֹ וְדַעַת הַתּוֹס' דַּק"ל מֵהֵךְ

דחכם אינו מפר לעצמו ע"כ דס"ל דמתניתין דנגעים דקתני ואין אדם מפר לעצמו אפילו חכם נמי וכהך תנא דבריי' ואם נאמר להק' אהך ברייתא מהבת קול שאומ' מי יפר לי דחכם.

שו"ר לה' מוהרש"א ז"ל באגודותיה בתגיגה ובפ' הספינה שכתב ע"ד הללו דלדעת רש"י לק"מ שמח לבי ויגל. ואני עני משתומם דגבי מרע"ה דבמדן הנה מי הוא זה ואיזה הוא אשר יתיר לו את שבועתו דאין כאן שום חד מישראל ואין כאן מקום להאריך וכעת ראיתי לה' שע"ה ז"ל בריש הלכות שבועות שעמד ע"ד רש"י הללו דסובר דחכם אינו מפר לעצמו בטו"ט ודעת ואינו מעניינינו לעמוד ע"ד ז"ל: תבנא לדינא כיון דשבועת מרע"ה בטעות היתה שלא ידע שקבר ירדו מנכסיהם בשעת השבועה דהו"ל נדרי שגגות דקי"ל דא"צ שאלה היכי ילפינן דאין מתירין אלא בפניו מרע"ה והוא עצמו א"צ לאותו דבר ועלה בדעתי לומר דנהי דמשה רבינו ע"ה הודיעו הקב"ה שהגדר בטעות הוא מיהא יתרו דלא ידע שקבר מתו והוא הדירו בעבורם כמ"ש רש"י ז"ל אהא דאר"א פותחין בנו"ד דכתיב כי מתו וגו' לפי שגדר משה ליתרו שלא לשוב למצרים מפני אותם האנשים המבקשי' את נפשו וכו' וכ"כ עוד אהא דאמרי' צריך להתירו בפני חבירו במדן גדרת שיתרו הדירו למשה שלא לשוב מצרימה מפני אותם האנשי' המבקשו' להורגו וכו' עכ"ל אמטו להכי לדידיה קא מזהר רחמ' שוב למדין והתר בפניו ומהכא גמרינן לכל הנודר בפני חבירו שצריך להתיר בפניו אלא דאפתי לא אפרוק דלא הו"ל לאזהריה אלא שוב למדין והודיעו שהגדר בטעות שא"צ התרה מפני החשד ושפיר גמרי' לדעלמא אבל לשון והתר נדרה אינו מתנישב לפ"ז דמוכח להדיא דבעי התרה ואהא דתנו התם קונם שאני נושא בת פ' שאביה רע אמ"ל מת אביה וכו' ר"ע סבר ה"ז פגולד ואינו נולד ואין חכמים מודים לו והוינן בה מת נולד הוא ומוקי לה ר"י פבר מת קא"ל ופירש"י ז"ל בשעה שגדרת פבר מת אהכי פותחין לו שקבר מת בשעת הגדר והוי גדר בטעות וכו' עכ"ל.

משמע להדיא דס"ל נמי דצריך התרה אלא דאהני ליה הך שקבר מת להיות פותחין לו ולא פירש דעת חכמים שאין מודים לו מאי קסבר והרא"ש ז"ל כתב דר"ע גזר מת פבר אטו לא מת פבר וחכמים לא גזרו הילכך גדר טעות הוא מעיקרא ואפ' התרה לא בעי עכ"ל ואהא דתנו התם דף כ"ה נדרי שגגות קונם אשתי נהנית לי שגגבה את פיסו ושהפתה את בני נודע שלא הפתה ולא גגבה וכו' וכתב הר"ן ז"ל בתו"ד וז"ל וכל שיש בעיקר הגדר טעות אין פיו.

ולבו' שונים ובטל בעצמו ומשו"ה בקונם אשתי נהנית לי בעי' שיאמר בפירוש שגגבה את פיסו דאי לא אעפ"י שהיה דעתו בשביל כך מ"מ כיון שלהדיר את אשתו נתפונן ליכא טעות בעיקר הגדר וכו' עכ"ל ומעתה יש להתבונן גבי שבועת יתרו למרע"ה מי גילה רז זה שאמר יתרו למשה בפירוש בעבור אותם האנשים ואדרבא הענין מוכיח מעצמו שאין השבועה אלא כי חפץ להיות חתנו ובתו שרויים בביתו וכן נראה מלשון רש"י ז"ל בחומש בפסוק וינאל משה וכו' שהשביעו שלא לזוז ממדין דאילו בשביל אותם האנשים הי"ל להשביעו שלא ילך למצרים כלשון רש"י בגמרא וכו' ובנדאי שמ"ש רש"י שהדירו יתרו מפני אותם האנשים וכו' כמדובר מה שהכריחו לפרש כן מדקאמ"ל רחמנא כי מתו פל האנשים וכו' דאם השבועה בשביל הנאת יתרו לשבת עמו מה יתן

ומה יוסיף מיתת אותם האנשים להתיר שבוועתו והנלע"ד דיתרו דעתו על אהבת חתנו ובתו עמו אבל פשהשביע למרע"ה נתחכם להשביעו מיראת אותם האנשים ועכ"ל שאמר לו פן בפירוש להוציא מלב מרע"ה שבעבור הנאת עצמו השביעו אלא מיראתו עליו ממבקשי נפשו וכיון שפן א"צ התרה פלל לס' חכמים דלא גזרי מת פבר אטו לא מת ואפילו לר"ע לא הוי אלא מדרבנן והיכי קמזהר רחמנא למשה לה והתר נדרף למגמר מינה לדעלמא וראיתי להגאון מהרא"ם ז"ל ע"פ נישב אל יתר חותנו ופירש"י ז"ל ליטול רשות שהרי נשבע לו עכ"ל וכתב ע"ז הגאון ז"ל מהקא מש' דבנתנת רשות די בלא התרה וכו' דכשהשביעו לא השביעו אלא שלא ילף בלא רשותו וכו' ואהא ק"ל מהך דאין מתירין אלא בפניו וממ"ש בשמות רבה משמ' שלא הלך למדין אלא לבקש התרה וכו' וכדקשיא לע"ד וכת' עוד דמההיא דכתב רש"י גבי ויאל משה וכו' משמע דבנטילת רשות די ועיין בהרשב"ץ ז"ל ח"א סי' נ"ג מ"ש בזה משם הרשב"א ז"ל וכן משמ' נמי מהא דתנן ועוד אמר ר"א פותחין בנולד ונחכמים אוסרים ומפרש תלמוד וכו' ורבנן דהלכתא פנותיהו סברי הנהו רברבתא כלו' קודם שנשבע ומשה לא ידע שפבר מתו והויא שבוועה בטעות וא"צ התרה משמ' שלא הלך שם ליטול רשות להתרה וכו' ואין זו שיטת הגמרא דרבנן סברי והנהו מי מייתי והאמר ר"י וכו' וסיומא דתירוץא הוא פדכתי' ומעתה גם מ"ש הגאון אח"ך אע"ג דפריף עלה והאמר ר"י וכו' ה"ן נסת"ר מחמת"ו ומאי דפשיטא ליה להרב דא"צ התרה צ"ל דסובר נמי דאמ"ל יתרו הכי בפירוש וכדכתי' א"נ מדאורייתא א"צ התרה פדבר האמור והרב ז"ל לא השגיח פלל בדברי רש"י בגמרא שכת' בפירוש דאהכי אהני לחרטה ופתחין בו ע"ע.

איה שיהיה שיטת רש"י ז"ל הלזו שבשעת הנדר פבר מתו וצריף התרה זו היא שקשה ומה שהזקיקו לפרש פן שפבר מתו קודם שנשבע משום דבירדו מנכסיהם נמי אפתי נולד הוא והתוס' והרשב"א והרא"ש והר"ן זכר פלם לחיי עו"הב פתבו דעניות שכיחא ולא הוי נולד ומסייעי למלתייהו מהירוש' ע"ע ואנכי שפיר אתמוזי קא מתמה דנראה דרש"י ז"ל לא ס"ל דעניות שכיחא אמטו להכי פירש שפבר מתו קודם ואמאי משוי פלוגתא בין גמרין ובין הירוש' בין דבגמרא לא איתמר איפכא ועו"ק דאנן בדידן מוכרחין אנו לומר פדעת הירוש' דתנן התם בפרק ר"א ועוד אמר ר' מאיר פותחין במה שכתוב בתורה וכו' שפא יעני ואין אתה יכול לפרנסו וכו' דאי עניות לא שכיחא והוי נולד היכי פותחין לו שפא יעני אלא ודאי ש"מ דעניות לא הוי נולד פדעת הירוש' שוב מצאתי הירוש' הלזו הנה זה עומד אהאי מתני' דפריף ועניות לאו נולד הוא וכו' ומשני א"ר עזירא עניות שכיחא וכו' עכ"ל ועכ"ל דתלמודא דידן פשיטא ליה האי מלתא דבהכי מתרגם טעמא דרבנן דאמרי אין פותחין בנולד דמיתה חשיבא נולד אלא לשירדו מנכסיהם דהו"ל עניות פותחין בה דלא הוי נולד ואין לומר דר"מ ס"ל דעניות לא הוי נולד אבל מיתה הוי נולד ורבנן ס"ל דעניות נמי הוי נולד והא דקתני ברישא גבי אמ"ל מת האב וכו' ואין חכמים מודים לו ה"נ בסיפא ואין חכמים מודים לו אלא דסברי דעניות הוי נולד דמי הכריחו לפרש פן לאפוי פלוגתא בין רבנן ובין ר"מ ובין הבבלי להירוש' ולא פירש כפי' התוס' והרשב"א והרא"ש והר"ן ז"ל וכ"ש למאי דדייקנא בעניותין דאמאי הכריח למלתיה מדאמרי' דתן ואבירם הוו ובפשיטות הול"ל מאי מתו שפבר מתו עם שיש להשיב עוד דתלמודא ניחא ליה למימר דרבנן אותבוהו אמלתיה דר"א דע"כ

לא מתו מדאמר ר"י וכו' א"כ אין ראיה דפותחין בנולד דמיתה ממאי דאמר אמ"ל רבנן מאי מתו שפבר מתו וכו' סו"ס שיטת רש"י ז"ל הלזו לא יכולתי להקלמה: .

וראייתי לרבינו ז"ל בפ"ו מה' שבועות דין י"ב שפסק פתקמים דאין פותחין בנולד ולשם דין י"א פסק להך מתניתין דשפא יעני פותחין לו וכתב מרן בכ"מ דרבינו גריס ברישא וכתקמים מודים לו וה"ה נמי בבתרייתא עכ"ל ובהך דאין פותחין בנולד פתב הר"אב"ד ז"ל הנה חלוק בין דבר המצוי לשאינו מצוי ועניות מלתא דשכיחא עכ"ל ומזה אני עני תמיה על הר"ב"ז ז"ל בחדשות סי' ש"א שכ' ראיתי בשם הראב"ר ז"ל דפותחין בעניות דלא הוי נולד דבעניות מצויה וכו' עכ"ל ולא זכר שר דברי הר"אב"ד ז"ל בהשגות הנאמרים באמת וכתב מרן הכ"מ ז"ל מדלא חילק רבינו נראה שהוא מפרש כפירש"י ז"ל שפבר מתו בשעת הגדר וכו' ע"ש ולא הבינתי זה דאם פונתו ז"ל דס"ל דעניות לא שכיחא מלבד שהוא הפך הירושלמי עו"ק דפסק דפותחין לו שפא יעני והר"ם ז"ל תפס ע"ד מדברי הסמ"ג שאחר שהביא דברי רבינו פתב לחלק בין דבר המצוי לשאינו מצוי ע"ע ורבינו בב"י סי' רכ"ח הביא דברי הסמ"ג הללו ע"ש ונלע"ד דרש"י ז"ל מודה לענין דינא לדברי הירוש' ושפן מוכרח לומר בהך מתני' דשפא יעני אלא משום דלא אתמר בהדיא הך מלתא דעניות שכיחא ואשפחן בגמרא דגבי מת האב דמוקי לה שפבר מת בשעת הגדר ניחא ליה לפרושי במאי דאתמר בגמרון: : ותבט עיני לאבי התעודה מוהרי"מ ז"ל בח"א סי' א' ארי נעשה שוא"ל במי שנתחייב לפרוע לחבירו מה שחייב לו לזמן פלוני ושואם לא יפרע לו בזמן שהוא יאסר בבשר ויין ומטה ידו ואין לאל ידו לפרוע חובו מאי תקנתיה והשיב דכיון דעניות שכיחא הו"ל לאתנויי וכיון דלא התנה איהו דאפסיד אנפשיה ושפא אייתי בידיה האי סוגייתא דנדרים ופ"ה התוס' והרא"ש ז"ל וסיים וכתב ואע"פ שיטת רש"י ז"ל וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל לפרש שפבר מתו והוי גדר בטעות מ"מ הא דאתינא למילף דעניות שכיחא ילפינן והכי איתא בירושלמי וכו' עכ"ל ולא ירדתי לסו"ד דא"ה מאי דוחקנייהו דרבנן רש"י והרמב"ם ז"ל לפרש שפבר ירדו מנכסיהם בשעת השבועה ובפשיטות הול"ל דירדו מהשתא ומשום עניות שכיחא לא הוי נולד וכדתרגמוה סבי התוס' והרשב"א והרא"ש והר"ן ז"ל ואפשר שדעתו כדכתי' בעניותין דלענין דינא לא פליגי וכ"כ בפשיטות בחי"ד סי' מ"ט דעניות שכיחא ושכיחא וכו' בלתי זכר שום חולק ע"ש אלא שאין זה דעת מרן בכ"מ דאיהו ז"ל ק"ל על רבינו שלא חילק בין מצוי לשאינו מצוי אהא משני דמפרש כפירש"י ז"ל והבן: גם אשו"ר להתיר הגדול ה' פני משה ז"ל בח"ב סי' ס"ה דף ק"ך שפתב וז"ל דהו"ל לאתנויי ולומר בפירוש שאם ימות יעקב או ישבר שלא תפסיד וכדאמרינן בכל המתחייבים באיזה תנאים ואירע שום אונס דהו"ל לאסוקי אדעתיהו דחייבים בתנאיהם דהו"ל לאתנויי שאם יארע אותו האונס דלהוי פטור ולא התנה משמע דאף לדעת אותו האונס נשתעבד זולת אם האונס דבר שאינו מצוי כגון הא דאמרי' בפרק מי שאחזו חזו וכו' א"כ בנ"ד נמי הו"ל לאתנויי שלא ימות או ישבר שלא תפסיד וכו' אף לחוש שפא יעני ולא יהיה לאל ידו לצאת ידי חובתו הו"ל לאסוקי אדעתיה דבעו"הר העוני הוא גלגל החזור בעולם והוא דבר דהו"ל לאתנויי שאם יעקב יעני שיהיה ראו' חייב וכו' וכתב הר"ן ז"ל בפרק מי שאחזו וכו' ואונס דעניות נמי שכיחות טובא הוא וכדאשפחן בגדרים וכו' והביא שם הר"ן דהכי איתא בירוש' והב"י פתב דרובא דרבנותא סברי

דענייות לא נולד מקרי ופותרין בו פנין דענייות מצויה וכו' ואף לרש"י ז"ל שפכת שפכר מתו בשעת הנדר שירדו מנכסיהם ככר ומרע"ה לא ידע ומרן ז"ל יחס סברא זו להרמב"ם ז"ל ע"ש לא הוי טעם פלוגתייהו משום דס"ל דענייות אינה מצויה דבהא לא פליגי אלא דבהא פליגי משום דס"ל לרש"י ונהרמב"ם אע"ג דענייות שכיחא טובא מ"מ מידי נולד לא נפיק לכה הוצרכו לפ' שפכר מתו דהוי נדר טעות אבל לכ"ע ענייות שכיחא טובא ובמידי דשכיח טובא ככר פתבנו משם הר"ן ז"ל דהו"ל לאתנווי ומדלא התנה ש"מ אדעתא דהכי נחית לזה אשיב דאף בגדון הענייות אע"ג דשכיחא טובא מ"מ אפשר דלגבי אינשי אף בכ"הג לא מסקי אדעתיהו דבקרב ימים ירד איש מנכסיו וכו' ובפרט שיהיה איש אמוד בהון רב וכו' עכ"ל וצ"ע.

קושטא קאי דעין של מעלה לא השגיחה בסוגיית הירוש' רק מה שהביא הר"ן ז"ל דמ"ש ז"ל דלא נפיק מדין נולד וכו' אח"הר אין לדבר זה קיום דהירוש' אמתני' דפותרין לו שפא יעני ועלה מתמה וענייות לאו נולד ומשני א"ר עזריא ענייות שכיחא ולא הוי נולד וכדכתי' גם מ"ש עוד הרב ז"ל אפשר דלא מסקי אדעתיהו דבקרב ימים ירד איש מנכסיו ובפרט למי שהוא אמוד בהון רב וכו' גם זו ההלכה נעלמה ממנו האי עובדא דמייתי עליה בירושלמי בעתיר נכסי פולי האי ובפתע פתאום בא אידו ועת פקודתו ונכנסו כל נכסיו לטמיון גזירת מלך היא ע"ש ומעתה נפל העוזר וכשל העזור ואין לדברי הרב ז"ל סמך והעמדה מהגמרא וכבודו הגדול במקומו מונח ואף לפ"ד ז"ל דאע"ג דרש"י ונהרמב"ם ז"ל פליגי האיכא תו' ונהראב"ד ונהסמ"ג ונהרשב"א ונהרא"ש והטור דפליגי עליהו וכ"ש שדעת הרמב"ם ז"ל אינה מבונרת אלא דהרב כ"מ ומוהרימ"ט ז"ל פתבו פן ולפי המשוער בדעתנו דאי אפשר לומר פן: וחזי הנית להרא"ש המעוז ז"ל בתשו' פלל ח' סי' ד' שנסאל במי שהיה עשיר ושיר את בתו ונשבע ע"ד רבים לתת לגדוניה ד' אלפים זהובים ואח"ך נתקלקלו החובות ואין ספק ביזו ליתן הסף שהוא אם עובר על שבועתו והשיב דאם יש לו קרקעות ונחפצים חוץ מבית דירתו וכלי תשמישו ודאי דחייב למכורם לקניינים שבועתו אבל בית דירתו וכלי תשמישו לא ופטור משבועתו דאדעתא דללין ברחוב העיר ולמות ברעב לא נשבע ע"ע ופסקו מרן ז"ל בש"ע י"ד סימן רל"ב סי"ו ע"ש וק' לענ"ד פנין שהוא ז"ל מפת הסוכרים דענייות שכיחא אפילו מאגרא רמא לבירא עמיקתא כעובדא דמייתי בירושלמי א"כ הו"ל מלתא דשכיחא ובכ"הג אמרינן דהוה ליה לאתנווי וכל פמה דלא אתני אמרינן סבר וקביל ומחית נפשיה למפור דירתו וכלי תשמישו וכ"ש בנשבע על דעת רבים ועו"ק ממ"ש שם הוא ז"ל סי' ח"י בחייט עני שקבל פרוס מחבירו ללמדו אומנות ושלמשו ו' שנים יתן מחצית.

הרינוח לתלמיד ונמצא שאין הקומץ משביע לטפולו האשה וילדיה והשיב דחייב לקניינים שבועתו ע"ש ופסקה מרן ז"ל בש"ע א"ה ע"א סי' קי"ח סי"ו ע"ש דאמאי לא אמרן אומדן דעת הוא דלא ניחא ליה שתתבזה אשתו בספוק מזונותיה ולהיות פעורב אכזרי על פניו ואם אינו חייב מן הדין כגון דאינם קטני קטנים דלא לימרו עליה ירוד ילד וכו' בני מתא שדייה כדאמרינן.

בפרק נערה ע"ש וכבר נתעורר בזה הרב מוהרשד"ם ז"ל חי"ד סי' קכ"ג וניחא דשאני גדון החייט שפכר הוא יודע. בכמה משתפר וכמה צריך לפרנסת טפולו ועכ"ז.

בְּשִׁבְעָה לְתַת לֹו חֲצֵי הַרְיֹנָח בַּכ"ה ג' לִיכָא לְמִימַר אֲדַעְתָּא דְהִכִּי לֹא נְחִית דְּמָה נְחִירָשׁ לֹו
עֵתָה מִשָּׂא"ךְ בְּנִשְׁבַּע לְתַת לְבַתּוֹ דְּאֹמְדִין דְּעֵתָהּ דְּאֲדַעְתָּא שְׂמִיכּוֹר בֵּית דִּירְתּוֹ לֹא אֲשַׁתְּבַע
ע"ש וע"ק לענ"ד בְּתִשׁוּ' הַלְזוּ שְׁפַתְבּ.

אֲדַעְתָּא לְמִכּוֹר בֵּית דִּירְתּוֹ פְּטוֹר מִשְׁבֻּעָתוֹ דְּבִמָּה הוּחְלָה הַשְּׁבֻעָה מֵאַלְיָה וְאַפִּי בְּנִדְרֵי
שְׁגָגוֹת פְּתִיבָנוּ לְעִיל דְּהָא דְּמִנְתְּרִין בְּלֹא שְׂאֵלַת חֲכָם מְפָנִי שְׂאֵמַר בְּפִירוּשׁ שְׁגָגָה אֶת פִּיִּי
אֲבָל בְּנִשְׁבַּע סֶתֶם לֹא וְעוֹד דְּהֵתֶם נוֹדַע שְׁפִשְׁעָה שְׁנִדְרָא לֹא גְּנָבָה אֲבָל הֵכָא נְחִלְקִלוּ
הַחֹבּוֹת אַח"כ נְהִי דְּלֹא חֲשִׁיב נוֹלֵד מִשׁוּם דְּעֵנִיּוֹת שְׂכִיחָא הֵינּוּ שְׁפוֹתְחִין בּוֹ אֲבָל בְּלִתִּי
שְׂאֵלָה אִיךְ הוּחְלָה הַשְּׁבֻעָה מֵאַלְיָה שְׂפִזָּאֵת וְכִזָּאֵת יֵשׁ לְעוֹרֵר עַמ"ש עוֹד הָרָא"ש ו"ל
בְּרִישׁ פְּלָל ל"ד בְּרִאוּבֵן שְׁשִׁידָךְ אֶת בַּתּוֹ בְּקִנְס וְאִירַע שְׂאֵחוֹת הַמְּשׁוֹדְכָת יִצְאָה מֵהַפְּלָל
וְהִשִּׁיב דְּפְטוֹר מִן הַקִּנְס דְּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לְהַשְׁחִית אֶת נְחִלְתּוֹ בְּפָגַם מִשְׁפַּחְתּוֹ לֹא קָבַל ע"ש
בְּמָה שְׁהָאֵרִיךְ וְאֵע"פִּי שְׁהָרָא"ש ו"ל לֹא הַזְּכִיר שְׁהֵיךְ הַדְּבָר בְּשְׁבֻעָה מְרִן בִּש"ע ס' ו'
ס"ד פְּתַב וְנִשְׁבַּעוּ ע"ז ע"ש וְנִרְאָה טַעְמוֹ מִשׁוּם דְּבִהָךְ תִּשׁוּ' שֶׁל הַרְשָׁב"א ו"ל
שְׁהִבִיא מְרִן ו"ל בְּב"י בְּקִלְקֵל הַמְּשׁוֹדְכָךְ כ"כ בְּקִלְקוּלוֹ דְּפְטוֹרָה מֵהַקִּנְס פְּתַב ו"ל וְנִשְׁבַּע
וְאַפִּילוּ בְּשְׁבֻעוֹת וְנִדְרִים אֲמִדִּי דַעְתּוֹ וְכִדְאֲמִרִינוּ מְרִינוּ בְּמִרְוּבָה דָּרַף לֹא נְחִתְּוֹנָה אֲלֵא
לְהַגּוֹן לָהּ ע"ש אֲלֵמָא דַעְתַּת הַרְשָׁב"א ו"ל וְפִסְקָה מְרִן שֶׁם דְּבִשְׁבֻעָה א"כ ה"ה בְּנִדְוֹן
הָרָא"ש ו"ל פִּינוֹן דְּבַתֵּר אֲנִמְדִין דַּעְתַּת אֲזִלִּינוּ אֲפִילוּ בְּשְׁבֻעָה וְקִנְס (דְּמֵאֵי שְׁנָא) מְנִדְרֵי
שְׁגָגוֹת דְּבַעֲיִנוּ עַד שְׂיֵאמַר כֵּן בְּפִירוּשׁ כְּמוֹ שְׁפַתְבּ הַר"ן ו"ל וּמֵהָךְ דְּלֹא נְחִתְּוֹנָה אֲלֵא
לְהַגּוֹן לָהּ לֹא שְׂמָה מִתִּיבָא דְּהֵתֶם לֹא חָלָה הַשְּׁבֻעָה מֵעֵיקְרָא אֲלֵא עַל הַהַגּוֹן לָהּ אֲבָל הֵכָא
פְּבָר חָלָה הַשְּׁבֻעָה עַל הַמְּשׁוֹדְכָךְ הַלְזָה וְכִשְׁקִלְקֵל מֵעֲשִׂיו הַשְּׂמָא מִיָּהָא דְּאִתְרַע וְנְהִי
דְּקִלְקוּל הַנִּי פְּתַח מ"מ הַתְּרָה מִיָּהָא בְּעִי וְעו"ק דְּבִשְׁלֵמָא בְּהָךְ דְּסִי ח' דְּנִתּוּל דְּנִתְּקִלְקוּ
הַחֹבּוֹת שְׁפִיר פּוֹתְחִין בְּעֵנִיּוֹת פִּינוֹן דְּשְׂכִיחַ אֲבָל בְּהַמִּירָה אַחוֹת הַמְּשׁוֹדְכָת פִּינוֹן דְּכַתְּב
הָרָא"ש ו"ל לֹא אֲסִיק אֲדַעְתִּיךְ פְּגָם גְּדוֹל כְּעֵין זֶה וְא"כ הו"ל נוֹלֵד וְקִי"ל כְּחֻכְמִים דְּאִין
פּוֹתְחִין בְּנוֹלֵד וּמִצְאָתִי לְרַבִּינוּ הַקְּדוֹשׁ מְרִן הַב"י ו"ל שְׁהִבִיא בִּיד ס' רַכ"ח תִּשׁוּ'
הַרְמָב"ן ו"ל בְּסִי רַע"ג שְׁהִק' פִּינוֹן דְּהָא דְּפּוֹתְחִין בְּנוֹלֵד דְּשְׂכִיחַ מִשׁוּם דְּהִנִּי נִדְרָא א"כ א"צ
הַתְּרָה דְּאֲחַד מִד' דְּבָרִים שֶׁא"צ הַתְּרָה נִדְרֵי שְׁגָגוֹת וְתִי דְּלֹא הִנִּי נִדְרֵי טַעְנַת מִמֶּשׁ דְּנִדְרֵי
שְׁגָגוֹת הֵינּוּ שְׂיֵשׁ בְּעֵיקְרָה הַנְּדָרָה שְׁגָגָה גְּמו' כְּאוֹמ' אֲשֵׁתִי נְהִנִּית לִי שְׁהַפְּתָה אֶת בְּנִי וְשְׁגָגָה
אֶת פִּיִּי וְנִמְנִ' שְׁלֵא גְּנָבָה וְשְׁלֵא הַפְּתָה א"נ שְׂיֵשׁ אֲנִס גְּמוֹר כְּגוֹן שְׁהַפְּסִיקוּ נְהָר אוֹ חָלָה
בְּנוֹ דְּזָה מִן הַסֶּתֶם כְּמַתְּנָה בְּנִדְרוֹ וְכו' עַכ"ל כְּנַר' בְּדַעְתַּת רַבִּינוּ הַרְמָב"ן ו"ל בְּגִנְבָה אֶת
פִּיִּי וְכו' לֹא בְּעֵינֵינוּ עַד שְׂיֵאמַר כֵּן בְּפִירוּשׁ אֲלֵא כָּל שְׁבֻדְעָתוֹ הִנִּי כֵּן סְגִי וְשְׁלֵא בְּדַעְתַּת
הַר"ן ו"ל דֵּאִי.

לֹא מֵאֵי ק"ל. מֵעֵיקְרָא מְנִדְרֵי שְׁגָגוֹת דְּתַנּוּ א"צ שְׂאֵלָה שְׂאֵנִי הֵתֶם שְׂאֵמַר בְּפִירוּשׁ הַיְלִכְפָּךְ
כְּשֶׁנִּמְצָא שְׁלֵא גְּנָבָה וְאִיגְלֵאֵי מִיְלִתָּא שְׁפִשְׁעָתַת הַנְּדָרָה הִנִּי טַעְוִית בְּיָדוֹ גַּם מ"ש הָרַב ו"ל
א"נ שְׁהֵיךְ אֲנִס גְּמוֹר כְּגוֹן שְׁפִסְקוּ נְהָר וְכו'.

אִין זֶה נִדְרֵי שְׁגָגוֹת אֲלֵא נִדְרֵי אֲוִנְסִין פְּדַתְּנוּ הֵתֶם דָּרַף ו"ךְ אֲלֵא דְּהֵתֶם נְאֻנְס הַנְּיָדָר וְלֹא
הַמְּדִיר שְׁחָלָה בְּנוֹ שְׁלֵא הִנִּי יְכוֹל לְבֹא אֲצִלוֹ לְאֲכוּל אוֹ שְׁעַפְבוּ נְהָר לְנִיָּדָר מְלַבָּא וְהָרַב
ו"ל בְּדֵאִתְּנַס מְדִיר מִיָּרִי וְשְׂמִיעַ לִיָּה כִּי הִכִּי דְּבִאִתְּנַס נִיָּדָר אֲמִרִינוּ שְׁלֵא הִנִּי בְּדַעְתּוֹ
לִיָּדָר נְכִסִּיו עַל חֲבִירוֹ אִם אִירַע אֲנִס כְּזֶה ה"נ כּוֹ אִיתְּנַס מְדִיר אֲמִרִינוּ דְּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי

לא נדר וכינן דאונס גמור הוא אפילו שאלה לא בעי דהוי כמתנה בנדרו שאם יארע לו אונס גמור כזה אין חלות לנדר ולפי"ז מצינו למימר דזוהי דעת הרא"ש בתשו' פלל ל"ד דכינן דארע פגם גדול כזה שהמרה אחות המשונדכת הו"ל כמתנה בשעת הנדר דע"מ אונס כזה לא יחול הנדר ונתחבש אח"ך הדבר דצריף שאלה ועל פי זה גם הך תשו' דכלל ח' שכתב הרא"ש ז"ל דאדעתא ללין ברחוב העיר ולמות ברעב אין כאן שבועה אלא דממ"ש הר"ן דדבר המצוי.

ואסיק אדעתיהו דאינשי אבעי ליה לאתנווי ואי לא אתני איהו דאפסיד אנפשיה ועניות שכיחא ושמיעי מהירוש' הנה עובדא ואפכיה לפורסייא מרומא דרקיעא עד תהומא דארעא אפתי לא אפרוק אמנם הך תשובה דכלל ל"ד שביאר דעתו הרא"ש ז"ל דהוי אונס גדול שאין דעת הישראלי סובלתו הוי בנדרי אונסין שאע"פי שלא גלה דעתו בשעת השבועה וכדעת הרמב"ן ז"ל אלא דבאונס שאינו גדול כ"כ פיון שחל הנדר בשעת השבועה צריף שאלה זה נלע"ד ברור ואחרי כותבי ראיתי לה' מוהרשד"ם ז"ל חי"ד סי' ק"ד שהביא לנדונו הנה תשובות הרא"ש ז"ל הנחתנים למעלה וכתב ע"ז ולכאורה הרמב"ן חלוק ע"ז וניחא ליה לחלק באונסין כדכתיב בעניותין דבר דבור על אונפיו: וגם ראיתי את הלח"ש בתשו' הרדב"ז ז"ל בחדשות סי' תנ"ד דפסק בפשיטות דאונס העניות אונס גמור הוא אפ"י שאלה לא צריף אלא על צד היותר טוב פותחין לו בעניות ע"ש הולך ואור כדעת הרא"ש ז"ל דכלל ח' וילע עמה מצאתי תשו' א' להרדב"ז ז"ל בחדשות סי' תס"ג דפשיטא ליה דעניות שכיחא כמ"ש הראב"ד ודכי איתא בירושלמי וכו' ואני תמיה על הרב דבסי' ש"א ותכ"ד ותס"ג מרגלא בפומיה יחס סברא זו להראב"ד ז"ל דנקא וכבר כתבתי להקטת הנביאים עולות בקנה אחד בסברא זו ומדבריו ג"כ נראה שדעתו כמ"ש הרב מוהרי"ט ור"ב פני משה ז"ל דרש"י והרמב"ם ז"ל לא פליגי בהאי דינא דאי הווי פליגי היכי פסיק ותני כס' הראב"ד ז"ל וכ"ש שבכל ארץ מצרים מתנהגים ע"פ סברת הרמב"ם ז"ל דמאריה דאתרא הוא וזה פשוט בתשו' הרדב"ז ז"ל ועל מה שנסאל על שמעון ששייך בתו וקצב לה סף גדול וקנס ושבועה והיא גם היא נתחייבה כזה ובשבועה ומת אביה ולא הניח אחריו ברכה והחתן אינו חושש לזה והבת ממאנת לינשא בלא נדונייא וקצת מהחכמים אמרו שזה אונס גמור ופטורה מהשבועה כמ"ש הרשב"א בתשו' סימן תשע"א ור"ב חלק עליהם כ' ועוד מטעמא אחרתא איכא לחיובה דהו"ל לאתגרי שאם ימות אביה שלא תתחייב ואע"ג דגבי.

ממונא אונסא דשכיח ולא שכיח במת או חולה אמרינן דלא הו"ל לאתנווי מ"מ עניות שכיחא ובעלי בתים יורדים מנכסיהם והו"ל לאתנווי ומנא אמינא לה מ"ש הרא"ב ז"ל דפותחין בעניות וכו' וכ"ש בזמנים אלו שהרינוח בלתי מצוי והפרנסה ברוחק גדול ובני אדם הולכים ונדלים וכו' וכינן שכן הו"ל לאתנווי אם לא יהיה לה.

נדונייא שתהיה פטורה וכו' עכ"ל ודבריו אלו הפך דברי הרב פני משה ז"ל החלו עולין וכבר מלתא אמורה אלא דקשה על הרדב"ז ז"ל מתשו' הרא"ש ז"ל דכלל ח' דלא הצריף שאלה והפקיע השבועה בטענת אונס וכדק' לעניותין והיא היא ס' הרדב"ז: וכעת חזי הנית לה' משפט צדק ז"ל ח"א סימן א' שנסאל כמי שנסאל ונעשו ביניהם קנס למתחרט בקנס ושבועה וכשמוע אמו צעקה צעקה גדולה ומרה וקול יללה וגם שהיה מקללו כל

יְמִיהָ אִם יֵשׁ צַד לְפִטוֹר עֲצָמוֹ מִהַקָּנָס וּבָסִי ד' הִבִּיא תְּשׁוּ' מִהֶרֶב יִשְׂרָאֵל אֲבָא ז"ל וּבְדָף
י"ט ע"ג עֲמַד וַיִּמְדָּר אַר"ש בְּגִדְרֵי שְׂגָגוֹת וְאֶנְסִין וּבְדָף ר' ע"ב אֵינִי בִּידְנָה קְלוֹרִית
לְעֵין דְּבָרֵי הַרִיטְבֵי"א הַנְּאָמְרִים בְּאֵמֶת לְחֶלֶק בֵּין הַדָּף דָּאִין פּוֹתְחִין בְּגוֹלָד וּבֵין גְּדָרֵי אֶנְסִין
וּשְׂגָגוֹת דְּבִהַד שְׁהַזְמִין לְחַבְרֵוֹ שְׂיֵאכֹל אֲצֵלוֹ וְאִם לֹא יָבֵא יֶאֱסְרוּ עָלָיו נְכֶסֶי דְּהוּי בְּקוּם
עֲשֵׂה שְׂיָבֵא וַיֵּאכֹל אֲצֵלוֹ וּבַעַת קִיּוּם הַמַּעֲשֵׂה לְבֵא לְאֶכֹּל אֲצֵלוֹ עֲפָבוּ נֶהָר אוֹ חֶלֶה בְּנוֹ
נִמְצָא עֲכָשׁוּ בָּא לוֹ הָאֶנְסִי מִלְּקַיִם הַמַּעֲשֵׂה בְּכ"ה ג אֶמְרִינוּ הָאֲדָם בְּשִׁבוּעָה פְּרִט לְאֶנוּס
אֲבָל בְּנִשְׁבַּע אוֹ בְּגִדָר שְׂלֵא יַעֲשֵׂה דְבָר פ' הָרִי חֲלוֹת הַשְּׁבוּעָה מִעֲכָשׁוֹ וְאִם בָּא לְעֵבֹר עַל
שְׁבוּעָתוֹ צָרִיף לְעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בְּיָדָיו וְכִינּוֹן שְׁפָנוּ דִּינוֹ כְּשֶׁאֵר אִיסוּרִין שְׁל תוֹרָה וְכוּ' עכ"ל
וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים וְנֵאִים לְמִי שְׂאֶמְרָן פֶּה קְדוֹשׁ וּקְרוּבִים דְּבָרֵי הֶרֶב מוֹהֲרִימ"ט ז"ל בַּח"ד
ס' מ"ט דָּף ר"ן ע"א לְדְבָרֵי הַרִיטְבֵי"א ז"ל וְאֶפְרַיִם נִמְטִינָה: גַּם אֲשׁוּ"ר לְגָדוֹל בְּדוֹרוֹ
הֶרֶב פְּנֵי מִשְׁה ז"ל ח"ב ס' קי"ז שְׁהִבִּיא.

תְּשׁוּ' הָרָא"ש ז"ל כָּלֵל ל"ד בְּסִמְיָה אַחוֹת הַמְּשׁוֹדְקָת דַּס"ל דְּבִאֲנִמְדָּנָה פֶּה דְּפִטוֹר
מִהַקָּנָס וְאֶפִי בְּשִׁבוּעָה וּמִשְׁמַע דְּאֶפִי הַתְּרָה לֹא בְּעֵי וְהַק' עַל זֶה דְּאֶפִי הַתְּרָה לֹא מִהֲנִיא
דְּקי"ל כְּרַבְּנָן דָּאִין פּוֹתְחִין בְּגוֹלָד וּכְדִדְיִיקָנָא בְּעֵנְיוֹתֵין לְהֶרֶב מוֹהֲרִימ"ט פְּמִדְּנָבֶר וְנִיחָא
לִיה דְּהוּי פְּתוּלָה גְּדָרוֹ וְכִהִיא שְׂאֲבִיָּה רַע וְשֶׁהָרָא"ש סוּבֵר בְּתוּלָה גְּדָרוֹ אֶפִי הַתְּרָה לֹא
בְּעֵי וְאֶפִילוֹ שְׂלֵא פִי בְּפִי שְׂאִין אַחוֹתָה וְכוּ' אוֹ שְׂמִשְׁפַּחְתָּה אִין בָּהּ פָּגַם וְכִינְצָא אֶפִי"ה
חֲשָׁבִינוּ לִיה כְּמֵאן דְּמַכֵּי וְהָאֲנִמְדָּנָה מְסִינְעַת ע"ש שְׁהָאֲרִיף בְּעֵנִין הָאֲנִמְדָּנוֹת וְעֵינִין בַּח"א
ס' ד"ן מַה שְׁהָאֲרִיף בְּפִרְט זֶה וְעוֹד רְאִיתִי לֵה' מִשְׁפַּט צְדָק ז"ל בַּח"ב ס' ע"ט שְׁהִבִּיא
תְּשׁוּ' הָרָא"ש דְּכָלֵל ח' וְכָלֵל ל"ד וְתְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א שְׁהִבִּיא מְרָן וְלֹא הִנְצָרָה לְבָרֵר אֶנְפִין
יּוֹשׁוּב תְּשׁוּבַת הָרָא"ש וְהַרְשָׁב"א ז"ל כִּי כָּבֵר רְמַז מ"ש בְּמָקוֹם אַחֵר הִלָּא הִיא כְּתוּבָה
עַל סֵפֶר ח"א כְּמִדְּנָבֶר אֲלָא שְׂרִיאִיתִי לוֹ בַּח"ג ס' ב"ך דָּף ס"א ע"א שְׁהִבִּיא תְּשׁוּבַת
הַרְשָׁב"א ז"ל הִלְזוּ וְתְּשׁוּ' הָרָא"ש ז"ל דְּכָלֵל ח' וְהַק' עַלִּיהֶם דְּקי"ל כְּרַבְּנָן דָּאִין פּוֹתְחִין
בְּגוֹלָד וְאֵת"ל דְּהוּי גוֹלָד דְּשָׁכִיחַ מ"מ הַתְּרָה מִיָּהָא בְּעֵי וְאִיף פְּסָקוֹ לְפִטוֹר אוֹתוֹ מִהַשְּׁבוּעָה
בְּכַדִּי ע"ש וְמַה שְׂלֵא הִבִּיא נְמִי תְּשׁוּבַת הָרָא"ש ז"ל דְּכָלֵל ל"ד דְּאַחוֹת הַמְּשׁוֹדְקָת שְׁהִמִּירָה
מִשׁוּם שְׂלֵא הַזְּכִיר הָרָא"ש ז"ל שְׁהִיָּה הָעֵנִין בְּשִׁבוּעָה אֲלָא שְׁבַח"א וְח"ב אֶסְבְּרָה לִיה
מִתְּשׁוּ' ה' מוֹהֲרִי"קוֹ ז"ל ע"ש וְתַמְיָה אֲנִי אִיף הָעֵמִיד כְּנֹתֵל מְפָסִיק וְלֹא רְמַז לַמ"ש בְּמָקוֹם
אַחֵר וְאֶפְשָׁר מִשׁוּם שְׂאִינָם מְעִיקָר גְּדוֹנוֹ: וְרִיאִיתִי לְהֶרֶב מִשְׁאֵת מִשְׁה ז"ל בַּח"א הַע ס' ח'

דָּף מ"ה ע"ד שְׁהִבִּיא שְׁנֵי תְּשׁוּ' הָרָא"ש ז"ל שְׁכָלֵל ח' הַא' שְׁל הַחֲזִיט וְשָׁל מַה שְׁפָסֶק
לְבַתּוֹ ד' אֲלָפִים זְהוּבִים דְּסִתְרָאִי נִינְהוּ וְהִבִּיא מ"ש מוֹהֲרִשְׁד"ם ז"ל בַּח"ד אֲשֶׁר הוּבָא
לְעֵיל וְהוּא ז"ל תִּירָץ דְּהָרָא"ש ז"ל שְׁכ' הַשְּׁבוּעָה קִנְיָמַת לָאו לְמִימְרָא מְטַעַם אוֹמְרָן
דְּעֵתָא אֲלָא כְּלָפִי מ"ש הַשׁוֹאֵל וְכוּ' לְדְבָרֵיו קְאָמֵר וְנַחֲוִי קָא מְדַחֵי לִיה וּמִיָּהוּ לְדִינָא אֶפִי
הוּא מוֹדָה דְּבָא מְדָן דְּעֵתָא הִנָּה מְקוּם לְהַקְל וְכוּ' עכ"ל וְאִין זֶה דְּעַת מְרָן ז"ל שְׁפָסְקָה
בַּש"ע י"ד ס' רל"ב שְׁחִיב לְקַיִם שְׁבוּעָתוֹ ע"ש.

עוֹד הַקְּשָׁה מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' דַּב"ק ע"ב בַּד"ה דְּאֲדַעְתָּא וְכוּ' ע"ש וְעֵינִין כְּמִקְוֶבָצָת לְשֵׁם מ"ש
בְּשֵׁם הָרָא"ש ז"ל וְהֶרְחִיב בְּעֵנִין הָאֲנִמְדָּנוֹת בַּס"ד כִּי שָׁם בֵּיתוֹ. סוּפָא דְּמִלְתָּא נִלְע"ד מְפָל
מֵאִי דְּכַתְּבִי דַּבְנ"ד אֶפִילוֹ עֲנִיּוֹת לֹא חֲשִׁיב וְלַעוֹלָם דְּרַפּוֹ שְׁל תַּגָּר חֲזִיב מִשׁוּם עוֹלָה וַיּוֹרֵד

ואינו נקרא עני ובכה"ג דאינו לא פגם משפחה ולא עניות גמורה לא אמרי' אדעתא דהכי לא גמר דעתיה לחיובי נפשיה ונתייב האמת נהדרת הדרא ארעא.

וכבר פתב הרב בי"ד סי' דכ"ח סקכ"ח דאין בנו פח האידנא למימר דאדעתא דהכי לא קבל אלא מ"ש הראשונים ועיין עוד לה' דבר משה ז"ל סי' ל"ה פי העלה ארוכה במי ששידך בתולה והקול נשמע שבהיותה פבת חמש שנים מעידה בה באצבע ילד א' ונאשרו בתוליה ורצה לפטור את עצמו בטענה זו דאדעתא שאין לה בתולים לא חייב עצמו ופסק דאין בטענתו ממש דדוקא בפגם משפחה כגון המירה אחות המשודכת או בזנות ואין לנו לדמות עוד ע"ש וכ"ש בנ"ד דדך הסותרים בכך ואפילו דמבזבז נכסיו דאיכא מ"ד אפילו תוך הזמן יכול לעפב נכסי הלנה כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ג ע"ז ה"מ במבזבז דך פיזור בעלמא אבל אם נפסד בעסק משא ומתן לא כמ"ש רבני האחרונים שם ויתבאר עוד בס"ד במקומו ועיין בתשו' ה' משאת משה ח"ג בחא"הע סי' י"ט שכ' בפשיטות דעניות שכיחא והו"ל לאתנויי ע"ש ולע"ע האירו ברקיו תבל מופת דורנו הרב מוהר"ח א"ר נ"ו כי"ר נראיתי לו בספר חיים שאל ח"א סי' יו"ד תשו' מהרב מוהרי"ך ז"ל ובסי' י"א ינוסף ידו על ה' ז"ל וכעת ראיתי להר"ב מח"א ז"ל בהל' שבועות סי' י"ב שכ' בזה: (מא) קנה את נחמור קי"ל דקנה מחצה כמ"ש בטוש"ע סס"י ר"י ע"ש פתב הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' אישות דה"מ פשאמר בשני עניינים חלוקים את נחמור אבל פלל שתיקה פבת אחת לא קנה ע"ש וע"ע בהר"ן והרא"ש ז"ל ולשיטה לא נודע שמה לחי' מס' קידושין מיהו אגן בדין דגרירי בתריה דמין הש"ע וכבר נתבאר בחא"הע סי' מ"א דלא ס"ל הכי וס"ל כמ"ד סוגיית קידושין אדחייא מהלכתא ע"ש לא שני לן ועיין בתשו' מוהר"ש חסון ז"ל בס' משפטים ישירים סי' י"ט וסי' ד' וש"ות הרב דבר משה ז"ל ח"ב סי' ומוהר"ש גאון ז"ל דף ט' ד' וש"וח ה' משאת משה ז"ל ח"ב סי' ה'.

וה' בית יעקב ז"ל סי' קי"א ולענ"ד במ"ש הש"ך ז"ל ועיין בא"ח סי' מ"א הוא ט"ס וצ"ל בא"הע ונתפונן למאי דכתיבנא ועיין לה' תורת חסד ז"ל סי' רל"ד ורל"ו ורל"ז והרב קול אליהו ז"ל דף פ' והרב פרח מט"א ז"ל ח"א סי' ט' ועיין במערכת אות ו' סי' מ"ג בס"ד: (מב) קנס ראובן נשתדף עם בת שמעון וקבעו זמן לנשואים ושאם יחזור בו א' מהצדדים יתחייב לשפנגדו סף מה ובענין שאין בו אסמכתא ונתחרט צד הא' ונתחייב בקנס משפט פתוב ותבע לקבוע לו זמן לפירעון פשוט שיהדין עמו ומ"ש מור"ם בס"ל ק' ס"א שאין נותנין זמן לשדוכין ששעבד אדם עצמו לעשות דבר לזמן פ' בקנס מיד פשהגיע הזמן נתחייב בקנס וכו' עכ"ל היינו לחייבו בעיקר הקנס ולא לקבוע לו זמן לחיוב הקנס אבל אם תובע זמן לפירעון נותנים לו וכן הוא מבואר להדיא בתשובת הרשב"א ז"ל סי' התקל"ג אשר הביא מור"ם ז"ל ועיין בפרק החובל דתנן התם אמ"ל ר' תן לי זמן ג' ימים וכו' ע"ש: (מג) קנס ראובן שידך יתומה אחת פבת שש: פבת שבע וחייב עצמו בקנס אם תמאן הבת ולכשגדלה עמדה ומיאנה ותובע המשודך סף הקנס מראובן המחייב עצמו שורת הדין שאם הנה הדבר ע"י שבועה חייב לשלם לקנים שבועתו אבל אם לא הנה הענין אלא ע' ק"ס פטור מלשלם דליכא טעמא לחייב משום פושט דהוא לא ביישו אלא היתומה ומשום טעמ' דנהגו בכך דמנהגם מנהג מידי דנהגו אסימוטתא דקניא כמ"ש בטוש"ע סי' ר"א ע"ש היינו דוקא באב המשדך את בתו הוא דנהגו כך ולא המשדך את בת זולתו עיין לה' ב"ד בחא"הע סי' ל"ב מ"ש בזה נאנן בדין

דְּבַתֵּר מָרְן ז"ל ב"ש"ע גְּרִירָנָא וּבְתֵר מוֹר"ם ז"ל הֵיכָא דְלֵא פְּלִיג אִס' מָרְן ז"ל שְׁלֵא פְּתַבּוּ אֵלָא טַעְמָא דְּבִנְשֵׁת עֵינָן בֵּא"ה ע"י ר' נ' וּבַח"מ ס"י ר"ז ע"ש א"כ אֲפִילוּ בְּשִׁידוּדָא אֵת בְּתוּ פְּטוֹר אֵלָא שְׁצָרִיף לְחַקְנֵר וְלְדְרוּשׁ הֵיטֵב אִם הָאֵב מְלַמֵּד אֵת בְּתוּ וּכְמ"ש ה' בֵּית דְּוֹד ז"ל שֵׁם וְכֵן נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְפָנֵי מִי שְׁגָדוּל עֵט"ר ר' אַבְהוּ ז"ל וּמֵאוּתוּ הַזְּמָן הַנְּהִיג לְכַתְּוֹב בְּשִׁטְר הַשִּׁידוּכִין בְּבִיטוּל טַעֲנַת לֹא יִדְעָתִי שְׁבַתִּי תְּמָאן וְכוּ' עכ"ל ש"ע"מ פֶּן חֲזִיב עֲצָמוּ וְאִין עוֹד פּוֹצֵה פֶּה: (מד) קִנְס לְעֵנָן מַה שְׁכּוֹתְבִין בְּשִׁטְרֵי הַשִּׁידוּכִין וְכֵן קִנְס לְמַתְחַרְט ע"י ק"ס וְשִׁבּוּעָה אִם הִמְתַּחַרְט מְשַׁלֵּם הַקִּנְס אִי אֶפְתִּי גּוֹדָא רַבָּא שְׂדֵי עֲלוּנְהָ מִפְּחַ הַשְּׁבּוּעָה וְצָרִיף שְׁאֵלָה אוֹ דִּילְמָא נִסְתַּלְקָה הַשְּׁבּוּעָה ע"י פְּרִיעַת סָף הַקִּנְס.

דְּבַר זֶה נִפְתַּח בְּגְדוּלִים הָאִיתְנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ מַעְרָכָה מוּל מַעְרָכָה פְּלֵם נִקְבְּצוּ בְּאוּ בְּכִנְסִיָּה שְׁהִיא לְש"ש ס"י נ' אוֹת כ"ו בַּהַג"ה ט ע"ש וְעֵינָן בַּה' יֵד אַהֲרֹן ז"ל שֵׁם אוֹת ט"ו וּבַח"מ ס"י ר"ז ע"ע אוֹת רִי"א בַּהַגְהַב"י וְעַד אַחֲרָן הֶרֶב בֵּית דְּוֹד ז"ל בַּח' א"ה ע"י ל"ג מַהִס' ע"ש בְּמַה שְׁהָאֲרִיף וְאֵנָן בְּדִידָן פֶּה מְתָא יַע"א מְנַהֵג ק"ק פּוֹרְטוּגִיזִים יִשְׁצ"ו פּוֹתְבִין בְּשִׁטְרֵי שִׁידוּכִין בְּק"ס וְש"ח וְעַם כ"ז בְּפֶרוּעַ פְּרַעוֹת הִמְתַּחַרְט פְּטִיר וְעֵטִיר מִהַשְּׁבוּ חֲמוּרָה בְּלִתִּי שׁוּם שְׁאֵלָה לְחַכְמָם וּמְנַהֲגֵי הַק"ק יַצ"ו הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל רֵאשִׁי אֲלֵפֵי הַמְּאוּרוֹת הַגְּדוּלִים וְאַחֲרֵיהֶם כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב לְקַדוּשֵׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמֶּה וְאֲשֶׁר בְּחַיִּים עֲדָנָה יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים וְאִין פּוֹצֵה פֶּה: (הָא) קִנְס.

מִי שְׁנִשְׁתַּדֵּף וְנִתְחַיֵּיב בְּקִנְס וְכֵן הִמְשׁוֹדְכַת וְהַכֵּל נַעֲשֶׂה בְּק"ס וְש"ח וְקַלְקַל הַמְּשׁוֹדֵף אֵת דְּרָכֵיו לְעֵבְרוּ. אֵת פֶּה ה' אֲלֵהֵיו וְנִתְבָּרַר הַדְּבַר בְּעֵדִים פְּשָׁרִים וְאָמַר שְׁפָכְרָ שָׁב אֵל ה' מִחֲטָאתִי אֲשֶׁר חָטָא.

לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַמּוֹת דִּין זֶה לְמ"שְׁהָרָא"ש ז"ל בְּתַשׁוּ' כָּלֵל ל"ו ס"י א' ע"ש וְלֹא דְמִי דְלִיכָא מְשׁוּם פְּגָם מְשַׁפְּחָה אֵלָא בְּמִשְׁוֹמֵד שְׁהוּא חָשׂוּד עַל כָּל הַתּוֹרָה מִשָּׂא"כ בַּבְּעַבְרָא עֲבִירָה א' קְטַנָּה אוֹ גְּדוּלָה לִיכָא מְשׁוּם פְּגָם מְשַׁפְּחָה כ"ש פְּשָׁחוֹר אַע"ג דְּלֵא מְהִי בְּמִשְׁוֹמֵד וְעֵינָן לַה' ב"ד בַּח"מ ס"י ל"ד מַה שְׁהָאֲרִיף בְּזָנָה: (מו) קִנְס רְאוּבֵן שִׁידוּדָא בְּתוּ עִם שְׁמַעוֹן בְּקִנְס לְמַתְחַרְט בְּק"ס וְשִׁבּוּ חֲמו' וְהַעִידוּ עָלָיו הָעֵדִים שְׁהוּא מְתַפָּאָר בְּמִינֵי עֲבִירוֹת שְׁעֵבֵר פְּטוֹר רְאוּבֵן מִהַקִּנְס אַע"ג שְׁהַמְּשׁוֹדֵף אוֹמַר שְׁמַעוּלָם לֹא עֵבֵר עַל שׁוּם דְּבַר רַק שְׁפּוֹת נַעוֹת מְשַׁפָּה וְלַחֲוִץ פִּינֹן דְּעַז פְּנִים הוּא וּמְתַפָּאָר בְּעֲבִירוֹת אִין לָהּ רִשְׁעָ יוֹתֵר מְזָה אַע"ג דְּקִי"ל אִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רִשְׁעָ הֵינָנו לְדוּנוּ בְּמִיתָה אוֹ בְּמַלְקוֹת אֲבָל לְחַיֵּיב לְשַׁפְּגָדוּ בְּקִנְס לֹא וְעֵינָן לַה' ב"ד בַּח"מ ס"י ל"ז מ"ש בְּזָנָה: (מז) קִנְס מְשׁוֹדְכַת שְׁיָצָא עָלֶיהָ קוֹל שְׁזַנְתָּה וְלֹא אִתְחַזַּק קְלָא אִם נִפְטֵר הַמְּשׁוֹדֵף מִהַקִּנְס אוֹ לֹא רַבְרַבְתָּא בְּתַרְאִי אֲפִלְיָגוּ בְּקוֹל רִינוּן בְּעֵלְמָא וּמוֹהַרש"ך ז"ל בַּח"מ ס"י קכ"ז וְה' מוֹהַרִימ"ט ז"ל וּמֵאֵן דְּעַמְיָהוּ סְבִירָא לָהּ דְּפְטוֹר.

וְהַרְבַּח ז"ל בְּתַשׁוּ' סִימָן ס"ל דְּחַיֵּיב וְהֶרֶב כַּנ"ה ג ז"ל ס"י נ' בַּח"מ ס"י ר"ז ע"ש אוֹת נ"ז בַּהַגְהַב"י הַסְּפִים פְּמָאן דְּאָמַר פְּטוֹר ע"ש: (מח) קִנְס רְאוּבֵן נִשְׁתַּדֵּף עִם בְּת שְׁמַעוֹן : וְקִרְאוּ לְסוֹפֵר מְתָא יַע"א וְעַמְדוּ ב' הַצְּדָדִים בְּסוֹף הַמְּנוֹהַר וּמַה שְׁהַזְמִין אֲבִי הַפְּלָה לְבַתּוּ וּקְבִיעוֹת זְמַן הַנִּשְׁוֹאִין וּקִנְס לְמַתְחַרְט וְהַעֲמִידוּ עֲרָבִים וְקַבְלוּ ק"ס ע"ז וְכַתֵּב הַסּוֹפֵר בְּפִנְקִסוּ רֵאשׁ פְּרָקִים פְּמִנְהֵג וְעַד שְׁלֵא כְּתַב הַשְּׁטֵר עֲמַד א' מִהַצְּדָדִים וּמִיָּחָה בְּסוֹפֵר שְׁלֵא לְכַתְּוֹב הַשְּׁטֵר יַעַן שָׁב מִדְּעַתּוּ מִהַשִּׁידוּדָא הַנּוּ' זֶה הִנֵּה מַעֲשֶׂה שְׁבָאוּ לְדוּן לְפָנֵי מִי שְׁגָדוּל אֲדוּנִינוּ וְרַב הוּא

עט"ר מורי הרב חק נתן זלה"ה ודן את הדין דפטריר ועטיר מהקנס צד המתחרט והמתחא אתו המתחאה מעלניא היא דכל שקראו לסופר מתא לכתוב ענין השידוכין הו"ל כמפרש פרוש מרובה שע"מ לכתוב להם השטרות נקרא הסופר וכבר נתבאר בדברי הרא"ש ו"ל בתשו' ופסקו מור"ם בא"ה ע"י סי' נ' ס"ח דבאומר ע"מ שתכתוב השטר יכול לחזור בו ולמחות ע"ש ודן מורי הרב דסתם קריאת סופר כמפרש ע"מ לכתוב דמי ונעשה מעשה והספים עמו הרב מוהרש"א ו"ל והכי הווי מורחי ודיניי הנהו תרי אלימ"י רבנן נינהו ועיין לה' בית שמואל ו"ל שם סקט"ו והרדב"ז ו"ל בחדשות סי' תקצ"א: (מט) קנס.

קנס שעושיין בשידוכין פתב מרן ו"ל בשלחנו הטאהור סימן ר"ז דלא הוי אסמכתא כי כדאי הוא להתחייב לחבירו דמי בןשתי ועיין בתשו' הרדב"ז ח"ב שבשני סי' תקצ"א ועיין לה' משפט צדק ח"א סי' א' ומ"ש בסי' ב' משם הרב מוהר"ח ש"ו ו"ל ובסי' ד' משם ה' ישאל אבא ו"ל ובסימן ג' ובסי' ו' מה שהשיג על דבריהם וה' המחבר ספר תעלומות חכמה וכתב עלה מור"ם ו"ל ומיהו קנני בעי מיהא והש"י שם חלק עליו דס"ל דאפילו קנני לא בעי פהיהא דאם אוכיר ולא אעביד וכו' וכהיהא דמלמד וכו' ע"ש ועיין הרב כנ"ה ו"ל בהגהב"י ו"ל מאות ק"ץ.

ונה הנה מעשה בשידוכין שלא היה בהם לא קנני ולא קנס וכראות אבי הנער כי הילדה פתותי מכתת שיעורה זוטרתי היא עמד והשיא את בנו עם אחרת ויהי פשמוע אבי הנערה תבע ממנו דמי הבןשתי כפי מה שישומו פי רבים הם תורה וגדולה פנה דן דין משי"ח דבנ"ד שלא הוזכר הקנס ולא קצבו ביניהם פטריר לכ"ע דבהיהא דאוכיר ולא אעביד חיובי מחייב אנפשיה לשלם במיטבא וכן בהיהא דמלמד דוק ותשפח אבל כל שלא הזכיר הקנס יודה יודה הרב ו"ל דפטו' דמאין הרגלים לחייבו דקנסות בח"ל לאו בני העמדה והערכה נינהו אלא פשמוע עמו מיהא הוי פשאר קנסות שפיז ב"ד לקנס ונהרי הוא פמבן' שם בסי"א ובשידוכין גמי דהוי אסמכתא מ"מ פיון דחייב משום בןשתי אלא דחסרא לארעא פקעא ליה אסמכתא מידי דהנה בב"ד חשוב וכיוצא הנהו דמפקיעי מידי אסמכתא פיון דאיכא בןשתי ואסמכתא אתיא מבינייא לחיובי אף בארצות גויים אבל בדליכא קצבת הקנס במה תחייבו אי משום בןשתי לא מגבינן בחו"ל ואיהו לא רמי אנפשיה חיובא אלא הא מיהא דאי תפיס לא מפקינן מניה לפי מה שהאי כמו שנת' שם סי' א': איברא דהאינדא דנהוג עלמא באתרא הדין נהגו העם שמי שנשא אשה וגירשה לא מחייב לשלומי אלא תוספת שליש על הגדוניה הקצו' ואף שלפעמים אבי הפלה הן גביר איש שוע והקניס הגדוניה יתר על כן אין הבעל חייב להוסיף עליהם פלום באופן שאינו מפסיד החתן פלום אלא שליש הגדוניה הקצובה ומעתה נחזי אנו אם בגופן שלטו לפי שעשאה כלי דאיכא בןשתי ופגם לא מחייב אלא סך קצוב שהוא קרוב לששים פרחים דבר השונה לכל נפש קטון וגדול ש'ם הוא בןשתי שידוכין גרידא פיצד שמין דאף בבןשתי טובא איכא בינייהו דלא דמי אהנו מעשיו ללא אהנו: ואולם בנ"ד דאבי החתן בנותן אמתלא לדבריו? תנו עדיהן האנשים האלה שלמים וכן רבים וכי דרו' וכי שיח לו רבו מצערו"ת שאינם מתאחזין יציבא מלתא דבר הגורם יען הבן יקיר הגיע לפרקו והנה העלמה בת שבע היתה והאי דמי להוליא ולא לצעורה קא מכנין פטור מדמי הבןשתי דמהחזיקה במבןשתי ילפי' דבעינן שייבייש בכוננה ולהכי קטן שבייש פטור וכמו שנתבאר בסי' ת"ך ולאח"ז נמצא אצלי ספר בית דוד וראיתי לו בסי' קי"ד שהאריף

בפרט חיוב הקנסות של שידוכין ודעת עליון דלא שרירין ולא קנימין ועיין לו עוד בסי' י"א ובתשו' משפטים ישרים סימן י"ו עמ"ש: (ב) קנס איש ואשה שנשפתדכו ונתקשרו בקנס קצוב ותבע הצד הא' להנשא והלה מעכב פשיעברו שלשים יום מזמן התביעה יש לו רשות ליקח אחרת או היא פשיעכב הבעל לישא אחר ותייב המסרב לפרוע הקנס כנ"הג סי' ע"ג בהג"הט אות ד': (גא) קנס מי שתייב עצמו לפרוע לחבירו ביום פ' ואם לא יפרע בזמן הנז' הסף מחוייב בסף כ"וד בתורת קנס ופרע מקצת החוב ביום שהוא מי אמרינו דכיון דפרע מקצת אינו משלם הקנס אלא לפי חשבון וכהיה דהמקבל דף ק"ד הוה גברא דקבל ארעא וכו' עבד תלתא אמרי גהרדעי דינא הוא דקיהיב ליה תלתא ע"ש א"ד שאני התם דשאר ארעא אפתי בור היא וישמו עלה פדהה הנה משא"ך בחוב ושו"ר להט"ז ז"ל סי' ע"ג ס"ח עלה ונסתפק בזה ופשיט לה מהתם ועדיין צריף להתיישב בדבר וה' בית אברהם ז"ל שם דחה ראיתי הט"ז ז"ל ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל סימן ס' שכתב שהשבועה על פולה ועלמקצתה אישפתבע ונ"מ אם יש לו מקצת חייב לפרוע ע"ש ועיין בשו"ת רבי בצלאל סימן ל"ה: (גב) ק"ס.

המוכר לחבירו קרקע בק"ס ולא נכתב השטר עדין ולא קבל דמי"ם באתרא דכתבי שטרא וחזר אחד מהם ראיתי להרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות מכירה דין ה' שכתב וז"ל הקרקעות וכו' ושאר כל מטלטלין כל אחד מהן נקנה בחליפין והוא הנקרא קנין וכו' קנה הלוקח אותו קרקע ואותן מטלטלין אע"פי שעדיין לא משף ולא נתן הדמים אין אחד מהם יכול לחזור בו עכ"ל משמע מדבריו שאע"פי שעדיין לא נכתב השטר ובאתרא דכתבי שטרא אינו יכול לחזור בו מדלא מפליג בין מקום שכותבים שטר לאין פותבים כמו שחילק הוא ז"ל בפ"א מה' אלו דין ד' ע"ש וראיתי להרב המגיד ז"ל שכתב וז"ל ודעת רבינו ר' ת' מי שאומר דדין קנין הוא אפילו בלא כסף וכן עיקר עכ"ל ואתה דע לה שעיקר ראיתם מדאמרינו בפ"ק דמציעא די"ג המוצא.

שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים וכו' ע"ש ואם איתא דלא קנה ליחוש דילמא לא יהיב דמי אלא ש"מ דבדלא יהיב דמי נמי קנה עיין בחי' הרמב"ן ז"ל לקידושין דכ"ז בספר אורין תליתאי ועיין בהר"ן ז"ל בפירוש ההלכות לשם עין רואה דמירו פשנכ' השטר כפר והיינו דאנהניא להו למימר אלימא מלתא דקנין אבל בקנין לחוד אע"ג דסתם קנין לכתובה עומד פי לא יהיב דמי איפא למימר דלא קנה איברא שראיתי להרשב"א ז"ל שם בחידושו שכתב וז"ל ובקנין איפא פלוגתא דרבנותא אי קני בלא דמי או לא ואיפא למ"ד דהו"ל פשטר דהא סתם קנין לכתובה עומד ולא עדיף משטר ואיפא מ"ד משעת קנין קנה דאין לאתר קנין פלום ומסתברא פנותיה דאלים פח הקנין ומשעת קנין מקנא קני לה וכדאמרי' בפ"ק דמציעא המוצא שטרי הקנאה בשוק יחזיר לבעלים וכו' ע"ש מוכח דס"ל דקנין לחודיה אע"ג דליפא דמי דמלנה היא לגבי מריה דארעא ומלנה להוצאה נותנה אפילו הכי קנה בק"ס לחודיה ואע"ג דמסיים בה הרב ז"ל אבל עכשו בדיו זה שהיה בקנין ובשטר נסתלק מכאן כל ספק וכו' דמשמע דבעינן תרנויהו לא היא ואשגירא דלישנא הוא ואו או קאמר וילמוד סתום מן המפורש ועיין לה' גד"ת ז"ל שם ועיין בתשו' ה' לב שמתח"ה סימן ד': שו"ר למרן הש"ע ריש סי' קצ"ה שהעתיק לשון הרמב"ם ז"ל אשר הונף ואשר הורם רצה והוסיף וז"ל ובקנין וכו' נקנה הקרקע אע"פי שלא וכו' פתב שטר וכו' ואין אדם מהם יכול לחזור בו וכו' דעת עליון ז"ל דקנין

לחודיה בלא פסוק ונתקנה קונה ול"ש ליה בין אתרא דכתבי שטרא ללא כתבי וכמו שחילק בסימן ק"ץ ס"ז גבי קנין פסוק.

(חסורי מחסרא מהני עכברי רשיעי) מפאן מודעא רבא פלוגתא דרבנן נו"ן זיע"א בענין מכירת קרקעות בק"ס גרידא באתרא דנהיגי למכתב שטרא אי מצי למהדר ביה כל דבעי למהדר או לא ואנן בדידן אתרא דנהיגי למכתב שטרא וב"ד הצדק חלקם בחיים ואשר בחיים עדנה ה' עליהם יחיו אכ"ר לא שוו בדעותיהן פלג מורים פן ופלג מורי' פן ונעשית תורה פשתי תורות ח"ו והבע"ד גופייהו מגרו תגרא ואתו לאנצוניי וכל אהד אומר לב"ד פ' קאזילנא פי היכי דלשתמען מלוהי איפו השתא אברר דעת האומרים דהמקח קנים ולא מצי למהדר ביה חד מנייהו וכנראה דרובא דרבנותא בחדא שטרא קיימי הא אדם רבינו ירוחם ז"ל כמ"ש ה' מוהר"א ששון ז"ל סי' נ"ו ורבינו בצלאל ז"ל סי' ח"י והרשב"ש ז"ל סימן ע"ט ומוהרשד"ם ז"ל בחא"ה ע"ס קס"ד ובח"ה סימן ר"ץ וה' לקחם רב ז"ל סימן קנ"ה ומוהרי"מ ז"ל ח"מ סי' ס"ד ומוהר"ם שלטון ז"ל סי' ס"ה בספר בני משה ע"ש ואע"ג דמוהריב"ל בא' סי' פ"א כ' בשם הריטב"א ז"ל דלא מהני ומצי למהדר ביה ע"ש אי מיהא לא ארייא דהריטב"א ז"ל ס"ל דבחקקה נמי לא מהני אלא עד דכתיב שטרא ומרן בש"ע סי' קצ"ב פסק דחקקה גרידא מהניא ואנן בתרייה דמרן גרירנא ולפי מ"ש רבינו בצלאל ומוהרשד"ם והנמשכים אחריהם שפן דעת הרמב"ם ז"ל ולפי"ז גם דעת מרן שהעתיק לשון רבינו הכי ס"ל ולא שבקינן פשיטותייהו דהני רבבכתא משום ספקו של מוהריב"ל ז"ל אע"פ דמהרי"מ ט' לשם נפק דק מדברי מהריב"ל ס"ב דהדר פשטא וס"ל דלא מהני מדכתב ואת"ל דלא מהני וסבר לה מר ואת"ל כדבריו ז"ל פשיטותא היא לע"ד אין דיוקו עולה יפה וכבר כתב הרב החבי"ב ז"ל בסימן קצ"ו בהג"הט אות ע' דמוהרשד"ם ומוהרש"ך ז"ל תמהו על מהר"א ששון ז"ל שכתב שהמחזק מצי למימר קים לי ע"ש ומ"ש מוהר"ם שלטון ז"ל שם דמשמע קצת מדברי התוס' דכתובות דס"ל דלא מהני ע"ש היינו עמ"ש לשם דף צ"ג בד"ה מאימתי וכו' לתרוץ ריב"ם דמדמו ק"ס בלא שטר פעסוקים באותו ענין דקי"ל שניהם יכולין לחזור ע"ש נראה דלא מקריעא פלל דהתם לענין אם יצאו עליו עסיקין דוקא ולהאי מלתא גרידתא הוא דמדמו לה לעסוקים באותו ענין ולא לגמרי דוק ותשפח וכו"ה במקו' לשם הועתק מן התוס' ע"ש ובשנת תצמ"יח הספמנו הסכמה גמורה ב' פתי דינין בעיר אחת להיות דנים מהיום עד בא גואל צדק ע"פי סברא זו דהמקח קנים והמערער ידו על הסחחונה ותו לא מידי ודלא כמנהג ארג"ל יע"א שכתב מוהרי"ע זיע"א במנהגים סי' א' מדין ק"ס שקבל שנהגו לדון דלא מהני ע"ש וזה נדאי הפך דעת הר"ש פן הרשב"ץ ז"ל שהזכרנו שהוא מאריה דאתרא מקדם קדמתא ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל החדשות סי' שכ"ג ועיין עוד לה' בית דוד ח"מ סי' ס"א זו הלכה העלה הרב מוהר"א ז"ל אכן טנאה בספר חוט המשולש ח"ג וע"ש מ"ש ע"ד הרשב"ץ ז"ל ולא זכר שר תשובת הרשב"ש בנו ז"ל שכתבתי: אלא מעתה ומעכשיו המקח קנים בק"ס לחוד נגמר בכי טוב ואחד לוקח ואחד מוכר תו לא מצי למהדר בהו פלל ועיקר ועיין להרב מוהר"י אבן נאיים נר"ו שכתב קנין ומתן מעות: (גו) קנין י כל דבר שנגמר קניינו בק"ס פיון שנטלו קנין אינם יכולים לחזור וא"צ להעדאת עדים אלא היכא דמכחישים זה את זה כמ"ש בטוש"ע סי' קפ"ט והוא מלשון רבינו בפ"א מה' מכירה דין ב' וכתב ה"ה ז"ל

מדאמרינן בקידושין דה"ה לא איברו סהדי אלא לשקרא וכ"כ הרי"ף ו"ל עלה שם ו"ל מהקא שמעינן דהיקא דמודו בע"ד דקנו מהדדי לא מצי חד מנייהו למקדרי ביה ואע"ג דלא הויא מלתא קמי סהדי וכו' עכ"ל והרא"ש ו"ל שם פתב דבפ"ק דסנהדרין דא"צ עדים ולשם לא נזכר דבר זה בדברי הרא"ש ו"ל אלא הגהת מוהרי"ח ו"ל בשם ריב"ם ו"ל ע"ש ואע"ג דבההוא עובדא דמ"ז ור"א דפלגו בהדי הדדי ולא הנה על ידי קנין אלא.

דפלוג נכסייהו מ"מ סברי מרנן דה"ה לשאר הקניינים: וראיתי לרבינו בפי"ה מה' מכירה דין ט' שחזר וכתב דין זה דא"צ עדים וכתב ע"ז הר"ב ד"ד בהשגות אין הפל מודים בקנין עכ"ל ולא ידעתי מ"ט לא השיב שם בפ"א ונטר לה עד הכא ועוד צ"ל על רבינו שחזר וכתב דין זה בפ"ה עד שמצאתי במקובצת לבתרא במ"ד לדרף מ' אהא דאמר התם קנין בפני שנים פותבין וכו' ו"ל א"א לכאורה הא דאמרי' להו בפני שנים לא מפחד פפירה הוא אלא שאין מתקנים המעשה אלא בב' נאפילו הוא מודה לו שאם מפחד פפירה גם כל המעשה אשר יעשה האדם עם חבירו מתנות ומכירות ומחילות וחילופי חפץ בחפץ והלא' פלם צריכים ב' עדים ויש מהם צריכים פתיבה ויש שאין צריף וכו' אבל נראה פי שאר הדברים מתקיימים בהודאת שניהם ואלו אינן מתקיימין אלא בעדים ולפי' הוצרף לומ' קיום שטרות לומ' שאין מתקיים בג' מעתה קנין אין מתקיים אלא בעדים וכ"כ הגאון ו"ל אלא שהרי"ץ חולק בדבר ואני מוסיף ע"ד הגאון ו"ל פי על תפיסת סודר בלבד נאמר מפני שאין בו שום משא ומתן וכשלא בעדי' מחזי כחוקא ונאטוליא אבל בקנין האמור בתורה שלף איש נעלו ונתן לרעהו א"צ לעדות אלא מה שיודה לו פנ"ל עכ"ל אמור מעתה שבפ"א שלא הזכיר רבינו ק"ס בפירושו לא מצא מקום להשיג אבל בפ"ה דמיינרי בק"ס שפיר השיג הלכף דקדק וכתב ואין הפל מודים לו בקנין ר"ל לאפוקי קנין שליפת הנעל הפתוב במקרא והרי"ף ו"ל לאפוקי מסברת הגאון ו"ל אתא לאשמועינן דבלא זה קשה מאי קמ"ל והתוס' שם פתבו בשם ר"ת ו"ל דאין ראיה מכאן דצריף שנים דהא אמרי' בקידושין לא אברו סהדי אלא לשקרי ע"כ דלפ"ד הר"ב ד"ד ו"ל אין משם ראיה דהתם עבור מעשה ופלגי נכסייהו בהא הוא דקאמר תלמודא לא איברו סהדי וכו' והגאון והרא"ב ד"ד ו"ל מודו בהא אלא דבק"ס דגריע ס"ל דבעי עדים.

גם מה שהביאו ראיה מפרק הגהב מהף דהנה עומד בגורן וכו' פבר דחו התוס' ראיה זו בפ"ק דסנהדרין דף ו' בד"ה פשרה וכו' ע"ש. ועוד איכא ריעותא אחרנא בק"ס משא"כ בשאר ההקנאות דכל עוד שיושבין שם או בעוד שהם עסוקין באותו ענין יכולים לחזור בהם פדאי' בבתרא דקי"ד ועיין בשיטת הרמ"ה ו"ל שם סי' ט"ל מה שכתב באורף ועיין בהרא"ש ו"ל שם וה"ה ו"ל בפ"ה דה' מכירה ובסמ"ע והש"ף סי' קצ"א ס"ז יעו"ש וכיון דקליש קנייניה אמטו"ל צריף עדי' ובפ"ק דקידושין דף י"ו אהא דמתנא עבד עברי קונה עצמו בשטר פריף ה"ד וכו' אלא שחרור שטר למ"ל לימא ליה באפי תרי זיל א"נ באפי ב"ד זיל וכו' ע"כ ומריהטא דגמ' משמע דמחילה לא מהנא אלא באפי סהדי דוקא וקשה דאפי' לסברת הגאון והרא"ב ד"ד ו"ל דצריף עדים ה"ד בק"ס דקליש קנייניה.

פמבואר בדבריהם הנאמרים באמת אבל המחילה מהיכא תיתי דצריכה סהדי כל היכא דלא מפחיש אהדדי וכמבואר עוד בדברי הר"ב ד"ד ו"ל שם והתוס' ו"ל שם פתבו דיש להוכיח מכאן דכל שאין גופו קנוי מהנא מחילה בלא קנין ודחו שאני עבד פיון דמוחזק

בגופו אין לה קנין גדול מזה ע"ש משמע דאי בשאר מחילות בעי קנין גדול נמי באפי סהדי דלא מסתבר למימר דהקא גבי עבד פינו דמוחזק בגופו הו"ל כמו קנין הא מיהא באפי תרי בעי אבל מחילה בעלמא דבעיא קנין אה"נ דלא בעיא בי תרי דאין סברא לומר פן שיהי מה שהוא מוחזק בגופו אין קנין גדול ממנו ואפ"ה בעי באפי תרי ומצאתי להר"ן ז"ל בפי' ההלכות שפתיב ודאמר' למ"ל באפי תרי לאו למימרא דמחילה צריכה עדים וכו' אלא להכי נקט באפי תרי לומר הכי באפי תרי סגי פאלו ההתימו בשטר שיהי העדים מעידים וכו' עכ"ל ואפתי לא נתקן מאי קאמר א"נ באפי ב"ד למאי הלקתא אלימא דלהוו עלי סהדי מ"ש ב"ד ומאי אולמיהו לענן עדות טפי מקל בי תרי וא"ת אפילו חד מכ"ד סגי מ"ט והיכן אנשכחן לענן עדות שתהא עדותו של א' מהב"ד כבי תרי והא דנאמן הדין לומר לזה חייבתי וכו' דאיתא בקידושין ופסקה הטור סי' כ"ג ע"ש אינה ענין לזה דהתם מוכח דלא חשיב אלא כעד א' דוק ותשפח.

וכתב ה' כנה"ג סי' קצ"ה אות א' בהג"ה דהראב"ד הוא יחיד בדבר ואין לומר קי"ל ואחה"ר לא משמע פן בלשונו בהשגה שפתיב אין הפל מודים גם ה"המ ז"ל פתיב והם וכו' מהני לשני מש' דרבים העומדים בס' זו והראב"ד ז"ל פתיב משם הגאון ז"ל כמדובר אלא הא מיהא דרובא דרבנותא לא ס"ל הכי ועיין בשיטת הרמ"ה בפ' חזקת הבתים דף מ' וכו' ובה' העיטור ז"ל סוף מאמר קנין ומתראיות שפתיבו התוס' ז"ל ע"ע פשיטא דלא מצי למימר קים לי וכ"ש אנו בדין דבתריה דמרן הש"ע ז"ל גרינא ואין דנין לעולם ע"פ הקים לי מודעת זאת בכל הארץ הזאת העיר יע"א: (נ"ד) קים לי אנו בדין דגרינא בתריה דמרן הש"ע ולא מצי הנתבע למפטר נפשיה בטענת קים לי כפ' הפוסטרי עיין בב"י ז"ל סי' כ"ה ובכנ"הג לשם סעיפים ופארות והרב ש"ך ז"ל חזקת ס' תקפו פהו עד"ה ע"ע אמנם בדבר שלא נתברר בש"ע ולא בדברי מור"ם ז"ל בהגה ונמצא בתשו' חכמי הדורות מלכים מתדיינים מצי הנתבע למימר קים לי ומנהגינו להכריע כפי דעתנו הקצרה או לפשר מיהו אם נפל מחלוקת אי חשיב פירעון או לא פתיב בספר לחם רב סי' קע"ו דלא מצי מפטר נפשיה ולומר קי"ל כמ"ד דחשיב פירעון דהוי כפריא בחיובא וס' בפירעון שנתבאר בסי' ע"ה ע"ש ועיין להמש"ל ז"ל בפ"א מה' טוען דין ט' ע"ש ועיין לעיל במערכת אות ב' מדין פריא בחיובא וכו': (נה) קידושין במוטב תלתא פחדא הוינו יתבין אנו ב"ד דחת"ל שעמדו בפנינו שנים עדים היק' ה"ר משה יצ"ו בכ"הר הפנוח ה"ר שלום פהו נ"ע והבחור ה"ר מכלוף בכ"ר שלום פהו ישצ"ו וקאלו אלדי הומאן יקדמו מעא ישועה ו' אברהם אונברו ודאיים יקול אלדי יחוב יכוד אסתר אלמנת יעקב פריץ נ"ע ומשה זאד קאל אלדי קאלו ישועה הנזכר ראני נחב נעטיהא לקידושין לאפן מא נערף פיה נעמל באש נעטיהא לקידושין ועוד העידו שניהם אלדי יום אג'מעא סדר בשלח מכלוף דאכל לברצ'ו מן באב אנחאס ושאר משה הנז' אפט מן אלבורז ותקאבלו בעצ'הום בעז' וקאלו מכלוף יא משה אסבף אפט וקאלו משה ראו ישועה הנז' בעת וראייא מרתאיין ולא תלאתא ועאטיהום ישועה הנז' והנוא ונאקף קדאם באב אצ'אר אלא מחבובא מן בארא וסאבו אסתר הנז' וואקפא מן דאכל קודאם אלבאב וספסארי מורמי עלא וג'אה ושפאפ אלדי וג'אה ליהום ופ'י ידהא כסווא אלדי יערפ'וה מתאע ישועה הנז' ומן בעד צ'וור וג'הו ישועה הנז' ליהום וקאל הרי את מקודשת לי פדת משה וישראל וקאלו משה הנז' אסהאר לקידושין אלחרוף ואג'ב ישועה הנז' וקאל אדא מא נפעסי

בתמיהה ומן בער עאייטאהיא אָסתר יא אָסתר מְקוֹדֶשֶׁת לי ומִשָּׁה קאל סְמַע אַלְדִּי קְאָלֶת
מְלִיחַ וּמְכַלּוֹף קאל אַלְדִּי שְׁאָר אֲזוֹת ראסהא אַלְדִּי הַנּוֹאָה דְרָךְ רִיצוּי ומש"ו ממה שְׁהַעֲדוּ
בְּפִנְיֵנוּ שְׁנֵי עֲדִים הַנּוֹז' בְּיוֹם כ"ב לְחֻדְשׁ שְׁבַט ש' הַתְּקַע"ב לִיצִירָה פֶּה תוֹנֵס יע"א וְהַפֶּל
שְׁרִיר וְקִיָּים וְחַתִּימֵי עֲלֵה תִלְתָּא בִּי דִינָא: יוֹם אַחַר עֲמָדוֹ שְׁנִיָּהֶם קוֹדָאֵם ב"ד יצ"ו ה"ר
מִשָּׁה וּמְכַלּוֹף הַנּוֹז' קאל מִשָּׁה אַלְדִּי יְשׁוּעָה וְאַרְבָּע קוֹד אַלְבָּאָב מִן בְּאַרְא וְאַסְתֵּר הַנּוֹז'
קוֹדָאֵם אַלְבָּאָב מִן דְּאַכַל וּפִי יְדֵהָ כְּסוּוּהָ מְחַלּוּלָא וְג'אָה לְהוּם וּמַהֲבֵט אֶסְפָּסָרִי עֲלֵה
וְג'אָה וְצ'נָוָר וְג'הוּ לְיָהוּם וְקאל רֵאִיִּתוּסִי אֶלְכְּסוּוָא וְרָמוּ בְּאַצְבַּע וְקאל הָרִי אֶת
מְקוֹדֶשֶׁת לי וכו' וְקאלוּ מִשָּׁה הַנּוֹז' אִם אַד לְקִידוּשֵׁין לְחַרוּף וּוּאֲג'בוּ יְשׁוּעָה אֲדוּ מֵא
יִנְפַעוּסִי בְּתַמְיָהָ וְעֵאִיטָאָה יא אָסתר יא אָסתר מְקוֹדֶשֶׁת לי וְאַסְתֵּר פְּאַנְתָּ בְּעִידָא
אַלְדָּאֵכֶל מִן לְבָאָב פִּיף עֵיטָהָ וְסַמַּע קֵאלֶת מְלִיחַ וּמְכַלּוֹף מְכַחִישׁוּ וְקאל מִן לוּוֹל פְּאַנְתָּ
לְדָאֵכֶל בְּעִירָא מִן לְכָאָב וּפִי יְדֵהָ לְכְּסוּוָא הַנּוֹז' וְאַקְפָּא וְג'אָה לְהוּם כְּנֹז' וְתַתְּפִלָּם מְעָא
לְכָאָדָם וְצ'נָוָר וְג'הוּ לְיָהוּם יְשׁוּעָה הַנּוֹז' וְקאל הָרִי אֶת מְקוֹדֶשֶׁת וכו' וְכִיף עֵיטָאָה יא
אָסתר יא אָסתר מְקוֹדֶשֶׁת לי מֵאַזְאֵלֶת פִּי מוֹצֵעָהָ וּוּאֲקָפָא תַתְּפִלָּם מְעָא לְכָאָדָם וְרָאָה
אַלְדִּי אֲזוֹת רֵאֲצָהָ אַלְדִּי הַנּוֹאָ דְרָךְ רִיצוּי לֹא מֵא נְעַרְף מְעָא אֶלְכָאָרְם קֵאֲעֵדָא תַתְּפִלָּם
מֵעָאָה הוּוּלָא מְעָא אֶל מְקַדֵּשׁ וּמָא סְמַעִסִי פְּלַמַּת מְלִיחַ: זֹאת אָשִׁיב בְּעִנְיָן שְׁתִּיקָה לְאַחַר
מִתַּן מְעוֹת דְּסִבֵּר רְבָא דְלָאוּ פְּלוּם הִיא מְסִייעַ לְמַלְתִּיָּה מְדַתְּנִיָּיא אָמַר לָהּ כְּנִסִי סְלַע זֹ
לְפַקְדוֹן וכו' וְלֹא שְׁנֵי לִיָּה הִיכָא דִּיִּהְבִּינְהוּ נִיְהֵלָה בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁין אוּ בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן וְרַב
הוּנָא בְּרִיָּה דר"י סִבֵּר דֵּהִיכָא דִּיִּהְבִּינְהוּ בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁין א"ל דְּשְׁתִּיקָה בְּנִתְרַצִּית דְּמִי
וְשִׁלַּח לְהוּ רְבִינָא אֲתוּן שְׁמִיעַ לְכוּן הָא דר"ה בְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ חוּשׁוּ לָהּ וְכָתְבוּ הָרִי"ף
וְהָרָא"ש הִילְכָף לְאַפּוּקִי צְרִיכָה גִּט לְעִינְוֵלָה צְרִיכָה קִידוּשֵׁי אַחֲרִינִי ע"ש מְדַבְּרִיָּהֶם לְמַדְנֹ
דֵּהִיכָא דִּיִּהְבִּינְהוּ נִיְהֵלָה בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן לְכ"ע שְׁתִּיקָה לְאַחַמ"מ לָאוּ פְּלוּם הִיא אָבֵל בְּדִיָּהֶבוּ
נִיְהֵלָה בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁין סְבָרִי מְרַנֵּן לְמִיחֻשׁ לְהוּ וְלֵהֲצְרִיכָה גִּט וְכַדִּיָּהִיב לָהּ סְתָמָא לֹא לְשֵׁם
קִידוּשֵׁין וְלֹא לְשֵׁם פְּקֻדוֹן לֹא פּוֹרֵשׁ בְּדַבְּרִיָּהֶם: וּמְצָאֵתִי לְהַרְמָב"ן ז"ל בְּחִידוּשֵׁיוּ לְשֵׁם
שְׁכֵתָב וְז"ל חוּשׁוּ לְהָא דר"ה אֶפִּילוּ הִיכָא דְלִיכָא לְמִיחֻשׁ לְדַשְׁמוּאַל פִּינֹן דְּלֹא יְהִיב לָהּ
מְעִיקְרָא מִיָּדִי אֶלָּא שְׁדָא לָהּ כְּסָף מְעִיקְרָא לְתוֹף חִיקָה וְחֹזֵר וְאָמַר הַתְּקַדְּשִׁי לִי בּוּ וְלֹא
אַהֲיָא עוֹבְדָא דְּצַפְתָּא שְׁדָרוּ דֵּהֶתֶם לָאוּ בְּדַרְבַּי הוּנָא חִיְיִשִּׁינֹן אֶלָּא מְדַשְׁמוּאַל עכ"ל: גַּם
אֲשׁוּ"ר לְהַרְשָׁב"א שֵׁם דָּף י"ט סוּף ע"ב מֵהַסְפָּר דְּקִשְׁיָא לִיָּה בְּצַפְתָּא אֲמַאי לֹא חִיְיִשִּׁינֹן
לְדַשְׁמוּאַל וְכַדִּקְשִׁיא לְהַרְמָב"ן ז"ל וְתִי דֵּהָ דְשִׁלַּח לִיָּה וכו' לָאוּ עוֹבְדָא דְּצַפְתָּא שְׁלַח
לִיָּה וְלֹא מְשׁוּם צַפְתָּא הוּא דְאַבְעֵיא לִיָּה אֶלָּא מְשׁוּם שְׁתִּיקָה דְּלֵאחַמ"מ וְכַגוֹן דְּשְׁדָא זְוִי
בְּחִיקָה וְאֲמ"ל לְבַסּוּף הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּהֶם וְהַשְׁתִּיקָה דְּלִיכָא מְשׁוּם דַּשְׁמוּאַל עכ"ל:
וְהַרִיטְב"א ז"ל קְשִׁיתָּהָ הָא דַּשְׁמוּאַל וְכַתְּבַת ע"ז וְז"ל וְאַחֲרֵיִם תִּירְצוּ כִּי מֵהַ שְׁשִׁלְחוּ
לְקַמִּיָּה דְּרַבִּינָא לָאוּ עוֹבְדָא דְּצַפְתָּא שְׁלַחוּ קַמִּיָּה אֶלָּא הִכִּי שְׁלַחוּ לִיָּה שְׁתִּיקָה דְּלֵאחַר
מִת"מ בְּמִיָּדִי דְּלָאוּ פְּקֻדוֹן פְּגוֹן דְּזַרְק לָהּ כְּסָף לְתוֹף חִיקָה וְחֹזֵר וְאָמַר לָהּ הַתְּקַדְּשִׁי לוּ בּוּ
מִי מְהַנְיָא דֵּהָ אֲנִי לֹא תַנּוּ דְּלֹא מְהַנְיָא אֶלָּא בְּפַקְדוֹן אָבֵל הִיכָא דְּלֹא הוּי פְּקֻדוֹן מִי מְהַנְיָא
וְאַהֲדַר לְהוּ דְּאִינְהוּ דַּשְׁמִיעָא לְהוּ דר"ה יְחוּשׁוּ לִיָּה וְכַתְּבַת ע"ז וְאִינּוּ מְחַנּוֹר וְנִלְע"ד דְּלֹא
פְּלִיג אַעִיקֵר דִּינָא אֶלָּא דְּלֹא נִיחָא לִיָּה לְאַוּקוּמִי שְׁמַעְתָּתָא בְּהִכִּי וְהַרִיב"ש ז"ל סִי' ק"ע
דָּף צ"ט ע"ג כְּתָב וְז"ל וְאַפִּילוּ לְדַעַת הָרִי"ף ז"ל שְׁכ' דְּוָקָא כְּשָׁבָא לִיָּדָה מְתַחֲלָה בְּתוֹרַת
פְּקֻדוֹן הוּא דְּאַמְרִינֹן דְּשְׁתִּיקָה דְּלֵאחַמ"מ לָאוּ פְּלוּם הִיא אָבֵל כְּשָׁבָא לִיָּדָה שְׁלַח בְּתוֹרַת

פקדון צריכה גט מספק כמ"ש זה בהל' וכו' עכ"ל דעת עליון בדעת הרי"ף ו"ל דכל שפאו ליגדה סתם פכאו ליגדה בתורת קדושין וצריכה גט מספק דבהכי איתשיל הרב ו"ל ע"ע ומעתה מ"ש ה"ה ו"ל בפ"ה מה' אישות דין ח' משם הרשב"א ו"ל ונ"ל שאם לא היו עסוקים כלל בזה ונתן לה פסוף סתם אינה מקודשת שאפי' חזר ואמ"ל הרי את מקודשת לי והיא אינה רוצה שיטול הפסוף ממנה ויחזור ויתנהו לה בתורת קדושין עכ"ל לאו למימרא דלא הוה קדושין כלל אלא דלא הוה קדושין גמורים: וראיתי למהריב"ל ו"ל בח"ב סי' ז' עלה ונסתפק בנ"ד דבתחלה נתן בסתמא ואחר שנתן אמ"ל אלו שנתתי לה לקדושין דמי לפקדון ואליבא דכלהו רבנותא לא הוה קדושין או"ד דדמי לההוא גברא דקדש בצפתא ומסתמא דכל דבסתמא הוי פפקדון אלא שהרב רבינו ירוחם ו"ל פתב ודוקא שפאו ליגדה בתורת פקדון דאל"כ הוי ספק מקודשת נראה דכוננתו דוקא שפאו ליגדה בתורת פקדון אבל בסתמא הוי ס' מקודשת וכיון דכן הוא בנ"ד דבסתמא נתן לה ואח"ך אמ"ל התקדשי לי הו"ל פאלו פאו ליגדה בתורת קדושין ואע"ג דהרמב"ם ו"ל וכו' מ"מ ספקא הוא וס' דאורייתא לחומרא וכ"ש ספק קדושין דהוי ספק ערוה ומשום דה ספקא דהוי פלוגתא דרבנותא אזלינן לחומרא וכו' עכ"ל: והרשב"ף ו"ל ח"ב סי' כ"ג נשאל בנתן לאביה סתם ואח"ך אמ"ל אלו קדושין לבתה וכתב הרב ו"ל דף י"ט ע"א ונ"ל עוד יש בשאלה זו עניינים אחרים ואין להאריך בהם וכו' והב' ענין שתיקה דלאחמ"מ אי מהניא או לאו וכו' וכל אלו העניינים אין מוציאין מידי החשש מבואר לדעתו שדעת המחמירים אפילו בנתן סתם.

גם הרב מוהר"ש צרור ו"ל בס' חוט המשולש טור ב' סי' ד' נשאל על נתינה בסתם ואח"ך קידש ואחר שהביא עובדא דצפתא ומאי דאיתמר עלה פתב בדרף מ"א ע"ב א"כ בנ"ד שפשעת נתינת החפץ לא אמר הבחור לאבי הבת שום דבר מענין הקידו' אלא אחר שהיה החפץ בידו ושהה זמן רב עד ששטה הכוס או הונפרו הקדושין נראה פשוט מדברי הני רבנותא דאין פאן בית מיוחד כלל ואפי' לדעת הטור שכתב במד"א שפאו ליגדה בתורת פקדון וכו' אלא דהוי מקודשת משום ד' זוני אע"פ שלא אמר לה התקדשי לי בהם אלא לאחר שהיו ביגדה פכר אפי"ה אמר שהיא מקודשת והיא סברת הרי"ף ו"ל בהל' ולאפוקה צריכה גט והיא ס' הרא"ש ו"ל ולדבריהם הסכים מוהרי"קו וכו' דמשמע מדבריו דספק מקודשת היא משום ד' זוני פמו שפי' הטור וכו' ע"ש קרי בחז"ל דסבר לה מר נתינה בסתם פנתינה לשם קדושין: אמנם מרן ב"י בתשו' סי' ב' מדיני קדושין פתב בפשיטות על מה שנשאל בנתן סתם ואח"ך קידש אע"פ שהרי"ף והרא"ש ו"ל פתבו ולאפוקה צריכה גט ה"מ בהאי דצפתא דמעיקרא קבלה לשם קדושין אבל היכא שלא קבלה מעיקרא לשם קדושין פמו בנ"ד גם להרי"ף והרא"ש ו"ל אינה מקודשת וכו' הא קמן וכו' נמצא דבנ"ד לד"ה שתיקה דלאחמ"מ לאו פלום היא וכו' ע"ש ולפי המשוער מדברי הרמב"ן והרשב"א והריטב"א לא כן ידמה וכדכת'.

והרב עצמות יוסף שם חלק על מרן ו"ל ונסתייע מדברי הריב"ש ו"ל ע"ש ודעת הרב אלמושנינו פדעת מרן ו"ל ב"י הובא בתשו' מוהרשד"ם ו"ל הא"ה ע"ס ל"ד וה' מוהרשד"ם חלק עליו ונ"ל ולא שייך למימר הכא לשם מתנה יתבה ניהלה דדוקא בקדושי אחרתו דכ"ע ידעי דאין קדושין תופסין באחרותו אבל לא בשאר אינשי דעלמא דאי למתנה איפנון למ"ל להעצאת עדים ע"ש שהאריך קושטא קאי פי הענין סובל

הַאֲרִיכוֹת וְעֵינַי לְמוֹהַר־חַ"שׁ וְ"ל בְּתִשׁוּ' הַשִּׁינְיָכוֹת לְטוֹר אֲ"ה ע ס' ל"ו שְׁעֵמֶד וַיִּמְדוּ אֶרֶ"שׁ רַחֲבֵת יָדַיִם וַיִּכְבֵּר עֲמָדוֹ כֹּל גְּדוּלֵי עוֹלָם בְּזֶה אֲשֶׁר הוּבְאוּ בְכ"ה ג וּבִס' הָרַב יָד אֲהָרָן וְ"ל.

וְחֻדְשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד כִּי גְדוּלֵי רַבְּנֵי אַחֲרוֹנֵי זְמַנֵּינוּ שְׁנֵי אַחִים אֲזַרְחִים הָרַב מוֹהַר"א יִשְׂרָאֵל וְ"ל בִּס' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת שְׁפָתַי וְ"ל אַחַר שְׁהַעֲמִיק הִרְחִיב הָעֵנָן הִבִּיא דְבָרֵי הַרְשָׁב"א וְהַרִיטָב"א וְ"ל הַנִּיחָנִים לְמַעַלָּה וְהַסְפִּים עִם דְבָרֵי הַרְשָׁב"א וְ"ל שְׁהִבִיא הָרַב הַמַּגִּיד וְדְבָרֵי הַרְמ"ה שְׁהִבִיא הַטוֹר פָּתַי וְ"ל וְלַעֲנֵן הַלְכָה יָדְעֵי רַבָּנָן דְּמַלְכִים מִתְדַּיְינִים יֵשׁ מֵהֶם ס"ל דְּנִתְּנָה סְתָמִית דְּמֵיָא לְפַקְדוֹן וַיֵּשׁ מֵהֶם דִּס"ל דְּדְמֵיָא לְהֵאֵי דְצַפְתָּא אֵינוּ רָאוּי לְהַפְגֵּס בִּס"ס וַיְכַרְוֹר עַכ"ל וְה' אַחֲיוּ בְּסַפֵּר קוֹל אֲלֵיהוּ בַחֲא"ה ע ס' ז' לְאַחַר שְׁפַלְפֵּל בְּחֻקְמָה פָּתַי וְ"ל כִּלְלָא דְמַלְתָּא דָּאִין סָפֵק לַעֲנָ"ד לַפ"ד הַרְשָׁב"א וְהַרִיב"ש וְהַרְשָׁב"ץ וְ"ל סְבָרֵי מְרַנֵּן דְדַעַת הַרִי"ף וְסִיעַתוֹ בְּנִתְּנָה שְׁתִּיקָה דְלֹאֲחַר מ"מ ע בְּסִתְּמָה נְמִי מְקוֹדְשָׁת מִסְפֵּק וּמְפָקָא מִפְּקָדוֹן וְ"ל דְּכַעֲרֵי צַפְתָּא וְהַמִּיקָל בְּזֶה אֵינוּ אֵלָּא מִן הַמִּתְמַיְהִין וְכו' עַכ"ל כֹּל זֶה נְסִיתִי בְּקוֹן קוֹלְמוֹסָא בְּקִידוּשֵׁין הַרְאִישׁוֹנִים דְּשִׁתְּקָה וְלֹא אֲמָרָה וְלֹא מִיָּדִי אֲמַנָּם בְּקִידוּשֵׁי פַעַם כ' כְּשֶׁאֲמַר לָהּ מְקוֹדְשָׁת לִי מִשׁוּעָר אֲצִלֵי דְבַקְרִיָּאת שְׁמָה יָא אֲסַתֵּר יָא אֲסַתֵּר הָנִי כְּעֵין הַרִי אֶתְּ וְאֵע"פִי שְׁלֹא אֲמַר בְּזֶה פְּכָר הוֹרָה גְּבִיר הָרַב הַמְבִי"ט דְּאֵינוּ מְעַבֵּב וְהַכִּי שְׁמִיעַ לִיהָ לְהָרַב מוֹהַר־ש"א בִּס' הַבְּהִיר מְשַׁחָא דְרַבּוּתָא שְׁהוּא ג"כ דַּעַת הַרְשָׁב"א וַיְכַרְוֹר לֹא זֶה הַדְּרָף שְׁהִיא דְרָף יִשְׂרָה וְשְׁלֹא כְּדַעַת הָרַב אֲבִיו בְּנִימוּקִיו שְׁם הַפְּלִיג לְסַבְּרַת הַמְבִי"ט וְ"ל ע"ש: אֲפַתִּי נִשְׁאָר לָנוּ לְבַרְר בְּהַעֲדָתָה הָעֵדִי שְׁהֵא' אֲמַר שְׁהַרְפִּינָה בְּרֵאשִׁיָּה שְׁמוּרָה הַרְיָצוּי וְהַב' מַעֲיֵד שְׁאֲמָרָה בְּפִי מְלִיחַ וְאֶתְּהָ דַע לָהּ דְּאֲפְלִיגוּ רַבְּנוֹת' בְּהַרְפֵּנָת הַרְאֵשׁ דְּמַהֲנֵי גְבִי גֵט דְּאִיכָּא מ"ד דְּדוּקָא בְּנִשְׁתַּמְתַּק דְּלֹא אֲפֹשֶׁר לִיהָ אֲבָל בְּבָרִיא פִּינֵן דְּמַצִּי לְאַשְׁתַּעוּיָי לֹא מַהֲנֵיָא הַרְפֵּנָת הַרְאֵשׁ וְאִיכָּא מֵאֵן דְּאֲמַר דִּל"ש וְה' ב"ש דַּקְב"א כ' דְּרוּב הַפּוֹסְקִים דִּס"ל דְּאֲפִי בְּפַקְסָה מַהֲנֵי וְכִינֵן דְּכֵן הוּא תְּרַנְיָהוּ מִחֻזִּיקֵי לָהּ בְּתוֹרַת מְקוֹדְשָׁת וְלֹא הִנִּיָּה הַכְּחָשָׁה וְעֵינַי בְּתִשׁוּ' מְרָן ב"י שְׁם וְעַל שִׁנּוּי לְשׁוֹן שְׁאֲמַר בְּטַבְעַת וְאֵלָּה הַבְּגָדִים לֹא טַבְעַת נִינְהוּ הִנֵּה הָאָדוֹן הַרְשָׁב"א זֶל בְּתִשׁוּ' ס' אֵלָּף קפ"ו פְּשִׁיטָא פִּינֵן דְּקָא חֻזִּיָּא בְּמֵאֵי מְקוֹדְשָׁה סְבָרָא וְקַבִּילָה ע"ש"ב קָצַת.

וְנִשְׁאָר לָנוּ לְבַרְר עוֹד מַה שְׁטַעֲנַת שְׁהִיא לֹא שְׁמַעָה שְׁהוּא מְדַבֵּר עִמָּה לֹא בְּפַעַם רֵאשׁוֹנָה וְלֹא בִּפ"ב וְאֲשֶׁר עֲנָתָה וְאֲמָרָה מְלִיחַ אוֹ הַרְפִּינָה אֶת רֵאשִׁיָּה אֲפֹשֶׁר שְׁהִתְּנָה מְדַבְּרַת עִם אַחַת הַשְּׁפָחוֹת אֵי מַהֲיִמְנָא בְּכַה"ג אוֹ לֹא הִנֵּה הַדְּבָר מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א וְ"ל ס' אֵלָּף קע"ט דָּאִי אֵית לָהּ מַגּוּ מַהֲיִמְנָא ע"ש וְהָרַב מוֹהַר־א"א קוּבוּ ס' יו"ד הַפְּלִיא עֲצָה הַגְּרִיל תוֹשְׁיָה דְלֹא אֲמַר הָרַב דְבָרֵי הַרְשָׁב"א אֵלָּא לְנִדְוָנוּ דְּדוּקָא דִּינְדִים מוֹכִיחוֹת הָנִינֵן וְהַקִּיף בְּתִשׁוּ' לְכֹן גִּילּוּ אֲחַד מְרַבְּנֵי הָעִיר ע"ש וְהַתִּיקָמָה מְרַבְּנִים הִלְלוּ שְׁלֹא שְׁלִטָה עֵינֵיהֶם בְּתִשׁוּ' מְרָן הַב"י שְׁם וְעוֹד תִּימָא עַל מְרָן שְׁלֹא הַשְּׁגִיחַ בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א וְ"ל הִלְזוּ אֵלָּא שְׁיֵשׁ לְצַדֵּד בִּנ"ד דְּמַהֲיִמְנָא בְּמַגּוּ דָּאִי בְּעֵיָא אֲמָרָה לְקוּחִים הֵם בְּנִדֵי וַיְבַדְּאֵי אֵי טַעֲנַת הַכִּי מוֹקְמִינֵן לְהוּ בְּיָדָהּ וְהו"ל פְּקוֹדְשָׁה בְּדַבְּרָה שְׁהוּא שְׁלֵהָ אַע"ג דְּפְלִיגֵי רַבָּנָן בְּתַרְאֵי בְּמִשְׁרָף וְלֹא נָתַן הַדְּמִים אֵי אֲהַדְּרָר קוֹדֵשׁ בְּהוּ אֵי אֲהַנּוּ מַעֲשִׂיו אוֹ לֹא הָא מִיָּהָ יְכוּלָה לֹא לְקוּחִים וַיְפַרְעֵתִיהּ וַיְבַעֲנֵן ס"ס לְהַקְתָּ הַנְּבִיאִים פִּלְג"ן בְּהַדְּיָהוּ דְּאִיכָּא מ"ד בְּתַלְתָּ סְפִיקֵי שְׁרִיא לְכַתְּחִלָּה דְּהִינּוּ סָפֵק בְּדַעַתָּא דְּרַבְּנוֹתָא וְכ"ש ס' מוֹשְׁכָל בְּעֵנָן וְאִיכָּא מ"ד דְּלֹא שְׁרִינֵן אֲפִילוּ בְּכַמָּה סְפִיקֵי וְנִסְבִּין מִן חַבְּרִיָּא דַע"כ לֹא אֲמַר הַרְשָׁב"א דָּאֵם אֲמַר בְּטַבְעַת זֹו וְהוּא לֹא נָתַן לָהּ אֵלָּא חֲפֵן מַהֲנֵי אֵלָּא כְּשֶׁמְסַר לָהּ הַחֲפֵץ וְשִׁינָה בְּלִשׁוֹנוֹ וְאֲמַר טַבְעַת אֲבָל אֵם

התפצים היו כבר בינדה ואמר לה בטבעת זו לא סמכא דעתה להתקדש בתפצים שבידה אלא בטבעת שאמר לה והוא לא נתן לה הטבעת וסברא נכונה בטעמא ובנ"ד שהתפצים שהיו בינדה הטה יעלו לסף הקרוב למאה מחבוב דודאי לא סמכא דעתה לאיש הלזה שיקדשנה בסף גדול כזה דבר זה מוקצה מן הדעת ולפי הנשמע הוברר במה שתיבת לו אינה סף ממה שהיה מוכר על ידה איזה תפצים איגלאי מלתא דלא יתבינהו ניהלה אלא לזבונניהו ואערומי הוא דקא מערים וכינן דכין הוא בנ"ד יש לסמוך על חבל הנביאים המקילים בנתן סתם ואח"ך קידש וכ"ש בנ"ד כי הדעת גומרת ומעשיו מוכיחים פי לשם מכירה נתנם לה למפנר אותם לזולת ואין לדין אלא מה שענינו רואות עם פי הדבר חמור פינו דאשפחו סברי רבנותא דלא תפסי בה קידושין א"כ בנ"ד דהאמתלאות מוכיחות דלא לשם קידושין יתבינהו ניהלה ולא לשם פקדון אלא לשם מכירה כמזונבר כ"ע מודו דליכא למיחש לקידושין פלל וכ"ש דהעדים ידעי דרגילה היא למפנר לו כמה תפצים כנלע"ד ומ"ש הרב"ז ז"ל ח"ב ס"י נ"ז ו"ל הפלל העולה דלשון זה מועיל בקידושין וכ"ש בהצטרף אליו דהנה מהדר לקדשה שהרי אמרו שקדשה פעם אחרת במעט חלווא דרף חלון ולא הועיל א"כ אין לה מדבר עמה על עסקי קידושין גדול מזה וכו' עכ"ל וצ"ע מהו עובדא דצפתא דקידשה בצפתא ולא הועיל דלית בה שו"פ וכי הדר ואמר התקדשי בד' זוני דאית בה אמרינן עלה דלאחמ"מ לא אמר פלוס אע"פ שהיו עסוקים בענין הקידושין דצפתא אלא דלא אהנו אע"פ שהיו באותו פרק באותו מקום ולדעת הרב ז"ל אע"פ שגנאה מדבריו שלא היו באותו פרק חשיב ליה עסוקים באותו ענין וצ"ע: (נו) קונטרס אע"ג דקי"ל כמ"ד דחוב שבכתי"י אי טעין הלנה פי פרוע הוא נאמן ונשבע היסת ונפטר כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ט הא מיהא הקונטרס שנוהגים לעשות תגרי פ'ראנקיאי דין שטר גמור יש לו ואע"פ שנועשים ע"י הנותריס שלהם ואע"פ שיהא התביעה במקום שלא נהגו לדון אותם כשטר גמור כפי מה שנהגו הסוחרים מימי עולם ושנים קדמוניות ה' כנ"הג ז"ל סי' ס"ח בהג"הט אות ל"ב משם ה' מוהרש"ך ז"ל ח"ב סי' ק"ב וחזר וישנאה בסי' ר"א באות ט"ל בהג"הט וע"ע מ"ש לעיל במערכת אות א' מדין אגרות בס"ד ובמערכת אות ד' מדין פתב הליתראס די קמביו בס"ד דלעולם הולכים אחר מנהג הסוחרים כבזה וכיוצא בזה מנהגם מנהג: (נז) קנס.

ראובן שיצה את בנו עם בת שמעון . וקבעו קנס למתחרט וקבלו ק"ס האבות כמנהג שאין להבן ולבת עסק בזה רק האבות הם הקושרים והם המתירים על פיהם יחנו ועל פיהם יסעו וכה פותבים בשטר השידוכין שהמתחרט מהם יתחייב לשפנגדו בסף הקנס שהוא ושנכנסו עפ"ק בעד בניהם אם ימאנו בשידוכין הנהם וע"י שפשביל אתגו"רי אתגו"ר האבות הללו ויאותו זל"ז לבטל השידוכין הנהם ולמחול זל"ז בקנס הקצוב ביניהם ואחר עכור יום או יומים או חדש או ימים שם מדיעיתו אבי הבת ויצא לטעון כי לא היתה מחילה ע"י.

קנין והשטר עודנו עומד בצביונו ובקומתו ושאל דבר מי יקום ע"פי התורה יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: : זאת אשיב מודעת זאת הלכה רונחת דמחילה אינה צריכה קנין כמ"ש בטוש"ע סימן י"ב וסימן רמ"א ע"ש ומצאתי תשו' שלקמה לגדול אדונינו מוהר"י אבן מיגאש ז"ל סי' ח"ן שאול נשאל על רזא דנא ושקרע השטר אחד מהם והשיב גדולה תשובה אם פשקרע שמעון השטר אמר לו הנה מחלתי לה זה הסף אין יכול לחזור בו

מזה ואם לא אמר לו אינו נפטר מן החוב בקריעת השטר ואם טען ראובן ששמעון זכר דברים אלו וכפר שמעון ישבע ראובן היסט שאמר לו כה נפטר ממה שתבעו.

שמעון עכ"ל דעת עליון דקריעת השטר לא מעלה ולא מורדת והפל תלוי באמירת המחילה דאם מודה שמחל מחילתו מחילה והשטר כמאן דליתיה דמי ואי פפריה משתבע אידיה ומפטר דלא דמי לחוב שבשטר דמצי אמ"ל שטרך בידי מאי בעי פדבעינן למי קמן בס"ד: איברא לדעת רבינו הושעיא ז"ל הביאו הטור סוס"י דחוב דבשטר לא מהני ביה מחילה אלא ע"י קנין וכבר עמדת ע"ז לעיל במע' אות מ"ם מדיני מחילה בס"ד אבל דעתו ז"ל לא מהניא הך מחילה ולא מידי וכבר ידעת דפליגי רבנן בתראי בטעמו של דבר אשר דבר רבי הושעיא ז"ל דהרב"ח ז"ל פתב משום דס"ל דשטר העומד להגבות פגבוי דמי וה' כנ"הג ז"ל טעמא טעים דאמ"ל משטה היתיה בך כמו שהארכת לעיל בס"ד והכא כנ"ד נראה דבשטר כ"הג לא קרינן ביה עומד להגבות דלאו לגובינא קאי ולא גבי ממשעבדי כמו שהארכת לעיל במערכת אות ט' בדיני טרפא בס"ד ואע"ג דכתובה נמי אם מתה לא אתינא לידי גובינא ואמרי' בה שטר העומד להגבות פגבוי דמי כדאמרינן בסוטה דף כ"ה ה"ה שאני דמתורת ירושה נחית לה ועוד בה דהא חוב הוא מתנאי ב"ד משא"כ בשטרי הקנסות ולטעם הרב כנ"הג בנ"ד ליפא טעמא דהשטא פיון דמדעתם ורצונם עלו בהס' כמה זה למחול ולקחול וזה למחול ולקחול כה"ג ליפא לתא דהשטא ושפיר מהני מחילה אע"ג דלא אהדר שטרא כנלע"ד פחתת היא: איברא פד דינקנא אשפחנא דכי יתבינן ליה כל דיליה ואמרינן מחילה מעליא היא אכתי לא אפרוק דבנ"ד המשונדכת הלזו בוגרת היא והבוגרת דמי בןשמה לעצמה כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' נערה דין י"ד כמ"ש מרן הכ"מ ז"ל ע"ש במה שהאריה וכבר ידעת דכל עיקר מטרין לא הו"ל לחיובי בקנסות של השידוכין אלא משום בןשמה כמ"ש התו' פ"ק הרבית דף ס"ו בד"ה ומניומי וז"ל דכדאי הוא להתחייב משום בןשמה ונתבארו הדברים ונתחננו פשמה במרן בב"י א"ה הע סימן נ' ובח"מ סי' ר"ז ע"ש.

וכיון.

דהמשוהפת בוגרת היא ובןשמה לעצמה מחילת האב מגן שוין. ולא מהניא ולא מידי האמנ' במאי דקמ"ל לא גדול גדול מממש אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זהו.

קטן וכמ"ש בטור ש"ע סי' ע"ר וע"כ דלא קאי אבן דמשש ואילך דכי אינו סמוך על שלחן אביו מקרי גדול וזוכה לעצמו אבל בבת בפירו' רבתי תורה בנעוריה בית אביה דכל אימת דהויא נערה כל שבח דידיה לאביה הוא מה"ט נמי דמי בןשמה נמי דאביה הוא פדינו של בן הסמוך עש"א דאע"ג דגדול הוא כל שבח דידיה זוכה בו האב דכונתה בבוגרת וסמוכה על שלחן אביה.

הרי היא פקטנה ונערה דשבחה לאביה וכ"כ התו' בפ"ק נערה דמ"ז בד"ה משום איבה וכו' ועיין במקו' לשם ועיין בדברי רבינו ז"ל בפ"ז מה' גזילה הלכה ז"ז ובמ"ש הכ"מ שם ומהאי טעמא נמי זוכה בכסף קידושיה ודמי בןשמה כמו שנתבאר שם ולדעת התוס' ושאר רבנותא דסברי מרנן דאיבה דקאמר תלמודא היינו משום שיכול למסרה למגנול ומכאן שחין ובבוגרת אין בידו למסרה כדכתבו התוס' ה"ה מ"מ היכא דקא אכלה מדידיה דאב פיון דאיכא טעמא רבא דחיישינן משום איבה הילכך מציאתה לאביה: ולפי

מה שנתבאר דמדינא אע"ג דבוגרת פספ קידושיה וכל שבחה דינדה הוי אלא דכשהיא סמוכה עש"א הכל לאביה ודכותה גבי מציאה נתבאר בטוש"ע סי' ע"א דהבוגרת וסמוכה עש"א מציא' לאביה ע"ש בפרישה וסמ"ע שם סק"ג וזהו שרמזה הרב בית שמואל ז"ל סי' ל"ז ססק"א ונכתב בט"ס סי' ע"ח ול"ד מציאה דאיתימא ממילא אלא ה"ה נמי לכל מה שתרויח כמ"ש שם סי' ע"ר איברא דבפ' החובל דפ"ח ע"ב מפליג בין מציאה לבנושת וע"ש בתוס' באנרף והנלע"ד דדוקא בבנושת דחבלות דאית בהו צערא דגופא ולא בבנושת האונס והמפתה כמ"ש הרמב"ד ז"ל בפ"ד מה' חובל פפי מה שפי ה"ה ז"ל גם הרב מגדל עז כת' לכ' הפירושים שפכת הרב המגיד ז"ל ולמה שהק' הרא"ש ז"ל לענ"ד יש ליישב אלא שאין כאן מקומו נשמיענה מן הדא דכל היכא דליכא צערא דגופא בבנושת הויא לה כמציאה וחדר דינא דאפילו בבוגרת כל דסמוכה על שלחן אביה פי היכי דמציאתה לאביה ה"נ דמי קנס בנושתה דהחרטת המשודף וכל דדמי ליה ונראה לע"ד שהדברים ק"ו מציאה וכסף קידושיה דאתו לה מעלמא חשו לה משום איבה דאי לא זכי בהו אתי למנסרה למגנול וכו' ומכ"ש להרויח פספ קנס דאתי לה מעלמא כ"ש באב המפסיד מפיו פרוסת גדוניתה הון רב דאי לא ציינתא ותספיים למעשיו אתי לאמנועי דלא למעבד לה מידי וא"נ עביד לה אנו סהדי כדקא"ל למעבד לא עבד ומעשים בכל יום דהאבות הן הנה הקושרים והמתירים והם הפוסקים על בניהם בענין הגדוניתא וקביעות זמן הנישואין וקצבת התוס' וידי הבנים והבנות מסולקות בין גדולים בין קטנים בין נערוות בין בוגרות ולפעמים יתחרט אחד מהאבות וישפגדו גובה ממנו הקנס ולפעמים מוחלים ז"לז בספי הקנס ולית מאן דימחא בידיהו ולעולם לא נשמע קול צפצוף מהבנים ולא מהבנות ל"ש נערוות ל"ש בוגרות לתבוען דמי בנושת לעצמן ה"ס כי לא להזכיר ובשטר השידוכין שנהגו לכתוב גלמוד שפוח' וחיכו עצמן האבות הנז"ל בענין המותר והגדוניתא כנז' ושאם יתחרט אחד מהם ורצה לבטל השורו' הנז' מחויב מעכשו לחברו שפגדו סף כ"ו ודושהאבות נכנסו עפ"ק בעד בניהם אם מאן ימאנו בשידוכין הנז' עין רואה שאין עיקר חיוב הקנס אלא על האבות אם יתחרט אחד מהם והאבות הם המשעבדין עצמן זה לזה בחיוב הקנס ולעולם לא נזכר ולא נכתב ולא קבלת ק"ס מן המשודכין בחיי אביהם וגנאי הדבר לאומרו ולעולם לא יתפוננו המשודכים לזכות לעצמן בספי הקנסות ישמקע הדבר ולא יאמר וכ"ש בנ"ד שהאבות בות הם המספיקים לבניהם ובנותיהם גדוניתא ושושי ערסא והוצאות השמחות מחוט ועד שרוף ועל איש כפי מהללו ואשר תשיג ידו ואין להבנים והבנות שום טיפול פשיטא דכל שבח ורינח הראוי להגיע להם הוא לזכות האבות והעולם כמנהגו נוהג: ועמיתי בתורה ה' מוהרימ"ט נר"ו שרש"ט וכ' לי לשמי לרחימו דנפשי ה' ענזאל אלקאיי נר"ו יאיר אכ"יר אחדש"ו כת"ר באמת שפך מציאתי למוהרימ"ט ז"ל בח"מ סי' ק דמחילת האב מהנא אעפ"י שהוא חייב לכ"ע ואפ"י לא מחל בפ"י כל דאיכא הוכחה איברא דק"ל ממ"ש מרן בש"ע א"הע ריש סי' קי"ד בפוסק לזון את בתה חמש שנים דאם מחלה האם אין מחילתה מחילה ומזה למדו הרב הפרישה והרב ט"ז דה"נ אין ביטול האב בשידוכין של בתו פלוס והרב"ש ז"ל כתב דא"צ ראיה מפאן דנשמע מתשו' הרשב"א ז"ל ופסקה מור"ם בח"מ ס"סי של"ג ולא ראיה הרשב"א גופיה בתשו' סי' תקע"ג והמרדכי פ' האונסין הביאו ראיה מדין זה שהוא תוספתא וכעת אין הפנאי לחפש בספרן של צדיקים

מיהו בנ"ד יש להביא ראיה דמסתמא נתרצית הבת במה שעשה אביה מתשובת הרמב"ן ז"ל הביאה הב"י ח"מ סימן של"ג ופסקה רמ"א ולמד ממוהרשד"ם זל הביאו הכנ"הג שם דבת אלמנה ויושבת בבית אביה ניחא לה בכל מה שאמה עושה וסברה וקבלה עכ"ל הגהב: וזאת תשובתי אליו נר"ו למאן דיתבי בתנוני דלכאי ה' מוהרי"ט נר"ו אחדש"ו כת"ר האותיות צהלו"ני אמרות טהורות ולפ"ד וכו' הרב מוהרי"ט מט ז"ל אשתמוטי אשתמיט מניה תוספתא שנויה ופסקיה גדולי הפוסקים ז והוא פלא לאיש שר פמוהו כל רז לא אנגיס ליה מודעת זאת בכל הארץ ואותה התשובה עצמה תוכיח והנלע"ד דס"ל דלא דמאי פלל דהתם חיוב המזונות חובת גברא אין פוט"ר ומינה ליה הרשב"א והמרדכי לשכירות האב מלמד לבנו אבל חוב השידוכין אינו תלוי אלא בפריעת הקנס וכל מי שרוצה להתחרט אין לו על חבירו אלא פריעת דמי הקנס ואין הקנס מחוייב בנדאי ולא הקנס מחוייב בנדאי משא"כ בחיוב המזונות לבת אשתו דבריא בחיוב המזונות לבת אשתו דבריא בחיוב וכיין דהאב זוכה בקנס ומחל מהניא שפיר מחילתו ומה שנסתייע כת"ר מתשו' הרמב"ן ז"ל וה' מוהרשד"ם ז"ל דמסתמא נתרצית א"כ היכא (דגלתה דעתה דלא נתרצית ה"נ דלא מהניא מחילתו) ונראה דכת"ר נמי לא אמרה אלא לומר אפי' לדעת הפרישה והרט"ז והרב"ח והר"ב בית יהודה מצדד אצדודי בקנסות הנוהגות בשידוכין והבת נערה אם זוכה בהם אביה או לעצמה ולא ירד לחלק בין סמוכה עש"א לאינה סמוכה ונדבר זה יסודתו בהררי קדוש כמו שנאמר וביום ט"ו לחדש תמוז יה"ל בשנת חיים לפר"ק דקטן נתראינו פנים אל פנים בועד חבירינו שבגולה שמור"ים לכל בני ישראל יחיו לעד וגזרנו אומר בהספמה אחת שהמשודד פטור מהקנס דא תהא למיקם ותהא האמת נהדרת כי"ר: (חן) קידושין ע"ד עסק ביש ראובן קידוש בטבעת של פסוף והיא מנוהבת והמתקדשת לא ידעה מזה פי האדם יראה לעינים שהיא זהב פרונים ובעת נתינתו אמ"ל נוסח הרגיל הרי את מקודשת לי בטבעת זו וכו' מי אמרינו פיין דלא אמר לה של זהב אלא בזה הרי יש בה שו"פ או יותר או"ד בטר חזותא אזלינו ולא סמכא דעתה אלא בשל זהב ונ"מ להיכא שפשטה ידה וקבלה קידושין גמורים מאחר ומצאתי למרן ז"ל בב"י סי' ל"א שפכת וז"ל וכתב הרשב"א ז"ל בתשובה במקדש בטבעת ולא אמר פלום שמא בכל דהו ניחא לה ועוד עכשו נהגו בנות ישראל הצנועות שמכסות פניהם בשעת הקידושין ואין מדקדקין אם בפרוטה או בתרקבא ולפי"ז נראה שאפילו קדשה בטבעת פסוף שאינו מצופה זהב תהיה ספק מקורשת ע"כ קרוב בעיני שאם היא גדולה שמתקדשת ע"י עצמה והיא פסטה פניה ולא ראתה הטבעת שתהא נדאי מקודשת ומ"מ לצאת ידי ספק ראוי שייחזר ויקדשנה וכו' עכ"ל ואני עני חפשי בתשו' הרשב"א בד' חלקים ולא מצאתי לתשו' זו יען כי נלע"ד שיש מהגמגום בדבריו ז"ל דמעיקרא פסיק ותני פיין דלא אמר לה פלום דר"ל לא אמר לה שהיא של פסוף מנוהבת ולא של זהב דאי אמ"ל שהיא של פסוף מנוהבת נדאי סברה וקבלה ומקודשת גמורה ואי בדאמ"ל של זהב והיא של פסוף מנוהבת פשיטא שאינה מקודשת כלל ומשנה שלימה היא בדינר של זהב ונמצא של פסוף אינה מקודשת אלא הב"ע בלא אמ"ל פלום במהות הטבעת אלא מקודשת לי בטבעת זו דהשתא איכא למימר דבכל דהו ניחא לה וא"ל דלא סמכא.

דעתה אלא בטבעת של זהב פנראה לעינים והשתא שהוא כסף מצופה ואין תוכו כבדו אינה מקודשת משו"ה הווי ספק קידושין אבל אם היה של כסף ואינו מצופה זהב למאי ניהוש לה הרי סברה וקבלה ואח"ך פתב ועכשו נהגו וכו' ואין מדקדקין אם בפרוטה או בתרקבא וכו' ופשוטן של דברים נראין דהשתא הנייא מקודשת גמורה ואח"כ פתב שאפילו קדשה בטבעת כסף שאינו מצופה תהיה ספק מקודשת וכו' ולא ידעתי אמאי ספק מקודשת היא פנין דסברה וקבלה פדכתי ועוד מאי אפילו דקאמר ונראה דמנהג פשוט אצלם לקדש בטבעת של זהב והמנהג לכסות פני הפלה א"כ איפא למימר דאלו ידעה שהיא של כסף ואשתני לגרעיותא ממנהג המדינה לא הנה ניחא לה לקבל וא"ל דאפילו בכ"הג נמי אמרינן בכל דהו ניחא לה משום הכי פתב דהווי ספק קידו' ובכסף מןזהב נהי דלא מחזי פשינוי ממנהג המדינה ואיפא למימר בכל דהו ניחא לה ואין מקפידין להתקדש בפרוטה או בתרקבא הא מיהא איפא למיחש דילמא לא סמכה דעתה אלא על מנהג המדינה שהיא הטבעת של זהב ומרן בב"י בחכמה יסד אר"ש שהביא תשובת הרשב"ץ ז"ל והיא בח"א סי' ק"ל שפכת דמעשה היה במקדש בטבעת ונמצאת של נחשת והורה הרב דאינה מקודשת ושמה היה טעמו משום דאין רגילות לקדש בטבעת של נחשת וכו' ונמצאת של נחשת דאינה מקודשת וכדכתיבנא והדבר.

צריף הכרעה עכ"ל אבל דעתו ז"ל אפילו ברגילות לקדש בטבעת של זהב ונמצאת של נחשת הו"ל ס' מקודשת למימרא זו היא דעת הרשב"א וכדכתי' בעניו: וראוי לנו להתבונן בסדר המערכה מערכת שרי צבאות ישראל שסדר מרן הקדוש בב"י הלא בראשי קדים אמירה דתשו' הרשב"ץ דמעיקרא ס"ל פנין שלא אמר לה של כסף אלא שקדשה סתם אין לבטל הקידושין ואח"ך הביא יש מי שהורה לבטל הקידושין והיה טעמו משום דרגילות לקדש בטבעת של זהב הו"ל כמפרש בשל זהב ואמרי' בפ"ק דקידושין דף ח"י קדשה בדינר של זהב ונמצא של כסף אינה מקודשת והרשב"ץ ז"ל לא נתקרה דעתו בזה דמשום רגילות חשיב כמפרש וע"ז פתב והדבר צריף הכרעה ע"ש ואח"ך פתב מרן ועיין בתשו' מיימוניות דשייכי לסדר נשים ע"ש ושם בסי' י"ט הביא דעת האומרים פנין דרגילות לקדש בטבעת של זהב הו"ל כמפרש ודמו לה לדינר של זהב ונמצא של כסף וזה פדעת המורה והרשב"ץ ז"ל והגאון חלקו עליהם דלא דמי דרגילות לחלק וכמו שפקפק הרשב"ץ על המורה ז"ל וכתב שצריף הכרעה בדבר ואח"ך פתב מרן ז"ל ובמרדכי פ"ק דקידושין ושם בסי' תפ"ט פתב ונהגו העם לקדש בטבעת של זהב וכו' השיב הרשב"א על אחד שקדש בטבעת של כסף והיא סבורה שהיא של זהב ושאלו דשמה קידושי טעות הם שנהי שבאותו הטבעת שו"פ וכו' ותדע שהרי בשעת הקידושין אין שמין רק ששו"פ ובהא סמכא דעתה וכו' עכ"ל נראה לכאורה דהמנהג לכסות פני הפלה כמ"ש הרשב"א ז"ל בתשו' הנצבת עמקה וסומכת על המנהג שמקדשין בטבעת של זהב כמ"ש ראב"ן ז"ל וס"ל דהוי כמפרש והווי קידושי טעות אלא משום דאין שמין בשעת הקידו' רק שהוא שו"פ א"כ בהא סמכא דעתה והא ודאי ליתא דהרשב"א ז"ל גופיה הוא דאמר דלא דמי הרגילות למפ' כמ"ש בתשו' מיימוניות אלא דהא אצטריף לטעמא דשמין רק שו"פ למימרא דא"צ לחזור ולקדשה כדמסיים בה אבל בהך דתשו' מיימו' שהמקדש גופיה.

בְּדַעְתּוֹ כְּסָבוֹר שֶׁהִיא שָׁל זָהָב וּפְסִיק וְתַנִּי כֵּינֵן דַּאֲמִ"ל בְּטַבְעַת זוֹ וְלֹא אֲמִ"ל בְּטַבְעַת שָׁל זָהָב ע"ש ואח"ךְ פֶּתַב מְרֵן לְשׁוֹן הַמְרָדְכִי וְהוּא מְכַוֵּן לְדַבְרֵי הַמְרָדְכִי דְבִסְיָמָן תַּפ"ט אֲשֶׁר הוֹבֵאוּ לְעִיל וְאֲחִ"ךְ פֶּתַב מְרֵן דְבְרֵי הַמְרָדְכִי דְבִסִּי תַע"ט דְלִיפָא מֵאֵן דְפְלִיג בְּהָא כֵּינֵן דַּאֲמִ"ל בְּזָהָב שֵׁישׁ בְּטַבְעַת זוֹ דְכָל שִׁשׁוֹ"פ מְקַרִי וְאֲחִ"פ פֶּתַב וְאִם קִדְשָׁה בְכוֹס שָׁל כְּסָף מְצֻנָּה זָהָב עֵינֵן בְּרִי"ו כַח"ד וְזו"ל דִּי"ו נְתִיב כ"ב ח"ד י"מ דְדוֹנָקָא כַּשֵּׁא"ל הַתְקַדְשִׁי לִי בְכוֹס שָׁל זָהָב וְנִמְצָא שָׁל כְּסָף אֲבָל בְּקִדְשָׁה בְכוֹס שָׁל כְּסָף מְצֻנָּה זָהָב וְאֲמִ"ל מְקַדְשָׁת לִי בְזָהָב דְסִתְמָא אֵינן דַּעְתָּה דְנוֹקָא עַל הַזָּהָב כֵּינֵן דְלֹא אֲמִ"ל בְּפִירוּשׁ שָׁל זָהָב וִי"מ שִׁפְתָּבו דַּאֲיָנָה מְקַדְשָׁת וּמֵאֲחַר שֶׁנִּחְלְקוּ בּוֹ גְדוּלִים הֵינָא סָפֵק מְקַדְשָׁת וְצָרִיכָה גִט עַכ"ל וְאֵינן זֶה עֵנֵן לַמ"ש ז"ל בְּתֻשׁוֹבוֹ מִיִּמּוֹ וְהֵא"ח וְהִרְשָׁב"ץ דְהֵתֵם בְּקִדְשָׁה בְטַבְעַת וְהִרְגִילוּת לְקַדְשׁ בְּטַבְעַת שָׁל זָהָב דַּמ"ס הִרְגִילוּת כְּמִפְרָשׁ וּמ"ס דַּאֲיֵן הִרְגִילוּת כַּמֶּכָּ אֲבָל בְּנִדּוֹן רַבִּינוּ יְרוּחֵם ז"ל דַּאֲיֵן רְגִילוּת לְקַדְשׁ בְכוֹס מ"ס דְבַתֵּר חֲזוּתָא אֲזִלִּינוּ וְהֵא מְתַחֲזִי שָׁל זָהָב וּמ"ס כֵּינֵן דַּא"ל בְּזָהָב וְלֹא פִירוּשׁ שֶׁהוּא שָׁל זָהָב לִיתּוּבָא דַּעְתָּא לְשָׁל זָהָב וּמִשׁוֹ"ה לֹא צֵינֵן מְרֵן דְבְרֵי רַבִּינוּ יְרוּחֵם לְעִיל אֲלֵא בְתֵר דְמִיִּתִי לְהֵךְ מְתַנִּי וְעַמ"ש מְרֵן מִשָּׁם א"ח דַּהֲר"מ ס"ל דְהִמְקַדְשׁ בְּטַבְעַת שָׁל כְּסָף מְנוֹזָה דְהִקְדוּשִׁין פְּסוּלִים וְכוּ' פֶּתַב הֲרַב כַּנ"ה ג וְכ"כ הֲרַדְבַּ"ז סִי' קל"ד וְהִיא בְּחֻדְשׁוֹת סִי' תַס"ז וְהֲרַב ז"ל הִפְרִיז עַל הַמִּדָּה לֹאמַר תִּלְמוּד עֲרוּךְ הִיא וְכוּ' בְּדִינָר שָׁל זָהָב וְכוּ' וְהֵינֵנו מִשׁוֹ דְרְגִילוּת לְקַדְשׁ בְּשָׁל זָהָב וְכַמוֹ שֶׁעָלָה ע"ד הַמּוֹרִים דְמִדְמוּ לָהּ לְהֵךְ דְבְדִינָר כַּמ"ש בְּתֻשׁוֹ מִי"י הֵא מִיָּהָ הִרְשָׁב"א ז"ל פְּלִיג עָלָה וְאֲפֶשֶׁר דְבִימֵי הֲרַב ז"ל לֹא נִרְאוּ תֻשׁוֹבוֹ הִלְלוּ וְעַכ"פ אֲפִרְיֵן נְמֻטְיָה דְנִתְפַּנּוֹן לְדַעַת גְדוּלִים נוֹ": מִמוֹצֵא דְבֵר אֲתָה לְמַד לְפִי מְנַהֵג הַזֹּאת הָעִיר יַע"א דְנוֹהֲגִים לְכַסּוֹת פְּנֵי הַפֶּלֶה וְאֵינָה רוֹאָה בַּעַת שֶׁמְקַדְשָׁה יוֹרָה יוֹרָה שְׂאִינָה מְקַפְדָּת אִם מְקַדְשָׁה בְּפִירוּטָה אוֹ בְּתַרְקָבָא דְדִינָרִי כַּמ"ש הִרְשָׁב"א ז"ל הֵינָא לָהּ מְקַדְשָׁת וְאֵע"פִי שֶׁהִרְשָׁב"א ז"ל פֶּתַב וּמ"מ יַחְזוֹר וּיְקַדְשׁ אוֹתָהּ פַּעַם אַחֲרַת נִלְע"ד לְדִידוֹן דְנִהֲגִי שְׂאִימְרוּ הָעֵדִים בְּפִנֵי הַפֶּלֶה שֶׁהוּא שׁו"פ מְסִתְמָא אֲמָרִי דְסִמְכָא דַּעְתָּה עַל שׁו"פ כַּמ"ש הִרְשָׁב"א ז"ל בְּתֻשׁוֹ הַמִּינִי שְׂבִידִיעַת שְׂנִיָּהֶם נִתְקַיְּמוּ הַקִּדְוִשִׁין וְנִרְאָה שְׂנִיָּה דַּעַת מוֹרֵם ז"ל בְּהִגָּה וְזו"ל הֲרַב מוֹהֲרִיק"ש ז"ל בְּהִגָּהוֹתָיו שֶׁם קִדְשָׁה בְטַבְעַת שָׁל זָהָב וְנִמְצָאת שְׂאִינָה שָׁל זָהָב אֲלֵא שָׁל כְּסָף אוֹ שָׁל נִחְשָׁת מְצֻנָּה זָהָב צָרִיךְ לְחֻזוֹר וּלְקַדְשָׁה שְׂנִיָּת כְּדִי לְצַאת מִיַּדִּי סָפֵק וְלָכֵן טוֹב לֹאמַר לְעֵדִים בְּשַׁעַת קִדְוִשִׁין בְּפִנֵי הָאִשָּׁה אִם טַבְעַת זֶה אוֹ דְבֵר זֶה שׁו"פ שְׂאִי אִם יִהְיֶה מְנַחֶשֶׁת אֵינן בְּהַ טְעוֹת כֵּינֵן שֶׁהוֹדִיעָה שֶׁהוּא מְקַדְשָׁה אֲפִילוּ בְשׁו"ף עַכ"ל וְאֵינן לְחַלֵּק בֵּין אֲמִירַת הַבַּעַל לְאֲמִירַת הָעֵדִים בֵּין לְקוֹלָא בֵּין לְחֻזְרָא וְעֵינֵן בְּתֻשׁוֹ מִיִּמּוֹ שֶׁם סִי' ד' וְע"ע לְהֲרַב חַל"ם וְהֲרַב"ש ז"ל וְכ"ש לְדַעַת מוֹהֲרֵשׁ"ךְ ז"ל דְאֲפִילוּ בְּכִסּוּי פְּנֵי הַפֶּלֶה כָּל שַׂאֲמִ"ל סִתְמָא בְטַבְעַת זוֹ אֵינן צָרִיךְ לְחֻזוֹר וּלְקַדְשׁ פַּעַם אַחֲרַת: וְאוּלָּם עֲדֵינֵן הִלָּב מֵהַסֵּם נִהִי דְהָעֵדִים שׁוֹאֲלִים אִם יֵשׁ בּוֹ שׁו"פ וְאוֹמַר כֵּן בְּפִנֵי הַפֶּלֶה מ"מ אֲנִן סִהֲדִי דְהַפֶּלֶה אֵינָה יוֹדַעַת וְאֵינָה מְבִינָה מֵהֶם אוֹמְרִים וְהִיא מְבִוְהָלֶת מִפְּנֵי הַבוּשָׁה בְּקַהֲלָ רַב וְא"כ מֵהַ יִתֵּן וּמֵהַ יוֹסִיף אֲמִירַת הָעֵדִים שֶׁהוּא שׁו"פ וְע"ד כֵּן הִיא מְתַרְצִיַת הִיא לְקַבֵּל הַקִּדְוִשִׁין עֵינן רוֹאָה דְלֹא חִלְיָא וְלֹא מְרַגְשָׁת וְאֲפִילוּ אֲת"ל לְחֻזוֹר וּלְקַדְשָׁה פַּעַם אַחֲרַת הֵא מִיָּהָ אִם כְּבָר בַּעַל אַח"ךְ אֲלֵא דְבַכְגּוֹן דַּא דְדוֹנָקָא בְּמִקְדָּשׁ בְּפָחוֹת מִשׁו"פ דַּכ"ע יְדַעִי דַּאֲיֵן קִדְוִשִׁין בְּפָחוֹת מִשׁו"פ וְאֲמָרִי דְסִתְמָא לְשֵׁם קִדְוִשִׁין אֵיפְנוֹן אֲבָל בַּכַּה"ג דְלַדַּעַת הַמְקַדְשׁ שְׂפִיר

מקונדשת היא לו ונדאי לא לשם קידושין איפנון כדאיתא בפ' המדיר דף ע"ג ובטור סוף סי' ל"א ועיין במרדכי פ"ק דקידו' סי' תע"א ובהג"מ סי' תקמ"ה אר"ש רחבת ידים ובתשו' דשיניכי שם סי' י"ט ובמור"ם ו"ל בהגהה שם ונהרשפ"ץ ח"ב סי' מ"ה ונהריב"ש סי' ק"י: ונטא קנס שאלה איש א' בא מעיר ליוורנו יע"א .

ובתו עמו וכשראה אותה ראובן אותה נפשו לקחת' לבנו והביאה לביתו ושדף את בנו עם הנערה הלזו וקבל ע"ע האב לעשות לה נדונייא כפי תקנת הק"ק יצ"ו וקצבו קנס סף כ"וך למתחרט וכתבו שטר ע"ז ע"י סופר מתא יע"א ומאז והלאה הנערה יושבת בבית ראובן שהוא נכנס ערבן בעד בנו בסף הקנס הנז' ואוכלים ושותים בבית א' קרוב לישתי שנים ועמד המשודף ופשט לו את הרגל וטען האב שעיקר הליכתו לעיר אחרת יען נמצאו בה מומין הא' בא' מעיניה והב' פארקובותיה שלא הרגיש בזה מקודם וששאלו את פי הנערה מאין בא לה חולי זה בארכובותיה ותאמר פי בהיותה נערה חלתה ברגליה ועשו לה תרופה דין גרמ"א להיות ארכובותיה קמוטים ועוד טענו שה"ר דוד שיזאנא יצ"ו הגיד להם שבעודה נערה היתה חולה מאחת מעיניה והוא היה משתדל לרפאות אותה ושהלכו והגידו דבר זה לאחד מהב"ד יצ"ו והעלה על רוחו דמ"הט פטיר ועטיר מחיוב הקנס יורה המורה לצדקה אי דינא קתבע ושומעין לו אם לא ויבא שכמ"ה: זאת אשיב פבר ידעת מ"ש הרב"ש ו"ל סימן ט"ל סקי"א בענין השידוכין ומ"ש הרב בית יהודה ו"ל ח"א חא"הע סימן א' דמקילי טפי בקנס השידוכין וכל זה איננו שנה לי בעת אשר אני רואה נ"ד שהיא שרויה עמהם בבית א' יומם ולילה ומומין כאלו שהם גלויים בראיית העין ועיקום הרגלים ושותק עד עבור קרוב לישתי שנים ועיין בתשו' בני משה סימן מ"ד: (ס) קנס ראובן קשר הזיווג עם בת שמעון וקבעו קנס סף מה למתחרט וכתבו שטר ע"ז אלא דאפתי לא מטא לידיהו ואח"ך מחלו זה לזה בהף הקנס בדברים בעלמא ושוב חזר בו אחר מהצדדים באמור אליו לקיים השידוף או לשלם הקנס והלה טוען פבר נמחל הקנס ונתבטל השידוף יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הלכה רונחת דמחי' א"צ קנין כמ"ש בטוש"ע סי' רמ"א אמןם ד' רבינו ישעיה ו"ל והביאו הטור ס"סי י"ב דהיכא דהחוב בשטר דאינו מחול אלא ע"י קנין ושאביו הרא"ש ו"ל לא חילק בזה וכמה דיות נשתפכו בביאור הענין וכדברי מור"ם ו"ל שם סי' רמ"א וכבר הארכתי לעיל במערכת אות מ מדיני מחילה ע"ש בס"ד מיהו בנ"ד נלע"ד דאפילו לדעת רבינו ישעיה ו"ל פטור מהקנס דאיכא למידק לסברת רי"ש תק"ל מיהא דא דאמרינו המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול וקי"ל דאותיות אינם נקנים אלא בכתי' ומסירה וע"כ בדמסר ליה המלנה הף שטרא לקונה והיכי מצי תו למחול ללנה פיון דלא אהדר ליה שטרא ומרישא הו"א דהקא במ"ע דמחיל ליה ע"י קנין ואשפחנא לה' העיטור דף צ"ג דאייתי ברישא מילתיה דשמואל ונהדר אייתי ירושלמי דספ"ק דגיטין דפליגי בה אמוראי ו"ל הדין דמחל שטר לחבריה ר"ח ור"ע ח"א מחל ואחרנא אמר לא מחל עד דחזר ליה שטרא וכו' וכתב ע"ז הרב העיטור ונהא דידן ד"ה היא דהא ליתיה שטרא בידיה דליהדר ליה עכ"ל דק"ל מהף דשמואל דסל"ד דלא אתינא אלא כמ"ד מחול ואהא משני שפיר ד"ה היא דע"כ לא קאמר אידף שאינו מחול אלא כדאיתא שטרא בידיה ולא אהדריה ליה אבל היכא דליתיה לשטרא בידיה כ"ע מודו דמחול וזה נעלם מה' שדה והושע שם וטעמא רבה איכא במלתא דבאיתיה לשטרא בידיה ולא אהדריה ליה מימר

אל תקברהו מנכסיו אין שומעין לו וכו' שאסור להניחו בלא קבורה אלא כופין את הירושלים לקבורו מנכסיו וכתב הר"ם ו"ל בפ"ק נגמר הדין איבעיניא להו קבורה משום בזיונא הוא או משום פפ"ה ולא אפשיטא נרבינו כ' שיקברוהו שאסור להניח בלא קבורה עכ"ל ה"א ודאי אי גברא בעי קבורהאלא דלא ניחא ליה דלקברוהו מנכסיו משו"ה אין שומעין לו להטיל עצמו על הצבור והבעיא בדלא ניחא ליה בקבורה פלל ואין הענין דומה להו דאל יקברוהו מנכסיו וזה פשוט וכן הוא במקובצת לשם.

וכתב עוד הר"ם ו"ל וכ"כ בפ"ד מה' אבל אם צוה שלא יקבר אין שומעין לו שהקבורה מצוה שצאמר כי קבור תקברנו וק' א"כ מאי מבע"ל בפ' נגמר הדין ה"א פ"ן שהקבורה מצוה לאו כ"כ לומר אל תקברוני וא"כ אמאי לא אפשיט בעינין עכ"ל: וברפ"ב מה' אבל עמ"ש רבינו שהקבורה מצוה פתב הר"ם ו"ל ק' פ"ן דטעמא דאין שומעין לו משום דהו"א בעיא דלא אפשיטא א"כ לא ה"ה לו לתלות משום מצוה אלא משום בזיונא כמ"ש הטור ע"ש ולענ"ד נראה דתלמודא לא מבעיניא ליה אלא אליבא דרשב"י דר"ש לטעמיה דדריש טעמא דקרא כדאימתא בשלהי מציעא דף קט"ו ובפ"ק כ"ג דף פ"א ורבינו בפ"ג מהלכות מלנה פסק דאלמנה בין עשירה בין עניה אין ממשכנין אותה ע"ש משום הכי פסק שהקבורה מצוה היא ולא נפקא לן מידי בין משו' פפ"ה או משום בזיונא ובמקובצת לכתובות דכתי' לעיל דשנו רבנן בדבורייהו משום דאיהו ניחא ליה בקבורה אלא דלא ניחא ליה דליהוי מנכסיה וכדכתי' בעניו' השתא דאמית להכי בלא"ה לק"מ פ"ן דהבעיא לא אתיניא אלא אליבא דר"ש אלא שראיתי להר"ם ו"ל שם בפ"ג מהלכות מלנה דמצד אצדודי בדעת רבינו ו"ל אי ס"ל כר"י או כר"ש ע"ש והוא ו"ל תירץ דהבעיא לא קיימא אלא אלישנא בתרא דהקבורה לא מדאורייתא אלא רמז בעלמא אבל לל"ק דרשב"י ולל"ק דמתני' מדאורייתא היא ולדידהו ליכא למבעי פלל דלאו כ"כ לומר אל יקברו' פ"ן דמצוה היא ע"ש וכבר פתבנו מאי דנראה לע"ד דתנא דמתני' ותרי לישני (לא) פלגן בהדיניהו: והנה מאי דפשיטא ליה להר"ם מדקאמר רמז לאו מדאורייתא הוא אחר המחילה רבה לא כן אנכי עמדי ואמה דע לה דבפ' הנשרפין תנן התם הגונב את הקסוה קנאים פוגעים בו וממיתין אותו אתמר עלה מאי קסוה פלי שרת דכתיב ואת קשוות הנסוה והיכא רמיזא ולא יבאו לראות כבלע וגו' ואע"ג דפשיטה דקרא לא משמע בהכי אלא בכלי הקדש של המשכן מ"מ הלכה למשה מסיני ואסמכוה אקרא והדין דין אמת ע"ש בפירש"י ופסקה רבי' בפ"ח מה' סנהדרין דין ד' עין רואה אע"ג דקאמר בגמ' היכא רמיזא אפ"ה מענישים עליה שקנאים פוגעין בו וממיתין אותו: והגאון בה"ג מינה לאו זה דשלא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו' והשיג עליו הרמב"ם ו"ל דאין לאו זה נוהג לדורות אלא בזמן שהיו ישראל במדבר במשכן נוסעים וחונים ואי משום דגמרי' מינה לגונב פלי שרת די לנו באומרו רמז ע"ש והרמב"ן ו"ל השיג עליו בזה ו"ל דסבור הרב דהיא אסמכתא בעלמא והנה אמרו דרחמנא אמר ולא יבאו לראות וגו' ע"ש הן אמת דג"ל זו אינה בנזקח דידן ולפי גירסתו ו"ל שפיר קא מוטיב דהרמב"ם ו"ל אע"ג דכל הנלמד באחד מי"ג מדות קרי ליה מד"ס אפי"ה חמץ משוש שעות ולמעלה קרי ליה רבי' מן התורה וטעמ' טעים בשרש שני משום דאמרי' בגמ' חמץ משוש ומעלה דאורייתא הוא עש"ב ולפי ג"ל זו לא חשיב רמז וגם רבי' לא יכחיש זה דהלכה למ"מ היא וזה לה האות.

דממיתין אותו בידים ולכן קבעוה לדורות אלא דס"ל דכיון דקרא לאו להכי הוא דאתא אלא לכלי המשפן לגבי גונב פלי שרת לא הוי אלא אסמכתא דאסמכיה רבנן להלכה למ"מ משו"ה אינו נמנה בלאונן ואינו פשאר אסמכתות דלא הוי אלא מדרבנן: וכתב עוד הרמב"ן ז"ל אבל כבר נאמר בלשון הזה רמז במקום שהן מן התורה דאמרין בגמרא בפ' הנשפין דף פ"ג רמז לטבול יום שאם עבד חלל מ"הת מנין ת"ל קדושים יהיו ולא יחללו אא"ע לטמא שפבר נאמר וינזרו תנהו לט"י והנה בכאן פסלו לעבודה שעבד הט"י והצריכו לבעל הקרבן להביא קרבן אחר וגוזרין על העובד מיתה ושנה אותה בכלל אלו שבמיתה עכ"ל גם רבינו בפ"ד מה' ביאת המקדש פסקה בחיוב מיתה אלא דעכ"פ ס"ל לרבינו דלאו דלא יחללו אינו נמנה לט"י ששמש אבל הדין דין אמת ועיין בחי' הר"ן ז"ל שם אהא דתניא התם מי שלקה ושנה וכו' שהאריה בזה ומסי' דכלהו דאורייתא גינהו:.

וכתב עוד הרמב"ן ז"ל וכן אמרו בפ"ק דמכות רמז לעדים זוממים שלוקים מן התורה אע"ג דלא מקיימי בהו פאשר זמם פגון שהעידו על פהו שהוא בן גרושה או בן חלוצה מנין ת"ל והצדיקו את הצדיק וכו' והוא לדרשה גמורה ומדאורייתא: ובמסכת ע"ז אמר"י דאיסור יחוד בבת ישראל דאורייתא דאמרין רמז מן התורה שנאמר פי יסיתו אחיה וכו' ע"ש דף ל"ו אע"ג דרבינו בפכ"ב מה' אישות פתב ומדברי קבלה לאו למימרא דהוי מדרבנן אלא דרבינו לשיטתיה אגיל דכל דבר הנלמד בדרשה אפילו באחד מי"ג מדות הכי קרי ליה רבינו וקידושי פספ יוכיחו כמ"ש הרב המגיד ז"ל בריש ה' אישות ובשפשו כמ"ש בעניו' במ"א בס"ד: עוד פתב הרמב"ן ז"ל ושנו בספרי ר"נ אומר רמו לשיר מן התורה וכו' וכן בהרבה מקומות אחרים אמרו רמז בדברים שעיקרן מן התורה עכ"ל: גם אשור"ר להרב חיות יאיר סס"י קכ"ד דאיתי מהו רמז לעדים ולהו דרמו ליחוד הנאמרים באמת ורצה והוסיף מהאי דאמרי' בר"פ אלו טריפות ארשב"ן רמז לטריפה שהיא חיה מן התורה מנין ת"ל וכו' ובנדאי דלמ"ד אינה חיה אם פבר עברו עליה י"ב חזש מותרת באכילה אע"ג דטריפה אסורה מן התורה ועיין בחידושי הר"ן שם.

והרב החסיד בקונט' ארעא דרבנן הביא משם ה' מגילת אסתר מהאי דאמרין בפ"ק דמועד קטן דף ה' רמז לציון קברות מ"הת מנין ת"ל וכו' מדברי התוס' שם בד"ה הא מקמיה וכו' מוכח דפשיטא להו דמדאורייתא הוי ע"ש והוא פלא דבהדיא אמרין בפ"ז דנדה דף ז"ן דציון קברות מדרבנן הוא ע"ש וצ"ע כל זה הפך הרב לח"ם ז"ל דפשיטא ליה דמדקאמר רשב"י רמז לאו מדאורייתא אלא מדרבנן והילך לשון רבינו במנין המצות מצוה רל"א הוא שצוננו לקבור הרוגי ב"ד ביום שנהרגו והוא אומר ית"ו פי קבור תקברנו ביום ההוא ולשון ספרי פי קבור תקברנו מ"ע והוא הדין בשאר מתים ר"ל שנקבור כל מת ממתי ישראל במותן ולכן המת שאין לו מי שיתעסק בקבורתו נק' מת מצוה פלומר המת שמצוה עליו לקבורו באמרו פי קבור תקברנו עכ"ל גם בלאונן מנה לאו דל"ת ואחריו נמשך הסמ"ג בעשין סי' ק"ר ובלאונן סי' קצ"ז גם ה' החינוך מנה לאו ועשה במצות קל"ד ובמצות קצ"א ורבינו בספי"א מה' זכיה וברפי"ב מהלכות אבל פתב שקבורה מ"ע בכל המתים ובפ"ד מהלכות אבל ובפט"ו מהלכות סנהדרין דין ז פתב דכל המלין את מתו אפי' בשאר מתים עובר בל"ת ולא אשפחן בגמרא מאן דיליף למ"ע אלא לישנא בתרא דרשב"י והרמב"ם קרי לה מצות עשה ודלא כהרל"ם: והנה בעיקר

קו' הרל"ם דק"ל פינו דמפנהו היא לאו כ"כ לומר אל תקברוהו ופשיטא אין שומעין לו לענ"ד כי קשה דא"נ מפנהו היא ודאי או משום בזיונא או משום פפורה נאי אמר לא בעינא מי איתיה לעשה פלל פדאמריןו בפפרק אלו נערות דף מ' גבי אונס ע"ש ומ"הט פתב הרשב"א ז"ל סימן ח"י דאין מברכין על מפנות צדקה וכיוצא ע"ש אלא דהרדב"ז בחדשות סי' תקכ"ד פתב דאפילו הכי אי עביד לה להאי מפנהו קא מקיים למ"ע נאינו מן הענין ע"כ לא אאריה בו וס"ס אי אמרינן משום בזיונא או משום יקרא דחיי ודאי דאין שומעין לו נאין להאריה: איברא דאפתי פש גפן לברורי דללישנא דמתניתין ולל"ק דרשב"י דנקטי למלתיהו בלישנא דעובר בל"ת והיינו מרבוניא דעשה דכי קבור תקברנו ע"ש ש"מ דאיתנהו בעשה ול"ת משום דנקטי סרכי דמתניתין דקתני בהרוגי ב"ד גבי הנתלין דאם לן עובר בל"ת תני תנא ולא זו בלבד אמרו אלא כל המלין את מתו עובר בל"ת דאלאו דלא תלין קנימי אבל לישנא בתרא דרשב"י דנקט לישנא בחיוב הקבורה דהו"א מ"ע לא מציי למתני במלתיה עובר בל"ת וקושטא קאי דהא וקא איתנהו דהמלין את מתו עובר בעשה ול"ת אלא קשיא לענ"ד דהאי רבוניא דרשינן ליה לעיל ולשם דמ"ה ע"ב לרבות אבן שנסקל בו ועץ שנתלה בו וסייף שנהרג בו וסודר שנתקב בו דנקברים עמו בתפיסתו והיינו מרבוניא דתקברנו כדפירש"י שם וקשה דהא אפקתיה לשאר מתים ותו איכא למידק דלקמיה אמרינן אמ"ל שבור מלפא לר"ח קבורה מן התורה מנין אשתיק ולא אמר ליה ולא מידי אמר רב אחא בר יעקב אתמסר עלמא בידיא דטפשא דאיבעי ליה למימר פי קבור ודחי דהתם דעביד ליה ארון וכי שיייליה שבור מלפא אקבורה בקרקע שיייליה ומחדר אפתי לימא ליה מרבוניא דתקברנו ומשני שבור מלפא גוי הוא ולא משמע ליה למדרש ריבוניא ע"כ עיין בפירש"י.

א"כ מנ"ל לתנא דמתני' ורשב"י למדרש לרבוניא שאר מתים דילמא לא קפיד רחמנא אלא אהרוגי ב"ד בקבורת קרקע ולא למעבד להו ארון גרידא אבל לשאר מתים פלל פלל לא והנלע"ד פינו דפשיטא לן דלשון קבורה אין במשמעותו אלא קבורה בארץ ואין הנחתו בארון טמון קרויה קבורה אלא דר"ח דלא אמ"ל לשבור מלפא מפי קבור משום דחש בראשו דילמא לא מקבל מניה דמצי למחדר ליה מאי פי קבור דליעביד ליה ארון ומ"הט גמי דלא אמ"ל מתקברנו דגוי לא משמע לית למדרש רבוניא לאתויי קבורה בארץ בין להרוגי ב"ד בין לשאר מתים והאי דלא קאמר תלמודא טעמא דרב חמא דלא אמר ליה מפי קבור משום דמצי א"ל דהאי קרא בהרוגי ב"ד משמע אכל שאר מתים מן התורה מנין ותקברנו לא משמע ליה משום דפשיטא ליה לשבור מלפא דאי קפיד רחמ' אבזיונא דנתלין פי בחטאם מתו לשאר אינשי דעלמ' דלא נתחייבו מיתה ע"י ב"ד אלא תסגי דלעביד להו ארון ואפתי קבורה דקרקע מן התורה מנין אבל לדידן דשמיע לן שאין משמעות קבורה אלא בקרקע אלא דהו"א דזנקה בהרוגי ב"ד חס רחמנא עלייהו להסתר קלונם שגרי אפי' עץ וסייף נקברין וכו' פדכתיב ואת הבהמה תהרוגו שלא ינהגו בו קלון וכ"ש המת בעצמו אע"פ שחטא אבל שאר מתים דליכא למיחש בתו לקלנא הו"א אפילו בארון תסגי להו דהשתא מיהא בזיונא ליכא ת"ל תקברנו דהיינו קבורת קרקע ממש ואהא קא מבע"ל קבורה משום בזיונא או משום פפורה מאי נ"מ דאמר אל תקברוניה הא דלא קאמר נ"מ דאי משום בזיונא תסגי ליה בארון דהא טמיר וגניז ונעלם מן העין ואי משום פפורה בעינן קבורה בקרקע ממש כמ"ש שם דלפום מאי דכתיבנא

לק"מ פִּינּוֹן דָּאִין מִשְׁמַעוֹת קְבוּרָה אֵלָּא בְּקַרְקַע לָא מְצִינּוּן לְמַבְעֵי אִי תְּסַגִּי לִיהּ בְּאֶרוֹן גְּרִידָא וְלִהְכִי קְאָמַר דְּאָמַר לָא יִקְבְּרוּהוּ לֵהוּוּא גְּבָרָא וְכוּ': : וְכַדּוּ חֲזִית הֵוִית לְרַפִּינוּ יוֹנָה ז"ל שֵׁם אָסָא דְּאָמַר רִשְׁבִּי מִנּוּן לְמַלִּין מֵתוּ וְכוּ' פִּירֵשׁ ז"ל מְרִיבוּיָא קְדָרִישׁ וְאִינוּ נְכוּן דְּאָמְרִי לְקַמֵּן אִילִימָא מְכִי קְבוּר עַכ"ל וְר"ל דְּמְכִי קְבוּר לָא שְׁמַעִי אֵלָּא דְלַעֲבִיד לִיהּ אֶרוֹן וְאִצְטְרִיף תְּקַבְּרֵנוּ לְקַבְּנָן קַרְקַע דְּבִהְרוּגִי ב"ד הוּא דְּמִשְׁתַּעִי קְרָא וְלַעֲנֵנ"ד לְזֵה גַתְפוֹנוֹן וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דְלָא קְאָמַר תְּלַמוּדָא הֵכִי אֵלָּא לְדַעֲתִיהּ דְּשְׁבוּר מְלַפָּא אֲבָל קוּשְׁטָא דְמַלְתָּא דָּאִין קְבוּרָה אֵלָּא בְּקַרְקַע וּטְפִי הוּ"ל לְהַרְבּ וְז"ל לְאוֹתִיב דְּאִצְטְרִיף קְרָא לְעַז וְסִינִיף וְכוּ' וְכַדְכְּתִיבְנָא: וְכַתֵּב עוֹד ז"ל.

חזי דה"פ דקרא לא תלין נבלתו ולא בשום מקום פי קבור פלומר אין ב"ד נפטרין מלא דל"ת אלא עד שיקברוהו ולא הקפיד הפתוב דוקא בלינת עץ אלא שדבר בהונה שאין דרף להורידו מן העץ ולהשליכו לארץ וכו' וס"ל לרשב"י דכשם שהזהיר הפתוב בלאו מי שאינו קובר הנתלין פה הזהיר בשאר בני אדם דבשלמא בלינת העץ הקפיד הפתוב כדי שלא יהיה נראה מרחוק וישאלו עליו על מה זה תלוי אבל בקבורה במה הזהיר הפתוב אם אין הדין פן בשאר בני אדם והלא אין היפר בדבר לפיכך לא נראה לחלק ונתקברנו אתי לשאר בני אדם ומלישנא בתרא דקאמר דאמר רשב"י רמז לקבורה מנין נראה לפרש דלישנא בתרא פליג אלישנא קמא דודאי פי קבור אצט' הפתוב לנתלין פי יותר הקפיד הפתוב בהם יותר משאר בני.

אדם דלא נפקא לו אלא מריבויה דתקברנו ורמז הוא א"נ משום דכי קבור משמע דעביד ליה ארגז ולא משמ' קבורה בארץ עכ"ל שיעור דבריו ז"ל דלא אתא רשב"י לאשמועי' מועי' אלא דבשאר מתים נמי איתיה בל"ת דלא תימא דוקא הרוגי ב"ד וה"ט פינו דחזינו דהקפיד הכ' על הקבורה אע"ג דליכא חשש שיראו מרחוק וישאלו ואפי"ה אין ב"ד נפטרין מל"ת אלא ער שיקברוהו כשאר פל אדם דאיתנהו במצות תקברנו זהו פשוטו של מקרא ולא קרינו ביה ריבויי אבל ללישנא בתרא דקאמר מר רמז לקבורה ס"ל קבור הצריף הפתוב לנתלין פי יותר הקפיד הפתוב בהן משאר בני אדם א"כ שאר בני אדם דבעו קבורה מנלן ולא נפק"ל אלא מריבויה דתקברנו ורמז הוא: גם משו"ל דכי קבור משמ' דעביד ליה ארגז ולא משמ' קבורת הארץ ר"ל דלהכי קרי ליה רמז דאינו אלא רמז בעלמ' אבל כדפרש"י בלישנא קמא דמריבויה קדריש א"כ דרשה גמורה היא כשאר ריבויה דדרשי' להו בעלמא אהא אותביה דמהאי ריבויה לא מצית למגמר מנייה שפיר דאתא לשאר מתים דמצי' למימר דלא לעביד ליה ארגז אבל ללישנא בתרא דקתני רמז לק"מ וה"ה דהמ"ל נמי דהף ריבויה אתא לקבורת העץ וכו' כמ"ש הוא ז"ל לבתו"ד אלא דלפ"ד דתרי לישני פלגן בהדייהו א"כ סתמא דמתני' פליג עליה דרשב"י בהאי לישנא ור' יוחנן משום רשב"י קא"ל וקשה דר"י הוא דקאמר הלכה פסתם משנה א"כ למאי הלכתא אמרה להאי שמעתתא משם רשב"י: וחזיתיה להר"ן ז"ל בחדושי' שם שפתב רמו לקבורה מן התורה מנין פלומר קבורת קרקע שאל"כ הנה במשמע שלא יהיה מצוה אלא שיהיו מעבירין מכנגדו מפני הרואין וכו' הוא מבואר במ"ש בסמוך אימא דעביד ליה ארגז ואע"ג דאמרי' לר"ח דתקברנו לא משמע ליה לא קי"ל פנותיה אלא קבור לא משמע אלא דעביד ליה ארגז אלא דמריבויה דתקברנו משמע קבורת קרקע אפתי קבורת שאר מתים מנלן דאימור לא הקפיד הפתוב אלא בהרוגי ב"ד דבהו משתעי קרא ומשום

כסופא דידיה אכל לשאר מתים לא הקפיד הכתוב אלא בקבו' קרקע גם מאי דשניא פלוגת' בין רב חמאי ורשב"י קשה לשמוע דפשוטן של דברים דלא קא' תקברנו ל"מ ליה אלא אשבור מלפא כדפרנשית: וקול הטור רי"סי שס"ב אייתי בידיה מלמיה דר' יוחנן דאמר משמיה דרשב"י דלשנא בתרא והשמיט ט מלת רמז אלא מנין לקבורה מן התור' וכ' עלה פירוש שצריד לקנברו בקרקע ולא תננו בארון וניחננו פה ת"ל פי קבור תקברנו לפיכך הנותן את מתו בארון ולא קברו בקרקע עובר משום שקהלן המת אלא שצריד לקנברו בקרקע עכ"ל למימרא דכל שלא קברו בקרקע לא שמה קבורה ואפתי קאי עליה בל"ת ופשטא דמלתא דהיינו מריבוייא דקרא וכן מטין דברי מרן הב"י מאי דאייתי לעיל למי' דשבור מלפא ומפרש כפירש"י ו"ל דתקברנו לא משמע ר"ל לשבור מלפא אלא לדידהו יליף שפיר מריבוייא דלא תסגי ליה בהנחתו בארון ואין לו תקנה אלא קבורה בקרקע אלא דאפתי לא אפרוק דילמא הרוגי ב"ד דמשמע בהו קרא דחס רחמנא עליהו מידי דהנהו אעציו ואבניו אבל שאר מתים מן התורה מנין וכדוקיין ואי ס"ל ו"ל כשיטת רבינו יונה במקצת ניקח אלא דס"ל להרמב"ן והטור דהני תרי לישני לא פליגי אלא דמר תני לה בהאי לישנא ומר תני לה בהאי לישנא ושא לא פדברי רבינו יונה ו"ל דשוניהו בפלוגתא ובסי' שנ"ז הביא לישנא קמא ומאי דדייקנא בעניו' דהאי ריבויא קא דרשינן ליה לרבות עציו ואבניו שנקברים אפטר דתרוניהו במשמע והי מניניהו מפקת: וכעת ראיתי לה' תורת חיים ו"ל בחי' שם שכתב דל"ק דר"י שאר מתים ולאידך לישנא דר"י מפי קבור לארון וריבויא לקבורת הארץ נהדר ק"ל דהאי לישנא קבורת שאר מתים מנ"ל והיינו מאי דדייקנא בעניויתין ות' פיון דטעמא דקבורה משום בזיונא או משום פפרה א"ה אין לחלק ואדרבא כ"ש דקפיד אשאר מתים טפי מהנתלים אבל לל"ק הו"א איפכא דשאני נתלין דאית בהו משום קללת אלהים להכי קרא ותל"ית כפר פתבתי בזה מאי דנלע"ד: מערכת אות ריש (א) רבית.

ראובן קנה משמעון ליט"רא די קמב"יו פאשר הוא מנהג פשוט בין הסוחרים וקבע לו זמן שימתן לו הליט"רא בספינה ראשונה ההולכת לעיר פ' לשיגבה אותה חבירו של ראו' מחבירו של שמעון וכשנזדמנה ספינה א' הנה שמעון דוחהו לראובן מיום ליום ואז עמדו לפני בית דין יצ"ו ופשרו ביניהם שימתן לו משכונ בעד סף הליט"רא ושימתין לו עד זמן אחר פשתזדמן ספינה אחרת ותנאי הנה הדבר שאם נזדמנה ספינה האחרת ולא מסר לו הליט"רא שהוא מחוייב בסוף ת"ק גרושול בתורת קנס גמור ושיגבה הקנס ההוא מריש פל נכסי המשכון שמסר לו והכל נעשה על ידי בית דין יצ"ו בקש"ם ובש"ח ע"ד המב"ה פמוש ביד ראובן וכעת עמד השואל ושאל אם יש צד רבית בקנס הלזה בהרחבת הזמן אם לאו יורה המורה לצדקה פדת של תורה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראשית מאמר אהא דפליגי תנאי בפרק גט פשוט דף קס"ח ע"א במי שפרע קצת חובו והשליש את שטרו ואמ"ל אם לא נתתי לה מכאן ועד יום פ' תן לו שטרו ולא נתן ר"י אומר יתן וכו' ובגמ' מוקי לפלוגתא באסמכתא דלמר קניא אמטו להכי יתן דזכה המלנה במקצת דפרע ליה לנה ולמר לא קניא דלא זכה בו המלנה ומנכהו מחובו ע"ש ולפ"ז אם נעשה הדבר במה שמפקיע האסמכתא לכ"ע יתן לו את שטרו וזכה המלנה ואכל הלה וחדדי בהך קצת דפרעיה וגבי ליה לכוליה שטרא פדאיתא בנדרים דף נ"ו וכ"כ הרמב"ם ו"ל בפירוש המשנה ע"ש וע"כ לא פליגי תנאי אלא משום אסמכתא אבל משום רביתא ליפא

מאן דחגיגיש לה ש"מ דכל כה"ג ליכא לתא דרביתא וסבור הייתי לומר דטעמא הוא דחשיב הך מקצת דפרעיה כמאן דיהביה ניהליה בתורת מתנה דאי לא פרעיה ליום פ' ליהו הנה זוזי במתנה מהשתא והדר גבי לכולהו זוזי דבשטר.

שוב מצאתי בשניורי המקוב' לכתרא המנדפסת בסוף שיטת הרמ"ה ז"ל שכתב משם ה' אבן מיגאס ז"ל וז"ל מדחזינן פלוגתא דר"י ור"י לענין אסמכתא אי קניא או לא קניא מפלל ראי לא אמ"ל בלשון אסמכתא לכ"ע יתן וגבי ליה שטר אפוליה מניה ולא מנפה ליה מלנה האי מקצת דפרע ליה השתא אע"ג דקא רנוח ליה מלנה בהאי קצת ואשתכח דקא שקיל מניה טפי מהלונאתו האי מילתא שריא ולית בה משום חשש רבית וטעמא דמילתא דכי אמרי רבית הוא ואסור ה"מ הכא דהויא הך תוספת דקא שקיל אגר נטר ליה וכד מעינת בהאי מילתא לא משתפחת בה אגר נטר ליה דהא אלו פרע ליה לנה למלנה במשלם.

זמנא דקצב ליה מאי דאשתייר ליה לגביה בהאי שטר אהנה שקיל ליה מלנה בלי תוספת וכי לא פרע ליה במשלם זמנא ההוא מידי דאשתייר גביה אשתכח דלא קא מטייא ליה הנאה מחמת זמנא ולא יתיב ליה מידי פד מהדר שלישי שטר למלנה וגבי כוליה שטר מלנה דאלו הנה מרנוח ליה זמנא אחרניא הו"ל ההוא תוספת אגר ההוא זמנא אחרניא דארנוח ליה אבל השתא דלא קא מרנוח ליה זמנא אחרניא אלא דקא שקיל מניה כוליה שטר במשלם זמנא קמא אשתכח דליכא הכא אגר נטר דהא האי דקא שקיל מניה לאו שטר זמנא קמא דארנוח ליה מדחזינן דאלו יתיב במשלם זמנא ההוא מידי דאשתייר למלנה גביה בהאי שטר לא הנה קא שקיל מלנה האי תוספת מניה וכי מטי זמנא ולא פרע דקא שקיל מלנה לההוא שטר הא לא קא מרנוח ליה זמנא אחרניא פי היכי דלהוי האי תוספת דשקיל מניה אגר תהוא זמנא אחרניא דקא מרנוח ליה וכיון דליכא האי אגר נטר ליה משו"ה שרי ולית ביה משום חשש רבית עכ"ל.

נמצאת אומר תמצית הדבר של רבינו הגדול ז"ל שאם הנה התנאי כשיגיע יום שקצבו אם לא פרע לו מאי דאשתייר גביה יתן לו שטר ויגבה אחר זמן מה ולא במשלם זמנא קמא הוי אגר נטר ליה אבל בזמן שקצבו מחוייב לפרוע לו כל השטר אין כאן אגר נטר והיינו דינא דמתני': ונחזיתיה להרב בע"ה ז"ל בפשע"מ ח"ד סי' ל"ב שכתב וז"ל וכן יש דרוך שנה' פאגר נטר ליה ומותר פיצד כגון שהלונהו אלה דין וקבע עמו זמן עד שנה ומתנה עם הלנה ואומ"ל אם לא תפרעני בזמני הרי אתה מחוייב לי מעכשו ולזמן העיכוב אלפים דינרים ה"ז מותר ואין זה רבית ולא עוד אלא אפילו הגיע זמנו ואמ"ל הרויח לה זמן עד שנה אחרת ואם לא תפרעני מה שהלוייתך בזמן ההוא תתחייב לי מעכשו לזמן העיכוב שתתן לי ב' אלפים ה"ז מותר ואע"פי דמתחזי פאגר נטר לי וראייתנו היא דתנן מי שפרע מקצת חובו וכו' ודוקא מטעמא דא דאסמכתא הוא דפליגי אבל משו' רבית ליכא ופי' טעמו הגדול הרב אבן מיגאס ז"ל דכיון דאי פרע ליה בזמניה פטור ממה שנשארו מחובו לגבות הילכך אי לא פרע ליה ומחייב בההוא טופיינא לא אגר נטר לי הוא וליתיה רבית דוק בלישניה ותשפח עכ"ל מדברי רבינו הגדול שמענו דלא שני ליה להרב אבן מיגאס ז"ל בין שהתנה עמו בשעה שהלונהו ובין לאחר שהלונהו כפר והרויח לו זמן אחר דבמרוייהו שרי ליה מאריה וחד טעמא לכולהו משום דאי פרעיה

במשלם זמנא דארנוח ליה לא גפי מניה האי טןפנינא אלא מאי דאשתאר גביה ביהווא שטרא.

נדע עוד דלשון הרב אבן מיגאס ז"ל דכתבי משם המקו' מצאתי בבע"ה שער ס"ג ח"א סי' ה' ע"ש מפני ש' יוצא דדעת ריב"ם וב"ה ז"ל סברי מרנן בדעת ר"י ור"י דשרי לכתחלה למעבד הכי ולית פאן לתא דחשש רבית גם הרא"ש ז"ל גלוה עמהם בתשו' סוף פלל מ"ב והובאה בטור ח"מ סי' מ"ג כי שאול נשאל בשטר שכתוב בו אם לא אפרעה לזמן פ' שיפרע סך ממון לקנס וכתב שזו אסמכ' ואינו גובה אלא בק"ס ומעכשו עכ"ל הבט ימין וראה דאזיל ומורה הוראת הריב"ם והבע"ה ז"ל: גם אשו"ר להרשב"א ז"ל בתשו' סי' תרנ"א ארי : נעשה שוא"ל במה שהקנה לו לכתוב בשטר הלואה אם לא אפרעה לזמן פ' אתן לה כ"ך אם יש בזה שום דבית או לא והשיב איברא דמפשטא של משנתנו נר' דאין פאן משום רבית פלל דתנו וכו' וכן פירש רבינו הלוי ז"ל וכו' עכ"ל עין רואה דקלסיה לפירוש ריב"ם ז"ל שכן הוא פשטא דמתני' ושכן יושפר קודמוהי וכת' עוד וכן נראה ממ"ש בפירק איזהו נשך ס"ה הלנהו על שדהו ואמ"ל אם אין אתה נוטן לי מכאן ועד ג"ש הרי היא שלי הרי היא שלו וכך הנה עושה זונין בן בייחוס ע"פ חכמים ואע"פ שהשדה היא שנה כפליים ממה שהלנהו עליו עכ"ל ובקוצר דעתי יש להתבונן בראיה זו דהתם אוקמנא לה בגמרא בדאמ"ל קני מעכשו ופירש"י ז"ל דאדעתא דמכר גמור החזיק בה אלא דלכי פרעיה מהדר ליה וראיתי לה' גד"ת שם שפבר נתעורר בזה בשער מ"ה וכתב שעל פן לא הביא ראיה זו הריב"ם כי לא נעלמה ממנו ע"ש ואהמ"ר אי מהא לא אריא דריב"ם ז"ל פרושי קא מפרש למתניתין דמי שפרע מקצת חובו וכו' וכמ"ש הרשב"א ז"ל שם וכן פירש הריב"ם ז"ל בפירושו ע"ש וכמו כן העתקתי לשי' המוכא במקו' ומה לו אצל הראיות ובעיקר הקושיא נלע"ד דלפי מאי דמוקי לה תלמודא התם דמתניתין כר"י דאמר אסמכתא קנייא וא"כ ממילא למ"ד אסמ' קנייא אפילו דלא אמ"ל קני מעכשו ואפי"ה קנה וליכא לתא דרביתא פלל ובייתוס בן זונין כף הנה עושה ע"פ חכמים וש"מ דטעמא פיון דאי פרעיה בזמניה לא שקל ולא מידי ולא חשיבי ליה אגר נטר לי וכדברי הרי"ב ז"ל הנ"ל למעלה ורש"י ז"ל לא כתב פן אלא לפום מאי דבעי לאוקומה כמ"ד אסמכתא לא קניא דע"כ בדא מעכשו איברא דמדברי התוס' שם בד"ה לא תמפרנה וכו' ובדף ס"ז בד"ה ומנומי וכו' נראה דאין מכאן ראיה כ"כ דוק ותשפח ומ"מ הדין דין אמת ומ"ש הרשב"א ז"ל שם אע"פ שהוא שנה כפליים ממה שהלנהו גם רש"י ז"ל שם בד"ה אני או' וכו' פתב שאם לא ימלא דבריו יתן לו שנה מאתים בק' וכו' והתוס' שם בד"ה לא תמפרנה וכו' פתבו וז"ל ומסתמא איירי בלוקח בפחות משווייה וכן משמע בגמרא וכו' עכ"ל ופשיטא דלענן דינא לא נפק"ל מידי דאי איכא חשש רביתא מ"ל איסור רבה מ"ל איסור זוטא אידי ואידי חד שיעורא הוא לענן איסור רבית: וכתב עוד הרשב"א ז"ל שם אלא שאני אומר שאסור לעשות פן דלא גרע מרבית מאונחרת וכו' דאב"ר נמי לא הוי אלא דגרע מניה מרבית מאונחרת וקל מניה אלא שאסור לעשות פן לכתחלה וכו' עכ"ל הקושי מורגש דא"כ איך הנה עושה ביתום פן ע"פ חכמים לכתחלה וכבר הרב גד"ת ז"ל תפס על הרשב"א מזה ע"ש ונראה דהרשב"א ז"ל מחלק בין שהוא בדרך הלואה ומחזיר לו ממון בין פשהו דרך מקח וממכר דהיא דהלנהו על שדהו אם לא יפרענו אוזיל גביה בשומת

השָׁדָה וְלֹא מִחֻזי כְּרַבִּית דְּשׁוּמַת שְׁדָה הָיָה דְּבַר שְׂאִין לוֹ קֶצֶבָה וְכִדְאָמְרֵי בַּפ' אֶלְמָנָה נִזְוֹנָת
דְּרַף צ"ח ע"א ע"ש בְּפִירֵשׁ"י ז"ל וּמָה"ט נָמִי אָמְרֵי דְקַרְקָעוֹת אֵין לְהֶם אֹנְאָה ע"ש וּבְלֵא
ה"ט נָמִי פֶל שְׁהוּא דְרַף מְקַח וּמְמַכֵּר וְאֵינוּ דְרַף הַלְוָאָה שְׂרִי וְכִדְאָמְרֵינוּ מְרִינוּ הֶתֶם
בְּגִמְרָא הֶתֶם זְבִינָא הֵכָא הַלְוָאָה ע"ש מְשׁו"ה מוֹתֵר לְעִשׂוֹת פֶּן לְכַתְחֻלָּה אַבְל פְּשִׁיחָהוּ דְרַף
הַלְוָאָה כְּנֻדוֹן שְׁנֻשְׂאָל עֲלִיו אֵיכָא לְמִיחֻשׁ לְהַעֲרַמַת רַבִּית פִּינוּ דְּזוּזֵי מְחִיב לְפַרְעֵיהּ וְעֲלֵיהּ
קֵאֵי הֶרְשָׁב"א ז"ל בְּמָה שְׁהוֹרְגָלוּ לְעִשׂוֹת אַע"פִי שְׁמַצֵּד הַדִּין מוֹתֵר הָא מִיָּהָא לְכַתְחֻלָּה
מוֹתֵר לְאַסּוֹר שׁוּב מְצִאתִי לְהֶרִיב"ש ז"ל סִימָן שֶׁל"ה דְּרַף שֶׁל"ה שְׁעֵמֵד בְּזָה ע"ד הֶרְשָׁב"א
ז"ל וְת"ל וְהִיא נֶעְלָמָה מְעִינֵי ה' גַּד"ת אָמְנָם מִתּוֹ דְּהֶרְשָׁב"א שְׁכַתְבֵּי בְּסו"ד וְז"ל וּמִתְנִיתִין
דְּפָרְק א"נ דְּכֻוֹתָהּ הִיא שְׁהִיא שְׁנוּיָה גְבִי הַלְוָהוּ דְקַתְנֵי וְלֹא מְסַלְקִינוּ לִיה מְנִיָּה עכ"ל
נִרְאָה פְּשׁוּט דְטַעֲמָא טְעִים מְשׁוּם דְהַמְלִיחָה כְּבָר מוֹחֲזֵק בְּשְׁדָה וְקִי"ל דְּלֹא מְסַלְקִינוּ לִיה
מְנִיָּה א"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹנְפְתָה אֵיךְ עֵשׂוּ ע"פִי חֲכָמִים לְהַלּוֹת עַל הַשְׁדָּה לְכַתְחֻלָּה וְכֻמוֹ
שְׂדֵקְדָק הֶרֶב גַּד"ת ז"ל שְׁם ע"ד הֶרְשָׁב"א ז"ל שׁוּב מְצִאתִי לְהֶרְשָׁב"א ז"ל ח"ב סִימָן ב'
וּבְתוֹךְ דְּבָרֵינוּ הִבִּיא מ"ש בְּסִי' תְּרַנ"א וְכַתְבֵּי עוֹד דְּשְׂאֵנֵי הָךְ דְּבִיתוֹס דְּרַף מְקַח וּמְמַכֵּר
הוּא וּמְבַנְיָר בְּדְבָרֵינוּ ז"ל שְׁם בְּמָה שְׁהִבִּיא רְאָיָה מְהָךְ דְּהַלְוָהוּ עַל שְׁדָהוּ דְלֹא תִק"ל מִמָּאֵי
דְּאוּקְמִינוּ לָהּ בְּדָאמ"ל מְעַכְשָׁו וְכְבָר פְּתִיבָנָא בְּעִנְיֵי ת"ל עֲלֵךְ לְבִי וְיִגַּל וְעֵינִין בְּמִקְוֹבְצָת
לְשָׁם: וְרֵאִיתִי לְמָרְן ז"ל בְּב"י סִי' קע"ז דְּרַף קע"ו ע"ד שְׁהִבִּיא דְבָרֵי הַבַּע"ה וְשִׂרִי"ו
כַּתְבֵּי מְשָׁם ס' הִתְרוּ שְׂאֵע"פִי שְׁמָן הַדִּין מוֹתֵר מ"מ אָסוֹר לְעִשׂוֹת פֶּן מְפַנֵּי הַעֲרַמַת רַבִּית
וּשְׁכ"כ הֶרְשָׁב"א ז"ל בְּתִשׁוּי וְהֶרְמַב"ן בְּתִשׁוּי ע"ש וּבִש"ע שְׁם סִי"ד פֶּסֶק פְּדַעַתְהוּ אֹסְרִים
מְשׁוּם הַעֲרַמַת רַבִּית וּבְסִי"ח פֶּסֶק לְתִשׁוּי הֶרִיב"ש בְּמוֹכַר סָחוּ דְשְׂרִי לְכַתְחֻלָּה ע"ש
וְהֵינּוּ לְפִי מָה שְׁחִילְקֵי הֶרִיב"ש ז"ל בֵּין אִם הוּא נוֹתֵן לוֹ מְעוֹת אוֹ קַרְקָע וּבְסִי"ז גְּבִי
מְשָׁכוֹן דְּכַתְבֵּי דִישׁ מִי שְׂאוּסֵר מְשׁוּם הַעֲרַמַת רַבִּית קֶשֶׁה דַּמ"ש מְשָׁדָה וְכַתְבֵּי הַשְׁ"ךְ ז"ל
אוּלַי דִישׁ לְחִלְקֵי בֵּין מְשָׁכוֹן קַרְקָע לְמַטְלָטְלֵי ע"ש וְעֵינִין בִּש"ע ח"מ סִי' מ"ג סִי"ז בְּהַלְוָהוּ
עַל הַמְשָׁכוֹן ע"מ וְכו' דְּמִיָּרֵי בְּשָׂר הַלְוָאָה וְאֵי לָאו מְשׁוּם שְׁהוּא אֶסְמִכְתָּא קְנָה וְכִדְמַסִּיק
מָרְן ז"ל בִּש"ע שְׁם וְעֵינִין בְּהַסְמ"ע וְהַשְׁ"ךְ שְׁם וּבְסִפֵּר הַאוּרו"ת שְׁם וְאֵין פֶּאן מְקוּמוֹ:
וּבְצִפְיָתָנוּ צְפִינוּ לְהֶרֶב מוֹהֲרָאנ"ח ז"ל ח"א סִי' צ"ד שְׁנֻשְׂאָל אִם יֵשׁ דְּרַף לִפְרַע מִיְתוּמִים
קִטְנִים אֶפְיָלוּ דְלֹא הָיָה גוֹ זְמַנִּיָּה וְהַשִּׁיב עוֹד יֵשׁ דְּרַף לְהִיתֵר לְהַזְקֵק כְּגוֹן שְׁיֵשׁ קִנְס בְּשִׁטְר
שְׂאֵם אַח"מ לֹא יִפְרְעוּ לוֹ הַחֹב תוֹךְ כָּךְ יָמִים שְׁיִפְרַע יוֹתֵר מִמֶּנּוּ סָךְ כָּךְ דַּכ"ה ג' הו"ל
כְּרַבִּית אוֹכְלַת בָּהֶם וְנִזְקָקִין לְמַעַן הַצִּיל הַיְתוּמִים מִהַקְנָס הַהוּא עכ"ל וְלֹא יִרְדְּתִי לְסוֹף
דַּעַתוֹ ז"ל פִּינוּן שְׁפָרִיעַת הַחֹב לְאַח"מ א"כ הו"ל מֵת גוֹ זְמַנִּיָּה וְאַמָּאֵי אֶצְטְרִיף לְקִנְס וְעו"ק
לפ"ד ז"ל דְּלֹא חֲשִׁיב לַכ"ה ג' בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ א"כ פִּי פִּרְיָהּ תְּלִמוּדָא בְּר"פ שׁוּם הַיְתוּמִים אֵהָא
דְּאִמֵּר רַב אִסִּי אֵין גִּזְקָקִין לְנִכְסֵי יְתוּמִים קִטְנִים אַא"כ הִיְתָה רַבִּית אוֹכְלַת בָּהֶם וְרָמוּ עֲלָהּ
מִמִּתְנִיתִין וּמִפְמָה תְּנׁוּיֵי דִישְׁרָאֵל מִי שְׂרִי לִיה לְמִשְׁקַל רַבִּיתָא מִישְׁרָאֵל וְדַחִיק לְאוּקוּמֵי
בְּמִלְוָה גוֹי וְקַבֵּל עֲלִיו לְדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא קַבֵּל עֲלֵיהּ דְלֹא שְׁקִיל רַבִּיתָא ע"ש בְּפִשְׁי'
הו"מ לְשׁוּנֵי בַכ"ה ג' וְאַמְלִתִּיָּה דְרַב אִסִּי הָא גוּפָא קִשְׁיָא דְהִיכִי מְשַׁפְּחַת לָהּ רַבִּית וְכְבָר
נִתְעוֹרְרוּ הַתּוֹס' בְּזָה שְׁם וְנִרְאָה דְלִיכָא לְאוּקוּמֵי מִלְתִּיָּה בַכ"ה ג' דְּלִישְׁנָא דְרַבִּית אוֹכְלַת
בָּהֶם מְשַׁמַּע דְּמִשְׁמַשׁ וְהוּלָךְ וְלֹא בְּמָה שְׁכְּבָר הַגְּבַל שְׁיַעוֹר הַקְנָס וְה' מוֹהֲרָאנ"ח ז"ל
דְּקֻדְקָ בְּזָה וְכַתְבֵּי דַבְּכ"ה ג' הו"ל כְּרַבִּית אוֹכְלַת בָּהֶם וְלֹא רַבִּית מְשָׁם אָמְנָם רֵאִיתִי לְמָרְן
בְּב"י י"ד שְׁם שְׁהִבִּיא מְשָׁם מוֹהֲר"י מְאֹרְלֵנִיס ז"ל לְהַתְחַיֵּיב בְּסוֹף קְצוּב מְדֵי שְׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ

אם יעפב החוב אצלו מזמן פ' ע"ש ובהג"מ ר' פי שם ביתו ולפ"ד ז"ל שפיר מצנין לאוקומי מלתיה דרב אסי שפיר בהכי דודאי שפיר רבית אוכלת בהם ואעפ"י ש'לדעתו ז"ל לית איסור רבית ואינו אלא דרף קנס שפיר מתרצא מתני' וכולהו תנוגי דפריה מנייהו תלמודא התי' וגם ראיתי את הלח"ש אשר דבר האישי אדני האר"ש הכנ"הג ז"ל שם סי' קע"ז אות ס"ה בהגה"ב משם מהר"ש חקאן ז"ל דמתני' ר"י היא דאמר צד אקד ברבית מותר ע"ש וקצרה ידי מהבין דהתי' בגמרא מוקי לה מתני' לחד שינויאי כר' יוסי ע"ש: איברא דבעיקר דברי מוהר"י מאורליינס ז"ל המלכים נועדו הטה ראו פן תמהו הגאון מהרא"ם ז"ל ב'תשו' ח"ב סי' כ"ג אמנם בנדון ז"ל ש'הוא דרף קנס התיר ומטעמא דאי יתיב ליה במשלים ומניה מאי דאית גביה לא מחייב ליה ולא מידי וכמ"ת מהר"י אב"ם ז"ל אלא דחשש לסכרת הרשב"א דסבר לה מר דאיפא משום הערמת רבית אלא מיהא בנכסי יתומים שרי להו מרייהו ע"ש ולדבריו ז"ל נמי תק"ל מהה דשום היתומים דה"מ לאוקומי מתני' והנה תנוגי בלנה מאפוסרו' מנכסי יתומים בכ"הג דשרי לכ"ע ולפי מאי דכת' דא"ה הו"ל גו ומניה ושפיר מגבינו למלנה אפילו מיתומים קטנים תו לא אצטרף לטעמא דקנס והרב בדינא דגביה מיתמי לא קאמר.

גם הרב מוהרלנ"ח ז"ל ב'תשו' סי' ק"ג ש'שאל על שטר ש'הוא פגדון הר"י מאורליינס והביא תשובת הרשב"א הלזו דחייש משום הערמת רבית וש'מצא להריטב"א ז"ל ב'תשו' ש'חלק על הרשב"א באותו הנושא ו'שהוא מותר גמור וש'פן מצאתי במקונצת לשם אהה מתני' דהלנהו על ש'דהו וכו' ונסתייע נמי מהה דמ"ש מקצת חובו וכו' וע"ע שם במקו' במ"ד לדרף ע"ב בד"ה אמר ע"ש והביא ג"כ תשו' הר"א ש'שהביא הטור סי' ע"ג דכתב ופשי' ליה דבגדולים הוי אסור מן התורה ע"ש וכן נראה מדברי מרן ז"ל בב"י ש'כתב ע"ד המרדכי הללו רבית גמורה עכ"ל אבל מדברי הרדב"ז ז"ל ח"א סי' כ"א נראה דדין האיסור של גדון המרדכי אינו אלא משום הערמת רבית ש'הגדון ש'שאל עליו הרב ז"ל הוא ממש גדון המרדכי ולא אסרו אלא משום דאחסורי דרי וילפי מקלקלתא ע"ש ואע"פ ש'הרב שם נטה להחמיר פדעת הרשב"א משום הערמת רבית מ"מ ה"מ פ'שהוא דרף הלנאה אבל פ'שהוא דרף מקח וממכר מודה הוא ז"ל דשרי ליה מריה כמ"ש בח"מ סי' תצ"ז ע"ש וכדעת הרשב"א ז"ל שם בח"ב סי' ב' והצגתי לפניה וכדכת' בעניי': אמור מעתה בנ"ד ש'קנה הליט"רא ש'הוא דרף מקח וממכר פל אפי' ש'וין דשרי ליה מריה לקבולי מניה הו' טופנינא דקנס וכ"ש לדעת הריב"ם ובע"הת ו'הרא"ש ו'הטור ו'הריטב"א ומוהראנ"ח ז"ל דשרי לעשות פן אפי' ש'הוא דרף הלנאה וכתב ה' כנ"הג בח"מ סי' ק"י בהג"הט אות יו"ד דאפילו לסכרת החולקים ותיישי להערמת רבית ודאי דקיל הוא מרבית מאנסרת ומוציאין מלנה למלנה ודלא כה' פ"ח דתלה הדבר במחלוקת ע"ש ולענ"ד נראה דעדיין במחלוקת היא נהי דס"ל דבכ"הג מפקי' מלנה למלנה היינו בשפכר נעשה הדבר אבל למעבד הכי לכתחלה פשיטא דלדעת האומרים דהוי הערמת רבית ואסור ו'הרשב"א ז"ל כתב פן על מה ש'הורגלו לכתוב פן בשטרות וקורא תגר ע"ז נצדק הרב פ"ח ז"ל וכ"ש בנ"ד ש'שפכר לקיים הדבר בש"ח ואם הנה בדבר איסור של דבריהם פכר פסק מרן בש"ע י"ד סי' רל"ט דאין השבועה בועה חלה לעבור אפילו על ל"ת של דבריהם ע"ש ס"ו ואע"פ ש'מדברי התוס' במפות דף נ"ב בד"ה א"ל כגון וכו' משמע חלה ע"ש ואנו אין לנו אלא אפסק מרן בש"ע וע"ע מה ש'האר"י בזה הרב

מוהרלנ"ח שם מ"מ בנ"ד כ"ע מודו דְשָׁרֵי אֵלָא דְלַכְתַּחְלָה אִיפָא מ"ד דְלָא עֲבָדִי הָכִי וּמוֹצִיאִים מְלִנְהָ לְמַלְנָה פְּדֻכְתִּי וְעֵינַי בְּתִשׁוּ' ה' כַּנ"ה חִי"ד סוּף סִי' כ"ה דָּף קנ"ג ע"ג וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב גו"ר בַּחִי"ד פָּלֵל ו' סִי' א' שְׁהִבִּיא מִשָּׁם הָרֶב מוהר"י הַלְוִי דְהִיכָא שְׁפַתוֹב בַּשְּׁטָר בַּש"ח לָא מְצִי הַלְוִי לְמִימַר קי"ל פְּדַעַת הָאוֹסֵר פִּינּוֹ דְאִינוּ אֵלָא אִיסוּר דְרַבְּנָן וְהַשְׁבוּעָה אִיסוּר דְאוֹרְיָנִי וְאִפִּילוּ שְׁהַעֲסֵק בֵּין אָדָם לְחַבְרֹו ע"ש וְכֵן מ"ש הָרֶב גו"ר סִי' ב' וּג' בְּאוֹרְךָ וּלְנ"ד לָא נִפְקֵ"ל מִיַּדִּי פִּינּוֹ שְׁאִינוּ דְרָךְ הַלְוָאָה אֵלָא דְרָךְ מִק"וּמ וְנִמְנָן סְהַדִּי שְׁלוֹקֵחַ הַלְיֻטְרָא פֶּל חֲפָצוֹ וְרִצּוֹנוֹ לְקַבֵּל הַלִּיט"רָא וְלֹא תִשׁוּב אֵלָיו רִיקָם וְהָרֶב גו"ר פְּתַב שָׁם דַּבְכ"ה ג אִפִּילוּ בְּהַלְוָאָה מוֹדָה הַרְשָׁבָ"א דְשָׁרֵי פִּינּוֹ שְׁפַל יִשְׁעוּ וְחֲפָצוֹ שֶׁל הַמְלָנָה לַג"ח עַש"ב וְע"ע בְּתִשׁוּ' הָרֶב כַּנ"ה ג אֲשֶׁר הוּבָא בְּשִׁינְרֵי י"ד הַלְכוֹת רַבִּית מַה שְׁהָאֲרִיף בְּזָה.

וְרֵאִיתִי לְהֶרֶב מַח"א ז"ל בְּהַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת סִימָן י"ב דַּמְסַפֵּק"ל בְּמִי שְׁנִשְׁבַּע לְחַבְרֹו שְׁאָם לֹא יִפְרַעְנּוּ לְזָמַן פ' שִׁתָּן לוֹ כ"וּד קָנָס וְאִירַע לוֹ אֲנָס וְכו' ע"ש מִשְׁמַע לְהַדְיָא דְפְּשִׁיטָא לִיהִלְהָרֶב ז"ל דַּבְכ"ה ג אִפִּילוּ בְּדְרָךְ הַלְוָאָה שָׁרֵי לִיהִ מְרִיָּה אַב"א מִשׁוּם דְרַבְּנָן דְרַבְּנָן תָּא הָכִי ס"ל וְכַדְכְּתִי אַב"א מִשׁוּם דְאִיפָא שְׁבוּעָה בְּמַלְתָּא וְכַדְעַת מְהֵר"י הַלְוִי ז"ל שְׁהִבִּיא הָרֶב גו"ר ז"ל פְּמַדְנָבֵר סוּפָא דְמַלְתָּא בְּהָא סְלִיקָנָא וּבְהָא נַחִיתָנָא בְּעֵנָן הַקָּנָס שְׁעוֹשִׁין בְּקִנְיָן הַלִּי"ט רַאס הָאֲנָשִׁים הָאֵלָה שָׁרֵי לְהוּ מְרִיָּהוּ וְנִתְנוּעְדָנוּ ע"ז שְׁנִי ב"ד שְׁבַעִיר וְעַלְתָּה הַסְּפַמְתָּנוּ לְהַתִּיר וְכַתְבָּנוּ שְׁמוֹתָנוּ בְּיַד קוֹנָה הַלִּי"ט רַא לְגַבּוֹת הַקָּנָס מִהַמּוֹכֵר אִם הֵמָּה תַּחְזוֹר רִיקְנִית הַנְּקִרָאֵת אֲצֵל הַסּוֹחֲרִים פְּרוֹטִיסְתָּאדָא אוֹ אִם יַעֲכַב מְסִירַת הַלִּי"ט רַא בְּזָמַן אֲשֶׁר גָּבְלוּ בִּינְיָהֶם וְכ"ש בְּמַקּוֹם שְׁכַתוֹ בַּשְּׁטָר וְנִשְׁבַּע לְקִיָּים מ"ש בַּשְּׁטָר הַהוּא וְעֵינַי מַה שְׁהָאֲרַכְתִּי לְעִיל בַּמַּע' אוֹת ח' מְדִין חֲזָקָה דְלָא פְּרַע אִינְשׁ גוֹ זְמַנְיָה ע"ש בַּס"ד: וְדַע שְׁמַצָּאתִי פְּתוּב אֲצֵלִי בְּקוֹנָט' חִיִּים וְחֲסֵד דְרוּשׁ ג' לְדַחּוֹת מַה שְׁתִּירְצָתִי לְקוֹשִׁית הָרֶב מוהר"ם הַלְוִי אֲשֶׁר הִנֵּה רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה עִיר עָזוּ לְנוּ חֲזָה צִיּוֹן קְרִית מוֹעֲדֵינוּ תוֹב"ב כַּמ"ש הָרֶב מוהר"י קו ז"ל דָּאִם נִכְתַּב שְׁטָר עַל הַהַלְוָאָה מוֹדָה רַש"י דְאִיסוּר וּבְמַלְנָה ע"פ לָא מִשְׁפַּחַת לָהּ דְגוֹבָה מִיְתוּמִים קִטְנִים דְהָא לִיתָא דְהָא מִשְׁפַּחַת לָהּ דְמַת בְּשְׁמַתְיָה א"נ פְּשַׁחֲיִיב מוֹדָה ע"ש הַשְׁתָּא מִיָּהָ הַדְרִי בִּי דְהַשְׁתָּא אַפְתִּי לֹא שְׁמִיעַ לִיהִ תַּלְמוּדָא דְבַהֲנָךְ גְּנוּנִי גוֹבָה מִיְתוּמִים קִטְנִים אִפִּילוּ מְלָנָה ע"פ וְאֵהָא אֲצֻטְרִיף לְאוּקוּמִי הַנָּךְ תַּנּוּיִי בַּב"ח עַפּו"ם וְצִיַּית לְהָא וְלֹא צִיַּית לְהָא אֵהָא פְּרִיף שְׁפִיר ה' מוהר"ם הַלְוִי ז"ל דְלוֹקְמָה פְּגוּוּנָא דְרַש"י וְתַרְיָצָנָא לָהּ שְׁפִיר דַּע"כ דְמִיָּירִי בְּמַלְנָה בַּשְּׁטָר וְהָרֶב מוהר"י קו ז"ל פְּתַב דְרַש"י בַּכ"ה ג מוֹדָה דְאִיסוּר.

אִיבְרָא דְאַפְתִּי קו' הַרמ"ה ז"ל בְּדוֹנְפְתָה קִיָּימָא אֵהָא דְפְּרִיף לַר"פ דְאָמַר שְׁמַתְיָה וּפְלִיג בְּהָא דְחִיָּיב מוֹדָה וּמוֹקִי לָהּ בַּב"ח עַפּו"ם דְקַבֵּל לְהָא וְלֹא קַבֵּל לְהָא דְמֵאִי פְּוִלִי הַאי לוֹקְמָה בַּב"ח יִשְׂרָאֵל וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ לְדַעַת רַש"י וְצ"ל פְּדֻכְתִּי הֵתָם בַּס"ד וְאַפְתִּי אִיפָא לְמִיָּדָק דְאִמָּאִי לֹא מְוִקְמוּ לְהַנָּךְ תַּנּוּיִי שְׁיִשׁ בַּשְּׁטָר נְאֻמְנוֹת עָלָיו וְעַל יוֹרְשָׁיו א"נ מַת גוֹ זְמַנְיָה אֵלָא דְמָהָא לֹא אֲרִיָּא דַּר"ה וְר"פ ס"ל דְעֲבִיד אִינְשׁ דְפְּרַע גוֹ זְמַנְיָה פְּדֻכְתָּא בַּב"ח דַּב"ב דָּף ה' וְע"ש בְּתוֹסְפוֹת וְת"ל שְׁכָף מְצָאתִי לְהַרמ"ה ז"ל שָׁם סִי' ו' וְכ"כ הַרמְב"ן ז"ל בְּחִדּוּשָׁיו שָׁם וּמַה שְׁיִשׁ לְעוֹרֵר בְּדַבְרֵי הַרמ"ה ז"ל בַּמ"ש שָׁם מְמָה שֶׁכ' בַּס"פ גַּט פְּשוּט דָּף קַע"ד עֵינַי לְעִיל בַּמַּע' אוֹת ח' פְּמַדְנָבֵר: (ב) רַבִּית בְּמַכִּירַת סְחוּרָה בְּתוֹסְפַת מְעוֹת בְּעֵינַי.

נשאלתי בְּמִי שֶׁהֲלֹנָה לְחַבְּרוֹ מֵאֵה מַחְבֻּבִים וְעוֹד נָתַן לוֹ קְרָמוֹ שֶׁהוּא שְׁוֶה ק"ך רִיִּאֵל לְקַנְטָאָר בְּעֶרְףָּה מֵאֵה וְשִׁבְעִים וְזַקְקָם עָלָיו בְּמִלְוֶה בְּעַד זְמַן שְׁנַתִּים יָמִים מֵעֵתָה לְשִׁאוֹל הִגִּיעוּ אִם יֵשׁ בּוֹ אִסּוּר רַבִּית אוֹ לֹא וְאֵת"ל דְּאִיפָּא אִסּוּר רַבִּית מְקַרִי אֲבָק רַבִּית אוֹ רַבִּית קְצוּצָה וְאִפְּלִ תִּימָא דְלֵא מְקַרִי ר"ק אִם נִשְׁאָר קְצַת מִן הַחֹב גּוֹבָה מְמַנּוּ אוֹ לֹא עַל הַפֶּל יבֵּא דְבָרוֹ .

ושכמ"ה: זאת אָשִׁיב עֵינְקָרָא דְהָאִי מְלֵתָא הֲלֵא הִיא בַּפ' הֶרְבִּית דָּף ס"ה אָמַר ר' יוֹן טְרָשָׁא שְׂרִי אִיתִיבָּיָה רְמִי בַר חֲמָא וְאִם לְגִוְנָן בִּי"ב מְנָה אִסּוּר אִמ"ל הֵתָם קַץ לִיָּה הֲכָא לֹא קַץ לִיָּה אָמַר ר"פ טְרָשָׁא דִּידִי שְׂרִי מ"ט וְכו' אָמַר ר"ח טְרָשָׁא דִּידִי וְדָאִי שְׂרִי מ"ט נִיחָא לְהוּ דְלִיקוּ וְכו' וְהִלְכְתָא כַּר"ח וְכו' ע"ש וְהִנֵּה קוֹדֵם בּוֹאִי לְעִנְיָן פְּסָקָא דְדִינָ' אֲצִיגָה נָא עִמָּךְ מֵה שְׁנַתְעוֹרְרָתִי בְּשִׁיחַת הַפּוֹסְקִים בְּחִפְשֵׁי אֲמַתְחוּמִי וְאֵח"ךְ אֲבָא לְעִנְיָן פְּיֻסְקָא דְדִינָא הֲלֵא מְרָאשׁ יְדַעִי רַבְּנָן לְהָאִי תְרִי פְרוּשֵׁי דְאֲתַמְרוּ בְּמִלְתֵּיהָ דְרַב נַחְמָן: הַפְּרוּשׁ הָא' הוּא פִּי ר"ח ז"ל הֲבִיאוּ הַבַּע"ה ת' ז"ל דָּף רַמ"ו ע"ב שְׂפִי טְרָשָׁא הוּא שְׁנוֹתָן פִּירוֹת בְּחֻשְׁוֹן בְּהַמְתַּנָּה לְפָרוּעַ לוֹ הַדְּמִים בְּאִיִּר בְּשַׁעַר שֶׁל אִיִּר שֶׁהוּא דְרָכּוֹ לְהַתְיַיֵּקֶר בּוֹ הַפִּירוֹת וְכו' וְפִי טְרָשָׁא דְר"ן לֹא קִיִּיז אֲלֵא שְׂיֵאמַר לוֹ תַּן לִי כְמוֹ שְׁשׁוּיִן הַפִּירוֹת בְּעַת שְׁתַּפְּרַעְנִי דְמִיָּהֶם וְלֹא קִצִּץ אֲלֵא בֵּין שְׂיָהִי בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּזוֹל אוֹ בִּינְקָר וְטְרָשָׁא דְרַב פֶּפְאָ נְמִי הָכִי הוּא שְׁנוֹתָן לוֹ בְּשַׁעַר אִיִּר בֵּין שְׂיָהִי בִּינְקָר אוֹ בְּזוֹל וּמִשְׁמַע לְפִי פִירוּשׁוֹ דְטְרָשָׁא דְר"ן וְר"פ הָכִי הִנֵּה שְׂהִיָּה אוֹמֵר אִם מַעֲכָשׁוּ בְּשַׁעַר שֶׁל עַכְשָׁו וְאִם בְּאִיִּר בְּשַׁעַר שֶׁל אִיִּר וְכו' וּמִשְׁמַע שְׂאֵם אָמַר לוֹ סְתָם תַּתַּן לִי בְּאִיִּר כְּשַׁעַר שֶׁל אִיִּר שְׂרִי דְמַצִּי אָמַר לִיָּה חֲטִי הוּא דְקַדְחִי בְּאַכְלָבְאִי וְהֲכָא זְבִינִי הוּא וְשְׂרִי וּמַצִּינוּ בְּגַמְרָא דְפְסָקוּ דְאִין הִלְכְתָא כַּר"פ מַכ"ש דְלִית נְמִי כְּר"ן וְזוּהִי שִׁיטַת הַרִי"ף ז"ל עַש"ב עַכ"ל.

וְהַרְמַב"ן ז"ל בְּמִלְחָמוֹת בְּזֹאת הַשִּׁיטָה וְכָף הִיא סְבֵרַת הַר"י אֲלַבְרָצְלוֹנִי הוֹבָא בַּש"מ וְכָף הִיא שִׁיטַת רֵאָב"ן ז"ל הֲבִיאוּ הַגַּה"מ רַב בְּשִׁמְעֵתִין וְכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם ז"ל כַּמ"ש ה"ה ז"ל בַּפ"ח מֵה' מְלוֹנָה וְכַתֵּב הַרְמַב"ן בְּסִפְרֵי הַמִּלְחָמוֹת דְלִדְעַת ר"ח אִינוּ מְוַתֵּר אֲלֵא בְּדָאָמַר סְתָם בְּאִיִּר כְּשַׁעַר שֶׁל אִיִּר בְּלֹא אִם מַעֲכָשׁוֹ אֲבָל אִם אָמַר בְּדְמִים קְצוּבִים כְּגוֹן בַּכ"ו וְךָ אִסּוּר אָף אִם לֹא אָמַר אִם מַעֲכָשׁוֹ וְאֵע"ג דְּמַתְנִי קַתְנִי אִם מַעֲכָשׁוֹ קַרְקַע שְׂאֵנִי דָּאִם לֹא אָמַר כֵּן אִין לוֹ דְמִים יְדוּעִים וְלֹא מְחֻזִּי כְּאִגְר נָטַר לִי עַכְתָּ"ד ז"ל: מֵעֵתָה אֲתַפְּלֵא בְּמֵה שְׂרָאִיתִי לְהֶרֶב גַּד"ת ז"ל דָּף רַמ"ו ע"ב שְׁנִסְתַּפֵּק בְּדַעַת ר"ח וְסְבֵרַתוֹ אִם הוּא מַתִּיר כְּשִׂיאֵמַר בַּפ"י כ"ו וְךָ לְזַמַּן פ' בְּלֹא מַעֲכָשׁוֹ מִי נִימָא פִּינּוֹן שְׂלֵא הַקְדִּים לְפָרֵשׁ אִם מַעֲכָשׁוֹ בְּכָף שֶׁהוּא סִיבַת הָאִסּוּר מִשׁו"ה אֵע"ג דְּמַפְרֵשׁ סָף הַמְּעוֹת שְׂיַתָּן לְזַמַּן פ' אִין בְּכָף כְּלוּם דְלֵאוּ בְּתַר פִּי הַמְּעוֹת אֲזִלִּינָן אֲלֵא בְּתַר הוֹכְחָה דְבִשְׁבִיל הַמְתַּנָּ' מְרוּבָה דְהִיָּינוּ כְּשֶׁהַקְדִּים לֹאמַר בַּכ"ו וְךָ או"ד לר"ח בְּעִינָן תְּרִיתִי לְטִיבּוֹתָא לְהַתֵּר שְׂלֵא יִפְרֵשׁ שׁוּם סָף וְשְׂלֵא יֵאמַר מַעֲכָשׁוֹ וּמִשׁו"ה לֹא הִוַּתֵּר אֲלֵא בְּאוֹמֵר סְתָם תַּתַּן לִי בְּאִיִּר כְּשַׁעַר שֶׁל אִיִּר וְעַל זֶה כ' וּמִסְתַּבְּרָא דְלִדְיָה פֶּל הָאִסּוּר תְּלוּי בְּמֵה שְׁהוֹכִיחַ בַּתְּחִלַּת דְּכָרְיוֹ שְׁבִשְׁבִיל הַמְתַּנָּה מְרוּבָה.

עַל הַמְּכָר הוּאִיל וְאָמַר אִם מַעֲכָשׁוֹ אֲבָל כָּל דְּלִיכָא הָף דְּלִיכָא הָף הוֹכְחָה שְׂרִי עַכ"ד: אִם וּבְאַמַּת נוֹרְאוֹת נְפִלִיתִי עַל הֶרֶב ז"ל אִיף יֵצֵא מִפִּי דְבָר זֶה מְלַבֵּד מֵה שְׁנַעְעֵלֵם מְמַנּוּ דְבָרִי הַרְמַב"ן ז"ל גַּם א"א בְּדְבָרֵי הֶרֶב בַּעַל הַתְּרוּמוֹת ז"ל לְפָרֵשׁ הָכִי דְהָא כָּל רֵאִיָּתוֹ דְמְוַתֵּר

בְּאִמּוֹר אֵלָיו בְּאִיֹר בְּשַׁעַר שֶׁל אִיֹר הוּא מְשׁוּם דְּמַצִּי אִמ"ל חֲטִי הוּא דִּקְדָּחוּ בְּאִכְלָבְאִי וְאִי פְסִיק דְּמִיָּהּוּ לֹא שְׂיִיכָא לְמִימַר שְׁהִי יִתְכֵן שְׂיָהִי בְּיֹקֵר וְיִתְכֵן שְׂיָהִי בְּזוּל.

וּבַר מִן דִּין הָרִי הָרַב הַתְּרוּמוֹת ו"ל הִבִּיא לְקַמֵּן פֶּת הַפּוֹסְקִים כְּרַב נַחְמָן וּבְשִׁיטַת רִש"י ו"ל ו"ל כֹּל דְּבַר שְׁלֵא נִתְפָּרְסָם הַשַּׁעַר וְלֹא קִיָּיִן לְזֵה כְּלוּמַר שְׁלֵא אִמ"ל אִם מַעֲכָשׁוּ אֲלֵא שְׂאוּמַר לֹו סִתָּם לְזִמְן פ' תַּתֵּן כ"וּד ה"ז טְרַשָׁא הַמּוֹתְרַת לְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים כְּר"ן וּכְפִירִש"י ו"ל עַכ"ל הִנֵּה רוּאָה שְׁלֵא הַתִּיר כְּהָרַב הַתְּרוּמוֹת ו"ל אֲלֵא לְדַעַת הַפּוֹסְקִים כְּרַב נַחְמָן אֲבָל לְדַעַת ר"ח וְהָרִי"ף ו"ל שְׁפּוֹסְקִים דְּלֵא כְּר"ן אֲסִירָא וּכ"כ בְּפִירוּשׁ בְּסוּף דְּבַרְיוֹ.

נִמְצָא עַדְשָׁא הַמּוֹתְרַת לְכָל הַסְּבָרוֹת הוּא עַל הָעֲנִיָּין זֵה שְׂאוּמַר לֹו בְּלֵא מַעֲכָשׁוּ הָרִי פִירוּת אֵלוּ מְכוּרִים לְהַ בְּדָמִים שְׂיִשׁוּוּ בְּאִיֹר בֵּין רַב בֵּין מַעֲט מְשׁוּם דְּמַצִּי אִמ"ל חֲטִי הוּא דִּקְדָּמוּבְּאִכְלָבְאִי עַכ"ל הָרִי לְהַ בְּהִדְיָא דְּלֵא הַתִּיר לְכָל הַסְּבָרוֹת אֲלֵא שְׁהוּא סִתָּם בֵּין רַב לְמַעֲט סוּף דְּבַר דְּבַרִי הַגְּד"ת צ"ל עַיִן רוּאָה מַה שְׁהַכְּרִיחוּ לְהָרַב לֹוּמַר כְּהַ מְשׁוּם דְּקִשְׁיִתִּיהָ קו' חֲזַקָה דְּכָפִי דַעַת ר"ח דְּבִטְרַשָׁא דְּר"ן הִיָּה אוֹמַר מַעֲכָשׁוּ אֲלֵא שְׁהִיָּה אוֹמַר סִתָּם וְא"כ לְדִידְיָה דְּהִנֵּה אִיסוּר אָף בְּכ"ה ג' א"כ מְשַׁנְתִּינוּ דְּנִקְטָא כְּשִׁהֲזִפִּיר סְכוּם מַעוֹת בֵּין בִּתְחִלָּה בֵּין בְּסוּף לְאֲשִׁמוּעִי רַבּוּתָא דְּאָף בְּסִתָּם אֲסִירָא בֵּינוּ דְּלִידְיָה לִית הַלְּכָתָא כְּר"ן וְצַדֵּד לֹוּמַר דְּלִיכָא לְמִימַר דְּאֵגַב רִישָׁא דְּמוֹתָר אִפִּי בְּקַצִּיצַת מַעוֹת דְּכָל דְּאִיכָא לְמַטְעִי בְּאִיסוּרָא לִיכָא לְמַתְנִי אֵגַב וּבְמֵאִי דְּאֲמָרְן א"ש דְּתַנִּי הֵתָם הָכִי מְשׁוּם חִידוּשָׁא דְּאִם לֹא אֲמַר מַעֲכָשׁוּ אִפִּי נִשְׂאָר קֶצֶת מַעוֹת לְבְּסוּף שְׂרִי זֵהוּ תוֹרָף דְּבַרְיוֹ ו"ל: וְכַשְׂאֲנִי לְעַצְמִי נִלְע"ד דְּאִפִּי יְהִי לִיהַ כֹּל דִּילִיָּה וְסִיפָא אֲתָא לְחִידוּשָׁא אִפִּי"ה הָבוּ דְּלֵא לְהוֹסִיף עֲלֵהּ וְלֹא נִאֲמַר אֲלֵא בְּקַרְקַע שְׂאִין לֹו דְּמִים וְאִין אוֹנָאָה בְּקַרְקַעוֹת וּכְמ"ש הַרְמַב"ן ו"ל בְּמַלְחָמוֹת וְאָף הָרַב הַתְּרוּ' הִבִּיא כֹּן לְעִיל מְזֵה הַדִּין מְשִׁם הָרִי"ף ו"ל וְא"כ מַה עֲנִין מְשַׁנְתִּינוּ עִם מַלְחָמָא דְּר"ג דְּתַלְמוּ' מְקִישׁ בְּמַכ"ש כְּמוֹכֵן וּבַר מִן דִּין הָרִי הָרִי"ף ו"ל הוּא דְּקֵאִי בְּשִׁיטַת ר"ח וּכְמ"ש ה' הַתְּרוּמוֹת וְהָרִי"ף ו"ל כ' בְּתִשׁוּ' שְׁקוֹנָדָם זֵה הַדִּין שְׁהִבִּיא הָרַב הַתְּרוּ' שְׂאֵם אֲמַר בְּקַרְקַע תַּתֵּן לִי כ"וּד לְזִמְן פְּלוּנִי מוֹתָר מְשׁוּם דְּאִין אוֹנָאָה כְּקַרְקַעוֹת תִּיפּוּק לִיָּה דִּינָא הָכִי בְּכָל מִיָּלִי דְּאָף דְּאִית בְּהוּ תוֹרַת אוֹנָאָה הֵן אֲמַת שְׂדַבְּרֵי הָרַב הַתְּרוּמוֹת ו"ל שְׁם מְרַפְסֵן אֲגָרִי דְּמֵאִי רֵאִיָּה מִיָּתִי לְדִין קַרְקַע מְטַרְשָׁא דְּרַב נַחְמָן וּכְמוֹ שֶׁהָק' הַגְּד"ת ו"ל וְהַצ"ע וּמִן הַתְּמִיָּה הַגְּדוּלָּה בְּדַבְּרֵי הַגְּד"ת דְּמֵאֲחַר שְׁהוּא עֲמֵד שְׁם וְהַרְבֵּה לְהַשִּׁיב לְהַ תְּרוּ' אִיָּה מְלֵאוּ לְבוֹ לְכַתְּוֵב דְּבַרִי כְּאֵלֵה הָכָא וְה"ן נִסְת"ר מַחֲמ"תוּ סו"ד דְּבַרְיוֹ צ"ל ע: וְאָף גַּם זֹאת רֵאֲתָה עֵינֵי מ"ש עוֹד הַגְּד"ת ו"ל דְּבַזָּה גִּיחָא יִישׁוּב לְדַבְּרֵי הַגְּה"מ שְׁהֵם מְגוֹמְגָמִים מְצַד שְׁפַתְבּ וְהָאֲלָפִס ו"ל לֹא הִבִּיא דְּבַרִי ר"ן מְשׁוּם דְּס"ל דְּלִית הַלְּכָתָא כְּנוֹתִיָּה וְכֹן פְּסִק רֵאֲב"ן ו"ל אֲבָל ר"ת וְר"ח וְהִמִּימוּנֵי ו"ל פְּסִקוּ כְּר"ג וּכְדִפִּירִש"י ו"ל עַכ"ד וּכְבָר מְרָן הַב"י תַּמָּה עַל דְּבָרִים הַלְּלוּ וְכַתְּבּ דְּלֵאוּ דְּסִמְכֵי גִינְהוּ וְכַתְּבּ הָרַב ו"ל דְּעִם הָאֲמוּר גִּיחָא דְּהַ"ג תְּחִלָּה הִבִּיאוּ דְּבַרִי הָרִי"ף וְכַתְּבוּ שְׁלֵא הִבִּיאוּ הָא דְּר"ן מְכָלֵל דְּלֵא ס"ל כְּנוֹתִיָּה א"כ מֵאֲחַר שְׁלֵא הִבִּיאוּ אִין הַכְּרַעָה בְּסִבְרָתוֹ לְפִי חִילּוּף הַפִּירוּשִׁים אֲפִשֵׁר דְּס"ל כְּפִי ר"ח וְא"כ גְּדוֹן רִש"י ו"ל שְׁפִי כְּדַבְּרֵי הָר"ן ו"ל הַלְּכָתָא הִיא הוּא אִפִּי דְּקַמְפְּלִי בְּפִירִש"י וְאֵעִפ"כּ פְּתַב דְּלִית הַלְּכָת' וְאֲמַטוּ לְהָכִי לֹא הַכְּרִיעַ אֲבָל בְּדַעַת ר"ח ו"ל מֵאֲחַר דִּידוּעַ פִּירוּשׁוֹ א"כ אִם הִיָּה מְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׁפִירִש"י ו"ל הִנֵּה הַלְּכָה כְּנוֹתִיָּה א"כ הַלְּכָתָא דְּלֵא פִירִשׁ כְּפִי רִש"י אֲפִילוּ הַגְּדוֹן מוֹתָר וּלְפִיכְהַ כְּתָבוּ הַהֲגָהוֹת דְּאָף

ר"ח והמיימוני קאי פדעת ר"י ור"ת וכפירש"י ואינם תלוקים אלא בפ"י ר"ן את"ד ז"ל:
ולדידי חזי לי בהגד"ת ז"ל פנראה דלא דק היטב לא בדברי ההגהות ולא בדברי מרן
אח"ה מכ"ת אלף פעמים שהרי מתחלה פתבו בפירוש שדעת ראב"ן ז"ל.

כפירוש ר"ח אלא שהם לא הזטרו פירוש ר"ח אלא פ"י ראב"ן ז"ל והוא כפירוש ר"ח
ז"ל ואחר כך פתבו דהאלפסי. ז"ל לא ס"ל פ"י מכלל דלא ס"ל פונתיה ואחר כך פתב
וכן פסק ראב"ן ז"ל ואחר כך פתבו דר"י ור"ח ור"ת והמייני פסקו פ"י ונאם איתא
דפירוש הדברים דר"ח ומיימוני פסקו כמו שפירש"י ז"ל בדברי ר"ן אלא שהם תלוקים
בדעת ר"ן אם פנ אמאי אוקמוה לראב"ן ז"ל בשיטת הרי"ף ז"ל ונהרי ראב"ן ז"ל פירוש
ידוע כפי ר"ח פי היכי דר"ח קאי בשיטת ר"י ור"ת ז"ל כפירש"י בדברי ר"ן ה"נ יספור
ראב"ן ז"ל דלמה יגרע דבשלמא הרי"ף ז"ל שאני דלא ידע פירוש ויבאמת זו היא ראיה
שאין עליה תשו' ומן האמור בזה אתה תראה מה עמקו דברי מרן ז"ל באומר ובהג"מר
כ' דראב"ן ז"ל כפירוש ר"ח ז"ל ואח"ך פתב שר"ח פסק פ"י ונאמטו להכי פתב דלאו
דסמיכי ניהו ונהו רואה שהגהות לא פתבו שראב"ן ז"ל פסק כר"ח ז"ל ולא הזכירו
פירוש ר"ח אלא שכתבו פירוש ראב"ן ז"ל ונאנו רואין שהוא כפי ר"ח ז"ל וא"כ איפא
למה הקשה הרב דמאחר שכתב דראב"ן פ"י כר"ח א"כ קשה למה פתב שר"ח קאי
בשיטת ר"י ולא בפשיטות הי"ל להקשות דאיך פתבו שר"ח קאי בשיטת ר"י ור"ת ז"ל
אלא שברוב חכמתו נשמר מפ"י הגד"ת ז"ל דלא תימא שפי' הוא דקאי בשיטת ר"י ור"ת
לענין דינא שרש"י פ"י בדעת ר"ן אמטו להכי פתב דמאחר שכ' שראב"ן ז"ל קאי כפי
ר"ת א"כ למה כ' שר"ח קאי בשיטת ר"י ור"ת אם איתא פהו פירוש הרי ראב"ן נמי
יכול להיות בשיטתם ונאמטו להכי פתב דלאו דסמיכי ניהו או אפשר להגיה כ' וראב"ן
פסק כ' וכן פסק ר"ח והג"מיי אכל ר"י ור"ת ז"ל פסקו פ"י וכפירש"י ז"ל באופן
שדעת הרי"ף והרמב"ם ור"ח וראב"ן והרמב"ן והר"י ברצלוני דכולם פוסקים דלא
ס"ל פ"י דבהזכיר סכום של המעות לבסוף אע"ג דלא אמר מתחלה אם מעכשו אסור
ואינו מותר אלא כשאומר אם באיך כשער של איך בין ביקר בין בזול ובתנאי שלא
יאמר אם מעכשו דהיינו טרשא דר"ן ודלא כהגד"ת ז"ל ועמו הס"ר.

וראיתי להרב פני משה ז"ל בח"מ סי' ע"ג שהעלה כ' בדעת ר"ח אלא שכ' שדעת ר"ח
קילי מצד אחד דס"ל דמיינרי ר"ן דאמר מעכשו ואפי"ה שרי וחמירי מצד אחר דבמזכיר
סכום המעות לבסוף אסיר אע"ג דלא אמר מעכשו ע"ש ולא אדע שכו'ל למאי הלכתא
ונפקותא פתבינהו להני מלי דדברי ר"ח מצד אחד קילי מאחר דאיהו לא פסק כר"ן וא"כ
לא התיר ר"ח אלא באינו מזכיר סכום המעות ואינו אומר מעכשו ופשוט: זאת ועוד
אחרת ראיתי להרב גד"ת ז"ל שרצה להסכים דעת הרמב"ם עם פירוש רש"י ז"ל
ובאותם הפוסקים פ"י ממ"ש וכן אם מכר מטלטלין עד זמן פ' במאה והם שוין עתה
בצ' למי שקונה אותם במעותיו מיד ה"ז אסור משמע דדוקא משום דשוין עתה בשוק צ'
דהיינו דבר ששומתו ידועה דהוי פיצא השער דאף לר"ת ולרש"י אסור נראה בהדיא
דאם אין שומתו ידועה מותר והיינו כפירש"י ז"ל בד"ר"ן וכן ראיתי להרב פ"מ ז"ל בח"מ
סי' ע"ג שרצה לומר פן בדעת הרמב"ם ז"ל אלא שהוא החליט הענין לומר דפסק פ"י
ובאמת שדברי הרמב"ם ז"ל נוטים לסב"א הלזו אכל לפי נוקפי בדבר זה דא"כ הרמב"ם
ז"ל אמאי לא פתב דינו דרב נחמן לכה נלע"ד דלהרמב"ם ז"ל לא ס"ל הך תלוקא

דְּשׁוּמָהּ יְדוּעָה לְאִין שׁוּמְתוֹ יְדוּעָה דְּמֵאן דְּמַחְלֵק בְּהֵכִי הוּא דְּמַפְרֵשׁ טְרַשָׁא דְּרָ"ן כְּפִירֵשׁ"י
ז"ל וְהוּק' לְהֵם מְהֵיִא דְּרָ"ן גּוּפְיָה דְּיָהִיב זִוְיָ לְקִירָאָה דְּאִי לִיתְנָהּוּ אָסוּר וְאִמְטוּ"ל
הַוְצָרְכוּ לְתַרְזֵן דְּהֵיִא מִיְיָרִי פְּשׁוּמְתוֹ יְדוּעָה אָבְל מֵאן דְּמַפְרֵשׁ טְרַשָׁא דְּרָ"ן פְּדַעַת ר"ח
א"כ לִיכָא לְאֶקְשׁוּיִי מְהֵתֵם מְשׁוּם דְּאִיכָא לְמֵימַר שְׁאִי הֵתֵם דְּקִינִיז לִיָּה דְּמִים מִשָּׂא"כ הֵכָא
וְאִם פֶּן לִית לִיָּה הֵי חִילּוּקָא דְּשׁוּמְתוֹ יְדוּעָה לְאִין שׁוּמְתוֹ יְדוּעָה פִּי ע"כ הֵרְמַב"ם מִפ'
כְּפִירֵשׁ"י אִין הֵכְרַח שְׁיִתְרִיז זֶה הִפִּי שְׁהָרִי פְּמָה חִילּוּקִים נְאֻמְרוּ פְּאֻשֵׁר בְּדַבְרֵי הֵרְאִישׁוּנִים
ז"ל הֵלֵא בְּסִפְרֵתֵם בְּאַרְנֹפ' וְעִינֵן לְהֵרַב פִּמ"א ז"ל ח"א ס' ק"ך וְלְתִירוּצֵם אִין צָרִיף
לְחַלֵּק בְּהֵכִי וְדוּק וּמָה גַם פּוּק תְּזִי מֵאן גְּבָרָא רַבָּא קְמַסְהִיד עֲלָה ה"המ ז"ל שְׁפַתְב
שְׁפִירוּשׁוֹ פְּדַעַת ר"ח ז"ל יְעוּ"ש: הַדְרָן לְקַמְיִתָּא לְקוּשְׁיָא הָא' שְׁהָק' הַגְד"ת ז"ל דְּלִפִּי
דַּעַת ר"ח ז"ל וְסִבְרָתוֹ דְּלִית הֵלְכְתָא כִּר"נ וּמִלְתָּא דְּר"נ אִינְרִי נְמִי בְּדַאֲמַר אִם מַעֲכָשׁוּ
אַלָּא דְּמִינְרִי שְׁלֵא הַזְכִּיר סְכוּם הַמְעוֹת א"כ אִמְאִי מִתְנִי לָא אֲשִׁמוּעִי חִידוּשָׁא טְפִי אִפִּי
בְּסֵתֵם דְּאָסוּר לְזֶה נִלְע"ד לְתַרְזֵן דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר מְשָׁנָה לְאִיסוּר רַבִּית שְׁאִינּוּ מְנֻזְפֵר
בְּמִשׁ' וּלְפִי שְׁרִיָּא דְּרַב נַחְמָן דְּלֵא חֲמִיר אִיסוּרִיָּה פְּלוּי הֵי לְהַזְכִּירוֹ בְּמִשְׁנָה וְתִירוּץ זֶה
לְמַרְתִּיָּהּ מְדַבְרֵי מְרָן ז"ל הַכ"מ ז"ל פ"ח מַה' מַל"וּל יְעוּ"ש וְדוּק: הַפִּירוּשׁ הַב' הוּא
פִירֵשׁ"י ז"ל שְׁמוּכְרָ סְחוּרָה בְּהַמְתָּנָה בְּיוֹתֵר מְדַמִּיָּה וּבְלִבְד שְׁלֵא יִפְרֵשׁ לוֹ אִם מַעֲכָשׁוּ
בְכ"וּךְ אַלָּא יִמְפּוֹר לוֹ סֵתֵם בְּכ"וּךְ לְיוֹם פ' וּמִפ' שְׁזֵהוּ לָא קְנִיז לִיָּה וּבְזֵה הִפִּי הַסְפִּימו
עֲלִיו ר"י וְר"ת וְהָרָא"ש גַם הֵרְזוּ"ה וְהֵרְשִׁב"א פְּנֻלֵם פְּסָקוּ דְּהָרַף טְרַשָׁא דְּרָ"ן הֵלְכְתָּא הִיא
מְדַקְאֲמַר בְּתַלְמוּרָא לִית הֵלְכְתָּא פְּטְרִשִׁי פְּפוּנְאִי וְלֵא אֲמָרוּ בְּגַמ' הֵלְכָה פְּרַב חֲמָא אַלָּא
לְאִפּוּקִי מְדַר"פ וּבְזֵה הַסְפִּים הַטּוֹר בִּי"ד ס' קמ"ג גַם מְרָן בְּב"י וּבִש"ע פְּסָק פְּהָ וְכַתְב
הַכְּנ"ה ג' ז"ל שְׁפָה פְּשֵׁט הַמְנַהֵג דְּלֵא פְּהָרִי"ף וְהֵרְמַב"ם וְדַעַמִּיָּה וְאַזְלִי בְּתַר הַמְנַהֵג כ"ש
שְׁהוּא לְהַקְל בְּדַרְכֵּנּוּ וְכַתְב ה' לְחֵם רַב ז"ל דְּמֵאֲחַר דְּפִשְׁט הַמְנַהֵג פְּהָ אִין הַמְנוּחֵזֵק יְכוּל
לִזְמַר קי"ל פְּהָרִי"ף וְהֵרְמַב"ם וּמוּצִיאִין מִיָּדוּ עכ"ל: וְרֵאִיתִי לֵה' פִּמ"א בַּח"מ ס' ע"ג
שְׁהִבִיא דְּבָרֵי הַמְבִי"ט ז"ל תְּשׁוּ שְׁבָסִי קי"ד שְׁכַתְב מִתְחַלֵּת דְּבָרֵי שְׁהֵרְמַב"ם קְאָסַר
בְּטְרַשָׁא דְּרָ"ן וְכַתְב דְּמֵאֲחַר דְּהָרָא"ש וְהֵרְשִׁב"א מְזֵאֵת הַשִּׁיטָה וְרַבִּים פּוֹסְקִי כְּמוֹתֵם הֵכִי
נְקִיטִינּוּ וְאַח"ךְ כְּתַב דְּאַפִּי לְדַעַת הֵרְמַב"ם דְּקְאָסַר נְרָאָה דְּבַעֲיִנּוּ שְׁיִהִיָּה דְּבָר קְצוּב וְיְדוּעַ
שְׁהוּא שְׁנָה פְּהָ בְּמַעוֹת וְכו' וְגַמְגַם עֲלִיו ה' פִּמ"א דְּמֵאֲחַר דְּהוּא פְּסָק דְּלֵא פְּרַב נַחְמָן א"כ
מִנ"ל זֶה הַחִילּוּק דְּבִין דְּבָר קְצוּב וְכו' שְׁהָרִי אֲפִילוּ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים בְּטְרַשָׁא דְּרָ"ן דִּינָא
הֵכִי מִפְּח קוּשְׁיָה הַתּוֹס' וְהָרָא"ש ז"ל שְׁהָק' מְהֵיִא דְּקִירָאָה וְכו' וְא"כ הֵרְמַב"ם ז"ל דְּפִסְק
דְּלֵא פְּנוּתִיָּה א"כ בְּהַכְרַח אִף בְּשָׂאִין קְצוּב אָסוּר וְהֵרַב פְּנִי מְשָׁה נְדַחַק וְכַתְב שְׁאַפְשֵׁר
שְׁבָסוּף דְּבָרֵי חֲזוּר בּוֹ וְכַתְב דְּהֵרְמַב"ם ז"ל קֵאִי בְּשִׁיטַת הַפּוֹס' בְּטְרַשָׁא דְּרָ"ן וְזֶה א"א
לְאוּמְרוּ כַּפְק"ד דְּלֵא הוּל"ל וְהֵרְמַב"ם דְּאָסַר וְכו' וְדוּק הַנָּךְ רוּאָה שְׁה' פ"מ ז"ל צִינְד
לְחוּשׁ לְדַעַת הֵרִי"ף וְהֵרְמַב"ם וְא"כ יְכוּל לִזְמַר הַמְנוּחֵזֵק תְּרִי קי"ל שְׁהֵם ג' קי"ל פְּהָרִי"ף
וְהֵרְמַב"ם וְר"ח דְּאָסְרִי וְקי"ל כֵּה' פ"מ שְׁחָשׁ לְדַבְרֵי הֵרִי"ף וְהֵרְמַב"ם ז"ל וְקי"ל כִּמ"ד
דְּאָמְרִי תְּרִי קי"ל: בְּר מִן דִּין וּמִן דִּין מְלִתָּא פְּדָנָא בְּנ"ד אָסִירָא מְאַנְפִּי אַחֲרִינִי וְאַפִּילוּ
לְדַעַת הַפּוֹסְקִים בְּטְרַשָׁא דְּרָ"ן וְהִיא סְבֵרַת הֵרְמַב"ן ז"ל שְׁכַתְב שְׁאַף לְשִׁי רִשִׁי ז"ל לֵא
הַתִּיר ר"ן לִזְמַן פְּלוּנִי בְּכ"וּךְ אַלָּא פְּשַׁעֲרֵר אוֹתוֹ זְמַן הוּא בִּינוּקָר לְפִי רֹב הַשְּׁנִים
וְהַתְּנָאִי שְׁהוּא מְתָנָה פְּשַׁעֲרֵר שְׁל אוֹתוֹ זְמַן לְפִי רֹב הַשְּׁנִים לְפִיכָף לֵא מְחִזִּי פְּאַגְרָ גְּטַר לִי
וְכו' זֶזוּ הִיא סְבָרָא נְכוּנָה וּפְסָקָה הַטּוֹר וּמְרָן הַב"י דְּקַדְקַף פְּהָ מְדַבְרֵי הַג"מ ע"ש א"כ

לנ"ד שְׁהַעֲלָה אוֹתָם יוֹתֵר מִכְּדֵי שְׁיוּוִינָן וּמְחֻזֵי פְּאָגֵר נָטַר לִי לֹא וְדוּק וְעֵינַי לְהִרְבֵּ פְּנֵי מִשָּׁה ז'ל ח"מ סי' קע"ג ע"ש זאת ועוד אַחֲרַת דְּהָיָה דְּבַר שְׁשׁוּמְתוֹ יְדוּעָה לְכָל בְּאֵי שְׁעַר שְׁשׁוּהָ בַק"ךְ וְהוּא מְכָרוּ בַק"ע לְזִמְנָן וְעֵינַי בַּס' פ"מ ז'ל סי' ע"ד וְדוּן מִינְיָהּ וְאוּקֵי בְּאַתְרֵין וְדוּק: סוּפָא דְּמִלְתָּא דְּדִין עֶסֶק בֵּינָן שְׁשׁוּמְרָנָן נְפִישׁוּ יִרְחַק מִמְּנֵוּ דְּמֵאֵן מְפִיק לֵיהּ מִדִּין אֲבַק רַבִּית אֲמָנָם מֵאֵי דְּאִיפָּא לְמִיקָם עֲלֵה דְּמִלְתָּא הוּא בַנ"ד דְּבַנ"ד בְּהִדֵּי הָאֵי סְחוּרָה הִלְוָה לֹו מְעוֹת וְכִינּוּן שְׁכָן מְפָקָא לְהוּ מִדִּין אֲבַק רַבִּית דְּאִיפָּא לְמִימֵר דְּאַנּוּן סְהִדֵּי שְׁבִשְׁבִיל הַמְתַּנַּת הַמְעוֹת הַעֲלָה הַקְרָמָז בְּשׁוּמָא הִלְזוּ א"כ הו"ל ר"ק וְיוֹצֵאָה בְּדִינֵינֵם או"ד הָאֵי לְחֻדְיָה קֵאֵי וְהָאֵי לְחֻדְיָה קֵאֵי בְּזָה רְאִיתִי לְהַקְתָּ הַגְּבִיָּאִים פּוֹסְקִים אַחֲרוֹנִים מְגִיְהֵי קַרְבָּא מְלַחְמַת מְצוּהָ הִלָּא הִמָּה מוֹהֲרִיב"ל וְדַעְמֵיהּ ז'ל וְהַמְבִּי"ט וְדַעְמֵיהּ ז'ל הוּבְאֵוּ דְּבַרְיָהֶם בַּס' הַמְבִּי"ט ז'ל ח"א סי' קי"ו וְהוּא שְׁלֹדְעַת מוֹהֲרִיב"ל הָיָה רַבִּית קְצוּצָה וְאַפִּי לֹא פִּירָשׁ כִּינּוּן שְׁהוּא גְלוּי וְנִיפְרָ לְכָל דְּבִשְׁבִיל הַמְתַּנַּת הַמְעוֹת עוֹשָׂה כֹּן וְה' מוֹהֲר"ם מְטָרְאַנִי ז'ל ס"ל דְּלָא הָיָה אֲלָא אֲבַק רַבִּית כִּינּוּן דְּאִית בֵּיהּ צַד מִקְּדוּמָא ע"ש ב' דְּבַרְיָו גַּם בַּס' ט' כְּתַב דְּהָיָה קְרוֹב לְרַבִּית דְּאוֹרְנֵי ע"ש מ"מ לֹא הִתְחַלִּטוּ הָעֵנָן דְּהָיָה רַבִּית קְצוּצָה ע"ש גַּם מוֹהֲרִיב"ל ז'ל פְּלִיג אֲסַבְרָא דְּהַמְבִּי"ט ז'ל בְּכָל ח' סי' מ"ט הִתְחַלִּט הָעֵנָן וְכְתַב דְּכָל כ"ה גְּדֵי דְּאִית בֵּיהּ צַד הִלְוָה הָיָה ר"ק וְהִבִּיא רְאָיָה מְמוֹהֲר"ם ז'ל עַל עֵנָן הַבְּחוּר שְׁהִלְוָה לֹו מְעוֹת וְכו' וְהִבִּיא מִן הַב"י ז'ל בִּי"ד סי' קע"ז ע"ש וְצַד הִרְבֵּ לֹוּמֵר דְּהָיָה אֲבַק"ר וְלְכַסּוּף חֲזוֹר לְאַחֲרֵי מְלַחְלֹק עַל דְּבַרְיָ מוֹהֲר"ם מ"מ כְּתַב דְּלַעֲנָן גְּכַסִּי יְתוּמִים מְקַרִּי אַב"ר וְאִינְיָהּ יוֹצֵאָה בְּדִינֵינֵם ע"ש וְיָמָּה שְׁנִסְתִּיעַ מוֹהֲר"ם מְהַלְוִינֵי וְדוֹר בְּחֻצְרֵי אַע"ג דְּחֻצְרָא לֹא קִיָּמָא לְאַגְרָא וְגַבְרָא לֹא עֵבִיד לְמִיגַר דְּאַסּוֹר וְדֵאֵי לְדִידוֹן דְּגִרְרִנָּא בְּתַר מִן הַש"ע פֶּסֶק בַּס' קס"ו דְּלָא הָיָה אֲלָא אַב"ר ע"ש: וְיָמָּה שְׁהַוְכִיחַ מִהָּ דַּר"ח אוֹגֵר זוּזֵי אַע"ג דְּהַמְשַׁפֵּיר קִבֵּל עָלָיו אַחֲרֵי דְּאַסּוֹר בְּהָא נְמִי נִתְבָּאֵר דְּלָא הָיָה אֲלָא מְדַרְבְּנָן וְכַמ"ש הַרִיב"ש ז'ל סי' ש"ה עֵינַי בַּב"י ר"י סי' קע"ו וְאֵם דַּעַת מוֹהֲר"ם כַּד הִרְמַב"ם ז'ל שְׁכ' הַרִיב"ש ז'ל שָׁם צ"ל שְׁמָה שְׁהַעֲתִיק תְּשׁוּ מְהַר"ם הִלְזוּ בַּס' קע"ו וְבַש"ע סי' ס"ג צ"ל דְּלַעֲנָן אִיסוּרָא בְּעֵלְמָא וְכַצ"ל דַּעַת מוֹר"ם ז'ל שְׁהַעֲתִיקָה בַּס' קס"ו ע"ש.

וּמַעֲתָה כָּל הַרְבֵּנִים אֲשֶׁר בָּנוּ דִּינִיק ע"פ תְּשׁוּבָה הִלְזוּ אֲנֵן בְּדִידוֹן דְּגִרְרִנָּא בְּתַר מִן ז'ל הַרִיב"ש נִתְבָּאֵר בְּכָל הַנֶּה דַּס"ל דְּלָא הָיָה אֲלָא אֲבַק רַבִּית וְנִפְל פִּתְיָא בְּבִירָא: . וְכַד דִּינִיקָא נִרְאָה דְּנִדְאֵי אֵי מְדַמִּינָן נִדְוֹן דִּידוֹן לְנִדְוֹן מוֹהֲר"ם ז'ל וְכַמ"ש ה' מוֹהֲרֵשׁד"ם וְמוֹהֲרִיב"ל לַכ"ע הָיָה ר"ק הַתּוֹס' שְׁמַעְלָה בְּסַחוּ' כְּחֻצְרָא דְּקִיָּמָא לְאַגְרָא וְגַבְרָא דְּעֵבִיד לְמִיגַר גַּם כִּי כָּל הָאוֹנְסִין עַל הִלְוָה הַקּוֹנָה אֲלַקְרָמָז שְׁהוּא זוֹקֵף עָלָיו כָּל סָף הַהִלְוָה וְדַמִּי הַסְּחוּרָה בְּיַחַד וְאֵע"פ שְׁאִינוּ מְזַכִּיר בַּכ"י אוּ בְּשִׁטְרָ שֵׁם הִלְוָה אֵין דְּרָף זוּ מוֹצֵיא מִיַּד רַבִּית שְׁל תוֹרָה עֵינַי פִּירֵשׁ"י ז'ל שָׁם דָּף ס"ט גַּבִּי ר"ח דְּהָנָה מְוַגֵּיר זוּזֵי וְלֹא מוֹזִיָּף וְלֹא אֶהְיֵי לֵיהּ וְלֹא מִיַּד אַע"ג דְּקָא מְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרֵי הַתּוֹסִים שְׁקוֹדֵם הַהוֹצָאָה וְע"ע בְּתִשׁוּ הַרִיב"ש ז'ל שָׁם שְׁהַנְּפִרְתִּי וְדוּק כִּי קְצַרְתִּי יוֹתֵר מִדְּאֵי וְעֵינַי ש"וּת עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב סִי קל"ט: שׁו"ר לְהִרְבֵּ פַמ"א ז'ל ח"א סי' ק"ך שְׁעַמַּד בְּסוּגֵייתֵהּ ש"ס וְהַגְד"ת ז'ל וְהַאֲרִיף וְאַשְׁנָה אִיה"ב וְהוּא ז'ל מְסַכִּים הוֹלֵף לְסִבְרַת מוֹהֲרִיב"ל ז'ל גַּם הִרְבֵּ מוֹהֲרֵשׁד"ם ז'ל בַּחֲזִי"ד סִי נ"ז הַעֲלָה כַּס' מוֹהֲרִיב"ל ז'ל דְּהָיָה ר"ק גַּם מוֹהֲר"ם אֲלִישֵׁף ז'ל סִי ט"ל מְזַאת הַסְּבָרָא אֲמָנָם הַכַּנְהֵג הִבִּיא מִשָּׁם מוֹהֲר"י טְאִיטְאַצְקָא ז'ל בְּתִשׁוּ כ"י ח"ג סִי א' וְמְהַר"ש חֲאָקוֹן הִלְוֵי ז'ל שָׁם סִי ב' דְּסִבְרֵי כְּסִבְרַת ה' הַמְבִּי"ט ז'ל יַעו"ש א"כ נִמְצָא דְּרֹב הַפּוֹס'

המצויינים לפנינו סברי דהוי ר"ק ה"ה מהריב"ל ומהרשד"ם וה"ר יצחק בן ליב ומוהר"ם אלשיך ז"ל ושב"ד המבי"ט ומוהרי"ט ומוהרש"ח הלוי הנז"ל פנ"ל ומדברי הש"ך בסי' קע"ג ס"ק דנקט לס' המבי"ט ז"ל בלישגיה דידא וחס' מוהריב"ל נקט ליה בסייעתו ע"ש נראה דתלה לה פיפי ודוק: איברא דאפתי פ"ש גבן לברורי אי מצי המוןזק למימר קי"ל כמ"ד דאב"ר היא ואינה יוצאה בדיינים מי אמרינן כיון דמלתא דאיסורא היא לא אמרי' בה קי"ל וכמ"ש מהרי"קו ז"ל שרש קע"ט או"ד שאני הקא דאית ביה ממונא נמי ועיין כנ"ה ס"ק סימן כ"ה בהג"הט אות ס"ו ובי"ד סי' קס"א אות י"ד ומ"ש הרב שם שהאר"י בתשו' הלא היא ל"ו נדפס"ה בספר בעי חיי ח"ד חלק ע"ז הדעת סי' קצ"ז ועוד לו שם לאנדרינפל ומסי' ק"ץ הולך ואור בפ"ט זה ועמ"ש בסי' קפ"א תכלית דבריו ז"ל כיון דלכ"ע איסורא דרבנן איפא לא מצי למימר קי"ל ע"ס: (ג) רבית.

אנשי חסד הפרישו מממונם נדבה הקרן קיים ומפירותיהם החזיקו ב"דק ילדי העברים תופסי התורה ונתנום ליחידי סגולה עשירי עם בהכשר הנהוג מדי שנה בשנה וא' מהם קרא ערער ורצה לנפות מהקרן שמתת ידו באומרו רבית קצוצה היא אין בטענתו ממש וכופין אותו ב"ד ליתן במתנה הרינוח שנתן כמ"ש הרב כנ"הג ז"ל עיין בתשו' הרב דבר משה ז"ל ח"ד סי' ר' באריכות ועיין בש"ת התשב"ץ ח"ד סימן ל"ד: (ד) רבית.

ראובן שידך בתו עם ימואל בן שמעון והתנדב לתת לו סף מה בעת הנישואין כמשפט הבנות ונתפטר עם החתן לתת לו מעות השידוך סף אלף גרו' ע"מ שיכתוב לו בכתובה אלף ומאתים אסור ואיפא למימר דהוי ר"ק עיין בתשו' הרב דבר משה ז"ל ח"ד סי' א"ד: (ה) ראוי.

קי"ל דאין הבעל יורש בראוי כבמוןזק כמ"ש בא"ה ע"ס' צ' ע"ש ואם מת המוריש בחיי אשתו ולא הספיקה לגבות עד שמתה פלוגתא דרבנותא ומוהר"ם אלשיך ז"ל סי' כ"ח פ"ב וז"ל דאפילו שעה א' חייבתה האשה ומתה מקרו הנכסים מוחזקים ע"ש אמנם מוהרשד"ם ז"ל ח"א"ה ע"ס' צ' ח"ס"ל דכל שלא גבתה ראוי מקרי והרב גו"ר ז"ל בא"ה ע"ס' ד' סי' י"ט פ"ב אע"פ שלא ידעה האשה בירושה פ"ל זכה הבעל ולא זכר שר דברי הרבנים הללו וה' המןפרסם כמוהרי"ע ז"ל בס' בית יהודה בח"א"ה ע"ס' ט' פ"ב משם רבו הרב ז"ל דבארג"ל יר"ה נהגו לפסוק פמהר"ם אלשיך ע"ע ועיין להרב אדמת קדש ח"א"ה ע"ס' ר"ה ע"ש ואנחנו לא נדע: (ו) ראוי.

קי"ל דאין הבכור נוטל פי שנים בראוי. כבמוןזק כמ"ש בטוש"ע סי' רע"ח ע"ש ולענין המעות שבבאנקו אי חשיבי ראוי או מוחזק עיין להרב גו"ר ז"ל ח"א"ה ע"ס' ד' דהוי ראוי והסכים עמו.

הרב מוהרי הלוי ז"ל וכעת נראה בעליל ספר הבהיר חיים שאל ח"א ובסי' ע"ג אות ח' עמד על ענין זה ע"ע (ז) ראוי. ראובן מת והניח בכור ופשוט ראוי ומוןזק ויש עליהם.

ב"ח הבכור אומר יגבו החוב מהראוי ואזכה בחלקי בבכורה מהמוןזק והפשוט אומר לא כי אלא יגבה הב"ח מהמוןזק ובראוי נחלקו בשנה לדברי הפשוט שומעין הרב פרי הארץ ז"ל ח"מ סי' י"א ועיין בתשו' רב רחומאי זרע יעקב בסי' נ"ב עלה ונסתפק באשה

בכתובתה דאין האשה גובה בראוי כבמוחזק וזו הלכה העלה דשומעין ליורשים ואייתי בידיה מ"ש מור"ם בא"ה ע"ס קי"ג לגבי עשור נכסי ע"ש: מערכת אות שי"ן (א) שותפין בחצר.

ראובן ושמ' שותפין בקרקע חצר אחת בשכונת הישראלים וראובן מטה ידו יעצוהו רעיוניו למכור הקרקע לעכו"ם כדי שתשאר לו החזקה לדור בה שאין הגוים קונים הקרקעות של ישראל אלא לאכילת פירות ולא לדירה דלא מיתדר להו בשכונת הישראל ושמעון מוחה בידו משום דמטי ליה היזקא משותפות הגוי בענגן הוצאות הבנגן וכיוצא בו מי יוכל לדון עם שתקיף ממנו ויבא עליו בעקיפין ויעמידו אצל הפלילים והוא לא ידע מה בחשוכא להשיב אמרים ואתי לידי דררא דממונא נזק וחצי נזק בריא היזקא מפני חמס"ן של עוברי עבירה הוסיפו עליהם החמסנים פהנה וכהנה רבות רעות המתרגשות ובאות גזיקין מקלל דאיכא תולדות עין רואה ואזן שומעת אין די באר עמד השואל ושאל לרעת מה יעשה ישראל ע"פי התורה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב עיקרא דהאי מילתא איתא בהגוזל .

בתרא דף קי"ד אמר רב אסי האי בר ישראל דזבו ארעא לנכרי אמיצרא דבר ישראל חברה משמתינו ליה דאמר ליה ארבעת ליה ארי אמצראי משמתינו ליה ער דיקבל עליה כל אונסא דאתי מחמתינה ע"כ והנה דעת ר"ת דהא דמשמתינו ליה עד דיקבל עליה כל אונסא ה"ד כשישראל רוצה ליתן לו כמו שנותן הנכרי אבל אם הנכרי רוצה ליתן לו כן אין להפסיד בשביל כן גם בפירק המקבל דף ק"ח פתב ודוקא כשישראל רוצה ליקח בדים שנתן הנכרי ע"ש ופשוטן של דבריהם מוכחי דס"ל אע"פ שהנכרי רוצה ליקח אלא בכדי דמיה יכול למוכרה לנכרי ולפי"ז דעת ר"י שכ' התוס' בפירק לא יחפור דף כ"א בד"ה ולא לסופר כותי וכו' דמוקמו להו דהגוזל כשישר' רוצה לקנות אבל .

אם אין ישראל רוצה לקנות מותר עכ"ל וכ"כ המרדכי בהגוזל סי' קכ"ט ריהוט דבריהם מוכיח דכשישראל רוצה לקנות אע"פ שאינו נותן כמו שנתן הנכרי יפסיד ולא ימכור לנכרי אם לא שנגמר שר"ל כשישראל רוצה לקנות בדים שנותן הגוי אבל אם אין הישראל רוצה לקנות בדים שנותן הגוי מותר ולפי"ז ר"י ור"ת אמרו דבר א' שכל שיהישראל אינו נותן לו הדמים שנתן לו הגוי ואפילו ביותר מכדי דמיה לא משמתינו ליה אמנם במקוב' בהגוזל שם דכתב משם רבינו יהונתן ז"ל דהא דמשמתינו ליה דוקא כשמניח הישראל הקונה כפי דמיו ומוכר לגוי שמעלה בדמי השדה וכתב עוד משם הר"מ מסרקסטא ז"ל האי מאן דמזבין ארעא לגוי משום דמטפי ליה זוזי טפי על שיווייה דבר מצרא בעי למיתב ליה כדי דמיה בשומת הבקיאין משמתינו ליה ע"ש והדברים עתיקין אלא דלישנא דר"ת לא רהיט בהכי אלא דבעינו שיתן כל מה שנותן לו הגוי אח"ך מצאתי להרא"ש בהגוזל שם שהביא דברי ר"ת הללו ומסיים בה ונראה דדוקא עד כדי דמיהו וכו' ע"ש ובפ' המקבל שם פתב סתמא כלשון ר"ת בהגוזל ואפשר דסמך על מה שכתב הוא ז"ל בעצמו בהגוזל גם בפירק לא יחפור אוקי להו דהגוזל בשאינו מוצא למוכרה ליהורי בדים הראויין עכ"ל גם הר"ן ז"ל בהגוזל וה' נמק"י ז"ל בהמקבל העתיקו דברי הרא"ש ז"ל דדוקא בכדי דמיהו ע"ש ובדעת ר"י שפתבו התוס' בפירק לא יחפור מצאתי להמרדכי בפירק המקבל שכתב משם ר"י דאפילו אם הודיעו למצרן ולא רצה לקנות

משמתינו ליה ע"ש ונראה לע"ד שצריך להגיה רי"ב בן במקום ר"י וכן מצאתי בהגהות מיימו' בפ"ב מהלכות שכנים סי' ט' שאחר שהביא סברת ר"ת פתב וריב"ן פירש אפילו אם הודיעו למצור ואינו רוצה לקנותו משמתינו ליה ולא נראה לר"י אלא פדברי ר"ת פדפירשתי עכ"ל קרי בחיל דר"י בשיטת ר"ת ו"ל אמרה וכדפר' בדעת ר"י: נמצאת אומר שדעת.

ר"י ור"ת ורבי' יהונתן והר"ם מסרקסטא וקרא"ש וק"ר"ן והנמק"י שפסמכו על דברי ומהרדכי בפ' הגזל ורי"ו נתיב י"א פלם פאחד סברי מרנן דכשישראל רוצה לקנות אי זבין לנכרי משמתינו ליה עד דיקבל עליה פל אונסא ומסתברא שאע"פ שלא נתבאר בדברי קצת רבנותא הללו שא"צ להקנות הישראל אלא בכדי דמיהן ושומת הבקיאין כמ"ש רבינו יהונתן והר"ם מסרקסטא מ"מ אפוש' פלוגתא לא מפשינו ומ"ש שאר רבנותא שנותן לו כמו שנתן לו הגוי ולא להפסיד ר"ל כשאין נותן לו הגוי אלא בכדי דמיהן ולא מטפי בה פלל והישראל אינו רוצה לקנות אלא פחות מכדי דמיהן אהא פתבו שפיר דאין למוכר להפסיד רוצה לומר מדמי שווייה אכל בטופיינא לא חשיב הפסד ובדעת ריב"ן דס"ל שאפילו פילו הודיעו למצור ואינו רוצה לקנות משמתינו ליה תק"ל הך דפ' לא יחפור דקתני לא ישפירנו לסופר ארמאי דשמעת מינה הא ארמאי שאינו סופר מותר להשפיר לו ואם דעתו לחלק בין שכירות למכירה וכדעת ריצב"א ו"ל הי"ל לפרש ולא לסתום ועוד לשון הג"מיי לא רהיט בהכי דוק ותשפח ואם פנים אנחנו לומר דריבא"ן ס"ל כריצב"א יש להסתפק בשכירות אי צריך לאודועי לכו המצר דאי בעי לזה לאגורי לא מצי לאגורי לגוי בדינא דזביני אלא דזביני אע"ג דלא בעי למזבן הישראל לא מצי למזבן לגוי אבל השכירות אי לא בעי הישראל לאגורי מצי לאגורי לגוי או"ד פנין דבשכירות הקילו אודועי נמי לא מחייב לאודועי ונ"מ דאי איתרע ליה נזקא מחמתיה דארמאי לית עלוניה דמשפיר פלום ומזלא דידיה הוא דקא גרים והנראה יותר דלא מפשינו פלוגתא בהני רבנותא ונימא דבתרתי פליגי דבשכירות בעי נמי לאודועי וכי אודעיה מיהא ולא בעי לקבולי אסתלק מניה וכל היזקא דאתי עלוניה עלי דידיה ליהדר פדינא דזביני ולקנה רבנותא בשכירות לא בעי לאודועי פלל ובמכירה אפילו אודעיה לא מהני ותו דלפום האי דשכירות ומכירה לקצת רבנות' חזא הוא דאיכא בינייהו דבתרנייהו בעינו הודעה אלא דבמכר אע"ג דאמ"ל לא בעי לא מצי מזבין לארמאי ולא ליהוו שכירות וזביני פלגן בהדיניהו מן הקצה אל הקצה: וחזיתיה לרב"א ו"ל במקו' במקבל שכתב משם הר"ם בר חנוה ו"ל ונ"ל אם עני הוא וצריך למפור לחסרון מזונו.

וטרח בר מצרא לקנות או הסמוכין לו אם אינו רוצה לקנות ולא מצא ישראל אחר שיקנה מה יעשה זה שאין לו מה יאכל אם לא ימפור לגוי ויקבל עליו אונס ועני שאמרו אצל מרחץ ובית הבד שירשו שני אחים אינו עני לגמרי אלא עני לאותו דבר הלשון מגומגם ובראש אמיר איכא למיקם אדעתיה אי מירי בב"מ או הסמוכין אינם רוצים לקנות משום טופיינא דיהיב נכרי אבל בכדי דמיהן מיהא בעו למזבן אמטו להכי פסיק ותני דימפור ויקבל עליה אונסא דגוי אבל אם אינם רוצים לקנות פלל אפילו בכדי דמיהן בהא סבר לה מר דלא רמינו עליה לקבולי פל אונסא דגוי או"ד ס"ל פדעת ריבא"ן דאע"ג דלא בעו למזבן פלל ואפילו בכדי דמיהן גודא רבא שדי עלוניה לקבולי פל אונסא דגוי איברא דבמאי דכתב מה יעשה זה שאין לו.

מה יאכל משמע טפי דלא בעו למקני כלל דאי בעו למזבן בכדי דמיהו הא יש לו מה יאכל ואע"ג דאיכא לשנויי. באנפי אחרוני קושטא קאי לישנא דרהיט טפי דלא בעו למזבן כלל: שו"ר לה' העיטור ו"ל דף ק' ע"ג.

שהביא תשו' הלזו בסגנון זה דלא מצא קונה ישראל אפי' עד חצי דמיהו דאי להרנחה אינו מנפר כלל ואם לתסרון מזונו ימפון. לגוי ומקבל עלוניה כל אונסא דגוי ע"ש ומעתה אפשרט בעינין בדעתיה הגאון ו"ל: וראיתי לרבינו בעל הטורים סי' קע"ה ס"ס שכתב מקרה לגוי וכו' משמתי ליה למוכר עד שמקבל עליה כל אונסא וכו' יש מהגאונים שכתבו שאפילו אם אינו מוצא הישראל שרוצה לקנותה אפי"ה אינו רשאי למוכרה לגוי ואפילו הוא עני ואין לו מה יאכל יתפרנס מן הצדקה ואל יגרום היזק לתבירו עכ"ל ואיכא למידק פיון דלזבני לגוי כלל כלל לא ואין לו תקנה אלא להתפרנס מן הצדקה א"כ הא דאמרינן בגמרא משמתי ליה עד דמקבל וכו' במאי מוקמו לה וממ"ש עוד ויש מחלקים היכא שאינו מוכרו לפרנסתו אלא להרויח וכו' אז אינו רשאי למכור לגוי וכו' אפילו אינו מוצא ישראל שרוצה לקנותה אבל אם רוצה למוכרה בשביל פרנסתו ואינו מוצא ישראל שרוצה לקנותה יכול למוכרה לגוי ויקבל עליה כל אונס שייבא מן הגוי עכ"ל ולפי"ז ס"ל דדינא דגמרא במוכר לפרנסתו ועלה קאמר דאי לא משכח ישראל למזבן שרי ליה מאריה למזבן לגוי ולקבולי עליה אונסא א"כ ע"כ לסברת הגאונים ל"ש לרנוחא ל"ש לפרנסה אם לא רצה ישראל לקנות אינו יכול למוכרה לגוי ואפי' במקבל עליה הגאונים דאלת"ה אמאי יתפרנס מן הצדקה ימכור לגוי ויקבל עליה אונסין ואינו מטיל עצמו לגבאי ואם דעת הגאונים לומר דתלמודא מייירי מוכר לפרנסתו דוקא הוא דעבוד תקנה רבנן לקבל עליה אונסא והגאונים אמוכר לרנוחא קיימי א"כ היינו דעת יש מחלקים שכתב הטור אח"ך והיא דעת הר"ם בר חנוך ו"ל שהביא העיטור כמ"ש הרב"י ו"ל.

ומה מאד נפליתי על הרב הפרישה שכתב ע"ד הגאונים וז"ל אפילו הכי אינו יכול למוכרה לגוי פירוש אפילו אם רוצה לקבולי עלויה כל אונסא דמתיליד לשכנו מ"מ לא ניקח לשכנו בתשלומי הזיקו וכן משמע במ"ש רבינו די"מ שאם מוכר לצורך פרנסתו מותר שמקבל עליו כל אונסא ש"מ דלגאונים אפילו קבלה לא מהני לעשות פן לכתחלה עכ"ל והיינו כדכתיב ולא נחזורר במה שהערנו וזו היא שקשה והנראה לע"ד דהגאונים והי"מ בהא קא מפלגי ובבא לימלה שרוצה למכור לגוי לדעת הגאונים הללו לכתחלה בר מצרא מצי לעבב עלוניה שלא למוכרה ולא ניקח ליה בקבלת אונסין פי הכי דלא ליקו בהדיה בדינא ודייני ולברר היזקו ואם מת לא קנסו בנו אחריו כמ"ש בדעת שאר הגאונים שהביא הטור אפילו להכי אמרינן ליה לה והתפרנס מן הצדקה ולא יגרום היזק לתבירו ותלמודא מייירי בדעבר ומכר דאז משמתינן ליה עד דמקבל עליו כל אונסא ודעת הגאונים הללו בבא לימלה לא שאני לן בין מוכר לרנוחא או למזונות אלא כל אפיא שוין וליש' דגמרא דייק טפי דמייירי בדעבר ומכר דבהגוזל ובהמקבל בלישנא דמכירה משמע ודעת הי"מ בבא לימלה אומרים לו אם להרויח כלל כלל לא ואם לצורך פרנסתו אפילו לכתחלה אומרים לו רשאי אתה למכור ולקבל עליו אונסין כדין עבר ומכר להרויח אלא דאפתי מספקא לענ"ד דאיכא למימר בדעת הגאונים דאם עבר ומכר להרויח לא תסגי ליה בקבלת אונסין אלא דליזיל וליטרח בהדי גוי לפייסיה למהדר זביני ותלמודא מייירי

בְּעֵבֶר וּמְכַר לְצוֹרָה פְּרִנְסָתוֹ דְּבַכ"ה גְּמֻסָּתִיָּה דִּיקְבֵּל עֲלוּנְיָה כָּל אֲנֹסָא דְּמִתְיַלְיָד וּבְתַרְתִּי פְּלִיגִי: שׁו"ר לְהַרְבּ מוֹהַרִּיב"ל ז"ל בַּס"ג סוּף סִימָן קי"ח שְׁפֵתַב וַז"ל וְכַד מְעִינִינִן אֲשֶׁפְחִינִן דְּאֶפְשֵׁר לֹמַר דְּהֵתָם מִיַּגְרִי הִיכָא שְׁפֵבֶר זָבֵן לְגוּי וְאִינוּ יָכוֹל לְתַקְנָא אֲשֶׁר עוֹנוֹתוֹ אֲבָל בַּנ"ד דְּעֵדִינִן לֹא מְכַר מֵאֵן לִימָא לֵן דְּלֹא מְחִינֵן בִּידִיָּה שְׁלֵא לְמַפְּוֹר עַכ"ל דְּעַת עֲלִיוֹן דְּמוֹקִי לְדִינָא דְּגַמְרָא בְּשֵׁפֶבֶר מְכַר וּכְדוּקִינִן אֲלֵא שְׁבַנְדוֹנוֹ הִישְׁרָאֵל מְצוּי לְקָנוֹת וְאוֹתָהּ הוּא מְבַקֵּשׁ וּלְקַמָּן יִתְבָּאַר בַּס"ד: (ב) שְׁבוּעָה.

קי"ל דְּאִין לְהַשְׁתַּבֵּעַ הִיכָא דְּאִיפָא לְמִיחַשׁ שְׁמָא יִתְבָּרַר הַדְּבַר כַּמ"ש מְרֵן ז"ל בַּש"ע סִי פ"ז סל"ג וְכַתְבֵּן מְרֵן בַּב"י שַׁכ"כ הַתּוֹס' בְּפִרְקָה הַמְּפָקִיד דַּל"ד בַּד"ה שְׁמָא ע"ש. וְלַעֲמֹד עַל מְבַחֵן הַדְּבָרִים צְרִיף חִיקוּר דִּין דַּא"כ מְצִינֵנוּ חוּטָא נְשַׁפֵּר שְׁהַנְתַּבֵּעַ יְכַפֵּר דְּדִינָא הוּא דְּמִשְׁתַּבֵּעַ וּמְפִטֵר וּמְשׁוּם דְּשְׁהַתּוֹבֵעַ טַעֵן דְּאִית לִיה סְהָדִי מְשִׁהִינֵן לִיה עַד דְּמִשְׁפַּח סְהָדִי וְאִי מְיִית נְתַבֵּעַ בִּינִי בִּינִי אֲזֵלָא לָהּ שְׁבוּעָה מְעִיקְרָא: וְהִנֵּה עֵיקַר דְּבָרֵי הַתּוֹסָפוֹת אֵהָא דְּמִיַּתִּי הֵתָם תְּלַמּוּדָא הָא דְּתַנּוּן בַּס"פ שְׁבו' הַדְּיַנִּין סְלַע הַלּוּיִתִּיָּה וְשִׁקְלָה הִנֵּה שְׁנֵה וְהִלָּה אֹמַר לֹא כִי אֲלֵא סְלַע הַלּוּיִתִּי וְג' שְׁקָלִים הִנֵּה שְׁנֵה חֲזִיב וְקַתְנִי מִי נְשַׁבֵּעַ מִי שְׁהַפְּקֹדוֹן אֲצִלוֹ שְׁמָא יִשְׁבַּע זֶה וְיֹצִיא הִלָּה אֵת הַפְּקִידוֹן עֲקָרוּהָ רַבְּנָן לְשִׁבּו' מֵהַלְוָה דְּמוּדָה בְּמַקְצָת וּמְשַׁבֵּעַ וּמְפִטֵר וְשְׁדִיָּה עַל הַמְּלֹנָה וּפִירִש"י שְׁאֵם הַלְוָה יִשְׁבַּע שְׁשׁוּה ג' שְׁקָלִים שְׁמָא יֹצִיאָהּ מִי שְׁהַפְּקֹדוֹן אֲצִלוֹ וְאִינָה שְׁנֵה כְּמוֹ שְׁאֵמֵר וּנְפִסֵּל וְהַתּוֹס' הַקָּשׁוּ עֲלִיוּ וְכִי עֲבַדִּינֵן תְּקַנְתָּא לְרַמָּאי וְאֲדַרְבָּא כִי רַמִּינֵן שְׁבוּעָה עַל הַלְוָה יַחוּשׁ עַל עֲצָמוֹ שְׁמָא יְפִסֵּל וְכ"ש שְׁיִדְקִדֵּק בְּיוֹתֵר וְלֹא יֵאמֵר כִּי אִם הָאֵמֵת לְכֵן נִרְאָה לְר"ת לְפִי ר"ח דְּנִרְאָה כְּמוֹ שְׁבוּעָה לְבַטְלָה וּגְנָאי הוּא לִישְׁבַּע הִיכָא שְׁיִתְבָּרַר הַדְּבַר אַח"ךְ שְׁהַמְּלֹנָה יֹצִיא אֵת הַפְּקִידוֹן אֲבָל כִּי רַמִּינֵן לָהּ עַל הַמְּלֹנָה לֹא יִשְׁבַּע עַד שְׁיַדַּע שְׁלֵא יֹכֵל לְהוֹצִיא' וְכַדְמִסִּיק שְׁנַגְבָּה בְּעַדִּים הַיְלַפְּוּ מְלֹנָה דִּידַע מֵאֵן רַגִּיל לְמַנְעַל וּלְמִיפַק לְבִיתִיָּה אֲמַרִּינֵן דְּטַרַח וּמִיַּתִּי לָהּ אֲבָל לָנָה דְּלֹא יַדַּע לֹא טַרַח וּמִיַּתִּי לָהּ וּמְכִי מִשְׁתַּבֵּעַ מְלֹנָה תּוֹ לִיכָא לְמִיחַשׁ דְּאֵתִי לִידִי שְׁבוּעָה לְבַטְלָה וּמְשׁוּם דְּנִרְאָה כְּשְׁבוּעָה לְבַטְלָה דְּלֹאוֹ שְׁבוּעָה לְבַטְלָה גְּמוּרָה הוּא דְּאֶפְשֵׁר דְּאֵתְקַלְקַל הַפְּקִידוֹן כַּמ"ש הַתּוֹס' שְׁם אִפִּי"ה פִּינֵן דְּנִרְאָה כְּשְׁבוּעָה לְבַטְלָה וּגְנָאי הַדְּבַר לִישְׁבַּע בְּדָבַר שְׁיֹכֵל לְהַתְבָּרַר שְׁלֵא כְּמוֹ שְׁנִשְׁבַּע וְרֵאִיתִי לְהַרִּיף וְהָרָא"ש ז"ל בְּשְׁבוּעוֹת שְׁפֵתָבוּ שְׁמָא יֹצִיא הִלָּה אֵת הַפְּקִידוֹן וּנְמַצָּא שְׁם שְׁמִים מְתַחֲלַל ע"ש וְנִרְאָה דְּמְפָרְשִׁי לָהּ כַּפִּי ר"ח דְּנִדְּאִי תְּקַנְתָּא לְרַמָּאי לֹא עֲבַדִּינֵן אֲלֵא דְּחִיָּשִׁינֵן ש"ש מְתַחֲלַל ח"ו וְהַתּוֹס' לֹא פָּתְבוּ אֲלֵא דְּנִרְאָה כְּשְׁבוּעָה לְבַטְלָה וּגְנָאי הִיא הַדְּבַר וְלֹא הַפְּלִיגוּ לֹמַר וּנְמַצָּא ש"ש מְתַחֲלַל ח"ו אֲבָל הָעֵנִין בְּפִירוּשׁ הַשְּׁמוּעָה כְּחֻדָּא שְׁרִינֵן וְכִשְׁי ר"ח אֲמַרוּהָ וּבְמִקוּ' שְׁם פ' הַמְּפָקִיד פְּתַב מְשִׁם הַרִּיטְב"א ז"ל וּפִירִשׁ ר"ח שְׁמָא יִשְׁבַּע זֶה וְיֹצִיא הִלָּה אֵת הַפְּקִידוֹן וּנְמַצָּא זֶה נְשַׁבֵּעַ לְבַטְלָה אוֹ שְׁמִתְחַלֵּל שְׁם שְׁמִים ע"י עַכ"ל דְּהַנִּי תְּרִי טַעֲמִי אֲלִיכָא דַּר"ח מְשַׁמַּע דְּהַחֲשָׁא עַל הַב"ד שְׁגָנָאי הַדְּבַר לִישְׁבַּע עַל דְּבַר שְׁיֹכֵל לְהַתְבָּרַר אוֹ מְשׁוּם דְּנְמַצָּא ש"ש מְתַחֲלַל וּמְשִׁם הַרִּיטְב"א פְּתַב שְׁם אֲמָאי דְּמוֹקִי לָהּ בְּמֵאֲמִינוּ דְּלִפְנֵי ר"ח כְּנֹלָה א"ש דְּכֹלָה מִיַּגְרִי בְּמֵאֲמִינוּ וְאִפִּי"ה בְּרִישָׁא נְשַׁבֵּעַ מְלֹנָה מְשׁוּם דְּלֹא בְּנֵאֲמֹנוֹתוֹ שְׁל לָנָה תְּלִיא מְלִתָּא דְּאֵנֵן הוּא דְּלֹא שְׁבַקִּינֵן לְלֹנָה לְאֲשְׁתַּבְּעֵי עַד דְּמִשְׁתַּבֵּעַ מְלֹנָה מְשׁוּם חֲשִׁשׁ שְׁבוּעָה לְבַטְלָה וְאֵף לְדְבָרֵי הַרִּיף ז"ל שְׁפִי שְׁמָא יֹצִיא הִלָּה אֵת הַפְּקִידוֹן וּנְמַצָּא ש"ש מְתַחֲלַל כִּי בְּמֵאֲמִינוּ נְמִי אֵנֵן לֹא מְהִימְנִינֵן לִיה עַכ"ל מוּכַח דְּהַרִּיף ז"ל נְמִי לֹא ס"ל כַּפִּי רַש"י ז"ל אֲלֵא כַּפִּיר"ח דְּהַחֲשָׁא אִינָה עַל הַלְוָה דִּיפְסֵל וְיִפְסֵל אֲלֵא עַל הַב"ד שְׁלֵא תְּבֵא

שבועה לבטלה על ידם או שלא יתחלל ש"ש ע"י ודע לשמואל דמפרש לה מי נשבע מי שהפקדון אצלו עקרונה רבנן שבועה מלנה ושרייה לה אתובע ומשתבע ושקיל ומשפחת לה כגון שתבעו.

שחיב לו מנה ופ' עדין והלה כופר ונמצא עד אחד שיעיד כדברי התובע ואיך ליתיה קמן דאזל ליה למדינת הים דאין משביעין אותו להכחיש את העד דאיפא למיחש דחיישי דילמא אתי הך סהדא אחרניא ומסהיד נמי פאיך ונמצא ש"ש מתחלל אלא משתבע תובע ושקיל אבל לרב אשי דמפרש למתני' כרב הונא דמלנה נשבע שאינו ברשותו ולנה נשבע כמה היתה שנה ותני תנא מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שפא זה ישבע ומוציא הלה את הפקדון דתרנייהו רמי שבועה עלניהו אלא דלאקדומי למלנה דמשתבע שאינה ברשותו שלא יוציאנה אחר שישבע הלנה דליפא למגמר מינה דהיכא דאיפא למיחש שפא יתברר הדבר דעקרניו השבועה מהלנה ושדינן לה אמלנה אלא דלכי מחייבי מלנה ולנה מלנה נשבע תחלה כמדובר ומעתה נובין ונדון מה שפסק מרן משם התוס' דאין להשביע היכא דאיפא למיחש שפא יתברר הדבר בעדים אם ר"ל דמהפכים השבועה לתובע אין זה במשמעות דבריו והוא ז"ל בסי' ע"ב סט"ו כתב פאוקמתא דרב אשי דהמלנה נשבע תחלה ואם ר"ל שמתמצין את הדין א"כ מצינו חוטא נשפר: וראיתי.

לרבינו בסוף פי"ד מה' מלנה שכ' האומר . .

לחבירו מנה יש לו בינך והלה אומר אין לה בידי או שאומר פרעתיך אמ"ל התובע השבע לי היסת אומר לו הנתבע והלא שטר יש לה עלי ואתה רוצה להשביע אותי תחלה ואח"ך תוציא השטר הפרוע ותגבה בו אומרים לו הבא השטר אומר המלנה לא היתה לי שטר עליו מעולם או שטר היתה לי עליו ואשר הורו רבותי שאומרים למלנה.

בטל כל שטר שיש לה קודם זמן. זה ואח"ך חשביעהו וכתב ה' המגיד ז"ל הגאונים ז"ל הוציאודין זה ממ"ש בפ' שבועת הדיינים ופ' המפקיד מלנה נשבע תחלה שפא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ופ' ר"ח ותהיה שבועת הלנה לבטלה ואעפ"י שאין זו ראיה גמורה מורה דמיון הוא קצת והענין נכון בעצמו עכ"ל ונראה דמה שאינה ראיה גמורה משום דשאני התם דהמלנה נמי רמינן עליה שבועה שאינה ברשותו אמטו להכי אהני הך טעמא דשפא ישבע זה והלה יוציא את הפקדון דלהשביעו תחלה אבל למילף מינה דאע"ג דאין על המלנה שבועה דלהכריחו לבטל כל שטרי שיש לו עליו מהכא לא שמעי' לה אלא שהענין נכון בעצמו: איברא דאפתי איפא למיזק נחזי אנו דמאי שבועה לבטלה איפא דאי קטעין לנה אין לה בידי ר"ל שלעולם לא לוייתי ממה או דקטעין פרעתיך ר"ל לוייתי ופרעתי א"כ מאי קמהדר ליה לנה למלנה והלא שטר יש לה עלי והא איהו דקאמר ליה לא לוייתי ממה ואי ליפא הלנאה מהיכא איתיה לשטרא ותו איפא למיזק באומר פרעתיך מאי חלול ש"ש איפא אמור דקושטא קאמר דפרעיה ומדינא הנה מפטר אלא מידי הוא טעמא דמשתבע מלנה ושקיל משום דמצי אמ"ל שטרך בידי מאי בעי אבל לנה אפתי צווח ואמר דפרעיה והך דפקדון שאני דלנה קאמר ג' הנה שנה ומשפחת דלא שנה ג' דבהאי ודאי איפא למיחש לחילול ש"ש ח"ו: שבתו ונראה תשובה להרי"ף ז"ל הובאה בספר פאר הדור תשו' להרמב"ם ז"ל סימן ר"א וז"ל ומאי דשאלתם מאן דאמר לחבריה שטרא אית לי גבך וארכס ואמ"ל איך גבך הוא ואת בעי לאפוקי בטר

דאשטבענא פדי לשוויי און חשוד אי משבעינן ליה דליתיה גביה או לא ונדעתה להדמותה להפקדון דהתם מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפיקדון אח"ך ונמצא שלא היה שנה מה שאמר ונמצא שנשבע שבועת שנה ונמצא ש"ש מתחלל אבל השטר אינו פה פי אין שום חילוק בזה דהא אם טוען הלנה פרעתיך נשבע שפרע ואינו מפחד שמא יוציא הלה את השטר ותהיה שבועה לשוא פי בזה אינו חשו' כלל שהלנה אומר כשאמר לו שאבד האמנתיה ופרעתי לה אף אם מפחד שאני אשבע הב לי ביטול כל שטר שתוציא עלי שהוא מקודם שבועה זאת לא נשאר עליו שום חשדא ולא שום פסידא ואם מודה שהוא חייב לו אף אומר לו השבע לי שאבד השטר חייב לשלם ולא יחייבוהו שבועה אמנם אינו דומה דין פקדון לדין שטר נקוט הך פללא בינדה דמי שתובע דבר שיש בו ממון או יש חיוב שבועה שהתורה אמרה ולקח בעליו ולא ישלם אבל בדבר שאינו ממון אין בו חיוב שבועה וכן הדין יצחק אלפאסי עכ"ל והנה השואל שאל שהנתבע טוען פרעתיך אלא שחש בראשו למאי דקא"ל שטרא אתרפס שקורי קמשקר ביה דלכתר דמשתבע מפיק לשטרא ומשוני ליה חשוד וכה בפיקדון ועל זה השיב הר"י"ף ז"ל דלא דמי דין שטר לדין פקדון ומטעמא דכתי' בעניויתין עלץ לבי ויגל אלא דמשבעינן הלנה ומפטר וה"מ בדלית ליה למיחש אלא משום דמשוני ליה חשוד אבל אי טעין דמטי ליה דררא דממונא דילמא הדר וגבי ביה זמנא אחרנא דינא הוא דמבטל ליה כל שטרי מקמי האי שבועה ואז משתבע ומפטר ואי מודה דחייב ליה מאי דכתי' בשטרא וטען מלנה דאתרפס ליה שטרא והלנה טוען דאיתיה גביה דחייב לשלם ולא משבעינן למלנה דליתיה לשטרא גביה פינן דלאו טענת ממון היא ונלע"ד דאי נמי טעין לנה הב לי ביטול מכל שטרי מקמי דפרענא לה השתא דינא קתבע ועדיפא מאידך דכתב הר"י"ף ז"ל והשתא לפום מאי דכתב ה"ה מ על דברי רבינו שהגאונים הוציאו דין זה מהך דשמא יוציא הלה את הפקדון וכו' הו"ל רבינו פדעת השואלים להרי"ף ושלם פדעת רבו בתשו' דמנחם ליה בכיסתיה ואסקינהו באמתתתיה ואי לא מסתפינא אמנא דהרב והתלמיד פחדא שריין והכי פירושא דאי טעין לנה דשטרא איתיה גבה ואת משבעיני והדר תפיק לשטרא ותגבי ביה זמנא אחריתי אמטו להכי אייתי לשטרא ותשבע פדין מוציא שטר על חבירו או דאשטבענא אגא ואפטר שלא תחזור ותגבה אבל אי טעין מלנה דאתרפס ליה שטרא אמרי' ליה בטל ליה כל שטר דקדם זמניה וכדעת רבו וז"ש רבינו וכן הורו רבותי וכן נראה ממ"ש ספ"ב מה' טוען טענו שיש לו חוב אצלו ואמ"ל פרעתיך ונשבע ואח"כ הוציא השטר ה"ז חייב לשלם ואינו חשוד שיקרי לא העידו שלא פרעו עכ"ל ופשיטא דע"כ בב"ד נשבע ולב"ד טועים לא חיישינן אלא דהיינו טעמא דאין זו הכחשה לשבועה: חזי הוית להבע"הת ז"ל ריש שער כ"ד דאייתי להך דשבועת הדיינים ומאי דפיר"ח נכתב שמעינן שהאומר לחבירו וכו' וכן פנה כתב הר"ר משה בפ"ד של מלנה ונראה פדבריהם מטעמא דאמרו שלא תהיה שבועה של לנה לבטלה עכ"ל ולעיל דפי' ר"ח דכשיוציאנה נמצאת שבועת הלנה לבטלה ובזה ש"ש מתחלל עכ"ל נהי דאינו נעשה חשוד דעדים לא קא מסהדי דלא פרעיה וכדכ' רבינו הא מיהא פינן דדינא הוא דמריה דשטרא אשתבע ושקיל אשתכח דהך שבועה לא אהניא ליה ולא מידי והנייא לבטלה ובכה"ש ש"ש מתחלל ולפ"ד ר"ח והרי"ף ז"ל אמרו דבר אחר וכתב פתבנא דלא משמע הדין מדברי הרשב"א ז"ל שהביא רב"א ז"ל

במקונפצת שם ורבינו בפי"ד מה' מלנה גבי סלע הלוייתיה וכו' דמשתבע המלנה תחלה לא יתיב טעמא דמלתא ומסתמא מסתמיה ואזיל אדעתא דרבי' איה שיהיה דעת הרב בע"הת בדעת רבינו פדעת הרב המגיד ואנן בעניו' כתי' מאי דנראה לע"ד ע"פי תשו' הרי"ף ז"ל דדוקא גבי פקדון דהוה שבו' שו'א הוא דאיכא למיחש משום ש"ש מתחלה אבל משום שבוועה לבטלה ליכא לתא דש"ש מתחלה ומרן בש"ע סי' ע"ב סט"ו דיהיב טעמא משום דנמצא ש"ש מתח' הוא פלשון הרי"ף ז"ל ומאי דכתב בסי' פ"ז משם התוס' מוכח ודאין פשיטת בע"הת והמ"מ לא שלטה עין של מעלה בתשו' הרי"ף הלזו: ואפתי פש גפן לברורי במאי דדייקנ' ברישא במאי דכתב רבינו האומר לחבירו מנה לי בידיך והלנה אומר אין לה בידי או פרעתיך דתיתי קאמר אין לה בידי לא לויית או קטעין לוייתי ופרעתי דא"כ היכי הדר ביה ואמר ליה למלנה והלא שטר יש לה עלי ונראה דמיירי דאית ליה שטרא פריעא גביה והשתא קתבע ליה להלנהו מנה והלנה אומר לא לוייתי ואמ"ל מלנה אשתבע לי אמ"ל עד השתא לא תבענא מינה שטרא דתהדר לי הך שטרא פריעא דאוקמנא לה בחזקת גברא מעליא ומיהימנא אבל השתא דקא תבעת מני מאי דלית לה גבאי אתרע ליה חזקתיה ולא משתבענא עד דמהדרת לי האי שטרא פריעא והכי דייק לישנא דרבינו דכתב ותוציא שטר הפרוע דלא הו"ל למכתב אלא לא תוציא השטר ולפום מאי דכתי' ניחא טפי דידע בנפשיה דשטרא פריעא הו"ל גביה תו משפחת לה דהא דקאמר ליה אין לה בידי ר"ל שאתה חייב לי ממקום אחר אפרעתיך שו"ר להרל"ם ז"ל שם שכ' בשם יש מי שתי' פמה דאמרן בשינויאי קמא אף לא ידעתי אמאי לא דייק מלשון רבינו כמ"ש והלא שטר.

יש לה עלי אלא ממ"ש ל ואח"ך תוציא השטר והוא ז"ל תי' דאין לה בידי אפשר דהוי להד"מ ואפשי' דהוי פרעתיך וכשאומר אח"ך תוציא השטר מפרש דבריו דמה שאמר אין לה בידי הוי פרעתיך עכ"ל וכן פסק רבי' ברפ"ו מה' טוען ועיין בהרל"ם שם גם ה' פרישה בס"ס ע"א כתב על מ"ש רבינו והלא יש לה שטר עלי פי' ובאמת אין לה בידי פלום כי שטר אמנה או פרוע הוא פדמסיק עכ"ל והרב נרגש מריש דברי רבינו כדוקיין וכן הב"ח תי' פדברי הפרישה דשטר אמנה הוא וכתי' הרל"ם ז"ל ג"כ ע"ש והרב פרישה משם רבו מהרש"ל ז"ל והב"ח כ' דטעמא דאין משביעין הנתבע אע"פ שאינו נפסל בשבוועה זו ה"ט פדי שלא תהיה השבוועה לבטלה ובפי"ד מה' מלנה דין ה' הוציא עליו שט"ח שאינו יכול לקיימו ואמר הלנה אמת שפכתתי לה שטר זה אבל פרעתי וכו' ה"ז נאמן וישבע הדיסט ויפטר ואם קיימו המלנה אח"ך בב"ד ה"ז פשאר השטרות עכ"ל ומדברי רבינו שכתב וישבע הדיסט נראה פשוט דב"ד משביעין אותו ולא חיישינן דילמא לבתר דמשתבע לנה הדר מלנה ומקיים לשטריה ונמצא שבוועה לבטלה אלא כל היכא דמשוי ליה חשוד והכא א"נ מקיים לשטרא לא הוי חשוד שאין העדים מעידים שלא פרעו כמ"ש בהלכות טוען וכדכ' בעניו' ע"פי תשו' הרי"ף ז"ל וקמ"ל תו דאי הדר וקיים לשטרא שפיר הדר וגבי ביה מניה מאי דמסיק ביה ולאפוקי מדר"ה אמר רב דאמר מנה הלוייתיה והלה אומר לא כי ואח"ך באו עדים פטור מלשלם פדכתיב ולקח בעליו וכו' פינן שלקחו הבעלים שבוועה שוב לא ישלם אלא פדר"ן ורב"ח דפליגי עליה פדאי' בפ' הגוזל דק"ו וכן פסק רבינו ז"ל בספ"ב מה' טוען וכמ"ש ה"המ ז"ל שם והטור רי"ס פ"ב הוסיף וכתב בדברי רבי' וגובה בו וכתב מרן הב"י ז"ל ופשוט הוא ור"ל דכבר

נתבאר בדברי רבינו והטור סי' ע"א סל"א וכדכתלי' והרב הפרישה כתב דקמ"ל דגובה בו אפילו מהלקוחות ולא מצו אמרי סברנו שטרך ריעא הוא וכו' וכתב הסמ"ע ז"ל דגובה בו אפילו מהלקוחות דביני ביני וכו"כ הש"ך ז"ל שם סק"ה ופשוט הוא ואע"ג דבאומר הלנה פרעתיה והמלנה אמר איני יודע ואח"ך אמר שזנפר שלא פרעו דחוזר וגובה בו עלה ונסתפק הש"ך סי' נ"ט אם גובה בו מהלקוחות דביני ביני ומסיק וצ"ע לדינא שאני התם דמלנה גופיה מרע ליה לשטרך דקאמר ליה לא ידענא אי פריעא או לא אהא מספק"ל להש"ך ז"ל אבל ה"כ דהמלנה עומד בשטרך אלא שלא מצא עדים לקיימו משו"ה הו"ל ללקוחות לאזדהורי דהיום או מחר ומצא עדים לקיימו וזה פשוט: וראיתי להרב"ח ז"ל שכתב בדברי הפרישה וכתב עוד אבל אין נראה לפרש דאפילו לאחר שנשבע אם אח"ך מצא לקיימו חוזר וגובה בו וכו' ע"ש וכל דבריו אינם מוכרחים וכבר הושג מה' ש"ך ז"ל ותלי"ת שפוננתי לדעת הפה"ק הגדול ז"ל ומאי דפשיטא ליה להרב"ח דמצוי לנה למימר לא משתבענא עד דמהדרת לי שטרך היא גופא מבעינא ליה להגד"ת ז"ל ריש שער י"ז ע"ע ובמאי דמוקים הרב"ח ז"ל לדברי רבינו כשלא נשבע א"נ כשנשבע מאליו בלא חיוב ב"ד ע"ש אין מדרך פוסקי הלכות הלכה למעשה לאסתומי הדברים ולאוקומי באוקמתות דאפילו באמוראים אמרינן דרפו של אמורא לפרש ולא לסתום והכנ"הג ז"ל הביא ספקו של הגד"ת ז"ל ופשיט דחייב לישבע ולכשייתקיימו חוזר וגובה בו ואח"ך הביא דברי הרב"ח ז"ל בסתם ונדאי דמסתמיך ואזיל אמאי דפשיט ליה לספקו של ה' גד"ת ז"ל גם הט"ז שם בס"י ע"א חלק על ראיות הרב"ח ז"ל ומסיק ודלא כהמו"ח וזו הלכה העלה הגאון באורו"ת סי' פ"ב ע"ע וקצת מצאתי ראיתי לה' ראש יוסף ז"ל סי' ע"ח אות נ"ח שעלה בדעתו לומר כסברת הרב"ח ז"ל והדר ביה וע"ע שם באות נ"ט.

אמור מעתה ה' ראש יוסף והרט"ז והרב ש"ך והכנ"הג והאורו"ת ז"ל סברי מרנן דלא כהרב"ח ז"ל והוא ז"ל יחיד בדבר והרב פ"רם שלמה ז"ל בח"מ סי' י"א הביא תשו' לה' מהר"ם אמריליו ז"ל שלדעתו הש"ך הוא יחיד בדבר ובקיימו ז"ל לא נראה ספר הט"ז על ח"מ ועוד לא הביט בה' ראיה יוסף ז"ל ובדעת ה' כנ"הג ספוקי מספק"ל ואנן בדין פינו דאשפחו להני רבנותא בתראי דפלגי בהדיה דהרב"ח ז"ל פנותייהו נקטינן ואין המוןחזק יכול לומר קי"ל כהרב"ח פינו דייחיד הוא בדבר ואת"ל דהכנ"הג ז"ל ספוקי מספקא ליה ומ"ש הסמ"ע סי' פ"ז סקצ"א דמייירי כשנשבע מאליו אבל אין ב"ד משביעין אותו עד שיבטל כל שטר שיש לו עליו התם שאני דמייירי באבד השטר והש"ך שם סקע"ד וע"ע להש"ך סי' ע"א סקפ"א ואינו ענין דשטרך בידו אלא שאינו רוצה לקיימו ודלא כה' בית אברהם ז"ל שצירף דעת הפרישה לדעת הרב"ח ז"ל ולא השגיח בדברי הש"ך ז"ל דאיהו ז"ל פליג על הרב"ח ז"ל ולשם הסכים לדברי הפרישה ואלו פלגן בהדיהו דברי הש"ך סתרא"י נינהו אלא מחנוורתא פדאמרי' בעניו': תבנא לדינא אריש דינא מאי דפסק מרן בש"ע דאין להשביע היכא דאיכא למיחש שמא יתברר הדבר מכאן רצה ללמוד מורה א' הובאו דבריו בתשו' הרב בני אהרן ז"ל ס"י צ"א במי שתבע מחבירו שחייב לו מנה שהוא במדינת הים ושלח מורשה לגבותו ממנו ונאנסו ביד המורשה וטען המלנה שהתנה עמו שכל האחריות עליו עד שיגיעו לידו ושיש לו עדים ע"ז וכשבאו העדים הא' העיד שפדבריו פן הוא והשני אומר אמת שהייתי שם אבל איני

זוכר זה התנאי דדינא הוא דנשבע לנה שבועה דאורייתא להכחיש את העד ומפטר וה' המורה דן את הדין שאין להשביעו דאיכא למיחש ששם יזכור העד שפך הנה תנאי ונמצאת שבועת הלנה שבועת שקר ולענ"ד נראה דלא שמה מתנייא דכבר כ' התוס' דתקנתא לרמאי לא עבדינן ואי משום שבועה לבטלה כפי' ר"ח ור"ת שגנאי הדבר לשמואל עקרינן לה מהלנה ושדינן לה אמלנה ולרב אשי היכא דשניהם חייבים לישבע דמשבעינן למלנה תחלה דשם ישבע הלנה ויוציא הלה את הפקדון וכ"הג הוא דפסק מרן מדברי התוס' להך מלתא ולדדמי לה לכו משפחת לה אכל בנדון הרב המורה נמצא חוטא נשפך דלא למגבי מניה ודלא לאשבועיה: (ג) שבועה אם נשבע לתת מתנה לחבירו ובשעת הנתינה מסר המודעא שפני השבועה הוא נותן קרוב הדבר לומר שאין במתנתו פלום בדיק הבית בשם הריטב"א ז"ל והכנ"ה ריש סי' ר"ה בגהב"י ע"ש וצריף לדעת א"כ חזרה השבו' למקומה וצ"ל דר"ל אלא שצריף לבטל המודעא כדי לצאת י"ח שבועתו: (ד) שבועה בעל דאמיד דאית ליה נכסותכשיטי ונרפו לקנות ולא למפוך ואלמנתו טוענת שאין לו פלום אין מוסרים אותה לשבועה הרשב"א ז"ל ח"ג סי' קכ"ט ועיין להכנ"ה סי' צ' בהג"ה ט' אות ט': (ה) שבועה.

מי שנשבע לשלם לחבירו אף על פי שלא חייב לשלם מ"מ חייב לשלם מפח שבועתו מור"ם בהגה סי' ע"ג ס"ח נכתב הסמ"ע ולעד"ן לחלק ולומר דדוקא אם בתחלת חייבוו נתחייב בשבועה וכו' אבל היכא ששעבודו הנה מתחלה ואח"ך נשבע לשלם י"ל פיון שהחייב ליתיה ג"כ השבו' שנשבע ליתא וכו' עכ"ל ומתשו' הרא"ש ז"ל.

שמשם תורה יוצאה לדין זה פתוב לאמר שר' דוד הוציא שט"ח שנתחייב בק"ס אבולחסין כ"וד מעות לכל מוציא שט"ח זה והשטר עשוי ככל חומר תיקון שטרות ובשבוע' שנשבע לפרוע לכל מוציא שט"ח זה ע"ש.

עין רואה דמעיקרא נעשה החיוב והשעבוד בק"ס ושהשטר עשוי ככל חומר תיקוני שטרות ואח"ך הוסיף בה שבועה והרא"ש ז"ל אחר שצייד אם נתחייב אבולחסין מפח הקנין מסיק ועוד דאין צורך לכל זה אלא אפי' אם הנה מן הדין לא הנה גובה בשטר זה בנדון דידן פל זמן שנשבע כופין אותו לקיים את שבועתו אלמא בדאיתיה לקנין שבשטר והדר נשבע פסיק ותני הרא"ש ז"ל דל קנין מהכא או אמרינן דלא מחייב באותו קנין משום דלא מהני הא מיהא חייב הוא מפח שבועה והתימה מהש"ף דלא פליג עליו אלא מסבירא דנפשיה ולא מתשו' הרא"ש ז"ל גופה גם הכנ"הג ז"ל הגב"י שם אות י"א הביא לתשו' הרא"ש ז"ל ולא השיג על הסמ"ע ז"ל אלא דלא נראה בעיניו לחלק ומה מאד אני תמייה.

על ה' פמ"א ח"א סי' קכ"א שכתב על פתובה שיש בהם קנין ושבו' לקיים תנאים ומצד הדין יש לפוטרו מן הקנין א"כ גם מהשבועה פטור ומסייע למלתייה מדברי הסמ"ע הללו ושאל"פי שהש"ף והכנ"הג חלקו עליו כדאי הוא הסמ"ע ז"ל לסמוך עליו ע"ש דלפי הנראה בתשו' הרא"ש ז"ל לא כן ידמה וכדכת' בעניו'.

גם אשו"ר לה' פ"ה שלמה ז"ל בחא"ה סי' כ"ו שהביא לדברי הסמ"ע הנתינים למעלה ולדברי הש"ף והכנ"הג ז"ל דפליגי עליה ולא העיר מזה פלום ונלע"ד דכוננת הסמ"ע ז"ל דשאני נדון הרא"ש ז"ל שחזר והזכיר בשבועתו לפרוע לכל מוציא שט"ח זה אהא

קאָמרא"נ אָטו קנין פֿמאן דליתיה דמי הקא דאיפא שבועה ר"ל דפרט בשבועתו לפרוע משו"ה כופין אותו אָבֿל אָם הָיָה פֿתּוֹב מִתְחַלָּה הַשְּׁעָבוֹד וְאַח"ךְ קִנּוּ מִמֶּנּוּ בְּקִנּוּ וּשְׁבוּעָה בָּהּ אֵיפֵא לְמִמֶּר דֵּהֲקִנּוּ וְהַשְּׁבוּעָה בְּחֵדָא מִחֲתָא מִחֲתִינְהוּ וְכִינּוּ דֵּהֲחֹב לִיתִיהּ הַשְּׁבוּעָה נְמִי לִיתָהּ כֵּן נִלְע"ד לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו וְאָם הִלְשׁוּן דְּחִיק וְאַתִּי מְרַחֵק: וְאַתָּה דַעֲלָה לָךְ דְּבִהֲאִי מִקְלָתָא דְקִנּוּ וּשְׁבוּ' פְּלוּגְתָא דְרַבְּנוֹתָא דְאֵיפֵא מ"ד דָּאָם קִנּוּ אִין פֿאַן שְׁבוּעָה נְמִי אִין פֿאַן וְאֵיפֵא מ"ד דֵּל מְהֵקָא קִנּוּ מ"מ חֲזִיב לְקִיָּים מִפֿתּוֹ הַשְּׁבוּעָה וְעֵינִין בַּהֲכַנְיָהּ וְ"ל סִדְרָא אֵת הַמְעַרְכָּה בְּסִי' ס' בַּהֲגַהֲבִי אֹתָא נ"א וְאֵילָךְ וְכִבֵּר רְמִזִּי קִצָּת בְּמַעֲרַכַת אֹתָא ק' מִדִּינִי קִנּוּ: (ו) שְׁבוּעָה קי"ל גְּתַבֵּעַ שְׁנֵשְׁבַע וְנִפְטָר וְאַח"ךְ תִּפְסֵי הַתּוֹבֵעַ מִשְׁלוּ בְּלֵא עֵדִים מְהִנְיָא תִּפְסִיתוּ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' פ"ז סנ"ו וְנִרְאֶה דְדוֹקָא אָם הַשְּׁבוּעָה מַעֲיָקְרָא מִדִּינָא הוּא דְמְהִנְיָא לִיהּ תִּפְסִיתוּ אָבֿל אָם הַשְּׁבוּעָה מַעֲיָקְרָא רְמִזָּא לְשִׁפְנוּגְדוֹ וְהַפְכָּה עָלָיו תּוּ לֹא מְהִנְיָא תִּפְסִיסָה דְהוּ"ל כַּמ"ד לִיהּ אֲשַׁתְּבַע וּמְחִילָנָא לָךְ וְקִיָּמְתִיהּ מְסַבְרָא וּמְצַתִּי כֵּן לְהַר' צָמַח צְדִיק ס' ז' שֶׁשׁ אֲנִכִי וְעֵינִין בְּתַרוּמַת הַדָּשָׁן ס' ש"י וּפְסָקוּ מוֹר"ם ס' רס"ה דָּאָם פְּכָר עֲמֵד בְּדִין הַקְּנִיָּה א' שׁוֹב אִינוּ יָכוֹל לֹאמַר מִמָּה נִפְשָׁה הַקְּנָה סְחוּרָה א' מִהֶם וְהֵקָא קי"ל אע"ג דְנִשְׁבַּע אִי תִּפְסִיס מְהִנְיָ לִיהּ וְהַחֲלוּק מְבֹאָר דֵּהֲתָם מִפֿתּוֹ דִּינָא הוּא: (ז) שְׁבוּעָה

מִי שְׁחֲזִיב לְחִבְרִי מְמוֹן וְנִשְׁבַּע לוֹ שִׁפְרַעְנוּ בְּיוֹם פ' וְכִשְׁתְּבַעוּ טַעַן עָלָיו וְשֵׁהוּא מְחַל לוֹ עַל הַשְּׁבוּעָה אִין לְשׁוֹן מְחִילָה מוֹעִיל לְבַטֵּל הַשְּׁבוּעָה וְאַפְּי' לְהַרְחֵבֵת זְמַן אֲלֵא אָם יֵאמֶר שֵׁאֵמ"ל קוֹדֵם שִׁיגִיעַ הַזְּמַן הַרְנִי פֿאַלוֹ הַתְּקַבְּלִיתִי תִי וְאַפִּי"ה ב"ד כּוֹפִין אֹתוֹ לְקִיָּים שְׁבוּעָתוֹ מִיְהוּ אִינוּ נִפְסָל לְעֵדוּת וְכ"ש דְלֹא שָׂרִי לְמַקְרִיָּה עֲבָרִינָא דְדִילְמָא קוּשְׁט' קֵאָמֶר הַרְדָּב' ז' ו"ל בְּחֻדְשׁוֹת ס' רפ"ט: (ח) שְׁבוּעָה מַעֲשֶׂה בָּא לִיְדֵי בְּרֵאוּבֵן בָּא לְהַתְּדַיִן עִם שְׁמַעוֹן וְנִתְחַזְּיב בְּב"ד שְׁמַעוֹן שְׁבוּעָתָה הִסֵּת וְכִשְׁבָּא לִישְׁבַע אֵמ"ל רֵאוּבֵן קִיָּים לִי בְּגִנְוֹךְ שְׁאֲתָה נִשְׁבַּע לְשָׁקֶר וְכַמָּה פְּעָמִים הִוְכַרְר לִי שְׁנֵשְׁבַעַת לְשָׁקֶר וְהוֹרִיתִי לָהֶם שְׁשִׁמְעוֹן פְּטוֹר מִהַשְּׁבוּ' דְכִינּוּ דְשְׁבוּ' הִסֵּת הִיא וְלֹא מְהַפְּכִינּוּ וְאִיְהוּ קָא מְסִהִיד עֲלוּיָהּ דְגִבְרָא דְחֻשִׁיד אֲשְׁבוּעָתָא הוּא וְעֵינִין בְּטוֹש"ע ס' צ"ב וְיֵשׁ מְהַחְבְּרִים יִשְׁצ"ו שְׁגִמְגָם בְּדָבָר וּמִן הַשְּׁמִים הוֹרִנִי תִשׁוּ' הַרִי"ף ו"ל הוֹבָאָה בְּתִשׁוּ' תִלְמִידוֹ ה' מוֹהַר"י אָבֿן מִיָּגָאָס ו"ל ס' זק"ן הוֹרָה גְּבַר פְּדָבָר הָאָמֹר ת"ל אֲזַ עֲמָדוֹ וְלֹא עָנּוּ עוֹד: (ט) שְׁבוּעָה רֵאוּבֵן מְוֹרֶשֶׁה שֶׁל שִׁמ' לְתַבְּנֵעַ מְלוֹי מַה שְׁטַעַן עָלָיו וְגַם רֵאוּ' הַמְוֹרֶשֶׁה יֵשׁ לוֹ דִּין וְדָבָרִים עִם לּוֹי וְאַחַר כָּל דְּבָרֵי רִיבָם גְּתַחֲזִיב לּוֹי שְׁבוּעָה עַל טַעֲנַת רֵאוּבֵן מִצַּד הַהַרְשָׁאָה גַּם מְצַר תְּבִיעַת עֲצָמוֹ פִּיצַד מְשִׁבִיעֵין אֹתוֹ מִי אָמְרִי' שְׁבוּעָ' אַחַת הִיא וְעוֹלָה לְשִׁנְיָהֶם או"ד הו"ל כְּשִׁנְיָים שְׁתַּבְּעוּהוּ דְנִשְׁבַּע לְכָל א' בַּפ"ע פֿסֵק הַרְדָּב' ז' ח"ב סִימָן תִּרִי"ט דְּחֲזִיב לִישְׁבַע ב' שְׁבוּעוֹת וְעֵינִין מ"ש עַל זֶה מוֹפֵת דוֹרְנוּ מוֹהַר"ח א"ר נ"ו בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר בְּרַפִּי יוֹסֵף ס' פ"ט וְסִי' כ"ב ס"ה: (י) שְׁבוּעָה מִי שֶׁהוֹצִיא שְׁטֵר עַל חִבְרִי שְׁכָתוֹב בּוֹ שֶׁהִפְלֵ נַעֲשֶׂה בְּש"ח וְחֲתוּם מִיַּד הַמְתַּחֲזִיב וְטַעַן לָנָה שֶׁלֹּא הוֹצִיא הַשְּׁבוּעָה מִפִּיּוֹ רַק חֲתָם עִמ"ש בְּשִׁטְרָה הִנֵּה רֵאִיתִי בְּזֶה מְלָכִים מִתְּדַיִּנִים הֵלֵא בְּסִפְרָתָם וְעַד אַחֲרָן רֵאִיתִי לֵה' מוֹהַר"י מוֹלְכוֹ בְּש"וֹת אֶהְלִי יוֹסֵף ס' מ"ב וְה' שְׁמֵשׁ צְדָקָה בַּח"מ דָּף ל"ז ע"ב וְכִבֵּר הָאָרְכָּתִי בַּמ"א בַּס"ד: (יא) שְׁבוּעָה.

לְפַעְמִים יַעֲמָדוּ אֲנָשֵׁי הַמַּעֲמָד לְיִסֵּר הַמְשַׁחֲקִים בְּקוּבְיָא וְנִשְׁבַּעִין שְׁלֵא לְשַׁחֲוֹק עוֹד וּמְרוּב פִּשְׁעֵיהֶם נוֹתְנִין לְזוּלְתָן מְעוֹת בְּשׁוֹתְפוֹת וּבּוֹדָאֵי דְלֹא אֶהְנוּ עוֹבְדִיָּהוּ וְאַפְתִּי קִיָּיִ מִשְׁבוּעָתִיָּהוּ דְכָל עֵיקָר כּוֹנֵנַת אֲנָשֵׁי הַמַּעֲמָד לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא דְלֵתָא דְגִזְלָה וְגַם כִּי מוֹשֵׁב

לצים ודברי הבאי והתול והרגל שבועות בעבור שמכחישין זה את זה וביטול תפלה בעונתה וכמה הרפתקי מפל מיני משחית ומכל מיני פנרענות אין די באר ואפי' בנשבע מפי עצמו דינא הכי הוא ועיין בתשו' הרדב"ז והדדשות סי' רי"ד שפסק פו: (יב) שבועה ראובן נתן חפץ לשמ' למכרו ומכרו לזולת ונתן לו דמיו ושתק ואח"כ תבע משמעון שישבע לו שלא מכרו ביותר ממה שנתן לו מדמי החפץ אין שומעין לו דכיון שפבר קבל דמי החפץ ולא תבע ממנו לישבע הו"ל כשנתפסין שחלקו ולא הזכיר לו ענין שבועה תשו' הרב מוהר"י אבן מיגאס ו"ל סי' קע"א ונלע"ד דאם רצה להחרים סתם הרשות בידו וכדין השותף שחלקו שנתב' בסי' צ"ג: (יג) שבועה אשה שנתן לה בעלה רשות אחר מותר להיות שלטנית על כל הנכסים אשר ישאר אחריו ושלא תוכל לתת שום דבר מנכסיו אפי' לבניו רק שלעת פטירתה תחלק לבניו כפי רצונה ומת בעלה וטענו היורשים להשביעה שלא תתן לשום נכר שום דבר פאשר צנה עליה בעלה אין שומעין להם הרדב"ז ו"ל בהדדשות סי' רע"ט: (יד) שבועה חזקה שאין רשע מישבר' שישבע בלא אונס שאינו מקיים שבועתו הרשב"א ו"ל במבונות סי' רע"ג וכו' ה' מוהרלנ"ח ו"ל אנו סהדי דכשנשבעו הכתות השבועה השנית לא נשבעו אלא אדעתא שתהיה השבועה הא' בטלה אליבא דכ"ע ולא היו מכניסין עצמן בספק שבועת שו'א וכו' ע"ש וכתב מוהריב"ל ו"ל בח"ג סי' ע"ז דאחזוקי.

אינשי ברשיעי לאשתבועי שבועת שו'א לא מחזיקין וכו' עכ"ל ועיין מ"ש ה' מוהר"ם שלטון ו"ל בס' בני משה סי' א': (טו) שבועה. ראובן הוציא שט"ח מקניי' על שמעון וכשתבעו אמ"ל שטרא פריעא הוא והמלנה טוען לה"דמ אמ"ל לנה אשתבע לי אמ"ל מלנה תנה את נשי ואשבע לך אמ"ל אין לי במה לפרוע אמ"ל מלנה אשתבע דאית לך אמ"ל לנה אשתבע לי ברישא דשטרא לאו פריעא הוא ואתחייב לך ונהדר אשתבענא דלית לי מגרמי פלום וקושטא קאי דרבנותא פליגי בהאי מלתא כמ"ש הבע"ה ו"ל שער ב' ובטור סי' פ"ב וחדשות אני מגיד שהרי"ף בתשו' סי' ס"א סובר פדעת הגאונים שהביא הרב בע"ה ונהטור שהמלנה ישבע תחלה ותלמידו הרב מהר"י אבן מיגאס ו"ל חלוק על רבו בזה וס"ל דהלנה ישבע תחלה והרמב"ם ו"ל בפ"ד מה' מלנה דין י"ב ס"ל פדעת הרב מוהר"י אבן מיגאס ו"ל וטעמא דיהיב ה"ה ו"ל כתבו הר"י אבן מיגאס ו"ל שם בתשו' וכתב ו"ל שפמה פעמים השיב על זה פדבר האמור ולזה נטה מרן בש"ע וכך העלה הרב ש"ף ודלא כהט"ז.

גם אשו"ר למרן בב"י סי' צ' שהביא סברא זו בלי שום חולק פסתם משנה או אפשר שעל זה סמך הסמ"ע ו"ל שכ' שהרב"י פתב והכי נקטי' וכל הבאים אחריו המה ראו פן תמהו ולפום מאי דכתיבנא ניקחא אע"ג דלישנא דהסמ"ע ו"ל דחיק ואתי מרחיק איך שיהיה לענין דינא אנו בדידן בתריה דמרן גרירי ועליו אנו סומכים וכן עשינו מעשה פועד אצילי בני ישראל דיני גולה אחי"ם לי יעמדו ימים רבים כי"ר: (טז) שבועה.

שנים שבאו לדין וא' נתחייב שבועה דאורייתא וא' שבו' דרבנן אין לא' קדימה לתבירו משום דהוי' דאורייתא ה' החסיד פקונטרס ארעא דרבנן סי' תכ"ו משם הרב שבות יעקב ח"א סי' קנ"א והס' הזה אינו כעת אצלי ומצאתי להריטב"א ו"ל במציעא במקו' במ"ד לדף ל"ד דף ע"ה מהספר ע"ג אמאי דאמרין התם מי נשבע מי שהפקדון אצלו

שָׁמָא יִשְׁבַע זֶה וַיּוֹצִיא הֵלָה אֶת הַפְּקֻדוֹן דְּק"ל תְּפוּק לִיהַ דְּהַכִּי דִּינָא דִּישְׁתַּבַּע הַמְּלִנָה תְּחִלָּה שְׂאִין הַמְּשָׁפוֹן בְּרִשּׁוֹתוֹ כְּדָמוּכַח לְעִיל וַתִּגְרַץ דֹּאפִי"ה פִּינֹן דְּשְׁבוּעַת הַמְּלִנָה דְּרַב הוֹנָא אִינְה אֱלָא תַּקְנָתָא דְּרַבְּנֵן וְשְׁבוּעַת לְנָה שְׁבוּעָה דְּאוֹרִינְתָא הֵנָּה ס"ד דְּלֹנָה קְדִים וּמְשַׁתְּבַע אַם יִרְצוּ ב"ד קמ"ל תְּנָא דַע"כ יִשְׁבַע הַמְּלִנָה תְּחִלָּה פְּדִי שְׁלָא יוֹצִיא אֶת הַפְּקֻדוֹן אַח"ךְ וּבְדוּק וּבְחוּן הַדְּבָרִים דְּהִרְשׁוּת בְּיַד ב"ד אִי נְקֻדִים שְׁבוּעָ' דְּאוֹרִינְתָא אוּ לְאוּ מְשׁוּם תְּשַׁשְׂא דֹאח"ךְ יוֹצִיא הֵלָה אֶת הַפְּקֻדוֹן: (יז) שְׁבוּעָה הַמְּפָצִיר בְּתַבְּרִי לְעִשׂוֹת לוֹ אִיזָה דְּבָר וְאָמַר שְׁכַבְר נִשְׁבַע שְׁלָא לְעִשׂוֹתוֹ וְאח"ךְ עָשָׂה אוֹתוֹ הַדְּבָר עֲצָמוֹ וְאָמַר שְׁלָא נִשְׁבַע וּמָה שְׁאָמַר שְׁנִשְׁבַע הוּא לְאִיזָה סִיבָה נְאָמֵן וְיִלְפִינֵן לָהּ מִדִּין אִשְׁהָ שְׁאָמְרָה לְבַעֲלָהּ טְמֵאָה אֲנִי לָהּ וְאח"ךְ חֲזָרָה וְאָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי אַם נְתָנָה אֲמַתְלָא לְדְּבָרִיהָ נְאָמְנָת וְכֵן מִי שְׁאָמְרָה מְקַנְדְּשַׁת אֲנִי וְחֲזָרָה וְנִתְקַדְּשָׁה פְּדֹאִיתָא בְּכַתְּנֻבוֹת דְּרַח"י שׁו"ר בְּגוֹפֵן שְׁל דְּבָרִים בַּה' ת"ה ד' ו"ל ס' ש"ו וּמִיָּתִי לָהּ מִהֶכָּא: (יח) שְׁבוּעָה.

מִי שְׁנִשְׁבַע לְקַיָּים אֶת הַמְּקַח בְּדְבָר שְׁלָא בָּא לְעוֹלָם חַיִּיב לְקַיָּים אֶת הַמְּקַח מִחֻמַּת הַשְׁבוּעָה מוֹר"ם ו"ל ס' ר"א ס"ד וְכֵן הַמוֹכֵר שְׁטָר שְׁלָא ע"י פְּתִיבָה וּמְסִירָה אֱלָא ע"י שְׁבוּעָה כַּמ"ש ה' כַּנ"ה ג' ו"ל בְּרִיס"י ס"ו בְּשֵׁם הָרַב מְשַׁפֵּט צְדָק ו"ל אֱלָא הָא מִיָּהָ דְּאִי אִיתְּשִׁיל אֲשְׁבוּעַתְיָה אַע"ג דְּלָא אָרִיף לְמַעֲבַד הַכִּי לְכַתְּחִלָּה בְּדִיעֲבַד מִיָּהָ מוֹתֵר וְכֵן אַם מֵת אִין הַיּוֹרְשִׁים חַיִּיבִים לְקַיָּים הַמְּקַח מִחֻמַּת שְׁבוּעַת מוֹרִישָׁן וְהַסְמ"ע בְּס"י ר"ז סַק"ב כְּתַב עוֹד דְּלָא נִחְתִּינֵן אֲנַכְסִיָּה וְעֵינֵן מַה שְׁהָאַרְכְּתִי בְּפִרְטָא זֶה בְּסִפְרֵי זוֹטָא חַיִּים וְחֻסְדָּא בְּמַעֲרָתָא דְּדִינֵי דְּרוּשׁ וְהֵנָּה בְּס"י רַכ"ז ס"א נְתַבָּאָר דְּאִי אַמ"ל מוֹכֵר לְלוֹקֵחַ ע"מ שְׂאִין לָהּ עָלֵי אוֹנְאָה כָּל כְּמָה דְּלָא פִּירֵשׁ כְּמָה וְדָלָא יַדַּע כְּמָה מַחִיל תְּנָאוֹ בְּטַל וַיֵּשׁ עָלָיו אוֹנְאָה ע"ש וְאַם נִשְׁבַע הַלוֹקֵחַ ע"ז צְרִיף לְקַיָּים שְׁבוּעַתוֹ וְתוֹ לָא מְצִי לְמַתְּבַע הָאוֹנְאָה כַּמ"ש הָרַב מַח"א ו"ל הַלְכוֹת אוֹנְאָה ס' י"ד ע"ש.

גַּם בְּמֵאֵי דְּקִי"ל בְּקַטָּן פְּחוֹת מִכֵּן עֲשָׂרִים שְׁמֹכֵר בְּנֻכְסֵי מוֹרִישָׁיו דְּמִמְכְּרוּ בְּטַל וְהִדְרָא אַרְעָא וְהִדְרָא פִּירֵי וְכַמ"ש בְּטוּש"ע ס' ר"ל ה' ס"ה ע"ש וּבְנִשְׁבַע הַקָּטָן פְּחוֹת מִכֵּן עֲשָׂרִים לְקַיָּים הַמְּקַח אִינוּ יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ כַּמ"ש הַכַּנ"ה ג' בַּה"ט אוֹת ל"א ע"ש וְנִלְע"ד דְּאִי אִתְּשִׁיל אֲשְׁבוּעַתְיָה לָא אֶהְנוּ מְעַשְׂיוֹ לְבַטַּל הַמְּקַח וְלִהְיוֹצִיא אוּ מִיַּד הַלוֹקֵחַ אוּ לְחַזֵּר וְלְתַבְּנֹעַ הָאוֹנְאָה דְּלָאוּ כָּל כְּמַנְיָהּ לְאַתְּשׁוּלִיָּה אֲשְׁבוּעַתְיָה וְלִהְיוֹצִיא מִיַּד הַקּוֹנִים אֲבָל בְּאַסְמַכְתָּא וּבְדְבָר שְׁלֵב"ל שְׁפָאִים הַלְקוּחוֹת לִהְיוֹצִיא מִיַּד הַמְּקַח קַיָּים עֲבוּר שְׁבוּעַתוֹ בְּכַח ב"ד יָפָה וְדֹאִי מְצִי לְמַפְטֵר נְפִשְׁיָה מְשֹׁאֵלָה וְה"ה נְמִי בְּחִלְוִנָה דְּנִחְתִּינֵן לְנַכְסִיָּה דְּלָא שְׁיִיכָא הֶכָּא כְּלָל שׁו"ר לְהַכַּנ"ה ג' שְׁמֵ דְּפִשְׁיָטָא לִיָּה ו"ל דְּאִי אִיתְּשִׁיל אֲשְׁבוּעַתְיָה מְצִי לְמַהְדֵּר בִּיָּה ע"ש וּמִזָּה הַטִּיל חֲלָשִׁים עַל הַקְּדָשִׁים מַה שְׁהִנְהִיג הָרַב מוֹהֲרַח"ש ו"ל לְקַיָּים הַמְּקַח וְלְהַשְׁבִּיעַ הַמוֹכֵר כְּתַב ע"ז הַכַּנ"ה ג' דְּתִיקוֹן זֶה הוּא חֲלוּשׁ וְלַעֲנִין אַם מֵת פְּחוֹת מִכֵּן ד' וְהַמְּכָר הָיָה ע"י שְׁבוּעָה וְלָא אִיתְּשִׁיל אֲשְׁבוּעָ' אִי מְצִי הַיּוֹרְשִׁים לְמִימַר אֲנִי לָא אֲשַׁתְּבַעֵנָּא מִסְתַּפֵּק הָרַב בְּזֶה וְהָרֹאֵה יִרְאֵה דְּבְמוֹכֵר פְּחוֹת מִכֵּן עֲשָׂרִים וּמֵת בְּתוֹךְ עֲשָׂרִים פְּשִׁיטָא לִיָּה לְהָרַב ו"ל דְּמְצִי הַיּוֹרְשִׁים לְמַחֹת וְכֵן בְּיָאָר עוֹד שְׁמֵ בְּאוֹת מ"ג וּמ"ד וְעֵינֵן בְּמַש"ל בְּמַעֲרַכַת אוֹת ב': לִיטָא שְׁבוּעָה י קי"ל אַם נִשְׁבַע שְׁלָא לְמַפְטֵר מַה שְׁיֵשׁ לוֹ וּמְחַוְּיָב לְאַחֲרִים וְאִין לוֹ כְּמָה לְפָרוּעַ אֱלָא עַד שְׁיִמְפְּרוּר חֲפָצָיו רֹאִין אַם שְׁבוּעַת הַחֹב קְדָמָה לָא חֲלָה הַשְׁבוּעָה הַב' וְאַם שְׁבוּעַת הַמְּכָר קְדָמָה לְחֹב הַשְׁבוּעָה הַשְּׁנִית שְׁבוּעַת שְׁוָא כַּמ"ש בְּטוּש"ע ס' ע"ג ע"א בְּשֵׁם תְּשׁו' הָרֹא"ש ו"ל כְּלָל ח' ס' ב' וְאַתָּה דַע לָהּ דְּתִשׁוּבַת

הרא"ש ז"ל הלזו קמו השרים שרי קדש ה' הפרישה ז"ל ובדרישה וה' ראש יוסף ז"ל סקי"ד והב"ח ז"ל והט"ז ז"ל והרב ש"ך והרב זרע אברהם סי' ובתשו' ה' משאת משה חא"ה דף קע"א סע"א ובח"מ סי' ב' וג' דשקיל וטרי עם הרב זרע אברהם וה' קול יעקב בלקוטיו דף כ"ח ע"ב והרב מהר"ח יעקב בס' סמא דחיי בי"ד סי' ח' ומקרוב נדפסו תשו' הרב משפט צדק ח"ג ובסי' י' דף ל' ע"ד משם באר"ה לביד זה ראיתי בהסמ"ע סקי"ג שכתב ואין להקשות יקיים שבועתו שלא ימפוך אלא יתן לו פל אשר לו בחובו עכ"ל והיינו פדברי הר"ן ז"ל בפירק לילב הגזול אשר הובא בספר ד"מ י"ד סי' זק"ן דאף במצוה שיעבור ולא יתן לו פל אשר לו קודם שיעבור על ל"ת והעלהו במפה שם ומריהוט קושלי' הסמ"ע ז"ל משמע דיתן לו מתנה את פל אשר לו פדי שלא יעבור על השבועה ודינא קא משתעי פדכתב הר"ן ז"ל א"כ מאי קמהדר זה ג"כ נקרא מכירה כשישומם ויתנם לו דמה לי מכירה לאחרים או לא עכ"ל דמאי שייטא שום המכירה קא פינון שהוא חייב ליתן פל אשר לו שלא לעבור על השבועה: איברא דיש מקום חיקור דין נהי דגבי לנה גודא רבא שדי עלוניה למיהב לכולהו נכסיה ולא לעבור אשבועתיה מיהו המלנה מהיקא תיתי דשקל מניה טפי ממאי דמסיק ביה אם אמרו גבי אנס גוי דבעי להעבירו על ל"ת אמטו להכי אמור רבנן דאי מצי לסלוקי לאנס בכל נכסי דאית ליה יתן ויחזור ויתן ולא יעבור על ל"ת אבל מלנה ישראל לא לשקול מניה אלא כפום מאי דמסיק ביה אלא עכ"ל דהכי קאמרי' ליה ליתן את פל אשר לו שלא יעבור על שבועה וממילא המלנה ישום מנכסיו כפום מאי דמסיק ביה ושקיל והשאר שפן ראוי להיות חוזר לבועלים והשתא משני שפיר הרב ז"ל דהיינו שומא ומכיל ר"ל מה שישום המלנה וקונה לעצמו ומ"ל מכירה לאחרני ומ"ל לו ז"ל הפרישה פלומר שבכלל זה שלא ליתן לו את הקרקע או מטלט' בחובו דנתינתם לב"ח בשומא היינו מכירה עכ"ל ויש להעמיס הדברים לפום מאי דכתי' בעניו': (ד) ש"ב.

קי"ל דב"ח סבא לטרוף מהיתומים ש"ב נכסים והיתומים אומ' שלאחר מיתת אביהם השביחו עליהם להביא ראיה כמ"ש בטור ש"ע סי' קט"ו ס"ה ע"ש והיינו כר"י פדאיתא בהמקבל דף ק"י וכדיהיב טעמא התם ארעא פמה דגבאי לב"ח דמאי וייתו יתמי הראיה ולישקלו ולפי"ז ר"י סבר דשטר העומד לגבות פגבוי דמי והיינו כב"ש ואתמקא דש"ב ב"ה נעבד כב"ש ובהשולח דף ל"ו קאמר אע"ג דמתני' מסייעא ליה לר"י לא עבד מעשה משום דילמא מתני' ב"ש היא ות' התוס' בסוטה דכ"ה ע"ב בד"ה ב"ה סבר דשאני כתו' הסוטה דהחוב אינו מבונרר דשמא זנתה באמת ואין לה כתובה בהיה ונקא היא דקאמרי מרי ב"ה לאו פגבוי דמי אבל שאר ב"ח שהוא חוב מןחזק וברור פנדאי מודו ב"ה לב"ש דכגבוי דמי ע"ש ובהשולח דקתני ואם יש בו אחריות נכסים אינו משמט וקאמר ר"י דב"ש היא ומשו"ה לא מסתייעא מינה ולפ"ד ז"ל אפילו ב"ה מודו בה ונראה דנדאי דעתיה דר"י דאינו משמט וכגבוי דמי ואלקבא דכ"ע פדברי התוס' והיינו דקאמר דעל היתומים להביא ראיה דכגבוי דמי אלא דלענין מעשה קשה בעיניו להוציא מהלנה דדילמא הו' מתני' ב"ש ונקא וב"ה אפילו בחוב מבונרר פליג ומאי אולמיה מימרא דהמקבל מהו דהשולח ואפ"ה קאמר מפני שאנו מדמין נעשה מעשה אלא דאפתי לא אפרוק מחולשא דסוף סוף הא קא חזינו דכל הפוס' פסקו להא דר"י בשבת וגבי שמטיה פסקו כרב ושמואל דמשמט ועיין בש"ע סי' צ"ז ס"ב ומה שהארכתי לעיל במערכת אות

א' מדיני אחריות בס"ד: (כא) שבועה ראובן תבע משמעון מנה וכפר בו ונתחייב שבועת
היסת והפקה על ראובן ונשבע ופרע ליה ואח"כ תפס שמעון מנכסי ראובן ורוצה להשבע
על כפירתו הא' ומה שפרע לו כשנשבע לו רוצה לגבותם ממה שתפס מממונו הדין עמו
הרב פרי הארץ חח"מ סי' א': (כב) שנה פסח היא דאמרינן בכ"ד בגמ' שנה פסח פסח
מצאתי כ' אצלי בזכרונותי משם הרדב"ז ז"ל בח"ג סי' חת"ן דה"ד בנזקין וגזלנות אבל
בשכירות בתים וכלים פסח דוקא ולא שו"כ ע"כ וכעת איננו פה עמדי רק כרג"ע נראה
לי לעמוד על מבחן דבריו ז"ל הנראים לכאורה סתראי ניהו דמעיקרא מידק דייק דה"ד
בנזקין וגזל דוק מינה הא בשאר מילי פסח דוקא ולא שנה פסח נהדר קאמר אבל שכירות
בתים וכלים פסח דוקא ולא שנה פסח דתידיק מינה הא שאר מילי פסח לאו דוקא וקשיא
דיוקא אדיוקא ותו דהא איפא עבד עברי הינצא בגירעון פסח ואיתא בפ"ק דקידושין
דשנה פסח פסח וכבר האריכו התוספות התם בר"פ בד"ה פרוטה וכו' ובפ"ק דקמא דף
ט' ע"א בד"ה ור"ה: וחדשות אני מגיד שאפילו במקח וממכר אשכחן להריטב"א ז"ל
דס"ל דבמוכר סחורה לחבירו שחייב ליתן לו מעות דוקא ולא מצי לסלוקיה בשו"ך
דהו"ל כמו שהתנה עמו בכף ופסקו מרן ז"ל בש"ע סי' ק"א ס"ג ואע"פ שמרן ז"ל נקט
לה בשם יש מי שאומר לאו למימרא משום דאיפא דפליג עליה אלא דהכי אורחיה דמרן
ז"ל כשהיא סברא מחודשת לאחד מהגדולים ולא נמצאת לזולתו וכמ"ש הסמ"ע בכמה
דוכתי וכבר הארכתי לעיל במע' אות ג' מדיני גבית חוב סי' בס"ד: ומעתה חזות קשה
הוגד לי כמה שראיתי במישורים נתיב ו' ח"א דף כ"ב רע"ג שכתב מי שנשבע לחבירו
ביום ידוע לחדש וחדל אותו יום בשבת פורעו קודם השבת או יתן לו משכון של פסח כי
שו"כ פסח ולא יעבור על שבועתו ואף אם נשבע לפורעו במעות ולא במשכון ירושלמי
בשבועות עכ"ל ואני עני בקשתי והוא מציאותיהו כי לא יכולתי להולמו מכמה אנפי חדא
במאי דפסיק ותני יתן לו משכון של פסח פי שו"כ פסח דמשמע דלא קאמרי' שו"כ
פסח אלא בנותן לו פסח והא ליתא דבכל דוכתא דאמרינן שו"ך פסח פל הנעשה דמים
מיד דמקרי נכסי ואפי' סובין דוק ותשפח ואי משום חוקר השבועה שנשבע לפרוע לו
מעות משו"ה בעינן משכון של פסח א"כ לא הנה ליה למתלי טעמא פי שו"ך פסח אלא
דהו"ל דהיינו נמי פסח מקרי ואע"ג דלאו מעות ניהו ועוד מאן לימא לן דע"י משכון
של פסח נפיק מדי שבועתו שנשבע לפורעו במעות ולא במשכון ועוד בה דנראה דפליג
אדרבנא הרא"ש ז"ל שבבב"ל ח' סי' י"ו נשאל על רזא דנא והשיב דיתן לו משכון דשנה
פסח פסח אלמא לא בעי משכון של פסח ועוד שכתב הרב שם ואח"כ פתב הרא"ש ז"ל
שוב אמרו לי שנשבע לתת מעות ולא משכון ואמרת שאעפ"כ לא נפטר מן השבועה
וא"א דמשכון של פסח מפיך ליה מדי שבועה למה יחליט הרא"ש ז"ל הדבר דלא נפטר
מן השבועה דלימא ליה הבא פסח למשכון ותו דנראה דפליג אסברת הריטב"א ז"ל הלזו
דס"ל דאפילו בתנאי גרידא לא מצי לסלוקיה אלא במעות והרב ז"ל קסבר דאפילו
בשבועה מצי למפטר נפשיה במשכון של פסח ומי עדיף תנאה משבועה ועוד דר' ז"ל
הצריך לשום שומת משכון והר"ן ז"ל לא הזכיר על דל שפתיו ענין השומא פלל והטור
ז"ל בסי' ע"ג סי"א הביא תשובת אביו הרא"ש המעוז ז"ל ומרן ז"ל בב"י שם הביא עוד
תשו' להרמב"ן ז"ל בכיצא בזה דשקלו וטרו בהיתר השומא בשבת וכתב ע"ז מרן אבל
במישרים פתב שאפילו נשבע לפרוע לו מעות יתן לו משכון של פסח ולא יעבור על

שבועתו דשנה פספס עכ"ל ובמאי דכתיבנא בעניו' נתבאר דפלגן בהדייהו בכמה אנפי: .

ותבט עיני להרב להם רב שיצא לישע המישרים דלא פליג אהרא"ש ז"ל ומ"ש נאף אם נשבע לפורעו במעות וכו' קאי אדלעיל שכ' שצריף. לפורעו קודם השבת אהא שאף אם.

נשבע לפורעו במעות שצריף ליתן מעות קודם השבת ולא במשכון ע"ש נאפתי לא אפרוק דבכמה מילי פלגן בהדייהו ועוד שלשון נאף שכתב המישרים אינו מתקן פלל ובנקל יש להגיה במישרים אבל אם נשבע לפורעו במעות אינו נפטר משבועה אלא בנתינת המעות ולא במשכון ובשיטת רבו אמרה ומ"מ שאר דקדוקים דדייקינן בעניויתין אפתי בדוכתייהו קיימי נאפתי לא אתבריר מה שכ' במישרים ונותן לו משכון וכו' תנא אהיכא קאי דא"ל דקודם שבת פורעו נאם אין לו מעות יתן לו משכון אבל אם לא פורעו ולא נתן משכון קודם הזמן עד בא יום השבת לא פורש בדבריו מאי תקנתיה אי מצי ליתן לו משכון ולשומו אותו דחפצי שמים מקרי וכדבריה.

והרמב"ם ז"ל או לא או"ד לצדדין קאמר או יתן משכון ר"ל שאם לא פורעו קודם שבת אז יתן משכון אלא דלפי"ז יש לדון בדבריו דבחול לא תסגי ליה בנתי' משכון אלא מעות בעין מיהב ליה והדבר קשה כיון דס"ל דשו"ך פכספס אם פמעשהו בחול כף מעשהו בשבת ועוד ק' דכי אמרי' נמי דשו"ך פכספס היינו להחליט ליה השו"ך ונחשיב שפיר פירעון אבל פי יהיב ליה שו"כ בתורת משכון מאין הרגלים לומר דחשיב פירעון ובנתיב טו"ב סוף ח"פ כתוב למ"ר ז"ל הנותן לחבירו מנה והניח לו משכון עליו י"א קנה אע"פ שלא נקנה פמכר וי"א לא קנה כמו פמכר שלא קנה וזה עיקר זולתי אם הקנה לו משכון בגופו בדמי המתנה עכ"ל הא למדת דעת עליון דמשכון לא מקרי פירעון ואין לו גוון הקנין אלא היכא דמקני ליה בגופיה של משכון א"כ כ"ש גבי שבו' דהיכי מפטר עד שיתן משכון ומה גם דלא ביאר ענין השומא וכבר הארכתי בזה וכתבתי דעות בדיני השבועה וראיתי למוהרשד"ם ז"ל סי' תכ"ח שכ' בתוף דבריו דכ"ש אם נשבע ליתן לו חפץ ונתן לו מעות שווי דמי החפץ ע"ש והא דפליגי ר"א ורפנן במס' גיטין דף ע"ח באומר לאשה ה"ז גיטך ע"מ שתתן לי אצטליתי דלר' אליעזר אצטליתו דוקא ולא דמיה שאני התם דלצעורה קא מכנין וכדאמרי' גבי על מנת שתשמשי את אבא ותניק את בני וזה פשוט וז"ל המישרים נתיב ה' סוף ח"א המקנה לחבירו שדה ע"מ שיתן לו חפץ פ' יכול ליתן דמי החפץ כף מוכח בגמרא דגיטין פי דוקא בגט צריף ליתן החפץ עכ"ל והיינו טעמא פדכתי' ופסקו מור"ם ז"ל לדון זה סי' רמ"א ס"ו ע"ש: נאמה תחנה מחלוקת שהיא לש"ש בין שני שרי צבאות ישראל הרב הגדול מוהר"י פי רב וה' הגדול מהר"ל ב"ח ז"ל בתשו' מהרלב"ח סי' קל"ז לארפה ולרחבה וע"ע להמש"ל ז"ל פ"ג מה' מכירה דין ה' ואין להאריף (כג) שומא.

קי"ל ב"ד ששמו קרקע לב"ח ואח"ך השיגה יד הלנה מוציאה מידו משום דכתיב ועשית הישר והטוב כמ"ש בטוש"ע סי' ק"ג ע"ש: נאמה דע לה דהב"ה ז"ל שע"ד ח"ב סי' ג' פתב דיש מן המורים שהורו דאי אית ללנה ארעא וזווי או מטלטלי שהרשות בינד המלנה לומר בקרקע ומטלטלי אני חפץ וממנו אגבה את חובי בע"כ של לנה וזה טעות שהרי אין דינו אלא על המעות וכו' וכדאיתא בפירק הפותב וכו' ובפ' כ"ש וכו' עכ"ל וכאשר

יְרֵדוּן הַקּוֹרָא תַּמָּה תַּמָּה יִקְרָא עַל הַמּוֹרִים גַּם עַל ה' בַּע"הת פִּי לֹא עוֹרֵר חֲנִיתוֹ ע"ד
הַמּוֹרִים הִלְלוּ דְהַשְׁתָּא פִּי אֲגַבּוּ לִיה ב"ד לַמְלִיכָה קַרְקַע שֶׁל לְנֶה דִין הוּא הַד"ר לְבַעְלִיו
כ"ש הַשְׁתָּא דְבַעֲי לְנֶה לְסְלוּקִיה לַמְלִיכָה בְּזוּזֵי אֲמָרִינוּ לִיה לְלֶנֶה זִיל הֵב לִיה אַרְעָא.

וּכְבָר נִשְׂאֵל ע"ז הֶרֶב שְׁעַר אֲפָרִים ו"ל סִי קכ"ז וּמָה שְׁתִּירָץ הוּא ו"ל דְהִינּוּ טַעְמָא
דְשׁוּמָא הִקְרָא מְשׁוּם וְעִשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב וּכְדִינָא דְבָר מִצְרָא וּכְדִינָא דְבָר מִצְרָא קי"ל אִי
אִית לִיה פְּסִידָא לִיפָא מְשׁוּם הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב וְהָכָא פִּינוּ דְנִיחָא לִיה בְּאַרְעָא אִי מְסַלֵק לִיה
בְּזוּזֵי מְטִי לִיה פְּסִידָא וְלֹא קָרִינוּ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב ע"כ וְאִינִי מְבִין דְבָרֵיו דְמָה עֲנִין הַטּוֹב
וְהַיֵּשֶׁר לְגַבִּי גְבִייתָ הַחֹב דְהַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב הִיא בְּחֻזְרָת הַקַּרְקַע לְבַעְלִים דְבְּגִבִּיתָ ב"ח פִּינוּ
דְדִינָא הוּא דְמְסַלֵק לִיה בְּזוּזֵי אֲלָא דְלִכִּי לִית לִיה זוּזֵי מְגַבּוּ לִיה ב"ד מִמְקַרְקַעֵי וְלִכִּי מִיִּיתִי
זוּזֵי אֶהְדֵר לְדִינָהּ מְשׁוּם עֲוִשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב אֲבָל בְּעִיקָר גְּבִייתָ הַחֹב מָאן דְכָר שְׁמִיה
דְהַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב גַּם מ"ש עוֹד הֶרֶב ו"ל עוֹד י"ל כְּפִשׁוּטוֹ לַמ"ש בְּסִי ק"א הוּי דוּמְיָא
דְאַגְבִּינָה מְדַעְתִּיהָ פִּי בִישׁ לֹא מְעוֹת אֲזִי אִין הַב"ד צְרִיף לְשׁוּם לֹא הַקַּרְקַע רַק שְׁיַתָּן לֹא
קַרְקַע וְלֹא מְעוֹת מִשָּׂא כ"ג גְּבִי שׁוּמָא הִקְרָא עכ"ל וְלֹא הִבִּינוּתִי גַם אֵת זֶה דְעִיקָר קוֹשְׁיָתָ
הַשְׂוֹאֵל עַמ"ש הַמּוֹרִים שְׁגוּבָה חוֹבוֹ מִן הַקַּרְקַע בַּע"כ שֶׁל לְנֶה אֶהָא ק"ל שְׁפִיר דְהִכִּי
פְּיִינִין לִיה לְלֶנֶה לְהַגְבּוֹתוֹ מִן הַקַּרְקַע הָכָא דְאִית לִיה זוּזֵי וְקָא צְנוּחַ לְהַגְבּוֹתוֹ מִהֶם דְנִדְאִי
דַּבְע"כ דְכְּתָבוּ הַמּוֹרִים הִינּוּ ע"י ב"ד דְאִינְהוּ פְּיִיפִי לְלֶנֶה לְהַגְבּוֹתוֹ הַקַּרְקַע וְהִקְרָא קוֹשְׁיָא
לְדוּקְפָתָה: גַּם אֲשׁוּרֵי לְהֶרֶב חוֹת יָאִיר בְּסִי כ"ט נִשְׂאֵל עַל קוֹשְׁיָא זֹו וּבְסִי ל' הַשִּׁיב מָה
שְׁהִשִּׁיב וְהַעִיד עַל עֲצָמוֹ וְהֶאֱמַת אֲתוּ פֶּאֶשֶׁר הַעֵין רוֹאֶה גַם הֶרֶב מוֹהַרִי אֲשַׁכְּנִזִי ו"ל
בְּתוֹמִים נִלְאָה לְהַשִּׁיב וְלֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ: וְלַעֲנִין יִקְרָא וְזוּלָא אִם הוּזַל הַקַּרְקַע אִו הוּקָר
פִּי מְהִדֵר לִיה אַרְעָא ב"ח לְלֶנֶה בְּיִקְרָא דְהַשְׁתָּא אִו בְּזוּלָא דְמַעֲיָקָרָא אֲפִלְיָגוּ בָּהּ רַבְּנוּתָא
וְאִנּוּ בְּדִידִן בְּתַרְיָה דְמָרָן ו"ל גְּרִירָנָא דְפֶסֶק כַּמ"ד מְקַשְׁיָן יִצִּיאָה לְבִיאָה וְעִינִין לֵה' כַּב"ה ג
ו"ל שֶׁם אוֹת כ"א וְה' בֵּית דָּוִד ו"ל סִי כ"ט מְהַסְפֵר וְלִקְמָן יִתְבָּאָר עוֹד בְּס"ד: וּבְעֲנִין
שִׁינוּי הַמְטְבְּעוֹת מִזְמַן הַמְכִירָה לְזְמַן הַחֲזָרָה עִינִין בְּטוֹש"ע סִימָן ע"ד וְבָה' מוֹהַרִי אֲשִׁשׁוֹן
ו"ל סִי קנ"ג וְלֵה' מוֹהַרִי עִינִיאֵשׁ בְּמִנְהֶגִים סִי וְעַמ"ש בַּמַּע' אוֹת ה' לְעִיל בְּדִינֵי
הַהֲטְבָּה שְׁעֻמְדָתִי בְּזָה וְכַתְבְּתִי דִין הַהֲטְבָּה שְׁנֶה לְשׁוּמָא הִקְרָא לְכַמָּה מִלִּי מִפִּי סוֹפְרִים
וּמִפִּי סְפָרִים סְפָרָן שֶׁל צְדִיקִים נו"ן זִיע"א וְאַתָּה יִדְעַת דְהָא דְקִי"ל דְשׁוּמָא הִקְרָא ל"ש
לְדִידְיָה ל"ש לְיוֹרְשָׁיו כַּמ"ש בְּטוֹש"ע שֶׁם וּפְשִׁיטָא דַּאֵע"פִּי שְׁאַבִּיָהֶם לֹא הַשִּׁיגָה יָדוּ בְּחִיּוֹ
וְהַיּוֹרֵשׁ עָשָׂה וְהַצְּלִיחַ וְהַעֲשִׂיר אֲמָרִינוּ דְשׁוּמָא הִקְרָא וּלְפ"ז יִרְאָה דְאַפִּילוּ בְּחִי אֲבִיָהֶם
הֲבֵן מוֹצִיאֵם מִיַּד הַב"ח וְתַלְמוּדָא וּפּוֹסְקִים דְנִקְטוּ יוֹרֵשׁ לְרַבּוּתָא דַּאֵע"ג דְפָקַע זְכוֹת הָאֵב
אֲפִי"ה יוֹרְשָׁיו זוֹכִים וְכ"ש אִם הָאֵב עוֹדְנוּ חֵי דְנִדְאִי אִיפָא טוֹב וְיֵשֶׁר טְפִי אָף הוּא רָאֶה
וְשִׁמַח בְּלָבוּ פִי תִשׁוּב נִחְלָתוֹ לְשִׂאָרוֹ וְעִינִינוּהִי מְטִיפִי יוֹרֵשׁ אֲצִטְרִיקָא לִיה כַּדכ'.

שׁו"ר לְהַב"ח בְּתִשׁוּ' סִי י"ג דָּף ט' ע"ד שְׁפַקְפַק בְּזָה וְהַנְלַע"ד כְּתַבְתִּי: וְלַעֲנִין אִם הַמְלִיכָה
בְּנֶה וְסָתַר בְּקַרְקַע שְׁשָׁמוּ לֹא הַב"ד לְפִי רְצוֹנוֹ וְלֹא הַשְׁבִּיחַ הַקַּרְקַע בְּאוֹתוֹ הַבְּנִין אִם חֲזִיב
הַלְנֶה לְכַשְׁיָחֻזְרָנָה לְשִׁלְמָן לֹא דְמִי הוֹצֵאתוֹ אִו לֹא הִנֵּה הַבַּע"הת ו"ל שְׁעַר ג' ח"ה סִי ז'
סָתַם דְבָרֵיו דְחֲזִיב לְשִׁלְמָן וּמְסִינֵעַ לְמַלְתָּיָה דְמַסְפָּר שׁוּמְתוֹ גְּלַמּוֹד דְכַתְבַּב בָּהּ וְלִהְיוּ לִיה
רְשׁוּתָא לְמַבְנִיָּה וּלְמַסְתָּרָה וְכו' וְאַח"כ פְּתַב וְיֵשׁ חוֹלֵק עַל סְבָרָא זֹו וְכו' עכ"ל פְּשׁוּטָן
שֶׁל דְבָרִים מוֹכִיחִים שְׁדַעְתוֹ נוֹטָה לְמָה שְׁפָתָם וּמְסַתְבֵר לִיה טַעְמִין וְהַחֹלֵק יַחִיד הוּא
בְּדָבָר וְהַטּוֹר שֶׁם סִי ע"ד סִי"ג הַעֲתִיק וְיֵשׁ חוֹלֵקִים וְאוּמ' וְכו' וְכַתְבַּב הַרְבִּי ו"ל וְלַעֲנִין

הלקה פינון דספּקא הוא דיינינו ביה קולא לנתבע עכ"ל ופשוטן של דברים מוכיחין דהמלנה הוא התובע דמי יציאותיו והלנה הוא הנתבע דרבנו ז"ל לאו בעיקר השקרא פליגי כי היכי דנימא דאמתאן לפלוגתא דרבנותא אי מארה קמא מקרי מוחזק או מארה דהשתא כמו שהארכתי בזה במע' אות ת' בדיני תנאי בס"ד אלא כי פליגי בחוב דהוצאה ביה ודאי הדרינו לכלליו דבכל ספּקא דתובע ונתבע דייני' קולא לנתבע וכ"הג אמרינו בפּרק המקבל דף ק"י גבי יתומים אומרים אנו השבחנום וב"ח אומר אביהם השבית דעל היתומים להביא ראיה וטעמא טעים משום דארעא ברשותא דב"ח קנימא והיתו' פאים להוציא השבח מהב"ח אטו להכי אמרינו דעליהם להביא ראיה ע"ש בפירש"י ז"ל ומרן ז"ל בש"ע שם ביאר שיחותיו וכתב בסעיף ט' ואינו נוטל הוצאתו הולך ואור למ"ש בב"י והסמ"ע סקט"ו נחלק על פסק מרן ז"ל וס"ל דהמלנה דהשתא קנימא ארעא ברשותיה הוא ניהו דהוי מוחזק ואמרינו ליה זיל אייתי ראיה דלית הלכתא פהרב בע"הת ז"ל ע"ע ולע"ד נראה דהעיקר פסברת מרן וטעמו ונמוקו עמו מהך דיתומים אומרים דפסקו מרן ז"ל בש"ע סי' קט"ו ע"ש ונחזיתיה להכנ"הג אות ח"י שנמשך אחר דעת הסמ"ע ז"ל ודהכי שמיע ליה מתשו' הרשב"א ז"ל שהביא מרן בב"י סי' כ"ט ע"ע ולע"ד אחז"ר לא שמה מתייא דהתם התנאי דקטעין דהיתה המכירה על תנאי מעקירא למכירה אהא קאמ' הרשב"א ז"ל שפיר פינון דתרוניהו מודים דכדין ירד חשבינו ליה במוחזק אבל הךא לתרוניהו הדרא ארעא למארה קמא ובהוצאות הוא דפליגי בזה ודאי אמרי' להמלנה זיל אייתי ראיה דהלכתא כבע"הת ז"ל ומה גם כי בעיקר תשו' הרשב"א ז"ל הלזו פמה דיות נשפכו ביה וכבר רשום אצלי קצת ה' יגמור בעדי ואעמוד על תלה איה"ב וע"ע להרב כנ"הג סי' ק"ב אות ב' וי"ב ואין כמ"ל: חזי הנית להט"ז ז"ל שם שגם הוא ז"ל בהסכמ"ה עלה פדעת מרן ותנא דמסייע ליה האי דספק אם האילן קדם או העיר קדמה דקוצץ ואינו נוטל דמים והנה טעמו פינון דהאילן למיקץ קאים אמרי'.

ליה זיל אייתי ראיה דאת קדמת ושקול ע"ש ומינה גם לדיניה דרבי יוחנן קאמר על היתו' להביא ראיה שאביהם השבית ע"ש ומה שהשיב הכנ"הג להליץ בעד ה' סמ"ע ז"ל אח"ה רבה אין בו פדי שביעה דמאי דקוצץ ברישא משום דקדירה דשנתפי לקו"ח ומה שהאריף עוד ז"ל דהתם באפומיקי לא נפק"ל מידי דהכא.

ודאי שומא הדרא ממ"נ דתקנת חכמים היא ואסמכוה אקרא ועדיף מב"ח אפ"ל באפומיקי: איברא דבעיקר דברי מרן בב"י ובש"ע ה הלזו דפשיטא ליה דהלנה הבא מפח הטוב והישר עדיף מהלוקח שיבד לה והחזיק ביה פדין איכא למיזק דבכ"הג אשפחנא בין הרמב"ם והרא"ש ז"ל להרמ"ה ז"ל גבי המצרן והלוקח דהא דקי"ל לכרגא ולמזוני ולקבורה לית בהו משום דינא דב"מ ואם טען הלוקח שמכר משום חז מהנהך דעת הרמב"ם והרא"ש ז"ל דעל המצרן להביא ראיה אבל לדעת הרמ"ה ז"ל על הלוקח להביא ראיה כמ"ש הטור סי' קע"א ס"ו ומרן שם בש"ע סמ"ד פסק פדברי הרמב"ם והרא"ש ז"ל ועמ"ש הטור שם וא"א פתב פדברי הרמב"ם ז"ל פתב מרן בב"י ז"ל בהמקבל גבי זבן בק' ושוה ק"ק ולוקח טוען דלדיניה אוזיל דארעא בחזקת לוקח ומספיקא לא מפקינן ממונא והטור שם סי"ג סתם פדברי אביו הרא"ש ז"ל ולכאורה קשה והא איכא הרמ"ה ז"ל דפליג והו"ל דברי הטור פסתם ואח"ך מחלוקת דאין הלכה פסתם ומדברי מרן בב"י סעיף ס"ו נראה דהטור לא שמיע ליה מדברי אביו ז"ל דפליג הא

דהרמ"ה ז"ל וס"ל פדעת הרמב"ם אלא מ"ש הרא"ש ז"ל גבי זבן במאה ושני מאתיים
א"כ מ"ט לא הביא דעת הרמ"ה דפליג בהך פלגא אלא דהמפרש הוא המון זקן ומרן בש"ע
שם ס"ז פסק בדברי הרא"ש ז"ל ע"ש וקרא"ש ז"ל גופיה ק"ל מהך דיתומים אומרים
אנו השבחנום וניחא ליה דשאני התם פיון דאפותיקי בידו הו"ל יתומים פיורדים לשדה
חבירו שלא ברשות ע"ש ודבר זה מסייע להמגיה בט"ז ע"ש שפכתתי וראיתי לה'
הפרישה ז"ל שם דניחא ליה דהרמ"ה גופיה מודה בהך וכ"כ הסמ"ע אמןם בדעת הרב"ח
סי"ג בדעת הטור ז"ל דהרמ"ה פליג נמי בהך ע"ע קא מיקא דברי מרן בש"ע דפסק
בתרנוייהו פהרמב"ם וקרא"ש ז"ל דהלוקח הוא המון זקן דהמפרש לא אתי עליה אלא
משום ועשית הישר והטוב כמ"ש ה"ה מהטור א"כ איך תבר לגזיזיה גבי שומא הקרא
דאיהו נמי לא אתי עליה דב"ח אלא משום ועשית הישר והטוב דהמלנה מן זקן בנדאי
והנלע"ד דלא ראי זה כראי זה וכדכת' מעיקרא בראש אמו"ר דשאני גבי מצרן פיון
דקטעין שזבנא להנהך שאר מקלי דלית בהו דינא דבר מצרא א"כ אין פאן חלות לדינא
דבר מצרא פלל אמטו להכי אמרינו בכ"הג הלוקח מן זקן מהמצרן וכו' גבי זכו בק' ושנה
מאתיים וקטעין לוקח דלדיניה אוזיל דאין בן המצר זוכה אלא עד דיהיב ללוקח כל דמי
ארעא ואי לא יהיב ליה ק' אפתי לא זכי בה משום דינא דב"ח דחשבינו ליה פאלו קנאה
במאתיים דאי לא יהיב ליה אלא ק' מי איפא מ"ד דהני מצרן לאפוקי ארעא מינדא דלוקח
אבל גבי שומא הקרא דקא יהיב ליה מאי דמסיק ביה ומשום הישר והטוב קרו ליה
מהדרנא ולא פש ליה למלנה לגבי לנה אלא דמי הוצאה דקתבע מניה משו"ה סבר לה
מר מרן ז"ל דהניא כשאר תביעות ממון דעלמאפאומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר
אינו פן דעל התובע להביא ראיה לאפוקי ממונא מניה: שו"ר להרב מוהריב"ל ז"ל ס"ב
סי' מ"א דף כ"א ע"א שפכת משם שיטה א' דהרמ"ה ז"ל מודה לסברת הרא"ש ז"ל
בהך דזבן בק' ושנה ק"ק וטען לוקח דלדיניה אוזיל דהלוקח הוא המון זקן ותנא דמסייע
להרב פרישה והסמ"ע ויש ליחס סברא זו להטור במדובר.

ותפט עיני לה' מוהרי"א ז"ל בתנאים סק"י שנתעורר בדברי מרן מהך דסי' קע"א ומה
שתי' הוא ז"ל קרוב הוא למאי דכתי' בעניו' ואם הלשון יש בו מהגמגום לענ"ד הקצרה
וצופה הייתי להרב נאמן שמואל סי' קי"ב דף קס"ח ע"ד דאייתי פלוגתא דמרן והסמ"ע
ודברי הכנ"ה ז"ל הנתינים למעלה ושנה למרן יחידאה והביא הרשב"א ז"ל שהביא
הכנ"ה ע"ע וכבר פכתתי בעניו' דאין ראיה מתשו' הרשב"א ז"ל וכ"ש דהרמ"ה ז"ל
ס"ל דבבא מפח התורה שחונרת לו הקרקע הוא הקרוי מן זקן גם הט"ז תני תנא פנותיה
דמרן ז"ל ואשר הביא אלוה בידו מהך דס' אילן קדם כמו שצאמר וכן בקדש חזיתי להרב
פרם שלמה בחא"ה ע"ס' מ"ג שתפס במן שלם כס' הסמ"ע והכנ"ה ע"ע וציינן תשו' ה'
מוהרש"ך ז"ל ח"ב סי' פ"א ואיננו פה עמדי עמי במחיצתי: וילענן אם בא הלנה או
יורשיו להוציא הקרקע מיד המלנה ולא מצאה ידו אלא שמכרה לאחר והוברר הדבר
למלנה אם שומעין לו או לא דע דהטור סי' קע"ה סל"ה פתב משם הרמ"ה ז"ל דהמצרן
לא מצי לאחזתי לאניש אחרנא בדוכתיה וכו' וכ' הרב הפרישה והיה נראה לי לפרש
דר"ל שיזכה בו לעצמו הך איניש אחרנא ודחק פי' זה והספיק מה שפי' בפרישה וכן
בסמ"ע בסקל"ה ועיין להב"ח ולה' ט"ז ולהרב כנ"הג בהג"ה אות ל"א ופירוש הרב
הדרישה היא העולה על דעת השואל להרב מהר"ם שלטון ז"ל בס' בני משנה סי' ס"א

ונשנית בסי' מ"ו וה' ו"ל חלק עליו וזכה ללנה ולשם הביא ג"כ לענין מי הוא הנק' מוחזק מארה קמא או מארה דהשפא והביא דעת הרב מוהרח"א ו"ל דס"ל פיון דחלוקי אי קדרא או לא קדרא א"כ ארעא היכא דקימא תיקום והרב ו"ל חלוק עליו וכבר פתבתי מאי דנלע"ד בזה: ולענין אי איבעי ליה למלנה למכתב שטר א דזביגי ללנה או דתסגי ליה למקרב שטר קמייטא דאחלטתא וממילא קדרא ארעא למארה קמא עיין בזה להש"ך שם סק"ג סקי"א וקהרב יכין ובעז ו"ל ח"א סי' ס"ב ולה' בני משה ו"ל שם ולשם ולה' נאמן שמואל ו"ל סי' קי"ב דקצ"ט ע"ב ועיין מה שהארבתי בענינו לעיל במע' אות ה' מדיני ההטבה בס"ד כי הוא דבר הלמד מענינו: ודע אם ההלואה היא לצורך קבורה והגבו לו למלנה קרקע בחובו מה שגבה גבה ושומא לא קדרא הרשב"ש ו"ל בתשו' סי' קצ"ו ועיין לה' מש"ל ו"ל פכ"ב מה' מלנה על דברי הרב מוהרש"ל ו"ל ואין הבריאו' מסכים עמי עד מן השמים ורחמו שלחו מתם תעלה וארנפה ארוכ"ת תמיד על התורה ועל העבודה עבודת הקודש על אדמת הקודש אכי"ר: (כד) שומא והכרזה.

מקום חיקור דין אי בעינן דברים פכתבן שומא ברישא והדר הכרזה או לא: דע שהרמב"ם ו"ל בפכ"ב מהלכות מלנה בכל החלוקות שכתב שם מקדם ברישא שומא והדר הכרזה והמ"מ ו"ל שם דין ו' כ' בפ' ואח"כ מקריזין וכו' והאי לישנא תביא ליה למרן ו"ל בש"ע ונקטיה בסי' ק"ג גם הטור פתב שם ואחר השומא יכריזו וכו' עכ"ל ולא ידענא טעמא דמלתא שוב מצאתי להבע"ה שער ג' ח"ב סי' ד' שהוכיח דבר זה מהש"ס ע"ש וכמ"ש הגד"ת ו"ל ולעולם כף דנים ובמשלם ימי אכרזתא אי לא משתפח מאן דזכו לה פפי מאי דשיימוה מחליטין אותה בידי הב"ח פפי מאי דשיימוה מעיקרא: אפס כי עז מה שראיתי בה' בע"הת שם סימן ג' וגם הטור שם פשהעתיקו נוסח האדרכתא כ' שאחר השומא וההכרזה הרישוריןא מפי דינא תלתא מהימני בקיאי בשומא ושמו לה הדין ארעא וכו' עכ"ל דמה טיבה של שומא זו אחר השומא וההכרזה וכבר נתעורר בזה הרב גד"ת ו"ל וכו' והקא לא שייך אותה דמייטי הרא"ש ו"ל דנשתהא כמו ו' חדשים ולא הורידו למלנה דפסק דכ"ז שלא החליטו אי אייקר ברשותיה דלנה אייקר וצריך שומא והכרזה אחרני דהקא בלא נשתהא עסקי' עכ"ל והב"ח ו"ל פתב לתרץ פדברי הרא"ש ו"ל הללו ואנכי לא ידעתי איך יצויר דבר זה דאחר השומא צריך ג"כ הכרזה אחרת וכמ"ש הרא"ש ו"ל בתשו' הלזו ואחר ימי ההכרזה חוששין עוד שומא השביחה ולעולם אין מחליטין אלא ע"כ דהרא"ש ו"ל מייירי בנשתהא כמו ו' חדשים הוא דחיישינן שומא נתייקרו ועבדן' שומא אחריתי ומקריזין ודברי הב"ח ו"ל לענ"ד צ"ע ומה מאד נפליתי מהכנ"הג שבהגב"י אות י"ב פתב על תשו' הרא"ש ו"ל הלזו ויש לדקדק למ"ש שומא ולא פתב שצריך לעשות ג"כ הכרזה וכו' עכ"ל דהרא"ש ו"ל פדברי השואל ובתשו' הזכיר הכרזה פעם אחרת וכמ"ש מרן ו"ל בש"ע וכמדומה שהרב ו"ל לא ראה גוף התשו' ולשון הטור גרם שלא הזכיר הכרזה אלא פדברי השואל ומה שתירץ בת' הב' אמתה גם מה שכ' הרב ו"ל אות י"ד לא הבינתי וצע"ד: (כה) שאלה.

ראובן השיא בנו הגדול ודר עמו במחיצתו מפתו יאכל וכו' ולעולם לא וזה ידו של הבן מתחת יד האב וכו' וקצת הן בעון פגעה מד"הד בבן שהוא וחל"ש וחוזר הדין ויפגע גם בבת שהניח אחריו וקראות אלמנת הבן כי אין לה עוד על מי לסמוך בבית של חמיה ותלך האשה ושבה אל בית אביה והוליקה בידה תכשיטי זהב וקסוף משונבצים באבנים

טובות יקרות אמנם בכדי נדונייתה לא היתה ספק בידה להוליכם עמה פי רבים הם ומנכרא מלתא וכשפבצה פתנפתה ליטול נדונייתה אמר לה חמיה נתון תתן את התכשיטין אשר לקחת ותען ותאמר לו הלא אתם נתתם לי במתנה פששלחת לי אלה"נא כמנהג וראו פל עמי הארץ אשר שמעו שמעו לאמר הלא זה הדבר אשר אני שולח לכלתי ויען האב ויאמר לה הלא כל הארץ לפניך פה עושים בני לוי"ה לכבד את פלותיהן ובניהם לכבוד ולתפארת ולעולם אין מתפנין שום אחד מהם לשם מתנה ומה גם פי מה פחי פי אוכל לה סף פנה ק"ק מחבוב החוש נכחיש זה ונשאלתי לחוות דעתי שחה לעפר קל'ה פמות שהיא ואשאלה מאת הנותן לאדם דעת ינחני במעגלי צדק תורת אמת ושלא ש אפשל בדבר הלכה אכי"ר: זאת אשיב אף ע"ג דקי"ל בעלמא דברים העשוויי להשפיר ולהשאיל אין בהם חזקה אלא פל זמן שמביא עדים שהם של המערערוערים שראו בידו של מחזיק אפי' שהם בידו פמה שנים הרי זה נשבע המערער היסת ונוטל פליו כמ"ש בטור ש"ע סי' ע"ב וקל"ג ע"ש.

הן אמת פי בתפצים של פסר וזהב הם מסתמא דמלתא אין דרפם להשאיל ולהשפיר וכן נראה מדברי הת"הד סי' של"ה שפכתב וז"ל והואיל והתפצים של פסר וזהב הן סתמא דמלתא אין דרפם להשפיר ולהשאיל וכו' עכ"ל דעת הרב ז"ל פיון דאין דרפם להשפיר ולהשאיל חזר הדין להיות נשבע המחזיק בהם וזוכה בהם ולעומת זה ה' מוהרי"ט ז"ל בח"א סי' קל"ח כ' וז"ל הקא שאני דתפצי זהב וכסף שהם תכשיטי אורחא דאשה משלפא ומחוניא פדאמרינן בפ' במה אשה ובירושלמי וכו' והו"ל פדברים העשוויים להשפיר.

ולהשאיל דקיימי בחזקת מרייהו קמא וכו' עכ"ל ולכאורה רבנן בהדייהו אף שומא היתה בלבי פי אין מדרה ה' ז"ל לחלוק על פוסק מפנרסם ושמועותיו שגורות בפיו ולא ישא את שמותם על שפתינו ורב השלם תלמידו הרב כנ"הג בסי' קל"ג אות ח' בהגהב"י פתב דמא"ח ומא"ח ול"פ דהת"הד מייירי בתפצים שאינם תכשיט בהנהו קאמר דאין דרפם להשאיל וה' מוהרי"ט ז"ל מייירי בתפצים שהם תכשיט ע"ש.

והנה מאי דאבעי ליה לה' למשפוני נפשיה למימר ואולי אינו אלא לאוקומא למלתא דהת"הד ז"ל בתפצים שאינם תכשיט אבל הרב מוהרי"ט ז"ל בפירושא אתמר שהם תכשיט וחיליה מהא דאמר אורחא דאתתא דמשלפא ומחוניא והתם בתכשיט קאמר וזה פשוט וראיתי להרב נאמן שמואל שקרא ערער ע"ד ה' כנ"הג פי לא ישרו בעיניו באמור אליו שה' מוהרי"ט ז"ל לא החליט הדבר לדונם דברים העשוויים להשאיל אלא פדברים קאמר ע"ד פאלמנה ולא אלמנה ממש ולא מילתא פסיקתא קאמר הרב וכו' ע"ש אהמ"ר אין בזה פדי לדחות דברי הכנ"הג ז"ל ומאי דדייק בלישניה דה' מוהרי"ט ז"ל שכ' פדברים ולא דברים אחה"ר אין דיוקו עולה יפה אלא פלפי מה שהביא ראיה מהו דמשלפא ומחוניא דלא לענין עשוויים להשאיל קאמ' הקא ה' והווי פדברי העשוויי להשאיל וגם ראיתי לה' פרם שלמה ח"מ סי' ע"א דק"ך ע"ג דסמיה ואזיל אכתפיה דה' כנ"הג עש"ב והדין דין אמת וזו הלכ' העלה להוציא מן היתומים ע"ש מיהו אנו בדידן מנהג פשוט לשאול ולהשאיל תכשיטי זהב וכסף לכל באי שער העיר ולא זו בלבד אלא אפילו עשירים כ"כ שואלים קטנים וגדולים וכבר הרשב"א בתשו' והביאה בס' ב"י בסי' ע"ב וז"ל פתב הרשב"א מסורת היא בידינו שפדברי אלו הולכים אחר המנהג של פל מקום

ומקום כל שנהגו להשאיל פיוצא בהם וכו' באותו מקום וכו' דרף זה לשאול וזה להשאיל וכו' לפי מה שיראה הדין וכו' עכ"ל ומלתא בדנא פשיטא פביעתא בכותחא שהמנהג פשוט לשאול ולהשאיל : האמנם אלם צדק שאין כל הדברים הללו אמורים אלא בשאר אינשי דעלמא אבל האב הנותן לכלתו ולבנו צריף חיקור דין והסברא נותנת דאפא לגבי ברא ביום חתונתו וביום שמחת לבו לשם מתנה אפנון ואע"ג דלא גלי דעתיה אןמנדא דמוכח דלשם מתנה גמורה גמר וניהיב ודמות ראיה מהא דאמרי' בפ' מ"ש דקמ"ד המשניא בנו גדול בבית קנאו וכן פלי תשמישו ואע"ג דלא אמר ולא מידי ופסקו אותה פל הפוסקים כמ"ש בטוש"ע א"ה ע"ס' נ"ט ע"ש ה"נ דכונתה פיון דבנו הגדול הוא ושמתו מרובה אע"ג דיהיב בסתמא אמדינו דעתיה דלמתנה גמורה אפנון אע"ג דהיא גופה אמרי' עלה פהלקתא בלא טעמא וא"כ הבו דלא לוסוף עלה דדוקא בית לדור בו וכלי תשמיש הבית דשייכי לבית דלא סגי בלא"ה וע"ש בדברי התו' בד"ה פהלקתא וכו' אבל תכשיטי זקב וקסוף היקרי' לא אמרינו דעתיה דלשם מתנה אפנון ואדרבא ממה שלא יחד לו בית לדור בו בפ"ע ולא פלי תשמישי הבית מדלית ליה בית א"כ אדרבא נימא איפכא דחשי' פמאן דגלי דעתיה דלא ניחא ליה לאקנויי לבריה פלוס וראיתי לה' המבי"ט ז"ל ח"א סי' ס"ט שכתב וז"ל ועל הסבלונות ששלח לה קודם הנישואין וטען האב דהפל מתנ' לבתו והאבי החתן השיב שהפל היו שלו והלנה אותם לבנו עד שתבא פלתו לביתו וכו' נראה דלאו פמיניה לוי' דלא נתנם אלא דרף הלנאה אפי' היו שלו דדעתו של אדם קרוב' אצל בנו ומרוב שמחתו בו גמר ומקני ליה באמיר' בלא קנין ואע"ג דלא אמר הכי אלא בבנו הגדול ותנאי טובא אחריתי היינו לקנות באמירה לחודיה אבל בנתינ' ממ'ש בלא"ה גמר ומקני בלא שום תנאי מרוב שמחתו אצל בנו דדעתו קרובה לו וכ"ש דהווי נישואין א' א"כ לא מהימן לומר שפי' לבנו שדרף הלנאה נתנם לו פיון שידע ששלחם לו בלי שום תנאי ומדעתו ורצונו נשתלחו לה מביתו וכו' ואפ' לפי האמת שפירש לבנו פ' פיון שידע שפנו שלחם לה אם היה לו דין או תביעה אינה אלא עם בנו ולא עם פלתו עכ"ל דעת שפתי הרב ז"ל ברור מללו שאעפ"י שהאב פרו'ש מרובה שפדרף הלנאה נתנם לבנו פיון שהפלה נשתלחו לה בסתם פי לא פורש ילף האב אצל הבן ויתבע ממנו שוויין: גם אשו"ר לה' אדמת קדש ז"ל סי' ל"ז שנסאל מעין שאלת ה' המבי"ט ז"ל והביא תשו' הרב ז"ל ותלה לה פפי' וזו הלכה העלה פתורת משה ספרא רבא דישר' ז"ל איברא דחזיתיה להריב"ש ז"ל בסי' ש"א דרי"ד ע"ב שכ' וז"ל אבל החתן הנותן סבלונות זקב וקסוף לפלה להתנאות בהם בין שנתן לה בשעת הנישואין בין קודם לכן בעודה בבית אביה אין זה מתנה גמורה ואע"פ שנתן והכריז זה נתן החתן לכלה אין הפונה למתנה גמורה דהא קי"ל וכו' והטעם הוא משום דלא למתנה גמורה אפנון אלא להתנאות בהן בין בעודה בבית אביה בין לאחר שבאה לבית בעלה וכו' וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל וכו' מבואר מדבריו שהסבלונות שאינם של מאכל ומשקה אינם מתנה אלא לבוי וכו' וכן פשוטן בשעת נישואין הדבר ידוע שאין עושין למתנה גמורה אלא להתקשט ולהתנאות בהן וגם לפעמים וכו' מי שאין לו נותן פלים שאולין ומחזירן לבעלים אחר הנישואין וגם לפעמים שולחין קודם אירוסין שאין שם אלא שידוכין לבד ואומ' ומכריזין שנותן החתן לפלה וכו' ומעולם לא שמענו מי שפקפקו בדבר לומר שלא יהיו שמי' תכשיטי זקב וקסוף עכ"ל הן אמת פי גדון הריב"ש ז"ל שפא להשיב על דברי האומ' שזכתה בתכשיטי הפלה

ואין שמין לה אותם התכשיטים בכלל נכסי פתובתה היטב חרה לו ויקם עדות דלעולם לא פקפק אדם בזה אלא דהוי נכסי הבעל ואם לא תמצא ידה די סכי כתו' תגבה מאותם התכשי' אבל פשהאב נותן לבנו לשלוח לכלתו אפשר דמודה הרב לדעת הרב המבי"ט ז"ל דדעתו של אדם קרובה אצל בנו וזכה בהן ואם טוען בפי' אמ"ל לשם הלואה לבד ולא לשם מתנה ליזיל ולשתעי דינא בהדי בנו אם היה עודנו קניי' ולא עם פלתו וכמ"ש ה' המבי"ט ז"ל ושאפילו יודה הבן דלשם הלואה מסרם לו אביו שאין בהודאתו פלוג' פיון שחב לאשתו זאת כמ"ש ה' המבי"ט ז"ל שם חדא דאפוי פלוגתא ביני רבנן לא מפשינן ועוד דלעולם ה' המבי"ט ז"ל מחבב דברי הריב"ש ז"ל הנאמרים באמת וא"כ איך יעלה על הדעת שלא חשש לדבריו וחלק עליו בהעלם עין וגם הרב המבי"ט ז"ל לא קאמר שזכותה הפלה לבד מנכסי פתובתה כמ"ש הריב"ש ז"ל ולקמן יתבאר בס"ד: ועדין נשאר לנו לברר דא"נ אמרינן כס' הרב המבי"ט ז"ל דדעתו של אדם הקרובה אצל בנו ולמתנה.

גמו' איפונן היינו פשנתן התכשיט האב ליד בנו זכה הבן במשיכה וקנאו בא' מדרכי הקנייה גם בנדון ה' אדמת קדש נדונו היה שבשעת השידוכין התנה אבי הפלה עם האב לתת לבתו תכשי' כ"ך א"כ אע"פ שלא מסר ליד הבן הרי הוא מתפונן להשלים תנאו ומסתייע מדברי הרב המבי"ט ז"ל דכי היכי דבנתן האב ליד בנו זכה הבן דאמדי' דעתיה דלשם מתנה איפונן ונתן לו ה"נ במתנה לשלוח לכלתו וקניי' תנאו אמרי' ביה נמי אןמדן דעת הוא שגמר ויהיב לבנו יחידו וכו' מתברר מדבריו הראשונות שכת': המורם מזה לנ"ד דכיון שלא פירש את דבריו לא בשעת החיוב שנתחייב לפני קרובי הפלה וכו' ע"ש אתי עלה מתשו' ה' המבי"ט ז"ל שאפ' טוען האב כף אינו נאמן והינו משום שפבר נתחייב אמרינן אןמדן דעת הוא דבמתנה הוא והשתא אהדורי קמהדר ביה והראיה שהיו מונחין בארזו שלה ואחר מיתת הבן עמד ונטלם כמו שפיי' הרב ז"ל מפי מגידי אמת ע"ש אבל בנ"ד שלא נתחייב בתכשיטים הללו ולא מסרם ליד בנו במה זכה הבן לזכות בהם פלתו וגדולה מזו מצאתי לה' מוהרשד"ם ז"ל ח"מ סי' שמ"ב ביעקב שקנה תכשיט לשם בנו שמעון והיה מוסר אותם בינו פנו והיה מקבל אותם מידו והיה מניחם בארזו שלו המיוחדת לו בבית אביו ונסתפק הרב לומר לא קנה הבן יען הארזו שלו היה מונח בבית אביו והו"ל פליו של קונה בבית המוכר דלא קנה עד דאמר לנה זיל קני נאי לא אמ"ל לא קנה וכשיטא דקנה דמסתמא אינו מקפיד על מקו' הארזו דדעתו של אדם קרובה אצל בנו כהך דמופה לעובר דידיה דקנה מה"ט ע"ש.

מבואר מדבריו שהאב קנאם לשם בנו ומסרם לידו והניחם ברשותו בארזו שלו ולא חסריה אלא זיל קני אפי"ה אי לאו מטעם דדע' של אדם קרובה אצל בנו הו"א דלא קני ומינה דבנ"ד דשלח התכשיטים לכלתו מסתמא מאין הרגלים שיזכה בהם הבן לשתגבה אותם האלמנה מפאת סכי פתובתה ובחא"ה סי' קפ"א נשאל במי.

שהשיא את בנו הגדול ונתן לו בית דירה וכלי תשמיש ותכשיטי זקב וכסף וחזר האב לסוף עשר שנים בעת נסיעתו מן העולם וצוה שיחלקו האחין כל אשר ימצא בבית בנו והבן טוען פיון שלעולם לא דיבר עליהם אביו א"כ נתונים נתונים המה לו מאביו והשיב כל שלא אמר שנתנם לו בפי' לא קנאם דתכשי' אינו בכלל בית ודאי אם היה אומר הבן

שְׁאָבִיו אִמ"ל בְּלִשׁוֹן מִתְנַה פְּשִׁיטָא וְשִׁיחִיָּה גְּאָמֵן בְּשִׁבּוּעֵתוֹ אָבֵל מִן הַסֵּתֶם ל"ק וְעוֹד דְּאִמְרִינוּ בְּגִמְרָא דְהָאֵי מִלְתָּא פְּהֵלְכְתָא בְּלֵא טַעְמָא הַשְׁכֵּל נוֹתֵן תְּפִסְתָּ מוּעֵט תְּפִסְתָּ ע"ש הָא לְמִדְתָּ דֵּאֵפ"י שְׁהֵבֵן קִנְה בֵּית וְכִלִּי תִשְׁמִישׁ מִדִּין הַמְשִׁיא אֶת בְּנוֹ הַגְּדוֹל וְהַתְּכַשִּׁיטִין הִלְלוּ הֵם בְּרִשׁוֹתוֹ עֲשֶׂרָה שָׁנִים וְאִפִּי"ה פְּסִיק וְתַנִּי פֶּל שְׁלֵא טַעֵן הֵבֵן שְׁנִיתָנְם לֹו בְּמִתְנַה בְּפִירוּשׁ לֹא קִנְה וְהָכָא בִּנ"ד שְׁהֵבֵן דָּר עִם אָבִיו בְּבֵיתוֹ וְלֹא טַעֵן שֵׁאִמ"ל אָבִיו בְּפִי דְבְּמִתְנַה נִתְּנָם לֹו בְּמָה זָכָה הֵבֵן לְגַבּוֹת סְכִי כְּתוּ' מִתְּכַשִּׁי הִלְלוּ: וְכַעֲת רְאִיתִי לְהֵרֵב פְּנֵי מִשָּׁה וְ"ל סִי מ"ח שְׁהֵבִיא תִשׁוּ' הֵרֵב הַמְבִי"ט וְ"ל אֲשֶׁר הוֹבֵאתָ לָּהּ וְיֹמֵר ס"ל דְּלֵא סְמְכִי אֵהָדֵא אֲנִימְדָנָא וְחֲשִׁיב לְהִנְדֵּף תְּכַשִּׁיטִים כְּשֶׁאָר דְּבָרִים הַעֲשׂוּיִים לְהַשְׁאִיל ע"ש שְׁהֵאָרִיף אֲלֵא שְׁבִנְדוֹנוֹ הִיָּה הָאֵב מִןחִזְק בְּהֵם כִּמ"ש בְּשִׁאֲלָהּ וְיֵמָה גַּם דְּהָאֵב מִןחִזְק בְּהֵם וְכוּ' וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵי תִשׁוּ' ע"ע וְלִקְמָן יִתְבָּאֵר בִּס"ד וְאֵע"פִּי שֵׁה' פִּמ"א וְ"ל סִימָן ס"ב וְרַבּוֹ ה' מוֹהֵר"ח הַפְּהֵן וְ"ל וְאַחֲרֵיהֶם גְּמִשָּׁף הֵרֵב בֵּית דִּוִּד בַּח"מ סִי תִכ"א מְהַסְפֵּר זָכוֹ לָבֵן ה"ד בְּתִכְשִׁיט הָרִי מְפִירוּשׁ יוֹצֵא בְּדְבָרֵיהֶם שִׁמ"ש הֵרֵב מוֹהֵרשֵׁד"ם וְ"ל שְׁיִתֵּן בְּפִירוּשׁ הַכְּנוּנָה שְׁהִיָּה שֵׁם מִתְנַה מִיַּד הָאֵב לִידוֹ אוֹ לְכִלְתוֹ וְכוּ' ע"ש וְכ"ה שֵׁם בְּדָף קִי"ח ע"ג ע"ש אָבֵל בִּנ"ד דַּח"ס ר' מִשׁוּם יָד נִרְאָה דְּלֵא זָכָה הֵבֵן וְכ"ש שְׁהֵרֵב דְּבַר מִשָּׁה וְ"ל בַּח"ב סִי ע"ג הַשִּׁיג עַל דְּבָרֵיהֶם וְהִרְבֵּה לְהַשִּׁיב וְהַשְׁיִאֵן לְדַעֲתוֹ ע"ש שְׁהֵאָרִיף וְעוֹד אֲנִימְדָנָא דְּמוֹכְחָא דְהָאֵי אָב לֹאוֹ גְּבָרָא דְאִמִּיד לִיתֵן לְבָנוֹ בְּמִתְנַה סִף קָרוֹב לִק"ק מַחְבּוּב וְאִין שׁוֹלְחִין מִתְנַה כְּזוֹ אֲלֵא אֶחָד מְעִיר וְשָׁנִים מְמַשְׁפָּחָה גְּלוּי וְיִדוּעַ לְכָל בְּאִי שְׁעַר הָעִיר הַזֹּאת נַעֲמ"י יַע"א וְעוֹד בְּהָ פִי יֵשׁ לֹו בֵּן אַחֵר וְאַחֲזוֹקִי גְּבָרִי דְעֵבְרִי אִמְצָוָה דְרַבְּנָן הֵם אֲמָרוּ לֹא תִהְיִי בְּאֵעֲבוּרֵי אַחֲסִנְתָּא אִפִּי מְבָרָא בִישָׂא לְבָרָא טְבָא וְאַפִּילוֹ דְאִיכָא לְמ"ד ה"ד בְּמִתְנַת שִׁכ"מ אָבֵל בְּבָרִיא לֹא כְּבָר אוֹתִבְיָה מִהֵיָּא דְפָרְק נַעֲרָה דָּף ד"ן וְכִמוֹ שְׁהֵאָרְכְתִי בִּמ"א וְאֲנִימְדָנָא זֹו הִיא הָעוֹלָה בְּרֵא"ש כְּמוֹ שִׁכ' מוֹהֵרִיב"ל וְ"ל בַּח"ג סִי צ"ג וְהֵרֵב מוֹהֵרשֵׁד"ם וְ"ל בַּח"מ סִי שִׁל"ז בִּסו"ד ע"ש וְעֵינֵן עוֹד בְּתִשׁוּ' הָרֵא"ש וְ"ל פֶּלֶל פִּי"ה סִימָן ג' וְבִתְשׁוּ' ה' מוֹהֵרשֵׁד"ח וְ"ל סִימָן ט"ו וְכֵן בְּקִדְשׁ חֲזִיתִי לְה' מְגֵן גְּבוּרִים וְ"ל סִי ע"א דִּקְנ"ח ע"א ע"ש וְע"ע בִּמ"ש הֵרֵב מִיָּם רַבִּים בַּח"ה סִימָן ח"י ע"ש וְכ"ש אִם מְנַהֵג הִק"ק פּוֹרְטוּגִיזִים יַצ"ו פְּמִנְהָג שְׁפִתְב הָרִיב"ש וְ"ל וְכֵן מְנַהֵג קִהֵל עֲדִתְנוּ יַצ"ו עַד אֲשֶׁר נִשְׁאָלָה אֶת פִּי זְקִנֵי הָעָם וְשׁוֹטְרִיו הִי"ו שֶׁל הִק"ק פּוֹרְטוּגִיזִים: וְעוֹד אֲמִינָא בְּהָ מִלְתָּא דֵּאֵת"ל.

מִדִּי פְּלֹגְתָּא לֹא נִפְקָא וְדַעַת הֵרֵב פִּר"ח מִט"א וְרַבּוֹ וְ"ל דְּאִפִּי בְּסֵתֶם אִמְרֵי סֵתָמוֹ כְּפִירוּשׁוֹ אֵעִפ"י שְׁלֵא נִתְּנוֹ לְכִלְהָ אוֹ לְבֵן מִיַּד לִיד זָכָה הֵבֵן פִּי מְלִבֵּד דְּהִלְכְתָּא כְּבִתְרֵאֵי הִיכָא דִּחְזוֹ לְקִמְאֵי וְהָרִי ה' דְּבַר מִשָּׁה וְ"ל תִּנָּא הוּא וּפְלִיג לְדַעֲתוֹ וְכ"ש בִּנ"ד שְׁלֵא נִתְּנוֹ מִיַּד הָאֵב לִיד בְּנוֹ אוֹ פִּלְתוֹ דְּאִיכָא לְמִימֵר דַּכ"ע מוֹדוֹ וְכִדְכְתִי' וְיֵמָה גַּם אִם מְנַהֵג קִהֵלִם יַצ"ו פְּמִנְהָג ק"ק עֲדִתְנוּ הִי"ו פְּמִדְוֹבֵר וְיֵאֵמֵר הַחֹולֵק נִהִי הִיכָא דְאִיכָא מְנַהֵגָא וְדֵאֵי דְאִזְלִי אֲבִתְרֵיהָ אֲלֵא אֵי לִיכָא מְנַהֵגָא וְאִמְרִינוּ דְאִפִּילוֹ בַּח"ג דִּנ"ד פְּלִיגֵי הִנֵּי רַבְּנוֹתָא אֲפִתִי אִיכָא לְמִיקָם עֲלֵה דְּמִלְתָּא אֵי בְּפִלְגְוִתָּא דְּרַבְּנוֹתָא מְהַנְיָא תְּפִיסָה אוֹ לֹא גַם אֶת הַב' שְׁהָאֵב ג"כ תְּפִיס בְּבִגְדֵי גְּדוּנְיָתָהּ אֵי חֲשִׁיבָא תְּפִיסָה כְּנִגְדָּה מֵהַשְׁוּיִים הַבְּגָדִים הֵהֵם.

גַּם אֶת הַג' שְׁהֵאֲלִמְנָה תְּפִיסָתָה אַחֲרֵי מוֹת הַבַּעַל וְהו"ל תְּפִי אַחֵר שְׁנוֹלֵד הַסִּפְקָ וְכֵן הָאֵב אֵע"פִּי שְׁהִיָּו בְּבֵיתוֹ וְבְרִשׁוֹתוֹ הָא מִיָּהָא מְוַנְחִים הִיָּו בְּאַרְגָּז. שֶׁל פִּלְתוֹ וְאֵע"פִּי שְׁלֵא.

הקנה להם מקום הארגון פבר כ' מוהרשד"ם ו"ל שאין מדרג האב להקפיד על מקום הארגון של בנו בביתו פאשר הונף וכאשר הורם הא מיהא איפא למימר דחשיבא תפיסה מגו דאי בעי אמר שאינם ברשותו שפבר הולכה אותם לבית אביה או הוא שלחם והולכם אצלה מהימן לומר שאפה חייבת לי פנגדם ממה שתפסת התכשיטין שהם שלי ולעולם לא נתפונתי ולא עלה על דעתי לתת אותם במתנה לבני כמו שגאמר.

ואת רב"ע דנראה לחלק בתפיסות הללודבשלמא תפיסת האלמנה היא בחפיץ שחלוקים וטוענת שהוא שלה דזכתה בו בתו' מתנה סניטן מהאב לבנו אבל מה שתפוס האב אינו יכול לטעון שפגדי הגדוניה שלו הם א"כ מציינו למימר דכל כ"הג לא חשיבא תפיסה ומוקמי לה בחזקת מרה: ואשיב על א' א' בתפיסת האלמנה בתכשי' שהיא יודעת שהיו של חמיה רק שטוענת שהאב נתנם לבנו במתנה ובהא איפליגו רבנותא דאיפא מ"ד מהימנא ואיפא מ"ד דלא מהימנא א"כ מציא למימר קי"ל כמ"ד דזכה הבן פינון שהיא מוחזקת בתכשיטים ואע"פי שהתפיסה לאחר מות בעלה וקי"ל דתפיסה לאחר מיתה לא מהניא פדאיפסיקא הלכתא כר"ע דס"ל הכי פדאי' בפרק הפותב דף פ"ד ע"ב מ"מ בנ"ד פינון שהאב הוא בעל התכשיט עודנו חי שפיר מקריא תפי' מחיים או"ד פינון דבעיקר התפיסה במחלוקת היא שנויה דלמר מהניא ולמר לא מהניא לא מציא למימר דבכ"הג קים לי כמ"ד דחשיבא תפיסה דבתפיסה גופה פליגי רבנותא ובמתנת שכ"מ שאין פתוב בה שמת מאותו חולי אע"פי שעכשיו הוא מת בפנינו ה"ז מתנה בטלה דשמא נתרפא מאותו חולי ואח"ך חלה עוד חולי אחר ואין מוציאין מחזקת היורשים וכ' ע"ז מור"ם ז"ל שאם המקבל תפס מטלטלין מתוך שיכול לו שלי הם יכול לו' מאותו חולי מת ומסיק וכן בכל מקום שהוא פלוגתא דרבנותא אם זכה המקבל עליו להביא ראיה עכ"ל ומינה דאם תפס אין מוציאין מידו אלא דיש לחלק ולומ' דשאני התם דהמקבל טוען פריא דהלכתא פהך מ"ד : דלאו פל פמיניה הוא: וראיתי להסמ"ע סי' כ"א סק"ו עלה ונסתפק אי מהני תפיסה בפלוגתא ותפס ואומר קי"ל כמ"ד פמותי והביא תשו' ה' מוהריק"ו ז"ל דס"ל דלא מהניא תפיסה ושהמרדכי ס"ל דלכ"ע מהניא ע"ש ואתה דע לה דבעיקר טענת קי"ל פלגן בהדיהו רבנן נו"ן איפא מ"ד בכגון נ"ד שהאלמנה עצמה יודעת שהתכשי' הללו הן של חמיה היו פודאי אלא שטוענת שנתנם במתנה לבנו וזכה בהם וכינון דשל בעלה נינהו גובה מהם נכסי פתובתה והאיפא מ"ד דמהימנא בהכי מאחר דהיא תפוסה וכשנגד סברא זו ס"ל דלא זכה הבן במתנה זו א"כ הו"ל פריא בחיובא דתכשי' דאב נינהו וספק בפירעון דהינון שמא הלכתא כמ"ד זכה הבן הו"ל ספק בפירעון פאותה שאמרו מנה הלוימני ואיני יודע אם פרעתיה דקי"ל חייב לשלם ועיין סי' ע"ה דלאו פל פמינה שאתמר מסתבר טפי טעמיה דהאי מ"ד וחיוב לשלם וכבר גדולי הדורות על מבוכה זו ישבו בטענת הקי"ל אי חשיבא טענת שמא או טענת פריא ואספ איש טהור ה' כנ"הג ז"ל בסי' כ"א בכללי הקי"ל אות ב' ועל הרוב מה שדעתו נוטה לכת האומרים דלא חשיבא אלא טענת שמא וכבר ציינתי במע' אות ק' סימן ס"ז וס"ח להקת הגביאים האחרונים בס"ד ולבן הדבר אדברה עוד בתפיסת האב בפדונות פלתו חלה התכשיטים שתפסה אותם פלתו שהוא יודע פודאי שאין לו שום שייכות בהם: וראיתי להרב מוהרימ"ט בח"א סי' ע"ב שגשאל ב.

במי שהפקיד אצל חברו ומת. הנפקד וטוען המפקיד שלא החזיר לו פקדונו ותליא בפלוגתא דרבנותא.

דלהרי"ף והרמב"ן ז"ל אע"ג דנאנסו מלתא דלא שכיחא היא טענינו ליתמי ולהתוס' והרא"ש ז"ל כיון דלא שכיחא לא טענינו ליתמי והמפקיד תפס משל היתומים של הנפקד ולדידהו ז"ל שפיר תפס ע"ז פתב הרב ז"ל כיון דבעיקר תפי' הלזו למר מהנניא ולמר לא מהנניא ליפא למימר בכ"הג קי"ל פהני רבנן דלא מפקי' מיד המחזיק בו ואוקמינו ליה בחזקת מרה קמא ומייתי מנכסי דבר שטיא: ואע"ג דהתם מקרקעי הה"נ למטלטלי ויהו דמחליף פרה בחמור שאני שפול אחד מהם טוען על הנלד בריא הילכף אם ברשותו כיון שטוען בריא מוקמינו ליה בידיה אלא כשהתופס עצמו יודע שהיא של בעל החפץ.

אלא שרוצה להחזיק בו בטענת קי"ל כמ"ד שאם זוכה בו בדין חשיבא טענת ספק מפקי' ליה מניה ומוקמי' ליה בחזקת מרה קמא וכתב משם התוס' שם שאם המחזיק בנלד טוען שפא סברא הוא שלא תועיל תפיסתו אע"פ שהוא הנוכרר שעיקרא שהוא של שפנגדו וכ"ש כשהיה החפץ ידוע שהוא של שפנגדו אלא שהוא טוען שנתנו לו אע"ג דאיפא מ"ד דשומעין לו אפי"ה מוציאין אותו מידו כמ"ש הרא"ש ז"ל גבי תקפו פהו ואין לומר דשאני התם גבי בכור שהוא ס' שלעולם א"א לעמוד עליו אבל הכא מצי למימר קי"ל פהני רבנן דמסתבר טעמייהו טפי והו"ל כפטענת בריא הא לאו מלתא היא דלאו פל הימנו להכריע מה שאין בידינו להכריע: צ עוד פתב הרב ז"ל וז"ל וגם יש לדקדק פן מדקאמר א בפרק הפותב קריביה דר"י וכו' עכ"ל ולפי שלענ"ד יש לי קצת דין ודברים אציגה נא עמך עיקרא דמלתא הא דאפליגו.

במי שהיה עליו ב"ח ומת והניח פירות תלושין מן הקרקע וקדם ב"ח ותפס אותם ר"ט סבר אהניא ליה תפיסתו אע"ג דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח ור"ע סבר כיון דתפס לאח"מ לא אהניא תפיסתו ומייתי עלה בגמ' דון דייני.

כר"ט ואהדרינהו ר"ל לעובדא מנייהו ואמ"ל ר"י עשית דברי ר"ע פשל תורה ומסיק דלכ"ע טעה בדבר משנה חוזר וכבר אפסיק' הלכתא כר"ע מקבירו ור"ט חבירו הנה פי פליגי דר"ל הלכה איתמר ור"י סבר מטין איתמר כשפסקו הלכה כר"ע אמ' שלכתחלה מטין לעשות כר"ע אכל אם פבר דן הדיון כר"ט וזיפה לב"ח במה שתפס לא מהדרינו עובדא ולא מפקינו מיד התופס ונהדר מייתי קריביה דר"י תפוס פרה דיתמי אתו לקמיה דר"י אמ"ל שפיר תפסתו אתו לקמיה דר"ל אמ"ל זילו אהדרו אתו לקמיה דר"י אמ"ל מה אעשה שפנגדי חלוק עליו והקנשי ניכר חו"ש לעין דהיכי קאמר ליה ר"י שפיר תפסתו והא לדין נמי מניין איתמר שלכתחלה צריף להורות הדין כשמעתיה דר"ע דלא מהניא תפיסה דלאח"מ.

וכמו שהק' התוס' ותי' ז"ל ושאם זה חשוב בדיעבד כיון דכבר תפסוה עכ"ל עניי אני לא יכולתי להלום: כפונת. דבריהם.

דעיקר פלוגתא דר"ט ור"ע בשקדמו. פבר הב"ח ותפסו דלר"ע מפקי' מנייהו דתפיסה דלאח"מ לאו פלום היא ולר"י נהי דלכתחלה צריף להורות פן הא מיהא אם עבר הדיון ודן כר"ט לא מהדרינו עובדא דמטין איתמר ולא הלכה פמזן' והדרא קו' לדופתה ומה

ה'לשון אומרת שנה חשוב כמו דיעבד פיון ש'כבר תפסוה ונהרי עיקר מטרין לא הווי לה להאי פלוגתא דתנאי ואמוראי אלא פ'ש'כבר תפסו.

ונלע"ד לפרש במה שיש להעיר עוד בדבריהם דמטין שכ' משמע לכתח' וכו' דאיך תלה הדבר במשמעות בעלמא וקלא שיטת ההלכה ה'דא אמרה ש'לכתחלה מורין כר"עק כמו ש'נאמר לכן נראה דהתו' ג'ידי מפשט השמועה דמטין דאמרינו היינו ב'בא לימלה אם יתפוס משל יתומים אימהניא ליה תפיסתו או לא מטין להשיב דלא תועיל לו תפיסתו כר"עק דאמר הכי אבל אם כבר תפס לא מפקינן מניה דהא איפא ר"ט דאמר אם קדם הב"ח ותפס אין מוציאין מידו וזכה הב"ח בתפיסתו ולפי"ז ר"י ור"ל פליגי מן הקצה אל הקצה דלר"י לכתחלה יכול להורות דהיין כר"ט דתפיסה דלאח"מ מהניא ולר"ל אע"פ ש'כבר דן את הדין כר"ט נעשה פטועה בדבר משנה ומ'הדרי' עובדא ועיין למולי הרב זרע יצחק ז"ל ע"ש מ"ש בזה וכמ'דומה לי שפונת דבריו פדכת'בנא אלא ש'עיקר במה שתי' התוס' קצר במקום ש'אמרו להאריף וע"ע לה' מוהר"ם שיף ז"ל שו"ר להרא"ש ז"ל בתוספו' והובא ג"כ במקו' ש'תמה ע"ד התוס' הללו והוא ז"ל תי' דמייירי ש'כבר דן את הדין וכו' ע"ש וצ"ע ד'דאין שיטת ההלכה הולכת פן גם מ"ש משם הריטב"א דמייירי ש'כבר אכלו הפרה ע"ש אין נראה פן מ'לשון הגמ' מדקאמ"ל ר"ל זילו אהדרוה ו'לא קאמר להו זילו שלימו משמע דאפתי קיימא בעינא: ה'דרי בי להרב מוהרימ"ט ז"ל ש'רצה להוכיח מהאי עובדא במאי דק"ל בג'גוה וז"ל והשתא פיון דר"י לא הדר ביה משמעתינה מ"ל אם רשב"ל שקול פמותו מ"מ אם היו תפוסים אדרבה רשב"ל ה'ה ראו' ש'יאמר הואיל ור"י חלוק לא מפקינן אלא פל ש'יש ספק בעיקר התפיסה הו"ל תפיסת ס' ומוקמי לה בחזקת מרה קמא עכ"ל ואנכי לא ידעתי דהא דבעי לאוכחי מהאי עובדא דאיפא למימר דאין משם ראיה כ"כ דר"י לא דן את הדין פלל ח'דא דקריביה הנה ותו דהבע"ד לא הווי בהדיהו פנראה מפשוטן של דברים וא"כ לא דינא.

ולא גמר דינא הווי וטפי. הו"ל להוכיח מה' עובדא דמקדמא ואתינא דקאמר דון דייגי כר"ט ואהדרינהו ר"ל לעובדא מנייהו דמאן לימא לן דהנה' דייגי לא הווי שקולים כר"ל דאמאי אהדר איהו לעובדא מנייהו והנראה ש'דעת הרב ז"ל דלהכי לא מיייתי מה' עובדא משום דאיפא למימר דילמא קי"ל כר"ל דהנה' דייגי לא הווי שקולים אמטו להכי שפיר אהדר לעובדא מנייהו ועבד פשמעתינה דהלכה איתמר והו"ל פטועה בדבר משנה וחו'זר הדין אבל בר"י דנדאי שקול פמותו הנה ק"ל שפיר דאמאי אמ"ל זיל אהדר פיון.

ש'כנגדו חלוק עליו אלא דאפתי לא אפרוק דר"י לא דן את הדין פדכתי' אבל לפי מה שפירשו התוס' לפום מאי דכת'בנא דר"י ס"ל דמטין איתמר לענין שאם פא לימלה אם יתפוס אם לאו ואם תפס לא מפקינן מניה קו' הרב ב'דוכתה קיימא פיון דר"י לא אהדר משמעתינה והוא קאמ"ל שפיר תפסותה היינו גמ"ד ממש אפילו שלא בפני בע"ד א"כ אמאי אמ"ל זילו אהדרו אלא ש"מ פיון שהפרה היא ידועה שהיא של היתומים והתפיסה במחלוקת היא שנוניה דלמר מהניא ולמר לא מהניא מוקמינו חפצא בחזקת מרה קמא ומפקינן ליה מיד התופס בו.

ואחר פתבי זה מצאתי לה' ו"ל בח"א סימן קנ"א ששהביא ראיה זו וכתב ע"ז ואין לדחות
דשאני התם דגם לר"י מטין איתמר וכמו. ששהקשו התוס' וכו' ואין לדחות עוד דהני
קריביה דר"י הו.

וכו' ע"ש וכדדניקנא ואח"כ כ' שכתביריו חלקו עליו בראיה זו והוא ו"ל החזיק במעונו
להעמיד ראיתו עש"ב גם ה' פמ"א ו"ל הביא דברי הרב הללו וכתב וראויים הדברים
למי שאמרו ע"ש ועיין לה' פתי פהונה ח"ב סימן ז"ך דף ס"ג ע"ד ע"ש ומה מאד.

נפליתי מהרב החבי"ב בסי' ד' אות ו' בהג"ה פתב משם הראד"ב ו"ל בתשו' סימן קס"ד
ו"ל יראה דאפילו למ"ד דתפיסה לאחר שנולד הספק מהני ה"ד בתפס אותם החפצים
שנולד בהם הספק אבל אם תפס חפצים אחרים לא עכ"ל ותשו' זו לא מצאתיה בס' לחם
רב במקום שציין הר' ו"ל דמרוצת דבריו מוכיחים דלא מקרי תפיסה דמהניא אבל
בשפס החפץ שנפל בו הספק מהניא ולפי"ז הן הן דברי ה' מוהרימ"ט ואתמהה על ה'
החבי"ב ו"ל ששמועות.

רבו שגורות בפיו איך העלים עין השגחתו מהם ומחזר על הגרנות תשו' ב"י לה'
מוהראד"ב ו"ל ואם יש לחלק בין תפי' שלאחר שנולד הספק לתפיסה דפלוגתא דרבנותא
פגון דא צריקא רבא: נתבט עיני לה' המבי"ט ו"ל בשניות סי' קמ"ג שאול נשאל במי.

שנתן מתנה לבנו ולא הגיע השטר לידו של המקבל עד שמת הנותן והנותן חזר וכ' שטר
מתנה בכל נכסיו לבנו האחר ומסר השטר בידו לאתרו ומת הנותן מי הוא אשר יזכה
במתנה זו הא' שקדם בזמן השטר מתנתו או הב' שקדם זמן קבלתו כשטר המתנה והבן
הא' תפוס מנכסי אחיו מקבל המתנה אלא שאינם מנכסי הנותן והבן הב' תפוס בנכסי
הנותן עצמן אי מהניא תפיסת הבן הא' מנכסי אחיו או לא ואם תפיסת הבן הב' שרירא
וקיימא והשיב הרב דפלוגתא דרבנותא היא אי בעינן עד דמטא שטרא ליד המקבל או
דילמא עדי השטר זכו לו הילכף הבן הב' זכה בנכסי המתנה דמצי אמ"ל קים לי כמ"ד
דלא זכה הא' פיון דלא מטא שטרא לידיה והבן הא' זכה במה שתפס מנכסי אחיו דמצי
אמ"ל קים לי פהנה רבנו דאמרי דמשעת קנין זכה ע"ש הא קמן דסובר ה' דבפלוגתא
דרבנותא ותפס חפצים שאינם בכלל הספק דנכסי דאח גינהו וזיכהו הרב מטעם דמצי
אמ"ל קי"ל וזה הפך דברי הרב מוהרימ"ט ו"ל ותמה על הרב מוהרימ"ט ועל ה' כנ"הג
ו"ל ונראה לומר דבגדון ה' המבי"ט ו"ל האח הא' הנה תפוס מנכסי אחיו קודם שנולד
הס' דהנינו קודם לזמן כתי' השטר של המתנה של אחיו השני או קודם שנתגלה ענין
שטר המתנה הב' וכמו שיתבאר בס"ד מ"ה מהניא אפילו אם תפס נכסים אחרים ונדון
בנו הרב מוהרימ"ט ו"ל מיירי בשתפס מהיתומים כמו שמבואר בדבריו שם דף נ"א ע"א
בד"ה ואינו רואה וכו' ע"ש ולפי"ז מר אמר חדא ומא"ח ול"פ דה' האב ו"ל מיירי בתפס
האח הא' קודם שנולד הס' ובכ"הג אפי' שתפס החפצים הידועים של אחיו הב' שפיר
מהניא תפיסתו והרב הבן ו"ל מיירי בשתפס אחר שנולד הספק בהא קאמר ו"ל דאם מה
שתפס הוא חפץ שהיה של הנתבע לא מהניא ליה תפיסתו ועיין להרב פ"רם שלמה בח"המ
סוף סי' י"ו דף קכ"ז סוף.

ע"ד שכתב שכ"מ לדניא ע"ש: ובפ"ב דכתנבות אהא דת"ר שנים החתומים על השטר
ומתו ובאו ב' ואמרו כתב ידם הוא זה אבל אנוסים היו וכו' אם כתי' ידם יוצא ממ"א

אינם נאמנים ומתמה עלה ומגבינו ביה בשטרא מעליא אמאי תרי ותרי לונהו ואוקי לה דה"ק.

אוקי חדר לכבי תרי ואוקי ממונא בחדון מריה ופירש"י ו"ל למימר דלא מקרעינו ליה דאי תפיס לא מפקינן מניה ואינם נאמנים דקתני לאו למגבי ביה קתני אלא דלא מקרעינו ליה דלכי תפיס והק' עלה התוס' למ"ד תקפו פהו מוציאין מידו וה"ט משום דהו"ל תפיסה לאחר שנולד הספק דלא חשיבא תפיסה ותירצו לחד תי' דהקא מיירי שתפס קודם שנולד הס' ודקתני אין נאמנים לאו למימרא דמגבינו ביה לכתחלה אלא שאם כבר היה תפוס.

קודם שבאו אלו העדים שאמ' פסולים היו וכו' לא מהימנינו להו לאפוקי מניה מאי דכבר תפוס ולפי"ז אם היה הפהו תפוס מנכסי בע"ה ותקפו לבכור אין מוציאין מידו אע"ג דאינו טוען בריא דככור הוא וכן נמי בפלוגתא דרבנן אע"ג דאינו טוען בריא דהלכתא פהני רבנן פיון שפבר תפוס אהניא ליה תפיסתו דמצי אמר קי"ל פהני רבנן וכדברי ה' המבי"ט ו"ל אבל לאחר שנולד הס' שבע"ה יודע שהוא שלו והדין הוא לזכות בו משו"ה ס"ל דאפילו תקפו מוציאין מידו וכמ"ש ה' מוהרימ"ט ו"ל שם משמיה דהרא"ש ו"ל גבי תקפו פהו ולמ"ד אין מוציאין מידו משום דס"ל דעל גופו של חפץ הוא טוען אע"פי שאינו טוען בריא כמ"ש הרב שם בסו"ד ע"ש אבל אם החפץ מבונרר שפבר הוא של הנתבע לא מהניא ביה תפיסה וכתב הראד"ב ו"ל שהביא הרב כנ"הג דהני תפיסה לאחר שנולד הס' דהיינו פלוגתא דרבנן והדרא קו' על הכנ"הג שלא השגיח בדברי הרב ו"ל ושינה ממנהגו הטוב ואין כל הדברים הללו הנאמרים באמת אלא בתלוקים בחפץ א' דא אומר דידי הוא ודא אומר דידי הוא והחזיק כו חז מנייהו ואזל אידה ותפס חפצא אחרניא של המחזיק בהא סברי מרנן דלא מהניא ליה תפיסתו אבל אם הוא בא ותפס מנכסיו מאי דתפס תפס וראיה מהה' מתני' דהניח להם פירות תלושין מן הקרקע דזכה בתפיסתו אם תפס מחיים ואפ' לר"עק וטעמא משום דמשתעבדי בלהו גכסי דלנה לב"ח אלא משום דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח סבר ר"עק דתפיסה לאח"מ לא מהניא: נתנה ראש ונשובה לנ"ד שהאלמנה תפוסה בנכסים הידועים לתמיה והיא תפוסה בהם קודם שנולד הספק ועכשיו נפל הס' שהאב טוען שבתורת שאלה להתקשט ולהתנאות מסרם לה והיא אומרת דלשם מתנה באו לידה ואתה דע לה שאם היתה טוענת האלמנה דמעיק' בתורת שאלה באו לידה ואח"כ נתנם לה במתנה דעת הרב ת"הד ו"ל סי' שכ"א דלא מהניא לה תפיסה והרב כנ"הג שם סי' ד' אות י' כתב שה' מוהריב"ל ו"ל כ' אם איתא ששאר הפוסקים ס"ל הכי הו"ל לפרושי ושה' מוהראנ"ח כתב שדברי הת"הד ו"ל הם אמתיים לדעת הפוסקים ע"ש וכתב שם באות ג' מ"ש בתשו' שאלה להתחזיק דברי הת"הד ו"ל ושכ"ד מוהרש"ך ו"ל והמוהריב"ל ו"ל אינה אלא להלכה אבל למעש' לא החליט ע"ש ומתבאר מדבריו שם שאם השאיל' לזמן איכא למימר דמהניא תפיסה ומעשה שהתפיסה היא במחלוקת שנויה דלמר מהניא ולמר לא מהניא והתפיסה קודם שנולד הספק וכדכתבנא לכ"ע מהניא תפיסתה ומכ"ש שהיא טוענת דאתו לידה מעיקרא בתורת מתנה אלא שתגבה אותם מפאת פתובתה כדבר האמור וא"נ לא מציא למימר קי"ל פיון דאיכא פלוגתא דרבנן בכ"הג מ"מ הדרינו לדינא דנזיל בטר רובא ובנ"ד רובא דאיתיה קמן ס"ל דאפילו נשתלחו בסתם לה סתמו כפי' הלא המה ה' המבי"ט וה' פמ"א וה' אדמת קדש ו"ל וא"כ זכתה האלמנה בתכשי' כשתשבע שלא אמר

חמיה בפירושו דלשם שאלה הוא נותן לכשיטעון בקריא שפך אמר בפירושו ושהאלמנה יודעת בקירור דבר זה ואע"פ שיעדין יש לפקפק מדברי ה' המבי"ט ז"ל שכ' שאפילו יודה הבן בזה אין הודאתו פלוס ע"ש וממאי דכתי' נתברר שאין לאב שום זכיה בתפיסת בגדי נדונייתה של האלמנה דאין לו שום טענה עליהם לזכות בהם רק לתפוס בהן כנגד התכשי' שלדעתו שלא זיפה אותם לבנו אלא בתורת שאלה וע"כ צריך לברר אם רוצה לזכות בהם בתורת תפיסה לזכות כנגד התכשי' או מתורת קי"ל ע"כ צריך לבאר מה בין הזוכים מחמת התפיסה או מחמת הקי"ל.

הזוכה מחמת התפיסה בעיניו דליכא עדים שראו דאז מהימן במיגו דאי בעי למימר לא שקלית ולא מידי כמ"ש בריש סי' ק"י ע"ש' בפרישה וסמ"ע אבל הזוכה מחמת הקי"ל אע"ג דאיכא עדים וראיה מצי למימר אין שקלית ודידי שקלית לפום רבנן דמזכו לי בדיני ועיין במרן ז"ל בב"י סימן מ"ב ס"ג מ"ש משם הרי"ף והרבע"ה וז"ל והגמ"יי ז"ל ועיין עוד לה' בית דוד ז"ל בח"מ סי' ה' מהספר אות י"ב מ"ש בזה וכיון שדוניא הלזו לא באה לידו לא בתורת שאלה ולא בשום צד וכ"ע מודו דדידה הוויא מריש ועד פוען אין לו לזכות בה כמו שפאמר: ומה שטען עוד האב אומדנא דמוכח לכל יושבי שער העיר דלאו כל הימנו לתת סף קרוב לק"ק מתבוביס בתורת מתנה לבנו עיין בתשו' הרב כנ"הג ז"ל ח"א סי' ו' וסי' ג"ל דלא אזלינן בטר האומדנא אלא להחזיק אבל להוציא לא ע"ש וכבר במערכת אות א' הארכתי בפרישת האומדנות: ועל דבר המתנה שנתן האב לבנו חלק בחזקת העליה שיש לו וכעת המתנה הנה בין ד' שנים וכתוב בפטר שזיפה לו ע"י אמו בכלל החלק שנתן לה באותה שעה ומריהוט לשון השטר יראה שהאב לא זיפה לו ע"י אחר שהעדים כתבו וז"ל השטר ותנו ביז אמי וביז אשתי וביז בני שנתתי להם מעכשיו חצר פ' וכו' הפל נתן מעכשיו לאמו ולאשתו ולבנו שלישי לכל א' ומע"ומ תלך האשה פ' והאשה פ' ויחזיקו בשני שלישי החצר שנה בשנה ויזכו לזכות בנו הנז' שלישי בחצר הנז' זכיה ונחקה גמו' וכו' עכ"ל הצ"ע פשוטן של דברים מוכיחין שהזיכוי הנז' לא יצא מפי האב הנותן אלא מפי העדים ומי הרשה אותם לזכות לאחרים ולעשות למי שאינו זוכה כזוכה הן אמת שיש מקום חקיקור דין דדל מהכא הזיכוי הרי אשפחן לה' מוהרימ"ט ז"ל בח"מ סי' א"ך דפסק שהעדים הם שלוחיו ומי זיפה להם והרב כנ"הג ז"ל סי' רל"ה אות ט"ו בהג"ה ט"כ שפן מצא להרשב"א בתשו' כ"י ושפן דעת מוהראד"ב ז"ל סי' רי"ז דף קכ"ב ע"א ע"ש והכנ"הג בתשו' ח"ג סימן קס"ג החזיק בסברא הלזו ע"ש: (כו) שאלה השואל פרה מחבירו והחזירה ע"י אחר מדעת המשאיל ומתה פטור ש"ע סימן ש"מ ס"ח ע"ש ובעיקר דין השואלה נתבאר שאמ"ל המשאיל לשואל אשלחה לך ע"י פ' ואמ"ל שלח משמע עד שיאמר בפירושו שלח אבל בהרצאת דברים לחוד הבל ואין בהם מועיל וכן פירש"י ז"ל שם בהשואל אהא דקתני התם וכן בשעה שהחזירה ולפי"ז מ"ש מר"ן ז"ל מדעת המשאיל ר"ל שהודיעו ואמ"ל הן שלח ואע"ג דגבי מאי דאמרן בפ' אלו מציאות דף ל"א אר"א הפל צריכים דעת פירש"י ז"ל שצריכים ד' שומרים שידיעו לבעלים וכו' משמע דבהודעה לחוד סגי היינו דלגבי השבת אבידה אפי' הודעה גרידתא לא בעיא ואפילו בשאר שומרין נראה דלא צריך שיאמר בפירושו אלא גבי שואל דוקא דכל הנאה של השואל משו"ה אינו מסתלק מהאונסין עד שיאמר לו בפ"י וכו' הג חלק הד"מ למ"ש הרשב"א דבהחזירה לאשתו של משאיל לא הויא חזרה

ובבסי' רצ"א כ' דכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד וע"ש להסמ"ע ז"ל סי' ע"ב סקצ"ח וכו' והש"ך ז"ל שם סקל"ו ולה' מוהריט"ץ ז"ל סימן פ"ה דע"ה ודף ע"ו ולה' דרכי נועם ז"ל סוף סימן ג' ועיין להרב מח"א ז"ל בה' שומרים סימן ל"ד: (נד) שאלה.

השואל חפץ מתבירו ונאבד והמשאיל אומר סלע היה שנה והשואל אומר איני יודע ועד אחד מעיד שהיה שנה שקל ישבע המשאיל ויטול סלע כיון שאינו מכחיש העד הרשפ"א ז"ל ח"ג הנדפס מחדש סימן פ"ג וכתב הרב המגיה א"ל לשם דתשו' זו נעלמה מעיני הרב"ח סימן ס"א שפכת דטעם הרא"ש ז"ל דנפקד לא הו"ל למידע פה הוא דסי' רצ"ח ס"ד ה"נ דשואל לא הו"ל למידע ודברי רבינו הללו סותרים דבריו והיא דסי' רצ"ח שאני דמלתא דשכיחא דאדם מפקיד שקים וכיסים מלאים ואינו יודע מה שבתוכם ואין ללמוד משם לשואל חפץ שיכול לידע פמה הוא שנה ע"ש ועיין להמש"ל פ"ה מה' שאלה דין ו' שעמד בדברי הרשפ"א ז"ל שם ועיין בסמ"ע סי' ע"ה סכ"ג והש"ך סק"ף דהלכה רונחת בישראל: (כח) שאלה נשאלתי בראובן שהשאיל לשמ' ל' ב' צמידים משונבצי' במרגליות יקרות ואבד א' מהנה פיצד משלם פי בהיותם מחוברים שוין מנה ועכשו אינו שנה הצמיד הא' כי אם מ' וראובן תובע שישלם לו חצי מנה של הצמיד שאבד ועוד לו מה שנפחת מדמי הצמיד הנשאר ובו בפרק נלע"ד לדמות דין זה להך דינא דחביצא דתמרי דאיתא לה בהשואל דף צ"ט ב' ופסקו מרן פמבואר בסי' שס"ב סי"ב ועיין בהסמ"ע ז"ל סקכ"ב גם מדין האונאה במרגליות דאמרי' שרוצה לזנוגם יש ללמוד דין זה נעדין לא הגעתי לפרק נגמר הדין ובה שעתא פאן היה וכאן נמצא רחימו דנפשין נהירו דעינין הרב כמוהר"י אבן נאיים ז"ל ומדי דברי בו בענין זה הראני אות'ו ואת נהו פרק כל כתבי ספר כתב איש רב"י עמד וימנדד אר"ש רחבת ידים והיא ל"ו נדפס"ה בספרו הבהיר ישועות יעקב סי' ס"ז ות"ל שפיונתי לרוב דבריו ז"ל וכעת נדפס ספר קול אליהו למהר"א ישראל ז"ל ובחח"מ סי' י"ד אף הוא ראה ויתר ה"ן ספ"ק הלכה למעשה ע"ע ואיה"ב אשנה פרק זה בס"ד: (כט) שאלה פלה ששמו עליה תכשיט ולא מיקתה והוליכו אותה לבית החתן ונתראה לכל הבאים לגמול חסד עם הפלה אין לה שמוש גדול מזה ואם נאבד חייבת הפלה בתשלומין ולא בעלה ואם נאבד מתחת אחד מהרואים חייב עיין כנ"הג סי' שמ"ו בהגב"י אות י"ו ואות י"ז ובחייב הפלה נתפאר הטעם שפכתתי ומשם הרב מוהרי"א גאליקו פתב טעם אחר ונ"מ לדינא: (ל) שאלה.

הא דקי"ל שואל שלא מדעת גזלן הוי כמו שכ' בטוש"ע סי' שנו"ו צריף לברר מאימתי הוי שואל דנגידון פגזלן עיין להרב מח"א ז"ל בה' גזי' סימן ח"י: (לא) שאלה. הא דקי"ל שואל שלא מדעת .

גזלן הוי ה"ד היכא שפל הנאה שלו עיין לה' מח"א ז"ל בה' גזילה סימן כ"א וע"ע בס"מ ד': (לב) שבועה. ראובן ושמ' שותפין בחצר והיו בגיהם דו"ד בענין הוצאת בגין ותקוני החצר ועמדו בדין ונגמר הדין דראובן ישבע ויטול וטען ראובן שאינו נשבע אלא עד שיזמין לו שמעון מעותיו שאינו בדין שישבע ויהיה.

ראובן דוחהו מיום ליום ומחדש. לחדש יורה המורה לצדקה שורת הדין היכן נוטה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בראש אמיר"ר הדא אמרה מ"ש הרמב"ם בפ"ד מה' מלוה די"ב מי שטען שפרע השטר ואמר ישבע המלוה ויטול אומרים לו הבא מעותיו ואח"ך ישבע

וַיִּטּוֹל עַכ"ל וּמָרַן בַּב"י בְּסִי' פ"ב ס"ח דְּקָדֵק מִדְּבָרֵי רַבִּי שְׁפָתַי אֲמָרִים לֹא הָבֵא מְעוֹתָיו וְכו' מִשְׁמַע דְּס"ל דָּא ע"ג דְּלֵא טַעַן מַלְוָה הֵכִי רַמְיָא מַלְתָּא עַל הַב"ד לֹאמַר לְנִתְבָּע דָּאִינוּ נִשְׁבַּע אֲלָא עַד שְׁתַּבִּיא לֹא מְעוֹתָיו ע"ש וְכֵן נִרְאֶה שְׁכ"ד ה"ה מ"ז לְבִדְעַת רַבִּינוּ שְׁכ' וְנַר' פִּשׁו' בְּטַעְמוֹ דְּלָמָּה לֹא לְהַשְׁבַּע הַמְּלָנָה עַל חֲנָם עַכ"ל יוֹרָה יוֹרָה דְּטַעְמָא טַעֲמִים לְמַאי שְׁהַב"ד הֵם טוֹעֲנִים פֶּה דְּהֵכִי דִּינִיק לִישְׁנָא שְׁפָתַי לָמָּה נִשְׁבַּע וּמ"ש עוֹד ה"ה מ"ז לְשֵׁם דְּיֵשׁ קִצָּת סַעַד לְזָה מִמ"ש בְּפָרְק הַכּוֹתֵב כְּתוּבוֹ לִי זְכוּתָא לְכִי מִשְׁתַּבְּעָנָא שְׁקִילְנָא וְכו' וַיֵּשׁ לְדַחוֹת רָאִיָּה זֶה עַכ"ל הֵכִי אֵיתָא הֵתָם דָּף פ"ה הֵהִיא אֲתָתָא דְּאֲתַחְזִיבָא שְׁבוּעָה בַּב"ד וְכו' אִמ"ל כְּתוּבוֹ לִי זְכוּתָא דְּכִי מִשְׁתַּבְּעָנָא שְׁקִילְנָא וְכו' וּר"ל דְּהָךְ אֲתַחְזִיבָא שְׁבוּעָה לְהַפְטֵר מִמָּה שְׁתַּבְּעוּהָ וְהַתּוֹבְעָה אִמ"ל דְּתַשְׁבַּע בְּמַתָּא כִּי הֵיכִי דְּתַכְסִּיף אֲמָרָה כְּתוּבוֹ לִי זְכוּתָא פִּיֶסְקָא דְּדִינָא דְּכִי מִשְׁתַּבְּעָנָא בְּמַתָּא יִהְיֶה לִי הֵאִי זְכוּתָא דְּפִסְקָא דְּדִינָא דְּכִי מִשְׁתַּבְּעָא פְּטִירָא וְעֵינֵן בְּפִירָשׁ"י ז"ל וּבְמִקְוֹ לְשֵׁם א"כ מָה סַעַד מְצָא ה"ה מ"ז לְדְבָרֵי רַבִּינוּ וְנִלְע"ד דְּכַוֵּנַת הָרַב הַמְּגִיד מְדַמְסִיק * לְמַחְזִי פְּשִׁקְרָא חִיִּישִׁינֵן וּלְהֵכִי לֹא כְּתַבִּינוּ זְכוּתָא אֲלָא עַד דְּמִשְׁתַּבְּעָא דְּכַוֵּנַתָּה חִיִּישִׁינֵן שְׁאֵם לֹא יִתֵּן לֹא הַמְּמוֹן נִמְצָא הַמְּלָנָה נִשְׁבַּע עַל חֲנָם אֲמָטוֹ לְהֵכִי כִּינֵן דְּחִיִּישִׁי לְהַשְׁבַּע עַל חֲנָם אִינוּ נִשְׁבַּע הַמְּלָנָה אֲלָא עַד שְׁיַבִּיא לֹא הַמְּמוֹן וְע"ז כְּתַב דְּיֵשׁ לְדַחוֹת רָאִיָּה זֶה דְּכַוֵּנַת שְׁנִשְׁבַּעָה וְהִיא לֹא נִשְׁבַּעָה כְּדָפְנִי רִשׁ"י ז"ל שֵׁם וְאִת"ל בְּמוֹסְרֵינֵן הַזְּכוּת הַלְּזֵ בִּינְד שְׁלִישׁ כַּמ"ש בְּמִקְוֹ לְשֵׁם הָא מִיָּהָא פְּשׁוֹתַבִּין בְּשִׁקְרָא כּוֹתְבִים מִשְׁא"כ הֵכָא לְדִידִיָּה דְּמַלְוָה בְּקוּשְׁטָא קָא מִשְׁתַּבַּע אֲלָא דְּחִיִּישִׁינֵן דִּילְמָא בְּתַר דְּמִשְׁתַּבַּע לֹא מְשַׁלֵּם לִיהָ נִתְבָּע וְנִמְצָא לְמַפְרַע דְּעַל חֲנָם הַשְׁבִּיעַ וְהַיּוֹתֵר נִלְע"ד בְּכַוֵּנַת ה"ה מ"ז לְדְמִסְעָד סַעִיד לְדַעַת רַבִּינוּ ז"ל כִּי הֵיכִי דְּהֵתָם כִּי אֲמָרָה כְּתוּבוֹ לִי זְכוּתִי דְּכִי מִשְׁתַּבְּעָנָא יִהְיֶה לִי הַהוּא זְכוּתָא שְׁמַעַת מִינָּה דְּשִׁפִּיר קָא טַעְנָה דְּלֵא מִשְׁתַּבְּעָא עַד דְּכַתְבִּי לָהּ זְכוּתָא וּמִינָּה גְּמִיר לָהּ רַבִּינוּ דְּמַלְוָה נְמִי מְצִי לְמִימַר לֹא מִשְׁתַּבְּעָנָא עַד דְּלִימְטוֹ לִי זִוְזִי אַע"ג דְּרַב פְּלִיג עַלְיָה דְּרַב בִּיבִי בַר אֲבִינִי וְסַבְּרָ דְּלֵא לְכַתּוּב לָהּ זְכוּתָהּ הֵתָם מְשׁוּם דְּמַחְזִי כַּשְׁק' אֲבָל הֵכָא כִּי מְזַמִּין זִוְזִי בַּב"ד לְמַאי נִיחֹשׁ וּמ"ש וַיֵּשׁ לְדַחוֹת רָאִיָּה זֶה מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּשִׁאֲנִי הֵכָא דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹן' וּלְאַטְרוּחִי לְנִתְבָּע דְּלִימְטִי זִוְזִי אֲבָל הֵתָם כִּי כְּתַבִּי לָהּ זְכוּתָא מַאי הָנִי וְאַע"פִּי שְׁפָתַי הָרַב הַמְּגִיד וַיֵּשׁ לְדַחוֹת רָאִיָּה זֶה מ"מ לְעַנְיָן דִּינָא כְּנוּתִיָּה דְּרַבִּינוּ ס"ל וְכֵן יֵשׁ לְדְקָדֵק מִדְּבָרֵי הָרִי"ף ז"ל בְּתַשׁו' סִי' ס"א שְׁפָתַי וְאֵם אֲמָרְנוּ יִשְׁבַּע הַתּוֹבַע תַּחֲלָה לֹא יִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה עַד שְׁיִהְיֶה מְמוֹנֵן מְזוּמָן עַכ"ל וְא"א דַּב"ד לֹא טַעְנִי בְּהֵכִי אֲלָא עַד דְּטַעֲנִין הַתּוֹבַע הֵיכִי פְּסִיקָא לִיהָ דָּאִינוּ מִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה עַד שְׁיִהְיֶה מְמוֹנֵן מְזוּמָן כִּינֵן דָּאִיָּהּ גּוֹפִיָּה לֹא טַעֲנִין אֲלָא ש"מ דְּס"ל לְהָרִי"ף ז"ל דְּמַלְתָּא דְּרַמְיָא עַלְיָהּ דַּב"ד שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ הַמְּלָנָה עַל חֲנָם וְכֵן מִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵי תַלְמִידוֹ הָרַב מוהר"י אֲבֵן מִיגָּאָס ז"ל סִי' ס"ד שְׁכ' וְז"ל וּבְתַשׁו' אַחֲרַת וְכו' שְׁלֵא יִשְׁבַּע בְּעַל הַשְּׁטֵר אֲלָא אַחַר שְׁיַבִּיא לֹא הַמְּמוֹן וְכו' לְפִי שְׁפִינֵן שְׁאִין לָנוּ לְהַשְׁבִּיעַ בְּעַל הַשְּׁטֵר אֲלָא אַחַר שְׁיַבִּיא לֹא הַמְּמוֹן א"כ תַּחֲלָה מָה שְׁיֵשׁ לָנוּ לְחַיֵּיב אֶת הַנִּתְבָּע הוּא שְׁיַבִּיא אֶת הַמְּמוֹן וְכו' עַכ"ל ע"ש שְׁפָפֵל הַדְּבָרִים וְהַמְתַּכְּוִין בְּדְבָרֵי עֵינָיו יַחְזוֹ שְׁאֵע"פִּי שְׁלֵא תַבַּע וְטַעַן טַעְנָה זֶה הַמְּלָנָה ב"ד טוֹעֲנִים אַע"פִּי שְׁבִשְׁאֲלָהּ כְּתוּב לְמַר וּרְאוּבֵן יֹאמַר תָּן לִי מְעוֹתִי וְאַזְ אֲשַׁבַּע לֹא עַכ"מ מ"מ מְרוּצַת דְּבָרֵי ז"ל יוֹכִיחוּ כְּדַכְתִּי וְטַעְמוֹ כַּמ"ש ה"ה ז"ל דָּאִין לְהַשְׁבִּיעוֹ עַל חֲנָם אִיכָּרָא מְמַאי דְּמַסִּיק הָרִי"ף ז"ל שֵׁם בְּתַשׁו' אֲלָא אִם רָצָה הַתּוֹבַע יִשְׁבַּע אִם יִתֵּן הַתּוֹבַע מוּטָב וְאִם לֹא יִשְׁבַּע שְׁאִין לֹא לְפָרוּעַ בְּחֹבוֹ עַכ"ל מִשְׁמַע דְּתַבִּיעַת הַזְּמַנָּת הַמְּמוֹן

היא משום תועלת בעל השטר ולא משום דלהשביעו על חנם אִמְטוּ לְהִכִּי כִּי נִיחָא לִיהּ לְמַלְנָה לְהִשְׁבַּע שׁוֹמְעִין לוֹ א"כ מֵאֵן רְמִיָּא עֲלֵיָּהּ דב"ד לְמַטְעָן לְהַזְמִין לוֹ מְמוֹן פִּינּוֹן דְּאִין בְּטַעְנָה זֹו אֵלָּא לְתוֹעֵלַת הַמְּלָנָה: שו"ר לְהִרְבֵּי גִדּוּת ו"ל שְׁעַר ב' ס"ו ח"א שְׁדַקְדָּק עַל ה' בַּע"ה שְׁבַשְׁעַר כ"א ח"א סִימָן ו' פֶּתַח שְׁמַלְנָה טַעֲנָן שְׁאִינוּ נִשְׁבַּע עַד שְׁזִינְמִין לוֹ הַמְּמוֹן וּשְׁכ"כ הֶרְמֵב"ם ו"ל וְאִיךָ קָרַב אֶת הֶרְחֻקִים דְּלִדְעַת בַּע"ה ו"ל עַד דְּטַעֲנָן אִיהוּ וּלְהֶרְמֵב"ם ו"ל אַע"ג דְּלֹא טַעֲנָן הַמְּלָנָה הַב"ד אֹמְרִים לוֹ הֵבֵא מְעוּתִיו וְאַח"כּ יִשְׁבַּע ע"ש וְהִרְבֵּי בַּע"ה שְׁם רִישׁ שְׁעַר ב' הֵבֵיא תְּשׁוּבַת הָרִי"ף הַלְזוּ בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה לְקַמְּאֵי דְּמַרְיָשָׁא מְשַׁמַּע דַּס"ל כְּדַעַת רַבִּינוּ וּמְסִיפָא לָא מְשַׁמַּע הִכִּי וְכַדְדִּיקָנָא.

וּמָרְן ו"ל . שְׁהַעֲתִיק לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ו"ל בְּלִי שׁוּם חוֹלֵק נִלַּע"ד דַּס"ל דַּהֲבַע"ה וְהַטּוֹר ו"ל לָא פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ דְּהֶרְמֵב"ם ו"ל אֵלָּא דְּאִינְהוּ ו"ל נְקֻטוּ אֹרְחָא דְּמַלְתָּא וְאַח"כּ יִשְׁבַּע וְהַדְרִישָׁה וּסמ"ע חֵלֶק עַל מָרְן וְאוֹקִים לְמַלְתִּיהּ דְּהֶרְמֵב"ם ו"ל כְּשֶׁהֲלִנָּה תּוֹבַע מֵהַמְּלָנָה שְׁטָרוּ ע"ש: וּמְצִאתִי בְּתִשׁוּ' הַגְּאוּנִים בַּס' שְׁעָרֵי צָדֵק ש"ד מְחַלֵּק הַה' סִימָן י"ו דָּף ע"ה ע"א שְׁפֶתַח מְשֵׁם רַב נְטוּרָאֵי גְּאוּן ו"ל וְנ"ל וְשְׁשֶׁאֲלַתֶּם מִי שְׁנִתְחַיֵּיב לְחַבְרִי שְׁבוּעָה בַּב"ד יְכוּל שְׁיֵאמֵר לְחַבְרִי הֵבֵא מְמוֹן שְׁלִי וְשִׁים אוֹתוֹ לְפָנַי ב"ד וְאַחַר שְׁאֲשַׁבַּע אֶטּוּל מְמוֹן שְׁלִי או"ד אַמ"ל אִידָךְ זִוְי לִית לִי וְלֹא מְזַבְּינָא נְכֻסָּאֵי וְלֹא פְּסִידָא לְהַנָּה וְחֵינְשָׁנָא דִּילְמָא לָא מְשַׁתְּבַּעַת הִילְכָף אֲשַׁתְּבַּע לִי וּבְתַר כֵּן מְזַבְּינָא דִּינָא מְאִי כָּף רְאִינוּ הַלְכְּתָא אֲתוּיֵי זִוְי וְנַחֲוִיתִין בַּב"ד וְאֲשַׁתְּבַּעֵי דִּילְמָא בְּתַר דְּמְשַׁתְּבַּע לָא יְהִיב לִיהּ זִוְי וְאִית לְקָלָא דִּינָא דְּנִשְׁבַּע וְכָף מְנַהֵג בְּכָל בְּתֵי דִּינִין וְאִי חֵינְשׁ אִידָךְ לְפְסִידָא דְּנְכֻסִיָּה דִּילְמָא מְזַדְּבִין וְלֹא מְשַׁתְּבַּע יְבִיא מְשַׁכּוֹן וְיִנְיָחוּ בַּב"ד וְיִקְנוּ מִמֶּנּוּ בַּב"ד שְׁאֵם יִשְׁבַּע זֶה וְלֹא יִתֵּן מְעוּתִיו יִמְכְּרוּ אֶת הַמְּשַׁכּוֹן בַּב"ד וְיִתְּנוּ לוֹ עַכ"ל וְנִרְאָה דַּאֲע"ג דְּכַתוּב בְּנוֹסַח הַשְּׁאֲלָה יְכוּל שְׁיֵאמֵר לְחַבְרִי הֵבֵא מְמוֹן שְׁלִי וְכו' דְּמְשַׁמַּע דְּנֻקָּא טַעֲנָן הַמְּלָנָה הִכִּי וְלֹא שְׁהַב"ד טוֹעֲנִין כֵּן מ"מ מְדַבְּרֵי הַתְּשׁוּ' מוֹכַח דַּאֲע"פִּי דְּמַלְנָה לָא טַעֲנָן דִּינָא הוּא דְּאִמְרֵי לִיהּ ב"ד הֵבֵא זִוְי מְדַקְאֵמֵר הַלְכְּתָא אֲתוּיֵי זִוְי וְכו' וְיְהִיב טַעֲמָא דִּילְמָא בְּתַר דְּמְשַׁתְּבַּע לָא יְהִיב זִוְי וְאִית לְקָלָא דִּינָא מְשַׁתְּבַּע וְהֵינּוּ כַּמ"ש ה"ה מ"ו ו"ל דִּילְמָא נִשְׁבִּיעַ אֶת הַמְּלָנָה עַל חֲנָם דְּלְפּוּם הַטַּעֲם מְסַתְּבָרָא אַע"ג דְּלֹא טַעֲנָן מְלָנָה הַב"ד אֹמְרִים לוֹ הֵבֵא הַמְּעוּת תְּחִלָּה וְכַדְדַּעַת הָרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם ו"ל וְכַמ"ש וְכַמ"ש וְאַנְן בְּדִידָן בְּתַרְיָה דְּמָרְן גְּרִירָנָא וְהוּא ו"ל \ הַעֲתִיק לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ו"ל כְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וְהַב"י גִּילָה דַּעְתּוֹ דְּהִכִּי שְׁמִיעַ לִיהּ כְּדַעַת רַבִּינוּ וְהִכִּי נְקֻטִי לְהַלְכָה וְלִמְעֻשָׁה וְכ"ש לְפִי מְאִי דְּשְׁמִיעַ לָן מְתִישׁוּ' הַנָּךְ רַבְּנוּתָא ו"ל וְה"נ שְׁמִיעַ לִיהּ לְהַשְׁ"ף סְקִי"א.

מְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם וְכַדְשְׁמִיעַ לִיהּ לְמָרְן הַב"י ו"ל: וְאַתָּה דַּע לָךְ דְּמְאִי דַּמְסַפְק"ל לְהַשְׁ"ף אִי מְהִנֵּי גְּתִיבַת הַמְּשַׁכּוֹן וְלִשְׁבַּע וְחִזְקֵךְ מִהָךְ דְּתִישׁוּ' הָרָא"ש ו"ל שְׁהֵבִיא הַטּוֹר סִי צ"ג ע"ש כְּפָר מַלְתָּא אֲמֹרֵי מְפּוּם מְמַלֵּל רַבְרָבָן רַב נְטוּרָאֵי גְּאוּן ו"ל דְּמְהִנֵּי מְשַׁכּוֹן אֵלָּא דְּאִפְתִּי אִיכָּא לְמִימַר ע"כ ל"ק הַגְּאוּן דְּמְהִנֵּי מְשַׁכּוֹן אֵלָּא כַּד טַעֲנָן הַנְּתַבַּע דְּלִית לִיהּ נְכֻסִי וְאִיבְעֵי לִיהּ לְמַזְבֵּן וְדַחִיק וּמְפָסִיד לְהוּ אֲבָל הִיכָּא דְּאִית לִיהּ מְעוּת מְזַנְמָנִים מוֹדָה הַגְּאוּן ו"ל דְּאִיבְעֵי לִיהּ לְאֲתוּיֵי שְׂאָ וּבְתַר הִכִּי מְשַׁתְּבַּע וְלִמְשַׁקֵּל נְכֻסִיָּה לְאַתְרָא וְלֹא לְמִשְׁסִי נְפִשָׁיָה עַד דְּזַבְּיִן הַמְּשַׁכּוֹן וְנִלַּע"ד פִּשׁוּ' דְּאִי אִית לִיהּ זִוְי שְׁפִיר קְטַעֲנָן מְלָנָה אֲבָל אִי לִית לִיהּ זִוְי שְׁפִיר מְצִי לְאֲתוּיֵי מְשַׁכּוֹן וְלִשְׁתְּבַּע וּמוֹכֵר הַמְּשַׁכּוֹן דְּהָא בְּרוּר מְבוֹרָךְ דְּעַלְמָ' דִּינָא הִכִּי דְּאִי לִית לִיהּ זִוְי דוּחָהוּ אֲצַל מְטַלְטְלִים כְּדָאֵי בַּש"ע סִי ק"א ע"ש וּמ"ש הָרָא"ש

ו"ל או יתן משכון ביד הב"ד וכו' בדלית ליה נכסי פדברי רב נטרונאי גאון ו"ל ולפי שהטור לא נמצאת בידו תשובה זו של ר"ן גאון ו"ל ומצא תשו' זו לאביו ו"ל העתיקה ללמד דעת דבהזמנת משכון היכא דלית ליה זוזי תסגי ליה להזקיקו לישיבע וכי אתשל הרא"ש ו"ל בשנותפין שחלקו הוא דאיתשל משו"ה לא כתבה הטור אלא בסי' צ"ג דמייירי בשבו' השנת' וכו' נסתלק דקדוקי של הרב פרישה שם דמאי קמ"ל דכבר נתבאר בסי' פ"ב ועוד נראה דאתא הטור לאשמועי' דלא תימ' ע"כ לא קאמ' הרמב"ם ושאר רבנותא דהמלנה מצי למימר לא אשבע עד שתביא המזון אלא במוציא שט"ח על חבירו שהחוב מבנרר ונזק פראי מוצק ומצי לגבות בו לאלתר אלא דתקנת חכמים אי טעין פרעתי מזקנינו ליה לישיבע וליטול וכיון שהחוב מבנרר מצי למימר לא אשבע עד שתביא המזון אבל פשהחוב אינו מתברר אלא לאחר השבועה לא אמרינו לנתבע שיזמין לו המזון אהא אתא לאשמועינן מדברי הרא"ש ו"ל דלא היה עליו שום חיוב מזון אלא ע"י שבשביל שהפך הנתבע השבועה על התובע אפי"ה פסיק ותני הרא"ש ו"ל דצריך להביא לו המזון קוד' שישיבע ומינה דהה"נ בשאר המקוויב לישיבע וליטול אע"פ שאין החיוב מתברר אלא ע"י שישיבע דמצי למימר דלא אשתבענא אלא עד דאתית לזוזי בב"ד אלא דאיכא למימר דמתשו' הרא"ש ו"ל הלזו ליכא למשמע מינה למי שהיה חובו אלא אחר שישיבע ושיגא הא דהרא"ש ו"ל דלא הנייא חלות שבועה על התובע כלל אלא דנתבע מצי למפטר נפשיה בשבו' דכבר ארצויי ארצי לתובע אלא כיון דהנתבע הוא דשדי עליה גודא דשבועה דהפיך עליה משו"ה מצי אמ"ל התובע כיון דאת הוא דשרית עלנאי גודא דשבו' אנא נמי לא אשבענא אלא עד דאתית זוזי לב"ד: ומסתפל הוינא בתשו' הרב מוהר"י אבן מיגאס ו"ל שם דשני ליה בין שבו' דרמאי על הב"ד דאמרי לתובע השבע וטול כגון פוגם שטרו וכיצא דאע"ג דהנתבע לא טען אשתבע לי רמאי מלתא על הב"ד למימר ליה לתובע השבע וטול דבכ"הג אין חלות החיוב שא אחר שישיבע כה"ג אינו מחוייב שבועה הנתבע שאין לו אלא עד שישיבע התובע תחלה להחזיק חובו וכ' הרב שם דשבועת הלנה שאין לו היא תמורת המעות אלמא כל שאין החוב מתברר אלא אחר שבועת התובע אי גברא דאית ליה נכסי להזמין המזון או גברא דלית ליה וסויב לישיבע דלית ליה לא אמרינו לנתבע זוזי או לישיבע דלית ליה אלא עד דמשתבע הלנה לאחזוקי לשטריה אבל מי שאין לו על הב"ד להשביעו אלא עד דטעין לנה משום דהשטר בחזקתיה קאי אינו נשבע המלנה אלא עד.

שיביא המזון או ישיבע הלנה דלית ליה דשבועה תמורת נתינת המעות היא ואח"ך ישיבע המלנה שאינו פרוע וכן יש לדקדק מדברי הרמב"ם ו"ל שכתב לדין זה בחלוקה בפ"ע וכתב מי שטען שפרע השטר וכו' דמייירי בחוב מבנרר ולא קאי אמאי דכתב בר"פ הפוגם שטרו וכו' לאשמועי' דבכ"הג דינא הכי וכן נראה שהיא דעת ה' פרישה ו"ל בדעת הרמב"ם ו"ל שכ' וז"ל כיון דהשט"ח הוא בשלימותו וטובו וכו' והמלנה בדין תובעו מש"ה צריך לשלם או לישיבע וכו' עכ"ל ולאפוקי פוגם שטרו שאינו בשלימותו וטובו דאז.

אין לו לשלם ולא לישיבע עד שישיבע המלנה וכדכתב' בעניו'. שו"ר לה' גד"ת ו"ל שכ' שם שעמד בחקירה זו ודקדק מדברי הרמב"ם ו"ל כדדייקנין גם בתשו' הרא"ש ו"ל חילק פדכתי' אלא שאח"כ פסע לאחוריו מתשו' לקמאי דאיתי לה' ה' בע"הת ו"ל דמי

שהוא דְּנִשְׁבָּעִין וְנוֹט' נִרְאֶה דְּכָכָל נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל אִיפָא לְמִימַר הָכִי וְכֵן הַדַּעַת נוֹתֵן עַכ"ל וְאַנּוּן בְּדִינּוֹן פִּינּוֹן דְּחֻזְיָנוּן לֵה' מוהר"י אָבֵן מִיגָאס ו"ל קָרִי בְּחִיל לְחַלֵּק בֵּין דִּין לְדִין וְהַרְמַב"ם ו"ל מִשְׁתַּמְעֵן מְלוּהֵי פְדַעַת רַבּוֹ אִיפָא לְמִימַר דְּהַנְּשַׁבְּעִין וְנוֹטֵלִין דְּכַתְּנָן בְּשֵׁאלָה לְקַמְאֵי מִיָּרִי בְּנִגְזֵל וְנִחְבָּל וְשְׁכִיר וְכַמ"ש הָרַב שֵׁ"ף שֵׁם סְקִי"ג ע"ש וְאֵע"פִּי שְׁבַתְשׁוּ' הָרִי"ף שֵׁם דְּהוּא מְאַרְהַ דְּתִשׁוּ' זֹו דְּקַמְאֵי כַדְב' וְשֵׁם פְּתוּב לְמ"ד הַשְּׁנוּיִם בְּמִשְׁנֵה וְכו' א"ל אֶהְיֶה דְּנִקְטַת תַּנָּא.

בְּרִישׁ כָּל הַנְּשַׁבְּעִים וְנָהוּ טַעְמָא דְּכ' הַשֵּׁ"ף ע"ע: (לג) שְׁבוּעָה. מִי שְׁנִתְחַזְּבֵי שְׁבוּעַת הַיָּסֵט לְחַבְרֵוֹ וְנִשְׁבָּע בְּלִשׁוֹן הַגְּרִי הוּא וְחַק אֵלֶּאָה אִי הוּנָיָא שְׁבוּעָה וְנִפְטָר מְדֵי שְׁבוּעָתוֹ אוֹ לֹא: זֹאת אֲשִׁיב הִנֵּה הַרְמַב"ם ו"ל בַּפְּכ"ו מֵה' סְנֵהֲדָרִין דִּין ג' פְּתַב וְנ"ל אִם קָלָל בְּכָל לִשׁוֹן חֲזִיב שְׁהַשְׁמוֹת שְׁקוֹרְאִים בְּהֵם הַגּוֹיִם לְהַקְב"ה הָרִי הֵם פְּכָל הַכְּנוּיִם עַכ"ל וּמְדַמְצִינוּ לְעַנְיָן מְקַלֵּל חַבְרֵוֹ בְּשֵׁם קָרִי לְשֵׁם שְׁקוֹרְאִים בְּהֵם הַגּוֹיִם לְהַקְב"ה פְּנוּי לְחֲזִיב עָלָיו דְּכְוֹתָהּ גְּבִי שְׁבוּעָה נְמִי חֲשִׁיב פְּנוּי וּמְפָטֵר וְהַרְאָב"ד ו"ל לֹא חָלַק עָלָיו אֵלֶּא לְעַנְיָן מְלַקוֹת דַּס"ל דְּעַל הַכְּנוּיִים אִינוּ לּוֹקָה עֵינֵין בְּמֶרֶן הַכ"מ אָבָל בְּנוֹדָי דְּמוֹדָה דְּבַל"ת אִיתִיהָ וְכו' ה' מְגַדֵּל עַז ו"ל שֵׁישׁ לְרַבִּינוּ רֵאֲיָה לְדִין זֶה מִפ"ק דְּדָנְדְּרִים לְגַבִּי פְּנוּיִי נְדָרִים דְּאִמְרֵי לִשׁוֹן הַגְּרִים הֵם עַכ"ל וְנָה לִשׁוֹן רִש"י ו"ל דָּף יו"ד שֵׁם לִשׁוֹן נְכָרִים וְכו' דְּהָכִי מִשְׁתַּבְּעֵי נְכָרִים וְכו' וַיִּשְׂרָאֵל נְמִי אִי מִשְׁתַּבְּעַ בְּהָאֵי לִישְׁנָא מִיְתָסֵר וְכו' עַכ"ל וְמָה הִפְרִישׁ בֵּין נִשְׁבָּע מִפִּי עַצְמוֹ לְנִשְׁבָּע מִפִּי אַחֲרִים וּמְצַאֲתִי לְהַרְדָּב"ז ו"ל בְּחַדְשׁוֹת סִי ק"ה שְׁכ' מִשְׁם רִיב"א וְנ"ל שְׁבוּעָה בְּשֵׁם יֵשׁ כָּאֵן וְאֵע"פִּי שְׁלֹא אָמַר שֵׁם אֵלֶּא פְּנוּי בְּלִשׁוֹן לְעַז דְּאִמְרֵי מְאִרֵי דְּכּוֹלָא שְׁבוּעָה עַכ"ל וְהַרְשָׁב"ץ ו"ל ח"ג סִי טו"ב פְּתַב מִשְׁם רַבִּי הַאִי גְּאוֹן וְנ"ל שְׁבוּעָה שְׁנִשְׁבָּעִים הִישְׁמַעְאִלִים וְחַק לֹא אֵילֶּא אֵלֶּא אֵלֶּאָה שְׁהִיא שְׁבוּעָה חֲמוּרָה גַּם אִשׁוּ"ר לֵה' בְּנוֹ הַרְשַׁב"ש ו"ל סִי נ"ח שְׁהִבִּיא תִשׁוּ' רַבִּינוּ הַאִי הִלְזוּ בְּאוֹרְהָ קֶצֶת וְהִבִּיא מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל הַנְּיָתְנִים לְמַעְלָה ת"ל וְעוֹד לוֹ מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בַּפ"ו מֵה' שְׁבוּעוֹת ע"ש וְכֵן יֵשׁ לְלִמּוּד מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בַּפ"א מֵהַלְכוֹת בְּרַכּוֹת שְׁכ' שְׁפָל הַאֲזַכְרוֹת שְׁאֲמָרוֹן בְּלִשׁוֹן חוֹל יֵצֵא ע"ש וְכֵן מְצַאֲתִי בְּתִשׁוּ' הַגְּאוֹנִים שְׁכ' בַּס' שְׁעָרֵי תִשׁוּבָה סִימָן קמ"ב בְּשֵׁם רַבִּינוּ הַאִי גְּאוֹן ו"ל ע"ש וְכֵן מְצַאֲתִי עוֹד בְּתִשׁוּ' הָרַב בַּר בְּרוּךְ א"ל סִי"ו עַש"ב חוֹפ"מ: בִּירוּשְׁלַמִי בַּפ' שְׁבוּעוֹת שְׁתִּים בְּתִרְאוֹ וְהִבִּיאֵו הָרִי"ף ו"ל שֵׁם וּפִי תִלְמִידוֹ הָרַב מוהר"י אָבֵן מִיגָאס ו"ל סִי ח' ע"ש: (לד) שְׁבוּעָה.

מִי שִׁיּוּדַע בְּחַבְרֵוֹ שְׁנִשְׁבָּע לְשַׁקֵּר וְתַבְּעוּ בַכ"ד שְׁחֲזִיב לוֹ מְנָה וְהִלָּה כּוֹפֵר אוֹ מוֹדָה בְּמַקְצֵת אוֹ עַד א' מַעִיד כְּדַבְּרֵי הַתּוֹבֵעַ וְשָׂרוּ רַבְּנֵי שְׁבוּעָה עַל הַנְּתַבֵּעַ דְּאוֹרִיִּיתָא אוֹ דְּרַבְּנֵי אִי שָׂרִי לִיה מְרִיָה לְתוֹבֵעַ לְהַשְׁבִּיעוֹ פִּינּוֹן דְּקִי"ל: בְּגוּיָה דְּנִשְׁבָּע לְשַׁקֵּר אוֹ לֹא: זֹאת אֲשִׁיב אֵהָא דְּאִמְרֵינוּ בְּפָרֵק שְׁבוּעַת הַדִּינִים דַּס"ל ע"ב אר"ש בֵּן טַרְפִּין שְׁבוּעַת ה' תְּהִיָה בֵּין שְׁנֵיהֶם מְלַמֵּד שְׁחִלָּה הַשְּׁבוּעָה עַל שְׁנֵיהֶם וּפִי רִש"י ו"ל שְׁשִׁנִּיהֶם.

נְעַנְשִׁים בְּהָ שְׁלֹא דְקָדַק לְמִסְוֵר מְעוֹתָיו בִּיד נְאָמָן וּבְאוֹ. לִידֵי חִילוּל ה' עַכ"ל מְדַבְּרֵי מוֹכַח דְּהַמְשַׁבֵּיעַ לְחַבְרֵוֹ דְּקִי"ל בְּגוּיָה דְּנִשְׁבָּע לְשַׁקֵּר עָנוּשׁ יַעֲנֵשׁ וְכַתְּבוּ שֵׁם הַתּוֹס' דָּף מ"ז ע"ב בַּד"ה חִלָּה וְכו' שְׁפָן נַר' מְדַמְיִיתִי לֵהָ הֵתֵם מְהָא דְּרַשְׁב"ט לָא מִיִּיתִי מְהָךְ בְּרִיִּיתָא גּוּפָא אֵלֶּא לְאִשְׁמוּעִינוּ שְׁאֲפִילוּ הִיכָא שְׁהִדִין עִם הַתּוֹבֵעַ וּמִשְׁבִּיעוֹ לוֹ עָנֵשׁ הַפְּתוּב: אֲמַנְם מְצַאֲתִי לְהַרְיֵטְב"א ו"ל בַּמ"ד לְדָף ט"ל אַחַר שְׁהִבִּיא פִיר"ש ו"ל ב' ור"ת

פ' חלה על שניהם דרף פלל פלומר על א' מהם והיינו דכתוב שאם נשבע שלא כדין
עונש שבועה עליו ואם חבירו השביעו שלא כדין העונש חל על חבירו.

עכ"ל דעת עליון דאם חבירו השביעו אין שום עונש עליו ולא ידעתי מה יענה ו"ל לקו'
התוס' דא"ה אמאי לא מניתי מהך פרי' גופה פמזנר עוד כ' הריטב"א ו"ל ומסתברא
דזמנין משפחת לה על שניהם ממש כשחבירו מהפך עליו שבועה ויודע שנשבע שלא
כדין עכ"ל ונר' שרעתו שלא כדעת רש"י ו"ל דכשהמשיב יודע בחבירו שנשבע לשקר
דאיהו הגורם אבל תובע לחבירו שחייב לו.

והלה כופר ונתחייב לו שבועה שהדין להשביעו שאע"פ שיודע בחבירו שנשבע לשקר
משביעו כדין ואין עליו שום עונש וגבי חשוד שנתפאר בטוש"ע ריש סי' צ"ב שאפילו
אם ירצה התובע להשביעו אין שומעין לו ע"ש ובהרמב"ם ו"ל רפ"ב מה' טוען וכתב
הסמ"ע שם וטעמו נראה מפני שהוא נחשד שהוא יוצא ש"ש מפיו לשקר וכו' אין שומעין
להתובע להשביעו משום חילול השם עכ"ל לא תותביה להתם מהכא דחשוד שאני דכ"ע
ידעי דחשוד אשבועתא וכי משביע ליה התובע איכא חילול השם משא"כ הכא דליכא
חילול ה' מצי לאשבועיה וחסא ישא האיש ההוא והמשביעו אין עליו עון אשר חטא
ופשיטא דע"כ ל"ק רש"י ו"ל אלא לענין עונש דרח' שדי עונש עליה שלא דקדק למסור
ממונא ביד נאמן או בפני עדים אבל לאו למימרא דאיכא לתא דאיסורא להשביעו דהא
במודה במקצת דהתובע מידע ידע דכי משתבע לשקר משתבע ורחמנא אמר שבו' ה'
תהיה ומי איכא מידי דרחמנא שרי ורפנן אסרי כמ"ש התוס' במס' חגיגה די"ו ובריש
פרק הרבית וכבר הארכנו בזה בענין במ"א בס"ד אלא לאו ש"מ דרש"י ו"ל הכי שמיע
ליה דהא דקאמר רשב"ט מלמד שהשבו' חלה על שניהם דאע"ג דשרי ליה מאריה
להשביעו והדת נתנה מפי עליון הא מיהא פיון שלא דקדק למסור ממונו וכו' איתיה
בחלות עונש השבועה: וראיתי לה' מוהר"ם אלשיך ו"ל בפירושו בתורה דקנ"ו ע"ב
לא תשא.

את שם ה' אלהיך לשוא וז"ל באמרו אשר ישא את שמו רובה את המשביע גם הוא פי
שבועת ה' תהיה בין שניהם לזה חזר ואמר את אשר ישא את שמו ובפרט בינדעו דלשוא
ישבע עכ"ל מ"ש שריקה את המשביע גם הוא פי שבועת ה' תהיה בין שניהם קשה דתנא
דברייטא דפ' פל שבועת הדנינים מוקי להאי קרא דשבועת ה' וכו' בינדע שאינו חייב לו
וגונב דעתו להביאו לידי שבועה ולרשב"ט לשיטת רש"י ו"ל ודעמיה ביודע בחבירו
שישבע לשקר והיא החלוקה הב' שכתב הרב ו"ל ובפרט בינדעו וכו' וילדעת הריטב"א
בשבועת ה' תהיה בין שניהם ואפילו לדעת רש"י כתבנו דליתיה בכלל לאו פלל אלא
שנענש על שלא דקדק וכו' וכדכתי' עו"ק לפ"ד ו"ל בחלוקה הא' דגם המשביע ריבה
הפתו' מאת לאיסור לאו א"כ חייב שבועה לא מתוקם אלא במשביע דעבר על הלאו דלא
תשא וק' לשמוע: גם אשו"ר להרב מוהרי"מ ט בדרשותיו שם דף ע"ח ע"ב שכ' וז"ל
בכלל לא תשא שאם יודע שישבע חבירו על שקר שלא ישבי' עכ"ל ולא ידענא מהיכא
פסיקא ליה האי ואם סמיכתו על רש"י ו"ל כפר פתבתי מאי.

דנלע"ד בכונת רש"י ו"ל וסבור הייתי לומר דמסתמיה ואזיל אפתפיה דרבינו יונה שכתב
אח"כ וז"ל ובכלל אם קבל עליו להשבע אע"פ שלא נשבע עובר פן. הביא רבי יונה

ז"ל עכ"ל וכנראה דהני תרי מלי גמרינהו מרבינו יונה וכדאי הוא רבי יונה לסמוך עליו
אע"פ ש'לדן יש תשו' כמו ש'נאמר אלא שאח"ך מצאתי לה' ז"ל בס' קדושים דרוש ב'
דף קכ"ט ב' שהביא דברי רבי יונה ז"ל בבחי' הב' דהמקבל עליו לישבע והכי איתא
בספרא ועיין בפרקן בש"ע סי' כ"ו ס"ך ובב"י ז"ל שם ס"ל שהביא פירש"י ונאח"כ הביא
דברי הגמ"י פ"א מה' שבועות אות ו' שכתב משם התוס' שא' מהם חלה עליו השבועה
והוא פי' ר"ח שהביא הריטב"א ז"ל שכתבתי לעיל ועיין בפרישה שם ובסמ"ע סקס"א
עוד מצאתי סמוכים דרבנן לס' הרב מוהר"ם אלשי"ך ז"ל ונהרב מוהרימ"ט ז"ל מדברי
ה' שלטי הגבורים בפ' שבועות העדות וז"ל מההיא דלא תשא ולא תשיא כתב בפסקים
דיש להזהר שלא להשבע מי שיודעים בו שאם ישבע ישבע לשקר ע"ש ומשמעות
דורשין איפא ביניהו: ותבט עיני להרדב"ז ז"ל בישנות סי' קנ"ב שאול גשאל דוד ז"ל
על האי דינא ואייתי בידיה פירש"י ופי' התוס' ומקללם דברי הריטב"א ז"ל הנאמרים
באמת ומ"ש דהק' על פירש"י ז"ל בתוס' שלפנינו ונמצא פתוב דאדרבה מסייעי לפירש"י
והקושיא מעיקרא ליתא דנדאי מצי להשביעו דפרשי משבועתא ולא פרשי מממונא אלא
על שלא דקדק נענש והסקמת דעתו ז"ל דהנמנע מלהשבע נקרא חסיד שוטה ואדרבה
הלעיטהו לרשע וימות ע"ש ולא נגלה בימי הרב ז"ל ס' של"הג דגברא רבא קא מסהיד
דפוסקי הלכות פסקו דיש להזהר מלהשבע מי שיודעים בו שישבע לשקר ואנו בדידן
דאשפחן לתרי ארינותא מהר"ם אלשי"ך ומוהרימ"ט ז"ל דפשי' להו דאית ביה איסור
דלא תשא יש להזהר מלהשביע כשיודע חברו שישבע לשקר והרדב"ז ז"ל גופיה סינים
עלה דכל ירא שמים אין להשביע אלא טיל עליו חר"ס ע"ש ועיין בה' הערוף ערוף הקסת
והעתיקו הרמב"ם ז"ל בתשו' פאר הדור סי' קמ"ה דשמיע ליה דהשבועה חלה על שניהם
ר"ל ממ"נ א' מהם נכשל בחומר השבועה וכדמפרש לה ר"ת ז"ל כמ"ש הריטב"א ז"ל
אשר הובא לעיל ועיין לה' כנ"הג ז"ל סימן פ"ו אות ס"ג בהגהב"י ז"ל: (לה) שבועה.

מי שנתחייב בשבועה לחבירו ליתן לו מעות ביום פ' ונזכר עוד היום גדול ואמר בלבו
עדין יש לי פנאי והלך לעסקיו ושכח עד שעבר היום ה"ז פאנוס עכ"ל מר"ן ז"ל בב"י
סס"י ע"ג משם הנמק"י ז"ל פ"ב דב"ק ומאי דפשי' ליה להרב ז"ל דשכחה הוי.

אונס לכאורה נר' איפכא בפרק המפקיד דף ל"ה פל לא ידענא פשיעותא היא וחיוב
הנפקד והכי הלכתא ומנספמת מפל הפוסקים והיותר ק' שהנמק"י שם כ' משם הר"ן ז"ל
מפאן יש ללמוד שהנותן פליו לסרסור למשכנמם לו ואמר איני יודע היכן משפנתים פשיע'
היא וחיוב לשלם עכ"ל ופסקו בש"ע סי' קפ"ה ס"ח ע"ש: וראיתי למרן הב"י ז"ל ריש
סי' ר"ז שהביא משם חידושי אגודה בראשונה הנה נטמן ביום אחרון של חדש פדי
שיהיה חלוט לו התקין הלל וכו' מפאן נראה מי שגזר לעשות דבר בתוך שלשים יום או
זמן אחר ולא נאנס תוך הזמן והנה יכול לעשות וביומא דמשלם זמניה נאנס לא מקרי
אונס מדהוצרך הלל לתקוני דהא הך נאנס ביום אחרון עכ"ל מרוצת דבריו תוכיח
דפשיטא ליה דבמוכר בית בבתי ערי חומה יכול לכופו לקבל דמי מקנתו בתוך זמנו
אמטו להכי אע"ג דביום האחרון אתגיס לא הוי אונס דה"מ למכפניה גו זמניה לקבול
מניה ועיין מה שהארכתי לעיל במערכת אות מ"ם מדיני משכונה סי' בס"ד ועלה דהך
מתני' דבראשונה שונה הנה נטמן דאיתא לה בערכין דף ל"א ובגיטין דף ע"ד אתמר עלה
דמתקנת הלל נשמע דנתינה בע"כ לא שמה נתינה הקשו התוס' מהלוהו בישוב אינו

מחזיר לו במדבר ש"מ הא בשוב מיהת מצי כניף ליה לקבולי ע"ש ועדיפא מינה הו"ל לאקשוני דאפי' גו זמניה מצי כניף ליה דאמר רבא בפי' האנמינים דמ"ז האי מאן דאזנפיה לחבריה מאה זוזי ופרעיה זוזא זוזא פרעונא הוי ואין לו עליו אלא תרעומת דאמ"ל אפסדתא מנאי דפרעיה בפרוטרוט ופשיטא דבע"כ אבעי ליה לקבולי גו זמניה ואפי' פרוטה דאל"ה לא לקבולי מניה ולא תרעומת תהוי ליה לגביה כמ"ש הרא"ש ז"ל משם הרב העיטור ז"ל ע"ש נדבר פשוט הוא ואין פאן מקומו להאריף: לדאתן עלה לכאורה דברי הנמק"י וחי' אגודה .

פלגן בהדיניהו דלדעת. הנמק"י אע"ג דהו"מ לקיים שבועתו מבע"י פיון דבהיהא שעטא לא רמיא עליה חיובא לקיים דבורו אם נאנס אח"כ חשיב כאנוס ואלו לדעת חידושי אגודה פיון דהו"מ לקיומי גו זמניה פי לא קיים אע"ג דאתניס לא חשיב אנוס וה' כנ"הג שם בסי' ע"ג אות ז"ן בהגהב"י תירץ דלגבי שבועה הוי אנוס פיון דאפי"ה לא מפטר מחיובו אבל לפוטרו מחיובו פנדון ספר האגודה לא הוי אנוס דעתו ז"ל דמש דבנשבע לפרוע לזמן פ' אע"פ ש'נאנס באותו זמן ולא פרע אפתי השבועה בדנקתה קיימא כמ"ש הטור שם בשם תשו' אביו הרא"ש ז"ל שאע"פ שהלנה לא תבעו בזמנו אפתי מןשבע ועומד הוא וכיון דליפא דררא דממונא חשבינן ליה אנוס ושללא פדעת הרשב"א ז"ל עיין בטוש"ע י"ד סי' רכ"ח ובהכי אתנח לן מאי דדייקנא על הנמק"י ז"ל דפרק המפקיד דכל לא ידענא פשיעוהא היא דהתם לגבי דררא דממונא הוא משו"ה לא חשיבא שכחה אנוס אלא דאפתי איכא למידק מהדדאמרי' בפ"ב דביצה די"ז דקאמר שמואל דההוא סמיא דשכח ולא אותיב ע"ת דקרי ליה פושע ע"ש דלאו לענין דררא דממונא אלא לגבי איסור וקרי ליה פושע ואם יש לחלק בין פ"א לפ"ב צריף ערב ועיין לה' המאור ז"ל ובשיטה המקוב' לשם ובמקומו יתבאר בס"ד: איברא דאפתי לא איפרוק דלפי דבריו ז"ל אי טעין שכחתי נאמן וחשבינן ליה כאנוס ולא מפסל למסור לו שבועה אף על גב דמשפחת לה שנשבע בפני שני עדים או' להיות התובע עד א' לכשיצטרף עם אחר לפוסלו משבועה ומצאתי להרשב"א ז"ל בתשו' סי' עת"ר והיא לו נשני"ת בח"ג סימן של"ג שכ' וז"ל על ראובן שנשבע לפרוע שמעון בזמן פ' ולא פרע וטען ששכח השבועה אינה טענה ואינו נאמן להכשיר את עצמו למסור לו שבועה א"כ איף לה חשוד על השבועה אפי' בשבו העדות דיכול הוא לטעון שכחתי וסבור הייתי שכן הנה וכדאמרינן מרינן בפרק אלו נערו וכו' ניתרי הוי מעיקרא אמר אשתליין וכו' ע"ש ודברי הרשב"א ז"ל הללו יש בהם מההרגש דאיהו ז"ל מסייע למלתיה דטענת שכחתי לא מהנניא משבועת העדות דלא מהימני למימר.

אשתליין א"כ מאי מייתי מהו דאלו נערו דיהיב טעמא לא לקו משום דאי מתרו בהו מעיקרא מצו למימר אשתליין אלמא דטענתו אשתליין פותרתו מידי מלקות דטענה. אלימתא היא וסוף סוף קשו קראי אהדדי דמשבועת העדות נראה דטענת אשתליין לא מהנניא ונעשה חשוד וגבי עדים זוממין אמרינן דמלקא לא לקו משום דאינם בהתראה דכי מתרו בהו מעיקרא מצו למימר אשתליין וכדאמרי' מרי' בפ' אלו נערו ואפי"ה נעשה חשוד עליה פדתנן בפ' פל הנשבעין אלא עכ"ל דצ"ל דתקנת חכמים היא שלא

למסור לו את השבו' והפכוה לשפנגדו אבל למלכי לא דבעינן התראה ולכי מתרו בהו מעיקרא מצו למימר אשתליין והא גופה ק"ל להרשב"א אתנא דמתני' דקתני ושפנגדו חשוד על השבועה דאמאי נעשה חשוד ושפנגדו נשבע ונוטל דילמא איתשל והניחה בצ"ע כמ"ש הר"ן בפ' כל הנשבעין אמתני' שפנגדו חשוד ע"ש דהא דלא ק"ל משבועת הפקדון דקתני במתני' דעל שבועת הפקדון נמי נעשה חשוד ושפנגדו נשבע ונוטל משום דבשבועת הפקדון ל"מ למימר אשתלאי דהאי גברא הפקיד גבאי דמשפחת לה שראוהו העדי' שהפקיד אצלו ועכשיו הוא ברשותו אבל משבועת העדות שפיר ק"ל דמה"ט גופיה מבעיא לן בריש שבועת הפקדון הזיד בשבועת הפקדון והתרו בו חייב קרבן או מלקות או שניהם ולא מבעיא ליה גבי שבו' העדות משום דבש"הפ משפחת לה וכדכתי' אבל בש"הע לא משפחת לה דמצו למימר אשתליין עיין בתוס' שם דל"ו ע"א ובתוס' הרא"ש ז"ל ובחז' הרשב"א ז"ל שם ומבנררים הדברים ביותר בחי' ה' מוהר"י אבן מיגאס ז"ל שבס' אוריין תליתאי ע"ש ועיין מ"ש מהרש"ל ומהרש"א ז"ל שם משם ה' מוהריב"ל ז"ל ועיין בדברי ה' אבן מיגאס שם דוק ותשפח: הדרי בי דהרשב"א ז"ל טעמו ונמוקו עמו דלא ק"ל אלא משבו' העדות ולא מש"הפ כמדובר ולפי המשוער מדבריו שבתשו' ובחז' פרק אלו נערות אשר הובאו במקונצת שכ' מדלא קאמר ר"א עדים זוממין לא לקו אלא קאמר משלמי ולא לקו ע"כ ה"ק פיון דאי אפשר למענש להו בתרתי דרתמנא אמר כדי רשעתו על רשעה אחת אמה מחייבו ולא.

שתי רשעיות הילכך כל היכא דליכא חיוב ממון גבי בן גרושה וכן חלוצה שפיר מלקא לקו אבל היכא דאיכ' חיוב ממון ומלקות ואינו נדון אלא בתנא מנייהו מסתבר' לחיובינהו ממון ולא מלקות דמלקות בעי התראה ולא מהניא בהו התראה דכי נתרי בהו מעיקרא אמרי אשתליין אע"ג דטענה קלישתא היא פיון דאיכא לאוקומי קרא דועשיתם לו כאשר זמם לגבי תשלומין טפי עדיף מלאוקומי במלתא דס"ס מצו למימר אשתליין.

אבל למסור לו את השבועה למפטריה מטענת התובע לא מהימנין ליה כשנחשד על השבועה לומר אשתלאי והשתא מתרצא שפיר קו' הרב ז"ל ומה שתיגרין הר"ן ז"ל לחלק חלוקת זמנים לשיעורין ניתנו אבל מדברי רש"י ז"ל בפ' אלו נערות אהא דאמר נתרו ביה מעיקרא שכתב קודם יום א' או שעה ע"ש ועלה קאמר אמרי אשתליין אלמא קודם שעה א' דאיהו שיעורא זוטא אפי"ה מצו למימר אשתליין ושללא כדעת הר"ן ועוד דלפ"ד ז"ל מתני' דנעשה חשוד מיירי בזמן קרוב דוקא ולא הוי דומיא דשבועת אידך דתנו במתניתין: איברא דק' לענ"ד דאפי' בזמן קרוב אמאי נעשה חשוד דנהי דלא מהימן למימר אשתלאי הא מיהא מצי למימר האי לא ידעתי דקאמרי לא נתפונתי להעיד וכדאמרי' מרי' ברפ"ג דכריתות די"ב ע"ש ובהכי אתנח לן מאי דק"ל להרב ברפת הגבוח שם דאמר ל"ק מגו ד יכול לומר שכחתי וכמ"ש התוס' בר"פ שבועת הפקדון הנתינים למעלה ע"ש ולדברי הר"ן לק"מ דא"ל א"ל אמה יודע בעדות בזמן קרוב דתו לא מצי למימר שכחתי.

למפטרי נפשיה אפתי מצי למפטרי נפשיה פי אמר לא נתפונתי וחדשות אני מגיד דמסוגיית פרייתות הלז מוכח דעדים בעו פנונה להעיד ואם לא נתפוננו אע"ג שראו אינם בתורת עדים וכ"כ התוס' ישנים שם מפ"ה ע"ש וזה דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות

עדות דין ו' וְהִרְשָׁב־א ו"ל בְּתִשׁוּ' ס' אֶל"ף ע"ג וְהָרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּ' פָּלֶל ס' ס' ג' כַּמ"ש
ה' בַּכ"מ שָׁם וְעֵינָן לְעִיל בַּמַּע' אוֹת ע' מִדִּין.

עדים ס' . מאי דְּכִתִּי בְּעֵינָיו' בַּס"ד וְאֵין פֶּאן מְקוּמוֹ וְרֵאִיתִי לֵה' הִלְבוּשׁ שָׁם בַּס' ל"ד
ס"ה שְׁפָתַב לְתִשׁוּ' הִרְשָׁב־א ו"ל.

הִלְזוּ וְכַתְּב וְכֵן עֲדִים זִמְמִין לָמָּה חִיִּיבָה תּוֹרָה לְשַׁלֵּם דָּאָם יֵאמֵר סְבוּרִים הֵינּוּ שְׁפָן הָיוּ
וְשׁוֹגְגִים הֵינּוּ אֶלָּא ש"מ לֹא מְהִימָן לְהַכְשִׁיר אֶת עֲצָמוֹ וְאֵנִי עֲנִי לֹא הִבִּינוֹתִי שְׁאָם נִתְפָּוֶן
לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הִרְשָׁב־א ו"ל דְּהָא מִיִּיתִי מִפְּרָק אֵלּוּ נְעֻרוֹת וּק"ל מֵאֵי דְדִיִּיקָנָא בְּעֵינָיו' וְנִיחָא
לִיָּה דְהִרְשָׁב־א מִיִּיתִי מִדְּמִשְׁלָמִי מְמוֹן דִּילְמָא שׁוֹגְגִים הֵינּוּ וְכִסְבוּרִים הֵינּוּ שְׁפָן הָיָה
אֶלָּא וְדֵאֵי לִיתָא דֵא"ה מָה לֹו לְהִרְשָׁב־א ו"ל אֶצֶל פְּרָק אֵלּוּ .

נְעֻרוֹת פְּלָךְ אֶצֶל פ"ק דְּמַכּוֹת דְּתַנּוּן הָתָם מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פ' שְׁחֵיב לְחַבְרִי ק"ק וְזוּ וְכו'
לִוְקִין וּמְשַׁלְּמִין וְכו' וְעוֹד אִמָּאֵי אֵיִיתִי לְמִילְתֵּיהּ דְּרָבָא אֵימַת נְתָרִי בְּהוּ וְכו' וְעוֹד בְּשַׁלְּמָא
גְּבִי הִתְרָאָה שְׁפִיר מְצוּ לְמִימַר אֲשַׁתְּלִינָן אֶבֶל גְּבִי הַעֲדָת חַיִּיב ק"ק וְזוּ מָה הָיוּ סְבוּרִים
בְּשִׁיטָתָם: לְדָאָתָן.

עֲלָה מֵאֵי דְאַסְבְּרָא לֹו מִדְּבָרֵי הַכַּנ"ה ג ו"ל הַנְּאָמְרִים בְּאַמַּת לְהַשְׁוֹת דַּעַת הַנִּמְק"י וְחִי'
אֶגְוֵדָה שְׁהַעֲתִיק דְּבָרֵיהֶם מְרָן בַּב"י דְּהִיכָא דְאַיְכָא דְרָרָא דְמְמוֹנָא אֶבֶל לְגְּבִי אִיסוּר שְׁבוּעָה
חֲשָׁבִינָן לְשַׁכְחָה אֲנִס וּבְהַכִּי מִיתְּבָא נְמִי קו' הִרְשָׁב־א ו"ל גְּבִי שְׁכַנְגְדוּ חֲשׁוֹד אִמָּאֵי לֹא
מְצִי לְמִימַר אֲשַׁתְּלָאֵי דְשִׁאֲנִי הָתָם דְאַיְכָא דְרָרָא דְמְמוֹנָא נְמִי וְכֹל הִיכָא דְאַיְכָא לְתָא
דְּדָרָרָא דְמְמוֹנָא טַעֲנַת אֲשַׁתְּלָאֵי לֹא מְהַנְיָא אֲמָנָם מוֹר"ם בַּהֲג"ה בִּי"ד ס' רל"ב ס' ב
אֵיִיתִי לְהוּ בְּפִלּוּגְתָא ע"ש וְאֵין זְהַדַּעַת מְרָן ו"ל בַּב"י וְכִדְכִתִּי וּבְעִיקָר פֶּרֶט הַשְׁכָּחָה הִיכִי
לְדֵינּוּ דֵיִינִי אֵי חֲשִׁיבָא שׁוֹגְג וְלִית בָּהּ מְשׁוּם עוֹנֵשׁ וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּשַׁבּוּעוֹת דַּכ"ו בַּד"ה
אֶת לְבָךְ אֲנִסָּךְ וְכו' וּבַתּוֹס' הָרָא"ש ו"ל וְחִי' הִרְיָב־א ו"ל שָׁם וּבַתִּשׁוּ' הִרְשָׁב־א ו"ל ס' ס'
תַּקְס"ה שְׁפָתַב וְאֵין לֹוּמַר שְׁעַבְרָה עַל הַחֶרֶם שְׁיִכּוּלָה לֹו' שְׁכַחְתִּי ע"ש וְעֵינָן בְּהִרְמָב"ם
ו"ל סוּף פ"א מָה' שְׁבוּעָה וּבַפִּי"ב מָה' סְנֵהֲדָרִין וּבַפ"ו מָה' עֲדוֹת וּבַטוּש"ע ס' פ"א סל"א
וּבַהַשְׁ"ף סַקְס"ח וּמִדְּבָרֵי הִרְמָב"ם מִתְּבָאָר דְּטַעוֹת שְׁכַחָה לִית בָּהּ שְׁעִיּוּרָא בֵּין זְמַן קָרוֹב
לְזְמַן רְחוֹק וְשִׁלָּא פְּדַעַת הִרְ"ן ו"ל פְּלָלָא דְמִלְתָּא פֶּל הִיכָא דְלֹא לְאַחְזוּקִי גְּבָרָא דְעֵבֵר
אֲשַׁבּוּעַתֵּיהּ וְלֹא מְטִי דְרָרָא דְמְמוֹנָא לְאַחְרֵינִי מְהִימָן לֹו' שְׁכַחְתִּי אֶבֶל פֶּל הִיכָא דְמְטִי דְרָרָא
דְּמְמוֹנָא אוּ לְמַסוּר לֹו אֶת הַשְׁבוּעָה בְּעֵינָן דְלִיכָא דְרָרָא דְמְמוֹנָא לֹא מְהַנְיָא לִיָּה טַעֲנַת
שְׁכַחְתִּי.

וְאַחַר פְּתַבִּי זֶה מְצִאתִי לְהַכַּנ"ה ג ו"ל ס' ל"ד אוֹת כ"ט בַּהֲגַהֲבִי שְׁהָאֲרִיף בְּזָה גַם הִרְב
עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב ו"ל ס' מ"א וְהִרְב מְשִׁאֵת מִשֶּׁה ו"ל חֵא"ה ע ס' ב' וְהִרְב נִחְפָּה בַּכְּסָף ו"ל
ח"מ ס' כ"ג וְהִרְב דְּבַר מִשֶּׁה ו"ל ח"ב ס' יו"ד וְהִרְב דְּבָרֵי אֲמַת ו"ל קוּנְטְרִיס ה'
וּמִתְּגַבְּוֹרַת הַחֻלְשָׁה לֹא יְכֻלְתִּי לְהַתְּלַמֵּד מִדְּבָרֵיהֶם ו"ל וְעֵינָן לְהִרְב מַג"א ו"ל ס' ק"ח
סְקִי"א: (לו) שְׁבוּעָה.

ק"ל דֵּאֵין מְחִיבִין. שְׁבוּעָה דְּאוּרְיִיתָא אוּ הִקְסַת וְאַפְּלִ חֶרֶם אֶלָּא בְּטַעֲנָה שְׁאָם יוֹדָה
יְתַחֲיִיב מְמוֹן כַּמ"ש בַּטוּש"ע ס' פ"ז סַכ"ה וְכַתְּב ה"ה בַּפ"א מָה' טוּעֵן דִּין ט"ו דְּזָה בְּרוּר
וְאֵין צְרִיף לְרָאָה וְהַכַּנ"ה ג שָׁם אוֹת נ"ח בַּהֲג"ה ט עֲלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּדָבָר שְׁאָם יוֹדָה לֹא

יתחייב ממון אבל צריף לקבל עליו מי שפרע כגון אם מכר לו מטלטלי והלה לא משך
שאם הנה מודה הנה צריף לקבל מי שפרע וא"א לו לישמט ממנו אלא באיסור אם הני
מכלל אם יודה לא יתחייב ממון ולא ישבע ואע"פ שא"א לו לישמט ממנו אלא באיסור
או"ד פנין דא"א לו לישמט ממנו אלא באיסור הני בכלל שאם יודה לו יתחייב ממון
וצריף לישבע עכ"ל וכצ"ל ושו"ת ספק זה הוא מהרב של"הג ו"ל כמו שציינ הכנ"הג
ו"ל והנה מאי דפשיטא ליה להרב ו"ל דקבלת מ"ש הני איסור נראה דשמיע ליה ממאי
דאפליגו אב"י ורבא בהנהב דף מ"ח דלאב"י.

מודעי מודעינן ליה אבל מילט לא לייטינן דכתיב ונשיא בעמה לא תאור ולרבא מילט
נמי לייטינן קרי פאן בעושה מעשה עמה והאי אינו עושה מעשה עמה דכתיב שארית
ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ואב"י אע"ג דבעלמא דריש בעושה מעשה עמה
הכא לא שמיע ליה דחשיב אינו עושה מ"ע למילט ליה ואפילו שלא לנוכח לדעת
הרב"ם ו"ל בפ"ז מה' מכירה ועיין ברש"י ובתו' ובמקוב' לשם וכיון דלרבא דהלכתא
פנותיה קרי ביה אין עושה מעשה עמה ומילט לייטינן פשיטא דאיסורא קעביד ונראה
שתוכן הענין הוא שראובן מודה שקבל משמעון המעות אלא שטוען שלא קבלם על
מכירת המטלטלים שלא מכר לו כלל ואינם אצלו אלא בתורת פקדון וכיוצא או שמסר
לו המעות על דמי המטלטלים אלא שעדיין לא נגמר ביניהם שוויי המטלטלים ושמעון
אומר שפבר נגמר המקח וקבל מעות על המטלטלין דהשתא אם יודה ראובן לדברי
שמעון חייב לקבל עליו מ"ש אהא מספקא ליה שפיר וצדד למפשט בעינין והדלת סגר
אחריו והניח הדבר בצ"ע ע"ש.

ואיכא למידק דה' של"הג ו"ל גופיה ברפ"ק דמציעא פתב וו"ל ומדברי הגהת הרא"ש
ו"ל פאן פ"ק דמציעא מוכח דאע"ג דקי"ל בעלמא דבדברים אינו נגמר המקח מ"מ לאחר
שנתקנה שבועת הדין אם ראובן טוען לשמעון אתה עשית המסחר עמי על פלי פ'
ומכרתו לי והלה כופר אע"פ שהפלי ביד שמעון ואם הנה אומר שמעון אני חוזר בי
פטור מכלום עכשו שפופר מצי להשביעו הדין עכ"ל ולפ"ד ו"ל הללו מאי מספקא ליה
התם ואע"פ שהש"ף ו"ל רס"י ר"ד וסימן רכ"ב פליג ע"ד השל"הג ו"ל דמציעא ע"ע
הא מיהא.

לדידיה דהשל"הג ק"ט: ועתה אמת אגיד פי ה"ן ספ"ק בידי מי שנשבע שלא למכור
חפץ פ' וד' מור"ם ו"ל בח"מ סי' כ"ח דאם עבר ומכר המקח קיים ע"ש וטען ראובן
ששמ' הנשבע מכר לו אותו החפץ ונתן לו דמים אלא שעדיין לא משך ושמעון טוען שלא
מכר לו והדמים אצלו בתורת פקדון שאם יודה לדברי ראובן שמכר לו אלא דאדורי
קמהדר ביה אמרי' בעלמא דבעי לקבולי עליה מ"ש הכא בנ"ד מאי מי אמרי' פנין דלא
מצי' למילט ולמימר פרע ממי שאינו עומד בדבורו דאדרבה כשעובר בדבורו דא
תברתיה דקעבר אמירא דרחמנא לא תשא ומינה פי אכפריה וטען לא מכרתי הרי הוא
מקיים לשבועתה ולא רמינן עליה שבועה שלא מכר דלא מחזקינן ליה ברשיעא דעבר
ומכר ואע"ג דמטי הפסידא לחבריה או"ד לא פלוג רבנן בתקנתיהו דבכל קנין מעות
החוזר בו צריף לקבל מ"ש: וראיתי להרא"ש ו"ל בתשו' כלל יו"ד ס"ב שנשאל במי
שנשבע לאשתו שלא יצא מאצלה אלא ברשותה ויצא וטען שהיא נתנה לו רשות לצאת

והיא כופרת והשיב דבדבר שבינו לבין יוצרו הוא נאמן ומסיים בה והכא לא שינה לחיבו שבועה שהרי כבר נשבע שלא יצא כ"א ברושותה והוא אומר שהיא פוטרתו ואם הוא משקר הרי הוא עבר על שבועתו שאין שבועה חלה על שבועה עכ"ל ודע דמ"ש ואין שבועה חלה על שבועה לשון מושאל הוא דאין זה בסוג אין שבועה חלה על שבועה מודעת זאת אלא פלומר אין חלות חיוב שבועה על דבר שעיקרו בשבועה וה' לחם רב סי' פ' דקדק בזה ולא הונח לו ע"ע ולענ"ד נראה פדכתי': חזי הוית לרבו של הרא"ש ז"ל הרב מהר"ם ב"ב ז"ל בפתשו הארנפות סי' תתקס"ו שאול נשאל במי שטען על חבירו שמכר לו קרקע בתקיעת פה ויש לו עד אחד והלה כופר אי מחייבי ליה שבועה או לא והשיב אע"פ שישיש עד אחד שמעיד שהיתה תקיעת פה אחרי שראובן מכחיש את העד ואומר על כ"כ וכן תקיעתי בפי נאמן וא"צ להשבע להכחיש את העד שהרי התקיעת פה היא השבועה ואין שבועה אחר שבועה ואע"פ שריב"ם העוד על ר"י בן ר"י ז"ל שהיה מוציא ממון ע"י תקיעת פה ה"מ פשיש עדים שמודה שתקע לו פפו ואינו חפץ לקיים וכו' ואע"ג.

דאמרינן כל מקום ששנים מחייבים אותו ממון עד אחד מחייבו שבועה ואלו אמרו לו שניים תקיעת פה לקיים המכירה א"כ היו כופין אותו לקיים המכירה א"כ ע"י עד אחד יחייב אותו שבועה הא ליתא דכלל דכ"מ לא שינה אלא במלתא של ממון שלא נשבע עליו כבר אבל הכא שנשבע עליו כבר אין שבועה חלה על שבועה תדע וכו' ותשו הגאונים מועתקת לכם ומוכחא פדברי וכו' עכ"ל ותשו הגאונים שכתב מהר"ם ז"ל היא לרבי' האיי גאון ורבינו שרירא גאון והיא ל"ו נדפס"ה בס' הפרדס דכ"ה ע"ב ובתו' דברי תשו' הלזו פתב לאמר ועוד אין משביעין למישל באו ב' עדים להעידו אלא על טענת ממון אבל דבר שלא יתחייב בו ממון אלא נדוי או מלקות אם לא באו שני עדים פטור דאמר קרא פי הוא זה פירוש דבר של ממון אם טוענו ממון והוא כופר בו וכו' ואם יש עד א' משביעין אותו שבועת התורה אבל קם הוא לשבועה להכחיש העד וכו' עש"ב הא למדת דהרא"ש ז"ל בשיטת רבו מהר"ם ז"ל אמרה למלתי דאין משביעין שבועה על דבר שהוא מחייב בו מפת שבועה שכבר נשבע ויתבאר שמ"ש אין שבועה חלה על שבועה הוא לשון מושאל ולשון מוהר"ם ז"ל אין שבועה על שבועה הוא אין שבועה אחר שבועה הן הנה היו דברי הרא"ש ז"ל וכדכתי' ומ"ש מהר"ם ז"ל שבתשו הגאונים מוכיחים פדברינו ולא פתב בפשיטות פדברינו משום דהגאונים מייירי בגנחשד פדבר האיסור דלית ביה משום דררא דממונא פלל משא"כ לנדונו של מהר"ם דמייירי במקח וממפר דדררא דממונא הוא אלא דגמר מניה דאין שבועה אחר שבועה אלא דאכתי איכא לעיוני דמהר"ם ז"ל שני ליה בין תקיעת פה לשבועת ה' דבשבועת ה' קיסת ס"ל דבעי למנקט חפצא ע"ש כמו שביאר שם וכ"כ הג"מ מיי משמו בפ"א מהלכות שבועות וכמ"ש מר"ן בב"י ס"י פ"ז ואלו הרא"ש תלמידו ז"ל פסק בריש פירק שבועת הדיונים פדברי הגאונים דס"ל דשבועת ה' קיסת לא בעי נקיטת חפץ ואחריו נמשך הטור סימן פ"ז סכ"ב אמנם במאי דפליגי בשבועה דלהבא רבנותא דאיכא מ"ד דלא אלימא למפטר ודעת מהר"ם ז"ל בתשו' הלזו הוכח תוכיח דלא שני ליה בין שבועה דלעבר לשבועה דלהבא אלא דס"ל אידי ואידי חד שיעורא בהא הרא"ש ז"ל נמי ה"י ס"ל כמ"ש הטור ר"י סי' צ"ב ואכמ"ל: תבנא לדינא למפשט בעיניו בנשבע שלא למפור ופכנגדו טוען שמכר לו

וקבל המעות מדמי החפץ דפשיטא לענ"ד דאין משביעין אותו שאם מודה נמצא שעבר על שבועתו ואין משביעין לאדם שעבר כמו שמפנרש בתשו' הגאונים ומהר"ם וקרא"ש ז"ל הנאמרים באמת ואע"פ שיש לצדד ולומר דשאני הפא שאם יודה ואינו רוצה לקבל מ"ש ויתחייב ממון לקנים המקח אע"ג דמלקא לקי אשבועתיה הא מיהא סרה דררא דממונא אבל בנדון הגאונים וקרא"ש ז"ל אם יודה לא יתחייב אלא מלקות ושאר עונשים ונדון מהר"ם נמי אם יודה יתחייב לקנים שבועה דתקיעת כף פיון דכפריה אין שבועה חלה על שבועה מ"מ האמת יורה דרכו: וראיתי להריב"ש ז"ל בסי' מש"ר אר"י נעשה שוא"ל במי שטען על חבירו שמכר לו יין שפקנקנים ושלשבע הקונה שביום פלוני יתן לו המעות על שיעלה ביון ועבר הזמן המוגבל ולא קנים דבורו והלה טוען שאינו זוכר מהשבועה אם משביעין אותו שאינו יודע וכאותה שאמרו מנה הלוייתה והלה אומר אני יודע דנשבע שאינו יודע לא והשיב פיון שפכר עבר הזמן אינו חייב לקנים המקח אע"פ שעבר על השבועה כמ"ש הרשב"א ואפילו לדעת הרא"ש ז"ל דעדין גודא דשבועה שדי עלוניה בנ"ד מודה שאין משביעין אותו לפי שאין כאן תביעת ממון שאף אם יודה שנשבע אין מחייבים אותו לשלם שאין כאן חיוב המכירה אלא שהב"ד מנדין אותו עד שיקנים שבועתו וזה אינו נקרא תביעת ממון להשביעו עליה וכו' עכ"ל דעת עליון בדעת הנה רבנותא דאפילו במלתא דשייכא לסרה ממונא פיון דאין עיקר קיום הקנין אלא מפת השבועה או התקיעת כף לשיטתו למפטר נפשיה לבטל המקח מהימן.

וראיתי להמש"ל ז"ל בפ"א מה' טוען שכ' ע"ד הריב"ש ז"ל הללו ואין נראה פן מדברי הרא"ש ז"ל שכ' על א' שנשבע לאשתו שלא יצאי אלא ברשותה וכו' וא"א כדברי הריב"ש ז"ל דאפילו הרא"ש ז"ל מודה כאן שאין משביעין אותו תפ"ל דכיון דאפ"ל אם יודה אינו חייב ממון לפיכך לא ישבע אלא ודאי כדאמרן עכ"ל ולא ירדתי לסו"ד ז"ל דנדאי הרא"ש וקרא"ש ז"ל בחזא שיטה קיימי אלא משום דבהך דנשבע לאשתו ליפא שום לתא דדררא דממונא לגמרי אפטו להכי נקט נפשי' בקצירי דאין שבועה חלה על שבועה דמידי הוא טעמא דאין שבועה על שבועה דכיון דמושבע ועומד הוא לא מחזקין ליה דעבר אשבועתיה ורחמנא אמר פי הוא זה דהיינו לענין ממון כמ"ש בתשו' הגאונים ז"ל וכלל הוא פל היכא דאיכא דררא דממונא מודה הרא"ש ז"ל דרמינן עליה שבועה וכדברי הריב"ש ז"ל ואי ליכא דררא דממונא לא רמינן עליה השבועה מפל הני מלי דכתי' גלע"ד דאפילו אם יודה הנשבע שלא למכור שעבר ומכר ורצה לחזור בו אין צריף לקבל מי שפרע דאיה מציינן למילט מי שאינו עומד בדבורו ואריה רביע אכתפיה ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר מ"ש הגר מביא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נתת לאבותינו בנותינו פן נראה לע"ד הקצרה: ולענין ספקו של ה' שלטי הגבורים נראה דכיון דאינו מחייב אלא מ"ש דהיינו מילט לייטינן הו"ל כמחוייב גדוי או שמתא בהודאתו שכתבו הגאונים שאם כפר לא משביעין ליה ה"נ דכונתה ואם נפשו לחלק שאני התם דכי מודה נמי אין עליו אלא גדוי או שמתא אבל הכא איכא למימר דאי מודה הוא פריש מלטותא דמי שפרע וגומר בדעתו לקנים המקח מ"מ דעתי הקלושה נוטה דאין משביעין אותו וזו הלכה העלה הרב האורים שם בסי' פ"ז סקס"ד ע"ש: וראיתי לה' בית אברהם ז"ל דפשיטא לבעיא זו מדברי הריב"ש ז"ל הנתינים למעלה וכו' וז"ל ובנדון הריב"ש ז"ל אם היה מודה היה צריף לקבל מי שפרע ונשמט ממנו באיסור

ואפי"ה פתב הרב דכינון דאם יודה אין פאן חייב ממון א"צ לישבע עכ"ל ואחר המחי' רפה לא השגיח בדברי השואל שכתב ואין בינינו לא קנן ולא מעות וכו' גם הריב"ש פתב שאין שם שום קנן וחזר וישנאה כמה זמנין שאין החיוב אלא מחמת השבועה שאו יודה ואו הב"ד כופין אותו לקיים שבועתו ע"ש ומ"ש עוד הרב ז"ל לתרץ קו' המש"ל ודקדוק הרב לחם רב ז"ל פדוקינין עין רואה שדבריו ז"ל קשה להולמן ואין להאריך.

וכעת מצאתי להרב מוהר"א ששון ז"ל סי' ע"ד ריש ע"ב שפי' דברי הרא"ש ז"ל כדכ' נת"ל: (לז) שבועה. שנים שבאו לדין א' מהן נתחייב שבועה דאוריית' ואחד לתחייב שבועה דרבנן אין לא' קדימה לחבירו יען שהוא מחוייב ש"דא הרב שבות יעקב ז"ל ח"א סי' קנ"א פה נמצא כתוב אצלי וכעת אין ספר זה מצוי אצלי כי לענ"ד הדבר קשה לשמוע דפשיטא דמי שנגמר דינו ונתחייב שבועה ל"ש דאורייתא ל"ש דרבנן לו משפט אקדימה לישבע דאמאי משהינן עד דמשתבע אידך ולא משפחת לה אלא בשנים לאחד וא' מהשנים נתחייב שבועה דאורייתא פגון מודה מקצת וכיוצא נחבירו פפר בכל דאינו חייב אלא היסת בהא דנגמר דיניהם פאחד שפיר מספקא ליה להרב ז"ל ולענ"ד נראה דטפי עדיף להקדים שבועה הקלה דעונשה קל ולא נמחר ונקדים השבו' החמורה דאולי דביני ביני יתפשרו או יעמדו על מבחן הענין ויתב' להם האמת ורמז לדבר הקל קל תחלה כנלע"ד: (לז) שבועה יש לו לדין להשביע במקום שאינו חייב שבועה מצד הדין אם עושה כדי לברר האמת מור"ם ז"ל בהגהה סי' ט"ו ס"ד משם מוהרי"קו ז"ל שורש קפ"ז ע"ש ומסתמיות דבריו ז"ל נראה דלא שניא שבו' היסת לא שניא שבו' בנק"ח אין לדין אלא מה שענינו רואות וכן מתבאר מדבריו ז"ל בסי' פ"ז ס"ד שכתב וכן יש רשות לדין להשביע בנק"ח במקו' שא"צ משם מהרי"ו ז"ל ופשוטן של דברים מוכיחין דאפילו במקום שא"צ כלל וע"ז כתב הסמ"ע שם פפול הוא ע"ש וס' מהרי"ו לא ראיתיו עד הנה דאיפא למימר דה' מוהרי"קו ז"ל באינו חייב שום שבועה כלל אהא קאמר דהרשות נתונה בידי הב"ד להשביעו והיינו שבו' היסת דנקא ומהרי"ו מייירי במקווייב מיהא שבועת היסת ועלה קאמר דכח ב"ד יפה להשביעו בנק"ח ודבר הלמד מעניינו והשתא מא"ח ומא"ח ונתרנייהו מצרף צריכי.

איברא דהמדקדק בדברי הגאון מוהרי"קו ז"ל דלא אמרה למלתיה אלא בדין שנובר לדון אפילו נגד הדין דוק ותשפח גם במפתחות שם אלא דמדברי מהרי"ו ז"ל לפום מאי דשמיע ליה להסמ"ע ז"ל נראה פשוט דבכל דיין קאמר ועוד פתב הכנ"הג ז"ל בסי' ט"ו אות י"ד בהג"הט משם מוהר"ם מינץ ז"ל סי' ס"ד שאם יודע הדין הענין ואחד מהם נתחייב שבועה ויודע ששבועתו זאת לשקר הרשות בידו להפקה לשפנגדו עכ"ל וחספתי בתשו' מהר"ם מינץ ז"ל ולא מצאתי ולענ"ד תלמוד ערוף הוא בידינו פתובות דע"ה בעובד דדביתהו דר"ן ואפכה.

ר"ן אשבועתיה ע"ש ובמאי דכתבנא לעיל במערכת אות א' סי' ע"ש בס"ד: (טל) שבועה מי שנתחייב שבועה לחבירו ואמר איני נשבע ונשלם אף על פי שלא קנו מידו אם כבר יצא מלפני ב"ד אינו יכול לחזור בו כמ"ש בטוש"ע ס"ס כ"ב והסמ"ע ונהש"ף ז"ל וכמו שכתבתי בעניו' לעיל אות ע' מדין עדות ע"ע בס"ד ואפילו עדיין לא יצא מלפני ב"ד אם

הב"ד כבר נסתלקו מאותו ענין ונתעסקו בענין אחר חשיב פאילו יצא מלפני הב"ד: (מ) שבוועה.

מי שנתחייב לחבירו שבוועה דאורייתא או דרבנן ואמר התובע איני רוצה להשביעו עכשו רק לכשארצה והנתבע א"ל תקבל שבוועה או תפטור אותי כי איני רוצה לקום בהקדף בדינא בכל זמנא וזמנא הדין עם מי: זאת אשיב רבינו הגדול הרי"ף ז"ל בתשו' סי' ס"ו על רזא דנא אתשיל קמיה וז"ל תשו' הדין עם התובע שיכול לומר אמתין אותה ולא אשביע אותה אולי תחזור למוטב או שכתת ותזכור או יבואו לי עדים ואמלא ראיה עליה עכ"ל מוכח מדבריו דאפילו לא נתן טעם לדבריו רק אמר איני רוצה להשביעו או לפוטרה הדין עמו משום דיכול לומר אולי תחזור למוטב וכו' דמשמע דאפילו התובע לא קאמר הכי אלא מה שמפורש בשאלה וזה פשוט אמנם טענה היא זו ישבע עכשו וכל זמן שמביא ראיה סותר את הדין ומחייב אשבוועה וסותר הדין ונפסל מפאן ולהבא כמ"ש בטוש"ע סי' ל"ד ע"ש איהו שיהיה מדברי רבינו הגדול ז"ל נשמע מאי.

דאמרי בפירק הפרה דמ"ו מנין שאין נזקקין אלא לתובע שפא תחלה שנאמר וכו' הרבה פירושים נאמרו בה עינין בפירש"י ז"ל ותוס' ולפ"ד הרי"ף ז"ל נראה דה"פ שאם הנתבע אומר קבל שבוועה או פטור אותי אין שומעין לו אלא לתובע שפא תחלה לתבוע את חבירו ואי לאו קרא הו"א פיון שינד עמו לדין הנתבע ונגמר דינו להפטר ע"י שבוועה שהיא פריעת ממון הו"א למכפייה לתובע לקבל השבוועה או למפטר תיה קמ"ל דאין שומעין לו דאמ"ל אמתין על השבוועה אולי תחזור למוטב וכו' שו"ר להנמק"י ז"ל שהביא משם הרמב"ד ומבונן יותר במקו' לשם דהכי שמיע ליה בפירושא דשמעתא אלא דהוא ז"ל פי' דעד שלא נשבע הלה התובע מהב"ד ואח"ך פא הנתבע לתבוע התובע לקבל שבוועתו ועלה קאמר דאין נזקקין אלא למי שפא לתבוע בתחלה וטעמא טעים כמ"ש הרי"ף ז"ל שם וקרובים הדברים למאי דכתי' בענינו וראיתי לה' כנ"הג ז"ל סי' ע"א אות יו"ד בהג"הט שכתב ואם אינו רוצה להשביעו עכשו אלא לכשירצה הרשות בידו בתשו' שהביא של"הג בפירק פל הנשבעין עכ"ל ולא ידעתי למה הרחיק את עדיו והם דברי הרמב"ד ז"ל שהביא הנמק"י ז"ל ופסקם מור"ם ז"ל בסי' כ"ד ומה שהק' שם הסמ"ע סק"י מס' י"ו דלאחר זמן שלשים יום יקבל שבוועתו בע"כ ומה שנדחק לתרץ דבסי' י"ו מייירי שיזיילו נכסי הנתבע ע"ש ולע"ד נראה לומר נהי דכי אמר לא אקבל שבוועתו שומעין לו מהנה טעמי דכתב הרי"ף ז"ל היינו בדאמר לטעמיה סתמא לא אקבל שבוועתו עכשו דאז שומעין לו ותלינו בהנה טעמי אבל פי' יהיב טעמא למלתייה דיש לו ראיה ש"מ דלא קפיד לשאר אטו להכי קבעי' ליה זמנא ואי לא אייתי ראיה מקבל אשבוועתיה בע"כ אע"פ שהרי"ף ז"ל כתב גמי לטענה זו ועלה קאמר דשומעין לו איפא למימר דה"ק אי טעין טענה גרידא נהי דקבעי' ליה זמנא ואינו משביעו לאלתר וכשלא פירש לטענתו תלינו בשאר טעמי ואינו יכול לכופו לקבל שבוועתו וכמאי דדייקנא ברישא דאמאי לא יקבל שבוועתו ולכשיבא ראיה יסתור הדין כבר עמדו גדולי המפרשים ועיין בסמ"ע סי' י"ו ובט"ז ופ"ה ועל שטוען הנתבע דלא ניחא למיקם בדינא פמה זמני ולבטיל מעסקיה שפיר קטעין והתיקון לזה לכתוב לו דלא פש גביה אלא שבוועה והתובע ישלם שכר הסופר: ואם טען התובע שאינו רוצה להשביע את הנתבע אלא בימים נוראים אם שומעין לו נראה מדברי הרי"ף.

בתשובתו הרמת"ה שכ' אולי תחזור למוטב דשומעין לו דמסתמא פל ישראל גרתיעים
ונחרדים מימים הנוראים וסי' ארי"ה שאג מי לא ירא שוב מצאתי להרדב"ז ז"ל בישנות
סי' ר"ג ששאל במה ששאל הר"ף ז"ל אלא שהוסיף בה או בימים הנוראים והשיב
דשומעין לתובע ושללא לקבל שבועתו אלא בימים הנוראים אולי ישוב מדעתו מרגשת
נהמת שאגת חרדת הימים האלה הנזכרים ונעשים אתיא זכירה זכירה אבל בימ"ת אין
שומעין לו דלאו פל כמיניה דתובע להכריע את פל העולם וכמ"ש בטוש"ע סי' תקפ"ה
ע"ש ומעשה בא לידי באחד שרצה לפשוט לו הרגל למ"ה והוא מחוייב שבועה לראובן
ורצה לעכב עליו עד שישבע בימים הנוראים ודנתי שאין שומעין לו דאין לה זיילי נכסיה
דלנה טפי ממעקם עליו את הדרך וישם בפסד רגליו אין יוצא ואין בא: (מא) שבועה.

קי"ל שבועה דאוריית' צריכה נק"ח בס"ת כמ"ש בטוש"ע סי' פ"ז סט"ו וכתב ע"ז
מור"ם וי"א דס"ת לאו דוקא אלא ה"ה שאר ספרים שיש בהם שמות מהרי"ו וכו' עכ"ל
וספר תשו' מהרי"ו ז"ל שממנו חוצב דין זה לא ראיתיו עד הנה והדבר תמהני איך יצונו
ששאר ספרים עדיפי מתפילין דלא שקלני' להו לאשתבועי אלא לנק"ח והתימה מהסמ"ע
שכ' משמע דשאר ספרי עדיפי מתפילין וכו' ע"ע דאיך אפשר למימר הכי וכבר נתעוררו
ע"ד מוהרי"ו ז"ל הרב ט"ז והש"ף ז"ל ע"ע ומה שרצה ללמד זכות הט"ז ז"ל בזה
דבדורות האחרונים הקלו בשבועה כמ"ש לקמן סי"ט ואפשר דגם בזה נהגו להקל ע"ע
ולא ידענא תנא אהיקא קאי שאם למוד הזכות הוא על מהרי"ו ז"ל הא ליתא דמהרי"ו
ז"ל קא' גמר למלתיה מדברי הרא"ש ז"ל דבעיקר דינא משתעי ואי על מור"ם ז"ל אפתי
לא אפרוק מחולשא מהרי"ו ממאי דקשה להרב ז"ל ותו דא"ה איך מיייתי לה בד"מ
והעלה אותו על המפה ולא אמר ולא מידי למימר דהאינדי' ל"ד ס"ת וכו' ועוד דהו"ל
למור"ם ז"ל למתני האי דינא בסי"ט ולא הכא דמיירי בעיקר הדין ועוד אפתי קו'
במקומה עומדת פינו דהאינדיא הקילו אמאי גבי ת"ח העמידו דבריהם להשביעו בתפילין
דחמיר משאר ספרים כמ"ש הוא ז"ל ועלה בדעתי קל"ה פמות שהיא לומר כמ"ש
מהרי"ו ז"ל ד"ס"ת אלא ה"ה שאר ספרים ר"ל חנומשין הפתובין פהלכתן אלא שאין דין
ס"ת עליהן איכו השתא חל עלינו חובת ביאור דהשתא צ"ל חנומשי עדיפי מתפילין
דלשאר אינשי דעלמא בס"ת או בחנומשים אבל לת"ח מסתייה בתפילין והנה בס"פ מי
שמתו אהא דאמרינו התם ס"ת צריף מחיצה עשרה כ' התוס' דוקא ס"ת וגם בחנומשים
יש להחמיר כמו בס"ת אבל בשאר ספרים דיים בכיסוי בעלמ' עכ"ל ולא נתבאר
בדבריהם תפילין מה תהא עליהן אי דיינינו להו כס"ת וחנומשין או לשאר ספרים ולעיל
מניה איתא תו התם תניא בית שיש בו ס"ת או תפילין אסור לשמש בו עד שיוציאם או
יניחם פלי תוף פלי וכתב הרשב"א ז"ל בחידושו דהא דמהני פלי בתוף פלי דוקא
לתפילין וה"ה לשאר ספרים ולא לס"ת דבעי מחיצה עשרה ע"ש למדנו דחנומשין כס"ת
לא מהני בהו פיסוי פלי תוף פלי אלא מחיצה יו"ד ותפילין ושאר ספרים תסגי להו בכלי
תוף פלי ומ"ש התוס' דיין בכסוי בעלמא ר"ל פלי תוף פלי לאפוקי מחיצה עשרה והתוס'
והרשב"א אמרו דבר א' ולזה יש ליחס דעת מהרי"ו ושאר ספרים דקאמר היינו חנומשים
דעדיפי מתפילין אלא דס"ס לא עדיפי כס"ת ומ"ש שיש בהם שמות הקודש אע"ג דלא
הו"ו כס"ת מ"מ הרי יש בהם שמות וחשיבי קצת כס"ת וזה שלא פדעת רש"י שכתב שם
שצריף מחיצה עשרה ולהניחם בכלי תוף פלי ודוקא לתפילין ולא אס"ת אלא דבעי

מחיצה עשירה ודוקא ס"ת אכל ספרי הקודש חומשים פיון שאינם עשויים בגלילה סגי להו בפלי תו"ך ע"ש והתוס' לא חילקו בחומשים שעשויים בגלילה לשאינם עשויים ומרן בב"י בא"ח סי' ר"ן כתב ואפשר מה שהשווה התוס' חומשים לס"ת בחומשים העשויים בגלילה דוקא עכ"ל ולפי מאי דכתבנא לנישב דעת מהרי"ו א"א לומר פן דמירי בחומשים העשויים בגלילה ומחונרמא פדאמ' מ' דמוקמינן לסברת מהרי"ו ו"ל פדעת התוס' בפשטן קושטא קאי דליפא למימר הכי בדעת מהרי"ו דאיהו ו"ל מסייע למלתיה מדברי הרא"ש ו"ל שפתב ס"ת או שאר חפץ כמ"ש ה' ט"ז משמו ובהרא"ש ו"ל ר"פ שבועת הדיינים פתב וז"ל או שאר חפץ של מצנה ע"ש ולא קרו רבנן לחומשים חפץ של מצנה ונהיה נ"ל לומר דהרא"ש ו"ל לצדדין קאמר וה"ק למחנניב שבועה דאורייתא בס"ת ואי שבועת היסת היא תסגי ליה בנקיטת חפץ של מצנה וכ"הג פתב הט"ז ו"ל לחלוק על מהרי"ו ו"ל ע"ע אלא דלפי"ז צ"ל דהרא"ש ו"ל מפת הסוכרים דשבועת היסת נמי בעי למנקט חפצא בידיה וכדעת רש"י ו"ל לחד לישנא ועיין בתוספות פתובות דף פ"ח בד"ה ומיתי לה וכו' ובגיטין דף ל"ה בד"ה לא שנו ובשבועות דף מ"א בד"ה מאי איפא ע"ש הא ואי ליתא דהרא"ש ו"ל בשבועות שם בתוספותיו ופסקיו חלק על סברא זו ובמ"א יתבאר פרט זה בס"ד: ואולם לא תעזוב נפשי לשאו"ל מה שנוהגים הב"ד של פת הקודמים אשר היו לפנינו לפני ולפני לפני אשר שמענו ונדעם זכר פלם לחיי עד גם אנחנו צעירי הצאן צאן קדשים אוחזים מעשה ידיהם של צדיקים נו"ן דמי שנתחייב שבועה דאורייתא פותחין לו את היכל הקודש ומניחין ידו על התיק שיש בו ס"ת ואומר וחק הד אתורה שאיני חייב לו אלא כ"ן או שאיני חייב לו פלום ולהכחיש את העד וכן בשאר שבו של תורה אמנם בשבועות היסת מניח ידו על איזה ספר שיהיה בספרים המודפסים ונשבע בלשון האמור ונפטר ואחר האחרון אני בא לדעת בספרי הדפוס אם יש בהם קדושה כגון התנ"ך המודפסים ושאר ספרים של תורה שבע"פ דאם יש בהם תורת קדושה או לא דיש פנים לומר דאין השראת קדושה אלא על האותיות שהם ע"י הכתיבה וס"ת ותפילין ומזוזות וכו' ודענין בהו כתיבה ממש ולא דפוס ומה גם במודפסים ע"י עפ"ם שהדעת נותנת שאין חלות שם קדושה עליהם: וראיתי להרב השלם הרמ"ע מפאנו ו"ל בתשו' סי' צ"ג שהכשיר לכתובת הגט בדפוס דלא הני אלא חק יריכות וכשר בגט אע"ג דסתו"ם חק יריכות נמי פסול וכו' אבל הכא בדפוס שלנו עיקר הכתיבה בדיו וכו' ויותר מזה לומר לכם בדפוסים האלו וכו' עש"ב פנראה דקרוב לו דאפילו בסתו"ם הדפוס מקרי כתיבה כשהוא בדיו וראיתי להרב משאת בנימין בסי' צ"ט שהביא תשו' הרמ"ע ו"ל הלזו והרחיב העמיק בענין זה ובהסכמ"ה עלה דספרי הדפוס ישנם קדושה כספרים הנכתבים ע"ש מה שהאריך והרב מג"א ו"ל ריש סי' רפ"ד פתב דהדפוס כתיבה מעליא הוא ורמז לתשו' הרמ"ע וה' משאת בנימין ו"ל הנתינים למעלה גם משם ה' לחם תמודות ובסי' של"ד סקי"ז פתב דגם בדפוס הנה נראה לאסור דכתי' מעליא היא כמ"ש בסי' רפ"ד גם הרב פרי מגדים סי' ר"ס סקי"ח פתב בפשיטות דספרי הדפוס יש בהן קדושה גם אשו"ר לה' גט פשוט סי' קכ"ה סקט"ו דף קמ"א סוף ע"ב פתב וז"ל וחקיקה הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא לפי ששמעתי אומרים דאין בספרים הנדפסים קדושה כמו הנכתבים בכתיבה ולי נר' דאין לחלק והאריך בזה ע"ש גם הרב מוהר"י נבון ו"ל בס' גט מקושר דף ע' ע"ד פתב על דברי הרב גט פשוט ונכון

הוא וכו' ולדעת כלם המזולזל בספרים הנדפסים עתיד ליתן את הדין וכו' עכ"ל עין רואה
חבל גביאים סיעת"א דשמיא נמנו וגמרו דהספרים הנדפסים כלם קדושים ושפיר דמי
להשביע בהם והנשבע בהם לשקר חטאו ישא האיש ההוא ב"מ.

האמנם עדיין יש חיקור דין לומר דע"כ לאקאמרי רבנן ז"ל אלא בספרים הנדפסים ע"י
ישראל פי ישראל קדושים הם אבל הנדפסים ע"י שאינם בני ברית הרי הם פזבים מהיכא
תימי להו קדושה וכבר מלתא אמורה ס"ת שפתבו גוי יגנו: וראיתי להלק"ט ח"א סי'
ט"ו שואל בענין על הנשבע בגמרא הנדפסת ע"י גוי אי הניא שבועה או לאו והשיב
דבנדפסת ע"י ישראל לא תבעי לה פי קמבע"ל בנדפסת ע"י הגוי ומסיק הנדפסים לדעת
ישראל יש לטעון שיש בהם קדושה עכ"ל וכעת ראיתי להרב בני חיי סי' רפ"א שהביא
תשובה להרב מוהר"י הלוי שהרב ז"ל שאוג ישאג שאגת אריה והרבה להשיב אפו ולו'
יעיר כל חמתו חמת מלך על המתפללים וקוראים בתורה בסדורי תפלות הנדפסים ע"י
גוים שאין זה מקבר אלא מנאץ ע"ש שהאריף וה' מוהר"י בן פורנא ז"ל עמד בפרץ
להשיב חמתו ומה גם פי אלו הגוים בז"הז אינן עובדים ע"ז אלא שאוחזין מעשה
אבותיהם בידיהם עש"ב ולא רציתי להאריף בזה פי כבר גדולי רבני האחרונים האריכו
למעניתם הלא המה ה' דבר משה ז"ל תא"ח סי' י"ט.

וסוף ח' ח"מ השניף להלכות צניעות והרב בית דוד חא"ה ע"י נ"ה וסי' נ"ח מהספר
והרב בארות המים א"ח סי' ג' והרב אהל יוסף סי' ג' וע"ע לה' שבות יעקב ח"א סי' ט"ו
ולענין דינא נלע"ד דאין להשביע בספרים הנדפסים ע"י גוים דלדעת רוב הפוסקים דאין
בהם קדושה כ"כ לישבע וכמו שהעיד הרב המגיה בט"ז.

ושפך הנה הוא ז"ל נוהג ע"ע ודע לה' אע"פ שרוב הפוסקים ס"ל דבשבועת הניסת לא
בעי נק"ח כמו שרמזתי ואבאר לקמן בס"ד ומנהגנו להניח ידו על ס' הדפוס וכמ"ש
הלק"ט שם. אמנם בשבועה אע"ג דבעי למנקט ספר תורה בידיה כבר נתבאר בתשו'
הגאונים שבס' שערי צדק בחלק חמישי משער ד' סי' דף ע"ו ע"א דאין אדם רשאי
להשביע בס"ת דמשברו הרצחנים בטלה עגלה צרופה וכו' אלא כף אנו עושים מביאים
מטה של מת וכו' ע"ש גם הרב הערוף בערוף הניסת האריף בזה והרמב"ם ז"ל בס' פאר
הדור סי' קמ"ה העתיק דבריו וכתב מהר"ם בר ברוך ז"ל בתשו' הארנפות סו"ס קכ"ב
וכן תקנו הגאונים שלא להשביע בס"ת אלא החזן נוטל ס"ת בזרועו ומחרים בארור וכן
פסק הר"ן גאון והר"ן גאון ז"ל ע"ש והטור סי' פ"ז סל"ה אחר שהביא דברי רש"י
והרמ"ה ז"ל סיים מיהו אידי ואידי צריף ליה למנקט ס"ת בידיה ע"ש וזה כד' הרב
הערוף והרמב"ם ז"ל שנמשך אחריו כמדובר אבל לדעת רב האי גאון ז"ל המוכא בספר
שערי צדק שם והר"ן גאון והר"ן גאון ז"ל אשר הובאו בתשו' מוהר"ם ז"ל ס"ל דחזן
הפנסת הוא האוחז ס"ת בזרועו וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' שבועות דין י"ג לגבי הניסת
מה שהחמירו בה ע"ש בהשגות שפפי השמועה גמר לה לתקנת הגאונים ועיין במרוך
הכ"מ ז"ל שם וכבר פתבנו עיקר מנהגינו ועיין שם בב"ח ז"ל סל"א ובהש"ף שם סקמ"ד
וע"ע לה' המני"ח שם מ"ש ע"ד אביו ז"ל בלק"ט סי' ט"ו: וחדשות אני מגיד שמצאתי
להריטב"א ז"ל חידושו לשבועות במאי דשייף ל"ח דף קל"ז ע"ב מהספר שכ'
והא דאמרינן שבועה בס"ת לאו סו"ד ס"ת ממש אלא אפילו בכתובים חומשים כמנהגינו

בְּקוֹנְטְרִיסִים וּבְלִבְד שְׂיֵהֶיָה שְׁלֵם כְּלוֹל לְאֵיִם עָלָיו עַכ"ל וְזֶה נִרְאֶה לְכוּיֵן דַּעַת מֵהֵרִי"ו
לְפִי מ"ד בְּעֵינֵי־וֹתֵינּוּ וּמ"ש רַבֵּינוּ הָאֵי גְּאוּן ז"ל בְּתִשׁוּ' שְׁבַס' שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה סִימָן קמ"א
וְז"ל וְשִׁשְׁאֵלְתֶּם בְּנֹשְׁבַע בְּעֵשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת בַּס"ת אֵין לוֹ הַפְּרָה לְעוֹלָם שְׁפִינֵן שְׁיֵשׁ בְּעֵשְׂרֵת
הַדְּבָרוֹת כְּלָל הַתּוֹרָה וּמִקְרָאוֹת וְהַזְהָרוֹת כַּס"ת הֵן וְאֵין לוֹ הַפְּרָה וְהֵרַב בַּר גְּלוּנֵי כְּתָב
אֶפְשָׁר בְּהָאֵי דְנֹשְׁבַע בְּסִפְרֵי תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּנִים נְקִיט לִיהַ בִּידֵיהָ א"נ בְּדָאֵמֵר בּוֹ וְכַמְּה
שְׁכָתוֹב בּוֹ עַכ"ל וְנִרְאֶה דַּע"כ ל"ק דַּס' תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּנִים דְּהָוֵי שְׁבוּעָה אֶלָּא דְּוָקָא לְעֵינֵן
שְׁבוּעַת בִּיטוּי אֶבְל לְעֵינֵן שְׁבוּעָה בְּדִין לָא מְהֵי.

וְכַתָּב ה' מְהֵר"ם ב"ב ז"ל בְּתִשׁוּ' שָׁם סִי' ק"ך וְשִׁשְׁאֵלְתָּ מִי שְׁנִטְלֵ ס' תַּחֲנוּנִים אוֹ שְׁאָר
תְּפִלוֹת וְסִלִּיחוֹת וְשְׁאָר כְּתָבֵי הַקְּוֹדֶשׁ וְנֹשְׁבַע בְּאוֹתוֹ סִפְרֵי וְכוּ' כְּפִי הָרְאוּנֵי מִן הַשְּׁמַיִם
דְּשְׁבוּעָה זֹו כְּשְׁבוּעַת ס"ת מַה ס"ת יֵשׁ בּוֹ שְׁמוֹת שֶׁל הַקַּב"ה כְּפִי אֵלּוֹ הַסְּפָרִים וְיֵשׁ בְּהֵם
פְּסוּקִים שֶׁל מְקָרָא וְלֹא עוֹד אֶלָּא כִּינֵן שְׁיֵשׁ בּוֹ כָּל אוֹתִיּוֹת אֶלְפֵי בֵית הָרִי מְצַטְרָפִים אוֹתִיּוֹת
אֵלּוֹ לְכַמְּה שְׁמוֹת וְלְכַמְּה גּוֹפֵי תּוֹרָה אֵין הֵתֵר לְשְׁבוּעָה זֹו עַכ"ל ה"נ לָא קָאֵי אֶלָּא אֶשְׁבוּעַת
בִּיטוּי דְּוָקָא וְכַדְכָתִי וְכוּן מְפֹרָשׁ יוֹצֵא בְּדַבְרֵי הָרִיטְב"א ז"ל בְּחִי' שָׁם בְּאֶרְבֵּי קֶצֶת וְעֵינֵן
בְּטוֹש"ע י"ד סִי' רל"ו וּמְרֵן ב"י שָׁם וְסִי' וְאֵין לְהָאֶרְיָה וְעֵינֵן לַה' בֵּית דָּוִד בַּחא"ה ע"ה
סִי' נ"ה מְהֵסְפֵר שְׁעֵמֵד בְּתִשׁוּבַת מוֹהֵרִי"ו ז"ל: (מב) שְׁבוּעָה מְרַגְלָא בְּכַוְנֵיהוּ דְּאֵינְשֵׁי
דְּהַמְתַּחֲיִיב שְׁבוּעָה לְחַבְרֵי ב"ב דְּקַבְּלֵ עָלָיו לְשִׁבְעָה אוֹמְרִים כִּינֵן שְׁקַבְּלֵ עָלָיו לְשִׁבְעָה
כְּמִי שְׁנֹשְׁבַע דְּמִי וְלְפַעְמִים מְתַרְצָה בְּזֶה עַד וְאֵם הָאֵמֵת בְּדַבְרֵי הַתּוֹבֵעַ הו"ל כְּפִאלוֹ נֹשְׁבַע
וְחַיִּיב לוֹ שְׁבוּעָה מְצֵאֵתִי הַדְּבָר מְפֹרָשׁ יוֹצֵא בְּדַבְרֵי מוֹהֵרִי"מ ט"ז בְּדַרְשׁוֹתָיו סִדֵּר יִתְרוֹ
ע"פ לָא תִשְׁאָר וּפ' קְדוּשִׁים דְּרוּשׁ ב' דָּף קכ"ט וְכַסֵּם סִפְרָא שְׁהֵבִיא רַבֵּינוּ יוֹנָה ז"ל ע"ש
וּפְשִׁטָא דְּאֵינוּ נְפִסְלֵ ע"י זֶה כְּגוֹן אֵם בְּאוֹ אַח"ךְ עֵדִים וְהַכְּחִישׁוּהוּ אוֹ עַד אַחַר וְהַתּוֹבֵעַ
מְצַטְרָף עִמּוֹ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי' ל"ד וְצ"ב ע"ש דְּלֹא עֵדִיף קַבְּלַת הַשְׁבוּעָה מִנֹּשְׁבַע לְהַבָּא
דְּאֵיכָא מ"ד דְּאֵינוּ נְפִסְלֵ מִשׁוּם דְּבִשְׁעָה שְׁהוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּי לָא הִיָּתֵה לְשַׁקֵּר כַּמ"ש שָׁם
וְכ"ש הָכָא שְׁאֵין מְבַטָא בְּשַׁפְתָּיו כְּלָל דְּפִי וְלָבוּ שׁוּיֵן בְּעֵינֵן אֶבְל אֵם בְּטָא בְּשַׁפְתָּיו דְּהָוֵי
הַשְׁבוּעָה לְמַפְסְלֵיהָ וְסִפְרָא אֶשְׁמוּעֵינֵן דְּבַעֲנֵן אִיסוּרָא חֲשִׁיב נְמִי כְּנֹשְׁבַע וְזֶה פְּשׁוּט: (מג)

רְאוּבֵן הִיָּה לוֹ דִּין וְדַבְרִים עִם שְׁמַעוֹן וְעַמְדוֹ לְדִין וְנִתְחַיִּיב רְאוּבֵן שְׁבוּעָה שְׁפַדְכָּרִיו כֵּן
הוּא וְעַמְד וְהַפְּכָה עַל שְׁמַעוֹן וְנֹשְׁבַע שְׁמַעוֹן שְׁהָאֵמֵת אֵתוֹ וְרְאוּבֵן טוֹעֵן כִּי הָעוֹלָה עַל דַּעֲתִי
שְׁאֵין אֵתָה נֹשְׁבַע לְשַׁקֵּר דְּלָבִי וְלָבָךְ יָדְעִי אֶמְיָתָן שֶׁל דְּבָרִים וְאֵיף אֵתָה יָכוֹל לְהַשְׁבַּע
לְשַׁקֵּר וּמוֹטְעָה בְּדַעֲתִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִלְע"ד דְּאֵין שׁוֹמְעֵין לוֹ דְּדַבְרִים שְׁבַלְבֵ הֵם וְאֵינָם
דְּבָרִים וְכוּן מְתַבָּאֵר מְדַבְרֵי הָרַב מְקוֹר בְּרוּךְ סִי' כ"ב וְהֵרַב בְּנֵי חֲזִי סִי' פ"ז וְעֵינֵן לְהֵרַב
כַּנ"ה ג מַה"ב אוֹת י"ג וְה' שְׁאֵגַת אֶרְיָה סִי' י"ט: (מד) שְׁבוּעָה.

מִי שְׁנֹשְׁבַע לְחַבְרֵי לְפֹרְעוֹ בְּיוֹם פְּלוּנֵי וְהֵלֵךְ הַמְּלִיָּה לְמִקּוֹם אַחַר אֵינוּ חַיִּיב הַלְוָה לִילָף
אַחֲרָיו כַּמ"ש מְרֵן בְּש"ע סִי' ע"ג מִשָּׁם תִּשׁוּ' הָרִשְׁב"א ז"ל ע"ש וְאֵם מְסַר הַלְוָה אֵת הַחוּב
בְּיַד הַב"ד אֵם נְפִטֵר בְּכָף כְּאוֹתָהּ שְׁשִׁנֵּינוּ גְּבִי הַמוֹכֵר בֵּית בְּבִתִּי עָרִי חוֹמָה דְּתַקֵּן הַלֵּל
שְׂיֵהֶיָה חוֹלֵשׁ בְּלִשְׁפָה כְּדַאִיְתָא בְּגִיטִין דָּף ע"ד וְעַרְכִין דַּל"א וְעֵינֵן בְּמִקּוֹ' ב"ב קמ"ד
לְדָף ק"ג אֵהָא דְּתַנֵּן הַגּוֹזֵל אֵת חַבְרֵי שׁו"פ ע"ש בְּשָׁם הָרִשְׁב"א ז"ל: (מה) שְׁבוּעָה.

ראובן ושמ' שותפים בעסק מש"ומ והסכימו להתפרדאיש מאת רעהו וע"י שבשבייל ההפרשים שנפלו ביניהם וכל אחד חושד בחבירו וכל אחד טוען על חבירו טענת פריא באיזה חלק מהתביעות שבועה ונתחייבו בב"ד שבועת השותפות וכל אחד מהם מגלגל על חבירו מה שטוען עליו וראובן נפל למשכב ויכבד עליו חוליו ושמ' רוצה להשביעו וראובן טוען לתנו לו זמן עד שיבריא וישבע ושמ' השב ישיב פינן שהוא שפוי בדעתו כשאר הבריאים ישבע לי עכשיו יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב אתה דע לה דמור"ם ז"ל סימן ק' פסק בשם הפרדכי אין נותנין זמן לשבועה אלא ביום הפניסה הא' יש לו לישבע עכ"ל וכעת לא ראיתי חולק בדבר זה איברא בנ"ד שהוא חולה ומד"הד מתוחה לפניו וכמ"ש ז"ל חלה ג' ימים דומה כמי שהכניסוהו לגרדום וכו' ותיישנון שפא יבא.

לידי עונש ח"ו ודומה לזה פתב מור"ם ז"ל בא"ח סי' תכ"ב משם מהרי"ל ז"ל דאין משביעין בעשרת ימ"ת בב"ד עד אחר יו"הכ ע"ש אלמא אע"ג דנתחייב שבועה בב"ד משום ימ"ת וספרין פתיחו משהינן ליה עד אחר יו"הכ אע"ג דאיכא למיחש למיתה של הנשבע אפי"ה עדיף לן שלא להביא עליו עונש ממה שנשקה השבועה ודחינן השבועה עד אחר גמר דין של מעלה שהוא אחר יו"הכ ה"נ נימא הבא בנ"ד פינן שמד"הד מתוחה עליו אין משביעין אותו עד שיבריא ואע"ג דאיכא למיחש דילמא מניית ליה מיהו איכא למדחי דשאני התם משום דהעולם פולו נדון ויעולם יראה האדם פאלו העולם שקול מחצה על מחצה וע"י שבועת שקר מכריע כל העולם פולו לכף חובה הילכף דחינו שפיר ליחיד במקום צבור אבל בנ"ד שבין אדם לחבירו שלא יחול העונש אלא על הנשבע לשקר לית לן בה תדע אטו מי שמתחייב שבועה לחבירו והתובע ברור לו שהאמת אתו ויודע באמת שאם ישבע הנתבע שאינו נשבע אלא על דבר שקר מי אמרינן דלא משביעין ליה א"כ עקרת שבועת התורה והמשנה והיסת אלא לאו ש"מ דשאני לן בין דבר הגורם עונש לכל העולם וכמ"ש ה' הלבוש ז"ל והט"ז ז"ל שם בא"ח להיכא שאין חל העונש אלא על היחיד הן אמת שדבר זה באם יודע בחבירו שנשבע לשקר אם משביעין אותו או לא ככר כתבנו לעיל במערכה זו סי' ל"ד פלוגתא דרבנן גו"ן בזה.

שו"ר למור"ם ז"ל בסי' צ"ו שפסק משם ה' בנזמין זאב ז"ל דאין משביעין אשה מעוברת ע"ש אלמא דאפילו בחששא דחד נמי חיישינן ולא משביעין שפא תלכד בעונש השבועה ח"ו ה"נ דכונתה פינן דמוטל על ערש דוי דילמא סבר שאין לו בידו וישבע וכבר מד"הד מתוחה לפני החולה ויבא לידי עונש השבועה חלילה: (מו) שבועה.

הא דקי"ל שניהם אוחזין בטלית ז"א פולה שלי וזה אומר פולה שלי יחלוקו ונשבעין עיין בתשו' מהר"י אבן מיגאס ז"ל סימן י"ד: (מז) שבועה מי שנתחייב שבועה לחבירו ואמר לו איני נשבע עד שתבטל כל העדים שייבאו ויעידו בזה אין שומעין לו וכן אם אמר לו תאחר הלשבו' עד שתחפש אם יש עדים גם בזה אין שומעין לו הרב מוהר"י אבן מיגאס ז"ל בתשו' הנד"מ סי' ס"ה וכתב שם שרבו הרי"ף ז"ל שזיכה למחוייב שבועה בזה אינה אלא ע"פי תקנה שראה לו לפי שעה ע"ש: (מח) שבועה.

מי שחשדוהו שעבר. איזה עבירה מפל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא נמצאו עדים בדבר אין מחייבין אותו שבועה שלא עבר אמצות ל"ת אלא אם נתברר הדבר.

בעדים מענישים אותו הב"ד כדי רשעתו ומשביעין אותו שלא ישוב עוד לכסלה שנאמר ואריב עמם נאקללם ואשביעם וגו' תשו' הגאונים בקו' שערי תשובה שבוסף ס' נהרות דמשק הנדפס חדש ממש סי' ז' ע"ש בספר הפרדס דכ"ה ע"ב: (מט) שבועה.

קי"ל באלמנה שמכרה שאינה צריכה הכרזה וצריכה שבועה עיין במקנפצת לכתובות במאי דשינה לך צ"ח ע"ב ובתשו' ה' מוהר"י אבן מיגאס ז"ל סי' כ"ג: (ן) שבועה. ה"ן ספק בידי בשומע ואינו מדבר שנתחייב שבועה לחבירו היכי לדיינו לדייני להאי דינא מי אמרינן דאמרין לו אנו משביעין אותך בשם פ' או בכינוי על כ"כ ומרפין בראשו ובדקין אותו ג"פ וחסבינו ליה פגושבע ממש א"נ שיכתוב בכתב ידו הרגיני גשבע בכ"ו וכ"ו הוא האמת וכיוצא בזה ובפרק מי שאחזו דף ע"א אמרינן דחרש השומע ואינו מדבר פותב בכתב ידו אתם פ' ופ' כתבו ותנו גט לאשתי אלא דגבי עדות רחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם הוא דלא מהני לבד מעדות אשה דהקילו בה רבנן אבל לענין מק"ומ גיטין פל שכותב בכת"י מעשיו קיימין ובמילתא דכתי' אמירה פגון חליצה דכתיב בה וענתה ואמרה אמרי' בפ' מצנת חליצה דק"ד דחליצתן אסו' פיון דלא מצו לקרות וקריאה בכ"הג דאינו ראוי לחליצה מעפ"ב ובסוטה סו"פ הארוסה דהאלמת אינה שותה דכתיב ואמרה האשה אמן וכתבו התוס' שם דאפילו למ"ד לא בעינן קרא פדכתיב מודה דאלמת אינה שותה משום דלא מציא לקבולי שבועה ע"ש וצ"לד אי לא בעי קרא דנאמרה האשה פדכתיב אמאי לא מציא לקבולי שבועה ע"י הרפנת הראש וכדכתי' אלא עכ"ל משום דבעינן ואמרה אמירה ממש פדכתי' בקרא פמו בחליצה והנה מדברי רבינו בפכ"ט מהלכות מכירה נראה דבכותב בכת"י א"צ בדיקה אלא לגבי הרפנת הראש הוא דבעינן בדיקה ואין פאן מקום להאריך מפל האמור נתבאר דכת"י הוי פדבור אלא דשניא עדות דבעינן מפיהם והשקאת סוטה וחליצה משום דכתיב בהו אמירה: ומעתה נובין נדון לגבי שבועה למאי מדמינן לה והרב מוהרשד"ם ז"ל חי"ד סי' קי"ב פתב אע"פי שלא בטא בשפתיים הורה להחמיר וחקקו עליו חבירו והורו להקל ע"ש ומאי דפשיטא ליה להת"הד סי' שכ"ז דאפילו פתב בכת"י וחתם שגושבע אין פאן שבועה ע"ש שאני התם דקטעין שלא נתפונן לישבע אבל פשהוא פל עיקרו לא פא אלא להשבע איפא למימר דשפיר חשיבא שבועה ומצאתי להרב מוהרשד"ם חי"ד סי' פ' שהביא תשו' למוהר"י הלוי ז"ל וז"ל אם פתב בכת"י שבועה לחבירו חייב לקיים שבועתו ואפילו לא הוציא שבועה מפיו ואם לא קיים דינו בדי"ש אבל אין לחייבו דבר בדיני אדם הואיל ולא הוציא שום שבועה מפיו עכ"ל ולא ידעתי לחלק ד"ש מדיני אדם ממ"נ אי כת"י חשיבא פדבור בדיני אדם נמי לחייב ואי לאו פדבור דמיא מד"ש נמי לפטור: וראיתי לה' מוהריב"ל ז"ל בס"א פלל ד סי' ט"ל שגושאל על מי שהודה בכת"י וחתם שקבלעליו גזי' והשיב פיון שלא הוציא שום דבר בפיו אין פאן גזי' וראיה ממ"ש רבינו מי שגושבע שלא לדבר עם חבירו מותר לכתן' לו בכתב ע"ש ואע"פי שאין משיבין את הארי החי דשאני התם דאין בלשון בני אדם פתיבה בכלל דבור אבל מה שקבל עליו גזירתו בכת"י איפא למימר דכת"י כד"ד ואני תמיה על הרב ז"ל דאדרבא מדאצטריך קרא גבי עדים למעוטי מפי פתבם ש"מ דבעלמא כת"י פדבור דמי ואיך לא נרגש ממאי דאמר בכמה

דוכתי בגמרא וכדכתי' בעניו' ומשו' הרב ת"הד ז"ל ל"ת להרב ז"ל דשאי נדונו דמיירי
בכתב שהודה שגשבע פבר ולא בבא ליגשבע עכשו ע"י כת"י והרב מוהר"י אדרבי ז"ל
סי' ס"ח פתב בסו"ד משם הגאון מוהר"ם ז"ל בתשו' שנאמין לעולם לאדם שיאמר לא
גשבעתי על פה אע"פ שהוא חתום דאין בכתמתו פלום ואין זה ענין לנ"ד דהתם לא
פתב שום גשבעה רק חתם חתי' ידו על הגשבעה הפתובה מיד הזולת.

גם אשו"ר להרב מוהרש"ך ז"ל ח"א סי' עק"ב אחר שהביא תשו' הח"הד ז"ל הלזו
לחייב למי שהודה בכת"י שגשבע פסע לאחוריו וכתב וז"ל נאפילו אם היה בזה פתב
החייב גשבעה בשם או פינוי ולא הוציא שום דבר מפיו רק שפתב פה בכת"י אין
בכתבתו וכתמתו ממש לחייבו משום גשבעה וכמו שהוכיח דבר זה ה' מוהריב"ל ז"ל
וכו' עכ"ל וקבר פתבתי מאי דנלע"ד: ודע שפתשובת הגאון מוהרא"ם ז"ל הלזו לא
ראיתיה וממה שהביא לשונו ה' מוהר"י אדרבי ז"ל נראה דלא פליג אפתשובת הת"הד
ז"ל וכדכתי' אמנם ה' מוהרשד"ם ז"ל שם סי' פ' גזר אומר דהרא"ם לא ראה תשו'
הת"הד ע"ש מי יתן ידעתי ואמצאהו וכדו חזי הנית לה' חוות יאיר סי' קצ"ד דפשיט' ליה
בכותב הרניני מקבל עלי גשבעה דהוי פגשבע ממש ואע"ג דקי"ל בנודר שלא לדבר עם
חבירו מותר לתקוב לו פתב שאני נדרים דאזלינן בהו אחר לשון ב"א ובנדאי דדבור
אינו מענין כתי' וראיה מדאצטריף מיעוט גבי עדות מפיהם ולא מפי כתבם עש"ב שש
אנכי על שפוננתי קצת לדעתו ז"ל ומדבריו ז"ל שכתב מדאצטריף מיעוט גבי עדות
דמפיהם ולא מפי כתבם ש"מ דבעלמא אמרינן כת"י פדבור למדנו זכות למ"ש מר"ן ז"ל
בב"י א"ח סי' מ"ז משם הרד"א ז"ל דהפותר בתורה צריך לברך אע"ג דקי"ל דמהרהר
בדברי תורה אין צריך לברך דשאי פותר דחשיב פמדבר מדאיצ' קרא גבי עדים למעוטי
פתבם פמדובר והכי דייק ליגשבע דתלמודא דפרק מי שאחזו דקאמר שאני עדים דכתי'
וכו' מוכח דבעלמא פתיבה פדיבור דמיא והט"ז ז"ל שם הקשה דמדגלי רחמנא גבי עדים
דכתיבה לא חשיבא פדבור א"כ נגמור מינה לדעלמא נמי דכתיבה לאו כד"ע"ש: ותפט
עיני להרב מוהראנ"ח ז"ל בשניות סי' ז"ן דאייתי בידיה דברי הת"הד ז"ל הנתינתים
למעלה ופסיקא ליה דאם חתם בהספמה שפתוב בו גשבעה דחייב לקיים גשבעתו ע"ע
ועיין בסמ"ע סי' ע"ב סקי"ח וה' ש"ף ז"ל שם ובי"ד סי' רל"ב סקכו' ועיין לה' תורת
חסד סוף סי' ל"א מ"ש קצורן של דברים פי אינו מענין נדונו כמ"ש הרב שם וראיתי
לה' פמ"א ז"ל ח"א סוף סי' ה' שפעמד ע"ד הת"הד וה' מוהרא"ם ז"ל באנרף ותמצית
דבריו שאם יש אמתלא או מיגו נאמן מן לומר שחתם ולא בטא בשפתיו ע"ש וקעת
חמות"י ראיתי או"ר להר' משפטים ישירים ז"ל סי' מ"א שהעמיק הרחיב ומפלל דבריו
דברינו ע"ש: ובצפית"ינו צפי"נו למרן ז"ל בתשו' בס' אבקת רוכל סי' קצ"ב שהביא
תשו' הת"הד ומספיים והולך דכל היכא דאיכא אמתלא נאמן ע"ש וע"ע להרב דבר משה
ז"ל חי"ד סי' כ"ו וספר שיירי כנ"הג י"ד פעת אינינו אתי במחיצתי ועיין להרב שמש
צדקה ז"ל חי"ד סי' א' וסי' ב' ע"ש ועט"ר תנא דידן מו"הר ח"ק נתן זיע"א מדי דברו
בו הור"ה גבר דכתיבה לאו כד"ד וחיליה מהא דתנן במס' סנהדרין גם עדים שהעידו על
ברפת השם צריכים הסנהדרין לקרוע ע"ש ואמאי פולי האי יכתבו העדים עדותן ויתנו
לסנהדרין ואי משום דכתיב על פי וכו' ודרשי' מפיהם ולא מפי כתבם הניחא לשאר
רבנותא אלא לר"ת ז"ל דס"ל דלא ממעט קרא אלא אלם דלאו בר הגדה הוא אכל אם

בר הגדה שפיר מצי להעיד בכתב א"כ עדי ברפת השם יכתבו עדות ולא להעיד מפיהם
ולברך את השם ויצטרכו הסנהדרין לקרוע אלא לאו ש"מ כת"י לאו כד"ד א"ד מורי
הרב ז"ל ואני שמעתי ולא אבין דא"ה בשאר עדות נמי היכי מקבלים להו מפי כתבם
לר"ת פינן דלאו פדבור דמאי לא קרינן בה הגדה אלא הנח לעדי ד"ן הואיל וצריף ד"ןחק
פדבועי למעבד אטו להכי צריכים להעיד מפיהם לדקדק במלייהו פל מה דאפשר משא"כ
אם מוסרין עדותן בכתב ודע שאפילו לת"ח התירו לו לשלוח עדותו בכתב כמ"ש הסמ"ע
סי' ק"ח סקמ"ב ע"ש כ"ש משום פבוד הבורא ותברך והסנהדרין אלא ודאי פדכתי'
בעניו ועוד בה שדעת הריטב"א ז"ל דס"ל פדעת רש"י ז"ל דלא אמעיט ולא מפי כתבם
אלא לשלוח עדותן בכתב להב"ד באגרת הא פל שהוא פותב עדותו לב"ד ואומר מה
שפכתוב פאן אני מעיד מפיהם קרינן ביה וכו' נהגו עכ"ל ומעתה נובין ונדון פינן דבכל
יום פשחוקרין העדים אומרים השם בכינוי יפה יוסי את יוסי פדאימא התם בפרק ד'
מיתות א"כ בשעת גמ"ד שצריכים העדים לומר כמו ששמעו אמאי לא יכתבו בכתב כמו
ששמעו ונותנים לפני הסנהדרין ויאמרו מה שפכתוב פאן אנו מעידים פינן דבכ"הג מפיהם
קרינן בהו שפבר חקרו ודרשו פדת מה לעשות אלא ש"מ משום דכת"י פדברים דמי אם
כן מ"ל אמרו במוצא פה מה לי פותבים בכת"י פינן דאידי ואידי חד שיעורא ולפי"ז קמה
וגם נצבקה ראית הרב עט"ר מו"הר זלה"ה ולפי"ז מ"ש מרן ז"ל דכותב ד"ת א"צ לברך
דלפי האמור נתבאר דכותב כד"ד ובא"הע סי' ק"ך ס"ה פתב מרן דפלוגתא דרבנןתא
פכותב כת"י לעדים ומ"ד לא מהני טעמא טעים ועיין בב"י שם ובהב"ש מ"ש פנה:
ומצאתי להרב כנ"הג סי' רי"ב בהג"הט אות' מ' שפכתב משם מוהר"ם גאלנטי ז"ל סי'
י"ג דדוקא פפה אבל פכתב לא נכעת איננו אתי ולא ידעתי מאי קאמר עד שפמצאתי להרב
נחלת שבועה ח"ב סי' פ"א שהביא דבריו ז"ל דמירי במי שעשה צנאה בכת"י לחוד אי
מהנייא או לאו ומסיק דלא מהנייא ועיין מ"ש עליו הרב ז"ל וע"ע להרב פני יעקב מרף
קנ"ב והלאה.

וילענן המראת פי מלך שצנה על ידי פתיבה והמרו למה שצנה בכת"י עיין סו"ף נגמר
הדין דמ"ט ע"א שהן פפה ולא עשו והוא באגרת ועשה ע"ש אלא דכתיבה נמי חזי אלא
דמפה אל פה אלים טפי ועיין להרב גו"ר ז"ל י"ד פלל ג' סי' נ"ט.

וגבי טענת השטאה פתב ה' כנ"הג ח"מ סי' ל"ב בהג"הט אות' ט' משם הרב משפטי ש
שמואל סי' ע"א דדוקא בהודה ע"פיו מציינן למימר משטה אני פה אבל לא בכת"י ע"ש
ואינוספר מצוי אצלי דלא שיקו טענת השטאה אלא פשתבעו תחלה דמצי למי' ליה פשם
שהשטית בי לתפוע ממני מה שאיני חייב לה פה אני השטיתי פה כמ"ש בטוש"ע שם
ולע"ע לא אצריף עוד פנה ועיין להרב ברכ"י א"ח סי' מ"ז וסי' תפ"ט ובמח"ב"ר שם
ובש"ות ה' קול אליהו א"ח סי' למ"ד מ"ש פנה: ואתה דע לה אע"ג דבשבועה פתוב ולכל
אשר יבטא בשפתיים דמשמע דבעינן בטוי שפתיים ממש פינן דגבי עדות נמי פתיב ע"פי
ואמעוט פתבם וס"ל דבכותב ומוסר לב"ד ואמ"ל אני מעיד מה שפכתוב פאן וקרינן ביה
שפיר מפיהם ה"נ דומיא דידיה בשבועה אם פותב ואומר מ"ש פאן אני נשבע ש"ד
וגדולה מזו פתב הגאון מוהרי"קו ז"ל שורש קי"ב דהא דבעינן לבטא בשפתיים ה"ד פבא
לאסור איסור ונדר על עצמו אבל שבועות שאדם עושה לתבירו לקיים לו מה שהתנה
עמו השבועה תליא בתנאי ובכל מה שיחול התנאי תחול גם השבועה עכ"ל הא למדת

אע"ג דבעלמא אמרי דברים שבלב אינו דברים הקא גבי שבועה דכתיב בה לבטא בשפתים ס"ל כל שאדם עושה ומתנה עמו הולכים בו אחר הענין והתנאי שהיה ביניהם ומינה למי שנתחייב לחבירו שבועה וכותב לו אני נשבע בכה וכה הויה שבועה ובנדאי הפתיכה עדיפא מנדון הגאון ז"ל אע"פ שהש"ה ח"מ סי' ע"ג סקכ"ז תנא הוא ופליג ע"ד הגאון ז"ל הללו ע"ע הא מיהא בנ"ד שפותר בכת"י ע"ד חבירו נראה דאזיל ומודה ומור"ם ז"ל שם העלה דברי הגאון במפתו ואע"פ שכ' בלשון י"א לאו למימרא דאיפא מאן דפליג כמ"ש רבני האחרונים ז"ל.

והנה מרן ז"ל הביא סברת האומ' דאם פתב בכת"י לעדים לכתוב גט לאשתו לא מהני וכ"ה דעת הרמב"ם וסיעתו ז"ל בשם יש מכשירים ע"ש בש"ע א"ה ע"י ק"ך ס"ח והיינו מדאמרנו התם בגיטין דע"ב ע"א קולו לאפוקי מדר' פהנא אמר רב ע"ש ולע"ד למ"ד דפוסק פרב פהנא חשיב ליה דבור מעליא ונחשיב הגדה כמ"ש התוס' שם דף ע"א ע"א בד"ה אמר ר' זירא וכו' ע"ש לבד מעדות דגזירת הכתוב היא א"כ גבי שבועה נמי אם פתב בכת"י שהוא נשבע מסתיה פניו דחשיב דבור מעליא ועדיין צריכים למודעי דאפילו לסוכרים סברא הלזו דנקא באלם אבל בפסקח לא מהני כ"י כמ"ש הרב בני יעקב ז"ל דף קנ"ד סוף ע"ג וע"ע לה' יד אהרן ז"ל שם סי' ק"ך בהג"ה ט אות כ"ד ומשם באד"ה ואחרי מופלג מצאתי למהרי"א בס' האורו"ת בסי' צ"ז סק"א שהביא משם הרב שבות יעקב ז"ל ח"א סי' קנ"ו ע"ע עלה ונסתפק במאי דא דאסתפקא לע"ד ופשי' ליה דמהני ושה' שבות יעקב חלוק עליו בזה והרב ז"ל פלפל בחכמה בזה ואין הספרים הללו מצויים אצלי וס' שבות יעקב לא ראיתיו עד הנה וחולשת מזגי גברה עלי ותמנע היתה לעמוד בעניו' להתלמד מדבריהם: (נא) שבועה.

קי"ל מי שמתחייב ממון לחבירו ונשבע לפורעו ביום ל' ואירע שאותו יום שלשים שבת הוא צריך לפורעו קודם אותו יום ואם לא פורעו צריך ליתן לו משכון וישומו אותו בשבת ויתנו לו בתורת פירעון כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ג ס"ז ע"ש דעתו ז"ל אע"ג דהשתא מיהא אנוס הוא על פי הדיבר ואריה דשבת רביע עלויה הא מיהא פניו דהוי מצי לפורעו קודם שבת פי הכי דלא ליתי לידי איסור שבת לא חשיב פאנוס פדאמרין בעלמא כל שתחלתו בפשיעה וסופו פאנוס חשוב פושע ה"נ דכונתה וקרוב לזה פתב מרן ז"ל בב"י ריש סי' ר"ז משם חידושי אגודה אה"ה מתני' דגיטין דע"ד בראשונה היה נטמן וכו' דכל היכא דמצי לקוימי שבועתו עד לא מטא זמניה ואשתיה עד דמטא זמניה ובהאי שעתא איתגיס לא חשיב פאנוס ועבר על השבועה ע"ש איברא דממ"ש מרן בב"י סי' ע"ג משם הנמק"י ז"ל בפ"ב דב"ק דמי שנתחייב לחבירו בשבועה שיתן לו מעות ביום פ' ונזפר עוד היום גדול ואמר בלבו עוד יש פנאי ושכח עד שעבר היום וכו' עכ"ל ודבר הלמד מעניינו פתב הנמק"י ז"ל שם לענין תפלה דבכ"הג לא חשיב מזיד ויש לו תשלומין ופסקו מרן בש"ע סי' ק"ח ע"ש והכא בודאי לא מייגרי הרא"ש ז"ל בהזיד ולא פירע דלאו ברשיעי עסיקין אלא בדאיתגיס מחמת שכחה וכיון דאנוס הוא אמאי שרינו ליה למעבד איסורא דרבנן ולא מפטר בטענת אנוס וכמ"ש הנמק"י ז"ל ונראה לחלק דשאני התם דבעינו למימר דעבר אשבועתיה דכבר אשתלים זמניה משו"ה חשבי' ליה פאנוס ולא מקרי עברינא ותלינו פאנוסא אבל בנדון הרא"ש ז"ל דאפתי לא עבר דכל יומא זמניה הוא אמטו להכי כל כפה דמצינו לתקוני אפילו ע"י איסורא דרבנן ולא יעבור פתיב ולעולם הוקשה לע"ד

דְּמַרְיָה דְּהָאֵי דִּינָא הָרָא"ש ו"ל וְאִיהוּ ו"ל דִּס"ל דְּהִנְשַׁבַּע לְחַבְרֵי לְפִנְיָהּ בְּיוֹם פ' וְלֹא תִבְעוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא עָבַר אֲשֶׁבּוּעַתִּיהָ וּפְסָקוֹ הַטּוֹר ש"ע שָׁם וְכִינּוּן דְּהִיכָא דְלֹא תִבְעֵיהָ מְלִנְהָ לֹא עָבַר אֲשֶׁבּוּעַתִּיהָ א"כ הִיכִי.

מִשְׁפַּחַת לְהָ דִּישְׂרָאֵל יִתְבַּע אֶת אַחֵיהּ הִזְהוּדִי בְּיוֹם הַשְּׁבִיט וְלִבְא לִידֵי אִיסוּר שְׁבוּת דְרַבְּנָן וְהִנֵּה נִרְאָה לּו' דְּנִדּוֹן הָרָא"ש ו"ל מִיִּירֵי דְאִינוּ חֲזִיב לּו' כְּלוּם אֲלֵא דְהָאֵי גְבָרָא מְדַנְפָּשִׁין חֲזִיב עֲצָמוֹ לִיתָן לּו' מְנָה בְּמַתְנָה לְיוֹם פ' וְשָׂאֵם עָבַר אוֹתוֹ הַזְּמַן לּוֹקְהָ וְאִינוּ מְשַׁלֵּם וְהִיכִי דִיִּיק לִישְׁנֵיהָ דְהָרָא"ש שְׁפַתָּב לִיתָן לּו' וְכו' וְכִינּוּן דָּאֵם יַעֲבֹר הַזְּמַן וְלֹא יְהִיב לִיהָ תּוֹ לִית לִיהָ תַּקְנָתָא וְעָבַר אֲמִימָרָא דְרַחֲמָנָא דְאָמַר לֹא תִשָּׂא מִשׁו"ה שָׂרוּ לִיהָ רַבְּנָן לְמַעֲבַד כָּל טַעֲדָקִי וְאִפִּילוּ אִיסוּרָא דְרַבְּנָן וְלֹא לִיתִי לִידֵי אִיסוּרָא רַבָּה דְשְׁבוּעָה אֲלֵא שְׂרָאִיתִי לְמָרְן בִּש"ע שְׁפַתָּב לְפָרְעָה וְלֹא פַתָּב לִיתָן כְּלִישׁוֹן הָרָא"ש ו"ל גַּם אֲשׁו"ר לְהַרְשָׁבָ"א ו"ל ס' תִּשְׁמ"א שְׁפַתָּב מִי שְׁנַתְּחִיב לְפָרְעָה לְחַבְרֵי וְכָא הַזְּמַן בְּשַׁבַּת שְׁאֲפָשֶׁר לּוֹמַר שָׂאֵם שְׁכַח וְלֹא פָּרְעוּ בִּע"ש שְׁחִיב לְפָרְעוּ בְּשַׁבַּת לְפִי שְׁהַפִּירְעוֹן אִינוּ אֲלֵא אִיסוּרָא דְרַבְּנָן מְשׁוּם דְּמַחְזִי כְּעוֹבְדֵי דְחוֹל וְשְׁבוּעָה מְדַאֲוֵרִיתָא עכ"ל קָרִי בְּחִיל דְּמִיִּירֵי בְּפִירְעוֹן חוֹבוֹ וְא"כ הָדָרָא קו' לְדוֹקְתָּה הִיכִי מְצִי מְלִנְהָ לְתַבְּנֵעַ חוֹבוֹ מִישְׂרָאֵל בְּיוֹם הַשְּׁבִיט וְנִרְאָה דְּמִיִּירֵי שְׁנַשְׁבַּע לְחַבְרֵי לְפָרְעוּ בְּלִי שְׂיִדְרָשְׁנּוּ הַמְּלִנְהָ דְהַשְׁתָּא הַקּוֹלָר תְּלוּי בְּצִנְאָר הַלְּנָה וְעֵינִן בְּתִשׁוּ' ה' מוֹהֲרַלְנ"ח ו"ל ס' קל"ז דָּף רל"ו סע"ד וְכִינּוּן דְּשְׁכַח וְנִצְנַס וְלֹא פָּרְעוּ קוֹדֵם הַשְּׁבִיט שָׂרוּ לִיהָ רַבְּנָן לְאִפּוֹקִי בְּפִישְׁיָהּ מֵאִיסוּר חֲנוּמָר שְׁבוּעָה שְׁהִיא מְדַאֲוֵרִיתָא אִיבְרָא דְאִפְתִּי לֹא אִפְרוּק דְּעַד דְּעָבְדִּינּוּ אִיסוּרָא נִימָא לִיהָ לְמַלְנָה לְהַאֲרִיף לּו' זְמַן עַד אַחַר הַשְּׁבִיט.

וּמְצִיאֵתִי בְּתִשׁוּ' לְהַרְשָׁבָ"א ו"ל סִימָן תִּשְׁנ"ב שְׁפַתָּב בְּפִישִׁיטוֹ וּמִיָּהּ לְהַאֲרִיכוּ וְשִׁיעֲמוּד בְּחִיבוֹ לְאוֹ כ"כ אֲלֵא א"כ הַתְּנוּ בִּשְׁעַת הַשְּׁבוּעָה עכ"ל וּפְסָקוֹ מָרְן בִּש"ע יו"ד ס' רכ"ח סל"ח ע"ש הָא מִיָּהּ אִפְתִּי נִימָא לִיהָ לְמַלְנָה דִּיִּימָא לִיהָ לְלִנְהָ הַרְיָנִי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלָתִי דְּפִשְׁטָא דְּמַהֲנִי כִּמ"ש הַרְשָׁבָ"א ו"ל שָׁם וּמָרְן ו"ל בִּש"ע שָׁם: שו"ר להט"ז בח"מ שָׁם דַּק"ל דְּלָמָּה לֹא יֵאמַר הַלְּנָה לְמַלְנָה תְּרוּיִחַ לִי זְמַן עַד יוֹם א' בְּשַׁבַּת וְלָמָּה יַעֲשׂוּ אִיסוּר שְׁבִיט בְּחִנְסָם עכ"ל מֵאִי דְּפִשְׁטָא לִיהָ לְהַרְבּוּ"ל דְּבָאֵם הַרְוּיִחַ לּו' זְמַן פְּטוּר מִשְׁבוּעָתוֹ כְּנִרְאָה דְּאִשְׁתְּמִיט לִיהָ דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל וּמָרְן בִּש"ע כְּדַכְתִּי וְעֵינִן בִּט"ז בִּי"ד סִקְמ"ז מֵה שְׁתַּמָּה עַל מֵה שְׁנוֹהֲגִין לִישְׁבַּע לְפָרְעָה לְזְמַן פְּלוּנִי וּבְהַגִּיעַ תֵּר הַפִּירְעוֹן מְרַחֵיב לּו' הַזְּמַן בְּלִי שׁוּם הַתְּרָה ע"ש הַפָּף דְּבָרֵי פָּאן וְלֵע"ד נִרְאָה לְלַמֵּד זְכוּת לְמֵה שְׁפִינִים הַרְשָׁבָ"א בְּתִשׁוּ' שָׁם אֵא"כ הַתְּנוּ בְּתַחֲלָה בִּשְׁעַת הַשְּׁבוּעָה ע"ש דְּכִינּוּן דְּנִהְגּוּ כֵּן הו"ל כְּאֵלוֹ הַתְּנוּ כֵּן בִּשְׁעַת הַשְּׁבוּעָה וְדִמְיָא לְמ"ש הָרָא"ש ו"ל כְּלָל ע"ח וְהִבִּיאוּ מָרְן ו"ל בְּב"י ח"מ ס' ס"ז דְּכִינּוּן דְּפִשְׁטָא הַמְּנַהֵג שְׁלֵא לְהַשְׁמִיט הו"ל כְּאֵלוֹ הַתְּנָה הַמְּלִנְהָ ע"מ שְׁלֵא תִשְׁמִיטִי בְּשְׁבִיעִית עכ"ל הָא נְמִי דְּכִנּוּתָהּ וְאֵע"ג דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּהַמְּלִנְהָ יְחוּשׁ לְעֲצָמוֹ כֵּן הַלְּנָה חִיּוּכִי מְחִינֵף בִּיָּה וְתוֹ לֹא יְהִיב לִיהָ וְלֹא מִיָּדִי דָּאֵמ"ל כְּבָר פְּטַרְתִּין וְלֹא פִּשׁ לָהּ גְּבָאִי וְלֹא מִיָּדִי כְּבָר נִתְעוֹרַר בְּזָה מָרְן בְּב"י יו"ד ס' רכ"ח וְ"ל נ"ל תִּיקוֹן דְּבָר זֶה שְׂיִאֲמַר לּוֹ הַרְיָנִי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלָתִי ע"מ שִׂאֲח"ד תִּשְׁבַּע לִי לְפָרְעָה בְּיוֹם פ' עכ"ל וְגַדּוּלָּה מְזוֹ כְּתַב ה' מוֹהֲר"א שְׁשׁוֹן ו"ל ס' ר"ל דָּף ע"א ע"ד מָרְן הַלְּלוּ וְ"ל לֹא דִיִּיקִינּוּ מְנִיָּה דְּדוֹקָא אִם אָמַר כֵּן בְּפִירוּ' אֲבָל בְּסִתָּם לֹא דָּאֵה"נ אִם אָמַר הַמְּלִנְהָ לְלִנְהָ שְׂיִשְׁבַּע שְׂיִפְרָעֵנוּ בְּזְמַן שְׁהִסְפִּימוּ בִּינֵיהֶם סְגִי דְּהָא הָרִי סְתָמוּ כְּפִירוּשׁוֹ וְאִמְרִינּוּ דְּהוּי כְּאֵלוֹ אָמַר הַרְיָנִי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלָתִי וְכו' עכ"ל אֵע"ג דְּלִישׁוֹן מָרְן בְּב"י לֹא רְהִיט בְּהִכִּי דְּרַב חֲזִינִשׁ לְשָׂמָא יִשְׁחַק בּוֹ וְכו' וְאִם אִיתָא

לדברי הרב ז"ל תו לא מצי חייף ביה דהא עד דמשתבע ליה למפרעיה בזמנא דינספיו
עלונה הוא דמפטר משבועתיה מ"מ הואיל ומלתא הנפק מפום גברא רבא אין לנו רשות
להרהר אחריה איברא דאיכא למידק דהרשב"א ז"ל בתשו' הלזו קפסיק ותני דהארכת
זמן לא מפקא מחומר השבועה ואלו בסי' א"ל ח"י פתב באחד שגשבע לפרוע לחבירו
לזמן פ' ועבר הזמן ולא פרעו דאפילו איכא עדים שלא האריכו כגון לא נזה ידם מתוך
ידו של מלנה אפי"ה אינו מפסל דדילמא אנוס הנה ולא אחרמו ליה וזוי וכו' עכ"ל ש"מ
דס"ל ז"ל דאי איכא עדים א"נ דמלנה מודה דהאריף לו הזמן מהני למפטרנה משבועתיה
ונו ודאי הפך תשובה הלזו ובדוחק י"ל דר"ל האריף לו ע"י שאמ"ל הרניני פאלו
התקבלתי ומשום דלאו להכי אתשיל נקט נפשיה בקציר"י א"נ דמיירי בשעתנו פן בשעת
השבועה איך שיהיה עדיין לא נתקררה דעתי במא דשרו רבנו הרשב"א והרא"ש ז"ל
להתיר איסור שבותים ולא נכפנייה למלנה זמן יום אחד לדעת הרא"ש ז"ל או שאר
תיקונים דמהנו לתרניניהו הנאמרים באמת: ועוד הקשה הט"ז ז"ל בח"מ שם סי' ע"ג
לדברי הסמ"ע שפתב דמותר לאחרים לשום המשכון דהכי שרינו לאחריני לשום
המשכון כדי שלא יעבור הלנה על שבועתו דהא אמרי' ברפ"ק דשבת וכי אומרים לאדם
חטוא בשביל שיזכה חבירו ע"ש ונראה דאשתמוטי הוא דקא משתמיט מניה דברי התוס'
שם ובעירוובין ובגיטין ובכ"ד אהא דק"ל מדאמרין בעירוובין ניחא ליה לחבר למעבד
איסורא זוטא ולא לעביד ע"ה איסורא רבה ותירצו דשאני הך דהדביק פת בתנור עם
חשיכה דפושע הוא אמטו להכי אין חוטאין אפילו באיסורא זוטא פי היכי דלא לייתי איהו
לאיסורא רבא אבל היכא דלא פשע אמרינו שפיר ניחא ליה לחבר וכו' ומה גם דיש
לחלק עוד בין פשיעה בקום עשה כגון הך דהדביק פת בתנור ובין פשיע' דאין ביה מעשה
אלא שיהיה לו לפרוע ולא פרע גם לפי מה שתירצו התוס' שם דשאני הך דהדביק דכבר
התחיל האיסור וממילא אתי לידי גמר בכל פהאי הוא דאמרין אין אומרים לאדם חטוא
בשביל שיזכה וכו' ע"ש והכא בגדון דידן אפתי לא מטא ליה איסור השבועה דכוליה
יומא זמניה הוא למפרעיה וכיון דלא התחיל האיסור אמרי' ניחא ליה לחבר וכו': איברא
דמדברי הרשב"א בתשובה שהביא מרן הב"י א"ח סי' ש"ו שגשאל במי שהוציאו את
בתו הגוים ביום השבת והוליוכה ומתירא פן יפחזוה ותמיד אם מותר אביה לילך אחריה
להצילה ואע"פ שאפשר לבא לידי חילול שבת והשיב דאסור ודאמרין ניחא ליה לחבר
וכו' שאני התם שאמ"ל החכר לאכול שע"י יבא הע"ה לאיסורא רבה אבל כשלא בא
הדבר ע"י החבר אמרינו א"א לאדם חטוא וכו' מוכח בהדניא דהרשב"א ז"ל לא ס"ל
כדברי התוס' דכתי' דהתם הבת לא פשעה כלל ואפי"ה פסק לאיסור א"כ לפ"ד הדרא
קושית הט"ז ז"ל על הרשב"א ז"ל לפום מאי דשמיע ליה להסמ"ע כדבר האמור ומרן
בב"י שם הביא דברי התוס' הללו והתיר בגדונו של הרשב"א ז"ל והעלה על של חנו
כדעת התוס' ושללא כדעת הרשב"א ז"ל: וראיתי להרב משפט צדק ח"ב סס"ח ס"ח
דקשיא ליה על דברי הרשב"א מדאמרין באגדה פ"ק דע"ז לא הנה דוד ראוי לאותו
מעשה אלא שאם חטא יחיד אומרים לו פלך וכו' ופירש"י שהוא הנה ראוי לשלוח בנצרו
אלא גזירת מלך היא ואיך אומרים לאדם חטוא בשביל שיזכה וכו' ע"ש.

והרואה יראה דהך מלתא לא שייכא פלל בהך דאין אומרים לאדם וכו' דכי איתמר הכי
איתמר אי בעי האי גברא למיתי לידי איסורא רבא ומצי לאפוקי מהאי איסורא פי עביד

איך איסורא זוטא דסד"א דטפי יכול למעבד האי איסורא זוטא פי היכי דלא לייתי איך
לידא איסורא רבא וכו' קמ"ל דאין אומרים וכו' אבל במלתיה דדור המלך ע"ה מאי
שניאטיה דאין אומרים לאדם וכו' שהוא חוטא האידנא ולכי עביד תשובה מקבלה מניה
פי היכי דלגמור מניה לכל יחיד פי עבר אמיקרא דרחמנא ונהדר ביה מוכטח לו דמקבלין
מניה ואין להאריך ולמאי דדייקנא מתשובת הרשב"א ז"ל שהביא מר"ן ז"ל בב"י א"ח
למאי דכתבנא ליתובי דעתיה ז"ל במאי דק"ל להרב ט"ז נראה פשו דרשב"א גופיה
הדר ביה וס"ל בהנהגה שינויי שכ' התוס וישן מצאתי לו בחי' ברפ"ק דשבת שם ע"ע
ומעתה מ"ש מור"ם ז"ל בא"ח סי' שכ"ח לתשו' הרשב"א ז"ל הלזו אח"ה רבא אינה
משנה ורשב"א ז"ל גופיה בסו"ד באותה תשובה פתב עד שיעמיד ויברר הדבר וכבר
בחי' נתברר לו להסכים עם דברי התוס' לפום מאי דכתבנא בעניינן גמ בתשו'
שבמכונות שמתיר לשום משכונן בשבת לא מצייתבא אלא אי ס"ל פדעת התוספות וכמ"ש
בחי' שם וכדכתב: ודע דמאי דתלי זיגיה לאותובי להסמ"ע מהך דאין אומרים לאדם
חטוא וכו' ולא קשיא ליה על רשב"א גופיה דהוא מרה דשמעתתא דמר שרי משום
דאיכא למימר ע"כ ל"ק הרשב"א דשרי אלא דאיהו גופיה ישום המלכה לפני המלכה ולא
אחר דמוטב דלעביד איסורא זוטא של דבריהם פי היכי דלא לייתי לידי איסורא רבא
דשבועה שהיא מדאורייתא ופשיטא ליה דבכ"הג שפיר דמי ואפילו אי חשבינן ליה ללנה
פושע אע"ג דהתם לחד לישנא דהא גופה הוא דקא מבעיא ליה לרב ביבי אי התירו לו
לרדות דלא לייתי לידיאסור סקילה או לא התירו ולא אפשרוט מ"מ פנין דמיייתי תו התם
איכא דמתני לה רב ביבי אמר התירו לו לרדותה קודם שיבא לידי אסור סקילה פשיטא
דהכי נקטינן וכו' פסקו הרי"ף והרמב"ם ז"ל פ"ג מה' שבת והרא"ש שם והטור א"ח
סימן רל"ד ע"ש וכ"כ התוס' במנחות דמ"ח ע"א בד"ה חטא בשבת וכו' ז"ל ואין לדמות
למה שהתירו לרדותה קודם שיבא לידי חיוב שבת עכ"ל והיגו לפי מאי דאיכא למאן
דמתני לה למלתיה דר"ב הכי וכדכתבנא: וחזיתיה לר"מ עט"ר מרן מלכא דקשיא ליה
אמ"ש שכתבו התוס' שם יזכה כדי לאונקלן חי וכו' דמאי קשיא דדוקא נטמאו או נאבדו
שרי לאונקלן קודם הקטרת האימורין ותיירץ דר"ל דאומרים לו חטוא בזריקה וגם
בהקטרה כדי לזכות לאונקלן חי בשבת ואחר הקידה ונשיקת עפר הרצפה לא הבינתי
דאטו כדי לקיים מצות אכילת קרבן יעבור על אסור מלאכה דאורייתא בהקטרת
האימורין וכי אומרים לו לאדם חטוא באיסורא רבא לקיים מ"ע בשב ואל תעשה וצלע"ד
ז"ל ובפסקי תוס' שם סי' ק"ע כתב אין אומרים לאדם חטוא כדי שיזכה חבירה כשפשע
בד"ה חטוא וכו' עכ"ל והא מילתא לא שייקא הכא פלל דהכא החוטא לזרוק הוא הזוכה
ולא בשזיכה חבירה ודבריהם הללו שייכי בפ"ק דשבת שכ"כ שם לתרץ ההיא דעירובין
וכדכתב ובה"ג מצאתי להפסקי התוס' בפרק אמרו לו בכריתות דף ח' שכ' משם התוס'
מה שאינו פתוב בתוס' עד שמצאתי להתוס' ישנים שכ"כ גם בזבחים דל"א פתבו משם
התוס' מה שאינו פתוב בתוס' וכתב המש"ל ז"ל ריש פרק יו"ד מה' ק"פ שפונתם לתרץ
קו' התוס' ובגונט' הקטן שושנת המלך נמוקים על הרמב"ם הארכתי בזה בס"ד: ואתה
דע לה דלפי מ"ש התוס' ושאר רבנותא ז"ל דקי"ל פהך איכא דמתני דרב ביבי אע"ג
דר"י אתמוהי קמתמה וכי אומרים לאדם חטוא כדי שתזכה והיגו דלא כר"ב נראה דס"ל
ז"ל דבתר דשמיע ליה תירוץא דהך מתניתין הדר סבר וקביל פי היכי דלא לסמייה להך

מתני' ולימא משבשתא היא והא דאשכחן ליה לרבי יוחנן דאפתי לא ס"ל דאומרים לאדם חטוא כדי שתתנפה ותהי בה אדר' אושעיה דאמ' מחללה במזיד תהי בה רבי יוחנן וכי אומרים לו לאדם חטוא כדי שתתנפה כדאי' במס' קידושין דף נ"ה וליכא למימר דהתם דתהי בה מקמי דשמיע ליה הך מתניתא דתנו קמיה במנחות ומפי שמעיה הדר ביה ועביד פתקנתא דרבי אושעיה הא ודאי לימא דהרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' פיסולי המוקרשין דין ח"י פסק להך דר' יוחנן ולא לדרב אושעיה ובפ"ח מהלכות תמיאן דין י"ג פסק להך מתני' ע"ש ונראה דהא דר' אושעיה לא דמאי פלל דהתם לומר שיעבדך קום עשה כדי לזכות עיני פירש"י ז"ל ובחז' הרמב"ן ז"ל שבס' אורחין תליתאי ובחז' הרשב"א ז"ל שם שפי' שיעביר וימעול בקדשים לכתחלה כדי לזכות אהא תהי בה ר' יוחנן שפיר ואפילו ר"ב לא התיר אלא בשפך הדביק כדי שלא יבא לידי איסור סקילה התירו לו למעבד איסורא זוטא ודכונתה כיון שפך שחט ד' כבשים על שני חלות שרינו ליה לזמן שלא לשמן אע"ג דקעביד איסורא דמשני בקדשים לזכות באכילת הבשר ש"ד ואתה תחזה דעל הרשב"א ז"ל גופיה דלא הנה מצי לאותוביה הט"ז ז"ל דלא שמיע ליה מדברי הרשב"א ז"ל דהשווא נעשית ע"י אחרים אלא לדידיה דרתמנא שרי כמזבך אבל על ה' סמ"ע שפיר קשיא ליה וכבר פתיבנא מאי דנר' לע"ד ואפתי הנה מצי הט"ז ז"ל לאקשוני להרשב"א ז"ל דנהי דלגבי הנשבע שרי ליה למעבד איסורא זוטא פי היכי דלא לימי לידי איסורא רבה דשבועה אבל המלוה דמקבל מניה המשכון בתורת פירעון הו"ל דרוך מקח וממכר ואסור בשבת וכדאמרינו מרינו בפירק השואל דף קמ"ח ע"ב וכי אומרים לאדם וכו' אלא מאי אית לך למימר פדכתיבנא בשם התוספות והרשב"א ז"ל בחידושו א"כ גם על הסמ"ע לק"מ ותו דהסמ"ע ז"ל מדברי הרא"ש ז"ל גמר לה למלתיה דמסייע ליה מאי דאמרינו בשבת דף ק"ז ובפירק קמא דכתובות דף ה' דמשדכין על התינוקות: איברא פל היכא דלגבי לנה מקרי חפצי שמים כדי לקיים שבועתו וא"א להתקיים אלא אי מקבל מניה מלוה פקע מניה איסורא דממצא חפצה כיון דלגבי לנה שפיר מקרו חפצי שמים כמ"ש הרא"ש ז"ל ולפי"ז נראה לע"ד לגבי השמאין נמי ליכא לתא דאיסורא ולא קרי' ביה אין אומרים לאדם חטוא וכו' דכיון דלגבי לנה מקרו חפצי שמים פקע מניה איסורא דממצא חפצה ורתמנא שרייה ובמקרי לקטן אפליגו בה רב הונא ורב אדא בר אבהו ור' הונא אע"ג דקטן לאו בר חיובא הוא המקרי חייב ולר' אב"א פל היכא דניקף לא מחייב מקרי נמי לא מחייב וכו' התוס' בר"פ שני גזירין ד"ה ורבא דהלכתא כרב הונא אלמא היכא דנעשה האיסור בין שניהם אע"ג דחד מניהו לא מחייב אידך מחייב לפום מאי דקי"ל כרב הונא א"כ דון מניה לנדון הרשב"א ז"ל והרא"ש ז"ל אע"ג דלגבי הלוח שרי לעשות מקח וממכר לאפוקי נפשיה מאיסור השבועה לגבי המלוה מאי איכא למימר אלא דאפתי איכא למיזק דהא דדרשינו ראשו וזקנו דכתיבי גבי מצורע ונזיר דרשינו להו להתיר הקפת הראש והזקן משום דאתי עשה ודחי לא תעשה כדאיתא התם תימא תינח גבי דידהו אבל אפתי היכי מצו אחרני דמגלחי להו ובשלמא לרב אב"א דס"ל היכא דהניקף לא מחייב מקרי נמי לא מחייב אמטו להכי המצורע ונזיר דאתו עשה ודחו ללאני מצו אחרני לגלח להו אלא לרב הונא דאמר אע"ג דניקף לא מחייב מקרי חייב מאי איכא למימר ועיין בתוס' שם בפ"ק דיבמות בד"ה אפתי אצטריו וכו' ובפ"ק דשבועות דף ג' בד"ה ועל הזקן וכו' והנה נראה לומר דכיון דאתחל הלואו מקמי העשה

ואי אֶפְשֶׁר בְּעֵינַי אַחַר חֲשִׁיב בַּמ"ד לִיּה קוּם וּגְלַח לְמַצוֹרֵעַ וְנִזְיֹר אֶלָּא שְׁמַדְבְּרֵי הַתּוֹס' שֵׁם שְׁפָתָיו גָּבִי אֶלְמָנָה לַכ"ג דְּבִדְיָה לִיפָא עֲשֵׂה ע"ש וְכֵן מַמ"ש בְּגִיטִין דַּמ"א בַּד"ה יִשָּׂא אִשָּׁה שְׁפָתָיו דְּלִגְבֵי דִיָּדָה לִיפָא עֲשֵׂה דְלִדְחֵי לְלָאו ע"ש לֹא מִשְׁמַע הָכִי וְדַק"ל נְהִי דְגַבֵי מַצוֹרֵעַ וְנִזְיֹר רַבִּינְהוּ קָרָא לְהַקִּיף הָרֹאשׁ וְהַזְקֵן תִּינַח גָּבִי דִיָּדָה אֶלָּא מְקִיף מֵאֵי אִיפָא לְמִימַר וְכֵן גָּבִי מִיֵּלָה בְּשֵׁבֶת אוֹ צָרַעַת בְּמִילָה דְשָׁרִינָן לְאַחַרְיֵינִי לְמוּל וּלְקוּץ בְּהַרְתּוֹ כְּדֵאִיתָא בְּשֵׁבֶת דַּק"ג בְּשֵׁלְמָא אָבִיו מְצָנָה דְרַמְיָא עֲלֵיהּ הִיא אֶלָּא אִידָּהּ הִיכִי מְחַלְלֵי הַשֵּׁבֶת וְקִץ הַבְּהָרַת וְכִי אוֹמְרִים לְאָדָם חֲטוּא וְכו' וְהַנְרָאָה לַע"ד דְלֹא אֲמַרִינָן בְּכָל דְנוֹכְתָא אֵין אוֹמְרִים לְאָדָם חֲטוּא וְכו' אֶלָּא בְּמִלְתָּא דְאִינוּ מְצָוִנָה וְעוֹמֵד לְמַעַבְדַּד לָהּ אֲבָל בְּדָבָר דְמְצָוִנָה וְעוֹמֵד וְרַמְיָא עֲלֵיהּ כְּגוֹן מִיֵּלָה בְּזַמְנָה וְטַהֲרַת הַמְצוֹרֵעַ דְמְצוּוֹיִם וְעוֹמְדִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֵיָהֶם אֵין זֶה בְּסוּג אֵין אוֹמ' לְאָדָם וְכו' דְגַבֵי מִיֵּלָה גְלִי רַחֲמָנָא וְבִיוֹם הַשְּׁמִינִי דְאָפִי בְּשֵׁבֶת אֵין זֶה נִקְרָא חוּטָא אֶלָּא מִשְׁתַּפֵּר וְעוֹמֵד וְכֵן מִיֵּלָה בְּצָרַעַת כִּינּוּן דְנִדְחָה הֲלָאוּ מִקְמִי הָעֲשֵׂה הַשְׁתָּא מִיָּהָא מְצָנָה קָא עֲבִיד וְדְכֻוֹנְתָה טַהֲרַת הַמְצוֹרֵעַ וְנִזְיֹר דְמַתְעַסֵּק הוּא בְּטַהֲרָתָם לְקֵינִים הָעֲשֵׂה בְּכָל כ"ה ג ה"ז זְרִיז וְנִשְׁפָּר וְכ"ש לְמֵאֵי דְכָתַב הַרְמַב"ם ז"ל בְּפִי"א.

מה' טו"צ דְהַפְהֵן הוּא בְּעֲצָמוֹ מְגַלַּח וְכָתַב הָרַב שַׁע"ה ז"ל בְּפִי"ב מַה' ע"ז מִשֵּׁם הָרַב מוהר"א אֶשְׁכְּנִי ז"ל דְהָכִי אִיתָא בַּת"כ מְדַכְתִּיב תְּהִיָּה וְכו' ע"ש אֶלָּא שְׂאִין נִרְאָה כֵּן דַּעַת הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת וּבְשִׁבּוֹ הַנְּאָמְרִים בְּאֶמֶת דַּסֵּא"ד לְמִימַר לְגַלַּח ע"י אִשָּׁה וְקָטָן וְאֵת"ל קָטָן פְּהֵן קָאמ' הָא מִיָּהָא בְּאִשָּׁה מֵאֵי אִיפָא לְמִימַר אֶלָּא וְדֵאֵי טַעֲמָא כְּדֵאֲמָרְוֹן וְכ"ה ג בְּמַחְסוֹר פְּפָרָה בַּע"פ דְאֵתִי עֲשֵׂה דְפָסַח וְדָחִי עֲשֵׂה דְהַשְׁלֵמָה וְכְדֵאֵי בְּפָרָק תְּמִיד נִשְׁחַט דַּנ"ט ע"א דְהָא מְחָסוֹר פְּפָרָה הוּא הַמְקִינִים עֲשֵׂה דְפָסַח וְהַפְהֵן קַעֲבַר אַעֲשֵׂה דְהַשְׁלֵמָה וְע"ש בַּתּוֹס' ש"מ דְכָל כַּה"ג דְמְצוּנָה וְעוֹמֵד לְקֵינִים מְצָנָתוֹ וְאֵי אֶפְשֶׁר לָהּ לְהַתְקִינִים אֶלָּא ע"י אַחֲרִים שְׂרִי לְהוּ מְרִיָּהוּ וּבְאֶמֶת אֲמָרוּ בְּמָקוֹם שְׂאֲמָרוּ לְקַצֵּר אִינוּ רִשְׁאֵי לְהַאֲרִיף דֵּאִין זֶה מִן הָעֵינַי ה' יְגַמֹּר בְּעַדִי לְדַעַת אֲמָרִי בִינָה אֲכִי"ר: וְלִדְאֲתָן עֲלֵה בַּנ"ד כִּינּוּן דְפָקַע מְנִיָּה אִיסוּר דְמִמְצָא חֲפָצָה וּמְקָרוּ חֲפָצֵי שְׁמַיִם שְׂרוּ חֲכִימִיָּא לְמַלְוָה וּלְלוּהָ וּכְדִמְסִיָּע הָרֵא"ש ז"ל לְמַלְתִּיָּה מְדַהֲתִירוּ לְשִׁפּוֹר הַתִּינּוֹקוֹת לְלַמְדוֹ אֲנֻמְנוֹת כְּדֵאִיתָא בַּפ' שׁוֹאֵל דָּף ק"ו דְהֵתָם נְמִי נְהִי דְאָבִיו מְצָנָה קָא עֲבִיד דְמְצוֹת הֲבֵן עַל הָאֵב לְלַמְדוֹ אֲנֻמְנוֹת כַּמ"ש רַש"י ז"ל שֵׁם אֲבָל הָאֲנֻמְן מֵאֵי מְצָנָה קַעֲבִיד אֶלָּא הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דְבַרְנוּ דְכִינּוּן דְלִגְבֵי אָבִיו מְקָרוּ חֲפָצֵי שְׁמַיִם פָּקַע מְנִיָּהוּ לְתָא דְמִמְצָא חֲפָצָה: וְאַפְתִּי נִשְׂאָר לָנוּ לְבָרַר בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל שְׁפָתַי בְּסִי' תִּשְׁמַע"א שֵׁם וְאֶפְשֶׁר לוֹמַר וְכו' שְׁחִיב לְפָוּרְעוֹ בְּשֵׁבֶת לְפִי שְׁהַפִּירְעוֹן אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן מִשׁוּם דְמַחְזִי כְּעוֹבְדֵינִי דְחוּל וְכו' אֶלָּא שְׂאֲפָשֶׁר לְחוּשׁ לַעֲשׂוֹת הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה וְכָתַב עוֹד שְׂאֵם נָתַן מִשְׁכּוֹן בְּשֵׁבֶת כְּדִי לְיַפְטֹר מִשְׁבוּעָתוֹ אִינוּ נִפְטֹר בְּכָד דֵּאִין הַמְשָׁכּוֹן אֶלָּא הַבְּטָחָה בְּעֵלְמָא כְּעֵינָן שְׂאֲמָרוּ אִם אִינוּ מְאָמִינוּ מְנִיַּח טְלִיתוֹ אֶצְלוֹ עַכ"ל דַּעַת שְׁפָתָיו בְּרוּר מְלָלוּ דְנִתְיַנַּת הַמְשָׁכּוֹן בְּשֵׁבֶת כִּינּוּן דְהִיא אִינָה אֶלָּא הַבְּטָחָה שְׂרִי וּכְדִמְסִיָּע לְמַלְתִּיָּה מְדַתְנָן מַר"פ שׁוֹאֵל מְנִיַּח טְלִיתוֹ אֶצְלוֹ וְהַנְרָאָה מְדַבְּרִי ז"ל דְחֻשׁ לַעֲשׂוֹת הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה בְּפִירְעוֹן אֲבָל בְּנִתְיַנַּת הַמְשָׁכּוֹן לֹא חֻשׁ שְׁמַע מְנִיָּה דְבְּנִתְיַנַּת הַמְשָׁכּוֹן לִיפָא סָרַף אִיסוּר אֵי לָאו דְלִגְבֵי שְׁבוּעָה לֹא מְקָרִי פִירְעוֹן דֵּאִינוּ אֶלָּא הַבְּטָחָה וּבְרַפ"ק דְכְּתוּבּוֹת דָּף ו' אֲמַרִינָן ר"ז שְׂרָא לְמַבְעַל בְּתוּלְתָא בְּשֵׁבֶת אַמ"ל וְהָא לֹא כָתַב לָהּ כְּתוּבָה אַתְפִּיסוּיָה מְטַלְט' הַק' הַרְשָׁב"א ז"ל הַמּוּבָא בְּמָקוֹן בְּצַת לְשֵׁם דְהִיכִי שְׂרִי לְאַתְפּוּסִי

מטלטלי דהא קי"ל דאין קונין בשבת ותיגרץ דהכא לא אקנו לה המטלטל' הקנאה גמורה אלא יחוד בעלמא פדי שתהיה דעתה סומכת בכף לפי שעה ודבר מועט.

כזה שרי וכדתנן ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו וכו' והכא משום מצוה דחוקה התירו וכו' ע"ש אלמא ס"ל דבגתנת משכון אי לא משום דהויא מצוה דחוקה הול"ל דאסור א"כ קשה מאי שנא בפירעון חשש לעשות הלכה למעשה ובגתנת המשכון לא חשש לעשות מעשה ונראה דהפירעון שיהו במעות דאיפא תרמי איסור טלטול ודרף משא ומתן דמחזי כעובדין דחול חשש לעשות מעשה אע"ג דהשבועה היא מדאורייתא אבל בגתנת המשכון דלאו הקנאה גמור' היא אי לא דאפתי לא מפטר מהשבועה הלכה ומורין כן דלא גרע מהך דאתפסינהו מטלטל' דמשום מצוה דחוקה התירו וכן גבי שמחת יו"ט התירו להניח טליתו אצלו ואע"פ ש'הרשב"א ז"ל במכונות התיר ג"כ לשום המשכון אפ"ה אפתי לא דמי כפירעון מעות בעין דחמיר טפי בדכת'י: וראיתי להריב"ש סימן קנ"ו שנשאל אם מותר לפדות את בנו ביום השבת וצדד למצוא פתח פתוח להתיר ולא מצא והדלת סגר אחריו ובהס'כמה.

עלה לאסור איסור ע"ש וראיתי להר' בני יעקב ז"ל סוף דף ק"ד עלה ונסתפק באם נתן לפהו משכון בעד חמש סלעים אם בנו פדוי או לאו והביא משם רבו הרב מוהר"י אלפנדרי ז"ל דמדברי הריב"ש ז"ל מתשו' הלזו נראה דס"ל דלא מהני דאם איתא דמשכון מהני לימא דיש תקנה אם יתן לו משכון אלא ודאי דלא מהני עכ"ל ופשיטא אע"ג דבגתנת משכון נמי איפא צד הקנאה ובשבת אסור הא מיהא פנין דלדבר מצוה הוא שרי דלא גרע מצנת פדיון בנו שיהיא מצנת עשה של תורה ממצנת ביאה בשבת דאמור רבנן אתפסיה מטלטלי ומאם אינו מאמינו מינו מניח טליתו אצלו דמינה גמר הרשב"א ז"ל אשר הונף ואשר הורם וליפא למימר דאי הכי ליש"רי לן מר לשום המשכון ע"י שמאין וליתנו לכהן בתורת פירעון לקיים מצנת פדיון בנו כמו שהתיר הרשב"א ז"ל גבי נשבע לפרוע ביום פ' ואירע אותו יום בשבת הא ודאי ליתא גהי דמצנת פדיון היא ביום ל"א הא מיהא מיום ל"א ונהלאה כל שעמא ושעמא זמניה הוא וכיון דכן לא עבדינן איסורא רבה לשום המשכון וגם ליתנו בתורת פירעון אלא משום דנריזין מהני אי הנה מהני המשכון הנה שרינן איסורא זוטא משום דחביבא מצוה בשעמא וכהך דאתפסיה המטלטלים אבל בנשבע לפרוע ביום פ' דאם עבר אותו היום קעבר לנה אשבועה דאורייתא אמטו להכי התירו לשום המשכון וליתנו בתורת פירעון עין אע"ג דהוי איסורא טפי לאפוקי נפשיה מאיסור חומר השבועה: וראיתי להשע"ה ז"ל בפכ"ג מה' שבת דין י"ד דף כ"א סוף ע"ב שהביא דברי רבו של הרב בני יעקב ז"ל ותמה עליו מדברי הרב ריש פ"ק דכתן' ע"ש ובמאי דכתבנא בעניויתין ומדברי הרשב"א ז"ל שם נסתלקה קו' הרב ז"ל: ואפתי פש גפן לברור כמה שהתיר מרן בש"ע ע"פי סברת הרמב"ן ז"ל שכתב הב"י שם דהרא"ש נמי אגיל ומודה לשום את המשכון וליתנו לו פירעון חובו ושהרשב"א והרא"ש ז"ל אמרו דבר אחד והתימה מה' מש"ל ז"ל בפ"ה מה' שבועות סוף דין ד' שהביא תשו' הרא"ש ז"ל הלזו והגיה בה כשיתנו לו בתורת פירעון ע"ש ולא זכר שר האל"ף דכל רז לא אגיס ליה דברי מרן ז"ל בב"י הנאמרים באמת ולד' הסמ"ע לפי מה שהוכיח מדברי הרא"ש ז"ל דמותר לשום אפ"ה ע"י אחרים כמזכיר דאמאי פולי האי להחטיא אחרים תסגי ליה כמה שיתן הלנה רשות למלנה

שִׁימְכֹר הַמִּשְׁכָּח וְשִׁיפְרַע מִמֶּנּוּ חוּבוֹ בְּלֹא רְשׁוּת ב"ד וְאָדָם בְּעוֹלָם דְּהָא גַבִּי הִילֵךְ דַּעַת
הָרַב מוהר"י אָבֵן מִיגָאס ו"ל דְּלֹא מְהַנִּי מִשְׁכָּח כַּמ"ש הַטּוֹר רִיס"י רפ"ז וּאֲפִי"ה אִי אָמַר
לִיה בְּהַאי לְשִׁנְאָה חֲשִׁיב הִילֵךְ כַּמ"ש מְרֹן ו"ל בַּב"י שֵׁם מְשֵׁם הָרִיב"ש ו"ל הֵן אָמַת
שְׁהָרִיב"ש ו"ל בַּסִּי שַׁ"ז דָּף שְׁ"ף ע"א פְּתַב בֶּן מְשֵׁם ה' הַגְּדוֹל דּוֹן אִיסְתְּרוּק וְלֹא לְהִלְכָה
פְּתַבָּה אֲלֵא לְמַגְמַר מִינָה לְנִדּוֹנוֹ דְּאִין מְכִירָה בְּלֹא רְשׁוּת ב"ד וְהָרַב דּוֹן ו"ל בְּעַצְמוֹ לֹא
פְּסִיקָא לִיה מְלִתָּא פְּוֹלִי הָאִי אֲלֵא בְּדָרְךָ אֲפֻשְׁרוּת פְּתַב לְמַלְתִּיהָ וּמְשׁו"ה לֹא הֶעֱלָה דְבָר
זֶה לְהִלְכָה בְּשִׁלְחָנוֹ שֵׁם וְגַם מוֹר"ם לֹא הִגִּיהַ עַלמְרֹן ו"ל בְּסִבְרָא זֹו ש"מ דַּס"ל דְּהָרַב ו"ל
אִין וְלֹא וְרַפְיָא בִּידִיהָ וּבְדָרְךָ.

אֲפֻשֵׁר הוּא דְקָאָמ' לָהּ: וְעוֹד הָיָה נִרְאָה לְחַלֵּק דַּאֲת"ל דְּלַגְבֵי הִילֵךְ פֶּל שְׁאָמַר לוֹ הָכִי
חֲשִׁיב שְׁפִיר הִילֵךְ אִיפָא לְמִימַר לְעִנְיָן שְׁבוּעָה דְאֲפִתִי מְחַוְסַר מְכִירָה לֹא חֲשִׁיב פִּירְעוֹן
לְמַפְטַר נִפְשִׁיהָ מִהַשְׁבוּעָה אֲלֵא עַד שְׁיִתְּנוּ לְמַלְוָה בְּתוֹרַת פִּירְעוֹן חוּבוֹ אֲלֵא שְׁרֵאִיתִי
לְמוֹהֲרָאנ"ח ו"ל ח"ב ס' פ"א דְפֻשְׁיטָא לִיה דְּמַהֲנִי וּמְדַבְּרֵי הָרִיב"ש ו"ל הֶלְלוּ ע"ש
וְלַע"ד אִין זֶה דַּעַת מְרֹן בַּש"ע וּמוֹר"ם אֲפִילוֹ לַגְבֵי הִילֵךְ וְכ"ש לַגְבֵי שְׁבוּעָה וְכַדְכ' בְּעִנְיֹו
וּמְשׁו"ה לֹא מְצָא מְרֹן מְקוֹם לְפִטוֹר הַנְּשַׁבֵּעַ מִשְׁבוּעָתוֹ אֲלֵא ע"י שׁוּמַת הַמִּשְׁכָּח וּנְתִיבָתוֹ
לְמַלְוָה בְּפִירְעוֹן חוּבוֹ וְכ"ש כִּי לְדַעַתִּי הָרִיב"ש גּוֹפִיָה לֹא ס"ל לְהָדָף דּוֹן ו"ל וּמַה גַּם
דַּה' גּוֹפִיָה בְּדָרְךָ אֲפֻשֵׁר אָמְרָה לְמַלְתִּיהָ: וְרֵאִיתִי לְהָרַב בְּנֵי יַעֲקֹב רִישׁ ס' ק"ה דְקָשְׁיָא
לִיה לְדַבְּרֵי הָרִיב"ש דַּסִּי קַנ"ו גַּבִּי בְּכוֹר דְאָמַאי אִינוּ פּוֹדָה בְּשַׁבַּת ע"י שְׁיִתְּנוּ לוֹ הַמִּשְׁכָּח
לְמוֹכְרוֹ בְּלֹא רְשׁוּת ב"ד כַּמ"ש גַּבִּי הִילֵךְ וְהִנְיָחָה.

בְּיַשׁ לְיִישָׁב ע"ע וְאִינִי מִבֵּין קְוִשְׁיָא זֹו דְּאִין לָהּ מְקַח וּמְמַכֵּר יוֹתֵר מִזֶּה וְהָרִיב"ש ו"ל שֵׁם
אָסַר בְּדָבָר שֶׁהוּא מְקַח וּמְמַכֵּר וְתוֹ שֶׁהוּא ו"ל חֵלֶק עַל רַבּוֹ מִטְעָמָא דְבְּעִינָן נְתִיבָה
מְעַלְיָתָא כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיף שֵׁם וְכַ"ה גְּדַלְתִּינָת רְשׁוּת לְמַכֵּר מֵאֵן לִימָא לָן דְּנְתִיבָה מְעַלְיָתָא
הִיא אֲלֵא כְּשֶׁמְקַבְּלוּ בְּפִדְיוֹנוֹ וְכַהֲדָף דָּרַב כְּהָנָא וְכַמ"ש הָרִיב"ש ו"ל וְעוֹד מֵאִי דְכַתִּיבָנָא
כְּכָר בְּעִנְיֹו: - וְהַב"ח ו"ל חֵלֶק עַל דְּבָרֵי מְרֹן ו"ל בַּב"י וּבַש"ע .

וּס"ל דְּהַרְשָׁפ"א וְהָרֵא"ש פִּלְג"ן בְּהַדְיָיהוּ וְשִׁדְעַת הָרֵא"ש ו"ל כֹּל שֶׁאֲמַר לְתַנְזָה בְּגוֹף
הַמִּשְׁכָּח נִפְטַר מִיַּדִּי שְׁבוּעָתוֹ וְהֶעֱלָה לְדִינָא דַּעַת הָרֵא"ש ו"ל ע"ע וּמְרֹן בַּש"ע. א"ה ע
סִימָן כ"ט ס"ו פֶּסֶק בְּסֵתָם הַמְקַדָּשׁ וְנָתַן לָהּ מִשְׁכָּח אִינָה מְקוֹדָשֶׁת וּבַח"מ ס' ק"ץ ס"ט
פֶּסֶק ג"כ דְּהַקּוֹנָה בְּכֶסֶף וְנָתַן לוֹ מִשְׁכָּח דְּלֹא קָנָה וּבַסִּי ר"ד פֶּסֶק דָּאָם קָנָה בְּכֶסֶף וְנָתַן
מִשְׁכָּח כֹּל הַחוּזָר בּוֹ אִינוּ בְּמִי שְׁפָרַע וּבַסִּי פ"ז ס"ג פֶּסֶק דְּמִשְׁכָּח לֹא חֲשִׁיב הִילֵךְ וּמוֹר"ם
ו"ל גַּבִּי קִנְיָן וּגַבִּי קִידּוּשֵׁי כֶּסֶף הִגִּיהַ דָּאָם אָמַר לוֹ תַנְזָה בְּגוֹף הַמִּשְׁכָּח מְהַנִּי וּבְאִידָף שְׁתַּק
רַב וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיַּדִּי וּגַבִּי שְׁבוּעָה לֹא הִגִּיהַ כְּלוּם כְּנִרְאָה דְחַמִּיר אִיסוּר שְׁבוּעָה
מְקִידּוּשֵׁין וְצָרִיף לְהַתִּישָׁב בְּדָבָר וְעִינָן לְהָרַב ט"ז ו"ל יו"ד ס' עַק"ב ס"ט וְעִינָן לְהָרַב
בְּנֵי יַעֲקֹב ו"ל שֵׁם בְּמַה שֶׁהָאֲרִיף.

גַּם אֲשׁוּר לְהָרַב מַג"א ו"ל ס' ש"ו סִקִּי"ז שְׁחַלֵּק עַל פֶּסֶק מְרֹן ו"ל בַּש"ע בְּזֶה וְע"ע לָהּ
אֲלִיהָ רַבָּה ו"ל שֵׁם ס"ך וְאִינוּ אִין לָנוּ אֲלֵא פִּסְקֵי מְרֹן ו"ל בַּש"ע וְעַלִּיהֶם אָנוּ נִסְמְכִים
וּמִינָה אֵל תְּזוּעַ וְה' יִנְחֵנוּ בְּמַעֲגָלֵי צְדָק לְהַבִּין לְהַשְׁפִּיל לְשִׁמּוֹעַ לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר
וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאִינוּ וְצִאֲצֵאִי צִאֲצֵאִינוּ עַד בִּיאַת הַגּוֹאֵל עַד וְעַד בְּכָלֵל אַכִּי"ר:
וּנְבֵאָה שְׁבוּעָה.

מי שנתחייב לחבירו שבועה בב"ד ועד שלא חייבוהו ב"ד קפץ ונשבע אי מהניא ליה
הך שבועה או לא עיין בחי' הרמב"ן ו"ל בפ"ק השולח אהא דאמרין התם דף ל"ה א"ר
רב הונא ומודה רב בקופצת שדעת רש"י ו"ל הך שבועה תסגי לה וק"י משמע בירושלמי
דהתם אמנם דעת ר"ח לא מהניא ולא מידי וצריכה לחזור לישבע שבועה אחרת וחיליה
מהך דפ' הגזול דק"ו דמשגי ר"נ אליבא דרב דבקפץ ונשבע הניא שבועה ומסייע רמב"ן
ו"ל לסברת ר"ח נמי מהירושלמי דפ' ד' שומרים והרמ"ה ו"ל בפ"טו הובא במקוב'
לישם בהגזול פתב שפן הלכה וכ"ד הרשב"א ו"ל בחידושו שם בפ"ק השולח אמנם
הריטב"א ו"ל כתב דדוקא בשבועת פ"ל דמיירי ביה.

בפ' הגזול אבל בשבועת מודה מקצת אם קפץ ונשבע תו לא משבעינן ליה ועיין מה
שהארכתי לעיל במערכת אות' כ' מדיני פתובה בס"ד ועיין בתשו' מוהר"ם בר ברוך ו"ל
הארנפות סי' של"ז שפתב.

פדכתי בעניינותין דהא דקאמר ר"ה מודה בקופצת בנשבע ע"ד ב"ד אבל התלמוד לא חש
להאריך וכו' ע"ש ועיין בב"י סי' פ"ז סל"ו מ"ש בשם רי"ו בשם ר"ת דס"ל שצריך
לחזור לישבע ע"ד ב"ד: (נג) שבועה י אהא דאמרין בפ"ק השולח דף ל"ה א"ר רב
הונא מודה רב בקופצת פתב הרמב"ן ו"ל לשם פירש"י ו"ל וכו' אבל ר"ח ו"ל פתב
דהדר משבעי' לה וכו' ובירושלמי פ"ק ד' שומרים מצאתי הטוען טענת גנב אינו חייב
עד שיכפור בב"ד מה אנו קיימין אי בהדא דקאים וסגי לחבירו שבועה אפילו נשבע
חוץ לב"ד חייב אלא בי אנו קיימין בא"נ דחמי אזליו בעינן למשבעיניה והוא קפץ ונשבע
ודברים הללו נוטים לדברי רבינו חננאל ו"ל שכ"ז שלא חייבוהו ב"ד עדין לישבע
כשנשבע ע"ד הוא נשבע ואינו חוזר לישבע פעם אחרת עכ"ל ודברי רבינו ו"ל אינם
מוכנים דבירושלמי קאמר דכשלא חייבוהו ב"ד שבועה וקפץ ונשבע.

לא חשיבא שבועה ומשלם פ"ל ועוד מאי נוטין פדברי ר"ח דקאמר לכו נראה לע"ד
שצריך להגיה שכ"ז שלא חייבוהו ב"ד כשנשבע לא על דעת ב"ד הוא נשבע ולהכי חוזר
ונשבע פעם אחרת והא נדאי פדברי ר"ח וצ"ל לפ"ד ו"ל דהא דקאמר בירושלמי דפ'
נערה עברה ונשבעה נשבעה ר"ל וצריכה עוד לישבע פתקנה פדברי ר"ח פי היכי דלא
להווי מקלי דירושלמי סתראי ניהו ועיין לה' שדה יהושע ו"ל שם בפ"ק נערה נראיתי
להריטב"א ו"ל שם בחידושו שפתב ומודה רב בקופצת וכו' ומדאמרין אם נהניתי
מפתנבתי פלום משמע דלשון זה נשבעה וסגי בהכי ואמר רבי נר"ו דמהא שמעינן דמי
שגזל את חבירו וסגי לו ממון והלה משביעו אם נפרע או לא אינו יכול לישבע שלא
נפרע דאותו ממון שגזל אינו עולה לו לפירעון עכ"ל אחד הרואה לבבו יבין דהלשון
מגומגם ותמצית דבריו דמי שגזל את חבירו והגזל חייב ממון לגזול וכשתבעו הגזלן
בחובו טען שפרעו ור"ל פנגד מה שגזלו יכול לישבע שפרע דאותו ממון שגזל עולה
לפירעון וקא יליף למילתיה מהך דקפצה ונשבעה דבהך לישנא סגי ליה ה"נ יכול לישבע
שפרע אע"פ שפונתו על מה שגזל לו ולשון של הרב צריך .

תיקון: (נד) שבועה. א ספ"ק בדי בגוי שתבע מישראל שחייב לו מנה והישראל הודה
בחמשים וכפר בחמשים דבכ"הג בישראל עם ישראל חייב שבועה דאורייתא כמ"ש

בסי' ע"ה ופ"ז ע"ש אי דיינינו הכי בתובע גוי את ישראל או"ד שבועה דאורייתא לישראל נאמרה ולא לבני נח: .

זאת אשיב מודעת זאת דדיני ההקנאות פללא פניל הרי"ף. ז"ל דכל דבר שקנינו מן התורה ישראל וגוי שנים הם אבל דבר שקנינו מדבריהם לישראל נאמרה ולא לב"נ לא עשה כן לכל גוי וכבר רמזתי זה במע' אות ג' בדיני גוי סימן טו"ב ע"ש ומפאן הוק' לענ"ד ממ"ש רבינו בפ"ט מה' זכיה דין יו"ד ופסקו מרן ז"ל סי' רנ"ו וז"ל אבל שכ"מ משצנה ליתן.

מנכסיו לגוי אין שומעין לו שנה פמו שצנה לעבור עבירה מנכסיו עכ"ל דלמ"ל ה"ט: תפ"ל דאין דבריו קיימין לגבי הגוי ולא קנה דמתנת שכ"מ מדרבנן היא ועיין ריש סי' ר"ן שנתבאר שם וכיון דמדרבנן היא לישראל לאמרה ולא לב"נ ואם נפשך לומר הא קמ"ל דאע"ג דעביד ליה: קנין סודר וליפות פחו אפי"ה אין שומעין לו משום לתא דאיסור' אפתי לא אפרוק מחולשא דפלוגתא דרבנותא אי קנין סודר מדאורייתא או מדרבנן וכבר.

רמזתי זה. במע' אות ק' ק' כ"ו ואפשר דהא קמ"ל אע"ג דהיורשים ניחא להו לקנין דברי המת אע"ג דמדינא פטורי אפי"ה אסור לקנין דבריו א"נ פיון דטעמא דמתנת.

ש"מ דהקילו בה רבנן משום תקנתא דידיה שלא תטרף דעתו עליו א"כ מ"ל ישראל מ"ל גוי פיון דבתר דידיה דשכ"מ מהדרי רבנן ללא תטרף דעתו הילכף אי לאו משום איסורא שומעין לו אע"ג דלא הוי אלא מדרבנן דשכ"מ ניחא ליה לשיתקיימו דבריו זה נראה לע"ד פונתו ועיין לה' כנ"הג ז"ל שם בסי' רנ"ו מ"ש בזה ואינו מעניינינו ע"ש: לדאתן עלה אי מדמינן שבועות להקנאות אף אנו.

נאמר.

פיון דשבועת מודה מקצת דאורייתא לזה ולזה נאמרה בדבר האמור וכן יש להוכיח ממ"ש רבינו בהלכות טוען אחר שהביא החלוקות שנשבעין עליהם מן התורה אח"כ פתב ברפ"ה דאלו אין נשבעין עליהם מן התורה הקרקעות וכו' ההקדשות וכו' ע"ש ואלו נכסי גוי לא מיעט דאין נשבעין ש"מ פיון דמדאורייתא היא לא שני לן בין תובע גוי או תובע ישראל ודיני שבועות והקנאות בהדדי נינהו ויש לחקור פיון דשבועת מודה מקצת מפי הוא זה האמור בפ' שומרים גמרין לה והיינו משום דעירוב פרישיות שנו פאן ועיין בהגוזל דקי"ז ובפ' שומרים פתיב רעהו ודרשינן מניה למעוטי הקדש וה"נ למעוטי גוי דלאו רעהו הוא וכמו שדרשו במכילתא רעהו ולא של הקדש רעהו ולא של אחרים ע"ש ור"ל של גוים דכהאי לישנא איתא בפ' פל שעה שלף אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה ע"ש ורבינו בפ"ב מה' שכירות מיעט הקדש ונכסי גוי וכו' הרב הפגיד ז"ל ופשוט הוא וכמבואר במכילתא עכ"ל א"כ מה"ט גופיה נמעט נמי שבועה במודה במקצת פיון דעירוב פרישיות שנו פאן ובפ' ארבעה וזה"ל ח אהא דתנן התם שור של ישראל שנגח שור טל גוי פטור ושל גוי שנגח של ישראל חייב והוינן בה מה נפשך אי רעהו דוקא ומשו"ה דידן בדידהו פטור א"כ דידהו בדידן נמי נפטור מה"ט דרעהו ולא של גוי פיון דרעהו דוקא ואי רעהו לאו דוקא דידן בדידהו נמי לחייב ואיפא

למידק פֿינן דגבי הקדש מִמַּעֲטֵי מרעהו דע"כ רעהו דוקא ה"נ מִמַּעֲטֵי גוי פי היכי דגבי שומרים מִמַּעֲטֵי הקדש וגוי פֿדאיתא התם ובמכילתא פֿדאמֶרן וכן גבי תשלומי פֿפל לִמַּעוֹט הקדש ונכסי גוי מדכתִּיב רעהו כמ"ש רבינו ברפ"ב מה' גְּנִיבָה ע"ש וכתב ה"ה ז"ל דְּזֶה פְּשוֹט דְּרַעְהוּ אָמַר רַחֲמָנָא ע"ש: וְרֵאִיתִי בְּמִקְוֵי לְשֵׁם דְּק"ל בְּפִשְׁיֹת דְּפִשְׁי דְּרַעְהוּ דוקא מִדְּמִיעַט הקדש ותי' ה"מ לענן הקדש דאינו בכלל הדיוט אָבֵל גוי פֿינן דְּהַדְיוֹט הוא שפיר מקרי רעהו ע"ש עכ"ל ולפי"ז רעהו לאו דוקא וה"ט דלפום מאי דמצדד השתא דרעהו לאו דוקא ור"ל לגבי נכרי פֿינן דְּהַדְיוֹט מקרי שפיר רעהו מה יענה למה שִׁדְרָשׁוּ בְּמִכְלֵתָא רעהו וְלֹא הַקְדֵּשׁ וְלֹא אֲחֵרִים אֲלֵמָא אע"ג דְּהַדְיוֹט הוא לא מקרי רעהו זאת היתה לו לה' שִׁפְתָב בִּפ"ב דגְּנִיבָה שֵׁם וְכִינּוּן דְּאֲמַעֵיט הַקְדֵּשׁ ה"נ אֲמַעֵיט גוי וְהָיִ אָמַרִי בְּעֵלְמָא וּפְשׁוֹט הוא עכ"ל וְהַגְּהָה.

במאי דמשני תלמודא רָאָה וְיִתֵּר הַתִּיר מְמוּנָם לְיִשְׂרָאֵל וכו' צ"לד או טעמא דפֿיטורא קִיָּיָהִב דְּרָאָה וְיִתֵּר אֶהְיֵי דְלֹא לְשֵׁלָם לְהוּ דְּמִי נִזְק בְּהַמְתָּם אָבֵל לְהוֹצִיא מֵהֶם דְּהִיָּנּוּ דִידֵהוּ בְּדִידוֹן מְדִינָא חִיָּיָבִים דְּרַעְהוּ דְּהָקָא לְאוּ דוקא דגוי נְמִי פֿינן דְּהַדְיוֹט הוא שפֿי מקרי רעהו או דִילְמָא טַעֲמָא דְּחִיּוּבָא קָא יָהִיב אָבֵל.

דידן בְּדִידֵהוּ פְּשִׁיטָא דְּפִטוֹר דְּרַעְהוּ אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא גוֹי וְאֶהְיֵי הָאִי טַעֲמָא דְּרָאָה וְיִתֵּר אֶפִּילוּ לְאִפּוֹקִי מְמוּנָא מְנִיָּהוּ וְלֹא לְהַפְקַעַת מְמוּנָם גְּרִידָא וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹס' ז"ל שְׁכ' וְז"ל וּמִשְׁמַע דְּדוֹקָא בְּעִנְיָן זֶה שְׁנַגַּח שׁוֹר שְׁלָנוּ שׁוֹר שְׁלָהֶם וכו' עכ"ל מוכח דס"ל דְּלֹא אֶהְיֵי הָאִי טַעֲמָא דְּרָאָה וְיִתֵּר אֶלָּא לְאִפּוֹקִי חִיּוּבָא מַעַל יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְאִפּוֹקִי וְטַעֲמָא דְּדִידֵהוּ בְּדִידוֹן דְּחִיָּיָב מִשׁוּם דְּכִינּוּן דְּגוֹי בְּכָלֵל הַדְיוֹט קָרִינּוּן בִּיהוּ רַעְהוּ וּמְדִינָא חִיָּיָבִים וכו"מ בְּמִקּוּ' לְשֵׁם שְׁכ' וְז"ל לְעוֹלָם נְכָרִי שְׁפִיר אִיתִיהוּ בְּכָלֵל רַעְהוּ מִיהוּ אֲתָא קָרָא דְּרָאָה וְיִתֵּר מְמוּנָם לְיִשְׂרָאֵל עכ"ל ולפי"ז הַדְרָא קוֹשְׁיָן לְדוֹפְתָה דְּלַדְעַת הַתּוֹס' וְהַמְקוּ' דְּלְמַסְקָנָא דְּגַמְרָא דְּגוֹי אִיתִיהוּ בְּכָלֵל רַעְהוּ שְׁפִיר וּבְמִכְלֵתָא מְמַעֵט מַרְעֵהוּ דְּגָבִי שׁוּמְרִים הַקְדֵּשׁ וְנְכָרִי כְּהַדְדִי נִינְהוּ ונ"מ טוֹבָא דְּלִפ"ד הַתּוֹס' וְהַמְקוּ'.

דידן בְּדִידֵהוּ חִיָּיָבִים אֶלָּא מִשׁוּם שְׁלֹא קִיָּיָמוּ ז' מְצוֹת הַתִּיר מְמוּנָם וּמַעֲתָה נּוֹבִין וְנִדּוֹן אִם הָאֲנוּמוֹת מְקִיָּיָמִין ז' מְצוֹת או לא לעולם הַיִּשְׂרָאֵל פְּטוֹר וּבִלְא"ה א"ל נְמִי דֹא"נ אָמַרִינּוּ רַעְהוּ דוקא וְדִידֵהוּ בְּדִידוֹן דְּחִיָּיָב הַגּוֹי אע"ג דְּמַרְעֵהוּ מְפִטֵר מִשׁוּם דְּהִיָּתֵר מְמוּנָם פֿינן שְׂאִין מְקִיָּיָמִין שְׁבַע מְצוֹת לְכַשְׁיָקִיָּיָמוּ צ'.

מְצוֹת הַדְר דִּינָא דְּדִידֵהוּ בְּדִידוֹן נְמִי פְּטוֹר דְּרַעְהוּ דוקא בִּין לְחִיּוּב בִּין לְפִטוֹר כְּמוּ בְּבִי הַקְדֵּשׁ וְעִדּוֹן נִשְׂאָר לְנוּ לְכַרֵּר דְּלִמ"ד מֵהוּפִיעַ דְּמִשְׁעָה שְׁהַחֲזִיר הַקַּב"ה עַל הָאֲנוּמוֹת לְקַבֵּל הַתּוֹרָה וְלֹא רְצוּ לְקַבֵּלָהּ הַתִּיר מְמוּנָם א"כ אִינוּ תְּלוּי בְּקִיּוּם הַז' מְצוֹת אֶלָּא דְּבִין יָקִיָּיָמוּ הַז' מְצוֹת או לא יָקִיָּיָמוּ פֿינן שְׁמִיָּאָנוּ בְּקַבְּלַת הַתּוֹרָה הַתִּיר לְנוּ מְמוּנָם א"כ נ"מ לְעַנְיָן דִּינָא בִּין ר' אָבֵהוּ דְּאָמַר מְרָאָה וְיִתֵּר לר"י דְּגָמַר לָהּ מֵהוּפִיעַ וְלֹא מִשְׁמַע הָכִי מְרִיָּהֲטָא דְּשְׁמַעְתָּתָא וְעוֹד פֿי מִיָּיתִי הֵךְ דְּתַנְיָא דְּיִלִּיף מְקָרָא דְּרָאָה וְיִתֵּר וְאוֹמַר הוּפִיעַ וְקָאֵמַר עֲלֵהּ מִאי וְאוֹמַר אֲמַאי לֹא מִשְׁנֵי דְּאִי מְרָאָה וְיִתֵּר הוּא עַד דְּלֹא מְקִיָּיָמִים ז' מְצוֹת אָבֵל אִי מְקִיָּיָמִי אִימָא לֹא ת"ש וְאוֹמַר הוּפִיעַ וכו' אֶלָּא ש"מ דְּלַעֲנִין דִּינָא לֹא נְפָקָא לָן מִדּוּ.

גם ממה שְׁלֹא הִבִּיא הָרִי"ף ז"ל אֶלָּא הֵךְ דְּרִשָּׁא דר"א דְּגָמַר לָהּ מְרָאָה וְיִתֵּר ש"מ דְּהָכִי ס"ל דְּלֹא נִפ"ל מִיָּדִי לְעַנְיָן הַלְכָה דֹאלת"ה אֲמַאי לֹא פִסַּק כר"י לְגַבִּי רַבִּי אָבֵהוּ וכו"ש

דלר"י קולא לישראל דאפילו אנומות מקיימי ז' מצות פטור הישראל דכבר משעת מת"ת הופיע ממונם לישראל אלא ודאי ב"ע מודו דלעולם הופקע חוב גוי לגבי ישראל בין יקיימו בין לא יקיימו ולק"מ לשיטת התוס' והמקובצת גם בהגהת הרא"ש ו"ל הועתק בדברי התוס' דדוקא שור : שלנו שנגח שור שלהם ע"ש : אמנם ראיתי להר"ן ו"ל .

כפי' ההלכות שפתיב : דלעולם רעהו . דוקא ע"ש גם אשו"ר למוהרש"ל שהגיה פן בדברי התוס' דדוקא שור שלהם שנגח שור שלנו דרעהו דוקא ועיין בנמו הגדול סימן ח' שנסתייע מדברי רבינו בפ"ב דגניבה הנתינים למעלה ולא זכר ש"ר האל"ף המכילתא ופסקה רבינו כמדובר גם התי"ט ו"ל העתיק דברי מהרש"ל ו"ל בקומתו ובצביונוע"ש ועיין לה' ח"ה ו"ל שרצה לקיים הגונסחאות ע"ע ודעתו פדעת המקו' והג"א הנאמרים באמת ואנא זעירא אמנא דמהירושלמי מוכח פדעת הר"ן ומהרש"ל פדעת התוס' והתי"ט ו"ל דגרסי' התם שור ישראל וכו' אמ"ר ראה ויתר ממונם של גוים חזקה אמר הופיע מהר פארן הופיע פנים פנגד או"הע ריב"ח אמר הורידן מנכסיהן ר"א בשם ר"י אמר פדיניהן אמ"ר לא לאו על הדא איתמר אלא בהדא איתמר דתני ר"ח שור של גוי שנגח שור של גוי חבירו אע"פ שקבל עליו לדון בדיני .

ישראל . בין תם בין מועד משלם נ"ש על הדא אתאמר ר"א בשם ר"י אמר פדיניהם ע"כ ש"מ דבדיניהם מחמרי טפי : ולא שני להו בין תם למועד אמטו להכי אע"פ שקבלו עליהם לדון בדיני ישראל סבר ר"א דבדיניהם דיינינו להו : אמור מעתה לסתמא דגמרא דמיייתי למלתי דר"א בשם ר"י אמתני' דהכא ע"כ דקאי אסיפא בדידהו דנגח דידן דחייב וקיייהיב טעמא דבדיניהם דיינינו להו דלא דיינינו להו פדינו דמרעהו ממעטינו גוי דלאו רעהו דישאל הוא ולא אצטריכו כל הנה אמוראי למיהב טעמא אלא אסיפא דכיון דרעהו אמ"ר וה"ט דרישא דפטור אמאי בסיפא דידהו בדין חייב וכדק"ל לתלמודא דידן אהא משנו שפיר והתימה מהמקו' והג"א שהעתיקו פן כמ"ש התוס' ולא השגיחו בדברי הירושלמי דמהיכא תיתי דנשוי פלוגתא בזה בין הבבלי והירושלמי ונלע"ד דהנהו רבנותא מפרשי להירושלמי בהכי דלעולם סבר דרעהו לאו למעוטי נכרי כיון דהדיוט הוא ומשו"ה חייבים דידהו בדין וטעמא דדין בדידהו פטור אע"ג דגוי מקרי רעהו משו' ראה ויתר והופיע להפקיע תביעת חובו הותר לישראל ממונם אבל להוציא מהם לא ומשום דק"ל לסתמא דתלמודא מסיפא דקתני בין תם בין מועד משלם נ"ש דא"נ רעהו מקרי הא מיהא בתם אמאי משלם נ"ש דטעמא דהתיר ממונם ליתיה בהוצאת ממון אלא להחזיק מה שביד הישראל שלא לשלם לגוי אהא קאמר דר' אבהו אמר פדיניהם דאינהו ל"ש להו בין תם למועד והכי נמי דיינינו להו ואתא רבי לא ואמר דלא על הדא אתאמרה דהכא א"ל טעמא דראה ויתר והופיע ללמדך שאפילו להוציא מהם בכ"הג אלא פי אתמרא אגוי בגוי אבל לאו גוי בישראל ולד' התוס' לפ"ד מהרש"ל והתי"ט ו"ל וילדעת הר"ן ו"ל בפירוש ההלכות פדאמרון מעיקרא וסיפא דמחייב לתם בנ"ש ה"ט דרעהו כתי' גבי תם וה"ק קרא רעהו הוא דאיפא לחלק בין תם למועד אבל בשאינו רעהו אין חילוק בין תם למועד דכ"הג אמרי' התם גבי הקדש עיין צפירש"י .

והתוס' בד"ה דא"כ וכו' ע"ש : וראיתי לרבינו ו"ל בפ"ח מה' נ"מ דין ה' שפתיב ו"ל שור של ישראל שנגח שור של גוי פטור לפי שבדיניהם אין מחייבים האדם על הניזק

בְּהִמְתּוֹ וְהָרִי אָנוּ דְנִין לְהֵם פְּדִינִיהֶם וְכוּ' עכ"ל מְדַהֲנֶצְרָה רַבֵּינוּ ז"ל לִיתָן טַעַם בְּעֵיקָר לְפִטּוֹר דִּינָן בְּדִידְהוּ דְאָנוּ דְנִין אוֹתָם פְּדִינִיהֶם מִשְׁמַע דַּס"ל דְּבְדִינֵינוּ חַיִּיב הִישְׁרָאֵל וְעַכְשָׁנָה מִשּׁוּם דְרַעְהוּ לָאוּ דְנִין וְשִׁפְיָר קָרִינוּ לְהוּ רַעְהוּ אֲלֵא דְהָרִי אָנוּ דְנִין לְהֵם פְּדִינִיהֶם וְכַדְעַת הַמְּקוֹ' וְהַג"א וְהַתּוֹסֵ' לְדַעַת הָרַב חֵי הַלְכוֹת ז"ל אֲלֵא דְלִפִּי"ז קִשָּׁה טוֹבָא מ"ש עוֹד וְשׁוֹר שֶׁל גּוֹי שְׁנַגַּח שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל חַיִּיב מִשּׁוּם קִנְס וְשִׁאִינָם מְקִימִין אֶת הַמְצוֹת דְלִמ"ל לְרַבֵּינוּ ז"ל לְאַהֲדוּרֵי אֲטַעְמָא דְחַיּוּבָא מִשּׁוּם קִנְס תַּפ"ל דְּמִדְאֻרְיִיתָא חַיִּיבִים פִּינּוּ דְרַעְהוּ לָאוּ דְנִין וְכַדְעַת הַטַּעַם דִּינָן בְּדִידְהוּ וְדִידְהוּ בְּדִידָן ק' לְזוּנְגָם דַּעכ"פ חַד מְנַיְהוּ מְדְאֻרְיִיתָא אִי דַעַתּוּ דְנִין וְגוֹי לָאוּ רַעְהוּ הוּא לִמ"ל טַעְמָא דְפִטּוֹרָא דִּינָן בְּדִידְהוּ לְפִי שְׁבְדִינִיהֶם וְכוּ' וְאִי רַעְהוּ לָאוּ דְנִין וְדִידְהוּ בְּדִידָן מְדְאֻרְיִיתָא וְלִמ"ל טַעְמָא דְקִנְס.

וְאִם נִפְשָׁה לֹאמֵר דְלַעוֹלָם סוֹבֵר רַבֵּינוּ דְרַעְהוּ דְנִין וְכַמ"ש בַּה' שְׁכִירוֹת וְהַ' גְּנִיבָה וְהַכָּא טַעְמָא טַעֲמֵיט רַעְהוּ מִשּׁוּם דְּבְדִינִיהֶם דְּיִנְיָנוּ לְהוּ הָא לִיתָא דְגָבִי. שׁוֹמְרִים.

מֵאִי טַעְמָא מִיַּעַט נְכֻסֵי גּוֹי אִטּוּ מִי שְׁהַפְקִיד אֲצַל חַבִּירוֹ וְטַעַן הַנְּפִקָד שְׁנַגְנַב אִין מְחַיִּיבִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה בְּדִינִיהֶם אֲלֵא נֶאֱמָן הוּא בְּדִיבּוּרוֹ הַקָּל כָּל פְּמִינִיהָ וְאִם נֹאמֵר. דְסוֹבֵר רַבֵּינוּ דְרַעְהוּ לָאוּ דְנִין וְשׁוֹר וְכַדְעַת הַטַּעַם דְּפִטּוֹרָא דְכְדִינִיתָם וְכוּ' וְהָא דְאֲצַטְרִיף לְטַעְמָא דְדִידְהוּ בְּדִידָן אַע"ג דְּמִדְאֻרְיִיתָא הוּא פְּדִינִיתָא לָאוּ לְעֵיקָר חַיּוּב: הַתְּשִׁלוּ' הוּא דְאֵתָא אֲלֵא אַחֲיוּבָא דְנ"ש בְּתָם נְהִי דְרַעְהוּ מְקָרִי וְחַיִּיב הָא מִיָּהָא בְּתָם לָא מְחַיִּיב אֲלֵא חֲצִי נְזִק אֵהָא קְאָמֵר: מִשּׁוּם קִנְס וְכוּ' הָרֹאֶה יִרְאֵה דְאִין זֶה בְּמִשְׁמַעוֹת דְּבְרֵי רַבֵּינוּ שֶׁכ' וְז"ל וְאִם אִין אַתָּה מְחַיִּיבָם עַל נְזִיק בְּהַמְתָּן אִין מְשַׁמְרִין אוֹתָם וּמְפַסְדִּין אֶת הַבְּרִיּוֹת עַכ"ל הָאִי לִישָׁנָא מוֹכַח לְהַדְיָא דְאֵעִיקָרָא חַיּוּבָא קִינְיָא וְלֹא אֲנַזְק שְׁלָם בְּתָם וְעוֹד ק"ט.

ע"ד רַבֵּינוּ שְׁפַתְב. דְּבְדִינִיהֶם אִין מְחַיִּיבִים וְכוּ' וּבִירוּשׁ' קְאָמֵר בְּהַדְיָא דְּבְדִינִיהֶם מְחַיִּיבֵי טְפִי דְאֵפִי לְתָם מְחַיִּיבִין נְזִיק שְׁלָם כְּדָבָר הָאָמֹר.

וְהַרְאָב"ד ז"ל כְּתַב ע"ד רַבֵּינוּ טַעְנָה זֹו אִינְהָ מְסַפְקָת שְׁהָרִי הֵם תּוֹפְסִין אֶת הַמְזִיק וְנִפְרָעִים מִמֶּנּוּ עַכ"ל וְנֶאֱמָר לֹא יִדְעָתִי מַה הִיא דַעַת הַרְאָב"ד ז"ל בְּשִׁיטַת הִירוּשָׁלַיִם דְאִם הוּא ז"ל מְפָרֵשׁ כְּפִי' א"כ הו"ל לְהַכְחִישׁ דְּבְרֵי רַבֵּינוּ ז"ל דְּאֲדַרְבַּת הַגּוֹיִם דְנִין לְחַיִּיב וּמְחַיִּיבֵי טְפִי דְאֵפִי בְּתָם מְחַיִּיבֵי נְזִיק שְׁלָם וְאִם יִפְרֵשׁ פְּדִינִיהֶם אַרִישָׁא קְאִי וְטַעְמָא דְפִטּוֹרָא קָא יִיָּהִיב מְלַבֵּד דְכָבֵר הוֹכַחְנוּ דְלִיפָא לְפָרוּשֵׁי הָכִי וְעוֹד בְּהָ דַא"ה אִין תְּלוּנְתּוּ ז"ל עַל רַבֵּינוּ ז"ל אֲלֵא עַל הִירוּשָׁלַיִם וּמַהֲתִימָה עַל ה"ה ז"ל שְׁנַרְאָה כְּאִילוּ הָעֵין שְׁלַמְעֵלָה לֹא הַשְׁגִּיחָה בְּכּוֹנֵת הִירוּשָׁלַיִם הַלְזוּ וְעֵינָן מ"ש ה"ה ז"ל וְז"ל נְתִינַת טַעַם מְדַעַתּוּ ז"ל עַכ"ל יִרְאֵה שְׁדַעַתּוּ בְּדַעַת רַבֵּינוּ שְׁסוֹבֵר דְרַעְהוּ דְנִין וְכַדְעַת הַטַּעַם דִּינָן בְּדִידְהוּ פִטּוֹר אֲלֵא שְׁנַתִּינַת טַעַם מְדַעַתּוּ לְמִיעוּטָא דְרַעְהוּ וְכָבֵר כְּתַבְנוּ בְּעֵנְיוֹתֵינוּ דְלִיפָא לְמִימַר הָכִי א"כ גְּבִי שׁוֹמְרִים מ"ט אִיפָא וְעוֹד דְר"ש הוּא דְדְרִישׁ טַעְמָא דְקָרָא וְלֹא קִי"ל כְּוֹנְתִיהָ כַּמ"ש כַּכ"מ בְּדְבְרֵי רַבֵּינוּ ז"ל וְעֵינָן בַּה' לַח"ם בַּפ"ג מַה' מְלוּהָ ע"ש: וְתַבְט עֵינֵי לְהָרַב מְגַדֵּל.

עז ז"ל.

שְׁפַתְב ע"ד הַרְאָב"ד ז"ל אִטּוּ דִידְהוּ הִיא דְרַבֵּי אַבְהוּ הִיא וְאֵע"ג דְר' לָא פְּלִיג אַדְרַבֵּי אַבְהוּ סְמִכִינוּ דְתַלְמִיד מְוָבְהָק וְתִיק אֲצַל ר"י וְכוּ' עַכ"ל וְקִשָּׁה לַע"ד דְּמְדַרְבֵּי לָא בְּעֵי

למימר דהא דר"א בשם ר"י אהה דתני ר"ח אתאמרת מרת ובהה ברייתא קתני דבין תם
ובין מועד חייב נ"ש ואמרי פדיניהם ש"מ דדיניהם לחייב וכדברירנא לעיל.

ע"כ נלע"ד דה' מג"ע ז"ל סובר דרבינו מפרש סוגיית הירושלמי דסתמא דגמ' ור' לא
פסיקא להו היכי לדינינו דיני חצצתא להאי דינא דסתמא דגמרא סבר דדיניהם לא
מחייבי אנזקי בהמתן ומתני דפטור אתאמרא מילתיה דר"א בשם ר"י וקי"ל דדינין להם
פדיניהם ור' לא אמר פדיניהם דאדרבה מחייבי טפי דאפי' בתם מחייבי נ"ש וכו' אתאמרא
הא דר"א בשם ר"י אסיפא דמתני דמייירי בחיובא דגנא דידהו בדין בין תם בין מועד
משלם נ"ש והיינו פדיניהם דמחייביבהכי ומאי דוחקיה לאוקומי אהה ברי' נהי דסבר
רעהו לאו דוקא ומדינא חייבים הא מיהא לחייב בתם נ"ש אמר ר"א בשם ר"י פדיניהם
נראה דפשיטא ליה דאהני הך טעמא דראה ויתר לחייב תם במועד וכדכתי' לעיל פיון
דמדאורי' חייב פי קבלה ר' לא אהה ברי' דגוי בגוי ואה"נ טעמ' דמתני' דמחייב בתם
משו' דדיניהם ומשום דק"ל לה' מג"ע דמאן חזית למפסק כמ"ד דדיניהם פטור בסתמא
דתלמודא והאיפא ר' לא דפליג עליה.

וכו' דדיניהם מחייבי אהא משני דר"א תלמיד ותיק מובהק אצל וחזי למסמך עליה טפי
משאר אמוראי אלא שאין אני מבין דברי הרב ז"ל בזה דמה יושיענו זה דר"א תלמיד
מובהק וכו' אטו ר' אבהו בהדי ר' לא אלא דר' אבהו אמר לה בשם ר"י פדיניהם ואפליגו
סתמא דתלמודא ור' לא אהיכא אמרה ר' אבהו סתמא דגמרא סבר אמתני' ולפיטורא ור'
לא סבר אברייתא ולחיובא אבל ר' אבהו לא נחלק עם שום אדם בזה.

ועו"ק בדבריו ז"ל שכתב והכי מתניא בפרק הגוזל וכו' דמה דמות ראיה מהתם דדיניהם
לפטור או לחייב נהי דכ"ע לעולם דנין לחובת הגוי ולפטור ישראל בין פדינינו בין
פדיניהם אלא דפליגי פדיניהם משפט רשעים פיצד דנין אבל בהפוכי זכותא דישראל לא
נחלקו אדם מעולם סו"ד דברי הרב ז"ל אינם מובנים: וחזיתיה להר"ם ז"ל שדעתו
פדעת התוס' לפי מה שהגיה מהר"ש"ל ודעת הר"ן ז"ל דרעהו למעוטי גוי ולפיטורא לא
צריך קרא וכדוקיין מהה דבפ"ב מהלכות גניבה א"כ דידן בדידהו מדאורי' פטור וא"צ
טעם אלא שראיתי לבעל מ"ע שהביא מהירוש' ע"ע וכמדוןמה שהרב לא ראה סוגיין
דהירושלמי אלא מ"ש הרב מג"ע ומ"מ דדברי רבינו מכוננים עם דברי הירושלמי ופסק
פסתמא דגמ' ולא חש לדר' לא ומפרש דברי הירוש' כדכ' בעניו' וסובר דרעהו דקרא
דוקא ולא גוי כמ"ש בה' שכירות והלכות גניבה ותלמודא טעמא דסיפא קייהיב אבל
רישא דידן בדידהו ל"צ קרא וכיון דאשפח טעמא בירוש' ולא נפקא מינה לענין דינא
אמר מילתא בטעמא וה"נ דידהו בדין אע"ג דאייתי רבינו לטעמא דראה ויתר הוסיף
עוד טעם ולפי שאין משמירין בהמותיהן וכו' וכיון דלא נפ"ל מידי אין בכה פלום ורבינו
ז"ל העתיק הברייתא בפרק הגוזל דקי"ב אשר הובאת לה ונראה פשוט דנדאי סובר ז"ל
דרעהו דוקא פדכתי' אלא דניחא ליה למיהב טעמא לתרנויהו לדעת מה להשיב להם
פשוטרין הישראל אנו אומרים כה דינינו וכשמתחייבים הגוי אנו אומרים להם כה דיניכם
ושלא יתמה האדם לומר איך הותר לנו לדון להם פעם בדינם פעם בדינינו לזה נתן טעם
משום שהם כבהמות שהותרו לשחוט בעבור הנאת האדם ע"ע ועיין מ"ש הרע"ם ז"ל
ומ"ש התי"ט ז"ל: ואחרי כותבי את כ"ז ראיתי לה' יפה מראה ז"ל: ששהביא סוגיית

הבבלי דמסיק רעהו דוקא מיהו דוקא לפיטורא דידן בדידהו אבל דידהו בדידן לחייבו דאיכא קרא דדברי קבלה ופי' פדיניהם ר"ל טעמא דלא דרשי' רעהו לפיטורא נמי דידהו בדידן משום דכדיניהם דיינינו להו דאינהו מחייבי נאמא ר' לא נאמר דהא דר"א בשר"י לא אתאמרא אמתני' דהכא דהא טעמא טבא איכא מראה ונתר ומהופיע אלא מהו מתני' אתאמרא ע"ע נאין זו שיטת רבינו וה' מג"ע ו"ל כמו שביררנו בעניו' בס"ד: עלה בקב"ץ דלדעת התוס' לפ"ד רש"ל ותי"ט ורבי' גהר"ן ו"ל דרעהו דהכא נמי הכא דוקא ולא גוי א"כ שאלה הדרא בעינה נאפילו למ"ד התם דרעהו לאו: דוקא הא גבי שומרים דתני לה במכילתא ודאי דליכא מאן הפליג וכיון דעירוב פרושיות שנו פאן הול"ל שאין נשבעין על טענת גוי שהודה לו.

הישראל במקצת שבועת. התורה פיון דרעהו מיעט גוי.

ושמ"ת ה"כ נקמעות ובשלמא למ"ד דטענת גנב בפיקדון לא בעינו הודאה. במקצת וכי הוא זה הכתו' בפירשת שומרים מנתקין ליה לגמרי ושדינו ליה אפרשת אם כסף א"ל נמי דעירוב פרושיות שנו פאן היינו במלתא: דשייכא בתרנויהו פגון מומחין דבעינו אלהים וכדאיתא בספ"ק דסנהדרין אבל.

הודאה במקצת דלא שייכא תו גבי שומרים אלא אפרשת אם כסף תו ליכא למימר עירוב פרושיות ונשדי רעהו בפירשת שומרים אפי' אם כסף נמי אלא דלא קאי אלא אפי' שומרים דוקא היכא דקאי ניקום אבל למ"ד דבעינו הודאה במקצת ודין שומרים והודאות והלואות בהדדי ניהו ובכולהו בעינו הודאה במקצת ורבינו פסקה בפ"ב מה' גניבה והטוש"ע ועיין בהר"ם בפ"ג מה' סנהדרין הדרן בעיין לזנפתה ומדברי רבינו בהלכות טוען שלא מיעט נכסי הגוי משבועת.

התורה יראה דס"ל דנשבעין התורה על טענת העכו"ם וכמ"ש וכן יש להוכיח ממ"ש רבינו בפ"ד מהלכות טוען דין ו' ונ"ל דעכו"ם אע"פ שאכלו כמה שנים אין אכילתו ראיה ואם לא הביא שטר תחזור השדה בלי שום שבועה שלא תיקנו שבועת הדין אלא לישראל וישראל הכא מחמת הגוי הרי הוא פגוי ואין אכילתו ראיה עכ"ל ממ"ש שלא תיקנו שבועת הדין אלא לישראל ש"מ דבשבועה שהיא של תורה ואינה מתקנת חקמים ישראל וגוי שווי בשיעוריהן וכדעת הר"ף ו"ל בדיני הקנאות פמזנבר והראב"ד ו"ל מודה לרבי' בהדא ופליג עליו בהדא דכבא להוציאה מיד הגוי אין נשבעין שום שבועה אבל בהלוקה ב' שמכרה לישראל פליג עליה וסובר דחייב לישבע אע"פ שבא לישראל מחמת הגוי דס"ל דלא אמרינו הרי הוא פגוי אלא לענין שאין אכילתו ראיה ונהי דכבא לישראל להוציאה מיד הגוי אינו נשבע דלא תקנו הדין אלא לישראל ולא לגוי הא מיהא כשבא להוציאה מיד לישראל צריך לישבע שלא מכרו לגוי הנה שמכרה לגוי אלא שהדבר קשה דנחזי אנו מאן קטעין לישראל הכא מחמת הגוי שמא אתה מכרתו לגוי הוי טענת ספק ואין נשבעין על טענת ספק ואי שהגוי אמר לו שמכרה לו לישראל מי איכא מידי דאי טעין גוי גופיה לא משבעינו ליה וכי טעין ליה לישראל דאתי מחמתיה מזקנינו ליה לישבע והמ"מ כ' שזו מחלוקת ישנה בין רבינו לראב"ד ו"ל בטוענו ע"פ אחר ומ"מ בטוענו ע"פ גוי ליכא למימר דחשיבא טענה להשבע עליה ע"ע ומהתימה על הר"ם ו"ל שלא הזכיר על דל שפתיו דברי המ"מ ו"ל הללו אלא שאני מתבונן בדברי

המ"מ שאין דבריו ו"ל מכוונים עם דברי רבינו ו"ל דמדברי רבי מוכח דלא אמעוט גוי משבועה אלא בשבועה דתקנו חכמים דאמרינו לישראל נאמרה ולא לבני נח וכמו שהוכחנו ואלו מדברי ה"ה ש"כ עמ"ש רבינו שלא תיקנו וכו' וז"ל והדברים ברורים הם שאין טענת הגוי טענה להשביע עליה שלא מצינו בשום מקום בגמרא היסט ע"י גוי ולא שבועה אחרת משמע משום גריעותא דטענת גוי הילכף לא היסט ולא שבועה אחרת ועמ"ש עוד וז"ל לפי שאין טוען זה אלא ע"פי הגוי אשר פיהם דבר שוא ואיך נחשוב פטענת בריא וכו' עכ"ל דכיון דפיהם דבר שוא ואין טענתם טענה כ"ש שאין לחייב ע"פי טענתם שבועה דאוריין' שהיא בשם או בכינוי דהו"ל גורם להזכיר ש"ש לבטלה ודע דהראב"ד והמ"מ ו"ל נתפוננו לדבר א' דרבי' ו"ל תרתי קאמר תדא להוציאה מיד הגוי ואיך בבא להוציאה מיד הישראל שפא מחמת הגוי ומה שהזקיקם לפרש פן ולא למימרא דתדא קאמר והלשון מן דרף אין אכילת הגוי ראיה וישראל הבא מחמת הגוי הרי הוא פמוהו אבל בבא להוציאה מיד הגוי פשיטא וכן עלה ע"ד הרב כנ"הג ו"ל בסי' קמ"ט אות י"ו בהג"הט מפמה אנפי תדא דלא הול"ל ואם לא הביא שטר תחזור לבטלים אלא בסיומא דמילתא אחר הישראל הבא מחמת הגוי ועוד אמאי אהדר וכתב ואין אכילתו ראיה אלא ודאי דתרתי קאמר.

גם מרן ו"ל בש"ע בסימן קמ"ט חילקו לב' סעיפים י"ד וט"ו ע"ש. ומדברי פלם נלמוד טפי גרע בגוי טוען מישראל דאיתי מחמתיה דלהראב"ד ו"ל בבא להוציא מהישראל נשבע אע"פי דלגבי גוי אינו נשבע וכמ"ש הר"ם ו"ל כדבר האמור מעתה ת"ם אני לא אדע מה שראיתי להכנ"הג ו"ל בסי' שפ"ח אות ל"ח בהגהב"י ליישב דעת מוהרשד"ם ו"ל שפכת דטענת גוי חשיבא פטענת בריא דלא אמרה הרב ו"ל אלא דלגבי הוא שהוא טוען בעצמו אבל בטוען ישראל על פיו לא הניא לא טענת שפא ואחר המחר אין זה נכון כמ"ש: שוב מצאתי להרב עצמו במה"ק סי' ע"ה אות ס"ט בהגהב"י ש"כ לחלק כמ"ש בסי' שפ"ח והדר ביה מדברי המ"מ ו"ל ע"ש ולא אסתייע ג"כ מדברי הראב"ד ו"ל כמדובר והיותר קשה שהרב ו"ל בסי' שפ"ח הביא דברי המ"מ ו"ל הללו וכתב לחלק בין פשטוען הגוי עצמו בין הישראל טוען ע"פי הגוי דקיל הוא ודברי ה"המ מכחישין זה את זה ובסי' ע"ה חזר בו מדברי המ"מ ו"ל הללו בעצמן דמעיקרא מאי ס"ל ולבסוף מאי ס"ל וצ"ע ד"ל: ומעתה קם דינא למאי דמספק"ל דלכ"ע טענת הגוי טענת ספק חשיבא.

וקי"ל דאין נשבעין על טענת ספק לא ש"ד כגון שטענו בספק במנה והודה במקצת ולא היסט בכופר הפל אמנם הראב"ד ו"ל דס"ל בטוען ע"פ אחר והודה במקצת דחייב שבועה דאורייתא כמ"ש בפ"א דטוען ומרן ו"ל סי' ע"א סכ"א הביא שתי הדעות הללו וכפי הפלל המסור בדינינו די"א וי"א הלכתא כבתרא וכ"ש שמתבאר ממה שסתם בסכ"ב וכמו שציין מור"ם ו"ל וע"ש בסמ"ע ש"כ כ בפשיטות ולפמ"ש בסי' קמ"ט דאין נשבעין על טענת הגוי צ"ל דס"ל כמ"ש.

הרב ו"ל בפ"ד דטוען דטענת הגוי גריעא מטענת ספק דישראל ועיין להכנ"הג סי' ע"ט בהג"הט אות ס"ט שנסתפק בטענת גוי אי חשיבא פטענת בריא או פטענת שפא דוקא וקי"ל דאין נשבעין על טענת ספק ע"ע ולא ידעתי איך העלים עין ממ"ש מרן ו"ל סי'

קמ"ט סכ"א ומור"ם ו"ל סימן קע"ו סל"ו שכ' דאין גשבעין אלא חר"ס וסי' שפ"ח ס"ד ע"ש ומה שהביא מתשו' מוהר"א ששון ו"ל הוא הדבר אשר הביא מור"ם ו"ל בסי' שפ"ח שם ואמאי הרב ו"ל הרחיק את עדין.

ואתה דע לה דלפ"ד מור"ם ו"ל בסי' קע"ו דיש להחרים על טענת גוי פשאר טענת ספק דישאראל ממילא בהך דסי' קמ"ט בין בבא להוציא מיד השראל בין בא להוציא מיד הגוי אע"ג דאינו גשבע ע"ז כמ"ש שם מ"מ יש לו להחרים שלא מקרו לו ועיין בתשו' הררב"ז ו"ל בח"א שבעני סי' ת"ה ובס' מגיד מראשית דף י"ב וספר זכרון דברים דף ו' ובהכנהג ו"ל סי' שפ"ח בהגהב"י אות ל"ח: (נה) שנתפס.

רש"ל אחי הווי ושותפין במ"מ ובחצר שירשו ממורי' וקנו סחורות בהקפה לזכות שלשתן והניחום. בפרוידור שבחצר ההיא ואח"כ נמנו ונמרו להפריד חבילת השותפות של המשא ומתן שביניה' ועדיין אותה הסחורה לזכות שלשתן ובכל עת כל אחד מהם נוטל שלישי ממה שיקחו ממנה ולאח"כ הספימו ג"כ לעשות חלוקת זמנים בדירת החצר כ"א לבדו איזה זמן שיאותו ו"לז והתחיל ראובן לדור בחצר הוא לבדו דר ובתוך הזמן שהוא השפיר לאחיו שמעון א' מבתי החצר ועמד שם ימים או עשור ויצא לו לפי שבכלות זמן שדר בה ראובן יזכה לדור בה שמעון עמד שמעון והשפיר לראובן וזמן שעתידי לבא לזכותו יכלה הזמן המוגבל לראובן והתחיל בזמן שהשפיר לו אחיו שמעון ושארית הסחורה ההיא עדיין במקומה עומדת לזכות פלם והנה בעת"ה כשבא לוי ליטול מחלק בסחו' ההיא כמאז ועד עתה עמד שמעון כנגדו ויצא לטעון כי הוא סילק עצמו ממנה ושיזכה הוא ואחיו ראובן בשארית הנמצאת מהסחורה ההיא ולוי צעוק יצעק כי להד"מ ושקורי קא משקר בי אחי שמעון עמד השואל לדעת משפט הנער ודבר מי יקום משניהם יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בדרך קצרה דהנראה פשוט דבבחי' שליש המגיע לחלקו של ראובן פשי' דזוכה בו לוי פינן דלא מצי טעין טענת פריא שאחיו לוי סילק עצמו אלא ע"פי דברי שמעון אחיו אלא דאם טען להטיל עליו חר"ס שומעין לו כמ"ש בטוש"ע סי' ע"ה וע"ז והשתא פש גבן לברורי הי מנייהו מקרי מוחזק שמעון או לוי ואמר עם קנ"י מראשית פזאת לנו יש לדעת כי לפי המשוער כי הסחורה הלזו משעה שמשכו אותה מרשות המוכר באה ונהיתה ברשות שלשתן פלם פאחד שוין הם ואין לאחד מהם שום יתרון ויפוי פח על חבירו וגם אחרי אשר עשו חלוקת הזמנים עדיין לא זכה שם בדירת החצר לבדו להיות נקרא מוחזק נגד אחיו לוי דמקמי דליתו זמניה בדירת החצר כבר השפיר לראובן אחיו א"כ חשיבא הך סחורה כמאן דמנחא בסיקמטא דלית לחד מנייהו עדיפותא על חבריה ונד שניהם שוה בה ומאי אולמיה דהאי מהאי דמקרי מוחזק טפי אלא דאם משך לחצר של שניהם או לסימטא מהני ואע"ג דבבחי' שאין בה דין חלוקה קי"ל כראב"י דאמר יש ברירה והאי לרשותיה עייל והאי לרשותיה עייל וכמאן דפליגא דמייא פדאיתא בנדרים ר"פ השותפים ונצרות דידן דיינינן להו דין חצר שאין בה חלוקה מכמה מקלי דצריכי לדין חלוקה הרי הוא כמבואר וא"כ מצי טעין שמעון דמיד שסילק עצמו לוי זכתה לי חצרי בחלקי ונר' דהא בודאי בורכא היא דמאי חזית דדמא דשמעון סומק טפי מדמא דלוי דה"נ מצי טעין לוי דחלקי בסחורה מונח בחלקי דבבחי' ולעולם לא יצא מרשותי וכיון דכן הוא הו"ל פחצר של שניהם דאין לאחד מהם שום עדיפות על חבירו שפנגדו והו"ל החצר והסחורה בחזקת שניהם אלא שאני חוכך

בְּזֶה דִּהְשָׁתָא דְאַתִּית לְהָכִי א"כ כּוּד יִהְיִינוּ לִיה פֶּל דִּילְיָה לְשִׁמְעוֹן דְּלוּי סִילְק עֲצָמוּ
מִהֶסְחֹרָה בְּמָה הַקְּנָאָה קְנָאָה שְׁמַעוֹן פִּינוּ דְּלָא מְשַׁד שְׁמַעוֹן הֶסְחֹרָה וְאַפְתִּי בְּרִשׁוֹת ב'
קִינְיָמָא וְלֹא ק"ס הִנֵּה בְּמָה נְתַקְנִים הַמְּקַח אַע"ג דְּהֶסְלִיִּק מְהַנִּי אֶפִּילוּ בְּדָבָר שְׁלֹא ב"ל ע
מִשָּׂא"כ בְּדָרְךָ הַקְּנָאָה לֹא מְהַנִּי וְהַכָּא בִּנ"ד סְלוּקִי קָא מְסַלְק נְפִישָׁיָה מִהֶסְחֹר' שְׂאֲנִי דְאַפְתִּי
לֹא זָכָה בָּהּ הַמְּקַנָּה אֲבָל אִם כְּבָר זָכָה בָּהּ צָרִיךְ הַקְּנָא' גְּמוּר' וְעֵינִין בִּסְמ"ע ס' ה"ט סְק"ט
וְאִם כְּנִים אֲנַחְנוּ א"כ אֶפִּילוּ שְׁבוּעָה אִינוּ צָרִיךְ אֲמַנְם לְגַבֵּי רְאוּבֵן דִּהְשָׁתָא מִיָּהָ מְנַחָא
וְקִינְיָמָא בְּרִשׁוֹתֵיהָ דְשְׁכוּרָה הֶחְצָר לְגַבֵּיהָ הו"ל הֶסְחֹרָה בְּרִשׁוֹתוֹ וְטוֹעֵן ע"פִּי אֲחִיו נָהִי
דְּאִינוּ חֵיִיב שְׁבוּ' דְהו"ל כְּטַעֲנַת סְפַק ח"ס מִיָּהָ רְמִי עָלֵיהָ: (נו) שׁוֹבֵר וְשֹׁטֵר פִּיטוּרִין
רש"ל הִיָּה לָהֶם רַב מַעֲסָקוֹ"ת מְשָׂא וּמְתָן בֵּינֵם וּבִיבְשָׁה עִם יְהוּדָה דְאַמִּיד אִישׁ חֵיל וְעַמְדָּה
הַשְׁוֹתָפוֹת בֵּינֵיהֶם שְׁנוֹת מְסַפֵּר וְעַמְדוֹ רש"ל וְתַבְעוּ מִיְהוּדָה לְטַהַר הַחֲשׁוֹבוֹת וְאִם יְפֹל
בֵּינֵיהֶם אִיזָה הֶפְרֵשׁ אִם יִתְפָּשְׂרוּ בֵּינֵיהֶם מוּטָב וְאִם לֹא יַעֲמְדוּ בְּמִשְׁפָּט יַחַד וְאִם הִב"ד
מְחִיִּבִין אוֹתָם מְמוֹן מוּכְנִים הֵם לְגַדְל פִּר"ע וּמְחַוֵּיבִים שְׁבוּעָה וְכִיּוֹצֵא אֵת כָּל אֲשֶׁר
יֵאמְרוּ הִב"ד נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע וְיִהְיֶה דוֹחָה אוֹתָם מִיּוֹם לַיּוֹם וּמִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁ שָׁנָה בְּשָׁנָה
וְטוֹעֲנִים פִּי הַצְּנוּעִים מוֹשְׁכִים אֵת יְדֵיהֶם מִלְּהַתְעַסֵּק עִמָּהֶם יַעַן קוֹל הַקְּרִיָּה הוֹמָה שְׁהֵם
חֵיִיבִים לִיְהוּדָה הוּן רַב וּמְתִירָאִים פֶּן יִתְחַיִּיבוּ לוֹ וְנִמְצָא עִמָּהֶם מְמוֹן שְׁבִידָם מִהַזִּילת
וְיִגְבֶּה מָהֶם לְפִי הַמְּמוֹן אוֹ אַקְרָקְפָתָא דְגַבְרֵי אֲדָהֲכִי וְהָכִי מְטִי לִיה פְּסִידָא לְאֲשֶׁר יַחְפֹּן
לְהַתְעַסֵּק עִמָּהֶם וְעִי"ז נְתַקְפָּחָה פְּרִנְסַת רש"ל וְלֹא זֹו בְּלִבְד שְׂאֶפִּילוּ שְׂאִינִם ב"ב נְמַנְעִים
מְסִיבָה זֹו יַעַן מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ פִּי יְהוּדָה הִלְזוּ מְשָׁרַת לְאִילֵי הָאָרֶץ הַיּוֹשְׁבִים
רִאשׁוֹנָה בְּמַלְכוּת וְהוּא הַגַּבְּאִי עַל הַהַכְּנָסוֹת וְהַהוֹצָאוֹת שֶׁל הַשָּׂרִים הֵהֶם אֲשֶׁר מְנֹטֵל
עָלֵיהֶם מְמוֹן שְׁרָרָה וְיִהְיֶה עוֹד רַד מְסַרְב וְעוֹמֵד לְבָרֵר הַחֲשָׁבוֹן וּלְכַתּוּב לָהֶם שׁוֹבֵר
וְשֹׁטֵר פִּיטוּרִין אֲשֶׁר יִתְבָּרַר ע"פִּי הַחֲשָׁבוֹן וְהַדִּין וְעוֹד טוֹעֲנִים שְׂיַכְתּוּב לָהֶם גַּם בַּעַש"ג
פִּי מִי יוֹדַע מִמְּקַרֵּי הַזְּמַן אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים פֶּן יִקְרָאוּ אֶסוֹן מְמוֹן לְזוּלְתוֹ עַמֵּד
הַשְׂאוֹל וְשָׂאֵל שׁוֹרַת הַדִּין לְהִיכֵן נוֹטָה וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב בְּאַמַּת אֲמָרוּ בְּפָרְק הַפָּרָה
דַּמ"ו מִנִּין שְׂאִין גְּזַקְקִין לְתוֹבַע תְּחִלָּה שְׁנֹאֲמֵר מִי בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵיהֶם וְכו'.

וְשְׁמוּעָה זֹו הַרְבֵּה דְבָרִים נְאָמְרוּ בָּהּ עֵינִין בְּפִירִש"י וְתוֹס' וְהָרָא"ש וְהַנ"י וּבְמַקוֹ' לְשֵׁם
וְכַתֵּב הָרָא"ש ז"ל שֵׁם דְּכִלְהוּ הַלְכְּתָא נִינְהוּ וּבְכָל הַנָּה אֲנִפִי אִין גְּזַקְקִין אֲלֵא לְתוֹבַע
אִיבְרָא דְאִי זִיילִי נְכֻסִיָּה דְנִתְבַּע וּמְטִי לִיה הֶפְסִידָא אֲהַדַּר דִּינָא לְמַהְוִי אִיהוּ תוֹבַע וְאִיזְדָּ
נִתְבַּע וְגְזַקְקִין לוֹ וּבִנ"ד כְּפִי הַנְּרָאָה שְׁפִיר קָא טְעֵנִי רש"ל לִיה וְנִיפְרִים דְבָרֵי אַמַּת וְגְזַקְקִין
לָהֶם לְכוּף לִיְהוּדָה לִיְרֵד עִמָּהֶם לְתַת דִּין וְחֲשָׁבוֹן וּלְכַתּוּב לָהֶם שׁוֹבֵר וְשֹׁטֵר פִּיטוּרִין לְפִי
מַה שְׂיִתְבָּרַר ע"פִּי הַדִּין וְהַחֲשָׁבוֹן וְעוֹד נִלְע"ד שְׂאֵע"פִּי שְׂיִתְבָּרַר שְׂעִדִין מְחַוֵּיבִים לוֹ
אִיזָה סָף כּוּפִין אוֹתוֹ לְבָרֵר הַחֲשָׁבוֹן וּלְכַתּוּב לָהֶם שְׁטֵר שְׁלֹא נִשְׂאָר לוֹ אֲצֵלָם כ"א כ"ו
פִּי הִיכִי דְלִיפּוֹק קָלָא דְלֹא פֶּשׁ לִיה גְּבִיָּהוּ אֲלֵא כ"ו אִם מְעַט אוֹ הַרְבֵּה: וּמְצִאתִי תְשׁוּ'
לְרִבִּינוּ הָאִי גָאוֹן ז"ל הוֹבָאָה בִּס' תְּמִים דְעִים רִט"ו רִישׁ ע"ד וְהוֹבָאָה בְּמַקְוֵבַת לְשֵׁם
בְּקִיצוֹר שְׁכַתֵּב רִבִּינוּ אֶפְרַיִם ז"ל וְנ"ל וּמְצִאתִי בְּשֵׁם רִבִּינוּ הָאִי גָאוֹן ז"ל דְּהָכִי פִירוּשָׁא
מִנִּין שְׂאִין גְּזַקְקִין אֲלֵא לְתוֹבַע וְלֹא גְרַסִּינוּ תְּחִלָּה וְהָכִי פִירוּ' שְׂאִם יָבֵא הַנְּתַבַּע וְאִם
שְׁמַעְתִּי שְׂאִתָּה רוֹצָה לְתַבְעֵנִי תַבְעֵנִי עִתָּה אִין גְּזַקְקִין לוֹ אֲלֵא בְּרִצוֹן הַתוֹבַע וְאִם יִרְצָה
לֹא יִתְבַּעֲנוּ עִכְשָׁו אֲבָל אִם יִטְעוֹן הַנְּתַבַּע שְׁנֹתְאֲחַר לְתוֹבְעֵנִי זִיילִי נְכֻסִי שְׁפֶל הָאֵדָם סְבוּרִין
שְׂאֲנִי חֵיִיב לָהּ הַרְבֵּה וּמְתִירָאִים לִיקַח מִמֶּנִּי יְכָרִיחוּהוּ ב"ד לְתוֹבְעוֹ לְהוֹדִיעַ שְׂאִינוּ חֵיִיב

לו פי אם מעט ומיהו אם יטעון התובע לא אתבענו עתה בדין ואי משום דקא זיילי נכסיה
אני אודה בפניכם שאין לי עליו שטר כ"א תביעה ע"פי ולא יהיו מתפחדים שהרי אין
אני יכול לגבות מהם הדין עמו כן פתב הרב רבינו האי גאון ז"ל עכ"ל.

גם הסמ"ע סי' כ"ד סק"ב פתב מזה מדעתו הרחבה ועיין בהכנ"הג שם אות ב' והנה
ההודאה שפתב הגאון שיודה שאין לו עליו אלא תביעה ע"פי היינו דאנהניא להיכא
דטעין הנתבע זיילי נכסיה משום דהלקוחות ממנעי מלמזבן דילמא אתי בע"ח וטרף
מנייהו בשט"ח שבידו אלא ודאי מהניא האי אודיתא דלית ליה עלוניה שום שטר אבל
בנ"ד זיילי נכסיהו דפרשי מנייהו אינשי מלא תעסוקי בהדיניהו ולמזבן להו בהקפה
לזמנים פהלכת גוברין אנשים סותרים פן יטרף גור אריה יהודה פמדובר בשאלה נלע"ד
פשוט דבכ"הג מודה הגאון ז"ל פינו דאפסיק חיותהו עדיף מדזיילי נכסיה משום לקוחות
ונזקקין לתובע ליתן דין וחסבון ולכתוב להם גיטא דחירותא או פאשר יהיה האופן
כמ"ש לעיל: ועל מה שטענו עוד לכתוב להם גם שטר העולה בעש"ג נלע"ד פשוט פינו
דשטרי דידן לגבי דידהו לא מעלין ולא מורידין ודאי דכיפינו ליה לסוקי זיקא מעלנייהו
ודבר זה קימתיהו מסברא עד דאשפחנ' גברא רבא אמרה מר גיהו הרדב"ז ז"ל ח"ג
כרג"ע נראה לי בפית וחיזיתיה לרבי מאיר בס"י תכ"ו שאול נשאל דוד בשותפין שחלקו
ונשאר להם שט"ח אצל עכו"ם וכתוב בשטר החלוקה שהם לזכות שניהם ותבע השותף
שיכתוב לו גם בעש"ג והלה מעכב דן את הדין למיכף לשותף לכתוב לו גם בעש"ג
משעמא דכתי' בעניו' ת"ל: גם אשו"ר לה' גו"ר ז"ל כלל ג' סי' י"ו שנשאל בזה והביא
דברי הסמ"ע הניתנים למעלה ולא זכר שר מדברי רבינו האי גאון אשר הובאו בס'
תמים דעים פדכתי' ודע דמ"ש הרב ז"ל בסו"ד לכן עתה הראוי לב"ד לכוף את ראובן
שיעשה לשמעון פטורין וביורין יפים בשטרי ישראל וכו' עכ"ל נראה לי ט"ס וצ"ל
בשטרי עכו"ם דוק ותשפח זה נראה לע"ד קם דינא פדכתי' ותו לא מידי: (נו שבוועה).

ראובן ושמעון שותפים בחצר ונשבע ראובן שלא. למכור חלקו לשמעון ושותפו ועמד
ומכרו ללוי וקא שמעון להוציא מהידו מדינא דבר מצרא וראובן מוחה בידו יען פי
מןשבע ועומד הוא יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב רישא דכל רישין נחזי
אנו אם עבר ומכר לשמעון אי ממפרו קיים מתמת שבוועה או לא.

הנה במאי דאפליגו אפיי ורבא בכל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד דלרבא דהלכתא
פנותיה אי עביד לא מהני וכתבו התוס' שם בד"ה והשתא וכו' דע"כ לא פליגי אפיי ורבא
אלא באיסור קדום אבל באיסור שפדה מלבו פגון שנשבע לגרש ועבר וגירש מהני ע"ש
הקא נמי דכנותה אע"ג דנשבע שלא למכור אם עבר ומכר ממפרו קיים דליתיה בכלל
פל מילתא דאמר רחמנא לא תעבד ומור"ם ז"ל בס"י ר"ח פסק כן אלא דבי"ד סי' רל"ד
פסע לאחוריו ותבר לגזיניה וכבר עמדו ע"ז רבני גדולי האחרונים ז"ל וכמו שהארכתי
בספרי הקטן חיים וחסד במערתא דזיני וילעיל במע' אות מ מדיני המודעות
בס"ד: איברא שבנ"ד שלא מכר לשמעון אלא ללוי ושמ' מדידה דלוי הוא דקא שקיל
נראה לענ"ד דלכ"ע ממפרו ממפר הגע עצמה שאם חזר לוי ברצונו הטוב ומכרו לשמעון
האם נאמר שיכול למחות מפח שבוועתו הס' פי לא להזכיר אלא דבהא איכא למימר פינו

דקי"ל דלוקת שלים המצרן הוא הו"ל פאלו שמעון הוא הקונה מראובן והנה קמה שבוועתו וגם נצצה מ"מ אין.

זה מספיק לבטל המקח: שו"ר לה' מוהר"א ששון ז"ל סי' פ"ט ע"ל ונסתפק על מי שנשבע שלא למכור שדהו למצרן ועבר על שבוועתו ומכרו אם זכה המצרן ע"ש לפי הנחת השאלה שמכר למצרן שנשבע עליו א"כ באנו למחלוקת התוס' ורבינו פרץ ז"ל שהביא מור"ם ז"ל בי"ד סימן רל"ד ואשלי רב רב רב קמו עמדו בהאי מילתא ולא הנה צריף הרב להטריח קולמוסו ונד הקדש בפלוגתא דרבנן אי שבוועה חלה על מצות דרבנן או לא שנתבאר בטור י"ד סי' רל"ט וע"ע בתשו' הרב מוהר"י אבן מיגאס ז"ל סי' קמ"ה ולע"ד לא שמה מתייא דע"כ ל"פ הנה רבנותא אלא במצות דרבנן דרמין עליה כגון נר חנוכה ומקרא מגילה ודומיהן דלא מטי פסידא לאחרוני ולתא דדררא דממונא לא אשתכחתי ביה אבל מצוה דרבנן דמטי בה הנאה לאחרוני ועשו שאינו זוכה כזוכה כ"ע לא פליגי דלא אהני לרמאה רמאותיה דלישתבע ולאפקועי זכותא דמצרן דזכו ליה רבנן ואסמכוה אקרא ועשית הישר פשיטא דלאו כל פמיניה: (נח) שבוועה מי שנתחייב שבוועה ופליגי בה רבנותא אי רמיא עליה שבוועה דאורייתא או דרבנן אין לנו לחייבו שבוועה דאורייתא משום הנזכרת ש"ש לבטלה הרב"ח ז"ל רי"סי פ"ח וע"ע בהש"ף סי' פ"ז סק"י ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל להקדשות: (נט) שבוועה.

מי שנשבע שלא יעשה הדבר זה מצונו לא מהני בבטול המודעות אם לא שיתירו לו הב"ד השבו' שנשבע קודם הרב לחם רב ז"ל סי' ל' וטעמא טעים דאמרין נדאי דאינו עובר על שבוועתו ולא גמר ומקני דלא משוינן ליה רשיעא שעובר על שבוועתו פנין שלא התירו לו השבוועה עכ"ל ואח"כ מצאתי להרב כנ"הג ז"ל בס' ר"ה אות ע"ב בהג"ה שהביא דברי תשו' זו בקיצור נמרץ ע"ש וזה הנה מעשה בקרב ימים הלא היא פתובה במע' אות מ מדיני המודעות והארכתי בחמלת ה' עלי ומצאת פי תדרשנו: (ס) שבוועה.

מי שנשבע לחבירו המשותף. עמו שלא ימכור באשראי אלא ברשות חבירו וטען שחבירו הרשהו והלה כופר נראה דמהימן ואינו חייב לא שבוועה ולא קבלת ח"ס פיון שהוא דבר שבינו לבין יוצרו וכבר מושבע ועומד הוא מהר סיני ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקין ועיין בתשו' הרא"ש ז"ל כלל ו' סי' כ' ועיין בש"ע ח"מ סימן פ"ו ועיין לה' כנ"הג סי' ע"ה אות י"א בהג"ה הט משם בשם השל"הג ז"ל ועיין להרב בית דוד ז"ל ח"מ סימן ו' מהספר דף ט' סע"ב דפסיק ותני דאין מוסרין שבוועה על דבר שהוא אסור ולא אפילו קבלת ח"ס ע"ש: (סא) שבוועה.

בכל מקום שיש מחלוקת הפוסקים בשבוועה או שאני רואה אמתלאות שרוצה לישבע לשקר אני נוהג לפייס לבע"ד שיתרצה להטיל חרם על מי שטוען טענת שקר או שיעשה פשרה הרדב"ז ז"ל ח"א קס"ט ונהיאו הכנ"הג סי' פ"ז בהג"ה ט אות נ' ומה שכתב הרב ז"ל שפייס לבע"ד שיתרצה להטיל חרם על מי שטוען טענת שקר נראה דלאו לפיוסי צריף והרשות נתונה בי"ד הב"ד לכשירצו כפי ראות עיניהם: (סב) שומא והכרזה.

יעקב נשא לאה והוליד ממנה ראובן ושמעון ועוד לקח לו רחל לאשה ולאה הלכה לא"י ויעקב נאסף לעמו וחל"ש ומפלל עזבונו הנזים אחריו חצר אחת ועליה ועמדה אלמנתו

רחל ומכרה חזקת עליה לראובן ובשטר המכירה לא נמצא כתוב ששמו את העליה והכריזו עליה רק שהשביעוה בב"ד כדבעי להו למעבד ואחד מן הב"ד מןמחה ופקיע צדיק ונושע חתום בשטר המכר והנה בעת"ה קמו היורשים לערער על המכירה הזאת יען שלא נמפרה בשומא והכרזה פדת מה לעשות ועוד טענו שלא מכרה רחל בזה הסכום אלא מחמת שהיה להם השטר העולה בעש"ג המחזיק חזקתם ולא היה בידם פי היה ממשפך אצל גוי אחד ואמר להם שאבד ממנו ועכשו שגשתדל הקונה הלז עד שמצא שטר העש"ג הנז' א"כ הדרי' לשומא והקונה טוען שהמכירה היתה ע"י הב"ד ואהימנותיהו סמיכנ' דנדאי אינהו ידעי פרת של תורה ומציאות השטר העולה בעש"ג כרפרתי כמה פכורים ואחר הפיזור הוא נעתק ומן השמים רחמו עלי הו שקלי ודידי שקלית ועוד מכרו לו היורשים הנז' ויהי היום פאשר ירד ראובן מגדולתו עמדו והוציאו שטר מודעא על אותה המכירה והקונה יצא לטעון דאדרבא הם הרבו עליו רעים והפצירו בו עד בוש לקנות אותה הבית יתר על פדי דמיה יורה המורה לצדקה דבר מי יקום משניהם ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בריש כל מרא'ין צריכנא לאקדומי מ"ש מור"ם ו"ל בח"מ סימן קמ"ו ודין לוקח פדין יורש וכתב עליו הסמ"ע וז"ל נראה דבא לומר פשם שטוענים ליורש שדר בו יום א' ואביו שלשה שנים או אפכא דקנהו מהמערער פך טוענים ללוקח פשדר ביה המוכר ג"ש והוא לא החזיק בו כלל או פשהו דר בו ג"ש והמוכר יום א' וכו' וסיים וכתב דאפילו אם יאמרו הלנה או המוכר שלא קנאוה מהמערער אינם נאמנים בהודאתם לחוב לזה המחזיק ביה עכשו עכ"ל וא"א ונהרי הקא בנ"ד יורש ולוקח.

היו.

ומאי חזית דאזלת בתר לוקח ולא בתר יורש פוק חנו לברא פי הסמ"ע ו"ל ברי"ס ק"ח סק"ח נראה דאפילו יורש עם יורש טוענין למי שממון אצלו ה"ה נמי הקא כמ"ש וכ"כ וכ"כ בש"ע ח"מ סי' מ"ב ס"ג וז"ל דקי"ל טוענים ליורש וללוקח וכו' וא"כ בנ"ד נמי נקום אנו וטוענינו ללוקח ולמימר שעיקר קניית ראובן בזאת העליה היא ונקא מאת הבנים ראו' ושמ' שהם יורשי אפם לאה בעלת העליה פולה וחוזקת חצי החצר.

כמ"ש בעיקר שטר המשכונה שמשכנה האשה לאה ביד ה"ר אליהו הפהן ואח"כ מכר אליהו הנז' לראובן הנז' כל פח וזכות ושעבוד שיש לו במשכונה הנז' ובשעת הקנין שקנה ראו' מאת יורשי לאה שתיף עמהם לאשת אביהם רחל הנז' בשטר פדי לאלומי מלתא בעלמא הוא והסופר שכתב בשטרי הקנהה שאחים בני לאה ואשת אביהם רחל מכרו זאת העליה לראובן הנז' אפשר לאלומי.

מלתא בעלמא פדאמרו ואפשר נמי שלא ראו שטר המשכונה הנז' ועוד אפשר שהדיין החתום בשטר והסופר הנטפל לו בחכמהיסד אר"ש מפני שהאשה לאה עלתה לא"י תוב"ב ולא נודע אם בעלה קדם לה במיתה דאז יורשיה יורשים שטר פתנפתה בין נצ"ב בין נ"מ או האשה קדמה במיתה ואז אין יורשיה יורשים כי אם חצי סכי שטר פתנפתה יען פי האיש יעקב הלנה ונשיו הוא מק"ק פורטוגיז וכך הוא מנהג תקנתם פי ע"כ חכם בחכמתו דן ידין במ"נ אמטו להכי פתב שטר המכר שמכרו יורשי לאה וצרתה רחל וא"ת לפי"ז נשאר לנו ספק במחצית המכר דחיישינו דילמא האשה קדמה במיתה ואז אין

שִׁינְפוּ לָהּ מִשְׁטַר כְּתוּב וְשִׁלְכָהּ הַיְצִיבָהּ לְהַשְׁבִּיעָהּ שְׁבוּעַת הָאֱלֹמִנָה אֵלּוּ דְבָרָיו וְקִים לִי בְּגוּיָה דְחִבְרִין דְּרַב גּוּבְרִיָה וְרַב חֵילִיָה: וְעוֹד בְּהַ דְּכִינּוּ דְבָא מַמ"ה וְלֹא מִיָּחָה תְּכַרְף אֲמַרִינּוּ דְמִסְתַּמָּא מְחַל כַּמ"ש מוֹר"ם ו"ל סִימָן קַמ"ג שְׁהַפֵּל הוֹלָה אַחַר סוּף הַג' שְׁנִים שְׂאֵם הָיָה בְּתַחֲלַת הַג"ש בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְמַחֹת וּבְסוּף הַג"ש הָיָה בְּמָקוֹם שֶׁיָּכוֹל לְמַחֹת וְלֹא מִיָּחָה מְחַל ע"ש וְדַכּוֹנְתָה נְמִי לַנ"ד דְּנִימָא הָכִי וְעוֹד פִּינּוּן שְׁשִׁירוֹת נְאֻנְיוֹת מְצוּיוֹת לִילָה מְהֵכָא לְהֵתָם וּמְהֵתָם לְהֵכָא בְּחֻזְקָת שְׁשִׁמְעָה וְכִינּוּן שֶׁלֹּא מִיָּחָה וְדָאִי מְחַל כַּמ"ש ס' קַמ"ג וְכַתְּבַת הַסַּמ"ע מִשּׁוֹם דְּחִבְרָה חִבְרָא אֵית לִיהּ וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר דְּבְדָבְרֵי הַסַּמ"ע שֶׁהִבְאֵתִי לְעֵיל דְבָרֵי א"ש בְּגִדוֹן הַחֻזְקוֹת הַנְּהוּגוֹת פְּדִין קַרְקַע גְּמוּר מִשּׁוֹם דְּאֲנִי מְצִינּוּ לְמַטְעוֹן לְהַלּוֹקֶת דְּהֵאֲשָׁה רַחֵל לֹא מְכָרָה מְחֻצִית.

זֹאת הָעֲלִיָה אֵלּא לְאַחַר שֶׁקָּנְתָה אוֹתָהּ מֵאֵת הַבָּנִים הַמְעַרְעָרִים עַכְשָׁיו וְאֶפְיָלוּ הָיָה אֶחָד מֵהַבָּנִים בַּמַּד"ה וְאֶחָד מֵהַבָּנִים הָיָה קֶטָן פְּחוֹת מִבְּן עֶשְׂרִים מְצִינּוּ לְמִימַר דְּמִי שֶׁהָיָה בַּמַּד"ה גְּלַתָּה אֲזַנּוּ דְבָרִים שֶׁבְּכַתְּבַת עַל מְכִירַת חֶלְקוֹ הַמַּגִּיעַ לוֹ וְנִתְרַצָּה וּמְכַר חֶלְקוֹ לְרַחֵל וְאֶחָד עֲמָדָה הִיא וּמְכָרָה לְרֵאוּבֵן וְהַבֵּן הַקָּטָן שֶׁמְכַר אַע"פִי שְׂאִין מְכִירְתוֹ מְכִירָה מ"מ מְאַחַר פְּשִׁיגְדִיל וְנַעֲשֶׂה בֶן ר' וְלֹא מִיָּחָה שׁוּב אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחֹת כַּמ"ש הַרְמַב"ם ו"ל פַּכ"ט מַה' מְכִירָה וְדָבָר זֶה נִלְמַד מִמִּתְקַדְּשֵׁת ע"י אַחִיָּה וְאַמָּה לְמִיָּאוֹן שֶׁפִּינּוּן שֶׁגְּדָלָה שְׁעָה אַחַת וְלֹא מִיָּחָתָה שׁוּב אֵינָה יָכוֹלָה לְמַחֹת וְטַעְמָא דְשִׁתִּיקָה פְּהֵאִי פְּהוֹדָאָה דְמִיָּא כַּמ"ש ה"ה מ"ו ו"ל שֵׁם וְכֵן פֶּסֶק טוֹש"ע בְּסִי' רַל"ה שֶׁכַּתְּבַת קֶטָן שֶׁמְכַר בְּנִכְסֵי אָבִיו וְכו' מְפָשְׁעָהּ בֶּן ר' וְלֹא מִיָּחָה שׁוּב אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחֹת וְאֶפְיָלוּ אִם תֵּאֵמַר מִר הָאֲשָׁה רַחֵל שֶׁמְעוֹלָם לֹא קָנְתָה מִבְּנֵיהּ אֵינָה נְאֻמָּנָת לְחוּב לְהַמְחֻזֵק בְּהַ עַכְשָׁיו כַּמ"ש ל: וְעַל דְּבַר הָאוּרִי שֶׁל הָאֲכַסְדָּרָא סְדָרָא שֶׁל ב"ה שֶׁלְקַח רֵאוּבֵן וּבָנָה עָלָיו בֵּית שְׁנַמְסַר עָלָיו מוֹדְעָא פְּמִדּוּבָר נ"ל דָּאִין לְחוּשׁ מִתְרִי טַעְמֵי חֲדָא מְאַחַר שֶׁזֶה פְּמָה שְׁנִים שֶׁעָבַר הָאוֹנָס שֶׁהֵם אוֹמְרִים שֶׁמְחַמְתוֹ הוּא שֶׁמְכָרוּ וְשִׁתְקוּ וְלֹא מִיָּחוּ אֲמַרִינּוּ וְדָאִי דְמְחַלוּ כַּמ"ש ל בְּעֵינֵי קֶטָן שֶׁמְכַר בְּנִכְסֵי אָבִיו וְכִשְׁגָּדֵל לֹא מִיָּחָה לְאֵמֵר הַבֵּן עֵינֵי מ"ש לְעֵיל בַּמַּע' אוֹת מ בְּדִינֵי מוֹדְעָא שֶׁנִּשְׁאֲלַתִּי עַל פִּינְיָא בְּזֶה וְהֵאֲרַכְתִּי בַּס"ד) וְעוֹד טַעַם אַחַר פִּינּוּן שִׁישׁ לָנוּ בְּמִדִּינָתָנוּ שֶׁר וְשׁוֹפֵט שֶׁיָּכוֹל לְכוּף אוֹתוֹ וְלִמִּי שֶׁגָּדֵל מִמֶּנּוּ וְלֹא עֲמָדוּ פְּנִגְדוּ אֲמַרִי' וְדָאִי דְמְחַלוּ כַּמ"ש בַּטוֹש"ע ס' רַל"ו ס"ח וְט' וְנ"ל בָּא הַגּוֹי בְּעַקִּיפִין עַל יִשְׂרָאֵל וְכו' צְרִיף לְהַחֲזִיר לְבָעֲלִים וְכו' בַּמַּד"א פְּשִׁאִין שׁוֹפְטִים בְּעִיר שִׁיּוּכָל לְהוֹצִיא שְׂדֵהוּ מִיַּד הַגּוֹי אֲבָל אִם שׁוֹפְטִים בְּעִיר וְהָיָה אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא שְׂדֵהוּ מִיַּד הַגּוֹי וְלֹא עֲשֶׂה אִזּוּ וְדָאִי נִתְיָאֵשׁ וְיִשְׂאָר בְּיַד הַלּוֹקֶת וְכו' עַכ"ל וְא"כ בַּנ"ד נְמִי נִימָא הָכִי וְכ"ש שֶׁעֵינֵינוּ רּוֹאוֹת דְּגַבְרָא דְצִיִּית לְדִינָא הוּא וְכִשְׁהַזְמִינוּ ה"ר אֶלְיָהוּ הַפְּהֵן לְדִין עַל דִּין וְדָבָרִים שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם עֲמָדוּ לְמַשְׁפָּט יַחַד וְקַבֵּל עָלָיו אֵת הַדִּין בַּסַּפ"י וְא"כ הֵם ג"כ לְמָה לֹא עֲמָדוּ פְּנִגְדוּ לְקַבּוֹל עָלָיו פְּדִין אֵלּא ש"מ חֲדָא מִתְרַתִּי אוֹ דְמִיַּדְע יְדַעִי דְהָד מוֹדְעָא לִית בֵּהּ מִשְׁשָׂא וְהֵנָּה סְהַדִּי לֹא גְמָרִי וְלֹא סְבָרִי חֲתָמִי אֲמַאי דְלֹא יְדַעִי אוֹ שְׁנִתְיָאֵשׁוּ וּמְחַלוּ אַע"ג דַּבְנ"ד הַמוֹדְעָא בְּיָדָם קִיָּמַת נ"ל דָּאִין לְחוּשׁ דְהָא אֲנִי קו"ל דְבָאֲוֹנָסָא דְמַנְפָּר אִין צְרִיף מוֹדְעָא וּבַנ"ד דְהַגּוֹי שֶׁלְקַח שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל אִין לָהּ אֲוֹנָסָא דְמִנְפָּר יוֹתֵר מִזֶּה וְהו"ל פְּאֵלוּ הַמוֹדְעָא קִיָּמַת בְּיַד הַיִּשְׂרָאֵל הַנִּגְזָל וְאֶפְי"ה אֲמַרִינּוּ מְאַחַר שִׁישׁ בְּעִיר שֶׁר וְשׁוֹפֵט וְהָיָה אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא שְׂדֵהוּ מִן הַגּוֹי וְלֹא עֲשֶׂה כֵּן אֲמַרִינּוּ וְדָאִי נִתְיָאֵשׁ וּמְחַל וְנִתְשָׂאָר בְּיַד הַלּוֹקֶת מִיָּהוּ י"ל דְהֵתָם הַלּוֹקֶת קִנְיָהּ מִיַּד הַגּוֹי בְּדָמִים דַּכ"ע יְדַעִי אֲבָל הֵכָא הַלּוֹקֶת בְּעַצְמוֹ מוֹדָה שֶׁלְקַחָה בְּלֹא דָמִים אֵלּא שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בְּמִתְנָה וְהָרִי הַנּוֹתֵן

לאיש פ' מהורמנא דמלקא א"נ דליכא און אחרניא דכונותיה במתא לר"מ שומר חנם
הוי דלימא ליה און שקיל טבותה וכו' ופריה א"ה שוכר נמי וכו' ומהדר אלא בההיא
הנאה דיהיב ליה טפי פורתא הוי עלוניה שומר שכר וכו' ע"ש ופירש"י ז"ל שא"א לצמצם
וכו' עכ"ל ולפ"ד ז"ל נראה דמתרצא שפיר קו' התוס' בד"ה דקא יהיב וכו' ע"ש ודע
דלפום האי טעמ' נמי נ"מ שאם חק חקקו להם האומנין שער ידוע לכל חפץ או עפ"י
הורמנא דמלקא עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע אדא ליה ה"ט ותו לא הוי עלוניה
אלא כש"ח ונהדר פרכינן שוכר נמי ומשני אלא.

בההיא הנאה דתפיס ליה אאגריה דלא בעי למיעל ולמיפק אזוי הוי עלוניה ש"ש ונ"מ
להאי שינויאי דאי בע"ה אקדים ליה אגריה א"נ דקעכיד עבידתא בבית בע"ה תו לא הוי
עליה אלא כש"ח ואמרין תו התם דרבא מחליף בדר"מ שוכר בשומר שכר ואון ושוכר
דבר א' דאע"ג דאון לא מקבל אגרא אנטריותא אלא אגר עבידתא ומשפיר נמי לא קא
יהיב מדעם לשוכר עבור נטריותא.

אפי"ה פיון דקא מתהנו האי עבידתא והאי הנאת אבהמה אע"ג דהויא בשוכר ש"ש הויין
דאלו. בנחם הו"ל להתחיי' באונסין ע"ש בפירש"י: והנה לפום מאי דמחליף רבא תו לא
אצטריןא להנה טעמא דקיהיב תלמודא ולא גמרין מנייהו דכתבי' ורש"י ז"ל דפי'
במתניתין האומנין קבלנים שמקבלים עליהם לעשות המלאכה בבתיהם עכ"ל לאו משום
דבהכי ניחא ליה.

לאוקומי מתני' ולאפוקי ממאי דמחליף רבא אלא משום דלמאי דמסקי' מעיקרא דתפיס
ליה אאגריה ע"כ לפרושי דעושיין מלאכה בבתיהם אבל לשאר שנויי או למאי דמחליף
לא שני לן בין עושה בביתו לעושה בבית בע"ה: וראיתי להרי"ף ונהרא"ש ז"ל שפכתבו
להך ברייתא ובדר"מ תני בש"ח ובר"י ש"ש וכתבווקי"ל כר"י ע"ש וה"נ סתם לן תנא
פנותיה שם דצ"ג ע"ש א"כ ע"כ טעמא דר"מ פדאמרי' בגמרא מיהו און דקי"ל כר"י
דאפי' בשוכר הוי ש"ש וכ"ש און ולא מהלך טעמי אלא פיון דקא מתהני וכדכ' ומעתה
ת"ם אפי' עמ"ש הנמק"י ז"ל בהך מתני' דטעמא דאומנין משום דתפיס ליה אאגריה ע"ש
דאין זו שיטת הרי"ף ז"ל פדאמרון מרון אלא אפי' הקדים לו שוכרו נמי הוי ש"ש ואפי'
עושה בבית בע"ה נמי וכן מצאתי בש"מ בשם הרמב"ד ז"ל וכ"כ בחי' הריטב"א ז"ל
משמו ע"ש דלמאן דמדמה שוכר לאון טעמא דאון דקא רונח במלאכתו באותו הפלי
ושומר נמי שהוא עושה בה צרפו עכ"ל וע"ע בתוס' בד"ה הא גמרתיו וכו' וזה נראה
דעת הטור שכ' בסי' ש"ו ז"ל וזה שוכרו שמשתפרין במה שנותנין להם לתקן וללטול
שוכר עכ"ל דאיהו ז"ל פסק בשוכר פסתמא דמתני' בסי' ש"ז דהוי שומר שכר אע"ג דלא
שייך טעמא דתפיס ליה אאגריה ע"ש מיהו ממה שכתב שם ברמזים ז"ל קבלן שקבל
עליו לעשות מלאכה בביתו הוי עליה ש"ש וכו' עכ"ל משמע דס"ל דוקא בעושה בביתו
דאיכא טעמא דתפיס ליה אאגריה אבל העושה בבית בע"ה דליכא האי טעמא לא הוי
ש"ש ולפום מאי דכתבנא לא קאי למסקנא דקי"ל דשוכר נמי ש"ש הוי ובפסקיו לא
גלה רז זה לאשמועינן פטורא דאון העושה בבית בע"ה וראיתי להב"ח ז"ל שם שכתב
דבבית בע"ה אפי' ש"ח לא הוי דהא לא נסתלקו הבועלים משמירתן דאין האון יכול
להוליה הפלי לביתו וכו' עכ"ל: ונהרב מש"ל ז"ל בפסק יו"ד מה' שכירות דין ג' פתב

ע"ד הרב"ח ז"ל וְלֹא דַק דְּלִדְיָדָן דְּקִי"ל שׁוֹכֵר כַּש"ש טַעְמָא דְאַנְמָן הוּא שְׁמִשְׁתַּפְּרִין א"כ
אֲפִילוּ עוֹשִׂים בְּבֵית בַּע"ה הָיִי נָמִי ש"ש וּפְשׁוּט עַכ"ל וְלֹא הִבְיָנוּתִי זֶה דֵּהֲרַב"ח ז"ל אֲזִיל
וּמוֹדָה הֵכִי אֲלֵא מְשׁוּם שְׂאִין הַבְּעָלִים מְסַתְּלִין מְשִׁמֵּרְתוּן לֹא אֲתִי אֲנִי לִידֵי שׁוֹמֵר כָּלֵל
הוּא דְקָא פֶּטֶר לִיה דְּכִדְרָךְ שְׁתַּקְנֵנוּ מְשִׁיכָה בְּלִקְוֹחוֹת כְּפֵי בְּשׁוֹמְרִים אֲפִילוּ בְּנוֹטֵל שְׂכָר
הַשְּׁמִירָה וְזֶה פְּשׁוּט וַע"ע בַּס"י וּבַסַּמ"ע ז"ל שְׁם גַּם הַרְש"ךְ ז"ל בַּס"י ש"ו הוֹלֵךְ וְאוֹר
כְּדַעַת הַמַּש"ל ז"ל וְכִדְכֵי בְּעֵנְיוֹ מְעִיָּקְרָא וְלֹא הִשְׁיֵב ע"ד הַרְב"ח רַק ע"ד הַסַּמ"ע וְכַמוֹ
שֶׁהֵק' ג"כ ה' מַש"ל ז"ל ע"ש וְלֹא הִזְפִּירוּ שְׁנֵי הַמְּאֹרוֹת אֶת דְּבָרֵי הַב"ה טַב בְּרָמְזִים וְגַם
עַל מַה שְׁפָטְמָה דְּבָרֵיו הַרְב"ח ז"ל שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה נִנְעָלוּ שׁו"ר לֵהכֵּן הֵג ז"ל שְׁם בַּהֲג"ה ט
אוֹת יו"ד שְׁהָאֵרִיף בְּזֶה וְכִדְכֵי בְּעֵנְיוֹ וְלִמְסַקְנָא אֵייתִי דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל ע"ש"ב: תַּבְּנָא
לְדִינְנָא יִרְאָה יִרְאָה דְּהוּי ש"ש פִּינּוֹן דְּמִשְׁתַּפֵּר בְּמָה שְׁרוּחֵץ בְּמִרְחֵץ שְׁלוֹ וְאִי בְּעֵי אֲזִיל
לְמִרְחֵץ שֶׁל עַכּוּ"ם וְאִין פּוֹצֵה פֶּה וְאִין מְצַפְצַף וְגַם זֹאת דְּלֵא קָבִיעַ לִיה סְכוּם יְדוּעַ וְיִהְיֵב
לִיה פְּוֹרְתָא טְפִי וְלִהוּי עֲלוֹנִיה ש"ש אַע"ג דְּעִיָּקֵר מֵאִי דִּיְהִיב לִיה לֹא אֲגַר נָטֵר הוּא אֲלֵא
שְׂכָר הַרְחִיצָה פְּמִדְוֹבֵר: אֵיבְרָא דְחִזִּיתִיה לֵהכֵּן הֵג ז"ל בַּס"י אַךְ"ץ בַּהֲג"ה ט אוֹת ג'
שְׁנִשְׂאֵל בְּחֵתָן שְׁהִבִּיא כְּלֵי מִילָת לַב"ה וְהִנִּיחָם שְׁם כָּל ז' יָמֵי הַחֲנוּפָה פִּי כֵּן מְנַהֲגִים וְאִירַע
מִקְרָה שְׁגָנְבוּ אֶחָד מֵהַחֲפָצִים אִם יִתְחַיֵּיב הַשְּׁמֵשׁ לְשַׁלֵּם דְּהוּי ש"ש אוֹ לֹא וְהִשְׁיֵב דְּפֶטֶר
דְּנִהֵי דְנוֹטֵל שְׂכָר שְׁמוּשׁוֹ לְשִׁמְשׁ לְכָל הַקְּהָל וְלְכָל מַה שְׁיִצְטָרֵךְ בְּקִהְלָהּ הֵא מִיָּהָא שְׂכָר
שְׁמִירָה לֹא קָבֵל וְכ' שְׁפֵן מְצָא לְהַרְדָּב"ז ז"ל וְדִקְדַּק עוֹד מִתְּשׁוּבָה מְעֵשֶׂה חֲזִיָּא ז"ל סִי' ה'
ע"ש וְהַרְבַּ ז"ל רְאָה וַיְדַע חֲוֹלָשַׁת רֵאִיָּתוֹ מַה מְעֵשֶׂה חֲזִיָּא ז"ל ע"ש וְאֲנִכִי לֹא יְדַעְתִּי
טַעַם לְחַלֵּק בֵּין זֶה לְשֶׁאֵר אֲנֻמָּנִים וּבְפֶרֶק הַסְּפִינָה דַּפ"ז אֵהָא דִּתְנִן וְאִם חֲוָה סְרוּר בִּינִיָּהֶם
וְשִׁבְרָה הַחֲבִית וְשִׁבְרָה לְסַרְסוּר פִּי הַתּוֹס' שְׁדַרְכֵן שֶׁל הַסַּרְסוּרִים לְקַבֵּל שְׂכָר עַל הַמְּדִידָה
וְלִפְיָכֵךְ אִם נִשְׁבְּרָה הַחֲבִית שֶׁל מוֹכֵר גִּתְחִיָּיב בֶּה הַסַּרְסוּר וְסִיָּים הָרֵא"ש ז"ל וְאֲשִׁמוּעֵינוּ
אַע"ג דְּלֵא קָבֵל שְׂכָר עַל שְׁמִירַת הַחֲבִית אֲלֵא עַל הַמְּדִידָה אֲפִי"ה חֲזִיָּיב עַכ"ל וְכ"ה
בְּמִקְוֵבָת לְשֵׁם מְשֵׁם הַר"י וְהָרֵא"ש ז"ל ע"ש וְכ"ה לְשׁוֹן הַטוֹר סִי' ר' סִי"ד ע"ש וּבַמֶּרְ"ן
וּבַב"ח שְׁם וּמְדָבְרֵי הַנִּמְק"י ז"ל נִרְאָה דְּרַש"י וְהַתּוֹס' וְהָרֵאב"ד ז"ל אֲשֶׁר הוֹבָא בְּמִקּוֹ
לְשֵׁם לֹא פְּלִיגִי לְעַנְיָן דִּינָא אֲלֵא בְּאוֹקְמָתָא דְּמִתְנִי' הִיכִי מִיִּתְבָּא שְׁפִיר טְפִי ע"ש וְרַבִּינוּ
בַּפ"ב מֵהַלְכוֹת שְׁלוּחִין דִּין ז' כְּתִב וְז"ל וְכָל הַסַּרְסוּר שְׁאֵבַד חֲפֵץ מִיָּדוֹ וְכו' חֲזִיָּיב מְפִנִי
שֶׁהוּא נוֹשֵׂא שְׂכָר עַכ"ל וְכִתְבַּר מֶרֶן הַכ"מ ז"ל דְּמַהֲדַּ דְּנִשְׁבְּרָה הַחֲבִית וְכַפְּלֵי הַתּוֹס' עַכ"ל
וְכֵן הִעֲתִיק הַטוֹר סִי' קַפ"ה וּמֶרֶן בַּש"ע ס"ד שְׁם אֲלֵמָא דְּדַעַת רַבִּינוּ ז"ל אַע"ג דְּלֵא שְׁקִיל
אַגַּר נָטֵר אֲפִי"ה מִתְחַיֵּיב בְּשְׁמִירַתָּה פִּינּוֹן דְּמִטִּי לִיה הַנְּאִת מְדִידָה וְכֵן כָּל דְּדַמִּי לִיה: אָפֶס
פִּי מַה שְׁרֵאִיתִי לְרַבִּינוּ לְשֵׁם בַּפ"ו דִּין ב' שְׁפָתַב וְז"ל תַּקְנֵנוּ חֲכָמִים וְכו' וְאִם נִגְנַב אוֹ
נִאָבַד חֲצִי שֶׁל הַפִּיקְדוֹן אִין הַמְּתַעֲסֵק חֲזִיָּיב לְשַׁלֵּם עַכ"ל וְכִתְבַּר ע"ז הָרֵאב"ד ז"ל וְלָמָּה לֹא
יִהְיֶה כַּש"ש עַל הַפִּיקְדוֹן וְהֵלֵא נוֹטֵל הוּא שְׂכָר כְּפּוֹעֵל בְּטֵל עַכ"ל וּמֶרֶן בַּכ"מ וּבַב"י חִי"ד
סִי' קַע"ו כְּתִב דְּטַעַם רַבִּינוּ דְּפוֹטֵר מְשׁוּם דְּאִינוּ נוֹטֵל שְׂכָר עַל הַשְּׁמִירָה אֲלֵא עַל שְׁמִתְעַסֵּק
בוֹ וְהָרֵאב"ד מְדַמָּה לִיה לְשׁוֹכֵר שֶׁאֵע"פִּי שְׂאִינוּ נוֹטֵל שְׂכָר עַל שְׁמִירַתוֹ מ"מ בְּהֵיָא הַנְּאָה
וְכו' עַכ"ל וְכ"כ בְּפִרְשֵׁה שְׁם וְאֲנִכִי לֹא יְדַעְתִּי מַה בֵּין זֶה לְסַרְסוּר שְׁחִיָּיב עַל הַחֲבִית
וְאַע"פִּי שְׂאִינוּ מְקַבֵּל שְׂכָר עַל שְׁמִירַתָּה חֲזִיָּיב בְּשִׁבְרָה מְשׁוּם שְׂכָר שְׁמִקְבֵּל עַל הַמְּדִידָה
וַע"ד פְּעַת וּמֶרֶן בַּש"ע שְׁם פֶּסֶק פְּהָרֵאב"ד ז"ל וְעֵינֵינוּ לֵה מְגַדֵּל עוֹ ז"ל שְׁם מ"ש ע"ד
הָרֵאב"ד ז"ל וְאִין כָּאֵן מְקוּמוֹ וּבַכֵּן הֵג סִי' רַצ"א בַּהֲג"ה ט אוֹת ל': סוּפָא דְּמִלְתָּא דְּבָרֵי

הכנ"הג ו"ל בדין שמש הקהל צריכים חיזוק ובמאי דקמן פשיטא ופשי דבעל המרחץ דינו כש"ש ונתיב לשלם בדין כל ש"ש וכ"ש דהכא פושע הוא דאי קאמר לא ידענא היכא הנחתם הא אמרינו בפרק המפקיד דל"ה כל לא ידענא פשיעותא הוא ועיין בהנמק"י ו"ל שם ובב"י סי' קפ"ה מח"ד ע"ש וגם מה שטוען שהניחם בארגז עם שאר תפציו אין זה מצילו מידי.

פשיעה אלא אם הוא אותו ארגז משומר וסגור דרשאי. אדם לחבל בעצמו ולא באחרים כדאימא בירושלמי הובא בהלכות ופסקו רבינו ו"ל בפ"ד מהלכות פקדון וטוש"ע סי' אר"ץ סי"ד ע"ש והכנ"הג ו"ל שם בהג"הט אות פ"ט וק"ז ע"ש והן דברי מוהרשד"ם ו"ל בתשו' סי' קע"ו דמירי במקום משומר ועיין בהמש"ל ו"ל שם וע"ע להרב מעשה חייא שם סי' ה': ל (סח) שומר גבאי העיר אם דינם פש"ח או - כש"ש עיין הרב כנ"הג ו"ל סי' אר"ץ בהג"הט אות ב': (ט) שומר.

ראובן שהיה הולך לקושט' ופגע בו שמעון והפציר בו שמ' שיוליך בידו ה' פרחים ונתרשל עד שאמ"ל במקום שתניח מעותיך תניח אותם והלך רב החובל דרף קדם להוריד מקצת סחורות ושכר לעצמו להוליכם לשם וירד ראובן והוריד בידו מעותיו והפקדון ומצא ספינה אחרת ויתושכרה וירד בה ונפל בשביה ושללו כל אשר לו והספינה הא' הגיעה לקושט' לחיים טו"ל פטיר ועטיר ראובן ואין עליו שום פשיעה ה' סמא דחיי ח"המ סי' ה': (ע) שומר.

מי שהפקיד אצל חברו לזמן דהוי עליה שומר חנם פשפלה הזמן פלטה שמירתו ותו לא הוי עליה אפילו ש"ח ופטור אפילו מפשיעה ה' מח"א ו"ל בה' שומרים סימן י"ט ומדברי הרשב"א ו"ל הובא במקו' בס"פ השוכר דצ"ד אהא דאמרי' התם מתנה ש"ש להיות כשואל ואוקמה שמואל בשקנו מידו משמע דש"ח דחייב בפשיעה משום שהוא קרוב למזיק ע"ש ומוכן מדבריו שלא כדברי המח"א ו"ל: (עא) שומר.

ראובן משכן אצל שמעון בגדים והניחם בתיבה עם תפציו והני עכברי רשיעי דחקו ונכנסו ויאכלו והדקו מהבגדים הממושכנים אם חייב השומר לשלם או לא. הנה מור"ם ו"ל בסי' אר"ץ כתב בשם י"א דסתם תיבות חרותות הם אצל עכברים וצריך להניח הבגדים על הגס ולא להניח בתיבות עכ"ל ונראה פשוט שאין זה דעת הרמב"ם ו"ל בפ"ד מהלכות שאלה ופסקו הטור שם ס"ה בלי שום חולק וכן העתיקו מרן ו"ל שם שכתב בפשיטות שבגרי משי שמירתו להניח בתיבה ואם איתא דס"ל כדעת המרדכי דסתם תיבות חרותות אצל העכברים מה שמירה היא זו ועוד דבטלית ושמלה פסקו דא"צ להניחם בתיבה אלא בבית ומה שמירה היא זו כיון דהני עכברי רשיעי שכיחי.

ומצאתי לה' הדרישה שכ' על דברי הרמב"ם ו"ל הללו ו"ל עיין במרדכי דלא כ"כ וקצר הרב קצר אמיץ ומהתימה מפרן בב"י שאחר שהעתיק דברי הרמב"ם ו"ל הנאמרים באמת העתיק לדברי המרדכי שפסקו מור"ם ו"ל ושתים ולא אמר ולא מדי דעין רואה דפלגן בהדיהו.

ואחז"ר נמצאו אצלי תשו' הרב ראש יוסף ו"ל ובדף ז' העמיק הרחוב בדברי המרדכי הללו ובהסכמ"ה עלה דהרמב"ם והטור ו"ל לא ס"ל כיון שהיה וכדכתב הפרישה וכדכ'.

בְּעֵינָיו וּלְפִי"ז אֲנִי בְּדִינִי נִקְטִינִי כְּדַעַת מֶרֶן בִּשְׁ"ע דְּהַמְמַשְׁפֵּן פְּטִיר וְעֵטִיר וְרֵאִיתִי לְהַשְׁ"ף
ז"ל שֶׁם שִׁפְתָּב וְהִינֵנוּ שֵׁישׁ בָּהֶם מֵאֲכָל וְלֹא יִדְעָתִי מֵהֵיכָא שְׁמִיעַ לִיה הֵכִי דְּהַמְרָדְכִי גָמַר
לְמִילְתֵּיהּ מֵהָא דְּאֶמְרִינֵן בְּפ' כִּיצַד הֶרְגַל דְּכ"ג זֹאת אוֹמְרַת סְתָם דְּלִתּוֹת חֲתוּרוֹת הֵם אֲצֵל
הַפְּלָבִים ע"ז פְּתַב הַמְרָדְכִי דַה"ה הַתִּיבּוֹת חֲתוּרוֹת הֵם אֲצֵל הַעֲכָבְרִים ע"ש וּמֵאֵן דְּכַר
שְׁמַה דְּאֲכִילָה לְהִיּוֹת שֶׁם בְּתִיבָה וְכַמְדַּנְמָה לִי שְׁדַבְרֵי זֶה מִשֵּׁם ה' מוֹהַרש"ל ז"ל אֶמְרוּ
וְכַעַת אֵינֵינוּ פֶּה אֲתִי בְּמַחֲצֵתִי וְכַתֵּב עוֹד הַשְׁ"ף ז"ל שֶׁם דָּאֵם שֶׁם שֶׁם מִים פְּטוֹר דַּהוּ"ל
כְּאֵנוֹס וּמִזֶּה לְמַר הָרַב מִימָר קְדוּשִׁין ז"ל דְּמַכ"ש אֵם גְּתָן שֶׁם סַם הַמְּנֹת דְּפְטוֹר.

וְרֵאִיתִי לְהָרַב מוֹהַרִיק"ש ז"ל בְּהַגְהוֹתִיו סִי רַצ"א שִׁפְתָּב יֵשׁ מִי שִׁפְתָּב דְּסְתָם תִּיבּוֹת
חֲתוּרוֹת אֲצֵל עֲכָבְרִים בְּזַמְנָן אֵינוּ פֶּן עַכ"ל וְלֹא יִדְעָתִי מֵה נִשְׁתַּנוּ הַזְּמַנִּים אִם בְּתִיבּוֹת אוֹ
בְּעֲכָבְרִים וְלָזֶה צָרִיף עַר"ב רַב: וְלַעֲנֵן הַגְּגִין אִם הֵם חֲתוּרוֹת אֲצֵל הַרְלָף וּנ"מ לְמַפְקִיד
אֲצֵל חֲבִירוֹ פְּיֹרוֹת וְדָלָף טוֹרַד בְּיוֹם סְגָרִיר וְנִפְסְדוּ הַפְּיֹרוֹת עֵינֵן בְּזֶה בְּתִשׁוּ"ה מוֹהַר"א
שְׁשׁוֹן ז"ל סִי ע"ז ע"ח ע"ט: (עב) שׁוּנָא.

קִי"ל דְּהַשְׁוּנָא שְׁלֹא דְּבַר עֵמוּ בְּאִיבָה שְׁלִשָּׁה יָמִים אָסוּר לְדוֹן כַּמ"ש בְּטוֹש"ע דִּין ז'
וְלַדְעַת מַהוּת הַשְׁוּנָא שְׁלֹא דְּבַר עֵמוּ וְכו' דַּע לָךְ שְׁאֵם הִיא שְׁנֵאֵת הַלֵּב בְּלֹא"ה פְּסוּל לְדוֹן
כָּל מִשׁוּם דְּקַעֲבַר אֲמִימָרָא דְּרַחֲמָנָא דְּכְתִיב לֹא תִשְׁנֵא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְבְּךָ וְכַדְאִיתָא בַּע"פ
דְּקִי"ג אֵלָא הָכָא בַּמ"ע כְּשִׁלָּא דְּבַר עֵמוּ מִשׁוּם אֵיזָה קְפִידָא שֵׁישׁ לוֹ עֲלִיו כְּנֹהֵג שְׁבַעוֹלָם
בֵּין אִישׁ וּבֵין רַעְהוּ וְאִם הַבַּע"ד הָעָרִים עַל הַדִּינֵן שְׁלֹא דְּבַר עֵמוּ שְׁלִשָּׁה יָמִים לֹא אַהֲנִי
לְרַמְאָה רַמְאוּתִיהּ וְלֹא אַהֲנֵנוּ מַעֲשִׂיו וְעֵינֵן לַה' מוֹהַרִיב"ל ז"ל סְפָר ג' סִימָן צ"ו: וְלַעֲנֵן
אִם הַדִּינֵן הָאוֹהֵב וְהַשְׁוּנָא לְרֵאוּבֵן אִם מוֹתֵר לְדוֹן אֶת בְּנֵי בְּנֵי רֵאִיתִי לַה' מוֹהַרִיק"ש ז"ל
בְּהַגְהוֹתִיו שֶׁם שְׁכ' וְז"ל שׁוּנָא לָאֵב פְּסוּל לְבֹן הַסְּמוּף עַל שְׁלַחְנוּ מִן הַדִּין שְׁכָל א' מְפַקֵּחַ
עַל נְכֹסֵי הַשְּׁנִי וְהַפֵּל כְּאֶחָד אֶחָד וְכֹן הָאֲשָׁה וּבַעֲלָה הֵכִי מוֹכַח מִדְּבַרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל בְּסִי
אֲל"ף ל"ה הוֹבָאָה בְּאֶרְוֵה סִי ס"ה וְר"ל דְּאֶפְלִי בְּאֵינוּ סְמוּף עַל שְׁלַחְן אָבִיו אָסוּר לְדוֹנוּ
וּבְכָל הַכְּתוּב דַּה"ה לְאוּיִיב וְעֵינֵן בְּהַרִיב"ש ז"ל סִי קכ"ז וְאֵלוֹ לֹא נֶאֱמַר הִזָּה רֵאוּי לְאֶמַר
בְּדוֹרֵינוּ וְזֶה פְּשׁוּט לְכָל אָדָם עַכ"ל וְיֵמָה שְׁחִידָשׁ ה' אֶפְלוּ בְּאֵינוּ סְמוּף עַש"א דִּינָא הֵכִי
הוּא לֹא פְּלִיג אֲמִילְתֵּיהּ דְּהַרְשָׁב"א דְּלַעֲנֵן מְצָא שְׁטֵר בֵּין שְׁטֵרוֹתֵיו דְּמִינֵרִי בֵּיהּ הַרְשָׁב"א
ז"ל הֵתָם דְּנָקָא בְּבֹן הַסְּמוּף עַל שְׁלַחְן אָבִיו דְּבִסְתָמָא הַלּוּה מְסַר לָאֵב אוֹ לְבֹן הַסְּמוּף עַל
שְׁלַחְנוּ בֵּינוֹן דְּשְׁנִיָּהֶם מְפַקֵּחִין עַל נְכֹסֵי כָל אֶחָד מֵהֶם וְהוּ"ל כְּאֶדָם אֶחָד מִשְׁא"כ בְּבֹן שְׁאֵינוּ
סְמוּף עַש"א דִּינֵן כָּל אֶחָד מְפַקֵּחַ אֵלָא עַל נְכֹסֵי עֲצָמוּ בְּנֵדָאֵי שְׁאֵין הַלּוּה מוֹסֵר שְׁטֵר הָאֵב
לְבֹן וְלֹא שְׁטֵר שֶׁל בֶּן לָאֵב דְּהֵאִי לְחֻזְרִיָּה קָאִי וְהֵאִי לְחֻזְרִיָּה קָאִי אֲבָל בְּדִין דְּתַלּוּי הַדְּבַר
בְּאֶקְרוּבֵי דְּעֵתָא דַּמ"ה ט אוּיִיב וְשׁוּנָא פְּסוּל לְדוֹנָם סְבַר לַה' מַר ז"ל דְּאֵינִי וְאֵינִי חַד
שְׁיַעוּרָא וְכָף לִי שְׁאֵינוּ סְמוּף עַל שְׁלַחְן אָבִיו בְּסְמוּף עַל ש"א וְטַעֲמָא דְּמִסְתַּבֵּר הוּא וְשׁוּמַר
נִפְשׁוֹ יִרְחַק וְיִסְתַּלַּק מִלְּדוֹנָם וְתִשׁוּ"ה הַרְשָׁב"א הַלְזוּ פְּסֻקָה מוֹר"ם ז"ל סִי ס"ה: וְלַעֲנֵן ב'
ת"ח שְׁשׁוּנָאִים זֶה אֶת זֶה שְׁנַת' שֶׁם בְּדַבְרֵי מֶרֶן הַשְׁ"ע שְׁאֵסוּרִים לְדוֹן זֶה עִם זֶה ע"ש
אִם עֲבָרוּ וְדָנוּ דַּעַת ה' מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן ז"ל דְּאִיסוּרָא בְּעֵלְמָא הוּא דְּעַבּוּד וְיֵמָה שְׁדָנוּ דִּינֵיהֶם
דִּין וְהַרְב"ח ז"ל כְּתַב דְּאֶפְלוּ בְּדִיעְבַד אֵין דִּינָם דִּין וְהַכְּנ"ה ג שֶׁם אוֹת י"ד בַּהַג"ה ט כְּתַב
שְׁכֹן נִרְאָה דַּעַת רַש"י ע"ש וְזוֹ הַלְכָה הַעֲלָה ה' מוֹהַרִיט"ץ ז"ל סִי רַל"ז וְעֵינֵן לַה' נֶאֱמָן
שְׁמוּאֵל סִי ע"ה וְלַה' כְּרָם שְׁלֵמָה סִי ג': וְלַעֲנֵן שְׁנֵי ת"ח אֶהוּבִים זֶה לָזֶה כְּתַב הַרְב"ח

ז"ל דפשיטא דכשרים ומי שפסול אם יכול לישב במושב הדין עם שאר הדיינים דעת ה' בית יעקב סי' ס"ז דלא מצי למיתב וה' שבות.

יעקב ז"ל ח"א סימן קמ"א חלוק עליו בזה ושאדרבה בהכי ניקא טפי: (עג) שותפים. שמעון ולוי אחים: הו עשו שותפות ביניהם וכתב שטר וד"ן אח"מ באו בפנינו שמעון ולוי אחים ואמ"ל היו עלינו עדים נאמנים וקנו ממנו בקש"ם בדל"ב וכתבו בכל לשון של זכות ויפוי כח ותנו ביד כל אחד ממנו לראיה ולזכות איהו אנו מודל בפניכם הודאה גמו' פמודה בפני בד"ח שברצו"ן הטוב הטלנו לכיס כל מה שתחת ידינו הן רב הן מעט ונשתתפו שותפות גמורה בדין שות' תפיסת הבית בלי תוס' ומגרעת וכל מה שיזמין הש"ית לחצאין ואפילו מציאה בעלמא הכל הוא לאמצע בינותינו כנו' הן עסק רב הן מעט בין ביים בין ביבשה כל מה שירויחו הרי הוא ביניהם כנו' כל זה היה בפנינו וכו' וקנינו וכו' ודלא פאסמכתא ודלא כט"ד ולא יפסל פח שטר זה כ"ז שהוא קנים וכו' והיה זה בפנינו בשנתהתק"ז קודם שהלך שמעון ליורנו יע"א וכו' עכ"ל: והנה שמעון הלך לו לעיר ליורנו ומליורנו הלך לעיר אחרת ונשתקע שם והיה שולח פרקמטיאות ללוי אחיו ולפי ששמעון היה מרבה בהוצאות שלח לו אגרת לוי אחיו להוכיחו על פכה כדמוכח מאגרות אשר ביניהם ועוד אירע ביניהם הקפדות ואיבה ומשטימה אתגור"י אתגור"ר ועמד שמעון ושלח מורשה ללוי אחיו להפריד חבילת השות' ולחלוק כל הנמצא איתו ושהוא ג"כ בחלקות תשית את כל אשר יש לו ואז נכנסו מתנוכי השלום וחסור המורשה למקומו ועדיין מחזיקין בחברת השות' ושולחין זה לזה מיני פרקמטיאות כמשפט הראשון ויהי כי ארכו הימים הלך לוי למקום אחיו שמעון אל מקום מנוחתו ואיתן מושבו להשיא בנו עם בת אחיו וכללא הוא דלית פתובה דלא רמו בה תגרא והאי תגרא דמיא לבדקא דמיא פינו דרנוח רנוח ובאו על סלע אף בחלקו"ת לחלוק השות' ועמדו בפני הב"ד והוציא לוי שטר השותפות הנז' וטען שמ' ששטר זה לא נכתב פהלכתו שלא נשתתפו אלא באותה הליכה שהלכתי לעיר ליורנו וזקא וכבר שלחתי לך חשבונך ע"ס פרוטה אחרונה ולשון השטר הכי מוכח שכתוב והיה זה קודם שהלך לעיר ליורנו משתמע מלוהי שאין חלות שותפות אלא באותה הליכה וזקא אע"ג דהאי פירושא דחיקא הוא בלישנא דשטרא הלא זה הדבר דכלל מסור בידינו דיד בעל השטר על התחתו' ועוד טען שמעון הלא הודעתני מראש באגרות ששלחת לי שפתבתי ע"ז ב' שטרות א"כ שניהם פסולים וממילא נתבטלה השות' ולוי השיב על ראשון ראשון ש' השטר מקניים בחותמיו ואחזקי אינשי ברשיעי לא מחזקי' ואעולה לא חתמי ועל שני שטרות שפתבתי לך יציבא מלתא דשטרא קמיי'ת' ארכס לי וכתבו העדים שטר אחר ואפתי מופקד ביד סופרי ב"ד ואפתי לא בא לידי עד שמצאתי שטרא קמיי'תא וקרע הסופר שטר המחודש ועוד השיב ישיב אמריו דל שטרא מהכא השות' אפתי בדוקתא קיימא דעיקר השות' בהטלת ממון בפסי תליא ואי אתה מודה שהטלנו בפסי מה שיש אתנו בעת ההיא ועוד איהו יוכחש המוחש אי זיינה עלה ספרה אגבן מלוגמא דאגרת' פרקמטיאות המשולחים ביני ובינה מה הוא ועד בשחק דהשות' עודה נמשכת וממשמשת והולכת שהמורשה בא לחלוק עמי מה שהוא אצלי ועמדתי פנגדו בפני ב"ד ויצאתי לטעון שלא לחלוק מה שהוא תחת ידי עד שישלוק בראש מה שהוא תחת ידי פדיו חלוקת

תפיסת הבית ועמדתו בפניי הב"ד אני והמורשה ויצאתי זכאי בדיני יען פי שמעון הוא
שיתבע חלוקה ופוטור מים ראשית מדון וכשנעשה השלום חזר לאיתנו.

הראשון לשלוח פרקמטיאות כמשפט הא' פל זה מורה באצבע דהאי פירושא דתלי
בשטר מלי דבוקי סריקי ניהו ונשאלתי משתי הפתות לחוות דעתי דעת הדיוט פחתת
היא לא מעלה ולא מורדת ועזר משדי אשאלה: זאת אשיב סהדי במרומים פי אלצוני
ולחצוני ב והפצירו בי עד בוש והיתה הפצירה רבה ונקיטנא רשותא מבי מלבא מדין
אפא למלכא עט"ר לי לראש לציצת הזהב בשמים ראש.

הרב החסיד רבי אב"א נר"ו ועמו השר הגדול הנאמר שר האלף הרב המובהק דוד מלך
נגר ובר נגר ד"ן ידיו עמו ימים יאריכו שניהם מלקאים הם הרהיבוני סבוני גם סבבוני
ומשום דלא ליקום בלאו דלא יסור דחקתי עצמי לסדר המערכה מפומייהו דרבנן וסיעת
מרחמיהון מפייהם תסתים שמעתתא ותצא דינ"א אורה זו תורה ואומר עם קנ"י אנכי
הרואה טענות לוי ועקימת שפתיו ברור מללו דכיון שהשטר מקוניים בב"ד אוקמי גברי
אחזקתייהו ואעולה לא חתמי ועל פתגם השטר שכתבו העדים כד אמ"ל לוי דאתרפס
והעולה על רוחו של שמעון דשניהם יצאו לבית השריפה לא צדק במאמרו מרו חדא
דכיון דנכתב והתפקד ביד סופר מתא עד דאשתכח ליה לשטרא קמייתא מה טעם דנפסל
לשטרא קמא למפרע האם נדונו פדין עד זומם דאיפליגו בה אבני ורבא ודאי דלא דמיא
פלל ואפילו בעד זומם גופיה הא איפסיקא הלכתא כמ"ד מכאן ולהבא הוא נפסל ובנ"ד
לא אמרה אדם מעולם ועוד נחזי אנו עיקרא דהאי מלתא להתלמד למקום אחר: ברם
עיקר שרשוהי מקור נפתח פרק ג"פ דף ק"ע אהא דתנו התם מי שפרע מקצת חובו ר"י
אומר יחליף ר"י אומר יכתוב שובר ואתמר אמר ר"ה אין הלכה לא כר"י ולא כר"י אלא
ב"ד קורעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן הא' ודוקא ב"ד דאלימי לאפקועי
ממונא אבל עדים שעשו שליחותם אין חוזרים ועושין שליחו' והו' בה מדרב גופיה
דאמר כותבין אפילו עשרה שטרות על שדה א' ופירשב"ם שאם אמר להעדים אבד
שטרי חוזרין וכותבין לו שטר אחר ואפילו אבד ממנו יו"ד פעמים חוזרים וכותבים לו
ע"ע מדברי רבינו גלמוד דדוקא בדאמ"ל אבד שטרי אבל בלא"ה אין חוזרים וכותבים
ילקמן יתבאר בס"ד ומוקמינן להך מלתא דרב בשטר מתנה או מכר שאין בזה אחריות:
ואית לן למיקם אטעמא דאמור רבנן עדים שעשו שליחותן אין חוזרים ועושין שליחות
והנה רשב"ם ז"ל כתב דאין חוש"ל אחרת מי נתן להם פח זה ע"ע מפי עבוד שליחות
פקע מנייהו תורת שליחות והו"ל כשאר אינשי דעלמא ומאן יהיב להו רשותו למכתב
זמנא אחריתי וכן מתבאר בפרק התקבל דף פ"ג ע"ב גבי ההיא דהו' קרו לה נפאתה
אזול סהדי כתוב תפאתה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב עשו עדים
שליחותם ופירש"י ז"ל וז"ל עשו עדים שליחותם לגט אחד עשאן שלוחין ועדים נהרי
כתבו גט א' ואינם שלוחים עוד לחזור ולכתוב גט אחר עין רואה דברים אחדים שני
גביאים מתנבאים ועדיין צריכים אנו למודעי דלפום ה"ט אפילו שטר מתנה ומכר שאין
בהם אחריות לא מצו למכתב נהי דלא מטייא פסידא לאחרני הא מיהא דכיון דעשו
שליחותם וכתבו שטרא קמייתא ויהבו ליה למקבל או לקונה פקע מנייהו תורת שליחות
ומאן איהו דאחדר להו שליחות ורשב"ם ז"ל כתב לעולם אין פח בידם של עדים לחזור
ולכתוב שטר אחר לגבות מהלקוחות.

וכי קאמר רב בשטר מתנה שאין בו אחריות פנין שהכל יודעים שנתן לו השדה למה לא יכתבו לו שטר מתנה להיות בידו לעדות דתיקו ארעא בידיה עכ"ל ואפתי לא אפרוק דכיון דכל עיקר מטרין לא הו"ל אלא משום דלשליחות חד שנייה ולא.

הדר שנייה שלים זמנא אחרוני היכי מצי למכתב שטרא אחרניא ובשילמא אי תלי טעמא משום דמטי פסידא לאחרוני ושאיני ב"ד דאלימי לאפקועי ממונא משני שפיר היכא דלא גבי ביה מלקוחות חוזרים וכותבין וע"ש אב"ל מאי דיהיב טעמא דהיא.

חוזרים ועושין שליחות אחרת וכו' א"כ מ"ל שט"ח. מ"ל שטר מתנה.

איברא דתו איכא למידק דבהא דקאמר רבכותבין אפילו עשרה שטרות פירשב"ם ו"ל דאבד השטר מיד הלוקח בתאד יתבו ליה גיהליה סהדי ואלו גבי גט בעי רבה למימר אפילו מיד העדים קרינן בהו עדים שע"ש ותו לא מצו למכתב גיטא אחרניא ורב נחמן נמי לא פליג עליה אלא באבד מקמי דאתא ליגדה משום דלאו למכתב ולאנח בכיסייהו קאמ"ל אלא פתבו ויהבו לה קאמר להו אלא מכי מטא גיטא ליגדה מודה ואזיל דאין חוזרין וכותבים גיטא אחרניא דכבר עשו שליחו וכו"ת גיטא היכי משפחת לה דאתרפס לה ואפתי בעיא דלכתוב לה גיטא אחרניא דמיד דיהבו לה גיטא מתגרשה לאלתר ומאי בעיניא גבי דגיטא הא נדאי לאו מילתא דאפתי בעיניא גיטא ביגדה לאתנסבא לגברא פנין דהוה חזקה בא"א והו"ל בשטר מקר ומתנה דליבעו ליה דתיקום ארעא בידיהו ה"נ בעיניא גיטא ביגדה דמידע דע"י דפנויה היא ואמאי אין חוזרים וכותבים וכד דייקנא אשפחן.

דגבי גט נמי חיישינן לדררא דמונא דדילמא פבר גבתה פתובתה וקרעו ליה לגיטא ואזלי גבי סהדי ואמ"ל גיטא אתרפס לי וכתבי לה והדרא גביא מהבעל כתו' פאותה ששנינו הוציאה גט ואין עמו פתובה גובה פתובתה: ואתה דע לה פמה שיטות נאמרו בשמועה זו ועיין במציעא דף ח"י אהא דאמרי' הטוען לאחר מעשה ב"ד לא אמר פלום וע"ש בה' המאור ובהרמב"ן ו"ל בס' המלחמות וכבר עמדתי בעניי ונהיפוחי ידי יד פהה בחמלת ה' עלי ועיין בטוש"ע א"ה ע"י קנ"ג ע"ש א"כ הו"ל גט נש"ח פחדא שריין דכל היכא דאיכא למיחש ללתא דדררא דמונא שפיר קרינן בהו ע"ש ואין חוזרים וע"ש איברא דחזיניה להרדב"ז ו"ל בראשו' סי' פ"ה שפכת משם הריטב"א ו"ל דאם נאבד הגט מיד האשה והיא רוצה ראיה להנשא אין כותבין לה גט אחר ונותנין לה אע"ג דא"ל ממ"נ אם הגט הא' פסול לא ע"ש ואם הגט הא' פשר פבר היא מגורשת ומאי פסידא איכא אפי"ה אין כותבין ונותנין לה גט אחר דכיון דכבר עשו שליחותן הו"ל עדות שקר הא למה זה דומה לעדים שראו פ' גירש את אשתו והלכו והעידו שמת בעלה או איפכא דהא עברי על לא מענה ברעה ע"ש ועל מדבר שקר תרחק עכ"ל ובאמת דהדמיון דמיימי הרב אין הדמיון עולה יפה דבעדי גט נאמר מת מפשרה לכהן או להפך אוסרה לכהן אלא דקשה לע"ד אמאי אצטריך לכל הני טצדקי ולא קנייהיב טעמא בפשיטות משו' דחיישי' דפרעה לכתובה וקרעא לגיטא והדרא גבייא בהאי גיטא וכדכתי' קושטא קאי דצריף למיקם אדעתיה דהריטב"א ו"ל בהאי סוגייתא ופלוגמיהו דהרב המאור והרמב"ן ורבנן דקיימי בשטתייהו ודעת הריטב"א ו"ל כמאן אזלא ועוד איכא למידק להאי טעמא דכ' ו"ל א"כ שטר מתנה ומקר נמי לא לכתובו דקא מסהדי במאי דכבר יהיב וזבין וקאי מדבר שקר תרחק ולא יכולתי להלום ולחלק בין דין לדין: ועדיין צריכים אנו למודעי

לפנים האי טעמא דאמור רבנן דעדים שע"ש אין חוזרים ועושין שליחותם משום דלחד זמנא שוינהו שלוחים ומפי עבוד שליחות פקעא מנייהו הורמנא דשליחות איפא למגמר מינה לדינא דאפילו עדי השטר גופייהו הן הן עדים שנאבד או נשרף מיד המלנה המה יביטו יראו אפי"ה אינם יכולים לחזור ולכתוב לו שטרא אחרנא והכי ריהטא סנגינא דפרק הגזל דף צ"ח אהא דקאמר התם השורף שטרן של חבירו דפריה תלמודא ה"ד אי איפא סהדי דידעי מאי דכתב בגויה לכתבו ליה שטרא מעליא וכו' דמשמע דלית ליה תקנתא אלא דאי איפא סהדי אחרני דידעי מ"ד בגויה מדלא פריה אי איתנהו לסהדי דשטרא ליהדרו ולכתבו ליה שטרא אחרנא וע"ש בתוס' והרא"ש ז"ל: וראיתי במקנפצת לשם שהביא משם הרשב"א ז"ל דאית דגרסי הכי ומפירשי לה דסהדי דשטרא ליתו קמי ב"ד ולימרו סהדותיהו אבל אינהו גופייהו לא מצו למכתב תו שטרא אחרנא ע"ש ונ"מ דבדוקתא דליפא ב"ד אפילו לדין דקי"ל השורף שטרן של חבירו חייב ואיתנהו לסהדי דשטרא לא מצו למגבי' מניה אבל ה' המאירי ז"ל פתב שם משם ה"ג הפוסקים דשטרא להו מרייהו לסהדי למכתב שטרא אחרנא וגבי מהלנה והשורף פטיר ועטיר והביא דעת האוסרים משום דכבר עשו שליחו וחלק עליהם ע"ש וכן מצאתי לרשב"ם ז"ל שם דף קס"ח ע"ב אהא דאמרין התם ת"ר הרי שפא ואמר אבד שט"ח אע"פ שאמרו עדים אנחנו פתבנו וחתמנו ונתננו לו אין כות' לו את השטר וכתב רשב"ם ז"ל אבד שטר וכו' וכגון שאין לו עדים שאבד ממנו עכ"ל עין רואה דפשיטא ליה דהיכא דאיפא סהדי דידעי דאבד השטר דסהדי גופייהו אינהו הדרי וכתבי ליה שטרא אחרנא ואע"ג דלא קי"ל דנאבד אלא על מימר סהדיא ונדבר זה אין הדעת הולמתו ותו קשה ליפלוג וליתני בשטר הלואות גופייהו בד"א פשאין לו עדים שאבד ממנו אבל יש לו עדים שאבד ממנו הרי אלו כותבין ותו איפא למידק דבד"ה בשטר וכו' כתב ושפא לא אבד הראשון א"נ חזר ומצאו וטורף וחוזר וטורף עכ"ל דאי חיישינן להא א"כ אע"ג דאיפא סהדי דאבד אמאי כותבין לו הא אית לן למיחש דילמא הדר משפח ליה וטריף נהדר טריף וראיתי להתוס' שם דף קע"א בד"ה כותבין וכו' דק"ל למאי דסא"ד דמייירי אפילו ביש בהו אחריות וקשה מדאמרין לעיל אבל בשטר מק"מ כותבין חוץ מאחריות שבו ולא ניחא להו למימר דכי היכי דפליג רב אמתאי דמתני' התם ה"נ פליג אברי' דרב תנא הוא ופליג כמ"ש רשב"ם ז"ל שם ות' דלעיל הכי פי' דהוא אמר אבד שט"ח וחישינן דילמא טריף נהדר טריף אבל הכא ביזוע לנו שנאבד או ראינוהו שנשרף עכ"ל והכי דייק לישנא דברייתא דקתני הכי הרי שפא ואמר אבד שט"ח למימרא דהוא דקאמר הכי ולפי"ז דעת המק' דר"נ דאמר עדים שע"ש אין חוזרים וע"ש אפילו ביזוע לנו שנאבד או ראינוהו שנשרף אינם חוזרים וכותבין שטרא אחרנא וכדוקיין וכי משני אידך דרב מייירי בשטר שאין בו אחריו תו לא איצטריף למימר דאיירי ביזוע לנו שנאבד או ראינוהו שנשרף אלא באומר אבד שטרי כותבין לו וכהך דת"ר הכא ואמר אבד שטרי וכו' אבל בשטרי הלואות וביזוע לנו שנאבד או שראינוהו שנשרף אם כותבין לו שטרא אחרנא או לא לא נתבאר בדבריהם להיכן דעתם נוטה אי ס"ל כדעת הרשב"א ז"ל דאסור או כדעת ה' המאירי ז"ל דס"ל דשפיר מצו למכתב כדכתי' לעיל משם המקו' בב"ק אמנם רשב"ם דמוקי להך ברייתא דאין לו עדים וכדמוכחא לישנא דברייתא

וכרדייקנא וברישא קתני תנא בשטר הלואות משמע דס"ל פדעת ה' המאירי ו"ל וכן ממ"ש ושמה לא אבד ממנו דמש' הא ידוע שגאבד ממנו.

כותבים לו שטר אחר וכן ממ"ש דילמא ימצא אח"ך נראה דאם לא ימצא כותבים לו וכן יש לצרף לזה דעת התוס' דממ"ש דלעיל ח"פ דהוא אמראבד וכו' מוכח' דלמאי דמשני נמי אפתי הך פירושא קאי דבשטר הלואה ושטר מקח וממכר שיש בהן אחריות כל שלא ידענו שגאבד או שראינוהו שגשרף אין כותבין וכשאין בהם אחריות כותבין.

וכדעת הרב המאירי וכדמוכחא לישנא דבריי' ומצאתי בפסקי התוס' שם סי' טפ"ט פתוב לאמר אין כותבין שטר על שדה אחת אם לא שידוע שאבד הא' דין זה בגמרא עכ"ל ונראה דלא קמייירי אלא דוקא בשטר שיש בו אחריות דבאין בו אחריות כותבין אפילו עשרה שטרות על שדה אחת אלא פשיטא כשיש בו אחריות וטעמא כשאין ידוע דאבד אבל ידוע שאבד כותבין ועל שטר מק"מ שיש בו אחריות אין כותבין דבכלהו איפא למיחש דילמא מטניא פסידא פהאי דאמר: וחזיתיה להרא"ש ו"ל בתשו' פל"ס ס"ח סימן ל"א דפסיק ותני והא דאין כותבין בשטר הלואות היינו כשאין ידוע לעדים אבל כשידוע לעדים שאבד כותבין לו שטר אחר כמו בשטר מק"מ ולא אמרינן עשו עדים שליחותן עכ"ל דעת עליון פדעת הרב המאירי ולפום דוקיין גם רשפ"ם ותוס' מבעלי סברא זו ומעדותו של ה' מאירי ו"ל שגדולי פוסקי ה"ג כ"כ אלא שדברי הרב המאירי ו"ל קיימי על השורף שט"ח של חבירו דכיון דגשרף בפניהם תו ליפא למיחש דילמא הדר משפח ליה וגבי ביה זמנא אחריתי אבל לשון רשפ"ם והרא"ש ו"ל דנקטו לישנא דאבד בעדים אפתי לא איפריק דהא איפא למיחש דהדר משפח ליה וכמ"ש רשפ"ם ו"ל גופיה והתוס' פתבו ביודעים שגאבד או ראינוהו שגשרף משמע מדבריהם כמות זה פן זה ובנדאי דלא ראי זה כראי זה וברפ"ב דכתן' דף י"ו אהא דתניא אבדה פתנפתה פריה וניחוש דילמא מפקא לה וגביא ומשני מאי אבדה באור ע"ש בפירש"י אלמא דבאבדה אפתי איפא למיחש דילמא משפחת לה ומפקא וגביא עיין במקו' לשם לכן נלע"ד דבאומר אבד הוא דאיפא למיחש דילמא הדר משפח לשט"ח או האשה לכתנפתה אבל כשידוע לעדים שגאבד היא אבידה שאינה מתבקשת עוד דומיא שראינוהו שגשרף וברייתא דפ' האשה שנתארמלה ופ' גט פשוט מייירי דטוענין פן ולא בהעצאת עדים כמ"ש רשפ"ם ו"ל אבל בהעצאת עדים לא משפחת לה שיעידו שאבד אם לא ידעו בבירור גמור שאבד זכרו מן העולם ומ"ש הרא"ש ו"ל ואם ידעו העדים שגאבד כותבין היינו ידיעה ברורה שגאבד מן העולם ואפ"י הוא אומר פן או היא אומרת פן אינם נאמנים דאפתי איפא למיחש דמשקרי אבל בהעצאת עדים מהני וזהו שדקדקו התוס' בדבריהם דגבי נאבד פתבו שידעו שגאבד וגבי נשרף פתבו ראינוהו שגשרף ר"ל ידעו נאמנה דנאבד לגמרי ונתפרר להם דתו ליפא למיחש דילמא משפח ליה אבל גבי נשרף דאינו תלוי בידיעה נקטו לשון ראינוהו: וחזי הניית להרא"ש ו"ל בתשו' פל"ס צ"ד סי' ה' דאיתי להא דת"ר הרי שפא ואמר אבד שטרי וכו' ומה שפי' רשפ"ם ו"ל ועדים אין לו ודייק מניה הא אם יש לו עדים שאבד ממנו היו כותבין לו ולא חיישי' שמה ימצאנו ויגבה בו וכו' עכ"ל וכדוקיין תלי"ת ונהדר ק"ל מהך דכתן' כדוקיין ובאבדה באור ובעדים נכתב דרשפ"ם דקדק מלשון הברייתא וכדדייקנא בעניו' ומסיק ולפי הדקדוק יש לפרש מאי אבד אבד באור ונראה

שִׁדְעוּ ו"ל מִסְפָּמַת לְדַעַת רִשְׁבָּ"ם ו"ל בְּזֶה דְהִכָּא דְאִיפָּא עַדִי שְׁרִיפָּה אוּ שְׁיַדְעוּ וְנִתְבָּרַר לְהֵם שְׁנַאָבַד מִן הָעוֹלָם דְּוִמְיָא דְנִשְׁרַף חוּזְרִין.

וְכוּתְבִים כַּמ"ש בְּשִׂאָלָה שְׁבַכְלָל ס"ח וּכ"כ הַשְׁל"ה גַּם מִשָּׁם הָרָא"ש ו"ל דָּאֵם עַדִי הַשְׁטֵר אוּ דְשְׁרִיפָּה כּוּתְבִין לוּ כְּדִאִיתָא. בְּפָרְק גַּט פְּשׁוּט וְכַדְפְּרִישִׁית בְּעֵנְיוּ כִּי הִיכִי דְלָא לִיִּסְתְּרוּ דְבָרִי הָרָא"ש ו"ל אֶהְדְּדִי וְסוּגְיָא דְכְּתוּבּוֹת: וּמַעְתָּה דַעַת רִשְׁבָּ"ם וְתוֹס' וְה' הַמְאִירִי וְהָרָא"ש כְּחַדָּא שְׁרִינְן שְׁפַל שְׁעַדִי הַשְׁטֵר נִתְבָּרַר לְהֵם בְּרוּר אֲמַתִּי שְׁנַאָבַד הַשְׁטֵר מִן הָעוֹלָם אֲבִידָה דְלָא הִדְרָא וּכ"ש אֵם רְאוּהוּ שְׁנִשְׁרַף חוּזְרִין וְכוּתְבִין לוּ שְׁטָרָא אֲחִרְיָנָא וְלָא אֲמַרְיָנָא בְּכ"ה גַּם עַדִים שַׁע"ש וְכו' אֲבָל דַּעַת הַרִשְׁבָּ"א ו"ל הוּבָא בְּמָקוּ' בַּד"ה.

דְּמִיָּרִי בְּנִשְׁרַף קַמִי סְהַדִי וְאִפִּי"ה ס"ל דְּאִינְן חוּזְרִים. וְכוּתְבִים וְכֵן מְצַאֲתִי לְהַרְמ"ה ו"ל בְּחִידוּשֵׁי בְּפָרְק גַּט פְּשׁוּט ס"ס"י ק' דָּף ר"ס"ב ע"ב בַּד"ה וְשְׁמַעִי וְכו' שְׁפַתְבּ ו"ל אֲבָל שְׁטָרָא דְאִית בֵּיהּ אֲחִרְיִית נְכֻסִי דְלִית לְהוּ רְשׁוּתָא לְמַכְתָּב אֲלָא בְּרְשׁוּתִיהָ דְעַדִים שְׁעַשׂוּ שְׁלִיחוּתָן אִינָם חוּזְרִי וְעוֹשִׁין שְׁלִיחוּתָן דְלַחַד זְמָנָא שׁוֹינְהוּ שְׁלֹוּחִין לְטַפִּי לָא שׁוֹינְהוּ שְׁלֹוּחִין וְכו' וְאִפִּילוּ הִיכָּא דְאִיקְרַע שְׁטָרָא קַמָּא דְלִית לֵיהּ פְּסִידָא וְכו' דְלַחַד זְמָנָא שׁוֹינְהוּ שְׁלֹוּחִין לְתַרִי לָא שׁוֹינְהוּ שְׁלֹוּחִין עַכ"ל דַּעַת עֲלוּיָן אַע"פִי שְׁהַעַדִים רְאוּ וְיַדְעוּ שְׁנִקְרַע הַשְׁטֵר קַמָּא אִינְן חוּזְרִים וְכוּתְבִין פִּינְן דְּמַעֲיָקְרָא לִית לְהוּ רְשׁוּתָא לְמַכְתָּב אֲלָא בְּרְשׁוּת וְכֵן נִרְאָה שְׁהִיא דַּעַת הָרָאָב"ד ו"ל הוּבָאָה בְּשִׁיָּרִי הַמְקוּבָצַת לְשָׁם ו"ל וְלָא וְהָא אֲמַר רַב כּוּתְבִין אִפִּי עֶשֶׂר שְׁטָרוֹת עַל שְׁדָּה א' פִּירוּשׁ אֵם רְאוּ שְׁנִשְׁרַפּוּ הָרָאשׁוּנִים וְכו' אֲמַר רַב יוֹסֵף בְּשִׁטְר מַתְנָה דְלִית בְּהוּ אֲחִרְיִית וְכו' עַכ"ל אֲלַמָּא דְבְּשִׁטְרִי הַלְנָאוֹת אַע"פִי שְׁרָאוּ שְׁנִשְׁרַפּוּ הָרָאשׁוּנִים שׁוֹנִים אִינָם חוּזְרִין וְכוּתְבִים וְכַדְיָהִיב טַעְמָא הַרְמ"ה ו"ל וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק מִדְּבָרִי הָרָא"ם ו"ל הַמוּבָא לְשָׁם דְאִיהוּ ו"ל נְמִי הִכִּי ס"ל וְכֵן מִתְבָּרַר מִדְּבָרִי הַנִּמְק"י ו"ל מִדְּיָהִיב טַעְמָא מִפִּינְן דְּקִנּוּ מִיָּדִיהָ בְּאֲחִרְיִית לָא הִיָּה דַּעַתוּ אֲלָא לְשִׁטְר אֲחַד וְלֵאוֹתוּ שְׁטֵר בְּלַבַּד עֶשְׂאוּ שְׁלִיחַ עַכ"ל וְקִרְוִיבִים דְּבָרִיו לְדְבָרִי הַרְמ"ה ו"ל וְעֵינִן בְּחִידוּשֵׁי הַרְמָב"ן לְשָׁם: וְהִנֵּה הַרְמָב"ם ו"ל בַּפְּכ"ג מַה' מְלוּהָ דִּין יו"ד כְּתַב לְפִיכָּהּ וְכו' א"כ מִי שְׁיִאָבַד לוּ שְׁטֵר הַמְכָּר וְעַדִי קִיָּמִין וְקִנּוּ מִיָּדוּ וְחִזְר בְּשַׁעַתוּ וְאֲמַר וְכו' אָבַד אוּ נִשְׁרַף אִין כּוּתְבִין לוּ אַע"פִי שְׁעַדִי קִיָּמִין וְקִנּוּ מִיָּדוּ וְחִזְר בְּשַׁעַתוּ וְאֲמַר וְכו' אָבַד אוּ נִשְׁרַף אִין כּוּתְבִין לוּ שְׁטֵר ב' וְכו' עַכ"ל מִדְּנִקְט פְּלִישְׁנָא דְבָרִי דְאֲמַר הִהוּא שְׁאָבַד אוּ נִשְׁרַף מִשְׁמַע בְּדִלִית לִיהָ סְהַדִי אֲלָא הוּא נִיהוּ דְקָא' הִכִּי וְכַמ"ש הָרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּ' דְכָלָל צ"ד א"כ דוּן מִיָּנָה בְּדִאִיפָּא עַדִים דְּנִשְׁרַף שְׁפִיר כּוּתְבִין לוּ וּלְפּוּם מֵאִי דְטַעִים מִשׁוּם דְּחִיָּישִׁין דִּילְמָא פְּרַעֲיָה אִפִּילוּ נִשְׁרַף בְּאִפִּי סְהַדִי דְשְׁטֵר אִין כּוּתְבִין וְכֵן נִתְבָּאָר בְּדְבָרִיו לְקַמָּא דְאִפִּילוּ נִמְחַק בְּפִנֵּי עַדִים שְׁל שְׁטֵר ע"ש וְלָא מִשׁוּם דְּעַשׂוּ שְׁלִיחוּתָן וְאִפִּי אִיפָּא לְמַשְׁמַע מִיָּנָה דְאִי סְהַדִי לָא וְנָה יָדָם מִיָּדוּ מִשְׁעָה שְׁפַתְבּ הַשְׁטֵר עַד שְׁנִשְׁרַף דָּתוּ לִיפָּא לְמִיחַשׁ לְפִירְעוֹן מְצוּ לְמַכְתָּב לִיהָ שְׁטָרָא אֲחִרְיָנָא וְאִלוּ לְטַעְמָא דִּיהִיב הַרְמ"ה ו"ל אִפִּי בְּכ"ה גַּם אִין כּוּתְבִין וְכֵן לְטַעַם דְּכְתַב הַנִּמְק"י ו"ל הִרִי הוּא פְּמִבְּנָאָר וְתַלְמוּדָא דְנִקְט לְטַעְמָא דְדִילְמָא טְרִיף וְהַזְר טְרִיף וְלָא מִשׁוּם דְּחִיָּישִׁין דִּילְמָא פְּרַעֲיָה כַּמ"ש הַרְמָב"ם ו"ל מִשׁוּם דְּבַעִי לְמִימַר דְאִפִּילוּ בְּרְשׁוּת מוֹכֵר לָא כְּתִבִי דְחִיָּישִׁין לְקִנּוּיָא וְלִקְמִן יִתְבָּאָר בְּאֵר הֵיטֵב בַּס"ד: וְקוּל הַטוּ"ר נִשְׁמַע בַּסִּי מ"א דְנִגְלַמַּד מִדְּבָרִי אֲבִיו הָרָא"ש ו"ל כְּגוֹן שְׁיָדוּעַ לְעַדִים שְׁאָבַד וּבְתִשׁוּ' אֲחִרְת כְּתַב אִפִּילוּ נִשְׁאָבַד בְּעַדִים אִין כּוּתְבִין לוּ דְחִיָּישִׁין שְׁמָא יִמְצְאוּ עַכ"ל לָאוּ לְמִמְרָא דַּס"ל בְּמִלִּי דְאַבְוָה ו"ל דְּסִתְרָאִי נִינְהוּ אֲלָא ה"ק שְׁיָדְעוּ שְׁנַאָבַד אֲבִידָה גְּמוּרָה כְּגוֹן הִהִיא דְנִמְחַק

וביאר עליה בתשו' אחרת דאפילו יש עדים שגאבד בשאר אבידה דעלמא אין פותבין דתיישי' שמא ימצאנו אלא א"כ מעידים עליו שגשרף או אבידה גמורה כגון שנקרע וכינצא דמ"ל נאבד ע"י שריפה או ע"י מלתא אחרת דכל דליכא למיחש לשמא הדר משפח ליה דאי תיישינו לפירעון כי נשרף נמי הוי אפתי איכא למימר דשטר פריעא הוא ומשקה ליה גביה משום פשיטי דספרא.

ואחר כ"ז מצאתי לה' פרישה ו"ל שפני' בדעת הטור ו"ל פדכתי ושבתשובה אחרת פירש דבריו והתימה אמאי הטור לא העלה תשו' דכלל ס"ח ולפרשה ע"ד מאי דכתי' גם הרב"ח ו"ל פירש כן ות"ל שפיונתי לדעת גדולים חקרי לב ומרן ו"ל בב"י אחר שהביא דעת הרמב"ם ו"ל דס"ל אפילו נמחק בפניהם ונשרף ונאבד מן העולם אין חוזרים וכותבים בשטר הלואה כמ"ש רי"ו נ"ד א"ד וטעמא טעים דכבר עשו שליחותם ע"ז פתב דאין זה דעת הרא"ש בכלל ס"ח דלדידיה היכא שגשרף בפניהם או בידוע לעדים שגאבד מן העולם חוזרים וכותבין וכדברירנא בעניותיו.

אמור מעתה שקטה ג"כ שאגת אריה מוהר"א ששון ו"ל סי' ס"ו וחסמ'ה תמ'ה יקרא ע"ד הרא"ש ו"ל מסו' הגמרא ולא ירד לחלק בידיעת אבידת השטר בין נאבד אבידה דעלמא לנאבד מן העולם כמו שגאמר ובמאי דכתיבנא נחא ג"כ מ"ש הטור רי"ו סי' שפ"ו שאם יש עדים שידועין וכו' יעשו למלנה שטר אחר דק' דעדים עצמן היכי מצו למכתב ליה שטרא אחרת וכו' כן הקשה ה' מוהרש"ח ו"ל בספר בני שמואל ו"ל בבאיורו ונדחק לפרש דר"ל ע"י ב"ד וכמו שצדד הרב מוהר"א ששון ו"ל ולפום מאי דכתי' לק"מ דכיון דנשרף ונאבד מן העולם מצו סהדי למכתב ליה שטרא אחרת וכמ"ש הטור שם ואביו הרא"ש ו"ל וזה לך האות דהטור ו"ל קאי על עדי השטר עצמן דאי אעדים דעלמא דינדי מ"ד בגויה אפתי לא מצו למכתב אלא שיעידו על חתימת עידי השטר כמו שכ' הפוסקים ו"ל דאיתנהו במקובצת לשם: אפס כי עז מה שראיתי לה' פרישה ובסמ"ע דפירשו בדברי הטור דר"ל העדים באים ומעידים בפני הב"ד וב"ד פותבים ודבריו הללו קרובים למ"ש בסי' מ"א וכדכתי' ונראה דשמיע ליה לרב ו"ל דהטור ו"ל לאו בעדי דשטר מייירי אלא בעדים דינדי מאי דכתיב בגויה וכלישנא דתלמודא וכנגד אביו הרא"ש ו"ל אהא כת' דע"י ב"ד ולא ביאר הקיום דקי"ל בהך חתימות שבשטר וא"הנ אי איתנהו לסהדי דשטרא וחוזו ליה דנשרף מצו למכתב ליה שטרא אחרת אלא דהטור ו"ל סרכיה דש"ס נקיט ואזיל והרמ"ה ו"ל הובא במקובצת לשם כ' מסקנא היכא דאיכא עדים דינדי מאי דכתיב בשטר וינדי דמקוניים הוו כות' ליה שטרא אחרת ונאבד ולא זכר שר ע"י ב"ד דוקא.

גם ה' לחם רב ו"ל סי' רכ"ח נשאל כנודון שגאבד עליו ה' מוהר"א ששון ו"ל ופירש דברי הטור דרי"ו סי' שפ"ו פדתרגמוה סבי דע"י ב"ד קאמר אבל מה שרצה לפרש בדברי הטור דסי' מ"א שכתב ובתשו' אחרת כתב וכו' שהוא לסתור פירוש הקודם קושטא קאי דכף עלה במחשבה וקדרי בי מפמה אנפי חדא דהכי הול"ל אמנם בתשובה אחרת כ' ועוד דאין זה משפט והרגל לשון פנודע והאחרון הכביד שלא נרגש הטור ו"ל מתשו' דכלל ס"ח שהביאה מרן הב"י ו"ל כמדובר והרב ו"ל נלאה ליישב ולא עלתה בידו והטור לא חלי ולא מרגיש אלו דברי בן תימ"א והרב מוהרש"ח שם דף ס"ג ע"ב פתב ליישב ולחלק באופן ידיעת האבידה פדכתי' וכתב שזה דוחק וכבר נתבאר דה' פרישה

והרב"ח ז"ל נחזה דעתו בזה ומה שהקשה עוד מסוגייתא דפ' גט פשוט וכדק"ל למוהר"ש שם ועלה על דעתו לומר דרב הוא דס"ל ולא קי"ל כפנותיה ע"ש אחה"ר אין זה מתקבל ובפ"ק התקבל דף ס"ג שקיל וטרי תלמודא בהא דעשו עדים שליחותם נהי דר' יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב אמרה הא מיהא לא אפליגו עליה בעיקר דינא ומודו דאפתי גיטא מעלייא הוא ותו לא מצו למכתב גיטא אחרנא דעדים שעשו שליחותן אין וכו' ותו דהרמ"ה בחידושי ריש פ"ק ג"פ סי' ק"א הוכיח במישור דבהא.

קי"ל כרב ע"ש בד"ה ושמעין וכו' ושמעות הרמ"ה שגורות בפה הטור וקרא"ש אביו ז"ל פנודע וא"א דפליג עליה לא הנה שתיק ולא מיייתי לסברת הרמ"ה ז"ל ולפלוג עליה וה' כנ"הג ז"ל שם באות י"ט בהג"ה הט הספ"מ לחלק בין אבר לנאבד ע"ש: איברא דאפתי איפא למידק בתשו' הרא' ש ז"ל דכלל צ"ד דמפרש לדעת רשב"ם ז"ל מאי אבד באור כדאוקמה להך ברייתא דכתנ' דא"ה היכי קאמר רשב"ם ז"ל חיישינן דילמא הדר ומשפח ליה דאחר שאבד באור מהיכא תיתי דמשפח ליה וכמו שכתב ה' גד"ת ז"ל שער ז"ן ע"ש ולענ"ד לק"מ דהוא שאמר שאבד באור ואנן לא ידעינן ודילמא לא אבד כלל וא"נ אבד לא אבד באור אלא דאבד ממנו ואיפא למיחש דילמא הדר משפח ליה ודניק מניה רשב"ם דדוקא באומר הוא ואין לו עדים שאבד באור אבל אם יש עדים שאבד באור וכדברירנא כותבין ובהג"ה שפטור הקשה על הרא"ש ז"ל בכלל ס"ח מחדושי דפ"ק גט פשוט וכדק"ל לרבנותא ז"ל ותירץ דמזמן שני קאמר ע"ע ולא הבינותי דכיון דטעמא הוי משום דעדים שעשו שליחותם וכו' מה לי מזמן א' ומ"ל מזמן ב' ובמחליף דהוא מדעת הלנה הוא וליכא מ"ד הכי וצופה הייתי לה' מש"ל ז"ל בפכ"ג מה' מלנה דין י"ב שגם הוא נתעורר בתשו' דכלל ס"ח וניחא ליה פשאיין בהם אחריות: (עד) שותפים.

נשאלתי בראובן שהלך אצל שמעון לקנות יריעה א' של בגד צמר אמ"ל שמעון למה תפסיד מפיסה דמי היריעה הלא אנכי קניתי כ"ן וך יריעות מערל ועדיין אני צריך לדמים תן לי סף כ"ן ומהרי"ח תשח יריעה אחת ויותר מאלה וכן עשה ראובן ונתן לו הסף שאמ"ל שמעון ואחר.

עבור יום או יומים שמע ראובן שמקח שקנה שמעון מגן שוייא וילך ראובן אצל שמעון לומר לו למה רמיתני דנדאי אית לך פסידא ויהי במשיב שמעון אל תתמה על החפץ ומענתה הם בנדי בתורת הלנאה אנכי אערבנו מידי תבקשנו ואחר זמן תבעו והיה דוחהו מיום אל יום הן עתה לשאו"ל הגיע אם באמת נסתלק מן השותף והיו הנה זוזי כמלנה גביה או לא ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בריש כל מרא'ין אציגה נא עמך מ"ש מור"ם ז"ל בר"סי קע"ו וז"ל מי שהלנה לחבירו מעות ואח"ך אמ"ל יהיו בידך למחצית סבר ונאנסו בידו חייב בכל.

האונסין נמי בתחלה דלא נסתלק משמירתן בדבור בעלמא עכ"ל דעת עליון כל שמתחלה באו לידו בתורת הלנאה תו לא מצי לשוויינהו בתורת עסקא ע"י דיבור בעלמא וראיתי למרן ז"ל ס"ס פ"א דפסק וז"ל ראובן תבע משמעון רינח החוב שהיה עליו מכמה שנים ואמר שהתנה עמו לתת לו רינח ושמעון אומר שלא התנה פטור שמעון אפילו משבועה שאפילו לדברי ראובן לא היה תנאי זה בשעה שנתחייב שמעון ואף אם אמר שמעון אח"ך אני אתן לך רינח דברים בעלמא הם בלא קנין עכ"ל וממילא אם נאנסו חייב

באחריותן דאפתי ברשותיה קיימי נכסי בתורת הלואה פדבר האמור ומ"ש פי לא הנה תנאי זה בשעה שנתחייב ר"ל שפך התנה עמו בשעת חיוב ההלואה שאם לא אפרע לך בזמן פ' יהיו בידי למחצית שְכר מעטה אָבֵל אם מתחלה באו לידו בתורת הלואה ובהגיע תר הפירעון אמ"ל יהיו בידי למחצית שְכר בדבור בעלמא לא יתן רינח ולא יפטר מהאונסין: איברא דק' לזה ממ"ש מור"ם ז"ל בסי' רצ"ב ס"ד המפקיד אצל חברו מעות ואמ"ל המפקיד תן לי פקדוני והלה מעכב דחייב ליתן לו רינח מפאן ולהבא עכ"ל דאיהו נסתלק בדבור בעלמא ועלה בדעתי לחלק דשאני הלואה דכיון דלהוצאה ניתנה מדשקלינהו לזווי קמו ליה ברשותיה להתחייב בכל האונסין משו"ה לא מפקע משמירתן בדבור בעלמא ומה"ט אינו חייב ליתן לו הרינח אָבֵל הפקדון דְכֵל היכא דאיתיה ברשותא דמאריה קאי ונהי דבע"ה שעסקיו ברבית שרי ליה מאריה להשתמש בהם מיהו מפקיד לאו אדעתא דהכי ינהיגהו ניהליה אלא בתורת פיקדון ומשו"ה כשתבע פקדונו והלה מעכב הו"ל כמי שנתחייב בשעה הלואה המעות שכתב מרן ז"ל בס"ס פ"א אָבֵל במלוא אפילו בהגיע זמן הפירעון אמ"ל שיהיו מעטה למחצית שְכר לא מהני מידי כשלא התנה פן בתחיל חיוב ההלואה וכדאמרן: וראיתי להסמ"ע ז"ל שם בסי' פ"א שתירץ וז"ל דכאן מייירי שלא הגיע זמן הפירעון עכ"ל ולא הבינותי דבריו מפמה טעמי חדא דלשון מרן ז"ל מכחישו שכתב החוב שהיה עליו מפמה שנים וכו' ואי מייירי דאפתי לא מטא זמניה מאי שייאטיה דנתנו מפמה שנים דמאי נ"מ כיון דלא מטא זמניה כף לי בקרב ימים כמו ברוב ימים ועוד דמרן ז"ל אחי עלה משום שלא הנה תנאי זה בשעה שנתחייב וכו' משמע בהדייא דעיקר מטרין בהא תליא אָבֵל בלא נתחייב לו מתחלה ע"י תנאי זה פטיר ועטיר מהרינח ונחייב באונסין ועו"ק דלפ"ד בהגיע זמן הפירעון מצי אמר ליה יהיו בידי למחצית שְכר ופטור מהאונסין ומתחייב ברינח ולשון מור"ם ז"ל בס"ס ק"ד גשנה בשביל דבר שנתחדש חדש בו וז"ל ובהגיע זמן הפירעון אמ"ל יהיו בידי למחצית שְכר וכו' עכ"ל אלא דס"ל למור"ם ז"ל דאפילו אמ"ל פן כשהגיע זמן הפירעון לא מהני ולא מידי וכו"ה לשון המרדכי שהעתיקו מרן ז"ל בב"י בסי' קע"ו מחו' ל"ה ובסי' קפ"ג מחו' ז' עש"ב קצת: וכתב עוד א"נ לא תבע מעותיו עכ"ל ולא ידעתי מה יושיענו זה דאטו בתביעה תליא מלתא והלא עיקר טעמו של המרדכי ז"ל הוא משום דבדבור בעלמא לא נסתלק ועוד דעיקר דברי המרדכי ראיתו מפ' החובל ומייתי ראיה מאותה שאמרו שם אמ"ל קרע פסותי ושבר פדי היכא דאתו לידיה בתורת שמירה מעיקרא לא מפטר בדברים בעלמא והתם סתמא קתני קרע ולפ"ד ז"ל צריך לאוקומי מתני' כשתבעו דוקא ואין פוטיר ועוד דהו"ל לאוקומי ברייתא גמי בדאתא לידיה בתורת שמירה אלא.

דמייירי כשלא . תבעו וצ"ע דבריו: וכגון דא צריך למודעי דמאי דכתי' בעניינתין לתרץ. בין הלואה. לפיקדון מצאתי להש"ך בס"ס פ"א שכ"כ האמנם קשה לשמוע דחזינו להמרדכי דקמיייתי סייעתא למילתיה דהלוהו עשרה ליטרין מהו דקרע ושבר.

דמייירי בפקדון אלמא דלא שני ליה וצ"ע והדרא קו' לדנפתי: עוד ראיתי להמרדכי דמיייתי סייעתא למילתיה . דלא מפקע במלי מחויבא דהו"ל עלוניה מאותה ששנינו בס"פ הפועלים מתנה ש"ח וכו' שואל וכו' ופריך מעמש"ב הוא ות' אפילו תימא ר"מ שאני התם דמעיקרא הכי קבל עליה אלמא דוקא דמעיקרא לא קבל עליה נטירותא אָבֵל קבל

עליה מעיקרא נטירו' תו לא מפקע בדברים בעלמא ואנכי לא ידעתי מהיכא מייתי לה דמתני' מיירי דבעודו שואל בעי לאתנווי למפטר נפשיה אהא פריה שפיר מתנה עמ"ש שב הוא ולא מהני תנאה משו"ה מהדר לאשכוחי גוונא דבעודו שואל ומקניי לתנאה דמפטר בכ"הג דמעיקרא פי נחית ליה בהכי דקביל עליה נטירותא אבל למילף דבדיבורא בעלמא לא תשתני שמירתו היכא דלא הנה מתנה עמש"ב שיקרי שואל לזמן פשכולו ימי השאלה פקע מניה נטירותא דשואל דחייב אפילו באונסין וכן ש"ש מגנבה ואבידה אע"ג דאפתי קנימא בביתיה דשואל וש"ש פמבואר בטוש"ע ס"ס"י ש"מ וס"י שמ"ב יע"ש עכ"ל דמתני' בזמן ימי שאלה ושומרים קמיירי ומשו"ה קא מתמה שפיר דהו"ל מתנה עמש"ב ואין לנו פה להשיב דברי הסמ"ע ז"ל אם לא שנתחיליק דאף לתירוץ קמא סרף וסביף טעמא דתביעת ממון חשיבא טפי ומעקרה לשמירה קמא מניה וקמו להו גביה בתורת עסקא אבל באמירה לחוד שאמ"ל יהיו בינה למחצית שוכר לא: ואולם לא אכחד דהמרדכי פרק הגוזל קמא משתמען מלוהי פתרוץ בתרא שתיירן הסמ"ע דכל טעמו דאמא לחיובי משום דתובע את שלו מפני שיאמר אני רוצה להרויח או להלוות והלה מעכב ומרויח בו וכו' עש"ב.

ומעתה נוחים דבריו ר"פ החובל לדבריו בפ' הגוזל דלא ליסתרו אהדדי ומעתה אתאן לנ"ד שפיון דמתחלה אתא לידיה בתורת מח"ש ותבע את שלו כשאמ"ל יהיו בידי בהלואה נראה דפסק ליה השנותפות וקמו ליה זוזי לגביה בתורת הלואה וכמו שחלק הסמ"ע ז"ל איברא דאפתי איכא למימר דלא דמי דשאני גדון המרדכי דפרק הגוזל דמיירי בפקדון דכל אימת דתבעיה בעי לאהדוריה למריה דכל שעמא ושעמא זמניה הוא פה דהרא"ש ז"ל דס"ס"י פ"א דמיירי שפכר הגיע זמן הפירעון וכמו שהוכחתי וכן צ"ל לתי' בתרא דהסמ"ע אבל בנ"ד דיהיב ליה זוזי לעסקא ואפתי העסק בענין אין תביעתו מעלה ומורדת פיון שתבעו שלא כדין ולנו יש לדעת אם השנות' מהני פה לשון מחילה בלא קנין: ותבט עיני להכנ"הג ס"י רמ"א בהג"הט אות כ"ה שפתב וז"ל שנותפים שששתתפו בממון והטילו לפיס זה מנה וזה ק"ק וקנו מידם ומחל א' השותפו' בלא קנין לא נמחל השעבוד באמירה בעלמא הרדב"ז ז"ל עכ"ל משמע מדבריו דוקא בנדונו שהיה בקנין הוא דלא נמחל באמירה בעלמא ולהכי מהני קנין דכיון דהטילו לפיס תו לא צריף קנין דכיון שהגביהו הפיס פל א' ימשוה של חבירו ואדרבה קנין לא מהני שאין מטבע נקנה בחליפין כמ"ש רי"ס קע"ו אלא עכ"ל דהיינו דאנהי להו הקנין דלא נמחל השנותפות באמירה בעלמא אבל פשהשות' באמירה מירה בעלמא מהניא מחילה באמירה בעלמא וצריף לדעת מה טעם לחלק לדברי המרדכי ר"פ החובל ושו"ת הרדב"ז ז"ל אינם מצויים אצלי פעת ואפשר לחלק דבשלמא פשהיו בתורת הלואה דחייב עלייהו אפי' באונסין תו לא מפקע לאורועי שמירתן באמי' בעלמא פיון דמעיקרא בתורת שמירה אתו לידיה אבל פשהיו בידו למח"ש דאינו חייב באחריותו והשתא מעלה בשמירתן להתחייב באחריותן ש"ד.

שוב מצאתי להכנ"הג בסי' ש"א בהג"הט אות י"ו שהעתיק דברי המרדכי דפרק החובל ואח"כ פתב וז"ל ה"ה אם היו בידו תחלה למח"ש ואח"כ אמ"ל יהיו בהלואה משתנה המעשה באמירה וחי' באחריו עכ"ל ובודאי ט"ס מ"ש וה"ה וצ"ל אבל וכו' וכן מצאתי לו בסי' קע"ו בהגב"י אות ר"י שכ"כ משם רש"ל ז"ל דכתב פן משם הר"י הלוי ז"ל

ע"ע ואע"ג שלא עמדת ע"ד היש"ש ומקרי"ל ו"ל מ"מ נראה דהיינו עיקר טעמייהו פדכתבנא בעניו בס"ד זה מה שנלע"ד: ונדע שעל מה שדחיתי למה שחלקתי ושכ"מ להש"ף דמחלק בין הלואה לפיקדון תי רחימו דנפשין זרע ר"ב כמה"ר אליהו חי בורג'יל נר"ו דכונת המרדכי לאתויי מתבע שלו בהלואה לאומ' שבר בקריעה לגבי פקדון דבהלואה עיין בתוס' דמציעא פ' השואל.

ע"כ נמ"ך וזע"ד: (עה) שותפים. המקבל שדה מחבירו לזמן ומת והניח בן לא יאמר וכו' ואפי' וכו' עיין טוש"ע סי' שכ"ט ובהמקבל דף ק"ט גרסי' ר"י הנה ליה ההוא שתלא שכיב ושבק ד' חתנייתא אמר עד השתא חד השתא ד' עד השתא לא הנה סמיכי אהדרי וכו' ע"כ ואיפא למינדק דאמאי נקט למילתיה מעיקרא בדרף סתם עד האינדנא חד וכו' ונהדר מפרש עד האינדנא לא הו סמיכי אהדדי וכו' והיא עיקר מעיקרא ועוד דמעשה הנה ואין דרף מספר מעשה ודברי הטוען על חבירו לשנותם בדרף תנא ונהדר מפרש לכו נראה לע"ד דתתי קא טעין לגביה חדא דעד האינדנא חד ואי איתרמי מילתא למיקם עלה בדינא ודינא לית ליה בר פלוגתיה אלא חד ומצינא למיקם בהדיה בדינא והשתא ד' וכל חד מצי למטען מאי דבעי וכמו שנת' בסי' קע"ו סל"ה ע"ש ועוד דאי איפא דחד מנייהו דלא אשתכח במתא עד קאים בהדי אינד' בדינא פי אתי אינד' צריף למיקם עמיה בדינא זמנא אחריתי דמצי אמ"ל אגא חריף טפי מחבראי וכמו שנתבאר בש"ע סי' קכ"ב ועוד דלא הו סמיכי אהדדי וכו': איברא דחזיתיה להרא"ש ו"ל דלא נקט במילתיה אלא חד ולא הו סמיכי וכו' ע"ש ואנחנו לא נדע אם נפרש לה בדרף תנא ונהדר מפרש או כף היתה גירסתו וראיתי לרב"א ו"ל במקו' לשם דק"ל מהו דפרק הפותב דק"ו דאמרין נדר ושבועה וכו' היורשים משביעין אותה ולדעת הרמב"ם בפ"א מה' שותפין דפסק אם מת אחד מהשותפים או המתעסק אע"פ שהיה בתוך הזמן נתבטלה השות' מאי שבועה איפא ליורשים גבה ואח"הר לע"ד נראה דלאו ראיה היא דנהי דמצו מסלקי לה מחנונית מיהו כל כמה דלא מסלקי לה שפיר מציא להתעסק ומשום דיורשים בתר אבוננו גרידי ולא עסקא חדתא עבוד סד"א פיון דאבוננו פטר יתה משבועה פטורה נמי לגבי היורשים קמ"ל דיורשים מצו להשביעה א"נ משפחת לה שקנו סחורה למקום אחר או למוכרה שאינו מסתלק השיתוף או העסק א"נ שהתנו בפירוש שאפילו אם ימות אחד מהשותפים שלא נתבטל העסק או השות' דשפיר מהני תנאה כמ"ש הכנ"הג בסי' קע"ו שם אות קפ"ו בהג"הט ועיין עוד שם באות עק"ב ואות ק"פ ע"ש הרי נתבאר דבכמה גונוי משפחת לה שאפילו אם ימות אחד מהשותפים לא בטלה העסק והשיתוף ובחד גוונא מהנהו מצינו לאוקומי הו דפרק הפותב ודקאמר הש"ס להכי קרו לה עסקא שלא יעשה אותה מטלטלין אצל בניו וכו' והיינו בסתם וכדר"נ גבי שתלא דהקא ומעתה אין ראיה ממה שהשמי' הרי"ף ו"ל הא דרב נחמן דהקא דכבר פתב להדיא דינא דעסקא ע"ש: עוד הק' הרמב"ן ו"ל מהא דאמרין בפ' השואל דף קי"ב הניח להם אביהם פרה שאולה משתמשים בה פל מי שאלתה וכו' ואמאי נימא פיון דמת בטלה השאלה כמו העסק והשיתוף ולע"ד נראה המעט הוא דשנא ושנא דשאולה חשיבא כמכורה אצלו פל מי שאלתה דקניא גביה להתחייב באונסין והו"ל פקנויה אצלו קנין גמור א"כ מה לי השואל משתמש בה מה לי יורשיו בעסק ושיתוף והנמק"י ו"ל תי' דשאני שאלה דכל הנאה שלו משא"כ בשתלא שצריף לעשות חשבון עם פל א' ואחד לחלק ביניהם ולהשלים עש"ב

ועיין בסמ"ע סי' קע"ו סק"ן ובסי' שמ"א סק"ו ובסי' שכ"ט סק"א שפ"ל דבריו הם מהנמק"י ז"ל ע"ש ועיין בה' כנ"הג בסי' ר"ז בהגהב"י ז"ל אות מ"ה בענין לו וליורשיו ועיין מ"ד בעניו' בס"ד באות ל"ד ס"מ"ד סימן צ (עו) שנתפס.

ראובן נושה בו שמעון מנה ל מדמי סחורה שמכר לו אח"ך נאותו זה לזה להשתתף עז"הד שראובן ישום הסחורה שיש לו בתנותו המסתחר בה ומפללם המנה אשר נושה בו שמעון ושמעון שם ש"ם לו ובא לו לקרן דמי הסחורה אשר מכר לו ולפי שראובן העדיף כ"כ בהטלת פיס השות' שבחנות אחר ששמו אותה כנז' לכך נתחייב שמעון להפריש מנכסיו סך כ"ך ולהסתחר בהם לצורך השות' הנז' באופן שר"ש שנתפס בעסק החנות ועסק האחר הנז' בהשואה גמורה לרינח ונהפכו כמ"ש בקונט' שביניהם ועמד ראובן וקנה מיני סחורות מהזולת מעין הנמכרים בחנות וקצב לו זמן לפירעון מדי שבת בשבתו כמ"ש בכת"י ולעת עתה בא עד השב"רים וילך ראובן למקום שאין היד שולטת בו מהלכות מלכים ונמוסיהם ואז עמד הגוי הממונה מהשררה יר"ה וסגר החנות והיא ולקח המפתחות בידו עד שיבואו הנושים לדעת מה יעשה פי כן ג"כ מחוק נמוסם ובאו הב"ח לתבוע משמעון שהוא שותף עם ראובן כנז' קרבו ויאתיון לפני ב"ד יצ"ו וטענו עליו כי שם היה ושם נמצא בשעה שקנה ראובן הסחורות הללו ושהוא היה מברר סכי החשבונות של הסחורות ושם פחש במעניתו שלא נמצא עם ראובן בפעולת הקנין ועוד הרי הסחורה שלכם עדיין היא בחנות מצויה והם השיבוהו על זה מפנין שהחנות סוגרת ומסוגרת ע"י ממונה העיר מחמת המציק ב"ב ושאינם ב"ב מה לו מהסחורות שבחנות עליה המצנה הזאת לגדל פרע הקצוב יורה המורה לצדקה שורת הדין להיכן נוטה דין אמת לאמתו ע"פי התורה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב דורשין תחלות נחפשה ונחקורה חיקור דין אם השותפו' הלזו שרירא וקנימת לפום דינא או לא ולכשיתברר דשותפות מעליא היא נובין ונדון אם שמעון מחייב לשלומי מכיסיה לב"ח או לא ואם אמת נכון הדבר דמחייב לשלומי מכיסיה מהיכן מגבינן לב"ח אם יתן מעות בעין או מיני סחורות ע"פי שומת הבקיאים: ראשית מאמר לכאורה נראה דהשותפות אין לה מקום לחול ולהתקיים יען לא הטיל לכיס השותפו' לא ממון ולא פירות וערבו רק מה שהיה חייב לו ראובן מדמי הסחורות וכתב המרדכי ז"ל בפ"ק החובל סי' ק' מעשה בראובן הלנה עשרה ליטרין לשמעון לזמן קצוב ואחר זמן אמר ראובן לשמעון אותם עשרה ליטרין שאתה חייב לי יהיו בידיך למחצית שבר וכבר נתעסק בהם ונאנסו נראה דשמעון חייב באונסין כאשר בתחלה פי אין המעשה משתנה בחליפות הדברים וראיה מפ"ק החובל באומר קרע פסותי שבר פדי חייב ורמינן עלה לשמור ולא לקרוע ואמר רבא לא קשיא הא דאתא לידיה בתור' שמירה וכו' אלמא היכא דאתא לידיה בתורת שמירה אע"ג דהדר ביה ואמ"ל לקרוע לאו פלום הוא ובתורת שמירה קאי ה"נ בתורת מלנה קאי ולא משתנה לעיסקא וכו' עכ"ל ופסקו מור"ם ריש סי' קע"ו ע"ש ומ"ש מור"ם בסימן רצ"ב ס"ז דאם בעל הפקדון תבע פקדונו והלה מסרב דחייב ליתן לו רינח ע"ש והוא מהמרדכי בפ"ק הגוזל סי' קכ"ד ע"ש אלמא דמשתנה מפקדון למחצית שבר בדיבור שאני התם פיון דבפקדון הם אצלו וברשות מרייהו קיימי ותבעם להרויח והלה מבטל פיסו של חבירו בכ"הג שידוע שמרויח בו חייב לתת לו ברינח ע"ש במרדכי ז"ל באריכות משא"כ בנ"ד שהיו המעות אצלו בתורת הלואה לא משתנה הדבר

בְּדִיבּוּר בְּעֵלְמָא וּכְמ"ש הַמְרָדְכִי בַּפ' הַחוּבֵל וְכַדְכְתִי וְע"ש הָרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּי' כָּלֵל ס"ו
ס' פ"א וּפְסָקוּ בַש"ע שְׁם בְּרָאוּבֵן שְׁתַּבַּע מִשְׁמַעוֹן רִינוּחַ הַחוּב שְׁהִיָּה לּוֹ עָלְיוֹ נְאוּמֵר
שְׁהִתְנָה עִמּוֹ לְתַת רִינוּחַ הַחוּב שְׁהִיָּה לּוֹ עָלְיוֹ וְשְׁמַעוֹן אֹמֵר שְׁלֵא הִתְנָה עִמּוֹ שְׁמַעוֹן פְּטוּר
שְׂאָר לְדַבְרֵי רְאוּבֵן לֹא הִיָּה הַתְּנָאִי בְּשַׁעָה שְׁנַתְחַיֵּיב שְׁמַעוֹן וְאָף אִם אָמַר שְׁמַעוֹן אַח"ךְ
אֲנִי נוֹתֵן לָךְ רִינוּחַ דְּבָרִים בְּעֵלְמָא בְּלֹא קִנְיָן וְיָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ עַכ"ל מִשְׁמַע מִדְּבָרָיו אֲפִילוּ
הֵיכָא דְהָיָה מְעִיקְרָא בְּתוֹרַת חוּב הָא מִיָּהָא אִם הִתְנָה מִתְחַלָּה חַיֵּיב לִיתֵּן לּוֹ רִינוּחַ וְאֲפִילוּ
הִיָּה הַתְּנָאִי בְּלֹא קִנְיָן דְּאִי בְּקִנְיָן מְאִי לְמִימְרָא דְהָא אֲפִילוּ אָמַר לּוֹ אַח"ךְ נְמִי מְהַיְי כַּמ"ש
מְרֵן ו"ל שְׁם וּלְפ"ד הַמְרָדְכִי.

ו"ל לֹא יִשְׁתַּנָּה מִהַהֲלֹנְאָה לְמַח"ש אֲלֵא דְבִלְא"ה קֶשֶׁה מ"ש שְׁלֵא הִתְנָה בְּתַחֲלָה וְכו' דְּאִי
הִתְנָה בְּשַׁעַת הַלְוָאָה הֵיכִי מְצִי שְׁקִיל רְבִיתָא. לְכֹן נִלְע"ד דְּה"ק שְׁהִתְנָה מִתְחַלָּה דְּעַד זְמַן
פ' יְהִיּוּ בְּיַדְךָ בְּתוֹרַת הַלְוָאָה וְאַח"כּ לְמַח"ש אֵהָא קְאָמַר הָרָא"ש ו"ל דְּאִילוּ הִיָּה הַתְּנָאִי
כֹּף חַיֵּיב לִיתֵּן לּוֹ בְּרִינוּחַ וּלְתַת דְּרְבִיתָא לֹא עֲדַת בְּיָה אֲבָל אִם הַלְוָהוּ סָתָם אוֹ שְׁנַתְחַיֵּיב
לּוֹ מְאִיזָה צַד וּבְשַׁעָה שְׁנַתְחַיֵּיב לּוֹ לֹא הִתְנָה עִמּוֹ שְׁהִיָּה בְּיַדוֹ לְמַח"ש אֲפִילוּ אַמ"ל לִיתֵּן
לּוֹ בְּלֹא קִנְיָן אִינוֹ חַיֵּיב לִיתֵּן לּוֹ דְּאִינוֹ מִשְׁתַּנָּה מִחַיֵּיב לְעִיִּסְקָא בְּדִיבּוּרָא בְּעֵלְמָא בְּלֹא קִנְיָן:
שׁו"ר לְהַסְמ"ע שְׁם ס"ק ס"ה דְּק"ל מְהַיְי דְּסִימֵן רַצ"ב וְתִי' הַבְּסִי' פ"א מִיְיִרִי בְּשַׁלֵּא הִגִּיעַ
זְמַן הַפִּירְעוֹן עַכ"ל וּבְתִשׁוּי' הָרָא"ש ו"ל כְּתַב שְׁאֵמ"ל שְׁמַעוֹן שְׁהַחוּב הַפְּתוּב עָלְיוֹ בְּשַׁטֵּר
מוֹכֵן וְכו' אֲלֵמָא דְּבַהֲגִיעַ הַזְּמַן שֶׁל הַפִּירְעוֹן מִיְיִרִי וְאִם ר"ל שְׁמָה שְׁאָמַר לְתַת לּוֹ רִינוּחַ
הִיָּה כְּשֵׁלֵא הִגִּיעַ זְמַן הַפִּירְעוֹן מֵאִין הַרְגָלִים לְתַת לּוֹ רִינוּחַ וּמֵאִין לִימָא לֵן דְּשָׂרִי פִּינוֹן
דְּבַהֲלֹנְאָה אִיתְנָהוּ לְנַכְסֵי גַבְיָהּ וְעוֹד קֶשֶׁה דְּבַהֲתְנָה מִתְחַלָּה הֵיכִי שָׂרִי לִיָּה מְרִיָּה וּבְדַבְרֵי
הָרָא"ש ו"ל לְק"מ וְכַדְכְתִי אֲבָל בְּדַבְרֵי ה' ס"מ"ע דְּמִיְיִרִי הָרָא"ש ו"ל בְּדֵלָא מְטָא זְמַנְיָה
וְהִתְנָה מִתְחַלָּה שְׁיִתֵּן לּוֹ רִינוּחַ וְדִיבּוּרָא רַבִּית וְעִיָּן בְּהַשְׁ"ף ו"ל י"ד סִימֵן קַע"ו סְקַל"ח
וְעוֹד לְדַבְרֵי הַסְמ"ע ו"ל דְּאִי הִנֵּה בְּקִנְיָן מִתְחַיֵּיב פִּינוֹן דְּבִלְא מְטָא זְמַנְיָה הֵיכִי מְצִי שְׁקִיל
שְׁכַר הַלְוָאָה וְעוֹד דְּלִשׁוֹן הַמְרָדְכִי ר"פ הַחוּבֵל פְּסִיק וְתַנִּי בְּהִגִּיעַ זְמַן הַפִּירְעוֹן וְכֹן הַעֲתִיקוּ
מִוִּר"ם ו"ל בְּסִי' ק"ח בַּח"מ ע"ש אֲלֵמָא אֲפִילוּ הִגִּיעַ זְמַן הַפִּירְעוֹן אִינוֹ מִשְׁתַּנָּה מִהַלְוָאָה
לְעִיִּסְקָא גַּם מֵה שְׁתִי' דְּהָרָא"ש ו"ל מִיְיִרִי בְּדֵלָא תַּבַּע מְעוֹתָיו עַכ"ל דְּעַת עָלְיוֹן דְּבַתְבַּע
אֲפִילוּ בְּהַלְוָאָה שָׂרִי וְלֹא שְׂאֲנִי לֵן בֵּין פְּקֻדוֹן לְהַלְוָאָה וְע"ש בִּי"ד מְסַעִיף י"ג עַד ס"ךְ
וּבְהַשְׁ"ף ו"ל וְהָא דְּאָמַר גַּבִּי עֲדִים זֹמְמִים שְׂאָמְרוּ פ' חַיֵּיב מְנָה לִיתְנֹו מְכָאן וְעַד שְׁלִשִּׁים
יּוֹם וְהוּא אֹמֵר לֹא כִי אֲלֵא לְעַשְׂרָה שָׁנִים דְּאוּמְדִין כְּפָה אָדָם רוּצָה לִיתֵּן וְכו' אַע"ג דְּאֵלוּ
עַפְכָּם הַלְוָה לֹא מְצִי שְׁקִיל מְנִיָּה פְּלוּם שְׂאֲנִי הֵתָם דְּגִזִּי' הַפְּתוּב וְעִיָּן בְּבֵית חֲדָשׁ ח"מ סוּף
סִי' ל"ח ע"ש וְהַשְׁ"ף ו"ל תִּירֵץ דְּשְׂאֲנִי לֵן בֵּין פְּקֻדוֹן לְהַלְוָאָה וְרַמְזוּ לְמ"ש בִּי"ד סִי' קַע"ז
סְקַל"ח ע"ש וּבְנֻדָּאִי שְׁזוּהִי שְׁקֶשֶׁה לְדַבְרֵי הַסְמ"ע.

עָלָה בַּקַּב"ץ דְּכִשְׁהִיּוּ הַמְּעוֹת אֲצִלוּ בְּתוֹרַת הַלְוָאָה אִינָם מְסַתְפְּנִים בְּדִיבּוּר בְּעֵלְמָא לְהִיּוֹת
בְּיַדוֹ לְמַחְצִית שְׁכַר וּבִנ"ד לֹא הִיָּה הַדְּבָר ע"י קִנְיָן נְרָאָה דְּאִין פְּאֵן מְקוּם לְקִיּוּם הַשְׁתֵּי' וְהִזְדַּר
דִּינְיָה בְּב"ח וְכַד דִּיִּיקְנָא אֲשַׁפְחָנָא דְּלָאוּ מְלִתָּא הִיא דְּבִנ"ד שְׁנַכְתִּי' הַקּוֹנְטְרָאטָא
שְׁבִינְיָהֶם מְעַשָּׂה גְמוּר הוּא וְכַתְב הַרְבּ מוֹהֲרֵשׁ"ךְ ו"ל בַּח"א סִי' רִי"א דְּהַקּוֹנְטְרָאטוּ
שְׁעוֹשִׂים הַסּוֹחְרִים דִּין שְׁטֵר גְמוּר אִית לִיָּה ע"ש וְכ"ש בִּנ"ד שְׁפְתוּב בְּקוֹנְטְרָאטוּ שְׁיָהָא
דִּינּוּ כְּשֵׁטֵר סוֹפְרֵי ב"ד וְכו' וְכַתְב מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל בַּח"א סִי' קִי"ח שְׂאֵם כְּתוּב בַּכְת"י
שְׁיָהָא דִּינּוּ כְּשֵׁטֵר הֵכִי דִּיִּינְיָן לִיָּה ע"ש וְהִבְיָאוּ הַכְּנ"ה ג' סִי' ט' אוֹת ל"ח בְּהַגְהַב"י

אע"פּי שְׁהִשָּׁהּ בַח"מ ס"י ס"ט סק"ז תנא הוא ופליג דאימור לשופ' דשטרך הוא שפּתב
פּן ע"ע אחר המס"ר אשׁתמוטי הוא דקא משׁתמט מניה תשובת הרשב"א ז"ל וְהִבְיָאָה
מָרְן הַב"י ז"ל סוף סי' ע"ב מחו' מ"ד ובסוף סי' ס"א וְהִיא ל"ו נדפס"ה בח"ג סי' ל"ז
דְּהִיכָא דְּאִיפָא לְמִילָף מְנִיָּה לָא אָמְרִי דְּלִשׁוּפְרָא דְּשִׁטְרָא נִכְתַּב הָכִי ע"ש כ"ש בנ"ד שְׁהֵם
מְקַבְּלִים עַל עֲצָמָם לְחֻזַּק בְּדַק הַשְּׁוֹת' קִינְמוּ וְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְהִיּוֹת הַקּוּנְט' פִּשְׁטֵר בְּנִאָמְנוּת
ע"י סופרי ב"ד פשי' דבכ"הג לָא אָמְרִי דְּלִשׁוּפְרָא דְּשִׁטְרָא: אִיבְרָא דְּאִפְתִּי לָא אָפְרוּק
פִּינּוּ דְּבַעֲיָ קִנְנָן סוּדָר לְקִינִים הַשְּׁוֹת' וְהָא לִיפָא אֲלָא כְּתִי בְּעֵלְמָא מֵאן לִימָא לָן דְּהַכְּת"י
מְהִי בְּמָקוּם קִנְנָן הָא נְמִי בְּמִנְהֶגָא תְּלִינָא וְאִם נְהִיגוּ לְקִינִים הַשְּׁוֹת' ע"י הַקּוּנְט' מְנִהֶגָם
מְנִהֶג דְּאִשְׁפַּחַן לְהַרִיב"ש ז"ל סי' מ"ה וּשְׁמ"ה שְׁפַתְבּ וְאִם נְהִיגוּ לְקִינִים הַפְּשָׁרָה בְּלֵא קִנְנָן
הוֹלְכִין אַחַר הַמְּנִהֶג ע"ש וְעִינִין לַה"מ אֵל בְּפֶרֶק יו"ד מַה' מְכִירָה מ"ש בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א
ז"ל וְבַהֲג"מִי שֵׁם בְּשֵׁם רָאב"ן ז"ל שֵׁע"י מְסִירַת הַמְּפַתַּח לְקוּנְהַ הַסְּחֹרָה הַמְּנוּחַת בְּאוּצָר
קִנְהַ פֶּה נְהִיגוּ בּו"הז ע"ש וְעִינִין בְּמָרְן ז"ל בַּב"י סִימָן ר"א ע"ש וְכ"ש אִם הָיָה הַחֹב פְּתוּב
בְּשִׁטְרָא אוֹ בַכְּת"י דְּאִין לָהּ מְעַשָּׂה רַב גְּדוֹל מְזָה וְגַם לֹאח"ך כ' הַקּוּנְטְרָאטוּ שְׁל הַשְּׁוֹתְפוּ'
דְּגַם הַמְּרָדְכִי ז"ל יוֹדָה דְּפַקַּע מְנִיָּהוּ שֵׁם הַלְנָאָה וְאִהְדְּרוּ בְּהוּ לְהַשְׁוֹת' וְזָה בְּרוּר לַעֲנ"ד
וְאִם דַּל הוּא: וְרִאִיתִי לְהַרְבּ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּתִשׁוּ' סִימָן י"ב שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַמְּרָדְכִי ז"ל הִלְלוּ
וְמַה שְׁהִבִּיא רִאִיָּה מְמַאי דְּאָמְרִי בְּפֶרֶק הַפּוֹעֲלִים מִתְּנָה שׁוּמְר חֲנֻם לְהִיּוֹת פְּטוּר מִהַשְׁבּוּעָה
דְּפָרִיף עֲלָהּ מִתְּנָה עִמ"ש בְּתוֹרָה הוּא וּמְשַׁנֵּי אֲפִילוּ תִימָא ר' מֵאִיר הִיא שְׁאֵנִי הֵכָא
דְּמַעֲיָקְרָא לָא שְׁעַבְד נְפִשְׁיָה וְכו' דְּמַשְׁמַע הָא שְׁעַבְד נְפִשְׁיָה לָא מְצִי מִתְּנָה וְהִינּוּ מְשׁוּם
טַעמָא דְּהוּי מִתְּנָה עַל מַש"ב הָא לָאו ה"ט הָנָה מְצִי מִתְּנָה אֲבָל אִי לָאו ה"ט מְהִי תְּנָאָה
וּפְרִוּשָׁה לְבַתֵּר דְּשְׁעַבְד נְפִשְׁיָה וּמַאי רִאִיָּה מִיִּיתִי מִיָּנָה וְאִדְרָבָא מִיָּנָה תְּבָרָא וְתִי דְּכּוּנְנַת
ר"י לְהוֹכִיחַ מִכָּאן דְּבְדָבָרִים בְּעֵלְמָא אִינוּ מְשַׁתְּנָה הַמְּעַשָּׂה וְכו' וְע"כ לָא אָמְרִי דְּמְצִי
מִתְּנָה אַע"ג דְּשְׁעַבְד נְפִשְׁיָה מַעֲיָקְרָא אֲלָא בְּלִשׁוֹן תְּנַאי דְּהוּי בְּתַחֲלַת הַמְּעַשָּׂה שְׁפּוּטֵר
עֲצָמוּ מִפְּל הַחַיִּיבִים שְׁנַתְּחַיִּיב בְּהֵם בְּתַחֲלָה וְעַתָּה מִתְּנָה תְּנַאִים אַחֲרִים מִחֲדָשׁ הֵתָם מְהִי
אַע"ג דְּשְׁעַבְד נְפִשְׁיָה מַעֲיָקְרָא אֲבָל בְּדָבָרִים בְּעֵלְמָא לָא מְהִי וְכו' ע"ש שְׁהֶאֱרִיף קָצַת
וּמְדָבְרִיו ז"ל מְשַׁמַּע דְּהִיכָא דְּנַעֲשׂוּ תְּנַאִים חֲדָשִׁים בְּעִיקָר הַשְּׁוֹת' פְּמִפְּנֵרֵשׁ יוֹצֵא בְּקוּנְט'
חֲשִׁיב מְעַשָּׂה גְּמוּר וְכַדְכְּתִי בְּעִנְיֵי וְתִירֵץ עוֹד דְּהַפְּנוּנָה הִיכָא דְּשְׁעַבְד נְפִשְׁיָה לָא מְצִי
מִתְּנָה וְאִם אִיתָא דְּבַאֲמִירָה מִירָה בְּעֵלְמָא מְסַתְּלַק אֲפִילוּ הִיכָא דְּשְׁעַבְד נְפִשְׁיָה פִּינּוּ
שֵׁאמ"ל שְׁאִינוּ מְשַׁתְּעַבְד עוֹד הִנֵּה נְפִטֵר וְשׁוּב' לִיְהִי לִיָּה תְּנַאי וְלִיְהִי כְּאֵלוּ לָא שְׁעַבְד
נְפִשְׁיָה מַעֲיָקְרָא שְׁהִרִי מִהַשְׁתָּא מִתְּחִיל הַשְׁעַבְד עכ"ל וְבוֹדָאי דְּהַמְק' לָא סְלֵקָא דְּעַתִּיָּה
דְּמִתְּנִי בְּמַעֲיָקְרָא אַתְּנִי אֲבָל מוֹדָה דְּהִיכָא דְּמִתְּחִלָּה הַתְּנָה ש"ד וּמְזָה מוֹכִיחַ הַמְּרָדְכִי שְׁפִיר
פִּינּוּ דַאמ"ל לְהִיּוֹת פְּטוּר אַעֲקָר לִיָּה לְנִטְרִוּתִיָּה בְּדַבּוּר בְּעֵלְמָא וְהַשְׁתָּא מִתְּנָה מִתְּחִלָּה
וְלַע"ד הַקְּצָרָה דְּאִי מְהָכָא לִיפָא לְמַשְׁמַע מִיָּדִי דְּהָכָא הַשׁוּמְר קָא מִתְּנָה לְהִיּוֹת פְּטוּר וְבַהֲאִי
וְדַאי לָאו פֶּל כְּמִיָּנָה לְמַפְקַע נְטִירוּתִיָּה בְּדַבּוּרָא בְּעֵלְמָא פִּינּוּ דְּשְׁעַבְד נְפִשְׁיָה מַעֲיָקְרָא
אֲבָל גְּדוּן הַמְּרָדְכִי הַמְּלֻנָה הוּא דְּקָא מְחִיל לְלוּנָה חַיִּיב הָאוּנְסִין וְכַ"ה גַּל לִיפָא לְמַשְׁמַע מִיָּנָה
מְהָכָא פְּלָל ע"כ נְרָאָה לַעֲנ"ד תְּפִינֵס לְשׁוֹן א': וְרִאִיתִי לְמוֹהַרש"ל ז"ל בַּמ"ש בְּפֶרֶק הַחֹבֵל
סִימָן ע' שְׁפַתְבּ בְּפִשְׁיטוֹת דְּאִפִּילוּ לְאַחַר זְמַן הַפִּירְעוֹן וְק"ו בְּתוֹף זְמַנּוּ אִם א"ל שְׁיָהּוּ
בְּיָדוּ לְמַחְצִית שְׁכָר דְּאִינוּ מְסַתְּלַק מְהָאוּנְסִין דְּמַה"ט נְמִי אִם הַרְוִיחַ בְּהֵם אִינוּ נוֹתֵן לוֹ
פְּלוּם דַא"כ גְּמָצָא קְרוּב לְשְׁכָר וְרַחוּק מִן הַהֶפְסֵד אַף לְדִידוֹן ר"ל אַף בְּלֵא נְכִסֵּי יְתוּמִים

והקדש כגון שילנה לו על יום א' ואח"ך יאמר לו יהיו לה למח"ש ומסיק שאם נתן לו מדעתו אין פאן איסור רבית פינון שלא התנה פן מתחלה ע"ש ולכאורה דבריו ז"ל הפך תשובת הרא"ש ז"ל שהביא מרן ז"ל בסי' פ"א דמעדיף פח החיוב לתת לו הרינוח במתנה מתחלה ממאי דאמ"ל אח"ך וגם דברי הסמ"ע דמוקי לה בתוך זמנו הפך דברי רבו מוהרש"ל ז"ל שכתב וק"ו אם הוא בתוך זמנו דאסור ואפילו למ"ד מוהרש"ל ז"ל אם נתן הרינוח דשרי ה"ד באחר זמנו אבל בתוך זמנו לא אמרה הרב דוק ותשפח.

ויש לצדד דלא התיר מוהרש"ל ז"ל לקבל ממנו אלא דהחוב בע"פ אבל אם החוב בשטר לא מפקע בכדי גיש להקביל ענין זה למ"ש בריס"י דחוב שבשטר אינו נמחל אלא בקנין וכמ"ש הטור סוף סי' י"ב: בריש כל מרא'ינו נובין ונדון אם השותף האחר חייב לשלם מה שחייב ראובן המתעסק בחנות שקנה בהקפה מהזולת וכתב להם כת"י או"ד מצי אמ"ל לאו בע"ד דידי אתון: דע לה דהאי מלתא באשלי רב רבי פליא הנה האדון הרמב"ן ז"ל סובר דבכל מה שמתחייב השותף הא' מתחייב ג"כ חבירו השותף השני ושפנגדו חלוק עליו הוא הרא"ש ז"ל כלל כ"ט ס"ג כאשר הונף וכאשר הורם בטור סי' ע"ז דס"ל דלא חל השעבוד לא על השני ולא על ממונו ע"ש ואפילו לדעת הרמב"ן ז"ל דוקא כשהשותף מודה שמה שלנה השותף הוא לצורך השותפות ואז הוא מתחייב אבל אם כפר ואמר שמעולם לא נכנס דבר זה בשותף אין הודאת חבירו מזקת אותו לכלום עד שיתברר הדבר שלצורך השותף לנה מה שלנה נמצאת אומר דהרא"ש ז"ל החולק עליו ס"ל דאפילו מודה שמה שלנה הוא לצורך השותף או שיתברר הדבר אפי"ה אינו משתעבד וכן נראה מתשו' שהביא הטור שהמלוה טוען שמה שהלוה הוא לתועלת שניהם ששותפים היו בכל ממונם אלמא שהוא דבר ידוע לכל וגם השותף לא הכחישו בזה אלא שאמ"ל לא בע"ד דידי את' וע"ז השיב הרא"ש ז"ל דלא חל השעבוד עליו ולא על ממונו במאמר חבירו ע"ש ומרן ז"ל בב"י הביא משם רבו מוהר"י בי רב ז"ל וז"ל כתב מורי הרב הר"י בי רב ז"ל בתשו' אף אם הרא"ש ז"ל נראה שחלק על הרמב"ן ז"ל נראה דבנדון שלפנינו יודה דדוקא כשלנה סתם לא ישתעבד חבירו על פיו מפני שאפשר לא לקחו וכו' אבל בדבר שהוא ידוע מן הענין שלצורך השותף הנה אפילו הרא"ש יודה ונראה לדבר כשהביא רבינו יעקב ז"ל לשון הרמב"ם ז"ל לא אמר שאביו חלק אלא על הרמב"ן מפני שהרמב"ם ז"ל לקח או שהלוה א' מהם לשותפות שפירש להיות בו דבר הידוע לשותפות שא"א לשום אחד מהשותף להכחיש עכ"ל ולפ"ד ז"ל בדבר שהוא ידוע מן הענין שלצורך השותפות הוא לא נחלקו בו מעולם ובהכי מייירי רבינו וכמו שפירש דבריו הרב ז"ל וכי פליגי באינו ידוע מן הענין שלצורך השותפות הנה אמנם מתברר עכשו שלצורך השותף הנה דלהרמב"ן ז"ל משתעבד השותף הב' ולהרא"ש ז"ל אינו משתעבד ועיין לה גבעות עולם ז"ל סי' ב"ך במה שהעתיק הענין ומעתה אתמהה על מרן ז"ל שם שפסק כהרמב"ן ז"ל משום דהרמב"ם ז"ל קאי בשיטתיה ולפ"ד הרב רבו בדינו של הרמב"ם ז"ל אפילו הרא"ש ז"ל מודה כמ"ש סמוך ונראה.

גם על ה' מוהרי"ב ז"ל יש לעורר על מה שלא הביא סעד לדבריו שהרא"ש ז"ל מודה בדבר שהוא ידוע מן הענין שהוא לצורך השותפות הנה שהשני משתעבד שם בכלל ס"ט סי' יו"ד וז"ל כי דבר ברור פינון שהיו שותפים בחנות דבר ידוע הוא שכל דבר שיקנה א' מהשותפים מהדברים הנמכרים בחנות בחזקת שניהם הוא קונהו ונותנו בחנות וכו'.

עכ"ל משום דאיכא למימר דלאו אהאי טעמא גרידא קא מסתמיך אלא בצירוף שאר טעמי שפכתב שם ואיכא למימר השתא דחדית הרב מוהרי"ב ז"ל דהכי ס"ל להרמב"ם ז"ל ומדייק דברי הטור ז"ל שלא פתב על דברי הרמב"ם ז"ל שאביו הרא"ש ז"ל לא פתב כן קם דינא דהך טעמא דכתב בכלל הנז' שפ"ל דבר שיקנה האחד הוא בחדות שניהם וכו' מסתייה למגמר דינא: שוב מצאתי להטור שהביא תשו' זו בסימן קע"י סי"ט ע"ש והכנ"הג ז"ל שם אות ק"ח בהג"הטהכרית הדבר שהרא"ש ז"ל לא סמך אלא על טעם שפכתב שמו בפטר ג"כ דאלת"ה תק' דברי הרא"ש ז"ל אהדדי מסי' ג' לסי' יו"ד וגם בתשובה דמרדעת שהביא הטור סי' ע"ז ע"ש ונלע"ד דע"פ מ"ש מרן ז"ל בשם רבו מוהרי"ב פתדא שריין והיו לאחדים והך דמרדעת נלע"ד דלא דמיא כלל.

דהתם לענין עסק מלאכה הוא דהווי שותפי ובכ"הג לא אמרינו דנשתעבדו ב' ואדרבה הוצרך לפטור אותו מטעמא שפ"ן דרף להניח בחדות וכו' ש"מ אי לאו האי טעמא הנה מחוייב לפי שהוא ידוע מן הענין שהוא לצורך השותפות והבן ע"ע כמה שהאריך שם גם ה' גד"ת ז"ל דף ר"א ע"א נחה דעתו מדברי הרב מוהרי"ב ז"ל והביא תשו' הרא"ש ז"ל שפסי' יו"ד אשר הובאת לה.

גם אשו"ר לה' פרח מטה אהרן ז"ל סי' ל"ה שכ' על דברי מוהרי"ב ז"ל וחילוק שפכתב הרב ז"ל מצאנוהו שגיא פח בדברי הרא"ש ז"ל עצמו בסימן יו"ד וכו' ואח"כ פתב שהרא"ש ז"ל חייבו מטעם אחר מצורך לזה וכו' ע"ש וכדכתב' דמהאי טעמא לא נסתייע ממנה ה' מוהרי"ב ז"ל גם ראיתי להרב אנג'ל ז"ל סימן ל"ג שדחה למ"ש הגד"ת ז"ל שהביא ראיה מהך דסימן יו"ד דעיקר טעמו משום שכתוב הפטר ג"כ ע"ש יעקב אמנם תשובת המרדעת היא ישרה בענינו וכדנקיין ע"ש גם מוהראנ"ח ז"ל ח"ב סימן נ"ו פתב מדברי הרא"ש ז"ל של המרדעת מוכח פסקת הרמב"ן עכ"ל: והנה מרן ז"ל בש"ע פסק פסקת הרמב"ן ז"ל שאם נתברר הדבר שצורך השות' לנה מה שלנה משתעבד השותף השני ע"ש וכ"ש אם הדבר ידוע מן הענין שצורך השותפות הנה כמ"ש בב"י בשם רבו ז"ל ומור"ם ז"ל פתב דוקא ע"י עדים הוא דחשיב נתברר הדבר בהודאת השותף ע"ש ודעת זו אינה לא בדברי הרא"ש והטור דאינהו ס"ל דאינו משתעבד במאמר ראובן ומה תוסף העדאת עדים כמה שהורה השותף עצמו וכבר האריך בזה הלבוש ז"ל ומסיק שס' היא סברא מחודשת ואינה סברת הרא"ש ז"ל ע"ש שהאריך והסמ"ע ז"ל ניתקא ליה שדברי מור"ם בנויים ועומדים ע"ד מוהרי"ב ז"ל וס"ל דכשיש עדים חשיב כידוע מן הענין שהוא לצורך השות' ע"ע וה' ש"ך החזיק בדברי הלבוש לדעת הרא"ש ז"ל וסבר ס' מוהרי"ב ז"ל בפ' דברי הרמב"ם ז"ל לכוננה אחרת דר"ל שהלך בשליחותו ובצויו ושפ"ה נסתלקה תמיהת מוהרש"ך ז"ל ע"ש גם הרב"ח ז"ל דעתו דמור"ם ז"ל פוסק פדעת הרא"ש ז"ל ולא נתעורר כמה שעמדו הרב הלבוש והסמ"ע ז"ל ולא נרגש ז"ל כמה שדקדקנו בדברי מרן הב"י דפסק פהרמב"ן משום דהרמב"ם ס"ל פנותיה ולפ"ד רבו אפילו הרא"ש ז"ל מודה לדברי הרמב"ם ז"ל ע"ש מה שתי' ומסיק לדינא פהרמב"ן כמ"ש מרן ז"ל בש"ע וכ"כ מוהראנ"ח ז"ל שם וז"ל בין חולק בין אינו חולק אין לנו אלא פסק ה' הגדול מוהרי"ק ז"ל וגם ראיתי את הלח"ש אשר דבר ה' מוהרי"ק ז"ל בהגהותיו שם אחר שהביא מחלוקתן של הראשונים ומסיק פדעת מרן ז"ל לדינא פתב וז"ל וכל זה אינו ענין לקונה סחורות הראויות לשותפות וזקפן עליו

במלנה ויש לו רשות בזה דנדאי השקר לאמצע ואם יש לו רשות לקנות כפי מה שגראה לו גם ההפסד לאמצע ומתחייב חבירו אליבא דכ"ע אפילו לא היה עמו שהרי א"א להיות לו לבדו ובכלל השעבוד הם פלם ואפילו להרא"ש ז"ל פינן שיש לו רשות ובהלואה גרידא הוא שנתלקו עכ"ל ולפ"ד מ"ש הרא"ש שפ"ל מה שיקנה א' מהשותפים מהדברים הנמכרים בחנות בחזקת שניהם הוא קונהו וכו' עכ"ל טעם זה מספיק לחודיה בלתי צירוף שאר טעמים וכן בהך דמרדעת לדעת מוהראנ"ח ז"ל וקרב אנג'יל שדן דין אמת אליבא דכ"ע אכל לדעת הכנ"הג דלא סמך הרא"ש אלא על איך טעמא שפתוב השטר ע"ש יעקב כמדובר א"כ ס"ל דהרא"ש ז"ל פליג נמי בקונה סחורות ואע"פ שהרא"ש ז"ל בשאלה נקט לקח מעות וכו' קושטא קאי דסחורות הווי כדמסיק בתשובה ומסורת בידינו דאפוישי פלוגתא לא מפשינו.

אלא שראיתי להרב גו"ר ז"ל בח"מ פ"ל ב' סי' א' שהביא לדברי מוהריק"ש ז"ל הללו וכתב שלא נראו בדעתו ומסיק ומ"מ הואיל וכבר הורה זקן לחייב בפשיטות את השותף הב' בעסק הסחורה דיינו שנתלוק עליו לדונם פהרא"ש וכו' אבל פהרמב"ם מסתמא שהרמב"ם ז"ל יספור לחייב השותף בעסק הסחורה וכמש"ל לעיל וכו' דכל שיש רגלים לדבר שהעסק היה לצורך השותף ש"ד דחגיל השעבוד גם על השותף הב' וכו' ויש להוסיף בה נוסף ולומר בזה.

דכיון דכל שפשוששתפו אדעתא לקנות סחו' וכו' הרי כל מי שנתן להם סחורה בהקפה דעתו סומכת דחל שעבודיה גם על השו' השני אע"פ שלא נמצא בשעת המקח וכו' עכ"ל והיינו נמי לדעת הרמב"ם אכל לדעת הרא"ש לפי דעתו ז"ל דאין מקום חלות השעבוד על השותף השני כל שלא נמצא בשעת המקח ומדעתו וכן מתברר מדברי ה' מוהריט"ץ ז"ל בסי' קצ"ח שחלק על דברי ה' מוהרי"ב מ"ש הרא"ש ז"ל באותה תשובה דסי' ג' דטען המלנה והלא שניכם שותפים במקונכם וכו' הרי שהדבר מפורסם וידוע לכל שהם שותפים בכל ממונם ובכל.

עסקיהם ועכ"ז לא חייב הרא"ש ז"ל את השותף הב' ע"ש. נלע"ד דבנ"ד דמעיקרא דכבר נודע לו שיש עליהם חובות לזולת מדמי הסחורות שקונים בהקפה והזולת חייב להם כמ"ש בקונטרסו שביניהם ולפי הנשמע שהמתעסק במשא ומתן בחנויות הללו צריכים לקנות בהקפה כ"כ ולא יספיק להם מה שיטילו לכיס השותף ומוכרחים במעשיהם לקנות מהזולת בהקפה א"כ אמרינו בכ"הג פאלו הרשה המתעסק בחנות לקנות בהקפה ככל אשר יכשר בעיניו ושיחול שעבוד המוכרים על שניהם וגם יש לדחות ולומר דאפילו בכ"הג הרא"ש ז"ל פליג מ"מ האמת יורה דרכו.

ועוד בה לחייב השותף השני מ"ש הכנ"הג שם בסי' ע"ז אות כ"ג בהגהב"י ז"ל בשם הרב מוהר"י לבית לוי ז"ל שלא נתלקו הגדולים הללו אלא בשותפים ששניהם מתעסק בעסקי השותפות ושם שניהם מנוזר בכל השטרות אבל אם השותף הא' לבדו נושא ונותן וכל העסק שהוא על שמו לכ"ע משתעבד השותף השני עכ"ל ונחזר הרב כנ"הג ז"ל וישנאה בתשו' בס' בעי חיי ח"א סי' ו' ולהלכה פסוקה בלי שום חולק ע"ש וקרב אדרת אליהו סימן טו"ב כתב ע"ז שהוא דבר נאה ומתקבל ואין להשיב פ"ל וכו' דכ"הג פ"ל באי עולם וכו' ובכ"הג דיינינו להו פאלו הרשו זה לזה בפירוש ליקח בהקפה וכו' ע"ש שהאריף

גם הרב בתי פהונה ו"ל ח"ב סימן ל"ה פתב ונ"ל והנה גם שלא מצאנו דבר זה מפורש בשאר פוסקים מ"מ לא מצאנו להפך ע"ע שפן דן את הדין ואע"פ שהרב משאת משה ו"ל ח"ב סימן ל"א הביא דברי הרב מוהר"י לבית לוי ו"ל הללו ולא נתקרה דעתו מהם לא מפני זה נדחו דבריו אחר שהרב כנ"הג ו"ל קבעם להלכה בכניסתו וגם בתשו' והרב אדרת אליהו תלה להו פיפי וקלסם והרב בתי פהונה ו"ל העיד שלא מצא בשאר פוסקים להפך מאן חשיב לבטל דבריהם ואתה דע לה שכל מה שהוצרכתי להאריך בענין זה אע"ג דאנן בדין בתריה דמרו ו"ל גירינא ותסגי לן כשמתברר שהסחורה הלזו היא לצורך השותפות ומה גם פי הב"ח מודה שעדיין הסחורה בעין והיא מעין הסחורות הנמכרים בחנות הלזו דודאי משמעבד השותף השני אלא שמקובלני מב"ד של פת הקודמים נו"ן שנהגו לפסוק כמור"ם ו"ל היכא שכותב וכן נ"ל להורות בעבור זה בירתי דיעות הפוסקים אפילו לס' מור"ם ו"ל ואת"ל דאיכא מאן דפליג כמזכיר האיכא דעת מרו בב"י ובש"ע ומעתה קם דינא דמשמעבד השותף השני לב"ח: איכרא דתנאי הנה הדבר כשיודה השותף השני שהסחורה הלזו באה ונהייתה לחנות המתעסקים בה אבל אם הוא כופר ואומר שמעולם לא נכנסה הסחורה הלזו לתוך עסק השותפות פשיטא דפטיר ועטיר כמ"ש הטור שם וכן נמי אם טוען שפכר גבו דמי הסחורה ואת"ל שקניית הסחורה היא לזמנים מוגבלים ועדיין לא ניתנה פריעה דאפתי לא מטא זמנא מצי טעין דקנוניא היא בין השותף הקונה והב"ח כמ"ש בטוש"ע סי' צ"ג ס"ו סי"ג ועיין בסמ"ע סימן ע"ז סק"ט ובהש"ך שם וא"צ להאריך בזה כי כבר ביום שעמדו לפנינו לדין השותף הב' הודה שעדיין חייבים לזולת דמי הסחורה אלא שטוען שעדיין הסחורה בעין וגם פי יש די והותר בסחורות שפחנות כדי לפרוע לכל הב"ח פעמים שלש הודה ולא בוש אלא בקמה שטענו עליו הב"ח שהוא היו הנה ונמצא בשעת קניית הסחורות והוא הנה עושה וכותב החשבון שעל סכי המכירה פזה הכחיש כי לא הנה ולא נמצא אמנם בידעת הקנייה וסדר הפרעון ידע ידיעה נאמנה ותו לא מידו: ואחר שביררנו שהשותף השני משמעבד לבעלי הסחורה אע"פ שלא נמצא בשעת הקנין לפי דבריו מעתה באנו למחלוקת אבנה העולם ראשון לציון בדברי הרמב"ם ו"ל בפכ"ה מה' מלנה דין ט' הגדילו התעורבות שהרב התרומות שער מ"ד ח"א סי' ב' סובר פדעת רבינו דמדמה להו לשנים שנעשו ערבים לאחר דגובה הב"ח מאיזה מהן שירצה וגריס בדברי רבינו ערבין ו"ל ושנים שעברו וכו' והטור סובר פן ג"כ פדעת רבינו לפי גירסתו אמנם ה"המ ו"ל שם גריס פגירסתנו וס"ל פדעת הרמב"ן והרשב"א ו"ל דאינם אלא ערבים בעלמא וקי"ל דאין גפרעין מן הערב תחלה וכ"ה דעת בעל העיטור ומדברי הירושלמי דקאמר ערבאין ואחראין ו"לז אין הקרע דמ"ס ערבן גרידא ומ"ס ערבן קבלן כמ"ש הרב התרו' שם ולשם פתב ששאל מאת רבו הרמב"ן והורה דאינם אלא ערבין בעלמא גם בדברי הרמב"ן ו"ל יש חילוף דיעות ואין פאן מקום להאריך.

ואני מצאתי תשובה להרי"ף ו"ל סי' רס"ב שאחר שהביא דברי הירושלמי הללו פתב ונ"ל פלומר מה שנמצא מהשותפים גובה ממנו הפל עכ"ל ובאמת שעדין סובל האריכות אלא שאין הפנאי מספים לא ע"ט האס"ף דעת גדולי חקרי לב זיע"א ואנן בדין בתריה דמרו ו"ל גירינא וכבר בש"ע שם פתב דהו פשנים שלוו מא' עכ"ל וכבר נת' שם בשנים שלוו מאחד דדין ערב יש להם עד שלא ימצא ממה לגבות מהראשון ע"ש

בהסמ"ע ו"ל: איברא בנ"ד שהשנתף יושב במקום שאין היד שולטת בו מהלכות מלכים וחק נמוסיהם פשיטא לענ"ד דחשבינן ליה כמי שאין לו פיון שאינו יכול לכפותו לגבות ממנו מנתא דידיה וכן בקדש חזיתי להרשב"ץ ו"ל בח"א סי' רע"א ע"ש ופשיטא לענ"ד דנדון הרב ו"ל אפילו בדאית ליה נכסי דאי בדלית ליה תפ"ל בלא"ה דדינא הכי הוא דוק ותשפח אלא ודאי פיון שאין היד שולטת בו ומה גם כי החנות סוגרת ומסוגרת ע"י אילי הארץ מחמת הנוגשים וכ"ש דיד הגוים באמצע מפלל הב"ח פשיטא דלא רמינן עליוהו דב"ח להוי דינא ודינא עם ב"ב ושאנים בני ברית להציל את עצמו ועל דידיה דערב לפרוע להם קצבתם מדי ש"בש: וילענין אם השנתף אשני דוחהו בשומא אצל המטלטלים כמ"ש בסי' ק"א ס"ט וענין מה שנתלקו בזה הסמ"ע והט"ז והסמ"ע כ' שבפרישה הוכיח בראיות לדבריו וכעת לא זכינו לאורו יען כי חסר מההדפסה כמ"ש שם: ודע שאם טוען שאין לו מעות בעין מחרימין עליו ואז דוחהו אצל מטלטלים כמ"ש מרן שם ס"א וע"ש בסמ"ע ואם הוא אמור שיש לו מעות פופין אותו ליתן מעות כמ"ש הבע"הת ו"ל משם תשו' לקמאי כמ"ש בטור ש"ע שם ס"ו ע"ש ואע"פי שהטוש"ע פתבה בשם י"א לא אשפחן מאן דפליג וענין כנ"הג אות ט' בהגהב"י האמנם אדם צדק דכתב מרן שם ס"ו דהמוכר סחורה אינו מורידו לשומא כלל.

דאנן סהדי שלא מכר לו הלה סחורתו אדעתא שיקבל מטלטלי אלא מעות והו"ל כאלו התנה בפירוש משא"כ הלאה דלהוצאה נחתנה ע"ש בסמ"ע ואע"פי שמרן בש"ע פתב דין זה שחידש הרשב"א ו"ל והעיד שכן הורו רבותיו כמ"ש בב"י בשם י"א לאו משום דאיכא מאן דפליג עליה דלא אשפחן לא בב"י ולא בד"מ אלא כל דבר שלא נמצא לשאר פוסקים פותב פהאי לישנא כמ"ש הסמ"ע ו"ל בכמה דוכתי וכ"ש דאחשיביה וכתב בלשון י"א ולא פתב ויש מי שאומר כמו שנתבאר בדברי האחרונים שמורי"ם הם לבני ישראל.

סוף.

דמלתא בהא סליקנא ובהא נחיתנא דיד הב"ח על העליונה. לגבות קצבתם מעות בעין מהשות' הב' אם יספיקו עמי אחי ורעי יושבי על מדין ומני ומנייהו יתקלס עלאה בס"ד: (עז) שותפים.

ראובן קנה סחורות מערל א' לשולחם. למד"ה להשתפר בהם ולא יזה סיבה.

נודעת נכנסו עמו שמעון ולוי שותפים ברנח ובהפסד אמנם. הקרן הוא משל ראובן וכתבו בכת"י שפך עלתה הספמתם ושהכל היה בקש"ם ובש"ח ואח"ך נמנו וגמרו שלוי.

יסתלק. מחבילת השותפות וישארו שני האנשים ר"ש ועמד לוי והעביר הקולמוס על חתימת ידו שבכתב השות' עמד השואל ושאל תסגי ליה בהעברת הקולמוס.

על חתימת ידו ונתפרדה החבילה מהשותפות או דילמא כל דלא קנו מיזם לא מהני יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הלא ידעת. דלכי דיינינו דינא דשותפי כדיון.

פועל.

וילגבי פועל קי"ל דיכול לחזור בתצוי היום הא מיהא ה"מ בשוכר את הפועל באמירה בעלמא אבל אם שוכר את הפועל ע"י קנן תו לא מצוי לאהדורי ביה כמ"ש הריטב"א והביאו מרן ז"ל בסי' של"ג ע"ש ואנן בדידן דגרירי בתר מרן ז"ל ומרן סי' תע"ו סי"ו פסיק ותני דאין השותף רשאי לחלוק בתוך הזמן שקבעו איבחא דע"פ לחלוק רבנותא אלא ברא לחלוק בתוך הזמ' שלא ברצון שאר השותפים אבל אם הסכימו לחלוק פשיטא לענ"ד דכ"ע מודו דמצו לחלוק וכן מתבאר משיחת הפוסקים דלענן לכוף את חבריו לחלוק הוא דפליגי ועיין בהכנ"הג ז"ל שם אות קפ"ו שכתב דאם השותף בקנן אין לכופו לחלוק עכ"ל הרי הוא כמבואר דבעלמא קי"ל דכל דבר שקנינו ע"י קנן לא מהני ביה מחילה אלא עד שחזרין וקונין בקנן אחר לבטל הקנן הא' ואפילו החזרת השטר לא מהניא עיין בסי' קפ"ט ובהסמ"ע וסי' ס"ו סי"ג וסי' רמ"ג ס"ח שאני התם דמירי בקנן קרקע או חפץ שהוא בעין כמ"ש הסמ"ע שם אבל גבי שותפים דאין שם שום הקנאה אלא דהוי כמו ששעבדו עצמם ז"לז ומפי מחיל ליה פקע שעבודיה מדה מדאמרין בפ"ק דקידושין דף י"ו אמר רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי דאי אין גופו קנוי שטר למ"ל לימא ליה באפי תרי זיל ע"ש בתוס' ואפילו לדעת ר' ישעיה שכתב הטור ססי"ב דבחו"ב שפשיטא לא מהניא מחילה.

אלא: ע"י קנן או עד דמהדר ליה לשטר א"ע"ש התם שאני משום דס"ל לרבנן ישעיה ז"ל דשטר העומד ליגבות כגבוי דמי כמ"ש הרב"ח ז"ל שם משא"כ בנ"ד דלאו שט"ח הוא דנימא שטר העומד ליגבות כגבוי דמי אלא כת"י דשותף בעלמא מודה ר' ישעיה דמהני ביה מחילה ולא בעינו קנן וכ"ש דאיכא למימר דהעברת הקולמוס על החתימה חשיב כמהדר ליה שטר ודעת ה' כנ"הג ז"ל שם דס"ל דטעמיה דר"ש משום דמצוי אמר ליה משטה הייתי בה ע"ש ה"מ באמירה גרידא אבל.

הוכא דעביד מעשה רב להעביר הקולמוס על החתימה כל' פי האי לא עבדי אינשי להשטות. ועל דברת השבועה מלבד מה שטוען לוי שלא היה שם לא קנן ולא שבועה אלא שאחד מן השותפים כתב ענין השותף ושהכל בקש"ם וש"ח אבל לעולם לא ביטו בשפתים.

שום שבועה ולא קבלת קנן סודר וכבר ידעת להקת הנביאים האריכו למענתים נקבצו באר בכנ"הג בי"ד סי' רנ"ה וח"מ סי' ע"ג מ"מ לנ"ד לא נפ"ל מידי שפכר כתב ה' כנ"הג ז"ל בי"ד שם אות כ"ה בהג"הט. דשבועת השותף עצמוה פחרמי צבור שאינם נדיבים לא פתח ולא חרטה ע"ש ועיין לה' מוהרימ"ט ח"מ סי' ק'.

(עח) שותפים. קי"ל דאסור להשתתף עם הגוי דחיישינן שמא יתחייב שבו לישראל וישבע בשם אלהיו ועובר משום לא ישמע על פיך כמ"ש בטוש"ע א"ח סי'.

קנ"ו והיא מימרא דאבונה דשמואל בסנהדרין דף ס"ב ומהאי קרא ומתניתא מסייעא לאבונה דשמואל וכתבה הרי"ף ז"ל בספ"ק דע"ז והרמב"ם בפ"א מה' ע"ז ופ"ה מה' שותפים ומ"ש מרן בש"ע שם ויזהיר מלהשתתף עם הגוי וכו' דמשמע דאינה אלא אזהרה בעלמא.

ולא איסורא וזהו דעת הרמב"ן הביאו הר"ן ו"ל בע"ז שם וחילקה מדאמר בפ"ב דמגילה דכ"א אבנה בר שימי. אמר תיתי לי דלא עבדית שות' בהדי נכרי דאם איתא דאיסורא איכא מאי רבותיה דקא משבח גרמיה אלא ש"מ דאינה אלא מדת בש"ע ח"מ סוף סי' קע"ו פתב אסור להשתתף עם הגוי וכו' הרי נקט לשון אסור ולא דמזנה דוקא ועוד.

דשם רי"סי קפ"ב הביא דברי הרמב"ם ו"ל. ומה שהשיבו ע"ד ו"ל ובא"ח דכתב ושינה וכו' סירכיה דלישנא דהרא"ש ו"ל נקט והתוס' שם במגילה נתעודדו בזה ותי' דאפי' פשיטתניב הגוי שבועה אינו משביעו וקר"ן ו"ל תי' בע"א ע"ש: וראיתי להתוס' בריש בכורות דק"ל מהנה עובדי דישראל ונכדי שותפים ותירצו דהנה עובדי פליגי אאבנה דשמואל עכ"ל דהה דספ"ק ברייתא היא והה דפרק הרוע משנה שלימה היא והיכי פליג אבנה דשמואל אמתני' וברייתא והתוס' נקטו לה מעיקרא והא דתניא ובתי' ב' דהנה עובדי וכו' ונהי דתלמודא התם בסנהדרין דרין מיימי לסייעיה מהה דתניא מנין שלא יגרם הא מיהא מי עדיף מתני' ממתני' וברייתא ותוספתא דמרחץ והנה בהג"א ספ"ק דע"ז אחר שהעתיק מילתיה דאבנה דשמואל פתב מיהו רבא לית ליה האי דאבנה דשמואל ואפשר דהלכתא פנותיה עכ"ל ופי' מרן בב"י ח"מ סי' קפ"ב דשמיע ליה מהה עובדא דמיימי תלמודא בספ"ק דע"ז דנכרי וישראל שהיו שותפים דגוי שקיל שבתא וישראל בטר בשבתא ואתו לדינא לקמיה דרבא ואם איתא דאסור למעבד שותפות בהדיה הול"ל אסיר לה למעבד שותפותא בהדיה והוא ו"ל דחה ראיה זו דהתם פבר גשתתפו ומה הו"ל לרבא למעבד דאי הנה אמר לישראל לפלוגי שותפותא.

הנה מטי ליה פסידא וכל כ"הנ שרי וכו' עכ"ל ונראה דהג"א ס"ל דאפי"ה הול"ל להישראל דאיסורא איכא והוא יחוש לעצמו ולימא ליה דאי לא מטביא ליה פסידא לפלוג השתא ולינהר מפאן ולהבא דתו לא לעביד שותפו' בהדי גוי והב"ח ו"ל השיב ע"ד מרן ו"ל דעיקר ראית הג"א ממה שגזק רבא לדון להם ולא סילק עצמו מהה דינא.

ולענ"ד דאי מהא לא אריינא חדא דיד הגוי באמצע ולא מצי למימר להו לא מזדקנא לכו לדינא ותו דהא דאתו לקמיה לשאול על שפבר נקט גוי חד יומא וישראל חד יומא בכ"הג מזדקק והנראה לדידי להביא ראיה דמאן דאית ליה דרבא לית ליה הא דאבנה דשמואל מדאות' רבינא מהה דתניא ישראל וגוי שיש להם שותפות וכו' ואיכסוף ואמאי לא אהדר ליה דע"כ הך ברייתא לא מתרצתא היא דהיכי מצו להשתתף ישראל וגוי והא קי"ל דאסור כדאמר אבנה דשמואל דנדאי אבנה דשמואל פליג עליה כמ"ש התוס' בפ"ק דבכורות אלא ש"מ דרבא לית ליה האי דאבנה דשמואל וה"ט דלא תני תנא והמשתתף עמו אע"פי שאינו רשאי כדקתני גבי מכירה ולא שיה דשמואל צ"ל דקתני גבי מכירה וה"ה לשותפות ותני גבי מכירה דעיקר מכירה היא ע"ש בפירש"י והתוס' פירשו דעיקר איסור הפשוט הוא מכירה ע"ש משו"ה כי קתני מכירה ושות' נקט אע"פי שאינו רשאי גבי מכירה טפי מגבי שותפות אבל אי לא קתני אלא מלתא דשותפות גרידא איבעי ליה למתני אע"פי שאינו רשאי אהא הוכיחו שפיר דהה דקתני ישראל וגוי שקבלו בשות' והה דפ' הרוע נמו דקתני המשתתף עם הגוי צריף שירשום ולא נקט אע"פי שאינו רשאי צ"ל דפליג אאבנה דשמואל ואע"ג דהה דפ' הרוע לא תני לה מילתא באנפי נפשה אלא בהדי פהו וגבי.

פהן לא מצי למתני בהאי לישנא מ"מ הו"ל לתשש למפליגילהו פי היכי דנינקוט לגבי שות' דהני אע"פי שאינו רשאי דתנא לא. לתני מילתא דאתעביד באיסורא והכי איתא בירושלמי בפ"ב דמגילה אהא דתנו התם הנה פותבה ומגיהה וכו' הדא אמרה פורים מותר בעשיית מלאכה וכתבו הר"ן ז"ל בפ"י ההלכות ע"ש אלמא דעת הירושלמי פי היכי דאמ' פל דאי לא אמר קרא ה"נ.

במתניתין וברייטא נמי דכונסה לא תני תנא עד דמפרש. למילתיה אע"פי שאינו רשאי כדקתני גבי מכירת חמוד לגוי ואע"פי דמקרא נפק"ל שנתפוח דנכרי וישאל דפטור מן הבכורה מדכתיב בישאל וע"ש בתוס' במאי דתנו והמשתתף וכו' ובשאלממתני לא קשה דהא לאבוה דשמואל האי דקתני אע"פי שאינו רשאי גבו מכירה אפוליהו קאי אלא קרא מאי איכא למימר ואפשר דהא דאמרין דאי לא אמר קרא ה"ד קרא כדכתיב אבל מילתא דאתניא מדרשא בעלמא אמר קרא וכבר עמדתי בזה בספרי זוטא חיים וחסד במערתא דחסידי ואין פאן מקום להאריה: הדרן לדינא דעת רוב הפוסקים דמלתיה דאבוה : דשמואל מדינא ולא ממדת חסידות והכי מוכחא טפי סוגיא דבכורות דמוקי להמתני דהמשתתף עם הגוי דאמרין דאינו רשאי דומיא דגבי מכירה דמדינא הוא דמשום מילתא דחסידות לא לתני תנא אע"פי שאינו רשאי וכבר מרן ז"ל בב"י שם סי' קפ"ב סינדר את המערכה ודעת הרמב"ם והוא באחר ע"ש והג"א דס"ל דרבא לית ליה דאבוה דשמואל יחידאה הוא: ואתה דע לה דהתוס' בסנהדרין ובחז' רבינו יונה ז"ל שם והתוס' בבכורות שם והרא"ש ז"ל שם ולשם ובספ"ק דע"ז והר"ן ז"ל שם פלם נקבצו באו בית יוסף סי' קפ"ב חלק על ס' רשב"ם ז"ל דס"ל דאפילו נתחייב לו שבועה אינו רשאי להשביעו אלא דרשאי הוא להשביעו שלא יפסיד ואע"ג דבנדאי פשישבע ישבע.

בשם אלהיו מ"מ בז"הו אינם נשבעים אלא בקדשים שלהם ע"ש מה שהאריכו בדבריהם ודבר הלמד מעניינו דע"כ לא הקילו הני רבנותא אלא בדעבר ונשתתף ונתחייב לו הגוי שבועה דרשאי.

להשביעו משום דאינו נשבע אלא בקדשים שלהם אבל לא שהתירו על סמך זה להשתתף עמהם דמילתיה דאבוה דשמואל אפתי בדנפתה קנימא וכ"כ הג"א בספ"ק דע"ז דר"פ מודה לכתחלה דאסו' להשתתף וכן כ' בפשי' מוהרשד"ם בי"ד סי' צ"ג ע"ש: איכרא מדיהבו טעמא רבה דאין נשבעין אלא בקדשים שלהם ומשתתף ש"ש ונדבר אחר ועל השתוף לא הוזהרו בני נח ומשום לפני עור ליכא גבי ישאל פיון דאינו לאו מפנרש הוא א"כ אמאי מחמרי' פנלי האי שלא ישתתף משום דילמא מתחייב ליה שבועה דהא לכי משתבע נמי בקדשים ליכא משום לאו דלא ישמע על פיה וכן מוכיחין דברי הטור בא"ח שכתב ואין פל אדם יכולין לעמוד בזה וגם רש"י התירו לפי שהנכרים עכשו אינם עובדים כ"ום עכ"ל קרי בחיל דהותרה הרצועה לדעת רש"י.

להשתתף עמהם מהו טעמא גופיה דכ' הנה רבנותא ומה. לנו לחלוק את השוין ונראה שזו היא דעת רמ"א בא"ח שם שעמ"ש מרן שלא להשתתף וכו' עובר משום לא ישמע על פיה וכו' הגיה וכתב ויש מקילין לעשות שנתפוח עם הגוי בז"הו וכו' ומייתי לה משם התוס' בפ"ק דבכורות שכתבנו ע"ש וכ"כ בהג"א ומוהרשד"ם ז"ל אלא דהתוס' ז"ל פלפי מה שחזרו על רשב"ם דאסור להשביע כ' להתיר אבל לדינא בז"הו לאו עובדי

כ"ום מיהו מודו וְאָזְלוּ דְשָׂרֵי לְהַשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם וּמָה שֶׁהִתְחַמֵּר הָרַב ו"ל בְּשִׁבּוּעַת הַתּוֹגְרָמִים שְׁנִשְׁבָּעִים בְּסִפְרֵיהֶם: יוֹתֵר מִשְׁבּוּעָה בְּקִדְשֵׁים דְּהֵתָם לְאוֹ לְשֵׁם אֱלֹהוֹת וְהִכָּא לְשֵׁם תּוֹרָה ע"ש אֲנִכִי עָנִי לֹא כֵן עִמְדֵי דְהַתּוֹרָה לֹא הִקְפִּי אֶלָּא עַל הַשְּׁמַעַת שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא עַל שְׁחֻשְׁבִּים שֶׁהִיא תּוֹרָה: וְרֵאִיתִי לְהִרְדָּב"ז בְּחִדְשׁוֹת סִי קס"ו שְׁנִשְׁבָּעַל עַל הָאֵי דְאֶמְרִינֵן אֲסוּר לְהַשְׁבִּיעַ גּוֹי בְּיַרְאָתוֹ וְכִי יִפְסִיד מְמוֹנֵוּ בְּשִׁבְלֵי זֶה הָאִסוּר עַכ"ל וְאִינִי מִבִּין דְּזוֹ הִיא דַּעַת רְשָׁב"ם ו"ל ור"ת חֵלֶק עֲלָיו וְהִתִּיר פְּדֵי שְׂלֵא יִפְסִיד זֶה מְמוֹנֵוּ גַם הָרַב בְּתִשׁוּי הַעֲלִים עֵין שֶׁל מַעֲלָה מִהֲנִי מְלִי דְשִׁנּוּי רַבָּנָן בְּדַבְּרוּרֵיהוּ וּפְסִיק וְתַנִּי לְהִתִּיר וְלֹא נִסְתַּיֵּיעַ מִפֶּת הַקּוֹדְמִים רַבָּנָן סְבוּרָאֵי נו"ן וְעֵינֵן לְהָרַב בֵּית יְהוּדָה ו"ל י"ד סִי ה' מָה שֶׁפִּלְפֵּל בְּחֻמְהָ וְאִין הַפְּנָאֵי מִסְכִּים.

וְדַע לָהּ שֶׁכָּל הַדְּבָרוֹת הַנֶּאֱמָרִים בְּאֵמֶת לְאֲסוּר אֲסוּר אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פֶּה הַיּוֹם הַפְּלִילִים אֵינָם מִשְׁבִּיעִין אֶחָד גּוֹי וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּזֶה הַלְשׁוֹן בְּאֵלְלָה אֶלְדִּי לֹא אֵילָא אֶלָּא הֵנוּא ר"ל בְּאֵלוֹהַ שְׁאִין אֵלוֹהַ בְּלַעְדוֹ אֶלָּא הוּא אֶלָּא שְׁפִלִילִים חֲלוּקִים בְּעִיסְתָּן כַּת א' מִשְׁבִּיעִין שְׁבּוּעָה זֹאת לְפָנֵי הַפְּלִיל וְנִפְטָר וְכַת אַחַת אוֹמְרַת לְהִתְחַמֵּר עֲלָיו שִׁישְׁבַע שְׁבּוּעָה בְּבֵית הַתְּפִלָּה לְפָנֵי הָאָרוֹן שִׁישׁ בּוֹ ס"ת וְכֵן כְּשֶׁהִגִּיב יִתְחַיֵּיב שְׁבּוּעָה לְיִשְׂרָאֵל מוֹלִיכִים אוֹתוֹ לְבֵית תְּפִלָּתָם וּמִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ לְפָנֵי סִפְרָם וְאֵינָם עוֹשִׂים שׁוּם שִׁנּוּי בֵּין יִשְׂרָאֵל לְגּוֹי וְנִלְע"ד דְּאֶפִּילוּ לְדַעַת מוֹהַרְשֵׁד"ם ו"ל דְּמִחְמִיר בְּסִפְרֵיהֶם ה"ד לְהַשְׁבִּיעַ בָּהֶם כְּעֵין מָה שְׁנִשְׁבָּעִין בְּקִדְשֵׁים שְׁלֵהֶם אֲבָל לְעִמּוּד אֶצְלוֹ וְלְהַשְׁבִּיעַ בְּשֵׁם הַשֵּׁם מוֹדָה הָרַב דְּמִשְׁרָא שְׂרִי וְלִיכָא שׁוּם.

לְתָא דְאִסוּרֵי כֵן נִלְע"ד הַקְּצָרָה: (עט) שְׁוֹתְפִים בְּחֻצָּר. רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שְׁוֹתְפִים בְּחֻצָּר א' וּבֵית א' מִבְּתֵי הַחֻצָּר נְפוּלָה וְעוֹמְדָת וְכֵן בְּשָׂאֵר הַחֻצָּר הַמְּגִיעַ לְכָלְלוֹת תְּשִׁמִּישֵׁי הַחֻצָּר חֲסוּרֵי מְחֻסְרָא מְרָאֵהוּ נְפוּל וְעִמְדָּא רְאוּבֵן וְתַבְעֵי מִשְׁמַעוֹן שְׁוֹתְפֵי לְבָנוֹת הַנְּהַרְסוֹת לְתַמְנֵן הַחֻצָּר כְּדִי לְדוֹר בָּהּ וְלְהַשְׁפִּירָה לְזוּלַת כִּי א"א לְדוֹר בָּהּ בְּלִתֵּי תִיקוֹן מְקוֹם תְּשִׁמִּישׁ כְּלָלוֹת הַחֻצָּר וְגַם לְבָנוֹת אֶת הַנְּפוּלָה לְיִהְיֹנּוֹת מְשַׁכִּירוֹת וְשִׁמְעוֹן דּוֹחָה אוֹתוֹ מִיּוֹם אֶל יוֹם וּמִחֲדָשׁ לְחֲדָשׁ וְיִרָא כִּי לֹא יִכּוֹל לוֹ אֲזַ עִמְדָּא רְאוּבֵן וּבָנָה אֶת הַבֵּית הַהוּא וְתִיקֵן כָּל הַנְּהַרְסוֹת הַצְּרִיכִים לְתִשְׁמִישֵׁי הַחֻצָּר מְכִיסוֹ וְהַשְׁפִּיר אֶת הַבֵּית לְזוּלַת ע"מ לְקַבֵּל שְׂכָר הַבֵּית לְעַצְמוֹ בְּאוּמְרוֹ כִּי לֹא מְמוֹנֵוּ אִין כָּאֵן בֵּית לְהַשְׁפִּירָה וְשִׁמְעוֹן מֵאֵן יִמָּאֵן לְמַחְלוֹ שְׁכִירוֹת הַבֵּית הַהוּא וּבָאוּ לְהַתְדַּיֵּין אֶצְלֵי לְהוֹרוֹת לָהֶם דְּבַר הַמְּשַׁפֵּט כְּדַת מָה לְעֲשׂוֹת אִם יֵשׁ בְּזֶה לְתָא דְאִסוּרָא דְרַבִּיתָא אוֹ לֹא וְאֵת"ל דְּלִית בָּהּ לְתָא דְאִסוּר רַבִּית כֵּינֵן דְּאוֹתוֹ מוֹחָה בּוֹ שְׂלֵא יִהְיֶה אֶהֱנִיָּא לוֹ הַמְּחָאָתוֹ או"ד רְאוּבֵן מְדִידָיָה קָא אֶכִּיל וּבְהִתִּירָא אֶכִּיל וְחֲדִי: זֹאת אֲשִׁיב בְּפִרְק הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה דָּף קי"ז תְּנֵן הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שְׁנִפְלוּ אִמֵּר בְּעַל הַעֲלִיָּה לְבַע"ה לְבָנוֹת וְהוּא אֵינּוּ רוּצָה לְבָנוֹת הָרִי בְּעַל הַעֲלִיָּה בּוֹנָה אֶת הַבֵּית וְדָר בְּתוֹכָהּ עַד שִׁיתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו רִי"א אָף זֶה וְכו' צְרִיף לְהַעֲלוֹת שְׂכָר וּפִירִש"י דְּקִסְבֵּר ר"י זֶה נִהְיָה זֶה אֵינּוּ חֲסֵר חֲזִיב וְצְרִיף לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׂכָר וְאִי לֹא מְחֻזִי כְּרַבִּית וְהַתּוֹסֵף הַק' עֲלָיו דְּאִין אֵנּוּ צְרִיכִים לְטַעֲמָא דְרַבִּית שְׁהָרִי טַעֲמוֹ מִשׁוּם דְּזֶה נִהְיָה וְזֶה אֵינּוּ חֲסֵר אֲסוּר ע"ש וּבְנֻדָּאֵי דְטַעֲמָא דְזֶה נִהְיָה וְזֶה אֵינּוּ חֲסֵר דְאֲסוּר ר"י לֹא מִשׁוּם אִסוּר רַבִּית אֶלָּא מִשׁוּם לְתָא דְגִגְלוֹ כֵּינֵן שְׁנִיָּהּ שְׂלֵא מְדַעַתוֹ וְכַדְכּוֹנוֹתֵי הֵתָם בְּגַמ' גְּבִי הַנּוֹתָן צְמָר לְצַבְעֵי וְלֹא דְחִי דְשִׁאֲנֵי דָר בְּבֵית דְאֲסוּרֵינֵן מִשׁוּם דְּמְחֻזִי כְּנוֹטֵל שְׂכָר מְעוֹתָיו וְטַעֲמָא.

עושה סחורה בפירתו של חבריו ואם דר בה הבונה אם לא חסר בה דבר אינו מעלה לו שכר ע"ש אלמא הדר בה זוכה אבל להשפירה לאחרים לא.

הא לא שמה מתייא דהתם אין לבונה שום זכות באותו קרקע אבל בחצר השותפים דאית ליה זכותא בגנה דחצר משא"כ הבית והעליה דאית ליה בגנוה: איברא: : דחזיתיה להרשב"ש ז"ל סי' רע"ח שכתב א לענין מה שפנה הקונה את הבית פתב וז"ל דאם הקונה שפנה זה הנה מחמת שלא הנה מקום לדור בו אינו חייב להעלות לו שכר פדאמרי בהבית והעליה וכו' עכ"ל משמע מדבריו דוקא לדור בה ואע"ג דהוא שותף.

כמבואר בפאולה ומדמה לה ליורד ברשות דשמין לו דשותף פיורד ברשות דמי ופיורד ברשות פבר כתבנו משם הנמק"י ז"ל. דדוקא לדור בה אבל לא להשפירה ע"כ נראה לע"ד לחלק דשאני יורד ברשות נהי דשמין לו הא מיהא בע"ה אינו מחוייב לבנות מן הדין אלא שהוא מעצמו ירד וככה אפילו להכי מסתייה דיהבינו ליה למיזר בה ולא לאוגורי אבל בבית ועליה ושאר תקוני החצר דבריא בחיובא לבנות ואיהו קאמר דלא ניחא ליה לבנות ולא לקבל שכר השכירות לא שני לן בין לדור בין להשפירה לאחרים: ואתה דע לה דמ"ש הטור בשם הרמ"ה ז"ל בסי' קס"א אשר הונף ואשר הורם דהם תמנו וישפירו את הבית ויקחו השכירות עד שיקחו מחלקו המגיע לו עכ"ל לאו למימרא דמה שגובים מהשכירות ינפו אותו מהוצאת הבנין דא"כ מה זו העצה היעוצה להוציא מכיסו ההוצאה ויקבל אותה בפרוטרוט אין לה תוחלת ממנושכה גדולה מזו למעכב על ידם תאנות לבו נמת לו שלשיגבו חלקו מהוצאה ינהה מהשכירות של ביתו וכי נותנים לתינוק כל.

מה שישאל נמצא חוטא נשפר אלא ודאי פשיטא. לענ"ד שיהם יזכו בשכ"י הבית עד שיפרע להם וזה מנוקדק בדברי הטור שכתב ויקחו השכירות דהול"ל ונהם יגבו אבל לשון לקיחה מורה על לוקח בחנם ועוד דהו"ל לישנא קלילא יקחו מהשכירות חלקו המגיע לו ומה לו לדרף ארובה.

שו"ר לה' ה' הלבוש ז"ל שם שכ' וז"ל ויקחו השכירות עד שיפרע חלקו דעת: שפתיו ברור מללו כדכ' בעניו': : ואנכי חמותי ראיתי אור להרב מוהר"ש הלוי ז"ל בח' ח"ה ס"סי ז"ך שכת' וז"ל אבל מה דמספק"ל הוא אי יכול להשפירה לאחרים ונלע"ד פעת אם רבנן ס"ל דלא מחזי כרבית הוא בהיותו דר בתוכה אבל להשפירה לאחרים נראה דרבנן יודו דמחזי.

כרבית ואסור להשפירה וכו' כל פהאי נראה כל אותם הפעות שיטול מהשכירות. מחזי כרבית וכו' עכ"ל עניי אני רואה דהרב ז"ל שנה משנתו פשיטת רש"י ז"ל.

דטעמא דר"י משום איסור רבית ולא חש למה שהקשו התוס' ומוכרח דהסוגיא משום זה.

נהנה וזא"ח. נגעו בה ולפום שמעתתא דב"ק משום דביתא משתעבדא לעליה פדכתי' וגם לא הביט בדברי הלבוש ואם הרב ז"ל לא נחה דעתו מדבריו הנה לו לכותבו ולחלוק עליהם.

פְּדָרָה פֶּל האר"ש וְהַרְב כנ"ג בהגהב"י אות ח"י הַעֲתִיק דְּבָרֵי מרש"ל ו"ל וְלֹא עָרְעַר
עָלָיו פְּלוּם: וּבִשְׁנַת כִּי: מִקֵּד"ש מל"ך הו"א לפר"ק זְכִיתִי . .

שְׁנַת־אֶסְדֵּן אֶצְלֵי אֶחָד מִבְּנֵי עֲלִיָּה בְּנֵי צִיָּו הַיְקָרִים גְּדוֹל הַנְּאָמָר אֲמִירְתוֹ לְגִבּוֹה תוֹרָה
וּקְדוּשָׁה חֲמִיד לְבֵא הַרְב ר' יִשׁוּעָה צָבִי נר"ו מְדֵי דְּבָרֵי בּוּ בְּעֵנָן זֶה הַסְּפִים עָמִי. לְעֵנָן
דִּינָא דְּשָׂרֵי לְהַשְׁפִּירָה לְאַחֲרִים וְלִיטוֹל הַשְּׁכָר לְעַצְמוֹ וְכַתֵּב ע"ז מְטַהֲרֵת יד הַדְּחַשׁ אֲתִיָּא
בְּמָה הַצַּד בְּכַתְּבָא דִּינָא דֵי רְשִׁים וְז"ל וְלִקְוֹצָר דַּעֲתִי הֵייתִי מְדַמָּה דְּבָר.

זֶה לְהֵיָא שְׂכֵי הַרְמַב"ן וְז"ל וּפְסָקוֹ מֶרֶן וְז"ל בְּסִי רִי"ו דְּרִשְׁאֵי הַשְּׁוֹכֵר לְהַשְׁפִּיר לְאַחַר
וְהֵ"ה אִם קָבֵל בְּמִתְנַת לְזִמָּן כ"וּךְ פְּמִתְבָּאָר מִדְּבָרֵי הַסֵּמ"ע וְז"ל סִי שִׁי"ו סִק"ה וְא"כ ה"ג
מְלִבֵּד שְׂיִישׁ לֹו חֲלָק בְּקָרְקַע פִּינָן שְׁמָן הַדִּין דָּר בְּתוֹכָהּ הֵיא קְנוּיָה אֶצְלוֹ עַד שְׁיִפְרַע וְשָׂרֵי
לֵיה לְהַשְׁפִּירָה לְאַחֲרִים וְכ"ש לְהַשְׁפִּיר הַעֲלִיָּה וְהוּא דָּר בְּבֵית כְּנַלְע"ד.

וְאַתָּה קְדוּשׁ תְּבַחַר וְתִקְרַב אֶת אֲשֵׁרִיאֵמֵר כִּי הוּא זֶה קָם דִּינָא מִפִּי עֲלִיוֹן מו"ר נ"ר עכ"ל
הַרְב נר"ו. וְלַעֲנֵ"ד דְּשִׁנְיָא דָּא פִּינָן דְּאִיפָא צַד הַלְוָאָה בְּמָה שְׁהוּצִיא עַל הַבְּנִין וְהִלָּה מְחֻיָּב
לְשַׁלֵּם לֹו פֶּל יִצִּיאֻתִיו מְחֻזִּי פְּרִבִּיתָא לְדַעַת מוהר"ש לוי וְז"ל וְכַעַת מְצִאתִי לְהַרְב דְּבָר
מִשָּׁה וְז"ל ח"ב סִי מ"ב שְׂכֵי מַעֲשֵׂה בָּא לְיַדְנוֹ וְהַרְב בֵּית דָּוִד וְז"ל דָּן אֶת הַדִּין בְּזֶה שְׁיִחְלֻקוּ
שְׁכָר הַבֵּית מִהַשְׁכִּירוֹת לְאַחֲרִים ע"ש וְלַעֲנֵ"ד הַקְּצָרָה פְּחִ'תָּת הֵיא דְּזוֹכָה הַבּוֹנָה בְּכָל
הַשְּׁכִירוֹת וְאֶכֶל הִלָּה וְחֲדֵי זֶה נִלְע"ד לְהַלְכָה אֶכָּל לְעֵשׂוֹת מַעֲשֵׂה הַרְיָנִי מְבַטֵּל דַּעֲתִי לְפָנֵי
עַפְרוֹת פְּפוֹת רְגִלְיָהֶם רְגֵל יִשְׂרָה: עוֹד שְׁרִטְט וְכַתֵּב הַרְב אִישׁ רַב"י הַרְב יִצִּי"ץ וַיִּחְיֶיהוּ
כִּיר"א וְז"ל דְּרָף אֲגַב רְאִיתִי לֵה' הַמְּאֻסָּף סָף בְּסִי קִס"ד אֹת ט"ז בְּהַגְהַב"י וְז"ל וְהֵא
דְּאֲמַרְיָנוּ הַדָּר בְּחֻצָּר חֲבִירוֹ שְׁלֵא מִדַּעַתוֹ צָרִיף לְהַעֲלוֹת לֹו שְׁכָר אֲתִי דְּלֵא כִר"י הַרְמַב"ם
וְז"ל בְּאֲגְרוֹתִיו עכ"ל וְדְבָרִים פְּכַתְבָּן קָשִׁים הֵם בְּעֵינֵי דָּאִם נְאָמֵר דְּהַפְּנוּנָה הֵיא דְּהִקָּא
אֲמַרְיָנוּ דִּלְר"י דְּוִקָּא מְשׁוּם שְׁחֲרוּרִית דְּזֶה נְהַנָּה וְזֶה חֲסֵר חֲזִיב הֵא אִינוּ חֲסֵר פְּטוֹר א"כ
הֵיא דְּאֲמַרְיָנוּ דְּצָרִיף לְהַעֲלוֹת לֹו שְׁכָר דְּאִינְרֵי בְּזֶה אִינוּ חֲסֵר אֲתִי דְּלֵא כִר"י קָשָׁה לְזֶה
דִּיאֵמֵר אֹתוֹ מ"ד פֶּה דִּר"י מְחֻיָּב אִף בְּזֶה אִינוּ חֲסֵר פְּדִאֲמַרִי מְרִי בְּג' מְקוֹמוֹת אֶסֶר ר"י
לְהִנּוֹת מְמֻמָּן חֲבִירוֹ וְזֶה שְׁאֵמֵר הַש"ס מְשׁוּם שְׁחֲרוּרֵי דְּחִיָּה בְּעֲלָמָא הוּא וְעוֹד דְּהוּל"ל
וְכ"ש דְּלֵא אֲתִי כִת"ק וְכָבֵר עֲלָה בְּדַעֲתִי לְהַגִּיָּה בְּדְבָרֵי וְכַצ"ל אִין צָרִיף לְהַעֲלוֹת לֹו שְׁכָר
וְכו' אִף אִם זֶה ק' דְּזֶה כְּבָר אֵמֵר בִּפ"ב דְּב"ק דָּף ר' שְׁאֲנֵי הֵתָם מְשׁוּם שְׁחֲרוּרִיתָא הָרִי
דְּהַש"ס אֻקֵּי דְּבָרֵי ר"י דְּזֶה נְהַנָּה וְזֶה אִינוּ חֲסֵר פְּטוֹר בְּאֲוֹנָן דְּאִין בְּיַדְנוֹ פָּח לֹוֹמֵר בְּס'
ר"י בְּזֶה נְהַנָּה וְזֶה וְכו' לֹא לְחִיּוֹב וְלֹא לְפִיטוֹר וְלִכְלֵל הַדְּבָרוֹת לֹא זְכִיתִי לְהַבִּין פְּוִנְתוֹ בְּמ"ש
אֲתִי דְּלֵא כִר"י וְכִי מְשַׁנָּה אוּ בְּרִיָּתָא הֵיא זֹו הֵלֵא דְּבָרֵי הַאֲמוּרָאִים פְּמְבֻנָּר בְּפָרְק פִּיצַד
הַרְגֵּל שָׁם וְא"כ מָה הַלְּשׁוֹן אוּמְרֵת אֲתִי דְּלֵא כִר"י פְּשִׁיטָא דְּאֹתוֹ מ"ד דְּאִין צָרִיף לְהַעֲלוֹת
לֹו שְׁכָר אֲתִי דְּלֵא כִר"י וְס"ל פְּרַבְּנָן דְּזֶה נְהַנָּה וְזֶה א"ח פְּטוֹר מְלִבֵּד מ"ש דְּאֲפִשֵׁר דָּגָם
ר"י מוֹדָה בְּאֲוֹנָן שְׁדְּבָרֵי צָרִיכִים יִשׁוּב.

אֶת זֶה פְּתַבְתִּי בְּעֵטִי"ו שְׁל נח"ץ וּפְנָאֵי לֹא הָיָה לִי לְרֹאוֹת שְׁאָר סְפָרֵי הַקְּדוּשׁ וְכָבֵר מְלִתָּא
אֲמוּרָה כִּי לֹא בָּאתִי כִּי אִם לְקַיָּים קָרַב לְגַבֵּי דִּיְהֵנָּא וְאֵדְהֵן חֲמַדְתִּי וַיִּשְׁבַּתִּי בְּמִשְׁכָּן שְׁלֹו
אֲבִיר הַרְוּעִים מְשָׁם רְוַעָה אֶבָּן יִשְׂרָאֵל וְתוֹרָה יוֹצֵאָה מְנוּפָּה וּמְשׁוּפָּה דִּידוֹת מְשֻׁפּוֹתִיף
הֵם הַרְהִיבוּנִי לְהַכְּנִס לְפָנֵי וְלַפְנִים מְמַחֲצִיתִי בְּמִלִּי מְלִי קִטְנ"י דְּאִית בֵּיה מְשׁוּם פְּסוּפָא.

הלא פה דברי חז פּרעא אארעא וחד פּרעא אסוסיא פּדרה יום פה וכּדרה יום פה פּפרק אלו הם הגו'לין אגב צערא ואגב שטפא עבדא דנורא אנא מחוי קידה קמיה דמני"ר נ"ר המכריע פּלביא עבד טבי מקטני בני ארץ האבי הצעיר ישועה צבי ס"ט (פ) שותפים.

קי"ל דשותף ששינה מדעת חברו וגם מחמת השינוי ההוא הרויח השכר לאמצע ואם הפסיד לעצמו ואין חברו חייב לשלם לו חלקו כמ"ש בטוש"ע סימן קע"ו סי"א ופשוטן של דברים מוכיחין דה"ד בדמטיא הפסידא בגופא דקרנא אבל אי לא מטיא הפסידא אלא בשבחה פגון שאם לא שינה הו"ל רנוחא ביהיא עסקא והשתא דשני מדעתא דחבריה לא אשתכח ביה רנוחא דבכ"הג לא מחייב למיהב לשותף מאי דהו"ל למרנוח דאינה אלא מניעת רנוח בעלמא ודמטיא למבטל פיסו של חברו דאין לו עליו אלא תרעומת: איברא ביה דקי"ל שותף שאמר לחברו לישן הפירות עד שיגיעו לפרקן דשומ' לו כמ"ש שם סי"ד פתב מרן בב"י שם בשם רבינו ירוחם ו"ל שנוראה שאם מכר בלא רשות באותו הזמן שאין ראוי לימכר אותה הסחורה ונתתיקרה חייב לשלם דהו"ל פשינוי וכ"כ בעיטור מפירש"י ו"ל עכ"ל ופסקו ה' רמ"א סי"ד שם והנה במאי דטעמא טעים דהו"ל פשינוי לכאורה קשה דקי"ל השותפים ש"ש הם והו"ל שמי' בפעלים כמ"ש ס"ח ובס"סי אר"ץ נתבאר דשמירה בפעלים פטור אפילו מפשיעה והנראה דשאני הכא דאתרי ביה שלא למפור עד עת בא דברו וכינן דעבר אמיקרא דחבריה בריא בחיובא הוא ומצאתי להכנ"הג שם אות ככ"ב בהגהב"י שנורגש מזה וכתב פי' פשיעה זו דהני פמזיק בידיים עכ"ל ומנכרח אתה לומר פן דאלת"ה תק"ל אגופה דברייתא ופסקו הש"ע שם סי"א דקתני אמר לו לקנות חטים וקנה שעורים אם פחתו פחתו לו אמאי לא יהיה אלא פושע שמירה בפעלים היא ופטור אפילו מפשיעה אלא ודאי דהיינו דוקא בפשע בשמירתו אבל פשינוי ועבר אמיקרא דחבריה בריא היזקא הוא ושפיר מחייב והרב כנ"הג ו"ל קצר במקום שהי"ל להאריף וחיידוש הוא קמ"ל הב"י דחייב גמי ברנוחא דהו"ל למרנוח פמו שינה אם נתתיקרה בפרקא: גם אשו"ר למר"ן בב"י שם מחודשים י"ב שכתב משם הרב מוהרי"קו ו"ל שו' ט"ו שפל המשנה לעשות דבר בשותפות דמסתמא חברו מקפיד עליו פל ההפסד שאפשר לתלות שפא מחמת השינוי חייב לפרוע עכ"ל ואם הדברים כפשוטן לא ידענא מאי קמ"ל אי משום דקאמר פל שאפשר לתלות שפא ההפסד מחמת השינוי פשיטא דכי מחייב ליה בי דינא דייקי טפי לאפוקי ממונא מניה איברא דהרב ו"ל אתשיל קמיה דע"י שינוי השותף שריבה הפעות נמצאו שבותות בלתי להלוות וגם המשפונות בלתי וכו' ועי"ז נגרע מהרינוח שהיה ראוי בחנות אם לא היו רבות הפעות ודין הדיו לחייב השותף שעשה שלא ברשות חברו ואהא מסיק דצריף אומדן דעתא במה היו מרויחין וכמו שהאריף ריף שם ומרן ו"ל חזר וכתב קיצור דבריו והא עדיפא מדרזו ו"ל דאלו התם הא חזינו דבפרקא נתתיקרה והו"ל פשיעה אבל הכא בנדון הרב מוהרי"קו ו"ל דלא מינפר היזקא אלא דרבויה הפעות גרם מניעת הרינוח ואפי"ה פסק לחייבו נצדק הרב מוהרשד"ם ו"ל בח"מ סי' קס"ג שכתב והאמת דחיידוש זה לא הביא והו הפוסקים ומ"מ פדאי הוא מוהרי"קו לסמוך עליו ולדון ע"פי סברתו פיון שלא נמצא בו חולק על דבריו אבל הבו דלא לוסוף עלה ואין לה בו אלא חיידוש ע"ש ובס"י פ"א נסתיעע ממונא לנדונו שם לחייב המשנה פפי מה שהיו שונים העורות במקום שהיו שם ע"ע ובס"י קע"ט פתב דברי מהרי"קו ו"ל הללו ודקדק מדבריו שכתב ויש להטיל עליו

ולא פתב מטילין עליו להשמיענו שאע"פי שקה אפשר לומר דאין זה שורת הדין מ"מ ראוי להטיל עליו זה הקנס ולעשות פן יען דבר זה תיקון העולם ודבר מצוי הוא וכו' ע"ש ואחריו נמשך הרב משפט צדק ז"ל ח"ב סי' נ"ו דף קנ"א ע"ב ונראה דלא פתב הוא ז"ל דמדין קנס ביה ומפני תיקון העולם אלא במה שיש לתלות שמפני השינוי נגרם ההפסד במניעת הרינוח מהתנות אבל אם היה הדבר ברור שמחמת השינוי באהמניעת הרינוח מדינא נמי מחייב הוא לשלומי: וראיתי לה' מוהריט"ץ ז"ל סי' צ"ה עלה ונסתפק במאי דמספק"ל ופשיט לה מדברי מוהרי"קו ז"ל הנאמרים באמת ודקדק מדברי הרמב"ם ז"ל ועם שיש לדחות דקדוק דדייק מלשון רבינו מ"מ הדין דין אמת וע"ע בספר אהלי יעקב לה' מוהרי"ק"ש ז"ל סי' ע"ה בענין שליח ששנה ובמה שהאריך וממבטל פיסו של חבירו שאין לו עליו אלא תרעומת לק"מ דהתם אי בעי למשקל מניה מאי דאית ליה גביה מחייב לשלומי כדכתבנא לעיל במערכת אות מ סימן א' בס"ד ודעת ה' מוהרי"קו ז"ל פ"ן דע"י רבוי המעות נמצאו שבותות והו"ל כתובע את פיסו ואע"פי שאין לדון ולחלק דמי יימר דמזדקקי ליה לווים וכיוצא מ"מ האי מלתא מפי גברא רבא אתאמרא והעתיקה מן בב"י ז"ל וכתב מוהרי"ט ז"ל ה' מיהא צריך להתנישב בדבר פיצד משערין ושמן אבל גדון רי"ו אשר הונף ואשר הורם דינא יתיב וספרין פתיחו: (פא) שותפים.

ראובן ושם' נשתתפו ע"ת שלא יעשה שום אחד מהם שום דבר בלתי רשות חבירו ומצא ראובן סחורה בזול כ"כ ולקחה ופרע דמי חצייה ושמע שמעון ושתק אדהכי והכי נלב"ע ראובן וחל"ש ועמד בעל הסחורה ותבע תשלום דמי הסחורה משמעון והשב ישיב שמעון לאו בעל דברים דידי את' יען פי הסחורה הדין עם שמעון מהר"ח יעקב ז"ל ח"מ סי' ב' בספרו סמא דחיי ועיין בקונטרס אחרון להרב הנז' בבבאור סי' ע"ז ועיין ש"ת הרשב"ץ ז"ל ח"א סי' קע"א ועיין בש"ת הרב פ"מ שלמה בח"ה סי' ע"א ובמה שהארכתי לעיל בדין שותף שלקח סחורה לצורך השותף בס"ד: (פב) שותפים.

בדין נתפס על חבירו בעלילה שלא מחמת השותפות ושותף שסירב בעכ"ם לילה לדון עמו בעש"ג והעליל עליו ומחמת זה אינרע לו הפסד עיין להרב אדמת קדש סי' : ח"ן וסי' ע"א באריכות: (פג) שותפים.

אם נעשה העסק במקום שמנהגם שלא יצטרכו בעסקיהם השותפים לדין תורה אלא בערפאות מנהגם מנהג וכמ"ש מוהרש"ך ז"ל ח"ב סי' רכ"ט אם נעשה העסק והשותפות באותו מקום והלכו למקום אחר חייבים ללכת לאותו מקום שם סי' רכ"ח וק"ס ועיין בה' כנ"ה ח"מ סי' ר"א בהגהב"י אות ל"ד ול"ה וכן הדין אם א' הרחיק גדוד שצריך לחזור למקומו דהיינו מקום שנעשה בו השותף אפילו למאי דנהגין השתא שהתובע הולך אחר הנתבע כמ"ש מהרשד"ם ז"ל בח"ה סי' ק"ג וכפולה היא בסי' שפ"ו ועיין להכנ"ה ח"מ סי' י"ד בהגב"י אות ל"ד: (פד) שותפים.

שותף שנתפס בב"ה אע"פי שנתפס בשביל מעות עצמו נוטל חלק ברינוח שהרויח חבירו בעוד שהוא אסור מהרש"ך ז"ל ח"א סי' קס"ב הכנ"ה ח"ה סימן קע"ו אות מ"ה וצ"ע בשותפים במלאכתם דלא מצינו זה נהנה וזה מועל: (פה) שותפים.

ב' שהיו בעלי אומנות אחת : ולימים קנה א' מהם סחורה ונתחלקה ביניהם וקרה מקרה ונרצרו על אותה סחורה שנגנבה היא מבית שר אחד ועמד א' מהשותפים ופיס לשר חייבים השותפים לפרוע חלקם במה שהוציא לפייס לשר כנ"הג סי' קס"ג בהגהב"י אות ע"ד משם הרב מוהר"ש הלוי ז"ל סי' כ"ו חח"מ: (פו) שותפים.

קי"ל השותפי' או המתעסקים בממון אחרים וקבעו להם זמן לעמוד בשותפות ובתוך הזמן מת אחד מהשותפי' או מהמתעסקים בטלה השותפי' כמ"ש בטוש"ע סי' קע"ו סי"ט והוא מועתק מלשון רבינו בספ"ה מה' שותפים וטעמא טעים שפבר יצא הממון לרשות אחרים וכו' עכ"ל וה"ט שייך בשותפי' שהטילו לכיס השותפי' כל אחד מה שיאותו שאותו הממון שהטיל ראובן פשמת יצא לרשות יורשיו וכן נמי במתעסקים בממון של אחרים ה"נ דמשמעדי אהדדי ולא מצו לפלוג קרנא או ריוחא בנו זמנא דקבעו להם פדאמרי' בהמקבל דק"ה אמר .

רבא הני בי תרי דעבוד עיסקא בהדי הדדי ורנוח ואמר ליה חד לחבריה תא ונפלוג ואמ"ל חבריה תא ורנוח טפי דינא הוא דמעכב וכו' ופירש"י ז"ל דמייירי בב' שקבלו ממון מאדם אחר להסתחר ויחלקו ביניהם המתעסקים ובעל העיסקא כמשפט וקבעו להם זמן ואמ"ל חבירו בתוך הזמן לחלוק הריוח מצי מעכב עליה עד פלות הזמן שקבעו להם עם בעל העסק ויחזרו לו את שלו ומהותר יחלקו זו היא שיטת רש"י ז"ל והתוס' וה' המאור ז"ל העיד שמצא בנוסחאות מדוקדקות ומגהות שכתוב הנהו בי תרי דקבלו עסקא בהדי הדדי וכתב שדעתו נוטה לנוסחא זו שהענין נותן שהממון של אחרים ולפי זה הפירוש אין אנו צריכים לכל הדקדוקים שדקדק בה' הרי"ף ז"ל פנ"ל עכ"ל: והרי"ף ז"ל הביא משם גאון לדחות מימרא זו מההלכה שא"כ אין לדבר סוף שלעולם מצי מעכב מחלוק השותפי' דלא ניתא ליה למימר דמייירי דקבעו להם זמן לשותפות וחבירו רוצה לחלק כתו"ז דא"כ העיקר חסר מן הספר והו"ל לתלמודא לפרש דעבוד עיסקא בהדי הדדי לזמן ואמ"ל חבריה גו זמנא וכו' והרי"ף ז"ל הולך בשיטה זו אלא שהוק' בעיניו לדחות מימרא דרבא מן הסברא ולא אשפחן בגמ' מאן דפליג אמטו להכי אוקמה בסחורה שידוע לה זמן למכירתה פאותה ששנינו בד' פרקים מוכרים את התבואה וכו' ע"ש ולא הבינתי אחר שהוכרח להעמידה דידוע לה זמן אע"ג דלא אתמר במימרא דרבא א"כ בפשיטות הו"ל לאוקמה בקבעו להם זמן לשותפות: והרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' שותפים דין ד' כתב השותפים שהתנו ביניהם שיעמדו בשותפות לזמן קצוב כל א' מעכב על חבירו ואינו יכול לחלוק עד שיגיע הזמן וכו' ואין א' מהם יכול ליטול חלקו מן הקרן ולא בשכר הזמן וכו' עכ"ל ומרן ז"ל בכ"מ כתב הך מימרא דרבא ומפרש רבינו פשעשו השותפי' לזמן קצוב וסובר עוד דה"ה אם נשתתפו במעותיהן עכ"ל ולפ"ד לא ידעתי אמאי לא העתיק רבינו הדין כמקבלי העיסקא פדאי' בגמרא ולומר דה"ה אם נשתתפו במעותיהם דנדאי הכי עדיף טפי איברא דהדין דין אמת דסובר רבי' דגם מקבלי העיסקא אינם יכולים לחלוק בתוך הזמן ממ"ש שאם מת אחד מהמתעסקים בטלה השותפות ש"מ דוקא משום דמת אבל בלא"ה אינם יכולין לחלוק עד שיגיע הזמן שקבעו להם וכן יש להוכיח מדבריו שם בסוף פ"ד הנזכר מעות לחבירו לילך למדינה אחרת לסחורה וכו' אינו יכול לחזור בו ולהחזיר הממון וכו' שנה פמי שקבע זמן הוא עכ"ל אלמא ס"ל לרבינו דהמקבל עיסקא מחבירו אינו יכול לחזור בו בתוך הזמן אלא שאני רואה שאין זה מוסכם שהרי

התוס' והרא"ש והמרדכי שם פתבו ד' יכול המתעסק לחזור בו מדין פועל דקי"ל ד' יכול לחזור בו אפילו בתצי היום ע"ש נמצאת אומר לדעת רבינו ל"ש שנתף ל"ש מקבל עיסקא מאחרים אם קבלו להם זמן אינם יכולים לחזור בהם בתוך הזמן ולדעת התוס' והרא"ש ז"ל דמקבל עיסקא יכול לחזור בתוך הזמן מדין פועל אבל הנותן יכול להיות שאינו יכול לחזור בו כיון שהקנה להם המעות והשליטם להשפיר בה אינו יכול לחזור בו והמתעסקים גופייהו אינם יכולים לחזור בהם ולחלוק בתוך הזמן ודבר זה מוספם מרש"י והתוס' ובעל המאור והרמב"ם לפי מ"ש מת א' מהמתעסקים כמו שהוכחנו ואיפא למימר דלד' רש"י והתוס' ודעמייהו דאין המתעסקים יכולים לכוף זה את זה לחלוק אע"ג דכופין לבעל העסק לחלוק וטעמא משום דהמתעסק נק' פועל ופועל פדין עבד ועבד יכול לחזור בו בתצי היום אבל המתעסקים דכל אחד עבד לחבירו אינו נקרא עבד ד' יכול לחזור בו בתצי היום וממילא שמעינן דה"ה להשנותים דאינם כופין זה"ז לחלוק בתוך הזמן כיון דליפא לתא דעבד: וראיתי להטור ז"ל שם סו"ד שהעתיק לשון רבינו בנותן מעות לחבירו לילך למקום פ' וכו' וסיים וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל עכ"ל ולענ"ד לא הבינתי דרבינו ס"ל דהמתעסק אינו יכול לחזור בו תוך הזמן כמו שהוכחתי ממה שסיים רבינו שזה כמי שקבע זמן הוא ואלו הרא"ש ז"ל ס"ל דהמקבל עיסקא יכול לחזור בו וכמו שמסיק שם הטור והטור השמיט סיום דברי רבינו הנאמרים באמת ומרן בב"י כתב וסיים בה הרמב"ם ז"ל שזה כמי שקבע וכו' ותמה על הטור דאף השנה דעת הרא"ש ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל דלגבי מקבלים מחולקים כמ"ש רבינו לעיל בשם הרמב"ם שנותנים שהתנו ביניהם שיעמדו לזמן קצוב וכו' אינם יכולים לחלוק עד שיגיע הזמן וכו' עכ"ל ואנכי עני לא ידעתי מאי ק"ל דהתם מייירי בשנותים עצמן שאינם רשאים לחלוק עד הגעת הזמן אבל במתעסק לא קמייירי הרמב"ם ז"ל ובשנותים דינא הכי הוא אבל במתעסק טעמא דעבד אימור דמודה הרמב"ם ז"ל ד' יכול לחזור בו פדעת הרא"ש וסיעת מרחמיה אבל ממאי דדייקנא מסוף דברי רבינו ומרן ז"ל כתב ע"ד הטור וסיים בה הרמב"ם ז"ל וכו' מהתם הו"ל לאקשוני וכדוקיני והנלע"ד דהטור ס"ל דרבינו שכתב אינו יכול לחזור ולתבוע ממונו הממון עד שילך וכו' ולא נקט נפשיה בקציר"י אינם יכולים לחזור עד שילך למימרא דונקא בעל העסק אינו יכול לחזור בו מטעמא דכתבו התוס' והרא"ש ז"ל והמרדכי אבל מקבל העיסקא יכול לחזור בו ומטעמא דכ' הנה רבנותא ש"מ דס"ל פהרא"ש אביו ועלה קאמר שזה כמי שקבע זמן שו"ר למרן בס' בד"ה שכ"כ ושהרמב"ם דייק בלישניה ושותפות שאני ע"ש שש אנכי וה' פרישה ודרישה האריף בזה ואין הפנאי מסכים להאריף בזה: ואתה דע לה נהי דקי"ל מת אחד מהשותפים או המתעסקים בטלה השות' כמדובר איברא צריכים אנו למודעי היכא דהו ג' או יותר שותפים או מתעסקים ומת אחד מהם אם בטלה השותפות גם כן לגבי הנה דאפתי קיימי או דילמא לא בטלה השותפות לגמרי והנה מרן הב"י סמ"ו הביא תשובה א' להריט"ב בא ז"ל בראובן שמעון ולוי שקבלו ממון מיהודה לב' שנים ע"ת וכו' ותוך הזמן נפטר שמעון ועתה טוען יהודה וכו' וראובן ולוי טוענים וכו' תשובה רואה אני את דברי ראובן ולוי גם מה שטענו כיון שמת שמעון בטל העסק ובטלו התנאים טענתם טענה וכן מפניש בתוספת' וכן ראיתי למוריני הרב דן למעשה בכינצא בזה משמו של הרמב"ן ז"ל עכ"ל פשטן של דברים מוכיחין דס"ל דהמקבל עסקא מחבירו לזמן אינו

יכול לחזור בו בתוך הזמן מדאיתי עלה משום דמת א' ממקבלי העסקא כמו שזנפר בטענת ראובן ולוי ופועל שאני דדמי לעבד ויכול לחזור בתוך היום ולא ס"ל פהתוס' והרא"ש ו"ל אלא דס"ל דהו"ל פשוטפיים דאינם רשאים לחלוק בתוך הזמן שלא מדעת פולם אלא שאם מת א' מהם נתבטלה השותף וס"ל דאפי' לגבי הנשארים ג"כ נתבטלה השותף אלא דמה שהביא ראיה מהתוספתא אין ראיה דנתבטלה ג"כ מהנשארים אלא דלצד הירושים הוא דנתבטלה אלא שרבו דן דין למעשה משמו של הרמב"ן דשמיע ליה הא דקתני נתבטלה השותף ר"ל אפי' לגבי הנשארים והרב מוהרשד"ם ו"ל הביא מתשו' א' להרשב"א ו"ל דפליג בהא אדברי הריטב"א ע"ש וכבר עמד על זה הכנ"הג שם בהגהב"י אות רכ"ד ורכ"ה ובתשו' ח"א סימן כ"א ובח"א ג"כ סי' קל"ב באריכות יותר והנה במאי דס"ל למוהרשד"ם ו"ל דהרשב"א פליג אהריטב"א ו"ל וס"ל דלא בטלה השותפות לגבי הנשארים לכאורה יש להביא ראיה מתשו' הרשב"א ו"ל שהביא מרן בב"י סימן ר"ן מחו' י' בא' שמיינה אפוטרופוס על ב' בנ"ו ומת א' מהם דעדיין האפוטרו' עומד במינוי ואמאי אלא ש"מ דלא בטלה השותפות אצל הנשארים איברא דמרן ו"ל גופיה בסי' ר"ץ מחו' ט"ו הביא תשו' להרשב"א במנוחסות סי' קי"ח דסותרת לתשובה זו דמשם נראה דבטלה לגמרי ע"ש וכבר עמדו על זה אבות העולם ועיין להכנ"הג סי' ד"ן אות פ"ו בהגהב"י ואות מ"ב בהגהב"י סי' ר"ץ והרבה דברים נאמרו בה ועיין לה' משפט צדק ח"א סי' מ"ב שדברך בכמה דרכים ואין פאן מקומו להאריך פי אינו מהענין: ולענין דינא דעת הריט"בא ורבותיו לומר דבטלה לגמרי ואחריו נמשכו גדולי המורים הרב משא מלך דף ח"י וכתב שם שאילו ראה מוהרשד"ם ו"ל תשו' נו הנה הדר ביה ע"ש ומהתימא איה' ה' מוהרשד"ם ו"ל לא שלטו מאורות עיניו בדברי מרן בב"י שהביא תשו' הלזו והרב מוהריק"ש ו"ל בהגהותיו בס' ערך לחם ובתשו' בס' אהלי יעקב סי' ע"ד הורה גבר דנתבטלה לגמרי והעיד שפן דן רבו ה' הרדב"ז ו"ל ע"ש וכו' בתשו' הרדב"ז ו"ל החדשות סי' קל"ב ע"ש ומזה אני תמיה על הרב דרכי נועם ו"ל ח"מ סי' ל"ה שתפס במןשלהם כסב' הרדב"ז ו"ל אם לא במקום שיש שם שבועה ע"ש וכבר נודע שהרדב"ז ו"ל עם מוהריק"ש ו"ל הן הנה היו שמו'רים לבני ישראל במצרים ואיה' פסק ה' דעתם ו"ל גם אשו"ר לה' פמ"א ח"ב ס"ס מ"ד תמיה תמיה יקרא על מוהרשד"ם ו"ל איה' אשתמיט מיניה תשו' הריטב"א ו"ל ושפבר עמד בזה הרב קרית מלך ע"ש וכו' הרב מוהר"י אלבעלי ו"ל בספר קהלת יעקב בשאלה כ' עש"ב.

גם ה' לב שמח ח"מ סי' טו"ב נשאלו בנשארו שאר השותף זולת השותף שמת ופשיטא ליה דנתבטלה השותפות לגמרי וכשהמשיך בנו השותפות עמהם אינו מחוייב בתנאים שהיו עם אביו דשותף חדשה מקרי ע"ש וכעת חזות קשה הוגד לי במה שראיתי להרב נאמן שמואל ו"ל סי' ק"ב שנשאל בג' שות' שמת א' מהם פתבבפשיטות שהנשארים ינהגו בשותף עד פלות זמן הקצוב כמ"ש מוהרשד"ם ומוהרש"ך ו"ל ע"ש ואדרבא עליהם יש לתמוה איה' לא השגיחו בתשו' הריטב"א ו"ל שהביא מרן בב"י כמו שהק' עליהם הרב פמ"א ו"ל פמדןבר וכעת מצאתי להכנ"הג בתשו' ח"א סימן קל"ב שעמד בענין זה פל הצורך ובא מעשה לפני מי שגדול רבא דעמיה הוא הקדוש ה' מוהרש"א ו"ל ודן הלכה למעשה שנתפרדה החבילה אף לגבי שאר השותפים הנשארים וסח לי בזה שלעולם כף דנים ושגם הרב הגדול אביו ו"ל כף דן פדעת הריטב"א ו"ל לפי מ"ש לפום

רַבְּנָן נ"ו: וּלְעֵנָן שְׁקוּנֵין הַפְּאֵלְטוּ מִהַשְׁרָרָה יר"ה לְזִמְנָן מְוַגְבֵּל וּמַת א' מִהַקּוּנִים הַלְלוּ
לֹא נִתְבַּטְּלָה הַשְּׁוֹת' אפ"י לְגַבֵּי יְתוּמִים וְאִם אֵינְרַע הַפְּסֵד בְּמִשְׁפַּח הַזְּמַן הַמְּוַגְבֵּל חֲזִיבִים
לְפָרֹעַ חֲלָקִים בְּהַפְּסֵד אִם יֵשׁ לָהֶם מִמָּה לְפָרֹעַ עֵינֵין בְּמוֹהֲרִיק"ש ז"ל בְּתַשׁוּבָה אֲשֶׁר
הוֹבֵאתָ לָךְ וְע"ע בַּהֲכַנָּה שֶׁ אֹת קצ"א בַּהֲג"ה ט וְכֵן עֲשִׂינוּ מִעֲשֵׂה אֲנִי הַדְּיוֹטוֹת אֲנִי
בֹּא' שֶׁהִיא מִהַקּוּנִים הַפְּאֵלְטוּ שֶׁל בֵּית הָעוֹרוֹת לְזִמְנָן ג' שָׁנִים וּמַת בְּתוֹךְ הַזְּמַן וְאֵינְרַע הַפְּסֵד
בְּמִשְׁפַּח שְׁאֵר הַזְּמַן הַהוּא בְּמָה שֶׁא' מִהַקּוּנִים הַלְלוּ מְטָה יָדוֹ וּבֹא עַד הַשְּׁבָרִים אַחֲרֵי מוֹת
הַשְּׁוֹת' וְיָד הַמְּלָךְ פְּשׁוּטָה לְפָרֹעַ מִהַנְּשִׂאָרִים וְתִבְעוּ מִהַאֲפוּטְרוֹפּוֹס חֲלָק הַמַּגִּיעַ לְמוֹרִישָׁם
וְאַחַר שְׁעִמְדוֹנוֹ עַל הַמְּבָחָן כְּפִי הַשִּׁיג יְדִינוּ הַקְּצָרָה הַסְּפָמְנוּ יַחַד וְהַרְשִׁינוּ לְאֲפוּטְרוֹפּוֹס
שֶׁהַעֲמִידוֹ הַב"ד לְפַקֵּחַ עַל נְכֹסֵי הַיְתוּם לְפָרֹעַ חֲלָקוֹ בְּהַפְּסֵד בְּהַסְּכַמַּת שְׁתֵּי ב"ד שְׁבָעִיר:
וּלְעֵנָן אִם הִיא מְמוֹן הַשְּׁוֹת' בְּעֵין וְנִתְעַסְקוּ הַשְּׁוֹת' הַנְּשִׂאָרִים בְּמִמּוֹן הַהוּא וְטוֹעֵנִים
שְׁכָבָר הֵם חֲלָקוֹ וְזִקְפוֹ עֲלֵיהֶם בְּמִלְוָה הַמְּמוֹן הַמַּגִּיעַ בְּחֲלָק מִי שְׁמַת וְרוֹצִים לְזִכּוֹת לְעֵצְמוֹן
בְּמָה שֶׁהַרְוִיחוּ בּוֹ עֵינֵין לַה' מִש"ל בַּפ"ד מַה' שוֹת' דִּין א' שְׁפָתַי פְּלֹגְתָא בְּזֵה וְעֵינֵין לַה'
נֶאֱמַן שְׁמוּאֵל ז"ל ס' ק"ב וְהָרַב מוֹהֲר"ם גָּאֵלְאָנְטִי ס' ה' פָּתַב בְּפִשְׁטוֹת שְׁאִם לֹא הִלְכוּ
בְּפִנֵי ב"ד וְהוֹדִיעוּם וּבְרִשׁוֹתָם חֲלָקוֹ הַשְּׁוֹת' לֹא עָשׂוּ וְלֹא פָּלוּם וְעֵדֵינֵין הַשְּׁוֹת' קִיָּמַת וְכֵן
עֲשֵׂה מִעֲשֵׂה גְדוֹל ה' מוֹהֲר"י עֵינֵינֵינֵי הוּא וּבֵית דִּינוֹ נ"וֹן כְּמִבְּנֵי אֲרַב בְּמִנְהֵגִים דָּף ק"י ט ע"א
וְעֵינֵין בְּתַשׁוּבָה ה' לֵב שְׁמַח ז"ל חַח"מ ס' טו"ב: וּלְעֵנָן שְׁפָתוֹב בְּשִׁטְר הַשְּׁוֹת' וְתַהֲיָה
הַשְּׁוֹת' קִיָּמַת לְעוֹלָם וְאַחַר עֲבוּר זְמַן רְצָה אֶחָד מֵהֶם לְחַלּוֹק וְחִבְרִירוֹ מַעֲכָב עָלָיו לְדִידוֹן
דְּק"ל כַּמ"ד דָּאִם קָבְעוּ לָהֶם זְמַן לְשׁוֹת' וְרְצָה א' לְחַלּוֹק בְּתוֹךְ הַזְּמַן דָּאִין שׁוֹמְעֵין לוֹ
כְּמוֹ שְׁנִתְבָּ' שֶׁם א"כ כָּאֵן שֶׁהַתְּנוּ שְׁתַּהֲיָה הַשְּׁוֹת' לְעוֹלָם אִין לַהּ הַפְּסֵק וְכֵן אִם פָּתוּב
שְׁתַּהֲיָה תְּמִיד עֵינֵין בְּתַשׁוּבָה הָרַב בֵּית יַעֲקֹב ס' ה' וְה' שְׁבוֹת יַעֲקֹב ז"ל ח"א ס' קס"א וּמָה
שְׁצִינְתִּי לְעִיל בְּמַע' אוֹת ל' בַּס"ד: וְהִנֵּה בַּעַת"ה הַשְּׁמֵשׁ יָצָא עַל הָאֵרֶץ הַשְּׁמֵשׁ הַשְּׁמֵשׁ הַשְּׁמֵשׁ
תִּבְּל רֹאשׁ עַל אֲרֶץ רַבָּה ה' מוֹהֲרִיט"א ז"ל בַּס' שְׁמַח יו"ט הָאֵרֶץ לְמַעֲנִיתוֹ כְּדַעַתוֹ
הַרְחֵבָה וְאִין הַפְּנָאִי מְסָפִים עִמִּי לְהַתְּלַמֵּד מִדְּבָרָיו כִּי נַעֲמוּ וְאֲנִי תַפְלָה ה' יְגַמֵּר בְּעֵדֵי
לְעַמּוֹד עַל הַדִּין וְעַל הָאֲמַת וְעֵינֵין לְהָרַב זְרַע יַעֲקֹב ס' ס"ג: וְעַל דְּבַר הַשְּׁוֹת' שֶׁהִיא לֹקַח
מֵאֲמָצַע הַשְּׁוֹת' לְצוֹרֵךְ בְּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ יוֹתֵר מִדָּאִי וְעֵינֵין נִתְמַעַט הַעֲסֵק וְחִבְרִירוֹ הִיא
קוֹבֵל עָלָיו פְּעַם אַחַר פְּעַם וְלֹא שָׁב מִיִּדְעָתוֹ וְלֹא הַזְּמִינוֹ לְדִין ע"ז לֹא מְקַרֵּי מַחִילָה וּבִשְׁעַת
הַחֲלֻקָה לֹא יִטּוֹל אֵלָּא כְּפִי מַעוֹתָיו זֹו הַלְכָה הַעֲלָה ה' לֵב שְׁמַח ז"ל בְּחֲלָק ח"מ סִימָן י"ז
ע"ש עוֹד בְּסִימָן טו"ב: (פז) שְׁוֹת' רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן מְפִירֵי גוֹי אֶחָד וְנִתְמַנָּה הַגּוֹי הַהוּא
לְשִׁירוֹת הַשְּׁרָרָה יר"ה וְצָרִיף לְמִנּוֹת אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְצוֹרֵךְ אוֹתוֹ שִׁירוֹת כְּאֲשֶׁר הוּא מְנַהֵג
כָּל מִי שְׁנִתְמַנָּה בְּאוֹתוֹ מִיִּנּוֹי הַשִּׁירוֹת וְכָל אֶחָד מֵאוֹתָם הַמְּפִירִים הַגּוֹי הַהוּא חָשׁ לִיה פֶּן
יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ לְחִבְרִירוֹ וְאִז אָמַר אִישׁ אֶל רַעְהוּ לְכוּ וְנִלְכָה נְכַרְתָּה בְּרִית בִּינּוֹתֵינוּ שְׁפָל מִי
שִׁיִּשְׁב בְּשִׁירוֹת הַהוּא שִׁישְׁעֵבֵד עֲצָמוֹ לְחִבְרִירוֹ מַעֲכָשׁוֹ שְׁפָל הַטּוֹב אֲשֶׁר יִתֵּן ה' בְּשִׁירוֹת
הַהוּא חֲלָק כְּחֲלָק יִאֲכְלוּ וְעֵמְדוֹ וְהַעֲיָדוֹ ע"ע תְּרִי סְהָדִי וְכָתְבוּ שְׁטָר עַל זֵה וְנִתְמַנָּה רְאוּבֵן
לְשִׁרַת הַגּוֹי וְעֲשֵׂה וְהַצְּלִיחַ וְעֵמְד שְׁמַעוֹן וְשָׂאֵל חֲלָקוֹ וְיַעֲזֵן רְאוּבֵן וְיֵאמֵר כְּבָר עֲבָרוּ דְבָרִים
בִּינּוֹתֵינוּ וְאַתָּה אֲמַרְתָּ לִי הַפְּרָד נֹא מַעֲלִי וְנִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה וְאִין לָךְ עָלֵי פְלוּם וְשְׁמַעוֹן
צוֹנֵחַ כְּכָרוּכֵי אֵלֶּה"מ וְעֵדִים לֹא הָיוּ בִּינֵיהֶם שָׂאֵל הַשּׁוֹאֵל יוֹרָה הַמּוֹרָה מַה יַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל
וְיָבֵא שְׁכַמ"ה: זֹאת אֲשִׁיב הֵלֵא בְּרִאשֵׁי עֵינֵי הַשְּׁוֹת' הַלְוָה מִיָּדִי פְּלֹגְתָא לֹא נְפִיק דְרַבִּי
ז"ל פ"ד מַה' שו"ש פְּסֵק דְב' אֲנִינֵין שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ בְּאוֹמְנוֹתָם אַעֲפ"י שְׁקִנוּ מִיָּדֵם אִינָם

שְׁנֵי פִינ וְכו' שְׂאִין אָדָם מִקְנֵה דָבָר שֶׁלֹּב"ל וְהָרֶאֱבָד פְּתַב עָלָיו וְרִבּוֹ הוֹרוּ שְׂאָדָם יְכוֹל לְהִקְנוֹת עֲצָמוֹ לְחִבְרֵי בְּקִנְיָן פְּדִין עֲבָדִים וּמְרֵן ז"ל בְּכ"מ הַשִּׁיג ע"ז דְּשִׂאֲנֵי הֵתָם דְּמִשְׁעָבֵד גּוֹפּוֹ בְּהִקְדָּא אֲבָל הֵכָא אִין שְׁנֵי הֵם מְשֻׁעָבְדִים ז"ל ז' בְּפִירוּשׁ ע"ש וְנִרְאֶה דְּמְרֵן ז"ל הִבִּין בְּדַעַת הָרֶאֱבָד ז"ל דַּס"ל דְּאֶפִּילוּ נִשְׁתַּתְּפוּ בְּסִתְּמָם וְלֹא הִזְכִּירוּ שְׁעָבֹד גּוֹפֵם הַשְּׂתוּפָה קִיָּים הוֹאִיל וְגוֹפּוֹ בְּעוֹלָם וּמִשׁוֹ"ה הַשֵּׁב יָשִׁיב דְּאִין רְאִיָּה מְעָבְדִים דְּהֵתָם בְּפִירוּשָׁא אִיתְּמַר הַשְּׁעָבֹד וּלְפִי"ז סוֹבֵר בְּדַעַת רִבִּינוּ הֵיכָא דְּשְׁעָבְדוּ עֲצָמָן ז"ל ז' בְּפִירוּשׁ יוֹדָה רִבִּינוּ ז"ל דְּמַהֲנֵי וְהָיִי כְּעֵין הָעֲבָדִים וְהָיִי נְמִי דְּמִיָּא דִּיקְדָּשׁוּ יָדֵי לְעוֹשֵׂיהֶן שְׁהַקְדִּישׁ הַיָּדִים בְּפִי וְלִהְרֶאֱבָד לְפִי מַה שְּׁהִבִּין מְרֵן מִיָּדֵי הוּא טְעָמָא פִּינָן דְּהַיָּדִים אִיתְּנָהוּ בְּעוֹלָם: וְהָרַב בְּעַל מְגִדָּל עִז ז"ל פְּתַב עַל דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל פֶּן הִיָּה דְּעֵתִי מֵעַת הַגְּעַתִּי לְהוֹרָאָה וְכו' וְכִף אֲנִי מְצָנָה לְסוֹפֵר שְׂיִכְתוּב וְכו' שְׂאָנּוּ מְשֻׁעָבְדִים עֲצָמֵינוּ לְעִשׂוֹת כ"ו וְכִי אֹמֵר לִי שְׂאָף הַר"ם וְהַגְּאוֹנִים הָרִאשׁוֹנִים מוֹדִים שְׂאָם פְּתוּב בְּשִׁטְר פֶּן שְׁהֵם שְׁנֵי פִינ עַכ"ל דַּעַת עָלִיוֹן דְּגַם הָרֶאֱבָד ז"ל לֹא אִתְּמַר אֲלָא בְּמִפְרָשׁ וְעֵינָן מ"ש עוֹד בְּהַךְ דִּיקְדָּשׁוּ יָדֵי וְכו' שְׁגָבוּ דְּבָרֵי מְרֵן וְעֵינָן לֵה' לַח"ם ז"ל וְדַעַת הַהֲגָהוֹת שְׁם מִשְׁם תְּשׁוּ הַגְּאוֹנִים יְרָאָה פְּדַעַת הָרֶאֱבָד ז"ל לְפִי מַה שְּׁהִבִּין מְרֵן הַכ"מ ז"ל ע"ש אֲלָא דְּלֹא הִזְכִּירוּ קִנְיָן כַּמ"ש הָרֶאֱבָד ז"ל מִשְׁמַ' דַּס"ל דְּבִתְנָאָה בְּעִלְמָא סְגִי: וְעוֹד בְּהַךְ דְּהָרֶאֱבָד ז"ל אִיתִי בִּידֵיָה מְדִין עֲבָדִים וּמְדִין הַמְּקַדִּישׁ יָדֵי אֲשֶׁתּוֹ וְכו' וְהַגְּאוֹנִים ז"ל מִיָּתוֹ רְאִיָּה מְדִין הַשׁוֹכֵר וְצָרִיף לְדַעַת מָה רָאוּ עַל פְּכָה וְרִאִיתִי לְהָרַמְבַּ"ן ז"ל בַּח' לַפ"ק דְּבִתְרָא הַשְּׂיָיָה לְדָף י"ו שְׁכַתְּבֵי אֵלּוּ הַמְּתַנִּים בְּאִנְפֵּי הַלְּמַעַצ ע"ל שְׁנַעֲשׂוּ שְׂכִירִים זֶה לְזֶה כְּפּוֹעֵל שְׁשֻׁכְרוּ לְלִקְטָה וְכו' וִיכּוֹלִים לְחַזֵּר בְּהֵם וְכו' עַכ"ל מִשְׁמַע נְמִי דְּאֶפִּי בְּלֹא קִנְיָן רַק תְּנָאָה בְּעִלְמָא נִקְנָה הַשְּׂתוּפָה בִּינֵיהֶם פְּדִין פּוֹעֵל דְּלֹא בְּעֵי קִנְיָן וְכִסְף נְמִי לֹא קִבֵּל דְּאִין שְׂכִירוֹת מְשֻׁלְמָת אֲלָא לְכִסּוּף מַה"ט יְכוֹל לְחַזֵּר בְּחֻצֵי הַיּוֹם וְקָרוּב לְזֶה פְּתַב הָרִא"ש מִשְׁם מוֹהֲרֵ"ם ז"ל בְּפִרְק הָאִנְפֵּינִים בַּמ"ד לְדָף ע"ט לְעֵנָן אֲוֹנָסָא דְּעִבְדֵי לְפּוֹעֵל: נְחִזִּיתִיָּה לְהָרַב מוֹהֲרֵי"קו ז"ל שְׁנֵי כ' שְׁכַתְּבֵי דְּלַעֲנָן מַה שְּׁהַרְוִיחוּ כְּבָר עָשׂוּ וְהַצְּלִיחוּ וְאֶפִּילוּ בְּלֹא קִנְיָן מְהֵנִי מְדִין פּוֹעֵל אֲבָל לְעֵנָן מְפֹאֵן וְלִהְבָּא צָרִיף קִנְיָן כִּי הֵיכִי דְּלִהְוִי פְּדִין ע"ע דְּנִקְנָה בְּכִסְף וְכו' וְהַדְּבָרִים עֵתִיקִים ע"ש בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת קְדוּשִׁים תְּמַצָּא.

אֲמֹר מֵעַתָּה בְּעִיקָר פְּלוּגְתָא דְּהָרַמְבַּ"ם וְהָרֶאֱבָד ז"ל הִלְזוּ חִזְוִינָן לְרִבְּנוֹתָא ר"ת וְרַבִּי קְלוּנִימוּס וְהָרַב הַעִיטוֹר וְהַרְמ"ה וְהָרֶשֶׁבַ"א בְּתִשׁוּ' וְדַעַת הָרִא"ש כַּמ"ש הַטּוֹר בְּסִי' קַע"ו ע"ש וְהַב"י וְהָרַב מְגִדָּל עִז וְהַגְּאוֹת בְּשֵׁם תְּשׁוּ' הַגְּאוֹנִים אֲזָלוּ וּמִזְרוּ לְקִיָּים הַשְּׂתוּפָה אֶפִּילוּ בְּלֹא קִנְיָן וְכו' כִּי הָרֶאֱבָד ז"ל בְּתִשׁוּ' כַּמ"ש מוֹהֲרֵי"קו שְׁם אֲלָא דְּמִפְּאָן וְלִהְבָּא קִנְיָן מִיָּהָ בְּעֵי דַע"י קִנְיָן סוֹדֵר נִקְנָה גּוֹפּוֹ לְחִבְרֵי וְהו"ל פְּדִין ע"ע וְלְפִי דַעַת מְרֵן לְפּוֹם מְאִי דְּכַתִּיבָנָא בְּמִפְרָשׁ שְׁשֻׁעָבְדוּ עֲצָמוֹ הו"ל כַּע"ע וְלֵה' מַג"ע כ"ע מוֹדוּ בְּהַךְ וְהַגְּאוֹנִים הָרִאשׁוֹנִים: וּמֵעַתָּה נוֹבִין יִשְׂאֵן בְּמָה שְׁטוּעֵן רְאוּבֵן שְׂאֵמ"ל שְׁמַעוֹן בַּע"פ בְּלֹא סְהָדֵי הַפְּרָד נָא מְעַלִּי אִי פְּקַעָה שְׁנֵי פִינ הַלְזוּ הַכְּתוּבָה בְּשֵׁט' אוֹ לֹא פִינָן דְּלִית לִיָּה גְּבִיָּה אֲלָא שְׁעָבֵד גּוֹפִיָּה או"ד פִּינָן דְּאִיכָא שְׁטָרָא לֹא מְהֵנִי אֲלָא עַד דְּמִקְבֵּל עָלֵיָּה ק"ס: בְּרִאשׁ אַמִּי"ר תָּא וְאַחֲרֵיָּה מ"ש הַכְּנ"ה ג' ס' רמ"א אוֹת כ"ה בַּה"ה שְׁנֵי פִינ שְׁהִטִּילוּ לְפִינָם זֶה מְנָה וְזֶה מְאִתִּיָּים וְקִנְיָן מִיָּדָם וּמְחַל א' מְהֵם מְחַלְק הַשׁוּ' בְּלֹא קִנְיָן לֹא נִמְחַל הַשְּׁעָבֹד בְּאִמְרָה בְּעִלְמָא הָרַדְבַּ"ז ח"א ס' קס"ד וְאֲנִי עֵנִי חִפְשֵׁתִי בְּתִשׁוּ' הַנּוֹ' וְלֹא מְצָאִיתִי דְּלֹא יְדַעְנָא מ"ט נִקְטָה זֶה מְנָה וְזֶה מְאִתִּיָּים דְּמִיָּדֵי הוּא טְעָמָא אֲלָא מִשׁוּם דְּהַשְּׁעָבֹד אִינוּ נִמְחַל בְּאִמְרָה

בעלמא א"כ מ"ל הטילו בשנה לכיס השנות' מ"ל זה מנה וזה ק"ק ואם הרדב"ז ו"ל אפשר דנקט הכי משום שמעשה שהיה כף הנה אמנם הכנ"הג לא הו"ל לכתוב ליתן מקום לטועה לטעות ועוד דע"כ דמירי שהשנותפות לזמן ועדיין לא הגיע הזמן דאי לא דל מהקא המחילה דינא הוא דמצי כניף לבטל השנותפות דאין השעבוד אלא עד אותו הזמן ובהגיע פת הזמן הקצוב פקע ממילא השעבוד ועוד כי לא פורש מה מענה בפה חבירו דאם הוא ג"כ סבר וקביל אפי' תוך הזמן מאן ימחא בידיה ומה ראו על פכה לשאול את פי הרב ו"ל ועוד ביה דשם באות כ"ה כ' משם הרדב"ז ו"ל וזה לשונו אם המחילה אינה צריכה קנן כ"ש ראובן ושמעון שהיה ביניהם שבועה שלא היו יכולים להפרד מהשות' עד זמן קצוב ובתוך הזמן נתרצה ראובן לחלוק ואמר איני רוצה בשנותפות עוד שאין צריך קנן עכ"ל גם בזה בקשתיהו ולא מצאתיהו יען חזות קשה אני רואה חדא דהני מקלי דהרדב"ז ו"ל סתרא"י ניהו חו"ש לעין אלא דבהא א"ל דס"ל להרב ו"ל דהשבועה להאי מקלתא קילא מקנן דקנן מעלי טפי דמשעבד גופיה ואין השעבוד נמחל באמירה בעלמא אבל ע"י שבועה לא משתעבד גופיה אפילו להכי באמירה בעלמא תסגי ליה.

ודמות ראיה ממ"ש הריב"ש ו"ל סי' שמ"ה ופסקו מור"ם ו"ל בח"מ סי' ר"ט לגבי הנשבע לחבירו לפורעו ליום פ' ולא השיגה ידו כת' הרשב"א בתשו' ופסקו מרן בי"ד סי' רל"ט שאני התם דהוא חייב לפורעו משא"כ בשנותפות דמחילה גרידא סגי: איברא דאפתי איכא למינדק בדברי הרב ו"ל דהנראה משטחיות דבריו דלא נתרצה לחלוק אלא אחד מהשות' שאמר איני רוצה עוד בשנותפו' ולא גלה רז זה לחבירו מהו אומר דפשיטא דאי לא ניחא ליה לחבריה לחלוק אפילו שלא בשבועה לא מצי כניף ליה ואע"פי שהטור שם סל"ג הביא סברת רבי' ישעיה דאית ליה דמצי לחלק כפר פתב הטור שאין פן דעת הרמב"ם וכבר הארכתי לעיל בזה בס"ד אטו משום דהנה השנות' על ידי שבועה מגרע גרע ולא יכולתי להלום דבר זה: שבתי וראה בתשובת הרדב"ז ו"ל בפחדשות סימן שנ"ו כי שאול נשאל דוד מלך ישראל בשנותפים לזמן ואמ"ל ראובן לשמעון תא ונפלוג והספיק חבירו לדעתו והתחילו לחלוק ושוב חזר בו הראשון אשר תבע החלוקה ד"ן דין הרב ו"ל דלא מצי הדר ביה אפילו לא קנו מניה דמה ענין קנן פאן ובמחילה תלמיא מלתא וראיה מפ"ק דקידושין די"ו ש"מ עבד עברי גופו קנוי דאי לא לימא ליה באפי תרי זיל אלמא דמחילת השעבוד אם אין גופו קנוי באמירה סגי וכו' ולענין השבועה וכו' עכ"ל נמצאת אומר דחסרון הנזכר בדברי הכנ"הג וצריך לתקנו אפס כי עז שדברי הרדב"ז ו"ל אפתי לא נתיישבו בין דין דהקא קפסיק ותני באמירה סגי ובאידך דאייתי הכנ"הג כתב דלא נמחל השעבוד באמירה בעלמא ואני אמרתי בחפשי"י עוד באות כ"ה פסק כתשובת הרב ו"ל ומצאתי לו באות שי"ן ארי נעשה שוא"ל בר"וש שנסתתפו באומנות וקנו מיזם ואס"פ אמר ראובן לשמעון אני מוחל לך השנותפות ונתרצה שמעון ולא קנו מיזו ואס"פ נתחרט ראובן ושמעון אומר כפר מחלת לי ומחילה אינה צרי' קנן והשיב דקושטא הוא דמחילה אצ"ק וה"מ מחילת ממון או מחילת שות' ממון כגון שהטילו לכיס שנסתעבד הממון לשנותפות ומחילה זו אצ"ק אבל שנותפות ד"וד לא נתקיים אלא מדין שכיר ופועל וכיון שכן לא נמחל השעבוד באמירה בעלמא דהא מדמינן פועל לע"ע כדאמרי' בפ"ק דקידושין והתם אמרינן דע"ע גופו קנוי ולא זכי בנפשיה באמירה בעלמא ה"נ לא זכה השנות' בעצמו באמירה בעלמא אא"כ קנו ממנו

ואע"ג דקי"ל פועל יכול לחזור בו בתצוי היום ה"מ בלא קנין אבל אם קנו מידו אינו יכול לחזור בו עכ"ל: ודבר ה' בפיהו אמת שכ"כ הריטב"א ז"ל בתשובה משם רבותיו ונהביאו מרן בב"י בסי' של"ג מחו' א' שלא אמרו פועל יכול לחזור בו בתצוי היום אלא בשוכר עצמו באמירה אבל כל שנשתעבד בקנין לטפויי מלתא אתא שלא יוכל לחזור בו עכ"ל וכיון דשותפות מדין פועל נגעו בה ופועל גופיה אם נשתעבר בקנין אין יכול לחזור בו דהו"ל כע"ע דגופו קנוי דלא תסגי ליה באמירה דכנותה בשות' דאומנות דלא סגייה בלא קנין אבל בשותפות דממון שהשעבוד הוא על הממון ובממון הא קי"ל דמחילת ממון אינה צר"ק ומעתה דברי הכנ"הג ז"ל שם נכתבו בט"ס שכתב שהטילו לכיס וכו' דוק ותשפח וכדעת הריטב"א משם רבותיו ונהרדב"ז ז"ל: מצאתי בהגהות אשירי משם מוהר"ח ז"ל בפ' האומנין אהא דתנו התם דף ע"ח השוכר את האומנין וחזרו בהם שכתב וז"ל אע"ג שהתחיל במלאכה לא חשיב קנין אלא במסירת פליו או בק"ס עכ"ל מוכח להדיא דפועל שקבל קנין תו לא מצוי להחזיר ביה אבל בתשו' מהר"ם הארנכות סי' ע"ז והובאה במרדכי שם בפרק האומנין נראה דלא ס"ל הכי שנשאל על בע"ה שהשפיר מלמד לבנו והתחיל ללמוד ואמ"ל בע"ה לה מעמדי איני חפץ בה ונתרצה המלמד ושוב חזר בו בע"ה ורוצה לעפבו והמלמד משיבו מחלת שעבודי ואיני רוצה ללמוד לה יותר והשיב הרב ז"ל דלא נמחל שעבוד באמירה בעלמא וראיה מפ"ק דקידושין דפריה גבי ע"ע ולימא ליה באפי תרי זיל ומשני ע"ע גופו קנוי אלמא דלא זכי נפשיה באמירה בעלמא וה"ה בנדון זה דמדין פועל לע"ע בפ"ק דב"מ עכ"ל והדבר קשה דהתם בב"מ דף יו"ד פרכינו עלה מהא דפועל יכול לחזור בתצוי היום ומשני כל כמה דלא הדר ידו פיד רבו וכדאימתא נמי התם בפ' הגזול בתרא דף קי"ו וכדק"ל להרדב"ז ז"ל שם בתשובה ובנדון מוהר"ם ז"ל לא הונפר שהשפיר המלמד בקנין ואי משום דהמלמד לא מצוי להחזיר משום דהוי כדבר האבוד דפסידא דלא הדרא פדכתי' אם תעזבני יום יומים אעזבך כמ"ש מוהר"ם ז"ל שם סי' שפ"ו ותע"ז ותשמ"ט ה"מ היכא מדנפשיה המלמד בעי להחזיר ביה אבל הכא הבע"ה הוא דא"ל לה מעמדי וכו' א"כ היכי פסיק ותני מדין ע"ע דלא זכי נפשיה באמירה בעלמא לפועל דמצוי לחזור בתצוי היום פיון דלא השפירו בקנין.

והנלע"ד דס"ל דע"כ לא קאמר רבא דפועל יכול לחזור בו בתצוי היום אלא דאיהו מנפשיה בעי להחזיר ביה אבל היכא דהבע"ה הוא דאמ"ל זיל אף על פי שהסכים עמו כי הדר ביה הבע"ה לא מצוי לעפב עליו המלמד משום דמחל ליה דהוה מחילה מן שוניה דכל כמה דלאו מדנפשיה הדר ביה הוי כע"ע.

ואם פנים אנחנו בדעת מוהר"ם ז"ל א"כ בשותפים שנשאל עליהם הרדב"ז ז"ל יספור הרב ז"ל דאפי' שלא היתה השותפות בקנין אם מחל האחד לחבירו אע"פ שנתרצה לו אם בא לחזור שומעין לו ונשאל בדעת הרדב"ז ז"ל דנדונו נמי הוא בא' מן השותפים שתבע החלוקה אלא שגם חבירו הסכים עמו וס"ל דאם לא היה קנין בשות' מצוי להחזיר ביה וכן נראה שהיא ג"כ דעת הרמב"ד ז"ל בתשו' שהביא הרב מוהרי"קו ז"ל שורש קפ"ב דלענין קיום השותפות אין צריך קנין אלא הא מיהא אי בעי להחזיר ביה מצוי להחזיר כדיון פועל כל כמה דלא הדר ביה מציאתו לבע"ה וכשותפים לענין מה שהרויחו

אָבֵל כָּל שְׂקֵנו מִיָּדָם לְזָמַן תּוֹ לֹא מָצוּ לְמַהֲדָר בָּהוּ וְדַכּוֹנָתָהּ בְּפוֹעֵל עֲשׂ"ב א"כ מְצִינוּ חֲבֵר
טוֹב לְרַבּוּתָיו שֶׁל הַרִיטְבֵּ"א: אִיבְרָא בְּמַחֵל אֶחָד מֵהֶם הַשְׁוֹת' וְהַסְפִּים עִמּוֹ חֲבִירוֹ אִי פָקַע
הֵךְ קִנְיָן אוֹ לֹא דְאִתְשַׁלְּוּ מוֹהַר"ם וְהַרְדֵּב"ז וְלֹא נִתְבָּאָר בְּדַבְרֵי הַרְאָב"ד וּמוֹהַרִי"קו ע"ש
וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב לְחֵם רַב סִי' ק' שְׁנֵשְׂאֵל בְּדִין שְׁוֹתָפִים לְזָמַן בְּקִנְיָן וּשְׁבוּעָה וְהַסְפִּים לְחַלּוֹק
תּוֹף הַזָּמַן וְאֵחָד"ךְ שָׁב מִיַּדְעָתוֹ א' מֵהֶם וְהִבִּיא פְּלוּגָתָא דְרַבְּנָן תָּא אִי כּוּפָה הַשְׁוֹתָף לְחֲבִירוֹ
לְחַלּוֹק תּוֹף הַזָּמַן וְיָכוֹל הַמְּוֹחֲזָק לֹמַר קִי"ל וְהִדָּר מִסַּפְק"ל בְּעִנְיָן הַשְׁבוּעָה ע"ע בְּמָה
שְׁהָאָרִיף וְלֹא זָכַר עַל דֵּל שְׁפָתָיו דְּבַרֵי הַרִיטְבֵּ"א ו"ל בְּשֵׁם רַבּוֹ הַנִּיחָנִים לְמַעְלָה וְאֶפְשָׁר
דַּס"ל נְהִי דְכָל שְׁהוּא בְּקִנְיָן אִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ מ"מ כְּשֶׁהַסְפִּים לְחַלּוֹק כְּבָר פָּקַע
שְׁעִבּוּדִיָּהוּ אֵלָא דְאִין גְּרָאָה פֶּן מְדַבְּרִין ו"ל דַּא"ה אֲמַאי אֲצִטְרִיף לִיהַ לְכָל הַנֶּה טְצַדְדִּי
לְמַפְטָר לִיהַ ע"ש וְהַ בְּנֵי אֶהְרֹן ו"ל סִי' ט"ל נִשְׂאֵל בְּשְׁוֹתָף שְׂרָצָה לְחַלּוֹק בְּתוֹף הַזָּמַן
וּפְלִפְלֵל בְּדַעַת גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים וּבַסּוֹ"ד הִבִּיא דְּבַרֵי קַ הַרִיטְבֵּ"א הַלְלוּ הַלְלָה ע"ש:
וְהַרְשֵׁב"ץ ו"ל ח"ג סִי' פ"ז פֶּסֶק בְּשְׁוֹת' בְּאֹמְנוֹת דְּמַתְקִינִים הַשְׁוֹת' מִדִּין שְׁכִיר וְאֵם בָּא
לְחַזֵּר אֶחָד מֵהֶם מִפְּאֵן וְלִהְבָּא הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְלֹא יָרַד לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָא דְהֵיחָתָה הַשְׁוֹת' בְּקִנְיָן
אוֹ לֹא גַם בְּנוֹ הַרְשֵׁב"ש ו"ל בַּסִּי' ס"ח נִשְׂאֵל בְּשְׁוֹתָפִים לְזָמַן וּבְשְׁבוּעָה וְרוּצָה א' מֵהֶם
לְחַזֵּר בּוֹ דְהֵדִין עִמּוֹ אֵלָא שְׁמַחְמַת הַשְׁבוּעָה נִסְתַּפֵּק אִם יָכוֹל לִישְׂאֵל ע"ש וְהֵרֵב דְּרַכִּי
נִזְעַם ו"ל בַּסִּי' ד"ן בַּח"מ נִשְׂאֵל בְּשְׁוֹתָפִים לְזָמַן וּבְשְׁבוּעָה וְהַשִּׁיב דְּמַשׁוּם גְּוָדָא דְשְׁבוּעָה
דְּרַמֵי עֲלֵיהַ לֹא מְצִי הִדָּר בֵּיהַ וְלֹא קִינִים הַשְׁוֹת' מַשׁוּם דְּקִנְיָן הֵנּוּ בְּשְׁוֹת' וּכְדַבְרֵי .

הַרִיטְבֵּ"א ו"ל ע"ש: אִיבְרָא דְהַרִיב"ש רִישׁ סִי' תַע"ו פְּשִׁיטָא לִיהַ דְאַפִּילוּ בְּקִנְיָן פּוֹעֵל
וְשְׁכִיר יָכוֹלִים לְחַזֵּר בְּהֶם אֶפִּילוּ הַתְּחִילוּ בְּמִלְאָכְתָּן ע"ש וְכַמְדַּוְמָה שְׁלֹא רָאָה דְבַרֵי
הַרִיטְבֵּ"א ו"ל הַלְלוּ וְהַלְלָה רוֹנַחַת דְּבַתְרָאִי.

דְּלֹא חֲזוּ לְדַבְרֵי קַמְאֵי נְקִיטִינֵן כְּקַמְאֵי וּכ"ש דְהַרִיטְבֵּ"א גּוֹפִיָה מְשַׁמֵּיָהוּ דְרַבְּנָן אֲמָרָה. גַּם
אֲשׁוּ"ר לְהַ מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן סִי' קִי"ג אֵינִי לְדַבְרֵי הַרִיטְבֵּ"א הַלְלוּ הַלְלָה וְלַמַּעֲשֵׂה: שׁוֹב
מְצִאתִי לְהֵרֵב הַמְשַׁאֵט ו"ל ח"א סִימָן קל"ב שְׁפָתַב דָּאֵם הַרִיב"ש ו"ל הֵיךְ רוּאָה דְבַרֵי
הַרִיטְבֵּ"א ו"ל אוֹלֵי לֹא הֵיךְ חוֹלֵק ע"ש וְהַ לְחֵם רַב ו"ל סִי' כ"א דָּף מ"ז ע"ב אַחַר שְׁהִבִּיא
דְּבַרֵי הַרִיטְבֵּ"א וְהַרִיב"ש ו"ל כְּתַב וְז"ל וּמ"מ לְעִנְיָן מַעֲשֵׂה הַרִיב"ש ו"ל הוּא יָחִיד לְגַבֵּי
הַרִיטְבֵּ"א וְרַבּוֹ וְאִין לֹמַר קִי"ל כְּפִלּוּנֵי הֵיכָא דְכָל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל חוֹלְקִים עָלָיו וְכַדְכַתְב
הַרְב מוֹהַרִי"קו ו"ל וְכו' עכ"ל וְאִין לְהַאָרִיף וְעֵינֵן לְמוֹהַר"י קֶצְצֵי סִי' י"ט וְלַהַכְנֵ"ה
סִימָן קַע"ו בַּהַגְבֵּי מְאוֹת קַנ"א וּבַתְשׁוֹ"ח ח"א סִי' ק"ל וְהַ נְאָמָן שְׁמוּאֵל סִימָן ק"א בְּאֹנְרָף
וְהַרְב בְּנֵי מִשֶׁה ו"ל סִימָן ו' וְהַ דְּבַר מִשֶׁה ו"ל סִי' נ"ו ח"ב וְהַ סַם חֵי ו"ל סִי' ל"ה וְנ"ט
וְהַרְב בְּנֵי דָּף פ"ה וְק"ה.

קַם דִּינָא דְכָל שְׁהַשְׁוֹת' בְּאֹמְנוֹת דַּעַת הַרִיטְבֵּ"א בְּשֵׁם רַבּוֹ וּמְרֵן הַב"י ו"ל שְׁקַבְעוּ לְהַלְלָה
וְהַרְדֵּב"ז וְהַ הַמְבִי"ט וְהַ מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן וְהַ לְחֵם רַב ו"ל כְּלָם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים
דְּאִין אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ תּוֹף הַזָּמַן וּמִיָּנָה דָּאֵם מְחִלוּ ז"ל וְשְׁלֹא ע"י קִנְיָן כָּל הַחַזֵּר
בּוֹ אִין שׁוּמְעִין לוֹ אֲמָנָם בְּשְׁוֹתָפִים בְּהַטְלַת מְמוֹן לְפִיס מְהַנְיָא מְחִילָה אֶפִּילוּ בְּלֹא קִנְיָן
וְהַרִיב"ש ו"ל יָחִיד הוּא בְּדַבְרֵי כְּמִבְּנָאָר דְּמִיָּדִי הוּא טַעֲמָא דְנַעֲשׂוּ שְׁכִירִים ז"ל וְלֹא קַרִינֵן
לְהוֹ עֲבָדִים וְשְׁכִיר וּפּוֹעֵל שְׁוֹיִם דְּשִׁנְיָהֶם א"י לְחַזֵּר בּוֹ וְעֵינֵן לְהַ מוֹהַרִי"ט ח"א סִי' ק"ס
וְלַה מוֹהַר"ש הַלְלוּ ח"מ סִי' ה' וְהַסְפִּמַת אֲבִיו סִימָן ח' וְהַ מוֹהַר"ש חֵינֵן ו"ל וְעֵינֵן לְהַרְב

מוהר"י עיניאש ז"ל במנהגים דקי"ח ע"ג ועינין לה' בית דוד ז"ל סימן ס"ח וקע"ה: (פח) שנותפים.

ראובן ושמעון נשתתפו למפון באשראי ומכללם מכרו לגוי א' לזמן מוגבל ונכתב השטר ע"ש ראובן אינם יכולים להתפרד מחבילת השותפות עד שיתפרעו מהחוב שיש להם אצל הגוי והוא או שיפרע השותף הרוצה להתפרד לחבירו חלקו המגיע לו בשטר החוב שהוא ועינין להרב מוהר"ם שלטון ז"ל בס' בני משה סי' ג' שבא לו בדרך ארנפה ורחבה ומסיק דספיקא דדינא הוי והמע"ה ומ"מ צריף לברר לו חלקו בשטר חוב שכתב על שמו וכתב הרדב"ז ז"ל בח"ב סי' קט"ו דצריף לכתוב לו שטר העולה בעש"ג דשטרי דידן לא מעלין ולא מורדין ומצי אמ"ל הגוי לאו בע"ד דידי את אכל בשטר העולה בעש"ג לא מצי למימר ליה לא בע"ד דידי את ע"ש: (פט) שנותפים.

כן באו אלי האנשים האלה . שלימים אנשי סוחרים אתגור"י אתגור"ר ישאלוני משפט צדק על שקנו סחורה בשותף להוליקה לערי פראנקייה ליד הפ'אטור של אחד מהם למוכרה שם ולהלביש בדמיה סחורה אחרת ולשולחה להם ויאמר ראובן לשמעון הנני מודיעך שאמאתה רוצה לעשות בטחון הנקרא סיגורו בין בהולכה בין בהובאה לא תעשה כ"א על חלקך דוקא אבל אנפשי אי אפשי בבטחון ועמד על שמעון עד שכתב האגרת לפ'אטור שלו כמו שהונזהר והפ'אטור עשה סיגורו על כל סחורה כמו שהונזהר ולא ידענו מה היה לו ומה עלה על דעתו ופגעה מד"הד בספינה הלזו היא וכל הטעון בה לטבועין ניתנו ונתחייב המבטיח לשלם כל הסחורה כמשפט ה"ן ספק בידי מי הוא ואיזה הוא שיזכה בדמי המבטיח דיש פנים לומר דזכה בהם הפ'אטור אע"פ שלא נתפנון לזכות דקי"ל שליח ששינה משליחותו בטלה ליה שליחותיה בין לשבח בין להפסד כמ"ש מוהר"ק ז"ל ופסקו מרן בש"ע סי' קפ"ג ע"ש ויש פנים לומר דראובן הוא זוכה בחלקו שזכה בו באמצעות הפ'אטור ואע"פ שזכה לא נתפנון לזכות וזה לא נתפנון לזכות משמים זכו לו ועשו שאיבו זוכה כזוכה ותנו זכין לאדם שלא בפניו.

איברא דהתם מיירי דהמזפה מתפנון לזכות לאחרים אבל בנ"ד לא נתפנון לזכות אלא לשמעון חבירו ועוד בה דאיכא למימר דלא חשיב זכות פינון דאיכא צד חובה במה שמתחייב ליתן שכר למבטיח ובכ"הג דאיכא צד דמטי ביה פסידא לא אמרי' ביה זכינו לאדם שלא בפניו כמו שעמדתי ע"ז במערכת אות פ' מדיני פ'אטור בס"ד ע"ש ואחרי כותבי זה מצאתי וראיתי להכנ"הג ז"ל בס' קפ"ב אות ע' וע"א בהג"הטו שהביא משם ה' מוהרש"ך ז"ל ח"ב סימן קנ"ט מאי דמסיק בתאי עניינא ע"ע וס' תשו' הרב ז"ל איננו בנמצא פה מתא יע"א לעמוד על בורנין של דברים מי יתן ידעתי ואמצאהו: (צ) שנותפים.

שמעון ולוי אחים ירשו מורישם חזקת ב' בתים והבתים הללו לא שוו בשיעוריהן והיה דר שמעון בבית הגדולה קרוב לעשר שנים ואח"כ רצה לוי שיזור הוא ג"כ בגדולה מספר השנים שדר בה שמעון אחיו ושח"כ יפילו גורלות והגורל ישבית מדון ויען שמעון ויאמר לכו ונפילה גורלות כעת עתה והימים הראשונים יפלו דמשמאי מיהב יתבי עמד השואל ושאל דבר מי יקום יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב טרם אחל"ה לזכר ואומר עם קנ"י הלא זה הדבר מפניו יוצא מתורתו של הרשב"ש ז"ל בס' לק"ט פסיק ותני בכינוצא בזה דהדין עם התובע וצריף ליתן לו הבית הגדולה

להשתמש בה כדרך שנשתמש בה האחר ואתה דע לה מה שלמד הרב ז"ל מה שכנים הוא לעגנו דיכולים לחלוק חלוקת זמנים זה שנה וזה שנה אבל לעגנו מה שפבר דר האחד שהדין עם השני בזה ודאי לא מיירי הרמב"ם ז"ל כלל אלא שדעת הרב ז"ל פיון שהדין עמו לחלוק בזמנים אע"פ שלא חלקו כמי שחלקו דמי לעגנו מה שפבר דר מפאן ואילך חושבנא שחלקו בזמנים לפי דעתם: ואולם לא אכחד מה שראיתי למור"ם ז"ל בסימן קע"א ס"ח שכתב וז"ל לא חלקו ונשתמש בו אחד מהשנות פמה שנים לא יוכל אחד פ האחר לומר לו להשתמש ג"כ פשיעור זמן שנשתמשת דכל זמן שלא חלקו כל אחד בשלו הוא משתמש עכ"ל וצ"ע עלה בתשו' הרשב"א ז"ל סי' תתקנ"ו וחפשיתי בהרשב"א ז"ל ולא מצאתי אלא שה' ב"י ז"ל מביא דבר זה אחר שהביא תשו' הרשב"א ז"ל בסי' תתקנ"ו בעגנו מקום ושיבת בית הפנסת ואין זכר לדבר זה שפבר דר בה לה נא ראה איה שיהיה ממה שהביא הרב"י ז"ל בשם הרשב"א ז"ל וראה שהוא הפך דעת הרשב"ש ז"ל ואמ"נא ולא מסתפינא דאי הרשב"ש ז"ל מחזא חזי לתשובת הרשב"א לא הנה פליג עליה דכלל הוא דלא קי"ל הלכתא פבתראי אלא היכא דחזו לקמאי וכיוצא בזה כתב ה' המבי"ט ז"ל ח"א סי' קל"ב דאלו הריב"ש ז"ל ראה דברי הריטב"א ז"ל לא היה חולק ע"ש וכ"ש בנ"ד דמ"ד ומור"ם פסקו פנותיה דהרשב"א ומי יעמוד פנגדם.

ונמצא פתוב אצלי בזכרונותי בשם ה' בית דוד ז"ל ח"מ סי' צ"ה שפסק שהדין עם התובע וידור פפי מה שדר חבירו ולא דמי למ"ש הרשב"א ז"ל ונהביאו מור"ם ז"ל דהתם שאני דמצו שניהם להשתמש כא' פגון מרחץ וכיוצא בו וכן הוא בתשו' הרשב"ש ז"ל וכו' עכ"ל ואנכי לא ידעתי דעיקר דברי מור"ם ז"ל פנויים ועומדים על דברי מ"ד ז"ל בש"ע שם דאם הוא דבר שאין יכולים להשתמש בו פאחד דהיינו חצר או חנות או בית דמזקי בראיה אהדדי ובמחזיתם דאז חולקים לזמנים ועלה קאי מור"ם ז"ל אם בעוד שלא חלקו נשתמש בה האחד דזכה לעצמו ועוד דמתבאר מדברי הרשב"א ז"ל שהביא מ"ד ב"י שכתב ואפי' בחצר שיש בו חלוקה וכו' דר"ל דמצו שניהם להשתמש וא"כ לא הי"ל להשתמש אלא בחלקו ועכשו שנשתמש בחלק חבירו הוי דינא פמי שדר בחצר חבירו שלא מדעתו שצריף להעלות לו ש"כר כמ"ש בטוש"ע סי' שע"ה דהקא שאני דמצי אמר בשלו הוא משתמש בכל דנכתא דמשתמש וקאי אבל בחצר שאין בהם דין חלוקה דלא מצו תרנייהו לאשתמושי ביחד פשיטא דאינו חייב לו פלום.

שוב מצאתי תשובת הרשב"א ז"ל הלזו הלא היא פתובה בח"ב סי' קע"א ארנפה מארץ מדה וברור שוב מצאתי לה' עדות פיעקב סימן ק"ד ועיין להרב מג"א ז"ל א"ח סימן קל"ב מדיני הקדיש ע"ש בזה שמשם נלמוד לנ"ד ועיין להרב דבר משה ז"ל ח"ב סי' מ' ועיין עוד לה' מוהר"א קובו ז"ל בס' אדרת אליהו סי' ח"י מה שכ' בזה ועיין לה' מוהר"י פן נאיים נר"ו סימן טו"ב: (צא) שותפים.

ראובן ושמעון נשתתפו ע"ז האופן שפשנה ראשונה נוטל ראובן חלק אחד מג' חלקים מהריוח ושמעון נוטל ב' חלקים ובשנה השנית חלק פחלק יאכלו ובתוף שנה א' ע"י אינה סיבה הסכימו להפרד חבילת השו' וטען ראובן שישח למחצית הריוח של חצי הזמן ושליש בחצי הזמן לפי מה שנשתתפו לב' שנים פכה יעלה לו לפי החשבון ומשליש לפי הזמן של השנות' ושמעון משיב אמריו שתא פמייתא מזלא דידי הוא ואין לה אלא שלישי

כפי התנאי באמת פיוצא בזה מצאתי לה' תומת ישרים ו"ל סי' קצ"ט שאול נשאל בשוכר נער בה' שנים ובכל שנה תוספת על השנה הא' ובשנה הה' יותר מללם ומת הנער בסוף השנה הג' פיצד שמיין ונחלקו בזה עם הרב מוהר"א הלוי ו"ל שם ע"ש סי' ר' ור"י ור"א אלא דיש לחלק מהטעמים שנתנו לדבריהם: (צב) שותפים ראובן ושמעון נשתתפו לזמן קצוב וטען האחד שפבר חלקו השותפות בתוך הזמן נאמן דשותפי מרגלי קטטה נינהו ואין אדם דר עם נחש בכפיפה א' הכנ"הג ו"ל סי' ע"ח אות ז בהג"הט: (צג) שותפים ראובן ושמעון נכנסו למקום אחד ושניהם רוכלים ומפני שחששו להם אולי יזיקו זה את זה במכירת החפצים לקחו להם בק"ס שפל מה שימכור כל א' מהם המעט הוא אם רב יהיה לזכות שניהם ועשו והצליחו וראובן מכר במעות בעין ושמעון לקח אינה חפצים תמורת מה שמכר וטען ראובן שהחפצים שקנה הם לצורך עצמו אלא שאח"כ שב מידיעתו.

שורת הדין אם הם מאמינים זה לזה בכמה קנו הסחורות שמכרו ובכמה מכרו אין פאן שבועת השותפים שהיא מדאורייתא לגלגל עליו שבו' שמעון שאותם החפצים שקנה אינם אלא תמורת מה שמכר אלא מקבל עליו בח"ס שפדבריו פן הוא דראובן אין טענתו טענת פריא דלא נמצא אתו בפשעה שמכר ואם יש ביניהם הכחשה וצריכים שבועת השותפות מגלגל עליו שלקח החפצים תמורת מה שמכר ה' מוהר"י אבן מיגאס ו"ל הנ"מ סי' ס"ז ועיין בלוח הטעיות: (צד) שותפים.

חבירים שנתקשרו בק"ס להשתתף במלאכתם למשך עשרה שנים ואחר עבור שתי שנים מעלה מטה רצה הא' מהם לבטל השותף יען שלא פא לעולם הרניח שירונוחו במעשה ידיהם וכבר נתבאר בטוש"ע סימן קע"ו פלוגתא דרבנוטא בזה ועיין להגאון מוהרי"קו ו"ל שורש קפ"א שהספים לכת האומ' דנתקיים השיתוף אפילו בלא קנין והרב מוהרשד"ם ו"ל בחלק ח"מ סימן קע"ו הספים לדבריו דאין בשותפות דין דבר שלב"ל ולא דבר שאין לו קצבה ולא אסמכתא ובסוף דבריו כתב ללכת אחר מוהרי"קו ו"ל דבתרא הוא ע"ש ולהפך מזה כתב בסי' שצ"ה ותי"ג ע"ש: (צה) שותפים ראובן ושם' שותפין בחצר אחת אף בחלקו"ת לכל אחד מהם בתים מיוחדים אמנם שטח החצר ושאר תשמישי החצר הם בשותף ביניהם ועמד ראובן והכניס לתוך ביתו משטח החצר ושמעון לא אמר ליה ולא מידי ואחז"ר עמד שמעון ורצה להכניס לביתו משטח החצר ג"כ וערער עליו ראובן באמור לו פינון ששתקת פשהכנסתי אני משטח החצר מחלת לי וזכיתי ממה שהכנסתי משטח החצר ועכשו אי אתה רשאי לקחת משטח החצר כי אני רוצה למחול על חלקי ושמעון השיב כי לא מחלתי לך אלא על סמך לכשארצה גם אנכי לקחת ג"כ משטח החצר רשאי אני על דנא פתגם נשאל ה' בית דוד ו"ל בח"מ סי' צ"ו מהספר והעלה דהדין עם שמעון ועיין לעיל במע' אות ט' מדין טעיתי מ"ש שם בס"ד: (צו) שותפים.

אחד מהשותף שלנה לצורך השותפות לדעת מרו ו"ל שפסק פהרמב"ן ו"ל דחבירו משתעבד אע"פ שלא הנה עמו בשעת קנין כתב ה' בית אברהם ו"ל דמיירי כשהודיעו הלנה למלנה דלצורך השותף לנה דאמרינו דהמלנה הלנה על סמך אמונת שניהם אבל אם הלנה סתם אפילו הרמב"ן מודה דלא נשתעבד השותף השני דדילמא לצורך עצמו

לְוֶה וְהַמְלִיחָה עַל סִמָּךְ אַמוּנַת הַלְוֶה לְבַד הַלְוֶה וְלִדְעַת הָרֹא"שׁ וְ"ל אַע"פִּי שְׁפִירֵשׁ הַלְוֶה וְאָמַר שְׁלִצְוֹרֶךְ הַשְּׁוֹתְפוֹת הוּא שְׁלִוֶה פִּינּוֹן שְׁלֵא הָיָה עִמּוֹ הַשְּׁוֹתְפֵי הַשְּׁנִי בְּשַׁעַת קִנְיָן לֹא נִשְׁתַּעֲבַד וּמִדְבָּרֵי ה' גִּר"ת ש' מ"ד דָּף ר"א וְהָרַב גְּבַעוֹת עוֹלָם סִי כ"ב גִּרְאָה דִּס"ל כְּדַעַת הָרֹא"שׁ וְ"ל דְּבִמְפָרֵשׁ שְׁלִצְוֹרֶךְ הַשְּׁוֹתְפֵי לְוֶה מוֹדָה הָרֹא"שׁ וְ"ל וּבְסִתָּם הוּא דְּפִלִּיג ע"ש אִי לְזֹאת קָם דִּינָא בְּשְׁנֵי שְׁוֹתְפִים שְׁהַפְקִיד אֶחָד מִמּוֹן אֶצֶל אֶחָד מֵהֶם בְּלִי יָדִיעַת הַשְּׁוֹתְפֵי הַשְּׁנִי וְהֵם בְּעִנְיָן שְׁרִשְׁאֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִכ"ע אִין הַשְּׁוֹתְפֵי הַשְּׁנִי חֲזִיב דְּלֹאוּ אֶהֱיִמְנוּתִיהָ מָסַר לוֹ הַפְּיָקְדוֹן אֲלֵא אֶהֱיִמְנוּתִיהָ דְּנִפְקֵד לְחֹד הוּא דְּמִסְתְּמִיהָ וְאֲזִיל וְכָךְ עֲלִיתָה הַסְּכָמְתָנוּ: (צז) שְׁוֹתְפִים.

אֶחָד מֵהַשְּׁוֹתְפֵי לְוֶה לְצוֹרֶךְ הַשְּׁוֹתְפוֹת וְנִשְׁבָּה אוּ נִשְׁפָּר וְטַעַן הַשְּׁוֹתְפֵי הַשְּׁנִי שְׁכָבַר חֹזֵר וְגָבַהּ מְאֻמְצַע הַשְּׁוֹתְפוֹת מֵהַ שְׁלִוֶת לְדַעַת הָרַב"ח בְּסִי ע"ז ס"ג דְּכָבַר חָל הַשְּׁעֵבּוּד עַל הַשְּׁוֹתְפֵי הַשְּׁנִי אֲמָנָם הָרַב מוֹהֲרִיק"ש וְ"ל בְּהַגְהוֹ' לְשֵׁם פְּשִׁיטָא לִיָּה דְּפִטוּר ע"ש וְכֵן גִּרְאָה שְׁהִיא דַעַת הָרַב"ז וְ"ל בְּחִדְשׁוֹת סִי קפ"ד אֲפִילוּ לְדַעַת הָרַב"ב"ן אַע"פִּי שְׁלִפִי הַגִּרְאָה שְׁלֵא כ"כ אֲלֵא לְדַעַת הָרֹא"שׁ וְ"ל שְׁפָל דְּבָרֵיו בְּנוֹיִים וְעוֹמְדִים עַל סְבֵרַת הָרֹא"שׁ וְ"ל וְהַמְעִינֵן יִרְאָה שְׁיֵשׁ מֵהַגְּמוּם בְּדָבָרֵיו וְ"ל וּבְדָבָרֵי הָרַב"ח וְ"ל בְּמָה שְׁפִיטָא אֲבָל לְדַעַת הָרֹא"שׁ וְ"ל וְכו' דְּמֵאֵי שְׁיִיאֲטִיָּה דְּחֹזֵר וְלִקְחָ וְכו' דְּלַעַת הָרֹא"שׁ וְ"ל אִינוּ מְשַׁתְּעֵבֵד כָּלִל: (צח) שְׁוֹתְפִים.

ר"וש שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ בְּעֵסֶק מִשְׁאָ וּמִתָּן וְכָל א' מֵהֶם הִטִּיל לְכִיס הַשְּׁוֹתְפֵי מֵהַ שְׁיִאוֹתוֹ בְּיָנִיָּהם וְשְׁפָל אֶחָד מֵהֶם יִטוֹל כ"וֹךְ לְמִזְוֹנוֹתָיו וְאֶחָד מֵהֶם הָיָה נוֹטֵל הַרְבֵּה וְנִחְבְּרוּ מִתְרַעֵם עָלָיו אִם חֲזִיב לְהַחֲזִיר וְאִם לֹא הַחֲזִיר שְׁיִתְגַּבֵּה בְּחִלְקוֹ מֵהֲרִינוּחַ עֵינָן בְּתִשׁוּ' הָרַב לֵב שְׁמַח וְ"ל ח"מ סִימָן י"ו שְׁפִסֶּק שְׁהִדִּין עִם הַשְּׁוֹתְפֵי שְׁעָרַעַר וְעַמ"ש בְּסִי טו"ב: (צט) שְׁוֹתְפִים.

רְאוּבֵן וְשִׁמ' שְׁוֹתְפִים בְּמִש"וּמ וְשְׁמַעוֹן הוּא לְבַדוֹ מִתְּעַסֵּק וְכִשְׁרָצוֹ לְהַתְּפַרְדּוֹ וְרָצָה רְאוּבֵן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת שְׁמַעוֹן שְׁבוּעַת הַשְּׁוֹתְפֵי אִמ"ל שְׁמַעוֹן גַּם אֶתָּה תִּשְׁבַּע לִי וְרְאוּבֵן הַשִּׁיב עַל מֵה אֲשַׁבַּע פִּינּוֹן שְׁלֵא הָיִיתִי מִתְּעַסֵּק הַדִּין עִמּוֹ וְעֵינָן לֵה' כָּרָם שְׁלִמָּה וְ"ל ח"מ סִי מ"ג: (ק) שְׁוֹתְפִים רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן שְׁנִשְׁתַּתְּפוּ בְּעֵסֶק מִש"וּמ וְהִטִּילוּ לְכִיס הַשְּׁוֹתְפוֹת מֵהַ שְׁיִאוֹתוֹ זֶה לְזֶה וּבִשְׁטָר הַשְּׁוֹתְפֵי לֹא נִכְתַּב כְּמָה הִטִּיל כָּל א' וְא' מֵהֶם וְנִמְצָא כְּתוּב ע"ג הַשְּׁטָר הַהוּא שְׁבִיד רְאוּבֵן מִכְת"י שְׁמַעוֹן כְּמָה הִטִּיל רְאוּבֵן וְג"כ בְּשְׁטָר שְׁבִיד שְׁמַעוֹן מִכְת"י רְאוּבֵן וְנִסְתַּפְּקִיתִי אִם יֵשׁ הַכְּחָשָׁה בְּיָנִיָּהם לֹאמַר שְׁחֹזֵר וְנִטֵּל לְצָרְכּוֹ מֵמָה שְׁהִטִּיל לְכִיס הַשְּׁוֹתְפֵי אִי דְּיִינְיָן לִיָּה כְּדִין שְׁטָר אוּ כְּשֶׁאֵר כְּת"י עַד שְׁמַצְאֵתִי לְהָרַב פָּרַח מִטָּה אֶהְרֵן וְ"ל ח"א סִי ע"ד שְׁעָמַד בְּזֶה וְהוּא שְׁעָר אֲפָרִים סִי קל"ג ע"ע: (קא) שְׁטָר.

ב"ד שְׁקִבְלוּ עֲדוֹת עֲדֵי הַקִּנְיָן וְכָתְבוּ מַעֲשֵׂה ב"ד בְּקַבְלָהּ זֹו דִּין שְׁטָר יֵשׁ לוֹ הָרַב כְּנ"ה וְ"ל סִי ט"ל בְּהַג"ה ט אֹת ו' מִשְׁם מוֹהֲרֵשֶׁד"ם וְ"ל בְּסִי ח"י וְע"ע בְּתִשׁוּ' הַרְשֵׁב"ש סִי מ"א: (קב) שְׁטָר. קי"ל דְּשְׁטָר נִקְנָה בְּכִתְיָהּ וּמְסִירָה כְּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ו' וְשְׁטָר עֵיִסְקָא אִינוּ נִקְנָה בְּכִת"וּמ מִשְׁוֹם דְּפִלְגָא דְּפִקְדוֹן אִינוּ נִקְנָה בְּכִת"וּמ דְּלִית בִּיָּה שְׁעֵבּוּדָא דְּקִרְקַע וְק"ל דְּמִי גָרַע מִכְת"י דְּמַהֲנֵי בִיָּה כְּתִי וּמְסִי כְּמ"ש בְּמַע' אֹת ד' וְצ"ל דְּהַכְּת"י מְעִיקְרָא נִכְתַּב לְגוֹבְיָנָא מִשָּׂא"כ שְׁטָרֵי פִקְדוֹן וְעֵינָן לְהָרַב מוֹהֲרִימ"ט וְ"ל חִי"ד סִי כ"א וְהוּא כְּנ"ה בְּסִי רל"ט בְּהַג"ה ט אֹת פ"א וְנִלְע"ד דְּע"י קִנְיָן אֲגַב מְהֵנִי וְע"ש בְּש"ע סִימָן יו"ד דְּפִסֶּק הָכִי וְכִדְאֲמַרִי אֶקְנִינָהוּ נִיְהִלְיָה אֶסְפָּא דְּבִיתָא וְעֵינָן בְּטוֹש"ע סִימָן ג"ע: (קג) שְׁטָר.

ראובן יש לו שט"ח על גזי ומסרו ליד שמעון להוציא בולעו מפיופי רב חילו וקהל שמעון ונתפטר עם הגזי במה שהספימה דעתו וראובן טוען שלא הרשהו להתפטר ולמחול קצת מהחוב אם שמעון מודה לו ישומו הגזי הלוה אי שפוי בנכסי ואי גברא דצינית ומשלם לו שמעון הפקת לפי מה שישומו ואם שמעון אומר שאמר לו שיעשה עם הגזי כפי אשר יראה לו בין לדין או לפשרה אם המעות עדין הם בידו ולא אמ"ל הילך נשבע שבועה דאורייתא ואם פבר נתן לו מה שגבה או שאמר לו עכשו הילך ישבע שבועת הדין ונפטר הרשב"א בתשו' ח"ג הנ"מ סי' כ"א: (קד) שטרות ראובן חייב לשמעון מנה וקבע לו זמן לפירעון ושיפרע לו מין סחורה פ' כפי מה שהיא שנה בזמן הפירעון ונמשך הזמן עד זמן אחר ואותה סחורה באותו זמן המוגבל לפירעון היתה בזול ובעת שרוצה לפרוע הוקרה נראה כיון שתלה בזמן הפירעון ה"ז נוטלה בזול פשעת זמן שהוגבל לפירעון מוהריק"ש ו"ל בהגהו' סי' ס"א: (קה) שטרות.

שטרי דידן שטרי קנין ניהו כמ"ש בסי' קצ"א ס"ג ועיין בבאר הגולה ועיין לה' ב'ני יעקב דנ"ה ע"ג ולה' אדרת אליהו סי' כ"ג דף מ"ט ע"ד וכעת מצאתי להרב פני משה ו"ל ח"ב סי' י"ד דף כ"ה: (קו) שטרות ראובן יש לו שט"ח על שמעון ונלב"ע ראובן והניח ב' בנים ושמעון אין לאל ידו לפרוע אלא פרוטרוט לאט לאט ותבע אחד מהאחים את אחיו באמור לו גוד או איגוד ואחיו ממאן בזה אלא שישאר השט"ח לזכות שניהם ומה שייגבו מהלוה יחלקו איש כאחיו עמד השואל ושאל ס שורת הדין למי שומעין ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הרא"ש המעוז ו"ל בכלל צ"ח סימן ז' פתב אחים או שותפים שיש להם שט"ח ישומו ב"ד השטרות וכו' דבכל דבר שייך ביה חלוקה ואם אין בו שיעור חלוקה חלוקים בדין גוד או איגוד כדמציא כל שאילו יחלקו וישמו עליו חלוקים ואם לאו מעלין בגוד או איגוד וכו' ואחר שפירש פיצד היא השומא הדר מפרש פיצד אין בו חלוקה ו"ל ואם הוא שטר אחד יכול אחד מהם לומר גוד או איגוד ואח"כ פתב ואם אחר שישמו הב"ד וחלקו בגורל נתקלקל חוב א' מהם מזל רע דידיה גרם ומ"מ מחמת חששא זו וכו' אין לבטל החלוקה וכו' ע"ש דשומעין למי שרוצה לחלק בשטרות או גוד או איגוד בשטר אחד שהיא תקנת חכמים דקדירה דשותפי לא קרירא ולא חמימא וכו' ע"ש שהאריה והעתיקו הטור בקיצור סי' ס"ו סמ"ב ע"ש ומרן ו"ל בש"ע שם סמ"א ע"ש: והרמב"ם ו"ל בפ"ד מה' שותפין דין ד' פתב הנה להם חוב על אחרים אינו יכול לומר לחבירו לא נחלקו עד שנגבה כל החוב שיש לנו אלא חלוקים וכשיגיע זמן החוב לפורעו יתן לכל אחד חלקו עכ"ל והטור סי' קע"ו סכ"ה העתיק דברי רבינו הללו וסיום לשון רבינו ו"ל שם דאם הנה עליהם חוב לאחר וכו' ואח"כ כ' וא"א הרא"ש ו"ל פתב בתשובה אחין או שותפין וכו' וכתב מרן בב"י שם ומשמע דהרא"ש ו"ל פליג אהרמב"ם משום דלהרא"ש חלוקים מיד ויהרמב"ם אין חלוקים אלא לכשיפרעו? טול כ"א חלקו עכ"ל ואהמ"ר מרוצת לשון הטור מכחיש זה ועוד הטור בסי' ס"ו העתיק לתשו' זו להלכה קבועה בלתי שום חולק ועוד דמרן גופיה פסקה לשם בש"ע ובסי' קע"ו ס"ד פסק לשון הרמב"ם ע"ש דנר' בפשיטות דהרמב"ם מייירי כשאין רוצים לחלק החוב אלא שאחד רוצה לקיים השות' עד שייגבו החוב ונחבירו רוצה לבטל השות' ולחלק מה שהוא מצוי והחוב ישאר לזכות ב' ופסק רבינו דשומעין לזה לחלק בשאר נכסי והחוב הנה לזכות שניהם והרא"ש מייירי שרוצה לחלק זה נראה לע"ד פשוט.

שוב מצאתי למרן ז"ל בס' בד"ה בסי' קע"ו שפכתב וז"ל ואפשר דלא נחית הרמב"ם ז"ל אלא לומר שאין הא' מהם יכול לעכב מלחלוק עד שיגבו החוב אלא חולקים מיד וכשיגבו החוב יטול כ"א חלקו ואה"נ שאם רצה לחלוק השטרות מיד חולקים גם לדעת הרמב"ם ז"ל אלא דחזק מנייהו נקט עכ"ל ומ"ש ואם רצו לחלוק וכו' לאו למימרא מדעת שניהם דוקא אלא שאם רצה הא' כופה את חבירו דאי לת"ה מאי קמ"ל ועוד דאפתי פליג אדקרא"ש ז"ל שהוא פסק דאין לבטל החלוקה מעיקרא וכמו שהאריף שם בתשו' ע"ש.

והסמ"ע ז"ל סי' ס"ו סקצ"א דקדק על מור"ם ז"ל שלא הגיה על דברי מרן ז"ל די"א דאין גוד או איגוד בשטרות כיון שאין הגוף שלהם כמ"ש בסי' קע"א ותי' דסמ"ע על מה שיכתוב אח"כ ואין לה דוחק גדול מזה ולשון נכדומה שפכתב מרן ז"ל לא דייק טפי ועוד תי' דשאני משפנתא דקרקע בינדם משא"כ בשט"ח ע"ש ואין זה דעת בעלי אותה הסברא כמו שפירש בדבריהם אלא דמור"ם הכריע לפסוק במשפנתא פנותייהו ובשט"ח כהרא"ש ז"ל והש"ך סקל"א חלק עליו וס"ל דמור"ם ז"ל אג"ל ומודה פדעת מרן ז"ל שפוסק כהרא"ש ועוד שאפילו הרשב"א ז"ל וסיעת מרחמוהי מודו ליה להרא"ש ז"ל ושלענין דינא פן עיקר ע"ש וע"ע בה' סמ"ע סימן קע"א סקט"ל ובסי' קע"ו ס"ך שפסק מרן ז"ל סברת הרמב"ם ז"ל ומסיים בה' או יכולים לחלוק השטרות בשומת ב"ד או בגוד או איגוד ע"ש הלשון מוכיח דלא פליגי וע"ש בסמ"ע סקנ"ג ובהש"ך סקט"ל ומ'.

ומה שדקדק מרן בב"י על דברי הרא"ש ז"ל שהביאו הטור בסי' קע"ו עמ"ש דאם אין בו דין חלוקה דמהו שיעור שאין בו דין חלוקה ומהו דיש בו דין חלוקה ומוקי לה בשאין שם אלא שטר אחד ע"ש.

לא הבינתי זה דשפתי הרא"ש ז"ל ברור מללו דאם הוא שטר אחד שאין בו דין חלוקה פדתניא פל שיחלוק ושמו עליו וכו' וכדכתי' לעיל והרב"ח ז"ל בסימן קע"ו עלה בדעתו לומר דהרמב"ם ז"ל פלג"ן בהדיניהו וכמ"ש מרן בב"י שם והדר אייתי לדברי מרן ז"ל בבד"ה וכתב דהכי נהוג לחלוק כהרא"ש ע"ש: איך שיהיה לדין דגרירנא בתריה דמרן ז"ל בש"ע ובסי' ס"ו פסק בתשו' הרא"ש פנותייהו נקטינן וכ"ש דבסי' קע"ו הביא לדברי הרמב"ם ז"ל דמשמען מלוהי דס"ל דהרא"ש ז"ל פתדא שריין ואפוי פלוגתא לא מפשינן.

ומעתה מ"ש ה' לחם רב ז"ל סי' קי"א דהרא"ש יחידאה הוא ונסתפק בדעת הטור אי חשב' להטור והרא"ש ז"ל פת אחד או ב' פוחות ע"ש פבר מרן ז"ל בבד"ה השנה דעונתם והש"ך ז"ל פתב דאפילו הרשב"א מודה להרא"ש והלכתא כבתרא: גם אשו"ר לה' מוהריט"ץ ז"ל סי' קל"א שצדד ג' צדדים אם הרא"ש ז"ל מודה להרמב"ם ז"ל וצד זה א"א לאומר וכמו שדחה הוא ז"ל ויותר מאלה מפירש בדברי הרא"ש ז"ל בתשו' שדעתו לכוף האחד.

את חבירו לחלוק או גוד או איגוד ע"ש ואם חולקים ואי הרמב"ם מודה להרא"ש ע"ש שלצד זה הסכימה דעתו ונלוו להרא"ש ז"ל שרים רבים ונכפדים כמבואר בדבריו ז"ל ע"ש מעתה קם דינא לענ"ד דשומעין לאח האומר לחלוק בשטרות או גוד או איגוד אם הוא שטר אחד כמו שצאמר.

ובאופן החלוקה עיין בתשו' ה' זרע אברהם ח"מ סי' י"ש דף קל"ג ע"ג: (קז) שכירות. ראובן השפיר בתו לבע"הב לשירתו ע"ת נשאם תמות יטפל בצרכי קבו' במשפט הבנות ואם תקנה ישיא אותה מכיסו תחת השירות ושירתה אותו והשיאה פבת חשוכים ובתוך שנתה מתה ומנהגנו פה מתא יע"א פתקנת ר"ת ז"ל שחוזרת פל הנדוניא לאביה עמד השואל ושאל שורת הדין להיכן נוטה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב נראה דהבעל יורש את אשתו מדין תורה אלא משום קללת נתם לריק פתם תקנו ר"ת וב"ד ז"ל להתזיר בשנת א' לבית אביה ובנ"ד דלאו פח אביה הוא אלא שזכתה בנדוניא מחמת השירות ודידה הוי הבעל יורש את אשתו וכיון שלא היתה סמוכה על שלחנו מה לו לזכות בשכירות עצמה עיין בש"ע סי' ע"ר ואם נפשך לחלק הבעל מוחזק מדין תורה והאב פא להוציא מפח התקנה עיין תשו' הרא"ש ז"ל פלל נ"א הובאה בטור א"ה ע"ס' קי"ח סל"ה ע"ש ועיין בהכנ"הג שם בהגהב"י אות ל"ה ואות נ"ב והרב יד אהרן אות מ"ו ע"ש: (קח) שכירות.

ראובן יש לו חנות אחת וכוונתו לקנות חנות הוא לביתו של שמעון ורוצה להשפיר חנות לגוי וראובן מוכה בו פן תבא לו איזה תקלה מהגוי וראובן טוען שלא מצא ישראל להשפיר לו ומה בידו לעשות עיין לעיל בדיני שותפות מה שהארכתי בס"ד.

וכעת מצאתי לה' ב"ד ח"מ סי' ס"ב מהס' שעמד בזה ומסיק דמקבל עליה פל אונסא: (קט) שכירות. מי שהשפיר את ביתו לזמן קצוב והקדים לו שכירות הזמן שהוא אדעתא לדור במקום פ' ואל אחר.

ליה מאיזה אונס שאינו יכול לדור שם הרי זה יצא מהבית ועושה עמו חשבון כמה דר בה ומחזיר לו המותר מהרש"ל ז"ל בתשו' סי' ל"ח ועיין להכנ"הג ז"ל סימן שי"ב בהג"הט אות י"ב ובסי' ר"ז בהג"הט אות מ"ה: (קי) שכירות.

ראובן השפיר ביתו לשמעון ה לזמן מוגבל ובתוך הזמן נזדמן לו דרוך למד"ה וילך לו ולא העמיד לו אחר לגבות שכירותו ועמד ראובן והשפיר ללוי וחזר שמעון ורוצה להוציא את לוי לפי שעדין לא מלאו ימי שכירותו אין שומעין לו דראובן פדין ירד להשפיר דהוי כמשיב אבידה הרשב"ש ז"ל סי' צ"א ע"ש: (קיב) שליח.

ראובן חייב לישראל גוים ומסר ממון לשמעון שיפרע אותו לישראל והלך שמעון ופרע לגוי שחייב מה שאין הדין פן כמש"ל במערכת אות ג' בס"ד ע"ש שמעון פושע הוא מוהרשד"ם ז"ל ח"מ סימן קפ"ד וע"ע להכנ"הג ז"ל סי' ק"א בהג"הט אות כ"ה ובתשו' בעי חיי סי' פ"ג והיא התשובה שהזכיר הכנ"הג אות כ"ז וצ"ע: (קיב) שותפים.

ראובן ושם' שותפים בעסק מש"ומ ומצא אחד מהם מציאה הרי היא לעצמו ולא מבעיני בשות' כה"ג אלא אפילו שות' שאינן חלוקים בעיסתן מוצא המציאה זכה במציאתו וכן מתבאר מדברי רבינו ז"ל בפ"ט מה' נחלות דין ז שכתב וז"ל אחד מן האחים וכו' ואמר שלי הם וכו' או מציאה מצאתי וכו' עליו להביא ראיה וכו' בד"א באחים וכו' שאינם חלוקי בעיסתן וכו' עכ"ל ופסקו מרן סי' ס"ב ע"ש הרי שלך לפניך אע"פ שהאחים שותפים בתפיסת הבית אם מצא א' מהם מציאה היא לעצמו והילך לשון הירוש' בפ' מ"ש משנה ה' דא"ר אמי בן שניא חלוק בתי אביו מה שסיגל סיגל לעצמו פהדא חד

בר נש אתעבד ספר בעו אחוי מפלג עמיה אתא עובדא קומי ר' אמי אמר כף אנו אומרים אדם שמצא מציאה אחיו חולקים עמו חד ב"נ נפק לשליחותא בעא אחוי למפלג עמו אתא עובדא קומי רבי אמי אמר כף אנו אומרים אדם שיצא ללסטאה אחיו חולקים עמו ע"ש ובנדאי מייירי פשהיו עדיין שותפים בתפיסת חבית דאם חלקו השותפות אטו בשופטני עסקי דאמר ליה אתנה למפלג עמיה אלא לאו בשלא חלקו ואפ"ה מתמה ר' אמי דלעגן מציאה דאינה באה מפח השותפות אין לזרים אתו ואכל הלה וחדוי ואין לומר דשאני התם דמייירי בבו שפראה חלוק בחיו אביו דר"ל שאינו סמוך על שלחן אביו כמו שפירש הר' שדה יהושע ז"ל שם ע"ש ואמילתיה דר' אמי דאמר הכי מיייתי עלה הנה עובדי דאתו לקמיה אמטו להכי מתמה שפיר דכיון דחלוק משלחן אביו דמציאה שלו אבל באחין שאינו חלוקים.

בעסתו איכא למימר דהמציאה לאמצע ומנ"ל לרבינו לומר דהמציאה לעצמן אפי' באין חלוקים בעיסתו הא ליתא דהא דחלוק בעסתו אהני ליה למה שפגל בחיי אביו לעצמו אבל לעגן מציאה ושליחות מ"ל חלוק מ"ל אינו חלוק ועיקר טעמא דר' אמי כמ"ש הרב המפרש הירוש' דתלתא בבי וז"ל ש"מ כל מה שהוא משתפר שלא ע"י הנכסים של אביהם אינו לאמצע עכ"ל: וראיתי להרב פני משה ז"ל בפירושו הירושלמי שכתב וז"ל אתעבד ספר סופר ורצו אחיו לחלוק עמו שמחמת אביהם בא לו מלאכה זו שהוציא עליו ללמדו אומנות זו עכ"ל ולא ידעתי מה יענו שפתי צדיק בהך עובדא דנפק לשליחותא דמיייתי התם דאם הוציא עליו אביהם ללמדו לצאת לשליחות.

ועוד לפי דבריו ז"ל מאי מתמה ר' אמי אדם שמצא מציאה וכו' דשאני מלאכת סופר שפאה לו ע"י שהוציא עליו אביהם ללמדו אומנות זו ובמ"ד ר' אמי דנפק ללסטאה וכו' פ"ה המפרש ג' בבי פי כמו שהלסטויס בחזקת ספנה להרוג או ליהרג פן היוצא לדרך בחזקת ספנה זו עכ"ל והרב פני משה ז"ל פירש להפריז בדבר אמר פן עכ"ל ובהגהות המרדכי בפ' חזקת כ' וז"ל בירושלמי דב"ב איתא ור"ח הביאו בפ"ה האחין שיצא א' מהם ללסטאות או לגנוב חולקים עכ"ל דבר תימה הוא דבירושלמי קאמר רבי אמי אתמוהי קא מתמה פדכתי ואם נפשך לומר בניחותא קאמר ק"ט דר' אמי קאמר מה שפגל סגל לעצמו ומיייתי עלה הנה עובדי דדן ידיו ר' אמי בהוראתו דלעצמו סגל וכדכתי' וצריף לדחוק בניחותא לפי שעדיין הם שותפים בתפיסת הבית ודקאמר פהדא ר"ל דאיכא עובדא אחריןא דאח לחלוק ואל תתמה על החפץ דהתם בירושלמי מי משנה אהא דתנו התם האחין השותפים שגפיל אחד מהם לאומנות המלך בע"ה נוטלים לאמצע מיייתי עלה פהדא דר"ן ב"ש בר נחמן נתפס לכולי אתא עובדא קומי ר' אמי אין אית בנכסוי דבר נחמן שנתפס לא ינתן מנכסיו ואם לאו ינתן לו מנכסיו ופ"ה הרמב"ן ז"ל סי' כ"א שתפס המלך את העשירים שיתנו לו וכו' ע"ש.

וקאמר פהדא ר"ל כמו דאמרי' לעגן הרנוחה ה"ה נמי לעגן פסידא כמ"ש ה' פני משה ה"נ דכנותה אע"ג דיש לחלק ולפי"ז חלוק על סברת הרמב"ם ז"ל בפ"ה הירוש' ונ"מ לעגן דינא וכדכתובנא: פתב עוד המרדכי שם מפאן יש ללמוד על שני אנשים שיצאו לשוק וראה אחד ארנקי מונח בבית הגוי וגבוו שיש לו לחלוק עם חבירו עכ"ל ולא ידענא מהיכא גמיר לה דהירושלמי מייירי באחים שהם שות' בתפיסת הבית אבל בשני

אנשים דעלמא שיצאו לשוק מאיזה טעם יזכה לחלוק עם הגנב ואם שותפים היו כבר העיקר חסר מהספר.

שוב מצאתי בהג"מ פ"ה מה' שותפין אות ד שהביא הוראה זו וכתב בה שני בני אדם שהיו שותפים שיצאו לשוק וכו' וצריך להגיה פו בדברי המרדכי ובהג"מ שם מביא לשון הירוש' שהביאו רבינו חננאל כמ"ש במרדכי: וכתב עוד המרדכי ובעיטור פתב ונ"ל תשובה אם נתפס אחד מהשותפים עם הפרקמטיא אין על חברו פלום דאחריות גופו לא קבל וכו' ותו גרסי' האחין השותפין שפפל אחד לאומנות פהדא דבר נחמן נתפס לבולי וכו' ואם לאו ינתן לאמצע ודוקא דאתנו אהדדי אבל מסתמא פגון אחי ושותפי פל אחד ואחר מהם לעצמו וכו' ואיתא בירושלמי חד בר נש אתעבד ספר וכו' אדם שמצא מציאה אחיו חולקים עמו אדם שיצא ללסטאות חולקים אחיו עמו בתמיהה עכ"ל וזו היא שיטת רבינו בפירוש הירושלמי וכדכתי' אבל מ"ש פהד דבר נחמן ודוקא דאתנו אהדדי לא ידענא מ"ט דכיון דמתמת עושר בית אביו אמאי מפסיד משלו בדלא אתנו אהדדי וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מה' נחלות דין ו' מהירוש' דבר נחמן ומפרש ליה בפירוש הרמב"ן ז"ל ובעיטור ולא הצריך להיות תנאי בדבר.

שו"ר להרב העיטור בדין שיתוף דף כ"ו ע"א וע"ב דאיתי פלוגתא דרבנן בלשון הירו' הלזה דאיכא מ"ד בניהותא ואיכא מ"ד בתמיהה ולהבין מ"ש ודוקא דאתנו אהדדי וכו' נלע"ד דקאי אמאי דאיתי התם פלוגתא דשותפי שהטילו לפיס זה מנה וזה מנה התנו ביניהם שפל מה שיזמינו להם מן השמים בין במציאה בין בכל דבר איכא פלוגתא ביני רבנן איכא מ"ד דלא מהני תנאה במציאה וכיוצא בה דדבר שלב"ל ואיכא מ"ד דמהני וכתב הרב החסיד טעמא דכל אחד נעשה שכיר ופועל לחברו ונמא להא דאמרינן ששכרו ללקט מציאות עכ"ל ונהדר מייתי תשו' רבינו קולונימוס ז"ל דאיתא התם במרדכי גם הביא הצרפתיים שהביא המרדכי משם רבינו אליה מלונדרים ע"ש ונהדר מסיק למילתיה דבשות' שהתנו במציאה דמהני וקאמר דדוקא דאתנו אהדדי ור"ל כמו שנתבאר אבל מסתמא פגון סתם אחים.

השות' פל אחד ואחד המציאות לעצמו וה"נ בירושלמי א"ר אמי בן שזרא חלוק וכו' וכו' אנו אומרים לשון התמיהה בגמרא דירושלמי פדאי' בגמרא דערלה וכו' ובמס' משקין וכו' ובמס' ביצה וכו' עכ"ל כנלע"ד המשנה דבריו ז"ל.

וכתב עוד ובעל מתכות מייתי ליה בהאי לישנא ירוש' אדם שמצא מציאה אחיו חולקים עמו אדם שיצא ללסטים אחיו חולקים עמו ובירוש' באריסות דבר זינא מהו דייקרון דרדקינא לרב רביא נחלוק עמכון יכולין למימר להו מציאה אשכחן ש"מ מציאתן לעצמן עד שישתפו בתנאי ולהאי לישנא דקא' פהדא איכא לפרושה בן שזרא חלוק בחיי אביו פגון שפגל לעצמו בחיי אביו והיה סמוך על שלחן אביו ולא תבעו אביו בחייו מה שפגל לעצמו סגל דאזלי' בתר אומדנא מדלא תבעיה פהדה חד בר נש אתעבר ספר בחיי אביו ולא היה אביו תובעו פלום אתא קומי ר' אמי אמר וכי אדם שמצא מציאה בחיי אביו ולא תבעו אביו חלקי ובי מחול וכן מי שיצא בלסטאות ומצא מציאה בידוע שאביו לא נתבצה בכף ומחל וכן מי שהוא תגרא דסמך ומרויח לעצמו ולא תבע ממנו האב פלום מה שפגל סגל לעצמו ונהרי הוא פאלו נתן לו במתנה ואין האחין חולקים עכ"ל נלע"ד

משום דק"ל לדעת בעל מתיבות דס"ל חולקין וגמר למילתיה מהד דירושלמי איך אפשר להולמו חדא דכה אנו אומרים האמור בירושלמי לשון אתמיהה כמו שהוכיח מערלה ומשקין וביצה ועוד דהירושלמי קאמר מה שסגל סגל לעצמו ועלה מייתי בהדא וכו' ובדוקין אהא מפרש ליה דהכל בחיי האב ותבעוהו האחין אחרי מות האב אהא מתמה שפיר מי שמצא מציאה בחיי אביו ולא תבעו אביו יכולין אחיו לתפנע אותו וכן מי שהוא תגרא דסמך ומרויח לעצמו וכו' לשון מגומגם וצריף לתקנו והוא חוזר למאי דאמרי בירוש' בן שניראה חלוק בחיי אביו פ"א דעביד תגרא וסחורתא בחיי אביו ומרויח וכו' ומקא גמר בעל מתיבות דדוקא משום שפבר מצא המציאה בחיי האב ולא תבעו דהו"ל כמו שנתן לו במתנה משו"ה אין האחים חולקים אבל אם היו שותפים חולקים אמר מעתה דכלהו רבנותא מודו דל' הירושלמי בלשון אתמיהה קאמר אלא מ"ד כפשוטו דקנימי הנה עובדי לאחר מיתת אביהם ואפ"ה מתמה ר' אמי אדם שמצא מציאה חולקים אחיו עמו ש"מ דאין השותף והאחין נוטלים חלק במציאה וזהו דרף דעת רבינו ז"ל ואחריו נמשך מרן בש"ע כמזכיר ומה גם דהירושלמי דמייתי העיטור גבי אריסי דבר זינא דקאמר יכולין למימר להו מציאה אשפחן והוא כלשון רבינו ואיכא מ"ד דהשותפים והאחים חולקים במציאה והירושלמי מיירי במה שהרויח בחיי אביו ומינה דלאחר מיתת האב זוכין האחים במציאת אחיהם: ומעתה אני תמיה על מור"ם ז"ל דבסימן ס"ב שתיק רב ולא אמר ולא מידי ש"מ מודה הוא לסברת מרן ז"ל דהמציאה לעצמו באחין שעדיין לא חלקו ואלו בסי"ב קמ"ו סי"ב פסיק ותני וכן אם גנב או גזל השותף צריף לחלוק עם חבירו עכ"ל נאני טרם אחל"ה לדבר אמרתי בלבי יצא עת"ק מאי דכתי' בעניו גירסא דינקותא ואנכי לא ידעתי במאי עסקי' נאי בהודיעו קודם שגנב והו"ל פשלוהו הא קי"ל אין שליח לדב"ע נאי בשלא הודיעו במה זכה חבירו ואת"ל זיפה לו הא אמרינו בעלמא בהיתרא ניחא ליה דליקני באסורא סורא לא ניחא ליה דליקני ועוד דלשון צריף לא משמע הכי ובמרוכה דע"ח רמינו ברי' דקתני השותפין שגנבו חייבין לאידך דקתני פטורים ומוקמינו להו דקתני חייבים שטבח מדעת חבירו דקי"ל בטבח ומכר יש שליח לדב"ע ע"ש בפירש"י ז"ל וא"ל דבשעת גניבה מיירי שגנבוהו שניהם כאחד דבגניבה אין שלד"ע.

איברא דראיתי לו ז"ל בפ"ק דמציאה דף ח' שפירש גבי שותפים שגנבו חייבים דמיירי שהא' הוציאה לדעתו ולדעת חבירו וכו' עכ"ל ולא ידעתי מה יושיענו זה וכבר תמהו עליו התוס' שם מזה ופירשו הם ז"ל שהוציאה שניהם ע"ש ובמקובצת לשם ובמקו' לפרק מרובה שם נמצאת אומר שאפילו לדעת רש"י ז"ל לא זכה השותף האחר אלא כשהוציאה השותף לדעתו ולדעת חבירו אבל בלא"ה אין שלד"ע ועוד ק' דעד דב"ד מהדרי לתייב השותף ליתן בגניבה לחבריה לימרו ליהזיל אהדר גניבה למרה ואת"ל דמיירי מור"ם בנתיאשו הבועלים אפתי בעמוד והחזר הגנבה והגזלה קאי כמ"ש בטוש"ע סי' שנ"ג ע"ש וא"נ מיירי בגניבת וגזל גוי אפתי לא איפרוק דדעת מרן בש"ע סי' שמ"ח ושמ"ט דתרונייהו מדאורי' ואע"ג דדעת מרן בא"ה ע"ס כ"ח דאינם אלא מדרבנן ע"ש מ"מ לא הו"ל לפסוק כאן הלכתא פסיקתא כיון דדעת מרן חלוק עליו בזה: שו"ר שורש דבר זה מקור נפתח בהגהמ"י פ"ה מה' שותפים דין ד' ושם כ' למ"ד ז"ל דארנקי של גוי הנה ע"ש ועדיין הלב מהסס דסו"ס א"נ סבר כר"ש שהביא הג"מיי

דגניבת גוי אסורה מדרבנן דוקא הלא התקיר ה' הגדול מוהרימ"ט ז"ל בחי' בר"פ האיש מקדש עלה ונסתפק אי אמרינן באיסור דרבנן אין שלים לד"ע ע"ש ועיין להרב כנ"הג בח"מ סימן עק"ב בהג"הט אות כ"ו ולרבין חסידא בקו' ארעא דרבנן אות ח' סי' ג' מה שהאריה בזה ומ"ש אצלי בס"ד הלא הוא פמנס עמדי ואנן בדידן דגירנא פתריה דמרון ז"ל בש"ע והוא ז"ל סבר דגניבא נגזל הגוי אסור מן התורה וקי"ל אין שלד"ע לא זכה השותף בכלום ממה שגנב חבירו: וראיתי למרון ז"ל בב"י סוף סימן קע"ז שהביא תשובת הרשב"א בשותף שאמר לחבירו גנוב וכל נזק שיגיע לך אשלם לך פטור דאין זה שלוחו לדבר עבירה ובמה יתחייב לו ואע"פ שנהנה מאותה גניבה פטור דמצי אמ"ל בהתיירא ניקח לי דנקני באיסורא לא ניקח לי כדא' בר"פ אין בין המנדר עכ"ל וצל"ד אי בדאמ"ל גנוב לישאל תפ"ל דהחזרה בעי וכדכתי' ואי בדאמ"ל גנוב משל גוי וס"ל דגניבת הגוי אינה אלא מדרבנן א"כ תפשוט מינה דס"ל להרשב"א דאפי' באיסור דרבנן אמרינן אין שלד"ע.

ואנכי לא ידעתי פניו דקאמר אין שלד"ע במה זכה חבירו וכ"ש דמסיים בה בהתיירא ניקח לי באיסורא לא ניקח לי והוא נהנה ממעשה דאיסורא והסמ"ע ז"ל שם כ' דפטור מחלק חבירו דוקא אבל חלקו שנהנה חייב וכמ"ש בס"י קע"ו סי"ב ושלזה פינו מור"ם שכ' וע"ל סי' קע"ו עכ"ל אמר מעתה דלדעת הסמ"ע דמרון ז"ל מודה לדברי מור"ם וזה אי אפ"ש ונראה דהא לק"מ דמור"ם ס"ל אפי' בלא התנה זכה בחלקו בגניבה ומרון ז"ל שם בב"י חלק על סברא זו וניחא ליה בס' הרב העיטור ז"ל כמ"ש שם בס"י קע"ו מחודשים לה אכל הקא דאמ"ל גנוב הו"ל כהתנו לחלוק דמודה מרון דזכה כמ"ש שם בב"י אלא דאפתי ק' דא"נ הוציא הגניבה לדעתו ולדעת חבירו דזכה חבירו פדעת רש"י אפתי תק"ל דאין שלד"ע וכמ"ש הרשב"א ז"ל גופיה ונלע"ד דהרשב"א ז"ל לא קאמר שחייב ליתן לו אלא דעסיק לענין פטור תשלומי הנזק וקאמר אע"פ שנהנה ר"ל דחבירה מדעתיה יהיב ליה אפי"ה פטור ואינו משלם אלא לפי מה שנהנה וכעת אין לי פנאי להאריך פי ספרי וכלי מלחמתי אין אתי עד לכתי לעיר תונס יע"א בע"ה ע"כ מההעמק: והנה בעת"ה ת"ל נדפסו ש"ות הרשב"א ז"ל ח"ר ושמם בס"י ב' שאול נשאל בראובן ושמעון שנשתתפו שפל מה שירויחו או יפסידו במלאכתן או בסחו' יהיה לאמצע והלה ראובן וגנב חפץ א' והגיעו נזק בדבר הזה ותובע לשמ' שיתן לו חלקו ושמעון משיב דאינו חייב ליתן לו פלום דאין שלים לדבר עבי' והשיב הרב ז"ל דשמעון פטור מפמה טעמים חדא דמסתמא לא נשתתפו לגניבות וגזלנות דלא נעשה זה חבר לאיש משחית ועוד בפ"א אמר למלא' ולסחורה ועוד אפילו אמר ליה לך וכל מה שיגיע לך נזק אשלם לך פטור דאין שלים לד"ע ובמה יתחייב לו ואע"פ שנהנה מאותה גניבה פטור וכו' כמ"ש בב"י וכבר הביאותיהו אליה ויש לחקור בטענת שמעון דפטור עצמו משום דאין שלד"ע אע"פ שראובן מעצמו ומאליו עמד וגנב וחשיב ליה שלים ואין שלים לד"ע והיינו פדעת רבינו שמחה שה הביאו הרא"ש והמרדכי בפרק הגזול והביאו הרב בב"י בר"ש סי' קע"ח דהשותפין הרי הם כשלוחין ע"ש והוסיף בה מדיליה דאפילו עשאו לראובן שלים אפי"ה פטור פינו דאין שלים לד"ע נמצאת אתה אומר דדעת הרשב"א ז"ל דגניבה וגזילה אינה בכלל השותפות ולא זכה בה חבירו וכפ"ש הירושלמי וכדעת העיטור: וראיתי למרון בב"י סימן קע"ו מחודשים ל"ה שהביא משם הג"מיי דבגניבה

חולקים לשיטת הרשב"א עכ"ל וכתב ע"ז מרן ז"ל ורשב"א מפרש כבעל מתיבות
שהביא העיטור שפירשם שם בניחותא עכ"ל.

ולענ"ד אחה"ר אין גם א' שיפרש הירושלמי כמו שהכריח העיטור אלא דמפרש ליה
דקאי על מה שהרויח בתיי אביו כמו שנאמר ולפי"ז רשב"א שהביא הגה"מיי אינו
הרשב"א דהרשב"א הקא גלי דעתיה דס"ל דאין גניבה וגזלה נכללים בכלל סתם השות'
ועכ"ל לדעתו דהירוש' כפי העיטור פדכתי' ואולם לא אוכל להתאפק לדעת השואל
דפשי' ליה דבגניבה וגזלה לא זכה השותף האחר דאין שלד"ע א"כ ר' אמי מאי קא
מהדר ליה אדם שיצא בלסטאות אחיו חולקים עמו דמאי קו' שאני התם משום דאין
שלד"ע אבל בשכר שליחות מה איסור יש וכ"ש לדעת האומ' שהוא בניחותא דק' טפי
דאיך זכה אחיו בליסטאות פנין דאין שלד"ע ונראה דהרשב"א ז"ל לא קש ליה לדברי
השואל שכתב פן תדע דכתב דפטור מפמה טעמי ולא כתב לטעם השואל אלא במה
שחידש עוד דאפילו אמר ליה צא וגנוב אתי עלה מטעם דאין שלד"ע למימרא דלא תשיב
שליחא דידיה ע"י השותף אלא דא"ל צא וגנוב דבכ"הג ודאי שלוחו הוי דאין שלד"ע:
וראיתי להרב תורת חיים ח"א סי' טו"ב שנשאל לברך דברי הגהות מימו' הלוו מדקאמר
בגמרא דף קמ"ד אחד מן האחין שמינהו גבאי או וכו' אם מחמת עצמו לעצמו ופירשב"ם
ז"ל מחמת עצמו מחמת חריפותו ונחשיבותו ולרשב"א קשה דמי עדיף ממי שיצא
לליסטויס או שמיצא מציאה דחולקים עכ"ל ונלע"ד דמיצאה פדי נסבה דבשלמא לסטאות
מלתא יתרתא היא ועדיפא מבא מחמת חריפותו ונחשיבותו אלא מציאה מאי היא אין
חכמה ולא נחשיבות אלא אשגרת לשון בעלמא נקטיה ולפי מה שתיגרין הרב ז"ל דרשב"א
מפרש כפירוש הרמב"ן ע"ש א"כ רשב"ם ס"ל פדעת המתיבות ורשב"א פנין דלא עדיף
חריפותו ונחשיבותא בותא שיוצא לגנוב ומציאה ומה שהק' עוד מהך דירושלמי דקאמר
כולין למימר מציאה אשפחן זו היא שק' לענ"ד כמדן' גם מה שהק' מהא דתנן הניח בהם
גדולים וקטנים והשפיעו השבח לאמצע וחי' הרב ז"ל דרשב"א ובעל מתיבות ס"ל פדעת
הרמב"ם ז"ל ובגירסתו ע"ש ולא ידעתי לפ"ז מה יענה לס' הרמב"ם ז"ל דס"ל דהמיצאה
לעצמו כמ"ש שם ותק"ל משבח ששבוהו הנכסים שהוא לאמצע וכדק"ל איהו ז"ל
מפשטא דמתני' לרשב"א ובעל המתיבות ומה שהק' עוד הרב ז"ל ע"ד הרשב"א ובעל
המתיבות דמפרשי הירושלמי בניחותא דהא בגמ' אמרי' דוקא לאנמנות המלך שפול
מחמת אביו ואף אם נדחוק דהתם מיירי דאתעביד סופר למלך וכו' עכ"ל ולפ"ד ז"ל גם
הך עובדא דשליחותא נמי מיירי בשליחות המלך שהוא ממונה על השליחות וקשה
לשמנע והאמת הוא דבירוש' מייתי תוספתא שנויה בגוונא אחריתי לענן אם הפסד ע"ש
בהרב שגה יהושע ז"ל הא מיהא הקו' במקומה עומדת דא"נ הירוש' לית ליה האי גירסא
בתוספ' וגריס לה באנפא אחריןא הא ודאי לענן דינא נקטינן בגמרין דבשאר אנמנות
הוא לעצמו וממילא מציאה ולסטיאות לעצמו והיכי גמרי רבנן מהירוש' דאמר חולקים
מה שהוא נגד תלמוד דידן דהירושלמי דס"ל דאפילו בשאר אנמנות שאינם של מלך
חולקים ה"נ מציאה ולסטיאות ולגמרין דסבר דשאר אנמנות לעצמו דכונתה מציאה
ולסטיאות לעצמו וכבר נתעוררתי בענייני בזה ולא אשפחנא לה פתרי עד שמציאתי
בשיירי המקו' לכתרא אשר נדפסו בסוף חידושי הרמ"ה ז"ל שכתב משם הראב"ד ז"ל
זו"ל ואם ישאל השואל דא"כ דמשום שנותפות הוא ואפילו בא מכח עצמו מ"ש אנמנות

המלך משאר אומניות הלא שותפים הם לכל דבר ואפילו במציאתם איפא למימר רבותא קאמר דאפילו אומנות המלך שהוא כמו שררה אל משא המלך והיינו אומרים שיחלוק להם המלכות אתא למימר שיחלוק הריוח והפסד וכו' ע"ש שהאריף: גם אשו"ר לרב"א במקו' שהביא משם רבינו יונה ז"ל שכתב פדעת שאר הפוסקים דדוקא לאומנות המלך אבל בשאר אומניות לעצמו ואח"ך והירושלמי יש לפרשו עכ"ל הרי שנתעורר בדברי הירושלמי הלזה ולא זכינו לאור פירושו ז"ל ולמ"ש דדוקא באומנות המלך אבל שאר אומניות לעצמו הביא ראיה משבח ששבחו נכסים מחמת עצמן ע"ש והיינו הא דק"ל לשואל שהביא ה' מוהרח"ש ז"ל שם: עוד כתב רבינו יונה ז"ל שם דאומנות המלך אצטריף ליה דלא תימא מלתא דלא שכיחא היא וכו' ע"ש שהאריף ותכלית דבריו בדברי הראב"ד ז"ל ולפ"ד ז"ל נוחים דברי הירושלמי דאפי' בשאר אומניות לאמצע ואפ"ש שע"ז סמך וכתב והירושלמי יש לפרשו ותכלית דברי הראב"ד ורבינו יונה ז"ל הוא שאם השותפות הוא ע"ז האופן שפכל מה שירויחו הוא לאמצע גם המציאה בכלל היתה ולסטיאות וכל מידי דאית ביה רנוחא אבל שות' דעלמא לא ע"ש בדבריהם.

ואם נאמר דבעל מתיבות ורשב"א שכ' שהיו שות' ר"ל שות' גמורה בכל מיני רנוחא אתי כמין חומר פדעת הראב"ד ורבינו יונה ז"ל כמו שנאמר והראב"ד מוקי להך ירושלמי כשאין שותפים אלא בתפיסת הבית וכל אחד ואחד אוכל משלו ויש לו עסק בפ"ע משו"ה קאמר ר' אמי אדם שמצא מציאה וכו' ע"ש אבל אם היו האחין השות' בפל מפל כל וכן אם היו שותפים דעלמא שותפי כ"הג אפילו בלא אחין מציאתם לאמצע ולשון הגה"מ מיי מהירוש' לא משמע הכי ואם יפרשו הירוש' כמ"ש הרב העיטור ז"ל דהנה עובדי בתי האב והתביעה לאחר מיתת האב ומינה דאי הווי הנה עובדי לאח"מ הנה קאמר להו ר' אמי דיחלוקו כמו במציאה וכדכתי' ור"ל שהם היו שותפים בכל וכדכתי' גם זה אינו במשמעות דבריהם ז"ל: תבנא לדינא זו היא שקשה על מור"ם ז"ל פיון דבירושלמי מדמו מציאה לגניבה אמאי בסי' ס"ב שתק והודה למרן דהמציאה לעצמו ובסימן קע"ז פסיק ותני דאם גנב או גזל השותף חייב ליתן לחבירו וראיתי להש"ף ז"ל שם שכתב שדין זה אינו נראה בעיניו וכו' עכ"ל ואני תמיה על מור"ם ז"ל דבסימן קע"ז ס"א גבי אומנות המלך כתב ז"ל וכל זה באחין השותפים עדיין בנכסי אביהם אבל חלקו לא טור בשם רבינו יונה עכ"ל דר"ל דבעינן תרתי וכדמסיים בה וי"א דה"ה בשותפים אחרים אם נטל א' וכו' עכ"ל וטעמא רבה איפא וכמ"ש מרן בב"י משם תשובת הרמב"ן ז"ל והביאה ר"מ רבקש א"כ איך סתם בסימן קע"ו דגניבה וגזלה בכלל השותפות.

וע"ק דמדברי מרן בש"ע נראה דאפילו קנו בקנין להיות שות' במציאה וגניבה לא מהני מידי שהרי פסק בש"ע סימן קע"ו ס"ג דהאומנים שנשתתפו במלאכה אפי' קנו מידן אין כאן שותפות כלל שאין אדם מקנה דבר שלב"ל ואפילו במה שהרויחו כבר כמו שהוכיח הש"ף ז"ל ומור"ם ז"ל הביא דעת הראב"ד ז"ל דיכולין להקנות זה לזה אפילו בדבר שלא בא לעולם ע"ש ולפ"ז הרמב"ם ומר"ן בש"ע דס"ל דאינו יכול להקנות ז"ל דבר שלב"ל במלאכת האומנים דהוי דבר שלב"ל משו"ה פסקו דבמציאה אין חולקים כמ"ש ר"ב ומור"ם ז"ל דכתב לס' הראב"ד דיכולים להקנות ז"ל דבר שלב"ל ה"נ דיכולים להקנות ז"ל מציאה וגניבה דחייב לחלוק השותף עם חבירו וע"ק דהו"ל לבאר דמייירי בשקנו מידם להקנות זה לזה אפילו במציאה וגניבה שו"ר להט"ז ז"ל שכתב ע"ד מור"ם

ז"ל דאדלעיל קאי דמיירי בשנת' אפילו במציאה וכו' ע"ע ועיין בסמ"ע סקמ"ב ע"ש וכל זה הוא לדעת מור"ם שהביא דעת הרמב"ד ז"ל דיכולים להקנות ז"ל בדרך שלב"ל וכבר פתבתי דאין זה דעת מרן בש"ע.

ועוד ק' דמור"ם ז"ל בסי' קע"ז פתב עוד וי"א דוקא לאנפנות המלה אבל לאנפנות אחרת לעצמו עכ"ל ולפ"ז כ"ש גניבה ומציאה ואיך סתם לו דגניבה וגנילה בכלל השנות' באופן שהגנה זו תמוהה בעיני אלא דוקא אם הם שותפים שאינם מחשבים זה עם זה בהוצאתם וכמ"ש הרמב"ד ורבינו יונה ז"ל גם מציאה וגזל וכל מידי דאית ביה דררא דממונא ומתקרי נכסי הוא לאמצע השנות' אבל בלא"ה אפילו האחין השנות' כממון תפיסת הבית אם כל אחד יכתוב בפנקס מה שהוציא בהוצאות עצמו ומשלימין זה לזה במותר כל רנוחא דאתי ליה במציאה וגניבה וכיוצא כל אחד זוכה לעצמו ואין לאחיו עמו פלום ושאר פרטי דין זה פתבתי בס"ד במערכת אות אלה מדין אחים ועיין לה' כנ"הג בהג"הט אות ח"י וכהגהב"י אות קע"א וקע"ו וקצר במקום שאמרו להאריך ע"ש: (קיג) שותפים.

ראובן ושמ' שותפים בחצר אחת וכל אחד חלקו מבורר בין לשבח בין להפכו ובהוצאות הנצרכות כל אחד יפסיד מפיסו על חלקו אמנם בתשמישים הנצרכים לכללות החצר כגון הפרונדור ובית המונע והבור והבאר וכיוצא יד שניהם שנה בהוצאות הנצרכות להם וכל א' פורע חלקו מפיסו ובחצר ההיא הפרונדור ובית המונע זה בצד זה אלא שפנתל אחד מפסיק ביניהם לאורך ולצד הפרונדור הפרונדור הא' ביתו של ראובן ומצד השני ביתו של שמעון ג"כ ואין לשמעון חייס ושייכות משני הצדדים כי חלקו בא מגד צדי הפרונדור הרחק כמטחוי קשת ועמד ראובן ורצה לבנות על פנתל אשר על פנתל השער שממנו נכנס לפרונדור ושמעון מעפב עליו באמור אליו שהוא מכביד על הפנתל המשותף וגורם רעה לפנתל ההוא כי יפול ארצה קודם זמנו בלתי היות עליו כובד הלזה וראובן ישיב אמריו דהאי פנתל לא חזי לשום תשמיש כי גבוה מעל גבוה ואי אפה יכול לבנות עליו פלום שמב' הצדדים אני מקיפו וידך מסולקת ממנו עמד השואל ושאל להיכן שורת הדין נוטה יורה המורה לצדקה דין אמת לאמתו ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראשית מאמר ת"ש הא דתנן ר"פ השותפין דף ה' ע"ד ד' אמות מחייבין אותו לבנות למעל' מד"א אין מחייבין אותו סמך לו פנתל אחר מגלגלין עליו את הפל וה"ט דגלי דעתיה דניחא ליה בהה' טופינא דעבד חבריה למסמך קורותיו על גובה הפנתל הלזה ולמעבד תקרה ע"ש וקא דלא מחייבין ליה מעיקרא מדשתיק ולא מיחה בחבריה מפי אגפה לפנתל דמצי אמ"ל קא מכבדת אפנתלא טפי בהה' טופינא אלא לאו ש"מ דניחא ליה במאי דעבד חבריה ובלי סמיכת פנתל הו"ל לחיוביה מה"ט דגלי דעתיה דניחא ליה א"ל דמצי למימר קא דלא מחינא ביה נהי דבד"א קים להו לרבנן דמסתלק הניזק ראייה בהאי שיעורא הוא דרמיא עליה חיובא קא מיהא אית ליה נייחא בהה' טופינא דמסתלק טפי הניזק ראייה אע"ג דאית ליה פסידא בהכבדת פנתלא השתא מיהא לא קא מפסיד ולא מידי אבל מפי סמך ליה פנתל אחר גלי דעתיה דניחא ליה בהה' טופינא לאשתמושי ביה למיהב עלוניה קורות תקרתו אמטו להכי מגלגל עליו אה הפל: איברא דאפתי איכא למשמע מינה דלא מצי חבריה מעפב עלוניה בטענת קא מכבדת אפנתלא דשותפיה בהנה' קורות ותקרה דבעית למעבד שוב מצאתי במקו' דק"ל ברישא הכי פדוקיין וניחא ליה דמצי לפרושי הכי פשמרחבו טפח דאז מצי קאי אפילו מגביהו וחדר קשיא ליה יבנה פנתלא באוירא

דחבריה וניחא ליה דבונה על חצי עוביו של פותל שהרי מקום חצי הפותל הוא שלו וכ"כ שם בשם רבינו יונה ז"ל בפעליות דהבונה על חצי הפותל שהוא שלו גם אשו"ר להרמ"ה ז"ל בחידושו ל"ש ס"י ח' דשקיל וטרי בהא ומסיק דמצי לשמושיה בפלגו דידיה במאי דבעי ואע"ג דאיך לא קא משתמש ביה וע"כ הרמב"ן ז"ל בחידושו ל"ש בפ"י הירושלמי שאם רצה נותן לו חלקו בהוצאה וכונה עליה ע"ש: וחייתה להרא"ש המעוז ז"ל שם בפסקיו שפכת יראה לי הא דקתני אין מסייבין אותו יש לפרש חייבי הוא דלא מסייבין ליה אבל יכול לבנותו בע"כ דהא ליתא דהרי אור ש"ג הפותל חציו של חברו ואינו יכול למעט אורו לפי שיכול לומר וכו' או היום או מחד אבנה ואסמוך הקורות על הפותל ואעשה מחיצה דקה של נסרים ואעמידנה על חצי הפותל שהוא שלי וכו' עכ"ל והא דלא אתי עליה אלא מהני טעמי ולא מטעמא דקא מכבדת אפנתלא דבשלמא דלבי רמי תקרה לא מצי מעכב עלוניה משום דמצי א"ל אנא אפלגא דידי קא רמינא אבל במגביה טפי מד"א אפוליה פנתלא אמאי לא מצי מעכב עליה ובמקו' אהא דק"ל ה"תם דלימא ליה אתה מכביד על הפותל אייתי משם מ"ך אין מסייבין אותו אין לדקדק מזה דאם רצה להגביה אין חבירו מעכב עליו וכו' אלא ה"ק וכו' דאם הגביה ולא עכב עליו וכו' ומסיים בה ואין הלשון מחנור בעיני דאין מסייבין אותו משמע דוקא אין מסייבין אבל אם ירצה זה יבנה ע"כ עכ"ל: ונראה דהרא"ש נמי הכי ס"ל מדלא זייננה מטעמא דקא מכביד אפנתלא ש"מ דס"ל כסברת המ"ך המוכא במקו' ונ"מ לדינא דהיכא דליכא למיחש להנף טעמי דכתב הרא"ש ז"ל כנ"ד דלא חזי לאשתמושי ביה פלל ואיך לא מצי למבני עלוניה שפיר מצי חבריה למבני ולהגביה כדבעי למעבד ולית מאן דימחה ביה אבל לדעת הסוברים דמצי אתי עליה משום דקא מכביד אפנתלא מצי מעכב עלוניה והטור ס"י זק"ן ס"ט כ' דעת הי"א דאי בעי חד משנותפי להגביה יותר מד"א מצי עביד וטעמא טעים שהרא"ש ז"ל פליג דניחא ליה לאשתמושי באוריא דכנתלא ע"ש ולא ידענא מ"ט שבקיה לטעמא אחרניא דכתב הרא"ש ז"ל דהיום או מחר אבנה וכו' דנ"מ טובא בין תרי טעמי להיכא דלא חזי לאשתמושי ביה מיהו חזי למבני עלוניה.

תו מאי דכתב הטור וכ"כ רבינו יונה ז"ל ונהיב טעמא למלתיה משום דלא התנו מתחלה ע"ש נראה דהר"י והרא"ש ז"ל פלגן בהדיהו דהר"י אף דליכא טעמא דבעי לאשתמושי ביה מצי מעכב עלוניה ולהרא"ש ז"ל דוקא היכא דמטי ליה פסידא דקא ממעט אוריא או היום או מחר אבנה וכו' ודברי הר"י שפכת הטור לא יתיב טעמא למילתא אלא משום דלא התנה מתחלה ולא משום דמטי ליה דררא דממונא בהכבדתו אגובה הפותל אמנם ה' ב"י ז"ל כתב משם הג"מ משם ר"י דטעמא משום דקא מכביד בהגבהה ומרע אפנתלא וכבר כתב דלענ"ד נראה דאין זה דעת הרא"ש ז"ל ומור"ם בש"ע ס"ט כתב לחד טעמא דהרא"ש ז"ל כמ"ש הטור אהא מסיים בה מור"ם מיהו על חלקו מצי לבנות ולא מצי מעכב עליו לומר קא מכבדת וכו' ובסוף סימן קס"ד כתב דעת הי"א שהביא הטור דיכול לבנות על פל הפותל וסברת החולקים ע"ש אבל על חלקו מיהא ליכא מאן דפליג ומינה היכא דהפותל לא מצי לאשתמושי ביה פלל וכ"ש בנ"ד דאפילו להף טעמא אחרניא דכתב הרא"ש ז"ל דהיום או מחר אבנה ליכא פי אין לו חייס בהדי האי פותלא א"כ אפילו הרא"ש ז"ל יודה דמצי חבריה להגביה ולבנות אלא דאין מתקלקל כ"כ ע"פי הפקיאם והכא לא שייכא הא דאמרי' בהבית והעליה דקי"ז ע"ב

משמיה דעולא דמתתון רשאי לשנות וכו' והעליון אינו רשאי לשנות להכביד וכו' ע"ש דהתם אין לעליון שייכות ושותפות בהדיה דמתתון אלא דשעבודא דכנותלי אית ליה גביה אבל הכא אית ליה שותפות בגונה דהך פותלא והו"ל פחצר של שני שותפין דכל אימת דבעי חד מנייהו לאשתמושי מושי בכולה מצי לאשתמושי וכל הקודם זכה ועיין בתשו' הרשב"א ז"ל סי' תתקצ"א ובנמק"י שם ובתשו' הריב"ש ז"ל סי' רפ"ט וה' המבי"ט ז"ל ח"ג סימן ל"ח ובה' מוהר"א ששון ז"ל סי' כ"ז במה שיהספיים לדעת הרב הפוסק בזה והיה בדעתו להאריך אלא שפבר ראיתי בא חכם הרזים ה' כנ"הג ז"ל סימן קנ"ז אות ח"י בהגהב"י ובתשובותיו ח"א סי' צ"א שציין שם בכנ"הג והיא ל"ו נדפס"ה וסי' צ"ט וק' וק"א וק"ב שצדד כמה צדדין וזו הלכה העלה דיכול לבנות על הפותל ואיש לא ימחא בידיה עש"ב וכ"ש בנ"ד כמבואר בדברי השאלה וכדכת' בעניו ותלי"ת שמו שנתבוננתי במקצת לדעת גדול הנאמר זיע"א וע"ע בדינים המסתעפים לדין זה בה' בית דוד סי' ק"א מהספר: וכעת נדפסו תשובות הרמ"ה ז"ל ומצאתי בסי' רע"ג שפתב ונ"ל פותל שבין ראובן ושמעון ושניהם שותפים בו ורצה אחד מהם להכניס הקורות מצדו ולחפור בפותל נקבים מפולשים והאחר מוחה בידו שלא יחפור אלא עד תצי הפותל הדין עם מי כף ראינו שהדין עם השותף להכניס הקורות בכל עובי הפותל לפי שאין חלקו של אחד מהם מסויים בפותל זה כלפי ביתו וזה מפלפי ביתו אלא כל הפותל משותף ביניהם הגע עצמה שאלו אחד מהם רוצה למעט מעובי הפותל כלפי ביתו והלא חבירו מעפב עליו וא"ת שאין לכל א' מהם זכות אלא בחצי עוביו שמפלפי ביתו מפני מה חבירו מעפב עליו הא למדת שכל הפותל משותף ביניהם לפיכך דין הוא שישתמש כל א' ואחד מהם בכולו ובלבד שלא יהיו הקורות יוצאות ובולטות לאויר ביתו של חבירו וכף הדין ושלומכם ישגא ויפרה פחפצם וכחפץ דורש שלומכם מאיר הלוי ברבי טורודוס הלוי ז"ל: (קיד) שותפים.

ראובן ושמעון ולוי עשו שותפות ביניהם בעסק משא ומתן והטילו לכיס השותפות מה שיאותו ביניהם ושיגוף א' לערי פ'ראנקיא להלביש המעות בסחורות ופרקמטייאות ולהקיר מהזולת ולשולחם אל שותפיו כמנהג אנשים סוחרים וכף היו נוהגים מדי שנה בשנה והשותף אשר בפ' הקיר מהזולת כ"כ וכשעמדו הנושים בו לאמר תנה את נש"י לא השיגה ידו פדי גאולתו ומנהג תגרי פ'ראנקיא כשהלנה מראה להם פנקס השבונותיו וכיצד נתהנהג ההפסד מנפין לו מחובו ערף אותו ההפסד והותר ואע"פי שיתעשר אח"כ אין תובעין עוד ממנו ממה שמחלו לו כי עני הנה באותה שעה וכף עשה השותף הנז' ומחלו לו על השאר וכשחזר השותף פה מתא יע"א יצא לטעון על חבירו כי לו לבדו ניתנה המחילה והם דמי בנותו וכדי ביזון וקצף מה לי ולכם לחלוק עמי והשותפים ישיבו אמריהם לו מזלא דבי תגרי חלק פחלק בחלקו"ת תשית עמד השואל ושאל יורה המורה לנדקה דבר מי יעמוד פדת של תורה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בדרך קצרה לקול האות הראשון אהא דתנו בפרק אלמנה גיזונת דף צ"ח מקרה שנה ק"ק במנה או שנה מנה במאמיים נתקבל' פתובת' והוינו בה ותימא אנא רוןחנא א"ר נחמן א"ר בר אבוא פאן שנה רבי הפל לבעל המעות פדמניא הוסיפו לו אחת יתירה הפל לשליח דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר חולקים ורמינו עליה דרבי יוסי מאידך דרבי יוסי דמניא רבי יוסי אומר הפל לבעל המעות ומהדרינו אמר רמי ב"ח פאן בדבר שיש לו קצבה פאן בדבר

שָׂאִין לוֹ קֶצֶבָה וְהָדָר מֵיְתֵי הַתָּם דַּר"פ פְּסִיק וְתַנִּי הַלְכָתָא כְּרַבִּי יוֹסִי וְהָדָר שִׁינּוּיָא דְשִׁנּוּיָא שִׁנּוּיָא וְדַעַת רַש"י ז"ל דַּר' יְהוּדָה פְּלִיג אֶפְיֵלוּ בְּדָבָר שָׂאִין לוֹ קֶצֶבָה דְהַפְּלִל לְשִׁלִּיחַ וְרַבִּי יוֹסִי ס"ל דְהַפְּלִל לְבַע"ה וּבְדָבָר שִׁיֵּשׁ לוֹ קֶצֶבָה חוֹלְקִים וּמִתְנִי' מִיְיָרִי בְּקַרְקַע דְּדָבָר שָׂאִין לוֹ קֶצֶבָה הוּא וְדִקְתָּנִי נִתְקַבְּלָה שְׁנָה מְנָה בַּק"ק כַּר' יוֹסִי אֶתְיָא וְטַעְמָא דַּר' יוֹסִי דְּבְדָבָר שִׁיֵּשׁ לוֹ קֶצֶבָה חוֹלְקִים מְשׁוּם דְּנִדְאֵי הַמוֹכֵר לְשֵׁם מִתְנָה אַפְנוֹן אֶלָּא דְלֹא יָדַעְיָנּוּ אֵי לְשִׁלִּיחַ אַפְנוֹן אוֹ לְבַע"ה אַפְנוֹן.

וְיֵשׁ לְחַקוֹר אֵי מִהֲמַנְיָנּוּ לְמוֹכֵר וּפְלִיגֵי רַש"י וְר"י בְּדִלְיִתָּהּ לְמוֹכֵר קָמֵן דְּנִשְׁיִילָהּ אֶבֶל אֵי אִיתָּהּ קָמֵן וְאָמַר לְזָה נִתְפַּנְתִּי וְלֹא לְזָה שׁוֹמְעִין או"ד אִם לְאַחַר מַעֲשֵׂה אֲמָרָה אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ וְכִינּוּן דְּבִשְׁעָה שְׁהוֹסִיף מְדָה אַחַת יִתְיָרָה לֹא גִלְיָה דַעַתוֹ כְּבָר זָכוּ בְּהַ שְׁלִיחַ וְהַבַּע"ה מִפְּחַ הַדְּ סִפְקָא מַהֲהִיא שְׁעָתָא וְתוּ לֹא מַהֲיָמֵן וְכֹאֲתָהּ שִׁשְׁנֵינוּ בַּפ' עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין דַּע"ד דְּנִאָמְרֵן הַמוֹכֵר לֹמַר לְזָה מְכַרְתִּי וְלְזָה לֹא מְכַרְתִּי וְדוֹקָא בְּעוֹד שְׁהַמְקַח בְּיָדוֹ אֶבֶל אִם אֵין הַמְקַח בְּיָדוֹ אֵינוֹ נִאָמְרֵן וּבְטַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר כְּבָר עֲמָדוֹ אֲבוֹת הָעוֹלָם וְעֵינֵן לְהַסְמִ"ע בְּסִי' רַכ"ב ע"ש וְנִרְאָה דְלֹא דְמִיָּא דְשָׂאֵנִי הַתָּם דְּשִׁנְיָהֶם טוֹעֵנִים בְּרִיא דְלִדְיָהּ מְכַר מִשׁו"ה כָּל שִׁיָּצָא הַמְקַח מִתַּחַת יָדוֹ אֵינוֹ נִאָמְרֵן וְלֹא הוּי אֶלָּא כְּעַד א' כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר שָׁם ע"ש אֶבֶל הָכָא גַבִּי שְׁלִיחַ וְבַע"ה אֵין גַּם א' מַהֶם טוֹעֵן טַעֲנַת בְּרִיא דְלִדְיָהּ גַּמֵּר וְיָהִיב מוֹכֵר וְלִכְפֹּד כִּי אָמַר לְזָה נִתְפַּנְתִּי מַהֲיָמֵן כִּינּוּן דְּבְדִדְיָהּ תִּלְיָא מְלִתָּא וְלֹא גִרַע מַעַד אַחַד וְהָכִי מְסַתְבָּרָא וְעַכ"ל דְּפִלּוּגְתָּא דַּר"י וְר"י בְּדִלְיִתָּהּ לְמוֹכֵר קָמֵן דְּנִשְׁיִילָהּ דְלִפּוּם טַעְמָא דְיָהִיב רַש"י ז"ל וְעוֹד נִרְאָה לְכַרֵּר דְלַעַת רַש"י ז"ל עַכ"ל דְּבְרִיָּתָא מִיְיָרִי בְּדִידַע מוֹכֵר שְׁהַלּוֹקֵחַ אֵינוֹ לּוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ וְאֵינוֹ אֶלָּא שְׁלִיחַ בְּעִלְמָא וּמְשׁוּם דְלֹא קִים לָן בְּדַעַתָּהּ דְמוֹכֵר לְמֵאֵן אֵיפְנוֹן לְמִיָּהֵב הַדְּ טוֹפְיָנָא אֲמִטּוֹ לְהָכִי חוֹלְקִים אֶבֶל אִם הַמוֹכֵר לֹא יָדַע בֵּיהּ דְהוּא שְׁלִיחַ וְהָעוֹלָה עַל רוּחוֹ כִּי הוּא בַע"ה פְּשִׁיטָא דְמוֹדָה רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה דְהַפְּלִל לְשִׁלִּיחַ דְתוּ לִית לָן בְּמֵאֵי לְמַתְלֵי סִפְקָא וּלְפִי"ז יֵשׁ לְדוֹן בְּגִדּוֹן דִּידֵן כִּינּוּן דְהַמְלוּיִם שְׁבַפ'רְאֲנָקִיא אֵינָם יוֹדְעִים וּמְפִירִים לְשׁוֹתְפִיּוֹ חֵלֵק וְנִחְלָה בְּמָה שׁוֹיָתְרוֹ וּמְחֵלוֹ הַמְלוּיִם לְשִׁמְעוֹן לְבַדּוֹ זוֹכָה בּוֹ לְחַלְקוֹ וְאֵין לְשׁוֹתְפִיּוֹ חֵלֵק וְנִחְלָה בְּמָה שׁוֹיָתְרוֹ וּמְחֵלוֹ הַמְלוּיִם לְשִׁמְעוֹן: אֲמָנָם הַתּוֹס' כְּתָבוּ מְשֵׁם ר"ת ז"ל וְטַעְמ' דְּחוֹלְקִים לְפִי שְׁבַע"ה כִּינּוּן שְׁקִבֵּל קֶצֶבָתוֹ מַה לוֹ בְּטַעְוָתוֹ שֶׁל שְׁלִיחַ אֶלָּא אֲמָרִינּוּ הוּאִיל וְעַל יְדֵי מְעוֹתָיו נִשְׁתַּכַּר יָהִיב לִיהַ פְּלַגָּא עַכ"ל וּלְפִי"ז לֹא שְׁנֵי בֵין יָדַע מוֹכֵר שְׁהוּא שְׁלִיחַ אוֹ לֹא יָדַע אֶלָּא לְעוֹלָם חוֹלְקִים וְה"נ אִם אָמַר הַמוֹכֵר לְשִׁלִּיחַ נִתְפַּנְתִּי לְהַקְנוֹת זוֹכָה בַּע"ה לְחַלּוֹק עִמּוֹ כִּינּוּן שְׁע"י מְעוֹתָיו נִשְׁתַּכַּר וְהָכִי חֲזִינוּ לְהַרִי"ף וְהַרָא"ש ז"ל שְׁכַתְּבוּ וְז"ל וְלָמָּה חוֹלְקִים הַשְׁלִיחַ עִם בַּע"ה הוּאִיל וּבָאֵת הַנְּאָה לְשִׁלִּיחַ ע"י בַּע"ה חוֹלְקִים עִמּוֹ עַכ"ל וְלַע"ד נִרְאָה דְאֵין הַלְשׁוֹן מְדוּקָדֵק שְׁפִיר דְלֹא אֶתְבָּרַר דְּבָרֵי רַבָּנּוּ ז"ל בְּמֵאֵי נִיחָא לִיהַ וּמַהֲדָרֵי לְאַשְׁכּוּחֵי טַעְמָא בְּזַכְיָת אֵינְדָּה דְאֵיפָא לְמִיָּמַר דְּמִסְתַּבֵּר לְהוּ טְפִי דְהַפְּלִל לְבַע"ה וְהָכִי דִּיָּיק לִישְׁנָא שְׁכַתְּבוּ לָמָּה חוֹלְקִים הַשְׁלִיחַ עִם הַבַּע"ה דַּר"ל דְּמַהֲרָאוּי לְהִיּוֹת הַפְּלִל לְבַע"ה וּלְפִי"ז לֹא אֶתִי שְׁפִיר מֵאֵי דְכַתְּבוּ הוּאִיל וּבָאֵת הַנְּאָה לְשִׁלִּיחַ ע"י מְעוֹת בַּע"ה דְהֵאֵי לִישְׁנָא לֹא מְשַׁמַּע הָכִי וְהָכִי הוּל"ל הוּאִיל וּבָאֵת הַנְּאָה לְבַע"ה ע"י שְׁלִיחַ מִשְׁהַ חוֹלְק עִמּוֹ הַשְׁלִיחַ וְאִם הַכִּינּוּן דְּמִסְתַּבֵּר טְפִי דְהוּי לְשִׁלִּיחַ רַק הוּאִיל וּבָאֵת הַנְּאָה לְשִׁלִּיחַ ע"י הַבַּע"ה א"כ צ"ל רִישָׁא דְרַבָּנּוּ ז"ל לֹא דִיָּיק וְהָכִי הוּל"ל וְלָמָּה חוֹלְק הַבַּע"ה עִם הַשְׁלִיחַ הוּאִיל וְכו' וְנִלְע"ד דְכֵן הוּא הָעֵיקָר וּמְדַרְבֵּי יְהוּדָה נִשְׁמַע לַר' יוֹסִי דַּר' יְהוּדָה הַפְּלִל לְשִׁלִּיחַ אֶלָּא דַּר"י אֶתִי עֲלָה כִּינּוּן דַּע"י דְבַע"ה אֶתִיָּא הַנְּאָה לְשִׁלִּיחַ דִּינָא

הוא שִׁיחֲלוֹךְ בע"ה עם השליח דהו"ל כְּשֹׁתְפִים שא' נְתַעֲסַק בְּנִכְסֵי חֲבִירוֹ דְחֹלֵק עִמּוֹ בְּשֹׁכֵר וּבְדָבָר שְׁאִין לוֹ קֶצֶבָה לֹא חֲשִׁיב שְׁבָחָא דְאֵתִי מִמִּילָא אֱלָא דְאוּזוּלֵי אוּזִיל לְגַבֵּי זוּזֵי וּלְפּוֹם ה"ט דְהַרִי"ף וְהָרָא"ש ו"ל לֹא שְׁנֵי לֵן בֵּין יָדַע מוֹכֵר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ בֵּין לֹא יָדַע דְכָל עֵינְקָר מְטָרִין לֹא הוּוּ אֱלָא מְשׁוּם דַּע"י בע"ה מְטָיָא הַנָּאָה לְשְׁלִיחַ הו"ל כְּשֹׁתְפִי וּכְדַכְתִּי נְעוּד בָּהּ דְלִטְעָמָא דְיָהִיב רַש"י ו"ל כִּי גְלִי דַעֲתִיָּה מוֹכֵר לְמִי מְנַיְהוּ אֶפְנוֹן לְהַקְנוֹת שׁוּמְעֵין לוֹ וּכְדַבְרֵינָא אֲבָל לְדַעַת הַרִי"ף וְהָרָא"ש ו"ל לֹא בְּדִידִיָּה דְמוֹכֵר תְּלִיָּא מְלִתָּא אֱלָא שְׁיָגִיעַת שְׁנִיָּהֶם מְשַׁפְּחַת לָהּ הַךְ מְדָה יִתְרָה וְתִלִּית שְׁמוֹ שְׁפָה מְצָאֵתִי לְהַרְשָׁב"א ו"ל בְּמִנְחָסוֹת סִי' ס' שְׁפָתַב לְפִירַש"י ו"ל כְּשֹׁתְפִים הַנּוֹתֵן שֶׁהוּא נּוֹתֵן לְשְׁלִיחַ הַכֹּל לְשְׁלִיחַ אֱלָא מְפִירוּשׁ הָרַב הָעֵיטוּרִשׁכ' הַטַּעַם מְפָנֵי שְׁבָאֵת הַנָּאָה לְשְׁלִיחַ ע"י בע"ה לְעוֹלָם זָכָה הַבַּע"ה אֱלָא שְׁבָכָאן וְכו' וְכִמוֹ כֵּן כ' הַר"ן ו"ל בְּפִי הַהֲלָכוֹת אֱלָא שֶׁהוּא ו"ל לֹא יָרַד עוֹד לְחֻלְקָא בֵּין הֵיכָא דְיָדַע מוֹכֵר שֶׁהוּא שְׁלִיחַ לֹלָא יָדַע וְלַעֲנִיד קוּשְׁטָא קָאֵי דְהָא נְמִי אִיפָא בִּינְיָיָהוּ וְלִשׁוֹן הָרַב הָעֵיטוּר ו"ל בְּרִישׁ ה' שְׁלִיחוֹת דָּף ז"ך ע"ב וְלָמָּה חוֹלֵק עִמּוֹ הוּאִיל וּבָאֵת הַנָּאָה לְשְׁלִיחַ ע"י בע"ה וְר"ל וְלָמָּה חוֹלֵק בע"ה עִם הַשְׁלִיחַ דְמַהֲרָאוּי לְהִיּוֹת הַכֹּל לְשְׁלִיחַ וּכְדַכְתִּי בְּד' הַרִי"ף וְהָרָא"ש ו"ל וְכֵן יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן ר"ת ו"ל שְׁכ' הַתּוֹס' וְטַעֲמָא דְחוֹלְקִים וְכו' ע"ש: גַּם אֲשׁוּר לְהַרְשָׁב"א ו"ל בְּתִשׁוּ' סִימָן תַּרְע"א שְׁפָתַב וְנ"ל בְּדָבָר שְׁיֵשׁ לוֹ קֶצֶבָה חוֹלְקִים דְּמֵן הַדִּין הֵיךְ הַכֹּל לְשְׁלִיחַ אֱלָא מְפָנֵי שְׁבָאָה לוֹ הַנָּאָה ע"י בע"ה חוֹלֵק עִמּוֹ וְכו' ע"ש וְרָאִיתִי בְּהַגְהוֹת אֲשִׁירִי שֶׁם שְׁפָתַב מְשִׁם אָבִיו ו"ל שְׁלֹא נָחָה דַּעֲתוֹ בְּפִי רַש"י ו"ל וְנִיחָא לִיָּה דְטַעֲמָא הוּא דְלְדָבָר שְׁיֵשׁ לוֹ קֶצֶבָה לֹא מְחַמַּת הַמְקַח בָּא הַטַּעֲוֹת אֱלָא מְחַמַּת מְזַל שֶׁל שְׁנִיָּהֶם וְחוֹלְקִים וְדָבָר שְׁאִין לוֹ קֶצֶבָה הַזְלוּל מְחַמַּת הַמְקַח בָּא בְּשׁוּנֵי וְדְמְזַל דְבַעַל הַמְקַח גָּרַם עַכ"ל וְלַפ"ד ו"ל ל"ל דְמִיָּירִ בְּמוֹכֵר עֲפוּ"ם כַּמ"ש שֶׁם בְּקוּנָה טְלִית מְפוֹתִי וְכו' דָּאֵי בְּמוֹכֵר יִשְׁרָאֵל מָה הַלְשׁוֹן אוֹמְרַת מְחַמַּת הַמְקַח בָּא הַטַּעֲוֹת וְכו' דְטַעֲוֹת יִשְׁרָאֵל מִי שְׁרִי אֶהְדוּרִי בְּעֵי לְמַהֲדַר לִיָּה אֱלָא ע"כ דְמוֹקֵי בְּמוֹכֵר עֲפוּ"ם דְטַעֲוֹתוֹ שְׁרִיָּה רַחֲמָנָא וְנִשְׁמַעִינָה מֵן הָדָא דְלְפּוֹם ה"ט לֹא שְׁנֵי לֵן בֵּין יָדַע מוֹכֵר דְשְׁלִיחָא בֵּין לֹא יָדַע בֵּינוֹן דְבְּמִזְלָא תְּלִיָּא מְלִתָּא וּמִזְלָא דְבִי תִרִי זֶה וְזֶה גּוֹרֵם וּמִיָּנָה דָּאֵי גְלִי דַּעֲתִיָּה הַמוֹכֵר דְלָאוּ בְּטַעֲוֹת הוֹסִיף מְדָה יִתְרָה אוֹ גְלִי דַּעֲתִיָּה לְמָאן אֶפְנוֹן זָכָה מִי שְׁנַתְּכֹנוֹן לְהַקְנוֹת לוֹ וְאֵי לֹא גְלִי דַּעֲתִיָּה לְמָאן אֶפְנוֹן הו"ל בְּזוּלוֹל הַמְקַח וּכְדַבְרֵי שְׁאִין לוֹ קֶצֶבָה דְהַכֹּל לְבַעַל הַמְקַח כְּדַכְתִּב הוּא ו"ל.

אֲמַנְם דַּעַת הַרִי"ף וְהָרָא"ש וְהָרַב הָעֵיטוּר וְר"ת וְהַרְשָׁב"א ו"ל לְפּוֹם מֵאֵי דְכַתִּיבָנָא בְּעֵנְיוֹ דְאֶדְרָבָה מְסַתְּבָרָא טְפִי לְמִימַר דְהַכֹּל לְשְׁלִיחַ וּכְדַעֲתִיָּה דַר' יְהוּדָה אֱלָא מְשׁוּם דְמִטֵּי הַנָּאָה לְשְׁלִיחַ בְּאֲמָצְעוֹת מְעוֹת בע"ה אֲמָטוֹ לְהִכִּי אִפִּי אָמַר הַמוֹכֵר לְשְׁלִיחַ נְתַפְנוֹתִי לְהַקְנוֹת לֹא מְשַׁגְיָחִין בִּיָּה וּכְדַכְתִּבוּ הַרְשָׁב"א וְהַר"ן ו"ל מִיָּהוּ בְּדָאֵמַר הַמוֹכֵר דְלַבַּע"ה אִיפְנוֹן לְהַקְנוֹת אֶפִּילוֹ רַבִּי יְהוּדָה אִיפָא לְמִימַר דְהַכֹּל לַבַּע"ה וְכַעַת צְרִיף לְהַתְיַשֵּׁב בְּדָבָר וְלְקַמֵּן יִתְבָּאָר בַּס"ד: וְהַרְמָב"ם ו"ל בַּפ"א מֵה' שְׁלוּחִין דִּין ה' כְּתַב וְנ"ל הֵיךְ הַשְׁעָר קְצוּב וְיָדוּעַ וְהוֹסִיפוּ לְשְׁלִיחַ בְּמַנְיָן אוֹ בְּמִשְׁקָל אוֹ בְּמְדָה כֹּל שֶׁהוֹסִיפוּ לוֹ הַמוֹכְרִים הַרִי הוּא שֶׁל שְׁנִיָּהֶם וְחוֹלֵק הַתּוֹס' הַשְׁלִיחַ עִם בע"ה וּמָרְן ו"ל בַּכ"מ הִבִּיא פִירַש"י ו"ל וְאַח"כ כְּתַב אֲבָל הַרִי"ף ו"ל כְּתַב וְלָמָּה חוֹלְקִים הַשְׁלִיחַ עִם בע"ה הוּאִיל וּבָאֵת הַנָּאָה לְשְׁלִיחַ ע"י בע"ה חוֹלֵק עִמּוֹ וְנִרְאָה שְׁאֶפִּילוֹ נִתֵּן הַמוֹכֵר לְשְׁלִיחַ בְּפִירוּשׁ בֵּינוֹן שְׁבָאֵת הַנָּאָה לְשְׁלִיחַ ע"י בע"ה חוֹלֵק עִמּוֹ וְלָזֶה נוֹטִים דְבָרֵי רַבִּינוּ עַכ"ל וְלַע"ד דְשְׁמִיעַ לִיָּה לְמָרְן ו"ל הִכִּי מַמ"ש

רבינו ז"ל והוסיפו לשליח וכו' פל שהוסיפו לו המוכרים וכו' נראה דס"ל ז"ל דאפילו שהוסיפו בפ"ל לשליח אפי"ה חולק עם בע"ה ועכ"ל דס"ל פפירוש הרי"ף ז"ל דתיבת לשליח יתירה היא דבשליח מייגרי רבינו ז"ל אמנם דעת ר"י בענין טעות גוי הפל לשליח כמ"ש התוס' שם ולכאורה נראה דלית להו ה"ט להני רבנותא ז"ל דמשום דמטיא ליה הנאה לשליח ע"י בע"ה וכ"כ מרן ז"ל בכ"מ בפ"א מה' שלוחין דין ה' ע"ש אמנם אשכחן למרן גופיה דתבר לגזיזיה ממ"ש בב"י שם סי' קפ"ג דאפי' להרי"ף ז"ל דינא הכי ושאיני גנבה וטעות דמלתא אחריתי ע"ש וכתב שם הלח"מ ז"ל דמ"ש מרן ז"ל בב"י הוא העיקר ע"ש ומרן בב"י שם כ' שרבינו צמח גאון ז"ל ה"נ ס"ל כמ"ש במרדכי דטעמא דר' יוסי דאמר חולקים משום שזה וזה גורם וכ"כ הרב העיטור ע"ש נמצאת אומר דעת רש"י ורבינו האי גאון ז"ל כמ"ש מרן בב"י שם ונהריטב"א ז"ל הובא במקו' שם ס"ל משום דמספק"ל בדעתו של מוכר למי מנייהו אפנון להקנות והדברים מבוארים במקו' לשם ביותר.

ולעומת השרפיים האלקיים האדירים האלה הרב צמח גאון ונהרי"ף ונהרמב"ם ור"ת ור"י לפ"ד מרן בב"י וכמו שהכריע הר"ם ז"ל ונהר"ה העיטור ונהרשב"א ז"ל סברי מרן בעיקר טעמא משום דמטי הנאה לשליח ע"י בע"ה ומאי דנ"מ בין ב' הטעמים הללו כפר מלתא אמורה.

ומעתה לפום רבנו ז"ל בנ"ד פיון דס"ס מטי הנאה ע"י עסק השותפות במה שהראה לבעלי חובותיו בהפסד הסחורות ששלח לחבריו ובמה ששלחו לו ועל דבר זה ויתרו לו ומחלו לו מחובותיהם זכו עמו חבריו באותו היתור בחלק המגיע להם ע"פי תנאם בחלוקת הרינח מטעם המלך מלכי דרבנו שמונה נסיכי אדם מודעת זאת שהשותפין כשלוחין אהדדי דמין כמו שנת' בטוש"ע סי' ע"ז ע"ש ולא שני לן בין ידעו המלוים בחברת שותפיו ללא ידעו כמו שנתאמר פעמים שלש: וראיתי להרב הדרישה ז"ל שם שכתב למאי דכתב הטור בשם ר"י דהפל לב"ה וכו' דר"ל דהנחתו היה דעתו שיתן הפל לבע"ה והוא זה שנתן לו ולא עלה על דעתו שהוא שליח אבל לפי האמת שהוא שליח אמרינו דחולקים בדבר שיש לו קצבה מטעמי דרש"י ונהרי"ף ז"ל ע"ש וכ"כ גם בפרישה ע"ש ולענ"ד מ"ש מטעמיה דרש"י ז"ל אחה"ר אין נראה פן דעת רש"י ז"ל דרש"י תלי זייגיה משום דלא קים לן בדעתיה דמוכר למי אפנון להקנות ועכ"ל ביצע דשליחא הוא דוקא ולא שהוא קונה לעצמו אבל אם לא ידע שהוא שליחא אלא שהוא קונה לעצמו איכא למימר דמודה ר"י לר"י דהפל לשליח וכדכתי' א"נ הפל למשלח שהוא בע"ה וכדס"ל לר' יוסי בדבר שאין לו קצבה והט"ז ז"ל פתב דגם רש"י ז"ל ס"ל פדעת הרי"ף ז"ל במקצת דאלת"ה אמאי חולקים וכו' ע"ע ואנכי הווא דהרב ז"ל קרב את הרחוקים ומאי דק"ל פיון דספיקא הוא המוציא מע"ה ואמאי חולקים נלע"ד משום דאיכא לספוקי נמי בדעתיה דמוכר דילמא נתפנון לזכות שניהם דניחא ליה בקרובי דעתא אצל הקונה כי היכי דליהדר וליזבן מניה וכן נמי בשליח דאי מתרמי ליה למזבן לנפשיה או למשלחו שיהיה מרגילו אצלו וכהו דנותן החנני פרוטה לקטן להרגילו אצלו וכן מצאתי במקובצת לשם ע"ע ואין פאן מקו' להאריך: ולענין דינא אנו בדין בתריה דמרן בש"ע גרינא והוא ז"ל העתיק לשון הרמב"ם ז"ל וכבר נתבאר בב"י דדעתו

נוטה לדעת הרי"ף ז"ל וכ"כ הסמ"ע ז"ל וילשון מור"ם הוא תמוה כמו שתמהו על הסמ"ע והש"ף בנעימה קדושה וספר ד"מ כעת איננו אתי.

ומעתה קם דינא בנ"ד דזכו חביריו בחלקם במה שניתרו הבע"ח לשמעון אע"פי שלא ידעו ולא הפירו ולא שמעו קול חביריו השות' עמו בחלק ממה שהיה מתעסק עמיהם. ועוד נראה לע"ד דדבר פשוט הוא דבנ"ד כ"ע מודו דזכו חביריו בחלקם דע"כ לא פליגיני רבנותא אלא במוכר שמאליו ומעצמו הוסיף מדה א' יתירה לאקרובי דעתא ולהרגיל הלוקחים אצלו והוא מתכוון להנאתו הילקף בדנדע המוכר שהוא שליח לא בריר לן במה ניחא ליה להרגיל אצלו בע"ה או השליח משו"ה חולקים ובדלא ידע אמרינן מסתמא למי שקנה ממנו שלפי דעתו הוא בעל המעות כמדובר אבל בנ"ד שאין הויתור בא מהבעלי חובות מאליהם אלא שפך נמוסם של תגרי פ'ראנקיא בין שהם בני ברית בין שאינם ב"ב כשמראה הלנה פנקס חשבונותיו לדעת מוצאיו ומובאיו ואיך נתהווה לו ההפסד משפט פתוב לאמר להתפטר עמו כשיעור מה שהפסיד והשאר ניתן למחילה ואע"פי שאח"כ יתעשר הלנה וכי כביר מצאה ידו היו ועושר בביתו אינם תובעים אותו הב"ח במה שמחלו לו דעני הנה באותה שעה מה שהראה בפנקס עסקיו מפלגם מה שהפסיד בעסקיו עם חביריו ועל דבר זה היתה הפשרה לית דין צריף בשש דחביריו זכו בחלקם המגיע להם לפי חשבון כנלע"ד הקצרה: וזה חזיתי ואספרה בתוספתא פ"ח דמציעא וכתבתי הרי"ף והרא"ש ז"ל השותפים שמחלו להם מוכסים מחלו לאמצע ואם אמרו בשביל פ' מחלנו מה שמחלו מחול לו וכתב הרא"ש והמרדכי שם סימן קע"ו דרבינו שמחה תהי בה דרישא מאי קמ"ל פשיטא פינן דהמוכס מחל לשותף שהוא לאמצע ותיגרז הב"ע שאחר מן השותפים בקש ממנו שימחול לו סד"א פינן שע"י בקשתו מחל לו דינקה בו הוא לעצמו לבד קמ"ל דהכל לאמצע שהשותפים כשלווחין זה לזה דמיין ואע"פי שע"י בקשתו אמ"ל אני מחל לך הכל לאמצע דאותה הבקשה עצמה הנייא כמאן דשוו יתיה השות' שליח לבקש בעדם וסיפא שאמר המוכס מאליו ומעצמו בלי בקשת שום א' מהשותפים דמה שאני מחל כ"ך לפ' בכ"הג זכה לעצמו ולא מבעיא אם א' מהשותפים בקש מהמוכס בסתם שימחול לו ולא היה שם עם המוכס אלא הוא לבדו דהכל לאמצע אלא אפילו כשבקש מהמוכס היתה הפצירה לשימחול לו ומחל לו אפי"ה פינן שהוא כשלווחם הכל לאמצע ומסיימ בה במרדכי שאין השותף חולק שלא מדעת חבירו ודרף השותפים לטרונם בעד חביריהם עכ"ל ור"ל דלא תימא נהי דהשות' כשלווחים להדדי הוה הא מיהא איפא למימר בשעה שבקש זה מהמוכס היה דעתו לסלק עצמו מהשן' ולחלוק עמו אהא קאמר אי משום הא לא אריא דאין שותף חולק שלא מדעת חבירו אלא מסתמא אמרי' דלשם כל השותפים הוא מבקש פדרף השות' לטרונם בעד חביריהם זה נראה לענ"ד ברור בכונת המרדכי ז"ל והרא"ש והמרדכי משם רבינו שמחה אמרו דבר א': וראיתי להרב"ח ז"ל בסי' קמ"ח שיצא לדון בדבר חדש דלפי טעם הרא"ש ז"ל דוקא כשמוחל ידע שהוא אחד מהשן' וכו' אבל אם לא ידע כלל שהוא שות' ובקש ממנו שימחול לו א"כ מחל לו לבדו אבל לפי טעם המרדכי דאין שותף חולק שלא מדעת חבירו לפי טעם זה ודאי משמע אפילו לא ידע המוכס שיש לו שותף אפי"ה מחול לאמצע עכ"ל בקיצור ולענ"ד קשה לשמוע דהרא"ש והמרדכי ז"ל תרנויהו משמיה דר' שמחה אמרוהו ופלגן בהדייהו ואלקבא דרבינו שמחה ז"ל ומה

לנו לאפוש פלוגתא אלא פשי פולה חדא מילתא היא וכדפרישנא: וכן בקדש חזיתי להרב שדה יהושע בפרק האומנים מ"ש דהירושלמי מביא להאי תוספתא התם והרב ז"ל העתיק דברי המרדכי הנאמרים באמת ואח"כ כתב וכן פירשה הרא"ש ז"ל עכ"ל דעת שפתיו ברור מללו דדא ודא חדא היא ומשום דבדברי המרדכי מבוארים דברי רבינו שמחה ז"ל ביותר קצת הביא הרב ז"ל דברי המרדכי ואח"כ כתב וכן פירשה הרא"ש ז"ל ג"כ ולענ"ד הדבר מוכרע מעצמו פדכתי בעניותי ויעיין בב"י סי' קמ"ח ששיתף דעת המרדכי והרא"ש ז"ל והיו לאחדים וזו הלכה העלה בשלחנו הטהור ע"ש ועיין בה' כנ"הג ז"ל מה שתמה על הרב המבי"ט ז"ל ואנו אין לנו אלא דברי מרן ז"ל בש"ע וקושטא קאי דיש לי דין ודברים בענין זה ושלא להטריח אמרתי מצנה בקציר"ת האומר הלא הוא פמנס עמדי .

ושלום על דייני ישראל: ומה שהק' הרב כנ"הג על דברי המרדכי שכתב דאין השותף חולק שלא מדעת חבירו דהלכה רוחת דבמקום פסידא שותף חולק שלא מדעת חבירו ע"ע ואתה דע לה דעיקרא דהאי מילתא איתמר בפרק הגוזל בתרא דף קי"ו אהא דתניא התם שירא שהיתה הולכת במדבר ועמד עליה גייס וטרפה ועמד א' והציל ואמר לעצמי אני מציל הציל לעצמו ואוקמה רמי בר חמא בשותפי הילכף אם לא אמר לעצמי אני מציל מה שהציל לעצמי לאמצע דאורחיהו דשותפי למטרח אהדדי אפילו במקום סכנה עם אנשי הגייס כמ"ש רבנן ואשר הובאו במקובצת לשם אבל אם אמר לעצמי אני מציל כמאן דפליג דמי וכגון זה שלא במקום סכנה שותף חולק שלא מדעת חבירו אבל אם מבקש מהמוכס שימחול לו מה צרה היתה שם לחלוק שלא מדעת חבירו ואע"פי שהפוסקים גמרי מינה לחוב המקולקל ויהבי טעמא מדקאמר תלמודא כגון זה כמ"ש במקו' דלא בעינן כ"הג ממש ע"ש ה"א בעינן מיהא שיציל שיאמר) כן בפני עדים עיין בסמ"ע ובש"ך שם בסי' קע"ו ומור"ם ז"ל שהעתיק דברי ראב"ה פתב ואמר וכבר עמדתי בזה במ"א בס"ד.

ועוד בה דאפילו אמר לעצמי אני מציל דהציל לעצמו ה"ד כשלא הציל אלא חלקו הפגיע לו אבל אם הציל יותר מחלקו הפל הוא לשאר השותפים כמ"ש הרא"ש ובמקו' בשם כמה גדולים חקרי לב ע"ש.

ועפ"ז תבארו דברי הרא"ש ז"ל בתשו' פלל ע"ג סימן י"ב וכ"ש על דבריו הרב"י ז"ל סימן ע"ז והרב לחם רב בתשו' סי' ק"א לחלק יצא דהרא"ש ז"ל לטעמיה אגיל דשנים שלוו פאחד גובה כל החוב מאיזה מהם שירצה ולא כן דעת מרן בב"י שהא' אינו חייב אלא בחצי החוב ועל חצי האחר פדין ערב א"כ דדינא הוא דזוכה לעצמו בכל הנמחל עש"ב ובנ"ד אין הנותן שותפו הבע"ח חלק השותף דוקא אלא שבכללות העסק נתנה ההפסד וע"ז מחלו כאשר משפט פתוב להם מאין הרגלים לזכות בחלק מה שהפסיד חבירו בדבר זה אין הדעת הולמתו וק"ו מדין מציל מן הגייס ולענ"ד הדבר מוכרע מעצמו: ואחר פותבי את כל הרשום במאי דאיתשל קמאי לענין דינא כמדובר ואשא עיני ואראה סוגייתא פפורחת לענייננו גרסינן בפ' הגוזל קמא דק"ב ת"ר האומר לשלוחו לקנות לו חטים וקנה לו שעורים תנא חדא אם פיתתו פיתתו לו ואם הותירו הותירו לו ותנא אידך הותירו הותירו לאמצע וכו' ואיפא למידק אמאי לא משני תרנייהו

אליבא דר' יוסי דאמר הוסיפו לו אחת יתירה חולקים ול"ק הא דידע מוכר שהוא שליח ומשום דמספק"ל למי נתפונן המוכר להקנות מהם משו"ה חולקים לפי מ"ש רש"י ז"ל שם בטעמא דר' יוסי ואיך דקתני הותרו לשליח בדלא ידע המוכר שהוא שליח דמודה ר"י הפל לשליח וכדכתי' בעניו' א"נ דנוקנים תרנייהו כר' יהודה ולא קשיא הא דקתני פחת לו או הותרו לו בשליח גרידא והא דקתני לאמצע דנתנם לו למחצית שְכָר ופחתו לו משום דאמ"ל לתקוני שדרתיה ולא לעוותי כמ"ש רש"י והתוס' משום דא"ה מאי אריא דנקט אמ"ל ליקח חטים ולקח שעורים אפילו אמ"ל חטים וקנה חטים ה"נ דחולקים אלא ש"מ דבדינא בנותן לשלוחו מעות למחצית שְכָר וכמ"ש רש"י והתוס' שם ומדין שליח ששינה מדעת בעליו נגעו בה ומשני רבי יוחנן הא ר"מ דאמר גבי אוןמן ששינה בצבע מגוון לגנון וכסא ועשה ספסל כדאימא התם דק"א דס"ל לר"מ דהאוןמן קנה להפסד ולשְכָר על ידי השינוי ששינה ה"נ המתעסק קנה השעורים לפחת או ליתרון והא דקתני לאמצע ר"י דאמר שינוי אינו קונה דאפתי קאי ברשותא דמריה מיהו אע"ג שבשאר מתעסקים ההפסד מוטל על שניהם פל א' לפי הראוי לו להפסד הכא שהוא שינה מדעת בעל המעות פל פסידא עלי דידיה ליהדר ונהי דר"י סבר לגבי שליח שהוסיפו לו אחת יתירה הפל לשליח שאני התם שאינו אלא שליח גרידא וס"ל דהמוכר זיכה לו לעצמו כדי להרגילו לבא אצלו לקנות וכאותה ששינוי נותן פרוטה לתינוק כדי שיהא מרגילו לבא אצלו לקנות ממנו וכמ"ש במקו' לשם בכחן' אבל הכא דכתורת עיסקא נתן לו המעות משו"ה לאמצע ומשום דשינה מדעת בעל המעות לאוקומי זוזי ברשותיה דאיהו סבר שינוי אינו קונה מיהו גבי פחת משום דא"ל לתקוני שדרתיה וכו' כמדובר ועוד נראה דלא ניחא ליה לאוקומי תרנייהו בשליח ואליבא דר"י א"נ חדא מנייהו בשליח מאי שייאטיה גבי פסידא דזולא ושכחא דיוקרא אלא עכ"ל דמייירי בנותן לשלוחו דקתני היינו למחצית שְכָר ואוקמינהו ר' יוחנן בפלוגתא דר"מ ור' יהודה בשנוי קונה ואתקרי ליה ר"א דהך דקתני הותרו לאמצע דאוקמ' כר"מ משום דס"ל שינוי קונה מסתלק בע"ה לגמרי דילמא ע"כ לא קאמ' ר"מ התם אלא במידי דחזי לגופיה דמסתמא קפיד טפי במאי דניחא ליה וכששינה מדעתו גמר ומסלק בפשיה אבל לסחורה בכל מידי דאית ביה רווחא פורתא בכל דהו ניחא ליה ולא מעקר לשליחותיה ואמאי תניא הותרו לו בלוקח לאכילה דלגופיה הנה היכי יתיב ליה רווחא במידי דלא לסחורה קאי אם לא שנאמר אם לקח בזול או שהוסיפו לו אחת יתירה שאז יתן לו כדין המתעסק ומשני רבי אלעזר תרנייהו אליבא דר"מ דאמר שינוי קונה והך דקתני הותרו לו בשא"ל לשלוחו לקנות לו חטים לאכילה ובמידי דחזי לגופיה סבר ר"מ דשינוי קונה והא דקתני לאמצע בלוקח לסחורה דבמידי דאית ביה רווח' מיהא ניחא ליה וצלע"ד לפי"ז דהך דתניא הותרו לו מייירי בלוקח לאכילה לפי מ"ש רש"י והתוס' בנותן למחצית שְכָר ולקמן יתבאר: ודע דלפ"ז מצי סבר ר"מ בשליח שהוסיפו לו אחת יתירה כר' יוסי דאמר חולקים אלא דשאני התם שלא שנה מדעת הבעלים משו"ה חולקים מטעמא דכ' רבובתא מר כדאית ליה ומר כדא"ל אבל כששינה מדעת בעלים פיון דסבר דשינוי קונה אמטו להכי דהותרו הותרו לו ובמערכא מחכו עלה דר"י אליבא דר"י וכי מי הודיעו לבעל חטים שיקנה חטים לבעל המעות ואיכא למידק לפירש"י ז"ל שם בכתובות דמוקמי לפלוגתא דר' יהודה ור' יוסי דאמרי חולקים משום דלא ידעינו למי אפנון

להקנות מוכר לבעל המעות או לשליח ועכ"ל דמיירי דינע מוכר שהיא שליח לפירש"י ז"ל וכדכתי' בעניו' אלמא אע"ג דסתמא מתניא מציינן לאוקומה דמיירי בדינע מוכר ה"נ נימא בדינע מוכר שהיא שליח אלא דלא ידע מה אמ"ל רבו חטין או שעורים שוב ראיתי להתוס' שם בד"ה שאני חטים וכו' שכ' דבריי' מציינן למימר פשהודיעו שהיא קונה לבע"ה והא דפריה מי הודיעו בעי למימר דמסתמא מיירי הפרייתא בכל ענין ואפילו בדלא הודיעו עו ע"ש ובריי' אע"ג דסתמא מתניא ס"ל להנה רבונתא דטעמא דר"י דאמר חולקים ע"כ משום דלא קי"ל בדיעתייה דמוכר ובדינע אלא דתלמודא פריה פנין דאיפא לאוקומה כר"מ ולסחורה דשפיר אתיא בין ידע בין לא ידע עדיף טפי ופירש"י מי הודיעו למוכר החטים שלצורך בע"ה הם שיקנה לו דקתני לאמצע פנין דלר"י לאו שליחותיה קא עביד ומשום שינוי אינו קונה קשיא דממאן קא בעי למקני הא לא קנינהו בע"ה מעולם ובשל ובשלמא לר' אלעזר אליבא דר"מ דאמ' במידי דאית ביה רונחא שליחותיה קא עביד ולא משנה הוא וקני בע"ה מחצית השכר ע"י שלווחיה ולא מפח המוכר מש"ה לא איכפת לו בדיעת המוכר דלא מהקנאת המוכר קא קני בע"ה אלא מהקנאת המתעסק שהיא שלווחו אלא לר' יוחנן אליבא דר' יהודה דמוקי להא דקתני הותרו.

לאמצע כר"י פנין דהשליח שינה מדעת הבעלים תו לא מקני ליה שליח לבע"ה דלאו שליחותיה קעביד ומוכר נמי פנין דלא ידע שהיא קונה לבעל המעות א"כ ודאי לא נתפנון להקנות לו א"כ אמאי הותרו לאמצע דממאן קני בע"ה פלגא ברונחא ולפי פשוטן של דברי רש"י ז"ל משמע פנין דשליח שינה תו לא מקני.

לבע"ה ודעת שליח בשנותו לקנות לעצמו והמוכר לא נתפנון להקנות אלא למי שקנה ממנו א"כ זכה השליח ולא בע"ה וכן הוא מדוקדק בלשון רש"י ז"ל שכתב הא לא אקנינהו בע"ה מעולם ר"ל דלא ק"ל אלא אחלוקת בע"ה דקתני לאמצע אבל שליח שפיר קנה הכל מדעת המוכר וע"י השינוי ששינה מדעת בע"ה ופקע ליה דין שליח והתוס' הק' לפירוש זה דא"כ לר' אלעזר נמי תקשה אמאי לא משני הא והא ר"י ולא קשיא הא דקתני הותרו לו לאכילה דקפיד וקפיד ואידך לסחורה דשינוי אינו קונה ואם פחתו פחתו לו משום דלאו לעווחי שדריה ויתבאר עוד לקמן בס"ד.

ויש לחקור דמה לנו להקנאת המוכר לבע"ה דבעינן עד דינע דהקונה שליחא הוא פנין דבתורת מח"ש נתן המעות לשלווחו בנדאי אין המוכר צריך לדעת מי הוא בעל המעות וכ"ת דשאני הקא דשינה מדעת בעל העיסקא ואין לו לזכות עוד ע"י שלווחו ואי אמרת דזוכה ע"י המוכר וכי מי הודיעו למוכר וכו' אבל פשלא שינה שפיר זכה ע"י שלווחו המתעסק פשאר המתעסקים בממון אחרים אלא דלפי"ז קשה דא"ה מאי פריה רב שמואל בר ססרטי א"ה אפי' חטין וחטין נמי לא דמאי קו' פנין דבריי' מיירי בנותן לשלווחו למחצית שכר ולא שינה אטו כל דיהיב עיסקא לחבריה אינו זוכה בחלקו עם המתעסק אלא עד דינע המוכר מי בעל העיסקא גם לפום מאי דמשני ליה שאני חטין וחטין משום דשליחותיה קעביד ור"ל דמפח המתעסק קא זכי ולא מהמוכר לא ידענא מי הזיקנו לדיעת המוכר דליקני ליה ולא משום דזוכה ע"י מעותיו שנתן למתעסק פדין כל מתעסק ובעל העיס' דעלמא ואם נאמר דלפום מאי דמשני ר"א פאולאכילה פאן לסחורה נייך

מלפְרֶשֶׁה בְּנוֹתָן לְשִׁלּוּחוֹ מְעוֹת לְמַחְצִית שְׂכָר אֶלָּא שְׁלִיחַ גְּרִידָא בְּעֵלְמָא וְהַשְׁתָּא נִיחָא
מֵאֵי דְדִינְקָנָא דְבִלְאֶכִילָה מֵאֵי עֲבִידְתִּיהָ דְמַתְעַסֵּק לְיִטְוֹל הַיְתָרוֹן אֵי לָאו דְשִׁנְיָה מְחַטִּין
לְשַׁעוֹרִים: וְרֵאִיתִי לְהֶרִי"ף ו"ל שְׁכַתְּבֵי וְכִינּוֹן דְקִי"ל כַּר"י חֲזִינּוּ אֵי לְסַחֲוֹרָה נְתָן לֹו בְּתוֹרַת
שׁוֹת' אִם פִּיחְתוּ פִּיחְתוּ לְשְׁלִיחַ מְפָנִי שְׁהוּא מְשִׁנְיָה וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאִמְצַע מְצַע וְכו'
וְאֵע"ג דְלַר"י אֶפְיִלוּ בְּמִדְיָ דְחֲזִי לְגוֹפְיָה פְּגוֹן צְבִיעַת בְּגָדִים וְכִסָּא וְסַפְסָל וְלָאו לְשַׁחֲנָן
ס"ל דְשִׁנְיָוֵי אֵינּוּ קוֹנָה וְאִם הַשְׁבִּיחוּ הַשְׁבַּח לְבַע"ה וְכ"ש לְסַחֲוֹרָה דְאֶפְיִלוּ ר"מ מוֹדָה
דְאֵינּוּ קוֹנָה דְבַהֲרוּחָא כָּל דְהוּ נִיחָא לִיה וְכַדְמִסִּיק רַבִּינוּ הַגְּדוֹל ו"ל אֶלָּא מְשׁוּם דְבַעֲיָנּוּ
לְמִימַר אִם בְּתוֹרַת שׁוֹת' נְתָן לֹו וְכו' וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאִמְצַע דְלֵא שְׁיִיף חֲלֻקָּה בְּרִינּוֹחַ
אֶלָּא בְּמִדְיָ דְקָאֵי לְסַחֲוֹרָה וְלֵא בְּמִדְיָ דְקָאֵי לְאֶכִילָה דְוֹדָאֵי הַכֹּל לְבַעַל הַמְעוֹת כְּמוֹ גְּבִי
אֲוָן פְּמִדְבָּר: וְכַתְּבֵי עוֹד ו"ל וְאִם לֹא נְתָן לֹו בְּתוֹרַת שְׁוֹתָפוֹת אֶלָּא .

לְקִנּוֹת בְּהֵם חֲטִים לְסַחֲוֹ וְלֹא יִטְוֹל מְמַנָּה כְּלוּם אִם פִּיחְתוּ פִּיחְתוּ לְשְׁלִיחַ מְפָנִי שְׁהוּא
מְשִׁנְיָה וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְבַעַל הַמְעוֹת וְכֵן אִם נְתָן לֹו הַמְעוֹת לְקִנּוֹת לֹו חֲטִים לְאֶכִילָה
וְקִנְיָה שְׁעוֹרִים אִם פִּיחְתוּ פִּיחְתוּ לְשְׁלִיחַ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְבַעַל הַמְעוֹת דְלֵא אֶמְרִי
הוֹתִירוּ לְאִמְצַע אֶלָּא בְּשִׁנְיָתָן לֹו מְעוֹת בְּתוֹרַת שְׁוֹתָפוֹת וְכו' אֲבָל שְׁלֵא בְּתוֹרַת שׁוֹת' בֵּין
לְסַחֲוֹרָה בֵּין לְאֶכִילָה אֶלִּיבָא דְר"י חַד דִּינָא הוּא אִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְבַעַל הַמְעוֹת וְאִם
פִּיחְתוּ פִּיחְתוּ לְשְׁלִיחַ וְכֵן הִלְכְתָא עַכ"ל וְאֵי ק"ל דְר"י אֶדְר"י דְאֶמַר בְּכַתְנָן הוֹסִיפוּ לֹו א'
יְתִירָה הַכֹּל לְשְׁלִיחַ וְה"ד אֵי בְּתוֹרַת שׁוֹת' נְתָן לֹו הַכֹּל לְשְׁלִיחַ הַכֹּל לְאִמְצַע מְבַעֵי לִיה
לְמִימַר וְאֵי בְּתוֹרַת שְׁלִיחוֹת גְּרִידָא אֶדְרַבְּ אִיפְכָא מְבַע"ל לְמִימַר הַכֹּל לְבַעַל הַמְעוֹת
וְהֶרִי"ף ו"ל פֶּסֶק כַּר"י דְאֶמַר חוֹלְקִים כְּדָאֶפְסִיקָא הִלְכְתָא הֵתָם וְטַעֲמָא טַעֲמִים הוֹאִיל וּבָאֵת
הַנְּאָה לְשְׁלִיחַ ע"י בַע"ה חוֹלֵק עִמּוֹ הַבַּע"ה אֶלְמָא דְאֵי לָאו ה"ט מְסַתְבָּרָא כַּר' יְהוּדָה
דְאֶמַר הַכֹּל לְשְׁלִיחַ וְאֵי מְשׁוּם דְהִקָּא מְשׁוּם דַּעַת בַּע"ה אֶמְטוּ לְהִכִי סְבַר ר' יְהוּדָה הַכֹּל
לְבַעַל הַמְעוֹת מְשׁוּם דְסָבַר שְׁיָנּוּי אֵינּוּ קוֹנָה וְהו"ל כְּאֵלוֹ אַמ"ל בַּע"ה לְקִנּוֹת לֹו שְׁעוֹרִים
א"כ תַּק"ל טְפִי אֶמְאֵי קְאָמַר ר' יְהוּדָה הֵתָם הַכֹּל לְשְׁלִיחַ דְאֶדְרַבְּהָ פִּינּוֹן שְׁעֵשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ
הַכֹּל לְבַע"ה כַּמ"ש הֶרִי"ף ו"ל הַכָּא.

ע"כ נִרְאֶה לַע"ד דְשְׁאֵנִי נִדּוֹן תּוֹסְפָתָא דְקַמִּינְרִי בְּמוֹכַר דְקִינְיָהֵיב מְדַעֲתִיָּה מְדָה אַחַת יְתִירָה
דְוֹדָאֵי לְשֵׁם מְתַנָּה אֶפְוֹן מְשׁו"ה ס"ל לַר"י הֵתָם דְהַכֹּל לְשְׁלִיחַ דְאֲוָמְדֵן דַּעַת הוּא שְׁלֵא
נְתַפְנוֹן לְהַקְנוֹת אֶלָּא לְזָה שְׁקִנְיָה מְמַנּוּ כְּדִי לְהַרְגִילוֹ לְבֵא אֶצְלוּ וְכַדְכְתִי ור' יוֹסִי סָבַר נָהִי
דְאֶמְרֵן דַּעֲתָא הוּא כְּדָאֶמְרַתְּ הָא מִיָּהָא פִּינּוֹן דְמְטִיָּא הַנְּאָה לְשְׁלִיחַ ע"י הַבַּע"ה חוֹלֵק עִמּוֹ
וְהִכָּא בְּרוּחָא דִּינּוֹקְרָא וְזוּלָא פִּינּוֹן דְקִי"ל כַּר"י דְלֵא שְׁאֵנִי לֹן בֵּין לְאֶכִילָה בֵּין לְסַחֲוֹרָה
שְׁלֵא נְתָן לֹו בְּתוֹרַת שְׁוֹתָפוֹת כָּלֵל לְבַע"ה אֶלָּא דְבַשְׁיָנְיָה בְּדַעַת בְּעֵלִים דְאִם פִּיחְתוּ פִּיחְתוּ
לֹו וְכַרְיִיתָא דְקַתְנִי לְאִמְצַע מִינְרִי כְּשִׁנְיָתָן לֹו בְּתוֹרַת שְׁוֹתָפוֹת וְהָא דְלֵא נִיחָא לִיה לְתַלְמוּדָא
לְמִימַר דְתַרְנִיָּהוּ אֶלִּיבָא דְר"י וְהָא דְקַתְנִי אִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לֹו ר"ל לְבַע"ה וְכַשְׁאֵינּוּ
שְׁוֹתָף אֶלָּא שְׁלִיחַ בְּעֵלְמָא וְאֵי דְ מִינְרִי בְּשׁוֹת' וְאִם פִּיחְתוּ פִּיחְתוּ לֹו לְשְׁלִיחַ בֵּין בְּשְׁלִיחַ
גְּרִידָא בֵּין בְּשְׁוֹתָפוֹת מְשׁוּם דְמְשִׁנְיָה הוּא מְדַעַת בַּע"ה מְשׁוּם דְהוֹיָא לְצַדִּיָּן דְפִיחְתוּ לֹו
קָאֵי אֶשְׁלִיחַ וְהוֹתִירוּ לֹו קָאֵי אַבַּע"ה וְזָה דְוַחַק הוּא מְשׁו"ה אֶוֹקְמוּהָ כְּפִשְׁטָא וְלְשְׁלִיחַ
וְלַרְבִּי יוֹחָנָן כַּר"מ וְלַר"א בְּאֶכִילָה וְכַר"מ: וְהַנְּיָה בִּירוּשְׁלַמִי מִיְתִי דְוָמִיָּא דְהַנְּיָה בְּרִינְיָתוֹת
וְכָה תַּעָּרוּ ת"ר הַנּוֹתָן מְעוֹת לְשִׁלּוּחוֹ וְכו' וְתַנִּי חוּרְן וְכו' הוֹתִירוּ לְאִמְצַע מ"ט דְרַבִּי יוֹדָן
דְלֵא נְתַפְנוֹן הַמוֹכַר לְזַכּוֹת אֶלָּא לְבַע"ה וְלָמָּה אֵינּוּ חוֹלֵק עִמּוֹ שְׁאָסוּר לְקִנּוֹת מְחַבְרִי

מעשה אפילו אמר לו ליקח חטים ולקח חטים לא נתפונן מזכה לזכות אלא לבע"ה ובשעה שאמ"ל ליקח לו חטים ולקח לו שעורים לא נתפונן מוכר לזכות אלא ללוקח וקנים מה בדיקה אמרינו שנייא בשעה שקנים שליחותו לא נתפונן המוכר לזכות לבע"ה לא קנים שליחותו.

נתפונן לזכות ללוקח ולמה חולק עמו אמר הואיל ובאת הנאה מתחת ידו אף הוא חולק עמו ע"כ: וראיתי במפרש תלת בבי וכדומה שהוא מהרמ"א ליב מפרש הירושלמי על סדר זרעים שכתב ליקח לו חטים למחצית שכן פיתתו לו לשליח וכן אם הותירו שהוסיף לו המוכר על מדתו שלקח ממנו הותירו לשליח ומניא חורן אם הותירו לשניהם.

חציו לבע"ה וקשנין אהדדי ומ"ט דר"י דאמר חציו לשליח פנין דשינוי אינו קונה אמאי חציו לשליח לבע"ה הוא ומשני שלא נתפונן מוכר לזכות אלא ללוקח ה"ג וכן הוא בפ"ו דמאי ה"נ ולמה חולק עמו ולמה בע"ה חולק עמו שאסור ליהנות מחבירו שאסור לשליח ליהנות מחבירו ע"י חבירו לכן חולק עמו ה"נ מעשה אם אמ"ל ליקח חטים ולקח חטים לא נתפונן המוכר לזכות אלא לבע"ה ובשעה שאמ"ל ליקח חטים ולקח שעורים לא נתפונן המוכר לזכות אלא ללוקח וקנים מה שבדיקה ויחזיק מה שבדו כשם שא"ל ליקח חטים ולקח חטים והותירו אין ללוקח פלוג"ה וכו' דמ"ש פאן נחשב לאיסור וכן לא נחשב לאיסור הואיל ובאת לו הנאה מתחת ידו של בע"ה רצונו הוא שיהא חולק עמו והוא הדרך הישר והטוב והנצרכתי להעתיק כל לשונו יען כי אינו בנמצא כ"כ ויש להרגיש לפי"ז דמייירי בנתנו למחצית שכן והוסיפו לו על מדתו וס"ל להירושלמי דתרינייהו אליבא דר"י מתניין וניחא ליה דהכל לשליח ולא ק"ל אלא אידך דקתני הותירו לאמצע ור"ל הכל לשליח מבעי ליה פדתניא אידך הותירו לשליח והדר קאמ' ומ"ט דר"י דאמר חציו לשליח פנין דשינוי אינו קונה הכל לבע"ה א"כ כ"ש דתק"ל אידך דקתני הכל לשליח פנין דשינוי אינו קונה הכל לבע"ה ועוד מאי דמשני שלא נתפונן המוכר לזכות אלא ללוקח ומשום שאסור ליהנות מחבירו דהיינו השליח ע"י בעל המעות ולכך חולק עמו א"כ היאך מתרצא אידך דקתני הותירו הותירו לשליח פנין דאסור ליהנות השליח מחבירו הבע"ה אפתי ונמיא דבריייתות לא מתרצא וכן כל מאי דשקיל וטרי הירושלמי בתר הכי א"א לאסוקי טעמא אמאי חולק בע"ה עם השליח פנין דלא נתפונן המוכר לזכות אלא ללוקח ולא מהדר לשנויי הך דקתני הותירו לשליח לכן נלע"ד לפרש שיטה זו דקמייטא ר"מ דאמר שינוי קונה ואידך כר"י דאמר שינוי אינו קונה ומהדר למתבע אולפן לדעת ר"י פנין דשינוי אינו קונה כולו לבע"ה הוא וכדמסיק ואזיל וכצ"ל הא ר"מ והא ר"י ומ"ט דר"י וכו' כנלע"ד לפירוש הרב ז"ל מיהו אפתי קשה דאמאי ק"ל לר"י דאמר שינוי קונה מ"ט חולק עמו פנין דהוא ז"ל מפרש לה בשנתן לו המעות למח"ש הרי הוא זוכה כשאר בעלי העסקות דעלמא ומאי משני שלא נתפונן המוכר לזכות אלא ללוקח מעשה כל מתעסק בשל אחרים אינו נותן הרינח לבעל העסקא עד שידעו המוכרים שהוא שליח וכיצא מיהו אי מהא ל"ק פנין דהוא ז"ל פ"י דהותירו דקתני היינו שהוסיפו לו במדה שפיר תלינו בדעת מוכר למי נתפונן לזכות וגיירסת הרב ז"ל שלא נתפונן המוכר לזכות אלא ללוקח היא ר"י גופיה דאמר התם בכנתובות הכל לשליח אבל מאי דקאמר הכא דלשניהם משום שאסור ליהנות משל חבירו לפי"ז ק' דר"י אדר"י דאמאי התם לא חייש לאיסור והכא חייש וכ"ת הכא שאני ששינה מדעת

בְּעֵלִים מִשׁוּ"ה נֶחְשָׁב לְאִסּוּר מִשָּׂא"כ הֵתֵם שְׁלֵא שִׁינָה הָא וְדָאֵי לִיתָא תְּדָא דְאִין לְחִלְק
בְּכָה וְעוּד מְדַמְסִיִּים בְּהָ מַעְתָּה אִמ"ל לִיקַח חֲטִיִּים וְלִיקַח חֲטִיִּים לֹא גִתְפֹּנוּן לְזִכּוֹת אֲלָא
לְבַע"ה וְכוּ' דְּמִי מְצִית אֲמַרְת דִּס"ל לר"י דְּהַמּוֹתֵר לֹא גִתְפֹּנוּן לְזִכּוֹת אֲלָא לְבַע"ה וְהָא
אֲשַׁכְּחֵן לר"י דְּאָמַר הֵתֵם בְּכַתְּנָן דְּהוֹסִיפוּ לוֹ מְדָה א' יִתְיָרָה דְּהַפֵּל לְשִׁלִּיחַ כְּדָאִמ"ל שְׁיִקְנָה
חֲטִיִּים וְקָנָה חֲטִיִּים וְקָאֵמַר דְּהַפֵּל לְשִׁלִּיחַ אֲלָמָא דִּס"ל דְּלֹא גִתְפֹּנוּן מוֹכֵר לְזִכּוֹת אֲלָא לְלוֹקַח
שֶׁהוּא הַשְּׁלִיחַ וּלְפ"ד ז"ל כְּשָׂאִמ"ל לִיקַח חֲטִיִּים וְלִיקַח חֲטִיִּים הַפֵּל לְבַעַל הַמַּעוֹת וְהִיָּנוּ
בְּהוֹסִיפוּ לוֹ בְּמְדָה כְּמוֹ שֶׁפִּי' הוּא ז"ל א"כ אֲפִילוּ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קֶצֶבָה סָבֵר ר"י דְּהַפֵּל
לְבַעַל הַמַּעוֹת וּלְפִי"ז רַבֵּי יוֹסֵי דְּפִלִּיג אֲדַר' יְהוּדָה הֵתֵם בְּכַתְּנֹבוֹת וְאָמַר חוֹלְקִים מ"ט פִּינּוּן
דְּלֹא גִתְפֹּנוּן מוֹכֵר לְזִכּוֹת אֲלָא לְבַעַל הַמַּעוֹת וְעַכ"ל דְּבָהָא פְּלִיגֵי דְּלר"י הוּא הַפֵּל לְשִׁלִּיחַ
וְכַדָּאִיתָא הֵתֵם בְּכַתְּנֹבוֹת אוֹ הַפֵּל לְבַעַל הַמַּעוֹת פְּדָקָאֵמַר בִּירוּשָׁ' אֲבָל לר"י סְפוּקֵי
מִסְפָּק"ל בְּדַעְתֵּיהָ דְּמוֹכֵר אֲמָטוּ לְהִכֵּי חוֹלְקִים כְּמ"ש רַש"י ז"ל שֶׁם אֵיךְ שְׁיִהְיֶה לֹא יִכְוֹלְתִי
לְהִלּוֹם כְּוֹנֵת הִירוּשָׁלַיִם לְפִי פִירוּשׁ הָרַב אֲשֶׁר דָּרְכוּ גִסְתָּרָה מְמַנִּי: וְנִחְזִיתֵיהָ לְה' שְׂדָה
יְהוֹשֻׁעַ ז"ל שֶׁכָּתַב אִם פִּיחְתוּ פִּיחְתוּ לוֹ לְשִׁלִּיחַ וְכוּ' וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לוֹ לְבַעַל הַמַּעוֹת
שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחָתוֹ עַכ"ל וְלֹא הִבִּינוּתִי דְּבָרָיו שֶׁכָּתַב שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחָתוֹ וְהָא אֲפָכָא תְּנִי
אִמ"ל לִיקַח לוֹ חֲטִיִּים וְלִיקַח לוֹ שְׁעוּרִים וְעוּד אֲדַרְבָּה אֲשַׁכְּחֵן לר"י דָּאִמ' בְּעָשָׂה שְׁלִיחָתוֹ
הַפֵּל לְשִׁלִּיחַ וְלר' יוֹסֵי חוֹלְקִים פְּדָאִיתָא הֵתֵם בְּכַתְּנָן וְעוּד מִי הִזְקִיקוּ לְהָרַב ז"ל דְּמוֹקֵי לְהָא
לְצַדִּיּוֹן קְתָנִי.

וְכַתַּב עוּד וְתַנִּי חוֹרֵן בְּנוֹתָן לְמַח"ש מִיָּרִי הָאֵי בְּרִייתָא פְּדָכְתִּי בְּשֵׁם הָרִי"ף ז"ל עַכ"ל
וּמְרוּצַת דְּבָרָיו הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ דְּהָאֵי בְּרִייתָא מִיָּרִי בְּנוֹתָן לְמַחְצִית שְׂכָר אֲבָל אֵיךְ דְּקַתְּנִי
הַפֵּל לְבַעַל הַמַּעוֹת מִיָּרִי בְּשִׁלִּיחַ שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחָתוֹ כְּמ"ש הוּא ז"ל וּלְפִי דְּבָרָיו ז"ל
תְּלַמוּדָא לֹא רַמִּי בְּרִייתוֹת אֲהַדְּדִי אֲלָא בְּמַסְדֵּר הַשְּׂמוּעוֹת מֵאֵי דְּתַנִּי תְּנָא גַבֵּי שְׁלִיחַ וּמֵאֵי
דְּתַנִּי גַבֵּי שְׁוֹתְפִים אֲלָא דְּלפ"ד לֹא אֲתִיָּא הָךְ בְּרִייתָא דְּקַתְּנִי הַפֵּל לְבַע"ה מִלֹּא כְּר"י וְלֹא
כְּר"י דְּלר"י הַפֵּל לְשִׁלִּיחַ וְלר' יוֹסֵי חוֹלְקִים וְאֵע"ג דְּאֲשַׁכְּחֵן לר' יוֹסֵי דְּאָמַר הַפֵּל לְבַעַל
הַמַּעוֹת הֵתֵם בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ קֶצֶבָה דֹּאֲלֵת"ה תְּק"ל מְדַר' יוֹסֵי אֲדַרְבֵּי יוֹסֵי פְּדָאֵי הֵתֵם:
וְגָרִיס הָרַב ז"ל מ"ט אר"י לֹא גִתְפֹּנוּן הַמּוֹכֵר אֲלָא לְבַע"ה מְפִירֵשׁ הָרַב ז"ל מ"ט דְּבִשְׁלִיחַ
אִם הוֹתִיר הוֹתִיר לְבַע"ה מְפִירֵשׁ שְׁלֵא גִתְפֹּנוּן הַמּוֹכֵר אֲלָא לְזִכּוֹת לְב"ה מְפִירֵשׁ כָּל מוֹכֵר כָּךְ
דַּעְתּוֹ מִשׁוּ"ה אִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְבַע"ה מְפִירֵשׁ עַכ"ל וְכַבֵּר גִּתְפֹּנוּן דְּלפִי"ז הָאֵי תְּנָא לֹא כְּר"י
וְלֹא פְּרַבֵּי יוֹסֵי דְּמִייתִי תְּלַמוּדִין בְּכַתְּנָן: וְגָרִיס עוּד הָרַב ז"ל מַעְתָּה אֲפִילוּ אִמ"ל לִיקַח
חֲטִיִּים וְלִיקַח חֲטִיִּים לֹא גִתְפֹּנוּן הַמּוֹכֵר לְזִכּוֹת אֲלָא לְבַע"ה מְפִירֵשׁ שָׂאִמ"ל לִיקַח חֲטִיִּים
וְלִיקַח שְׁעוּרִים לֹא גִתְפֹּנוּן מוֹכֵר לְזִכּוֹת אֲלָא לְלוֹקַח ע"כ וּפִירֵשׁ הָרַב פְּלוֹמֵר פִּינּוּן דְּטַעְמָא
הָנוּי מִשּׁוּם כְּוֹנֵת הַמּוֹכֵר אֲפָכָא מְסַתְּבָרָא דְּהִיכָא דָּאִמ"ל לְקַנּוֹת חֲטִיִּים וְלִיקַח חֲטִיִּים
הַפֵּל יְהִיָּה לְבַע"ה דְּהָא לֹא גִתְפֹּנוּן מוֹכֵר לְזִכּוֹת אֲלָא לְבַעַל הַמַּעוֹת וּבְשִׁעָה שָׂאִמ"ל לִיקַח
חֲטִיִּים וְקָנָה שְׁעוּרִים פִּינּוּן דְּשִׁינָה קְנָנְהוּ בְּשִׁינּוּי וְלֹא גִתְפֹּנוּן לְזִכּוֹת אֲלָא לְלוֹקַח דְּהָנוּי הַשְּׂתָא
בַּע"ה מְפִירֵשׁ עַכ"ל וּלְפִי"ז תִּיבַת אֲפִילוּ אֵין לָהּ מוֹבָן וְעו"ק דְּמַהִיכָא פְּשִׁיטָא לִיָּה לְתַלְמוּ' דְּהָאֵי
תְּנָא סָבֵר לָהּ כְּר"מ דְּאָמַר שִׁינּוּי קוֹנָה דִּילְמָא הָאֵי תְּנָא סָבֵר לָהּ כְּר"י דְּאָמַר שִׁינּוּי אֵינוֹ
קוֹנָה הִילְכָף הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְבַעַל הַמַּעוֹת דְּנִיחָא טְפִי דְּקִי"ל הִלְכָה כְּר"י לְגַבֵּי ר"מ
וְכַדָּאוּקְמִי לָהּ בְּגַמְרִין אֲלָא דְּגַמְרִין אֲהָךְ דְּתַנִּיָּא הוֹתִירוּ לְאֲמָצַע קָאֵי וּס"ל דְּשִׁינּוּי אֵינוֹ
קוֹנָה וּלְפִי שְׁנַתָּן לוֹ לְמַחְצִית שְׂכָר לְפִיכָף חוֹלְקַ עֲמוּ כְּמ"ש הַתּוֹס' וְהָרִי"ף ז"ל ע"ש.

גם לא ידעתי למה הרב הרחיק את עדין והביא משם שפכתבוה בשם הרי"ף ו"ל דמיירי בנותן למח"ש ע"ש והדברים מפונשים ב"ש"י ותוס' והרי"ף ו"ל. ומסיק ר' נסא בשעה שקנים שליחותו נתפנון המוכר לזכות לבע"ה לא קנים שליחותו נתפנון המוכר לזכות ללוקח ולמה חולק עמו הואיל ובאה הנאה ע"י אף הוא חולק עמו ע"כ ופירש הרב ו"ל דרבי נסא מקנים דברי הראשו' דאמ' מעתה וכו' בשעה שקנים שליחו וכו' נתפנון המוכר לזכות לבע"ה ולא ללוקח דלא קנה בשנינוי שהרי קנים שליחותו לא קנים שליחותו נתפנון לזכות ללוקח ששינה לעצמו בשנינוי זה ששינה שהרי לא קנים שליחו ולמה חולק עמו פשקנים שליחותו חטים וחטים כיון שלא נתפנון המוכר לזכות אלא לבע"ה ומשני כיון שבאת לו הנאה ע"י וכו' עכ"ל את מוצא שדעת הירוש' בחטים וחטים שראוי להיות הפל לבע"ה ויהיב טעמא הואיל ובאת הנאה לבע"ה ע"י שליח לכה השליח חולק עם הבע"ה וה"ט דר' יוסי דאמר חולקים ודוק בלשון הרי"ף והרא"ש ו"ל שהוא ממש לישנא דירוש' פדמותו בצלמו ודבר ה' בפיהו אמת.

גם מ"ש רש"י ו"ל דלא ידעינן למי נתפנון המוכר ליתן יסודתו בהררי קדש דלפום הירושלמי ס"ל להך פנא דבריייתא דכשקנים שליחותו נתפנון לזכות לבע"ה ולר' יהודה התם פשיטא דלא נתפנון אלא לשליח הקונה ממנו ולר' יוסי לא פסיקא לן בדעתיה אם לשליח נתפנון לזכות וכדאמר מר ר' יהודה בגמ' או הפל לבע"ה וכדקאמר בירוש' וכיון דספקא הוי אמטו להכי חולקים בע"ה והשליח זהו דעת רש"י לפום סוגיית הירוש': ובצפיתנו צפינו להירוש' פ"ז דדמאי משנה י"ב אהא דתנו התם ע"ה שאמר לחבר קח לי אגודת ירק א' גלוקסון א' לוקס סתם פטור וכו' אתמר עלה מתני' דרבי יוסי דתני הלוקח סתם צריך לעשר מה אנו קיימין אם בשאמ"ל צא וקח לי שלוחו הוא צא ולקח לה שלו הן לא פי אנו קיימין בסתם רבי יהודה אמר לא נתפנון המוכר לזכות אלא לשליח ר' יוסי אומר לא נתפנון המוכר לזכות אלא לבע"ה לפיכך אם נתן אחת יתירה ר' יהודה או' של לוקח ר"י אומר של שניהם מחליפא שיטתיה דר' יוסי תמן הוא אומר לא נתפנון המוכר לזכות אלא לבע"ה וכאן את אמרת הכין פאן ע"י מעותיו של זה ובא ע"י רגליו של זה חולקים ע"כ.

ו"ל מוהר"א ליב ו"ל ה"ג בתוספתא הלוקח וכו' א"צ לעשר דברי ר"י ר' יהודה אומר צריך לעשר מ"ט דר' יהודה שלוחו הוא שלו הן ומ"ט דר' יהודה הרי המוכר נותן לבע"ה דמאי ומ"ט א"צ לעשר החבר קודם שיתנהו לע"ה אינו אלא פי אנו קיימין בסתם א"כ ש"מ דמתני' ר' יוסי היא אלא ללוקח וכיון דזכה בו החבר חייב לעשר קודם שיתנהו לע"ה לבעל המעות לפי שהמעות שלו והוא של ע"ה והחבר אינו אלא שלוחו לפיכך א"צ לעשר קודם שיתנהו לע"ה לפיכך וכו' סיועא דתוספ' היא אבל תיבת לפיכך מוסיף הש"ס ואינה בתוספתא מילפא שיטתיה דר' יוסי למה אמר של שניהם שהרי הוא לא נתפנון לזכות אלא לבע"ה ע"י מעות וכו' ע"י מעות המכירה והבאת השליחות נתן א' יתירה לפי שתרנויהו גרמו לזה המקח לפיכך חולקים אבל באמת עיקר המכירה לבעל המעות עכ"ל ולפי"ז ר' יוסי דאמר חולקים בידע מוכר שהוא שליח וכדכת' בעניו' בדעת רש"י דכתובות ונראה דרש"י ו"ל מפ"ש דה"ק הירושלמי לפי שתרנויהו גרמו לזה המקח ולא בריר לן בדעת המוכר להיכן דעתו נוטה טפי להוסיף אחת יתירה אם לבעל המעות ע"י מעותיו או לשליח ע"י רגליו אמטו להכי חולקים ויפה פתב הר"ן ו"ל שאם

המוכר גלה דעתיה למי יחפנין ליתן לבעל המעות או לשליח את אשר יאמר פי הוא זה שומעין אליו ולפ"ד הרי"ף והרא"ש ז"ל ה"ק הירוש' דלפום דינא סבר ר' יוסי דלא נתפונן אלא לבע"ה ולמה אמר פאן חולקים דעל ידי רגליו באה הנאה לב"ה וכדאמר הירושלמי בפ' הגזל ומציאה מצאתי במה שפחלקו רש"י והרי"ף ז"ל בטעמא דחולקים בע"ה ושליח פן הוא בירושלמי בפ"י דב"ק וע"ש במפרשינו: (קטו) שותפים.

ראובן הדר פה מתא יע"א עשה שיתוף עם שמעון הדר בא' מערי פ'ראנקניא עז"ה שכל אחד מהם הטיל לכיס השותפות סך כ"ו ושכל הסכום ההם יהיו בינד שמעון והוא נושא ונותן בהם פפי מה שיראה לו וינכשר בעיניו וראובן אינו מתעסק כלל באותו עסק והוא שולח ומגלה און ראובן שפך עלה לו בריוח ושולח לו מחצית הריוח וכן נהג עמו כמה פעמים והנה בעת"ה מחליפא שיתוף דשמעון ועכב תחת ידו הקרון של ראובן באמור אליו פיון שהוא לבדו היה מתעסק יהיה חלוקת הריוח עז"ה שיטול החצי כנגד הקרון שהטיל בתוך הכיס השותפות ובסוף קרון ראובן יהיה דינו כמתעסק בתרי תלמי בשכר וראובן ישיב פיון דלאו בתורת עיסקא יתבינהו ויהיה אלא בתורת שותפות פקע מניה דין מתעסק ומה שטורח בפני עצמו הוא מהלכות דרוך ארץ שהשותף טורח בשביל חבירו עמד השואל ושאל יורה המורה לצדקה פדת מה לעשות ע"פי התורה ויבא שכמ"ה: .

זאת אשיב מחלוקת ראובן ושמעון באשלי רב רבי תלמיא שהרמב"ם ז"ל בפ"ז מהלכות שלוחין פתב וז"ל שנים שהם נושאים ונותנים וכו' אבל אם האחד בלבד נ"ו בממון השיתוף אע"פ שהממון של שניהם ה"ז השיתוף נקרא עסק וזה הנושא ונותן נקרא מתעסק וזה שאינו נ"ו נקרא בע"ה עכ"ל וכתב ע"ז מרן בב"י ח"ד סי' קע"ו דקע"ו ע"א וז"ל ולענין שניהם שנסתתפו פלומר שכל א' הניח מעותיו ונשתתפו והא' לבד מתעסק בהם להרמב"ם ז"ל דינו שנה להיכא שכל המעות של האחד וא' מתעסק וכו' שדינם פלגא מלנה ופלגא פקדון וצריף לחלק ריוח והפסד המעות ההם ע"פי הדרכים שנתבארו וכו' עכ"ל הראת לדעת כי דעת מרן ז"ל פדעת הרמב"ם ז"ל שהשותף המתעסק נוטל חלקו משלם כפי מעותיו ובחלק חבירו שאינו מתעסק נוטל ע"פי הדרכים שנתבארו בדין העיסקא וזה כדברי שמעון במה שטען נגד ראובן וסיים מרן בב"י שם וז"ל אבל לסמ"ג והרי"ף בשערים פתב שפיון שכל א' הביא חלק מעותיו אע"פ שהאחד לבדו מתעסק בהם אין זה קרוי עסק אלא שיתוף וחולקים הריוח וההפסד באיזה ענין שירצו ואין חוששין משום רבית עכ"ל: אמור מעתה האי מלתא בפלוגתא דרבנן תלמיא ונאני עני מצאתי תשובה לרבוני' האי גאון ז"ל בס' שערי צדק מתשו' הגאונים ז"ל בחלק ה' משער הז' וז"ל ראובן ושמעון נשתתפו שניהם ראובן הטיל מאה זהובים ושמעון הטיל ק' זהובים וכתבו ביניהם שטר השות' ע"מ שיהיה מחצה לזה ומחצה לזה ולא נתן לשמעון שכירות על אותן ק' זהובים הקרון שלו והיה הפל בינד שמעון כדי לעשות בהם סחורה ונעשה הממון פלו ק' זהובים נטל ראובן קרון שלו ושמעון קרון שלו ק' זהובים ואמ"ל שמעון נוטל אני ריוח המגיע לי בחמשים זהובים שלי ואחלוק עמך שאר הריוח שעלה באותן ק' שלף מפני שלא היה לי עליהם שכירות פי צד הוא הדין פך הוא הדין שאין להם בשכר זה יותר מזה ולא לזה יותר מזה פי אע"פ שראובן יותר משל שמעון הרי אמרו חכמים.

בכתובות דצ"ג. אמר שמואל ב' שהטילו לפיס זה מנה וזה מאתיים השכר לאמצע ואע"פ ששמעון טרח בפרקמטין פיון שיש לו קרן בין מעט בין הרבה הרי הם שותפים ואין לו שכר דכי אמור רבנן במצי' דף ס"ח לא יתן לו מעות ליקח בהם פירות למח"ש אא"כ נתן לו שכרו ונקא בזמן שהקרן של אהד ואין לשני פלום ועיקר הדבר הזה הוא מה שאנו אומרים שם דק"ד אמרי נהרדעי האי עיסקא פלגא מלנה ופלגא פקדון שומצא הפקדון פאלו ברשות בעליו הוא ובעבור המלנה נמצא זה טורח בפקדון לפיכך צריף ליתן לו שכר כדי שיהיה בשכירות במה שהרויח באותו החצי שנתחשב בפקדון אבל בהיות ממון לשניהם לא גזרו רבנן בהאי מלתא כי נחשבו שות' פי כף אמרו חכמים אמרי אינשי אריסא למארי ארעא משתעבד ונהכי איתא התם דף ס"ט בעובדא דר"א מהנדונייא דעבד שותפות בהדי אריסה ושקל פלגא ואמ"ל ר"א מאי אמרת טרחת טפי אמרי אינשי וכו' אלמא אע"ג דהאריס שנועשה שות' עמו איהו לחוד הוא דקטרח אפי"ה שקיל פלגא ע"ש ועיין בתוס' ובהר"ם ז"ל שם שהאריף ליישב הך עובדא לדעת הרמב"ם וגם לדעת הר"ף וסמ"ג שם ע"ש: גם אשו"ר להרלנ"ח ז"ל בתשו' סי' ל"ח וט"ל שהאריף בזה והעלה מדבריהם שגם דעת התוס' לפי האמת פדעת הר"ף וסמ"ג עש"ב והנה מרן בב"י הביא ב' הדיעות ולא הכריע ובשלחנו הטהור לא העלהו ומור"ם בד"מ העתיק לשון מרן בב"י שם ולא הכריע ומעתה תם אני ולא אדע על מי סמוך בספר המפה ס"ג דפסיק ותני וכ"ז פשהאחד נתן המעות אבל אם פל אחר נתן המעות אפילו אחד מתעסק לבר אין פאן עיסקא אלא הוי פשותפות בעלמא עכ"ל נהי דהו"ל הרמב"ם ז"ל חד לגבי תרי הא מיהא מהיכא פסיקא ליה פדעת מרן לפרש פן בדבריו אמנם לענין דינא נראה לענ"ד שפן ראוי להורות וכן פסק ה' מוהריק"ש ז"ל בהגהותיו ומה גם בהגלות נגלות תשו' רב האי גאון ז"ל מי פמוהו מורה ולדעת הרלנ"ח והר"ם שכ"ד התוס'.

ומה מאד תמהתי מה' מוהר"ם גאלנטי ז"ל בתשו' סי' צ"ח הורה גבר בפשיטות פסברת הרמב"ם ז"ל פאלו היא הלכה פסוקה ואין מי שייחלוק ולא השגיח פדעת הר"ף וסמ"ג. ואולם חזות קשה הוגד לי פמה שראיתי להכנ"הג שם אות כ"ב בהגהב"י שפתב דאיוהמחזק יכול לומר קי"ל פהרמב"ם ז"ל דייחיד הוא ע"ש והיינו ע"פי מה שפירש הגאון מוהרי"קו ז"ל דבתרי הוא דמצי למימר קי"ל דנקא ואע"ג דאיפא מ"ד אפילו פחד אין הרוב מספייים לזה כמ"ש ה' גופיה בח"מ סי' כ"ה פכללי הקי"ל ע"ש והרב שם בי"ד אות ז"ך הביא תשובת ה' משפט צדק ח"ב סימן י"ו ע"ש ושם פתב הרב פיון דהראב"ד לא השיגו ש"מ דאודוויי אודי ליה והו"ל תרי ע"ש וכלל זה נשתמש בו הרבה ה' מש"א בח"א וח"ב וכבר פתב ה' כנ"הג פכללי הפוסקים אות ל"ז שפן יש לדקדק מדברי הרשב"א.

ז"ל ושכ"כ בס' הזכרונות ושכ"ד מוהר"י הלוי ז"ל פהרבה מתשו' ב"כ ע"ע ג"כ מדוע הרב סגר הדלת אחר הרודפים משפט הקי"ל ולא זו פלבד אלא שגם רבנינו ירוחם ז"ל פמישרים נתיב ח' חלק ג' סובר פדעת הרמב"ם ז"ל ואיף לא זכר שר דהו"ל תרי ולכ"ע מתרי מרבנותא מצי למימר קי"ל אפילו פנגד פמה מרבנותא: איברא איפא למיקם עלה דמלתא דא"נ יבנין ליה פל דיליה למימר קי"ל פהרמב"ם והראב"ד ז"ל ורבנינו ירוחם ז"ל ה"מ היכא דלא מטא לידיה דראובן ההוא ורוחא אבל בנ"ד דכבר זכה פחלקו ושמעון

טוען לגבות לו מהקרן והא נדאי אפילו בסתם עיסקא לית בה אלא אבק רבית וקי"ל דאב"ר אינה יוצאה בדינינים ובפ' הרבית שם אמרינן כל סלוקי בלא זוזי אפוקי ממונא הוא וראיתיו למרן בב"י ריש סימן קע"ו שם שפכת משם הבע"הת ז"ל שפכת משם הרב"ד ז"ל היכא דפרע ליה בתורת רנוקא והיה בעסק ההוא אב"ר מנפה ליה ופרע ליה מאי דפיש ליה גביה וקרע ליה לשטר היה ושהרי"ף חולק ושהרמב"ם סובר דלא מקרי סילוק בלא זוזי אלא כשהרבית עולה פנגד החוב ע"ש ומרן בש"ע סוף סי' קס"ו כתב היכא דהוי אבק רבית י"א שאפילו לא פרעו עדיין ותובע הלנה שנינפה לו מחובו שיעור השכירות לא מנכין ליה וי"א דמנכין ליה עכ"ל והיא מחלוקת הרי"ף ורבינו אפרים ז"ל שהביא הטור ז"ל שם ומסורת היא בידינו שהסברא האחרו' בי"א וי"א היא העיקר וכ"ש דמור"ם ז"ל כתב עלה והסברא אחרונה היא העיקר עכ"ל ולפי"ז אי דינינן להאי דינא פדין הקי"ל כמ"ד דהוינא כרבית שפיר מנכין ליה מהקרן: האמנם אלם צדק אהנה דעי לדין דגרירנא בתריה דמור"ם היכא דלא פליג אמרן ז"ל בש"ע נדאי פנותיה נקטינן דלא הוי בתורת עיסקא אלא שותפות אמנם שמעון הדר בערי פראנקינא אם מנהג רבני העיר לדון ע"פי הפוסקי ומחזיקי בדגל הקי"ל פשיטא דזכה בתפישתו ואפילו לנפות מהקרן כמו שנת' ואם לחשף אדם לומר דהיכי מצי לנפות בחוב המבנרר והם המעות שהטיל ראובן בקרן השותפות מפת הקי"ל דדילמא הלכתא פהרמב"ם וסיעת מרחמוהי והא הו"ל בריא בחיובא וספק בפירעון וקי"ל דחייב הו"ל אמת פי טענת הקי"ל אפליגו בה רבנו בתראי נ"ון אי חשי טענת בריא או טענת שמה וכבר באו הדברים באריכות בכנ"ה ח"מ סי' כ"ה ועי"ל במע' אות ק' בדיני הקי"ל סי' בס"ד: ואחר פתבי זה ראיתי בספר פהונת עולם בחי' לטור י"ד סי' קנ"ט דף ל"ח ע"ד בד"ה שם לעיל וכו' שחלק על הכנ"ה ש' דאין לומר קי"ל פהרמב"ם דיחיד בדבר הוא חדא דאיפא מ"ד דאפילו בחד מצי למימר קי"ל ותו שהרי רבינו ירוחם סובר פהרמב"ם ע"ש והתימה מהרב ז"ל אחר שעיין של מעלה ראתה תשו' ה' משפט צדק ז"ל והרב ז"ל צירף לדעת הרב"ד ז"ל אמאי לא השיגו גם מזה ועוד ראיתי להרב ז"ל שם בתשו' סי' ל"א שאול נשאל בענין דומה לנדונינו וכתב ע"ד הכנ"ה ז"ל הללו אגב שיטפיה דמר אשתמיטיניה דברי רבינו ירוחם גם הוא כ' כסברת הרמב"ם וא"כ פשיטא שיש לומר קי"ל פותיהו עכ"ל וע"ע שם במה שהאריך בפרט הלזה: (קיו) שותפים.

ראובן ושמעון היו שותפים וחלקו. שותפותם ומחקו פנקסי חשבונותיהם והם היו חולקים בשנה ואח"כ החזירו העטרה ליושנה ולא גילו צורת החלוקה על איזה אופן הדעת גומרת דעל תנאי הראשון הם חולקים וילמוד סתום מן המפורש ויש לי חבילות ראיות על זה אלא שפעת מצאתי דבאשלי רבבי תלינא ודעת מוהרש"ם ז"ל פדכתי בעני' אלא שה' מוהרש"ך ז"ל חולק עליו בזה אבל אם לא בירווי החשבונות כ"ע ל"פ דחולקי פבראשו' ועיין כנ"ה ח"מ סי' רכ"א אות ט' בהג"הט: (קיו) שותפים.

ראובן ושמעון שותפים בחצר אחד וחסשו להם פן ואולי ימפור אחד מהם לזולת חבירו עשו שטר ביניהם שאין רשות לאחד מהם למפור אלא לחבירו בסכום שנותן לו הזולת וכפי תקנת פת הקודמים נ"ון רבני ומנהגי פה מתא יע"א תקון רבנן דאם פבר נכתב שטר המכר ונחתם בסופרי מתא אין השותף יכול לסלקו כמש"ל במערכת אות ח' ובאות מ' בס"ד וגם נשבעו זה לזה כמש"ו בשטר שביניהם ועבר ראובן ומכר ללוי ונתן אמתלא

לדבר דאיצטריכו ליה זוי ושמעון בו בפרק לא הנה בעיר ולוי הקונה מה איכפת ליה אם עבר על שבועתו מ"מ המקח קיים מידי דהנה מקח שנעשה באיסור שנתבאר סי' ר"ח דהמכר קיים ע"ש ובינותי בשטר ראה ראיתי שכתוב בו מעכשו חייב למכור לחבירו וכו' וכבר ידעת דעת ה' מוהרי"קו ו"ל בשורש ד' דאם כתוב הזמן בשטר דהו"ל הקנין כמעכשו ועיין בטוש"ע סי' ר"ו ועל מה שלא נכתב קצבת דמי המכר רק כתוב לאמר כמו שיתנו אחרים כתב מור"ם ו"ל שם דלא מהני דתרנייהו לא סמכא דעתיהו משום יוקרא וזולא נכתב ה' מוהרשד"ם ו"ל בח"מ סי' רפ"ג שאפילו כתב לו טאנטו פורטאנטו דר"ל דקנה אותה בפל דמי שיתנו אחרים לא קנה ע"ש אלא שאני רואה לקיים את הדבר ע"י השבועה ודעת מור"ם ב"ד סי' ר"ל דהמכר בטל וכבר עמד ע"ז הסמ"ע בסי' ר"ח וכעת מצאתי לה' מוהרי"ט"ץ ו"ל סי' קס"ג שעמד בזה ע"ע ועיין בכנ"הג סי' ר"ו שם אות ז מ"ש משם מוהריב"ל ו"ל ועיין בספרי זוטא חיים וחסד מערתא דייני מה שהארכתי בזה ע"ש: (ק"ח) שותפים.

ראובן ושמעון קנו סחורה א' בשותפות והלך ראובן לקנות מאותה סחורה לעצמו ושמעון מעכב ע"י וטעמא טעים דהשתא משתדל למכור סחו' עצמו שכל השבח הוא לו ויתרשל במקירת סחורת השיתוף.

הנה ראיתי להרמב"ם ו"ל בפ"ה מה' שותפין דין ג' שכתב הנותן מעות לחבירו לקנות בהם פירות למחצית שכן ראוי ליקח לעצמו מאותו המין וכשהוא מוכר לא ימכור שניהם כאחד אלא מוכר אלו בפ"ע ואלו בפ"ע וכו' עכ"ל והראב"ד ו"ל כתב עליו זאת התוספתא אינה מחננת ואין למדין ממנה עכ"ל ומרן ו"ל בחי"ד סימןקע"ז סעיף ט"ל פסקה ועיין מרן בכ"מ שם ועיין בתשו' ה' לחם רב ו"ל סי' ק"ח ובה' מוהרי"ט"ץ סימן קל"ב ובה' צמח צדיק סי' צ"ט: (ק"ט) שותפים.

ראובן ושמעון נשתתפו וכתבו שטר שותפיו ביניהם ותנאי הנה הדבר שהשות' הלז נמשכת ועומדת עד שיחתכו השטר תנאם קיים וכל עוד שהשטר עומד בעינו השותפות עדיין קיימת הרב יכין ובעז ו"ל ח"א סי' י"ג ומזה יש להתבונן על מי שכתב לחבירו כת"י שהוא חייב לו כ"וד וכשיפרענו יטול ממנו הכת"י זה לא מצי למטען פרעתי פיון שתלה דבר הפירעון בחזרת הכת"י א"כ כל עוד שהכת"י תחת יד המלנה הו"ל פתוך ומנו ותו לא מהימן לומר פרעתי ועיין לה' מוהרי"ק ש בהגהותיו ותשו' הרב עדות ביהוסף ו"ל ח"ב סימן י"ג דף ל"ו ע"ב וצריך להתיישב בדבר: (קד) שותפים ראובן ושמעון עם גוי א' והטילו בפ"ס סף מה שיאותו ביניהם והגוי הוא ה המתעסק וראובן אין לו שם באותו העסק ועמד הגוי ונתן ל"טרא לישראל סף מה בתורת ל"טרא די קמביו לגבות מעיר אזור יע"א מישאל שות' וכשבאה הלי"טרא לישראל אשר הוא באזור מיר מיראן בפתח סוררת לפרוע וכתבו עליו פרוטיסטו וחוזה פרוטיסטאדא ומנהג התגרים אשר לא מבני ישראל הנה כשחזרת הליטרא פרוטיס' יחוייב להחזיר לו מה שנטל ועוד יוסיף לו ז' למאה והוא הנק' אצלם דאניוס אינטיריסי דהוי רבית קצוצה נסתפקתי אי שרי ליה לישראל שותף הגוי ליקח חלקו מאותם הז' הנוספים פיון דהוי ר"ק או דילמא פיון שהישראל אינו הוא המלנה בעצמו הו"ל הגוי פלנה לגבי ישראל שותפו ומלנה לגבי ישראל הלנה ועיין ב"ד סי' קצ"ט ס"ז ויש לחלק: שוב מצאתי להרב דבר משה ו"ל

בחי"ד סימן י"ג שְׁנֵשְׂאֵל בְּיִשְׂרָאֵל שְׁנָתָן לַגּוֹי עֵיִסְקָא לְמַחְצִית שְׂכָר וְהַגּוֹי מִתְעַסֵּק בְּדָבָרִים הָאֲסוּרִים לְהִסְתַּחֵר בְּהֵם שְׁנַתְבְּאָרוּ בִי"ד ס' קי"ז אִם מְוֹתֵר הַיִּשְׂרָאֵל לְקַבֵּל חֶלְקוֹ מִהַרְיֹנָח הַהוּא וְהִבִּיא תְשׁוּ' מוֹהַר"ר שֵׁם טוֹב צָבִי ז"ל שְׁנֵטָה לְהַתִּיר וְשֵׁה' דְּבַר שְׂמוּאֵל ס' קמ"ד גִּזַּר אֲנֹכִי לְאַסּוֹר אֶיִסֵּר וְהִרְבַּ דְּבַר מִשָּׁה ז"ל הַסְּפִים לְדַעַת ה' שֵׁם טוֹב וְשֵׁלָא גַתְחֹנְרוּ בְּעֵינָיו דְּבָרֵי ה' דְּבַר שְׂמוּאֵל וְסִיָּים וְכַתֵּב שְׁגַם הִרְבַּ דְּבַר שְׂמוּאֵל ז"ל מוֹדָה בְּגִדּוֹן הַשְּׂאֵלָה ע"ש.

וְכַשְׂאֵנִי לְעַצְמִי אֲמַרְתִּי אֲסַפְּרָה סְפִירַת הָאוֹמ"ר דְּבָרֵי רַש"י ז"ל הַמּוֹבָאִים בְּמַרְדְּכִי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֲלֹנָה מְעוֹת ע"י שְׁלִיחַ וְכִבְרַת הָאֲרָכָתִי בְּזֶה בְּסִפְרֵי זוּטָא חִיִּים וְחֻסְדַּ בְּמַעֲרָתָא דְדִינֵי בְּדְרוּשׁ מוֹרֵי הִרְבַּ חַק גַּתָּן ז"ל בְּש"ע וְעֵינֵין בְּש"ע ח"מ ס' קע"ו ס"ג: (קכא) שְׁוֹתְפִים.

רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שְׁוֹתְפִים בְּעַסְק מַש"וּמ וְלִפִּי שְׂרָאוּ הוּא הַמִּתְעַסֵּק לְבַדּוֹ הַתְּנוּ בִּינֵיהֶם שְׁיִקְחָ ג' גְּרוּשׁוֹשׁ בְּכָל שָׁבוּעַ לְצוֹרֶךְ פְּרַנְסָתוֹ כִּי אֵין לוֹ נְכָסִים אַחֲרֵים וְלֹא הִכְנָסָה מַמ"א וְעֵינֵי שְׁמַעוֹן צוֹפּוֹת וּרְאוּת שְׂרָאוּבֵן מוֹצִיא הוֹצָאָה יִתְרָה עַל הַסֵּף הַקָּצוּב לוֹ אִם חֲזִיב רְאוּבֵן לְבָרֵר לוֹ מֵהֵיכָן מוֹצֵא הוֹצָאוֹת הַלְלוּ אוֹ שְׁיִשְׁבַּע לוֹ וְדִין וְעֵינֵין בְּטוֹש"ע רִי"ס ע"ה וְעוֹד דַּכ"ה ג' חֲשִׁיב טַעֲנַת סָפֵק וְקי"ל דָּאֵין מְשַׁבְּעֵין עַל טַעֲנַת סָפֵק ע"ש בְּס' פ"ח וְאֵע"ג דְּהַשְׁוֹתְפִין נְשַׁבְּעֵין עַל טַעֲנַת סָפֵק כַּמ"ש בְּס' צ"ג ע"ש ה"ד מִשׁוּם דְּמוֹרָה הִתְרָא דְקָא טָרַח טְפִי מִחֲבָרִיהָ אֲבָל בַּנ"ד שְׁמַקְבֵּל בְּנִגְדַּ שְׂכָר טָרַחוּ אֵין לוֹ בְּמָה לְתוֹלַת הַהִתְרָא וְאֲחִזּוּקֵי אֵינְשֵׁי דְנִשְׁבְּעֵין בְּשִׁקְרָא לֹא מַחְזִיקֵין וְה"נ דְּלֹא מַחְזִיקֵין בְּגַזְלָנוּתָא כְּמוֹ שְׁכַתְבִּיתִי בְּמַעֲרַכַת אוֹת ח' שׁוֹב מְצָאֵתִי לְהִרְבַּ מוֹהַר"ם שְׁלֵטוֹן ז"ל בְּס' בְּנֵי מִשָּׁה ס' ל"ח שְׁעַמַּד בְּזֶה וְהָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ דָּאֵין לְהַשְׁבִּיעוֹ פְּדָכָתִי: (קכב) שְׁוֹתְפִים.

רַש"ל נִשְׁתַּתְּפוּ בְּאֲנָמוּתָם לְזִמְן מְוֹגְבֵּל וְתִנְאֵי הִיָּה הַדְּבָר שֶׁהַמִּתְחַרֵּט מֵהַשְׁוֹת' יִתֵּן לְחַבְרֵירוֹ כַּ"ו וְהַפֵּל בַּקַּש"ס וּבַתוֹף הַזִּמְן מְחִלוּ זֶה לְזֶה הַשְׁוֹת' בְּאֲמִירָה בְּעֵלְמָא וְאַח"כ נִתְחַרֵּט הַמּוֹחֵל וְהַשְׁבִּיתִי ע"ז מ"ש הַרְדָּב"ז בַּח"א שְׁבַשְׁנֵי ס' ש"ן דְּלֹא הוּיָא מַחִילָה פִּינּוֹן דְּהַשְׁוֹתוּף הִיָּה בַּק"ס וְשִׁפְן מְצָאֵתִי לְהַרְיֵטְב"א ז"ל בְּשֵׁם רַבּוּתֵיו כַּמ"ש מְרֵן הַב"י רִי"ס שֵׁל"ג וְכִבְרַת עֲמַדְתִּי ע"ז בְּמָקוֹם אַחַר וְנִתְיַשְׁבְּתִי בְּדְבָר דְּשָׂאֵנִי נ"ד שְׁתָּלוּ הַתְּרִטָה בַּקְנָס וְהַמְחִי' הִיא מַחִילַת קְנָס וּבּוֹדָאֵי דְמַתִּילָה פְּהַאֵי מְהַנְיָא בְּאֲמִירָה בְּעֵלְמָא וְאַף לְחוּב שְׁבַשְׁטָר וְדִלֹא כְּרַבִּינוּ יִשְׁעִיָה ז"ל שֶׁהִבִּיא הַטּוֹר ס"ס י"ב וְכִבְרַת הָאֲרָכָתִי בְּמַעֲרַכַת אוֹת מִמְדִּינֵי מַחִילָה א"כ מִמִּילָא מְהַנְיָא לְבִיטוֹל הַשְׁוֹת' וְדְבָר זֶה קִיָּמְתִּיהוּ מְסַבְּרָא וְאַח"כ מְצָאֵתִי אוֹן לִי בְּמֵאֵי דְקִי"ל גְּבִי קְנָסוֹת הַשְׁוֹתֵינִי שְׁעוֹשִׂים בַּק"ס וּבְשָׁבוּעָה חֲמוּרָה שְׁאָם פּוֹרַע הַקְנָס פְּטוֹר מֵהַשְׁבוּעָה וְהַק"ס כַּמ"ש בְּטוֹש"ע א"ה ע ס' י' וְעֵינֵין שֵׁם בְּכַנ"ה ג' שֵׁם וְלֵהַשְׁ"ף ח"מ ס' ר"ז סַק"ז וְלֵה' אֲהָרֹן חַא"ה ע שֵׁם וְלִית דִּין צָרִיף בְּשֵׁשׁ אֲבָל אִם לֹא הִיָּה קְנָס בְּדְבָר דִּינָא יִתִּיב כְּמוֹ שֶׁהַעֲלִיתִי לְעִיל שְׁפַדְעַת הַרְיֵטְב"א רְאוּי לְפִסּוֹק וְכַשְׁהַשְׁוֹת' בְּשָׁבוּעָה וְלֹא קִנְיָן לְדַעַת הִרְבַּ בֵּית דּוֹד בִּי"ד סִימָן קי"ו כִּי בְּהַפְרָד חִבִּילַת הַשְׁוֹת' מִמִּילָא הַתְּרָה הַשְׁבוּעָה וְהִרְבַּ דְּבַר מִשָּׁה ז"ל חִי"ד סִימָן ל"ז חֶלֶק עַל כָּל רְאִיּוֹתָיו וְפָסֵק דְּעֵדֵינֵין הַשְׁבוּעָה בְּמָקוֹמָה עוֹמְדַת ע"ש וְעֵינֵין בְּהַרְדָּב"ז ז"ל בְּחַדְשׁוֹת ס' שְׁכ"ו וְס' ש"ן: (קכג) שְׁוֹתְפִים רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן נִשְׁתַּתְּפוּ וּרְאוּבֵן בְּדָרְף הַלִּיכְתוֹ לְצוֹרֶךְ עֵסֶק הַשְׁוֹת' חֲלַל אֶת הַשְׁבֶּת וְאִירַע לוֹ הַפְּסַד אִם שְׁמַעוֹן שְׁוֹתְפוֹ חֲזִיב לְשַׁלֵּם לוֹ חֶלְקוֹ אוֹ לֹא עֵינֵין בְּמוֹפֵת דּוֹרְנוּ נַר"ו הִרְבַּ

מוהרח"א ז"ל בספרו הבהיר תימים שאל ח"א סימן מ"ה שהאריה בזה ע"ש: (קכד) שותפים.

ראובן ושמעון שנשתתפו במש"מ והתנו ביניהם שאפילו מציאה שימצא א' מהם הרי היא לזכות שניהם ואירע שנפלה מציאה בתצר א' מהם אין חבירו זוכה עמו במציאה זו דהלכה רונחת תצרו של אדם קונה לו הרדב"ז בתדשות סי' תרי"ו ומינה דן ידן מופת דורנו הרב מוהרח"א נר"ו בספרו הבהיר תימים שאל ח"א סי' ע"ג אות ג' דה"ה במעשה ידי אשתו במה שהרויחה בנכסיה ע"ש: (קכה) שותפים.

חלה אחד מהשותפים אם פשע בעצמו שהלה בצינים פחים או בחומה של חמה והשרב בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים אז יש לחלק בין חולה שיש לו קצבה לחולה שאין לו קצבה דביש לו קצבה מתרפא משל עצמו ושאין לו קצבה מתרפא מן האמצע ושללא מחמת פשיעה מתרפא מהאמצע מצע כמ"ש בטוש"ע סימן קע"ז ומור"ם ז"ל שם כ' להפך לחלק בפשיעה והש"ך הסכים לדעת מרן ואנן בדין לא נפק"ל מידי דלעולם בתריה דמרן גרידי ובשנת תקמ"ה.

נגזרה גזירה ונשתלחה היד מדבר היות פה מתא יע"א לא תצ"פ ואחד מהשות' רצה ליכנס אצל קרובו שהנפה במגפה ומיחה חבירו שלא להכנס יען הוא חולי המתדבק ולאשמע אליו ודחק ונכנס והנפה וחבירו מעכב עליו שלא להתרפאת מאמצע השות' יען פי הוא גרמא בנזקין להכנס בסכנה זו לדידי פשיטא לי דחשיב פשיעה ועינינו הרואות בחו"ש לעין דבר זה דבק מא"ח ועיין להרב המבי"ט ז"ל בספר בית האלהים: (קכו) שותפים.

קי"ל שותפים שהטילו לכיס זה ק' וזה ר' וזה ש' חולקים לפי מנינם ולא לפי המעות כמ"ש בטוש"ע סי' קע"ו ס"ה ובכתובות דף צ"ג אמר שמואל שנים שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים השכר לאמצע ור"ל וחולקים בשנה אמ"ר מסתברא מלתיה דשמואל בשור לחרישה ועומד לחרישה אבל בשור לחרישה ועומד לטביחה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו ורב המנונא אמר וכו' מתיבי שנים שהטילו וכו' ה"נ קאמר במה דברים אמורי וכו' והנה מפשטא דגרמא דקאמר מסתברא מילתיה דשמואל וכו' משמע דשמואל בכל גוונא קאמר דחולקים בשנה אלא דרבה פליג עליה בהאי וה"מ מפירש"י לקמיה פי פריה ממתני' שכתב תיובתא דשמואל ולא כתב דתיובתא היא לרב המנונא אמנם התוס' שם כתבו דהתיובתא היא לרב המנונא ע"ש ולקמן תבאר בס"ד.

ולשיטת רש"י רבה מקנים למתניתין בשור לחרישה ועומד לחרישה דחולקים לפי המעות ולשמואל קושטא מתני' וכדלקמיה וכתב רש"י והא דנקט ראשית מקחן לחרישה רבותא אשמועינן דאע"ג דמעיקרא אדעתא דלמפלג בשנה נחות לשות' השתא דשבח בבשר ושחטוהו והוא מתחלק לאיבריו יטול איש לפי מעותיו עכ"ל נראה מפ"י ז"ל דעומד לטביחה דקאמר היינו שטבחוהו ממש וכ"כ לעיל גמי בד"ה שנה וכו' אבל וכו' ושחטוהו עכ"ל אבל בנמלכו עליו ומכרוהו חי אפתי חולקים בשנה פיון דמעיקרא להכי נחות ולא נשתנית מחשבתם ע"י מעשה ועומד לטביחה דנקט נראה דאגב סריכה דלישנא דעומד לחרישה דנקט בחלוקה קמיינתא ולפ"ז א"ש מאי דאיכא למידק פיון דמאי דנקט ראשית מקחן לחרישה לאשמועינן רבותא דאע"ג דמעיקרא נחות לפלוג בשנה א"כ

באיִדָּה חֲלוּקָה אֲמַאי לֹא אֲשִׁמוּעִינָן נְמִי רְבוּתָא דְשׁוּר לְטְבִיחָה וְעוּמָד לְחֲרִישָׁה אַע"ג דְּמַעֲיָקְרָא אֲדַעְתָּא לְמַפְלָג לְפִי מְעוֹת נְחוֹת פִּינָן דְּהִשְׁתָּא מִיָּהָא לְחֲרִישָׁה קֵאֵי חוּלְקִים בְּשׁוּהָ מְשׁוּם דְּלִיכָא מְעֵשָׂה בְּגוּפּוֹ לְאוּרוּעֵי מַחְשָׁבָה קַמְיִיתָא פְּשִׁחִיטָה בְּתַר מַחְשַׁבַת חֲרִישָׁה אֲלֵא דְאַפְתִּי לֹא אֲפְרוּק דְּמַצִּי לְאֲשִׁמוּעִינָן הָאֵי רְבוּתָא וְכַגּוֹן שְׁמַכְרוּ אוֹתוֹ לְחֲרוּשׁ אוּ שְׁחַרְשׁוּ בָּהּ שְׁנִיָּהֶם דְּהוּ"ל מְעֵשָׂה בְּתַר מַחְשָׁבָה וְחוּלְקִים בְּשׁוּהָ וְהִדְר דְּוָקִינָן לְדוּכְתִּיָּה וְאִין לֹא מְחַרְשִׁיָּה נְמַלְכִים לְטְבִיחָה מְשׁוּם דְּעֵבִיד לְהַשְׁתַּבַּח בְּבִשְׂרָא אֲבָל מְטְבִיחָה דִּישְׁנוּ בְּשַׁבַּח בְּשִׂרָא לֹא מִיְמַלְכִי תוּ עֲלֵיהָ לְחֲרִישָׁה הָא לִיתָא דְּהָא מְשַׁפְּחַת לָהּ נְמִי בְּאַכְחוּשׁ בְּשִׂרָא: וְדַע דְּלִפִּי פִירֵש"י וְ"ל דְּנִקְט רֵאשִׁית מְקַחֵן לְחֲרִישָׁה לְרְבוּתָא וְכו' פְּמַדְנָבְרָא כ"ר בְּהַמְנוּנָא דְּפָלִיג אֲדַרְבָּה וְאָמַר אֲפִילוּ שׁוּר לְחֲרִישָׁה וְעוּמָד לְטְבִיחָה חוּלְקִים בְּשׁוּהָ קֵשָׁה דְּאֲדַרְבָּה הוּ"ל לְאֲשִׁמוּעִינָן רְבוּתָא דַּע"ג דְּמַעֲיָקְרָא אֲדַעְתָּא דְּלִפְלוּג לְפִי דְּמִים וְלִהְכִי סְלִיק לְהוֹסִיף מְעֵשָׂה בְּמַחְשָׁבָה תַּחֲלָה אֲפִי"ה חוּלְקִים בְּשׁוּהָ וּמַתְנִי בְּלִקְחָא זֶה מְשָׁלוּ וְזֶה מְשָׁלוּ מִיָּרִי אֲבָל בְּשׁוּר לְחֲרִישָׁה א"ל דְּהִיָּנוּ טַעְמָא דְּחוּלְקִים בְּשׁוּהָ מְשׁוּם דְּאֲזֵלִי בְּתַר מַחְשָׁבָה דְּמַעֲיָקְרָא וְכַבֵּר נִשְׁתַּעְבְּדוּ הַנְּכֻסִים ז"ל וְ"ל אַע"ג דְּהִשְׁתָּא מִיָּהָא שְׁחַטוּהוּ בְּפוּעֵל וְאִין לומ' דְּבִטְבִיחָה וְטְבִיחָה פִּינָן דְּמַעֲיָקְרָא דְּלִפְלוּג לְפִי מְעוֹת נְחוֹת וְהִכִּי עֲבוּד וּמוּדָה רַב הַמְנוּנָא דְּחוּלְקִים וְלֹא פָּלִיג אֲלֵא בְּשׁוּר לְחֲרִישָׁה פִּינָן דְּמַעֲיָקְרָא לְפָלוּג בְּשׁוּהָ נְחוֹת אַע"ג דְּשְׁחַטוּהוּ בְּתַר הִכִּי חוּלְקִים לְפִי מַאי דְּנְחוֹת מַעֲיָקְרָא וּמַתְנִי בְּשׁוּר לְטְבִיחָה וְעוּמָד לְטְבִיחָה.

הָא לִיתָא דַּא"כ הָא דְּפָרִיף לְרַבָּה מְדַלָּא מְפָלִיג בְּרִייתָא בְּדִידָּה מְחַרְשִׁיָּה לְטְבִיחָה וְקֵאֵמַר תִּיּוּבָתָא דְּרַבָּה ע"ש דְּלִרְב הַמְנוּנָא לֹא שְׁנִי לִיָּה פְּלָל בֵּין שׁוּר לְחֲרִישָׁה וְעוּמָד לְטְבִיחָה לְשׁוּר לְטְבִיחָה וְעוּמָד לְטְבִיחָה דְּבַכְלָהוּ ס"ל דְּהִשְׁכַּר לְאַמְצַע וּמַתְנִי בְּלִקְחָא זֶה מְשָׁלוּ וְזֶה מְשָׁלוּ וְהָאֵי דְּנִקְט שׁוּר לְחֲרִישָׁה וְעוּמָד לְטְבִיחָה וְלֹא נִקְט לְטְבִיחָה וְטְבִיחָה סְרַכְיָה דְּרַבָּה נִקְט וְאֲזִיל מִיָּהוּ לְדִינָא פְּחָדָא שְׁרִיין וְיָמָה שְׁפִירֵש"י תִּיּוּבָתָא דְּשְׁמוּאֵל וְלֹא קֵאֵמַר דְּרַב הַמְנוּנָא מְשׁוּם דְּרַבָּה הוּא דְּמְפָלִיג בְּמַלְתִּיָּה דְּשְׁמוּאֵל וְרַב הַמְנוּנָא קֵאֵמַר דְּבַכּוּלְהוּ מְסַתְּבָרָא כְּשְׁמוּאֵל אֵהָא פְּרִיף לְשְׁמוּאֵל דְּאִיָּהוּ מְאַרְיָה דְּדִינָא: וְעוּד נִרְאָה לַע"ד דְּתַלְמוּדָא גּוּפִיָּה לֹא פְּסִיקָא לִיָּה מַלְתִּיָּה דְּרַב הַמְנוּנָא וְכַדְכְּתִיבָנָא מְשׁו"ה לֹא מַצִּי לְמַפְרָף לִיָּה מְבַרִייתָא דַּא"ל דְּבִטְבִיחָה וְטְבִיחָה נְמִי סְבַר דְּחוּלְקִים בְּשׁוּהָ וּמַעְתָּה מ"ש הַתּוֹס' דְּמַתְנִי ע"כ בְּשׁוּר לְחֲרִישָׁה וְעוּמָד לְטְבִיחָה וְקַתְנִי חוּלְקִים לְפִי הַמְעוֹת אֲבָל בְּלְטְבִיחָה וְטְבִיחָה מַאי קַמ"ל תַּק"ל אֲמַאי לֹא אוֹתְבִי תַלְמוּדָא מְבַרִייתָא דְּלֹא מְפָלִיג בְּדִידָּה לְרַב הַמְנוּנָא נְמִי וְכַדּוּקִינָן הָא מִיָּהָא לְדַעַת הַתּוֹס' ל"ק דְּלֹא אוּקְמוּ בְּזֶה לְקַח מְשָׁלוּ וְזֶה לְקַח מְשָׁלוּ וְכַדְכְּתִי דְּנִדְּאֵי שְׁמוּאֵל מוּדָה בְּהָא כְּדַקְתְּנִי בְּבַרִייתָא דְּפְשִׁטָּא הוּא דְּאֲפִילוּ בְּלִקְחוּ שְׁנִיָּהֶם מְקַח אֶחָד וְאִית לְהוּ לְתַרְנוּיָּהוּ שׁוֹת' לְגַבְיָה דְּהָא שׁוּר אֲמַרִינָן פִּינָן דְּלִשְׁחִי' וְשְׁחִיטָה פְּשִׁטָּא דְּחוּלְקִים לְפִי הַמְעוֹת וְלֹא אֲצַטְרִיף מַתְנִיתִין לְאֲשִׁמוּעִינָן הָא כ"ש בְּגוּפּוֹת מְחוּלְקִים וַא"נ לְפּוּם מַאי דְּכַתִּיבָנָא דְּרַב הַמְנוּנָא אֲפִילוּ בְּטְבִיחָה וְטְבִיחָה אֲמַרָּה לְמִילְתִּיָּה מַתְנִי לֹא מַצִּינָן לְאוּקוּמִי בְּזֶה לְקַח וְזֶה לְקַח דְּכִינָן דְּגוּפּוֹת מְחוּלְקִים פְּשִׁטָּא וְלֹא אֲצַטְרִיף מַתְנִיתִין לְאֲשִׁמוּעִינָן וְצ"ל לְדַעַת הַתּוֹס' דְּתַלְמוּדָא לֹא פְּסִיקָא לִיָּה לְאוֹתוּבְיָה מְהָא בְּרִייתָא לְרַב הַמְנוּנָא וְכַדְכְּתִיבָנָא מִיָּהוּ הִשְׁתָּא דְּקֵשָׁה לְשְׁמוּאֵל הַקֵּשָׁה דָּאֵם רַב הַמְנוּנָא הִכִּי ס"ל ק' לְרַב הַמְנוּנָא מִיָּהוּ הַמְקֵשָׁה דְּפָרִיף לְרַבָּה מְבַרִייתָא דַּע"כ בְּלְחֲרִישָׁה וְעוּמָד לְטְבִיחָה מְפַח סִיפָא דְּבַרִייתָא ע"כ דְּמוּקִי לְמַתְנִי בְּטְבִיחָה וְטְבִיחָה וַא"נ רַב הַמְנוּנָא בְּהָא נְמִי קֵאֵמַר דְּלֵאמְצַע בְּלִקְחָא זֶה מְשָׁלוּ וְזֶה מְשָׁלוּ וְלֹא אוּכְפַת לִיָּה בְּמַאי דְּתַנָּא מְלִתָּא דְּפְשִׁטָּא.

שו"ר למוהרש"א ז"ל שנתעורר בקצת מזה וכבר פתיבנא מאי דנלע"ד ועוד נראה דמתני' לא מצי לאוקו' בשנה לקח משלו וזלק"מ דלישנא שהטילו לכיס רהוטי רהיט דבהטלת מעות מיירי: ודעת הר"ף ז"ל בפירושו שמועה זו שלא פדעת רש"י ז"ל אלא דלרבה פל שנתלכו עליו לשוחטו אע"פ שמתכרוהו חי חולקים לפי המעות הואיל ואלו שחטוהו פה היו חולקים בשנה לאיבריו ורב המנונא פליג עליה דרבה בהא דכיון שלא שחטוהו ועודנו חי השותפות קיימת עדיין אבל בשחטוהו מודה לרבה דחולקים לפי המעות ולפ"ז תלמודא דפשיט לרבה מברייתא ובעי למימר בלחרישה ועומדת לטביחה צ"ל דהמק' מוקים למתני' דמתני' לפי המעות בשחטוהו ולא בנמלכו גרידא וה"נ איפא למיזק דלא מותיב לרב המנו' דאמר דבטבוחוהו השכר לפי המעות ובהכי מיירי מתני' דלא מפליג סיפא בשור גופיה וכדמותיב לרבה ואין לומר דלא פסיקא ליה לתלמודא דעתיה דרבהמנונא וכדכתובנא בדעת התוס' דהא נדאי לא פליג עליה דרבה אלא בהא דלרבה המלכה כמעשה ולרב המנונא ל"מ המלכה: וכתב עוד הר"ף ז"ל דאוחבלי עליה דשמואל מדתנו וכו' ותויבתא דשמואל אליבא דתרנוייהו בין לרבה בין לרב המנונא עכ"ל ור"ל דמתני' סתמא קתני לפי המעות ל"ש חרישה ונחרישה ל"ש טביחה וטביחה וכדמסיים ואזיל והא דלא מוקי לה למתניתין ר"ן בשור לחרישה וטבוחוהו דאז חולקים לפי המעות לדעת הר"ף ז"ל ומוקי לה בשבחה דטבחה צ"ל כמ"ש התוס' דמאי קמ"ל ואפתי צריכים אנו למודעי לדעת הר"ף ז"ל לרב המנונא דבעי טביחה ממש ה"ד בלקחיהו מעיקרא לחרישה דאדעתא דלפלוג בשנה נחות משו"ה בהמלכה גרידא סבר דאפתי השותפות קיימת אבל בלקחיהו לטביחה ועומד לטביחה ומכרוהו חי אם חולקים לפי המעות בלא נשתנית מחשבת שותפים ואת"ל דינא הכי ולא מוקי רב נחמן מתניתין בהכי דפשיטא הוא אפתי בלקחיהו לשחיטה דלפי המעות נחות ונמלכו עליו לחרישה ומכרוהו חי איפא למימר לרבה לפי המעות כיון דלא נעשה מעשה בגופו ולרב המנונא בטר מחשבתו דהשתא אזלינן וחולקים בשנה ולקמן יתבאר בס"ד .

וראיתי להר"ן ז"ל שפחה דעתו בפירושו הר"ף ז"ל דלישנא דגמרא מוכח דאפתי קאי. וכן דקדקנו בעניו' אה"מ"ש ז"ל אבל שחטוהו הפל מודים דהשכר הוא לאמצע וכו' נראה דט"ס וצ"ל לפי המעות וכתב עוד הר"ן ז"ל דלרב המנונא ה"ה בשור לטביחה ועומד לטביחה וראיה מדלא מותיב נמי לרב המנונא מדלא פלוג בין לחרישה וטביחה לטביחה וטביחה ע"ע ולא הבינותי דאפתי לפלוג בשור גופיה בין עומד לטביחה לטבוחוהו וכדכתני' וכן מה שנסתיע עוד מדאוקי רב נחמן למתני' בזווי חדתי וכו' דמאי דנחלקיה לאוקומה בטבי' וטביחה ע"ע ולפי מ"ד קשה נמי דלוקמה בטבח ממש וכדכתני' נמי: (קכז) שותפים.

ראובן ושמעון ולוי נשתתפו יחד והטילו לכיס השות' מה שיאותו ביניהם אלא שר"וש הטילו ג' מנים בין שניהם ולוי מנה ותנאי הנה הדבר שלוי ילף למ"ה לצורך עסק השות' ויסתחר שם וימכור מה ששולחין לו והם ימכרו מה ששולח להם ושראובן הוא הפקיד ע"ד עסק שכל המזון יהיה תחת ידו ושפנקסו יהיה נאמן עליהם והוא הנק' אצל התגרים כאשר"יו וקבעו זמן מוגבל לשותפו' ועבר הזמן והוא קרוב לשלשה שנים אחר הזמן המוגבל לשותפות ויהי אח"כ נפטר ראובן הפקיד ואח"כ בא לוי ממד"ה והנה בעתה עמד שמעון והוציא שטר השותפות וטען כנגד לוי שעדיין לא נטל מה שהטיל לתוך כוס השות' ונענהו לוי הלא תנאי הנה הדבר למסור הפל ליד ראובן וקיימתי התנאי ומה לי

וְלֵךְ כִּי בָאתְ אֵלַי וַיִּוְרְשֵׁי רְאוּבֵן אוֹמְרִים אֵין אֶתְנֹו יוֹדַע עַד מָה אֶבֶל מִמְקוֹמוֹ מוֹכְרַע שְׂפָכָר קִבֵּל מֵה שְׂרָאוּי לִישׁוֹל כִּי אַחַר זְמַן הַשְּׁנוֹת' ג' שָׁנִים רְאוּבֵן שָׁקַט עַל שְׂמָרְיוֹ וְלָמָּה אִיחָרְתָּ עַד כֹּה יוֹרֵה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה כַּדָּת מֵה לַעֲשׂוֹת ע"פ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מִשְׁפָּטֵי ה' אֲמַת צִדְקוֹ יִחַדוּ וַיְבֹא שְׁכַמ"ה: זֹאת אָשִׁיב רְאשִׁית מֵאֲמָר נְחֻזִי אֲנִי שְׁטָר שְׁנוֹתָיוֹת אֵי.

חָשִׁיב שְׁטָרָא מְעֵלִיא וְאֵי הֵנָּה רְאוּבֵן קָמֵן וְטַעַן הַחֲזוּרְתִי לֹא מְהִימֵן דְּמַצִּי שְׁמַעוֹן אַמ"ל שְׁטָרָה בְּיָדִי. מֵאֵי בְּעֵי או"ד דְּלֹא אֲמָרִינֵן הֵכִי אֵלֵא בִשְׁט"ח דְּזוּזֵי דְמַלְנוּה קָמוּ בְּרִשְׁוֹתֵיהָ דְלָנוּה וְאַחֲרֵייתָן עֲלֵיו אֶבֶל בְּנִכְסֵי הַשְּׁנוֹתָיוֹת דְּלֹא קָמוּ לִיהָ בְּרִשְׁוֹתֵיהָ דְהָאִיָּה לְהַתְחַיֵּיב בְּאַחֲרֵייתָן לֹא מַצִּי אָמַר לִיהָ שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"בַּע וּבְפָרְק הַמּוֹכֵר דָּף ט' בְּעָא מְנִיָּה רַב עַמְרָם מֵר"ז הַמְּפָקִיד אֶצֶל חֲבֵרוֹ בְּשְׁטָר וְאֵמ"ל הַחֲזוּרְתִים לָהּ מֵהוּ מִי אֲמָרִינֵן מְגוֹ דְאֵי בְּעֵי אָמַר נְאֻנְסוּ מְהִימֵן הַשְּׁתָא נְמִי מְהִימֵן או"ד אָמַר לִיהָ שְׁטָרָה ב"מֵב אַמ"ל מְהִימֵן וּמְסִיק דְמְהִימֵן בְּשִׁבּוּעָה וּבְעֵי לְמִימַר דְתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָא בְּשְׁטָר כִּיס הַיּוֹצֵא עַל הַיְתוּמִים דְּדִינְיָ גוֹלָה אֲמָרִי נְשָׁבַע וְגוֹבָה כּוֹלוֹ וְדִינְיָ א"י אֲמָרִי גוֹבָה מְחַצָּה דְאֲמָרִי נְהַרְדְּעֵי הָאֵי עֵיִסְקָא פִּלְגָא מְלָנוּה וּפְלָגָא פְקֻדוֹן וּפְלִיגֵי אֵי בְחֻלְק הַפְּקֻדוֹן מַצִּי לְמִימַר שְׁטָרָה בְּיָדִי מֵאֵי בְּעֵי וּר"ח כְּדִינְיָ א"י וּמְשַׁנֵּי דַכ"ע אֵית לִיהָ.

דַּר"ח וְכו' וְאַפְסִיקָא הַלְכְתָא הֵתָם כַּר"ח ע"ש: וּמַעֲתָה נוֹבִיין וְנִדוֹן בְּשְׁטָר שְׁנוֹתָיוֹת אֵי מְדַמִּינֵן לִיהָ לְשְׁטָר פְּקֻדוֹן פְּשִׁיטָא דְלֹא מַצִּי. לְמִימַר שְׁטָרָה בַּמ"ב וּמְהִימֵן לֹמַר הַחֲזוּרְתִי מְגוֹ דְנְאֻנְסוּ אִיכּוּ הַשְּׁתָא חָל עֲלֵינוּ חוֹבַת בִּיא'וֹר בְּאֵם נְאֻנְס מְמוֹן הַשְּׁנוֹת' בְּרִשְׁוֹת אַחַד מֵהֶם מֵה דִינוֹ וּבְפָרְק חֻזְקַת דָּף מ"ג אֵהָא דְאָמַר שְׁמוּאֵל הֵתָם הַשְּׁנוֹת' וְכו' וְנַעֲשִׂים ש"ש ז"ל וְפָרִיָּה וְאֵמֵי שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים וּמְשַׁנֵּי אָמַר ר"פ בְּדַא"ל שְׁמוֹר לִי הַיּוֹם וְאַשְׁמוֹר לָהּ לְמַחַר ע"ש בְּפִירִשְׁב"ם ז"ל וְכִינּוֹן שְׁמַתְעַסְקִים בְּיַחַד פְּטוֹר אֶפִּילוּ מְגַנְיָבָה וְאַבְיָדָה כ"ש מְאֻנְסִים וְנִתְבָּאָר בְּטוֹש"ע ס' קע"ו ס"ח שְׁאֵם הַתְּחִילוּ לְהַתְעַסֵּק בְּיַחַד אֶפִּילוּ אִם אַח"כ נִתְעַסֵּק הָאֶחָד לְבַדּוּ פְטוֹר דְשְׁמִירָה בְּבַעֲלִים הִיא עַכ"ל וְכִינּוֹן דְמַגְנִיבָה וְאַבְיָדָה פְטוֹר אֶצְ"ל דְפְטוֹר מִן הָאֻנְסִים וְאַפִּילוּ בְהִיכָא דְחִיב בְּגַנְיָבָה וְאַבְיָדָה בְּאֻנְסִים מֵהָא פְטוֹר דְאִינוּ אֵלֵא כַּש"ש וְכ"כ לְהַדְרִיא הַסְּמ"ג עֲשִׂין פ"ב רִישׁ דָּף קכ"ח וְהִבִּיאוּ הַשְּׁ"ף שְׁם סַקְע"ז ע"ע וּמַעֲתָה פִינּוֹן דְפְטוֹר מִהָאֻנְסִים הו"ל כְּפִנְקֻד דְעֵלְמָא דְאֵם אָמַר הַחֲזוּרְתִי נְאֻמֵן בְּמַגּוֹ דְנְאֻנְסוּ כְּפִנְקֻדָּר וְלֹא זֹו בְלַבַּד אֵלֵא אֶפִּילוּ אֶבְדּוּ בְּפִשְׁעָה נְמִי פְטוֹר דְקו"ל שְׁאֵלָה בְּבַעֲלִים פְטוֹר אֶפִּילוּ נְאֻבַד בְּפִשְׁעָה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ר"י ס' שַׁע"ו ע"ש וּבַנ"ד דְבִתְחִלָּה נִתְעַסְקוּ יַחַד הָנִי שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים וּפְטוֹר כַּמ"ש שְׁם וְעִינֵן בְּתַשׁוּ' ה' מוֹהַרֶש"ך ז"ל ח"א סִימֵן ע"א וְכִינּוֹן דְכֵן הוּא מְצוּ לְמִימַר הַיּוֹרְשִׁים שְׁמוֹרִישִׁם הַחֲזוּר וְהָנָה נְאֻמֵן בְּמַגּוֹ דְאֵי הֵנָּה בְּעֵי לְמִימַר נְאֻנְסוּ וְלֹא אֲמָרִי לְהוּ א"ה שְׁטָרָה בַּמ"ב כְּדִאֲפְסִיקָא הַלְכְתָא הֵתָם וְכַמ"ש בְּטוֹש"ע ס' רַצ"ה ע"ש: אֵיבְרָא דְאַפְתִּי לֹא פִלְטֵן דְשְׁאֵנִי הֵתָם שְׁהַנְּפָקֻד טוֹעֵן טַעֲנַת בְּרִיא הַחֲזוּרְתִי מ"ה נְאֻמֵן דְהו"ל כְּאֹמַר הַלּוּיְתִיָּה וְאִינִי יוֹדַע אִם פְּרַעֲתַנִי וְהִלָּה אֹמַר פְּרַעֲתִיָּה דְנְאֻמֵן אֶבֶל הֵכָא הַיּוֹרְשִׁים טוֹעֵנִי דִילְמָא הַחֲזוּר לָהּ אַבּוּנָא וְהו"ל סְפַק בְּפִירְעוֹן וּבְרִיא הוּא בְּחִיּוּבָא וְקו"ל כְּאֹמַר הַלּוּיְתִנִי וְאִינִי יוֹדַע אִם פְּרַעֲתִיָּה דְחִיב דְאִין סְפַק מוֹצִיא מִיָּדִי וְדֵאֵי וְכַמ"ש הֵרָא"ש בְּתַשׁוּ' פִּלְל פ"ט ס' ד' דָּף קמ"ד ע"ד וְז"ל לֹא תוּכַל לְהַחֲזִיק בְּטַעֲנַת ס' וְהִינּוּ פְהָא דְתַנּוּ וְכו' וְאִינִי יוֹדַע אִם הַחֲזוּרְתִי לָהּ אִם לָאוּ חִיב לְשַׁלֵּם דְכִינּוֹן שְׁחִבְרוּ תְבַעוּ בְרִיא לִי שְׁלָנוּה וְהוּא מְסוּפַק בְּטַעֲנַת שְׁמָא הַחֲזוּר לְהֵם אִין סְפַק מוֹצִיא מִיָּדִי וְדֵאֵי עַכ"ל.

ה"נ דכנותה ש'השנות' כתו' בשטר ושיהיה הממון תחת ידו והיורשים באים לפטור עצמן בטענת ש'מא החזיר להם אין ספק מוציא מדי ונדאי. איברא דעיקר תשו' הרא"ש ז"ל הלזו זו היא שקשה דהא שטר כ'ס נמי נקיט ש'טרא ב'דיקה מאר'נה דעסקאנטענינו להו ל'יורשים החזרתי במגו דנאנסו ולא גבי אלא פלגא דמלוגה ואמאי לימא אין ספק מוציא מדי ונדאי ואפילו לדיני גולה דאמרי דגובה פולו לאו משום דטענה גריעא היא דהויא ספק בפירעון אלא משום דס"ד פיון שיש שטר על פניו אם איתא דפרע מימר הנה אמר: וראיתי לה' מוהריב"ל ז"ל פ"ל י"א סי' נ"ו ש'נשאל בראובן שטוען שהוא שותף עם אחיו וש'כ'ן כתוב בפנקסו ובתוף דבריו בתשו' כ' וז"ל וגדולה מזו הנה נראה לכאורה לו דאפי' הנה שטר ש'תוף ב'יד ראובן עדיין יכולה האשה או הב"ח לומר ש'מא נתפרדה החבילה ונחלקה השות' וכדאמר' בפ"ק המוכר וכו' דה"ט נמי ש'יף בשות' וכו' איברא דכ' הנה נראה לכאורה אכל מתוף דברי הרא"ש ז"ל ש'כתב דאין ספק מוציא מדי ונדאי נראה שהוא סובר הפ' מזה וצ"ע ליישב דבריו הללו דלא תק"ל מה' דשטר כ'ס היוצא על היתומים ויש ב'די תי' ותי' נכון הוא וכעת אין לי שעת הכושר להאריך וכו' עכ"ל.

ולענ"ד לא ידענא מאי ק"ל דפשיטא כל מה שטוענים הב"ד עבור היתומים לא חשיבא טענת ספק אלא במקום אביהם עומדים וכאלו האב קיים וטוען בריא משו"ה שפיר טענינו להו טענת החזרתי אבל בנדון האלמנה שנשאל עליה היא עצמה מודית שהם אחים שותפים אלא שטוענת שחוששת אני שלגמרי נתן לה בעלי חלקה מפ' הנכסים וכל מה שאני מוציא ש'לו הוא וכו' ע"ש תדע דכל מה דטענינו ליתמי הוא טענת בריא דקי"ל אם מוציא כת"י של לנה על היתומים לא גבי ביה ולא מידי דטענינו להו פי פרו"ע הוא פי פרע"ו הלנה בחייו והא הכא דברי בחיובא וספק בפירעון הוא וחיוב לשלם אלא ש"מ דב"ד במקום האב קיימי וכאלו האב גופיה קטעין בריא לי שהוא פרוע וזו ראיה שאין עליה תשובה ואי משום דנקיט ש'טריה ב'דיקה ואם איתא דפרעיה מימר הנה אמר דיני א"י אמרי מלאך המנות הוא דאנסיה וקי"ל כ'נתיהו פ'דאמרן מ'ן דש'טרא דשותפי לאו לגובינא קאי אלא לגלויי מילתא דשותפות פיצד היא וש'ני שטר חוב דמעיקרא לגובינא כתביה ומה"ט טריף ביה ממשעבדי וכיון דטריף ביה ממשעבדי משקל הנה שקיל ליה ומצי מלוגה למימר ש'טרה ב'די מאי בעי כמ"ש הרמב"ן ז"ל בס' המלחמות ס"פ גט פשוט ע"ש דפשיטא דבשטר שות' אפילו אם נתחייב לשות' אינו גובה ממשעבדי דלאו לגובינא קאי ש'טרא וכן מצאתי להרב כנ"הג ז"ל סי' קמ"ו ובמ"א הארכתי בזה בס"ד אבל כל מה דאב מהימן לומר פרעתי אנו טעני' וחשיבא טענת בריא וכן מצאתי מפורש בדברי ה' מוהראנ"ח ז"ל ח"ב סימן א' וז"ל אבל כ'ד מעינת בה כל זה אינו דהא טענינו ליתמי כל מה דהנה מצי אבוהון למטען וטענינו להו פרעתי ולא אמרינו פיון שהחוב בנדאי והפירעון ספק הו"ל כאומר איני יודע אם פרעתי עכ"ל ודבריו ברורים ונכונים וכדכתבנא ולא ידעתי מאי ק"ל להרב מוהריב"ל על תשובת הרא"ש ז"ל וצ"ע דבריו: שו"ר להרב כנ"הג ז"ל סי' ק"א בהג"הט אות ח' ש'הביא דברי הרב מוהריב"ל הלזו וכתב ע"ז דתק"ל סוגיין אהדדי והתירוץ שהעיד עליו הוא הנכון פ'דכתי' בעניו' והביא ראיה מנפרעת מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה והיינו משום ש'מא פרע ואי האי טענה חשיבא ש'מא כמ"ש המרדכי וחסו מי"א א"כ אין מכאן ראיה הא מיהא עכ"פ לא פליגי אלא פשיטא רגלים לדבר אבל בלא"ה מודו דאין משביעין על

טענות ספק פמו שפבואר בדבריהם וכמ"ש מור"ם בסימן ע"ד סטו"ב ע"ש: גם אשו"ר לה' עדות בייעקב סי' ס"ז דקע"ה ע"ג ובירר לו התי' הב' של הכנ"הג והביא עוד מהך דהבא מחמת ירושה דא"צ טענה דאע"ג דארעא בחזקת מרה קיימא אפי"ה טענינו ליורשים שפא מכה או נתנה כמ"ש בטוש"ע סי' קמ"ו ס"י ע"ש וראיה נכונה וישרה היא והאמת שפמה ראיות מוכחות לנה דטענת ב"ד.

טענת ודאי חשיבא: וראיתי להגאון חכם צבי סי' ד' שהביא דברי ה' מוהריב"ל ז"ל הללו וכתב דלא פתב הרא"ש ז"ל אלא לפי שהאלמנה טוענת שפא אבל אם השותף טוען פריא שחלק השותף נאמן וכמ"ש הרב החבי"ב ע"ש ולפי מה שנת' ה"נ פי טענינו ליתמי הוי טענת פריא פמדובר ואחר פתבי זה מצאתי תשו' לה' מוהרימ"ט ז"ל בח"א סי' קכ"ט שפתב בפשיטות דנאמן מן השותף לומר החזרתי במגו דנאנסו ומהך דפ' המוכר המפקיד אצל חבירו בשטר וכו' ע"ש ולא העיר מדברי תשו' הרא"ש פמו שהעיר מוהריב"ל אלא פשיטא דנדון הרב מוהרימ"ט ז"ל דשמעון חי וטוען החזרתי פשיטא דמהימן כמ"ש ה' מוהריב"ל ז"ל והרב צבי הא מיהא פשיטא דה"ה לגבי יתומים דטענינו להו הכי וחשיבא פטענת פריא פמדובר וביתר פרטי פריא בחיובא וספק בפירעון לה נא ראה בתשו' הרב קרית מלך רב ח"ב סי' י"ט ד' כ"א ובה' שמחת יו"ט ז"ל דף קנ"ג ע"א וב'.

קנצ'י למליו דהאי שטרא דנקיט בידיה שמעון לית בה ממשא אלא דאם רצה להחרים על היורשים אם ידוע וברור להם שאינם יודעים שעדיין יש ביז מורישם מנכסי שמעון פלוס דאין משביעין את היורשים אלא להוציא אבל לא להחזיק כמ"ש בטוש"ע סי' ק"ס ע"ש: ולענין מה שתבע שמעון מלוי נראה שאין בדבריו ממש ושפיר קמהדר ליה לוי שתנאי היה הדבר שכל נכסי השותפות ימסרו וינתנו ליד ראובן ואין לו עליו אלא הטלת חרם שפא נשאר בידי מחלקי בקרו השותף זה הנלע"ד פעת עד אשר יספיו עמי אחי ורעי יושבי על מדין ימים יאריכו כיר"א: (קכח) שותפים בחצר ראובן ושמעון משותפים בחזקת חצר א' ואירע בה מפולת הרבה ותבע ראובן משמעון לבנות את הגהרסות פעת כדי שלא יתרבה פרוץ על העומד וצריכה הוצאה יתירה גם לרבות שיש חשש ספנה מקיר נטוי גדר הדחוייה ויכ"ל כשלי"ש בנפול מפותלי החצר המבדילים בין פתי החצר ובין ר"ה פרצה קורא לגנב ויותר מהמה נזק וחצי נזק גרמא בגזיקין ושמי השב ישיב הלא ידעת אם לא שמעת פי אין לאל ידי פי צר לי המקו"ם ב"ה וראובן אז ישיב הלא יש לה עוד חלק בחצר אחרת למכור או מכור חלק חזקת חצר זו ולדור באחרת ושמעון מיאן פפתף סוררת עמד השואל ושאל דברי מי שומעין ע"פי התורה יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב אהא דתנו במציעא דף ק"ז הבית והעליה של שנים שנפלו אמר בעל העליה לבע"ה לבנות והוא אינו רוצה הרי בע"הע בונה את הבית ודר בה עד שיתנו לו יציאותיו וכו' וכתב הנמק"י ז"ל וא"ת ולמה הוא צריך לבנות הבית יכפוהו לבעל הבית לבנות וכו' פבר הקשו זה בירוש' דאמרינוהתם שמענו שאין כופין פלומר ממתינתין שמעין הכי דקתני והוא אינו רוצה לבנות אלמא אין כופין והא תני ר' חייא כופין) בשאינו פלומר שהלה למד"ה דבכ"הג א"א לכפותו דאין ב"ד יורדים לנכסי שלא בפניו ומ"מ שמעין מינה דכל שישנו כופין אותו לבנות וכן דעת הרמב"ן ז"ל עכ"ל ולשון הירושלמי אהא דתנו התם וכן בית הפד שהוא פנוי בפלע וכו' אמר"א מעשה בדלית אחת שהיתה מודלית על פרסקו של חבירו ונפשח הפרסק ומעשה פא

לפני ר"א הגדול ואמ"ל צא והעמד לו פֶּרֶסְק אָמַר ליה ר"י וְלֹא הֵינּוּ מִתְּנִי וְכֵן בֵּית הַבַּד
 וְכו' שְׁמַעְנוּ שְׂאִין כּוֹפִין וְהָא תְּנִי רַבִּי חֲזִינָא כּוֹפִין וְכו' וּמְשַׁנֵּי וְלֹא פְּלִיגִי מֵאֵן דְּאָמַר כּוֹפִין
 שְׁהוּא שָׁם וּמֵאֵן דְּאָמַר אֵין כּוֹפִין בְּשִׂאֵינוּ שָׁם ע"כ מִפְּשָׁטֵן שֶׁל דְּבָרִים נִרְאֶה דְּבִמְתַּנֵּי
 דְּהַבִּית וְעַלֵּיהּ שֶׁל שְׂנִים דְּקִתְּנֵי בּוֹנֶה וְדָר בָּהּ פְּשִׁיטָא לִיה דְּאֵין כּוֹפִין וְלֹא ק"ל כְּלָל דְּאֵימּוֹר
 בֵּית נִשְׁתַּעְבְּדָה לּוֹ אָבֵל נְכֻסִיו לֹא נִשְׁתַּעְבְּדוּ לּוֹ וְכַדְעַת הִרְשָׁבָ"א שֶׁהֵבִיא הַנִּמְק"י שָׁם אָבֵל
 מִדְּאִשְׁפָּחֵן לר"א דְּכִינֵף לְבַעַל הַפְּרֶסְק לְהַעֲמִיד לּוֹ פְּרֶסְק אַחַר ש"מ דְּשַׁעְבּוּדָא חֲנִיל נְמִי
 עַל נְכֻסִיו וְאֵהָא מוֹתִיב לִיה מִמְתַּנִּיתָא וּס"ד לְמִימַר דר"א פְּלִיג אִמְתַּנֵּי וּמְשַׁנֵּי מִתְּנִי
 בְּדִלִיתָהּ קָמֵן דְּלִכְפִּינָה וּר"א בְּיִשְׁנֵנוּ שָׁם וּמִמְלֵא הֵךְ מִתְּנִיתִין דְּהַבִּית וְהַעֲלִיָּה דש"מ נְמִי
 דְּאֵין כּוֹפִין מִיָּבֵר בְּדִלִיתָהּ קָמֵן וְהַנ"י לִישְׁנָא קִינִטָא נְקֻט: וְכַתֵּב עוֹד וְהִרְשָׁבָ"א ו"ל כְּתֵב
 דְּהִירוּשְׁלָמִי ס"ל כר"א שֶׁר הַבִּירָה דְּאֵית לִיה דְּאֵין נְפָרְעִין מִן הָאָדָם שְׁלֵא בְּפָנָיו וְאִפִּילוּ
 מִן הַתְּקָנָה וְכו' אָבֵל לְדִידֵן דְּקִי"ל פֶּרֶב נַחְמֵן דְּאָמַר נְפָרְעִים אִם אֵיתָא בְּיִשְׁנֵנוּ כּוֹפִין בְּשִׂאֵינוּ
 נְמִי נְפָרְעִין אֲלֵא דְּסִבְרָא הַגְּמָרָא דִּידֵן דְּאֵין כּוֹפִין כְּלָל שְׂאִין לְבַעַל הַעֲלִיָּה אֲלֵא עַל הַבִּית
 אָבֵל לֹא עַל בַּעַל הַבִּית שִׁישְׁתַּעְבְּדוּ לּוֹ נְכֻסִיו וְכו' ע"ש וְהַדְּבָר ק' פִּינֵן דר"א עֲבַד עוֹבְדָא
 וְאִפְפִּינָה לְבַעַל הַפְּרֶסְק הִכִּי מְשׁוֹינֵן פְּלוּגְתָא וְלִימָא דְּגַמ' דִּידֵן לֹא ס"ל כְּעוֹבְדָא דר"א וְאֵי
 מְשׁוּם דע"כ ר"א מוֹקִי לְמִתְּנִי בְּדִלִיתָהּ קָמֵן וְלֹא נַחְתִּי לְנִכְסֵיהּ שְׁלֵא בְּפָנָיו וְהִיָּה סִבַּר
 פֶּרֶב אַחָא שֶׁר הַבִּירָה דְּאֵין נְפָרְעִין שְׁלֵא בְּפָנָיו בַּע"ח אָמַרְי תְּפֻטָּר בְּשֻׁטָּר שְׂרַבִּית אוֹכְלָהּ
 בּוֹ וּמִיָּתִי תּוֹ הֶתֶם דְּמִשְׁגָּרִין לּוֹ ג' אֲגָרוֹת אֵי אַתָּא טְבָא וְאֵי לֹא מַחְלִטִינֵן נְכֻסֵיהּ וְכו' אֵלְמָא
 דְּהִירוּש' גּוֹפִיָּה ס"ל דְּנְפָרְעִין מִן הָאָדָם ש"ב אֲלֵא דְּעַד דְּמִשְׁגָּרִין לִיה וּמוֹדִיעִין לִיה:
 אֵיבְרָא דְּמַסִּיִּים בָּהּ הֶתֶם אַמ"ר מִתְּנִיָּא וְהוּא שְׁעָמַד בְּדִין וּבְרַח אָבֵל לֹא עָמַד בְּדִין וּבְרַח
 לֹא מַחְלִטִינֵן וְלֹא מְכַרְזִינֵן ע"כ וְכֵן הוּא בִירוּשְׁלָמִי פ"ז דְּשִׁבּוּעוֹת מִש' ט' ע"ש ש"מ דְּדַעַת
 הִירוּשְׁלָמִי דְּכָל שְׁלֵא עָמַד בְּדִין וּבְרַח אֵין נְפָרְעִין ש"ב וְהִכִּי מוֹקִי לְמִתְּנִי דְּבֵית הַבַּד וּבֵית
 וְעַלֵּיהּ בְּדִלִיתָהּ בְּמִתָּא אָבֵל אֲנִן פֶּרְבָּא אָמַר ר"ן קי"ל דְּאִפִּילוּ לֹא עָמַד בְּדִין וּבְרַח נְפָרְעִין
 מִנְכֻסִיו אָבֵל רַבִּינוּ הַאִי גָּאוֹן ו"ל מוֹקִי לְמִלְתָּהּ דְּרַבָּא אַמְר"ן בְּשַׁעְמַד בְּדִין וּבְרַח כַּמ"ש
 הַבַּע"ה תְּשַׁעַר ט"ו וְשָׁפֵן מְצָא לר"ח בְּתִשְׁבִּי ע"ש וְלְדְּבָרֵיהֶם ו"ל הִירוּש' וּגְמָרִין כְּחִדָּא
 שְׁרִיִּין וּמִתְּנִי דְּבֵית וְעַלֵּיהּ בְּלִיתָהּ בְּמִתָּא לְמַכְפִּינָה וְכִינֵן שְׁפֵן הוּא מְצִי לְמִימַר דר' הַאִי
 וּר"ח ס"ל בְּדִאִיתָהּ קָמֵן שְׁפִיר פְּיִיפִינֵן לִיה וְכַדְעַבַּד עוֹבְדָא ר"א הַגְּדוֹל כְּדִאִיתָא הֶתֶם
 בִירוּשְׁלָמִי אֵיבְרָא דְּהִרִי"ף שָׁם חֲלַק עַל הַגְּאוֹנִים ו"ל דְּדַחוּ לְהַךְ דְּר"ן מִקְּמִי גְמָרָא דְּבַנֵּי
 מְעַרְבָא דְּלֹא עָדִיף מִמָּאֵי דְּמִיָּתִי גְמָרִין סְבַרְת רַב אַחָא שֶׁר הַבִּירָה ע"ש.

וְאַנְכִי הִרְוָאָה דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַאִי גָּאוֹן ו"ל שֶׁהֵבִיא בַע"ה ת ו"ל קָרִי בְּחִיל דְּלֹא לְאִפְלוּגִי
 אֲדָר"ן קָאֵמַר אֲלֵא דְּמוֹקִי לְמִלְתָּהּ בְּשַׁעְמַד בְּדִין וּבְרַח כְּמִדְּנָבֵר וְהַרְמְב"ם בַּרפִּי"ג מַה
 מְלוֹה הֲלֹךְ בְּשִׁיטַת הִרִי"ף ו"ל כַּמ"ש הַש"ע שָׁם ע"ע וְהִרָא"ש ו"ל שָׁם הֵבִיא דְּבָרֵי ר"ח
 כַּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם וְאַח"כּ הֵבִיא דְּבָרֵי הִרִי"ף ו"ל וּמְסִיק וְכֵן עָמָא דְּבַר וּלְפִי"ז לְדִידָהּ
 הִדְרָא קְוִשְׁנִית הִירוּשְׁלָמִי לְדוֹכְתָהּ דַּמ"ט לֹא פְּיִיפִינֵן אֲלֵא עַכ"ל כַּמ"ש הִרְשָׁבָ"א דְּאֵין
 שְׁעָבוּד בַּעַל הַעֲלִיָּה עַל נְכֻסִיו אֲלֵא עַל הַבִּית וְהִרִי הוּא נְפוּל וּבּוֹדָאֵי שְׁדַעַת הִרְשָׁבָ"א
 כְּדַעַת הִרִי"ף כַּמ"ש הַנִּמְק"י וְהַמ"מ שָׁם וְכ"כ בְּתִשְׁבִּי שֶׁהֵבִיא מִרְן ו"ל בַּב"י ס' ק"ו אֲשֶׁר
 הוֹבָאָה בְּקִיצוֹר ס' א' פ"ד וּבַח"ד הַנְּדָפְס מְחַדָּשׁ ס' ר"י ע"ש בְּשֵׁם הִרָא"ש וְהוּא בַּט"ס
 וְע"ש הַכְּנָ"ה בַּמ"ק ע"ש.

אָלאַ בַּמָּה שֶׁהַעֲתִיק לְמַלְתִּיהָ דְהִירוּשׁ' דְכַתְּוּבוֹת מִתְּנִיָא אַמ"ר. מִתְּנִי בְּשַׁעֲמַד בְּדִין וּבְרַח וְכוּ' כְּדִי נִסְכָּה דְאִיהוּ הוֹלֵךְ וְאוֹר בְּשִׁיטַת הָרִיף וְהֶרְמַב"ם ז"ל כַּמ"ש בְּתַשׁוּ' הִלְזוּ רַאשֵׁית אֲמָרֵיו וּבְכַבֵּר נִתְקַשְׁהָ בְּזָה הָרַב גַּד"ת ז"ל שֶׁשׁ וְכַדָּק"ל לְמָרְן הַב"י שֶׁשׁ מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א שֶׁהֵבִיא רַבִּינוּ יְרוּחָם ז"ל ע"ש: וּמַעֲתָה מ"ש ה"המ ז"ל בַּפ"ד מַה' שְׁכָנִים דְּדַעַת רַבִּינוּ כְּדַעַת הֶרְמַב"ן ז"ל מַמ"ש בְּתַחֲלַת הַפָּרָק מִי שֶׁהִתְהַ לוֹ עֲלֵיהָ לְמַעֲלָה מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְנִפְל פּוֹתֵל מִפְּוֹתֵלֵי הַבֵּית וְכוּ' וְכוּפָה אֶת בַּעַל הַבֵּית לְבָנוֹתוֹ כְּשֶׁהִתְהַ עַכ"ל וּלְפ"ד ז"ל א"כ הִדְרָא קוֹ הִירוֹ לְדוֹכְתָהּ דְאַמַּאי בּוֹנָה וְדָר בָּהּ וְכוּ' אַע"ג דְּלִיתְהָ קָמֵן הָא קוֹ"ל פְּר"ן אֵהָא תִּי וּמִשְׁנַתְנוּ בְּשָׂאֵי אֲפָשֶׁר לְכוּפּוֹ ר"ל בְּכַגּוֹן דְּגַבְרָא אֲלֵמָא הוּא אִו מְאִיזָה צֶר שְׂיֵהִיָּה א"נ כְּשָׂאִין בַּע"ה רוּצָה לְכוּפּוֹ ע"ש וּר"ל דְּלָךְ"ן מִתּוֹקְמָא בְּשָׂאִינוּ רוּצָה לְכוּפּוֹ אִו בְּאִיזָה סִיבָה שֶׁא"א לְכוּפּוֹ אֲבָל בִּירוּשׁ' דְּפָשִׁיט' לִיהָ דְּאִין נְפָרְעִין מִן הָאָדָם ש"ב וּמִתְמָה דְּבַכְתָּן וּשְׁבוּעוֹת נְפָרְעִין מִהָאָדָם ש"ב מִיְתוּמִים בְּפָשִׁי בְּדִלִיתְהָ קָמֵן וּמִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א נִרְאָה שֶׁהֶרְמַב"ן ז"ל כְּדַעַת הִירוּשׁ' דְּאִין נְפָרְעִין ש"ב שֶׁאֲחַר שֶׁהֵבִיא דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי כְּתַב וְהֶרְמַב"ן כְּתַב כֵּן דַּר"ל שֶׁהֶרְמַב"ן סוֹבֵר כְּדַעַת הִירוּשְׁלָמִי וְכַס' רַבִּינוּ הַאִי גְּאוֹן וּר"ח ז"ל וּמ"ה כְּשֶׁהִסְפִּים ס' רַבִּינוּ לְסַבְּרַת הֶרְמַב"ן הוֹק"ל דְּרַבִּינוּ פּוֹסֵק כַּר"א וְכַדַּעַת הָרִיף אֵהָא מְשַׁנֵּי דְרַבִּינוּ מוֹקִי לְמִתְנִי בְּשֶׁא"א לְכוּפּוֹ א"נ בְּאִיזָה רוּצָה לְכוּפּוֹ דַּאֲלַת"ה מַאי הִדְרָא ק"ל מִמִּשְׁנַתְנוּ דְּבַכְרָא תִּי בִירוּשְׁלָמִי דְּמִתְנִי בְּדִלִיתְהָ אֲלֵא עַכ"ל מִשׁוּם דְּהָאִי שְׁנוּיָא לֹא מְצִינּוּ לְאוּקוּמֵי לְסַבְּרַת רַבִּינוּ ז"ל דַּס"ל פְּר"ן אֵהָא מְשַׁנֵּי שְׁפִיר דְּלַעוֹלָם הֵיכָא דְּבַעֵי בַּע"ה עֵל מִיכָף לְבַע"ה וְאֲפָשֶׁר לְמִיכָף לִיהָ מְצִי פִּינִי וּמִתְנִי בְּרַא"א א"נ בְּדִלָא נִיחָא לִיהָ לְמִיכָף: וְנִרְאִיתִי לְהָרַב גַּד"ת ז"ל שֶׁשׁ שֶׁהֵבִיא מִשָּׁם מִהַרְש"ךְ ז"ל ח"ב ס' ק"ף ע"ד שֶׁהָק' מַמ"ש רַבִּינוּ בַּה' מְלִנְהָ דַּס"ל דְּנְפָרְעִין שְׁלֵא בְּפָנָיו וְהַנִּיחָה בַּצ"ע וְתַשׁוּ' מוֹהַרְש"ךְ ז"ל הִלְלוּ פַּעַת לִיתְנַהּוּ קָמַאי כִּי לַעַנ"ד מַאי דְּכַתְּיבְנָא בְּכַוִּנַת הַמ"מ הוּא בְּרוּר וְנִכּוֹן וַיִּמָּה שְׁתִּי הָרַב ז"ל דַּע"כ לֹא קָאֲמַר רַבִּינוּ דְּכוּפִין אֲלֵא בְּמִלְוָה בְּשֶׁטֶר אֲבָל בְּלֹא שֶׁטֶר דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ לְפִירְעוֹן לֹא נִחְתִּינּוּ א"כ הֵכָא גַּבִּי בַּע"ה שֶׁהִלְךְ לְמַד"ה שְׂאִין ב"ד יוֹרְדִים לְנִכְסֵיוּ דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ דְּשָׂמָא מַאי דְּבִינִי בִּינִי נִתֵּן לוֹ אִו שְׁלַח לוֹ דְּמִי הַהוּצָאָה הִילְכָה דַּר בְּבֵית עַד שְׂיָבָא הוּא וַיִּתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו וְלֹא נִחְתִּינּוּ לְנִכְסֵיהָ ע"ש וְהָא בְּוֹדָאֵי מִתְנִיתִין מִיִּירֵי כְּשֶׁתְּבַעוּ תַּחֲלָה וְאַח"כ הִלְךְ לוֹ.

לְמַד"ה מִדְּקַתְנִי וְאַמ"ל לְבָנוֹת וְהוּא אִינוּ רוּצָה א"כ הַדְּבָר מִהַמּוֹחַשׁ שֶׁבְּעוֹדְנוּ שֶׁשׁ מְקוֹם הַמְּשַׁפֵּט יֵשׁ אֱלֹהִים שׁוֹפְטִים בְּאַרְץ מֵאֵן יִמָּאן וּבְצִאֲתוֹ לְמַרְחָב יִשְׁלַח לוֹ דְּמִי הַהוּצָאָה מִהָ שְׂיִצְטָרֵךְ לְבַנְיָן הַבֵּית הָס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר וְנִהֵי דַּהֲטוּשׁ"ע פְּתַב בְּסִי זַק"ן ס"ח דְּנָאֲמֵן לֹאֲמַר שְׁפָרְעוּ קוֹדֵם הַקְּנִין וְכוּ' וְדַעַת הַש"ף ז"ל סְקִי"א אַע"ג דְּלִית לִיהָ מְגוֹ נָאֲמֵן וְשֶׁלֹּא כְּדַעַת הַסַּמ"ע ז"ל ע"ש הֵינּוּ בְּכּוֹתֵל הַמְּנוֹטֵל עַל שְׁנֵיהֶם לְבָנוֹת אֲבָל בְּבֵית שֶׁהוּא לְזִכּוֹתוֹ בְּלִבְד לִיפָּא מֵאֵן דְּאֲמַר דִּיֵּהִיב לִיהָ קוֹדֵם הַבְּנִין עוֹד דְּמִתְנִי מִיִּירֵי שְׁעִדִין לֹא בְּנָה אֶת הַבֵּית וְאִיף יִצְדַּק בְּטַעֲנָתוֹ הַגְּרוּעָה הִלְזוּ וְעוֹד דְּהִתֵּם בְּדִאִיתְהָ קָמֵן לִיפָּא לְאַסוּקִי אַדְעָתָא שְׁשִׁלַּח לוֹ דְּבַר שְׂאִין לוֹ קַצְבָּה וַיִּמָּה שְׁעֵלָה בְּעוֹנֵיו לֹאֲמַר דְּשָׂאִנִּי הַלְוָאָה פִּינּוֹן דְּמֵן הַתְּקַנְהָ שְׁלֵא יְהָא פֵּל א' נוֹטֵל מִמּוֹן חֲבִירוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ לְמַד"ה וַיְהִי נוֹעֵל דְּלַת לְפָנָיו לִוּן מִשׁוּ"ה נְפָרְעִין ש"ב אֲבָל בַּכ"ה גַּבְּנִין בְּתִים דְּלִיפָּא ה"ט מוֹקְמִינּוּ אַדְאוּרִי"י דְּאִין נְפָרְעִים שְׁלֵא בְּפָנָיו וְכֵן מְצִאֲתִי לְהַתִּי"ט שַׁכ"כ ע"ש וְנִלְע"ד דְּהַרְשָׁב"א לֹא נִיחָא לִיהָ לְמִימַר הֵכִי וּלְשְׁנוּיֵי הִירוּשְׁלָמִי וְהַכְּבָלִי פִּלְגֵן בְּהַדְּיָהּוּ מִשׁוּם דַּס"ל נְהִי דְּבַעֲקִיָּר הַתְּקַנְהָ דְּתַקְנּוּ רַבְּנָן מִשׁוּם

נעילת דלת תקון רבנו לא פלוג בתקנתיהו אלא שראיתי להרב זרע אברהם ח"מ סי' ג'
דנ"ה ע"ג שכתב פיון דטעמא הוי משום נעילת דלת הילכך בחוב דמתנה דליכא ה"ט אין
נפרעים ע"ש ואפשר דחוב דמתנה שאני דאינו מכללות חוב אלא משום מתנה וגם ממ"ש
הרב כנ"הג אות ג' בהג"ה מט משם הריטב"א ז"ל דבירוש אין נפרעים ע"ש ומ"ש אלא
בשבועה פשוט דט"ס וצ"ל אפילו בשבועה התם נמי משום דלאו איהו הל"ה גופיה דעבוד
רבנו תקנתא בדיניה ואין פאן מקום להאריה אמטו להכי הוכרח הרשב"א ז"ל למימר
דגמרין לא סברא פהה הירושלמי.

ואפתי איכא למידק אבל הנהו רבנותא דמייתו מהה דירושלמי דמק' למ"ל פולי האי
לבנות בית ויכופיו ועלה משני בשאינו שם שפבר כתבתי שלשון הירוש' דלא אמתני'
ק"ל אלא אהה עובדא דדלית הדלויה על הפרסק ונפשח וחיוב ר"א להעמיד לו פרסק
אחר ואהא אותבוה ממתני' דלא תני כפניה ובגמרין ריש פ' הבית והעליה מיתי האי
עובדא גופה ופסקה הרי"ף והרמב"ם בספ"ה מה' שכירות והרא"ש והטוש"ע סי' שי"ב
לענין שהשפיר לו הפרסק לדלית זו ע"ש א"כ אינו ענין לדין בית ועליה ובית הבד
ומה"ט לא ק"ל לגמרין מהה מתני' כדק"ל להירושלמי ועכ"ל דטעמא הוא משום דלא
נשתעבדו לו נכסיו כמ"ש הרשב"א ז"ל ואי ק"ל א"כ מ"ט דרבינו בתחלת הפרק דפסק
דכופהו דמינה גמר ה"ה דדעת רבינו ז"ל פדעת הרמב"ן ז"ל א"ל כמ"ש הכ"מ ז"ל שם
שחלק על ה"ה ז"ל שם וכ"כ בפרישה וסמ"ע שם ע"ש הא ודאי לאו מלתא היא דאי
אמרינו לא חל השעבוד על הנכסים אפילו בנפל פותל א' נמי וכן נמי פרסק אין כופין
אותו וכן מצאתי להכנ"הג בסי' קס"ד אות ג' בהגהב"י ע"ש אלא ש"מ דסברי מרנן
דכופין וכופין: ועלה מן האר"ש לענין דינא לדעת רבינו האיי גאון וילדעת ר"ח והתוס'
שכתבו דברי ר"ח בסתם דאין נפרעין ש"ב וכ"ש דרבינו האיי פרו"ש מרובה בדבריו
דס"ל דהירו' ובבלי בחזא שיטה קיימי והיו לאחדים א"כ עכ"ל דמתני' דהבית והעליה
בשאינו שם אבל בישנו שם כופין ודעת הרמב"ן ז"ל וילדעת המ"מ גם דעת הרמב"ם פן
וכ"כ בפשיטות מרן ז"ל בב"י ז"ל ודעת הרמב"ם ז"ל פדעת הרמב"ן ז"ל וכ"ד הטור
וה"ט שהטור העתיק לשון הרמב"ם ושמייע ליה בב"י שדעתו פדעת הרמב"ן ז"ל ואע"פי
שבכ"מ חלק ע"ד הרב המגיד ז"ל מ"מ נראה דעיקר פמו בב"י פי שם מקור נפתח מחצב
הש"ע וזה ברור לענ"ד אלא שאח"כ ראיתי לגדולי האחרונים נבוכו בזה הי מנייהו קדים
חיבור הכ"מ או חיבור הב"י ומסקנת הרב מוהרי"א ז"ל בס' ועד לחכמים במער' אות ב'
דהיכא דסתרי אהדדי אין פאן יסוד מוסד ע"ש הא מיהא פל דמציינו לקרב את הדיעות
שלא לחלוק על ה"ה ז"ל גיחא טפי ונימא דאהדורי הדר ביה ממ"ש בכ"מ ומה גם
דהרב כנ"הג פשיטא ליה דמוכרחים אנו לומר דלא ס"ל פהרשב"א דאמר לא נשתעבדו
נכסיו נמי אמטו להכי אי איתיה קמן נכפניה ובדליתיה לא פייפינו ליה והיינו מטעמא
דאין נפרעין מן האדם שלא בפניו ותלמודא דידן ס"ל דלא נשתעבדו לו נכסיו אמטו
להכי אפילו בדאיתיה קמן לא פייפינו ליה ובדליתיה קמן באנו למחלוקת רב אחא שר
הבירה ורב נחמן ומנ"ל להוליד מחלוקת שלא נזכרה בבבלי וירוש' הילכך גיחא לן
לאוקומי סברת הרמב"ם פסברת הרמב"ן בזה דכייפינו ליה לבנות בדאיתיה קמן
ובדליתיה נהי דהרמב"ן פרינו האיי גאון ור"ח מ"מ הרמב"ם ז"ל פדעת הרי"ף פמדובר
ונלע"ד דמ"ש הש"ף שהרמב"ם מייירי פשהוא במד"ה ע"ע תמוה דכבר נתבאר פדעת

רבינו דפוסק פרב נחמן דגפריעין ש"ב ואם נאמר דס"ל לחלק בין הלואה לצורה הבגין וכדכתין' א"נ כרב' הרב גד"ת ז"ל לא נזכר מזה בדברי פלוס ע"כ נראה לי להגיה הרמב"ן ז"ל וכמו שכ' ה' המגיד ז"ל ע"ש: איברא דהטור סי' זק"ן ס"ז בשם הר"י אלברצלוני הביא בכותל שבין ב' שותפים שנפל ואין יד אחד משגת לבנות י"א שדנים בזה פדין הבית והעליה שנפלו ואין יד א' מהם משגת עכ"ל והיינו ממ"ש בסי' קס"ד דבע"הע בונה את הבית ודר ביה כמ"ש ה' הפרישה והרב"ח ז"ל ע"ש ובהך דהבית והעליה קתני אמר בע"הע לבע"ה לבנות והוא אינו רוצה וכו' ואוקמוה בירושלמי בדליתיה קמן לדעת מרן בב"י ומור"ם בתשובה שהטור ס"ל פדעת הרמב"ן ז"ל דבאיתיה קמן פופין ועכ"ל דבמדי דלאו בר פפייה מודו דאין פופין והיינו בכלל מ"ש ה"ה ומשנתנו בדא"א לכופו אפילו להכי פסקו מור"ם ז"ל בהגהה וק' דאמאי לא נכופינו שימפור חצרו למי שיש בידו ספק לבנות פותל המפסיק ולסלק מעליו הניזק ראה אלא אע"ג דנחתינו לנכסיה ה"מ בשאר נכסים דאית ליה אבל למפור מקום דירתו בכ"הג לא נחתינו לנכסיה אלא העשיר יבנה וישתמש בו עד שימתן לו את הוצאותיו א"כ מינה לנ"ד שאינו משורת הדין למיחת לנכסיה למפור נחלתו כדי שחבירו יבנה ויצא לחוץ ונראה לחלק דשאני פותל המפסיק דלא קא מטי לחבריה דררא דממונא ולא העדיר דירה אלא דקא מזקי אהדדי בהז"ר ובהז"ר מצי מחיל תדע דבשניהם עניים דינא הכי הוא אבל בנ"ד דאיכא דררא דממונא דהשתא תסגי להו קמעא ולמחר אגרופא והו"ל פמזיק ממונו של חבירו שצריך לסלק מעליו הניזקו וב"ד פופין אותו ע"ר עסק ביש וכ"ש לפי הנשמע מהבקיאים דאיכא נמי ס' ספנת נפשות מקיר נטוי גדר הדחוייה רח"ל כי יפול הנופל בפתע פתאום ומ"ש ה' סמ"ע סי' קס"ד סקי"ג דהא דאין פופין בע"ה לבנות משום דאפשר ליה בהאי תקנתא דבונה ודר ביה ע"ש ואין זה דעת הירושלמי והרשב"א נעוד דאעיקרא דמלתא לא מסתבר דבע"הע שיתרח וישתדל בבית שאינה שלו וכשימתן לו יציאותיו יטרח עוד בענין העליה פשיטא לענ"ד דכל פהאי לא מקרי תקנתא ומ"ל להרב ז"ל לחדש דבר מעתה ואיס"ל פדעת מרן דסבר לה מר פדעת הרשב"א ז"ל תסגי להו בטעמא דלא נשתעבדו לו נכסיו אלא הכותלים פמדובר בדברי הרשב"א ז"ל ואפי' לדברי הסמ"ע נראה בנ"ד מודה דכופין דבשלמא מא הבית והעליה דבית א' הוא בונה מה למעלה מה למטה פיון דבחד סגי ליה עבדינו הך תקנתא דבונה את הבית ודר ביה אבל בנ"ד דהכא שצריך לבנות ולתקן כפה בתים בהא ודאי דמי לנתקלקל הפותל דכופין דהיכי לעביד לדור בכל הבתים הא לא עביד איניש דדר בכמה בתים להשפירם לזולת הרי ה' מוהר"ש הלוי ז"ל בח"מ ס"ל דהוי רבית והביאו הרב כנ"הג ז"ל שם ע"ע א"כ מאי תקנתיה ובנדאי דליכא תקנתא וכיון דכן נראה דמודה הסמ"ע בנ"ד דכופין.

ואחר פתבי את כל זה מצאתי לה' לב שמש ז"ל בתשו' חח"מ סי' י' שכ' בכוננת ה"המ ז"ל פדכת' בעניו' אלא דאיהו ז"ל ניחא ליה דה"המ ז"ל שפתב ומשנתנו בשא"א לכופו א"נ פשאינו רוצה לכופו לצדדין קאמר כשא"א לכופו כשהוא במד"ה וכדאוקמה בירושלמי א"נ לדידן דקי"ל פרב נחמן פשאינו רוצה לכופו ע"ש ולע"ד הוא רחוק דכבר מלתיה דהירושלמי אמורה ולא הנה ליה למימר אלא פשאינו רוצה והנכון פדכת' בעניו': (קכט) שטרות .

יורשי ראובן הוציאו שני : שטרות על שמעון מסכום אחד וזמן ב' בחדש תשרי שנה פ' וטען שמעון שלא לנה מאביהם רק פעם א' והסופר טעה וכתב ב"פ וזה לה האות שא"כ קנה לו להוסיף הסכום בשטר הא' או שיכתבו זולת מה שתייב לו בשטר אחד והיורשים אומרים אין אתנו יודע עד מה לבד זאת מצאנו באמתחתא דאבונא והזמנתי לסופר ות"ח דחתימי בתרי שטרי אינהו גופייהו ואמרו שפבר עבר זמן קרוב לג' שנים והשכחה שכיחא.

האמנם בנדאי פי א"א לכתוב ב' שטרות על הלואה א' דלא קטלי קני באגמא אנו יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב ראש על אר"ש הא דגרסי בפרק נערה דף מ"ד אמר ר"ן שני שטרות היוצאים בזה אחר זה ביטל שני את הא' ופירש"י ו"ל ב' שטרות על שדה א' של מר או מתנה וכתב פן ראובן לשמעון א' בניסן וא' בסיון עכ"ל קושטא קאי דכולה שמעתתא בקרקע שייכא לדינא דב"מ וכיוצא ובשלהי פרק הכותב אהא דתנו הוציאה ב' כתובות וגט אחד והנינו בה אי בעיא גביא ויהי ויהי גביא בהאי לימא תהוי תיובתא דר"ן קאמר בטל שני את הא' וכו' ופירש"י ו"ל בזה אחר זה זמנו של זה קודם לזה ושניהם על הלואה א' או מר א' עכ"ל דהתם על עסקי ממון כתו' דהוי כב' שטרות על שדה א' דאשה פשדה א' דמיא והפל מודים שאין כאן אלא סך פתובה א' של אשה זו אבל בשט"ח דעלמא שזמנו של א' בניסן וזמנו של ב' בסיון פשיטא דגבי תרנוייהו דכל חד לפום זמן שעבודיה ואי טעין לנה דחד הלואה היא ואחולי אכליה לשעבודא קמא דלא לטרופי אלא מזמן בתרא ומלנה טעין דתרי הלואות ניהו אע"ג דסכום חד לתרנוייהו בזה כתבו הרי"ף והרא"ש התם בפרק נערה וז"ל הא דאמר"ן שני ביטל את הא' ה"מ בשטרי קרקע ומאי דדמי להו כגון פתובת אשה אבל בשטרי הודאות והלואות גבי תרנוייהו כל חד לפום שעבודא דיליה ולא אמרי' דהאי שטרא היינו האי שטרא ואע"ג דתרנוייהו סכום חד דגרסי בפרק גט פשוט אמר רבא האי מאן דנקיט ב' שטרות בני חמשין חמשין ואמ"ל שוינהו ניהלי בחד שטרא בר מאה לא משוינו ליה מ"ט עבוד רבנו מלתא דניחא למלנה וניחא ללנה ניחא ליה למלנה פי היכי דלא לפגום שטריה ניחא ליה ללנה כדי שלא לכופו לפורעו אלא גבי לתרנוייהו עכ"ל ור"ל דאם איתא דלא גבי אלא חד שטרא פשי' דלא משוינו להו בחד שטרא בר מאה דיאמר הא היינו האי שטרא אלא ש"מ דמדינא גבי לתרנוייהו אלא דניחא ליה ללנה שלא לכופו לפורעו בב"א ואם נפשך לומר דמייירי פשהלנה מודה דתרי הלואות ניהו א"נ סהדי שטרא מידע ידעי וקים להו בגופא דעובדא דתרי הלואות ניהו אפי"ה משום שלא לכופו לפורעו בב"א לא משוינו להו בחד שטרא בר מאה א"נ דנקט האי טעמא משום שלא לכופו ולא קאמר משום דמצי למטען לנה דהלואה אחת היא משום דאע"ג דא"ל שוינהו בתרי שטרי חד בר מ' וחד בר ס' דתו לא מצי למימר חדא הלואה היא אפי"ה מהאי טעמא שלא לכופו לפורעו לא משוינו ליה בחד בר מאה ולקמן יתבאר בס"ד.

והא דלא מיייתי הרי"ף והרא"ש ו"ל מהך מימרא קמיייתא דרבא גופיה דאמר האי מאן דנקט שטרא בר מאה ואמר שוינהו ניהלי בתרי שטרי בר חמשין חמשין לא משוינו ליה מ"ט עבוד רבנו מלתא דניחא ליה למלנה כדי לכופו טפי הול"ל דניחא ליה למלנה דלגבי פוליה סטרא בר ק' דהו בחד שטרא אבל פי משוינו להו בתרי שטרי בר חמשין חמשין לא גבי אלא חמשין דמצי למימר האי שטרא היינו האי שטרא אלא ש"מ דמדינא גבי

לתרונתו וכי תימא פניו דמדעתייה דמלנה דאיהו דנקט שטרא בידיה וקאמר ליה ועל חיי
עצמו לא קש אנו נמי לא איכפת לן מגיה אי הכי בהה טעמא פדי לכופו לפורעו מאי
איכפת לן ביה פניו דמדעתייה קאמר ליה למעבד הכי אלא ש"מ דמדינא גבי תרונתו אלא
משום טעמא פדי לכופו לפורעו לא משוינו להו בתרי בני חמשין משום דמשפחת לה
פגון דאמ"ל כתוב בשטרא דבר חמשין פניו עוד הוסיף ולנה ממנו דתו ליכא למיש
דהלנאה חדא היא אלא משום ה"ט פדי לכופו אבל באידה דנקט תרי שטרי בר חמשין
חמשין נמי נמא דהכי הו פתיבי עוד הוסיף ולנה ומאי ראיה מייתו ו"ל מאידה דרבא
ומאי אןלמיה דהאי מהאי: תזיתיה לה' העיטור דף ד' ע"ב דכתב לדברי הרי"ף ו"ל הללו
ומדברי קדשו כתוב לאמר דאיתי ראיה מהנה תרי מלי דרבא ע"ש אמן הרב בע"הת
ו"ל שער ס"ז ח"א סי' ה' הביא דברי הרי"ף ו"ל הללו בצביונם ובקומתו כמו שהן לפנינו
זאת אומרת דדברי הרי"ף ו"ל מןספמים מהמעתיקים הרב העיטור והתרומות והרא"ש
ו"ל: וראיתי להריטב"א ו"ל בחידושו שם בפ' נערה שכתב אמר רב נחמן שני שטרות
וכו' פי' רש"י ו"ל שטר של מוכר או של מתנה פלומר דבשטר של הלנאות שניהם קיימין
לעולם אפילו הם ביום אחד וכ"כ ה' רבינו אלפאסי ו"ל והביא ראיה מהאי דאמרנו
בפרק ג"פ דמאן דנקט וכו' טעמא דמלתא לפי שאין דרף להיות שני שטרי מוכר או מתנה
אבל אדם עשוי ללוות ולחזור וללוות וכו' עכ"ל הנה מ"ש משם הרי"ף ו"ל אפי' הם
ביום א' האי מילתא ליתא בדברי הרי"ף ו"ל ולא בדברי הנמשכים אחריו שהעתיקו כל
דבריו ועוד דעיקר דברי הרי"ף ו"ל אמילתיה דר"ן קיימי ורב נחמן בשני שטרות
היוצאים זה אחר זה דהא בניסן והב' בסיון קאמר ומנ"ל להרי"ף ו"ל לחדש דבר מעתה.

ונלע"ד דמקומו הוא מוכרע מהה דפרק גט פשוט דע"כ הנה תרי שטרי בר חמשין חמשין
בחד יומא פתיבי דאלת"ה היכי תיסק אדעתין למשוי להו חד בר מאה ונלא זמנו של זה
לא הוא זמנו של זה ונפקא מינה ללקוחות וה"נ מאן דנקט חד שטרא בר מאה דלא
לשונייה בתרי שטרי בר חמשין חמשין דע"כ תרונתו בזמן דכתי' בשטרא דחד בר מאה
ומצי למגבי תרונתו אי לא משום דניחא ליה לפורעו בב"א אבל מה שהשיא דעת רש"י
ו"ל לדעת הרי"ף ו"ל מקוצר דעתי אינו מוכרח וכדכ' בירושלמי ונגיד עליו רעו דבפ'
הפוחת כתב רש"י ו"ל שטר הלנאה או מוכר: וקול הטו"ר נשמע בסי' ק"ד סי"ב פסיק
ותגי .

דאפילו הם ביום א' ומרן ו"ל בב"י לא גלה רז זה מאין מוצאו והנלע"ד יסודתו בהררי
קדש וכדכת' וחזי הנית לרב"א ו"ל במקו' בשלהי פרק הכותב שכתב משם הרמב"ן ו"ל
אחר שהביא דברי רש"י ו"ל שכתב שם דשני שטרות של הלנאה ספוקי מספק"ל בדעת
רש"י אם רצונו לומר על הלנאה אחת ודאי פגון שהודה מתחלה על מעות הראשונים
הוא כותב זה השני או בסתם עכ"ל הא דמצד צדודי בהא דאמר ר"ן בטל ב' את הא'
דוקא כשהודה.

המלנה דשטר ב' על מעות הא' הוא וכותב ונפקא מינה לגבות מזמן הכתוב בשטר שני
אבל אם לא הודה המלנה גובה שניהם דלא אמרינו בשטרי הלנאה בטל שני את' הא'
וכדעת הרי"ף. או"ד.

אפילו בסתם נמי. דלא יהודה מלוה אפי"ה אמר ר"ן שני בטל את הא' לגמרי דלא גבי ביה כלל ונהו דפרק איפא למימר דה"ק דא"נ.

כתב בפטר דחד בר חמשין לבר מחמשין אחרניי אפילו הכי לא משוינו ליה בחד שטר א בר מאה מהו טעמא דיהיב רבא למילתיה כמו שכתב הרמב"ן לקמיה שם ולפ"ד ו"ל מ"ש רש"י בפרק נערה שטר מקר או מחנה לאו למעוטי שטר הלואה אלא דאמא מעניינא דקרא לפום הוה שמעת' וכדכתי': עוד הביא הרמב"ן ו"ל דברי הירושלמי דשלהי פרק הכותב וחילופי גידסאות ופירושים ומסיק ולפי הפירוש הזה זה הירושלמי.

כדברי הרי"ף וי"מ כדברי רש"י ו"ל עכ"ל ועיין לה' שדה יהושע בפרישתי שם מ"ש משם הרא"ה ו"ל ע"ש ודברי הרא"ה הנה הנם שם במקו' באר היטב ועיין במראה הפנים למוהר"ם מרגלית.

ומ"ש הרמב"ן דיש לפרשו כדברי רש"י היינו לפום מאי דמצדד לעיל דרב נחמן מיירי אפילו בסתם ב' בטל את הא' וכדכתי' ומסיים ביה הרמב"ן והדעת נוטה לדברי רבינו הגדול וה' הריטב"א הסכימו דברי הירושלמי הללו ופירושו פדעת הרי"ף ו"ל וטעמא דידהו דלא עביד אינש דזיף ונהדר זיף ומסיק הרא"ה וכן הדין וכ"ש שאין דבריו צריכים חיזוק עכ"ל: נמצאת לומר לדעת הרי"ף שאחריו כל ישרי לב ה' העיטור והתרומות והרא"ה והרא"ש.

ורבינו ירוחם בשם הרמ"ה ורש"י לדעת הריטב"א והתוס' והריטב"א והטור והש"ע כלם כאחד סברי מרנן ו"ל דאפילו ב' שטרות יוצאים מסכום א' והם בזמן אחד גובה המלנה את שניהם אע"ג דלא כתיב בחד מנייהו לבר משטר א קדמאה דהלואה קמיינתא וא"נ כתב הכי אינו אלא להרווחא דמלתא ושופרא דשטרי הוא ומעתה זו היא שקשה על מרן ו"ל בב"י דכל רז לא אגיס ליה וכ"ש דברי הרי"ף והרא"ש ובעל העיטור ובעל התרומות ו"ל דשמועתיהו כמאן דמנחי ליה בכיסתיה ואע"ג דקנימי רבנותא אמלתיה דר"ן דאיירי בב' שטרות היוצאים בזה אחר זה והטור כתב אפי' אם הם ביום א' א"נ אין ראיה מדבריהם לדברי הטור מ"מ שהראיה דמייתי הרי"ף ו"ל.

מפרק ג"פ ממקומו הוא מוכרע דאפילו ב' השטרות כתיבי. ביום אחד וכדכתי' ולפחות הו"ל לאתויי לדברי הגי רבנותא ולעודד חנייתו דמנ"ל להטור דאפ' אם הם ביום אחד ואפרין נמטייה לה' באר הגולה שציינו להו דפרק ג"פ ע"ש ולא זכר שר שהיא של פת הקודמין ו"ל וטעמו של דבר לדברי הסמ"ע ו"ל הללו דעביד אינש דזיף ונהדר זיף טעמא תריצא הוא ומתורתו של הרא"ה והריטב"א ו"ל כמנדובר ואפילו שהעדים החתומים בפטר אינם אותם העדים החתומים בפטר האחר ובעדים החתומים בשניהם כנדון דין וכ"ש סופר.

מתא וצו"מ. פשיטא דאעולה לא חתמי ונדון דין עדיפא שאינם ביום א' אלא בחדש אחד ושפיר אמרינן הא' בתחלת החדש והב' בסופו ועיין במרן הש"ע ענסי"מ"ג סכ"ג ולא רצה המלנה לעשות בפטר אחד פי היכי דיגבה כלם בזמן אחד דניחא ליה דלא נפגים שטריה כדאמרי' התם בפ' ג"פ ועוד פי עת לחננה פי בא מועד וכבר הניח.

השטר הא' במקום מוצנע ומפני הטרדא לא. מצא לאל ידו להזמינו וכתב שטר אחר וכינצא ואל יקחה לכה לומר דשאני.

התם דהמלנה קטעין פריא דתרי הלנאות נינהו אבל כנ"ד דהיורשים אינם טוענים פריא אלא פה מצאנו בעזבונו אבינו והלנה טוען פריא דאינה אלא חדא הלנאה אף אתה אמור לו אין בכה פלום חדא דאנו אתינו עלה משום דסהדי אעולה לא חתמי ועוד דלא בשופטני עסקינו שיקתוב ע"ע ב' שטרות בהלנאה א' ומדינא דגמרין והירוש' מוכח דשטרא מעלינא נינהו אפי' לגבות מיתמי ולטרוף מהלקוחות וזה.

ברור לענ"ד.

דין כתובת אשה נתבאר בא"הע. סי' ק' ועיין לה' כנ"הג ח"מ סי' ד"ם אות ב' בהג"הט מ"ש.

בזה וכבר נתבאר. אחד כותבי זה זמן רב מצאתי להרב בית' דוד ז"ל ח"מ סי' ל' מהספר שפלהל בחכמה בענין זה ואין הפנאי מסכים עמי להשתעשע באמרותיו הקדושים: (קל) שטר.

מי שחייב לחבירו מנה בשטר ואמ"ל המלנה תכתוב לי ג"כ בשטר העולה בעש"ג באופן דלא מצוי למגבי בתרנוייהו והיה טעמו כדי שיהיה בטוח בחובו חש בראשו פן יסיתהו יצר סמוך ללנה פשיטבע את חובו ויוליכנו לדון עמו אצל הפלילים ויכפור בחוב ושטרי דידן לגבי דידהו הרי הם כחדשים ואין בהם מועיל ואז הפלילים ישפוטו הם דהו"ל מלנה ע"פ ונשבע הלנה ונפטר.

שורת הדין הוא דהפל הוא לפי מה שהוא אדם ואין לדנין אלא מה שעיניו רואות דאי האי לנה גברא דאמיד למעבד הכי שומעין למלנה עיין בתשו' הרב"ז ז"ל ח"ב סי' קט"ו ואי לא ציינת לב"ד למכתב ליה שטר בעש"ג ילכו מנכבדי הקהל ויעידו לפני הערפי שפ' חייב לפ' סך כ"ך עיין בתשו' הרשב"ש ז"ל סימן ר' ועיין בתשו' הרדב"ז ח"ג סי' תי"ג מיהו פשיטא לענ"ד דהמלנה הוא הנותן שכר סופרי.

העש"ג אע"ג דעיקר שטר ההלנאה מוטל על הלנה כמ"ש בטוש"ע ס"ס ט"ל הקא שאני דמלתא יתירתא הוא דבעי למעבד פן נראה לע"ד: (קלא) שטר בעש"ג. קי"ל המלנה את חבירו בשטר אינו נאמן לומר פרעתי דא"ל מלנה א"כ שטרך במ"ב פדאיתא בכמה דוכתי בגמרא ובהמוכר דף ע' ובטוש"ע סי' פ"ב אלא דמשתבע המלנה ושקיל אבל מלנה בכתי' דעת הרו"ף והרמב"ם ורבים מגדולי המורים סברימנן דהלנה מהימן ומשתבע ומפטר כמ"ש בטוש"ע רי"ס ס"ט וטעמא דמלתא ביה בין דין פתב הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות בסו"פ גט פשוט דבשלקמא שטר בעדים פיון דאית ליה קלא וגבי ביה ממשעבדי אם איתא דפרעיה הו"ל ללנה דלזדהר ולמשקל ליה לשטרא אמטו להכי שפיר קאמר ליה מלנה א"ה שטרך בידי מאי בעי אבל בכתי' דלא גבי ביה ממשעבדי דלית לנה קלא לא מזדהר לנה למשקל ליה לשטריה עש"ב.

ומעתה נובין ונדון בשטר העולה בעש"ג אליבא דמ"ד דלא גבי ביה ממשעבדי לפום מאי דגרסי בגמרא בההוא שטרא פרוסאה דאיתא בפר"ק דגיטין דף י"א ולא גבי ביה אלא מבני חרי אי טעין לנה פרעתי מי אמרינן דהו"ל ככת"י דידן ומהימן לנה לומר פרעתי כיון.

דלא גבי ביה ממשעבדי: ונחיתיה להרמב"ם ו"ל בר"פ ז"ך מה' מלנה שיהביא דעת רבותיו דס"ל דלא הוה שטרי עש"ג אלא שטרי מקח וממכר אבל שטרי הלואות פסולים ושהוא ו"ל אינו מודה בזה ע"ש וכו' דנ"מ פשאין הסייב מודה דלדעת רבותיו כיון שהשטר פסול הו"ל כמלנה ע"פ דאי כפריה מהימן אבל לדעת רבינו דמכשר היינו דאהניא דלא מהמנינן ליה ללנה וצריף לדעת דכיון דאינו גובה ממשעבדי א"כ הדר דיניה ככת"י ורבינו דס"ל בכת"י דמהימן לנה.

תו יש לבדר לדעת רבותיו ו"ל דאמרי פסולים אי דיינינן להו ככת"י של ישאל ונ"מ דאי אמר לנה לעולם לא לוייתי והוציא עליו שטר העולה בעש"ג אי הוה חזק פפרן לאותו קמון ובריא בחיובא לאותו קמון לשלם במיטבא דקי"ל כל האומר לא לוייתי פאומר לא פרעתי דדכוותה גבי כת"י אי טעין בע"פ וכפר בהלואה ואח"כ הוציא עליו הכת"י הוה חזק פפרן כמ"ש הרשב"ף ו"ל ח"א סי' ל"ב ונהביאה קרון ו"ל בב"י ס"י ס"ט וע"ע בסמ"ע סי' ע"ט סקט"ו וכן מצאתי תשו' לרבינו האיי גאון ו"ל בקו' שערי תשובה סי' קל"ג פי בא בסוף ס' גהרות דמשק ונהה הראב"ד כ' שיפה הורו רבותיו כיון שאין גובין בהם ממשעבדי דלית להו קלא היקף אפטר שגפרע ולא תבעו עכ"ל ולא נתבאר בדבריו ו"ל באם פפר בעיקר ההלואה והוציא אח"כ שטר העולה בעש"ג מה ההא עליו וקרוב הדבר כיון דטעמא טעים דלא גבי ממשעבדי דלית ליה קלא ממילא משמע דיינינן להו פדין כת"י אע"ג דמהימן לו פרעתי הא מיהא אי כפריה בהלואה הוה חזק פפרן ע"י שטר העולה בעש"ג אלא דיש לחלק דשאני כת"י דכיון דהויא הודאה לישאל הלנה הרי במה שהלנה הודה בפנינו אבל בשטר עש"ג אי אמרינן דפסולים ניהו פמאן דליתגהו דמי ולא חשיבא הודאה פי היכי דיינינן ליה דהוה חזק פפרן אלא דבמאי דתלי הראב"ד ו"ל טעמא בדלית ליה קלא ולא גבי ממשעבדי לא משמע הכי: וחזי הוית להבע"ה שער ס"ז ח"ד סימן ד' אחר שהעתיק לשון הרמב"ם ו"ל ודברי הראב"ד הללו כ' גם הראב"י פתב מחנורתא דשטר עש"ג אי שטר מקר וכו' פשרים ואי שטרי הלואה ניהו וכו' כשטר מקר דמו ומגבי בהו ודוק' מבני חרי דאהניא האי שטרא דלא מצוי למכפריה ולא למימר ליה פרעתי דכשטרא הוא וכו' עכ"ל ונהה סברת הראב"י ו"ל הללו היא סברת הרמב"ם ו"ל ולפ"ד דלדעת הראב"ד ו"ל ורבותיו של הרמב"ם פי היכי דמצוי למימר ליה פרעתי ה"נ דמצוי למכפריה בעיקר ההלואה ולא אתחזק פפרן ע"י שטר עש"ג והכי דייק לישנא דמאן דס"ל דמצוי למי פרעתי ה"נ דמצוי למימר להד"ם.

ולמ"ד דלא מצוי למימר פרעתי כ"ש דלא מצוי למימר להד"ם דכשהוציא שטר העש"ג הוה חזק פפרן פדין הכת"י דלא אשכחן מאן דפליג אמילתיה דהרשב"ף ו"ל גבי כת"י אלא דאפתי אפטר לחלק פדכתי'.

איברא דעת הרמב"ם והראב"י ז"ל דס"ל דלא מהימן לומר פרעתי אע"ג דלא גבי ממשעבדי יש מקום לדון מ"ש מכת"י דמשום דלא גבי ממשעבדי מצי למימר פרעתי ולא מצי אידה למימר א"ה שטרך במ"ב וכדכתב הרמב"ן.

וה"ה פתב ויש לחלק שאינו דומה שטר גמור לכת"י עכ"ל ונראה שזה נמי דעת הראב"י שכתב אהניא האי שטרך וכו' דכשטרך הוא דר"ל לאפוקי מכת"י דלא חשיב שטר פלל ונראה דרבינו וסיעתא דשמאי דקימא בשיטתיה דס"ל דבכת"י מהימן לומר פרעתי צריכים לאותו דבר דהרשב"א בח"ב סי' ס"ג ובח"ג סי' מ"ב מקהי אקהתא אסברת הרי"ף ז"ל ומאן דעמיה דסברי מרנן דבכת"י פיון דלא גבי ממשעבדי אי.

טעין פרעתי מהימן. מדאמרי ברפ"ק דמציעא מצא שטר שאין בו אחריות נכסים יחזיר והווי בה ואפילו פשאין חייב מודה אמאי נהי דלא גבי ממשעבדי מבני חרי מיהא גבי דמאי קושיא פיון דלית ביה אחריות נכסים ואין החייב מודה מהימן ולא גבי פלל ומפח קושיא זו פליג אסברת הרי"ף ז"ל ונהספם בדעת בעל המאור ז"ל דסבר לה מר אע"ג דלא גבי ממשעבדי לא מהימן לומר פרעתי.

ומצאתי להרב של"הג בפ"ב דכתובות אמאי דאמרי התם דף כ"א לא ליחתום אינש אסוף מגילתא דילמא משפח לה אינש דלא מעלי וכתב בה פל מה דבעי דקשיא ליה מאי דקשיא להרשב"א ז"ל לסברת הרי"ף וניחא ליה דשאני התם דשם שטר עליו והא דלא גבי ממשעבדי משום דגוים לא עבידי לאשתעווי בהדי ישראל לאפוקי קלא ומהיכא ידעו הלקוחות גם אשו"ר להריטב"א בחדושישו לגיטין שם גבי ההוא שטרך פרסאה דכתב דעדי השטר משווי ליה שטרך להגבות מב"ח פיון.

שפן אינו יכול לומר פרעתי דיכול לומר לו' שטרך במ"ב דשטרך מעליא הוא וכו' עכ"ל וה"ט דלאו כ"ע דינא גמירי לחלק בין שטר לשטר משא"כ בכת"י לית ליה שם שטר פלל: אמור מעתה מרן בש"ע רי"סי ס"ח שנמשך אחר לשון הרמב"ם ז"ל ולפי המשוער דכל פלוגתא דפליג הרמב"ם עם רבותיו הוא להיכא דחייב אינו מודה או דטוען פרעתי וע"כ לחלק מדין הכת"י פי היכי דלא נסתרו פסקיו אהדדי ואנן בדידן פנותיא דמרן בש"ע נקטינן א"כ קם דינא דלא מהימנינן ללנה לומר פרעתי וכמו שהעלה מרן ז"ל שם בב"י: וצופה הייתי לה' מוהריב"ל ז"ל ס"ג סי' ק"ט שאול נשאל אי מגבינן ממשעבדי בשט' העולים בעש"ג או לא וה' ז"ל אחר שהביא להקת הפוסקים כ' עד שישתפק בבו' אי מגבינן בשטרי הלנאות העשויים בעש"ג ממשעבדי יסתפק בבו' אם יגבה בו אפי' מב"ח אם יכפור הלנה בהלנאה או יאמר פרעתי וכו' פיון דאיכא פמה מרבנוותא דס"ל דלא מגבינן בהו וכדכ' לעיל מילתא דפשיטא היא דמוקמי' ממונא בחזקת מריה ולא מפקינן ממונא מהנתבע עכ"ל הצ"ע.

ולא ידעתי על מי ועל מה העלים העין שלמעלה מדברי הרמב"ם ורבותיו. והראב"ד וה"ה הנתינים למעלה דבהאי דינא הוא דקא מפלגי גם לה' כנ"הג מצאה קפידה מקום לנוח דשם בסי' ס"ח בהג"ה ט' פתבעמ"ש הטור ואינו גובה בו אלא מב"ח ואם יכפור הלנה בהלנאה ואומר פרעתי אינו גובה אפי' מב"ח מהראב"ד ז"ל עכ"ל: והנה בתשו' הרב לחם רב חפשיתי ולא מצאתי אלא דבסי' קנ"ז פלפל בחכמה בענין דינא דמלכותא ולא עייל נפשיה בספקא דהאי דינא והרב מוהריב"ל ז"ל גופיה

לאו דפסיקא ליה הכי לדינא אלא משום דאשכח דפליגי בה רבננותא פסיק ותני לא מפיקין ממונא מהנתבע ובחזקת מריה מוקמינן ליה ומשטחיות דברי הכנ"הג יראה פאלו היא הלכה פסוקה מדינא.

ומ"מ לדינא אוליגו בתריה דמרון ו"ל והוא ו"ל הולך ואור בשיטת הרמב"ם וכבר גלה דעתו ה"המ ו"ל דגובה מב"ח ועל כן אפילו פשאין החייב מודה דהיינו הא דקמ"ל בגמרא גירסת הרמב"ם ו"ל דגריס וגובה מב"ח וכמו שהסכימה דעתו בב"י אלא שמ"ש גם ה' העיטור סובר פן ע"ש גם הרשב"ץ שם העיד שפן דעת הרב העיטור.

וראיתי להש"ך שם סק"ג שכ' עיניתי בעיטור ולא מצאתי דבר עכ"ל ונ"ל הרב העיטור מאמר שמיני דף י"ט ע"א אמר רבא האי שטרך פרוסא מגבינן ביה מבני חרי וכו' אבל דעת גאון קלא אית להו וגבי אפי' ממשע' ואיפא דגרסי מב"ח וכו' ואעפ"כ פיון דפליגי גרסאי לקולא עבדינו ולא מגבינן ביה ממשעבדי ולא בריר לן עכ"ל וקרוב ללשון זה מצאתיו להרמב"ן בחי' לגיטין שם אלא דמ"ש העיטור דלא בריר ליה היינו לענן גבייה ממשעבדי דמלתא תליא בחלופי גרסאות אבל מב"ח מיהא פשיטא ליה ושלא פדעת רבותיו של הרמב"ם והראב"ד ו"ל ובשטר העולה בעש"ג שנמסר לפני עדי ישראל פסק מרון בש"ע שם ס"ב דגובה בו מבני חרי וכתב הסמ"ע סק"ח מ"מ הו"ל דין שטר לענן שאינו יכול לומר פרעתי כ"ז שהשטר בידי ודבריו ו"ל מוסקמים למ"ש הרי"טבא ו"ל בחי' שהצגתים לפניך: וראיתי ס"ס נ' שכתב הפתב העולה וכו' דנין ע"פ אע"ג דיש לבע"ד לחלוק ולו' פיון דהשתא הם יתומים והיה אביהם נאמן לומר פרעתי א"כ טעני ליתמי דפרע אבונן וכו' עכ"ל ונדון ה' ו"ל אינו בשטר הלואות אלא בשטר שחייב עצמו החתן שאם תמות הפלה יחזיר הנדוניא לחמיו והכשיר פדעת המכשירין ושלא פדעת הרמב"ם ומה גם דהכי נהיגי ע"ש א"כ הו"ל בשטר הלואות וכבר נתבאר דלא מצי למימר פרעתי כמ"ש הראב"י והריטב"א ו"ל דשטר מעליא הוא ואין להאריך וע"ע בתשו' הרשב"ש סי' י"ט ור"ל"ג ובתשו' הרדב"ז ו"ל החדשות סי' תקמ"ח ועד אחרן ה' מוהר"י עיינאש ו"ל בספר בני יהודה סי' קכ"ג כי ממנו תוצאות חיים ואין לי שעת הפושר לעמוד עד בענן זה עד יערה ה' עלינו רוח מפרום: (קלב) שטר.

ראובן הוציא שטר על שמעון פתוב לאמר איך נתחייב שמעון לראובן סך כ"וד שהלנה לו לוי מנכסי ראובן אין שמעון יכול לדחות לאמר לו לאו בע"ד דידי את דלא גרע ממוכר שט"ח לחבירו אע"ג דזכה בו המלוה לעצמו וגם הלנה מעיקרא לא נשתעבד אלא למלוה אפי"ה לא מצי למדחי להקונה השט"ח למימר ליה לאו בע"ד דידי את כ"ש בנ"ד דמעיקרא לא זכה לוי כלל בחוב שבשטר ומה לנו בידיעתו של לנה דממון הלנאה משל לוי או משל ראובן אלא שיש לברר אם לוי הוא המוציא השטר וראובן ליתיה קמן מי מצי שמעון למימר הא אתה הוא דקא מודית דהני נכסי דראובן ניהו ואת לאו בע"ד דידי או"ד מצי אמ"ל לוי אנת מדידי שקלת הנה וזוי דהלנאה הב לי מאי דשקלת מני ואי אית ליה לראובן לאשתעווי דינא בהדי אנא הא קאימנא קמיה ואין אתה אדון בדבר זה ואת"ל דמצי אמ"ל הכי ושומעין לו אם לא תבעיה לוי ואזל שמעון מדנפשיה ופרעיה ללוי מי מצי ראובן למתבע משמעון ולימא ליה מאן שם לך למפרעיה פיון דאי אמרת ליה לאו בע"ד דידי את דלא מצי למיכר לך בדינא.

ונ"מ היכא דלוי לית ליה מגרמיה פלום א"נ דאגפיה עידיית ובינונית וללוי אין פל אלא זבורית ועיין לטוש"ע סי' ס' ס"ט ולמהרימ"ט ח"א סי' מ"ט ולה' משאת משה ח"מ סי' ד' ולה' מוהריט"ץ ז"ל סי' מ' ולה' בתי פהונה ז"ל ח"ב סי' כ"ד ולה' מגיד מראשית ולה' פני יהושע שבס' מאורות הגדולים ס"סי נ"ג אגב חולשאי לא יכילנא למיקם אדעתיהו דרבנן.

(קלג) שטרות. קי"ל דשטר שלנה בו ופרעו אינו חוזר ולנה בו דמפי פרעיה פבר נמחל שעבודו כמ"ש בטוש"ע סי' מ"ח ואם לא פרע אלא מקצת החוב פתב מרן בש"ע שם דאינו חוזר ולנה בו באותו שטר אותו מקצת דהוי נמחל שעבודו לאותו מקצת עכ"ל מוכח מדבריו ז"ל דס"ל דבחלק שעדיין לא נפרע אפתי שטרא אחזקתיה קאי לגבות בו ממשעבדי וכן מתבאר מדבריו ז"ל ס"סי נ"ה גבי מי שפרע מקצת חובו והשליש את השטר ואמ"ל אם לא נתתי לה עד יום פלוני תן לו שטרו וכו' ה"ז קנה וכו' בד"א וכו' כשאומר יהיו המעות שנתתי במתנה וישאר השטר כבתחלה שאל"כ הוי השטר שנמחל שעבודו פדי המעות שנתן עכ"ל מוכח מדבריו דלא איתרע שטרא אלא לגבי חלק שפרע אבל החוב הנשאר פכחו אז פחו עתה ומסיים מור"ם ז"ל ואינו גובה פלום אלא מבני חרי ע"ש וכנראה דאין זה דעת מרן וכדכתבתי ולפ"ז הו"ל למור"ם ז"ל למכתב וי"א ולפ"ד ז"ל איכא למימר דאי טעין לנה פרעתי מהימן דכיון דלא גבי ביה ממשעבדי לא מצי מלנה למימר ליה א"ה שטרה במ"ב כמ"ש הרמב"ן ז"ל שלהי גט פשוט בס' המלחמות ע"ש אלא דאפתי איכא למימר פיון דשם שטר עליה לא מהימן לומר פרעתי כמו שהארבתי לעיל במע' אות כ' מדיני הכת"י סי' בס"ד.

קושטא קאי דהרא"ש ז"ל בפ"י לנדריים דף ז"ד ונהביאו מרן בב"י שם סי' ד"ן וכתב לחד פירושא דאינו גובה בו ממשעבדי אפילו חלק הנשאר דחיישינו דילמא אתי למגבי לכוליה שטרא ממשעבדי והדר פתב פ"י אחרינא באומר אותם מעות שפרעתי יהיו בתורת מתנה ולא בתורת פירעון יגבה לכוליה שטרא ממשעבדי ולפ"י זה נחה דעתו יותר ע"ש א"כ מרן ז"ל בש"ע שם שכתב שאמ"ל יהיו מתנה אם פן השטר ההוא שב לאיתנו למגבי כוליה ממשעבדי דתו ליכא למיחש הא אטו הא דגובה חלק דכבר נמחל שעבודו ממשעבדי אשר לא פדת דקושטא הוא דגבי כוליה ממשעבדי וצ"ל מ"ש שאל"כ הוי שטר שנמחל שעבודו פדי המעות שנתן ה"ק דכיון שנמחל שעבודי פדי המעות שנתן לא גבי ביה ממשעבדי אפילו חלק הנשאר בחוב משום דגזרינן הא אטו הא כמ"ש הרא"ש ז"ל והיינו מה שביאר דבריו מור"ם ז"ל ונלא בפלוגתא תני לה ולא דמי לפוגם שטרו דגובה השאר ממשעבדי דהתם פיון דכתוב ביה הפרעון תו ליכא למיחש למידי משא"כ הכא דאיכא למיחש פיון דהדר ולנה ביה ולא ידעתי מ"ט מור"ם ז"ל לא גלה רז זה פי בסימן מ"ח ונטריה עד סימן ד"ן ואפשר משום דעיקר דברי הרא"ש אהו דמי שפרע מקצת חובו אמורים משו"ה נקיט להוהתם ומאי דחייש הרא"ש לשמא יגבה חלק הנמחל שעבודו מלקוחות אע"ג דקי"ל דהטורף מהלקוחות צריף לישבע כמ"ש בטוש"ע סי' קי"א שאני הכא משום דהמלוה העולה על רוחו פיון שחזר ולנה בו הדר שטרא אחזקתיה למגביה כוליה מהלקוחות ובקושטא משתבע דלא שמיע ליה מאי דאמרי רבנן דנמחל שעבודו דלאו כ"ע דינא גמירי אלא דאי קשיא הא ק' דמפי פרעיה פבר נמחל שעבודיה מה שגבה ומלנה לא זכי בתורת מתנה אלא מפי עבר זמן המוגבל ולא השלים הפירעון

וא"כ הו"ל בנמחל שעבודו וחסור ולנה בו דאינו גובה בו ממשעבדי אלא מבני חרי והשאר שלא נפרע סברי מרנן דאינו גובה בו אלא מב"ח ואם אמ"ל מעכשו יהיה מתנה אם לא אפרע לזמן פ' הרי דעת מרן בש"ע סימן ר"ז סי"ד דמעכשו לחוד מהני לסלק האסמכתא וא"כ פ"ן דבע"כ מייירי בדאמ"ל מעכשו מה צורך למרן ז"ל לומר דקנו מניה בב"ד חשוב לבטל האסמכתא פ"ן דבלא"ה ע"כ לאוקומה בדא"ל מעכשו דאל"כ נמחל שעבודו ובשילמא להרא"ש והטור דס"ל דמעכשו לחוד לא סגי לסלק האסמכתא אלא דבעי ג"כ קנין ובד"ח כמ"ש שם בסימן ר"ז ובמור"ם שם סי"ד א"כ ממילא זכה במתנה ולא חשיב שטר שנמחל שעבודו פ"ן דלסלק האסמכתא מבעי לן קנין מעכשו ובד"ח ע"ש בסמ"ע אלא דלדעת מרן הש"ע דס"ל דמעכשו לחוד תסגי לבטל האסמכתא וממילא לא הוי ג"כ שטר שנמחל שעבודו אמאי אצטריך ליה למכתב דקנו מניה בבר"ח: (קלד) שטרות לנה שעבד נכסיו למלנה מקרקעי ואגבן מטלטלי והיה לו שט"ח שנושה באחרים א"נ דכתיב ביה דאקני והלנה אח"כ בשטר וחסור וגבה המלנה החוב שהוא מהלנה שורת הדין דהמלנה חוסר וגובה מהלנה של לנה דבשטרות לא עשו תקנת השוק דמלתא דלא שכיחא היא כמ"ש בטוש"ע סי' ס' ע"ש ובכת' דידן פתוב לאמר שקניתי ושעתיד אני לקנות נכסים שיש להם אחריות וכו' אגב מקרקעי וכו' ואשה בכל אלה לא מצאתי שיגבנו אותה ב"ד שטרי חובות שגבה אותם הבעל ואפי' שטרי משפונות קרקע ואמינא דבעיקר דמלתיה דהרא"ש והטור דפשיטא להו דשטרות משמעבדי באגב הרשב"א סי' תתקי"ד חלוק עליהם כמ"ש הש"ך שם סק"ט והכנ"ה א"ה אות כ"ג בהג"ה הטוע"ע להש"ך סי' ס"ו סקכ"ו מה שהאריך בזה: וראיתי להמח"א ז"ל בנמוקיו להמרדכי בפ"ק דב"מ סי' רמ"א דף ג' ע"ג שכ' מפאן נר' לי דשטרות אע"ג דאין גופן ממון יכול למוכרן א"ק עכ"ל ומהתימה פי לא זכר שר האל"ף דבאשלי רב רבי תלמיא וכדכתי' ותבט עיני לה' זכרון יוסף בח"מ רי"ס ג' שכתב דהמנוחזק יכול לומר קי"ל פהרשב"א וכדבריו ז"ל הם נגד מה שהשריש לנו ה' מוהרי"קו דאין לומר קי"ל כס' היחיד נגד רבים אלא היכא דאיכא פרתיה ונהביאו הכנ"ה ג סי' כ"ה בכללי הקי"ל אות ע"ש.

איברא דאנא נפשי אישפחנא תנא דמסייע ליה להרשב"א ז"ל דרבינו ירוחם ז"ל במישרים נתיב ו' סח"א הביא סברת הרשב"א הלזו בשם יש מ"ש ומסיק וכן הסכים הרשב"א ז"ל עכ"ל אמר מעתה מקום התופשים דגל הקי"ל מצי למימר המנוחזק קי"ל פ"ש מי שכ' שהביא רבינו ירוחם והרשב"א ז"ל ואנן בדידן אין לנו אלא מה שפסק מרן בש"ע דשטרות שפיר משמעבדי באגב ולא עשו בהם תקנת השוק ואפשר דהב"ד של פת הקודמין הנה ראו דממשיך מצותא טפי ואין לדבר סוף סמכו אסברת יש מי שכ' והרשב"א ז"ל: עוד נראה פ"ן דלא נהגו להגבות מהשט"ח שהבעל כבר גבאם.

הני נשי מעיקרא לא סמכא דעתייהו למגבי מנייהו והא לא דמיא אלא למ"ש הפוסקים ז"ל גבי שמ"טה פ"ן שנהגו שלא להשמט בעשה כמ"ד בשעת ההלואה ע"מ שלא תשמטני בשביעית כמ"ש בטוש"ע רי"ס ס"ז וה' מוהרי"קו ז"ל סי' ק"ה וכיוצא בזה שמעתי מפי עליון האיש אדוני הארץ העיר הזאת והוא כהן לאל עליון משפחת הדני סבא דמשפטים ראש בית אב ה"ר יוסף סינ"י זיע"א שקבל מאבותיו דייני גולה וסיעת"א דשמיא של פת הקודמין חלקם בחיים שישאל שיש לו קרקע חנות וחסר וכיוצא ומכרו לישראל חבירו אין האשה ובע"ח טורפין מהלקוחות מטעם המלך פ"ן דהנה מצי למובניה לגוי

פי שטררי הקרקעות לעולם נכתבים בשטרות העולים בעש"ג ובנמוסי דידהו לא ידעו ולא יבינו דין הטירפא פי חק לישראל הוא לא עשה כן לכל גוי א"כ אגלאי מלתא דמעיקרא לא סמכא דעתייהו דהני נשי ובע"ח למגבי מהקרקע פלל פיון דמצי לזבוגי יתיה לגוי אמטו להכי אע"ג דזבוגיה לישראל לא טרפו ליה מגיה ובמספר הסמוך למ' נעשה מעשה בועד ב' פתי דינים שבעיר זיע"א ונשקלו וטרו בה רבנן וכו' עלתה הסכמתם ומינה אל תזוע ואחר זמן רב מצאתי לה' בית יהודה ח"מ סי' מ"ו שכ' שהורה חכם א' לטרוף הב"ח שבשטר שפבר גבה אותו המלנה משום דלא עשו ת"ה בשטרות והרואה יראה דשגג ברואה דהמלנה בעל שק'את אלמ'לף לא שעבד לו נכסיו אג"ק וכמו שהשיג עליו ה' מוהר"י עיינאש ז"ל: (קלה) שטרות.

קי"ל דאותיות אינם נקנים אלא בכתי' ומסירה כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ו ע"ש וה"ד לקנות השטר בדרך הקנאה גמורה אבל אם משפנו אצל בע"ח א"צ כת"ומ עיין בתשו' הרשב"א סי' תשנ"א ועיין בתשו' הרדב"ז ז"ל החדשות סי' תשל"ג ועיין בטוש"ע סי' ס"ד: (קלו) שטרות המוכר שטר לחבירו בכתי' ומס' ונעדין הלוקח לא פרע דמי הקניה דעת מוהר"י מולנא דמצי הדר ביה ומרן ז"ל חלוק עליו עיין בתשו' מרן ז"ל שבס' אבקת רוכל סי' ק"ל וקל"א נאנן בדין בתריה דמרן ז"ל גרינא נאפילו במאי דפסק בתשו' כמ"ש בס"ד במערכת אות ק' מדינא דקים לי ע"ש ואם החזיר לו השטר הלוקח למוכר לא נתבטל המקר וצריף כת"ומ מחדש עיין בתשו' אהלי יעקב סי' ב': (קלז) שטרות.

קי"ל דחוב שבשטר אינו נקנה אלא בכתי' ומ"ש בטוש"ע סי' ס"ו אמת אגיד פי פעם א' בא ראובן להתדיין עם שמעון על חוב שבשטר ולפי שהלנה היה מחרחר ריב ותואנה הוא מבקש מתהפך בתחבולותיו אשתמוטי קא משתמט למצוא פתח וטענה להפטר אז עמד המלנה ואמר זה השטר יזכו בו עניי ת"ת והם יקחו חלקם ולא אמר וכל שעבודו הנה הרב ש"ף שם סק"ב כ' משם הריטב"א ז"ל דכתי' ומסירה א"צ דאמירתו לגבוה פמסירתו להדיוט הא מיהא וכל שעבודו בעי ע"ש ועיין לה' פ"רם שלמה חח"מ סימן מ' ובתשו' הרדב"ז החדשות סי' מ"ג ובמשאת משה סוף סי' י"ב ועיין לעיל במע' אות ה' מדין הקדש בס"ד: (קלח) שטר שנמצא אחד מעדיו קרוב למלנה קורבא נעלמת.

ראובן יש לו עסק עם שמעון בפרט מעסקיו ולוי ג"כ יש לו עסק עם ראובן בפרט מעסקיו וכלם אינם ניפרים לבאי עולם אלא שמעון הוא המוציא והמביא ע"פי יצאו וע"פ יבאו פל מיני הסחורות ושטררי הלואות וכת"י מפל העסקים בכלם בשם יקרא שם משמעון וראובן מכיר בעסק שיש לו עם שמעון אמנם לוי אינו יודע מפל זה פלום וכ"ש קרובי לוי ויהי בימים הרבים ההם מכר שמעון סחורות ליהודה וחתם בשטר גרשום בן לוי עם עד אחר מבלתי שום ידיעה שאביו יש לו עסק עם ראובן פלל ואירע הכחשה בין הלנה יהודה ובין שמעון בעל השטר אדהכי והכי נודע שלוי יש לו עסק עם ראובן וראובן יש לו באותו עסק עם שמעון ונמצא אחד מעדי השטר קרוב ללוי לפי שגרשון בנו אם נפסל השטר או לא: זאת אשיב הלא ידעת דבנמצא אחד מהעדים קרוב או פסול בטלה פל העדות כמ"ש בטוש"ע סי' מ"ה סל"ו ע"ש והנה בכל נמצא אחד מהם קרוב או פסול השנוי במשנתנו היינו ל"ש הפיר בו בע"ד לא שנא העד לא הפיר בעצמו שהוא קרוב ואח"כ נתברר הדבר שזה העד הוא קרוב עז"א בטלה העדות ובנ"ד א"צ להביא פלוגתא

דברנותא באם לא הפיר העד הרחוק בקרבת הקרוב שנתבאר בס"ס ל"ו ומאי דפליגי בה רבנן בתראי סמ"ע ונש"ף ע"ע דהכא אינה הפרת קרובא דחיישינן דילמא הפיר אלא שנתגלה שאבי העד יש לו חלק באותו הממון כמו שבא בשאלה בכ"הג כ"ע מודו ומעתה אבאר אם מקבלים עדות הכשר החתום עם הפסול והנה בעדות שבע"פ ובאו להעיד בפני ב"ד עדותן בטלה אע"פי שלא פינונו להעיד בב"ד אלא שפנונו לראות בלבד ודעת הי"א דמרתת בעינן שפנונו לראות וגם להעיד בב"ד כמ"ש בטוש"ע שם ומעתה בעדות שבשטר שפנונו להעיד ולחתום בשטר דקי"ל עדים החתומים בשטר פמי שנתקרה עדותן בב"ד דמי נראה דלכ"ע בטלה העדות לגמרי ומרן בש"ע סי' נ"א ס"ג פסק בשטר שאין בו אלא ב' עדים בלבד ונמצא אחד מהם קרוב הוא פתורס ודעת החולקים דהו"ל כשטר בע"א היכא שפנדאי לא ישבו יחד לחתום אבל אם חתמו יחד לכ"ע הרי הוא פתורס ועיין בב"י ו"ל מה שהאר"י בביאור טעם מחלוקתם והרב הלבוש בסי' ל"ו ונ"א פתב אע"ג דעדים החתומים על השטר פמי שנתקרה עדותן בב"ד היינו לענין שאינם יכולים לחזור ולהעיד הפך מה שבשטר ע"ע ודברי הלבוש הללו נעלמו מהרב דעת קדושים סימן ס"ח ע"ש.

אמנם בדין דגירינא בתר פסקי מרן ו"ל ומרן ו"ל סתם פדברי הרמב"ם ו"ל דהו"ל פתורס אלא שהש"ף ו"ל שם בסי' נ"א פתב שמרן הב"י חזר בו בס' בד"ה וכתב דהיינו לענין דלא גבי וכו' אבל להשביעו וכו' עכ"ל ולע"ע אין ס' בד"ה מצוי אצלי דלהרמב"ם ו"ל עד א' בשטר חייב לשלם דהו"ל מחוייב שבועה ואינו יכול להשבע ומתוך שאינו יכול להשבע משלם כמ"ש בסימן נ"א ע"ש.

הדרן לדאתן עלה לדעת הרמב"ם ו"ל דבחד סגי שאם פנונו להעיד אע"פי שלא העידו בב"ד בטלה כל העדות אי מהני לבא הפשר להעיד מחדש בפני הב"ד אם זוכר מעצמו א"נ פשרואה השטר זוכר ע"י השטר כמו שנת' בדברי מור"ם סי' ל"ו ומר"ן הש"ע סי' מ"ה וסי' וסי' נ"א ס"ה ד יכול העד הפשר לבא לפני הב"ד ולהעיד ע"ש וקשה לדעת מרן דפוסק פדברי הרמב"ם ו"ל שאם פנונו להעיד לחוד בטלה כל העדות לגמרי איך פסק פאן דיעידו בפני הב"ד וראיתי להסמ"ע סי' מ"ה סקל"ד שהק' פן לדברי הרא"ש ו"ל זה לזה מדידיה אדידיה בתשו' שם באותו פרק באותו מקום ובמה שתי' ו"ל דהך תשו' דס"ג היא לדעת הרמב"ם ו"ל מה יענה למרן בש"ע אם לא דמוקים לדברי הש"ע בכ"הג נמי שלא היו בשעת ראיה פרנייהו בתדא שרנין והכי אוקמה הש"ף ו"ל שם.

סוק"ד ע"ש ומדבריהם נלמוד שאם היו הכשר והפסול יחד להעיד על ההלואה ולחתום בשטר ליכא מ"ד ד יכול הרחוק לבא לפני ב"ד ולהעיד וצריף להתנישב: ב נשאר לנו לברר אם לא היו שם בשעת הראיה שניהם יחדו ובא לב"ד לכתוב עדותו אם גובה מזמן הא' או מזמן קבלת העדות ונ"מ אם יש עליו ב"ח ביני ביני ונתבאר בסי' ק"ד סי"ג דמלנה ע"פ מוקדמת קודמת למלנה.

ע"פ מאןחרת לגבות ממקר' בני חרי ע"ש בטור וסמ"ע שם א"נ אי משפח סהדא אחרנינא בהדיה או טריף מהלקוחות או לא יש לדון מדברי הרא"ש ו"ל בתשו' ופסקו מרן שם בסי' מ"ה ס"ג שכתב וחשוב כמו שטר הא' עכ"ל ולא קאמר חשוב בשטר ש"מ דיש לו דין מוקדם מעת שראה ולא מעת שהעיד בב"ד לבוד וכן הוא בדין פינון דשטרא קלא אית

ליה משעיה שנקתב לקוחות אינהו דאפסידו אנפשייהו נהי דאיכא למימר בשאר פסולים
פינן דעד פסול חתים בשטר סמכו הלקוחות ע"ז דלא מצי טריף הא מיהא בנ"ד דאין
הפסול מתמת קורבא דאיכא למימר ידעו הלקוחות דעד קרוב חתום בשטר דהכא אינו
גלוי הסוד ונקא לראובן וכדכתב' ועוד דעיקר טעם הטיקרא הוא משום דעדי השטר
אינהו דמפקי לקלא כמ"ש בסימן ט"ל ע"ש ואינהו לא מודעי מאן חתים לשטר וכן יש
להוכיח מתשו' הרא"ש ז"ל הלזו דמייגרי בעדים הרבה ונשארו עוד ב' עדים פשרים ועלה
קאמר דיעידו בפני הב"ד וקרי חשוב בשטר הא' עכ"ל דמשמע אע"פ ששמעיקרא היו
עדים פסולים עם הכשרים ואע"פ שיש לדחות דשאני התם דסמכו אשאר עדים פשרים
והו"ל לאזהורי אע"ג דאיכא למימר נמי דסמכו אשפחת עדים דשכחה מצויה אצל רוב
בני.

אדם משא"כ בשטר שאין בו אלא ב' עדים ואחד מהם קרוב כנ"ד מ"מ אין לנו לבדות
דברים ולהמתיק האמת ממקומו המוכרע: (קלט) שטרות. הא דקי"ל דשטר נקנה
בכתיבה ומסירה כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ו ה"ד שט"ח אבל שטר פקדון וכן שטר פיס
דפלקא פקדון אינו נקנה בכתיבה ומסירה כ"א והכנ"ה שם בב"י אות
ל"ו ע"ש ועיין לה' מוהרח"ש ז"ל ח"א סי' כ"ט ולה' בית דוד ז"ל בח"מ סי' קכ"ב ובתשו'
הרדב"ז ז"ל החדשות סי' צ"א דפשיטא ליה דמהני ולה' דבר שמואל סי' ל"ב ולה' בית
יהודה ח"מ סי' מ"ט: (קמ) שטרות העולים בעש"ג קי"ל דשטר העולה בעש"ג דנין
אותם בשטר פשר כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ח ואפליגו בה רבנותא דאיכא מאן.

דאמר דדוקא בשטרי מקח וממכר וזה דעת הרמב"ם ז"ל וכן הרדב"ז ז"ל בתשו' החדשות
סי' תרל"ד ז"ל דבלא"ה פכר נהגו בזה המלכות לסמוך על פסקי הרמב"ם ז"ל שלא
הכשיר אלא שטרי מקח ושטרי חובות הוא שימתן המעות בפניהם וכן היא דעת רבותיו
ודברירבותיו דברי קבלה הם ועליהם אני סומך וכו' וע"ע בס"י סי' שם שהביא פל
הסברות וכתב בסוף דבריו ומי ערב אל לבו לפסוק פנגדן ע"ש וע"ע בס"י תקמ"א ובס"י
שע"ט היא אשר רמזה הכנ"ה אות ג' ע"ש וכעת צ"ע: (קמא) שליח.

ראובן חייב לשמעון מנה בשטר לזמן מוגבל ושלח לו המנה ע"י לוי ולוי מסרם לשמעון
וע"י הפרש שנפל ביניהם בחשבון המעות חזר לוי ונטלם ואמ"ל אני מעכב אותם לעצמי
בשביל החוב שחייב לי ושמעון אימר שפכר זכיתי בדין הדין עמו דכיון דגלה דעתו
מעיקרא דקבלם לוי לצורך שמעון עיין בתשו' הרשב"א ז"ל שהביא מרן בב"י סי' קכ"ה
ובש"ע שם ובסמ"ע סקכ"א ונהש"ף שם בהגהב"י מאות ו' ובתשו' בעי חיי לה' ז"ל סי'
פ"ד ופ"ה ובתשו' הרב תורת חסד ז"ל סי' קל"ב וע"ע לה' בית דוד ז"ל חח"ה סי' ל"ז
מהספר שכתב שאם קבלם בשתיקה מיז המשלח מצי לעכבם לעצמו אבל אם בשעה
שקבל אותם אמר אני אתן אותם לפ' תו לא מצי הדר ביה ע"ש: (קמב) שטרות.

הלכה רוחת המוכר שט"ח לתבירו ונזר ומחלו מחול כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ז סכ"ג
ע"ש. ואתה דע לה שאם כתוב בשטר משתעבדנא לה ולכל מאן דאתי מתמתה דעת
הראב"ד בהשגות בפ"ו מה' מכירה דין י"ב דאינו יכול למחול ע"ש דלא נתבאר טעמו
ומצאתי בס' ת"ד סי' ס"ה שהביא דברי הראב"ד ז"ל הללו וז"ל דאם כתב הלנה למלנה
בשטר החוב הריני משועבד לה ולכל הבאים מכנה שאין יכול עוד המוכר למחול לו את

החוב אחר מכירתו לזה פי בשעה שפטר לו לזה אותו החוב מיד משתעבד הלנה ההוא ללוקח הזה פי הוא בא מפחו אחר קנייתו וכיון ששנתעבד לו משעת מכירה הרי הוא פמי שכ' לו שטר על שמו ולא עור אלא שא"צ לכתוב לו בשטר המכר תלה תדון ותערער עמו וע"כ הוא דן עמו ומוציא ממון מידו פי הוא משועבד מחמת ההלנה והוא קנה בע"ד ולא המוכר עכ"ל וכ"כ עור בשמו דף ד"ן ע"ד ומרן שם בכ"מ פתב שגם הרי"ף והרמב"ם מודים לדינו של הראב"ד ז"ל ע"ש ואתמהה אחר שהרא"ש ז"ל בפרק הפותב במאי דשייף לדר פ"ה קרי בחיל וז"ל וכ"ש לדעת הרי"ף והגאונים ז"ל דמכ"ש דרבנן פשיטא דיכול למחול ע"ש.

איה מרן ז"ל פסיק ותני דהרי"ף והרמב"ם ס"ל פדעת הראב"ד ואי מרן פליג אדבריי הרא"ש ז"ל לא הו"ל למסתם סתומי: ועוד פתב שם הרא"ש ז"ל ונראה שדקדק הראב"ד ז"ל לומר פן מדאמרינן בסופ"ק דגיטין די"ד דטעמא דרב דאמר מנה לי בינדה תנהו לפ' דקנה דנעשה כאומר לו משתעבדנא לך ולכל מאן דאתי מחמתה וכו' ע"ש.

ואני עני לא הבינותי דלאמימר דקא יהיב טעמא דשמואל דאמר מנה לי בינדה תנהו לפ' קנה משום דנעשה כמ"ש לו משתעבד לך וכו' דמינה יליף הראב"ד דכיון דמשעת הלנא נשתעבד הלנה לכל מי שביא מפח הלנה אמטו להכי לא מצי תו מחיל א"כ פרנס לי אינדה דשמואל דאמר המוכר שט"ח וחזר ומחלו מחול דאמאי מחול פיון דכל שטר אמרינן ביה נעשה פמי שאמ"ל משתע' וכו' דמה"ט קנה במע"ג דאין הלנא נקנית בשאר הלנאות א"כ איה מצי' לומר דהראב"ד ז"ל דקדק פן מסוגיא דהקא ועוד ביה דאי הראב"ד ז"ל גמיר למלתיה מהקא א"כ לא פתב לו גמי דאמימר קאמר נעשה כמש"ל משתעבדנא וכו' ואע"ג דלא אמ"ל ה"כ ולא פתיב בשטר אנו אמרין לה ואמאי תלה הראב"ד ז"ל באם פתב לו הלנה למלנה בשטר החוב משתעבדנא וכו' מוכח דס"ל דדוקא בדכ' ליה הוא דמהני.

ולע"ד נראה שדעת הרא"ש ז"ל דגבי מע"ג פיון דמדעתיה הלנה רוצה להתסיני לזה שהמחה המלנה אצלו אמדינ דעתיה דלנה פאלו בשעה שהלנה תנאי הנה הדבר ששנתעבד לו ולכל מאן דאתי מחמתיה אבל המוכר שט"ח לחבירו דלא בעינו דעתיה דלנה לא אמרינן דעתיה דאשתעבד למאן דאתי מחמתיה ותו לא מצי מחיל דמשעת מכירה פקע ליה זכותיה ומינה דאם פתב ליה הלנה בכתב מפורש משתעב' וכו' תו לא מצי מחיל דמשעת הלנא נשתעבד הלנה ללוקח דאתי מחמתיה דמלנה וכאלו פתב שטר הלנה ללוקח על שמו ודיוקו עולה יפה.

איברא דהתם אותבו לאמימר דאמר נעשה כמש"ל משתעבדנא וכו' דא"כ הקנה לנולדים אחר זמן ההלנא ולא לקנו דאין אדם משתעבד למי שלב"ל אפי' לר"מ ע"ש ולפי"ז גם בדכתוב בשטר משתעבדנא וכו' אם מכרו למי שלא נולד בזמן ההלנא אפתי אם מחלו מחול דאינו משתעבד למי שלב"ל ולקמן ית' בס"ד: והרא"ש ז"ל דחה ראיה זו דהתם קאמר דמ"הט קונה דנעשה וכו' אבל מאן לימא לן דאם חזר ומחלו דאינו מחול עכ"ל ולענ"ד דדעת הראב"ד דלענ"ן הקנאה דלא איכפת ליה ללנה אם יגבה ממנו המלנה גופיה או דאתי מחמתיה פיון דאפתי בריא בחיובא לשלם במיטבא אמטו להכי אמרינן דאנו סהדי דכמאן דאמ"ל משתעבדנא וכו' אבל גבי מכי' אם חזר ומחלו דקא משתרישי ליה

זווי וכוּלה הנאה דידיה דפטר ועטיר מלשלומי בכ"הג לא אמרינו דעתיה דכמאן דאמ"ל משתעבדנא וכו' פיון דאית ליה דררא דמונא פי מחיל ליה מה"ט אמרי' אם מחלו מחול אבל פשכתב לו בכתב הנשתון משתעבדנא וכו' ע"כ בא ליפות פח מאן דאמי.

מחמתיה דמשתעבד ליה מהשתא ולא מהנא ליה מחילת המלנה ומשעה שמכרו ללוקח נשתעבד לו הלנה וכמי שכ' לו שט"ח על שמו ובהכי ניחא מאי דדייקנא אמאי הצריך הרב"ד ז"ל שב' לו בשט"ח משתע' וכו' לפום מאי דשמיע ליה להרא"ש דהרב"ד ממילתיה דאמימר גמרא גמר לה: וכתב עוד הרא"ש ז"ל דמהווא טעמא דכתב בשעבוד הגוף אינו נתפס בקנין וכו' עכ"ל ולדעת הרב"ד ז"ל דס"ל דכי כתב ליה לנה משתעבדנא וכו' פשמכר המלנה השט"ח ללוקח בה שעמא חל שעביד גוף הלנה ללוקח למפרע ומסתלק המלנה לגמרי סילוק גמור ונכנס הלוקח תמורתו כמו שמבואר בדברי הרב"ד ז"ל הניתנים למעלה דשעבוד הלנה למלנה חל הוא פל זמן שלא נסתלק משעבודו והוציאו מרשותו אבל מפי מכרו פהרף עין זה נכנס וזה יוצא ולפי"ז גם מה שרצה לחלק בין מע"ג למוכר דמע"ג אינו יכול למחול דשאני מע"ג שנסתלק המלנה משא"כ במוכר דלא נסתלק לגמרו דלא ניחא ליה ללנה שיהא משועבד לשניהם ע"ש ולעד"ן לפי מה שנתבאר מדברי הרב"ד דבמוכר נמי היכא דכתב ליה ומשתעבדנא וכו' פקע המלנה לגמרי.

משעה שמכר ובהכי מיתבא דעתיה דהרב"ד ז"ל: שו"ר להרב"ן ז"ל בחי' לגיטין שם שהביא דברי הרב"ד ז"ל הללו מפי איי והוק"ל פ"דלפ"ד ק' דשמואל אדשמואל וכדוקיין ת"ל וכבר בעניינתין פתבנו במאי דניחא דעתיה דהרב"ד ז"ל: עוד הקשה הרב"ן ז"ל לדעת הרב"ד ז"ל ממ"ד בספ"ק דמציעא דף ד' בזמן שהאשה רוצה יחזיר לבעל ואמאי ניחוש וכו' ומשני אמר רבא ש"מ איתיה לדשמואל וכו' ואמאי איכא למיחש דילמא פתב לה בכתן' ומשתעבדנא וכו' דתו לא מציי מחיל וכמו כן הק' הרא"ש ז"ל שם בפירק הכותב ע"ע ונהרב"ן הוסיף בה ז"ל ומוקי לה רבא בשאין פתובה יוצאה מתחת ידה וכו' ואפיי אהדר ליה דליתיה דלשמואל ובשטר פתובה יוצא וכו' ואהדריה רבא דאי ליתיה לדשמואל אפתי איכא למיחש לב' פתובות אלא מחונרתא בדלית שטר פתובה יוצא וכו' ונלע"ד דלדעת הרב"ד ז"ל דבשלמא מא בשטרי הלנאה דלנה היא שפיר מצי לאתנויי עליה מלנה על הלנה דמקבל עליה מהשתא שעבודא דמאן דאמי מחמתיה דכי היכי פי אצטריכו ליה זווי למלנה ובעי למזבן לשטריה קפצי עליה זביני דתו לא חיישי דילמא הדר מוכר ומחיל ליה ללנה נאדעתא דהכי אחפיה דחל עליה חייבא דלוקח מפי זבין ליה אבל גפי פתובת אשה דרוצה אשה וכו' לא עביד אינש דמשתעבד לכל מאן דאמי מחמתיה למרע כוחיה דאי מזבנא לה לכתובהה בטובת הנאה לאחרים והדר מחלה ליה דלא מהנניא ליה מחילתה דכל לגבי בעלה עבידא דמחלה פדאמרינו מרינו בכמה דוכתי בגמרא וכיון דע"כ בדלית פתובה בידה מסתמא אמרינו בנודאי דלא פתב לה ומשתעבדנא לכל דאמי מחמתיה: וכתב עוד הרב"ן ז"ל וקא מלתא דשכיחא היא והו"ל למיחש וכיון דנפל שובר איתרע ליה בנפילה אלא ש"מ דליכא תקנתא אלא דלמחול עכ"ל ומ"ש בפשי' וקא מלתא דשכיחא היא לאו למימרא דשכיחא ורגילים לכתוב פן בשאר כתו' דנדאי דבר זה כמו זר נחשב אלא ר"ל דמשפחת שיכתן' פן בכתן' נאי ס"ד דכשיכתוב לה הכי לא מצי מחיל פיון שהשובר איתרע בנפילה אע"פי שהאשה מודה

אמאי יחזיר ולא חיישינו לפסיקא דלקוחות שטר כתו' פינון דלית לה מגו דאי בעיא מחלה
אלא ש"מ דליכא תקנתא דלא למחול א"ד הרב ו"ל ובצעניו' פבר בפרנו דעת הראב"ד
ו"ל דכל דליתיה קמן שטר פתובה ונחזי אנו דכת' ביה ומשתעבדנא וכו' לא חיישינו
להכי ושובר איתרע בנפילה אמטו הכין יחזיר: ונחזיתיה להריטב"א ו"ל בחי' לשם
דפשיטא ליה לדינא פדעת הראב"ד אלא דק"ל מהך דפ"ק דמציעא וניחא ליה דאע"ג
דנפל ואתרע לא חיישינו להו שלא הנה דרפם לכתוב בשטרותיהן וכו' עכ"ל עין רואה
העד העיד בנו האיש אדוני האר"ש שלא הנה דרפן לכתוב פן בשטרות ואם דברי הרמב"ן
כפשוטן דמלתא דשכיחא ר"ל דשכיחא הוא דכתבי הכי בשטרותיהן א"כ הו"ל הרמב"ן
והריטב"א חולקים ואם נפשך לומר מר פאתריה ומר פאתריה מאן לימא לן אתריה דתנא
פמר או פמר אלא נדאי מחנורתא כדפרישנא ואין להק' לסברת הראב"ד ו"ל ממ"ד התם
בכתן' אמר ר"ה בריה דר"י אי פקח הוא מקשקש ליה בזוזי וכתב ליה שטרא ואמאי
כוליה האי לסנבייה עצה דלכתוב ליה ומשתעבדנא וכו' ולא לצטריוכו ליה תו זוזי אתריני
ולק"מ דר"ה תקנתא למאן דלא פתיב בשטריה הכי ונחיש ליה דילמא הדר ומחיל
מקשקש ליה בזוזי וזה פשוט אלא שאח"כ מצאתי להרשב"א ו"ל בתשו' החדשות ח"ג
סי' ד' שנשאל בזה והיטב חרה לו על השואל: וראיתי לבע"ה שער נ"א ח"ז שגם הוא
ו"ל הביא דברי הראב"ד ו"ל הנאמרים באמת ומה שטען עליו הרמב"ן פדבר האמור
והרב גד"ת ו"ל נתקשה בדברי הרא"ש הללו ות"ל שפכלל דבריו דברינו נאנו יד ענני
הכרחנו הדברים משטחיות דברי הראב"ד ו"ל פמדובר: (קמג) שטרות.

קי"ל המוכר שט"ח לחבירו ונחזר ומחלו מחול כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ו סכ"ג ע"ש מודעת
זאת כי בשנת תקמ"ה הייתי מתגורר בכפר נאבל מדבר באנפל לתפ"ץ וכל ספרי הקדש
ספרן של צדיקים לא היו אתי ולמדתי ענין זה איכפו השתא נשאני לבי לחזור על המקרא
ונראה אם נתפוננתי אל האמת או אם נתפוננתי לדעת גדולי ישראל אשמחה ואעלצה:
זה יצא ראשונה על מה שהקשו התוס' בכתובות דפ"ה דאיך יכול למפור החוב דבשלמה
כשיש ללנה קרקעות מוכר אותו שעבוד שיש לו על הקרקעות אבל כשאין ללנה פלום
מה מוכר לו עכ"ל מוכח דבדאית ליה קרקע ללנה שפיר מצי מזבין ולא ק"ל א"ה אמאי
מצי מחיל דאימור פינון דלית ליה קרקע אלא שעבוד בעלמא אמטו להכי שפיר מצי מחיל
דלאו מחילה היא אלא שעבוד גרידא ולפום האי ק' מאי מהדר ק"ל לפום מאי דמשנו
דמכי' שטרות לא הניא אלא מדרבנן דאמאי אצטריף קרא למעוטי שטרות מאונאה
דילמא קרא מיירי בדאית ליה ארעא ללנה דהניא מכירה מעלמא באותו שעבוד שיש לו
על הקרקעות והתוס' ברפ"ק דמציעא דף ה' ב' בד"ה אין נשבעין וכו' הקשו דמודה
במקצת אמאי נשבע פינון דהניא כפירת קרקעות ות' לחד ת' כשאין לו קרקע אפי'
משועבדים וכו' ע"ש ה"כ נימא דאצטריף קרא למעוטי שטרות מאונאה היינו אפילו
בדלית ליה ארעא ושפיר מוכר.

ושוב מצאתי להתוס' בפרק הזהב דף נ"ו ב' בד"ה יצאו שטרות וכו' שתי' פן משם ר"ח
ע"ש ואפתי לא אפרוק פינון דכל עיקר מטרין לא הוו למכירת שטרות אלא משום דיש
לו שעבוד על הקרקע א"כ למ"ל קרא יתירה למעוטי שטרות מאונאה דהא פבר אמעוט
קרקעות מאונאה ומ"ל קרקעות ומ"ל שעבודן דה"נ אמרי' התם ברפ"ק משום דהו"ל
שעבוד קרקעות ואין נתבעין על כפירת שעבוד קרקעות ופי' רש"י דקרקעות אמעוט

מתורת שבועה עכ"ל אלמא דדא ודא חדא היא ועוד ק' לדעת ר"ח דקנה מן התורה אם יש לו קרקעות א"כ מ"ט מצי מחיל פיו דקנייה אלימתא היא מ"הת והמתבונן בדברי התוס' דכתובות נראה דמעיקרא תרתי ק"ל דאיך יוכל למפור כשאין לו קרקע ואי מצי מוכר מ"ט מצי מחיל אלא דנקטו ברישא מלתיה דשמואל במוכר וכשתי דהוי מדרבנן פתבו והשתא נחא דמצי נמי מחיל ולא שני לו בין אית ליה ארעא ללית ליה ארעא פיו דלית ליה על הקרקעות של הלנה אלא שעבוד בעלמא לא אלים הך שעבוד למהוי בר הקנאה ולדעת ר"ח נהי דהקנאה מדאורייתא בדאית ליה ארעא הא מיהא שפיר מצי מחיל והתוס' פתבו בדרף קצרה ויש לדחות דלעולם אפילו מכר שטר דאורייתא יכול למחול וכדבעינו למימר קמן מיהו לדעת התוס' דס"ל בין בדאית ליה ארעא בין בדלית ליה אינו אלא מדרבנן אהא שפיר ק"ל ממאי דאצטרף קרא למעוטי מאונאה ולפי מה שדחו התוס' וס"ל דמכירת שטרות דאורייתא עכ"ל בדאית ארעא דהוי מדאורייתא אבל בדלית ליה ארעא לא הוי אלא מדרבנן ושמואל אפוליהו קאמר דמצי מחיל וכי אצטרף למעטינהו מאונאה בדאית ליה ארעא דקנינו מדאורייתא: שבת וראה להתוס' בפ' הספינה דף ע"ו ע"ב בד"ה.

קני וכו' אחר שהוכיחו דמכירת שטרות מדרבנן הדר ק"ל דאמאי לא קני מדאורייתא גם שעבוד הקרקע הפתוב בו דקרקע נקנה בכסף וכו' ואפי' בלא מסירת שט"ח יקנה עכ"ל והיינו בהיכא דאית ליה ארעא ללנה דאפילו למ"ד שעבודא לאו דאורייתא ה"מ היכא דלא שעבד בהדא אבל היכא דשעבד בהדא שפיר משמעבד מדאורייתא וכן מצאתי להרשב"א בחי' בפ"ק דקי' במ"ד לזף י"ג בד"ה מלנה הכתובה בתורה ע"ש וכמ"ש במקום אחר בס"ד ועוד דמריה דהאי דינא ר"פ ודעת ר"פ לא קי"ל אי סבר לה כמ"ד שעבודא דאורייתא או כמ"ד לאו דאורייתא ועיין בתוס' שלהי פ' ג"פ דקע"ו ע"א בד"ה גובה מן היורשים וכו' ולדעת הר"א ז"ל ס"ל כמ"ד לאו דאורייתא ע"ש משו"ה נקטי התוס' שעבוד הפתוב בו דבכ"הג לכ"ע קני הקרקע לשעבוד חובו פדכתי פלשם שאין יכול להקדישן פדמוכח בפ' כל שעה פיון שהקרקע אינו ברשותו פה אינו יכול להקנותו מן התורה עכ"ל.

והתם מייירי הקדישן גו זמניה דאפתי לא מטא זמן הפירעון וס"ל לרבא דאפתי לא אקנינהו דאי אתי לנה בזמניה ופרע ליה מסלק ליה מניה אבל בדמטא זמניה מודה רבא דשפיר מקדיש דברשותו קרינו ביה א"כ בדמטא זמניה מצי שפיר מוכר שטרו מן התורה דקרקעות המשועבדין לו קנינהו מדאורייתא ולהכי אצטרף קרא למעטינהו מאונאה ותו לפ"ד לאבני דאמר למפרע הוא גובה וכי מקדיש מלנה שפיר מקדיש דמפי מטא זמניה ולא פרעיה אגלאי מלתא דדידיה הוי ושפיר מקדיש ואי מכר לשטרין ומטא זמניה ולא פרעיה שפיר קני מדאורייתא ועוד בה אמאי לא קאמר תלמודא בפ' כ"ש התם בפלוגתא דאבני ורבא בפלוגתא דר"מ ורבנן קמפלגי דתניא ומייתי לה בפ' האיש מקדש דף מ"ז התקדשי בשט"ח שיש לי על אחרים ר"מ א מקודשת וחכ"א אינה מקודשת דר"מ למפרע הוא גובה ומההיא שעתא קמו ליה הנה קרקעות ברשותיה ושפיר מקדש בקניית שעבוד קרקעות ורבנן דאמרי אינה מקודשת ס"ל מכאן ולהבא הוא גובה ומשו"ה לא מצי מזבן לה להך שעבוד דהנה קרקעות שתתקדש בהם איברא דלפ"ז צ"ל דע"כ ל"פ אלא במקדש בשט"ח דאפתי לא מטא זמן הפירעון דמ"ס למפרע הוא גובה ומ"ס מכאן ולהבא

הוא גובה אָבֵל בְּמֵטָא זְמַנְיָהּ לַכ"ע מְקוֹדֶשׁ וּבְרִי' סְתָמָא מִתְנַיָא וְכַעַת רְאִיתִי לְהֵרֵב פְּרִישָׁה רִישׁ ס' ס"ו שֶׁכ' מְשֵׁם הִבְעֵה עַל הָא דְאָמְרִי מְלִי בְּמִלִּי לֹא נִקְנִין אַע"ג דְּסִתְּמִן קְשִׁטָּר שְׁעָבִיד קְרַקְעוֹת הוּא וְקְרַקְעוֹת אֵינָם מְלִי ס"ל דְּאִין אָדָם יְכוֹל לְהִקְנוֹת לְחִבְרִירֵי קְרַקְעוֹת הַמְשׁוֹנְעָבְדִים לוֹ דְּעַכְשָׁו אֵינָם שְׁלוֹ דְקִי"ל פְּרַבָּא דְב"ח מְפָאן וְלִהָבָא הוּא גוּבָה וְכו' עכ"ל וְכ"כ בְּסִמְ"ע שֶׁם וּלְפ"ד ו"ל לְאַבְיִי שְׁפִיר מְלִי נִקְנִים בְּמִלִּי פִינֵן דְּס"ל לְמַפְרַע הוּא גוּבָה וְלִרְבָּא נְמִי דְּנִקְא בְּדָלָא מְטָא זְמַנְיָהּ מְשׁוּם דְּאִתִּי לְוָה וּמְסַלֵּק לְמַלְוָה אָבֵל בְּתַר דְּמֵטָא זְמַנְיָהּ מֵאִי אִיפָּא לְמִימַר: שְׁבַתִּי וְרָאָה דְע"כ פְּלֹגְתָא דְאַבְיִי וְרַבָּא בְּשַׁעְבֵּד לוֹ נְכָסִיו שְׂאֵם לֹא יִפְרַעְנוּ לְזִמְנָן פ' יְגִבָּה חוּבוֹ מְאוֹתָם הַנְּכָסִים וְהַמְלִוָה הַקְדִּישׁ אוֹתָם הַנְּכָסִים הַמְשׁוֹנְעָבְדִים לוֹ בְּגוֹ זְמַנְיָהּ וְכִי מְטָא זְמַנְיָהּ מְצִי גְבִי מְאוֹתָם נְכָסִים דְּשַׁעְבֵּד לִיהּ וְס"ל לְרַבָּא פִינֵן דְּעַד יוֹמָא דְּמִשְׁתַּלְּיִם זְמַנְיָהּ הָוָה מְצִי לְסְלוּקִיָּה אֲשַׁתְּכַח דְּעַד הַשְּׁתָא לֹא הָוּ בְּרִשׁוּתִיָּה וְלֹא מְצִי מְקַדִּישׁ ה"נ פִּינֵן דְּלֹא מְצִי מְקַדִּישׁ לֹא מְצִי לְהִקְנוֹת דְּמְלִי בְּמִלִּי לֹא מְקַנּוּ וְאִי בְּדִמְטָא זְמַנְיָהּ אִי פְּרַעֲיָה לְוָה לְחַיִּי וְאִי לֹא הוּא מְגַבִּי לִיהּ אַרְעָא דְּמִשְׁתַּעְבְּדָא לִיהּ אֲלֵא דְלִפ"ז בְּשַׁטְרָא דְּמֵטָא.

זְמַנְיָהּ דְּאִתִּי לֹא אֲגַבִּיָּהּ מֵאִי דְּמִשְׁתַּעְבְּד לִיהּ מְצִי לְמַזְבֵּן לִיהּ אֲפִילוּ בְּכַתִּיבָה לְחוּד דְּהָא לֹא חָשִׁיב מְלִי בְּמִלִּי וְהָא דְתַנּוּן בְּפ"י דְּשַׁבְּעִיעִית הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְטָת אֶת הַמְלִוָה בֵּין בְּשַׁטְרָא בֵּין שְׂלֵא בְּשַׁטְרָא וְאִתְּמַר עֲלָה בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלְחַן דָּף ל"ז רַב וְשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תְּרַנְיָהּ בְּשַׁטְרָא שְׂיֵשׁ בּוֹ אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים וּפִירָשׁ"י שְׁשַׁעְבֵּד לוֹ קְרַקְעֵ.

שְׂלֵא בְּשַׁטְרָא וְשַׁטְרָא שְׂאִין בּוֹ אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים וְכ"ש מְלִוָה ע"פ דְּס"ל לֹא גְבִיּוּיִן דְּמוֹ הַנְּדָף קְרַקְעוֹת הַמְשׁוֹנְעָבְדִין לוֹ בְּחוּבוֹ וּר"י וְרִשְׁב"ל דְּאָמְרִי תְּרַנְיָהּ בְּשַׁטְרָא שְׂאִין בּוֹ אַחֲרֵיּוֹת. שְׂלֵא בְּשַׁטְרָא מְלִוָה ע"פ אָבֵל בְּשַׁטְרָא שְׂיֵשׁ בּוֹ אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים אֵינּוּ מְשַׁמְט וּפִירָשׁ"י דְּכַגְבוּי דְּמִי וְכְמִי שְׁהַקְרַקְעוֹת בְּחֻזְקַת הַמְלִוָה הֵם וּגְבוּיּוֹת מְמַשׁ וְאִין פָּאן חוּב עכ"ל וְנַחְזִי אֲנִן בְּמ"ע אִי בְּדִמְטָא זְמַנְיָהּ וּמְשׁו"ה קְאָמַר ר"י וְרִשְׁב"ל דְּאִינוּ מְשַׁמְט וְרַב וְשְׁמוּאֵל ס"ל אַע"ג דְּמֵטָא זְמַנְיָהּ וְלֹא פְּרַעֲיָה אִתִּי לֹא חָשִׁיב כְּגִבּוּי וּמְשׁו"ה מְשַׁמְט אוּ פְּלִיָּה לְדֶרֶךְ זֹו דְּבְדָלָא מְטָא זְמַנְיָהּ הוּא דְּפְלִיגִי וְס"ל לְר"י וְרִשְׁב"ל דְּאִפִּי"ה חָשִׁיב כְּגִבּוּי וְאִינוּ מְשַׁמְט אָבֵל פְּשָׁאִין בְּשַׁטְרָא אַח"ן מְשַׁמְט אַע"ג דְּהַשְּׁתָא לֹא מְטָא זְמַנְיָהּ וּבְפ"ק דְּמַכּוֹת לְחַד לִישְׁנָא סֹבֵר שְׁמוּאֵל דְּהַמְלִוָה חִבְרִירֵי לְעַשְׂרֵי שָׁנִים שְׁבִי מְשַׁמְטָת דְּסוּפּוֹ אִתִּי.

לִידִי לֹא יְגוּשׁ וְלֹא יִדְּף לִישְׁנָא אֵינּוּ מְשַׁמְט וּמוֹקְמִינֵן לְמִתְנַיָא דְּהֵתָם בְּמַלְוָה עַל הַמְשַׁכּוֹן: וּמַעֲתָה נּוֹבִין וְנִדּוֹן לְל"ק דְּס"ל לְשְׁמוּאֵל אַע"ג דְּלֹא מְטָא זְמַנְיָהּ מְשַׁמְטָת הֵינּוּ אֲפִילוּ בְּדִאִית לִיהּ אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים מְשׁוֹנְעָבְדִים לוֹ מְשַׁמְט דְּלֹא כְּגִבּוּיִים הֵם אֲצִלוּ אֲלֵא עַד דְּמֵטָא זְמַנְיָהּ וְלִכִּי מְטָא זְמַנְיָהּ פְּכָר שְׁמֵטוֹ הַשְּׁבִיעִית וְלִר"י וְרִשְׁב"ל נְהִי דְּמַצּוֹ סְבָרִי דְּשַׁבְּעִיעִית מְשַׁמְט אַע"ג דְּהַשְּׁתָא לֹא קְרִינֵן בֵּיהּ לֹא יְגוּשׁ וְכַשְׁמוּאֵל הָא מִיָּהָא ה"מ הִיכָא דְּלִית לִיהּ לְלִוָה נְכָסִים שְׁשַׁעְבְּדוּן לְב"ח אָבֵל הִיכָא דְּאִית לִיהּ אַח"ן אֵינּוּ מְשַׁמְט וְלֹא יִדְּף לִישְׁנָא דְּאִינוּ מְשַׁמְט דְּהַשְּׁתָא מִיָּהָא לִיתִּיהּ בְּלֹא יְגוּשׁ ע"כ דְּשְׁמוּאֵל דְּקְאָמַר א' מְלִוָה בַע"פ וְא' מְלִוָה בְּשַׁטְרָא וְאָף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים מְשַׁמְט בְּדִמְטָא זְמַנְיָהּ אָבֵל בְּדָלָא מְטָא זְמַנְיָהּ אִפִּי מְלִוָה בְּשַׁטְרָא אֵינּוּ מְשַׁמְט: וְאִתָּה דְּעֲלָף לָךְ דְּרַב וְשְׁמוּאֵל וּר"י וְרִשְׁב"ל אֲפִלְיָגוּ בְּשַׁלְּהִי גֵט פְּשׁוּט דְּלִר"וֹשׁ שְׁעָבִידָא לֹא דְּאִוְרִי' וְלִר"י וְרִשְׁב"ל שְׁעָבִידָא דְּאִוְרִי' וְהַשְּׁתָא ק' לַעֲנֵד לְר"י וְרִשְׁב"ל אִפִּי מְלִוָה ע"פ אֲמַאי מְשַׁמְט פִּינֵן דְּס"ל שְׁעָבִידָא

דאורייטא הרי כל קרקעותיו פקנוינן לו ומאי אולמיה דשטר ממלנה ע"פ ועו"ק לר"י ורשב"ל דשעבודא דאורייטא היכי משפחת לה שמיעה אי לאו בדלית ליה ארעא והתוס' שם בהשולח הק' לר"י ורשב"ל מקנס פשעמד בדין ואינו משמט אע"ג דגבי ממשעבדי ותו' דמ"מ אלים טפי פשיכתוב השעבוד בשטר עכ"ל ולקמיה אמר דר"י אמ"ל לר"א אע"ג דמתני' פנותיה דילמא ב"ש היא דאמרי שטר העומד ליגבות פגבוי דמי ואנן קי"ל כב"ה דלאו פגבוי דמי ולגבי שביעית בעי עד שיהיה גבוי דלא משמט ואע"ג דס"ל דשעבודא דאורייטא וכ"ש פשכתוב בשטר אחריות נכסים פיון דמחוסר גוביינא אנו קרינו ביה לא יגוש ומשו"ה איפא למימר דאינו משמט ולפי שאנו מדמין לא נעשה מעשה אע"ג דפסיק ותני דאינו משמט ולרב.

ושמואל פיון דקי"ל כב"ה דשטר העומד ליגבות לאו פגבוי דמיאע"ג דכתי' ליה אחריות נכסים משמט דמחוסר גוביינא דקרי' ביה לא יגוש וכ"ש מלנה ע"פ דלדידהו שעבודא לאו דאורייטא ול"ש לן בין הנה תרי לישני במימריה דשמואל בהה' דפ"ק דמכות וכדכתי' ואב"י ורבא מצו סברי דמשמט ומצו סברי דאינו משמט דהתם לענין לא יגוש כל כמה דמצי לגוש פיון דאכתי מחוסר גוביינא איפא למימר דס"ל משמט ואיפא למימר פיון דשעבד ליה נכסיה אלים טפי ולא קרינו ביה לא יגוש וכי פליגי בהקדוש מלנה גו זמניה ולכי מטא זמניה אגביה ה' נכסי הלנה והשתא מלנה קא מהדר ביה לאב"י חל למפרע ההקדוש דאגלאי מלתא דמעיקרא קני ליה ורבא ס' דמצי הדר ביה אע"ג דהשתא גבה אותו בחובו פיון דההיא שעמא לא קנינהו וכל כמה דלא קנינהו מלנה אפילו בדמטא זמניה מצי הדר ביה דלאו בזמן דקבע ליה תליא מלתא אלא מפי אגביה וקמו ליה ברשותיה דמלנה ומינה דאם.

מכר שט"ח שיש לו על חבירו על שעבוד הקרקעות דלנה ומטא זמניה ולא פרעיה ואגביה הנה קרקעות והשתא הדר ביה מוכר השט"ח איפא למימר דתליא בפלוגתא דאב"י ורבא דלאב"י דאמר למפרע הוא גובה אשתכח דמעיקרא קנינהו מלנה ושפיר מצי מזבין וכ"מ מדברי התוס' דפרק המוכר שם שכתבו כשם שאין להקדישן דקי"ל פרבא ה"נ למוכרו משמע דלאב"י דאמר למפרע שפיר מצי מזבין וכדכתי' לעיל ולרבא דאמר מכאן ולהבא הוא גובה אשתכח דלא קנינהו אלא השתא וכי מכר השט"ח על שעבוד הנה קרקעות הו"ל מוכר דבר שאינו שלו ובגמ' קאמר פי פליגי דזבין מלנה שניה נמי דזבין לשט"ח אלא דלגבי הקדשו תו לא מצי הדר ביה נזכה בחוב משו"ה פירש"י לא הקדיש החוב אלא הקרקעות אבל גבי שט"ח דזבניה איפא למימר דמצי הדר ביה פיון דלאו פגבוי דמי ומלי גינהו ומלי במלי לא מקנו וכמ"ש הבע"הת וכמ"ש ה' פרישה אלא דע"י כתי' ומסי' אמרינו דמהני לר"ח ומאן דעמיה מדאורייטא ולד' התוס' מדרבנן: עוד פתב הסמ"ע דנ"מ לדינא דאי מכירת שטרות מדאורייטא אפילו במוכר לגוי ע"ש ונהא דלא קאמר דנ"מ לענין קידושין פגון דהא קדשה במקר שטר שמוכר לה ונזרה וקבלה קידושין ממון בעין מהב' דאי מכירת שטרות מדאורייטא אין קידושי הב' חלין ואי מכירת שטרות מדרבנן א' מוציא וב' כונס ובפלוגתא דר"מ ורבנן במקדש בשטר שיש לו על אחרים וקאמר דכ"ע אית ליה דר' דאותיות נקנים וכו' ל"מ ד אין מכירת שטרות אלא מדרבנן היכי קתני מקודשת סתמא דמשמע אפילו קבלה קידושין מאחר תו לא תפסי בה קידושין: וראיתי למרן הב"י בא"ה ע"י כ"ח שכתב משם רבינו ירוחם במקדש במע"ג דאינה מקודשת

אֵלָא מְדַרְבְּנָן וּמְרָן ו"ל פְּתַב פִּינָן דְּרַבְּנָן תְּקִינוּ קִנְיָה זֵו הוּ"ל מְקַנְדָּשֵׁת מְדַאוּרֵייתָא ע"ש וְכַעַת אִין פְּלִי אֲנֻמְנוּתֵי אֲצִלִי לְהַתְּבוּנָן בְּשִׁרְשָׁן שֶׁל דְּבָרִים עַד חֲזַרְתִּי לְתוּנְס יע"א לְחַטּוֹ"ל אֲשֵׁנָה פ' זָה אִיהַ"ב ה' יִגְמֹר בְּעַדֵי כִי"ר: וְדַע שֶׁמֶשׁ"ל שֶׁהַתּוֹס' תְּרַתִּי ק"ל דְּבָאִין לֹו קַרְקַע מַה מוֹכֵר וְאִם הַמְּכָר קִנְיָם הֵיכִי מְצִי מְחִיל פֶּה מְצַאֲתִי לְשׁוֹן הָרָא"ש ו"ל בְּתוֹס' שָׁם וְתִי מִשָּׁם ר"ת ו"ל דְּאִינָה אֵלָא מְדַרְבְּנָן וְשֶׁהָרָא"ש ו"ל הַקְּשָׁה לֹו מְדַאֲצְטְרִיָּה קָרָא לְמַעוּטִינָהוּ מְאוּנָאָה וְשֶׁר"ת חֲזַר בּוֹ וְסָבַר דְּמְכִירַת שְׁטָרוֹת מְדַאוּרֵייתָא וְהָא וְהָא דְּמְצִי מְחִיל ה"ט דְּשִׁנֵי שְׁעֵבוּדִים יֵשׁ לֹו לְמַלְוָה עַל הַלְוָה אֶחָד שְׁעֵבוּד.

נְכָסִיו וְא' שְׁגוּפּוֹ מְשֻׁנְעָבֵד לֹו לְפָרוּעַ לֹו וְשְׁעֵבוּד נְכָסִיו יְכוּל הַמְּלוּה לְמַפְנֹר אֲבָל שְׁעֵבוּד הַגּוּף שֶׁל הַלְוָה אִין קִנְיָן נִתְפָּס עֲלָיו ע"ש בַּמ"ש בְּפִסְקִיו. וּמִש"ל.

מִשָּׁם הַתּוֹס' דְּרַפ"ק דְּמְצִיעָא דְלָא מִשְׁפַּחַת שְׁבוּעָה דְּמוּדָה בְּמַקְצַת אֵלָא בְּהִיכָא דְלִית לִיהָ אַרְעָא רְאִיתִי לְמַהְרָ"ם שִׁיף ו"ל בַּח' לְשָׁם שְׁפַתְבּ וְז"ל וְנ"ל מְכָאן סְתִירָה לְמַפ' מַה שְׁפֹת' בְּהַרְשָׁאָה וּמַקְנִין לֹו דַּא"ק וְכו' שְׁאִין לֶהּ אֲדָם וְכו' דְּאִי מְקַרִי מַה קַרְקַע שְׁלֹו לְעַנְיָן קַרְקַע ל"מ מוּדָה מְקַצַת עַכ"ל.

הַעֲנִין שֶׁהַתּוֹס' בְּפָרְק חֲזַקַת דָּף מ"ד ב' בַּד"ה דְלָא וְכו' אַמְאִי. דְּמִשְׁנֵי תַלְמוּדָא הֵתֵם דְלִית לִיהָ אַרְעָא פְתַב דְּמְכָאן תְּשׁוּבָה לְאוּמְרִים דְּמַה שְׁנִהְגוּ לְכַתּוּב בְּהַרְשָׁאוֹת וְנִתְתִי לֹו דַּא"ק אַע"ג דְלִית לִיהָ קַרְקַע מִשׁוּם דְּאִין לֶהּ אֲדָם מִיִּשְׂרָאֵל דְּאִין לֹו דַּא"ק בַּא"י דְּקַרְקַע אִינָה נִגְזַלַת עַכ"ל וְהַשְׁתָּא ק"ל לְהַרְבּ ו"ל דְּאִם אִיתָא דְחִשְׁבִיבֵי קַרְקַע הִנָּה דַּא"ק שְׁבַא"י לְקַנְיָן א"כ ה"נ לְמוּדָה מְקַצַת וְהַדְרָא קוּשְׁיָא לְדוּכְתָה דְּאִין נִשְׁבְּעִין עַל כְּפִירַת שְׁעֵבוּד קַרְקַעוֹת וְלַעֲנִי"ד גְּבַה טוּרָא בִּינְיָהוּ דְּבִשְׁלָמָא לְעַנְיָן לְקַנּוֹת עַל יְדֵי הִנָּה ד"א שְׁבַא"י מְצִי שְׁפִיר לְאִקְנוּיֵי דְכִינּוֹן דְּאִינָה נִגְזַלַת חֲשְׁבִינּוּ לְהוּ לְהָא מְלַתָּא כְּמִי שְׁיִשְׁנָן בְּיָדוֹ וּבְרִשׁוֹתוֹ אֲבָל לְהִיּוֹתוֹ לְב"ח לְגַבּוֹת בְּחוּבּוֹ לֹא סַא"ד דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָא בְּרִשׁוֹת גּוֹיִם קִינְיָמִי לְכֹן נִרְאָה דְקוּ הַרְבּ ו"ל מְאִידָה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' שָׁם בְּחֲזַקַת שְׁסוּמְכִין עַל דַּא"ק שֶׁל קְבוּרָה ע"ש דְּמְצִי לְמִיזְבֵּן לְהוּ אֵלָא שְׁכַנֵי מְשַׁפְּחָה מְפָקִי מִנְיָהוּ וְכִמוֹ שֶׁהָאַרְכָּתִי לְעִיל בְּמַע' אוֹת א' מְדִין אַגַב ד"א בַּס"ד: וְכַתְּבַ עוֹד הַרְבּ ו"ל הָאִיָּה מו' מַק' דוֹקָא שַׁא"ל קַרְקַע ב"ח וּמַעוּלָם לֹא שְׁמַעְנּוּ זֵה וְאִיזָה דִּינָן הַחוּקֵר אַחְרֵיהֶם וְאִי קִי"ל כַּמ"ד שְׁעֵבוּדָא לְאוּ דְּאוּרֵייתָא נִיחָא וְיֵשׁ מְחַלְוֹקַת בְּפוֹסְקִים וּמְצַאֲתִי אַח"כ שְׁנַעְשָׂה מַעְשָׂה זֹו לְמוֹהַר"ם בְּתִשׁוּ' בְּתוֹס' ג"פ עַכ"ל וּבְנֻדָּאֵי לֹא ק"ל אֵלָא לְמ"ד ש"דָּא וְלְדִינְיָה הַקְּרַחוֹ לְתַרְץ בְּדִלִית לִיהָ אַרְעָא אֲבָל לְמ"ד שְׁעֵבוּדָא לְאוּ דְּאוּרֵייתָא פְּשִׁיטָא דְלַק"מ וְאִהָא מְשִׁנֵי הַרְבּ שְׁפִיר דְּהַדִּינְיָם שְׁאִינָם חוּקֵרִים עַל זֵה מִשׁוּם דְּקִי"ל כַּמ"ד שְׁעֵבוּדָא לְאוּ דְּאוּרֵי"וּ וּמ"ש עוֹד עַל תְּשׁוּבַת מְהַר"ם שְׁנַעְשָׂה מַעְשָׂה וְכו' לֹא מְצַאֲתִיו: וְעַל מִש"ל בְּמַה שֶׁהַק' הַתּוֹס' לְמ"ד מְכִירַת שְׁטָרוֹת מְדַרְבְּנָן לְמַה לִי קָרָא לְמַעוּטִינָהוּ וְכו' כְּעַת מְצַאֲתִי לְהַרִיטְב"א ו"ל הוּבָא בְּמַקּוֹ שָׁם בְּפָרְק הַכּוֹתֵב שְׁכַתְּבַ וְיֵשׁ דוּחִין שְׁלָא בָּא הַפְּלֵל אֵלָא לְמַעוּטֵי קַרְקַעוֹת וְעַבְדִים וְדַנְקִטֵי בִּיהָ שְׁטָר אִינּוֹ אֵלָא מְדַרְבְּנָן וְקָרָא אֶסְמִכ' בְּעִלְמָא עַכ"ל וְכֹן מְצַאֲתִי לְהַר"ן ו"ל בְּפִירוּשׁ הַהֲלָכוֹת שָׁם שְׁכַתְּבַ כֹּן וּמְרָן בַּפ"י מְהֲלָכוֹת מְכִי דִין י"ב פְּתַב דְּהִיּוֹתֵר נְכוּן מ"ש הַר"ן תַּדַע שְׁכֹן הוּא דְּבַגְמָרָא מְרַבִּין שְׁכִירוֹת לְאוּנָאָה מְדַכְתִּיב מְמַכֵּר סְתָמָא וְלֹא פְתַב מְמַכֵּר לְעוֹלָם וְכַתְּבוּ שָׁם הַתּוֹס' דְּדוֹקָא גְּבִי אוּנָאָה הָוִי שְׁכִירוֹת כְּמַכֵּר מִשׁוּם יְתוּרָא דְּמַמְכֵּר אֲבָל לְשַׁאֵר דְּבָרִים לֹא הָוִי כְּמַכֵּר וְא"כ אִי מְמַעְטִינָן שְׁטָרוֹת לְאוּ מִיְתוּרָא דְּמַמְכֵּר מְמַעְטִינָן לְהוּ דְּהָא וְכו'

עכ"ל ולפ"ד ו"ל זוהי שְקִישָה בְדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' דְאִינְהוּ ו"ל פְּתָבוּ דְמִשְׁכַּחַת לָהּ אוֹנָאָה בְּשִׁטְרוֹת אַע"ג דְאִין מְכִירְתָן אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וּמִש"ה אֶצְטְרִיף קְרָא לְמַעוּטִינְהוּ מְאוּנָאָה וּכ"ש לְדַעַת ר"ח דס"ל דְמְכִירַת שְׁטְרוֹת נְמִי מְדַאוּרִייתָא מ"ה אֶצְטְרִיף שְׁפִיר לְמַעוּטִינְהוּ קְרָא מְאוּנָאָה א"כ מנ"ל לְרַבּוֹת אוֹנָאָה בְּשִׁכִּירוֹת דְלִיפָּא מְמָכְרַ יַתִּירָא וְע"ק דְכָל הָךְ שְׁקֵלָא וְטְרִינְיָא דר"ז וְאַבְיִי לָאו בְּיַתוּרָא דְקְרָא אֶלָּא דר"ז מְסַפֵּק"ל אִי מְמָכְרַ מִשְׁמַעוֹתוֹ מְמָכְרַ דְוָקָא וְלֹא שְׁכִירוֹת דְלָאו לְעוֹלָם הוּא וְלֹא הוּנְיָא פְּמָכְרַ או"ד שְׁכִירוֹת נְמִי בְּכָלִל מְמָכְרַ הוּא לְיוֹמִיָּה וְלֹא בְּעֵינָן מְמָכְרַ לְחֻלוּטִין דְוָקָא וְאַמ"ל אַבְיִי פִּינּוֹן דְלֹא פְּתִיב מְמָכְרַ לְעוֹלָם ש"מ דְשְׁכִירוֹת נְמִי מְפָלְלָא אֶתְיָנְיָא דְלְיוֹמִיָּה מְמָכְרַ הוּא וְעָלָה בְּדַעַתִּי לְוֹמַר דְמְכָרַ מְמָכְרַ קָא דְרָשִׁי דְהו"מ לְמַכְתָּב וְכִי תְמָכְרוּ מְכָרַ וּמְנִיָּה מְמַעֲטִינָן שְׁפִיר שְׁטְרוֹת דְאִין גּוֹפְן מְכָרַ וּכְתִיב מְמָכְרַ לְרַבּוֹת הַשְׁכִּירוֹת פִּינּוֹן דְלְיוֹמִיָּה מִיָּהָא מְכָרַ הָוִי וְאַבְיִי הַק' לִיָּה מִי פְּתִיב מְכָרַ דְמִשְׁמַע לְעוֹלָם ר"ל דְאִי הָוִה פְּתִיב מְכָרַ גְּרִידָא הָוִה מוֹקְמִינָן לָהּ לְמַעוּטִי שְׁטְרוֹת דְוָמְיָא דְמִיד לְמַעוּטִי קְרַקְעוֹת אֶבְל הַשְׁתָּא דְכְּתִיב מְמָכְרַ דְרָשִׁינָן שְׁפִיר לְרַבּוֹת כָּל מִינֵי מְמָכְרַ וְאַפִּילוּ שְׁכִירוֹת פִּינּוֹן דְלְיוֹמִיָּה מְמָכְרַ הוּא וְהָרַב מְהָרַם שִׁיף ו"ל הַנִּיחוּ בַצ"ע.

אח"כ מְצַאֲתִי לְהָרַב גַּד"ת ו"ל דָּף ש"ז ע"ד שְׁנַתְעוֹרַר בְּזָה וְלֹא בְדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' דְלַעִיל מְנִיָּה דס"ל דְשְׁטְרוֹת מְקָרָא יַתִּירָא מְמַעֲטִינָן לָהּ וּמְצַאֲתִי לְמו"ה ר' בס' זָרַע יִצְחָק שְׁכַתָּב מַעִין מֵאִי דְכְּתִיב בְּעֵינֵי דְלָאו וְלְכַתּוּב קְרָא לְעוֹלָם אֶלָּא דְאִיָּהּ ו"ל פִּי' דְמְכִי תְמָכְרוּ שְׁמַעִי ע"ע.

וְחִזִּיתִיָּה לְהַרְמ"ה ו"ל בְּשִׁיטְתוֹ לְפָרְק מִי שְׁמַת סִי פ"ג דְפְּשִׁיטָא לִיָּה בְּפִי דְהָךְ שְׁמַעְתָּא דְמְכִירַת שְׁטְרוֹת אִם אִיתָא דְהוּנְיָא דְאוּרִייתָא לֹא הָוִה מְצִי מְחִיל וּכְמ"ש הַתּוֹסֵ' בְּמ"ד לְדָף ע"ו וְהָדַר ק"ל מְדַאֶצְטְרִיף קְרָא לְמַעוּטִינְהוּ מְאוּנָאָה וּמִשְׁנֵי כִי אֶצְטְרִיף קְרָא בְּשִׁטְרַ פְּקֻדוֹן דְכִינּוֹן דְפְּקֻדוֹן כָּל הֵיכָא דְאִיתִיָּה בְּרִשׁוּתָא דְמֵאֲרִיָּה קָאִי וּמְצִי לְמַקְנֵי לִיָּה לְגוֹפִיָּה קִנְיָן גְּמוּרָא פִּי מְזַבִּין לִיָּה לְשִׁטְרָא נְמִי וְכַתָּב לִיָּה קִנֵּי לָךְ הוּא וְכָל זְכוּתָא דְאִית לִיָּה בֵּיָּה קִנֵּי לְשִׁטְרָא וְלְמִמוּנָא דְכְּתִיב בֵּיָּה כָּל הֵיכָא דְאִיתִיָּה קִנְיָן גְּמוּרָא וְשׁוּב אִין הַמּוֹכֵר יְכוּל לְמַחְוֹל וְכו' וְכִינּוֹן דְאִיפָּא אוֹנָאָה מְדַאוּרִייתָא הוּנְיָא מְכִירָה אֶצְטְרִיף קְרָא לְמַעוּטִי מְאוּנָאָה וְאַיְבַּעִית אִימָא אַפִּילוּ בְּשִׁט"ח וְכַגּוֹן דְאַמְחִיָּה מְלִנְהָ לְלוֹקְחָא גְּבִי לְנָה בְּמַע"ג דְקִנֵּי לְמִמוּנָא מְדַאוּרִייתָא וְאִינוּ יְכוּל לְמַחְוֹל וְכו' עכ"ל וּמ"ש אב"א בְּמַעַמ"ג דְקִנֵּי לִיָּה מְדַאוּרִייתָא וְכו' אַע"ג דְהַקְנָאת מַע"ג כְּהַלְכָתָא בְּלֹא טַעְמָא הֵינּוּ בְּדִלָּא נְקִיט שְׁטְרָא בִּידִיָּה אֶבְל מְכִי נְקִיט שְׁטְרָא בִּידִיָּה קִנֵּי מְדַאוּ' וּמֵאִי דְפְּשִׁיטָא לִיָּה לְהַרְמ"ה ו"ל דְאִינוּ יְכוּל לְמַחְוֹל פְּלִיגֵי בְּהַ רַבְּנוֹתָא וְלַקְמָן יַתְבָּאָר בַּס"ד: וְעַל מֵאִי דַק' לַעַנ"ד לְמַ"ד מְכִירַת שְׁטְרוֹת דְרַבְּנָן הֵיכִי תְנִי תְנָא בְּקִידוּשִׁין דָּף מ"ח הַמְקַדָּשׁ בְּשִׁטְרַ חוּב שְׁיִישׁ לוֹ עַל אַחֲרִים רַמ"א מְקַדָּשֶׁת וְחַכ"א וְכו' דְמִשְׁמַע מְקַדָּשֶׁת גְּמוּרָה וְתוּ לֹא תְפָסִי בְּהַ קִידוּשִׁין אַחֲרִים.

כָּעַת רְאִיתִי לְהַרְמָב"ן ו"ל בְּפָרְק הַסְפִּינָה בְּמ"ד לְדָף ע"ז שְׁנַתְעוֹרַר בְּזָה וְתִי מֵאִי מְקַדָּשֶׁת לְאַצְטְרוּכָה גִּיטָא וְאִם בָּא אַחַר וְקַדָּשָׁה חוֹשְׁשִׁין לְקִידוּשִׁין וְכו' עכ"ל וְעוֹד כְּתָב שֵׁם לְתַרְזַן לְדַעַת הָרִי"ף ו"ל דס"ל מְכִירַת שְׁטְרוֹת דְרַבְּנָן לְמ"ל קְרָא לְמַעוּטִינְהוּ מְאוּנָאָה וְתִי דְאַצְטְרִיף לְהֵיכָא דְגָבָה כְּבָר וְלֹא הָדַר בֵּיָּה וְע"ע שֵׁם וְכֵן מְצַאֲתִי לְהָרַב מוֹהֲרָאנ"ח בְּתִשׁוּ' ח"א סִי כ"ב שְׁכ"כ בְּפְּשִׁיטוֹת וְע"ע בְּהַג"מִי פ"ו מַה' מְכִירָה אוֹת ד' מַה שְׁתִּירְזַן עוֹד לָזָה.

והנה בדעת הרי"ף ז"ל הןשוו הרמב"ן ז"ל בחידושי פ"ק הספינה והרא"ש והר"ן והנמק"י וה"ה דס"ל דמכירת שטרות מדרבנן וכן העיד רבינו יונה ז"ל בעליוותיו במ"ד ל"ד קמ"ז שדברי הגאון הרי"ף מוכיחין דמכירת שטרות מדרבנן עכ"ל ויפה דן מוהרשד"ם בח"מ סימן ק"ב דט"ס נפל בדברי רבינו ירוחם שכתב דהרי"ף ז"ל ס"ל דמכירת שטרות מדאורייתא וצ"ל ר"ת ע"ש דלעולם רבינו ירוחם תופס שיטת רבו הרא"ש ז"ל והרא"ש ז"ל בפסקיו ותשובו' כ' שדעת הרי"ף ז"ל דמכ"ש מדרבנן והש"ף ז"ל נטה דעתו מדעת פל הגי רבנותא והשיא דעת הרי"ף ז"ל כמ"ד מכ"ש דאורייתא ושעיקר הקו"מ ט"ט מצי מחיל לא ק"ל לרבנותא ולהרי"ף ז"ל רפשוטא להו מ"ש הרא"ש והר"ן ועיקר מאי דק"ל אמאי בנתנו במתנת ש"מ אינו יכול למחול ע"ש: ואתה תחזק לשון הגאון פ"ץ בס' שערי צדק בש"ג מ"ח ע"ד סימן ג' וז"ל והלקתא המוכר שט"ח לחבירו וחסר ומחלו מחול דאמ"ל מוכר השטר לרוקח חזיתי בחושבני ועיניתי דלא פש לי על מרי שטרא ואחילתיה לנתיה ואפילו בן מוכר יכול למימר בן ומחיל וכו' וכי מזבן ליה שטרא דוקא דכתב ליה וכו' וכל שעבודא וכו' וא"נ יתביה לשט"ח דידיה מתנת פריא קני ליה ודוקא דכתב ליה וכו' אבל נדאי מקניא נהליה במתנת שכ"מ אע"ג דלא תפסיה קנייה בצנואה בעלמ' וכו' ואין היורש יכול למחול וכו' וטעמא סתמיה דשכ"מ דייק ונהדר יתיב וכו' עכ"ל עין רואה שפ"ל עיקרו לא בא הגאון ז"ל אלא אעיקרא דמלתיה דשמואל דאם מחלו מחול וקא יתיב טעמא דדייק בחושבנאי וכו' ונהדר מפרש דינא דשמואל גופיה דאמר ואפילו יורש ונהדר מפרש עיקר מילתיה דשמואל פיצד היא ההקנאה ונהדר מפרש מאי דאית' עלה ומודה שמואל שאם נתנו במתנת שכ"מ שא"י למחול וטעמא טעים דשכ"מ מידק דייק וכו' והרי"ף השיג עליו ממה שפירשו רבנותא שאם נתנו במתנת ש"מ אינו יכול למחול דקאי אש"מ גופיה ולא איורש דידיה ודוקא אהא מהדר לפרושי דאיורש קאי דוקא אבל הש"מ נדאי מצי מחיל אמנם לשון הבע"ה ז"ל בפ"ש נ"א חלק ו' ס' א' שכתב ופירש הרי"ף ז"ל בהלכות דה"ט שפכריא הוא יורשו מחיל ובש"מ הוא מחיל ואין יורשו מחיל משום דחזינו למקצת רבנותא וכו' וכל דברי הרי"ף הגאונים באמת מטין הדברים לדעת ש"ף דהיינו דק"ל ויש לדחות באשר ירדוף הקורא ומה שהכריח הש"ף מלשון הרי"ף ז"ל דאצטריף לטעמא דכמאן דמטיא לידיה דמקבל וכמו שהאריך אחר מה יענה פי צדיק דהרמב"ם ז"ל קרי בחיל דמכירת שטרות אינה אלא מדרבנן ובפרק יו"ד מה זכיה דין ב' כתב להאי טעמא ע"ש ואין להאריך והרמ"ה ז"ל בחי' בפרק מ"ש ס' פ"ג מסכים דמכירת שטרות מדרבנן ע"ש מהו סוגיא דמיתו מינה התוס' ושאר רבנותא ורבינו יונה בעליוותיו שם הביא ס' זו בשם יש למידין מפאן וכו' והק' לסברא זו ומצד דמדאורייתא הויא ותרי שעבורין נינהו וכו' ומהו דפרק הנהב ע"ש והראב"ד לדעת הר"ם ז"ל בפ"ו מהלכות מכירה שם בסו"ד דס"ל כמ"ד דאורייתא: ואחרי כותבי פל זה מצאתי לראב"ן הובא בפרדכי בפ"ק דסנהדרין ס' תר"פ שכתב דטעמא דמצי מחיל משום דאמ"ל דייקנא בחושבנאי וכו' והו"ל כמודה שאינו חייב לו אבל בלאו ה"ט לא מצי מחיל ע"ש וזה נעלם מעיני הרש"ך דתלי זייגיה דה"ט דאצטריף לטעמא דדייקנא בחושבנאי משום דק"ל אמאי אם נתנו במתנת שכ"מ אינו יכול למחול אבל ממאי דמלי מחיל לא ק"ל דפשיטא להו מאי דכתב הרא"ש והר"ן ז"ל ע"ש: (קמד) שטרות.

קי"ל פֿשמואל דאָמר המוכר שט"ח לתבירו וחסור ומחלו מחול פדאיתא בכמה דוכתי בגמרא ובפ"ב דקידושין דף מ"ז בעי למימר תלמודא דתליא בפלוגתא דר"מ ורבנן ע"ש והיא הלכה. פסוקה מפל הפוסקים כמ"ש בטוש"ע סי' ס"ו סכ"ג וטעמא דיכול למחול אפליגו בה רבנותא ז"ל: ובשנת שמר"ה נפשי לפ"ק הייתי בפפר נאבל מדבר הוות לתפ"ץ עמדתי על ענגן זה ואין פלי אפנותי בידי והנה בעת"ה רציתי לעמוד על שורשן של דברים כפי קוצר השג יד עני אני ע"כ אמרתי יצא עת"ק: משנה א' ודי"ן וקרי"ף פתב ז"ל וחסונו למקצת רבנותא דאמרי ה"ט דמצי מחיל משום דיכול לומ' טעיתי בחשבונאי ולא פש לי גביה מידי עכ"ל וק"ל לענ"ד דכי אמר מוכר נמי הכי מי מהימן דהו"ל מודה במקום שחב לאחרים דלכי מודה מפסיד הלוקח ובהדיא אמרינן בפ"ב דכתובות די"ט מלנה שאמר שטר זה שיש בידי שטר אמנה הוא אם הוא חייב לאחרני לא מהימן דהו"ל מודה במקום שחב לאחרים הן אמת דאפליגו רבנותא דאיפא מ"ד דאינו משלם מוכר ללוקח אלא מה שקבל ממנו ולא כל מאי דכתיב בשטרא ואיפא מ"ד דמשלם ליה כל מאי דכתיב ביה בשטרא ואיפא למימר דהני רבנותא ס"ל דמשלם כל דמי השטר וא"כ אינו חב לאחרים בהודאתו דהדר לוקח ושקיל כל דמי שטרא מהמוכר וזה לך האות דר"ח ז"ל ס"ל פדעת הני רבנותא כמ"ש הר"ן ז"ל שם ור"ח גופיה הוא מפת הסוכרים דמשלם כל דמי השטר כמ"ש הנמק"י ז"ל בשמו בספ"ק דמציעא גבי מצא שובר דכתבה האשה לבעלה ע"ש.

אפתי לא אפרוק דזמנין משפחת לה דהמוכר לית ליה מגרמיה פלוס והלנה שפוי בנכסי והו"ל חב לאחרים ועיין בהר"ן ז"ל שם ולקמן יתבאר. ותו איפא למידק מהא דאמרינן ברפ"ק דגיטין די"ד הנהו גנאי דעבוד חושבנא בהדי הדדי פש ה' אסתירי זוזי גבי חד מנייהו אמ"ל ינהינהו ניהליה למארי ארעא באפי מארי ארעא וקנו מניה לסוף עבד חושבנא בין דידיה לנפשיה ולא פש גביה ולא מידי וכו' אמ"ל קנין בטעות וחוזר וכתבו התוס' משם ר"ח שהיו בע"ד מודים לו או הנה הדבר ידוע בעדות ברורה וכו' עכ"ל וכ"כ הר"ף ז"ל שם משם רבנותא דטעמא תריצא הוא ע"ש א"כ היאך נהימניה במאי דאמר עיניתי בחשבונאי ולא פש גביה ועו"ק פיון דמצי למימר טעיתי בחשבונאי ומהימן א"כ מאי מהני ליה לפקח דמקשקש ליה בזוזי הא אפתי מצי למימר מלנה עיניתי בחשבונאי ובשלמא לאידך טעמא דכתבו רבנותא א"נ דמספק"ל מלתא אי פריע אי לא פריע איפא למימר פיון דהלנה כתב ליה שטרא ללוקח ש"מ דליפא שום ספקא דנדאי לא פריע הוא אלא לטעמא דטעיתי בחשבונאי כי כתב ליה לנה שטרא מאי הוי פיון דלאו בדידיה דלנה תליא מלתא אלא במלנה דקאמר טעיתי בחשכו' ותו ק"ט דכיון דטעמא דמצי מחיל משום דאמר טעיתי בחשבונאי א"כ אגלאי מלתא דלית ליה גביה דלנה ולא מידי וא"כ הו"ל מוכר בטעות הוא ולא לחייב ליה מוכר ללוקח אלא מאי דיהיב ליה וכבר נתבאר דר"ח ז"ל סבר לה מר דמשלם ליה כל דמי שטריה ועוד בה מאי קאמר עלה למאן דדאין דינא דגרמי משלם ליה דמי שטרא מעליא ולמאן דלא דאין דינא דגרמי לא משלם ליה אלא ניירא ואמאי פיון דאפתי מצי אמ"ל ניירא הוא דזבנית לך דאין זה מתקבל ועו"ק ממאי דאמרי' התם רפרם אגביה ביה פשורא לצלמי ר"ל מהיפה שבנכסיו וע"כ מדין מזיק הוא דגובה מן העידיה ולדבריהם ז"ל פיון דהמקח בטל קמו להו הנה זוזי גביה דמוכר בתורת הלואה ואינו משלם לו אלא פשאר חוב דעלמא וע"ק מהו עובדא דקריבי' דר"ן

דאספּה עצה דתיזיל ותיחול לכתן' דאמה וכו' דמה שייך טענת טעיתי בַּחֲשׁבוֹנֵי אִיפּא
לגבי כתו' דלא ניתנה ליגבות מחיים וְלֹא טַעַמָּא דמספק"ל דִּילְמָא פְּרִיעָה הִיא אִם לֹא
שְׁנַאמַר דִּילְמָא אַתְּפֹסָה צָרְרִי וְדוֹחַק.

והרי"ף ו"ל כתב עלה דמהו עובדא איפא למפרד להנה רבנותא ומשמע דרבנותא דטעמא
דמודה שמואל שאם נתנו במתנת ש"מ אינו יכול למחול הש"מ משום דלא יכול למימר
עיינותי בַּחֲשׁבוֹנֵי וכו' דסתמיה דש"מ מידק דייק ונהיב עכ"ל איפא למידק נהי דסתמיה
דש"מ מידק דייק הא מיהא ה"מ בסתמא אכל אי הדר ואמר טעיתי בַּחֲשׁבוֹנֵי אמאי לא
מהימן מי עדיף סתמיה מפירושיה: והרי"ף ו"ל הק' ע"ד ו"ל דאי איתיה לה"ט אפילו
המכנסת ש"ח לבעלה הות יכולה למחול ומדלא יכלה למחול ש"מ דליתיה לה"ט עכ"ל
לא הבינותי דאינהו מפרשי דהא דקאמר עלה מפני שידו פינה ר"ל וכבר אית ליה לבעל
זכותא בגניה דההוא שטררא והו"ל הודאתה במקום שח"ל ולא מהנייא ובשלא לא לגבי
לוקח הא מצי גבי שפיר כל דמי שטררה מהמוכר אבל אשה לגבי בעלה מאי אית ליה
למעבד אמטו להכי קאמר מודה שמואל במכנסת ש"ח לבעלה דאינה יכולה לומר טעיתי
בחש' וכו': עוד הק' הרי"ף על דברי ו"ל ש"מ גופיה אמאי אינו יכול למחול הא קי"ל
בש"מ דכל שאלו עמד חוזר חוזר במתנתו ואע"ג דסתמיה מידק דייק ונהדר ינהיב עכ"ל
ולענ"ד ס"ל לרבנותא דלא דמי נהי דבמתנה אמרי' מידק דייק ומדעתיה קנהיב מדעם
דיליה ומדעתיה נמי קהדר ביה אבל הקא בנותן ש"ח דאית ליה גבי אחרני סתמיה
מידק דייק בַּחֲשׁבוֹנֵי ואפתי חייב ליה ושטר מעליא הוא למגבייה מ"ה פי הדר ואמר
טעיתי בחש' וכו' לא מהימן ואה"נ אי בעי למהדר ביה מהמתנה בש"ח היכא דאם עמד
חוזר ודאי דמצי הדר ביה אלא דלמחול ללנה בטענת טעיתי בַּחֲשׁבוֹנֵי וכו' ולא מצי הדר
דסתמיה דש"מ דמידק דייק ונהדר ינהיב: עוד כתב הרי"ף ו"ל אלא ודאי ה"ט פריכא הוא
דש"מ מצי למחול והא דאמר שמואל שאם נתנו במתנת ש"מ א"י למחול לאו אש"מ
גופיה קיימינן אלא אירוש קיימי' עכ"ל ובהא פליגי רבנותא ס"ל דש"מ אינו יכול למחול
והרי"ף ס"ל דיכול למחול ובירוש דעלמא כ"ע מודו דמצי מחיל לדעת רבנותא פי אמ'
דייקנא בחש' ואשכחנא דלא פש לי גבי לנה ולא מידי וילדעת הרי"ף ו"ל משום דמכירת
שטרות דרבנן אפתי חשי' שטררא ברשות מלנה ומאן דאיתי מחמתיה למחול אלא היכא
דנתנו מוריש כמת' ש"מ אין היורש יכול למחול דעשאוה פשל תורה: עוד כתב ומה"ט
אין היורש יכול למחול משום דמתנת ש"מ עשאוה כמתנה דאורייתא וכו' ובהדיא אמ'
וכו' אמר ר"ן מתנת ש"מ מדרבנן וכו' ואקשינן ומי אמר"ן הכי אא"ב דאורייתא וכו'
ופריק וכו' ועשאוה פשל תורה וכו' עכ"ל גם התוס' הביאו ראיה זו דמכ"ש דרבנן וכתבו
שיש לדחות ע"ע אלא דאינהו ו"ל ס"ל נמי פדעת הרי"ף דאירוש קאי ולא אש"מ גופיה
וילדעת רבנותא נראה לפרש אא"ב מתנת ש"מ דאורייתא ונכה המקבל מדאורייתא תו
לא מצי מרע לחזקה דסתמא ש"מ מידק דייק ונהיב אא"ב דרבנן לא אלמוה רבנן פולי
האי דתו לא מצי למימר הדרנא ודייקנא בַּחֲשׁבוֹנֵי ולא פש לי גביה ושפיר מצי לאורועי
סתמא דשכ"מ מידק דייק כנלע"ד ליישב דעת רבנותא דפשיטא להו דמכ"ש דאורייתא
דאצטריף קרא למעוטינהו מאונאה וק"ל א"ה פיון דגנייה לשט"ח מדאורייתא היכי תו
מצי מחיל ופירשו משום דטעין מוכר עיינותי בַּחֲשׁבוֹנֵי ולא פש לי גביה ולא מידי ונתוס'
שם כתבו ויש לדחות דלעולם אפילו הני מכירת שטרות דאורייתא יכול למחול עכ"ל

וּדְבָרֵיהֶם הִלְלוּ פֶה־לְכֶתָא בְּלֹא טַעְמָא וּבִתְחִלַּת דְּבָרֵיהֶם פְּתָבוּ דָּאֵי הֵוָה מְכָר שְׁטָרוֹת מְדָאוּרֵיִתָּא אַמַּאי מוֹחֵל עַכ"ל מוֹכַח דְּפִשְׁי לְהוּ כָּל דְּהוּי מְכָר מְדָאוּרֵיִתָּא לֹא מְצִי מְחִיל וְהִשְׁתָּא פְּשִׁיטָא לְהוּ אִיפְכָּא וְהָרָא"ש וְהָר"ן וְז"ל כ' טַעְמָא דְשִׁנֵּי שְׁעָבוּדִין יֵשׁ לְמַלְנָה עַל הַלְוָה וְלִקְסָן יִתְבָּאָר ע"כ מִהֶעֱתֵק: וְכַעַת מְצָאֵתִי בְּמָקוֹ' בְּפָרְק הַפּוֹתֵב דַּק"ל לְרַבְּנוֹתָא וְהוּא פִי' ר"ח בֵּין לְמֵאן ד"ד דְּגַרְמֵי וּבֵין לְמֵאן דְּלֹא ד"ד דְּגַרְמֵי פְּדֻכְתִּי' בְּעִנְיֹתֵינִי עַלִּין לְבִי וַיְגַל גַּם הֵרֵב גַּד"ת וְז"ל שְׁעָר נ"א רִישׁ ח"ו הַקְּשָׁה לְמֵאן דְּלֹא דָּאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי ע"ש וְהָא דְּלֹא ק"ל נְמִי לְמֵאן דְּדָאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי אַמַּאי מְשַׁלֵּם דְּמֵי כּוֹלִיָּה שְׁטָרָא מְשׁוּם דִּהִבַּע"ה תּוֹשֵׁם סִי' ו' פֶּסֶק כַּמ"ד דְּלֹא מְשַׁלֵּם לִיהָ אֶלָּא מֵאִי דִּיֵּהִיב לִיהָ ע"ש וְאַנְן בְּדִינָן ק"ל שְׁפִיר דַּר"ח אַדְר"ח וְכַדְכ' בְּעִנְיֹתֵינִי: וְיֵמָּה שֶׁכ' עוֹד בְּמִקְוֵבָצָת דְּטַעְמָא דְּמְצִי מְחִיל מְשׁוּם דְּמְצִי אָמַר דִּיִּקְנָא בַּחֲשׁ' אוֹ פְּרִיעָא הוּא וְלֹא דְקִטְעִין הֵכִי ע"ש.

בְּאַמַּת שְׁפָדָּ עֲלָה בְּדַעְתִּי הַקְּלוּשָׁה לְסַלֵּק מְעַלְיָהֶם תְּמִיּהָת הָרִי"ף וְז"ל דַּא"כ מֵאִי וּמְחִלוֹ דְקִאָמַר וְשָׂאָר פְּרָכֵי וַיֵּשׁ סִיּוּעַ לְזָה מַמ"ש דִּיכּוֹל לְמִימַר וְכו' ר"ל מַגּוֹ דִּיכּוֹל לְמִימַר עֵינְיָתִי וְכו' וְהָדָרִי בִּי שְׁבַסְפָּר שְׁעָרֵי צְדָק מִתְּשׁוּ' הַגְּאוּנִים שְׁעָר ג' ח"ד סִימָן ג' פֶּתַח מְשֵׁם כ"ב צְמַח גְּאוּן וְז"ל וְהִלְכְתָּא הַמוֹכֵר שֵׁט"ח לְחַבְרֵירוֹ וּמְחִלוֹ מְחוּל דַּאמ"ל מוֹחֵל הַשְּׁטָר לְלוֹקַח חֲזִיטִי בְּחֻשְׁבוּנֵי בּוּנֵי וְעֵינְיָתִי וְלֹא פֶּשׁ לִי גִבְיָה וְלֹא מִיֵּדִי וְאַחִילְתִּיָּה לְנִתְיָה וְאַפִּילוּ בֶן הַמוֹכֵר יְכִיל לְמִימַר וּמְחִיל עַכ"ל מְפִנְרֵשׁ יוֹצֵא דְמִימַר אָמַר הֵכִי וְלֹא מְשׁוּם דִּיכִיל לְמִימַר חֲזִיטִי בְּחֻשְׁבוּנֵי וְכו' מְצִי מְחִיל וְע"ק דָּאִי בְּטַעֵן פְּרִיעָא הוּא לֹא מְשַׁלֵּם לִיהָ דְּמֵי מַה שְׁלַקַּח הֵימְנוּ דְמְכִירָה בְּטַעוֹת הַוָּאִי אֶבֶל אִי מְחִיל לִיהָ מְשַׁלֵּם כָּל דְּמֵי שְׁטָרָא וְעוֹד מְפִשׁוּרָא לְצַלְמֵי מַדִּין מִזִּיק וְהֵיכִי מְהִימָן לְמִימַר דִּיִּקְנָא בְּמִיֵּדִי דְפְרִיעַ דְּבַמְחִיל קָא מְשַׁתְּרֵשִׁי לִיהָ זוּזֵי מֵאִי דְבִינֵי בִינֵי פְּדֻכְתִּי': וְכַתֵּב עוֹד בְּמִקְוֵבָצָת אֶבֶל הַפִּירוּשׁ עֲדִינָן אֵינּוּ נְכוּן תַּק"ל בְּמָקוֹם שֵׁח"ל מִי מְהִימָן הָרִי אָמַר שְׁטָר אֶמְנָה אֵינּוּ נְאָמָן וְכוּן כְּשֵׁאֲמ' פְּרוּעַ הוּא אֶבֶל הַשְׁתָּא דַּקִּי"ל דָּאִי חֲזָר וּמְחִלוֹ מְחוּל אֶפְשָׁר דָּאִי אָמַר פְּרוּעַ נְאָמָן אֶבֶל לְמַתְלֵי הָא בְּהָא לֹא עַכ"ל וְלָשׁוֹן מְגוֹמְגָם קֶצֶת וְע"ש בְּמָקוֹ' לְדָף י"ג שְׁהַרְבֵּה דִיעוֹת פֶּתַח בְּזָה אִם נְאָמָן לוֹמַר פְּרוּעַ בֵּינּוּ דְלֹא קָא מְרַע לְשְׁטָרָא וְסַתֵּם שְׁטָרָא לְגוֹבְיָנָא קְאֵים וְנִקְיֵט שְׁטָרָא בִּידִיָּה מְשׁוּם פְּשִׁיטֵי דְשֵׁט' עַש"ב וְכ"ה בְּבַע"ה תּוֹשֵׁם ח"ב ע"ש מַה שְׁהָאָרִיף בְּזָה וּמֵאִי דַּק' לַעֲנֵ"ד וְשָׁכַן מְצָאֵתִי בְּמָקוֹ' וְבַה' גַּד"ת לְמֵאן דְּלֹא דָּאֵין דִּינָא דְּגַרְמֵי לִית לִיהָ אֶלָּא דְמֵי נִיִּירָא דְכִינּוּן דְמוֹכֵר קִאָמַר לֹא פֶּשׁ לִי גִבְיָה מִיֵּדִי הוּ"ל מְקַח טַעוֹת וְגוֹבָה מַה שְׁנַתֵּן וְרַשִׁי"י וְז"ל פִּירֵשׁ כְּלו' אוֹמַר שְׁלֹא מְכָר אֶלָּא הַנִּיִּיר וְהָרִי הוּא בְּיָדָּ עַכ"ל וְהַדְּבָר ק' דְּמֵי אִיפְכָּא מֵאן דְּזַבִּין נִיִּירָא בְּמִנְהָ אֶלָּא ר"ל בֵּינּוּ דְמִדִּינָא דְּגַרְמֵי לֹא מְחַיִּיב אֶלָּא דְמֵי נִיִּירָא מִיָּהָא מְחַיִּיב דְּמִזִּיק מְמוֹן מְשֵׁם הוּא אֶבֶל לְדַעַת רַבְּנוֹתָא ק"ט בֵּינּוּ דָּאֵין פֶּאֶן מְקַח כָּלֵל שְׁלִימֵי מְעַלְיָא בְּעֵי לְשִׁלּוּמֵי לִיהָ דְהוּ"ל הֵנָּה זוּזֵי בְּהַלְוָאָה גִּבְיָה וְכַדְכִּי'.

וְנִרְאָה שְׁגָם דַּעַת רַבִּינוּ הַאִי גְּאוּן וְז"ל דְּמְכִירַת שְׁטָרוֹת דְּאוּרֵי' שְׁמַצָּאֵתִי לוֹ תְּשׁוּבָה בְּסַפָּר שְׁעָרֵי צְדָק שְׁעָר ו' ח"א סִי' י"ט שְׁנַשְׂאָל בְּרַאוּבֵן שְׁמַכֵּר לְשִׁמְעוֹן חֲפִץ אֶחָד בְּחֻמְשִׁים זוּז וְאֶחָד נוֹדַע לְמוֹכֵר שְׁאוֹתוֹ חֲפִץ שְׁנֵה מֵאָה זוּז וְנִשְׂאָל לְחַכְמִים וְאִמ"ל שְׁהִדִּין עֲמוֹ וְעַמֵּד לוֹי וְקִנְאוֹ מְמַנּוּ בְּמֵאָה זוּז וְקִבֵּל בְּקִנְיָן שְׁמַכֵּר לוֹ אוֹתוֹ חֲפִץ שְׁבִיד הַלוֹקַח הָא' וְכַשְׁשִׁמַּע הַלוֹקַח הָא' עַמֵּד וְנִתְפָּשֵׁר עִם הַמוֹכֵר וְאִמ"ל לְלוֹקַח הַב' כְּבָר מְחַלְתִּי לוֹ עַל הָאוּנָאָה וְפֶסֶק שְׁהִדִּין עֲמוֹ מְדָאָמַר שְׁמוּאֵל הַמוֹכֵר שֵׁט"ח לְחַבְרֵירוֹ וְחֲזָר וּמְחִלוֹ מְחוּל ע"ש וְהָרִי בְּנִדּוֹן הֵזָה הַקְּנָאָה הָוּא שְׁפִיר מְדָאוּרֵיִתָּא בַּק"ס וְאֵעִפ"כ פֶּסֶק וְתַנִּי דִּיכּוֹל לְמַחְלוֹ

מהה' דשמואל וא"א דמכירת שטרות אינה אלא מדרבנן היכי יליף מינה דשאני התם דכינן דלא הוי מכירתן אלא מדרבנן אמטו להכי מצי אכל התוס' ושאר פוסקים ז"ל דס"ל מדרבנן דמה"ט הוא דמצי מחיל אבל בגדון הגאון ז"ל שהיא קנויה לו בק"ס מדאורייתא היכי מצי מחיל ועיין בתשו' ה' המבי"ט ז"ל ח"א סי' כ"ג והכנ"הג ז"ל לשם אות ז"ן בהג"הט אלא ודאי דס"ל להגאון דמכירת השטרות מדאורייתא וטעמא דמצי מחיל אפ"ש דס"ל פדעת הנה רבנותא.

אלא שמצאתי להגאון ז"ל בתשו' אחרת סי' ט"ו דקא יהיב טעמא דמוכר שט"ח לחבירו ונזר ומחלו אינו משלם לו אלא אותם הדמים שנתן כדקי"ל המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו דיש לו מעות ויש לו שבח וכו' משום דמעיקרא זביני ריעא הוא דידעי אינון דמבעי ליה לשנויי שטרא ולמכתביה בשמיה וכיין דלא עביד הכי דין הוא שישול מעותיו שנתן בשטר עכ"ל גם הרא"ש והטור שם ס"ל"א הביאו תשובה זו משם רב שרירא גאון ז"ל בשנינו קצת ע"ש ומדמהדר לאשפוחי טעמא למה דאינו משלם לו אלא אותם הדמים שנתן ואם איתא ת"ל כיין דנפק דק ואשפח דלא פש ליה לגביה ולא מידי אשפחחו הנהו זויי דזביני בהלואה לגביה ולא מצי למיהב ליה טפי ממאי דשקיל מניה דמחזי כמאן דשקיל מניה רביתא אלא שאני תמיה דמאי ק"ל מהה' דמוכר שדה ונמצאת שאינה שלו דיש לו מעות ויש לו שבח דאדרבה שמואל גופיה פליג עלה וס' מעות יש לו שבח אין לו וטעמיה דשמואל כיין דלית ליה קרקע מחזי כרבית ופירש"י ז"ל הואיל ואין קרקע זו שלו נמצא שאין פאן מוכר והמעות מלנה אצלו וכשמשלם יותר ממה שנטל מחזי כרבית כדאיתא בפ"ק דמציעא דף י"ד ע"ש אלקמא ס"ל לשמואל כל שהמכר בטל אי שקיל טפי ממאי דיהיב מחזי כרבית כיין דקמו ליה ברשותיה כמלנה ומ"ש רבנותא סתמא דש"מ מידק דייק ונהדר יהיב לדוגמא בעלקמא נקטוה דבפ' מ"ש דקמ"ח ב' אהא דאמר"ן ש"מ שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם כמחלק וכו' ודילמא עיוני קא מעיין ונהדר יהיב ומשני סתמיה דש"מ מידק דייק ונהדר יהיב ע"כ והיינו למידק למי רצה יתן ולמי מרבה ולמעט אבל למימרא דמידק דייק בחוש' ואתבריר ליה דלא פרעיה ואפי' כי הדר ואמר קים לי בגנאי דלא פש לי גביה ולא מידי הדבר קשה וכדכת' לעיל ועיין לה' מוהרי"קו ז"ל שןרש ס"ה ומ"ש עליו ה' גד"ת ז"ל שער כ"ח ח"ה סימן ב' באורו ואין פאן מקום להאריה: (קמה) שטר.

מעשה בא בפנינו שהחר"א קטן ז"ל הן בעודנו חי הוציא שטר על ראובן שכתוב בו שחייב לו כל אשר ימצא בפנקס החר"א הנז' בקש"מ והענין לפי שהיה מוכר לו סחורות ופורע לו קצת ואח"כ קונה ממנו סחורות אחרות ופורע לו ג"כ קצת וכעד"ז וכעת נפל הפרש ביניהם שראובן טוען שפרע לו ממ"ש בפנקסו והחר"א טוען שכתב חייב עצמו בכל אשר ימצא פתוב בפנקסו.

ואמרתי נחזי אנון אי מצי טריף ממשעבדי בהאי שטרא או לא נראה פשוט דלא חשיב שטר גמור לגבות בו ממשעבדי כי לא פורש בו סכום החיוב ועיקר סמיכתו על הפנקס אין בו פדאי לגבות בו מהמשועבדים וכבר כתב הרמב"ן ז"ל בס' המלחמות בסו"פ ג"פ אהא דתנן התם הוציא עליו כת"י גובה מב"ח וכו' וכת' עלה הרי"ף ז"ל דאי טעין לנה

פּרעפּטי מְהימֵן וְטעמ' טעִים הָרַמְבַּ"ן ז"ל דְּכִינּוֹן דְּאִינוּ גּוֹבֵה מִמְשַׁעֲבָדֵי לָא מְצִי אַמ"ל א"ה
שְׁטַרְךָ בִּידֵי מַאי בְּעֵי ע"ש וּמִינָה לנ"ד.

שו"ר לְהַרְבּ מוהריב"ל בח"ג סי' נ"ה שְׁנֹשְׂאֵל בְּזָה שְׁטַעֲן הַלְוָה שְׁיֵשׁ לִי בְּכָלֵל הַסֵּף
שְׁלֵשִׁים פְּרָחִים רַבִּית וְהַמְלִנָּה מְכַחֵשׁ מִיִּתֵי ס"ס שְׁמָא הֶלְכָה כַּמ"ד בַּכְּת"י אִינוּ נֶאֱמָן
לוֹמַר פְּרַעְפֵּי וְשְׁמָא ה' כְּמֵאן דְּאָמַר דְּטַעֲנַת רַבִּית אִינָה טַעֲנָה וְעוֹד בָּהּ מְלִשׁוֹן טְוִפְיָנָא
דְּכַתְּבַב בְּשְׁטַר ע"ש מְפָלֵל דְּבָרָיו לְמַדְנוּ שְׁפָל שְׁלֵא נַעֲשֶׂה בְּכָל אֵלֶּה נֶאֱמָן לְוָה לוֹמַר פְּרַעְפֵּי
וְעִיָּן לַהֲכַנְ"הַג סי' ס"ט אֹת י"ג וי"ד בַּהֲג"הַט: (קמו) שְׁטַר בָּא מַעֲשֶׂה לְפָנֵינוּ בְּאֶחָד
שְׁהוֹצִיא שְׁטַר מִתְּנָה וְכַתּוּב בּוֹ הוּוּ עָלֵי עֵדִים וְקָנוּ מִמְּנֵי בַקֵּשׁ מ וְכַתְּבוּ וְחַתְּמוּ וְתָנוּ בְּיַד
פ' וְכו' וּבְסוֹף הַשְּׁטַר לֹא נִכְתַּב וְקָנִינוּ מִיַּד פ' וְכו' וְהַכְּשָׁרְנוּהָ מִמ"ש מוהריב"ל דְּחֻזְקַת
שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְאֲשַׁתְּמוּטִי הוּא דְקָא מְשַׁתְּמִיט מְנִיָּה לְכַתְּוֹב פֶּן כַּמ"ש הַכַּנְ"הַג סי'
מ"ג אֹת כ"א בַּהֲג"הַט וְעִיָּן בַּסַּמ"ע רִישׁ סִימָן מ"ד וְבַה' פְּנֵי מִשְׁעָה ז"ל ח"ב סִימָן צ"א
וְה' זָרַע אֲבָרָהֶם חֶלֶק ח"מ סי' ו' דַּע"ז וְע"ע שְׁם בְּשֵׁ"ף סי' מ"ד וְע"ע בְּתוֹס' דַּפ' ג"פ
דַּקֵּס"א וּבְפָנֵי רַשְׁב"ם ז"ל גְּבִי מַאי דְאָמְרִי הָתָם צָרִיף לְחַזוֹר מְעַנְיָנוּ שְׁל שְׁטַר וּבְתוֹס'
וּבְמִקְוֵצָת וְחִידוּשֵׁי הַרַמ"ה ז"ל שְׁם וְעִיָּן לַהֲכַנְ"הַג ז"ל א"ה ע סי' מ"ב אֹת צ"ז בַּהֲגַהֲב"י
מ"ש מִשְׁם ה' מוהר"י אֶלְבֵּלִידָא ז"ל: (קמו) שְׁטַרוֹת.

רְאוּבוֹן הַלְוָה מְנָה לְשַׁמְעוֹן בְּפָנֵי עַד אֶחָד וְקָבַע לוֹ זְמַן לְפָרְעוֹנוֹ וְקָבַל מִיַּד הָעֵד הַהוּא ק"ס
וְכַתְּבַב עָלָיו שְׁטַר וְחַתְּמֵם הָעֵד בְּזַמְנוֹ בְּיוֹם פ' וְאַחַר ה' יָמִים הַזְּמִין עַד אַחַר וְקָבַל מִמְּנֵי ק"ס
וְהָרָאָה לְעַד הַב' הַשְּׁטַר הַפְּתוּב וְחַתְּמֵם עָלָיו וְכִשְׁבָּאוּ לְפָנֵי לַהֲתַדְּיָן נִגְלָה אֵלַי הָעִנְיָן מִתּוֹךְ
דְּבַרְיָהֶם שְׁפָךְ הָיָה מַעֲשֶׂה וְהַזְּמַנִּי לְעֵדִים וְכֵן הִגִּידוּ לִי שְׁפָךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה וְאָמַת הוּא כִּי
בְּתוֹם לְבַבְּם וּבְנִקְיוֹן כְּפָם עָשׂוּ זֹאת אֲלֵא שְׁלִפֵי הָאָמַת הו"ל שְׁטַר מְוִקְדָּם דְּחִיָּשִׁינּוּ דִּילְמָא
אֲתִי לְמַטְרַף מְזַמֵּן הָא' וְקִי"ל דְּאַרְף מְזַמֵּן הַמְּאֻחָר אִינוּ טוֹרַף מְשׁוּם גְּזִירָה דִּילְמָא אֲתִי
לְמַטְרַף מְזַמֵּן הָרַאשׁוֹן אֲלֵא דַּמְבַּנ"ח מִיָּהָ גְּבִי פִּינּוֹן דְּלֹאוּ בְּמִזִּיד עֶבֶד כְּמִבְּנָאָר כ"ז
בַּטּוֹש"ע סי' מ"ג וּבְנִדְאֵי דְשְׁטַר בַּע"א אִינוּ טוֹרַף מִמְשַׁעֲבָדֵי: שׁוּב בָּא מַעֲשֶׂה לִידֵי בְּהַפָּךְ
שְׁהַשְּׁטַר לֹא נִכְתַּב עַד שְׁנַזְרָמָן לוֹ הָעֵד הַב' וְהָעֵד ב' שְׁהוּא קָבַל הַק"ס מִיָּדוֹ וְכַתְּבַב הַשְּׁטַר
מְזַמֵּן הַשְּׁנִי וְחַתְּמֵם בּוֹ וְהָעֵד בַּא' חַתְּמֵם ג"כ בְּשְׁטַר מְזַמֵּן הַפְּתוּב בְּשְׁטַר שְׁזַמְנוֹ מְאֻחָר וּבְנִדְאֵי
דְּכָשֵׁר הוּא: (קמו) שְׁכָחָה.

נִמְצָא פְּתוּב. אֲצִלֵי גִינְרָסָא דִּינְקוּתָא וְרִאִיתִי לְעַמּוּד בְּטַעֲנַת שְׁכַחְתִּי אִי חֲשִׁיבָא אֲוֹנָס אִו
פְּשִׁיעָה וְנ"מ טוֹבָא לְעַנְיָן דִּינָא וּבְפָרְק אֵלּוּ מְצִיאוֹת דָּף ל"ה אָמַר הַהוּא גְּבָרָא דְאַפְקִיד
גְּבִי חֲבָרִיָּה וְכו' אַמ"ל ר"ן זִיל שְׁלִים כֹּל לֹא יִדְעָנָא פְּשִׁיעוּתָא הִיא ע"ש וְהִיא מְוִסְפַּמַת
מְפָל הַפּוֹסְקִי לָךְ נָא רָאָה וְכֵן מִמַּאי דְאָמְרִי פ"ב דְּבִיצָה דִּי"ז הַהוּא סְמָא דְהָוָה יְתִיב
קַמְיָה דְשְׁמוּאֵל אֲשַׁכְּחִיָּה דְהָוָה עֲצִיב אַמ"ל אַמַּאי עֲצִיבָתָא אַמ"ל דְּלֹא אוֹתְבִית עִירוּבֵי
תְּבַשְׁלִין וְכו' לְשָׁנָה וְכו' אַמ"ל פּוֹשַׁע אֶתְּ לַכ"ע שְׁרִי לְדִידָךְ אָסִיר ע"ש בְּפִירִש"י וְהָרַז"ה
וְהָרַז"ן בְּפִי הַהֶלְכוֹת וּבְמִקוֹ לְשֵׁם אָמְנָם צ"ד מַאי שְׁנָא שְׁנָה רֹאשׁוֹנָה מְשֻׁנָּה שְׁנָה וְלִקְמוֹן
יְתַבָּאָר בַּס"ד: וְנִמְבַּט עִינֵי לְמִקוֹר מִיָּם חַיִּים בְּכַנְיִסְתוֹ שְׁכַתְּבַב בְּזָה דְּבָרִים נְגִדִים סַתְרָא"י
נִינְהוּ דְבַא"ח סי' שִׁי"ח אֹת הַג"הַט שְׁכַתְּבַב מִשְׁם מְהַר"ם מִינְץ ז"ל.

דְּהַשְׁכָּחָה שׁוּגַג מְקַרֵי ע"ש וּבַח"מ סי' אָךְ"ץ בַּהֲג"הַט אֹת ה' פְּתַב מִשְׁם הָרַב מְקוֹר בְּרוּף
סִימָן נ"ב וּמְטִי בָּהּ מִשְׁם מוהרש"ך ז"ל דְּהַשְׁכָּחָה אֲוֹנָס הִיא וְלֹא פְּשִׁיעָה ע"ש וְלְשֵׁם

בהגהב"י אות י"ו פתב משם הרב משפט צדק ח"א סי' ל"ג במי שהניח התיבה פתוחה ושכח לסגור אותה דמקרי פושע ע"ש נכעת ספרים אלו אינם בנמצא אפנו להתבונן בהם מחלוקת זו על מה אדניה הטבעו ע"כ נמצא פתוב אצלי ואחר עבור זמן רב משלשים שנה זכיתי לקנותם: וראיתי למטה"ם מינץ ז"ל שנשאל על דבר יעקב ששלח לראובן לשפור לי שלים לשרתו אדהכי והכי אינרע לו אונס ליעקב שאינו לוקח משרת וראובן ידע מזה האונס ושכח והשפיר את שמעון על זה פתב הרב ז"ל דשכחה הוי שוגג ולא פשיעה מדאמרי' מרי' בפ' פיצד דף כ"ו דגבי נזיקין ריבה הפתוב לחייב שוגג כמזיד ואונס פרצון אבל לא לענגן ד' דברים ואמ"ר היתה אכן מונחת בחיקו הפיר בה ושכחה ועמד ונפלה לענגן נזיקין חייב דהא מרבינן לחייב שוגג כמזיד ולענגן ד' דברים פטור ופירש"י ז"ל אע"ג דהפיר בה הנייא שכחה שוגג ולא פשיעה ש"מ דאי לא הריבוי אפי' מנזק פטור עכ"ל ואי ק"ל דא"כ הו"ל סוגיית דפרק המפקיד ודפרק פיצד פלג"ן בהדיניהו דהתם בפ' המפקיד קרי בחיל כל לא ידענא פשיעוּתא היא והכא איצטריף ריבויא לרבוני נזק ובד' דברים פטור דליכא ריבויא דלא מקרי פושע והרמב"ם בפ"א מה' חובל דין ט"ו פסק להך דרבא ובפ"ד מה' שאלה דין ז פסק להך דר"ן.

ע"כ נלע"ד לחלק בין הנושאים דשאני שומר פינן דקבל עליה נטירותא מאי דיהבו לגביה מילתא דרמיא עליה למיהב דעת' היכא אותבינהו בינהו לאהדורי פקדונא למאריה אמטו להכי אמרי' כל לא ידענא פשיעוּתא היא פי דרמיא עליה למנדע פי תבע ליה מאריה דפקדונא משא"כ גבי אכן בחיקו אע"ג דהפיר בה פינן דלאו לנטירותא קיימא אלא למלתיה הוא דאנחה לא רמיא עליה מלתא למנדע אמטו להכי בכ"הג שכחה שוגג הניא ולא פשיעה ונדון הרב מלתא דלא רמיא עליה למידכר לההוא אונס דאיתנס יעקב בע"ה ולפ"ז במלתא דרמיא עליה למנדע כגון גבי פקדונא לאהדורי למאריה שכחה הניא פשיעה אבל במידי דלא רמיא עליה למיקם בידיעתו שכחה הניא שוגג: והרב מקור ברור ז"ל שאול נשאל במי שמשפן אצל חבירו חפצים ומפללם שלשלת זהב והניחם בארז וקשבא להחזיר המשכון לבעליו לא מצאה ולא ידע אם נאבדה מהארז או לפעמים שהוצרך להוציא חפציו מהארז הוציאה ושכח להחזירה בארז וכתב ע"ז בנדף ע"ד ע"א וז"ל אלא דאיכא לעיוני הואיל והנפקד אינו יודע אם הוציאה לחוץ א"כ אינו יכול ליטבע שלא פשע וכו' והרי כתב הבע"ה ז"ל דכל ש שומר שאינו יכול ליטבע שלא פשע חייב לשלם והביא ראיה מהרא"ש ז"ל ונהדר ק"ל להרב ז"ל על הבע"ה דאמאי לא הביא תלמוד ערוף הוא בידינו דקאמ' כל לא ידענא פשיעוּתא היא ומש' דטעמא הוא משום שאינו יכול ליטבע שלא פשע הואיל ואינו זוכר אנה הניחו אינו יכול ליטבע שלא פשע דדילמא פשע והניחו במקום שאינו משתמר ומשו"ה חייב עכ"ל.

דעת שפתי ברור מללו דאם ברור לו שלא פשע בשמירתו אף אם נשכח אנוס הוא וישבע במה שיכול לידע אלא מפנין שאינו זוכר אנה הניחו אינו יכול ליטבע שלא פשע והשכחה הוכח תוכיח דדילמא פשע והניחו במקום שאינו משתמר.

ואהמ"ר שאין זו שיטת ההלכה אלא אפילו ישבע שהניחו במקום המשתמר אלא שאינו זוכר אנה הניחו נק' פושע ומה"ט חייביה רב נחמן. שוב מצאתי הדבר מפו' בשם הריטב"א פי באה במקוּבצת לשם ז"ל כל לא ידענא פשיעוּתא היא אפי' אמר יודע אני

שְׁהַנְחִיתִים בְּמָקוֹם הַמְשֻׁתָּמַר אֲלֵא שְׂאִינִי זֹכֵר מְקוֹמָם דֹּאֲפִי"ה חֲשִׁי פְּשִׁיעוֹן כִּי הִי"ל לְהַנִּיחֵם בְּמָקוֹם שְׂיִנְתָּנוּ לוֹ כְּשִׁיתְּבַעֵם מִמֶּנּוּ עַכ"ל וְכֵן נִרְאֶה שֶׁהִיא דַעַת מְרֹן ז"ל בִּשְׁ"ע סִימָן קפ"ה ס"ט דְּפָסֵק בְּנוֹתָן כְּלִי לְפָרְסוֹר לְמִשְׁפָּנָם לוֹ וְאִמ' אִינִי יוֹדֵעַ אֲצֵל מִי הַשְּׁפָנִתִים פְּשִׁיעוֹתָא הִיא וְחִיֵּיב לְשֵׁלֵם עַכ"ל וּבְנוֹדָא דְהַמְמַשְׁפָּן וּמְלִנָּה עַל הַמְשֻׁפּוֹן מְקוֹם הַמְשֻׁתָּמַר הוּא וְאִפִּי"ה חֲשִׁיב פְּשִׁיעוֹתָא וְהָרִי"ף ז"ל מְאַרְיָה דְהָאִי דִינָא מְהֵךְ דְר"ן דְּכָל לָא יִדְעָנָא פְּשִׁיעוֹתָא הִיא כִּמ"ש הָרִיטְב"א ז"ל בְּסִיּוּם דְּכָרְיוּ שָׁם וּמָה שְׁהָאַרְיָה עוֹד ה' מְקוֹר בְּרוּךְ ז"ל בְּעֵינֵן בְּרִיא בְּחִיּוּבָא וְסָפֵק בְּחֻזְרָה ע"ש וְכָבֵר עֲמֻדָתִי ע"ז בִּמ"א בִּס"ד וְכַעַת רְאִיתִי לֵה' דְּבַר מִשָּׁה ח"ב סי' פ"ו שְׁעָמַד בְּדְבָרֵי הַת"ה דְּשֶׁבִיא הָרַב ז"ל וְהַמּוֹרֵם בְּדְבָרֵי ה' מְקוֹר בְּרוּךְ בְּעֵינֵן הַשְּׂכָחָה שֶׁהִיא אֲנוֹס וְלֹא פְּשִׁיעָה וְשִׁכ"כ ה' מוֹהֲרֵשׁ"ךְ בְּשִׁנְיֹת סִי' ק"ה ע"ש בְּסוּף ע"ב וּלְפִיּוֹם מֵאִי דְכָתִיב מִשָּׁם הָרִיטְב"א אַח"ה אֵין הַדְּבָר כֵּן: וְהָרַב מְשַׁפֵּט צָדֵק ז"ל שָׁם בַּח"א סִימָן ל"ג נִשְׂאֵל בְּשׁוֹכַח לְסִגְנָר הָאֲרָגֹז וְנֶאֱבַד מִמֶּנּוּ וְהַשִּׁיב דְּהוּי פְּשִׁיעוֹתָא דְנוֹגְמָא לְמ"ד פֶּל לָא יִדְעָנָא פְּשִׁיעוֹתָא הִיא א"כ הָרִי הֵתָם מְאַחַר שְׁשֻׁכַח הִיכָא הַנִּיחֵם וְחֲשִׁיב לִיה פְּשִׁיעוֹתָא וְכו' עַכ"ל.

מ"ש דְּנוֹגְמָת לְמֵאִי דְאֲמַרִּינָן וְכו' אִינוּ מְדוּקָדֵק הֵתָם דְּהַנִּיחוּ בְּמָקוֹם הַמְשֻׁתָּמַר אִפִּי"ה כִּי אָמַר לָא יִדְעָנָא הִיכָן אוֹתְבִינְהוּ חֲשִׁיב פְּשִׁי כ"ש בְּהַנִּיחַ הָאֲרָגֹז פְּתוּחַ דְהו"ל שְׂאִינֹו מְשֻׁתָּמַר וְכֵן מְהֵךְ דְּמִיִּתִי דְשִׁנִּים שֶׁהִפְקִידוּ אֲצֵל אֶחָד זֶה מְנָה וְזֶה מְאִתִּים וְכָל א' אוֹמַר שְׁלִי הַמְאִתִּים דְחִיֵּיב לְשֵׁלֵם לְכָל אֶחָד מְאִתִּים דְהו"ל לְמִיִּדֵק מִי הוּא בַעַל הַמְאִתִּים וְמִי הוּא בַעַל הַמְאָה הָרִי דְהַגֵּם דִּי"ל שְׁדִיִּיק אֲלֵא שְׁשֻׁכַח עַכ"ז נִקְרָא פּוֹשַׁע וְחִיֵּיב עַכ"ל וְהַרְמַב"ם ז"ל בִּפ"ד מַה' שְׂאֵלָה דִּין ד' כְּתִב וְז"ל שְׁהָרִי הוּא פּוֹשַׁע שְׁהִיָּה לוֹ לְכַתּוּב שָׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל כִּיס שְׁלוֹ עַכ"ל.

וְהַעֲתִיקוּ מְרֹן בִּשְׁ"ע רִי"סִי ש' ע"ש גַּם הָרַב בַּע"ה ת"ס ט"ל ח"ב סי' א' כְּתִב וְז"ל וּפְרִיָּךְ רָבָא הָא דְקַתְנִי שְׁמַפְסִיד מְנָה מְשֻׁלוֹ מְשׁוּם פְּשִׁיעוֹתָא דִּילֵיה דְהו"ל לְמַכְתָּב שְׁמִיָּה דְמַפְקִיד גְּבִי מְמוֹנָא כִּי הִיכִי דְלָא לְחַלִּיף לִיה עַכ"ל וְכ"כ הָרַשְׁב"א ז"ל הוּבָא בְּמִקְוֵי וּלפ"ז אֵין רְאִיָּה לוֹמַר דִּי"ל שְׁדִיִּיק אֲלֵא שְׁשֻׁכַח וְכו' דְפְשִׁיעוֹתָא הִיא בְּמָה שְׁלֹא כְּתִב שָׁם כָּל אֶחָד עַל כִּיסוֹ וְלֹא שְׁדִיִּיק וְאִח"כ שְׁכַח וְעֵינֵן בְּתַשׁוּ' ה' שְׁעַר אֲפָרִים ז"ל סי' כ"ח מ"ש הָרַב בְּנוֹ וְכַעַת נִדְפְּסוּ תַשׁוּ' הָרַב בְּנֵי אֶהָרֹן ז"ל וּבְסִי' ל"ז עֲמַד בְּחֻקִּירָה זֹו אִי שְׂכָחָה חֲשִׁי אֲנוֹס אוֹ פְּשִׁיעָה וְעֵינֵן בְּמוֹר"ם ז"ל סי' קכ"א וְכו' סִמ"ע ז"ל שָׁם וְכו' דְּבַר מִשָּׁה ז"ל סי' פ"ב: (קַמַּט) שְׁטָרוֹת.

שְׁטָר הַשְּׁוֹת' לֹא שְׁיָיָךְ לְמַטְעֵן בְּיָה שְׁטָר אֲמָנָה הוּא עֵינֵן לְמוֹהֲרֵשׁ"ךְ ח"א סי' ח' וְע"ע לֵה' מְשֻׁאֵת מִשָּׁה ח"ג ח"מ סי' ו' וְאֵין לוֹ דִּין שְׁטָר לְגַבּוֹת בּוֹ מְשֻׁשְׁעָבְדֵי אֲפִילוּ בְּמַת שְׁמִכְר וְנִתְּן אַחַר שְׁנוֹדֵעַ הַהֶפְסֵד וְעֵינֵן לְהַכְנִי"ה סִימָן קע"ו בַּהַג"ה ט אוֹת ל"ג וְע"ע בְּתַשׁוּ' הָרַב מְשֻׁאֵת מִשָּׁה שָׁם וְעֵינֵן לְעֵיל בְּדִינֵי שְׁוֹתְפוֹת סִי' תכ"ח בִּס"ד: (קָן) שְׁטָרוֹת הַמְנַהֵג הַפְּשׁוּט שְׁכָל הַשְּׁטָרוֹת שְׁכּוֹתְבִים הַסּוֹפְרֵי הַנִּיָּיר כְּפוּל לְב' דְּפִין אִם יֵצֵא לְפָנֵינוּ שְׁטָר שְׂאִין בּוֹ אֲלֵא דָף א' וְהַדָּף הָאֲחַר לִיתוּהִי אֵין לְחֹוֹשׁ לְשִׁמָּה הֵנָּה כְּתִיב בְּיָה תְּבָרָא אֲלֵא שְׂאִם אֵינְרַע שְׁהִלְנָה טוֹעֵן שְׁפָרַע מְקַצְתוֹ וּבְפָנָיו נִכְתָּב לְאַחֲרֵי הַשְּׁטָר אֲלֵא שְׁלֹא דְקִדֵּק הַדָּק הֵיטֵב כִּי הוּא לֹא כְּתִב אֲלֵא עַל דָּף הָאֲחַר וְזֶה הִנֵּה מַעֲשֵׂה וְנִחְזַק הַדְּבָר חִיקוֹר דִּין וְנִתְאַמְתּוּ דְבָרֵי הַלְוָה וְהוֹדָה הַמְלִוָּה וְלֹא בּוֹשׁ אִי לְזֹאת כְּשֶׁהַשְּׁטָר עוֹמֵד בְּעֵינֵנוּ וְנִקְרַע מִמֶּנּוּ הַדָּף הָאֲחַר

והוא יוצא נגד היוֹרְשִׁים מְצוּה על הַדְּיִין לְתוֹר לְדָרוֹשׁ וְלַחְקוֹר כְּדַבְעֵי לִיָּה לְמַעַבְד
וּלְהוֹצִיא לְאוֹר דִּין אֲמַת לְאֲמַתוֹ אֲמַתוֹ וְעֵינָיו לֵה' בֵּית דָּוִד סִי' י' מֵהַסְפָּר: (קנא) שְׁטָרוֹת.

רְאוּבֵן הוֹצִיא שֵׁט"ח עַל יְתָמִי שְׁמַעוֹן וְשֹׁאֲבֵיהֶם חֲזִיב לֹו מָנָה וְנִמְצָא טְלָאי ע"ג הַשְּׁטָר
מֵאֲחוּרָיו וְטַעְנוּ הַיְתוּמִים דִּילְמָא פְּרַע אֲבִיהֶם מְקַצְתוֹ אוּ פְּלוּ וְנִכְתַּב ע"ג א"נ נִקְרַע בְּקַרְע
ב"ד אוּ תִבְרָא הִנֵּה פְתִיב עֲלֵיהֶּ וְע"י הַטְּלָאי ה'ן נִסְתַּר מִחֲמַלְתוֹ וְרְאוּבֵן יִשִּׁיב אֲמָרָיו לֹא זֶה
וְלֹא זֹאת רַק שֵׁע"י הַלִּיחָה נִתְמַסְמָס עֲשֵׂה לֹו עֶזֶר כְּנִגְדוֹ לְמַעַן יַעֲמוּד יָמִים רַבִּים.

שׁוֹרֵת הַדִּין כָּל כ"הג מְלִמָּא דְרַמְיָא עַל הַב"ד לְהַחֲמִיץ אֶת הַדִּין וְלִרְבוֹת בְּחֻקֵּי רִוֹת וּלְהַבִּיט
בְּמָקוֹם קַרְע ב"ד אִם רָשׁוּם הַקַּרְע עֲדִינָיו נִרְאָה חו"ש לְעֵין אוּ אִם אֲפָשָׁר לְהַסִּיר הַטְּלָאי
וּלְדַקְדַּק בּוֹ אִם יֵשׁ גָּרֵר אוּ מְחַק אֲחוּרֵי הַשְּׁטָר וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה וְהַנְּכוּן שְׁקוּדָם שְׁיַעֲשֵׂה
הַטְּלָאי יַעֲמוּד עֲלָיו ב' עֲדִים הָמָּה יִבִּיטוּ יִרְאוּ שְׁהַנְּיָר.

חֶלֶק וְאַחַר שְׁיַעֲשֵׂה הַטְּלָאי כּוֹתְבִים ע"ג הַטְּלָאי וְיַעֲדוּ שְׁרָאוּ הַנְּיָר שֶׁהוּא חֶלֶק וְאֲחוּז"ר
מְצָאֵתִי תִשׁוּ' שְׁלִימָה לְהַרְדָּב"ז ו"ל בְּחֻדְשׁוֹת סִי' תִשְׁמ"ח שְׁנַשְׁאֵל עַל נְדוֹן כְּזֶה מִמֶּשׁ וְצָדָד
צָדִי צָדָדִין וְהַעֲלָה דְלָא מַגְבִּי' בִּיָּה מִיְתָמִי אֲבָל אִם הִיָּה אֲבִיהֶם קֵיִים יֵשׁ צָדָדִין לְהַכְשִׁיר
תְּלִי"ת: (קנב) שְׁטָרוֹת.

מִי שְׁקִנָּה מְטַלְטְלֵי מְחַבְרֵי וְלֹא הָוּוּ לִיָּה זִוְי לְלוֹקַח וְכַתֵּב עֲלָיו שֵׁט"ח עַל דְּמֵי אוֹתָם
הַמְטַלְטְלִים טְלִים נִרְאָה דְאִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ אַע"ג דְּלָא מְשַׁף דְאוּן כְּפֹאן בֵּית מִיחֻשׁ שְׁמָא
יֹאמֵר לֹו נִשְׁרַפּוּ חֲטִיף בְּעֲלֵיהֶּ וְכ"הג בְּקַרְקַע פָּסַק מוֹר"ם ו"ל סִי' ק"ץ דְקָנָה וְעֵינָיו לֵה'
מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל בַּח"א סִי' קִי"ו וְלֵה' מַח"א ו"ל הַלְכוֹת קִנְיָן מְעוֹת סִי' ה' וְלַעֲלִיל בַּמַּע' אוֹת
מִמִּדְיָנִי מְכִירָה סִי' בַּס"ד מ"ש בְּאוֹרְךָ אֲבָל בְּעֵינֵיךָ מְכִירַת הַמְטַלְטְלִין בְּשְׁטָר לֹא מְהַנִּי
דְמַסְפָּר מְקָנָה גְמָרִי לִיָּה וְהֵתָם בְּמַקְרָקְעֵי הוּא דְכַתִּיב וְהַרְשָׁב"א ו"ל הַרְבֵּה רְאִיוֹת לְזֶה
וְעֵינָיו מ"ש מ"ש לְעֵיל שָׁם בַּס"ד וְעֵינָיו לְמוֹפֵת דּוֹרְנוּ הֶרֶב חֵיד"א ו"ל בַּס' חֵיִים שְׁאֵל סִי'
ע"ו בְּאוֹרְךָ: (קנג) שְׁטָרוֹת מִי שֶׁהוֹצִיא שְׁטָר מְכָר בְּעַד א' וּמְבִיא עַד אֶחָד שְׁהִיָּה
שָׁם בְּשַׁעַת הַמְכָר יִבֵּא לְפָנָי ב"ד וְיַעֲדִיד בְּפָנֵיהֶם וְיַעֲשׂוּ קִיוֹם לְחַתִּימַת הַעַד הָא' וְיִכְתְּבוּ
קְבֻלַּת עֲדוֹת הָעֲדוֹת הַב' וְנִנְסַח לְזֶה תִמְצָא בַּס' בֵּית דָּוִד ח"מ סִימָן ט' וְעֵינָיו בַּטוֹש"ע סִימָן
נ"א: (קנד) שְׁטָרוֹת.

הַקּוֹנָה שֵׁט"ח שְׁעַל הַגּוֹי וְחֲזוֹר הַמּוֹכֵר וּמְחַלּוֹ פְתַב מוֹר"ם סִימָן ס"ו סָל"ד דְגוֹבָה מְמַנּוּ
גַם הַרְבִּית עֵינָיו תְּשׁוּבַת ה' פְּנִים מְאִירוֹת ו"ל ח"ב סִי' כ"ב: (קנה) שְׁטָרוֹת. קִי"ל הַמּוֹכֵר
שֵׁט"ח לְחַבְרֵי וְחֲזוֹר וּמְחַלּוֹ מְחוּל כַּמ"ש בַּטוֹש"ע סִי' ס"ו סָל"ה אֲבָל אִם הַקּוֹנָה חֲזִיב
לְלוֹה אֲמָרִינוּ דְכַגְבוּי דְמִי וְאִינוּ מְחוּל כ"כ הֶרֶב כַּנ"הג אוֹת נ"ה מְשֵׁם מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל
וְהַשְּׁ"ף סַקְע"ב חֶלֶק עֲלָיו בְּזֶה וְהַסְפִּים דִּיכּוֹל לְמַחְנֵל וְה' מַח"א ו"ל הַלְכוֹת גְּבִיִּית חוֹב סִי'
יִו"ד דְחָה דְבָרֵי הֶרֶב שְׁ"ף ו"ל דְאִינוּ מְחוּל כְּפַדְעַת הֶרֶב מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל וְהֶרֶב מוֹהֲרִי"א
בְּתוֹמִים סַקְל"ח תִּנָּא דְמַסִּיעַ לִיָּה לְהֶרֶב שְׁ"ף וְכֵן הַעֲלָה בְּאוֹרִים סַקְפ"ד נְמַצָּאת אוֹמֵר
דֵּה' מוֹהֲרָאנ"ח וְה' מַח"א ו"ל ס"ל דְאִינוּ מְחוּל וְהַשְּׁ"ף וְה' הַאוֹרוֹת ס"ל דִּיכּוֹל לְמַחְנֵל
וּלְעַנְנֵן דִּינָא לְוִי הוּא הַלְלוֹה דְרְאוּבֵן וּמְלוֹה דְשִׁמ' וְכַשְׁקִנָּה שְׁמַעוֹן הַשֵּׁט"ח שְׁעַל לְוִי מְרְאוּבֵן
חֲשִׁיב פְּרַעוֹן וְתוֹ לֹא מְצִי לְאִפּוֹקִי מְמוֹנָא לְוִי מְשַׁמְעוֹן מְאִי דְמַסִּיק בִּיָּה מְשׁוּם דְחוּבוֹ שָׁל
רְאוּבֵן דְמַסִּיק בִּיָּה הָא מְחִיל לִיָּה וְאֲפַתִּי מְלוֹה דִּידִיָּה גְבַף דְכִינוּ דְשַׁמְעוֹן מוֹחֲזַק הוּא מְצִי
לְמִימַר קִים לִי כַמוֹהֲרָאנ"ח וְה' מַח"א ו"ל דְאֲמָרֵי תְרַנְיָהוּ דְלָא מְצִי מְחִיל: (קנו) שְׁטָרוֹת.

קי"ל דאין העדים חותמים . באמצע שיטה כמ"ש הש"ע סי' מ"ד ס"ג וסי' מ"ה ס"ו ועיין בתשו' ה' ראש יוסף ו"ל דף כ"ג מ"ש בזה: (קנז) שטרות.

המוציא שט"ח בעד א' נאומ' שיש לו עד אחר שזוכר העדות אם טען הלנה פרעתי משתבע ומפטר דכיון דלא גבי ביה ממשעבדי לא מצי אידה למימר ליה א"ה שטרך בידי מאי בעי וכדאמר' בפ' המוכר דף ע' שטר פקדון ע"ש וה"ט דמ"ד דבכת"י נאמן לומר פרעתי דכיון דלא גבי ביה ממשעבדי נאמן לומר פרעתי כמ"ש הרמב"ן ו"ל בס' המלחמות שלהי פרק ג"פ ועיין בתשו' הרשב"א ו"ל שהביא מרן בב"י ס"י ס"א והיא ל"ו נדפס"ה בח"ג סימן מ"ב ועיין עוד בטוש"ע סי' י"א: (קנח) שטרות.

פ"ת הכנ"הג סימן ס' בהגהב"י אות מ"ג משם ה' מוהר"ש הלוי ח"מ סי' מ"ה דכל היכא דמהני קנן להתחייב בדבר שאינו קצוב מהני נמי שטר בלא קנן ע"ש ותשו' הרב ו"ל פ"ת אינם אצלי לדעת אי אמרה למלתיה דוקא בדבר שאין לו קצבה או אפילו לשאר מלי ועיין בהסמ"ע שם סקכ"ב: (קנט) שטרות המוציא שט"ח על חבירו שערב מזמן הפירעון ג' שנים צריך חיקור דין מ"ט אשתהויי אשתהי ואם נראה לב"ד טעם נכון באורח הזמן יגבה בו ואם לא נראה לב"ד טעם למה שהאריך זמן ג"ש שלא לתבעו יעשו הב"ד איזה פשרה קרובה לדין ה' מוהרשד"ם ח"מ סי' שס"ו וה' מוהר"י אדרבי סי' ק"ט וכ"ש המוציא שטר זה על היתומים ועיין בתשו' הרא"ש ו"ל שהביא הטור סי' ס"א סי"ז וע"ע למרן ו"ל בתשו' בס' אבקת רוכל סי' צ"ז: (קס) שטרות.

שטר חוב של מנה שמכרו אי לזולת בחמשים הוי הקונה זוכה לגבות מהלנה מנה תדע דאם חזר המלנה ומחל ללנה המנה שבשטר דקי"ל מחול כמ"ש בטוש"ע סימן ס"ו סל"ג דחזר הקונה לגבות מהמלנה כמ"ש בשטר כמ"ש בטוש"ע שם סל"ב וזה פשוט ולא ניתן ליכתב אלא מפני ששמעתי מי שפקפק בזה ואין לו על מי לסמוך: (קסא) שטרות.

קי"ל דשטרות נקנים בכת' ומסי' כמ"ש בטוש"ע רי"ס סי' ס"ו ואם יש קפידא להקדים פתיבה למסירה והדברים פהינתן עיין בתשו' הרשב"א שהביא מרן ו"ל שם בב"י מחנודשים ו' ובש"ע ס"ד ובש"ף ו"ל ואם נטל קנן ועדין לא נכתב מי אמרינן בכ"הג סתם קנן לכתובה עומד פדאמרין בעלמא עיין בתשו' הנז' ועיין בתשו' הרדב"ז ו"ל החדשות סי' כ"ט וה' עדות ביעקב סי' קמ"א: (קסב) שטרות ראובן ושמעון הלוי את לוי מנה וע"י שבשביל שראובן הוא הנותן המנה ללוי נכתב השטר ע"ש ראובן ושמעון ונכתב מלוי חלק המנה וכת' לו שטר פיטורין וטען שמעון על ראובן שלא פרע לו חלקו וראובן השב ישיב כי פרעו חלקו משלם הדין עם ראובן ונשבע היסת ומפטר דפשי' ליה דאע"פ שלא פרע לו חלקו ולית ליה מגרמיה פלום דל"מ למטרף מהלקוחו' בהאי שטרא משום דלא קאי לגובינא מנכסי ראובן אלא לראיה במאי דמסקי בלוי חלק פחלק יאכלו וכל דלא קאי לגובינא מדידיה אינו טורף בו ממשעבדי וכל דלא טרף ביה ממשעבדי ל"מ למימר ליה א"ה שטרך בידי מאי בעי דמה"ט סברי מרנן דבחווב שבכת"י אי טעין לנה פרעתי מהימן פיון דלית ליה קלא לא גבי ביה ממשעבדי וכיון דלא גבי ביה ממשעבדי לא מצי למימר ליה אידה א"ה שטרך בידי מאי בעי כמ"ש הרמב"ן ו"ל בס' המלחמות בשלהי פרק ג"פ וכן מצאתי לה' מוהר"ם אלשיך ו"ל סי' ד"ן ואע"פ שגדונו

בְּלוֹה גוֹי מ"מ הֵינּוּ הֵךְ אֵלָא דְכִי אִתְשִׁיל לְהֵכִי אִיתְשִׁיל אַבְל לְעֵינֵי דִינָא דָא וְדָא חֲדָא
הִיא: (קסג) שְׁטָרוֹת.

ק"ל דְשִׁטְר שְׂיֵשׁ בּוֹ גָרֵר צָרִיף לְקִינָמָם וְאִם לֹא קִינָמָם פְּלִיגִי בְּהַ רַבְּוֹנָתָא דְאִיפָא מ"ד
דְלָא מְפָסִיל כּוּלִיָּה שְׁטָרָא אֵלָא דְאִין לְמַדִּים מְהֵם וְאִיפָא מ"ד דְכּוּלִיָּה שְׁטָרָא נְמִי מְפָסִיל
כּוּמ"ש בְּטוֹר סִי מ"ד וּמְרָן בִּש"ע שָׁם ס"ה פְּסֵק כּוּמ"ד דְלָא מְפָסִיל כּוּלִיָּה שְׁטָרָא אוֹ שְׂאָם
הוּא בְּשָׁם הַלְוָה אוֹ הַמְלָנָה אוֹ בְּסָכוּם הַחוּב אִין לְמַדִּין כּוּמ"ש שָׁם בְּשָׁם הַרְשָׁבָא ו"ל וְאִם
עַד שְׂלָא קִינָם הַמְחָק חֲתָם הָעֵד הָא צָרִיף לְהֵבִיא שְׁנֵי עֵדִים אַחֲרִים וְיִכְתְּבוּ כָּל הַמְאֹנְרַע
עֵינֵן בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁבָא ו"ל ח"ג סִי ב' וּמָה שְׂצִינֵן ה' הַמְגִיָּה בְּתִשׁוּ' הַמִּינְחָסוֹת סִי צ"ד
וּצ"ה וְלֵה' בֵּית דְּוֹד ו"ל ח"מ סִי סִי ט' וּבְתִשׁוּ' הַרְרַב"ז סִי תִשְׁמ"ח וְה' מוֹהֲרִיט"ץ סִי
קל"ח פְּרִטִי דִינָים בְּעֵנֵן זֶה וּבְתִשׁוּ' ה' כּוּמ"ג ו"ל ח"א : סִימָן ל"ז: (קסד) שְׁטָרוֹת שְׁטָר
שְׁפָתוֹב בּוֹ שְׁפָדֵר רְאוּבֵן לְתַת לְבָנָיו כ"וּךְ לְשִׁנָּה וּמַת הַבֵּן זָכוּ בְּנָיו בְּסִדּוֹר זֶה וְזָכוּת זֶה
מְמַשְׁמֵשׁ וְהוֹלֵף לְבָנָיו אַחֲרָיו ה' גו"ר כָּלֵל ב' ס"ס ל"ו וְע"ע שָׁם סוּף סִי ל"ח: (קסה) שְׁכִירוֹת.

ק"ל דְאִין בְּשְׁכִירוֹת דִינָא דב"מ כּוּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי קַע"ה סכ"ט. רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן
שְׁוֹתְפִים בְּחָצֵר א' וְעֵלָה בְּגוֹרְלוֹ שְׁל רְאוּבֵן אֵיזָה בֵּית מִבְּתִי הַחָצֵר.

לְזַמֵּן מְוֹגְבָלַע"פִי חֲזָרַת חֲלִילָה וְרָצָה רְאוּבֵן לְשָׁפֹר אוֹתוֹ הַבֵּית לְלוֹי וְיַעֲנֶהוּ שְׁמַעוֹן שְׁוֹתְפִו
הִלָּא טוֹב הַדְּבָר תַּת אוֹתָהּ לִי מִתְתָּהּ אוֹתָהּ לְאִישׁ אַחֵר וְרְאוּבֵן מֵאן יִמָּאן בְּכַתְף סוּרְרַת
הַגָּה דַעַת הַרְדָּב"ז ו"ל בְּחֻדְשׁוֹת סִי קס"ז דְהֵדִין עִם שְׁמַעוֹן ע"ע וְע"ע בְּסמ"ע וּבט"ז ו"ל
שָׁם וְאִנֵּן בְּדִידוֹן לְפַעְמִים כְּשִׁאֲנוּ רֹאִין כְּנַנְת רְאוּבֵן לְהַקְנִיט אֵת שְׁוֹתְפִו דְנִים לְהֵם.

כְּדַעַת הַרְדָּב"ז ו"ל הַלְזוֹ וְעֵינֵן בְּתִשׁוּ' מְרָן שְׁבַס' אַבְקַת רוּכַל הַנְּדָפְס מְחֻדָּשׁ סִי קִי"ח וְבַה'
הַמְבִי"ט ו"ל ח"ב סִי קִי"ז וּבְתִשׁוּ' הַרְב מוֹהֲרַח"ש ח"א סִימָן ד' וּכ"ו וּכ"ז וְלֵה' בֵּית דְּוֹד
ו"ל סִי ס"ד אוֹת ה' וְלֵה' בְּנֵי יְהוּדָה ו"ל סִי מ"ג וְאִין לְדִינֵן בְּזָה אֵלָא מָה שְׂעִינֵנוּ רֹאוֹת:
וּבְשִׁנַּת תְּקס"ג לִפ"ק קָמְנוּ וּנְחָעוּדָד ב' בְּתִי דִינָים בְּעִיר א' הַזֹּאת הָעִיר יַע"א יַעַן דְּבָר
הַמְצוּי וּמְלִתָּא דְשְׁכִיחָא הִיא וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא רְמוּ תַגְרָא עַל דִּין עֶסֶק הַסְפָּמְנוּ הַסְפָּמָה
גְּמוּרָה לְדוֹן ע"פִי הַהַסְפָּמָה הַלְזוֹ וְדִי"ן הַהַסְפָּמָה וְחֲתוּמִים בְּהַ.

בְּעֵינֵן הַשְׁכִירוֹת אֵי דִינֵינֵן בְּיָה דִינָא דְשְׁוֹתְפִי אוֹ בֵּן הַמְצָר עֲלֵתָה הַסְפָּמְתָנוּ דְלָא דִינֵינִי
בְּהַ דִינָא דב"מ וְשְׁוֹתְפִי. אֵלָא דוֹקָא אִם רוּצִים לְזָכוּת בְּהַ אוֹ לְהַשְׁכִּירָה לְבָנוּ הַשׁוֹכֵן אֵיִתּוֹ
בְּדוֹחַק וְזוּלְתִי זֶה יְכוּלִים הַבְּעָלִים לְהַשְׁכִּירָה לְאַחֲרִים לְכָל מִי שְׂיִכְשֵׁר בְּעֵינֵנוּ לְמִי שְׁהוּא
הַגּוֹן וְלִית בְּהַ דִינָא דב"מ וְשְׁוֹתְפִי וְקַבְלָנוּ ע"ע עַל כָּל הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אַחֲרֵינוּ הַתְּקָנָה זֹ
בְּחוֹמֵר וּבְחוֹנוֹק כְּתִקְנוֹת הַצְּבוּר הַנְּעֻשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל עַד עֲמוּד הַכֶּהֵן הַגְּדוֹל לְאוּרִים וְתוֹנִים
וְהִיָּה ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ וְכו' כִי"ר: הִלָּא כ"ד עֲמוּסִי הַתְּלָאוֹת הַחוֹתְמִים פְּהַ מְתָא תוֹנֵס
יַע"א בְּסִדֵּר וְשְׁמֵרָתָּ וְעִשִׁיתָּ בְּשִׁנַּת הַהִיכָל לְהַבְנוֹת"ת הִיא שְׁנַת הַתְּקַס"ג לְיִצְרִיָּה וְהַפֵּל
שְׁרִיר וּבְרִיר וְקִינָם: הַצְּעִיר שְׁמוּאֵל כְּהֵן יִצְחָקִי ס"ט הַצְּעִיר עֲוִיָּאֵל אֶלְחָאִיף ס"ט ע"ה
אַבְרָהָם טִיב ס"ט ע"ה דְּוֹד טִיב דְּוֹד גַּז ס"ט ס"ט הַצ' אַבְרָהָם אַבּוּקָרָא ס"ט ע"ה
חֲזַקִּיָּה יִצְחָק מְזַרְחִי יִרְיעַ שְׂרַעְפִי ס"ט הַצ' מִלְּשָׁה סוּזִין ס"ט יִצְחָק טִיב ס"ט אֶלְיָהוּ חֵי
בּוֹרְגִל ס"ט (קסו) שְׁכִירוֹת.

ראובן השפיר חנותו לשמעון לזמן שלש שנים ודר בה ולמקצת ירחין מחזי חזי דלא אתדר ליה והניחה ריקנית במספר ירחים ואז עמד שמעון השוכר והשפירה ללוי לתשלום זמן המוגבל בק"ס כדחזי ויהי פשמוע ראובן עמד וערער על לוי באמור אליו אני רוצה לזפות בשלי ולוי השב ישיב פי כפר זכה במקחו יורה המורה לצדקה שורת הדין להיכן נוטה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הלא ידעת מה שנתבאר בטוש"ע סי' שי"ז דמצי בע"ה למימר אני אטרח בשלי ולדידיה יתבינן ליה ע"ש ונלע"ד דה"מ היכא דאפתי קיימא ארעא ברשותיה דשוכר קמא ולא חלו בה ידים אבל אי כפר נפקא ליה מרשותיה והלכה והיתה לאיש אחר לא מסלקינן לה מרשותיה ודמדומי ראיה מדינא דב"מ קי"ל דאם מכרה לבעלים הראשונים אין בן המצר מוציאה מידו ואם מכרה לאחר אין בעלים הראשונים שונים מוציאין מיד הלוקח כמ"ש בטוש"ע סי' קע"א סל"א ע"ש.

וה"נ דכונתה והכי רהיט ודייק לישנא דהרמב"ם ז"ל ואחריו נמשך מרן בש"ע סי' שי"ז דוק ותשפח. ובאמת שדבר זה מסביר קיימתיהו ואח"כ זכיתי ומצאתיהו בתשו' מוהרשד"ם ז"ל סי' רצ"א אות טו"ב ישמח לבי ויגל וע"ע בתשו' הרב פרם שלמה ז"ל ח"מ סי' ע"ו גם הרב דבר משה ח"ב סי' פ"ט זו הלכה העלה ע"ע ולאפוקי מי שפקפק עלי בהוראה זו ונתיי האמת נהדרת ונתבאר עוד שם שאם לא ערער המשפיר קודם שישפיר לשוכר הב' ע"י הב"ד לא מצי תו לערער ומה שעשה עשוי וע"ע בתשו' ה' משאת משה ז"ל ח"ב סימן ע"ג: האמנם אם הקרקע שהוא דר בה בתורת משכונה ואפתי לא מטי זמניה לא מצו למזבן ליה לאחרני דמצי אמ"ל משפיר הא' נוח לי והב' ק' ממנו כמ"ש בטוש"ע סי' קע"א ע"ש הא מיהא או אשתלים קסטיה מצי למתרי ביה קמי בי דינא דלא פרעיה ומאי דמסיק ביה מצי למזבן ליה לאחרני ולית מאן דימתא בידיה כנלע"ד הקצרה: (קסז) כבירות.

קי"ל המשפיר ביתו בסתם ונפלה ביתו ה"ז מוציא השוכר לאלתר בטוש"ע סי' שי"ב סי"א ע"ש ובנפל ביתו של בן המשפיר נראה לכאורה לומר דה"נ מוציא את השוכר מדגרסי בירוש' סו"פ השואל המשפיר בית לחבירו וביקש למוכרו אמרי' נמי לא על דעת שנה ימות ברעב ר"ז ור"א תרניהון אמרי' מ"מ קנוי לו אלא דהוא אמ"ל שבקיה עד דימלי אנקלוסים דידיה אתא עובדא קומי ר' ניסא ונלא קבל ומה פליג אמרי' ברתיה הנת ממשכנא גבי חד רומי בגין פן הורי פרבי אמי ע"כ כף היא הגי' הישנה והובאה גי' זו בהרשב"א ז"ל ח"ג סי' ע"ח ובמקו' לשם ריש פ' השואל כמ"ד לדף ק"א דף קס"ב ע"ד מהספר וכתב ע"ז משם ר"י בן גיאת ז"ל היכא דמוטל משפיר ברעב אי לית ליה מידי אחרנא לזבונן וכן נמי בנפל בשביה הוא או בניו וצריף למפור זה הבית בפדיונו ולא מצא מי שיסתן מעותיו באותו בית עד שיצא השוכר מתוכו מצא לאפוקיה לאלתר ולהוריד בו הלוקח מיד עכ"ל הרב ז"ל נשמענינה מן הדא אע"ג דשכורה היא היכא דנשבה בן מוכר והלוקח יורד בה לאלתר וחסבינן ליה לבן כאלו הוא מאריה דארעא דון מינה בנפל ביתו של בן המשפיר דחסבינן ליה כאלו הוא מאריה דביתא ומצי לאפוקיה להשוכר ויורד בה הבן.

ואיכא למימר דנשבה שאני שהוא מסור ביז גוים דלא מרחמי ואמרו ז"ל שבי קשה מכולם ורמיא מצנה זו על כל ישראל לפדותו אלא פינן דאביו יש ספק בידו לפדותו ע"י

מכירת אותו בית עליה דידיה דמיא מלתא משא"כ בנפל ביתו של בן המשפיר דאמרין
יטרח וימצא בית אלא דלאביו דהוא מאריה דביתא לא אטרחיהו רבנן ומפקיה לשוכר
ויטרח איהו תדע דשאני לן בין נפל ביתו לנשבה בנו דבנפל ביתו הסכמת הרשב"א ז"ל
שם בתשובה ומסתייע מהירוש' אשר הונף ותשו' כתבה מר"ן ז"ל שם בקיצור וה"מ
ז"ל בפ"ו מה' שכירות דין ט' כ"כ משם הרשב"א ז"ל וכן נראה מפירוש רש"י ז"ל
שכתב הואיל והגיע זמנו וכן שמיע ליה להנמק"י ז"ל בפירוש רש"י ז"ל ע"ש דדוקא
שלא בתוך זמנו ואילו גבי נשבה בנו אמרינן בירושלמי דאפילו בתוך זמנו מצי לאפוקיה
לשוכר ודכונתה נמי גבי נפל בית בנו לא מצי לאפוקיה לשוכר אפילו שלא בתוך הזמן
ומהו דכלליה לבריה וכגון שנתן ביתו לבנו לבית חתנות וצריה האב לבית אחרת לדור
בו שרצה האב לתת לבנו הבית השכורה לבית חתנות ושני הפי' הללו הובאו במקומצת
לשם והטור שם והתם מירי נמי בהשכירה בסתם דוקא אבל בהשכירה לזמן לא מצי
לאפוקיה גו זמניה וכ"כ הרשב"א ז"ל באותה תשובה וכ"ה במקו' לשם והנמק"י ז"ל
כתב שכ"כ כל המפרשים ז"ל ומרן ז"ל בש"ע גבי נפל ביתו וכו' כתב דוקא בשוכר ביתו
סתם וכו' וגבי בית חתנות לבנו לא הוצרך לבאר פיו דאפי' לצורך עצמו גילה רז זה
דדוקא בשוכר סתם כ"ש לצורך בנו דפשיטא בשוכר סתם דוקא ומרן ז"ל סרכיה דה"מ
ז"ל נקט ואזיל.

אתאן לדידן פיו דנפל ביתו ולצורך בית חתנות שקולים הם איכא למימר פי היכי דיפה
פח משפיר לאפוקיה לשוכר משום בית חתנות לבנו ה"נ בנפל בית בנו יפה ויפה פחו
לאפוקיה לשוכר אלא דאפתי איכא למימר דשאני בית חתנות דרמיא על האב להשיא
את בנו.

אשה והיינו דנקט תלמודא פלליה לבריה למימרא דביה תליא מלתא ואיהו מאריה דביתא
אבל בנפל ביתו של בנו מלתא דלא רמיא עליה דאב הוא ולא פל פמיניה לאפוקיה
לשוכר ובהרצותי ענין זה לפני מי שגדול ראש על ארץ הרב מוהרש"א ז"ל פי צדיק
הגה דמלשון הש"ע שכתב גבי בית חתנות שאינו בדין וכו' וכן בע"הב ישפור לו בית
לעשות בו החופה עכ"ל שמיע ליה להרב ז"ל דתלה מרן בבו בע"ה ולא בבע"ה גופיה
ש"מ דס"ל למרן ז"ל דגבי הבן נמי אמרינן אינו בדין וכו' ומינה לנפל בית בנו דיד האב
נהבן שנים לזכות זה ועכ"ז אמ"ל ה' ז"ל שאינו תוקע עצמו לדבר הלכה ואין ולא ורפיא
בידיה: (קסח) שכירות.

מי שהשפיר ביתו לשמעון ובתוך הזמן השתרגו עלו על צנארו חובות הגוים ואין לאל
ידו למצוא כדי גאולתו אלא ע"י שימכור אותו בית ולא מצא קונה אלא ע"מ לדור בו
לא לתר והשוכר אומר עד דמשתלם זמן שכירותו נשאלת ע"ד עסק להיכן שורת הדין
נוטה: זאת אשיב רישא לכל רישין תא ואחונינך מאי דגרסי בירושלמי שלהי פ' השואל
והכי איתיה התם המשפיר בית לחבירו ומבקש למכרו אמר ר' אימי לא עלה על דעתו
שזה מת ברעב ר"ז ור"א תרויהון אמרי מ"מ קנוי לו אלא דהוא אמ"ל שבקיה דישרי
עד דימלי אנקלוסים דידיה אתא עובדא קומי ר' גיסא ולא קביל ומה פליג אמרי ברתיה
הנות ממשכנא גבי חד רומי בגין כף הורי כר' אימי ע"כ זוהי הגירסא ישנה כמ"ש סי'
הקודם לזה וכ"ה גירסת מוהר"א ליב ז"ל מפרש הירושלמי דתלת בבי.

פֶּשֶׁטֶן שֶׁל דְּבָרִים דר"ז ור"א לא שְׁנִי לְהוּ בֵּין מְוֹטֵל בְּרַעַב לְבִין בְּתוֹ מְמוֹנְשֶׁנֶת בְּיַד רוּמִי דְּבַתְרוּנֵיהוּ ס"ל דְּלֹא מְצִי לְאֶסְוִקִיָּה לְהַשׁוֹכֵר אֶלָּא עַד דְּמִשְׁתַּלֵּם זְמַנְיָה ור' נִיטָא גְבִי מְוֹטֵל בְּרַעַב ס"ל כר"א ור"ז אֶבֶל גְּבִי בְּתוֹ מְמוֹנְשֶׁנֶת בְּיַד רוּמִי ס"ל כר' אִימִי וּמָה דְּחֻזְיָנָן לר' נִיטָא דְּעֵבֵד עוֹבְדָא כר"א נְקִיטִינָן פְּנוּתִיָּה חֲדָא דְּהוּוּ לִיה ר"א ור' נִיטָא תְּרִי לְגַבִּי תְּרִי ר"ז ור"א וְאוּקִי אַרְעָא בְּחֻזְקַת מְאַרְא וְעוּד דְּמַעְשָׂה רַב עֲדִיף: וּמְצִאתִי בְּמִקּוֹן דְּמַצִּיעָא דָּף קס"ב ע"ג מְהַסְפֵּר בּמ"ד לְדָף ק"א ע"ב שְׁפַתְב וְנ"ל מִיְהוּ בִּירוּשְׁלַמִי נְחֻלְקוּ בְּזָה דְּאָמַר ר' אִמִּי לֹא עָלָה עַל דַּעַת וְכוּ' וְכֵן בְּדִין אַף לְפִי הִירוּשְׁלַמִי דְּהָא ר' אִמִּי יַחֲזִיד לְגַבִּי רַבִּים הוּא וְכֵן פֶּסֶק בְּסִפְרָה הָעֵיטוּר הָרִיטְבָ"א.

וְכַתֵּב עוּד שְׁם מְשֵׁם הָר"ן ז"ל וּמְשַׁמַּע דְּקִי"ל כר"ז ור"א מְשׁוּם דְּרַבִּים נִינְהוּ וְעוּד דְּמַתְמַהֲיָנָן לר' נִיטָא דס"ד דְּפָלִיג עֲלֵיהוּ עכ"ל וְכ"כ הָרִשְׁבָ"א ז"ל בְּתַשׁוּ' הַלְזוּ מְרוּצַת דְּבַרְיָהֶם נְרָאִין דְּלֹא קִי"ל כר' נִיטָא דְּאוּרִי כר' אִמִּי וְהַדְּבָר קִשָּׁה דְּלֹא מְסַתְּבַר דר' נִיטָא עֵבֵד בָּהּ עוֹבְדָא וְתוּ דְּאִיפָא לְמִימַר דר' אִילָא ור' זִירָא אֶזְלוּ מוּדוּ בְּנִשְׁבִּית בְּתוֹ דְּזָכָה הַלּוֹקֵחַ לְאַלְתֵּר וְהָא דְּקָאָמַר תְּלַמוּדָא אוּרִי כר' אִמִּי לֹא לְמִימַרָא כר' אִמִּי דוֹקָא וְלֹא כר"ז ור"א אֶלָּא מְשׁוּם דר' אִמִּי הוּא מְרִיָּה דְּשַׁמְעֶתָא דְּמְוֹטֵל בְּרַעַב נְקִטִיָּה וְלֹא נְחֻלְקוּ עֲלִיו ר"ז ור' אִילָא אֶלָּא בְּהָא אֶבֶל בְּהָא כ"ע מוּדוּ דְּמְצִי מְפָקִיָּה לְשׁוֹכֵר וּמִיד הָא מִיְהָא מְאִי דְּמוֹכִיחַ מְהִירוּשְׁלַמִי דְּנָפַל בֵּיתוֹ וְכַלְלִיָּה לְבַרְיָה דְּאִמְרִינָן דְּמְצִי לְאֶפּוֹקִיָּה לְשׁוֹכֵר דְּהִינּוּ דוֹקָא בְּשׁוֹכֵר בְּסֶתֶם אֶבֶל בְּשׁוֹכֵר לְזָמַן לֹא דְּנֻדְאִי לֹא עֲדִיף נָפַל בֵּיתִיָּה אוּ פְּלִלִיָּה לְבַרְיָה מְמוֹטֵל בְּרַעַב דס"ל לר"ז ור' אִילָא דְּלֹא מְצִי לְאֶפּוֹקִיָּה גוּ זְמַנְיָה אֶבֶל כְּשֶׁבְתוּ בְּשַׁבְּתָה כ"ע מוּדוּ דְּמְצִי לְאֶפּוֹקִיָּה לְהַשׁוֹכֵר גוּ זְמַנְיָה וּמְדַהֲנָרְךָ הָר"ן ז"ל לְמִימַר וּמְשַׁמַּע דְּקִי"ל כר"ז ור' אִילָא וְכוּ' מְשַׁמַּע דְּלר' אִמִּי אֶפְּלוּ אִם נָפַל בֵּיתִיָּה אוּ פְּלִלִיָּה לְבַרְיָה אֶפְּלוּ בְּשׁוֹכֵר לְזָמַן מְצִי לְאֶפּוֹקִיָּה גוּ זְמַנְיָה: וּמַעְתָּה מ"ש ה"ה מ"ז ל"ב פ"ו מְה' שְׁכִירוֹת דִּין ט' ע"ד רַבִּינוּ שְׁפַתְב שְׁם נָפַל בֵּיתוֹ וְכוּ' שְׁהוּא בְּשׁוֹכֵר סֶתֶם אֶבֶל בְּשׁוֹכֵר בְּזָמַן לֹא מְצִי לְאֶפּוֹקִיָּה וְשַׁכ"כ הָרִשְׁבָ"א ז"ל נִלְע"ד דְּאִינּוּ מְוֹכְרָח דֹּא"ל דר' פּוֹסֵק כר' אִמִּי דְּגַמְרִין לֹא מְפָלִיג בְּהִכִּי וְכַבֵּר הוֹכְחָנוּ מְדַבְּרֵי הָרִשְׁבָ"א וְהָר"ן דס"ל כָּף לִי הַמוֹכֵר מְפָנִי זְלַעְפוֹת רַעַב כָּף הִיא הַמְּדָה בְּנָפַל בֵּיתוֹ אוּ פְּלִלִיָּה לְבַרְיָה דְּבַכּוּלְהוּ אַע"פִּי שְׁהַשְׁפִּירָה לְזָמַן מְצִי לְאֶפּוֹקִיָּה לְשׁוֹכֵר אַע"ג דְּלֹא מְטָא זְמַנְיָה.

וּמְצִאתִי עוּד בְּמִקּוֹן שְׁם שְׁפַתְב מְשֵׁם הָר"י בְּן גִּיאַת ז"ל דְּהָא דְּמַת מְשַׁפִּיר בְּרַעַב אִי לִית לִיָּה מִיָּדִי אַחֲרִינָא לְזַבּוּנִיָּה וְכֵן נָמִי בְּנָפַל בְּשַׁבְּתָה הוּא אוּ בְּנִיו וְצָרִיף לְמַפּוֹר זָה בְּפִדְיוֹנוּ וְלֹא מְצִי מִי שְׁיַתָּן מְעוֹתָיו בְּאוֹתוֹ בֵּית עַד שְׁיַצֵּא הַשׁוֹכֵר מִבֵּיתוֹ מְצִי לְאֶפּוֹקִיָּה לְאַלְתֵּר וּמוּרִיד בּוּ הַלּוֹקֵחַ מִיד ע"כ דְּבַרִי הָרַב ז"ל דַּעַת שְׁפַתִּי הַגָּאוֹן ז"ל בְּרוּר מְלִלוּ דְּפוֹסֵק כר' אִמִּי וְלֹא כר"ז וְלֹא כר' אִילָא וְכֵן דַּעַת רַאבְּנִיָּה ז"ל הוֹבָא בְּהַגְהָ"מִי פ"ו מְהַלְכוֹת שְׁכִירוֹת אוֹת ו' ע"ש וְאַפְשָׁר מְשׁוּם דְּבַתְלַמוּדָא מוּדָא דִּידָן מְסַתֵּם לָן סְתוּמִי וְכַדְכְּתִי וַא"כ לְפִי"ז אִיפָא לְמִימַר שְׁזוּ הִיא ג"כ דַּעַת רַבִּינוּ ז"ל דְּסֶתֶם לָן לְמִימַר דְּבַכְל גּוֹוֹנָא דִּינָא הִכִּי וְשְׁלֹא כד' ה"ה מ"ז ל"ל וְלִיפָא לְמִימַר דר"י אֶבֶן גִּיאַת ז"ל בְּשׁוֹכֵר בְּסֶתֶם הוּא דְּקָאָמַר וְדְּלֹא כר' נִיטָא דְּאָמַר דְּנִשְׁבִּית בְּתוֹ קִי"ל כר' אִמִּי דְּנֻדְאִי דְּבַרִּים הַלְלוּ מְוֹקְצִים מִן הַדַּעַת מְפָמָה אַנְפִּי: וְאַבָּא הַיּוֹם אֵל עֵינַן מְשַׁפֵּט בְּמִשְׁפִּיר שְׁהַשְׁפִּיר אֶת בֵּיתוֹ לְזָמַן וְרִיעַ מְזַלְיָה בְּמִשְׁאֹו וּמַתְנֹו וְהַשְׁתַּרְגוּ עֲלוּ עַל צְנֻאָרוֹ חוֹבוֹת לְשִׁאֲנָם בְּנֵי בְּרִית וְלֹא נִשְׁאָר לוֹ כִּי אִם גּוֹנֵיָתוּ וְאַדְמָתוֹ הַמְמוֹנְשֶׁנֶת לְזוּלַת וְאַפְתִּי לֹא מְטָא זְמַנְיָה לְמַפְרַק וּישִׁימוּהוּ בְּבֵית הַפְּלֵא מְקוֹם

אֲשֶׁר אֲסִירִים הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים אֵי דִּינֵינֵן לִיהַ כְּנֶפֶל בְּשִׁבְיָהּ אוּ מְמֻשָּׁפֵן בְּיַד גּוֹיִם וְרֵאִיתִי
לְהַרְמַבֵּם ז"ל בַּפ"א מַה' מַלְוָה דִּין ו' וְהַעֲתִיקוּ הַטּוֹר סו"ס ק"א שֶׁכ' דְּמִי שֵׁישׁ עָלָיו
חֻבּוֹת לְיִשְׂרָאֵל וְגוֹיִם מְגַבֶּה לְיִשְׂרָאֵל כָּל מַה שֵׁישׁ לוֹ וְכִשְׁאַסְרוּהוּ הַגּוֹיִם מְחַנְיָיבִים כָּל
יִשְׂרָאֵל לְפָדוּתוֹ וְכ"כ ה"ה מִשְׁזוֹ תִּשׁוּ לְהַרְי"ף ז"ל וְהַג"מִי פֶתַב שֶׁכ"כ הַרְי"ף וְהַר"י
אָבֵן מִיגַאס ז"ל וְכַתֵּב ה' מוֹהַרִיק"ש ז"ל בְּהַגְהוֹתָיו שֶׁם אָבֵל אִם קָדְמוּ הַגּוֹיִם וְאַסְרוּהוּ
פּוֹרַע תְּחִלָּה לְגוֹיִם לְפָדוּת עֲצָמוֹ עַכ"ל מְדַבְּרֵי הַגְּאוֹנִים הִלְלוּ מוֹכַח דַּס"ל לְדְּמִי שֶׁהוּא אֲסוּר
בְּשִׁבְיָהּ חֻבּוֹת שֶׁל גּוֹיִם דִּינוֹ כְּשִׁבּוֹי שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל מְצוּיִם לְפָדוּתוֹ וְכִינּוֹן שְׁנַת' דְּכִשְׁהַמְשַׁכֵּיר
מְמֻשָּׁפֵן בְּיַד גּוֹיִם מְצִי לְאַפּוֹקִיָּה לְשׁוֹכֵר גּוֹ זְמַנְיָהּ ה"נ מִי שֶׁהוּא אֲסוּר מְפָנִי חֻבּוֹ שֶׁל גּוֹי
שָׂאֵם אֵין הַלּוֹקַח רוֹצֵה לְקַנּוֹת אֶלְא עַד שֵׁיצֵא הַשׁוֹכֵר מֵאוֹתוֹ בֵּית שׁוֹמְעִין לוֹ וּמוֹצִיאִין
הַשׁוֹכֵר לְאַלְתֵּר: אֵיבָרָא אֵיבָרָא לְעִיּוּנֵי בְּהִיכָא דְאֵיבָרָא מֵאֵן דְּקִנֵּי לְבֵיתָא וְלִמְשַׁבַּק לְשׁוֹכֵר
לְמִשְׁלַם זְמַנְיָהּ וְלֹא יְהִיב בְּדָמִיָּה כ"א ק' וְאֵיבָרָא דְבַעֲיָה לְהַ לְאַלְתֵּר יְהִיב ק"ד מִי מְסַחֲיָיבֵנּוּ
לִיהַ לְמִוְכָרָה בְּק' וְלִיקוּ שׁוֹכֵר בְּבֵיתָא עַד דְּמִשְׁתַּלֵּם קִסְטִיָּה אוּ"ד לֹא מְפָסִידֵנּוּ לִיהַ
לְמֵאַרְיָה דְּבֵיתָא וּפְשִׁיטָא לִי דְּהִיכָא דְחֻבּוֹ שֶׁל גּוֹי ק"ד דְּמִפְקִינּוּ לִיהַ לְשׁוֹכֵר לְתַשְׁלוּם
חֻבּוֹ שֶׁל גּוֹי אֶלְא לֹא מְבַעֲיָא לִי אֶלְא בְּהִיכָא דְחֻבּוֹ שֶׁל גּוֹי ק' וְהַ טְוִפְיָינָא לְדִידִיקָה הוּא
וְהִיקָה נ"ל לְדַמּוֹת דִּין זֶה לְמֵאֵי דְאַפְלִיגוּ רַבְּנוֹתָא בְּמֵאֵי דְאַמְרֵי בְּפָרְקַהּ הַשּׁוֹאֵל דָּף ק"ח וְכֵן
לְנִכְרֵי וְכו' מְשַׁמְתִּינּוּ לִיהַ עַד דְּמִקְבֵּל כָּל אֲוֹנָסָא דְאֵיבָרָא מֵאֵן דְּאָמַר דְּוִקָא כְּשֶׁהַיִּשְׂרָאֵל נוֹתֵן
לוֹ כְּמוֹ שְׁנוֹתֵן הַגּוֹי וְאֵיבָרָא מ"ד דְּדוֹקָא כְּשֶׁהַגּוֹי נוֹתֵן בְּכַדֵּי דְמִיָּה וְהַיִּשְׂרָאֵל אֵינּוּ רוֹצֵה לִיתֵן
אֶלְא בְּפָחוֹת מִכ"ד אָבֵל אִם הַגּוֹי מוֹסִיף יוֹתֵר עַל כ"ד וְהַיִּשְׂרָאֵל אֵינּוּ נוֹתֵן אֶלְא כ"ד הוּא
דְּמִשְׁמַתִּינּוּ לִיהַ וְכֵמוֹ שֶׁהַאֲרַכְתִּי לְעִיל בְּדִין הַשְּׁנוֹת' סִי' ע"ש בַּס"ד וּמְדַבְּרֵי ה' ר"י אָבֵן
גִּיאֵת ז"ל שֶׁכ' וְלֹא מְצָא מִי שֵׁיתֵן לוֹ מְעוֹתָיו בְּאוֹתוֹ בֵּית וְכו' מְשַׁמַּע שֶׁלֹּא מְצָא שׁוּם קוֹנֵה
בְּעוֹד שֶׁהַשׁוֹכֵר דָּר בְּתוֹכּוֹ אָבֵל אִם מְצָא קוֹנֵה אֶלְא שְׂאֵינּוּ נוֹתֵן כְּפִי מַה שֵׁיתֵן מִי שְׁרוֹצֵה
לְהִיּוֹת דָּר בֵּה לְאַלְתֵּר אַה"נ דְּמוֹכְרִין לְמִי שֵׁיתֵן בְּפָחוֹת וַיִּמְתִּין עַד מְשַׁלֵּם זְמַן הַשׁוֹכֵר לְכִי
יִסְפִּיקוּ לוֹ לְפָדְיוֹנוֹ וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ יוֹאֵל ז"ל הוֹבָא בַּהַג"מִי שֶׁם אוֹת ז ע"ש.

וְאַתָּה דַּע לֵךְ דְּגִי רַבֵּינוּ יוֹאֵל ז"ל בְּיְרוּשְׁלַמִי הִיא אֲמַרִי בֵּיתָהּ הֵנָּה מְמֻשָּׁפְנָה גְּבִי חַד רוּמִי
וּבַעֲיָ לְמַפְרָקָהּ וְכו' ע"ש וְלִגְיָרְסָא זוֹ ק' בְּעִינֵי דַר' אֲמִי בְּמוֹכֵר שֶׁלֹּא יָמוֹת בְּרַעֲב וְאַפְלִיגוּ
עָלָה ר"ז ור"א וכו' שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא הַשׁוֹכֵר ע"ס זְמַנּוֹ ור' גִּיסָא ס"ל כְּנוֹתִיָּהּ אֶלְא בְּבֵיתוֹ
מְמֻשָּׁפְנָת בְּיַד הַגּוֹי ס"ל כַּר' אֲמִי וְאַתְמָהָה דְּמִי עֲדִיף הַפְּקַעַת בֵּיתוֹ מִיַּד גּוֹי מַמַּה שֵׁימוֹת
בְּרַעֲב דְּאֵלוֹ בְּמִי שֵׁאִין לוֹ מַה יֵּאֲכַל ס"ל כַּר"ז ור"א וְאֵלוֹ גְּבִי הַפְּקַעַת בֵּיתוֹ מִיַּד גּוֹי ס"ל
כַּר' אֲמִי אָבֵל לְפּוּם מֵאֵי דְגֵרְסִי בְּרַתְיָהּ מְמֻשָּׁפְנָת בְּיַד רוּמִי גִיחָא דְּוִדָּאֵי כָּל כְּהֵאֵי עֲדִיף
מְמוֹטֵל בְּרַעֲב דְּאַפְשֵׁר לְהַתְּפַרְגֵּס מִן הַצְּדָקָה: וְרֵאִיתִי לְהַרָא"ש ז"ל סו"פ הַשּׁוֹאֵל בַּמ"ד
לְדָף ק"א שֶׁכַּתֵּב וְז"ל וְכִלָּה שְׁמַעְתִּין אֵינְרִי בְּסַתֵּם אָבֵל אִם שְׁכָרוּ לְזָמַן אֵינּוּ יָכוֹל לְמוֹכְרָהּ
וְכו' וְכֵן נָמִי אִם נָפַל בֵּיתוֹ שֶׁל מְשַׁכֵּיר אוּ כְּלָלִיָּה לְבַרְיָה נְרָאָה דְּאֵין יָכוֹל לְהוֹצִיאֻ
דְּשַׁכִּירוֹת לְזָמַן קְצוּב כְּמוֹכֵר דְּמִי אָבֵל אִם אֵין לוֹ מַה יֵּאֲכַל יָכוֹל לְמוֹכְרוֹ אִפִּי בְּתוֹף הַזְּמַן
עַכ"ל מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי דְּאֵי לֹא מְשׁוּם דְּאֵין לוֹ מַה יֵּאֲכַל אֵינּוּ יָכוֹל לְמוֹכְרוֹ תוֹף הַזְּמַן וְלֹא
יִדְעָתִי מִנֵּ"ל לְהַרָא"ש ז"ל דְּבֵית הַמְּשַׁכֵּר לְזָמַן אֵינּוּ יָכוֹל לְמוֹכְרוֹ תוֹף הַזְּמַן וְאֵי שְׁמִיעַ
לִיהַ ז"ל מְדַקְדָּמַר בְּיְרוּש' אֲמַלְתִּיָּה דַר' אֲמִי דְּמִיָּרִי בְּמִי שֵׁאִין לוֹ מַה יֵּאֲכַל מ"מ קְנוֹי לוֹ
וְכו' דַּד"ל דְּבַכ"הַג דְּוִקָא הוּא דְּקְנוֹי אָבֵל בְּעַנְיָן אַחַר אֵינּוּ יָכוֹל לְמַפְּוֹר הָא וְדָאֵי לֹא
מְפָרִיעָא דְּכּוֹנוֹת הַיְרוּשְׁלַמִי לוֹ דְּאֵין הַלּוֹקַח יָכוֹל לְחַזְרוֹר בּוֹ וְלוֹמַר כִּי זְבַנִּית אֲדַעְתָּא לְמִיָּדַר

ביה לאלתר הוא דזבנית אלא דמ"מ הוא קנוי לו מהשתא למשקל אגר ביתא ולכי משתלים זמניה דשוכר דר ביה.

הו אמת שראיתי לה' מוהרשד"ם ז"ל ח"מ ס"י זר"ע בקיצור ובסי' רפ"ח באנרף שדעתו נוטה שהמשפיר ביתו לזמן אינו יכול למנכרו לכשיכלה הזמן פיון דשכירו' ממפר ליומיה הוא הו"ל פאומר מה שאירש מאבא מכור לה דלא אמר פלום ע"ש ולדעתי הקצרה לא דמי דהתם לעולם לא באה לרשותו ולא זכה בה כלל אמטו להכי שפיר אמרי' ביה דבר שאינו שלו שלא זכה בו עדיין ואין מכירתו פלום אבל היכא דביתא דידיה אע"ג דשכורה היא ביד אחרים אפתי עדיין היא ברשותיה ולא אמרינן כ"הג שכירות ממפר ליומיה הוא וכ"ש דעת התוס' בע"ז דף ט"ו דלא אמרינן שכירות ממפר ליומיה אלא לענין אונאה ע"ש ובפרק כל שעה דף ל"א אהא דאפליגו אבני נרבא בב"ח אימת הוא גובה דקאמר תלמודא היכא דזבין לנה וקידש לנה לכ"ע אתי בב"ח וטרנף וכו' ופשי' דהלוקח מצי לסלוקי בזוזי שפבר זכה הלוקח במקחו אע"ג דארעא לב"ח משמעבדא כמ"ש בטוש"ע סי' קי"ד ואם נפשף לחלק ולומר שאני לנה דאפתי ארעא ברשותיה קיימא ולא נפקא מרשותיה כלל אלא דשעבודי שעבד לה למלנה בחובו דאי לא פרעיה מאי דמסיק ביה גבי מארעיה אבל שוכר פיון דשכירות ליומיה ממפר הוא חשבינן לה כאילו נפקא מרשות משפיר וקיימא ברשות שוכר ומשו"ה לא מצי משפיר מזבין האי גמי לאו מילתא היא דאפי' בעשאה אפותיקי מפורש וחזר ומכרה פליגי בה בירוש' בפ"ב דשביעית דגרסי' התם המשעבד שדהו לחבירו וחזר ומכרה ר' אחא אמר מכורה לשעטה ור"י אמר אינה מכורה לשעטה והנינן בה הכותב שדה אפותיקי לאשה בכתובתה וב"ח בחובו ומכרה ה"ז מכורה והלוקח יחוש לעצמו ומפרק מתניתין בשאמר יהיה לה פירעון מזה במאי פליגי בשאמר לו לא יהיה לה פירעון אלא מזה עכ"ל ופירוש דברי הירוש' הללו נחלקו בו אבות העולם ועיין בפ' השולח רמ"א גבי העושה שדהו אפותיקו ושטפה גהר וכו' דהרי"ף שם אייתי למילתיה דירוש' הלז ועיין להרמב"ם בפ"ח מה' מלנה דין ד' ובהשגות ובה"ה וה' מגדל עז והרב לח"ם ז"ל וע"ע לה' המאור והרמב"ן בס' המלחמות בפ' אלמנה לכ"ג דף ס"ו גבי מפרו שניהם לפרנסה וכו' ומסיים בה הרמב"ן ז"ל שם ז"ל ואנן פיון שאין בנדינו הלכות קצובות מחלוקת של בני א"י הדין עלינו לומר שהיא מכורה לשעה ועוד דהא חזינו סוגיא בכולה בבא מציעא ובשאר דוכתי בגמרי' דריהטא דכולהו משמע דלוקח שדה שהיא אפותיקי מפורש שמקחו מקח וממכרו ממפר ואינו בטל מיד וכו' עכ"ל ועיין בטוש"ע סי' קי"ז ובסמ"ע שם ועין רואה דאפי' בעושה שדהו אפותיקי מפורש וחזר ומכרו ממפרו ומפרו ממפרו ואם יפרע את חובו קם השדה ביד הלוקח א"כ ה"ה והוא הטעם במוכר שדה המושפר לזמן לשיכלה הזמן דליקום זבינא ביד הקונה אותו וק"ו הדברים דהתם דלא הדרא ארעא למארא אלא עד דפרע ליה מאי דמסיק ביה אבל בשכירות ממילא הדרא ארעא למרה כדאמרי' בעלמא דזמנא ממילא אתי: ושור' להתוס' במציעא דע"ג ע"ב בד"ה השתא נשקול וכו' שכ' משמע שיכול אדם למפור מה שישפיר ביד אחרים ושפף נראה מדאמרי' בערכין דף כ"א הקדישו ודר בו מעלה שפר להקדש ואסיקנא בהקדשו משפיר והדר ק"ל מדאמרי' בכתובות שדה זו שמשפתי לכשאפדנה תקדיש ותירצו שניא דא דהקדש דכלהו ברם התם במקדיש המותר וכ"כ שם בפ' אע"פי ובערכין שם תי' עוד דשכירות גרע טפי

ממלנה וסיימו עוד שם בשם התוס' דהשוכר שדה מתבירו וכו' עמד ומכרה מחשבי עם בע"ה וכו' ע"ש ובתוס' פ'ק נערה דף נ"א בד"ה והשנותפין וע"ע בפ'ק י"ן דף קל"א בכותב נכסיו מהיום ולאחר מיתה נעבר הבן ומכר בחיי האב דזכה הלוקח לאחר מות האב כמ"ש בטוש"ע סי' נז"ר ועיין בירושלמי מי פ' השנותפין ובהתוס' וק"ו שם דף פ"ו ובתוס' פ' הפ'רה דף נ"א והשנותפין.

הגלקט מזה דדעת פ'ק שנה דהמשפ' לזמן ומכרו תוך הזמן מה שעשה עשוי ולכשייכלה זמן השוכר זכה הלוקח במקחו ושללא פדעת ה' מוהרשד"ם ז"ל וכ"מ למוהריט"ץ סימן פ"ט ע"ה ונסתפק במשפ'ר ביתו לזמן אי מצי להשפ'רה לאחרים בתוך הזמן ופשיטא ליה דיכול להשפ'ר ולמפ'ר דארעא דידיה היא ע"ש וכ"כ ה' המבי"ט ז"ל ח"א סי' שמ"ו וכ"כ ה"ב ריש סי' שי"ב בפשיטות ואייתי בידיה סמא דחיי דברי התוס' דמצינא ויהי דסי' נז"ר הנאמרים באמת וכ"כ בפשיטות כביעתא בכותחא ה' מוהרש"ל ז"ל.

בתשו' סי' ל"ו דף ד' סוף ע"ד וע"ע להכנ"הג סי' שי"ב שם אות י"ט מ"ש בזה ובסימן קצ"ב אות ב' בהג"ה ט: ואם פ'וננת הרא"ש ז"ל לומר דיכול למפ'רו ולהוציא השוכר לאלתר וה"נ משמע מדבריו שכתב וז"ל וכן אם נפל וכו' נראה שאין יכול להוציא תוך הזמן וע"ה קאמר אבל אם אין לו מה יאכל יכול למפ'רו אפי' תוך הזמן ור"ל ולהוציא לאלתר ואהא מיייתי מהירוש' וסבירא ליה דהלקתא כר' אמי וכדעת ראב"ן וראב"ה ז"ל הא נמי ליחא דהרא"ש ז"ל גופיה מסיק וכ' אבל משפ'ר בית לשנה וצריף למפ'רה מחמת דוחקו צריף להניח השוכר בפ'ת עד שישלם זמנו כר"ז ור' אילא עכ"ל וק' מסתבר דפליג אדרבנא ז"ל ודוחק לפ'רש דה"ק אבל אם אין לו מה יאכל יכול למפ'ר אפילו תוך הזמן ור"ל ולא מצא קונה אלא ע"מ שתהיה ריקנית דבכ"הג יכול למפ'ר ולהוציא השוכר מיד וכדעת רבינו יואל ז"ל לשהביא הגה"מ מיי שם ומיייתי מהירושלמי דשמיע ליה ז"ל דלא פליגי ר' אמי ור"ז ור' אילא אלא במוצא למפ'ר ע"מ שלא יוציא השוכר עד דמשלם זמניה אבל אם אינו מוצא קונה אלא ע"מ שידור בה לאלתר שפיר מצי מוכר להוציא את השוכר מיד ולאלתר וכד' ר' יואל ז"ל דנדאי פירוש זה דחיק ואתי מרחיק והתקמה מפרן בב"י שהעתי' לשון הרא"ש בדמותו כצלמו ולא נרגש במאי דדייקנא בעניו'.

וראייתי להרדב"ז ז"ל בישנות סימן קמ"ג שנתעורר בזה ובד"ה אפ'ר תירץ דכשאין לו מה יאכל מותר לו להערים ולמפ'ר לו בסתם אע"ג דהוי כגניבת דעת אבל במוכר שלא מחמת דוחקו צריף שיודיענו ע"ש והדברים דחוקים והרב עצמו העיד עליהם והרב"ח ז"ל שם הגיה בלשון הרא"ש ז"ל והמכונן שיכול למפ'ר תוך הזמן ושללא פדעת ה' מוהרשד"ם ז"ל וק' אלא על מי שאין לו מה יאכל: תבנא לדיננא דאם יש עליו חובות לגוים יכול למפ'ר אפילו תוך הזמן ולהוציא השוכר וזו הלכה העלה הרדב"ז ז"ל שם ע"ש וראיתי להרב תנמת ישרים ז"ל סי' קנ"ב שנסאל במשפ'ר בית בלי קביעות זמן ותקנת העיר לתת לו זמן שנה אחת והעלילו על המשפ'ר עלילות ברשע וצריף לפ'ור ממון לסתום פה המתעללים ואין בידו וצריף למשפ'ר אותו הבית ופסק ז"ל דמוציאו לאלתר וע"כ ל"פ בירושלמי אלא במשפ'ר לזמן אבל במשפ'ר סתם כ"ע ל"פ דמוציא

השוכר לאלתר ע"ש ואפ"ש דל"פ אהרר"ז ו"ל אלא דלכי אתשיל להכי הוא דאתשיל
ונקט מלתא דהויא אליבא דכ"ע ומ"ש ה' תומת ישראל ו"ל לחלק דעניות מלתא.

דשכיחא היא דגלגל הוא שחוזר בעולם ובנדאי פי אוגיר לזמן קצוב ומידע ידע דגלגל
חוזר הוא ש"מ דאדעתא דהכי אגיר ליה שאפילו. אם יעני לא מצי מפיק ליה עכ"ל ע"ש
ולפ"ד ו"ל ר' אמי דאמר לא עלה על.

דעתו וכו' ס"ל עניות מילתא דלא שכיחא היא וכיון דהויא מילתא דלא שכיחא לא אסיק
אדעתיה לאתנווי ור' זירא ור' אילא ס"ל עניות מלתא דשכיחא ובמלתא דשכיחא איבעי
ליה לאתנווי וכיון דלא אתני אמרי' דאדעתא דהכי נחית וסבר וקפיל עלוניה וכדאמ'
בפרק מי שאחזו דף ס"ה.

נדבר השם בפיהו אמת דאשפחן בירושלמי דר"ז ס"ל דעניות שכיחא דאהא דתנון בפ"ט
דנדרים משנה ד' ועוד אמר ר"מ פותחין וכו' שמה יעני וכו' ופריף ולאו נולד הוא אמר
ר' זעירא עניות מצויה היא כהדא ב"כ וכו' ע"כ וכו' הרא"ש ו"ל בפסקיו אמתני' דפותחין
בנולד ע"ש וקי"ל כר"ז דמתני' מסייעא ליה ועוד דר' אילא נמי ס"ל כפנותיה כמדובר.

אמנם דעת מרן ו"ל בכ"מ פ"ו מה' שבועות דין י"א בדעת רבינו דס"ל עניות מלתא דלא
שכיחא ע"ש ובהר"ם ו"ל ולפ"ד רבינו ס"ל כר' אמי וכן לפי המשוער דרבינו יואל
וראב"ה ו"ל ס"ל דהלכתא כר' אמי גם הרדב"ז שם פתב וז"ל א"נ דפסקו הלכתא כר'
אמי אע"ג דהוי' חידאה משום דמסתבר טעמיה וכדכתי' עכ"ל ולפ"ז ס"ל דעניות מלתא
דלא שכיחא ולא אבעי ליה לאתנווי ואתמיה דהרדב"ז ו"ל גופיה בחדשות סי' ש"א
ותכ"ד וחס"ג פסק כדברי הראב"ד דעניות מלתא דשכיחא ואבעי ליה לאתנווי ומהו
ירושלמי דנדרים אשר הובא לעיל בסמוך.

וכעת אין ספק בידי לעמוד על משמתי יען וביען הן בעין החולשא עתקה גם גברה לא
אוכל עוד לצאת ולבא רק לפי העת והזמן זה מה שהשיגה קוצר ידי וע"ע במע' אות ק'
מדין קנס סי' מה שהארבתי קצת בזה דעניות אי שכיחא או לא וכעת מצאתי לה' פמ"א
ו"ל ח"א סי' אב"ג ושהרב ו"ל ורבו ה' מוהר"ח הפה"ן ו"ל האריכו למעניתם ובכלל
דבריהם נקלל מ"ד בעניו' תלי"ת וכבר הודעתי שפעת חלוש המזג והשם הטוב יעזרנו
על דבר פבוד שמו ללמוד וללמד לשמור ולעשות אכ"ר: (קסט) שכירות.

ראובן השפיר ביתו לשמ' לזמן מוגבל ותנאי הנה הדבר שבכל יום ר"ח יפרע לו שכירות
של אותו חודש הנכנס וכן הנה נוהג והולך וכשפלה הזמן לא תבע ממנו להריק לו את
הבית אלא אדרבה תבע ממנו שכירות אותו החודש שנכנס פמשפט הא' ואחר עבור ח'
ימים מצא המשפיר את לוי שרוצה לקנות את חלקו בחצר הלז ומשפיר הנז' גברא דאמיד
הוא ולא אצטריכו ליה זויי אלא שפך העולה על רוחו ואז עמד ותבע את שמעון להריק
לו את הבית כי הקונה להבית ההוא הוא צריך ויענהו שמעון שתי תשובות בדבר חדא
כי הבטחתי גדולה הבטחה פה אל פה שלא תוציאני מן הבית רק עד פלות קרוב לעשר
שנים כי כן ימלאו ימי חזרתו בחלקו בחצר וע"פי הדברים האלה נשענתי משען ומשענה
ולא בקשתי לי מקום לדירתי וידעתי כי מאנשי חיל אתה ודבורך הקל פדי הוא לסמוך
עליו סמיכה בכל פחו ועד אחרון כי אהד פלות זמן המוגבל תבעת ממני השכירות כאשר

היתה באמנה אתו ויענהו ראובן קושטא קאי פה היתה הסכמת דעתי רק שמצאתי לוי רודף אחרי לקנות ממני ככל אשר אהפנין ומלתא כדנאלא אסיק אדעתי יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב מודעת זאת בכל הארץ שב"ת יהודה ברוחק ובצער כמה הרפתקי ובפרט למי שכל ימיו דר בדירה נאה ואנשים בה אנשים של צורה לאו כל שעתא ושעתא מתרחיש להו דירה הראויה להם וא"כ מתרחיש ליה נוסא ומשפח דירה דכנותה איבעי ליה תרקבא דדינרי למשכונני הו ביתא או בתורת מוקדם וכגון דא צריכה הקנה דרבה ואבעי ליה למאריה דביתא לאודועיה מקמי דלמטי זמניה הואיל ושוכר מסתמיה וא' ואזיל אהימנותיה דמשפיר דאמ"ל בדא תהי למיקם עד דמטי זמנא דחלוקא דשנותפי ואשפחן להרא"ש ז"ל בתשו' פלל צ"ב סי' ג' והביאו רבי' הטור סי' ש"ב סי"ג שכ' ז"ל ששאלת בענין שכירות הבתים שיש ראשי שנים קבועים לשנתי' הבתים והפל יודעים מתי יכלה הזמן וראובן שוכר בית משמעון לשנה אחת ואחר שפלתה השנה נשאר בבית חדש א' ולא דברו זה עם זה פלוס בשכירות השנה הבאה ואח"כ רצה ראובן ליתן שכירות מה שדר בבית ולצאת ושמעון אומר פיון שלא הודעתני סמכתי עליה שישאר בה הדין עם שמעון.

וכתב מרן בב"י שפן נר' מדברי רש"י ע"ש ומה"ט דקא יתיב הרא"ש ז"ל נראה פשוט דהא דנקט הרא"ש ז"ל ונשאר בבית חדש א' לאו דוקא אלא אף אם יום או יומים יעמוד דינא הכי אלא דעובדא פי הנה הכי הנה וכ"כ ה' הפרישה ובסמ"ע סק"ך ופשיטא דה"נ בשוכר דהימנוהו דאם לא הודיעו המשפיר צריף ליתן לו זמן מעתה לשוכר שלא תלקה מדת הדין דמאי חזית דמא דמשפיר סומק טפי דילמא דמא השוכר סומק טפי וכיון שעבר הזמן ולא הודיעו אלא אדרבא קתבע לשאו"ל ואל בית הדמי"ם שכירות חדש הנכנס מוכחא מלתא דאחולי אחיל לתנאיה ואם נפשף לומר דשאני גדון הרא"ש ז"ל דה"ט משום שאם עברה ר"ה של שכירות הבתים תו לא מצי מאן מוגיר ליה להאי ביתא והוי ליה פסידא דלא הדרא אבל בנ"ד מצי למימר ליה משפיר מאי אפסדתיה מאי דרמי עליה למעבד ביום ר"ח השתא נמי מצית למעבד דמאי אולמיה דיום ר"ח משמונה בחדש אף אתה אמור לו דמצי שוכר למימר ליה אגא אפנא דידך סמיכנא ועקימת שפתיים הויא מעשה ואת אמרת שב בני שב והא איכא סהדא רבא דאחר פלות זמן המוגבל בשכירות תבעת ממני שכירות של חדש הנכנס לקיים התנאי הא' ואת הוא דאמרת אי לאו דאתרמי לך האי זבינא תריפא בהימנותי קיימנא ודמות ראיה מקטנה המקאנת שאם בגרה יום א' ולא מיאנה שוב אינה יכולה למאן כמ"ש בטוש"ע א"ה ע"ס קנ"ה ע"ש ודכותה בקטן המוכר בנכסי אביו בפחות מכן ר' שנה שאם עברו ר' שנה אפילו יום א' שוב אינו יכול למחות כמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' רל"ה וכתב ה"ה מדין ממאנת גמרינו לה ע"ש ועיין עוד למוהריב"ל ס"ד סי' כ"ח והכנ"ה ס"ג סי' ק"ס אות קל"א ע"ש וכעת נראה בעליל ספר חדש ממש הכי קרא שמו ידיו של משה ובסי' ו' מהשאלות פסק דא"צ זמן אחר ואנו בדין מקובלים מפת הקודמים ז"ל לדון שצריף זמן אחר וכו' אנו דנין: (ק"ע) שכירות.

שמעון ולוי אחי הוו וירשו ממורישים שני בתים ועמד שמעון והשפיר בית אחת לראובן קודם חלוקה ואח"כ בעוד שלא ירד בה השוכר עמדו האחים ועשו חלוקה ביניהם ועלתה הבית והיא המושפרת בחלקו של שמעון המשפיר לנו יש לדעת אם נתקיים השכירות למפרע מי אמרי' דאגלאי מלתא דדיניה היא ודיניה קא מוגיר או"ד פיון דבהאי שעתא

לֹא שָׁמָּה שְׂכִירוֹת דְּלִית לִיהּ בְּגוּה אֱלָא פִּלְגָא לָא אָמְרִי דְּהִדְרָא לְמַפְרַע: זֹאת אָשִׁיב תָּא
וְאֲחֻזְנָה הָא דְאִפְלִיגוּ רַב פֶּפְא וּר' פְּפִי מְשַׁמְיָה דְרָבָא בְּפָרְק יֵשׁ נוֹחֲלִין דְּרַף קַכ"ו ע"א
בְּבָכוֹר שְׁמֹכֵר נְכֹסֵי דִידְיָה וּדְפִשׁוּט אַחְוָה וְכו' אָתוּ לְקַמְיָה דְרָבָא אַמ"ל לֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם
מ"ס לֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם בְּפִלְגָא וּמ"ס בְּכֻלְהוּ וְאִפְסִיקָא הִלְכְתָּא הָתָם דִּישׁ לְבָכוֹר קוֹדֵם
חֲלֻקָּה וּפִירְשַׁב"ם דְּלֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם בְּחֻלְק פְּשִׁיטוֹתוֹ וְכ"ש בְּחֻלְק פְּשִׁיטוֹת אַחִיו אָבֵל
בְּחֻלְק בְּכוֹר יָפָה מְכַר דִּישׁ לוֹ לְבָכוֹר קוֹדֵם חֲלֻקָּה עַכ"ל דַּעַת רַשְׁבַּ"ם ז"ל דְּהִשְׁוֹתָף אִינוּ
יְכוּל לְמַפְרָךְ חֲלֻקָּה קוֹדֵם שְׁיַחֲלֻק עִם שְׁוֹתְפוֹ וְאִם מְכַר לֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם וְהַתּוֹס' חֲלֻקָּה
עָלָיו וּס"ל דִּיכּוּל לְמַפְרָךְ חֻלְק הַפְּשׁוּט קוֹדֵם חֲלֻקָּה וְלִמ"ד לֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם בְּכֻלְהוּ
הִיָּינוּ חֻלְק בְּכוֹרָה וְחֻלְק אַחִיו הַפְּשׁוּט אָבֵל חֻלְק הַבְּכוֹר בְּפְשִׁיטוֹתוֹ מֵהַשְׁעֲשֵׂה עֲשׂוּי אֱלָא
דְּלִפִּי"ז מֵאֵן דְּאָמַר לֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם בְּפִלְגָא דְּהִיָּינוּ בְּחֻלְק אַחִיו הַפְּשׁוּט מֵאֵי קַמ"ל פִּינוּ
דְּלֹא דִידְיָה הוּא פְּשִׁי דְּלֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם וְכַמוֹ שֶׁהִק' הַתּוֹס' וְה"נ לִישְׁנָא דְּלֹא עֲשֵׂה וְלֹא
כְלוּם לְשִׁיטַת רַשְׁבַּ"ם ז"ל דִּינִיק שְׁפִיר אָבֵל לְשִׁיטַת הַתּוֹס' לָא א"ש דְּהָא חֻלְק פְּשִׁיטוֹתוֹ
פְּשִׁיטוֹתוֹ זָכָה בּוֹ הַלּוֹקֵחַ אָבֵל לִישְׁנָא דְּלֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם בְּפִלְגָא אַע"ג דְּלֹא זָכָה אֱלָא
בְּתַלְתָּא דְּהוּא חֻלְק הַבְּכוֹרָה שְׁפִיר קָרִינָן לִיהּ פִּלְגָא דְּהוּא פְּלַגְתָּ חֻלְק הַמוֹכֵר דְּהוּא בְּכוֹר
אָבֵל עַל חֻלְק אַחִיו הַפְּשׁוּט לָא אֲצֻטְרִיף רָבָא ז"ל לְאֲשַׁמוּעֵינוּ דְּלֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם פִּינוּ
דְּאִפִּילוּ חֻלְק פְּשִׁיטוֹתוֹ שֶׁל בְּכוֹר לָא אַהֲנוּ מַעֲשִׂיו וְכ"ש חֻלְק אַחִיו וְהִיָּינוּ דְּדִינִיק רַשְׁבַּ"ם
בְּלִישְׁנָיָה וְכַתֵּב וְכ"ש חֻלְק אַחִיו דְּלַכְאוּרָה לִישְׁנָא יַתִּירָא הוּא וְלִמֵּאֵי אֲצֻטְרִיף לְכ"ש אֱלָא
דְּאֲתָא לְאֲשַׁמוּ' דְּבְחֻלְק אַחִיו הַפְּשׁוּט לָא קָא מִיָּרִי רָבָא דְּמִילְתָּא דְּפְשִׁיטָא הִיא וְכַמ"ש
הַתּוֹס' אָבֵל דַּעַת הַתּוֹס' דְּזָכָה הַלּוֹקֵחַ בְּתַרִי וְתַרְתִּי לִישְׁנָא דְּפִלְגָא לָא דִינִיק טְפִי וְצ"ל כְּלִפִּי
הַמוֹכֵר שְׁמֹכֵר חֲלֻקָּה וְחֻלְק אַחִיו קָרִי לִיהּ שְׁפִיר פִּלְגָא דְּקַרְקַפְתָּא דְּגַבְרִי הוּא אַע"ג דְּלֹא
שְׁוֹ בְּשַׁעוֹרֵינוּ: וְיֵשׁ לְחַקְרָךְ בְּחֻלְק הָאֵחַ הַפְּשׁוּט דְּלֹא עֲשֵׂה וְלֹא כְלוּם אִם פְּשִׁשְׁמַע
הָאֵחַ נְתַרְצָה וְהִסְפִּים לְמַעֲשֵׂה אַחִיו מִי מְצִי הַלּוֹקֵחַ לְמַהֲדַר בִּיָּה פִּינוּ דְּאִין בְּמַעֲשִׂיו כְלוּם
א"כ אִין פֶּאֵן מְכַר או"ד פִּינוּ דְּהַשְׁתָּא מִיָּהָא נְתַרְצָה חֲזִייל הַמְּכַר לְמַפְרַע וְכַדְאֲמַרִי גְבִי
קַטְנָה שְׁנַתְקַדְשָׁה שְׁלֹא לְדַעַת אַבִּיהָ דְּאִי נְתַרְצָה אַבִּיהָ חֲזִיילִי הַקִּידוּשִׁין לְמַפְרַע פְּדִיאִתָּא
בְּפ"ב דְּקִידוּשִׁין דְּמ"ד ע"ש בְּפִירְשׁוֹי ז"ל או"ד מְמוֹנָא מְאִיסוּרָא לָא יִלְפִינוּ פִי הִיכִי
דְּאִיסוּרָא מְמוֹנָא לָא יִלְפִינוּ: וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁבַ"א ז"ל סִי תַתְקִי"ג שְׁפַתְבִּי שְׁאֵם הִיָּה אַחַד
מֵהַשְׁוֹת' יְכוּל לֹמַר לְחַבְרֵי גוֹד אוֹ אִיגוֹד גַּם הַשְּׁנִי יְכוּל לֹמַר לוֹ כֵּן שְׁלֹא תִלְקַה מִדַּת
הַדִּין שְׁנָה יְכוּל לְכוֹף לְחַבְרֵי וְחַבְרֵי אִינוּ יְכוּל לְכוֹפוֹ ע"ש וְהַבִּיאָה מֶרֶן הַב"י ס"ס קַע"א
ע"ש וְה"נ דְּכוּנְתָה פִּינוּ שְׁהָאֵחַ הַפְּשׁוּט אִי בְּעִי לְמִימַר אִי אֲפִשִׁי בְּמֵאֵי דַעְבִּיד אַחִי שׁוֹמְעִין
לוֹ וְזַבִּינָה לָא זַבִּינֵי א"כ לֹקֵחַ נְמִי מְצִי לְמַהֲדַר בִּיָּה פְּדִי שְׁלֹא תִלְקַה מִדַּת הַדִּין: וְהִנֵּה
רַב"א בְּמַקְוֶצֶת לְשֵׁם הַבִּיא מִשֵּׁם הַרְשָׁבַ"א ז"ל דְּפְשִׁיטָא לִיהּ דְּשׁוֹתָף יְכוּל לְמַפְרָךְ חֲלֻקָּה
קוֹדֵם חֲלֻקָּה וְחֻלְק הַבְּכוֹר בְּפְשִׁיטוֹתוֹ זָכָה בּוֹ הַלּוֹקֵחַ מְסִינֵעַ לְמַלְתִּיָּה מְמֵאֵי דְאֲמַרִינוּ בְּפָרְק
הַמוֹכֵר דְּס"ב ע"ב פִּלְגָא בְּאַרְעָא דְאִית לִי פִּלְגָא אֱלָמָא יְכוּל הוּא לְמַפְרָךְ עַכ"ל וְכֵן מְצִאתִי
בַּהַג"א שֵׁם גְּבִי פִּלְגָא בְּאַרְעָא וְכו' שְׁפַתְבִּי מִשֵּׁם אֹר זְרוּעַ מְהַכָּא שְׁמַעִינוּ שְׁיְכוּל הַשְׁוֹתָף
לְמַפְרָךְ קוֹדֵם חֲלֻקָּה וּמְפָרְוּ מְפָרְ עַכ"ל מְדַבְרִיָּהֶם הִלְלוּ גְרָאָה דְּפְשִׁיטָא לְהוּ דְאִפִּילוּ
נְתַרְצָה אַח"כ הַשְׁוֹתָף וְאִין בּוֹ מוֹעִיל דְאֵלֶת"ה מֵאֵי רֵאִיָּה מַהֲ דְּפִלְגָא בְּאַרְעָא דְּדִילְמָא
הָתָם מִיָּרִי בְּנְתַרְצָה הַשְׁוֹתָף אַח"כ אָבֵל אַה"נ פְּשִׁלָא נְתַרְצָה הַמְּכִירָה הַלְזוּ בְּטִלָּה
וּמְבוֹטְלַת הִיא אֱלָא ש"מ דַּעַתָּם ז"ל פִּינוּ דְּלֹא כ"כ לְמַפְרָךְ חֲלֻקָּה קוֹדֵם חֲלֻקָּה אַע"ג

דגתרצה אח"כ לא עשה ולא כלום ומצי הלוקח למקדור ביה וה"נ בקל דנכתא דאמרין אינו רשאי למכור אפילו שנתרצה אח"כ לא עשה ולא כלום ומדקאמר פלגא בארעא משמע דרשאי לכתחלה למכור חלקו המשותף ולית אינש דימחא בידיה: איברא דאפתי איפא למיקם עלה דמילתא לדעת רשב"ם ז"ל דס"ל דאין השותף רשאי למכור חלקו קודם חלוקה אי אמרה למלתיה דנאקא בקרקע דאית ביה עדית ובינונית וזבורית כדאמרי' התם איפא דניחא ליה בהר ולא בבקעה ואיפא דניחא ליה בבקעה ולא בהר אבל בשדה א' שכל חלקיה שוים שאין שום תמורה ותוספת ומגרעת איפא למימר דאפילו רשב"ם ז"ל מודה דמצי השותף למכור חלקו וכמאן דפליגא דמניא וכדאמרין גבי שותפי שותף שחלק שלא מדעת חבירו בינו לבין עצמו דזוזי כמאן דפליגי דמניו כדאיתא בפרק הרבית דף ס"ט.

ואם כנים אנחנו בדבר הזה איפא למימר הך דפ' המוכר בהכי מיירי דלית ליה שום שינוי פלל וכמאן דפליגא דמניא ועוד בה דא"ל דברשות השותף חבירו הוא דעבד אלא דתלמודא התם לא נחית למידק אלא בלישנא דשטרא אי שקיל פלגא או ריבועא ולא נחית פיצד נתקיים המכר.

גם אשו"ר להרמ"ה שם בפ"ן סי' צ"ז הולך ואור פדעת החולקים על רשב"ם ז"ל ומסיק ה"נ מסתברא דאלת"ה היכא דלית בה דין חלוקה דקי"ל דאית בה דינא דגוד או איגוד היכי מצי חד מנייהו לאוגודיה ליה לחבריה וכו' עכ"ל ונאני עני דנדאי פי תבע דינא דגוד או איגוד אינו אלא מדעתיה דחבריה דלימא ליה גוד או איגוד ומה חלוקה שייכא דנימא קודם חלוקה לא עשה ולא כלום דאי לדידיה אוגיד דידיה הניא ואי לחבריה אוגדיה הניא פולח דחבריה וליתיה ללתא דחלוקה: וכתב עוד דבהדיא תנו בגדרים הנה א' מהם מודר הנאה מחבירו לא יפנס לחצר וכופין הנודר למכור ואוקימנא התם בדאין בה דין חלוקה ואי אמרת דבמה דלא פליגי לא מצי מזבין היכי פייפינו לזבוני מידי דלא מצי למזבן וא"נ פייפינו ליה מאן הוא דזבין מניה וכו' עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו מכמה אנפין חדא פיון דאנו פייפינו ליה לזבוני מודיעין לשותף דאי איהו בעי למזבן ליה לדידיה יתבי ליה מדינא דב"מ ואי לאו הא איהו לא בעי ותו מאן לימא לן דלא עבדינו חלוקה דנמנים ואי לאו מדינא דגוד או איגוד נתי עלה פיון דאין בה דין חלוקה ומסיק הרמ"ה ז"ל אלא לאו ש"מ דלא שייכא הך פלוגתא אלא בחלק בכורה אבל בחלק פשוט וה"ה לשאר שותפי דלכ"ע מצי מזבין עכ"ל ועלה מן האר"ש דהתוס' והראב"ד והרמ"ה והרשב"א והרב אור זרוע ז"ל פלהו ס"ל דשותף יכול למכור חלקו אפילו קודם חלוקה: ואולם נשאר לנו להבין דהתוס' כי אפליגו על רשב"ם ז"ל מסייעי מלתייהו מדאמרין לעיל מה חלק פשוט אע"ג דלא מטא לדידיה וכו' ואלו הרמ"ה ז"ל והרשב"א ז"ל הדחיקו את עדיהו להביא עצות מרחוק והרחיקו את הקרוב אי לזאת נחזי אנו עיקרא דמלתא והכי איתא התם דף קכ"ד אהא דאיפליגו רבי ורבנן בשבת ששבחו נכסים ממילא לאח"מ האב ומלוה דרבנן סברי אין הבכור נוטל פ"ש ור' סבר נוטל פ"ש וטעמא דידהו מפרש התם דרבנן סברי חלק הבכורה מתנה קרייה רחמנא מה מתנה עד דמטיא לדידיה אף חלק בכורה עד דמטי לדידיה ור' סבר מקיש חלק בכורה לחלק פשוט מה פשוט אע"ג דלא מטא לדידיה אף חלק בכורה אע"ג דלא.

מְטָא לִידְיָה ע"ש ולפי"ז נִרְאֶה דְרַב פֶּפֶא וְרַב פְּפִי דְפְּלִיגִי אִם יֵשׁ לְבָכוֹר קוֹדֵם חֲלֻקָּה בְּפִלּוּגְתָא דְרַבְּנָן וּר' תִּלְיָא דר"פ דְאָמַר אֵין לְבָכוֹר ק"ח ה"ט מְשׁוּם דְבַעֲיָנוּ עַד דְמְטָא לִידְיָה פְּרַבְּנָן וְהֵינּוּ דר"פ גּוֹפִיָה פֶסֶק הֶתֵּם הִלְכְתָא פְּרַבְּנָן וְרַב פְּפִי דְאָמַר יֵשׁ לְבָכוֹר קוֹדֵם חֲלֻקָּה הֵינּוּ מְשׁוּם דס"ל פְּרַבֵּי דְהוֹקֵשׁ חֲלֵק בְּכוֹרָה לְחֵלֵק פְּשׁוּט אע"ג דְלֹא מְטָא לִידְיָה זְכִי א"כ לִדְיָה הִלְכְתָא פְּרַבֵּי וּלפ"ז מֵאֵי מִיִּתּוּ הַתּוֹס' רֵאֲיָה מְדַקְאָמַר לְעִיל אע"ג דְלֹא מְטָא לִידְיָה דְהֶתֵּם אֲלִיבָא דר' הוּא דְאִתְּמַר הֵכִי וְהִיא נִרְאֶה דמ"ד לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם בְּפִלְגָא ס"ל דֵּיֵשׁ לְבָכוֹר ק"ח ע"כ דס"ל כר' דְמַקִּישׁ בְּכוֹר לְפִשְׁנוּט אע"ג דְלֹא אֶתָּא לִידְיָה וְאֵתָּא מוֹכְחֵי שְׁפִיר מִמִּילְתִּיהָ דר' דס"ל פְּנוּתִיהָ.

וּכְשֶׁאֲנִי לְעֶצְמִי נִרְאֶה פְּשׁוּט דע"כ ל"פ כ' וְרַבְּנָן אֵלָּא בְּחֵלֵק בְּכוֹרָה דְמַר הַקְּשִׁיָּה לְמַתְנָה וּמַר הַקְּשִׁיָּה לְחֵלֵק הַפְּשׁוּט אֲבָל בְּחֵלֵק הַפְּשׁוּט לִכ"ע דִּידְיָה הָוִי וְהֵינּוּ דְקָאֻמַר תִּלְמוּדָא מַה פְּשׁוּט אע"ג דְלֹא מְטָא לִידְיָה דר"ל דְבָהָא לִיפָא מֵאֵן דְפְּלִיג וְאֶתָּא פִי שְׁנַיִם לְאֶןקוּשִׁי לִיָּה חֲלֵק בְּכוֹרָה וְזוּ הִיא שְׁקִישָׁה לְדַעַת רְשָׁב"ם ו"ל דס"ל דְבְּחֵלֵק פְּשִׁיטוּתוֹ לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם דְלִפִּי הֵנַר' דְבְּחֵלֵק הַפְּשׁוּט לִיפָא מֵאֵן דְפְּלִיג וּר"פ וּר"פ בְּחֵלֵק הַבְּכוֹרָה הוּא דְפְּלִיגִי וְאִיפָא לְמִימַר דְבְּדַר' וְרַבְּנָן קַמְפְּלִיגִי וּכְדַכְתִּיבְנָא: וְרֵאֲיָתִי לְהַתּוֹס' שְׁם אֵתָּא דְאֶמְרִינוּ הֶתֵּם וְהִלְכְתָא יֵשׁ לְבָכוֹר ק"ח שְׁכ' אע"ג דְקִי"ל פְּרַבְּנָן פְּדַפְּסַר ר"פ וְכו' עכ"ל לֹא אֶכְחַד דֵּיֵשׁ מִהַדְיוּק דְרַב פֶּפֶא דְפֶסֶק הִלְכְתָא פְּרַבְּנָן מַר גִּיהוּ דְאָמַר אֵין לְבָכוֹר ק"ח וְה"ט דְבַעֲיָנוּ עַד דְמְטָא לִידְיָה וּכְרַבְּנָן א"כ לְטַעְמִיהָ אֲזַל דְפֶסֶק פְּרַבְּנָן אֲבָל ר"פ דְאָמַר יֵשׁ לְבָכוֹר ק"ח וְאֶפְסִיקָא הִלְכְתָא פְּנוּתִיהָ א"ל דְסָבַר הִלְכְתָא פְּרַבֵּי וּכְדַכְתִּי דמַה"ט נְמִי לֹא חֲשׂוּ הַתּוֹס' לְתַרְץ לִדְיָה אִמָּאֵי בְכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּמִלְוָה וּבְשִׁבְחָה לְסַבְּרַת ר' אֵלָּא ע"כ ה"ט מְשׁוּם דר"פ לְשִׁיטְתִּיהָ אֲזַיִל דְפֶסֶק הִלְכְתָא פְּרַבְּנָן וְכמ"ש ה' מוהרש"א ו"ל וְהוּל"ל וְאע"ג דְסֵתְמָא דְתִלְמוּדָא פֶסֶק וְתַנִּי הֵכָא דֵּיֵשׁ לְבָכוֹר ק"ח וּמִיִּתִּי נְמִי לְמִילְתִּיהָ דְרַב פֶּפֶא דְפֶסֶק הִלְכְתָא פְּרַבְּנָן וְשִׁתִּיק וְלֹא אָמַר וְלֹא מִיִּדֵי ש"מ אֲוִדוּנִי אֲוִדִי לִיָּה וְקִישָׁא הִלְכְתָא אֵהִלְכְתָּא: וְרֵאֲיָתִי לְרְשָׁב"ם ו"ל שְׁפִירֵשׁ מַה מַתְנָה עַד דְמְטָא לִידְיָה פִּירוּשׁ לִידְיָה דְנוֹתָן וְאִינוּ יָכוֹל לִיתְנָה לְאַחֲרִים דְאֵין אֲדָם מִקְּנָה דְבָר שֶׁלֵּב"ל עכ"ל וּר"ל וְדַכְּנוּתָה דְבָר שְׁאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ דְכִי הִדְדִי גִינְהוּ וּלפ"ד ו"ל עכ"ל ל"פ ר' וְרַבְּנָן אֵלָּא בְּדִלָּא מְטָא לִידְיָה דְאָב כְּגוֹן מִלְוָה וְשִׁבְחָה אֲבָל כָּל דְמְטָא לִידְיָה דְאָב שְׁפִיר מְצִי מְחִיל וּמְזַבְּנִין א"כ לְמ"ד אֵין לְבָכוֹר ק"ח כְּמֵאֵן אֶמְרָה לְמִלְתִּיהָ דְאֶפִּילוּ לְרַבְּנָן מִפִּי מְטָא לִידְיָה דְאָב קָמוּ לְהוּ נְכִסֵּי בְּחֻזְקַת יוֹרְשִׁים: וְכֵן בְּקוֹדֶשׁ חֲזִיתִי לְרַב"א ו"ל בְּמִקּוֹ' שְׁכ' מִשְׁם הֶרְאָב"ד ו"ל פִּירוּשׁ עַד דְמְטָא לִידְיָה דְאָבּוּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא מוֹקְמִי לָהּ: לִירוּשָׁה שְׁנַפְּלָה לְאֲבִיו אַח"מ שְׁלֹא.

זְכָה הָאֵב בְּחִיּוֹ בְּגוּף הַנְּכִסִּים מִשָּׂא"כ שְׁבַח שְׁפָר זְכָה הָאֵב בְּגוּף הַנְּכִסִּים ע"ש: עוֹד פְּתוּב לְמ"ר שְׁגַם רַבִּינוּ יוֹנָה ו"ל מְפָרֵשׁ לָהּ כְּפִירוּשׁ רְשָׁב"ם וְהֶרְאָב"ד ו"ל וְשִׁישׁ מִי שְׁפִירֵשׁ עַד דְמְטָא לִידְיָה דְמַקְבֵּל מַתְנָה אַף חֲלֵק בְּכוֹרָה עַד דְמְטָא לִידְיָה דְבָכוֹר וְהַרְבֵּי ו"ל אוֹתְבִיָּה לְהֵאֵי פִי ע"ש: גַּם אֲשׁוּר לְהַרמ"ה ו"ל בְּחִי לְשֵׁם סִימָן פ"ד דַּה"נ שְׁמִיעַ לִיָּה דְעַד דְמְטָא לִידְיָה דְאָב ע"ע וְנִרְאֶה דס"ל דְלֹא שְׁיִיכָא הֵאֵי פְּלוּגְתָא דר' וְרַבְּנָן בְּעַנְיָן בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם לְעַנְיָן דְאֵי זָבִין וּמְחוּל הַבְּכוֹר חֲלֵק בְּכוֹרָתוֹ ק"ח דְהֶתֵּם תְּלִי רַחֲמֵנָא בְּכָל אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ לְאָב וְכִינּוּ דְשִׁבְחָה וּמִלְוָה לֹא מְטוּ לִידְיָה דְאָב אִינוּ נוֹטֵל פ"ש וּר' סָבַר אֲתִי הַקְּשִׁיא דְאֶפְקִינְהוּ קָרָא בְּחַד' מַחְתָּה לְמַגְמַר מִינָה דאע"ג דְלֹא מְטָא לִידְיָה דְאָב נוֹטֵל פ"ש וְלְמ"ד אֵין לְבָכוֹר ק"ח גַּיְהִי דְהֵנִי נְכִסֵּי מְטוּ לִידְיָה דְאָב וְהַבְּכוֹר נוֹטֵל בְּהֵם פִּי"ש הֵא

מיהא ל"מ זבין ומחיל דרממנא אמר לתת לו עד דמטא לידניה ולא תקשה השתא הלכ' אהלכתא דכל חדא וחדא תיקום אדונכתה והכי ניחא מאי דכ' רשב"ם לעיל אין לבכור ק"ח אין לו לבכור ח"ב לתת ולא למפנר פדכתי לתת לו עד דמטיא לידניה דמקבל מתנה עכ"ל דלכאורה ק' דהוא ו"ל מפרש לה עד דאתיא לידניה דהנותן אלא במאי דכתיבנא דחלק פ"ש מכירה או נתינה קודם חלוקה לאו פהדדי דמטיא אלא דהאי לחודניה קאי והאי לחודניה קאי ומהשתא ליכא לאותובי עליה דרשב"ם ו"ל ודעמיה מהו דלעיל דאמר מה פשוט אע"ג דלא מטא לידניה דהתם גבי ליטול פ"ש ושניא דא והרמ"ה ו"ל גמי דקאי בשיטת רשב"ם ו"ל לא מצוי לאותוביה מינה אבל לדעת התוס' דק"ל הלכתא אהלכתא ע"כ דמפרשי לה עד דמטיא לידניה דהמקבל וכד' י"מ שכ' רבי יונה וכמדובר: ונתינתה להרי"ף ו"ל שכ' פניו דאפסיקא הלכתא דיש לבכור ק"ח שמעינן אע"פ דלא מטא לידניה כמאן דמטא לידניה דמי הילכף הלכתא פרבי עכ"ל נראה לדעתו ו"ל דהא בהא תליא דמאי חזית דדחית להאי הלכתא דאפסיקא פרבנן דרביים גינהו דס"ל אין לבכור ק"ח משמי האי הלכתא דאפסיקא דיש לבכור ק"ח ונפסק כר' דיחידאה הוא נר' דס"ל דרב פפא הוא דאמר הלכתא פרבנן ולשיטתיה אגיל דא דאמר אין לבכור קודם חלוקה משו"ה טפי עדיף למסמך אהאי הלכתא דיש לבכור ק"ח דסתמא דתלמודא מודא ק"ל וממילא ס"ל לסתמא דתלמודא הלכתא כר': וכתב עלה הרי"ף ו"ל והאי סברא לאו דסתמא היא דלא אפסיקא הלכתא אלא אם יש לבכור ק"ח אלא במלתא דאתיני לידניה דאבנה ואיתיה השתא ברשו' אבל מלנה דליתיה ברשותיה לא שייכא בה האי מלתא כלל וכ"כ רבי האי גאון ו"ל פהאי סברא עכ"ל דעת עליון פ' השמועה כד' רשב"ם והראב"ד ור"י והרמ"ה ו"ל ושכ"ד רבינו האי גאון ו"ל וכן היא דעת הר"ן ו"ל שם.

אף בחלקות בין מלנה ושבח דלא מטו לידניה דאב ולא ברשותיה דבכור והו' דיש לבכור ק"ח שאני דאיתיה גמי בחיי האב והשתא גמי ברשותיה דבכור איתנהו ולמ"ד אין לבכור ק"ח לא שמיע ליה בין היכא דאיתנהו ברשותיה לליתנהו ברשותיה דבכלהו ס"ל דהו' פשבח ומלנה דכי היכי דלא שקיל בהו פ"ש ה"נ דל"מ זבין ולא מחיל: ברם פש גבן לברורי דר"פ ור"פ תרנייהו בדברא קמפלגי.

אי ס"ל יש לבכור ק"ח או אין לו ואשפחן לרבא גופיה בפרק יש בכור דף נ"ב גבי יבם דס"ל דאפילו מה שהשביחו הנכסים בין יבום לחלוקה אינו נוטל פ"ש מ"ט בכור קריייה רחמנא מה בכור אין לו ק"ח אף יבם אין לו ק"ח אלמא דרבא פשי ליה דאין לבכור ק"ח ולפום מאי דכתבו התוס' ניחא דהתם מיירי בשבח דלא אתא לידא דאחזיה והשתא גמי ליתיה ברשותיה דבהא כ"ע מודו דאין לו לבכור ק"ח ונתינתה להרא"ש ו"ל התם בפ"ן במ"ד לדר' קכ"ד דאיתי להאי פלוגתא דאבני נרבא גבי יבם וכתב עלה וליתא לדרבא דהא אפסיקא הלכתא בהדיא דיש לבכור קודם חלוקה להכי ליתא להא דרבא ואם הדברים פכתבן ק' להולמן ותו דהטור ס"ס רע"ח הביא דברי רשב"ם וכתב עליהם דלא נהירא ובחלק א"ה ע"ס' קס"ג פסק במלתיה ולפ"ז חולק ע"ד אביו הרא"ש ו"ל וק' לשמוע ותו ק' דהתם בפרק יש בכור כתב הרא"ש ו"ל גופיה אע"ג דפסיק בפרק י"ן דיש לו לבכור ק"ח היינו בעיקר המזון עכ"ל וכדכתי' ת"ל אלא דטפי הו"ל לאקשוני לר"פ דאמר דרבא דס"ל דיש לו לבכור ק"ח וכדוקיין אבל מאי דק"ל הוא ו"ל דבהא ס"ל לסתמא דתלמודא דיש לו ליבם בין יבום לחלוקה וכדעתיא דאבני ומעתה דברי

הָרָא"ש סתרא"י גינהו אֵלָא שְׁמַצָּאתי בְּדַפּוּסִים הַחֲדָשִׁים הָתָם בּפִי"ן עֲשׂוּ מְסַגְרַת טָפַח סְבִיב לַמ"ש וְלִיתָא דְרַבָּא וְכו' וְיָפָה פִּינּוּן.

שו"ר דְהִגָּה זֶה מְאִישׁ לֹקְחָהּ הוּא ה' מְעַדְנֵי מְלָךְ בַּפ' יֵשׁ בְּכוֹר שֶׁהוּא הַמְּגִיָּה וְהַכְרִיחַ לָזֶה וְכַבֵּר הוֹכְחֵנוּ גַם מְדַבְרֵי הַטּוֹר: וְהִגָּה פְּעַת רְאִיתִי לֵה' בְּנֵי יַעֲקֹב ו"ל דָּף ע"ד ע"א שְׁתַּמָּה ע"ד הָרָא"ש ו"ל הִלְלוּ וְשֵׁה' פְּנֵי מֹשֶׁה ו"ל הַצָּרִיף לֹו עֵינִין וְנִדְחָק לִינִישְׁבוּ אֵלָא דַּמ"ש ו"ל דְּלָא מְנִי לִיָּה בְּהַדִּי יַע"ל קַג"ם ע"ש נִלְע"ד דָּאִי מְהָא לָא אִירָא דְהָכָא שְׁאֵנִי דְאַפְסִיקָא הִלְכְתָא בְּהַדִּיא וְלָא אֲתִי מְפָלְלָא אֵלָא שְׁרָאִיתִי לֵה' יָד מְלֶאכִי ו"ל סִי קַנ"ד שְׁכ' פִּינּוּ דְנַחֲתִית לְמַנְיָנָא וְקָאֲמַר בַּר מִיע"ל קַג"ם פְּאֵלוּ אָמַר בַּפִּי דְבַפְלָהוּ מִיָּלִי לְבַר מְהֵנִי הִלְכְתָא פְּנוּתִיָּה וְאִי אַפְסִיקָא הִלְכְתָא דְלָא פְּנוּתִיָּה א"כ ק' הִלְכְתָא אֶהֱלַכְתָּא וְזֹו הִיא שְׁקִישָׁה לְהָרָא"ש ו"ל דַּא"נ אִיפְסִיקָא הִלְכְתָא דְלָא פְּרַבָּא לָא הו"ל לְמַדְחֵי לְרַבָּא אֵלָא דַּתְק' הִלְכְתָא אֶהֱלַכְתָּא וְשִׁפִּיר ק"ל לְהַרְבּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְלָא רְאִיתִי לְהַצָּרִיף עוֹד בְּעַנְיָן זֶה דְלָאוּ מְעַנְיָנִי דְקַר"א לְמֵאִי דְאַתִּינּוּן עֲלָה: וְעֲלָה מִן הָאֲר"ש דְהַתּוֹס' וְהַרְשָׁב"א הַעֲיִדוּ שְׁכֹן דַּעַת הָרָאב"ד וְהַג"א מְשֵׁם א"ז וְהַר"ן בַּפִּי הַהִלְכוֹת וְהַעֲיִד שְׁכֹן דַּעַת כָּל הַמְּפָרְשִׁים גַּם הַמְּרַדְכֵי שְׁם סִי תַק"ף כ' עַל פִּירֶשֶׁב"ם דְּלָא נִרְאָה לְרִיב"ם וְלַר"י מְפִרִי"ש וְשְׁכֹן דִּן מְהַר"ם וְשְׁכֹן עֲמָא דְבַר ע"ש.

גַּם הַטּוֹר ס"סִי רַע"ח פְּחָב עַל פִּי רְשָׁב"ם דְּלָא נִהִירָא וְכ' שְׁם מְרֵן הַב"י דְבַרֵי הַתּוֹס' וְהַר"ן וְהַרְאָב"ד שְׁחַלְקוּ עֲלֵיוּ וְשַׁכ"כ בְּתַשׁוּ' מִיָּמֹו' סִי מ"ב גַּם ה' שַׁל"ה גַּם שְׁם דָּף תְּרִי"ו ע"ב פְּתַב מְשֵׁם רִיא"ז וּמְשֵׁם מַז"ה שְׁלָא פְּדַעַת רְשָׁב"ם ע"ש וּמַעַתָּה לָא מְצָאֵנוּ חֲבַר לְסַבְרַת רְשָׁב"ם ו"ל הַלְזוּ: אִיבְרָא מְצָאֵתִי תַשׁוּ' אַחַת לְהָרָא"ש ו"ל סִי צ"ט ס"סִי ג' שְׁכ' וְאַפְיָלוּ יוֹדָה הַשְּׁוֹתָף שְׁמַכְר אוֹ נָתַן לֹו הָאֹרְהָ עַל תַּנְאִי זֶה אֵינּוּ כְּלוּם וְדַמִּי לְאוֹמֵר שְׁדָּה זֹו פְּשָׁאֲקַחְנָה תְּהִי קְנוּיָה לָךְ לָא קְנָה עַכ"ל וְלְכַאוֹרָה נִרְאָה דַּס"ל דָּאִין הַשְּׁוֹתָף יְכוּל לְמַפְּוֹר חַלְקוּ קוֹנְדִם חַלְקוּהָ נִגְד כָּל הַנְּדָף רַבְּנוֹתָא הַנִּינְתְּנִים לְמַעַלָּה וְדַלָּא כַּס' הַטּוֹרדַס"ל כְּפוֹתִיָּהוּ וְמָה גַּם דְהַטּוֹר גּוֹפִיָּה הַעֲתִיק לְתַשׁוּ' הַלְזוּ בַּסִּי קַנ"ד סַכ"ו.

ע"ש לְכָךְ נִלְע"ד דְּלָא שְׁמָה מְתִיָּא דַּע"כ ל"ק הָרָא"ש ו"ל אֵלָא דָּאֵם הַשְּׁוֹתָף מוֹדָה דַּעַל תַּנְאִי הִנָּה שְׁאֵם תַּחְלֹק עִם הַשׁו' וְיַפּוֹל גּוֹרְלָךְ אֲצִלִּי שְׁלָא תּוּכַל לְמַחֲוֹת עֲלִי כַּמ"ש שְׁם ע"ז דָּאִין מוֹעִיל חֲדָא דְקִי"ל אַחִינ שְׁחַלְקוּ לְקוֹחוֹת הֵן דָּאִין בְּרִירָה דְהַשְׁתָּא הוּא דְקָא זְכִי בִיָּה וְעוֹד פִּינּוּ דְלְקוֹחוֹת הֵן דְּמִי לְאוֹמֵר שְׁדָּה זֹו פְּשָׁאֲקַחְנָה וְכו' אֲבָל אֵם לָא מְכַר חַלְק מְבוֹרֵר אֵלָא חַלְק שְׁיֵשׁ שְׁיֵשׁ לֹו סְתָם וְדָאִי דְמְכִירְתוּ מְכִירָה וְכַדַּס"ל לְרַבְּנוֹתָא ו"ל וְכַמְבוֹרֵר בְּדַבְרֵיו ו"ל שְׁפַתְב וְלָא יְדַעְתִּי טַעַם לְמָה לָא תוֹעִיל חֲזַקַת לֹוי בְּחַלְקוּ שְׁל רְאוּבֵן וְכו' וְלְמָה לָא הִנָּה לְיָרָא שְׁמָא וְכו' וְעוֹד לְדַבְרָךְ אָדָם שְׁקָנָה חַלְק הַשְּׁוֹת' וְכו' לָא תַהֲיָה לֹו חֲזַקָה וְכו' ע"ש אֵלְמָא דְפָשִׁי לִיָּה דְשׁוֹתָף יְכוּל לְמַפְּוֹר חַלְקוּ קוֹנְדִם חַלְקוּהָ וְתַקְשִׁי דִידִיָּה אַדִּידִיָּה מְרִישִׁיָּה לְסִפִּיָּה אֵלָא וְדָאִי פְּדַאֲמָרְוּ נְהִי דְמַצִּי מְזַבִּין הִינּוּ בַּסְתָּמָא אֲבָל בְּבִירָר לֹו חַלְקוּ ק"ח אַע"ג דְכְּשַׁחְלְקוּ נָפַל אוֹתוּ חַלְק בְּחַלְק הַשְּׁוֹתָף הַמּוֹכֵר לָא מְהֵנִי וְלָא מִיָּדִי דְלְקוֹחוֹת הֵן וְאִין בְּרִירָה וְדַמִּי לְשְׁדָּה זֹו פְּשָׁאֲקַחְנָה וְכו' פְּמַדְוֵבֵר וְכַמְדוּמָה שַׁע"ז סְמָךְ הָרַב מוֹהַרש"ך ו"ל ח"א סִי קַט"ו שְׁאָחַר שְׁנַתְעוֹרֵר בְּדַבְרֵי הָרָא"ש ו"ל דְנִרְאִין דַּסְתֵּרָא"י גִינְהוּ כ' יִרְאָה דִּינִישׁוּב וְתִי' ב' תַשׁו' הִלְלוּ מִיָּלְתָא דְפָשִׁטָא הִיא וְזִיל קְרִי בִי רַב הוּא וְלָכֵן לָא רְצִיתִי לְטָרוּחַ בְּזָה וְכו' עַכ"ל דְלָפִי קוֹצֵר דַּעַתִּי דְלְמֵאִי דַּכְתִּי מִיָּלְתָא דְפָשִׁטָא הִיא

וּלְהַכִּי הַסְפִים הָרַב ו"ל שֵׁם דְּשִׁפִיר מְצִי מְזַבֵּן חֶלְקוֹ בְּחֲנוּיֹת הֵהֵם אַע"פִי שְׁעֵדִין לֹא חֶלְקוֹ ע"ש וְעֵינֵין לֵהּ הַפְּרִיָּשָׁה שֵׁם סִי קַנ"ד שְׁכ' לְתַרְזֵן דְּבַרֵי הָרָא"ש ו"ל דִּיש לֹו חֲזָקָה בְּחֲזָקָתוֹ הוּא עוֹמֵד מִשְׁא"כ בְּחֲזָקַת חֲלוֹן דָּאִין לֹו שְׁיִיכּוֹת בְּצַד הַמְּרוֹחֵק מִחֲלוֹנוֹ יוֹתֵר מִד"א וְכו' עכ"ל וְעֵדִינֵין צָרִיף תְּבַלִּין אָמְנָם בַּסֵּמ"ע שֵׁם סִק"מ כ' דְּשִׁאֲנֵי הֵכָא שְׁרָצָה לְהַחְזִיק בְּאוֹיר שְׁבָצַד חֲלוֹנוֹ שֶׁהוּא חֶלֶק הַמְּנוֹחֵד וְנוֹקָא לְחֶלֶק זֶה מִשְׁא"כ הֵתָם שְׁרָצָה לְעִמּוּד בְּשׁוֹתָ' עִם הַב' וְכו' עכ"ל וְנִרְאָה דִּהוּ הֵן הַדְּבָרִים שְׁדַּבְּרָנוּ וְע"ע שֵׁם לְהַרְב"ח: וּמַעֲתָה קָם דִּינָא דְּשׁוֹתָף יָכוֹל לְמַפְּוֹר חֶלְקוֹ ק"ח בֵּין בְּכוֹר בְּחֶלֶק פְּשִׁיטוֹתוֹ בֵּין שְׁאָר שׁוֹת' דְּעֻלְמָא וְנ"ל הַרְמ"ה ו"ל שֵׁם בַּפִּי"ן סִי צ"ז וְה"ה לְשְׁאָר שְׁוֹתָפֵי דְכ"ע מְצִי מְזַבֵּן עכ"ל וְנ"ל הַרְשֵׁב"א בְּמָקוֹ' לְשֵׁם וּמ"ס לֹא עָשָׂה כְּלוּם בְּכוֹלְהוּ פִי' בְּחֶלֶק בְּכוֹרָה וְכו' אָבֵל בְּחֶלֶק פְּשִׁיטוֹתוֹ מֵהַ שְׁעָשָׂה עֲשׂוֹי וְשׁוֹתָף שְׁמַכְר חֶלְקוֹ מְכוֹר וְנִשְׂאֵי וְכו' וְכ"כ הָרָאב"ד וְכו' עֵינֵיקָר עכ"ל וְנ"ל הָר"ן ו"ל שֵׁם יָכוֹל לְמַפְּוֹר ח"ב וְכ"ש חֶלֶק פְּשִׁיטוֹתוֹ דִּיכוֹל לְמַפְּוֹר אַע"פִי שְׁעֵדִין לֹא הוֹבָרַר חֶלְקוֹ מ"מ בְּיָדוּעַ שְׁיִיש לֹו חֶלֶק וְזֶה חֶלֶק לְכַשְׁיַעֲלָה יָכוֹל לְמַפְּוֹר: וְתַבְט עֵינֵי לְהַכְנ"הג סִי ר"ט שְׁכֶתֶב שְׁיִיש מִחֲכָמֵי דוֹרוֹ ו"ל דְּפִשְׁיֻטָא לֵהוּ דָּאִין הַשְׁוֹתָף יָכוֹל לְמַפְּוֹר חֶלְקוֹ קוֹדָם חֲלוֹקָה וְהָאֲרִיף הָרַב בְּזֶה לְסַתְּוֹר סְבָרְתָם עַד אֲחָרָן הֵבִיא דְבַרֵי הַג"א דַּפ' הַמּוֹכֵר הַנִּיֻּתָנִים לְמַעֲלָה גַם בְּתִשׁוֹ' הַרְמַתָּה בַּח"ב שְׁבֵא' סִימֵן קַמ"ה וְסִי ר"ח וְר"ט הָאֲרִיף לְמַעֲנִיתוֹ ע"ע וְאֲנִכִי לֹא יִדְעָתִי אֲמָאֵי הַעֲלִים עֵין שֶׁל מַעֲלָה עֵין זוֹכֵר עֵינָא פְּקִיחָא מְסוּנָגָא בְּדוֹנְפָתָה וּמָאֵי דְאַמּוֹר בָּהּ רַבְּנָן בְּעֲלֵי תְרִיסִין עֲלָה הֲלֵא הִמָּה הַתּוֹסֵ' וְהָר"ן בְּשֵׁם כָּל הַמְּפָרְשִׁים וְהַמְּרַדְכֵי בְּשֵׁם רִיב"ם וְהַר"י בַּפְרִי"ש וּמָה שְׁדָן אֵת הַדִּין מִהָר"ם וְהַעֲד הַעֲדִיד שְׁכֵן עֲמָא דְבַר וּמִתְשׁוֹ' מִי"א דְכָל הַגֵּי סִיעַת"א דְשִׁמְיָא סְבָרֵי מְרָנֵן דִּהַשׁוֹת' יָכוֹל לְמַפְּוֹר חֶלְקוֹ ק"ח וְנוֹסֵף גַם הוּא הָרָאב"ד וְהַרְשֵׁב"א ו"ל שְׁלֵא נִרְאוּ בְּעֵלִיל בִּימֵי הָרַב ו"ל וְשָׂאִין חֲלוּק בְּזֶה אֱלָא רְשָׁב"ם יַחֲזִידָא הוּא וּמָאֵי דְכִתְבִי בְּיָיִשׁוּב.

דְּבַרֵי הָרָא"ש ע"ש בַּהַכְנ"הג וּבַמּוֹהַר"א שְׁשׁוֹן ו"ל סִי קַכ"ה: וְהִנֵּה בַעַת"ה אֱלָף לִי אֵל אַרְשִׁי"י דָּרָף אַר"ש קְדָמָה לְמַתְבַּע אֲוֹלְפֵן בְּמָאֵי דְמִסְפָּקָא לָן בְּשׁוֹכֵר בֵּית א' מִב' בְּתִים שְׁיִיש לֹו בְּשׁוֹתָפוֹת עִם הַזִּילַת וּכְשֶׁחֶלְקוֹ הַבְּתִים עֲלָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל מְשִׁכִיר נִלְע"ד לְפּוּם מָאֵי דְאוּקְמָנָא לְתַרְוָצִי תִשׁוֹ' הָרָא"ש וְשִׁכְּן מִתְבָּאָר מִדְּבַרֵי הַסֵּמ"ע וּמַהֲר"א שְׁשׁוֹן ו"ל וְהַכְנ"הג דְּכָל שְׁמַכְר חֶלֶק מְבִנְרָר לֹא מְהַיֵּי וְלֹא מִיִּדֵי דָּאִין בְּרִירָה וְדָמִי לְשִׁדָּה זֹו כְּשֶׁאֲקַחְנָהּ וְכו' כַּמִּש"ל וּמ"ש הַרְשֵׁב"א בַּח"ב סִימֵן ר"א בְּחֶצֶר הַיָּדוּעַ לְאַחִין וְא' מִהֵן קָטָן וְהַחְזִיק רְאוּבֵן בְּחֲלוֹן הַפְּחוֹת לְחֶצֶר וְהַגְדוֹלִים לֹא מִיָּחוּ בּוֹ וְהַקָּטָן לֹאוּ בַר הַמְּחָאָה הוּא וּכְשֶׁהַגְדִּיל הַקָּטָן עָמַד וּמִיָּחָה פָּסַק הָרַב ו"ל דְּבְּחֶלֶק גְּדוֹלִים זָכָה אַע"פִי שְׁעֵדִין לֹא חֶלְקוֹ לְכַאוֹרָה נִרְאָה דְּפִלְגָא תִשׁוֹ' זֹו עִם תִּשׁוֹ' הָרָא"ש ו"ל הַנְּצָבֶת עֲמָה דְסָבַר דְּכָל שְׁלֵא חֶלְקוֹ לְקוֹחוֹת הֵן וְאִין בְּרִירָה הֵא וְדָאֵי לֹאוּ מִלְתָּא הִיא דִּהֵתָם הַחֲלִין עַל כָּל הַחֶצֶר וּבְכָל חֶלֶק מִהָאֲחִין יִיש לֹו הַיָּזֵק רְאִיָּה פְּקֻטָּן כְּגִדּוֹל וְכִינּוֹן דָּאֵי בְּעֵי א' מִן הַגְּדוֹלִים לְמִזְבֵּן חֶלְקוֹ ק"ח שְׁפִיר מְצִי מְזַבֵּן וּכְדָמְסִייעַ לְמִלְתִּיָּה ו"ל מִב' שׁוֹת' וְא' מִהֵם שׁוֹכְנֵי גִנָּאֵי ע"ש אָבֵל בְּנִדּוֹן הָרָא"ש ו"ל מִיָּרִי בְּדֵלָא גִיחָא לִיָּה לְהַחְזִיק אֱלָא בְּאוֹיָרָא דְמַצַּד א' הֵא שְׁפִיר כְּתַב הָרָא"ש ו"ל דַּע"פִי שְׁנַפֵּל חֶלֶק זֶה בְּיַד הַמּוֹכֵר לֹא אֶהְנוּ מַעֲשִׂיו דְּלְקוֹחוֹת הֵן וְאִין בְּרִירָה וְכו' וְזֶה פְּשׁוּט לַעֲנ"ד: וְרִאִיתִי לְהַרְבַּ מִשְׁאֵת מִשָּׁה ו"ל חִי"ד בְּסִימֵן טו"ב דָּף ע' ע"א שְׁעָלָה בְּדַעֲתוֹ ו"ל דְּהַרְשֵׁב"א וְהָרָא"ש ו"ל פִּלְג"ן בְּהַדְּיָהוּ וְהַדָּר קְאָמַר דְּלֹא פְּלִיגֵי וְשָׂאֲנֵי נִדּוֹן הַרְשֵׁב"א דְּהָאֲחִין אַפּוֹט' ע"ש וְעֵינֵיל נְפִישָׁה בְּדַחִיקֵי ע"ש וְשׁוֹתִיָּה דְמַר לֹא יִדְעָנָא דָּאִיָּהוּ ו"ל רְמִי

ומותיב תשו' הרא"ש אהדדי וניחא ליה לחלק בין מוכר חלק מבורר ובין שאינו מבורר כמנדבר א"כ מאי אסיק אדעתיה למשוי פלוגתא והדבר ברור דמר א"ח ומא"ח ולא פליגי וכדכת' נכעת ראיתי לה' מח"א ז"ל בריש הלכות זכיה דפשיטא ליה דשותף יכול למפוך ק"ח נאפי' רשב"ם ז"ל אגיל ומודה ולא פליג אלא גבי יורש דירושא ממילא אתי' ע"ש ושל' פדברי התוס' דמסייעי מלמניהו מהו דפלגא בארעא דמייירי בשות' כדפ' רשב"ם ז"ל עלה וכת' הרב ז"ל גם לשון הרמ"ה והרשב"א ז"ל שכ' וה"ה לשאר שותפי דעלמא לא רהיט בהכי כלל ויש משמעות בדבריהם דטפי פשיטא להו ב' יורש שמוכר ק"ח טפי משותפי דעלמא אלא דאין סברא לדבר זה ע"ש ומ"ש הרב ז"ל וה"ה לשאר שותפי משום דתלמודא מודא באחין יורשים קמייירי אהא כ' וה"ה לשאר שותפי דעלמא הא מיהא התוס' והרמ"ה והרשב"א לא ס"ל הכי ולא עלה על דעתם לחלק בין יורשים לשאר שותפים וכל הפוסקים החולקים על רשב"ם ז"ל לא אסיקו אדעתיהו למימר הכי בדעת רשב"ם ז"ל וכי תידוק הו' דירושא ממילא אתי' לא שייכא ה"כא גם הסברא אינה מסכמת לחילוק זה כלל: ובצפיתינו צפינו להרב בית דוד ז"ל סי' קי"ז מהס' שעמד בענין זה ופשי' ליה דדעת רש"י במציעא דק"ח ע"ב אמאי דאמרי' התם לאחי שותפי דיתמי לית בהו דינא דבר מצרא ופירש"י ז"ל שותף שמכר לו לחבירו חלקו בשדה שהוא שותף בה אין לו לסלקו ולומר אין אתה בא לחלק חבירו אלא כאחד מן המצרנים ויקחנו עמך אלא כל שלא נתברר חלקו הרי הוא פשכו בכולה משמע דקודם שהוברר חלקו מכר השו' חלקו לחבירו עכ"ל הרב ז"ל ולפק"ד לא הבינתי דבגתרצה השות' פשיטא דמודה רשב"ם דיכול למפוך אפילו לאחר דלאו שותף והתוס' דמיייתו מהו דפלגא בארעא משום דלא ניחא להו לאוקומה בגתרצה מיהו לדעת רשב"ם פשיטא דמוקי לה בגתרצה וכדכת' ובגתרצה ליכא מאן דפליג וכד' לעיל וכדו ראיתי לה' מוהר"ש גאון ז"ל בתשו' סי' ע"א שכתב ג"כ בפשיטות דבגתרצה השותף מודה רשב"ם ז"ל דיכול למפוך ק"ח עלץ לבי ויגל שפננתי לדעת גאון ועוד בה דע"כ ל"ק רשב"ם דאין השותף יכול למפוך חלקו קודם חלוקה אלא במוכר לאחרים דלאו שותפי נינהו משום דאין חלקו מבורר אבל במוכר לשותפו בשדה מה צורך לברירה דהשתא מיהא פולה ארעא דידיה היא וכבר כתב' לעיל מזה ובסתירת דברי הרא"ש פתב הרב ז"ל דחלק מבורר שאני וכדכת' וזו הלכה העלה אף לא ידעתי טעם למרו שלא העלה על שלחנו הטהור אלא שבסי' רי"ח סכ"א פסק להו דינא דפלגא בארעא וציין עליו מור"ם לסי' רי"ד ס"ז דהמרדכי משתמען מלוהי דיכול למפוך: דינא יתיב לפום רבנו דהשותף שמכר חלקו ק"ח או נתנו במתנה או השפירו אם לא בירר לו חלק מיוחד אע"פ שעדין לא חלקו מה שעשה עשוי ולכשירצה השו' האחר לחלק ולהגריל יזכה הלוקח או המקבל או השוכר במה שיעלה בגורל ודלא כס' רשב"ם דחידאה היא בדבר זה נגד כל הגי' רבנותא נו"ן אבל אם ייחד ובירר השו' המוכר או הנותן או המשפיר חלק א' מאמצעות קרקע המשותפת ועדין לא חלקו אע"פ שפשיטא חלקו עלה בגורלו של א' מהם שוכר או לוקח או מקבל אין במעשיו פלום כמ"ש הרא"ש ופסקו מרן פדכת' בעניו' וכד עלו בהסכמ"ה גאוני בתראי ותו לא מדי: ואחז"ר ראיתי בס' פוס' ישועות שכתב דרשב"ם ז"ל נמי לא פליג אכולהו רבנותא אלא דמייירי דמכר חלקו של פשוט בכור וייחד אותם לצד א' ולחלק הפשוט יחד לו חלק האחר להכי ס"ל דחלק האמצעי הוא

נדאי של בכור מבן דלעולם נוטל פי שנים פאָחד כמ"ש בטוש"ע סי' קע"ד ס"ב אלא
שבחלק הפשוט שבפרו לו לא עשה כלום ע"ע אם היו ג' או ד' אחים אפילו אם ייחד
חלק בכורה אינו מכור וכדברי הרא"ש הנתינים למעלה: (קעא) שכירות.

הא דקי"ל פל המחזיק בפני מוכר קנה כמו שנת' בסי' ק"ץ יש להסתפק אם לא נאמר
דין זה אלא במוכר למי שלא היה דר בו אבל אם מכר לשוכר דעביד שוכר להשתמש
בכ"הג לבנות ולסתור אי מהניא ליה הך חזקה או לא תורת אמת סי' כ"ו והרב לחם רב
ז"ל סי' קכ"ב פשיטא ליה דלא מהניא ליה חזקתו וע"ע לה' מש"ל בפ"א מה' מכירה דין
ח' ע"ש: (קעב) שכירות.

ראובן שוכר בית אחת מממונה הקק"י למשך ה' שנים וכתבו שטר ע"ז ודר בה ראובן
ואשתו ובנו הסמוך על שלחנו ולמקצת ירחין חלה ראו' את חליו וניה פראותו פי הכביד
עליו חליו צוה לשאר בניו להשיאו ולראות בשמחתו של בנו הן בעודנו חי וכן עשו
והצליחו ולא עברו ימים מעטים נלב"ע ראובן וחל"ש הוא ואשתו ונשאר בנו החתן דר
בבית ההוא ואז עמדו' פנגדו הממונים לאמר לו קומי צאי פי לאביה קצבנו הזמן ולא
לה והבן טוען אבא במקום אבא קאימנא ועוד טענו עליו הממונים בשומת השכירות מה'
דינרים לז' דינרים יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב דבר זה מתורתו של
ר"מ למדנו הלא פרו"ש פתשו' סימן אלף ב' והובאה במרדכי פ' האוננים סי' שמ"ה
שאול נשאל בלאה שהשכירה בית ומתה והיורשים אינם רוצים ליתן אלא כפי מה שדרה
בבית או להושיב בה דיורין שהם רוצים והשיב שאם לא נתנה לאה השכירות פטורים
היורשים פינן דנאנסה כדאמרי' פרק האוננים דף ע"ז ה"א מאן דאוגיר אגירי לזנולא
ואתא מטרא וכו' עכ"ל ועיין בתוס' שם דף ע"ש בד"ה אלא ע"ש: וחזיתיה למרן הקדוש
ס"סי שי"ב דמיתתי תשו' הרשב"א ז"ל סי' אלף כ"ח דפסיק ותני דהיורשים חייבים
דכינן דשכר הבית הרי זה פמכר גמור ונתחייב שמעון בדמים דשכירות ליומיה ממכר
הוא ע"ש ואנכי הרואה דמהר"ם מיתתי מתניתא בידיה ההיא דמאן דאוגיר אגירי לזנולא
ואתא מטרא וכו' וכי היכי דאם נאנס בע"ה פסידא דפועלים ה"נ אם נאנס השוכר פסידא
דמשכיר והרשב"א מיתתי תניא דכונתיה דשכירות ליומיה ממכר הוא איכו השתא מלתא
דרמיא לתרגם השמועות לפום רבנן בס"ד: הלא בראש"י אהא דתנן בפ"ק דע"ז דף ט"ו
ובכ"מ אין מוכרין להם בהמה גסה יחיב טעמא בגמ' משום שכירות ואדם מצנוה על
שביתת בהמתו דשכירות לא קנה מדתנן לא לבית דירה אמרינן משום שמכניס בה ע"ז
ואם איתא דשכירות קניא בדידיה קמעיל וכן מהא דתנן ספ"ב דתרומות ישראל ששוכר
פרה מכהן מאכילה פרשיני תרומה וכהן ששוכר פרה מישאל אע"פ שמזונותיה עליו
לא יאכילה כר"ת אלא שכי' לא קניא: וראיתי לרבי' בפ"ו מה' שבת דט"ו דפסק
שאסור להשכיר בהמתו לגוי שאדם מצנוה על שביתת בהמתו עכ"ל ובפרק ד' כתב גמי
להך דינא ופסק גמי להך דלא ימכור בהג"ס משום שאלה ומשום שכירות ע"ש אלא
דק"ל אמאי לא יחיב טעמא לאיסור' דמשום נסיוני וכדאי' בגמרא ופסקו ג"כ הרי"ף ז"ל
שם ובדוחק י"ל דס"ל כמ"ש הסמ"ג עשין דכ"ב ע"א דהאידין אין אנו בקיאים בקול
ודמי למוכר ע"י ספסירא ע"ש ובפ"ט מהלכות תרומות פסק להך מתני' ע"ש ובפ"ב מה'
שכנים פסק דשכירות אין בה משום דין דבן המצר ע"ש וכינן דלאו ממכר הוא לא קרינא
ביה ועשית הישר והטוב ובפ"ו מהלכות שכירות דין ה' פסק דהגבל שבחצר השכורה

לאחרים של משפיר אע"פי שהקצור שכוונה לאחרים דלשיטתיה אגיל דפוסק כמסקנת סוגיא דפ"ק דע"ז ולפי"ז אתנח לן תמיהת הרב"י ז"ל סי' שי"ג ע"ש ובפ"ו מה' ערכין דין ל' פסק דאם הקדיש הבית השכורה ביד אחרים מוקדשת ואם דר בה השוכר מעל דסובר רבינו דאפילו קדושת דמים מפקעת מידי שעבוד כמ"ש שם פ"ו דין י"ד ובפי"ח מה' מלנה וע"ש בה"ה ז"ל והכ"מ והלח"ם ז"ל אלמא דשכירות לא קניא ואין בה אלא שעבוד דשוכר לא מצי מקדיש ומשפיר הוא דמצי מקדיש פדאיתא במעילה דף ד' ע"ב: אמור מעתה מ"ש רבינו בפ"ג מה' מכירה דין י"ז וז"ל השוכר את הפלים וכו' יש להם אונאה שהשכירות מכירה בת יומה היא עכ"ל לאולמי' דכללא פניל לכל מלי אלא דאונאה שאני דרבייה קרא וכתב ממפר יתירא וכמ"ש התוס' שם בע"ז ובפ' הנהב דף נ"ו בד"ה שכירות וכו' ע"ש: נתבט עיני למרן הכ"מ בפ"ו מה' מכירה דין י"ב ל עמ"ש רבינו דקנין שטרות מד"ס וכו' דמותיב לרבינו דבפ' הנהב ממעטי אונאת שטרות מדכתי' ממפר וכו' וכו' ע"ז ונאמרו בזה הרבה תירוצים והנכון מ"ש הר"ן ז"ל דעיקר קרא אתא למעוטי עבדים וקרקעות ואפי"ה מפקינן לשטרות דמכירתן מדרבנן וכו' תדע שכן הוא דבגמ' מרבינן שכירות לאונאה מדכתיב.

ממפר סתם וכו' שם התוס' דדוקא גבי אונאה הוי שכירות כמפר משום יתורא דממפר אבל לשאר דברים לא הוי. שכירות כמפר וא"כ כי ממעטי שטרות' לאו מיתורא דממפר ממעטינן ליה דהא אצטריך לרבות שכירות אלא ודאי ממשמעות ולא מיתורא עכ"ל הא למדת דדעת הר"ן פדעת הב"י דס"ל פדעת התוס' דבעלמא שכירות ל"ק ושאני אונאה דקרא יתירא רבייה א"כ עכ"ל דהאי לישאנא דנקט רבינו דשכירו' מכירה בת יומה היא גבי אונאת שכירות דוקא וכדאמרן: והשפא נובין ונדון דבר הלמד מעניינו דלמ"ד מכירת שטרות מדרבנן כי אמעוט מכי"ש מאונאה ממשמעותיה דקרא ולא מיתורא דקרא א"כ עכ"ל דממפר יתירא דכתב רחמנא אתא לאשמעין שכירות לאונאה דרבייה קרא למהוי כמפר אע"ג דבעלמא שכירות ל"ק הך שאני והיינו דאיצטריך קרא דסד"א דלא מקרי ממפר אבל למ"ד מכירת שטרות מדאורייתא וממפר יתירא אתא למעוטי מאונאה דאע"ג דממפר הוא מ"מ מיתורא.

דממפר דרשינן דבעינן דבר שגופו קנוי ומכור יצאו שטרות וכו' ולפי"ז הא דמרבינן שכירות מנ"ל דבעלמא שכי' ל"ק והדרא קו' לזנפתה וצ"ל דהנה רבנותא משנו לה כמ"ש הר"ב במקו' והנמק"י ז"ל דהא דשכירות ליומיה ממפר היינו לענין הנאת תשמיש דבר המושפך ולא להיות גופו קנוי לו אלא של משפיר ומשו"ה לא ישפיר לבית דירה דקרי' ביה שפיר ביתה וכן גבי פרה דלא קנין פספו הוא ע"ש וכינן דלא פתיב ממפר לעולם למעוטי שכי' מאונאה משו"ה מהדרינן ליה לכלליה דשכי' ליומיה ממפר הוא ולפום ריהטא סלקו דברי רבינו על בורין דעיקר קרא אתא לרביי שכירות לאונאה דקרינן ביה מכירה בת יומה אע"ג דבעלמא שכירות ל"ק וכינן דל"ק סובר רבינו פדינו של הרשב"א ז"ל אשר הונף ואשר הורם פדעת מוהר"ם ז"ל אשר הובא ויורשי לאה אינן משלמין אלא כפי מה שדורה דלא היתה הבית קנויה אצל לאה: ומעתה אומר אני בעניותי דמ"ש התוס' בפרק חזקת דכ"א בד"ה דמתנה וכו' משם ר"ת ז"ל דגדול פחו של שוכר שאפילו מח תוף הזמך המקום מושפך ליורשי וכו' עכ"ל לא כ' פן אלא משום דסבר לה

מר דשכירות ליומיה ממכר הוא כפשטא דסוגיא דפרק הזהב ולטעמיה דסבר דמכירת שטרות דאורייתא וכמ"ש התוס' בשמו בפרק הספינה דף ע"ו.

בד"ה קני לה וכו' ע"ש ואע"ג דבפרק הכותב דף פ"ה לא פתבו פן משמו אלא הרא"ש והר"ן ו"ל פתבו שם. בפשיטות דס"ל מכי"ש דאוריין ונחילה מדרבנייה קרא למעוטי' ע"ש אמנם דעת התוס' בע"ז ובהנהגה דניחא להו למימר דממכר נתיירא אמתא לרבוניי שכי' לאונאה משום דבעלמא שכירות לא קניא ס"ל פדעת רבינו דמכירת שטרות מדרבנן לפ"ד הר"ן ו"ל.

פמזנבר: איברא דעת הרא"ש מוכחא דלא קאי בשיטת הר"ן כפום מאי דהכריח מרן ו"ל דהוא פסק דלכל מילי אמרינן שכירות ליומיה ממכר הוא וכמ"ש בפרק הפרה במ"ד לדף ל"א ו"ל הלכה למשה אין אדם אוסר הנאת בית השכורה דשכירות ליומיה ממכר הוא ע"ש גם בתשו' פלל א' נענין בטור.

ח"מ סי' ס"ד וע"ע בתשו' הרא"ש ו"ל סי' ה' ובטור שם ס"סי קע"ה ע"ש ובב"ד וע"ז פתב הטור בסי' שי"ג דהא דאמרינן הנזיל של משפיר מיירי שלא השפיר לו הקצור למדרה פה רגל וכו' פשיטת אביו ו"ל אמרה לשמעתייה ושללא כד' הרמב"ם ו"ל פמזנבר ועכ"ז סובר הרא"ש דמכ"ש דרבנן כמו שנת' בדבריו בפ' ע"ש ושללא בדברי התוס' ו"ל דבחדא מחתה מחתינהו דהא בהא תליא אלא ודאי ס"ל דשכי' קניא פדאי' בהנהגה לענין תשמיש הבית וממילא זכתה לו תצירו בבית השכורה במציאה וכן לענין מצרנות פיון דלהנאת תשמיש ליומיה ממכר שפיר קרינן ביה ועשית הישר והטוב ומה"ט נמי אין אדם אוסר הנאת בית השכורה דלהא מלתא מיהא ממכר הוא: .

ואפתי פש גבן לברורי מ"ש הוא ו"ל בספ"ק דע"ז עמ"ש התוס' שם בדף ה' בד"ה אף במקום וכו' דאיך אנו שוכרים עכשו בתים לגויים וכו' ותיירץ הוא ו"ל ו"ל ונראה אע"ג דלדידן שכירות ל"ק מ"מ פיון נשיד האומות תקיפה עלינו ובדיניהם שכירות ליומיה ממכר הוא ואף אם נפל ביתו של משפיר אינו יכול להוציאו דהוי כמכר עכ"ל מוכח דס"ל דשכירות קניא בדיניהם דוקא ולא בדינינו ודבר תימא הוא דתלמוד ערוף הוא בידינו בפ' הזהב ומפיק לה מקרא אלא ודאי צ"ל דבדינינו לענין אונאה דוקא דרבנייה קרא וכמ"ש התוס' ובדיניהם לכל מלי וזה הפך דבריו שבפסקים ובתשו' הדיננים למעלה ואם ר"ל דבדינינו דוקא בשוכר לזמן אבל לא בסתם ובדיניהם אפי' בסתם ומה"ט מונים את ישראל פיון דהוי כמכר כי מעייל גוי ע"ז בדיניה קמעיל אבל אלו לדידן לא קני פלל ואין להם על מה שייסמוכו תמוט רגלם ולא ידעו כל פועלי און דבכמה מלי רובא דמינכר דתייהם שונות מכל עם ואת דתי המלה אינם עושים ומה להם ולנו מה לתבן את הבר וע"ק לענ"ד דהך דנפל ביתו של משפיר דמפיק ליה לשוכר דמצי אמ"ל לא עדיפת מנאי פדאיתא בפ' השואל דף ק"א סדר תרגימה הרא"ש ו"ל וע"ע במקוב' לשם דדוקא השפירו סתם אבל השפירו לזמן לא מצי מפיק ליה וטעמא הוי ע"כ משום דשכי' ליומיה ממכר הוא וכמו כן פתב הרשב"א ו"ל כמ"ש הרב המגיד ו"ל בפ"ו מה' שכירות ה"ט ע"ש ודבריו הללו הובאו בתשו' ח"ג הנדפס מחדש סי' ע"ח ע"ש א"כ לפ"ז בשוכר לזמן קצוב הוי כמוכר לאותו זמן אבל השוכר סתם לא הוי כמכר מיהו בדיניהם אפילו השפיר בסתם הוי כמכר ומ"ה אפילו נפל ביתו של משפיר לא מפיק ליה דהוי כמכורה אצלו

וא"ל עד דקביע ליה זמנא אשר גבילו ראשונים כל חד וחד לפום חורפיה א"כ פי יתבי טעמא תלמודא משום דשכירות ל"ק היינו שכירות בסתם ומאי פריה ליה ואגרא קנייא דבדינו אינה קנויה אצלו אלא בשוכר לזמן קצוב וחישינו דילמא משפירה בסתם דגוי לא קני ליה ועובר משום לא תביא תועבה וכו' ועוד ק' לפ"ד הרא"ש ז"ל וצ"ל דהא דקתניפרת פהן תאכל בתרומה אם השפירה ישאל דוקא בשכורה בסתם אבל בשכורה לזמן דהוי כמכר לא ומתני סתמא קתני ולא מפליג: הו אמת שראינו להרב"ח בסי' שי"ב ושי"ג שפתב דמדאורייתא שכירות ל"ק ומדרבנן אמרינן שכירות ליומיה ממכר הוא והתוס' ודעמניהו דק"ל מפ' הנהב משום דהתם מקרא מרבינן שכירות לאונאה מיתורא דקרא למימר דשכירות ליומיה ממ"ה מדאורייתא ותי' מה שתי' ע"ש וכבר מלתא אמורה וקסבר הרב"ח דאפי' ל"ד דלכל מלי דהנאת דירה אמרינן שכירות ליומיה ממכר הוא היינו מדרבנן ולפי"ז מתני' דינא דאורייתא קתני דמדאורייתא שכירות ל"ק ככל מיהו השתא דאמור רבנן שכירות ליומיה ממכר הוא אנה"נ לא תאכל פרה פרשיני תרומה ודוחק גדול הוא זה ולקמן יתבאר בס"ד ועוד דלהך יומא מיהא דאוגיר פרה אין לה זמן קצוב יותר מזה והיכי מציא אכלה בתרומה בהך יומא ולא משפחת לה אלא בהשכירה לזמן בלי קצבה דהיינו שוכר בסתם אע"פי שאין דרף שכירות בהמות בכה: וראיתי לעמוד בדעת מרן הב"י ז"ל בזה לענ"ד המעט הוא והנה לפמ"ש בשם הר"ן והוסף נופך משלו דמ"ד מכירת שטרות מדרבנן קרא יתירא דממכר לרבויי שכירות לאונאה אתא דבעלמא שכירות לא קני וכמדובר ובב"י שם סי' ס"ו מחו' י"ו הביא תשו' הריטב"א ז"ל דס"ל דמכירת שטרות מדאורייתא ומה"ט מהני אפי' בגוי למכור אבל אי לא הוי מכירת שטרות אלא מדרבנן לישראל נאמרה ולא לבני נח ע"ש ובשלחננו שם סי' פ"ה פסק וז"ל וישאל שמכר לגוי פאלו מכר לישראל נאמרה עכ"ל והם דברי הריטב"א ז"ל דס"ל מכירת שטרות דאורייתא ועיין בסמ"ע שם סק"א והיינו מאי דק"ל להמש"ל ז"ל בפ"ו מה' מכירה דין י"ב רמי ומותיב דברי הנמק"י ז"ל אהדדי דאיהו ז"ל פסק מכ"ש דרבנן ופסק לדברי הריטב"א הללו והניחו בצ"ע: וחזיתיה להש"ף ז"ל שם סקפ"ה שפתב דלעולם ס"ל למרן ז"ל דמכ"ש דרבנן הא מיהא פיון דכל דתקון רבנן פעין דאורייתא תקון הילכך אמרי' שפיר לזה ולזה נאמרה ע"ע לעיל באות ג' סי' מה שהארכתי קצת בפרט זה בס"ד וא"כ לפי"ז מצוי לאוקו' סברת מרן ז"ל כס' הרמב"ם ז"ל לפ"ד הר"ן ז"ל ולפי' מ"ש הוא ז"ל בכ"מ אשר הורם ואשר הונף דשכירות ל"ק אלא דבשכירות אית ביה אונאה משום דרבייה קרא והשתא ניקח מ"ש בסי' שי"ג לשון הרמב"ם ז"ל דאפילו בתצר שכורה הזבל של בעל הבית דק"ל דכיון דאיהו אתמוהי קא מתמה אסברת רבי' בב"י א"כ איפוא איהו העלהו על שלחנו וכבר עמד בזה הכנ"הג ז"ל שם דלפי האמור א"ש דאדורי קמהדר לפסוק פדעת רבי' כפי מאי דשמיע ליה ז"ל בדבר האמור ובהכי אתנח לן מה שפסק בסי' קע"א סס"א בב' ששכרו וכו' משום שהוא שותף וכו' ע"ש ולא זיכהו בדינו משום דשכירות ליומיה ממ"ה וכמ"ש הרא"ש בתשו' דהוא מאריה דהאי דינא וע"ש בס"ח ובסמ"ע שם אות קי"ד וקט"ו ע"ש.

גם אשור"ר לו בחלק א"ח סי' רמ"ו פסיק ותני דאסור להשפיר להם בהמתו שאדם מוזהר על שביתת בהמתו משמע דשכירות ל"ק מדאורייתא וכפשט הסוגיא דע"ז דשכירות ל"ק: ומעתה מ"ש בסי' שי"ב תשו' הרשב"א ז"ל דס"ל דשכירות ליומיה ממ"ה אתה

דע לך פי עיקר תשו' זו מהרמב"ד ז"ל כמ"ש שם ומהרמב"ד הוא מפת הסוכרים מכ"ש דאורייתא כמ"ש בהשגות פ"ו מה' מכירה דין י"ב ועיין להלח"ם סוף דין י"א ע"ש ומ"ש מרן בסי' שי"ב שם וכ"ד התוס' בפ' חזקת וכו' עכ"ל לכאז' לא שייכי אהדדי דהתוספות קיימי ב'יורשי שוכר דניחא להו דליקו בארעא דאגרה אבנהון ע"ז פתב ד'יורשים זכותו אבל הרשב"א והמרדכי קיימי בדלא ניחא להו דליקו אינהו בזכות אבנהון א"כ מציינו למימר דמר אמר חדא ומא"ח ול"פ נכף עלה בדמיונו של הרב מהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' תט"ו וכתב והיה אפשר לומר כן ע"ש אלא שאין אנו פדאים לחלוף ע"ד מרן ז"ל ואחריו יאיר נתיב מור"ם ז"ל נכף מצאנו בתשו' למהר"ש הלוי ז"ל בחח"מ סי' ל"ה אף הוא ראה להשוות הדיעות שוב פסע לאחוריו ושב מ'דיעתו לפני מי שגדול אדונינו מרן ז"ל וכתב עוד דהסברא נותנת כן שלא תהיה שכירות לחצאין ע"ש שהאריה: ומזה אני תמיה על הרב בני יהודה ז"ל סי' ע"ט דקנ"ט ע"ג דבנה דייק ע"ד מוהרשד"ם ז"ל הללו ודן את הדין והרב מוהרשד"ם גופיה לא החליט לומר כן אלא בדרך הנה אפשר לומר ולא זכר ש"ר תשובת מהר"ש הלוי ז"ל הנצבת עמה ואי סבר לה מר כף היל"ל דהרב"ח שם כף פשיטא ליה ומ"מ אין לעשות מעשה נגד הבנת מרן ומור"ם ז"ל ועוד אעיקרא דדינא סלח נא אנכי מבקש מעצמותיו הקדושי' דהרב"ח שדכריו ז"ל מתמיהין דכינון דס"ל להרשב"א דשכירות ליומיה ממ"ה עכ"ל שהוא קנויה לו ומורי'ש זכות זה לבניו בין לזכות בין לחובה פינן דדינא הוא ועוד א"כ לקתה מדת הדין ושתהיה הפרייה ביד היורשים אי בניו רוצים זוכים בה ע"כ דמשפיר ואי לא ניחא ליה לישרו לה גביה הס פי לא להזכיר ועיין במוהר"ש הלוי ז"ל שם ואדרבא טפי מסתבר ליפות פח משפיר מאריה דארעא ולא ליפות פח שוכר ובכל ספקא דדינא אמרינן אוקי ארעא בחזקת מארה מיהו קושטא הוא דדא ודא חדא היא: והנה מ"ש מרן ב'תר דמיתי סברת הרשב"א ז"ל והתוס' כתבו ולאפוקי ממ"ש המר' ע"ש נראה דלא ס"ל כנותיה וכ"כ הכנ"ג שם ופשוט הוא נראה דמרן ז"ל אזיל לשיטתיה בב"י דפוסק כמ"ד שכירות ליומיה ממ"ה ומזה תהו"ם אל תהו"ם קורא על הרמב"ם ז"ל בסי' שי"ג פמדןבר אמנם לפי מה שפסק בשלחנו פדעת הרמב"ם ז"ל דשכי' ל"ק ע"ש וכן ממה שפסק בסי' קע"ה גבי דינא דב"מ ע"ש א"כ ה"ה נמי בהאי דינא ומ"ה לא העלהו על שלחנו שלחן מלכים ומיהו ממ"ש בסי' ס"ד בראובן הדר עם שמעון בחצירו שזכו שניהם במציאה ק' דהטעם משום דשכירות ליומיה ממכר הוא וכמ"ש הסמ"ע והוא מתשו' הרא"ש ז"ל אשר הוגד מראש וכבר קרא ערער הסמ"ע בסימן שי"ג ע"ש גם ממ"ש רבינו ברפ"ז מה' שכירות ז"ל פ"ש שמתנה אדם במכר כף מתנה בשכי' שהשכירות ממכר לזמן קצוב הוא עכ"ל וכתב עליו ה"ה ז"ל פשוט בהנהב עכ"ל ואני ידעתי אל מי מקדושים יפנה בתי' קו' התוס' דהתם ובפ"ק דע"ז הנאמרים באמת ועיין בטוש"ע סי' שט"ו וכן ממ"ש רבינו בפ"ד מה' אלו דשכירות נקנה בכסף ושטר וחזקה עכ"ל ופסקו הטוש"ע בסי' ק"ץ וקצ"ב וקצ"ה ע"ש מכל הני משמע משום דס"ל דשכירות ליומיה ממ"ה: וראיתי להרב"ח שם בסי' ס"ד דרמי ומותיב דברימרן הש"ע וכדק"ל להמ"מ ומסיק דלענין הלכה נקטינן פהרא"ש ודעמיה לענין זבל שבחצר ע"ש ודלא פרבינו וסמ"ג דפסקו דאפילו בחצר השכורה וע"כ טעמא דידהו משום דלא אמרי' שכירות ליומיה ממכר הוא דלדידיה ממ"ה וכן ביאר דעתו בס"י שי"ג ע"ש ובס"י שי"ב דחה לסברת הרשב"א ז"ל דס"ל ממ"ה ממ"ש

התוס' בהזקב דיןקא גפי אונא דרבנייה קרא ורצה לומר דמדאורי' לא הוי פמכר אלא מדרבנן גם בא"ח סי' רמ"ו אייתי בידיה דברי התוס' הללו דבשאר מלי אמרינן שכיירות ל"ק לבד מאונאה: אמור מעתה תבנא לדינא מדי פלוגת' לא נפקא אע"ג דמר"ן והתה"ד ומור"ם והסמ"ע פלהו דלא כהרב"ח ומוהרשד"ם לא הכולט לומר דבר זה להלקח אלא בדרך וקה אפשר לומר פן מ"מ הא קי"ל בכ"מ ספיקא דדינא אמרינן אוקי ארעא בתזקת מארה כמו שנתבאר בכ"ד ואע"פ שהיורש פבר דר בה וקה ליה וכמ"ש הרמב"ם ו"ל בפ"ה מהלכו' מכירה אהא דאמרינן במציעא בשתי עליות זו ע"ג זו ונפקתה התחתונה מי מצי משכיר דוחהו אצל העליונה או"ד דר עמו בבית ופירשו התוס' שם דאמ"ל עליה זו שע"ג בית זו ומספק"ל דעליה עליונה נמי קרויה על גפי בית זו ע"ש וסלקא בתיקו וכתב רבינו ז"ל שם דאם הנה דר השוכר בבית אין מוציאין אותו משם ואחריו נמשך הטוש"ע סי' שי"ב ע"ש הא לא דמיא דשאני התם אפתי אית ליה שעבוד בעליונה ואינו מוקלט מהדירה אבל הכא אי אמרינן אינו יורש זכות אביו בשכיירות זו אין לו עסק באותו בית כלל וידו מסולקת ממנה וכה"ג כ' הכנ"הג שם פי היכי דלא תקשי מהו דרב נחמן דאמר ר"ן דינר לחדש י"ב דינרים לשנה ע"ש שהאריה.

שוב מצאתי לה' פמ"א ו"ל ח"א סי' צ"ד שגשאל בזה ע"ש וזכורני שגם הרב עדות ביצקב ו"ל גשאל ע"ז וכעת אם הפנאי מסכים עמי להאריה איה"ב אשנה פרק זה לש"ש: (קעג) שכיירות. ראובן השכיר ביתו לשמעון למשך ג"ש לערה כ"וד לחדש וכתב עליו שטר ע"ז שתיב לפרוע לו דמי השכירות בתשלום כל שנה ושנה מדי שנה בשנה בק"גמ מעכשו פדחזי ובתשלום שנה א' מהשנים הללו והתחיל ונכנס לזמן שנה אחרת אמ"ל שוכר למשכיר פבר פרע לו קצבת השנה שעברה והמשכיר צוח פכרוכיא להד"מ עמד השואל ושאל אי הוי האי שט"ח דנקיט בידיה משכיר פשאר שט"ח דעלמא דמשתבע מאריה ושקיל או לא ואיפא למימר דהאי שטר לא קאים (אלא) למקבע ליה עידנא דשכיירות (ואינו) לגובינא יורה המורה לצדקה שורת הדין ע"פ התורה דין אמת ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בריש כל מרא'ין תא חזי בפרק השואל דק"ג אמרינן אמר ר"ן האי מאן דאוגיר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטר ואמ"ל נקיסת חמש שנין מהימן אמ"ל ר' אחא מדפתי לרבנא אלא מעתה אונפיה מאה זוזי ואמ"ל נקיסת פלגא ה"נ דמהימן אמ"ל הכי השתא התם שטר לגובינא קאי ואם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתב אגביה אמ"ל למכתב עליה תברא אבל הכא אמ"ל האי דכתיבי לה שטר פיי היכי דלא תחזיק עלי ע"כ ופיר"ח ו"ל שפתוב בשטר בזמן כ"וד שכרתי חצירי לפ' עשר שנים בק' דינרים עשרה דינרים לשנה ואחר עבור ה' שנים טוען השוכר ואומר למשכיר נקיסת שכיירות ה' שנים ומסיק ומסתברא פהאי פירושא גם ר"ת ו"ל כ' דפירוש זה נראה ביותר כמ"ש התוס' וריהוט לישנא דגמרא לא משמע הכי חדא דלפי"ז וכתב ליה שטר אשוכר קאי וה"נ ואמ"ל נקיסת ה' שנין שוכר הוא דקאמר הכי ופשטא דשמעתא כולהו קאי על האי דאוגיר וכתב שטר ואמ"ל נקיסת וכו' ותו לישנא דכי היכי דלא תחזיק עלי לא משמע הכי כלל והכי הול"ל כי היכי דלא אחזיק עליה דהיינו מאי דקאמר שוכר והרב המאור כתב ויש בקצת גוססאות ואמ"ל פרעתי בה' שנין דהיינו שוכר קאמ"ל וסיומא דשמעתא האי דכתי' לה שטר פיי היכי דלא תחזיק עליה ושלזו הגירסא דעתו נוטה ע"ע ולגירסא זו לק"מ דכיון דקאמר פרעתי שוכר הוא דקאמר לה וכן לא תחזיק

עליה הוא השוכר על המשפיר ואפשר דר"ח ור"ת הכי גרסי דלא נחזיק שו"ר להריטב"א במקו' לשם שנגזש בזה וכתב דצ"ל דלא אחזוק עליה א"נ דאמרת לי והראב"ד שם והריטב"א הספיקו לפירוש זה: כל הנלקט מזה דר"ח ור"ת והראב"ד והמאור והריטב"א ז"ל סברי דשטר שכירות אי טעין שוכר פרעתי מהימן ולא מצוי משפיר למימר ליה א"ה שטרך בידי מאי בעי פינון דלאו לגובינא קאי אלא דנקיט ליה משפיר כי היכי דלא לאחזוקי עליה שוכר ואע"ג דרשב"ם והרי"ף והרמב"ם בפ"ז מה' שכירות דין ד' והרא"ש והטוש"ע סי' שי"ז שמיע להו פירושא אחרניא דשטרא לא פתיב ביה זמנא לא ברישא ולא בסיפא והמשפיר טען פבר דר ה' שגין והשטר בידי דשוכר ומהימן המשפיר ע"ש ולא מייירי רב נחמן בהא דטעין שוכר נקיטת אגרא דה' שגין הא מיהא לעגון דינא מא"ח ומא"ח ול"פ פדכת' ע"ז במ"א בס"ד אלא משמעות דורשין איפא בינייהו למסבר קראי והרב העיטור פאות ש' דל"ב סע"א פתב לגי' רשב"ם ורבנותא דעמיה ולגי' הרז"ה ורבנותא דעמיה ומשמע דס"ל דל"פ וכדכת' וכן הוא דעת הרמב"ם שפכת המשפיר בית לחבירו בשטר או בע"פ השוכר נאמן כשאר מלנה בע"פ ע"ש ולא הבינותי סוף דבר שפתיב בו עגין שכירות וקביעות זמן השכירות אלא אפילו פתוב בו נמי שנתחייב השוכר לפרוע למשפיר סף כ"וך לה' שנים או לשנה דדמי לשט"ח דעלמא אפי"ה השוכר נאמן לומר פרעתי תדע דכי פריה תלמודא משט"ח דעלמא להדר ליה דהתם הא קא מחייב נפשיה למפרעה מאן דאונפיה אבל הכא לא כתי' לישנא דחייבא לפירעון דשכירות ואמאי איצטריה ליה לטעמא דלאו לגובינא קאי אלא ש"מ דפשיטא ליה לתלמו' דאע"ג דכתיב ביה לישנא דחייבא דפירעון מהימן שוכר וע"כ ה"ט משום דלאו לגובינא קאי האי שטרא והכי משתמען מלוהי דהריטב"א ז"ל במקו' שם לכה פ' כי השוכר פתב לו למשפיר שנתחייב לו בשכירות בית זו לעשר שגין וכו' גם אשמועינן הכא דאע"ג דאיפא שטר בידו דמשפיר שהוא פועין שט"ח ומ"ה פרכינן אמאי מהימן וכו' ומהדרין דלא דמי שטרא דנא לשט"ח דעלמא דהתם לגובינא בלחוד קאי אבל הכא אע"ג דפרעיה לא יכיל למקרעה וכו' ע"כ הן הן הדברים שנגאמרו בעליה וכהאי האי לישנא פתוב שם בשם הראב"ד ע"ע וכ"כ הריב"ש ז"ל סי' שי"ג דאפילו השכירות בקנין ושט"ח לא דייגינן ליה כשט"ח ולא דייגינן ליה אלא פמון ע"פ עד שיפרש שהקנין גם על הפירעון ע"ש ואפתי אמאי מהימן פינון דלא מצוי משפיר למימר א"ה שטרך בידי מאי בעי כמ"ש הריטב"א ז"ל והתיקון שפכת שהשוכר יכתוב שטר למשפיר שבתורת שכירות ירד בה וחדר פתב ליה שטרא על השכירות דחייב למפרעה והאי שטרא הוי כשט"ח דעלמא דמצוי אמ"ל א"ה שטרך במ"ב ע"ש ועל זה ניחא דשטרא דלא פתיב ביה אלא חייב הפירעון דמצוי למקרעה דאית ליה בידיה שטרא אחרניא דבתורת שכירות ירד בה אמטו להכי מצוי למימר ליה אם איתא דפרעית שטרך בידי מאי עביד אבל פשהשכירות וחייב הפירעון תרנייהו בחד שטרא אפתי מצוי שוכר למימר ליה האי דנקיט ליה משפיר משום דלא לאחזוקי עליה פמדן בדברי הריטב"א ז"ל ואפשר דמה"ט הסמ"ע ברי"סי שי"ז פשהעתיק דברי הריב"ש ז"ל הוסיף נוסף משלו ויש בו נאמנות ולצדדן קאמר היכא דכותב שטר על הפירעון לחודיה סגי ליה דלהוי כשאר שט"ח דעלמא ואי לא כ' אלא חד שטרא לחוד אלא שכולל הקנין וגם הפירעון בעי דלכתוב נאמנות וכדכת' אלא דלשון הנמק"י ז"ל לא משמע הכי וצריה לדחוק דמ"ש הנמק"י וכל היכא דכתיב בו

נאמנות לאו אשטרא דחייב השכירות דכתב הוא ו"ל דבהה לא אצטריה לקיומיה ע"י נאמנות דבלא"ה שטרא מעליא הוא פשאר שט"ח דעלמא אלא אשמועינן דשכירות דעלמא להה דמפ' ר"ח במלתיה דר"ן אי פתיב ביה נאמנות חשיב פשאר שט"ח דאהניא הך נאמנות למשוי ליה כשט"ח דעלמא והוא דחוק ונעין בהש"ה ו"ל שם: וראיתי למוהראנ"ח ו"ל ח"א סי' ל"ח שגשאל במי שהשכיר חנות לזמן וטען השוכר שפטר מהשכירות והמשכיר מכחישו ובשטר השכירות כתוב לאמר שהשוכר האמין למשכיר בכל עניני השכירות והשיב הרב ו"ל אם המשכיר מודה לשוכר אפשר שהיה פטור אבל פינון שפא בשאלה שהשוכר האמין למשכיר יראה דהמשכיר נאמן ע"ש שהאריה אלמא סבר לה מר דאע"ג דהשכירות בשטר השוכר נאמן לומר דפטר ויהיב טעמא למילתיה במגו דאי בעי לומר פרעתי אלא דהדר ביה מטעם דכתיב הנאמנות וע"ש דמצד אצדודי אי נאמנות להאי מלתא או לא וכמנדומה שהרב הנז' אישתמיט מגיה דברי הנמק"י ו"ל הללו ניש ליישב: ומעתה אשור"ה נא ואראה לה' ד"ן ו"ל בח"מ סי' ג' כי נשאל הוא במשכיר את ביתו בשטר לפרוע כ"וך לשנה וסגיב לו מדמי השכירות וטען השוכר כי מחל לו והשיב הרב אע"ג דקי"ל דמחילה אצ"ק היכא דתפיס שטרא בידיה לא הניא מחילה עד דמהדר ליה שטרא ע"ש במה שהאריה דע לה דבהאי מלתא דרבינו ישעיה ו"ל כבר עמדתי בזה במע' אות מ' מדין מחילה סי' מ"ש בס"ד אלא בעיקרא דדינא דשנייה כשט"ח פבודו במקומו מונח דממה שנתבאר לא יתבינו ליה דינא דשט"ח ודינוי דשטר השכירות פמלנה ע"פ כמ"ש הרי"ב ש"ל וכל הני רבנותא הנתינים למעלה: גם אשו"ר למוהרי"ט ו"ל סי' ח"י שגשאל בשוכר בית בשטר וטען השוכר כי פרוע הוא והמשכיר מכחישו ומסיק דהשוכר נשבע ונפטר ע"ש:

ותחז בציו"ן הרב מוהרשד"ם ו"ל ח"מ סימן רצ"ג דאיתשיל קמיה בשכירות בתים והאמין המשכיר לשוכר ואתגור"י אתגור"ר ופסק דלא מהניא הך נאמנות ע"ש ולכאורה קשה דהנמק"י בשם הריטב"א ו"ל פסיק ותני דהנאמנות מהני פדכתי' ואע"ג דהריטב"א מייירי בהאמין שוכר למשכיר וה' מייירי בהאמין משכיר לשוכר אין סברא לחלק אלא דעיקר טעמיה דרב משום דאיכא לאוקומי הנאמנות לשאר מלי דכתיבי בשטרא כדמפרש ואזיל ומסיק אסוף מלתא וכתב ולא דמי האי שטרא לשאר שטרי מלוה דאין הלנה נאמן לומר פרעתי דהתם איכא טעמא דשטרה בידי מאי בעי וכו' אבל הכא ליכא למימר הכי דהאי שטרא נעשה להוציא קול וכו' וכדברי הריטב"א ו"ל במקו' וכדכ' לעיל ודיניה עדיפא דהמשכיר כבר קבל פמה שכירות של פמה שנים מזמן שהשכיר וכל עיקר תביעתם היא על החזרה שיחזיר המשכיר לשוכר ששה שולטא נס בכל שנה עש"ב וה' מוהריק"ש ו"ל בהגהותיו סימן שי"ב ס"ל פנותיה בחדא בדליכא בו נאמנות המשכיר לשוכר ופליג עליה בחדא בדאיכא נאמנות משכיר לשוכר השוכר מהימן ומהניא ליה הנאמנות ע"ש: (קע"ד) שכירות.

המשכיר ביתו למשך זמן ובתוף הזמן השכירה או מכרה לכשיכלה הזמן של השכירות מי אמרינן פינון דשכירות ליומיה ממכר הוא וביתא לא ברשותיה קיימא הו"ל משכיר נמי שהשכיר או מכר דבר שאינו שלו ולא אהנו מעשיו או"ד פינון דבמשלם זמנא הדרא ארעא והדרא פירי ובה שעת' חז"ל השכירות או המכר ובהדדי הדדי אתנין שפיר מצי למפור ולמשכיר: זאת אשיב מהא דאפליגו אפיי ורבא בפירק פל שעה דף ל' בב"ח

דאָפֿי אָמַר לַמִּפְרַע הוּא גוֹבָה וְרָבָא אָמַר מְפָאן וְלַהֲבָא הוּא גוֹבָה וּפִירֵשׁ"י ז"ל ב"ב"ח
הַמְלִינָה אֶת חֲבִירוֹ וְשֹׁעֵבֵד לוֹ נִכְסֵיו שְׂאֵם לֹא אֶפְרַע לָהּ עַד יוֹם פ' תַּגְבָּה מִנְכָּסֵי וְכוּ' קֵאָמַר
תַּלְמוּדָא פֶּל הֵיכָא דְאֶקְדִּישׁ לָנָה וְזַבִּין לָנָה כ"ע לֹא פְּלִיגֵי דְאֶתִי מְלִינָה וְטָרְיָה וְאֶתִי מְלִינָה
וּפְרִיק וּפִירֵשׁ"י דְאֶקְדִּישׁ לָנָה בְּתוֹךְ הַזְּמַן אוֹ מְכָרָן לְאַחֵרִים אֶפִּילוּ לְרָבָא דְאָמַר עַד עַכְשָׁו
הִיא בְּרִשׁוֹת לָנָה מוֹדָה הוּא דְאִין מְכִירָה לְאַחַר מְכִירָה וְאִין הֶקְדָּשׁוּ הֶקְדָּשׁ שְׁהָרִי
מְמוֹשְׁכָּנִין הָיוּ לַמְּלִינָה וְאֵע"פִּי שֶׁהָיוּ שְׁלוֹ אֵינָם בְּרִשׁוֹתוֹ וְרַחֲמֵנָא אָמַר וְאִישׁ כִּי יִקְדִּישׁ בֵּיתוֹ
מֵה בֵּיתוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ וְכוּ' וְהִשְׁתָּא נוֹבִין וְנִדוֹן בְּהֵיכָא דְלָנָה פְּרַעֲיָה לַמְּלִינָה וְנִסְתַּלַּק שְׁעֵבּוּד אִי
חַל הֶקְדָּשׁ וּמְכַר דְאֶגְלָאֵי מְלִתָּא לַמִּפְרַע דְּדִידִינָה וְכוּ"שׁ לְרָבָא דְאָמַר דְאִין ב"ח גוֹבָה אֵלָּא
מְפָאן וְלַהֲבָא וְעַד הִשְׁתָּא אַרְעָא בְּרִשׁוֹת הַלָּנָה קִיָּמָא וְהִשְׁתָּא מִיָּהָ דִּידִינָה הִיא אֵלָּא מִמָּאֵי
דְאָמְרִינָן פִּינּוֹן דְּמִמוֹשְׁכָּנָת בֵּיז הַמְּלִינָה אֵינָה בְּרִשׁוֹתוֹ לֹא מִשְׁמַע הֵכִי אֵלָּא אֵע"ג דְּהֶדְרָא
לְמָרָה פֶּל דְּלֹא הָיוּ בְּרִשׁוֹתוֹ לֹא מְצִי מְקַדִּישׁ אוֹ זַבִּין וְתַלְמוּדָא מְשׁוּם דְּבְמְלִינָה מִיָּרִי קֵאָמַר
אֶתִי מְלִינָה וְטָרְיָה אֲבָל לְעֵנִין דִּינָא מְלִינָה וְלָנָה פְּחָדָא שְׁרִינּוֹן וְהֵכִי מִשְׁמַע בְּפָרְק אֵע"פִּי דָף
נ"ט דְאָמְרִינָן הֵתָם הָאוּמַר לְחֲבִירוֹ שְׂדָה זוֹ שְׁמִשְׁכָּנָתִי לָהּ פְּשָׁאֲפָדְנָה תִּקְדָּשׁ וְכוּ' מִשְׁמַע
דְּנוֹקָא לְכַשְׁיִפְדְּנָה הוּא דְמְצִי מְקַדִּישׁ אֲבָל פֶּל אֵימַת שְׁהִיא מְמוֹשְׁכָּנָת פִּינּוֹן דְאֶפְתִּי אֵינָה
בְּרִשׁוֹתוֹ לֹא מְצִי מְקַדִּישׁ וְהֵתָם מִיָּרִי לְעֵנִין דֹּאֵע"ג דְּהִשְׁתָּא לֹא מְצִי קְדוּשָׁה לְקַמְיָה קְדִישׁ
דְּהֵינּוּ דְמַהֲשָׁתָא וְלְכַשְׁיִפְדְּנָה יְחוּל הֶהָקְדָּשׁ אֲבָל לְחוּל הֶהָקְדָּשׁ מִהֲשָׁתָא וְלַהֲפָקִיעַ פַּח
הַמְּלִינָה פְּשִׁיטָא דְאִין חִלוֹת לְהֶקְדָּשׁ וְכוּן דְקַדְקוֹ הַתּוֹסֵ' הֵתָם אֵלָּא דְהֶדְרָא ק"ל מְעוֹבְדָא דַר"מ
ב"ד דְמִשְׁכָּן בֵּיתָא דְנִכְרִי גְבִיָה וְהֶדְרָא נִכְרִי וְזַבְנָא לְרָבָא וּמְטִיָּא פְּסִידָא לַר"מ דְהוּא דַר בִּיָּה
חָנָם אֵלְמָא אֵע"ג דְּמִמוֹשְׁכָּנָת בֵּיזוֹ מְצִי לְמִזְבְּנָה וְלַהֲפָקִיעַ זְכוּת הַמְּלִינָה וְתִי' דְאִין.

זֶה מִפְקִיעַ וְהֶדְרָא ק"ל מְדִאָמְרִי בְּעַרְכִּין הֶקְדִּישׁוֹ מִשְׁפִּיר הֶדְרָא בּוֹ מַעְלָה שְׁכָר לְהֶקְדָּשׁ
דְּמִשְׁמַעֲדִבִּימִי הַשְׁכִּירוֹ יְכוּל לְהֶקְדִּישָׁה עַכ"ל וְלֹא יִדְעָנָא מֵאֵי ק"ל דְּפָה הַפְּקַעַת זְכוּת
דְּהֵאֵי שׁוֹכֵר אֵיכָּא הֵכָּא פְּשֶׁהָקְדִישׁוֹ דְדָמִי שְׁכִירוֹת הוּא דְרַמְיָא עֲלֵיהּ לְשִׁלּוּמֵי מַה לִּי שְׁיִפְרַע
לְבַע"ה אוֹ לְהֶקְדָּשׁ בְּשִׁלְמָא הָד דַר"מ אֵיכָּא הַפְּקַעַת מְמוֹן אֲבָל גְּבִי הֶקְדָּשׁ גְּרָאָה דֵאֵיכָּא
גְּמִי הַפְּקַעַת קַרְקַע אִם שְׁכוּרָה אֲצִלוֹ לְזַמַּן וְהֶקְדִּישָׁה תוֹךְ הַזְּמַן וְשׁוֹב גְּזַפְרִתִּי שְׁעַמְדִּי בְּזֵה
וְהֶאָרְכְתִי פִּיזֵה ה' הַטּוֹבָה עָלַי בַּס"ד: וְחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד שְׁבַמְקוֹ' לְפַתְנוּבוֹת בַּמ"ד לְדָף נ"ט
בַּד"ה לְכַשְׁאֲפָדְנָה וְכוּ' וּבַמְקוֹב' לְמַצִּיעָא בַּמ"ד לְדָף ע"ג גְּבִי עוֹבְדָא דַר"מ ב"ר הֶאָרִיף
לְמַעֲנִיתוֹ מְשׁוּם רַבְרַבְתָּא רַבְּנָן סְבוּרָאֵי דְפְּשִׁיטָא לְהוּ דְבֵית בֵּין שְׁהִיא שְׁכוּרָה לְזַמַּן בֵּין
מְמוֹשְׁכָּנָת אוֹ שְׁעִשְׂאָה אֶפּוֹתִיקֵי סְתָם אוֹ מְפּוֹרֵשׁ רִשְׁאֵי וְיְכוּל בַּע"ה לְמִוְכָרָה אוֹ לְהַשְׁכִּירָה
לְאַחֵרִים לְכַשְׁיִפְדְּנָה מֵהַב"ח אוֹ לְשִׁיכְלָה זְמַן הַמְּשַׁכּוֹנָה וְהַשְׁכִּירוֹת וְכוּ"כ הֶרִיטְב"א
בְּחִידוּשָׁיו לְכַתְנוּבוֹת שֵׁם וְהָא דְמִסְיָיעַ מוֹהֲרֵשֶׁד"ם ז"ל לְמַלְתִּיָּה מְשׁוּם דְאִין הַמְּקַח גְּקָנָה
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְהוּ"ל פְּקַנִּי עַל מְנַת לְהַקְנוֹת דְּבַהֲהִיא שְׁעָתָא הֶדְרָא סוּדְרָא לְמֵאָרָה.

אֲחַהֲמ"ר מְעַצְמוֹתֵיו הֶקְדוּשִׁים לֹא שְׁמָה מְתִיָּא דְהֵתָם בְּהֵיכָא שְׁעָתָא לֹא קָא מְקַנִּי לִיָּה
וְלֹא מִיָּדִי וְלֹא חֲנִיל הַקְנָנָן אֵלָּא עַד דְּמְטָא זְמַנְיָה אֲבָל הֵכָּא מִהֲשָׁתָא קָא מְקַנִּי לִיָּה אַרְעָא
וּפִירָא עַד דְּמִשְׁלַם קְסִטִּיָּהוּ וְדִינָא דְמִתְנִי' הוּא בְּפָרְק מ"ש דָף קל"ו.

וּמֵאֵי דְתוֹ חֲזָא הָרַב ז"ל תִּינוּהָא וְגַמְגוּם בְּהֵהוּא זְבִינָא דְאֵיִתְשִׁיל קַמְיָה מְשׁוּם דְּהָיוּ כְּמוֹ
שְׁאִירֵשׁ מֵאָבָא וְהֵכָּא בַּנ"ד פִּינּוֹן דְשָׁכִי לְיוֹמִיָּה מְמַכֵּר הוּא ה"נ הָיוּ כְּמוֹ מַה שְׁאִירֵשׁ מֵאָבָא
וְשְׂדָה זוֹ לְכַשְׁאֲקַחְנָה ע"ש.

ואתרי הקיר"ה חמש מאות לא דמא פלל ומאי דנקוט משום דשכירות ליומיה ממפר
הוא פבר תרגמוה סבי רנבא דמינכר דהיננו דוקא גבי אונאה דרביה קרא מיתורא כדכ'
בדוקתיה בס"ד נאפילו למאן דס"ל דלכל מלי נמי איתמר הכא לא שייכא מידי ופשי'
דקננו פירות לאו פקננו הגוף דמי ולא הני ממפר אלא לעננו למהני ברשותי לאשתמושי
ביה ושאר מלי דכתבו רבנו ז"ל אבל לאורוע פקא דמאריה דארעא לא וכללא הוא דכל
ספקא דבין שוכר למשפיר אמרינו קרקע פחזת בעליה עומדת ועל השוכר להביא ראיה
כדאי בסו"פ השואל ומה דמדמה לה הרב למה שאירש מאבא וכו' ולשדה זו לכשאקחנה
וכו' דלא אמר פלוג' לא ידענא מה דמות יערוך דבר שהוא שלו קננו עולם ובמשלם
שנייא ממילא הדרא בלא פסוף לדבר שלעולם לא זכה בה ולא בא ברשותו והאב עודנו
חי מצוי מקדיש ונבין ומחסין לאתריני ובעל השדה עדיין לא יצאה מרשותו ה"תם הוא
דאמור רבנו לא אהנו מעשיו ובר"מ דפ"ח נרגש מזה קצת מחמת השפירה וכיוצא
ואחה"ר מחנורתא דמילתא כדכתי' ועלה מן האר"ש דאין לסמוך ע"ד ה' מוהרשד"ם ז"ל
בהא נגד כל גאוני קמאי ובתראי נו"ן וכן מצאתי להרב מוהרי"ט ז"ל סי' פ"ט ולהרב
תורת חסד ז"ל סי' ונהרב החבי"ב ז"ל בתשו' ח"א סי' ק"ס ונהספים עמו הרב מוהרי"ט
זיע"א סי' קמ"א ע"ש: (קע"ה) שכירות.

שמעין ולוי אחים היו דרים שניהם בבית א' ולהם בית אחרת מושפרת לראובן ומפני
הרגל קטטה בין האחים לא יכלו לשבת יחדיו ויפרדו איש מעל אחיו יכולים להוציא
לראובן השוכר מביתו לדור בה אחד מהם מביתו שום קביעות זמן דדמי למי שגנזמן
לו נישואי בנו שנתבאר: בטוש"ע סימן שי"ב ה' מוהרי"ק ז"ל בהגהותיו לשם ע"ע
ומיהו דוקא בהשפירו לו סתם אבל אם השפיר לו לזמן ועדיין בתוך זמן שכירות אינו
יכול להוציאו דה"נ בנפל ביתו של משפיר או לנשואי בנו אוקמיה רבנותא בהשפיר לו
סתם דוקא כמ"ש הטוש"ע שם נדיו לבא מן הדין להיות כנדון וזה פשוט: (קעו) שכירות.

מי שהשפיר ביתו לחבירו ונזדמן לו דרוך למדינת הים ואח"ך בא ממ"ה יכול להוציא
השוכר לאלתר פדין משיא את בנו ומינה שאם הנה יכול להודיעו ע"י פתב וכיוצא ולא
הודיעו צריף לקבוע לו זמן ב"ד הרב מוהרי"ק ז"ל בהגהו' סי' שי"ב ע"ש וה"מ בשוכר
סתם אבל אם עדין תוך הזמן לא פמו נזדמן לו נשואי בנו שנתבאר שם.

שוב מצאתי להרדב"ז ז"ל בחדשות סי' ש"ץ ששאל בזה והעלה דיצא לאלתר אבל אם
אפשר להודיעו ולא הודיעו אמרינו השוכר בפנים ובע"ה בחוץ ע"ש וה' מהרש"ל ז"ל
בתשו' סי' ל"ח גם הוא ז"ל נשאל בזה וכתב דאפי' השפיר לו לזמן ואפתי לא מטא זמנא
ואפילו הקדים לו שכירות אותו הזמן ואין בידו לאל להחזיר לו דמי שארית הזמן מוציאו
לאלתר ע"ש נאנן בדין נקטינו כפסקי מרן בש"ע והוא ז"ל בסי' שי"ב סי"א פסק בנפל
ביתו של משפיר דוקא בהשפיר לו סתם אבל לזמן לא ע"ש ומה שכתב שדעת התוס'
והרמב"ם ז"ל דבנפל ביתו של משפיר אפי' השפירה לזמן יכול להוציאו ע"ש אין בם
מי שייסבור פן ועיין במקו' לשם בס"פ השוכר במ"ד לדרף ק"א וכבר הושג מה' כנ"הג
סי' שי"ב אות י"ב בהג"הט ומצדד לומר דלעננו דינא כנדון ה' מוהרש"ל דבריו חיים
וקיימים ע"ש: (קעז) שכירות.

קי"ל המשפיר בית לחבירו אינו יכול להוציאו בע"כ אלא עד שיקבע לו זמן הראוי איש איש ממקומו כמ"ש הטוש"ע סי' שי"ב ס"ה ע"ש ואנו בדין נהגו לדון פה העירה יע"א פכרפים נכף דנים בשאלוניקי יע"א כמ"ש הרב מוהרשד"ם והרב מוהרש"ך והרב מוהר"י אדרבי בתשובותיהם פעמים רבות ועיין בתשו' הרדב"ז סימן ל"ח אם ירושלים ת"ו דינה פכרף ע"ש חלק ג': ראובן השפיר ביתו לשמעון ואח"כ תבע אותו.

לפנות לו את הבית וקבע לו זמן י"ב חדש כמנהג אנשי המדינה ואחר עבור הזמן מאן בפתח סוררת לצאת ונדתי בדעתי פיון שהמנהג פשוט בעיר דקביעות הזמן הוא נעשה ע"י קנין ושטר או ע"י הב"ד והב"ד אומרים לו שיקבל ע"ע בק"ס ולכתוב עליו שטר ואם מאן ימאן אז הב"ד גוזרין על סופר הב"ד לכתוב שטר למשפיר שכתב קבעו לו זמן ובנ"ד אין גם א' מהב' דרכים הנאמרים באמת אמרינו לא סמכא דעתיה דשוכר ונדמא למאי דקי"ל באתרא דכתבי שטרא אוביני לא קני בכספא אע"ג דקנינו פסוף מן התורה אלא עד דכתיב ליה שטרא פדאי ברפ"ק דקדושין דף ז"ך ובטוש"ע סי' קצ"א נראיתי למרן בב"י שם שהביא תשו' הריב"ש ז"ל סי' תק"י היכא דהשוכר נתראה להריק את הבית ואח"כ חזר בו השוכר שהדין עם השוכר ע"ש וכעת אין תשו' הריב"ש ז"ל אצלי לחזות בנעם גדון הרב אם השכירות הנה בקנין ושטר והקדמת דמי השכירות והרי היא פקנויה לו בפסוף ושטר והמשפיר לא מצוי לסלוקיה גו זמניה מ"ה דן את הדין הרב ז"ל דלא נסתלק בדבור גרידא אבל בנ"ד דליכא חד מהנה אכפא למימר דבדבור גרידא מסתלק.

ואחז"ר מצאתי ראיתי גוף התשו' וכה דבר הדין עם השוכר שפינון שיקנה הקרקע לו בק"ג ובכסף הרי היא שלו לזמן שהוא ואין להסתלק ממנו בדבור בלבד אפילו בפני עדים כ"א בקנין ע"ש שהביא ראיה לדבריו ז"ל והיינו פדוקיין שוב מצאתי להרב מוהרשד"ם ז"ל ח"מ סי' רפ"ז שגשאל השוכר בית מחבירו ולא הנה בשכירות לא קנין ולא שטר ולא פסוף דפסק דכיון דהמנהג לתת לשוכר יב"ח הו"ל הבית באותו הזמן בחזקת השוכר מפח התקנה ואינו מסתלק אלא בקנין וחיליה מתשו' הריב"ש ז"ל הלזו וחשיבה הרב לתקנה דשכירות כק"ג וכסף ע"ש ומדברי רבינו גלמוד לנ"ד פיון שקביעות הזמן נעשה בלא קנין או ע"י ב"ד כמנהג אע"פ שמודה השוכר אין בו מועיל וצריך לקבוע לו זמן אחר בק"ס או ע"י ב"ד: איכרא רא דהרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' שכירות דין ב' כתב וכן במשפיר שאמר לשוכר לזמן השפירתי לך וכבר נשלם הזמן והשוכר אומר בסתם השפיר לו על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא ראיה נשבע המשפיר וינצא מן הבית עכ"ל ורבים תמהו עליו דמה בא להשמיענו ועדיפא מינה אמרי' בפרק השואל דאפילו השפיר לו בשטר אלא שאין כתוב בו זמן ואמר המשפיר פכר נשלם הזמן קרקע בחזקת בעליה עומדת ומוציאו לאלתר והרב פרישה סי' שי"ב תי' דקמ"ל דיכול להוציאו אימת שירצה הא מיהא פיון שצריך להודיעו שלשים יום סד"א דקימא ברשותיה דשוכר קמ"ל דאפי"ה המשפיר נאמן וכ"כ הרב"ח ז"ל שם ואם איתא דמפח התקנה הוי מוחזק הנה ליה לשוכר ליטבע ואינו יוצא עד שיקבע לו זמן הראוי לו כמ"ש בטוש"ע שם אלא ש"מ דדעת הרמב"ם והטור ומרן בש"ע שהעתיקוהו דאפילו נגד זמן ב"ד אמרינו קרקע בחזקת בעליה.

ומי עדיף להרב ז"ל תקנת שאלוניקי יע"א מתקנת התנאים וכינן דמוקמינן ארעא בחדתא
מארה והשוכר אין לו עליו אלא שעבוד בעלמא דשכירות בדיבורא לחוד תסגי ליה
דשאני נדון הריב"ש ז"ל דקנויה לו בכסף ושהמשפיר רוצה להחזיר לו מעותיו כמ"ש
הרב ז"ל ונ"ד לא דמיא אלא להא דאמר רבא בפ"ק דף י"ו זאת אומרת עבד עברי גופו
קנוי דאי לא לימא ליה באפי תרי והעברי מוחזק בגופו ע"ש במ"ש התוס' דאי אמרת
אין גופו קנוי אשתכח דלית ליה גביה אלא שעבודא בעלמא א"כ בדיבורא לחוד תסגי
ליה ע"ש אלמא דכל היכא דליכא קנן הגוף אע"ג דקנוי לו למעשה ידיו בכסף מלא כי
אמ"ל באפי תרי זיל פקע ליה לרביה שעבודא דהו"ל גביה דון מינה ואזקי באתרין
בשוכר דלית ליה זכותא בארעא אלא שכירות בעלמא לא אלמוה רבנן למקנתיהו
דקביעות זמן לשוכר טפי מקנן פסך דעבד עברי דקני ליה מדאורייתא מיהו היכא
דהשכירות בשטר לזמן ובתוך הזמן אמ"ל להריק הבית ונתרצה וחזר בו השוכר אם
מהניא חזרתו או לא ובמאי דקי"ל דפועל חוזר בו אפילו בחצי היום וה"ט משום שגאמר
כי לי בני ישראל עבדים וכתב הריטב"א ז"ל הובא בב"י סי' של"ג אם השכירות בקנן
אינו יכול לחזור בחצי היום ע"ש ה"נ כינן דהשכירות בשטר לא מצי למחדר ביה והרב
דרכי נועם ז"ל בח"מ סי' מ"ג דעתו דכל כמה דלא אהדר ליה שטר לא פקע זכותיה
וכדעת רבי' ישעיה שיהביא הטור ס"י י"ב וה' כנ"ה סי' קע"ז אות קפ"ב בהג"ה דין
ידין מדברי הריטב"א ז"ל הללו לענן השנות' שאם השיתוף נעשה ע"י ק"ס אע"פי
שנתרצו לחלק תוך הזמן מי שפא לחזור שומעין לו ונלע"ד דלא דמי שוכר לפועל
דפועל גופיה דינו דיכול לחזור בחצי היום מדין ע"ע גמרי' ליה דכתי' ביה כי לי בני
ישראל עבדים משו"ה יוצא בגירעון פסך ואמר רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי וכו'
ומינה נמי דפועל ע"י קנן חשיב שפיר גופו קנוי ואין יכול לחזור בו ודכונתה בשותפי
דמשמעדי אהדדי נפשיהו הו"ל כמאן דאקנו גופיהו אהדדי משא"כ בשוכרים דכל
אימת דארצויי ארצו להריק את הבית אפילו השכי' כשטר וק"ס תו לא מצי למחדר ביה
שוכר ולא משפיר ודרכי הרב ד"ן פ"ב עמדנו עליהם במ"א בס"ד ועיין לעיל בדיני
מחילה מ"ש בס"ד: וראיתי להרב מוהר"י אדרבי ס"י רע"ח שכתב להשיב ע"ד השואל
דס"ל דכינן דהדבר נעשה בקנן אע"פי שמחל לא מהני וחיליה ממ"ש הריב"ש ז"ל בסי'
תק"י וע"ז השיב הרב ז"ל דאין הנדון דומה לראיה משום דהתם שטר השכירות נשאר
קיים וכמ"ש שם שפיון שקנה הקרקע לזמן המושפר לו בק"ג ובכסף עכ"ל לאו למימרא
דחלי זייגיה בקיום השטר של השכירות לחוד אלא משום דהשטר פתוב בו שקנאה לדור
בה לזמן בכסף ק"ג אבל בשאר שטרי השכירות דמהניא בהו מחילה אע"פי דאכתי קאי
שטר ודאי דמהני והרב לנדונו חלק מה שחלק ולא ידעתי מ"ט של השואל להרחיק את
עדיו להביא מתשו' הריב"ש ז"ל והדבר מפניו בתשו' הרשב"א ז"ל שיהביא מרנא בב"י
סי' קע"ו מחו' ח' והיא ל"ו נרפס"ה בח"ג סי' קע"ט גם הרב מוהריב"ל ח"ב ר"סי מ"ט
הביא תשו' הריב"ש הלזו לנדון שהנה בענן מפר ולא הביא מתשו' הרשב"א ואפשר
רבה שעמא עדין לא בא לידו ס' מרן הב"י ותשו' הרשב"א ז"ל המה בפתובים בימים
ההם ובזמן מקרוב באו: ותבט עיני להרב מוהריט"ץ סי' פ"ט שייצא לדון בדבר חדש
בדברי הריב"ש דהמשפיר שאמר לשוכר צא מן הבית א"י לחזור בו אבל השוכר
מצי הדר ביה ע"ש דטעמא טעים.

ולע"ד הקצרה בנדון הריב"ש ז"ל שהיה בקנין פסוף כל אותו הזמן א' שוכר וא' משכיר כל שלא נטלו קנין זה מזה מצו להקדיר בהו אבל אם השכירות בלא הקדמת דמי השכירות שניהם אינם יכולים לחזור ונעיון בירוש' שהובא בדברי התוס' פרק אע"פ דנ"ט בד"ה לכשאפדנה וכו' ובערכין דכ"א בד"ה הדר וכו' דמפליג לענין הקדיש שוכר בית המושפך לו בין היכא דהקדים לו דמי שכירות ללא הקדים ע"ש: ונתיב הוית לה' מח"א ז"ל בה' שכירות סימן ו' עלה ונסתפק בשוכר שגמלה במשכיר דאינו רוצה בה עוד אם נסתלק בדברים אלו או לא ועלה בדעתו ז"ל דהשן' דמי לע"ע דאינו מסתלק בדבור בעלמא דהשוכר יש לו קנין בגוף הבית ע"ע ולא זכיתי להבין דבריו דאיה נצטייר בדעתו הרחבה ע"ע דמקנת פספו לשש או ביוכל אלא דחס רחמנא עליה שייצא בגירעון פסוף שמגרע ויוצא לקנין השוכר בקרקע של אחרים ומתשו' הריב"ש סי' תק"י פבר פתיבנא דלא מוכחא מידי לשכירות בלא הקדמת דמי השכירות והרב הנז' פשינד לחלק בין הנושאים בין ע"ע לשוכר אחי עלה מאנפא אחרניא וכלאחר יד דגוף הבית הוא של משכיר וכו' ע"ע ולדעתי פתימתה היא דלא דמיין אהדדי כלל.

והנה בעת"ה נגה אור ספר משחא דרבותא למו"הר מוהרש"א זיע"א ובסי' שי"ב הביא דברי ה' מוהרשד"ם ז"ל וחקל עליו דלא דמי לנדון הריב"ש ז"ל וכדכתי': (קעח) שכירות. אע"ג דקי"ל דאין המשכיר רשאי להוציא את השוכרעד שיודיענו לזמנים אשר גבלו ראשונים תנאי ניהו כמ"ש בטוש"ע סי' שי"ב ע"ש ה"מ בפורע השוכר דמי השכירות מדי חדש בחדשו או עד שנה בשנה כאשר התנו ביניהם בתחלת השכ"א אבל אם אינו פורע לו דמי השכירות מוציא לא לתר אפילו בימות הגשמים דאדעתא למשקל אגריה הוא דאגר ליה וזה פשוט כמ"ש הרב מוהרימ"ט ז"ל ח"א סי' קי"ג דף ע"ז ע"ד וכ"כ הרב פמ"א ח"א סי' ע"ב ומסיק לדינא דאפילו בימות הגשמים רשאי להוציא ע"ש: ולענין אם עובר משום בל תלין כמו שזכר בהמה ומטלטלין הנה הטור ר"סי של"ט פתב משם הרמ"ה ז"ל דשכירות קרקע אין בה משום בל תלין וכו' והנה טעמו דדרש'י כל אשר בארצה ולא כל ארצה עכ"ל ומרן ז"ל בב"י לא הראה מקור דרשה זו מאן אמרה ובמקו' פרק המקבל במ"ד לדף קי"ב פתב משם הרא"ש ז"ל וז"ל והרא"ש פתב דשכירו' קרקע אינו עובר עליו דדרש'י כל שבארצה ולא ארצה ומסתבר טעמיה דלא מרבינו אלא בהמה וכלים שעושים בהם מלאכה דומיא דשכיר עכ"ל וה"ט דלא תני תנא קרקע בהדי בהמה וכלים אלא מאי דדמי לשכיר דעושה מלאכה פרט לקרקעות.

ומ"ש הרמ"ה ז"ל דרשינו אשר בארצה וכו' פלומר דטעמא דברייתא קניהב דלא מרבה קרקע משום דדרשינו אשר בארצה ולא ארצה דהשתא הוי ריבויא למאי דדמי לשכיר והרב"ח ז"ל פתב קרוב לזה ומרן ז"ל בש"ע פתב סברא זו משם יש מי שאומר ע"ש ולא משום דאיכא מאן דפליג עלה אלא דהכי אורחיה דמרן הש"ע פשמוצא סברא שלא נמצאת לגדולי הפוסקים המפורסמים כותב פן כמ"ש הסמ"ע ז"ל בכמה דוכתי ע"ע: והנה בעת"ה נדפס ספר דעת זקנים תוס' על התורה ובס' קדושים פתב ולא תלין בת"כ אין לי אלא שכר אדם שכר בהמה וקרקעות מנין ת"ל לא תלין אתה פעולת שכיר כל דבר במשמע מפאן יש ללמוד דשוכר בית או בהמה ומשקה שכירו עובר עליו משום בל תלין ותלמודא שילנו אינו מזכיר קרקעות עכ"ל ומ"מ לענין דינא פנין דתלמודא דינד

ומייתי לה נמי גם בירושלמי הָתָם להאי בְּרִיָּתָא דְּלֵא מְדַכֵּר בְּהַ קַרְקָעוֹת הָכִי נְקָטִינוּ וכמ"ש הרמ"ה והטור והש"ע ז"ל.

נדע דְּבִירוּשׁ הָתָם מִיִּתִי לֵה הָכִי לְרַבּוֹת עֲבָדִים בְּהֵמָה וְכֻלִּים וּבְגָמְרִין לֵא תְּנִי בְּהַ עֲבָדִים וְלֵא בַת"כ דְּמִיִּתִי בְּעֲלֵי הַתּוֹס' ע"ע ור"ל בֵּין עֲבָד עֲבָרֵי בֵּין עֲבָד פְּנַעְנֵי וְאֵע"ג דְּמֵאֲחִיָּה מְמַעֲטִי אַחֲרִים הַב"ע בְּקִנּוּיִים לִישְׁרָאֵל דְּשָׁכַר פְּעוֹלָתָם לְרַבָּם דְּהוּ"ל בְּכֻלָּל בְּהֵמָה וְכֻלִּים שְׁהִיא שֶׁל הַבְּעָלִים אֲבָל ע"ע הַקְּנּוּי לְגוּי לִית בְּיָה מְשׁוּם בַּל תְּלִין פִּינוֹן דְּמַעֲשָׂה יָדִיו לְרַבּוֹ וְרַבּוֹ אַחַר הוּא וְלֵא אַחִיָּה: וּמְנַהֲגִינוּ לְהַפְצִיר בְּמִשְׁפִּיר לְהִיּוֹת גּוֹבָה מִפְּאֵן וְלְהַבֵּא קֶצֶת מִהַחֹב הַמְּנוּטָל עָלָיו מִהַזְּמַן הָעֵבֶר עִם כָּל שְׁכִירוֹת כָּל חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם וְהַפֵּל לְפִי מַה שְׁהוּא אָדָם וְכָךְ הָיוּ דְּנִין ב"ד שֶׁל כַּת הַקְּוֹדֵמִין נו"ן זִיע"א: (קעט) שְׁכִירוֹת.

קי"ל הַשּׁוֹכֵר בֵּית לְחִבְרֵוֹ לְזַמֵּן וְנִפְּל אִם אָמַר לוֹ בֵּית זֶה אֲנִי מְשָׁכִיר לָךְ אֵינוֹ חַיִּיב לְבָנוֹתוֹ וְאִם אָמַר לוֹ סָתָם חַיִּיב לְבָנוֹתוֹ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס'י"ב שִׁי"ב ס'י"ז וּמ"ש מָרְן וּמַחְזִיר לוֹ שְׁאָר הַשְּׁכִירוֹת מְשַׁמֵּעַ דְּהַקְּדִים שְׁכִירוֹת לְזַמֵּן הַקְּצוּב וְדוּמְיָא דִּידָה בְּשׁוֹכֵר סָתָם דְּוָקֵא בְּהַקְּדִים לוֹ שְׁכֵר הַבֵּית אֲלֵא שְׁאִין זֶה בְּמִשְׁמַעוֹת דְּבָרֵי מָרְן וְהַסְמ"ע שָׁם סַק"א.

וְלַעֲמֹד עַל שְׁרָשׁוֹן שֶׁל דְּבָרִים אֲצִיגָה נָא עִמָּךְ הֵא דְּתַנּוּ בְּפִרְק הַשּׁוֹאֵל הַמְשָׁכִיר בֵּית לְחִבְרֵוֹ וְנִפְּל חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אַחַר וּבְגָמְרָא בְּעֵי ה"ד אִי דֵאמ"ל בֵּית זֶה נִפְּל אֲנִידָא לֵה וְכו' וּמְדָלָא מְשַׁנֵּי לְעוֹלָם בֵּית זֶה וְהַב"ע בְּהַקְּדִים לוֹ שְׁכָרוֹ דְּאֵגַב זִוְנֵי דְּקַבֵּיל מְנִיָּה וּמְשַׁתְּעַבַּד לִיָּה חַיִּיב לְהַעֲמִיד לִיָּה בֵּית אַחַר דְּוּמְיָא דְּבֵית סָתָם דְּאֵפִילוּ בְּלֵא הַקְּדִים ש"מ דֵּא דְּאֵפִילוּ בְּהַקְּדִים לוֹ שְׁכָרוֹ אֵינוֹ חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אַחַר אֲלֵא דְּמַהָא לֵא אֲרִיָּא דְּאֵפִתִי קַשְׁיָא סִיפָא קָטָן לֵא יַעֲשֻׁנוּ גְּדוֹל וְכו' דְּפִשְׁיטָא דְּאֵפִילוּ בֵּית סָתָם פְּרִיָּה עָלָה מְסִיפָא וְכִי נְמִי יְהַבִּינוּ לִיָּה כָּל דִּילִיָּה לְבֵית זֶה בְּהַקְּדִים לוֹ שְׁכָרוֹ דְּמִשְׁתְּעַבַּד לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אַחַר מְסַתִּיָּה דְּלַהֲוֵי כְּבֵית סָתָם וְהַדְרָא קו' לְזַנְפָּתָה.

וְהַרְמַב"ם ז"ל בְּפ"ה מַה' שְׁכִירוֹת דֵּן אֶת הַדִּין דְּכְבֵּית סָתָם אִפִּי אִם נוֹתֵן לוֹ בֵּית קָטָן מִהַכִּיל כָּל שְׁהוּא נִקְרָא בֵּית סְגִי לִיָּה ע"ש אֲלֵא שְׁאֵנִי מְשַׁתְּאָה מְחָרִישׁ לְדַעַת רַבִּי הַרְמַב"ם דְּאִי מִיִּירֵי בְּהַקְּדִים לוֹ שְׁכָרוֹ אֲמַאי לֵא מְצִי אִמ"ל שׁוֹכֵר בֵּיתָא דְּרַוּוּחָא אֲגָרִית מִיִּנְיָה וְהַדְּמִים מוֹדִיעֵי דְּהֵאִי בֵּיתָא בְּדִינָר לְחֲדָשׁ וְאִידָךְ חֲצִי דִינָר וְאִם אָמַר דְּמִשְׁשָׁבִין לְפִי הַמָּמוֹן הֵא מְצִי אִמ"ל לְהַךְ זְמָנָא הוּא דְּאֲגָרִית מִיִּנְיָה וְאִי מִיִּירֵי בְּדָלָא הַקְּדִים לוֹ שְׁכָר א"כ בְּמַה נְשַׁתְּעַבַּד הַמְשָׁכִיר לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אַחַר וְקוֹשְׁיָא זֹו כְּפָר עֲמָדוֹ עָלֵיָּה אֲבוֹת הָעוֹלָם אֲמַאי דְּאֲמַרִי הָתָם דַּע"ט חֲמוּר זֶה וּמַת אִם יֵשׁ בְּדָמִים לִיקַח אַחַר יִקַּח כְּתוּב שָׁם בְּמָקוֹ הַק' הַרְאָב"ד ז"ל בְּמַה נְשַׁתְּעַבַּד בְּעַל הַחֲמוּר וְכֵן הַמְשָׁכִיר בֵּית סָתָם בְּמַה נְשַׁתְּעַבַּד בַּע"ה לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אַחַר וְכַתְּב הַרְשָׁב"א מְשָׁם הַרְאָב"ד אִם לֵא בְּקִנְיָן אוֹ שְׁנָתָן לוֹ שְׁכָרוֹ וְלַעֲנֵן בֵּית מִתְּחַיִּיב בְּחַיִּיב גָּמוּר בְּקַבְּלַת הַשְּׁכָר אֲבָל בְּשְׁכִירוֹת הַחֲמוּר אִין בְּחַזְרָתוֹ כ"א מִי שְׁפָרַע וְכִינוֹן שְׁמַת לֵא שְׁיָיָה בְּיָה מִי שְׁפָרַע כָּלֵל הִילְכָךְ לֵא מְשַׁפְּחָנָא בְּיָה חַיּוּבָא אֲלֵא בְּקִנְיָן ע"ש וַא"כ דַּעַת רַבִּינוּ צְרִיָּה לְאֻקוּמָה בְּדַקְנוּ מְנִיָּה דְּוָקֵא דְּאִי בְּנָתָן לוֹ שְׁכָרוֹ כְּפָר מְלִתָא אֲמוּרָה דְּהַדְּמִים מוֹדִיעִים וּמַהֲתִימָה עַל רַבִּינוּ דְּסָתָם לָן סְתוּמֵי דְּכְבֵּית סָתָם חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית אַחַר וְלֵא בִיָּאָר דְּבָרֵי דְּדוּקָא בְּדַקְנוּ מְנִיָּה וְהַרְשָׁב"א ז"ל שָׁם הַק' כ"ה ג עַל הַרְאָב"ד ז"ל וְנֵאֱנִי תְּמִיָּה אִם בְּקִנְיָן אִיָּה סָתָם תְּנָא לִישְׁנִיָּה וְתְּנִי חַיִּיב לְהַעֲמִיד לוֹ וְכו' וְאֵע"ג דְּאֲשַׁפְּחוֹן בְּכַמָּה דְּוָכְתִי דְּתְּנִי תְּנָא סְתָמָא וּמוֹקִי לֵה בְּגָמְרָא בְּדַקְנוּ מְנִיָּה כְּאוֹת'

שְׁשֻׁנֵינוּ מִתְנָה ש"ח לְהִיּוֹת פְּטוּר וּמִתְמָ' עֲלֵה בְּמֵאֵי מִתְחַיֵּיב וּמוֹקֵי לֵה בְּדַקְנוּ מִנֵּיהּ כְּבָר
נִרְגָּשׁ מִזֶּה הֶרְשֵׁב"א ו"ל וְכַתֵּב סֵתֵם שְׁכִירוֹת חֲמוּר אֵינּוּ בְּקִנְיָן וְהוּ"ל לְמִתְנֵי וְאִם קָנוּ
מִיָּדוּ חֲיִיב ע"ש הָא מִיֵּהָ אֲבָדְרֵי רַבִּינוּ ו"ל דְּפוֹסֶק הֶלְכָה לְמַעֲשֵׂה הִי"ל לְבָאָר דְּדוֹקָא
בְּהַקְדִּים לֹו שְׁכָרוּ אוֹ בְּדַקְנוּ מִנֵּיהּ גַּם מֵה שְׁתַּיְרָץ הֶרְשֵׁב"א ו"ל לְדִידְיָה דְּמִיָּרֵי בְּנָתָן לֹו
שְׁכָרוּ וְהִי"ז פְּאֵלוּ נִשְׁתַּעֲבָד בְּכָד מִחֲמַת אַחֲרִיּוֹת לְהַעֲמִיד לֹו חֲמוּר אַחַר וְכוּ' וּמַעֲתָה הִי"ה
לְבֵית סֵתֵם שְׁחֲיִיב לְהַעֲמִיד לֹו בֵּית אַחַר מִדִּין אַחֲרִיּוֹת וְכוּ' עכ"ל וּלְפֹוֹם מֵאֵי דְּכַתְלֵי אֵי
אֲפֹשֶׁר לֹוֹמֵר כֵּן בְּדַעַת רַבִּינוּ שְׁפַתְבּ דְּנוֹתָן לֹו בֵּית אֲפִילוּ קֶטָן וְתוּ דַס"ס הִי"ל לְבָאָר
דְּדוֹקָא בְּהַקְדִּים לֹו שְׁכָר אוֹ בְּדַקְנוּ מִנֵּיהּ וּמִ"ש רַבִּינוּ גַּבִּי בֵּית זֶה וְאַחַר שֶׁהַשְּׁפִירוּ נָפַל
וְגַבִּי בֵּית סֵתֵם כָּתֵב וְאַחַר שְׁנָתָן לֹו בֵּית נָפַל וְלֹא נִקַּט לְתַרְנִיָּהוּ בְּחַד לִישָׁנָא אֵינּוּ לְהוֹכִיחַ
דְּאֵתָא לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְּאַפִּילוּ דֵּר כְּבָר בְּבֵית גְּדוּלָה הַשְּׁתָא דְּנָפַל אִם נָתָן לֹו קֶטְנָה אֵינּוּ הַשְּׁוֹכֵר
יְכוּל לְעַכֵּב עָלָיו וּלְאַפּוֹקֵי מִמֶּ"ד דְּאִם כְּבָר דֵּר בֵּה בְּבֵית גְּדוּלָה תוּ לֹא מְצִי לְמִיֵּהָ לִיָּה
אֲלֵא גְּדוּלָה הָא וְדֵאֵי לִיתָא דְּגַבִּי בֵּית סֵתֵם ל"מ רַבִּינוּ לְמַכְתָּב וְאַחַר שֶׁהַשְּׁפִירוּ דְּכִיּוֹן דְּבֵית
סֵתֵם הַשְּׁפִיר אַפְתִּי לֹא יִדְעִינוּ אֵיזָה בֵּית נְתִיחָדָה לֹוּנְפַל אֲבָל בֵּית זֶה הֵנָּה זֶה עוֹמֵד בְּעֵינּוּ
וְיָדוּעַ וְהָא פְּדֵאִיתָהּ וְהָא פְּדֵאִיתָהּ: שו"ר לְהַנְמִק"י ו"ל שְׁפַתְבּ וּמִדְּבָרֵי הֶרְמִב"ם ו"ל
נִרְאָה דְּאַפִּילוּ הַתְּחִיל לְעַמּוֹד בְּבֵית קוֹדֵם שְׁנָפַל אֲמַרִּינוּ הֵכִי דְּסָגִי לִיָּה בַד"א עַל ד"א
עכ"ל נִרְאָה דְּשְׁמִיעַ לִיָּה כְּדוֹקִיָּין וְאַנּוּן בְּעֵינּוּ' פְּחִיב' מֵאֵי דְּנִרְאָה לַע"ד וְאַדְרַבָּה מְדָלָא כָּתֵב
וְאַחַר שְׁיִשְׁכֵן בּוֹ וְכִיּוֹצֵא מְלִשׁוֹנוֹת הַנְּשַׁמְעִים עַל הַדִּירָה אֲלֵא כָּתֵב אַחַר שְׁנָתָן לֹו ש"מ דְּעַד
הַשְּׁתָא אַפְתִּי שׁוֹכֵר לֹא דֵּר בֵּיָה אֲלֵא נָתָן דַר"ל בִּיָּרֵר לֹו חֶלְקוֹ דֵאֵה"נ דְּמְצִי סִבֵּר רַבִּינוּ
כְּדַעַת הֶרְיִטְבָ"א ו"ל אֲלֵא דִק' לַענ"ד ע"ד הֶרְיִטְבָ"א דֵא"ה מֵאֵי דְּנִחְקִיָּה דְּגִמְרָא לְאוֹקוּמֵי
מִתְנִיָּתִין דְּקֵאֵי אֲגוּדָא דְּנִהָרָא לֹוקְמָה בְּבֵית סֵתֵם וְכַשְׁשׁוֹכֵר יָרַד הַשְּׁוֹכֵר וְדֵר בֵּה דְּכִיּוֹן דְּנִחַת
לְגוּיָה תוּ לֹא מְצִי מְשַׁנֵּי לִיָּה כַמ"ש הֶרְיִטְבָ"א ו"ל וְהָא קַמ"ל לְאַפּוֹקֵי מִסְבַּרְת הֶרְמִב"ם
לַפ"ד הַנ"י: וּמִ"ש רַבִּינוּ דְּמַחְזִיר לֹו שְׁאָר הַשְּׁכִירוֹת כָּתֵב הַנְּמִק"י ו"ל שַׁכ"כ הֶרְיִטְבָ"א
מִשֵּׁם הֶרְמִב"ן ע"ש וְכֵן כ' הֶרָא"ש וְהַטוּר וְכַתֵּב מֶרֶן בַב"י שְׁפֵן כָּתֵב הֶרְשֵׁב"א בְּתִשׁוּ'
וְאַנִּי חַפְשִׁיתִי וְלֹא מְצֵאתִי אֲמָנָם נִלְע"ד מִדְּבָרֵי רַש"י שְׁפַתְבּ נָפַל אֲזָדָא לִיָּה מְזוּלָו גֶרֶם וְכוּ'
מִדְּתִלִי בְּמִזְלָא ש"מ דְּאִיכָא דְּרָרָא דְּמִמוּנָא דְּאֵי מְשׁוּם דְּטַרְחַ שׁוֹכֵר עַד דְּמִשְׁכַּח בֵּיתָא לֹאוּ
בְּמִזְלָא תִלְיָא מִלְתָּא אֲלֵא לֹאוּ ש"מ דַּעַת עֲלִיוֹן דְּאַפִּילוּ הִיכָא דְּכָבֵר הַקְדִּים לֹו שׁוֹכֵר
שְׁכִירוֹת זְמַן הַקְצוּב לֹא מְחֲיִיב מְשַׁפִּיר לְאַהֲדוּרֵי לִיָּה וְסִבְרָא זֹו לֹא נִפְלֵאת הִיא וְלֹא רַחוּקָה
דְּהִכִי ס"ל לְרַבּוֹ שֶׁל הֶרְיִטְבָ"א ו"ל כַמ"ש בְּמִקוֹ' לִשֵׁם וְז"ל הָא דְּאַמְרִינוּ נָפַל אֲזָדָא לֵה
לְגַבִּיָּה אֲמַרִּינוּ וְחֲיִיב הַשְּׁוֹכֵר לְפָרוּעַ הַשְּׁכִירוֹת וְאֵע"פִי שְׁעַדִּיָּין לֹא נָתָן הֶרִי זֶה כְּלוּקָח
קַרְקַע וְנָפַל קוֹדֵם שְׁפָרַע אֲבָל הֶרְמִב"ן כָּתֵב נָפַל אֲזָדָא לֵה שְׁאִין חֲיִיב לְהַעֲמִיד לֹו בֵּית
וְכוּ' וְכֵן הִיא דַעַת הֶרְשֵׁב"א ו"ל הוּבָא בְּתִשׁוּ' מִיָּימו' סִי' ז"ך וְטַעֲמָא טַעִים דְּבֵיתָא
בְּרִשׁוּתָהּ קִיָּמָא וּמְזוּל דִּידְיָה הוּא דְּגֵרִים שְׁהֶרִי הִיא קְנוּיָה לֹו כֹל יְמֵי הַשְּׁכִירוֹת ע"ש וְהִי"ט
מְשׁוּם דְּאַמְרֵי שְׁכִירוֹ' לְיוֹמָיָה מְמַכֵּר הוּא וְנִלְע"ד דְּהֵאֵי מִלְתָּא דְּפִלְיָגִי בֵּה הֵנִי רַבְּנוּתָא
דְּאִיכָא מ"ד דְּמַחְיִיב מְשַׁפִּיר לְאַהֲדוּרֵי לְשׁוֹכֵר מֵאֵי דְּיָהִיב לִיָּה וְכ"ש אִם לֹא נָתָן שְׁלֵא יִתָּן
וְאִיכָא מ"ד דְּאַפִּילוּ אִם עַדִּיָּין לֹא נָתָן חֲיִיב לִיתָן שְׁיִיכָא בְּמֵאֵי דְּאַפְלִיגוּ רַבְּנוּתָא בְּמֵאֵי
דְּאַמְרִינוּ בַפ"ק דַע"ז גַּבִּי מְשַׁפִּיר בֵּית לְגוּי מְשׁוּם דְּשְׁכִירוֹת לְיוֹמָיָה מְמַכֵּר הוּא אִיכָא מ"ד
לֹאוּ לְכָל מְלִי אִיתָמַר אֲלֵא דוֹקָא גַבִּי אוֹנָאָה דְּרַבְּבִיָּה קָרָא וְקָרִי לִיָּה מְמַכֵּר אֲבָל לְשְׁאָר
מְלִי לֹא וְאִיכָא מ"ד דְּכָלְלָא הוּא לְכָל מְלִי כְּמוֹ שְׁהֶאָרְכְתִי לְעִיל ע"ש.

ומעתה דעת רבו של הריטב"א והרשב"א ודעת רש"י לפי מה ששיערונו בעניויותין ס"ל פדעת האומר שְכירות ליומיה לכל מלי ממ"ה והיינו מאי דמדמה ליה רבו של הריטב"א ו"ל דהרי זה פלוגתא קרקע ונפל קודם שיפרע דמיו וכן רשב"א ו"ל שכ' שהיא קנויה לו אבל דעת הרמב"ם והרמב"ן ומאן דעמיהו ס"ל דלא אמרי' שְכירות ליומיה ממכר הוא אלא גבי אונאה דוקא.

והשתא דאחינו להכי אתנח לן מאי דק"ל להרשב"א ו"ל ע"ד הראב"ד ו"ל דאוקים הך דבית סתם בדקנו מניה דמה מועיל הקנין ע"ש לפום מאי דכתי' התם לעיל דהאי פלוגתא דשְכירות ליומיה ממ"ה אי לכל מלי או לאונאה לחוד.

תליא בפלוגתא דאמרי' מכירת שטרות אי הויא דאוריין' או דרבנן כמו שהארבתי בס"ד. ודעת הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א דמכירת שטרות אינה אלא מדרבנן ולא אייתר קרא דממכר אלא לשְכירות ליומיה גבי אונאה דוקא אמנם הראב"ד בהשגות חלוק הנה ע"ד הרמב"ם וס"ל דמכ"ש דאורייתא וממילא אמרינן דלכל מלי אמרינן דשְכירות ליומיה ממ"ה ומינה דמין בש"ע דנמשך אחר לשון הרמב"ם ו"ל דמחזיר לו דמי השְכירות ס"ל פדעת הרמב"ם דמכירת שטרות דרבנן והש"ך ריש סי' ט"ל מצדד להשיא דעת מין לס' פת החולקים וכבר פתבתי במקומו מאי דנלע"ד הקצרה: וראיתי שם דע"ט ע"א בד"ה אם יש בו וכו' דק"ל דמ"ש גבי חמור אם יש בדמיה ליקח חמור אחר יקח ותי' דשאני חמור דמשמת למכירה הוא עומד אבל בית אם נפל אינו עומד למכירה וכ"כ ה"ה ו"ל ומפח קושיא זו פתב הרמ"ה ו"ל והביאו הטור שם סי' שי"ב דאם יש למכור עציו ואבניו פדי לבנות בית אחר יבנה ע"ש והראב"ד הובא במקו' שם סוף ד' קל"ח תירץ דשאני חמור דעיקר השְכירות להגיעו למחוז חפצו דייקא נמי דקאמר ומת בחצי הדרך אבל בית אינו עשוי להשפיר אלא לשנים ע"ש ולפ"ד מי שהשפיר חמור לזמן קצוב ומת תוך הזמן אינו רשאי למכור הנבלה והעור פדי ליקח אחר להשלים זמנו וה"נ בבית זה להשיא בה את בנו ונפלה דחי' להעמיד לו בית אחר א"כ אמאי לא מוקי תלמוד' מתני' בכ"ה דהשתא ל"ק מסיפא דפשיטא פיון דאמ"ל בית זה אינו רשאי לשנות והא קמ"ל דאע"ג דבשאר שוברים בית זה אינו חייב להעמיד לו בית אחר הך חייב: (קפ) שְכירות.

ראובן השפיר חזקת חנות לשמעון למשך ג"ש והקדים לו כל דמי שְכירו' הג"ש ועמד השוכר ודר בה ולמקצת ירחין עמד הגוי בעל המולקי' והוציא את השוכר מן החנות ואז תבע השוכר מהמשפיר דמי ההקדמה ויען ניאמר לו מזלך גרם עמד השואל ושאל לדעת למי שומעין ויבא שכמ"ה: זאת אשיב דנ"ד באומר חנות זה אני משפיר לה ואהא דתנו המשפיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית אחר הוינן בה ה"ד אי דאמ"ל בית זה נפל אנדא לה ודעת רוב הפוסקים דאם כבר נתן לו דמי השְכירות חייב המשפיר להחזיר לו וכמ"ש בטוש"ע סי' שי"ב סי"ח ע"ש.

איברא דשאני התם דביתא אנדא לה מעלמא אבל הך ביתא הא קנימא אלא אריא הוא דרביע עלה ושפיר מצי אמר ליה משפיר לשוכר מזלך דידיה הוא דגרם ונסתתפה שדהו ודמיא להא דתנו בפרק האומניו דף ע"ח השוכר את החמור וכו' או שנעשית אנגריא אומ"ל הרי שלך לפניה ופרש"י ו"ל אומר לו משפיר לשוכר וגבי אנגריא נמי אומר לו המתן עד שתשוב שאף מזלך גרם ונפסיד שנינו עכ"ל ודינו כאנגריא דחוזרת דלית ליה

פסידא לשוכר אלא במה שממתין עד שתשוב אבל באנגריא שאינה חוזרת דהו"ל כמותה ונשברה חייב להעמיד לו חמור אחר והיינו פרב דהכי מוקי לה למתני בגמרא אבל שמואל ס"ל בין אנגריא חוזרת בין אנגריא שאינה חוזרת אם בדרה הליכתה נישלה אפי' שאינה חוזרת אומ"ל משפיר הרי שלח לפניה ואם שלא בדרה הליכתה נישלה אפילו חוזרת חייב להעמיד לו חמור אחר ע"ש בפירוש"י והתוס' שם בד"ה אם בדרה הליכתה הספיקו לפיר"ח ז"ל דמפרש אם בדרה הליכה שהאנגריא אין מחפשיין בבתיים אלא כשמוצאים בדרה והיינו דרה הליכתה אומר לו משפיר הרי שלח לפניה דמצי אמ"ל מזלך גרם שאלו היתה בבית לא היו נוטלים אותה הילכך אפילו אינה חוזרת אינו חייב להעמיד לו חמור אחר אבל אם היו מחפשיין בבתיים דאז לאו מזלו של שוכר.

גרם חייב להעמיד לו חמור אחר ואפילו חוזרת דאין לו לשוכר להתעכב ממלאכתו ע"ש ומפירוש"י במתני' שכ' שהרי חמור זה שכר לו וכו' משמע דמתני' בשוכר חמור זה מתנייא ובהכי הוא דמפלגי בחוזרת ואינה חוזרת א"כ בדרה הליכה ושלח בדרה הליכה אבל בחמור סתם לעולם חייב להעמיד לו חמו' אחר והרא"ש ז"ל גמגם בדברי רש"י ז"ל וקבר עמדתו במערכת אות ד' מדין דבר שאינו ברשותו בס"ד.

אמנם דעת הרמב"ם והראב"ד הובא במקובצת שם והרא"ש ז"ל דמתני' בשוכר חמור סתם אבל בחמור זה בכל גוונא אינו חייב להעמיד לו חמור אחר. ובנ"ד דאתא מארה דארעא ודידיה קא שקיל אי חשבינו ליה פאנגריא ה"ז מחויב להעמיד לו חנות אחרת לדעת רש"י כפי מאי דשמיע ליה להרא"ש דמתני' בחמור זה הו"ל כמותה ואם לשפוך או למפוך ימפוך וישפוך לו חנות אחרת.

איברא דהתוס' שם דף ע"ו ע"א בד"ה ואם יש וכו' ק"ל מ"ש משוכר בית ונפל דאמרינו אנדא לה ות' דחמור שפשמת לזבונ' נבלתו קאי אבל בית אע"ג דנפל לאו לזבונ' קאי ע"ש ואי אמרינו דאנגריא חשיב כמותה וגבי חנות אמרינו שפיר דלא קימא לזבונ' אלא אפתי אקא למימר דשאני נפל דהשתא מיהא ליכא ביתא אבל היכא דאפתי קימא אלא דגודא רבא שדי עליה אמרינו מזליה דמשפיר הוא דגרם וחיוב להזמין לו חנותא אחריתי.

והרמב"ן הובא במקובצת סו"פ השואל תירץ עוד דחמור השפיר לו ובין חי ובין מת חמור הוא אבל בית א"ל דאין פאן אותו בית שהרי נפל ואין פאן בית עכ"ל ובנ"ד החנות דומיא דחמור דבין בידיה דשוכר בין בידיה דגוי חנות היא נראה דמתחייב להעמיד לו חנות אחר ונראה דנ"ד לא דמי לאנגריא דהתם החמור דמשפיר הוא אלא דמהלכות מלכים ליטול מהבעלים לצורך מלאכתו והאי מלתא תליא במזלא אי מזלא דשוכר או דמשפיר אבל האי דנ"ד חנות דגוי היא אלא שע"פ התקנה לא ינכה בה ישראל אחר כי אתי מארה דארעא הגוי ואמר אין שקלית ודידי שקלית פיצד תולין במזלא דשוכר ומשפיר דאינהו גופייהו ידעי דכל שעטא ושעטא זמניה הוא למימר למחזיק מאי בעית בהאי ארעא קום פוק ומסתלק יד המחזיק לפום דינא משא"כ באנגריא לאו מדינא שקלי אלא בהורמנא בהא נדאי דתליא במזלא והשתא דאתית להכי פשיטא לענ"ד דבריא בחיובא לשלם במיטבא מאי דלא דר בחנות וניתן להשבון והתם גבי חמור כתוב במקו' דקל"א סע"ד מהספר בשם הרשב"א ז"ל כתב הראב"ד וכו' אבל לענין השוכר נ"ל שלא

יטול אותו מפני שלא נשתמש בו כראוי ועוד אנגריא שאינה חוזרת לשמואל שיש למלך מלאכה לכמה שנים יתבע ממנו שכר והוא אינו יכול להשתמש בו עכ"ל ונראה מדבריו ו"ל דמפי נעשית אנגריא אינו נוטל אבל מה שפבר נשתמש בו משלם מה שנהנה אבל דעת הרמב"ם נוטל שכרו משלם וה"מ שם הביא דברי הרמב"ד וקראב"א הללו ע"ש אבל אני נבוך בזה דהנה שמיע ליה פדעת הרמב"ם ו"ל דשכירות לא קניא ודאמרינו מרינו בכ"ד שכירות ליומיה ממפר הוא דוקא לענין אונאה כמ"ש מרן משמו בכ"מ בפ' ו' מה' מכירה דין י"ב ע"ש א"כ אמאי חייב לשלם למשפיר כל שכרו פינו דלא קניא.

וכזאת וכזאת יש לתמוה על הרשב"א ו"ל דבסי' אלה כ"ח גילה דעתו דס"ל דשכירות ליומיה ממפר הוא לכל מילי איתמר ואלו הקא אזיל ומורה פהראב"ד דאינו משלם לו כל שכרו ולכאורה נראה דהא בהא תלויא.

ונראה דס"ל להרשב"א ו"ל דשכירות ממפר הוא ה"מ היכא דלא אתניס וקנימא אפתי ברשותיה אבל היכא דאתניס ותו לא חזיא לאשתמושי בה פקעא מניה שכירות ולא מחייב ליה אלא במאי דאתהני עודה ברשותיה ודעת הרמב"ם דס"ל דמשלם לו כל שכרו אע"ג דס"ל דשכירות לא קניא כמ"ש הר"ן ו"ל נראה דמאי דאקהו אקהתא ו"ל בהא דאמרינו ואם יש בדמי הנבלה ליקח אחר ימפור ויקח ודעת רש"י בכ"מ מתני' דקתני חייב להעמיד לו חמור אחר דאף מחייב להוסיף מעות משלו ואחריו נמשך הרע"ם ו"ל דבמה נשתעבד המשפיר שמחייב להוסיף אף משלו להעמיד לו אחר והראב"ד ו"ל אוקמה בדקנו מניה אבל בהקדמת הדמים פינו דאי בעי למהדר ביה מצי למהדר אלא דקאי במי שפרע וכינון שמת ליכא מי שפרע כלל כמ"ש רב"א במקובצת לשם דף קל"ח.

ובמקום אחר דקדקנו על הרמב"ם דסתם ופסק דחייב להעמיד לו אחר מ"מ וכ"כ גבי בית חייב המשפיר להעמיד לו אחרת עכ"פ ע"ש ולא ביאר עליה דדוקא בדקנו מניה ואיכא נמי מאן דמוקי לה במתה בעודה בבית הבעלים ע"ש וה"נ הו"ל להרמב"ם לפרש דדוקא בכ"הג הוא דמחייב.

והשתא מסתפל הנית במקו' לשם דניחא ליה דמפי משך ליה שוכר משתעבד ליה משפיר וכי היכי דמשפיר משתעבד להעמיד לו אחר ה"נ שוכר משתעבד למשפיר לשלם כל שכרו היכא דאתניס ותלינו במזלא דידיה וכינון דכן לא הוצרך הרמב"ם ו"ל לבאר פינו דדינא הוא דמשתעבד ומרן בש"ע שם פסק פדעת הרמב"ם דמשלם לו כל שכרו א"כ כ"ש בנ"ד לפום מאי דכתני' בעניו' ואפתי ספוקי מספק"ל היכא דהגוי השפיר אותה למחזיק לזמן וכתב הרא"ש בפ"ק דע"ז במ"ד לזף ד' דבדיניהם שכירו' ליומיה ממ"ה ואפילו תפול ביתיה דמשפיר לא מצי מפיק ליה לשוכר ע"ש ונחזר הישראל והשפירה לאחיהו ה'הודי ומלכא אמר הרשות נתונה לבני חיל המלך להסתחר בחנויות מכל אשר בחרו ותלו עיניהם בכלל חנות הלזו ואפקוהו ומחיוהו לשוכר אי דמצי לאנגריא למאן מדמינו ליה לפיר"ח ו"ל דהיכא דאין מחפשים בבתים אלא השופטים פסידא דשוכר ומזלו גרם ואומ"ל הרי שלח לפניה או למחפשיין בבתים ומסתברא פינו דחנויות מגלו וקיימו ובני החיל אית להו בריה ומאן דבעו שקלי ופקעי להאי שכירות בהורמא דהכי נקטי רשותה מבי מלכא א"כ הו"ל פסידא דמשפיר דהשתא הוא מאריה דארעא בין בדיניהם כמ"ש הרא"ש ו"ל ואת"ל דאינו חייב להעמיד לו אחר דלא עלה

על דעת משפיר למפן' ביתו להעמידה ביד השוכר כמ"ש הרמב"ן ז"ל הובא במקומצת לשם הא מיהא הדרין לדינא למשפיר בית לזמן ונפל דאע"ג דאיכא למימר דלא מחייב להעמיד ליה ביתא אחריןא מ"מ אי פבר הקדים לו שוכר מהדרין לשוכר פדעת הרמב"ם וסיעת מרחמוהי וכדברי מרן ז"ל בש"ע כמו שנאמר וזה פשוט לענ"ד פתחת היא: ונחזיתיה להרב משפט צדק ח"ב סימן ל"א גם שאול נשאל במי שהשפיר לתבירו עליה הבנויה ע"ג חנות שדר בה בן ברית ועמד תוגר א' והוציא אותו מהחנות וטען שוכר העליה דאי אפשר לדור עוד בעליה מהשתא דח"ש בראשו פן יעליל התוגרששפה עליו מים וכיוצא רבו כמו רבו תאנותם ועלילותם שקריהם ופחזותם ונהרב ז"ל פלפל בתקמה ואסוף דינא מסיק ותני דהשוכר דינא קא משתעי ולו שומעין שאמר פהלכה והסכימו עמו ה' מוהר"א ששון וה' מוהר"ש הלוי וה' מוהריב"ע בעל ס' עצמות יוסף וה' מוהרש"ח בעל ספר בני שמואל וה' מוהר"א חסון בעל ס' בית שלמה זכר פלם לחיי עד זיע"א ובח"ג סי' ס"א אתשל קמיה בשוכר חנות בשוק המוחזק למלאכה ידועה וגזר המושל להסיעם למקום אחר לגמור את המלאכה אבל באותו השוק לא יעשו אותה המלאכה עוד וזו הלכה העלה דהנא פסידא דמשפיר ושם רמז לתשובתו הרמת"ה לשם בח"ב אשר הובאת לה ושהסכימו עמו גברי רבני הנתינים למעלה ע"ש.

ועל דינא פהאי אתשיל הרב מגן גבורים ז"ל סי' ס"ז ותצא דינא פסידא דבע"ה ע"ש: (קפא) שכירות. מודעת זאת אם תעלה חמת המלך מלכו של עולם לפי רוב המעשה אשר עשו בני אדם עברו ברית הפרו חוק חקת התורה ישלח דבר"ו וינפאם דבר כי יהיה בעיר ומשניתן רשות למשחית והיה כצדיק כרשע כל הפוגע בו קוברו תחלה ואח"כ קורא בפתקה של חנה אי לזאת זריון מקדימין לברוח מן העיר פן יפגענו בדבר ויש נספה בלא משפט והולכים אל אחד הגנות והכפרים עד שוב חרון אף ה' ומנהג זה סודתו בהררי קדש בס' בית אלהים לה' המבי"ט ז"ל ועיין בתשו' הרשב"ש ז"ל סי' קצ"ה עוד היום בכל גלילות טורקיא או חזין במעשה אבותיהם ועטרותיהם בראשיהם גאוני ארץ כמו שמבואר בספרי תשובותיהם עד כי חדל לספור עמד השואל ושאל פדת מה לעשות במשפירי הבתים מהבעלים מה הן באותן הימים אי הוי פסידא דשוכר ומחייב לשלומי לבע"ה משלם או"ד פסידא: דמשפיר דהנא כמכת מדינה ושוכר פטיר ועטיר ואפתי מצי משפיר למימר אטו פלהו בני מתא אלו הן הגולין ואת הוא דחיישת ולגרמך הוא דעבדת ומלתא דרמיא עלך לשלם במיטבא יורה המורה לצדקה דין אמת ע"פי התורה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב קודם נושאי כל ספר טרם אחל"ה לדבר ואומר עם קנ"י נתנה ראש דורשין תחלות ניקוזי אגן היכא דאפתי פשו ליה לשוכר מטלטלי גו ביתא הא לא תבעי לך דמלתא דפשיטא היא דבריא בחיובא ואין פוט"ר אלא אי תבעי לך היכא דביתא גרמא לה ריקם ריקם והיא סוגרת ומסוגרת מי אזלינן בתר דשוכר והא לא קא מתהני מביתא פלל ולא איבעי ליה לשלומי מידי או"ד בתר משפיר אזלינן והא חסריה דמצי אמ"ל אי הנאי ביתא פתיחא הוו קפצי עלה הנה אינשי דלאו ערוקי ערוק וסתם ביתא לאגורי קיימא ואי יתבינן ליה למשפיר כל דיליה אפתי איכא לספוקי אי דיינינן לשוכר פדיו גרמא בנזקין בעלמא ופטור מדיני אדם דהא לא קא עביד מעשה בגופא דביתא ולא מידי או"ד פיון דשכיחי אוגורי ביתא וקיימי חשיב דינא דגרמי.

וּלְמִיקָם עָלֶיהָ דְּמִלְתָּא תָּא וְאַחֲוִינָהּ הָא דְגַרְסִי בִירוּשְׁלַיִם בְּפֶרֶק הַרְבִּית מִשְׁנֵה ג' וּבְהַמְקַבֵּל מִשְׁנֵה ה' דְּתַנְיָא הַנּוֹתָן לְחַבְרֵי מְעוֹת לַקְנוֹת לֹו פְּירוֹת וְאָמַר לֹא לְקַחְתִּי פְּירוֹת פְּטוֹר וְאִין לֹו עָלְיוּ אֵלָא תְּרַעְוֹמַת אֲמַרְיִנָּן הִדָּא אֲמָרָה הַמְבַטֵּל כִּיסוֹ שֶׁל חַבְרֵי פְּטוֹר וְאִין לֹו עָלְיוּ אֵלָא תְּרַעְוֹמַת וְהַמְבַטֵּל שְׂדֵה שֶׁל חַבְרֵי חֲזִיב לְשַׁפּוֹט לֹו פִּי לְהַשְׁקִיטוֹ וְכֵן פִּירֵשׁ יי"ל בְּהַנְזִקִין דָּף נ"ב אֵהָא דְקָאָמַר הֵתָם אָמַר רַבִּין שְׁמַעוֹן כ"ג אָף לֹא לְמַפְּוֹר עֲבָדִים וְלִקְחָה שְׂדוֹת מ"ט דִּילְמָא מְשַׁפְּיִין פִּי דִּילְמָא לֹא יִהְיוּ מְשׁוֹקְטוֹת אֲצִלוּ שְׁמָא יֵצֵא עָלְיוּ עַרְעָר ע"ש הַמְבַטֵּל סְפִינָה חַבְרֵי וְחַנּוּת חַבְרֵי מֵהוּ ע"כ.

וְאִיכָּא לְמִידָק הָאִי שְׂדֵה ה"ד אִם מְקַבֵּל עָלֶיהָ אִם אוֹבִיר וְלֹא אֲעֵבִיד אֲשֶׁלֶם בְּמִיטְבָּא כְּאוֹתָהּ שְׁשֻׁנִינּוּ בְּהַמְקַבֵּל שֵׁם דַּק"ד וְה"ט דְּחֲזִיב א"כ גְּבִי סְפִינָה וְחַנּוּת ה"נ דְּקַבֵּיל עָלֶיהָ בַּכ"ה ג' א"ה מֵאִי חֲזִית דְּבִשְׂדֵה מְפָשֵׁט פְּשִׁיטָא לִיהָ דְּחֲזִיב וּכְמוֹ דְּמַהֲנִיָּא הֵךְ קַבְלָה לְחַיִּיבֵיהָ א"כ גַּם בְּסְפִינָה וְחַנּוּת וּמֵאִי מְבַעֲיָא לִיהָ אִי הֵךְ קַבְלָה מְהֻנָּא אוֹ לֹא וְלֹא אֲיַפְשׁוּט דְּמֵאִי אֲוֹלָמֵיהָ דְּשְׂדֵה מְסָפִינָה וְחַנּוּת וְאִי בְּדָלָא קַבֵּיל עָלֶיהָ מֵאִי קָא מְבַעֲיָא לִיהָ פְּשִׁיטָא דְּפְטוֹר מִיָּדִי דְּהֵנָּה מְבַטֵּל כִּיסוֹ שֶׁל חַבְרֵי וּבְשְׂדֵה נְמִי אֲמֵאִי חֲזִיב וְתוּ דְּמַתְנִי דְּהַמְקַבֵּל טַעְמָא טְעִים שְׁפָה כּוֹתֵב לֹו אִם אוֹבִיר וְכו' אֲלָמָא דְּמִיָּדִי הוּא טַעְמָא דְּחֲזִיב גְּבִי שְׂדֵה מְשׁוּם דְּכוֹתֵב לֹו וְכו' וְאֵע"ג דְּתַרְגְּמוּהָ סְבִי דְּכוֹתֵב לֹו לֹא דְּוֹקָא אֵלָא בְּאֲמִירָה בְּעֵלְמָא תְּסַגִּי לִיהָ כַּמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם הָא מִיָּהָא בְּאֲמִירָה הוּא דְּחֲזִיב וּבְלֹא אֲמִירָה לֹא מְחֲזִיב: וְרֵאִיתִי לְהַרְבֵּי שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ יי"ל שְׁכַתֵּב דְּטַעְמָא דְּמְבַטֵּל כִּיס שְׁפְטוֹר מְשׁוּם דְּלֹא הָנִי אֵלָא גְּרָמָא בְּנִזְקִין בְּעֵלְמָא דְּקִי"ל דְּפְטוֹר וְשָׁפֵן כְּתֵב בְּמִישְׁרִים נְתִיב ל"א ח"ב דָּף צ"ה ע"ד וְשְׂדֵה דְּחֲזִיב דְּבִרִיא בְּהִזְקָא.

הַמְבַטֵּל סְפִינָה וְחַנּוּת מֵהוּ אִי מְדַמְיִן לְהוּ לְכִיס אוֹ לְשְׂדֵה עַכ"ל נִרְאֶה דְּדַעַת עָלְיוֹן יי"ל דַּע"כ בְּדְקַבֵּיל עָלֶיהָ וְאִמ"ל אִם אוֹבִיר וְלֹא וְכו' וְכַדְתִּי תַנָּא בְּהַמְקַבֵּל מִיָּהוּ ס"ל לְהִירוּשְׁלַיִם דְּלֹא מְחֲזִיב גְּבִי כִיס וְאֵהָנִי הֵךְ תַּנָּאָה אֵלָא בְּשְׂדֵה דְּבִרִיא בְּהִזְקָא וּמְבַעֲיָא לִיהָ בְּסְפִינָה וְחַנּוּת אִי בְּרִיא הַזְזַקִיָּהוּ וּמְחֲזִיב בְּהֵךְ אֲמִירָה אוֹ לֹא בְּרִיא הַזְזַקִיָּהוּ וּבְאֲמִירָה גְּרִידַת' לֹא תְּסַגִּי לְהוּ וְלֹא אֲפְשִׁיטָא.

אֵלָא דְּנִרְאֶה לַעַנ"ד דְּאֲפִתִּי לֹא אֲיַפְרוֹק דְּהִירוּשְׁלַיִם מְסַתְמִיָּה וְאֲזִיל אֵהָךְ דְּתַנִּי הַנּוֹתָן מְעוֹת לְחַבְרֵי וְכו' וּמִהִיכָּא פְּשִׁיטָא לִיהָ דְּאֲפִילוּ בְּדַאמ"ל אִם לֹא אֲתַעֲסַק בְּדִין עֶסַק אֲשֶׁלֶם לָךְ דְּפְטוֹר דִּילְמָא ע"כ ל"ק דְּפְטוֹר אֵלָא בְּדָלָא אִמ"ל הִכִּי אֲבָל אִי אָמַר לִיהָ הִכִּי חַיִּיבִי מְחֲזִיב וְאֵהָא דְּגַרְסִי בְּפֶרֶק הַרְבִּית דַּע"ג אָמַר רַב חֲמָא הָאִי מֵאֵן דִּיְהִיב זְוִי לְחַבְרֵיהָ לְמִזְבֵּן לִיהָ חֲמָא וּפְשַׁע וְלֹא זָכוּ לִיהָ מְשַׁלֵּם לִיהָ כְּדָקָא אֲזִיל אֲפִרְוֹתָא דְּזוּלְשַׁפְּט הַקְּשׁוּ הָרָא"ש וְהַנְּמַק"י ע"ז מֵה' שְׁלוּחִין ד"ז דַּמ"ש מְבַטֵּל כִּיסוֹ שֶׁל חַבְרֵי דְּפְטוֹר וְאוֹקְמוּהָ רַבִּין יי"ל בְּמַתְנֵה ע"מ שְׁאֵם לֹא יִקְנֶה יֵין מְשַׁלֵּם לֹו ע"ש וְלַעַנ"ד מְמַקְוֹמוּ מְנַכְרַע דְּמִיָּרִי בְּמַתְנֵה עֵמוּ בְּכַף דְּהָא אָבִיו פְּלִיג עָלֶיָת דְּרַב חֲמָא מְשׁוּם דְּהָנִיא אֲסַמְכָתָא וְע"כ מְשׁוּם דַּאמ"ל אִי לֹא מְזַבְּנִנָּא לָךְ אֲנָא מְמַצִּינָּא לָךְ וְכָל כְּהָאִי אֲסַמְכָתָא הִיא וְעֵינִין בְּפִירֵשׁ יי"ל וְתוּ דָּאִי בְּדָלָא הַתְנָה מֵאִי פְּרִיף תְּלַמוּדָא עָלֶיהָ מְהָא דְּתַנּוּן אִם אוֹבִיר וְלֹא אֲעֵבִיד וְכו' דְּחֲזִיב דְּשִׁאֲנִי הֵתָם דְּהִכִּי קַבֵּיל עָלֶיהָ אֵלָא ש"מ דר"ח לֹא מְחֲזִיב אֵלָא בְּדְכַתֵּב עָלֶיהָ וְכַהֵךְ דָּאִם אוֹבִיר וְלֹא שְׁנִי לִיהָ בֵּין בִּידוֹ לְשִׁאֲיִן בִּידוֹ וְאֲבִי דַּאָמַר פְּטוֹר אֲפִילוּ בְּדְקַבֵּיל עָלֶיהָ מְשׁוּם דְּלֹא דְּמִי לֹאִם אוֹבִיר דְּהֵתָם בִּידוֹ כְּדַאִיתָא הֵתָם אֲבָל הִיכָּא דְּלֹא קַבֵּיל עָלֶיהָ אֲפִילוּ רַב חֲמָא

פשיטא ליה דפטור דלא הוי אלא מבטל פיס בעלמא ותק"ל לר"ח הך דתניא הנותן מעות לחבירו וכו' דקתני פטור ואין לו עליו אלא תרעומת אלא עכ"ל דר"ח מוקי לה בדלא התנה וקביל עליה וכי אמרינן בהתנה וקביל עליה ואב"י נמי לא פליג עליה אלא משום לתא דאסמ' ולדידיה הך ברייתא אפילו בהתנה עמו מתניא וטעמא דפטור משום דהניא אסמכתא פנין דאין בידו כמזבזב והשתא נובין ונדון הירושלמי כמאן אזיל ואמרה למלתיה אי פרב חמא ע"כ דמוקי לה ברייתא בדלא התנה וקביל דאי בשהתנה הא ס"ל דחייב א"כ בשדה אמאי פשיטא ליה להירוש' ומאי מבעיא תו בספינה וחנוות ואי ס"ל כאב"י הא איהו דאמר אפי בדמתנה וקביל פטור משום דהוי אסמכתא וכמ"ש ואת"ל דמוקי לה בהתנה עמו וקביל וישדה שאני משום דהוי בידו וכהך דאם אוכיר וכו' א"כ מאי הדר מבעיא ליה בספינה וחנוות דלאו בידו הוא ולא מהני בהו תנאה משום סרף דאסמכ' ונחזי הוית לרב"א במקו' התם בפרק הרבית דמטי בה משמיה דהריטב"א דמוקי להא דר"ח נמי בדהתנה עמו וקביל עליו וכתב עוד משמיה דרב"א דר"ח וז"ל ומורי הרב תי דהכא אע"פ שלא קבל עליו תשלומין כלל פנין שנתן לו מעותיו ליקח לו סחורתו ואלמלא הוא לוקח ע"י עצמו או ע"י אחרים אלא שזה הבטיחו שיקח לו וסמך עליו ונתן לו מעותיו ע"ד פן הרי הוא חייב לשלם לו מה שהפסיד בהבטחתו דבההיא הנאה דסמך עליה ונותן לו ממונו משמעבד ליה מדין ערב וזה ענין שכירות פועלים דפרקין דלקמן דחייבים לשלם לבע"ה מה שהפסיד כשחזרו בהן או שבע"ה חייב לשלם להם מה שפסידין דכיון שסמכו זה על זה נתחייבו זה לזה במה שיפסיד על פיו זה דין גדול הריטב"א וז"ל עכ"ל ולא ידענא כמה יפרנס הך דתניא הנותן מעות לחבירו וכו' אין לו עליו אלא תרעומת דאמאי לא מחייב מהך טעמא דסמך עליה וגמר ומשעבד נפשיה ונלע"ד דס"ל וז"ל דשאני התם פנין דמחצית שחר יתבינהו לזווי נהליה וכי מטי תולתא בהפסידא או פלגא כי שקיל פורתא באגריה אתחזי דלאו אהימנותיה קא סמך כי היכי דנימא דגמר ומשעבד נפשיה משו"ה אין לו עליו אלא תרעומת אבל בהך דרה חמא דלית ליה לא בריח ולא בהפסד אלא כולא לבעל המון איכא למימר בהך הנאה דקא סמך עליה גמר ומשעבד נפשיה מדין ערב דאע"ג דלא מטי ליה הנאה גמר ומשעבד נפשיה וכדאמרינן בפ"ק דקידושין דף ז' ע"ש.

ומדברי רבינו למדנו הא דאמרינן בירושלמי דהמבטל פיס דפטור היינו כד יתבו ליה בתורת עיסקא למח"ש והיינו הא דאמר בפרק המוכר דף ע' שטר פיס היוצא על היתומים דר"ל שטר עיסקא ע"ש בפ"י רשב"ם וז"ל אבל בדיהיב ליה לחבריה לזבוגי ליה מדעם ולא זבין ליה חייב לשלומי למארי דזווי במאי דאפסדיה לר"ח: איברא דצריכין אנו למודעי פנין דרב חמא מדין ערב ופועלים אמרה למלתיה א"כ היכי פליג עליה אב"י וסבר דפטור אטו אב"י אתא לפלוגי אמתני' ותו ק' מתני' דהמקביל דקתני אם אוכיר ולא אעביד וכו' תפ"ל פנין דסמך עליה גמר ומשעבד נפשיה.

איברא דהא לא קשיא דההיא בקבל שדה באריסות דהוי כמקביל מעות מחבירו לקנות לו פירות דלאו אהימנותיה סמך וכדכתי' וקשה לזווג הירוש' הלז עם גמרינן: ותחז בציו"ן עיני במקו' פרק פיזד במ"ד דשייך לזף ר' גבי הדר בחצר של חבירו שלא מדעתו דדעת התוס' דחצר קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר אע"ג דחסריה למאריה דחצר אינו חייב להעלות לו שחר פנין דלא אתהני ורב"א וז"ל במקו' לשם פתב משם

הַרְשָׁבָ"א ו"ל דְּבָרִים דלענ"ד צָרִיכִים בְּיָאוּר זֶה הִיא סִיב"ה יֵצֵא עַתָּה קְדָבְרִים פְּהוּיָתָן וְנ"ל חֲצַר דְּקִיָּמָא וְכוּ' לְדַעַת הַתּוֹס' פְּטוּר וְנִרְאִין לִי דְבָרֵיהֶם דְּמַבְטֵל פִּיסוּ שְׁל חֲבִירוֹ אִינוּ חֲזִיב דְּאִין הַגְּזֵלְנִין מְשַׁלְּמִין אֶלָּא בְּשַׁעַה הַגְּזֵלָה וְהַמְקַבֵּל שְׂדָה מִחֲבִירוֹ וְהוֹבִירָה אִינוּ חֲזִיב אֶלָּא מִשּׁוּם דְּדָרְשִׁינָן לְשׁוֹן הַדְּיוּט וְהָרִי זֶה פְּמַתְנָה בְּשַׁעַה שְׁקַבְּלָה אִם אוֹבִיר וְלֹא וְכוּ' הָא אִי לֹא מִשּׁוּם לְשׁוֹן הַדְּיוּט הֵנָּה פְּטוּר וְאֵע"ג דְּהִירוּשְׁלָמִי בִּפ' אִיזְהוּ נִשְׁפָּד אָמְרוּ דְּהַמְבַטֵּל שְׂדָה חֲבִירוֹ חֲזִיב לְשַׁפּוֹת לוֹ הָא מְשַׁמַּע דְּלֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּמַקְבֵּל שְׂדָה מִחֲבִירוֹ וְהוֹבִירָה דּוּמְיָא דְּהַנּוֹתָן מְעוֹת לְחֲבִירוֹ לִיקַח בְּהֶם פְּיֵרוֹת לְמַח"ש וְלֹא לִקַּח שְׁאֲמָרוּ שֵׁם זֹאת אוֹמְרַת הַמְבַטֵּל פִּיסוּ שְׁל חֲבִירוֹ אִין לוֹ עֲלִיו אֶלָּא תְּרַעְנָמַת וְעֲלָה קְאָמַר הַמְבַטֵּל שְׂדָה חֲבִירוֹ צָרִיף לְשַׁפּוֹת לוֹ וְהֵתֵם נְמִי קְאָמַר הַמְבַטֵּל חֲנוּת חֲבִירוֹ מֵהוּ וְלֹא פְּשֻׁטָה אֶלְמָא פְּטוּר עַכ"ל בְּרִישׁ מְלִין דְּרַב ו"ל דְּכַתְּבַת הַמְבַטֵּל שְׂדָה חֲבִירוֹ פְּטוּר וְכוּ' ט"ס וצ"ל הַגְּזֵל שְׂדָה מִחֲבִירוֹ וְכִדְהִיב טַעְמָא דְּכָל הַגְּזֵלְנִין אִין מְשַׁלְּמִין אֶלָּא בְּשַׁעַת הַגְּזֵלָה כְּדַכְתִּיב וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל וְכוּ' קָעִין שְׁגֵזֵל קֶרְנָא וְלֹא שְׁכִירוֹת וְכִדְאִיתָא בְּפִרְקֵי הַגְּזֵל וּמִינָהּ מְסִינָה הַרְשָׁבָ"א ו"ל לְדַעַת הַתּוֹס' דְּהָדָר בְּחֲצַר חֲבִירוֹ דְּהוּ"ל כְּגִזְלָן דְּאִינוּ חֲזִיב לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׂכָר וְהָדָר ק"ל ו"ל מֵהָדָר דְּמַקְבֵּל שְׂדָה מִחֲבִירוֹ דְּחֲזִיב לְשַׁלֵּם אֶלְמָא אֵע"ג דְּהַמְקַבֵּל לֹא נִהְנֶה אֲזֵלִין בְּתַר מְאֲרִיָּה דְּאֶרְעָא וְהָא חֲסָרִיָּה א"כ דְּכּוֹנְתָה נְמִי בְּחֲצַר דְּקִיָּמָא לְאֶגְרָא אֵע"ג דְּגִבְרָא לֹא אֶעְבִּיד לְמִיגַר נִיזִיל בְּתַר מְשַׁפִּיר וְלְחִיבִיָּה דְּהָא חֲסָרִיָּה אֶהָא מְשַׁנִּי הָא אֶתְמַר עֲלָה טַעְמָא דְּחֲזִיב מִשּׁוּם דְּדָרְשִׁינָן לְשׁוֹן הַדְּיוּט שְׁפָדָה אוֹמ"ל אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעְבִּיד וְכוּ' דְּהוּ"ל כְּמִי שְׁהִתְנָה עִמּוֹ בְּשַׁעַה שְׁקַבְּלָה אֶבֶל אִי לֹא מִשּׁוּם לְשׁוֹן הַדְּיוּט הוּא פְּטוּר פִּינּוּ דְּלֹא אֶתְהַנִּי וְאֵע"ג דְּאִידָדָּ חֲסַר וְאֶהָא ק"ל מֵהִירוּש' דְּקְאָמַר הַמְבַטֵּל שְׂדָה חֲבִירוֹ חֲזִיב לְשַׁפּוֹת לוֹ וְסָא"ד דְּמִיָּרִי בְּדָלָא קַבֵּל עֲלֵיהָ אִם אוֹבִיר וְכוּ' וְאֶפִּי"ה חֲזִיב לְשַׁפּוֹת לוֹ אֶהָא מְשַׁנִּי הָא מְשַׁמַּע דְּלֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּמַקְבֵּל שְׂדָה מִחֲבִירוֹ וְהוֹבִירָה דְּמִדִּינָא הֵנָּה פְּטוּר אֶלָּא מִפִּינּוּ דְּדוֹרְשִׁין לְשׁוֹן הַדְּיוּט הוּ"ל כְּמִי שְׁהִתְנָה עִמּוֹ בְּשַׁעַה שְׁקַבְּלָה וּמִיָּתִי סִיעֲתָא לְמַלְתִּיָּה דְּאֵע"ג דְּסִתְמָא קְאָמַר דְּהָא דּוּמְיָא דְּהַנּוֹתָן מְעוֹת לְחֲבִירוֹ לְמַחְצִית שְׂכָר לִיקַח בְּהֶן פְּיֵרוֹת וְלֹא לִקַּח אֶלְמָא מִיָּרִי בְּדַקְבַל הַמְעוֹת בְּתוֹרַת עֶסְקָא לְהַתְעַסֵּק בְּהֶם דְּאִם הַפְּסִיד מְשַׁלֵּם חֲלָקוֹ כְּפִי הַתְּנָאִי וְשֵׁם אָמְרוּ זֹאת אוֹמְרַת הַמְבַטֵּל פִּיסוּ שְׁל חֲבִירוֹ דְּהִינּוּ שְׁטַר עֵיֶסְקָא כְּדַכְתִּי אֶלְמָא ש"מ דְּמַתְנִי נְמִי בְּהִכִּי מַתְנִיָּא וְאָמַר עֲלָה הַמְבַטֵּל שְׂדָה שְׁל חֲבִירוֹ חֲזִיב לְשַׁפּוֹת לוֹ יָדִים מוֹכִיחוֹת הִנְיָן דְּמִיָּרִי בְּמַקְבֵּל שְׂדָה מִחֲבִירוֹ בְּאִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעְבִּיד וְכוּ' דְּמַחְזִיב מִשּׁוּם דְּדָרְשִׁינָן לְשׁוֹן הַדְּיוּט אֶבֶל אִי לֹא מֵה"ט דְּלְשׁוֹן הַדְּיוּט הֵנָּה פְּטוּר אֵע"ג דְּזֶה חֲסַר פִּינּוּ דְּאִידָדָּ.

לֹא נִהְנֶה וְכִדְעַת הַתּוֹס' וּמִיָּתִי תוּ רְאִיָּה לְדְבָרֵיהֶם ו"ל מְדַאֲבַעֵיָּא לָן בִּירוּש' הֵתֵם בְּמַבְטֵל חֲנוּתוֹ מֵהוּ וְהִינּוּ נְמִי אֶפִּי בְּדַקְבְּלָה מִנְיָה בְּכ"ה ג' וּמ"ל אִי דְּרְשִׁינָן בְּהָ לְשׁוֹן הַדְּיוּט וְחֲזִיב אוֹ דִּילְמָא.

בְּשַׁעַת אָמְרִין דּוּקָא וְלֹא בְּחֲנוּת וְלֹא אֶפְשִׁיטָא וְכִלְלָא הוּא דְּעַבְדִּין בְּהָ לְקוּלָא לְנַתְבַּע וְלֹא מְפָקִין מְמוּנָא מִנְיָה וְז"ש הַרְשָׁבָ"א ו"ל לֹא אֶפְשִׁיטָא אֶלְמָא פְּטוּר. וּמִיָּתִי תוּ רְאִיָּה מִמָּה שְׁשַׁנִּינוּ בִּפ' הַבֵּית וְהַעֲלִיָּה וְאֶפְתִּי אִיכָּא לְעִוְנִי לֹא ע"ט הַאֶסְפָּה זֶהוּ הַנְּלַע"ד פְּשׁוּט בְּכּוֹנֵת .

דבריו ו"ל: אלא דאפתי פש גבן לברורי לדעתו ו"ל מ"ט סיניביה רב חמא לההוא גברא דא"נ בהתנה עמו לא מחייב אלא פשדה דדרשינו לשון הדיוט ובספינה ונחנות מבע"ל בירושלמי ולא אפשיטא ונקטי' בה לקולא ועלה בדעתתי לומר דמצי סבר פהרא"ש ו"ל והגמ"י והריטב"א דהתם במפרש שאם לא יקנה שימצא לו יין משלו כמ"ש הוא ו"ל ועיין בתוס' שם בד"ה התם בידו וכו' וכינן דכן לאו לשון הדיוט הוא אלא לשון מעליא לחיוביה ואב"י נמי לא פליג עליה אלא משום דאין דרה זו מוציאתו מדי אסמכתא ולע"ד נראה דמ"ש הריטב"א משם רבו מר ניהו רבא הרשב"א דלוקי הירושלמי במקבל למח"ש פדכת'י אבל הך דר"ח דזבין ליה חמרא קאמר ולא למח"ש סבר רב חמא דבההיא הנאה דסמיה עליה גמר ומשעבד נפשיה מדין ערב: וצופה הייתי להסמ"ג עשין פ"ב דף קס"ז ע"ג דכתב בירושלמי גרסי' תמן הנותן מעות לחבירו ליקח בהם פירות למח"ש ולא לקח אין לו עליו אלא תרעונות אר"י הדא אמרה המבטל כיסו של חבירו אין לו אלא תרעונות וכן ספינה ונחנות אבל שדהו חייב פירוש שאין זה תלוי בדעת אחרים כי אם בטורח עצמו עכ"ל ולפ"ד ו"ל הדרא קושיא לדוכתה דהיכי מבעיא לן בספינה ונחנות פנין דתלוי בדעת אחרים דמי יימר דמגרי לה מניה והיכי סיניביה ר"ח לההוא גברא דמי יימר דמזבני ליה חמרא והיינו דמשני למתני' דאם אוביר ולא אעביד פי היכי לאפוקה מאסמכתא ודעתו ו"ל פנין דעיקרא דטעמא דמתניתין משום שאין זה תלוי בדעת אחרים אלא בטורח עצמו פהך דזבין ליה חמרא דתלוי בדעת אחרים מאניה דחמרא אמאי סיניביה רב חמא ואב"י גופיה לא אחי עליה אלא מטעמא דהויא אסמכתא וכדכתביבנא ומ"ש דספינה ונחנות פטור ובירושלמי בעיא דלא אפשיטא וקי"ל לקולא לנתבע וכצ"ל למ"ש בהג"א בפ' המקבל מדאיפסק בספינה ונחנות דפטור ע"ש והוא נדאי מדברי הירוש' וכדאמרן דהוי קולא לנתבע: וכדו חמו'תי ראיתי או"ר למוהר"א ליב ו"ל מפרש הירושלמי דתלתא בבי שכתב הדא אמרה ארישא דברייתא קאי היא דמניא הנותן מעות וכו' ואמר לא לקחתי וכו' ש"מ המבטל כיס של חבירו משא ומתן שלו מה שירויח ואין לו עליו אלא תרעונות אבל במקבל שדה שלו שקבל ממנו שדה והובירה חייב לשפות לו ולהעמיד לו תבואה שהיתה ראויה לעשות ונותן לו פדתנו בפרק המקבל וגם מקלתיה דר"י שם המבטל ספינתו למח"ש או חנות ובטלה ולא עסק בהן מהו מי נידון ככיס או בשדה ולא אפשיטא עכ"ל עין רואה פי כל דבריו אמת וצדק אלא דלא יהיב טעמא במאי מבע"ל ככיס או בשדה למצד אצדודי והרב שדה הושע ו"ל פתב משום דלא בריא היזקא וכדכת'י א"כ פדכת'י בדעת הרשב"א אי דרשינו לשון הדיוט בספינה ונחנות נמי או"ד בשדה דוקא אמרינו ולא.

בספינה ונחנות. שו"ר להנמק"י ו"ל בפ' המקבל אהך מתני' דאם אוביר ולא אעביד וכו' דמייתי מאי דאתמר בירוש' ודבריו מכוננים לדברי הרשב"א ו"ל לפום מאי דכתביבנא .

בעניו' תל"ית: : וראיתי להרב פני משה ו"ל בפרק איזהו נשך דגבי שדה שנתן טעם לחייבו משום שהרינוח מצוי הוא וידוע והוי כמאבד נכסי חבירו וכו' וכדברי ה' שדה ה' הושע ו"ל שפתב: דבריא היזקא וגבי ספינה ונחנות נתן טעם דמבעיא ליה דילמא לא דמו לשדה הואיל וגם ההפסד מצוי בהם שהספינה עשויה להשבר וכן בחנות שכיח

ההפסד הוּי כמבטל פּיס דלפּעמים מְצוּי הַפּסד ע"ש וְאִין שׁוּם א' מְהָרָא שׁוּנִים ו"ל בְּדַרְךְ
זו הַלָּךְ דא"ה אפּי תַרְעוּמַת לָא לְהוּי עֲלֵיהָ.

וּבְמִרְאָה הַפְּנִים שָׁם הִבִּיא דְבָרוּ רַבּוּ שֶׁל הָרִיטְבֵּ"א וְכַתֵּב ע"ז וְלֹא מְצֵאתִי חֶבֶר לּוֹ בְּסִבְרָא
זו וְכָל הַפּוֹסְקִים סְתָמוּ דְבַרְיָהֶם וְכָתְבוּ שְׂאִין לּוֹ עֲלֵיו אֲלֵא תַרְעוּ עכ"ל. וְלֹא יַדְעָתִי מֵאִי
רָאָה מֵיָמַי מִהַפּוֹסְקִים שֶׁסְתָמוּ דְבַרְיָהֶם וְכו' דְרַבּוּ שֶׁל הָרִיטְבֵּ"א לְתַרוּצֵי מְלַתְיָה דְרַב
חַמָּא דְחִיבִיָּה לְהֵוּא גְבָרָא מְשׁו"ה טַעֲמָא טַעֲמִים דס"ל דְהוּי פְּדִין פּוֹעֲלִים וְדִין עָרַב אֲבָל
לְעַנְנֵן דִּינָא וְדָאִי דְלֹא קו"ל פְּנוּתְיָה אֲלֵא פְּרַב אֲשִׁי דְפְּלִיג עֲלֵיהָ וְכַמ"ש הוּא ו"ל רֵאשִׁית
מֵאֲמָר: תִּבְנָא לְדִינָא לִפ"ד הַמְבַטֵּל חֲנוּתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ בְּעֵינָא וְלֹא אִפְשִׁיטָא וְלֹא מִפְקִי
מְמוּנָא מִסְפִּיקָא כַּמ"ש הַג"א וְהַסְמ"ג וְהָרִיטְבֵּ"א ו"ל הַנְּיָתָנִים לְמַעְלָה וְאֵע"ג דְּאֲמָרִינֵן
בְּפָרְק הַחֹבֵל בְּדָף צ"א ע"ב גְּבִי שֶׁבֶת דְּלֹא מְחַמַּת נְזַק חֲטִיב פְּגוֹן דְּמַהֲדַק לְהוּי בְּאֲנְדְרוֹנָא
פִּירִש"י שְׁפָגְרוּ בְּמִסְגָּר ע"ש אֲלֵמָא דְאֵם סָגְרָא אֶת חֲבִירוֹ בְּמִסְגָּר חֲטִיב לִיתֵן לּוֹ דְּמִי שֶׁבֶתוֹ
א"כ בְּבֵתִים אִם סָגְרוּ וְהַלָּךְ לּוֹ חֲטִיב לְשַׁלֵּם לּוֹ כָּל יָמֵי הַסְּגִירוֹ אִיבְרָא דְבִשְׁבֶת בְּהֵמָה שְׁלֵא
ע"י נְזַק פְּגוֹן שְׁנַעֲל וְסָגְרָא בְּפִנְיָה וּבְטָלָה מִמְּלֵאכְתָּהּ אִיפְּלִיגוּ בָּהּ רַבּוֹנוֹתָא כַּמ"ש הַתּוֹס'ס
בְּפָרְק הַשּׁוֹלֵחַ דָּף מ"ב ע"ב בד"ה וְשׁוֹר אִינוּ מְשַׁלֵּם אֲלֵא נְזַק וְכו' ע"ש וּמָרְן בַּש"ע ס'י
ש"ז ס"ו כְּתִב הַשּׁוֹאֵל פְּרָה מִחֲבִירוֹ וְכו' י"א דְּפִטוֹר וְכו' וַיֵּשׁ מִחֲטִיבִים ע"ש וַיֵּשׁ לְחַקוֹר
שֶׁבֶת בְּתִים לְמֵאֵן מִדְּמִינֵן לִיָּה לְשֶׁבֶת אָדָם אוֹ לְשֶׁבֶת בְּהֵמָה.

שֶׁבֶתִי וְרָאָה בְּפָרְק פִּיצַד הַרְגֵּל דָּף ד' בד"ה זָה אִין נְהַנָּה וְזָה אִין חֶסֶר שֶׁכ' אִפְּלִיּוּ בְּחֶצֶר
דְּקִינָמָא לְאֲגָרָא וְגְבָרָא דְלֹא עֵבִיד לְמִיגְרָא הו"מ לְמִימַר דְּפִטוֹר פִּינֵן דְּלֹא נְהַנָּה אַע"פִּי שְׁגָרַם
הַפּסָד לְחֲבִירוֹ וְכו' עכ"ל וּלִפ"ד צ"ל דְּהִירוּשְׁלָמִי מִיָּרִי בְּדַקְבִּיל עֲלֵיהָ וְכַדָּךְ דְּהַרְשָׁב"א
קָאִי בְּשִׁיטְתָּהּ וְהָרָא"ש שָׁם הִבִּיא סְבַרַת הַתּוֹס'ס דְּפִטוֹר מְשׁוּם דְּמַבְטֵל פִּיס חֲבִירוֹ הוּא
ע"ש אֲלֵא דְאֶכְתִּי לֹא אִפְרוּק הַךְ דְּהַדְקָה בְּאֲנְדְרוֹנָא דֵּאֵע"ג דְּלֹא הוּי אֲלֵא גְרָמָא בְּעֵלְמָא
אפּי"ה חֲטִיב וְעֵלָה בְּדַעְתִּי לֹא מֵר דְּשִׂאנִי שֶׁבֶת אָדָם דְּגִזְרַת הַכְּתוּב לְחֲטִיב.

תַּדַּע דְּכָל שֶׁבֶת גְּרָמָא בְּעֵלְמָא הוּא דַּע"י הַמְּפָה מִתְבַּטֵּל מִמְּלֵאכְתּוֹ דְּאִינוּ אֲלֵא גְרָמָא
וְחֲטִיבְתּוֹ תוֹרָה אֲמָטוּ לְהַכִּי לֹא חֲלָקָה תוֹרָה בֵּין שֶׁבֶת דַּע"י נְזַק לְהַדְקָה בְּאֲנְדְרוֹנָא שׁוּב
מְצֵאתִי לְהַרְמָב"ן ו"ל בְּקו' דִּינָא דְגָרְמִי דַּק"ל ו"ל לְרַבֵּן דְּהַדְקָה וְכו' מ"ט חֲטִיב וְחִי
מְשׁוּם דְּהוּי הִיזָק נִיפְרָא וּבְהִיזָק נִיפְרָא בֵּין לַר' מֵאִיר בֵּין לְרַבֵּן חֲטִיב ע"ש: וְרֵאשִׁיתִי לְהַנְמַק"י
גְּבִי הַדָּר בְּחֶצֶר שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁכַתְבּוֹ בַּתו"ד.

וּבְחֶצֶר דְּקִינָמָא לְאֲגָרָא וְגְבָרָא דְלֹא עֵבִיד לְמִיגְרָא לֹא הַנְּפִירוּהוּ וְכַתְבוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹס'ס שְׁנָה
פְּשׁוּט שְׁהוּא פְּטוֹר דְּמַבְטֵל פִּיסוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אוֹ פִּי הַדְקָה לְחֲבִירוֹ בְּאֲנְדְרוֹנָא שְׁהוּא. פְּטוֹר
וְכַתֵּב עוֹד דְּהָרָא"ש ו"ל ס"ל דְּחֲטִיב וְלֹא דְּמִי לְהַדְקָה לְחֲבִירוֹ דְּהַתָּם גְּרָמָא בְּעֵלְמָא הוּא
וְכו' עכ"ל וְאֶתְמַהָּה דְּבַהֲדָא אֲמַר בְּהַחֹבֵל דְּהַדְקָה חֲטִיב מְשׁוּם שֶׁבֶת וְכַדְכְּתִי לְעֵיל וְכַתֵּב
עוֹד מְשִׁם הַרְמ"ה ו"ל דס"ל דְּחֲטִיב מְדִי דְּהוּא אֲבָל נְזַקִין דְּעֵלְמָא אֲלֵא שְׁחִילָק שָׁם דְּשֶׁבֶת
שְׁלֵא בְּמִקוּם נְזַק נְמִי פְּגוֹן דְּהַדְקָה וְכו' חֲטִיב כְּדֵאִיתָא בְּפָרְק הַחֹבֵל עכ"ל וְזָה הַפָּךְ וְסוּמַר
הַקּוֹדֵם וְהַרְמ"ה ו"ל תְּלִי זִינְיָה מִפְּרָק הַחֹבֵל וְיָמָה יַעֲנוּ שְׁפָתֵי צְדִיקִים הָרָא"ש וְהָרִיטְבֵּ"א
ו"ל וצ"ע דְּבַרְיָהֶם כְּעַתָּה: וּמְצֵאתִי תְּשׁוּבָה שְׁלִיקָה לְרַבֵּינוּ יְקִיר ו"ל בְּמָרְדְּכִי בַּפ' הַגּוֹזֵל
ס'י קו"ד לְחַלְקָא יִצְאָ בִּיָּה נְזַקִיגּוּפּוֹ לְנְזָקִי מְמוּנּוֹ.

כגון שפגור בית על האדם ובטלו ממלאכה חייב שהרי ד' דברים שייכי באדם ושבת אדם מהם ואם סגר בהמתו. בבית פטור לד"ה יעשה לו מטעמים דע"י נזקי ממונו הפסיד ממונו אחר ומשו"ה פטור אבל בשע"י נזקי גופו ממונו אחר חייב ע"ש נתבאר דדעת רבינו יקיר דדעת האומ' שאין שבת לבהמה בלא נזק והמרדכי בפ' החובל מיייתי מאי דאפליגו בה רבנן ותא והנה מאי דפשיטא להו להתוס' דבנועל ביתו ש"ח דפטור היינו לשיטתיה דס"ל דבגבא דלא עביד למיגר אע"ג דחצר קיימא לאגרא פטור ושללא דדעת הרי"ף ו"ל והרמב"ם ו"ל דס"ל דחייב דבתר דידיה דבעל החצר אזלינן והא חסריה וא"כ ה"ה והוא הטעם בנועל ביתו ש"ח דהוא חייב אלא דהרא"ש ו"ל יחייב טעמא לסברת הרי"ף משום דקאכיל האי מה שחבירו מפסיד אבל פי לא קאכיל חבריה כגון שהוא נועל ביתו ש"ח שלא השפיר אותה לאחרים מודים דפטור דלא הוי אלא גרמא בעלמא וכ"כ מורם ו"ל סי' שס"ג ועיין בסמ"ע סק"ז ודעת ה' מוהר"ם מפאדווא ו"ל סי' פ"ו פתב דאפילו ברנבא לא: הוי מפת מדינה אלא בכנולה ופ"ד שם סי' של"ד סק"ג חלוק עליו בזה ע"ש ומרן בש"ע ר"סי שכ"ב פסק דכשלקו רוב השדות של אותה העיר חשיבא מפת מדינה ע"ש.

א"י שיהיה בכנולה לסברת מוהר"ם או ברנבא להש"ף הויא מפת מדינה ופסידא דמשפיר וכתב הש"ף ומוהרימ"ט ו"ל ס"ל דהוי פסידא דשוכר ונחייב ליתן למשפיר שכירות ומסיק וצ"ע לדינא ע"ש ולענ"ד לא דמיא כלל למפת מדינה דאטו הבתים נלקו אלא הבני אדם וכשרוצה לברוח הי"ל למנסרה ריקנית וכיון וגיון שפשע ולא מסרה אפתי ברשותיה .

קיימא ומשלם מן העליה המעולה שבנכסיו: אמור מעתה לדינא לדעת מור"ם ו"ל דגרירי ש אנו בתריה היכא דלא פליג אדברי מרן בש"ע דהוי פסידא דמשפיר והש"ף הביא ס' מוהרימ"ט ו"ל דס"ל פסיד' דשוכר ע"ש א"כ אם פבר הקדים השוכר דמי השכירות לא יחזור ויטול ואם עדין לא נתן לא יתן וכ"כ הרב מח"א בה' שכירות סי' ז' בשם ראב"ן ו"ל ע"ש וספר ראב"ן לא חזימייהי ולא בארחי"ה מהיכא קאמר וכהיהא דאמרינן בפ' האנמנין אם לא נתן לא יתן ואם נתן לא יטול או"ד ספוקי מספק"ל והמע"ה ומריהוט לשון שהביא הרב מח"א ו"ל משמע דמדינא קאמר דתלי טעמא דהגזירה של האנשים ועל הבתים משמע דלאו היא מדינא קאמר וה' מח"א אייתי מהירושלמי דפרק מי שאחזו בההוא גבא דאקדים זוזי לאלפא נגב נהרא ופטריה רב נחמן מלהחזיר לו דמי שכירות שנטל ובעי למילף מנה לנ"ד ע"ש ולענ"ד לא שמה מתניא דטעמיה דר"ן לאו משום דכבר הקדים לו שפרו אלא דא"נ אפתי לא יחייב ליה מחייב לשלומי דמידי הוא טעמא אלא משום דס"ל פרשב"ג דכל עפכה שאינה ממנה הרי זה גט ומאן דפליג עליה משום דלא ס"ל פרשב"ג כדאיתא התם וכמ"ש הרשב"א.

ו"ל וקדימת דמי השכירות לא מעלה ולא מוריד ודעתו לחייב לשוכר וכדאסיקנא בעניו' וכן מצאתי להכנ"הג סי' שי"ב אות מ"ו בהגהב"י שהביא תשובת מוהרימ"ט ו"ל שהביא הש"ף והעיד שפך מנהג פשוט במקומותיו ע"ש וגם אנחנו פה גם פשוט במקומותנו: (קפב) שכירות.

אע"ג דקי"ל דנגזל נשבע ונוטל כמ"ש בטוש"ע סי' ב' בשכירו ולקוטו פן כתב ה"המ ו"ל בפ"ד מהלכות גזילה דין ד' דאפילו אם תפס הנגזל משל גזלן לא מהני אע"ג דהאי

דינא בעיא דלא אפשיטא ומה"ט פסקי דלא עבוד תקנה בשכירו ולקטו ובכל ספקא דדינא קי"ל בעלמא דאם תפס לא מפקינן מניה שאני הכא דעיקרא דדינא מפת התקנה עד שיתקנו בפירוש ועמ"ש בזה הרב מח"א ו"ל בה' גזילה סי' ל"ב: (קפ"ג) שכירות.

השוכר בית של הקדש עניים מממונים וגזברי הק"ק יצ"ו ובא אחר והוסיף בשכירות והשוכר לא רצה לקבל התוס' שהוא מפקיעים שכירותו וזכה בו השוכר השני הרשפ"ץ ח"ג סי' רנ"ו ועיין למוהר"ח ש"ו"ל ח"א סי' כ"ה באנרף: (קפד) שכירות.

ראובן מחמת איזה סיבה ועלילה קצף עליו המושל ויתן אותו במשמר בבית כלא במספר ירחים ושמעון לו עשר ידות במלך פי אהבו אהבה רבה עמד ראובן בכה ויתחנן לו שידבר עליו טובה לפני המושל להוציאו מבית הפלא וגם שייתן לו את המכס להראות העמים והשירים פי נשא חן בעיניו וסר מעליו ועפו ואני אתן לך שכר הרבה מאד כ"ו וך ואז עמד שמעון ועשה והצליח וראובן אף יצא יצא וירא פי היתה הרוחה ויכבד את לבו שלא לתת לו מה ששנדר לו ושמעון טוען פי הוא היה בעוכריו שלא יוכל עוד לשאול שאלה אחרת מאת המלך להיות לו תועלת והנאה פי אמר יאמר המושל פי כבר נשאתי פניו ונהנה יותר מהראוי פעם אחר ולא אשנה לו.

בזה ראיתי להכנ"הג סימן רצ"ד אות ח' בהגב"י שפכת משם הרמ"ה ו"ל בתשובה דלהשתדל עם המלכות להוציא לו פתב פטורין חייב לשלם לו כל מה ששנדר לו ע"ש ואם יש חלק בין העדר נזק להנאה והבאת התועלת אין זה מתקבל ועוד בה אם דברי שמעון כנים ואמתיים דמטי ליה פסידא באנו למחלוקת הרמ"ה ושאר פוסקים במלתא דאית בה מצנה ועיין בטוש"ע שם והכנ"הג עיין בתשו' ראש יוסף ו"ל דף (קפה) שכירות.

קי"ל דמעוה אינם קונות אלא עד שימשוך ואם השפיר לו המקום ברשות מוכר קנה כמ"ש בטוש"ע סי' קצ"ח ודעת הש"ך ו"ל סק"ו בסי' ר"ב סק"ג דדוקא בהשפיר לו בתחלה המקום ואח"כ הקנה לו המטלטלים אבל כשהקנה לו שניהם | כאחד לא מהני וה' מח"א ו"ל בה' קנן חצר סי' י"ד חלק עליו בזה והעלה דלא שנא ע"ש (קפו) שכירות.

אם היה המחלוקת בשכירות הקרקע שהיה מושפך בידי ראובן ומכרו ונפל מחלוקת אם ממכרו ממכר או לא יכול' ראובן השוכר לומר קי"ל כמ"ד אין המכר מכר פיון דהקרקע בחזקתיה בשכירות ה' לחם ר"ב סי' רכ"ג כף נמצא פתוב בזכרונותי וקעת איננו פה עמדי ועיין לעיל מ"ש בשוכר ובע"ה הי מנייהו מקרי מוחזק וע"ע במע' אות ק' מדיני קביעות זמן לשוכר.

ועיין צריכין אנו למודעי נראה דהיכא. דהמוכר ניחא ליה בקיום המכר וכבר קבל דמי ממכרו פשיטא דמוכר גופיה מצי למימר קי"ל כמ"ד לקיים המכר דנדאי דהוא מאריה דאדע' הוי מוחזק טפי לגבי השוכר כמ"ש בטוש"ע סי' שט"ו ושי"ו וכדכתי' לעיל בס"ד וכן אם הלוקח אינו רוצה בקיום המקח ועדיין לא נתן דמי מקחו נראה דמצי למימר קי"ל כמ"ד דאין המכר מכר וצריף להתיישב בדבר ועיין להכנ"הג.

סי' כ"ה בדיני הקי"ל אות ט' משם הרב לחם רב ו"ל סי' קל"ב ובאות יו"ד משם הרב מוהר"ש יונה ו"ל ע"ש: (קפז) שכירות. שוכר שלא מדעת אי מקרי גזלן כמו שואל

דקי"ל שואל שלא מדעת גזלן הוי כמ"ש בטוש"ע סימן שס"ז או"ד שואל דוקא עיין להמח"א בה' גזילה סי' ט"ו וע"ע שם בסימן י"ו: (קפח) שְכירות.

ראובן יש לו בגדים שנפלו בהם כתמים והסכים עם האומן לתת לו סך כ"ך בעד תיקון עשירים בגדים והקדים לו כל שְכרו ונתן לו מהבגדים הים עשרה וטען כי העולה על רוחו כי יש לו עשירים בגדים פשפש ולא מצא אלא העשרה שְמסר לו ותובע מהאומן להחזיר לו החצי שנתן לו בעד העשירים בגדים והאומן השיב ישיב שלא נתרצה לו בסכום ויאמר ל"ו אעשה בעבור העשירים משו"ה הוזיל לגביה ולא אעשה בעבור העשרה בהסד ההוא.

פסק ה' ראש יוסף ז"ל בתשובה סי' כ"ג שהדין עם ראובן ותייב האומן להחזיר לו חצי מה שנתן לו ע"ש ולענ"ד צריך לשער דבר זה ע"י אומנים בקיאים אם יש הפרש בין לקבל עשירים בגדים לתקנם מהכתמים למקבל עשרה ומעין דוגמא בענין המזונות דנותן לו כפי ברפת הבית כמ"ש בדברי מְרן הב"י ז"ל בסי' ס': (קפט) שְכירות.

ראובן היתה לו חצר והיה משפירה למי שידור בה ובקש להשפירה עכשו ונזדמנה לו דרך לצאת ממקומו הלוך ונסוע יפה שעה א' קודם ועמד שמעון ודר בה אם חייב להעלות לו שכר מה שדר בה או לא ונראה דתליא דאם שמעון גברא דעביד למיגר פיון דחצר קיימא לאגרא חייב לשלם ועיין מה שהארכתי לעיל במערכת אות א' מדין אכילה יע"ש בס"ד ועיין להמח"א ה' גזילה סי' ו': (קץ) שְכירות.

קי"ל דאורח הפא ממקום אחר להסתחר אין נכנס בעולי הקהל אלא לאחר י"ב חדש וחדש העיבור מן המנין וכלל הוא כל מקום שאמרו חז"ל ותלו הדבר במנין החדשים ולא בשנים למימרא דחדש העיבור מן המנין ועיין בזה בתשו' הרב שאגת אריה סימן י' מה שהאריך בזה ואם האורח שכר בית לשידור בה י"ב חדש למ"ד שְכירות ליומיה ממ"ה חייב לאלתר ומקרי מאנשי אותה העיר ועיין בהריב"ש ז"ל סי' תע"א דהכי ס"ל והמרדכי בפ"ק דב"ב ס"ל דשְכירות לא מהניא פלל אלא דוקא קנה בית בפשטה דמתניתין ע"ש ומור"ם ז"ל בהגה סי' קס"ג ס"ג הביא שתי הדיעות בשם י"א וי"א ולפי הפלל המסור בידינו דנקטינן כ"א בְתרא והיא ס' המרדכי ועיין בכנ"הג שם אות ל"ז בהגה"י ונפקא מינה לענין איסורא ג"כ שאם נהגו אותה העיר אינה חנומרות להיות פאנשי אותה העיר וכעת נדפס ספר אהלי יעקב להרב מוהריק"ש ז"ל סי' ס"א שהאריך והרחיב בענין זה וע"ע שם בסי' מ"ד: (קצא) שְכירות.

מי שהשפיר ביתו לחבירו לזמן מוגבל ועבר הזמן ולא תבע ממנו להריק את הבית דע שהב"ד של פת הקודמים נו"ן נאנו יתמי דיתמי בעקיבות משיחא גרידי לדון שצריך לקבוע לו עוד זמן אחר שנה א' ועיין להרב מוהריב"ל ס"ד סי' כ"ה וכמ"ל במערכת אות ק' מדיני קביעות זמן לשוכר סי' ט"ו בס"ד וכעת נדפס ס' ידיו של משה לא' מרבני קושטא ז"ל עש"ב: (קצב) שְכירות.

ראובן השפיר ביתו לשמ' וקנה ראובן מטלטלים מן לוי ונתנם בבית שמעון שהיא בית ראובן נראה פיון שהיא מושפרת לאחרים לא מקרי חצרו ורשותו ומצאתי למרן בס' בד"ה סי' רס"ח שכתב ודע שהרמב"ם בפ"ו דשְכירות פסק דאפי' חצר השכורה לאחרים

קוּנָה לַמִּשְׁפִּיר וְעֵינָן מִשׁ"ל בְּדִין הַזֶּבֶל וְעֵינָן לֵה' מַח"א ו"ל בְּהִלְכוֹת קִנְיָן חָצֵר סִי' ג':
(קצג) שְׁכִירוֹת.

רְאוּבֵן הַשְּׁפִיר בֵּית לְשִׁמְעוֹן וְהִלְךָ שִׁמְעוֹן לְכַפֵּר א' וְשָׁלַח לְרְאוּבֵן לֵאמֹר לֹא שְׂאִינוּ חֲפִץ
עוֹד בְּבֵית הַהוּא וְלֹא נִתְרַצָּה רְאוּבֵן וְאִח"ז בָּא שִׁמְעוֹן וַיֵּשֶׁב בְּבֵית הַהוּא חֵיִב לְשִׁלֵּם לֹ
שְׁכִירוֹת כָּל זְמַן שֶׁהִיָּתָה רִיקְנִית ה' מוֹהֲרֵשֵׁד"ם ח"מ סִי' רצ"ב וְאִם הַזְּמַן וְלֹא רָצָה הַשׁוֹכֵר
לְצֵאת מִהַבֵּית וּבַע"ה הִפְהוּ לְרִדּוֹתוֹ לְהוֹצִיאֹ מִהַבֵּית פְּטוֹר ה' מוֹהֲרֵשֵׁד"ם ו"ל ח"א סִי'
ק"י וְעֵינָן הַכֵּנ"ה ג' ז"ך אוֹת בַּהֲג"ה ט: (קצד) שְׁכִירוֹת.

רְאוּבֵן מָכַר בֵּיתוֹ לְשִׁמְעוֹן וְעָשָׂה לֹא שְׁטֵר הִטְבָּה לְכַשֵּׁיבִיא לֹא מְעוֹתָיו יִחְזִיר לֹא הַבֵּית
וּשְׁכָרָה בְּסוֹף כ"וּך לְשָׁנָה וְאִח"כ מְכָרָה לְלוֹי וּשְׁכָרָה מִמֶּנּוּ וּבָאוּ שְׁנֵיהֶם לְתַבְנֹעַ דְּמִי
הַשְּׁכִירוֹת שׁוֹרֵת הַדִּין שִׁשְׁמְעוֹן שֶׁהוּא הַקּוּנָה הָא' יִקַּח שְׁכִירוֹת וְלוֹי לֹא יִקַּח מְאוּמָה אֲלֵא
הַקָּרָן דְּמִחְזִי פְרַבִּית גְּמוּר וְאִם הִיָּה לֹי דָר בְּבֵית מְשִׁלֵּם לְלוֹקַח א' הַשְּׁכִירוֹת וְאִח"כ יִגְבֶּה
מִהַמּוֹכֵר כֵּנ"ה ג' סִימָן שֶׁע"ג אוֹת ג' בַּהֲג"ה ט מְשִׁם תְּשׁוּ' ה' הַמְבִי"ט ו"ל ח"ג סִי' כ"ו:
(קצה) שְׁכִירוֹת.

רְאוּבֵן שְׁכַר נֶעַר לְשָׁרְתוֹ וּבְעַת הַשְּׁכִירוֹת אָמַר שִׁמְעוֹן לְרְאוּבֵן שִׁסְמוּךְ עָלָיו שִׁשְׁלֵם לֹ
כָּל מָה שִׁיפְסִיד לֹא הַנֶּעַר בְּבֵיתוֹ כִּי הִיָּה לֹא לְשִׁמְעוֹן מְשִׁל הַנֶּעַר תַּחַת יָדוֹ וְלֹא הִיָּה הַדְּבָר
ע"י קִנְיָן אֲלֵא בְּדָבָרִים בְּעֵלְמָא כְּתִב הָרָא"ש ו"ל בְּתִשׁוּ' כָּלֵל א' סִי' ה' דְּחֵיִב מִדִּין שְׁכִירוֹת
דְּשְׁכִירוֹת לֹא בְּעֵי קִנְיָן וְה' תְּנִמַּת יִשְׂרָיִם סִימָן קפ"ב תמ"ה תמ"ה יִקְרָא דְלֵא מְקָרִי
שְׁכִירוֹת דָּאִין זֶה תְּנָאִי בְּגוֹף הַשְּׁכִירוֹת אֲבָל יֵשׁ לְחֵיִבוֹ מִדִּין עֲרֵבוֹת דְּהוּי כְּעָרֵב בְּשַׁעַת
מִתְּנָ מְעוֹת כִּי עַל פִּי דְבָרוֹ שְׁכַר אֶת הַנֶּעַר: (קצו) שְׁכִירוֹת.

מִי שֶׁהַשְּׁפִיר בֵּיתוֹ לְחֵבִירוֹ לְזְמַן קָצוֹב וְכָתֵב לֹא שְׁטֵר שְׁלֵא יוֹכֵל לְהוֹצִיאֹ מִן הַבֵּית לְדוֹר
הוּא אוֹ לְהַשְּׁפִירוֹ לְאַחֲרִים וְלֹא בְּשׁוּם אֲנָפִן שִׁיָּהִיָּה בְּעוֹלָם אִם רָצָה לְמַפְנֹר מוֹכֵר דְּלֵא
מִיַּעַט אֲלֵא לְשַׁבֵּת בּוֹ אוֹ לְהַשְּׁפִיר לְאַחֲרִים וְאִע"ג דְּכָתֵב בְּהַהוּא שְׁטָרָא וְלֹא בְּשׁוּם צַד
וְאֲנָפִן שֶׁבְּעוֹלָם כְּכָר לְמַדְנֹו מִתּוֹרְתוֹ שֶׁל הָרִיטְבָּ"א ו"ל וְהִבִּיאֹ מֶרֶן בִּב"י סִי' ס"ו מִחְזַדְשֵׁין
מ"ט דְּדַרְשֵׁינָן כָּלֵלִי וּפְרָטִי בְּגוֹסְחֵי דְשִׁטְרֵי וְה"נ הו"ל כָּלֵל וּפְרָט וְכָלֵל וְאִי אִתָּה דֵּן אֲלֵא
כְּעֵין הַפְּרָט וַיִּשְׁיבָה וּשְׁכִירוֹת הוּא דְּוִקָא דְּמִיַּעַט הָרֵב פמ"א ו"ל ח"א ס"ס א' וְעֵינָן
לְהַרְשָׁב"א ו"ל סִי' תת"פ וּבְתִשׁוּ' הָרֵב מוֹהֲרִימ"ט ח"א סִי' פ"א וְעֵינָן בַּמִּשְׁל"ל אוֹת ל'
מִדִּינָא לִישְׁנָא יִתִּירָא: (קצז) שְׁכִירוֹת.

רְאוּבֵן שְׁכַר בֵּית מַגּוּי א' וּמְסַר לֹא מִפְתַּח וְלֹא קָצֵב לֹא כ"וּך לְשָׁנָה וּשְׁמ' ג"כ שְׁכַר מְאוֹתוֹ
הַגּוּי אוֹתָהּ הַבֵּית וְקָצֵב עִמּוֹ כ"וּך לְשָׁנָה רְאוּבֵן קָנָה דְּמְסִירַת הַמִּפְתַּח הו"ל כְּאֵלוֹ אַמ"ל
זִיל חֲזַק וְקָנִי הָרֵב כֵּנ"ה ג' סִימָן קצ"ב מְשִׁם ה' בְּנִימִין זָאֵב ו"ל וְסָפֵר זֶה לֹא רְאִיתִיו עַד
הִנֵּה דְלַעֲנָד דְּבָרֵיו אֵינָם בְּרוּרִים נְהִי דְרִשְׁבָּ"ם ו"ל ס"ל דְּמְסִירַת מִפְתַּח קָנִי כְּדֵאִיתָא
בְּפָרֵק חֲזַקָת דָּף נ"ב הֲלֵא הַתּוֹס' וְהַרְמַב"ן וְהָרָא"ש ו"ל וְרַבִּינוּ יִרְוּחָם ו"ל חוֹלְקִים עָלָיו
גַּם מֶרֶן ו"ל בַּש"ע שָׁם פְּסֵק כְּנֻתִיָּהוּ וְהַתִּימָה מִהַכֵּנ"ה ג' שְׁקָבְעוּ לְהִלְכָה כְּסִתָּם מִשְׁנָה וְעוֹד
דְּבַנ"ד אֲפִילוֹ רִשְׁבָּ"ם ו"ל מוֹדָה דְּלֵא קָנָה פִּינּוֹן דְּלֵא פְּסָקוֹ הַדְּמִים וּלְמַגְמֵר הַשְּׁכִירוֹת.

בְּפִיִּסוּק דְּמִים תְּלִיָא וְלֹא תִהְיֶה מְסִירַת הַמִּפְתַּח גְּדוּלָה מִמְּשִׁיכָה וְהַגְּבָהָה דְּכָל שְׁעֻדָּיו לֹא
פְּסָקוֹ דְּמִים לֹא מִהַנּוֹ וְלֹא מִיָּדִי עֵינָן בְּטוֹש"ע סִי' ר' ס"א וְא"נ בְּתַר מְשִׁפִּיר אֲזֵלִינָן וְאֲפָשֵׁר

דבדיניהם מסירת המפתח קניא הא איפליגו בה רבנותא בישראל הבא מחמת הגוי דרנבא דמנפר סברי דלא קאי אלא לגריעותא כמ"ש בטוש"ע סי' קנ"ד אלא דאיפא פלוגתא אחריתי בישראל הבא מחמת הגוי לדון עם ישראל חבירו אי דינינו להו פדינו או פדיניהם ועיין מה שהארבתי לעיל במע' אות ח' מדיני חזקה בס"ד ועוד דלשון שפתב הרב פאלו אמ"ל לה חזק וקני לא משמע הכי ואי משום מנהג דנהגו להקנות ע"י מסירת המפתח כמ"ש מור"ם ז"ל ס"ס ר"א פבר תרגמה הסמ"ע ז"ל דלענן קניית מטלטלין שבחדר דוקא ולא בעיקר קניית החדר ע"ש ועמש"ל במערכת אות מ מדיני מפתח בס"ד ועיין להכנה"ג סי' ק"ם וסי' פ"ג ופ"ד: (קצח) שכירות.

ראובן השפיר חנותו לשמ' הדר בה לוי ונשבע המשפיר לשוכר לקיים שכירותו ולוי אינו רוצה לצאת מהחנות עד שיקבע לו זמן פדת וכהלכה ודנתי בדעתי שאין חלות לשבועה כלל דלאו בידיה תליא מלתא דהשתא מיהא דשוכר הניא מתקנת חז"ל והפצרתי בשמעון עד שפחל לו השבועה פדת מה לעשות אח"ז מצאתי למוהר"ח ש"ח"ג סי' ל"ו שפתב משם מוהר"י מוטל דכיון דמצוי להוציא ע"י גוים שפיר מקרי בידו והרב מוהר"ח ש חלוק עליו בזה דהב"ד מעכבין על ראובן השוכר בזה עש"ב ולזה דעתי הקצרה נוטה: (קצט) שכירות.

ראובן השפיר חצי חנותו הדר בה לשמעון בעד סף קצוב מדי חדש בחדשו למפוך בה ריעות בגדי צמר וריעות בגדי משי והמשפיר יושב ג"כ בחנות ההיא למפוך חוטי משי ויש לו תיבה א' מהסחורה ההיא מונחת בחנות והוא יושב פתח החנות ואח"ך העני המשפיר ולא הי"ל מה להניח בתיבה ונטלו מהחנות והמעט מזער הנשארו לו היה מביאו בקופה ומניחה אצלו בפתח החנות מקו' מושבו והשוכר היה משתמש לפניו בכל החנות לארפה ולרחבה ככל אשר יראה ויכשר בעיניו ואינו גובה ממנו אלא השכירות הקצוב ביניהם ועוד לו המשפיר חלה ברגליו וקנה מקומו כי שם ביתו והארץ בחליו ולא נשאר לו מאומה מכליו ונחפציו בחנות ומעולם לא תבע מהשוכר יותר ממה שקצוב לשכירות חצי החנות פאשר היה נוהג בתחלה ואח"ך נפטר המשפיר והשוכר ולפי שהשוכר הוא היה לו שותפות בחלק שבחנות עם הזולת לכה עמד השותף שהוא ושכר את החנות ההיא מירשי המשפיר בערף שהיה פורע שותפו שמת למשפיר לא פחות ולא יותר וכה היו נוהגים והולכים עד עבור י"א שנים ואח"ך מת גם השותף של השוכר הב' ונשארו ב' בנים במקומו דרים בחנות בסוף הקצוב שהוא ואין פוצה פה ומצפצף ובהמשך הזמן נפל הפרש בין השוכרים והמשפירים על ענן איזה הוצאות הבגין ועמדו בפני א' המיוחד בב"ד ומ"ץ זיע"א והוציאו יורשי המשפיר שטר השכירות הא' שהשפיר מורישם לשוכר הא' שמתחלה הי"ל שוכר אחד בחנות בעד שלישי והשפיר עוד שלישי ונסתלק השוכר הא' אזי פרע לו שכירות החצי החנות וכן היה ובשטר שהשפירו היורשים אחרי מות מורישם לשוכר ב' שהוא שותף עם השוכר הא' כתוב לאמר שהשפירו החנות בעד סף ה' גרושויש שהוא הסף שהיו פורעים מקדמת דנא בעד שכירות חצי החנות אז תמ"ה תמ"ה יקרא המורה לצדקה על אודות ב' כתובים המכחישים זה את זה ושאל את פי היורשים איך נהיה הדבר הזה ויענוהו יען וביען כי היה מורישם רמי וקציר בערסיה והיה שולח שולחיו לקבל דמי השכירות בעד ה' גרושויש העולה על רוחנו פי כף היא שכירות כל החנות לכן נמנינו וגמרנו בדעתנו להשפירה כמו שהיתה ולעת עתה שנראה

בְּשֵׁטֶר כִּי לֹא הִשְׁפִּיר מוֹרִישָׁם לָהֶם כ"א חֲצֵי הַחֲנוּת בְּעַד סָף ה' גְּרוֹשׁוֹשׁ לְפִי שֶׁהוּא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ עִמָּהֶם בַּחֲנוּת וְהִשְׁתַּ' מִיָּהָא דְאַתְפִּטֵּר הַמְשַׁפֵּיר זֶה כַּמָּה שָׁנִים שְׁלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ עִמָּהֶם בַּחֲנוּת כָּלֵל א"כ יִפְרְעוּ לָן הַשׁוֹכְרִים דְּמִי שְׁכִירוֹת חֲצֵי הַחֲנוּת הָאֲחֵר לְעַרְףֵי הַחֲצֵי הָרֵאשׁוֹן יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וְיָבֵא שִׁכְמ"ה: זֹאת אָשִׁיב רֵאשִׁית מֵאֲמַר עֵינָן בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א אֶלְף קמ"א וְהִבִּיאָה מוֹר"ם ו"ל ס' שִׁי"ו וּבְתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א ו"ל עוֹד ס' אֶלְף ג"ן וּמְדַבְּרִיהֶם לְמַדְנֵנו דְּהַשׁוֹכֵר לְחִבְרֵנו מְקוֹם חֲצִי לְשִׁלִּישׁ וְלָרְבִיעַ וְשִׁינֵיר לְעֲצֻמוֹ הַשְּׂאָר דִּיכּוֹל לְהַשְׁפִּירוֹ לְאַחַר וְעֵינָן בַּהֲסַמ"ע מַה שֶׁהָאָרִיף נְאִי לֹא דָר בֵּיהּ וְלֹא אוֹגְרִיָּה אִי מְצִי תְּבַע שְׁכִירוֹת דְּמִי חֲלָקוֹ הַמְשׁוֹנֵיר פִּינּוֹן דְּהַשׁוֹכֵר נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכּוֹלוֹ דַּע לָהּ דְּלִפִּי מ"ש הַרְשָׁב"א ו"ל וּפְסָקוֹ מוֹר"ם ו"ל סִימָן קע"א דְּכָל שְׁלֹא חֲלָקוֹ הַשְּׁנוֹתָפוֹת וְנִשְׁתַּמֵּשׁ הַשְּׁנוֹתָף בְּכּוֹלָא דְּאִינוּ יְכוֹל לְמִימַר לִיהּ הִלָּה אֲשַׁתַּמֵּשׁ בָּהּ אֲנָא פְּדָרָף שְׁנִשְׁתַּמֵּשְׁתָּ אַתָּה עכ"ל ה"נ דְּכּוֹנְתָהּ וְע"ל כִּי שָׁם הִבְאֵתִי דְּבָרֵי בֵּית דָּוִד ס' נ"א מֵהַסְפָּר וּבְעֵנְיוֹ לֹא נִתְקַרְרָה דַּעֲתִי בְּדַבְּרֵנו וְהַשְׁבָּתִי עַל דְּבָרֵנו בַּפ' הַשְּׁג' יד.

וְכַעַת רְאִיתִי לֵה' דְּבַר מִשָּׁה ו"ל ח"ב ס' מ' שְׁגַם הוּא ו"ל חֲלָק עַל דְּבָרֵנו וְע"ע שָׁם בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"ש ו"ל שְׁפַתְבָּתִי וְעֵדִין צָרִיף תְּלֻמוֹד דַּמ"ש מְדָר בְּחֲצַר חִבְרֵנו דְּקִינָא לְאַגְרָא וְגַבְרָא דְּעֵבִיד לְמִיגַר וְעֵינָן בַּת"הֵד סִימָן שִׁי"ז וּבַמֶּר"ן ו"ל בַּש"ע ס' שְׁנ"ג וְצָרִיף לְהַתִּינִיִּשׁ בְּדָבָר לֹא עַת הָאָסִיף כִּי עַת לְחֻנְנָה כִּי בָא מוֹעֵד: (ר) שְׁלִיחוֹת קי"ל אִין שְׁלִיחַ לְדָבַר עֲבִירָה כַּמ"ש רי"ס קפ"ב ע"ש וּפְשִׁיטָא דַּה"ד בְּיִשְׂרָאֵל מִשׁוּם דְּאֲמַרִּינּוּ דְּבָרֵי הָרַב וְדְבָרֵי הַתְּלָמִיד דְּבָרֵי מִי שׁוֹמְעִין וְאֲשַׁתְּכַח כִּי קָא עֲבִיד אִיסוּרָא אַדְעֵתָא דְּנִפְשִׁיָּהּ הוּא דְּקַעֲבִיד וְלֹא אַדְעֵתָא דְּמִשְׁלַחוֹ אֲבָל בְּשְׁלִיחַ גּוֹי בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה אִינְיָנו שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל הָרַב הַמְשַׁלַּח חֲזִיב דְּמַצְנוֹת הַמְשַׁלַּח הוּא דְּקָא עֲבִיד וְנִלְע"ד דְּמִלְתָּא דְּפְשִׁיטָא הִיא וְאִינָה צָרִיכָה רְאִיָּה וּמ"מ אֲמִינָא לָהּ גְּמִי מֵהָא דְּחֵנּוּ בְּפָרְק הַפָּרָה דָּף נ"א בּוֹר שְׁלֵשׁ שְׁנוֹתָפִין וְכו' וּבַגְּמ' אִתְּמַר עֲלֵה הִיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה דְּאִי שְׁנוֹיָהוּ שְׁלִיחַ לְחַפּוֹר הָא אִין שְׁלִיחַ לְדָבַר עֲבִירָה וְהָק' הַרְשָׁב"א בַּח' לְשָׁם וְלוֹקְמָה בְּשְׁלִיחַ גּוֹי וּמֵאִי קִשְׂיָא הָא אֲמַרְתָּ אִין שְׁלִיחַ לְדָבַר עֲבִירָה אֶלָּא ש"מ דְּפְשִׁיטָא לִיהּ לְהַרְשָׁב"א ו"ל דְּהָאִי מִלְתָּא לְיִשְׂרָאֵל נְאֻמְרָה וְלֹא לְבָנֵי נַח לֹא עֲשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וְנִרְאָה דְּהֵינּוּ טַעְמָא פְּדַכְתִּי וְגַדּוּלָה מְזוֹ כְּתַב הַרְשָׁב"ץ ו"ל וְהִבִּיאוּ מֶרֶן בַּב"י ס"ס שפ"ח דְּיִשְׂרָאֵל הַמוֹסֵר פִּינּוֹן שְׁדִינוּ כְּגוֹי כַּמ"ש הַרְמַב"ם ו"ל א"כ כָּל לְגַבֵּי דִידְהוּ אֲמַרִּינּוּ יֵשׁ שְׁלִיחַ לְדָבַר עֲבִירָה דְּאִינוּ שׁוֹמֵעַ דְּבָרֵיהֶרַב ע"ש אֶלָּא הָא מִיָּהָא דְּלֹא דִינְיָנו לִיהּ כְּגוֹי לְכָל מְלִי דְּהָא כְּגוֹי קי"ל אִין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי וְאֵלוּ בְּנֵדוֹן הַרְשָׁב"ץ קָמַחֲזִיב ל"ש מִתּוֹרַת שְׁלִיחוֹת וּמַעֲתָה ת"ם אֲנִי מ"ש הַכְּנ"ה גַּם שָׁם אוֹת כ"א בַּה"ג הֵט דְּבָגוֹי אֲמַרִּינּוּ יֵשׁ שְׁלִיחַ לְדָבַר עֲבִירָה דְּבִיִּשְׂרָאֵל הוּא דְּאֲמַרִּינּוּ אִין שְׁלִיחַ לְדָבַר עֲבִירָה מִשָּׁם הַרְשָׁב"ץ ע"ש דְּבִלֹא"ה אִין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי וְאֵע"ג דְּפְלִיגִי רַבּוֹנוֹתָא בְּהָאִי מִלְתָּא דְּאִיכָּא מ"ד לְחוּמְרָא וְאִין פָּאן מְקוֹם לְהָאָרִיף וְכָל עֵיקַר חִידוּשׁ הַרְשָׁב"ץ אִינוּ אֶלָּא דְּהַ מוֹסֵר הָרִי הוּא כְּגוֹי וְיֵשׁ שְׁלִיחַ לְדָבַר עֲבִירָה אֶלָּא דְּבָגוֹי בִּלֹא"ה אִיכָּא טַעְמָא רַבָּא דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי.

אֶלָּא דְּאִתִּי אִיכָּא לְמִיזְק בְּדָבָרֵי הַרְשָׁב"ץ ו"ל דְּקָא יְלִיף לְמוֹסֵר מִדִּין גּוֹי וְהָרִי כְּגוֹי לֹא מִשׁוּם דְּדָבָרֵי ה' אִינְנוּ שׁוֹמֵעַ אֶלָּא מִשׁוּם דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְגוֹי כְּמִדְּוָבֵר וְעו"ק דְּהָא טַעְמָא דְּדָבָרֵי הָרַב וְכו' לֹא קָאִי לְמַסְקָנָא אֶלָּא גְּזִירַת מְלָךְ הִיא כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הָרַב שֶׁ"ף בְּסִי שִׁמ"ח סק"ו ע"ש וּמֵאִי דְּכַתִּיבָנָא בְּעֵנְיוֹ בְּקוֹנְטְרָיס שׁוֹשְׁנַת הַמְּלָךְ נְמוֹקִים עַל הַרְמַב"ם ו"ל בַּה' ק"פ בַּס"ד פִּינּוֹן דְּגְזִירַת מְלָךְ הִיא מ"ל גּוֹי מ"ל יִשְׂרָאֵל וְתוֹ דְּלֹא מוֹקִי תְּלֻמוֹדָא

דבור של שני שותפין ברשות שלים למסור דיש שלים לדבר עבירה פיון דבלא"ה מתניתין באיסורא קמירי פדאמרי אין שלים לדבר.

עבירה וכו' שוב מצאתי תשו' הרשב"ץ הלזו בח"א סי' קכ"ו ודוק פי קצרת: (רא) שלים. קי"ל שלים ששנה מדעת המשלח בטלה שליחותו כמ"ש בטוש"ע סי' קפ"ב ועיין בגוף תשו' הרב מוהרי"קו ז"ל פי ממנה חוצב דין זה ועיין למוהריט"ץ ז"ל סי' קכ"ט ולהרב מוהר"א קונו ז"ל בספר אדרת אליהו סימן כ"ו ולהרב פני יהושע ז"ל שם סי' י"א קי"ב ע"ש: (רב) שלים.

ראובן נתן לשמעון מעות לקנות לו חפץ וזקף עליו אותו ממון בהלואה וקנה החפץ לעצמו לא קנה אפילו איכא עדים בזקיפה כמ"ש בס"י קפ"ג ועיין בהמ"מ ז"ל ספ"ו מהלכות מכירה ובדברי המש"ל ז"ל לשם ועיין בט"ז לשם ועיין בכנ"הג מאות ט' עד אות י"ט: (רג) שליחות.

ראובן שגזר סף לשולחם ליד החכם לחלקם לג' ת"ח ומת החכם נתבטלה השליחות ונפטר מנדרו מוהריט"ץ סימן ר"ל: (רד) שליחות אין שליחות לגוי עיין בשו"ת הרשב"ץ ז"ל ח"א סימן נ"ב ובקונטרס ארעא דרבנן אות ה': (רה) שליחות.

אנשים סותרים בקשו מראובן שיוציא להם מאמר צווי מהמלך והוציא להם ואמר שהוציא הוצאות והאמינוהו וכתבו לו שט"ח לזמן וכעת בא הזמן של הפירעון אמ"ל שלא הועיל להם אין בדבריהם פלום עיין בשו"ת הרשב"ץ ז"ל ח"א סי' נ"ט: (רו) שליחות ראובן משרת גוי שר העיר לגבות הכנסותיו ושמעון חייב להשר מנה בשטר העולה בעש"ג ופרע שמעון לראובן סף מה מפאת החוב שעליו לשר וראובן פרע לשר הסף שהוא ולא קבל ממנו כת"י בקבלת הסף שהוא ולא כ' ע"ג השטר כי יודע הוא שהמלוה בשטר היא ניהי כי ארכו הימים תבע שר העיר את שמ' כל הסף שבשטר וטען שלא קבל ממנו פלום ועמדו השר ושמעון לפני.

הפלילים וגזרו לפי גמנסם דשמעון פרע להשר כל החוב שבשטר וילך לקבול פנגד ראובן משרת השר ועמדו לפני ב"ד הצדק ושאל שמעון מראובן החזר לי מה שפרעתי לה יען פשעת שלא כתבת ע"ג השטר או קבלת ממנו פתב קבלה פיון שאתה יודע שהחוב הוא בשטר וגוים לא בני מהימנותא ניהו וראובן השיב כי לא קבלתי ממה אלא סף כ"וך ועל אותו הסף עצמו אני איני שלוחה לחייבני בטענת לתקוני שדרתה ולא לעוותי אנא שליחותא דגוי קא עבידנא ומהיכא תיתי שאומר לו לכתוב לי פתב קבלה או לכתוב אגביה דשטרא ובשלקא אם הייתי שלוחה היה ספק בידי לומר לו שעל מנת פן מסרם בידי והזמין שמעון עד א' שידע שקבל ראובן סף מה שלא פדברי שמ' אלא שאומר שעדיין יכול לברר בעדים אשר לעת עתה אינם מצויים עמד השואל ושאל איזה דרך ישכון אור תורת אמת שורת הדין להיכן נוטה ויבא שכמ"ה אכ"ר: זאת אשיב בריש פל מרא"ו נחזי אנו אי יתבינו ליה לשמעון פל דיליה דראובן שליחא דידיה הוי וממילא פשיטא ליה חיובא למעבד חדא מתרתי לכתוב ע"ג השטר או לקבל מידו פתב קבלה אי דינא קתבע או לא: עיקרא דהאי מלתא איתא בפירק הפותב דף פ"ה ע"א אבימי בריה דר' אבהו הווי מסקי ביה זויי בי חוזאי שדרניהו ביז חמא בריה דרב"א אזל פרעניהו אמ"ל הבו לי שטרא אמ"ל סטראי ניהו אתא לקמיה דר' אבהו אמ"ל אית לה סהדי

דְּפָרְעִינְהוּ א"ל לָא אַמ"ל מַגוּ דִּיכּוּלִּים לּוֹמַר לֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוּלָם יְכוּלִּים נְמִי לְמִימַר
סְטָרְאִי נִינְהוּ לְעַנְנִי שְׁלוּמֵי שְׁלִיחַ מְאִי אָמַר רַב אֲשֵׁי חֲזִינָן כִּי אַמ"ל שְׁקוּל שְׁטָרְא וְהַב זִוְי
מְשַׁלֵּם הַב זִוְי וּשְׁקוּל שְׁטָרְא לָא מְשַׁלֵּם וְלֹא הִיא בֵּין כְּהָ וּבֵין כְּהָ מְשַׁלֵּם ע"כ.

פְּשָׁטָא דְסוּגְיָא מוּכְחָא דְאַבִּימִי אוּדְעִיָה דְמְלוּנָה בְּשִׁטְרָה הִיא אוּ דְחָמָא מִידְעָה מְנַפְשִׁיָה דְמַבִּי
פְּרַעֲיָנְהוּ אַמ"ל הַבּוּ לִי שְׁטָרְא אֶלְא דְלֹר"א לָא מְחַיֵּיב שְׁלִיחַ אֶלְא בְדָאמ"ל מְשַׁלֵּחַ שְׁקוּל
שְׁטָרְא וְהַב זִוְי אֶבְל אִי אַמ"ל אִיפְכָא לָא מְחַיֵּיב וּסְתָמָא דְש"ס פְּלִיג עֲלֵיהָ בְּהָא דְאַפִּילוּ
אִי אַמ"ל זִוְי בְּרִישָׁא חַיֵּיב דְהוּ"ל לְדַקְדָּק בְּתַקְנָתוֹ לְמַשְׁקַל שְׁטָרְא בְּרִישָׁא עֵינָן פִּירֵש"י
ז"ל.

מִיהוּ מְשַׁמַּע טְפִי דְאַבִּימִי אוּדְעִיָה וְלֹא דְמִידְעָה הֵנָּה יָדַע מְדַקָּא' עֲלֵהָ רַב אֲשֵׁי וְלֹא אָמַר
אֶלְא בְדָאמ"ל וְכו' מְשַׁמַּע לְהַדְיָא דְאִיפָא מְאָמַר וְעֲלֵהָ קָאִי סְתָמָא דְתַלְמוּדָא וְקָאֻמַר וְלֹא
הִיא בֵּין וְכו' מְשַׁמַּע דְאַמִּירָה מִיָּהָא בְּעֵי דְאִי אֲמַרְתָּ סְתָמָא דְש"ס אֲפִילוּ אֲמִירָה לָא בְּעֵי
אֶלְא בְּדִידְעָה שְׁהַחֲבוּב בְּשִׁטְרָה סְגִי לָא הוּ"ל לְתַלְמוּדָא לְמַסְתַּם לָהּ סְתוּמִי כִּינּוּן דְעַד הַשְׁתָּא
ע"כ מְיִירִי בְדָאמ"ל כְּדוּקְיָין וְהוּ"ל לְפָרוּשֵׁי שְׁיַחֲוּתֵיוּ דְאַפִּילוּ אֲמִירָה לָא בְּעֵי שְׁלֹא נְטָעָה
לּוֹמַר דְדוּקָא מְשׁוּם דַּאמ"ל שְׁקוּל שְׁטָרְא דְאִזְ הָיוּ בְּרִיא בְּחִיּוּבָא לְאַהֲדוּרִי בְּתַר תַּקְנָתָהּ
אֶבְל בְּלֹא אֲמִירָה פְּטִיר וְעִטְרִיר וְתוּ דְהוּ"ל רַב אֲשֵׁי וּסְתָמָא דְתַלְמוּדָא פְּלִיגִי מִן הַקְּצָה אֶל
הַקְּצָה דְלִרְב אֲשֵׁי אַע"ג דַּאמ"ל לְשְׁקוּל שְׁטָרְא כֹּל דְלֹא אַמ"ל הִכִּי בְּרִישָׁא פְּטוּר וְלְסְתָמָא
דְש"ס אֲפִילוּ בְּלֹא אֲמִירָה כֹּלֵל סְגִי וְאַפּוּשֵׁי פְּלִגְתָּא לָא מְפָשִׁינָן.

וְעוּד בְּהָ בְּשַׁלְמָא כִּי אַמ"ל לְשְׁקוּל שְׁטָרְא הוּ"ל שְׁלוּחוֹ בְּקַבְלַת הַשְׁטָרָה וְעַל דִּידְיָה רַמְיָא
חִיּוּבָא לְהַשְׁתַּדֵּל וּלְדַקְדָּק בְּתַקְנָתוֹ דְלְתַקוּנֵי שְׁדָרִיָה אֶבְל אִי לָא אֲדַכְרִי לִיָּה קַבְלַת הַשְׁטָרָה
כֹּלֵל לָא הָיוּ אֶלְא שְׁלִיחַ הוֹלְכָה לְהוֹלִיף הַמְעוֹת וְעַל זֶה נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ וְלֹא שְׁלִיחַ קַבְלָה כֹּלֵל
אֶלְא ע"כ"ל דְכּוּלָא סוּגְיָא בְדָאמ"ל לֹנָה שְׁקוּל שְׁטָרְא מְיִירִי וּבְהִכִּי פְּלִיגִי: וְהֵנָּה הָרִי"ף
ז"ל וְהַתּוֹס' שָׁם וּבְגִיטִין דְכ"ט ע"ב ד"ה הַב גִּיטָא וְכו' וְהַרְמְב"ן ז"ל שָׁם וְהַרְמְב"ן ז"ל
בְּחִידוּשָׁיו לְשָׁם וּבְפִי הַהֲלָכוֹת שָׁם וְהַתּוֹס' בְּרַפ"ק דְמַצִּיעָא דָּף ג' בְּד"ה וְלֹא א"ל וְכו'
וְהַרְמְב"ם ז"ל בְּפ"א מְהַלְכוֹת שְׁלוּחִין דִּין ה' וְהַרְב: הַעֲיָטוּר דְס"ב ע"ג וְהַרְב בַּע"ה ת"ש
ח"ג ס' א' וְהַרְא"ש וְהַטוּר ס' נ"ח כֹּלֵהוּ בְּשִׁטָּה אַחַת קִיָּימִי.

דְלֹא מְחַיֵּיב שְׁלִיחַ אֶלְא בְדָאמ"ל שְׁקוּל שְׁטָרְא אֲפִילוּ לְבַסּוּף אֶבְל אִי לָא אַמ"ל כֹּלֵל שְׁקוּל
שְׁטָרְא פְּטוּר הַשְׁלִיחַ וּמְסִיעֵי לְמַלְתֵּיהוּ מְחַנְנֵי דַא"ל בַּע"ה לְפָרוּעַ לְשָׁכִיר וּפְרַעֲיָה בְּלֹא
סְהָדִי דְמְחַיֵּיב הַבַּע"ה וְלֹא מְצִי אַמ"ל בַּע"ה לְחַנְנֵי פּוֹשַׁע אַתָּה דְפָרְעַת לְשָׁכִיר בְּלֹא סְהָדִי
ש"מ כֹּל כְּמָה דְלֹא: אָמַר לִיָּה פְּרַעֲיָה קַמִּי סְהָדִי אוּ.

שְׁקוּל שְׁטָרְא פְּטוּר הַשְׁלִיחַ ע"ש וְלַעֲנֵד קָשָׁה דְאַמִּאי לָא הוֹכִיחוּ מְגוּפָא דְשַׁמְעָתָא
וּכְדֻכְתֵּיבְנָא אִיבְרָא דְהָרִי"ף וּבַע"ה וּבַע"ה וּבַע"ה ז"ל וְהַרְא"ש לָא מִיָּתוּ רְאָיָה אֶלְא מְהָד
מְלָתָא דְכ' בְּמְלוּנָה בְּשִׁטְרָה וּפְרַעֲיָה בְּלֹא סְהָדִי דְסַד"א כִּינּוּן דְתַפִּיס שְׁטָרְא וְלֹא אַמ"ל לְשְׁקוּל
שְׁטָרְא מְנִיָּה.

ש"מ אֲהִימְנוּתָהּ סְמִיךְ אֶבְל בְּמְלוּנָה ע"פ שְׁאִין לוֹ בְּמִי לְתַלוּת דְמִאי אִית לִיָּה לְמִימַר
דְלְפְרַעֲיָנְהוּ בְּסְהָדִי פְּשִׁיטָא וְדִאי דִּינְהִיב דְעַתָּה וְלֹא לְפְרַעֲיָה אֶלְא בְּסְהָדִי כִּי הִכִּי דְלֹא
לְכַפְרֵיהָ. וְיִתְחַיֵּיב הַשְׁלִיחַ אַתָּה מִיָּתוּ ז"ל מְהָד דְחַנְנֵי ע"ש אֶבְל הַתּוֹס' דְקִיָּימָא בְּדִינָא

דגמרא ולא מסתייעי מגיה פדוקיין צריה להתיישב ולקמן יתבאר בס"ד: וכתב הגד"ת
ז"ל שם דדין זה הוא מוסכם ולא ראיתי חולק עליו אמטו להכי אשתפופה חמימיה אשתובת
הריטב"א ז"ל שהביא מרן ז"ל בסימן פ"ג דסובר דאע"ג דלא א"ל שקול שטרך חייב
וכתב הגד"ת ז"ל ולא יתכן שיחלוק על כל גדולי הפוסקים ע"ש גם המש"ל ז"ל בכ"ד
מה' מל"ול הלכה ט' הצ"ע ע"ש: ואנא חזיתיה לרב"א ז"ל במקובצת לשם בפ' הפותב
שכ' ע"ד התוס' אבל רב נחשון גאון ז"ל נשאל בראובן שיש לו חוב אצל שמעון בלא
שטרך ואמ"ל שמעון לפני הולך דינרים הללו לראובן וכן עשה וכפר בו השיב הכין דינא
לאוקומיה בדינרין גבי ראובן ואי לא מוקים ליה אורחא דראובן על שמעון ואורחא
דשמעון על לוי וכדאבימי בריה דר"א ולא שנא שום מדעם דקאמרין מרינן בין פה ובין
פה משלם וכו' ולא דחי כלל לחנוני על פנקסו דלוי הנה ליה למעבד אבינראי ואסתרתקי
לנפשיה ולא לעויתי לממון דשמעון וכו' עכ"ל ודבריו סתומים ולענ"ד פה ביאורן דאין
לחלק בין גדונו לדאבימי וכי היכי דבחווב שבשטרך אע"ג דלא אמ"ל שקול שטרך חייב
השליח ה"נ אע"פ דלא אמ"ל אל תפרענו אלא בעדים חייב דלא תימא בשלמא חוב
שבשטרך פינו דע"כ דמייירי בינדע דאית ליה שטרך למלנה אע"ג דלא אמ"ל לשקול הו"ל
לאסוקי אדעתיה ולשקול שטרך מגיה וכי לא שקיל פושע הוא אבל חוב שבע"פ דלית
ליה גבי מלנה פלום לא אסיק אדעתיה למפרעה בסהדי אהא קאמר הגאון ז"ל ול"ש
שום מדעם בין הנושאים הללו ומה שדחה ראיתם מהחנוני לכאורה אין לו מוכן ואפשר
שדעת הגאון לחלק בין פריעת חוב לפריעת שטרך פועל דבשלמא שכירות פועלים לאו
אורחיהו למפרע בסהדי אמטו להכי לא חשיב פשיעה כי לא פריעה בסהדי וכפריה
פועל משא"ך בהודאות והלנאות זה דרכם לבקש טעדי לפרוע קמי סהדי וכי לא עביד
הכי הוי פושע וכו' זו מצאתיה לראב"ן ז"ל הובא בהגמ"יי בה' שלוחין שם ובה' שלוחין
שם ובהגה"מר ברפ"ק דמציעא ובה' דקי' דחה שם כמו שדחה הגאון ז"ל ע"ש וחלק
על התוס' בראיתם אלא דהלשון לא משמע הכי סיפא דמלתא דעת הגאון ז"ל דהא
דקאמר ולא היא וכו' אע"ג דלא אמ"ל שקול שטרך כלל אפי"ה חייב ומעתה מצאנו חב
טוב להריטב"א ז"ל בסברתו אלא דקשה לשמוע דשבק כל הנה רבנותא ותפס פרב
נחשון הגהון וגם על מרן ז"ל יש לתמוה דבסי' נ"ח פתב ע"ד הטור שכתב בד"א וכו'
שכ"ד הרי"ף והרמב"ם והתוס' והרמב"ן ז"ל ובסי' פ"ג אייתי לס' הריטב"א ז"ל כאלו
היא הלכה פסוקה בלי שום חולק.

קושטא דמרן בסי' פ"ג לא. אהו סיומא דמלתיה דהריטב"א איתשיל וכדי נסבה.
מיהו על הריטב"א ודאי ק' ולע"ע ננדמנה בידי שיטת הריטב"א לכתן' ומצאתי לו שכ'
עלם וז"ל לענ"ן שלומי שליח מאי נאסיקנא בין דאמ"ל שקול שטרך ונהב וכו' עד דיהבי
ליה שטרך וכו' וכתבו רבנותא דדוקא דמנדכר ליה שטרך אבל אי לא מנדכר ליה שטרך
פטור ואפילו הוא שליח בשטרך דלא הו"ל לאסוקי.
אדעתיה דאיכא שטרך ואלו מלנה ע"פ לא נותנה לפרוע אלא בעדים והמלנה את חבירו
בעדים א"צ לפרוע בעדים וכ"כ וכו' גבי חנוני על פנקסו עכ"ל. ודברי רבנותא ז"ל יש
בהם מהגמגום פאשר ירדוף הקורא לכן נלע"ד דחיסור לשון יש פאן וכצ"ל נאלו.

מלנה ע"פ לא ניתן לפרוע אלא בעדים ואי לא פרעיה בסהדי הנה מחייב אלא דקי"ל דהמלנה את חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדים וכו' עכ"ל ר"ל הא דאמרינו דאי לא אידכר ליה שטר פטור דלא הו"ל לאסוקי דעתיה דאיפא שטרא לא אהני האי טעמא אלא משום דקי"ל המלנה את חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדים אבל אלו הנה קי"ל המלנה את חבירו בעדים צריף לפורעו בעדים אפתי הוי פושע אע"ג דלא אדכר ליה דמ"ל שטר מ"ל בע"פ ואייתי מהו דחננני דלא מקרי פושע דלא פרע לשוכר בערים משום דלא הוי חוב בשטר ואדכר ליה שטרא: ברם אפתי פש גפן לברורי פנונת רבנותא ז"ל דמשתמעי מליהו היכא דשליח ידע דהחוב בשטר אע"ג דלא אמ"ל שקול שטרא מחייב שליח ואין זה ד' הריטב"א דמעיקרא כתב ואסיקנא בין דאמ"ל שקול שטרא והב זוי וכו' משלם עד דיהיב ליה שטרא דעת עליון דתלי באמירת המשלח לשליח דלשקול שטרא ובתוה פדי דיבור פסע לו לאחוריו וכתב לו סברת הרבנותא ז"ל והול"ל אבל כתבו רבנותא וראיתי לו בחי למציא שכתב וז"ל ושמעינו דמאן דפרע לחד בשליחות בלא סהדי לאו פשיעוהא היא עד דאמ"ל הב ליה בסהדי והכי מוכח בכתן בעובדא דאבימי עכ"ל מוכח להדיא דסבר רב עד דאמ"ל בפ"י דליהב ליה קמי סהדי א"נ דלשקול שטרא מניה ולא תלי בידיעת השליח דשטר אית לנה למלנה וע"ע במקו' לשם במ"ש בשמו הא מיהא שמעינו דדעת רבנותא מוכחי ואזלי דכל היכא דינדע השליח דאית ליה שטרא למלנה ולא שקליה מניה פושע הוא וחייב לשלם גם מדברי הרשב"א ז"ל הובא במקונצת לשם שכתב וז"ל וק"ל טובא פי לא משלם שליח פגון דאמ"ל הב זוי ושקול שטרא א"נ דלא אדכר ליה שם שטרא אליפא דהלכתא וכו' עכ"ל מוכח דתלי באידכר שטרא אע"ג דלא אמ"ל שקול וא"כ בדנדע שליח תו לא צריף אמירה כלל וקרובים דבריו לסברת רבנות' דכל היכא דינדע שליח בשטר אע"ג דלא אדכר ליה אי פרע זוי משלח ולא שקל שטרא ממלנה חייב לשלם במיטבא: ומעתה יפה דקדק מרן הב"י ז"ל שעמ"ש הטור ז"ל בד"א שאמ"ל וכו' כתב וז"ל וכן רעת הרי"ף והרמב"ם וכו' דלכאורה קשה דכיון דפשטא דסוגיא הכי מוכחא וכדכתבנא ולא אנשפחן מאן דפליג וכמו שהעיד הגד"ת ז"ל אשר הוגף מה צורך להספמת הרי"ף וכו' אמנם לפום מאי שנתבאר בדברי רב נחשון גאון ז"ל והרשב"א והג"מ מיי משם ראב"ן ז"ל שדחה ראית פת הקודמין מחננני והו דקידושין כמ"ש בהג"מ מיי ובהג"מ רב בפ"ק דמציא ורבנותא שכתב הריטב"א בחי פתובות והרב"י ז"ל גברא דשפיר חזי ועינוהי מטייפי סברת הגדולים אמטו להכי סמך את ידיו על דברי הטור בג' עמודי הוראה אשר הבית נכון עליהם וכ"ש בהתאסף עמקה התוס' והרמב"ן ז"ל סיעת"א דשמאי ניהו אשר הלכו לאורו וכבר בא חכם אבי התעודה הכנ"הג בהגהב"י אות א' פלפל בחקמה בזה ועם שיש לעורר בקצת מדבריו הקדושים אחשון פה פי עת לחננה כי בא מועד: ואתה דע לה דבאתרא דדייני דהמחזיק מצי למימר קי"ל פמאן דפוטרגי מהחייב אם המשלח תפוס מנכסי השליח לא מפקינן מניה דמצי למימר קי"ל פ"ר גאון ז"ל והרבנותא והרשב"א וראב"ן וא"הע והריטב"א מיהו אגון בדין בתריה דמרן ז"ל גרירנא את אשר יאמר פי הוא זה והקא בנ"ד הא אתמר דהרי"ף והרמב"ם והתוס' והבע"הע והרמב"ן והבע"הת ומהרימ"ט והרא"ש והר"ן והטור ומרן ז"ל סברי מרנן דכל כפה דלא אמ"ל המשלח שקול שטרא לא בתחילה ולא בסוף פטיר ועטיר השליח ואין עליו שום תביעת ממון והשתא פי יתבינו לשמעון כל דיליה דראובן

שליחא דידיה הוא אפי"ה לא מחייב פינון דלא אמ"ל המשלח שקול שטרא אע"ג דינע
ראובן דחוב זה בשטר: אפס כי עז מה שראיתי להסמ"ע בסי' ק"ל סט"ז שעמ"ש מרן
הש"ע ז"ל וז"ל ערב שפרע למלנה ולא בקש ממנו השטר אין הלנה חייב וכו' שהרי
פשע במה שהניח השטר בידיה דמלנה כתב על זה ה' ז"ל וז"ל פאן לא פתב המחבר
דה"ד בהזכיר לו לקיחת השטר פינון דינע הערב עצמו שהלנה לו בשטר וכו' עכ"ל דלפום
מאי דנתברר אין ידיעתו מכרעת לחייבו אלא דוקא בדא"ל שקול שטרא וכדכתיב בשם
כל הנה רבנותא ולא נמצאת סברא זו אלא לרבנותא שכתב הריטב"א ז"ל פאשר הורם
אמנם הטוש"ע לא הזכיר סברא זו כלל ודברי מרן הללו הם דברי הרב בע"ה ז"ל
גופיה של"א ח"ב סי' ד' ע"ש והגד"ת ז"ל נתעורר בזה וניחא ליה לחלק דהתם המשלח
רוצה להוציא מהשליח משו"ה פטריה אבל הערב רוצה להוציא מהלנה מה שפרע בעדו
הילכך פטריה לנה א"ד הרב ז"ל ולענ"ד הדבר קשה לשמוע דכלהו רבנו והרב בע"ה
ז"ל מקלם מיימי ראיה מהו דחננוני על פנקסו אע"פי דפרעיה לשכיר בלא סהדי חייב
הבע"ה לשלם לחננוני אלמא ראיתם מהחייב על הפטור למימרא דדא ודא חדא היא
וצע"ד: וראיתי להש"ף ז"ל דק"ל בדברי הסמ"ע ז"ל פקושין וכתב ערב שאני שהוא
נותן המעות שלו ולחזור ולתבוע את הלנה לא הו"ל ליתן עד שיקח את השטר ואינו יכול
להוציא מהלנה בלא שטר עכ"ל וכתב ע"ז הרב האורו"ת ז"ל ופשוט הוא ונכון ע"ע
ואנכי לא ידעתי כי הלא הוגד מראש דהחננוני מדידיה יתיב והדר תבע מבע"ה ואפי"ה
כי לא אמ"ל למיהב ליה קמי סהדי שפיר הדר וגבי מבע"ה ואם בא לחלק בין פריעת
שכיר לפריעת הלנאה וכמ"ש ראב"ן ז"ל בהג"מ מיי אשר הובא הלא זה הדבר לא.

עלה על שלחן מלכים וגם אין לחלק בין מלנה ע"פ למלנה בשטר דנהי כל הנה רבנותא
מסייעי למלתייהו מחננוני וצע"ד ונלע"ד המעט דשאני ערב דמדנפשיה קא פרע ולא
בשליחותיה דלנה משו"ה אמר לית עד דמהדרת לי שטרא פינון דמדנפשיה קיהיב אנפתכח
דהשתא הוא ניהו דמחייב הלנה ומצי מעכב מלפרוע עד דיהיב ליה שטרא ודמי למ"ש
הבע"ה הת של"א ופסקו הטור ש"ע סימן נ"ד באומר אין שטרי בידי כי הוא בעיר אחרת
דלא יפרע לו עד שיחזיר לו את השטר ע"ש ה"נ דכונתה דהערב מודה ואזיל דהשטר
איתיה גבי לנה משו"ה פטור מלשלם עד דמהדר ליה שטרא אבל אם הנה שלוחו ולא
אמ"ל שקול מניה שטרא מצי אמ"ל שליש את מהימנת ליה פינון דלא אמרת לי שקול
שטרא זה הנלע"ד בדברי הרבע"ה ז"ל: תבנא לדיננא דאפתי לא פלט.

ראובן לפום טענתיה דשמעון דשליחא דידיה הוא וישנו במקום חייב דע"כ לא מפטר
שליח בדלא אמ"ל שקול שטרא אלא היכא דהמלנה ישראל הוא דמצי טעין השליח את
מהמנת ליה דשארית ישראל לא יעשו עולם אבל היכא דהמלנה גוי הוא דלאו מבני
מהימנותא איהו סתמו כפי ומפי ידע דחוב זה בשטר אע"ג דלא אמר לו שקול שטרא
אבעי ליה לאסוקי אדעתיה בהכי וכתב הכנ"ה בס' נ"ח בהג"הט אות י"ד שהרב
המבי"ט ז"ל כתב דאם המלנה גוי הוא וכו' אפטר דחייב ומוהרשד"ם ז"ל פשיטא ליה
דחייב עכ"ל: וראיתי להש"ף ז"ל סק"י שכתב בשם המבי"ט ז"ל דסבר דחייב ולא כתב
בשמו בדבר אפטר ואין תשו' הרב המבי"ט ז"ל מצויים עמי במחיצתי.

ואולם ת'ם אָני לא אדע מ"ט דרב פֿהנ'א לא הזכיר תשו' מוהרשד"ם ו"ל הלזו וְכָל יוֹמָא ויוֹמָא שְׁמוּעוֹתָיו שְׁגוּרוֹת בְּפִיו וּבְסוֹקָה רָמְזוּ לְתַשׁוּבָה זוֹ שְׁהִיא בְּסִימָן קִי"ו וּקכ"ו וְכָאן הַעֲלִים עֵינָיו מִדְּבָרָיו וְכָתַב ע"ד הָרַב הַמְבִי"ט ו"ל וְאִין דְּבָרָיו מְוַכְרְחִים וְצ"ע לְדִינָא ע"ש וְהָרַב הָאוּרו"ת ו"ל קְלִסְיָה וְכָתַב שְׁהָאֵמַת אִתּוּ דְאִין לְהוֹצִיא הַמָּמוֹן בְּאֵלוֹ הָאֲמֻדָּנוֹת ע"ע וְלֹא תִיַּנְשִׁי רַבְּנָן לְסִבְרַת מוהרשד"ם ו"ל דְקָאִי בְּשִׁיטַת ה' הַמְבִי"ט ו"ל וְאִין לֹא מְדַבֵּר הַש"ף ו"ל דְלֹא חֲזִיב מוהרשד"ם ו"ל אֵלָא בְּנִדְוֹנוּ דְהוּוּ בִּיָּה תְרַתִּי לְרִיעוּתָא חֲדָא כִּי עָרַב הָיָה וּפְרַע שְׁלֹא מִדַּעַת הַלְוָה וְעוֹד שְׁהַמְלִנָה גוֹי הָיָה וְכו' אֲבָל מִשׁוּם דְּהַמְלִנָה גוֹי גְּרִינְדָא לֹא מְחִיב מִשׁו"ה לֹא פִתַּח לְסִבְרַתוֹ הֵכָא דְלֹא מִיַּרְי בְּעָרַב וְאִה"נ דְּמוֹדָה הַש"ף לְדִינּוּ שְׁל מוהרשד"ם ו"ל וּמִהֲרַשְׁד"ם נְמִי מְצִי סִבְר דְלֹא פֿהָרַב הַמְבִי"ט וְדִלָּא כַּהֲכַנ"ה גְּדִישׁוּנְהוּ בְּפִלְגֻתָא דְכַד דְּיִינְקָנָא פּוֹרְתָא אֲשַׁכְחָנָא דָא"א לֹא מְרַן בְּדַעַת הַרְשָׁד"ם ו"ל מִדְּכָתַב וְז"ל א"נ הָתָם דְאִיכָא תְרַתִּי לְטִיבּוּתָא חֲדָא שְׁהוּא שְׁלַח הַשְּׁלִיחַ לְפָרוּעַ וְעוֹד שְׁהָיָה הַב"ח יִשְׂרָאֵל אֲזִי הוּא דְאִיכָא לְמִימַר הַשְּׁלִיחַ וְכו' עכ"ל מוֹכַח לְהַדְיָא דְלֹא מִפְטֹר שְׁלִיחַ אֵלָא עַד דְאִיכָא תְרַתִּי לְטִיבּוּתָא אֲבָל אִי בְצִיר לִיָּה מִתְרַתִּי כִּינּוּ דְהַמְלִנָה גוֹי דְחֻזְמִינְהוּ לָאוּ בְּנִי מִהִימְנוּתָא נִינְהוּ דְכָתִיב בְּהוּ אֲשֶׁר פִּיָּהֶם דְבָר שְׁוֹא וְכו' אַע"ג דְשְׁלַחוּ הַמְשַׁלַּח לְפָרוּעַ לוֹ וְלֹא אִמ"ל דְלִשְׁקוֹל שְׁטָרָא כִּינּוּ דְיַדַּע מִיָּהָא בְּשִׁטְר חֲזִיב וְהִדְרָא הַקְּוֹשְׁיָא עַל הַרְש"ד ו"ל מִס' מוהרשד"ם וְתַשׁו' הָרַב הַמְבִי"ט ו"ל כְּפָר פְּתַבְתִּי דְאִינָם בְּנִמְצָא אֲצִלִּי כִּי לַעֲנִיד דַּמ"ש הַש"ף בְּפִשְׁטוֹ מִשְׁמוֹ שְׁל הַמְבִי"ט דְחֲזִיב הִינְדוּדֵהַשְּׁלִיחַ הָיָה בְּשִׁכָר וְגַם הַמְלִנָה גוֹי הָיָה וְכִינּוּ דְאִיכָא תְרִי טַעְמִי בְּרִיא בְּחִיבָא וּמ"ש הַכַּנ"ה בְּשִׁמּוֹ בְּלִשׁוֹן אֲפֹשֶׁר דִּנְקָא פְּשֵׁהַמְלִנָה גוֹי אֲבָל הַשְּׁלִיחַ בְּחֻזְמִינְהוּ וְעִדִּין צְרִיכִין לְהַתִּיַּשֵּׁב בְּדָבָר: אֲמֹר מַעֲתָה דְבַמְלִנָה גוֹי וְהַשְּׁלִיחַ בְּחֻזְמִינְהוּ לְמוהרשד"ם ו"ל פְּשִׁטָא לִיָּה דְהַשְּׁלִיחַ חֲזִיב וְלִהָרַב הַמְבִי"ט ו"ל סְפִיקָא דְדִינָא וְלַדַּעַת הַש"ף וְהָאוּרו"ת ו"ל אֲפִילוּ שְׁלִיחַ בְּשִׁכָר אִין לְהוֹצִיא מִזְדוּ כְּלָל וְרֵאִיתִי לְהַרְדָּב"ז בַּח"א שְׁבַשְׁנֵי סִי' ת"ה בְּמִלְוָה גוֹי וְשְׁלַח לוֹ הַלְוָה חוֹבוֹ ע"י שְׁלִיחַ וּפְרַע שְׁלֹא בְּעֵדִים וְכָפַר הַגּוֹי וְהַשִּׁיב דָּאֵם הַשְּׁלִיחַ פְּרַע מְנַכְסֵי הַמְשַׁלַּח פְּטוֹר הוּא וְאֵם בָּא לְהוֹצִיא מִהַלְוָה כִּי מַה שְׁפָרַע הַשְּׁלִיחַ לְגוֹי הוּא מְנַכְסֵי עֲצָמוֹ כִּינּוּ דְאִיכָא מ"ד דְּדִנְקָא פּוֹעֵל דְאִין רְגִילוֹת לְפָרוּעַ בְּעֵדִים וְכ"ש בַּנ"ד דְגוֹי הוּא דְכָתִיב בְּהוּ אֲשֶׁר פִּיָּהֶם דְבָר שְׁוֹא רוּאָה אָנִי שְׁהַדִּינּוּ יַעֲשֶׂה פְּשָׁרָה וְכו' עכ"ל בְּקִיצוֹר וְהַכַּנ"ה גְּבַס' צ"א בַּהֲגַב"י אוֹת ב' הִבִּיא תַשׁו' ה' הַלְזוּ בְּקִיצוֹר נְמַרְץ וְס' הָרַב.

הַלְזוּ שְׁלֹא פְדַעַת הָרַב מוהרשד"ם ו"ל דְפְּשִׁטָא לִיָּה ע"ש אֵלָא דְאֲפֹשֶׁר דְנִדְוֹנוּ שְׁל מוהרשד"ם ו"ל שְׁאֲנִי דְמִיַּרְי בְּעָרַב שְׁבָא לְהוֹצִיא מִהַלְוָה מִשׁו"ה כ' כִּן בְּפִשְׁטוֹת אֲבָל אֵם בָּא הַלְוָה לְהוֹצִיא מִהָעָרַב מוֹדָה הוּא לְסִבְרַת הַרְדָּב"ז דְסִפְקָא הוּי וּמְפָשְׁרִין בִּינֵיהֶם וְלִפִּי"ז אִין מִי שְׁיִסְבֹּר דְמִצִּינּוּ לְהוֹצִיא מִהַשְּׁלִיחַ מִשׁוּם דְּהַמְלִנָה גוֹי הוּא וְזָה וְדָאִי שְׁלֹא פְדַעַת הַכַּנ"ה גְּשְׁכָתַב מִשְׁם מוהרשד"ם ו"ל דַּס"ל דְחֲזִיב ע"ש בַּסִּי' נ"ח אוֹת י"ד אֲשֶׁר הוּנְף וְהַשְׁתָּא לְפִי זָה נְחָה שְׁקֻטָה תְּמִיָּהֲתַנּוּ עַל הַש"ף דְלֹא מִיַּתִּי הֵכָא תַשׁו' מוהרשד"ם ו"ל דְלֹא מִיַּתִּי אֵלָא לְהַחְזִיק בְּיַד לְוָה וְשָׂאִין כַּח בְּיַד הָעָרַב לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ כְּלוּם אֲבָל עַל הָרַב הַמְבִי"ט ו"ל שְׁכ' לְחֲזִיב הַשְּׁלִיחַ הֵיטַב חָרָה לוֹ דְאִין לְהוֹצִיא מִיַּד הַשְּׁלִיחַ וְעִדִּינּוּ צְרִיכִין אָנוּ לְמוֹדַעֵי תַשׁו' ה' הַמְבִי"ט ו"ל מִי יִתֵּן יַדְעִתִּי וְאֲמַצָּאָהּ: שׁוּב.

כַּרְג"ע נִרְאָה לִי נְחִזִּיתָה דְאִתִּי עֲלָה לְחֲזִיב הַשְּׁלִיחַ מִתְרִי טַעְמִי דְגוֹי הוּא וְכו' וְגַם כ' דְהָיָה צְרִיף לְהַכְרִיחַ דְבָרָיו וְצָרִיף לְהַתִּיַּשֵּׁב בְּדָבָר. אַף אוֹסִיף לְהַבִּיט בְּתַשׁו' הַרְשָׁב"א

ז"ל ח"ג הנדפס מחדש בסי' ע"ו והובאה בקיצור בב"י סי' שפ"ו על דינא דראובן שחייב לגוי בשטר וראובן טוען על הגוי מיני טענות להפטר מחובו וליטול עוד סך מה מהגוי והוברר שמעון לדון ביניהם ומסר הגוי השט"ח ביד שמעון וכן את הדין שמעון שיימחול הגוי השט"ח שעל ראובן ושיחייב לו עוד במנה ושיכתוב מחילה ראובן לגוי וצוה שמעון לראובן לכתוב שטר המחילה ויען ראובן ויאמר לו החזר לי השט"ח שעלי ואמ"ל כפר אמ"ל הגוי ליתנו לה ונהרי הוא תחת ידי וכתב ראובן שטר המחילה ומסרו ביד שמעון ויהי פי ארכו הימים עמד שמעון והחזיר השט"ח שעל ראובן לגוי ומסר לו ג"כ שטר המחילה ואז עמד הגוי וחקר ותבע מראובן חובו והראה לו שטר מחילתו מפל הטענות שהיו לו עליו ורצה ראובן לחייב לשמעון מפני שהזיקו במעשיו והשיב דאין שם חייב כלום ולא הנה אלא גרמא בעלמא דכל שלא בא הניזק מיד לא חייב דינא דגרמי וכו' עש"ב ופסקו מור"ם סי"ג שם ומה שיש לתמוה ע"ד ז"ל דמ"ש משורף שטרותיו של חברו דחייב אע"ג דאין הניזק בא מיד דמאן לימא לן דכפר ביה דחייב דינא דגרמי כפר עמדו ע"ז גדולי ישראל נקבצו באו בס' כנ"הג לשם אות י"ז ע"ש וע"ע בתשו' ה' פמ"א ז"ל ח"א סי' ז"ך והרב משאת משה ז"ל סי' ס"ח והרב פהננת עולם ז"ל סימן ט' ע"ע ולכאורה דברי הרשב"א ז"ל הללו הם הפך דברי מוהרשד"ם ז"ל דאפי' בגוי מפטר ובמאי דכתיבנא ניהא דהכא מיירי בבא ראובן להוציא משמ' משו"ה פטריה ומוהרשד"ם ז"ל מיירי בערב הבא להוציא אמטו להכי שפיר דן את הדין ואלו דברי אלהים חיים ובלאו הכי ולא דמיין להדדי ודי למבין ואין פאן מקומו: זאת עולה מן המדבר דלהוציא מיד השליח אע"ג דידע דהחוב הוא בשטר כל פמה דלא אמ"ל שקול שטרא אע"פי שהמלנה גוי ושליח בחנם אין גם א' שישבור פן פדאמרן וכל זה כתבתי לרונחא דמילתא אבל הכא בנ"ד שהשליח צווח ככרוכיא דשליחא דגוי הוא ולא שליחא דידיה שליח קבלה ולא שליח הולכה מעתה קם דינא דלית ליה עליה אלא חר"ס דכל מאי דקבל מניה דראובן והביה לגוי בלי תוס' ומגרעת ושמעון ליקו בהדי גוי ולשתעי דינא בהדי נכרי בפני הפלילים ואם ח"ו יחייבוהו מזלו גרם לו זה נראה לע"ד ברור שוב נמצא אתי ספר תשו' מגן גבורים וראיתי לו בסי' כ"ז שעמד בדין ערבות: איברא מקום אתי בספיקא קאי אם יש על ראובן שבועה דלאו שליחא דידיה איהו וכדקאמר פיון דשמעון קא טעין פריא דשליחא דידיה איהו או"ד פיון דכי מודה ליה נמי לא מחייב ממון פדברירנא א"כ לאו טענת ממון היא או"ד תביעת ממון היא ול"ד למ"ש הטוש"ע סי' ע"ז ס"ז דהכא הפיטור מחמת דלא אמ"ל ותו דאי תפס שמעון נראה דלא מפקינן מניה אע"ג דאנן בדין בתריה דמרו גרירנא ולא דיינינן בדין קי"ל הא מיהא טענת ממון ודבר הגורם לממון וצ"ע פעת וכבר קדש היום: (רז) שליח.

מרו ה"ב"י ז"ל בחא"ה ס"סי ל"ו כתב משם מ"ד שנסתפק אם האשה יכולה לעשות שליח לקבל קידושין מיד שליח בעלה ופשיטא ליה מדאמרין גבי גט בפ' התקבל דף ס"ג דרב אמר אין יכולה ור"ח וכו' ובמסקנא פי הכי דמסקנ"ל ה"נ וכו' והוי דבר שבערוה חולצת וכו' פה דעתי נוטה לגבי קידו' חולצת וכו' עכ"ל והעלהו על שלחנו הטוהר והק' על זה המש"ל בפ"ד מה' אישות מדאמרי ביבמות פגון שוו אינהו שליח וכו' וע"ש בפירש"י ולענ"ד אתמיהה דטעמא דמ"ד דלא משוי שליח משום בזיון או משום חצרה הבא לאחר מפאן ובגידע הבעל דשוניא שליח ונהדר שוי איהו שפיר דמי דידע ולא

קפיד עיין פירש"י ותוספות ומשום חצרה נמי בקדמה היא נמי ליפא למיחש וכד דייקנא אשכחנא דקו' מעיקרא אתמהה דע"כ ל"פ רב ור"ח אלא בדרבנן דחיישינן דילמא קפיד א"נ דילמא טעו דבחצרה משום שליח ע"ש בפירש"י ו"ל דא"א כמ"ד משום בדין לא הוי גט פלל פי קאמר תלמודא מאי בינייהו לימא בפסולי דאוריית' איפא בינייהו אבל מדאורייתא פשיטא דיכולים לעשות שליח ותלמודא ביבמות מהדר לתרוצי מתני' דאירי בחיובי חטאת ובהכי אתנח לו במה דהנה ק' לענ"ד במ"ש התוס' שם עפירש"י שפכת דקדשו קודם י"ג דהא קטן לאו בר קידושין הוא ולא למשוי שליח וכו' דשליח מאן דכר שמייה לאוקמתא דרב עמרם וע"כ דס"ל דרב עמרם מוקי לה בדשוו שליח וכו' וכדבעינו למימר קמן בס"ד והא רב עמרם משם רב אמרה נרב אית ליה דאין האשה עושה שליח לקבל גיטה וה"נ גבי קידושין כמ"ש מ"ך ותק"ל דרב אדרב ובמאי דכת' בתרי אנפין גיחא.

מיהו אי ק' הא ק' על מ"ן ו"ל בב"י דבהלכות קידושין פסק דאינה יכולה לעשות שליח בלתי שום חולק וצ"י בב"י ועיין בס"י קמ"א גבי גט ולשם בביתו ובשלחנו הסכים לסברת הרי"ף ודעמיה דס"ל כר"ח דעושה שליח אלא שאח"כ הביא דעת הפוסקים כר"ח וס"י ע"ה מיהו היכא דאפשר ראוי לחוש וכו' נמצא הלמד יותר מן המלמד וכבר תמהו עליו ה' בית שמואל והכנ"ה ג"ל ולע"ד פוננת המ"ך בשליח הקידו' הוא מהאשה והבעל דבהא הוא דאמרינן חולצת וכו' אבל בעיקר פלוגתא דרב ור"ח ודאי דסבר המ"ך פשיטת הרי"ף וסיעת מרחמוהי ו"ל פי היכי דלדידה וכו' חולצת וכו' דבר שבפירוה וכו' דבתרי שלוחי לא איתמר עליה האי דינא: וחמ"ד לבא זרע ר"ב אל"ף המגן אליהו רבא נר"ו סח לי דמה שהזקיקו למ"ן ו"ל לפ' דברי המ"ך דמספ"ל אפי' בתרי שלוחי הוא פניו דכל עיקר ספיקו אי מדמינן קידושין לגיטין להאי מלתא או לא א"א דפשיטא ליה דבתרי שלוחי מקודשת פי היכי דבגט מגורשת כר"ח מאי מספק"ל תו בשליח אחר פניו דקידושין וגירושין חד דינא אית להו ובדאי ה"נ חולצת ולא מתבבמת אלא ע"כ אפולה מלתא מספק"ל ואפתי קו' הרב ב"ש בדוכתה קיימא: ומה שהק' המש"ל עוד בהך דיבמות נהי דבגי י"ג וי"ב הו' לכשחשכה הא מיהא ב' שערות בעינן ע"ש גם אני בעניותי נתקשיתי בזה ומצאתי להריטב"א ו"ל בחי' הנדפסים מקרוב שתי' דנראו בו פיום וכי אתיא חשכה שפיר חשיבי וכדאמרי' גבי בוגרת מהשתא בוגרת מצפרא נמי בוגרת הויה ע"ש וכמ"ש הרב ו"ל לדעת הטור כדעת ר"ת ע"ש ובפ"ד מה' אישות עליה ונסתפק בקטן המקדש לכשיגדל אם חלו הקידושין או לא ובקטנה שנתקדשה או השיאוה קרובה פתב הרמב"ם ו"ל לכשתגדל ה"ז אשת איש גמורה עיין בפ"ז מה' גירושין ובהך דמייתי הרב דבעי רבא חוץ מפ' וקטן הוא מי אמרינן קטן לאו בר קידושין או"ד איתיה בכלל הנהי ודוק עכ"ל ר"ל מדלא קאמר או"ד פניו דמצי לקדש לכשיגדל שירא הוי מהשתא ותלי בדאתי לכלל הויה ש"מ שאין קידושיו קידושין וצ"ע לפי מאי דמסיק הרב ו"ל דדין זה במחלוקת רש"י ותוס' שנוי דלרש"י מהני מה יענה רש"י בהך דהמגרש: (רח) שליח.

גוי אחד מסר חפצים לראובן למסורם ביד שמ' שהיה פ'אטור שלו ומפירו לשעבר ועשה שליחותו ואח"כ נודע לו שהגוי נפגד קודם שימסור החפצים לשמעון וטוען ראובן על שמעון שבעודם עדיין בידו מת הגוי וזכה בהם לפמ"ש מור"ם ו"ל בס"י רס"ח דבעינו

שיתפנון לזכות נראה דלא זכה ראובן והרי הם של שמעון ועיין לה' מח"א ז"ל בה' משיכה סי' ה' מה שפליפל בזה: (רט) שליח.

ראובן נתמנה לגבות נדבת ע"הק תוב"ב המתנדבים בעם ובעוד דמי הנדבה ברשות הגבאי עמד הש"ד ושכר בספינה א' ההולכת לבירות יע"א ואז אמ"ל הגבאי שהגנייר נמכר ביוקר בעיר הלזו אם יש את נפשך לקנות אני אמפור לה ניענהו הש"ד פטוב בעיניך עשה ניצו עליו לאמר להניח אותם בשני שקים כדי שיהיו נוחים במשאם והגבאי לא עשה פן רק שם אותם בתוך שק אחד והוליד השק שהוא ע"י פועלים גוים והניחיהו ברחוב על שפת הים עד אשר יטעון אותו בספינה פמנהג ובקרוב הימים אז התחילו הגשמי' אז צנה הש"ד לגבאי להכניס השק לאוצר אשר ישנו בנמל כי הגנייר נוח להתקלקל ע"י המים ויען ויאמר לו פבר צויתי לשומר הנמל לכסותם יפה יפה וכשפגע הש"ד ביהודי השומר אמ"ל מפני מה לא הנחת.

השק באוצר ויען ויאמר כי משא כבד הוא ואלו היו שנים שקים הנה נוח להכניסם הן היום נתברו הנוטפין ונתקלקלו הגניירות וטוען הש"ד כי עדיין הם ברשותו לפי שלא משך ועדיין ברשות מוכר חשיבי ואת"ל דהו"ל מוכר שלוחו של לוקח הא מיהא לא באו לרשותו אלא לרשות הרבים וא"כ פשיטא דבכ"הג לא הוי שליח להניחם שם ועוד הנה ליה שליח ששינה מדעת המשלח הראשון שאמ"ל להניח אותם בב' שקים והב' שאמ"ל להכניסם באוצר ובא הנזק מחמת השינוי יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בריש מרא'ו כי יתבינו ליה לש"ד כל דיליה דלא חשיבא משיכה ס"ס קאי עלה במי שפרע דדבר תורה מעות קונות כמ"ש בש"ע בריש סי' קצ"ח ע"ש איברא דבמוכר לחבירו בחוב שיש לו עליו ורצה לחזור בו אי קאי במ"ש או לא.

דבר זה נפתח בגדולים הרמב"ם והראב"ד ואחריהם כל ישרי לב ז"ל ומרן בסי' ר"ד ס"י הביא שתי הדיעות ע"ע א"כ הא איכא מ"ד דקאי עלה במ"ש ובר מן דין נלע"ד דע"כ לא פליגי רבנות' אלא בקונה במלנה פינו דלהוצאה ניתנה אע"ג דאכתי בעינה קיימא לא חשבינו נתינת מעות בעין דמסתמא כי יזיר אינש אדעתא דהוצאה משו"ה לא שני לן אכל בגבאי שבתורת פקדון אתו לידיה נהי דיכול להשתמש בהן אע"ג דלאו שולחני ולא חנוני ולא רוב עסקיו ברבית משום דהאידין רוב עסקנו ברבית וסחורו' כ"ע חשיבי כשולחני כמ"ש המרדכי והעתיקו הסמ"ע ז"ל סי' רצ"ב סקי"ח והש"ך סקי"ב ע"ש ול"ש לן בין עשיר לשאינו עשיר כמ"ש מוהרי"ק ז"ל ומהיאו הסמ"ע ז"ל סקי"ט ע"ש ה"מ לענין להתחייב באונסין אם פבר נשתמש בהם או בגניבה ואבידה אם עדין לא נשתמש בהם כמ"ש מרן ז"ל שם הא מיהא לא חשיב פלוה עליהו תדע דהמקדש בפקדון מקודשת כמ"ש בטוא"ה ע"ס"ז ולא אשתמיט שום פוסק לחלק בנושאין אם פבר נשתמש בפקדון ללא נשתמשה ובצורוין וקשורין אלא פסקי ותני דהויא מקודשת גמורה ש"מ דחשיבא כנתינת מעות בשעת קידושין ודכונתה גבי מקח וממכר דחשי' כאלו נתן עכשו דמי המקח וקם ליה במי שפרע וכ"ש בגבאי צדקה דמשפאה לידו אינו רשאי להלוותה אלא היכא דמטיא הנאה לעניים לעשות לאחרים כדאיתא בגמ' ופסקו מרן בי"ד סי' נט"ר ע"ש ול"ד גבאי צדקה הקבוע לכה' אלא אפילו במי שהוקבע עראי לגבות צדקה לדבר אחד חשיב גבאי צדקה להאי מלתא כמ"ש ה' אשל אברהם

שם סק"א משם תשו' רבני אחרונים ע"ע ואוקמינו ליה אחזקתיה דלא נשתמש במעות
א"י תובב"א אלא דאפתי איכא למימר דליכא לתא דמי שפרע בנ"ד דדוקא פשחור
מהמקח אבל אם נאבד או נאנס ולא היה פח בידו להציל אעפ"כ חייב להחזיר הדמים
כמ"ש מרן שם בח"מ סי' ר"ד ס"ב ע"ש: והנה בעת"ה עת לדבר במשפט המשיכה שע"י
המוכר דהו"ל מוכר שלוחו של לוקח ונדבר פשוט הוא דנדאי משוי ליה שליח מיהו נראה
דוקא בהניחה ברשות לוקח אבל בנ"ד שהניחה בנמל שאינו רשות לוקח לא חשיב
משיכה דאפתי לא באה לרשות לוקח כלל וגדולה מזו מצאתי להכנ"הג ו"ל בריש סימן
ק"ק שכ' משם הרב מוהר"א מוטל ו"ל בלוקח שאמר למוכר להוליך המטלטלין טליו
לחנותו ונמצאת שהחנות היא יש חלק לשותפו של לוקח דחשבינו שפיר רשותו ע"ע
וה"ט פ"ן דס"ס אית ליה לשותפו חלק בגוה אבל כל שאין לו חלק בה אפתי קנימא
ברשותיה דמוכר אלא דלפי הנשמע שמקום הנמל פמושפר לבעלי הסחורות מבעל המכס
וצריך בעל הסחורה ליתן שכר השומרים במקום ונלע"ד דלא שמה מתיא דלאו שכירות
המקום הם נותנים אלא מכס המוטל על הסחורה לטוענה בספינה ועוד את"ל שכר
המקום הם נוטלים בעיניו שישכור המוכר קודם הנחת המטלטלים במקום ההוא כמ"ש
הש"ך סי' קצ"ח סק"ז ע"ע אלא שה' מח"א בה' קנין חצר סי' ד' חלק עליו בזה אלא
שאין אני רואה בכאן שכי' מקום כלל כדכתי': ואם באנו להסתפק במשיכה זו הנעשים
על ידי הגוים דלאו בני שליחות ניהו בזה ראיתי לה' מוהרשד"ם ו"ל בח"מ שנסאל
במי שחפר בקרקע ע"י גוים אם קנה בחזקה זו שכתב שם דף ער"ב ע"ג וז"ל פשיטא
לי דהניא חזקה דמ"ל חפר הוא מה לי חפרו הם.

בשבילו ואע"פ שהגוי לאו בר שליחות לאו מתורת שליחות אנו אומרים אלא פ"ן דכ"ע
הכי עבדי דפרעי לחופרים הגויים ואדעתא דהכי נחתי במלאכה זו וכו' ע"ש במה
שהאריך ודכונתה בנ"ד פ"ן דכ"ע ה"כ עבדי לטעון המשאות ע"י פועלים גויים אדעתא
דהכי נחתי פמזנבר: ותבט עיני להרב מח"א הלכות קנין מעות סימן י"ז עלה ונסתפק
בלוקח שמשך המטלטלים שקנה ע"י פועלים גויים להוליכם לביתו אי קנה פ"ן דאין
שליחות לגוי והשיב דדוקא במלתא דבעיא שליחות כגון תרומה דבלא דעת בע"ה לא
מצי עביד משו"ה בעיניו בר שליחות לאפוקי גוי אבל בכ"הג דמצי עביד שלא מדעת
הבע"ה מה שעשה עשוי וע"ע בהלכות שלוחין סי' י"א וכמ"ש במ"א בס"ד: אמר
מעשה נתנה ראש למה ששינה השליח מדעת משלחו ככר נתבארו סעיפיו בטוש"ע סי'
קפ"ב וקפ"ח וכתב מוהרי"קו סוף שורש ז"ך שאפילו בדברים שאין הבעלים מקפידים
עליהם כגון בנתאנה פחות משות וכו' צא ע"ש שהאריך בטוב ט"וד וכבר הארכתי בזה
אות פ' ע"ש ומרן בסי' קפ"ח כתב דשליח ששינה מדעת משלחו בטלה שליחותו מכל
וכל עכ"ל והנה בבא הנזק שלא מחמת שינוי דעת המשלח אפליגו בה רבנותא וצ"ינתיים
לשם אמנם בנ"ד אין הנזק בא אלא מחמת שינוי דעת המשלח הא' שעשה כל הנזירות
בשק אחר דין גרמ"א דעצירא"ה מלהכניסה לאוצר כמו שאמר היהודי שומר הנמל גם
את השני שהוא צנה עליו להכניס לאוצר והו"ל לחלקם לשני שקים או להרבות שכר
הפועלים להכניסו לאוצר לקיים דברי המשלח: ואולם עדין יש מקום לומר נהי דשינה
משליחותו הא מיהא כי אודעיה דהניח הפל בשק אחד ושתק אמרינו שתיקה פרצוי דמי
ותו לא מחייב משום משנה מדעת בעלים והנה לגבי שותפים דקי"ל דאין רשאי השותף

לשנות ממנהג הסותרים או אם התנו ביניהם על איזה ענין קי"ל שאם שינה השותף והודיעו אח"ך והסכים למעשיו מה שעשה עשוי כמ"ש מ"ן ז"ל בש"ע סי' קע"ו ס"י ע"ש ונחלקו גדולי ישראל בזה דמוהריב"ל והסמ"ע ז"ל פירשו עד שיאמר לו פן בפירוש שהסכים למעשיו אבל אם שתק לחוד לא תשיבא הסכמה ומוהרש"ד"ם ומוהראנ"ח ז"ל ס"ל דאפי' בשתיקה לחוד סגי ועיין: באריכות בכנ"הג ז"ל שם בהג"הט אות פ"ב ואפשר לי לומר דלא סמך מוהרש"ד"ם ז"ל על השתיקה לחוד אלא מפני שקבל הסחורה ומכרה ועשה.

בה פתחו ורצונו כמו שסיים שם ע"ש אבל בלא"ה מודה למוהריב"ל ז"ל וש"ת מוהראנ"ח ז"ל פעת אינם אצלי להתבונן בדבריו: ונראה לע"ד דאפילו למ"ד התם דבשתיקה לחוד סגי היינו בשותף שהוא עושה בשלו אבל בשליח כ"ע מודו עד שיפרש שיחותיו ויאמר נתרציתי דודאי שליח גרע משותף.

להאי מלתא וכן מתבאר מדברי מוהרש"ד"ם ז"ל בח"מ סי' ק"ל ע"ע ואע"פי שאחר שאמ"ל שהניחו בשק אחד אמ"ל הכניסוהו לאוצר א"כ הו"ל טפי משתיקה מ"מ הסכמה בפירוש לא הניא ועוד דילמא לטובתו של גבאי יעצהו ואת"ל דרחוק הדבר הרי עכ"פ שינה שינוי גמור הגורם לנזק במה שלא הכניסו לאוצר ונתבטלה שליחות דידיה וכל נזק שיתנה עליה דידיה להדר זה הנלע"ד ועדין צריך לברר במה שאמ"ל להניח אותם: באוצר ואמ"ל הגבאי כבר צויתי לשומר לכסותם יפה יפה א"כ לא קבל עליו להיות שלוחו ואין פאן מקום לומר שליח שינה מדעת משלחו וצריך להתיישב בדבר: (רי) שליח כבר כתבתי לעיל אות מ סימן קכ"ב דמנהגינו מי שמשפן קרקע חצר הדר בה ביד חבירו מעמיד לו שוכר לפרוע לו שכירות אותו קרקע והוא הנקרא אצלנו שליח ונעשה בעל הקרקע כמי שחזר והשפירה מאת השוכר והמלנה מקבל שכירות מהממשפן דהוי בשלוחו של שליח: הן היום אירע שראובן משפן חצירו ביד שמעון והעמיד לו שליח כמנהג ועבר זמן זמנם זמניהם וביני ביני מכר ראובן קרקע אחר שהיה לו לזולת וכשעמד שמעון לגבות סכי המשפונה ושכירות הקרקע של משפן כל אותו הזמן לא נמצא אצל ראובן בלתי אם גויתו ואדמתו ונמכר הקרקע הממשפן והלואי שהספיק לגבות סכי המשפונה ועמד שמעון לתבוע מלוי הקונה הקרקע האחר לגבות מהקרקע שכירות שחייב לו ראובן והשליש וראובן שניהם מודים שלא פרעו לשמעון כלום ולוי טוען אם תמצא לומר שאני ני חייב לשלם דמי השכירות היינו דוקא מזמן המשפונה עד זמן שקניתי אבל מה שעלה אח"ך מאין הרגלים להתחייב ועוד שהוא דוחה לשמעון זיל לגבי שליח ואם צדקו דבריו צריך לדעת אם יחזור השליח נגד הקונה לטרוף מיהו עד שיתחייב לפרוע בעדו לשמעון יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב הנה בזה ראיתי לתשובת הרשב"א ז"ל הביאה מ"ן הב"י בח"מ סימן ק"ד מחודשים ח' שאול נשאל בשנים שהלוו לגוי אחד ברבית בזה אחר זה ואין בנכסי הגוי כדי לזה ולזה וכשבא ראובן הפוקדם לגבות שטרו קרן ורבית טען שמעון קרן ורבית שהרנחת קודם טול אתה ומן המותר אגבה אני קרן חובי לפי שלא חל חיוב הרבית מזמן השטר אלא שבכל יום ניום הוא מתרבה.

והשיב הרב ו"ל דאין בדבריו של שמ' פלום לפי שמשענת זמן השטר חייב עצמו בכל הרבית שיעשו מעותיו ובהקדא שנינו גבי הפוסק לזון את בת אשתו שזוננים מנכסים משועבדים אע"פ שהמזונות דבר יום ביומו נתחייב בהם אלא שהשעבוד חל עליו משעה שקבל עליו המזונות וכו' עכ"ל ויש לצדד בדברי הרב ו"ל אי מייירי דוקא פשמלנה ראשון הלנה לגוי עד זמן מוגבל מלתפוע הקרן וקצב לו רבית בעד פל חדש דינר א' ופורע לו מדי חדש בתדשו וכהיא דהפוסק לזון את בת אשתו שבכל יום הוא מעלה לה מזונות עד תום הזמן שקצב לה אבל אם אין זמן מוגבל להלנאה לא אמרה הרב ו"ל או"ר ל"ש איברא דממ"ש אח"כ הרב ו"ל והטענה ג"כ שאמר פגון דאי בעי למפרעיה ולסלוקיה מצי לסלוקיה נמצא שלא חל אלא בו ביום וכו' עכ"ל נראה פשוט דזמן ההלנאה אינו מוגבל מעיקרא או מוגבל ועבר הזמן וניאותו להמשך הזמן אפי"ה פסיק ותני הרב ו"ל כיון דשעבוד של קרן קדם ה"נ רבית המתרבה והולך כל אימת דלא פרעיה לוי מאליו ומעצמו ושפיר מיייתי מסיפא דהך מתני' דהנזשא דקתני דפקחין היו כותבין כל ומן שאף עמי וכו' שאם מת הוא או גרשה פטור ונהרי הוא בידו לגרשה ולהפקיע חובת הבת אפי"ה גובה מהמשועבדים בחייו כשאין לו בני חרי לזון את הבת ואע"ג דלא קתני מתני' אלא מתו נזונות מהמשועבדים פשיטא דלאו דוקא כיון דקתני הרי זה כב"ח וב"ח ל"ש בחייו מלאח"מ והא דקתני כב"ח ולא ב"ח לאשמועין שמועין שאם מתה אין יורשיה יורשים מזונותיה כדאיתא בירוש' ונהביאו הרא"ש ו"ל שם והא דקתני מתו משום דבעי למתני הבנות אינם נזונות אלא מבנ"ח מפני שהוא תנאי ב"ד ומזון הבנות היינו לאח"מ משו"ה תני מתו שמעין מן הדא דקצבת הזמן לא מעלה ולא מוריד לענין דינא בנ"ד: ואתה דע לה דהטור שם סי' צ"ז סמ"א פתב ואין מניחין אלא לו לבדו וכו' לא לאשתו וכו' ול"מ שלא תטול אשתו מזונות להבא וכו' עכ"ל וכתב על זה מרן ו"ל בב"י ונ"ל ומ"מ ק"ל כיון שכותבין בכתובה ומזונייכי הרי נשתעבד לה בשטר ושעבודא דאורייתא כמו שעבוד המלנה ולמה יקדום לה המלנה בשטר ואפשר דטעמא דמשום דחייב מזונות דמפאן ולהבא ודאי דמלנה בשטר קודמת מפני שלא הגיע זמנן לגבות ומזונות שלונתה ואכלה וכו' עכ"ל וכתב ע"ז הכנ"הג בהגהב"י אות ט"ל ונ"ל תמיהא לי דהא תנן דאם מת הבעל הבת מוציאה מנכסים המשועבדים ובמזונות דלהבא קאמר כמ"ש מדברי פל הפוסקים וכו' עכ"ל.

וראיתי לרבינו ו"ל בפכ"ג מה' אישות דין ח"י שכתב ונ"ל נשאת וכו' מתו וכו' אלו שפסקו לזון אותה אם קנו מידם וכו' ה"ז כב"ח בשטר וטורפין מזונות מנכסים משועבדים ע"ס הזמן שפסקו וכו' עכ"ל מדקאמר ע"ס הזמן שפסקו האי לישנא היינו טפי דר"ל לאלתר גובה עד הזמן שפסקו לה אע"ג דאפתי לא מטא זמנא לגבות אפי"ה טרפא למזונות דלהבא דמייירי שמת הפוסק בתוך הזמן שפסק וכן מתבאר מדברי ה"ה ו"ל שכתב דאפי' בלא קנין נמי גובה מבני חרי כיון דהויא בתו"ז וכו' עכ"ל אלא שלא ביאר ו"ל דגובה לאלתר כל זמן הנשאר אם דעתו ו"ל אפי' בחיי הפוסק שאם מכר קרקע אחרי שפסק לה טורפת אותה קרקע מיד הלוקח לזון מהם מפאן ולהבא או"ד דוקא במת אלא דרואה אני שאין טעם בדבר לחלק ועוד דילמא משו"ה קתני מתו לאשמועין דוקא במתו גובה לאלתר לא כן בעודם בחיים ומדברי המ"מ ו"ל לא משמע הכי אלא מש' פדכתב הוא דקתני מתו וכדכתי' מוכח שפך סובר ה"ה ו"ל בדעת רבינו ו"ל.

ומָרָן בִּשְׁלֵשׁ סִי קי"ד סִי ד' הַעֲתִיק לְשׁוֹן הַטּוֹר וְלֹא לְשׁוֹן רַבֵּינוּ גַם לֹא כָּתַב דַּמְבַּנ"ח גּוֹבָה אִפִּי שְׁלֹא קָנּוּ מִיָּדוֹ כַּמ"ש ה"ה מ"ז ל"ג גַּם בְּב"י לֹא הִבִּיא דְבָרֵי ה"ה מ"ז ל"ג בְּמִנְהַגוֹ הַטּוֹב וְעַדִּין אֲנִי נְבוֹךְ בְּעֵינַי הַדִּין דְּאִיף אֲפֹשֶׁר לֹאמַר שְׁגוּבָה לְאַלְתֵּר מִהַמְשׁוֹנְעָבְדִים מְשׁוֹנְעָבְדִים אוֹ מַבְנ"ח כָּל שְׁאָר הַשְּׁנִים דְּלִהָבָא וְלֹא חִיִּישִׁי דִּילְמָא מִיִּתָּא וְאִזְל לִיה חַיּוּבָא דְרָמִי עַל הַפּוֹסֵק וְכִדְאִי בִירוּשָׁא וְכ' הָרָא"ש וְהַטּוֹר שֵׁם וְכֵן הוּא בְּמִקְוֵי לְשֵׁם.

וְעוֹד יֵשׁ לְחַקֹּר דְּהִיכִי שְׁיִימִינוּ לָהּ כְּנֻקְרָא דְּהַשְׁתָּא כ"ז הַנְּשֹׂאָר א"נ הִיכָא דְּמַת בְּשַׁעַת הַזּוֹל הִיכִי לְדִיִּינוּ דִּיִּינִי לְהָאִי דִּינָא וְעִיָּין בְּדָבָרֵי הָרָא"ש ו"ל שֵׁם. גַּם הִלֵּב מִהַסֵּם בְּזֵה מַמ"ש הַטּוֹר בְּסִי ק"ד מִי שְׁיֵשׁ לוֹ ב"ח הַרְבֵּה כָּל מִי שְׁקֻדָּם זְמַן קִנְיָן שֶׁל שְׁטָרוֹ קוֹדָם הוּא לְגַבּוֹת אֲפִילוֹ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַפִּירְעוֹן שֶׁל הַמְּאֻחָר קוֹדָם וְכֵן וְכָתַב ע"ז מָרָן הַב"י ו"ל וְכ"כ הַרְשֵׁב"א ו"ל סִי אֶלְף קי"א וְלִשְׁם מְחֻדָּשִׁים ט' הִבִּיא תְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א ו"ל הַלְזוֹ וְאֶחָד הַקּוֹרָא אֶתְמוּהִי קָא מַתְמָה דְּבַנְדוּן הַרְשֵׁב"א פֶּסֶק לְהַפְּדָה דְּהַמְּקוֹדָם קוֹדָם וְכִבְרַ נְתַעֲוֹרֵר בְּזֵה הַכֵּן"ה ג' ו"ל שֵׁם בְּהַגְהַב"י ו"ל וְהַתִּי פֶּשׁוּט דְּהַרְשֵׁב"א מִיָּרִי שְׁעַדִּין לֹא הִגִּיעַ זְמַן הַפִּירְעוֹן שֶׁל הַמְּקוֹדָם וְהוּא קָרִי בְּחִיל וְהַטּוֹר מִיָּרִי בְּהִגִּיעַ זְמַן כ"א אֶלָּא שְׁלֹאֶחָד קְדִימַת הַחֹב וְא' קְדִימַת זְמַן הַפִּירְעוֹן וּבְשַׁעַת הַגְּבִיָּה מְטָא זְמַן שְׁנֵי וְלֹא הִיָּה צְרִיף הַכֵּן"ה ג' לְמַשְׁפּוּנֵי נְפִישָׁה וְלִכְתּוּב שְׁמָא וְכֵן כִּי הַדְּבָרִים מְבֻרָרִים בְּדָבָרֵי הַרְשֵׁב"א וְהַטּוֹר ו"ל אֶלָּא דְּהָא מִיָּהָא לְשׁוֹן מָרָן ו"ל שְׁפָתַי וְכ"כ הַרְשֵׁב"א ו"ל דְּחִיק וְאֶתִי מְרַחֵק אִיף שְׁיִהְיֶה דַעַת הַכֵּן"ה ג' בְּדַעַת הַטּוֹר וְהַרְשֵׁב"א ו"ל דְּאִי אֶפְתִּי לֹא מְטָא זְמַן הַפִּירְעוֹן שֶׁל הַמְּקוֹדָם אִינוּ גּוֹבָה מְעַכְשָׁיו וְסִיִּיעַ עוֹד דְּבָרָיו מִתְּשׁוּ' מוֹהֲרָאנ"ח ו"ל שְׁהִבִּיא בְּהַג"ה אֹת ב' ע"ש א"כ לְפִי"ז אִיף פְּסִיקָא לִיָּה מִיְלִתָּא הָדָא דְּגוֹבָה לְאַלְתֵּר כָּל הַשְּׁנִים הַעֲתִידוֹ' לְבָא.

אֲמֹר מַעֲתָה דְּתִשׁוּ' הַרְשֵׁב"א ו"ל סִי אֶלְף קי"א וְהָא דְּשְׁנִים שְׁהִלוּ לְגוֹי כְּחֻדָּא שְׁרִיָּין דְּהָא דְּאֶלְף קי"א מִיָּרִי שְׁעַדִּין לֹא הִגִּיעַ זְמַן הַמְּקוֹדָם וְהָא דְּשְׁנִים שְׁהִלוּ לְגוֹי מִיָּרִי בְּהִגִּיעַ תֵּר פִּירְעוֹן.

שְׁנִיָּהֶם כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְנוּ מִסִּיּוֹם דְּבָרָיו ו"ל וְלִפִּי"ז מִהַ שְׁנִסְתִּיעַ הַכֵּן"ה ג' ו"ל בְּסִימָן צ"ז מִהָא תְּשׁוּבָה שֶׁל הַרְשֵׁב"א ו"ל שְׁנִים שְׁהִלוּ וְכֵן אֶהְמ"ר זֹהִי שְׁקֻשָּׁה לַע"ד: וְדַע שַׁמ"ש מָרָן הַב"י ו"ל דְּבַחֲטִיּוֹ בְּמַכְאֵן וְלִהָבָא לֹא גָבִי מְשֻׁעָבְדֵי ע"ש הִיָּינוּ בְּעֵינַי הַדִּין אֲבָל אִם הִיָּה קִנְיָן מִהַבְּעַל עַל הַמְּזוֹנוֹת כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִים פֶּה מְתָא יַע"א מוֹזָה הַרְב"י ו"ל לְסַבּוֹר כְּדַעַת הָרִי"ף וְהַבַּע"ה ו"ל שְׁהִבִּיא שֵׁם דְּגָבִיא מְשֻׁעַ' דְּמֵאִי שְׁנָא מְזוֹנוֹת הַבַּת וְדָבָר זֶה קִיָּמְתִּיהוּ מְסַבְרָא וּמְצִאִתִּי לְתַרְתִּי אֲרִיָּוֹתָא וְיָתָא הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ו"ל שַׁכ"כ גָּבִי אֶלְמָנָה אַע"ג דְּתַנּוּ בְּהַנְזִקִין אִין מוֹצִיאִין לְמְזוֹנוֹת הָאִשָּׁה מְנַכְסִים מְשׁוֹנְעָבְדִים הִיָּינוּ בְּדָכְתַב לָהּ לְחוּד אֲבָל אִם קָנּוּ מִיָּדוֹ גּוֹבָה מְשֻׁעַ' דְּמֵאִי שְׁנָא מְזוֹנוֹת הַבַּת כְּמוֹ שְׁהִבִּיא מָרָן הַב"י ו"ל בַּא"ה ע"ס צ"ג מִשֵׁם הַרְמַב"ן ו"ל בְּתִשׁוּבָה סִי ע"ט וְבְּסִי ז"ן כְּתַב מְזוֹנוֹת שֶׁל אִשָּׁה כְּתוּבִים הֵם עַכְשָׁיו אִפִּי אֶצֶל מְשׁוֹנְעָבְדִים שְׁהַפֵּל נִהְגוּ לְקַנּוֹת מִיָּדוֹ וְחִזְרוּ הַנְּשִׁים כְּבַת אִשְׁתּוֹ שְׁקִנּוּ מִיָּדוֹ וְעִיָּין בְּתִשׁוּ' הַרְשֵׁב"א שְׁאֶכְתּוּב בְּס"ס זֶה עַכ"ל וְבְּסוֹף הַסִּי הִבִּיא תְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א ו"ל שְׁפָן כְּתַב וְסִיִּים עוֹד וּמ"מ אֲפֹשֶׁר דָּאִין בְּכֻלָּל קִנְיָנוֹ סֵתָם אֶלָּא לְמְזוֹנוֹת שְׁבַחֲטִיּוֹ אֲבָל לֹא לְמְזוֹנוֹת שְׁיֵשׁ לוֹ מִחֻמַּת תְּנָאִי כְּתוּבָה דְּהִיָּינוּ אֶתְ תִּהָא וְכֵן עַד שְׁיָקִנּוּ מִמֶּנּוּ לְזוֹן מְנַכְסִיו אֲחֵרָיו כָּל יְמֵי אֶלְמְנוּתָהּ וְכֵן עַכ"ל עֵין רֹאָה דַּעַת הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ו"ל וְכֵן"ה מ"ז ל"ג כְּמִשֵׁם הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א

ז"ל דע"י קנָן שְׁנֵהָגוּ לְקַבֵּל מִהַבְעֵל עַל הַמְּזוֹנוֹת לַכ"ע טוֹרְפֵת מִהַלְקוֹחוֹת וְלֹא רָאִיתִי שׁוּם חוֹלֵק בְּדָבָר זֶה וּמוֹר"ם שָׁם סַכ"א פֶּסֶק לְדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א ז"ל וּבְנֵדָאֵי צָרִיף לְהַתְּבוּנָה בְּמָה שְׁצָרִיף לְטוֹרָף ע"ד שְׁנֵתְבָאָר בַּא"ה ע' ס"ז ע"ש וְאִיכָּא מֵאן דַּק"ל עַל תְּשׁוּ' הַרְשֵׁב"א ז"ל דְּב' שֶׁהָלוּ וְכוּ' מְהָא דְגַרְסִינָן בְּפִי"ן דְּף קכ"ד שְׁלַחוּ מִתָּם בְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּמִלְנָה אוֹ לֹא בְּרַבִּית דְּמוֹקְמִי לָהּ אֲלִיבָא דְרַבְּנָן דְּמִלְנָה כְּמֵאן דְּמַגְבִּיָּא דְּמִיָּא וּפִירְשַׁב"ם ז"ל ד"ה אָבֵל לֹא בְּרַבִּית וְז"ל אַע"פִּי שְׁפַתְבַּר בְּשֵׁטֶר וּמִלְנָה כְּמֵאן דְּמַגְבִּיָּא דְּמִיָּא הוֹאִיל וְנִקְיֵט שְׁטָרָא אָבֵל רַבִּית אַע"ג דְּנִקְטֵט שְׁטָרָא וּכְבָר עֵבֶר הַזְּמַן מִשְׁמַת אָבִיו לֹא וְכוּ' עַכ"ל וְלַעֲנֵד תִּיּוֹבְתָא לֹא חֲזִינָא דְהָתָם לַעֲנִין דְּמַקְרִי רֵאוּי וְכַמוֹ שְׁפִינִים רְשֵׁב"ם ז"ל אָבֵל וְדֹאֵי פְּשׁוּט דְּחוּב מְעַלְיָא הוּא וְהִנֵּה מַה שְׁלֵמָד הַרְשֵׁב"א ז"ל לְדִינוֹ מְהָךְ דְּמְזוֹנוֹת הַבַּת כְּבָר נִתְּבָרַר דְּמִיָּרִי בְּתוֹ"ז מְזַמֵּן שְׁפִסְק לָהּ דְּהֵינָא מִלְנָה תוֹ"הז מְדַיֵּנוּ נְאֻמָּן לֹמֵר פְּרַעְתִּי אָבֵל בְּחִיּוֹב הַקְּצוּב שֶׁל הַרְבִּית מְדִי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ נְחִזִּי אֲנִי אִי נְאֻמָּן לֹמֵר פְּרַעְתִּי דְּהֵינָא כְּמִלְנָה ע"פ או"ד פִּינָן שְׁפַתְבוֹב בְּשֵׁטֶר חִיּוֹב הַרְבִּית ל"מ לְמִימֵר פְּרַעְתִּי וְנ"מ לְנִדּוֹן שְׁאֲלָתוֹ: וּמְצִאֲתִי לְהַרִּיב"ש ז"ל ס' ש"ג שְׁנֵשְׂאֵל בְּרֵאוּבֵן שְׁהַשְׁפִּיר בֵּיתוֹ לְשִׁמְעוֹן לְחַמְשָׁה שְׁנַיִם בַּק' זְהוּבִים וּבְקִנְיָן וְאַחַר עֵבוֹר הַזְּמַן תְּבַע רֵאוּבֵן כָּל דְּמֵי הַשְׁכִּירוֹ וְשִׁמ' מְשִׁיב פְּרַעְתִּי וְהַשִּׁיב הָרַב ז"ל דִּיכּוֹל לֹמֵר פְּרַעְתִּי שְׁהַקְּנִין שְׁמַעוֹן לֹא קָאֵי אֲלֵא עַל שְׂאָר דְּבָרִים שְׁפַתְבוֹבִים בְּשֵׁטֶר וּבְסוֹ"ד כְּתַב כָּל שְׂאֵל נִטֵּל קִנְיָן עַל הַפִּירְעוֹן וְכוּ' עַכ"ל דַּעַת עֲלִיּוֹן ז"ל כְּשֶׁכְּתוּב בְּשֵׁטֶר וְחִיּוֹב לְפָרוֹעַ שְׁכִירוֹת הַקְּרַקַע בַּכ"וּךְ לְחֲדָשׁ אוֹ לְשָׁנָה בְּקִנְיָן ל"מ לְמִימֵר פְּרַעְתִּי דְּהוּ"ל כְּמִלְנָה בְּשֵׁטֶר וְנִדּוֹן מוֹהַרִּיט"ץ ז"ל ס' ח"י מִיָּרִי כְּשִׂאִין כְּתוּב בּוֹ חִיּוֹב הַפִּירְעוֹן ע"ע וְעִיִּין מִש"ל בְּמַעְרַכַת אוֹת זֶה ס' לַק"ט בְּס"ד וְהַמְּנַהֵג פֶּה מְתָא יַע"א לְכַתְּבוֹב עַל הַשְּׁלִישׁ וְחִיּוֹב עֲצָמוֹ בְּקִנְיָן פ' לְפָרוֹעַ לְמִלְנָה סָךְ כ"וּךְ בְּחֲדָשׁ שְׁכִירוֹת הַקְּרַקַע כָּל יְמֵי מְשִׁיף הַמְּשִׁכּוֹנָה כְּמִדְּנָבָר וְא"כ הוּ"ל כְּמִלְנָה בְּשֵׁטֶרָא מְעַלְיָא: הַאֲמַנָּם אֲלֵם צָדֵק אֲעִנֶה דַּעְדִּין יֵשׁ מְקוֹם לְדוֹן בְּנ"ד דְּלֹא שְׁמָה מְתִיָּא מְהָךְ תְּשׁוּ' שֶׁל הַרְשֵׁב"א ז"ל דְּהֵכָא בְּנ"ד שְׂאֵנִי דְּנֵהִי דִּיִּהְבִּינָן לִיהַּ כָּל דִּילָיָה לְמִלְנָה לְגַבּוֹת מִהַשְּׁלִישׁ שְׁכִירוֹת כָּל הַזְּמַן שְׁעֵבֶר מ"מ שְׁלִישׁ כִּי הִזְר וְתַבַּע שְׁכִירוֹת מִבְּעַל הַקְּרַקַע פְּשִׁטָּא דְּמַצִּי לְמִימֵר לִיהַּ פְּרַעְתִּי דֵּאִינָה אֲלֵא כְּמִלְנָה ע"פ כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' ש"יז ע"ש וּמָה לָּנוּ אֲצֵל הַלְקוֹחוֹת וְאֵע"פִּי שֶׁהוּא מוֹדָה שְׂאֵל פְּרַעַי אִינּוּ נְאֻמָּן דְּחִיִּישִׁינָן לְקִנְוִיָּא וְעוֹד דְּמִלְנָה ע"פ אִינָה גוֹבָה מִהַלְקוֹחוֹת אַע"ג דְּמִדְּעַ יְדַעִי וְעִיִּין בְּש"וֹת בְּנֵי יְהוּדָה לְהָרַב מוֹפֵת הַדּוֹר מְהָר"י עֵינִיאֵשׁ ז"ל ס' ו' דְּף ע"ה ע"ד ע"ש שְׁהָאָרִיף בְּפֶרֶט זֶה וְה' מַח"א ז"ל ה' מִלְנָה ס"ס א"כ: (רִיא) שְׁלַל עִיר שְׁכַבְשׁוּהָ כְּרַפּוֹם רַח"ל וְשְׁלָלוּ אֵת כָּל שְׁלָלָה וְהַשׁוֹלְלִים מְכָרוּ מִן אֲשֶׁר שְׁלָלוּ מִנְכָּסֵי הַיְּהוּדִים לְיִשְׂרָאֵל וְהַבְּעֵלִים מְכִירִים אִיזָה חֲפָצִים שְׁלָהֵם שְׁשְׁלָלוּ הַשׁוֹלְלִים אִם חִיּוֹבִים לְהַחְזִירָם לְבְּעֵלִים לְכַשְׁיִתְּבָרָר כִּי חֲפָצִים הָאֵלוּ שְׁלָהֵם וְאִם חִיּוֹבִים לְשִׁלְּם לָהֶם דְּמֵי הַמְּקַח אוֹ יְטָלוּ אוֹתָם חֲנָם אִין כְּסָף וְאֵת"ל דְּחִיּוֹבִים מִיָּהָא לְשִׁלְּם דְּמֵי הַמְּקַח אִם הַקּוֹנִים נְאֻמָּנִים שְׁבַכ"וּךְ לְקַחוּ אוֹתָם אוֹ צָרִיכִים שְׁבוּעָה.

דְּבַלְסֵטִים גּוֹי קו"ל דְּלֹא מִיָּאֵשׁ דְּדִיִּינִי בְּגִיתָא אָבֵל בְּגַנְבַּ מִיָּאֵשׁ דְּלֹא יַדַּע מֵאן אִיהוּ כִּי הִכִּי דַלְתַבְּעִיָּה בְּדִינֵיהֶם כַּמ"ש בְּטוֹש"ע ס' ש"ח ע"ש וּפְשִׁיטָא דְּשׁוֹלְלִים הָוִי דִּינָם כְּגַנְבַּ פִּינָן דְּלֹא יַדַּע מֵאן יִתְּבַע וּמִיָּאֵשׁ וְקִנְיָה בְּיָאוּשׁ וְשִׁינּוּי רְשׁוֹת: וּבְשִׁנַּת תַּקְס"ח הֵן בְּעוֹן לֵיל שַׁבַּת קִדְּשׁ נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו הִמָּה הָיוּ בְּמוֹרְדֵי אִישׁ לְמַרו"ד עֲלִיּוֹן הָאִישׁ אֲדוּנִי הָאָר"ץ יר"ה וְתַנְשֵׂא מַלְכוּתוֹ וַיֵּאמְרוּ קִשְׁר קִשְׁר וַיְהִי הַקִּשְׁר אֲמִיץ כְּתוּעַפּוֹת קִשְׁר שֶׁל רְשָׁעִים וּפְשָׁטוּ

את ידם לבזוז לחנות ישראל ועפ"ם ובזוזו איש לו ויהי הממעט אסף עשרה חמרים
חשבו מזמה מנייהו מלכי מנייהו אפרכי והמלה בוטח בה' גדולה הבטחה מה' יצא הדבר
לשכל עצתם מפר מחשבות ערומים והיו פאין והמלה ידו על העליונה דידן נצח הדבר
יצא מפי המלה יר"ה ותנתן דת להוציא בולען מפיהם ושפל מי שמפיר חפציו ומיני
סחורתו יבא ויטול ונפקד המלה פקידים לאסוף השלל ויאסף הנמצא ע"י הפרתמים אשר
הפקידם המלה יר"ה ויחולק השלל לכל הנמצא' לנותן סימניה ומה שהעליונה השוללים
לא שזפתו עין רואה ומכרום לישראל והכירום הבועלים ומהם אשר הקונה בעצמו מודה
ובאו להתדיין על דין עסק ביש יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: ואתה דע לה
דהרשב"ץ בח"א סי' צ"ט דנשאל בשלל ששללו הגוים ממון ישראל ומכרום לישראל
הורה גבר דודאי מתניאשי ונכה הקונה וא"צ להחזיר לבעלים לא הן ולא דמיהן ע"ש
ואפתי איכא למימר דלא דמי לנדון דהתם נדון דידן דהתם הנראה דגזירת מלה היא
לשלול שלל ממ"ש ז"ל הילכך בנ"ד אם אותם החפצים הם מאותם ששללו הגוים ביום
הגזירה וכו' עכ"ל משמע דכך נגזרה גזירה מאת המלה דבכ"הג ודאי מיאשי אבל בנ"ד
דמאליהם ומעצמם הפרו ברית עברו חק לשלוח יד לשלול לא מיאשי ובדעתם כי
המלה עוד ידו נטויה להנמם ולאבדם ומצילים ממונם מידם: שוב מצאתי להרב בח"ב
סי' קל"ו שכתב אם הבונוזים הם שבאים מהמלכות שיש חירום בינם ובין המלכות של
הנבונוזים וכה הלוקח במקחו ואין לבעל הספר דין עליו פלל וכו' ואם אלו השוללים הם
מהמלכות אלא שיצאו לשלול ולבזוז בז שלא ברצון המלה בזה יש לו דין לסטים
מזוינין ותנן בפרק הגוזל וכו' דמסתמא נתיאשו וכו' ע"ש וע"ע שם סי' קל"ז ולהרב בנו
הרשב"ש ז"ל סי' מ"ז ולנכדו בחוט המשולש טור ג' סי' כ"ד מה שהאריף בענין זה
ותמצית דבריו ז"ל לחלק בין פשהשלל ברצון המלה וגזירתו לכשאין ברצון המלה ע"ש
וכך עלתה ההסקמה בועד אחים לי יושבי על מדין יצ"ו: ולענין הספרים כ' הכנ"הג סי'
רנ"ט אות ד בהגהב"י דלא מיאשי מנייהו הבעלים דמימר אמרי דאינו מוכרם אלא
לישראל ע"ש והיינו דוקא בגנב וגזלן אבל השולל מחמת המלכות כתבו הרבנים אלו
זיע"א שעיניהם ראו ואזניהם שמעו שבעו"הר קורעים אותם כאשר שמענו מה שנעשה
למערב הפנימי רח"ל לא תקום צ"פ אכ"ר: (ריב) שליש.

ראובן ושמעון המרו זא"ז ומסרו הדבר ההוא בידי גוי בתורת שלישות לבטל האסמכתא
ע"פי מה שנתבאר בטוש"ע סי' ר"ז ע"ש אף שלישיות לא מהניא ולא מדימשום
דהשליש הני שליח לכל חד מנייהו לזכות לו בההו מילתא ומסרו לו והלכה רוחת אין
שליחות לגוי כמ"ש בטוש"ע סי' קפ"ב ועיין בתשובת הרשב"א ז"ל הנדפסות מחדש
ח"ג סי' ס"ג ועיין בתשו' הרב מהר"ם אבן מינץ ז"ל סי' ע"ד ואם כתבו שטרות העולים
בערפאות ש"ג והשלישום בידי נאמן מהני הרשב"א ז"ל שם: (ריג) שליש במשפונה.

המנהג פשוט פה מתא תונס יע"א שהממשפן ביתו בידי חבירו בכ"ו ל'שנה למאה והלנה
עצמו הוא דר בבית ומעמיד לו אדם אחד שמקבל עליו לפרוע לו מדי חדש בחדשו
משכירות הבית כפי מה שיאותו ביניהם והוא הנקרא אצלנו שליש באופן שהשליש
הוא נעשה שוכר ומשפיר דהיינו שוכר הבית מהמלנה וחוזר ומשפירה ללנה עיין בזה
בש"ע י"ד סי' קע"ד ובדברי הלבוש שם ובדברי מרן ז"ל בבד"ה סי' עק"ב ובה' ש"ף

סקי"ט ובה' בית יהודה ו"ל במנהגים בדיני המשפונות מ"ש משם רבו מוהר"ש צרור ו"ל: (ריד) שמ"ט.

הלנה לזמן והנכנס ערב לאחר זמן בק"ס עפ"ק לאחר זמן המוגבל ללנה והגיעה שנת השמ"ט לזמן הלנה ועדיין לא הגיע הזמן שנתתיב הערב שאם לא יפרענו הלנה בזמן שקצב לו יגבה מהערב לזמן שקצב לו מי אזלינו בתריה דלנה ומשתימט דהרי הוא עומד ונוגש ללנה בזמנו או"ד רנוקא דערב רנוקא דלנה הוא דעליה קא מסתמיה ועיין בתשו' מהרמ"א ו"ל סי' פ"ט: (רטו) שמ"ט דעת הגאון מוהרי"קו ו"ל בשורש צ"ג דשטר שיש בו אחריות אין השביעית משמטהו דקי"ל כב"ש דשטר העומד ליגבות פגבוי דמי ומאחר דבכל שטרותינו אנו כותבין אחריות משום הכי סמכו שאין טוענים טענת שמ"ט בשטרות ישנים ונחה שקטה תמיהת הרא"ש ו"ל בתשו' ומרן ו"ל בש"ע סי' ס"ז ס"ב פסק דאפילו שטר שיש בו אחריות משמט ומהתימה על מור"ם ו"ל בהגה בס"א שכתב טעם למנהג משום דאין שמ"ט נוקת בז"הז משם גדולי אחרונים ו"ל ומקלם מהרי"קו ו"ל ונהלא עיקר טעמו של מוהרי"קו ו"ל משום שכותבין אחריות פמבואר ובסעיף ב' לא ציין מי שחולק על הש"ע ועיין בתשו' ה' פרם שלמה ו"ל ח"מ סי' י"א מ"ש בזה גם הסמ"ע ו"ל סק"ד הביא משם הרא"ש ו"ל פיון שנהגו שלא לשמט פאלו התנה המלנה על הלנה על מנת שלא תשמטני בשביעית עכ"ל ור"ל שהמלנה התנה על הלנה שלא ישמט חוב זה בשביעית וכמבואר בס"ט ובסמ"ע סקח"י ויען פי תשובות הרא"ש ו"ל אינם מצויים פעת אצלי הנצרכתי לבאר זה ודעת הרב מוהרי"קו ו"ל פשנשבע חייב לפרוע מפת שבועתו ומור"ם ו"ל בס"ו פתב דאפילו נשבע פטור וציין תשובת מהרי"קו ו"ל שורש פ"א והוא בהפך מ"ש בשורש צ"ג שכתבנו דכרי ומה גם דבשורש פ"א לא דבר מזה כלל ובס"ט הביא משם מוהרי"קו ו"ל שורש קפ"ג דהיכא דכתוב בשטר פקדון אינה משמטת והוא ט"ס וצ"ל שורש קפ"ה ועיין בתשו' מוהרי"מ"ט ו"ל בח"מ סימן קי"ד ומוהרש"ד"ם ח"מ סי' ל' ונהרב מוהר"ש ו"ל ח"ב סי' ל' ונהרב מוהר"א קובו ו"ל בס' אדרת אליהו סימן י"ט מ"ש באורף.

חבל על דאבדון: (רטז) שמ"ע. כל מקום שנאמר בתורה שמיעה ר"ל מפי האומר אבל אם שלח לו כתב והודיעו לא חשיב שמיעה הכנהג ו"ל בנמוקיו להרמב"ם ו"ל בפ"ג מה' ממרים משם מהרלנ"ח ומוהר"י בי רב ו"ל ועיין בתשו' הרב גו"ר ו"ל סי' ובספרי זוטא חיים וחסד במערות שורים מה שהארכתי בזה בס"ד: (ריז) שעבוד הנזותן במתנה קרקע לחבירו על.

מנת שלא יחול עליה שעבוד כתו' אשה וב"ח שנתבאר בטוש"ע סימן קי"א נאם מקבל המתנה הוא היורש לזותן ומת הנזותן חזרה המתנה להיות ירושה ובטל התנאי והאשה והבע"ח גובין מן המתנה ההיא כמ"ש הרא"ש ו"ל בתשו' שם וכ"כ מרן הב"י משם הרמב"ן והטוש"ע שם ומאי דאיכא למרמי תשובות הרא"ש ו"ל אהדדי פבר תרגמינהו הרב מהר"א ששון ו"ל סי' רכ"ה ולחלק יצא בין היכא דכתיב ע"מ דהוי תנאה להיכא דכתי' חוץ דהוי שיור דדרף שיורא לא גרית ליה עש"ב ואי אריף למעבד הכי להפקיע זכות האשה והב"ח עיין בהב"י ו"ל שם מ"ש בשם רבינו יהודה בנו של הרא"ש ו"ל ואחיו ה' הטור ו"ל ועיין לה' בית דוד ח"מ סי' ל"ה מהספר: (ריח) שעבוד לנה ששעבד

נְכֹסֵיוֹ לַמְלִנָּה וּמְכַלְלֵי הַנְּכֹסִים יֵשׁ לוֹ שֵׁט"ח עַל אַחֲרִים וּנְלַב"ע וְחַל"ש וְקָדְמוֹ בְּנֵיוֹ וְהַגְּבוֹ
אוֹתָם הַשְּׁטָרוֹת לְבַעֲלֵי חוֹבוֹת שֶׁל אֲבֵיהֶם וְהַמְלִנָּה טוֹעֵן שְׂאוֹתָן הַשְּׁטָרוֹת כְּכֹר נִשְׁמַעְבְּדוּ
לוֹ דְשְׁטָרוֹת נְמִי נְכֹסֵי מְקָרוֹ פָּתַח הַרְשָׁבָ"א וְ"ל סִי תַתְקִי"ר וְעוֹד שְׂאֵפִילוֹ שְׁעַבְדָּם לוֹ
בְּפִירוּשׁ לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם שֶׁהַשְּׁטָרוֹת אֵין גּוֹפֵן מִמּוֹן וְכוּ' וְאִם מִשּׁוּם נְכֹסֵי דְלִנָּה אוֹתָם
נְכֹסֵי אִפִּי גָבַה אוֹתָם לְבִסּוּף הֵן כְּשֶׁעֲבוֹד שְׁנִשְׁמַעְבְּדוּ לוֹ וְעַדִּין לֹא גָבַה אוֹתָן וְקִי"ל כְּרָבָא
דְאָמַר בְּפ' כָּל שְׁעָה ב"ח מְפָאן וְלִהְבָּא הוּא גּוֹבַה וְכוּ' וְהִ"ה לְמִי שְׁשִׁעְבְּדָן נְאֻפִי בְּפִי וְכוּ'
עַכ"ל אַע"ג דְשִׁפִּיר מְצִי לְשִׁעְבַד דִּיכְתָּוּב לוֹ דְקָנָה וְדִינְקָנָה הִינְיָנו לְכִי קָנָה אֲבָל שְׁעַבַד
הַמְשׁוֹנְעַבַד לוֹ ל"מ מְשִׁעְבַד פִּינּוֹן דְב"ח מְפָאן וְלִהְבָּא הוּא גּוֹבַה וְכוּ' כ"כ בְּסִי אֶלְף קִי"א מִשָּׁם
הַרְמַב"ן וְ"ל דְאֵפִילוֹ הִגִּיעוּ זְמַנּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִישׁוֹ אוֹ לְמַפְרֵן הַקְרָקַע שֶׁל לִנָּה ע"ש
וּמָרְן בְּסִי קִי"ז הִבִּיא תְשׁוֹ הַרְשָׁבָ"א מְחֻדְשִׁין א' שְׁפַתָּב וְ"ל מַה שְׂאֵמְרַתָּ שֶׁהָאִפּוֹתִיקִי
שְׁעִשְׁתָּה לְהֵם הִיָּה קוֹדֵם שְׁזָכְתָּה הִיא בָּהֶם בְּמַעֲשֵׂה ב"ד שְׁלָה אֵינִי רוֹאֶה לָהּ בְּכַף שׁוּם
זְכוּת וְאֵע"פִי שִׁישׁ לְדוֹן בְּדָבָר הַדִּין כֶּף הוּא עַכ"ל וְרִאִיתִי לְהַכְנִי"ג סִי ק"א אוֹת ט"ו
בְּהַגְהַב"י שְׁעַל מ"ש מָרְן תְּשׁוּבָ' הַרְשָׁבָ"א וְ"ל סִי אֶלְף קִי"א שְׁפַתָּב וּבְקָרְקַע עֲצָמוֹ דְנֻקָּא
מְקַדִּישׁ אוֹ מוֹכֵר שְׁמִפְקִיעַ הַקְרָקַע מִן הַלִּנָּה אֲבָל מ"מ יָכוֹל לְמַשְׁכְּנוֹ אִפִּי בְּאִפּוֹתִיקִי
מְפֻנְרֵשׁ הוּאִיל וְהַלִּנָּה יָכוֹל לְסַלְקוֹ בְּמַעוֹת וְכוּ' כ"כ הַרְשָׁבָ"א וְ"ל נְהִיבָאָה רַבִּינוֹ הַמְחַבֵּר סִי
קִי"ז עַכ"ל וּבְאֵמַת שֶׁהַדְּבָרִים הַלְלוּ פְּשׁוּטִים וְכֶף עָלָה בְּמַחְשָׁבָה אֶלָּא דְאִי קִשְׁיָא הָא קִשְׁיָא
מַהֲרֵ דְסִימָן תַּתְקִי"ד פְּסִיק וְתַנִּי דְלֹא מְצִי מְשִׁעְבַד נְכֹסֵי הַלִּנָּה אַע"פִי דְלֹא מְפָקִיעַ הַלִּנָּה
מְשִׁרְקַעוֹ וְכִבֵּר רִאִיתִי לָהּ פִּמ"א וְ"ל ח"א שְׁהֲצִרִיף עֵינוֹן בְּזָה ע"ע.

וּבְאֵמַת דְמָרְן וְ"ל הִבִּיא תְשׁוֹ הַרְשָׁבָ"א וְ"ל הַלְזוּ בְּתַכְלִית הַקִּיצוֹר לְדַעַת עַל מַה אֲדַנְיָהּ
הַטְּבַעוּ וּבְאֵרְבַּעַה חֲלָקִי תְשׁוֹ הַרְשָׁבָ"א וְ"ל לֹא מְצִאתִיהָ וְהַנְרָאָה דְאֵין הָאִשָּׁה הַזֹּאת בָּאָה
לְזִכּוֹת בְּקָרְקַע מְחַמַת פְּתוּבָתָה דְאִי הִכִּי הוּ"ל לְמַכְתָּב קוֹדֵם שְׁיִגְבוּ לָהּ ב"ד וְלֹא קוֹדֵם
שְׁזָכְתָה בְּמַעֲשֵׂה ב"ד אֶלָּא נִרְאָה שֶׁהַקְרָקַע שְׁלָה הוּא וְיִצְאוּ עָלָיו עֲסִיקִין לְאִפּוֹקִי יְתָה
מִיָּנָה וּמֵאִי דְבִינִי בִינִי עָשְׂתָה אוֹתוֹ הַקְרָקַע אִפּוֹתִיקִי לְאַחֲרִים וְלְאַחַר גָּמַר דִּין הַעֲמִידוֹ
הַקְרָקַע בְּיָדָהּ א"נ הַקְרָקַע שְׁפִיז אַחֲרִים קָרָא עָלָיו עֲרַעַר לְאִפּוֹקִי מִנִּיָּהוּ וְעַד שְׁלֵאֲנַגְמַר
הַדִּין שְׁעַבְדָּהּ אוֹתוֹ בְּתוֹרַת אִפּוֹתִיקִי וּבִסּוּף זָכְתָה לְדִינָא בְּכ"ה גֵּן דִּין הַרְשָׁבָ"א וְ"ל
דְחִינִיל הַשְּׁעַבּוֹד לְמַפְרַע דְאִיגְלָאִי מִיְלְתָא לְמַפְרַע דְדִידָהוּ הוּא וְדִידָהּ קָא מְשִׁעְבְּדָא דְבָכָל
הִנִּי גּוֹנִי לֹא מְצִי לְסִלּוּקִי בְּזוּזִי וְלֹא מְמַעִיט הַרְשָׁבָ"א וְ"ל אֶלָּא נְכֹסֵי דְלִנָּה דְמְצִי לְסִלּוּקִי
לְמַלְנָה בְּזוּזִי וּכְדָכְתִּי: (רִיט) שְׁעַבּוֹד הָאִשָּׁה שְׁסַלְקָה עֲצָמָה לְבַעֲלָהּ מְשִׁעְבּוֹד פְּתוּבָתָה
וְקוֹדֵם הַסִּלּוּק מְסַרָה מוֹדַעָה עַל זָה וְלֹא הַעִידוּ עַדִּי הַמוֹדַעָא שְׁהַפִּירוּ בְּאוֹנְסָה אַעפִּי"כ
מוֹדַעָא מְעַלְיָא הִיא דְסִלּוּק הַשְּׁעַבּוֹד הָוִי כְּמַחִילָה וְקִי"ל דְמַחִילָה כְּמַתְנָה וּבְמַתְנָה גְלוּי
מְלִתָּא בְּעַלְמָא סְגִי כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִי ר"ה הָרַב מוֹהַרש"ך ח"א סִי קצ"ה וְעַיִן בְּהַכְנִי"ג
שֵׁם אוֹת נ"ב בְּהַג"ה ט: (רָף) שְׁתִּיקָה.

עוֹבְדָא הָנָה הִכִּי הָנָה רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן וְלוּי קָנוּ סְחוּרָה לְרִי"ח הַיּוֹם וְרְאוּבֵן הוּא הַמְשַׁתְּדָל
בָּהּ וְלְמַקְצַת יֶרֶחִין הוּזְלָה אוֹתָהּ הַסְּחוּ' מְרוּב כָּל הַבָּא מְמַדִּינַת הַיָּם וְאֵין קוֹנָה וְשְׁמַעוֹן
אַתְרָמִי לִיה אֹרְחָא לְפַקֵּחַ עַל עַסְקֵי עֲצָמוֹ אֲדָהִכִּי וְהִכִּי נִרְאָה לְרְאוּבֵן לְהַחֲלִיף אוֹתָהּ
הַסְּחוּרָה בְּסְחוּ' אַחֲרַת טְבָא וְחַרִּיפָא טְפִי וְהַחֲלִיף רֹב הַסְּחוּרוֹת הָא' וְכִשְׁבָּא שְׁמַעוֹן סְפַר
לוֹ רְאוּבֵן אֵת כָּל הַעֲשׂוּי וְשְׁמַעוֹן עָמַד וְלֹא עָנָה עוֹר וְאַרְשַׁת שְׁפַתִּיו שְׁתָּקוּ יַחַדוֹ וְהִנָּה
בַּעַת"ה נְמַכְרָה שְׂאֵרִית הַסְּחוּרָה הָא' וְהַפְּסִידוּ יֵתַר עַל כֵּן וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן שְׁלֵא יִפְרַע אֶלָּא

פחלק המגיע לו בסחורה הראשונה ומה ששמתקתי ולא מחיתי דנתי להיות ידי על העליונה שאם יהיה ריב בסחורה המוחלפת קרוב לשכר ולהפך רחוק מן ההפסד עמד השואל ושאל פדת מה לעשות יורה המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: זאת אשיב בריש פל מרא"ן מודעת זאת מ"ש הרמב"ם פ"ה מהלכות שותפין המשתתף עם חבירו בסתם לא ישנה וכו' עבר ועשה שלא מדעת חבירו וא"כ הודיעו ואמ"ל עשיתי כ"ן ונהסכים למעשיו ה"ז פטור עכ"ל וכתב מ"ן הכ"מ ז"ל הטעם פ"ן שאמ"ל ונתרצה הרי זה מחל לו ומחילה א"צ קנ"ן עכ"ל ולא ידעתי מאי שניאטה דמחילה הכא דלא שניף מחילה אלא במידי דאית ליה לגביה דחבריה ומחיל ליה תדע דאפילו אית ליה חפצא לגביה דחבריה ואמ"ל מחילנא לך ההוא חפצא לא מהני הך מחילה כמ"ש הטוש"ע סי' ע"ג משם תשובת הרא"ש ז"ל והר"ם ז"ל דקדק מדברי רבינו ז"ל דהכי ס"ל פ"ן שחארכתי לעיל במערכת אות מ מדיני מחילה בס"ד ע"ש ומדברי מ"ן משמע דשמיע ליה מ"ש רבינו ז"ל ונהסכים למעשיו ר"ל דבפירושא איתמר מה שעשית עשוי דאי בשתיקה לחוד סגי אמאי איצטריך רבינו לומר ונהסכים למעשיו הו"ל לאשמועי' רבותא טפי ושתק.

עוד במ"ש רבינו וא"צ קנ"ן אלא בדברים בלבד ש"מ דלא מיעט אלא קנ"ן אכל דיבור מיהא בעי ואע"פי דבטענו חטים והודה לו בשעורים דפטור אף מן השעורים וטעמא לפום רבנן ז"ל דהנייא מחילה בשעורים שאני התם דמחשבתו נפקת מתוך מעשיו דקתבע חטים ושבק למתבע שעורים משא"כ הכא דשתיק ולא קאמר ולא מידי משו"ה בעינו שייסכים למעשיו בפירוש.

ומהא דאמרין בפ"ק א"מ ל"ד הדרא ארעא ולא פירי דמסתמא אחולי אחלינהו לגביה אכל הכא האיכא טעמא רבא דלא מיחה פי היכי דלהוי קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד כמ"ש רבינו שם וש"מ דדעת מ"ן ז"ל בדעת רבינו דבעינו דיסכים למעשיו בקל זיע סגי.

וא"ת א"ה מאי קמ"ל דפטור פשיטא דכיון דהסכים למעשיו בפירוש מאי אית ליה תו לגביה י"ל דטובא קמ"ל דלא תימא האי דלא מיחה ביה לאו משום דהסכים למעשיו אלא משום פסופא וכהאי דאמרין בפ"ק א"מ דף כ"ג גבי פלך אצל יפות ע"ש ושותף שנינה פושע הוא ונתחייב בהפסידא דמטיא לחבריה מהך שנינויאי וסד"א דלא מפקע מהאי חיובא באמירה בעלמא בלא קנ"ן ודמ"א למ"ש המרדכי בפ"ק החובל והביאה מ"ן הב"י סי' קע"ו ופסקו מור"ם סי' ק"ך ובכמה דוכתי דמי שהלנה חבירו מנה לזמן וכשהגיע הזמן אמ"ל יהיו בינך למחצית שכר ונאנסו לא מפטר מחיוב האונסים דהיה לו עליו בדברים בעלמא ע"ש הא קמ"ל רבינו גבי שותפים דחשיב כאלו מחל לו ומח"ל אצ"ק: איברא דחזיתיה למ"ן ז"ל בב"י סי' קע"ו סל"ח שעל מה שכ' הטור בשם הרא"ש ז"ל וז"ל עוד אירע כשהיו שותפין שאחיו של שמעון היו לו מעות ואמ"ל שמ' השתדל עמנו ותקח מהריב פנגד מעונתך וראובן ידע בזה שאחי שמעון היו לו מעות בשותפות עמכם וכו' ושמעון אומר פ"ן שהיינו שותפין כל א' וא' יש לו פת לעשות כל מה שהיה נראה לו תועלת השותפות והיה נראה לו תועלת בחבורת אחיו שלא הפסיד במה שלא הודיעו הדין עמו ויטול אחיו חלק בריב כפי חלקו במעות עכ"ל וכתב ע"ז מ"ן ז"ל שם שגם מוהרי"ק ז"ל כתב תשו' זו בלשון הטור אף בשאלות הרא"ש ז"ל כתוב שהשותף האחר

לא ידעי ומיהו גם לגירסת הטור ומוהרי"קו ו"ל פשיטא שבשעיה שהכניסו לשנתפוח לא ידע חבירו מיהו היכא דידע אח"ך ושתק נ"ל שנתפוחים ואינו יכול אח"כ לערער וא"כ מה צורך להרא"ש ו"ל לומר מטעם שהיה תועלת השנתפוח תפ"ל מפני שידע ושתק לפי גירסת רבינו הטור ומוהרי"קו ו"ל אף לפי גירסת השאלות ניקח עכ"ל נאפי' למ"ש דבעינו ביטוי שפתיים פנין דאחיו של ראובן היה משתדל עמיהם בעסק השנתפוח כמו שאמ"ל ראובן אחיו כמ"ש הרא"ש ושמעון רואה ולא מיקח אין לה הודאה יותר מזה ונחשיב פאלו אמ"ל עשוי ומקובל בפי' ואעפ"כ לא נתקררה דעת מרן ו"ל מגירסת הטור ומוהרי"קו ו"ל אלא מגירסת הפתו' בשאלות דלא ידע ועלה קאי שמעון וטען לא הודעתני דלפי גי' הטור ומוהרי"קו ו"ל צ"ל ולא הודעתני מקודם מעשה.

נתו דלמ"ל לטעמא דכל אחד יש לו רשות ושלגי' השאלות ניקח ולא זכה בדינו ליטול הריוח אלא משום דיש רשות לשותף לעשות וכו'. אמנם בש"ע סי' צ"ז סי"ג גירסתו ושמעון ידע ואומר שמעון לא הודעתני הדין עם אחי ראובן ליטול בריוח ע"ש ואם הדברים כפשוטן סתרא"י ניהו דבסי' קע"ו העתיק דברי הרמב"ם דבעינו שייספים לדבריו וע"כ שצריך שיבטא בשפתיו פדדיקנא וכדשמיע ליה להסמ"ע אמנם במ"ד ניקח פנין דחזיניה דמשתדל בעסק השות' ולא מיקח אמרינו ארצויי ארצי והו"ל כמ"ד ליה שפיר עבדת: וראיתי להרב דרישה ו"ל סי' קע"ז סל"ח דשמיע ליה מדברי מרן ו"ל דהרא"ש זיפה אחי ראובן בכח טענתו והוא טען ג"כ שפל א' וא' יש לו רשות ואהא ק"ל שפיר דלמ"ל הך טעמ' נמי דבהך דשתק תסגי ליה ועלה מק' הא דשתיק לא מהניא אלא היכא דאיכא גילוי דעת רצונו דניחא ליה כמ"ש שם ו"ל עבר ועש' שלא מדע' חבירו ואח"כ הודיעו פטור ה"ד בהספיים למעשיו דאי לא"ה י"ל הא דשתק פי היכי דלהוי קרוב לשכר ורחוק להפסד וה"נ בענין זה שאם יהיה הפסד יהיה לנפשו ואם יהיה ריוח יהיה לאמצע פדין כל המשנה ע"ש והוא ו"ל הלה לדרפו בסמ"ע שם סקל"ה מיהו מלשון הש"ע סי' צ"ג דלא זכר על דל שפתיו אלא טענת ההודעה לא משמע הכי אמנם לפום מ"ד בעניו' דהשן' הלנה אחיו משתדל בעסק השות' חשיב גלה דעת רצונו דניחא ליה ובכ"הג שתיקה פהודאה דמאי ולכך העתיק מרן בש"ע ענין ההשתדלות בשנתפוח פמדונבר: אמור מעתה דעת הסמ"ע בדעת מרן הש"ע דשתיקה לחוד לא הניא פהודאה אלא עד שיאמר רוצה אני וכן בקדש חזיתי לה' מוהריב"ל ו"ל ס"א ס"י דנדאי לא מצית אמרת דהרא"ש ו"ל פליג ובסי' קע"ו סט"ל קצר לשונו וסמך על מ"ש בסי' צ"ג ועיין סקע"ט דהכי פשיטא ליה בדעת הרמב"ם ו"ל שהעתקנו ודייק מלשון הרמב"ם ו"ל כדוקיין: ולפ"ד ו"ל הטור דגריס בשאלת אביו ו"ל וראובן ידע וכו' אלמא דס"ל להטור בדעת אביו דשתיקה לחוד מהניא והטור בסי' קע"ו העתיק דברי הרמב"ם ו"ל להלכה קבועה ולדברי הרב מוהריב"ל דהסכמה דשתיקה לא מהניא אלא בדבר שפתיים א"כ דברי הטור סותרין זה את זה אם לא שנאמר פדכתיבנא דכיון דראהו שהוא משתדל בעסק אהניא הך שתיקה.

שוב מצאתי להכנ"הג ו"ל שם אות רי"ד בהגהב"י עמ"ש מרן דאמאי איצטריו' לטעמא דתועלת השות' תירץ דזהו נתינת טעם למה שראה ונתפייס לנה סמך הרא"ש ו"ל טעם שהיה תועלת בשות' וכו' ע"ש נאפשר שנה ג"כ דעת הרב מוהריב"ל ו"ל.

שו"ר לה' מוהראנ"ח ז"ל ח"א סי' ס"ה שְׁנֵשָׂאֵל ה' מוהר"ש יָפֶה ז"ל עַל רְזָא דְנָא וְשִׁקְצָת מְהַמְעִינִים אָמְרוּ שְׁהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש ז"ל פִּלְגֵן בְּהַדְיָהּ ע"ש וְדַבְרִים הִלְלוּ אַח"ה רַי אֵינָם מוֹבְנִים דַּא"כ קָשָׁה עַל הַטּוֹר דְּפָסֵק תְּרֵי סְתָמֵי דְּפִלְגֵן אַהֲדָדִי וְה' מוהר"ש יָפֶה ז"ל בְּסו"ד הַשִּׁיא דְּבַרֵי הָרָא"ש ז"ל לְעַנְיָן אַחַר דְּלֹא פְּלִיג עַל הַרְמַב"ם ז"ל: גַּם אֲשׁוּ"ר לֵה' מְשַׁפֵּט צָדֵק ח"ב סי' ז"ן דָּף ק"ג ע"ג וְשִׁכְתָּב שְׁגַם הוּא ז"ל פָּתַב בְּתִשׁוּ' אַחֲרַת בְּדַעַת הַרְמַב"ם כַּמ"ש הָרַב מוהריב"ל ז"ל וּבִינְיָשׁוּב דְּבַרֵי הַטּוֹר ז"ל דְּסַתְּמֵם לָן פְּהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש ז"ל תִּי כַּמ"ש הַכְּנַ"ה גְּוֹהַרְב דְּבַרֵי רִיבּוֹת סִי' קל"ד פָּתַב דָּאָם פָּתַב לֹו שְׁנִתְרַצָּה לֹא מְצִי לְמַהֲדַר בֵּינָה דְּהוּ"ל כַּמ"ד לִיָּה בְּפִי ע"ש: וְרִאִיתִי לְאַבִּי הַתְּעוּדָה מוהרימ"ט ז"ל ח"א סוֹף סִי' ק"ו עֶמֶד וַיִּמּוֹדַד אַר"ש אִי שְׁתִּיקָה לְחוּדָה חֲשִׁיבָא כְּנִתְרַצָּה וּבִתּו"ד פָּתַב אֲבָל בְּשִׁתִּיקָה בְּעֵלְמָא לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוּם שְׁתָּהָא בְּשִׁתִּיקָה שׁוּם חֵיּוּב וְלֹא שׁוּם נְתִינַת רְשׁוּת וְכוּ' וְאַשְׁפָּחֵן בְּעֵלְמָא דְּשִׁתִּיקָה לֹא פְּהוּדָה דְּמִיָּא אֲלֵא אִי עֵבִיד מַעֲשָׂה וְכוּ' אֲבָל בְּשִׁתִּיקָה לְחוּד לֹא פְּלוּם הִיא חֵיּוּב וְכוּ' עַכ"ל וּמַהֲתִימָה מַה' ז"ל שְׁלֵא נִתְעוֹרַר מִדְּבַרֵי הַרְמַב"ם וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר ז"ל הַנִּתְנָתִים לְמַעַ' וְלַהֲסַתִּיעַ מִדְּבַרֵי מוהריב"ל וְה' דְּבַרֵי רִיבּוֹת וְלִגְלוּיֵי דַעֲתָא לְהִיכֵן דַּעֲתוֹ נוֹטָה בְּדַעַת הַרְמַב"ם וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר מֵאַחַר שְׁעִמְדוֹ עֲלֵיהֶם גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל וּבַח"ב סִי' מ"ה כ' ע"ד הַשׁוֹאֵל דְּבַעֲי לְמִלְרָף מַהֲךְ דְּפָרַק חֲזַקַת דְּשִׁתִּיקָה לְחוּדָה הוּנִיא מְחִילָה וְאַהֲדַר לִיָּה ה' ז"ל דְּהָא אֲשִׁפָּחֵן בַּכ"ד דְּהוּנִיא מְחִילָה כְּגוֹן וְכוּ' וְהַדַּר מִסַּפְק"ל בְּהִיכָא דְּלֹא הוּנִיא \ מְחִילָה כְּגוֹן הִכָּא בְּתַרֵי שְׁנֵי דְּלֹא הוּנִיא חֲזַקָה וְלֹא מְחִיל מַהוּ לְמַהֲדַר בֵּינָה נְהִי דְּמַסְתַּמָּא לֹא אָמְרִינָן דְּמַחֲזִיל אֲבָל בְּבָא לְצִאֲת יְדֵי שְׁמַיִם שְׁהוּדָה יֵשׁ. לְלַמּוּד מְכַאֵן דְּהוּנִיא מְחִילָה וְכוּ' ע"ש וְצָרִיף לְהַתִּישָׁב בְּדַבְרֵ: וְרִאִיתִי לֵה' מַח"א ז"ל בְּנִמְוִקִיו עַל תִּשׁוּ' הָרַב ז"ל שְׁפָתַב וְאַהֲמ"ר אֲתַמְהָה שְׁלֵא רָאָה מ"ש מְרֵן הַב"י עַל תִּשׁוּ' מוהרי"קו ז"ל דְּלֹא גְרִיס בְּדַבְרֵי הָרָא"ש ז"ל וְיַדַע ע"ש וְהָאֲחַרּוֹן הַכְּבִיד דְּשָׁם סִימָן קי"ב נִשְׂאֵל בְּשִׁלִּיחַ שְׁשִׁנָּה מְדַעַת מְשַׁלְּחוֹ שְׁהוּא בַע"ה .

וְכַשְׁהוּדִיעוֹ שְׁרִטְט וְכַתְּב לֹו מַה שְׁעֲשִׂיתָ כְּבָר עֲשׂוּי וְהַשִּׁיב כָּל שְׁלֵאֲחַר מַעֲשָׂה אָמְרָה לֹא פְּלוּם הִיא וּמְסִיק וְכַתְּב וּבַנ"ד הָגַם דַּאֲמ"ל מַה שְׁעֲשָׂה עֲשׂוּי לֹא רִיצוּי הוּא דַּה"ק לִיָּה מַה שְׁעֲשִׂיתָ כְּבָר אֵינן לְהַשִּׁיב דַּאֲיִן אַחַר הַמַּעֲשָׂה פְּלוּם וְע"ע אֵינן רִצוּנֵי לְאַבְד אֶת זְכוּתֵי אֲלֵא שְׁיָדוּ עַל הַעֲלִיוֹנָה רְצָה נוֹטֵל אֶת שְׁלֹו רְצָה נוֹטֵל אֶת חֲלִיפִיו וּמַה שְׁעֲשָׂה לְזַכּוֹת עֲשׂוּי אֲבָל לְחוּבָה אֵינּוּ עֲשׂוּי וְכוּ' וְעוֹד שְׁלֵאֲחַר מַעֲשָׂה אֲפִי' אָמַר דְּבַרֵי שְׁמוּרִים שְׁהוּא מְתַרַצָּה לֹא מִיָּדִי הוּא כְּדַאֲמְרִינָן בְּפָרַק א"מ גְּבִי בְּנִסְתָּנָא דְּמָרִי בַר אֵיסֶף ה"נ מְשׁוּם פְּסוּפָא הוּא דְּכַתְּב לִיָּה הִכִּי וְכוּ' ע"ש וּלְפ"ד מ"ש הַרְמַב"ם ז"ל וְהַסְפִּים לְדַבְרֵיו ר"ל בְּשִׁפָּה בְּרוּרָה וְדַעַת שְׁפָתֵיו בְּרוּר מְלִלוּ וְלֹא מְלִשׁוֹן שְׁמוּרָה שְׁנִתְרַצָּה סְגִי לִיָּה וְכוּ' שְׁבְּדַשְׁתַּק דַּאֲמ"ל כְּדִי שְׁתַּהֲדָה יָדוּ ע"ה עַבְדְּכֵתַב הָרַב ז"ל וְהָרַב הַדְרִישָׁה ז"ל כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר מִיָּהוּ מַאי דְּתַלִּי הָרַב בְּטַעֲמָא דְּכַסּוּפָא מַהֲךְ דְּבִנְסְתָּנָא וְכוּ' נִרְאָה לְעַנ"ד דְּלֹא רָאִי זֶה כְּרִאִי זֶה דְּהַתָּם ה"ט דְּכִינּוֹן דְּיָרְדוּ שְׁלֵא מְדַעַת בְּעֵלִים וְדַאי פְּסִיפָא לְהוּ מִקְלֵתָא וְתַלִּינָן בְּהַ שְׁפִיר דִּילְמָא מְשׁוּם פְּסוּפָא הוּא דַּאֲמַר לִיָּה הִכִּי אֲבָל בְּעַנְיָן מְשָׂא וּמַתָּן שְׁל שׁוֹת' הָא קָא חֲזִינָן דְּבַכָּל יוּמָא וַיּוּמָא אַתְּגוּרִי אַתְּגוּר וְדִינָא וְדִינָא וְעוֹד מֵאֵן לִימָא לָן דַּאֲפִילוּ עַל יְדֵי הַכְּתָב שְׁלֵא בְּפָנֵיו אִיפָא לְמַתְלִי בְּטַעֲמָא דְּכַסּוּפָא דִּיּוּ לְבָא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנִדוֹן וְיָפָה דֵּן וְיָפָה הוּרָה הָרַב דְּבַרֵי רִיבּוֹת ז"ל סִי' קל"ד דְּהַסְפָּמָה ע"י הַכְּתָב מְהַנְיָא שְׁפִיר וְאַל תְּשִׁיבֵנִי דַּה' דְּבַרֵי רִיבּוֹת ז"ל מִיָּרִי בְּהַסְפִּים עֲמוֹ קוֹדֵם מַעֲשָׂה דְּבַכ"ה גְּ לִיפָא מְשׁוּם פְּסוּפָא וְה' מוהרימ"ט ז"ל מִיָּרִי

לאחר מעשה הוא דקאמר דהרב דברי ריבות ז"ל מייתי סייעתא לדיניה מדברי הרמב"ם
בעבר ואח"כ הודיעו והגם דיד הדוחה נטויה לדחות ולומר דהכי קא גמיר מדברי
הרמב"ם ז"ל דאפילו לאחר מעשה אם אח"כ נתרצה ש"ד אמן על ידי פתיכה ל"מ אלא
קודם מעשה הא ודאי בורכא היא: וראיתי לה' פמ"א ז"ל ח"א רי"ס פ"א דפשיטא ליה
בדעת הרמב"ם ז"ל פדעת הסמ"ע וה' מוהריב"ל ז"ל דבעינו עד שייסקים עמו בפירוש
ע"ש ולא נרגש מתשו' הרא"ש ומוהרי"קו ז"ל גם בסימן פ"ט דף ק"ס ע"ד פסק פדעת
הסמ"ע ומוהריב"ל ז"ל ע"ש ובח"ב סו"סי ע"ח דמייתי מדוכתי טובא דשתיקה פהודאה
דמאי והם מהראיות שהביא הרב מוהרימ"ט ז"ל ח"ב סי' מ"ה והתימה שהעלים עין של
מעלה מתשו' זו מיהו לענין דינא שפיר פסיק ותני כיון דקודם שהכניס הפשתן הנה מצי
לממחא בידיה ולא מיחא שתק"ו יחדו דשתיקה דקודם מעשה פשיטא דכהודאה דמאי
וכן מצאתי להרב מוהר"א קובו ז"ל בס' אדרת אליהו ס"סי ק"י דף ס"ב ע"ג שכתב
דלאחר מעשה בעינו עד שיאמר בפירוש רוצה אני וכדעת הסמ"ע וה' מוהריב"ל ז"ל
ע"ש וצופה הייתי להרב תפארת שמואל בנמוקיו לטוש"ע סי' קע"ו סל"ח שעל מה
שכתב הרא"ש ז"ל והדין עמו ויטול הרינח וכו' פתב ז"ל משמע דמטעם דתועלת
השנתפות הוא דפסק פן וכו' עכ"ל דעת עליון פדעת הרא"ש והטור ז"ל דשתיקה לחוד
לא מהניא וכדעת הסמ"ע ומוהריב"ל ז"ל והנמשכים אחריהם: ונזייתה לה' מש"ל ז"ל
בפ"ה מה' שותפים שכתב והסכים למעשיו וכו' לאו דוקא שאמר הן בפירוש אלא כיון
דידע ושתק ולא מיחה קרינו שהסכים למעשיו וכו' וכ' מוהרימ"ט ז"ל דאחר מעשה
אפילו אומר דברים שמורים שנתרצה לאו מידי הוא והנה רבינו פתב וכו' וזה שלא
פדברי הרב עכ"ל ואחזה"ר לא ידענא מאי קאמר דהרב מוהרימ"ט ז"ל לא מיעט אלא
דברים המורים כגון מ"ש ה' ז"ל שאמר לו כבר עשיתי דר"ל אין להשיב כמ"ש שם
אלא דבעינו שיאמר שנתרצה בפירוש ולא לישאנא דמשתמע לתרתי אנפי וכדתרגמוה
סבי הסמ"ע ומוהריב"ל ז"ל וכתב עוד הרב מש"ל ז"ל ומאי דאיתי מעונבא דמרי בר
אוסק קשה למה גם וכו' ולא גלה סודו ואפשר דק"ל מאי דדייקנא בעניו: ועלה מן
האר"ש דדבר שהוא קודם מעשה ונמלה בו ושתק א"נ פשעשה מעשה בפניו ולא מיחה
בו כהיא דשומר שמסר לשומר בפני בע"ה שנת' בדברי מור"ם סי' אר"ץ סכ"ו שתיקה
היא פהודאה אבל לאחר מעשה דעת הסמ"ע ומוהריב"ל והרב מוהרימ"ט וה' משפט
צדק והרב דברי ריבות וה' תפארת שמואל וה' אדרת אליהו ז"ל הרי שבעה נסיכי אדם
סברי מרנן עד שיאמר בפירוש רוצה אני בשפה ברורה אבל בשתיקה לחוד לא מהניא
ולדברי ה' מוהרימ"ט ז"ל אפי' אומר דברים שמורים שנתרצה לאו מידי הוא.

ונה חזיתי ואספרה לרב"א ז"ל במקונבצת בפ"ג דמציעא במ"ד לדף ל"ז שכתב ומכאן
נראה שאם יש לתלות שתיקתו לפי שמחשב בלבו מה יענה דלאו פהודאה דמאי ושכ"כ
תוס' שאנץ ע"ש וכ"ש בשנות' דאיכא למתלי דידו ע"הע כמ"ש ה' הדרישה ומוהרימ"ט
ז"ל בפנדובר: ולעומת זה הרב מוהר"י יפה ז"ל המובא בתשו' מוהראנ"ח לא ס"ל הכי
אלא שתיקה לחודה מהניא ומוהרי"קו ז"ל לפי גירסתו בהרא"ש ז"ל ולפי מ"ש הרב
ב"י ז"ל משא"ך דעת הטור לדעת הנה רב רבכתא דלא מהני.

גם מוהרי"קו ז"ל לא אמרה אלא כנדונו שכתב ראה שהיה הנהגתו בחנות וכמו ששיערונו
בעניויתין בתשו' הרא"ש ז"ל ואהא שפיר מסייע למילתיה מתשו' הרא"ש ז"ל וכדכת'.

הערבות ע"ש ולפי גי' הטו' ומהרי"קו ו"ל לא מן השם הוא זה אלא משום דידע ושתק
אבל כל היכא דלא ידע מאין הרגלים לחייב את השותפים אמנם מסגנון קושית מרן ו"ל
כב"י דלמה הוצרך לטעם תועלת השותף פיון דידע ונתפייס וכו' מוכח דכל חד מהנה תרי
טעמי דכתב הרא"ש ו"ל תסגי ליה לחייב השותף ומשום מאי דאיתשיל קמיה דמהר"א
ששון ו"ל דזה בדלא ידע השותף נקט לה"ט לפום גירסת השאלות כף נראה לנישב
דבריו אע"ג דהרב ו"ל נקט נפשיה בקציר"י דלא איתי לגירסת הטור ומהרי"קו ו"ל
ושלא פדעת הרב תפארת שמואל וה' משפט צדק והכנ"הג רוב"א בתשו' סי' מ"ג פסק
לנדונו מתשו' הרא"ש ו"ל לפי גי' הכתובה בשאלות דשמעון לא ידע אלא משום דנ"ל
תועלת השותפות קיים השכירות נהדר ק"ל מגירסת הטור ו"ל והא ק"ל על גי' הטור
דראובן לא טען אלא שהוא לתועלת השותפות ותיירץ דמייירי שהודיעו תוף זמן השותפות
נהדר ק"ל מתשו' ה' מוהרי"קו ו"ל דק"א ע"ב דידע שמעון בשותפות אחי ראובן והוא
ק"ל עליו דהרא"ש ו"ל אתי עלה משום דנראה לו שהוא לתועלת השותפות וניתחא ליה
משום דראובן נכנס בהנהגת החנות ועוד טען ראובן דכדין שתפו עמו דע"כ לא אמרו
דלא ישתתף בה עם אחרים אלא עם אנשים זרים וכו' אבל להשתתף עם אחיו לא אמרו
והיה נ"ל תועלת בחברת אחיו וכו' ורות עושים לא יבא ביניהם וכו' והשיב הרא"ש
דהדין עם ראובן ול"ש ידע שמעון שאח ראובן היו לו מעות בשותפות לא שנא לא ידע
כל שנ"ל תועלת השותפות חברת אחיו וכו' הרי הוא עשוי והשתא שתי הגנוסאות עולות
כאחד לענין דינא עכ"ל.

ולפ"ד הרב ו"ל דוקא אחיו דאיש באחיו ידבקו וכו' דין מינה דעת רב"א ו"ל בגושפתא
עם איש זר ולא הודיעו בתחלה אע"פ שהודיעו אח"כ ושתק איכא למימר דס"ל כה'
מוהריב"ל וסיעתא דשמאי ו"ל דקיימי פנותיה: ואתה תחזו דהרב פרם שלמה ו"ל שם
הנה מסדר סדר המערכה דמוהראנ"ח ומוהרשד"ם ו"ל ס"ל דאפ"י הודיעו לאחר מעשה
ושתק הו"ל כמסכים למעשיו אמנם מוהריב"ל והסמ"ע והרב בני אהרן וה' פמ"א וה'
מוהרימ"ט ו"ל ס"ל דלא תשיבא הך שתיקה כהספקה למעשיו כמו שצאמר ולפי שהרב
ואביו ו"ל הם מגדולי רבני שאלוניקי יע"א וידוע דהם ו"ל דנים ומקיימים דגל הקי"ל
דכל היכא דאיכא תרתי מרבנותא דקיימי בחדא שיטה אע"פ שכל חכמי ישראל חלוקים
עליהם מצי מוחזק למימר קי"ל פנותיהו דהנה תרי רבנותא כמ"ש ה' מוהרי"קו ו"ל
והובא בהכנ"הג סימן כ"ה בכללי הקי"ל ע"ש דין גרמא דהרב ו"ל בספר דבר משה
ס"י כ"ה פתב דמצי המוחזק למימר קי"ל.

ואנן בדין לא דיינינן בדיני הקי"ל אלא דכל מלתא דלא ברירא לן בדברי הש"ע אולינן
במר רוב דיעות והיכא דפלוגתיהו בהבנת דעת מרן הש"ע ו"ל נקטינן פדעת הסמ"ע
ואנן בדין תרתי איתנהו הספמת הסמ"ע דבעינן שייסכים בפירוש ושפן מטין דברי הרב
הלבוש ו"ל פדכתיבנא גם אשו"ר נלנה הרב מוהר"י אדרבי ו"ל סי' קל"ד וה' מוהרש"ך
ו"ל פנראה מדברי ה' בני אהרן: וכעת מצאתי תשובה שלימה לה' מוהרש"ך ח"ג סי'
צ"ח קרי בחיל דשתיקה לאו כהודאה דמאי אלא שלא זכה להשיבו ולענ"ד גם רב"א
ו"ל הכי ס"ל והרב משפט צדק וה' תפארת שמואל וה' אדרת אליהו וה' פרם שלמה
תשו' בנו ואביו שר המסכ"ם נמצאת אומר דלפי דעתי פחתת היא י"ג מפילן דרתימי
אהדדי בחדא שיטה קיימי ולכי אמרת דלית מנייהו תרי או תלת אפתי הנה עשור הויין:

ובצפיתנו צפינו לגאון ירושלים ע"הק תובב"א הרב זרע אברהם ז"ל ח"מ סימן ו' הביא תשובה מהרב פרח שושן ז"ל כששמע לאחר מעשה נשמת והוכיח מפ"ק דקידושין דשתיקה לאחר מעשה לאו פלום היא נאח"פ הביא דברי הרב מוהריב"ל ז"ל ומאי דדייק מדברי הרמב"ם ז"ל גם דברי הסמ"ע ז"ל ודברי מוהרימ"ט ז"ל ח"מ סי' קי"ב ותי' דבריו ממאי דדייק ג"כ המש"ל ז"ל וכדכתי' בעניו' ת"ל.

נאח"פ פתב הגם פי לכאורה מדברי מוהרי"קו נראה הפך דברי מוהריב"ל והסמ"ע ז"ל והדר פריק לה בדרך פ"ד סוף סי' ע"ג דלא אמרה למלמיה אלא בנדון שלפנינו דהיינו ששפתו השכיר בהנהגת החנות וכו' ע"ש שהאר"י ואלו בסי' ח"י דקל"ו פתב עיינינו הרואות להקת הנביאים רנבא דמינכה פירשו דבריה' ובהס' פמה עלו דשת' לחור מהניא דאין לנו לסמוך על הסתום ודיוקא דלישנא דהרמב"ם ז"ל וכו' עין רואה מה גובריה רב חיליה דהדיוק דדייק הרב מוהריב"ל ז"ל מנספם מה' משפט צדק ז"ל וה' בני אהרן ז"ל וזולתם: גם מ"ש דרנבא דמנכר בהס' פמה עלו וכו' השתא מיהא דרבים אשר אתנו דקיימי פסברת מוהריב"ל והסמ"ע ז"ל כמו שנתבאר דה' מוהר"ם חיון ז"ל הסכים עמו בסתם אמנם הרב מהר"י פונק"ו ז"ל טעמא טעים משום דהויא שתיקה דקודם מעשה דאפילו הסמ"ע ז"ל מודו ע"ש מה שהאר"י והרב בית יהודה ז"ל במנהגים דף קי"ט הביא דעת ה' מוהראנ"ח ומוהרשד"ם ושוזו דעת מרן והסכים עמו רבו מוהר"ש צרור ז"ל ורואה אני שהרב ז"ל לא שלטו מאורי עיניו בדברי הפוסקים שפכתבו ומה שנסתייע מדברי מר"ן הב"י פבר פתבתי מאי דנלע"ד ועיין בדברי מרן בש"ע סי' פ"א ס"ז: ואחז"ר ראיתי לה' נאמן שמואל סימן ק' דקכ"ז שדעתו נוטה לדעת מוהראנ"ח ז"ל ומוהרשד"ם ז"ל וכעת ראיתי לה' סמא דחיי ח"מ סימן ב' ולה' קרית מלך רב ז"ל ח"א בתשו' סי' ז' שעמדו בענין זה ונחלשת המזג עתקה גם גברה חזינא לאצטרופי בהדי מגמר עתיקא דין גרמ"א דעצירא"ה להשתעשע בהם עם שיח סוד שרפי קדש ז"ל וע"ע בטוש"ע סימן קל"ח ובהג"הט והרב בני חיי שם ובחלק א"ה ע"ס' ל"ח בהג"הט ובהגהב"י אות כ"ג במנהגים ופארות וסעיפים הנאמרים באמת בפרטי השתיקה: (רבא) שתיקה.

קהל שלא תבעו מהיחיד מס המנטל עליו מדי שנה בשנה אי הויא הך שתיקה פמחילה או לא עיין להכנ"הג סי' קס"ג אות כ"ח ועיין לעיל במע' אות ב' מדין בה"כ בס"ד מ"ד בעניו': (רכב) שתיקה מי שיש לו דין ודברים על חבירו ולא תבעו עד אחר ד' שנה ומעלה ואח"ך עמד לערער על חבירו בדברים הדברים וניהיב טעמא למאי דשתיק עד האידנא יען פי נפשו חשקה בתורה וטרוד בגרסיה ולא הוה משגח בנכסים ולא בשום דבר אחר ואפילו בצרכי הבית דינא הוא דאין בטענתו ממש אפילו הוה לבו חשוק בתורה ביותר לא הי"ל להתעכב מלכתוב זכותו כ"כ שנים ואפי' מי שתורתו אומנותו בזמן הזה פמה שעזות וכמה ימים הולכים בלא יועיל ויהיו ימי תביעת זכותו לעזר ולהועיל פאחד מהם פן פתב מרן הקדוש ז"ל בתשו' בספר אבקת רוכל סי' קמ"ג ע"ש נאם מרן הקדוש ז"ל העיד על דורו דור דעה פך מה נענה און יתמי דיתמי בדור היתום הזה דהשת' מיהא אחסור דרי חסורי מחסרא: (רכג) שתיקה שנים או ג' חברים שהיו יושבים יחד ועמד א' מהם ואמר עשינו דבר פ' והנשארים שתקו יחדו ואין דובר אליו דבר משום אפחוישי שתיקה זו היא פהודאה ולא מצו למחדר בהו ולמימר לא חלו בה ידים ה' כנ"הג סי'

קל"ח אות ח' בהג"ה הט משם תשו' ה'רדב"ז ו"ל ח"ב סי' רס"ג ובקשתי בכל תשו' החדשות ולא מצאתי תשו' זו לראות דברים פהויתן: מערכת אות ת"ו (א) תובע ונתבע.

האידינא נהגו שהתובע א הולך אחר הנתבע כמ"ש בטוש"ע סימן י"ד ס"ה ע"ש: ראובן ושמעון אחים היו שותפים ומת שמעון והניח אלמנתו והילדים רפים. והעמידו להם הב"ד אפוטרופוס ועמד האפוטרופוס והתזיר עטרת השות' לאיתנה הא' ואחר זמן עמד ראובן בב"ד לחלוק בנכסים שפחת יד אלמנת אחיו והקרקות כמ"ש בשטר השות' ועמדה האלמנה פגגדו לפני הב"ד שבעירם וטענה עליו כמה טענות ולא נגמר הדין כמ"ש לקמן אדהכי והכי הלך ראובן הוא ובני ביתו לעיר ליוורנו ונלב"ע שם ובאה אלמנתו היא ובניה קטני קטנים פה מתא יע"א ונגמרה בדעתה להשתקע פה מתא יע"א פי מצאה מנוח לכלכל עצמה ובניה ואין לה חפץ עוד לשוב אל ארץ מולדתה והיא שלחה אל הב"ד של הטראבלים יע"א לכוף לאלמנת אחי בעלה לחלוק בנכסים וקרקות שיש להם שם ועמדו הב"ד של ש"ם ישצ"ו ושרטטו וכתבו הטפסת שטר של השותפות וגופא דעובדא היכי הנה כי אתו קמייהו לדינא ראובן ואלמנת אחיו ודין נוסח השות' שעשה האפוטרופוס עם ראובן השותף של אבי יתומים: בפנינו עדים ח"מ באו אברהם בכ"ר החכם ה"ר יהודה ראובן נ"ע והגביר המעולה ה"ר רחמים ברצ"א בכ"ר שמעון נ"ע שהוא אפוטרופוס על יתמי ה"ר אליהו ראובן נ"ע ואמ"ל הו עלינו עדים וקנו ממנו בק"ג מ"ומ בכלי הכשר לקנות בו וכתבו בכל לשון של זכות וייפוי פח וחתמו ותנו בידי כל א' ממנו להיות בידו לראיה ולזכות איך מרצו"ן הטוב בלי שום זכר אונס כלל ועיקר קיימנו מחדש השותפות שהיתה בין ה"ר אברהם הנז' ובין ה"ר אליהו אחיו הנז' בכל מה שיש להם תחת פיפת המרום הן עתה חדשנו השותפות בין ה"ר אברהם הנז' ובין היתומים של ה"ר אליהו הנז' ומעתה ומעכשו הרי הם שותפים בכל מה שיש להם תחת פיפת המרום בין מטלטלי בין מקרקעי הן זהב הן כסף הן בגדים הן פלים הן כל מיני דמתקרי נכסי לה"ר אברהם הנז' החצי וליתמי אליהו אחיו החצי ויטול יהודה בנו של ה"ר אברהם הנז' רביע מהרינוח מהאמצע השותפות מה שירויח מהיום ואילך ויוליך אברהם בידו לעיר ליוורנו את מרת ימיה בת ה"ר אליהו הנז' להשיא אותה לבנו ה"ר יהודה הנז' ואם לא השיא אותה כנו חייב עצמו ליתן להם מאה מחבוב קנס בלא פשרה אפילו לא רצה בנו הנז' ולהתזירה למקומה וההוצאה עליו ויוליך עזריה בן אחיו הנז' וישיא לו בתו זמן השותפות הנז' לתשלום חמש שנים רצופות והרינוח לאמצע חלק כחלק כנו' וכן ההפסד שלא יבא כ"ז הנה לפנינו אח"מ ואחריות וחומר וחונק שטר זה פאחריות וחומר וחונק ככל.

שטרי דנהגי בישראל מיומא דנן ולעולם דלא וכו' ודלא וכו' וקנינו מיד ה"ר אברהם הנז' ומיד הגביר ה"ר רחמים הנז' בדל"ב על כל הנז' והנה זה בשליש אמצעי לחדש תשרי המקבל שנת בשלום ובמישור והכל אמת זהו נוסח השטר מלה במלה ועדיו ישראל אג'רבי ויוסף כלפון חתומים בו: ודין פתקא דשלחו לנו מתם ב"ד של עיר טראבלים יע"א מעשה שהיה כף הנה אברהם בן ראובן ואליהו אחיו נ"ע היו שותפים בחיים חיייתם זע"ז ואברהם הנז' הנה.

בליוורנו ואליהו אחיו הנה בעיר טריפולי והיו שולחים סחורתם ז"ל פדרה הסותרים והנה זה המשה זמן ביניהם אח"כ ה"ר. אליהו הנז' נלב"ע ואח"כ פא ת"ר אברהם הנז' לטריפולי כדי לחלוק עם יתמי האלמנה מרת אליהו הנז' ועברו דברי ריבות ביניהם עד שהעמידו ליתמי אפוטרופוס וחדשו להם השנות' כמו שכתוב בפטר והלך לו ה"ר אברהם הנז' לליוורנו ומיום שהלך לא שלח עיסקא לא ליתמי ולא לאלמנה כמה שנים וזאת הפעם שנית שפא לטריפולי עמד לד"ת ה"ר אברהם הנז' והאלמנה הנז' לחלוק הקרקעות והחנניות ומה שנשאר להם מעות ומטלטלים והאלמנה טוענת מיום שחידשנו השותפות העיסקא והממון פלו אפה לקחת והלכת וכמו שכתוב בפנקס שבגידה והוא טוען זה הפנקס כתב שקר לא לקחתי מה שאפה אומרת ומה שלקחתי סחורות וזהב נתתי בהקפ' שהיתה עלי מקדמת דנא בסחורות שהייתי שולח לאחי אליהו כשהיה בחיים ויש עדים שפשהלך ה"ר אברהם לליוורנו לא נשאר בידו מאומה מהממון שלקח מהאלמנה שלקחום בעלי חובות שהיו עליו בסחורות שהיה שולח לאליהו אחיו ומיום שהלך אברהם לליוורנו היה מתעסק בהקפה עם בני אדם ולקח בהקפה והיה מתעסק עם בנו במצרים כשהיו השנים פתקנו ועפה אין משא ומתן בהקפ' והלך למצרי' אצל בנו ועש' עמו חשבונות והשביע אותו כמ"ש בידו וחתומים עליו דיני מצרים ויש עדים בדבר שלא הלך מליוורנו עד שהוצרך לבריות ועכשו לא יש לו מאומה ואני רוצה לחלוק עם האלמנה קרקעות ומה שנשאר בינינו והאלמנה אומרת לא כי מאחר שמיום שהלכת לא שלחת שום דבר פל מה שנשאר אני לוקחת אותו חלק הממון שלקחת והוא אומר לה לא אלא ממה שהנחת ואתה מה שאכלת אכלת ומה שנשאר יתחלק בינינו לחצאין כמ"ש בפטר והיה זה מה ששמעתי ומה שראיתי ושלמ"י חובה ושלמ"י נדבה לעמודי ההוראה דיני תונס יע"א ערב ר"ח תמוז ש' תתקע"ג: זאת אשיב טרם אחל"ה לדבר דבר בעט"ו.

לענין דינא דהני יתמי דהתם והכא אמרתי אספרה ראשית המאמר הוא הדבר מקום חיקור דין שהתובעים ישנו פה מתא והנתבעים בארץ מולדתם והאידינא נהוג עלמא דהתובע הולך אחר הנתבע לדון בפני ב"ד שבעירו ומה גם כי הקרקעות והנכסים המתדיינים עליהם הנה הנם בעיר הנתבעים ועיין בתשו' הרשב"א סי' אלה קמ"ט שהביא מרן הב"י ז"ל סי' י"ד ועד אחרון שעיקר עסק השותפות נעשה בעיר טראבלס ועיין בתשו' מוהרשד"ם ז"ל ח"מ סי' ק"ג דכל הני טעמי יראה יראה דידינו מסולקות מהאי תגרא והדבר מוטל על הב"ד של שם והאלמנה והבא מפח יתומים בלכתם ילכו אצל הנתבעים לדון לפני הב"ד של שם כפי מה שיתבררו להם ואנו אין לנו עסק ודברים בענין זה פלל: האמנם אלה צדק עין רואה מבין ריסי עיני הב"ד שלשם דלא ניתא להו למיקם בדין עסק מאיזה סיבה נודעת להם אמטו להכי שלחו לנו מתם את פל הרשום בכתב מפורש להורות שיגמר הדבר ע"י הב"ד של הכא מתא יע"א אלא דאפתי איכא למיקם עלה דהאי מלתא אי אהדרו בהו הב"ד ואמרו דליתו לדינא קמי דידן מי מצו למהדר בהו ולדון או לא וראיתי להרב מוהריק"ש בהגהותיו שם סי' י"ד שם שכתב שנים שבררו להם דיין בקנין ושבועה לקיים דבריו ואמר שלא היה רוצה לדון ביניהם יכול לחזור ולדון ביניהם בע"כ של נתבע מוהרשד"ם ז"ל ח"ב סימן נ"א עכ"ל והפשתי בכל תשובות מוהרשד"ם ז"ל ולא מצאתי גם בח"ב להרב הנז' לא נמצא דבר זה לבד

זה מצאתי ראיתי להרב מוהרש"ך ז"ל ח"א סי' קס"ד שגשאל בנשבעו לברר להם דינים ובררו לראובן ושמעון ואחד מהם לא נתרצה לדון דחייב לברור אחר והשבועה במקומה עומדת ע"ש ומינה איכא למשמע לדינו של הרב מוהריק"ש ז"ל דקפה פת השבועה שאע"פ שאמר אין רצוני לדון השבועה במקומה עומדת: שו"ר להכנ"הג במהדורא בתרא שם אות ב' שכתב שהעלה בתשו' שהדבר אם נעשה שלא בשבועה יכול הבע"ד לומר פנין שלא נתרצה פקע חייבו ושם בתשובות הרב ח"א סי' י"ג פתב בתוך התשו' ואם עוד ירצה ברור ראובן להיות דיין אם חייב ראובן לעמוד בדינו פתבתי בתשו' אחרת מהחלק הזה סי' ע"ש עכ"ל והנה בנ"ד נראה לענ"ד דמצו למקדור בהו ולדון אותם אע"ג דאין פאן סרף שבועה וה"ט פנין דהב"ד קבוע בעירם והמחום רבים עליהם מיכף פייפי להו למידן קמיייהו ואע"ג דמעיקרא סלקו עצמן מצו למקדור בהו ולדון אותם בע"כ דלא מפקע גודא רבא דרמיא עלייהו למידן קמיייהו: אכן אונן שומעת שהב"ד שלשם א' מהם קרוב הוא לשני הבע"ד קורבא הפוסלת לדון א"כ הו"ל פמאן דליכא ב"ד בעיר הנתבע והכי מוכח בההוא עובדא דכלבא דאכל אמרי כמ"ש הנמק"י ז"ל ונהביאו מרן הב"י ז"ל שם וההיא מלתא שייכא בין לדינא דגמרא בין לפום מאי דתקיננו רבנן השתא וכמ"ש מור"ם ז"ל שם סימן י"ד בשם המרדכי: איכרא דאפתי פש גבן לברורי דאם קבלום עליהם לדון אפילו בקרובים או היכא דהני חד מנייהו קרוב לאחד מהבע"ד להיות דיין פשר דן אותם יחידי בע"כ מי אזלינן בתר תובע דהשתא מיהא עקר דירתו מעיר מולדתו והילדים רפים אי טעני' להו דליתנהו בההו קבלת בני קהלם יצ"ו או"ד בתר דיתמי הנתבעים אזלינן ונהרי ב"ד מקובל בעיר ישפטו הם בין דין לדין בזה מצאתי תשובה לה' מוהרד"א ז"ל בעל ס' מגן גבורים הובאה בתשו' ה' מוהרש"ש ח"ג סי' צ"ג שאול נשאל בדין שקמו עיניו מסיבו וקבלוהו עליהם בני קהלו והתובע מקהלה אחרת יש לו תביעה על הנתבע שהוה מבני הקהל המקובל עליהם הדין הוא שהוא מאור עינים ואינו רוצה לדון אלא לפני דיין קהלו אע"פ שהוא מאור עינים פנין שהוא מקובל להם ופסיק דמצוי הנתבע למימר קי"ל כמ"ד דסומא בשני עיניו פשר לדון וכופין את הנתבע לדון בפניו ע"ש גם ה' מוהרש"ש ז"ל מסכים והולך מה"ט ולאפוקי מאידך טעמא דמסתמיהו ואזיל עליה ה' מוהרד"א ז"ל בתשו' הרב מוהרש"ד"ם ע"ש: גם אשו"ר לה' לב שמת בח"מ סי' ב' זו הלכה העלה ואפי' בלא טעמא דקי"ל ע"ע ובא רעהו הרב כנ"הג בתשו' ח"א סימן ה' האריה למענייתו ובהסכמ"ה עלה לכוף לתובעים לדון לפניו והביא הספמת ה' מוהר"א אליג'רי ז"ל מר ניהו רבא ה' שמת אשר הונף ואשר הורם ולא מטעמא דמצוי למימר קי"ל אלא משו' שהוה מקובל פבר מבני קהלו כמ"ש הרב לב שמת ז"ל והרב כנ"הג ז"ל הביא בקיצור תשו' הלזו בסי' ז' אות ב' בהגהב"י וע"ע להרב ז"ל סי' י"ד אות ה' בהג"הט שנסתפק בדעת ה' מוהרש"ך ז"ל בדיני הנתבע שהם ע"ה אם התובע חייב לדון בפניהם ומריש הנה שמיע ליה ז"ל פנין שקבלום עליהם פבר חייב לדון לפניהם והדר צדד אצדודי דלא מהניא ה' קבלה ע"ש ואלו גבי דיין סומא בשתי עיניו יפה פחו ע"י קבלה בלא טעמא דקי"ל וכמ"ש הרב לב שמת ז"ל ונראה דקבלת ע"ה לדון גריעא טפי אבל קבלת הסומא פנין דאיכא מן רבנותא דאמרי פשר לדון קבלה מעליא היא אלא דלא משמע הכי מדברי הרשב"ץ ז"ל ח"א סי' קע"ט דאפילו בערפאות סורינא אם קבלום עליהם דינים להם דינינן להו בכפיה ע"ש

הא מיהא אם יראא ויכשר אחר שהב"ד שלשם הודיענו מה בפי האלמנה אשר היא נתבעה לעמוד על מבחן לדעת מה יעשה ישראל ולכתוב לב"ד שלשם מה שתעלה מצודתנו אם יספיקו מוטב ואם לאו יודיענו על מה לא הספיקו ותהיה האמת נהדר"ת ומינן ומנייהו תסתיים מלתא שלא להטריח האלמנה והילדים רכים פן יקרם אסון ח"ו וזה המשפט שלום: : ברם בעיקרא דינא עיקר שוניה טעם בעיקר מה ראו על פכה מתקני תקנה הלזו לעקור דינא דגמרא ולמיזל בתר איפכא זו היא שקשה והרבה דברים נאמרו בה הא' ה' מוהריב"ל ז"ל סי' ג' וסי' צ"ז טעמא טעים פדי שיהיה הנתבע מופך פניו לדייני קהלו ואחר דבריהם לא ישנה ע"ע וה' מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סי' ז' בנומן ט' פדי שלא ירבו המחלוקות שכל אחת מהם אומר בית דין זה גדול מחבירו ובעו"הד בזמן הזה כל אחד מתנשא לאמר אני ואפסי עוד ע"ש וה' כנ"הג שם אות ה' בהג"הט היה טעמו כי העניינים יתנו עיניהם בעשירים עד שיתפשו עמהם ע"ש ועיין בטו"מ"ש שם: א ואתה דע לה כי הגאון מוהרא"ם בתשו' ח"א סי' מ"ט הכריע מדברי הפוסקים דכשהאחד זוכה מן הדין ואחר זוכה מצד מנהג הזוכה מצד הדין איישר חיליה ונק' מוחזק וה' מוהריק"ש ז"ל בתשו' סי' ג' הביא תשו' הרא"ם ז"ל הלזו וכו' עליה דייק ע"ש: והנה בעת"ה הרואה יראה דכל הטעמים הנאמרים בעיקר תקנה זו בנ"ד לא נפ"ל מידי ולא מבעיא לטעמיה דמוהריב"ל ז"ל דלטיבותיה דתובע נתקנה לשיהיה הנתבע סר למשמעות דייני עירו דמצי תובע למימר אי אפשי בתקנת חכמים הלזו ונעמיד את הדבר על ד"ת וכדאמרינן בכמה דוכתין בגמרא קושטא קאי דהמרד' בפירק שני דייני גזירות סי' זר"ע ס"ל דלא שייכא האי מלתא אלא היכא דלא מטאי פסידא לאחרניי והוא מוחזק וכו' עכ"ל.

ואנא בעניו בירתי דהרמב"ם ומרן ז"ל בש"ע לא ס"ל לחלק בהכי וכבר האריך בפרט זה הרב מוהר"י באסאן ז"ל בסימן ע"ה ע"ד סי' ע"ח ועיין למוהרימ"ט בח"מ סי' ס': שוב זכיתי ומצאתי להכנ"הג ז"ל בתשו' סי' רי"ב דף רס"ה סע"א שכ"כ לדעת הרב מוהריב"ל ז"ל דמצי התובע למימר אי אפשי בתקנה זו ואפילו לדעת הרב מוהרשד"ם ז"ל היכא שהב"ד של עיר התובע פקיעי בשמיהו לא חיישינן דאתו לאנצויי ואנן בדין חלילה לומר שהב"ד של פה מתא הם גדולים מהב"ד של שם הם כי לא להזכיר הא מיהא איפכא לא מצית אמרת וכי יבאו שניהם שונים הדרינן לדינא דגמ' דהנתבע דן בב"ד של התובע כמתבאר מדברי הרב מוהרשד"ם ז"ל שם אי לזאת העצה היעוצה לתועלת היתומים דהתם והכא למעבד פדכתובנא ושלום על דייני ישראל אכי"ר: (ב) תובע.

קי"ל דהתובע חבירו שחייב לו מנה אומרים לו שיכרר דבריו מאיזה צד חייב לו וכן הנתבע כשאומר אני חייב לה צריך שיכרר דבריו כיצד אינו חייב לו כמ"ש בטוש"ע רס"י ע"ה ועיין בדברי מרן ז"ל בב"י גם מ"ש משם תשובת הרשב"א והמרדכי ז"ל ועיין בתשו' הרדב"ז מה שהזקוק לדקדק בזה ובפרט בשעשה שמשביעו ואם לא בירר התובע את דבריו אם משביעין את הנתבע פתב הג"א דאין משביעין אותו דלא נתקנה שבועת הדין אלא על טענה מבוננת והש"ך ז"ל שם סק"ו פתב ונראה דמייירי דהב"ד מסופקים ואינם יכולים לעמוד על דעת התובע אם יש לו רמאות בדבר דאי נראה להם שיש לו רמאות בדבר אפי' בשבו' דאורייתא דלאו תקנת חכמים היא לא משביעין ליה ואם נראה להם שאין רמאות בדבר אפילו בהדין שביעין ליה וכו' ע"ש והרב פרישה

ז"ל והרב"ח ז"ל הוסיף שצריך לברר באיזה מקום ואיזה מטבע ע"ש ואין זה בכלל קצוותא דמתרעא דמדכר דכירי אינשי וכבר בא חכם הרב סם חיי בלקוטים דט"ו ע"ד וכתב דלא ידע מנ"ל הא ומדברי מור"ם ז"ל נראה דהרמב"ם והרא"ש ז"ל לא פליגי והסמ"ע ז"ל נדחק בז"ה ונהרב בית יעקב סי' קכ"ח השג ישגי על דבריו ז"ל ומדברי הסמ"ג והמרדכי שכ' דדבר זה מתקנת הגאונים אחר חתימת התלמוד אין זה דעת ה"המ ז"ל ודברי הרב בית יעקב ז"ל גם לפי שיטת הרב המגיד דמדינא דגמרא קאמר הרמב"ם ז"ל למלתיה וזכורני שהרב קול יעקב ז"ל בלקוטים העמיק הרחיב בענין זה וכעת איננו פה עמדי להתלמד בדבריו ז"ל ואפילו התנה עמו שיהיה נאמן בדבורו הקל צריך לברר דבריו כמ"ש הרדב"ז ח"א סי' ס': (ג) תובע.

מי שהזמין את חבריו לדין וחבריו מסרב לירד עמו לדין באמור אליו הודיעני על מה תריבני אי צייתני ליה או לא: הלא בראשי הרב באר שבע ז"ל בקונטרס התשו' א סי' ל"ד נשאל בראובן שתבע משמעון לברור עמו דיינים לדון ביניהם ושמעון השיב לא אפנס עמך לדין אלא עד שאדע על מה תרצה להתדיין עמי.

והשיב הרב גדולה תשובה דהדין עם ראובן דעביד אינש דלא מגלה טענתיה אלא בבי דינא ופי' רשב"ם ז"ל פדי שלא ילמד מהן שפנגדו ויתן בלבם תחלה קודם שיבאו להב"ד להשיב עליהם עכ"ל ואחמה"ר מעצמותיו הקדושים לא דמייא כלל דהתם פבר הודיעו מה תובעו והנתבע השיב לו על תביעתו וכשפאו בפני הב"ד חזר הנתבע וטען טענה אחרת סותרת טענה הא' מאי דקאמר אבראי אהאי אמרי נהרדעי דחוזר וטוען דעביד אינש דלא מגלה טענתיה האמתית אלא בבי דינא פדי שלא ילמדו וכו' וגדולה מזו כתב הרא"ש ז"ל שם עביד אינש וכו' פדי שלא יחשיב שפנגדו תשובה על דבריו ובמיד טוען טענות אחרות להטעותו ע"ש וכתבו הרב ז"ל שם אבל מי שמחוייב לברור לו דיינים קודם שידע על מה רוצה להתדיין עמו אין משם ראיה והסברא נותנת שיאמר לו מה שתובע ממנו דאולי יודה לו ולא מטרחינן בי דינא בכדי וזו הלכה העלה הש"ך סי' י"א סק"א וכן העלה הרב מהר"ם זכות ורב אחר עמו בתשו' סי' י"ב וי"ג גם הרב חכם צבי ז"ל בתשו' סימן קס"ט הורה גבר בגוברין כס' הש"ך ז"ל ע"ש ואם התובע הזמין פבר לחבריו נראה פשוט דלא מצי משתמיט בטענה זו לשליחא דבי דינא אלא לכשיבא לפני הב"ד אמור יאמר לחבריו הודיעני על מה ועל מה הזמנת אותי לדין וכעת מצאתי להרב זכרון יוסף ז"ל ח"מ סי' ב' שכתב וז"ל הב"ד ששולחים שלוחם לומר פ' הזמין לך לדין שאם הוא ישיב ויאמר לא ארד לדון עמו עד שידיעני אופן תביעתו אה"נ דשומעים לו עכ"ל ומרוצת דבריו הוכח תוכיח דאפילו שלא בא לפני ב"ד ישוב אמרו ע"י שליח ב"ד וקללא הוא בכל ספקא דהאי דינא הנתבע הוא מוחזק בגופו כמ"ש מוהר"ם זכות ז"ל שם: (ד) תנאי.

נשאלתי מרחימו דנפשינן חד מינן דיינא בארעא הרב כמה"ר דוד גג' נר"ו על דין עסק שראובן חייב לשמעון סך מה וראובן נושה בזולתו וקבע לשמעון הפירעון לזמן המוגבל לגבות מזולתו ובא עד קצו ואין עוזר לו ועמד שמעון לתבוע מראובן מנת חלקו ואלצו ולחצו ונדחקו ועמד יהודה לפשר ביניהם לקבוע זמן אחר ולא נתרצה שמעון עד שעשה לו מכירה בספרים שלו שיהיו מכורים לו עד זמן שגבלו ביניהם ולכשיפרע לו הסך

ההוא מְחַנְיָב הוא להחזיר לו הספרים ודי"ן הכת"י: מודה אני ח"מ ע"ע איך שמכרתי הספרים הנז' בסוף כ"וך מכירה חתוכה וחלוטה ובתנאי שיהיו הספרים הנז' מונחים אצלי וקבלתי ע"ע אפילו יש בו אונאה או ביטול מקח ואנו יודעים שהם שנים על חז תרי הפל מחלתי אותם לו ומ"ש ובתנאי שיהיו הספרים הנז' מונחים אצלי טעות נהרי הוא נקוד ונהי זה בזמן פ' ונהי זה בקנין סודר וחתום יהודה.

ואח"ך חזר הקונה שמעון ומכר למוכר ספרים הנזכרים ורי"ן הכת"י: מודה אני ע"ע החי"ל איך שמכרתי הספרים הנז' בסוף הנז' וסדר פירעונם מהיום לחדש פ' הבע"ל ואם לא נתן הסוף הנז' בזמן הנז' המכירה בטלה ואפילו יש בו אונאה אני מחלתי לו הפל וחתם שמעון הקונה הא' הנז' ע"ז.

ודי"ן דהרב השואל בר"ו: ראובן חייב לשמעון סוף ט"ו מאות בשטר והגיע זמנו ולא השיגה ידו לפרוע לו הסוף הנז' ונכנס יהודה לפשר ביניהם שירחיב לו זמן אחר ולא רצה שמעון להרחיב לו הזמן עד שיהיה משפון בידי ואמר שמעון ליהודה אם תתן ספרים בידי משפון לזמן הנז' אני מתרצה ויהודה לא רצה למשפנם ביזו עד שנתרצו ביניהם שיעשה לו יהודה הספרים בתורת מכר ויחזור שמעון וימכרם לו ויפרע לו לזמן ונתרצה שמעון בזה דכוננתו שיהיה החוב מוטל על יהודה ולא על ראובן ולא נתרצה שמעון ליקח הספרים לבטחון פי אם באלף ונתרצו ביניהם שיהיו הספרים בתורת מכר בסוף אלף ויגבה מהחוב של ראובן סוף אלף במעמד שלשתן והשאר ישאר חוב ראובן ועשה יהודה המכירה לשמעון בק"ס וכתב לו כת"י בידי שמעון לראיה כמ"ש ונסחו למעלה וחוזר שמעון ומכר הספרים הנז' ליהודה הנז' בקנין סודר וכתב לו כת"י לראיה מעבר הדף של הכת"י של יהודה ונוסחו כתוב למעלה וכעת עבר הזמן ותבע שמעון ליהודה הנז' הספרים לפמ"ש בכת"י שמ' שאם לא יפרע אותו לזמן פ' המכר בטל ויצא יהודה לטעון כנגדו טענות: הטענה הא' דתנאי היה בינינו בשעת מכירה א שתחזור ותמכרם לי וגם תנאי היה שמה שאנו גובין מראובן בתחלה יהיה מפאת הספרים שתמכרם לי ולא מפאת שאר החוב שראובן בשאר חייב לה ואתה עברת על תנאי כשפרע לה ראובן נכית אותם מחוב שלך וא"כ המכר שמכרתי לה מעיקרא בטל ושמעון טוען לא הר"ם אלא מעיקרא מכרת לי לחלוטין אלא אח"ך הטבתי חסדי עמך וחוזרתי ומכרתי לה וגם לא היה תנאי בינינו שמה שנקח מראובן יהיה מפאת הספרים: עוד טען יהודה שמה שכתוב בכת"י שאם עבר הזמן ולא פרע הסוף הנז' יתבטל המכר להד"מ אלא היתה הקניה לחלוטין והמכר לזמן (והפרעון לזמן) ואף אם עבר הזמן ולא פרעתי לה לא יתבטל המכר בזה ושמעון טוען כל מה שכתוב בכת"י היה בשעת המכר ולא מכרתי אלא בתנאי זה ויהודה אומר להדמ: עוד טען יהודה שאפ"ל לפי דבריה שהתנאי שלך אמת שאם יעבור הזמן יתבטל המכר וגם לא היה תנאי שמה שתקח מאת ראובן יהיה מפאת הספרים מ"מ אין הספרים נחלטים לה אף אם עבר הזמן דהא אפילו נאמר דבשטר מכירה הא' כתוב שהיא לחלוטין אין פוננתנו למכיר' חלוטה אלא הבטחה בעלמ' ודרך גונמא כדי שיהיה לה בטחון על החוב של ראובן דמתחלה היה התנאי כף כדי שיהיה בטוח לזמן והני פאסמכתא ולא גמר ומקנה והדברים מוכיחים שהמכירה הא' לאו מכירה גמו' היא אלא הבטחה בעלמא בתנאי ליפרע בזמן הנז' דאיך יעלה על הדעת למכור שנה שני אלפים באלף לחלוטין ולא יקבל מעות בעין אלא בחוב שיש לה על ראובן וימתין

על המעוות עד זמן מה פשיעור הזמן של פריעת חוב הספרים אין הדעת סובלת זה ושמעון טוען שהמכירה היתה חלוטה פנראה מהכת"י של יהודה והאי דחזרתו ומכרתי הוא מרצוני הטוב ולא משום תנאי בעולם יורנו המורה הדין עם מי יבא שכמ"ה: זאת אשיב האדם יראה לעינים והלב ל"ו ידמה וממקומו הוא מוכרע שהמוכר נעשה לוקח והלוקח נעשה מוכר בהאי שעתא תכף ומיד ולא לתר ושהמקח ישאר במקומו ולא יראה פני הבית של הקונה אע"פ שנקוד על התנאי למימרא שנקת' בטעות הא מיהא אפתי איתנהו ברשותיה דיהודה והימים והזמנים של ההקנאות והדמים מודיעי דעבוד טצדקי לאפוקי מאונאה וכמה פרפורים מוכחא מילתא דכל מטרין דהו להו אלא לזרוזי למגבא מלתיה דידיה דמסיק ביה בראובן ונשא ונתנו בדבר נמנו ונגמרו היינו דאהניא להו לזבוגי ולמזבן ותנאה הוי דאי לא פרעיה יהודה לשמעון ביומא דמשתלים קסטיה אשתכח דהו זבינא בטיילה היא ומבוטלת היא ידים מוכיחות הניין דקא חזינו דיהודה זבין זביניה ולא קביל דמי זביניה ומה גם לפום מאי דקטעין דתנאי הנה הדבר דממה שיגבה ש"מ דמחמת דמי זבינא ולא ממאי דמסיק ביה ופש ליה גביה כל הני מלי מוכחי דנציבא מלתא דיהודה ופשריה מהימן ונהי דהאינדנא לית ליה לדינא למיזל בטר האנמדנות משום חולשא חלשין דעתין כמ"ש הרי"ף ו"ל בפ' הכותב משמיה דגאון והרמב"ם ו"ל בפכ"ד מהלכות סנהדרין והטוש"ע סי' רצ"ז ע"ש הני מלי לאפוקי ממונא באומדן דעתא.

דדינא אבל לאוקומי ממונא בחזקת מאריה דנין ודנין מודעת זאת בכל האר"ש אר"ש רחבת ידים בארשו"ת החיים: ואבא היום אל העין עין משפט למתבע אולפן בריש כל מראינו נחזי אנו אי טעין יהודה פרעתי לדין נדאי דמהימן א"כ השתא נמי דקא טעין התנאי הנה בסגנון הפירעון נהימניה במגו דפרעתי ודמאי האי למאי דכתב הרמב"ם ו"ל בפ"ו מה שאלה דין כ' יש לשומר להתנות שאינו שומר פדרה השומרים וכו' בזוית.

הבית אני מניח אותם וכיוצא בזה תנאי השומר שתנאי הנה בינינו ובעל הפקדון אומר שלא הנה שם תנאי אע"פ שהפקידו אצלו בעדים מתוך שיכול לו נאנסו נאמן לומר תנאי הנה בינינו לפיכך ישבע וכו' שהנה ביניהם תנאי עכ"ל.

והראב"ד ו"ל השיג עליו דהוי כמגו במקום עדים ע"ש וה' המגיד וה' מגדל עז ו"ל תירצו דאפשר דתנאי הנה ביניהם קודם שמסר לו הפקדון אצל העדים וה"נ דנהה מצי למימר החזרתו דהמפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים ואפי' הפקיד אצלו בשטר דלא מצי המפקיד למימר ליה א"ה שטרך בידי מאי בעי כדאיתא בפ' המוכר דף ע' ופסקה הרמב"ם בפ"ב מהלכות שומרים והטוש"ע סי' רצ"ו ס"ב ובשטר פיס נמי דפלגא פקדון מהימן לומר החזרתו מגו דנאנסו אע"ג דמארה דעסקא נקיט שטרא בידיה עיין סי' ק"ח.

שמעיון מינה לנ"ד אע"ג דשמעון נקיט פתקא דהכת"י בידיה מצי למימר תנאי במגו דפרעתי אע"ג דהרא"ש ו"ל פלל ע"ט סי"ג פתב דטענת החזרתו סותרת היא טענת אביך חייב לי ראם אביו חייב לו למה יחזיר דאי איתיה לחוב לאו בר חזרה הוא ע"ש וא"כ ה"נ מלנה פיון שהוא טוען דתנאי הנה הדבר דהגבייה לאו מדידיה דיהודה היא אלא מראובן ויהודה לא קאי אלא להבטחה נכון לבו לא יירא מהיכא תיתי דפרע ליה מדידיה א"כ פיון דפרעון לא מצית אמרת טענת התנאי אודא לה ממילא.

ענ"י אני יאי עניות"א ותמה על עצמה אם פן פרנס לי כל המגו שבתלמוד דככולהו הכי משפחת להו מאן דקמן אם נאנסו ליכא טענת חזרה וכן לקוחה בידי במגו דשאניה של אבותיה מעולם דאם אינה של אבותיו אין לו בה לקוחין וכן בטענת פרתית במגו דמזונין או על תנאי דאי מזונין למה יפרע לו פהנה וכהנה עד כי חדל .

לספור דכולהו סתראי גינהו: איברא דברי הרא"ש ז"ל שרירין וקיימין דהתם פבר נודע מודעא רבא דבשביל חובת אביהם גבה הימנה מהאחים שהודו לו שאביו חייב לי מנה אמטול הכין פסיק ותני הרא"ש ז"ל דתו לא מצוי למטען החזרתי דאנן סהדי דמאן דשקל מחבריה ממונא בכ"הג לא עביד דמהדר ליה דמימר אמר מי יימר דמסייבו לי בי דינא לאהדורי דאפילו בחייב אתה ליתן לו לא מהימן לומר פרתית דמימר אמר דילמא אהדורי הדרי ביהו בי דינא ומעיינין בדיניה נחזו ליה זכותא ואע"ג דמוהרימ"ט ז"ל בח"א סי' ק"ה ובח"ב סי' ל"ז מוקי לה למלתיה דהרא"ש ז"ל דכתב והודו לו האחים לאו למימרא שהודו לו שאביהם חייב לו אלא הודו לי לפורעו הא הוא ז"ל מוקי לה נמי דכשהאחים פורעו לו בעדים תו לא מצוי למימר החזרתי כיון דמידע ידעי דבתורת גביית חוב גבה מה שגבה וכן בראו עדים חפץ ביד ראובן ואמ"ל לקוח הוא בידי תו לא מצוי למימר החזרתי דכיון דכבר אמר דדיניה הוא לאו לחזרה קאי ואזדא ליה האי מגו כמ"ש מור"ם ז"ל סי' ע"ב סי"ח אבל אי מעיקרא כי אתא לבי דינא וטען דלקוח הוא בידי פשיטא דמהימנינו.

ליה במגו דאי בעי למטען החזרתי פכל מגו דעלמא וזה פשוט ואע"ג דבטענת פרתית החוב שבכח"י רבו עליה שרי צבאות ישראל והרב המאור והרשב"א ז"ל מפת הסוכרים דלא מהימן לומר פרתית דמצוי אמ"ל המלנה א"ה שטרף בידי מאי בעי ואיכא מרבנן בתראי דס"ל דהיכא דהטענה של המגו במחלוקת היא שנויה לא אמרינו מגו דטפי ניחא ליה למטען מילתא דלא פליגי.

בה רבנן טפי כמ"ש הכנ"הג בכללי המגו סי' קע"ט ובנד"ד דאם טען פרתית מדי פלוגתא לא נפקא אבל בטענה שטוען תנאי הנה הדבר לא תליא בפלוגתא אי מהא לא אריא חדא דהרי הריב"ש ז"ל פליג בהא כמ"ש הכנ"הג שם ותו אשפחן גבי שביעית דאפליגו אמוראי במוציא שט"ח על חבירו שעברה עליו השמיטה וטען המלוה פרוזבול הנה לי ואבד דאיכא מאן דאמר דאינו נאמן ואיכא מ"ד דנאמן והרי"ף ז"ל והרב העיטור ז"ל פסקו כמ"ד דאינו נאמן והרמב"ם והרא"ש ז"ל פסקו כמ"ד דנאמן מן ומר"ן בש"ע סי' ס"ז סל"ד פסק דאם טען המלוה תנאי הנה בינינו שלא תשמיטני בשביעית דנאמן במגו דאי הנה בעי טעין פרוזבול הנה לי ואבד ע"ש הרי דעת מרן ז"ל דאע"ג דהיא גופא בפלוגתא דאמוראי ובפסקי ההלכות דאמרי דאינו נאמן לומר פרוזבול הנה לי ואבד מ"מ חשיב האי מגו הן אמת שה' כנ"הג בהג"הט אות מ"ו קרא ערער ע"ז ע"ש שהאר"י: איברא דלדין לא נפקא לן מידי דאנן בתריה דמרן הש"ע ז"ל גירי וכבר פסק מרן ז"ל בסי' ס"ט כמ"ד נאמן לומר פרתית וכתב שם בב"י שזהו דעת מרבית הפוסקים ז"ל א"כ לדין לא חשיב דהדבר הנה הוי תלוי בפלוג' למגרע פח המגו ומצאתי לה' מוהר"א ששון ז"ל סי' צ"ה שזיכה למי שטען בחוב שבכח"י שאנוס הנה במגו דפרעתי ע"ש ואע"ג דטענת פרתית בכח"י בפלוגתא דרבנותא תליא פמדובר ואעפ"כ זיכה לנתבע בטענת אונס דכול לומר קי"ל כמ"ד דנאמן ע"ש אלא דבסי' ק"א תבר לגזיזה וכת'

בפשי' דבטענות המגו שהיא במחלוקת לא הוי מגו ע"ש וכבר בא חכם הרב דרכי נועם ז"ל בח"מ סי' ל' וחילק בין היכא שהחולקים הם בפשנה להיכא דרובא דמנפרי קיימי בחדא שיטה ומה גם אם אנשי המקום ההוא נהגו לדון ע"פי סברת אותו פוסק ומאריה דאתרא הוא הרמב"ם ז"ל והוא ס"ל דנאמן לומר פרעתי ע"ש ת"ל הוא הדבר אשר דברנו ותשקוט האר"ש ותצא דינא כדת של תורה: איברא דאפתי פש גבן לברורי דכי נמי יתבינו ליה כל דיליה דטענת תנאי במגו דטענת פרעתי לא מצית אמרת דחשבינו להו סתרא"י נינהו כפום מאי דסא"ד הא מיהא נחזי אנון אי טעין תנאי הנאי או תפוס אי מהימנינו ליה או לא ולמיקם עלה דמלתא תא ואחוינה מ"ש הרשב"א ז"ל סי' תתקע"ב שנסאל על מי שמכר קרקע לחבירו והמוכר הביא עדים שתנאי היה הדבר שפשיביא לו דמי הקניה יחזיר לו קרקעו והלוקח הביא עדים שמכר לו בלי תנאי והשיב הרב ז"ל דהכא לא שייכא הך דפ"ב ולא מגבינו ביה דתרי ותרי נינהו ואוקי ממונא בחזקת מאריה דשאני הכא לדברי פלם לוקח זה פדין ירד והמוכר החזיקו בכסף ובשטר ובחזקה א"כ הרי.

הקרקע בחזקת לוקח זה וכו' עכ"ל פשוטן. של דברים נראין דמייירי בירד לקרקע הלוקח והחזיק בה אמטול הכין זיכה ללוקח אלא לא החזיק בה שני חזקה דאלו החזיק בה שני חזקה תו לא אצטריף לכל הנה טצדקי ובפשי' הנה מצי למימר ליה טפי פיון דאכלה שני חזקה אהניא ליה חזקתו ובנדאי דעל.

המוכר להביא ראיה ולרב יוסף. דאמר התם דמפקינו ארעא משום דלא אכלה שני חזקה ה"ט משום שהוא מכחיש במכר והאי שטר ארעא חספא בעלמא הוא ורבה ס"ל דאהני ליה הך טעמא דמ"ל לשקר לאוקומי ארעא בידיה אע"ג דלא אכלה שני חזקה ובגכסי דבר שטיא דאיתא התם אע"ג דתרי ותרי הוו לא מוקמינו לה בידא דלוקח משום דהעדים דמעידין שטיא הוא מרעי ליה לחזקתיה שלא ירד פדין שאין במקירתו כלום אבל בנדון הרשב"א ז"ל פדין ירד הלוקח לכל דברי שני פתי עדים אלא שלכת אחת מעידין דמצי לסלוקיה על פי התנאי בהא קאמר הרשב"א ז"ל דמוקמינו לה בידיה דלוקח והא דאמרי בעלמא קרקע בחזקת בעליה עומדת היינו לגבי שוכר פאותה ששנינו בפרק השואל נתעברה השנה נתעברה למשפיר ובשוכר ב"ב דינר לשנה דינר לחדש דמספקא לן אי תפוס לשון ראשון או תפוס לשון אחרון אמרינו התם דשל משפיר הוא דקרקע בחזקת בעליה עומדת וכתב רש"י ז"ל שם דבכל ספק שייבא לפניה העמד את הקרקע בחזקת בעליה ע"ש שאני התם דהקרקע לעולם בחזקתיהו דבעלים קיימא ולא נפקא מידיהו בתורת מכר אלא בתורת שפירות ואפתי בחזקת מארה קיימא בחזקת שניא אליו דאגר ליה תיפוק ארעא בלא פסוף למארה אבל היכא דנפקא מידיה ארעא בתורת זביני אלא דאתו סהדי ואמרי תנאה הנה שפן ראוי להיות חוזר דאינהו גופייהו קא מסהדי דזביני הוו אלא מפי מיייתי זוי קרו לה מהדרנא ואתו סהדי אחרני ואמרו דזביני בלא תנאי הנה פסיק ותני הרשב"א ז"ל העמד הדבר על חזקתו והיכא דקיימא ארעא תיקום ולפום מאי דכתבנא לא שני לן בין ירד והחזיק בקרקע ללא ירד והחזיק אלא כל דהוו זביני מעליא ותרונייהו אזביני מעליא קא מסהדי נתרוקן כח המוכר וארעא בידא דמארה דהשתא קיימא והמתברר אצלי דתשוב' הרשב"א הלזו היא קיצור תשובת הפרם סי' רכ"ט והביאה מרן הב"י ז"ל סי' קמ"ו וכן נראה מדברי מרן ז"ל שאחר שהביא תשובת

הפּרם כ' וְעִינָן בְּתִשּׁוֹי הַרְשָׁבָ"א ו"ל סִימָן תתקע"ב לְמִימְרָא דְדָא וְדָא חֲדָא הִיא וְהִינּוּ שְׁהַעֲתִיק לְתִשּׁוֹי שְׁהִיא בְּכַת"י וְרַמְזוּ לְתִשּׁוּבָה שְׁהִיא ל"ו נדפס"ה וְשֵׁם פְּתוּב לְמַר דָּף נ"ד ע"א פִּי טַעֲנַת הַלּוֹקֵחַ הִיא שְׁהוּא מְוַחֲזָק בְּשִׁטְרוֹ וְלֹא טַעֲנָן שְׁהוּא מְוַחֲזָק בְּפָרֵם גַּם בְּטַעֲנַת הַמּוֹכֵר פֶּתַח הַר"י הַנּוֹז' מִן הַבְּיָרוּרִים שְׁהַעֲמִידוּהוּ בְּתוֹךְ פְּרַמּוֹ שְׁהוּצִיאֻ מִשֵּׁם הַשְּׁלִטוֹן בְּכַח וְכו' מוֹכַח לְהַדְיָא פִּי הַלּוֹקֵחַ לֹא יָרַד לְפָרֵם בְּרִשּׁוֹת הַמּוֹכֵר אֲלָא ע"י הַשְּׁלִטוֹן וּמִינָהּ נִמְי מוֹכַח דְּעַד הַשְּׁתָא לֹא יָרַד הַלּוֹקֵחַ לְפָרֵם עַד הָאִידְנָא דְקָא מִנְצוּ אֶהְדְּדִי וְקָרִי לִיהַּ הַרְשָׁבָ"א ו"ל שְׁיָרַד הַלּוֹקֵחַ בְּדִין לְכַרְמוֹ וְשֶׁהַמּוֹכֵר הִחְזִיקוּ בּוֹ וְכו' וְהוּא פְּלָא דְהָא חֲזִינָן דְּהַמּוֹכֵר צוּנֵחַ פְּכָרוּכִינְיָא שְׁהוּצִיאֻ אוֹתוֹ הַשְּׁלִטוֹן מִכְרָמוֹ בְּכַח וְאִם הַלּוֹקֵחַ הֵנּוּ מְכַחִישׁוּ אִיךָ כ' הַרְשָׁבָ"א ו"ל בְּפִשְׁיטוֹת שְׁהַמּוֹכֵר הִחְזִיקוּ בּוֹ אֲלָא ש"מ דְּהַרְשָׁבָ"א ו"ל לֹא מְסַתְמִיךָ וְאֲזִיל אֵירִידְתּוֹ בְּתוֹךְ הַפָּרֵם מִמֶּשׁ אֲלָא שְׁמָמָה שְׁפִתוּב בְּשִׁטְרַת הַמְּכִירָה שְׁפִתוּב הַמּוֹכֵר לְלוֹקֵחַ לְךָ חֲזָק וְקָנָה וְכו' וְכַמוֹ שְׁמִסְיָיִם ו"ל כַּמ"ש וְחֲתוּם בְּשִׁטְרַת הַמְּכִירָה וְזֵהוּ שְׁפִתוּב נִמְי בְּסִי תתקע"ב וְהַמּוֹכֵר הִחְזִיקוּ בּוֹ בְּכֶסֶף וּבְשִׁטְרַת וּבְחֻזְקָה וְכו' ע"ש ה"נ קְאָמַר דְּבִשְׁטְרַת דְּנִקְיִט בִּידְיָהּ לֹקֵחַ פֶּתַח מְפֹרָשׁ כְּסָף שְׁטְרַת וְחֻזְקָה דְּהִכִּי פֶּתַח בְּשִׁטְרַת דְּזִבְיָי דְּמִי הַמְּקַח וְשִׁילָף וְיַחְזִיק וְכו' וְכַבֵּר פֶּתַחְתִּי דְּשַׁנִּי תִשּׁוּבוֹת הַרְשָׁבָ"א ו"ל הִלְלוּ כַּחֲדָא שְׁרַיָּין וְיִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפֹן' שְׁלֹא יָרַד לְפָרֵם אֲלָא ע"י שְׁלִטוֹן בְּכַח עַל נְצוֹת"ם אַתְגוּר"י אַתְגוּר.

ומ"ש עוד בְּתִשּׁוֹי הַפָּרֵם וְכו"ש לְרַבֵּינוּ תָּם וְכו' וְנ"מ לְמִי שְׁתַּפְּס וְכו' וְאֵע"ג דְּאִין הַקְּרָקַע נִתְפָּס מ"מ נִסְמָךְ לְזֵה שְׁיָרַד לְתוֹכּוֹ מְרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים מְעִיקְרָא וְכו' וְאִם הַדְּבָרִים כְּפִשּׁוּטָן סַתְרָא"י נִינְהוּ וְהוּא ו"ל כ' דְּהַמּוֹכֵר טוֹעֵן דְּלֹא יָרַד הַלּוֹקֵחַ לְכָרֵם מְעִיקְרָא אֲלָא שְׁאֲח"כ הוּצִיאֻ ע"י הַשְּׁלִטוֹן בְּכַח וְגַם הַלּוֹקֵחַ לֹא עָנְהוּ דְּבַר לְאִמְרַ לּוֹ שְׁקוּרִי קָא מְשַׁקֵּר בִּי אֲלָא ש"מ אֲוֹדוּיִי אֹדִי לִיהַּ וְא"כ הִרִי זֵה סוֹתֵר הַקּוֹדֵם אֲלָא פְּשִׁיטָא אֲדַעְלָמָא קָאִי לְהִיכָא שְׁיָרַד מְעִיקְרָא בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמִלְתָּא דְּתִלְיָא בְּסַפִּיקָא חֲשִׁיבָא תְּפִיסָה וְאִם נִפְשָׁךְ לֹאִמְר דְּקָאִי לְמֵאִי דְּאִתְשַׁל קַמְיָה כְּבָר מְלִתָּא אֲמוּרָה דְּמֵאִי דְּכַתְב לִיהַּ מוֹכֵר לְלוֹקֵחַ לְךָ חֲזָק וְקָנִי שְׁפִיר קָרִינָן בִּיָּהּ שְׁיָרַד הַלּוֹקֵחַ לְתוֹכּוֹ בְּרִשּׁוֹת בְּעָלִים וְאֲמַרִּינָן אֹקִי תְּרִי לְגַבִּי תְּרִי וְסַפְקָא דְּאוּרִייתָא הֵנּוּ מִיָּרִי בְּדִלָא אֲמַרִּי סְהַדִּי דְּאִמ"ל מוֹכֵר לְלוֹקֵחַ לְךָ חֲזָק וְקָנִי וְהֵא' עֵיקַר: וְרֵאִיתִי לְהַרְשָׁבָ"א ו"ל סִימָן קפ"ח שְׁאוּל נְשָׂאֵל בְּרֵאוּבֵן שְׁהִיָּה חֲזִיב מְנָה לְשִׁמְעוֹן וְעֵשָׂה לּוֹ שְׁטֵר מְכִירָה עַל קְרָקַע א' וּמְסַר לּוֹ הַשְּׁטֵר וְשִׁמְעוֹן עֵשָׂה לּוֹ שְׁטֵר הוּדָאָה שְׁכַשְׁפִּרְע לּוֹ הַמְּנָה תַּהֲיָה הַמְּכִירָה בְּטִלָּה וְעַדִּין הַקְּרָקַע בְּרִשּׁוֹת רֵאוּבֵן הַמּוֹכֵר וּכְשֶׁרָצָה שְׁמַעוֹן לִירַד לְקְרָקַע בְּכַח הַשְּׁטֵר שֶׁל הַמְּכִירָה שְׁבִידוֹ הוּצִיא רֵאוּבֵן שְׁטֵר הוּדָאָה שְׁבִידוֹ וְטַעֲנָן שְׁכַבֵּר פֶּרַע לּוֹ הַמְּנָה וְתַבַּע מִשְׁמַעוֹן שְׁיַחְזִיר לּוֹ שְׁטֵר הַמְּכִירָה עֲמַד הַשּׁוֹאֵל וְשָׂאֵל אִם נֶאֱמַר בְּעִנְיָן זֵה אֲרַעָא לְחֻזְרָה קִיָּמָא וְזוּזִי אֲמַרִּינָן לִיהַּ אֵייתִי רֵאָיָה וְשָׁקוּל או"ד שְׁמַעוֹן מְוַחֲזָק בְּשִׁטְרַת מְכִירָה וְהו"ל הַמְּנָה עָלָיו בְּשִׁטְרַת וְעָלָיו לְהַבִּיא רֵאָיָה שְׁפָרְעוּ וְכו' וְתִשּׁוּבוֹת"ו הַרְמַת"ה לֹא דְמָיָא לְהַךְ דְּפָרְק הַמְּקַבֵּל דָּף ק"י גַּבִּי שְׁבַח שְׁשִׁבְחוּ הַנְּכֹסִים הַמְּשֻׁנְעָבְדִים לְב"ח וּמַת הַלְוָה וְהַיּוֹרְשִׁים אֹמְרִי שְׁהַשְּׁבִיחוּ לְאַחַר מִיתַת אָבִיהֶם וּבַעַל חוּב אִינוּ גּוֹבָה מִהַשְּׁבַח וּבַעַל חוּב אֹמֵר שְׁהַשְּׁבִיחוּ הַנְּכֹסִי בְּחַיֵּי אָבִיהֶם וְכַבֵּר נְשִׁמְעָבְדוֹ לּוֹ בְּחוּבוֹ וּמְסִיק אֲרַעָא לְגוּבְיָנָא קִיָּמָא וְכַמָּאן דְּגַבִּיא דְּמָיָא וְנִהְיָ לֵהּ בְּחֻזְקַת הַב"ח וְאֲמַרִּינָן לִיתְמִי אִיתּוּ רֵאָיָה דְּאַחַר מִיתָה הוּא דְּהַשְּׁבִיחוּ וְכֵן גַּבִּי אֵילָן הַנְּטוּעַ סְמוּךְ לְעִיר סָפַק הָעִיר קְדָמָה דָּאָז קוּצִץ וְאִינוּ נוֹתֵן דְּמִי הָאֵילָן סָפַק הָאֵילָן קֹדֵם לְעִיר דָּאָז קוּצִץ וְנוֹתֵן דְּמִים דְּאֲמַרִּינָן לִיהַּ אֵילָן לְמַקְצִינָה קָאִי זִיל אֵייתִי רֵאָיָה דְּהָאֵילָן קֹדֵם וְאִסְקוּ זוּזִי וּמְצַדֵּד הַשּׁוֹאֵל לְמִימַר ה"נ

אמרנו לשמעון קרע זה לחזרה קאי זיל אייתי ראיה דלא פרעה האי מנה ושקול: והרשב"א ז"ל חלק עליו בזה דהתם אצטריף להאי טעמא משום דהאילן דידיה הוא ודאי נארעא נמי דיתמי היא בנדאי משו"ה איתנו עלה מהנה טעמי דלגוביינא ולמיקח קיימא אבל הכא המכר אינו מכר והקרע בחזקת בעליה עומדת פשיטא דא דאמרנו ליה לשמעון זיל אייתי ראיה דלא פרעה ושקול ולא נתבאר בדבריו ז"ל מ"ט אין המכר מכר דעד השתא אפתי לא אתי עלה משום לתא דרביתא פדבעי למימר קמיה: וכעת נראה לענ"ד דהרשב"א ז"ל מפת הסוכרים דהקרע אינו נקנה בחוב כמ"ש הרב המגיד ז"ל בפ"ז מה' מכירה משמו ז"ל דין ה' ע"ש אלא דאם פבר ירד הלוקח לקרע ופא ברשותו תו לא מצוי למהדר ביה פדין המטלטלין לדעת רבי הרמב"ם ז"ל שם דס"ל.

דהמקח קיים לקבל מי שפרע משום שלא משף הא אם משף המטלטלי או החזיק במקרקעי לכ"ע נתקנים המקח לגמרי ומתוך דברי השואל שכ' וכתו' בפטר שמכר לו הקרע במנה שהלנה לו מוכח דמכירת הקרע היתה בחוב המנה שהיה חייב לו וכיון שלא החזיק ולא ירד לתוכו פתב הרשב"א ז"ל דאין פאן מכר דלשיטתו אזיל ומדבריו ז"ל נלמוד דאי הוו זביני בנתינת הדמים דזביני מעליא ואי טעין פרעתי לא מהימן ואע"ג דאפתי לא נחית לארעא ואפתי בחזקת בעליה קיימא וכדברירנא מדבריו ז"ל מתשובת הפרם דכל דמעיקרא הוו זביני מעליא לא שאני לן בין נחית לגנה דארעא לוקח או לא נחית וכי היכי דלא מהימן לומר פרעתי ה"נ לא מהימן לו' תנאי הנה בשעת המכר והם דברים אחרים: וכתב עוד הרב ז"ל לדחות דברי השואל פשרצה לדמות לה' דארעא לגוביינא קיימא וכו' והדרא ארעא למרה וזווי אייתי ראיה דלא שקלת ושקול וכו' דא"נ הנה.

המכר מכר אלא שאח"כ הודה לו שאם יפרענו ה' מנה ניתן הקרע לחזרה סו"ס אי פעי מוכר לאהדוריה ניהליה זביני לחיי ואי לא פעי לא מצוי לוקח למיכר ליה א"כ לא קיימא האי ארעא לחזרה בנדאי לא דמיא לה' ארעא דלגוביינא קיימי דהתם בע"כ דיתמי למגבי מניה דאפותיקי מפנרש בידא דמלנה משו"ה בהכחשה דאיפא בינייהו דמוכר ולוקח לא מהימן למימ' החזרתי עד דמייתי ראיה ושלא כדברי השואל ומהכא נמי משמע שדעתו ז"ל שאם המכר בר קיימא הוא ואיתרע בהכחשה אחרנא בינייהו פגון תנאה וכיוצא הנה נאמן הלוקח אע"ג שלא ירד לקרע כמ"ש בפשאלה וכדכתי' הא אין עליך לומר אלא דמ"ש בסי' תתקע"ב לאו למימרא דין גרמא לאוקומי ארעא בידיה דלוקח אלא אי פעית אימא עובדא כי הנה הכי הנה ולעולם אין הדבר תלוי אלא אם נתקני' המקח פהלקתו אימא פנדארן דלמאי דאמ"ל המוכר לה' חזק וקני שפיר קרינו ליה החזיק בו המוכר: תבנא לדינא במה שטוען יהודה פי לא הנה .

המכר לחלוטין אלא להחזיק ולאנמי ההבטחה וכו' לפמ"ש מדברי הרשב"א ז"ל הנאמרים באמת היכא דחזינו בכתב מפנרש דהמכירה בלא תנאי דהלוקח נאמן אע"פ שלא החזיק במקחו דמאן דקמן חזותא מילתא היא זבינא מעליא הוא דלא מצוי למיזל בתר האומדנות לבטולי זבינא מעליא ומ"ש בתשו' סי' רמ"ו דהבית והחצר פנד הלוקח ופסק דהלוקח נאמן לאו למימרא משום שהיא פנד הלוקח הוא דהימניה תדע דבתשו' לא כ' אלא הלוקח נאמן לפי שהקרע פבר נקנה לו קנין שטר וכסף מעכשו ולא פתב

שְׁהִיא פְּכָר בִּינְדָא דְלוֹקֶח דְהֵתָם אֵין תְּנָאי מְבַטֵּל הַמְקַח אֲלָא חוּב בְּעֵלְמָא הוּא דְאִית לִיה גְּבִיָה אֲבָל בְּתַנְי הַמְבַטֵּל הַמְקַח דְתַרְוּנִיָּהוּ מוּדוּ בְּהַד תְּנֹאָה וְלָא פְּלִיגִי אֲלָא בְּקִיּוּמוּ בַּכּ"ה אַע"ג שְׁהַקְרָע בִּינְדָא דְלוֹקֶח לָא מְהִימָן אֲלָא עַד דְּמִיִּיתִי רְאָיָה פְּדַמְסִיק הוּא ו"ל אֲבָל הֵיכָא דְמַכְחִישִׁי אַהֲדָדִי בְּתַנְי הַמְבַטֵּל אַע"ג דְּאַפְתִּי לָא מְטָא קְרָע לְרִשׁוּתֵי דְלוֹקֶח מְסַתִּיָּה הַאי שְׁטָרָא דְאַקְנִיָּתָא דְנִקְיֻט בִּינְדִיָּה דְכְתִיב בְּיָה לָהּ וְהַחֲוֹק וְכוּ' פְּדַכְתִּי בְּעַנְיֹו וְכוּ' מִתְבָּאָר מְדַבְרֵי הָרַב רֵאשׁ יוֹסֵף ו"ל סִי כ"ט אוֹת ל"ד שְׁפַתְב דְּכִינּוּן דִּיש פָּאן שְׁטָר שְׁמַכְר לֹו אֵת הַקְרָע הָא יֵצֵא קְרָע זֶה מְרִשׁוּתוֹ שֶׁל מוֹכֵר לְרִשׁוּתֵיהּ דְלוֹקֶח וְהַלוֹקֶח מְקַרִי עֲכָשׁוּ מְוַחֲזָק עַכ"ל גַּם ה' מוּהַר"י אֲדַרְבֵּי ו"ל סִי שַׁכ"ה הֵכִי ס"ל כַּמ"ש הַכַּנ"ה וְהָרַב תוֹרַת חֶסֶד ו"ל מְסִיק וְכַתְב וְנִקְטִינּוּ מְהַכָּא וְכוּ' וּבְאוֹתוֹ נִדוּן שֶׁל תְּשׁוּ' הָרֶשֶׁבֶ"א ו"ל מְהַפְרֵם שְׁפַתְב הָרֶשֶׁבֶ"א ו"ל דְּהֵדִין עִם הַלוֹקֶח הוּא כּוֹלָל אֲפִילוּ דְלָא הֵנָּה מְוַחֲזָק כַּמ"ש מְדַבְרֵי הָרִיטְבֵ"א וּמוּהַרְשֵׁד"ם ו"ל וּמ"ש הָרֶשֶׁבֶ"א שְׁהֵדִין עִם הַלוֹקֶח מְפָנִי שְׁהִיּוֹרֵד הוּא הַמוֹכֵר לְקְרָע קוּשְׁטָא דְמִלְתָּא נִקְט לְשִׁירֵד הַלוֹקֶח לְכַרְמוֹ וְה"ה אִם עֲדִינוּ הֵיָה מְחִזִּיק בּוּ בְעַל הַפְּרָם שְׁהוּא הַמוֹכֵר מְפָקִינּוּ לִיה מְנִיָּה וְנִהְבִּינּוּ לִיה לְלוֹקֶח מְהַטְעֵם שַׁכ' הָרֶשֶׁבֶ"א ו"ל כֶּף נִלְע"ד עַכ"ל וּלְפּוּם מְאִי דְכְתִיב קוּשְׁטָא קְאִי דְלָא הוֹרִיד הוּא לְבַעַל הַפְּרָם אֲלָא שְׁה הוֹרִידוּ בְּפַח וְלָא אִיבְעִי לִיה לְה' לְמַשְׁכּוּנֵי נְפִשָׁיָה: גַּם אֲשׁוּ"ר לְה' עֵדוּת בְּיַעֲקֹב ו"ל סִי ז"ן דְקל"ג שְׁחַלֵּק עַל הָרַב מְהַר"א שְׁשׁוֹן ו"ל וּמְסִיק אַע"פּוּ שְׁלָא יֵרֵד הַלוֹקֶח וְלְקְרָע וְאַפְתִּי אַרְעָא בְּרִשׁוּתָא דְמָרָה קַמָּא קִיָּמָא אַפִּי"ה לֹוקֶח מְקַרִי מְוַחֲזָק נְמַצָּאת אוֹמֵר דְדַעַת מוּהַר"י אֲדַרְבֵּי וְה' רֵאשׁ יוֹסֵף וְהָרַב עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וְה' תוֹרַת חֶסֶד ו"ל בְּחֻדָּא שְׁיִטָּא קִיָּמִי אֲלָא דֵה' מוּהַר"א שְׁשׁוֹן ו"ל סִימָן קַנ"ה דְקַע"ג ע"א שְׁמִיעַ לִיה דְלָא זִיכָּה הָרֶשֶׁבֶ"א ו"ל לְלוֹקֶח אֲלָא מְשׁוּם דְכָבֵר יֵרֵד וְהַחֲזִיק וְכַתְב ה' כַּנ"ה גַּם שְׁמַע אוֹת ע"ג שַׁכ"כ מְהַרְש"ך ו"ל וַאֲע"פִּי שֶׁהַכַּנ"ה גַּם בְּסִי ק"ס אוֹת י"ב פְּקַפְק בְּדַבְרֵי מוּהַר"א שְׁשׁוֹן ו"ל בְּמָה שְׁדַקְדָּק מְתָשׁוּ' הָרֶשֶׁבֶ"א ו"ל לְסִיּוּעֵי לְמִילְתֵיהּ דְבְעִינּוּ שְׁיֵרֵד לְקְרָע מְמֹשׁ פְּכָר גְּלָה דַעַתוֹ בְּתָשׁוּ' הַרְמַת"ה ח"א סִי כ"ח דָּף צ"ח פִּי ח"ו לָא הֵיָה בְּדַעַתוֹ לְחַלּוֹק ע"ד ו"ל וּבְמַסְקָנָא פְּסַק פְּנוּתֵיהּ וְהוֹכִיחַ פֶּן מְתָשׁוּבַת הָרֶשֶׁבֶ"א ו"ל וְכַתְב דְּסִבְרַת מְהַר"י אֲדַרְבֵּי ו"ל דִּיחִידָאָה הִיא וְלָא מְצִי לְמִימַר קִי"ל פְּנוּתֵיהּ.

גַּם בְּתוּ"ד הִבִּיא תְּשׁוּ' הָרֶשֶׁבֶ"א ו"ל דְסִי קַפ"ח לְסִיּוּעֵיהּ עַש"ב. וְאַנּוּן יֵד עַנְיֵי אַנּוּן מְתָשׁוּבַת הַפְּרָם הוֹכְחֵנוּ שְׁלָא הַחֲזִיקוּ הַמוֹכֵר לְלוֹקֶח אֲלָא שְׁבַכְח הַשְׁלִטוֹן הוֹצִיאָוּהוּ מְכַרְמוֹ וְהָד דְסִי קַפ"ח אֲדַרְבֵּה הוֹכְחַת תּוֹכִיחַ מְאִי דְאַמְרִינּוּ בְּעַנְיֹו וּמִי יָבֵא אַחֲרֵי מְלָךְ חִי"ם זִיע"א.

הָא מִיָּהָא מְדַבְרוּ רַבִּינוּ הַגְּדוֹל גְּלִמּוּד שְׁאָם נְמַצָּא חֲבֵר תְּנָא דְמְסִיעַ לִיה לְה' מוּהַר"י אֲדַרְבֵּי ו"ל הֵנָּה מְצִי לְמִימַר קִי"ל כַּמ"ד שְׁאֵע"פִּי דְאַפְתִּי לָא נְחִית בְּאַרְעָא וְלָא הַחֲזִיק מְהִימָן א"כ הַשְׁתָּא מִיָּהָא דְחֻזִּינּוּ שֶׁה' רֵאשׁ יוֹסֵף וְהָרַב תוֹרַת חֶסֶד וְה' עֵדוּת בְּיַעֲקֹב ו"ל תְּלַתָּא סְרָכִין פְּחֻדָּא שְׁרִינּוּ קִיָּמִי פְּנוּתֵיהּ שְׁפִיר מְצִי הַלוֹקֶח לְמִימַר קִי"ל פְּנוּתֵיהּ דְאַפִּילוּ בְּתַרִי מְרַבְּנּוּ וְהֵם נִגְדַּת כָּל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל פְּתַב הַגָּאוֹן מוּהַרִי"קו ו"ל דְּמְצִי לְמִי קִי"ל פְּנוּתֵיהּ דְתַרִי בְּק' וּמָאָה פְּתַרִי וּלְקַמּוּן יִתְבָּאָר עוֹד בַּס"ד: אֵיבְרָא דְבְעֵיקָר דִּינָא חוּכָה אַנִּי לֹוּמֵר דַּע"כ לָא פְּלִיגִי רַבְּנָן בְּדַעַתֵיהּ דְהָרֶשֶׁבֶ"א ו"ל דְאַיְכָּא לְמ"ד דְלָא תְּשִׁיב הַלוֹקֶח מְוַחֲזָק אֲלָא עַד שְׁיֵרֵד לְקְרָע וְאַיְכָּא לְמ"ד דְבַגְמַר הַהַקְנָא בְּיָה שְׁעַתָּא קִיָּמָא אַרְעָא בְּרִשׁוּת לֹוקֶח וּמְקַרִי מְוַחֲזָק אֲלָא בְּמַקְרָעֵי דְמַגְלוּ וְקִיָּמוּ וְשְׁלִטָּא בְּהוּ עֵינָא מְחֻזָּא חֻזוֹ אֲבָל בְּמַטְלֵט' דְאַפְתִּי אֵימְנָהוּ בְּרִשׁוּת מְרִיָּהוּ קַמָּא דְאִי בְּעִי כְּבִישׁ לְהוּ אֲפִילוּ בְּחֻדְרֵי

חֲדָרִים אֵינָא לְמִימַר דְּמַצִּי לְמִימַר לִיה לְלוֹקַח כְּבָר מְסֻרְתִים לָהּ אוּ נִגְנְבוּ אוּ נֶאֱבְדוּ וְכַמְּהָ
הֶרְפְּתָקִי נִרְאָה דְּלִכ"ע דְּלִמְאֵן דְּקִינְיָא בְּרִשׁוּתָהּ הוּא דְּמִקְרִי מְוַחֲזָק וְכ"ש לְפוּם מְאִי וְאַלְהָ
דְּשִׁפִּיר מְצִי .

לְמִימַר פְּרַעֲתִי פְּמַדְנָבְר: (ה) תְּנָאִי. מְשִׁפְטִי הֶתְנָאִים וְקִיּוּמָם וּפְרֻטִיָּהֶם רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ
וְנִתְבְּאַרוּ בְּטוּש"ע א"ה ע"י ל"ח ע"ש וְהָרַב יָד אֶהְרֹן וְ"ל שָׁם וְהָ מִכְּתָב מְאַלְיָהּ עֲשֵׂה
אֲזִנִּים לְתוֹרָה וְאַחֲרָיו כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב וְלַעֲנִין דִּינִי מְמוֹנוֹת אִי בְּעִינֵן תְּנָאִי כְּפוּל וְשִׁאָר תְּנָאִים
אֵיפְּלִיגוּ בְּהָ רַבְּנוּתָא קַמְּאִי וּבְתַרְאִי כַּמ"ש בְּטוּש"ע ח"מ סִימָן רַמ"א ע"ש וְאַנְן בְּדִידֵן
דְּגִרִירִי בְּתַרְיָה דְּמָרְן וְ"ל בְּש"ע וְכַבָּר נִתְבְּאַר שָׁם ס"ט דְּבַעֲיֵנן תְּנָאִים הֶמְתְּקִינְיָמִים ע"פִי
מַה שְׁנִתְבְּאַר בְּא"ה ע"ש אֵלָא שְׂאָם פְּתוּב וּקְנִינָא פְּחוּמָר כָּל תְּנָאִים וּקְנִינִים הֶעֱשׂוּיִים
כְּתִי חו"ל דָּאָז מְהֵנִי כַּמ"ש שָׁם ו' וְעִינֵן מִש"ל בְּמַע' אוֹת ל' בְּס"ד: (ו) תְּנָאִי.

רְאוּבֵן הוֹצִיא שְׁנֵי שְׁטָרוֹת עַל שְׁמַעוֹן וְאִין זְמַן שְׁנִיָּהֶם שְׁוֵה וְיִישׁ בְּשִׁטְרָה הָא' תְּנָאִים וְיִישׁ
בְּשִׁטְרָה הַשְּׁנִי תְּנָאִים אַחֲרִים שְׁלֵא הֶזְנַפְרוּ בְּשִׁטְרָה הָא' אִם חֲיִיב לְקַיָּם כָּל הֶתְנָאִים הַפְּתוּבִים
בְּשְׁנֵי הַשְּׁטָרוֹ' אוּ דִילְמָא אֶמְרִינֵן שְׁנֵי בְּטָל אֶת הָא' וּבְטָלוּ כָּל הֶתְנָאִים הַפְּתוּבִים בְּשִׁטְרָה
הָא': דַּע שֶׁהַטוּש"ע ס"ב ר"ב ס"ב פְּתַב הָיוּ שְׁנֵי שְׁטָרוֹת בְּמִכְרָ אוּ בְּמִתְנָה אִם הוֹסִיף בְּשְׁנֵי
כְּלוּם הָרִי הָא' קַיָּם שְׁלֵא פְּתַב אֶת הַשְּׁנֵי אֵלָא מְפִנֵי הַתּוֹס' וְאִם לֹא הוֹסִיף לְבְטָל הַשְּׁטָר
הַשְּׁנֵי אֶת הָא' עַכ"ל וְזוֹ הִלְכָה הֶעֱלָה הָרַב מוֹהֲרֵיט"ץ וְ"ל ס"י ק"ג כָּל הָעוֹלָה שְׂאָם יִישׁ
תְּנָאִים מִתְחַלְפִים לְגַמְרִי שֶׁא"א לְקַיָּם שְׁנִיָּהֶם בְּשׂוּם צַד וְאִנְפֵן אֵלָא חֲלוּקִים זֶה מִזֶּה וְזֶה
הַפֶּדֶז זֶה בְּכָל הַצְּדָדִין וְדָאִי שֶׁהֵב קַיָּם בֵּין אִם יִהְיוּ לְתוֹעֵלַת הַקּוֹנָה אוּ הַמּוֹכֵר אֶמְנָם אִם
יִישׁ תְּנָאִים וְדְבָרִים אַחֲרִים שְׂאִינָם מִתְחַלְפִים וְאִינָם סוֹתְרִים הַשְּׁטָר הֶרְאִשׁוֹן אִז לֹא בִיטָל
ב' אֶת הָא' שְׁלֵא פְּתַב אֶת הַב' אֵלָא מְפִנֵי הַתּוֹסְפֵת וְהו"ל כְּתוֹסְפֵת דְּקָל וְכָל שְׂאָר דְּבָרִים
הַפְּתוּבִים בְּשִׁטְרָה הָא' בְּמִקּוּמָם עוֹמְדִים בֵּין לְזִכּוֹת הַמּוֹכֵר אוּ הַקּוֹנָה כֵּינֵן שְׂאִין בֵּין שְׁטָר
לְשִׁטְרָה דְּבָר שִׁסְתָּנֹר אוֹתָם עַכ"ל וְדְבָרִי אֶמְתַּן נִיזְכְּרִים וְעִינֵן עוֹד בְּתַשׁוּ' הָרִיב"ש וְ"ל ס"י
קַמ"ד וְהָ מוֹהֲרֵיט"ץ וְ"ל ס"י ו': (ז) תְּנָאִי.

רְאוּבֵן מְכַר קַרְקַע לְחַבְרֵי ע"פִי תְּנָאִין כְּתוּבִים בְּשִׁטְרָה וּבִינֵי בִינֵי אִירַע אִיזָה הַפְּרָשׁ
בִּינֵיהֶם אֶתְגּוֹר"י אִיתְגּוֹר"ר בְּתַבְעָרָה וּבְמַצ"ה וּבְטָל הַפְּכִירָה פְּדַחְזִי וְאַח"כ עֲמָדוּ אֲנָשִׁים
שְׁל צוּרָה לְשִׁפּוֹת שְׁלוֹם בֵּין הַקּוֹנָה וְהַמּוֹכֵר וְהַחֲזִירוּ הֶעֱטָרָה וְכָתְבוּ דִישׁ מְלִי כְּמִנְהַג
הַסּוֹפְרִים וְעַד שְׁלֵא נִכְתַּב גּוּף הַשְּׁטָר עֲמַד הַקּוֹנָה וְיִצְא לְטַעוֹן כִּי בְּמִכְרָה הַשְּׁנִיָּת לֹא
הֶזְנַפְרוּ הֶתְנָאִים וְהַמּוֹכֵר אוֹמֵר כָּל שְׁעַר עֲמִי יוֹדְעִים כִּי ע"כ בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים לְהַחֲזִיר
הַמְּכָר וּבְדָאִי הוּא שַׁע"פִי הֶתְנָאִים הָא' הִנֵּה הַמְּכָר הֵב עִינֵן בְּמוֹר"ם וְ"ל סִימָן קַס"ג ס"ה
בְּדִין הַשּׁוֹכְרִים חֲזָן וְהַתְּנָה עֲמָהֶם לְפִנְטָרוֹ מִהֶמְסִים וְאַח"כ שְׁכָרוּהוּ סְתָם דְּוֹדָאִי עַל תְּנָאִי
הָא' שְׁשִׁכְרוּהוּ ע"ש וְע"ע ס"י שֶׁל"ג ס"ח וְהוּא כְּפוּל כַּמ"ש הַסַּמ"ע וְע"ע מוֹר"ם וְ"ל
רִישׁ ס"י ר"ז וְאִם הֶתְנָו תְּנָאִי וְאַח"כ פְּתָבוּ הַשְּׁטָר סְתָם עַל תְּנָאִי הָא' כְּתוּבוּהוּ וְהֶעֱתִיקוּ
ג"כ הַכְּנָה ג שָׁם אוֹת י"ב בְּהַגְהַב"י וְעִינֵן לְהָ פְּנִינִים מְאִירוֹת ח"ב ס"י א"ך מ"ש בְּזוֹ: (ח)
תְּנָאִי.

לְדִידֵן דְּקִי"ל דְּאֶפְּלוּ בְּד"מ בְּעִינֵן מְשִׁפְטִי הֶתְנָאִים תְּנָאִי כְּפוּל וְהֵן קוֹדֵם לְלֹא וְכו' כַּמ"ש
בְּטוּש"ע ס"י רַמ"א ס"ט בְּשִׁטְרוֹת הָעוֹלִים בַּעַש"ג וְהַשְּׁרִים כַּמ"ש בְּטוּש"ע ס"י ס"א צ"ל ד'
אִי פְּתוּב בְּהֶם תְּנָאִי אִי בְּעִינֵן מְשִׁפְטִי הֶתְנָאִים דְּמִלְשׁוֹן מָרְן בְּש"ע שָׁם מְשִׁמַּע דְּבַעֲיֵנן

הפְּשָׁרִים בְּדִינֵנוּ עַד שְׁמֻצָּאתֵי לְמַהֲרָם מִפְּדוּאוֹ וְ"ל תְּשׁוּבָה שְׁלִימָה כִּי בָּאָה בְּתִשׁוּבָה הַמּוֹרִים וְ"ל סִי ג' וְנ"ב דְּהַכִּי מְסִיק לְהַכִּי וְהַכֵּן" הֵג שָׁם אוֹת ל"ח בְּהַג"ה ט ע"ש וְעֵינֵינוּ בְּהִגָּה שָׁם: (ט) תְּנָאֵי קו"ל שְׁהָאֲחָד מִן הַשְּׁוֹתְפִים שְׁטַעַן עַל חֲבִירוֹ שְׁפָף הָיָה הַתְּנָאֵי בִּינֵיהֶם וְהָלָה מְכַחֵשׁ אִם רָצָה לְהַשְׁבִּיעוֹ מִשְׁבִּיעוֹ לְאַלְתֵּר וְאִם רָצָה יִמְתִּין עַד שְׁעַת חֲלֻקָּה כַּמ"ש בְּטוֹש"ע סִימָן צ"ג סִי"ב וְעֵינֵינוּ לֵה' מוֹהֲרִיט"ץ וְ"ל סִי קמ"ט וְכַתֵּב הָרַב מוֹהֲר"א שְׁשׁוֹן וְ"ל סִי קי"ג דָּאִם הַשְּׁוֹתְפִי כְּתִב שְׁטַר שְׁוֹתְפוֹת ע"פִי תְּנָאֵים אֲשֶׁר יֵאוֹתוּ זֶה לְזֶה וְטַעַן א' מֵהֶם שְׁעוֹד תְּנָאֵי אַחַר בִּינֵיהֶם וְלֹא נִכְתַּב דְּסַמָּךְ אֶהֱיִמְנוּתִיהָ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ וּבִפְרָט אִם הָיָה אוֹתוֹ הַתְּנָאֵי מֵהַתְּנָאֵים שְׁצָרִיכִים לְהַתְּנוֹת ע"ש וְעֵינֵינוּ לְהַכֵּן" הֵג שָׁם אוֹת כ"ה בְּהַג"ה ט: (י) תְּנָאֵי.

בְּשֵׁנֵת הַתְּקַל"ו אֵירַע מַעֲשֵׂה בְּרֵאוּבֵן שְׁקָנָה קַרְקַע וְהִתְחַזֵּיק בּוֹ כְּרֵאוּי וְאַחַר זְמַן הִבִּיא הַמּוֹכֵר שְׁנֵי עֲדִים הַתְּתוּמִים בְּשֵׁטֶר הַמְּכִירָה שְׁהַעֲדִידוֹ שְׁאַחַר שְׁנַגְמַר הַמְּקַח כְּדִחוּזֵי עֲמַד הַקּוּנָה וְקָבַל בַּק"ס שְׁלֹאֲחַר עֲבוּר זְמַן מָה אִם יָבִיא לוֹ מְעוֹתָיו יִחְזִיר לוֹ הַקַּרְקַע וְהַלּוֹקֶחַ צוֹנֵחַ כְּכֹרֵכָא דְלֹא הִד"מ וּבְשֵׁטֶר הַמְּכִירָה כְּתוּב לֵאמֹר בְּלִי שׁוּם תְּנָאֵי וְהַעֲדִים יִצְאָא כְּתִב יָדָם מִמְּקוֹם אַחַר וְנִחְלְקוּ בְּזֶה רַבְנֵי הָעִיר וְהוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶם מִשְׁאַר הַרְבָּנִים אֲשֶׁר אֵינָם מְמַנְוִים וְפִלְג מוֹרִין כֵּן וְפִלְג מוֹרִין כֵּן וְעֲלֵתָה הַסְּפָמְתָם שְׁהַעֲדִים נְאֻמָּנִים בְּמָה שְׁהַעֲדִידוֹ וְהִתְחַזִּירוּ הַקַּרְקַע לְבַעֲלִים וְעֵינֵינוּ בְּהַרְדָּב"ז וְ"ל בְּחֻדְשׁוֹת סִי תל"ג וְה' תּוֹרַת חֻדְסֵי סִי רנ"ט וְה' עֲדוֹת בִּיעֻקֵּב סִי ז"ן וְהַרְבֵּי רֵאשׁ יוֹסֵף וְ"ל דָּף כ"ד וְה' בְּנֵי מִשֶׁה וְ"ל סִי ר"ה וְהַרְבֵּי מוֹהֲרִיט"ץ וְ"ל סִי ד' וְה' פָּרָם שְׁלֵמָה וְ"ל ח"מ סִי ג' וְה' מִשְׁאַת מִשֶׁה וְ"ל ח"מ סִימָן ד"ן.

וְהִנֵּה בַעַת"ה נִגְהָ אֹר תִּשׁוּבָה בְּעֵי חֲזֵי לְהַכֵּן" הֵג וּבַח"מ סִי פ"ח עֲמַד עַל תִּשׁוּבָה הַרְשָׁב"א סִי תַתְקַע"ב וְע"ע בְּתִשׁוּבָה הַר"ב אֲנָגְלִיל וְ"ל סִי ס' וְעֵינֵינוּ לֵה' פְּרִישָׁה סִימָן מ"ו וְלֵה' פמ"א וְ"ל ח"א סִי א"ב וְעֵינֵינוּ בְּתִשׁוּבָה הַרְשָׁב"א וְ"ל ח"ד הַנְּדָפְסֵי מְחֻדָּשׁ סִי רל"ו וְע"ע מֵאֵי דְכַתְּבֵי לְעִיל בַּס"ד וְעֵינֵינוּ לֵה' מוֹהֲרֵש"א וְ"ל בַּס' מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא ח"מ סִי ר"ז (יא) תְּנָאֵי הַמְּתַנָּה עִם חֲבִירוֹ שְׁהִיָּה נְאֻמָּן בְּדַבּוּרֵי הַקַּל אֵת אֲשֶׁר יֵאמַר כִּי הוּא זֶה אֵינְנוּ מוֹעִיל לוֹ שְׁלֹא יִבְרַר אֵת דְּבָרָיו הַרְדָּב"ז בִּישְׁנוֹת סִימָן ס' כַּנ"ה הֵג סִימָן רנ"ה אוֹת כ' בְּהַג"ה ט: (יב) תְּנָאֵי.

רֵאוּבֵן חֲזִיב לְשִׁמְעוֹן מְנָה וְנִתְפָּשֶׁר עֲמוֹ שְׁאִם יִפְרַע לוֹ חוּבוֹ בְּנִסָּן שְׁיִמְחֹל לוֹ סָף מָה וְאִם לֹא יִפְרַע בְּזְמַן הַמוֹעֵד אֲזִי יִגָּבֶה כָּל חוּבוֹ וּבְהַגִּיעַ תֵּר הַפִּירְעוֹן לֹא יִפְרַע כִּי אִם חֲזִי חוּבוֹ וְרוּצָה שְׁיִמְחֹל לוֹ מָה שְׁמַגִּיעַ לְסָף שְׁפָרַע וְשִׁמְעוֹן אֹמֵר כִּינֵן שְׁלֹא נִתְקַיֵּים הַדְּבָר בְּטָלָה הַמְּחִילָה מַעֲקָרָא וְהִנֵּה הַט"ז וְ"ל בַּסִּי ע"ו נִשְׁאַל בְּכַעֲרֵינוּ זֶה בְּמַחְזִיב עֲצָמוֹ בַּקְּנָס אִם לֹא יִפְרַע פְּלוּנֵי וְיִפְרַע מְקַצֵּת ע"ש וְעַמְדָתִי ע"ז בַּמ"א בַּס"ד וְנִרְאָה דְאֶפִּילוֹ לְמֵאֵן דַּס"ל הֵתָם דְּמִשְׁלֵשִׁין אֶפִּילוֹ הַמְּמוֹן הַכָּא מוֹדָה דְּחֲזִיב לְשַׁלֵּם מִשְׁלָם דְּהֵתָם קְנָסָא הוּא דְקָנִיס נִפְשִׁיהָ ע"ש אִיכָא לְמִימַר דְאָכַל זוּזֵי וְזוּזֵי קְנָסָא וּמֵאֵי דְפָרַע לִיהָ מְנַפָּה מִן הַקְּנָס אֲבָל הַכָּא דְבָרִיא בְּחִיּוּבָא וְהַמְּלִנָה רוּצָה לְנוֹתֵר כְּשִׁיפָרַע לְזְמַן הַמְּוֹגְבֵל פְּשִׁיטָא דְכָל כְּמָה דְלֹא פָרַע כָּל מֵאֵי דְמְסִיק בְּיָה לֹא נִיתָן לְיִפְחַל דְּמַדִּידָהּ וּמְנַכְסִיהָ קָא מַחִיל וְהָיוּ לִי דִין וְדְבָרִים בְּזֶה חֲבַל ע"ד: (יג) תְּנָאֵי.

ראובן אמר לשמעון שת"ח פ' יודע כל סדר מועד בע"פ אמ"ל שמעון אם אומר בפני בע"פ כדקאמרת אני מחייב עצמי מעכשיו בשבוי חמו' וח"ח ליתן לו סך כ"ור וקא הת"ח ההוא וסדר תלמודו בפניו ונמצא שיודע רוב סדר מועד בע"פ.

הן ספק בדי אם חייב שמעון לשלם להחכם רוב מה שגדר לו או"ד לא מחינת נפשיה לחייובא אלא אדעתא דכוליה סדר מועד אבל אי לא ידע אלא רובו לא מחייב ובפרק דק"ד אמרינן ההוא גברא דקבל ארעא מחבריה אמר אי מוהירנא לה יתיבנא לה אלפא זוי אוהיר תלתא אמרי נהרדעא דינא הוא דיהיב ליה תלת מאה ותלתין ותלתא ותלתא ע"כ נשמענה מן הדא דאע"ג דאפוליה קביל עליה לא אמרינן דכינן דאוהיר תלתא לשלם כוליה אלפא זוי אלא מאי דאוהיר ה"נ דמעוטה דסדרא הוא דאשתמוטי קא משתמיט מניה דינא הוא דיהיב ליה מנתא דרובא דינע: איברא דינש לחלק דהתם מאריה דארעא קא אתהני ממאי דעביד בארעא ולא אוהיר ליה הך תלתא אמטו להכי לא משלם לחבריה אלא מאי דאוהיר אבל הך עיקר חיובו של שמעון הוא בהפלקת ידיעת כוליה סדרא השתא דלא ידע כוליה סדרא לא מחייב.

איברא דאשפחן פלוגתא דתנאי בפרק הנשרפין דף ע"ח ע"א הפוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות בין בזה אחר זה בין בבת א' פטורים רבי יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב ואמרינן עלה התם ושניהם מקרא אחד דרשו ואיש כי יכה כל נפש אדם רבנו סברי כל נפש עד דאיכא כל נפש רי"ב סבר כל נפש כל דהו נפש משמע ואין הגדון דומה לראיה דהכא עיקר ההפלקה היא בידיעת כוליה סדרא וכל בכל דהו דלרבנו כל נפש משמע איברא דבפ"ק דהוריות דרשו ואם כל עדת בני ישראל דברובא סגי וכבר עמדו ע"ז להקת גדולים אחרונים ו"ל עיין להט"ז ו"ל סי' ש"פ ס"ח וסי' תקפ"ד והרב אליהו רבא וה' מטה יהודה והרב מחבר"ר ו"ל ס"ז ע"ש והנה לדעת האומר רובו ככולו ה"נ אע"ג דאמ"ל יודע כל סדר מועד כי ידע רובו מיקרי שפיר כל סדר מועד בע"פ פיון דאשתכח דינע רובא איכא למימר דתסגי ליה ושקיל משמעון מה דאתחייב ליה.

וכן משמע ממ"ד הרמב"ם ו"ל בפ"ב מה' סנהדרין הלכה ו' ונ"ל פשם שהב"ד מגוקים בצדק וכו' ושידעו ברוב הלשונות פדי שלא וכו' עכ"ל ואיכא למידק דבמתניתין תנו ויודעין בע' לשון ות"י הרל"ם ו"ל דדייק רבינו מדלא קתני ויודעין שבועים לשון וקתני שבועים ש"מ דברובא סגי ע"ש.

ובפרק ר' ישמעאל דף ס"א אמרינן הכי גבי מרדכי כי הנה ידע שבועים לשון ופריד עלה דכולהו סנהדרין נמי הו יודעים שבועים לשון וכו' ע"ש ולפ"ד הרל"ם ו"ל מאי קושטיא דאימא ה"ק דמרדכי הנה ידע בכלהו שבועים לשון אבל כולהו סנהדרין תסגי להו ברוב הע' לשון: (יד) תנאי.

ראובן התנה עם שמעון שאם יתן לו רשות לקדש את בתו לו לאשה יתן לו מנה ונתן לו רשות ועמד וקדשה פדת של תורה ונתן לאביה מה שגדר לו ולא הספיק לכונס' עד בעו"הר בתולה נשא"ת בשמים ועמד ראובן ותבע מאביה מה שנתן לו פי אדעתא לכונסה הוא דיהיב ליה ולא אקידושין גרידא כי מה חפצו בקידושין בלא פניסה ואביה השב ישיב כלום מנעתי ממה הרשות הלא הרשיתי וקדשתי ונסתתפה שדה: ואומר עם קנ"י

שאם האב עכב הנישואין מיום ליום ומחדש לחדש פשיטא לענ"ד דקרוליה מהדרנא ובריא בחיובא לאהדורי ליה מאי דשקיל מניה וכן אם המקדש מעכב בנישואין פשיטא לענ"ד דזכה האב פי קא מבעיא לי דקבעו מדעת שניהם ובתוך הזמן פגעה מד"הד בה מולא דמאן גרים ובמשפיר בהמתו ומתה בתצי הדרה דאם אמר לו בהמה זו דנותן לו שפרו של תצי הדרה ואין לו עליו אלא תרעונמת דוקא שמסר לו פחופשה כמ"ש בטוש"ע סי' ש"י התם ה"ט משום דנהנה מיהא מתצי הדרה שהלה והכא מאי מי אמרינן דאנהו ליה קידושין שלא יקדמנו אחר ומור"ם מסיים בה והיינו שיוכל למפורסחורתו שם או שיוכל לשפורסחמור אחר עד מקום שרוצה לילה אבל בלא"ה אינו נותן לו פלום משפרו דהא לא מהני ליה מידי עכ"ל ובנ"ד שסו"ס לא אנהו מעשיו מידי: איברא דגבי שוכר ספינה זו להוליך בה יין ונשפה היין פסק מרן בש"ע שם סי' שי"א ס"ד אם נתן השוכר אינו יכול להחזירו ואם לא נתן לא יתן ועיין בסמ"ע סק"ו וגם פועל שנאנס בין שיודעים שניהם הבע"ה והפועל או שאינם יודעים הוי פסידא דפועל ואם קבל השוכר א"צ להחזיר פלום כמו שפסק מור"ם ז"ל רי"סי של"ד וכ"ש בנ"ד דהתנאי היה על נתינת הרשות לקדש נהרי פבר קדש ומזלא דידיה גרם: וראיתי לה' מוהראנ"ח ז"ל ח"א סי' ג"ן דאתשיל במי שחייב את עצמו לתת לחבירו סף מה שפיניס את פ' לכתוב לו שובר וכתב לו שטר והפקידו ביד שלישי ומת אותו פלוני ומסיק דיחזיר את השטר ע"ש ולא דמי קדא דאפתי לא עשה ולא כלום והכא הרי פבר קדש ועוד דהתם עדיין לא קבל שפרו משא"כ בנדון דידן שפבר זכה במקחו וקדש וק' להוציא מידו: (טו) תפיסה.

קי"ל התופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה אלא היכא דהתופס נושה פלנה קנה חבירו כמ"ש בטוש"ע ר"סי ק"ה ודעת מרן בב"י פדעת הטור דה"ק לא מבעיא אם תפש בבת א' פשיעור מה שחייב לו וכשיעור מה שחייב לחבירו דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבירו אלא אפילו שבק לנפשיה ותפס לחבריה קנה חבירו ע"ש ואחריו נמשך הרב הלבוש ז"ל ובאמת שהדברים בלתי מובנים לענ"ד דאין חלות למגו אלא במאי דהו"מ למזפי ביה לנפשיה ולא הנה קרינן ביה ח"ל דבע"ח מאןחר שקדם וגבה מה שגבה גבה והאי גברא שבק לנפשיה וניהיב לחבריה שפיר אמרי' דקנה חבריה דלא חב לאחריני הוא דמ"ל אי שקיל איהו או שקיל חבריה אבל אי תפיס טפי ממאי דמסיק ביה בהה טופיניא דשקיל הוי חב לאחרים ומאי אולמיה אי תפיס בב"א או בזא"ז וה"נ דכונתה במציאה או פאה אי הנה בעי הנה מצי למזפי בהו לנפשיה השתא נמי דזכינהו לאחריני שפיר דמי אבל במידי דאיהו לא מצי למזפי בהו מהיכא תיתי לזכות בהו לאחריני.

ובמה שנתקשה מרן ז"ל בלשון הטור שכתב אם ראובן חייב ג"כ ליהודה מהני מה שתפש לצורה שמעון אע"פ שלא תפס לצורה עצמו וכו' עכ"ל דמשמע דטפי עדיף פשתופס לצורה עצמו ואח"ך תפס לצורה חבירו מפתפס לצורה חבירו קודם שיתפוס לצורה עצמו ע"ש אחה"ר אינו מוכרח והטור ה"ק ל"מ אם תפס לצורה עצמו דנדאי מהני מידי דהנה אבע"ח מאןחר שקדם וגבה דמה שגבה אלא אפילו גבה לצורה שמעון דהוי תופס לב"ח במקום שחב לאחרים אפי"ה זכה שמעון כעני הזוכה לעני אחר דזכה אותו עני וה"ט משום מגו דאי בעי זכי לנפשיה זכי לחבריה וכן מתבאר מדברי הרב בע"הת ז"ל שער ס"ז ח"ב סי' ה' שכתב והיכא דתפיס לב"ח במקום שח"ל אף היה הלנה ג"כ חייב לזה התופס ומניח עצמו ותופס לצורה אחר והוא ח"ל מהו מי אמרינן מגו דזכי

לנפשיה זכי נמי לחבריה וכו' דהא במציאה דאית להאי מגו קנה חבירו והאי נמי דכונתה היא דהיכא דהוי חייב לתופס פי תפיס לב"ח חבריה קני ב"ח עכ"ל הא קמן דכל עצמו לא אתא לאשמועינו אלא בחוב דמצי למזפי ביה לנפשיה מצי למזפי ביה לחבריה אבל לא יותר מחובו דמהיכא גמיר לה ושמועות הבע"הת ז"ל שגורות בפי הטור ז"ל ודברי הגד"ת ז"ל בזה אינם מוכנים לענ"ד וכבר הושג מהכנ"הג ז"ל שם.

ובפ"ק דמצינא דף ח' ע"א קאמר רב"ח מדקתני שנים שהגביהו מציאה קנאוה וא' המגביה מציאה לחבירו דלא בעי למזפי בה איהו נמי לא אמרינן מגו דאי הנה בעי הו"מ למזפי בה אלא עד דאי' ליה זכו בגונה ע"ש והיננו דאשמועי' מועי' הבע"הת והטור ז"ל דלא תימא ה"מ היכא דתפיס מאי דתפיס לדידיה ולחבריה דלהאי חזי כוליה ולהאי חזי כוליה וכדדחי רבא אלא אע"ג דלא תפיס לדידיה ולא פלום אפי"ה קנה חבריה הואיל ונהה חזי למזפי ביה לנפשיה ואהא דמיימי תלמודא התם דף ט' ע"א אהא דתנו מי שלקט את הפאה ואמר ה"ז לעני פ' ר"א זכה לו ונחכמים או' יתננה לעני הנמצא ראשון וכו' איתא עלה אמר עולא מחלוקת מעשיר לעשיר וכו' אבל מעני לעני דברי הפל זכה ליה דמגו דזכה לנפשיה זכי נמי לחבריה ופירש"י ז"ל שם מי שלקט את הפאה אדם דעלמא שאינו בעל השדה דאי בבעל השדה לא אמר ר"א זכה דליכא למימר מגו דזכי לנפשיה דאפילו הוא עני מוזהר הוא שלא ללקט פאה משדה שלו כדאמרינן בשחיטת חולין לא תלקט להזהיר העני על שלו עכ"ל והאי דנקט רש"י ז"ל ר"א לאו דוקא דלרבנן נמי השתא דבעי למימר דמעני לעני כ"ע מודו דאמרינן מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה דליכא אלא חד מגו לא משכחת לה אלא בשדה שאינה של עני דבשל עני איהו גופיה ל"מ למזפי בה לנפשיה פיון דלדידיה קמזהר רח' לא ילקט פאה שלו ואפי' לר"ן דאמר מעני לעני מחלוקת היינו דלרבנן לא אמרינן מגו ולא משום דאיהו גופיה לית זכיה בגונה אלא עכ"ל דמייירי שאינה של עני: ועדין צריכין אנו למודעי בעשיר דאמר ר"א דזכה לו משום דאי בעי מפקר נכסיה והוי עני ובכלל נכסים האי שדה ולכי הוי עני מצי למזפה בפאה לנפשיה דהשתא האי שדה לאו דידיה הוא דהא אפקריה ופאחריני הוא דזכי ומצי למזפי לאחריני ודכונתה בעני איכא למימר לר"א דאמר תרי מגו למימרא אפי' במגו נמי משכחת לה תרי מגו ובשדה שלו דאמרינן מגו דאי בעי מפקר להאי שדה נהדר זכי בפאה לנפשיה ומגו דזכי לנפשיה זכי נמי לאחריני ולפ"ז עולא אמאי לא קאמר דמעני לעני פליגי ובשדה של עני דל"מ למזפי בפאה לנפשיה אלא עד דמפקר ליה ולר"א אמרי' תרי מגו וזכה לו ולרבנן תרי מגו לא אמרינן ועלה בדעתי דשמיע ליה לרש"י ז"ל דסבר עולא פיון דהאי שדה פבר אחייב ליה בפאה כי אפקר נמי לא מפקע ליה מהך חיובא משו"ה לא מצי לאוקומה אלא בשדה שאינה שלו ובמקו' לשם פתב משם הרא"ש ז"ל דלא הוצרך רש"י ז"ל לפרש פן אלא משום מעני לעני ע"ש וכבר פתב דתק"ל לעולא אמאי לא אוקים לה מעני לעני ובשדה של עני וכמדובר ובשם הריטב"א ז"ל פתב דהתוס' דחו ראיה זו דאנן הכי קאמרינן אי בעי מפקר נכסיה ושדה זו בכלל וחסניא ליה הך פאה ע"ש וכבר פתב משם הרא"ש ז"ל דרש"י ז"ל לא הוצרך לפרש פן אלא משום חלוקת מעני לעני ומשו"ה התוס' פתבו דסייעו לפירש"י מחלוקת מעני לעני ע"ש וכדברי הרא"ש ז"ל הנאמרים באמת וכבר כתי' מאי דנלע"ד: וכתב עוד משם התוס' ומיהו בירושלמי משמע דמתני' סתמא בין בבעל השדה וכו' דאפילו בע"ה

כָּל שֶׁהוּא עֲנִי וְרֵאוי לְיִטּוֹל בְּפֹאֵה דְעֵלְמָא שְׁפִיר קָרִינוּ בֵּיהּ דְחֻזָּא לִיהּ דְאִי בְּעֵי זְכִי בְּהַ
לְנַפְשֵׁיהּ וְכוּ' אֱלָא דְרַחֲמֵנָּה חֲיִיבָהּ לְמִיָּהְבָה לְעֲנִי מִפְּנֵי שְׁהִיתָה שְׁלוֹ הֵילֶכְהּ שְׁפִיר מְצִינָה
לְמִימַר אִי בְּעֵי זְכִי לְנַפְשֵׁיהּ כְּדִי לִתְנֶה לְעֲנִי זְכִי בְּהַ נְמִי מְעִיקְרָא לְחַבְרִיהּ עֲנִי עַכ"ל דְעָתָם
ז"ל פִּינּוּ דְעֲנִי הוּא זֹזְכָה בְּפֹאֵה דְעֵלְמָא וְדִידִיהּ נְמִי הֵוִיָּא חֻזָּא לִיהּ אֱלָא דְבַע"כ שְׁפִיר
וְכוּ' קָרִינוּ בֵּיהּ חֻזָּא לִיהּ וּמְצִי לְמִזְכִּי בְּהַ לְחַבְרִיהּ עֲנִי דְלִיכָא אֱלָא חַד מְגוּ וְאַפִּי לְרַבְּנָה
מִוְדוּ לְעוֹלָא אֱבָל לְדַעַת רַש"י ז"ל פִּינּוּ דְאִיהוּ לֹא מְצִי זְכִי בְּהַ לְנַפְשֵׁיהּ לֹא קָרִינוּ בֵּיהּ דְאִי
בְּעֵי זְכִי לְנַפְשֵׁיהּ: וְרֵאיתִי לְהֵרָא"ש ז"ל אֵהָרַ מְתַנִּיתִין דַּק"ל עַל פִּירֵש"י ז"ל מְהֵרָה
יְרוּשְׁלָמִי דְמִשְׁמַע בְּהַדִּיא דְבַעַל הַשְּׁדָה גּוֹפִיָה יְכוּל לְזַכּוֹת בְּשָׁבִיל עֲנִי עַכ"ל וְקָצַר בְּמִקּוֹם
שֶׁהִי"ל לְהֵאָרִיף וּדְבָרָיו מְכוּוֹנִים לְדַבְרֵי הַתּוֹס' הַנּוֹתָנִים לְמַעַלָּה דְכִינּוּ דְעֲנִי הוּא וְחֻזָּא
לִיהּ פֹּאֵה דְעֵלְמָא שְׁפִיר קָרִינוּ בֵּיהּ חֻזִּי לְנַפְשֵׁיהּ וְרֵאיתִי לְהֵרָא"ש ז"ל בְּהַגְהֹוֹתִיו לְהֵרָא"ש
ז"ל שֶׁכ' וְכוּ' נ"ל דְאִי מְפָקַר נְכֻסִיָּה גַם אוֹתָהּ שְׁדָה מְנַפְקַת וְיְכוּל לְזַכּוֹת בְּהַ לְעַצְמוֹ עַכ"ל
וְלֹא הִבִּינוּתִי דְהַשְׁתָּא הָוּוּ לְהוּ תְרִי מְגוּ בְּעֲנֵי גּוֹפִיָה וְהִיכִי קְאָמַר עוֹלָא דְמַעְנֵי לְעֲנִי כ"ע
מִוְדוּ וּלְרַבְּנָה תְרִי מְגוּ לֹא אֲמַרִינּוּ הַבֵּט יָמִין וְרֵאָה דְרַש"י ז"ל לֹא כְּתַב פִּירוּשׁ זֶה אֱלָא
בְּשָׁנִים אוֹחֲזִים דְמִיָּתִי מְלַתִּיהּ דְעוֹלָא דְמוֹקִי לָהּ לְפִלּוֹגְתָא דַר"א וְרַבְּנָה בְּתַרִּי מְגוּ דַלְר"א
אֲמַרִינּוּ וּלְרַבְּנָה לֹא אֲמַרִינּוּ וּמַעְנֵי לְעֲנִי דְלֹא הָוִי אֱלָא חַד מְגוּ כ"ע מִוְדוּ וְאִי עֲנִי הוּא בַעַל
הַשְּׁדָה אַפְתִּי אִיכָא תְרִי מְגוּ וְהִיכִי מִוְדוּ רַבְּנָה אֱבָל בַּפ"ק דְגִיטִין דְמִיָּתִי הָרַח מְתַנִּי שְׁתִּיק
רַב וְה"ט דְהֵתָם בְּעֵי לְאוֹקוּמִי פְּלוֹגְתָא דַר"א וְרַבְּנָה בְּתוֹפְסָא לַב"ח בְּמִקּוֹם שְׁחַב לְאַחֲרִים
וְלֹא מִשׁוּם מְגוּ א"כ שְׁפִיר מְתוֹקְמָא בְּשְׁדָה שְׁל עֲנִי גּוֹפִיָה וְזִנְיָה הַפֹּאֵה דְמַחֲזִיב בְּהַ לְחַבְרִיהּ
וְהַשְׁתָּא דְאַתִּינָא לְהִיכִי מַה שֶׁהָק' הַר"ש ז"ל מְהִירוּשְׁלָמִי לְסַבְרַת רַש"י אִיכָא לְמִימַר
דְהִירוּש' מוֹקִי פְּלוֹגְתִיָּהּ בְּתוֹפְסָא לְבַעַל חוּב פְּסוּגְתִיָּהּ דְגִיטִין וְתוּ לֹא צָרִיף לְדַחֲנוּקִי כַמ"ש
הַתּוֹס' ז"ל פִּינּוּ דְחֻזִּי לְפֹאֵה דְעֵלְמָא: אִיכָרָא דְחֻזִּיתִיהּ לְהֵרִיטְב"א ז"ל בְּחִידוּשֵׁיוּ לְמַצִּיעָא
הֵתָם וְגִיטִין שְׁכַתְבָּא מִשְׁם הַרְמַב"ן ז"ל דְמַעְנֵי לְעֲנִי לֹא מְשַׁכַּח אֱלָא בְּתַרִּי מִגּוּ וְרַבְּנָה ס"ל
דְתַרִּי מְגוּ לֹא אֲמַרִינּוּ וּכְדַכְתִּיבָנָא וְאַח"ךְ כְּתַב וּמִיָּהּ בִּירוּש' בְּמַסְכַּת פֹּאֵה פִי' מְגוּ דְזְכִי
לְנַפְשֵׁיהּ מִתּוֹךְ שֶׁהוּא זֹזְכָה בְּמַתְנוֹת עֲנִיִּים לְעַצְמוֹ זֹזְכָה בְּפֹאֵה זֹז לְאַחֲרִים וּלְפִי"ז בְּבַעַל
הַשְּׁדָה מוֹקְמִי לָהּ דְבַפֹּאֵה לִיכָא אֱלָא חַד מְגוּ דַאע"פִי דְלֹא מְפָקַר אוֹתוֹ שְׁדָה וְהוּא מְנוֹזֵהר
בְּפֹאֵה שְׁלוֹ יְכוּל לְזַכּוֹת בְּפֹאֵה זֹז לְעֲנִיִּים דְעֵלְמָא עַכ"ל וְסַפֵּר הִירוּש' כְּעַת אִינְגוּ עַמְדִי מִי
יְתוּ יְדַעְתִּי וְאַמְצָאֵהּ וְאַרְאָהּ אוֹתוֹ וְאַתְּ נִוְהוּ דְאִי בְּפִירוּשָׁא אִיתָא הֵתָם כֶּהָ דְמִשְׁמַע
מְרַהִיטֵת דְבָרָיו ז"ל עַל כֵּן דְבָרִי לְעוֹ וְהִיוּ כְּלֹא הָיוּ וְאִי מְפָלְלָא אִיתָמַר דְמוֹקִי לָהּ אֲפִילוּ
בְּבַע"ה אֱלָא דְאִיהוּ ז"ל טַעְמָא טַעִים מִשׁוּם דְאִית לָהּ זְכִיָּה בְּפֹאֵה דְעֵלְמָא אַפְתִּי אִיכָא
לְמִימַר הִיכִי בְּדַעַת הִירוּש' וּכְדַכְתִּי: וְהַרְמַב"ם ז"ל בַּפ"ב מַה' מ"ע דִּין י"ט חֵתָם הַדְּבָרִים
וְאִין בְּדַבְרָיו הִכְרַע כְּמֵאן ס"ל כְּמוֹ שֶׁהַעִיד ה' מוֹהֲרֵי"ק וְה"ה ז"ל וְהַרְדְּב"ז ז"ל שֶׁם כְּתַב
דְּמַסְתַּבֵּר טַעְמִיהּ דְרַש"י ז"ל אַע"פִי שֵׁישׁ חוֹלְקִים עָלָיו ע"ש וְלַעֲנִי"ד נְרָאָה פְּשוּט דְזוֹ הִיא
דַעַת רַבִּינוּ ז"ל דְאִם אִיתָא דַס"ל כְּדַעַת שְׁאָר רַבְּנוֹתָא דְכָל שֶׁהוּא רֵאוי לְיִטּוֹל מְצִי לְזַכּוֹת
לְעֲנִי חַבְרִיהּ וּכְדַעַת הִירוּש' לֹא הוּ"ל לְרַבִּינוּ לְהַשְׁמִיט הָאִי חִידוּשָׁא דַאע"פִי דְהַעֲנִי לֹא
מְצִי לְמִזְכִּי בֵּיהּ אַפִּי"ה מְזַכָּה לְאַחֲרֵינִי וּמְדָלָא אֲשַׁמוּעִינּוּ הִיכִי ש"מ דְלֹא ס"ל הִיכִי אֱלָא
כְּדַעַת רַש"י ז"ל וְכַעַת רֵאיתִי בַס' דְמִשְׁק אֲלִיעֶזֶר נְמוֹקִים עַל הַש"ע לְאַחַד מְרַבְּנֵי אֲשַׁכְּנֹז
שֶׁכ' אִף אֲנִי מְצָאתִי רֵאָה מְפִנְרֶשֶׁת הַב"י בְּפִירוּשׁ הַר"ש ז"ל שֶׁחוֹלֵק עַל רַש"י ז"ל וּמְבִיא
הִירוּש' דַאֲף אִם בַע"ה הוּא עֲנִי מְצִי לְזַכּוֹת לְעֲנִי אַחַר פִּינּוּ שֵׁישׁ לוֹ זְכוּת אֲצַל הַפֹּאֵה אִף

שָׁאִין לוֹ שְׂיִכּוּת בַּפֶּאֶה זֶה עַכ"ל וְאֵהמ"ר אֵין דְּמִיּוּנוֹ עוֹלָה יָפָה דְּהֵתָם נְמִי הֵךְ פֶּאֶה חֲזִינָא לִיָּה אֵלָא אַרְנִיָּא דְרַבִּיעַ עֲלִיָּה מְצוֹת הַמְלִיךָ הִיא לְעֵנִי לֹא תִלְקֹט אֲמַטוּל הַכִּין חֲשָׁבִינוּ לִיָּה דְחֲזִינָא לִיָּה כִּינֵן דִּישׁ לוֹ שְׂיִכּוּת בַּפֶּאֶה דְעֵלְמָא לְזִכּוֹת בְּהֵךְ פֶּאֶה לְחַבְרִיָּה עֵנִי אָבֵל בְּתוֹפֶס לַב"ח יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא ח"ל בְּמָקוֹם שַׁח"ל מָה יוֹשִׁיעֵנוּ זֶה כִּינֵן שְׂיִישׁ לוֹ שְׂיִכּוּת בְּאוֹתוֹ חוֹב אֲטוּ מִי שַׁח"ל מְנָה הַתְּרָה לוֹ הִרְצוּעָה לְתַפּוֹס אֲפִילוּ מָאָה מְנָה בְּמָקוֹם שֶׁחָב לְאַחֲרִים וְהַסְמ"ע כְּתִב דְּבַפְרִישָׁה כְּתִב וְהוֹכִיחַ שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הַב"י ז"ל וְלֹא זְכִינוּ לְאוּרוֹ דְּאֲשַׁתְמוּטִי הוּא דְקָא מְשַׁתְמֵט מִהַדְפּוּס וְא' מְהִרְאִיוֹת שֶׁהֵבִיא מִהַמְגַבִּיָּה מְצִיָּאָה וְכו' ע"ש וְמָה שֶׁהַכְרִיחַ הַשְּׁ"ף ז"ל סְבַרְת מָרְן בַּב"י מְרַבָּא דְפְלִיג אַרְב"ח דְלֹא ס"ל וְאִפִּי"ה ס"ל גְּבִי טְלִית שֶׁהַגְבוּהַ בְּיַחַד אַע"ג דְּהֵתָם לֹא יוֹכֵל לְזִכּוֹת בּוֹ אֵלָא הַחֲצִי שְׁלוֹ זְכִי לְחַבְרִיָּה וְכו' ע"ש עֵנִי אֲנִי לֹא יִכְוֵלְתִי לְהֵלֹם דְּבָרִים הֵלְלוּ דְהֵתָם מִיִּירֵי בְּיִכּוֹל לְנַתְקוֹ וּמְצִי זְכִי בִיָּה לְנַפְשִׁיָּה דוּק וְתִשְׁכַּח וְצַע"ד ז"ל וְעֵינֵינוּ בְּסִפְרָא אֲבָקַת רוּכַל תְּשׁוּבוֹת לְמָרְן ז"ל וְבִסִּי' קַע"א.

נְמַצָּאת תְּשׁוּ' לְאַחַד מִתְלַמְיָדֵי מָרְן ז"ל הוֹרָה גְבַר בְּחַיֵי מָרְן דְּמִהֲנִיָּא לִיָּה מֵאֵי דְתַפִּיס לְדִידִיָּה וְלְחַבְרִיָּה: (י"ו) תַּפִּיסָה. רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שְׁתַּפִּי הָיוּ וְעַמֵּד לוֹי וְתַפִּס מְנַכְסֵי אֲמַצְעוֹת הַשְּׁנֹת' וְיָצָא לְטָעוֹן כִּי רְאוּבֵן חֲיָיִב לוֹ אֵי אֵהֲנִיָּא לִיָּה הֵךְ תַּפִּיסָה אוֹ לֹא נַחֲזִי אֲנִי דְאֵי מֵאֵי דְתַפִּיס זִוְזִי הָיוּ נִרְאָה דְאֵהֲנִיָּא לִיָּה תַּפִּיסָתוֹ דְזִוְזִי כְּמֵאן דְפְלִיגֵי דְמִי וְחוֹלֵק הַשְּׁנֹתָף שְׁלֹא מִדְעַת חֲבִירוֹ וְחֲבִירוֹ יִטוֹל כְּנַגְדָם לְעַצְמוֹ אָבֵל אֵי תַפִּיס מְטַלְטְלֵי לֹא אֵהֲנִיָּא לִיָּה תַפִּיסָה אֵלָא בְּפִלְגָא דְהִנְהוּ מְטַלְטְלֵי הָרַב מְהִר"י אַדְרַבִּי ז"ל סִי' וְר"ע אָבֵל הָרַב מוֹהַרשֵׁד"ם ז"ל ח"מ סִי' קס"ו כְּתִב דְלֹא אֵהֲנִיָּא לִיָּם תַּפִּיסָתוֹ וְע"ש שֵׁם סִי' קנ"ב ע"ש וְלֹא מְפַקִי' מִיַּד מֵאן דְתַפִּיס דְכָל הֵיכָא דְלֹא אֲתַמַּר הִלְכְתָא לֹא כְּמַר וְלֹא כְּמַר הֵיכָא דְקִיָּמִי קִיָּמוּ וְכַדְדָרְשִׁי בַּפ' חֲזַקְתָּ דַל"ב: (טו"ב) תַּפִּיסָה.

אֵי בְעֵית לְמִיקָם עַל פְּרִטֵי : הַתַּפִּיסָה וְתוֹנְאִיָּה רֵאשִׁית מֵאֲמַר עֵינֵינוּ בְּמָרְן ז"ל ש"ע סִי' מ"ו וְק"ז וְשַׁפ"ח וְשַׁפ"ט וְבִקְוֹנְטֵרִיס שְׁבַסוֹף סִפְר הַפְרִישָׁה לְהַסְמ"ע ז"ל וְלְהָרַב מוֹהַרש"ךְ ח"א סִי' ה' קמ"ז ק"ן וְהָרַב בְּנֵי שְׁמוּאֵל סִי' ל"ז וְהָרַב גַּד"ת ז"ל דָּף שס"ד וְשֵׁס"ה וְהַכְּנ"ה ג ז"ל סִימֵן ד' בְּפְרִטֵי הַתַּפִּיסָה לְאַחַר שְׁנוֹלֵד הַסְפֵּק וְסִי' מ"ב אוֹת ט"ל בַּהַג"ה ט וְבַמָּה"ד ב שֵׁם וְבַעֲנִין כָּל תִּיקוֹ דְבַגְמָרָא אֵי תַפִּיס עֵינֵינוּ לְהַשְׁ"ף ז"ל סִי' כ"ה וְה' אוּרוֹ"ת ז"ל שְׁמִסִּמֵן ה' וְסִי' רמ"ח אוֹת ט' בַּהַגְהַב"י וְסִימֵן שֵׁל"ו אוֹת נ' בַּהַגְהַב"י וְסִפְר תַּקְפוֹ פֶּהָן וְה' תוֹרַת חֲסֵד ז"ל סִימֵן מ"ז קצ"א וְה' פמ"א ח"א סִי' י"א וְח"ב סִי' כ"ו וְהָרַב עֵדוֹת בְּיַעֲקֹב סִי' מ"ו סַקַע"א וְה' מְשַׁאת מְשָׁה ז"ל ח"מ סִי' י"ט דָּף כ"ח וְסִי' נ"א דָּף ס"ג וְהָרַב כְּרַם שְׁלֵמָה ח"מ סִי' ז"ן סַם חֲיֵי סִי' ז"ן וְבַדְרָשׁוֹת הָרַב מוֹהַר"ש פְּרִימוֹ סֵדֵר שְׁמוֹת וְס' אֲדָרְת אֵלִיָּהוּ לְמוֹהַר"א קוּבוֹ ז"ל סִי' י"ט וְהָרַב מוֹהַר"י חֲנַנְדָּאֵלִי ז"ל שֵׁם סוֹף סִי' יו"ד וְהָרַב בֵּית דָּוִד ז"ל סִימֵן ד' וְה' וְהָרַב מֵטָה יוֹסֵף ז"ל ח"א ח"מ סִימֵן יו"ד: (ח"י) תַּפִּיסָה.

ב"ח שְׁתַּפִּס מְנַכְסֵי הַלֵּוָה שְׁלֹא מִדְעַת הַלֵּוָה וְלֹא בְרָשׁוֹת ב"ד וְנֶאֱבָדוּ אֲצִלוּ אֵינּוּ חֲיָיִב עֲלֵיהֶם כְּלוּם דְאֵין בַּע"ח קוֹנָה מְשַׁפּוֹן מִדְר' יִצְחָק אֵלָא בְּמִשְׁכָּנוֹ עַל דִּי הַב"ד אוֹ מִדְעַת בְּעֵלִים אָבֵל בַּלֵּא"ה אֵין הַב"ח קוֹנָה מְשַׁפּוֹן לְהַתְחִיב' וְלֹא סוֹף דְּכַר בְּמִלְוָה בְּעֵלְמָא דְלִית לִיָּה הַנָּאָה לְמִלְוָה בְּתַחֲלַת הַהַלְוָאָה אֵלָא אֲפִילוּ אֲלִמְנָה שְׁתַּפְּשָׁה לְגַבּוֹת כְּתוּבָתָה דְהו"ל הַנָּאָה בְּתַחֲלַת הַהַלְוָאָה וְכַדְאֲמַרִּינוּ מְרִינֵנוּ בְּעֵלְמָא יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָאִישׁ רוֹצֵה לִישָׂא הָאִשָּׁה רוֹצֵה לְהַנְשֵׂא דְמָה"ט אֲמוּר רַבְּנֵן כְּתוּבַת אִשָּׁה נְגִבִית מִן הַזְּבוּרִית אִפִּי"ה לֹא קָנְתָה

המשפון להיות אצלה להתחייב עליו עינין להרב פמ"א ז"ל ח"א סי' ע"א אר"ש רחבת
ידיים לה נא ראה: (ט) תפיסה.

ראובן שלח סחורה ליעקב אביו ע"י הגוי בעל הספינה ועד שלא הגיעה הספינה למקום
אשר חונה שם יעקב מ"המ אנסיה ליעקב ועמד שמעון וקבל אותה הסחורה מאת הספן
מפירו הנה לשעבר דמיקירי ארעא הוא ועמד ראובן והרשה את לוי למיקם בתריקיה
למשקל משמעון הך סחורה ונצא שמ' לטעון אין שקלית ומיהו יעקב חייב לי פנגדם הן
יתר ויהי כשמעון ראובן היטב חרה לו דאדרבא לפי הנשמע דשמעון חייב ליעקב אביו
ונתתי בדעתתי דלא אהניא ליה האי תפיסה ולא מידי ול"מ לדעת האומר דתפיסה לאחר
שנולד הספק לא מהניא ואיפא מ"ד דאפילו למאן דס"ל דמהניא ה"מ שתפס אותם
הנכסים עצמן שנפל בהן הספק אבל אי תפיס מידי אחרניא לא מהני וכמ"ש לקמן בס"ד
אלא אפילו את"ל דמהניא תפיסה הקא בנ"ד לכ"ע לא אהניא ליה ולא מידי דנדאי ראובן
מצי למתפס לספן ולימא ליה תנה לי את הסחורה שמסרתי לה שהספן כתב לבעל
הסחורה כת"י הנק' אצלם פוליצא ואז הספן עומד נגד שמעון להוציא בולעו מבטנו על
ידי השררה יר"ה והעש"ג דכיון דשמעון לא מסרה ליורשי יעקב וליטול מהם כתב
הקבלה כמשפט תגרי מתא ואחרון הכביד כי הסחורה ההיא נטלה ברשות המוכס העומד
ברשות המלך להעריכה וליטול מהבעלים כאשר יושט עליה וכשלקחה שעמד לקותבה
עליו בפנקס המוכס ע"י סופרי המלך יר"ה פל פהאי ודאי תפיסתו של שמעון מגן שווייא
ולא אהני לרמאה רמאותיה ועינין בתשו' הרב מוהרימ"ט ז"ל ח"א סי' ע"ב ולהרב ב"י
ח"י ז"ל ח"מ סי' רע"ח בתשו' שהביא הרב שם וכמ"ש במ"א בס"ד וכעת ראיתי לה'
מכתם לדוד ז"ל אשר בא לידי לפי שעה וראיתי לו בח"מ סי' ל' שכ"כ שהשיראל חוזר
לתבוע ועינין בתשו' הרב מקור ברוך ז"ל סימן ג"ן והרב פני אריה סי' יו"ד וי"א וי"ב
ומור"ם סימן רז"ן והש"ך סק"ז: (ד) תפיסה.

אם תפס המלנה שטר שיש ללנה על אחרים אי זכה בחוב שבשטר או לא עינין בטוש"ע
סימן ס"ד ומור"ם סימן ק"ך ס"ג והסמ"ע ז"ל ומ"ש הרב גו"ר חלק א"ה פלל ד' סימן
ז"ך נ"ח וה' נאמן שמואל ז"ל ס"ג ע"ג דף פ"ו ע"א והרב מגן גבורים סי' ע"ה והכנ"ה
שם ולשם: (כא) תפיסה.

אם תפס המלנה מנכסי הלנה פי העולה על רוחו פי הלנה אדלדולי אדלדל מטי ולא מטי
לבא עד השברים ומה שתפס הוא יותר ממה שנתחיי' לפרוע לזמנים שעברו ושארית
החוב אפתי לא מטא זמניה לפי ערך הקצוב כמו שהתנו לפרוע לזמנים מחולפים ואני
עני חשבתי דרפי לזמות האי דינא למלנה שראה את הלנה שהוא מבזבז בנכסים ועדין
לא הגיע זמן הפירעון כמו שנתבאר בטוש"ע סי' ע"ג אלא דנראה דאם אמר לעכב לא
אמרו לגבות אלא דמסופקני אם יכול לעכב את המותר ביז אדם בטוח עד עת בא תר
הפירעון וכעת נגה אור ספר בעי חיי לה' כנ"הג ז"ל ובח"א סי' ט' נשאל בקרוב לזה
והעלה דיעכבום ביז ב"ד ע"ש עלץ לפי נגל תל"ית: (כב) תפיסה.

ב"ד שטעו והורו לאלמנה לגבות כתובתה במקו' שאינה גובה במקום דאיפא פלוגתא
וקי"ל דהיורשים הם מוחזקים ולא גבאי וע"פי הוראת הב"ד תפסה מנכסי מיתנא לגבות
סכי כתובתה והיורשים שתק"ו יחדו פי העולה על רוחם דבי דינא דייקי טפי וכיון שהורו

הב"ד דנדאי נשפך נראה להם שורת הדין נאח"כ נתברר להם שהב"ד שגו ברואה והוראה זו אינה עולה על פי הדין עם כל זה תפיסתה תפיסה והשפאת קרינו בזה שפיר דהיא מוחזקת והיורשים מוציאים ועליהם להביא ראיה וגדולה מזאת דאפילו ביתומים קטנים דהב"ד אבוקהו והב"ד מוטל עליהם לתפוס לזכות היתומים בין מיתה לקבורה והב"ד נתרשלו ואצילי בני ישראל לא עכבו הנכסים וקדמה האלמנה ותפסה או שיש ב"ח על מורישן וקדם הב"ח ותפס מה שעשו עשוי ותו לא מפקינו מניה פן מתבאר מדברי הריב"ש ו"ל סימן ק"ו וע"ע להב"ד א"ה ע"י ג"ן מהס' דף מ"א סוף ע"ד ומ"ש עוד שם סי' ס"ג דף ג"ן סוף ע"ד משם תשו' ה' מוהרש"ג ו"ל כ"י ע"ש: (כג) תפיסה.

ת"ח נאבד לו חפץ והחפץ אין בו סימן ומצאו ראובן והת"ח תפס מנכסי ראובן בלא עדים אהניא ליה תפיסתו ואפילו בשאר אינש דעלמא דלאו ת"ח הוא אלא דבת"ח שרי ליה מאריה לתפוס לכתחלה בכ"הג הרב שבות יעקב ו"ל ח"א סי' קס"ז ע"ש בטו"ט ודעת: (כד) תפיסה.

קי"ל אלמנה שתפסה למזונותיה מה שתפסה תפסה ואין מוציאין מידיה ודעת הר"ן ו"ל בשם רש"י ו"ל דאם תפסה מרשות היורשים לא אהניא לה תפיסה וכמ"ש מור"ם ו"ל בא"ה ע"י צ"ג סכ"ג ע"ש נאנכי עפר נאפר מסופקני בבית השכורה לבעלה מאחרים ועדיין לא פרע הבעל שכירות הבית למשכיר ולפי מה שמצדד ה' מוהרש"ד ו"ל בחלק א"ה ע"י סי' קפ"ג דהאשה חייבת לפרוע חלקה בשכירות הבית והיא דהו"ל פאיש נאשה ש'לו אע"ג דהבעל בריא בחיובא ליתן לה מדור לפי כבוד ה"ד בדאית ליה קרקע אבל אם הוא שוכר מאחרים אפילו אם בעלה חייב לה חיוב הדירה המשכיר אינו חייב לה ע"ש ולפ"ד ו"ל למדנו שהיה לה זכות צד מה באותה הבית לשיתשב רשותה שתועיל לה התפיסה באותה הבית ועוד יש לצדד ולומר דבמיתת הבעל נשתעבדו לה הנכסים דהשפאת נתחייבה כל שכירות הבית למשכיר דהיא היא דקיימא בביתא נהי דהיורשים רמי עליהו למיחב לה אגר ביתא הא מיהא המשכיר מניה הוא דקתבע והיורשים מחייבי לה לדידה ממון א"כ איכא למימר דבכ"הג אהניא לה תפיסה וכעת צריף להתישב בדבר וכעת נדפסו תשו' הגאון הרשב"ץ ו"ל בס' יכין ובעז ובח"א סי' קמ"ה דף כ"ט ע"ד האריף להוכיח דהמדור חשיב רשות דידה ומנהניא לה תפיסתה ע"ש א"כ דברי רש"י והר"ן ו"ל יתקיימו באלמנה שדרה עם היורשים בקרקע של היורשים: (כה) תפיסה.

הא דאמרין בעלמא אי תפס לא מפקינו מניה ה"מ בתפיסה דמהניא אליבא דכ"ע אבל כל תפיסה שהיא במחלוקת שנויה דלמר מהניא ולמר לא מהניא לא מציי התופס למימר קי"ל כמ"ד דהניא תפיסה פיון דבעיקר החזקה פליגי אי חשיב מוחזק או לא הרב כנ"הג סי' ד' אות כ"ו בהגהב"י: אמנם הרב עדות בינינו ע"י דף קי"א ע"ד ס"ל דיקול התופס למימר קי"ל כמ"ד דהניא תפיסה וע"ע סי' ס"ב דף קמ"ט וסי' ס"ז דף קע"ב ובמה שהגיה שם הר' מוהר"ש אמריליו ו"ל ובסי' ע' דף קפ"ב וסי' ע"ב דף ר' ע"ש גם הרב תורת חסד ו"ל סי' ע"ו הכי ס"ל דשפיר מציי התופס למימר קי"ל בכ"הג וע"ע לה ו"ל סי' ס"ז קצ"ה וע"ע לה דבר משה ו"ל ח"ב סימן ה' וה' כנ"הג מהד"ב סימן ד' אות ו' בהגהב"י וה' ס"ח סי' ז"ן דף קי"ז והרב בית דוד סי' ה' מהספר אות כ"ח וע"ע

לה' מטה יוסף ח"א ח"מ סי' ו' נקצת נדפסו תשובות הכנ"הג בס' בְּעֵי חַיֵּי וּבַח"א סי' מ"ו
עמד בפֿרט זֶה: (כו) תְּפִיסָה.

קי"ל התופס לב"ח במקום את שחב לאחרים לא קנה כמ"ש בטוש"ע סי' ק"ד והנה
רש"י ז"ל בפ"ק דמציעא דף יו"ד פתב הוי תופס לב"ח במקום שח"ל פאדם הבא מאליו
ותופס ממון אחרים בשביל חוב שחייב לאחרים וכו' לא קנה פדאמרין בכתובות דלאו
פל פמיניה להיות קופץ מאליו וקב לאלו מאחר שלא עשה אותו הנושה שליח לתפוס
עכ"ל דברי רש"י ז"ל וכבר עמדו עליו שרים ונכבדים והתוס' הקשו עליו מעובדא דימר
בר חשו דפרק הפותב וכ"כ שם התוס' והריטב"א ז"ל בחי' שם פרק הפותב ע"ש והיותר
קשה מ"ש רש"י ז"ל פדאמרין בכתן' וכו' מעשה לסתור ועו"ק מגופא דשמעתא דמאי
פריה תלמודא מפועל שאני פועל דשנייה שליח דעל פל מלאכה שתבא לידו השפירו
והתימה מהתוס' והריטב"א ז"ל דלא אותבוה מגופא דשמעתא שוב מצאתי להריטב"א
ז"ל בחדושי' בפ"ק דמציעא שם דהכי ק"ל נמי ברישא וכו' ועוד מפורש יותר בפרק
הפותב וכו' ע"ש ויש לדקדק בדברי התוס' דמציעא והקא נקטו דבפ' הפותב משמע וכו'
כנראה דמשמעות דורשין ולא ביד חזקה וא' הרואה עיניו יחזו דקו' אלימתא היא וכמ"ש
הריטב"א ז"ל דיותר מפורש בפרק הפותב וכ"כ עוד בחי' לגיטין דף י"א דאין דברי
רש"י מחנורין מהו דפרק הפותב גם הרשב"א בחדושי' לגיטין שם חלק על רש"י מהו
דכתן': איברא דנחזי אנו במגביה מציאה לחבירו מאי חב לאחרים איפא חדא דמי יימא
דלא הדר מארה דמציאה ומשפח לה ותו אטו נכרים שקלת מעלמא דילמא משפח לה
גויים א"כ לאו בריא הוא דחב לאחרים אבל בתופס לב"ח במקום שח"ל בריא היזקא
זקא הוא דתופס להאי ב"ח מאי דמסיק ביה חבריה ושאר בעלי חובות לא פש להו ולא
מידי למגבא מנתא דידהון מהלנה מאי דמסקי ביה ומאי מדמו ר"א ור"ן המגביה מציאה
לחבירו דלא קנה לתופס לבע"ת במקום שח"ל וע"כ מוכרח לומר דהקא במאי עסקינן
במגביה מציאה לחבירו מאליו ומעצמו שלא בשליחות חבירו משו"ה לא קנה דהו"ל
פּתּוּפּס לב"ח אע"ג דעשאו שליח דלא קנה וה"ט משום דהוי נזק הנזק לא לתר דקא
מטיא פסידא לשאר הב"ח והו"ל מציאה דלא עשאו שליח דאין הנזק מוכרח ונזק ותופס
לב"ח שעשאו שליח ובריא בהזיקא בהדדי ניהו וכ"ע מודו במציאה דאי שוניה שליח
קנה פינון דלא בריא היזקא ובתופס לב"ח במקום שח"ל פינון דבריא היזקא מהשתא
משו"ה לא קנה ונראה שאין פן דעת התוס' מדק"ל התם בכתן' וגיטין ומציעא הק' דר"י
אדר"י דר"י ס"ל המגביה מציאה לחבירו קנה וס"ל דהתופס לבע"ח במקום שח"ל לא
קנה ור"ח ור"ן דאמר המגביה מציאה ל"ק ה"ט דהו"ל תופס לב"ח במקום שח"ל ולא
קנה ע"ש ואי ס"ל כדכת' הו"ל לשנויי דשאני מציאה דלאו בריא בהזיקא משו"ה קנה
פי שוניה שליח אבל תופס לב"ח דבריא היזקא לשאר הב"ח לאו כ"כ דלשוניה שליח
לחוב לאחרים וקרוב לזה מצאתי להרמב"ן ז"ל הובא במקו' התם בפ' הפותב במ"ד לדף
פ"ד ע"ב אמאי דק"ל להתוס' מדר"י אדר"י שכתב אבל הרמב"ן ז"ל פתב דכי מדמה
מציאה לתופס לב"ח ה"מ לרב נחמן ור"ח דס"ל דמגביה מציאה לחבירו נמי לא קנה
חבירו אבל לר' יוחנן ס"ל דלא דמיין פלל דהקא משום דאינו חב לאחרים הוא פינון דלא
זכה בה אדם לאו חובה היא לו אם אינו מוצאה ובעל אבידה גופיה הואיל וכבר היא.

אבוֹדָה מִמֶּנּוּ וּמִצִּוֵּיָהּ אֶצֶל כָּל אָדָם בְּהַאי הַגְּבֻהָה לֹא מִפְסִיד וְלֹא מִיַּד יוֹתֵר מִשְׁאָר בְּנֵי אָדָם וְעוֹד שֶׁהָרִי נִתְיָאֵשׁ וְנִצְטָא מִרְשׁוֹתוֹ בְּיֵאוּשׁ אֶבֶל גְּבִי בְּעֵלֵי חוֹבוֹת פִּינּוֹן שֶׁהוּא חֵיִב לֹו וְנִכְסוּיָהּ אֵינּוֹן עֲרָבִין בֵּיהּ מִי שְׁמוֹצִיאָן מִרְשׁוֹתוֹ וְשֶׁעֲבוּדוֹ חֵב הוּא לֹו וּמִשׁוֹ"ה קו"ל נְמִי הֵתָם קָנָה וְהֵקָא לֹא קָנָה עַכ"ל וּבְמִקְוֵבָצָת לְמַצִּיעָא שָׁם פְּתַב רַב"א וְ"ל מִשָּׁם רַבּוּ וְ"ל דַּר"י ס"ל דְּשִׁאֲנֵי בֵּין תּוֹפְס לַב"ח שֶׁהוּא הֶפְסֵד מְמוֹן לְמַצִּיעָא דְלֹא הָנִי אֶלָּא מְנִיעַת הַרְיֻנְח עַש"ב.

וְעֵינִין בְּמִקּוֹ' לְשָׁם וְשָׁם מַה שֶּׁטָּרַח לִיְנִישֵׁב דְּבָרֵי רַש"י וְ"ל וְכָל הַדְּרָכִים בְּחֻזְקַת סַכְנָה גַּם אֲשׁוּר"ר לֵה' מוֹהַרשֵׁד"ם וְ"ל בַּחא"ה ע"ס' קס"ד אָף הוּא רָאָה לִיְנִישֵׁב דְּבָרֵי רַש"י וְ"ל בְּאֶחָד מִב' פָּנִים הָא' דְּהָךְ דִּינִימַר בַּר חֲשׁוּ ב"ח כְּשֶׁלֹּא עֲשָׂאוּ שְׁלִיחַ בְּעֵדִים וּכְמ"ש בְּמִקּוֹ' וְהַב' דַּא"ל לְתַפְּס לְזִכּוֹת וְהוּ"ל דְּוִמְיָא דְקִנְיָן בְּטַעוֹת ע"ש וְאַחַה"ר אֵין זֶה הוֹלֵם דְּבָרֵי רַש"י וְ"ל גַּם דְּבָרֵי הָרַב וְ"ל בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' דְּכַתְּבוּ לִישְׁנָא דְמִשְׁמַע וּכְדוּקָיִין אֶמְנָם הַתּוֹס' בְּגִיטִין דָּף י"א פְּתַבוּ פְּדֻמוֹכַח בְּפָרְק הַכּוֹתֵב ע"ש: וְצוּפָה הֵייתִי לֵה' בַּע"ה תְּשַׁעַר ס"ז ח"ב סִימָן ב' שֶׁהֵבִיא סְבֵרַת רַש"י וְ"ל הִלְזוּ וּמֵאֵי דְפָלִיגֵי עֲלֵיהּ רַבְּנוֹתָא מְהֵךְ דַּפ' הַכּוֹתֵב וּמִתְרַצוּ בְּהַ דְּהָךְ אַרְבָּא לֹא חֲשִׁיב תְּפִיסָה דְלֹא מַחְזִיק בְּהַ בְּיָדִים שֶׁהָרִי אֵינָה מְטַלְטֵלַת מִמִּקּוּמָה ע"ש שֶׁהָאֲרִיף קֶצֶת וּלפ"ד דְּבָרָיו וְ"ל הָאֵי דְקֶאֱמַר אֲזַל תְּפִיסָה הֵינּוּ דְעֵבֵד בְּהַ פְּדַעְבְּדוּ ר"פ וּר"ה בְּרִיָּה דַר"י וְאַפִּי"ה כָּל שֶׁלֹּא הִחְזִיק בְּהַ בְּיָדוֹ לֹא חֲשִׁיב תְּפִיסָה לְזִכּוֹת בְּהַ ע"י שְׁלִיחַ אֶבֶל ר"פ וּר"ה בְּרִיָּה דַרְב יְהוֹשֻׁעַ דְּאֵינָהוּ גּוֹפִיָּהוּ הוּוּ מִסְקֵי בֵּיהּ חֲשִׁיב תְּפִישְׁפִיר מֵאֵי דְעֵבֵד מִשׁוֹ"ה לֹא פְּלִיג עֲלֵיהּ רַבָּא אֶלָּא מִשׁוּם דְּהִנְיָא תְּפִיסָה לְאַחַד מִיתָה וְאַפְשָׁר דְמַה"ט פְּתַבוּ הַתּוֹס' מִשְׁמַע מִשׁוּם דְשָׁמִיעַ לֵהוּ מֵאֵי דְמִשְׁנּוּ בְּהַ הִנְיָ רַבְּנוֹתָא וְדַעַת הָרַא"ש וְ"ל בְּמַצִּיעָא וְהַטּוֹר בְּסִימָן ק"ה דְאַפִּי' כְּדַכְתַּב לֵיהּ הַרְשָׁאָה ל"ק הַב"ח דְלֹאוּ כ"כ לְהַרְשׁוֹתוֹ לְחֹב לְאַחֲרִים ע"ש אֶבֶל בְּמִקּוֹ' שָׁם בְּמַצִּיעָא בַת' מִשָּׁם תּוֹס' חִיצוֹנִיו' אֶבֶל אֵי עֵבֵד לֵיהּ הַרְשָׁאָה לֹא חֲשִׁבִינּוּ לֵיהּ תּוֹפְס לַב"ח בְּמִקּוּם שֶׁחֵב לְאַחֲרִים וְכו' עַכ"ל וְהַרַב"ח וְ"ל שָׁם תִּירָץ יְתִיב דַּעַת רַש"י וְ"ל דְּכָל שְׁלִיחוֹת שְׁאִינּוּ ע"י הַרְשָׁאָה לֹאוּ פְלוּם הֵיא וְנִעְשָׂה כְּאָדָם הַקּוֹפֵץ מִעֲצָמוֹ ע"ש וְאֵין לֹו.

חֲלוֹת בְּדְבָרֵי רַש"י וְ"ל כָּלל גַּם בְּהַמְקוֹבָצָת שָׁם בְּהַכּוֹתֵב תִּי' דְּהָךְ עוֹבְדָא דַּפ' הַכּוֹתֵב מִיָּרִי בְּדִלָא שְׁוִיָּה שְׁלִיחַ בְּעֵדִים וְשָׁפְנוּ מְדוּקָדָק לְשׁוֹן רַש"י וְ"ל בְּהַכּוֹתֵב אֶבֶל הֵיכָא דְשְׁוִיָּה שְׁלִיחַ בְּעֵדִים ס"ל דְמַהֲנֵי וּמ"ש רַש"י בְּמַצִּיעָא וְלֹא שְׁוִיָּה שְׁלִיחַ ר"ל בְּעֵדִים ע"ש גַּם הָרַב מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן וְ"ל ס"ז פְּתַב מִשָּׁם הָרִיטְבָ"א בְּחִידוּשָׁיו לְגִיטִין דַּס"ל הָכִי וְהַסְפִּים לְזֶה דַּעַת רַש"י וְ"ל ע"ש וּבְחִי' הָרִיטְבָ"א וְ"ל שְׁלִפְנֵינוּ בְּכַתְּנוּבוֹת וְגִיטִין וּמַצִּיעָא לֹא נִמְצָא פְתוּב לְמַר בְּמַצִּיעָא מ"ש רַש"י וְ"ל דְלִיתָא וּבְגִיטִין פְּתַב וְאֵין דְּבָרֵי רַש"י וְ"ל מְחַנּוּרִין ע"ש א"כ נִפְל פְּתָא בְּבִירָא דְלִיכָא אֶלָּא רַש"י וְ"ל וְהוּא בְּאֶחָד וְלֹא מְצִינּוּ לְמִי קו"ל פִּיחִידָאָה וּכְמ"ש ה' מוֹהַר"י קו"ל: אֵיבְרָא דְמַדְבָּרֵי ה' בַּע"ה ת וְ"ל שָׁם מוֹכַח לְהַדִּיָּא דְאֵיכָא מִרַבְּנוֹתָא דְקִיָּמִי בְּשִׁיטַת רַש"י וְ"ל א"כ חֲזוֹר הַדִּין דְּמַצִּי הַנְּתַבַּע לְמִימַר קו"ל כְּרַש"י וְ"ל וּמֵאֵן דְעַמְיָה וְכְמִדְּוֹמָה שְׁדְּבָרֵי ה' בַּע"ה ת וְ"ל הִלְלוּ נְעֻלְמוֹ גַּם מְעִינֵי הָרַב מוֹהַרשֵׁד"ם וְ"ל בְּתִשׁוּ' אֲשֶׁר הוֹבֵאתָ לָךְ וְחֲזַרְהָ וְנִשְׁנִית בַּח"מ ס"י ר"ט שֶׁהַחֲלִיט דָּאֵין לֹומַר קו"ל כְּרַש"י וְ"ל דִּיחִיד הוּא בְּדְבָר וְע"פִי מ"ש ה' מוֹהַר"י קו"ל וְע"ש וְ"ל הַבַּע"ה ת וְ"ל שָׁם וְאֵיכָא דְפָלִיג אִם הִיָּה בְּשְׁלִיחוֹת הַמְלָנָה וְכֵן פִּירַש"י וְ"ל בְּשָׁנִים אוֹחְזִין כְּדָאֱמַר מַר רַב נְחֻמָּן וּר"ח דְאַמְרֵי תְרַנְיָהוּ וְכו' אֶלְמָא דַּס"ל דָּאֵם עֲשָׂאוּ הַנּוֹשָׂה שְׁוֵהוּ

המלנה שליח להקנותו דקנה וקני דקאמרי דאע"ג דאמ' ליה המלנה זיל תפוס ניהליה אפי"ה קאמרי דלא קנה וכו' קזו לה מההיא דכתנבות דקתני בפ' הכותב וכו' ואיפא דפליגי ומתרצי דההיא דארבא לאו ראיה היא דאדבא שאני וכו' עכ"ל הא קמן דאיפא דפליגי לבד מדעת רש"י א"כ מצי הנתבע למימר קי"ל פריש"י וסיע' מרחמוהי גם יש לתמוה על הכנ"הג בהגה"ב שם שהביא דברי מוהרשד"ם וה' מהר"א ששון ז"ל שמוצא בחדושי הריטב"א ז"ל דס"ל פריש"י ז"ל ולא השגיח בדברי הבע"הת ז"ל הללו ומה שתיירץ הרב מוהרשד"ם בשנויא קמא דבעי' שליח בעדים ונימר בר חשו עשאו שליח בלא עדים הוא לדברי הריטב"א ז"ל שהביא הרב מוהר"א ששון ז"ל ובמקו' בפרק הפותב אבל הטעם שפתב ה' מוהרשד"ם אהמ"ר אינו מבןרר לפי הענין: והרב ש"ך ז"ל תירץ דרש"י ז"ל מודה דע"י שליח נמי לא מהניא תפיסה אלא דאם נותן לו שכירות כדי לתפוס קנה מדי דהנה אפועל כיון דבא בשכירות דינא הוא דזכה הבע"ה ע"ש ולפ"ד ז"ל מאי פריי' תלמודא מפועל הפא בשכירות למגביה מציאה דנעשה לו שליח חנם אין פסוף וכו' והרב ז"ל נרנש מזה וכתב דהיינו הא דמשני ליה שאני פועל דע"י ששכרו הו"ל ידו פידו של בע"ה אף מה שהכריח הרב ז"ל פירש"י ז"ל דלא תקשי מאי משני התם שאני פועל יהא פשיטא פועל משונעבד לבע"ה כמו עבר פנעני דנימא דהני פיד בע"ה עצמו דהא מציאת עבד עברי לעצמו אלא נדאי וכו' עכ"ל לא ירדתי לסוף דעתו דרבא דמותיב הקא מהי דפועל ה"נ מותיב מינה תלמו' להי מתני' דקתני מציאת ע"ע לעצמו דלא יהיה אלא פועל ומוקי לה רבא למתני' במגביה מציאה עם מלאכתו דלא בטל ממלאכת בע"ה ולא מידי והקא פריי' דבא דאמר המגביה מציאה לחבירו הו"ל תופס לב"ח במקום שחב לאחרים דכל היכא דמטיא פסידא לאחרני לאו כ"כ לשוניה שליח א"כ פי אמ"ל עשה עמי היום מאי הוי דמאי אולמיה דבע"ה לשפן פועלים לחוב לאחרים ע"ש בפירש"י ז"ל ומשני פועל כשהשפיר עצמו לבע"ה א כל ימי משף זמן השכירות כעבד דגופו קנוי לכל המלאכות ומציא' בכלל דאדעתא דה"נ אוגיר ליה וידו פידו דמיא והו"ל כמי שהבע"ה גופיה הגביהה וזכה בה לעצמו ולדברי ה' ש"ך ז"ל דעיקרא דדינא תליא במאי דאגריה למ"ל לתלמודא למנקט דידו פיד בע"הב דמיא פי היכי דתק"ל תו מדאמרי' פועל יכול לחזור בתצי היום ועוד בה דלשון רש"י ז"ל יכחיש זה ממ"ש פאדם שהוא קופץ וכו' ולא עשאו שליח זכו' כל דבריו ומאנו לקבל הדוחקים הללו וכל האופנים הנאמרים באמת ה"ט מאי דאמ"ל ר"פ ור"ה בריה דרב יהושע את' תופס לב"ח במקום שח"ל ואמר ר"י לא קנה דמאי קושניא דילמא בדשונייה שליח בעדים א"נ בדיהיב ליה אגריה לתפוס ובשלמא למאי דמשנו דע"י עדים מהני תפיסה א"ל דאם איתא דבעדים הנה הו"ל לסהדי לאפוקי קלא וכדאמרינו מרינו בעלמא אינהו דמפקי ליה לקלא וכמ"ש הרב מוהרשד"ם ז"ל שם וילשם אע"ג דבעיקר דברי הרב ז"ל אני חוכך נהי דאמרינו סהדי אינהו מפקי ליה לקלא דהיינו מסתמא אמרינו הכי ואינהו הלקוחות והמלוין אפסידו אנפשייהו אבל בעדי שליחות מאן לימא לן דמפקי ליה לקלא ועוד אדרבא המשלח ממנה השליח ע"י סהדי.

אבל לתירוץ הרב ש"ך דבשכירות כ"ע מודו א"כ מהיכא פשיטא ליה לר"פ ור"ה בריה דר"י דלאו בשכירות הו"ל שליח ונראה דלק"מ דאינהו נמי הכי קאמרי ליה את' תופס לב"ח במקום וכו' דלאו כ"ע דינא גמירי וה"נ אי הנה מהדר להו דבעדים או בשכירות

הווי דייקי בתריה ואי אשתכח דקוישטא קאי פדקאמר להו הווי שתיקי ולא מצו תו למעבד מידי וכי לא אהדר להו הכי אגלאי מלתא דלא זח ולא זאת עבד יימר ב"ח משו"ה אזלי בעבוד תרי ד"פ ממלח וכו' ר"ה וכו' מעליא: וראיתי לה' מח"א ז"ל הלכות שלוחין סימן ז"ך שכ' על קו' התוס' ושאר ברבנותא ז"ל דלק"מ דהתם בהך עובדא לא איירי בתפיסת ממון ובתפיסת מטלטלין פי תפיס מלוג לא זכה בהם זכיה גמורה וכו' אלא תפיסה בעלמא לבטחון אהא מלתא לא מהני.

שליחות ע"ש ואח"ה עבר מזכרונו דברי הבע"ה שכתב משם רבנותא ומתריצים בה אלא דהרב בע"ה ז"ל ס"ל דבמטלטלין דשיניף להחזיק בהם מהני בהו שליחות ושאיני ארפא דיימר בר חשו שאינה מוחזקת ביז התופס שהרי אינו מטלטל ממקומו וכו' וכדכתב' וידעת הרב מח"א אע"ג דלא מהני ביה שליחות פמטלטלין טלין אפי"ה מהני במלוג גופיה אע"ג דלא קנייה אלא לבטחון פי היכי בדבר שאינו מטלטלין לדעת הרב בע"ה ונהיננו דעבוד עובדא בהך ארפא ר"פ ור"ה בריה דר"י ועכ"פ דברי רש"י ז"ל לא רהטי בהכי פלור"י סתמא קאמר התופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה ל"ש ממון ל"ש מטלטלי ופאי דק"ל לה' מח"א ז"ל דבכל התורה קי"ל שלוחו של אדם פמותו וכמו שהק' הרב מוהרשד"ם ז"ל בא"ה ע וח"מ פדכת' ה"מ היכא דלא מטי פסידא לאחרני אבל היכא דמטיא פסידא לאחרני לא ובשליחות קידושין דמטיא לאחרני דקא אסר לה אבוליה עלמא נראה דלא מקרי פסידא דאי לא נסיב הא איכא נשי אחרני ומלתא דשכיחא אבל מציאה מילתא דלא שכיחא דלאו כל שעמא ושעמא מתרחיש ויהפל מודים אצל מציאה פדאיתא התם והעגון סובל האריכות וחולשת המזג גברה עלי עד יערה ה' עלינו רוח קדשו ממרום להבין אמרי בינה אמרות טהורות כלם נתנו מרועה א' יחיד ומינוחד ית' שמו: (כז) תקיעת פה.

דע לה דקנין על ידי תקיעת פה תרי גוויי נינהו הא' התוקע פפו נאמר באמונה והוא מדין שבועה עיין במור"ם סי' פ"א סכ"ח ובה' סמ"ע ז"ל ובסי' כ"ז סל"ד ובטוש"ע סי' קכ"ט ס"ה ובסמ"ע וסי' ר"ז סי"ט ובסמ"ע דכל הני הווי מדין שבועה ונ"מ אי עבר ואיתשיל פקע מגיה חיובא וכן אין הב"ד יורדין לנכסיו דלא נשתעבדו נכסיו אלא שהב"ד פופין אותו לקיים את שבועתו וכן אם מת אינם חייבים בנזיו לקיים כמ"ש במור"ם ז"ל סי' ר"ט ובהסמ"ע ז"ל שם ולשם סי' כ"ז ואע"פ שלא הזכיר בתקיעת פה באמונתו לית לן בה כמ"ש הסמ"ע סי' פ"א שם ועיין בתשו' מהר"ם ב"ב ז"ל סי' תתקצ"ו באריכות: אמנם במה שנוהגים הסוחרים שלאחר גמר המקח תוקעים פפם ז"לז שעי"ז נגמר המקח ותו לא מצו למהדר בהו אע"פ שאין שם אהד מדרכי ההקנאות ונהיננו אסימוטתא דפ' הרבית דע"ד לפום מאי דפיר"ח כמ"ש הרא"ש ז"ל שם ועוד דאפליגו בה אמוראי התם חד אמר למקני בה ממש וא"א לקבולי עליה מי שפרע ואם נהגו לקנות ק"ג ה"ז חייב ליתן לו הדמים ע"ש ומבואר בדברי הטור סי' ר"א שכ' ויש עוד דבר שהמטלטלין נקנין בהם וכו' עכ"ל מפל הני מילי משמע דדוקא במטלט' הוא דאיתיה לדיצא דסימוטתא ולא במקרקעי ומדברי הרשב"א ז"ל שהביא ה"ה ז"ל שם שכתב ושמע' מינה פי המנהג מבטל ההלכה בכל פיוצא בזה שפכל דבר שפממון על פיו קונין ומקנין הילכך פכל דבר שנהגו התגרים לקנות קוניים עכ"ל ע"ש ש"מ דבתריה דמנהג אזלינן ואי נהוג נמי בקרקעי לקנות פחד מדרכי ההקנאות דנהיגי למקני בהו ה"ז נקנה ומלמודא

בְּמִנְהַגָּא שְׂדִינָא לְדִינָא דַּמ"ל מְטַלְטְלִי מ"ל מְקַרְקְעִי וְתַלְמוּדָא מְעִיקְרָא לָא פְּסִיקָא לִיהּ
בְּמִנְהַגָּא דְתַגְרִי וּר"פ גְּלָה רְזוּ זֶה דְהַפְּל הוּלְף אַחַר הַמְּנַהֵג דְאֵם נְהִיגוּ לְגַמּוּר קִנְיֵן הַקְּרַקְע
עַל יְדֵי תְּקִיעַת כַּף מְנַהֵג מְנַהֵג דְּכִי הֵיכִי דְבַקְנֵנוּ מְטַלְטְלִי מְדַאֲוֵרִי תַּא בְּמִשְׁיכָה אוּ בְּכֶסֶף
לְמַר פְּדֵאִית לִיהּ וּלְכַדָּא"ל הַמְּנַהֵג מְבַטֵּל הַהֲלָכָה וְנִקְנִין בַּת"כ אוּ בְּדָרְף וְשָׂאָר מִיְלֵי דְפִי
רַבְּנוּתָא פְּהֵד דְּסִימוּטָא ה"נ בְּקַרְקְעוֹת אַע"ג דְּמִדִּינָא נִקְנִים בְּכֶסֶף וְשִׁטְר וְחֻזְקָה אִי נְהִיג
עֲלָמָא לְמַקְנֵי בְּתַקִּיעַת כַּף שְׁפִיר נִקְנִין וְלָא מְצִו לְמַהֲדַר בְּהוּ וּכ"כ בְּפִשְׁטוֹת מְהַר"ם
בְּתִשׁוּ' סִי' ט' דְּמַהֲנֵי ת"ך בְּשִׁכִּירוֹת וְכו' ע"ש אֵלָא דְאִין נִרְאָה שְׁפִין דַּעַת מָרְן ז"ל בְּב"י
מִדְק"ל עַל הַגָּה"מִי בְּשֵׁם רֵאבִי"ה ז"ל דְּמְסִירַת מִפְּתָח לָא קִנֵּי לְדַעַת רַבָּא דְרַבְּנוּתָא
זוּלְתֵי רִשְׁבִּי"ם ז"ל ע"ש וְלָא נִיחָא לִיהּ לְמִימַר דְּבִאֲתַרְיָה נְהִיגוּ ג"כ לְקַנּוֹת הַקְּרַקְע בְּמְסִירַת
הַמִּפְּתָח דְּהִינּוּ אֶסִימוּטָא וְהַסְמ"ע ז"ל תִּיגְרִץ פִּן דְּהִתָּם מְדִינָא וְהָכָא מְנַהֵגָא ע"ש וְכֵן
דַּעַת הָרַב מוֹהַרש"ל ז"ל בִּיש"ש כַּמ"ש הַשֵּׁ"ף ז"ל וְכַתֵּב הָרַב ז"ל דְּגַם הַרַב"ח ז"ל מוֹדָה
הֵיכָא דְנְהִיגוּ וְדָלָא פְּהֵרַב בֵּית יַעֲקֹב ז"ל שְׁתַּפְּס בְּמִשְׁלַם דְּבַרְיָה רַב"ח ז"ל פְּאֵלוּ הֵם הַלְּכָה
פְּסוּקָה ע"ש וְכ"ש לְדַעַת הַשֵּׁ"ף דְּמוֹדָה הַרַב"ח בְּהִיכָא דְנְהִיגוּ פְּדַבְתִּי: וְאִנִּי קַבְּלִיתִי מְדִינֵי
קִשְׁיִשְׂאֵי שְׁקַבְּלוּ מִב"ד שְׁל פַת הַקּוֹדֶמִין נו"ן דְּלַעוֹלָם לָא נְהִיגוּ לְגַמּוּר הַקְּנָאָת קַרְקְעוֹת
ע"י תְּקִיעַת כַּפָּם זֶה לְזֶה אֵלָא בְּכֶסֶף שְׁטֵר וְחֻזְקָה וְהַרְשַׁב"ש ז"ל סִי' תַק"ע אַחַר שְׁהִבִּיא
דִּינָא דְּסִימוּטָא כְּתַב אָמְנָם זֶהוּ בְּמַקּוֹם שְׁפִשְׁט אוֹתוֹ מְנַהֵג בְּלַבַּד וְאֵם פִּשְׁט בֵּין הַסּוֹחֲרִים
דְּנֻקָא בֵּין הַסּוֹחֲרִים לְבַדָּם אֲבָל אֵינְשׁ דְּעֲלָמָ' לָא עַכ"ל וְה' בֵּית יְהוּדָה ז"ל בְּמִנְהַגִּים בְּדִין
ק"ס סִי' א' הִבִּיא מִשָּׁם ה' מוֹהַרש"ך ז"ל מִפִּי הַשְּׁמוּעָ' דַּה"ה וְהוּא הִטְעַם בְּלִיטְרָא
שְׁנוֹהֲגִים בּוּ הַסּוֹחֲרִים הָיִי קִנְיֵן גְּמוּר וְאַמַּת יְהִיגָה חִפּוּ כִי כֵן דְּבַר הַמְּלָךְ ח"א סִימֵן דִּי"א
וְלָא מְצִי לְמִימַר פְּרַעֲתֵי דְחֻשִׁיב כְּשִׁטְר ע"ש וּמ"ש שָׁם ה' וְנֻקָא לְסוֹחֲרִים הִידוּעִים שְׁנִהֲגוּ
בְּכַף אֲבָל סִתָּם בְּנֵי הַשּׁוּק אִין מְקַחֵן מִתְּקִיִּים אֵלָא עַל פִּי הַדִּין בְּמִשְׁיכָה וְכִינְצָא עַכ"ל
וְדַבַּר ה' בְּפִיָּהוּ אַמַּת שַׁכ"כ הַרְשַׁב"ש ז"ל אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם: וְעַדִּין נִשְׂאָר לְנוּ לְבַרַר
אִי לָא בְּרִירָא לָן מִיְלַתָּא הֵיכִי נְהִיגוּ הַתַּגְרִים שְׁל יִשְׂרָאֵל וְהַדְּבַר יְדוּעַ אֲצֵל תַּגְרֵי הַגּוֹיִם
לְקַנּוֹת בְּהֵד הַקְּנָאָה אִי חֻשִׁיב מְנַהֵגָם מְנַהֵג וְאֲזַלִּין בְּתַרְיָה וְתוּ לָא מְצִו לְמַהֲדַר בְּהוּ אוּ
דִילְמָא פִּינּוּ דְלָא יְדַעִין בְּמִנְהַג תַּגְרֵי יִשְׂרָאֵל הַדְרִינּוּ לְדִינָא.

הִנֵּה דַעַת הַרֵאב"ד ז"ל פַּכ"ה מַה' מְלִנָּה דִין יו"ד דְּהוֹלְכִים אַחַר הַמְּנַהֵג וְלַמְדִים מִן הַכּוֹתִים
וְכו' עַכ"ל וְכ"כ בְּשִׁמוּ ה' בַּע"ה ת"ז לְשַׁעַר מ"ט ח"ב סִי' י"ג וְה"ה מ"ז לְכַתֵּב ע"ד
הַרֵאב"ד ז"ל דְאִין לְדַבְרִים הַלְלוּ עֵיקַר וְעֵינֵין עוֹד בְּמוֹר"ם ז"ל סִי' ע"ג וְבַה' שְׁ"ף ז"ל
סַקט"ל וְמַה שְׁרַמְזֵתִי לְעֵיל בְּמַעְרַפַּת אוֹת מִמְדִּינֵי מְנַהֵג ע"ש בַּס"ד: וְרֵאִיתִי לַה'
מוֹהַרִיק"ש ז"ל שַׁכ' מִשָּׁם מוֹהַר"ם אֵלְשַׁקָּאָר וְהוּא הִנֵּה ג"כ דִּינֵין בְּמַצְרִים וּמְנַהֵג
שְׁהַסְרִסוּר אוֹחֲזֵי זֵד הַתַּגְרִים וְאוֹמַר עֲשׂוּי עֲשׂוּי וְכו' וְעַכ"ז כָּל שְׁלָא אָמַר הַמוֹכַר מְכַרְתִּי
וְהַקּוֹנֵה אוֹמַר קִנִּיתִי יְכוּלִים לְחַזּוֹר בְּהֵם וּנ"ל דְאַפִּי לְמָרְן מְדִין דְשְׁמוּאֵל נִגְעוּ בַּה' שְׁהַמְקַח
צַקְצָה בְּדַבְרֵי' וְאִינוּ מְנַהֵג אוֹי לְדוֹן בּוּ בֵּין יִש' לְחַבְרֵוּ וְהַעֲרֵלִים קוֹנִים וּמְקַנִּין ע"י כַּת"י
וְאֵם קוֹרְעִין אוֹתָהּ הַמְּכַר מְתַבְטֵל עַכ"ל הָרַב ז"ל שְׁנָה מְשַׁנְתוּ כַּס' הַרְמְב"ם מֵאַרְיָה
דְאַתְרָא מְצַרִים דַּס"ל דְאִין לְמְדִין מְנַהֵג הַגּוֹיִם וְהַתִּימָה עַל ה' מוֹהַר"ם אֵלְשַׁקָּאָר ז"ל
שְׁהוּא ג"כ הִנֵּה דִינֵין בְּמַצְרִים שְׁלַעוֹלָם הֵם הוֹלְכִים אַחֲרֵי פִיֶּסְקֵי הַרְמְב"ם ז"ל כַּמ"ש
הַרְדָּב"ז ז"ל בְּהַרְבֵּה מִהַתְּשׁוּ' וְלַעַנ"ד לַק"מ דַּע"כ לָא קָאָמַר הַרֵאב"ד ז"ל דְלַמְדִין מְנַהֵג
הַגּוֹיִם וְהַרְמְב"ם ז"ל ס"ל דְאִין לְמְדִין אֵלָא הֵיכָא דְאִין מְנַהֵג יְדוּעַ לְיִשְׂרָאֵל וְהַגּוֹיִם נְהִיגוּ

להיות קונים ומקנים בזה דלהראב"ד ז"ל ילפי' ממנהגם והילף לשון הרב"ד ז"ל המוכר
בבע"ה ז"ל שם ובהשגו' במקום שאין מנהג הולכים אחר מנהג הגוים וכו' וכן אני
אומר בכל דבר שאין דינו מפורש אצלנו ואין לנו מנהג ידוע שהולצין בו אחר המנהג
שלם וכו' עכ"ל ובהא הוא דפליג הרמב"ם ז"ל אבל אם הוקבע המנהג בתגרי ישראל
אע"פ שלמדוהו מהאומות הולכין אחריו ודניו בו בין ישראל לחבירו ובגדון ה' מהר"ם
אלשקר ז"ל מייירי דהוקבע המנהג ההוא בתגרי ובנמוקי דמשקאליעזר כתב בפשיטות
דוקא שנהגו תגרי ישראל ע"ע והוא כפי מה שביארנו ודלא כה' מוהריק"ש ז"ל ונלע"ד
דע"כ לא אמרינו דאזלינו בתר.

מנהגא דהיכי דנהוג למקני ולהקנות באיזה מנהג היינו דוקא בסחורות ופרקמטיאות דרף
משא ומתן שלא להטריח לעשות משיכה או להגביה וכיוצא וכמ"ש התוס' ז"ל בפר"ק
דגיטין גבי מעמד ג' אבל בהקנאות שאר מטלטלי כלי פלי תשמיש הבית וכיוצא דלאו בני
משא ומתן ניהו העמד דבר על חזקתו כל דבר כפי קניינו תדע דכי היכי דבשאר סחורה
דלמשא ומתן קיימא כדפירש"י ז"ל גבי סטימותא מותא כתב הרשב"ש ז"ל דוקא
לתגרים דנהגו בהכי ה"נ במטלטלים דוקא מטלטלי דקיימי למש"ומ התגרים וכן מתבאר
מדברי הרב"ח ז"ל שם סי' ר"א ומי שדעתו יפה לכבו יבין לו דאין הולכים בזה אחר
מנהג הגוים אע"פ שהם נהגו כן וכדכ' הרב מוהריק"ש פמ"ד נב"ר: (כח) תקיעת כף.

כל דבר שנעשה ע"י תקיעת כף אם רואה אחר שיש מכשול בדבר מתירין לו אפי'
בלא דעת חבירו ואע"פ שקבל טובת הנאה ממנו ה' מח"א ז"ל בהלכות שבועות משם
מוהר"י ניי"ל ז"ל ותשו' הרב מוהרי"ו לא ראיתי עד הנה דמתשובת הרב מהר"ם בר
ברוך סימן התקצ"ו ומדברי מרן בש"ע סי' פ"ז סל"ד משמע דהניא שבועה ומ"ש דהיקל
הרב בתקי' כף טפי משבועה: (כט) תקיעת כף.

המנהג פשוט פשתוקעים כפם זה לזה וכן פשה פשהעדים נוטלים ק"ס מן המוכר או
מהלוקח לעולם מקפידין להיות הדבר בידי ימין ולא בשמאל וכשולפעמים האחד מהם
פושט את ידו השמאלית גוערין בו לפשוט את ידו הימנית נר' דאם קנו מידו או ת"ך
בידו השמאלית וטען משטה הייתי בה דמהימן בשבועה דלהשטאה אכנון דכ"ע ידעי
דאין יד שמאל גומרת ההקנאה והתקיעת כף ועדין צריף להתנישב בדבר: (ל) תקנה.

הבא מכת התקנה שתיקנו חכמים ופשנגדו בא מחמת הדין ונפל הפרש ביניהם הסבא
נותנת דהבא מכת הדין הוא הנקרא מוחזק והבא להוציא מידו עליו להביא ראיה וכן
מתבאר מדין הלוקח וכן המצר דבכל ספיקא הלוקח הוא הנק' מוחזק לגבי בן המצר
דהלוקח אתי מחמת דינא דקניה מעלייתא היא מדאורייתא וכן המצר מכת התקנה
דנעשית הישר והטוב כמ"ש בש"ע סימן קע"ה סע"ה גם מוהריק"ש בתשו' סי' נ' כ"כ
משם הגאון מוהרא"ש ע"ש: איברא דהטור סימן ק"ג סי"ט גבי הא דקי"ל שומא הדרא
והמלנה סתר ובנה פרצונו בקרקע איכא מ"ד כשפא הלנה לסלקו צריף ליתן לו דמי
הבנין וי"ח ואומר שא"צ ליתן לו אלא דמי חובו וכתב מרן ז"ל בב"י דגם ה"ה ז"ל
איתי להאי פלוגתא ומסיק דלענין הלכה נראה פיון דספיקא הוא דיינינו ביה קולא
לנתבע עכ"ל ולא ידענא למי קרי מרן תובע ולמי קרי נתבע דהלנה הקרקע שלו דשומא
הדרא והמלנה תובע ההוצאה נמצא שכל אחד מהם הוא תובע ונתבע אלא דממה שסיים

שם מָרָן ו"ל בש"ע דאינו נוטל הוצאתו ש"מ דס"ל דהלנה מארה דארעא הוא הנק' מוחזק הוא הנתבע ודיינינו ביה לקנלא וכ"כ הסמ"ע אלא דהוא ו"ל פליג עליה בעיקר דינא וס"ל דאדרבא המלנה כדין ירד והלנה מפח תקנת חכמים משום ועשית הישר והטוב ע"ש ולענ"ד קשה על מָרָן ו"ל שרן דין המצור שהלוקח הוי מוחזק ונלע"ד דדעת מָרָן שניא דא דהלנה לא הוריד את הלוקח מדעתו ורצונו שיהיה קרוי מוחזק אלא דהב"ד הורידוהו למלנה והגבו לו הקרקע שלא מדעתו ורצונו של מלנה ואדעתא דכל אימת דמייתי זוזי קרוי ליה מהדרנא משו"ה חשיב שפיר מוחזק הנתבע אבל התם המוכר הוריד ללוקח לאותו קרקע מדעתו ורצונו וכן המצור אחי עליה מפח תקנת חז"ל אמטול הכין הלוקח נקרא מוחזק והכנ"הג אות ח"י בהגהב"י נטה לדעת הסמ"ע וסמא אייתי בידיה תשובת הפרם להרשב"א ו"ל ח"ב סי' רכ"ט ולפום מאי דכתבנא לא דמיא ועיין מאי דכתי' לעיל במערכה הלזו בדין תנאי בתשובת הפרם הלזו בס"ד ומה שהביא ראית הט"ז מהך דספק אילו קדם או העיר קדמה ומה שהשיב הגאון צבי כפר עמדותי ע"ז במע' אות ש' מדין שומא סי' בס"ד: גם אשו"ר להרב בני משה סי' ס"א שפכת משם ה' מוהרח"א בספר נתיבות משפט שחילק אם המחלוקת בעיקר החזרה להיכא דלכ"ע בעמוד והחזר קאי אלא דמחלוקת היא בנתינת הדמים ע"ש והרב בני משה ו"ל פתב על דבריו דאין זה מחנור ע"ע ולענ"ד יפה אמר הרב ו"ל דוק ותשפח ודעת ה' מוהרש"ך ו"ל ח"ב סי' כ"א וה' פרם שלמה בא"הע סי' מ"ג דהמלנה הוא הלוקח נקרא מוחזק והלנה הבא מפח תקנת חז"ל נקרא מוציא ע"ש ולפ"ד הרב ט"ז והרב נתיבות משפט ו"ל גם מָרָן ו"ל מודה דהתם הספק בעיקר החזרה אי איתא לה או לא ואח"כ מצאתי להרב בית דוד ו"ל ח"מ סימן כ"ט מהספר דף ל"ג סע"ד שכ"כ בפשיטות ע"ש: (לא) תקנה קמו השרים אנשים סוחרים לעשות תקנה מחדש בענין הוצאת הסחורות ואחד מהן מוחה בדבר ושורש הענין פשאין בני העיר להסיע קצתן על קצתם עיין בתשו' רב יוסף קצבי ו"ל סי' י"ו דף ג"ן ובענין אי מטי רנוחא להאי ופסידא להאי עיין לה' פתי פהננה ו"ל ח"א סי' (לב) תקנת השוק .

אמור רבנו אפילו שעבד ליה מטלטלי אגב מקרקעי אם מָרָן אין הב"ח מוציא מיד הלוקח מפני תקנת השוק דאין שום אדם יכול למפור ולקנות שום דבר דשפא משונעבד לב"ח אג"ק כמ"ש בטוש"ע סי' ס' אמנם בנותן מתנה לחבירו מטלטלי המשונעבדים לב"ח דליכא להך טעמא דכתי' אפליגו בה רבנותא דמָרָן הב"י שם שמיע ליה מדברי הרא"ש ו"ל בתשו' שהביא הטור שם דבמתנה עשו תקנת השוק ולא היה צריך למשמעות דבפירושא איתמר שהביא הטור סימן צ"ט סט"ו והביאה בב"י מָרָן גופיה וכבר הושג מהכנ"הג ו"ל שם אות ד': ומעתה תם אני על מ"ש הרשב"ש ו"ל סי' רמ"ה שנסאל במתנה אי אית בה תק' השוק והביא תשו' הרא"ש ו"ל לקיים המתנה דעשו תקנת השוק במקור והבו דלא לוסף עליה אם אמרנו בלוקח שלא יפסיד מעותיו נאמר במקבל מתנה והלא אפילו היה דין שלא יגבה ב"ח מטלטלים שמָרָן לנה היה ראוי שתהיה תקנה שיגבה במקבל מתנה שלא יפסיד מלנה מעותיו ומקבל מתנה יאכל וחדי ולא שבקת חיי וכו' ע"ש וכן בקדש חזיתי להרב אביו ו"ל בתשב"ץ ח"ב סי' רל"ד שזיכה לב"ח להוציא מקבל מתנת ש"מ מה שהיה מחוייב מקבל המתנה לנותן המתנה ע"ש ולא נרגש מתשו' קלל ולא לחלק בין מתנת פריא למתנת ש"מ וכמ"ש לקמן בס"ד ולא נתבאר ג"כ שהיה

פְּתוּב בַּשְּׁטָר מְטֻלְטֵלִי אַג"מ מִקְדָּר וְהַדְּבָר ק' חָדָא דְמִקְבֵּל מִתְּנָה נְמִי אֶמְרִינָן בְּכ"ד בַּגְמ' מ דִּינָה פְּמָכָר דָּאִי לָאוּ דְעֵבִיד לִיה נִיחָא לָא הֵנָּה יְהִיב לִיה וְעֵינָן בְּמַע' אוֹת מ מְדִינֵי מִתְּנָה מ"ש בְּס"ד וְעוֹד קָשָׁה דְהָרָא"ש ז"ל קָרִי בְּחֵיל אוּ נְתָן וְכַמוֹ שְׁהוּכִיחַ מְרָן וּבְכָלֵל ע"ט שְׁהִבִּיא הַטּוֹר סִי' צ"ט לָאוּ מִפְּלֵלָא אֶתְמַר אֶלָּא בְּפִירוּשָׁא אִיתְמַר וְכַדְכְּתִיבָנָא: וּמָה מְאֹד אֲנִי תְּמִיחָה עַל הָרַב הַמְּבִי"ט ז"ל ח"א סִי' קע"ו שְׁהִבִּיא תְּשׁוּבַת הָרָא"ש ז"ל שְׁפַתְבּ אוּ מְכַר וְנָתַן וְכו' וְאַח"כ הִבִּיא לְתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"ש ז"ל הַלְזוּ וּבְסִי' ר"ל אַחַר שְׁהִבִּיא תְּשׁוּ' הָרָא"ש דְּכְתִיב בְּגִנָּה וּמְכַר וְנָתַן וְכו' אַח"כ, פְּתַב וּבְמִתְּנָה כ' הַרְשָׁב"א דְּלָא עָשׂוּ תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק וְכו' וְכו"כ הַרְשָׁב"ץ וְכו' עכ"ל פְּמָה גּוּבְרִיָּה גְבָרָא דְמֵאִירָה סִינְעִיָּה דְּלָא חֲלִי וְלָא מְרַגְּשִׁי מְדַבְּרֵי הָרָא"ש ז"ל וְאִי ס"ל לְפִסְוִק פְּדַעַת הַרְשָׁב"א ז"ל מְשַׁפֵּט הַלְשׁוֹן אֵינּוּ מוֹרָה ע"ז וְא"נ דְּס"ל דְּעֵיקָר מְטָרִין לָא הֵנָּה לִיה לְהָרָא"ש ז"ל אֶלָּא מְשׁוּם דְּמִטְּיָא פְּסִידָא לְלִקְוֹחוֹת וּבְהִכִּי הוּא דְקָא שְׁקִיל וְטָרִי וְלָא בְּנוֹתָן דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ לַה"ט וּמ"ש דּוּגְמָא בְּעֵלְמָא אַפְתִּי לָא אִיפְרוּק מְהֵרָ דְּכָלֵל ע"ט וְכַדְכְּתִי'.

וּמ"ש הַרְשָׁב"ש ז"ל לְהַכְרִיעַ מְדַבְּרֵי הָרָא"ש דְּהִלְכָּה זֹו רּוֹפְפָתָּ הִיא בְּיָדוֹ מִמ"ש דְּבַשְׁטָרוֹת לָא עָשׂוּ בְּהֵם תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק וְאַתְיָא הַמִּתְּנָה מִפְּתַח הַק"ו ע"ע אַח"כ הַר פֶּל זֶה גְּרָם לּוֹ דְּאַשְׁתְּמוּטִי הוּא דְקָא מְשַׁתְּמִיט מְנִיחָה תְּשׁוּ' שֶׁל הָרָא"ש דְּכָלֵל ע"ט שְׁהִבִּיאָה הַטּוֹר סִי' צ"ט דָּא"כ תַּק' דְּבָרֵי הָרָא"ש ז"ל אֶהְדְּדִי אֶלָּא נְדָאִי דְּשְׁטָרוֹת שְׁאֲנִי מְשׁוּם דְּמִלְתָּא דְּלָא שְׁכִיחָא הוּא וְעוֹד בְּהָ שְׁלָא יִצָּא הַשְּׁטָר מִרְשׁוֹתוֹ לְגַמְרֵי שְׁהָרִי אִם חִזַּר וּמְחִלוּ מְחוּל כְּמ"ש הָרָא"ש ז"ל שֶׁם וְעֵינָן לְעֵיל בְּמַעְרַכַת אוֹת ש' מְדִינֵי מְכִירַת שְׁטָרוֹת סִי' בְּס"ד מ"ד בְּעֵנִיּוֹתִין וְכַמוֹ כֵּן יֵשׁ לְתַמְוִיחָה עַל ה' הַמְּבִי"ט ז"ל וּמְכָאֵן תְּשׁוּ' יוֹצֵאת גַּם לַה' גִּינַת וְרָדִים ח"מ פֶּלֶל ה' סִי' ג' דַּק"כ ע"ב שְׁפַתְבּ בְּתו"ד אֶבֶל מִתְּנָה הָאִיכָּא פְּמָה מְרַבְּנוֹתָא דְּסַבְּרֵי דְּבְּמִתְּנָה לָא עָשׂוּ תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק הֵם הַרְשָׁב"א וְכו' וְהָא דְנִקְטַת הָרָא"ש אוּ נְתָן וְכו' אַגַּב שְׁטַפְיָה דְּקוּלְמוּסָא נִקְטִיָּה עכ"ל וּלְפ"ד גַּם הַטּוֹר שְׁהֵעֲתִיק תְּשׁוּ' אָבִיו ז"ל גְּסַרְרָה בְּשִׁיטְפָא דְּקוּלְמוּסָא דְּאָבִיו ז"ל וּמָה גַּם דְּבַסִּימָן צ"ט קָרִי בְּחֵיל דְּבְּמִתְּנָה עָשׂוּ תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק ע"ש.

גַּם מ"ש הַרְשָׁב"ש דְּהָרָא"ש ז"ל גּוּפְיָה דְּהִלְכָּה זֹו רּוֹפְפָתָּ הִיא בְּיָדוֹ תַּק"ל אֲמַאי הֵעֲתִיקָה הַטּוֹר ז"ל וְקַבְעָה לְהִלְכָּה ו דְּהַטּוֹר קִי"ל בְּמִלֵּי דְאַבְוָה ז"ל וְאַנְן בְּדִידוֹן בְּתַרְיָה דְּמְרָן ז"ל גְּרִירֵי וְכֹף לִי הַמִּתְּנָה פְּמָכָר דְּעָשׂוּ בְּהֵם ת"הש: וְאוּלָּם עֲדִין צְרִיכִים לְמוֹדְעֵי הִיכָא דְנָתַן מְטֻלְטֵלִי לְחַבְרֵי אַגַּב מְקַרְקְעֵי וְאַפְתִּי קִינְיָמִי בְּרְשׁוֹתֵיהָ דְנוֹתָן אִי אֶמְרִינָן בְּכ"ה ג עָשׂוּ תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק אוּ לָא וּמְדַבְּרֵי מְרָן ז"ל שְׁבַסְפָּר אַבְקַת רּוּכַל סִי' ע"א שְׁנַשְׂאָל בְּשַׁכ"מ שְׁנַתָּן מִתְּנָה לְאַחַד מְקַרְוִבֵיו סָף מָה נָאִין בְּנִכְסִים לְשִׁסְפִיק לְכַתְּנֹבַת אֲשֶׁתּוֹ וְהַשִּׁיב דָּאִי בְּמִתְּנַת בְּרִיאָה הָא בְּעֵינָן א' מְדַרְכֵי הַהַקְנָאוֹת וְלִיכָּא וְכו' וְעוֹד שְׁאַפִּילוּ הִיתָה בְּמִתְּנַת בְּרִיאָה וְהִיוּ קוֹנִים מְקַבְּלֵי הַמִּתְּנָה בָּא' מִהַדְּרָכִים שְׁהַמְקַח נִקְנָה בְּהֵם וְכו' וְאֵע"פִּי שְׁעַכְשָׁו מְשׁוּם תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק לָא נִהְגוּ לְהוֹצִיא אִיכָּא לְמִי דְמִתְּנָה בְּכ"ה ג לְהַפְקִיעַ כְּתוּבַת הָאֲשָׁה לָא שְׁכִיחָא וְכו' ע"כ לְשׁוֹנוֹ עֵינָן רּוּאָה דְנִדּוֹן מְרָן ז"ל עֲדִין לָא בָּא לְרְשׁוֹת הַמְקַבֵּל וְאֵלוֹ הִיתָה הַמִּתְּנָה בְּאַחַד מְדַרְכֵי הַהַקְנָאוֹת הִיָּה זֹוּכָה בְּהָ מִפְּתַח תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק אֶלָּא דְהוּא ז"ל אֲתִי עָלָה לְבַטְלָה מְשׁוּם דְּלְהַפְקִיעַ כְּתוּבַת אֲשֶׁתּוֹ מִלְתָּא דְּלָא שְׁכִיחָא הָא לָא"ה זְכָה הַמְקַבֵּל אֵע"ג דְּאַפְתִּי לָא מְטָא לִידְיָה אֶלָּא מְשׁוּם תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק אִין הַב"ח מְוַקְדָּם זֹוּכָה אִיבְרָא דְרֵאִיתִי לְהַרְבּ מוּהַר"ם אֶלְשִׁיף ז"ל סִימָן קכ"ד שְׁפַתְבּ וּמ"ט אִין בְּמִטְלְטֵלִין מְשׁוּם תְּקַנְתָּ הַשּׁוּק וְכו' לָא אֶמְרוּ כֹּף אֶלָּא הִיכָא דְלָא בָּאוּ הַמְטֻלְטֵלִין לִיד הַלּוֹקֵחַ עש"ב וְכַנְרָאָה שְׁדַבְּרֵיו אֵלוֹ הֵם

הפך דברי רבו מרן ז"ל ועיין להש"ך סו"סי קכ"ו במה שחלק עליו וסבר דמכירה מעלייא היא ללוי בע"ח אע"פ שהטבעות אפתי ברשות ראו' ע"ש וע"ע להרב גו"ר פלל ה' סי' נד"ר ל"ו עלתה ארוכ"ה יתר שאת ויתר עז לך נא ראה ואנו אין לנו אלא דברי מרן ז"ל בפסקיו ותשובותיו וכעת ראיתי לה' קרית מלך רב ז"ל ח"א בתשו' סי' ו' שהיא הביא ג"כ דברי הרב מוהר"ם אלשיך ז"ל ודברי הרב ש"ך ז"ל לנדונו ע"ש: וילענן מתנת ש"מ אי עשו בה תקנת השוק או"ד פיון דמתנת שכ"מ אינה אלא תקנת חכמים כדי שלא תטרף דעתו עליו ותקנת השוק תקנתא דרבנן היא והויא תקנתא לתקנתא ועיין להכנ"ה שם אות ד' שעמד בזה ומ"ש בתשו' עמד ע"ז היא ל"ו נדפסה בספר בעי חיי ח"ב סי' קפ"ז.

ואתה דע לך דמתשו' מרן ז"ל הלוי אתה למד דלא שאני ליה ולא זיכה לאלמנה אלא משום מלתא דלא שכיחא ע"ש והכי נקטינן וכדמשמע ליה להכנ"ה מריהוט דברי הרב מוהרש"ך ז"ל ע"ש: (לג) תקנת חז"ל קי"ל דמתקיה חז"ל דהקטנים מקחון מקח וממכרון ממכר במטלטלים טלים מה שעשו עשוי והם הנק' פעוטות כמ"ש בטוש"ע סי' רל"ה ע"ש וכתב הר"ן ז בתשובה סי' מ"ו פיון דתקנת חכמים היא זו אם מכרו בנכסים מועטים לא עשו ולא פלוס דלא תקון רבנן תקנתא במקום דאיכא איסור ע"ש ועל מ"ש רבינו ז"ל בפ"ט מה' זכיה דין יו"ד בש"מ שנתן מתנה לגוי לא קנה דן את הדין המש"ל ז"ל דשכ"מ שנתן מתנה בנכסים מועטים דלא זכה המקבל פיון דהוי במקום איסור לא תיקנו חכמים ז"ל שיהיו דבריו קיימין וכו' והרב המגיה כתב משם גדול דמקוהו אקהתא ממאי דקי"ל האומר נכסי לך ואחריה לפלוני אין לו אלא מה ששייר הראשון והמשיאו עצה למפור נק' רשע ואעפ"כ אם עבר ומכר ממכרו קיים ע"ש: (לד) תקיעת פה.

ראובן יש לו אבני יקר הנק' דייאמנט שהביא אותם בידו מעיר ליוורנו יע"א ובא סרסור למפור למי שרוצה לקנות והראה אותם לשמעון ואחר פל טצדקי יאותו זה לזה ראובן ושמעון פנים בפנים שהגראנו הא' בסוף כ"וד אחר שהודיעו כמה גראנוס יש לו והסכימו על פריעת שוויים וכמה גראנוס משקלם כפי אשר הגיד לו המוכר ואז עמדו ותקעו כפם ז"ל פמנהג הסוחרים והלך הסרסור והמוכר לבית הקונה לברר המשקל ולקבל הדמים ושקלן ומצאן כדבריו ממש ועמד הקונה והראה אותם לא' מפועליו ושופו ג"כ ואמ"ל אין רצוני לקנות ואז רצה לחזור בו ואמ"ל המוכר והסרסור כבר תקענו כפינו ז"ל לז לאו כ"כ לחזור ובאו להתדיין וא' מהב"ד יצ"ו נראה בדעתו יצ"ו דהו"ל כעסוקים באותו ענין דקי"ל דמצי הדר ביה וה"נ בתקיעת פה ונשאלתי לחוות דעתי קל'ה פמות שהיא וזאת תשובתי מה שתעלה מצודתי עשור שאני עתיד למוד מעשר עני: זאת אשיב המנהג הפשוט בכל קצוני ארץ אשר שמענו שמעם שהמוכר מטלט' לחבירו לאחר שפוסקים הדמים ואופן פריעתם תוקעים בפיהם זה לזה ועי"ז נגמר המקח בגמר טוב ושוב אין אחד מהם יכול.

לחזור בו מהמקח שהוא ומנהג זה נוהג בבני ברית ובשאינם בני ברית ושורש דבר זה יסודתו בהררי קדש בפרק הרבית דע"ד ע"א אמר רב פפא א"ר האי אסטימיותא קניא למאי הלכתא ר"ח אמר למקנייא ממש ורבנן אמרי לקבולי עליה מי שפרע והלכתא לקבולי עליה מ"ש ובאתרא דנהיגי למקניי ממש קונה ופירש"י ז"ל סטימיותא חותם

שְׁמִישֵׁימִין הַחֲנוּנִים עַל חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן שְׁלוֹקָחִים הַרְבֵּה וּמְנִיחִין אוֹתָם בְּאוֹצָר הַבְּעָלִים וּמוֹלִיכִין אוֹתָם א' א' לְמַפְנֵי בְּחִנּוֹת וְרוֹשְׁמִין אוֹתָם לְדַעַת שְׁכַל הַרְשׁוּמוֹת נְמַפְרוֹת עַכ"ל וּכ"ה בְּנִמְק"י וְאָנְכִי לֹא יִדְעָתִי בְּמֵאֵי פְּלִיגֵי נְחֹזֵי אֲנִי כִּינּוֹן דְּמִדִּינָא אִין הַחוּזָר בּוֹ מְקַבֵּל מִי שְׁפָרַע אֶלָּא הֵיכָא שְׂיֵשׁ מִתֵּן מְעוֹת דְּמִדְּאוּרֵיִיִּתָּא קְנִי וּחַכ"א שְׁמָא יֹאמֵר לוֹ נְשַׁרְפוּ חֲטִיף בְּעֵלְיָה הִלְכָּהּ בְּעִי' עַד שְׂיִמְשׁוּן וְרִשְׁמָה זֹו אִין לָהּ עֵינְקָר לֹא מַד"ת וְלֹא מַד"ס אֶלָּא מִפְּחַ הַמְּנֶהֱגָ א"כ גְּשִׁיִּילִינְהוּ לְתַגְרֵי מְתָא הֵיכִי נְהוּג בְּרִשְׁמָה אִי הֵוִינָא כְּנִתִּינַת מְעוֹת וְאִיתָא בְּמ"ש או"ד לְמַקְנֵי מְמֵשׁ וּבְתוֹרַת מְשִׁיכָה נְהוּגוּ וְכַדְמִסִּיק בְּאַתְרָא דְנִהִיגֵי לְמַקְנֵי מְמֵשׁ כְּפֹאֲלוֹ מְשַׁף קְנֵי כְּמ"ש רִש"י ז"ל וְז"ל וּבְאַתְרָא דְלְמַקְנֵי שְׁרַגִּילִין לְרִשׁוֹם עַל מְנַת שְׁבַדְבָּר זֶה תְּהִיָּה קְנוּיָה כְּפֹאֲלוֹ מְשַׁף קְנֵי ע"כ וְאִי דְלִיתְנָהוּ קָמֵן דְּלִשְׁיִילִינְהוּ אֶלָּא דִּינְדְעִינּוּ דְרוֹשְׁמִין וְלֹא בְּרִירָא לָן אִי עַל דַּעַת לְמַקְנֵי לְעִנְיָן מ"ש אוֹ לְעִנְיָן לְמַקְנֵי מְמֵשׁ כְּפֹאֲלוֹ מְשַׁף א"כ מ"ט דְּמֵאֵן דְּאָמֵר דְּקְנֵי מְמֵשׁ כִּינּוֹן דְּלֹא קִים לָן בְּעֵינְקָר מְנֶהֱגָם: וְרִאִיתִי בְּמַקְנֵיִּתָּא לְשֵׁם דְּק"ל לְפִירִש"י ז"ל דְּמ"ט דְּמ"ד דְּקְנֵי בְּהַ לְגַמְרֵי אֶפִּילוֹ בְּאַתְרָא דְלֹא נְהִיגֵי וְנִהְרִי לֹא עֲשֵׂה מְשִׁיכָה וּכ' וּפִירוּשׁ אֶסְטִימוּתָא דְהַתְּגָרִים נוֹתְנִים מְטַבֵּעַ שְׁאִין בּוֹ צוּרָה דְנִקְנָה בְּחִלְפִין וְלֹא יִדְעֵי אִי בְּתוֹרַת דְּמִים וּכְאֹמֵר עֲרֻבוּנֵי יְקוּן דְלִיכָא אֶלָּא מ"ש או"ד בְּתוֹרַת חִלְפִין וּכְו' וְהִרְאָב"ד ז"ל פִּי חוֹתָם כְּשׁוֹגְרִין הַחֲבִית אוֹ הַשֶּׁק וּכְו' ע"ע וְלִשְׁיִטַת הִרְאָב"ד ז"ל תְּק"ל קו' הִרְיִטְב"א ז"ל מ"ט דְּמ"ד דְּקְנֵי לְגַמְרֵי וְאֶפִּילוֹ בְּאַתְרָא דְלֹא נְהִיגֵי כִּינּוֹן דְּלֹא מְשַׁף גַּם הֵרֵב הָעֲרוּף פִּירֵשׁ חוֹתָם שְׁחוֹתְמִין בּוֹ הַסּוֹחֲרִים עַל הָעֵיִסְקָא וְהִרְמִב"ם ז"ל בַּפ"ז מֵה' מְכִירָה כְּתִב ג"כ שְׁרוֹשְׁמִין וּכְו' ע"ש וּמְוַכְרְחִין אֲנִי לֹמֵר דְּלֹא יִדְעֵי הֵיכִי נְהוּגוּ בּוֹ בְּתוֹרַת דְּמִים וְלְקַבּוּלֵי מ"ש או"ד לְמַקְנֵי בִּיהַ קְנִין מְמֵשׁ וּבְהַ אִיִּפְסִיקָא הִלְכְּתָא כִּינּוֹן דְּמִדִּינָא לֹא קְנָה כְּלָל וּמִסְפַּק"ל בְּמִנְהֶגָא מְסַתִּיָּה לְאוּקוּמֵי מְנֶהֱגָא לְעִנְיָן מ"ש וּמְסִיק בְּאַתְרָא דְנִהִיגֵי לְמַקְנֵי בְּהַ מְמֵשׁ כְּפֹאֲלוֹ מְשַׁף קְנֵי לְגַמְרֵי וְאִשְׁמוּעִינּוּ רַבִּי דְלֹא תִימָא כִּינּוֹן דְּמִלְתָא דְמִנְהֶגָא אֲלִימָא הִיא א"כ אֶפִּילוֹ רִשְׁם שְׁלֹא בְּפִנֵי הַמּוֹכֵר אוֹ לֹא אִמ"ל לְרִשְׁוֹם קְנָה אֶלָּא דִּינוֹ כְּמִשְׁיכָה וְחִזְקָה כְּמוֹ שְׁפִיִּים שְׁם וְכַתֵּב הֵרֵב שְׁם דְּלֹא עֲדִיף מִשְׁאָר הַקְּנָאוֹת.

הִרְאֵת לְדַעַת דְּקְנֵי הַרְשִׁמָה הוּא כְּעִין הַמְשִׁיכָה מְמֵשׁ: וְרִאִיתִי לְהִרְא"ש ז"ל שֶׁהִבִּיא מֵה שְׁפִירֵשׁ ר"ח ז"ל בְּעִנְיָן אִיִּסְטִימוּתָא שֶׁהוּא מְנֶהֱגָ הַסּוֹחֲרִים. לְאַחַר גְּמַר הַמַּקְחַת תּוֹקְעִים כְּפִיָּהֶם ז"ל וְהַעֲתִיקוּ הַטּוֹר ז"ל בְּסִימָן ר"א ע"ש וְעִינּוּ בְּפִרְיָשָׁה ז"ל שְׁכַתֵּב שְׁחִלוּקִין בְּפִירוּשׁ אִיִּסְטוּמוּתָא דְמַר סָבַר שֶׁהִיא תְּרַגּוּם חוֹתָם וּמ"ס לְשׁוֹן נְהִרָא טְמִימָא פִּירוּשׁוֹ סְתוּם כְּלוּמֵר שְׁבָזָה נְגַמֵר וְסַתֵּם הַקְּנֵי ע"ש וְגִירְסַת ר"ח ז"ל הִיא סְתוּמָתָא וְכֵן הִבִּיא הִרְא"ש ז"ל ע"ש וּפְשִׁיטָא דְלְעִנְיָן דִּינָא לֹא נִפְקַל מִיַּד דְּמַר כְּאַתְרֵיהַ וּמַר כְּאַתְרֵיהַ דְּנִדְאֵי גְכוּף רֵאשְׁנוֹ אַחַר הַמְּנֶהֱגָ וְא"צ תְּנַאֵי בְּנֵי הָעִיר שְׁאִין מְנֶהֱגָ זֶה מְבַטֵּל הַלְכָה כְּמ"ש הַרְשִׁב"א.

וְהִרְיִטְב"א שְׁם וְאֵל יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לֹמֵר דְּנ"מ טוֹבָא לְעִנְיָן דִּינָא דְלְמ"ד רִשְׁם וְחוֹתָם דְּקַעֲבִיד מְעֻשָׁה הו"ל כְּמִשְׁיכָה וְאִין אַחֲרֵיהַ כְּלוּם אֶבֶל לְמ"ד תְּקִיעַת כַּף הו"ל כְּפֹאֲלוֹ קְנָה בְּק"ס וּבְק"ס כָּל זְמַן שְׁעִסּוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן יְכוּלִים לְחַזּוֹר וְכַדְאִיִּפְסִיקָא הִלְכְּתָא בְּפִי"ן כְּר"י דְּאָמֵר הֵכִי וּנ"מ שְׁאֵם לְאַחַר גְּמַר פְּסִיקַת דְּמִים תְּקַעוּ כְּפָם ז"ל וְעִדִּין עֲסָקֵי בְּפִרְטֵי הָעִנְיָן אַע"פִּי שְׁאִינוּ בְּעִנְיָן הַמְּבַטֵּל אֶת הַמַּקְחַת יְכוּלִים לְחַזּוֹר בְּהֶם.

הא לא אמרה אדם מעולם תדא מנ"ל לאפוש פלוגתא. בינייהו דרבנותא ומה גם כי ה"רא"ש והטור ז"ל העתיקו שני הפירו' ולא חידשו דבר זה מה נענה אנו יתמי דיתמי ועוד דשאני ק"ס שהיא מדינא וקים להו לרבנו דאדעתא דהכי מקני אינש שיסתן לכו אח"כ וידע אם אפשר לו בקנין זה לעשותו קנין גמור עכ"ל רשב"ם שם שדברי חכמים לשעורין ניתנו הם אמרו והם אמרו לתת רינח אבל בקנין שהוא משום מנהג היכא דנהוג למקני ביה ממש קני קנין גמור ונהרי פגרו מתא יעידון יגידון דנהוג עלמא דלאחר גמר המקח מקיימין וגומרין בגמר טוב ע"י תקיעת כף ושוב אין לזה על זה פלום ואל יקח לבד ממ"ש ה"רא"ש ז"ל בתשו' פלל י"ב סי' ג' על קנין ע"י תקיעת כף וז"ל ואותו דבר שעושין הוי במקום סודר וכו' עכ"ל ושמעת מינה דסובר ה"רא"ש ז"ל דדין ת"ך אינו אלא בקנין סודר ולא כשאר הקנאות וכיון דק"ס הוי דינא פל שעוסקין באותו ענין יכולים לחזור הא ודאי ליתא דלא כתב ה"רא"ש פן אלא כלפי מה שרצה מהרי"ו ז"ל להשוות דיבור באמירה בעלמא לדין סטימיותא אהא אהדר ליה דהתם אית ביה מעשה שעשוהו כסודר דאית ביה מעשה כל דהו ונקט סודר טפי משאר הקנאות משום דת"ך דומה לק"ס טפי מהנהג ואת"ל דיהבינו להו פל דילייהו דת"ך דמייא לק"ס ובק"ס פל שעוסקין באותו ענין יכולים לחזור הכא בנ"ד שפבר נגמר הענין והודיעו המשקל ודאי דלא מקרי עסוקין באותו ענין ומנא אמנא לה מדאפליגו בקידושין דף ז' במדבר עמה על עסקי קידושיה ואח"כ דבר עמה על עסקי גדוניתה כמה גדוניתא יש לה וכמה שדות להתפרנס דחשיב כה"ג מענין לענין באותו ענין פליגי בה ר' וראב"ש דר' סבר אינה מקודשת דהו"ל הפסק מענין דקידו' ופסקו כמותו רוב הפוסקים דקי"ל הלכה כר' מחבירו עיני בהר"ן ז"ל ובמרן ז"ל ה"ב"י א"ה ע"ש ה"ג דכונתה דגוף המשקל גרע מפמה גדוניתא וכו' וכמה שדות.

והרב מוהרי"ט ז"ל בסי' רצ"ד פשיטא ליה דמה שהלכו לקבל המעות והקומג' מקרי עסוקין באותו ענין אלא שיש לבע"ד לחלק ולומר דלא מקרי פיון שאין עסוקין בענין השער והמקח ע"ש ומסוגיית דקידושין מפריעא כדכתי' בעניו' והרב אע"פ שדיקמה לא עשה מעשה אלא על סמך שאר הטעמים שכתב הרב שם ועוד בה פיון שאין לנו ראיה גמורה להשוות הת"ך לק"ס ונחזינו לסותרים גוים שנוהגים פן לקיים המקח בכל מכל כל נראה ודאי שלמדין ממנהג העכו"ם כמ"ש הרב בע"ה שער מ"ט ח"ד סי' ג' וז"ל והראב"ד ז"ל כתב וז"ל ובמשפונות קרקע במקום שאין מנהג הולכים אחר מנהג העכו"ם וכו' וכן אני אומר בכל דבר שאינו מפורש דינו אצלנו ואין לנו בו מנהג ידוע שהולכין בהם אחר מנהג שלהם שקרוב דבר זה לדינא דמלכותא וכו' עכ"ל: איברא דברי הראב"ד ז"ל הללו רבינו אינו מודה בהם דבפרק כ"ה מה' מלוה דין יו"ד כ' רבי' שנים שעברו לאחד וכו' כתב עליו הראב"ד ז"ל אינו מחנור אלא לפי המנהג ולמדין מהעכו"ם לישאל עכ"ל והביאה ג"כ הבע"ה ז"ל שער מ"ד ח"א סימן ב' ע"ש והרמב"ן שהביא שם הרב לא חלק ע"ז ע"ש וה"ה ז"ל כתב ואין לדברים אלו עיקר עכ"ל ודעתם דכשהוא הפך דין ישאל ודאי שאין הולכין אחר מנהג העכו"ם אלא בהפך דמשכונת קרקע אינו הפך דינא דישאל: וראיתי למוהרשד"ם ז"ל בחי"ד סי' רצ"א שהביא דברי הראב"ד ז"ל הללו וכתב ע"ז אנו רואין כמה יפה פח המנהג שאפילו מנהג העכו"ם בענין המזון למדין ממנהג ה"ישאל ודנים דין וכ"ש במקום שאין הדין ברור בתלמודא דידן ופוסקים וכו'

עכ"ל ועיין במוהרי"קו ז"ל שו"ת קצ"ד פ"ה הפליגו בקיום המנהגים ובמוהרשד"ם
ח"מ סי' מ"ג וש"פ ובמוהר"ם גאלנטי ז"ל סי' קכ"ה וכעת אין להאריך ה' יגמור בעדי
ללמוד וללמד ע"ד אמת ועיין להרב עדות בי"ע קב סי' ע"ב דר"ח ע"א וכעת ראיתי להרב
חוט השני סי' ד' דפסיק ותני דתקיעת פ"ה דינה כק"ס לענין שכל שעדיין עסוקים ב"א
ענין יכולים לחזור בהם ע"ש ומאי דנר' לע"ד הקצרה פתיבנא: ת"ו ש"ל ב"ע